ΦΩΤΙΟΥ
ΜΥΡΙΟΒΙΒΛΟΝ.
PHOTII
BIBLIOTHECA.

ΦΩΤΙΟΥ
ΜΥΡΙΟΒΙΒΛΟΝ,
Η ΒΙΒΛΙΟΘΗΚΗ.

PHOTII
MYRIOBIBLON,
SIVE BIBLIOTHECA

LIBRORVM QVOS LEGIT ET CENSVIT PHOTIVS PATRIARCHA CONSTANTINOPOLITANVS.

Græcè edidit DAVID HOESCHELIVS Augustanus, & notis illustrauit.

Latinè verò reddidit & Scholiis auxit

ANDREAS SCHOTTVS ANTVERPIANVS.

Opus insigne, è quo Theologi, Medici, Philosophi, Historici, Oratores, & Philologi vberrimum fructum & iucundissimum capere possunt.

Hac vltimâ editione recognitum, locisque aliquot sua integritati restitutum.

ROTHOMAGI,
Sumpt. IOAN. & DAVIDIS BERTHELIN, Fratr.

M. DC. LIII.

VIRO AMPLISSIMO, NATALIBVS, TITVLIS ET OMNIBVS VIRTVTIBVS ORNATISSIMO, DOMINO

NICOLAO TVRGOTIO,

EQVITI, DOMINO DE LANTEIL,

IN SACRO REGIS CONSISTORIO PRVDENTISSIMO CONSILIARIO, ET IN SVPREMO NORMANIÆ SENATV PRÆSIDI ΟΛΜΟΦΟΡΩ.

Fratres BERTHELINI IOANNES *&* DAVID, *Salutem vouent sempiternam.*

VIR AMPLISSIME,

Ecce primitias Græcas Præli nostri, & fortasse primum quem hactenus vnquam vlla Typographia Rothomagensis enixa sit authorem Græcum, jamque recens exclusum, & vix-

dum ΠΤΕΡΥΓΙΖΟΝΤΑ ad te conuolantem. Si roges, Vir Illuſtriſſime, quamobrem in ſinum tuum auſit ſe recipere, accipe ſi placet conſilij eius ſonticas rationes. Nempe vir ille doctiſſimus, doctrinæ vt ſic dicam conſanguinitate, ſe tecum conjunctiſſimum exiſtimat, & qui nominis ſui homo, verè Photius fuit, à literarum luce quibus coruſcauit, non abs re illi viſum eſt, ſi lumen illud ſuum tecum, qui ſæculi noſtri lumen es & ſingulare ornamentum, communicaret. Adde quod & muneris Ciuilis tecum ſocietas (Senator enim ille fuit nouæ Romæ, qualis tu, Vir Clariſſime, & ſub initium actuoſiſſimi apud Imperatores miniſterij) & communis ſtudiorum ratio quæ illi tecum intercedit; jure illam familiaritatem videtur auſpicari: etenim vt ille indefeſſæ fuit induſtriæ in omnigenæ eruditionis authoribus euoluendis, ſic nulla ſuperſunt eruditæ Antiquitatis monumenta, quæ non inuicta tua & ſagax ſedulitas penetrauerit: vſque adeo vt ſi aliquem poſt fata ſua Photius haberet deſignandum, quem continuandæ & locupletandæ ſuæ Bibliothecæ præficeret, te ſolum vtpote tam momentoſæ Prouinciæ parem, ad hoc Herculeum opus aggrediendum, obnixè ſollicitaret. Quid ergo mirum, Vir excellens, ſi te doctus doctiſſimum, ſi Senator te Senatorem majoris abollæ, ſi te denique ΚΑΘ' ΥΠΕΡΒΟΛΗΝ Photium, id eſt illuſtrem, Photius iſte noſter, conueniat? Sed forſan miraberis cur te purpuratũ ipſe lacer & pannoſus adire ſuſtineat poſt famoſam illam capitis diminutionem quam olim paſſus eſt, in his occiduis plagis vbi poſtquam acerrimâ cenſurâ confoſſus fuit, tandem exauthoratus & Patriarchatu Conſtantinopolitano deturbatus eſt. Verùm ſecũ indulgentiùs agendum ſperat, qui iam opportunâ tranſmutatione in hunc librum conuerſus, hac tertiâ editione, à docti viri manu & curaturâ longè terſior quàm antehac prodit; næuiſque quibuſdam expunctis fulget ſingulari ſuâ doctrinâ, cuius quod præ manibus eſt eximium opus, fons eſt inexhauſtus. Titulum quidem præ ſe fert ambitioſum, ſed qui tamen extra meritum operis non excurrit, eſt enim infinitorum Authorum cor & medulla & exquiſitioris eruditionis confertiſſima conflatura. Hinc fit, Vir excellentiſſime, vt te hoc munere ſatis opportunè adeamus: nempe tuam numeroſam Bibliothecam, hac nouâ Bibliothecâ mactam facimus, vt ſit illa deuinctiſſimæ noſtræ ſeruitutis & deuotiſſimæ obſeruantiæ immortale monumentum & vt hoc leuidenſi munuſculo quaſi tubo quodam, in nos deriuemus beneuolentiam, quâ parentem noſtrum, dum fuit ſuperſtes, proſequi non dedignatus es; cuius ſingularis Gratiæ vt ſimus ex aſſe hæredes vouemus medullitus. Inprimis verò, vt tu, Vir Doctiſſi-

me, qui algentium ſub hoc frigido Cœlo Muſarum fotor ac fautor perpetuus extitiſti, & qui curuas in terram animas (quæ fatalis eſt noſtrorum hominum plus æquo glebæ affixorum ΚΑΤΑΦΟΡΑ) ad honeſtiora ſtudia tuo exemplo identidem reſupinas, tuâ tutelâ digneris nos communire. Hoc enim patrocinio domuncula noſtra ſtabit inconcuſſa aduerſus inuidiæ procellas, & Præli noſtri non vulgaria parturientis ſtrepitus longè latéque perſonabit, milliéſque in anno Typi noſtri ingens nomen tuum effingent. Vt vt enim res deſpicabilis iſti videantur, vna tamen ſunt adminicula, quibus Viri Magni immortalitati conſecrantur, neque vlli hactenus Heroes, his niſi noſtris matricibus, euasêre

——————— *Dias in luminis oras.*

Vale æternùm, Vir Illuſtriſſime, cum excellentiſſimo tuo fratre, D. IACOBO TVRGOTIO, ſummis ſuis meritis Imperij clauo admoto & altero Regni & Patriæ columine; neque enim vt eius nomen inſalutatum prætereamus, tuum religiosè colentes, patitur ſanguinis & amicitiæ quæ vos irrupta tenet copula. Ceu non fit vt quiſquam de Polluce dicat, quin Caſtoris perinde meminerit. Valete ergo iterum, Viri ſummi, par fratrum bene compoſitum, & virtutibus iuxta ac honoribus ΙΣΟΡΡΟΠΟΙ. Vigete ambo & florete

——————— *Seclis innumerabilibus.*

Et faſtorum noſtrorum vtramque implete paginam.

Datum Rothomagi, Pridie Calend. Iun. 1653.

TYPOGRAPHI, AD LECTOREM.

EN tibi, Candide Lector, Photij Bibliothecam qualem plerique omnes olim desiderauerunt, perpurgatam nempe mendis quibus scatebat typographicis innumeris. Quod vt præstaremus accuratè, nec sumptui nec labori pepercimus, perspicaci enim, supra quam dici potest oculo vsi sumus viri docti, sane ad meliora nati, sed qui precibus nostris inuitatus, & boni publici intuitu, non dubitauit se ad hæc meri ac fidelis emendatoris vilia ministeria demittere, bene secum agi existimans, si industriâ suâ, à tanti viri splendidâ togâ tot sordes abstergerentur, quæ hactenus Doctorum cum illo virorum vsum fastidiosum & ingratum paßim effecerant, quippe qui cogerentur singulis ferme paginis, ne periodis dicam stylo atroci & indignante errores, qui frequentißimi occurrebant, & gratißimæ lectionis cursum interturbabant, transfigere. Fœlicius ergo post plurium editionum potißimum Augustanæ, cum Græco-Latina sedulam συγκατάθεσιν, *rebus fluentibus, vtere Lector, dulcißimâ doctißimi huius viri consuetudine; nihil enim in posterum offendes quod molestiam poßit creare. Quin imo, vt vndequaque huius tanti authoris illecebræ te sollicitent ad lectionem, nouos typos eosque elegantißimos, quales tu facile deprehendes, conflari curauimus, vt vtilitas amœnitate condiatur, nec quidquam desit ad tanti operæpretij commercium. Cæterum, Benigne Lector, si intellexerimus te dextrè, vt par est, hoc nostrum esse interpretatum consilium, longe adhuc illustrioribus industriæ nostræ monumentis gratiam tuam conabimur demereri. Vale.*

CONRADI

CONRADI, RITTERSHVSII IC.

Φῶτα φέρει πρὸς φῶς τῷ φωτὶ παρώνυμος ἡμῖν
Αἴνων ἄσβεστον φῶς ἔχει Ἐσχέλιος.

EIVSDEM.

PRætulerat Lumen qui multis PHOTIVS olim
Obrutus æternis penè fuit tenebris:
Ac propè discrimen subiit quoque nominis, absque
HOESCHELII curâ si foret aßiduâ.
At non paßus hic est, vt BIBLIOTHECA lateret,
Qua dare doctrina lumina tanta queat.
Felix HOESCHELIVS! Felix quoque PHOTIVS! ille
Isti quod lumen fœnerat, hic recipit.

IN PHOTIANÆ BIBLIOTHECÆ Interpretationem, à R. P. Andrea SCHOTTO de Societate IESV Latinè editam.

ΣΚΟΤΤΟΣ ἀπὸ σκοτίοιο φερώνυμος ἔπλετ' ὀμίχλης
ΦΩΤΙΟΣ εἰς λαμπροῦ κληδόνα φωτὸς ἔχει.
Τοιῷδ' ἐπεὶ καὶ ΣΚΟΤΤΟΣ ἀπήγαγεν ἀχλύος αὐτῆς
Φωτικὰ λαμπρυνθέντα γράμματα φωτὶ νέῳ.
(Τοῖσι παλαιγενέων σφετερίσατο ΦΩΤΙΟΣ ἀνδρῶν
Μνήματα, τιμήσας στίγμασιν ἀμφαδίοις)
Εἰ θέμις ἀξυνέτοισι παναξίοις οὐνόματα θεῖναι,
Ὅς ποτε ΣΚΟΤΤΟΣ ἔην, ΦΩΤΙΟΣ ἄλλος ἔοι.

Ἄδηλον.

NOmen habes, SCOTE, à tenebris, à lumine nomen
PHOTIVS: ille librum, conficis ipse notas.
Vmbra fit interpres lucis, quis crederet vnquam?
Hoc lucem est tenebris gignere, nocte diem.
Quas non discutiet tua lux, ô SCOTE, tenebras,
Si lucem illustrat nominis vmbra tui!

NOBILISS. ET AMPLISS. VIRIS QVIRINO RECHLINGERO, MARCO VELSERO, AVG. VINDEL. II. VIRIS PRÆFECTIS.

VII. VIRVMQVE COLLEGIO, Dominis, ac Patronis Plurimum obseruandis, S. P.

PHOTIVS ILLE, OMNIVM ERVDITORVM
Tanto petitus ambitu, tanto datus,
tandem è tenebris erutus exit. Etsi enim ea sunt nostra tempora, quibus non iniuria dubites, plus ne commodi an incommodi Respubl. literaria sibi habeat polliceri; propterea quod alibi bella, alibi eruditæ doctrinæ contemptus atque odium, ruinam aliquam minari videantur: tamen quum ab annis haud ita multis, præter expectationem, diuersis è locis, & quidem nonnullis parum pacatis & tranquillis, complures, notæ optimæ, veterum auctorum libri in lucem prodierint, atque etiam nûc quotidiè proferantur; animum nequaquam despondendum dixerim. Verum id quidem est, sæculum illud aureum, quod aiunt, fuisse ἡγεμονικὸν alterum, δημικὸν quibus & sapientiæ & fortitudinis laude homines inprimis excelluerunt: sed neque hoc tempore, quod ἐπιθυμητικὸν indigitant, sapientûm virorum exempla, virtutéque heroicâ præditorum, desunt: ἀρχαῖαι δ' ἀρεταὶ (vt Lyrici verbis vtar) ἀμφέροντ᾽, ἀλλασσόμεναι γενεαῖς ἀνδρῶν, σθένος. Nimirum omnibus sæculis aliqui diuinitùs excitantur, qui disciplinas liberales propagatum eunt, quæ solæ genus hominum saluum atque incolume conseruant. Quo fœliciorem hanc ætatem nostram iudico, qua cum alij Scriptores antiqui reuixerût, tum inter cæteros ille ipse (quem dixi) in omni genere doctrinarum præstantissimus scriptor PHOTIVS. Cui vt à lumine nomen, ita luce tandiu carendum fuisse, demiror, auctori, cuius è Myriobiblo Theologi, Medici, Historici, Oratores, philologi deniq; Vberrimum fructum & iucundissimum capere possunt. Id quod eulogia docent, quæ huic Operi nûc primùm à nobis edito præponenda curauimus. Nam Eclogas, cum censuris, non ex iis duntaxat libris, qui sunt in manibus ferè omnium, PHOTIVS attulit: sed longè plura ex illorum

monumentis

monumentis ἀποσπασμάτια, qui vel temporum iniuriâ prorſus amiſſi, vel quorumdam βιβλιοτάφων inuidiâ, non niſi blattis expoſiti ſunt. Neque ex ſacris tantùm, ſed & exteris Scriptoribus. Tam enim horum prodeſt lectio, iudicium ſi adhibeatur, quàm Moyſi non obfuit Ægyptiorum, Danieli Chaldæorum, D. Paulo Græcorum diſciplinas cognouiſſe, Iſraëlitis denique vaſa ex Ægypto in Palæſtinam ſecum tranſtuliſſe. Ideò ſumma hîc fide, qui delectus haberi, vnde plus minúſve expectari poſſit, Photius oſtendit. Hoc opus variâ & multiplici tam rerum quàm verborum refertum ſupellectile, Viri Nobiliſſimi, cur A. V. conſecratum velim, multæ cauſæ ſunt. In hac enim vrbe illi renaſci, characteris elegantiâ exornari, è veſtrâ illuſtri Bibliothecâ vulnera quædam ſanari, acceſſiones denique fieri, contigit. In hac Muſæ & Gratiæ domicilium nactæ creduntur, quod ij gubernacula Reipub. teneant, qui ab ineunte ætate literis omnibus dediti hoc genus laborum & probant, & eos adiuuare geſtiunt, qui omnem in eodem operam ponunt. In hac, veſtro auſpicio, recentibus iiſque peruenuſtis typis alia atque alia vtriuſque linguæ ποιήματα, breui temporis ſpatio, excuſa ſunt. In hac denique nunquam defuerunt viri, quorum auctoritate Codd. m. ſs. & impreſſorum Theſaurus augeretur atque ornaretur. Inter quos huic quoque Photiano Operi locum decernere A. V. méque patrocinio, quo hactenus, clementer complecti vt dignetur, oro etiam atque etiam. Bene valete, viri ampliſſimi, publicè & priuatim incolumes, ac perpetuò florentes.

Auguſtæ Vind. XII. Kal. April. A. M. DCI.

A. V. O.

DAVID HOESCHELIVS
Auguſtanus.

NOBILISSIMO

MARCO VELSERO CÆSARIS CONSILIARIO, REIPVB. AVGVSTANÆ II. VIRO PRÆFECTO,

ANDREAS SCHOTTVS ANTVERPIANVS De Societate Iesu, lib. Mer. DD.

SI magnum illud militantis in terris Ecclesiæ columen B. Hieronymum Presbyterum non piguit, MARCE Duumvir, catalogum Ecclesiasticorum texere scriptorum, ex Eusebio Cæsariensi, ac scriptis cuiusque, cur pudere me debeat, aut pœnitere laboris immensi, tædiíque constanter absorpti in PHOTIANÆ BIBLIOTHECÆ interpretatione, quam tibi volens dedico consecróque, nondum equidem animaduertere possum. Ille iam inde ab initio nascentis Ecclesiæ telam orsus, altiúsq; à capite arcessens, sacrorum Ecclesiæ scriptorum seriem ad sua vsque tempora perduxit; vt legitima & pura à spuriis, & à palea triticũ posteri segregarent. Hunc dein gloriosum, publicéq; vtilem laborem, variarum gentium auctores continenter pertexendum rati, de suæ quisque gentis scriptoribus catalogos cõscripsit. In Iberia quidem Isidorus & Ildefonsus sanctissimi viri: in Gallia Gennadius Massiliensis, & Honorius Augustodunẽsis: in Belgio nostro Sigebertus Gẽblacensis: in Germaniáq; nuper Trithemius Abbas, excussis omnibus omniũ Bibliothecarum angulis, id præstiterunt: in Græcia vero primis illis, vt ætate, sic & eruditione fortasse æqualis PHOTIVS, hanc cum sacrorum, tum externorum Bibliothecam concinnauit librorum, quos à se lectos, Tarasij fratris rogatu recensuit, dum in Syria Constantinop. Imperatoris Orator versaretur, ídque prius (vt ex opere quisque mecum iudicabit) quã aulicâ ambitione corruptus, præcipitauit. Verum hoc vtilior quàm reliquorum in Occidente post Hieronymum PHOTII hic labor exstitit, vt maius etiã longè quàm cæterorum simul omnium volumen excreuit, quod non recenseat modò veterum, qui in manus inciderunt scripta, sed & eclogas inde permultas, seu excerpta, totidem verbis, enumeratione sola minimè contentus, transscripserit: fortè quod animo prouideret, mentéq; præsagiret, fore vt temporum iniuria plerique, vt accidit, interciderẽt funditúsq; perirent, quorum certè ne nomina quidem, nedum ingenij monumenta, absque PHOTIO esset, nostrã ad ætatem peruenissent. Quod opus seu thesaurum verius, pridem exoptatum ac diu multúmque frustra inuestigatum, cum Tarracone Procli Chrestomathia Latinè à me redditâ, velut ex vngue leoné, æstimare cœpissem, nactus tandem Romæ sum. Describendũ enim arbitratu meo permisit, quem honoris caúsa libenter nomino, Illustris. Ascanius Columna, purpuratorum patrum ornamentũ. Post verò cum id diligenter ad variorum

variorum exemplarium fidem comparatum, typographus Augustanus elegantibus typis euulgasset, efflagitarunt penè conuitio familiares, quibus multum & vellem & deberem, vt Latina donare ciuitate promptuarium eruditionis, quo ad plures emanaret vtilitas, pro virili contenderem. Cessi ergo amicorum precibus victus, & periculosæ plenum opus aleæ aggressus, ad exitum tandem, Deo vires animumq; suppeditante, constanter adduxi. Quid sim assecutus, secutus certè, tuum vir doctissime lectorisq; non imperiti iudicium esto. Num quid amplius? Etiam. Patrocinium adhæc laboris planè Herculei, more institutoque maiorum, abs te potissimum iustis de causis imploro. Quod enim Græcè apud vos PHOTIVS lumen primum aspexerit, Latinam quoq; interpretationé subiungendam ius fásque censui: tum quod Augustanæ Bibliothecæ nomen commune inuitarit, quæ Bibliotheca Vindelicorum, ciuitatis Germaniæ verè Augustæ, cum alios alia ad spectandam vrbis ciuiumque elegantiam moueant, me potissimum, ob librorum calamo in membranis exaratorum & copiam, & vetustatem, in sui admirationem rapuit detinuitque. Ad quam quidem ornandam Resp. vestra catalogum exemplarium quæ possideret, per Europam disseminasse non contenta, doctos etiam homines inusitata & prorsus singulari humanitate inuitat, quo eos ipsos libros inuicem conferendo, ac veluti gladiatorum paria committendo, in hominum lucem aspectumque commodo publico producant. Quod vtinam exemplũ dynastæ ac Reges secuti, in iisdem pedem vestigiis ponerẽt, ac libros SS. Patrum ineditos cognosci atq; euulgari sinerent; ne plures longè Græcarum literarum vsum interpretando reuocarent, nec amplius veluti muta tacerent, quæ in densis hodie tenebris, tineas pascendo, delitescunt. Sed id optare citius quàm sperare liceat; nisi si VELSERORVM similes exoriantur, qui concordissimi fratres (vos enim bona venia appello Antoni, Matthæe, ac Paule) rem literariã longè latéq. prouehitis, disciplinarum pomœria profertis, doctisque hominibus doctissimi ipsi opem re consilioq; ferre non cessatis: vt iam vbique gentium non sit *Phœbo gratior vlla,*

Quam quæ VELSERI *præscripsit pagina nomen.*

Te te igitur MARCE quæso obtestorque, vt qua cœpisti beneuolentia, nostra complecti ne graueris; exstétque apud posteros pace tua, meæ in te obseruantiæ memorisque animi hoc qualecunque monumentum: quod locum, si videbitur, in Bibliotheca vestra, ex qua cum tot aliis Græcè typis prodiit, Latinè quoque reperiat. Si quis autem ex his vigiliis fructus ad alios legendo perueniet, quod studium quidem certè, ad interpretationem locis obscuris facem scholiis allucendo, tibi amice magne, grata posteritas acceptum referat. Soles enim ἀκλείστους θύρας περιέχειν σοφοῖς ἀνδράσι, quod de se apud Philostratum Vespasianus Aug. profitetur, cum sis ipse spirans quædam Bibliotheca. Suscipe itaque aduersus obtrectatorum calumnias, operis vigiliarumque nostrarum libens volensque tutelam. Sic tibi illucescant, DEVM venerans precor, ineuntis anni CIↃ. IↃCVI. Calendæ feliciter. ANTVERPIÆ.

ΜΑΞΙΜΟΣ Ο ΜΑΡΓΟΥΝΙΟΣ, ΤΑΠΕΙΝΟΣ

ΚΥΘΗΡΩΝ ΕΠΙΣΚΟΠΟΣ, ΤΟΙΣ ΤΩΝ λόγων ἐρασταῖς, ἐν τοῖς καλοῖς ἐπίδοσιν.

ΑΛΛΟΙ μὲν ἄλλους τῶν περὶ τὴν σοφίαν περιττῶν θαυμάζουσι, καὶ ἣν ἕκαστος ἔχει δυνάμεως, ταύτῃ πλέκουσι τούτων ἑκάστου καὶ τὰ ἐγκώμια, εἴτε τὴν ἐν λόγοις ἱμερόεσσαν δεινότητα, εἴτε τὸ ἀνθηρὸν καὶ κεκομψευμένον τῆς φράσεως, εἴτε τὸ περὶ τὴν φιλοσοφίαν ἐμβριθές τε καὶ ὅλως ἐξηκριβωμένον, καὶ πάγιον· ἐμοὶ δὲ πρὸς τοῖς ἄλλοις παντὸς ἄξιος ἐγκωμίου καὶ μάλα ὁ σοφώτατος ἐκεῖνος καὶ ἱερὸς πολλάκις ἔδοξε Φώτιος. οὐ μόνον ὅτι τοὺς τῆς ἱερᾶς ἐκκλησίας ἐμπιστευθεὶς οἴακας, τὸ τοῦ Χριστοῦ λογικὸν ποίμνιον εἰς νομὰς εἰσῆγέ τε καὶ ἐξῆγε σωτηριώδεις, εὐσεβείᾳ τε τῇ πάνυ διατρέφων, καὶ βίου κατακαλλύνων ὀρθότητι· ἀλλ' ὅτι καὶ πᾶσαν μετελθὼν παιδείαν, πάντας τοὺς ἐπ' αὐτοῦ πολλῷ τῷ μέσῳ ὑπερηκόντισε. μαρτυροῦσιν αὐτῷ τὸ πολὺ τῆς σοφίας οἱ πανηγυρικοὶ τῶν λόγων, οἷς τηλικαύτην ἐνέθηκε τὴν χάριν καὶ τὴν γλυκύτητα, ὡς δεινὸν τίθεσθαι τοὺς ἐντυγχάνοντας τὴν ὁπωσοῦν ἀπὸ τούτων ἀπαλλαγήν. οὕτω τὰς τῶν ἀκουόντων καταθέλγει ψυχὰς ταῖς τῶν οἰκείων ἁρμονιῶν μουσικαῖς ἐπῳδαῖς, καὶ πρὸς τὴν πίστιν ἐφελκυστικῷ τὸ τῆς πειθοῦς αὐταῖς ἐγχυνᾶσθαι καταναγκάζει θέλγητρον. τοιαῦται καὶ αἱ θαυμασταὶ τούτου πρὸς διαφόρους ἐπιστολαί. τὸ δὲ πρὸς τὰς τῶν ἀποριῶν λύσεις ἕτοιμον, ἄλλως τε καὶ ὅσαι ἐπὶ τῆς ἱερᾶς τείνουσι φιλοσοφίας, καὶ τὸ τῆς θείας γραφῆς, ἐν οἷς μάλιστα μυστικώτερόν τι ἐναποκέκρυπται, ἀγχίνουν τε καὶ διερμηνευτικόν, τίς τῷ τοῦ Ἀμφιλοχίων αὐτῷ πεπονημένῳ συγγράμματι ἐντυχὼν, οὐκ ἂν εἰκότως θαυμάσειεν; ἀλλὰ γὰρ καὶ τὴν περὶ τὴν ἱστορίαν ἀκρίβειαν, καὶ τὸ τῆς σοφίας ποικίλον, καὶ τὸ περὶ τὴν κρίσιν τῶν τοῖς ἄλλοις συντεθειμένων ἔντεχνόν τε ἅμα καὶ ἀκριβέστατον, ἡ μετὰ χεῖρας αὕτη βίβλος, τοῖς τοῦτ' ἐθελομένοις καταμαθεῖν, ἐπιδείξει τρανώτατα· πολλὴν μὲν τοῖς περὶ τοὺς λόγους καὶ τὴν ἔξω φιλοσοφίαν καταγινομένοις τὴν ὠφέλειαν προξενοῦσα· τοσαύτην δὲ καὶ τοῖς τῆς ἱερᾶς ἀντεχομένοις θρησκείας χορηγοῦσα τὴν λυσιτέλειαν, ὡς παμφορόν τινα οἷον ταύτην εἶναι χώραν, ποικίλοις μὲν κομῶσαν τοῖς καρποῖς, καὶ τοῖς ἄνθεσιν, οὐκ ἧττον δὲ τῇ γεύσει τῶν δρεπομένων τὴν αἴσθησιν κορεννῦσαν, ἢ τῇ ὄψει καὶ τῇ ὀσμῇ καθηδύνουσάν τε καὶ κατατέρπουσαν. ταύτην οὖν φιλοφρόνως δεξάμενοι, πολλὰς τῷ σοφωτάτῳ Ἑσχελίῳ τὰς χάριτας ἔχοιτε, τούτῳ καὶ μόνον ἀεὶ διὰ μελέτης ἔχοντι, ὅπως χρήσιμόν τι καὶ τῷ κοινῷ τῶν λογίων ἐπωφελὲς ἐκδιδῶται καὶ μάλιστα. ἔρρωσθε ἐν Χριστῷ σωτῆρι, κατὰ τὸ ,αχʹ ἔτος τὸ σωτήριον, Ἰουλλίου τρίτῃ φθίνοντος.

ERVDITORVM ALIQVOT DE PHOTIO, P. C. IVDICIA.

ZONARAS ANNALIVM Tomo III.

Προχειρίζεται δὲ πατριάρχην τὸν Φώτιον, ἄνδρα τῶν ἐπισήμων πρωτοασηκρῆτις τότε τυγχάνοντα, καὶ ἐν λόγοις ὀνομαστότατον. *In eius locum suffecit Photium, virum insignem, primarium à secretis, & eruditionis nomine celeberrimum.*

CEDRENVS.

Ὁ Βάρδας Φώτιον, ἄνδρα ἐπὶ σοφίᾳ γνώριμον, πρωτοασηκρήτην τηνικαῦτα ὑπάρχοντα, προχειρίζεται πατριάρχην. *Bardas ergo Photium, celebrem sapientia virum, & secretariorum eo tempore principem, patriarcham creat.*

FRANCISCVS TVRRIANVS PROOEMIO in Apostolicas Constitutiones Clementis Romani.

Photius Constantinopolitanus in Bibliotheca sua, sic enim appellat volumen ingens de libris à se lectis, &c.

Photius incredibilis lectionis & acris iudicij auctor.

Eruditissimus & incredibili lectione auctor, &c. In eo præsertim opere quod Bibliothecam de libris à se lectis nominauit, in quo tam accurate, tam acri ingenio, tam considerate, tam doctè, tam distinctè, tam liberè de tanta multitudine & varietate librorum iudicium facit, vt nihil animaduersione dignum prætermisse videatur.

Quam sit autem graue in hoc iudicio & quantæ auctoritatis Photij testimonium, intelligere licet & existimare &c. Tum inprimis ex Bibliotheca, sic enim inscripsit, vt paulo ante dixi, ingens volumen de libris omnis generis à se lectis, in quo ita ferè cuiusque argumentum, & genus styli ac doctrinæ discernit & notat, vt qui summas illas legat, totos libros & ingenia auctorum nosse sibi videatur. Quis igitur nostræ ætatis se cum Photio conferre audeat, siue ingenium eius spectemus, siue πολυμαθίαν *&* πολυπειρίαν.

EX LITERIS IOANNIS LIVINII AD D. H.

Photij scriptum vrgeri, puto vehementer è re literaria esse. Est enim varium, & omnibus ingeniis ac studiis valde seruiens. Deinde quanti æstimas, scire nos saltem quot bonorum scriptorum in omni genere doctrinæ, qui viro illi φιλολογωτάτῳ *visi lectique, naufragium fecerimus.*

EX LITERIS IOS. SCALIGERI ad eundem.

Vtinam, mi Hœscheli, in Photij editione exornanda te iuuare possem. Librum quidem totum in duos tomos distinctum, manu Henrici Stephani scriptum olim legi, Opus varium, ex cuius editione incertum, maior ne redundatura sit in te gloria, an in alios vtilitas. Certè tam egregium scriptum non alio editore dignum erat, quàm te, qui tot bonorum auctorum editione & eruditionem tuam & propensum in literas animum testari volueris. Neque ego, neque Vulcanius noster te iuuare in hoc possumus, qui nulla exemplaria eius libri habemus. Sed si habes, vt dicis, duo, puto te omnibus aliis æquo animo carere posse.

EX LITERIS ISAACI CASAVBONI. ad eundem.

AIN tu autem? esse te in eo vt Photij Bibliothecam edas? ô munus verè munificũ! ô te liberalem! facile est ex iis quæ sunt edita de illius libris tanquã ex vnguibus leonẽ æstimare.

ISAACVS CASAVBONVS DAVIDI HOESCHELIO S. P. D.

PHOTIVM tuum quanta poteram diligentia inter aulicos strepitus, auidissimè certè percurri. Ostendi etiam munus tuum doctis magnisque viris: quorum in hac regia vrbe numerus haud quaquam pœnitendus. Omnes tibi & præstantissimo Velsero gratias agere immortales, quorum auctoritate & industria vtilissimum scriptorem proximo autumno se habituros sperant. Principem inter huius ordinis viros locum obtinet Præses Thuanus; quem ego virum diuinitus datum censeo sæculo isti in exemplum pietatis, integritatis, probitatis, & vt vno verbo dicam πάσης ἀρετῆς καὶ καλλονῆς ψυχῆς. *Sunt & multi alij quà in aula, quà in Senatu Parisiensi* λάμποντες ἀστέρες *ὡς vestri studiosissimi, & purioris literaturæ amantissimi. Omnes hi Photium vestrum cupidissimè expectant, eximiè autem Franciscus Pithœus, de quo nuper scripseram, esse in eius manibus Photij exemplar, collaturum me tuum codicem cum illo: & excerptas inde* γραφὰς διαφόρους *isthuc missurum. neque ab illo neque à me insuper habita ea cura, sed paucorum foliorum comparatione didicimus, nihil aut parum omnino auxilij ad ornandam tuam editionem à Pithœi libro esse expectandum. Quare aliud censeo agamus. Equidem si domi in Museo meo quæ sunt à te missa legissem, aut otij plusculum habuissem ad id negotium, plura & meliora in eo scriptore obseruassem & tecum communicassem. Sed crede mihi seriò affirmanti, nihil occupatius, nihil à studiis alienius ea vita, quam in hac aula hactenus viximus. Vt scires tamen etiam in summis hisce occupationibus Photium tuum nobis esse lectum, paucula quædam illeuimus huic chartæ, quæ tum nobis in mentem venerunt. Nam grauius aliquid frustrà nunc à me expectaueris. Vale vir doctissime, & me constanter ama. Lutetiæ Parisiorum V. Kalendas Iunias cIↄ Iↄc.*

EX NOTIS ANDREÆ SCHOTTI, AD CHRESTOMATHIAM PROCLI.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ, *lectum est, vel* ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ, *lecta sunt. Sic de singulis à se cum iudicio lectis libris* PHOTIVS *Patriarcha Constantinopolitanus* ἐν τῇ βιβλιοθήκῃ τῶν ἀνεγνωσμένων αὐτῷ βιβλίων *loquitur, vt oculato testi fides habeatur. Nec enim ex aliorum sermone, vel obiter, & tanquam per transennam inspecto Opere, vt fere hoc sæculo, de toto Opere iudicium sibi ferendum existimabat, sed à capite ad calcem perlecto liberè iudicat censor & Criticus grauissimus, summi & ingenij & iudicij, de scriptoribus ducentis amplius & septuaginta, Philologis, Poetis, Historicis, Oratoribus, Philosophis & Theologis: qui maximam partem, temporum ne iniuria, an maiorum incuria, perierunt. & quidem de styli charactere, Scriptorum numero, & titulis, quæ* γνήσια, *quæ* ψευδώνυμα *quid laude, & imitatione, quid contra vituperatione dignum in singulis deprehendisset, sine fuco & odio, more maiorum, pronunciat. Denique qua quisque tempestate floruerit, cæteraque, longum esset enim ire per singula, audacter dijudicat.*

I. LIPSIVS

I. LIPSIVS MARCO VELSERO S. M. D.

SENECAM nostrum à te acceptum, & verè acceptum, id est gratum fuisse, gaudeo. An non esset, scriptor optimus viro optimo? Quod ais desiderare quosdam reliqua: pauca sunt, & hodie mos obtinet reliquatores esse, imò conturbatores. Detur venia, aut certè mora aliqua, valetudini: & fortasse altera editio dabit. Sunt & in illis libris, quæ volenti haud peribunt. At tu de elogio debere profiteris. Et sic loqueris, iudicio, dicere debebas: & ideò nihil debere. Mihi crede, vt si iuratus in Senatu sententiam dicerem, sic dixi. Amo te iamdudum mi Velsere, sed affectus illam animi lucem non obtenebrat. Sed heus, est quod communi litteratorum nomine commendemus, vel petamus. Andreæ Schotti, magni amici nostri, PHOTIVS, Latinus iamdiu apud vos est, & quando ipse lucem, nos eum videbimus? Certè inter paucos ille Scriptor meretur: qui solus tot clarißimorum ingeniorum monumenta à fato eripuit: toto dico fato, & saltem nomina, & scriptorum velut membra seruauit. Quàm multos ille legit, &, vt sic loquar, destorauit, quos nosse nobis aliter non esset? E sacris, profanis, tractatoribus, historicis, oratoribus, poëtis, & nihil est in Græcâ omni litteraturâ, aut vt verius dicam, librariâ, quod ille vir non liberarit. Pulcherrimus mos in mensa legendi, vel audiendi: sed iste pulchrior vtiliórque, annotandi, censendi, excerpendi. PHOTIVS fecit, & qui ad nos peruenerunt, solus. Dauid Hœschelius vester, & vestris etiam auspiciis, Græcum primitus, & variè atque industriè castigatum, dedit: sed nosti quò ventum sit ignauia æui, pauci hæc legunt aut capiunt, & nisi Latina addantur, pene dicam non dedisse. Ergo A. Schottus, vir bono publico natus, allaborauit, & Latinum totum dedit, & tibi commisit. ecce iure te flagitamus. fac quod soles & natus es, rem publicam vel priuatæ tuæ damno iuua. Mi Velsere, da hanc operam, etsi quàm trepidis & penè desperatis Europæ rebus! Pannonia, & iam Illyricum finitimum, sollicitos nos habent:

Quo pondus istud verget? vbi ponet minas?

Vbicunque, stemus, & in Honesto firmi, omnem Fati vim excipiamus, imò vincamus, id est, feramus. Vale. Louanij, postridiè Natalis Dominici, anno M. DC. VI.

AND. SCHOTTI SOCIETAT. IESV.

IN PHOTII BI-BLIOTHECAM ΠΡΟΛΕΓΟΜΕΝΑ.

QVI ſibi ſcriptores antiquos interpretandi partes olim ſumpſe-
runt, vt qui Platonem & Ariſtotelem Philoſophorum principes
illuſtrandos Græci cenſuerunt, Alexander Aphrodiſæus, The-
miſtius, Simplicius, Proclus, Olympiodorus, Ammonius, &
Philoponus, ij ferè præfari ſolent copiosè, de auctore, ſcripto,
argumento, modo, ac methodo, ordine, & tempore: tum de
ſeipſis, ſuaque opera, & ita re flagitante, interdum de cauſis ſuſcepti operis diſſe-
runt. Idem mihi more inſtitutóque maiorum in præſens. etſi μετάφρασιν, non vt illi
παράφρασιν afferam, viſum eſt faciendum. Equidem non ignorabam, ſimulatque
arduam hanc PHOTIANÆ BIBLIOTHECÆ Latinè interpretandæ pro-
uinciam efflagitantibus amicis ſuſcepi, fore pleroſque qui id mihi vitio verterent,
parumque me dignum exiſtimarent, cæſa inter & porrecta, quod aiunt, alienis
in veſtigiis pedem ponere. Quorum autem in reprehenſionem noſter hic labor in-
curret, ij ferè duorum generum ſunt. Alij enim me reprehendent; plures PHOTIVM
infeſti damnabunt: vtriſque, ſi potero, faciam ſatis. certè ſi id non conſequar, da-
bo pro virili operam, vt à legendo minimè deterreantur. Principio itaque de me,
paucis tamen, & ſine fuco ac modeſtè: mox de PHOTIO videbimus. Inaudieram
pridem, vnum & item alterum in Iberia Græcarum literarum peritiſſimum, PHOTII
Bibliothecam è Græco in Latinum ſermonem commodo publico conuertere cœ-
piſſe, ſed cœpiſſe tantum, ac vix dimidia operis parte ſuperſediſſe, ſiue Græci exem-
plaris mendis deterritos, ſeu laboris fuga in tanta voluminis, cùm mole, tum varie-
tate, ſeu denique vtraque de cauſa ceſſiſſe. Romæ quoque tertium perfeciſſe quidem
narrabant, ſed ad edendum adduci non potuiſſe. Græcum itaque codicem magno
ære nactus, conſtantiam à DEO precatus, vrgendum opus aſſiduè ad extremum, ſi
qua hinc ad alios vtilitas rediret, exiſtimaui. Neque me fugiebat, ex quo interiores
haſce literas tractaui, quàm difficile ſit bonum agere interpretem, alieníque ſenſus
metaphraſten, vt niſi par ſis in vtriuſque orationis facultate, iuſtam reprehenſionem
non effugias: quóque maior hac in re de bonis Græcis Latina bona efficientium ra-
ritas, eò difficilior prouincia doctis hominibus, qui eam ipſi plerumque refugiunt,
cenſeatur, vt ad hanc diem vſquequaque qui ſatisfecerint, vix ſingulos ſingulæ æta-
tes tuliſſe videantur: cùm decem amplius Ariſtotelis Ethica Nicomachia, totidémq;
Rhetorica, noſtrâ parentumque memoria interpretari ſint conati, quod in ſingulis
qui anteceſſiſſent, poſteriores aliquid deſiderarent. Quid ni igitur poſterorum de
me iudicium reformidem? Elaboraui equidem, quoad eius fieri potuit, vt non ſenſa
modò verbis comprehenſa ſequerer (nam aſſecutuſne ſim alij ſtatuent) & non tam
verba numerarem; quàm ſenſum ex fide bona appenderem, ſed etiam, vt res ipſas,
fontéſque auctorum à PHOTIO lectorum ſtudiosè inueſtigarem. Verum cum eo-
rum plerique temporum iniuria interciderint, eo moleſtior interdum labor in-
terpretandi extitit, vt hariolandum nonnunquam fuerit, dum, qui adhuc latent
ſcriptores, PHOTII opera in apertum proferantur, quod vt cæptum nuper, ita fu-
turum amplius doctorum hominum inueſtigatione non diffido. Diuerſorum item
ſcriptorum tanta varietas, quanta eſt in omni *Philologia, Oratoria, Hiſtoria cùm ſacra,
tùm profana, in Philoſophia, arte medica, ac denique ſcientiarum regina Theologia,* nego-
tium

tium quoque se facessiuit, quod DEO benè iuuante tandem superauimus. Auxit & rei difficultatem in singulis auctoribus χείρος, idque Hermogenis potissimum de Ideis methodo: quæ vt Aristotelea ac Tulliana longè subtilior est, ita admiratores quidem plurimos, sed imitatores paucos hodie reperit. Præter Dionysium enim Halicarnassæum in Rhetoricis, & Vlpianum Græcum Demosthenis explanatorem, quotus eam quisque hoc sæculo tractat? Trapezuntij olim talem Rhetoricam cum stupore vidit Italia: duos fortasse Germania numerarit Sturmium & Erythræum: Gallia Iulium Scaligerum libris de Poëtica: Hispania vnum literis cognitum laudare potest Pet. Ioannem Nunnesium Rhetorem ac Philosophum, editis Rhetoricorum libris IIII. Hermogenis quidem præceptionibus, & Aphthonij ac Theonis: sed Tullianis exemplis. Sunt autem Hermogenis Idearum genera septem Σαφήνεια, Μέγεθος, Κάλλος, Γοργότης, Ἦθος, Ἀλήθεια, Δεινότης. deinde Σαφήνειαν diuidit in καθαρότητα, καὶ εὐκρίνειαν: tandem τὸ μέγεθος in sex alias formas partitur: in σεμνότητα, Τραχύτητα, Λαμπρότητα, Σφοδρότητα, Ἀκμὴν καὶ Περιβολήν: pòst *moratam orationem* quatuor metitur dicendi formis: τῇ Ἀφελείᾳ, Γλυκύτητι, Δριμύτητι, καὶ Ἐπιεικείᾳ: Dici etiam vix potest quantum hic tædij absorbendum, cum quot quantisque mendorum monstris conflictandum fuerit, vix vt amplius Herculem fabulosum illum Heroa in Augiæ stabulo perpurgando laborasse existimem.

Ad stylum quod attinet, qui in PHOTIO pro re nata varius exsistit, equidem sic temperaui, vt terso castóque sermone Latino, hoc est, Romanè, si possem, dicerem, sensáque mentis perspicuè repræsentarem. Nam vel Tullij vmbram, ob dicendi perspicuitatem iuxta ac suauitatem, libens amplector, præ horrido illo, huius æui atque obscuro, quale Heracliti σκοτεινοῦ fuit, orationis genere. Scholia rei illustrandæ ad oram καὶ ταυτολογούμενα identidem apposui, sumpto subsidio à memoria lectionéque scriptorum veterum: & in Critico hoc genere similia inuicem componendo, digitum ad fontem, quod aiunt, intendere potius, quam transscribere pretium operæ duxi. Interdum tamen longiora paulò Scholia adhibui, cum aut antidoto opus fuit, iique erant refellendi, qui in alia omnia discedunt, aut plura eiusdem auctoris attulimus, vt eorum ex parte laborem minuerem, qui vel Ecclesiasticos Annales magno Ecclesiæ commodo moliuntur, vel auctores ipsos longè quàm anteà auctiores melioresque dabunt. Cum autem Enumeratio ac Censura PHOTIO esset principio duntaxat proposita, post, quasi metanœa ductus, eidem placuit Excerpta atque adeo opuscula describere, & in tomum alterum coniicere, mentis augurio, quantum coniicio, fore vt pleraque scripta temporum longinquitate fatiscerent, aut funditus perirent. Nec fefellit augurium. Plerique enim auctores quà hominum incuria, quà vetustatis omnia vastantis iniuria, interciderunt. Quamobrem in excerpta illa longiora pauciores notas in extremo opere apponendas curaui, vt in Plutarchi, Aristidis, Memnonis, & Agatharchidæ ἀποσπασμάτια: quorum interpretes eruditos, vt non contempsi, sic & illorum obseruationes adhibui & illustraui ab ea, quæ in extremo Herodoto Typographorum στεφάνου opera circumfertur. Et verò curis secundis, posterorumque industriæ aliquid hic fuit relinquendum. Nam quod verè togatorum ait doctissimus M. Varro in lege Mœnia: *Vt in bona segete neque nullum est spicum nequam, neque in mala non aliquod bonum; ita nemo est reprehensus* (inquit VI. de lingua Latina) *qui è segete ad spicilegium reliquit stipulam.* Si quid autem hic peccatum, homo enim sum, ne modicæ te

Offendant maculæ, quas aut incuria fudit,
Aut humana parum cauit natura.

Quæso quoque rogoque doctiores, quibus hæc non elaboraui, vt meliora proferant: quod tantum abest vt laturus sim molestè, vt gratiam sim etiam habiturus maximam: nosque doceant: maledictis modò & calumniis abstineant, studiis φιλανθρωπίας nedum Christiano homine indignis. Valeant verò qui tantum sibi falsæ laudis arrogant, quantum de aliis per nefas detrahunt. Illis ego vetus illud accinam: Ἰδοὺ Ῥόδος ἰδοὺ καὶ τὸ πήδημα.

Habes de interpretatione: venio ad alterum, grauius tamen ac difficilius ad profligandum quæstionis caput, de PHOTIO Constantinopolitano, eiusque scriptis, vt hanc BIBLIOTHECAM erroris labe vacare demonstrem. Ac primum de moribus videamus, hinc de ingenij monumentis, quæ paucis demptis, ad hanc diem in tenebris nimis diu delituerunt, nunc illustris iuxta ac docti Duumviri *Marci Velseri* auspiciis vtraque lingua exeunt, non leui prouentu fructuque, vt spero & opto, bona-

rum artium ac diſciplinarum, quo pauciores hoc ſæculo, cætera felicium ingeniorum feraci, interiores literas, Græcas præſertim, pertractant. Auctores eius vitæ recenſendæ laudamus, ne quid talsò commenti videamur, de Græcis antiquis, ac penè æqualibus, Zonaram, Glycam, Manaſſem, Nicetam, Curopalatam, quique hunc magnam partem transſcripſit Cedrenum, Metrophanis item & Styliani epiſtolas, acta denique Synodi octauæ legitimæ. Extaret! Nicephori Calliſti liber Annalium Eccleſiaſt. tertius & viceſimus, quo de PHOTIO, eiuſdem æui rebus geſtis diſertè pertractarat, non admodum laboraremus: ſed extremi illi libri temporum calamitatem, cæteris ſaluis, minimè effugerunt: niſi fortè in Græciæ, quæ libertatem ſuam, ſtudiorúmque ardorem pridem decoxit, angulo aliquo, puluere, ſitu, ac ſqualore obſiti, vt alia plurima veterum ſcripta, delitefcant. Ab Ignatio igitur Patriarcha narrationis initium paulò altius repetamus.

Nicephori Auguſti, eius qui Irenem Auguſtam imperio expulit, ex filia Eutropia atque Michaële Imperatore cognomento Rangabe, nepos fuit Ignatius. Hunc in minori ætate, & Theophilactum fratrem maiorem natu, virilibus exſecuit, quo facto, repetendi imperij, quamuis paterni atque auiti, ſpe penitus arcebantur: præterea Ignatium Monachi ritu tondendum curauit. Timeat enim Tyrannidis vis non minus quàm metuatur neceſſe eſt, nec minus ſit ipſa ſollicita quam ſubditi. Omnino rebus commutatis, imperioque ad Theophilum Michaëlis Trauli filium deuoluto, Theodora Theophili vxor, cum viro defuncto imperium pro Michaële filio Porphyrogeneta procuraret, fama quæ de Ignatij virtutibus celebris erat, permota, & alioqui pro muliebri ingenio nobiliſſimi viri calamitatem miſerata, nulla ipſius culpa, aliena tantum prauitate contractam; Methodo Conſtantinopolitano Patriarcha vita functo, Ignatium ſalutis anno IↃCCCXLVII. magna bonorum omnium gratulatione, ſubſtituendum curauit. Initia ac media læta fuerunt, par ſpei fructus. Secuta eſt maior Porphyrogenetæ ætas, qua ſui compos, vitiis mancipatus, matre Theodora rerum procuratione amotá, Bardæ ſéque & imperium regendum permiſit, nulla famæ cura, prauo homini perditus iuuenis: ſed in reliqua nequitia eam tamen laudem meruit, quod litterarum profeſſores ſtipendio de publico deſignato, Conſtantinopoli erudiendæ iuuentuti conſtituit, Leone ſcholis præfecto, magni nominis ea tempeſtate Philoſopho. Cæterum Bardam Cæſarem creatum, & acceptam poteſtatem non publica ſalute, ſed ſcelerum licentia definientem, vſque eo, vt vxore repudiata cum nuru ſua ſtupri conſuetudinem haberet, piorum cœtu Ignatius anathematis ignominia notatum expulit, ac veluti Baptiſtes alter Herodem increpauit. Magnus ſanè vir, ſed meliore ſæculo dignus. Perculit ea ſeueritas impotentem hominis animum, vt quem reuereri, atque vt medicum amare debuerat, Synodo facta, Epiſcopatu ſpoliatum in Mytilenem inſulam relegarit. Subſtituitur per nefas PHOTIVS πρωτασηκρῆτις Zonaræ vſitata ſequiori ſæculo voce, à Commentariis & Senator vrbanus anno Chriſti IↃCCCLIX. hoc eſt, poſt vndecimum Patriarchatus Ignatij, de foro repente in Eccleſiæ præfecturam tranſlatus. Raptim omnia & perturbatè ſunt facta, neque quid legibus ſanctum eſt conſiderant, ira & ambitione peſſimis conſultoribus agitati. Nicolaus Rom. Pont. eo nomine primus, rei geſtæ nuncio commotus, Epiſcopos duos Rodoaldum & Zachariam Conſtantinopolim mittit, cum poteſtate ſacrarum imaginum hoſtes (quæ peſtis latè in Oriente graſſabatur) nouis edictis coërcendi, atque in Ignatij cauſa eius legati, vt cognitione inſtituta, viſa modo explorataque in re præſenti renuntiarent. Adiungit litteras ad Auguſtum ſigillatim, quæ exſtant, in PHOTIVM grauiſſimas: contra fas æquumque, atque omnia vetuſtatis exempla in Eccleſiæ præfecturam irrupiſſe, ex profano repente Chriſti Paſtorem gregis prodiiſſe, vero præſertim Paſtore ſuperſtite. Legati fraude inducti, ſtudióve principibus gratificandi, Ignatium iure damnatum videri præuaricando pronunciant. Nicolaus quidem atroci nuncio famáque percuſſus præuaricationis factum legatos in accuſauit. Omnino ea temeritate pronuntiandi magis Ignatij cauſa confirmari viſa eſt, prorſus vt Barda Cæſare deinceps, & Michaële Auguſto inſidiis Baſilij Macedonis ſublatis, Hadrianus II. Pont. Rom. Nicolai defuncti veſtigiis inceden̄s, Synodo Conſtantinopoli habita CII. Epiſcoporum, anno ſalutis IↃCCCLXVIII. [quæ inter generales octaua germana eſt, Græcéque ac Latine ſtudio Matthæi Raderi noſtræ Societatis presbyteri, poſt Anaſtaſij Bibliothecarij verſionem, lucem nuper aſpexit] PHOTIO amoto, Ignatius vt reſtitueretur perfecerit. Pontifex ſanè magni animi neque minoris conſilij, qui exacta

cta senem ætate, rebus quamuis gerendis inutilem, maluit Ecclesiæ gubernaculis restitui, quàm concedere, vt nouo ac damnato exemplo disciplinæ labefactandæ aditus relinqueretur. Etsi Nectarius Tarasius PHOTII patruus, eiusque successor Nicephorus, & in Occidente Ambrosius è Laicis repentè Episcopi sint creati. Hæc ille præstitit. Ignatij verò subsecuta morte, noua Constantinopoli Synodus λῃστρικὴ PHOTIVM restituit anno ᴐᴐCCCLXXVII. Episcoporum CCCLXXXIII. in pristinum locum, initio consensu Rom. Pont. Ioannis VIII. vti eius Synodi sessio prima declarat, his verbis: *Quod Dominus noster Apostolicus admittit Dominum* PHOTIVM *in Patriarcham, testatur Pontificalis stola à summo Pont. Domino nostro Ioanne ad eum missa: quam propterea direxit, vt omnes intelligant, & certò sciant, Dominum* PHOTIVM *recipi à summo Pontifice in Patriarcham. Cúmque hoc dixisset, dedit* PHOTIO *Pontificalem stolam, humerale indumentum, penulam, & sandalia.* Hæc Synodus: argumento conciliatæ initio cum Ioanne Pontifice gratiæ: qui cum eo nomine, vt parum virilis, audiret malè, re maturè cognitâ, in ambonem publicum progressus, PHOTIVM, veteri anathemate repetito, diris iterum deuouit. Quare Ecclesiam ille præposterè, primum quidem occupatam, diu tenere non potuit. A Leone Augusto cognomento Philosopho, qui patri Basilio successit loco motus, in Armeniarum monasterium anno ᴐᴐCCCLXXXVI. ad vitæ exitum (sic arbitror) siue à Catholicis coactus, seu sponte, incertum, secessit. Santabareni amicitia in primis fraudi illi damnoque fuit, venefici ac præstigiatoris, multaque scelera alia in ficta sanctitatis specie tegentis. Sic Augustus putabat; alij in his ipse Augusti pater, in sanctissimis Monachis numerare soliti erant. Sic sunt hominum iudicia cum temporibus alternantia. Tametsi aliæ causæ affictæ sunt, vt iure pelli videretur, illa exstitit verissima: pœnis scelerum agentibus diuina vindicta, atque malè occupati honoris conscientia dedére præcipitem, Stephano Augusti fratre in eius locum subrogato. Is cōtrouersiæ inter Romanos & Cōstantinopolitanos Pontifices, nobilis cum primis atque diuturnæ, exitus fuit: Is PHOTII Pseudopatriarchæ casus. Adhuc, breui tamen vitæ Photianæ scenam seu Tragœdiam verius vtcunq; exhibui, qui bis Patriarchatum per nefas, repugnante Pont. Max. pulso Ignatio, inuasit: bis quoque abdicare coactus, priuatus tandem & inglorius secedens periit. Nunc elogium eius, permixtis tamen virtuti vitiis, è Niceta Paphlagone in vita B. Ignatij Patriarchæ apponam: Ἦν δὲ οὗτος ὁ Φώτιος οὐ τῶν ἀγενῶν τε καὶ ἀνωνύμων, ἀλλὰ καὶ τῶν εὐγενῶν κατὰ σάρκα καὶ περιφανῶν, σοφίᾳ τε κοσμικῇ, καὶ συνέσει τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ στρεφομένων εὐδοκιμώτατος πάντων ἐνομίζετο. Γραμματικῆς μὲν γὰρ καὶ ποιήσεως, ῥητορικῆς τε καὶ φιλοσοφίας, ναὶ δὴ καὶ ἰατρικῆς, καὶ πάσης, ὀλίγου δεῖν, ἐπιστήμης τῶν θύραθεν. τοσοῦτον αὐτῷ τὸ περιὸν, ὡς μὴ μόνον σχεδὸν φῦναι τῶν κατὰ τὴν αὐτοῦ γενεὰν πάντων διενεγκεῖν, ἤδη δὲ καὶ πρὸς τοὺς παλαιοὺς αὐτὸν διαμιλλᾶσθαι. πάντα γὰρ συνέτρεχεν ἐπ' αὐτῷ ἡ ἐπιτηδειότης τῆς φύσεως, ἡ σπουδὴ, ὁ πλοῦτος, δι' ὃν καὶ βίβλος ἐπ' αὐτὸν ἔρρει πᾶσα. πλέον δὲ πάντων, ὁ τῆς δόξης ἔρως δι' ὃν αὐτῷ καὶ νύκτες ἄυπνοι περὶ τὴν ἀνάγνωσιν ἐμμελῶς πεφυλακότι. *Erat* PHOTIVS *homo minimè obscurus aut ignobilis, sed claris & illustribus oriundus natalibus, rerúmque ciuilium & politicarum vsu prudentiáque & sapientia clarissimus; Grammaticæ quoque literaturæ & carminis pangendi, dicendique laude, quin & Philosophiæ & Medicinæ, atque omnium propè liberalium disciplinarum externarum studio, cognitionéque tantopere floruit, vt æui sui facilè princeps haberetur: imo & cum veteribus iam posset componi. Omnia quippe confluxerant in illum aptitudo quædam, & naturæ vis & felicitas, opes, quibus sibi librorum omnium maximam copiam comparabat: & quod præ cunctis, gloriæ laudisque cupido, qua flagrans, totas noctes, vt lectioni assiduè vacaret, insomnes ducebat.* Idémque Nicetas graphicè eum viuisque coloribus depingit. Ex quo scriptisque Græcorum omnium, amplissi. Cæsar Card. Baronius, sacræ pater historiæ tomo Annalium Ecclesiast. X. sua est mutuatus. Equidem non sum adeo demens, mentisque inops, vt PHOTII vitia defendenda aut flagitia excusanda suscipiam. Iam enim iudicatus est. Grauis certè ira odiumque atque ambitio, hominem cetera sæculi sui doctissimum, egerunt tādem præcipitem. Hinc illæ lacrymę. aula nimirum, quæ multis hodiéque mentem eripit, & infatuat, PHOTIVM quoq; excœcauit, vt non iniuria vetus Poëta, nescio quis, aula exire, qui pius esse volet, suadeat.

Illud mihi in præsentia de BIBLIOTHECA, quæ in manibus est, pace piorum præfari testarique liceat, scriptam à PHOTIO videri, imo effici, dum Cæsaris Legatum in Assyria agens, nondum Patriarchatus dignitatem per nefas ambiit. Argumenta sunt principio de sacrarum imaginum cultu passim illum Catholico ritu & sentire & prædicare, vt in Euagrio Codice XXIX. in Synodo Sidetana Cod. LII. in Clemente Alexandrino Cod. CX. in Lucio Charino Cod. CXIV. in Pierio Cod. CXIX. in Procopio Gazeo Cod. CLX. Deinde, quod summos Rom. Ecclesiæ Pontifices, sanctosque oc-

cidentis patres B. Leonem, Irenæum, Ambrosium, Augustinum, cæteros, hoc in opere magnificè semper appellet. Tertiò quod initio septem enumeret Synodos singularique tractatu, tomo primo Conciliorum: octauam autem veram, qua restitutus in Patriarchîum Ignatius Hadriani II. auctoritate, ac ne alteram quidem λῃστρικὴν, cui ipse flagitiosè præfuit, damnataque, vt diximus, est & explosa, nusquam hic nominet; citatur tamen, etsi præposterè à Ioanne Zonara, Theodoro Balsamone, & Gratiano in Decretis c. 7. q. 1. c. 45. Hoc nequaquam iactaret haud dubiè, prædicarétque, vt suo plerumque perire sorex indicio consueuit, ac tegere odij flammam præcordiis hærentem quin euomeret, nequiuisset. Quidam tamen homines eruditi, quibus vt assentirer nondum mihi imperare potui, secessus opportunitate, cum iterum abdicare Patriarchatu coactus esset, inuitatum, ad scribendum accessisse arbitrantur, quo solatio literarum animum curis grauem sustentaret, molestiásque omnes in librorum lectione & suauitate deponeret. Mihi verò, salua amicitia, verior sententia prior videatur. Tantum de scriptionis tempore: illud modo ἐν παρόδῳ adiiciam, centesimo amplius anno post Ignatij PHOTIIQVE æuum, in eadem Byzantina sede resedisse *Ioannem Xiphilinum* Trapezuntium, montis Olympi Monachum, annis XI. mens. VII. cuius exstant Augustorum vitæ è Dione Cassio: qui Dion ea in parte epitomes operâ mutilatus intercidit, quemadmodum & T. Liuius multò maximam partem abbreuiatoris culpa, vt Iustini compendio Pompeium Trogum à stirpe amisimus. Post etiam Theodosio, cui Maximi cognomentum Nicetes tribuit, Patriarcheium tenente, Eustathius Thessalonicensis Episc. cum Manuele C. P. Imperatore contentionem super Deo Mahometi habuit: cuius & in Homerum poëtarum propè Deum, & Dionysij Afri περιήγησιν explicationes vberes, & multiplici doctrina refertas hodiéque legimus, non autem PHOTIVS, vt ætate prior. Poëtas cæteroquin, quos hoc in opere non attigit haud prætermisisset, nisi quod fabulosis narrationes, quæ ad historiam pertinere videantur, delibauit. Redeo à diuerticulo domum. Demus scelestissimum mortalium PHOTIVM exstitisse, turbasse Occidentis Ecclesiam ad defectionémque in προεδρίας contentionem Græcos primum sollicitasse, quandoquidem verò nullum in hoc opere eius criminis vestigium appareat, contrà plurima occurrant, quæ scriptorum nemo ne attigit quidem, nedum pertractauit, quæ, obsecro, inuidia sit repudiare omnino, ac reiicere, & ne digito quidem tangere velle, cum acerrimos fidei Christianæ perduelles Porphyrium, Lucianum, Eunapium, & Zosimum legamus. Hic verò Ecclesiæ orthodoxæ capitum Rom. Pontificum encomia reperies, Beatorum Cœlestini, Leonis, ac Gregorij: vt & Latinorum patres Ambrosios, Augustinos, alios, laudari diximus. Hæreses, sectariosque passim, vt diris deuotos execrandosque, fugiendos PHOTIVS monet: Eunomios inquam, Nouatianos, Basilium Cilicem, Philostorgium Arianum, ipsumque adeo scelesti Arij caput.

Offenditur quoque non nemo titulo BIBLIOTHECÆ, in speciem arrogantiore. Neque enim volumen vnum Bibliothecam, vt nec mortalium vnum collegium efficere de plano pronunciat. Reprehendat alius ΜΥΡΙΟΒΙΒΛΟΝ, inscribi, ac veluti in limine quod aiunt impingat. At meminerit, vt *sexcentos* Romanè, sic & Græcè mille pro infinitis dicis gratia adhiberi. Priori vero respondeo, si veterum exempla requirat (recentium enim Bibliothecarum pleni sunt omnes omnium plutei, plena pulpita) Apollodori Atheniensis se PHOTIVS ac Diodori Siculi auctoritate, qui & sic inscribunt, tueatur. Cæterum iustius titulum hunc foribus appendit: quod, cum fabulosas Deorum hominúmque narrationes venditent, hic sacros iuxta ac profanos scriptores homo Christianus, iucunda quadam vicissitudine tædium omne leuante, partim recenseat sigillatim, iudiciúmque ferat, partim excerpta accuratè exhibeat librorum qui temporibus interciderunt: βιβλιοθήκην iure indigitando, quod Ægypti reges librorum optimorum cumulum ΨΥΧΗΣ ΙΑΤΡΕΙΟΝ *animi medicinas*, teste Diodoro, nominarint, & Asinius Pollio apud Plinium Romæ Bibliothecam dedicando, ingenia hominum rem publicam fecerit. Hoc autem in genere titulorum sudatum antiquitus, vt, quod in mercibus vinóque solet, edera appensa labor commendaretur. Tironis Tullij vigiliæ, quæque exstant prudentum in iure responsa, pandectæ inscripti. Omnigenam historiam, copiæque cornu Phauorinus, Hesychius Illustris atque Ælianus sua nuncupant. Cestum seu à Deæ baltheo, siue à pugilum armis, Iulius Africanus & Celsus, in quem styli acumen Origenes strinxit, scripta nominarunt, qui & Origenes Stromata scripserat, vt Stromatea Clemens Alexandrinus ab argumento variè picto, stragulisque belluati operis, quibus

Themistocle:

Themiſtocles hominis ſermonem comparare ſolitus. B. Cyrillus Alexand. & ipſe Glaphyra ſuum in Pentateuchum, & alterum περὶ ὁμοουσίου commentarium librorum quatuordecim theſaurum nominauit (quales eſſe libros omnes Domitius Piſo ante exoptarat) Vt & nouem Muſarum nominibus Herodotus & Cephalion apud hunc ipſum PHOTIVM ſcripta diſtinxerunt. Taceo prudens, ſunt enim propè innumerabiles, reliquos, qui titulis operi additis mira varietate luſerunt, tantúmque ſibi indulgendum rati, quantum ſua quiſque miraretur ac prædicaret. Neque libris modo Bibliothecæ titulus datus, ſed hoc amplius, & hominibus, vt Dionyſium Longinum Rhetorem Eunapius Sardianus ἔμψυχον βιβλιοθήκην *ſpirantem Bibliothecam viuumque adeo Muſæum* appellare non dubitat.

Verum de veterum Græcorum Romanorumque Bibliothecis non deſcribo, ſcrinia compilans, otioque abutens, quæ nuper Belgij ocellus Lipſius noſter diſertè ad Nobiliſſimum virum Carolum Croium diſſeruit: analecta duntaxat corollarij vice damus.

Miſſis itaque Paulo Æmilio, L. Corn. Sulla & L. Lucullo librorum ſeruandorum, vt generoſos maximè homines decuit, ſemperque decebit, ſtudioſis. T. Pomponius Atticus elegans & ipſe Romanos inter & ſplendidus Bibliothecam inſtruens hermathenis, aliiſque ſtatuis atque imaginibus ornauit. Quin & de imaginibus in Bibliothecis collocari ſolitis, paucis eſt verſibus commentatus. Ad quem & animo fratris loco coniunctiſſimus M. Tullius: *Libros*, inquit, *tuos conſerua, & noli deſperare eos meos facere poſſe, quod ſi aſſequor, ſupero Craſſum diuitiis, atque omnium vicos & prata contemno.* Quid? prætereo Aſinij Pollionis illam è Dalmatarum manubiis publicatam Romæ Bibliothecam. Cæſarum quoque à C. Iulio inchoatam, perfectámque ab Auguſto Octauiam ac Palatinam ſileo, Traiani præterea Vlpiam: Hadrianus enim Imp. Pompeiano & Commodo Coſſ. cum inſignes & plurimas ædes Athenis Atticis feciſſet, & agonem inſtituiſſet, ſi faſtis Caſſiodori fides, Bibliothecam miri operis exſtruxit. Iuliani adhæc τοῦ παραβάτου cætera eruditi, in libris colligendis ſtudium exſtitit. Teſtis ipſe locuples Epiſt. ad Ecdicium Ægypti præfectum: Ἄλλοι μὲν ἵππων, ἄλλοι δὲ ὀρνέων, ἄλλοι θηρίων ἐρῶσιν· ἐμοὶ δὲ βιβλίων κτήσεως ἐκ παιδαρίου δεινὸς ἐντέτηκε πόθος. *Quidam equis, alij auibus, nonnulli feris voluptatem capiunt: ego iam inde à puero librorum cupiditate flagraui.* Huius Auguſti Bibliothecam viciſſim Iouianus, hortante coniuge, & adiuuante Theophilo Eunucho, ringentibus interim Antiochenis, vt auctor eſt Suidas, cremauit. Externa quid commemorem, Ægyptios, & Attalicos reges colligendis libris magnificos? notum Ptolemæum Philadelphum ſeptingentorum millium librorum cumulum contuliſſe, qui cumulus Alexandrino, pró dolor, tumultu conflagrauit. Ecquis adeò in literis hoſpes, qui LXX. Interpretum ſacras literas ex Hebræo eiuſdem iuſſu vertentium hiſtoriam ignoret? Tacitus tamen ſine flagitio præterire non poſſum, quantum ſtudij in conquirendis libris regio atque heroico animo idem Ptolemæus poſuerit, vt eſt à Galeno Medicorum principe lib. 1. de natura hominis, rurſumque lib. 3. Epidem. Hippocratis memoriæ proditum, Athenienſibus nimirum, frumenti inopia annonæque caritate laborantibus: non priùs frumentum conceſſiſſe, quod eſſet Ægyptus Græciæ, vt Sicilia Italiæ fertilitate ſua horreum, quam Tragicorum principum Æſchyli, Sophoclis, atque Euripidis deſcribendorum copiam feciſſent. In qua quidem re eâ fide verſatum, vt præter vectigalium immunitatem, XV. talenta iiſdem pignori dederit, quam quidem pecuniam poſt libens volenſque dono miſit, & exempla deſcripta remiſit. Nam de Ariſtotelis Peripateticæ ſcholæ principis ac Theophraſti Bibliotheca à Neleo Coriſci F. coëmta, & hæredibus, ne ab Attalicis regibus auferretur, humi defoſſa, quia nuper in Parallelis diſſeruimus, verbum non addam. Clearchi quoque Heracleæ Ponticæ primi Tyranni, eius qui Platonis & Iſocratis auditor exſtitit, Bibliotheca à Memnone apud hunc ipſum PHOTIVM mirè prædicatur, cuius laudis adorea cæteros omnes Tyrannos longo poſt ſe reliquerit interuallo. Sed vnde digreſſi paululum, eo redeamus. Tumultuarium quidem opus, ne quid taciturnitate præuaricari videar, PHOTIANAM hanc BIBLIOTHECAM exſtitiſſe hæc indicant: eadem ſæpe repetita, hiatus interdum, atque hiulca loca, neglectus ſtylus, reiecta denique in alteram operis partem, librorum, quos iam recenſuerat, excerpta longiora. Ad oram quoque nonnulla collocata: &, quod mireris, eoſdem libellos κατὰ πόδας: pene repetitos, vt Dionyſij Ægei Dictyaca, Hieroclis & Himerij aliorúmque non pauca, prorſus vt credam PHOTIVM memoria ſua iuuanda potius, quam vt cæteris promiſcuè prodeſſet, hoc opus conſarcinaſſe, aut certè poſtremam manum

non adiecisse, limá nitidiori opere futuro. Aulicis nimirum negotiis, atque ambitione transuersim raptum, mentem alio, alio aures diuisisse.

Hactenus de PHOTII vita & BIBLIOTHECA lectorum librorum: restat, vt cætera eius scripta in vulgus edita, quo vel in hoste virtutem miremur, recenseam. Scripsit *in B. Pauli epistolas Commentarium*: vnde pleraque hausta in Catenam suam Oecumenius transtulit, vt non contemnendum Theologum agnoscas: quòd eo gratior doctis hominibus (qui eo se adiutos in Paulo explanando fateantur ingenue) labor hic existat, quo difficiliores in iis epistolis nodos occurrere B. Petrus Apostolatus Collega pronunciauit. Extant & PHOTII opera *Canones Apostolorum, Conciliorúmque veterum leges sacrosancta* in volumen vnum corpúsque collata, distinctáque capitibus, quod & *Nomocanona* nominauit opus spissum & varium, multæque lectionis, visitúrque Græcè in Germaniæ Bibliothecis; quod Theodorus Balsamon illustrandum censuit, verterúntque Latinè Gentianus Heruetus homo Gallus, itemque Belga Henricus Agylæus. Qualem inter Latinos diligentiam Buchardus Vormatiensis, Iuo Carnotensis, ac Gratianus Monachus imitati sunt longo interuallo, haud minore operæpretio. Edidit & septem Oecumenicorum Conciliorum acta, visuntúrque principio conciliorum tomis digestorum, quæ Græcè in Belgicis Bibliothecis calamo exarata asseruantur. Epistolæ eius in Augustana Bibliotheca habentur. Encyclicam ad Patriarchales Orientis sedes, siue eius est, seu Silinnij, vt quidam putant, Apostolica sedes, vt & prædatoriam eius Synodum, merito damnat. Extat item epistola ad Michaëlem Bulgarorum principem, à Franc. Turriano Societatis nostræ eruta, Latinéque reddita, vt & *sex dissertationes de diuinitate & incarnatione*, leguntúrque tomo V. lectionum Antiq. Henrici Canisij Iureconsulti clariss. Huc accedunt & eiusdem PHOTII *Tractatus de voluntatibus in Christo*, quæ dicuntur γνωμικὰ θελήματα eodem Turriano interprete. Sed iam vela contrahamus, & PHOTIVM scriptores varios variè recensentem audiamus, linguis animisque fauete.

Facultas R. P. Prouincialis Societatis IESV, per superiorem Germaniam.

HANC *Photianæ Bibliothecæ ex Græco versionem, interprete P. Andrea Schotto, Societatis nostræ Sacerdote, ab aliquot Patribus Græcarum litterarum peritis visam & probatam, ego* GEORGIVS ROSEFFIVS, *Societatis* IESV *per Germaniam superiorem Prouincialis, potestate mihi ab admodum* R. P. N. *Generali* CLAVDIO AQVAVIVA *concessâ typis mandari permitto: cui rei testimonio manu mea subscripto, & sigillo munito, fidem facere volui. Augustæ, Calendis Septembris. Anno M D CV.*

Georgius Roseffius.

INDEX

INDEX AVCTORVM BIBLIOTHECÆ PHOTIANÆ, ALPHABETI SERIE ET CODICVM NVMERO EX ORA INTERIORE ASSCRIPTO.

A.

B.

C.

T.

V.

Z.

AVCTORVM

AVCTORVM PHOTIANÆ BIBLIOTHECÆ SERIES CLASSIBVS, ET ALPHABETO DISTINCTA. NVMERVS EST PAGINARVM CONTEXTVS LATINI EX INTERIORE MARGINE.

PHILOLOGI ET GRAMMATICI & Lexicographi.

METRICA.

ORATORES.

X. Græciæ Oratores.

HISTORICI SACRI.

PROFANI.

MEDICI ET PHILOSOPHI.

S. SCRIPTVRÆ

S. SCRIPTVRÆ LOCA QVÆ A VARIIS THEOLOGIS IN HAC PHOTII BIBLIOTHECA

explanantur, appositis paginarum Gr. exemplaris numeris qui in margine sunt interiore.

Ex Nouo Testamento.

LVCÆ.

IOANNIS.

B. PAVLI.

PETRI.

IACOBI.

APOCALYPSIS.

ΦΩΤΙΟΥ ΜΥΡΙΟΒΙΒΛΟΝ.

PHOTII BIBLIOTHECA.

ANDREA SCHOTTO ANTVERP. de Societate IESV *Interprete.*

ΠΡΟΟΙΜΙΟΝ.

ΑΠΟΓΡΑΦΗ

ΚΑΙ ΣΥΝΑΡΙΘΜΗΣΙΣ ΤΩΝ ἀνεγνωσμένων ἡμῖν βιβλίων, ὧν εἰς κεφαλαιώδη διάγνωσιν ὁ ἠγαπημένος ἡμῶν ἀδελφὸς Ταράσιος ἐξητήσατο. ἔστι δὲ ταῦτα εἴκοσι δεόντων ἐφ' ἑνί, τριακόσια.

ΦΩΤΙΟΣ ΗΓΑΠΗΜΕΝΩ ΑΔΕΛΦΩ Ταρασίῳ ἐν κυρίῳ χαίρειν.

ΕΠΕΙΔΗ τῇ τε κοινῇ τῆς πρεσβείας, καὶ τῇ βασιλείῳ ψήφῳ, πρεσβεύειν ἡμᾶς ἐπ' Ἀσσυρίους αἱρεθέντας ᾔτησας τὰς ὑποθέσεις ἐκείνων τῶν βιβλίων, οἷς μὴ παρέτυχες ἀναγινωσκομένοις, γραφῆναί σοι, ἀδελφῶν φίλτατέ μοι Ταράσιε· ἵν' ἔχοις ἅμα μὲν τῆς διαζεύξεως, ἣν βαρέως φέρεις, παραμύθιον, ἅμα δὲ καὶ ὧν οὔπω εἰς ἀκοὰς ἡμῶν ἀνέγνως, εἰ καὶ διατυπωτικήν τινα καὶ κοινοτέραν τὴν ἐπίγνωσιν (ταῦτα δέ ἐστι πεντεκαιδεκάτῳ μέρει τῶν τριακοσίων ἐφ' ἑνὶ καὶ οὐ πλεῖον ἀπολείποντα· τοσαῦτα γὰρ, οἶμαι, τῆς σῆς οὐ τυχόντα παρουσίας, ἀναγνωσθῆναι συνέπεσεν:) ὀψὲ μὲν ἴσως τοῦ σοῦ διαπύρου πόθου καὶ τῆς θερμῆς αἰτήσεως, θᾶττον δὲ, ἢ ὅσα ἄν τις ἄλλος ἐλπίσειε, τυχόντες ὑπογραφέως, ὅσας αὐτῶν ἡ μνήμη διέσωζε, τὸν σὸν ὥσπερ ἀφοσιούμενοι πόθον καὶ τὴν ἀξίωσιν, ἐκδεδώκαμεν. (ἔστι δὲ τάξεως αἱ ὑποθέσεις ἐπάλληλοι), ὡς ἂν ἑκάστην αὐτῶν ἡ μνήμη προσέβαλοι. οὐ χαλεπὸν ὂν δὲ, εἴ τις ἕλοιτο, ἰδίᾳ μὲν τούτων, ὅσα τῆς ἱστορίας ἐστὶν, ἰδίᾳ δὲ ὅσα πρὸς ἄλλον καὶ ἄλλον σκοπὸν, ἀναγράφειν καὶ κατ' οἰκεῖον εἶδος συνεμβάλλειν. ἀλλὰ περιττῆς φιλοτιμίας μᾶλλον εἶναι νομίζων, ἀξιῶ τὸ ἀδιάφορόν τε καὶ ποικίλον. ἐμποιεῖ γὰρ ἐν πολλοῖς καὶ πολλάκις ὁρμήν τινα καὶ κόρον οὐκ οἶδε τίκτειν εἰς μνήμην. εἰ δέ σοί ποτε κατ' αὐτὰ γινομένῳ τὰ τεύχη, καὶ φιλοπονουμένῳ, τινὰ τῶν ὑποθέσεων ἐλλιπῶς, ἢ οὐκ εἰς τὸ ἀκριβὲς δόξουσιν ἀπομεμνημονεῦσθαι, μηδὲν θαυμάσῃς. μίαν μὲν γὰρ ἑκάστην βίβλον[*] ἀναλεγομένῳ, τὴν ὑπόθεσιν συλλαβεῖν, καὶ μνήμῃ καὶ γραφῇ παραδοῦναι, ἀξιόλογον ἔργον οὐκ ἔστι τοῖς βουλομένοις. ὁμοῦ δὲ πλειόνων, καὶ[*] τότε χρόνου μὲν διαρρυέντος, εἰς ἀνάμνησιν μετὰ τοῦ[*] ἀκριβοῦς ἐφικέσθαι, οὐκ οἶμαι ῥᾴδιον εἶναι. ἡμῖν δὲ

[*] ἀναλεγο[illegible]
[*] al. τότε.
[*] [illegible]

PRÆFATIO.

DESCRIPTIO ATQVE enumeratio, lectorum à Photio codicum. Quorum per summa saltem capita, cognitionem quæsiuit, charissimus illi frater TARASIVS. Sunt ij viginti & vno demptis trecenti.

[a] PHOTIVS, DILECTO FRATRI SVO TARASIO, in Domino salutem.

CVm primum ab vniuerso Senatu, ipsoque adeo Imperatoris suffragio, legatus in Assyriam delectus sum, eorum tibi codicum petiuisti argumenta describi, amantissime frater, quorum recitationi non interfuisses. Cupiebas enim habere tu, cum huius molestæ adeo tibi disiunctionis nostræ solatium aliquod, tum leuiter saltem effictam ac generalem cognitionem eorum voluminum; quæ nondum apud nos præsentes audientésque legisses, ea sunt in vniuersum, [b] vno duntaxat supra decimam quintam partem dempto, trecenta, tot enim, nisi fallor, te absente legi contigit. Librarium igitur nacti, tuoque voto ac desiderio quasi debitum soluentes, edimus aliquando, quotquot horum argumentorum memoria nostra conseruarat: Serius id quidem forsitan, quàm ardens illud tuum desiderium flagránsque cupiditas postulabat: attamen citius quàm aliorum quispiam sperare poterat. Hoc autē ordine singula sibi argumenta succedent, quo eadem hac memoria præoccuparit. Præsertim, cum difficile haud quaquam sit (si quis ita malit) seorsim omnia quæ ad Historiam faciunt, & rursus quæ ad alium atque alium scopum, describere, eaque iuxta propriam speciem in vnum conijcere. Verum superfluæ istud contentionis esse ratus; sequor promiscuam absque discrimine varietatē. Mouet enim in plerisq; identidem impetum desiderij atque ad memoriam nescit afferre fastidiū. Quod si quandoq; tibi, dum ipsamet studiosius tractabis volumina, breuius videbitur, aut minus accurata quorundam argumentorum hic esse facta mentio, ne id mireris velim; Nam vnum aliquem librum singulatim legenti, argumentum eius animo complecti, illúdq; memoriæ ac literis mādare, non pænitēdū est opus est, qui id modo velit; at cōplura simul, idq; post tēporis aliquod internallū, accuratè meminisse, hoc ego non adeo arbitror esse facile.

[a] Hanc epist. [illegible] ad. [illegible] editionis Augus[t]. p. 5. 652.

[b] Id est, CCLXXX. [illegible] Græce [illegible] 280 [illegible]

THEODOR. *Iam vero quæcunq; in lectis illis libris obuia sunt, & neq; tuas forsitan ob insitã tis facilitatẽ fugerunt curas, his ne nos quidẽ tantũ studij quantum cæteris adhibuimus: Sed eorum maior accuratio de industria est prætermissa. An autem aliud quidpiam non inutile vna cum his argumentis supra tuã petitionem accedat, id tu melius intelliges. Vtilia sane tibi hæc modo edita futura sunt, cum summatim eorũ tibi memoriam refricent quæ tute per te legendo percurristi: tũ vt citius reperias siquid in iis quæras; quin etiam vt facilius adsequaris ea, quæ forte nondum intelligentia perceperis.*

καὶ * ὅσοι ἐπιπλάζει τῶν ἀνεγνωσμένων, καὶ οὐδὲ τὰς σὰς διὰ τὸ προχειρότερον ἴσως διαπεφευγυίας μελέτας, οὐδὲ ταύτης τῆς ἐπὶ τοῖς ἄλλοις ὁμοίας ἠξιώσαμεν φροντίδος. ἀλλὰ κατὰ τὸ * ἑκούσιον τὸ ἀκριβὲς αὐτῶν ὑφῄρηται. εἰ δέ τι καὶ ἄλλο χρειῶδες, καὶ τῆς αἰτήσεως ἐπὶ πλεῖον τῇ ὑποθέσει συνεισπίπτει, αὐτὸς μᾶλλον συνήσεις. χρήσιμα δέ σοι δηλονότι τὰ ἐκδιδόμενα εἴς τε κεφαλαιώδη μνήμην καὶ ἀνάμνησιν ὧν εἴτε καθ' ἑαυτὸν ἀναλεξάμενος * ἐπῆλθες, καὶ εἰς ἑτοίμην εὕρεσιν τῶν ἐν αὐταῖς ἐπιζητουμένων· καὶ μὴν ἀλλὰ καὶ εἰς διχερεστέραν ἀνάληψιν τῶν οὔπω τῇ ἀναγνώσει τῆς συνέσεως ἐπελθόντων.

* al. ὅσα. * al. ἀκούσιον. * ἐπῆλθες. M. M.

I. Cod.

THEODORETUS PRESBYTER *De Scriptis S. Dionysij Areopagitæ.*

LECTUS EST THEODORI PRESBYTERI *liber*, quo docet germanum esse S. DIONYSII *opus*. Soluuntur autem quatuor potissimum argumenta. *Primum* quidem: Si genuinus est, cur SS. Patrum nemo, qui post secuti sunt, ex eo libro sentẽtias aut testimonia citarit? *Alterum* verò; quomodo Eusebius Pamphili, SS. Patrum scripta enumerans, huius nullam fecerit mentionem. *Tertium*; quomodo Traditionum earum, quæ in Ecclesia per incrementa, & diuturni temporis spatia creuerunt, liber hic sigillatim texat narrationẽ. Magnus enim Dionysius, vt ex Actis patet, Apostolorum æqualis fuit; hic vero liber earum maximè Traditionũ descriptionem continet, quæ postea sensim in Ecclesia inualuerunt. Non igitur verisimile videri ait, imo falso confictum, quæ longo post tempore à morte magni Dionysij in Ecclesia orta sint, atque excreuerint, ea Dionysium describenda suscepisse. *Quartum*; cur epistolam B. IGNATII hic liber citat: Dionysius enim [vt diximus] Apostolorum temporibus floruit: Ignatius verò Traiano Aug. imperante, martyrij certamen certauit, & paulò ante mortem eam epistolam, quam hic liber citat, cõscripsit. Quatuor his igitur argumentis controuersia dissoluere studet Theodorus, efficitque pro virili legitimum illum esse magni Dionysij partum.

Act. 17.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ, ὅτι γνησία, ἡ τοῦ ἁγίου Διονυσίου βίβλος.

α'. ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ Θεοδώρου πρεσβυτέρου, ὅτι γνησία ἡ τοῦ ἁγίου Διονυσίου βίβλος. διελύοντο δὲ ἐν τῷ λόγῳ ἐνστάσεις τέσσαρες· μία μὲν ὅτι εἰ ἦν γνησία, πῶς οὐκ ἐμνήσθησαν τῶν ἐν αὐτῇ ῥητῶν τε καὶ χρήσεων τινες τῶν μεταγενεστέρων πατέρων; δευτέρα δέ, ὅτι Εὐσέβιος ὁ Παμφίλου ἀναγραφὴν ποιούμενος τῶν συγγεγραμμένων τοῖς μακαρίοις πατράσιν ἡμῶν βιβλίων, οὐδεμίαν ταύτης μνήμην ἐποιήσατο. τρίτη δέ, ὅτι πῶς τῶν κατὰ προκοπὴν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ διὰ μακροῦ τοῦ χρόνου αὐξηθεισῶν παραδόσεων, ἡ βίβλος αὕτη λεπτομερῆ τὴν ἐξήγησιν ποιεῖται. ὁ μὲν γὰρ μέγας Διονύσιος σύγχρονος ἦν, ὡς δῆλον ἐκ τῶν πράξεων, τοῖς ἀποστόλοις· ἡ δὲ βίβλος διέξεισι τὰ πλεῖστα τῶν κατὰ προκοπὴν [καὶ] εἰς ὕστερον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐξηθεισῶν παραδόσεων ἀναγραφήν. ἀπίθανον οὖν φησι, μᾶλλον δὲ κατάπλαστον, τὰ μετὰ πολὺν χρόνον τῆς τελευτῆς τοῦ μεγάλου Διονυσίου ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ αὐξηθέντα, Διονύσιον ὑπολαμβάνειν ἀναγράψαι. τετάρτη δέ, πῶς μέμνηται τῆς τοῦ θεοφόρου Ἰγνατίου ἐπιστολῆς ἡ βίβλος· ὁ μὲν γὰρ Διονύσιος τοῖς τῶν ἀποστόλων ἐνήκμασε χρόνοις· Ἰγνάτιος δὲ ἐπὶ Τραϊανοῦ τὸν διὰ μαρτυρίου ἤθλησεν ἀγῶνα * ὃς καὶ πρὸ βραχὺ τῆς τελευτῆς ταύτην ἐπιστολήν, ἧς ἡ βίβλος μνημονεύει, γράφει. ταύτας οὖν τὰς τέσσαρας ἀπορίας διαλῦσαι ἐπαγωνισάμενος, βεβαιοῖ [τό γε ἐπ' αὐτῷ] γνησίαν εἶναι τοῦ μεγάλου Διονυσίου τὴν βίβλον.

Theodorus Presbyter de libro Dionysij.

Dionysius Areopagita. Act. 17.

Ignatius.

* al. ὃ καὶ πρὸ βραχύ πρό.

SCHOLION. EXSTARET vtinam Theodorus iste, De legitimis B. DIONYSII Areopagitæ libris, aut quam vellem inde ἐν ἐπιτομῇ excerpta Photius, vt alibi nimis fortasse necessaria, repræsentasset. Quoniam vero nostræ tempestatis sectarij eadem reciprocando iterant, ac veluti ab inferis reuocant, quatuor hisce argumentis breuiter respondebo. Copiosius alij, vt ad Hilduinū, Caroli Magni æqualis, Areopagitica Matthæus Galenus, & ad Pachymeræ paraphrasim Godef. Tilmannus: denique Tomo II. Annalium Ecclesiasticorum ad annum Christi CIX. Illustriss. Cæsar. Card. Baronius, sane de omni sacra antiquitate, atque adeò militante in terris Ecclesia, Dei sponsa, optimè meritus. Primò igitur à SS. Patribus nunquam aduocari B. DIONYSIUM inficiamur. Laudat enim frequenter B. Cyrillus Alexandrinus, Origenes, Damascenus, Agatho & Gregorius I. Pontifices, aliique. Nam & Maximus Martyr, Michael Syngelus, & Georgius Pachymerius non modo de, endunt à calumniis, sed & scholiis eruditis illustrant. Adde quod infra quoque in non recenti opere, sacris scriptoribus adnumeratus legatur, Cod. CCXXXI. II. Eusebij Pamphili silentium suspectum merito esse debet, quòd Arianismo infectus ille, eius scripta recensere idcirco cauit, quia vel vno S. DIONYSIO Arij causam iugulari posse videret. III. Cærimonias verò, ritúsque Ecclesiæ iam inde ab Apostolorum temporibus exortas, ac veluti per manus traditas in Ecclesiam permansisse, atque in hæc vsque tempora apud pios homines perdurasse, nemo negabit, nisi qui ab Ecclesia Catholica Romana desciscentes in Nouatorum castra transfugerunt: docetque copiose Franc. Turrianus noster, itémque Baronius Card. Tomo I. Annalium, de Essenis agens. IV. Quod verò B. Ignatij Martyris epistolam citat, qui Traiano imperante Martyr obijt, nemini mirum videbitur, qui ex eodem illo Baronio B. DIONYSIUM ad ea vsque tempora peruenisse, certò cognorit. Sed nos de his σὺν θεῷ copiosius libro de scriptis SS. Patrum in dubium reuocatis, ac vindicatis.

II. ADRIANI *Isagoge S. Scripturæ.*

LECTA est ADRIANI *introductio in S. Scripturam*. Vtilis liber iis, qui ad eam primum aggrediuntur.

ἈΔΡΙΑΝΟΥ Εἰσαγωγὴ τῆς γραφῆς.

β'. ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀδριανοῦ εἰσαγωγὴ τῆς γραφῆς, χρήσιμος τοῖς εἰσαγομένοις ἡ βίβλος.

Adriani Isagoge S. Scripturæ.

NON-

Hanc Graecè nuper repertam Augustae Vindelicorum, editámque video cum vitis XII. Prophetarum minorum.

NONNOSVS SCHOLION.

III.

ΝΟΝΝΟΣΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑ.

γ'. Νοννόσου ἱστ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Νοννόσου ἱστορία: ἐν ᾗ περιλαμβάνεται πρεσβεία αὐτοῦ πρός τε Αἰθίοπας καὶ * Ἀμερίτας καὶ Σαρακηνούς, τὰ ἰσχυρότερα τῶν τότε ἐθνῶν, ἔτι δὲ καὶ πρὸς ἄλλα ἀνατολικὰ ἔθνη. Ἰουστινιανὸς δὲ τηνικαῦτα τῆς Ῥωμαϊκῆς ἐπεῖχε πολιτείας: φύλαρχος δὲ τῶν Σαρακηνῶν ἐχρημάτιζε Καϊσὸς, ἀπόγονος Ἀρέθα, καὶ αὐτοῦ φυλάρχου γεγενημένου, πρὸς ὃν ὁ * Νοννόσου πάππος ἐπρεσβεύσατο, παρὰ Ἀναστασίου τότε βασιλεύοντος ἀποσταλεὶς, καὶ τὰ πρὸς εἰρήνην ἐσπείσατο, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὁ πατὴρ Νοννόσου, Ἀβράμης δ' ἦν αὐτῷ ὄνομα, πρὸς Ἀλαμούνδαρον φύλαρχον Σαρακηνῶν ἐπρεσβεύσατο, καὶ δύο στρατηγοὺς Ῥωμαίων, Τιμόστρατον καὶ Ἰωάννην (νόμῳ πολέμου συλληφθέντας) ἀνεσώσατο. Ἰουστίνῳ δὲ τῷ βασιλεῖ ἡ τῶν στρατηγῶν διηκονεῖτο * ἀνάρρυσιν. ὁ μέν τοι Καϊσὸς, πρὸς ὃν * ἐστάλη ὁ Νόννοσος, δύο φυλῶν ἡγεῖτο, τῶν παρὰ τοῖς Σαρακηνοῖς ἐπισημοτάτων, Χινδηνῶν καὶ Μααδηνῶν. πρὸς τοῦτον δὴ τὸν Καϊσὸν καὶ ὁ Νοννόσου πατὴρ, πρὶν ἢ Νόννοσον πρεσβεύειν αἱρεθῆναι, Ἰουστινιανοῦ πέμποντος, ἀπεστάλη, καὶ εἰρηνικὰς ἔθετο σπονδὰς· ὥστε καὶ τὸν υἱὸν Καϊσοῦ (Μαυίας δὲ ἐκαλεῖτο) ὅμηρα λαβεῖν, καὶ πρὸς Ἰουστινιανὸν εἰς Βυζάντιον ἀποκομίσαι. μεθ' ὃν χρόνον ἐπρεσβεύσατο Νόννοσος ἐπὶ δυσὶ τούτοις. Καϊσὸν, εἰ δυνατὸν, πρὸς βασιλέα ἀγαγεῖν: καὶ πρὸς τὸν τῶν Αὐξουμιτῶν ἀφικέσθαι βασιλέα [Ἐλεσβαὰς δὲ τότε ἐκράτει τοῦ ἔθνους] καὶ πρὸς τούτοις, καὶ εἰς τοὺς Ὁμηρίτας παραγενέσθαι. ἡ δὲ Αὔξουμις, πόλις ἐστὶ μεγίστη, καὶ οἷον μητρόπολις τῆς ὅλης Αἰθιοπίας· κεῖται δὲ μεσημβρινωτέρα καὶ ἀνατολικωτέρα τῆς Ῥωμαίων ἀρχῆς. ὁ δὲ Νόννοσος πολλὰς μὲν ἐπιβουλὰς ἐθνῶν ὑποστὰς, πολλὰς δὲ θηρίων χαλεπότητας παρὰ τὴν ὁδὸν, καὶ πολλαῖς δυσχερείαις καὶ ἀπορίαις πολλάκις περιπεσὼν, ὅμως καὶ τὰ δόξαντα ἐξετέλεσεν, καὶ σῶος τῇ πατρίδι ἀποδίδοται.

Ὅτι Καϊσὸς, Ἀβράμου πάλιν πρὸς αὐτὸν πρεσβεύσαντος, πρὸς τὸ Βυζάντιον παραγίνεται, καὶ τὴν ἰδίαν φυλαρχίαν Ἀμβρῷ καὶ Ἰεζίδῳ τοῖς ἀδελφοῖς διανειμάμενος, αὐτὸς τὴν Παλαιστινῶν ἡγεμονίαν παρὰ βασιλέως ἐδέξατο, πλῆθος πολὺ τῶν ὑποτεταγμένων αὐτῷ σὺν αὐτῷ ἐπαγόμενος.

Ὅτι τὰ σανδάλια, φησὶ, νῦν λεγόμενα, ἀρβύλας ἔλεγον οἱ παλαιοὶ, καὶ τὸ φακιόλιον, * φασώλιν.

Ὅτι τῶν Σαρακηνῶν οἱ πλεῖστοι, οἵ τε ἐν τῷ Φοινικῶνι, καὶ οἱ ὑπὲρ τὸν Φοινικῶνα, καὶ τῶν ὀνομαζομένων Ταυρηνῶν ὀρῶν, ἱερόν τι χωρίον νομίζουσιν ὅτῳ δὴ θεῶν ἀνειμένον, κἀκεῖ αὖθις συλλέγονται κατ' ἐνιαυτὸν ἕκαστον, δίς. ὧν ἡ μὲν τῶν πανηγύρεων αὐτῶν, μῆνα ὅλως μακρεῖ παρατείνουσα, σχεδὸν περὶ τοῦ * ἔαρος κατὰ τὸ μέσον πληρουμένην, ὅτε ὁ ταῦρον ἥλιος ἐπιπορεύεται. ἡ δὲ ἑτέρα πανήγυρις, δυσὶ μησὶ παρατείνεται: μετὰ θερινὰς δὲ τροπὰς ἄγουσι ταύτην. ἐν ταύταις, φησὶ, ταῖς πανηγύρεσι, πᾶσαν ἄγουσιν εἰρήνην, οὐ πρὸς ἀλλήλους μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἅπαντας τοὺς ἐνδημοῦντας ἀνθρώπους. φασὶ δὲ ὅτι καὶ τὰ θηρία πρὸς τοὺς ἀνθρώπους, οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ αὐτὰ πρὸς ἄλληλα. λέγεται δὲ καὶ ἄλλα πολλὰ παράδοξα, καὶ μύθων οὐδὲν διαλλάττοντα.

* al. ὁμηρίτας.
* πρόγ. ἦν Νοννόσου.
* ἴσ. ἀνάρρυσις.
* al. ἐστάλη.
* ἀέρος.

NONNOSI *Historia Legationum.*

LECTA est NONNOSI *Historia*, qua legationem suam complectitur ad Æthiopas, & Homeritas, atque Saracenos susceptam, populos tum potentissimos: & ad alias item Orientis gentes. Iustinianus Romanum tunc imperium tenebat: Præfectus verò Saracenorum Kaisus erat, [a] Arethæ nepos: qui & ipse Præfectus ille fuit; ad quem Nonnosi auus ab Anastasio Imperatore legatus fuerat, & pacis fœdera sanxerat. Quin & Nonnosi pater, cui [b] Abramo nomen, ad Alamundarum Præfectum Saracenorum orator aliquando profectus, duos Romanorum duces, Timostratum, atq; Ioannem, belli iure captos, vna liberauit: Iustino Imperatori in ducibus his liberandis subseruiens. Porro Kaisus, ad quem Nonnosus missus, duabus præerat gentibus apud Saracenos clarissimis, Chindinis, & Maadenis. Ad quem ipsum Kaisum Nonnosi quoque pater antequam hæc Nonnoso legatio mandaretur, à Iustiniano missus est: pacisq; fœdera ita constituit, vt Kaisi filium Mauiam nomine, obsidem acceperit, & Byzantium ad Iustinianum adduxerit. Post quę duplici Nonnosus nomine legatus missus est: Vt Kaisum, si posset, ad Imperatorem adduceret: Et ad [c] Auxumitarum Regem (cui genti [d] Elesbaas tunc præerat) itémque ad [e] Homeritas proficisceretur. Auxumis permagna est ciuitas, & quasi Æthiopiæ totius metropolis, magis ad meridiem & orientem vergens, quam Romanum imperium. Nonnosus verò, multis gentium superatis insidiis, ferarúmque periculis (prẹter viæ incommoda, multáque discrimina, in quæ sæpenumero incidit) tamen quæ voluit perfecit, & saluus est patriæ redditus.

Kaisum refert, misso iterum Abramo ad illum legato, Byzantium profectum esse, suámque Præfecturam Ambro & Iezido fratribus diuisisse: ipsum verò Palæstinæ Præfecturam ab Imperatore administrandam suscepisse, infinitámque hominum subditorum secum multitudinem duxisse.

Quæ nunc Sandalia dicta, Arbylas appellasse Veteres ait: & [f] φακιόλιον φασώλιν.

Saracenorum ait plerique, tam qui [g] in Phœnicone, quàm qui vltra Phœniconem & Taurenos, quos vocant, montes degunt, [h] locum quendam pro sacro habent, alicui Deorum consecratum: quo bis quotannis conueniunt. Horum conuentuum ipsorum alter, mensem durat integrum, ad medium ferè ver, quando Tauri signum Sol in Zodiaco tenent: alter vero in duos alteros menses extenditur, agiturque post æstiuum solstitium. In his ait conuenientibus, summa viget tranquillitas, non solum inter ipsos sed & cum omnibus aduenis. Quin etiam feras cum hominibus, non tantum inter se, pacate tunc degere fabulantur. Narrat & alia multa inopinata, & [i] fabulis non absimilia.

a De quo Procop. lib. 1. de bello Pers. inf. Cod. LXIII. paulo ante fi. & lib. II.

b Hic Abramus (quinque syllabis) vir pius & presbyter nominatur in actis S. Aretha Marty. apud Sur. Tom V. 24. Octob.

c De quibus Niceph. lib. XVII. cap. 32.

d Cuius mentio in S. Aretha Actis sup. citatis, & Niceph. lib. XVII. cap. 6.

e Niceph. lib. VIII. cap. 35. & XVII. cap. 32. Theophan. Byzant. inf. Cod. LXIV.

g Phœnicis urbis Ægypto meminit inf. Olympiodorus Cod. LXXX. sub fin. Diod. Sicul. lib. III. Locum esse maximè ... ad finem Arabicam scribit.

h Non omnino dissimile, quod narrat Stephanus in indict. inf. Cod. LXXII.

i Chrysam forte fossis ... à quo nonnulla mutuatò videntur.

NONNOSVS

Adulin scribit ab Auxumi quindecem itinere dierum distare. Proficiscenti vero Auxumin Nonnoso cum suis, maximum hoc obiectum spectaculum, ad regionem Auen dictam, quae media est inter Auxumin, & Adulin vrbes, elephantorum nimirum multitudo non modica, imò millia ferme quinque. Pascebant hi elephanti maximo in campo, propiusque accedere nemini incolarum facile erat, neque pastu prohibere. Hoc illis interim spectaculum occurrit.

De cœli quoque constitutione dicere oportet, quae est ab Aue ad Auxumin: contra enim aestas illic & hyems accidit. Nam Sole Cancrum, Leonem, & Virginem obeunte, ad Auen vsque (vti & nobis) aestas est, summaque cœli siccitas. At ab Aue Auxumin versus, & reliquam Æthiopiam, hyems est vehemens, non integro quidem illa die, sed quae [a] meridie semper & vbique incipiens, coactis nubibus aërem obducat, & horrendis imbribus oram illam inundet. Quo etiam tempore Nilus latè Ægyptum peruadens, maris in modum terram irrigat. Cum autem Sol Capricornum, Aquarium, & Pisces perambulat, aër vice versa Adulitis in Auen vsque imbribus regionem inundat, iis verò qui ab Aue Auxumin, caeteramque Æthiopiam versus iacent, aestas est, & maturos iam fructus terra praebet.

Nauiganti a Pharsa Nonnoso, & ad extremam vsque insularum delato, tale quid occurrit, vel ipso auditu admirandum. Incidit enim in quosdam forma quidem & figura humana, sed breuissimos, & cutem nigros, totúmque pilosos corpus. Sequebantur viros aequales foeminae, & pueri adhuc breuiores. Nudi omnes agunt, pelle tantum breui adultiores verenda tecti, viri pariter ac foeminae: agreste nihil, neque efferum quid prae se ferentes. Quin & vox illis humana, sed omnibus, etiam accolis, prorsus ignota lingua, multoque amplius Nonnosi socijs. Viuunt marinis ostreis, & piscibus è mari ad insulam proiectis. Audaces minimè sunt, vt nostris conspectis hominibus, quemadmodum nos visa ingenti fera, metu perculsi fuerint.

a Simile quid in Indicis refert Ctesias Cnidius cod. LXXII.

De Pygmaeis Ctesias in Indicis Cod. LXXII. Iuuenalis quoque Plinius, & Solinus. Consule etiam Notis ad [illegible] exemplar.

IV. THEODORI ANTIOCHENI *Pro S. Basilio aduersus Eunomium libri XXV.*

LECTI sunt THEODORI Antiocheni *Pro* [a] *Basilio aduersus Eunomium libri* [b] *vigintiquinque.* Est illi phrasis non vsquequaq; perspicua: sensibus tamen & argumentis nimium quantum densus, S. Scripturae testimoniis egregiè abundat. Ad verbum ferè Eunomij rationes refellit, imperitum cum valde externarum disciplinarum, multoque magis nostrae Theologiae, pluribus ostendens. Hic verò Mopsuestiae, vt puto Episcopus fuit.

a Iam [illegible] Cod. CXXXVIII. b infra Cod. CXXVII in f. XXVIII. [illegible] commemoratur.

V. SOPHRONII *De eadem re liber.*

LECTVS similiter SOPHRONII *Pro Basilio contra Eunomium liber*, Theodoro apertior, & multo doctior ac breuior. Neque enim per omnia Eunomium persequitur:

Ὅτι διέστηκέ φησι τὴν Ἄδουλιν τῆς Αὐξούμεως ιε΄ ἡμερῶν ὁδόν. ἀπιοῦσι δὲ εἰς τὴν Αὔξουμιν Νοννόσῳ τε καὶ τοῖς μετ' [a] αὐτὸν, μέγιστον ἐφάνη θέαμα περὶ χωρίον Αυην προσονομαζόμενον (κεῖται δὲ ἡ Αυη, ἐν μέσῳ τῆς τε τῶν Αὐξουμιτῶν καὶ τῆς τῶν Ἀδουλιτῶν πόλεως·) ἐλεφάντων πλῆθος οὐκ ὀλίγον, ἀλλὰ σχεδὸν ὅσον χιλιάδων πέντε. ἐνέμοντο δὲ οὗτοι οἱ ἐλέφαντες ἐν πεδίῳ μεγάλῳ· καὶ πελάζειν αὐτοῖς οὐδενὶ τῶν ἐγχωρίων ἦν εὔκολον, οὐδὲ εἴργειν τῆς νομῆς. τοῦτο μὲν οὖν μεταξὺ τὸ θέαμα αὐτοῖς περιπεπτωκόσι.

a αὐτ.

Χρὴ δὲ καὶ τὰ περὶ τῆς κράσεως τοῦ ἀέρος εἰπεῖν, οἷα ἀπὸ τῆς Αυης ἐπὶ τὴν Αὔξουμιν διαδέχεται. ἐναντίως γὰρ περί τε θέρος, καὶ χειμῶνα διάκειται. τοῦ γὰρ ἡλίου τὸν καρκῖνόν τε καὶ λέοντα καὶ παρθένον διερχομένου, μέχρι μὲν τῆς Αυης, ὥσπερ καὶ παρ' ἡμῖν, θέρος τε καὶ ξηρότης διακρατεῖ τὸν ἀέρα· ἀπὸ δὲ τῆς Αυης ἐπὶ τὴν Αὔξουμιν, καὶ τὴν ἄλλην Αἰθιοπίαν, χειμὼν ἐπίκειται σφοδρὸς, οὐ δι' ὅλης ἡμέρας· ἀλλὰ γὰρ ἀπὸ μεσημβρίας ἀρχόμενος ἑκάστοτε, συννεφῆ τε τὸν ἀέρα ποιῶν, καὶ ὄμβροις ῥαγδαίοις τὴν χώραν ἐπικλύζων. τηνικαῦτα δὲ ἄρα καὶ ὁ Νεῖλος πολὺς ἐπὶ τὴν Αἴγυπτον ἐρχόμενος πελαγίζει τε καὶ κατάρδει τὴν γῆν. ὅτε δὲ ὁ ἥλιος τὸν αἰγόκερών τε καὶ ὑδροχόον καὶ ἰχθύας ἐπιπορεύεται, ἀνάπαλιν ὁ ἀὴρ τοῖς μὲν Ἀδουλίταις, μέχρι τῆς Αυης, ὄμβροις ἐπικλύζει τὴν χώραν· τοῖς δὲ ἀπὸ τῆς Αυης, μέχρι Αὐξούμεως καὶ τῆς ἄλλης Αἰθιοπίας, θέρος τε καὶ τὰ ὡραῖα τηνικαῦτα τούτοις ἡ γῆ παραδίδωσιν.

Ὅτι ἀπὸ τῆς Φαρσὰν πλέοντι τῷ Νοννόσῳ, ἐπὶ τὴν ἐσχάτην τῶν νήσων καταντηκότι τοιόνδε τι συνέβη θαῦμα καὶ ἀκοῦσαι. ἐνέτυχε γάρ τισι μορφὴν μὲν καὶ ἰδέαν ἔχουσιν ἀνθρωπίνην, βραχυτάτοις δὲ τὸ μέγεθος, καὶ μέλασι τὴν χρόαν· ὑπὸ δὲ τριχῶν δεδασυμμένοις διὰ παντὸς τοῦ σώματος. εἵποντο δὲ τοῖς ἀνδράσι καὶ γυναῖκες παραπλήσιαι, καὶ παιδάρια ἔτι βραχύτερα, τῶν παρ' αὐτοῖς ἀνδρῶν. γυμνοὶ δὲ ἦσαν ἅπαντες· πλὴν δέρματί τινι μικρῷ τὴν αἰδῶ περικαλυπτόμενοι, οἱ προβεβηκότες ὁμοίως ἄνδρες τε καὶ γυναῖκες. ἄγριον δὲ οὐδὲν ἐπεδείκνυντο οὐδὲ ἀνήμερον· ἀλλὰ καὶ φωνὴν εἶχον μὲν ἀνθρωπίνην, ἄγνωστον δὲ παντάπασι τὴν διάλεκτον τοῖς τε περιοίκοις ἅπασι, καὶ πολλῷ πλέον τοῖς περὶ τὸν Νόννοσον. διέζων δὲ ἐκ θαλαττίων ὀστρείων, καὶ ἰχθύων, τῶν ἀπὸ τῆς θαλάσσης εἰς τὴν νῆσον ἀποῤῥιπτομένων· θάρσος δὲ εἶχον οὐδέν. ἀλλὰ καὶ ὁρῶντες τοὺς καθ' ἡμᾶς ἀνθρώπους ὑπέπτησσον, ὥσπερ ἡμεῖς τὰ μείζω τῶν θηρίων.

Pygmaei.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΩΣ ὑπὲρ Βασιλείου κατὰ Εὐνομίου, λόγοι κε΄.

δ΄. Theodorus Antiochenus.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Θεοδώρου Ἀντιοχέως ὑπὲρ Βασιλείου κατὰ Εὐνομίου ἐν λόγοις κε΄. ἔστι δὲ τὴν μὲν φράσιν οὐ πάνυ λαμπρός· ταῖς δὲ διανοίαις καὶ τοῖς ἐπιχειρήμασι λίαν πυκνὸς, καὶ ταῖς γραφικαῖς ἄριστα πλουτεῖ μαρτυρίαις. κατὰ λέξιν δὲ σχεδὸν τοὺς Εὐνομίου λόγους τὴν ἀνασκευὴν ποιεῖται, ἀμαθῆ τε λίαν τῶν τε θύραθεν μαθημάτων καὶ πολλῷ μᾶλλον τῆς καθ' ἡμᾶς θεοσοφίας διὰ πολλῶν ἐπιδεικνύς. ὁ δὲ Μόψου ἑστίας γεγονὼς ἐπίσκοπος οὗτός ἐστιν οἶμαι.

ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ ΥΠΕΡ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΚΑΤΑ ΕΥΝΟΜΙΟΥ.

ε΄. Sophronius.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ὁμοίως Σωφρονίου ὑπὲρ Βασιλείου κατὰ Εὐνομίου· σαφέστερος μὲν Θεοδώρου, καὶ πολλῷ συνετώτερος καὶ συντομώτερος. καὶ οὐδὲ πᾶσι τοῖς Εὐνομίου παρεξιὼν, ἀλλ'

ἀλλ' ἐκεῖνα γυμνάζων καὶ ἐλέγχων καθυποβάλλων, ἃ ἐδόκει συνεκτικὰ καὶ κεφάλαια τῆς Εὐνομίου αἱρέσεως εἶναι: ἀφοριστικῷ δὲ κέχρηται χαρακτῆρι, καὶ ὡς ἐπίπαν ἀπολυτός ἐστιν αὐτῷ καὶ ἀσύνδετος ὁ λόγος: οὐκ ἄχαρις δὲ, ἀλλὰ καὶ λογικοῖς ἐπιχειρήμασι περιηνθισμένος.

ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ ΝΥΣΣΗΣ ΟΜΟΙΩΣ ὑπὲρ Βασιλείου κατὰ Εὐνομίου.

ϛ'. Greg. Nyssenus.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Γρηγορίου Νύσσης ὁμοίως ὑπὲρ Βασιλείου κατ' Εὐνομίου. τὴν μὲν φράσιν, εἴπερ τις ἄλλος ῥητόρων, λαμπρὸς, καὶ ἡδονῆς ὠσὶν ἀποστάζων. οὐ μὲν ὅτι καθεξῆς οὐδ' αὐτὸς τὴν Εὐνομίου γραφὴν ἐπελέγχει. διὸ καὶ συντομώτερός ἐστι Θεοδώρου, Σωφρονίου δὲ πλατύτερος· πλεονάζει δὲ γὰρ τοῖς ἐνθυμήμασι καὶ τοῖς παραδείγμασιν. ἔστι δὲ, ἀδεκάστως εἰπεῖν, ὡς ὅσον ὑπερβάλλει κάλλει τε καὶ λαμπρότητι καὶ τῷ ἡδυτάτῳ Θεόδωρον: τοσοῦτον * ἐκείνου τοῦτον τὸ πλῆθος τῶν ἐπιχειρημάτων καὶ τὸ γόνιμον εἰς τὸ περιέχειν ἐκβιάζεται.

* al. ἐκεῖνον νικᾶν.

ζ'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἑτέρα πραγματεία τοῦ αὐτοῦ Γρηγορίου νύσσης, περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως. ἐν ᾗ λογικώτερον Εὐνομίῳ συμπλακεὶς, κατὰ κράτος αἱρεῖ, πάντα σαθρώσας τῆς δυσσεβείας αὐτοῦ τὰ ὀχυρώματα. τὸ δὲ κάλλος τοῦ λόγου, καὶ ἡ σύγκρατος λαμπρότης, γλυκύτητι κἀνταῦθα διαπρεπῶς ἐπιδείκνυται.

ΩΡΙΓΕΝΟΥΣ ΤΟ ΠΕΡΙ ΑΡΧΩΝ, λόγοι δ'.

η'. Origenis libri de Principiis.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ὠριγένους τὸ περὶ ἀρχῶν, λόγοι δ'. ὧν ὁ μὲν πρῶτος περὶ πατρὸς καὶ υἱοῦ καὶ ἁγίου πνεύματος: ἐν ᾧ πλεῖστα βλασφημεῖ· τὸν μὲν υἱὸν ὑπὸ τοῦ πατρὸς πεποιῆσθαι λέγων, τὸ δὲ πνεῦμα ὑπὸ τοῦ υἱοῦ. καὶ διήκειν μὲν τὸν πατέρα διὰ πάντων τῶν ὄντων: τὸν δὲ υἱὸν μέχρι τῶν λογικῶν μόνον: τὸ δὲ πνεῦμα μέχρι μόνων τῶν σεσωσμένων. λέγει δὲ καὶ ἄλλα παραλογώτατα καὶ δυσσεβείας πλήρη. μετεμψυχώσεις τε γὰρ ληρῳδεῖ, καὶ ἐμψύχους τοὺς ἀστέρας: καὶ ἕτερα τούτοις παραπλήσια. ἔστι δὲ ὁ μὲν πρῶτος αὐτῷ * μυθολογούμενος λόγος περὶ πατρὸς, καὶ (ὡς ἐκεῖνός φησι) περὶ χριστοῦ καὶ περὶ ἁγίου πνεύματος. ἔτι καὶ περὶ λογικῶν φύσεων. ὁ δὲ δεύτερος περὶ κόσμου καὶ τῶν ἐν αὐτῷ κτισμάτων· καὶ ἔτι, ὅτι εἷς θεὸς νόμου καὶ προφητῶν: καὶ ὅτι ὁ αὐτὸς παλαιᾶς καὶ καινῆς διαθήκης θεός: καὶ περὶ τῆς τοῦ σωτῆρος ἐνανθρωπήσεως: καὶ ὅτι τὸ αὐτὸ πνεῦμα ἐν μωσεῖ καὶ τοῖς ἄλλοις προφήταις καὶ ἁγίοις ἀποστόλοις. ἔτι περὶ ψυχῆς, περὶ ἀναστάσεως, περὶ κολάσεως, περὶ ἐπαγγελιῶν. ὁ δὲ τρίτος περὶ αὐτεξουσίου, πῶς ὁ διάβολος καὶ αἱ ἀντικείμεναι δυνάμεις κατὰ τὰς γραφὰς στρατεύονται τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει. ὅτι γενητὸς ὁ κόσμος καὶ φθαρτὸς ἀπὸ χρόνου ἀρξάμενος. ὁ δὲ τέταρτος περὶ τέλους: ὅτι θεῖαι αἱ γραφαί. τέλος, ὅπως δεῖ ἀναγινώσκειν καὶ νοεῖν τὰς γραφάς.

* al. μεμυθολογημένος λόγος.

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ἐπισκόπου.

θ'. Eusebij Scripta.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ εὐαγγελικῆς προπαρασκευῆς εὐσεβίου λόγοι ιε'. ἐν οἷς ὡς ἐπίπαν τὴν ἑλλήνων ματαιολογίαν ἐλέγχει, καὶ ὡς ἀσύμφωνοι

sed illa potissimum exagitat atque refellit, quæ summa capita hæresis Eunomij continere videbantur. Charactere vius est * distinguente ac definiente: & vt plurimum solutus illi, nimiméque vinctus sermo, non ingratus tamen, immo & logicis argumentationibus perquam floridus est. SOPHRON.

* ἀφοριστικῷ.

GREGORII NYSSENI eiusdem argumenti opera duo. VI

LECTVS est [a] GREGORII Nissæ Episcopi similiter pro Basilio aduersus Eunomium liber. Stylus illi, si cui Rhetorum, illustris, & iucunditatem auribus instillans. Sed nec ipse quidem ordine Eunomij scriptum reprehendit. Quamobrem & Theodoro concisior est, & Sophronio latior, abundat enim enthymematis, atque exemplis. Illud autem verè pronunciauerim, quantum Gregorius venustate, splendore, & mirifica iucunditate antecellit Theodoro, tantum etiam argumentorum copia & vbertate eundem vincere connititur.

a Extant eius Libri XIII. aduersus Eunom. in Bibliotheca Vaticana, Bonon. & aliis.

LECTVM est alterum eiusdem GREGORII Nysseni opus, de eadem ipsa re: in quo rationibus validioribus cum Eunomio manus conferens, eum vi expugnat, omnia impietatis firmamenta labefactans. Venustas verò orationis, & splendor iucunditate mixtus, etiam in hoc opere decenter se ostendit. VII.

ORIGENIS De Principijs libri IV. VIII.

LECTI sunt ORIGENIS [a] De Principijs libri IV. Horum Primus de Patre, & Filio, & Spiritu sancto agit. Quo in libro plurima blaspheme scribit: vt, Filium a Patre factum, Spiritum à Filio; & Patrem quidem per omnia quæ existunt permeare: Filium verò ratione duntaxat prædita: Spiritum autem ea tantum, quæ salua facta sunt. Tradit & alia nimium absurda, impietatisque plena: animarum migrationes, & animata sidera, pluraque id genus alia nugatus. Primo itaque libro [b] fabulose disserit de Patre, & (vt ipse appellat) de CHRISTO, & de sancto Spiritu: insuper & de naturis ratione præditis. Secundo vero, de Mundo, rebusque in eo conditis: præterea vnum eundemque esse Deum Legis, & Prophetarum: Vnum item esse veteris & noui Testamenti Deum: De Saluatoris Incarnatione: Eundem spiritum in Moyse, & aliis Prophetis, sanctisque Apostolis fuisse. Adhæc de Anima, de Resurrectione, de Pœna, de Præmiis. Tertio de Arbitrij libertate: Qua ratione diabolus, contrariæque potestates, iuxta Scripturarum doctrinam, cum humano genere pugnent: Mundum item ortum habere, & corruptioni obnoxium esse, vt qui à tempore initium sumpserit. Quarto item libro de fine vltimo: diuinas esse Scripturas: de Ratione denique legendi & intelligendi Scripturas.

a Lege de his D. Baron. Card. To. I. ad A. C. 397. Extat etiam epistola B. Hieronymi ad Auitum de erroribus Origenis περὶ ἀρχῶν continens.

b αὐτοῦ λόγου πρῶτου.

EVSEBII CÆSARIENSIS EPISC. [a] Scripta pleraque. IX.

LECTI sunt Euangelicæ preparationis EVSEBII libri quindecim: quibus vt plurimum inanem Gentium doctrinam vellicat, quamque

a * Plura enumerat B. Hieron. in Catalogo cap. 81. & ex eo Sophron. ac Suid.

EVS. CAES. dissoni ipsi inter se perpetuò fuerint. Meminit vero initio libri decimiquinti, & in eodem extremo, alterius Operis, quod *Euangelicam Demonstrationem* nominat, quæ post *Euangelicam Præparationem* consequitur; quod hæc quidem reprehensio fere sit erroris gentium, illa vero confirmatio præconij Euangelici.

X. Lecti sunt Eusebii *Euangelicæ Demonstrationis libri* [a] *viginti*.

XI. Lecti sunt & Eusebii [b] *Ecclesiasticæ Præparationis libri*..... in quibus excerpta sunt.

XII. Lecti sunt item Eusebii *Ecclesiasticæ Demonstrationis libri* .....

XIII. Lecti sunt Eusebii *Confutationis*, & *Apologiæ libri duo*. Alteri item duo, qui à prioribus duobus cum assertionibus quibusdam differant, in cæteris dicendi genere, ac sensu iidem sunt.

a Hodie decem duntaxat leguntur.

b Vtrunque hoc opus Ecclesiast. Præparat. et Demonstrat. interciderunt, neque meminit B. Hieron.

Adfert verò, vt ab Ethnicis profecta, argumenta quædam aduersus sinceram nostram religionem; eademque rectè, licet non per omnia, refellit. Phrasi neque iucundus vsquam neque perspicuus: homo tamen multæ doctrinæ est: tametsi mentis acumine, affectuúmque constantia, quantum in dogmatum accurata tractatione est opus, indigeat. Etenim & hic cum pluribus locis blasphemum in Filium videas, eundemque secundam caussam appellantem, ac summum Imperatorem; aliáque id genus Arianici furoris germina apparent. Constantini Magni temporibus floruisse clarum est, fuisseque S. Martyris *Pamphili* virtutis ardentem amatorem, vnde & *Pamphili* cognomentum adeptum esse quidam affirmant.

XIV.

Apollinarius Hierapolita *De Pietate & Veritate, aduersus Gentes.*

Lectus est [a] Apollinarius *aduersus gentes, De Pietate, itémque De Veritate*. Hierapolita est scriptor hic, eius quæ in Asia Hierapoleos creatus Episcopus: floruit vero Marci Antonini Veri Romæ imperantis temporibus. Vir sane præstans, & phrasi vsus non pœnitenda. Ferunt & [b] alia ipsius scripta commemoratu digna circumferri, sed quæ in meas nondum manus peruenerint.

a Cuius & B. Hieron. meminit in Catalogo. Cap. XXVI. ... Sozomen. lib. V. cap. 17. Socrat. lib. III. cap. 13.
b Vide Niceph. lib. IV. cap. ... & ...

Gelasius *Synodi primæ scriptor.*

XV. Lecta & [a] *Primæ Synodi actio*. tribus comprehensa libris. Gelasii titulum [b] opus præfert: nec tam actio, quam historia est. Sermo vilis & humilis, nisi quod minima quæque in Synodo gesta narret.

a De septem Synodis Oecumenicis ... Tom. I. Concil. ...
b De quo ... Cod. LXXXVIII.

Synodus III.

XVI. Lecta est *actio tertiæ Synodi*, constans ferè [a] epistolis Diui Cyrilli ad Nestorium, & impij huius vicissim ad illum.

a Quarum infra quoque meminit Cod. CLXIX. pag. 165. ... Græci & Latine Theod. ...

Synodus IV.

XVII. Lecta est *actio quartæ Synodi*, variis quidem libris comprehensa, actionibus verò quin-

αὐτοὶ πρὸς ἑαυτοὺς διετέλεσαν. μέμνηται δὲ ἐν ἀρχῇ τοῦ πέντε καὶ δεκάτου λόγου, καὶ ἐν τῷ τέλει, ἑτέρας πραγματείας, ἣν εὐαγγελικὴν ἀπόδειξιν ὀνομάζει, ἀκόλουθον οὖσαν τῇ εὐαγγελικῇ προπαρασκευῇ. ὅτι ἡ μὲν ἔλεγχός ἐστι σχεδὸν τῆς ἑλλήνων πλάνης: ἡ δὲ, βεβαίωσις τοῦ κηρύγματος τοῦ εὐαγγελικοῦ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐσεβίου ἡ εὐαγγελικὴ ἀπόδειξις ἐν βιβλίοις κ'. ί.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐσεβίου ἐκκλησιαστικὴ προπαρασκευὴ ἐν βιβλίοις... ἐν οἷς ἐκλογαί. ιά.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐσεβίου ἐκκλησιαστικὴ ἀπόδειξις ἐν βιβλίοις. ιβ'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐσεβίου ἐλέγχου καὶ ἀπολογίας λόγοι δύο. καὶ ἕτεροι δύο, οἵτινες πρὸς τοὺς προτέρους δύο ἔν τισι ῥητοῖς παραλλάσσοντες, ἐν τοῖς ἄλλοις τῇ τε λέξει καὶ τῇ διανοίᾳ οἱ αὐτοί εἰσιν. ιγ'

εἰσάγει δὲ, ὡς ἀπὸ τῶν ἑλλήνων, τινὰς ἀπορίας κατὰ τῆς ἀμωμήτου θρησκείας ἡμῶν. καὶ ταύτας καλῶς, εἰ καὶ μὴ ἐν πᾶσιν, ἀπολύεται. τὴν δὲ φράσιν οὐκ ἔστιν οὐδαμοῦ, οὔτε ἡδὺς, οὔτε λαμπρότητι χαίρων. πολυμαθὴς δέ ἐστιν ὁ ἀνὴρ, εἰ καὶ τὴν ἀγχίνοιαν καὶ τὸ στάσιμον τοῦ ἤθους, ὡς πρὸς τὴν ἀκρίβειαν τὴν ἐν τοῖς δόγμασιν, ἐνδεέστερος. καὶ γὰρ κἀν τούτοις ἐν πολλοῖς ἔστιν αὐτὸν ἰδεῖν τὸν υἱὸν βλασφημοῦντα, καὶ δεύτερον αἴτιον καλοῦντα, καὶ ἀρχιστράτηγον, καὶ ἄλλα τινὰ τῆς ἀρειανικῆς λύσσης βλαστήματα. δῆλον δὲ ὡς ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου οὗτος ἤνθησε. γέγονε δὲ καὶ τῆς παμφίλου τοῦ ἱερομάρτυρος ἀρετῆς διάπυρος ἐραστής. δι' ἣν αἰτίαν φασί τινες, αὐτὸν καὶ τῆς τοῦ Παμφίλου ἐπωνυμίας μετεσχηκέναι. Pamphilus martyr.

ΑΠΟΛΙΝΑΡΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ τῆς ἐν ἀσίᾳ ἱεραπόλεως πρὸς Ἕλληνας, καὶ περὶ εὐσεβείας καὶ ἀληθείας.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἀπολιναρίου πρὸς ἕλληνας, καὶ περὶ εὐσεβείας, καὶ περὶ ἀληθείας. ἔστι δὲ ἱεραπολίτης ὁ συγγραφεὺς, τῆς ἐν ἀσίᾳ ἱεραπόλεως γεγονὼς ἐπίσκοπος. ἤνθησε δὲ ἐπὶ Μάρκου Ἀντωνίνου βήρου βασιλέως ῥωμαίων. ἀξιόλογος δὲ ὁ ἀνὴρ καὶ φράσει ἀξιολόγῳ κεχρημένος. λέγεται δὲ αὐτοῦ καὶ ἕτερα συγγράμματα ἀξιομνημόνευτα εἶναι, οἷς οὔπω ἡμεῖς ἐνετύχομεν. ιδ'. Apollinarius Hierapolita.

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΠΡΩΤΗΣ Συνόδου.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ καὶ πρακτικὸν τῆς πρώτης συνόδου ἐν τρισὶ τόμοις. Γελασίου δὲ ἔφερε τὸ βιβλίον ἐπιγραφὴν, οὐ μᾶλλον ὑπάρχον πρακτικὸν ἢ ἱστορικόν. εὐτελὴς δὲ καὶ ταπεινὸς τὴν φράσιν, πλὴν γε λεπτομερῶς διέξεισι τὰ ἐν τῇ συνόδῳ. ιε'. Gelasius Synodi I. scriptor.

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΤΡΙΤΗΣ Συνόδου.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ πρακτικὸν τῆς τρίτης συνόδου: σχεδόν τι δι' ἐπιστολῶν τοῦ τε θείου Κυρίλλου πρὸς Νεστόριον, καὶ δυσσεβοῦς ἐκείνου πρὸς αὐτὸν συντεθειμένον. ις'. Synodus III.

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΤΕΤΑΡΤΗΣ ΣΥΝΟΔΟΥ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ πρακτικὸν τῆς δ'. συνόδου, ἐν βιβλίοις μὲν διαφόροις, πράξεσι δὲ ις'. ἐν αἷς ιζ'. Synodus IV.

ἐν αἷς Διόσκορος μὲν καὶ Εὐτυχὴς ἀναθέματι ἢ συν αὐτοῖς ὑπεβλήθη καὶ Νεστόριος· Φλαβιανὸς δὲ ὁ ἐν ἁγίοις καὶ μετὰ θάνατον δεδικαίωται, Εὐσέβιός τε ὁ Δορυλαίου, καὶ Θεοδώρητος, καὶ Ἴβας. ἐπράχθη δὲ καὶ ἕτερά τινα ἐπὶ μέρους, καὶ τὸ τῆς εὐσεβείας ἐκρατύνατο φρόνημα.

decim: quibus Dioscorus, & Eutyches damnati, anathemate cum ipsis percusso & Nestorio: Sanctus verò Flauianus etiam à morte innocens iudicio declaratus est; vti quoque Eusebius Dorylæi Episcopus, & Theodoretus, & Ibas. Gesta sunt & alia quædam singulatim, & pietatis doctrina confirmata. SYNOD. IV.

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΠΕΜΠΤΗΣ συνόδου.

ιη′. Synodus V. ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ πρακτικὰ τῆς ε′. συνόδου. ἐν οἷς τὰ λεγόμενα τρία κεφάλαια ἐξηκτάσθη τὰ περὶ Ὠριγένους, καὶ ἀνεθεματίσθη αὐτὸς καὶ τὰ συγγράμματα αὐτοῦ. τὰ περὶ Διοδώρου Ταρσοῦ, καὶ Θεοδώρου τοῦ Μοψουεστίας: καὶ αὐτοὶ ὁμοίως ἀνεθεματίσθησαν. ἀνεθεματίσθη δὲ καὶ Θεοδωρήτου τὰ κατὰ τοῦ Κυρίλλου γραφέντα κεφάλαια ιβ′. ἐγίνοντο δὲ καὶ πρὸ ταύτης πράξεις τινὲς περί τε Ζωόρα καὶ Ἀνθίμου τοῦ ἐκ Τραπεζοῦντος, τὸν Κωνσταντινουπόλεως θρόνον *ἐπελθόντος, ἄλλαι τέ τινες, αἳ ταύτῃ περιέχονται.

*inuas.

SYNODVS V.

XVIII. LECTÆ quoque actiones quintæ Synodi, quibus tractatum [a] de Tribus, vt vocant, Capitulis: de Origene, qui cum scriptis suis anathemate damnatus: de Diodoro Tarsensi, & Theodoro Mopsuestiæ, qui & ipsi similiter excommunicati. Anathemate quoque damnata, quæ Theodoretus aduersus Cyrillum capita scripsit duodecim. Gesta sunt ante hanc quædam de Zóora, & Anthimo illo, qui ex Trapezuntina Constantinopolitanam sedem inuasit: aliáque præterea, quæ hac ipsa Synodo comprehenduntur.

a De quib. legendus Card. Baron. To. VII. Annal.

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΚΤΗΣ συνόδου.

ιθ′. Synodus VI. ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ πρακτικὰ τῆς ἕκτης συνόδου, ἐν πράξεσιν... ἐν αἷς Σέργιος, Κῦρος, Πύρρος Κωνσταντινουπόλεως, ἀνεθεματίσθησαν, μεθ' ὧν Ὀνώριος Ῥώμης, Πολυχρόνιος, καὶ ἕτεροι σὺν αὐτοῖς, ἓν θέλημα καὶ μίαν ἐνέργειαν ἐπὶ Χριστοῦ εἰπεῖν τολμήσαντες: τὸ δὲ τῆς ἀληθείας δόγμα ἐβεβαίωσαν.

SYNODVS VI.

XIX. LECTA sunt acta sextæ Synodi, Actionibus [a]... quibus Sergius, Cyrus, Pyrrhus Constantinopolitanus damnati; Honorius item Romanus, Polychronius, aliique cum illis, vnam voluntatem, vnámque [b] operationem in CHRISTO asserere ausi: veritatis verò dogma [c] confirmatum.

a XVIII. vt D. Baron. To. VIII. ad annum Chr. 680. & 681.
b ἐνέργειαν.
c Præcipuè comperta Polychronii Presbyt. ac Monacho Monothelita in mortuo excitando impostura, quam leges Actione XV. apud Baron. Card.

SCHOLION. HONORIVS item Romanus) Antidotum huic calumniæ veneno adhibendum. Neque enim Honorius Pontifex, à sui sæculi scriptoribus laudatus, cum Monothelitis de vna in CHRISTO voluntate sensit, vt S. Maximus Martyr, ex ore etiamnum superstitis scribæ Pontificis, in Dialogo cum Pyrrho testatum reliquit. sed inuidia quadam adducti Græci quod suos Patriarchas plurimos hac in Synodo errorum conuictos moleste ferrent, hanc notam Romanæ sedi (cuius nunquam fides, promittente CHRISTO, defecit) per nefas inurere tentarunt. Igitur quod in plerisque aliis solenne iis fuit, ac manifesto sæpius deprehensum, fraude ac fide Græca etiam hanc Synodum, addendo, curtando, & mutando inquinarunt. Cuius rei idoneos laudare testes possumus, atque adeo plurimos omni exceptione maiores. En tibi vnum de multis exemplum. Theodorus Patriarcha C.P. erroris in hac ipsa Synodo conuictus, & abdicare coactus, vna cum Macario Antiocheno Patriarcha, cum primum post Gregorii sibi suffecti mortem, edita fidei legitima professione, postliminio restitutus est, suo sublato nomine, Honorii Pont. R. ab omni hæresi alieni nomen, parua litterarum mutatione subiecit, pluráque Harpyis vnguibus contaminauit. Eius rei auctorem habemus Anastasium Bibliothecarium. Et quiuis actiones legens facile deprehendat, cum aisat sæpe interlocutum sit, hic re tam graui non excusa, legatos nullum pro Pontifice verbum fecisse. Imò & Agathonis epistolam Synodus probando, & Honorium damnando, secum ipsa profecto stolide nimis pugnaret. Atque his nixa fundamentis fabula, ad hæreticos vsque eo manauit, vt & Catholicos quosdam in fraudem induxerit.

Plura te, lector, legere cupiam, consultis amplissi. Cardinali, Roberto Bellarmino To. I. Controu. III. lib. IV. cap. XI. & Cæsare Baronio Tom. VIII. Annalium Eccles. ad annum Christi 680. & 681. & Stanislao Hosio lib. II. contra Brentium. Mitto Franc. Turrianum lib de VI. VII. & VIII. Synodo. Albertum Pigium lib. IV. Hierarchiæ, cap. VIII. & Ioan. Hessel. lib. de cathedræ Petri firmitate, cap. XI. & Onuphrium Panuinium ad Honorium Platinæ.

ΠΡΑΚΤΙΚΟΝ ΤΗΣ ΕΒΔΟΜΗΣ συνόδου.

κ′. Synodus VII. ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ πρακτικὰ τῆς ζ′. συνόδου, ἐν πράξεσιν... ἐν αἷς ἥ τε τῶν εἰκονομάχων αἵρεσις ἐθριαμβεύθη, καὶ τῶν ὀρθοδόξων διέλαμψεν ἡ πίστις.

SYNODVS VII.

XX. LECTA sunt Gesta septimæ Synodi, actionibus [a]... quibus de Iconomachorum hæresi triumphus ductus, & Orthodoxorum fides inclaruit.

a VII vti acta testantur, quæ legas apud Card. Baron. To. IX. OCTAVAM Synodum nec non recensere, argumentum est de multis, scriptam hanc à Photio Bibliothecam ante exortas de Patriarchatu tumultus.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΙΛΟΠΟΝΟΥ Ο ΠΕΡΙ ἀναστάσεως λόγος.

κα′. Io. Philoponi de Resurrectione oratio. ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωάννου Φιλοπόνου ὁ περὶ ἀναστάσεως λόγος ἐν τόμοις... ἐν οἷς τὴν τῶν σωμάτων ἀνάστασιν ἀναιρεῖ: πολλά τε ἀσεβεστάτως λέγει, ἐπιχλευάζων καὶ τοὺς Μακαρίους καὶ ἁγίους πατέρας ἡμῶν.

IOANNES PHILOPONVS De Resurrectione.

XXI. LECTVS IOANNIS PHILOPONI De Resurrectione liber Tomis [a].. quibus corporum Resurrectionem reiicit, & multa inconsiderate iactat, SS. etiam Patrum auctoritatem risu insectari ausus.

a Legendus Niceph. lib. XIIX. cap. 47.

ΘΕΟΔΟΣΙΟΥ ΜΟΝΑΖΟΝΤΟΣ κατὰ τοῦ Φιλοπόνου περὶ ἀναστάσεως λόγοι.

κβ′. Theod. frat. ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Θεοδοσίου μονάζοντος τῶν

THEODOSIVS MONACHVS Contra Philoponum.

XXII. LECTA est THEODOSII Monachi earum,

THT. MON. a χρήσεων.

quæ à Ioanne Philopono adductæ sunt [a] citationum aduersus corporum Resurrectionem, elaborata *Confutatio*; in qua & loca sacræ Scripturæ, sanctorumque Patrum adducit, quibus Ioannis amentia refellitur.

XXIII. CONONIS, EVGENII, & THEMISTII *in Philoponum inuectiua.*

LECTÆ sunt [a] CONONIS, EVGENII, & THEMISTII aduersus Ioannis Philoponi de carnis Resurrectione deliramenta *Inuectiuæ*, quibus acriter adeo ipsum insectantur, vt etiam omnino à Christiana fide abhorrere hominem affirment, licet in eo cum illo sentirent, quod nec ipsi reciperent Chalcedonense Concilium.

a Conon non semper. memoratur Niceph. Call. lib. Themistius autem idem videtur esse, aduersus quem scripsit Theodorus Monach. ap. Cod. CIIX. Card. porro Baron. pro Eugenio Euagrium habet Tom. VII. ad A. Ch. 535.

ACTA DISPVTATIONIS HÆRETICORVM *coram Ioanne Patriarcha C. P.*

XXIV. LECTVS liber, *Acta* continens *disputationis* initæ coram [a] Ioanne Regiæ vrbis Episcopo, Iustino imperante, *inter Cononem & [b] Eugenium* [c] Tritheitas, *& Paulum ac Stephanum*, qui & ipsi [d] hæsitantium de numero erant. Hic visuntur Conon, & Eugenius Philopono patrocinari. Cum enim Paulus & Stephanus ab ipsis postularent, vt Philopono anathema dicerent, recusarunt.

Quin & proferunt testimonia, quod cum Seuero & Theodosio ipsorum præceptoribus, eadem sentiret. Hi quidem multas in Theologicis pias voces adhibent, vt Trinitatem consubstantialem esse, eiusdémque naturæ, & vnum Deum, vnámque Diuinitatem; blasphemant verò, dum aiunt Patrem & Filium & Spiritum sanctum partiales esse substantias, propriasque diuinitates, & proprias naturas. Ita secum ipsi, & cum veritate pugnantes, alia plura id genus deliramenta proferunt.

a Fuit hic Ioannes III. cognomento Scholasticus sub Iustino Minore, de quo etiam inf. Cod. LXXV. Baron. Card. Tom. VII. ad An. C. 564.
b Euagrium nominat D. Baron. Card. ad annum Christi 535. Tom. VII.
c Ita Photius opinio sectatores dicti, quod tres naturas in sacrosancta Trinitate profitendas contenderent. Leont. Act. V. extremo Niceph. lib. XVIII. cap. 49. lege.
d Quo nomine appellati sunt Eutychiani atque Seueriani, qui neque palam Eutychetis errores profiteri ausi, neque ad Catholicos sese adiungere, nisi prius damnatis Tribus capitulis vellent. Car. Baron. sup. & Leont. Act. VI. extremo.

XXV. S. IOANNIS CHRYSOSTOMI *In mortem & ascensionem* CHRISTI, *itémque in Pentecosten Orationes.*

LEGIMVS CHRYSOSTOMI nomine inscriptum librum, *Notationes in mortem* CHRISTI. Sunt autem breues Orationes duæ & viginti. Habentur & in eodem volumine similes *In ascensionem Domini* aliæ duæ & viginti: & *in Pentecosten* quoque Orationes septemdecim.

XXVI. SYNESII CYRENÆI *Scripta.*

LECTÆ sunt Episcopi Cyrenes, cui SYNESIO nomen, *de Prouidentia, & de Regno*, aliisque nonnullis *Orationes*. Stylus illi sublimis quidem & grandis, sed qui ad [b] popularem simul dictionem aliquantum inclinet.

LECTÆ sunt & eiusdem [c] Epistolæ variæ, venustate ac dulcedine fluentes, cum sententiarum robore ac densitate.

Prodiit hic è Gentilium Philosophorū schola, quem aiunt ad diuinam Christianorum doctrina inclinantē, alia quidem facile recepisse,

a Vt de insomniis, Caluitii, Dione, Constantinone, cæterisque à Gil. Cant. una cum Hymnis Græce & Latine vulgatis. Vide Suid. & Niceph. lib. XIV. cap. 55.
b al. poeticam.
c CLV. numerat Niceph. sup.

τῷ φιλοπόνῳ Ἰωάννη παρεληφθεισῶν χρήσεων, κατὰ τῆς τῶν σωμάτων ἀναστάσεως, ἐσπουδασμένη ἀνατροπὴ, καὶ παράθεσις ῥητῶν γραφικῶν τε καὶ πατρικῶν, εἰς ἔλεγχον τῆς Ἰωάννου * ματαιότητος.

* Monachus contra Philop.

ΚΟΝΩΝΟΣ, ΚΑΙ ΕΥΓΕΝΙΟΥ, καὶ Θεμιστίου κατὰ τῆς αὐτῆς τοῦ Ἰωάννου φρεναπατίας.

* ματαιοπονίας

κγ'. ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Κόνωνος καὶ Εὐγενίου καὶ Θεμιστίου κατὰ Ἰωάννου, τὴν περὶ ἀναστάσεως αὐτοῦ * ματαιολογίαν στηλιτεύοντες: ἐν οἷς πολλὴν αὐτοῦ καταδρομὴν ποιοῦνται, ὥστε καὶ ἀλλότριον λέγειν αὐτὸν παντελῶς τοῦ δόγματος τῶν χριστιανῶν. καίτοι καὶ αὐτοὶ τῆς αὐτῆς αὐτοῦ δόξης ἐκοινώνουν, τῆς ἐν Χαλκηδόνι, ὡς ἐκεῖνος, οὐ παραδεχόμενοι συνόδου.

Conon, Eugen., Themistius. * ματαιοπονίαν.

ΠΡΑΚΤΙΚΑ ΕΠΙ ΠΑΡΟΥΣΙΑ Ἰωάννου Ἐπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως.

κδ'. ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον ἔχον πρακτικὰ, συστάντα παρὰ τῷ τῆς βασιλίδος ἐπισκόπῳ Ἰωάννη, Ἰουστίνου βασιλεύοντος· ἅπερ συνέστησαν μεταξὺ Κόνωνος καὶ Εὐγενίου τῶν τριθειτῶν: καὶ Παύλου καὶ Στεφάνου: καὶ αὐτῶν τῆς τῶν διακρινομένων αἱρέσεως τυγχανόντων. ἐν ᾧ φαίνονται Κόνων καὶ Εὐγένιος ἀντιποιούμενοι τοῦ φιλοπόνου. τῶν γὰρ περὶ Παῦλον καὶ Στέφανον ἀπαιτούντων αὐτοὺς ἀναθεματίσαι τὸν φιλόπονον, οὗτοι οὐκ ἠνείχοντο: ἀλλὰ καὶ προεκόμιζον μαρτυρίας, ὡς συνῳδὰ Σευήρῳ καὶ Θεοδοσίῳ τοῖς ἑαυτῶν φρονεῖ διδασκάλοις. οὗτοι δὲ τὰς μὲν ἄλλας περὶ τὴν θεολογίαν λέγουσι φωνὰς εὐσεβεῖς, τριάδα ὁμοούσιον καὶ ὁμοφυῆ, καὶ θεὸν ἕνα, καὶ μίαν θεότητα: βλασφημοῦσι δὲ λέγοντες μερικὰς οὐσίας, καὶ ἰδικὰς θεότητας, καὶ ἰδικὰς φύσεις, τὸν πατέρα καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸ ἅγιον πνεῦμα· ἑαυτοῖς τε καὶ τῇ ἀληθείᾳ μαχόμενοι, καὶ ἄλλα ἄττα ληροῦσι παραπλήσια ταύτης τῆς ματαιότητος.

ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ θάνατον, καὶ εἰς τὴν ἀνάληψιν, καὶ εἰς τὴν πεντηκοστήν.

κε'. ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ χρυσοστόμου ἐπιγεγραμμένον ἔχον, * σχόλιον εἰς τὸν θάνατον, λόγοι μικροὶ εἴκοσι δύο. καὶ ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ παραπλήσιοι εἰς τὴν ἀνάληψιν τοῦ κυρίου κβ'. καὶ ἔτι εἰς τὴν πεντηκοστὴν ὡσαύτως λόγοι ιζ'.

* al. σχεδίασμα. Ioan. Chrysost. in mortem & ascensionem Christi & Pentecosten.

ΣΥΝΕΣΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΥΡΗΝΗΣ περὶ προνοίας καὶ βασιλείας, καὶ περὶ ἄλλων τινῶν.

κϛ'. ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἐπισκόπου κυρήνης συνέσιος αὐτῷ ὄνομα· περὶ προνοίας, περὶ βασιλείας, καὶ περὶ ἄλλων τινῶν· τὴν μὲν φράσιν ὑψηλὸς καὶ ὄγκον ἔχων, ἀποκλίνων δὲ καὶ πρὸς τὸ * πολιτικώτερον. ἀνεγνώσθησαν δὲ αὐτοῦ καὶ ἐπιστολαὶ διάφοροι, χάριτος καὶ ἡδονῆς ἀποστάζουσαι, μετὰ τῆς ἐν τοῖς νοήμασιν ἰσχύος καὶ πυκνότητος. ἦν δ' οὗτος τὴν ἑλλήνων φιλοσοφίαν σχολάζων· ὅν φασι πρὸς τὸν θειασμὸν τοῦ χριστιανισμοῦ νεύσαντα, τὰ μὲν ἄλλα παραδέξασθαι εὐπειθῶς, τὸν δὲ περὶ

Synesii Cyrenæi scripta. * ποιητικώτερον

δὲ περὶ ἀναστάσεως (τοῦτο εἰ μὲν καὶ ἄλλοθεν, οὐκ οἶδα· τέως δὲ ἀπὸ τῆς πρὸς Θεόφιλον αὐτοῦ ἐπιστολῆς ἀριδήλως καταλαμβάνεται) οὐκ ἐθέλειν προσίεσθαι λόγον. ἀλλ' οὖν καὶ οὕτω διακείμενον ἐμύησάν τε τὰ ἡμέτερα, καὶ ἔτι καὶ ἀρχιερωσύνης ἠξίωσαν· πρὸς τὴν ἄλλην τοῦ ἀνδρὸς καλοκαγαθίαν καὶ τὸ καθαρὸν ἀποβλέποντες τοῦ βίου· καὶ ὅτι οὐκ ἂν οὕτω βιοὺς ἄνθρωπος τὸ τῆς ἀναστάσεως οὐκ ἐλλαμφθείη φέγγος. καὶ τῆς ἐλπίδος οὐκ ἐψεύσθησαν. ῥᾷστα γὰρ * αὐτοῦ, ἐπεὶ ἀρχιεράτευσε, καὶ * τὸ τῆς ἀναστάσεως εἰς πίστιν ἀποκατέστη * δόγμα. ἐπεκόσμει δὲ Κυρήνην, ὅτε Θεόφιλος Ἀλεξανδρείας ἐπεστάτει.

* ἀνοῖ.
* τῷ.
* δόγματι.

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ἱστορία ἐν τόμοις ί.

κζ'. Eusebij Pamphili Eccles. historia.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐσεβίου ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία ἐν τόμοις δέκα. ἄρχεται ἀπὸ τῆς παρουσίας Χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν, καὶ διέρχεται τὰ ἐν τοῖς κατὰ τοὺς τυράννους χρόνοις ἐπιμελέστερον, καὶ καταλήγει μέχρι τῆς Κωνσταντίνου βασιλείας τοῦ μεγάλου, λεπτότερον ὅσα τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπὶ αὐτοῦ τε καὶ ὑπ' αὐτοῦ ἐπρυτανεύθη ἀναγραφόμενος.

ΣΩΚΡΑΤΟΥΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ἱστορία.

κη'. Socratis Eccles. historia.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Σωκράτους ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία, ἐφεξῆς οὖσα τῆς Εὐσεβίου. ἄρχεται μὲν γὰρ ἀπὸ τῆς Κωνσταντίνου βασιλείας, καὶ κάτεισιν ἕως τῆς τοῦ νέου Θεοδοσίου βασιλείας. ὁ δὲ συγγραφεὺς παρὰ Ἀμμωνίῳ καὶ Ἑλλαδίῳ τοῖς Ἀλεξανδρεῦσι γραμματικοῖς φοιτῶν, ἔτι παῖς ὢν τὰ τῆς γραμματικῆς ἐδιδάσκετο, Ἕλλησιν οὖσι, καὶ διὰ στάσιν ἐκπεσοῦσι τῆς πατρίδος, καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει διατρίβουσιν. περιέχει δὲ ἡ βίβλος χρόνον ἐτῶν ρμ'. ἡ δὲ πᾶσα ἱστορία ἐν τόμοις αὐτῷ συντέθειται ἑπτά· ἡ δὲ φράσις οὐδὲν ἔχει ἀξιόλογον, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς δόγμασιν οὐ λίαν ἐστὶν ἀκριβής.

ΕΥΑΓΡΙΟΥ ΣΧΟΛΑΣΤΙΚΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ἱστορία.

κθ'. Euagrij Scholastici Eccles. hist.
* Βηρύτων μήτ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐαγρίου σχολαστικοῦ (ἀπὸ * ὑπάρχων, πόλεως δὲ Ἐπιφανείας τῆς κατὰ τὴν κοίλην Συρίαν) ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία ἐν τόμοις ἕξ· ἀρχὴν ποιούμενος τὸ τέλος τῆς Σωκράτους καὶ Θεοδωρίτου ἱστορίας, καὶ κατιοῦσα μέχρι τῆς βασιλείας Μαυρικίου, ἕως δωδέκατον ἐν τῇ βασιλείᾳ διάγοντος. ἔστι δὲ τὴν φράσιν οὐκ ἄχαρις, εἰ καί πως περιττεύειν ἐνίοτε δοκεῖ. ἐν τῇ δὲ τῶν δογμάτων ὀρθότητι ἀκριβὴς τῶν ἄλλων μᾶλλον ἱστορικῶν. ἔχει δὲ καὶ χρήσεις περὶ εἰκόνων.

ΣΑΛΑΜΑΝΟΥ ΕΡΜΕΙΟΥ ΣΩΖΟΜΕΝΟΥ ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία ἐν λόγοις θ'.

λ'. Hermias Sozomenus.
* ἴσ. Σαλαμίνιου.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ * Σαλαμάνου Ἑρμείου Σωζομένου, σχολαστικοῦ, ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία ἐν λόγοις θ'. προσφωνεῖ δὲ τὴν ἱστορίαν πρὸς Θεοδόσιον τὸν νέον. ἄρχεται δὲ ἀπὸ τῆς ὑπατείας Κρίσπου καὶ τοῦ πατρὸς Κωνσταντίνου, καὶ κάτεισι μέχρι τῆς τοῦ νέου Θεοδοσίου βασιλείας. οὗτος δὲ δίκας ἦν λέγων ἐν Κωνσταντινουπόλει. ἔστι δὲ Σωκράτους ἐν τῇ φράσει βελτίων, διαφωνεῖ δὲ * αὐτῷ καὶ κατά τινας ἱστορίας.

* αὐτοῦ.

sed (quod equidem haud scio an [a] aliunde, certè ex epistola ipsius ad Theophilum manifestè deprehenditur) de Resurrectione dogma suscipere noluisse. Verum [b] ita sentiens, nostris tamen est dogmatibus initiatus, imò etiam summo sacerdotio dignus habitus, cum ad aliam viri probitatem, pariterque actam vitam respectu habito, tum quod non posset non, qui sic homo vitam instituisset, Resurrectionis lumine illustrari. Nec ea spes fefellit. Facillimè enim simul atque Episcopus creatus est, [c] Resurrectionis etiam doctrinam credidit. Cyrenem verò illustrauit, quo tempore Alexandriæ Theophilus præsidebat.

SYN. CYR.
a Epist. 105. quæ fit ad Euoptium fratrem, inter alia ... ostendit ... non ignorandum scribit, longe se ab eo abesse, ut vulgi opinionem de resurrectione sequatur.
b Finxisse hæc ... [illegible] ... demonstrat Baron. Card. To. V. ad an. 410.

EVSEBII PAMPHILI Ecclesiastica historia libri X.

XXVII.

LEcti sunt EVSEBII Ecclesiasticæ historiæ libri decem. Auspicatur à nato Christo vero Deo nostro, & per Tyrannorum tempora accuratè progressus, ad Constantini Magni imperium pertingit, diligentius quæ in Ecclesiis sub illo, & ab illo instituta, decretaque sunt, pertractans.

c Etsi quam ... [illegible] ... Limenaei ... Euagrii ... [illegible]

SOCRATIS Ecclesiasticæ historiæ libri VII.

XXVIII.

LEcta est SOCRATIS Ecclesiastica historia, Eusebium proximè excipiens: ducto quidem initio à Constantini Imperio, & ad Theodosij minoris tempora perducendo.

Scriptor hic *Ammonium* & *Helladium*, Alexandrinos Grammaticos frequentans, etiamnum puer Grammaticam edoctus est ab ethnicis doctoribus, ob seditionem patria profugis, & Constantinopoli agentibus. Continet verò hoc opus centum quadraginta annorum res gestas, omnisque adeo historia septem est libris comprehensa. Stylus illi non admodum splendidus, sed nec in dogmatibus valde accuratus est.

EVAGRII SCHOLASTICI Ecclesiastica historia libri VII.

XXIX.

LEcta EVAGRII *Scholastici*, Ex-præfecti, nati [a] Epiphaniæ vrbe Cœlesyriæ, *Ecclesiastica historia libris sex*: inchoans à fine Socratis & Theodoreti historiarum, pertingensque ad Mauricij annum [b] duodecimum imperij. Stylus huic non ingratus: tametsi interdum redundare quodammodo videatur: certe in doctrinæ veritate cæteris historicis accuratior est. Habet autem & de imaginibus quædam [c] exempla.

a Vide N... Græc. ... extremo.
b Card. Baron. ... Tom. 8. ad annum 594.
c χρήσεις.

HERMIÆ SOZOMENI Historia Ecclesiastica libri IX.

XXX.

LEcta est HERMIÆ SOZOMENI *Salaminij*, Scholastici, *Ecclesiastica historia libris nouem*: quam nuncupat Theodosio minori. Auspicatur à consulatu Crispi, eiusque patris Constantini, & perducit ad Theodosij Minoris imperium. Hic Constantinopoli ius olim dicebat: estque Socrate in stylo præstantior: à quo etiam in narrationibus quibusdam dissentit.

THEODOR.

THEODORETI *Historia Ecclef. Libri V.*

XXXI. LECTA est THEODORETI *Historia Ecclesiastica*. Omnium quos proximè nominaui conuenientem magis historiæ stylum adhibet. Clarus enim & grandis est, minimeque redundans: nisi quod translationibus interdum audacius, penè ineptè vtatur. Hic etiam quàm cæteri fusius secundæ Synodi gesta commemorat: quæ alij tanquam in concursu, dicis gratia, & obiter ferè narrant, quasi de ea loqui refugiant. Verumtamen ne ipse quidem omnia sigillatim refert. Historiam inchoauit ab heresi Arij, pertexuitque & ipse ad Theodosij Minoris tempora, & vsque ad [a] Diodori excessum, quando Constantinopoli [b] sacrorum Antistes Sisinnius fuit.

a Θεοδοσίου hic reponendum ex auctoritate Theodoreti lib. V. cap. vlt.
b Vide inf. Cod. XXXV. in Paul. Sedata.

S. ATHANASII *Epistolæ.*

XXXII. LECTÆ ATHANASII *Epistolæ variæ* (quas inter & de eius secessu, tanquam Apologia, collocantur nonnullæ) eleganter simul & splendidè, clarèque compositæ: persuadendi insuper vi, ac venustate floridæ, vt iucundum sit, quam ibi Apologiam scribit, audire.

IVSTI TIBERIENSIS *Iudæorum Regum Chronicon.*

XXXIII. LECTVM est IVSTI TIBERIENSIS [a] *Chronicon*, cuius inscriptio: IVSTI TIBERIENSIS *Regum Iudæorum, qui coronati fuerunt*. Hic è Tiberiade Galilææ oppido ortum, nomenque traxit. Auspicatur historiam à Moyse, perducitque ad exitum vsque Agrippæ, septimi è familia Herodis, & Iudaicorum Regum postremi. Qui regnum sub Claudio accepit: creuit sub Nerone, ampliusque dein sub Vespasiano: obiit autem tertio Traiani anno, quo & historiæ finis ducitur. Stylus huic maximè concisus, & pleraque relatu cum primis necessaria prætermittit. Communi autem Hebræorum vitio laborans, Iudæus genere cùm esset, CHRISTI aduentu, déque iis quæ ipsi acciderunt, aut de miraculis ab illo patratis, nullam prorsus fecit mentionem. Parentem Hebræum quendam habuit, cui Pisto nomen: mortalium ipse (vt Iosephus ait) nequissimus, & pecuniæ cupiditati ac libidini seruiens. Contendit idem in Repub. cum Iosepho, cui multas struxisse insidias fertur: Iosephus tamen, etsi sæpenumero hostem comprehendisset, verbis dumtaxat castigatum, impunè abire permisit. Historiam verò, quam texuit, magnam partem confictam aiunt, eáque potissimum, quibus Romanorum aduersus Iudæos bellum, & Hierosolymorum excidium persequitur.

a Meminit in Catalogo S. Hieron. cap. 14. Iosephus item in vita sua, & Stephanus de vrbibus, Suid. alioque.

IVLII AFRICANI *Historia, & alia.*

XXXIV. LEGIMVS AFRICANI illius *Historiam*, qui *Cestos*, vt nominant, libris quatuordecim composuit. Concisus quidem est, nihil tamen cognitu necessarium omittit. Incipit à mundi creatione apud Moysen, peruenitque ad vsque Christi aduentum. Succinctè quoque commemorat gesta iam inde à Christi ætate, vsque ad Macrini Imperat. tempora:

ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ἱστορία.

λα'. ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ θεοδωρήτου ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία, πάντων τῶν εἰρημένων κατάλληλον φράσιν τῇ ἱστορίᾳ μᾶλλον ἐστὶν [*] ἐπιθήκη. σαφής τε γὰρ καὶ ὑψηλὸς καὶ ἀπερίττος· πλὴν ὅτι ἐνίοτε ταῖς μεταφοραῖς παραβολαῖς καὶ ὥσπερ ἀπειροκάλως ἐχρήσατο. ἐστὶ καὶ πλατύτερον τῶν εἰρημένων, τὰ περὶ τῆς δευτέρας συνόδου διέλαβε· γελοῖόν τι τῶν ἄλλων ὥσπερ μόνον διὰ τῆς ἐπιδρομῆς ἀφοσιουμένων, ἀλλ' οὐ βουλομένων τι περὶ αὐτῆς εἰπεῖν. πλὴν ἀλλὰ καὶ ἐστὶν οὐ πάντα λεπτομερῶς λέγει. ἄρχεται δὲ τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῆς ἀρείου αἱρέσεως, καὶ καταλήγει μέχρι τῆς θεοδοσίου τοῦ νέου βασιλείας, καὶ μέχρι τῆς διοδώρου τελευτῆς ἡνίκα καὶ Κωνσταντινουπόλεως σισίννιος ἦρχεν.

Theodoreti Eccl. hist.
[*] al. ἐπιτήδειος.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

λβ'. ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ ἀθανασίου ἐπιστολαὶ διάφοροι, ἐν αἷς ἐμφέρονται καὶ αἱ τῆς γεγενημένης αὐτοῦ φυγῆς ὥσπερ ἀπολογίαι περιέχουσαι κομψῶς τε καὶ λαμπρῶς, καὶ ἔτι σαφῶς συντεθειμέναι· καὶ τὸ πιθανὸν κατὰ τὸ χαρίεν ἀνθοῦσαι, [*] ἡδονὴν τῆς ἐκεῖθεν ἀπολογίας.

Athanasij epistolæ.
[*] al. ἡδονῆ.

ΙΟΥΣΤΟΥ ΤΙΒΕΡΙΕΩΣ χρονικόν.

λγ'. ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰούστου Τιβεριέως χρονικὸν, οὗ ἡ ἐπιγραφή· Ἰούστου Τιβεριέως Ἰουδαίων βασιλέων τῶν ἐν τοῖς στέμμασιν. οὗτος ἀπὸ πόλεως τῆς ἐν Γαλιλαίᾳ τιβεριάδος ὡρμᾶτο. ἄρχεται δὲ τῆς ἱστορίας ἀπὸ μωσέως, καταλήγει δὲ ἕως τελευτῆς ἀγρίππα, τοῦ ἑβδόμου μὲν τῶν ἀπὸ τῆς οἰκίας ἡρώδου, [*] ὕστατον δὲ ἐν τοῖς Ἰουδαίων βασιλεῦσιν. ὃς παρέλαβε μὲν τὴν ἀρχὴν [*] ἐπὶ κλαυδίου, ηὐξήθη δὲ ἐπὶ νέρωνος, καὶ ἔτι μᾶλλον ὑπὸ οὐεσπασιανοῦ. τελευτᾷ δὲ ἔτει τρίτῳ τραϊανοῦ· οὗ καὶ ἡ ἱστορία κατέληξεν. ἔστι δὲ τὴν φράσιν συντομώτατός τε, καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ἀναγκαιοτάτων παρατρέχων. ὡς δὲ τὰ Ἰουδαίων νοσῶν, Ἰουδαῖός τε καὶ αὐτὸς ὑπάρχων τὸ γένος· τῆς χριστοῦ παρουσίας, καὶ τῶν περὶ αὐτὸν τελεσθέντων, καὶ τῶν ὑπ' αὐτοῦ τερατουργηθέντων, οὐδενὸς ὅλως μνήμην ἐποιήσατο. οὗτος παῖς μὲν ἦν Ἰουδαίου τινὸς ὄνομα πιστοῦ, ἀνθρώπων δὲ [ὥς φησιν Ἰώσηπος] κακουργότατος, χρημάτων τε καὶ ἡδονῶν ἥττων. ἀντεπολιτεύετο δὲ Ἰωσήπῳ, καὶ πολλὰς κατ' ἐκείνου λέγεται ἐπιβουλὰς ῥάψαι. ἀλλὰ τόν γε Ἰώσηπον, καίτοι ὑπὸ χεῖρα πολλάκις λαβόντα τὸν ἐχθρὸν, λόγοις μόνον ὀνειδίσαντα, ἀπαθῆ κακῶν ἀφεῖναι. καὶ τὴν ἱστορίαν δὲ, ἣν ἐκεῖνος ἔγραψε, πεπλασμένην τὰ πλεῖστα φασὶ τυγχάνειν, καὶ μάλιστα οἷς τὸν ῥωμαϊκὸν πρὸς Ἰουδαίους διεξειοι πόλεμον, καὶ τὴν ἱεροσολύμων ἅλωσιν.

Iusti Tiberiens. Chronicon.
[*] ie. ὑστάτου.
[*] ἐπί.

ΑΦΡΙΚΑΝΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ.

λδ'. ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἀφρικανοῦ ἱστορικόν. οὗτός ἐστιν ὁ καὶ τοὺς λεγομένους κεστοὺς ἐν λόγοις συντάξας ιδ'. ἔστι δὲ σύντομος μὲν, ἀλλὰ μηδὲν τῶν ἀναγκαίων ἱστορηθῆναι παραλιμπάνων. ἄρχεται δὲ ἀπὸ τῆς μωσαϊκῆς [*] κοσμογονίας, καὶ κάτεισιν ἕως τῆς χριστοῦ παρουσίας. ἐπιτροχάδην δὲ διαλαμβάνει καὶ τὰ ἀπὸ χριστοῦ μέχρι τῆς μακρίνου τοῦ ῥωμαίων βασιλέως βασιλείας.

Africani historia.
[*] γραφ. ἢ κοσμογονίας.

ὅτι αὐτοῦ, ὥς φησι, καὶ ἤδη ἡ συγγραφὴ συνετελεῖτο, ἔτη ὄντα ͵εψκγ΄. τεύχη δὲ τὰ βιβλία πέντε. ἔστι δὲ καὶ πρὸς Ὠριγένην γραφὴ περὶ τῶν κατὰ Σουσάνναν διηγημάτων, ὡς οὐκ ἦν αὐτὸ ἐν τοῖς Ἑβραϊκοῖς ἀναγινωσκόμενον: καὶ ὡς οὐκ ἀκόλουθον τῇ Ἑβραϊκῇ ἐτυμολογίᾳ, οὔτε τὸ ἀπὸ τοῦ πρίνου πρίσαι, οὔτε τὸ ἀπὸ τοῦ σχίνου σχίσαι· ἃ καὶ *ἐπιλαβόμενος Ὠριγένης ἀντιγράφει. Γράφει δὲ Ἀφρικανὸς καὶ πρὸς Ἀριστείδην, ἐν οἷς ἱκανῶς τὴν νομιζομένην διαφωνίαν παρὰ Ματθαίῳ καὶ Λουκᾷ περὶ τῆς τοῦ σωτῆρος ἡμῶν γενεαλογίας σύμφωνον ἔδειξεν.

Susannae histor. Dan. 13.

* *al. ἀναλαβόμενος.*

quo tempore, vt idem affirmat, hoc *Chronicon* absolutum est, annorum scil. quinquies mille, septingentorum & viginti trium. Opus vniuersum voluminibus quinque continetur.

IVSTVS TIB.

Hic & ad Origenem scripsit [a] de Susannæ historia, quòd in Hebræorum libris non legatur, minimèque conueniens sit Hebraico veriloquio illud; [b] ἀπὸ τοῦ πρίνου πρίσαι, & ἀπὸ τοῦ σχίνου σχίσαι. Quæ excipiens Origenes, scripto refellit.

Scripsit quoque Africanus ad Aristidem, vbi quæ de Saluatoris nostri genealogia Matthæum inter & Lucam dissensio putabatur, nullam esse demonstrat.

a Vide Bellarm. Sixti Senens. lib. 8. haeres. 6. Lor. Sanct. ad c. q. Tertull. de corona milit. & Bened. Perer. in proemio Praefat. lib. 16. comment. in Daniel. Africani epist. cum resp. Orig. extat in ed. tertia Paris. prima Origenis.

b. Dan. 13.

ΦΙΛΙΠΠΟΥ ΣΙΔΗΤΟΥ

χριστιανικὴ ἱστορία.

λε΄.

Philippi Sidetae Christiana historia.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Φιλίππου Σιδήτου, οὗ ἡ ἐπιγραφὴ χριστιανικὴ ἱστορία. ἀπάρχεται δὲ ἀπὸ τοῦ, ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, καὶ διέξεισι, τὰ μὲν συντέμνων, τὰ δὲ πλατύνων τὴν μωσαϊκὴν ἱστορίαν: ὅμως ἦν πολλοὺς ἐν πᾶσι λόγους ἀναλίσκων. ἡ πρώτη οὖν αὐτοῦ βίβλος περιέχει λόγους κδ΄. ὡσαύτως δὲ καὶ αἱ ἄλλαι αὐτοῦ κγ΄. βίβλοι ἀνὰ *λόγων κδ΄, ἃς τέως ἡμεῖς εἴδομεν. ἔστι δὲ πολύχους τὴν λέξιν, οὐκ ἀστεῖος δὲ, οὐδὲ ἐπίχαρις: ἀλλὰ καὶ προσκορὴς, μᾶλλον δὲ καὶ ἀηδής: καὶ ἐπιδεικτικὸς μᾶλλον, ἢ ὠφέλιμος· καὶ παρεντιθεὶς ὡς πλεῖστα μηδὲν πρὸς τὴν ἱστορίαν συντείνοντα. ὡς οὐδὲν μᾶλλον ἱστορίαν εἶναι, ἢ πραγμάτων ἑτέρων τὴν πραγματείαν διάληψιν: οὕτως ἀπειροκάλως ἐγκέχυται. σύγχρονος δὲ Σισιννίου καὶ Πρόκλου, οἳ Κωνσταντινουπόλεως ἐπεσκόπησαν· ἐν δὲ τῇ αὐτοῦ τῆς ἱστορίας συγγραφῇ πολλὴν καταδρομὴν Σισιννίου ποιεῖται: ὅτι τὸν αὐτὸν κλῆρον ἄμφω πληρούντων, κἂν λόγοις προτελεῖν Φίλιππος δοκοῦντος, Σισίννιος (φασὶν) εἰς τὸν ἀρχιερατικὸν θρόνον ἐξελέγη.

* *al. λόγους.*

Sisinnius & Proclus Episcopi Constantinop.

PHILIPPI SIDETÆ *Christianæ historiæ libri XXIV.*

XXXV.

LECTVM PHILIPPI SIDETÆ *Opus*, cuius titulus *Christiana historia*: Ducto inde initio, *In principio creauit Deus cælum & terram*: Et persequitur Mosaicæ historiæ quædam succinctè, quædam copiosè: multis vbique verbis vsus. Primus autem liber tomos continet quatuor & viginti: similiter & reliqui tres & viginti libri, [a] quos quidem hactenus vidimus. Multum admodum verborum, sine vlla tamen vrbanitate aut gratia profundit: quin & satietatem adfert, aut potiùs molestiam: atque ostentationis plus habet, quàm vtilitatis. Inseruit & plurima historiam nihil attinentia, vt non tam historiam esse, quam alienorum negotiorum tractationem (adeò ineptè effunditur) dixeris. Æqualis fuit Sisinnij, & Proclis [b] Episcoporum Constantinopolis. Atque in hac quidem historica scriptione sæpè [c] Sisinnium perstringit; quod (vt ferunt) dum [d] idem munus vterque obiret, & eloquentia primas tenere Philippus videretur; Sisinnius tamen [e] in patriarchalem sedem prælatus fuerit.

Gene. 1.

a Non XXXVI. edidisse auctor est Socrates, & ex eo Niceph.

b Cum quibus vt & cum Nestorio, de sede Constantinopolitana contendit. Auctores Socrates, & Nicephorus.

c Immo & Episcopis, quos ordinauit, & populo qui elegisset. Socrat. lib 7. cap. 29.

d Presbyterij.

e Defuncto Attico.

VIsum est inserere Socratis lib 7. Eccles. histor. cap 27. quod huic penè geminum sit, & ex comparatione opere-pretium sit. PHILIPPVS *Sidæ ortus fuit Hæc quidem est ciuitas Pamphyliæ, in qua etiam Trophilus (Troilus melius habet Niceph.) Sophista natus dicitur, cui se Philippus cognatum esse gloriatus est. Hic Philippus cùm esset diaconus, Ioannis (Chrysostomi) Episcopi consuetudine, qua multum vsus est, impulsus, in studiis litterarum permultum operæ, & laboris collocauit, multisque & varios cuiusque generis libros in vnum collegit, atque Asiaticum dicendi genus studiosè imitatus, multa conscripsit. Et quo Iuliani Imp. libros refelleret, opus etiam, quod* HISTORIAM CHRISTIANAM *inscribendo composuit, inque triginta sex libros distribuit. Singuli libri tomos complures continent, adeo vt omnes simul propè mille numero sint. Argumentum etiam cuiusque tomi tomum ipsum adæquat. Nicephorum hic duo distinxisse opera, obserua: Opus, inquit, magnificum, in quo Iuliani contra sacra Biblia scriptum euertit, reliquit. Aliud quoque volumen composuit, quod* CHRISTIANAM HISTORIAM *nominauit.*

SCHOLION.

Hoc opus non HISTORIAM ECCLESIASTICAM, *sed* CHRISTIANAM *inscripsit, multásque & varias in eo congessit materias: eo quidem consilio, vt se doctrinæ Philosophorum non expertem fuisse declararet. Quapropter præceptiones Grammaticas, Astronomicas, Arithmeticas, & Musicas crebro citat. Quin etiam insulas, montes, & alias res non magni momenti describit, vnde opus inflatum & plenum inanis ostentationis factum est. Quare si quid ego iudico, neque doctis, neque indoctis prodesse poterit. Quippe indocti insolentem illam, & nimio artificio elaboratam dicendi rationem, quæ in eo est, animum aduertere nequeunt. Docti autem crebram eorundem verborum repetitionem, quæ in illo vsurpatur, condemnabunt. Cæterum quisque de libris illis pro arbitratu suo iudicium faciat. Ordinem verò temporum, quibus res gerebantur, ab eo confusum esse, audeo quidem affirmare. Nam temporibus Theodosii commemoratis, ad tempora (Magni, addit Niceph.) Athanasij Episcopi recurrit. Quod quidem ab illo sæpissimè factum est.*

ΒΙΒΛΙΟΝ, ΟΥ Η ΕΠΙΓΡΑΦΗ,

χριστιανῶν βίβλος, ἑρμηνεία εἰς τὴν ὀκτάτευχον.

λϛ΄.

Christianorum liber Octateuchi.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον, οὗ ἡ ἐπιγραφή. χριστιανῶν βίβλος, ἑρμηνεία, εἰς τὴν ὀκτάτευχον· Παμφίλῳ δέ τινι προσφωνεῖ τὸ βιβλίον. ἦν δὲ τοῖς Ἰουστίνου τοῦ [τῶν] Ῥωμαίων βασιλέως ἡμέραις ἐνακμάζων. ἀπάρχεται μὲν οὖν *ὑπέρ τινων ἐκκλησιαστικῶν δογμάτων, γραφικαῖς (ὡς ἐδόκει) μαρτυρίαις ἀγωνίζεσθαι. ἔστι δὲ ταπεινὸς τὴν φράσιν, καὶ συντάξεως οὐδὲ τῆς κοινῆς μετέχων. ἀλλὰ καί τινα κατὰ τὴν ἱστορίαν ἀπι-

* *al. ἀπό.*

CHRISTIANORVM LIBER,

Octateuchi expositio libris XII.

XXXVI.

LECTVS liber est, qui inscribitur CHRISTIANORVM LIBER, *Octateuchi expositio*. Pamphilo cuidam dedicauit eum suus auctor, qui Iustini Romanorum Imperatoris temporibus floruit. Incipit super Ecclesiasticis quibusdam dogmatibus, S. Scripturæ, vt ipsi quidem videbatur, testimoniis contendere.

Stylus illi humilis, & structuram adhibet infra communem. Componit & incredibilia quædam, non satis ad historia

CHRIST. LIB. fidéi: ob quæ fabulosus potius, quàm verus scriptor haberi meritò debeat. Inter illa, hæc ferè dogmata proponit: [a] Cœlum non esse orbiculari figura, ac neque terram: sed illud fornicis simile, hanc altera parte longiorem, extremisq; partibus cum cœli terminis copulari. Ad hæc, omnia astra moueri, Angelis ad motum subseruientibus, & id genus alia. Facit quoque mentionem, tanquam aliud agens, libri Geneseos, & Exodi: plurimusque est in narratione & speculatione tabernaculi. Percurrit & Prophetas, indidemque Apostolos. Solis magnitudinem esse ait duorum [b] climatum. Angelos in cœlo non esse, sed tantum super firmamentum, & nobiscum versari. CHRISTVM è terra ascendentem, inter cœlum & firmamentum peruenisse: adque dumtaxat cœlorum regnum esse: aliáque his similia absurdè profert. Nuncupat priores sex libros Pamphilo cuidam: de reliquis verò sex (sunt enim in vniuersum duodecim) septimum quidem Anastasio, quo cœlos minimè dissolui asserit: octauum dein, qui est in Canticum Ezechiæ, & in Solis regressum, Petro inscribit: quo in libro & Cantica Canticorum explicasse se commemorat. Reliqui quatuor certo nemini dedicantur.

a Vide B. Basil. Orat. tertiam Hexaem. & D. Ambros.

b κλιμάτων

XXXVII. DE REPVBLICA *libri VI.*

LECTVS DE REPVBLICA LIBER, Menam Patricium, & Thomam Referendarium per dialogum loquentes introducens. Continet opus hoc libros sex, quibus *δικαιαρχικὸν*, vt hic appellatur, nouum politiæ genus, diuersum ab iis, quæ [a] veteres prodiderunt, introducitur: ac Platonis reipublica non immeritò reprehéditur. Quam verò personæ illæ Politiam adferunt, ex tribus Politiç speciebus, Regia nimirum, & optimatium, ac popularium, componi oportere aiunt: vt cùm harum quælibet, quod purum atque sincerum habet, huc contulerit, hæc tandem verè optima reipublicæ forma constituatur.

a Plato, Aristoteles, Polybius, lib. 6. & Plutarchus singulari libello [illegible] Damascenus.

XXXIIX. THEODORI ANTIOCHENI *Interpretatio Geneseos.*

LECTVS THEODORI *Antiocheni* liber est cum hac inscriptione: *Interpretatio Geneseos*, libris septem tomus primus absoluitur. Stylus illi neque illustris, neque valde perspicuus. Fugiens verò, quantum in ipso est, allegorias, & historiarum dumtaxat expositionem tractans, putidè nimis eadem identidem repetit, & ingratus atque fastidiosus legenti accidit. Quin & Nestorij sententiam, quamuis illo prior fuerit, tacitè vomit. Hic est Theodorus ille Mopsuestiæ, à quo sæpenumero [a] constat Ioannem Philoponum (vt ipsemet fatetur) rationem huiusmodi interpretationis bona fide, ac seriò exegisse, in suo *De mundi creatione* opere.

a Infra Cod. XLIII.

XXXIX. EVSEBIVS *contra Hieroclem.*

LECTA est EVSEBII PAMPHILI *Confutatio breuis* [a] librorum Hieroclis de Apollonio Tyaneo.

a Septem qui [illegible] Eusebij, qui adhuc superest, hac inscriptione Eusebii Pamphili [illegible] contra scriptorum Hieroclis, Tyaneum Christo seruatori comparantis.

θεῖα συντίθησι· διὸ καὶ μυθικώτερον μᾶλλον, ἢ ἀληθέστερον ἡγεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον, δίκαιον. ὑπὲρ ὧν δὲ δόγματα ἐνίσταται, ἐστὶ ταῦτα. ὅτι ὁ οὐρανὸς οὐκ ἔστι σφαιρικὸς, οὐδὲ ἡ γῆ· ἀλλ᾽ ὁ μὲν ὡσεὶ καμάρα, ἡ δὲ ἐπιπρομήκης· καὶ κακόλληται τὰ πέρατα τοῦ οὐρανοῦ πρὸς τὰ πέρατα τῆς γῆς. καὶ, ὅτι πάντες οἱ ἀστέρες κινοῦνται, ἀγγέλων αὐτοῖς τῇ κινήσει διακονούντων· καὶ ἕτερά τινα τοιαῦτα. ποιεῖται καὶ, ὡς ἐν παρεκβάσει, μνήμην καὶ τῆς γενέσεως καὶ τῆς ἐξόδου. διατρίβει δὲ τῇ διηγήσει καὶ τῇ θεωρίᾳ ὡς ἐπὶ πᾶν τῆς σκηνῆς. ἐπιτρέχει δὲ καὶ τοὺς προφήτας, κἀκεῖθεν τοὺς ἀποστόλους. λέγει δὲ, ὅτι τὸ μέγεθος ἔχει ὁ ἥλιος δύο κλιμάτων· καὶ ὅτι οἱ ἄγγελοι οὐκ εἰσὶν ἐν τῷ οὐρανῷ, ἀλλὰ μόνον ὑπὲρ τὸ στερέωμα, καὶ μεθ᾽ ἡμῶν· καὶ ὅτι ὁ Χριστὸς ἀνελθὼν ἀπὸ τῆς γῆς, εἰς τὸ μεταξὺ τοῦ οὐρανοῦ καὶ τοῦ στερεώματος εἰσῆλθε· καὶ, ὅτι τοῦτό ἐστι καὶ μόνον ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν. λέγει δὲ καὶ ἄλλα τινὰ ἀλλόκοτα. προσφωνεῖ δὲ τοὺς μὲν ἓξ αὐτοῦ λόγους Παμφίλῳ τινί· τῶν δὲ λοιπῶν ἓξ (οἱ γὰρ πάντες αὐτῷ δώδεκά εἰσι) τὸν μὲν ἕβδομον Ἀναστασίῳ, ἐν ᾧ ὅτι ἀκατάλυτοί εἰσιν οἱ οὐρανοί· τὸν ὄγδοον δὲ, ὅς ἐστιν εἰς τὴν ᾠδὴν Ἐζεκίου, καὶ εἰς τὸν ἀναποδισμὸν τοῦ ἡλίου, Πέτρῳ προσφωνεῖ· ἐν ᾧ, ὅτι καὶ ὑπεμνημάτισε τὰ ᾄσματα τῶν ᾀσμάτων, λέγει. οἱ δὲ λοιποὶ τέσσαρες οὐ πρός τι πρόσωπον αὐτῷ συνετάγησαν.

ΠΕΡΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ περὶ πολιτικῆς, ὡς ἐν διαλόγῳ Μηνᾶν πατρίκιον, καὶ Θωμᾶν ῥεφερενδάριον, τὰ διαλεγόμενα εἰσάγον πρόσωπα. λζʹ. Liber de rep.

περιέχει δὲ ἡ πραγματεία λόγους ἕξ, ἐν οἷς καὶ ἕτερον εἶδος πολιτείας παρὰ τὰ τοῖς παλαιοῖς εἰρημένα εἰσάγει, ὃ καὶ καλεῖ δικαιαρχικόν. ἐπιμέμφεται δὲ τῆς Πλάτωνος δικαίας πολιτείας. ἣν δ᾽ αὐτοὶ πολιτείαν εἰσάγουσιν, ἐκ τῶν τριῶν εἰδῶν τῆς πολιτείας δεῖν αὐτὴν συγκεῖσθαί φασι, βασιλικοῦ καὶ ἀριστοκρατικοῦ καὶ δημοκρατικοῦ. τὸ εἰλικρινὲς αὐτῇ ἑκάστης πολιτείας συνεισαγούσης, κἀκείνην τὴν ὡς ἀληθῶς ἀρίστην πολιτείαν ἀποτελούσης.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΩΣ ἑρμηνεία τῆς κτίσεως.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Θεοδώρου Ἀντιοχείας, οὗ ἡ ἐπιγραφὴ ἑρμηνεία τῆς κτίσεως. ἐν τόμοις ἑπτὰ ἡ πρώτη βίβλος ἐπεραίνετο· τὴν δὲ φράσιν οὐδὲ λαμπρὸς οὐδὲ λίαν σαφής· φεύγων δὲ τὸ δυνατὸν αὐτῷ τὸν τρόπον τῆς ἀλληγορίας, καὶ κατὰ τὴν ἱστορίαν, τὴν ἑρμηνείαν ποιούμενος. ταυτολογεῖ δὲ τὰ πλεῖστα, καὶ ἀχαρίς πως, καὶ ἀηδὴς εἶναι δοκεῖ. ἀλλὰ καὶ τὸ Νεστορίου δόγμα, εἰ καὶ πρὸ Νεστορίου ὑπῆρχεν, ὑπερερευγόμενος. οὗτος δέ ἐστιν ὁ Μοψουεστίας, ὃν καὶ πλεῖστας ἀποθυμίας Ἰωάννης ὁ φιλόπονος, ὥς αὐτός φησι, τῆς τοιαύτης ἑρμηνείας ἐν οἰκείῳ τῷ εἰς τὴν κτίσιν ποιήματι, ἐδιώχθη σπουδαίως εἰσπραττόμενος. ληʹ. Theodori Antiocheni

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ πρὸς τοὺς ὑπὲρ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως Ἱεροκλέους λόγους.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου ἀνασκευαστικὸν βιβλιδάριον πρὸς τοὺς ὑπὲρ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως Ἱεροκλέους λόγους. λθʹ. Eusebius contra Hieroclem

ΦΙΛΟ-

ΦΙΛΟΣΤΟΡΓΙΟΥ ΑΡΕΙΑΝΟΥ ἱστορικόν.

Philostorgij Ariani Ecclesi. historia.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Φιλοστοργίου, ἀρειανοῦ τὴν θρησκείαν, ὡς δῆθεν ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία. ἱστορεῖ δὲ τἀναντία σχεδὸν ἅπασι τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς ἱστορικοῖς. ἐξαίρει τοὺς ἀρειανίζοντας ἅπαντας, λοιδορίαις πλύνει τοὺς ὀρθοδόξους· ὡς εἶναι τὴν ἱστορίαν αὐτοῦ, μὴ ἱστορίαν μᾶλλον, ἀλλ' ἐγκώμιον μὲν τῶν αἱρετικῶν· ψόγον δὲ γυμνὸν καὶ κατηγορίαν τῶν ὀρθοδόξων. ἔστι δὲ τὴν φράσιν κομψὸς καὶ ποιητικαῖς, ἀλλ' οὐ κατακόρως, οὐδ' ἀχαρίτοις λέξεσι κεχρημένος. καὶ ἡ τροπὴ δὲ αὐτῷ τὸ ᵃ ἐμφατικὸν τῆς χάριτος μετὰ τοῦ ἡδέως ἐφέλκεται. πλὴν ἐνίοτε παραβόλως αὐταῖς καὶ πλεῖστον ἀποτετραμμέναις χρώμενος, εἰς ψυχρολογίαν καὶ ἀκαιρολογίαν ἐκπίπτει. περιβέβληται δὲ αὐτῷ ποικίλως ὁ λόγος, καὶ ἐν κόρῳ· ὡς εἰς τὸ ἀσαφὲς, καὶ οὐκ ἀεὶ χαρίεν τὴν ἀκρόασιν ὑποσύρεσθαι. ἐν πολλοῖς δὲ καὶ οἰκείως γνωμολογεῖ. ἱστορεῖ δὲ [τὸ] ἀπὸ τῆς ἀρείου περὶ τὴν αἵρεσιν συνῳδίας τε καὶ καταρξέως, μέχρι τῆς ἀετίου τοῦ δυσσεβεστάτου ἀνακλήσεως. ἔστι δὲ ὁ ἀέτιος, παρ' αὐτῶν μὲν τῶν συναιρεσιωτῶν, διὰ τὸ κἀκείνους ὑπερβαλέσθαι τῇ δυσσεβείᾳ, ὡς αὐτὸς ἔστιν ὃς καὶ μὴ βουλόμενος ἱστορεῖ, τῆς διακονίας καθῃρέθη. ὑπὸ δὲ τοῦ δυσσεβεστάτου Ἰουλιανοῦ ἀνεκλήθη τε, καὶ φιλοφρόνως ἐδεξιώθη. καὶ ἡ μὲν ἱστορία αὐτοῦ δι' ἑνὸς βιβλίου, τόμοις ἓξ συμπληρουμένη, μέχρι τῶνδε πρόεισι τῶν χρόνων. ἔστι δὲ ἀνὴρ ψευδολόγος τε, καὶ οὐδὲ μυθολογίας ἀπεχόμενος· ἐξαίρει δὲ ἐν μὲν λόγοις μάλιστα Ἀέτιον καὶ Εὐνόμιον, μόνους ἀνακαθᾶραι τὰ τῆς εὐσεβείας δόγματα τῷ χρόνῳ συγκεχωσμένα, τερατευόμενος: ἐν τεραστίοις δὲ καὶ βίῳ, εὐσέβιον τὸν νικομηδείας, ὃν καὶ μέγαν ἀποκαλεῖ, καὶ θεόφιλον τὸν Ἰνδὸν, καὶ ἄλλους πλείονας. κατηγορεῖ δὲ ἀκακίου μάλιστα, τοῦ καισαρείας τῆς κατὰ παλαιστίνην ἐπισκοπήσαντος, δεινότητά τε ἀνυπέρβλητον, καὶ κακουργίαν ἄμαχον, μεθ' ὧν καὶ πάντων φησὶ κατισχῦσαι τῶν τε ὁμοφρονεῖν δοκούντων, εἰς ἔχθραν δέ τινα καταστάντων, καὶ τὰ ἐναντία θρησκευόντων. καὶ ταῦτα μὲν μοι ἤδη ἀνέγνωσται. μετ' οὐ πολὺ δὲ ἐν ἄλλῳ βιβλίῳ καὶ ἕτεροι αὐτοῦ λόγοι ἕξ: ὡς συμπληροῦσθαι αὐτοῦ τὴν σύμπασαν πραγματείαν ἐν λόγοις ιβʹ. ὧν αἱ ἀπαρχαὶ συντιθέμεναι, τὸ τοῦ συγγραφέως ἀπαρτίζουσι φιλοστοργίου ὄνομα. κάτεισι δὲ μέχρι τῶν θεοδοσίου τοῦ νέου χρόνων. κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον παυόμενος, καθ' ὃν οὐαλεντινιανῷ τῷ νέῳ τῷ πλακιδίας καὶ Κωνσταντίνου υἱῷ, ὀνωρίου τελευτήσαντος, θεοδόσιος τὰ τῆς ῥώμης σκῆπτρα τῷ ἀδελφιδῷ ἐνεχείρισεν. ἔστι δὲ ὁ φιλοστόργιος καίτοι κατὰ τῶν ὀρθοδόξων λυσσῶν, Γρηγορίου μὲν τοῦ θεολόγου καθάψασθαι οὐκ ἐτόλμησεν: ἀλλὰ καὶ τὴν παιδείαν καὶ ἄκων συνομολογεῖ. βασιλείου δὲ τοῦ μεγάλου ἐπεχείρησεν ὑφᾶναι μῶμον, δι' οὗ λαμπρότερον ἔδειξε. τὴν μὲν γὰρ ἰσχὺν καὶ τὸ κάλλος τῶν ἐν ταῖς πανηγύρεσιν ὁμιλίας, ὑπ' αὐτῆς τῆς τῶν πραγμάτων ἐναργείας ἐβιάσθη συμφθέγξασθαι. θρασὺν δὲ αὐτὸν ὁ δείλαιος ἀποκαλεῖ, καὶ ἀντιλογικῶν λόγων ἄπειρον: ὅτι, φησὶν, ἀπετόλμησεν Εὐνομίου ταῖς συγγραφαῖς ἀντιτάξασθαι.

ᵃ al. ἐμφαντικῷ.

Aëtius.

Iulianus apostata.

Acacius Caesareae Palaestinae Episcopus.

Theodosius II.

Valentinianus.

Greg. Nazian. & Basil. M.

Philostorgii Ecclesiasticae historiae libri XII.

LECTA est[a] PHILOSTORGII Ariani veluti *Historia Ecclesiastica*. Narrat fere contraria omnibus Ecclesiasticis historicis, laudibus extollens, quos nouit Arianismo infectos, & conuitiis orthodoxos perfundens: vt esse hoc eius opus non tam historia videatur, quam haereticorum laudatio, cum nuda & mera vituperatione atque accusatione Catholicorum. Stylus illi comptior, & poëticis sine taedio, minimeque ingratis vocibus vtitur. Tropi quoque, ac verba significantia, gratiam ipsi cum iucunditate concilia nt: nisi quod interdum temerè ipsis, vel nimium detortis vtendo, in frigidum & importunum sermonem incidit. Ornatur ab eo variè oratio, vel ad satietatem; ita vt in obscuritatem, nec eam semper gratam, occultè trahatur auditor: in multisque non incommodas loquitur sententias. Incipit autem ab Arij studio in haeresim ac primo incoepto, vsque ad [b] Aëtij impiissimi hominis reuocationem. Aëtius hic ab ipsis vnà sentientibus haereticis, quod illos impietate superaret (vt ipse Philostorgius vel inuitus refert) ministerio submotus, postea ab impiissimo [c] Iuliano Imperatore reuocatus, humaniterque acceptus est. Et haec quidem ipsius historia vno volumine sex libros complexa, ad hoc vsque tempus progreditur. Ipse verò scriptor mendax est, & fabulis minimè abstinens, praedicatque doctrinae maximè causa Aëtium, & Eunomium, quasi soli repurgassent pietatis dogmata tempore contaminata, prodigiosè hoc ipsum mentiendo: signorum autem, & vitae gratia laudat Eusebium Nicomediae episcopum (quem etiam *Magnum* nominat) & Theophilum Indum, aliósque complures. Reprehendit ad haec Acacij in primis Caesareae Palaestinae episcopi seueritatem intolerandam, & inexpugnabilem [d] versutiam: quibus artibus ait eum omnibus praeualuisse, tam qui cum illo sentirent, licet mutuo flagrarent odio, quam qui contrariam de religione sententiam sequerentur. Et haec quidem in praesens legimus.

Post non diu in alio volumine sex reliqui reperti, vt impleuisse totum opus duodecim libris videatur: [e] quorum librorum principes litterae si connectantur, scriptoris Philostorgij nomen conficiunt. Peruenit ad Theodosij vsque Minoris tempora: ac tum desinit, cùm mortuo Honorio, [f] Theodosius Romani imperij sceptra Valentiniano Minori, Placidiae & [g] Constantini filio, patrueli suo tradidit.

Quantumuis autem Philostorgius hic in orthodoxos fureret, [h] in Gregorium tamen, Theologi cognomento, incurrere non est ausus, cuius doctrinam vel inuitus praedicat: sed Basilio Magno calumniam texere conatus est; qua tamen clarum magis reddidit. Vim enim & venustatem agendi in Panegyricis ipsa rerum euidentia coactus est confiteri: attamen temerarium ipsum homo timidus appellare non veretur, quòd contentiosarum orationum rudis, vt ait, Eunomium scriptis oppugnare sit ausus.

a Meminit eius Suidas in Leontio Tripolitano, aliáque & narratione quadam ex hoc Philostorgio, ut [illegible] Pergamo Tralliano. Niceph. Callist. lib. [illegible] Deo inuisum nominat, recitatque ex eodem de Eunomio quaedam libro 12. cap. 29. fin.

b De quo plurima fortè digna non vno loco scripta reliquit Niceph. Callist. eo libro.

c [illegible]

d πανουργίαν.

e Per ἀκροστιχίδα, vt [illegible] argumenta [illegible] & [illegible] XVIII. [illegible] Maced.

f Lege Olympiod. int. Cod. LXXX. in fine & Niceph. lib. XIV. c. 7.

g Constantij ex historicorum caeterorum fide leges, eundemque errorem etiam alibi in hoc Photio corriges.

h Lege de his, & Apollinario Laodicens. Philostorgij locum ἀποσπασμάτιον apud Suid. in Basilio quod ad verbum reperies repetitum in Apollinario.

IO. PRESB.

XLI.

IOANNIS PRESBYTERI ÆGEATÆ *Ecclesiasticæ historiæ libri V.*

LECTA est IOANNIS *Ecclesiastica historia*: quam à Theodosij Minoris imperio inchoauit, atq; ab ipsa Nestorij blasphemia, & è sede deturbatione: perduxitque ad Zenonem vsque & [a] Petri hæretici, qui Antiochenã sedẽ per nefas occuparat depositionẽ. Huius clarus est & floridus stylus. Refert verò, singula excutiendo, tertiam Synodum, quæ in Epheso est habita: quin & alteram ibidem coactam, λῃστρικὴν [id est, *prædatoriam ac latrocinantem*] appellatam, quam hic scriptor diuinam facit, vt & eius præsidem Dioscorum cum asseclis. Narrat item Chalcedonense concilium, sed non sine probris, atque calumniis. Vnde colligere liceat Ioannem Presbyterum Aegeatem libri auctorem esse, qui, vti hæreticus, [b] peculiare aduersus Chalcedonensem synodum opus composuit. Huius historiæ libri decem sunt, vt ille ipse pollicetur, quorum quinque duntaxat legere mihi contigit, historiam continentes (vt iam dixi) à Nestorij blasphemia, vsque ad Petri hæretici è sede deiectionem.

a Qui & Gnapheus, seu Fullo dictus: itémque Impius. apud Candidum historicum, inf. p. 103. diuersus ab illo Mongo. Alexandrina ecclesi. perturbatore, de quo ad seq. vide Niceph.

b De quo inf. Cod. LV.

XLII.

BASILII CILICIS *Ecclesiasticæ historiæ libri III.*

LECTA est [a] *Basilij Cilicis historia Ecclesiastica*. Incipit ab interitu Simplicij vrbis Romæ Episcopi, qui ad Acacium Constantinopolitanum scripsit, ne cum Petro qui *Mongus* cognominatus est, & tunc Alexandriam corrumpebat, communicaret. Hic enim Petrus sanctam Chalcedone habitam Synodum publicè atque in Ecclesia anathemate damnabat. Per quem & Acacius (rectè quidem initio contra ipsum permotus) post, quod ab illo non abhorreret, hæretici opinionem apud multos non effugit, à Romanis vero etiam sede motus est, quæ res [b] sub Zenone iterum regnante agitata fuit. Auspicatur itaque ab his quidem temporibus, peruenitque ad Anastasij Imp. excessum, qui septem & viginti annos, mensesque tres, vt hic scribit, imperauit, cuius imperium excepit Iustinus Thrax, vt ibidem refert. Verum ibi ferè hic liber absoluitur, à Zenone vsque ad Anastasij exitum, & Iustini electionem pertingens. Refert item alios duos à se libros fuisse conscriptos, primum & tertiũ: & illum quidem ab imperio Marciani ducto initio, ad Zenonem vsque perduci, vnde & secundum sit auspicatus. tertium vero huius alterius libri finem excipere, à Iustini temporibus incipiendo.

Est hic scriptor, ad stylum quod attinet, non valde accuratus, sed & sui interdum dissimilis. Adfert autem maximè Episcoporum vltro citroque missas epistolas, quo narrationi suæ, vt affirmat, fidem conciliet: quæ cum immensum reddant volumen, in magno tamen verborum aceruo vix modicam adferunt historiam, & narrationis insuper perspicuitas, vi atque copia eorum quæ interiiciuntur, rescinditur.

a Meminit huius Niceph. Callist. lib. I. c. 1. init. Eius etiam est Cod. CVII. inf.

b Lege Card. Baron. Annal. Tom. VI. ad A. C. 484.

XLIII.

IOAN. PHILOPONVS *In hexaëmeron.*

LEGIMVS IOANNEM PHILOPONVM [a] *In Hexaëmeron*. quo in libro purus est

a Huius operis excerpta inuenies inf. Cod. CXL.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ἱστορία.

μα'.

Ioannis, Presbyteri Ægeatæ, Ecclesiastica historia.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωάννου ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία. ἄρχεται ἀπὸ τῆς Θεοδοσίου τοῦ * νέου βασιλείας, ἀπ' αὐτῆς που τῆς Νεστορίου βλασφημίας καὶ καθαιρέσεως: καὶ κάτεισι μέχρι Ζήνωνος καὶ τῆς καθαιρέσεως Πέτρου τοῦ αἱρετικοῦ, ὃς τὸν Ἀντιοχικὸν ὑφήρπασε θρόνον. ἔστι δὲ οὗτος τὴν φράσιν σαφὴς καὶ ἀνθηρός. διέρχεται δὲ τήν τε τρίτην σύνοδον, τὴν ἐν Ἐφέσῳ λεπτομερῶς. ἀλλὰ καὶ τὴν μετ' ταύτην ἐν αὐτῇ συναγελασθεῖσαν, τὴν λῃστρικὴν λέγω· ἣν οὗτος θειάζει, καὶ τὸν ταύτης ἡγεμόνα Διόσκορον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ. διέξεισι δὲ καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι σύνοδον, διασύρων ταύτην. ἐξ ὧν ἔστι συμβαλεῖν, Ἰωάννην εἶναι τὸν πατέρα τοῦ βιβλίου, τὸν πρεσβύτερον τὸν Αἰγεάτην: ὃς καὶ ἰδίως ὡς αἱρετικὸς κατὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου βιβλίον συνέταξε. τῆς μέντοι ἱστορίας αὐτοῦ δέκα τυγχάνουσι τόμοι, ὡς καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος ἐπαγγέλλεται: ὧν ἡμῖν τοὺς πέντε γέγονεν ἀναγνῶναι, περιέχοντας (ὡς ἐφημεν) ἀπὸ τῆς Νεστορίου βλασφημίας μέχρι τῆς τοῦ αἱρετικοῦ Πέτρου καθαιρέσεως.

Synodus III.

Synodus latrocinans. (*Σύνοδος λῃστρική.*)

Concilium Chalcedonense.

** μικροῦ.*

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΚΙΛΙΚΟΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΗ ἱστορία.

μβ'.

Basilij Cilicis Eccles. histor.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Βασιλείου κίλικος ἐκκλησιαστικὴ ἱστορία· ἄρχεται ἀπὸ τῆς τελευτῆς Σιμπλικίου τοῦ Ῥώμης: ὃς πρὸς Ἀκάκιον τὸν Κωνσταντινουπόλεως ἔγραψεν, ἀποστῆναι τῆς πρὸς Πέτρον τὸν τῆς Ἀλεξανδρείας λυμαινόμενον κοινωνίας, ᾧ ἐπίκλην μογγός. οὗτος γὰρ τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἁγίαν σύνοδον δημοσίᾳ καὶ ἐν ἐκκλησίᾳ ἀνεθεμάτιζε: δι' ὃν καὶ Ἀκάκιος καλῶς πρότερον κατ' αὐτοῦ κεκινημένος, ὕστερον οὐκ ἀποστρεφόμενος, αἱρετικοῦ δόξαν παρὰ πολλοῖς ἐκτήσατο, ὑπὸ δὲ Ῥωμαίοις καὶ ὑπὸ καθαίρεσιν ἔπεσεν. ἐπὶ Ζήνωνος δὲ τὸ δεύτερον ταῦτα ἐπράττετο. ἄρχεται μὲν οὖν ἐκ τῶνδε τῶν χρόνων, καὶ κάτεισι μέχρι τελευτῆς Ἀναστασίου, ὃς εἰκοσιεπτὰ ἔτη καὶ μῆνας τρεῖς, ὥς οὗτός φησιν, ἐν τῇ βασιλείᾳ διήρκεσεν. μεθ' ὃν Ἰουστῖνον τὸν Θρᾷκα ἀναρρηθῆναι γράφει βασιλέα. ἀλλ' ἡ μὲν βίβλος αὕτη ἐνταῦθά που τὴν γραφὴν ἵστησιν, ἀπὸ Ζήνωνος μέχρι τῆς τελευτῆς Ἀναστασίου καὶ τῆς Ἰουστίνου ἀναρρήσεως κατιοῦσα. λέγει δὲ οὗτος, ὡς * εἶησαν αὐτῷ καὶ ἕτεραι δύο πεπονημέναι βίβλοι, πρώτη καὶ τρίτη: ὧν τὴν μὲν ἀπὸ Μαρκιανοῦ τοῦ βασιλέως ἄρχεσθαι· καταλήγειν δὲ ἕως Ζήνωνος, ἀφ' οὗ τὴν ἀρχὴν ἡ δευτέρα ἐπεποιήτο· τὴν δὲ τρίτην ποιεῖσθαι προοίμιον τὸ τέλος τῆς δευτέρας, καὶ ἀπὸ τῆς βασιλείας Ἰουστίνου ἀπάρχεσθαι. ἔστι δὲ ὁ συγγραφεὺς οὐ λίαν τὴν φράσιν ἀπηκριβωμένος, ἀλλὰ καὶ ἀνωμάλως ἔχων πρὸς ἑαυτόν. κέχρηται δὲ μάλιστα ταῖς παρ' ἀλλήλων τῶν ἐπισκόπων στελλομέναις ἐπιστολαῖς, εἰς πίστιν (ὥς φησιν) ὧν αὐτὸς γράφει: αἳ καὶ πολύστιχον ποιοῦσι τὸ βιβλίον, καὶ ἐν πλήθει λόγων ὀλίγην συναγαγεῖν ἱστορίαν. διὸ καὶ τὸ σαφὲς τῆς ἱστορίας τῷ πλήθει περικόπτεται τῶν παρεντιθεμένων.

Anastasius Dicorus Imp.

Iustinus Thrax.

** ἴσ. ἦσαν.*

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΦΙΛΟΠΟΝΟΥ εἰς τὴν ἑξαήμερον.

μγ'.

Ioan. Philoponus in Hexaëm.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου εἰς τὴν ἑξαήμερον. ἔστι δὲ ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ καθαρὸς καὶ σαφής,

καὶ σαφὴς, καὶ κρείττων τῇ λέξει ἑαυτοῦ· καὶ συμφωνῶν σχεδὸν ἐν τοῖς πλείστοις Βασιλείῳ τῷ μεγάλῳ. ἀντιπίπτων δὲ δι' ὅλου τῷ Μοψουεστίας Θεοδώρῳ, ὃς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ἐνστησάμενος, ἑρμηνείαν τῆς κτίσεως τὸ βιβλίον ἐπέγραψεν· οὗ τὰς δόξας διελέγχων ὁ Φιλόπονος, τῆς ἐναντίας ἐξάπτετο.

ΦΙΛΟΣΤΡΑΤΟΥ ΤΥΡΙΟΥ ΕΙΣ τὸν Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως βίον λόγοι.

μδʹ. Philost. Apollonij vita.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Φιλοστράτου Τυρίου εἰς τὸν τοῦ Ἀπολλωνίου τοῦ Τυανέως βίον λόγοι ὀκτώ. ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφὴς, ἐπίχαρίς τε καὶ ἀφοριστικὸς, καὶ βρύων γλυκύτητος, καὶ τῷ ἀρχαϊσμῷ καὶ ταῖς καινοπρεπεστέραις τῶν συντάξεων ἐμφιλοτιμούμενος. ἱστορεῖ δὲ τὸν Ἀπολλώνιον πρὸς τοὺς Ἰνδοὺς (οὓς καλεῖ καὶ Βραχμᾶνας) ἀπιέναι, ἐξ ὧν καὶ πλεῖστα τῆς παρ' αὐτοῖς θεοσοφίας ἐκμαθεῖν· καὶ πρὸς τοὺς Αἰθιόπων σοφοὺς, οὓς καὶ γυμνοὺς ὀνομάζει, ὅτι καὶ γυμνοὶ τὸν βίον ὅλον διάγουσι, μηδὲ τοῦ ἀέρος διοχλοῦντος αὐτοὺς εἰς περιβολὴν ἐλθεῖν. πολλῷ δέ φησι τοὺς Ἰνδοὺς τῶν ἐν τῇ Αἰθιοπίᾳ σοφῶν προέχειν· ὅτι τέ φησι πρὸς ἀκτῖνα οἰκοῦντες ἡλίου, μᾶλλον εἰσὶ τὴν διάνοιαν ὀξεῖς καὶ καθαροί· καὶ ὅτι καὶ χρόνῳ προήκοντες. τῷ μέντοι Ἀπολλωνίῳ οὐδὲν ὅλως φησὶ τελεσθῆναι, οἷα ὁ μυθώδης αὐτοῦ χαρίζεται λόγος· φιλόσοφον δέ τινα καὶ ἐγκρατῆ βίον * ἀποτεμνόμενον αὐτὸν βιοῦντα, ἅτε καὶ Πυθαγορικὴν ἐπιδεικνύμενον φιλοσοφίαν ἔν τε ἤθεσι καὶ ἐν δόγμασι. τὸν δὲ θάνατον αὐτοῦ ἄδηλόν τε καὶ πολλοῖς διαφωνούμενον λέγει γενέσθαι, αὐτοῦ ἐκείνου τοῦτο συσκευάσαντος. καὶ γὰρ καὶ ζῶντα * ἐπιλέγειν, ὡς δεῖ τὸν σοφὸν τοὺς πολλοὺς λαθόντα βιῶναι· εἰ δὲ μὴ, κἂν γοῦν ἀποβιῶναι λαθόντα. τάφον δὲ αὐτοῦ μηδαμοῦ γῆς ἐγνῶσθαι. λέγει δὲ αὐτὸν μάλιστα χρημάτων κρείττω γενέσθαι, ὡς καὶ τὴν κτῆσιν αὐτοῦ τῷ τε ἰδίῳ ἀδελφῷ καὶ ἑτέροις καταλιπεῖν· καὶ παρὰ μηδενὸς τῶν ὑπ' ἐξουσίαις, καίτοι πολλὰ ἀξιούντων, λαβεῖν χρήματα. αὐτὸν τὸν ἐν Ἐφέσῳ λοιμὸν καὶ προειδεῖν, καὶ γεγονότα παῦσαι. καὶ λέοντα δὲ ἰδεῖν, καὶ εἰπεῖν ὡς ἡ τοῦ Ἀμάσιδος τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέως ψυχὴ ἐν τῷ θηρείῳ εἴη, ὑπέχουσα δίκην τῶν βεβιωμένων. καὶ ἔμπουσαν ἐλέγξαι, ἐν ὑποκρίσει ἑταίρας ἐρᾶν Μενίππου προσποιουμένην. καὶ κόρην ἐν Ῥώμῃ ἄρτι τεθνάναι δοκοῦσαν, ἐπαναστρέψαι τῷ βίῳ. καὶ λῦσαι τὸ σκέλος ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ, ὄντα δεδεμένον. καὶ ἀπολογήσασθαι μὲν πρὸς Δομετιανὸν ὑπέρ τε αὑτοῦ καὶ Νερούα, ὃς μετὰ Δομετιανὸν Ῥωμαίων ἐβασίλευσεν· ἀφανισθῆναι δὲ μετὰ τὴν ἀπολογίαν τοῦ δικαστηρίου, καὶ πρὸς Δημήτριον καὶ Δάμιν, ὥσπερ καὶ συνθέμενον αὐτοῖς, παραγενέσθαι· οὐ διὰ χρόνου, παραυτίκα δὲ, καίτοι ὁδὸν ἡμερῶν τινῶν * διεστηκότας. ταῦτα μὲν περὶ ἑαυτοῦ ἀναπλάττει. οὐ μέντοι γε, ὡς εἴη τελεστὴς, εἴ τινα διετέλεσε τῶν ἐνίοις διαθρυλλουμένων ὑπ' αὐτοῦ πεποιῆσθαι τελεσμάτων· φιλοσοφίᾳ δὲ καὶ βίου καθαρότητι, καὶ ἅπερ αὐτὸς ἔφησεν, ἐκεῖνον εἰσάγει διαπεπρᾶχθαι. ἀπεχθάνεσθαι δὲ μᾶλλον μάγοις καὶ φαρμακοῖς· μὴ ὅτι γε αὐτὸν τῇ μάγων προσανακεῖσθαι τέχνῃ. Περὶ δὲ τῶν Ἰνδῶν ὅσα τὰ πάντα παραλογώτατα καὶ ἀπιστότατα διαρραψῳδεῖ. πίθους γὰρ αὐτοῖς πλήρεις ὄμβρων καὶ ἀνέμων δοὺς, ὕειν τὴν χώραν, αὐχμοβρείας * ἐπισχούσης·

Brachmanas.

Gymnosophista.

* ἐν ζῶσιν. al. ἐπιλέγειν.

* διεστηκότα.

* al. αὐχμοβρ.

& clarus, seque ipse dicendi modo vincit, atq; vt Basilio Magno plurimum fere consentit, sic per omnia Theodoro Mopsuestiæ repugnat, qui idem ipse argumentum aggressus, [a] *Interpretationem Geneseos*, librum inscripsit, cuius opiniones Philoponus reprehendens, contra nisus est.

IOAN. PH.

a Sup. Cod. 38.

PHILOSTRATI TYRII *De vita Apollonij Tyanei libri VIII.*

XLIV.

LEGI PHILOSTRATI *Tyrij de* [a] *vita Apollonii Tyanei* libros octo. Stylo vsus est aperto, gratioso, [b] conciso, pleno etiam dulcedine, ac cum ex prisci loquendi formis, tum ex recentioribus elegantiis laudem quærit.

Narrat Apollonium ad Indos (quos & *Brachmanas* nominat) profectum esse, ex quibus pleraque diuinæ eorum sapientiæ didicerit. Profectum item ad Æthiopum sapientes, quos & [c] *Γυμνοὺς* appellat, quod nudi ætatem perpetuo transigant, & ne cœli quidem tempestate atque inclementia vexati amictum induant. Indorum autem sapientes longe ait his antecellere, tum quod Solis radiis propiores, mente sint magis acuta, & pura, tum ex eo quoque, quod ætate sint priores.

Ab Apollonio porro eorũ nihil omnino gestum refert, quæ fabulosè de ipso narrantur: tantum philosophicam quandam temperatamque eius vitã extollit, qua Pythagoreã sectam, cum moribus tum doctrina expresserit. Mortẽ ipsius obscuram fuisse, & à multis variè narratam scribit, studiosè hoc ipsum Philostrato agente. Etenim & [d] viuẽtem dicere solitum, sapiẽtem oportere fallere omnes, ac latere in vita, id si nequeat, mori saltem latentem debere. Sepulcrum eius nusquam ostendi. Addit & diuitiarum mirificum contemptorem fuisse, vt & suas ipse possessiones germano fratri aliisq; sponte concesserit, & à nemine [e] potentiorum pecunias acceperit, quantumuis illi multa merenti obtruderent. Famem Ephesi longe ante prouidisse, & ortam sustulisse. Leone forte viso, dixisse, Amasydis Ægyptiorum Regis animam, pœnas vitæ scelerum dantem, in feram illam cõmigrasse. [f] Empusam item deprehendisse, sub persona meretricis Menippi se amore captam fingentem. Puellam Romæ pridem expirare visam, in vitam reuocasse. Soluisse compedes sibi, dum in carcere constrictus teneretur. Apud Domitianum Imp. causam dixisse, pro se & Nerua, qui Domitiano in imperio successit, causãque dictã è foro euanuisse, & ad Demetrium, ac Damin (sic cum iis pacto inito) nullo temporis spatio, sed momento, accessisse, licet dierum aliquot itinere distantes. Talia de ipso Philostratus comminiscitur. Negat tamen pro [g] Initiatore habẽdum, propterea quòd eorum operum quædam effecerit, quæ ab illo confecta à quibusdam iactabãntur: sed per philosophiã, ac vitæ puritatem hæc etiam, quæ ipse mox narrauerit, ab illo profecta fingit. Quin potius exosum Magis, ac [h] veneficis, non vero magicæ arti deditum fuisse.

Iam de Indis omnia iste, maxima absurda, fideque indigna consuit. Dolia enim apud istos statuit, plena imbriũ & ventorum, quibus datum sit regionem cõpluere in imbriũ penuria,

a Quæ Græcè atque Lat. exstat, eius etiã excerpta leges infr. cod. CCXLI.

b ἀφοριστικός.

c Philo, Laërtius, & Lucanus Gymnosophistas nominant.

d Inf. in excerptis Cod. CCXLI. ... Plutarch. ... in quod Epicuri dictum singularis extat Plutar. libellus.

e ὑπ' ἐξουσίαις.

f De empusa fusius agit Lil. Gyraldus Syntag. XII ...

g τελεστής.

h Lege φαρμακοῖς.

PHILOST. iterúmque discussis imbribus siccare, dum alternis aquam ventúmque è doliis suppeditant. His similia, dementiæ plena, & alia plurima prodigiosè consingit, itaque libris octo omnis ab illo vanissimi laboris opera consumitur.

ANDRONICIANVS *contra Eunomianos.*

XLV. LECTI sunt ANDRONICIANI *aduersus Eunomianos libelli duo.* Promittit quidem in proœmiis grandia, quæ tamen non præstitit, in altero præsertim libro. Philosophiæ hic perstudiosus est, cum moribus, tum mente, atq; dicendi forma: Religione verò Christianus.

THEODORETI *contra Hæreticos libri XXVII. & Eranistæ libri III.*

XLVI. LECTI THEODORETI *Episcopi Cyri libri septem & viginti, aduersus varias propositiones. Primus liber* agit contra asserentes, vnius fuisse naturæ Deum verbum, & quod ex semine Dauid sumpsit principium, itemque aduersus eos, qui diuinitati [a] passiones attribuunt.

a τὰ πάθη. *Secundus liber*, cum eisdem è scriptura manum validius conserit.

Tertius, de eadem re disputat.

Quartus, sanctorum Patrum continet doctrinam, de gloriosa Incarnatione Domini nostri IESV Christi Filij DEI.

Quintus, hæreticorum colligit opiniones, quas componit cum opinione eorum, qui in Christo duas naturas minimè agnoscunt, & ostendit magnam eos inter se affinitatem habere.

Sextus, ponit vnum esse Filium Dominum nostrum IESVM Christum.

Septimus, Epistolæ locum tenet, quibus volumen primum absoluitur.

Octauus verò, contra eos, qui multitudine duntaxat veritatem diiudicant.

Nonus, in eos qui iactant, non oportere è scripturis aut loqui, aut quærere, sed fidem
Ioan. 1. suam sibi sufficere.

Decimus, in male obiicientes illud: VERBVM caro factum est.

Vndecimus, aduersus prohibentes duas cape-
ἐνανθρωπήσει. re in [b] Incarnatione naturas.

Duodecimus, in eos qui asserunt dicentem, Aliud esse verbum, Aliud esse Carnem, duos filios profiteri.

Decimus-tertius, Contra dicentes, quod idem sit CHRISTVM hominem agnoscere, atque in homine spem collocare.

Decimus-quartus, Aduersus enunciantes: *Passus est sine passione.*

Decimus-quintus, In eos, qui dicunt: *Passus est vt voluit.*

Decimus-sextus, In asserentes, oportere voces ipsas accipere; non autem earum sensa, vt quæ omnium captum excedant, considerare.

Decimus septimus, Aduersus dicentes: *Verbum per carnem passum est.*

Decimus-octauus, Contra asserentes, quales Iudæi pœnas daturi fuissent, si Deum cruci non affixissent.

Decimus-nonus, In affirmantes Iudæum illum esse, qui Deum minimè crucifixum asserat.

Genes. 18. *Vicesimus*, Contra aientes, Angelos eos, qui apud Abrahamum cibum sumpserunt, non continuo etiam carnis naturam attulisse.

Vicesimus-primus, Aduersus eos, qui miracula singulatim extenuant, dum carnem negant.

ἐξικμάζειν τε αὖ, καταῤῥηγνυμένων ὄμβρων, ταῖς * ἐκ πίθων ἀνὰ μέρος χορηγίαις, κυρίοις ἰχάδος. παραπλήσια τούτοις ἀνοίας μεστὰ καὶ ἕτερα πλεῖστα τερατολογούμενος. ἐν ὀκτὼ δὲ λόγοις ἡ πᾶσα αὐτῷ τῆς ματαιοπονίας σπουδὴ κατηνάλωται.

ΑΝΔΡΟΝΙΚΙΑΝΟΥ ΠΡΟΣ ΕΥνομιανοὺς λόγοι βραχεῖς δύο.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ ἀνδρονικιανοῦ πρὸς εὐνομιανοὺς λόγοι βραχεῖς δύο. ὑπισχνεῖται μὲν οὖν ἐν προοιμίοις μεγάλα· οὐ τοιαῦτα δὲ ἃ διέρχεται, καὶ μάλιστα γε ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ. ἔστι δὲ οὗτος φιλοσοφίας ἐραστής, τῷ τε ἤθει, καὶ τῇ διανοίᾳ, καὶ τῷ λόγου τῷ σχήματι· χριστιανὸς δὲ τῷ σεβάσματι. μέ.

ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ κύρου λόγοι κζ. πρὸς διαφόρους θέσεις.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Θεοδωρήτου ἐπισκόπου κύρου λόγοι κζ. πρὸς διαφόρους θέσεις. ὧν ὁ μὲν πρῶτος λόγος πρὸς τοὺς λέγοντας, μίαν φύσιν γεγενῆσθαι τὸν θεὸν λόγον, καὶ τὴν ἐκ σπέρματος δαβὶδ ληφθεῖσαν ἀπαρχήν· καὶ προσάπτοντας τὰ πάθη τῇ θεότητι. ὁ δὲ δεύτερος πρὸς τοὺς αὐτοὺς γραφικώτερον συμπλεκόμενος. καὶ ὁ τρίτος περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως. ὁ δὲ τέταρτος, διδασκαλίας τῶν ἁγίων πατέρων περιέχει περὶ τῆς ἐνδόξου οἰκονομίας τοῦ δεσπότου ἡμῶν χριστοῦ, τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ. ὁ μέντοι πέμπτος, αἱρετικῶν δόξας ἀθροίζει, καὶ παρατίθησιν αὐτὰς τῇ δόξῃ τῶν μὴ ὁμολογούντων ἐπὶ χριστοῦ δύο φύσεις· καὶ δείκνυσι πολλὴν πρὸς ἀλλήλους διασώζοντας τὴν συγγένειαν. ὁ δὲ ἕκτος διαλαμβάνει, ὅτι εἷς υἱὸς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς ὁ χριστός. ὁ ἕβδομος ἐπιστολῆς ἐπέχει τόπον, ἐν οἷς τὸ πρῶτον συμπληροῦται βιβλίον. ὁ δὲ ὄγδοος καὶ πρὸς τοὺς πλήθει μόνῳ κρίνοντας τὴν ἀλήθειαν. ὁ ἔνατος πρὸς τοὺς λέγοντας, μὴ δεῖν ἀπὸ τῶν γραφῶν ζητεῖν ἢ λαλεῖν, ἀλλ' ἀρκεῖσθαι τῇ παρ' ἑαυτοῖς πίστει. ὁ ι. πρὸς τοὺς προβάλλοντας κακοήθως τό, ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο. ὁ ια. πρὸς τοὺς κωλύοντας δύο φύσεις ἐπὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως ἐκλαμβάνειν. ὁ ιβ. πρὸς τοὺς λέγοντας, ὅτι ὁ λέγων ἄλλο μὲν τὸν λόγον, ἄλλο δὲ τὴν σάρκα, δύο υἱοὺς λέγει. ὁ ιγ'. πρὸς τοὺς λέγοντας, ὅτι τό, καὶ ἄνθρωπον γινώσκειν τὸν χριστόν, ταὐτόν ἐστι τῷ καὶ εἰς ἄνθρωπον ἔχειν τὰς ἐλπίδας. ὁ ιδ'. πρὸς τοὺς λέγοντας. ἔπαθεν ἀπαθῶς. ὁ ιε. πρὸς τοὺς λέγοντας, ἔπαθεν ὡς ἠθέλησεν. ὁ ις'. πρὸς τοὺς λέγοντας, ὅτι χρὴ δέχεσθαι τὰς φωνάς, καὶ μὴ σκοπεῖν τὰ δι' αὐτῶν σημαινόμενα, ὡς πάντας ὑπερβαίνοντα. ὁ ἑπτακαιδέκατος πρὸς τοὺς λέγοντας, ἔπαθεν ὁ λόγος σαρκί. ὁ ὀκτωκαιδέκατος πρὸς τοὺς λέγοντας, ποίαν δώσουσιν οἱ Ἰουδαῖοι δίκην, εἴπερ θεὸν ἐσταύρωσαν. ὁ ἐννεακαιδέκατος πρὸς τοὺς λέγοντας, Ἰουδαῖος ἐστιν, ὁ μὴ θεὸν ἐσταυρῶσθαι λέγων. ὁ εἰκοστὸς, πρὸς τοὺς λέγοντας, ὅτι καὶ ἄγγελοι ἐπὶ τοῦ Ἀβραὰμ ἐσθίοντες, οὐ πάντως σαρκὸς φύσιν ἐπεφέροντο. ὁ εἰκοστὸς πρῶτος πρὸς τοὺς σμικρύνοντας ἕκαστον θαῦμα, τῷ ἀρνεῖσθαι τὴν σάρκα. μς'. Theodoretus contra hæretica.

ὁ εἰκοστὸς

ὁ εἰκοστὸς δεύτερος, πρὸς τοὺς ζημιοῦντας ἡμῶν τὸ γένος, τῷ μὴ λέγειν, ἐκ τῆς φύσεως ἡμῶν εἰληφέναι τὴν ἀπαρχήν. ὁ εἰκοστὸς τρίτος, πρὸς τοὺς λέγοντας, πιστεύειν ἁπλῶς[*] τοῖς λεγομένοις καὶ μὴ κατανοεῖν, τί πρέπον ἢ ἀπρεπές. ὁ εἰκοστὸς τέταρτος, πρὸς τοὺς ἀναιροῦντας τὴν τῶν φύσεων διαφορὰν μετὰ τὸ πάθος καὶ τὴν ἀνάληψιν. ὁ εἰκοστὸς πέμπτος, ἀνακεφαλαίωσις τῶν κατὰ μέρος ῥηθέντων. ὁ εἰκοστὸς ἕκτος, περὶ τῆς ὕστερον μὲν δειχθείσης συνθέσεως ἤτοι συνουσιώσεως. ὁ εἰκοστὸς ἕβδομος, περὶ τοῦ κατὰ τὸν κοινὸν ἄνθρωπον ὑποδείγματος. δῆλον δὲ καὶ ἐκ μόνης αὐτῶν τῆς ὑποθέσεως, ποῖοι τῶν εἰρημένων λόγων τὸ ὀρθόδοξον κρατύνουσι φρόνημα, καὶ τίνες ἐκκλίνουσιν. ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ τεύχει ἀνεγνώσθησαν αὐτοῦ λόγοι τρεῖς, μείζους τῶν προειρημένων: ἐρανιστὴς ἢ πολύμορφος ἔχουσιν ἐπιγραφήν. ὧν ὁ μὲν πρῶτος, ὅτι ἄτρεπτος ὁ θεὸς λόγος: ὁ δεύτερος, ὅτι ἀσύγχυτος ἡ ἕνωσις: ὁ τρίτος, ὅτι ἀπαθὴς ὁ θεὸς λόγος. ἔτι καὶ τέταρτος, ἐν ᾧ συλλογισμοῖς τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως ὑπεραγωνίζεται. οὗτοι δὲ οἱ τρεῖς λόγοι ἐν διαλόγῳ εἰσὶν αὐτῷ διεσκευασμένοι: οἱ δὲ ἄλλοι καταλογάδην. σαφὴς δέ ἐστιν ἐν ἅπασι τὴν φράσιν, ὡς εὐκρινὴς καὶ καθαρὸς, καὶ οὐκ ἀμοιρῶν τοῦ ἡδέος, καταλλήλοις τε τοῖς νοήμασιν ἐξησκημένος.

[*] al. τὸν.

ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΟΥ ΤΑ κατὰ Ἰουδαίους πάθη, καὶ ἡ τῆς Ἱερουσαλὴμ ἅλωσις.

μζ. Vl. refert de libro Iudaico.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωσήπου Ἰουδαίου τὰ κατὰ Ἰουδαίους πάθη, ἐν οἷς ἥ τε τῆς Ἱερουσαλὴμ ἐπὶ τέλει τῶν λόγων ἅλωσις, καὶ ἡ τῆς Μασάδας πολίχνης. πρὸ δὲ τούτων, ἡ τῶν Ἰωταπάτων, ἐν ᾗ καὶ αὐτὸς Ἰώσηπος ἥλω, ἔτι δὲ Γισχάλων ἅλωσις: καὶ ἄλλων Ἰουδαϊκῶν φρουρίων ἐρήμωσις. ἔστι δὲ αὐτῷ τὸ σύνταγμα ἐν λόγοις ἑπτά. καθαρὸς τὴν φράσιν, καὶ ἀξίωμα λόγου μετὰ εὐκρινείας καὶ ἡδονῆς δεινὸς ἐκφῆναι: πιθανός τε ταῖς δημηγορίαις καὶ ἐπίχαρις, κἂν ἐπὶ τἀναντία ὁ καιρὸς καλῇ χρήσασθαι τῷ λόγῳ: δεξιὸς καὶ γόνιμος ἐνθυμημάτων ἐφ' ἑκάτερα: καὶ γνωμολογικὸς δεινὸς εἴ τις ἄλλος, καὶ πάθη τῷ λόγῳ περιθεῖναι ἱκανώτατος, καὶ ἐγεῖραι πάθος, καὶ πραῧναι δοκιμώτατος. πολλὰ δὲ σύμβολα καὶ σημεῖα λέγει προϋπάρξαι τῆς Ἱερουσαλὴμ ἁλώσεως. α. βοῦν τε γὰρ ἐπὶ θυσίαν ἀγομένην, ἄρνα τεκεῖν. β. καὶ φῶς ἀναλάμψαι ἐν τῷ ναῷ. γ. καὶ φωνῆς ἐκεῖθεν ἐπακοῦσαι, Μεταβαίνωμεν ἐντεῦθεν. δ. καὶ τὰς τοῦ ἱεροῦ πύλας οὐδ' ὑπὸ ἀνδρῶν εἴκοσιν ἀνοιγομένας, αὐτομάτως ἀνοιχθῆναι. ε. καὶ στρατὸν ἑσπέρας ἐπιφανῆναι, ὅπλοις περιπεφραγμένον. ϛ. καὶ ἄνθρωπόν τινα, ὄνομα αὐτῷ ὁ τοῦ Ἀνανίου Ἰησοῦς, μηδὲν ἄλλο ἐπιφθέγξασθαι ἐπὶ ἔτη ϛ. καὶ μῆνας γ. ὥσπερ βεβακχευμένον, ὅτι ἢ[*] αὐτὸ τοῦτο, αἲ αἲ τῇ Ἱερουσαλήμ. ὃς καὶ ὑπὲρ τούτου αἰκισθεὶς, πλὴν ταύτης τῆς φωνῆς, οὐδὲν ἄλλο ἀπεκρίνατο. ἐν αὐτῇ τε τῇ ἁλώσει παρὼν, καὶ ἑαυτῷ τὴν αὐτὴν φωνὴν ἐπιθεὶς, λίθῳ βληθεὶς ὑπὸ τῶν πολεμίων, ἐτελεύτησεν.

[*] al. αὐτῷ, ἢ

THEODO.

Vicesimus secundus, Aduersus eos, qui humano generi damnum irrogant, dum concedere nolunt ex nostra natura principium sumptum esse.

Vicesimus-tertius, Contra iactantes, Credere simpliciter iis, quæ dicuntur; & non attendere, quid decens sit, aut indecens.

Vicesimus-quartus, Aduersus tollentes naturarum differentiam, post Passionem & Ascensionem.

Vigesimus-quintus, summatim ea repetit, quę per partes hactenus tradita sunt.

Vicesimus-sextus, De post-manifestata compositione seu consubstantiatione.

Vicesimus septimus, De eo quod secundum communem hominem est, [a] exemplo. Clarum vero vel ex solo argumento quinam ex suprascriptis libris Orthodoxam corroborent doctrinam, quique ab ea discedant.

Adhuc in eodem ipso Volumine legi tres eiusdem libros superioribus maiores. Titulum præferunt [b] ΕΡΑΝΙΣΤΗΣ, ἢ Πολύμορφος (id est, *Sodalis*, seu *Multiformis*) Horum *primus*, Deum verbum immutabile esse docet. *Alter*, Inconfusam, minimeque mistam vnionem esse. *Tertius*, [c] Impassibilem siue imperturbabilem esse Deum verbum. Accedit *Quartus*, in quo syllogismis hæc eadem argumenta retexit. Atque hi quidem libri per dialogum ab ipso conscripti sunt, reliqui vero continenti, ac perpetua serie. Stylus ei in omnibus perspicuus (est enim distinctus ac purus) neque incunditatis expers: proportione vero sententiis exuberat.

[a] ὑπόδειγμα.

[b] Emendicator redditur a Gentiano Herueto ex 1. fol. Theodoreti epist. Soda [illegible]

[c] ὅτι ἀπαθής.

IOSEPHI IVDÆI De libro Iudaico libri VII.

XLVII.

LEGI IOSEPHVM IVDÆVM, *De Iudaicæ gentis calamitate atque interitu*. Quo in libro extremo Hierosolymorum excidium narrat, & Masadæ oppidi: & ante hæc Iotapatorum, in quo & ipse Iosephus captus: præterea Gischalorum euersionem, & aliorum Iudaicorum munimentorum desolationem. Sunt autem huius operis libri septem. Candidus illi sermo, qui rationum pondus atque momentum cum puritate ac iucunditate exprimere possit. In concionibus persuadendi vi prævalens est, ac gratiosus, tum etiam cum suadet opportunitas orationem in contrariam partem flectere. Dexterè quoque & copiosè enthymematis in vtramque partem vtitur, sententiáque, si quis alius, adhibet. Orationi insuper affectum imprimendi, & concitandi motus, eosdemq; mox leniendi, est peritissimus.

Multa vero signa atque prodigia Hierosolymæ excidium præcessisse commemorat. I. Bouem ad sacrificium ductam agnum peperisse. II. Lucem in templo splenduisse. III. Vocem exinde auditam: *Hinc abeamus*. IV. Templi portas, quas ne viginti quidem viri aperire poterant, sponte patuisse. V. Exercitum vesperi visum armis indutum. VI. Virum, cui nomen Iesus Ananiæ, nihil aliud annis sex & mensibus tribus sonuisse, tanquam furore percitum, quam identidem: *Væ, Væ, Hierusalem*, eundémque cum ea de causa verberibus quoque cæderetur, præter hanc vnam vocem, nullam emisisse aliam. Hunc item vrbis excidio cum interesset, eandémque apud se vocem ingeminaret, lapidis ictu ab hoste occisum esse.

IOSEPHVS. Atque hæc quidem ante vrbem captam signa monstrata fuere, intestini vero belli seditio & hostes vrbem euerterunt. In zelotarum enim factionem & sicariorum diuisi, se mutuo Iudæi interfecerunt, ipsumque adeo Reipub. corpus vulgus, ab vtrisque acerbè est atque crudeliter dilaniatum. Fames item sic vrbem inuasit, vt & ad alia flagitia homines impulsi fuerint, & mulier suum ipsa filium comederit. Pestis adhæc famem excipiens, satis omnibus clarè ostendit, diuinæ id iræ opus esse, ac Dominicæ denunciationis minarumque, fore nimirum vt vrbs funditus euersa periret.

Luc. 19.

τὰ μὲν οὖν προδειχθέντα τῆς ἁλώσεως σημεῖα, ταῦτα. ἡ στάσις δὲ τῶν ἐμφυλίων, ἢ οἱ πολέμιοι τὴν πόλιν ἐπόρθησαν. εἰς ζηλωτὰς γὰρ ἑαυτοὺς καὶ σικαρίους διαστήσαντες: ἀλλήλους τε ἔφθειρον, καὶ τὸ κοινὸν σῶμα ὁ δῆμος ὑπ' ἀμφοῖν πικρῶς τε καὶ ἀνηλεῶς ἐσπαράττετο. λιμός τε οὕτω κατεῖχεν, ὡς καὶ εἰς ἄλλα μὲν παράνομα, τοὺς ἀνθρώπους ἐκβιασθῆναι, καὶ γυναῖκα δὲ τὸ οἰκεῖον τέκνον θοινήσασθαι. καὶ τῷ λιμῷ ὁ λοιμὸς συνεπιλαβόμενος, ἐδείκνυ πᾶσιν ἐμφανῶς θεομηνίας ἔργον, καὶ τῆς δεσποτικῆς προρρήσεως, καὶ ἀπειλῆς, τὴν τῆς πόλεως ὑπάρξαι πανωλεθρίαν καὶ ἅλωσιν.

XLVIII. IOSEPHVS, vel CAIVS PRESBYTER *De Vniuerso.*

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ, ΜΑΛΛΟΝ ΔΕ Γαΐου πρεσβυτέρου, περὶ τοῦ παντός· ὃ ἐν ἄλλοις, περὶ τῆς τοῦ παντὸς οὐσίας ἐπιγράφεται. οὗτος λέγεται καὶ τῶν ἐθνῶν χειροτονηθεὶς ἐπίσκοπος.

LECTVS est IOSEPHVS *De Vniuerso*; qui liber alibi inscriptus legitur, *De Vniuersi causa*: in aliis vero libris, *De Vniuersi natura*. Suntque libelli duo, quibus secum pugnare Platonem docet. De anima quoque, Materia, & Resurrectione [a] Alcinoum, vt absurdè ac falso disserentem, reprehendit, suas vero ipse de his thesibus opiniones opponit; docétque Iudæorum nationem longe esse, quam Græcorum antiquiorem. Putat compositum hominem ex igne, terra, aqua, ac præterea è spiritu, quem *Animam* appellat. De quo spiritu hisce verbis visus est: Huius principem partem apprehendens, vna cum corpore formauit, & per omnia membra artusque viam ipsi patefecit. Qui spiritus corpori conformatus, totumque peruadens, eadem forma, qua corpus hoc spectatur, insignitus est: naturam vero frigidiorem habet, ad tria illa, per quæ corpus compactum est. Hæc ille, non satis aptè ad Hebræorum de hominis natura doctrinam, neque satis è dignitate reliquorum à se disertè scriptorum elocutus. De mundi quoque generatione per compendium disserit. De CHRISTO autem vero Deo aptissimè loquitur, quando & ipsam CHRISTI appellationem illi attribuit, & inenarrabilem ex patre generationem citra reprehensionem describit. Quæ res ambigendi fortasse cuipiam causam præbeat, sitne hoc Iosephi opusculum: etsi nihil dicendi genere à reliquis eiusdem scriptis discedit.

a Caius de compar. Platon. & Aristot. libellus Græcè atque Latinè in medio est.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωσήπου περὶ τοῦ παντός: ὃ ἐν ἄλλοις εὗρον ἐπιγραφόμενον περὶ τῆς τοῦ παντὸς αἰτίας, ἐν ἄλλοις δὲ περὶ τῆς τοῦ παντὸς οὐσίας. ἔστι δὲ ἐν δυσὶ λογιδίοις. δείκνυσι δὲ ἐν αὐτοῖς πρὸς ἑαυτὸν στασιάζοντα Πλάτωνα. ἐλέγχει δὲ καὶ περὶ ψυχῆς καὶ ὕλης καὶ ἀναστάσεως Ἀλκίνουν ἀλόγως τε καὶ ψευδῶς εἰπόντα. ἀντεισάγει δὲ τὰς οἰκείας περὶ τούτων τῶν ὑποθέσεων δόξας. δείκνυσί τε, πρεσβύτερον Ἑλλήνων πολλῷ τὸ Ἰουδαίων γένος. δοξάζει δὲ συγκεῖσθαι τὸν ἄνθρωπον ἐκ πυρὸς, καὶ γῆς, καὶ ὕδατος, καὶ ἔτι ἐκ πνεύματος, ὃ καὶ ψυχὴν ὀνομάζει. περὶ οὗ πνεύματος αὐταῖς λέξεσιν οὕτω φησί. τούτου τὸ κυριώτερον ἀνελόμενος, ἅμα τῷ σώματι ἔπλασε: καὶ διὰ παντὸς μέλους καὶ ἄρθρου, πορείαν αὐτῷ κατεσκεύασεν: ὃ τῷ σώματι συμπλακὲν, καὶ διὰ παντὸς διικνούμενον, τῷ αὐτῷ εἴδει τοῦ βλεπομένου σώματος τετύπωται. τὴν οὐσίαν δὲ ψυχρότερον ὑπάρχει πρὸς τὰ τρία, δι' ὧν * τὸ σῶμα συνήρμοσται. οὗτος μὲν οὖν ἀναξίως τε τῆς Ἰουδαίων περὶ ἀνθρώπου φυσιολογίας ταῦτα εἰπὼν, καὶ τῆς ἄλλης αὐτοῦ περὶ τοὺς λόγους ἀσκήσεως: διέξεισι καὶ περὶ τῆς κοσμογονίας κεφαλαιωδῶς. περὶ μέντοι χριστοῦ τοῦ ἀληθινοῦ θεοῦ ἡμῶν ὡς ἔγγιστα θεολογεῖ: κλῆσίν τε αὐτὴν ἀναφθεγγόμενος χριστοῦ, καὶ τὴν ἐκ πατρὸς ἄφραστον γέννησιν ἀμέμπτως ἀναγράφων. ὃ τινὰς ἴσως καὶ ἀμφιδοξεῖν, ὡς Ἰωσήπου εἴη τὸ σύνταγμά ποι, ἀναπείσειεν. οὐδὲν δὲ τὸ τῆς φράσεως αὐτοῦ πρὸς τὰ ὑπόλοιπα τοῦ ἀνδρὸς ἀποδεῖ. εὗρον δὲ ἐν παραγραφαῖς, ὅτι οὐκ ἔστιν ὁ λόγος Ἰωσήπου, ἀλλὰ Γαΐου τινὸς πρεσβυτέρου ἐν Ῥώμῃ διατρίβοντος, ὅν φασι συντάξαι καὶ τὸν Λαβύρινθον: οὗ καὶ διάλογος φέρεται πρὸς Πρόκλον τινὰ ὑπέρμαχον τῆς τῶν μοντανιστῶν αἱρέσεως. ἀνεπιγράφου δὲ καταλειφθέντος τοῦ λόγου: φασὶ τοὺς μὲν Ἰωσήπου ἐπιγράψαι, τοὺς δὲ Ἰουστίνου τοῦ μάρτυρος, ἄλλους δὲ Εἰρηναίου: ὥσπερ καὶ τὸν λαβύρινθόν τινες ἐπέγραψαν Ὠριγένους. ἐπεὶ Γαΐου ἐστὶ

μη'.

Fl. Iosephi liber de Vniuerso

Alcinous

* al. τοῦ σώματι.

Caius, Presbyter Ecclesiæ Romanæ.

Comperi annotatum fuisse, non esse Iosephi hoc opus, sed *Caij* cuiusdam Presbyteri Romæ agentis, quem & auctorem faciunt Labyrinthi: cuius etiam dialogus est aduersus Proclum quendam, hæresis Montanistarum defensorem.

CAIVS Presbyt.

Cum enim sine titulo opus relictum esset, alij quidem Iosepho inscriptum referunt, alij Iustino Martyri, nonnulli Irenæo: quemadmodum & Labyrinthum Origeni quidam tribuere. Alioqui *Caij* est opus eiusdem reuera, qui Labyrinthum composuit, quando ille ipse in extremo Labyrintho testatum reliquit, esse se libri *De Vniuersi natura* auctorem. Verum hic ne liber ille sit, de quo agitur, an alius, nondum mihi liquet.

Hunc [b] Caium Presbyterũ Romanæ Ecclesiæ

b Vide B. Hier. in catalogo, c. LIX. & Euseb. lib. VI. c. 14. & lib. II. cap. 24.

πόνημα, τῇ ἀληθείᾳ * αὐτοῦ συντεταχότος τὸν λαβύρινθον: ὡς καὶ αὐτὸς ἐν τῷ τέλει τοῦ λαβυρίνθου διεμαρτύρατο, ἑαυτοῦ εἶναι τὸν περὶ τῆς τοῦ παντὸς οὐσίας λόγον. εἴτ' οὖν ἕτερος καὶ οὐχ οὗτός ἐστιν: οὔπω μοι γέγονεν εὔδηλον. τοῦτον τὸν Γάϊον πρεσβύτερόν φασι γεγενῆσθαι τῆς κατὰ Ῥώμην ἐκκλησίας,

* al. τοῦ συντεταχότος.

ἐκκλησίας, ἐπὶ Βίκτορος καὶ Ζεφυρίνου τῶν ἀρχιερέων· χειροτονηθῆναι δὲ αὐτὸν καὶ ἐθνῶν ἐπίσκοπον. συντάξαι δὲ καὶ ἕτερον λόγον ἰδίως, κατὰ τῆς Ἀρτέμωνος αἱρέσεως. καὶ κατὰ Πρόκλου δὲ σπουδαστοῦ Μοντανοῦ σπουδαίαν διάλεξιν συντεταχέναι, ἐν ᾗ τρεῖς καὶ δέκα μόνας ἐπιστολὰς ἀριθμεῖται Παύλου, οὐκ ἐγκρίνων τὴν πρὸς Ἑβραίους.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΚΥΡΙΛΛΟΥ τοῦ Ἀλεξανδρείας, κατὰ τῶν Νεστορίου βλασφημιῶν λόγοι ε'.

μθ'. *Cyrillus Alexandrinus contra Nestorium.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου τοῦ Ἀλεξανδρείας, κατὰ τῶν Νεστορίου βλασφημιῶν, ἐν λόγοις πέντε. φυλάττει δὲ κἀν τούτοις τῶν οἰκείων λόγων τὸν χαρακτῆρα καὶ τὸ ἰδίωμα. σαφέστερος δέ ἐστι τοῦ πρὸς Ἑρμείαν, καὶ τοῦ περὶ τῆς ἐν πνεύματι λατρείας. ὁ δὲ λόγος αὐτῷ πεποιημένος, καὶ εἰς ἰδιάζουσαν ἰδέαν ἐκβεβιασμένος, καὶ οἷον λελυμένη καὶ τὸ μᾶλλον ὑπερέχουσα ποίησις.

ΝΙΚΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΚΑΤΑ ΤΩΝ τοῦ Φιλοπόνου κεφαλαίων ζ'.

ν'. *Nicias Monachus contra Philoponum.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Νικίου μοναχοῦ κατὰ τῶν τοῦ Φιλοπόνου κεφαλαίων ζ'. ὧν διεμνημόνευσεν ἐν τῷ καλουμένῳ αὐτοῦ λόγῳ διαιτητῇ. ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἁπλοῦς καὶ σύντομος καὶ ταῖς ἀντιρρήσεσιν ἱκανὸς καὶ ἀπέριττος. ἀνεγνώσθη δὲ τοῦ αὐτοῦ καὶ κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς Σευήρου· ἔτι δὲ καὶ κατὰ Ἑλλήνων λόγοι δύο.

ΗΣΥΚΙΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὸν χαλκοῦν ὄφιν, λόγοι δ'.

να'. *Hesychius Presbyter Constantinop.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἡσυχίου πρεσβυτέρου Κωνσταντινουπόλεως εἰς τὸν χαλκοῦν ὄφιν λόγοι δ. ἔστι δὲ ὁ λόγος εἰς ἐπίδειξιν διεσκευασμένος, καὶ ἐν ἠθοποιίας εἴδει μεμελετημένος. ἐν οἷς δημηγορίαι τε διατυποῦνται τοῦ Μωσέως πρὸς τὸν λαόν, καὶ αὐτῶν πάλιν καταγυμνάζονται πρὸς τὸν * Μωσέα διαλαλιαί. ἔτι δὲ καὶ τοῦ Θεοῦ πρός τε Μωσέα καὶ τὸν λαόν· καὶ τούτων ἐν τύπῳ δεήσεων καὶ ἀπολογίας ἐκπεποιημένοι λόγοι. ἐν οἷς καὶ ὁ πολὺς αὐτῷ καταναλοῦται τοῦ βιβλίου λόγος, πολύστιχον ὄγκον ἐμπεριειληφώς. ὁ δέ γε ἀνήρ, ὡς ἔστιν ἐκ τοῦδε αὐτοῦ τεκμηριῶσαι τοῦ συντάγματος, τῶν ὀρθοδόξων ἐστίν.

* *prosla.*

ΣΥΝΟΔΟΣ ΓΕΝΟΜΕΝΗ ΕΝ Σίδῃ κατὰ αἱρέσεως τῶν Μεσσαλιανῶν, ἤγουν Εὐχιτῶν.

νβ'. *Synodus contra Messalianos, praeside Amphilochio.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ σύνοδος γενομένη ἐν Σίδῃ, κατὰ τῆς αἱρέσεως τῶν Μεσσαλιανῶν, ἤγουν Εὐχιτῶν, ἤτοι Ἀδελφιανῶν. ἐξῆρχε δὲ τῆς συνόδου Ἀμφιλόχιος ὁ τοῦ Ἰκονίου, συνεδριαζόντων αὐτῷ καὶ ἑτέρων ἐπισκόπων κε'. ἐν τῇ αὐτῇ δὲ βίβλῳ ἀνεγνώσθη τῆς αὐτῆς συνόδου πρὸς τὸν μέγαν Φλαβιανὸν τὸν Ἀντιοχείας ἐπιστολὴ συνοδική, τῶν πεπραγμένων ποιουμένη τὴν διδασκαλίαν. διόπερ καὶ αὐτὸς συναθροίζει σύνοδον κατὰ τῶν αὐτῶν αἱρετικῶν, συμπαρόντων μὲν αὐτῷ ἐπισκόπων τριῶν, * Βύζου τοῦ Σελευκείας, καὶ Μαρουθᾶ τοῦ Σουφαρηνῶν ἔθνους, καὶ Σάμου· πρεσβύτεροι δὲ καὶ διάκονοι συμπαρῆσαν μέχρι τριάκοντα. ἐν ταύτῃ τῇ συνόδῳ μετάνοιαν ἐπαγγελλόμενον τὸν Ἀδελφιον

* al. Βίζα.

uisse affirmant, sub Victore & Zephyrino Pontificibus, ordinatúmque & gentium Episcopum, scripsisse quoque peculiarem alium librum contra [a] Artemonis hæresim, & aduersus Proclum, Montani studiosum, accuratam disputationem, in qua tredecim duntaxat B. Pauli Epistolas enumeret, [b] non recepta in censum ea, quæ est ad Hebræos.

CAIVS PR.

a De quo lege Theodoret. atque Niceph.
b Quæ item sententia tribuitur Hippolyto sup. Cod. CXXI.

B. CYRILLI ALEXANDRINI Contra Nestorium libri V. XLIX.

LECTVS est B. CYRILLVS *Alexandriæ Episcopus aduersus blasphemias Nestorij, libri quinque.* Seruat in his quoque suum dicendi characterem, & sermonis proprietatẽ. Clarior vero est quam ad Hermiam scribens, aut in libris [a] *De adoratione in Spiritu.* Sermo illi confictus, & ad propriam dicendi formam contortus, ac veluti solutum numerosúmque negligens metrum.

a Extant hodie XVII. Dialogi De adoratione in spiritu & veritate, Romæ editi interp. Ant. Agellio Episc.

NICIAS MONACHVS *Contra Philoponum, Seuerum, ac Gentes.* L.

LECTVS NICIAS MONACHVS, *Contra Philoponi capita septem*, quorum meminerat in libro quem inscripsit ΔΙΑΙΤΗΤΗΝ, (hoc est, *Arbitrum*, seu *Cognitorem*) Stylus ipsi simplex atque concisus, & responsionibus satisfaciens, minimeque redundans.

Legi eiusdem & *contra impium Seuerum* adhuc etiam *contra gentes libros duos.*

HESYCHII PRESBYTERI CONSTANT. *In æneum serpentem libri IV.* LI.

LECTI sunt *Hesychij Presbyteri Constantinopolitani in æneum serpentem libri quatuor.* Sermo illi ad ostentationem comparatus, & concitandis affectibus meditatus videbatur. Hic orationes finguntur Moysis ad populum, & huius vicissim ad Moysen artificiosa alloquia. Dei quoque ad Moysen & populum, & horum vtriusque rursum ad Deum, precationis atque excusationis forma sermones compositi. Quibus orationibus magnam libri partem consumit, ingens mole volumen efficiens. Porro Scriptor ipse, quantum ex hoc opere diiudicare licet, in Orthodoxis est numerandus.

SYNODVS SIDETANA, ALIAQVE *contra Messalianos.* LII.

LECTA *Synodus Sidæ habita* aduersus [a] hæretium Messalianorum, hoc est, Euchetarũ, seu Adelphianorum. Præfuit synodo Amphilochius, Iconij Episcopus, considentibus & aliis viginti quinque Episcopis. In eodem ipso libro lecta est ipsius synodi ad magnum Flauianum, Episcopum Antiochiæ, *synodica epistola*, rerum gestarum rationem reddens.

Quapropter etiam ipse Flauianus Synodum indixit aduersus eosdem illos hæreticos, accedentibus tribus Episcopis. [b] Biza Seleuciæ, & [c] Marutha gentis Supharenorum, & Sami, ad quos se cum Presbyteri, tũ diaconi ad triginta coniunxerunt. Noluit hæc Synodus Adelphiũ

a De his Vide Theodoret. lib. IV. cap. 10. & Niceph. lib. XI cap. 15. & Epip.
b F. Besius.
c Hic fors. an Mesopotamiæ Episc. in hyst. de rebus D. Chrysost. valde celebratus.

SYN. SID.

pœnitentiam profitentem, hæresimque abiurantem admittere: quòd neque ea hæreseos abiuratio, neque pœnitentia, vera atque ex animo facta probaretur. Hæresis huius auctores fuêre Adelphius, quem dixi, neque monachorum, neque sacerdotum in ordinem lectus, sed plebeius, ac priuatus, & Sabbas, Monachorum habitum præferens, quem ex rei euentu ἀπόκοπον (hoc est, *Resectum*) nominarunt: alter item Sabbas, & Eustathius Venerandus, & Dadoes, & [a] Semesónes, dæmonis zizania, aliique his adhærentes. Condemnatus verò Adelphius, eiúsque sectatores: neque pœnitentiæ locum (quamuis, vt diximus, quæsierint) propterea repererunt, quod, quos anathemate tanquam Messalianos condemnarant, cum his veluti consortibus scripto communicare deprehensi sunt.

Porro scripsit Flauianus ad Osroinenses epistolam, ea quæ gesta essent, edocentem, in qua etiam hæreticos punitos, & excommunicatos refert, responsúmque est, acceptis ab Episcopis literis, & Flauiano pro his gratiæ actæ, atque assensum.

Scripsit & [b] Litoius Armeniæ Episcopus, de Messalianis interrogans, missúmque ad illum Synodicum de illis decretum atque sententia.

Scripsit quoque magnus Flauianus Armenio cuidam Episcopo, iterum de eadem ipsa re: qua quidem altera epistola, etiam queritur & expostulat, patrocinij apud ipsum aliquid Messalianitas inuenire.

Scripsit & Atticus Constantinopolitanus Episcopis in Pamphylia existentibus, vt vndique Messalianos veluti sacros ac detestandos exturbarent. Quin & idem ad Amphilochium Sidæ præsidentem similiter scripsit.

Sisinnius item Constantinopolitanus, & Theodotus Antiochenus, communem epistolam ad Berinianum, & Amphilochium, cæterósque in Pamphilia Episcopos scripsere, cuius epistolæ hæc inscriptio est: *Deo charissimis sacrorum collegis, Beriniano, & Amphilochio, omnibusque adeo in Pamphylia Episcopis, Sisinnius, atque Theodotus & vniuersa sancta Synodus, quæ Dei gratia, [c] in magna vrbe Constantinopolitana coacta est, consecrandi gratia Deo amantissimi Episcopi Sisinnij, iussu & auctoritate pientissimi, & CHRISTO cari Imperatoris nostri Theodosij, salutem in Domino.* In ea ipsa Synodica epistola Neon Episcopus exclamauit, vt, si quis post anathematismum vllo tempore deprehensus fuerit, re aut verbo, in suspicionem malę huius sectę incidisse, nunquam postea locum teneat, ne si millies quidem pœnitentibus constitutas pœnas luiturum se polliceatur. Pari cum hoc periculo & eum subiicit, qui consentiat applaudátque, siue Episcopus, siue quis alius ille fuerit.

Missa quoque epistola Ioannis [d] Antiocheni ad Nestorium, de Messalianitis.

Fecit item decretum (de hoc ipso Adelphio hæretico) sacra & œcumenica Synodus Ephesina tertia, quæ & illum cum blasphemiis capitibusque hęreseos, quotquot in illorum libro Ascetico essent, detexit, & anathemati subiecit.

Scripsit & Archelaus Cęsareę Cappadocię Episcopus quatuor & viginti anathematismos capitum ipsorum.

[a] Symeones Theodoreto atque Niceph.

[b] Letoius Ecclesiæ Melitinensis Episc. Theodoreto lib. IV. hist. cap. 10. Letoius Niceph.

[c] Ἐν τῇ μεγαλοπόλει Κωνσταντινουπόλει. Niceph. autem etiam [illegible] Μεγαλόπολιν regiam κατ' ἐξοχὴν alicubi appellat lib. XII. cap. 13.

[d] Patriarcha [illegible] Theodoreto [illegible] Nestorio [illegible] Niceph. lib. XIV. cap. 33.

οὐκ ἐδέξαντο, οὐδὲ τὴν αἵρεσιν ἀπαρνησάμενον προσήκαντο. οὐδὲ γὰρ ἐκ καρδίας, ἡ τῆς αἱρέσεως ἄρνησις, οὔτε ἡ μετάνοια ἐπεδείκνυτο. ἦσαν δὲ οἱ ταύτης γεννήτορες τῆς αἱρέσεως, ἀδέλφιός τις ὁ ῥηθείς, οὔτε μοναστῶν οὔτε ἱερέων ἐγκατειλεγμένος κλήρῳ: ἀλλ' ἐν λαϊκοῖς ἐξεταζόμενος: καὶ Σάββας τὸ τῶν μοναχῶν *ὑποδὺς σχῆμα, ὃν ἐκ τῆς πράξεως ἐκάλουν ἀπόκοπον: καὶ ἕτερος Σάββας: καὶ εὐστάθιος αἰδέσιμος: καὶ *δαδόης, καὶ σημεσώνης, τοῦ πονηροῦ τὰ ζιζάνια: καὶ ἕτεροι τούτοις συμπαραφυόμενοι. κατεκρίθη δὲ ἀδέλφιος, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ: καίτοι μετανοίας τόπον (ὡς ἔφημεν) ἐπιζητήσαντες· πλὴν ταύτης, οὐκ ἔτυχον, διότι ἐγγράφως, οὓς ἀνεθεμάτισαν ὡς μεσσαλιανούς, τούτοις ὡς ὁμόφροσιν ἐφωράθησαν κοινωνήσαντες. ἐγράφη δὲ φλαβιανῷ πρὸς τοὺς ἐν *ῥοΐνῃ ἐπιστολή, τὰ περὶ αὐτοὺς πραχθέντα ἐκδιδάσκουσα: ἐν ᾗ ἐμφέρεται, ὡς οἱ αἱρετικοὶ ἐτιμωρήθησαν, καὶ ἀνεθεματίσθησαν. καὶ ἀντεγράφη παρὰ τῶν δεξαμένων ἐπισκόπων φλαβιανῷ εὐχαριστία ὑπὲρ τούτων καὶ συμφωνία. ἔγραψε δὲ καὶ *λιτώϊος ὁ ἀρμενίας ἐπίσκοπος, διαπυνθανόμενος τὰ περὶ τῶν μεσσαλιανιτῶν. καὶ ἐγράφη αὐτῷ ἡ περὶ αὐτῶν συνοδικὴ ψῆφος καὶ ἀπόφασις. ἔγραψε δὲ ὁ μέγας Φλαβιανὸς καὶ ἀρμενίῳ τινὶ ἐπισκόπῳ περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως δεύτερον. ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ ἐπιστολῇ καὶ ἔγκλησιν προσάπτει. ὅτι προστασίας τινὸς παρ' αὐτοῦ οἱ μεσσαλιανῖται τυγχάνουσιν. ἔγραψε μέντοι καὶ ὁ κωνσταντινουπόλεως ἀττικὸς τοῖς ἐν παμφυλίᾳ ἐπισκόποις, ἵνα πανταχόθεν τοὺς μεσσαλιανοὺς ὡς ἄγη καὶ μύση ἀπελαύνωσιν: ἔτι δὲ ὁ αὐτὸς καὶ πρὸς ἀμφιλόχιον τὸν σίδης ὁμοίως. ἔγραψε δὲ καὶ σισίννιος ὁ κωνσταντινουπόλεως, καὶ θεόδοτος ὁ ἀντιοχείας, κοινὴν ἐπιστολὴν πρὸς βερινιανὸν καὶ ἀμφιλόχιον, καὶ λοιποὺς τοὺς ἐν παμφυλίᾳ ἐπισκόπους· ἧς ἡ ἐπιγραφή, Τοῖς θεοφιλεστάτοις συλλειτουργοῖς *βερινιανῷ καὶ ἀμφιλοχίῳ, καὶ πᾶσι τοῖς ἐν παμφυλίᾳ ἐπισκόποις, σισίννιος καὶ θεόδοτος, καὶ πᾶσα ἡ ἁγία σύνοδος, ἡ κατὰ *θείαν χάριν συγκροτηθεῖσα ἐν τῇ μεγαλοπόλει κωνσταντινουπόλει, τῆς χειροτονίας ἕνεκα τοῦ θεοφιλεστάτου ἐπισκόπου Σισιννίου, θεσπίσματι τοῦ εὐσεβεστάτου καὶ φιλοχρίστου ἡμῶν βασιλέως Θεοδοσίου, ἐν κυρίῳ χαίρειν. ἐν ταύτῃ τῇ συνοδικῇ ἐπιστολῇ καὶ Νέων ἐπίσκοπος ἐξεφώνησεν, ὡς εἴ τις μετὰ τὸν ἀναθεματισμὸν φωραθείη τῷ χρόνῳ, ἢ διὰ ῥημάτων, ἢ διὰ πραγμάτων εἰς τὴν ὑποψίαν τῆς νόσου ταύτης ἐμπίπτων, μηκέτι λοιπὸν αὐτὸν χώραν ἔχειν, μηδ' ἂν μυριάκις ἐπαγγέλληται, τὴν τάξιν ἀναπληροῦν τῶν μετανοούντων. συγκινδυνεύει δὲ αὐτῷ καὶ τὸν συγκροτοῦντα *αὐτὸν εἴτε ἐπίσκοπος, εἴτε ἄλλος τις εἴη. ἐγράφη δὲ καὶ ἐπιστολὴ Ἰωάννου Ἀντιοχείας πρὸς Νεστόριον περὶ τῶν μεσσαλιανιτῶν. ἐξήνεγκε δὲ καὶ ὅρον ἡ ἁγία καὶ οἰκουμενικὴ σύνοδος, ἡ ἐν ἐφέσῳ τρίτη, ἀπογυμνώσασα αὐτόν, καὶ τὰ ἐν τῷ λεγομένῳ αὐτῶν βιβλίῳ ἀσκητικῷ βλάσφημα καὶ αἱρετικὰ κεφάλαια, καὶ καθυποβαλοῦσα τῷ ἀναθέματι. ἔγραψε δὲ καὶ ἀρχέλαος ὁ καισαρείας τῆς καππαδοκῶν ἐπίσκοπος ἀναθεματισμοὺς εἰκοσιτέσσαρας τῶν κεφαλαίων αὐτῶν. συν-

* ἰνδύς.

* Δαδώη καὶ Σημεών.

* ἐδέσσῃ.

* al. λετωΐῳ.

* al. Κηρινια-νῷ.

* θείου.

* αὐτῷ.

Archelaus Episcopus Cæsareæ Cappadociæ.

Gerontius.
Alypius.

συνέταξε δὲ κατ' αὐτῶν καὶ Ἡρακλείδας ὁ Νύσσης ἐπίσκοπος ἐπιστολὰς δύο· ὧν ἐν τῇ δευτέρᾳ καὶ χρῆσις φέρεται τῆς ἀρχαιότητος τῶν σεπτῶν εἰκόνων. ἔγραψε δὲ χρόνῳ ὕστερον καὶ Γερόντιος, πρεσβύτερος καὶ ἡγούμενος τῶν ἐν Γλίτιδι μοναχῶν, πρὸς Ἀλύπιον ἀρχιεπίσκοπον τῆς ἐν Καππαδοκίᾳ Καισαρείας, ἐγκλήματα κατὰ Λαμπετίου κινῶν, ὃς καὶ πρῶτος τῆς εἰρημένης αἱρέσεως ἴσχυσεν ἐκκλέψαι τὸ τῆς ἱερωσύνης ὑπελθεῖν ἀξίωμα, βέβηλος ὢν καὶ ἀπατεών. Ἀλύπιος καὶ τὰ γράμματα δεξάμενος, πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Κομάνης [a] Ὁρμίζαν ἐπιστέλλει, τὰ περὶ Λαμπετίου ἐξετάσαι λεγόμενα. καὶ ἦν τὰ ἐγκαλούμενα· ὅτι κόρην κατὰ στόμα φιλῶν ἐνηγκαλίζετο· καὶ ὅτι αὐτὸς ἐκεῖνος ἔφη Λαμπέτιος ἐν Ἱεροσολύμοις μετά τινος διακονίσσης ἐξαμαρτεῖν· καὶ ὅτι προσελθόντων τινῶν καὶ νοσήματος ἴασιν ἐξαιτουμένων, ἔφη· φέρε μίαν κόρην πρὸς ἐμὲ καλήν, καὶ δείξω σοι ἁγιωσύνην· καὶ ὅτι τοὺς κατὰ ὥρας ψάλλοντας ἐξεμυκτήριζε καὶ ἐλοιδόρει, ὡς ὑπὸ νόμον ἔτι τυγχάνοντας. καὶ ἄλλα ἄττα ἀθέμιτα διεβέβλητο, ἃ τοῖς Μεσσαλιανοῖς καὶ ποιεῖται καὶ λέγεται· καθὰ καὶ ἡμεῖς, ὡς οἷόν τε ἡμῖν, τινὰς τῆς τοιαύτης πλάνης ἀπάγοντες, ἄρτι βλαστάνειν ἐκεῖθεν ἀρξαμένης, πολλὴν σηπεδόνα παθῶν καὶ κακίας τὰς ἐκείνων ψυχὰς ἐπιβοσκομένην ἑωράκαμεν. ἀλλ' οὖν γε Λαμπέτιος, [a] Ὁρμίζου μὲν τοῦ ἐπισκόπου δικάζοντος, Γεροντίου δὲ τοῦ πρεσβυτέρου κατηγοροῦντος, καὶ τὰ μὲν διὰ μαρτύρων ἐξελεγχθείς, τὰ δὲ τοῖς οἰκείοις στόμασι προσαγορεύσας, ἁπάσαις ψήφοις τῆς ἱερωσύνης καθῄρηται, συμψήφου γεγονότος καὶ τοῦ Καισαρείας Ἀλυπίου, ὃς καὶ τὸν δείλαιον ἐκεῖνον ἐξαπατηθεὶς εἰς τὸν τοῦ πρεσβυτέρου βαθμὸν ἐτύγχανε [a] προαγαγών. ἔτι δὲ ὁ ἐξαλιτήριος Λαμπέτιος καὶ λόγον τινὰ συνέθηκεν, ὃν καὶ Διαθήκην ἐπεκάλεσεν· ἐν ᾧ καί τινα τῶν τῆς δυσσεβείας αὐτοῦ ἐνέσπειρε· ἣν καὶ Σεβῆρος ὁ τὸν Ἀντιοχέων θρόνον ὑποδύς, ἔτι πρεσβυτέρου τάξιν ἐπέχων, ἀνέτρεψεν. Ἀλφειὸς μέντοι τις ἐπίσκοπος Ῥινοκορούρων ὑπεραπολογεῖται Λαμπετίου, ὡς μηδὲν ὧν ἐνεκλήθη ἢ εἰπόντος ἢ ποιήσαντος. ἐκθέμενος δὲ καὶ λόγον τινά, οὐδὲν ἐν αὐτῷ (ὅσον ἔξεστι συνιδεῖν) βλασφημεῖ· καθῃρέθη μέντοιγε, ὡς τὰ Λαμπετίου φρονῶν. καὶ Ἀλφειὸς δέ τις ἄλλος, ὁμώνυμος τοῦ καθηγητοῦ, χειροτονηθεὶς πρεσβύτερος ὑπὸ Τιμοθέου τοῦ Ἀλεξανδρείας, διὰ τὴν αὐτὴν καθῃρέθη αἵρεσιν· ὡς ἡ τοῦ Πτολεμαίου τοῦ [a] Ῥινοκορούρων ἐπισκόπου πρὸς Τιμόθεον τὸν προειρημένον ἐκδιδάσκει ἀναφορά.

a ἐμίζαν.
a al. ἐμίζαν.
a al. προαγαγών.
a al. ῥινοκούρων.

SYNOD. SID.

Composuit aduersus illos & Heraclidas Nyssenus Episcopus duas epistolas: quarum in altera etiam [a] testimonium quoddam adfertur pro antiquitate sacrarum imaginum. Insequenti vero tempore Gerontius quoque Presbyter & præfectus Monachorum in Glitide, scripsit ad Alypium Archiepiscopum Cæsareæ Cappadociæ querelas varias aduersus Lampetium, qui primus ex dicta hæresi surripere furtim sacerdotij dignitatem, ac subire potuit, profanus ipse cum esset, atque impostor. Quare Alypius, acceptis litteris, ad Hormizam Comanes Episcopum, quæ de Lampetio spargerentur, excutienda misit. Accusationis erant capita hæc: Puellam vlnis amplexum atque exosculatum fuisse. Ipsum Lampetium narrasse, Hierosolymis se cum Diaconissa peccasse: Accedentibus dein nonnullis qui morbo medicinam quærerent, adducite, dixisse, pulcram mihi puellam, ostendámque tibi sanctimoniam: Eos item, qui statis horis psallerent, fœdè irrisisse, & conuitiis insectatum, tanquam legi adhuc seruientes: aliáque multa id genus nefaria in illo accusata, quæ à Messalianis & fiunt, & dicuntur. Quemadmodum & nos, inquit, dum pro virili conamur quosdam abducere ab hoc errore, qui nuper istinc pullulare cœpit, ingentem sane putredinem perturbationum, atque improbitatis, eorum depascere animos deprehendimus. Verum hic Lampetius, Hormiza Episcopo iudice, & Gerontio Presbytero actore, partim testibus conuictus, partim sua ipse confessione reus, omnium calculis sacerdotij dignitate submouetur: assentiente etiam Alypio Cæsariensi, qui miserum illum (deceptus ipse) Presbyterum ordinarat.

a χρῆσις.

Idem vero sceleratissimus Lampetius librum quendam composuit, quem *Testamentum* nominauit, cui impietatis suæ dogmata quædam inspersit, eum librum Seuerus, qui Antiochenam inuasit sedem, Presbyter etiam existens refutauit.

Alphéus tamen quidam, Rhinocorurorum Episcopus, Lampetium Apologia defendit, quasi nihil eorum, de quibus accusatetur, aut dixisset, aut fecisset. Eri autem in edito quods à se libro Alphéus iste nihil, quantum cognoscere licet, calumniatur, abdicare nihilominus tanquam sentiens cum Lampetio, coactus est.

Alter Alphéus, præceptori cognominis, à Timotheo Alexandrino Presbyter ordinatus, ob eandem hæresim submouetur, vt Ptolomæi, Rhinocorurorum quoque Episcopi, ad eudem ipsum Timotheum relatio testatur.

ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΑΤΑ ΠΕΛΑΓΙΟΥ καὶ Κελεστίου ἐν Καρθαγένῃ συστᾶσα.

νγʹ.
Synodus contra Pelagium & Celestium.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον, ἡ κατὰ Πελαγίου καὶ Κελεστίου σύνοδος, ἐν Καρθαγένῃ συστᾶσα, ἐν τῇ μεγάλῃ ἐκκλησίᾳ, Φαύστου Ὀνωρίου τὸ τῆς ἑσπερίου βασιλείας φρουροῦντος ἀξίωμα· ἐξῆρχε δὲ ταύτης τῆς συνόδου [a] Αὐρήλιος ἐπίσκοπος καὶ Δονατιανὸς τοῦ τε Πτεντησίου τοῦ πρώτου θρόνου [b] Βυζακηνῆς ἐπαρχίας. οἷς συνήδρευον ἐκ διαφόρων ἐπαρχιῶν ἄνδρες διαπρέποντες ἱερωσύνῃ, τὸν ἀριθμὸν σκδʹ. αὕτη ἡ σύνοδος τοὺς θνητὸν πλασθῆναι τὸν Ἀδὰμ λέγοντας

a Αὐρήλιος ἐπίσκοπος & διὰ τὸ ...
b Βυζακηνῆς.

SYNODVS CARTHAGINENSIS & SCRIPTA QVAEDAM Contra Pelagium, atque Celestium.

LIII.

LECTVS liber, seu [a] *Synodus aduersus Pelagium & Celestium*, Carthagine in summa æde habita, Honorio [b] Felice Occidentis imperij clauum tenente. Præsedit in ea Aurelius Episcopus, & Dotianus Ptentesij primæ sedis Byzacenæ prouinciæ: quibus adfuerunt variisè prouinciis sacerdotio præstantes viri, numero ducenti quatuor & viginti.

Damnat hæc synodus anathemate eos, qui assererent [c] Adamum mortalem esse côditum,

a Cuius meminit Synodicon ... Tom. II. operum D. Aug. epist. 90.
b Fausto.
c Quam sententiam quoque tenuisse dicitur Theodorus Antiochenus aut. Cod. 177.

SYN. CART. non autem præuaricationis causa, morte mulctatum. Similiter & eos, qui recens natos infantes baptismo minimè indigere dicerent, quòd illos peccato originis ex Adamo non putarent obnoxios. Eos quoque qui affirmarent, medio quodam loco Paradisum inter & inferos non baptizatos infantes beatè viuere. Sex item alia his affinia capita, quæ à Pelagianistis & Celestianis traduntur, anathemate patres iugulant.

Scripserunt vero & Theodosius, & Honorius Imperatores contra eosdem hæreticos ad Aurelium Episcopum. Post hæc etiam [a] Constantinus, Placidiæ coniunx, Valentiniani minoris pater, de Celestio hæretico in exsilium pellendo scripsit [b] decretum ad Volusianum vrbis Præfectum. Qui quidem Volusianus, sanctæ [c] Melenæ patruus, cum gentibus quidem tunc sentiebat: at dum eum mors Legatum Constantinopoli agentem inuaderet, ad Orthodoxam fidem transiit, [d] baptizatúsque est à B. Proclo Constantinopolitano. Quo item tempore illam sanctam mulierem forte conuenit, cum ipsa Hierosolymis in regiam vrbem aduenisset.

a Constantius vt eam alias notatum.

b Quod apud D. Baron. legitur Tom. V. Annal. ad A. Ch. 420. solicite.

c Melaniæ, consentiente Metaphraste Iano. & Sur. To. I.

d φωτισθεὶς.

Scripsit & Leo Romanorum Pont. de Pelagianistis conuersis, oportere, si iam redeuntes recipi velint, scriptis tabulis errorem suum detestari.

In epistola quoque *Celestini* Romani Pontificis ad Nestorium, iidem hæretici reprehenduntur.

Scripsit idem & ad Galliarum Episcopos de fide B. Augustini, & contra eos, qui hæresis licentia nimis elati insolescerent.

Scripsit etiam *Hieronymus Presbyter* ad Ctesiphontem contra asserentes ἀπάθειαν [id est [e] impassibilitatem, vel imperturbationem] seu contra Pelagium. Hic autem Pelagius Monachus fuit, Celestium discipulum nactus.

e Sic hoc loco D. Hieron. reddidit Tom. II.

LIV.

EXEMPLAR ACTORVM *ab Occidentis Episcopis.*

CONTRA NESTORIANOS, ET Pelagianos.

LECTVS est *liber contra Pelagianam, & Celestianam hæresim*, cuius hæc inscriptio: [a] EXEMPLAR ACTORVM ab Occidentis Episcopis aduersus Nestoriana dogmata. Hic refert eandem esse Nestorianam & Celestianam hæresim: testemque laudat Cyrillum Alexandrinum Episcopum, ad Theodosium Imp. Nestorianam & Celestianam hæreses conspirare scribentem. Planum id est, inquit. Celestiani enim de corpore, seu membris CHRISTI, hoc est de Ecclesia petulanter ista iactant: Non Deum ipsum, id est Spiritum Sanctum, fidem ipsis, omniáque ad vitam, pietatem, & salutem necessaria; priuatim diuidere vnicuique, prout velit, sed constitutam hominis naturam (quæ per transgressionem, & peccatum beatitudine excidit, atque à Deo separata, morti tradita est) [b] pro merito voluntatis vniuscuiusque Spiritum sanctum & appellare, & repellere. Nestoriani vero de ipso etiam corporis capite CHRISTO, eadem sentire, & affirmare audent. Asserunt enim, quandoquidem nostræ CHRISTVS naturæ sit particeps factus, & Deus omnes homines similiter saluos fieri velit, vnumquemlibet, etiam per arbitrij sui libertatem, propriú

a Ἴσον πεπραγμένων. Eadem forma, cum in tertia generali synodo, quæ Ephesi habita, passim occurrit. Ἴσον γραμμάτων. Ἴσον ὑπομνημάτων. Ἴσον πεπραγμένων, pro Exemplari aut Descriptio.

b κατὰ τὴν τῶν αἱρέσεων ἀξίαν.

ἀλλὰ μὴ ἐκ παραβάσεως τοῦτον καταδικασθῆναι, ἀναθεματίζει· ὡσαύτως τοὺς τὰ βρέφη τὰ ἀρτίτοκα μὴ χρείαν ἔχειν βαπτισμοῦ, διὰ τὸ μὴ ἕλκειν αὐτὰ προγονικὴν ἁμαρτίαν τὴν ἐξ Ἀδὰμ, ἀναθεματίζει. καὶ τοὺς λέγοντας, μέσον τόπον κολάσεως καὶ παραδείσου, εἰς ὃν καὶ τὰ ἀβάπτιστα βρέφη μεταπεμπόμενα ζῇν μακαρίως· καὶ τούτους ὧν ἀναθεματίζει. ἔτι δὲ καὶ ἕτερα ἓξ ἀναθεματίζει, παραπλήσια τούτοις κεφάλαια, ἃ τοῖς Πελαγιανισταῖς καὶ Κελεστιανοῖς πρεσβεύεται. ἔγραψε δὲ καὶ Θεοδόσιος καὶ Ὀνώριος οἱ βασιλεῖς πρὸς [a] Αὐρήλιον ἐπίσκοπον, κατὰ τῶν αὐτῶν. ἔγραψε δὲ μετὰ ταῦτα καὶ Κωνσταντῖνος ὁ Πλακιδίας ἀνὴρ, Οὐαλεντινιανοῦ δὲ τοῦ μικροῦ πατὴρ, περὶ τοῦ ἐξορισθῆναι Κελέστιον τὸν αἱρετικόν. ἔγραψε δὲ τὴν κατ' αὐτοῦ ψῆφον, πρὸς Οὐολουσιανὸν (οὗτος ἦν θεῖος τῆς ἁγίας Μελένης ἑλληνόφρων. ἐν δὲ τῷ ἀποθνήσκειν μετατιθέμενος πρὸς τὸ ὀρθόδοξον, καὶ φωτισθεὶς παρὰ τοῦ ἁγίου Πρόκλου τοῦ Κωνσταντινουπόλεως· αὐτοῦ γὰρ εὑρέθη πρέσβυς ἀποσταλείς· ὅτε καὶ τῇ ἁγίᾳ ἐνετύχεν ἐξ Ἱεροσολύμων καταλαβούσῃ τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων) ἔπαρχον πόλεως. ἔγραψε δὲ καὶ Λέων ὁ Ῥώμης περὶ τῶν ἐπιστρεφόντων Πελαγιανιστῶν, ὅπως ὀφείλωσιν ἐπιστρέφοντες δεχθῆναι [ὅτι] ἐγγράφως αὐτῶν τὸ φρόνημα ἀναθεματίζοντες. ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ πρὸς Νεστόριον Κελεστίνου τοῦ ἐπισκόπου Ῥώμης ἐπιστολῇ, ἡ κατ' αὐτῶν ἔγκειται διαβολή. ἔγραψε δὲ ὁ αὐτὸς τοῖς ἐν Γαλλίαις ἐπισκόποις, περί τε τῆς τοῦ ἁγίου Αὐγουστίνου πίστεως, καὶ κατὰ τῶν ἀλαζονευομένων ἐπὶ τῇ τῆς αἱρέσεως ἐξουσίᾳ. ἔγραψε δὲ καὶ Ἱερώνυμος πρεσβύτερος πρὸς Κτησιφῶντα, κατὰ τῶν λεγόντων ἀπάθειαν, ἤτοι κατὰ Πελαγίου. οὗτος δὲ ὁ Πελάγιος, μοναχὸς ἦν, μαθητὴν κτησάμενος τὸν Κελέστιον.

a ἄν, ὅταν.

Leo Papa.

S. Augustinus.

D. Hieronymus.

νδʹ.

ΕΤΕΡΑ ΣΥΝΟΔΟΣ ΚΑΤΑ ΤΗΣ πελαγιανῆς καὶ κελεστιανῆς αἱρέσεως.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ κατὰ τῆς πελαγιανῆς καὶ κελεστιανῆς αἱρέσεως, οὗ ἡ ἐπιγραφή. Ἴσον πεπραγμένων ἐν τοῖς δυτικοῖς ἐπισκόποις κατὰ τῶν Νεστοριανῶν δογμάτων. ἐν ᾧ γέγραπται, ὡς ἡ Νεστοριανὴ καὶ κελεστιανὴ αἵρεσις ἡ αὐτή ἐστι. φέρει δὲ καὶ μάρτυρα Κύριλλον τὸν Ἀλεξανδρείας, γράφοντα πρὸς Θεοδόσιον τὸν βασιλέα, ὡς ἡ αὐτή ἐστιν αἵρεσις ἡ Νεστοριανὴ τῇ κελεστιανῇ. δῆλον δέ φησιν. οἱ μὲν γὰρ κελεστιανοὶ περὶ τοῦ σώματος, ἤτοι τῶν μελῶν τοῦ Χριστοῦ, τουτέστι τῆς ἐκκλησίας, ἀποθρασύνονται ὅτι περ οὐχὶ ὁ Θεὸς, ἤγουν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, τήν τε πίστιν αὐτοῖς, καὶ πάντα τὰ πρὸς ζωὴν καὶ εὐσέβειαν καὶ σωτηρίαν, διαιρεῖ ἰδίᾳ ἑκάστῳ, καθὼς βούλεται: ἀλλ' ὅτι περ ἡ κατατεταγμένη τοῦ ἀνθρώπου φύσις, ἡ διὰ τὴν παράβασιν καὶ τὴν ἁμαρτίαν τῆς μὲν μακαριότητος ἐκπεσοῦσα, καὶ τοῦ Θεοῦ χωρισθεῖσα, τῷ δὲ θανάτῳ παραδοθεῖσα, αὕτη κατὰ τὴν τῆς προαιρέσεως ἀξίαν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ προσκαλεῖται καὶ ἀποβάλλεται. οἱ δὲ Νεστοριανοὶ καὶ περὶ αὐτὴν τὴν τοῦ σώματος κεφαλὴν, τὸν Χριστὸν, τὴν αὐτὴν διάνοιαν καὶ τόλμαν ἔχουσι. λέγουσι γὰρ, ὅτι ἐπεὶ τῆς ἡμετέρας φύσεως ἐστὶν ὁ Χριστὸς, ὁ δὲ Θεὸς πάντας ἀνθρώπους [a] ὁμοίως θέλει σωθῆναι, καὶ οἰκείᾳ προαιρέσει ἕκαστον τὸ

Cyrillus Alexandrinus.

a al. ὅμοιως θέλει.

σον τὸ ἑαυτοῦ πταῖσμα ἐπανορθώσασθαι, καὶ ἄξιον ἑαυτὸν * αὐτοῦ ποιῆσαι· διὰ τοῦτο οὐκ ἔστιν ὁ λόγος ὁ τεχθεὶς· ἀλλ' * ὁ γεννηθεὶς ἐκ Μαρίας, διὰ τὴν τῆς φυσικῆς προαιρέσεως ἀξίαν, εἶχεν ἑπόμενον τὸν λόγον, μόνῃ τῇ ἀξίᾳ καὶ τῇ ὁμωνυμίᾳ κεκοινωνηκὼς τῷ λόγῳ τῆς υἱότητος. αὕτη μὲν τοι ἡ πελαγιανὴ ἤτοι κελεστιανὴ αἵρεσις, ἤκμασεν ἐν τῇ ἀνατολῇ· διεδέχθη δὲ καὶ ἐν τῇ δύσει. καὶ ἐν μὲν τῇ * καρχηδόνι τῆς Ἀφρικῆς διηλέγχθη καὶ ἐφωράθη ὑπό τε * Αὐρηλίου καὶ Αὐγουστίνου· ἀπεκηρύχθη δὲ διαφόροις συνόδοις. ἐξεβλήθησαν δὲ καὶ οἱ οὕτω φρονοῦντες τῆς ἐκκλησίας, ὡς αἱρετικοὶ ἐν τοῖς χρόνοις Θεοφίλου τοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ * Ἰννοκεντίου ῥώμης· ὑπό τε ῥωμαίων, καὶ Ἀφρῶν. καὶ τῶν λοιπῶν δυτικῶν ἐπισκόπων. ὁ μέν τοι πελάγιος, ἐν παλαιστίνῃ συνόδου συστάσης, * δεκατέσσαρες δὲ τὴν σύνοδον ἐπλήρουν ἀρχιερεῖς· ἠθωώθη· τὰ μὲν τῶν κεφαλαίων παντελῶς ἐξαρνησάμενος, ὡς μωρά, καὶ ἀναθεματίσας· τὰ δὲ εἰρηκέναι μὲν φήσας, οὐχὶ δὲ ὡς οἱ κατήγοροι ἐξειλήφασι. συμφώνως δὲ μᾶλλον τῇ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ οἱ μέν τοι κατηγοροῦντες αὐτοῦ * Νέπορος ἦν καὶ λάζαρος οἱ Γάλλοι ἐπίσκοποι· οἳ οὐδὲ παρεγένοντο ἐν τῇ ἐξετάσει αὐτοῦ, διὰ τὴν κάκωσιν θατέρου αὐτῶν, τὴν παρουσίαν παραιτησάμενοι. οὕτως Αὐγουστῖνος ἐν τοῖς πρὸς * Αὐρήλιον τὸν Καρχηδόνος πάπαν διεξεισιν. μετὰ μέντοι γε θάνατον τοῦ ἐν ἁγίοις Αὐγουστίνου ἤρξαντό τινες τῶν ἐν τῷ κλήρῳ τὸ μὲν δυσσεβὲς κρατύνειν δόγμα, κακῶς δὲ λέγειν Αὐγουστῖνον καὶ διασύρειν, ὡς ἀναίρεσιν τοῦ αὐτεξουσίου εἰσηγησάμενον. ἀλλὰ καὶ Κελεστῖνος ὁ ῥώμης ὑπὲρ τούτου θείου ἀνδρὸς, καὶ κατὰ τῶν ἀνακινούντων τὴν αἵρεσιν, τοῖς ἐγχωρίοις γράφων ἐπισκόποις, τὴν κινουμένην πλάνην ἔστησεν. χρόνου δὲ παρελθόντος· καὶ τῶν ἀπὸ τῆς αἱρέσεως, διὰ τὸ ἀναθεματίσαι τὴν οἰκείαν αἵρεσιν, τῇ ἐκκλησίᾳ παραδεχθέντων· πάλιν ἐξ αὐτῶν ἀρχὴν ἐλάμβανε τὸ κακόν. ἀλλὰ * Σίπτιμος ἐπίσκοπος, ἀρχομένης τῆς λύμης, ἐπέσχε τὴν φοράν, γράψας πρὸς Λέοντα τὸν ῥώμης τηνικαῦτα προεδρεύοντα, ὃς διαπύρῳ ζήλῳ κατὰ τῆς δυσσεβείας ἠγωνίσατο. μετ' οὐ πολὺ δὲ πάλιν, ὥσπερ ἀναφύειν τῆς πικρᾶς ῥίζης ἀναιδέστερον ἀρξαμένης, ἐν * τῇ ῥώμῃ τινὲς ὑπὲρ τῆς αἱρέσεως ἐπαῤῥησιάζοντο· ἀλλὰ Πρόσπερός τις, ἄνθρωπος ὡς ἀληθῶς τοῦ θεοῦ, λιβέλλους κατ' αὐτῶν ἐπιδεδωκὼς, ἀφανεῖς αὐτοὺς ἀπειργάσατο, ἔτι Λέοντος τοῦ προειρημένου τὸν ῥωμαϊκὸν θρόνον ἰθύνοντος. ἀναθεματίσθη δὲ αὕτη ἡ αἵρεσις καὶ ἐν τῇ ἐφεσίων ἁγίᾳ συνόδῳ. ἀναθεματίζει δὲ καὶ Ἰωάννης ὁ Ἀλεξανδρείας ἐν τῇ πρὸς Γελάσιον τὸν ῥώμης ἀπολογίᾳ, οὐ μόνον τὴν Πελαγιανὴν αἵρεσιν, ἀλλὰ καὶ πελάγιον καὶ Κελέστιον, καὶ ἔτι Ἰουλιανὸν, ὃς καὶ αὐτῶν ἐγνώσθη διάδοχος.

peccatum corrigere, & Deo dignum se facere. Quamobrem qui ex MARIA sit editus, non esse Verbum, sed ex ea genitum, [a] ob naturalis voluntatis dignitatem, habere verbum concomitans: cum sola ista nobilitate, & eadem appellatione communicet cum [b] ratione filiationis.

Porro hæc quidem Pelagiana, seu Celestiana hæresis, non in Oriente duntaxat viguit, sed etiam Occidentem peruasit, & Carthagine in Africa ab Aurelio atque Augustino deprehensa, & conuicta, variisque publicè conciliis damnata. Eiecti vero qui cum his sentirent, tanquam hæretici, extra Ecclesiam, temporibus Episcoporum Theophili Alexandriæ, & Innocentij vrbis Romæ, tam à Romanis, quam Africanis, cæterisque Occidentis Episcopis.

Attamen Pelagius hic, in ea Synodo, [c] quæ in Palæstina conuenit, cui quatuordecim Præsules interfuerant, absolutus est, cum alia quidem obiectorum capitum, vt stulta, omnino abnegasset, atque damnasset, alia vero a se quidem dicta confessus esset, non eo tamen sensu, quo accusatores illa interpretarentur: at prout cum Ecclesiæ Catholicæ doctrina conspirarent. Accusatores erant Neporus, & Lazarus, Gallici Episcopi, qui quæstioni de illo habitæ non interfuere, ob alterius eorum inualetudinem veniam precati, ne se sisterent. Sic [d] Augustinus in iis quæ ad Aurelium Carthaginis Episcopum scripsit, refert.

Post sancti Augustini mortem cœperunt quidam in clero impium illud dogma asserere; malè etiam loqui de Augustino, atque adeo conuitiis incessere, tanquam arbitrij libertatem tollendam docuisset. Verum Celestinus Pontifex Romanus, de sancto viro, & contra eos qui hanc hæresim resuscitarent, eius oræ Episcopis [e] scribens, errorem nuper reuocatum cohibuit.

Cum temporis dein progressu sectæ huius homines per hæresis suæ abiurationem Ecclesiæ restituti essent, iterum malum ab illis principium sumpsit, vt Septimo Episcopo renascens eadem lues, antequam longius serperet, fuerit reprimenda, datis ad [f] Leonem, Romæ tum sedem Apostolicam tenentem, literis, qui Leo feruenti zelo contra impios depugnauit.

Post non diu rursum veluti existere, atque enasci è mala radice impudenter cum cœpisset, Romæ etiam quidam pro hæresi libere locuti sunt, quos Prosper, homo sanè diuinus, [g] libellis aduersus eos in vulgus editis, facilè dissipauit, extinxitque, Leone etiamnum, quem diximus, Romanam sedem gubernante.

Hæc eadem hæresis anathemate item damnata est in sacra Ephesina Synodo. Damnauit & Ioannes Alexandrinus Episcopus, in Apologia ad Gelasium vrbis Episcopum, non solum Pelagianam hæresim, verum etiam Pelagium ipsum, atque Celestium, vna cum Iuliano, qui in hac ipsis secta successisse deprehensus est.

Margin notes: * αὐτῷ. * ἔτι. * al. καρχηδόνι. * al. Αὐρηλίου. * al. Ιννοκεντ. * al. τεσσαρεσκαίδεκα. * al. Νέπωρ. * al. Αὐρήλιον τὸν καρχηδόνος. * Σέπτιμ. * al. ἐν τῇ ῥώμῃ. Prosper. — LXXIV. ACT. — [a] διὰ τὴν τῆς φυσικῆς προαιρέσεως ἀξίαν. [b] τῷ λόγῳ τῆς υἱότητος. — [c] Dissp. V. D. Baron. Tom. V. ad an. Ch. 415. — [d] Extat liber de gestis Pelagii, cuius etiam meminit lib. II. Retract. cap. 47. Verum de patatur annum. — [e] Quæ Epist. extat Tom. VII. D. Augustini. — [f] Eius nomen primum. — [g] Qui nunc extant in extremo Tom. VII. D. Aug.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΦΙΛΟΠΟΝΟΥ
κατὰ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς τετάρτης συνόδου.

IOANNES PHILOPONVS ET IOANNES
Aegeates contra quartam Synodum.

νε'. LV.

Ioan. Philoponus contra IV. Synodum.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωάννου τοῦ φιλοπόνου, μᾶλλον δὲ ματαιοπόνου κατὰ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς τετάρτης συνόδου. ἐν οἷς διὰ τὴν μὲν φράσιν

LECTVS est liber IOANNIS ΦΙΛΟΠΟΝΟΥ, aut potius Ματαιοπόνου [id est, laboris amantis, seu potius Amentis,] Aduersus sacram & Oecumenicam quartam Synodum. Hic stylo iisi

[a] Confule D. Baron. Tom. ... Annal.

IOAN. PH.

a Censura D. Baron. Tom. IV. Annal.

similis est. [a] Impingere verò impudenter conatur ei synodo Nestorij sectam, atque ab illa huius anathematismum receptum esse, quòd nihil se putaret in hominem peccare, quando dogma [eius] sanciatur. Quod factum etiam ipse anathemati subiectus Nestorius omnibus rebus anteponat, adametque, hoc agendo, atque prodigiosè fingendo, quod eius ingenium mentisque instabilitatem deceat. Ac tales quidem hic scriptor nugas audacter iactitans, quatuor partibus totam comœdiam aduersus synodum absoluit, re nulla fide digna, neque adeo sanæ mentis allata.

b Meminit sup. cod. XLI.

LECTVS est in eodem volumine & IOANNIS alterius de secta Nestorij, [b] *Contra eandem sacram quartam synodum liber.* cuius auctor *Aegeates* ille est, impius quidem homo, cæterum verborum splendore ac suauitate, cum perspicuitate & claritate visus.

LVI. THEODORETI *Contra hæreses libri V.*

LECTVS THEODORETI *Episcopi Cyri liber contra hæreses*, quotquot à Simone Mago ad ipsius vsque iam confirmatam ætatem germinarant. Dedicat hunc Sporacio postulanti talia audire: & pergit porro ad Nestorium, eiusque hæresim, cuius merā fundit reprehensionem; ad ipsam quoque Eutychianam hæresim progrediens. In quinto vero libro (tot enim hocce conficiunt opus) diuinorum rectorumque dogmatum epitome per comparationem cum hæreticorum fabulis facta, quam nō confusum præ illis, sed syncerū, atque irreprehensibile Catholicum dogma sit, demonstrat. Stylus huic perspicuus, miniméque redundās.

LVII. APPIANI ALEXANDRINI *Historiæ Romanæ libri XXIV.*

a De quo & Suidas: eandemque ad tertium pene descriptum e Plut. Vitas obseruarunt docti.
b Lege Tullo, ex Liuio, Dionys. Halicarn. & aliis.
c τὸν ἀγκοῦ ... ὀστιλ. καὶ Ἄγκου ἑτέρου ... Zonaras.
d Quod secus natus fit Dionys. Halicarn. lib. 4.

LECTA est APPIANI [a] *Romana historia*, tribus quidem voluminibus, libri vero quatuor & viginti. quorum primus de septem Regibus, Romulo, Numa Pompilio, [b] Anco Hostilio, & altero [c] Anco Marcio Numæ nepote, Tarquinio, [d] Seruio Tullio, & Lucio Tarquinio agens, eorum opera, résque gestas continet. Horum Regum primus, auctor licet vrbis Romæ, ac conditor fuerit, & paterno potius animo, quàm tyrannicè imperauerit; cæsus tamen est, vel (vt aliis placet) disparuit. Alter, nihilo præcedente in imperando inferior, ac fortè præstantior, vitam exacta ætate finiuit. Tertius fulmine ictus est. Quartus morbo vita decessit. Quintus à pastoribus iugulatus periit. Sextus similiter cæsus, vitam morte commutauit. Septimus & vrbe & regno ob tyrannidem exactus est. Inde soluto regno, ad consules imperium translatum. Hæc quidem primus liber complectitur: vnde inscriptio, ROMANORVM REGALIS.

Secundus liber habet, quæ in reliqua Italia, excepta ea, quæ ad mare Ioniū est, gesta sunt: eius titulus: ROMANORVM ITALICA.

Sequens liber Romanorum bella cum Samnitibus refert (quæ gens copiosa, expugnatúq; difficilis, vt vix annis octoginta Romani bello subigere potuerint) quæque gentes cum illis bellum gesserint. Inscribitur: ROMANORVM SAMNITICA.

Quartus verò, quòd cum Gallis Romanorum bella referat, inscribitur: ROMANORVM

ὅμοιος ἑαυτοῦ· ὠθεῖν δὲ πειρᾶται ἀναιδῶς τὴν σύνοδον εἰς τὸ Νεστορίου φρόνημα. καὶ λέγει καταδέξασθαι τὴν σύνοδον τὸν ἀναθεματισμὸν Νεστορίου, ἅτε μηδὲν ἡγουμένου εἰς ἄνθρωπον ἐξαμαρτεῖν, ἐπὶ κυρώσει δόγματος. ὃ καὶ αὐτὸς ὁ βαλλόμενος τῷ ἀναθέματι *πάντων προτίμημα καὶ στέργει, πρᾶγμα πράττων καὶ τερατευόμενος, ὃ τῆς ἐκείνου φρενὸς καὶ τῆς ἀστειάκτου γνώμης καθέστηκεν ἄξιον. τοιαῦτα μὲν *κατ' αὐτῆς ματαιολογεῖ καὶ *θρασύνεται. ἐν τμήμασι δὲ τέσσαρσι ποιεῖται τὴν ὅλην κατ' αὐτῆς κωμῳδίαν, οὐδὲν πιθανὸν ἢ διανοίας λόγον ἐχόμενον. ἀνεγνώσθη δὲ ἐν *τῷ αὐτῷ καὶ Ἰωάννου ἄλλου, τὴν θρησκείαν Νεστοριανοῦ, κατὰ τῆς αὐτῆς ἁγίας δ'. συνόδου. οὗτός ἐστιν ὁ *Αἰγεάτης, δυσσεβὴς μὲν, καλλιεπείᾳ δὲ καὶ τῷ ἡδεῖ μετὰ τῆς σαφηνείας καὶ λαμπρότητος κεχρημένος.

* al. ἑαυτοῦ. * al. ... ἰσότιμα. * al. κατ' αὐτῆς. * ἀναθρασύνεται. * ταυτῷ. * al. Αἰγεάτης.

ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΚΥΡΟΥ ΚΑΤΑ τῶν αἱρέσεων.

νς'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Θεοδωρήτου Κύρου κατὰ τῶν αἱρέσεων, τῶν ἀπὸ Σίμωνος *ἀρξαμένων, καὶ μέχρις ὧν ἐκεῖνος τὴν ἀκμὴν κατειλήφει *τὴν βλάστην προβαλλομένων. προσφωνεῖ ταῦτα Σποράκιῳ εἰς αἴτησιν τῆς τοιαύτης φιληκοΐας καταστάντι. κατήρχετο δὲ μέχρι Νεστορίου καὶ τῆς αἱρέσεως αὐτοῦ ἄκρατον αὐτοῦ καταχέων τὸν ἔλεγχον. πρόεισι δὲ καὶ μέχρι τῆς Εὐτυχιανῆς αἱρέσεως. ἐν δὲ τῷ ε' λόγῳ, τοσοῦτοι δὲ οἷς τὸ βιβλίον τυγχάνουσι, τῶν θείων καὶ ὀρθῶν δογμάτων *τὴν (ὁ) ἐπιτομὴν ἐν παραθέσει ποιησάμενος πρὸς τὰς αἱρετικὰς ἀδολεσχίας, τὸ *ἀσύγχυτον αὐτῆς καὶ καθαρὸν ἐπιδεικνύει καὶ ἀμώμητον. ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφὴς καὶ ἀπέριττος.

* al. ἀρξάμενον. * al. ... * al. τὸν ἐν ... * ἀσύγχυτον.

ΑΠΠΙΑΝΟΥ ΡΩΜΑΙΚΑ ΕΝ βιβλίοις κζ.

νζ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀππιανοῦ Ῥωμαϊκὴ ἱστορία, ἐν τεύχεσι μὲν τρισί, λόγοις δὲ κδ'. ὧν ὁ μὲν πρῶτος περιέχει τῶν ἑπτὰ βασιλέων, Ῥωμύλου, Νουμᾶ Πομπιλίου, Ἀγκοῦ Ὁστιλίου, καὶ Ἄγκου ἑτέρου τοῦ καὶ Μαρκίου ἐπιγόνου Νουμᾶ, Ταρκυνίου, *Σερουΐου Τουλλίου, καὶ Ταρκυνίου Λουκίου. τούτων τῶν ἑπτὰ ἔργα τε καὶ πράξεις περιέχει. ὧν ὁ πρῶτος κτίστης τε Ῥώμης καὶ οἰκιστὴς γεγονώς, ἄρξας τε πατρικῶς μᾶλλον ἢ τυραννικῶς, ὅμως ἐσφάγη, ἢ (ὡς ἄλλοι φασίν,) ἠφανίσθη. ὁ δὲ δεύτερος οὐδὲν ἧττον βεβασιλευκώς, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, τὸν ἑαυτοῦ βίον ἐτελεύτησε ζήσας. ὁ δὲ τρίτος ἐκεραυνώθη. νόσῳ δὲ τὸν βίον ὁ τέταρτος ὑπεξῆλθεν. ὁ δὲ πέμπτος ὑπὸ ποιμένων ἐσφάγη. (καὶ) ὁ ἕκτος ὁμοίως σφαγῇ *κατέστρεψε τὸν βίον. ὁ δὲ ἕβδομος καὶ τῆς πόλεως καὶ τῆς βασιλείας *παρανομῶν ἐξηλάθη. ἐξ οὗ, τῆς βασιλείας καταλυθείσης, εἰς τοὺς ὑπάτους τὰ τῆς ἀρχῆς μετετέθη. ἃ μὲν οὖν ὁ πρῶτος λόγος περιέχει, ταῦτά ἐστιν. ἐπιγράφεται δὲ *Ῥωμαϊκῶν βασιλική. ὁ δὲ δεύτερος (περιέχει) τὰ εἰς τὴν ἄλλην Ἰταλίαν χωρὶς τῆς παρὰ τὸν κόλπον τὸν Ἰόνιον. οὗ ἡ ἐπιγραφή, Ῥωμαϊκῶν Ἰταλική. ὁ δὲ ἐφεξῆς περιέχει τὸν πρὸς τοὺς Σαμνίτας Ῥωμαίων πόλεμον, ἔθνος μέγα τε καὶ χαλεπὸν πολέμοις γεγονός· ὅπερ ἐν ἔτεσιν ὀγδοήκοντα Ῥωμαῖοι πολεμοῦντες, μόλις ὑπηγάγοντο. σὺν αὐτοῖς δὲ, καὶ ὅσα αὐτοῖς συνεμάχει ἔθνη. ἐπιγέγραπται δὲ Ῥωμαϊκῶν Σαμνιτική. ὁ δὲ τέταρτος, ἐπεὶ τὸν πρὸς τοὺς *κόλπους περιέχει Ῥωμαίων πόλεμον, ἐπιγράφεται Ῥωμαϊκῶν Κελτική.

* Σερβίου. * κατέστρεψε. * al. παρανομῶν. * ῥωμαίων. * κελτούς.

Κελτική. καὶ οἱ λοιποὶ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον. ὁ μὲν πέμπτος Ῥωμαϊκῶν Σικελικὴ καὶ νησιωτική· ἐπεὶ πρὸς τοὺς Σικελοὺς καὶ νησιώτας. ὁ δὲ ἕκτος Ῥωμαϊκῶν Ἰβηρική. ὁ δὲ ἕβδομος Ῥωμαϊκῶν Ἀννιβαϊκή· ἐπεὶ τὸν πρὸς Ἀννίβαν τὸν Καρχηδόνιον περιέχει πόλεμον. ὁ ὄγδοος Ῥωμαϊκῶν * Λυδική, Καρχηδονικὴ καὶ Νομαδική. ὁ δὲ θʹ Ῥωμαϊκῶν Μακεδονική. ὁ δὲ δέκατος Ῥωμαϊκῶν Ἑλληνικὴ καὶ Ἰωνική. ὁ δὲ ἑνδέκατος Ῥωμαϊκῶν Συριακὴ καὶ Παρθική. ὁ δὲ δωδέκατος Ῥωμαϊκῶν Μιθριδάτειος. καὶ τὰ μὲν πρὸς ἀλλοφύλους Ῥωμαίοις ἐπιδεδειγμένα ἔργα τε καὶ οἱ πόλεμοι ἐν τούτοις· καὶ οὕτω τυγχάνει τοῖς λόγοις ἐνταῦθα διῃρημένα. ὅσα δὲ αὐτοὶ Ῥωμαῖοι πρὸς ἀλλήλους ἐστασίασαν καὶ ἐπολέμησαν, αἱ ἐφεξῆς βίβλοι δηλοῦσιν, ἐπιγραφὴν δεξάμεναι Ἐμφυλίων πρῶτος, Ἐμφυλίων δεύτερος, καὶ ἑξῆς· μέχρι τῆς ἐμφυλίων μὲν θʹ, τῆς δὲ ὅλης ἱστορίας καʹ. ὁ δὲ εἰκοστὸς δεύτερος λόγος ἐπιγράφεται Ἑκατονταετία. ὁ δὲ ἐφεξῆς, Δακική, ὁ δὲ κδʹ. * Ἀράβιος. οὕτω μὲν τῆς ὅλης ἱστορίας ἡ διαίρεσις. ἐμπεριέχεται δὲ τοῖς Ἐμφυλίοις πρῶτον μὲν τὰ περὶ Μάριον καὶ Σύλλαν ἀλλήλοιν ἐκπολεμησάντοιν. ἔπειτα δὲ τὰ περὶ Πομπήιον καὶ Ἰούλιον τὸν Καίσαρα, καὶ τούτοιν εἰς ἀλλήλους στασιασάντοιν, καὶ μεγάλαις μάχαις προσαραξάντοιν· ὅτε καὶ ἡ τύχη πλέον Ἰουλίῳ ῥοπὴν παρασχοῦσα, εἰς νῶτα καὶ φυγὴν Πομπήιον ἔτρεψεν. ἐφεξῆς δὲ τὰ περὶ * Ἀντώνιον καὶ Ὀκτάβιον Καίσαρα, τὸν καὶ Αὔγουστον, πρὸς τοὺς ἀνδροφόνους τοῦ προτέρου Καίσαρος· καθ' ὃν καιρὸν καὶ πολλοὶ τῶν ἐπισήμων Ῥωμαίων, δίκης ἁπάσης χωρίς, τὸν ἐπὶ θανάτῳ ἀπήχθησαν. τελευταῖον δὲ καὶ εἰς ἀλλήλους συνέπεσον, Ἀντώνιός [τε] φημὶ καὶ Αὔγουστος· οἳ πολέμοις καρτεροῖς ἀλλήλοις διεπολέμησαν, καὶ πολλῶν στρατιωτῶν φθορὰν ἐνειργάσαντο. εἰ καὶ Αὐγούστῳ ὕστερον ἡ νίκη * ἐμβλέψασα, ἔρημον συμμάχων εἰς Αἴγυπτον συνελάσασα τὸν Ἀντώνιον ἤλασεν, ἐν ᾗ καὶ αὐτοχειρίᾳ τὸν βίον κατέστρεψεν. ᾧ τινι τῶν ἐμφυλίων λόγων ἐν τῷ τελευταίῳ, καὶ Αἴγυπτος δηλοῦται, ὡς ὑπὸ * Ῥωμαίους ἐγένετο· καὶ τὰ Ῥωμαίων εἰς μοναρχίαν καὶ Αὔγουστον ἐπανέδραμεν. ἄρχεται μὲν οὖν τῆς ἱστορίας ἀπὸ Αἰνείου τοῦ Ἀγχίσου τοῦ Κάπυος· ὃς ἐν τῷ Τρωϊκῷ ἤκμασε πολέμῳ, μετὰ δὲ τὴν ἅλωσιν τῆς Τροίας ἔφυγε, καὶ μετὰ μακρὰν πλάνην * καταπλεῖ εἴς τινα τῆς Ἰταλίας αἰγιαλὸν, Λώρεντον ἐπικαλούμενον, ἔνθα καὶ στρατόπεδον αὐτοῦ δείκνυται, καὶ τὴν ἀκτὴν ἀπ' ἐκείνου Τροίαν καλοῦσιν. ἦρχε τότε Ἀβοριγίνων τῶν τῇδε Ἰταλῶν Φαῦνος ὁ τοῦ Ἄρεως, ὃς καὶ ζεύγνυσιν Αἰνείᾳ τὴν θυγατέρα αὐτοῦ Λαουινίαν, καὶ δίδωσι γῆν ἐκ περιόδου σταδίων * ξιῶν. ὁ δὲ πόλιν τε ἔκτισε, καὶ ἀπὸ τῆς γυναικὸς Λαουινίας, Λαουίνιον ἐπωνόμασε. τρίτῳ δὲ ἔτει, τοῦ Φαύνου τελευτήσαντος, ἐκδέχεται τὴν ἀρχὴν ὁ Αἰνείας κατὰ τὸ κῆδος· καὶ τοὺς Ἀβοριγῖνας ἀπὸ τοῦ κηδεστοῦ Λατίνου Φαύνου Λατίνους ἐπωνόμασε. τρίτῳ δὲ ἔτει πάλιν, διὰ Λαουινίαν τὴν γυναῖκα, ὑπὸ Ῥουτούλων τῶν Τυῤῥηνῶν, προμνηστευθεῖσαν αὐτῶν τῷ βασιλεῖ, ἀναιρεῖται, πολέμου νόμῳ, ὁ Αἰνείας, καὶ τὴν ἀρχὴν διεδέξατο Εὐρυλέων, Ἀσκάνιος μετονομασθείς, ὃς ἐγεννήθη τῷ Αἰνείᾳ ἐκ Κρεούσης

* λιβυκή. * al. ἀῤῥάβιος. * Ἀντώνιον καὶ Ὀκταουίον καίσαρα. * al. ἐπιβλέψασα. * al. Ῥωμαίοις. * κατάγεται. Aborigenes. * τετρακοσίων. Latini.

CELTICA. Sic & reliqui ordine libri.

Quintus, ROMANORVM SICVLA, & INSVLARIS; quòd cum Siculis & Insulanis gesta commemoret.

Sextus, ROMANORVM IBERICA.

Septimus, ROMANORVM HANNIBALICA; quòd cum Hannibale Punicum bellum referat.

Octauus, LIBYCA, PVNICA, & NVMIDICA.

Nonus, ROMANORVM MACEDONICA.

Decimus, ROMANORVM GRAECA & IONICA.

Vndecimus, ROMANORVM SYRIACA, & PARTHICA.

Duodecimus, ROMANORVM MITHRIDATICA.

Et hactenus quidem quæ aduersus exteras gentes Romanis edita facinora, bellaque gesta, narrantur, eadémque hoc ordine per libros distributa sunt.

Quæ verò inter se Romani tumultuantes bella gesserunt, deinceps libri commemorant. quorum inde titulus: CIVILIVM BELLORVM *Primus*, *Secundus*, *Tertius*, & ordine ad nonum vsque librum, qui in vniuersum primus est & vicesimus.

Liber autem vicesimus secundus, inscribitur ΕΚΑΤΟΝΤΑΕΤΙΑ [id est, annorum centuria.]

Insequens liber, DACICA.

Vicesimus quartus, ARABICA.

Atque ista vniuersæ historiæ partitio est.

Bellorum autem ciuilium libris ea primùm continentur, quæ Marius & Sulla inter se belligerantes patrarunt. Deinde quæ Pompeius & Iulius Cæsar gesserunt, postquam etiam hi factionibus inter se contendere, prælijsq; ingentibus confligere cœperunt; quando & fortuna Iulio fauens, terga dare ac fugere Pompeium adegit. Post ab Antonio & Octauio Cæsare, qui & *Augustus* dictus, gesta cum Cæsaris Iulij percussoribus. qua etiam tempestate plerique Romanorũ illustres, indicta causa, ad mortem raptabantur. Denique & quæ inter ipsos acciderunt, Antoniũ, inquam, & Augustũ, horrendis inuicem bellis cum multorum exercituum strage confligentes: etsi ab Augusto tandem victoria stetit, qua etiam à socijs desertus Antonius, in Ægyptum profligatus, vbi manum sibi adferens, vitam abrupit. Quo item librorum belli ciuilis vltimo Ægyptus describitur, vt in Romanorum potestatem venerit: vtq; res Romana in vnius Augusti imperium reciderit.

Historiæ totius initium ducitur ab Ænea, filio Anchisæ, filij Capyis, qui Troiano bello interfuit, Ilioque capto atque euerso fugit, & varijs iactatus erroribus, ad Italiæ quoddam littus se applicuit, quod Laurentum dictum; vbi & castra illius ostenduntur, & ex ipso ora illa maritima *Troiana* nominatur. Imperabat tum ibi Aboriginibus Italiæ populis Faunus, Martis filius: qui & Æneæ nuptum filiam suam Lauiniam dedit, [a] quadringentáque circum circa terræ stadia attribuit, vbi Æneas oppidum ædificauit, quod ab vxoris Lauiniæ nomine Lauinium vocauit. Tertio abhinc anno, extincto Fauno, imperium nactus Æneas est, iure affinitatis; & Aborigenes ob affinitatem Latini Fauni *Latinos* nominauit. Tertio iterum anno à Rutulis populis Tyrrheniæ propter Lauiniam, illorum Regi antea desponsam, bello tollitur Æneas; imperiúmq; Euryleon suscepit; Ascanius cognominatus. Hic Æneæ ex Creusa

[a] Lege δ, pro τετρακοσίων.

APPIANVS. Priami filiæ, quam in Ilio vxorem habuerat, filius fuit: etsi alij ex Lauinia natum illi Ascanium ferunt, regni successorem. Mortuo dein Ascanio, quatro post anno quam Albam condiderat, (etenim & hic oppidum condidit, quod Albam nominauit, atque eo ex Lauinio coloniam deduxit) Syluius regni habenas accepit: huius Syluij filium Æneam Syluium faciunt, Æneæ dein filium Latinum Syluium nominant: cuius filium Capyn, Capyis verò Capetum fuisse aiunt, & Capeti Tiberinum, huius rursum Agrippam, cuius Romulum filium ferunt, fulmine sublatum, relicto filio Auentino, ex quo Procas. Hisce omnibus Syluij memorant additum cognomentum. Procæ duo erant liberi: natu maior [a] Nemetor, minor Amulius dictus. Cùm maior natu patris morte regnum hæreditate suscepisset, iunior vi & per nefas illi ademit, fratrisque filium Egestum sustulit, filiam verò Rheam Syluiam sacerdotem, ne qua liberorum spes esset, fecit. Et Nemetorem quidem, licet frater vitæ insidiaretur, morum comitas, multáque modestia periculo exemit: at Rheam, quòd contra sacerdotij legem peperisset, Amulius, vt puniret, comprehendit, duos verò filios ex ea natos in vicinum fluuium, cui Tiberis nomen est, præcipitandos pastoribus tradidit. Liberorum nomen [b] Romus, & Romulus, ab Ænea per matrem genus trahentes. Incertum enim parentem detestati, Æneæ magis nomine gloriabantur. Auspicatur ergo, vti diximus, historiam ab Ænea, obiter ad hos vsque progressus, sed à Romulo vrbis conditore accuratè singula persecutus, perducit ad Augustum, immò, sparsim saltem, & in transcursu, vsque ad Traianum.

a Vulgo Numitor.

b Vulgo Remus.

Appianus hic genere Alexandrinus fuit, Romæque initio causas egit: mox dignus habitus qui Imperatorum nomine prouinciam administraret. Stylus illi tenuis, ac minimè redundans: sed historiam quoad eius fieri potest, veram texit, & militaris disciplinæ, si quis alius, enarrator est. Oratione deiectos militum animos erigere, & ardentiores mitigare, affectúsque exprimere, ac si quid aliud imitari dicendo licet, optimè nouit. Floruit autem Traiani & Adriani temporibus.

τῆς πριάμου, τῆς ἐν Ἰλίῳ γενομένης αὐτῷ γυναικός. οἱ δὲ ἐκ τῆς Λαουινίας Ασκάνιον αὐτῷ γεννηθῆναί φασι, τὸν διάδοχον τῆς ἀρχῆς. Ασκανίου δὲ τελευτήσαντος ἔτει τετάρτῳ, μετὰ τὴν Αλβης οἴκησιν (καὶ γὰρ καὶ οὗτος ἔκτισε πόλιν, ἄλβην καλέσας, καὶ ἀπὸ Λαουινίας τὸν λαὸν μετῴκισεν) ἐκδέχεται τὴν ἀρχὴν συλούιος. καὶ συλουΐου παῖδα αἰνείαν Συλουΐον φασιν: αἰνείου δὲ λατῖνον συλούιον: τοῦ δὲ Κάπυν: κάπυος δὲ κάπετον γενέσθαι, καπέτου δὲ τιβερῖνον, τοῦ δὲ * Αγρίππαν, τοῦ δὲ Ρώμυλον. καὶ * τὸν μὲν βληθῆναι κεραυνῷ: ὃ γενέσθαι παῖδα ἀβεντῖνον, ἀβεντίνου δὲ * πρόκαν γενέσθαι. καὶ πᾶσι δὲ τὸ συλουΐον ἐπώνυμον εἶναι. τῷ δὲ * πρόκᾳ δύο ἐγενέσθην υἱώ: πρεσβύτερος μὲν Νεμέτωρ, νεώτερος δὲ Αμύλιος. λαβόντος δὲ τοῦ πρεσβυτέρου παρὰ τοῦ πατρὸς τελευτῶντος τὴν ἀρχὴν, ὁ νεώτερος ὕβρει καὶ βίᾳ κατεῖχεν ἀφελόμενος. καὶ τὸν μὲν παῖδα τοῦ ἀδελφοῦ Εγεστον κτείνει: τὴν θυγατέρα δὲ Ρέαν * σιλουΐαν, ἱέρειαν, ἵνα ἄπαις διαμείνῃ, καθίστησι. καὶ τὸν μέντοι Νεμέτορα τῆς εἰς τὸ σῶμα τοῦ ἀδελφοῦ ἐπιβουλῆς, ἡ τῶν ἠθῶν * ἐξεῖλκε πρᾳότης καὶ ἡ πολλὴ ἐπιείκεια. ἀλλ' ἡ Σιλουΐα ἔκυε παρὰ τὸν νόμον. καὶ τὴν μὲν Αμύλιος ἐπὶ κολάσει συνελάμβανε: δύο δὲ παῖδας ἐκ τῆς δὲ γενομένους ποιμέσιν ἔδωκεν, εἰς τὸν πλησίον ποταμὸν ἐμβαλεῖν τὰ βρέφη. * θύβρεις δὲ ὄνομα τῷ ποταμῷ. ῥῶμος δὲ καὶ ῥώμυλος οἱ παῖδες, ἐξ αἰνείου ἕλκοντες μητρόθεν τὸ γένος, τὸ γὰρ τοῦ φύντος ἄδηλον βδελυττόμενοι, τούτῳ μᾶλλον ἐγκαυχώμενοι ἦσαν. ἄρχεται μὲν οὖν, ὡς εἴρηται, ἡ ἱστορία ἐν ἐπιδρομῇ ἀπὸ Αἰνείου ἄχρι τῶν παίδων: ἀπὸ δὲ ῥωμύλου τοῦ οἰκιστοῦ λεπτομερῶς ἅπαντα διεξιοῦσα, κάτεισι μέχρι τοῦ Σεβαστοῦ. ἀπομνημονεύει δὲ καὶ ἐξ ἐπιδρομῆς καὶ ἕως Τραϊανοῦ. οὗτος δὲ ὁ Αππιανὸς τὸ μὲν γένος ἦν ἀλεξανδρεὺς, ἐν ῥώμῃ δὲ τὰ πρῶτα δίκαις συνηγόρει. ἔπειτα δὲ καὶ βασιλέων ἐπιτροπεύειν ἠξιώθη. ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπέριττος καὶ ἰσχνός: τὴν δὲ ἱστορίαν, ὡς οἷόν τε ἐστι, φιλαλήθης, καὶ στρατηγικῶν διὰ τῆς ἱστορίας μεθόδων, εἴ τις ἄλλος, ὑποφήτης. ἐπᾶραί τε λόγοις τεταπεινωμένον φρόνημα στρατοῦ, καὶ διαπραῦναι φλεγμαῖνον, καὶ πάθος δηλῶσαι, καὶ εἴ τι ἄλλο λόγοις ἐκμιμήσασθαι, ἄριστος. ἤκμασε δὲ ἐν τοῖς χρόνοις Τραϊανοῦ καὶ Αδριανοῦ.

* al. ἀγρίππαν τοῦδε.

* al. πρόκαν

* al. πρόκᾳ

* Σιλουΐαν

* al. ἐξεῖλκε

* θύμβριν.

LVIII. ARRIANI *Parthica, Bithynica, & alia.*

LECTI sunt [a] ARRIANI *Parthicorum libri septemdecim*. Hic item omnium optimè [b] res gestas Alexandri regis Macedonum conscripsit. Aliud item opus in gratiam Bithyniæ patriæ (hinc enim natus est) composuit, *Bithynicorum* titulo. Ediderat & ab Alanis gesta; quem librum *Alanicam* inscripsit.

a Vicesimodecem fuisse hunc scriptorem Suidas in Arriano, eum lege.

b Libros VIII. quos hodieque extant Octo: decimus tamen peculiari titulo INDICA inscribitur. Vide inf. Cod. XCI.

In primo illo opere bella à Parthis & Romanis gesta refert, ductu atque auspiciis Traiani Imperatoris. Vult Parthos à Scythis originem ducere: Macedonum autem imperium excussisse, cùm pridem seruitutem seruiissent, Persis vna rebellantibus, hac potissimum de causa. Arsaces, & Teridates fratres erant Arsacidæ, ex filio Arsacæ Phriapita geniti. Hi Phereclem ab Antiocho rege (quem *Deum* cognomento appellabant)

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΠΑΡΘΙΚΑ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Αρριανοῦ παρθικὰ ἐν βιβλίοις ιζ. οὗτος δὲ συνετάττετο πάντων ἄμεινον καὶ τὰ κατὰ ἀλέξανδρον τὸν μακεδόνα. ἔτι δὲ καὶ ἄλλην πραγματείαν, τὰ πάτρια τῆς βιθυνίας, ἐξ ἧς καὶ αὐτὸς ἔφυ, ἐπιγράψας τὸ βιβλίον, βιθυνιακά. συγγέγραπται δὲ καὶ τὰ κατὰ ἀλανοὺς, ἣν ἐπέγραψεν ἀλανικήν. διέρχεται δὲ ἐν ταύτῃ τῇ πραγματείᾳ τοὺς πολέμους, οὓς ἐπολέμησαν ῥωμαῖοι καὶ πάρθοι: ῥωμαίων αὐτοκράτορος ὄντος Τραϊανοῦ. φησὶ δὲ τὸ πάρθων γένος σκυθικόν: ἀποστῆναι δὲ τῆς τῶν μακεδόνων ἐπικρατείας, ἅμα περσῶν καταστραφέντων: πάλαι δουλωθὲν δι' αἰτίαν τοιαύτην. Αρσάκης καὶ Τηριδάτης ἤστην ἀδελφὼ * ἀρσακίδαι, τοῦ υἱοῦ Αρσάκου τοῦ Φριαπίτου ἀπόγονοι. * οὗτοι φερεκλέα, τὸν * ὑπὸ ἀντιόχου τοῦ βασιλέως, θεὸν αὐτὸν ἐπίκλην ὀνόμαζον.

ἀλλ' ὄντα

νη'. Arriani Parthica, Bithynica, &c.

* al. Αρσακίδαι.

* al. ὅτι.

* al. ἀπὸ.

ARRIANVS.

ἀλλ' οἵγε ἀρσακίδαι τὸν ὑπὸ ἀντιόχου σατράπην αὐτῆς τῆς χώρας καταστάντα φερεκλέα, ἐπεὶ τὸν ἕτερον τῶν ἀδελφῶν αἰσχρῶς ἐπείρασε βιασάμενος: οὐκ ἐνέγκοντες τὴν ὕβριν, ἀνεῖλόν τε τὸν ὑβρίσαντα, καὶ ἑτέροις πέντε τὴν πρᾶξιν ἀνακοινωσάμενοι: καὶ τὸ ἔθνος τῶν μακεδόνων ἀπέστησαν, καὶ καθ' ἑαυτοὺς ἦρξαν, καὶ ἐπὶ μέγα δυνάμεως ἤλασαν, ὡς καὶ ῥωμαίοις ἀντιρρόπους μάχας θέσθαι, ἐνίοτε δὲ καὶ μεθ' ἑαυτῶν τὴν νίκην ἔχοντας τοῦ πολέμου, ἀπελθεῖν. πάρθους δέ φησιν ἐπὶ Σεσώστριδος τοῦ Αἰγυπτίων βασιλέως, καὶ Ιανδύσου τοῦ σκυθῶν, ἀπὸ τῆς σφῶν χώρας σκυθίας εἰς τὴν νῦν μετοικῆσαι. οὓς ὁ ῥωμαίων αὐτοκράτωρ τραϊανὸς κατακράτος παρεστήσας, ὑποσπόνδους ἀφῆκεν, αὐτὸς αὐτοῖς τὸν βασιλέα καταστησάμενος. οὗτος ὁ ἀρριανὸς, φιλόσοφος μὲν ἦν τῶν ἐπισήμων, εἷς τῶν ὁμιλητῶν Επικτήτου, κατὰ δὲ τοὺς χρόνους Αδριανοῦ, καὶ Αντωνίνου τοῦ πίου, καὶ μάρκου τοῦ * Αντωνίνου ἐγνωρίζετο. ἐπωνόμαζον δὲ αὐτὸν Ξενοφῶντα νέον. διὰ δὲ τὸ τῆς παιδείας ἐπίσημον, ἄλλας τε πολιτικὰς ἀρχὰς ἐπιστεύθη, καὶ εἰς τὸ τῶν ὑπάτων ἀνέβη τέλος. ἔγραψε δὲ βιβλία καὶ ἕτερα: τῶν μὲν διατριβῶν Επικτήτου τοῦ διδασκάλου ὅσα ἴσμεν βιβλία ὀκτὼ· τῶν δὲ ὁμιλιῶν τοῦ αὐτοῦ Επικτήτου βιβλία δώδεκα. ἰσχνὸς δὲ τὴν φράσιν ἐστὶ, καὶ μιμητὴς ὡς ἀληθῶς Ξενοφῶντος. φασὶ δὲ αὐτὸν καὶ ἕτερα γράψαι, ἃ οὔπω εἰς ἡμετέραν ἀφίκετο γνῶσιν. δῆλον δὲ, ὡς οὐδὲ ῥητορικῆς σοφίας τε καὶ δυνάμεως ἀπελείπετο.

*al. Ἀντωνίνου.

Epicteti dissertationes.

eius oræ Satrapam constitutum, quòd altero fratrum abuti per vim fœdè conaretur, contumeliam non ferentes, necarunt; consciis etiam aliis quinque. Gentem itaque Macedonum pellentes, imperium ipsi arripuerunt, magnámque sunt potentiam consecuti; vt & cum Romanis æquo sæpe Marte contenderint, interdum etiam victoria bello potiti superiores discesserint. Narrat adhæc Parthos Sesostridis Ægyptiorum regis tempore, & Ianduſi Scytharum, ex Scythia in eum, quem nunc tenent, locum demigrasse: quibus Traianus Romanorum Imp. per vim fractis, fœdere icto, regem constituit.

Hic Arrianus professione Philosophus, vnus in Epicteti familiaribus, Adriani, & Antonini Pij, & Marci Antonini Impp. temporibus viguit; & ob singularem doctrinam, noui Xenophontis cognomentum adeptus) cùm alios in republica magistratus gessit, tum ad ipsum quoque consulatum aliquando peruenit.

Scripsit & alia volumina: [a] *Dissertationum Epicteti* præceptoris, quos nouimus, *libros octo*: *Sermonum* verò ipsius *Epicteti libros duodecim*. Exilis illi dicendi character, & reuera Xenophontis imitator est. Alia item scripsisse ferunt; quæ tamen ad manus meas nondum peruenerunt. Certum sanè illud, Rhetoricæ nequaquam sapientiæ ac facultatis imperitum fuisse.

a *Nobis quatuor duntaxat libros Arriani in Epicteto eiusdem legimus.*

ΣΥΝΟΔΟΣ Η ΚΑΤΑ ΤΟΥ ΕΝ ἁγίοις Ιωάννου παρανόμως συστᾶσα.

νθ. Synodus contra Ioan. Chrysost.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ σύνοδος ἡ παρανόμως κατὰ τοῦ ἐν ἁγίοις Ιωάννου τοῦ χρυσοστόμου συγκροτηθεῖσα. ἐν ᾗ ὑπῆρχον κατάρχοντες Θεόφιλός τε ἀλεξανδρείας, Ακάκιος ὁ βερροίας, Αντίοχος ὁ πτολεμαΐδος, καὶ ὁ Σευηριανὸς Γαβάλων, καὶ Κυρῖνος ὁ Χαλκηδόνος: οἱ τὰ μάλιστα δυσμενῶς ἔχοντες πρὸς τὸν ἄνδρα· οἳ ἅμα πάντα, καὶ κριταὶ καὶ κατήγοροι καὶ μάρτυρες ἦσαν. ἐν ὑπομνήμασι δὲ αὐτοῖς ἐπράχθη δέκα πρὸς τοῖς τρισίν: ἀλλὰ τὰ μὲν δύο καὶ δέκα, κατὰ τοῦ ἁγίου, τὸ δὲ τρισκαιδέκατον πεπρᾶχθαι τὰ κατὰ ἡρακλείδου, τοῦ εἰς ἔφεσον ὑπ' αὐτοῦ χειροτονηθέντος, ὑπὲρ οὐδὲ τὴν καθαίρεσιν ἴσχυσαν τελειῶσαι, ἑτέρων τινῶν κωλυσάντων. ὁ δὲ κατήγορος ἡρακλείδου, τῆς Μαγνητῶν πόλεως ἐπίσκοπος ἦν ὀνόματι Μακάριος. ὁ δὲ τοῦ Μακαρίου Ιωάννου προφανὴς ἐχθρὸς καὶ πρῶτος κατήγορος, Ιωάννης ὁ διάκονος αὐτοῦ ἦν. κατηγορεῖ δὲ τοῦ χρυσοστόμου, ὅτι τε αὐτὸν ἠδίκησεν, ἀφορίσας αὐτὸν, διότι τὸν οἰκεῖον παῖδα Εὐλάλιον ἔτυψε. δεύτερον δὲ, ὅτι Ιωάννης τις μοναχὸς ἐξ ἐπιτροπῆς τοῦ χρυσοστόμου ἐτυπτήθη, ὥς φησι, καὶ ἐσύρη, καὶ μετὰ τῶν δαιμονώντων ἐσιδηροφόρησε. τρίτον, ὅτι τῶν κειμηλίων πλῆθος πολὺ διέπρασε. τέταρτον, ὅτι τὰ μάρμαρα τῆς ἁγίας Αναστασίας, ἃ ὁ Νεκτάριος εἰς μαρμάρωσιν τῆς ἐκκλησίας ἐναπέθετο, * οὗτος διέπρασε. πέμπτον, ὅτι τοὺς κληρικοὺς ἀτίμους καὶ διεφθαρμένους καὶ * αὐτοπαρακλήτους καὶ τριοβολιμαίους ὑβρίζων ἔλεγεν, ὅτι τὸν ἅγιον Επιφάνιον, λῆρον * ἀπεκάλει καὶ δαιμονιάριον. ἕβδομον, ὅτι κατὰ Σευηριανοῦ συσκευὴν ἐποιήσατο,

*al. αὐτός.

*al. αὐτοπαρακλήτους.

*al. ἐκάλει.

SYNODVS [AD [a] QVERCVM] illegitima, Contra B. Ioannem Chrysostomum. IIX.

LECTVM est illegitimè coactum aduersus S. Ioannem Chrysostomum conciliabulum: cui præsides adfuerunt Theophilus Alexandriæ, [b] Acacius Berrhœæ, [c] Antiochus Ptolemaidis, Seuerianus Gabalorum, & [d] Cyrinus Chalcedonis Episcopi: qui infesto in illum animo cum essent, simul omnia & iudices, & accusatores, & testes erant. Tredecim hæc actionibus peracta: duodecim quidem contra S. Chrysostomum, tertiadecima contra Heraclidem, quem Ephesiis ille ordinarat episcopum: huius tamen depositionem validam reddere, aliis nonnullis prohibentibus, minimè potuerunt. Heraclidæ accusator Macarius quidam nomine fuit, Magnetum episcopus; beati Ioannis verò palam hostis, primusque accusator, Ioannes eius diaconus.

Accusat hic *primò* Chrysostomum actione illatæ sibi iniuriæ; quòd se eiecisset ob domesticum puerum Eulalium pulsatum. *Alterum* erat crimen, quòd [e] Ioannes quidam monachus, iubente Chrysostomo verberatus esset, vt ait, ac raptatus, ferreaque cathena dæmoniacorum more adstrictus. *Tertium*, quod pretiosarum rerum magnam vim diuendidisset. *Quartum* crimen, quòd marmora S. Anastasiæ, quæ Nectarius illi Ecclesiæ marmoribus ornandæ reliquerat, ipse vendidisset. *Quintum*, quòd per contumeliam appellet clericos viles, corruptos, suis vsibus sponte paratos, triobolaresque. *Sextum*, quòd S. Epiphanium [f] delirum & paruulum dæmonium appellarit. *Septimò*, quod Seueriano calumniam struxisset,

a *Locus erat trans mare, sic vocatus, Rufini suburbium, inquit Pallad. Helenopolitanus Episcopus, αὐτόπτης rerum B. Chrysostom. primumque descripsit.*

b *Excitatum eum in Ioannem odium refert Palladius, quod cum venisset in vrbem, hospitio caruerit.*

c *Quorum facinora singula Ciris, ... ad ... apud Palladium, ... theatra ... Vide Pallad. atque Niceph.*

d *Hunc à Deo ... apud Niceph. c. 14. sub fin.*

e *De iis fortassis vnus, qui Longi fratres ... ab Theophilo ... fuerunt. De quibus Pallad.*

f *De quo vide Niceph. lib. 11. cap. 9. sub fin. Et Georg. Alexand. supra Cod. XCVI.*

incitatis contra eum [a] Decanis. *Octauum*, quod sycophantiis plenum librum in clerum conscripsit. *Nonum*, quod totius cleri habito conuentu, tres Diaconos citarit, Acacium, Edaphium, & Ioannem, & quasi humerale ipsius furati essent, accusarit; quærens, vtrum & ad alium illud vsum aliquem cœpissent. *Decimum*, quod Antonium sepulchrorum violatorem conuictum, Episcopum ordinarit. *Vndecimum*, quòd Ioannem Comitem in tumultu militari ipse prodiderit. *Duodecimum*, quòd neque incedens ad templum, neque ingrediens, Deum precatus sit. *Decimumtertium*, quòd sine altari Diaconorum & Presbyterorum ordinationes fecerit. *Decimumquartum*, quòd vna ordinatione quatuor simul episcopos crearit. *Decimumquintum*, quòd [b] mulieres suscipiat, solus cum solis, aliis omnibus foras emissis. *Decimumsextum*, quod hæreditatem à Thecla relictam, per Theodulum vendiderit. *Decimumseptimum*, quod Ecclesiæ reditus nemo nouerit quo abeant. *Decimumoctauum*, quod Sarapionem [c] accusatum, causamque etiam tum dicentem, Presbyterum ordinarit. *Decimumnonum*, quod [d] communicantes cum orbe vniuerso, ipsius voluntate inclusos, & in custodia mortuos, contempserit, vt ne corpora quidem ipsorum sepulturæ mandanda curarit. *Vicesimum*, quod iniuria sanctissimum Acacium affecerit, & ne ad colloquium quidem ipsum admiserit. *Vicesimumprimum*, quod Porphyrium Presbyterum Eutropio, vt in exilium pelleret, tradiderit. *Vicesimumsecundum*, quòd item Berenium sacerdotem contumeliis multis malè acceptum dediderit. *Vicesimumtertium*, quod illi soli balneum succendatur, & vbi lauerit, Sarapion claudat labrum, ita vt alius nemo lauet. *Quartum & vicesimum*, quod sine testibus multos ordinarit. *Quintum & vicesimum*, quod [e] solus edat, intemperanter Cyclopum vitam degens. *Vicesimumsextum*, quod idem ipse accuset, idemque testis sit, ac iudex. Planum id esse ex illis, quæ cùm Martyrio Archidiacono, & cùm Proæresio Lyciæ Episcopo gesta referuntur. *Vicesimumseptimum*, quod [g] pugno contuderit Memnonem in Apostolorum sacra æde, & sanguine ex ore ipsius manante, nihilominus Eucharistiæ obtulerit mysteria. *Vicesimumoctauum*, quod in throno exuitur & induitur, & [h] pastillum edit. *Vicesimumnonum*, quod episcopis à se ordinatis pecunias largiatur, vt per illos laboribus clerum opprimat.

Hæc accusationis in sanctum virum capita sunt: qui quidem quartùm appellatus non comparuit, citantibus [i] respondens: *Si apertos hostes iudicum ordine submoueritis, præstò*, inquit, *iam, meque sistam; vt si quis me accusarit, causam dicam: sin id facere detrectaueritis, quoties citabitis, nihil proficietis.* Examinarunt itaque, vt putabant, horum omnium caput primum ac secundum.

Hinc cœperunt in Heraclidem, & [k] Palladium Helenopolis, episcopos ambos, conquirere: & Ioannes monachus (cuius Ioannes diaconus [l] in suis beati Chrysostomi accusationibus meminerat) libellum itidem porrexit, accusans Heraclidē quod Origenista esset,

κινήσας κατ' αὐτοῦ τοὺς δεκανούς. ὄγδοον, ὅτι καὶ κατὰ τοῦ κλήρου συκοφαντικὸν βιβλίον κατεσκεύασε. ἔννατον, ὅτι συγκροτήσας συνέδριον παντὸς τοῦ κλήρου, ἔστησε τρεῖς διακόνους, Ἀκάκιον, Εδάφιον, Ἰωάννην, κατηγορήσας ὡς τὸ ὠμοφόριον αὐτοῦ κλέψαντας, λέγων, μὴ καὶ εἰς ἄλλο τι αὐτὸ ἐλάβοσαν. δέκατον, ὅτι Ἀντώνιον ἐλεγχθέντα τυμβωρύχον ἐχειροτόνησεν ἐπίσκοπον. ἑνδέκατον, ὅτι Ἰωάννην τὸν κόμητα ἐν τῇ στάσει τῶν στρατιωτῶν αὐτὸς καταμηνύσειεν. δωδέκατον, ὅτι οὔτε προϊὼν ηὔξατο εἰς τὴν ἐκκλησίαν, οὔτε εἰσιών. τρισκαιδέκατον, ὅτι ἄνευ θυσιαστηρίου χειροτονίας διακόνων καὶ πρεσβυτέρων ἐποίησε. τεσσαρεσκαιδέκατον, ὅτι ἐν μιᾷ χειροτονίᾳ τέσσαρας ἐπισκόπους ἐποίησε. πεντεκαιδέκατον, ὅτι δέχεται γυναῖκας [*] μόνας πρὸς μόνας, πάντας ἐκβαλὼν ἔξω. ἑξκαιδέκατον, ὅτι τὴν κληρονομίαν τὴν ὑπὸ Θέκλας καταλειφθεῖσαν, πέπρακε διὰ Θεοδούλου. ἑπτακαιδέκατον, ὅτι τὰ προσόδια τῆς ἐκκλησίας οὐδεὶς οἶδε ποῦ ἀπῆλθεν. ὀκτωκαιδέκατον, ὅτι Σαραπίωνα, ὑπὸ ἔγκλημα ὄντα, πρεσβύτερον ἐχειροτόνησεν. ἐννεακαιδέκατον, ὅτι τοὺς κοινωνικοὺς τῆς οἰκουμένης, κατὰ γνώμην αὐτοῦ ἐγκλεισθέντας, καὶ τελευτήσαντας ἐν τῇ φυλακῇ ὑπερεῖδε, καὶ οὐδὲ τὰ σκηνώματα αὐτῶν [*] προπέμψαι ἠξίωσεν. εἰκοστὸν, ὅτι τὸν ἁγιώτατον Ἀκάκιον ὕβρισε, καὶ οὔτε λόγου μετέδωκεν αὐτῷ. εἰκοστὸν πρῶτον, ὅτι Πορφύριον τὸν πρεσβύτερον παρέδωκεν Εὐτροπίῳ ἐξορισθῆναι. εἰκοστὸν δεύτερον, ὅτι καὶ [*] Βηρένιον πρεσβύτερον παρέδωκε μεθ' ὕβρεως πολλῆς. εἰκοστὸν τρίτον, ὅτι αὐτῷ μόνῳ λουτρὸν ὑποκαίεται, καὶ μετὰ τὸ λούσασθαι αὐτὸν Σαραπίων [*] ἀπολύει τὴν ἔμβασιν, ὥς τε ἄλλον τινὰ μὴ λούσασθαι. εἰκοστὸν τέταρτον, ὅτι πολλοὺς ἀμαρτύρως ἐχειροτόνησεν. εἰκοστὸν πέμπτον, ὅτι μόνος ἐσθίει, ἀσώτως ζῶν κυκλώπων βίον. εἰκοστὸν ἕκτον, ὅτι αὐτὸς κατηγορεῖ, αὐτὸς μαρτυρεῖ, αὐτὸς ἀποφαίνεται. καὶ δῆλον ἐκ τῶν περὶ Μαρτύριον τὸν ἀρχιδιάκονον καὶ ἐκ τῶν περὶ Προαιρέσιόν φασι, τὸν Λυκίας ἐπίσκοπον. εἰκοστὸν ἕβδομον, ὅτι κονδυλίσας Μέμνονι ἐν τοῖς ἀποστόλοις, καὶ ῥέοντος τοῦ αἵματος ἐκ τοῦ στόματος αὐτοῦ, προσήνεγκε τὰ μυστήρια. εἰκοστὸν ὄγδοον, ὅτι ἐν θρόνῳ ἀποδύεται καὶ ἐνδύεται, καὶ [*] παστίλον τρώγει. εἰκοστὸν ἔννατον, ὅτι τὰ χρήματα τοῖς ὑπ' αὐτοῦ χειροτονουμένοις ἐπισκόποις δίδωσιν, ἵνα δι' αὐτῶν καταπονῇ τὸν κλῆρον. τὰ μὲν οὖν κατὰ τοῦ ἁγίου κεφάλαια, ταῦτα. ἐκεῖνος δὲ τέταρτον προσκληθεὶς, οὐ παρεγένετο: δηλοποιήσας τοῖς προσκαλουμένοις, ὅτι εἰς τοὺς προφανεῖς ἐχθροὺς ἀπὸ τῆς τάξεως τῶν κρινόντων παραστέλλετε, ἕτοιμός εἰμι καὶ παραγενέσθαι καὶ ἀπολογήσασθαι, εἴτις τί μου κατηγορεῖ. εἰ δὲ τοῦτο ποιεῖν οὐ βούλεσθε, ὁσάκις ἂν ἀποστείλητε, οὐδὲν πλέον ἀνύσητε. ἐξήτασαν δὲ, ὡς ἐνόμισαν, ἐκ τῶν κεφαλαίων τούτων τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον. εἶτα ἤρξαντο περὶ Ἡρακλείδου καὶ Παλλαδίου τοῦ Ἑλενουπόλεως τῶν ἐπισκόπων ἐξετάζειν. καὶ ἐπιδέδωκε λίβελλον πάλιν ὁ μοναχὸς Ἰωάννης, οὗ ὁ διάκονος Ἰωάννης ἐν τοῖς κατὰ τοῦ χρυσοστόμου κατηγορίαις ἐμνήσθη, ἐγκαλῶν κατὰ Ἡρακλείδου. Ὅτι Ὠριγενιαστής ἐστι, καὶ ὅτι

SYN. ILLE. a Δεκάνοι S. Epiphan. lib. 3. extremo contra har. 5. οἱ τὰ σώματα [illegible] τῶν [illegible] Et Nouel. LIX. [illegible]

b Olympiadem atque [illegible] tam, & [illegible] B. Ioannes [illegible] frentes intelligit.

c Vide Socratem, lib. 7.

d τοὺς κοινωνικοὺς τῆς οἰκουμένης, quos Gregorius lib. 2. c. 11. [illegible] Ecclesiæ, id est, καθολικοὺς, Ipsa sui vocat. Illos nempe designat à Theophilo submissos, Canobiis & communionis monachos, Longorum fratrum, vt erant Origenistarum accusatores. Certum id ex Palladio, & Georg. Alex. [illegible] Cod. XCVI.

e Berrhœensem [illegible]

f Cau. as adfert Georg. Alexand. in vita [illegible] Cod. XCVI.

g [illegible] reddit pugnum.

h Post [illegible] Nicolaus [illegible] ex Palladio [illegible] B. Chrysost. [illegible]

i Discrepat nonnihil B. Ioannes [illegible] apud Niceph. lib. 13. cap. 18. [illegible]

k [illegible] B. Chrysost. vita.

l Sup. cap. 2.

* al. μόνη πρὸς μόνην.

* al. προπέμψαι

* al. Βρίσωνα.

* al. ἀπολούει

* al. πλακοῦντα

καὶ ὅτι κλέπτης ἑωράθη ἐν Καισαρείᾳ τῆς Παλαιστίνης, ἱμάτια τοῦ διακόνου Ἀκυλίνου κλέπτων: καὶ, ὅτι αὐτόν, φησιν, ὁ ἐπίσκοπος Ἰωάννης τοιοῦτον ὄντα, εἰς Ἔφεσον ἐχειροτόνησεν. * ἐνεκάλει δὲ κατ' αὐτοῦ τοῦ Χρυσοστόμου, ὡς πολλὰ κακὰ πάθοι χάριν τῶν Ὠριγενιαστῶν, διὰ Σαραπίωνος, καὶ παρ' αὐτοῦ ἐκεῖνον ἀποστεῖλαι. εἶτα τούτων ἐξετασθέντων, ἐξητάσθη πάλιν τὸ ἔννατον κεφάλαιον τῶν ἐγκλημάτων. εἶτα τὸ κζ. εἶτα πάλιν κατηγόρησεν Ἰσαάκιος ἐπίσκοπος τοῦ Ἡρακλείδου, ὡς Ὠριγενιαστοῦ, καὶ ὡς μὴ * παραδεχθέντος Ἐπιφανίῳ τῷ ἁγιωτάτῳ, μήτε εἰς εὐχὴν, μήτε εἰς συνεστίασιν. ἐπιδίδωσι δὲ ὁ αὐτὸς Ἰσαάκιος καὶ λίβελλον κατὰ τοῦ Χρυσοστόμου, περιέχοντα ταῦτα. πρῶτον περὶ τοῦ πολλάκις μνημονευθέντος Ἰωάννου τοῦ μοναχοῦ, ὅτι ἐδάρη διὰ τοὺς Ὠριγενιαστὰς, καὶ ὅτι ἐσιδηροφόρησε. δεύτερον, ὅτι ὁ μακάριος Ἐπιφάνιος διὰ τοὺς Ὠριγενιαστὰς, Ἀμμώνιον, Εὐθύμιον, Εὐσέβιον, καὶ Ἡρακλείδην, καὶ Παλλάδιον, οὐκ ἠθέλησε κοινωνῆσαι. τρίτον, ὅτι τὴν φιλοξενίαν ἀθετεῖ, μονοσιτίαν ἐπιτηδεύων. τέταρτον, ὅτι ἐπ' ἐκκλησίας λέγει τράπεζαν ἐριννύων πεπληρωμένην. πέμπτον, ὅτι καυχᾶται ἐπ' * ἐκκλησίᾳ λέγων· ἐρῶ, μαίνομαι. ἕκτον, ὅτι ὀφείλει ἑρμηνεῦσαι, τίνες εἰσὶν ἐριννύες; καὶ τί ἐστι τὸ λέγειν· ἐρῶ, μαίνομαι· ἡ γὰρ ἐκκλησία οὐκ οἶδε ταῦτα. ἕβδομον, ὅτι ἄδειαν παρέχει τοῖς ἁμαρτάνουσι, διδάσκων: ἐὰν πάλιν ἁμάρτῃς, πάλιν μετανόησον, καὶ ὁσάκις ἂν ἁμαρτάνῃς, ἐλθὲ πρός με, καὶ ἐγώ σε θεραπεύσω. ὄγδοον, ὅτι βλασφημεῖ ἐπ' ἐκκλησίας, λέγων: ὅτι ὁ Χριστὸς προσευξάμενος οὐκ εἰσηκούσθη, ἐπεὶ μὴ δεόντως προσηύξατο. ἔννατον, ὅτι τοὺς λαοὺς ὑποβάλλει στασιάζειν [καὶ] κατὰ τῆς συνόδου. δέκατον, ὅτι Ἕλληνας πολλὰ κακὰ τοὺς Χριστιανοὺς διαθεμένους ὑπεδέξατο, καὶ ἔχει ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ, καὶ προΐσταται αὐτῶν. ἑνδέκατον, ὅτι ἐπιβαίνει ἀλλοτρίαις ἐπαρχίαις, καὶ χειροτονεῖ ἐπισκόπους. ἑνδέκατον, ὅτι ὑβρίζει τοὺς ἐπισκόπους, καὶ ἐκπιττάτους κελεύει ἐκβληθῆναι τῆς οἰκίας αὐτοῦ. δωδέκατον, ὅτι τοὺς κληρικοὺς ξέναις ὕβρεσιν ὑβρίζει. τρισκαιδέκατον, ὅτι παραθήκας ἀλλοτρίας ἥρπασε βίᾳ: ιδ΄. ὅτι ἄνευ συνεδρίου καὶ παρὰ γνώμην τοῦ κλήρου ποιεῖ τὰς χειροτονίας. πέντε καὶ δέκατον, ὅτι τοὺς μὲν Ὠριγενιαστὰς * ἐδέξατο, τοὺς δὲ κοινωνικοὺς τῆς ἐκκλησίας, μετὰ συστατικῶν ἐλθόντας γραμμάτων, καὶ ἐν τῇ φυλακῇ βληθέντας οὐκ ἐξείλετο: ἀλλὰ καὶ ἀποθανόντας ἐν αὐτῇ * οὐκ ἐπεσκέψατο. ἑκκαιδέκατον, ὅτι δούλους ἀλλοτρίους μήπω ἐλευθερωθέντας, ἀλλὰ καὶ διαβεβλημένους, ἐχειροτόνησεν ἐπισκόπους. ἑπτακαιδέκατον, ὅτι αὐτὸν τοῦτον Ἰσαάκιον πολλὰ παρ' αὐτοῦ συνέβη κακωθῆναι. τούτων οὖν τῶν κατηγοριῶν τὸ μὲν πρῶτον, ἅτε δὴ προεξετασθὲν, ὡς ἐνόμιζον, οὐκ ἔτι ἐξητάσθη: τὸ δὲ δεύτερον ἐξητάσθη καὶ τὸ ἕβδομον. εἶτα ἐξητάσθη πάλιν τὸ τρίτον ἐγκλημάτων ὑπὸ τοῦ διακόνου Ἰωάννου ἐπιδοθέντων. ἐν τούτῳ δὲ τῷ κεφαλαίῳ καὶ Ἀρσάκιος ὁ πρωτοπρεσβύτερος, ὁ αὐτὸν τὸν Χρυσόστομον διαδεξάμενος, καὶ Ἀττικὸς ὁ πρεσβύτερος, οὐκ οἶδ' ὅπως μάρτυρες ἔστησαν, καὶ τοῦ ἁγίου κατεμαρτύρησαν: καὶ Ἐλπίδιος [δὲ] ὁ πρεσβύτερος.

* al. ἐνεκάλει.
* al. παραδεχθέντος.
* al. ἐκκλησίας.
* al. ἐνεδέξατο.
* al. ἐπ' αὐτῇ.

& Cæsareæ Palestinæ in furto deprehensus fuisset, Aquilini diaconi vestimenta furatus; & quamuis talis esset, inquit, Ioannes episcopus Ephesiorum cum Episcopum ordinauit. Accusat præterea ipsum Chrysostomum, quod multa Origenistarum causa aduersa passus sit a Sarapione, quodque hunc ille à se miserit. Horum itaque cognitione peracta, inquisitum deinceps est in caput nonum accusationum, mox in vicesimum septimum.

Postea rursum [a] Isaacius Episcopus Heraclidem accusat vt Origenistam, minimeque susceptum à sanctissimo Epiphanio, neque in precationis, neque in ciborum communionem. Protulit & idem Isaacius libellum contra Chrysostomum, hæc ferè continentem. *Primum*, de Ioanne monacho sæpiùs iam nominato, quod propter Origenistas vapulasset, & ferro vinctus fuisset. *Secundum*, quòd B. Epiphanius propter hos Origenistas, [b] Ammonium, Euthymium, Eusebium, Heraclidem, & Palladium, communicare cum illo noluisset. *Tertium*, quòd hospitalitatem, solus quotidie cibum capiens, desereret. *Quartum*, quòd [c] in Ecclesia dicat, mensam esse furiarum plenam. *Quintum*, quod in Ecclesia se ita iactet; *Depereo, insanio*. [d] *Sextum*, oportuisse illum interpretari, quænam illæ furiæ essent; & quid sit, *Depereo, insanio*: has enim Ecclesia voces ignorat. *Septimum*, quod licentiam peccantibus præbeat, sic docens: [e] *Si iterum peccasti, pœniteat iterum: Et quoties peccaueris, veni ad me, ego te sanabo. Octauum*, quod in Ecclesia docens blasphemet, Christum orantem ideò non esse auditum, quod non vt oportet, orasset. *Nonum*, quod [f] ad seditionem populum concitaret, etiam aduersus Synodum. *Decimum*, quod ex gentibus quosdam, qui Christianos valdè afflixissent, suscepisset, & in Ecclesia haberet, atque defenderet. [g] *Vndecimum*, quod [h] aliorum inuadat prouincias, ordinetque ibidem Episcopos. [i] *Duodecimum*, quod Episcopos iniuria afficiat, & [k] ἐκπιττάτους domo sua pelli iubeat. *Decimumtertium*, quod clericos inusitatis iniuriis contumeliisque affecerit. *Decimumquartum*, quod aliorum deposita vi rapuerit. *Decimumquintum*, quod sine conuentu, præterque cleri mentem, ordinet. *Decimumsextum*, quod [l] Origenistas receperit: [m] communicantes verò cum Ecclesia monachos, etsi commendatitias literas adferrent, in carcerem coniectos non dimiserit: quin & in eo morientes, ne inuiserit quidem. *Decimumseptimum*, quod aliena mancipia nondum manumissa, immo & accusata, Episcopos ordinarit. *Decimumoctauum*, quod ipsum hunc Isaacium malè sæpè mulctarit.

Harum accusationum primum caput, quod id antea (vt rebantur) examinatum esset, excutere noluerunt; at in secundum & septimum inquisitum. Mox tertium quoque accusationis à Ioanne diacono factæ caput examinatur. In eo capite Arsacius Archipresbyter [n] qui ipsi Chrysostomo successit, & [o] Atticus presbyter, nescio quo modo testes adhibiti, contra B. Chrysostomum testimonium dixerunt; vt & Elpidius presbyter.

SYN. ILLE.

a D. Baron. ad annum Christi 403. tom. 5. legit vir Acacius Episcop. in Heraclidem, &c. Fortasse Isaacius hic mendose vocatur, quem & a cum T. Theophilo Alexandriam venisse refert Niceph. lib. 13. c. 17. Pallad. eundem Synodum conciliatorem, falsorum monachorum ducem appellat.
b Omittit fortè his Dioscorum, quartum in Longis fratribus, adcensere, quod is ante Synodum inchoatam mortuus esset, teste Niceph. lib. 13. c. 13. De quibus etiam inf. C. XCVI. circa med.
c ἐπ' ἐκκλησίας.
d Quaedam exemp. hoc verbo superiore cap. 5. continenter adiungunt.
e Socrat. lib. 6. cap. 21. Vide B. Basil. de pœnit. & S. Epiphan contra Nouat.
f Lege Niceph. lib. 13. c. 16. & 17.
g ἑνδέκατον Græce legendū. Vid. Notas Græci exempl.
h Niceph. lib. 13. cap. 5.
i Hoc cap. in Baron. Annal. lib. desideratur.
k Reperi vocem ignotam atque inauditā, & quid forsitan aliquid est in vlla cuiuslibet.
l Longos fratres intelliget.
m Ad accusandos Longos, à Theoph. Constantinop. missos, vt ex Palladio constat, & Georg. Alexand. inf. Cod. XCVI.
n Nicephorus eum fuisse dicit, deposito celatibus lib. 13. cap. 28.
o Ille pro quo Arsacio successit, de quo Niceph. supr. c. 28.

SYN. ILLE. Iidem, & cum ipsis etiam Acacius presbyter, in quartum criminationis caput testati sunt. Postquam ita excussa fuere hæc, prædicti presbyteri, ac præter eos Eudæmon & Onesimus, sententiam accelerari postularunt. Itaque [a] Synodi præses Paulus Heracleæ Episcopus, omnes sententiam dicere voluit, statutumque vt ipsis visum, beatum virum sede pellendum, incipiente Gymnasio Episcopo, & finiente Theophilo Alexandrino, numero omnes quinque & quadraginta. Post missa est ad clerum Constantinopolitanum, tanquam è Synodo, epistola de Chrysostomi è throno deiectione. Relatio quoque ad Imperatores facta. Ad hæc tres oblati libelli, à [b] Gerontio, Faustino, & Eugnomonio, qui se iniustè à Ioanne Episcopatu motos querebantur. Imperatorum vicissim ad Synodum missum est rescriptum. Atque in his ferè duodecima actio consumitur. nam decimatertia, vti diximus, ea continet, quæ ad Heraclidem Ephesi Episcopum pertinebant.

a Propterea opinor, quod Patriarcha solerent ab Heracleæ Metropolitæ Episcopi impositionem accipere quia Byzantium sub huius Episcopatu olim fuit, auctore Curopalat. de offic. Constantinop.
b De quo Niceph. lib. 13. c. 9. inclino.

οἱ αὐτοὶ δὲ κατεμαρτύρησαν, καὶ σὺν αὐτοῖς καὶ ὁ πρεσβύτερος Ἀκάκιος ἐπὶ τοῦ τετάρτου κεφαλαίου. τούτων ἤδη ἐξετασθέντων: αὐτοί τε οἱ προειρημένοι πρεσβύτεροι, καὶ Εὐδαίμων ἔτι καὶ Ὀνήσιμος, ᾐτοῦντο ἐπιταχῦναι τὴν ἀπόφασιν. καὶ προέδρος τῆς συνόδου Παῦλος ὁ Ἡρακλείας, ἠξίωσεν ἅπαντας ἀποφήνασθαι. καὶ ἀπεφήναντο τὴν τοῦ ἁγίου, ὡς ἔδοξεν ἑαυτοῖς, καθαίρεσιν, ἀρξαμένου Γυμνασίου ἐπισκόπου, καὶ τελευτήσαντος Θεοφίλου τοῦ Ἀλεξανδρείας. οἱ πάντες τὸν ἀριθμὸν τεσσαράκοντα πέντε. εἶτα ἐγράφη τῷ κλήρῳ Κωνσταντινουπόλεως, ὡς δῆθεν ἀπὸ συνόδου, περὶ τῆς τοῦ ἁγίου καθαιρέσεως. ἀνηνέχθη καὶ τοῖς [a] βασιλεύουσι. ἐπεδόθησαν ἔτι καὶ λίβελλοι τρεῖς, παρὰ Γεροντίου, παρὰ Φαυστίνου, παρὰ Εὐγνωμονίου, οἳ ἔλεγον ἑαυτοὺς ἀδίκως ὑπὸ Ἰωάννου καθῃρῆσθαι. ἐγένετο καὶ ἀντιγραφὴ βασιλικὴ πρὸς τὴν σύνοδον: ἐν οἷς καὶ δωδεκάτη πρᾶξις. ἡ δὲ τρισκαιδεκάτη, ὡς ἐῤῥέθη, ἔχει τὰ περὶ Ἡρακλείδην τὸν Ἐφέσου ἐπίσκοπον.

Gymnasius Episcopus. Theophilus Alexandrinus.
a al. βασιλεῦσι.

LX. HERODOTI HALICARNASSEI *Historiarum libri IX.*

LEGVNTVR *historiarum* HERODOTI *libri nouem*, numero & nomine totidem Musarum. Hic Ionicæ dialecti norma esse queat, vt Atticæ Thucydides. Fabulas adhibet, crebrasque digressiones, per quæ sensus ipsi atque sententiæ dulcedo fluit: quanquam pro historiæ modo, proprioque ipsius, & conueniente charactere, hæc ipsa interdum obscuritatem pariant, recusante veritate fabulis suam obfuscari accurationem, aut plus æquo à re proposita scriptorem digredi.

Auspicatur historiam à Cyri imperio, qui primus Persarum regnum tenuit: vnde natus, quomodóque educatus creuerit, atque regnarit: & pertingit ad vsque Xerxis imperium, eiusque contra Athenienses expeditionem ac fugam. Quartus verò a Cyro rex fuit Xerxes: nam secundus Cambyses erat, & tertius Darius. Qui enim interiectus est Smerdes magus, his non adnumeratur, quód tyrannus fuerit, sibique minimè debitum regnum, dolo malo ac fraudibus occuparit. Darij successor, Xerxes filius fuit, in quem historia [a] desinit. neque ad regni eius finem vsque progressa: quia his temporibus Herodotus ipse floruit, vt inter cæteros & Diodorus Siculus testatur. Thucydidem [b] ferunt cùm adolescens admodum apud patrem adstans, hunc suam historiam recitantem audiret, illacrymasse, Herodotúmque de illo subiecisse: Quàm est tuus hic filius, Olure, ardenti ad discendum ingenio?

a In pugna ad Mycalen, & Sesti oppugnatione scribendi finem fecit, ex quo Diod. lib. 11. Herodot.
b Vide in Thucyd. Marcellinum de vita eiusdem.

ξ. HERODOTI historiarum libr. IX.

ΗΡΟΔΟΤΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ λόγοι θ'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἡροδότου ἱστοριῶν λόγοι θ'. κατὰ ἀριθμὸν καὶ ἐπωνυμίαν τῶν ἐννέα μουσῶν. Ἰωνικῆς δὲ διαλέκτου κανὼν ἂν εἴη, ὡς ἀττικῆς Θουκυδίδης. κέχρηται δὲ μυθολογίαις καὶ παρεκβάσεσι πολλαῖς, δι᾽ ὧν αὐτῷ ἡ κατὰ διάνοιαν γλυκύτης διαῤῥεῖ, εἰ καὶ πρὸς τὴν τῆς ἱστορίας κατάληψιν, καὶ τὸν οἰκεῖον αὐτῆς καὶ κατάλληλον τύπον, ἐνίοτε ταῦτα ἐπισκοτεῖ. οὐκ ἐθελούσης τῆς ἀληθείας μύθοις αὐτῆς ἀμαυροῦσθαι τὴν ἀκρίβειαν, οὐδὲ πλέον τοῦ προσήκοντος ἀποπλανᾶσθαι ταῖς παρεκβάσεσιν. ἄρχεται δὲ τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῆς Κύρου βασιλείας, τοῦ πρώτου περσῶν βασιλεύσαντος: ὅθεν τε ἔφυ, καὶ ὅπως ἐτράφη τε, καὶ ηὐξήθη, καὶ ἐβασίλευσε. καὶ κάτεισι μέχρι τῆς Ξέρξου βασιλείας, καὶ τῆς κατὰ τῶν ἀθηναίων ἐπελάσεως, καὶ τῆς φυγῆς τῆς ἐκεῖθεν. τέταρτος δέ ἐστιν ἀπὸ Κύρου Ξέρξης. δεύτερος γὰρ Καμβύσης, καὶ τρίτος Δαρεῖος. ὁ γὰρ μεταξὺ Σμέρδης ὁ μάγος οὐκ ἀριθμεῖται τούτοις, ἅτε δὴ τύραννος, καὶ οὐ προσήκουσαν αὐτῷ ἀρχὴν δόλῳ καὶ ἀπάτῃ ὑπελθών. Δαρείου δὲ διάδοχος, ὁ υἱὸς Ξέρξης, ἐφ᾽ οὗ ἡ ἱστορία καταλήγει, οὐδὲ μέχρι τέλους τῆς αὐτοῦ προελθοῦσα βασιλείας. ὁ δὲ Ἡρόδοτος ἐν αὐτοῖς τούτοις ἤκμασε τοῖς χρόνοις, ὡς ἄλλοι τε καὶ ὁ Σικελιώτης Διόδωρος ἱστορεῖ. λέγεται δὲ, ἀναγινωσκομένης αὐτῷ τῆς ἱστορίας, κομιδῇ νέον ὄντα παρὰ τῷ πατρὶ Θουκυδίδην ἀκοῦσαι, καὶ δακρῦσαι: τὸν δὲ Ἡρόδοτον ἀποφήνασθαι, ὡς εἴη ὁ παῖς, ὦ Ὄλουρε, ὁ σὸς, ὀργῶσαν ἔχων τὴν φύσιν πρὸς μαθήματα.

Thucydides.

LXI. ÆSCHINIS *Orationes III. & Epistolæ IX.*

Sic & alteram Æschinis vitam vide Cod. 264. & Plutarchi vitas decem Oratorum, si vero meo ad eum, quem cum hac composuerit, positum opera fuerit. De his alijs quoque nomen, ...as Suidas quoque conscripsit aliqua.
a Nunc XII. leguntur.

LEGVNTVR ÆSCHINIS *orationes tres*, *contra Timarchum*, quæ princeps est orationum eius, & *falsæ legationis*. Tertia verò & vltima *contra Ctesiphontem*. Tres enim duntaxat legitimas esse hasce ferunt: epistolas verò [a] nouem. Quamobrem nonnulli orationes eius *Gratias* nominarunt, cùm ob orationis gratiã tum à numero Charitum: *Musas* vero epistolas

ξα'. Æschinis orationes tres, & epistolæ IX.

ΑΙΣΧΙΝΟΥ ΛΟΓΟΙ γ', ἐπιστολαὶ θ'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Αἰσχίνου οἱ τρεῖς λόγοι, ὁ κατὰ τιμάρχου, ὅς ἐστι καὶ πρῶτος τῶν αὐτοῦ λόγων, καὶ ὁ παραπρεσβείας, τρίτος δὲ ὁ καὶ τελευταῖος, ὁ κατὰ κτησιφῶντος. Τρεῖς γὰρ μόνους αὐτοῦ φασὶ γνησίους εἶναι, καὶ θ'. ἐπιστολάς. διὸ τοὺς μὲν λόγους αὐτοῦ τινες χάριτας ὠνόμασαν, διά τε τὸ χαρίεν τοῦ λόγου, καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν χαρίτων. μούσας δὲ τὰς ἐπιστολάς.

διὰ τὸν

διὰ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἐννέα μουσῶν. φέρεται δὲ αὐτοῦ καὶ ἄλλος λόγος, ὁ Δηλιακὸς νόμος. οὐκ ἐγκρίνει δὲ αὐτὸν ὁ Κικίλιος, ἀλλ' Αἰσχίνην ἄλλον σύγχρονον τοῦδε Ἀθηναῖον, τὸν πατέρα εἶναι τοῦ λόγου φησίν. οὗτος ὁ Αἰσχίνης εἷς ἦν τῶν δέκα ῥητόρων. κατηγορηθεὶς δὲ παραπρεσβείας ὑπὸ Δημοσθένους, οὐχ ἑάλω: ἅτε δὴ Εὐβούλου τοῦ δημαγωγοῦ, ᾧ ὑπηρέτησε συναγωνισαμένου αὐτῷ κατὰ Δημοσθένους, ἐν τῷ παρασκευάσαι τοὺς δικαστὰς ἀναστῆναι, ἔτι τοῦ Δημοσθένους λέγοντος. ὕστερον δὲ κατηγορήσας τοῦ ψηφίσματος ὡς παρανόμου. ὃ κατὰ Κτησιφῶντος ἔγραψε Δημοσθένης, καὶ ὁρίσας τὸ πρόστιμον αὐτὸς ἑαυτῷ, ἐὰν μὴ δείξῃ παράνομον· μὴ δείξας (δὲ) ὡς ὑπέσχετο: ἐξέπεσε τῆς πατρίδος. καὶ πρὸς μὲν Ἀλέξανδρον τὸν Φιλίππου ἐν Ἀσίᾳ στρατεύοντα φεύγειν ὁρμηθεὶς, ἐπεσχέθη, τὸν ἐκείνου θάνατον ἀκούσας, καὶ μεστοὺς θορύβων τοὺς ἐκείνου μαθὼν διαδόχους. εἰς Ῥόδον δὲ πλεύσας, κατέμεινε χρόνον, ἐν ᾧ τοὺς νέους ἐπαίδευε. θαυμαζόντων δὲ τῶν ἀκροατῶν καὶ ἀπορούντων, ὅπως τοσαύτην ἔχων δύναμιν τοῦ γράφειν ὑπὸ Δημοσθένους ἡττήθη; ἔφη. εἰ ἠκούσατε τοῦ θηρίου ἐκείνου (θηρίον καλῶν τὸν Δημοσθένην) οὐκ ἂν ὑμῖν τοῦτο ἠπόρητο. λέγεται δὲ οὗτος πρῶτος ἐκεῖσε σχολάζων τὰ πλάσματα καὶ τὰς λεγομένας μελέτας συνθεῖναι. γηράσας δὲ ἀπὸ Ῥόδου εἰς Σάμον, μετέστη, κἀκεῖ τελευτᾷ. ἦν δὲ πατρὸς μὲν Ἀτρομήτου, μητρὸς δὲ Γλαυκοθέας τῆς ἱερείας, ἀσήμου γένους: ἀδελφοὺς δὲ εἶχε δύο, Ἀφόβητον καὶ Φιλόχαρον. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐτριταγωνίστει, μεγαλόφωνος ὤν. ἔπειτα ἐγραμμάτευε τῇ βουλῇ, καὶ κατ' ὀλίγον ἐπὶ τὸ δημαγωγεῖν προῆλθε. τῆς δὲ τῶν φιλιππιζόντων ἐν Ἀθήναις μοίρας ἦν: διὸ καὶ διεπολιτεύετο Δημοσθένει. ἀκροάσασθαι δὲ αὐτὸν Πλάτωνος, καὶ Ἀνταλκίδα φασὶ μαθητεῦσαι. καὶ* ἦν ἔτι ἑκατέρου δεῖγμα τὸν Αἰσχίνου λόγον, τὸ μέγεθος τῶν ὀνομάτων, καὶ τὴν σεμνότητα τῶν πλασμάτων. Διονύσιος δέ ποτε ὁ σοφιστὴς ἐντυχὼν τῷ κατὰ Τιμάρχου λόγῳ καὶ τὴν ἀρχὴν ἀναγνοὺς τοῦ προοιμίου, (ὡς) οὐδένα πώποτε* οὔτε γραφὴν γραψάμενος ὤφθην, οὔτε ἐν εὐθύναις λυπήσας: εἴθε πολλοὺς ἐγράψω, ἔφη, εἴθε πολλοὺς ἐλύπησας, ἵνα πλείους καταλελοιπὼς ἐτύγχανες λόγους. οὕτως ἥδετο τῷ χαρακτῆρι τοῦ ῥήτορος. ἔστι δὲ ὁ λόγος αὐτοῦ ὥσπερ αὐτοφυὴς καὶ αὐτοσχέδιος, οὐ τοσοῦτον διδοὺς ἀποθαυμάζειν τὴν τέχνην τοῦ ἀνδρὸς, ὅσον τὴν φύσιν. καὶ γὰρ ὅσα δεινότητος ἔχεται, ταῦτα ἔστιν εὑρεῖν παρὰ τοῖς λόγοις αὐτοῦ: καὶ ἃ φύσεως μᾶλλόν ἐστι δείγματα. περί τε γὰρ τὴν ὀνομασίαν ἐστὶν ἀφελὴς, καὶ εὔσημος, καὶ περὶ τὴν τῶν λόγων* σύνθεσιν οὔτε ἄγαν ἄτονος, ὥσπερ Ἰσοκράτης, οὔτε πεπιεσμένος καὶ συνεσφιγμένος, ὥσπερ ὁ Λυσίας: πνεύματι δὲ καὶ τόνῳ οὐδὲν Δημοσθένους ἀπολείπει. σχήματι δὲ κέχρηται διανοίας τε καὶ λέξεως, οὐ πρὸς τὸ δοκεῖν τι σὺν τέχνῃ λέγειν, ἀλλὰ πρὸς τὸ ἀναγκαιότατον τοῖς ὑποκειμένοις πράγμασι. διὸ καὶ ἀπανοῦργός πως ὁ λόγος εἶναι δοκεῖ, καὶ ὡς ταῖς ἐν πλήθει ῥητορείαις, καὶ τοῖς ἰδιωτικοῖς λόγοις μάλιστα ἐμπρέπων. καὶ γὰρ οὐδὲ ἐπιχειρήμασιν οὐδὲ ἐνθυμήμασι συνεχής τις καὶ λίαν ἐκβεβια-

* al. εἶναί τι ἑκατέρου δεῖγμα τῶν Αἰσχίνου λόγων.

* al. οὔτι γραφῇ.

* al. σύνεσιν.

Isocrates.

Lysias.

Demosthenes.

dixerūt, à numero nouē Musarū. Circumfertur & eius alia oratio, *Deliaca lex* inscripta; quā tamen [a] Cicilius non recipit, sed ad [b] alterum Æschinem Atheniensem, eius æqualem, hanc orationem, vt partum, refert.

Æschines hic vnus est in decem Græciæ oratoribus: qui accusatus aliquando à Demosthene malè obitæ legationis, damnatus ideò non est, quod Eubulus homo popularis, cui subseruierat aliquando Æschines, Demosthenem vna oppugnans, tantum effecerit, vt antequam dicendi finem Demosthenes fecisset, indices exsurgerent. Post verò cum reprehendisset Æschines Decretum, ac si contra legem scriptum esset, [d] quod ex Ctesiphontis sententia, Demosthenis bono scriptum fuerat; & multam ipse sibi præfiniuisset, ni contra legem scriptum esse ostenderet: eo non ostenso, vt promiserat, patria cessit. Quare [e] ad Alexandrum Philippi filium in Asia belligerantem fugere animum induxit; sustinuit tamen, audito eius obitu, & cognito plenos esse turbarum successores. Ad Rhodum igitur adnauigauit, in eáq; diutius hærens insula, pueros docuit. Mirantibus verò auditoribus, hærentibúsque, tantus orator cùm esset, quomodo à Demosthene victus cessisset: [f] *Si*, inquit, *bestiam ipsam* (Demosthenem nimirum feram appellans) *audissetis, non vtique hæsitaretis.* Fertur ibi primus & fictiones, & quas ferunt declamationes, illo in otio composuisse. Senex demum è Rhodo in Samum migrauit, fatísque concessit.

Obscuris natus est parentibus; patre quidem Atrometo, matre verò Glaucothea [g] sacerdote. Fratres duos habuit, Aphobetū, & Philocharin. Initio, [h] tertiarū partiū histrionem egit[i], vt erat vocalis: deinde tabellio Senatui fuit: post verò non diu ad rempublicam se contulit: fuitque Athenis Atticis Philippicarum partium studiosus; qua etiam de causa à Demosthene ciuili contentione dissensit. Platonis quoque auditorem, & [k] Antalcidæ discipulum fuisse ferunt: & sunt vtriusque rei indicio Æschinis orationes, cùm verborū granditate, tum grauitate inuentionis. Dionysius verò sophista, cùm fortè in eius orationem, quam aduersus Timarchū habuit, incidisset, lecto proœmij eius hoc principio: *Equidem nulli vnquam aut in iudicio periculum creaui, aut in rationibus exigendis molestus fui:* dixisse fertur: *Vtinam multis sæpe periculum creasses: Vtinam multis molestus fuisses, vt multas id genus orationes nobis reliquisses.* adeò est oratoris huius charactere delectatus.

Est eius oratio tanquā sponte nata, & extemporanea; nō tantā artis, quantam ingenij ipsius admirationem concitans. Etenim cùm grandia omnia in eius orationib. reperias, tum quæ maximè naturæ præstantiā ostendant. In vocibus enim simplex, & candidus, clarus tamen, & in orationū compositione, neq; valde languidus, vt Isocrates, neq; contractus & astrictus, vt Lysias: ipso insuper spiritu ac contentione nihil Demosthene inferior. Schematibus præterea cùm sententiarū, tum verborum ita vsus est, nō tā vt ex arte, quàm pro subiectæ rei ac negotij necessitate, dicere videatur. Quamobrē & simplex atq; inelaborata eius apparet dictio, ac veluti populari orationi, & priuato sermoni maximè coueniens. Non. n. vel in ratiocinationibus, vel in enthymematis multus, nimiūq; coa-

AESCHIN.

a Forte Cæcilius, cuius etiam alias meminit Plut. in vita Demost. & Dionys. Halicarn. epist. ad Pomp. Deliacam autem legem etiam Plutar. Æschini abiudicat lib. de decem Orat.

b Socraticum cognomento, de quo & hic sup. pag. & deind.

c [illegible] Ὅτι ἀδυνάτησαι τὴν κατηγορίαν Εὐβούλου συναγωνιζομένου, &c.

d Emendo, ὃ κατὰ Κτησιφῶντα ἔγραψε Δημοσθένης, vel traiecta voce, ὃ ὑπὲρ Δημοσθένους ἔγραψε Κτησιφῶν.

e Vide Plut. opuscul. 10. orat. in Æsch.

f Vide Plin. Histor. lib. 7. c. 30. & Plin. Secund. lib. 2. ep. 3. & A. Gell. Vide Æsch. [illegible]

g ἱερεία, alibi τελέστρια, quasi Initiatrix: apud Suid.

h Cic. Diuina in Verr. sic reddit τὸν τριταγωνιστοῦντα, qui tamen ad agendum negre. dicebatur, quam qui secundarius esset. Idē Tertiarius quoque dictus legitur.

i Quod ei Demost. exprobrauit orat. de falsa legat.

k Inf. Cod. CCLXIV. & in Plutarchi decem oratoribus Leodamantis auditor dicitur. Suida verò Alcidamantis Eleatæ.

l Causã verò habes apud Laert. lib. 2.

m Inf. Cod. CLVIII.

ἐνθυμήμασι συνεχής τις καὶ λίαν ἐκβεβια-

ÆSCHINES. a Cuius etiam meminit apud Laert. lib. 2. b Inf. Cod. CLVIII.

ctus. Cęterum [a] Æschinem Lysaniæ filium, quem & Socraticum nominant, cum alij plures, tum [b] Phrynichus potissimum, in optimis oratoribus, vt regulam statuit, eiusque orationes post Attici sermonis principes collocat.

LXII.

PRAXAGORÆ ATHENIENSIS *De rebus Constantini Magni libri II.*

LECTI sunt PRAXAGORÆ ATHENIENSIS *de gestis Constantini Magni historiarum libri duo*: quibus narrat Constantini patrem Constantium Britanniæ, & [a] Hispaniæ imperasse; [b] Maximinum Romæ, & cæteræ Italiæ, atque Siciliæ regnum tenuisse: alterum verò Maximinum Græciam, Macedoniam, minorémque Asiam, ac Thraciam occupasse: Diocletianum autem, qui cæteros ætate anteibat, Bithyniam habuisse; Arabiam item, & Africam, atque Ægypti omnem oram, quam Nilus alluit. Igitur Constantinum pater ad Diocletianum Nicomediam erudiendum misit. Aderat tum fortè Maximinus ille, qui inferiori Asiæ imperitabat, & insidias adolescenti tendere animum inducens, ad pugnam cum fero leone ineundam compulit. Ille verò feram superans, occidit, deprehensisque insidiis, ad patrem confugit: quo vita simul & imperio functo, regnum filius excepit.

a Ἱσπανίας hoc loco pro Σικελίας legendum, historia monet. b Maxentium, Maximinum & Licinium Imp. videtur confundere.

Eo potitus, Gallos, & Germanos, gentes finitimas ac barbaras, in potestatem redegit. Cognito dein impotenter ac tyrannicè subditis imperare Maxentium (hic post Maximinum Romæ dominabatur) expeditionem aduersus eum suscepit, pœnas tyrannidis in subditos exacturus. Mox prœlio superior, in fugam tyrannum conuertit. Ille verò fugiens, quem hostibus per dolum interitum machinatus est, ipse reperit, in foueam, quam aliis parauerat, delatus. Huius caput Romani à corpore resectum, hastæque impositum, per vrbem gestabant: & victori Constantino libentes se ac volentes etiam huius regni incolæ dediderunt.

Audito rursum Licinium quoque crudeliter & inhumanè suis abuti, cui pars illa imperij obuenerat, quam Maximinus (is qui Constantino per leonem insidias struxerat) tenuerat, mortemque obierat: non ferens intolerandam ciuibus vim atque iniuriam inferri, copias item contra hunc eduxit, quò tyrannidem legitimo commutaret imperio. Licinius verò, intellecta in se expeditione, metu perculsus, immanitatem texit, humanitatisque speciem præferens, iureiurando etiam se obstrinxit, clementem deinceps subditis futurum, quæque fœdere icto promisisset, integrè seruaturum. Quamobrem bello tunc Imperator abstinuit. Post tamen (vt conquiescere improbitas nequit) violati iurisiurandi reum, atque in omne flagitiorum genus delapsum, ingentibus prœliis oppugnans, Nicomediæ inclusum, obsedit. Hinc supplicis habitu ad Constantinum fugienti, ademptum imperium est, & Constantino magno traditum. sic, quæsito pridem digno Imperatore, sibi tandem ille iam dicta imperia omnia vindicauit. Patrium enim regnum hæreditatis iure adiit, Romanum etiam, euerso [c] Maximino, Græciæ quoq; ac Macedoniæ,

c Immò verius Maxentio, ex historia patet.

σμένος. τὸν μέν τοι Λυσανίου Αἰσχίνην ἄλλοι τε, καὶ Φρύνιχος μᾶλλον, ὃν καὶ Σωκρατικὸν καλοῦσιν, εἰς τοὺς ἀρίστους ἐγκρίνει κανόνα· μετά γε τοὺς πρώτους ἀττικοῦ λόγου, τοὺς ἐκείνου ἀποφαινόμενος λόγους.

ΠΡΑΞΑΓΟΡΟΥ ΑΘΗΝΑΙΟΥ ΤΗΣ κατὰ τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον ἱστορίας βιβλία β΄.

ξβ΄. Praxagora Atheniensis F. de rebus Constantini lib. II.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Πραξαγόρου τοῦ Ἀθηναίου τῆς κατὰ τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον ἱστορίας βιβλία δύο. ἐν οἷς λόγοις διεξεισιν, ὅτι ὁ πατὴρ Κωνσταντίνου Κωνστάντιος βρεττανίας καὶ * Σικελίας ἐβασίλευσε, μαξιμῖνος δὲ τῆς ῥώμης καὶ τῆς ἄλλης Ἰταλίας καὶ Σικελίας. ὁ δὲ ἕτερος Μαξιμῖνος τῆς τε ἑλλάδος καὶ Μακεδονίας καὶ τῆς κάτω ἀσίας καὶ θρᾴκης. Διοκλητιανὸς δὲ, ὃ καὶ τῶν ἄλλων πρεσβύτατος, τῆς τε Βιθυνίας ἦρχε, καὶ τῆς * ἀραβίας, καὶ τῆς λιβύης, καὶ τῆς Αἰγύπτου, ὅσην ὁ νεῖλος ἐπερχόμενος ἄρδει. τὸν οὖν Κωνσταντῖνον ὁ πατὴρ πέμπει * πρὸς Διοκλητιανὸν εἰς Νικομήδειαν παιδευθησόμενον. παρὼν δὲ, φησι, Μαξιμῖνος ὁ τῆς κάτω ἀσίας βασιλεύων, εἰς ἐπιβουλὰς ὥρμησε τοῦ νέου. καὶ πρὸς μάχην λέοντι ἀγρίῳ καθίστησι τὸν νεανίαν. ὁ δὲ τὸ μὲν θηρίον κρατήσας, ἀνεῖλε· τῆς δὲ ἐπιβουλῆς αἰσθόμενος, φεύγει πρὸς τὸν πατέρα· οὗ τὸν βίον λιπόντος, ὁ παῖς ἐκδέχεται τὴν βασιλείαν. ταύτης δὲ ἐπιβὰς, κελτοὺς καὶ γερμανοὺς ἔθνη πρόσοικα καὶ βάρβαρα κατεστρέψατο. ἀσελγῶς δὲ καὶ βαρέως τῶν ὑπηκόων ἄρχειν Μαξέντιον μαθὼν (οὗτος δ' ἄρα ἦν κατὰ Μαξιμῖνον τὴν ἐν ῥώμῃ κατασχὼν κύριος·) ἐστράτευσεν ἐπ' αὐτὸν, δίκας τῆς εἰς τοὺς ἀρχομένους παρανομίας πραττόμενος. καὶ μάχῃ νικήσας, εἰς φυγὴν ἔτρεψε. φεύγων δὲ * ἣν αὐτὸς τοῖς πολεμίοις ἐδολοῤῥάφει μηχανὴν τῆς ἀπωλείας· ταύτην εὕρατο τοῦ βίου καταστροφὴν, τῇ παρ' αὐτοῦ κατασκευασθείσῃ διώρυχι περιπεσών. τὴν μέντοι τούτου κεφαλὴν τινες τῶν ῥωμαίων ἀποτεμόντες, καὶ ξύλῳ ἀρτήσαντες, τὴν πόλιν περιέπλεον. Κωνσταντίνῳ δὲ καὶ ἥδε ἡ βασιλεία προθύμως καὶ χαίρουσα * προσεχώρησεν. ἐπεὶ δὲ καὶ λικίνιον ὠμῶς καὶ ἀπανθρώπως τοῖς ὑπηκόοις ἀποκεχρημένον ἐπυνθάνετο· οὗτος δὲ τῆς μοίρας ἐκείνης ἐβασίλευσεν, ἧς Μαξιμῖνος ὁ τὴν ἐπιβουλὴν Κωνσταντίνῳ διὰ τοῦ λέοντος προσενεγκὼν ἐπεστάτει, αὐτοῦ τὸν βίον λιπόντος· οὐκ ἀνεκτὴν ὁμοφύλων ὕβριν ἀφόρητον· ἐστράτευεν ἐπ' αὐτὸν, * τῆς τυραννίδος αὐτὸν εἰς τὸ βασιλικῶς ἄρχειν μεταστησόμενος. λικίνιος δὲ τὴν τοῦ βασιλέως ἐπιστρατείαν ἀκούσας, καὶ δείσας· ἔκρυπτέ τε τὴν ὠμότητα. καὶ φιλανθρωπίας προσχήματι καὶ ὅρκους ὑπέτεινεν, ἀγαθόν τι ἑαυτὸν τοῖς ὑπὸ χεῖρα παρέξειν, καὶ ἃς ἔθετο σπονδὰς, συντηρεῖν ἀπαραβάτους· διὸ τότε μὲν ὁ βασιλεὺς ἀπέστη τοῦ πολεμεῖν. ὕστερον δὲ, ἐπεὶ κακία ἠρεμεῖν οὐχ οἷά τέ ἐστι, καὶ τῶν ὅρκων ὑπερβεβηκότα, καὶ εἰς πᾶν κακότητος ἐληλακότα, καταπολεμήσας μάχαις καρτεραῖς, καὶ ἐν τῇ νικομηδείᾳ συγκλείσας, ἐπολιόρκει. κἀκεῖθεν ἐν ἱκέτου πρὸς βασιλέα καταφυγόντα σχήματι, κατέλειπεν ἡ βασιλεία. καὶ συνέβη τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον, τῆς μεγάλης ἀρχῆς τὸν ἄξιον ἐπιζητούσης, εἰς ἑαυτὸν τὰς εἰρημένας βασιλείας ἐπισπάσασθαι. τῆς τε γὰρ πατρῴας κληρονόμος ἐγένετο καὶ τῆς ῥωμαίων, καταλύσας Μαξιμῖνον· ἑλλάδος τε καὶ μακεδονίας, καὶ τῆς

* ἴσ. ἱσπανίας.
* al. ἀραβίας.
* al. παρά.
* al. ἣν τοῖς πολεμίοις αὐτὸς ἀπωλείας ἐδολοῤῥάφει μηχανήν.
* al. προσεχώρησεν.
* ἴσ. ἐκ τῆς.

καὶ τῆς κάτω Ἀσίας. καταλύσας τῆς ἀρχῆς τὸν ῥηθέντα Λικίνιον· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλης μοίρας, ἧς ἦρχε Διοκλητιανὸς, ἀνεδήσατο τὸ κράτος. ὁ γὰρ Λικίνιος καὶ ταύτην εἶχεν ὑφ' ἑαυτὸν, Μαξιμίνου πολέμου νόμῳ ἀφελὼν, ὃς Διοκλητιανοῦ διάδοχος ἐγεγόνει. κρατησάμενος οὖν, καὶ μίαν δείξας τὴν σύμπασαν βασιλείαν, κτίζει τὸ Βυζάντιον ἐπώνυμον ἑαυτοῦ. φησὶν οὖν ὁ Πραξαγόρας, καίτοι τὴν θρησκείαν Ἕλλην ὢν, ὅτι πάσῃ ἀρετῇ καὶ καλοκαγαθίᾳ, καὶ παντὶ εὐτυχήματι, πάντας τοὺς πρὸ αὐτοῦ βεβασιλευκότας ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος ἀπεκρύψατο. ἐν οἷς αὐτοῦ καὶ οἱ δύο συμπεραίνονται λόγοι. ἔτος δὲ τῆς ἡλικίας ἦγε δεύτερον καὶ εἰκοστὸν Πραξαγόρας, ὡς αὐτός φησιν, ὅτε ταῦτα συνέγραφε. συνεγράψατο δὲ ὁ αὐτὸς καὶ ἕτερα βιβλία δύο, περὶ τῶν Ἀθήνησι βασιλευσάντων, ἔτος ἄγων ἐννεακαιδέκατον. συνέταξε δὲ καὶ ἕτερα βιβλία ἓξ εἰς τὸν τῶν Μακεδόνων βασιλέα Ἀλέξανδρον, τριακοστὸν πρῶτον ἐλαύνων ἐνιαυτόν. ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφὴς καὶ ἡδὺς, ὀλίγον δὲ τοῦ δέοντος ἀτονώτερος. κέχρηται δὲ καὶ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ.

Byzantium

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΡΗΤΟΡΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΑ ΒΙΒΛΙΑ η.

ξγ'. Procopij Historiarum libri VIII.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Προκοπίου τοῦ ῥήτορος ἱστορικὸν ἐν βιβλίοις ὀκτώ. ἱστορεῖ δὲ τὰ ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ συνενεχθέντα πρός τε Πέρσας Ῥωμαίοις, καὶ πρὸς Βανδήλους καὶ Γότθους, ἃ Βελισάριος στρατηγῶν διεπράξατο μάλιστα. ᾧ καὶ τὰ πολλὰ ὁ ῥήτωρ [a] συνὼν τὴν ἱστορίαν ἐξ αὐτοψίας παρειληφὼς, συνεγράψατο. ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ διέξεισιν ὡς ἀποβιοὺς Ἀρκάδιος ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς Θεοδοσίῳ τῷ παιδὶ Ἰσδιγέρδην τὸν Περσῶν βασιλέα κηδεμόνα κατέλιπεν ἐν ταῖς διαθήκαις. ὁ δὲ ταύτας δεξάμενος, ἐπετρόπευσε τοῦ παιδὸς προφρόνως, καὶ Θεοδοσίῳ τὴν βασιλείαν διεσώσατο. εἶτα Οὐαραράνης τὸν Ἰσδιγέρδην τελευτήσαντα διαδεξάμενος, ἐστράτευσεν ἐπὶ Ῥωμαίους. Ἀνατολίου δὲ τοῦ τῆς ἑῴας στρατηγοῦ παρὰ Θεοδοσίου εἰς Πέρσας ἐπὶ πρεσβείᾳ σταλέντος, Οὐαραράνης ὁ Περσῶν βασιλεὺς τὴν πρεσβείαν δεξάμενος, ὑπέστρεψε σπονδὰς θέμενος. εἶτα Περόζης ὁ Περσῶν βασιλεὺς Ἰσδιγέρδην ἄλλον τὸν Οὐαραράνου παῖδα διαδεξάμενος, ἐπολέμησε πρὸς [b] Οὔννους, ἔθνος οὕτω καλουμένους [c] Ἐφθαλίτας, οὓς καὶ λευκοὺς καλοῦσι: λευκοὶ γάρ εἰσι καὶ οὐκ ἄμορφοι τὰς ὄψεις, οὐδ' ὅμοιοι τοῖς ἄλλοις Οὔννοις. οὔτε γὰρ νομαδικοί εἰσιν, οὔτε ἄγριοι: ἀλλὰ πολιτείᾳ τε νομίμῳ χρῶνται καὶ ὑπὸ σφῶν βασιλεῖ τάττονται. προσοικοῦσι δὲ πρὸς Βορρᾶν ἄνεμον Πέρσαις: διὸ καὶ ὀροθεσίων ἕνεκα ἐπὶ τοὺς Ἐφθαλίτας Περόζης ἐστράτευσεν. ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον δυσχωρίαις περιπεσὼν, ἐκ προνοίας τῶν Ἐφθαλιτῶν, αἰσχρῶς καὶ μόλις σπονδὰς θέμενος ὑπέστρεψε. προσεκύνησε γὰρ ὡς κύριον τὸν βασιλέα τῶν Ἐφθαλιτῶν, καὶ μήποτε ἐπιστρατεύειν διομοσάμενος, ἀπηλλάγη. παρασπονδήσας δὲ ὕστερον, καὶ ἐπιστρατεύσας, ἀκλεῶς ἅμα τῷ παντὶ στρατῷ διεφθάρη, τάφροις τισὶ καὶ διώρυξι περιπεσὼν διεσκευασμένοις· τέταρτον δὲ καὶ εἰκοστὸν τῆς βασιλείας αὐτοῦ ἐλαύνων ἐνιαυτὸν, ἐν ᾧ καὶ τὸν πολυθρύλλητον μάργαρον, ὅνπερ ἐξ ὠτὸς τοῦ δεξιοῦ Περόζης ἀπεκρέμασε, συνέβη ἀφανισθῆναι.

a al. συνών.

b al. Οὔννους.

c i. Λευκοὺς.

PRAXAG.

minorisque Asiæ, exuto, vt diximus, regno Licinio. Verumtamen & alterius partis, cui Diocletianus præfuerat, imperium sibi adiunxit. Nam etiam hanc belli iure Maximino ademptam tenebat, qui Diocletiano successerat, Licinius. Victor itaque, & vnum ex omnibus imperium conflans, mox Byzantium cognominem sibi ciuitatem fecit. Refert autem Praxagoras, tametsi gentium sectæ adhærens, omni virtutum atque honestatis genere, omnique adeò felicitate, omnes omnino qui antecesserint Imperatores, facilè obscuratse Constantinum: quibus & duo ipsius historiarum libri terminantur.

Annos natus erat duos admodum & viginti Praxagoras, vt de se ipse testatur, cùm hæc commentaretur. Scripserat & libris duobus *de regibus Athenarum*, annum agens vndeuicesimum. Composuit quoque *historiarum libros sex de rebus gestis Alexandri Magni Regis Macedonum*, primo & tricesimo ætatis anno. Stylus illi apertus est, ac iucundus; nonnihil tamen æquo languidior. Ionica vero & ipse vsus est dialecto.

PROCOPII RHETORIS *Historiarum libri VIII.*

LXIII.

LEGVNTVR [a] PROCOPII *Rhetoris historiarum libri octo*: Narrat quæ sub Iustiniano Imperatore Romani cum Persis, Vandalis ac Gotthis gesserunt, ductu potissimùm Belissarij, belli Imperatoris: [b] cum quo Rhetor hic diu multúmque familiariter versatus, quæ oculis spectauerat, memoriæ mandauit.

PRIMO itaque libro isthæc commemorat. Arcadius Romanorum Imperator vita functus, Theodosio filio tutorem Isdigerdam regem Persarum testamenti tabulis reliquit. Quibus ille tabulis acceptis, puerum liberaliter eduxit, regnumque illi sartum tectum seruauit. Inde Vararanes, Isdigerda mortuo, succedens, contra Romanos bellum mouit; verùm Anatolio, duce Orientis, ad Persas in legationem à Theodosio misso, Vararanes Persarum rex legatione audita, domum icto fœdere, reuertit. Post hæc Perozes Persarum rex, Isdigerdam alterum, Vararanæ filium excipiens, iis Hunnis bellum intulit, qui [c] Ephthalitæ, & Candidi nominantur: sunt enim albi coloris: vtque egregia specie, sic & cæteris Húnis dissimiles. Neque [d] Numidarum ritu vagantur; vel agrestes sunt; sed ciuilem inter ipsos societatem legibus tuentur, regibusque suis subiiciuntur. Hi ad Boream Persis finitimi sunt; quamobrem etiam finium, terminorúmque causa in Ephthalitas Perozes exercitum duxit: sed Ephthalitarum vafricie, ad iniqua primum loca delatus, ignominiosè; & vix salutem pactus, rediit. Adorans enim, tanquam dominum, Ephthalitarum regem, & nunquam postea bellum se moturum iureiurando confirmans, euasit. Rupto tamen ille postea fœdere, ductisque iterum copiis, fœdè simul cum omni exercitu periit, fossis quibusdam ac puteis ab hoste comparatis haustus, cum quartum & vicesimum regnaret annum; quando & [e] celebratus ille vnio, quem dextera gestabat aure, periit.

a Suid. Illustris cognomentum sibi tribuit, patriàque Cæsaream Palæstinæ. Lege ibi plura.

b Scribam fuisse Belisarij, teste Suid.

c Vide Notas extremas Bt. & inf. cod. LXIV.

d Nomades dicuntur Plin. lib. V. cap. 1. à permutandis pabulis.

e ἐνωτίου αὐτοῦ μαργαρῖτι.

PROCOPII PERSICA.

a *Hoc Scholion alieno loco in exempl. Græco process. editionis collocatum, huc tāquam in suam sedem retraximus.*

a *Margarita*, & margari, & margaridæ *dicuntur. Inuenitur enim* Margarus *hic apud Procopium rhetorem, aliósque classicos scriptores.* Margaridæ *est apud Praxagoram, Ionicum scriptorem, libro secundo historiarum de vita Constantini Magni, & alios item auctores.* Margaritæ *verò frequens est, & à multis vsurpatum.*

Dehinc post Perozen Cabades minimus natu filius, regnum excepit. Is violatarum legum reus factus, in custodiam, cui *Lethes* nomen, ab ipsis Persis missus, vxoris tandem fraude dilapsus, ad Euthalitas confugit: quorum cum ingentem collegisset exercitum, quem in Persas duxit, regnum sine pugna recuperauit: & Blasen Perozi fratrem iam tum pro se regnantem, desertum à suis captúmque, oleo feruenti in oculos misso (sic enim Persis solemne est) excæcauit.

Quæ insuper Pacurium inter Persarum regem, & Arsacen Armeniorum contigerunt, déque magorum consilio Pacurio contra Arsacen dato, nisi fabulosa hæc sunt, scripsit auctor.

Idem ille Cabades Euthalitis ingenti ære obstrictus, ab Anastasio Imper. pecuniam mutuam postulauit. Quam vbi non impetrauit, nulla alia de causa repentina incursione bonam Armeniæ partem vastauit, Amidámque obsedit. Dum verò ab ea, potiundæ spe amissa, recedit, fœdum meretricularum spectaculum iterandæ obsidionis causam præbuit. Ira igitur ac furore percitus Cabades in obsidione perdurans, vrbem vi expugnat, ciuésque seruos esse iubet. Postea tamen plerosque captiuos gratis domum remisit, quos & Anastasius omni est beneuolentiæ genere complexus.

Cognito verò Amidam obsideri, ingentes admodum aduersus Persas Anastasius copias misit, creatis ducibus, Areobindo Orientis duce, qui Olybrij, eius qui paulo ante in Occidente imperauerat, gener erat: Celere item magistro: Patricio quoque Phryge; & Hypatio cognato patruele. Ad quatuor autem hosce duces accesserunt & Iustinus, qui Anastasij imperium excepit, aliique plurimi bello præstantes viri. Exercitum tantum nunquam à Romanis in Persas missum ferunt. At dum moram cunctando nectunt, capta ciuitas est. neque simul omnes cum Cabade, conserta manu, confixerunt; sed seorsim singuli turpiter victi, multis suorum desideratis, discesserunt. Tandem tamen, ductis ad Amidam copiis, vrbem cinxerunt, diúque hærentes Romani, Persas inclusos, & rerum inopia laborantes, ad septem annorum inducias compulerunt, auctoribus Celere Romano, & Aspeuede Persa.

Taurus Cilicum mons per Cappadocas primum, & Armenios sese extendit, ac terram, quos vocant, Persarmeniorum; dehinc per Albanos porrigitur, & Iberos, & quascunque alias sui iuris gentes, quæ Persis dicto audientes, iis in locis habitant. Prætergresso verò Iberorum fines, semita quædam occurrit angustissima, stadiis ferè b sexaginta producta, quæ in abruptum quendam penitusque inuium desinit locum: vbi neque transitus apparet vllus, præterquam porta tanquam manu constructa, ibidem à natura constituta, quæ c *Caspia* anti-

b al. quinquaginta.

c *De Caspiis portis Geographi videndi, & Q. Curt. Arrianus, &c.*

Ὅτι οἱ μάργαροι, καὶ μαργαρῖται λέγονται καὶ μαργαρίδαι. εὕρηται γὰρ ὁ μάργαρος παρά τε Προκοπίῳ τῷ ῥήτορι, καὶ ἄλλοις τε ἀξιολόγοις. τὸ δὲ μαργαρίδαι παρά τε Πραξαγόρᾳ, ἰωνίζοντι ἐν τῇ περὶ τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον δευτέρᾳ ἱστορίᾳ, καὶ παρ' ἄλλοις. οἱ δὲ μαργαρῖται, συνήθης καὶ πολὺ ἐν τῇ χρήσει. εἶτα μετὰ Περόζην ὁ νεώτατος υἱὸς Καβάδης ὡς ἐβασίλευσεν. ὅπως δὲ παρανομῶν εἰς τὸ τῆς λήθης φρούριον ὑπ' αὐτῶν Περσῶν ἐνεθέθη: ὅπως τε λαθὼν διὰ τῆς γυναικὸς εἰς τοὺς Ἐφθαλίτας ἀπέδρα: καὶ ὅπως ἐκεῖσε κηδεύσας, στρατῷ μεγάλῳ Ἐφθαλιτῶν ἐπὶ Πέρσας ἐλάσας, ἀμαχητὶ τὴν ἀρχὴν ἀνεκτήσατο: καὶ Βλάσην τὸν Περόζου ἀδελφὸν ἀντ' αὐτοῦ βασιλεύσαντα, ἔρημον λαβὼν τῶν ἀμυνομένων ἐξετύφλωσε, ζέον ἔλαιον τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀνεῳγμένοις ἐπεγχέας· τρόπῳ γὰρ τῷδε Πέρσαι τυφλοῦσιν. * τά τε περὶ Πακουρίου τοῦ Περσῶν βασιλέως, καὶ Ἀρσάκου Ἀρμενίων, ὅ τε τῶν ἐπαοιδῶν ὑποθήκης κατὰ Ἀρσάκου τῷ Πακουρίῳ γεγενημένης, εἰ μὴ μῦθος ταῦτα, συνέθετο.

* al. τάτε.

Ὅτι Καβάδης ὁ προειρημένος ὀφλὼν Ἐφθαλίταις χρήματα, Ἀναστάσιον βασιλέα ᾐτεῖτο * οἱ δανεῖσαι. τοῦ δὲ μὴ δόντος: ἄνευ ἄλλης αἰτίας ἄφνω πολλὰ τῆς Ἀρμενίας κατέδραμε, καὶ Ἀμίδαν ἐπολιόρκει, ἀπορήσας δέ, ἀνεχώρει. ἀναχωροῦντι δὲ ἡ τῶν ἑταιρίδων γυναικῶν αἰσχροσχημοσύνη αἰτία τῆς ὑποστροφῆς κατέστη: καὶ πολιορκήσας θυμῷ καὶ ὀργῇ ὁ Καβάδης, τήν τε πόλιν κατὰ κράτος εἷλε, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ἠνδραποδίσατο. ὕστερον δὲ πολλοὺς τῶν αἰχμαλώτων ἀφῆκε προῖκα, οὓς καὶ Ἀναστάσιος ἐς τὰ μάλιστα ἐφιλοφρονήσατο.

* al. ᾐτεῖτο οἱ δανεῖσαι.

Ὅτι πολιορκουμένην Ἀμίδαν μαθὼν Ἀναστάσιος, στράτευμα τὸ πλῆθος λίαν κατὰ Περσῶν ἔστειλε, στρατηγοὺς ἐπιστήσας Ἀρεόβινδόν τε τὸν ἑῴας στρατηγόν, ὃς ἦν Ὀλυβρίου κηδεστής, τοῦ μικρῷ πρόσθεν τῆς ἑσπέρας βασιλεύσαντος: Κέλερά τε τὸν μάγιστρον, Πατρίκιόν τε τὸν Φρύγα, καὶ Ὑπάτιον τὸν οἰκεῖον ἀδελφιδοῦν. οὗτοι μὲν ἦν στρατηγοὶ τέσσαρες. συνῆν δὲ αὐτοῖς καὶ Ἰουστῖνος ὁ μετὰ Ἀναστάσιον βασιλεύς, ἄλλοι τε πολλοὶ καὶ ἀγαθοὶ τὰ πολέμια. στράτευμα γὰρ τοιοῦτον οὔποτε ἐπὶ Πέρσας Ῥωμαίοις φασὶ ξυστῆναι. ἀλλ' ὑστερησάντων, ἡ πόλις ἑάλω. καὶ οὐχ ἅμα Καβάδῃ πολεμήσαντες, ἀλλὰ χωρὶς ἕκαστοι, ἀκλεῶς ἀπηλλάγησαν, πολλοὺς τῶν οἰκείων ἀποβαλόντες. ὕστερον δὲ ἐς Ἀμίδαν ἀφικόμενοι, ἐπολιόρκουν τὴν πόλιν. χρονοτριβούντων δέ, οἱ ἐντὸς Πέρσαι, ἤδη δὲ καὶ ἀπορούμενοι, ἐς σπονδὰς Ῥωμαίοις ἔτεσιν ἑπτὰ συνέβησαν· Κέλερος μὲν ὑπὲρ Ῥωμαίων, Ἀσπεβέδου καὶ αὐτοῦ Περσῶν αὐτὰς ποιησαμένων.

* Ὅτι τὸ Κιλίκων ὄρος ὁ Ταῦρος ἀμείβει μὲν τὰ πρῶτα Καππαδόκας καὶ Ἀρμενίους καὶ τῆς * Περσαρμενίων γῆς: εἶτα Ἀλβανοὺς καὶ Ἴβηρας, καὶ ὅσα ἄλλα αὐτόνομα ἔθνη καὶ Πέρσαις κατήκοα ταύτῃ ᾤκηνται. ὑπερβαίνοντι δὲ τοὺς Ἰβήρων ὅρους, ἀτραπός ἐστιν ἐν στενοχωρίᾳ πολλῇ ἐπὶ σταδίους * ξ΄ ἐξικνουμένη. αὕτη τε ἡ ἀτραπὸς ἐς ἀπότομόν τινα καὶ ὅλως ἄβατον τελευτᾷ χῶρον. δίοδος γὰρ οὐδεμία φαίνεται, πλήν γε δὴ ὅτι ὥσπερ τινὰ χειροποίητον πυλίδα ἐνταῦθα ἡ φύσις ἐξεῦρεν, ἡ Κασπία ἐκ παλαιοῦ

* al. Περσαρ-

* al. πεντήκοντα.

πυλαία ἐκλήθη. τὸ δὲ ἐνθένδε πεδία τέ ἐστιν ἱππήλατα, καὶ ὕδασιν πολλῶν ἀπέχρως ἔμπλεα. καὶ χώρα πολλὴ ἱπποβοτός τε καὶ ἄλλως ὑπτία. οὗ δὴ τὰ οὔννων ἔθνη σχεδόν τι πάντα ἵδρυται ἄχρι εἰς τὴν μαιῶτιν διήκοντα λίμνην. οὗτοι δὴ ἢν μὲν διὰ τῆς πύλης, ἧς ἄρτι ἐμνήσθην, ἴωσιν ἐς τὰ περσῶν καὶ ῥωμαίων ἤθη, ἀκραιφνέσι τοῖς ἵπποις ἴενται. μόνοις γὰρ τοῖς εἰρημένοις * ἑξήκοντα σταδίοις τῆς δυσχωρείας ταλαιπωροῦνται, οὔπερ εἰς τοὺς ἰβηρίας ὅρους, ὥσπερ ἐῤῥήθη, διήκουσιν· ἐπ' ἄλλας δὲ τινας ἐξόδους ἰόντες, πόνῳ τε πολλῷ καὶ μόλις εἰς τὰ Περσῶν καὶ ῥωμαίων ἤθη παραγίνονται. ὅπερ ἐπεὶ δὴ ὁ φιλίππου Ἀλέξανδρος κατενόησε: πύλας τε ἐν χώρῳ τῷ εἰρημένῳ ἐτεκτήνατο, καὶ φυλακτήριον κατεστήσατο. τοῦτο ἐν ταῖς Ἀναστασίου ἡμέραις, Αμβαζούκης κατεῖχεν, οὖννος μὲν τὸ γένος, ῥωμαίοις δὲ καὶ Ἀναστασίῳ φίλος, ὃς καὶ ἐνεχείριζεν Ἀναστασίῳ τὰς πύλας. ὁ δὲ τὴν μὲν προθυμίας ἀπεδέχετο, οὐκ ἀπεδέχετο δὲ τὴν φροντίδα. Καβάδης δὲ, τελευτήσαντος Αμβαζούκου, ἐβιάσατο τοὺς παῖδας, καὶ τὰς πύλας εἶχεν. Ἀναστάσιος δὲ ἐπεὶ αἱ πρὸς Καβάδην ἐγένοντο σπονδαὶ, πόλιν ἐδείματο ἐν χωρίῳ Δάῤῥας καὶ * Ἀιχοῦ, περσῶν οὐκ ἐθελόντων: καὶ ἑτέραν πόλιν ἐν ἀρμενίοις, ἐγγυτάτω τῶν περσαρμενίας ὁρίων, ἥτις πρὶν ἐκαλεῖτο Θεοδοσιούπολις: ἀπὸ Θεοδοσίου πόλεως αὐτῇ ἀξίωμα ἐπὶ κώμης περιθεμένου.

Ὅτι Ἀναστασίου τελευτήσαντος, καίτοι πολλῶν ὄντων τῶν πρὸς γένος ἀξίων τῆς βασιλείας: πάντων ταύτης ἀπεληλαμένων, Ἰουστῖνος τὴν ἀρχὴν διεδέξατο. πρὸς ὃν Καβάδης, χοσρόῃ τῷ νεωτάτῳ παιδὶ τὴν βασιλείαν μέλλων καταλιπεῖν ἀσφαλῶς, γράμματα ἔγραψεν, υἱοποιηθῆναι αὐτῷ τὸν χοσρόην αἰτούμενος. Ἰουστῖνος δὲ * προχαρῶς ἐδέξατο τὴν αἴτησιν. ἀλλάγε δὴ καὶ Ἰουστινιανὸς ὁ ἀνεψιὸς ἤδη ἐπίδοξος ὢν τὴν βασιλείαν * ἐκδέξασθαι: ἀλλὰ Πρόκλου τοῦ κοιαίστωρος ταῖς συμβουλαῖς μετέμελε τὰ δόξαντα, καὶ χοσρόης ἐσποιητὸς υἱὸς Ἰουστίνου οὐκ ἐγένετο. τὸν γὰρ υἱὸν ἔφασκε καὶ κληρονόμον εἶναι τῆς πατρῴας ἀρχῆς, νόμιμον. ἐπὶ δὲ τοὺς περὶ χοσρόην λόγους καὶ τὴν εἰρήνην, Περσῶν μὲν Σεόσης, ὁ Καβάδην σώσας πάλαι, καὶ Βεώδης ἐστάλησαν: ῥωμαίων δὲ ῥουφῖνος καὶ Ὑπάτιος. καὶ Βεώδης μὲν Σεόσην Πέρσαις ἐνδιαβαλὼν, ἀναιρεθῆναι πεποίηκε: Ῥουφῖνος δὲ Ὑπάτιον εἰς βασιλέα διαβαλὼν παραλυθῆναι τῆς ἀρχῆς παρεσκεύασεν.

Ὅτι μεταξὺ βοσπόρου καὶ χερσῶνος, αἳ διέχουσιν ἀλλήλων ὁδὸν ἡμερῶν εἴκοσι, τὰ ἐν μέσῳ * οὐννικὰ ἔθνη αὐτόνομα ὄντα πρότερον, Ἰουστίνῳ κατήκοα γέγονεν. ἡ δὲ Χερσῶν ἐσχάτη τῆς ῥωμαϊκῆς ὑποχειρίας. προσεχώρησαν δὲ καὶ ἴβηρες Ἰουστίνῳ ἅμα Γουργένει τῷ σφῶν ἡγεμόνι, ὑπὸ περσῶν ταλαιπωρούμενοι: καὶ ὑπὲρ αὐτῶν ῥωμαίοις καὶ πέρσαις ἠρέθη πόλεμος.

Ὅτι ἔτι ζῶν Ἰουστῖνος, Ἰουστινιανὸν κοινωνὸν τῆς βασιλείας ἐποιήσατο. τελευτήσαντος δὲ τοῦ θείου, ἐς μόνον Ἰουστινιανὸν τὰ τῆς ἀρχῆς περιελήλυθε. Βελισάριος δὲ καὶ * Σίλας δορυφόρω ἤστην, Ἰουστινιανοῦ ἔτι στρατηγοῦντος. ὑπὸ δὲ Ἰουστίνου τῶν ἐν Δάρας καταλόγων Βελισάριος ἄρχων κατέστη

quitus dicta. Vltra eam portam campi sunt equitationi accōmodi, & natiuis aquis referti, ac regio multa equis pascendis, & plana: vbi Hunnorum ferè gentes omnes habitant, vsque ad Mæotidem pertinentes paludem. Hi si quando per Caspiam portam (cuius modo memini) in Persarum & Romanorum [a] regionem tendunt, integris equis quàm incitatissimo cursu feruntur. Nam sexaginta his duntaxat, quæ diximus, stadiis cum loci difficultate conflictantur, quotquot ad Iberiæ fines penetrare volunt: cum tamen per alios quosdam exitus profecti, magno labore ægrè aliquando in Persarum ac Romanorum [b] oram perueniant. Quod vbi Alexander Philippi filius animaduertit, portas in dicto loco exædificauit: præsidióque ibidem relicto, muniuit. Id munimentum Anastasij Imperatoris temporibus Ambazuces tenuit, domo Hunnus, Romanorum & Anastasij amicus, qui & portas illas eidem principi tradidit. Ille beneuolentiam quidem suscepit, at loci curam non item. Itaque Cabades, mortuo Ambazuce, deiectis per vim eius liberis, portas occupauit.

Anastasius, pactis cum Cabade induciis, vrbem [*de suo nomine*] Persis repugnantibus, ædificauit in regione Daras & Anchu: alteram item in Armenia, proximè ad Persarmeniæ fines, quæ prius Theodosiopolis dicta, quòd Theodosius Imp. vrbis dignitatem ignobili vico attribuisset.

Anastasio vita functo, quamuis multi generis claritate imperio digni reperirentur, ceteris repulsam passis, Iustinus succedit: ad quem Cabades, quò filio natu minimo Chosroæ regnum tutò relinqueret; literas dedit, adoptari ab ipso Chosroën postulans. Iustinus postulantis votum libenter accepit, vt & Iustinianus sororis eius filius, qui regni heres sperabatur. Sed Procli quæstoris consiliis sententiam mutarunt, neque à Iustino Chosroes est adoptatus. Legibus enim filios bonorum patris successores, suósque hæredes exsistere aiebat. Hinc pro Chosroë & pace, à Persis Seoses, qui Cabaden pridem seruarat, & Beodes, à Romanis verò Rufinus, & Hypatius, legati missi. Et Beodes quidem Seosem apud Persas calumniatus, vita priuandum curauit. Rufinus verò Hypatium apud Imperatorem insimulando, magistratu deiecit.

Quod inter Bosporum & Chersonem dierum viginti medium interiacet spatium, Hunni incolunt: qui suis olim legibus degentes, in Iustini nuper postatem venerunt: vt iam Cherson Romani terminus imperij esset. Accesserunt & Iberi Iustino Imper. vna cum [d] Gurgogene eorum duce, à Persis malè tractati. Qua de causa Romanos inter & Persas bellum exarsit.

Viuens etiamnum Iustinus in societatem imperij adsciuit Iustinianum, qui mortuo auunculo, solus imperio potitus est. Belisarius & [c] Sitas prætoriani milites fuerunt, quo tempore Iustinianus copias ducebat; à Iustino verò militibus in Daras præfectus Belissarius datus est;

Hunni.

* al. τ.

Ambazuces. Hunnus.

* al. Ἀιχοῦ.

* προχαρῶς.

* ἀναδέξασθαι.

* al. ὑπήκοα.

* al. Σίττας & Σίττας.

a Al. re-

b Al.

a Aliter Mebodes, in Procopio, Raphaële Volaterrano interprete.

d Gurgenes in Procopio Volaterrani.

c aliter Sittas.

PROCOPII PERSICA.

cùm & Procopius hic scriptor à consiliis illi additus. Imperante post solo Iustiniano, dux Orientis creatus Belisarius in Persas mouere iussus est. Cabades Perozen genere Persam, dignitate Meranem, exercitui suo præfecit. Cùm autem vterque exercitum circa Daras haberet, Belisario Perozes denuntiauit, paratum sibi in vrbe balneum haberet: lauare enim postero die velle. Quamobrem Romani ad pugnam fortiter se compararunt. In acie deinde vtriusque exercitu constituto, Andreas quidam Byzantius, [a] gymnasticis exercitationibus, atque palæstræ Byzantij præfectus (qui & Buzæ, militum cum Belisario tribuno, domesticus habebat, Buzæ corpus in balneo curare solitus) cum ad singulare certamen prouocatum esset, ignotus omnibus, bis depugnando victor decessit, cœptúmque prælium finierunt. Post iterum commisso inter eos prælio, Romani longè superiores euaserunt, cum ingenti Persarum clade. Quo factum est, vt cum Romanis exinde iusto prælio dimicare detrectarint, incursiones tamen vtrinque factæ.

Cabades alterum in Armeniam Romanis subditam exercitum misit, qui ex Persarmenis, & [b] Saunitis, & [c] Sabêris constabat. His Mermeroes copiis profectus. Dorotheus verò Armeniæ dux, & Sitas, qui & toti huic Romano exercitui præfuit, manu cum hoste conserta, pauci maiores longè copias superarunt: vnde & domum Persæ fugerunt. Hac occasione Romani cum alia Persicæ regionis occuparunt loca, tum Pharangium, quod vocant, ceperunt, vnde aurum Persæ effodientes Regi pendunt. Zani vero, Sanni antiquitus appellati, liberi, & latronum ritu vicina populantes loca, Sitta duce victi, in ius nostrum, ditionémque concedentes, Christiani facti sunt, & Romanis parent, vt etiam in horum castris vna permixti militarint.

Cabades, amisso vtroque exercitu, animi pendebat. Sed Alemundarus Persicorum Saracenorum Rex, vir bello acer ac strenuus, res Romanorum [d] valde infregit, annis quinquaginta. Hic Cabadi suggessit, Antiochiam præsidio nudatam, finitimaque inuaderet. Belisarius, re cognita, quam maturrimè occurrit, eductis Isaurorum copiis, & Aretha Romanarum partium Saracenorum Rege, qui suam ipse gentem ductabat. Alamundarus vero, & Azarethes metu perculsus, retro domum se recepit. Et Belisarius pone sequebatur, non tam cum hoste manus conserere cupidus, quam vt eum insequi se fingeret: donec multis vulgi conuitiis, primum quidem clam, deinde etiam palam lacessitus, inuitus ad pugnam descendit. Cadentibus initio multis vtrinque, ac cæsis, anceps diu pugna fuit: versis dehinc in fugam Arethæ copiis, atque Isauris, à Persis summa virtute pugnantibus, victoria stetit: vt nisi ex equo ad pedes Belisarius desiluisset, ac reliquis sese adiungendo auxilium attulisset, debellatum eo die esset, cæsique ad vnum omnes internecione fuissent. Attamen Azarethes Persarum dux, domum ad Cabaden reuersus, victoriæ fructum non

[a] παιδοτρίβην, magister exercitii, apud Vet. Trans.
[b] al. Saunitis.
[c] Ita quoque Nonni vocati sunt.
[d] ἓξ καὶ ἑκατ.

ὅτι καὶ Προκόπιος ὁ συγγραφεὺς, σύμβουλος αὐτοῦ ᾑρέθη. μοναρχήσαντος δὲ Ἰουστινιανοῦ: Βελισάριος τῆς ἕω στρατηγὸς καταστὰς, ἐπὶ Πέρσας στρατεύειν ἐπετάττετο. Καβάδης δὲ Περόζην ἄνδρα Πέρσην, μιρράνην δὲ τὸ ἀξίωμα, τοῦ οἰκείου στρατοῦ ἡγεμόνα κατεστήσατο: καὶ ἀμφω τὰ στρατεύματα περὶ Δάρας ἐστρατοπεδεύσαντο. καὶ Περόζης Βελισαρίῳ ἐδήλου ἐν παρασκευῇ τὸ ἐν πόλει βαλανεῖον ἔχειν: βούλεσθαι γὰρ αὐτὸν λούσασθαι τῇ ὑστεραίᾳ ἔφη. διὸ δὴ ῥωμαῖοι τὰ ἐς τὴν συμβολὴν καρτερῶς [a] ἐξηρτύοντο. παρατάξεως δὲ γινομένης ἑκατέρου στρατεύματος, ἀνδρέας τις Βυζάντιος παιδοτρίβης, καὶ παλαίστρας ἐν Βυζαντίῳ προεστηκὼς, ὃ δὴ καὶ ἐν τοῖς τοῦ Βούζου τοῦ συστρατηγοῦντος Βελισαρίῳ οἰκείοις ἐτύγχανεν, ἅτε τοῦ Βούζου σώματος ἐν βαλανείῳ ἐπιμελούμενος. οὗτος προσκλήσεως ἐς μονομαχίαν γεγενημένης, λαθὼν ἅπαντας, δεύτερον μονομαχήσας, ἐνίκησε. καὶ ἀρξαμένου τοῦ πολέμου, διελύθησαν. ὕστερον δὲ πάλιν συστάντος αὖθις πολέμου, πολλῷ καθυπέρτεροι ῥωμαῖοι ἐγένοντο, καὶ περσῶν [b] πολὺς ἐρρύη φόνος. καὶ ἀπ' αὐτοῦ οὐκ ἐπιθυμοῦν ἐκ τοῦ εὐθέος μάχην διενεγκεῖν ῥωμαίοις. ἔφοδοι δὲ ἐξ ἐπιδρομῆς ἀμφοτέροις ἐγίνοντο.

Ὅτι Καβάδης ἄλλο στράτευμα ἐς ἀρμενίαν τὴν ῥωμαίοις κατήκοον ἔπεμψεν, ὃ δὴ στράτευμα περσαρμενίων, καὶ [c] σαυνιτῶν, καὶ σαβείρων ἦν. τούτῳ τῷ στρατῷ [d] μαρμερόης ἡγεῖτο. Δωρόθεος δὲ ὁ Ἀρμενίας στρατηγὸς καὶ [e] Σίττας, ὃς παντὸς ἐφειστήκει τοῦδε τοῦ ῥωμαϊκοῦ στρατεύματος, συμβαλόντες τοῖς πολεμίοις ὀλίγοι πολὺ πλειόνων ἐκράτησαν. ἐξ οὗ δὴ καὶ ἐπ' οἴκου τῇ διὰ Πέρσαι ἀνεχώρησαν. τότε καὶ ἄλλα μὲν περσικὰ χωρία ῥωμαῖοι κατέσχον: κατέσχον δὲ καὶ τὸ Φαράγγιον καλούμενον. ὅθεν δὴ καὶ τὸν χρυσὸν Πέρσαι ὀρύσσοντες, βασιλεῖ φέρουσι. καὶ τζάνοι δὲ οἱ πάλαι σάνοι καλούμενοι, αὐτόνομοι ὄντες, καὶ λῃστρικώτερον τοῖς πλησιοχώροις καταζῶντες, ὑπὸ Σίττα καταστρατηγηθέντες εἰς τὸ ἡμέτερόν τε μεταβληθέντες, χριστιανοὶ γεγόνασι καὶ κατήκοοι ῥωμαίοις: ὡς καὶ ἐς λόγους στρατοῦ ῥωμαϊκοῦ καταταττέσθαι.

Ὅτι Καβάδης, ἀμφοτέρων τῶν στρατευμάτων αὐτοῦ ἡττηθέντων, ἐν ἀπορίᾳ ἦν. ἀλαμούνδαρος δὲ ὁ τῶν παρὰ πέρσαις σαρακηνῶν βασιλεὺς, ἀνὴρ ὢν δεινὸς τὰ πολέμια καὶ δραστήριος, ἐς γόνυ τὰ ῥωμαίων ἔκλινε πράγματα, ἔτεσι πεντήκοντα. οὗτος ὑποτίθεται Καβάδῃ ἐς ἀντιόχειαν τότε ἀφύλακτον οὖσαν καὶ τὰ ταύτης χωρία ἐσβαλεῖν. γνοὺς δὲ Βελισάριος κατὰ τάχος ὑπηντίαζε, στράτευμα ἰσαύρων, καὶ ἀρέθαν τὸν τῶν παρὰ ῥωμαίοις σαρακηνῶν βασιλέα, ἅμα τῷ οἰκείῳ συνεπαγόμενος λαῷ. ἀλαμούνδαρος δὲ καὶ Ἀζαρέθης ἐρρωδήσας, ἐπ' οἴκου ἀπεχώρει: καὶ Βελισάριος εἵπετο. οὐ τοὺς χεῖρας ἐλθεῖν προαιρούμενος, τὴν δίωξιν δὲ σχηματιζόμενος (ἀλλὰ τό γε πλῆθος ἐλοιδορεῖτο αὐτοῦ, πρῶτον μὲν ὑπολαθὸν, εἰς τὸ ἐμφανὲς, ἐπεὶ ἀφανῶς ὠνείδιζον) ἄκων συγκροτεῖ τὸν πόλεμον. καὶ τὰ μὲν πρῶτα πιπτόντων ἑκατέρωθεν, ἀγχώμαλος ἡ μάχη ἐγένετο. ἔπειτα δὲ φυγόντος τοῦ περὶ Ἀρέθαν λαοῦ, καὶ τῶν Ἰσαύρων: ἐνίκων Πέρσαι κατακράτος. καὶ εἰ μὴ ἀπὸ τοῦ ἵππου καταβὰς Βελισάριος τοῖς καταλελειμμένοις συνετάττετο καὶ ἠμύνετο, ἅπαντες ἂν διεφθάρησαν. ἀζαρέθης μέντοι ὁ περσῶν στρατηγὸς ὑποστρέψας εἰς Καβάδην, οὐκ ἀπώνατο τῆς νίκης

Procopius.
[a] al. ἐξήρτυον.
[b] φόνιοι.
[c] σκηνιτῶν.
[d] μαρμαρίτης. [e] Σίττας.
Alamundarus rex Saracenorum.

νίκης. πολλοὺς γὰρ ἦν καὶ αὐτὸς ἀποβαλὼν ἐν τῇ μάχῃ, εἰ καὶ πολὺ πλείους τῶν * ἀντιπάλων διεφθαρκότας, διὸ ἐν τοῖς ἀτίμοις ἐτέλει.

* ἀντιμάχων.

Ὅτι Βελισάριον ὁ βασιλεὺς εἰς Βυζάντιον μετακαλεσάμενος, ἐφ' ᾧ ἐπὶ βανδήλους στρατεῦσαι, * Σίτταν φύλακα τῆς ἕω ἀπέστειλεν: ἐν ᾧ καὶ πέρσαι κατὰ ῥωμαίων εἰσβάλλουσι, καὶ Καβάδου τελευτήσαντος, ὁ παῖς χοσρόης τὴν βασιλείαν * ἐκδέχεται. ῥουφῖνος δὲ καὶ ἀλέξανδρος, καὶ θωμᾶς σὺν Ἑρμογένει παρὰ χοσρόην παραγίνονται ἐπὶ πρεσβείαν. οἷς τὴν εἰρήνην ἀπέραντον [a] εἶναι ἔφη θέσθαι, δέκα καὶ ἑκατὸν κεντηναρίοις. ἀλλὰ τότε μὲν ἄπρακτοι διελύθησαν· ὕστερον δὲ τὴν ἀπέραντον εἰρήνην ἐσπείσαντο, ἕκτον ἤδη ἔτος τὴν βασιλείαν Ἰουστινιανοῦ ἔχοντος. καὶ ῥωμαῖοι μὲν τά τε χρήματα, καὶ τὸ φαράγγιον, καὶ βῶλον τὸ φρούριον, πέρσαις παρέδοσαν. πέρσαι δὲ ῥωμαίοις τά τε λαζικῆς φρούρια καὶ Δαγάρην, ἄνδρα ἀγαθὸν τὰ πολέμια: ἀντ' αὐτοῦ δὲ καὶ ἕτερον κεκοσμημένον οὐκ ἀφανῆ ἄνδρα. εὐθὺς μέν τοι ἑκατέρῳ βασιλεῖ ἐπιβουλὴν ξυνενεχθῆναι γενέσθαι πρὸς τῶν ὑπηκόων. καὶ χοσρόην μὲν, ἅτε θορυβώδη καὶ ἄτακτον, ὁ περσῶν μισήσας * λεὼς, καβάδην τὸν ζάμου τοῦ ἀδελφοῦ παῖδα, βασιλέα σφίσιν ἐβουλεύσαντο στήσασθαι. ἀλλὰ γνοὺς ὁ χοσρόης, * ζάμην τε τὸν ἀδελφὸν καὶ τοὺς ἄλλους ἀδελφοὺς, ἅμα τοῖς μετασχοῦσι τῆς βουλῆς, ἀνελὼν, τὴν στάσιν ἔπαυσε. Καβάδης δὲ ὁ * ζάμου, κομιδῇ νέος ὢν, φρονήσει χαναράγγου τοῦ ἀδέργου * δουνάντου, διέφυγε τὸν θάνατον· καὶ ὁ χαναράγγης διὰ τοῦτο ὕστερον ὑπὸ χοσρόου ἀνῄρηται. Ἰουστινιανῷ δὲ ὁ δῆμος ἐπιβουλεύων, Ὑπάτιον ἄκοντα τὸν Ἀναστασίου τοῦ βεβασιλευκότος ἀδελφιδοῦν, βασιλέα σφῶν ἀνηγόρευσεν, ἀρξάμενοι τῆς * ἐπιβουλῆς καὶ τῆς στάσεως, ἀπὸ τῆς ἐν τοῖς ἱπποδρομίοις ἔριδος. βασιλεὺς δὲ Ἰουστινιανὸς, βελισαρίῳ τε καὶ μουνδῷ τοῖς στρατηγοῖς χρώμενος, τόν τε Ὑπάτιον καθεῖλε, καὶ πολλοὺς τῶν στασιωτῶν ἀνεῖλεν. ἄχρι καὶ ἐς τρεῖς μυριάδας τοῦ ἀναιρεθέντος λαοῦ συντελοῦντες. συμπαρῆσαν δὲ τῷ βασιλεῖ βοραΐδης καὶ Ἰοῦστος, οἱ αὐτοῦ ἀνεψιοί. ἐν αὐτῷ δὲ τῷ λόγῳ περὶ τριβωνιανοῦ, τοῦ ἐκ παμφυλίας ἕλκοντος τὸ γένος, διεξεισιν, ὃς τὴν τοῦ * κοιαίστωρος διεῖπεν ἀρχήν: περί τε τῆς φιλοχρηματίας καὶ τῆς ἄλλης αἱμυλίας: καὶ περὶ Ἰωάννου τοῦ ἐπάρχου τοῦ ἐκ καππαδόκων, τῆς τε πανουργίας καὶ ἀπληστίας καὶ μέθης, καὶ τῆς ἄλλης κακότητος. ὅπως τε ἀντωνίνα ἡ τοῦ βελισαρίου γυνὴ δι' εὐφημίας τῆς αὐτοῦ θυγατρὸς φρεναπατήσασα Ἰωάννην ἐπίβουλον ἔδειξε βασιλέως. ὅπως τε ὕστερον, Εὐσεβίου τοῦ ἐπισκόπου κυζίκου ἐξ ἐπιβουλῆς ἀναιρεθέντος, συνεργὸς ὑπονοηθεὶς τῆς μάστιγας, ᾐκίσθη τὸ σῶμα, καὶ ἀνηλεῶς ἐξορίᾳ πικρᾷ καὶ τελευταίᾳ παρεδόθη.

* Σίτταν.
* ἐνδέχεται.
* λαός.
* ζάμην.
* ζαμ.
* Δουβάντου.
* δι. βουλ.
* κοιαίστορος.

Ὅτι ἐν τῷ δευτέρῳ λόγῳ διέξεισιν, ὅπως τε χοσρόην μάλιστα λῦσαι τὰς σπονδὰς, διὰ τὴν ῥωμαίων κατὰ λιβύην ἐπικράτειαν, φθόνῳ γὰρ ἐβάλλετο· ὁ Οὐίττιγις ὁ τῶν γότθων βασιλεὺς διά τινων λιγύρων κοινολογησάμενος, μᾶλλον ἐπαξύνειν· εἶτα καὶ Βασάκης. ὅτι ἅμα τῶν ἀρμενίων ἀποστάντων μὲν τῶν ῥωμαίων, καὶ Σίτταν τὸν στρατηγὸν ἐν μάχῃ ἀνελόντων, πέρσαις δὲ προσχωρησάντων, τὰς ἀπεράντους καλουμένας σπονδὰς λύσας χοσρόης, πολεμεῖν ἔγνω.

tulit. Suorum enim multos in prœlio amiserat, licet aduersariorum plures cecidissent. Quamobrem inhonoratis adnumeratus est.

Euocat Constantinopolim Iustinianus Imper. Belisarium, vt inde in Vandalos expeditionem suscipiat: Orientique custodem Sitam imposuit. Hisce temporibus & Persæ cum Romanis concurrerunt, & Cabade mortuo, filius Chosroës regni habenas suscepit. Missi ergo ad eum legati, Rufinus, Alexander, Thomas, & Hermogenes: quibus pacem velle se facere dixit [a] perpetuam, centenariorum nimirum centum & decem. Verum re tum infecta discesserunt: nec nisi postea constituta pactáque pax illa est perpetua, imperante [b] sextum iam annum Iustiniano. Per eam Romani pecunias, Pharangium, & Bolum arcem Persis reddiderunt, etsi vicissim Romanis Laziorum in finibus oppida, & Dagarem, virum bello strenuum (tradito pro eo & altero non ignobili viro) remiserunt. Mox vtrique Imperatori structæ insidiæ à subditis. Chosroën quidem, vt turbulenti intemperantisque ingenij virum, Persæ inuisum cum habent, Cabaden Zamæ fratris eius filium, Regem sibi facere constituunt. Quo cognito, Chosroës Zamen fratrem, reliquósque germanos, & coniurationis socios necat. Sic tranquillata res est, quiésque data. Cabades tamen, Zamæ filius, admodum adolescens, prudentia Chanarangi [c] Adergi Dubantæ cædem effugit, quo nomine hic postea à Chosroë est interfectus. Iustiniano quoque Imper. plebs Romæ insidias comparauit, creato Imperatore (tametsi repugnaret) Hypatio Anastasij eius, qui imperarat, patruele; nata seditione, ortoque tumultu è contentione ludorum Circensium. [d] Cæsar itaque Iustinianus, Belisario & Mundo ducibus vsus, Hypatium occidit, multósque coniurationis huius socios sustulit, planè vt ciuium tunc ad triginta millia occubuerint. Imperatori suppetias adferebant Boraides, & Iustus Iustiniani fratris filius.

In eo ipso libro narrat de Triboniano, qui è Pamphylia genus duxit, & Quæstoris munus obiit, déque auaritia eiusdem, ac blandiloquentia. De Ioanne item Cappadocum Præfecto prætorio, eiúsque vitiis plurimis. Vt Antonina Belisarij coniux per Euphemiam filiam eius callidè Ioannem circumuenerit, & insidias Imperatori struere patefecerit: vtque demum, Eusebio Cyzici Episcopo ex insidiis occiso, impij sceleris consors habitus, corpore quæstionibus cruciato, inclementer tandem, ac seuerè proscriptus sit.

LIBRO SECVNDO RERVM *Persicarum ista refert.* Chosroën inuidia stimulatum, quod Africæ ditionem Romani tenerent, pacísque propterea fœdera soluere parantem, Vitiges, Gotthorum Rex, per Ligures quosdam legatos, dein & per Basacum collocutus, magis inflammauit. Quo cum item tempore Armenija Romanis defecissent, Sita duce pugnando interempto, Persísque se permisissent, perpetua illa, vt vocant, pacis fœdera rumpere Chosroës, bellumque gerere animum induxit.

a εἰρήνην ἀπέραντον.

b Septimo imperij anno *legit Procop.*

c Adeo quadubadi, *ut in Procopio Latino.*

d Populus vbique factione veneta, & prasina diuisus erat *Procop.*

PROCOPII. PERSICA.

Iustinianus Imp. re cognita, Anastasium legatum misit hortatum, ne pacem solueret. Eadem tempestate & Vitiges à Belisario captus, Constantinopolim est missus. Chosroes nihilominus Romanorum fines inuadens Surorum oppidum cepit, Surinósque in seruitutem abduxit. Sed tandem vndecim captiuorum millia ducentis aureis permutans, liberos omnes dimisit, Candido Sergiopolis Episcopo pecuniam pollicito: qui cum promissis non staret, ad iustam dissolutionem adactus est. Chosroës dein Hierapolim obsidere cœperat, cum illi Berrhoeæ Episcopus [cui Magno nomen] pondo argenti duo millia promisit. Soluit itaque obsidionem Rex, pollicitus adhæc omni adeo Orientis Romanorum ditione se excessurum, si mille auri pondo caperet. Interea Buzes dux Orientis, viribus suis diffisus, cum Chosroë pugnare detrectans, circum circa oberrabat. Ergo Berrhoeæ admoto exercitu, Chosroës pecuniarum nimium quantum postulauit, acceptisque pondo argenti millibus duobus, alterum tantum exegit: quam quia ciues summam non pendebant, validè vrbem oppugnat. Verum accedente Magno oppidi Episcopo, & Chosroën deprecante, Berrhoeenses immunes liberósque abire permisit, quo quisque vellet. hinc plerique etiam militum ad Chosroën sua sponte transierunt, quòd stipendiis eos Imperator fraudasset. Ab Antiochenis similiter pecuniam Chosroës postulans, nec impetrans, arctè Antiochiam cinxit. Cúmque rex vrgeret obsidium, Theoctistus, & Mulatzes, vna cum iis militibus quos à Libano secum duxerant, clam vrbem egressi, fugerunt. Ita Chosroës sine labore Antiochiam ad deditionem compulit, [a] ciuésque in seruitutem redegit.

Inde legati ad illum missi, Ioannes Rufini filius, & Iulianus Secretorum scriba: multisque vltro citroque de æquis conditionibus habitis sermonibus, tandem conuenit: vt [b] Chosroæ statim Romani quinque aureorum millia numerarent, quingentos vero aureos quotannis, tributi alterius nomine, perpetuo penderent, nihil se deinceps molestiæ allaturum promittenti: vtque missi iterum ab Imperatore legati, pacis conuerta firmarent. Verum etiam his ita compositis, Chosroës Apameam profectus, vbi Thomas Episcopus præsidebat, magnam ei pecuniarum vim impetrauit, ac tandem sacra vasa, templisque dedicata vniuersa secum auferens, discessit: inter quæ circa adorandæ, ac [c] viuificæ crucis lignum miraculum contigit. Narratur etiam ludos equestres ibidem spectasse. Inde ad Chalcidem vrbem progressus est, & ducentis aureis ab incolis exactis, sine obsidione recessit. Venit hinc Edessam, & tantumdem abstulit: ac signis quibusdam diuinis deterritus, hanc quoque vrbem non obsedit. (Hæc Edessa illa est in qua [d] Augarus, quæque in illo antiquitus per Christum patrata: idémque hic Augarus, qui ad Augustum, tunc Romanorum Imp. profectus, amico eo imprimis vsus, vt illi ad suos redire non nisi solertia quadam sit datum.) Sic igitur Chosroës Edessa discessit.

[a] Addit Procop. Vrbémq. præter templa incendit.

[b] Vt Chosroës in præsens quinquaginta millia nummum aureorum ac quotannis quinque millia (?) perpetuo accipiat, neque eos vltra lacessat. Sic Procop. Volater. lib. 2.

[c] ξυλων apparente desuper igne radiare.

[d] De eo D. Baron. To. I. ad an. Chr. 31. et Damascenus lib. IV. Orthod. fidei cap. 17. qui Abgarus nominatur, & lib. I. contra Iconomachos, Euseb. lib. 1. c. 13. Agbarus, aliis Abgarus. Vide & Sur. 16. Aug.

Ἰουστινιανὸς δὲ μαθὼν, παραινέσων αὐτῷ δι' Ἀναστασίου * προσῆγε, μὴ παρασπονδεῖν. ἐν τούτῳ καὶ ὁ Οὐίττιγις αἰχμάλωτος παρὰ Βελισαρίου εἰς Βυζάντιον ἀνεπέμφθη. Χοσρόης δὲ τὰ Ῥωμαίων ὅρια καταδραμὼν, τὴν * Σούρων πόλιν εἷλε, καὶ * Σουρηνοὺς ἠνδραποδίσατο. ὕστερον μέν τοι * εἰς χιλίους καὶ μυρίους ὄντας τοὺς αἰχμαλώτους, δυοῖν ὁμολογίᾳ κεντηναρίων ἀφῆκεν ἅπαντας, Κανδίδου τοῦ ἐπισκόπου Σεργιουπόλεως ἐκτίσαι τὸ χρέος ὑποσχομένου. ὁ δὲ τὰς ὑποσχέσεις ἀλογήσας, τὴν δικαίαν εἰσεπράττετο ἔκτισιν. Χοσρόης δὲ τὴν Ἱεράπολιν πολιορκεῖν ἀρξάμενος, ἐπεὶ ὁ Βερροίας αὐτῷ ἐπίσκοπος * ἀργύρου σταθμὰ δισχίλια ἔθετο: ἀπέστη τῆς πολιορκίας, ὁμολογήσας καὶ πάσης ἀποστῆναι τῆς ἑῴας, εἰ χρυσοῦ κεντηνάρια λάβοι. Βούζης δὲ, ὁ τῆς ἑῴας στρατηγὸς, ἀξιόμαχον ἑαυτὸν οὐκ οἰόμενος τῷ Χοσρόῃ, ὧδε κἀκεῖσε περιεπλανᾶτο. Χοσρόης δὲ ἐπὶ Βέρροιαν στρατεύσας, ᾔτει μὲν πολλὰ χρήματα: λαβὼν δὲ δισχίλια σταθμὰ ἀργυρίου, ἄλλα τοσαῦτα προσεπεζήτει. μὴ διδόντων δὲ ἰσχυρῶς ἐπολιόρκει. τοῦ δὲ σφῶν ἐπισκόπου παραγινομένου, Μέγας ἦν ὄνομα αὐτῷ, καὶ Χοσρόην λιπαροῦντος: τοὺς μὲν Βερροιαίους, κακῶν ἀπαθεῖς ἀφῆκεν ἰέναι, ὅπη φίλον ἑκάστῳ εἴη. οἱ δὲ στρατιῶται οἱ πλεῖστοι ἑκόντες εἵποντο * στρατευόμενοι Χοσρόῃ, ὅτι αὐτοῖς ὁ βασιλεὺς τὴν συντάξιν ἀπεστέρει. Χοσρόης δὲ, ἐπεὶ χρήματα Ἀντιοχεῖς αἰτήσας οὐκ ἔλαβεν, ἐπολιόρκει τὴν Ἀντιόχειαν. σφοδρῶς δὲ πολιορκουμένης: Θεόκτιστος καὶ Μουλάτζης, ἅμα τῶν ἑπομένων αὐτοῖς ἀπὸ τοῦ Λιβάνου στρατιωτῶν, ὑπεξελθόντες ἔφυγον. καὶ οὕτω Χοσρόης ἀταλαιπώρως Ἀντιόχειαν παρεστήσατο, καὶ τοὺς ἐν αὐτῇ ἠνδραποδίσατο. πρεσβείων δὲ παρ' αὐτὸν ἡκόντων, Ἰωάννου τε τοῦ Ῥουφίνου, καὶ Ἰουλιανοῦ τοῦ γραμματέως τῶν ἀπορρήτων, καὶ πολλῆς δικαιολογίας ἀναμεταξὺ αὐτῶν τε καὶ Χοσρόου γεγενημένης: τέλος ἀλλήλοις συνέβησαν, ἐφ' ᾧ Χοσρόην ἐν μὲν τῷ παραυτίκα κεντηνάρια πεντήκοντα παρὰ Ῥωμαίων λαβόντα, πέντε δὲ φερόμενον ἐπέτειον * μᾶλλον δασμὸν εἰς τὸν πάντα αἰῶνα, μηδὲν αὐτοὺς ἐργάσασθαι περαιτέρω κακόν. πρέσβεις τε πάλιν παρὰ βασιλέως στελλομένους, τὰς ἀμφὶ * τὴν εἰρήνην σπονδὰς ἐμβεβαιωθήσεσθαι. ἀλλὰ, καὶ τούτων ταύτῃ θέμενος Χοσρόης, περί τε τὴν Ἀπάμειαν εἴη, Θωμᾶ τότε ἀρχιερατεύοντος, καὶ χρήματα μεγάλα εἰσεπράττετο. τέλος τά τε ἱερὰ καὶ τὰ ἀναθήματα πάντα λαβὼν, ἀπιὼν ᾤχετο. ἐν ᾧ καὶ περὶ τὸ τίμιον καὶ ζωοποιὸν ξύλον τεθαυματούργηται. εἴρηται καὶ ὅπως Χοσρόης ἱπποδρόμιον ἐκεῖ ἐθεάσατο. ἀλλ' ἐκεῖθεν Χοσρόης ἐπὶ Χαλκίδα * πόλιν ἐπορεύετο: ἀφ' ἧς δύο κεντηνάρια λαβὼν παρὰ τῶν οἰκητόρων, ἀπολιόρκητον εἴασε. καὶ ἐπὶ Ἔδεσσαν προελθὼν, δύο λαβὼν κεντηνάρια, ποῖ δὲ καὶ θεοσημείαις ἀπειληθεὶς: ἀπολιόρκητον εἴασε κἀκείνην. αὕτη ἐστὶν Ἔδεσσα, ἐν ᾗ Αὐγάρου * τε καὶ τὰ περὶ Αὔγαρον πάλαι πρὸς Χριστοῦ ἱστορεῖται. οὗτος δὲ ὁ Αὔγαρος καὶ παρ' Αὔγουστον, τὸν τότε Ῥωμαίων αὐτοκράτορα, παραγενόμενος, φίλος τε ἐς τὰ μάλιστα ἐχρημάτισε, καὶ τὴν ἐς τὰ οἰκεῖα ἐπάνοδον σοφίᾳ κατειργάσατο. ἀλλ' οὖν Χοσρόης οὐκ Ἔδεσσαν ἀπάρας, ἐπορεύετο.

τότε καὶ

* al. παρῄνει.
* al. Σύρων & Σύρους.
* al. Σουρηνούς.
* δισχιλίων.
* ἀργυρίου.
* συστρατευόμενοι.
* ἄλλον.
* al. τῇ εἰρήνῃ.
* al. πάλιν.
* Αὐγάρου.

ὅτε καὶ Ἰουστινιανὸς ἔγραψε τοῖς πρέσβεσιν, ὅπως πληρωθῇ τὰ συντεθέντα ὁμολογῶν. Χοσρόης δὲ ἐπὶ Κωνσταντιναίοις χρήματα εἰσπράττεται: καὶ ἐπὶ Δαρὰς ἐλθὼν, ἐπολιόρκει τὴν πόλιν, Μαρτίνου τοῦ στρατηγοῦ ἔνδον μαχομένου. ἀπορήσας δὲ τῆς πολιορκίας, καὶ χίλια σταθμὰ* ἀργυρίου λαβὼν, ἐς τὰ Περσῶν ἤθη ἐχώρει, καὶ τοὺς Ἀντιοχεῖς πάντας. πόλιν ἐν* Ἀσσυρίᾳ δειμάμενος, ὁδὸν ἡμέρας ἀπὸ Κτησιφῶντος διέχουσαν, Ἀντιόχειάν τε τὴν Χοσρόου καλέσας: ἐν αὐτῇ *συνῴκησε, πολλῇ φιλοφροσύνῃ καὶ χάριτι ἐς αὐτοὺς χρησάμενος, καὶ οὐδενὶ ὑποκεῖσθαι αὐτοὺς τῶν ἀρχόντων πλὴν ἑαυτοῦ θεσπίσας, ἱπποδρομίαις τε καὶ ταῖς ἄλλαις ἐψυχαγώγει τέρψεσιν.

Ὅτι Βελισάριος ἐξ Ἰταλίας μετακληθεὶς στρατηγὸς, ἐπὶ Χοσρόην καὶ Πέρσας ἅμα ἦρι ἀρχομένῳ ἐστάλη: καὶ ἐν Μεσοποταμίᾳ γενόμενος, ἄοπλον ὄντα εὑρόντι τὸν στρατὸν, καὶ καταπεπτηχότα τὸ Περσῶν ὄνομα, ὥπλιζέ τε ἐπιμελῶς καὶ ἐπεθάρρυνε. Χοσρόης δὲ, Λαζῶν αὐτὸν ἐπαγομένων, ἅτε δὴ αὐτῶν τε καὶ* Γουβάζης τοῦ σφῶν ἡγεμόνος Πέρσαις προσκεχωρηκότων: διὰ τὴν Ἰωάννου φορολογίαν τε καὶ καπηλείαν, ἐπὶ Πέτρας τὴν πόλιν, ἐπιθαλασσίαν οὖσαν ἐν Κόλχοις πρὸς τῷ Εὐξείνῳ καλουμένῳ πόντῳ, ἤπειγετο: καὶ ταύτην πολιορκῶν, ἕως μὲν Ἰωάννης περιῆν, οὐδὲν ἤνυεν. ἐπεὶ δὲ βελει τρωθεὶς τὸν τράχηλον, ἐτελεύτησε: τὴν πόλιν παρεστήσατο. τοὺς μέντοι ἐνοικοῦντας ἀπαθεῖς κακῶν ἀφῆκεν. ὁμολογίᾳ γὰρ αὐτοὺς προσελάβετο, καὶ μόνα τὰ τοῦ Ἰωάννου χρήματα, ἅπερ ἀπὸ τοῦ μονοπωλίου αὐτῷ συνείλεκτο, ἐληΐσατο* πολυπληθῆ ὄντα. Βελισάριος δὲ Νισίβιδος μὲν ἀποπειράσας, οὐδὲν ἴσχυσε: τὴν Σισαύρων δὲ πόλιν πολιορκήσας, καὶ βιασάμενος, ὁμολογίᾳ παρεστήσατο. Βλησχάμην δὲ τὸν στρατηγὸν, καὶ τοὺς λογιωτάτους Περσῶν ἐν αὐτῇ λαβὼν, ἐς τὸ Βυζάντιον ἔπεμψε. καὶ Ἀρέθαν ἅμα στρατῷ* πρὸς Ἀσσυρίους πέμψας, τὰ ἐκεῖσε χωρία ἐληΐζετο. ἐξ ἧς χρήματα πολλὰ οἱ περὶ Ἀρέθαν περιβαλλόμενοι, οὐκ ἤθελον* ὑποστρέφειν ἐπὶ Βελισάριον. Βελισάριος δὲ, τοῦ στρατοῦ νοσοῦντος, καὶ τῶν περὶ Ἀρέθαν ἀγνοουμένων, καὶ Ῥεκιθάγγου καὶ Θεοκτίστου* ἀποπορεύεσθαι μελλόντων ἐς φυλακὴν τῆς περὶ Φοινίκην χώρας, ἣ ὑπὸ Ἀλαμουνδάρου* κατετρέφετο: διὰ ταῦτα ἐξ ἠθῶν τῶν Περσῶν εἰς τὰ οἰκεῖα ἐπανῄει, καὶ ἐς Βυζάντιον παρὰ βασιλέως μετεπέμπετο.

Ea etiam tempestate legatis suis Iustinianus rescripsit, paratum se pacta conuenta pacis perficere. Chosroës nihilominus Constantiæis pecuniam imperauit, & Daras delatus, vrbem cinxit, quam tamen, Martino duce hanc propugnante, de obsidionis successu diffidens, non oppugnauit, sed acceptis mille argenti pondo, in Persidem concessit. Antiochenos verò in recens à se condita vrbe in Assyria (quæ diei itinere à Ctesiphonte distabat, & *Antiochia Chosroa* appellabatur) [a] vna omnes habitare iussit, tanta beneuolentiæ significatione ac gratia in eos vsus, vt Principum nemini, præterquam sibi, parere voluerit: hippodromiis quoque, aliisque voluptatibus illorum animos ibi oblectans.

Belisarius ex Italia dux reuocatus, aduersus Chosroën & Persas ineunte vere missus, & in Mesopotamia versans, nudum ferè ab armis exercitum, & ad Persarum nomen trepidantem, accuratè armauit, animauitque. Chosroës vero (Lazis eum inuitantibus, qui cum suo duce Gunaze iam Persis sese adiunxerant, propterea quod sordidius [b] Ioannes cauponaretur, atque tributa exigeret) aduersus Petras vrbem mouit: quæ vrbs Colchidis maritima est, ad Pontum Euxinum sita. Hanc dum obsidet, quamdiu quidem Ioannes superstes fuit, nihil profecit, cum verò iaculo Ioannes iugulum traiectus periit, vrbem occupauit. Inquilinos tamen ab iniuria liberos dimisit. Sponsione enim illos in deditioné accepit, & solius Ioannis bona plurima, quæ monopoliis ille quæsierat, inuasit omnia. Belisarius interim, Nisibi frustra tentata, [c] Sisaurorum vrbem obsidens, vique oppugnans, pactis conditionibus cepit, & [d] Bletchamen ducem, Persarumque viros grauissimos ibi captos, Constantinopolim misit. Arethas quoque cum exercitu contra Assyrios missus, eam oram deprædatus est: vnde magna pecuniarum vi ab Arethæ sociis parata, ad Belisarium redire detrectarunt. Belisarius ipse tentato morbis exercitu, & rebus ab Aretha gestis nondum cognitis, Rhecitango insuper, & Theoctisto discedere parantibus, ad Phœnicum oram custodiendam, quam Alamundarus vastabat) sic è Persarum regione domum reuertit, & Constantinopolim ad Iustinianum Augustum accersitus est.

Margin notes: * ἀπέφερε. * Ἀσσυρίων. * συνῴκισε. * Γουβάζης. * al. πολυπληθῆ. * ὡς Ἀσσυρίων. * ὑποστρέφειν. * ἀποπορεύεσθαι. * κατετρέχετο. — PROCOPII PERSICA. — a lege συνῴκισε. — b Καπηλεύοντος Zibus. — c τῶν Σισαύρων κάστρ. Procop. Fortasse idem locus Sisatbanum vocatur à Theophyl. Simocatta lib. 1. — d Belesmaches Procopio, & Blechamus.

SCHOLION.

DVos duntaxat *Historiarum* Procopij *libros*, *eosque Persicarum rerum*, in compendium *Photius* redegit, præteritis, *qui hos eodem opere sequebantur, de bello Vandalico* libris totidem cum quatuor *Gotthicarum rerum*, & *de ædificiis Iustiniani* libro singulari, *tametsi hic vulgo in sex libros diducatur, fallente (vt fit) voce ambigua* λόγῳ, *quæ* & Narrationem *significat, vt & transitiones ostendunt. Sunt igitur in vniuersum nomini huius historici operis libri, teste Photio ac Suida, quibus tamen hic de*cimum *adscit* ἀνέκδοτα *x*... Qui quidem historiarum libri, Græce longè sunt, quam Latine editi, copiosiores, quos in liberali sua Bibliotheca, veréque augusta, adornantes Augustani nunc euulgant.

ΘΕΟΦΑΝΟΥΣ ΒΥΖΑΝΤΙΟΥ ἱστορικοὶ λόγοι ι.

ξϛʹ. Theophanis Byzantij Historiarum libri X.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Θεοφάνους Βυζαντίου ἱστορικῶν λόγοι δέκα. ἄρχεται ὁ πρῶτος λόγος ἀπὸ τοῦ Περσικοῦ πολέμου, τοῦ συστάντος μετὰ τὴν διάλυσιν τῶν σπονδῶν, ἃς Ἰουστῖνος ὁ βασιλεὺς, καὶ Χοσρόης ὁ Περσῶν, ἀλλήλοις ἔθεντο: ἔλυσε δὲ Χοσρόης τε αὐτὰς, καὶ Ἰουστῖνος δεύτερος Ἰουστινιανοῦ καταστὰς, δευτέρου ἔτους τῆς ἀρχῆς αὐτοῦ περαιουμένου.

THEOPHANIS BYZANTII *Historiarum libri X.*

LXIV.

LECTI sunt THEOPHANIS *Constantinopolitani historiarum libri decem*, quorum primus initium ducit ab illo Persico bello, quod ruptis iam fœderibus iis exortum est, quæ [a] Iustinus Imperator & Chosroës Persarum Rex inuicem constituerant. Soluerant ea Chosroës ipse, & [b] Iustinus, Iustiniani iam successor, exeunte altero imperij anno.

a al. Iustinianus supr. Procop. 1. de bello Pers. b Iustinus ...

THEOPH. BYZANT.

Hinc ergo narrationem auspicatus, pergit porrò ad annum vsque belli decimum. Meminit vero hoc ipso primo voluminis libro, scripsisse quoque se quæ sub Iustiniano gesta sunt, immo & plures cum decem hisce subiunxisse libros, satis manifestè apparet. Narrat autem hoc libro, qua ratione pacta conuenta sint dissoluta, cum Iustinus per Comentiolum Suaniam à Chosroë repeteret, ipse verò verbo quidem promitteret, non tamen re præstaret. Refert & in tota Mesopotamia terram mouisse, initium nimirum calamitatum, quæ subsecutæ sunt.

In Oriente ad Tanaim Turci degunt, qui Masagetæ antiquitus dicti, à Persis sua lingua *Kermichiones* appellantur. Hi tempestate hac legatos cum muneribus ad Iustinum Imp. legarunt, ne Abaros reciperet obsecrantes. Ille munera libenter accepit, omnique adeo beneuolentiæ atque humanitatis genere complexus domum remisit. Cúmque Abari mox accessissent (qui Pannoniam habitare, pacéque frui Romanorum precabantur) ob datam Turcis fidem, pactásque conditiones, repulsam tulerũt.

a De bōbyc. Theophyl. Simocattes lib. 7 inf. Cod. 65. & Procop. lib. 4. Niceph. quoq. lib. 17. cap. 32.

[a] Bombycum originem homo quidam Persa, Iustiniano imperante, Constantinopoli ostendit, nunquam antea Romanis cognitam. Hic Persa è Serum regione profectus, vermium semen ferula inclusum, Constantinopolim saluum deportauit, ac vere ineunte, in alimentum mori foliis semina imposuit: quæ foliis nutrita, & in alas se induerunt, & mirè cœperunt operari. Ergo Bombycum ortum, texendique artificium cum post Turcis Iustinus Imperator ostendisset, vehementer obstupuerunt: nam Serum illi tum emporia portúsque tenebant, quæ Persæ prius tenuerant. Ephthalanus enim Ephthalitarum rex (à quo & appellationem vniuersum genus traxit)[b] Perozen & Persas cũ vicisset, submoti his locis Persæ, rerum verò potiti sunt Ephthalitæ: quos post paulo Turci prælio superantes, his etiam finibus pepulerũt.

b Vide supr. Procop. prim. Cod. LXIII.

Iustinus Zemarchum ad Turcos legatum misit: qui & publicè eos epulis excipiens, omniq; adeo officij genere exceptus, Constantinopolim remissus est. Quamobrem etiam Chosroës in Æthiopas, amicos populi Romani (olim *Macrobios*, nunc *Homeritas* appellatos) expeditionem suscepit, Regémque Homeritarum Sanaturcen, opera Meranis Persarum ducis, viuum cepit, vrbéque eorum direpta, incolas subiugauit.

Armenij à Surina malè accepti (maximè in pietatis religionisque negotio) Surinam coniuratione facta per Vardanum (cuius fratrem Manuelem ille interfecerat) & alium quendam Verdum occiderunt; & à Persis deficientes ad Romanos transiere, relictóq; oppido, quod incolebant, Dubij nomine, in Romanorum regionem commigrarunt. Atque hæc ipsa potissimum causa Persis fuit rumpendi fœderis, induciarúmque cum Romanis. Desciuerunt post hos statim etiam Iberes, & Gorgone ipsos ducente, ad Romanos transierunt. Metropolis autem Iberorum Tiphilis tunc erat.

Marcianus Iustini Imp. patruelis, Orientis dux iam renũciatus, in expeditionem aduersus Chosroën, octauo Imp. Iustini ann. missus est.

ἀρχόμενος δὲ ἐντεῦθεν τῆς ἱστορίας, κάτεισι μέχρι δεκάτου ἔτους αὐτοῦ τοῦ πολέμου. μέμνηται δὲ ἐν τῷδε τῷ πρώτῳ τοῦ βιβλίου λόγῳ καὶ τὰ κατὰ Ἰουστινιανὸν ἱστορῆσαι. οὐ μὴν ἀλλὰ δῆλός ἐστιν, ὡς καὶ ἐφεξῆς τῶν δέκα λόγων ἑτέρους συνέταξε. διέξεισι δὲ ἐν μὲν τῷδε τῷ λόγῳ, ὅπως αἱ σπονδαὶ * συνεχύθησαν· Ἰουστίνου μὲν διὰ Κομεντιόλου Σουανίαν παρὰ Χοσρόου ἀπαιτοῦντος, αὐτοῦ δὲ ὑποτιθεμένου, οὐ μέντοι διδόντος. ὅπως τε ἡ Μεσοποταμία πᾶσα ἐσείσθη, προοίμιον τῶν ἐπελευσομένων κακῶν γενομένη.

* συνελύθησαν.

Ὅτι τὰ πρὸς ἕω ἄνεμον τοῦ Ταναΐδος Τοῦρκοι νέμονται, οἱ πάλαι Μασσαγέται καλούμενοι, οὓς Πέρσαι οἰκείᾳ γλώσσῃ Κερμιχίωνας φασί. καὶ αὐτοὶ δὲ ἐν τῷ τότε δῶρα καὶ πρέσβεις πρὸς βασιλέα Ἰουστῖνον ἔστειλαν, δεόμενοι μὴ ὑποδέξασθαι αὐτὸν τοὺς Ἀβάρους. ὁ δὲ τὰ δῶρα λαβὼν καὶ ἀντιφιλοφρονησάμενος, ἀπέλυσεν εἰς τὰ οἰκεῖα. τοῖς δὲ Ἀβάροις ὕστερον ἐλθοῦσι, καὶ Παννονίαν οἰκῆσαι, καὶ εἰρήνης τυχεῖν δεομένοις, διὰ τὸν πρὸς τοὺς Τούρκους λόγον, καὶ τὰς συνθήκας, οὐκ ἐπείσατο.

Ταναΐδ.

Ὅτι τὴν τῶν σκωλήκων γένεσιν ἀνὴρ Πέρσης, βασιλεύοντος Ἰουστινιανοῦ ἐν Βυζαντίῳ, ὑπέδειξεν, οὔπω πρότερον ἐγνωσμένην Ῥωμαίοις. οὗτος δὲ ἐκ Σηρῶν ὁρμηθεὶς ὁ Πέρσης, τὸ σπέρμα τῶν σκωλήκων ἐν νάρθηκι λαβὼν, μέχρι Βυζαντίου διεσώσατο. καὶ τοῦ ἔαρος ἀρξαμένου, ἐπὶ τὴν τροφὴν τῶν συκαμίνων φύλλων ἐπαφῆκε τὰ σπέρματα. τὰ δὲ τραφέντα τοῖς φύλλοις, ἐπτεροφύησέ τε, καὶ τἆλλα εἰργάσατο. ὧν τήν τε γένεσιν καὶ τὴν ἐργασίαν ὁ βασιλεὺς Ἰουστῖνος ὕστερον τοῖς Τούρκοις ὑποδείξας, ἐθαύμασεν. οἱ γὰρ Τοῦρκοι τότε τά τε Σηρῶν ἐμπόρια, καὶ τοὺς λιμένας κατεῖχον: ταῦτα δὲ πρὶν μὲν Πέρσαι κατεῖχον. Ἐφθαλανοῦ δὲ τοῦ Ἐφθαλιτῶν βασιλέως, ἐξ οὗ καὶ τὸ γένος ἔσχε τὴν κλῆσιν, Περόζην καὶ Πέρσας νικήσαντος: ἀφῃρέθησαν μὲν τούτων οἱ Πέρσαι, δεσπόται δὲ κατέστησαν Ἐφθαλῖται: οὓς μικρῷ ὕστερον μάχῃ νικήσαντες Τοῦρκοι, ἀφεῖλον ἐξ αὐτῶν καὶ ταῦτα. Ἰουστῖνος δὲ Ζήμαρχον ἐς τοὺς Τούρκους πρεσβευτὴν ἀπέστειλεν: ὃς καὶ λαμπρῶς ἑστιάσας τε τοὺς Τούρκους, καὶ ἐς τὰ μάλιστα φιλοφρονηθεὶς, ἐς τὸ Βυζάντιον ἐπανήκει. διὸ καὶ ὁ Χοσρόης ἐπ' Αἰθίοπας, φίλους ὄντας Ῥωμαίοις, τοὺς πάλαι μὲν Μακροβίους, νῦν δὲ Ὁμηρίτας καλουμένους, ἐστράτευσε: καὶ τὸν βασιλέα τῶν Ὁμηριτῶν Σαναττούρκην, διὰ Μηράνους τοῦ Περσῶν στρατηγοῦ ἐζώγρησε. τήν τε πόλιν αὐτῶν ἐξεπόρθησε, καὶ τὸ ἔθνος παρεστήσατο. διέξεισι δὲ καὶ ὅπως Ἀρμένιοι ὑπὸ * Σουρήνου κακούμενοι, καὶ μάλιστα περὶ τὴν εὐσέβειαν, τόν τε Σουρήναν ὁμοφρονήσαντες διὰ Οὐαρδάνου, οὗ τὸν ἀδελφὸν Μανουὴλ ἐτύγχανεν ἀνελὼν, καὶ δι' ἑτέρου τινὸς Οὐάρδου ἀνεῖλον, καὶ Περσῶν ἀποστάντες, Ῥωμαίοις προσεχώρησαν, τὸ Δούβιος τὸ πόλισμα, ἐν ᾧ κατῴκουν, ἀπολιπόντες, καὶ πρὸς τὰ Ῥωμαίων ἤδη γενόμενοι. καὶ τοῦτο μάλιστα γέγονε τῆς τῶν Περσῶν πρὸς Ῥωμαίους σπονδῶν καταλύσεως αἴτιον. ἀπέστησαν δὲ παραυτίκα καὶ Ἴβηρες, καὶ προσεχώρησαν Ῥωμαίοις, * Γοργόνους αὐτῶν ἡγεμονεύοντος. ἦν δὲ τῶν Ἰβήρων τότε ἡ * Τίφλις μητρόπολις.

Σηρῶν.

* Σούρα.

* Γοργίνου.

* Τίφιλι.

Ὅτι Μαρκιανὸς ὁ τοῦ Ἰουστίνου τοῦ βασιλέως ἐξάδελφος, τῆς ἕω χειροτονηθεὶς στρατηγὸς, εἰς τὸν πρὸς Χοσρόην πόλεμον ὀγδόῳ ἔτει τῆς Ἰουστίνου βασιλείας ἐξαποστέλλεται.

Ἰωάννης

* al. Μηρά.. Ἰωάννης δὲ ὁ τῆς Ἀρμενίας στρατηγός, καὶ * Μηράνης ὁ τῶν Περσῶν, ὁ καὶ Βαραμαάνης, τὴν στρατείαν συνήθροιζον. καὶ τοῖς μὲν Ἀρμενίοις συνεμάχουν Κόλχοι, Ἀβασγοί, καὶ * Σαρόης ὁ Ἀλανῶν βασιλεύς· τῷ δὲ Μηράνῃ, Σάβιροι καὶ Δαγάνης, καὶ τὸ * Διλιμαϊνὸν ἔθνος. πολεμήσας δὲ ὁ Μαρκιανὸς τὸν Μηράνην περὶ τὴν Νισιβηνῶν πόλιν· αὐτὸν μὲν ἐς φυγὴν ἐξέτρεψεν, ἀνεῖλε δὲ ἐν τῇ μάχῃ χιλίους καὶ διακοσίους. καὶ ζῶντες ἐλήφθησαν ο'. ῥωμαίων δὲ ἄνδρες ἀνῃρέθησαν ζ'. ἐπολιόρκει τε ἤδη καὶ τὸ τῶν Νισιβηνῶν τεῖχος. Χοσρόης δὲ ταῦτα μαθών, τεσσαράκοντα μὲν χιλιάδας ἱππέων, πεζῶν δὲ ὑπὲρ τὰς ἑκατὸν συναγείρας, ἠπείγετο βοηθεῖν καὶ πολεμεῖν ῥωμαίοις. ἐν τούτῳ δὲ διαβάλλεται ὁ Μαρκιανὸς τῷ βασιλεῖ, ὡς ἐρῶν τυραννίδος· καὶ πεισθεὶς ὁ βασιλεὺς αὐτὸν μὲν παρέλυσε τῆς ἀρχῆς, Θεόδωρον ἀντικαταστήσας τὸν τοῦ Ἰουστινιανοῦ παῖδα Τζίρον ἐπίκλην. ἀταξίας δὲ διὰ ταῦτα συμβάσης· τῆς τε πολιορκίας ῥωμαῖοι ἀπέσχοντο, καὶ Χοσρόης τὸ Δάρας πολιορκήσας παρεστήσατο. Λείπει.

* Σαρόσ. * Διλιμαινόν.

ΘΕΟΦΥΛΑΚΤΟΥ ΑΠΟ ΕΠΑΡΧΩΝ καὶ ἀντιγραφέως, λόγοι ὀκτώ.

ξε'. Theophylacti Simocattæ Historiarum libri VIII.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Θεοφυλάκτου ἀπὸ ἐπάρχων καὶ ἀντιγραφέως, ἱστοριῶν λόγοι ὀκτώ. ἔστι δὲ οὗτος ὁ Θεοφύλακτος τὸ γένος αἰγύπτιος. ἡ μέντοι φράσις αὐτοῦ ἔχει μέν τι χαρίεν· πλεονάζει δὲ ἡ τῶν τροπικῶν λέξεων καὶ τῆς ἀλληγορικῆς ἐννοίας κατακορὴς χρῆσις, εἰς ψυχρολογίαν τινὰ καὶ νεανικὴν ἀπειροκαλίαν ἀποτελευτῶσα. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἡ τῆς γνωμολογίας οὐκ ἐν καιρῷ παρένθεσις, φιλοτιμίας ἐστὶ περιέργου καὶ περιττῆς. τὰ δ' ἄλλα, οὔ τι ἐς μῶμον ἥκοι. ἄρχεται δὲ ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ Μαυρικίου, καὶ κάτεισι μέχρι τῆς Φωκᾶ ἀναῤῥήσεως. ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ λόγῳ διέξεισιν ὅπως ὁ Μαυρίκιος ὑπὸ Τιβερίου τοῦ βασιλέως ἀναγορεύεται βασιλεύς, Ἰωάννου κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τῆς Κωνσταντινουπολιτῶν ἐκκλησίας προεστηκότος· ὅσα τε εἰς νουθεσίαν εἶπε Μαυρικίῳ, Ἰωάννῃ τῷ * κοιαίστορι χρώμενος ὑπουργῷ τῶν λόγων ὃς πρός τε αὐτὸν Μαυρίκιον, καὶ τὸν δῆμον, τὴν ἐν τῷ λόγῳ πρᾶξιν ἐτάχθη πληροῦν τοῦ βασιλέως. ὅπως τε αὐτῷ τὴν θυγατέρα * κατηγγύησεν. ὅπως τε τῇ ὑστεραίᾳ τῆς Μαυρικίου ἀναῤῥήσεως ἐτελεύτησε. καὶ ὡς, πρὶν ἢ τελευτῆσαι αὐτόν, εἶδεν ὄψιν, λέγουσαν αὐτῷ· τάδε σοι, Τιβέριε, τὸ τρισάγιον λέγει· οἱ τύραννοι τῆς * ἀσεβείας ἐπὶ τῆς σῆς βασιλείας οὐ φοιτήσουσι χρόνοι. τὴν δ' ἄρα * ἐκεῖνα τραγῳδίας τινὸς προαγόρευσις τῆς ἀνὰ τὸν παλαμναῖον Φωκᾶν ἀνοσιουργοῦ τυραννίδος. ἔτι δὲ καὶ ὡς πρὸς ἀβάρους ἤδη μικρῷ πρόσθεν τὸ Σίρμιον πολιορκήσαντας Μαυρίκιος σπονδὰς ἔθετο, ἀνὰ ἔτος ἕκαστον τοῖς βαρβάροις συνθέμενος εἰσκαταβάλλειν διὰ ἐμπορείας ἀργύρου τε καὶ ἐσθῆτος χρυσοῦ χιλιάδας π'. αἳ μέχρις ἐνιαυτῶν δύο διήρκεσαν, ὑπὸ τῆς βαρβαρικῆς ἀπληστίας λυθεῖσαι. εἴκοσι γὰρ χιλιάδων χρυσοῦ ὁ βάρβαρος προσθήκην ἐζήτει· ἐκ ταύτης ἡ λύσις γέγονε τῶν σπονδῶν· καὶ ἁλίσκεται ὑπὸ τῶν βαρβάρων Σιγγηδὼν ἡ πόλις καὶ Αὐγοῦστα, καὶ τὸ Βιμινάκιον. πολιορκεῖται δὲ καὶ Ἀγχίαλος πόλις, καὶ πρεσβεύονται Ἐλπίδιος καὶ Κομεντίολος ῥωμαίων πρέσβεις, πρὸς τὸν τῶν ἀβάρων * χαγάνου,

* κοιαίστορι. * κατηγγύησεν. * ἀσεβείας. * ταῦτα. * al. χαγάνον.

THEOPH. BYZANT.

Ioannes verò Armeniæ dux & Meranes Persarum, qui & Baramaanes, exercitum colligebát. Et Armenis quidem socios se coniunxerunt, Colchi, Abasgi, & Saroës Rex Alanorum: Meranæ vero [a] Sabiri, & Daganes, & Dilmaina gens. Marcianus ad Nisibenorum vrbem, signis collatis, Meranem in fugam conuertit: eóque prœlio mille & ducentos cæcidit, viuos cepit septuaginta, Romanis septem dumtaxat desideratis. Mox Nisibenorum mœnia obsidione cinxit. Chosroës, re maturè cognita, quadraginta equitum millia, peditum vero amplius centum conducens, auxilium ferre, & cum Romanis confligere properauit. Interea loci apud Imperatorem Marcianus affectati imperij accusatur, & calumniæ fidem adhibens Iustinus, exercitus cum imperio submouit, Theodorúmque Iustiniani filium Tziron cognomento, suffecit. Hinc turbatis rebus, Romani quoque obsidionem soluerunt, & Chosroës Daras oppugnatam vrbem vi cepit.

a Idem forte, qui sup. Sabeiri à Procop. dicti.

THEOPHYLACTI SIMOCATTÆ *Historiarum libri IIX.*

LXV.

LECTI sunt [a] THEOPHYLACTI Expræfecti, & Scribæ *octo libri historiarum*. Est hic Theophylactus domo Ægyptius. Dictio illius Veneris aliquid habet, nisi quod figuratis vocibus, & allegoricis sensibus putidè nimis ac frequenter ad satietatem vsus, in frigiditatem quandam, ac iuueniles ineptias dilabatur. Verumtamen & sententiarum illa interiectio minus opportuna, diligentiam arguit & curiosam, & superuacaneam. Cætera bonus, in reprehensionem non incurrit. Auspicatur à Mauricij imperio, pergitque dum Phocas creatus Imperator est.

a Suid. Θεοφύλακτος ὁ ἐπικληθεὶς Σιμοκάττης.

Libro primo hæc narrat. (a) Mauricius à Tiberio tunc imperante renunciatus Imperator est, [b] Ioanne eadem tempestate Constantinopolitanæ Ecclesiæ sedem tenente. Præcepta quædam Imperator Mauricio dedit, Ioannis quæstoris ad eam rem opera vsus, qui ad Mauricium ipsum, populúmque verba facere, Imperatoris loco iussus est. Filiam Mauricio Tiberius despondit, posteróque die quam creatus Mauricius est, hic vita decessit. (b) Moti vicinus visum vidit, hac edita voce *Tibi, O Tiberi, Trinitas Deus nunciat, impietatis tyrannica tempora, te imperante, minimè ventura.* Denunciabat nimirum Tragœdiam nefariæ tyrannidis à crudeli Phoca sceleratóque occupandæ.

(a) Nicephor. Callistus eadem narrat lib. xi x Ecclesi. historiæ c. 41. b Eius nomi à IV. omen laus... [illegible] ... quoque lib. 7. (b) Niceph. lib. xi. x. c. 7.

Cum Abaris, qui iam Sirmium obsidere cœperant, inducias Mauricius fecit, ea lege, vt Barbaris quotannis cum pecunia numerata, tum vestibus, auri pondo millia octoginta penderet. quæ, cum biennium induciæ seruatæ fuissent, barbarica quadam & inexplebili cupiditate solutæ sunt: viginti enim millia amplius [vt centum essent] additamenti vice postulabant. Hinc potissimum ruptæ induciæ: captæque à Barbaris Singedon oppidum, Augusta item, & Viminacium: obsessa & Anchialos vrbs. Missi Romanorum legati Elpidius, & Comentiolus ad Abarorum Chaganu,

THEOPH. SIMOC. qui, quod liberius locutus apud Barbarum Comentiolus esset, contumeliosè accepti. Vertente anno Elpidius rursum ad Chaganum in legationem profectus, viginti se millia additurum quotannis pollicetur: & Targetium quendam legatum ab Abaris accipiens, Constantinopolim misit. Postquam vero Abari Romanorum agros, prædas magnas agentes, diripuissent, in Chalcidem insulam Targetius deportatur, sex mensium illi exilio decreto. Comentiolus deinde [a] aduersus Sclauos dux creatus, rem præclare fortiterque gessit. Pacem iterum cum Romanis Chaganus turbat. Refert Auctor de Bolcolobra mago, & de multarum vrbium Romanorũ per Barbaros expugnatione.

a κατὰ Σκλαβινῶν.

Narrat porro Persarum Romanorumque prælium ad Nymphium flumen. [b] Nuptias item Mauritij, & Constantinæ Tiberij filiæ. Refert & incendium in foro natum, sub initium imperij Mauritij Augusti. [c] De Paulini venefici nece, & miraculo in pelui Glyceriæ martyris. Quomodo & Ioannes patriarcha, quod Cæsaris lenior esset sententia, ignibus esse tradendum præstigiatorem pronunciarit, Apostoli etiam verbis in testimonium adhibitis, [de veneficis.] Quare Paulinus cum filio, impietatis æquè reo, ense percussi, capitis pœnas dederunt. Adhæc de præsidio Aphumorum, & Acbæ. In eodem libro Persarum Romanorumque pugna commemoratur. vtque Ioannis filius Barbarorum astu oppressus fuerit. [d] Magnus item ille terræ motus, qui sub initium quoque principatus Mauritij accidit: deque eiusdem consulatu. [e] Vt Philippicus, Cæsaris ducta filia Gordia gener, Orientis imperij sit dux renunciatus: reique præclarè, ac fortiter gesserit: deque egressu Romani exercitus è Media, vtque aquæ penuria vehementer Romani laborarint. Vt item Arzaninen regionem, Romanorum dux in prædam suis dederit, déque Romani exercitus fortitudine: & vti Persarum dux quidquid ad Martyropolim agrorũ est vastauit. Legatio etiã Persarũ vna, & item altera ad Romanos. Et hæc quidem libro 1.

b Niceph. lib. xviii. c. 8.

c Niceph. lib. xviii. cap. 1.

Gal. 5. Apocal. 22. & 21.

d Niceph. lib. xviii. c. 13.

e Niceph. lib. xviii. cap. 10.

Libro Secundo, de monte [f] Izala agit: déque insultatione atque iactantia Persarum Cardarigæ, exercitus apud eos ducis. De pugna item Philippici & Romanorum cum Cardariga, & Persis ad Arzamonem pugnata: vtque Philippicus non manufactam imaginem gestans obiecit, lustraritque exercitum, ac victoria perillustris penes Romanos fuerit: & vti imago illa non manufacta, ad Simeonem Amidæ Episcopum cum veneratione missa sit: Barbarorum agrum Romani deprædati sunt, fugitque Cardagitas ad vrbem Daras. Dareni ab vrbe ipsum profligarunt, viribus hostium iam fractum. [g] De Romanis militibus è Quarto Partheorum legione vulneratis. ita vocant eos, qui Berrhœæ vrbe Syriæ, commorabantur. Romanorum expeditio in Arzaninem regionem. Maruthas & Iouius eius oræ duces ad Philippicum, & Romanos defecerunt. Priuatas copias Cardarigas, quibus Romanos ex insidiis adoriretur, collegit.

f al. Izalas.

g Vide Cedrenum & Anastasium.

καὶ ἀτιμάζωνται: ἅτε δὴ Κομεντιόλου παῤῥησιασαμένου πρὸς τὸν βάρβαρον. τοῦ δὲ ἐπιγινομένου ἔτους, πάλιν Ἐλπίδιος πρὸς τὸν χαγανον διαπρεσβεύεται, ἐπὶ τῷ καὶ τὰς εἴκοσι χιλιάδας προστεθῆναι: καὶ λαβὼν Ταργήτιόν τινα ἀπὸ τῶν ἀβάρων, ἐς Βυζάντιον ἧκεν. ἐπεὶ δὲ οἱ ἄβαροι πολλὰ τῶν ῥωμαίων ἐληΐζοντο: Ταργήτιος εἰς Χαλκίδα νῆσον ἐξορίζεται, μηνῶν ἓξ τῆ ἐξορίᾳ παραταθείσης. στρατηγὸς δὲ * προαιρεθεὶς Κομεντίολος, κατὰ σκλαβινῶν ἠνδραγάθησε. καὶ ὅπως πάλιν ὁ χαγανος τὰς σπονδὰς συγχεῖ: καὶ περὶ Βοοκολάβρα τοῦ μάγου: πόρθησίς τε πλείστων πόλεων ῥωμαϊκῶν ὑπὸ τῶν βαρβάρων. εἶτα τὸν πόλεμον διέξεισι τῶν περσῶν καὶ ῥωμαίων, τὸν ἐπὶ τὸν νυμφίον ποταμόν. τόν τε γάμον Μαυρικίου καὶ Κωνσταντίνης τῆς Τιβερίου θυγατρός. διαλαμβάνει δὲ καὶ περὶ τοῦ γινομένου ἐμπρησμοῦ, ὡς ἐν τῷ φόρῳ κατὰ τὰ προοίμια τῆς Μαυρικίου βασιλείας συνέβη. καὶ περὶ τῆς ἀναιρέσεως Παυλίνου τοῦ γόητος. καὶ περὶ τοῦ θαύματος τοῦ κατὰ τὴν κόγχην Γλυκερίας τῆς μάρτυρος. ὅπως τε Ἰωάννης ὁ πατριάρχης, φιλανθρωπότερον δοκοῦντος ἔχειν τοῦ βασιλέως, αὐτὸς πυρὶ παραδοθῆναι τὸν γόητα διϊσχυρίζετο, * παραφαίνων τοῖς λόγοις καὶ τὴν ἀποστολικὴν ῥῆσιν. καὶ ὅτι Παυλῖνός τε καὶ ὁ παῖς, κοινωνὸς ὢν τῆς ἀσεβείας, τὸν ἐπὶ θανάτῳ ἀπήχθησαν, ξίφει τὸν βίον καταστρεψάμενοι. ἔτι τε περὶ τῆς Ἀφουμων καὶ Ἀκβᾶς τῶν φρουρίων. ἐμπεριέχεται δὲ τῷ λόγῳ μάχη ῥωμαίων καὶ περσῶν: καὶ ὅπως ὁ Ἰωάννου καταστρατηγεῖται ὑπὸ τῶν βαρβάρων. ἔτι δὲ καὶ ὁ μέγας σεισμὸς γινόμενος κατὰ τὴν ἀρχὴν τῆς ἀναγορεύσεως Μαυρικίου, καὶ περὶ τῆς ὑπατείας αὐτοῦ. ὅπως τε ὁ Φιλιππικὸς, ὁ ἐπ᾽ ἀδελφῇ τοῦ βασιλέως Γορδίᾳ γαμβρὸς, τῆς ἑῴας δυνάμεως προχειρίζεται στρατηγὸς, καὶ αἱ ἀνδραγαθίαι αὐτοῦ, ἀναχώρησίς τε ἐκ τῆς μηδικῆς τῶν ῥωμαίων: καὶ ὅπως ἀνυδρίᾳ τὸ ῥωμαϊκὸν ἐκινδύνευσεν. ὅπως τε τὴν ἀρζανηνὴν χώραν ὁ ῥωμαίων στρατηγὸς προνομῇ παραδέδωκεν, ἀριστεία τε τῆς ῥωμαίων δυνάμεως: καὶ ὅπως τὰ κατὰ τὴν Μαρτυρόπολιν ὁ περσῶν στρατηγὸς κατεπόρθησε. Πρεσβεία τε περσῶν πρὸς Ῥωμαίους πρώτη καὶ δευτέρα. ταῦτα μὲν ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ.

* al. αἱρεθεὶς Κομεντίολος.

* al. παραφαίνων.

ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ διαλαμβάνει περὶ τοῦ ὄρους τοῦ * Ἴζαλα: περί τε τῆς κατὰ τὸν Καρδαρίγαν τὸν τῶν περσῶν στρατηγὸν ἀλαζονείας. ὅπως τε Φιλιππικῷ τε καὶ ῥωμαίοις πρὸς τὸν Καρδαρίγαν καὶ πέρσας μάχη περὶ τὸ Ἀρζαμὼν συνίστη. καὶ ὅπως ὁ Φιλιππικὸς τὴν ἀχειροποίητον εἰκόνα φέρων, περιῄει καθαγιάζων τὸ στράτευμα. καὶ ὡς νίκη ἐπιφανεστάτη τότε ῥωμαίων ἐγένετο. ὅπως καὶ ἡ ἀχειροποίητος πρὸς Συμεώνην τὸν ἐπίσκοπον Ἀμίδης μετὰ σεβασμιότητος * ἀποστέλλεται. συλεῖται δὲ ὑπὸ ῥωμαίων τὸ βάρβαρον: καὶ φεύγει ὁ Καρδαρίγας ἐπὶ τὸ Δαράς. καὶ ὅπως οἱ Δαρηνοὶ ἀπὸ τοῦ ἄστεος αὐτὸν ἀπεπέμψαντο, διὰ τὸ κατακράτος ἡττηθῆναι. ὅπως τε ὁ ῥωμαίων στρατιώτης τὸ σῶμα κατετέτρωτο. ἦν δὲ οὗτος τῶν τῆς κουαρτοπαρθῶν τάξεως, οὕτω καλουμένων τῶν ἐν Βεῤῥοίᾳ πόλει τῆς συρίας τὰς διατριβὰς ποιουμένων. περί τε τῆς ἐπιστρατείας ῥωμαίων καὶ κατὰ τῆς ἀρζανηνῆς. καὶ ὅπως Μαρουθᾶς καὶ Ἰώβιος οἱ ἡγεμόνες αὐτῆς αὐτομολοῦσι πρὸς Φιλιππικὸν καὶ ῥωμαίους. καὶ περὶ τῆς ἰδιωτικῆς δυνάμεως, τῆς συναθροισθείσης ὑπὸ τοῦ Καρδαρίγα εἰς τὸ ἐξαπατῆσαι ῥωμαίους.

* al. Ἴζαλας

* ἀμύθητα

καὶ ὅπως

καὶ ὅπως Ἡράκλειος, ὁ Ἡρακλείου τοῦ αὐτοκράτορος πατὴρ, ὑπὸ τοῦ Φιλιππικοῦ ἐπὶ κατασκοπῇ τῶν πολεμίων ἀποσταλεὶς, παραδόξως διεσώζετο. καὶ περὶ Ζαβέρτα τοῦ Πέρσου· καὶ ὅπως τῆς τῶν Χλομάρων πολιορκίας Ῥωμαῖοι ἀπέσχοντο. ἔτι δὲ περὶ τῆς αἰσχρᾶς καὶ ἀλόγου φυγῆς Φιλιππικοῦ, καὶ τῆς γενομένης ἀταξίας τοῖς Ῥωμαϊκοῖς ἐκστρατεύμασι. περί τε τῆς ἐνσκηψάσης τῷ Φιλιππικῷ νόσου· καὶ ὅτι Ἡράκλειος ὁ Ἡρακλείου τοῦ αὐτοκράτορος πατὴρ τὰς φροντίδας τῆς ἡγεμονίας ἀνεδέξατο. ὅπως τε τοῖς μεσημβρινοῖς τῆς Μηδικῆς προσβάλλει ὁ τῆς Ῥωμαίων δυνάμεως ὑποστράτηγος. καὶ ὡς ἔαρος ὥρᾳ προσβάλλουσι Ῥωμαῖοι κατὰ τῆς Περσῶν πολιτείας. διαλαμβάνει τε, ὡς Κομεντίολος κατὰ τῶν Ἀβάρων ἐκστρατεύει, ἔχων ὑποστρατήγους Μαξῖνον καὶ *Κάστον· καὶ ὡς εὐδοκιμοῦσιν οὗτοι κατὰ τῶν Ἀβάρων· ὕστερον δὲ ζωγρεῖται Κάστος. καὶ ὅτι Ἀνσιμοὺθ, τὸν ἔξαρχον τῆς πεζικῆς Ῥωμαίων δυνάμεως, οἱ Ἄβαροι ζωγρίαν ἔλαβον, καὶ κατέδραμον τὰ ἀνὰ τὴν Θρᾴκην αἱ δυνάμεις αὐτῶν. καὶ Κομεντιόλου διάσκεψις, εἴπερ ἐπιθετέον *τότε Ἀβάροις· καὶ δημηγορία ἐπὶ τὸ δεῖν ἐπιθέσθαι. καὶ ἀντιδημηγορία. ὅπως τε ἐμπεσοῦσα κατὰ τὸ στρατόπεδον τῶν Ἀβάρων ἄπρακτον τὴν Κομεντιόλου ἐπίθεσιν τὴν κατὰ τοῦ χαγάνου εἰργάσατο. καὶ περὶ Βουσᾶ τοῦ στρατιώτου· ὅπως τε (καὶ) κυνηγῶν ἑάλω ὑπὸ τῶν Ἀβάρων, καὶ ὅπως ὑπὸ τῶν ὁμοφύλων ὑπεροφθεὶς, πρῶτος διὰ τοῦτο τοὺς Ἀβάρους πολιορκητικὰ ὄργανα ἐδίδαξε κατασκευάζεσθαι, ὅπως τε ὑπὸ τοῦ χαγάνου πολιορκεῖται Βερόη· καὶ ὅπως ἀποτυγχάνει τοῦ ἐγχειρήματος. ὅπως τε *Διοκλητιανοῦ πόλιν ὁ αὐτὸς πολιορκήσας ἀπεκρούετο. καὶ ὅπως ὁ βασιλεὺς Μαυρίκιος ὑπὸ τοῦ ἀγελαίου πλήθους τῶν Βυζαντίων ἐλοιδορεῖτο, διὰ τὰ ἀπὸ τῶν βαρβάρων συμβεβηκότα περὶ τὴν Εὐρώπην δυστυχήματα. ὅπως τε ἐκπέμπει στρατηγὸν τὸν Ἰωάννην, ὃν ἐπεκάλουν *Μυστάκωνα, ὑποστράτηγον αὐτῷ χειροτονησάμενος Δρόκτωνα· ὃς καὶ πολιορκουμένης ὑπὸ τῶν Ἀβάρων τῆς *Ἀδριανουπόλεως, συμμίξας τοῖς πολεμίοις, τὴν πόλιν διεσώσατο. διαλαμβάνει δὲ καὶ, ὅπως ὁ Ἡράκλειος φρούριον περσικὸν ἐπιχειρεῖ τοῖς ὅπλοις ἑλεῖν, καὶ περὶ τοῦ Βεϊουδαῆς φρουρίου. καὶ ὅπως παραδόξῳ ἀριστείᾳ Σαπείρου τοῦ στρατιώτου, εἷλον τὸ φρούριον Ῥωμαῖοι. καὶ τὴν ἐνδημίαν δὲ Φιλιππικοῦ περὶ τὸ βασίλειον ἄστυ.

Ὁ δὲ τρίτος λόγος διεξέρχεται, ὅπως χειροτονεῖται ἀντὶ Φιλιππικοῦ στρατηγὸς ὁ Πρίσκος τῶν ἑῴων δυνάμεων, ὅπως τε Φιλιππικὸς διαφθονούμενος Πρίσκῳ, πρὸς Ἡράκλειον ἔγραφεν ἐμφανίσαι τῷ στρατῷ τῶν σιτήσεων αὐτῶν τὴν μείωσιν. καὶ ὅτι Πρίσκος παραγενόμενος τῷ στρατοπέδῳ, οὐκ ἀπέβη τοῦ ἵππου κατὰ τὸ παλαιὸν ἔθος, καὶ ὅπως ἠγανάκτει τὸ στρατιωτικόν· διὸ καὶ τὸ στρατιωτικὸν, ὅτι τε καὶ σιτήσεις ὑπετέμνοντο, καὶ ὅτι ἠτιμοῦντο, ἐστασίαζον. καὶ Πρίσκος ἐλιφρέφα διὰ τοῦ ἀχειροποιήτου· δι' αὐτῆς ἐκλιπαρεῖν τὸ πλῆθος ἐπειρᾶτο. οἱ δὲ καὶ ταύτην λίθοις ἔβαλλον. διὸ φεύγει μὲν ἐν Κωνσταντίνῃ Πρίσκος, καὶ αἱρεῖται ὑπὸ τῆς στρατείας Γερμανὸς αὐτοῖς στρατηγὸς ἄκων· καὶ ταύτης τῆς τυραννίδος κρατούσης, πολλαὶ παρὰ Περσῶν συμφοραὶ τοῖς Ῥωμαίοις ἐπέπιπτον. διὸ καὶ βασιλεὺς παύει μὲν Πρίσκον· ἀντεπιστέλλει δὲ Φιλιππι-

* Κάστον.

* Κίσω.

* al. τοῖς Ἀβάροις.

* [illegible]

* Μυστάκωνα.

* Ἀδριανουπόλεως.

THEOPH. SIMOCAT.

Heraclius (eius Heraclij, qui post Imperator fuit, pater) a Philippico ad hostem speculatum emissus, mirifice seruatus est. De Zaberta homine Persa hic agitur, vtque à Chlomarorum oppugnatione cessarint Romani. Adhuc de effusa turpique Philippici fuga, turbatoque ordine Romani exercitus. De morbo quo Philippicus correptus est, & de Heraclio, Heraclij post Imperatoris patre, in exercitus curam aduocato, vtque in Meridianos Medos Romanorum exercitum Sub-imperator ille duxerit, & vere ineunte in Persarum agros Romani irruperint. Complectitur & hic liber, vt contra Abaros Comentiolus expeditionem susceperit, Sub-imperatores nactus Maximum & Castum, vtque rebus ab iis præclarè aduersus Abaros gestis, viuus tandem Castus in hostium venerit potestatem: vtque Ansimuth pedestrium copiarum Romanarum tribunum, Abari viuum ceperint, & in Thraciam incursionem exercitus eorum fecerit, Comentiolo interim deliberante, an Abaris occurreret: habitáque est in eam sententiam concio, & altera item contra, ne se hosti obiiceret. Quomodo ortus in castris Abarorum rumor, Comentioli aduersus Chaganum irruptionem irritam fecerit. De Busa milite, qui in venatione ab Abaris captus, & à suis neglectus, contemptúsque, Barbaros eam ob causam oppugnandarum vrbium machinas fabricare primus docuit. Vti Chaganus Beroën obsederit, sed nihil profecerit. Similiter & Diocletiani vrbem oppugnarit, neque ceperit tamen. Mauricium Imperatorem Constantinopoli ab incondita Byzantiorum plebe conuitiis exceptum, quod ob res infeliciter cum Barbaris gestas, Europa afflicta esset. Misisse itaque Ioannem, cognomento [a] Mystacóna, belli ducem, Droctone ipsi Sub-imperatore attributo: qui obsessam ab Abaris Adrianopolim, pugna cum hoste commissa, præsens seruauit. Complectitur etiam hic liber, vt arcem Persarum quãdam vi capere Heraclius sit aggressus: & de Beïudaë, sic dicto castello, vtque incredibili Sapëris militis fortitudine, Romani præsidium occuparint. Denique vt Philippicus in regia vrbe Constinopoli remanserit.

Tertio Libro. In Philippici locum Orientalis militiæ dux suffectus Priscus: cui Philippicus inuidens Heraclio scripsit, commeatum exercitui, cibariaque minueret. Priscus quoque in castra profectus, non [b] ad pedes, veteri more, ex equo desiliens milites salutauit. Itaque exercitus, tum quod annona accisa esset, atque angusta, [c] tum quod sine honore esset ab illo habitus, militari seditione tumultuatus est. Priscus [d] eliphrepha non manu facta illa imagine ipsis tradita, placare per eam gregarium militem tentauit: sed illam etiam lapidibus petierunt. Igitur Constantinam fugit. Inuitus interim ab exercitu dux eligitur Germanus. Dum hæc per vim atq; tumultũ geruntur, multis interim Romani à Persis calamitatibus afflicti. Quare Prisco Imperator dignitatem adimit, eiusque in locum Philippi-

a παρὰ τὸν μύστακα, vide Suid.

b Vide Cl. V. Iusti Lipsij epist. Fol. [illegible] exemplar. Græcum.

c Niceph. lib. XVIII. c. 11. etiam tumultuationis causam reddit.

d De aurea imagine [illegible] barbaram [illegible] quidam hic notarunt.

THEOPH. SIMOCAT.

a Niceph. lib. XIIX. cap. 14.

picũ iterum ducẽ mittit. Sed & his rursum, turbato exercitu, tumultuatum.ᵃ Cõstantina à Persis obsessa, periculisque, Germano suppetias ferente, eximitur. Prælium Romanos inter & Persas ad Martyropolim commissum. Victoria illustris eo die penes Romanos fuit, Maruza Persarum duce, cum tribus suorum millibus, ad internecionem cæso, captis vero mille. Reconciliato, Aristobuli opera, cum Imperatore exercitu, ad arcem Giligerdorum virtus captiuorum militum enituit: & ᵇ Gregorius Antiochiæ Episcopus, suscepta legatione, Philippicum restituit exercitui. Martyropolis, ᶜ Sittæ fraudibus à Persis capta. Philippicus officio deiicitur, suffectusque ab Imperatore Mauricio in eius locum Comentiolus, cui mandatum commissumque bellum est Persicum. Getæ siue Sclaui, ea tempestate, vicina Thraciæ populabantur: Roma aduersus Longibardos arma induebat: Africa quoque ᵈ Maurusios superauit. Comentiolo duce, pugnatum iuxta ᵉ Sisarbanum, prope Nisibin, à Persis atque Romanis. ᶠ Romani militari virtute superiores euasere, Heraclio hastam fortiter tum vibrante. Cecidit eo prœlio Phraates ipse Persicarum copiarum dux, castrisque direptis opima spolia lecta.

b Ὁ αὐτὸς Gregorius est apud Niceph. lib. XIIX. cap. 13. & 14.

c De Sitta vero transfuga cap. 17. & hic inf.

d Qui à Græcis Maurusij appellantur, aut Romanis & indigenis Mauri. Strabo lib. 17.

e Sisaurorum vrbem sup. nominare Procop. lib. 2. videtur.

f Niceph. lib. XIIX. cap. 18.

ᵍ Baram, Turcis deuictis, magnas ex eis opes Hormisdæ regi suppeditauit, & stricto gladio Suaniæ minatus est. Romani autem, ductante *Romano* quodam nomine, conserta manu cum exercitu Barami, collatisque inter se signis, viribus fortiores, illustrem retulère victoriam. Hormisdas ob cladem acceptam, per opprobrium, contumeliamque, Baramo vestem misit muliebrem. Hic contumeliam vicissim, & iniuriam vlturus, ʰ datis ad eum literis, inscripsit, *Chosroes filiæ* (non filio) *Hormisdæ*. Hoc bello & Armenij, Sabbatij persuasione adducti, ⁱ Ioannem ducem suum sustulerunt, & ad Persas deficere parabant. Comentiolus interim ab Imperatore missus, & militarem sedat tumultum, & Sabbatium Constantinopolim ducit, qui ad bestias ibi damnatus, Cæsaris tamen clementia morti eripitur. Hormisdas Saramen aduersus Baramum mittit: pugnáque victum Saramen Baramus elephantis deuorandum obiecit, & palam contra Hormisdam arma tulit. Hic Baramus eo honoris ante defectionem fuerat euectus, vt ei à rege secundo nemo omnium dignitate antecelluerit. ᵏ *Curopalatæ* enim, vt Romanis dicitur, summo Magistratu functus est. Recensentur hoc quoque libro obiter, quæ temporibus longè antiquioribus gesta fuerunt: breuitérque narrantur ea, quæ sub Iustino & Tiberio Augustis euenerunt. Hormisdæ quoque Persarum Regis crudelitas exponitur, & Persarum Regum series à capite arcessitur. Atque hæc quidem libro tertio.

g Varamus hic est Niceph. lib. XIIX. cap. 19.

h Niceph. lib. XIIX. cap. 19.

i Calus & sup. rosentus lib. 2.

k Qui antea Prætorio præfectus. Latinè dictus in lege Pet. Fabri Semestr. lib. 2. c. 1. & duo seqq.

QVARTVS LIBER ista complectitur. Vti apud Persas bellum inualuerit intestinum, quæque in Barami tyrãnide acciderint victoriæ, ac res secundæ. Cædem item Pherechani, successúmque Zadespræ. ˡ Quomodo à Bindoe regno exutus Hormisdas, è vinculis causam dicere postularit, causâque dicta, concionatus sit & Bindoes. In Hormisdæ oculis iugulatus fi-

l Niceph. lib. XIIX. c. 21.

κὸν πάλιν στρατηγόν. ἡ δὲ στρατιὰ καὶ πρὸς αὐτὸν ἐστασίαζε. καὶ πολιορκεῖται μὲν Κωνσταντῖνα ὑπὸ Περσῶν, ῥύεται δὲ τῶν κινδύνων, ἐπιστάντος αὐτῇ Γερμανοῦ. καὶ πόλεμος Πέρσαις καὶ Ῥωμαίοις κατὰ τὴν Μαρτυρόπολιν γίνεται. καὶ νικῶσι Ῥωμαῖοι λαμπρῶς, ἅτε τοῦ Περσῶν στρατηγοῦ Μαρούζα καὶ τρισχιλίων πεσόντων, χιλίων δὲ ζωγρηθέντων. καὶ διαλλάσσεται πρὸς τὸν αὐτοκράτορα δι' Ἀριστοβούλου τὸ στρατόπεδον· γίνεταί τε κατὰ τὸ φρούριον Γιλιγέρδων τῶν δεσμωτῶν Ῥωμαίων ἀριστεία. καὶ Γρηγόριος ὁ Ἀντιοχείας ἀρχιερεὺς, Φιλιππικὸν διὰ πρεσβείας ἀποκαθίστησι τῷ στρατεύματι. ἁλίσκεται δὲ ὑπὸ Περσῶν ἡ Μαρτυρόπολις * διὰ Σίττα δόλου, καὶ ἀποχειροτονεῖται Φιλιππικὸς, καὶ Κομεντίολος ἀντ' αὐτοῦ τὸν Περσικὸν ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος πιστεύεται πόλεμον. οἱ δὲ Γέται, ἤτοι Σκλάβοι, τὰ περὶ τὴν Θρᾴκην ἐλυμαίνοντο: ἡ Ῥώμη δὲ πρὸς τοὺς * Λογγιβάρδους ἀνθωπλίζετο: καὶ Λιβύη τῶν Μαυρουσίων περιεγίνετο. Κομεντιόλου δὲ στρατηγοῦντος, συμπλέκονται περὶ τὸ Σισάρβανον, πλησίον Νισίβεως, Πέρσαι καὶ Ῥωμαῖοι. καὶ νικῶσι κατὰ κράτος Ῥωμαῖοι, Ἡρακλείου περιφανῶς ἐναριστεύοντος τῷ δόρατι. πίπτει γὰρ καὶ αὐτὸς ὁ τῶν Περσῶν στρατηγὸς Φραάτης, καὶ σκυλεύεται τὸ πολέμιον. ἔτι δὲ διαλαμβάνει, ὅπως ὁ Βαρὰμ Τούρκους καταπολεμήσας καὶ πολὺν πλοῦτον Ὁρμίσδᾳ τῷ βασιλεῖ ἐκεῖθεν χορηγήσας, ἦρε τὴν μάχαιραν καὶ κατὰ Σουανίας. Ῥωμαῖοι δὲ, Ῥωμανοῦ στρατηγοῦντος, συμπλέκονται Βαρὰμ, καὶ τῷ ὑπ' αὐτὸν στρατῷ, καὶ κατὰ κράτος νικῶσι. καὶ ὡς διὰ τὴν ἧτταν Ὁρμίσδας τὸν Βαρὰμ ἐνυβρίζων, γυναικείαν ἔστειλεν ἐσθῆτα: ὁ δὲ ἀνθύβριζε, θυγατέρα Χοσρόου, ἀλλ' οὐχ υἱὸν Ὁρμίσδαν, τοῖς γράμμασιν ἐπιγραφόμενος. ἐν ᾧ καὶ Ἀρμένιοι ὑποθήκαις Σαββατίου (καὶ) τὸν μὲν σφῶν στρατηγὸν Ἰωάννην ἀναιροῦσι: προσχωρεῖν δὲ Πέρσαις ἐγχειροῦσι. Κομεντίολος δὲ σταλεὶς ὑπὸ τοῦ βασιλέως: τήν τε στάσιν κατευνάζει, καὶ * Συμβέτιον εἰς Βυζάντιον ἄγει. ὁ δὲ θηρίοις βορὰ γενέσθαι καταδικάζεται, φιλανθρωπίᾳ δὲ βασιλικῇ τοῦ θανάτου ἀπολύεται. Ὁρμίσδας δὲ Σαράμην κατὰ Βαρὰμ ἀποστέλλει: Βαρὰμ δὲ μάχῃ νικήσας Σαράμην, ἐλεφάντων βορὰν ἐποιήσατο, καὶ ἀναφανδὸν κατὰ Ὁρμίσδου παρατάσσεται. ὁ δὲ Βαρὰμ ἐπὶ τοσοῦτον δόξης ἦν κεχωρηκὼς [πρὶν ἢ μελετῆσαι τὰ τῆς ἀποστασίας] ὡς, μετά γε βασιλέα, μηδένα τῶν πάντων μείζονα δέξιν ἔχειν αὐτοῦ. ἣν γὰρ κουροπαλάτου Ῥωμαῖοι καλοῦσι, ταύτης ἀπήλαυε τῆς τιμῆς. ἐμφέρεται δὲ τῷ λόγῳ καὶ ἀναδρομὴ τῶν συγκυρησάντων περὶ τοὺς πρεσβυτέρους χρόνους: καὶ σύντομος ἀφήγησις τῶν κεκινημένων ἐπὶ τῆς βασιλείας Ἰουστίνου καὶ Τιβερίου τῶν αὐτοκρατόρων: καὶ περὶ τῆς ὠμότητος Ὁρμίσδου τοῦ Περσῶν βασιλέως: καὶ τῆς Περσικῆς γενεαρχίας ἀφήγησις. Ταῦτα μὲν καὶ ὁ γ'.

* al. διὰ Σίττα

Getæ, Sclaui

* Λογγιβάρδους.

* al. Σαββάτιον.

Ὁ δὲ τέταρτος διαλαμβάνει, ὅπως τε Πέρσαις ὁ ἐμφύλιος ἐκραταιοῦτο πόλεμος· καὶ ὅσα * συνεχύρησε κατὰ τυραννίδα Βαρὰμ τρόπαιά τε καὶ εὐτυχήματα: καὶ ἡ τοῦ Φερεχάνους ἀναίρεσις: καὶ ἡ Ζαδεσπρὰ προσχώρησις: ὅπως τε ὑπὸ Βινδόου καθαιρεῖται τῆς βασιλείας Ὁρμίσδας: ὅπως τε ἠτήσατο, δέσμιος ὤν, δημηγορῆσαι· καὶ ὡς δημηγορεῖ, ὅπως τε Βινδόης δημηγορεῖ, καὶ κατασφάζεται ἐνώπιον Ὁρμίσδου ὁ

* al. συνεκύρησεν.

παῖς δ

παῖς· καὶ τέμνεται ἡ βασιλίς· καὶ τυφλοῦται καὶ αὐτὸς Ὁρμίσδας. ὅπως τε ὕστερον ὑπὸ τοῦ παιδὸς Χοσρόου, ὃν ἐστήσαντο Πέρσαι βασιλέα, ῥοπάλοις ἀναιρεῖται. ἐπικράτειά τε τῆς τυραννίδος Βαράμ· καὶ φυγὴ Χοσρόου τοῦ Περσῶν βασιλέως, ὅπως τε ἐπὶ τὸ Κιρκήσιον ὁ Περσῶν βασιλεὺς παραγίνεται, προσχωρήσας Μαυρικίῳ τῷ αὐτοκράτορι. ὅπως τε διαπρεσβεύεται πρὸς αὐτόν. περὶ Βαρὰμ δὲ πάλιν, ὅπως τε χειραζόμενος ὑπ' αὐτῶν ἀναρρηθῆναι βασιλεύς, καὶ μὴ τυχών, ἑαυτὸν ἀνηγόρευσε βασιλέα. ὅπως ὁ βασιλεὺς Χοσρόην ἐπὶ τὴν ἱερὰν πόλιν μετάγει, βασίλειον αὐτῷ θεραπείας συστησάμενος· καὶ περὶ τῶν * συγκυρησάντων Βαρὰμ καὶ Χοσρόῃ περὶ τῆς ῥωμαϊκῆς συμμαχίας. καὶ ὡς διαπρεσβευσάμενος Βαρὰμ πρὸς τὸν αὐτοκράτορα Μαυρίκιον, ἀποπέμπεται. διαπρεσβεύεται δὲ πάλιν Χοσρόης καὶ τυγχάνει. ὅπως ὁ βασιλεὺς τὸν τῆς Μελιτινῆς ἱερέα, ἅμα τῷ Γρηγορίῳ τῷ Ἀντιοχείας ἀρχιερεῖ, πρὸς Χοσρόην ἐξέπεμψε. περὶ τῆς δολοφονίας Βαράμ, ἣν Ζαμέρδης καὶ Ζωανάμβης συνεπλάσαντο· καὶ περὶ τοῦ φόνου τῶν εἰς τοῦτο συμπραξαμένων· περὶ Βινδόη τοῦ Πέρσου, καὶ ὅπως δραπετεύει Περσίδα, τῆς κατὰ Βαρὰμ ἐπιβουλῆς κοινωνὸς γεγονώς. ὅπως ἡ Μαρτυρόπολις ὑπὸ Χοσρόου ἀποδίδοται Ῥωμαίοις· καὶ περὶ τῆς τοῦ Σίττα διὰ πυρὸς ἀναιρέσεως· καὶ ἑορταστικὴ τοῦ ἐπισκόπου Μελιτινῆς, Δομετιανὸς ὄνομα αὐτῷ, ἐπὶ τῇ ἀναλήψει τοῦ ἄστεος· (ἐν οἷς καὶ ὁ δ. λόγος.)

* al. συγκυρηθέντων

Ὁ δὲ πέμπτος διέξεισιν, ὅπως Χοσρόης ὁ Περσῶν βασιλεύς, ἀπορίᾳ τὴν ψυχὴν κατατρυχόμενος, ἐπρέσβευε τὸν ἐν μάρτυσι Σέργιον, ὃν καὶ τὰ λοιπὰ βάρβαρα πρεσβεύουσιν ἔθνη, λύσιν τῶν δυστυχημάτων εὑρεῖν· καὶ ὡς σταυρῷ χρυσῷ λιθοκολλήτῳ ἐτίμησεν· ἐνθένδε τε Ζαδέσπρας διὰ Ῥοσᾶ δολοφονεῖται Βλησχάνης ὑποθήκαις, καὶ τἄλλα θυμήρη Χοσρόῃ συνέβη. περὶ τοῦ ἐκδανεισθέντος χρυσίου Χοσρόῃ τῷ Περσῶν βασιλεῖ ὑπὸ Μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος· καὶ ὡς χειρογραφεῖ Χοσρόης τὸ δάνεισμα. πρεσβεία τε Χοσρόου, ἐφ' ᾧ ἀποστῆναι Κομεντίολον τῆς ἡγεμονίας, καὶ χειροτονία Ναρσοῦ ἀντὶ Κομεντιόλου· καὶ συμμαχία Ῥωμαίων κατὰ τοῦ τυράννου Βαράμ. καὶ περὶ τῶν βασιλικῶν δώρων, τῶν σταλέντων Χοσρόῃ ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος· καὶ ὅπως τὰς κλεῖς τοῦ Δαρᾶ ὁ Χοσρόης διὰ τοῦ πρέσβεως Δόλβα παραδίδωσι τῷ βασιλεῖ. δημηγορία τοῦ Δομετιανοῦ Μελιτινῆς, προτρέπουσα τὸ ῥωμαϊκὸν συμμαχεῖν Χοσρόῃ κατὰ Βαράμ· καὶ περὶ τῶν * συγκυρησάντων εὐτυχημάτων περὶ τῆς συμπλοκῆς Ῥωμαίων τε καὶ Περσῶν Χοσρόῃ· καὶ ὅπως οἱ βασιλικοὶ θησαυροί, τά τε Περσικὰ βασίλεια ἀποκαθίσταται Χοσρόῃ διὰ Βινδόη. ἕνωσις τῆς ῥωμαϊκῆς δυνάμεως Ἀρμενίας τε καὶ τῆς ἑῴας, καὶ μάχη κατὰ Βαράμ· καὶ νίκη Ῥωμαίων περιφανεστάτη. ἐν ᾗ μάχῃ Ναρσοῦ στρατηγοῦντος, καὶ Τοῦρκοι συνελήφθησαν, οἳ ἐπὶ τῶν μετώπων τὸν τύπον ἔφερον τοῦ σταυροῦ, ὃ ἐπέθεντο (ὡς ἐκεῖνοι διηγοῦντο) εἰς ἀπαλλαγὴν πάλαι περιστάσης αὐτοῖς λοιμικῆς νόσου. τὰ κατὰ τὴν Γολινδοὺχ ἐν Περσίδι γεγονότα, καὶ οἷον ἐκείνη βίον ἀσκητικὸν ἠγωνίσατο. ἐπανάλυσίς τε Χοσρόου εἰς τὰ οἰκεῖα βασίλεια. καὶ περὶ τῶν σταλέντων δώρων παρὰ Χοσρόου Σεργίῳ τῷ μάρτυρι. πρεσβεία τε τοῦ αὐτοῦ πρὸς τὸν αὐτὸν ἅγιον, ὥστε ἐκ τῆς Ἱερὴμ παιδοποιήσασθαι. Χριστιανὴ δὲ ἐτύγχανεν αὕτη·

* al. συγκυρηθέντων

lius, Regina quoque [a] in partes dissecta: ipse excæcatus Hormisdas: post etiam à Chosroë filio suo, quem Persæ regem sibi constituerant, fustibus necatus est. Tyrannidis Barami potentia, & Chosroę Persarum Regis fuga, vtque ad Circesium delatus, ad Mauricium Imperatorem tendens, legationem ad eum miserit. Rursum de Baramo, vti dum astu agoret, vt rex ab illis crearetur, nec voti fieret compos, regem se ipse pronunciarit. Quomodo Cæsar Hierapolim deduxerit Chosroën, addita etiam [b] familia rege digna. De iis, quæ gesta Chosroën inter, & Baramum, antequam cum Romanis fœdus fieret: vtque ad Mauricium Imp. legatione missa, Baramus repulsam tulerit, Chosroës contra impetrarit. De legatione [c] Domitiani Meletinæ Episcopi, & Gregorij præsulis Antiochiæ, ab Imperatore ad Chosroën missa. De nece Baramo per fraudem à Zamerda, & Zoanamba, parata, eorúmque cæde, qui rei conscij fuissent. De Bindoë homine Persa, vtque è Perside fugerit, quod percussorum Barami socius esset, De Martyropoli à Chosroë Romanis reddita, deque Sitta [d] Hammis exusto. Oratio item [e] solennis publicè de recepta vrbe habita à Domitiano Melitinensium præsule.

Quintus Liber continet, vt animi dubius, & æger Chosroës Persarum rex, beatum Sergium martyrem veneratus sit, quem & Barbaræ nationes honore afficere consueuissent, quo malorum liberationem reperiant, [a] vtque Cruce aurea, margaritis distincta, eum honorarit: indéque Zadespræ fraudulenta per Rhosam cædes, consilio Bleschanis, aliáque, quæ ex animi sententia Chosroæ obuenerint. De auri pecunia mutua Chosroæ Persarum regi à Mauricio Imper. data, eiusdémque Regis chirographo acceptæ pecuniæ. Legatio item Chosroæ vt Comentiolo exercitus præfectura adimeretur. [b] Narsen ergo Comentiolus successorem habuit; fœderatumque Romanorum aduersus Baram tyrannum bellum. De regiis Chosroæ ab Imperatore missis muneribus, vtque claues vrbis Daras ille per Dolbam Legatum Cæsari remiserit. Oratio Domitiani Melitinæ Episcopi, qua hortatur Romanos, vt belli societatem fœdusque ineant cum Chosroë contra Baram, quæ item ante congressum ac prælium Romanorum cum Persis felicia Chosroi secundaque euenerint, vtque thesauros regios cum regia ipsa Persica Chosroës receperit per Bindoen. Coniunctio Romanarum copiarum cum ex Armenia, tum ex Oriente. Pugna cum Baramo, victoriaque valde memoranda Romanorum. Quo in prælio, Narsis ductu, capti & Turci, [c] qui tum in fronte Crucis signum gestabant, quod sibi impressserant, vt ipsimet narrabant, depellendæ sic olim luis pestilentis causa. Quæ item in Perside à [d] Golinduch acta, quamque illa [e] vitam monasticam egerit austerè. Chosroæ in pristinam regiam postliminij reditus, quæque dona Sergio martyri miserit. Ad eundem sanctum virum legatio eiusdem, vt ex Hierem, quæ religione Christiana erat, liberos susciperet,

THEOPH. SIMOCAT.

a Vt & Romano apud Ctesifon ca Persico(?) refert.

b Cum multis muneribus regiis, inquit Niceph. lib. XIIX. c. 20.

c Mauritij cognatu Niceph. ibidem.

d In crucem actum Sittam refert Niceph. lib. XIIX. c. 20. & prius etiam apud hunc obtentum Euagr. lib. VI. cap. 15.

e ἑορταστικὴ.

a Niceph. lib. XIIX. c. 21. & lib. XVII. cap. 17.

b Niceph lib. XIIX. cap. 20.

c Narrat eadem Niceph. XIIX. cap. 20.

d Lege vitam apud Niceph. lib. XIIX. cap. 21. à quo tamen nonnihil recedit Gr. Menolog. 11. Iul.

e Βίον ἀσκητικόν.

THEOPH. SIMOCAT.

& quomodo voti compos redditus, dona iterum egregia templo eius martyris dedicarit. Chosroës tyrannidis consortes, atque adeo Bindoën ipsum, vt qui in Regem manum armarat, mortis pœna vindicauit. [a] De iis quæ prænunciauit Chosroes, fore, vt Romani tyrannide presli tumultuarentur. Legatio Probi Chalcedonensis præfecti: & de imagine Deiparæ Virginis, quæque in ea legatione acciderint. [b] Imperatoris ad Anchialum Europæ vrbem profectio, & quod ei in [c] sue oblatum portentum; vtque domum ad palatium reuerterit, cum Persica legatio, cui Zalamban præerat, iam aduenisset.

a Niceph. lib. xviii. cap. 27.

b Niceph. ibid. cap. 28.

c Georg. Cedren. eadem hæc portenti monstrosi meminit. Ἀγροικοί forte in hoc loco pro ἰδ legen.

Libro Sexto hæc insunt: Vti exeuntem ex Vrbe Augustum, marina tempestas exceperit: [a] vtque ad Heracleam, dum ibi commoratur, monstrosus partus natus: infans manibus, & oculis carens, adhæc & superciliis ac palpebris, ad femur piscis cauda appendente: & quomodo sublatum hoc monstrum. De tribus illis Sclauis, citharas importantibus, qui ex Oceani partibus ad Chaganum missi ferebantur, & à Mauricio Imperatore spectati sunt. Legatio item Francorum ad Cæsarem, qua stipendio se illi militaturos polliciti, repulsam tulerunt. Bossus, & Bettus legationem hanc à Theodoricho missi obibant. De grege ceruorum; vtque ingens quidam telo ictus in syluam se contulerit: insequente vero hastifero, & altero item [b] Gepæde, vt hic illum ob aurea ornamenta ex insidiis interfecerit, & longo post interuallo cædis reus deprehensus, flammis sit traditus.

a Niceph. lib. xviii. c. 35.

b ὑπὸ Γήπαιδος. infra Gepades populi nominantur, ob hoc autore: & Suid. Γήπαιδες, scribit Etymol. οἱ λεγόμενοι Λογγίβαρδοι, & Γεπαῖδες, οἱ Γοτθῶν παῖδες & recentiores qui iam Græcis οἱ Οὔγγροι λέγονται τὸ παλαιὸν Γήπαιδες.

Abarorum contra Romanos expeditio, vrbisque Singidonis obsidium. [c] Vti Priscus belli dux delectus, & militiæ Europææ præfectus sit. Vt Chaganus Drizipeτam delatus beati Alexandri martyris templum obsederit: & quomodo Tzurulo oppido inclusos Romanos Chaganus cinxerit: vtque Mauricius astu deceptum Barbarum ab obsidione auerterit. Missa ab Abaris ad Romanos legatio, & quæ Ardagastus ab exercitu Romano acceperit incommoda, præterea quæ sub Tatimero acta. Alexandri Tribuni militum fortitudo, Romanorúmque res fortiter gestæ, & Sclauorum interitus, horúmque vicissim in Romanos impetus. [d] De monstris ad regiam vrbem natis, infantes, vnus biceps, alter quadrupes. Vti Prisco imperium fuerit abrogatum, [e] quod partem prædæ è Sclauis abductæ Chagano donasset, vtique pro illi Petrus Europæo bello dux præficiatur. De Theodoro item legato ad Chaganum à Prisco ire iusso, & de eius doctrina, atque rerum gerendarum dexteritate.

c Niceph. hæc eadem lib. xviii. c. 28.

d Niceph. lib. xviii. c. 35.

e Niceph. eod. cap. 36.

Libro Septimo agitur de turbatis Romanorum ordinibus, eorundémque rebus fortiter gestis contra Sclauos, siue Getas: hoc enim nomine antiquitus appellari sunt. De iis quæ [a] in ignobili quodam Thraciæ oppido Petro & incolis occiderunt: Vtque Sclauorum Præfectus Piragastus sit interfectus.

a ἐν ἀσήμῳ τῇ Θρακίᾳ πόλει.

ἐπιτυχία τε τῆς αἰτήσεως: καὶ δώρων πολυτελῶν ἀποστολὴ παρ' αὐτοῦ εἰς τὸν νεὼν τοῦ μάρτυρος. ὅπως τε Χοσρόης τοὺς κεκοινωνηκότας τῇ τυραννίδι, καὶ Βινδόην αὐτὸν, ὡς κατὰ βασιλέως χεῖρας ἄραντα, θανάτῳ διώλεσε. περὶ τῶν προηγορευθέντων ὑπὸ Χοσρόου, καὶ ὡς στασιάσει τὰ Ῥωμαίων πράγματα, τυράννοις δουλεύοντα. πρεσβεία τε Πρόβου, τοῦ [*] Χαλκηδόνος προέδρου. καὶ περὶ τῆς εἰκόνος τῆς θεομήτορος: καὶ ὅσα κατὰ τὴν πρεσβείαν ἀπήντησε. (καὶ) ἐκδημίαν τοῦ αὐτοκράτορος ἐπὶ τὴν τῆς εὐρώπης Ἀγχίαλον: καὶ περὶ τοῦ συναντήσαντος αὐτῷ ἐν ὑῒ φάσματος. ὅπως τε ὑπέστρεψεν εἰς τὰ βασίλεια ὁ αὐτοκράτωρ, πρεσβείας περσικῆς ἐπιστάσης, διὰ Ζαλαμβᾶν. (ἐν οἷς καὶ ὁ πέμπτος λόγος.)

[*] καλχηδόνος.

Ὁ δὲ ἕκτος λόγος περιέχει, ὅπως ἀπὸ τῆς πόλεως ἐξιόντι τῷ βασιλεῖ ἐνέσκηψε κλύδων θαλάττιος. ὅπως τε περὶ Ἡράκλειαν, ἐκεῖσε τοῦ βασιλέως διατρίβοντος, τέρας ἐγεννήθη παιδίον, μήτε χεῖρας, μήτε ὄμματα ἔχον, μήτε ὀφρῦς, μήτε βλέφαρα: πρὸς δὲ τῷ ἰσχίῳ ἰχθύος οὐρὰ ἀπεκρέματο: καὶ ὅπως τὸ τέρας ἀνῄρητο. περὶ τῶν τριῶν σκλαβηνῶν, τῶν κιθάρας ἐπιφερομένων, οἳ ἐκ τῶν μερῶν τοῦ ὠκεανοῦ ἐλέγοντο πρὸς τὸν Χαγάνον ἀποστέλλεσθαι. οἳ καὶ ἐνεφανίσθησαν Μαυρικίῳ τῷ βασιλεῖ. πρεσβεία τε [*] Φράγγων πρὸς τὸν βασιλέα, ἐφ' ᾧ συμμαχεῖν ἐπὶ δώροις: καὶ ἀποστροφὴ τῆς αἰτήσεως. Βόσος, καὶ Βέττος οἱ πρέσβεις: ὁ δὲ ἀποστείλας, ὀνόματι Θευδέριχος. περὶ τῆς ἀγέλης τῶν ἐλάφων: καὶ ὅπως ἡ μείζων βάλλεται, καὶ εἰς λόχμην τινὰ φεύγει. καὶ ὡς ἐπιδιώκεται ὑπό τινος [*] δορυφόρου, καὶ ἑτέρου τινὸς Γήπαιδος. ὅπως τὸ δορυφόρον διὰ τὰ περὶ αὐτὸν χρύσεα δολοφονεῖται: καὶ ὡς χρόνῳ μακρῷ ὕστερον ὁ Γήπαις, δολοφονήσας φωραθεὶς, πυρὶ παραδίδοται. στρατεία Ἀβάρων κατὰ Ῥωμαίων: καὶ πολιορκία Σιγγιδόνος τῆς πόλεως. χειροτονία τε Πρίσκου τοῦ στρατηγοῦ: καὶ ὅπως τοῦ κατὰ τὴν Εὐρώπην πολέμου τοῦτον προεστήσατο. καὶ ὅπως ὁ Χαγάνος εἰς Δριζιπέραν γενόμενος, τὸν νεὼν Ἀλεξάνδρου τοῦ μάρτυρος ἐπολιόρκησε. καὶ ὅπως ἐν Τζουρουλῷ τῇ πόλει Ῥωμαῖοι συγκλεισθέντες, ὑπὸ τοῦ Χαγάνου πολιορκοῦνται. ὅπως τε δόλῳ φενακίζει τὸν βάρβαρον ὁ Μαυρίκιος, καὶ τῆς πολιορκίας ἀπάγει. πρεσβεία τε Ἀβάρων πρὸς Ῥωμαίους, καὶ ὅσα τῷ Ἀρδαγάστῳ ἐκ τῆς Ῥωμαίων ἀπήντησε δυνάμεως: ἔτι δὲ καὶ τὰ κατὰ τὸν Τατίμερον. ἀνδραγαθία τε τοῦ Ῥωμαίων ταξιάρχου Ἀλεξάνδρου: καὶ ἀνδραγαθία Ῥωμαίων, καὶ σκλαβηνῶν ἀναίρεσις. ἔφοδός τε σκλαβηνῶν κατὰ Ῥωμαίων. περὶ τῶν τεχθέντων τεράτων πρὸ τοῦ ἄστεος τῆς βασιλίδος: ὡς τὸ μὲν ἦν τετράπουν παιδίον, τὸ δὲ δικόρυφον. ὅπως Πρίσκος ἀποχειροτονεῖται στρατηγὸς τῆς κατὰ τὴν εὐρώπην μάχης: καὶ περὶ Θεοδώρου τοῦ πρέσβεως, σταλέντος πρὸς τὸν Χαγάνον ὑπὸ τοῦ Πρίσκου, τῆς τε περὶ αὐτὸν παιδείας καὶ δεξιότητος. (ἐν οἷς καὶ ὁ ἕκτος λόγος.)

[*] al. φράγγων.

[*] τῶν δορυφόρων.

Partus monstros.

Partus monstrosi.

Ὁ δὲ ἕβδομος λόγος διαλαμβάνει περὶ τῆς γεγενημένης ἀταξίας ταῖς Ῥωμαίων δυνάμεσιν: ἀριστείας τε Ῥωμαίων κατὰ Σκλαβηνῶν, εἴτουν Γετῶν. Γέται γὰρ τὸ παλαιὸν ἐκαλοῦντο. καὶ περὶ τῶν ἐν ἀσήμῳ τῇ Θρακίᾳ πόλει Πέτρῳ τε καὶ τοῖς πολίταις συμβεβηκότων. καὶ ὡς Πειράγαστος ὁ τῆς τῶν σκλαβηνῶν δυνάμεως φύλαρχος ἀνῄρηται, καὶ ἀνδρα-

καὶ ἀνδραγαθία ῥωμαίων. περὶ τῆς ἀνυδρίας τῆς παρακολουθησάσης ταῖς ῥωμαϊκαῖς δυνάμεσι. καὶ ὅπως τοῦ Πέτρου καταπολεμηθέντος ὑπὸ τῶν σκλαβινῶν, Πρίσκος αὖθις γίνεται στρατηγός. Θάνατος Ἰωάννου τοῦ νηστευτοῦ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ περὶ τῶν * ἐνδανεισθέντων αὐτῷ χρημάτων ὑπὸ Μαυρικίου, καὶ περὶ τοῦ ἐν τῇ ὁμολογίᾳ * χειρογραφήματος. καὶ ὅπως διὰ τιμῆς ἦγεν ὁ φιλευσεβὴς ὡς ἀληθῶς αὐτοκράτωρ τὰ εὑρεθέντα τῷ ἀρχιερεῖ μετὰ θάνατον ῥάκια. περὶ τῶν Μαυρουσίων τῶν * συστραφέντων κατὰ καρχηδόνος τῆς πόλεως: καὶ ὅπως τῇ τοῦ Γενναδίου τόλμῃ ὁ πόλεμος ἐσβέσθη: καὶ περὶ τοῦ κομήτου τοῦ φανέντος ἐπὶ ἡμέρας πολλάς. περὶ τοῦ ἐμφυλίου πολέμου τοῦ γενομένου τοῖς τούρκοις: καὶ ἐν ἐκθέσει, τὰ περὶ τῆς τῶν τούρκων πολιτείας. καὶ ὡς τὸν ἐθνάρχην τῶν * ἐφθαλιτῶν ὁ χαγάνος τῶν τούρκων ἀνελὼν, τὸ ἔθνος ἐδουλώσατο. ἔτι δὲ καὶ τοὺς Ἀγὰρ τὸ ἔθνος, καὶ δὴ καὶ τοὺς κόλχους, ἄχρι τριάκοντα μυριάδων διέφθειρεν. ἀλλὰ καὶ τὸν ἐπαναστάντα, αὐτῷ Τοῦρον ἀνελὼν, ἐπινίκιον ἐπιστολὴν Μαυρικίῳ τῷ αὐτοκράτορι ἔστειλεν. ἐδουλώσατο δὲ καὶ Ἀβάρους. διέξεισι δὲ καὶ περὶ τῶν κατὰ τὴν Ταύγας ἐθνῶν, καὶ περὶ τοῦ * Νουκεὶ, ἐν οἷς οἱ ἄβαροι ἡττηθέντες διεσπάρησαν. καὶ περὶ τῶν Ουαρ καὶ Χουνὶ τῶν ἐθνῶν. ἐξ ὧν ἐπὶ Ἰουστινιανοῦ ἀπόμοιρα τινὰ τῶν ἐθνῶν ἐνδημεῖ τῇ εὐρώπῃ: οἳ καὶ ἀβάρους ἑαυτοὺς ἐπεφήμισαν. καὶ ὡς ἡ τούρκων χώρα σεισμοῦ καὶ λοιμοῦ * ἀπείρατος. περί τε τοῦ χρυσοῦ λεγομένου ὄρους, καὶ περὶ τῆς Ταύγας. περί τε τῶν σκωλήκων τῶν τικτόντων τὰ ἐσθῆτα τὰ σηρικά: καὶ ὡς πολλὴ ἐστὶ περὶ τὴν λεγομένην χουβδὰν ἡ τῆς μετάξης γένεσις, καὶ τὰ περὶ αὐτὴν νόμιμα. καὶ περὶ τῶν ἰνδῶν, τῶν λευκῶν τὸ σῶμα. διάλεξις πρὸς τὸν Πρίσκον Χαγάνου, περὶ ἀνδραποδισμοῦ τοῦ Σιγγιδόνος: καὶ ἀντιλογία Πρίσκου πρὸς αὐτὸν: καὶ ὅπως ὁ Πρίσκος Σιγγιδόνα σώζει τὴν πόλιν. ὅσα τε κατὰ δαλματίαν οἱ βάρβαροι διεπράξαντο, καὶ πόλεις ἐπόρθησαν. ὅπως τε ὁ Γουνδούης, παρὰ Πρίσκου σταλεὶς κατὰ τῶν ἐν δαλματίᾳ βαρβάρων, ἠρίστευσεν. ὅτι τῷ ἐννέα καὶ δεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας Μαυρικίου προαγορεύει μοναχός τις τὸν αὐτοῦ θάνατον, καὶ τῶν τέκνων. ξίφος γὰρ γυμνώσας, ἀπὸ τοῦ φόρου μέχρι τῶν προαυλίων τῶν ἀνακτόρων διαδραμὼν, αὐτόν τε Μαυρίκιον καὶ τὰ τέκνα ξίφει τεθνάναι προηγόρευσεν. ἀλλὰ καὶ Ἡρωδιανός τις τῷ βασιλεῖ διεῖπε τὰ συμβησόμενα, περὶ τοῦ συμβάντος λιμοῦ τοῖς στρατεύμασι, καὶ ὡς ὁ Χαγάνος παραδόξῳ φιλανθρωπίᾳ πενθημέρους σπονδὰς τοῖς λιμώττουσιν ἔθετο, ὡς ἂν ὁ ἐπισιτισμὸς ἀπὸ τῶν βαρβάρων τοῖς ῥωμαίοις ἀδεὴς ἔσοιτο. καὶ ὡς ἀρώμασιν ὑπὸ Πρίσκου φιλοτιμηθεὶς, ἐπὶ τὰ κατὰ μυσίαν ἐχώρησεν. ὡς συνῆψεν ὁ χαγάνος περὶ τὴν μυσίαν πρὸς Κομεντίολον μάχην: ἐπιβουλῇ δὲ Κομεντιόλου διαφθείρεται ὑπὸ τῶν βαρβάρων τὸ ῥωμαϊκὸν, καὶ φεύγει Κομεντίολος· καὶ πρὸς Δριζίπεραν τὴν πόλιν παραγίνεται καὶ ἀποτειχίζεται τῆς πόλεως, ὡς φυγάς, καὶ πρὸς τὰ μακρὰ παραγίνεται τείχη. οἱ δὲ βάρβαροι κατόπιν ἰόντες, παραδόντα Δριζίπεραν αἱροῦσι, καὶ τὸν ἀλεξάνδρου τοῦ μάρτυρος ἐμπρήσαντες ναὸν καὶ τὸ σῶμα τῆς θήκης ἐκσύραντες, ὑβρίζουσι. θεία δὲ δίκη μετῆλθε τοὺς ὑβριστὰς τοῦ μάρτυρος.

* al. ἐκδανεισθέντων.
* χειρογραφήματος.
* συστρατευθέντων.
* al. Ἀβδελῶν ἤτοι νεφθαλιτῶν.
* al. Μουκρί.
* ἀδιάσπαστος.

De militum Romanorum virtute, licet aquarum ingenti penuria premerentur. Petro à Sclauis pugna superato, Priscus iterum belli Imperator delectus est. Obitus [a] Ioannis cognomento *Ieiunatoris* patriarchæ Constantinopolitani: déque mutuò à Mauricio Imperatore accepta pecunia, datóque æris accepti confessíque chirographo: quantoque in pretio verè pius Augustus ille relictas à Præsule post mortem [b] pannosas vestes habuerit. De Maurusiorum aduersus Carthaginem expeditione, vtque Gennadij fortitudine bellum illud exstinctum sit. De Cometa, qui dies complures visus est. De intestino apud Turcos, & ciuili bello: Accessit de eorundem Republic. narratio, vt [c] Turcorum Chaganus, Ephthalitarum principe interfecto, totam eam gentem subegerit: vt Agarenorum adhæc, & Colchorum gentem trecentarum millium strage cæciderit, vtque insurgentem aduersus se Turum interfecerit, quo nomine victoriæ nunciam epistolam Mauricio Imp. scripserit. Idem Abaros quoque sub iugum victos misit. [d] Refert & de gentibus, quæ Taugas incolunt, & de Nucri, in quas deuicti Abari dispersi sunt. Item de Var, & Chuni, quorum pars magna iam inde à Iustiniani temporibus, in Europa sedes habent, Abarósque sese nominarunt. Turcorum regionem terræ motui, ac pesti minimè obnoxiam. De monte qui Aureus sit dictus, ac de ipsa vrbe, Taugas. [e] De bombycibus, qui ex se vestes gignunt sericas, & quod [f] serici ingens gignatur ad Chubdam vrbem, quam appellant, copia, quæque in illis vermibus glomerandis fieri solita. De indis, qui candido sunt corpore. Disceptatio Chagani cum Prisco,, de Singidonensibus in seruitutem abducendis, Priscique contraria sententia, vtque eam vrbem Priscus seruarit. Quæ per Dalmatiam Barbari gesserint quasque vrbes euerterint. Quomodo Gundoës a Prisco aduersus Barbaros in Dalmatiam missus, res fortiter gesserit.

[g] Vndevicesimo imperij Mauricij anno Monachus quidam mortem illi, liberisque eius prædixit. Stricto enim gladio, à foro ad palatij vestibulum procurrens, Mauricium vna cum liberis ferro occisum iri denunciat. [h] Quin & Herodianus quidam Imperatori euentura prænunciauit: famem scilicet illam, quæ post in castris orta. Vt incredibili Chaganus humanitate esurienti exercitui quinque dierum inducias concesserit, quibus absque metu Barbarorum, commeatus annonáque ferretur Romanis, vtque vicissim à Prisco [i] donis honoratus, in proxima Mysiæ loca discesserit. In Mysia Chaganus cum Comentiolo signis collatis conflixit, perfidiáque Comentioli Romanorũ exercitus, clade accepta, cæsus à Barbaris est, fuga interim dilapso Comentiolo: quem ad [k] Driziperam vrbem deletum ciues, vt transfugam repellunt: quare inde ad *Muros longos*, quos vocant, ille se recepit. Barbari porro pone insequentes Driziperam capiunt, [l] & Alexandri martyris templo incenso, corpus capsa extrahentes contumeliis afficiunt. Verũ diuina mox Vltio martyris est violatores consecuta.

THEOPH. SIMOCATT.

a Quarti huius nominis, de quo legendus Baron. Card. Tom. VII. & VIII.

b Niceph. lib. XIIX. cap. 34. lectulum addit legendum. Hic non rectè à quibusdam cum Ioanne Eleemosynario Alexandrino confunditur. Minus etiam recte pro sancto habitus a fuit, teste D. Baron. VIII. Annal. ad an. Ch. 595. ex B. Gregorij Magni auctoritate.

c Niceph. lib. XIIX. cap. 30.

d Niceph. ibid.

e De his etiam supra in Theophane Byzantio, & Procop. lib. 4. & Niceph. l. XIIX. cap. 30.

f τοῦ μετάξης, Μέταξαν serricum esse crudum, nondum letum, neque tinctum, sed ἀργιόν: ex quo filamenta serica conficiantur docent Lexicographi. Vide Suidam voce Σῆρες & Σηρικόν.

g Niceph. lib. XIIX. cap. 35.

h Niceph. ibid.

i Lego Euphemiis.

k Vide quæ notauimus supra ad c. huius auctoris.

l Niceph. lib. 18. c. 38.

THEOPH. SIMOCAT.

Septem enim Chagani filij vna die, inguinum morbo correpti, pereunt. Comentiolus in his turbis Constantinopoli hæret. Barbaris interim ad *Muros longos* propius accedentibus. Vnde tantus Constantinopolitanos terror inuasit, vt de Europa deserenda, & in Asiam transmittendo deliberarint. Legationem itaque extemplo Imperator per Harmatonam ad Chaganum mittendam censuit, splendidisque muneribus, & viginti millium auri pondo accessione, pacem ægrè redemit: dicente illo: *Iudicet Deus Chaganum inter, & Mauritium: Romanos item inter, ac Barbaros.* [a] De monstris humana forma in Nilo flumine visis: deque Nili incremento atque eluuione variæ discrepantésque sententiæ. Hic verò scriptor [b] Agatharcidæ Gnidio assentitur. Quotannis enim ille ait in Æthiopiæ locis magnos continentésque cœli imbres decidere ab æstiuo solstitio, ad vsque autumni æquinoctium. Non sine causa itaque angustius hyeme Nilum fluere, quod suas dumtaxat è fontibus suapte natura natas vehat vndas: at æstate, decurrentibus in Nilum ex Æthiopia imbribus, crescere nimium quantum, atque augeri. Et hæc quidem libro septimo.

a Niceph. lib. 18. c. 36. De Nilo vide Herodotum, & Melam.

b Al. Agatharchida.

OCTAVVS hæc ferè complectitur. Chosroen ob illorum Saracenorum, qui [c] Romanis parebant, incursiones, rumpere inducias conatum; Georgij tamen legatione persuasum, fœdus sartum tectum seruasse: [d] Georgium verò Cæsaris indignationem incurrisse, quòd Chosroës dixisset, se Georgij potissimum gratia, non Imperatoris Mauritij causa, ratam pacem fecisse. Vt Comentiolus proditionis reus actus, mox Romanorum sibi militum animos conciliarit; atque eam ob rem dux iterum exercitus ab Imperatore creatus sit. Romanorum pugna commemoratur & Abarorum, Prisco & Comentiolo ducibus: Comentiolo tamen nescio quid causante, & à pugna abstinente, Prisco verò copias ducente. Militum Romanorum fortitudo, & Abarorum cædes quatuor millium. Prœlium item alterum, eorundémque Abarorum millium nouem strages. Tertia pugna cum quidecim millium clade Abarorum. Quartum rursum prœlium illustrem Romanis victoriam concessit, cæsis ad internecionem Abarorum & [e] Gepædum triginta millibus. Quinta in pugna penes Romanos victoria quoque stetit: cæsi captique Abari, ac viui quidem in potestatem venêre ad tria millia, cæterorum Barbarorum quatuor; aliorum ad hæc duo millia & ducenti, & [f] Sclauorum octo millia. Postea tamen Chaganus, decepto Mauritio Imperatore, viuos Abaros recepit. [g] De Comentioli præfracto mœrore; vtque eius temeritate Romanorum copiæ, quas ad Philippopolim proficisci iubebat, frigore sint extinctæ. Quomodo Petrus iterum belli dux totius Europæ, ab Imperatore creatus sit. [h] De nuptiis Theodosij filij Mauritij, & filiæ Germani. [i] Vrbem regiam fame ea tempestate laborasse; precésque in Ecclesia fundente Mauritio, plebem esse tumultuatam. De eius mansuetudine ac lenitate, militúmque ablegatione; vtque eodem sint die reuocati. Petrum ab Augusto missum, vt omni ope atq; opere Thracicas

c Duplicis generis Saracenos alios Persis, Romanis alios fuisse dicit. ibid. ex Theoph. supra.

d Niceph. lib. 18. cap. 37.

e Vide sup. ad 6. huius auctoris.

f Σκλαβηνῶν legó.

g Niceph. lib. 18. c. 37.

h Niceph. lib. 18. c. 37.

i Niceph. lib. 18. c. 38.

ἑπτὰ γὰρ παῖδες τοῦ Χαγάνου ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ βουβῶσι περιληφθέντες, ἐτελεύτησαν. Κομεντίολος δὲ μετὰ τῶν θορύβων ἐνδημεῖ τῇ Κωνσταντινουπόλει. οἱ δὲ βάρβαροι τοῖς μακροῖς πλησιάζουσι τείχεσι. καὶ οἱ τοῦ Βυζαντίου ἐπὶ τοσοῦτον ἔδεισαν· ὡς (καὶ) καταλιπεῖν Εὐρώπην, καὶ πρὸς τὴν Ἀσίαν περαιωθῆναι διεμελέτησαν. πρεσβεύεται δ' οὖν ὅμως ὁ βασιλεὺς πρὸς τὸν Χάγανον δι' Ἁρματῶνος· καὶ δώροις λαμπροῖς καὶ προσθήκαις χρυσοῦ χιλιάδων εἴκοσι, πείθει μόλις τὴν εἰρήνην δέξασθαι, λέγοντα· Κρίναι ὁ θεὸς ἀνὰ μέσον Χαγάνου καὶ Μαυρικίου, καὶ ἀνὰ μέσον Ῥωμαίων καὶ * βαρβάρων. περὶ τῶν φανέντων ἀνθρωπομόρφων τεράτων ἐν τοῖς νειλῴοις ὕδασι, καὶ περὶ τῆς τοῦ Νείλου ἀναβάσεως δόξαι διάφοροι. ὁ δὲ συγγραφεὺς * Ἀγαθαρχίδου τοῦ Κνιδίου τῇ δόξῃ προσίσταται. φησὶ δὲ τοῦτον ἀνὰ ἔτος ἕκαστον ἐν τοῖς κατὰ τὴν Αἰθιοπίαν μεγάλους καὶ συνεχεῖς γίνεσθαι ὄμβρους, ἀπὸ θερινῶν τροπῶν, μέχρι τῆς ἰσημερίας τῆς ἐν τῷ μετοπώρῳ γινομένης καθ' ἕκαστα. εὐλόγως οὖν τὸν Νεῖλον ἐν μὲν τῷ χειμῶνι συστέλλεσθαι, κατὰ φύσιν ἔχοντα ῥύσιν ἀπὸ μόνων τῶν ἑαυτοῦ πηγῶν· κατὰ δὲ τὸ θέρος, διὰ τοὺς ἐκεῖθεν ἐκχεομένους εἰς αὐτὸν ὄμβρους, λαμβάνειν τὴν αὔξησιν. ταῦτα μὲν οὖν καὶ ὁ ἕβδομος.

* ἀβάρων

* ἀγαθαρχίδυ.

Ὁ δὲ ὄγδοος λόγος διαλαμβάνει, ὅπως ὁ Χοσρόης διὰ τὰς ἐπιδρομὰς τῶν Σαρακηνῶν, τῶν ὑπὸ Ῥωμαίοις ταττομένων, λῦσαι τὰς σπονδὰς ἐνεχείρησε· Γεωργίου δὲ πρὸς αὐτὸν σταλέντος, αἱ σπονδαὶ μεμενήκασι· καὶ Γεώργιος ἀτιμάζεται, ὡς εἰπόντος Χοσρόου διὰ Γεώργιον αὐτοὺς τηρεῖν τὰς σπονδάς, ἀλλ' οὐ διὰ τὸν βασιλέα Μαυρίκιον. ὅπως τε Κομεντίολος προδοσίας κρίνεται· καὶ διαλλαγαὶ τῶν Ῥωμαϊκῶν στρατευμάτων πρὸς αὐτόν. καὶ ὅπως αὖθις ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος στρατηγὸς * στέλλεται. μάχη Ῥωμαίων καὶ Ἀβάρων, στρατηγοῦντος Πρίσκου καὶ Κομεντιόλου μὲν ἀπομάχου, διά τινας προφάσεις, ὄντος· Πρίσκου δὲ τῷ στρατοπέδῳ παρόντος. ἀριστεία Ῥωμαίων καὶ ἀναίρεσις τῶν Ἀβάρων, μέχρι τεσσάρων χιλιάδων. δευτέρα μάχη, καὶ ἀναίρεσις τῶν αὐτῶν, ἄχρι χιλιάδων θ'. τρίτη μάχη, καὶ ἔτι τῶν αὐτῶν ὄλεθρος, μέχρι πεντεκαίδεκα * χιλιάδων. τετάρτη μάχη, καὶ νίκη πάλιν Ῥωμαίων λαμπρά, καὶ ἀναίρεσις * βαρβάρων ἅμα Γηπαίδων χιλιάδων λ'. πέμπτη μάχη, καὶ νίκη Ῥωμαίων· καὶ ἀναίρεσις Ἀβάρων, καὶ ἅλωσις. τῶν μὲν ζωγρηθέντων Ἀβάρων γ, ἄλλων δὲ βαρβάρων δ, καὶ ἑτέρων δισχιλίων καὶ διακοσίων. καὶ Σαβίνων χιλιάδων ὀκτώ. οὓς ὁ Χάγανος ἀπατήσας τὸν αὐτοκράτορα, τοὺς ζωγρηθέντας Ἀβάρους ἀνέλαβε. περὶ τῆς Κομεντιόλου μελαγχολίας, καὶ ὅπως τῇ τούτου ἀβουλίᾳ πλῆθος Ῥωμαίων πρὸς Φιλίππου πόλιν ἀπαιρόντων, τῷ κρύει διώλοντο. ὡς Πέτρος αὖθις στρατηγὸς τῆς Εὐρώπης ὑπὸ τοῦ αὐτοκράτορος προχειρίζεται. περί τε τοῦ γάμου τοῦ παιδὸς Θεοδοσίου, τοῦ παιδὸς Μαυρικίου ἐπὶ τῇ θυγατρὶ Γερμανοῦ. καὶ περὶ τῆς σιτοδείας τῆς γενομένης τῇ βασιλίδι τῶν πόλεων· καὶ τῆς συμβάσης ἀταξίας τῶν δήμων λιτανεύοντος τοῦ βασιλέως. καὶ περὶ τῆς μακροθυμίας αὐτοῦ, καὶ ἐξορίας τῶν στρατιωτῶν, καὶ μονομερῶς ἐπανόδου. ὅπως Μαυρίκιος * ἔστελλε Πέτρον, παντὶ τρόπῳ τὰς θερμικὰς

* συστέλλεται.

* al. μυριάδων.

* al. Ἀβάρων.

* ἱστάναι.

δυνάμεις

δυνάμεις εἰς τὸ ἀντιπέραν τοῦ Ἴστρου διαβιβάσειν. ὅπως τε θεία προσέπεσεν ὀμφὴ τῷ Πέτρῳ· καὶ ὅπως στάσις ταῖς ῥωμαϊκαῖς* εἰσεφρύη δυνάμεσι, καὶ τυραννὶς συνέστη κατὰ τοῦ αὐτοκράτορος, Φωκᾶ τοῦ τυράννου ὑπὸ τοῦ πλήθους ἀναρρηθέντος. ὅπως φεύγει Πέτρος, καὶ ὅπως ἡ στάσις διαγγέλλεται τῷ βασιλεῖ. καὶ ὅπως τὰ πρῶτα διὰ τῶν δημάρχων Σεργίου καὶ Κοσμᾶ πολυπραγμονεῖ τὸ πλῆθος τῶν δήμων. καὶ εὑρίσκεται Πρασίνων μὲν αφʹ. Βενέτων δὲ τʹ. καὶ ὅπως τῆς* δημιουργικῆς φιλοτιμίας παρέσχετο. πρεσβεία τε τοῦ αὐτοκράτορος πρὸς τὰς στασιαζούσας δυνάμεις· καὶ ἀποστροφὴ τῆς πρεσβείας· ὅπως τε περιφρουρεῖ τὴν βασιλίδα τῶν πόλεων. πρεσβεία τε τῶν στρατευμάτων πρὸς Θεοδόσιον τὸν Μαυρικίου υἱὸν, ἀξιοῦσα ἢ αὐτὸν, ἢ τὸν πενθερὸν Γερμανὸν βασιλέα σφῶν ἀναρρηθῆναι. γνῶσις τε τούτων* εἰς Μαυρίκιον ἀφίγμενη· καὶ ὑπόνοια εἰς Γερμανὸν, ὡς αἴτιον τῆς τυραννίδος· καὶ ἀπειλὴ, καὶ μήνυσις τῆς βασιλικῆς ἀπειλῆς, διὰ τοῦ γαμβροῦ Θεοδοσίου· καὶ καταφυγὴ Γερμανοῦ πρὸς τὸν νεὼν τῆς Θεομήτορος. τῶν Κύρου καὶ Στεφάνου τοῦ* ἡμιάρρενος, ὃς ἐπίτροπος ἐτέτακτο τοῖς βασιλέως παισὶ, πρὸς Γερμανὸν* ἀποστολὴ εἰς τὸ ἐξελθεῖν αὐτὸν τοῦ ναοῦ. καὶ ἀπραξία· καὶ ἡ διὰ ῥάβδων μαστίγωσις Θεοδοσίου τοῦ παιδὸς, ὑπὸ τοῦ πατρὸς, ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν πενθερὸν καταμηνύσεως. καὶ μεταφοίτησις Γερμανοῦ ἀπὸ τοῦ νεὼ τῆς Θεομήτορος ἐπὶ τὴν ἁγίαν Σοφίαν. καὶ πάλιν πρόσκλησις ἐπὶ τὸ ἐξελθεῖν, καὶ ἀπείθεια, Ἀνδρέου τινὸς, συνεχῶς φοιτῶντος ταῖς λιτανείαις, τὴν ἔξοδον κεκωλυκότος. θόρυβοί τε καὶ ἐμπρησμὸς τῆς κατὰ τὴν πόλιν οἰκίας Κωνσταντίνου τοῦ πατρικίου, ὃν Λάρδυν ἐπεκάλει τὰ πλήθη. καὶ ἀπορία Μαυρικίου καὶ ἀπόδρασις. ὅπως, κλύδωνος γενομένου, ἐγκοπὴν πρὸς τὴν ἀπόδρασιν λαμβάνει. καὶ ἀποστολὴ Θεοδοσίου τοῦ παιδὸς πρὸς Χοσρόην· καὶ ὑποστροφὴ πάλιν ἀπὸ Νικαίας τῇ ἐπιδείξει τοῦ δακτυλίου, ὃ ἦν εἰς σύνθημα τῷ παιδὶ παρὰ τοῦ πατρὸς ποιηθέν. ὅπως τε πρὸς τὸν τύραννον οἱ τοῦ ἄστεος, ἐν οἷς καὶ ὁ Ἑβδομήτης, προσεχώρησαν. ὅπως τε Γερμανὸς κατασκευάζων ἑαυτῷ τὴν βασιλείαν, ἀποτυγχάνει τῶν Πρασίνων, ἀπειπόντων τὴν ἀνάρρησιν, διὰ τὸ τῆς αἱρέσεως αὐτὸν εἶναι, ὡς ἐκεῖνοι ἔφασκον τῶν Βενέτων. εἶτα ἀναγόρευσις ἐν τῷ ναῷ τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐν τῷ Ἑβδόμῳ τοῦ Φωκᾶ. Κυριακὸς δὲ τηνικαῦτα τὰς τῆς βασιλίδος ἀρχιερατικὰς ἐνεχειρίζετο νομάς. εἴσοδός τε Φωκᾶ πρὸς τὰ βασίλεια· καὶ ἀνάρρησις Λεοντίας τῆς γυναικὸς Φωκᾶ· καὶ περὶ τὴν τῶν τόπων στάσιν, τῶν δημάρχων ἔρις· καὶ ὠθισμὸς Κοσμᾶ τοῦ δημάρχου τῶν Βενέτων, ὑπὸ Ἀλεξάνδρου· καὶ μνήμη Μαυρικίου, ὡς οὐκ ἀπέθανε, καὶ διὰ τοῦτο τοῦ τυράννου πρὸς τὸν φόνον τοῦ βασιλέως* πάλιν ὁρμή. ἀναίρεσίς τε τῶν τοῦ βασιλέως παίδων ἐνώπιον τοῦ πατρὸς, ἐν τοῖς Εὐτροπίου· καὶ φιλοσοφία καὶ εὐχαριστία τοῦ βασιλέως, καὶ αὐτοῦ ἐκείνου διὰ Λιλίου ἀναίρεσις. καὶ περὶ τῆς ἐπὶ Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως εὑρεθείσης διαθήκης Μαυρικίου τοῦ αὐτοκράτορος ἀνάγνωσις. ὅπως τε τὰ σώματα τῶν βασιλέων τῷ θαλαττίῳ ῥοθίῳ παρεδόθησαν. ἐπιτάφιός τε εἰς Μαυρίκιον· καὶ ὅπως τὰς ἀντιδόσεις τῶν παρανομηθέντων αὐταῖς εἰς Μαυρίκιον αἱ ῥωμαϊκαὶ δυνάμεις, κρίσει προνοίας θείας, ἐλάμβανον. ὡς ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ μηδένα τῶν κοινωνησάντων τῆς τυραννίδος ἐκ τοσούτου πλήθους ὑπολειφθῆναι.

copias ad oppositam Istri ripam [a] distineret: deque diuinitus [b] Petrum appellante voce. [c] Tumultuantem rursum in castris Romanorum, & contra Mauritium factio instituta, electo ab incondita multitudine Phoca. Petrus fuga interim salutem quærit, & seditionis ad imperatorem rumor defertur. Plebs autem à Sergio atque Cosma tribunis plebis primùm incitata, nouis studere rebus incipit; repertique Prasinorum CIↃ. IↃ. Venetorum verò trecenti duntaxat. hinc plebeiis donatiua Mauritius præbuit. Sequitur ad tumultuantes milites eiusdem legatio, & legationis repulsa; vtque regiam vrbem præsidio munierit. Exercitus ad Theodosium Mauritij F. legatio, ipsum, aut socerum illius Germanum dari sibi Imperatorem postulans. Eius rei nuncius ad Mauritij aures accidit, indéque suspectio in Germanum, vt tyrannidis auctorem. Minæ, minarumque Augusti in Germanum per Theodosium generum delatio: [d] & Germani in Deiparæ templum, vt in asylum fuga. Hinc Cyro, & Stephanus Eunuchus (qui Cæsaris liberis morum præfectus fuerat) ad Germanum missi, vt templo digrederetur, sed irrita legatio fuit. [e] Fustibus cæsus Theodosius à parente Mauritio, quod socero suas minas indicasset. Germani è templo B. Virginis ad S. Sophiæ transitus, & iterata, vt inde digrediatur, hortatio; sed qua nihil persuaderet, Andrea quodam egressum dissuadente, dum precandi gratia templum frequentat. [f] Turbæ iterum, incendiumque Vrbanæ domus Constantini Patricij, quem Lardyn vulgò cognominabant. [g] Mauritij æstuatio, ac fuga, vtque [h] exorta maris tempestas fugam ipsi interciderit. Theodosij filij ad Chosroën missio, reductióque Nicæa ex indicio annuli, quem filio parens Mauritius signi tesseræque loco tradiderat. Vrbanorum ad tyrannum, in quibus & Hebdomites erat, concursus. Imperium Germanus affectatis voto excidit. Prasinis se eum creaturos Imperatorem negantibus, quod, vt ipsi æstimabant, factionis esset Venetorum. [i] Ergo Phocas deinde in templo B. Ioannis, quod est in Septimo, Imperator renunciatur, Cyriaco regiæ vrbis patriarcha, [k] Phocæ in regiam ingressus, & Leontiæ eius vxoris, vt Augustæ consalutatio. Tribunorum plebis ingens tum [l] de locorum statione contentio atque altercatio. Cosmæ partis Venetæ tribuni plebis ab Alexandro propulsatio, & iniecta mentio, nondum obiisse Mauritium. Quo factum, vt impetu quodam ad Imperatoris cædem tyrannus se proripuerit. Hinc cædes liberorum Augusti in parentis oculis ad [m] Eutropij. Animi sapientia Cæsaris, actis Deo gratiis; vtque à Lilio percussus obierit. Legitur & testamentum Mauritij Heraclio imperante inuentum. Quomodo regia corpora marinis commissa fluctibus; & funebris in Mauritium laudatio; [n] vtque diuinæ iudicio prouidentiç, Romani milites, eorum, quę in Mauritium flagitiosè patrarunt, pœnas dederint; quòd post non diu, cędis, tyrannidisque sociorum nemo, in tanta multitudine, superfuerit;

* al. ἐνεσκήψεν [illegible].
* δημοτικῆς.
* τούτου.
* ἡμιάρρενος [illegible].
* ἐπιστολή.
* μᾶλλον.

THEOPH. SIMOC.
a distineret [illegible].
b Niceph. Christum ei sum in somnis apparuisse, & auertendum hominem [illegible] appel. [illegible] Niceph. lib. 18 c. 39.
d Niceph. lib. 18. c. 39.
e διὰ ῥάβδων.
f Niceph. lib. 18. c. 39.
g Niceph. ibid. 18. c. 40.
h Pelagia [illegible] Niceph. [illegible].
i Niceph. ibid.
k Niceph. ibi.
l περὶ [illegible] Venetorum XX.
m Subaudio Portum, qui erat balneum ex Zonar. init. Phoca.
n Niceph. lib. 18. cap. 41.

THEOPH. SIMOCAT.

peste enim alij, alij cœlesti igne, ferro cæteri ad vnum omnes perierunt: atque adeo Heraclius post paulo rerum potitus, cum Rasate Persa bellum gesturus, delectu habito, vix duos ex illis partium studiosis relictos reperit. Ac tum denum Romani Persis superiores esse cœperunt, qui dum illi nefarij superstites essent, a Persis victi semper discesserant. [a] Cædes a tyranno per Alexandrum intẽtata Theodosio, August: filio; Petro item, & Comentiolo; atque Constantino, Lardy cognomento. Falsus etiam rumor de Theodosio exortus est, quasi is tum non fuisset interfectus. [b] Quomodo Alexandriæ statuæ suis sedibus sponte motæ, quæ Byzantij accidissent, nunciarint Calligrapho cuidam (sic fortè appellato) [c] à cœna domum reuertenti. [d] Vt Mauritius tertiam vectigalium portionem subditis remisisse feratur: triginta quoque Byzantinis donasse talenta, reficiendis aquæductibus. Quo honore, præmioque disciplinarum studiosos publicè affecerit. Quæ in fluxu sanguinis Euphemiæ martyris admiranda acciderint: [e] vtque Mauritius, rei periculo facto, quod initio non credidisset, miraculum magis confirmarit. [f] Vti Phocas tyrannus Constantiam, Mauritij Augusti coniugem, cum filiabus, priuatæ domui incluserit. Phocæ ad Chosroen Persarum regem missa legatio: sed irrita. [g] Ruptæ enim induciæ sunt, Chosroë prætexente, quòd Mauritium iustè vindicaret. Sic Lilius, qui legatus erat, re infecta domum retro reuertit. Cædes Alexandri rerum nouarum Phocæ socij, eo nomine su'pecti, quasi Theodosium, Mauritij filium, quem occidit, seruasset. Atque hic vniuersæ finis historiæ.

[a] Niceph. lib. 18. c. 41.
[b] Niceph. ib.
[c] Ex matutina regia, neque Dioc.
[d] Niceph. lib. 18. c. 42.
[e] Niceph. lib. 18. c. 31.
[f] Niceph. lib. 18. c. 41.
[g] Niceph. lib. 18. c. 41.

ἀλλ' οἱ μὲν λοιμῷ, οἱ δὲ πυρὶ οὐρανίῳ, οἱ δὲ καὶ στόματι διεφθάρησαν μαχαίρας. ὥστε, ἡνίκα Ἡράκλειος ὁ βασιλεὺς πρὸς * Ραζάτην τὸν Περσῶν πολεμεῖν ἔγνω, ἔκταξιν τῆς στρατείας ποιησάμενος, δύο μόνους εὗρεν ὑπολελειμμένους τοῦ φιλοτυράννου πλήθους· καὶ τότε ἤρξατο τὸ ῥωμαϊκὸν κατὰ περσῶν ἐπισχύειν. μέχρι γὰρ ἂν ἐκεῖνοι περιῆσαν, ἡ νίκη τοῖς πέρσαις ἐκπυλίζετο. ἀναίρεσις ὑπὸ τοῦ τυράννου διὰ Ἀλεξάνδρου Θεοδοσίου τοῦ βασιλέως τοῦ αὐγουστιάζοντος παιδός· καὶ Πέτρου, καὶ Κομεντιόλου, καὶ Κωνσταντίνου τοῦ Λαρδύ. πλάνη τε περὶ Θεοδοσίου, ὡς οὐκ ἀπεκτόνηται· καὶ ὅπως * κατὰ ἀλεξάνδρειαν τὰ ἀγάλματα τῆς οἰκείας ἕδρας ἀποφοιτῶντα * προηγόρευσε τὰ γεγονότα καλλιγράφῳ τινὶ, κατὰ τὸ τυχαῖον οὕτω καλουμένῳ, ἀπὸ δείπνου πρὸς τὰ οἴκοι διερχομένῳ. ὅπως τε ὁ Μαυρίκιος λέγεται τρίτην μοῖραν τοῦ φόρου * συγχωρεῖν τοῖς ὑπηκόοις, καὶ τριάκοντα δοῦναι τάλαντα τοῖς Βυζαντίοις εἰς ἐπισκευὴν τῆς τῶν ὑδάτων ὁλκῆς. καὶ ὅπως ἐφιλοτιμεῖτο λαμπρῶς τοὺς τῶν μαθημάτων ἐραστάς. καὶ περὶ τῶν γεγονότων παραδόξων ἐν τῇ τῶν αἱμάτων ῥύσει τῆς Εὐφημίας τῆς μάρτυρος· καὶ ὡς Μαυρίκιος πειράσας, μᾶλλον τὸ θαῦμα δι' ἀπιστίας ἐπίστωσε. καὶ ὅπως ὁ τύραννος Κωνσταντίαν τὴν τοῦ βασιλέως Μαυρικίου γυναῖκα, ἅμα ταῖς θυγατράσιν, ἐν ἰδιωτικῇ οἰκίᾳ * ἐνέκλεισε. πρεσβεία τε τοῦ τυράννου πρὸς Χοσρόην τὸν περσῶν βασιλέα, καὶ ἀποτυχία. κατάλυσίς τε τῶν σπονδῶν, προφασιζομένου Χοσρόου, τὴν * ὁσίαν διεκδικεῖν Μαυρικίου· καὶ οὕτως ὁ Λίλιος, οὗτος γὰρ ὁ πρεσβεύων ἦν, ἄπρακτος ἀνέστρεψε. ἀναίρεσις Ἀλεξάνδρου τοῦ συννεωτερίσαντος τῷ Φωκᾷ δι' ὑπόνοιαν, ὅτι Θεοδόσιον τὸν Μαυρικίου παῖδα, ὃν ἀνεῖλε, περιεποιήσατο. ἐν οἷς καὶ τῆς ὅλης ἱστορίας τὸ πέρας.

* Ραζάτην.
* προηγόρευσε.
* συγχωρῆσαι.
* al. Ἰουλιανοῦ.
* ὁσίαν.

SCHOLION. Extant hi Theophilacti libri VIII. de vita Mauritij Imp. *Græcè compositi: quos nuperrimè Latinos fecit Augustæ Vindel. P. Iacobus Pontanus noster, de re litteraria pridem optimè meritus. Circumferuntur & hæc eiusdem Simocattæ, a nobis reperta.* Physica problemata, Legationum excerpta ex libris eius historiarum: item Epistolæ mixtæ, *ab Aldo mauorae olim epistolarum Græcarum volumini inserta. Meminit huius Sophistæ Suidas ac Cedrenus; & hinc Nicephorum Callistum pleraque vitæ Mauritij subiegisse obseruando ad oram notaui.*

S. Nicephori Patriar. Constantinopolitani,

Historica Epitome.

LXVI.

Huius Chronologia breuis eximia, exstat Græcè in Augustana Bibliotheca.

Lecta Epitome historica Nicephori Constantinopolitanæ sedis Antistitis. A Mauritij Imp. interitu ducit initium, tenditque ad Leonis, & Irenes coniugium. Nihil stylus habet superuacaneum, aut obscurum: verborum delectu, orationisque compositione neque nimis dissoluta, neque contra nimis astricta, anxiè est vsus; sed qualia adhibere possit rhetor quiuis, vel perfectus reuera orator. Vitat enim nouè ficta, neque antiquitate vsuque probata præterit. Iucunditas adhæc illi gratiam conciliat in dicendo. Denique, vt verbo expediam, plerosque, qui antecesserunt, historica scriptione transcendo obscurat, nisi quod nimia breuitate non videatur omnes venustatis partes expleuisse.

ΝΙΚΗΦΟΡΟΥ ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως

ἱστορικὸν σύντομον.

ξς'.

Niceph. Patriarcha C. P. epitome historica.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἱστορικὸν σύντομον Νικηφόρου τοῦ ἐν ἁγίοις Κωνσταντινουπόλεως ἀρχιερέως. ἄρχεται ἀπὸ τῆς ἀναιρέσεως Μαυρικίου, καὶ κάτεισι μέχρι τῆς εἰς γάμον κοινωνίας Λέοντος καὶ Εἰρήνης. ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπέριττός τε καὶ σαφής· καλλιλεξίᾳ τε καὶ συνθήκῃ λόγου οὔτε λελυμένῃ, οὔτε αὖ πάλιν συμπεπιεσμένῃ, περιέργως κεχρημένος· ἀλλ' οἵᾳ ἂν χρήσαιτο ὁ ῥητορικὸς ὡς ἀληθῶς καὶ τέλειος ἀνήρ. τό, τε γὰρ νεωτεροποιὸν * ἐκκλίνει, καὶ τὸ ἀρχαιότροπον καὶ ἐξησκημένον οὐ παρατρέχει. ἔπι δὲ καὶ ἡδονὴ κέκραται αὐτοῦ σὺν χάριτι, τοῖς λόγοις. καὶ ὅλως πολλούς ἐστι τῶν πρὸ αὐτοῦ ἀποκρυπτόμενος τῇ δὲ τῆς ἱστορίας τῇ συγγραφῇ· εἰ μή που τὸ λίαν συντετμημένον οὐκ ὁλόκληρον δόξει διαπρέπειν τὴν χάριν.

* ἐκκλίνει.

LXVII.

[a] Ob defensionem cultum sacrarum imaginum exercitatus, fortunis exutus atque in exilij ærumnis mortuus est, vt docet Græcorum Menologium ad 13. Maij, ad que sub Leonis Isaurico tyrannide.

Sergii Confessoris.

Historia.

Lecta est Sergii [a] Confessoris *historia*. Incipit à Michaelis Imp. rebus gestis

ΣΕΡΓΙΟΥ ΤΟΥ ΟΜΟΛΟΓΗΤΟΥ

στηλιτευτικὸν τῶν εἰκονομάχων.

ξζ'.

Sergij confessoris historica.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Σεργίου τοῦ ὁμολογητοῦ. ἄρχεται ἀπὸ τῶν τοῦ Μιχαὴλ πράξεων, καὶ ἀνα-

SERGII CONF.

καὶ ἀνάξιχε ἐπὶ τὰ τοῦ Κοπρωνύμου ἀθέμιτα καὶ ἐβδελυγμένα ἔργα, καὶ κάτεισιν ἐκεῖθεν, ἐφεξῆς διεξιὼν, μέχρι τοῦ ἑβδόμου ἔτους αὐτοῦ Μιχαὴλ, τάς τε κατὰ τὴν πολιτείαν, τάς τε κατὰ τὴν ἐκκλησίαν ἀναγραφόμενος αὐτοῦ πράξεις. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἃ κατὰ πόλεμον αὐτῷ ξυνηνέχθη, καὶ οἷος ἐτύγχανε τὴν δόξαν περὶ τὸ θεῖον: πάντα λεπτομερῶς διεξιών. ἔστι δὲ τὴν φράσιν, εἴπερ τις, σαφηνείᾳ καὶ τῷ ἀπεριέργῳ κοσμούμενος: ἔν τε τῷ εὐσήμῳ τῶν λέξεων καὶ τῇ συνθήκῃ, καὶ τῇ ἄλλῃ τοῦ λόγου οἰκονομίᾳ· ὥς τε δοκεῖν καὶ αὐτοσχεδίᾳ πως αὐτοῦ συγγεγράφθαι. ἐμφύτῳ γὰρ ὁ λόγος αὐτῷ ἀνθεῖ χάριτι, τὴν ἐκ περιεργίας οὐ τι προσήκασα μόρφωσιν. διὸ καὶ πρέπων ὁ λόγος ἐκκλησιαστικῇ μάλιστα ἱστορίᾳ: καὶ βελτίων.

recurritque ad impia & nefaria Copronymi facinora: à quibus porrò narrare ex ordine pergit ad octauum vsque Michaëlis annum, res ab eo partim in Republica, partim in Ecclesia gestas. Quin & quæ militiæ gessit, quidque de rebus diuinis senserit, accuratè recenset.

Dictio eius imprimis perspicua, & non affectatè exornata, tum verborum significatu, atque compositione, tum cætera orationis dispositione; vt ex tempore fusus illi sermo quodammodo videatur. Oratio enim natiua venustate florida nullam formæ mutationem ex anxia nimis accuratione admisit. Qualis maximè dictio, quod & studio illi fuit, Ecclesiasticam historiam decet.

ΚΕΦΑΛΑΙΩΝΟΣ ΣΥΝΤΟΜΟΝ ἱστορικόν.

ξη'. *Cephalæonis historia, compendium.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Κεφαλαίωνος σύντομον ἱστορικόν. ἄρχεται ἀπὸ τῆς βασιλείας Νίνου καὶ Σεμιράμεως, καὶ κάτεισι μέχρι τῶν τοῦ βασιλέως Ἀλεξάνδρου χρόνων. συμπεραίνεται δὲ αὐτοῦ ἡ ἱστορία ἐν λόγοις θ' κατ' ἐπωνυμίαν τῶν θ' μουσῶν, Κλειοῦς, Θαλείας, Πολυμνείας, Μελπομένης, Τερψιχόρης, Εὐτέρπης, Καλλιόπης, Ἐρατοῦς, Οὐρανίας: ἐν ᾗ καὶ τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα διέξεισιν. ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἰωνίζων, καὶ τοῦ προσήκοντος πλέον τῇ συντομίᾳ ἀποχρώμενος. οὐδ' ἄλλο οὐδὲν ἄξιον θαυμάσαι καὶ ζηλῶσαι ἐνδεικνύμενος, πλὴν τὸ κατὰ τὴν ἱστορίας μαθήσεως. ἀλλ' τὸ μὲν γένος αὐτοῦ καὶ πατρίδα, ὡς αὐτὸς ἐκεῖνός φησιν, ὥσπερ Ὅμηρος ἀποσιωπᾷ· ὅτι δὲ διατρίβων ἐν Σικελίᾳ φυγῆς ἕνεκα τὴν ἱστορίαν συνέταξεν, ἀποφαίνεται. τὸ μὲν ἀναγκαῖον πατρίδα εἰπεῖν καὶ γένος, παρείς: τὸ δὲ καὶ μικροψυχίαν ἐμφαῖνον, ἐν μνήμῃ πεποιηκώς. καὶ τὸ ἐκ τοσῶνδε καὶ τόσων συνειλέχθαι αὐτῷ τὴν ἱστορίαν, σεμνύνεται: οὐ πάνυ ψυχῆς τὸ μικρολόγον τε καὶ τῆς μειρακιώδους φιλοτιμίας ἀποσειομένης, ἀπόδειξις. φησὶ δ' ὅμως τὴν πρώτην τῆς ἱστορίας συνειλέχθαι μὲν ἐκ λόγων φό', ὧν πατέρας λ' καὶ α' ἀπομνημονεύει: τὴν δὲ δευτέραν ἐκ βιβλίων σή, συγγραφέων δὲ κέ. καὶ τὴν τρίτην δὲ, ἐκ βιβλίων χ', συγγραφέων δὲ κς'. τὴν μὲν τοι τέταρτον ἐκ βιβλίων μὲν ων', συγγραφέων δὲ λς'. καὶ τὴν πέμπτον ἐκ βιβλίων μὲν σ', συγγραφέων δὲ κς'. τὴν δὲ ἕκτον, ἐκ βιβλίων μὲν . . . συγγραφέων δὲ . . . τὴν δὲ ἕβδομον, ἐκ βιβλίων μὲν . . . συγγραφέων δὲ . . . τὴν δὲ ὄγδοον, ἐκ βιβλίων μὲν . . . συγγραφέων δὲ . . . καὶ τὴν ἔνατον, ἐκ βιβλίων μὲν . . . συγγραφέων δὲ τριάκοντα. ἐν οἷς καὶ ἡ Κεφαλαίωνος ἱστορία.

CEPHALÆONIS MVSÆ, SIVE *Historica epitomes libri IX.*

LXVIII.

LECTA & [a] CEPHALÆONIS *historica epitome*: cuius accessit initium à Nino, & Semiramide, pergitque ad Alexandri magni tempora. Libris nouem vniuersa comprehensa est historia, inditis totidem Musarum nominibus, Clius, Thaliæ, Polymniæ, Melpomenes, Terpsichoræ, Euterpes, Calliopes, [b] Eratus, & Vraniæ. quo in opere & Alexandri regis Macedonum gesta refert.

Ionica dialecto est vsus; tanta quoque citra decorum breuitate adhibita, vt præter nudam gestarum rerum narrationem, nihil mirandum, aut imitandum afferat. Genus & patriam, vt & ipse non inficiatur, Homeri exemplo, premit silentio. in Sicilia tamen exsilij causa degentem, historiam scripsisse apparet. Quod ergo necessarium erat, [c] patriam & genus profiteri id omisit, quod autem abiecti est animi indicium, [exsilium] memoriæ prodidit. Animi quoque nondum prorsus inanem, puerilemque gloriam repudiantis, magnum satis argumentum est, è quot quantisque scriptoribus historia collecta sit, iactare. Ait enim compositum librum primum è libris quingentis & septuaginta, quorum auctores vnum & triginta commemorat. Librum verò secundum è libris ducentis & octo, scriptorum XXV. Tertium è libris DC. scriptoribus verò sex & viginti. Quartum è XXXVI. scriptorum libris octingentis & quinquaginta. Quintum, è ducentis libris, quorum scriptores sex & viginti. [d] Sic de reliquis. Nonum è libris . . . . collectum affirmat, scriptoribus verò triginta. Atque hæc ferè Cephaleonis historia.

a *Al. Cephalæonis, vt infr. Cod. LXX. & Cod. CLXXI & apud Suid. qui Cephalonem quo, ut dictum scribit, ac de Cephalone etiã* [illegible] *Strabo lib.* 13.

b *Quo liber ins*[illegible] *Cod. CLXI.*

c *Strabo lib.* 13. *in Troade Gergethium fuisse hunc Cephalæonem docet vt & Suidas.*

d *Quatuor his libris eorum calculus auctorum* [illegible] *perijt.*

ΗΣΥΧΙΟΥ ΙΛΛΟΥΣΤΡΙΟΥ καθολικὴ ἱστορία.

ξθ'. *Hesychius Illustris, Milesius.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον ἱστορικὸν ὡς ἐν συνόψει κοσμικῆς ἱστορίας. ὁ δὲ συγγραφεὺς Ἡσύχιος ὁ Ἰλλούστριος, Μιλήσιος μὲν ἐκ πατρίδος, παῖς δὲ Ἡσυχίου καὶ Σοφίας. καθ' ὃ καὶ ἡ ἐπιγραφὴ τοῦ βιβλίου, Ῥωμαϊκῆς τε καὶ παντοδαπῆς ἱστορίας τυγχάνει. ἄρχεται μὲν οὖν ἀπὸ τῆς Βήλου τοῦ Ἀσσυρίων

Belus.

HESYCHII ILLVSTRIS MILESII *Historiæ omnigenæ, atque Romanæ libri VI. & res a Iustino Seniore Imp. gesta.*

XLIX.

LECTVS & *historicus liber*, (authore [a] HESYCHIO ILLVSTRI, patria Milesio, Hesychij & Sophiæ filio) qui veluti compendio quædam est totius de mundo historiæ, vt inde quoque titulus *Romana* simul, & *omnigenæ* HISTORIÆ inscriptionem præferat. Incipit à Belo Assyriorum rege, & in Anastalij Romanorum Imperatoris excessum desinit.

a *De quo legendus Suidas. Exstat Græcolatina huius epitome Catalogi virorum doctrinæ laude clarorum, alphabeto serie typis Plantinianis* [illegible]

βασιλέως βασιλείας, κάτεισι δὲ μέχρι τῆς τελευτῆς Ἀναστασίου, ὃς Ῥωμαίων γέγονεν αὐτοκράτωρ:

HESYCH. ILL. Concisus est, atque disertus. Nam & dictione vtitur florida, ac significante; & ipsa orationis structura pari est ratione ab illo elaborata, dum verborum maxime gaudet proprietate. Sicubi verò dictionem significantem, etiam cum maxima emphasi, sectatur [*] ita sua translatione auditorem oblectat, vt nihilo obscurius, quin fortè clarius, rem ob oculos ponat, quam si nulla figura vsus fuisset. Veritatis præterea se hic imprimis studiosum promittit.

Cæterum opus sex in partes diuisum. Primus liber, quæ bellum Troianum antecesserint, refert. Secundus, ab Ilio capto ad Romam vsque conditam, gesta. Tertius, quæ ab vrbe condita sub Regibus acciderunt, donec consulibus Romæ creatis regnum esse desiit, commemorat, Olympiade circiter sexagesima octaua. Quartus, ex quo Consules Romæ præfuerunt, hoc est, à sexagesima octaua Olympiade vsque ad CLXXXII. cùm Consules, Iulio Cæsare solùm imperante, esse desierunt. Quinto libro ea narrantur, quæ à Iulij Cæsaris imperio vsque dum Byzantinæ vrbis gloria ac virtus ad summum perducta est, contigerunt, Olympiade CCLXXVII. inchoante. Sexto libro, ex quo Constantinum Constantinopolis magno suo bono nacta est Imperatorem, vsque ad Anastasij excessum gesta narrat, quem Cæsarem scriptor hic clementia, ac benignitate [a], nescio quomodo, multis antecelluisse prędicat: cuius obitus in vndecimam incidit indictionem, Magno Consule sine collega. Temporum verò periodus, qua historia ista absoluitur, annorum est CIↃ. CXC.

a Fortasse [illegible], [illegible]

b Cuius nulla est apud Suidam mentio.

Legimus item eiusdem HESYCHII [b] alterum opus, Iustini Imperat. res gestas continens: quomodo Anastasio mortuo suffectus Iustinus, & huius vicissim imperium Iustinianus exceperit, aliáque annis aliquot sub eo gesta. Ne cætera scriptor memoriæ mandaret, reuocatus est morte Ioannis filij, quæ mentem hominis adeò perculit, vt commentandi scribendique conatum infregerit.

LXX. DIODORI SICULI *Historiarum libri XL.*

LEGIMUS DIODORI SICULI *historiarum libros [a] quadraginta*, qui vniuersam quandam mundi continent historiam. Est Cephalione longè vberior, saltem cum eadem refert; vt & Hesychio illustri. Stylo vtitur perspicuo, nec affectato, sed qui historiam maximè deceat, neque etiam, vt sic dixerim, nimium Atticissat, aut antiquatur, est supra modum; neque contra ad humile dicendi genus se demittit: sed mediocri forma sermonis delectatur, figuratam orationem, aliáque vitans, nisi quod de gentium diis, & heroibus, poëtarum more, fabulatur. Ducit historiæ initium à Græcorum, Barbarorúmque fabulosis temporibus: pergitque ad inchoatum bellum, quod cum Gallis Romani gessére: qua tempestate C. Iulius Cæsar (cui ob res gestas *Diui* cognomentum addidêre Romani) plurimas, maximeque bellicosas Gallorum nationes debellauit.

a Horum XV. duntaxat extant, cum paucis fragm. [illegible] editi. Rhodomanno.

Triginta annos, vt de se fatetur, huic scribendæ historiæ impendit, variis interim regionibus discendi gratia peragratis, periculísque, vt fit, obitis, ac superatis.

ἔστι δὲ συνέτομος καὶ καλλιεπής. λέξει τε γὰρ ἀνθηρᾷ καὶ εὐσήμῳ κέχρηται: καὶ ἡ συνθήκη τῶν λόγων κατὰ λόγον αὐτῷ ἡρμοσμένη, κυριολεξίᾳ μὲν μάλιστα χαίρων. εἰ δέ που καὶ τέρψοιτό πῃ τι εὐσήμῳ καὶ ἐμφατικωτάτῳ τῆς λέξεως: ἥδυνε μὲν τῇ τροπῇ τὸν ἀκροατὴν, οὐδὲν δὲ ἧττον, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον [*] σαφῶς τὸ πρᾶγμα, ἢ εἰ μὴ ἐτετράπτο, παρεστήσατο. ὑπισχνεῖται δὲ καὶ ἀληθείας εἶναι φροντιστής. διαιρεῖται δὲ αὐτῷ τὸ σύνταγμα εἰς τμήματα ἕξ. ὧν τὸ μὲν πρῶτον τμῆμα περιέχει τὰ πρὸ τῆς Τροϊκῶν: τὸ δὲ δεύτερον, τὰ ἀπὸ Ἰλίου ἁλώσεως, ἕως τῆς κτίσεως Ῥώμης: τὸ δὲ τρίτον, τὰ ἀπὸ τῆς κτίσεως Ῥώμης, μέχρις ὅτου Ῥωμαίοις ἡ τῶν ὑπάτων εἰσήχθη ἡγεμονία, καταλύσασι τὰς βασιλείας, κατὰ τὴν ὀγδόην καὶ ἑξηκοστὴν ὀλυμπιάδα. τὸ δὲ τέταρτον, ἐξ ὅτουπερ Ῥωμαίων ἡγήσαντο ὕπατοι: ἤτοι ἀπὸ τῆς ὀγδόης καὶ ἑξηκοστῆς ὀλυμπιάδος, μέχρι β΄. καὶ π΄. καὶ ρ΄. ὀλυμπιάδος. ἐν ᾗ καὶ ἔληξεν ἡ τοιαύτη ἀρχὴ, Ἰουλίου τοῦ καίσαρος μοναρχήσαντος. τὸ δὲ πέμπτον τμῆμα περιέχει τὰ ἀπὸ τῆς Ἰουλίου τοῦ καίσαρος μοναρχίας, μέχρις ὅτου Βυζάντιον ἐπὶ μέγα δόξης ἰσχύος ἤρθη, ὀλυμπιάδες ἑβδόμης καὶ ο΄, καὶ διακοσιοστῆς ἱσταμένης. τὸ δὲ ἕκτον, ἐξ οὗ βασιλέα Κωνσταντινούπολις ηὐτύχησε Κωνσταντῖνον, μέχρι καὶ τῆς Ἀναστασίου τελευτῆς: ὃν ἐπαινεῖ ὁ συγγραφεὺς πρᾳότητί τε καὶ ἡμερότητι οὐκ οἶδ᾽ ὅπως πολλῶν ἀποτεμνόντων διενεγκεῖν. οὗ συμπέπτωκεν ἡ τελευτὴ κατὰ τὴν ἑνδεκάτην ἰνδικτιῶνα, Μάγνου μόνου ὑπατεύοντος. ἡ δὲ περιοχὴ τῶν χρόνων χιλίων καὶ ἐνενήκοντα καὶ ἑκατόν. ἐν οἷς καὶ ἡ συγγραφή.

Fulius Cæsar.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ δέ μοι καὶ ἑτέρα τοῦ αὐτοῦ βίβλος, ἐν ᾗ περιέχεται τά τε Ἰουστίνῳ πραχθέντα: ὅπως τε Ἀναστασίου τελευτήσαντος, αὐτὸς ἀνερρήθη. εἶτα καὶ τὴν Ἰουστινιανοῦ, τοῦ μετὰ Ἰουστῖνον, ὅσην ἀναρρήσιν κατιδεῖν. καὶ τὰς ἄλλας πράξεις μέχρις ἐτῶν τινων τῆς αὐτοῦ βασιλείας. καὶ τὸ λοιπὸν ὁ συγγραφεὺς ἐπεσχέθη, θανάτῳ τοῦ παιδὸς Ἰωάννου τὴν ψυχὴν καιρίαν βληθεὶς, καὶ τῆς πρὸς τὸ γράφειν ὁρμῆς ἐκκοπείς.

ΔΙΟΔΩΡΟΥ ΣΙΚΕΛΙΩΤΟΥ

ἱστορικόν.

ο΄.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Διοδώρου Σικελιώτου ἱστορικὸν ἐν λόγοις μ΄. οἰκουμενικὴν περιέχουσιν ἱστορίαν. ἔστι δὲ πολλῷ πλατύτερος τοῦ τε Κεφαλίωνος, ἐν οἷς τοὺς αὐτοὺς χρόνους συμβαίνει αὐτοῖς ἀναγράφειν: καὶ τοῦ Ἡσυχίου τοῦ Ἰλλουστρίου. κέχρηται δὲ φράσει σαφεῖ τε καὶ ἀκόμψῳ, καὶ ἱστορίᾳ μάλιστα πρεπούσῃ: καὶ μήτε τὰς, ὡς ἂν εἴποι τις, λίαν ὑπεραττικισμένας ἢ ἀρχαιοτρόπους διώκων συντάξεις, μήτε πρὸς τὴν [*] καθωμαλισμένην νεύων παντελῶς, ἀλλὰ τῷ μέσῳ τῶν λόγων χαρακτῆρι χαίρων. φεύγων τε τροπὰς καὶ τἄλλα: πλὴν ὅτι τῶν παρ᾽ Ἕλλησι μυθολογουμένων θεῶν τε καὶ ἡρώων, ὅσα τὸ ποιητικὸν ἔθος νέμεται. ἄρχεται μὲν οὖν τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῶν μυθολογουμένων παρ᾽ Ἕλλησι καὶ βαρβάροις. ἐξῆς διιὼν μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ συστάντος πολέμου Ῥωμαίοις τε καὶ Κελτοῖς: καθ᾽ ὃν χρόνον Γάϊος Ἰούλιος καῖσαρ, ᾧ διὰ τὰς πράξεις θεὸν ἐπίκλησιν ἔθεντο Ῥωμαῖοι, κατεπολέμησε τὰ πλεῖστα καὶ μαχιμώτατα τῶν Κελτῶν ἔθνη. ἐν τριάκοντα δὲ ἔτεσιν, ὡς αὐτός φησι, περὶ ταύτην ἐπόνησε τὴν ἱστορίαν: τόπους τε πολλοὺς ἀμείβων χάριν πολυμαθίας, καὶ ταλαιπωρίαις, οἷα εἰκὸς, ἐντυγχάνων.

Diodori Siculi historiarum libri XL.

[*] al. σαφεῖ.

[*] al. καθωμαλισμένων.

Σικελιώτης

[a] al. Ἀγύρε.

Σικελιώτης δὲ ὤν, ἐξ Ἀγυρίου τὸ γένος ἕλκει, καὶ διὰ τὴν ἐπιμιξίαν τῶν ῥωμαίων, πολλὴν ἐμπειρίαν τῆς ῥωμαίων εἰληφὼς διαλέκτου, πάσας τὰς ἡγεμονικὰς αὐτῆς πράξεις καὶ πάθη ἀκριβῶς ἀνελάβετο. ἐν μ' δὲ βιβλίοις τῆς ὅλης συμπεραινόμενος πραγματείας: ἐν μὲν ς' ταῖς πρώταις, τὰς πρὸ τῶν τρωϊκῶν πράξεις τε καὶ μυθολογίας ἐκτίθεται: ἐν δὲ ταῖς ἑξῆς ια τὰς ἀπὸ τῶν τρωϊκῶν κοινὰς πράξεις εὑρήσεις ἀναγεγραμμένας, ἕως τῆς τελευτῆς Ἀλεξάνδρου τοῦ μακεδόνων βασιλέως. ἐν δὲ τοῖς ὑπολοίποις κγ' βιβλίοις, αἱ λοιπαὶ τυγχάνουσι πράξεις ἀναγεγραμμέναι, μέχρις ὅτου ῥωμαίοις πρὸς Κελτοὺς ὁ πόλεμος συνερράγη. καθ' ὃν ἡγούμενος Γάϊος Ἰούλιος καῖσαρ, ἐκράτησε μὲν τῶν πλείστων καὶ μαχιμωτάτων παρὰ Κελτοῖς ἐθνῶν τοῦ πολέμου: προεβίβασε δὲ τὴν ἡγεμονίαν τῆς ῥώμης, μέχρι τῶν βρεττανικῶν νήσων, ἐν οἷς καὶ ἡ ἱστορία τελευτᾷ.

Siculus verò fuit, Agyrio [vrbe] genus repetens; qui longo Romanorum vsu ac familiaritate, & linguam calluit, & præcipuas quasque res ab ea gente feliciter infeliciterve gestas, accuratè collegit. DIOD. SIC.

Libris quadraginta historiam complexus est vniuersam: quorum sex prioribus, quæ ante Troiani belli tempora acciderunt, fabulosaque commemorat: Vndecim verò insequentibus, quæ à capto Ilio vbique gentium acciderunt, litteris consignata reperies, vsque ad Alexandri Magni obitum. Reliquis tribus & viginti libris, quæ deinceps euenerunt, memoriæ prodita leges; dum exortum est Romanorum cum Gallis bellum, ductu Iulij Cæsaris gestum: qui pleraſque & fortissimas eorum gentes debellauit, Romanumque prouexit imperium in Britanniam vsque: in qua expeditione historia desinit.

ΚΑΣΣΙΑΝΟΥ ΚΟΚΚΙΑΝΟΥ Η κοκκίου Δίωνος ἱστορικοὶ λόγοι π'.

οα'. Dion. Coccij historia.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον κασσιανοῦ κοκκιανοῦ ἢ κοκκίου Δίωνος, ἐν λόγοις π'. ἄρχεται μὲν ἀπὸ τῆς Αἰνείου ἐπὶ τῆς Ἰταλίας ἐκ τροίας καθόδου, καὶ τῆς κτίσεως ἄλβα πόλεως, καὶ ῥώμης: διέρχεται δὲ κατὰ τὸ ἑξῆς ἀποπαυόμενος εἰς τὴν τοῦ Ἀντωνίνου, ὃν ἐλαγάβαλον ἀπεκάλουν, σφαγήν. τοῦτον δὲ καὶ τιβερῖνον καὶ σαρδανάπαλον, καὶ ψευδαντωνῖνον, καὶ ἀσσύριον, ἀπὸ τῶν αὐτοῦ πραττομένων, ἐπωνόμαζον. οὐ μόνον δέ: ἀλλὰ καὶ εἰς τὴν ἀρχὴν κατήεισιν ἀλεξάνδρου: ὃς Ἀντωνίνου σφαγέντος (σὺν αὐτῷ γὰρ τὸ κράτος εἶχεν) ἀναληφθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, μόνος τὸν ἐπ' αὐτοῦ μελετηθέντα κίνδυνον φυγών, τὴν βασιλείαν ἐκδέχεται. τοῦτον, φησὶ, τὸν ἀλέξανδρον καὶ συνυπατεῦσαι αὐτῷ ὁ συγγραφεὺς τὸ [βιβλίον] δεύτερον: καὶ τὸ ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς κατὰ τὸ προσῆκον ἀνάλωμα, φιλοτιμίᾳ τῇ ἐς τὸν συνύπατον, αὐτὸν τὸν αὐτοκράτορα ἀναλῶσαι. ἐστὶ δὲ ὁ συγγραφεὺς, περγάμου μὲν καὶ σμύρνης[a] Μακρίνου αὐτῷ τὴν ἀρχὴν ὁ αὐτοκράτωρ ἐγχειρίζει, ἐπιστάτης. εἶτα τῆς ἀφρικῆς ἡγεμόνευσεν. εἶτα παννονίας ἦρξε. καὶ ὑπατεύσας τὸ δεύτερον, ὡς ἐρρέθη: οἴκαδε ἀπῆρε, παρειμένος ἐπὶ τῇ τῶν ποδῶν ἀρρωστίᾳ. ἐκεῖ τὸ λοιπὸν, ὡς καὶ τὸ δαιμόνιον αὐτῷ φησὶ προειπεῖν, ἐν βιθυνίᾳ διατρίβοντι, βιωσόμενος

ἐκ τ' ἀνδροκτασίης, ἔκ θ' αἵματος, ἔκ τε κυδοιμοῦ.

ἔχει δὲ πατρίδα τὴν ἐν βιθυνίᾳ νίκαιαν, ἣν κατὰ μέρος ἡ καλουμένη λίμνη ἀσκανία περιλιμνάζει. ἔστι δὲ τὴν φράσιν μεγαλοπρεπής τε καὶ ἐς ὄγκον διεσκευασμένος, ὅτι καὶ μεγάλων ἔργων ἐννοίας ἀπαγγέλλει. ἀρχαϊκῶν τε αὐτῷ συντάξεων ὁ λόγος μεστὸς: καὶ λέξεων πρεπουσῶν μεγέθει. περίοδοί τε μετὰ παρενθέσεων περιτετραμμέναι: καὶ ὑπερβατῶν εὔκαιρος χρῆσις. ῥυθμός τε καὶ ἀνάπαυσις εἰς ἐπιμέλειαν ἠσκημένα, διὰ τὸ σαφὲς, οὐκ ἔστι τοῖς ἁπλῶς ἀναγινώσκουσιν ἐμφανῆ. ἐν δέ γε ταῖς ἱστορίαις καὶ δημηγορίαις καὶ μιμητὴς ἄριστος Θουκυδίδου: πλὴν εἴ τι πρὸς τὸ σαφέστερον ἀφορᾷ. σχεδὸν δὲ κἂν τοῖς ἄλλοις Θουκυδίδης ἐστὶν αὐτῷ ὁ κανών.

DIONIS CASSII *Historiarum libri LXXX.* LXXI.

LEGIMVS DIONIS CASSIANI *Coccinni* seu *Coccij historiarum libros*[a] *octoginta*: Hic inchoando ab Æneæ in Italiam aduentu, & Alba vrbe, ac Roma condita, tendit continenter, finiens in Antonini, eius qui[b] *Hagabalus* est cognominatus, cædem: quem & *Tiberinum*, & *Sardanapalum*, & *Pseudantoninum*, atque *Assyrium*, à flagitiis nominarunt. Quin & ad Alexandri principatum peruenit, qui percusso Antonino quicum imperarat, ab illo in societatem adscitus solus, periculum sibi comparatum effugiendo, sceptra susceperat. Hunc Alexandrum consulatum iterum secum gessisse scriptor refert, sumptusque, quos in[c] magistratus administrationem Dionem impendisse oportuit, Imperatorem ipsum, collegam nimis honorandi cupidum, contulisse. Idem quoque historicus à Macrino Imperatore Pergamo ac Smyrnæ præfectus, post in Africa dux fuit. Pannoniam hinc administrauit; Consulque iterum, vt dictum est, creatus, reuertit domum pedibus iam æger, vitæ reliquum ibi (quod in Bithynia agenti Genius ille, vt ait, prædixerat,) victurus.

Ἐκ τ' ἀνδροκτασίης, ἔκ θ' αἵματος, ἔκ τε κυδοιμοῦ.
Extra hominum cædem, sine sanguine, & absq; tumultu.[d]

Patria illi Nicæa Bithyniæ: quam ex parte palus, *Ascania* dicta, circumluit. Grandis eius sermo, & tumidus, eò quod rerum ingentium sensa adferat. Veteris item ipsi constructionis sermo plenus, verborumque, quæ rerum magnitudini respondeant. Periodi parenthesibus traiectæ, & hyperbatorum opportunus vsus.[e] Numeri porrò, & intercisio, etsi accuratè adhibita, ob orationis tamen perspicuitatem, obiter legentibus non sunt manifesta. In narrationibus præterea & concionibus, Thucydidis maximè est æmulus; nisi quod ad perspicuitatem magis tendit: cætera ferè Thucydides illi norma est, ac regula.

[a] De curtus XXV. mido ...... & ...... XII ...... Xi, ...
[b] Herodiano Elagabalus, ... Heliogabalus. Vide ...... ad Dion. ...... Germanus Græc. & Lat. ......
[c] Sic & Heno..... Aug. ...... Constantes ...... ex Heraclius ......, apud Olym....... infr. cod. LXXX.
[a] ἀνίας Ταυ ...
[b] ἐρρέθη.
[d] Iliad. Λ. v. 164.
[e] ῥυθμὸς καὶ ἀνάπαυσις.

ΚΤΗΣΙΟΥ ΤΟΥ ΚΝΙΔΙΟΥ ΤΑ ΠΕΡΣΙΚΑ.

οβ'. Ctesiæ Cnidij Persica.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Κτησίου τοῦ κνιδίου τὰ περσικὰ, ἐν βιβλίοις κγ'. ἀλλ' ἐν μὲν

CTESIÆ CNIDII *Persicarum rerum libri XXIII.* LXXII.

LECTA CTESIÆ CNIDII *Persica*, in libros distributa tres supra viginti. Attamen

CTESIÆ PERSICA.

prioribus sex libris Assyriorum res, & quæcunque Persicum imperium antecesserunt, complexus, nonnisi à septimo deinceps res Persicas narrare pergit. Ipso itaque septimo libro, octauo item ac nono, decimo, vndecimo, & duodecimo, ad tertium vsque decimum, quæ ad Cyrum, & Cambysen, ac [a] Magum illum, itemque ad Darium & Xerxem pertinent, descripsit; in omnibus propemodum [b] Herodoto aduersans, quem (vt posterior illo scripsit) mendacem in multis, & fabularum confictorem facit. De se vero prædicat, eorum quæ scribit maiorem partem coram vidisse; cętera, quæ videre non licuerit, ab ipsismet Persis accepisse, atque ita ad historiam scribendam accessisse. At non ab Herodoti tantummodo historia discedit, sed ab ipso etiam Xenophonte Grylli F. alicubi dissentit. Floruit illius Cyri temporibus, qui [c] Dario & Parisatide genitus, frater fuit [d] Artaxerxis, eius ad quem Persicum regnum deuenit.

Mox ergo refert de [e] Astyage, quem & Astyigan vocat, nulla Cyrum [f] ipsi generis propinquitate iunctum fuisse. Fugisse autem Astyigan à Cyri conspectu in Ecbatana, ibique in ipsis regiarum ædium [g] criocranis ab [h] Amyti filia, & eius viro Spitama occultatum, latuisse. at superuenientem Cyrum: non è Spitama solùm, atque Amyti, sed ex eorum quoque liberis Spitace & Megaberne, quæstiones de Astyiga per tormenta exerceri imperasse. Ipsum igitur Astyigan, vt he pueri nepotes eius causa torquerentur, sese prodidisse, captumque grauibus ab Oebara compedibus oneratum fuisse. Solutum tamen non ita multo post ab ipso Cyro, parentisque loco habitum, obseruatumq; quin & Astyigæ ipsius filiam Amytin, pro matre primùm in honore à Cyro habitam, eidemque tandem nupsisse: post virum eius Spitamam interfectum, propterea quòd dum quæreretur Astyigas, ignorare se illum mentitus fuisset. Hæc de Cyro Ctesias, ab iis diuersa quæ Herodotus commemorat.

Addit aduersus Bactrios Cyrum bellum gessisse, & æquo Marte cum ipsis prœlium commisisse. Bactrios dein, intellecto Astyigá, Cyro patré factum, Amytin verò matré atq; vxorem vltrò sese lubéterque Amyti ac Cyro dedidisse.

Narrat item Cyrum bellum [i] Sacis intulisse, regemque ipsorum Amorgen, Sparethræ reginæ maritum cœpisse. Hanc ergo marito capto, exercitum collegisse, atque aduersus Cyrum bellum suscepisse, eductisque in aciem virorum trecentis, mulierum ducentis millibus, Cyrum superasse, & viuum cum aliis plurimis, Parmysen Amytis fratrem, ac ternos eius liberos, cepisse. Horum autem causa postea Amorgen liberum dimissum, quòd ipsi prius omnes liberati fuissent.

Scribit æquè Cyrum, Amorgæ adiutum ope Crœsum, atque Sardeis vrbem, bello petiuisse. Quomodo etiam Oebaræ consilio [k] lignea Persarum simulacra per muros exhibita, & incolis terrorem incusserint, & vrbis capiendæ causam dederint. Quo item pacto ante captam vrbem, pro obside Crœsi filius datus fuerit, cùm Crœsus ipse antea diuino quodam spectro deceptus fuisset. Rursus quomodo, dolos nectente Crœso, in parentis oculi [obses] filius sit interfectus; vtque mater filij cædem intuita, è muro sese præcipitem egerit.

[a] Sphendadaten inf. nominat. Herodot. Smerdem.

[c] Dariæum hunc non Darium, in iis quæ sequuntur vocat.

[f] Cyrus hic Mauri.

[g] al. κριοκράνοις.

[h] al. Amyte.

[i] De Sacis & hoc Cyri bello varia scripsit. Strabo lib. 11.

τοῖς προτέροις ἓξ τά τε Ἀσσύρια διαλαμβάνει, καὶ ὅσα πρὸ τῶν περσικῶν, ἀπὸ μέντοι τοῦ ζ, τὰ περσικὰ διεξέρχεται. καὶ ἐν μὲν τῷ ζ, καὶ η, καὶ ι, καὶ ια, καὶ ιβ, καὶ ιγ'. διέξεισι τὰ περὶ Κύρου καὶ Καμβύσου, καὶ τοῦ Μάγου, Δαρείου τε καὶ τοῦ Ξέρξου· σχεδὸν ἐν ἅπασιν ἀντικείμενα Ἡροδότῳ ἱστορῶν. ἀλλὰ καὶ ψεύστην αὐτὸν ἀποκαλῶν ἐν πολλοῖς, καὶ λογοποιὸν * ἀποκαλῶν. καὶ γὰρ νεώτερος μέν ἐστιν αὐτοῦ. φησὶ δὲ αὐτὸν τῶν πλειόνων, ἃ ἱστορεῖ, αὐτόπτην γενόμενον, ἢ παρ' αὐτῶν περσῶν, ἔνθα τὸ ὁρᾶν μὴ ἐνεχώρει, αὐτήκοον καταστάντα, οὕτω τὴν ἱστορίαν συγγράψαι. οὐχ Ἡροδότῳ δὲ μόνῳ τἀναντία ἱστορεῖ, ἀλλὰ καὶ πρὸς Ξενοφῶντα τὸν Γρύλλου ἐπ' ἐνίων διαφωνεῖ. ἤκμασε δὲ ἐν τοῖς χρόνοις Κύρου τοῦ ἐκ Δαρείου καὶ Παρυσάτιδος, ὃς ἀδελφὸς Ἀρταξέρξου, εἰς ὃν ἡ περσικὴ βασιλεία κατῆλθεν, ἐτύγχανε. Φησὶν οὖν αὐτίκα περὶ τοῦ Ἀστυάγους, ὡς οὐδὲν αὐτῷ Κῦρος πρὸς γένος ἐχρημάτιζεν. οὗτος δὲ αὐτὸν καὶ Ἀστυΐγαν καλεῖ. φυγεῖν δὲ ἀπὸ προσώπου Κύρου Ἀστυΐγαν ἐν ἐκβατάνοις, καὶ κρυφθῆναι ἐν τοῖς * κεσπεδνοις τῶν βασιλείων οἰκημάτων, κρυψάντων αὐτὸν τῆς τε θυγατρὸς * Ἀμαύτιος, καὶ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς Σπιτάμα. ἐπιστάντα δὲ Κῦρον, ἐπιτάξαι ἀνακρίνειν διὰ στρεβλώσεων Σπιτάμαν τε καὶ τὴν Ἀμύτιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς παῖδας αὐτῶν Σπιτάκην τε καὶ Μεγαβέρνην, περὶ Ἀστυΐγα. τὸν δὲ ἑαυτὸν προσαγγεῖλαι, ἵνα μὴ δι' αὐτὸν στρεβλωθεῖεν οἱ παῖδες. ληφθέντα δὲ, πέδαις παχείαις ὑπὸ Οἰβάρα δεθῆναι. λυθῆναι δὲ ὑπ' αὐτοῦ Κύρου μετ' οὐ πολὺ, καὶ ὡς πατέρα τιμηθῆναι: καὶ τὴν θυγατέρα Ἀμύτιν πρότερον μὲν μητρικῆς ἀπολαῦσαι τιμῆς, ἔπειτα δὲ καὶ εἰς γυναῖκα ἀχθῆναι τῷ Κύρῳ, Σπιτάμα τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἀνῃρημένου, ὅτι ἐψεύσατο· ἀγνοεῖν εἰπὼν ἐρωτώμενος Ἀστυΐγαν. ταῦτα λέγει Κτησίας περὶ Κύρου, καὶ οὐχ οἷα Ἡρόδοτος. καὶ ὅτι πρὸς Βακτρίους ἐπολέμησε, καὶ ἀγχώμαλος ἡ μάχη ἐγένετο. ἐπεὶ δὲ Βάκτριοι Ἀστυΐγαν μὲν πατέρα Κύρου γεγενημένον, Ἀμύτιν δὲ μητέρα καὶ γυναῖκα ἔμαθον: ἑαυτοὺς ἑκόντες Ἀμύτι καὶ Κύρῳ παρέδοσαν. καὶ ὅτι πρὸς σάκας ἐπολέμησε Κῦρος, καὶ συνέλαβεν Ἀμόργην τὸν σακῶν μὲν βασιλέα, ἄνδρα δὲ Σπαρέθρης, ἥτις καὶ μετὰ τὴν ἅλωσιν τοῦ ἀνδρὸς στρατὸν συλλέξασα, ἐπολέμησε Κύρῳ· ἀνδρῶν μὲν στρατιὰν, τριάκοντα μυριάδας ἐπαγομένη, γυναικῶν δὲ εἴκοσι, καὶ νικᾷ Κῦρον, καὶ συλλαμβάνει ζωγρίαν μετὰ καὶ ἄλλων πλείστων, Παρμίσην τε τὸν Ἀμύτιος ἀδελφὸν, καὶ τρεῖς αὐτοῦ παῖδας. δι' οὓς ὕστερον, καὶ Ἀμόργης ἀφείθη, ἐπεὶ κἀκεῖνοι ἀφείθησαν. καὶ ὅτι στρατεύει Κῦρος ἐπὶ Κροῖσον· καὶ πόλιν σάρδεις, συνεργὸν ἔχων Ἀμόργην. ὅπως τε τῇ βουλῇ Οἰβάρα προσωπεῖα εἴδωλα ξύλινα ἀνὰ τὸ τεῖχος φανέντα, εἰς δέος μὲν κατέστησε τοὺς ἐνοικοῦντας, ἑάλω δὲ διὰ ταῦτα καὶ αὐτὴ ἡ πόλις. ὅπως τε πρὸ τῆς ἁλώσεως δίδοται ὁ παῖς Κροίσου ἐν ὁμήρου λόγῳ, δαιμονίου φαντάσματος ἀπατήσαντος Κροῖσον. ὅπως τε δολοῤῥαφοῦντος Κροίσου, ὁ παῖς κατ' ὀφθαλμοὺς ἀναιρεῖται. καὶ ὅπως ἡ μήτηρ τὸ πάθος ἰδοῦσα, ἑαυτὴν τοῦ τείχους ἀποκρημνίζει.

καὶ ὡς

* al. λέγων.

* al. κριοκράνοις.

* al. Ἀμύτιδος, & sic rursus H. St.

καὶ οὐ θνήσκει. ὅπως τε ἁλούσης τῆς πόλεως, πρὸς τὸ ἐν τῇ πόλει ἱερὸν τοῦ Ἀπόλλωνος καταφεύγει ὁ Κροῖσος, καὶ οὐ θνήσκει. καὶ ὡς τρὶς ἐν τῷ ἱερῷ πεδηθεὶς ὑπὸ Κύρου, λύεται τρίτον ἀοράτως, καίτοι σφραγίδων τῷ ἱερῷ ἐπικειμένων· καὶ τούτων τῇ φυλακῇ Οἰβάρα ἐμπεπιστευμένου. ὅπως τε οἱ συνδούμενοι Κροίσῳ, τὰς κεφαλὰς ἀπετέμνοντο, ὡς καταπροδιδόντες λυθῆναι Κροῖσον. καὶ ὅτι ἀναληφθεὶς ἐν τοῖς βασιλείοις, καὶ δεθεὶς ἀσφαλέστερον, βροντῶν καὶ σκηπτῶν ἐπενεχθέντων, λύεται πάλιν· καὶ τότε μόλις ὑπὸ Κύρου ἀφίεται. ἐξ οὗ καὶ περιείπετο, καὶ ἔδωκε Κῦρος Κροίσῳ πόλιν μεγάλην Βαρήνην, ἐγγὺς Ἐκβατάνων· ἐν ᾗ ἦσαν ἱππεῖς μὲν πεντακισχίλιοι, πελτασταὶ δὲ καὶ ἀκοντισταὶ καὶ τοξόται, μύριοι. ὅτι * δὲ καὶ λαμβάνει, ὡς ἀποστέλλει Κῦρος ἐν Πέρσαις Πετησάκαν τὸν * ἡμιάρρενα, μέγα παρ' αὐτῷ δυνάμενον, ἐπάγεσθαι ἀπὸ Βαρκανίων Ἀστυΐγαν. ἐπόθει γὰρ αὐτός τε καὶ ἡ θυγάτηρ Ἀμύτις τὸν πατέρα ἰδεῖν. καὶ ὡς Οἰβάρας βουλεύει * Πετησάκαν ἐν ἐρήμῳ τόπῳ καταλιπόντα Ἀστυΐγαν, λιμῷ καὶ δίψῃ ἀπολέσαι. καὶ γέγονε. δι' ἐνυπνίων δὲ τοῦ μιάσματος μηνυθέντος· Πετησάκας, πολλάκις αἰτησαμένης Ἀμύτιος, εἰς τιμωρίαν παρὰ Κύρου ἐκδίδοται. ἡ δὲ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐξορύξασα, καὶ τὸ δέρμα περιδείρασα, ἀνεσταύρωσεν. Οἰβάρας δὲ δεδιὼς μὴ τὰ ὅμοια πάθῃ, καίτοι Κύρου μηδὲν τοιοῦτον ἰσχυριζομένου παραχωρῆσαι· αὐτὸς ὅμως ἀποκαρτερήσας, δι' ἡμερῶν δέκα ἑαυτὸν ἐξήγαγεν. Ἀστυΐγας δὲ μεγαλοπρεπῶς ἐτάφη. καὶ ἐν τῇ ἐρήμῳ δὲ, ἄβρωτος αὐτοῦ διέμεινεν ὁ νεκρός. λέοντες γὰρ αὐτοῦ, φησι, μέχρι * Πετησάκα πάλιν ἐλθεῖν καὶ ἀναλαβεῖν, ἐφύλαττον τὸν νεκρόν. Κῦρος δὲ στρατεύει ἐπὶ Δέρβικας Ἀμοραίου βασιλεύοντος αὐτῶν. καὶ ἐξ ἐνέδρας οἱ Δέρβικες ἱστῶσιν ἐλέφαντας· καὶ τοὺς ἱππεῖς Κύρου τρέπουσι. καὶ πίπτει καὶ αὐτὸς Κῦρος ἐκ τοῦ ἵππου, καὶ Ἰνδὸς ἀνὴρ * συνεμάχουν γὰρ καὶ Ἰνδοὶ τοῖς Δερβίκεσσι, ἐξ ὧν καὶ τοὺς ἐλέφαντας ἔφερον. τοῦτον οὖν ὁ Ἰνδὸς πεπτωκότα Κῦρον βάλλει ἀκοντίῳ ὑπὸ τὸ ἰσχίον, εἰς τὸν μηρόν· ἐξ οὗ καὶ τελευτᾷ. τότε δὲ ζῶντα ἀνελόμενοι αὐτὸν οἱ οἰκεῖοι, ἐπὶ τὸ στρατόπεδον ἔφερον. ἀπέθανον δὲ ἐν τῇ μάχῃ καὶ Περσῶν πολλοὶ, καὶ Δερβίκων ἴσοι, μύριοι γὰρ καὶ αὐτοί. Ἀμόργης δὲ περὶ Κύρου ἀκούσας, σπουδῇ παραγίνεται, ἔχων Σακῶν δισμυρίους ἱππέας. καὶ πολέμου συῤῥαγέντος Περσῶν καὶ Δερβίκων, νικᾷ κατακράτος ὁ Περσικὸς καὶ Σακῶν στρατός. ἀναιρεῖται δὲ ὁ τῶν Δερβίκων βασιλεὺς * Ἀμοραῖος καὶ αὐτὸς, καὶ οἱ δύο παῖδες αὐτοῦ. ἀπέθανον δὲ Δερβίκων μὲν τρισμύριοι. Περσῶν δὲ ἐννακισχίλιοι. καὶ προσεχώρησεν ἡ χώρα Κύρῳ. Κῦρος δὲ μέλλων τελευτᾶν, Καμβύσην μὲν τὸν πρῶτον υἱὸν βασιλέα * καθίστη. Τανυοξάρκην δὲ τὸν νεώτερον * ἐπέστησε δεσπότην Βακτρίων καὶ τῆς χώρας, καὶ Χοραμνίων, καὶ Παρθίων, καὶ Καρμανίων, ἀτελεῖς ἔχειν τὰς χώρας διορισάμενος. τῶν δὲ Σπιτάμα παίδων, Σπιτάδην μὲν Δερβίκων ἀπέδειξε σατράπην· Μεγαβέρνην δὲ * Βαρκανίων. τῇ μητρὶ δὲ πάντα πείθεσθαι προσέταττε. καὶ Ἀμόργην φίλον τούτοις. τῶν δεξιῶν ἐμβαλλομένων, ἐποιεῖτο, καὶ ἀλλήλοις,

* Διαλαμβάνει.
* εὐνοῦχον, μεγάλων.
* Πετησάκαν.
* Πετησάκαν.
* συνεμάχησαν. H. S.
* al. Ἀμόργου.
* καθίστησι.
* ἵστησι.
* Βαρκανίων.

nec tamen occubuerit. Vt post captam vrbem ad Apollinis, quæ ibi erat, ædem Crœsus confugerit, [a] perieritque. Vt tertium in templo vinctus à Cyro Crœsus, tertium etiam [b] fallente oculos fascino solutus sit, quamuis pluribus templum esset sigillis obsignatum, OEbara ipso ad horum custodiam apposito. Vti & illis, qui cum Crœso vincti vna fuerant, capita sint amputata, quòd eorum proditione vinculis solutus esse Crœsus putaretur. Crœsum in regiam adductum, firmiusque vinctum, cùm fulmina atque tonitrua irruissent, iterum fuisse solutum, ac tum demum à Cyro ægrè esse liberum dimissum. Ex eo itaque tempore Cyrum cum aliis eum humanitatis officiis prosecutum esse, tum vrbem ei magnam, [c] Barenen nomine, prope Ecbatana dedisse, in qua quinque essent equitum, peltatorum verò iaculatorumque & sagittariorum ad decem millia.

Refert præterea Petisacam eunuchum, magna apud Cyrum auctoritate pollentem, in Persas amandatum, qui Astyigan à Barcaniis adduceret, quòd cum ipse, tum Amytis filia parentem videre exoptaret. OEbaran autem consilium Petisacæ dedisse, vt in deserto locó aliquo Astygan relictum, fame sitique cóficeret. illudque etiam ita factum esse. Verùm sceleie per somnia patefacto, Petisacá à Cyro, identidem illud exposcenti amyti ad supplicium deditú esse. Illam oculos primum semiuiro exsculpsisse, tum pellem detraxisse, ita denique in crucem egisse. Hinc OEbaran, ne idé aliquádo pateretur, veritum (etsi certò illi affirmaret Cyrus, nihil se eiusmodi vnquá permissurum) decem nihilominus dierú inedia ipsum sibi mortem consciuisse. Iam ipsum Astyigan splendidè cumprimis atque magnificè sepultum fuisse; intactum quippe feris eius cadauer locis illis desertis permansisse, quód illud ibi leones, dum Petisacas reuertitus auferret, conseruassent.

Cyrus in [d] Derbices, quorum tum rex Amoræus, exercitú ducit. at illi ex insidiis productis elephantis, Cyri equitatum in fugá conuertút. Ipsus ibi Cyrus ex equo decidit, & Indus quidam (Derbicibus enim Indi opem in bello ferebant, atq; ab his illi, quos ducebant elephantos, acceperant.) Indus igitur ille Cyrum delapsú iaculo sub coxa in femore vulnerauit, quó ille ex vulnere postea moritur. Ipsum aút tum adhuc viuú familiares sui sustulerút, atq; in castra cócesserunt. Occubuere hoc in prœlio Persarú multi, neq; Derbicú pauciores. decé enim etiam horú millia cecidere. Amorges ibi, accepto de Cyro nuntio, properè ad Persas accedit, Sacarú ducens equitú viginti millia. Prœlio ergo Persas inter ac Derbices conserto, à Persis atq; Sacis fortissimè pugnatib. victoria stetit. Occumbit Derbicú rex ipse Amoræus cum duobus filiis. Ceciderunt & Derbicú triginta millia, Persarum noué. ita regio illa in Cyri ditionem concessit. Cyrus vero sub mortis tempus filium natu maximum Cambysen, Regé creat: Iuniorem dein [e] Tanyoxarcé nomine, [f] Bactriorum dominum ipsiusq; regionis, necnon Choramniorú, Parthiorúmq;, & Carmaniorú cóstituit, immunésq; suas sibi regiones à tributo habere iubet. E Spitamæ verò liberis, [g] Spitaden Derbicib. præfecit, Megabernẽ Barcaniis, eósq; Amyti matri in omnib. parere præcipit. Datis etiá dextris, & inter se, & cú Amorge amicitiam

a Negantem hinc particulã in præcedentem versum perperam transtuli, cum plane male perfundeo. Alij omissa voce Crœsum, hoc ad eius vxorem referunt.
b ἀπατῶν.
c Hinc fortassis Steph. Byzant. Βαρήνη, πόλις Μηδίας, ἐγγὺς Ἀγβατάνων. Alij & de huius vocis scriptura: [illegible]
d Derbices [illegible] Steph. Byzant. [illegible] est Hyrcaniæ vicinus. [illegible] autem scriptor Ctesias vero Derbios vocat, aut Terbissos.
e Smerdem Cyri perperam Herodotus nominat.
f Vide lustinu de his, Stephanum & Strabo.
g Spitacen supra.

CTESIAE PERSICA.

inire voluit, fausta illis omnia precatus, qui in mutua perstarēt beneuolētia, dirisq; illos deuouens, qui priores iniuriā illaturi essēt. Ista locutus, viuere desiit, tertio ab accepto vulnere die cùm annos iam regnasset triginta.

Hic finis vndecimi Ctesiæ Cnidij librorum.

DUODECIMUS liber à Cambysis regno inchoatur. Hic regnum adeptus, patris mox corpus per Bagapatē eunuchū in Persiā sepeliendū misit, reliquaq; ex patris decreto administrauit. In iis autem, qui plurimū auctoritate apud Cambysen valebant, Artasyras erat Hircanius, atque ex eunuchis Izabates, & Aspadates, & qui apud patrē etiam maximus fuerat, Bagapates. Hic enim post Petisacæ mortem exercitum aduersus Ægyptum, ipsúmque Ægyptiorum regē Amyrtæum ducebat, quē & superauit, cùm ei Combapheus, qui apud Ægyptiorum regem multum poterat, pontes ac cæteras Ægyptiorū res prodidisset, quò ipse (per Cambysen) Ægypti præfecturam consequeretur. id quod & obtinuit. nam hæc ita ei Cambyses constituerat, per Izabaten primum Combaphei patruelem, & suis ipse verbis postea. Viuus autem Amyrtæus cum in Cambysæ potestatem venisset, aliud ille nullum incommodum accepit, quam quod in Susa cum sex Ægyptiorum millibus, quos ipsemet delegisset, ablegatus sit. Vniuersa est itaque subacta Ægyptus, occisis in prœlio Ægyptiorum millibus quinquaginta; Persarum septem, cum duobus viris.

a Smerden magum, constanter Herodot. vocat.

Magus interim quidam, cui a Sphendadatæ nomen erat, cùm fuisset ob delictum à Tanyoxarce verberibus multatus, ad Cambysen accedit, atque apud eum Tanyoxarcen fratrem struxisse in ipsum insidias calumniatur. addit argumentum rebellionis: non venturum Tanyoxarcen, si aduocetur. Iubet igitur Cambyses fratrem ad se venire. Ille, vt tum fortè alia res quæpiam manere suadebat, venire distulit. Ergo magus eum audacius ex eo criminari. Amytis interea mater, id quod erat de mago suspicata, Cambysen filium admonebat, ne quam fidem mago haberet. Et fingebat rex, nihil se horum credere: cùm tamen crederet maximè. Tertium igitur à Cambyse accersitus frater, venit tandem: & amplexatus est eum rex, nihilo tamen secius de illo interficiendo cogitans. maturat autem clam matre Amyti meditatum facinus ad exitum perducere: quod equidem pefectum est. Etenim magus, consilium cum rege communicans, tale hoc suggessit. Simillimus Tanyoxarcæ magus ipse cùm esset, suadet vt palam quidem atque in propatulo, tanquam falso regij fratris delatori caput sibi amputari iubeat; clam verò atque in occulto Tanyoxarcen ipsum interfici curet, & illius sibi vestem indui, vt ex ipso etiam vestitu pro Tanyoxarce haberi possit. atque ita factum est. b Taurino enim hausto sanguine Tanyoxarces interit, & illius indutus vestem magus, pro Tanyoxarce agnoscitur, diuque latet omnes, præter Artosyran, Bagapaten, atque Izabaten. his quippe solis rem aperire Cambyses ausus est. Rex inde Labyzum, qui inter Tanyoxarcæ eunuchos facile primus erat, & præter hunc alios ad se vocat: Magum in illa veste sedentem exhibet, & numquid hunc Tanyoxarcen agnoscerent, interrogat. Ad quæ Labyzus: Et quem nam, inquit, alium agnosceremus?

b Venenosum eum esse docent Medici, & non alio genere excessisse Midam, Themistoclem, alios. Vide inf. Cod. CXC lib. 3. Pseudo Hephaest.

καὶ τοῖς μὲν ἐμμένουσι ταῖς πρὸς ἀλλήλους εὐνοίαις ἀγαθὰ ηὔχετο, ἐπηρᾶτο δὲ τοῖς χειρῶν ἄρξουσιν ἀδίκων. ταῦτα εἰπὼν, ἐτελεύτησε τρίτῃ ὕστερον ἀπὸ τοῦ τραύματος ἡμέρᾳ, βασιλεύσας ἔτη λʹ. ἐν οἷς ὁ ιαʹ, Κτησίου λόγος τοῦ Κνιδίου. ἄρχεται δὲ ὁ ιβʹ, ἀπὸ τῆς Καμβύσου βασιλείας: οὗτος βασιλεύσας, ἀπέστειλε τὸν τοῦ πατρὸς νεκρὸν διὰ Βαγαπάτου τοῦ ἡμιάῤῥενος εἰς πέρσας ταφῆναι (νεκρόν.) καὶ τἆλλα, ὡς ὁ πατὴρ ὡρίσατο, διῳκήσατο. μέγιστον δὲ παρ' αὐτῷ ἠδύνατο Ἀρτασύρας ὑρκάνιος: τῶν δὲ ἡμιαῤῥένων* Ἰζαβάτης τε καὶ Ἀσπαδάτης καὶ Βαγαπάτης. ὃς καὶ παρὰ τῷ πατρὶ μέγιστος ἦν. καὶ μετὰ τὸν Πετισάκα θάνατον, οὗτος στρατεύει ἐπ' Αἴγυπτον, καὶ * τὸν αἰγυπτίων τὸν βασιλέα Ἀμυρταῖον: καὶ νικᾷ Ἀμυρταῖον, Κομβάφεως τοῦ ἡμιαῤῥένου, ὃς ἦν μέγα δυνάμενος παρὰ τῷ Αἰγυπτίων βασιλεῖ καταπροδόντος τάς τε γεφύρας καὶ τἆλλα τῶν Αἰγυπτίων πράγματα, ἐφ' ᾧ γένηται ὕπαρχος Αἰγύπτου, καὶ γέγονε. ταῦτα γὰρ αὐτῷ Καμβύσης διὰ Ἰζαβάτου τοῦ Κομβάφεως ἀνεψιοῦ συνέθετο, καὶ αὐτὸς οἰκειοφώνως ὕστερον. ζωγρίαν δὲ λαβὼν τὸν Ἀμυρταῖον, οὐδὲν ἄλλο κακὸν εἰργάσατο, ἢ ὅτι εἰς Σοῦσα ἀνάσπαστον σὺν ἑξακισχιλίοις Αἰγυπτίοις, οὓς αὐτὸς ἠρετίσατο, ἐποιήσατο: καὶ τὴν Αἴγυπτον δὲ πᾶσαν ὑπέταξεν. ἀπέθανον δὲ ἐν τῇ μάχῃ, Αἰγυπτίων μὲν μυριάδες πέντε, περσῶν δὲ ἑπτακισχίλιοι δύο. μάγος δέ τις Σφενδαδάτης ὄνομα, ἁμαρτήσας καὶ μαστιγωθεὶς ὑπὸ Τανυοξάρκου, ἀφικνεῖται πρὸς Καμβύσην, ἐνδιαβάλλων τὸν ἀδελφὸν Τανυοξάρκην, ὡς ἐπιβουλεύοντα αὐτῷ· καὶ σημεῖον ἐδίδου τῆς ἀποστάσεως, ὡς οὐ κληθεὶς ἐλθεῖν οὐκ ἂν ἔλθοι. δηλοῖ τοίνυν ὁ Καμβύσης ἐλθεῖν τὸν ἀδελφόν: ὁ δὲ, χρείας ἄλλης ἀπαιτούσης μένειν, ἀνεβάλλετο. παῤῥησιάζεται δὲ ταῖς διαβολαῖς πλέον ὁ μάγος. Ἀμυτὶς δὲ ἡ μήτηρ τὰ τοῦ μάγου ὡς ἦν ὑποπτεύουσα, ἐνουθέτει Καμβύσην τὸν υἱὸν μὴ πείθεσθαι. ὁ δὲ ὑπεκρίνετο, μὴ πείθεσθαι: ἐπείθετο δὲ μάλιστα. διαπεμψαμένου δὲ τρίτον Καμβύσου, πρὸς τὸν ἀδελφὸν παραγίνεται. καὶ ἀσπάζεται μὲν αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς (ἐπεὶ) οὐδὲν δὲ ἧττον ἀνελεῖν ἐμελέτα. κρύφα δὲ Ἀμύτιος εἰς πρᾶξιν ἀγαγεῖν τὴν μελέτην ἐσπούδαζε. καὶ λαμβάνει πέρας ἡ πρᾶξις: ὁ γάρ τοι μάγος βουλῆς τῷ βασιλεῖ κοινωνῶν, βουλεύεται τοιόνδε. ὅμοιος ἦν αὐτὸς ὁ μάγος κατὰ τὸ Τανυοξάρκῃ. βουλεύεται τοιγαροῦν αὐτὸν μὲν ἐν τῷ φανερῷ, ὡς δῆθεν ἀδελφὸν βασιλέως κατειπόντα, τὴν κεφαλὴν προστάξαι* ἀποτμηθῆναι. ἐν δὲ τῷ κρυπτῷ ἀναιρεθῆναι Τανυοξάρκην, καὶ τὴν ἐκείνου στολὴν ἀμφιασθῆναι τὸν μάγον. ὥστε καὶ τῷ ἀμφιάσματι νομίζεσθαι Τανυοξάρκην· καὶ γίνεται ταῦτα. αἵματι γὰρ ταύρου, ὃ ἐξέπιεν, ἀναιρεῖται Τανυοξάρκης. ἀμφιάζεται δὲ ὁ μάγος, καὶ νομίζεται Τανυοξάρκης· καὶ λανθάνει πάντας ἐπὶ πολὺν χρόνον, πλὴν Ἀρτασύρα καὶ Βαγαπάτου καὶ Ἰζαβάτου. τούτοις γὰρ μόνοις Καμβύσης ἐθάῤῥησε τὴν πρᾶξιν. * Λάβυζον δὲ τῶν ἡμιαῤῥένων τὸν πρῶτον, οἳ ἦσαν Τανυοξάρκου προσκαλεσάμενος ὁ Καμβύσης καὶ τοὺς ἄλλους, καὶ ὑποδείξας τὸν μάγον ὡς ἐσχημάτιστο καθεζόμενον: τοῦτον, ἔφη, νομίζετε Τανυοξάρκην. ὁ δὲ Λάβυζος θαυμάσας, καὶ τίνα ἄλλον (ἔφη) νομίζομεν;

τοῦτον

* Ἰζαβάτης. H. S.

* τὸν Αἰγυπτίων βασιλέα H. S.

* al. ἀποτμηθῆναι ἐκέλευσε.

* al. Λάβυξιν.

CTESIAE PERSICA.

τοῦ τὸν ἐλάνθανε τῇ ὁμοιότητι ὁ μάγος. ἐκπέμπεται οὖν εἰς Βάκτρους, καὶ πράττει πάντα, ὡς Τανυοξάρκης. πέντε δὲ ἐνιαυτῶν διελθόντων, μηνύεται ἡ Ἀμύτις τὸ δρᾶμα διὰ Τιβέθεως τοῦ ἡμιάῤῥενος, ὃν ὁ μάγος τυπτήσας ἐτύγχανε. καὶ αἰτεῖ τὸν Σφενδαδάτην παρὰ Καμβύσου. ὁ δὲ οὐ δίδωσιν. ἡ δὲ ἐπαρᾶται, καὶ πιοῦσα φάρμακον τελευτᾷ. Θύει ὁ Καμβύσης· καὶ τῶν ἱερείων σφαζομένων, αἷμα οὐκ ἀποῤῥεῖ, καὶ ἀθυμεῖ. καὶ τίκτει αὐτῷ ἡ Ῥωξάνη παιδίον ἀκέφαλον· καὶ πλέον ἀθυμεῖ· καὶ οἱ μάγοι λέγουσιν αὐτῷ τὴν τῶν τεράτων δήλωσιν, ὅτι * οὐκ ἐγκαταλείψει τῆς ἀρχῆς διάδοχον. καὶ ἐφίσταται αὐτῷ ἡ μήτηρ ἐν νυκτί, ἀπειλοῦσα τῆς μιαιφονίας· καὶ πλέον ἀθυμεῖ. ἀφικόμενος δὲ εἰς Βαβυλῶνα, καὶ ξέων ξυλάριον μαχαίρᾳ, διατριβῆς χάριν· παίει τὸν μηρὸν εἰς τὸν μῦν, καὶ ἑνδεκαταῖος τελευτᾷ, βασιλεύσας δυοῖν δέοντα εἴκοσι. Βαγαπάτης δὲ καὶ Ἀρτασύρας, πρὶν ἢ Καμβύσης τελευτήσῃ, ἐβουλεύσαντο βασιλεῦσαι τὸν μάγον. καὶ ἐβασίλευσαν, ἐκείνου τελευτήσαντος. λαβὼν δὲ τὸ Καμβύσου σῶμα * Ἰξαβάτης, ἦγεν εἰς Πέρσας. τοῦ μάγου δὲ βασιλεύσαντος ἐπ' ὀνόματι τοῦ Τανυοξάρκου, ἥκων Ἰξαβάτης ἐκ Περσίδος, καὶ κατειπὼν τῇ στρατιᾷ πάσῃ, καὶ θριαμβεύσας τὸν μάγον, καταφεύγει εἰς τὸ ἱερόν· ἐκεῖθεν τε συλληφθείς, ἀπετμήθη. ἐντεῦθεν ἑπτὰ τῶν Περσῶν ἐπισήμων συνέθεντο ἀλλήλοις κατὰ τοῦ μάγου, Ὀνόφας, Ἰδέρνης, Νοροδαβάτης, Μαρδόνιος, * Βαρίσης, Ἀταφέρνης, καὶ Δαρεῖος Ὑστάσπου. τούτων ἀλλήλοις πίστεις δόντων, προσλαμβάνεται καὶ ὁ Ἀρτασύρας, εἶτα καὶ ὁ Βαγαπάτης, ὃς τὰς κλεῖς πάσας τῶν βασιλείων εἶχε. καὶ εἰσελθόντες διὰ τοῦ Βαγαπάτου οἱ ἑπτὰ εἰς τὰ βασίλεια, εὑρίσκουσι τὸν μάγον παλλακῇ Βαβυλωνίᾳ συγκαθεύδοντα. ὡς δὲ εἶδεν, ἀνεπήδησε· καὶ μηδὲν εὑρὼν τῶν πολεμικῶν ὀργάνων (πάντα γὰρ ὁ Βαγαπάτης λάθρα ὑπεξήγαγε) δίφρον χρύσεον συντρίψας, καὶ λαβὼν τὸν πόδα, ἐμάχετο. καὶ τέλος, κατακεντηθεὶς ὑπὸ τῶν ἑπτά, ἀπέθανε, βασιλεύσας μῆνας ἑπτά. βασιλεύει δὲ τῶν ἑπτὰ ὁ Δαρεῖος, τοῦ ἵππου (καθὰ συνέκειτο ἀλλήλοις) * πρώτου μηχανῇ τινι καὶ τέχνῃ, * ἐπεὶ δ' αὖ ὁ ἥλιος πρὸς ἀνατολὰς ἐληλύθει, χρεμετίσαντος. ἄγεται τοῖς Πέρσαις ἑορτὴ τῆς μαγοφονίας, καθ' ἣν Σφενδαδάτης ὁ μάγος ἀνῄρηται. Δαρεῖος προστάσσει τάφον ἑαυτῷ κατασκευασθῆναι ἐν τῷ δισσῷ ὄρει, καὶ κατασκευάζεται. ἐπιθυμήσας δὲ ἰδεῖν αὐτόν, ὑπό τε τῶν Χαλδαίων, καὶ τῶν γονέων κωλύεται. οἱ δὲ γονεῖς ἀνελθεῖν βουληθέντες, ἐπεὶ οἱ ἱερεῖς εἶδον (ὄφεις) οἱ ἀνέλκοντες αὐτούς, καὶ ἐφοβήθησαν· καὶ φοβηθέντες ἀφῆκαν τὰ σχοινία, ἔπεσον καὶ ἐτελεύτησαν. καὶ ἐλυπήθη Δαρεῖος λίαν, καὶ ἀπετμήθησαν αἱ κεφαλαί, τεσσαράκοντα ὄντων τῶν ἀνελκόντων.

Ὅτι ἐπιτάσσει Δαρεῖος * Ἀριάμνῃ τῷ σατράπῃ Καππαδοκίας, ἐπὶ Σκύθας διαβῆναι, καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας αἰχμαλωτίσαι. ὁ δὲ διαβὰς πεντηκοντόροις λ', ἠχμαλώτισε. συνέλαβε δὲ καὶ τὸν ἀδελφὸν τοῦ βασιλέως τῶν Σκυθῶν Μασαγέτην, ἐπὶ κακοῖς εὑρὼν παρὰ τοῦ οἰκείου ἀδελφοῦ δεδεμένον.

* καταλείψει. H. S.

* Ἰξαβάτης.

* Βαρίσσης. H. S.

* πρῶτον.

* ἐπειδὰν. H. S.

* al. Ἀριαράμνῃ.

adeò texit magum corporis habitúsque similitudo. Mittitur ergo in Bactrios, omniaq; haud aliter quàm si ipsemet esset Tanyoxarces, administrat. Post quintum tandem annum res tota per Tybetheum eunuchum, quem magus pulsauerat, Amyti exponitur. Postulat hæc sibi Sphendadaten à Cambyse dedi. at rex dedere noluit quamobrem diras illi imprecata, epotoque veneno, moritur. Accidit deinde, vt sacris operante Cambyse, cùm victimæ iugularentur, sanguis non flueret. qua sanè ex re animo concidere cœpit. ac magis etiam postea, quando ei Roxane carentem capite puerum peperit; & magi renuntiarunt, nullum ab eo regni successorem relictum iri, hisce monstris portendi. Quin & adstans noctu in somnis mater, minásque ob perpetratam cædé intentans, longè maximè regem perculit. Cùm itaq. Babylonem venisset, atque ibi paruum lignum cultro poliens, quò tempus falleret, femoris musculum percussisset, vndecimo post die mortem obiit, cùm annos regnasset duodeuiginti.

Bagapates autem & Artasyras, consilium, antequam Cambyses moreretur, ineunt, de regno ad magum deferendo. & verò post illius mortem detulere. Corpus Cambysæ Izabates sumptum in Persidem auexit. Vnde aliquando reuersus, regnantem iam sub Tanyoxarcæ nomine magum prodere apud vniuersum exercitum, atque infamare aggressus, in templum confugit, verùm inde extractus, capite pœnas luit. Hinc septem inter Persas illustres viri vnà aduersus magum conspiraucre, Onophas, Idernes, Norodabates, Mardonius, Barises, Ataphernes, & Darius Hystaspe F. Hi cùm primi inter se fidem dedissent, post etiam Artasyras adsumitur, & Bagapates præterea, qui claues omnes regiarum ædium in potestate habebat. Septem ergo illi, Bagapatæ opera, in regias ædes ingressi, dormientem cum Babylonia pellice magum offendunt. Quos ille, vt vidit, subitò prosiliit, & cùm nullum sese telum bellicum offerret (clam enim omnia Bagapates subtraxerat) sedile fortè aureum confregit, cuiúsque arrepto pede pugnare cœpit, dum tandem à septem illis viris confossus occubuit, septimo regni aditi mense.

Regnat deinde ex septem illis viris Darius, cùm eius equus (sic inter illos conuenerat) arte quadã adhibita, primus post ortũ solẽ hinnisset. Ceterũ quo die Sphẽdadates magus interfectus est, festum ex eo apud Persas, [a] *Magosphonia* dictũ, celebratur. Darius hic sepulchrũ sibi in [b] bicipiti mõte exstrui imperabat, & iam exstruebatur quod videre ipse cùm desideraret, à Chaldæis atq. parentibus prohibitus est eo tamen parẽtes eius ascẽdere voluerũt: sed in præceps acti mortui conciderũt, cùm ad serpẽtum aspectum funes territi remisissent, qui eos sursum trahebãt Sacerdotes, quę res ingentẽ Dario mœrorẽ attulit, & verò capita illis quadraginta viris amputata sunt, qui hos attraxerant.

Ariammen prętcrea Cappadocię Satrapã aduersus Scythas proficisci, & viros inde ac fœminas captiuos abducere Darius imperat. Ille cum triginta nauib. quinquaginta remorũ traiiciens, mãdata perfecit. Cepit inter alios regis Scytharum fratrẽ Masageten, quẽ ob illata mala in vincula à rege fratre coniectum reperit.

a Herodotus lib. 3. ~ Agathias lib. 2.
b In τῷ δισσῷ ὄρει. Lege Persepolis arcis descriptionem apud Diodor. Sicul. lib. 17. Bal vel. Βασιλικὸν ὄρος hunc locum vocat. Potentiores autem in montibus fere sepeliri solitos, multa veterum scriptorum testimonia docent.

CTESIAE PERSICA.

a *Ianzyrum nominat Iustin. lib. 2.*

b *ἀντέπεμψαν ἀλλήλοις τόξα. De arcu ab Æthiopum rege sic ad Cambysen misso, lege Herod. lib. 3. post init.*

c *Al. Καρχηδονίων.*

d *Solenne quippe gentibus fuit, transitus causa diis sacrificare. Sic Lucull. apud Plut. Euphrati taurum facit.*

e *Al. Medicū.*

f *Marathonia pugna nihil vnquam celebratū magis. CCC. ad eam describendam occupatos scriptorum ingenia, Plut. testis.*

g *ὁ παλαιὸς quem Maiorem etiam dixerat.*

h *Xerxem & Amistrin Scaliger Assuerum & Estherem interpretatur, quod Nic. Serarius confutat.*

i *Rhodogunes cuiusdam Persicæ imaginem habes ap. d Polyæ. Stratag. lib. 8. Stem. 5.*

k *Ælian. lib. 13. variarum c. 3. legend.*

Ergo [a] Scytharces Scytharum rex indignatus, contumeliis plenas ad Darium litteras scripsit; & similiter ad ipsum modo rescriptum est. Darius tandem octingentorum millium coacto exercitu, & Bosphoro Istroque ponte constratis, aduersus Scythas quindecim dierum itinere progressus est. Hi [b] arcus sibi mutuo miserunt. Sed cùm Scythicus validior esse deprehenderetur, fugiens per pontes Darius, festinanter eos, antequam totus transiisset exercitus, dissoluit. Quare factum est, vt qui reliqui ad octoginta millia in Europa relicti erant, à Scytharce omnes interfecti fuerint. Darius auté ponte transmisso, flammis [c] Chalcedonensium domos atque templa cóbussit: tum quòd eos, qui apud ipsos pontes erant, rescindere tentassent: tum quod aram, quam ipse transmittens, in *Iouis* [d] *diabaterij* honorem statuerat, illi euertissent. Datis verò ex Ponto reuertens, vt [e] Ponticæ præerat classi, insulas passim Græciámq; vastabat. huic apud [f] Marathoné Miltiades occurrens Barbaros vicit, ipso etiam occumbente Date, cuius vel cadauer petentibus Persis denegatú est. Darius quoque ad Persas reuersus, post oblata sacrificia, & dierum triginta morbum, vita functus est, cùm annos vixisset ante regnum XII. post regnum aditum triginta & vnum. Obiit item extremum vitæ diem Artasyras. Bagates etiam cùm septem ad Darij sepulchrum resedisset annos.

Regnum excipit Xerxes filius, apud quem magnam obtinet auctoritaté Artapanus Artasyræ filius, æquè vt huius pater apud regis patrem olim obtinuerat. Itémq; Mardonius [g] ille priscus. De eunuchis autem potentia præstabat Natacas. Vxorem deinde ducit [h] Xerxes Amistrin Onophæ filiam: ex qua illi filius nascitur Dariæus, & post duos annos alter, Hystaspes nomine; itémque tertius, Artaxerxes: duæ quoque filiæ, quarum altera de auiæ nomine Amytis dicta; altera [i] Rhodogune.

Xerxes aduersus Græcos expeditionem suscepit, tum quod Chalcedonenses dissoluere pontem, vt modò dictum est, conati essent: tum quòd aram, quam Darius excitarat, disturbassent; tum etiam quòd Datin Athenienses occidissent, eiúsque cadauer tradere recusassent. Verùm antea Babylonem proficisci, & [k] Belitanæ sepulchrum inspicere voluit; & inspexit, Mardonio adiuuante; sed vrnam olei non potuit (quemadmodum scriptum fuerat) implere. Inde Ecbatana profecto Xerxæ, nuntius adfertur de Babyloniorum defectione, déque Zopyro, belli apud illos duce, ab eisdem necato. Atque hunc quidem in modum de his loquitur Ctesias, aliter atque Herodotus. Quæ verò de Zopyro ille refert (hoc vno excepto quòd mula ipsius pepererit) cetera saltem noster hic auctor confecta narrat per Megabyzum, qui Xerxæ gener, ducta eius filia Amyti, iam factus erat. Ita Babylon per Megabyzum capta, cui Xerxes, præter alia multa, molam donauit auream sex talentorum pondo. quod munus apud Persas omnium habetur regiorum munerum præstantissimum. Xerxes itaque Persico exercitu coacto, (constabat is, præter currus, millibus hominum octingentis, & triremibus mille) cum Abydum ponte iunxisset, in Græciam copias duxit. Ibi primùm Demaratus Lacedæmonius ad eum accessit, atque vnà traiecit,

* al. Ξευθάρβοι & Σαυθάροι.

* ἐπεκρατεῖτο δ' ὑπὸ τῶν. H. S.

* al. Ξευθάρκου, ie. Σαυθάρου.

* al. Χαλκηδονίων. H. S.

* μηδικοῦ. H. S.

* Ατακᾶς & Νατακᾶς.

* Αμηστριν & Αμοστριν.

* χαλκηδόνιοι.

* στρατιάν.

* Σκυθάρκης δὲ ὁ σκυθῶν βασιλεὺς ὀργισθεὶς, ἔγραψεν, ὑβρίζων Δαρεῖον καὶ ἀντεγράφη αὐτῷ ὁμοίως. στράτευμα δὲ ἀγείρας Δαρεῖος, ὀγδοήκοντα μυριάδας. καὶ ζεύξας τὸν βόσπορον καὶ τὸν ἴστρον: διέβη ἐπὶ σκύθας, ὁδὸν ἐλάσας ἡμερῶν ιέ. καὶ ἀντέπεμψαν ἀλλήλοις τόξα. * ἐπεκράτει δ' ἦν τὸ τῶν σκυθῶν: διὸ καὶ φεύγων Δαρεῖος διέβη τὰς γεφύρας· καὶ ἔλυσε σπεύδων πρὶν ἢ τὸ ὅλον διαβῆναι στράτευμα. καὶ ἀπέθανον ὑπὸ * σκυθάρκου οἱ καταλειφθέντες ἐν τῇ εὐρώπῃ μυριάδες ὀκτὼ. Δαρεῖος δὲ τὴν γέφυραν διαβὰς, * καρχηδονίων οἰκίας καὶ ἱερὰ ἐνέπρησεν, ἐπεὶ τὰς πρὸς αὐτοῖς γεφύρας ἐμελέτησαν λῦσαι· καὶ ὅτι τὸν βωμὸν, ὃν περῶν Δαρεῖος κατέθετο ἐπ' ὀνόματι διαβατηρίου Διὸς, ἠφάνισαν. Δάτις δὲ ἐπανιὼν ἐκ πόντου, καὶ τοῦ * ποντικοῦ στόλου ἡγούμενος, ἐπόρθει νήσους καὶ τὴν ἑλλάδα. ἐν μαραθῶνι δὲ Μιλτιάδης ὑπαντιάζει, καὶ νικᾷ τοὺς βαρβάρους, καὶ πίπτει καὶ αὐτὸς Δάτις. καὶ οὐδὲ τὸ σῶμα πέρσαις αἰτησαμένοις ἐδόθη. Δαρεῖος δὲ ἐπανελθὼν εἰς πέρσας, καὶ θύσας, καὶ ἡμέρας νοσήσας λ', τελευτᾷ. ζήσας μὲν ἔτη ιβ'. πρὸ τῆς βασιλείας, βασιλεύσας δὲ ἔτη λά. ἀπέθανε δὲ καὶ Αρτασύρας: καὶ ὁ Βαγαπάτης δὲ τὸ σῆμα Δαρείου παρακαθίσας ἔτη ζ', ἐτελεύτησε. βασιλεύει Ξέρξης ὁ υἱὸς αὐτοῦ, καὶ Αρτάπανος ὁ Αρτασύρα παῖς, γίνεται δυνατὸς παρ' αὐτῷ, ὡς ὁ πατὴρ παρὰ τῷ πατρὶ, καὶ Μαρδόνιος ὁ παλαιός. ἡμιαρρένων δὲ μέγιστον ἠδύνατο *Ναθάκας. γαμεῖ δὲ Ξέρξης Ονόφα θυγατέρα * Αμηστριν, καὶ γίνεται αὐτῷ παῖς Δαρειαῖος. καὶ ἕτερος μετὰ δύο ἔτη Υστάσπης, καὶ ἔτι Αρταξέρξης. καὶ θυγατέρες δύο, ὧν ἡ μὲν Αμυτις κατὰ τὴν ὀνομασίαν τῆς μάμμης· ἡ δὲ Ροδογούνη. ὁ δὲ δὴ Ξέρξης στρατεύει ἐπὶ τοὺς ἕλληνας. ὅτι τε * καρχηδόνιοι λῦσαι τὴν γέφυραν, ὡς ἤδη εἴρηται, ἐπεχείρησαν. καὶ ὅτι τὸν βωμὸν, ὃν ἔστησε Δαρεῖος, καθεῖλον. καὶ ὅτι Δάτιν ἀθηναῖοι ἀνεῖλον, καὶ οὐδὲ τὸν νεκρὸν ἔδοσαν. πρότερον δὲ εἰς βαβυλῶνα ἀφίκετο, καὶ ἰδεῖν ἐπεθύμησε τὸν Βελιταναῖ τάφον, καὶ εἶδε διὰ Μαρδονίου. καὶ τὴν πύελον ἐλαίου οὐκ ἴσχυσεν, ὥσπερ καὶ ἐγέγραπτο, πληρῶσαι. ἐξελαύνει Ξέρξης εἰς ἐκβάτανα, καὶ ἀγγέλλεται αὐτῷ ἀπόστασις βαβυλωνίων· καὶ Ζωπύρου τοῦ στρατηγοῦ αὐτῶν ὑπὸ σφῶν ἀναίρεσις. οὕτω καὶ περὶ τούτων φησὶ Κτησίας, καὶ οὐχ ὡς Ηρόδοτος. ἃ δὲ περὶ Ζωπύρου ἐκεῖνος λέγει, πλὴν ὅτι ἡμίονος αὐτῷ ἔτεκεν. ἐπεὶ τἆλλα ἄλλα Μεγάβυζον οὗτος λέγει διαπράξασθαι, ὃς ἦν γαμβρὸς ἐπὶ τῇ θυγατρὶ Αμυτι τοῦ Ξέρξου. οὕτω μὲν ἥλω διὰ τοῦ Μεγαβύζου βαβυλών. δίδωσι δὲ αὐτῷ Ξέρξης ἄλλα τε πολλὰ, καὶ μύλην χρυσῆν, ἓξ ἕλκουσαν τάλαντα: ὃ τιμιώτατον τῶν βασιλικῶν δώρων παρὰ πέρσαις ἐστί. Ξέρξης δὲ συναγείρας * στρατιὰν περσικὴν, ἄνευ τῶν ἁρμάτων, ὀγδοήκοντα μυριάδας, καὶ τριήρεις χιλίας, ἐλαύνει ἐπὶ τὴν ἑλλάδα, ζεύξας τὴν ἄβυδον. Δημάρατος ὁ λακεδαιμόνιος παραγένετο ἤδη πρότερον, καὶ συνὼν αὐτῷ ἐν τῇ διαβάσει,

καὶ

CTESIAE PERSICA.

καὶ ἀπείργει τῆς εἰς Λακεδαίμονα ἐφόδου. Ξέρξης δὲ προσβάλλει ἐν Θερμοπύλαις Λεωνίδᾳ τῷ στρατηγῷ τῶν Λακεδαιμονίων, δι' Ἀρταπάνου, ἔχοντος μυρίους. καὶ κατακόπτει τὸ περσικὸν πλῆθος, τῶν Λακεδαιμονίων δύο ἢ τριῶν ἀναιρεθέντων. εἶτα προσβαλεῖν κελεύει μετὰ δισμυρίων, καὶ ἡττᾶται κἀκεῖνον· εἶτα μαστιγοῦνται ἐπὶ τὸ πολεμεῖν· καὶ μαστιγούμενοι, ἐπὶ ἡττῶντο. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ κελεύει μάχεσθαι μετὰ πεντακισμυρίων· καὶ ἐπεὶ οὐδὲν ἤνυεν, ἔλυσε τότε τὸν πόλεμον. Θώραξ δὲ ὁ Θεσσαλὸς καὶ Τραχινίων οἱ δυνατοὶ, Καλλιάδης καὶ Τιμαφέρνης, παρῆσαν * στρατείαν ἔχοντες. καλέσας δὲ Ξέρξης τούτους τε καὶ τὸν Δημάρατον, καὶ τὸν Ἡγίαν τὸν Ἐφέσιον, ἔμαθεν ὡς οὐκ ἂν ἡττηθεῖεν Λακεδαιμόνιοι, εἰ μὴ κυκλωθείησαν· ἡγουμένων δὲ τῶν δύο Τραχινίων, διὰ δυσβάτου στρατὸς περσικὸς διεληλύθει, μυριάδες τέσσαρες· καὶ κατὰ νώτου γίνονται τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ κυκλωθέντες, ἀπέθανον μαχόμενοι ἀνδρείως ἅπαντες. Ξέρξης δὲ πάλιν στράτευμα πέμπει κατὰ Πλαταιέων, μυριάδας ιβ', ἡγεμόνα (δὲ) αὐτοῖς Μαρδόνιον ἐπιστήσας. Θηβαῖοι δὲ ἦσαν οἱ κατὰ Πλαταιέων τὸν Ξέρξην κινοῦντες. ἀντιστρατεύει δὲ Παυσανίας ὁ Λακεδαιμόνιος, τριακοσίους μὲν ἔχων Σπαρτιάτας, χιλίους δὲ τῶν περιοίκων, ἐκ δὲ τῶν ἄλλων πόλεων χιλιάδας ἕξ· καὶ νικᾶται κατὰ κράτος ἡ περσικὴ * στρατεία, καὶ φεύγει τραυματισθεὶς καὶ Μαρδόνιος. οὗτος ὁ Μαρδόνιος πέμπεται συλῆσαι τὸ τοῦ Ἀπόλλωνος ἱερὸν παρὰ Ξέρξου· κἀκεῖ, φασὶ, θνήσκει, χαλάζης ἐπιπεσούσης παχείας. ἐφ' ᾧ λίαν Ξέρξης ἐλυπήθη. Ξέρξης δὲ ἐπ' αὐτὰς Ἀθήνας ἐλαύνει· καὶ Ἀθηναῖοι, πληρώσαντες ἑκατὸν δέκα τριήρεις, φεύγουσιν εἰς Σαλαμῖνα· καὶ Ξέρξης τὴν πόλιν κενὴν * αἱρεῖ, καὶ ἐμπιπρᾷ, πλὴν τῆς ἀκροπόλεως· ἐν αὐτῇ γὰρ ἔτι τινὲς ὑπολειφθέντες, ἐμάχοντο. τέλος κἀκείνων νυκτὶ φυγόντων, κἀκείνην συνέφλεξεν. ὁ δὲ Ξέρξης αὐτόθεν ἐλθὼν ἐπὶ στενότατον τῆς Ἀττικῆς, ὃ Ἡράκλειον καλεῖται, ἐχώννυε χῶμα ἐπὶ Σαλαμῖνα, πεζῇ ἐπ' αὐτὴν διαβῆναι διανοούμενος. βουλῇ δὲ Θεμιστοκλέους Ἀθηναίου καὶ Ἀριστείδου τοξόται μὲν ἀπὸ Κρήτης προσκαλοῦνται· καὶ παραγίνονται· εἶτα ναυμαχία Περσῶν καὶ Ἑλλήνων. χίλιαι Περσῶν μὲν, ναῦς ἔχοντες ὑπὲρ τὰς χιλίας, στρατηγοῦντος αὐτοῖς Ὀνόφα· Ἑλλήνων δὲ ἑπτακοσίας. καὶ νικῶσιν Ἕλληνες, καὶ διαφθείρονται περσικαὶ πεντακόσιαι νῆες· καὶ φεύγει Ξέρξης, βουλῇ πάλιν καὶ τέχνῃ Ἀριστείδου καὶ Θεμιστοκλέους. ἐν δὲ ταῖς λοιπαῖς ἁπάσαις μάχαις ἀπέθανον Περσῶν δώδεκα μυριάδες. Ξέρξης δὲ περάσας εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ ἀπελαύνων εἰς Σάρδεις, ἔπεμπε Μεγάβυζον τὸ ἐν Δελφοῖς ἱερὸν συλῆσαι. ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος παρῃτεῖτο, ἀποστέλλεται * Ματακᾶς ὁ εὐνοῦχος, ὕβρεις τε φέρων τῷ Ἀπόλλωνι, καὶ πάντα συλήσων· καὶ δὴ οὕτω ποιήσας, πρὸς Ξέρξην ὑπέστρεψε. Ξέρξης δὲ ἀπὸ Βαβυλῶνος εἰς Πέρσας παραγίνεται, καὶ Μεγάβυζος κατὰ τῆς γυναικὸς τῆς ἰδίας Ἀμύτιος (ἣ θυγάτηρ, ὡς προείρηται, Ξέρξου ἐτύγχανεν) ὡς μεμοιχευμένης, λόγους ἐκίνει. καὶ ἐπιτιμᾶται Ἀμύτις λόγοις ὑπὸ τοῦ πατρὸς, καὶ ὑπισχνεῖται σωφρονεῖν. * Ἀρτάπανος δὲ μέγα παρὰ Ξέρξῃ δυνάμενος μετὰ Σπαμίτρου τοῦ ἡμιάῤῥενος,

* στρατιὰν.

* στρατιά.

* ἀκροπ.

* Μάτακαν.

* Ἀρτάβαν. H. S.

& ne Lacedæmona Rex inuaderet, impediuit. Inde per Artapanum, decem hominum millia ducentem, conflixit Xerxes ad Thermopylas cum Leonida Lacedæmoniorum duce. quo in prœlio cæsæ miserè sunt Persarum copiæ, è Lacedæmoniis vix duobus aut tribus desideratis. Viginti postea millia in aciem educi iubet, qui & ipsi superantur. Cum autem verberibus in pugnam adacti, victi nihilominus etiam tunc fuissent, quinquaginta postridie millia educi præcepit. At cum ne hi quidem aliquid effecissent, pugnare vltra destitit. Thessalus & Trachenienstium principes Calliades atque Timaphernes, cum exercitu aderant. His Xerxes ad se vocatis, vnàque Demarato, & Hegia Ephesio, nulla ratione vinci posse Lacedæmonios intellexit, nisi copiis cincti in orbem pugnare cogantur. Quadraginta ergo Persarum millia, ducibus Trachemensibus illis duobus, per inuia transgressi, a tergo Lacedæmonios adoriuntur, qui hoc pacto circumdati, fortiter pugnantes ad vnum omnes occubuere. Mittit rursus exercitum Xerxes aduersus Platæenses centum & viginti millium, duce Mardonio. Thebani autem Regem in Platæenses concitabant. Mardonio occurrit Pausanias Lacedæmonius, Spartanos non nisi trecentos, accolas mille, & ex aliis vrbibus ad sex millia secum ducens. Ibi Persico exercitu superato, Mardonius vulneratus aufugit. Idem hic Mardonius ad diripiendam Apollinis ædem à Xerxe missus, ingenti oppressus grandine interiit, magno admodum Regis dolore. Xerxes deinde Athenas ipsas petit cum exercitu. Verum Athenienses, centum & decem triremibus instructis, ad Salaminam insulam fugerunt. vrbem itaque vacuam cum cepisset, incendit præter solam arcem, quam aliquot adhuc ibi relict. propugnabant. Sed cum tandem & hi noctu fugissent, etiam illam exussit. Rex inde ad angustissimum Atticæ locum, quem Heracleum appellāt, profectus, aggerē Salaminā versus ducere cœpit, eo consilio, vt pedestri ad insulā itinere transire aliquādo posset. At ex Themistoclis Atheniensis & Aristidæ consilio sagittarij ex Creta accersuntur, & veniunt: deinde & nauali pugna Persæ cum Græcis congrediuntur. Ducebant illi naues supra mille, quibus Onophas præerat, hi septingentas. Vincūt tamen Græci, & quingentas Persæ naues amittunt. Ipse quoque Xerxes consilio rursus & arte Aristidis atque Themistoclis, fugam arripit, interfectis de Persico exercitu, omnibus hisce prœliis, non minus centum viginti millibus.

Cum autē in Asiā Rex traiecisset, & Sardeis pergeret, Megabyzū designat, qui tēplum Delphicum diriperet. sed detrectauit ille facinus: quare Matacas eunuchus iniurias Apollini illaturus, omniaque expilaturus mittitur: qui confectis ita rebus, ad Regem reuersus est. In Persiam interim Xerxes Babylone venerat, cum Megabyzus vxorem filiam Amytin (quæ, vt iam antea dictum, Xerxæ filia erat) adulterij insimulat, quam ob rem illa acriter à parente increpita, spondet se castam esse. Artapanus item, qui plurimum apud Xerxen auctoritate valebat, & cum eo Spamitres eunuchus

CTESIÆ PERSICA.

(qui ipse quoque plurimum apud regem poterat, de Xerxe interficiendo consilium agitant, eademque patrant. Artaxerxę interim filio persuadent, a Dariæo altero filio patrem esse necatum. Adducitur ergo ab Artapano in Artaxerxæ domum Dariæus, multo cum clamore identidem pernegans se parricidam esse, is tamen capite plexus moritur nihilominus.

a Longimanus cognomento.

[a] Artaxerxes deinde Artapani opera regno potitur. Attamen etiam huius vitæ Artapanus idem insidias tendit, & communicato cum Megabyzo consilio, (qui iam ob suspectũ adulterij vxorem suam Amytin, magno in mœrore versabatur) iureiurando sibi mutuo cauent. Verum re tota Megabyzi indicio prodita, eodem mortis genere quo Artaxerxes tollendus fuerat, Artapanus ipse tollitur, atq; adeo quæcumque in Xerxem ac Dariæum perpetrata fuerant, patefiunt omnia. quare [b] Aspamitres quoque, qui Xerxis atque Dariæi cædis conscius fuerat, acerbo in primis ac duro [c] mortis genere, adhibitis per scapham tormentis, afficitur. Post Artapani mortem pugna exoritur inter coniurationis illius socios, reliquosque Persas: qua in pugna Artapani filij cadunt, Megabyzo quoque grauiter saucio. Quem huius casum Artaxerxes, itemque Amytis & Rhodogune, ipsarumque mater Amistris vehementer luxerunt. tandem tamen, etsi ægrè admodum, insigni diligentia Apollonidæ Coi medici seruatus est.

b Paulò ante Spamitres dictus.
c Habes id supplicij descriptum in vita Artaxerxis, non a principio.

Deficiunt ab Artaxerxe Bactra, vna cum Satrapa Artapano altero, & pugnatur æquo vtrimque Marte. Sed cum iam altero inito prœlio in Bactriorum faciem ventus spiraret, superior Artaxerxes efficitur, atque in eius ditionem Bactria concedit vniuersa.

Defecit & Ægyptus, Inaro Lydio, alteróque Ægyptio quodam defectionis auctoribus, & omnia bello gerendo necessaria comparantur. quin & Athenienses Inaro petenti quadraginta naues submittunt. Quamobrem *Artaxerxes* ipse in hanc expeditionem proficisci cogitabat. Verum id ei amicis dissuadentibus, Achæmenidem fratrem cum peditum millibus quadringentis, & nauibus octoginta in Ægyptum mittit. Confligit Inarus cum Achemenide: superat Ægyptij: Achemenides ipse ab Inaro percussus moritur, corpusque ad Artaxerxen mittitur. In mari quoque victoriam Inarus obtinuit, magnam ibi gloriam indepto Charitimide, qui quadraginta illarum nauium, quæ ab Atheniẽsibus aduenerant, præfectus erat. Nam ex quinquaginta nauib. Persicis, viginti cum ipsis hominibus captæ sunt, reliquæ triginta periere. Mittitur post hæc Megabyzus aduersus Inarum, qui ad copias quæ reliquæ fuerant, alium ducebat exercitum ducentorum millium, cum nauibus trecentis, quibus Oriscus præerat: vt præter naues, reliquæ copiæ quingentorum millium numerum explerent. nam cum Achæmenides cecidit, è quadringentis millibus quæ duxerat, centum vnà millia perierant. Pugnatur itaque modo acriter, ac multis vtrimque cadentibus, plures tamen Ægyptij occumbũt. Inarum tandem Megabyzus in femore vulnerat, atque in fugam vertit: & viribus Persæ fortiores facti vincunt. Fugiens autem Inarus, Byblũ se recepit (vrbs hæc in Ægypto est admodũ munita) & cum eo Græci omnes, quicumq; vel in prælio, vel cũ Charimitide cæsi non fuerãt.

καὶ αὐτὸς μέγα δυνάμενος, βουλεύονται) ἀναιρεῖν Ξέρξην· καὶ ἀναιροῦσι· καὶ πείθουσιν Ἀρταξέρξην τὸν υἱόν, ὡς Δαρειαῖος αὐτὸν ὁ ἕτερος παῖς ἀνεῖλε. καὶ παραγίνεται [a] Ἀρταξέρξης ἀγόμενος ὑπὸ Ἀρταπάνου εἰς τὴν οἰκίαν [b] Δαρειαίου, πολλὰ βοῶν καὶ [c] ἀπαρνούμενος ὡς οὐκ εἴη φονεὺς τοῦ πατρός. καὶ ἀποθνήσκει. καὶ βασιλεύει Ἀρταξέρξης, σπουδῇ Ἀρταπάνου· καὶ ἐπιβουλεύεται πάλιν ὑπ᾽ αὐτοῦ, καὶ λαμβάνει κοινωνὸν τῆς βουλῆς Ἀρτάπανος Μεγάβυζον, ἤδη λελυπημένον ἐπὶ τῇ ἰδίᾳ γυναικὶ Ἀμύτι, διὰ τὴν τῆς μοιχείας ὑπόληψιν. καὶ ὅρκοις ἀλλήλους ἀσφαλίζονται. ἀλλὰ μηνύει πάντα Μεγάβυζος, καὶ ἀναιρεῖται Ἀρτάπανος ᾧ τρόπῳ ἔμελλεν ἀναιρεῖν [d] Ἀρταξέρξην. καὶ γίνεται πάντα δῆλα τὰ εἰργασμένα ἐπὶ Ξέρξῃ καὶ Δαρειαίῳ. καὶ ἀπόλλυται πικρῷ καὶ κακίστῳ θανάτῳ Ἀσπαμίτρης, ὃς ἦν κοινωνὸς ἐπὶ τοῖς φόνοις Ξέρξου καὶ Δαρειαίου· σκαφεύεται γάρ, καὶ οὕτως ἀναιρεῖται. μάχη δὲ γίνεται μετὰ τὸν θάνατον Ἀρταπάνου, τῶν τε συνωμοτῶν αὐτοῦ, καὶ τῶν ἄλλων Περσῶν. καὶ πίπτουσιν ἐν τῇ μάχῃ οἱ τρεῖς τοῦ Ἀρταπάνου υἱοί. τραυματίζεται δὲ καὶ Μεγάβυζος ἰσχυρῶς· καὶ θρηνεῖ Ἀρταξέρξης καὶ ἡ Ἄμυτις, καὶ ἡ Ῥοδογούνη, καὶ ἡ μήτηρ αὐτῶν Ἄμιστρις. καὶ μόλις πολλῇ ἐπιμελείᾳ περισώζεται [e] Ἀπολλωνίου ἰατροῦ τοῦ Κῴου. ἀφίσταται Ἀρταξέρξου Βάκτρα, καὶ ὁ σατράπης ἄλλος Ἀρτάβανος· καὶ γίνεται μάχη ἰσοπαλής. καὶ γίνεται πάλιν ἐκ δευτέρου. καὶ ἀνέμου κατὰ πρόσωπον Βακτρίων πνεύσαντος, νικᾷ Ἀρταξέρξης, καὶ προσχωρεῖ αὐτῷ πᾶσα Βακτρία. ἀφίσταται Αἴγυπτος, Ἰνάρου Λυδίου ἀνδρός, καὶ ἑτέρου Αἰγυπτίου τὴν ἀπόστασιν μελετησάντων· καὶ εὐτρεπίζεται τὰ πρὸς πόλεμον. πέμπουσι καὶ Ἀθηναῖοι, αἰτησαμένου αὐτοῦ, τεσσαράκοντα νῆας· [καὶ] μελετᾷ αὐτὸς Ἀρταξέρξης ἐκστρατεῦσαι. καὶ τῶν φίλων οὐ συμβουλευόντων, πέμπει Ἀχαιμενίδην τὸν ἀδελφόν, τεσσαράκοντα μὲν μυριάδας ἐπαγόμενον στράτευμα πεζικόν, νῆας δὲ π᾽. συμβάλλει πόλεμον Ἴναρος πρὸς Ἀχαιμενίδην. καὶ νικῶσιν Αἰγύπτιοι, καὶ βάλλεται Ἀχαιμενίδης ὑπὸ Ἰνάρου, καὶ θνήσκει, καὶ ἀποπέμπεται ὁ νεκρὸς αὐτοῦ εἰς Ἀρταξέρξην. ἐνίκησεν Ἴναρος καὶ κατὰ θάλατταν, Χαριτιμίδου εὐδοκιμήσαντος, ὃς τῶν ἐξ Ἀθηνῶν τεσσαράκοντα νηῶν [f] ἐχρημάτισε ναύαρχος. καὶ ν᾽ Περσῶν νῆες, αἱ μὲν εἴκοσιν, αὐτοῖς ἀνδράσιν ἐλήφθησαν· αἱ δὲ λ᾽ διεφθάρησαν. εἶτα πέμπεται κατὰ Ἰνάρου Μεγάβυζος, ἐπαγόμενος ἄλλο στράτευμα πρὸς τῷ ὑπολειφθέντι, μυριάδας εἴκοσι, καὶ νῆας τ᾽. καὶ ἐπιστάτην αὐτοῖς [g] Ὀρίσκον. ὡς εἶναι χωρὶς τῶν νεῶν, τὸ ἄλλο πλῆθος ν᾽ μυριάδας. Ἀχαιμενίδης γὰρ ὅτε ἔπεσε, δέκα μυριάδας αὐτοῦ, ἐξ ὧν ἦγε μ᾽, συνδιεφθάρησαν. γίνεται οὖν μάχη κρατερά, καὶ πίπτουσιν ἀμφοτέρωθεν πολλοί, πλείους δὲ Αἰγύπτιοι. καὶ βάλλει Μεγάβυζος εἰς τὸν μηρὸν Ἴναρον, καὶ τρέπεται· καὶ νικῶσι Πέρσαι κατακράτος. φεύγει δὲ [h] πρὸς τὴν Βύβλον Ἴναρος (πόλις δὲ ἰσχυρὰ ἐν Αἰγύπτῳ αὕτη) καὶ οἱ Ἕλληνες δὲ μετ᾽ αὐτοῦ, ὅσοι μὴ ἐν τῇ μάχῃ καὶ μετὰ Χαριτιμίδου ἀπέθανον.

a Δαρειαίου. H. St.
b Ἀρταξέρξ. H. St.
c ἀπαρνούμενος. H. St.
d Ἀρταξέρξην. H. St.
e Ἀπολλωνίδου H. St.
f ἐχρημάτιζε. H. St.
g Ὀρίσκον. H. St.
h ἐς.

προσεχώρει δὲ Αἴγυπτος, πλὴν Βύβλου πρὸς Μεγάβυζον. ἐπεὶ δὲ ἐκείνη ἀνάλωτος ἐδόκει, σπένδεται πρὸς Ἰνάρον καὶ τοὺς Ἕλληνας ἑξακισχιλίους ὄντας καὶ ἔτι πρὸς, ὁ Μεγάβυζος, ἐφ᾽ ᾧ μηδὲν κακὸν παρὰ βασιλέως λαβεῖν, καὶ τοὺς Ἕλληνας, ὅτε βούλοιντο, πρὸς τὰ οἰκεῖα ἐπανελθεῖν. καθίστησι δὲ τῆς Αἰγύπτου σατράπην * Σαρτάμαν· καὶ λαβὼν Ἰνάρον καὶ τοὺς Ἕλληνας, παραγίνεται πρὸς Ξέρξην, καὶ εὑρίσκει λίαν κατὰ Ἰνάρου τεθυμωμένον, ὅτι τὸν ἀδελφὸν Ἀχαιμενίδην ἀπεκτονὼς εἴη. διηγεῖται τὰ γεγονότα πάντα, Μεγάβυζος, καὶ ὡς πίστεις δοὺς Ἰνάρῳ καὶ τοῖς Ἕλλησι, Βύβλον εἴληφε. καὶ ἐξαιτεῖται λιπαρῶς βασιλέα περὶ τῆς * αὐτοῦ σωτηρίας, καὶ λαμβάνει. καὶ ἐξάγεται τέλος τῇ * στρατιᾷ ὡς Ἰνάρος τε, οἱ Ἕλληνες οὐδὲν κακὸν πείσονται. Ἄμυτις δὲ ὑπὲρ τοῦ παιδὸς Ἀχαιμενίδου δεινὰ ἐποιεῖτο, εἰ μὴ * τιμωρήσαι τὸν Ἰνάρον καὶ τοὺς Ἕλληνας· καὶ αἰτεῖται ταῦτα * βασιλεῖ, ὁ δὲ οὐκ ἐνδίδωσιν· εἶτα Μεγάβυζον, ὁ δὲ ἀποπέμπεται. εἶτα ἐπεὶ διώχλει τὸν υἱόν, κατειργάσατο· καὶ πέντε παρελθόντων ἐτῶν, λαμβάνει τὸν Ἰνάρον παρὰ βασιλέως καὶ τοὺς Ἕλληνας. καὶ ἀνεσταύρωσε μὲν ἐπὶ τρισὶ σταυροῖς· πεντήκοντα δὲ Ἑλλήνων, ὅσους λαβεῖν ἴσχυσε, τούτων ἔτεμε τὰς κεφαλάς. καὶ ἐλυπήθη λύπην σφοδρὰν Μεγάβυζος, καὶ ἐπένθησε· καὶ ᾐτήσατο ἐπὶ Συρίαν τὴν ἑαυτοῦ χώραν ἀπιέναι· ἐνταῦθα λάθρα καὶ τοὺς ἄλλους τῶν Ἑλλήνων προέπεμπε, καὶ ἀπῄει· καὶ ἀφίστη βασιλέως· καὶ ἀθροίζει μεγάλην δύναμιν, ἄχρι πεντεκαίδεκα μυριάδων, χωρὶς τῶν ἱππέων καὶ τῶν πεζῶν. καὶ πέμπεται * Ὄσιρις κατ᾽ αὐτοῦ σὺν εἴκοσι μυριάσι. καὶ συνάπτεται πόλεμος, καὶ βάλλουσιν ἀλλήλους Μεγάβυζος καὶ * Ὄσιρις, ὁ μὲν ἀκοντίῳ καὶ τυγχάνει Μεγαβύζου εἰς τὸν μηρόν, καὶ τιτρώσκει ἄχρι δακτύλων δύο· ὁ δὲ ὡσαύτως ἀκοντίῳ τὸν τοῦ * Ὀσίριος μηρόν· εἶτα βάλλει εἰς τὸν ὦμον· κἀκεῖνος πίπτει ἐκ τοῦ ἵππου. καὶ περισχὼν Μεγάβυζος, προστάσσει ἀναλαβεῖν καὶ περισώσαι. ἔπιπτον δὲ πολλοὶ τῶν Περσῶν, καὶ ἐμάχοντο ἀνδρείως οἱ τοῦ Μεγαβύζου παῖδες, Ζώπυρος καὶ * Ἀρτύφιος· καὶ νίκη γίνεται Μεγαβύζῳ κραταιά. περιποιεῖται Ὄσιριν ἐπιμελῶς, καὶ ἀποπέμπει * τοῦτο αἰτησάμενον πρὸς Ἀρταξέρξην. πέμπεται δὲ κατ᾽ αὐτοῦ ἑτέρα στρατιά, καὶ Μενοστάνης ὁ τοῦ Ἀρταρίου παῖς. ὁ δὲ Ἀρτάριος, σατράπης μὲν ἦν Βαβυλῶνος, Ἀρταξέρξου δὲ ἀδελφός. καὶ συμβάλλουσιν ἀλλήλοις, καὶ φεύγει ἡ Περσικὴ στρατιά. καὶ Μενοστάνης βάλλεται εἰς τὸν ὦμον ὑπὸ Μεγαβύζου. εἶτα εἰς τὴν κεφαλὴν τοξεύεται οὐ καιρίαν. φεύγει δὲ ὅμως αὐτὸς καὶ οἱ μετ᾽ αὐτοῦ, καὶ νίκη λαμπρὰ γίνεται Μεγαβύζῳ. Ἀρτάριος δὲ πέμπει πρὸς Μεγάβυζον, καὶ παραινεῖ σπείσασθαι βασιλεῖ. ὁ δὲ δηλοῖ, σπείσασθαι μὲν βούλεσθαι καὶ αὐτόν· οὐ μέντοι παραγενέσθαι πρὸς βασιλέα· ἀλλ᾽ ἐφ᾽ ᾧ μένειν ἐν τῇ * αὐτοῦ. ἀπαγγέλλεται ταῦτα βασιλεῖ· καὶ συμβουλεύουσιν * Ἀρτοξάρης τε ὁ Παφλαγὼν [εὐνοῦχος.] ἀλλὰ καὶ ἡ Ἄμιστρις, σπουδῇ σπείσασθαι. πέμπεται οὖν Ἀρτάριός τε αὐτός, καὶ Ἄμυτις ἡ γυνή, καὶ Ἀρτοξάρης, ἐτῶν ἤδη ὢν εἴκοσι, καὶ Πετίσας ὁ * Ὀσίριος καὶ Σπιταμᾶ πατήρ,

* Σαρτάμαν. * αὐτῶν. * στρατιῶ. * al. τιμωρήσαιτο. Ἰ ἀχεῖ. * βασιλέα, H. S. * al. Οὔσιρις. * Οὔσιρις. * Οὐσίριος. * Ἀρτύφιος. * τοῦτον H. St. * ἑαυτοῦ H. St. * Ἀρτοξάρης. * al. Οὐσίριος.

Qua ex re præter Byblum, Aegyptus vniuersa ad Megabazi partes se adiunxit. & quoniam byblus expugnari non posse videbatur, Megabyzus cum Inaro & Græcis, quorum erant supra sex millia, fide data paciscitur, nullum eos à rege incommodum accepturos, ac Græcos etiam,cum liberet, domum reuersuros. Sartaman igitur cùm Ægypto præfecisset, adsumpto secum Inaro Græcisque ad Artaxerxem proficiscitur. quem inuenit Inaro vehementer iratum, quod is Achæmenidem regis fratrem interfecerat. Porro Megabyzus,quæ gesta fuerant, omnia narrat, & quomodo fide Inaro Græcisque data Byblum ceperit:precibus dein multis apud regem instando, vt saluos eos esse vellet,postulata impetrat. tandemque ad exercitum defertur, Inarum ac Græcos nihil mali esse passuros.

Enimuerò [a] Amytis, præ dolore ex filij Achemenidæ interitu, indignam rem fore arbitrabatur, nisi cum Græcis Inarus quoque pœnas sibi daret, quare ab rege sibi illos poposcit.Verum ille non tradidit. Deinde Megabyzum ipsum exposcit, sed æque repellitur: donec tandem, dum filio molesta esse non desinit, quod optabat confecit, quintúmque post annum Inarum pariter & Græcos à rege accepit. Et crucibus quidem [b] tribus illum infixit: de Græcis verò quinquaginta (tot enim capere potuit) capita curauit amputari.

Magno ergo Megabyzus dolore luctúque oppressus, vt sibi in Syriam regionem suã proficisci liceret, petiit,quò in occulte cæteros Græcorum præmiserat, eoque aliquando profectus,a rege deficit,magnas omnino copias colligens,ad centũ vsque & quinquaginta millia,seorsum equitum peditúmq;. Aduersus eum Osiris mittitur,cum ducentis millibus. Conserta deln manu, mutuo sese vulnerant Osiris ac Megabyzus.Ille iaculo Megabyzi femur attingens, duos altum digitos vulnus inflixit. Hic itidem iaculo Osiris primum femur, deinde & humerum ita percussit,vt etiam ex equo ceciderit.at complexus eum Megabyzus,sublatum seruari iussit. Multi illic Persæ ceciderunt,Zopyro atque Artiphio Megabyzi filiis strenuè pugnantibus, ingentique Megabyzus potitur victoria. Osirin autem omni cura conseruare studet; quem etiam ad Artaxerxem, ipsum repetentem, dimisit. Mittitur deinde & alter aduersus Megabyzum exercitus, vnáque Menostates Artarij filius. erat Artarius Babylonis Satrapa,& Artaxerxæ ipsius frater. Concurrunt iterum exercitus:sed Persæ fugiunt, & Menostates in humero à Megabyzo percutitur, post etiam in capite ,at non lethali vulnere, sagittã excepit. fugit tamen cum suis omnibus.& Megabizo illustrem victoriam concedit. His rebus ita gestis, monet Megabyzum per legatos Artarius,cum Rege vt paciscatur. Ille se pacisci quidem cum rege paratum ostendit, non tamẽ ad eum proficisci,sed in sua manere prouincia velle. Hæc regi nuntiantur, quem Artoxares, è Paphlagonia eunuchus,ipsaque adeo Amistris hortantur, properè vt paciscatur. Ipse itaque Artarius, & Amytis vxor, vnáque Artoxares, vicesimum idm ageris annum, & Osioros filius Petisas, qui & Spitamæ pater, mittuntur,

a P. Amytis ... [illegible]

b Ita Plut. in Artaxerxe ... [illegible] ... crucibus.

CTESIAE PERSICA.

Hi multis sermonibus ac iuramentis securum Megabyzũ reddentes, ægrè tamen persuadent, vt ad regem proficiscatur. Cui tandem reuerso, rex significauit, veniam se illi eorum quæ admisisset, dare. Egressus post hæc aliquando ad venationem rex, à leone inuaditur, quem in sublime sese attollentem, iaculo percutiens Megabyzus interficit. Id factum grauiter tulit Artaxerxes, quod antequam ipse feram nactus esset, eam Megabyzus confecisset, quare caput ei abscindi imperat. Sed Amistris, & Amytis, & aliorum precibus, mortis ei pœna condonata, ad vrbem quandam Cyrtæ nomine, circa mare rubrũ, relegatur. Artoxares quoque eunuchus, quod sæpius apud regem pro Megabyzo liberius locutus fuisset, in Armeniam mittitur exsulatum. At Megabyzus, quinque in exsilio transactis annis, pisagan sese simulando, aufugit (Pisagas autem Persis dicitur leprosus, ad quem nemini omnium accedere permittitur) domumque ad Amytin reuersus, ægrè tandem agnitus est. Hinc per Amistrin atque Amytin cum rege reconciliatur: qui eum, vti antea, suæ mensæ participem fecit. Verum cum sex iam & septuaginta vixisset annos, magno regis cum dolore mortuus est.

Post Megabyzi mortem, cum multis admodum viris Amytis consuescebat, vt ante eam mater quoq; Amistris. Apollonides ergo, Cous ille medicus, cum Amytis leuiter ægrotaret, & eius ipse amore captus esset, fore dixit, vt ea in pristinam valetudinem restitueretur, si cum viris congrederetur, nam vuluæ vexari morbo. Quæ cum illi ars ex voto successisset, atque cum ea concubuisset, vbi fœminam contabescere animaduertit, abstinuit à consuetudine. Igitur illa, morte accedẽte, matri indixit, Apollonidẽ vt vlcisceretur. Hæc regi ipsi Artaxerxi rẽ omnẽ exposuit, & quomodo filia velle de Apollonide suppliciũ sumi, sibi indicasset. Rex, quidquid matri visum agendi fecit potestatem: quæ cum vinctum Apollonidem integro bimestri excruciasset, viuum postea defodi, eodem ipso tempore curauit, quo Amytis diem suum obiit.

Zopyrus autem, Megabyzi & Amytis filius, vtroque orbatus parente, à rege desciuit, Athenásque profectus est, propterea quod mater eius Athenienses olim beneficiis affecerat. Caunum ergo ipse, nauibus cum asseclis delatus, tradi sibi vrbem postulat. Caunij tradere se ipsi quidem vrbem paratos responderunt; qui vero ipsum sequebantur Atheniensibus, nequaquam. quare in Zopyri muros subeuntis caput, saxum Alcides Caunius coniecit, ex quo ille ictu mortuus est. Caunium hunc Amistris auia cruci affixit: ac tandem ipsa quoque senio confecta decessit. Quin & Artaxerxes vita abiit, cum duos & quadraginta regnasset annos [Atque hic finis septimi-decimi historiarum libri, inchoaturque octauus-decimus.]

REGNVM Artaxerxæ defuncti filius Xerxes excepit, solus legitimus è coniuge Damaspia, quæ ipso illo die quo Xerxes [postea] vita decessit. Bagorazus vero patris matrisque corpus in Persiam auexit. Septemdecim huic Artaxerxæ spurij filij fuerunt, in quibus Secyndianus, ex Alogune Babylonia; & Ochus,

πολλοῖς σὺν * ὅρκοις καὶ λόγοις πληροφορήσαντες Μεγάβυζον, μόλις ὅμως πείθουσι πρὸς βασιλέα παραγενέσθαι. καὶ βασιλεὺς τέλος, ἐπέμπετο παραγενομένῳ συγγνώμην ἔχειν τῶν * ἡμαρτημένων. ἐξέρχεται βασιλεὺς ἐπὶ θήραν, καὶ λέων ἐπέρχεται αὐτῷ. μετεώρου δὲ φερομένου τοῦ θηρίου, βάλλει ἀκοντίῳ Μεγάβυζος, καὶ ἀναιρεῖ· καὶ ὀργίζεται Ἀρταξέρξης, ὅτι πρὶν ἢ αὐτὸς τύχῃ, Μεγάβυζος ἔβαλε. καὶ προστάσσει τὴν κεφαλὴν τὸν Μεγάβυζον ἀποτμηθῆναι. Ἀμύστριος δὲ καὶ Ἀμύτιος καὶ τῶν ἄλλων τῇ παραιτήσει, τοῦ μὲν θανάτου ῥύεται: ἀνάσπαστος δὲ γίνεται εἰς τὴν ἐρυθρὰν ἔν τινι πόλει, ὀνόματι Κύρται. ἐξορίζεται δὲ καὶ Ἀρτοξάρης [ὁ εὐνοῦχος] εἰς Ἀρμενίαν, ὅτι πολλάκις ὑπὲρ Μεγαβύζου βασιλεῖ ἐπαρρησιάσατο. ὁ δὲ Μεγάβυζος πέντε διατρίψας [ἐν] τῇ ἐξορίᾳ ἔτη, ἀποδιδράσκει, ὑποκριθεὶς [εἰς] τὸν * Πισάγαν. Πισάγας δὲ λέγεται παρὰ Πέρσαις ὁ λεπρὸς, καὶ ἔστι πᾶσιν ἀπρόσιτος. ἀποδρὰς οὖν παραγίνεται πρὸς Ἄμυτιν καὶ τὸν οἶκον, καὶ μόλις ἐπιγινώσκεται. καὶ διὰ Ἀμύστριος καὶ [διὰ] Ἀμύτιος καταλλάσσεται ὁ βασιλεὺς, καὶ ποιεῖ αὐτὸν, ὡς τὸ πρόσθεν, ὁμοτράπεζον. ζήσας δὲ ἓξ καὶ ἑβδομήκοντα ἔτη ἀπέθανε: καὶ κάρτα ἠχθέσθη βασιλεύς. τελευτήσαντος δὲ Μεγαβύζου, κάρτα ἦν Ἄμυτις ἀνδράσιν ὁμιλοῦσα. καὶ πρό γε ταύτης, καὶ ἡ μήτηρ Ἄμυστρις ὁμοίως. ὁ δὲ Ἀπολλωνίδης ὁ ἰατρὸς ὁ Κῷος, ἐπεὶ ἀσθενῶς εἶχεν Ἄμυτις, εἰ καὶ * ἀβληχρῶς καὶ οὐκ ἰσχυρῶς· ἐκεῖνος δὲ ἠράσθη αὐτῆς, ἔφη: εἰς τὴν ὑγιείαν αὐτὴν ἐπανελθεῖν, ἐὰν ἀνδράσιν ὁμιλήσῃ, τῆς γὰρ ὑστέρας εἶναι τὸ νόσημα. ἐπεὶ δὲ αὐτῷ ἐξεγένετο τὸ ἐπιτήδευμα, καὶ ὡμίλει αὐτῇ, ἡ δὲ ἄνθρωπος ἐμαραίνετο: ἀπέστη τῆς συνουσίας. τελευτῶσα δὴ οὖν ἐπέστελλε τῇ μητρὶ ἀμύνασθαι Ἀπολλωνίδην. ἡ δὲ ἀπήγγελλε πάντα Ἀρταξέρξῃ τῷ βασιλεῖ, ὅπως τε ὡμίλει, καὶ ὅπως ἀπέστη ὑβρίσας, καὶ ὅπως ἡ θυγάτηρ ἐπήγγελλεν Ἀπολλωνίδην ἀμύνασθαι. ἐκεῖνος δὲ τῇ μητρὶ τὸ παριστάμενον αὐτῇ πράττειν ἐπιτρέπει. ἡ δὲ λαβοῦσα ἔδησε τὸν Ἀπολλωνίδην, δυσὶ μησὶ κολάζουσα. ἔπειτα ζῶντα κατώρυξεν, ὅτε καὶ Ἄμυτις ἀπέθανε. Ζώπυρος δὲ ὁ Μεγαβύζου καὶ Ἀμύτιος παῖς, ἐπεὶ αὐτῷ ὅ τε πατὴρ καὶ ἡ μήτηρ ἐτελεύτησεν, ἀπέστη βασιλέως· καὶ εἰς Ἀθήνας ἀφίκετο, κατὰ τὴν τῆς μητρὸς εἰς αὐτοὺς εὐεργεσίαν. εἰς Καῦνον δὲ ἅμα τοῖς ἑπομένοις εἰσέπλευσε, καὶ ἐκέλευσε παραδιδόναι τὴν πόλιν. Καύνιοι δὲ αὐτῷ μὲν παραδιδόναι τὴν πόλιν ἔφασκον: Ἀθηναίοις δὲ τοῖς συνεπομένοις, οὐκ ἔτι. εἰσιόντι δὲ Ζωπύρῳ εἰς τὸ τεῖχος, λίθον Ἀλκίδης Καύνιος ἐμβάλλει εἰς τὴν κεφαλὴν, καὶ οὕτω Ζώπυρος ἀποθνήσκει. Ἄμιστρις δὲ ἡ μάμμη τὸν Καύνιον ἀνεσταύρωσεν. ἀποθνήσκει δὲ καὶ (ἡ) Ἄμιστρις κάρτα γραῦς γενομένη. καὶ Ἀρταξέρξης δὲ ἀποθνήσκει μβʹ ἔτη βασιλεύσας. [τέλος τῆς ιζʹ ἱστορίας, ἀρχὴ δὲ τῆς ιηʹ.]

Ἀρταξέρξου δὲ τελευτήσαντος, Ξέρξης ὁ υἱὸς βασιλεύει, ὃς μόνος ἦν γνήσιος ἐκ Δαμασπίας· ἣ ἐν αὐτῇ τῇ ἡμέρᾳ, ἐν ᾗ καὶ Ξέρξης ἐτελεύτησεν, ἀπεβίω. Βαγόραζος δὲ τὸν νεκρὸν τοῦ πατρὸς καὶ τῆς μητρὸς ἀπήγαγεν εἰς Πέρσας, ἑπτακαίδεκα δὲ νόθοις υἱοῖς ἔσχεν ὁ Ἀρταξέρξης, ἐξ ὧν ἐστὶ καὶ Σεκυνδιανὸς, ὁ ἐξ Ἀλογούνης τῆς Βαβυλωνίας, καὶ Ὦχος,

* λόγοις καὶ ὅρκοις H. St.

* ἡμαρτηκότων.

* πισαγᾶν.

* βληχρῶς.

καὶ

* Κοσμαρτιδήνη.

καὶ Ἀρσίτης· ὁ ἐκ* γυναικὸς Μαρτιδηνῆς, καὶ αὐτῆς Βαβυλωνίας· ὁ δὲ Ὦχος ὕστερον καὶ βασιλεύει. ἔτι δὲ παῖδες αὐτοῦ, πρὸς τοῖς εἰρημένοις, καὶ Βαγαπαῖος καὶ Παρύσατις, ἐξ Ἀνδίας, καὶ αὐτῆς Βαβυλωνίας. αὕτη ἡ Παρύσατις Ἀρταξέρξου καὶ Κύρου μήτηρ ἐγένετο. τὸν δὲ Ὦχον ζῶν ὁ πατὴρ, Ὑρκανίων σατράπην ἐποίησε, δοὺς αὐτῷ καὶ γυναῖκα Παρύσατιν ὄνομα· ἥτις ἦν Ξέρξου μὲν θυγάτηρ, ἀδελφὴ δὲ οἰκεία. ὁ δὲ Σεκυνδιανὸς προσποιησάμενος Φαρνακύαν [τὸν εὐνοῦχον] ὃς ἦν μετὰ Βαγόραζον καὶ Μενοστάνη καὶ ἑτέρους τινάς, μεθυσθέντος ἐν ἑορτῇ τινι τοῦ Ξέρξου, καὶ καθεύδοντος ἐν τοῖς βασιλείοις, εἰσελθόντες ἀποκτείνουσιν αὐτὸν, τεσσαρακοστῆς καὶ πέμπτης ἡμέρας διαγενομένης ἀπὸ τῆς τοῦ πατρὸς τελευτῆς. συνέβη οὖν ἀμφοτέρους ἅμα εἰς Πέρσας ἀποκομισθῆναι. αἱ γὰρ ἄγουσαι τὴν ἁρμάμαξαν ἡμίονοι, ὥσπερ ἀναμένουσαι καὶ τὸν τοῦ παιδὸς νεκρὸν, οὐκ ἤθελον προβαίνειν. ὅτε δὲ κατέλαβε, σὺν προθυμίᾳ ἀπῄεσαν. βασιλεύει δὲ Σεκυνδιανὸς, καὶ γίνεται ἀζαβαρίτης αὐτοῦ Μενοστάνης. ἀπιὼν δὲ Βαγόραζος, καὶ ὑποστρέψας πρὸς Σεκυνδιανὸν, ἐπεὶ παλαιὰ αὐτοῖς ἔχθρα ὑπετύφετο, ὡς δῆθεν ἄνευ τῆς ἑαυτοῦ γνώμης, τοῦ πατρὸς λιπὼν τὸν νεκρὸν αὐτοῦ, προστάξει βασιλέως λιθόλευστος ἐγεγόνει: ἐφ' ᾧ στρατιὰ εἰς λύπην κατηνέχθη. ὁ δὲ δῶρα αὐτῇ ἐδίδου· οἱ δὲ ἐμίσουν αὐτὸν, ὅτι τε τὸν ἀδελφὸν Ξέρξην ἀπέκτεινε, καὶ ὅτι Βαγόραζον. διαπέμπεται Σεκυνδιανὸς προσκαλούμενος Ὦχον. ὁ δὲ ὑπισχνεῖται μὲν, οὐ παραγίνεται δέ. καὶ γίνεται τοῦτο πολλάκις. τέλος περιβάλλεται Ὦχος πολλὴν στρατιὰν, καὶ ἔνδοξος ἦν βασιλεύειν. ἀφίσταται Ἀρβάριος ὁ τῶν ἱππέων Σεκυνδιανοῦ ἄρχων πρὸς Ὦχον· εἶτα Ἀρξάνης ὁ Αἰγύπτου σατράπης· καὶ Ἀρτοξάρης δὲ ἐξ Ἀρμενίας ἧκε πρὸς Ὦχον. καὶ ἐπέθεντο αὐτῷ τὴν κίταριν, οὔτι ἑκόντι. βασιλεύει Ὦχος, καὶ μετονομάζεται Δαρειαῖος. καὶ μετέρχεται ἀπάτῃ καὶ ὅρκοις, ὑποθήκῃ Παρυσάτιδος, τὸν Σεκυνδιανόν· πολλὰ* μὲν Οστάνους παραινοῦντος Σεκυνδιανὸν, μὴ πιστεύειν τοῖς ὅρκοις, μηδὲ σπένδεσθαι τοῖς ἐξαπατῶσι. πείθεται δ' οὖν ὅμως, καὶ ἁλίσκεται, καὶ εἰς τὴν σποδὸν ἐμβάλλεται, καὶ ἀπόλλυται. βασιλεύει οὖν μόνος Ὦχος, ὁ καὶ Δαρειαῖος, μῆνας ϛ΄, ἡμέρας ιε΄. εὐνοῦχοι δὲ τρεῖς ἐδύναντο παρ' αὐτῷ, μέγιστον μὲν* Ἀρτοξάρης, δεύτερος δὲ* Ἀρτιβαρζάνης, καὶ τρίτος Ἀθῷος. ἐχρῆτο δὲ μάλιστα τῇ γυναικὶ συμβούλῳ: ἐξ ἧς πρὸ τῆς βασιλείας δύο ἔσχε τέκνα, Ἄμιστριν θυγατέρα, καὶ Ἀρσάκαν υἱὸν ὃς ὕστερον μετωνομάσθη Ἀρταξέρξης. τίκτει δὲ αὐτῷ ἕτερον υἱὸν βασιλεύουσα, καὶ τίθεται τὸ ὄνομα αὐτῷ ἀπὸ τοῦ ἡλίου Κῦρον. εἶτα [τίκτει] Ἀρτόστην, καὶ ἐφεξῆς μέχρι παίδων δεκατριῶν. καί φησιν ὁ συγγραφεὺς, αὐτὸς παρ' αὐτῆς ἐκείνης τῆς Παρυσάτιδος ταῦτα ἀκοῦσαι: ἀλλὰ τὰ μὲν ἄλλα τῶν τέκνων ταχὺ ἀπεβίω: οἱ δὲ περιγεγονότες, οἵ τε προρρηθέντες τυγχάνουσι, καὶ ἔτι τέταρτος υἱὸς, Ὀξένδρας ὀνομασμένος. ἀφίσταται βασιλέως Ἀρσίτης ὁ οἰκεῖος ἀδελφὸς, ὁμοπάτριος καὶ ὁμομήτριος, καὶ Ἀρτύφιος ὁ Μεγαβύζου.

* Μενοστάνους H. St.
* Ἀρτοξάρης H. St.
* Ἀρτιβαρζάνης H. St.

CTESIAE Persica.

atque Arsites: ille ex muliere quadam Martidene nomine, etiam ipsa Babylonia: Ochus autem hic post etiam regno potitur. Porro præter iam dictos ipsius æque liberi fuêre, Bagapæus & Parysatis ex Andia, item Babylonia. Hæc Parysatis Artaxerxæ postea Cyrique mater fuit. Ochum pater, dum adhuc in viuis esset, Hyrcaniorum Satrapam constituerat, data ei vxore cui Parysati nomen, quæ Xerxæ filia, ipsiusque Ochi soror erat.

Secyndianus vero, adscito sibi Pharnacyo eunucho (qui Bagorazo, & [a] Menostane, ac quibusdã aliis auctoritate inferior erat) cũ Xerxes die quodam festo ebrius in regia dormiret, ingressi vnà eum interficiũt, quadragesimo quinto à patris morte die. Ita euenit, vt amborum simul corpora in Persiam aueherentur. quæ enim antea mulæ currum, [cum Artaxerxæ cadauere] protracturæ, tanquam filij quoque cadauer expectarent, progredi noluerant, eædem, postquam ista contigerunt, magna cum alacritate sunt iter ingressæ.

a sup. Menostanes.

Ita regno potitus Secyndianus, Menostanem sibi creat azabariten: reuersúmque deinde Bagorazum, quando vetus inter eos simultas ardebat, prætexens quod absque suo consilio patris cadauer ibi reliquisset, lapidibus obrui imperauit. Quod factum exercitus molestè admodum tulit: neque vllis largitionibus ille efficere potuit, vt non eum tum ob Xerxæ fratris, tum ob Bagorazi cædem, vehementer odissent. Dimittit postea Secyndianus qui Ochum accerseret. Qui se venturum sæpius pollicitus, non tamen venit, donec multis tandem munitus copiis, regnum occupaturus putaretur. Et verò Arbarius equitum Secyndiani præfectus, ab eo ad Ochum deficit, post hunc Ægypti Satrapa Arxanes: quin & Artoxares ab ipsa vsque Armenia ad Ochum accessit: cui etiam [b] inuito citarim, hi imposuere.

b De Citari, siue cidari lege doct. Brissonium in Persicis lib. 1.

Ochvs ergo regnum adit, mutatóque nomine [c] Dariævs appellatur. Hic dolis mox iuramentísque, Parysatidis monitu, Secyndianum aggreditur: ac multum licet Menostanes hortaretur, ne iuramentis Secyndianus crederet, néue cum fallacibus hominibus pactum vllum iniret, credit tamen, capitur itaque, & [d] in cinerem coniectus moritur, [e] cum menses sex, & dies xv. regnasset.

c Aliis Darius Nothus dictus.

d ἐς τὴν σποδὸν ἐμβάλλεται.
e Secutus veram sententiam, qua locum hunc ex historia rationes restitui.

Solus inde regnat Ochus, qui & Dariævs, apud quem auctoritate valebant tres eunuchi: maximè quidem Artoxanes, post hunc Artibazanes, tertio loco Athôus. Sed vxorem potissimum in consilium adhibebat: ex qua iam ante aditum regnum binos susceperat liberos, Amistrin filiam, & filium Arsacan, qui mutato post nomine [f] Artaxerxes dictus. Parit autem ipsi & alterum filium iam regnans vxor, cui à sole [g] Cyri nomen imponitur: Deinde Artosten, aliósque deinceps ad tredecim vsque liberos. (Hæc scriptor hic ex ipsamet se audisse Parysatide refert.) Verum ceteri quidem cito viuere desierunt, superstitibus relictis iis, quos modo nominauimus, cum quarto insuper filio, cui Oxendræ nomen fecerunt.

f Cognominatus Mnemon.
g Cyrus hic Minor est.

Defecerunt à rege germanus eius frater Arsites, eodem patre, eadémque matre prognatus, & Megabyzi filius Artyphius. Mittitur aduersus hos Artasyras, belloque Artyphium inuadens, duobus è prœliis victus abiit:

πέμπεται Ἀρτασύρας κατ' αὐτῶν, καὶ πολεμεῖ Ἀρτύφιον, καὶ δυσὶ μάχαις Ἀρτασύρας ἡττᾶται

CTESIÆ PERSICA.

tertio deinde congressus, Artyphium superat, & quos ille secum habebat. Græcos, ita muneribus ad se pellexit, vt tandem cum tribus admodum Milesijs relictus fuerit. quare iureiurando fideque ab Artasia data, regi sese dedidit. Parysatis vero regi ad Artyphium interficiendum incitato, id consilij dedit, illo ne vt tempore occideret. per eam enim fraudem etiam Arsiten ipsum sese dediturum. vbi hic quoque deceptus, captusque esset, tum demum tempus vtriusque necandi. Et vero ita factum est, dum ei consilio optatus respondit exitus, & vterque [a] in cinerem conijcitur, etsi Arsiten rex perditum noluit, quod tamen Parysatis partim precibus, partim vi, aliquádo effecit. Pharnacyas quoque, qui cum Secyndiano Xerxem occiderat, lapidibus obrutus: & Menostanes ipse sibi mortem consciuit, cum iam ad cædem comprehenderetur.

Deficit Pisuthnes, in quem Tissaphernes mittitur, atque Spithradatas, & Parmises. Tenditque aduersus hos Pisuthnes, Lycônen Atheniensem, cum iis Græcis quorum ille dux erat, secum educens, verum acceptis a regijs ducibus pecunijs, Lycon Græcique Pisuthné deserunt, quem duces deinde, fide data, acceptaque ad regem perducunt. qui ipsum in cinerem conieicit, eiusque satrapiam Tissaphernæ tradidit. Lycon interim vrbes integras ac regiones pro huiusce proditionis mercede accepit.

Artoxares quoque, qui plurimum apud regem poterat, regnandi cupiditate adactus, insidias regi molitur. Hic eunuchus cum esset, barbam sibi mystacásque vt conficeret, vxori imperauit, quò vir esse putaretur, ab ea ipse proditus capitur, & Parysatidi traditus necatur.

Regis autem filius Arsaces, qui ARTAXERXÆ postea nomen tulit, Stateiram Idernæ filiā vxorem accipit, & huius vicissim filius regis filiam. Hæc Amistris, eius sponsus Terituchmes dicebatur, qui & in patris demortui locum Satrapa creatus est. Erat huic soror eodem patre genita, Roxane nomine, quæ cùm forma, tum sagittandi iaculandique peritia præstabat. cuius amore captus Terituchmes, vsuque consuetudine, Amistrin scilicet oderat, vt eā tádem in saccū conijcere statuerit, a trecentis ita viris, cū quibus ille defectionem meditabatur, confodiendam. Verum Udiastes quidam, qui auctoritate apud Terituchmen pollebat, & litteras iam à rege acceperat promissis plenas, si sua ipsi filia seruaretur incolumis, Terituchmen inuadit atque interficit, cum prius ipse fortiter inuasoribus resistens, eorum multos strauisset, septem enim supra triginta mactasse traditur. Ipsius autem Udiastæ filius Mithridates, qui Terituchmæ armiger erat, nec turbis hisce interfuerat, vbi facinus intellexit, multas patri diras imprecatus est, captamq; Zarin vrbem, Terituchmæ filio conseruauit. At Parysatis matré Terituchmæ, fratrésq; Metrosten atque Helicum, sorores item duas, quas præter Statiram habebat, [b] viuas defodi iussit; & ipsam Roxanen, viuam item secari. Tantundem de Statira, Arsacæ filij vxore, rex coniugi imperauit.

εἶτα πάλιν συμβαλὼν, νικᾷ Αρτύφιον, καὶ ὑπάγεται τοὺς σὺν αὐτῷ ἕλληνας δώροις, καὶ καταλιμπάνονται αὐτοῦ μιλήσιοι μόνοι τρεῖς. τέλος ὅρκους καὶ πίστεις λαβὼν παρὰ Αρτασύρα, ἐπεὶ ὁ Αρσίτης οὐκ ἐφαίνετο, προσεχώρησε βασιλεῖ. Παρύσατις δὲ βουλεύεται βασιλεῖ, ὁρμῶντι πρὸς τὸν Αρτυφίου θάνατον, μὴ ἀνελεῖν τέως: ἐπελθεῖν γὰρ τούτῳ ἀπάτῃ, καὶ εἰς τὴν προσχώρησιν τοῦ Αρσίτου. ἐπειδὰν δὲ κἀκεῖνος ἀπατηθεὶς ἁλῷ, δεῖν τότε ἄμφω διαχειρίσασθαι. καὶ γέγονεν οὕτως, εὐοδωθείσης τῆς συμβουλῆς. καὶ ἐμβάλλεται εἰς τὴν σποδὸν Αρτύφιος καὶ Αρσίτης. καίτοι Αρσίτην ὁ βασιλεὺς οὐκ ἐβούλετο [a] ἀπολέσθαι. ἀλλ' ἡ Παρύσατις τὰ μὲν πείθουσα, τὰ δὲ βιαζομένη ἀπώλεσε. κατελεύσθη δὲ καὶ Φαρνακύας, ὁ συνανελὼν Σεκυνδιανῷ Ξέρξην. ἀνῃρέθη δὲ καὶ Μενοστάνης ὑφ' ἑαυτοῦ, ἤδη πρὸς θάνατον συλλαμβανόμενος. ἀφίσταται Πισσούθνης: καὶ ἀποστέλλεται κατ' αὐτοῦ Τισσαφέρνης, καὶ [*] Σπιθραδάτης, καὶ Παρμίσης. ἀντεπεξῄει δὲ Πισσούθνης, ἔχων καὶ Λύκωνα τὸν ἀθηναῖον, ἅμα ἕλλησιν ὧν ἐκεῖνος ἦρχε. λαμβάνουσι δὲ οἱ τοῦ βασιλέως στρατηγοὶ [*] χρήματα, Λύκωνα καὶ τοὺς ἕλληνας, καὶ ἀφιστῶσι Πισσούθνου. εἶτα δόντες αὐτῷ πίστεις καὶ λαβόντες, ἄγουσι παρὰ βασιλέα. ὁ δὲ εἰς τὴν σποδὸν ἐνέβαλε, [*] Τισσαφερνίδης τὴν Πισσούθνου σατραπείαν. ἔλαβε δὲ Λύκων καὶ πόλεις καὶ χώρας ὑπὲρ τῆς προδοσίας. Αρτοξάρης δὲ, ὃς μέγα ἐδύνατο παρὰ βασιλεῖ, ἐπιβουλεύει βασιλεῖ, θέλων αὐτὸς βασιλεῦσαι. ἐκτομίας ὑπάρχων πώγωνα γὰρ καὶ ὑποπήνην προσέταξεν αὐτοῦ γυναικὶ κατασκευάσαι, ἵνα ὡς ἀνὴρ φαίνοιτο. δὴ ἣ καὶ καταμηνύεται, καὶ συλλαμβάνεται, καὶ παραδίδοται Παρυσάτιδι, καὶ ἀναιρεῖται. Αρσάκης δὲ ὁ τοῦ βασιλέως παῖς, ὁ καὶ ὕστερον μετονομασθεὶς Αρτοξέρξης, γαμεῖ τὴν Ἰδέρνεω θυγατέρα Στάτειραν· τὴν δὲ τοῦ βασιλέως θυγατέρα ὁ τοῦ Ἰδέρνεω υἱός. Αμιστρις ἦν ἡ θυγάτηρ. τῷ δὲ ταύτης νυμφίῳ [ὄνομα] [*] Τεριτοῦχμης. ὃς καὶ τοῦ πατρὸς τελευτήσαντος, αὐτ' αὐτοῦ σατράπης κατέστη. ἦν δὲ ὁμοπατρία αὐτῷ ἀδελφὴ Ῥωξάνη, καλὴ τῷ εἴδει, καὶ τοξεύειν καὶ ἀκοντίζειν ἐμπειροτάτη. ἐρασθεὶς δὲ ταύτης ὁ Τεριτοῦχμης, καὶ συγγινόμενος: ἐμίσει Αμιστριν. καὶ τέλος ἐμβαλεῖν αὐτὴν εἰς σάκκον, καὶ κατακεντηθῆναι ὑπὸ τριακοσίων ἀνδρῶν, μεθ' ὧν καὶ τὴν ἀπόστασιν [*] μελετήσαντα ἐβουλεύσατο. ἀλλά τις [*] Οὐδιάστης ὄνομα, ἰσχὺν ἔχων παρὰ Τεριτούχμῃ, καὶ γράμματα παρὰ βασιλέως, πολλὰς ὑποσχέσεις ἔχοντα, εἰ περισωθείη αὐτῷ ἡ θυγάτηρ, δεξάμενος, ἐπιτίθεται καὶ ἀναιρεῖ Τεριτούχμην, γενναίως ἐν τῇ ἐπαναστάσει ἀνδριζόμενον, καὶ πολλοὺς ἀποκτείνοντα. μέχρι γὰρ λ' καὶ ζ' φασὶν αὐτὸν ἀποκτεῖναι. ὁ δὲ υἱὸς τοῦ Οὐδιάσου [*] Μιθριδάτης ὑπασπιστὴς ὢν Τεριτούχμου, καὶ μὴ παρών, ἐπεὶ ἔμαθε: πολλὰ τῷ πατρὶ κατηράσατο, καὶ πόλιν Ζάριν καταλαβὼν, ἐφύλαττε ταύτην τῷ παιδὶ τοῦ Τεριτούχμου. ἡ δὲ Παρύσατις, τήν τε μητέρα τοῦ Τεριτούχμου καὶ τοὺς ἀδελφοὺς Μιτρώστην καὶ Ἥλικον, καὶ τὰς ἀδελφὰς δύο οὔσας, χωρὶς τῆς Στατείρας, ζώσας ἐκέλευσε καταχῶσαι: τὴν δὲ Ῥωξάνην ζῶσαν κατατεμεῖν: καὶ ἐγένετο. ὁ δὲ βασιλεὺς εἶπε τῇ γυναικὶ Παρυσάτιδι, ποιῆσαι ὁμοίως καὶ Στάτειραν τὴν Αρσάκου γυναῖκα τοῦ παιδός. ἀλλ'

Left-margin notes:

a E. sem. hoc mortis genere sublatus quoque Secyndianus fuit. & aut. Pisuthnes B. fin. in Persis. veneni ... ceniſet. ... es ... σποδὸν ... Sed nusquam ... leuiter ... liceret, saltem ... apud quos mortuum ... aut ... in ignem conjectum, morte puniebatur, vt refert Strabo lib. XV. extr. An forte in Pyratheorum ... concre. ibid. describit, veteres ... suspicari licet

Additio Scholt. Præter mentem meam accidit, vt hæ ... de ... Valerius Max. lib. IX. cap. 2. externorum historiā ... quo ... genere ... qui ... ἐμβάλλεσθαι τὴν σποδὸν dicuntur, quod etiam Ovid. in ... Dario ... Sic ... demonstrasse ... Diversum ... hunc ... phrasin, ... Maccabæorum libri cap. xiij. num. 5. legeris, quum de sacrilego illo Menelao eodem hoc supplicij genere necato, vulgata eius versio refert, Inde in cinerem deijci ... sacrilegū.

b Usitato apud Persas supplicij genere, ut ex Herod. non uno loco discimus.

c Quod genus supplicij multa etiam post ... gentem ... vt ... Her. ... rege ... τεταρταχθῆναι dicitur ...

Right-margin notes:

[a] βασιλέως H. St.
[*] Σπιθραδάτης H. S.
[*] χρήματα H. St.
[*] Τισσαφερνίδης τοῦ H. S.
[*] al. Τεριτούχμης.
[*] μελετήσαντι, H. St.
[*] Οὐδιάστης.
[*] Μιθραδάτης H. S.

ἀλλ' ὅμως Ἀρσάκης πολλὰ τὴν μητέρα καὶ τὸν πατέρα δάκρυσι καὶ κοπετοῖς * ἐξιλεωσάμενος, ἐπεὶ [δὲ] ἡ Παρύσατις ἐπεκάμφθη, συνεχώρησε· καὶ Ὦχος ὁ Δαρειαῖος εἰπὼν Παρυσάτιδι, πολλὰ μεταμελήσει αὐτήν. [τέλος τῆς ιη. ἱστορίας.]

* ἐξιλεωσάμενοι H. S.

Ἐν δὲ τῇ ιθ΄, ἱστορία διαλαμβάνει, ὡς Ὦχος ὁ Δαρειαῖος ἀπέθανεν, ἀσθενήσας ἐν Βαβυλῶνι, ἔτη βασιλεύσας λε΄. βασιλεύει δὲ Ἀρσάκης ὁ μετονομασθεὶς Ἀρταξέρξης, καὶ ἐκτέμνεται ὁ Ουδιάστης τὴν γλῶτταν, καὶ ἐξέλκυσται ταύτην ἐξόπισθεν, καὶ θνήσκει. ὁ δὲ παῖς αὐτοῦ * Μιτραδάτης, ἀντὶ τοῦ πατρὸς καθίσταται σατράπης. ἐπεπράχθη δὲ ταῦτα σπουδῇ Στατείρας: καὶ ἐλυπεῖτο Παρύσατις. διαβάλλεται Κῦρος ὑπὸ Τισσαφέρνους πρὸς Ἀρταξέρξην τὸν ἀδελφὸν, καὶ καταφεύγει Παρυσάτιδι τῇ μητρὶ, καὶ ἀπολύεται τῆς διαβολῆς. ἀπελαύνει Κῦρος ἠτιμωμένος παρὰ τοῦ ἀδελφοῦ πρὸς τὴν οἰκείαν σατραπείαν, καὶ μελετᾷ ἐπανάστασιν. διαβάλλει Σατιβαρζάνης * Ὀρόνδην, ὡς Παρυσάτιδι μίγνυται, καίτοι λίαν αὐτῆς σωφρονούσης. καὶ ἀναιρεῖται Ὀρόνδης, καὶ ὀργίζεται ἡ μήτηρ τῷ βασιλεῖ, ὅτι Παρύσατις φαρμάκῳ διαφθείρει τὸν Τεριτούχμεω υἱόν. καὶ περὶ τοῦ θάπτοντος τὸν πατέρα διὰ τοῦ πυρὸς, παρὰ τὸν νόμον. ἐξ οὗ καὶ ἔλεγχος Ἑλλανίκου καὶ Ἡροδότου, ὡς ψεύδονται. ἀπόστασις Κύρου ἀπὸ τοῦ ἀδελφοῦ, καὶ συναγωγὴ ἑλληνικοῦ στρατεύματος καὶ βαρβαρικοῦ, καὶ στρατηγῶν Κλέαρχος Ἑλλήνων. ὅπως τε Συέννεσις ὁ Κιλίκων βασιλεὺς ἄμφω συνεμάχει Κύρῳ τε καὶ Ἀρταξέρξῃ. ὅπως τε Κῦρος τῇ ἰδίᾳ * στρατείᾳ καὶ Ἀρταξέρξης πάλιν τῇ οἰκείᾳ παρῄνεσαν. Κλέαρχος δὲ ὁ Λακεδαιμόνιος, ὃς ἦρχε τῶν Ἑλλήνων, καὶ Μένων ὁ Θετταλὸς, οἳ μετὰ Κύρου ἦσαν, ἀεὶ διάφοροι ἀλλήλοις ἦσαν, χάριν ὅτι τὰ μὲν Κλεάρχῳ ἅπαντα ὁ Κῦρος συνεβούλευε, τοῦ δὲ Μένωνος λόγος οὐδεὶς ἦν. ηὐτομόλουν δὲ ἀπὸ μὲν Ἀρταξέρξου πρὸς Κῦρον πολλοὶ, πρὸς δὲ Ἀρταξέρξην ἀπὸ Κύρου οὐδείς. διὸ καὶ * Ἀρβάριος προσχωρῆσαι Κύρῳ μελετήσας, καὶ διαβληθεὶς, εἰς τὴν σποδὸν ἐνεβλήθη. προσβολὴ Κύρου πρὸς τὴν βασιλέως στρατιὰν, καὶ νίκη Κύρου. ἀλλὰ καὶ θάνατος Κύρου, ἀπειθοῦντος Κλεάρχῳ. καὶ * αἰκισμὸς τοῦ σώματος Κύρου ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ Ἀρταξέρξου. τήν τε γὰρ κεφαλὴν καὶ τὴν χεῖρα, μεθ' ἧς τὸν Ἀρταξέρξην ἔβαλεν, αὐτὸς ἀπέτεμε καὶ ἐθριάμβευσεν. ἀναχώρησις Κλεάρχου τοῦ Λακεδαιμονίου, ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ Ἕλλησι τῆς νυκτὸς, καὶ τῶν τῆς Παρυσάτιδος πόλεων μιᾶς κατάληψις. εἶτα σπονδαὶ βασιλέως πρὸς τοὺς Ἕλληνας. ὡς Παρύσατις εἰς Βαβυλῶνα ἀφίκετο, πενθοῦσα Κῦρον, καὶ μόλις ἐκομίσατο τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ καὶ τὴν χεῖρα: καὶ ἔθαψεν, καὶ ἀπέστειλεν εἰς Σοῦσα. τὰ περὶ Βαγαπάτου τοῦ ἀποτεμόντος, προστάξει βασιλέως, τὴν κεφαλὴν ἀπὸ τοῦ σώματος Κύρου. ὅπως ἡ μήτηρ μετὰ βασιλέως κύβοις ἐπὶ συνθήκαις παίξασα, καὶ νικήσασα, ἔλαβε Βαγαπάτην. καὶ ὃν τρόπον τὸ δέρμα περιαιρεθεὶς * ἀνεσταυρώθη ὑπὸ Παρυσάτιδος. ὅτι καὶ τὸ πολὺ ἐπὶ Κύρῳ πένθος * αὕτη ἐπαύσατο, διὰ τὰς πολλὰς τοῦ Ἀρταξέρξου δεήσεις.

* Μιθριδάτης.

* Ὀρόνδην H. S.

* ἰδίᾳ.

* al. Ἀρβάριος H. St. Ἀρβάριος.

* αἰκισμοὶ H. St.

* ἀνεσταυρίσθη H. St.

* αὐτὴ H. St.

At cum Arsaces multis matrem patrémque lacrymis atque planctibus initigaliet, postquam ipsa Parysatis flexa est, etiam rex pœnam illi condonauit, hoc addito ad vxorem, fore aliquando, vt eam valde pœniteret.

Decimo nono deinde libro refert, vt Ochus Dariæus ex morbo mortuus sit Babylone, cum annos regnasset quinque supra triginta.

ARSACES, idémque [a] ARTAXERXES mutato nomine, regnum deinde suscipit: & exacta retro [per ceruicem] lingua Vdiastæ exsecatur, atque ita moritur, Mithridate eius filio pro parente Satrapa creato. quæ quidem Statiræ studio non sine magno Parysatidis dolore peracta sunt.

a Mnemon cognominatus eudas verum accurate deseripta habemus apud Plut.

Tissaphernes criminatur Cyrum apud Artaxerxem fratrem, inox ille ad matrem confugit, atque ab obiecto crimine absoluitur. Hac ergo à fratre affectus ignominia Cyrus, ad Satrapiam suam recedit, ac de rebellione cogitat.

Criminatur Oronden Satibarzanes cum Parysatide consuetudinem habere, cum alioquin castissime viueret. Morte igitur multatur Orondes, & mater regi indignatur, veneno que Teriteuchmæ filium necat.

De eo quoque fit hic mentio, qui parentem [b] contra legem per ignem sepeliuit. Vnde etiam Hellanicus atque Herodotus mendacij arguuntur.

b Herodot. Thalia, & Strabo lib. XV.

Deficit à fratre Cyrus, [c] Græco simul & barbarico collecto exercitu. porro Clearchus Græcorum dux erat. Syennesis vero Cilicum rex vtrumque, Cyrum dico & Artaxerxem, in bello adiuuabat. Cyrus suum, & Artaxerxes vicissim suum exercitum cohortatus est. Clearchus Lacedæmonius, idemque Græcorum dux, & Menon Thessalus, quorum vterque Cyrum sequebatur, assiduè inter se dissidebant, propterea quod Cyrus in omnibus Clearchi consilio vteretur, nulla Menonis habita ratione. Cum multi ab Artaxerxe ad Cyrum transfugerent, nullus tamen ab hoc ad illum transibat. Quam etiam ob caussam Arbarius, cum ad Cyrum sese adiungere statuisset, eóque nomine accusatus esset, in cinerem coniectus est.

c Cyri hanc adversus fratrem rebellionem persecutus est diligentissime Xenophon, lib. I. & II. Anabaseos.

Cyrus in regium exercitum impressionem facit, victoriáque potitus, dum Clearchum audire non vult, deinde occumbit. Indignis modis à fratre Artaxerxe in Cyri corpus sæuitum. nam & caput, & manum ipsam, qua Regem hic percusserat, abscidit, eamque velut in triumpho circumtulit. Recedit cum suis Græcis nocte Clearchus Lacedæmonius, vnámque de Parysatidis vrbibus occupat. Ita rex fœdus cum Græcis init. Parysatis Babylonem profecta est, Cyrum lugens, cuius vix tandem caput atque manum recuperare potuit; quæ illa funerum more curauit, & Susa misit. De Bagapate [*pergit narrare auctor*] qui regis iussu caput Cyri à trunco amputarat: quomodo item regis mater, cum filium in talorum lusu vicisset, [d] Bagapaten ex pacto obtinuerit, & quomodo idem [e] detracta pelle, in crucem deinde à Parysatide sit actus. quo item tempore magnum illa suum è Cyri morte luctum compressit, multis ad id Artaxerxæ precibus adducta.

d Plut. in Artaxer. vocat Mesabaten.
e Pari supplicio affectum sup. Petisacam.

CTESIÆ PERSICA.

Vti Artaxerxes dona illi largitus sit, qui Cyri tiaram attulerat: & Carem item illum honorificè exceperit, qui Cyrum à se vulneratum putabat, vtque illum ipsum miserè excruciatum Parysatis interfecerit. Vt rex petenti Parysatidi Mithridatem quoque condonarit, qui se interfecisse Cyrum gloriatus in mensa fuerat: vtque hunc abreptum crudeliter necarit. Hæc libro XIX. atque XX. narrantur.

Vicesimo autem primo, itémque XXII. & XXIII. (qui totius etiam historiæ finis est) ista continentur. Quonam pacto Tissaphernes Græcis insidias struxerit, adscitoque in socium sibi Menone Thessalo, per eum dolo ac iuramentis Clearchum cæterosque duces in suam redegerit potestatem; etsi Clearchus insidias præuideret, atque amoliri conaretur. Sed tum vulgus per Menonem deceptum, Clearchum vel inuitum coëgit ad Tissaphernem accedere: tum Proxenus quoque Bœotius, iam antea dolo circumuentus, hoc eum facere hortabatur. Clearchum ille cum cæteris vinctos compedibus, Babylonem misit ad Artaxerxen, vbi omnes ad Clearchum conspiciendum accurrerunt. Ctesias ipse, medicus tum Parysatidis, multa per eam illi humanitatis officia exhibuit. Et verò vinculis vitum Parysatis exemisset, dimisissetque, ni Statira maritum Artaxerxen ad eum interficiendum hortando compulisset. Necatus ergo Clearchus; ad cuius cadauer portentum hocce extitit, quod flante vento vehementissimo, magnæ altitudinis tumulus sponte sua supra illud coiërit. Interfecti insuper quotquot cum eo missi fuerant Græci solo Menone excepto.

Côuitiis Parysatis Statiram proscindit, quam & veneno sustulit, hunc in modum præparato. cauebat enim sibi Statira diligenter ab eo malo, quod tamen ei aliquando contigit. [a] Cultelli alterum latus veneno illinitur, cæteris eo partibus non contactis, hoc cultello parua adinstar oui auicula (*ryndacen* Persæ appellant) in duas secatur partes, & veneno intactam partem sibi assumptam Parysatis comedit, infectam alteram Statiræ porrexit. Hæc igitur, vt illam ipsam quæ porrexerat, suam vidit partem comedentem, neque ita quidquam potuisset mali suspicari, etiam ipsa cœpit vna mortiferum venenum comedere. Hinc matri succenset rex, ministrantesque ipsi eunuchi comprehensi torquentur atque necantur. Ginge præterea comprehenditur, quæ Parysatidi familiaris erat, iudicioque de ipsa instituto, iudicum quidem sententiis innocens absoluitur, sed tamen a rege damnatur. quare & hæc cruciatibus inflictis necatur, qua de causa & Parysatis filio, & hic vicissim matri succenset.

Post annos octo palmis obsitus Clearchi tumulus apparuit, quas ibi clam Parysatis, quo tempore ille mortuus est, per inseruientes sibi eunuchos defoderat.

Causæ ob quas ab Euagora Rege Salaminis Artaxerxes dissenserit Euagoræ nuntij ad Ctesiam, [b] vt ab Abulera epistolas acciperent: & Ctesiæ ad ipsum epistola de reconciliando ipsum cum Anaxagora Cypriorum rege. Nuntiorum Euagoræ aduentus in Cyprum,

[a] Hoc ipso strategemate sumptum fuisse dolo à coniugato suo L. Verum Imp. fauerunt quidam vt refert Aurel. Victor. in Epit. ... in Anton. Philosopho.

[b] ... τῦ ... Ἀβουλήτου ... ἐπιστολάς.

ὡς Ἀρταξέρξης δῶρα ἔδωκε τῷ ἐνέγκαντι τὸν Κύρου πῖλον, καὶ ὡς τὸν * Κάρα τὸν δοκοῦντα βαλεῖν Κῦρον Ἀρταξέρξης ἐτίμησε. καὶ ὡς Παρύσατις τὸν τιμηθέντα Κάρα αἰκισαμένη, ἀπέκτεινεν. ὡς Ἀρταξέρξης παρέδωκεν αἰτησαμένῃ * Μιθριδάτην Παρυσάτιδι, ἐπὶ τραπέζης μεγαλαυχήσαντα ἀποκτεῖναι [τὸν] Κῦρον: κἀκείνη λαβοῦσα, πικρῶς [αὐ]ανεῖλε. ταῦτα καὶ ἡ ιθ΄, καὶ ἡ κ΄ ἱστορία.

Ἐν δὲ τῇ κα΄ καὶ β΄, καὶ γ΄, ἥτις καὶ τῆς ὅλης πέρας ἐστὶν ἱστορίας, τάδε * διειλήπται. ὡς Τισαφέρνης ἐπιβουλεύει τοῖς Ἕλλησι, καὶ προσεταιρισάμενος Μένωνα τὸν Θετταλὸν, δι᾽ αὐτοῦ Κλέαρχον, καὶ τοὺς ἄλλους στρατηγοὺς, ἀπάτῃ καὶ ὅρκοις ἐγχειρίσαιτο: τοῦ Κλεάρχου καὶ προειδομένου καὶ ἀποκρουομένου τὴν ἐπιβουλήν. ἀλλὰ τό, τε πλῆθος διὰ Μένωνος ἀπατηθὲν, κατηνάγκασε καὶ ἄκοντα Κλέαρχον πρὸς Τισαφέρνην παραγενέσθαι, καὶ Πρόξενος ὁ Βοιώτιος, αὐτὸς ἤδη προσαλοὺς ἀπάτῃ, συμπαρῄνει. Ὡς εἰς Βαβυλῶνα πρὸς Ἀρταξέρξην Κλέαρχον καὶ τοὺς ἄλλους ἀπέστειλεν ἐν πέδαις· καὶ ὡς ἐπὶ θέαν Κλεάρχου ἅπαντες συνέρρυησαν· ὡς Κτησίας αὐτὸς ἰατρὸς ὢν Παρυσάτιδος, πολλὰ Κλεάρχῳ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ὄντι πρὸς ἡδονὴν καὶ θεραπείαν δι᾽ αὐτῆς ἔπραξε· καὶ τῶν δεσμῶν ἂν Παρύσατις * ἔλυσε καὶ ἀφῆκεν, εἰ μὴ Στάτειρα τὸν ἄνδρα Ἀρταξέρξην ἀνέπεισε τοῦτον ἀναιρεθῆναι. καὶ ἀνῃρέθη Κλέαρχος καὶ τέρας ἐπὶ τῷ σώματι συνέστη. αὐτομάτως γὰρ ἐπ᾽ αὐτοῦ τάφος, μεγίστου πνεύσαντος ἀνέμου ἐπὶ μέγα ἠρμένος, ἐπισυνέστη. ἀνῃρέθησαν δὲ καὶ οἱ σὺν αὐτῷ ἀναπεμφθέντες Ἕλληνες, πλὴν Μένωνος. Λοιδορία Παρυσάτιδος πρὸς Στάτειραν, καὶ ἀναίρεσις διὰ φαρμάκου, τοῦτον διασκευασθέντος τὸν τρόπον· ἐφυλάττετο γὰρ Στάτειρα λίαν, μὴ παθεῖν ὃ πέπονθε. μαχαιρίου τὸ ἐν μέρος ἐπαλείφεται τῷ φαρμάκῳ, τὸ δὲ λοιπὸν οὐ μετεῖχε. τούτῳ τέμνεται ὀρνίθιον μικρὸν, μέγεθος * ὅσον ᾠοῦ (ῥυνδάκην Πέρσαι τὸ ὀρνίθιον καλοῦσι) τέμνεται δὲ δίχα. καὶ τὸ μὲν καθαρεῦον τοῦ ἰοῦ ἥμισυ * αὕτη λαβοῦσα Παρύσατις ἐσθίει: τὸ δὲ προσομιλῆσαν τῷ φαρμάκῳ, ὀρέγει Στατείρᾳ. ἡ δὲ, ἐπεὶ ἐσθίουσαν τὴν ἐπιδοῦσαν ἑώρα τὸ ἥμισυ: μηδὲν συνιδεῖν δυνηθεῖσα, καὶ αὐτὴ συνεσθίει τοῦ θανάτου τὸ φάρμακον. ὀργὴ διὰ ταῦτα τοῦ βασιλέως πρὸς τὴν μητέρα, καὶ σύλληψις τῶν ὑπηρετησάντων εὐνούχων * αὐτῇ, καὶ αἰκισμὸς καὶ ἀναίρεσις. καὶ ἔτι σύλληψις Γίγγης, ἣ ᾠκείωτο Παρυσάτιδι, καὶ κρίσις ἐπ᾽ αὐτῇ: καὶ ἀθώωσις μὲν παρὰ τῶν κριτῶν, καταδίκη δὲ παρὰ βασιλέως. καὶ αἰκισμὸς Γίγγης, καὶ ἀναίρεσις. καὶ ὀργὴ διὰ τοῦτο Παρυσάτιδος πρὸς τὸν υἱὸν, κἀκείνου πρὸς τὴν μητέρα. καὶ τὸ χῶμα δὲ τὸ Κλεάρχου διὰ ἐτῶν ὀκτὼ, μεστὸν ἐφάνη φοινίκων, οὓς λάθρα Παρύσατις, καθ᾽ ὃν καιρὸν ἐκεῖνος ἐτελεύτησε, διὰ [εὐνούχων] τῶν ὑπηρετούντων αὐτῇ κατακεχώσασα. αἰτίαι δι᾽ ἃς Εὐαγόρᾳ βασιλεῖ Σαλαμῖνος βασιλεὺς Ἀρταξέρξης διηνέχθη. καὶ ἄγγελοι Εὐαγόρα πρὸς Κτησίαν ὑπὲρ τοῦ λαβεῖν παρὰ Ἀβουλήτου τὰς ἐπιστολάς. καὶ Κτησίου πρὸς αὐτὸν ἐπιστολὴ, περὶ τοῦ διαλλαγῆναι αὐτὸν Ἀναξαγόρᾳ τῷ Κυπρίων βασιλεῖ. τῶν παρὰ Εὐαγόρα ἀγγέλων εἰς Κύπρον ἄφιξις.

* κάρα H. A.

* Μιτραδάτην H. S.

[b] δι᾽ διείληπται.

[a] al. ἔλυσε.

* al. ἴσον.

* αὐτὴ P. St.

* αὐτῷ P. St.

ἄφιξις, καὶ τῶν παρὰ Κτησίου γραμμάτων ἐπίδοσις Εὐαγόρᾳ. Καὶ Κόνωνος πρὸς Εὐαγόραν λόγος, ὑπὲρ τοῦ πρὸς βασιλέα ἀναβῆναι· καὶ Εὐαγόρα ἐπιστολή· περὶ ὧν ἠξιώθη ὑπ' αὐτοῦ. καὶ Κόνωνος πρὸς Κτησίαν ἐπιστολή. καὶ βασιλεῖ παρὰ Εὐαγόρα φόρος καὶ τῶν ἐπιστολῶν Κτησίᾳ ἀπόδοσις. Κτησίου λόγος πρὸς βασιλέα περὶ Κόνωνος, καὶ ἐπιστολὴ πρὸς αὐτόν. τῶν παρὰ Εὐαγόρου δώρων ἀπόδοσις Σατιβαρζάνῃ, καὶ τῶν ἀγγέλων τῶν εἰς Κύπρον ἄφιξις. καὶ Κόνωνος ἐπιστολὴ πρὸς βασιλέα καὶ Κτησίαν. ὡς ἐτηρήθησαν οἱ παρὰ λακεδαιμονίων ἄγγελοι πεμφθέντες πρὸς βασιλέα. βασιλέως ἐπιστολὴ πρὸς Κόνωνα καὶ πρὸς λακεδαιμονίους, ἣν Κτησίας αὐτὸς ἐκόμισεν. ὡς ὑπὸ Φαρναβάζου ναύαρχος Κόνων ἐγένετο. Κτησίου εἰς κνίδον τὴν πατρίδα ἄφιξις καὶ εἰς λακεδαίμονα· καὶ κρίσις πρὸς τοὺς λακεδαιμονίων ἀγγέλους, ἐν * λόγῳ. καὶ ἄφεσις ἀπὸ ἐφέσου μέχρι βάκτρων καὶ ἰνδικῆς ἀριθμὸς σταθμῶν, ἡμερῶν, παρασαγγῶν. κατάλογος βασιλέων ἀπὸ Νίνου καὶ Σεμιράμεως, μέχρι Ἀρταξέρξη, ἐν οἷς καὶ τὸ τέλος.

* ῥόδῳ H. St.

Ἔστι δὲ οὗτος ὁ συγγραφεὺς σαφής τε καὶ ἀφελὴς λίαν, διὸ καὶ ἡδονῇ αὐτῷ σύγκρατός ἐστιν ὁ λόγος. κέχρηται δὲ τῇ Ἰωνικῇ διαλέκτῳ, εἰ καὶ μὴ δι' ὅλου, καθάπερ Ἡρόδοτος, ἀλλὰ κατ' ἐνίας τινὰς λέξεις. οὐδὲ πρὸς ἐκτροπάς δέ τινας ἀκαίρους, ὥσπερ ἐκεῖνος, ἀπάγει τὸν λόγον. τῶν μέντοι γε μύθων, ἐν οἷς ἐκείνῳ λοιδορεῖται, οὐδ' οὗτος ἀφίσταται, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς ἐπιγραφομένοις αὐτῷ ἰνδικά. ἡ δὲ ἡδονὴ τῆς ἱστορίας αὐτοῦ τὸ πλεῖστον ἐν τῇ τῶν διηγημάτων αὐτοῦ γίνεται διασκευῇ, τὸ παθητικὸν καὶ ἀπροσδόκητον ἐχούσῃ πολύ, καὶ τὸ ἐγγὺς τοῦ μυθώδους αὐτὴν διαποικίλλειν. καὶ διαλελυμένος δὲ ἐστι πλέον τι τοῦ δέοντος αὐτῷ ὁ λόγος, ὡς καὶ εἰς ἰδιωτισμὸν ἐκπίπτειν. ὁ δὲ τοῦ Ἡροδότου λόγος ταύτῃ τε καὶ τῇ ἄλλῃ τοῦ ἔπους δυνάμει καὶ τέχνῃ, κανών ἐστιν Ἰωνικῆς διαλέκτου.

CTESIAE PERSICA.

redditæque Euagoræ, quas ad ipsum Ctesias dederat, litteræ Cononis ad Euagoram oratio de adeundo ad regem, & Euagoræ epistola de honoribus, quibus ab illo fuerat affectus. Cononis ad Ctesiam epistola, & tributum ab Euagora Regi datum. Epistolas Ctesias accipit, qui de Conone cum rege collocutus, epistolam ad illum mittit. Traduntur Satibarzanæ munera ab Euagora missa, nuntiique in Cyprum perueniunt. Cononis epistola ad regem ac Ctesiam, Lacedæmoniorum nuntij ad regem missi ab eo retenti sunt. Regis ad Cononem ac Lacedæmonios epistola, quam Ctesias ipse tulit. Conon à Pharnabazo Classi præfectus est. Ctesiæ in Cnidum patriam suam, deindéque Lacedæmonem aduentus. eius disceptatio aduersus Lacedæmoniorum legatos apud Rhodum, & vt Epheso dimissus fuerit Bactra.

Indicæ regionis [a] mansionum, dierum, atque parasangarum enumeratio Catalogus item regum inde à Nino & Semiramide ad vsque Artaxerxen: quibus & [b] hoc opus absoluitur.

SCRIPTORIS huius Ctesiæ candidus est ac valdè simplex sermo, quo etiam fit, vt non iniucundus accidat. Vsus verò dialecto est Ionica, etsi non per omnia, vt Herodotus, sed in quibusdam tantummodo vocibus. neque etiam in diuerticula quædam, vt ille importunè sermonem auertit, quanquam à fabulis quas illi probrosè obijcere audet, ne ipse quidem abstinet, in eo præsertim libro, quem INDICA inscripsit. Iucunditas verò historiæ magnam illi partem in narrationum posita est apparatu, qui multum habet & vehementiæ, & inexspectati. quanquam illa etiam rebus penè fabulosis magna cum varietate exornatur. Oratio illi plus æquo dissoluta, vt & in idiotismum triuialémque sermonem incidat. Herodoti autem stylus hac ipsa & simili orationis virtute atque artificio, Ionicæ dialecti norma est ac regula.

[a] σταθμῶν.

[b] A Nino id est a Semiramide inchoatum, ad magistratum vsque [illegible], id est, Olym. XCV. [illegible] Ctesiam [illegible] Diod. lib. 14 pag. [illegible]

SEQVVNTVR ECLOGÆ VARIÆ
SCHOLIORVM LOCO.

REGVM PERSICORVM SERIES ex CTESIA.

Rex	Vxor	Liberi	regnauit	Mortuus.
I. Cyrus.	Amytis.	Cambyses, & Tanyoxarces	annos XXX.	*ex vulnere in prælio accepto.*
II. Cambyses.	Roxane.		annos XVIII.	*casu ictus suomet cultello.*
III. Sphendadates *magus*, *aliis* Smerdes.			menses VII.	*a VII. coniuratis interfectus.*
IV. Darius Hystaspæ F.		Xerxes.	annos XXXI.	*post XXX. dierum morbum.*
V. Xerxes.	Amistris.	Dariaus, Hystaspes, Artaxerxes, Achæmenides, Artarius, Amytis, & Rhodogune.	annos XXII. *aliis auctoribus.*	*ab Artapano & Spamitre peremptus.*
Artapanus Xerxæ *percussor ab aliis*	*hic inseritur, &*	*dicitur regnum tenuisse*	*menses VII.*	*eadem morte, qua Artaxerxem statuerat è medio tollere.*
VI. Artaxerxes, *Longimanus appellatus*	Damaspia.	Xerxes, *solus legitimus: Spurij XVII. inter quos Secyndianus & Ochus postea in regnum successerunt.*	annos XLII.	*morte naturali.*
VII. Xerxes alter.			dies XLV.	*Secyndiani & Pharnaciæ manu.*
IIX. Secyndianus, aliis *Sogdianus.*			mens. VI. dies 25.	*in cinerem coniectus.*
IX. Ochus, qui & *Darius,* Darius Nothus aliis.	Parysatis.	Arsaces, Cyrus, Artostes, Oxendras, *& alij XIII. qui cito vita abierunt. Amistris filia.*	annos XXXV.	*ex morbo, Babylone.*
X. Arsaces, *idemque mutato nomine* Artaxerxes, *aliis* Mnemon *cognominatus*	Stateira.	*Aduersus hunc Cyrus frater consurgens*	*in prælio occubuit.*	*Reliqua huius dab. Plutarch. in Artoxerxe.*

Quatuordecim porro Persicorum Regum breuem tibi Catalogum exhibebit noster P. Benedictus Pererius Comment. in Daniel. lib. XIII. initio.

E CTESIÆ PERSICIS VARIORVM Auctorum Excerpta.

Clemens Alexandrinus Stromateo I.

Assyriorum res multis annis Græcorum rebus antiquiores sunt, vt ex dictis Ctesiæ constat.

Athenagoras legatione pro Christianis.

Propter Decerto[Semiramidis matrem]& columbas,& Semiramida venerantur Syri. Quod enim fieri nequit, in columbam versa est Semiramidis, vt habet fabula apud Ctesiam.

Apud Athenæum Dipnosoph. XII.

Ctesias libro Persicorum tertio scribit, omnes quidem quoquot in Asia regnarint, luxui & voluptatibus deditos fuisse, sed præ cæteris Ninyam, Nini & Semiramidis filium. At certè hic quoque voluptatibus domi indulgebat, ita vt à nemine conspiceretur, præterquam ab eunuchis, & suis vxoribus. Talis autem erat & Sardanapalus, quem alij Anacindaraxis, alij Anabaxaris filium fuisse memorant. At cum Arbaces, genere Medus, vnus è ducibus qui illi suberant, egisset cum Paramisse, &c.

Paulo post de eodem Sardanapalo.

Ctesias autem narrat, ipsum ad bellum deuenisse, & cum collecto numeroso exercitu ab Arbace regno eiectus esset, mortem obiisse, cum se ipsum cremasset, exstructo rogo ad quatuor iugerum altitudinem: cui imposuerat lectos aureos CL. ac totidem mensas,& quidem aureas. Struxerat autem in ipsa pyra cenaculum pedum centum, ex lignis: atque hic quoque lectos strauerat, in quibus cum vxore cubuit: pellices autem in aliis. Filios enim tres, & duas filias, cum malum rerum suarum videret, antea miserat in vrbem Ninum, ad eum qui ibi regnabat, dederátque illis tria talentorum auri millia. Texerat autem illud ædificium trabibus magnis & crassis, quin etiam multa ligna, & ea quidem crassa, circumposuerat, ita vt nullus pateret exitus: quin etiam talentorum auri imposuerat illi mille myriades, argenti decies mille: nec non vestes & purpuras, & omne genus eorum, quæ ad cultum corporis pertinent. Quæ cum fecisset, accendere pyram iussit, quæ per quindecim dies ardebat. At qui fumum videbant mirabantur, ac putabant illum sacrificare: soli vero eunuchi rem nouerant. Sardanapalus igitur, qui prodigiosè voluptatibus deditus fuerat, quam potuit generosissimè vitam finiuit.

Non multo post.

Ctesias verò Annarum regis præfectum, & qui Babyloniæ regionis imperium obtinuerunt, veste & ornatu muliebri vsum esse tradit. & ad eum cœnantem, cum regis seruus esset, accedere solitas centum quinquaginta psallentes & canentes mulieres. Psallebant autem hæ, & canebant illo cœnante.

Apud DEMETRIVM PHALEREVM *in libro qui* περὶ ἑρμηνείας *vocatur.*

Stryaglius quidam Medus, cum ex equo Sacidem mulierem deiecisset (apud Sacas enim mulieres eodem quo Amazones modo prœliantur) eamque & formosam, & ætate florentem esse vidisset, saluam dimisit. At percusso postea fœdere, cum illa, quam alioqui deperibat, potiri non posset, statuerat quidem inedia vitam finire: scribit tamen prius illi hanc epistolam, qua expostulat. *Ego te seruaui, & tu per me seruata es. At ego per te perij.*

Stephanus Byzantius voce Δυρβαῖοι *ex Ctesia Persicorum X.*

Regio iuxta eum adiacet Dyrbæorum, beata planè gens, diues atque iusta. nam neque iniuriam cuipiam inferunt, neque mortem. Quod si forte per viam aut aurum inuenerint, aut aliud quidquam. * *

Athenæus Dipnosophist. X.

Amyntas quoque in libro qui Σταθμοὶ inscribitur, Tapyrorum gentem ita vino deditam esse tradidit, vt ne ad vnguendum quidem alia re vlla quam vino vtatur. Eadem autem & Ctesias commemorat in libro, quem de Asiaticis tributis scripsit: qui & iustissimos esse illos tradit.

Apollonius histor. mirab. XX.

Ctesias libro rerum Persicarum decimo, Camelos esse in ea regione prodit, quarum pili mollitie lanas Milesias æquant. Sacerdotésque & alios proceres vestes ex iis confectas gestare.

Ex Steph. Byzant.

Choramnæi, Persica agrestium hominum natio. Ctesias Persicorum X. Tanta verò celeritate est genus illud hominum aggrestium, vt ceruos ipsos insequendo capiat; aliáque multa de his narrat.

Apud Athenæum Dipnosophist. lib. II.

Rex Persarum, vt scribit libro primo Herodotus, aquam in potum suum secum vehit à Choaspi fluuio, qui Susa præterfluit: atque ex hoc solo bibit. Huius autem aquæ decoctæ plena vasa argentea portantes plurimi currus, rotarum quatuor, quos muli trahunt, ipsum sequuntur. At Ctesias Cnidius, narrat etiam quomodo regia hæc Choaspis fluuij aqua coquatur, & quomodo vasis imposita, portetur ad regem. additque illam & leuissimam & suauissimam esse.

Apud eundem Dipnosoph. IV.

Rex autem Persarum (vt scribunt Ctesias, & Dinon in Persicis) cum virorum millibus

Verum hæc in controuersia fuêre. Illud verò iam Ctesiæ nobile est mendacium, qui se cum Zacynthio Phayllo, & quibusdam aliis missum refert ad Græcos. Nam Xenophontem non latuit agere in regis contubernio Ctesiam. Si quidem meminit eius, & constat hosce libros eum voluisse. Quare nuntium eum, & tantæ legationis interpretem non præteriisset tacitus, qui Phayli Zacynthij mentionem faciebat. Sed mirè scilicet ambitiosus Ctesias. Nec secius Laconum & Clearchi studiosus, passim in historia aliquas etiam sibi ipse attribuit partes: in quibus cùm est, multa & præclara de Clearcho commemorat, & de Lacedæmone. CTESIÆ PERSICA.

Ex eodem Plutarcho in eadem vita.

Postquam autem Clearchum, aliosque duces interposito iureiurando circumuenit Tissaphernes, comprehensosque & vinculis adstrictos ad regem misit: rogatum refert se à Clearcho Ctesias, vt pectinis copiam sibi faceret. Quo accepto, curasse eum caput, oblectatumque pectinis vsu. Annulum item suum, amicitiæ mutuæ ad necessarios & familiares Lacedæmone suos insigne, sibi dedisse. Insculptas in pala fuisse Caryatidas saltantes. Cibaria quæ Clearcho mittebantur, à concaptiuis militibus interuersa & consumpta, pauca verò ex illis relicta Clearcho. Cui etiam rei adhibuisse se remedium Ctesias narrat, effecisseque vt copiosiora mitterentur Clearcho, ac militibus separatim præberentur alia: atque hæc subministrasse, & suppeditasse ex beneficio & sententia Parysatidis. Cùm mitteretur quotidie Clearcho inter cibaria, perna, orasse ipsum Clearchum ac subiecisse, modicum pugionem vt in carnem conditum clam sibi mitteret, neque sineret vt Regiæ fata sua paterent atrocitati. cæterum abnuisse metu se. Regem deprecanti matri pro Clearchi incolumitate, iureiurando annuisse: verùm impulsu inde Statiræ cunctos fuisse ab eo præter Menonem trucidatos. Hinc Statiræ tetendisse Parysatidem insidias, virúsque ei concinnasse. Verùm parum probabilia affert, & coniuncta cum absurda caussa, facinus admisisse adeo nefarium, atque in periculum sese præcipitauisse Parysatidem Clearchi gratia, sustinentem iustam regis coniugem, liberorumque consortem ad regnum educatorum, necare. Cæterum non obscurè exaggerat hæc ad Clearchi commendandam memoriam. Etenim attexit hoc quoque, duces obtruncatos cæteros fuisse à canibus & alitibus laniatos Clearchi cadaueri venti procellam cumulum terræ excitasse, atque iniecisse corpori, idque contexisse: quo loco enato palmeto, breui eximium nemus excreuisse, ac locum eum inumbrasse: itaque magna ductum pœnitentia regem, quod virum Diis charum peremisset Clearchum. Parysatis ergo (cum odium iam inde ab initio atque æmulationem concepisset in Statiram, quod cerneret potentiam suam, nonnisi à rege se reuerente & honorante proficisci, illius verò amore & fide stabilem firmámque esse) instruxit ei insidias, de summa, vti arbitrabatur, aleam iaciens. ancillam habebat fidam, quæ plurimum apud ipsam poterat, Gigim dictam: quam administram veneni Didon tradit fuisse, consciam modò & quidem inuitam Ctesias. Illum qui venena dedit, hic Belitaram appellat, ille Melantam. Instituentes autem ex superioribus suspicionibus ac simultate, congredi denuò, & vnà cœnare, cum metu tamen & cautione iisdem epulis atque ab iisdem vtebantur patinis. Nascitur apud Persas exigua auis, quæ omni caret excremento, habétque intestina omnia adipe differta: vnde vento arbitrantur & rore hoc animal viuere: Ryntaces dicitur. Hanc autumat Ctesias cultello, quem altero latere illeuerat toxico, dissecuisse Parysatidem, atque infecisse alteram partem veneno; suam partem synceram & puram ori ingestam ipsam mandisse, Statiræ verò dedisse virulentam. Dinon, non Parysatidem, sed melantam medicatas carnes secuisse cultro, & Statiræ apposuisse. Cùm animam igitur magnis cum cruciatibus & doloribus ageret mulier, & ipsa olfecit maleficium, & suspicionem regi aduersus matrem attulit, feritatem illius, & animum implacabilem cognoscenti. Vnde quæstioni extemplo intentus, ministros matris & structores corripuit, ac tormentis lacerauit: at Gigim diu Parysatis in cubiculo suo tenuit, deposcentique denegauit regi. Verùm cùm postea orasset illa, vt domum nocte dimitteretur, certior factus rex, locatis insidiis comprehendit Gigim, eamque rei capitalis damnauit.

Ælianus de animalium natura, lib. 7. cap. 1.

Susidas boues numerandi scientiam tenere Ctesias scribit. Nam Susis regi singulæ quotidie centum cados in hortos sicciores, & minus riguos hauriunt. Quem quidem laborem, siue quòd eis sit certus & constitutus, siue etiam quia diu multumque in eo se exercuerunt, promptissimè obeunt. nullam enim ad opus remollescere videres. At si supra quem diximus centenarium numerum, vel vnum cadum insisteris subuehere, nullis iam eas, inquit, vel blanditiis inducere, vel verberibus adigere ad id poteris.

Apud eundem lib. 16. cap. 42.

Porrò Ctesias Gnidius refert, in flumine cui nomen Argades, quod ad Persicam Sittacen est, serpentes abundè gigni, capite albas, reliquo corpore nigras. quatuor cubitorum longitudinem habere, & quos percusserint interimere. Interdiu eas haud quaquam videri solere, sub aqua natantes: noctu verò vel aquam haurientibus, vel lintea lauantibus, perniciem afferre. multi enim huc adiguntur, aut propter aquæ deficientis necessitatem, aut quod negotiis impediti interdiu vestes abluere non quiuerint.

Apud Diodor. Siculum lib. 2. Biblioth. aliquoties item citatum Ctesiam reperies: Vt & apud Ioan. Tzetzen in Chiliadib. & Harpocrationem in Lexico.

CTESIÆ Indica.

Ctesiæ Cnidii *Indicorum liber.*

Legi & Indica Ctesiæ, magis etiam Ionicè libro singulari descripta.

Refert [a] Indum fluuium, qua est angustissimus, quadraginta patere stadia; qua latissimus, ducenta. Indos solos, cæteros fere mortales vniuersos multitudine superare. Scribit de verme quodam, qui in flumine est, & solum quidem hunc de cæteris animalibus, in eo nasci. Vltra Indos nullos habitare homines. Per Indicam præterea regionem nunquam pluere: sed flumen eam rigare. De [b] *Pantarba* sigillari gemma: atque inter cætera, vt hæc LXXVII. sigillares gemmas, lapidesque pretiosos in flumen coniectos (erant ea Bactrij cuiusdam institoris) inuicem sibi adhærentes retraxerit. De elephantibus, [c] qui muros dissoluunt atque euertunt. De paruis simiis, quarum caudæ ad quatuor cubitos protenduntur. De [d] maximis gallis gallinaceis. De [e] Bittaco aue, humano sermone ac voce prædita: accipitris eam esse magnitudine & fronte purpurea, barbámque gestare nigram: alioqui ad collum [f] cœrulei coloris est, ad modum cinnabaris. Hominis item in morem Indice hanc auem loqui: immo & Græcè, si hunc quoque sermonem docta fuerit.

Agit de [g] fonte, qui humido quotannis auro ita impleatur, vt centum ex eo vrcei fictiles anni spatio hauriantur. Fictiles autem esse vrceos propterea oportere, quòd haustum mox aurum concrescat, vt ad illud educendum vas ipsum confringere necesse sit. Fontem ipsum quadratum esse refert, sedecim cubitorum ambitu, vniusque vlnæ altitudine: singulis porrò vrceis singula talenta auri extrahi. De ferro, quod in huius fontis fundo reperitur, ex quo duos se habuisse aliquando gladios ipse Ctesias commemorat, vnum à [h] rege, alterum à Parysatide regis ipsius matre sibi donatum. Ferri autem huius eam esse vim, vt in terram depactum nebulas, & grandines, turbinesque auertat. hoc semel se iterúmque vidisse, cùm rex ipse eius rei periculum faceret.

De [i] canibus Indicis tantæ magnitudinis, vt cum ipsis quoque leonibus certamen ineant. De magnis illis montibus, ex quibus cum sardo, tum onyches etiam, atque aliæ gemmæ effodiuntur. Ingentem illic fæuire æstum, solémque ipsum decuplo quàm in aliis regionibus maiorem videri: ac multos in ea regione mortales æstu præfocatos extingui. Mare ibi nihilo minus quàm Græcum [k] flatu tumere: verùm id in summo, ad quatuor vsque digitorum altitudinem, feruidum esse; adeoque pisces iuxta calorem illum viuere nullo modo posse, sed in imis degere.

Indum fluuium per campestria delatum, ipsos quoque montes interlabi, in iisque locis nasci [l] calamum, quem vocant Indicum, tantæ crassitudinis, quantam duo simul homines expansis vlnis complecti possint, altitudinis verò, quanta est mali ingentis onerariæ nauis. Esse tamen inter hos calamos maiores, minorésque, quemadmodum in magno aliquo monte accidere solet. In marem item fœminámque eosdem distingui, & illum quidem admodum esse validum ac firmum, sine medulla, quam tamen habeat fœmina. De regionis illius animali scribit [m] *Martichora* dicto: humanum id referre vultum, leonis magnitudine, colore cinnabaris in modum rubente.

a Hic ipse locus ita citatus legitur ab Arriano lib. 5. de expedit. Alexandri. At Ctesias quidem asserit Indi, qua angustissimus sit, XL. stadiorum latitudine ripas inter se distare; qua vero latissimus etiam centum summum stadiorum spatium intermedium esse.
b Igneam etiam extinxisse refert Heliod. infr. Cod. lxxiij. Vide & Philostrat. de vita Apollonij lib. 3.
c Postea fuse, cum rex Indorum ... in ... Lege cap. 29. Aeliani de animal. lib. 17. ubi plura de iis.
d Hinc sumpsisse videtur, quæ de iisdem refert Aelian. de animal. lib. 16 cap. 2
e Psittacum vocant alij. Meminit inf. quoque Olympiodorus Cod. lxxx. & Aelian. non semel
f ουάνου.
g Falsa hæc esse ait Philostrat. lib. 3. de vita Apollonij.
h Artaxerxe, τοῦ Mnemone.
i Aelianum lege lib. 4. de animal. cap. 19. qui sua hinc petiuisse videtur.
k ... lege, ...
l Harundini Indicæ arborea amplitudo, inquit Plin. lib. 16. c. 36. quo te lector, remitto.
m Et hoc esse mendacium vult Pausan. ... Aelian. lib. 4. de animal. cap. 21. postquam multa de Manticora tradidit, per testimonium fidem ... esse vult. Meminit & Pausan. in Boeot. Plin. item lib. 8. cap. 21. apud quem Manticora legitur.

ΚΤΗΣΙΟΥ ΤΟΥ ΚΝΙΔΙΟΥ τὰ Ἰνδικά.

Ctesiæ indica.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ δὲ αὐτοῦ καὶ τὰ Ἰνδικά, ἐν ἑνὶ βιβλίῳ, ἐν οἷς μᾶλλον ἰωνίζει. λέγει περὶ τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ, τὸ μὲν στενὸν αὐτοῦ οὗ ἐστι μ'. σταδίων εἶναι· τὸ δὲ πλατύτερον καὶ διακοσίων. λέγει περὶ τῶν αὐτῶν Ἰνδῶν, ὅτι πλείους σχεδὸν συμπάντων ἀνθρώπων. περὶ τοῦ σκώληκος τοῦ ἐν τῷ ποταμῷ· ὃ καὶ μόνον τῶν ἄλλων θηρίων ἐν αὐτῷ γίνεται. περὶ τοῦ μὴ οἰκεῖν ἐπέκεινα αὐτῶν ἀνθρώπους. ὅτι οὐχ ὕει, ἀλλ' ὑπὸ τοῦ ποταμοῦ ποτίζεται ἡ Ἰνδική. περὶ παντάρβας τῆς σφραγῖδος· καὶ ὡς οζ'. σφραγῖδας ἀπορριφθείσας καὶ τιμίους λίθους εἰς τὸν ποταμόν, ἅτινα ἦν τοῦ Βακτρίου καπήλου, * αὕτη ἀνείλκυσεν ἐχομένας ἀλλήλων. περὶ τῶν * τειχοκαταλυτῶν ἐλεφάντων. περὶ τῶν μικρῶν πιθήκων, τῶν ἐχόντων οὐρὰς τετραπήχεις. περὶ τῶν ἀλεκτρυόνων τῶν μεγίστων. περὶ τοῦ ὀρνέου τοῦ βιττάκου, ὅτι γλῶσσαν ἀνθρωπίνην ἔχει καὶ φωνήν· μέγεθος μὲν ὅσον ἱέραξ, πορφύρεον δὲ πρόσωπον, καὶ πώγωνα φέρει μέλανα. αὐτὸ δὲ καὶ κυάνεόν ἐστιν ὡς τὸν τράχηλον, ὥσπερ κιννάβαρι. διαλέγεσθαι δὲ αὐτὸ ὥσπερ ἄνθρωπον, ἰνδιστί, ἂν δὲ ἑλληνιστὶ μάθῃ, καὶ ἑλληνιστί. περὶ τῆς κρήνης τῆς πληρουμένης ἀνὰ ἔτος ὑγροῦ χρυσίου, ἐξ ἧς ἑκατὸν πρόχοαι ὀστράκινοι * ἀνὰ ἔτος ἀρύονται. ὀστρακίνους δὲ δεῖ εἶναι. ἐπεὶ πήγνυται ὁ χρυσὸς ἀπαρυόμενος. καὶ ἀνάγκη τὸ ἀγγεῖον θλᾶν, καὶ οὕτως ἐξάγειν αὐτόν. ἡ δὲ κρήνη τετράγωνός ἐστιν, ἑκκαίδεκα μὲν πηχῶν ἡ περίμετρος: τὸ δὲ βάθος, ὀργυιά. ἑκάστη δὲ πρόχοος, τάλαντον ἕλκει. καὶ περὶ τοῦ ἐν τῷ πυθμένι τῆς κρήνης σιδήρου, ἐξ οὗ καὶ δύο ξίφη Κτησίας φησὶν ἐσχηκέναι, ἓν παρὰ βασιλέως, καὶ ἓν παρὰ τῆς τοῦ βασιλέως μητρὸς Παρυσάτιδος. φησὶ δὲ περὶ αὐτοῦ, ὅτι πηγνύμενος ἐν τῇ γῇ, νέφους καὶ χαλάζης καὶ πρηστήρων ἐστὶν * ἀποτρόπαιος. καὶ ἰδεῖν αὐτὸν ταῦτα, φησί, βασιλέως δὶς ποιήσαντος. περὶ τῶν κυνῶν τῶν ἰνδικῶν, ὅτι μέγιστοί εἰσιν, ὡς καὶ λέοντι μάχεσθαι. περὶ τῶν * ὀρῶν τῶν μεγάλων, ἐξ ὧν ἥ τε σάρδω ὀρύσσεται, καὶ οἱ ὄνυχες, καὶ αἱ ἄλλαι σφραγῖδες. ὅτι ἀλέα πολλὴ· καὶ ὅτι ὁ ἥλιος δεκαπλασίων τὸ μέγεθος ἢ ἐν ταῖς ἄλλαις χώραις αὐτὸς ἑαυτοῦ φαίνεται: καὶ πολλοὶ ἐνταῦθα τῷ πνίγει φθείρονται. καὶ θάλασσάν φησιν αὐτόθι * οὐδὲν ἔλαττον τῆς ἑλληνικῆς: τὸ δὲ ἄνω αὐτῆς ἕως τεσσάρων δακτύλων, θερμὸν εἶναι, ὥστε μὴ ἰχθὺν ζῆν προσπελάσαντα τῷ θερμῷ, ἀλλὰ κάτωθεν διαιτᾶσθαι. Ὅτι ὁ Ἰνδὸς ποταμὸς ῥέων διὰ πεδίων, καὶ δι' ὀρέων ῥεῖ: ἐν οἷς καὶ ὁ λεγόμενος ἰνδικὸς κάλαμος φύεται, πάχος μέν, ὅσον δύο ἄνδρες περιοργυιούμενοι περιλάβοιεν· τὸ δὲ ὕψος, ὅσον μυριοφόρου νεὼς ἱστός. εἰσὶ καὶ ἔτι μείζους καὶ ἐλάττους, οἵους εἰκὸς ἐν ὄρει μεγάλῳ εἶναι. τῶν δὲ καλάμων καὶ ἄρρενας καὶ θηλείας. ὁ μὲν οὖν ἄρρην, ἐντεριώνην οὐκ ἔχει, καὶ ἔστι κάρτα ἰσχυρός: ἡ δὲ θήλεια ἔχει. Καὶ περὶ τοῦ μαρτιχόρα τοῦ ἐν αὐτοῖς ὄντος θηρίου· ὡς τὸ πρόσωπον ἐοικὸς ἀνθρώπῳ, μέγεθος μέν ἐστιν ὥσπερ λέων, καὶ χρόαν ἐρυθρός, ὡς κιννάβαρι,

* αὐτὰ H. St.
* τειχο-λυ-τῶν H. St.
* ἀεὶ H. St.
* ἀποτρόπαιος
* ὄρων
* οὐδὲν.

τρίστοιχοι δὲ ὀδόντες· ὦτα δὲ ὥσπερ ἀνθρώπου, καὶ ὀφθαλμοὺς γλαυκοὺς ὁμοίως ἀνθρώπῳ. τὸ δὲ κέρκον ἔχει, οἷόνπερ σκορπίος ὁ ἠπειρώτης, ἐν ᾗ καὶ τὸ κέντρον ἔχει, μείζω ὑπάρχουσα πήχεως. ἔχει δὲ καὶ κατὰ πλάγιον τῆς κέρκου ἔνθα καὶ ἔνθα κέντρα. ἔχει δὲ καὶ ἐπ' ἄκρου, ὥσπερ σκορπίος, κέντρον. καὶ τούτῳ μὲν ἂν προσπελάσῃ τις, κεντεῖ τῷ κέντρῳ, καὶ πάντως ὁ κεντηθεὶς ἀποθνήσκει. ἐὰν δέ τις πόρρωθεν μάχηται πρὸς αὐτὸν, καὶ ἔμπροσθεν ἱστᾶσι τὴν οὐρὰν, ὥσπερ ἀπὸ τόξου βάλλει τοῖς κέντροις, καὶ ὄπισθεν ἐπ' εὐθείας ἀποτείνων. βάλλει δὲ ὅσον πλέθρον εἰς μῆκος· καὶ πάντας, οὓς ἂν* βάλλῃ, πάντως ἀποκτείνει, πλὴν ἐλέφαντος. τὰ δὲ κέντρα αὐτοῦ ἐστι τὸ μὲν μῆκος, ὅσον ποδιαῖα· τὸ δὲ πλάτος, ὅσον σχοῖνος λεπτότατος. μαρτιχόρα δὲ ἑλληνιστὶ ἀνθρωποφάγον, ὅτι πλείστους ἐσθίει ἀναιρῶν ἀνθρώπους. ἐσθίει δὲ καὶ τὰ ἄλλα ζῷα. μάχεται δὲ καὶ τοῖς ὄνυξι καὶ τοῖς κέντροις. τὰ δὲ κέντρα πάλιν, φησὶν, ἐπειδὰν ἐκτοξευθῇ, ἀναφύεται. ἔστι δὲ πολλὰ ἐν τῇ Ἰνδικῇ. ἀποκτείνουσι δὲ αὐτὰ, τοῖς ἐλέφασιν ἐποχούμενοι ἄνθρωποι, κἀκεῖθεν* βάλλοντες. Περὶ τῶν Ἰνδῶν, ὅτι δικαιότατοι· καὶ περὶ τῶν ἐθῶν καὶ νομίμων αὐτῶν. περὶ τοῦ ἱεροῦ χωρίου τοῦ ἐν τῇ ἀοικήτῳ, ὃ ἐπ' ὀνόματι τιμῶσιν ἡλίου καὶ σελήνης· εἰς ὃ διὰ δεκαπέντε ἡμερῶν ἀπὸ τοῦ ὄρους τῆς Σαρδοῦς τις παραγίνεται. καὶ ὅτι λε' ἡμέρας ὁ ἥλιος ψύχει ἐκεῖσε τοῦ ἐνιαυτοῦ, διὰ τὴν ἑορτὴν, ἵνα μὴ ἄφλεκτοι αὐτὴν τελέσωσι καὶ ὑποστρέψωσιν. Ὅτι βρονταὶ καὶ ἀστραπαὶ καὶ ὑετοὶ οὐκ εἰσὶν ἐν τῇ Ἰνδικῇ, ἄνεμοι δὲ πολλοὶ καὶ πρηστῆρες πολλοὶ καὶ ἁρπάζουσιν ὅ,τι ἂν λάβωσιν. ὁ δὲ ἥλιος ἀνίσχων, τὸ ἥμισυ τῆς ἡμέρας ψῦχος ποιεῖ· τὸ δ' ἄλλο, λίαν ἀλεεινὸν ἐν τοῖς πλείστοις τῶν τῆς Ἰνδικῆς τόπων. Ὅτι Ἰνδοὶ οὐχ ὑπὸ τοῦ ἡλίου εἰσὶ μέλανες, ἀλλὰ φύσει. εἶναι γάρ, φησιν, ἐν αὐτοῖς καὶ ἄνδρας καὶ γυναῖκας λευκοτάτους πάντων, * ἢ καὶ ἐπ' ἔλαττον. ἰδεῖν δὲ καὶ αὐτὸν τοιαύτας Ἰνδὰς δύο γυναῖκας καὶ ἄνδρας πέντε. Ὅτι πιστοῦται τὰ περὶ τοῦ ἡλίου βουλόμενος, ὡς ἐν λε' ἡμέραις ἐν Ἰνδίᾳ ψύχει· λέγει ὅτι καὶ τὸ πῦρ ἐκ τῆς Αἴτνης ῥέον, τὸν μέσον χῶρον, ἅτε δικαίων ἀνδρῶν * ὄντα, οὐ φθείρει, φθεῖρον τὰ ἄλλα. Καὶ ἐν Ζακύνθῳ κρήνας ἰχθυοφόρους εἶναι, ἐξ ὧν αἴρεται πίσσα. καὶ ἐν Νάξῳ κρήνην, ἐξ ἧς οἶνος ἐνίοτε ῥεῖ, καὶ μάλα ἡδύς. καὶ ὅτι πῦρ ἐστιν ἐγγὺς Φασήλιδος ἐν Λυκίᾳ ἀθάνατον, καὶ ὅτι ἀεὶ καίεται ἐπὶ πέτρας καὶ νύκτα καὶ ἡμέραν· καὶ ὕδατι μὲν οὐ σβέννυται, ἀλλὰ ἀναφλέγεται· φορυτῷ δὲ σβέννυται. Ὅτι ἐν μέσῃ τῇ Ἰνδικῇ ἄνθρωποί εἰσι μέλανες, καὶ καλοῦνται πυγμαῖοι, τοῖς ἄλλοις ὁμόγλωσσοι Ἰνδοῖς· μικροὶ δέ εἰσι λίαν· οἱ μακρότατοι αὐτῶν πηχέων δύο· οἱ δὲ πλεῖστοι, ἑνὸς ἡμίσεος πήχεως. κόμην δὲ ἔχουσι μακροτάτην, μέχρι καὶ ἐπὶ τὰ γόνατα, καὶ ἔτι κατωτέρω, καὶ πώγωνα μέγιστον πάντων ἀνθρώπων· ἐπειδὰν οὖν τὸν πώγωνα * μέγα φύσωσιν,

* βάλῃ H. St.
* al. βάλλουσι.
* εἰ H. St.
* ὀ. Leun.
* μέγαν H. St.

CTESIAE INDICA.

Triplicem illi esse dentium ordinem, aures humanis similes, & oculos æque nostro more glaucos, caudam item cubitali maiorem habere, qualem scorpius[a] terrestris, in qua & aculeus, etsi alioqui illa per transuersum etiam spinis aspera sit. Aculeum item in vertice gerere, vt scorpius, eóque accedentes ita pungere, vt nec mortem vllo pacto, quicunque percussus fuerit, euadere possit. Iam si quis eminus cum hoc animali pugnam ineat, non minus ab anteriori illud parte caudam prætendendo, inde velut ab arcu emissas sagittas, aculeos suos spargere atque ferire, quam à posteriore parte rectam illam protendendo, ad iugeri autem spatium iaculari, omnésque quos attigerit certissimo interficere, vno dûtaxat excepto elephante. ipsos verò aculeos pedali esse longitudine, tenuissimique funis latitudine. Addit *Martichora*, Græcis ἀνθρωποφάγον [id est, hominum vorum] significare, quòd homines vt plurimû interimat, vorétque, etsi aliis quoque animalib. vescatur. Vnguibus etiam hoc animal, non tantùm aculeis pugnare, atque hos iaculando emissos identidem renasci. Magnam item esse horum animalium copiam in India, eáque telis ab hominibus confici, quæ elephantis vecti in illud contorqueant.

De summa Indorum iustitia, itemque de moribus ac ritibus eorum. De[b] loco illo sacro, quem in tractu inhabitabili eius regionis sub solis luneque nomine venerantur: quo non nisi quindecim dierum itinere[c] à Sardus monte perueniri possit. Solem illic annis singulis per dies triginta quinque lentius vrendo refrigerare, ne scilicet dum celebrant festum ac reuertuntur, etiam adurantur. Nec tonitrua, nec fulgura, nec pluuias vllas in India esse; sed ventos bene frequentes ac turbines, qui etiam abripiant, quidquid apprehenderint. Solem orientem in plerisque Indiæ locis,[d] alteri diei parti frigus, alteri vehementem æstum adferre. Non à sole, sed à natura Indos esse nigros. esse enim inter illos viros quosdam ac mulieres, etsi pauciores, supra omnes alios candidissimos. Atque adeo eiusmodi Indas duas & Indos quinque à se visos auctor refert. In confirmationem porrò eius, quod supra de sole dixerat, triginta cum & quinque dies in India frigidiorem auram adferre, addit: Ignem etiam illum, qui ex Ætna erumpit,[e] medium regionis tractum, quod is iustorum hominum sit, nequaquam infestare, cùm tamen alia circum loca infestet. Quin & apud Zacynthum piscosos inueniri fontes, ex quibus insuper pix educatur. In Naxo quoque fontem esse, è quo vinum, & quidem suauissimum emanet, [ita Phasidis[f] fluuij aquam, si iustum ipsa diem in vase aliquo conseruetur, in suauissimum vinum commutari.] Ignem præterea esse in[g] Lycia, non procul Phaselide, perpetuum, noctes atque dies sine intermissione ardentem, & cum aqua non exstingui, sed magis accêdi: fimo tamen illum exstingui. [Hoc item modo assiduè in Ætna atque Prusa ignem ascendere.]

Narrat præter ista, in media India[h] homines reperiri nigros, qui Pygmæi appellentur. Eadem hos, qua Indi reliqui, lingua vti, sed valde esse paruos, vt maximi duorum cubitorum, & plerique vnius duntaxat cubiti cum dimidio altitudinem non excedant. Comam alere longissimam, ad ipsa vsque genua demissam, atque etiam infra, cum barba longiore, quam apud vllos hominum: quæ quidem vbi illis prolixior esse cœperit,

a ὁ ἠπειρώτης.
b Simile quid habet Nonnosus supr. Cod. III.
c ἀπὸ τοῦ ὄρους τοῦ Σαρδοῦς.
d Nonnosus id ferè narrat.
e Illum ferè quem ἀοίκητον χώραν ap. thalum fuisse, docebit inf. Conon narrat. XLIII.
f E Bauarico cod. e ista quæ cis inclusa inferi hoc, atque alibi, non ingratum fore putaui.
g Flagrat in Phaselide mons Chimæra, inquit Plin. dum hunc Ctesiam autorem adfert lib. 2. c. 106.
h Similia Nonnosus sup. Et de Pygmæis Plin. vide & Solinus, ac Iuuenalis.

τὸ δὲ εἶδος αὐτοῦ, οἷον ἡ καλλίστη πορφύρα· ἡ δὲ κεφαλὴ, λευκοτάτη· ὀδόντας δὲ οὐδόλως ἔχει. θηρεύεται ἐκ τῶν καυματωδεστάτων ὀρέων, ὅθεν ἡ σαρδὼ ὀρύσσεται. οὐ δάκνει μὲν οὐ· ὅπου δ' ἂν καταμέσῃ, τοῦτο τὸ χωρίον πάντως σήπεται. ποιεῖ δὲ φάρμακον διττὸν, ἀπὸ τῆς οὐρᾶς κρεμάμενος, ἠλεκτροειδὲς, καὶ μέλαν. καὶ τὸ μὲν ζῶντος ἀποῤῥεῖ· τὸ δὲ μέλαν, θανόντος. καὶ τὸ μὲν, ὅσον σήσαμον διδόμενον, ὃ ζῶντος ἐῤῥύη, αὐτίκα φθείρει, τοῦ ἐγκεφάλου τοῦ πιόντος διὰ τῶν ῥινῶν ἀποῤῥέοντος. τὸ δὲ ἄλλο διδόμενον εἰς φθίσιν ἀπάγει, καὶ δι' ἐνιαυτοῦ μόλις διόλλυσι. Καὶ ὄρνεον, φησὶν, ἐπικαλούμενον δίκαιρον, ὅπερ ἑλληνιστὶ δίκαιον σημαίνει· τὸ μέγεθος, ὅσον περδικὸς ᾠόν· τοῦτο τὸν ἀπόπατον κατορύσσει, ἵνα μὴ εὑρεθῇ. εὑρισκόμενον δὲ αὖ ποθὲν αὐτοῦ ὅσον σησάμου, ἕωθεν ὕπνος ἐπιλαμβάνει, καὶ καθεύδει, μηδὲν αἰσθανόμενος· καὶ δυνόντος τοῦ ἡλίου τελευτᾷ. Καὶ ξύλον ἐστὶ, πάρηβον καλούμενον, τὸ μέγεθος ὅσον ἐλαία· ἐν τοῖς βασιλείοις μόνον εὑρίσκεται κήποις· οὔτε ἄνθος φέρει, οὔτε καρπόν· δεκαπέντε δὲ μόνας ῥίζας ἔχει, καὶ ταύτας παχείας κατὰ γῆς. ἔστι δὲ τὸ πάχος αὐτῆς, ὅσον βραχίων, τὸ λεπτότατον. αὕτη ἡ ῥίζα, ὅσον σπιθαμὴ λαμβανομένη, οὗ ἂν προσαχθῇ, πάντα ἕλκει πρὸς ἑαυτὴν, χρυσὸν, ἄργυρον, χαλκὸν, λίθους, καὶ τ' ἄλλα πάντα, πλὴν ἠλέκτρου. εἰ δὲ ὅσον πηχυαία ληφθῇ, ἕλκει καὶ ἄρνας καὶ ὄρνεα. ταύτῃ γὰρ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν ὀρνέων θηρεύουσι. καὶ ἐὰν βούλῃ [καὶ] ὕδωρ πῆξαι ὅσον χοᾶ, τῆς ῥίζης ἐμβαλὼν ὅσον ὀβολὸν, πήξεις αὐτό· καὶ ἐὰν οἶνον, ὡσαύτως· καὶ ἕξεις τῇ χειρὶ * αὐτὸ, ὥσπερ κηρόν· τῇ δὲ ὑστεραίᾳ διαχεῖται. δίδοται δὲ κοιλιακοῖς βοήθημα. Ἔστι δὲ καὶ ποταμὸς διαῤῥέων διὰ τῆς Ἰνδικῆς, οὐ μέγας μὲν, ἀλλ' ὡς ἐπὶ δύο σταδίους τὸ εὖρος· ὄνομα δὲ τῷ ποταμῷ ἰνδιστὶ μὲν Ὕπαρχος, ἑλληνιστὶ δὲ, φέρων πάντα [τὰ] ἀγαθά. οὗτος τοῦ ἐνιαυτοῦ λ' ἡμέρας, ἤλεκτρον καταῤῥεῖ. φασὶ γὰρ ἐν τοῖς ὄρεσι δένδρα εἶναι ὑπερέχοντα τοῦ ὕδατος (ὕδατι γὰρ ῥεῖται τὰ ὄρη) εἶτα ὥρα ἐστὶν, ὅτε δάκρυα φέρει, ὥσπερ ἀμυγδαλῆ, ἢ * πίτυς, ἢ ἄλλο τι δένδρον. μάλιστα δὲ εἰς λ' ἡμέρας τοῦ ἐνιαυτοῦ. εἶτα ἀποπίπτει τὰ δάκρυα ταῦτα εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ πήγνυται. τῷ δενδρέῳ δὲ τούτῳ ὄνομά ἐστιν ἰνδιστὶ * σιπταχόρα. ἑλληνιστὶ σημαίνει γλυκὺ, ἡδύ. κἀκεῖθεν οἱ Ἰνδοὶ συλλέγουσι τὸ ἤλεκτρον. φέρει δὲ καὶ καρπὸν τὰ δένδρα βότρυς, ὥσπερ ἄμπελος. ἔχειν δὲ τὰς ῥῶγας ὥσπερ κάρυα τὰ ποντικά. Ἐν τοῖσδε τοῖς ὄρεσι φησὶν ἀνθρώπους βιοτεύειν, κυνὸς ἔχοντας κεφαλήν. ἐσθῆτας δὲ φοροῦσιν ἐκ τῶν ἀγρίων θηρίων· φωνὴν δὲ διαλέγονται οὐδεμίαν, ἀλλ' ὠρύονται ὥσπερ κύνες· καὶ οὕτω συνιᾶσιν αὐτῶν τὴν φωνήν. ὀδόντας δὲ μείζους ἔχουσι κυνὸς, καὶ τοὺς ὄνυχας ὁμοίους κυνῶν, μακροτέρους δὲ καὶ στρογγυλωτέρους. οἰκοῦσι δὲ ἐν τοῖς ὄρεσι, μέχρι τοῦ Ἰνδοῦ ποταμοῦ. μέλανες δέ εἰσι καὶ δίκαιοι πάνυ, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι Ἰνδοὶ, οἷς [καὶ] ἐπιμίγνυνται. καὶ συνιᾶσι μὲν τὰ παρ' ἐκείνων λεγόμενα, αὐτοὶ δὲ οὐ δύνανται διαλέγεσθαι· ἀλλὰ τῇ ὠρυγῇ καὶ ταῖς χερσὶ, καὶ τοῖς δακτύλοις σημαίνουσιν, ὥσπερ οἱ κωφοὶ καὶ ἄλαλοι

* αὐτὸν H. St.

* πίτυς

* al. σιπταχόρα σιπταχόρα H. St.

CTESIAE INDICA.

thamæ longitudine, pulcherrimæ purpuræ specie, capite candidissimo, nullisque omnino dentibus: quem in æstuosissimis illis montibus, ex quibus sardo [gemma] effoditur, venatores capiant. Hunc non mordere quidem; sed quemcunque locum vomitu suo conspersérit, eum necessariò putredine vitiari. Eundem per caudam suspensum duplex emittere venenum; electri specie prius, & alterum nigrum; illud viuo effluere, hoc mortuo. Prius item illud, si sesami tantum grani quantitate detur, confestim interimere; eius qui illud sumpserit cerebro per nares effluente: alterum vero si detur, lentam tabem adducere, quæ vix anni spatio hominem conficiat.

[a] Auem describit *δίκαιρον appellatam* (*δίκαιον*, id est, *iustum*, Græcè dixeris) perdicis ouo non maiorem. hanc sua effodere excrementa, ne inueniri possint. quòd si de inuentis, quantum sesami granum est, quispiam biberit, mane somno corripi, sensusque expertem dormire, quoad occidente sole moriatur.

Esse & ibi lignum. [b] *Parebum* dictum, oleæ magnitudine, quod in regiis duntaxat hortis reperiatur, neque florem vllu, neque fructum producens. quindecim id tantū habere sub terra radices, sed eas ita crassas, vt tenuissima brachii crassitudinē exæquet. Huius ergo radicis si partem aliquā vel [c] spithamā longā sumpseris, quibuscunque eam rebus admoueris, omnia mox ad se rapturam, aurū, argentum, æs, lapides, cæteráque, præter solum electru. sin cubitum longam partem resecueris, iam agnos etiā [& boues, ac cætera animalia] ipsasq; adeò aues ad se pertracturā. nam huius potissimū auxilio maximam, quas venentur, auium partem incolas capere. Quin etiam, si aquæ vel congium integrum coagulare velis, obolum vnum huius radicis in aquam coniectum, eam coacturum: idem & in vino euenturum, vt manu etiam velut ceram tenere possis, postridie tamen solutum iri. Addit etiam cœliacis auxiliari.

Interluī quoq; Indiā flumine non ita magno lato videl. duo ferè stadia. [d] ὕπαρχος Indis esse fluuio nomen, quod Græcè efferas, φέρων πάντα ἀγαθά, [id est, *adferēs bona omnia*] Triginta diebus hunc per annos singulos succinū in vndis vehere. narrari enim in montibus, (qui & ipsi alluūtur aqua) extare ex aqua arbores, quę certo anni tēpore, maximéq; per triginta continuos dies, amygdalæ, pinus, similisq; arboris in morē, lacrymis emittāt, quæ in profluentem delapsæ concrescant. Vocari eam arborem. Indica lingua [e] *Sipácora*, quæ vox Græcè significet γλυκὺ, vel ἡδὺ, id est, *dulce*, *suaue*,] Hinc itaque succinū suū Indos colligere. Vitis item instar racemos ferre arbores pro fructu: earúm que acinos ponticæ nucis magnitudine esse.

[f] Degere iisdem hisce in montibus homines memorat canino capite, qui ferarum pellibus vestiantur. Sermone hos nullo vti, canum tantum more latratum edere, atque ita mutuo sese intelligere. Dentes illis esse quàm canibus maiores, & caninos similiter vngues, sed longiores, ac rotundiores. Montes incolere ad Indum fluuiū vsque, & colore esse nigro, insignésque iustitiæ cultores, cæterorum Indorum more, inter quos versentur. Intelligere quoq; quæ ab Indis dicantur, licet ipsi loqui minimè possint, vt propterea latratu, manibus, atq; digitis signa dēt, quēadmodū ferè surdi ac muti solēt,

a Plura exempla huius auiculæ, 4 lib. hist. 41. de animal.

b Apud Apollonium, cum huius loci mentionem facit, (hist. mirabil. 17.) πάρηβον videtur legisse.

c Cod. Bauaric. [illegible]

d Hypobarum legit ut apud Plin. lib. 37. c. 2. ... succina ferre ... hoc Ctesia auctore refertur.

e Al. Σιπταχόρα, & Σιπταχόρα Plin. lib. 37. cap. 2.

f Exscripsit hæc (ut & alia de Indicis Ctesiæ aliáque plera que) Ælian. lib. 4. cap. 46. hist. animal.

CTESIAE INDICA.

a Pro mendacio hæc habet [illegible]. Refert ea tamen ex Ctesia Plinius lib. 7. c. 2.

[a] Vocari hos ab Indis *Calystrios*, quod Græci dicerent κυνοκεφάλους, id est, *Canicipites*, [carnibus eosdem vesci crudis] totiusque gentis capita numerari ad centum & viginti millia.

Addit ad huius fluminis, [*iam proximè descripti*] fontes, florem nasci purpureum, ex quo purpura tingatur, Græca ipsa nihilo inferior, immò multo floridior. Ibidem & [b] animalia nasci scarabei magnitudine, instar cinnabaris rubentia, quæ pedes habeant longissimos, & vermium instar mollia sint: nasci hæc in illis arboribus, quæ succinum ferunt, earúmq; fructus ad eum modum depascere atque vitiare, quo phthires apud Græcos vites perdere ac vastare solent. Indos itaque, animalibus hisce contritis, puniceа sua saga tunicasque, & quidquid præterea velint, inficere, tinctura longè quam Persica præstantiore.

b Leges hæc apud Ælianũ quoque lib. 4. c. 46. de animal.

Narrat insuper hos Cynocephalos in mõtib. habitantes nullum exercere opificium; sed de venatione vivere, ferásque quas occiderint ad solem torrere. Magnam nihilominus pecoris copiam alere, caprarumque & ouium: quarum quidem ouium lac atque oxygala pro potu illis sit. Vesci tamen etiam Sipachoræ fructu, è qua, *vti dictum est arbore*, succinum emanat. dulcem enim illum esse. Hunc item illos fructum arefactum in corbes constipare, ad eum modum quo vuas passas Græci. Eosdem illos Cynocephalos ratem quoque extemporariam construere, qua impositum huius fructus onus, vt & purpuræ (sed purgato prius eius flore) itémque electri, ad ducenta & sexaginta talenta, quotannis auehant; additis talentis totidem illius pigmenti, quo infectores puniceum colorem inducunt. Electri præterea mille talenta quotannis ad Indorum regem aduehere. Immò & alia plura deuehere ad Indos venalia, pro quibus vicissim panes, farinam, & xylinas vestes accipiant. Habere quoque enses venales, quibus ipsi ad venatum vtuntur, cum arcubus & iaculis. peritissimos enim esse iaculandi atque sagittandi: & præterea etiam, quòd montes habitent altos atque inaccessos, bello insuperabiles. Regem ipsis pro munere quinto quoque anno præbere trecenta arcuum, totidémque iaculorum millia; iam peltarum centum viginti, & gladiorum quinquaginta millia. Nullas item apud hos esse domos, sed in antris degere. In venatione iaculis potissimum ferat, vel sagittis petere; easdémque persequendo, quòd cursus velocitate præstent, etiam assequi. Horum vxores semel duntaxat per mensem, cùm menstrua patiuntur, lauare; aliàs nunquam. Neque viros vnquam omnino lauare, sed manus tantummodò abluere. Oleo tamen ex lacte confecto ter saltem mensibus singulis vngi, & pellibus deinde abstergi. Veste ad hæc vti, non villosa, sed è glabris maceratísque pellibus quàm tenuissimis, ipsos æquè atq. vxores. exceptis fortè ditissimis inter eos, & iis quidem paucis, qui lineos gestent amictus. Nec item lectorum nouisse vsum eos, qui extẽporaneos sibi toros exstruant. Hunc apud eos ditissimum haberi, qui plurimum habeat pecoris, ac reliquas opes his propemodum esse similes. Caudam [c] insuper habere omnes, tam viros quàm mulieres, supra clunes, caninæ similem, nisi quòd maior sit, & pilis densior. Quadrupedes itẽ hos, canum more, cum mulieribus cõgredi,

c Caudatos homines meminit quoque Plin. lib. 7. cap. 2. in fine.

καλοῦνται δὲ ὑπὸ τῶν ἰνδῶν καλύστριοι, ὅπερ ἐστὶν ἑλληνιστὶ κυνοκέφαλοι. τὸ δὲ ἔθνος ἐστὶν, ἕως δώδεκα μυριάδων. παρὰ δὲ τὰς πηγὰς τούτου τοῦ ποταμοῦ ἐστὶ πεφυκὸς ἄνθος πορφυροῦν· ἐξ οὗ πορφύρα βάπτεται. οὐδὲν ἧττων τῆς ἑλληνικῆς, ἀλλὰ καὶ πολὺ διανθεστέρα. Ὅτι αὐτόθι ἐστὶ γινόμενα θηρία τὸ μέγεθος, ὅσον κάνθαρος, ἐρυθρὰ ὥσπερ κιννάβαρι· πόδας δὲ ἔχει μακροὺς σφόδρα. μαλακὸν δέ ἐστιν, ὥσπερ σκώληξ. καὶ γίνεται ταῦτα ἐπὶ τῶν δένδρων τῶν τὸ ἤλεκτρον φερόντων. καὶ τὸν καρπὸν κατεσθίει αὐτῶν καὶ διαφθείρει, ὥσπερ ἐν τοῖς ἕλλησιν οἱ φθεῖρες τὰς ἀμπέλους. ταῦτα οὖν τὰ θηρία τρίβοντες οἱ Ἰνδοὶ, βάπτουσι τὰς φοινικίδας καὶ τοὺς χιτῶνας, καὶ ἄλλο ὅ,τι ἂν βούλωνται. εἰσὶ δὲ καὶ βελτίω τῶν παρὰ πέρσαις βαμμάτων. Ὅτι οἱ κυνοκέφαλοι οἰκοῦντες ἐν τοῖς ὄρεσιν, οὐκ ἐργάζονται: ἀπὸ θήρας δὲ ζῶσιν. ὅτ' ἂν [δὲ] ἀποκτείνωσιν αὐτὰ, ὀπτῶσι πρὸς τὸν ἥλιον. τρέφουσι δὲ καὶ πρόβατα πολλὰ, καὶ αἶγας, καὶ * ὄϊς. πίνουσι δὲ γάλα καὶ ὀξύγαλα τῶν προβάτων. ἐσθίουσι δὲ καὶ τὸν καρπὸν τοῦ * σιπταχόρου, ἀφ' οὗ τὸ ἤλεκτρον: γλυκὺς γάρ ἐστι· καὶ ξηραίνοντες * αὐτοὺς, ταρσίδας συῤῥάπτουσιν, ὥσπερ ἐν τοῖς ἕλλησι τὴν σταφίδα. οἱ δὲ κυνοκέφαλοι σχεδίαν ποιησάμενοι, καὶ ἐπιθέντες, ἀπάγουσι φόρτον τούτου. καὶ τῆς πορφύρας τὸ ἄνθος * καθαρὸν ποιήσαντες, καὶ τοῦ ἠλέκτρου ξ' καὶ σ', τάλαντα τοῦ ἐνιαυτοῦ· καὶ * οὗ τὸ φοινίκιον βάπτεται τοῦ φαρμάκου, ἕτερα τοσαῦτα. καὶ ἠλέκτρου χίλια τάλαντα ἀπάγουσι κατ' ἐνιαυτὸν τῷ ἰνδῶν βασιλεῖ. καὶ ἕτερα δὲ κατάγοντες πωλοῦσι τοῖς ἰνδοῖς, πρὸς ἄρτους καὶ ἄλφιτα καὶ ξύλινα ἱμάτια. πωλοῦσι δὲ καὶ ξίφη, οἷς χρῶνται πρὸς τὴν τῶν θηρίων ἄγραν, καὶ τόξα καὶ ἀκόντια. πάνυ γὰρ καὶ δεινοί εἰσιν ἀκοντίζειν καὶ τοξεύειν. ἀπολέμητοι δ' εἰσὶ, διὰ τὸ οἰκεῖν αὐτοὺς ὄρη ἄβατα καὶ ὑψηλά. δίδωσι δὲ αὐτοῖς διὰ πέμπτου ἔτους δῶρα ὁ βασιλεὺς, λ' μὲν μυριάδας τόξων, καὶ ἀκοντίων τοσαύτας, πελτῶν δὲ δώδεκα· καὶ ξίφη δὲ πεντακισμύρια. τούτοις τοῖς κυνοκεφάλοις οὐκ εἰσὶν οἰκίαι, ἀλλ' ἐν σπηλαίοις διαιτῶνται. θηρεύουσι δὲ τὰ θηρία, τοξεύοντες καὶ ἀκοντίζοντες, καὶ διώκοντες καταλαμβάνουσι· ταχὺ γὰρ τρέχουσι· λούονται δὲ αἱ γυναῖκες αὐτῶν ἅπαξ τοῦ μηνὸς, ὅταν τὰ καταμήνια αὐταῖς ἔλθῃ· ἄλλοτε δ' οὔ. οἱ δὲ ἄνδρες οὐ λούονται μὲν, τὰς δὲ χεῖρας ἀπονίζονται. ἐλαίῳ δὲ * χρῶνται τρὶς τοῦ μηνὸς, τῷ ἀπὸ τοῦ γάλακτος γινομένῳ, καὶ ἐκτρίβονται δέρμασι. τὴν δὲ ἐσθῆτα ἔχουσιν οὐ δασεῖαν, ἀλλὰ ψιλῶν τῶν δερμάτων, ὡς λεπτοτάτων, καὶ αὐτοὶ καὶ αἱ γυναῖκες αὐτῶν. οἱ δὲ πλουσιώτατοι αὐτῶν, λινᾶ φοροῦσιν· οὗτοι δ' εἰσὶν ὀλίγοι. κλῖναι δὲ αὐτοῖς οὐκ εἰσὶν, ἀλλὰ στιβάδας ποιοῦνται. οὗτος δ' αὐτῶν πλουσιώτατος νομίζεται εἶναι, ᾧ ἂν πλεῖστα πρόβατα ᾖ: ἡ δὲ ἄλλη οὐσία, παραπλησία. οὐρὰν δὲ ἔχουσι πάντες καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες, ὑπὲρ τῶν ἰσχίων ὥσπερ κύων μείζονα δὲ καὶ δασυτέραν. καὶ μίσγονται ταῖς γυναιξὶ τετραποδιστὶ, ὥσπερ οἱ κύνες· ἄλλως

* al. ὄνους.

* al. σιπταχόρου.

* al. αὐτὸν ἐν σπυρίσιν συνάγουσι.

* ἀγαθόν.

* ὅτῳ H. St.

* al. χρίονται.

ἄλλως δὲ μαχιμώτατοι αὐτοῖς, ὅσιν αἰγυρόν. δίκαιοι δέ εἰσι, καὶ μακροβιώτατοι πάντων ἀνθρώπων· ζῶσι γὰρ ἔτη ρ΄ καὶ ο΄. ἔνιοι δὲ αὐτῶν καὶ σ΄. ὑπὲρ δὲ * τούτους, ἑτέρους φησὶ βιοτεύειν, ἄνω τῶν πηγῶν τοῦ ποταμοῦ. * αὐτοὶ δὲ οἱ ἄνθρωποι, μέλανες μέν εἰσιν, ὥσπερ καὶ οἱ ἄλλοι Ἰνδοί· ἐργάζονται δὲ οὐδὲν, οὐδὲ ἐσθίουσι σῖτον, οὐδὲ πίνουσιν ὕδωρ: πρόβατα δὲ πολλὰ ἐκτρέφουσι, καὶ βοῦς, καὶ αἶγας, καὶ ὄϊς· πίνουσι δὲ τὸ γάλα, ἄλλο δὲ οὐδέν. ὅταν δὲ γένηταί τινι αὐτῶν παιδίον, οὐ τέτρηται τὴν πυγὴν, οὐδὲ ἀποπατεῖ: ἀλλὰ τὰ μὲν ἰσχία ἔχει, τὸ δὲ τρῆμα συμπέφυκε. διὸ ἀποπατοῦσι μὲν οὔ: οὐρεῖν δὲ ὥσπερ τυρὸν αὐτούς φασιν οὐ πάνυ * παχὺν, ἀλλὰ * θολερόν. ἐπὰν δὲ πρωῒ πίωσι τοῦ γάλακτος, καὶ εἰς μέσον ἡμέρας αὖθις πιόντες, ῥίζαν φασὶ παρ' αὐτοῖς εἶναι γλυκεῖαν, ἥτις οὐκ ἐᾷ τὸ γάλα πήγνυσθαι ἐν τῇ κοιλίᾳ. ταύτην οὖν τρώγοντες, εἰς ἑσπέραν ἔμετον ποιοῦνται, καὶ ἐξεμοῦσιν ἅπαντα εὐκόλως. Ὅτι εἰσὶν ὄνοι ἄγριοι ἐν τοῖς Ἰνδοῖς, ἴσοι ἵπποις καὶ μείζους· λευκοὶ δέ εἰσι τὸ σῶμα, τὴν κεφαλὴν πορφυροῖ, καὶ ὀφθαλμοὺς ἔχουσι κυανέους. κέρας δὲ * ἔχει ἐν τῷ μετώπῳ, ἑνὸς πήχεως τὸ μέγεθος. καὶ ἔστι τὸ μὲν κάτω τοῦ κέρατος, ὅσον ἐπὶ δύο παλαιστὰς πρὸς τὸ μέτωπον, πάνυ λευκόν· τὸ δὲ ἐπάνω ὀξύ ἐστι τοῦ κέρατος. τοῦτο δὲ φοινικοῦν ἐστιν, ἐρυθρὸν πάνυ: τὸ δὲ ἄλλο τὸ ἐν τῷ μέσῳ, μέλαν. ἐκ τούτων οἱ * πίνοντες (κατασκευάζουσι γὰρ ἐκπώματα) οὐ σπασμῷ, φασὶν, οὐ λαμβάνονται, οὔτε τῇ ἱερᾷ νόσῳ· ἀλλ' οὐδὲ φαρμάκοις ἁλίσκονται, οὔτ' ἂν προπίωσιν, οὔτ' ἂν * τοῦ φαρμάκου ἐπιπίωσιν, ἢ οἶνον, ἢ ὕδωρ, ἢ ἄλλο τι ἐκ τῶν ἐκπωμάτων. οἱ μὲν οὖν ἄλλοι ὄνοι καὶ ἥμεροι καὶ ἄγριοι, καὶ τἆλλα μώνυχα θηρία πάντα ἀστραγάλους * οὐδὲ χολὴν ἐπὶ τοῦ ἥπατος, ἔχουσιν: αὗτοι δὲ καὶ ἀστράγαλον καὶ χολὴν ἐπὶ τοῦ ἥπατος ἔχουσι. τὸν δὲ ἀστράγαλον, κάλλιστον * ὧν ἐγὼ ἑώρακα, οἷόνπερ βοὸς καὶ τὸ εἶδος καὶ τὸ μέγεθος· βαρὺς δ' ὡς μόλιβδος· τὴν δὲ χρόαν, ὥσπερ κιννάβαρι, καὶ διὰ βάθους. ταχύτατον δέ ἐστι τὸ ζῶον τοῦτο καὶ ἀλκιμώτατον. οὐδὲν δὲ οὔτε ἵππος, οὔτε ἄλλο τι διωκόμενον καταλαμβάνει. ἄρχεται δὲ τρέχον, βραδύτερον: ὅσον δ' ἂν * πλείονα χρόνον τρέχῃ, ἐντείνεται δαιμονίως, καὶ μᾶλλον καὶ θᾶσσον τρέχει: ἄλλως μὲν οὖν ἀθήρατόν ἐστι τὸ ζῶον τοῦτο. ἐὰν δὲ τὰ τέκνα μικρὰ ὄντα προσαγάγωσιν ἐπὶ τὴν βοτάνην, καὶ ὑπὸ ἱππείας πολλῆς περιληφθῶσιν, οὐ βούλονται φεύγειν καταλιπόντες τοὺς πώλους: ἀλλὰ μάχονται καὶ * κέρασι καὶ λακτίσμασι καὶ δήγμασι, καὶ πολλοὺς καὶ ἵππους καὶ ἄνδρας ἀπολλύουσιν. ἁλίσκονται δὲ καὶ αὐτοὶ, τοξευόμενοι καὶ ἀκοντιζόμενοι· * ζῶντα γὰρ οὐκ ἂν λάβοις. τὰ δὲ κρέα, διὰ τὴν πικρότητα, ἄβρωτά ἐστι. θηρεύεται δὲ τῶν κεράτων καὶ τῶν ἀστραγάλων ἕνεκεν. Ὅτι ἐν τῷ ποταμῷ τῶν Ἰνδῶν σκώληξ γίνεται, τὸ μὲν εἶδος οἷόνπερ ἐν ταῖς συκαῖς εἴωθε γίνεσθαι. τὸ δὲ μῆκος, * πήχεων ἑπτὰ καὶ μείζους δὲ καὶ ἐλάττους. τὸ δὲ πάχος δεκαετὴς παῖς μόλις φασὶ ταῖς χερσὶ περιλαβεῖν. ἔχουσι δὲ ὀδόντας δύο, ἕνα ἄνω, καὶ ἕνα κάτω·

* τούτων.
* οὗτοι H. St.
* al. παχὺ. ἀλλὰ θολερόν.
* ἔχεται.
* πίνοντα H. St.
* al. τοῦ φαρμάκου.
* οὐκ ἔχουσιν, οὐδὲ χολὴν ἐπὶ τοῦ ἥπατος. αὗτοι δὲ H. St.
* al. ὧν.
* πλείονα H. St.
* al. ἢ κέρασι ἢ λακτίσμασι.
* ζῶντας H. St.
* al. πήχεων.

CTESIAE INDICA.

aliúmque congrediendi modum omnem pro turpi habere. Iustissimos eosdem esse, vitæque reliquos inter homines longissimæ. viuere namq; ad centesimum vtque & septuagesimũ, nonnullósque ad ducentesimum quoque annum.

Hos vltra scribit habitare alios supra fluuij illius fontes, reliquorum Indorum instar nigros, qui neque ipsi quidquam operentur. quin nec cibo eos vesci vllo, aut aquam bibere. pecoris tantùm magnam alere copiam, boum, caprarum, ouium, horum lac bibere, ac nihil prÆterea. Infantes præterea, qui apud hos nascantur, non habere perforatam corporis sui sedem, neque per eam excrementa eiicere: nam etsi clunes habeant, anus tamen ipse coaluit. Itaque nihil ipsos quidem per anum excernere; sed caseolum quid, illudque non conspissatum, at feculentum tantummodo, per vrinæ meatum eiicere. Quod si lacte mane poto, etiam in meridie adbiberint, dulcem apud eos inueniri radicem quandam, quæ lac illud in eorum ventre coagulari non sinat. huius ergo esu vomitum sibi vesperi prouocare, per quem omnia facile eijciant.

[a] Asinos, scribit, habet India siluestres, equis ipsis pares, & quandoque maiores: qui totum albi corpus, caput solùm habent purpureum, oculósque cæruleos. Cornu illis cubitale media procedit fronte, [cuius scobs in potu datur, tueturque à mortiferis venenis.] Eius inferior frontique proxima pars, ad duorum palmorum spatium egregiè candida, suprema in acumen delinens, cum summo rubore punicea est; quæ verò inter has media intercedit, nigra. Iam qui ex his bibunt (nam & in pocula tornantur ea cornua) ij neque spasmo, vt ferunt, corripiuntur, nec morbo sacro. Immò nec veneno possunt lædi vllo, qui modo ante vel post illud haustum; vinum, aquam, aut aliud quippiam ex hisce poculis bibant. Ac cum cæteri quidem siue mansueti, siue syluestres asini, aliáque quibus solida vngula est, animalia omnia, neque talos habeant, neque in iecore fel, hæc tamen vtraque in his inuenire est. & talum certè omnium, quos equidem videtim, pulcherrimum, bouis talo & specie, & magnitudine similem, sed instar plumbi grauem, & minij colore ad intima vsque rubentem. Velocissimum quoque est hoc animal, ac robustissimum; vt nec equus, nec aliud vllum assequi hoc persequendo possit. Et remissius quidem initio currere solet: sed miro quodam modo, quo diutius currit, eo incitatur magis, vt plus atque velocius currat. Quod igitur alias nunquam per venationem capi posset, vbi suos pullos adhuc paruulos ad pascua circumducere cœpit, multo cingitur equitatu: ac dum relictis pullis fuga sibi consulere non vult, sed cornu, calcibus, morsibus ita certat, vt multos cum equos, tum viros interimat, sagittis tandem ac iaculis confossum (cùm viuum nequeat) capitur. Carnes ob amaritiem edi non possunt. Neque verò ob aliud quippiam, quam propter solum cornu & talos hoc animal venantur.

Indorum in flumine [b] vermis nascitur, ait, specie quidem illi non absimilis, qui innasci ficui arbori solet: sed cubitos septẽm longus (etsi alius alio maior, minórq; & ita crassus, vt eũ decẽ annorũ puer vtroque vix brachio amplecti queat: Duos tantũmodo habet dẽtes, suprà vnum, alterũ infra:

[a] Totam hanc narrationem, mutatis tamen aliquot vocabulis, refert Aelian. in capite 52. quarti sui libri de animal.

[b] Hæc ipsa, atque alia de hoc vermi plura, excepit ex Ctesia Aelian. lib. 5. c. 3. de animal.

CTESIAE INDICA.

his quidquid prehenderit, deuorat. Interdiu in cœno fluminis commorans, noctu tantum egreditur. Quod situm forte in bouem aut camelum inciderit, morsu correptum in flumen trahit, totumq; præter solum ventrem, vorat. Capitur grandi hamo cuius ferreis catenis hœdum siue agnum alligauerint. Captum [a] per dies triginta suspensum tenent, suppositis vasis, distillatq; interea temporis ex eo liquoris tantum, quantum decem cotylæ Atticæ capiât. Post diem trigesimum vermem ipsum abiiciunt, oleumque probè ac tutò reconditum ad solum Indorum regem adferunt. nam aliorum nemini aliquid huius olei apud se habere licet. Cuicunque autem rei hocce oleum fuerit superfusum, eam accendit; adeoque ligna ipsa atque animalia comburit: neque aliter exstingui potest, quàm multi crassique luti iniectu.

[a] Idem de eo & Porisell. atus refert.

Sunt apud Indos arbores cedro aut cupresso proceritate pares, palmæ foliis; paulò tamen latioribus, & absque [b] sinu siue axilla. Florem habent lauri masculæ similem, sed fructum nullum ferunt. Nomen illis Indicè *Carpion*, Græce *μυρόροδα*. Distillant ea hac non admodum frequenti arbore, olei cuiusdam guttæ, quas lana de trunco abstersas in lapideos deinde alabastros exprimunt. modicè illud rubrum est, & crassiusculum suauissimi prorsus odoris, quem etiam ad quintum vsque stadium diffundi aiunt. Soli autem regi, eiusque propinquis id habere conceditur. Ex eo cùm Indorum rex ad Persarum regem aliquid misisset, vidisse, se narrat Ctesias, talémque odorem percepisse, qualis neque verbis exprimi, neque cum alio vllo conferri posset.

[b] μαχαλίδ.

Caseum item ac vinum omnium suauissimum habere hos narrat, idque se gustando expertum didicisse.

Fons, ait, in Indiis est quadrata forma, quinque circiter vlnarum ambitu. huius aqua ita intra saxum continetur, vt à labro ad ipsam trium cubitorum spatium intercedat, aqua verò ipsa trium similiter vlnarum altitudinem teneat. Lauant in ea (cùm purgandi corporis causa, tum vt morborum omne genus abarceant) Indorum spectatissimi quique, cum vxoribus ac liberis: & natant in pedes sese conjicientes. nam quando insiliunt, eiaculatur eos aqua sursum. Neque homines ita solummodo in sublime iacit, sed quoduis etiam animal, viuum illud sit siue mortuum, in siccam ejicit terram: immò & [c] quæcunque in eam injiciuntur; si ferrum, aurum, æs, atque argentum, (quæ sola in fundum demittit) excipias. Aqua ipsa perfrigida est, & potu suauis; quæ & strepitum edit magnum, qualis in lebete bullientis. Sanat hæc vitiligine & scabie laborantes: vocaturque lingua Indica *Balade*, Græcè *ὠφελίμη*, id est, *vtilis*.

[c] Antigonus hist. mir. c. 165. hanc narrationem attingit, additque ὡς τὸ ἐμπεσὸν ἀνάγειν, ὅ, ἔτι ἐκβάλλειν. Vetiore autem ibi legit, τὰ εἰς αὐτὸ ἐμβαλλόμενα καταδέχεσθαι, omissa negatione pro μὴ καταδέχεσθαι ex hoc parte, Ctesia loco intelliges.

Versatur in illis Indiæ montibus, [d] in quib. calamus Indicus nascitur, genus hominû quoddam ad triginta millia, quorum fœminæ semel duntaxat in vita pariunt fœtû, pulcherrimè infra supráque dentatû, omnibusq; tam fœminis quàm masculis, iam inde à natiuitate, & capitis & superciliorum pili canent. Vsque ad tricesimum ergo ætatis annum, albos habet eorum quilibet totius corporis pilos, qui deinceps nigrescere incipiunt, dum sexagesimo demum anno omnes omnino nigri facti conspiciantur.

[d] Vide supra in prin. Cod. Plin. lib. 7. cap. 2.

καὶ ὅ, τι ἂν λάβωσι τοῖς ὀδοῦσι, κατεσθίουσι. καὶ τὴν μὲν ἡμέραν ἐν τῇ ἰλύϊ τοῦ ποταμοῦ διατρίβουσι, τῇ δὲ νυκτὶ ἐξέρχονται. καὶ τούτων ὃς [*] ἂν ἐντύχῃ τινὶ ἐν τῇ γῇ, βοῒ ἢ καμήλῳ, καὶ δάκῃ, συλλαβὼν ἕλκει εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ πάντα κατεσθίει, πλὴν τῆς κοιλίας. ἀγρεύεται δὲ ἀγκίστρῳ μεγάλῳ, ἔριφον ἢ ἄρνα ἐνδησάντων τῷ ἀγκίστρῳ, καὶ ἁλύσεσι σιδηραῖς ἐναρμοσάντων. ἀγρεύσαντες δὲ, τριάκοντα ἡμέρας [*] κρεμῶσιν [*] αὐτὸν καὶ ἀγγεῖα [*] ὑποτιθέασι. καὶ ῥεῖ ἐξ αὐτοῦ, ὅσον δέκα κοτύλας ἀττικὰς τὸ πλῆθος. ὅταν δὲ παρέλθωσιν αἱ τριάκοντα ἡμέραι, ἀπορρίπτουσι τὸν σκώληκα· καὶ τὸ ἔλαιον ἀσφαλισάμενοι, ἄγουσι τῷ βασιλεῖ μόνῳ τῶν ἰνδῶν. ἄλλῳ δὲ οὐκ ἔξεστιν ἐξ αὐτοῦ ἔχειν. τοῦτο τὸ ἔλαιον, ἐφ' ὃ ἂν ἐπιχυθῇ, ἀνάπτει· καὶ καταφλέγει ξύλα καὶ ζῶα. καὶ ἄλλως οὐ σβέννυται, εἰ μὴ πηλῷ πολλῷ τε καὶ παχεῖ.

[*] ἐπ' τούτου ἔχ.
[*] κρεμῶσιν ἀυτὸ ἐν ὁ
[*] al. ὑποτιθέασι.

Ὅτι ἐστὶ δένδρα ἐν ἰνδοῖς ὑψηλὰ, ὥσπερ κέδρος, ἢ κυπάρισσος, τὰ δὲ φύλλα, ὥσπερ φοῖνιξ, ὀλίγον πλατύτερα· καὶ μασχαλίδας οὐκ ἔχει. ἀνθεῖ δὲ ὥσπερ ἡ ἄρρην δάφνη, καρπὸν δ' οὐκ ἔχει. ὀνομάζεται δὲ ἰνδιστὶ μὲν, κάρπιον, ἑλληνιστὶ δὲ μυρορόδα. ἔστι δὲ σπάνια· ῥέουσι δὲ ἐξ αὐτοῦ, ἐλαίου σταγόνες· ἃς ἐρίῳ [*] ἀναψάντες ἀπὸ τοῦ δένδρου, ἀποπιέζουσιν εἰς ἀλαβάστρους λιθίνους. ἔστι δὲ τὸ μὲν χρῶμα, ἀτρέμας ὑπέρυθρον καὶ ὑπόπαχυ. ὄζει δὲ πάντων ἥδιστον. ὄζειν δέ φασιν αὐτὸ καὶ ἐπὶ πέντε σταδίους. μόνῳ δὲ βασιλεῖ κτητόν ἐστι τοῦτο καὶ τοῖς συγγενέσιν αὐτοῦ. ἔπεμψε δὲ ἐξ αὐτοῦ ὁ Ἰνδῶν τῷ περσῶν βασιλεῖ. καὶ [*] φασιν ἰδεῖν αὐτὸ Κτησίας, καὶ ὀσφρανθῆναι ὀσμῆς, οἵας οὔτε εἰπεῖν ἦν, οὔτε [*] εἰκάσαι.

[*] ἀπὸ ψαύσας H. St.
[*] φησὶν H. S.
[*] al. ἀκοῦσαι.

Ὅτι τὸν τυρὸν καὶ τὸν οἶνον πάντων, φησὶ, γλυκύτατον, ὡς αὐτός (φησι) φαγὼν, διὰ πείρας ἔμαθεν. ὅτι κρήνη ἐν ἰνδοῖς, φησιν, ὅσον πέντε ὀργυιῶν ἡ περίμετρος, [*] □ δέ. ἔστι δὲ τὸ ὕδωρ ἐν πέτρᾳ: βάθος δὲ ἐστὶ μέχρι τοῦ ὕδατος, τριῶν πηχῶν· τὸ δὲ καθ' ὕδατος, τριῶν ὀργυιῶν. λούονται δὲ ἐν αὐτῷ οἱ ἐπισημότατοι τῶν ἰνδῶν, καὶ ἄνδρες καὶ παῖδες, καὶ γυναῖκες. κολυμβῶσι δὲ, ἐπὶ πόδας ῥίπτοντες ἑαυτούς. ὅταν δὲ εἰσπηδῶσιν, ἐκβάλλει αὐτοὺς τὸ ὕδωρ ἄνω. οὐκ ἀνθρώπους δὲ μόνον ἀναρρίπτει, ἀλλὰ καὶ ἄλλο ὅ, τι ἂν [ᾖ] ζῶον, ἐκρίπτει εἰς τὸ ξηρὸν, καὶ ζῶν καὶ τεθνηκός· καὶ ἁπλῶς, πάντα τὰ ἐμβαλλόμενα, πλὴν σιδήρου καὶ χρυσοῦ, καὶ χαλκοῦ καὶ ἀργύρου· ταῦτα δὲ δέχεται κάτω. ἔστι δὲ τὸ ὕδωρ πάνυ ψυχρὸν, καὶ ἡδὺ πιεῖν· ψόφον δὲ παρέχει μέγαν, ὥσπερ ὕδωρ ζέον ἐν λέβητι. καθαίρει δὲ τὸ ὕδωρ τοῦτο ἀλφοὺς καὶ ψωριῶντας. καλεῖται δὲ ἰνδιστὶ, βαλλάδη· ἑλληνιστὶ δὲ, ὠφελίμη. [*] Εἰσὶν ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ἰνδικοῖς, ὅπου ὁ κάλαμος αὐτῶν φύεται, ἄνθρωποι, τὸ πλῆθος αὐτῶν, ἄχρι καὶ τριῶν μυριάδων. τούτων αἱ γυναῖκες ἅπαξ τίκτουσιν ἐν τῷ βίῳ· καὶ τὰ τικτόμενα, ὀδόντας ἔχει καὶ τὰ ἄνω καὶ κάτω πάνυ καλούς. καὶ τρίχας [*] ἔν τε τῇ κεφαλῇ, καὶ ταῖς ὀφρύσι [*] πεπολιωμένας ἔχει πάντα ἐκ γενετῆς, καὶ τὰ θήλεα, καὶ τὰ ἄρρενα. μέχρι μὲν οὖν τριάκοντα ἐτῶν, λευκὰς ἔχει ἕκαστος τῶν ἀνθρώπων ἐκείνων τὰς τρίχας δι' ὅλου τοῦ σώματος· ἄρχονται δὲ ἐντεῦθεν μελαίνεσθαι. ἑξήκοντα δὲ ἐτῶν [*] γενομένους ἐστὶν ἰδεῖν αὐτοὺς πάσας ἔχοντας μελαίνας τρίχας.

[*] τετράγωνος.
[*] al. Ἐστὶ ἐν τοῖς, &c. ἄνθρωποι.
[*] τάς τε ἐν al.
[*] πολιὰς H. S.
[*] γενομένους. H. St.

ἔχουσι

ἔχουσι δὲ οὗτοι οἱ ἄνθρωποι ἀνὰ ὀκτὼ δακτύλους ἐφ' * ἑκάστῃ χειρὶ, ὡσαύτως ἀνὰ ὀκτὼ καὶ ἐπὶ τοῖς ποσὶ, καὶ ἄνδρες καὶ γυναῖκες ὡσαύτως. εἰσὶ δὲ σφόδρα πολεμισταὶ, καὶ βασιλεῖ τῶν ἰνδῶν ἕπονται τοξόται τούτων πεντακισχίλιοι καὶ ἀκοντισταί. τὰ δὲ ὦτα φησὶ τηλικαῦτα ἔχειν, ὥς τε τοὺς βραχίονας αὐτῶν, ὑπ' αὐτῶν καλύπτεσθαι μέχρι τῶν ἀγκώνων, καὶ ὄπισθεν τὸν νῶτον ἅπαντα συγκαλύπτειν· τὸ δὲ οὖς τὸ ἕτερον τοῦ ἑτέρου θιγγάνει. Ταῦτα γράφων καὶ μυθολογῶν Κτησίας, λέγει τὰ ἀληθέστατα γράφειν, ἐπάγων ὡς τὰ μὲν αὐτὸς ἰδὼν γράφει, τὰ δὲ παρ' αὐτῶν μαθὼν τῶν εἰδότων. πολλὰ δὲ τούτων καὶ ἄλλα θαυμασιώτερα παραλιπεῖν, διὰ τὸ μὴ δόξαι τοῖς μὴ ταῦτα θεασαμένοις, ἄπιστα συγγράφειν, ἐν οἷς καὶ ταῦτα.

Octonos habent isti, viri æquè vt mulieres, in vtraque manu digitos, ac totidem in singulis quoque pedibus. Sunt etiam strenui admodum milites, vt Indorum ex his regem sequantur quinque sagittariorum iaculatorúmque millia. Aures vero illis tantæ ait esse magnitudinis, vt ad cubitum vsque dependentes brachia obtegant, & à tergo inuicem tangentes totos operiant humeros.

CTESIAE INDICA.

[Est autem in Æthiopia stupendi prorsus roboris animal quoddam [a] *crocottas* appellatum, vulgo *cynolycus*. Ferunt id humanam imitatum vocem, ex nomine noctu homines euocare, & accedentes deuorare, habere idem leonis magnanimitatem, equi velocitatem, & tauri robur, ac ferro quidem expugnari. In Eubœa quoque Chalcidica felle carere illius loci oues, carnésque harum admodum esse amaras, vt ne canes quidem iis vesci queant. Aiunt & vltra Maurusias fauces æstate compluí regionem, hyeme torreri. In Cyoniorum prætereà regione fontem esse quendam, qui pro aqua oleum scaturiat, quo etiam incolæ ad cibos omnis generis vtantur. In regione adhæc, cui *Metadrida* nomen, non ita prope mare, esse fontem, qui media nocte vehementissimè exundans, magnam eiiciat piscium copiam in terram, vt nec colligendis iis incolæ sufficientes, maximam partem in sicco fœtere sinant.]

Assutum hoc è Cod. Bauarico, si fortè huc pertineat.

[a] Huius etiam Diodorus Sicul. meminit lib. III. Bibl. cap. 3. lege dum Ælian. cap. 23. lib. VII. De natura animali.

Hæc dum scribit Ctesias atque fabulatur, vult tamen verissima scripsisse videri, additque, vel [b] ipsummet suis spectasse oculis, quæ scribit, vel ab oculatis certè testibus accepisse: Immò & his longe magis admiranda prætermisisse, ne cui forte, qui hæc nunquam viderit, indigna fide scripsisse videatur. Hic igitur illa desinunt.

[b] contra refert Lucian. lib. I. verae hist. scripsisse de Indis scripsisse à μήτε αὐτὸς εἶδε, μήτε ἄλλου [illegible] ἤκουσε.

ΗΛΙΟΔΩΡΟΥ ΑΙΘΙΟΠΙΚΟΝ.

ογ'. Heliodori Æthiopica.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἡλιοδώρου αἰθιοπικά. ἔστι δὲ τὸ σύνταγμα, δραματικόν: φράσει δὲ κέχρηται πρεπούσῃ τῇ ὑποθέσει. καὶ γὰρ ἀφελείᾳ καὶ γλυκύτητι πλεονάζει. καὶ πάθεσι δὲ τὰ μὲν παροῦσι, τὰ δὲ (καὶ) ἐλπιζομένοις, τὰ δὲ ἀνελπίστοις διαποικίλλεται ἡ διήγησις: καὶ παραδόξοις δὲ ἐκ συμφορῶν σωτηρίαις. λέξεσί τε εὐσήμοις καὶ καθαραῖς. καὶ εἴπου, ὡς εἰκὸς, καὶ ταῖς εἰς τροπὴν κλινούσαις ἀποχρήσαιτο: εὔσημοί τέ εἰσι, καὶ ἐναργῶς παριστῶσι τὸ σημαινόμενον. * περίοδοι σύμμετροι, καὶ εἰς τὸ βραχύτερον (οἷα δὴ) καὶ ἡ συνθήκη δὲ καὶ τἄλλα τοῦ λόγου ἀνάλογα, ἔρωτα μὲν ἀνδρὸς ὑφαίνει καὶ γυναικὸς σωφροσύνης δὲ δείκνυσι πόθον καὶ φυλακὴν ἀκριβῆ. καὶ ἔστιν αὐτῷ ἡ τοῦ δράματος ὑπόθεσις Χαρίκλεια καὶ * Θεαγένης, σωφρόνως ἀλλήλων ἐρασταί: καὶ πλάνη τούτων, καὶ αἰχμαλωσία παντοδαπὴ, καὶ φυλακὴ τῆς σωφροσύνης. τὰ δὲ ἐμφερόμενα ὀνόματα, καὶ ὡς ἐν κεφαλαίῳ τὰ πάθη, καὶ αἱ πράξεις, * ἑορτὴ ἀθηναίων. καὶ Χαρίκλεια ἱερατεύουσα, καὶ Θεαγένης σταδιοδρόμος, καὶ πρὸς ἀλλήλους ἔρως ἀπὸ τῆς ὄψεως· καὶ νόσος Χαρικλείας ἀπὸ τοῦ ἔρωτος, καὶ ἁρπαγὴ ταύτης * ἑκούσης ἀπὸ Χαρικλέους, ὃς ἐνομίζετο αὐτῇ πατήρ· καὶ Θεαγένης δ' ἦν ὁ ἡρπακὼς διὰ Καλασίριδος. ἀπόπλους καὶ κατάπλους * ἐπὶ ζάκυνθον. καὶ ἔρως τοῦ ναυάρχου πρὸς Χαρίκλειαν. καὶ πεπλασμένη * περὶ Καλασίριδος τοῦ γάμου ὑπόσχεσις, καὶ κατάλυσις παρὰ τὸν αἰγιαλὸν, τῶν περὶ Χαρίκλειαν· καὶ μήνυσις περὶ τοῦ ὑποδεξαμένου ἁλιέως. ὅτι * Τραχινὸς ὁ λῄσταρχος ἁρπάζειν τῆς κόρης βούλεται· καὶ ἀπόπλους διὰ τοῦτο Καλασίριδος, καὶ τῶν περὶ Χαρίκλειαν.

* al. φιλόδοι(?)

* al. Θεαγένης(?)

* al. ἑορτὴ(?)

* al. ἐκούσης(?)

* al. εἰς(?)

* al. παρά(?)

* al. Τραχῖνος(?)

Heliodori *Æthiopicωn* libri X. LXXIII.

LEGIMVS HELIODORI *Æthiopica*. Opus est dramaticum, ea phrasi, quæ argumentum conscriptum deceat. multa etenim est in eo sine affectatione simplicitas, atque iucunditas. Affectibus præterea rerum partim præsentium, partim speratarum, aut insperatarum, temperata narratio est, salute sæpenumero preter opinionem in mediis calamitatibus allata. Verba quoque adhibentur significantia, & pura, quæ si interdum, vt par est, in figuram deflectantur, perspicua tamen sunt, euidentérque propositam rem exhibent. Periodi etiam pro subiecta re, aptæ, quippe aliquanto breuiores, contractioresque. Compositio denique, vt cætera omnia, narrationi ipsi accommodata, qua viri quidem, fœminæque refertur amor, sed qui castitatis præferat desiderium, custodiámque accuratam.

Dramatis huius argumentum auctori præbuere Theagenes, & Chariclea, castè inter se ac pudicè amantes, cum vltro citróque iactati errarunt, & capti etiam identidem, fidem tamen coniugalem constanter seruarunt. Ergo nomina horum adducútur, & summatim quidquid passi sunt, egerúntve. Atheniensium festus dies, quo, Chariclea sacerdote, Theagenes cursu certat. ab oculis tunc natus inuicem amor, ortúsque ex eo morbus in Chariclea, quæ rapta, non inuita, à domo Chariclis, qui parens habebatur. Raptor verò, opera Calasiridis, Theagenes. Abnauigatio atque appulsio in Zacynthum. Nauarcus Chariclea amore capitur, & ficta promissio facta à Calasiride coniugij. In littore Chariclea hospitio accepta, & indicium factum à piscatore, qui receperat, Trachinú quẽdam, latronum præfectú, virginis captú meditari. Hinc Calasiridis fuga & Charicleæ

HELIODORVS.

quos Trachinus insectatus, nauem capit, captusque amore est, & Chariclea nuptias velle fingit. Expostulatio Theagenis vt fratris, Calasiridis verò vt parentis, qui & voti compotes redditi. Maris hinc tempestate inborta, & naufragium vitant, & ad quandam Ægypti oram nauem appellunt. Charicleæ nuptiarum à Trachino facta mentio, & Calasiridis ficti parentis promissa atque deceptio, nuptiali epulo instituto. Pelôris amor, incitante Calasiride, & contentio Trachini & Peloris super Chariclea. Strages hinc tandem nata, mutuaque latronum internecio, quam ipsa quoque Chariclea mittendis in illos telis multum promouit. Luctus Charicleæ super Theagene, vulneribus strato. Aliorum iterum latronum incursus, qui aspectu Charicleæ consternati animo, eam deinde rapiunt cum Theagene, & ad Thyamin adducunt. Is erat latronum [a] Bucolorum (sic enim appellabantur, qui eam insulam tenebant) præfectus. Ardet & hic Charicleam, Theagenesque frater nominatur. Impetus item in Bucolos fit, pugnáque excitata, [c] horum oritur cædes: Thyamis fuga dilapsus, [b] Hermutis quoque, & Cnemon, atque Theagenes. Chariclea interim illo in antro [ad quod abducta fuerat] remansit, ad cuius ostium cæsa iacebat Thisbe, qua visa tanquam super Chariclea ingens Theagenis dolor extitit, donec ex imo antro Chariclea acclamaret. De Thisbes cæde hæsitatio, & super ea Hermuthis luctus, ac fletus. [c] Abitus Cnemonis atque Hermuthis, aliáque ex parte Charicleæ atque Theagenis. Cnemon ab Hermuthi discedens Calasiridi occurrit. narrant vtrinque, quæcumque acciderint: Cnemon quidem de Thisbe, & [d] Demenete nouerca, déque exilio per testularum suffragia, præter alia aduersa: Calasiris vero de Charicle & Chariclea, atque Theagene. Vtrinque comploratio ob hæc ipsa mala. Mox Cnemon lætum narrat nuncium, Theagenem & Charicleam superstites etiamnum esse, se enim cum illis in Thyami manibus fuisse. Nausicles autem, apud quem & Calasiris habitabat, Charicleam adducit, sub Thisbes nomine. ad huius ergo nomen turbatur Cnemon, quod nollet eam mortem obijsse: verum mox gaudium oritur super Chariclea. Inuestigatio primum Theagenis, nuptiæque Cnemonis, & Nausicleæ. Calasiridis item peregrinatio cum Chariclea, vt Theagenem inueniant. Anus deprehensa, quæ filium bello extinctum lamentaretur, magicisque artibus ac superstitione filij cadauer consuleret: aspicientibus Calasiride & Chariclea quæ fierent. Interrogat illa iterum diris adhibitis cadauer, alterne filius viueret, & imprecatur mortuus matri, quod vi ageret, ac per nefas; alterum ergo filium occisum iri, sed illam prius, eo quod iniuriam mortuo fecisset. Vetulæ interitus, per hastæ fragmentum inuitè morientis.

Thyamis & Theagenes cum reliqua latronum manu in Ægypti vrbem Memphim ibant, vt sacerdotiû ille à fratre Petosiri natu minore occupatû, repeteret. Hinc tumultus ad vrbé excitat'. Arsace ad vrbé sedés, ab armis discedere,

[a] Bucolorum in Ægypto meminit Strabo lib. XVII.

[b] Thermuthis est in libro excusis.

[c] lego ἀνὰ πορείαν, vt exigit Heliodori narratio.

[d] Libri edit secundum syllabam per diphthongum exprimunt, Demaenete.

καὶ ἐπιδίωξις [*] Τραχινοῦ, καὶ κατάληψις τῆς νεώς· καὶ ἔρως Τραχινοῦ, καὶ ὑπόκρισις εἰς συγκατάθεσιν Χαρικλείας, καὶ ἐξαίτησις Θεαγένους, ὡς ἀδελφοῦ, ὡς δὲ πατρὸς Καλασίριδος· καὶ ἐκπλήρωσις τῆς αἰτήσεως, καὶ τρικυμία θαλάσσης, καὶ διαφυγὴ ναυαγίου, καὶ προσόρμησις μέρεσί τισι τῆς αἰγύπτου· καὶ Τραχίνος τοῦ γάμου Χαρικλείας μιμνησκόμενος, καὶ Καλάσιρις ὁδῆθεν πατὴρ ὑπισχνούμενος. καὶ ἀπάτη, καὶ γαμήλιος εὐωχία· καὶ Πηλώρος ἔρως, Καλασίριδος παροξύνοντος. καὶ ἔρις Τραχινοῦ καὶ Πηλώρος, περὶ Χαρικλείας· καὶ τέλος σφαγὴ, καὶ ἀπώλεια παρ' ἀλλήλων τῶν λῃστῶν, συνεργούσης καὶ Χαρικλείας τῇ ἐκείνων ἀπωλείᾳ τοῖς τοξεύμασι. καὶ θρῆνος Χαρικλείας ἐπὶ Θεαγένει τραύμασι κειμένου. λῃστῶν πάλιν ἄλλων ἔφοδος, καὶ τούτων ἐπὶ Χαρικλείᾳ ἔκπληξις. εἶτα σύλληψις αὐτῆς καὶ Θεαγένους, καὶ ἀπαγωγὴ πρὸς Θύαμιν, ὃς ὑπῆρχε τῶν βουκόλων λῃστῶν. τοῦτο γὰρ αὐτοῖς ὄνομα, ὅσοι τὴν νῆσον ᾤκουν. ἐρᾷ πάλιν Θύαμις Χαρικλείας, καὶ (ὁ) Θεαγένης εἰς ἀδελφὸν ὀνομάζεται. ἐπιδρομὴ κατὰ τῶν βουκόλων καὶ πόλεμος· καὶ σφαγὴ τῶν βουκόλων, καὶ φυγὴ Θυάμιδος, καὶ φυγὴ Ερμούθιος, Κνήμωνος καὶ Θεαγένους· καὶ ἐν τῷ σπηλαίῳ Χαρίκλεια, καὶ Θίσβη κατὰ τὰς εἰσόδους τοῦ σπηλαίου ἐσφαγμένη κειμένη νεκρά· καὶ Θεαγένους ὡς ἐπὶ Χαρικλείᾳ πένθος ἀφόρητον, ἕως ἔνδοθεν Χαρίκλεια ἀνεβόησε· καὶ ἀπορία ἐπὶ τῆς Θίσβης τῆς σφαγῆς. καὶ Ερμούθις ἐπ' αὐτῇ ὀδυρόμενος. καὶ ἀπορία Κνήμωνος καὶ Ερμούθιος, καὶ δι' ἑτέρας Χαρικλείας καὶ Θεαγένους. καὶ Κνήμων ἀπολιμπάνων Ερμούθιν· καὶ συνάντησις Καλασίριδος καὶ Κνήμωνος. καὶ διήγησις τῶν συμπεσόντων ἀλλήλοις, Κνήμων μὲν περὶ Θίσβης, καὶ Δημαινέτης τῆς μητρυιᾶς, καὶ τοῦ ἐξοστρακισμοῦ καὶ τῆς ἄλλης δυστυχίας· Καλάσιρις δὲ περὶ Χαρικλέους καὶ περὶ Χαρικλείας καὶ Θεαγένους· καὶ θρῆνος ἐπὶ τούτοις. εἶτα Κνήμων εὐαγγελιζόμενος, ὅτι σώζοιτο Χαρίκλεια καὶ Θεαγένης. καὶ ὅτι Θύαμις αὐτόν τε κἀκείνους εἶχε· Ναυσικλῆς ἄγων Χαρίκλειαν, παρ' ᾧ καὶ Καλάσιρις ᾤκει ἐν τῷ ὀνόματι Θίσβης. καὶ ταραχὴ διὰ Θίσβης, Κνήμωνος· ᾔδει γὰρ αὐτὴν τεθνηκυῖαν: καὶ χαρὰ ἐπὶ Χαρικλείᾳ. ἐπιζήτησις πρῶτον Θεαγένους, καὶ γάμος Κνήμωνος καὶ Ναυσικλείας. καὶ ἀποδημία Καλασίριδος, σὺν Χαρικλείᾳ ἐπὶ τὴν Θεαγένους ζήτησιν. καὶ γραῦς καταλαμβανομένη ἐπὶ [*] παιδίῳ κατὰ πόλεμον πεσόντι κωκύουσα: καὶ μαγγανείαις τὸν τοῦ παιδὸς ἐπερωτῶσα νεκρόν· καὶ Χαρίκλεια καὶ Καλάσιρις ὁρῶντες καὶ τὰ ποιούμενα. ἐρώτησις πάλιν βιαία πρὸς τὸν νεκρὸν, εἰ περισωθείη [*] αὐτῆς ὁ ἕτερος υἱός: καὶ ἀρὰ κατὰ τῆς μητρὸς, ὅτι βιάζεται. καὶ ὅτι [*] πράττει [*] ἀθέμιτα. καὶ ὅτι ὁ ἕτερος υἱὸς σφαγίζεται: αὐτὴ δὲ πρὸ ἐκείνου, ἀνθ' ὧν ἀθέμιτα εἰς τὸν νεκρὸν ἔδρασε καὶ σφαγὴ τῆς γραὸς, κλάσματι δόρατος ἀκούσης [*] περιπεσούσης. Θύαμις καὶ Θεαγένης, καὶ τὸ ἄλλο λῃστρικὸν σύνταγμα ἐπὶ πόλιν αἰγυπτίων μέμφιν, ἐπὶ ἀναζήτησιν τῆς ἱερωσύνης, ἣν αὐτὸν ἀφειλὼν ὁ νεώτερος εἶχεν ἀδελφὸς Πετόσιρις. καὶ θόρυβος περὶ τὴν πόλιν. καὶ Αρσάκη προκαθημένη, καὶ παύειν ἐπιχειροῦσα τὸν πόλεμον. καὶ μό-

[*] al. Τραχίνου.

[*] al. παιδί.

[*] al. αὐτῇ.

[*] al. ἀθέμιτα.

[*] al. περιπεσούσης.

HELIOD.

καὶ μονομαχεῖν ἀλλήλοιν τοῖν ἀδελφοῖν ἐπιτρέπουσα, καὶ τῷ νικῶντι τὴν ἱερωσύνην ἁρμόζειν δικάζουσα. μάχη τῶν ἀδελφῶν, καὶ ἄκοντος Πετοσίριος· ἄπειρος γὰρ ἦν πολέμου. Θύαμις δὲ ἐγεγόνει ἐμπειρότατος, διὸ καὶ τρέψασθαι τὸν ἀδελφόν· ὁ δὲ πάντα ῥίψας φεύγει, καὶ ἐπιδιώκει Θύαμις· καὶ κυκλοῦται πολλάκις ἡ πόλις ὑπὸ τοῦ δρόμου· καὶ παρέπεται Θεαγένης Θυάμιδι· καὶ ἐρᾷ τούτου ἰδοῦσα Ἀρσάκη ἡ *Ὀροδάτου γυνή, καὶ καταλαμβάνει Καλάσιρις καὶ Χαρίκλεια. καὶ ὁ μὲν ἰδὼν τοὺς παῖδας κατ' ἀλλήλων φοιτῶντας (παῖδες γὰρ Καλασίριδι Θύαμις καὶ Πετόσιρις) προστρέχει, ἀναβοᾷ· μόλις ἐπέσχε τὸν θάνατον, μόλις τῶν παίδων αὐτὸν ἐπεγνωκότων. ἡ δὲ Χαρίκλεια ἐπιπίπτει Θεαγένει καὶ τοῦ πολέμου συστάντος, δέχεται Θύαμις τὴν ἱερωσύνην παρὰ πατρός. αὐτὸς δὲ τελευτᾷ. ἄλλη πάλιν ἐπιβουλὴ Ἀρσάκης κατὰ τῶν νεανιῶν Θεαγένους καὶ Χαρικλείας· καὶ Κυβέλης τῆς θεραπαινίδος αὐτῆς πρόθυμος εἰς πάντα ὑπουργία. καὶ πρόσκλησις αὐτῶν ἐπὶ τὴν οἰκίαν Ἀρσάκης· καὶ ἔρως αὐτῆς πρὸς Θεαγένην ἀκατάσχετος· καὶ μηχαναὶ πᾶσαι καὶ μέθοδοι κακώσεών τε καὶ θεραπειῶν· καὶ ἐπιβουλὴ Κυβέλης διὰ φαρμάκου κατὰ Χαρικλείας. σωτηρία Χαρικλείας καὶ ἀναίρεσις, δι' ὧν ἀναιρεῖν ἐμελέτησε, Κυβέλης. στρέβλωσις καὶ κάκωσις Χαρικλείας καὶ Θεαγένους, ὅτι μὴ συντίθεται πρὸς τὸν Ἀρσάκης ἔρωτα ὁ Θεαγένης· καὶ Χαρικλείας εἰς πῦρ καταδίκη, καὶ τοῦ πυρὸς διὰ τῆς παντάρβης τοῦ λίθου κατάσβεσις, καὶ τῆς Χαρικλείας τέως ἄφεσις. καὶ Ἀρσάκη μαινομένη καὶ θάνατον ἐς αὔριον *Χαρικλείᾳ ἐξαρτίζουσα. ἀποστολὴ *Ὀροονδάτου τῆς Ἀρσάκης ἀνδρὸς, καὶ ἀνάληψις διὰ τῆς νυκτὸς τῶν νεανιῶν. τοῦτο γὰρ προστετάχατο, ἐπεὶ ὁ παῖς [τῆς Κυβέλης] ἀποτυχὼν τοῦ πρὸς Χαρίκλειαν γάμου, πάντα ὅσα τῇ Ἀρσάκῃ διεπέπρακτο, πρὸς τὸν δεσπότην ἀπάρας ἀπήγγελλεν. ἐπίθεσις τῶν Αἰθιόπων, καὶ ἁρπαγὴ Θεαγένους καὶ Χαρικλείας, καὶ πρὸς Ὑδάσπην τὸν βασιλέα τῶν Αἰθιόπων ἀπαγωγή. εἶτα ἀφιέρωσις τούτων εἰς τὸ τυθῆναι, τὴν μὲν τῇ σελήνῃ, τὸν δὲ τῷ ἡλίῳ. εἶτα ἀγῶνες καὶ θυσίαι, καὶ Σισιμίθρου τοῦ προέχοντος τῶν γυμνοσοφιστῶν· καὶ αὐτῶν παρουσία, καὶ Περσίνης τῆς γυναικὸς τοῦ βασιλέως. καὶ αἴτησις Χαρικλείας, ἵνα δικαιολογηθῇ Ὑδάσπῃ. καὶ δικαιολογία, καὶ κρίσις Σισιμίθρου· καὶ μαρτυρίαι, ὅτι Χαρίκλεια παῖς εἴη Ὑδάσπου καὶ Περσίνης. πείθεται μόλις Ὑδάσπης· ἀλλὰ καὶ οὕτως ἄγειν ἔμελλεν εἰς θυσίαν, τιμῶν τὸν πάτριον νόμον. ὁ δὲ δῆμος ἀπηγόρευε, καὶ ἀφίεται Χαρίκλεια· καὶ χαρὰ πάντων ἐπὶ τῇ ἀφέσει. ἀγὼν πάλιν ἄλλος Χαρικλείᾳ. Θεαγένης ἔτι δέσμιος ἐπὶ τῇ θυσίᾳ. καὶ λόγοι πρὸς τὸν πατέρα περὶ αὐτοῦ πολλοὶ καὶ ποικίλοι. τοῦ δὲ πατρὸς ἀπόνευσις ἐπὶ τῇ ἀθῳώσει Θεαγένους· καὶ ἀδημονία Χαρικλείας, καὶ πρὸς τὴν μητέρα ἐξαγόρευσις πάντων, ὅσα αὐτῇ συνηνέχθη καὶ Θεαγένει. καὶ ἀριστεία Θεαγένους ἐπὶ τῷ ταύρῳ, καὶ τοῦ δήμου τέρψις. ἔτι ἀριστεία ἐν τῇ πρὸς τὸν Αἰθίοπα τὸν μέγιστον πάλῃ. καὶ νίκη λαμπρά· καὶ κρότος τοῦ δήμου.

*al. Ὀροονδάτου.
*al. Χαρτίζουσα.
*al. Ὀροονδάτου.

duello vero fratres confligere iubet, victorem sacerdotio dignum, idoneumque fore iudicãs. Singulare deihinc fratrum certamen, Petosiri inuito, vtpote armis ferendis insueto, Thyamide contra belligerandi peritissimo. Fratrem hic itaque tergum vertere, abiectisque armis se proripere cogit. Insectatur Thyamis, & vrbem sæpius cursu ambiunt. Thyamin Theagenes sequitur, quem visum deperit Arsace Oroondati coniux. Superueniunt Calasiris & Chariclea. Et ille quidem liberos cognito in mutuam cædem ruere (Calasiridis enim filij Thyamis ac Petosiris erant) accurrit, & clamore sublato, ægrè cædem inhibuit, quod vix parentem liberi agnoscerent. Chariclea ibi in Theagenem incidit, [a] ac positis deinde armis, Sacerdotium Thyamis adeptus à patre est, qui mox vita decessit.

a Lege τοῦ πολέμου συσταλέντος.

En iterum insidiæ Arsaces in Theagenem adolescentem, & Charicleam. Cybeles quoque ancillæ promptum ad omnia obsequium, domum Arsaces eos euocantis, huius quoque amor in Theagenem immodicus, machinis omnibus nequitiæ adhibitis, viisque quæsitis omni delinimentorum genere. Prauum huc accedit consilium Cybeles, quæ venenatum Charicleæ poculum miscuit, sospite tamen Chariclea, sibi necem attulit venefica. Cruciatus atque ærumna Theagenis & Charicleæ, quòd Arsaces amorem Theagenes detrectaret. Chariclea ignis pœna condemnatur, sed is [b] Pantarbes lapidis beneficio exstinguitur. Sic euasit in præsentia Chariclea. Arsace interim furibunda necem in posterum diem machinatur Charicleæ. Oroondates, Arsaces maritus, mittit [Bogoam eunuchum] qui noctu hos iuuenes secum sumpsit. Sic enim imperatum fuerat, postquam Cybeles filius, spe potiundi Charicleæ nuptiis frustratus, quæcunque ab Arsace parata essent, ad herum profectus nunciasset omnia.

b De quo vide Ctesia Indica supr. & Philostr. lib. 3. de vita Apollonij.

Æthiopum mox irruptio, raptúsque Theagenis & Charicleæ, atque ad Hydaspen Æthiopum regem abductio narratur, & vt ille quidē Soli Deo, Chariclea vero Lunæ consecretur victima. Hinc certamina & sacrificia, præsentibus Sisimithro, Gymnosophistarum principe, cum suis Gymnosophistis, atque Persina regis vxore. Postulat Chariclea sui defendendi potestatem fieri apud Hydaspen. Causa dicta est, iudicante Sisimithro, testibúsque superstitibus probantibus, Hydaspis ac Persinæ filiam esse Charicleam. Regi non satis persuadetur, qui etiam sic hostiam, patriæ legi moribúsque obsecutus, cædere illos parat. Populus contradicit. Sic sursum libera abire iussa Chariclea, quæ quidem liberatio incredibilem omnibus peperit lætitiam. Sed iterum Charicleæ discrimen creatum. Theagenes vinctus, vt hostia aris adhuc destinatur. Variæ multæque eo nomine apud parentem preces, sed ille liberationem Theagenis, impunitatémque abnuit. Animo itaque externata Chariclea, omnia quæ sibi & Theageni aduersa accidissent, matri enarrat. Theagenes interim taurũ fortiter pugnãdo superauit, ingenti spectãtis plebis voluptate: Æthiopũ itē maximũ palæstra vicit, illustríq; victoria parta, plausũ etiã populi meruit.

HELIOD. Ducitur nihilominus ad aras coronatus, vt hostiæ instar cadat Theagenes. Charicles tum forte Athenis profectus, huic stadio adstabat, filiámque vti credebat suam ab ipso rege postulat. Spondet rex daturum, si amissam repererit. Verum illam non inueniebat. Arripitur deinde, trahiturque Theagenes ab Chaticle clamante: Hic meam Athenis rapuit filiam. Lata denique sententia, qua & Theagenes tandem indemnis est declaratus, ipso etiam adiudicante Sisimithro, neve post hac humanis victimis mortalium damno litaretur statuente. Gaudio hinc cuncti atque lætitia exultare, Theagenes etiam & Chariclea, quod tot tantisque defuncti periculis inuicem potirentur. Sacerdotiis itaque illa quidem matris, hic soceri beneficio acceptis, & re diuina facta, nuptias adornant.

Hæc quidem Heliodorus Theodosij F. domo Phœnix [a] Amindenus conscripsit, finitque historiam: quem etiam [b] Episcopi post dignitate auctum ferunt.

a Emissenus est in calce Heliodori extremo. b Tricca in Thessalia. auctores Socrat. lib. V. cap. 22. & Niceph. lib. XII. c. 34. Addit hic, Episcopatum deponere maluisse Heliodorum, quam sua hac Αἰθιοπικὰ, olim ea ad ... conscripta supprimere.

LXXIV.

THEMISTII *Orationes ciuiles XXXVI.*

LECTÆ sunt *Ciuiles orationes* [a] THEMISTII *sex & triginta*. Harum aliæ ad Constantinum Imper. habitæ: in Valentem quoque, & Valentinianum minorem, sed & in Theodosium August. laudibus eos encomiisque celebrantes. Sermo illi apertus, superuacaneis carens, ac floridus. Verbis vsus quidem est vulgaribus, sed in grauitatem aliquantum flexis.

Floruit potissimum Valente rerum potito, vt vel orationes ipsæ loquuntur. Constantio imperante, iuuenis etiam num erat, à quo & in Senatum Romæ lectus est, quemadmodum Cæsaris de illo ad Senatum Rom. missa epistola fidem facit. Pater Themistio Eugenius nomine, qui & ipse Philosophiæ operam dedit.

Huius Themistij in omnia ferè Aristotelis scripta feruntur, non solum commentaria, sed etiam [b] Metaphrases, vtiliter & compendio scriptæ: vt Analyticorum, vt librorum de Anima, & Physicæ auscultationis, similiumque operum. Platonis etiam quædam exposuit: cætera Philosophiæ amans in primis, ac per studiosus.

a XIV. huius Orationes Græce dedit H. St. Alias præterea ἀνεκδότους apud Petr. Pantinum V. CL. amicum singularem existimat. Legendus & D. Baron. Card. Tom. IV. Annal. Ecclesia. b Exstat nudè Paraphrasis in Aristot. lib. VIII. quæ tum ἀκροάσεως Græce atque Latine. Item in lib. de Cælo, de Anima, paruáque (vt vocant) Naturalia. Lege Suidam.

LESBONACTIS *Orationes politicæ XVI.*

LECTÆ sunt & [a] LESBONACTIS *Orationes Politicæ sedecim*. Hic autem Lesbonax .....

a Lesbonactis duæ leguntur Orationes Porlitica vna, De bello Corinthio, altera Protreptica ad pugnam cum Lacedæmoniis Historiam refert Thucyd. lib. VII. Antiquior hic illo Lesbonacte est, quem sub Augusto Philosophum esse scribit Suidas.

LXXV.

IOAN. PHILOPONI *Libellus contra* [a] IOANNEM *Patriarch. CP. Cognom.* Scholasticum.

LEGI IOAN. PHILOPONI *libellum* aduersus ea, quæ pro certo dogmate, *De sancta ac consubstantiali Trinitate* diuinè tradidit B. Ioannes Scholasticus, Archiepiscopus, Constantinopolitanus in oratione sua Catechetica, quam Iustino[minore] imperante habuit [b] prima Indictione.

Dictionis genere sui similis est, perspicuus videlicet, nihilque intentum habens, aut grauе; Verum argumentationis forma, non impius modo, sed & putidus, atq; imbecillus est,

a Huius Ioannes Patriarchæ mentio est supr. Cod. XXIV. Quem sanctum dictum puta ex formula tantum Græcorum. Vide D. Bar. Tom. VII. b ἐπὶ τῆς ... quod vel sanctos Glossarum veteres Indictionem interpretatur. Sup. in Hesychio, ἰνδικτίωνα ... τόμον capsulæ.

ἀλλ' ἔτι πρὸς τὴν θυσίαν καὶ μετὰ τοὺς στεφάνους Θεαγένης ἀγόμενος. Χαρικλῆς ἀπὸ Ἀθηνῶν πρὸς αὐτὸ τὸ στάδιον [*] ἀφιστάμενος, καὶ τὸν βασιλέα τὴν νομιζομένην αὐτοῦ θυγατέρα αἰτούμενος. καὶ συγκατάθεσις βασιλέως διδόναι, ἂν αὐτὸς εὕρῃ. ὁ δὲ οὐχ εὑρίσκων. ἁρπαγή τε [ὑπὸ] αὐτοῦ, καὶ συρμὸς Θεαγένους, καὶ βοή· ὡς οὗτος ὁ δεινὸς τὴν ἐμὴν ἁρπάσας ἐξ Ἀθηνῶν θυγατέρα. καὶ κρίσις, καὶ τέλος ἀθῴωσις καὶ Θεαγένους Σισιμίθρου ἐπικρίναντος. καὶ μηκέτι τὴν ἐπ' ἀνθρώπων ὀλέθρῳ θυσίαν [*] γίνεσθαι διατυπώσαντος. εὐφροσύνη ἁπάντων καὶ θυμηδία πολλὴ (καὶ Θεαγένους) καὶ Χαρικλείας· μετὰ μυρίους κινδύνους ἀλλήλους ἀπολαμβανόντες· καὶ τὰς ἱερωσύνας ἡ μὲν παρὰ τῆς μητρὸς, ὁ δὲ παρὰ τοῦ κηδεστοῦ ἐκδεχόμενοι. καὶ θύοντες, καὶ πρὸς τοὺς γάμους εὐτρεπιζόμενοι. [*] ταῦτα δὲ συνέγραψε Φοίνιξ ἀνὴρ Ἀμινδηνὸς Θεοδοσίου παῖς Ἡλιόδωρος, ἐν οἷς καὶ τὸ τέλος. τοῦτον δὲ καὶ ἐπισκόπου τυχεῖν ἀξιώματος ὕστερόν φασιν.

* al. ἱερωμένου.
* al. γίνεσθαι
* al. ταῦτα

ΘΕΜΙΣΤΙΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ λόγοι λϛ'.

οδ'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Θεμιστίου λόγοι πολιτικοὶ λϛ'. ὧν εἰσὶ καὶ οἱ πρὸς Κωνστάντιον τὸν βασιλέα, καὶ εἰς Οὐάλεντα καὶ Οὐαλεντινιανὸν τὸν νέον· ἀλλὰ καὶ εἰς Θεοδόσιον, τοὺς βασιλεῖς: ἐπαίνους αὐτῶν καὶ ἐγκώμια περιέχοντες. ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφὴς καὶ ἀπέριττος καὶ ἀνθηρὸς, καὶ λέξεσι πολιτικαῖς, καὶ εἰς τὸ σεμνόν τι ἐπικλινούσαις, χρώμενος. ἤκμαζε δὲ μάλιστα ἐν τοῖς Οὐάλεντος χρόνοις, ὡς κἀκ τῶν αὐτοῦ λόγων δῆλον. ἐπὶ δὲ Κωνσταντίου ἔτι νέος ἦν, ὑφ' οὗ καὶ ἐνετάγη τῇ τῶν Ῥωμαίων γερουσίᾳ, ὡς καὶ ἡ πρὸς αὐτὴν τὴν ἐν Ῥώμῃ γερουσίαν ὑπὲρ αὐτοῦ παρὰ τοῦ βασιλέως ἀποσταλεῖσα ἐπιστολὴ δηλοῖ. πατὴρ δὲ ἦν Θεμιστίου Εὐγένιος, καὶ αὐτὸς φιλοσοφήσας. τούτου τοῦ Θεμιστίου εἰς πάντα τὰ Ἀριστοτελικὰ φέρονται ὑπομνήματα. οὐ μόνον δέ: ἀλλὰ καὶ μεταφράσεις αὐτοῦ εἰσὶν, εἰς τὸ χρήσιμον [*] ἐπιτετμημέναι, τῶν τε ἀναλυτικῶν καὶ τῶν περὶ ψυχῆς βιβλίων, καὶ τῶν τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως, καὶ ἑτέρων τοιούτων. εἰσὶ δὲ καὶ εἰς τὰ Πλατωνικὰ αὐτοῦ ἐξηγητικοὶ πόνοι. καὶ ἁπλῶς, ἐραστὴς ἐστὶ καὶ σπουδαστὴς φιλοσοφίας.

Themistij orationes 36.

* al. ἐπιτετμημέναι τῷ ἐπιτέτμηκας

ΛΕΣΒΩΝΑΚΤΟΣ ΛΟΓΟΙ ΠΟΛΙΤΙΚΟΙ ιϛ'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ δὲ καὶ Λεσβώνακτος λόγοι πολιτικοὶ δεκαέξ: οὗτος δὲ ὁ Λεσβώναξ ..... λείπει.

Lesbonactis orationes.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΦΙΛΟΠΟΝΟΥ πρὸς τὸν Ἰωάννην ἀρχιεπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως.

οε'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου βιβλιδάριον κατὰ τῶν εὐθέως δογματισθέντων, περὶ τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου τριάδος, ὑπὸ τοῦ ἐν ἁγίοις Ἰωάννου ἀρχιεπισκόπου Κωνσταντινουπόλεως, τοῦ ἀπὸ σχολαστικῶν, ἐν τῷ κατηχητικῷ αὐτοῦ λόγῳ, ὃν εἶπεν ἐπὶ τῆς πρώτης ἐπινεμήσεως, βασιλεύοντος Ἰουστίνου. ἔστι δὲ τὴν φράσιν ὅμοιος ἑαυτῷ σαφής τε γὰρ καὶ οὐδὲν μετέχων τόνου ἢ σεμνότητος. τοῖς ἐπιχειρήμασι δὲ οὐ μόνον ἀσεβὴς, ἀλλὰ καὶ λίαν σαθρὸς καὶ ἀνίσχυρος.

Ioan. Philoponus contra IV. Synodum.

κειμένου

ὡς μηδ' ἐπιπολαίῳ φαντασίᾳ τῆς ἀληθείας, τὰ οἰκεῖα διευθετεῖ· ἐπιχρώσαι κατὰ τῆς εὐσεβείας σοφίσματα. φύσεις γὰρ καὶ οὐσίας, καὶ θεοὺς πλασάμενος, ἐντεῦθεν ἀθυροστόμως πᾶσαν βλασφημίαν τῆς χριστιανῶν καταχέεται πίστεως· τὸ ἓν πόσα σημαίνει, σμικρολογῶν. κατὰ τῆς τεχνικῆς αὐτοῦ * περιποιεῖται ματαιολογίας, μᾶλλον δὲ παιδαριώδους ἀπειροκαλίας, τὴν θεολογικὴν ἡμῶν ἐξουθενεῖν ἐφρυάξατο μυσταγωγίαν. οὐ μόνον δὲ * τούτοις τοῖς ἐπιχειρήμασίν ἐστιν ἀσθενὴς, καὶ ἄτονος· ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν αὐτοῦ συντάγμασιν, ὧν ἐστιν αὐτὸς πατὴρ, ἀλλὰ μὴ ἀλλαχόθεν ἐκλέξας τὰς εὑρέσεις ὑπεβάλλετο. λίαν δέ ἐστιν ἀπῳκισμένος τῶν συνιδεῖν ἰσχύντων τὸ ψεῦδος ἢ τἀληθὲς, καὶ τῶν εἰς δριμύτητα τεινόντων νοημάτων ἐφάψασθαι. ἃ δ' ἐστὶν αὐτοῦ ὑποβολιμαῖα, σώζει μὲν τῶν φυσάντων τὸν χαρακτῆρα. πλὴν ἐστὶ καὶ ἃ τῇ μοχθηρᾷ παρ' αὐτοῦ διαίτῃ καὶ διασκευῇ τοῦ λόγου τὸ γνήσιον καὶ ἀρρενωπὸν τῶν γεννησαμένων * ἀπεβάλλετο. καὶ ἔστιν ὥσπερ σύνθετα, φύσει μὲν ἄριστα, τροφῇ δὲ καὶ διαίτῃ τὸ νόθον καὶ μοχθηρὸν ὑποφαίνοντα. πλὴν ἀλλ' ἔν γε τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ πατέρων ῥήσεις παραφέρει τοῦ τε θεολόγου Γρηγορίου καὶ τοῦ μεγάλου Βασιλείου, Ἀθανασίου τε τοῦ πολυάθλου, καὶ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου. ἀλλ' οὐδὲν αὐτοῦ συντελοῦσιν οὐδ' αὗται εἰς τὸν προκείμενον καὶ ἠσεβημένον σκοπόν.

* al. ἓν πόσα. * al. τούτων. * al. ἀπεβάλετο.

vt ne vmbratili quidem veritatis specie, propria potuerit colorare aduersus pios sophismata. Naturas etenim atque essentias, Deosque commentus, nullas inde non ore infrænato [a] in Christianam fidem blasphemias vomit, istud identidem [b] *Vnum quam multa significat?* anxiè nimis, nimiumque minute consectans. Ita per suam artificiosam, vt illi quidem videtur, nugacitatem, vel puerilès potius ineptias, Mystagogiam nostram Theologicam nihili se facere, insolenter iactauit. At non in hoc solum argumentandi genere infirmus est, ac demens, sed & in aliis omnibus suis, quorum quidem auctor est, scriptis. excipio illa, quæ, aliorum inuenta compilans, sibi vindicauit. Longissimè enim infra eos auctores est, qui falsum norunt à vero diiudicare, & ad ipsa sensorum acumina pertingere. Quæ ergo sibi subditicia arrogat, seruant illa quidem scriptorum characterem: attamen sunt in iis nonnulla, maligno improbóque orationis veluti victu quodam, atque apparatu ab ipso corrupta, id quod germanum erat in ipsis auctoribus, ac masculum, amiserunt: suntque ijs similia [c] compositis, quæ quidem natura optima, ob cibi tamen victusque rationem, illegitimum quid, & improbum præ se ferunt. Verumtamen in hoc ipso libro sanctorum Patrum dicta colligit: vt Gregorij cognomento Theologi, & Basilij Magni, Athanasij item illius variis malis exercitati, ac B. Cyrilli, quæ tamen causam ipsius impiam, quam habet propositam, minime promoueant.

PHILOPONVS.

a Hinc ergo aliunde mereto, vt à fide C... ... frana abhorrens traducitur à Conone, & socijs sup. Cod. XXIII.
b τὸ ἓν πόσα σημαίνει, quis... ... ferò ... ad Cyrill. ... B. Cyrill. legimus ... Vbi sunt, qui dicunt tria virtute vnum.
c σύνθετα.

ΦΛΑΒΙΟΥ ΙΩΣΗΠΟΥ ΙΟΥΔΑΙΚῆς ἀρχαιολογίας λόγοι κ'.

FL. IOSEPHI *Antiquitatum Iudaicarum libri XX.*

οϛ'. LXXVI.

Fl. Iosephi de Antiquitate Iudaica libri XX.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Φλαβίου Ἰωσήπου Ἰουδαϊκῆς ἀρχαιολογίας, ἐν λόγοις κ'. ἄρχεται ἀπὸ τῆς Μωσέως κοσμογονίας, τὰ πολλὰ συνάδων τῇ Μωσέως * γραφῇ· ἔστι δὲ ἔνθα ἀλλοιότερον συγγραφόμενος. κάτεισι δὲ μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ πρὸς Ῥωμαίους Ἰουδαίων πολέμου. ἐβασίλευε δὲ τότε τῶν Ἰουδαίων Ἀγρίππας, ὁ τοῦ Ἀγρίππα τοῦ μεγάλου παῖς· ὃς Ἰησοῦν τὸν τοῦ Γαμαλιὴλ τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενος, δίδωσι Ματθίᾳ τῷ τοῦ Θεοφίλου. πρῶτος δὲ Ἀντίοχος, καὶ ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ Λυσίας, ἀφ' οὗ τοῖς Ἰουδαίοις ἀρχιερωσύνης ἐγνώσθη ἀξίωμα, εἰς ταύτην τὴν τολμηρὰν κατέστη ἐγχείρησιν. τὸν γὰρ Ὀνίαν, ᾧ Μενέλαος ἐπίκλησις, τὴν ἀρχιερωσύνην ἀφελόμενοι, καὶ ἀνελόντες, εἶτα καὶ τὸν παῖδα τῆς διαδοχῆς ἀπαλλάξαντες, καθιστῶσιν Ἰάκιμον, γένους μὲν τοῦ * Ἀαρὼν, οὐκ ὄντα δὲ τῆς οἰκίας ταύτης. πρὸ δὲ τούτου, διὰ βίου ἀρχιερατεύειν ἀπὸ Ἀαρὼν ἀρξάμενος, καὶ παῖς παρὰ τοῦ πατρὸς τὴν τιμὴν διεδέχετο. τελευτήσαντος δὲ Ἰακίμου, τρισὶν ἐνιαυτοῖς ἀρχιερατεύσαντος, ἔμεινεν ἡ πόλις ἐνιαυτοὺς ἑπτὰ χωρὶς ἀρχιερέως. οἱ δὲ τοῦ Ἀσαμωναίου παίδων ἔγγονοι. ὁ δὲ τοῦ Ἀσαμωναίου ἔγγονος * Ματθίας, καὶ οἱ τούτου παῖδες, τὴν προστασίαν τοῦ ἔθνους πιστευθέντες, καὶ πολεμήσαντες Μακεδόσιν, Ἰωνάθην ἀρχιερέα καθιστῶσιν. ἐξ ἧς γενεᾶς ἦν καὶ Ἰούδας, ὁ ἐπικληθεὶς Ἀριστόβουλος, ὃς καὶ πρῶτος διάδημα περιέθετο. ἀρχιερεὺς δὲ ὢν αὐτὸς ἅμα καὶ βασιλεὺς χρηματίσας, καὶ ἐπιβιοὺς ἐνιαυτὸν ἕνα, διάδοχον ἔχει καὶ τῆς βασιλείας καὶ τῆς * ἱερατικῆς ἀρχῆς τὸν ἀδελφὸν, Ἀλέξανδρος αὐτῷ ὄνομα,

* al. συγγραφ. * al. Ἀαρῶν. * al. Ματθαίας. * al. βασιλικῆς.

LEGIMVS FLAVII IOSEPHI *Iudaicæ antiquitatis libros XX.* A mundi creatione apud Mosen initium ducit, qui cum etsi magnam partem concinit, interdum tamen diuersus abit, pergitque vsque ad bellum cum Romanis Iudaicum. Iudæis tum rex imperabat Agrippa, Agrippæ Magni F. qui Iesum Gamalielis F. Pontificatu deiecit, suffecitque Matthiam Theophili F. Quo audaciæ post cognitam Hebræis Sacerdotij dignitatem primus omnium Antiochus, eiusque dux Lysias conando progressus est. Oniam enim illi, cui *Menelao* cognomentum fuit, Pontificio submouerunt, necaruntque: quin & filium paternæ dignitatis successione priuarunt, subrogato [a] Iacimo, è genere quidem Aaronis, sed alterius familiæ. Olim verò per omnem vitam Pontificatum gerere, iam inde ab Aaronis temporibus, & filium in demortui patris dignitatem succedere [b] lex iubebat. Mortuo autem post triennij Pontificatum Iacimo, septennio deinde ciuitas Pontifice caruit Quare cum ex [c] Asamonæi stirpe [d] Matthiæ huiusque filijs gentis Iudaicæ esset credita præfectura, bellúmque ijdem cum Macedonibus gessissent, Ionatham Pontificem creant. Ex qua stirpe & Iudas cognomento *Aristobulus* fuit, qui & diadema capiti primus imposuit. Regis ergo idem hic iure simul, & sacerdotij vsus, anno vno superstes, successorem reliquit regni simul & Pontificatus fratrem, cui Alexandro nomen.

a al. Ἀλκιμος vel Iacimus.
b πτῶμα τὸ ad decedam.
c De his multa doctiss. Onoelanus Epist. ad Ioseph. Stephanum in cap. 1. Macchabæor.
d al. Matthiæ.

IOSEPHVS. Gessit hic imperium annos septem & viginti. Ab hoc peruenit deinceps regnum cum sacerdotio, Asamonæi posteris seruatum, ad Hyrcanum vsque, quem Romanorum dux Pompeius, captis Hierosolymis, regno quidem spoliauit, sacerdotium tamen summum Iudaicæ gentis gerere permisit. Præfuit in vniuersum annos tres & triginta, cum sub Pharnabazo & Pacoro Parthorum præfectis captus est, suffectusque ab illis rex Aristobuli fratris filius Antigonus. Hunc ipsum, cum annos tres, totidemque menses imperasset, Sosius quidem Romanorum dux, & Herodes primus (is qui Antipatri Ascalonitæ sacerdotis, & Cypridis Arabicæ filius fuit) debellarunt. Antonius autem Antiochiam perductum necauit. Ita finem Asamonæa soboles habuit, & imperium Iudæorum à Romanis Herodes sumpsit. Ille cuius Pontificatum præbens, successoribus, vt idem auderent, caput exstitit atque exemplum. Pertingit itaque (vt supra diximus) hic scriptor libris viginti, ab orbe condito auspicatus, ad initium vsque belli vltimi Iudæorum cum Romanis: qua tempestate in Iudæa regnauit, auctoritate Romanorum, Agrippa, Agrippæ F. Syriæ verò ac Iudææ præfectus fuit Gesius Florus, is qui Albino successit. cuius impotentem dominatum, crudelitatémque Iudæorum natio non ferens, tumultuari cœpit, melius esse rata multos simul & in libertate, quam lentè ac paulatim, & in seruitute extingui. Altero certè Præfecturæ Flori, Neronis verò decimo anno, bellum agitari cœptum, finisque est Iosephi historiæ: de cuius stylo [a] supra dicere memini.

[a] Cod. 47.

Genus illi Iudaicum, & sacerdos ipse, patris quoque stirpem è sacerdotibus longa maiorum serie ducebat: nam mater regij sanguinis fuit ex Asamonæorum illa sobole, quæ diutissimè inter contribules sacerdotio potita summo, & regno. Natus ergo Iosephus ex illa matre, & Matthia, anno primo Caij Roman. Imperatoris, iam inde à teneris vnguiculis Philosophiæ studiis sese dedidit. Annum deinde attingens sextum decimum, animum quoque ad Iudæorum sectas appulit ([b] tres autem numerantur) omnesque magno animi studio persecutus est, vt omnium capto experimento, optimam tandem amplecteretur. Atque hæ ferè sectæ illæ: Pharisæi, Sadducæi, & [c] Esseni. Quas cum percurrisset, in solitudinem secedit, ibique [d] viro tres annos vtitur, qui solitariam erat vitam austerè pridem complexus, cui vestimentum arborum folia, alimentum verò herbæ sponte natæ præbebant: & frigidâ insuper sæpius interdiu noctuque lauabat, puritatis continentiæque gratia. Hinc ad vndeuicesimum ætatis annum vrbem repetiit, Pharisæorum potissimum hæresim secutus, quam ei ferè [e] similem faciunt, quæ apud gentes Stoica est appellata.

Annum agens postea tricesimum, ab Hierosolymitanis ad Galilæam procurandam mittitur. Iam enim turbari res cœperant Iudæorum, multisq; ipsi agitari tumultib. Dein Galilæorum ductor creatus, Remp. bene gessit, & multas variasq; [f] æmulorũ in Rep. administrãda

[b] De quibus copiose D. Baron Card. anno To. I. Annal. Ecclesiast. & noster Nicol. Serrarius singulari suo Trihæresium opusculo.

[c] Vide Philonem Iudæum lib. Quod omnis probus liber, in med. & lib. De vita contemplatiua toto. Suid. quoque [illegible] & [illegible]

[d] C[illegible] nomine Bano, teste Iosepho lib. De vita sua, initio.

[e] Hinc fortè & ita Stoica dogmata a Philone translata [illegible] libello Omnes probos esse liberos, & omnes improbos esse seruos.

[f] De quibus Iusti Tiberiensis [illegible] Cod. 33.

ὃς ἐπεβίω τῇ ἀρχῇ ἔτη κζ. καὶ διέδραμεν ἡ βασιλεία μετὰ τῆς * ἀρχιερωσύνης, τοῖς ἀπὸ Ἀσαμωναίου σωζομένη, μέχρις Ὑρκανοῦ, ὃν Πομπήϊος ὁ ῥωμαίων στρατηγὸς πορθήσας τὰ ἱεροσόλυμα, τὴν μὲν βασιλείαν ἀφείλετο, ἀρχιερατεύειν δὲ τοῦ ἔθνους κατέλιπεν. ἄρξας δὲ τὰ πάντα ἔτη τριάκοντα καὶ τρία, αἰχμάλωτος ὑπὸ Φαρναβάζου καὶ Πακόρου τῶν τῆς παρθυαίων δυναστῶν γίνεται· καὶ καθίσταται ὑπ' αὐτῶν ὁ τοῦ Ἀριστοβούλου ἀδελφοῦ υἱὸς Ἀντίγονος βασιλεύς: ὃν τρεῖς μῆνας καὶ τρία ἔτη ἄρξαντα, Σόσιος ὁ ῥωμαίων στρατηγὸς καὶ Ἡρώδης ὁ πρῶτος, ὁ τοῦ Ἀντιπάτρου τοῦ Ἀσκαλωνίτου τοῦ ἱεροδούλου, καὶ τῆς Κύπριδος τῆς * Ἀραβίσσης παῖς ἐξεπολιόρκησαν. Ἀντώνιος δὲ εἰς Ἀντιόχειαν ἀναχθέντα ἀνεῖλε, καὶ παύεται τὸ Ἀσαμωναῖον γένος, καὶ λαμβάνει τὴν τῶν Ἰουδαίων βασιλείαν παρὰ ῥωμαίων Ἡρώδης· ὃς τοῖς τυχοῦσι νέμων τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ τοῖς διαδόχοις αὐτοῦ τὸ αὐτὸ τοῦτο ποιεῖν καταλιπὼν, ἀρχὴ γέγονε καὶ παράδειγμα. κάτεισιν οὖν, ὥσπερ εἴρηται, ὁ συγγραφεὺς ἐν τοῖς εἴκοσι βιβλίοις, ἀρξάμενος ἀπὸ τῆς * κοσμογονίας, μέχρι τῆς ἀρχῆς τοῦ τελευταίου πρὸς ῥωμαίους Ἰουδαίων πολέμου. καθ' ὃν καιρὸν Ἰουδαίων μὲν ἐβασίλευεν, ὑπὸ ῥωμαίων κατασταὶς, Ἀγρίππας, ὁ τοῦ Ἀγρίππα: ἐπετρόπευε δὲ τῆς συρίας καὶ Ἰουδαίας, * Γέσιος φλῶρος Ἀλβίνου διάδοχος. οὗ τὴν κακουργίαν καὶ ὠμότητα τὸ Ἰουδαίων ἔθνος οὐ φέροντες, ἐστασίασαν. κρεῖσσον ἡγησάμενοι, ἀθρόον καὶ σὺν ἐλευθερίᾳ, ἢ κατ' ὀλίγον καὶ σὺν δουλείᾳ ἀπολέσθαι. δεύτερον * δὴ ἔτος τῆς Φλώρου ἐπιτροπῆς, δωδέκατον δὲ τῆς Νέρωνος ἀρχῆς, ὅτε ὁ πόλεμος ἐλάμβανε κίνησιν: ἐν οἷς καὶ τῆς ἱστορίας τὸ πέρας. Οἷος δὲ τὴν φράσιν ἐστὶν, ἔμπροσθεν εἴρηται. ἔστι δὲ Ἰώσηπος, γένος μὲν Ἰουδαῖος, ἱερεὺς καὶ ἐξ ἱερέων τὰ πρὸς πατρὸς ἄνωθεν καταγόμενος, καὶ ἐκ βασιλείου φυλῆς ἀπὸ τῆς μητρὸς, τῶν γὰρ Ἀσαμωναίου παίδων οἳ ἐπὶ μακρότατον τῶν ὁμοφύλων ἱεράτευσάν τε καὶ ἐβασίλευσαν, ἡ γεννησαμένη ἀπόγονος. γίνεται δὴ οὖν ἐξ αὐτῆς καὶ Ματθίου κατὰ τὸ πρῶτον ἔτος τῆς Γαΐου ῥωμαίων ἡγεμονίας Ἰώσηπος: ἐκ νέας μὲν φιλολογῶν· περὶ δὲ τὸ ἑκκαιδέκατον ἔτος γεγονὼς, ἐπέβαλε καὶ ταῖς παρὰ Ἰουδαίοις αἱρέσεσι, τρεῖς δέ εἰσι· καὶ πάσας εὐτόνως μετῄει, ὑπὲρ τοῦ πασῶν πεῖραν εἰληφότα, ἑλέσθαι τὴν ἀμείνω. εἰσὶ δ' αἱ αἱρέσεις, φαρισαῖοι, σαδδουκαῖοι, καὶ ἐσσηνοί. ἃς διελθὼν ἔξεισιν ἐπὶ τὴν ἔρημον, κἀκεῖ συνδιατρίβει ἀνθρώπῳ τινὶ τὸν ἐρημικὸν ἀθλοῦντι βίον, ἐπὶ ἔτη τρία. ᾧ δὲ τῷ ἀνθρώπῳ ἐσθὴς μὲν ἐκ δένδρων, καὶ τροφὴ τῶν αὐτοφυῶν αἱ βοτάναι: καὶ ψυχρῷ ὕδατι λουτρὸν πολλάκις, καὶ τῆς ἡμέρας καὶ τῆς νυκτὸς, πρὸς ἁγνείαν. ἐκεῖθεν περὶ τὸ ἐννεακαιδέκατον ἔτος ἐπάνεισι πρὸς τὴν πόλιν, τὴν φαρισαίων αἵρεσιν στέργων, ἣν καὶ τῇ παρ' ἕλλησι φασὶν ἐοικέναι ἐπιλεγομένῃ στωϊκῇ. εἶτα περὶ τὸ λ', ἔτος πέμπεται παρὰ τῶν ἱεροσολυμιτῶν τῶν ἐν γαλιλαίᾳ * προνοησόμενος. ἀρχὴν γὰρ ταραχῆς ἐδέχετο τὰ Ἰουδαίων, πολλαῖς ἀταξίαις ἤδη συναλλοιουμένων. εἶτα καὶ στρατηγὸς τῶν περὶ τὴν γαλιλαίαν χειροτονηθεὶς, * εὖ τε προέστη τοῦ ἔθνους, καὶ μυρίας καὶ ποικιλωτάτας ὑπὸ τῶν ἀντιπολιτευομένων ἐπιβουλὰς ὑποστὰς,

* al. ἱερωσύνης.

* al. Ἀραβίσσης.

* al. κοσμογενείας.

* al. Γέσιος & Albinus.

* al. δὲ δὴ.

* al. φροντιοῦντι.

* al. ἦν ἅτε · φρασι.

πάσας

*al. μέτριον. πάσας ἐξέφυγε. καὶ * μετρίως τοῖς ἐχθροῖς ἔχων, ὑπεξουσίους πολλάκις ἐποιήσατο. καὶ τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον ἄκων ἀναδεξάμενος, καὶ ἀνδρείας διενεγκὼν ἐν * Ἰωταπάτοις· ὅμως * ζωγρίαν, Οὐεσπασιανῷ Ῥωμαίων τότε στρατηγοῦντι, ἁλίσκεται. εἶτα τυγχάνει λίαν εὐμενοῦς, αὐτοῦ τε τότε καὶ ἐπεὶ πλεῖον Ῥωμαίων ἄρξαντος. οὐκ αὐτοῦ δὲ μόνου, ἀλλὰ καὶ τῶν παίδων Τίτου καὶ Δομετιανοῦ * κατὰ διαδοχὴν βεβασιλευκότων· ὡς καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς τυχεῖν πολιτείας, καὶ πάντων ἐν ἀφθονίᾳ καταστῆναι. * ἀπηρτίσθη δὲ ἡ ἱστορία, νϛʹ ἄγοντι * ἐνιαυτὸν, Ῥωμαίων Δομετιανοῦ ἔτος τῆς ἀρχῆς ἔχοντος τρισκαιδέκατον.

* al. Ἰωταπάτοις. * ἴσ. ζωγρίας. * al. ἐν διαδοχῇ. * al. ἀπηρτίσατο. * al. ἐνιαυτῷ.

IOSEPHUS.

insidias euitauit. Cum inimicis etiam moderatius agendo, non rarò eos in suam redegit potestatem. Bellum item, quod aduersus Romanos inuitus suscepit, fortiter Iotapitis sustinuit. Viuus tamen in Vespasiani, Romanorum copiis præfecti, potestatem venit. quem in se humanum sensit, ac perbenignum iam tum, & verò amplius postquam Romanum obtinuit imperium. neque solum illum talem expertus est, sed etiam liberos eius Titum ac Domitianum, qui parentis imperium ordine exceperunt, vt & Romana sit ciuitate donatus, multisque opibus auctus. Absoluta ab eo historiæ scriptio sexto & quinquagesimo ætatis anno, imperij verò Domitiani Roman. Augusti tertio-decimo.

ΕΥΝΑΠΙΟΥ ΧΡΟΝΙΚΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ τῆς μετὰ Δέξιππον, λόγοι ιδʹ.

οζʹ. Eunapij Chronicorum post Dexippum.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐναπίου χρονικῆς ἱστορίας, τῆς μετὰ Δέξιππον νέας ἐκδόσεως, ἐν βιβλίοις τεσσαρεσκαίδεκα. ἄρχεται μὲν τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῆς Κλαυδίου βασιλείας, εἰς ὃν Δεξίππου ἡ ἱστορία καταλήγει· ἀποτελευτᾷ δὲ εἰς τὴν Ὁνωρίου καὶ Ἀρκαδίου τῶν Θεοδοσίου παίδων βασιλείαν· ἐκεῖνον τὸν χρόνον τέλος τῆς ἱστορίας ποιησάμενος, ὃν Ἀρσάκιος μὲν, τοῦ χρυσοῦ τῆς ἐκκλησίας στόματος Ἰωάννου ἀπελαθέντος, εἰς τὸν ἀρχιερατικὸν θρόνον ἀνηγμένος ἱεράτευεν. ἡ δὲ τοῦ βασιλεύοντος Ἀρκαδίου γυνὴ κατὰ γαστρὸς ἔχουσα, καὶ ἀμβλώσασα, τὸν βίον ἀπέλιπεν. οὗτος ὁ Εὐνάπιος Σαρδιανὸς μὲν γένος ἐστί· τὰς γὰρ ἐν Λυδίᾳ Σάρδεις ἔσχε πατρίδα· δυσσεβὴς δὲ τὴν θρησκείαν ὤν, τὰ Ἑλλήνων γὰρ ἐτίμα. τοὺς μὲν εὐσεβείᾳ τὴν βασιλείαν κοσμήσαντας, παντὶ τρόπῳ καὶ ἀνέδην κακίζων, διασύρει, καὶ μάλιστά γε τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον. ἐξαίρει δὲ τοὺς δυσσεβεῖς, καὶ τῶν ἄλλων πλέον Ἰουλιανὸν τὸν παραβάτην· καὶ σχεδόν τι τὸ τῆς ἱστορίας αὐτῷ εἰς τὸ ἐκείνου ἐγκώμιον συντεθὲν ἐξεπονήθη. ἔστι δὲ καλλιεπὴς τὴν φράσιν, εἰ περιέλοι τις αὐτοῦ τῶν λόγων τὸ ἀλεκτρυονῶδες, καὶ ἐλαφωδέστερον καὶ συωδέστερον, * καὶ δὴ καὶ τοὺς ἱερακώδεις, καὶ κορακώδεις, καὶ πιθηκώδεις· καὶ τὸ ποταμῶδες δάκρυον, καὶ τὰ ὅμοια. τούτοις γὰρ καὶ τὴν ἄλλων τῶν ὀνομάτων περιλυμαίνεται καὶ διανοθεύει εὐγένειαν. καὶ τροπαῖς μὲν κέχρηται παραβόλως, ὅπερ ὁ τῆς ἱστορίας οὐ θέλει νόμος· ἀφαιρεῖται δὲ τὸ λυποῦν ἡ τῆς λέξεως ἔμφασις τὰ πολλὰ καὶ ἀστειότης. τῇ συνθήκῃ δὲ καὶ τῷ σαφεῖ πρὸς ἱστορίαν, καὶ ταῖς περιόδοις, συμμέτρως καὶ οἰκείως ἔχει· πλὴν ἐνιαχοῦ δικανικώτερον μᾶλλον ἢ ἱστορικώτερον μεστοῖ καὶ περιβάλλει τὸν λόγον. νεωτερίζει δ' οὐκ ὀλίγα καὶ περὶ τὰς συντάξεις· πλὴν οὐκ εἰς τὸ ἄχαρι, οὐδ' εἰς τὸ ταῖς περιόδοις λαβὴν ἐπιδοῦναι. δύο δὲ πραγματείας, τὴν αὐτὴν περιεχούσας ἱστορίαν, συνεγράψατο, πρώτην καὶ δευτέραν. καὶ ἐν μὲν τῇ πρώτῃ πολλὴν κατὰ τῆς καθαρᾶς ἡμῶν τῶν Χριστιανῶν πίστεως κατασπείρει βλασφημίαν, καὶ τὴν Ἑλληνικὴν ἀποσεμνύνει δεισιδαιμονίαν, πολλὰ τῶν εὐσεβῶν βασιλέων καθαπτόμενος· ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ, ἣν καὶ νέαν ἔκδοσιν ἐπιγράφει, τὴν μὲν πολλὴν ὕβριν καὶ ἀσέλγειαν, ἣν κατὰ τῆς εὐσεβείας ἐσκέδαζεν, ὑποτέμνεται·

* καὶ δὴ καὶ τοὺς. Mar. Marcianus.

LXXVII.

EVNAPII *Chronicorum post Dexippum libri XIV.*

LECTI sunt [a] EVNAPII *Nouæ Chronicorum post Dexippum editionis libri quatuordecim.* Narrationis initium à Claudij Cæsar. imperio ducit, in quem Dexippi historia finitur, desinitque in Honorij & Arcadij liberorum Theodosij tempora, vt tunc historiæ suæ terminum ponat, quando Arsacius, Ioann. Chrysostomo exterminato, solium Episcopi occupauit, Arcadiique Imperatoris vxor grauida, & mox aboriens, vita decessit.

Eunapius hic Sardianus genere (Sardibus enim Lydiæ natus) quod gentium dogmata sequeretur, non parum impius fuit. Qui ergo pietate singulari imperium ornarunt, eos omnino largiter vellicat, atque traducit, maximéque omnium [b] Constantinum Magnum; Impios contra extollit, ac præ cæteris Iulianum Apostatam, vt ferè ad hunc laudandum historicum hocce opus elaborasse videatur.

Pulchra eius dictio, si quis ista exceperit: Ἀλεκτρυονῶδες, καὶ ἐλαφωδέστερον, καὶ συωδέστερον, καὶ δὴ καὶ τοὺς ἱερακώδεις, καὶ κορακώδεις, καὶ πιθηκώδεις, καὶ τὸ ποταμῶδες δάκρυον. id est, *Gallinaceosum, magis ceruinum, magisque suillum, accipitrosi, coruosi, simiosi, & lacryma fluminosa,* & id genus alia. His enim aliisque vocibus generosum dicendi genus corrumpit, atque adeo adulterat. Tropos ad hæc præter modum adhibet, quod historiæ lex vetat. Eximit autem molestiam vt plurimum dicendi vis, & vrbanitas. Compositione verò, & perspicuitate, ac periodis ad historiam accommodatè ac propriè vtitur, nisi quod interdum iuridice magis, quàm historicè implet, texitque orationem. Innouat non pauca in construendo, verum id non ingratè, neque vt periodis reprehendendis ansam præbeat.

Duos autem tomos, qui eandem historiam complectantur, scripsit, *Primum,* & *Secundum.* Ac priori quidem, multis in sinceram Christianæ nostræ fidei doctrinam blasphemiis cõiectis, gentium contra detestandũ errorẽ magnificè commendat, multa quoq; piorũ Imperatorum facta mordens. Altero verò tomo, quẽ & *nouam editionem* vocat, ingentem illam conuiciorum turbam, quam in Christianã pietatẽ petulantiùs antea sparserat, nonnihil cõtrahit,

[a] Eunapij extant Sophistarum vitæ, Græcolat. typis Plantinianis, & in Germania, addita eius Legationum fragmentis, ex iis Chronicorum libris, quos ob maledicentiam in Christianam religionem diuina quidem prouidentia intercidisse arbitror.

[b] Vt & Zosimus de quo inf. Cod. XCIIX. quem D. Baron. To. III. Annal. Eccles. passim refellit.

EVNAPIVS. ac reliquum deinde historiæ corpus vtcunque connectens, *Nouam*, (vt dixi) *editionem* inscribit: quæ nihilominus furoris illius & rabiei; qua primum tomum compleuerat, non exiguam etiamnum partem repræsentat. Equidem incidimus in antiquos vtriusque editionis libros, seorsim ab inuicem diuisos & compactos, quibus lectis, vtriusque discrimen deprehendimus. Accidit autem in *Noua editione* locos plurimos, ob dictorum facta compendia, obscurè truncatos esse, tametsi perspicuitatis rationem auctor magnam habuerit, nihilo tamen minus (quo id factum sit modo, nescio) non rectè, qua compendia occurrunt, connexuit orationem in noua editione. Sensum enim corrumpit eorum quæ ibi leguntur. Atque hic finis esto.

τὸ δὲ λοιπὸν τῆς συγγραφῆς σῶμα συνείρας, νέαν ἔκδοσιν (ὡς ἔφημεν) ἐπιγράφει, ἔτι πολλὰ τῆς ἐκεῖσε λύσσης ὑποφαίνουσαν. ἀμφοῖν δὲ ταῖς ἐκδόσεσιν ἐν παλαιοῖς* ἐνετύχομεν βιβλίοις, ἰδίως ἑκατέραν ἐν ἑτέρῳ τεύχει καὶ ἑτέρῳ συντεταγμένην: ἐξ ὧν αὐτῶν καὶ τὴν διαφορὰν ἀναλεξάμενοι, ἔγνωμεν. συμβαίνει οὖν ἐν τῇ νέᾳ ἐκδόσει πολλὰ τῶν χωρίων διὰ τὰς γεγενημένας τῶν ῥητῶν περικοπὰς ἀσαφῶς ἐκκεῖσθαι, καί τοι φροντιστὴς ὄντι τοῦ σαφοῦς: ἀλλ' ὅτῳ τρόπῳ, λέγειν οὐκ ἔχω, μὴ καλῶς κατὰ τὰς περικοπὰς ἁρμόσας τοὺς λόγους ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐκδόσει. τὸν γὰρ νοῦν* ἐκλαμβάνεται τῶν ἀναγινωσκομένων· ἐν οἷς καὶ τὸ τέλος.

* al. ἐνετύχομεν.

* ἐκλυμαίνεται.

LXXVIII. MALCHI SOPHISTÆ *Byzantinæ historiæ libri VII.*

Lecti sunt [a] Malchi *Sophistæ historiæ Byzantinæ libri septem.* Auspicatur ab eo tempore, quo morbus [b] Leonem Imp. septimo decimo imperij anno extinxit. Narrat igitur Zenonis inaugurationem, atque vt idem extorris imperio atque priuatus vixerit. Vt item Basiliscus, illi suffectus, purpuram deinde posuerit. Mox Zenonis ad imperium reditum, cædémque eius quem dixi Basilisci, vxore etiam ac liberis, iniqua lege, vna trucidatis. [c] Armatum quoque, qui Zenonem reduxerat, similem accepisse mercedem, cum is ab Onulpho [d] neci datus est. Refert item [e] Theuderichi Otriarij F. seditionem: & Theuderichi Malamiri F. amicitiam, & cum illo altero Theudericho bellum: certamen etiam aduersus Zenonem, & Marciani rebellionem, & ante hanc Berinæ socrus [in Zenonem] insidias, Marcianique perpetuum exilium. Rursum Berinæ priores Hillo paratas [f] insidias, vtque Epidamnum Theudericus Malamiri F. fraude occuparit. Hæc vbi retulit, res quoque Romanorum attingit: finisque septimi libri mors est nepotis, qui Glycerium Cæsarea potestate exuit, Romanorúmque inuasit imperium, & clericorum ritu illum attonsum, pro Imperatore [g] Episcopum constituit, à quo demum insidiis petitus, periit. Hi septem historiarum libri, etiam [h] præcedentes plures ab eo libros fuisse conscriptos, indicant, & initium libri primi de septem idem ostendit. Quin & deinceps historiam persecuturum fuisse, si longior vitæ vsura contigisset, extremo libro septimo significat.

Philadelphensis est hic scriptor, & si quis alius in historia scribenda præstantissimus, vtpote purus, minimè redundans, non confusus, verbis maximè floridis, ac significantibus vsus, quæ ad magnitudinem ac pompam aliquam tendant, ne nouatis quidem vocibus, quando ille vehemens quid & sonoram, aut granditatem aliquam habent, prætermissis. Itaque quantus-quantus est, norma historici sermonis est, Sophistam verò agens, ad Rhetoricæ summum apicem peruenit, inter Christianos religionis cultu recensendus.

a MALCHVS Syrorum lingua designat Regem, teste Eunapio de vitis Sophistarum in Porphyrio. De hoc porro Malcho lege Suidam, qui Byzantium cū Sophistam facit.
b Seniorem, De quo huius Malchi κρίσιν habet à Suida excerptam in Leone Imp.
c al. Harmatius dicitur. vt apud Suid. vbi de ipso plura.
d in frusta dissectum refert infr. Candidus C. seq.
e Sic plerique vocant Græci codices, & scriptores, rectè, ex etymo Gothico, pro Virtutibus opulento.
f Quas refert infr. Candidus Cod. seq.
g Episcopum Portu ursem creauit, ait Paulus diaconus lib. XV. histor. Miscell.
h Lege προγενέστερος Suid. à Constantino ad Anastasium vsque producit historiam scriptam.

ΜΑΛΧΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ ΒΥΖΑΝΤΙΑΚΑ βιβλία ζ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Μάλχου σοφιστοῦ βυζαντιακὰ ἐν βιβλίοις ἑπτά. ἄρχεται μὲν ἐξ οὗ Λέοντα τὸν βασιλέα ἡ νόσος ἐπίεζε, τούτῳ δὲ τῆς βασιλείας ἕως ἑπτὰ καὶ δέκατον παρετείνετο: διέρχεται δὲ τήν τε Ζήνωνος ἀνάῤῥησιν, καὶ τὴν ὑπερόριον τῆς βασιλείου δόξης διαβίωσιν· καὶ τὴν Βασιλίσκου ἀνάῤῥησιν, καὶ τὴν τῆς ἁλουργίδος ἀπόθεσιν, καὶ τὴν ἐν τῇ βασιλείᾳ πάλιν κάθοδον Ζήνωνος· τήν τε τοῦ προειρημένου Βασιλίσκου διὰ ξίφους ἀναίρεσιν, ἧς καὶ γυνὴ καὶ τέκνα παρανόμως κεῖσθαι ἐκοινώνησαν. καὶ ὅτι Αρμάτος, ὁ Ζήνωνα καταγαγὼν, τοιαύτης ἀντιμισθίας ἀπώνατο, διὰ Ὀνούλφου δεξάμενος τὴν σφαγήν. διαλαμβάνει δὲ καὶ τὴν Θευδερίχου τοῦ Ὀτριαρίου στάσιν, καὶ τὴν Θευδερίχου τοῦ Μαλαμείρου φιλίαν, καὶ τὸν πρὸς τὸν Ὀτριαρίου Θευδέριχον, πόλεμον. καὶ τὸν κατὰ Ζήνωνος πάλιν, καὶ τὴν Μαρκιανοῦ ἐπανάστασιν, καὶ πρό γε τούτου τὴν τῆς πενθερᾶς Βηρίνης ἐπιβουλὴν, καὶ τὸ τούτου φυγαδείας τὸ ἀΐδιον· καὶ τὴν κατὰ Ἴλλου* πρότερον ἐπιβουλὴν Βηρίνῃ συσκευασθεῖσαν· καὶ τὸ ἐπιδαύνου ὑπὸ Θευδερίχου τοῦ Μαλαμείρου ἐν δόλῳ κατάσχεσιν. ταῦτα διεξιὼν, διέξεισι καὶ τὰ ἐπὶ ῥώμης. καὶ τέλος τοῦ ζ λόγου ποιεῖται τὸν Νέπωτος θάνατον. ὃς ἐκβαλὼν τῆς ἀρχῆς Γλυκέριον, τὴν τότε ῥωμαϊκὴν ἰσχὺν περιεβάλετο· καὶ εἰς σχῆμα κείρας κληρικοῦ, ἀντὶ βασιλέως ἀρχιερέα κατέστησεν· ὑφ' οὗ καὶ ἐπιβουλευθεὶς, ἀνῃρέθη. οὗτοι οἱ ζ τῆς ἱστορίας λόγοι, καὶ προηγουμένως ὑποφαίνουσιν, αὐτὸν λόγους ἄλλους διαπεπονῆσθαι. καὶ ἡ ἀπαρχὴ δὲ τῶν ἑπτὰ τοῦ πρώτου λόγου τοῦτο παραδηλοῖ. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἑπομένους, εἰ τὸ ζῆν προσῆν τῷ συγγραφεῖ, ὡς τοῦ ἑβδόμου λόγου τὸ πέρας ἐνδείκνυσιν. ἔστι δ' ὁ συγγραφεὺς, φιλαδελφεὺς, εἴ τις ἄλλος, κατὰ συγγραφὴν ἱστορίας ἄριστος, καθαρὸς, ἀπέριττος, εὐκρινὴς, λέξεων ταῖς ἀνθηροτάταις καὶ εὐσήμοις, καὶ εἰς ὄγκον τινὰ ἀνηγμέναις, χρώμενος· καὶ οὐδὲ αἱ καινοπρεπεῖς αὐτὸν, ὅσαι τὸ ἐμφατικὸν καὶ εὔηχον καὶ μεγαλεῖον ἔχουσι, παραβλέπονται· καὶ ὅλος κανών ἐστιν ἱστορικοῦ λόγου. σοφιστὴς δ' ἦν τὸ ἐπιτήδευμα, καὶ ῥητορικῆς εἰς ἄκρον ἐληλακὼς, καὶ τὴν θρησκείαν οὐκ ἔξω τοῦ χριστιανικοῦ θιάσου.

* ὅν.

Malchi sophistæ histor. Byzantinæ.

ΚΑΝΔΙΔΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΣ λόγοι γ'.

οθ'. Candidi historiarum libri III.

Ἀνεγνώσθησαν Κανδίδου ἱστορίας λόγοι τρεῖς. ἄρχεται μὲν τῆς ἱστορίας ἀπὸ τῆς Λέοντος ἀναῤῥήσεως, ὃς ἦν ἐκ Δακίας μὲν τῆς ἐν Ἰλλυρικοῖς, στρατιωτικοῦ δὲ ταξιαρχίας τάγματι, καὶ τῶν ἄρξας τῶν ἐν Σηλυμβρίᾳ: τὴν βασιλείαν δὲ σπουδῇ Ἄσπαρος ἐγχειρισθείς· ὃς ἦν Ἀλανὸς μὲν τὸ γένος, ἐκ νεαρᾶς δὲ στρατευσάμενος ἡλικίας, καὶ παιδοποιησάμενος ἐκ τριῶν γάμων Ἀρδαβούριον, Πατρίκιον, * Ἑρμηνάριχον καὶ θηλείας δύο. ποιεῖται μὲν ὁ συγγραφεύς, ὡς εἴρηται, ἀρχὴν τῆς ἱστορίας, τὴν ἀρχὴν τῆς Λέοντος βασιλείας, τελευτᾷ δ' εἰς τὴν ἀνάῤῥησιν Ἀναστασίου. ἔστι δὲ πατρίδος μὲν Ἰσαυρίας, ὡς αὐτός φησι, τῆς Τραχείας: ἐπιτήδευμα δὲ ἔσχεν ὑπογραφεὺς τῶν ἐν * Ἰσαύροις πλεῖστον ἰσχυσάντων. τὴν δὲ θρησκείαν Χριστιανὸς ἦν καὶ ὀρθόδοξος. τήν τε γὰρ τετάρτην σύνοδον ἐπαίνοις στέφει: καὶ τῶν κατ' αὐτῆς καινοτομούντων καθάπτεται δικαίως. τὴν δὲ φράσιν οὐκ ἔχει πρέπουσαν λόγῳ ἱστορικῷ. ταῖς τε γὰρ ποιητικαῖς λέξεσιν ἀπειροκάλως τε κέχρηται, καὶ μειρακιωδῶς. καὶ ἡ συνθήκη αὐτῷ εἰς τὸ τραχύτερον καὶ δύσηχον ἐκδιθυραμβοῦται: ὥσπερ αὖ πάλιν εἰς τὸ ἐκλελυμένον τε καὶ ἐκμελὲς ὑπτιάζει. νεωτερίζει δὲ καὶ ταῖς συντάξεσιν οὐκ εἰς τὸ γλαφυρὸν μᾶλλον, καὶ ἐπαφρόδιτον, ὥσπερ εἰώθασιν: ἀλλ' ὥστε δυσχερὲς ἀκοῦσαι, καὶ τοῦ ἔθνους ὑπέρμαχος. πλὴν αὐτὸς ἑαυτοῦ πολὺ βελτίων ἐνιαχοῦ τοῖς λόγοις πάντα γινόμενος, συμμιγῆ τὴν ἱστορίαν καὶ ἐξ ἀνομοιοτάτων ἁρμόζων ἁλίσκεται. οὗτος ἰσχυρίζεται τὴν Ἰσαυρίαν ἀπὸ τοῦ Ἠσαῦ λαβεῖν τὴν ἐπωνυμίαν. διέρχεται δὲ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ λόγῳ τὴν Ἄσπαρος καὶ τῶν παίδων αὐτοῦ δυναστείαν, τὴν ἀνάῤῥησιν διὰ τοῦ Ἄσπαρος Λέοντος, τὸν συμβάντα τῇ πόλει ἐμπρησμόν, καὶ ὅσα Ἄσπαρι περὶ τούτου ἐπὶ τὸ κοινῇ συμφέρον διαπέπρακται. καὶ περὶ Τιτιανοῦ καὶ Βιβιανοῦ. καὶ ὡς περὶ αὐτῶν διενεχθη Ἄσπαρ καὶ ὁ βασιλεύς, καὶ οἷα εἰς ἀλλήλους ἀπεφθέγξαντο· καὶ ὡς ὁ βασιλεὺς διὰ τοῦτο ᾠκειώσατο τὸ τῶν Ἰσαύρων γένος, διὰ Ταρασικοδίσσα, Ῥουσουμβλαδεώτου, ὃν καὶ Ζήνωνα μετονομάσας, γαμβρὸν ἐποιήσατο, τὴν προτέραν γυναῖκα θανάτου νόμῳ ἀποβαλόντα. καὶ ὡς Ἀρδαβούριος εἰς τὸ ἐναντίον μελετῶν τῷ βασιλεῖ, καὶ αὐτὸς οἰκειοποιήσασθαι τοὺς Ἰσαύρους διενοήθη. καὶ ὅτι Μαρτῖνος, οἰκεῖος ὢν Ἀρδαβουρίου, μηνύει Ταρασικοδίσσα, ἅπερ Ἀρδαβούριος κατὰ βασιλέως ἐτυρεύετο. καὶ ὡς ἐντεῦθεν εἰς τὸ τραχύτερον τῆς εἰς ἀλλήλους ὑπονοίας προϊούσης, ἀναιρεῖ Λέων ὁ βασιλεὺς Ἄσπαρα καὶ τοὺς παῖδας, Ἀρδαβούριον, καὶ Πατρίκιον τὸν καίσαρα. ἀλλ' ὁ μὲν καῖσαρ τῆς πληγῆς ἀνενεγκὼν, παραδόξως διεσώθη καὶ διέζησεν. ἀλλὰ καὶ ὁ ἕτερος τῶν παίδων Ἀρμενέριχος οὐ συμπαρὼν τῷ φύντι, τὸν φόνον τότε διέφυγε. Ταρασικοδίσσαν δὲ γαμβρὸν ἐπὶ θυγατρὶ Ἀριάδνῃ * Λέων ὁ βασιλεὺς ποιεῖται, καὶ μετονομάζει Ζήνωνα, στρατηγὸν τῆς ἕω χειροτονήσας. καὶ τὰ κατὰ Ἀφρικὴν Βασιλίσκου ἀτυχήματά τε καὶ δυστυχήματα. καὶ ὡς Λέων πολλὰ βουληθεὶς καὶ διαμηχανησάμενος, Ζήνωνα τὸν γαμβρὸν ἀναγορεῦσαι βασιλέα, τῶν ὑπηκόων μὴ προσδεχομένων, οὐκ ἴσχυσε.

* al. Ἑρμηνάριχον.

* al. Ἰσαυρίοις.

Ἰσαυρίαν.

* al. λαβών.

LECTI sunt CANDIDI *historici libri tres*. Inchoat historiam ab electione Leonis, qui è Dacia Illyrica oriundus, cum militari agmini [a] Selymbrianisque cohortibus praeesset, Asparis studio imperium adeptus est. Hic Aspar genere Alanus erat, [b] à pueritia militiam secutus, qui ternis nuptiis totidem filios, Ardaburium, Patricium, [c] Ermenarichum, duasque filias sustulit. Incipit ergo, vti diximus, historicus ab initio Leonis Imper. desinit verò cum Anastasius Imperator renunciatus est.

Patria illi ea Isauria est, vt ipse fatetur, quae *Trachea* [siue aspera] dicitur. Tabellio fuit vitae instituto sub iis qui apud Isauros poterant plurimum: religione verò Christianus, & quidem orthodoxus. Quartam enim Synodum laudibus ornat, meritoque perstringit eos, qui eam oppugnant.

Stylum habet historiae non satis accommodatum. Nam & Poëtarum phrasibus sine delectu, ac iuueniliter abutitur, & compositio eius durior & absona, Dithyramborum ritu, quae alias iterum in dissolutum atque inconcinnum dilabitur. Constructiones innouat non ad ornatum maiorem ac venustatem, vt reliqui solent, sed ita, vt auditu molestus fiat, omnisque adeo expers suauitatis. Interdum autem se ipso verbis melior prorsus euadens, promiscuam historiam, etiam ex admodum dissimilibus, concinnare deprehenditur. Hic Isauriam ab Esau nomen mutuatam dicere audet.

Primo libro narrat Asparis, liberorumque eius potentiam, & Leonis per Asparem electionem. De vrbis conflagratione exorta, quaeque hic ab Aspare, Reip. commodo gesta sint. De Titiano & Viuiano, vtque de illis Aspar cum Imperatore contenderit, & quae ac qualia inter eos verba tum iactata sint. Imperatorem ea ex causa cum Isaurorum genere societatem iniisse, per Tarasicodisam Rusumbladeoti F. quem etiam Zenonem mutato nomine vocatum) generum sibi adsciuit, cum is priorem coniugem, mortalium lege amisisset. Ardaburium item, quo Imperatori aduersaretur, Isauros aequè suarum partium facere constituisse: atque Martinum quendam, Ardaburij familiarem, Tarasicodisae indicasse, quaecunque in Imperatorem machinaretur Ardaburius. Quomodo exinde asperius indies crescente mutua suspicione, Leo Imp. Asparem sustulit, eiusque liberos, Ardaburium & Patricium Caesarem. etsi Caesar excepta plaga inopinato saluus euasit, vixitque: & alius item de Aspari filiis [d] Armenerichus, quod abesset tum fortè à patre, caedem perinde effugit. Tarasicodisam ergo sibi generu, data Ariadna, filia Imperator adsciuit, [e] Zenonemque nominatum, exercitus in Oriente ducem creauit. Refert deinde quae in Africa secunda aduersaque gesserit Basiliscus. Leonem quoque multa volentem molientémque, quo Zenonem generum Imperatorem renunciaret, plebe repugnante, minimè id quidem efficere potuisset:

a τῶν ἐν Σηλυμβρίᾳ. Isaurae vrbs est Selymbria, de qua Stephan. Strabo. & alij

b Qui cum patre Ardaburio Valente sanum Imp. vidarit. vide O ympiodoro infr. Cod. LXXX. in fin.

c al. Hermonarichus Armenerichus scribit. a alibi.

d al. Ermenarichus.

e multis de hoc Suid.

CANDID.

ſed paulo ante obitum, nepotem ex Ariadna & Zenone natum, creaſſe: ita poſt Leonis exceſſum a Leone filio Zenonem patrem, aſſentiente Senatu, eſſe Imperatorem coronatum. Hinc Iſaurorum ſtemma per ſeries deſcripſit auctor, atque illos eſſe Eſau poſteros ac ſobolem ſtudioſè perſuadere conatur. Vt à [a] Verina deceptus Zenon, fugerit cum vxore ac matre ex vrbe, imperioque: vtque Verina ſpe adiungendi ſibi patricium Magiſtrum, foréque vt imperaret, generum ſuum { Zenonem] fugauerit per fraudem, quæ tamen ſpes eam fefellerit, cum ij, qui in magiſtratu erant, Baſiliſcum eius fratrem Imperatorem renunciarunt. De Iſaurorum incredibili Conſtantinopolitana in vrbe cęde, vtque poſt nepotem Romanorum Imperatorem, Oreſtes pater Auguſtulum Romano præfecerit imperio. Et hæc ferè libro primo narrat Candidus.

a Duæ ... Conſtantinopolis ... Suidas ...

LIB. II.

Altero verò libro iſta. Patricius Magiſter, qui cum Verina conſuetudinem habebat, indignante ipſo Baſiliſco, periit. Ea propter in fratrem Verina odio concepto, ac Zenonem opibus ad recuperandum imperium adiuuans, extrema quæque à fratre pertulit, ac niſi è templo Armatus eam clam ſubduxiſſet, fortè & ipſa è medio ſublata fuiſſet. Cum Baſiliſci deinde [b] vxore adulteratus Armatus, ad ſummam peruenit potentiam, adeò vt tandem ei bellum, quod aduerſus Zenonem gerebatur, creditum fuerit, ad quem tamen certis pactis [c] Hilli opera conditionibus, defecit. Sub Zenone igitur tanti cum eſſet nominis Armatus, vt & filium Baſiliſcum Cæſarem viderit, poſt nihilominus [d] in fruſta diſcerptus eſt, & puer ipſe ex Cæſare inter lectores in Blachernis profiteri cœpit. Baſiliſcus ante hæc Marcum filium Cæſarem crearat, ac poſt etiam Imperatorem. Hillus cum Zenone conciliata amicitia, imperium eidem recuperare ſtuduit. Baſiliſcus itaque a ſeditioſis ſuperatus, cum Zenonide coniuge, ac liberis in templum ſe recepit, vnde Armati fraudibus extractus, & in Cappadociam relegatus, mox cum tota ſtirpe cæſus eſt. Cum Petrus [e] ille impius Orientis turbaret Eccleſias, miſit Zeno Imperator Calandionem, vt Anthiochenæ ſedis Epiſcopus ſacraretur. Cùm item pecunia indigeret Imperator, quærendæ illi pecuniæ rationes oſtenſæ ſunt. Multi rebus nouis contra illum ſtudentes, capti pœnas dederunt. Multa Hillus Romanæ Reipublicæ contulit, cum militiæ rebus fortiter geſtis, tum domi honeſtis ſtudiis, ac iuſtitiæ cultu. Poſt interemptum Romanum Cæſarem nepotem, & eius ſucceſſorem Auguſtulum expulſum, Odoacer Italia, atque ipſa adeo vrbe potitus eſt. Rebellantibus autem huic Occidentis Gallis, & legatione ab ipſis, aliaque ab Odoacro ad Zenonem miſſa, in Odoacrum magis Zenonis animus inclinauit. Alanus quidam occidere Hilium conatus, cum eum percuſſiſſet, ab Epinicio, qui erat Verinæ domeſticus, ſubornatum ſe ad cædem ait, itaque traditus Hillo Epinicius eſt, qui data fide & obliuionis, & præmiorum, ordine cuncta enarrauit, quæ in Hillum Verina moliretur.

b Zenonide. ... Ἁρμάτιος apud Suid.

c Zenonis hunc Magiſtrum fuiſſe ſcripſit Suid.

d Malchus ... interjectum est.

e Hæreticus ... Cod. 4. ... Fullo, Antiochenæ ſedis raptor.

κὰὶ ὡς πρὸ τελευτῆς αὐτοῦ τὸν ἔγγονον μὲν αὐτοῦ ἐκ Ζήνωνος φύντα τῇ Ἀριάδνῃ· καὶ ὡς μετὰ τελευτὴν Λέοντος ὁ παῖς Λέων Ζήνωνα τὸν πατέρα, συναινέσει τῆς βουλῆς, [καὶ] βασιλέα ἔστεψε. λεπτομερής τε τῆς ἰσαύρων γενεαλογίας ἀφήγησις· καὶ ὡς εἴησαν ἀπόγονοι τοῦ Ἡσαῦ, πολλὴ σπουδὴ καὶ διήγησις. ὅπως τε Ζήνων ὑπὸ Βηρίνης ἀπατηθεὶς, φεύγει γυναικὶ ἅμα καὶ μητρὶ, τῆς πόλεως καὶ τῆς βασιλείας· καὶ ὡς Βηρῖνα ἐλπίδι τοῦ συναφθῆναι Πατρικίῳ τῷ μαγίστρῳ, καὶ βασιλεύειν αὐτὸν, τὸν γαμβρὸν αὐτῆς φυγαδεύσασα ἐξ ἀπάτης, καὶ * αὐτῆς τῆς ἐλπίδος ἐσφάλη, τῶν ἐν τέλει Βασιλίσκον τὸν αὐτῆς ἀδελφὸν ἀνειπόντων βασιλέα. περί τε τῆς ἰσαύρων ἐν κωνσταντινουπόλει ἀμυθήτου σφαγῆς. καὶ ὡς μετὰ Νέπωτα βασιλέα ῥώμης Αὐγουστοῦλον ὁ πατὴρ Ὀρέστης ῥώμης κατεπράξατο βασιλεύειν. ταῦτα ὁ πρῶτος λόγος. * al. αὐτὸ.

Ὁ δὲ δεύτερος, ὅτι Πατρίκιος ὁ μάγιστρος, ὁ Βηρίνῃ συμφθειρόμενος, ἐπαγανακτοῦντος αὐτῷ Βασιλίσκου, ἀπεβίω. καὶ διὰ τοῦτο Βηρῖνα δι' ἔχθρας πρὸς τὸν ἀδελφὸν καταστᾶσα, καὶ Ζήνωνι διὰ χρημάτων τὴν τῆς βασιλείας ἀνάληψιν συμπεράττουσα, τὰ ἔσχατα ἔπαθεν * ὑπὸ τοῦ ἀδελφοῦ. καὶ εἰ μὴ διέκλεψεν αὐτὴν * Ἀρμάτος ἐκ τοῦ ναοῦ, τάχα ἂν καὶ διεφθάρη. καὶ ὡς * Ἀρμάτος τῇ * γυναικὶ συνδιαφθειρόμενος Βασιλίσκου, ἐπὶ μέγα δυναστείας ἤρθη· καὶ ὡς ὕστερον κατὰ Ζήνωνος πεμφθεὶς πόλεμον, ἀπέκλινεν ἐπὶ συνθήκαις δι' Ἰλλοῦ πρὸς αὐτόν· καὶ εὐδοκιμῶν ἐπὶ Ζήνωνος, ὡς καὶ τὸν υἱὸν Βασιλίσκον καίσαρα ἰδεῖν, ὕστερον * ἐκρεουργήθη. καὶ ὁ παῖς ἀπὸ καίσαρος εἰς τοὺς ἐν βλαχέρναις ἀναγνώστας ἐτέλεσεν. ὡς πρὸ τούτων Βασιλίσκος Μάρκον τὸν ἴδιον υἱὸν καίσαρα * ἀνεῖπεν, εἶτα καὶ βασιλέα. καὶ ὡς Ἰλλοῦς συνέβη Ζήνωνι εἰς φιλίαν, καὶ πάλιν ἀναλαβεῖν παρεσκεύασε τὴν βασιλείαν. καὶ ὡς καταστασιασθεὶς * βασιλεὺς, σὺν τῇ γυναικὶ Ζηνωνίδι καὶ τέκνοις, καταφεύγει εἰς τὴν ἐκκλησίαν, κἀκεῖθεν ἀπάτῃ * Ἀρμάτου ἐκβληθεὶς, ἐξορίζεται εἰς καππαδοκίαν. εἶτα πανοικὶ κατασφάζεται. ὡς Πέτρου τοῦ δυσσεβοῦς τὰς τῆς ἀνατολῆς ταράσσοντος ἐκκλησίας, Καλανδίωνα Ζήνων ὁ βασιλεὺς εἰς τὸ ἱερατεῖον ἀντιοχείας * ἀπέσταλκε, καὶ δεόμενος χρημάτων, ἐκμισθωμάτων ἐπέτυχε· καὶ πολλοὶ νεωτερίσαντες κατ' αὐτοῦ καὶ ἑαλωκότες, δίκην ἔδωσαν. ὡς Ἰλλοῦς πολλὰ τῇ ῥωμαίων συνήνεγκε πολιτείᾳ, ταῖς τε κατὰ πόλεμον ἀνδραγαθίαις καὶ ταῖς κατὰ πόλιν φιλοτιμίαις τε καὶ δικαιοπραγίαις. ὡς μετὰ τὴν ἀναίρεσιν τοῦ βασιλέως Νέπωτος ῥώμης, καὶ τὸν διωγμὸν τοῦ μετ' αὐτὸν Αὐγουστούλου Ὀδόακρος Ἰταλίας καὶ αὐτῆς ἐκράτησε ῥώμης. καὶ στασιασάντων αὐτοῦ τῶν δυσμικῶν γαλατῶν, διαπρεσβευσαμένων τε αὐτῶν καὶ Ὀδοάκρου πρὸς Ζήνωνα: Ὀδοάκρῳ μᾶλλον ὁ Ζήνων ἀπέκλινεν. ὡς Ἀλανός τις Ἰλλοῦν ἀνελεῖν βουληθεὶς, καὶ πλήξας: Ἐπινίκιον, εἶπε, ἐς τὴν οἰκεῖον Βηρίνης, τὴν ἀναίρεσιν ὑποθέσθαι· καὶ ὡς ἐξεδόθη Ἐπινίκιος Ἰλλοῦ· καὶ ὡς ὑποσχέσει καὶ ἀμνηστίας καὶ εὐεργεσιῶν, ἐξεῖπε πάντα Ἐπινίκιος, ὅσα ἐπεβούλευε Βηρῖνα κατὰ Ἰλλοῦ· καὶ ὡς

* al. ἀπὸ
* al. Ἁρμάτιος.
* al. Ἁρμάτιος.
* al. γαμετῇ.
* al. ἐκρεουργήθη.
* al. ὕστ.
* al. Βασιλίσκος.
* al. Ἁρμάτίου
* ἀπέστειλε

* al. Βηρίναν. καὶ ὡς Ζήνων * Βηρίναν διὰ τοῦτο ἐκδίδωσιν, ὁ δὲ αὐτὴν εἰς Φρούριον Κιλικίας ἀποφοιτήσας ἠσφαλίσατο. Καὶ ὡς Παμπρεπίῳ τῷ δυσσεβεῖ * διὰ Μάρσου Ἰλλοῦς * φιλιωθεὶς, ἅπαντα κατὰ μικρὸν συνέχει τὰ αὐτοῦ. Καὶ ὡς ἐμφύλιος συνέστη τῷ Ζήνωνι πόλεμος, ἐξάρχοντος Μαρκιανοῦ καὶ Προκοπίου υἱῶν τοῦ βασιλεύσαντος Ῥώμης Ἀνθεμίου· καὶ κρατήσαντος Ζήνωνος διὰ Ἰλλοῦ, πρεσβύτερος μὲν Μαρκιανὸς ἐχειροτονήθη, ὁ δὲ Προκόπιος πρὸς Θευδέριχον τὸν ἐν Θρᾴκῃ διέφυγε. Καὶ ὡς ὑπερορισθεὶς Μαρκιανὸς ἐν Καππαδοκίᾳ, καὶ διαφυγὼν, ἐτάραξε τὴν κατ' Ἄγκυραν Γαλατίαν· εἶτα συλληφθεὶς εἰς Ἰσαυρίαν ἐξωρίσθη. Καὶ ὡς ἡ πρὸς Ἰλλοῦν ἔχθρα τῷ βασιλεῖ συνέστη καὶ ηὐξήθη. Οὕτω μὲν οὖν καὶ ὁ δεύτερος. Ὁ δὲ τρίτος ἄλλα τε περιέχει, καὶ ὡς εἰς τὸ ἐμφανὲς Ἰλλοῦς ἐπαναστὰς Ζήνωνι βασιλέα Λεόντιον σὺν Βηρίνῃ ἀνεῖπεν· ὅπως τε δυσπραγήσαντες ἐπολιορκήθησαν, καὶ ἁλόντες ἀπετμήθησαν, καὶ τἆλλα, ἕως τῆς Ζήνωνος τελευτῆς.

* al. Διαπάρσου Ἰλλοῦ φιλιωθεὶς.

CANDID.

Quare Zeno Verinam Hillo tradidit, qui eam in Ciliciæ castellum ablegauit, atque ita tutum sese reddidit. Hillus Pampreрio, homini impio, Marsi opera, factus carus, paulatim omnia ipsius negotia perturbauit. Ciuile Zenoni bellum fuit, atque intestinum, insurgentibus Marciano & Procopio, filiis eius qui Romæ imperauerat Anthemij. quos cum Hillus Zenonis auspiciis deuicisset, Marcianus quidem natu grandior ordinatus est presbyter: Procopius vero ad Theuderichum in Thraciam confugit. Quin & extorris in Cappadocia Marcianus, fuga elapsus, quæ ad Ancyram pertinet Galatiam, turbauit, donec captus in Isauriam est relegatus. In Hillum quoque ab Imperatore odium conceptum est, auctúmque. Atque hæc libro secundo prodita.

Tertius deinde liber cum alia continet, tum quomodo palam in Zenonem Hillus insurrexerit, Leontiumque Imp. cum Verina renunciauerit, vtque re infeliciter gesta, obsessi captique capite truncati sint. aliáque ad a exitum vsque Zenonis.

a Quem lego apud Suid. in Zenone.

ΟΛΥΜΠΙΟΔΩΡΟΥ ΙΣΤΟΡΙΑΣ λόγοι κβ'.

OLYMPIODORI *Historiarum libri XXII.*

LXXX.

π'. Olympiodori historiarum lib. XXII.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ὀλυμπιοδώρου ἱστορικοὶ λόγοι κβ'. ἄρχεται ἀπὸ τῆς Ὀνωρίου τοῦ βασιλέως Ῥώμης, τῆς ὑπατείας τὸ ζ', καὶ Θεοδοσίου τοῦ δευτέρου: κατέρχεται δὲ μέχρις ὅτε Βαλεντινιανὸς, ὁ Πλακιδίας καὶ Κωνσταντίου παῖς, εἰς τὴν βασιλείαν τῆς Ῥώμης ἀνερρήθη ἀρχήν. Οὗτος ὁ συγγραφεὺς Θηβαῖος μέν ἐστιν, ἐκ τῆς πρὸς Αἴγυπτον Θηβῶν τὸ γένος ἔχων· ποιητὴς, ὡς αὐτός φησι, τὸ ἐπιτήδευμα· Ἕλλην τὴν θρησκείαν· σαφὴς μὲν τὴν φράσιν, ἄτονος δὲ καὶ ἐκλελυμένος, καὶ πρὸς τὴν πεπατημένην καταβεβλημένος χυδαιολογίαν· ὥστε μηδ' ἄξιος εἰς συγγραφὴν ἀναγράφεσθαι ὁ λόγος. Ὃ καὶ αὐτὸς ἴσως συνειδὼς, οὐ συγγραφὴν αὐτῷ ταῦτα κατασκευασθῆναι, ἀλλὰ ὕλην * συγγραφῆς ἐκπορισθῆναι διαβεβαιοῦται: οὕτως ἄμορφος καὶ ἀνείδεος, καὶ αὐτῷ τοῦ λόγου ὁ χαρακτὴρ κατεφαίνετο. Καὶ γὰρ οὐδεμιᾷ τῶν ἰδεῶν καλλωπίζεται, πλὴν εἴ τις ἔν τισι τῇ ἀφελείᾳ πλησιάζειν ἐκβιάσοιτο. Τῆς γὰρ λίαν ταπεινῆς καὶ ἐξηυτελισμένης καὶ ταύτης ἐκπίπτων, εἰς ἰδιωτισμὸν ὅλως ὑπενήνεκται. Ὕλην δὲ αὐτὸς ἱστορίας ταῦτα καλῶν, ὅμως καὶ λόγοις διαιρεῖ, καὶ προοιμίοις πειρᾶται κοσμεῖν. Καὶ πρὸς Θεοδόσιον τὸν βασιλέα, ὃς ἀνεψιὸς ἐχρημάτιζεν Ὀνωρίου καὶ Πλακιδίας, Ἀρκαδίου δὲ παῖς, πρὸς τοῦτον τὴν ἱστορίαν ἀναφωνεῖ. Διαλαμβάνει τοίνυν περὶ Στελίχωνος, ὅσην τε περιεβέβλητο δύναμιν, καταστὰς τῶν παίδων Ἀρκαδίου καὶ Ὀνωρίου ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πατρὸς αὐτῶν Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου· καὶ ὡς * Σερῆναν νόμῳ γάμου ἠγάγετο, Θεοδοσίου καὶ ταύτην αὐτῷ κατεγγυήσαντος. Ὅτι τε μετὰ ταῦτα Στελίχων εἰς τὴν ἑαυτοῦ θυγατέρα Θερμαντίαν, τὸν βασιλέα Ὀνώριον γαμβρὸν ἐποιήσατο. Καὶ ὡς ἐπὶ πλεῖστον ἔτι μᾶλλον ἤρθη δυνάμεως, καὶ πολλοὺς πολέμους ὑπὲρ Ῥωμαίων πρὸς πολλὰ τῶν ἐθνῶν κατώρθωσε· καὶ ὅτι μιαιφόνῳ καὶ ἀπανθρώπῳ σπουδῇ Ὀλυμπίου, ὃν αὐτὸς τῷ βασιλεῖ προσῳκειώσατο, διὰ ξίφους ὑπέμεινε θάνατον.

* al. γραφῆς.

* Σερῆναν.

LECTI sunt OLYMPIODORI *Historiarum libri duo & viginti*, ducto initio ab Honorij Roman. Imper. Consulatu septimo, & Theodosij secundo: deducitque historiam ad id vsque tempus, quo Valentinianus, Placidæ & Constantij filius, Romanus Imperator declaratus est.

Scriptor hic ortum ducit Ægyptiacis Thebis, professione poëta, vt de se ipse fatetur, religione vero gentium imbutus. Dictio illi clara; remissa tamen ac dissoluta, & in protritam deuoluta verborum affluentiam. Oratio itaque indigna vt historiæ adnumeretur: cuius ipse fortasse conscius, non historiam hanc à se adornari, sed materiam dumtaxat, seu Commentarium historiæ suppeditari contendit. adeo informis ac specie carens, etiam ipsimet dictionis suæ character visus est. Et vero nulla idea hic enitet, nisi quis eum alibi simplicitati accedere contendat. etsi neque hanc attingat, dum nimis humili ac vili dictionis genere vsus, in idiotismum plebeiúmque sermonem prorsus delabitur. Et licet *sylvam* suum ipse opus appellet, libris tamen distinguit, præfationibúsque ornare nititur. Historiam inscribit Theodosio [Minori] Imp. qui Arcadij filius, Honorij ac Placidiæ patruelis fuit.

Narrat itaque Stelichonem ad magnam peruenisse potentiam, cum eum Theodosius Magnus parens ipse, suis liberis Arcadio atque Honorio tutorem imposuisset, ac præterea vxorem Serenam duxisset, à Theodosio æque ipsi desponsam. Post etiam, filia sua Thermantia nuptui Honorio Imperatori data, illum sibi generum adsciuisse: indéque ad summam prorsus euectum potentiam: Multa pro Romanis cum variis gentibus bella gessisse feliciter, donec a sanguinaria immanique Olympij opera (qui per Stelichonem Imperatori familiaris factus fuerat) b ferro mortem excepit.

a Ita pietate insignem virum Christianum perstringit homo Ethnicus, vt & Zosimus lib. V. Laudat tamen hunc ad eum datis literis B. Augustinus, epist. 124. 129.
b Manu Heracliani, qui huius facinoris præmium accepit Africæ Præfecturam. Eius & huc mentio fit ab hoc autore.

OLYMPIO.

Addit Alarichum Gothorum præfectum, quem olim euocarat Stelicho, vt Honorio Illyricum armis teneret (hæc enim illi prouincia à parente Theodosio in partitione regni obuenerat) tum ob Stelichonis cædem, tum quod promissum illi datum non esset, cinxisse, & cepisse Romam, in eaque vrbe incredibilem argenti vim præda auertisse. Quin & Honorij [a] Placidiam, Romæ tum agentem, captiuam habuisse. Ante captam verò vrbem illustrem tum virum, cui [b] Attalo nomen, summam Præfecturam gerentem, Imperatorem renunciasse. Actaque esse hæc ob eas, quas diximus causas, & ob [c] Sarum, Gotthum item genere, sed paucorum hominum Præfectum (vix enim ducentos, aut summum trecentos ductabat) cætera generosum virum, armisque inuictum, quem quod socium sibi Romani adiunxissent, Alarichi infestum hostem, in perpetuum idcirco hunc renunciasse Sari amicitiæ. In hac vrbis obsidione mutua carne pastos obsessos. Alarichum, viuente etiamnum Stelichone, militiæ mercedem centenarios quadraginta accepisse. Post Stelichonis interitum, suffocatam periisse, & [d] Serenam eius coniugem, quòd Alarichi ad vrbem aduentus causa exstitisse putaretur. Interfectum antea, interempto iam Stelichone, filium eius ex Serena Eucherium. [e] *Buccellarij* vocabulum Honorij Imper. temporibus tributum militibus, non Romanis solum, sed & Gotthis quibusdam. Eodem modo & [f] *fœderatorum* nomen attributum inconditæ, & è diuersis conflatæ multitudini. Olympium illum, qui Stelichoni insidiatus erat, officiorum magistrum factum, ea post dignitate excidisse. Dehinc iterum potitum, rursum priuatum esse: tandem fustibus à Constantio, qui Placidiam vxorem duxerat, mactatum occubuisse, cùm ei ante cædem auriculæ resectæ fuissent. Ita [g] impium illum non impunitum obiisse. Gotthorum, qui cum Rodogaiso erant, [h] primarios viros, *Optimatos* appellatos ait, [i] duodecim ferè millium numero. quibus omnibus debellatis, Stelichonem cum Rodogaiso [k] societatem iniisse.

Alaricho morbi vi extincto, successorem datum Adaulphum, vxoris fratrem. Panem siccum scriptor hic [l] *Buccellatum* vocari tradit, illuditque militum cognomini, vt qui hinc *Buccellarij* sint appellati.

Constantinus ad imperium tyrannicè sublatus, ad Honorium legatos mittit excusantes, inuitum illum, & à militibus coactum, imperium suscepisse. veniam igitur postulare, societatémque imperij. Imperator propter impendentes molestias tantisper suscepit in societatem. Constantinus hic in Britannia renunciatus fuerat, militari tumultu ad imperium adactus. Etenim ante Honorij consulatum septimum, in seditionem illic versus exercitus, Marcum quendam Imperatorem crearat: quo ab ipsis sublato, Gratianus suffectus est. Hic vbi menses quatuor, illis iam fastidio ductis, præterfuisset, interficitur. Tum Constantinus Augusti nomine salutatur.

a Quæ Galla Placidia dicta.
b Priscus Attalus vocatus est, teste Sozomeno lib. IX. cap. 8.
c Idem alias Afarus appellatur vt apud Zosim. inf. Cod. XCVIII.
d Στιλίχωνος.
e Buccellarij Suidæ Gallograeca milites. Plura Turneb. lib. 24. cap. 16. & lib. 20. c. 15. Vide etiam Constant. Porphyrogenneta libel. de Thematib. vbi frequens describit Buccellariorum fuisse, & præ cæteris Nicol. Rigaltij Glossar. Tactic.
f φοιδεράτων τῶν Σ... ὑπὸ τοῖς Ῥωμαίοις ...
g Vt homo impius, Christianum ... appellare ...
h ὀπτιμάτους.
i Vnde Zosimus ... quadringentorum ... plus excedere ...
k Atque à Stelichone captum ... referunt Prosper, Cassiodorus, Orosius, & S. Augustinus lib. 5. de ciuitate Dei cap. 23.
l vide supr. paulo. Buccellatum ex Turnebo.

ὅτι Ἀλάριχος, ὁ τῶν Γότθων φύλαρχος, ὃν Στελίχων μετεκαλέσατο ἐπὶ τῷ φυλάξαι Ὁνωρίῳ τὸ Ἰλλυρικόν· τῇ γὰρ αὐτοῦ ἦν παρὰ Θεοδοσίου τοῦ πατρὸς ἐκνενεμημένη βασιλείᾳ. οὗτος οὖν ὁ Ἀλάριχος διά τε τὸν φόνον Στελίχωνος, καὶ ὅτι ἃ συνέκειτο αὐτῷ, οὐκ ἐλάμβανε, πολιορκεῖ καὶ ἐκπορθεῖ τὴν * ῥώμην· ἐξ ἧς χρήματά τε ἄπειρα ἐξεκόμισε, καὶ τὴν ἀδελφὴν Ὁνωρίου Πλακιδίαν, ἐν ῥώμῃ διάγουσαν, ᾐχμαλώτισε. καὶ πρὸ τῆς ἁλώσεως δὲ ἕνα τινὰ τῶν κατὰ τὴν ῥώμην ἐπιδόξων, Ἄτταλος ἦν ὄνομα αὐτῷ, τὴν ἐπαρχότητα τότε διέποντα, [εἰς] βασιλέα ἀνηγόρευσεν. ἐπεπράχθη δὲ αὐτῷ ταῦτα, διά τε τὰς προειρημένας αἰτίας· καὶ ὅτι Σάρον, καὶ αὐτὸν Γότθον ὄντα, καὶ πλήθους μὲν ὀλίγου ἐπάρχοντα (ἄχρι γὰρ σʹ ἢ καὶ * τʹ, αὐτῷ ὁ λαὸς ἐξετείνετο) ἄλλως δὲ ἡρωϊκόν τινα καὶ ἐν μάχαις ἀκαταγώνιστον, τοῦτον ὅτι Ῥωμαῖοι ἠταιρίσαντο δι᾽ ἔχθρας Ἀλαρίχῳ ὄντα, ἄσπονδον ἐχθρὸν Ἀλάριχος ἐποιήσατο. ὅτι ἐν τῇ πολιορκίᾳ τῆς Ῥώμης ἀλληλοφαγία τῶν ἐνοικούντων ἐγίνετο. ὅτι Ἀλάριχος, ἔτι ζῶντος Στελίχωνος, μʹ κεντηνάρια μισθὸν ἔλαβε τῆς ἐκστρατείας. ὅτι μετὰ θάνατον Στελίχωνος ἀναιρεῖται ἐναποπνιγεῖσα Σερῆνα ἡ τούτου γυνή, αἰτία νομισθεῖσα τῆς ἐπὶ Ῥώμην ἐφόδου Ἀλαρίχου. ἀναιρεῖται δὲ πρότερον μετὰ τὴν ἀναίρεσιν Στελίχωνος, ὁ ταύτης κἀκείνου παῖς ὁ Εὐχέριος. Ὅτι τὸ Βουκελλάριος ὄνομα ἐν ταῖς ἡμέραις Ὁνωρίου ἐφέρετο κατὰ στρατιωτῶν οὐ μόνον Ῥωμαίων, ἀλλὰ καὶ Γότθων τινῶν· ὡς δ᾽ αὕτως καὶ τὸ * φοιδεράτων, κατὰ διαφόρου καὶ συμμιγοῦς ἐφέρετο πλήθους. ὅτι Ὀλύμπιος, ὁ ἐπιβουλεύσας Στελίχωνι, μάγιστρος τῶν ὀφφικίων γέγονεν. εἶτα ἐξέπεσε τῆς ἀρχῆς· εἶτα πάλιν ἐπέβη ταύτης· εἶτα ἐξέπεσεν. εἶτα ἐκπεσὼν, ῥοπάλοις ὕστερον ὑπὸ * Κωνσταντίνου, ὃς ἠγάγετο Πλακιδίαν, παιόμενος ἀναιρεῖται, τὰς ἀκοὰς πρότερον ἐκκοπείς· καὶ ἡ δίκη τὸν ἀνοσιουργὸν εἰς τέλος οὐκ ἀφῆκεν ἀτιμώρητον. ὅτι τῶν μετὰ Ῥοδογαΐσου Γότθων οἱ * Κεφαλαιῶται, ὀπτίματοι ἐκαλοῦντο εἰς δώδεκα συντείνοντες χιλιάδας, οὓς καταπολεμήσας Στελίχων Ῥοδογαΐσου προσεταιρίσατο. ὅτι Ἀλαρίχου νόσῳ τελευτήσαντος, διάδοχος αὐτοῦ Ἀδάουλφος καθίσταται, ὁ τῆς γυναικὸς ἀδελφός. Ὅτι τὸν ξηρὸν ἄρτον * βουκέλλατον ὁ συγγραφεὺς καλεῖσθαί φησι· καὶ χλευάζει τὴν τῶν στρατιωτῶν ἐπωνυμίαν, ὡς ἐκ τούτου βουκελλαρίων ἐπικληθέντων. ὅτι Κωνσταντῖνος εἰς * τυραννίδα ἀρθεὶς, πρεσβεύεται πρὸς Ὁνώριον, ἄκων μὲν, καὶ ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν βιασθεὶς, ἀπολογούμενος ἄρξαι· συγγνώμην δὲ αἰτῶν, καὶ τὴν τῆς βασιλείας ἀξιῶν κοινωνίαν· καὶ βασιλεὺς διὰ τὰ ἐνεστηκότα δυσχερῆ τέως καταδέχεται τὴν τῆς βασιλείας κοινωνίαν. κατὰ τὰς Βρεττανίας δὲ ὁ Κωνσταντῖνος ἐτύγχανεν ἀνηγορευμένος, στάσει τῶν ἐκεῖσε στρατιωτῶν εἰς ταύτην ἀναχθεὶς τὴν ἀρχήν. καὶ γὰρ ἐν ταύταις ταῖς Βρεττανίαις, πρὶν ἢ Ὁνώριον τὸ ζʹ ὑπατεῦσαι, εἰς στάσιν ὁρμῆσαν τὸ ἐν αὐταῖς στρατιωτικὸν, Μάρκον τινὰ ἀνεῖπον αὐτοκράτορα. τοῦ δὲ ὑπ᾽ * αὐτοῦ ἀναιρεθέντος, Γρατιανὸς αὐτοῖς ἀντικαθίσταται. ἐπεὶ δὲ καὶ οὗτος εἰς τετράμηνον αὐτοῖς προσκορὴς γεγονὼς, ἀποσφάζεται· Κωνσταντῖνος τότε εἰς τὸ τοῦ αὐτοκράτορος ἀναβιβάζεται ὄνομα.

* πλεῖα.
b τριακοσίων.
* al. φοιδεράτων & φοιδεράτοι.
* al. Κωνσταντίου.
* al. Κεφαλαιῶται.
* al. Βουκελλάτον & Βουκελλάτοι.
* τὴν βασιλείαν.
* αὐτῶν.

οὗτος

ἐστὶ Ἰουστῖνον καὶ Νεοβιγάστην στρατηγοὺς προβαλλόμενος, καὶ τὰς Βρεττανίας ἐάσας, * περαιοῦται ἅμα τοῖς αὐτοῦ ἐπὶ Βονωνίαν, πόλιν οὕτω καλουμένην, παραθαλασσίαν, καὶ πρώτην ἐν τοῖς τῶν Γαλατῶν ὅροις κειμένην. ἔνθα διατρίψας, καὶ ὅλον τὸν Γάλλον καὶ * Ἀκύταρον στρατιώτην ἰδιοποιησάμενος, κρατεῖ πάντων τῶν μερῶν τῆς Γαλλίας μέχρι τῶν Ἄλπεων τῶν μεταξὺ Ἰταλίας καὶ Γαλλίας· ἔσχε δύο παῖδας ἔχει Κώνσταντα καὶ Ἰουλιανόν. ὧν τὸν μὲν Κώνσταντα καίσαρα χειροτονεῖ, εἶτα [ὕστερον] κατὰ τὰς αὐτὰς ἡμέρας καὶ τὸν Ἰουλιανὸν * νωβελίσσιμον. ὅτι Ἄτταλος βασιλεύσας κατὰ Ὀνωρίου ἐπὶ Ῥάβενναν ἐκστρατεύεται, καὶ πέμπεται πρὸς αὐτὸν, ὡς ἐκ βασιλέως Ὀνωρίου πρὸς βασιλέα, Ἰοβιανὸς ὕπαρχος καὶ πατρίκιος, καὶ Οὐάλης στρατηγὸς ἑκατέρας δυνάμεως, καὶ Ποτάμιος ὁ κοιαίστωρ, καὶ Ἰουλιανὸς πριμικήριος τῶν νοταρίων· οἳ ἐδήλουν Ἀττάλῳ ἐπὶ κοινωνίᾳ τῆς βασιλείας ἀπεστάλθαι παρὰ Ὀνωρίου. ὁ δὲ * ἀπένευσεν. ἀλλὰ νῆσον οἰκεῖν ἢ ὅπερ ἂν τινα τόπον, ὃν ἂν βούλοιτο συγχωρεῖν Ὀνώριον, κακῶν ἀπαθῆ. ὑποκρίνεται δὲ * Ἰοβιανὸς ἄσμενος, ἐπαγγελλόμενος καὶ ἀνελεῖν καθ' ἑνὸς μέρους, τὸν βασιλέα Ὀνώριον. ἐφ' ᾧ ἐπετίμησεν Ἄτταλος Ἰοβίῳ ὡς ἐθελοντὰς ἔθους ὄντος, * σινῶσαι βασιλέα, ἑκόντα τὴν βασιλείαν ἀποτιθέμενον. ἀλλὰ * Ἰοβιανὸς μὲν πολλάκις πρεσβεύσας, καὶ μηδὲν ἀνύσας, καταμένει πρὸς Ἄτταλον πατρίκιος Ἀττάλου ὀνομασθείς. μετέρχεται δὲ κατὰ τὴν Ῥάβενναν, ἐπὶ τὸν * πραιπόσιτον Εὐσέβιον ἡ δυναστεία· ὃς μετ' ἱκανὸν χρόνον Ἀλλοβίχου ἐπηρείᾳ καὶ ὑποθήκῃ δημοσίᾳ (καὶ) ἐπ' ὄψει τοῦ βασιλέως, ῥάβδοις ἀναιρεῖται. χρόνος ἐρρύησεν ἱκανός, καὶ μὴ πειθόμενος Ἄτταλος Ἀλαρίχῳ, σπουδῇ δὲ μάλιστα * Ἰοβίου, ὃς ἦν τὴν Ὀνωρίου πρεσβείαν προδεδωκώς, καθαιρεῖται τῆς βασιλείας· καὶ μένει, τὸν ἰδιώτην παρὰ Ἀλαρίχῳ βίον ἀνηρημένος. ὕστερον μετὰ χρόνον τινὰ βασιλεύει· εἶτα καθαιρεῖται. καὶ μετὰ ταῦτα ὕστερον ἐπὶ Ῥάβενναν παραγενόμενος, καὶ τοὺς τῆς δεξιᾶς χειρὸς δακτύλους ἀκρωτηριασθεὶς ἐξορίᾳ * παραπέμπεται. ὅτι Ἀλλόβιχος μετὰ βραχὺ, τῷ ἐφ' ᾧ τὸν * πραιπόσιτον Εὐσέβιον ἀνεῖλε δίκην τίνυς, γνώμῃ τοῦ βασιλέως κατὰ πρόσωπον αὐτοῦ ἀναιρεῖται· καὶ Κωνσταντῖνος ὁ τύραννος τὸν Ἀλλοβίχου θάνατον μαθὼν, ἐπειγόμενος πρὸς Ῥάβενναν, ὥς τι * σπείσασθαι Ὀνωρίῳ, φοβηθεὶς ὑποστρέφει. ὅτι τὸ Ῥήγιον μητρόπολις ἐστὶ τῆς Βρεττίας, ἐξ οὗ, φησὶν ὁ ἱστορικὸς, Ἀλάριχον ἐπὶ Σικελίαν βουλόμενον περαιωθῆναι, ἐπισχεθῆναι. ἄγαλμα γάρ φησι τετελεσμένον ἱστάμενον ἐκώλυε τὴν περαίωσιν. τετέλεστο δὲ, ὡς μυθολογεῖ, παρὰ τῶν ἀρχαίων ἀποτρόπαιόν τι τοῦ ἀπὸ τῆς Αἴτνης πυρὸς, καὶ πρὸς κώλυσιν παρόδου διὰ θαλάσσης βαρβάρων. ἐν γὰρ τῷ ἑνὶ ποδὶ πῦρ ἀκοίμητον ἐτύγχανε, καὶ ἐν τῷ ἑτέρῳ ὕδωρ ἀδιάφθορον. οὗ καταλυθέντος, ὕστερον ἔκ τε τοῦ αἰτναίου πυρὸς, καὶ ἐκ τῶν βαρβάρων βλάβας ἡ Σικελία ἐδέξατο. κατέστρεψε δὲ τὸ ἄγαλμα Ἀσκληπιὸς, ὁ τῶν ἐν Σικελίᾳ κτημάτων * Κωνσταντίου καὶ Πλακιδίας διοικητὴς καταστάς. ὅτι Κωνσταντίνου τοῦ τυράννου καὶ Κώνσταντος τοῦ παιδὸς, ὃς πρότερον μὲν καίσαρ, ὕστερον δὲ καὶ βασιλεὺς

* al. περαιοῦσι. * al. Κύταρον. * al. προβελίσσιμον. * ἐπένευσεν. * Ἰάβιος. * σινῶσαι. * Ἰάβιος. * al. πραιπόσιτον. * Ἰοβίου. * παραπέμπεται. * πραιπόσιτον. * al. σπείσασθαι. * al. Κωνσταντίου.

Is Iustinum, & Neouigasten, militarium copiarum duces creans, relicta Britannia, cum suis traiecit, venitque [a] Bononiam, maritimam vrbem sic dictam, primam in Galliæ finibus positam. Ibi moratus, Gallum omnem, & [b] Acytarum militem sibi adiungens, omni est Gallia potitus ad alpes vsque, quæ Italiam à Gallia separant. Huic filij duo erant, Constans, & Iulianus. Illum Cæsarem constituit; Iulianum deinde eo ipso tempore *nobilissimum* nominauit.

Attalus contra Honorium imperans, ad Rauennam castrametatus est, missusque ad illum tanquam ab Honorio Imperatore ad Imperatorem [c] Iouinianus præfectus atque Patricius, & Valens vtriusque militiæ dux, & Potamius quæstor, & Iulianus notariorum primicerius. Hi Attalo significant ab Honorio sese missos, vt cum illo de imperij societate tractent. Abnuit verò ille: concedere tamen se, vt insulam inhabitet malorum expers Honorius, vel alium certè quem velit locum. Respondet adhæc lætabundus Iouianus, indicatque exutum iam ab Attalo vna regni parte Honorium Imperatorem. Quare Iouium Attalus increpando, nullum ferre morem dixit, vt spoliari dicendus sit Imperator, qui sponte sua imperio abdicaret. Verùm Iouianus sępenumero legatione obita, neque quidquam proficiens, mansit tandem apud Attalum, illusque Patricius est appellatus. Rauennæ interim delabitur ad Eusebium [d] Præpositum [e] potestas: qui post non diu, [f] Allouichi violentia, ac decreto publico, in oculis Imperatoris fustibus est occisus. Post etiam dum [g] Alaricho non acquiescit Attalus, & verò maximè Iouij opera, qui Honorij legatos prodiderat, imperio deiicitur: manetque priuatam apud Alarichum vitam degens. Deinde non multò post iterum imperauit, ac rursum abdicare coactus est. Post hæc tandem ad Rauennam profectus, & summis dexteræ manus digitis truncatus proscribitur. Allouichus item post paulò, quòd Eusebium Præpositum sustulisset, Imperatoris sententia pœnas dedit, atque [h] in eius conspectu occiditur. Constantinus tyrannus, cognita Allouichi morte, Rauennam accedens, [i] vt cum Honorio fœdus iniret, metu perculsus reuertit.

Rhegium metropolim esse [k] Bruttiorum, è qua refert historicus Alarichum, dum in Siciliam traiicere parat, retentum fuisse. Statua enim, inquit, inaugurata, ibi stans, traiectum vetabat. Fuerat verò hæc, vt fabulatur, ab antiquis inaugurata, cùm vt Æthnæ montis ignes auerteret, tum vt maris transitu Barbaros prohiberet. Altero enim pede perpetuum ignem, altero verò perennem aquam gestabat. Ea igitur statua confracta, [l] tandem ex Æthnæo igne, & à Barbaris detrimentum Siciliam cepisse. Euersam verò statuam ab Æsculapio, qui in Sicilia possessionum Constantij & Placidiæ curator erat.

Constantino tyranno, & Constante filio (qui primum quidem Cæsar, post etiam Imperator

OLYMPIO.

a Burboniam legitur apud Sozomenum lib. 9. c. 11.
b Aquitanum emenda, ex Sozom. sup. & Sigon. lib. 10.
c Zosimus lib. 5 extr. Iouium hunc perpetuò vocat. Photij editio inconstantior est.
d Sacri cubiculi. Vide Zosimum lib. 5. & Sozom. lib. 10.
e Δυναστεία ipsi ὑπαρχίας vox αὐθεντικῶς accipio. Hanc enim secunda post principem potestas, fuisse viri docti notarunt.
f Ellobichum vocat Sigon. lib. 11. cap. Orosius ut imper. Ebodichum Sozom. lib. 9. cap. 13.
g De Africanâ expeditione legendus Zosimus lib. 6.
h Aliter hoc Sozom. lib. 9. cap. 13.
i Anno Christi 411. Car. Sigon.
k Omnino Βρεττίας legendum.
l Ex vana scilicet gentium superstitione.

OLYMPIODORVS.

creatus fuerat (victis, fugáque dilapsis, Gerontius belli dux cum Barbaris pace libens inita, filium suum Maximum, qui inter [a] Domesticos numerabatur, Cæsarem renunciat. Constantem deinde insecutus, è medio sustulit, & vestigia consectans, Constantinum quoque patrem persequebatur. Dum hæc geruntur, [b] Constantinus & Vlphilas ab Honorio aduersus Constantinum missi; cumque Arelatem peruenissent, vbi Constantinus cum Iuliano filio agebat, hanc obsident. Constantinus ad templum confugiens, Sacerdos ordinatur, iureiurando de salute illi dato; sic vrbis portæ obsidentibus militibus apertæ sunt, missusque est cum Iuliano filio Constantinus ad Honorium. Ille verò minimè ipsis ignoscens, ob interfectos à Constantino [c] cognatos suos, ad triginta [d] à Rauenna milliaria, contra iurisiurandi fidem interfici eos iubet. Gerontius dein, accedentibus Vlphila & Constantino, fugam capessit: deprehensúsque quod impotentius exercitui præfuisset, suorum insidiis petitus est. Ignem itaque ipsius ædibus iniecerunt. at ille fortiter in aduersarios pugnat, vno adiuuante famulo, qui Alanus erat. Re tamen tandem desperata Alanum illum, suámque [e] vxorem; vt ipsi postularant, interimit, ac denique etiam sibi mortem consciscit. Maximus eius filius, re intellecta, ad fœderatos confugit Barbaros.

Iouinius apud [f] Mundacium Germaniæ alterius vrbem, studio Goaris Alani, & Guntiarij Burgundiorum Præfecti tyrannus creatus est. Cui vt sese adiungeret, Adaulpho auctor fuit Attalus. Et verò hic cum copiis ad illum se confert. Iouinius tamen Adaulphi aduentu offensus, obscurè, & veluti per ænigmata Attalum accusat; quòd aduentum suasisset. [g] Sarus item ad Iouinum venturus erat; sed Adaulphus cognita re, collectis decem millibus militum, occurrit Saro, viros octodecim aut viginti apud se habenti, quem gesta heroïca, & stupore digna edentem, [h] scutis adhibitis, viuum ægrè capere potuerunt, tandémque occidunt. Desciuerat autem ab Honorio Sarus, audito Belleridem domesticum suum interfectum; nullam tamen cædis rationem duxisse Imperatorem, nec in percussorem inquirendo vindicasse.

Refert item de Donato, & Hunnis, déque [i] regum eorum sagittandi peritia. Seipsum ad illos & Donatum, oratorem missum scriptor ait; multisque maris erroribus, periculisque iactatum, tragicè narrat. Donatum quoque iureiurando circumuentum, contra fas iugulatum esse: & Charatonem inter reges primum, ob cædem ira incensum, Imperatoris donis rursum mitigatum, placatúmque fuisse. Et hæc quidem prima operis decade continentur.

Alteram verò hinc auspicatur. Iouinus fratrem suum Sebastianum, inuito Adaulpho, imperatorem creans, in eius odium incurrit. Adaulphus itaque per internuntios

a De Domesticis videndus Ειναpalat li. brilo de official constantinop. Brisson. in Lexico, & alij.

b Idem qui Placidiam postea coniugem accepit.

c Verenianum & Didymum intelligit, de quibus Zosimus atque Sozomenus, & ex his Sigon. lib. 10.

d ad Menecum flumen. Sigon.

e Nonnichiam Carol. Sigon. vocat.

f Moguntiacum debebat scribere Olympiod.

g Al. Asaros desf. apud Zosimum Cod. XCVIII.

h Pro σάκκοις lege σάκεσι, vel σάκεσιν.

i Ῥηγῶν Latina voce dixit.

ἀνεχειροτόνητο. τούτων ἡττηθέντων καὶ πεφευγότων, Γερόντιος ὁ στρατηγὸς τὴν πρὸς τοὺς βαρβάρους ἀσπασάμενος εἰρήνην, Μάξιμον τὸν ἑαυτοῦ παῖδα, εἰς τὴν τῶν δομεστίκων τάξιν τελοῦντα, βασιλέα ἀναγορεύει. εἶτα ἐπιδιώξας Κώνσταντα, κατεπράξατο ἀναιρεθῆναι· καὶ κατὰ πόδας εἵπετο, διώκων καὶ τὸν πατέρα Κωνσταντῖνον. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐγίνετο, Κωνστάντιος καὶ * Ουλφίλας ἀποστέλλονται παρὰ Ονωρίου κατὰ Κωνσταντίνου. καὶ καταλαβόντες τὴν Ἀρήλατον, ἔνθα τὰς διατριβὰς ἐποιεῖτο Κωνσταντῖνος σὺν Ἰουλιανῷ τῷ παιδὶ, ταύτην πολιορκοῦσι. καὶ Κωνσταντῖνος καταφυγὼν εἰς εὐκτήριον, πρεσβύτερος τότε χειροτονεῖται, ὅρκων αὐτῷ ὑπὲρ σωτηρίας δοθέντων· καὶ τοῖς πολιορκοῦσιν αἱ πύλαι τῆς πόλεως ἀναπετάννυνται. καὶ πέμπεται σὺν τῷ υἱῷ Κωνσταντῖνος πρὸς * Ονώριον· ὁ δὲ μνησικακῶν αὐτοῖς ὑπὲρ τῶν ἀνεψιῶν αὐτοῦ, οὓς ἐτύγχανε Κωνσταντῖνος ἀνελὼν· πρὸ τριάκοντα τῆς Ῥαβέννης μιλίων παρὰ τοὺς ὅρκους προστάττει τούτους ἀναιρεθῆναι. Γερόντιος δὲ προσαγγελομένων * Ουλφίλα καὶ Κωνσταντίου, φεύγει. καὶ καταληφθεὶς, ὅτι ἐγκρατῶς ἦρχε τοῦ οἰκείου στρατοῦ, ὑπ' αὐτῶν ἐκείνων ἐπιβουλεύεται. πῦρ γὰρ κατὰ τῆς οἰκίας αὐτοῦ ἀνῆψαν· ὁ δὲ πρὸς τοὺς ἐπαναστάντας καρτερῶς ἐμάχετο, ἕνα συναγωνιστὴν ἔχων Ἀλανὸν τὸ γένος, εἰς δούλους αὐτοῦ ἀριθμούμενον. τέλος τόν τε Ἀλανὸν, καὶ τὴν γυναῖκα, τοῦτο προθυμουμένους, ἀναιρεῖ· ἐπικατασφάζει δὲ καὶ ἑαυτόν. Μάξιμος δὲ ὁ παῖς ταῦτα μαθὼν, πρὸς τοὺς ὑποσπόνδους φεύγει βαρβάρους.

Ὅτι Ἰοβῖνος ἐν Μουνδιακῷ τῆς ἑτέρας γερμανίας κατὰ σπουδὴν Γωὰρ τοῦ Ἀλανοῦ, καὶ * Γυντιαρίου, ὃς φύλαρχος ἐχρημάτιζε τῶν Βουργουντιόνων, τύραννος ἀνηγορεύθη. πρὸς * ὃν παραγενέσθαι Ἄτταλος Ἀδαούλφον παραινεῖ. καὶ παραγίνεται ἅμα τῷ * πλήθει· καὶ Ἰοβῖνος ἀνιᾶται ἐπὶ τῇ Ἀδαούλφου παρουσίᾳ, καὶ μέμφεται δι' αἰνιγμάτων τῷ παραινέσαντι Αττάλῳ τὴν ἄφιξιν. καὶ Σάρος δὲ ἔμελλε πρὸς Ἰοβῖνον παραγενέσθαι· ἀλλ' Ἀδάουλφος τοῦτο μαθὼν, προϋπαντιάζει χιλιάδας δέκα συνεπαγόμενος στρατιώτας, ἔχοντι ἄνδρας περὶ αὐτὸν Σάρῳ ὀκτωκαίδεκα ἢ καὶ εἴκοσιν. ὃν ἔργα ἡρωϊκὰ καὶ θαυμάσια ἄξια * ἐπιδειξάμενον, μόλις * σάκκοις ἐζώγρησαν, καὶ ὕστερον ἀναιροῦσι. Σάρος δ' ἦν ἀποστὰς Ονωρίου, ὅτι Βελλερίδου, ὃς ἦν αὐτοῦ δομέστικος, ἀναιρεθέντος οὐδεὶς λόγος τῷ βασιλεῖ τῆς ἀναιρέσεως, οὐδὲ τοῦ φόνου * ἐγίνετο εἴσπραξις.

Ὅτι διαλαμβάνει περὶ Δονάτου, καὶ περὶ τῶν Οὔννων, καὶ περὶ τῶν Ῥηγῶν αὐτῶν τῆς εὐφυεστάτης τοξείας, καὶ ὡς πρὸς αὐτοὺς καὶ Δονάτον ὁ ἱστορικὸς ἐπρέσβευσε· καὶ τὴν διὰ θαλάσσης αὐτοῦ πλάνην ἐκτραγῳδεῖ καὶ τὸν κίνδυνον. καὶ ὅπως ὅρκῳ Δονάτος ἀπατηθεὶς, ἐκθέσμως ἀποσφάζεται. καὶ ὅπως Χαράτων ὁ τῶν Ῥηγῶν πρῶτος ἐπὶ τῷ φόνῳ εἰς θυμὸν ἀνάπτεται. ὅπως τε πάλιν βασιλικοῖς δώροις διαπραΰνεται καὶ ἡσυχάζει. ἐν οἷς καὶ ἡ πρώτη τῆς ἱστορίας δεκάλογος.

Ἄρχεται δὲ καὶ δευτέρα ὧδε· ὅτι Ἰοβῖνος παρὰ γνώμην Ἀδαούλφου, τὸν ἴδιον ἀδελφὸν * Σεβαστιανὸν βασιλέα χειροτονήσας, εἰς ἔχθραν Ἀδαούλφῳ κατέστη. καὶ πέμπει Ἀδάουλφος πρὸς Ονώριον πρέσβεις

** al. Ουαφίλας.*

** Ονώριον.*

** Ουαφίλα.*

** Γοντιαρίου.*

** ὃ.*

** τῷ πλήθει.*

** ἐπιδειξαμένου.*

** σακκίοις.*

** al. γίνεται.*

** Σεβαστιανὸν.*

πρέσβεις ὑποσχόμενος τάς τε τῶν τυράννων κεφαλὰς, καὶ εἰρήνην ἄγειν. ὧν ὑποστρεψάντων, καὶ ὅρκων μεσιτευσάντων, Σεβαστιανοῦ μὲν πέμπεται τῷ βασιλεῖ ἡ κεφαλή· Ἰοβῖνος δὲ ὑπὸ Ἀδαούλφου πολιορκούμενος, ἑαυτὸν ἐκδίδωσι. καὶ πέμπεται κἀκεῖνος τῷ βασιλεῖ, ὃν αὐθεντήσας Δάρδανος ὁ ἔπαρχος ἀναιρεῖ· καὶ ἀποτίθενται ἄμφω αἱ κεφαλαὶ* Καρθαγένης ἔξωθεν. ἔνθα καὶ ἡ Κωνσταντίνου καὶ ἡ Ἰουλιανοῦ ἀπετμήθησαν πρότερον. ἥ, τε Μαξίμου καὶ ἡ Εὐγενίου, οἳ ἐπὶ Θεοδοσίου τοῦ μεγάλου τυραννίδι ἐπιθέμενοι, εἰς τοῦτο τέλους κατέστρεψαν. Ἀδάουλφος δὲ Πλακιδίαν ἀπῃτεῖτο κατὰ σπουδὴν μάλιστα Κωνσταντίνου.* ὃς ὕστερον αὐτῇ καὶ εἰς γάμους ἐζεύχθη. ἀλλὰ τῶν πρὸς Ἀδάουλφον ὑποσχέσεων μὴ περαιουμένων, καὶ μάλιστα τῆς σιτοπομπίας: οὔτε ταύτην ἀπεδίδου, καὶ εἰς μάχην* ἀπεδίδου τὰ τῆς εἰρήνης διαλύεσθαι.

*Καρχηδόνος. *al. ὃν. *ἐμελέτα.

Ὅτι Ἀδάουλφος ἀπαιτούμενος Πλακιδίαν, ἀνταπῄτει τὸν ὁρισθέντα σῖτον. ἀπόρων δ' ὄντων τῶν ὑποσχομένων εἰς τὸ δοῦναι,* οὐδὲν δὲ ἧττον ὁμολογούντων, εἰ λάβοιεν, Πλακιδίαν παραπέμψειν. καὶ ὁ βάρβαρος τὰ ὅμοια ὑπεκρίνετο, καὶ πρὸς Μασσαλίαν, πόλιν οὕτω καλουμένην, παραγενόμενος, δόλῳ ταύτην λαβεῖν ἤλπιζεν. ἔνθα πληγείς,* Βονηφατίου τοῦ γενναιοτάτου* βάλλοντες, καὶ μόλις τὸν θάνατον διαφυγών, εἰς τὰς οἰκείας ὑπεχώρησε σκηνὰς, τὴν πόλιν ἐν εὐθυμίᾳ λιπὼν, καὶ δι' ἐπαίνων καὶ εὐφημίας ποιουμένην Βονηφάτιον.

*[illegible] *al. Βονιφ. *Βαλόντος.

Ὅτι Ἀδάουλφος τὸν γάμον μελετῶν Πλακιδίας,* Κωνσταντίῳ ταύτην ἀπαιτοῦντι, βαρυτέρας προὔτεινεν αἰτήσεις: ἵνα διὰ τὴν ἀποτυχίαν τῶν αἰτήσεων, εὔλογον δόξῃ τὴν κατάσχεσιν αὐτῆς πεποιηκέναι.

*Κωνσταντίου ταύτην ἀπαιτοῦντος.

Ὅτι* διεζευγμένος Κωνστάντιος [πάλαι] γεγονώς, ὕπατος κατὰ τὴν Ῥάβενναν προχειρίζεται, μεθ' οὗ κατὰ τὴν Κωνσταντινούπολιν ὑπάτευε Κώνστας· καὶ χρυσίον μὲν σύμμετρον καὶ ἱκανὸν πρὸς τὸ τῆς ὑπατείας ἀνάλωμα εὕρηται ἐκ τῶν τοῦ Ἡρακλειανοῦ, ὃς τυραννίδα μελετῶν* ἀνῄρηται· οὐ μὴν γε τοσοῦτον εὑρέθη, ὅσον καὶ ἠλπίζετο. χρυσίον μὲν γὰρ οὐδὲ μέχρι κεντηναρίων εἴκοσιν εὕρηται· ἡ δὲ* ἀκίνητος αὐτοῦ οὐσία καὶ αὕτη εἰς δισχιλίας λίτρας συνέτεινε. καὶ ταύτην ἅπασαν τὴν ὑπόστασιν Κωνστάντιος ἐκ μιᾶς αἰτήσεως παρὰ Ὁνωρίου εἰλήφει. ἦν δὲ Κωνστάντιος ἐν μὲν ταῖς προόδοις κατηφὴς καὶ σκυθρωπὸς, μεγαλόφθαλμός τε καὶ μεγαλαύχην καὶ πλατυκέφαλος, νεύων δι' ὅλου ἐπὶ τὸν τράχηλον τοῦ φέροντος αὐτὸν ἵππου. καὶ* οὕτω τῇδε κἀκεῖσε λοξὸν ἐκπέμπων τὸ ὄμμα· ὡς, τὸ τοῦ λόγου, πᾶσι φαίνεσθαι εἶδος ἄξιον τυραννίδος. ἐν δὲ δείπνοις καὶ συμποσίοις τερπνὸς καὶ πολιτικὸς, ὡς καὶ ἐρίζειν τοῖς μίμοις πολλάκις παίζουσι παρὰ τὴν τράπεζαν.

*al. διεζευγμένος. *ἀνῄρητο. *ἀκίνητος. *ὡς ὅτι.

Ὅτι Ἀδαούλφῳ, σπουδῇ καὶ ὑποθήκῃ Κανδιδιανοῦ, ὁ πρὸς Πλακιδίαν συντελεῖται γάμος, μηνὸς Ἰανουαρίου ἐνισταμένου. ἐπὶ δὲ τῆς πόλεως Νάρβωνος, ἐν οἰκίᾳ Ἰγγενίου τινὸς πρώτου τῶν ἐν τῇ πόλει· ἔνθα προκαθεσθείσης Πλακιδίας, ἐν παστάδι τε ῥωμαϊκῶς ἐσκευασμένῃ, καὶ σχήματι βασιλικῷ, συγκαθέζεται αὐτῇ καὶ Ἀδάουλφος, ἐνδεδυμένος χλανίδα καὶ τὴν ἄλλην ῥωμαίων ἐσθῆτα. ἐν οἷς μετὰ τῶν ἄλλων γαμικῶν δώρων,

capita se tyrannorum missurum, pacémque OLYMPIO. initurum Honorio pollicetur. Hi domum vbi redierunt, & iusiurandum præstitum est, Sebastiani mox caput Imperatori mittitur. Iouinus etiā ipse ab Adaulpho obsessus se dedidit, missúsque ad Imperatorem est: quem Dardanus Præfectus sua manu percutiens, interimit. vtriusque caput extra [a] Carthaginem palis infixum: vbi & Constantini ac Iuliani antea resectum; Maximini item & Eugenij, qui sub Theodosio magno tyrannidem affectantes, eundem sunt exitum sortiti. Postulatum est ab Adaulpho, studio maximè Constantij, eius qui illam postea vxorem duxit, Placidiam [quam apud se Romæ captam habebat,] Honorio fratri vt redderet. Sed quod Adaulpho promissa, præsertim de curanda annona, perfecta non fuissent, neque ipsam reddidit, & pacem bello commutaturus videbatur. Adaulphus ergo, cùm Placidia repeteretur, frumentum vicissim ipse promissum petiit. Cuius conferendi, etsi qui promiserant copiam nullam haberent, nihilo tamen secius consentiunt, si Placidiam reciperent, accepturum. Ad quæ simili ferè & ipse Barbarus simulatione vtebatur. Massiliam interea, sic dictam vrbem profectus, dolo eam intercipere tentauit: sed à Bonifacio, nobilissimo viro vulneratus, & vix saluo capite fugiēs, in sua se tentoria recepit; vrbe omissa, quæ lætitiæ plena, laudibus, ac bonis ominibus Bonifacium est prosecuta.

Adaulphus idem de Placidiæ nuptiis satagens, Constantio eam postulanti grauiores prætexit postulationes: vt si compos illarum non fieret, illa iustè retenta videretur.

Constantius olim designatus, Consul aliquando Rauennæ creatur, cum quo Constantinopolitanum consulatum Constans gerit. Auri vis iusta, & sufficiens ad consulatus [b] sumptus tolerandos reperta in Heracliani [c] bonis, qui [d] tyrannidis affectatæ nomine est interemptus; etsi tamen tantum pecuniæ repertum non est, quantum speratum erat. Auri enim nondum duo millia [denariorum] inuenta, & immobilium insuper bonorum ad bis mille libras. quas quidem facultates omnes vna postulatione ab Honorio Constantius accepit.

Erat ipse Constantius, cùm prodiret, subtristi vultu ac tetrico, ingentibus oculis, sublatáque ceruice, & plano capite, inclinans se omnino in equi, quo vehebatur, collum; & sic huc illuc obliquè torquens oculos, vt, quod veteri verbo dicitur, [e] *imperio digna forma* omnibus appareret. In cenis tamen atque symposiis, iucundus adeò ciuilisque fuit, vt & cum mimis interdum ad mensam ludentibus contenderit.

Adaulpho, studio ac consilio Cādidiani, nuptiæ cum Placidia conueniunt. Ianuario mense nuptiis dictus dies. [f] Narbone Galliæ vrbe, in domo Ingenij cuiusdam, primarij eius vrbis viri. Hic digniore loco residente Placidia [g] in atrio, Romano more adornato, habitúq; regio, assedit ipsi & Adaulphus læna indutus, omniq; alio amictu Romano. Inter alia nuptiarū dona,

a Rauennam aliter legendum.
b [illegible] Dionis Cassij consulatu tertio [illegible]. Altera de Constantio suprà retulit Cod. LXXI.
c In [illegible] reductos, vt patet ex l. 21. de pan. Cod. Theod.
d Vide Oros. lib. 7 c. 42.
e Eurip. in [illegible] Πρῶτον μὲν εἶδος ἄξιον τυραννίδος.
f Fors Cornelij aut auctor Marcellinus Paul. Diaconus lib. [illegible].
g ἐν παστάδι.

OLYMPIO.

a donatur Adaulphus etiam quinquaginta formosis pueris, serica veste indutis, ferentibus singulis vtraque manu ingentes discos bino: quorum alter auri plenus, alter lapillis pretiosis, vel pretij potius inæstimabilis, quæ ex Romanæ vrbis direptione Gotthi deprædati fuerant. Hinc versus canuntur epithalamij, Attalo præcinente, dein b Rustacio atque Phœbadio, nuptiisque finis datus, lusu gaudioque ingenti Barbarorum simul, & Romanorum, qui cum iis erant.

a δωρεῖται δ' αὐτῷ ν' ὡραίους νεανίας. Donat etiam redditque posset.

b Al. Rusticio. malim tamen Rusticio.

Post Romam à Gotthis captam; Albinus vrbis Præfectus, quòd iam eadem ad pristinum rediret statum, scripsit non sufficere præbitam populo c partem, multitudine iam aucta ciuitate. additque vno die numerum initum esse ciuium quatuordecim millium.

c Subaudi Frumenti publici, quod versum publicè populo Rom. distribuebatur, de quo multa in Impp. rescriptis.

Adaulphus, nato sibi è Placidia filio, cui Theodosio nomen dedit, Romanam amplius rempublicam amare videbatur. Verùm Constantio, eiusque asseclis repugnantibus, eius & vxoris Placidiæ, [pacis incundæ] conatus frustra fuerunt. Extinctum autem postea infantem vehementer vterque parens luxit, argenteaque capsa conditum, iuxta d Barcinonem in templo quodam sepelierunt.

d Græcè est περὶ τὴν Βαρκέλλωνα, vt hodie nominatur. antiquitus verò Barcino, Plinio, & Paulino.

Interficitur deinde & Adaulphus ipse (dum equos suos in stabulo, de more, contemplatur) à Gottho quodam eius domestico, Dobbij nomine, cùm hanc veteris odij vindicandi occasionem ille captasset, huius enim prior dominus, Gotthicæ partis rex, fuerat ab Adaulpho è medio sublatus. exinde Dobbium receptum Adaulphus in suam familiam adsciuerat: qui in vltionem prioris domini, alterum hunc, iniecta manu violenta, sustulit. Moriens Adaulphus fratri suo iniunxit, Placidia vt [Honorio] redderetur; vtque, si quo modo possent, Romanæ sibi gentis concordiam [Gotthi] societatemque conciliarent. At qui successit Sari frater Singirichus (studio potius ac vi, quàm successione, aut lege creatus) Adaulphi è priore coniuge liberos, vi è sinu Sigesari Episcopi abreptos, occidit; atque ipsam Placidiam reginam, in Adaulphi scilicet contumeliam, pedibus ante equum vna cum ceteris captiuis ambulare coëgit, idque toto illo spatio, quod est ab vrbe ad duodecimum vsque lapidem. Septem ille dies cùm imperasset, interemptus est, & Gotthorum dux e Valias constituitur.

e Sigen. & alij, Vallia ediderunt.

Refert hic scriptor, audisse se è Valerio clarissimo viro, f de argenteis statuis ad Barbaros arcendos inauguratis. Nam Constantij, inquit, Imperatoris temporibus, Præfecto in Thracia Valerio, indicium factum thesauri reperiundi. Valerius vero ad locum accedens, sacrum illum esse religione ex incolis cognouit, & antiquo ritu statuas ibidem consecratas. Retulit hæc ad Imperatorem, rescriptúmque accepit, quo iubebatur indicata illa bona tollere. Igitur effosso loco, tres solidæ ex argento fabricatæ repertæ sunt statuæ, specie barbarica sitæ, & vtroque brachio ansato,

f Commendare conatur homo Ethnicus suam superstitionem.

δωρεῖται Ἀδαοῦλφος καὶ ν' ὡραίους νεανίας σηρικὴν ἐνδεδυμένους ἐσθῆτα, φέροντος ἑκάστου ταῖς χερσὶν ἀνὰ δύο * μεγίστους δίσκους· ὧν ὁ μὲν χρυσίου πλήρης, ὁ δὲ τιμίων λίθων, μᾶλλον δὲ ἀτιμήτων ἐτύγχανεν· ἃ τῆς ῥώμης ὑπῆρχε κατὰ τὴν ἅλωσιν τοῖς γότθοις ἀποσυληθέντα. εἶτα λέγονται καὶ ἐπιθαλάμιοι, Ἀττάλου πρῶτον εἰπόντος, εἶτα Ῥουστικίου, καὶ Φοιβαδίου· καὶ συντελεῖται ὁ γάμος, παιζόντων καὶ χαιρόντων ὁμοῦ τῶν τε βαρβάρων, καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς ῥωμαίων.

* al. μεγίστους δίσκους.

Ὅτι μετὰ τὴν ἀπὸ γότθων ἅλωσιν τῆς ῥώμης, Ἀλβῖνος ὁ τῆς ῥώμης ἔπαρχος, ἤδη ταύτης πάλιν ἀποκαθισταμένης, ἔγραψε, μὴ ἐξαρκεῖν τὸ χορηγούμενον μέρος τῷ δήμῳ· εἰς πλῆθος ἤδη τῆς πόλεως ἐπιδιδούσης. ἔγραψε δὲ καὶ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τετάχθαι ἀριθμὸν χιλιάδων δεκατεσσάρων.

Ὅτι Ἀδαοῦλφος, τεχθέντος αὐτῷ ἐκ τῆς Πλακιδίας παιδὸς, ᾧ * ἐπέθηκε κλῆσιν Θεοδόσιον, πλέον ἠσπάζετο τὴν πρὸς ῥωμαίους φιλίαν. Κωνσταντίου δὲ καὶ τῶν περὶ Κωνστάντιον ἀντιπραττόντων, ἔμενεν ἄπρακτος ἡ τούτου καὶ τῆς Πλακιδίας ὁρμή· τελευτήσαντος δὲ τοῦ παιδὸς, πένθος μέγα ποιοῦσιν ἐπ' αὐτῷ, καὶ θάπτουσιν ἐν λάρνακι καταθέντες ἀργυρᾷ περὶ τὴν Βαρκέλλωνα, ἔν τινι εὐκτηρίῳ. εἶτα ἀναιρεῖται καὶ Ἀδαοῦλφος, εἰς ἐπιτήρησιν τῶν οἰκείων ἵππων, ὡς εἴθιστο αὐτῷ, διατρίβων ἐν τῷ ἱππῶνι. ἀναιρεῖ δὲ αὐτὸν εἷς τῶν οἰκείων γότθων * Δόββιος τοὔνομα, ἔχθραν παλαιὰν καιροφυλακήσας. πάλαι γὰρ ἦν ὁ τούτου δεσπότης μοίρας γοτθικῆς ῥὴξ, ὑπὸ Ἀδαούλφου ἀνῃρημένος· ἐξ οὗ καὶ τὸν Δόββιον λαβὼν Ἀδαοῦλφος, ᾠκειώσατο. ὁ δὲ τῷ προτέρῳ δεσπότῃ ἀμύνων, τὸν δεύτερον * διεχειρίσατο. τελευτῶν δὲ Ἀδαοῦλφος προσέταττε τῷ ἰδίῳ ἀδελφῷ * ἀποδοῦναι τὴν Πλακιδίαν· καὶ, εἴ τι δύναιντο, τὴν ῥωμαίων φιλίαν ἑαυτοῖς περιποιήσασθαι. διάδοχος δὲ ὁ τοῦ Σάρου ἀδελφὸς Σιγέριχος, σπουδῇ μᾶλλον καὶ δυναστείᾳ, ἢ ἀκολουθίᾳ καὶ νόμῳ, γίνεται. ὃς τά τε παιδία, ἃ ἐκ τῆς προτέρας γυναικὸς ἐτύγχανεν Ἀδαούλφῳ γεγεννημένα, ἀνεῖλε, βίᾳ τῶν τε ἐπισκόπου Σιγησάρου κόλπων ἀποσπάσας· καὶ τὴν βασιλίδα Πλακιδίαν, εἰς ὕβριν Ἀδαούλφου, ἐκ ποδὸς προηγήσασθαι τοῦ ἵππου ἅμα * λοιποῖς αἰχμαλώτοις ἐπέταξε. καὶ τὸ διάστημα δὲ ἦν τῆς * προπομπῆς ἐκ τῆς πόλεως μέχρι δωδεκάτου σημείου. ἑπτὰ δὲ ἡμέρας ἄρξας, ἀναιρεῖται: ἡγεμὼν δὲ τῶν γότθων, Οὐαλίας καθίσταται.

* Δόββιος.

* διεχειρίσατο.

* ἀποδοῦναι.

* λοιπῶν αἰχμαλώτων,

* πομπῆς.

Ὅτι ὁ ἱστορικός φησι παρὰ Οὐαλερίου τινὸς τῶν ἐπισήμων ἀκοῦσαι περὶ ἀνδριάντων ἀργυρῶν, τετελεσμένων εἰς βαρβάρων ἀποκώλυσιν. ἐν γὰρ ταῖς ἡμέραις, φησὶ, Κωνσταντίου τοῦ βασιλέως, ἐν τῇ Θρᾴκῃ Οὐαλερίου ἄρχοντος, μήνυσις γέγονεν ὡς θησαυροῦ εὑρεθείη. * Οὐαλέριος δὲ παρὰ τὸν τόπον παραγενόμενος, μανθάνει * παρὰ τῶν ἐπιχωρίων: ἱερὸν τὸν τόπον εἶναι, καὶ ἐξ ἀρχαίας τελετῆς, ἀνδριάντας ἐν αὐτῷ ἀφιερῶσθαι. εἶτα ἀναφέρει ταῦτα τῷ βασιλεῖ, καὶ δέχεται γράμμα, ἐπιτρέπον αὐτῷ ἀναλαβεῖν τὰ μηνυθέντα. ἀνορυχθέντος τοίνυν τοῦ τόπου, εὑρίσκονται τρεῖς ἀνδριάντες δι' ὅλου ἐξ ἀργύρου πεποιημένοι, ἐν σχήματι βαρβαρικῷ κατακείμενοι, καὶ διηγκωνισμένοι κατ' ἄμφω τὰς χεῖρας, ἐνδεδυ-

* al. Οὐαλλέριος.

* παρά.

ἐνδεδυμένοι δὲ βάρβαρον πεποικιλμένην ἐσθῆτα, καὶ κομῶντες τὰς κεφαλὰς, νεύοντες ἐπὶ τὸ ἀρκτῷον μέρος, τουτέστι κατὰ τοῦ βαρβαρικοῦ χώρου. ὧν ἀνδριάντων ἀναληφθέντων παραυτὰ, καὶ μετ' ὀλίγας ἡμέρας, πρῶτον μὲν τὸ τῶν Γότθων μέρος πᾶσαν ἐπέτρεχε τὴν Θρᾴκην· ἔμελλε δὲ μικρὸν ὕστερον καὶ τὸ τῶν Οὔννων καὶ τὸ τῶν Σαρματῶν καταδραμεῖσθαι τό, τε Ἰλλυρικὸν καὶ αὐτὴν τὴν Θρᾴκην· ἐν μέσῳ γὰρ αὐτῆς τε Θρᾴκης, καὶ τοῦ Ἰλλυρικοῦ, κατέκειτο τὰ τῆς * τελετῆς. καὶ ἐῴκει τῶν τριῶν ἀνδριάντων ὁ ἀριθμὸς κατὰ παντὸς ἔθνους * τετελέσθαι βαρβάρου.

* al. [illegible]
* al. [illegible]

Ὅτι ὁ ἱστορικὸς περὶ τοῦ οἰκείου διαλαμβάνων διάπλου, πολλὰ παθεῖν καὶ δυστυχῆσαί φησι. λέγει δὲ καὶ εἰς τὰς Ἀθήνας καταρᾶι, καὶ τῇ αὐτοῦ σπουδῇ καὶ ἐπιμελείᾳ καὶ εἰς τὸν σοφιστικὸν θρόνον ἀναχθῆναι Λεόντιον οὔπω ἐθέλοντα. λέγει δὲ καὶ περὶ τοῦ τρίβωνος, ὡς οὐκ ἐξῆν κατὰ τὰς Ἀθήνας * περιβαλέσθαι αὐτόν τινα, καὶ μάλιστα ξένον, ᾧ μὴ ἡ τῶν σοφιστῶν γνώμη ἐπέτρεπε, καὶ αἱ κατὰ τοὺς σοφιστικοὺς νόμους τελεταὶ ἐβεβαίουν τὸ ἀξίωμα. ἦν δὲ τὰ τελέσματα τοιαῦτα. πρῶτον μὲν κατήγοντο ἐπὶ τὸ δημόσιον βαλανεῖον ὅσοι νεήλυδες ἄν τε μικροὶ ἄν τε μεγάλοι. ἐξ ὧν καὶ οἱ πρὸς τὸν τρίβωνα ἐπιτήδειοι, * ἡλικίας ἤδη καιροῦ γεγονότες, οὓς εἰς μέσον ἔβαλλον οἱ κατάγοντες σχολαστικοί. εἶτα τῶν μὲν, ἔμπροσθεν τρεχόντων, (καὶ κωλυόντων) τῶν δὲ, ὠθούντων καὶ ἐπεχόντων· πάντων δὲ τῶν κωλυόντων ταῦτα βοώντων, Στά, στά, * οὐ λούει· κατακρατεῖν δῆθεν τοῦ ἀγῶνος ἐδόκουν οἱ ἀντωθοῦντες εἰς τιμὴν τοῦ καταγομένου σχολαστικοῦ. ὅτε μετὰ πολλὴν ὥραν, στάσεως πολλῆς ἐπὶ τοῖς προαχθεῖσιν ἐθίμοις ῥήμασι γεγενημένης, εἰσάγεται εἰς τὸν θερμὸν οἶκον καὶ * ἀπολούεται. εἶτα ἐνδυσάμενος, ἐδέχετο τὴν τοῦ τρίβωνος * ἀξίαν· καὶ αὐτόθεν μετὰ τοῦ τρίβωνος ἐκ τοῦ βαλανείου, ἔντιμον καὶ περίδοξον δορυφορούμενος πομπῇ, ἀπῄει, δαπάνας ἐπιγνοὺς φανερὰς εἰς τοὺς τῶν διατριβῶν προστάτας, τοὺς λεγομένους Ἀκρομίτας.

* ἀμφιβάλλεσθαι Fr. Sylb.
* [illegible] Fr. Sylb.
* [illegible]
* ἐνδύεται.
* [illegible]

Ὅτι οἱ Οὐάνδαλοι τοὺς Γότθους, Τρούλους καλοῦσι· διὰ τὸ λιμῷ πιεζομένους αὐτοὺς, τρούλαν σίτου παρὰ τῶν Οὐανδάλων ἀγοράζειν ἑνὸς * χρυσίου, ἡ δὲ τρούλα οὐδὲ τρίτον ξέστου χωρεῖ.

* χρυσίνου.

Ὅτι κατὰ τὰς Ἰσπανίας τῶν Οὐανδάλων καταδραμόντων, καὶ τῶν Ῥωμαίων εἰς τὰς τετειχισμένας πόλεις καταφυγόντων, τοσοῦτος αὐτῶν λιμὸς κατεκράτησεν, ὡς εἰς ἀλληλοφαγίαν ἐκβιασθῆναι. καὶ γυνὴ τέσσαρα τέκνα ἔχουσα, πάντα κατέφαγε, πρόφασιν ἐφ' ἑκάστου ποιουμένη, τὴν τῶν ὑπολοίπων τροφὴν καὶ σωτηρίαν, ἕως οὗ πάντα καταφαγοῦσα, λίθοις ὑπὸ τοῦ δήμου ἀνῃρέθη.

Ὅτι Εὐπλούτιος ὁ μαγιστριανὸς, πρὸς Οὐάλιον, ὃς τῶν Γότθων ἐχρημάτιζε φύλαρχος, ἀποστέλλεται· ἐφ' ᾧ σπονδάς τε θέσθαι εἰρηνικὰς, καὶ ἀπολαβεῖν τὴν Πλακιδίαν· ὁ δὲ ἑτοίμως δέχεται. καὶ ἀποσταλέντος αὐτῷ σίτου ἐν μυριάσιν ἑξήκοντα, ἀποστέλλεται Πλακιδία παραδοθεῖσα Εὐπλουτίῳ πρὸς Ὁνώριον τὸν οἰκεῖον αὐτῆς ἀδελφόν.

Ὅτι ζητήματος ἐν ταῖς Ἀθήναις ἀνακύψαντος περὶ τῶν κεκολλημένων βιβλίων μαθεῖν

veste præterea variegata barbarico ritu indutæ, & comam capite gestantes atque in septentrionem, quæ Barbarorum regio est, obuersæ. Quæ simulatque statuæ sublatæ sunt, paucos post dies, Gotthorum primum gens vniuersam incurrit Thraciam; futuræque post paulo erant Hunnorum ac Sarmatarum incursiones in Illyricum, & ipsam Thraciam: vti Thraciam inter & Illyricum sita sunt hæc consecrationis loca, & trium statuarum numerus, aduersus omnes gentes barbaras inauguratus videbatur.

OLYMPIODORVS.

De sua navigatione scriptor hic nauigatione refert, multa se aduersa pertulisse. Athenas quoque appulisse tradit, suóque studio & cura ad sophisticam etiam sedem euectum Leontium, tametsi id ille nequaquam vellet. Sed & de [a] Pallio sophistico memoriæ prodidit, nemini, (præsertim verò extero homini) Athenis id gestare licuisse; nisi Sophistarum suffragio eius gestatio illi concessa, dignitasque ista sophistarum legum ritibus esset confirmata. Ritus autem, qui peragebantur, tales erant. Primùm ad publicum balneum deducebantur qui nouitij aduenissent, siue parui, siue grandiores: atque inter hos etiam ij qui per ætatem ad pallium sumendum apti erant, quos in medium protrudebant Scholastici, à quibus deducebantur, deinde aliis præcurrentibus atque prohibentibus, aliis protrudentibus, & contra tendentibus: quotquot autem prohibebant vociferantibus: *Sta, Sta, non lauat*: nihilominus tamen in certamine ij videbantur obtinere, qui in honorem Scholastici, quem deducebant, obsistentes retrudebant. Tandem post longam moram, multámque ob illata ex more vltro citróque verba contentionem, is qui deducitur, in calidam cellam inducitur, ibique abluitur. At postquam se induit, pallij dignitatem accipit, atque exinde cum pallio è balneo, celebri & honorifica stipatus pompa, digreditur, decretis luculentis sumptibus in scholarum antistites, qui dicuntur [b] Acromitæ.

[a] Vide B. Greg. Nazianz. orat. 20. quæ est de B. Basilio magno, post init. Eunap. quoque in Proæresio, & Io. Gerop. Becanum lib. 4. Origin.

[b] οἱ μείζονες Hesychio, & quasi superiores.

Vandali Gotthos appellant *Trulos*: propterea quòd hi enecti aliquando fame, tritici trulam à Vandalis aureo vno redimerent. trula verò nondum tertiam sextarij partem capit. Dum Vandali Hispanias vastassent; qui in muratas se vrbes Romani receperant, eò inediæ adacti sunt, vt inuicem se laniando edere cogerentur. Ibi mulier vna, quatuor liberorum mater, omnes deuorauit; ad singulos prætexens, reliquos se alere, ac saluare velle, donec omnibus absumptis lapidibus à plebe obruta est.

Euplutius Magistrianus ad [c] Valium Gothorum Præfectum mittitur, qui pacis fœdera iniret, Placidiámque reciperet. Ille verò commodè recepit, misáque frumentatione sexcentorum millium, Placidia Euplutio tradita, ad Honorium fratrem remittitur.

[c] Sup. Vallium vocant p. 9.

Cum Athenis inquiri cœptum esset, quonam modo conglutinari possent libri, discere

OLYMPIO.

quærentibus modum glutinis, Philtatius, scriptoris huius socius, in re litteraria bene industrius, ostendit: quare & honoris gratia statuam illi ciues collocant.

De Oasi auctor multa narrat incredibilia. De eius primum temperie: & quod sacro ibi morbo non modo nulli laborent, sed etiam si qui aliunde aduenianr, eo liberentur, ob benignam aëris temperiem. De copiosa deinde quæ ibidem est arena, deque puteis, qui fossione ad ducentos & trecentos, nonnunquam verò etiam ad quingentos cubitos facta, scaturiginis riuos per orificium effundunt: vnde per vices ij, qui communi labore opus fecerunt, hauriunt, & arua sua rigant agricolæ. [a] Arbores perpetuò ibi poma fere, & frumentum illic natum omni frumento esse præstantius, niueque candidius. Interdum bis quotannis hordeum ibi seri, milium autem perpetuò ter. Rigare incolas rusculа sua, æstate tertio quoque die, hyeme, sexto, atque hinc tantam terræ fertilitatem conciliari. Nunquam ibi cœlum nubes contrahere. Ad hæc de horologiis, quæ ibidem conficiuntur. Oasim memorat insulam olim fuisse, atque à continente diuulsam; eandemque ab [b] Herodoto vocari *beatorum insulam*: ab [c] Herodoro autem eo qui Orphei ac Musæi conscripsit historiam, nominari [d] *Phæacidem*. Insulam ante fuisse ex eo coniecturas ducit, quòd testæ marinæ, & ostrea lapidibus adhærescentia, in eo monte inueniantur, qui ex Thebaide in Oasim ducit. Deinde etiam, quod perpetuò copiosa ibi arena scatet, tresque Oases replet. Nam etiam ipse [e] tres Oases esse tradit. duas magnas, exteriorem vnam, alteram interiorem, è regione sibi inuicem oppositas, centum milliarium spatio interiecto, cum tertia parua, longo interstitio ab alteris duabus separata. Insuper hoc etiam argumento insulam fuisse tradit, quod sæpenumero accidit, vt pisces ab auibus eo delati visantur, aut certè arrosorum piscium reliquiæ: vt inde coniectare liceat, non admodum longè abesse mare. [f] Ait autem & Homerum ex vicina huic Thebaide genus ducere.

Honorius Augustus vndecimum, & Constantius iterum Consules creati, Placidiæ nuptias conciliant. Sed has ipsa nuptias cùm vehementer detrectaret, effecit vt [g] ipsius famulis indignaretur Constantius. Tandem nihilominus ipso quo consulatum iniit die, manu ipsam arreptam Honorius Imperator frater eius inuitam Constantio in manum tradit, nuptiæque splendidè celebrantur. Hinc nata filia, quam Honoriam nominarunt. filius item, cui Valentiniano nomen datum, qui superstite etiamnum Honorio, *Nobilissimus* dictus, impellente fratrem Placidia. Quin & mortuo Honorio, disiectáque Ioannis tyrannide, Romanorum idem Augustus creatus est. Constantius verò Honorij in Augustali imperio collega fit, ab illo quidem ipso, sed penè repugnante, constitutus.

[a] Al. Zosim. lib. 5. nec arbores ibi villam, nec domesticium esse. Vide Notas D. Baron. ad Martyrolog. 22. Iunij.

[b] Thalid.

[c] E cuius item libris τῶν κτ̃ Ηρακλέα, frequentes passim adducuntur testimonia.

[d] Alia est Homeri Φαιακία: quæ cæteris Corcyra dicitur.

[e] Vt antea Strabo lib. 17. Geograph. vbi Αὐάσεις, vel Αὐάσις legitur: Stephano Αὔασις.

[f] Ex Calesfeld quoque sententia apud Heliod. in Æthiopicis lib. 3.

[g] τῷ τῶν αὐτῆς θεραπόντων.

ζῆς ἐπιζητοῦσι τὸ μέτρον τοῦ κόλλου: Φιλλάτιος ὁ τοῦ ἱστορικοῦ ἑταῖρος, εὐφυὴς περὶ γραμματικὴν ἔχων, τοῦτο * ἀπέδειξε. καὶ εὐδοκιμήσας, τυγχάνει παρὰ τῶν πολιτῶν εἰκόνος.

Ὅτι περὶ τῆς Ὀάσεως ὁ συγγραφεὺς πολλὰ παραδοξολογεῖ, περί τε τῆς εὐκρασίας αὐτῆς, καὶ ὅτι οἱ τὴν ἱερὰν νόσον ἔχοντες, οὐ μόνον ἐκεῖσε οὐ γίνονται, ἀλλὰ καὶ ἀλλαχόθεν παραγινόμενοι, ἀπαλλάττονται τοῦ νοσήματος, διὰ τὴν τοῦ ἀέρος εὐκρασίαν· καὶ περὶ τῆς ψάμμου τῆς πολλῆς ἐκείνης· καὶ τῶν ὀρυσσομένων φρεάτων, ὡς εἰς διακοσίους, καὶ τ', ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ εἰς πεντακοσίους πήχεις ὀρυσσόμενα, ἀναβλύζουσι τὸ ῥεῖθρον, αὐτοῦ τοῦ στομίου προχεόμενον· ἐξ οὗ κατὰ διαδοχὴν ἀρυόμενοι, ὅσοις κοινὸν γέγονε τὸ ἔργον, καὶ τὰς οἰκείας ἀρούρας ποτίζουσιν οἱ γεωργοί. καὶ ὅτι αἱ ὀπῶραι ἀεὶ τοῖς δένδρεσι φέρονται. καὶ ὅτι ὁ σῖτος κρείσσων παντὸς σίτου, καὶ χιόνος λευκότερος. καὶ ὅτι ἔσθ' ὅτε δὶς τοῦ ἔτους σπείρεται ἡ κριθή· τρὶς δὲ ἀεὶ ἡ κέγχρος. ἀρδεύουσι δὲ τὰ γήδια αὐτῶν ἐν θέρει μὲν, διὰ τρίτης ἡμέρας· ἐν χειμῶνι δὲ, διὰ ἕκτης· ἐξ οὗ καὶ ἡ εὐφορία γίνεται. καὶ ὅτι οὐδέποτε συννεφία γίνεται. καὶ περὶ τῶν ποιουμένων αὐτοῦ ὡρολογίων. λέγει δὲ ὅτι νῆσος τὸ παλαιὸν ἦν, καὶ ἀπεχερσώθη· καὶ ὅτι ταύτην καλεῖ Ἡρόδοτος μακάρων νήσους· Ἡρόδωρος δὲ, ὁ τὴν Ὀρφέως καὶ Μουσαίου συγγράψας ἱστορίαν, Φαιακίδα ταύτην καλεῖ. τεκμηριοῖ δὲ νῆσον αὐτὴν γεγονέναι, ἔκ τε τοῦ ὄστρακα θαλάσσια, καὶ ὄστρεα * λίθοις τοῦ ὄρους * πεπλασμένα εὑρίσκεσθαι, τοῦ ἐπὶ τὴν Ὄασιν ἀπὸ τῆς Θηβαΐδος φερομένου. δεύτερον, ὅτι ψάμμος ἀεὶ πολλὴ ἐπιχεῖται, καὶ τὰς τρεῖς ἀναπληροῖ Ὀάσεις. τρεῖς γάρ φησιν Ὀάσεις καὶ αὐτὸς εἶναι: δύο μεγάλας· καὶ τὴν μὲν ἐξωτέραν, τὴν δὲ ἐσωτέραν, καταντικρὺ κειμένας ἀλλήλαις, συντείνοντος εἰς ἑκατὸν σημεῖα τοῦ μεταξὺ διαστήματος. ἔστι δὲ καὶ ἄλλη τρίτη μικρὰ, πολλῷ διαστήματι τῶν δύο κεχωρισμένη. λέγει δὲ εἰς πίστιν τοῦ νῆσον γενέσθαι, ὅτι καὶ ὑπὸ ὀρνέων ὁρᾶσθαι συμβαίνει πολλάκις ἰχθῦς φερομένους, καὶ ἰχθύων ἄλλοτε λείψανα· ὡς ἐντεῦθεν εἰκάζεσθαι, μὴ πολὺ πόῤῥω εἶναι τὴν θάλασσαν. * φασὶ δὲ καὶ Ὅμηρον ἐκ τῆς πρὸς ταύτῃ Θηβαΐδος ἕλκειν τὸ γένος. Ὅτι ὕπατος ὁ βασιλεὺς Ὁνώριος προελθὼν τὸ ἑνδέκατον, καὶ σὺν αὐτῷ Κωνστάντιος τὸ δεύτερον, τὸν Πλακιδίας γάμον ἐπιτελοῦσιν· ἐφ' ᾧ πολλὰ μὲν αὐτὴ ἀνανεύουσα, Κωνστάντιον παρεσκεύασε κατὰ τῶν αὐτῆς ὀργίζεσθαι θεραπόντων. τέλος ἐν τῇ τῆς ὑπατείας ἡμέρᾳ, ἀπὸ χειρὸς ταύτην ὁ βασιλεὺς καὶ ἀδελφὸς Ὁνώριος ἄκουσαν λαβὼν, ἐγχειρίζει παραδιδοὺς Κωνσταντίῳ. καὶ ἐπιτελεῖται εἰς τὸ λαμπρότατον ὁ γάμος. εἶτα καὶ παῖς αὐτοῖς τίκτεται, ἣν ὀνομάζουσιν Ὁνωρίαν. καὶ ἕτερος πάλιν, ᾧ κλῆσιν ἔθεντο Οὐαλεντινιανός: ὃς ζῶντος μὲν Ὁνωρίου * νοβελίσιμος γίνεται, βιασαμένης τῆς Πλακιδίας τὸν ἀδελφόν. μετὰ δὲ θάνατον τοῦ βασιλέως, καὶ ἔτι μετὰ τὴν κατάλυσιν τοῦ τυραννήσαντος Ἰωάννου, καὶ Ῥώμης βασιλεὺς ἀναδείκνυται. ὁ δὲ Κωνστάντιος * συμβασιλεύει τῷ Ὁνωρίῳ, αὐτοῦ μὲν χειροτονοῦντος, ἀλλὰ σχεδὸν ἄκοντος.

* al. Φιλτάτιος.
* ἐπίδειξε.
* ἐπὶ τοῦ.
* al. ὡς περιπλασμένα.
* quia.
* al. νωβελλίσιμος.
* al. συμβασιλεύει & συμβασιλεύσαι.

χειρο-

χειροτονεῖται δὲ καὶ ἡ Πλακιδία Αὐγοῦστα, τοῦ τε ἰδίου ἀδελφοῦ, καὶ τοῦ ἰδίου ἀνδρὸς, χειροτονησάντων. εἶτα πέμπεται πρὸς Θεοδόσιον, ὃς ἀδελφιδοῦς ὢν Ονωρίου, τῶν πρὸς ἕω μερῶν ἐβασίλευεν. ἡ ἀναῤῥησις μηνυομένη τῆς Κωνσταντίου βασιλείας, καὶ μένει ἀπρόσδεκτος. ἐπιτίθεται νόσος Κωνσταντίῳ, καὶ μετεμέλεν αὐτῷ ἡ βασιλεία, ὅτι οὐκ ἔτι ἦν αὐτῷ ἐπ' ἀδείας, ὥσπερ πρότερον, ἐξιέναι τε καὶ ἀπιέναι, ὅπῃ καὶ ὅπως βούλοιτο. καὶ ὅτι οὐκ ἐξῆν αὐτῷ χρῆσθαι βασιλεύοντι, οἷς ἔθος εἶχε χρῆσθαι παιγνίοις. τέλος, ἑπτὰ βασιλεύσας μῆνας, ὥσπερ αὐτῷ καὶ ὁ ὄνειρος εἶπεν, ἓξ ἤδη πεπλήρωνται· καὶ * ἄρχονται ἑπτὰ, πλευριτικῇ νόσῳ τελευτᾷ· συντελευτησάσης αὐτῷ καὶ τῆς κατὰ τῆς ἀνατολῆς ὀργῆς καὶ ὁρμῆς, ἣν ὤδινεν, ὅτι τὴν ἀναγόρευσιν τῆς βασιλείας αὐτοῦ οὐ προσήκαντο.

* ἴσ. ἀρχέσθω ἕβδομα.

Ὅτι * Οὐάλια τοῦ φυλάρχου τελευτήσαντος, Θευδέριχος τὴν ἀρχὴν διεδέξατο. Ὅτι κατὰ θάλασσαν πολλὰ παθὼν ὁ συγγραφεὺς, μόλις διασώζεται. ἐν ᾧ καὶ περὶ ἀστέρος τινὸς τερατολογεῖ, ἐπιβρίσαντος τῷ ἱστίῳ τοῦ πλοίου, μέλλειν * αὐτοὺς βυθίζεσθαι· οὐρανίαν δὲ τὸ φανὲν παρὰ τῶν ναυτῶν καλεῖσθαι. λέγει δὲ περὶ ψιττακοῦ, ᾧ εἴκοσιν ἔτεσι συνδιῆγεν, ὡς σχεδὸν τι οὐδὲν τῶν ἀνθρώπων * πραττομένων ἀμίμητον, καταλιμπάνοντος. ὠρχεῖτο γὰρ καὶ ᾖδε καὶ ἐκάλει ἐξ ὀνόματος, καὶ τἆλλα ἐποίει.

* al. Οὐαλίου.
* αὐτόν.
* πραττόμενον.

Ὅτι ὁ ἱστορικός φησι, διάγοντος αὐτοῦ κατὰ Θήβας καὶ τὴν Σοήνην, ἱστορίας ἕνεκα, ἐν ἐπιθυμίᾳ γενέσθαι τοὺς φυλάρχους καὶ προφήτας τῶν κατὰ τὴν Τάλμιν βαρβάρων, ἤτοι τῶν Βλεμμύων, τῆς ἐντυχίας αὐτοῦ. ἐκίνει γὰρ αὐτοὺς ἐπὶ τοῦτο ἡ φήμη· καὶ ἔλαβόν με, φησι, μέχρις αὐτῆς τῆς Τάλμεως, ὥστε κἀκείνους τῆς χώρας ἱστορῆσαι, διέχοντος ἀπὸ τῶν * Φιλῶν διάστημα ἡμερῶν πέντε, μέχρι πόλεως τῆς λεγομένης * Πρίμα. ἥτις τὸ παλαιὸν, πρώτη πόλις τῆς Θηβαΐδος ἀπὸ τοῦ βαρβαρικοῦ ἐτύγχανε. διὸ παρὰ τῶν Ῥωμαίων Ῥωμαΐᾳ φωνῇ Πρίμα, ἤτοι πρώτη ὠνομάσθη, καὶ νῦν οὕτω καλεῖται καίτοι ἐκ πολλοῦ οἰκειωθεῖσα τοῖς βαρβάροις, μεθ' ἑτέρων τεσσάρων πόλεων Φοινικῶνος, Χιριδος, Θάπιδος, Ταλμιδος, περὶ ταύτας τὰς χώρας, φησὶ, καὶ σμαράγδου μέταλλα εἶναι μαθεῖν, ἐξ ὧν τοῖς Αἰγυπτίων βασιλεῦσιν ἡ σμάραγδος ἐπλεόναζε. καὶ ταῦτα, φησὶν, οἱ προφῆται τῶν βαρβάρων προὔτρεπόν με θεάσασθαι. ἀλλ' οὐκ ἦν τοῦτο δυνατὸν γενέσθαι χωρὶς βασιλικῆς προστάξεως.

* ἴσ. Φιλῶν.
* πρίμμα.

Ὅτι Λιβάνιόν τινα τερατολογεῖ, Ἀσιανὸν τὸ γένος, κατὰ τὴν βασιλείαν Ὁνωρίου καὶ Κωνσταντίου ἐπὶ Ῥάβενναν παραγενέσθαι. ἄκρον δὲ τοῦτον εἶναι τελεστικόν· καὶ δύνασθαι δέ φησι, καὶ ὑπισχνεῖσθαι αὐτὸν χωρὶς ὁπλιτῶν [καὶ] κατὰ βαρβάρων ἐνεργεῖν. εἶτα πεῖραν δοὺς φησὶ τῆς ὑποσχέσεως, καὶ τῆς φήμης δραμούσης, ὥστε καὶ Πλακιδίαν τὴν βασιλίδα μαθεῖν· ἀναιρεῖται ὁ τελεστής. ἠπείλει γάρ φησιν ἡ Πλακιδία Κωνσταντίῳ χωρισμὸν τοῦ γάμου, εἰ Λιβάνιος περιλείποιτο τοῖς ζῶσιν, ἀνὴρ γόης, καὶ ἄπιστος.

Ὅτι Κωνστάντιος, Ἰλλυριὸς ἦν τὸ γένος, ἀπὸ Παναίσου πόλεως τῆς Καδίας· καὶ πολλὰς στρατείας ἀπὸ τῶν Θεοδοσίου χρόνων τοῦ μεγάλου διελθὼν, ὕστερον καὶ εἰς τὴν βασίλειον ἀρχὴν

Placidia quoque *Augusta* à fratre & marito dicta est. Dein ad Theodosium, qui fratre Honorij genitus Orientis partibus Augustus imperabat, de Constantij Imp. electione nuncius mittitur, minimeque receptus est. Hinc morbum Constantius contraxit, suscepti pœnitens imperij, quòd non iam (vt antea) eundi redeundique, quo & quando vellet, libertas esset, neque ludicris, vt moris eius erat, operam dare iam Imperatori permitteretur. Igitur septimo imperij mense (quemadmodum & insomnium sic indicauerat: *Sextus abiit: Septimus inchoatur.*) pleuritide extinctus est. extincta simul cum ipso in Occidentem ira, atque expeditione, quam quòd ad imperij societatem admissus nõ esset, animo agitabat. Valia Præfecto [Gothorum] morte absumpto, imperium Teudericus suscepit.

OLYMPIO.

Scriptor varia maritimo itinere passus, vix saluus euasit. Vbi & prodigiosa quædam de [a] sidere commemorat, in ipsum nauigij malũ magno cum pondere ingruente, vt iam mergendi viderentur. *Vraniam* verò meteoron illud à nautis appellatum. Refert de psittaco, quo cum annos ipse viginti vixerit, vt nullam fere humanarum actionum, quam non imitaretur, omiserit. Saltabat enim, & canebat, & suo quemque nomine compellabat, aliaque id genus exprimebat.

a Hispani nautæ ita [illegible] appellare solent.

Refert item historicus, cùm apud Thebas & [b] Soënem lustrandorum locorum, cognoscendique studio versaretur, fama excitatos Præfectos ac vates eorum barbarorum, qui ad Talmin incolunt, quos *Blemmyas* vocant, ipsius optasse congressum atque colloquium. Abripuerunt itaque me, ait, vt illas quoque regiones perlustrarem, in ipsam vsque Talmin, a meis contribulibus quinque dierum interuallo distantem, ad vrbem quæ dicitur *Prima*. Hæc olim prima Thebaidis vrbs, proximè à barbarico solo aberat, eámq; ob causam à Romanis Latino vocabulo *Prima* nominata. quo etiam nunc nomine vocitatur, quáuis longo iam tempore barbari eam sibi vindicarint, cũ aliis quatuor oppidis Phœnicone, Chiride, Thapide, & Talmide. In hac regione Smaragdi se fodinas reperisse scribit: vnde Ægyptiorum regib. olim Smaragdi illa tanta copia suppeditabat. Et hæc quidem barbarorum vates inspicere inuitabant. Verùm id sine bona regis venia non licebat.

b fors. Syenem.

De Libanio quodam admiranda refert, Asianum genere hunc Honorio & Constantio Imperatoribus Rauennam venisse, summúmque veneficum ac magum fuisse. Dicit enim professum esse, admiranda posse se absque armatis hominibus aduersus barbaros patrare. At cum deinde experimentum promissi dedisset, & fama longius manans ad ipsas vsque Placidiæ aures rumorem detulisset, necatum illum esse, comminante Placidia coniugi Constantio diuortium, nisi è viuis tolleretur Libanius præstigiator atque infidelis.

Constãtius genere Illyri[us] fuit, è Panæso vrbe Cadiæ, qui multis obitis iam inde à Theodosij magni tẽporib. militiæ munerib. ad sũmũ tãdẽ,

OLYMPIODORVS

vti diximus, imperij apicem euectus est. Is cum cætera fuit laude dignus, tum quod auri nulla cupiditate flagraret, antequam quidem Placidiæ coniungeretur. Nam ea vxore ducta, pecuniarum auidus euasit. Ipso ergo mortuo, cum postulatis homines Rauennam vndique confluxerunt, quos bonis ille per iniuriam exuisset. verum Honorij, inquit, lenitas, & Placidiæ cum eo arcta nimis familiaritas, frustra vt essent hæ quærimoniæ, omnisque adeo iuris vis ac potentia, effecit.

Honorij erga sororem insita affectio tanta fuit, ex quo Constantius eius maritus vita decessit, vt perditè nimis amando, & assiduè os eius osculando, turpis apud multos consuetudinis suspicionem non effugerit. Sed hic amor in tantum breui vertit odium, allaborantibus [a] Spadusa, atque Elpidia, Placidiæ nutrice, quibus illa tribuebat plurimum; adiutante item ipsas Leonteo illius [b] curatore, vt & seditiones Rauennæ frequenter exsisterent (adhærebat enim ipsi adhuc barbarorum turba, cum ex Adaulphi, tum ex Constantij Imperatoris coniugijs) & vulnera etiam vtrinque inferrentur. Donec tandem ob eas ipsas inimicitias, & priori amori par nunc odium, Constantinopolim Placidia, fratre præualente, cum liberis ablegatur. Solus Bonifacius fidem illi seruans, cum ex Africa, cui præerat, pecuniam, vt poterat, submisit, tum ad alia ei obsequia præsto fuit. Qui post etiam, vt ad imperium hæc rediret, nihil non fecit, tulitque.

Honorius aquæ intercutis morbo correptus, [c] ante diem VI. Cal. Septemb. vitam finiit, missæque in Occidentem litteræ, Augusti mortem nunciantes. Quæ dum vltro citroque mittuntur, Ioannes quidam tyrannidem occupauit, atque eius inauguratione imperij, tanquam ab aliquo futuræ rei oraculo, iactum est: *Cadit, non stat*: quod vulgus dictum inuertens exclamabat: *stat, non cadit.*

[d] Bonifacius vir erat heroicus, qui cum multis sæpè gentibus barbaris strenuè pugnauit, paucis interdum copiis adhibitis, interdum pluribus, nonnunquam verò & singulari certamine: &, vt verbo dicam, barbaras multas, variásque gentes Africa expulit. Idem iustitiæ vel in primis studiosus, & abstinens ac pecuniarum contemptor fuit, à quo etiam huiusmodi aliquando patratum facinus. Rusticus quidam præstanti forma vxorem suam cum barbaro quodam è confœderatis milite consuescere cognouit, rogauit itaque Bonifacium, dedecus illud familiæ deplorans, vt opem ferret. Ille cognito loci interuallo, & agri nomine, vbi adulterium patraretur, hominem tum quidem dimisit, in posterum diem ad se redire iussum. Noctu autem, inscijs omnibus in agrum illum septuaginta stadiis distitum profectus, deprehensi cum mœcha barbari caput amputauit, eadémque domum nocte reuertit. Redeunti dein, vt mandatum fuerat, postridie marito, barbari caput obiecit, percunctatus an nouisset.

a Lege Σπαδούσαν, dum aut certius reperid. b Palatij forstan, qui Curopalates quasi tur. Vatic. B. Leonem.

c Discrepat hic calculus ab aliis nam XIIX. Cal. Septemb. obiisse Honorium tradunt Socrates, Prosper, Marcellinus, & Cassiodorus.

d Hic B. Augustini confessus ... vt credo virum ... littera splendidum.

ὡς ἐῤῥήθη, ὑπῆρξε. ἦν δὲ τἄλλα μὲν ἐπαινετὸς, καὶ χρημάτων δὲ κρείττων, πρὶν ἢ συναφθῆναι Πλακιδίᾳ· ἐπεὶ δὲ συνέζευκτο, εἰς φιλοχρηματίαν ἐξώκειλε. μετὰ μέν τοι τὸν αὐτοῦ θάνατον, δεήσεις κατ' αὐτοῦ τῶν εἰς χρημάτων ἀδικηθέντων ἐπὶ Ῥάβενναν πανταχόθεν συνέῤῥεον. ἀλλ' ἡ τοῦ Ὀνωρίου φησὶ κουφότης, καὶ ἡ τῆς Πλακιδίας πρὸς αὐτὸν οἰκειότης, ἀπράκτους αὐτῶν τὰς αἰτήσεις καὶ τὴν ἰσχὺν τοῦ δικαίου ἀπέφηνεν.

Ὅτι [*] τοσαύτη διάθεσις Ὀνωρίου πρὸς τὴν οἰκείαν ἀδελφὴν, ἐξ οὗπερ ὁ ταύτης ἀνὴρ Κωνστάντιος ἀπεβίω, παρεμπεφύκει· ὡς τὴν ἄμετρον αὐτῶν ἀγάπην, καὶ τὰ συνεχῆ κατὰ στόμα φιλήματα, εἰς ὑπόληψιν αἰσχρὰν αὐτοὺς τοῖς πολλοῖς [*] ἐμβαλεῖν. ἀλλὰ τοσαύτη πάλιν αὖθις ἐναπετέχθη ἔχθρα, σπουδῇ Σπαδούσης καὶ Ἐλπιδίας (τροφὸς δ' ἦν αὕτη Πλακιδίας) αἷς καὶ τὰ πολλὰ προσεῖχε, συμπράττοντος αὐταῖς καὶ Λεοντέως τοῦ ταύτης κουράτορος, ὥστε στάσεις μὲν πολλάκις ἐν τῇ Ῥαβέννῃ συστῆναι· περιῆν γὰρ κἀκείνῃ πλῆθος βαρβάρων ἐκ τῆς πρὸς Ἀδαοῦλφον συναφείας, καὶ ἐκ τῆς πρὸς Κωνστάντιον συζυγίας· καὶ πληγὰς δὲ προενεχθῆναι ἐξ ἑκατέρου μέρους. τέλος ἐκ τῆς ἀναφθείσης ἐκείνης ἔχθρας, καὶ τοῦ ἀντιῤῥόπου τῆς πρὶν φιλίας μίσους, εἰς Βυζάντιον Πλακιδία (τοῦ ἀδελφοῦ [*] ἐπικρατήσαντος) σὺν τοῖς [*] οἰκείοις παισὶν ἐξορίζεται. καὶ μόνος αὐτῇ Βονιφάτιος τὰ πιστὰ φυλάττων, ἀπό τε Ἀφρικῆς, ἧς ἦρχε, καὶ χρήματα ὡς ἐδύνατο [*] ἔπεμπε καὶ πρὸς τὴν ἄλλην αὐτῆς ἐσπούδαζε θεραπείαν. ὕστερον δὲ καὶ εἰς τὴν τῆς βασιλείας ἀνάληψιν ἅπαντα συνεβάλετο.

Ὅτι Ὀνώριος ὑδερικῷ νοσήματι ἁλοὺς, πρὸ ἐξ καλανδῶν σεπτεμβρίων τελευτᾷ· καὶ πέμπονται γράμματα εἰς τὴν ἀνατολὴν, τὸν βασιλέως θάνατον μηνύοντα. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐπέμποντο, Ἰωάννης τις αὐθεντήσας τυραννεῖ. ἐφ' οὗ καὶ τῆς ἀναῤῥήσεως [*] γινομένης, ἐῤῥήθη ὥσπερ ἀπό τινος προῤῥήσεως προενεχθὲν, πίπτει, οὐ στήκει· καὶ τὸ πλῆθος ὥσπερ ἀναλύοντες [*] τὸ ῥῆμα, ἀναφωνοῦσι· στήκει, οὐ πίπτει.

Ὅτι Βονιφάτιος, ἀνὴρ ἦν ἡρωϊκὸς, καὶ κατὰ πολλῶν πολλάκις βαρβάρων ἠρίστευσεν· ἄλλοτε μὲν σὺν ὀλίγοις ἐπερχόμενος, ἄλλοτε δὲ καὶ σὺν πλείοσιν, ἐνίοτε δὲ καὶ μονομαχῶν· καὶ ἁπλῶς εἰπεῖν, παντὶ τρόπῳ πολλῶν βαρβάρων, καὶ διαφόρων ἐθνῶν, ἀπήλλαξε τὴν Ἀφρικήν. ἦν δὲ καὶ δικαιοσύνης ἐραστὴς, καὶ χρημάτων κρείττων. ἐπράχθη δὲ αὐτοῦ καὶ [τι] τοιοῦτον. ἀνήρ τις ἄγροικος, ἔχων ἀνθοῦσαν γυναῖκα τὴν ὥραν, ὑπό τινος τῶν συμμάχων βαρβάρων ἔγνω αὐτὴν μοιχευομένην. δεῖται ἐπικουρῆσαι Βονιφατίου, τὴν ὕβριν ὀλοφυρόμενος. ὁ δὲ Βονιφάτιος μαθὼν τὸ διάστημα τοῦ τόπου, καὶ τὸ ὄνομα τοῦ ἀγροῦ, ἐν ᾧ τὰ τῆς μοιχείας ἐπράττετο, τὸν μὲν οἰκέτην τότε ἀπέπεμπε, προστάξας πάλιν τῇ ἑξῆς αὐτῷ προσελθεῖν. ὀψίας δὲ λαθὼν ἅπαντας, καὶ ἐπὶ τὸν ἀγρὸν ἐλάσας, ἑβδομήκοντα διϊστάμενον σταδίοις, καὶ εὑρὼν τὸν βάρβαρον τῇ μοιχευομένῃ συγκαθεύδοντα· τέμνει τε αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν, καὶ δι' αὐτῆς ὑποστρέφει νυκτός. προσελθόντι δὲ, κατὰ τὸ πρόσταγμα, εἰς τὴν αὔριον τῷ ἀνδρὶ, ἐπιδίδωσι τοῦ βαρβάρου τὴν κεφαλὴν, διαπυνθανόμενος, εἰ ἐπιγινώσκοι αὐτήν. ὁ δὲ τοῖς

[*] τοιαύτη. [*] al. ἐκβαλεῖν. [*] al. περιγενομένου. [*] ἰδίοις. [*] ἐσπούδαζε. [*] al. γινομένης. [*] ἐπὶ τὸ ῥηθὲν, ἀναφωνοῦσι.

OLYMPIO.

ὁ δὲ τοῖς παροῦσιν ἅμα καταπλαγεὶς, καὶ ἀμηχανήσας· ἔπειτα ἐπιγνοὺς, καὶ πολλὰ τῆς δικαιοσύνης ἀπολαχαριστήσας, σὺν χαρᾷ ἀπήει.

Ὅτι ἕκαστος τῶν μεγάλων οἴκων τῆς Ῥώμης, ὥς φησιν· ἅπαντα εἶχεν ἐν ἑαυτῷ, ὁπόσα πόλις σύμμετρος ἠδύνατο ἔχειν· ἱππόδρομον, καὶ φόρους, καὶ ναοὺς, καὶ πηγὰς, καὶ λουτρὰ διάφορα. διὸ καὶ ὁ συγγραφεὺς ἀπεφθέγξατο,

Εἷς δόμος ἄστυ πέλει: πόλις ἄστεα μυρία* πύχει.

*al. κεύθει.

ἦσαν δὲ καὶ λουτρὰ δημόσια παμμεγέθη. αἱ δὲ Ἀντωνιαναὶ οὕτω καλούμεναι, εἰς χρείαν τῶν λουομένων καθέδρας* εἶχε παρακειμένας χιλίας ἑξακοσίας, ἐκ μαρμάρου κατεσκευασμένας ξεστοῦ. αἱ δὲ Διοκλητιαναὶ ἐγγὺς διπλασίους. τὸ δὲ τῆς Ῥώμης τεῖχος μετρηθὲν παρὰ Ἀμμῶνος τοῦ γεωμέτρου, καθ' ὃν καιρὸν Γότθοι τὴν προτέραν κατ' αὐτῆς καταδρομὴν ἐποιήσαντο, εἴκοσι καὶ ἑνὸς μιλίου διάστημα ἔχον ἀπεδείχθη.

* εἶχον.

Ὅτι πολλοὶ οἶκοι Ῥωμαίων προσόδους κατ' ἐνιαυτὸν ἐδέχοντο ἀπὸ τῶν κτημάτων αὐτῶν, ἀνὰ τεσσαράκοντα χρυσοῦ κεντηνάρια, χωρὶς τοῦ σίτου καὶ τοῦ οἴνου, καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων εἰδῶν· ἃ εἰς τρίτον συνέτεινεν, εἰ ἐπιπράσκετο, τοῦ εἰσφερομένου χρυσίου. τῶν δὲ μετὰ τοὺς πρώτους δευτέρων οἴκων τῆς Ῥώμης, πεντεκαίδεκα, καὶ δέκα κεντηναρίων ἡ πρόσοδος ἦν. καὶ ὅτι Πρόβος ὁ παῖς Ἀλυπίου, τελέσας τὴν οἰκείαν πραιτοῦραν, κατὰ τὸν καιρὸν τῆς Ἰωάννου τυραννίδος, δώδεκα κεντηνάρια χρυσοῦ ἀνάλωσε. Σύμμαχος δὲ ὁ λογογράφος, συγκλητικὸς ὢν τῶν μετρίων· πρὶν ἢ τὴν* πόλιν ἁλῶναι, τοῦ παιδὸς Συμμάχου πραιτοῦραν τελοῦντος, εἴκοσι κεντηνάρια ἐδαπάνησε. Μάξιμος δὲ, εἷς τῶν εὐπόρων, εἰς τὴν τοῦ υἱοῦ πραιτοῦραν, τεσσαράκοντα κατεβάλετο κεντηνάρια. ἑπτὰ δὲ ἡμέραις οἱ πραίτωρες τὰς πανηγύρεις ἐτέλουν.

* ῥώμην.

Ὅτι ὁ συγγραφεὺς τοῦ Ὀδυσσέως τὴν πλάνην οὐ κατὰ Σικελίαν φησὶ γενέσθαι, ἀλλὰ κατὰ τὰ πέρατα τῆς Ἰταλίας· καὶ τὴν εἰς ᾅδου κάθοδον παρὰ τὸν ὠκεανὸν γενέσθαι, ἐν ᾧ καὶ ἡ πολλὴ πλάνη. ἀγωνίζεται δὲ διὰ πολλῶν τοῦτο παραστῆσαι. ἡμεῖς δὲ καὶ ἄλλους διαφόρους ἀνέγνωμεν, ἐν τούτοις αὐτῷ* συμφρονοῦντας. Ὅτι ἀποστέλλεται ἀπὸ Κωνσταντινουπόλεως παρὰ Θεοδοσίου Πλακιδία, ἅμα παισὶ, κατὰ τοῦ τυράννου: καὶ ἀναλαμβάνει αὕτη μὲν τὸ τῆς Αὐγούστης, ὁ δὲ Οὐαλεντινιανὸς τὸ τοῦ* νωβελισσίμου ἀξίωμα. συνεκπέμπεται δὲ αὐτοῖς καὶ στρατὸς, καὶ στρατοπεδάρχης ἑκατέρας δυνάμεως, Ἀρδαβούριος ἅμα τῷ παιδὶ Ἄσπαρι, καὶ τρίτος Κανδιδιανός. κατὰ δὲ τὴν Θεσσαλονίκην, Ἡλίων ὁ τῶν ὀφφικίων μάγιστρος παρὰ Θεοδοσίου ἀποσταλεὶς,* ἐνδύει Βαλεντινιανὸν ἐπ' αὐτῆς Θεσσαλονίκης τὴν τοῦ καίσαρος ἐσθῆτα, πέμπτον ἔτος ἄγοντα τῆς ἡλικίας. κατιόντων δὲ αὐτῶν, Ἀρδαβούριος μὲν ἁλίσκεται παρὰ τῶν τοῦ τυράννου, καὶ ἀναπέμπεται πρὸς αὐτὸν, καὶ φιλιάζει αὐτῷ: ὁ δὲ τούτου παῖς, ἅμα Πλακιδίᾳ, ἐν ἀθυμίᾳ καὶ λύπῃ ἦσαν. Κανδιδιανὸς δὲ πολλὰς πόλεις αἱρῶν, καὶ εὐδοκιμῶν λαμπρῶς, τὸ λυποῦν διεσκέδαζε, καὶ ἐψυχαγώγει. εἶτα σφάζεται ὁ τύραννος Ἰωάννης· καὶ Πλακιδία, ἅμα καίσαρι τῷ παιδὶ, εἰσέρχεται εἰς τὴν Ῥάβενναν. Ἡλίων δὲ ὁ μάγιστρος καὶ πατρίκιος, καταλαβὼν τὴν Ῥώμην,

* συμφρονοῦντας.
* νωβελισσίμου.
* ἐνδύει.

Ille spectaculo percussus, & quasi sensu motus, mox vbi agnouit, multis iustitiæ causa actis gratiis, domum lætus rediit.

E magnis Romanæ vrbis domibus (vt hic refert) omnia intra se vnaquæque habuit, quæcunque mediocris etiam vrbs habere potuit; hippodromum, fora, delubra, fontes, varia balnea. Hinc & scriptor sic exclamat.

Est vrbs vna domus: mille oppida continet vna vrbs.

Sed & lauacra publica ingenti prorsus fuere magnitudine, e quibus, quæ *Antoninianæ* nominantur *thermæ*, ad commodiorem lauantium vsum, mille sexcenta habuerunt sedilia, è marmore polito fabricata: Diocletianæ, duplo ferè plura.

Romanæ verò vrbis mœnia ex Ammonis geometriæ dimensione, quo tempore Gotthi illam priore incursione infestarunt, viginti & vnius milliaris spatium in circuitu habere comperta sunt.

Multas Romæ familias annuos reditu è bonis accepisse quadraginta circiter auri centenarios, absque frumento & vino, aliisque eius generis, quæ tertiam æquabant auri partem, si venderentur. Alteras verò post has, decem aut quindecim centenarios in censu habuisse. Probum [a] Alypij filium in prætura, quam Ioannis tyranni temporibus gessit, auri centenarios duodecim expendisse. Symmachum vero oratorem, mediocri censu senatorem, ante captam vrbem filio Symmacho præturam gerente, centenarios impendisse viginti. Maximum dein, ex opulentis ac beatis vnum, in filij præturam quadraginta centenarios impendisse. Septem autem diebus solemnes ludos prætores celebrabant.

Scriptor hic Vlyssem ait, non circa Siciliam, sed ad extremas Italiæ oras oberrasse: & [b] traiecto Oceano ad inferos descendisse, atque in eo mari variis illis erroribus iactatum fuisse. Quod multis confirmare nititur. Nos & [c] alios plures legimus, in his cum illo consentire.

Remissa est Constantinopoli à Theodosio Placidia cum liberis, aduersus [d] Ioannem tyrannum: & illa quidem Augustæ nomen. Valentinianus verò nobilissimi titulum suscepit. Submissus quoque exercitus, bellique Imperator vtriusque militiæ, Ardaburius nimirum cum Aspare filio, addito & tertio Candidiano. Ad Thessalonicam [cum ventum esset] Helicon officiorum magister à Theodosio missus, Valentinianum in illa ipsa vrbe Cæsaris veste induit, annos natum non amplius quinque. Cùm autem ad Italiam peruenissent, Ardaburius à tyranni militibus capitur; missúsque ad illum [e] amicitiam cum eodem init. Eius interim filius [Aspar] vnà cum Placidia in magna rerum desperatione luctúque versabantur. Sed Candidianus, multis occupatis vrbibus, partáque rebus bene gestis nominis claritate, luctum dissipauit; animósque reddidit. Cæso dein Ioanne tyranno, Placidia vnà cum Cæsare filio Rauennam iniit. Helion verò magister & patricius Romā inuasit,

a al. Olympij
b Ex Homeri ipsius sententia Odyss. Λ. 11. ἡ δ' ἐς πείραθ' ἵκανε βαθυρρόου Ὠκεανοῖο.
c In quibus ferè Strabo lib. 1.
d Cuius apud Suid. clementia, prudentia, atque moderatio commendatur.
e φιλιάζει αὐτῷ, in amicitiam cum eodem.

OLYMPIODORVS

omnibúsq; eo confluentibus, Valentinianum iam septennem veste induit Imperatoria; vbi historiæ finis est.

LXXXI. THEODORI MOPSVESTIAE *De Persarum Magia libri III.*

LECTI sunt THEODORI *de Persica magia, & quid hæc à pio cultu differat, libelli tres:* quos Mastubio Armeno, & [a] Chorepiscopum agenti, inscribit. Ac primo quidem libro exponit nefandum Persarum dogma, quod [b] Zarades induxit; siue de Zaruam, quem principem omnium facit, & *Fortunam* appellat. Hunc libatione oblata vt [c] Hormisdam gigneret, & illum, & [d] Satanam præterea genuisse. De eorum insuper [e] sanguinis mistione. Denique vbi simpliciter impium ac perobscœnum dogma ad verbum proposuit, priore illud libro refellit. Reliquis duobus de fidei pia doctrina tractat, ductóque à mundi creatione exordio, ad ipsam legem gratiæ pari modo cursim delabitur.

Hic Theodorus ille Mopsuestias esse creditur. Nestorij enim hæresim, maximè libro tertio, confirmans citat. Quin & peccatorum in pristinum statum restitutionem confingit.

a Quod ὁ ἐν χώρᾳ in ecclesiis Episcopi vicarius, qui etiā ipse Episcopus esset vt ex Antioc. Concilio constat. Eum hodie Suffraganeum vulgo appellāt.
b Zarades hic legendum docet, ab Agathia lib. 2. de bello Goth. vbi hic etiam nomine Zoroastrem Persarum legislatorem vocatum monet & alterum hunc omnia delira menta, è cuius ab ipsis remaletur num Zoroastris itero potius fortasse.

LXXXII.

c & d Ὠρομάζην, seu Ὡρομάσδην, & malum Genium Ἀρειμάνιον puto indicari, de quibus Plutar. libel. de Iside & Osiride. Vide Brisson. Persic. 2. & ibi laudatos.
e αἱμομιξία. Gnosticorum intelligo, seu Zoroastrei disciplinā sectantium. Vide nostr. Mart. Delrij magic. inquisit. lib. 3. P. 1. Q. 4. sect. 2. Ambrosiq; ibi citatos.

DEXIPPI *De rebus post Alexandrum gestis libri IV. Epitome historica vsque ad Claudij imperium: & Scythica.*

LECTI sunt [a] DEXIPPI *rerum post Alexandrum magnum gestarum libri quatuor.* Lecta & eiusdem altera [b] *Epitome historica, vsque ad Imperium Claudij Aug.* summa gestarum rerum capita attingens. *Scythica* quoque eiusdem legimus, quibus Romanorum & Scytharum inter se prœlia, résque memoratu dignas commemorat.

Oratio eius vt nihil habet redundans, ita pompam quandam ac maiestatem affectat. Vnde quis eum iure dixerit alterum esse, sed cum perspicuitate quadam, Thucydidem; potissimum verò in Scythicis illis historiis.

Rerum post Alexandrum gestarum narrationem ab ipso mox regis excessu inchoat, refertque porrò vt ad Alexandri fratrem [c] Aridæum, (qui ex Philine Larissæa Philippo natus fuerat) Macedonum regnum deuenerit; ad illum, inquam, & Alexandri filium, nasciturum ex Roxana, quæ prægnans relicta fuerat; itémque ad [d] Perdiccam & socios, qui Macedonum iudicio, regum nomine imperium procurabant. Narrat deinceps, vt Alexandri sit diuisum imperium. Asiæ quidem hoc modo. Ptolemæo Lagi F. totius Ægypti, & Libyæ, & omnis vltra hanc regionis Ægypto adiacentis, imperium datum. Cleomenes verò ab Alexandro rege huic Satrapiæ impositus, vicariam Ptolemæo præstare operam iussus est. Laomedon Mitylenæus Syriam tenuit; Philotas Ciliciam; Pithon verò Mediam; Eumenes Cappadociam, & Paphlagoniam; gentésque ad Euxinum pontum sitas, ad vsque Trapezuntem. Antigonus Pamphyliis & [e] Cilicibus præfectus est, vsque ad Phrygiam. [f] Asandro Cares obuenerunt;

a Rhetoris Atheniensis, cui Suid. Herennij cognomentum tribuit.
b Chronicorum huius scriptoris to. ac 11. librū citauit Stephā.
c Arrianus i. f. geminata littera Arridæum perpetuo profert vt & Plut. in Alexandro.
d Vide Arrian. inf. Cod. XCII.
e Pro his habet inf. Lycios. Arrian. Cod. XCII.
f Cassandrum apud Iustin. & Curtium leges vt & in prima imperij Macedonici diuisione apud Arrianū inf. C. XCII.

ἐ, πάντων ἐκεῖσε συνδραμόντων, τὴν βασιλικὴν ἐσθῆτα ἑπταετηρὸν ὄντα, ἐνδύει Βαλεντηνιανόν. ἐν οἷς ἐ τὰ τῆς ἱστορίας.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ περὶ τῆς ἐν περσίδι μαγικῆς, ἐν λόγοις γ΄.

πα΄.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλιδάριον Θεοδώρου, περὶ τῆς ἐν περσίδι μαγικῆς, καὶ τίς ἡ τῆς εὐσεβείας διαφορὰ ἐν λόγοις τρισί. προσφωνεῖ δὲ αὐτοὺς πρὸς Μαστούβιον ἐξ ἀρμενίας ὁρμώμενον, χωρεπίσκοπον δὲ τυγχάνοντα. καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ λόγῳ * ἐκτίθεται τὸ μιαρὸν τῶν περσῶν δόγμα, ὃ Ζαράδης εἰσηγήσατο, ἤτοι περὶ τοῦ Ζαρουάμ, ὃν ἀρχηγὸν πάντων εἰσάγει, ὃν καὶ τύχην καλεῖ· καὶ ὅτι σπένδων, ἵνα τέκῃ τὸν Ὁρμίσδαν, ἔτεκεν ἐκεῖνον, ἐ τὸν σατανᾶν· ἐ περὶ τῆς [αὐτῆς] αὐτῶν αἱμομιξίας. καὶ ἁπλῶς τὸ δυσσεβὲς καὶ * ἐσχατάρρητον δόγμα κατὰ λέξιν ἐκθεὶς, ἀνασκευάζει ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ. ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς δυσὶ λόγοις, τὰ περὶ τῆς εὐσεβοῦς διέρχεται πίστεως· ἀπὸ τῆς κοσμογονίας ἀρξάμενος, καὶ περὶ αὐτῆς τῆς χάριτος ὁμοίως [καὶ] ἐπιτροχάδην διελθών. οὗτος δ' ὁ Θεόδωρος, ὁ μοψουεστίας εἶναι δοκεῖ. τήν τε γὰρ Νεστορίου αἵρεσιν, καὶ μάλιστα ἐν τῷ τρίτῳ λόγῳ ἐπικρατύνων, προσανεφώνησεν. ἀλλὰ καὶ τὴν τῶν ἁμαρτωλῶν ἀποκατάστασιν τερατεύεται.

Theodorus de Magia libro III

* ἀφιστασθαι τῶν & προστίθεται.

* ἐσχατάρρητον.

ΔΕΞΙΠΠΟΥ ΤΑ ΜΕΤΑ ΑΛΕξανδρον, καὶ ἕτερον σύντομον ἱστορικὸν, καὶ τὰ σκυθικά.

πβ΄.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Δεξίππου τὰ μετὰ Αλέξανδρον, ἐν λόγοις τέσσαρσιν. Ανεγνώσθη δὲ αὐτοῦ καὶ ἕτερον σύντομον ἱστορικὸν, μέχρι τῆς Κλαυδίου, ἐπέχον τὰς κεφαλαιώδεις πράξεις, βασιλείας. Ανεγνώσθη δὲ αὐτοῦ ἐ τὰ σκυθικὰ, ἐν οἷς αἱ τῶν ῥωμαίων αὐτοῦ καὶ σκυθῶν ἀναγράφονται πρὸς ἀλλήλους μάχαι καὶ ἀξιόλογοι πράξεις. ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπέριττός τε, καὶ ὄγκῳ ἐ ἀξιώματι χαίρων, ἐ (ὡς ἄν τις εἴποι) ἄλλος μετά τινος σαφηνείας Θουκυδίδης, μάλιστά γε ἐν ταῖς σκυθικαῖς ἱστορίαις. ἄρχεται δὲ ἐν τοῖς μετὰ Αλέξανδρον ἀπ' αὐτῆς τῆς τοῦ βασιλέως τελευτῆς· καὶ διέξεισιν, ὅπως εἰς τὸν ἀδελφὸν Αλεξάνδρου τὸν Ἀρριδαῖον, ὃς ἦν ἐκ Φιλίνης τῆς λαρισσαίας τῷ Φιλίππῳ γεγενημένος, ἡ τῶν μακεδόνων αἱρεθεῖσα περιέστη, εἰς αὐτόν τε καὶ εἰς τὸν μέλλοντα Αλεξάνδρου παῖδα τίκτεσθαι ἐκ Ῥωξάνης, ἐν γαστρὶ γὰρ ἔχουσα καταλέλειπτο· καὶ εἰς τοὺς ἀμφὶ Περδίκκαν, οἳ κρίσει τῶν μακεδόνων ἐπιτρόπευον αὐτοῖς τὴν ἀρχήν. διέξεισι καὶ ὅπως ἡ τοῦ Αλεξάνδρου διενεμήθη ἀρχή. τὰ μὲν οὖν τῆς ἀσίας οὕτω. Πτολεμαῖος ὁ Λάγου, αἰγύπτου πάσης ἐ λιβύης, καὶ τῆς ἐπέκεινα γῆς, ὁπόση αἰγύπτῳ συνάπτει, ἄρχειν ἐτάχθη. ὁ δὲ τῷ βασιλεῖ Αλεξάνδρῳ ἐπὶ τῇ σατραπείᾳ ταύτῃ τεταγμένος Κλεομένης, ὕπαρχος Πτολεμαίῳ ἀποκατέστη. Λαομέδων δὲ ὁ μιτυληναῖος, σύρων ἡγεῖσθαι ἀπεφάνθη· καὶ Φιλώτας μὲν κιλικίας: Πίθων δὲ, μηδείας: Εὐμένης δὲ καππαδοκίας τε καὶ παφλαγονίας, καὶ τῆς ἐπὶ τὸν εὔξεινον πόντον καθηκούσης, μέχρι καὶ ἐς Τραπεζοῦντα: Αντίγονος δὲ παμφύλων καὶ κιλίκων, μέχρι φρυγίας· καρῶν δὲ Ἄσανδρος.

Dexippi de rebus post Alexandrum gestis, libri IV. & Scythica. Item Synopsis historica vsque ad Claudij imperium.

Μένανδρος

Μένανδρος δὲ Λυδῶν· Λεοννάτος δὲ τῆς ἐφ' Ἑλλησπόντῳ Φρυγίας. καὶ τὰ μὲν Ἀσιανῶν, οὕτω. Τῶν δ' Εὐρωπαίων, Θρᾴκης μὲν καὶ Χερρονήσου, Λυσίμαχος· Ἀντίπατρος δὲ ἐπὶ πᾶσι Μακεδόσι καὶ Ἕλλησι, καὶ Ἰλλυριοῖς, καὶ Τριβαλλοῖς, καὶ Ἀγριᾶσι καὶ ὅσα τῆς ἠπείρου * ἐξ ἔτι Ἀλεξάνδρου στρατηγὸς αὐτοκράτωρ ἐτέτακτο· τὴν δὲ κηδεμονίαν * καὶ ὅτι προστασία τῆς βασιλείας, Κρατερὸς ἐπετράπη. ὃ δὴ πρώτιστον τιμῆς τέλος παρὰ Μακεδόσι. Περδίκκας δὲ τὴν Ἡφαιστίωνος χιλιαρχίαν. ἦσαν δὲ ἄρχοντες Ἰνδῶν μὲν ἁπάντων, Πῶρος καὶ Ταξίλης. ἀλλ' ὁ μὲν Πῶρος * οἱ ἐν μέσῳ Ἰνδοῦ ποταμοῦ καὶ Ὑδάσπου νέμονται· Ταξίλης δὲ τῶν λοιπῶν. Πίθων δέ τις τῶν τούτοις ὁμόρων ἡγεῖτο, πλὴν Παραμισάδων· οἱ δὲ συνάπτοντες Ἰνδοῖς, ὅσοι ὑπὸ * τὰ Καυκάσια ὄρη νέμονται, Ὀξυάρτῃ τῷ Βακτρίῳ, ὃς ἦν Ῥωξάνης πατήρ, εἰς ἀρχὴν ἀπενεμήθησαν. ἧς ἐτέχθη παῖς μετὰ τὸν τοῦ πατρὸς Ἀλεξάνδρου θάνατον, ᾧ τὸ Μακεδόνων πλῆθος τοῦ πατρὸς τὴν προσηγορίαν Ἀλέξανδρον ἔθεντο. * Ἀραχωσίων δὲ καὶ Γεδρωσίων ἐπῆρχε Σιβύρτιος, καὶ * Στασάνωρ ὁ Σόλιος Ἀρείων καὶ Δραγγῶν ἡγεῖτο. Φιλίππου δὲ ἦν ἀρχὴ Σογδιανοί· καὶ Ῥαδαφέρνους Ὑρκανία· καὶ Νεοπτολέμου, Καρμανία· Πέρσαι δὲ ὑπὸ Πευκέστῃ ἐτάχθησαν· τὴν δὲ Σογδιανῶν βασιλείαν Ὀρώπιος εἶχεν, οὐ πάτριον ἔχων ἀρχήν, ἀλλὰ δόντος αὐτῷ Ἀλεξάνδρου. ἐπεὶ δὲ τύχη τις αὐτῷ συνέπεσεν, ἐπαναστάσεως αἰτίαν φεύγοντι παραλυθῆναι τῆς ἀρχῆς, τότε κοινῶς αὐτῶν τὴν ἀρχὴν εἶχε. Βαβυλωνίων δὲ καὶ τῆς μέσης τῶν ποταμῶν Τίγριδος καὶ Εὐφράτου, τῶν μὲν Σέλευκος, τῆς δὲ Μεσοποταμίας Ἀρχέλαος ἦρχε. τόσος δὲ ἀριθμὸς ἐθνῶν τε καὶ ἔθνεσιν ἀρχόντων ἦν, ὅτε Περδίκκας μετὰ τὴν Ἀλεξάνδρου τελευτὴν, τὰς ἀρχὰς ἔνειμε. καὶ τὰ ἄλλα διέξεισιν ἐν πολλοῖς ὡς κἀν τούτοις Ἀρριανῷ κατὰ τὸ πλεῖστον σύμφωνα γράφων.

* al. ἢ ἔτι.
* al. ὅτι.
* al. οἷον.
* τοῖς Καυκασίοις ὄρεσι.
* al. ὀνομασίαν, ᾗ, [illegible]
* al. Στασάνορ.

Lydi verò Menádro. Leonatus Phrygiam, quæ ad Hellespontum est, obtinuit. Atque ita quidem Asia distributa.

In Europa, Thracia quidem, & Chersonesus [a] Lysimacho cessit. Antipater autem vniuersæ Macedoniæ, & Græciæ, Illyriis item, & Triballis, atque Agrianis, omnibúsque adeò iis, quibus in continente [Europęa] fuerat ab Alexandro adhuc superstite cum plena & summa potestate Imperator præfectus. Curatoris porrò officium, quæque ad regiam pertinerent tutelam, Cratero mandata. At [b] quod summum est apud Macedonas dignitatis culmé, Perdiccas Hephæstionis Chiliarchiam tenuit.

Indorum omnium Præfecti Porus & Taxiles fuere. Ac Poro quidem, quæ Indum inter & Hydaspen flumina iacent; Taxili verò reliqua sunt attributa. Pithon [c] alter horum finitimis imperauit, exceptis [d] Paramisadis. Qui verò Indis contermini sunt, sub Caucaseis montibus incolentes, Oxyartæ Bactrio, Roxanes Patri, regendi obtigerunt. Huic Roxanæ filius natus, post Alexádri patris obitum, quem æquè parentis nomine Alexandrum Macedones appellarunt. Arachosiis & Gedrosijs Sibyrtius præfuit. [e] Stasanor Solensis apud Arios & Drangos regnauit. Philippus Sogdianis imperauit, vt Radaphernes Hyrcanis, & Neoptolemus Carmaniæ. Persæ Peucestæ paruerunt. Sogdianorum quippe regnum Oropius tenuerat, non à patre relictum, sed ab Alexandro acceptum. Qui postquam in eam calamitatem incidit, vt perduellionis reus regno exuendus esset, communicatum cum [f] alio horum [Sogdianorum] imperium tenuit. Babyloniorum verò, eiusque regionis quæ [g] media Tigrim inter & Euphratem fluuios sita est, ita distributum imperium, vt illis quidem Seleucus, Mesopotamiæ vero Archelaus imperaret. Hic itaque gentium, earúmque Præfectorum catalogus, postquam Perdiccas ab Alexandri excessu imperia distribuit. In cæteris autem plerisque narrationibus, æquè vt in his, cum Arriano plurimum Dexippus consentit.

DEXIPPVS.

a Horum triumuiratum confer non licet cum Arriano infr. Cod. XCII.

b longe hæc cũ Perdicca demon[illegible], secutus Arrianum inf. & ita cet. auct. de Perdicca scripta.

c Non ille, qui supra dicitur [illegible], sed quem [illegible] Arrianus inf. C. XCII.

d Parapan isadas leges i. apud Arrianũ Cod. XCII.

e al. Stanoros.

f Cum Philip[illegible] eum [illegible] Sogdiani attributi [illegible].

g Vnde su Mesopotamiæ dicta est.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ἉΛΙΚΑΡΝΑΣΕΩΣ ἱστορικοὶ λόγοι κ.

πγ'. Dionysij Halicarnassei historiarum libri XX.

Ἀνεγνώσθη Διονυσίου Ἁλικαρνασέως τοῦ Ἀλεξάνδρου βιβλία ἱστορικῶν λόγων εἴκοσιν. ἄρχεται ἀπὸ τῆς Αἰνείου, μετὰ τὴν τῆς Τροίας ἅλωσιν, ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν ἀφίξεως· καὶ διέξεισιν ἐν πολλῇ λεπτολογίᾳ, τήν τε τῆς Ῥώμης οἴκησιν, καὶ τὴν Ῥώμου καὶ Ῥωμύλου γέννησιν· καὶ ἁπλῶς ἐφεξῆς ἅπαντα, μέχρις ὅτε Ῥωμαίοις ὁ πρὸς Πύρρον τὸν Ἠπειρώτην πόλεμος συνέστη. διέρχεται δὲ καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον, καὶ τελευτᾷ εἰς τὴν ρ' καὶ κη' ὀλυμπιάδα, ἔτους ἐνεστηκότος αὐτῆς τρίτου· ἀφ' ἧς καί φησιν ἀπάρξασθαι τὸν Μεγαλοπολίτην Πολύβιον τῆς ἱστορίας. ἤκμασε δὲ οὗτος ἐπὶ τῶν Αὐγούστου χρόνων, καταπλεύσας εἰς Ἰταλίαν, ἅμα τῷ καταλυθῆναι τὸν ἐμφύλιον πόλεμον, ὃς αὐτῷ τε Αὐγούστῳ καὶ Ἀντωνίῳ ἐπολεμήθη. διατρίψας δὲ, ὥς φησιν, ἔτη δύο καὶ εἴκοσι, καὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν ἐξακριβώσας διάλεκτον, καὶ τὰ παρ' αὐτοῖς ἀρχαῖα ἐκμαθὼν, καὶ πάντα ὅσα πρὸς τὴν ἱστορίαν τείνει παρασκευασάμενος: οὕτως ἄρχεται τῆς πραγματείας. ἔστι δὲ τὴν φράσιν καὶ τὴν λέξιν καινοπρεπὴς, καὶ ἐς τὸ ἀνακεχωρηκὸς τῶν πολλῶν

DIONYSII HALICARNASSEI *Historiarum libri XX.* LXXXIII.

LEGIMVS DIONYSII *Halicarnassei* Alexandri F. *historiarum libros* [a] *viginti*. Incipit ab Ænea, capta iam Troia, in Italiam aduentu, pergitque singulatim narrare [b] Romam conditam, Romulique & Remi ortum, & ordine deinceps vniuersa vsque ad Romanorum cum Pyrrho Epyrotarum rege bellum (quod ipsum quoque describit) definitque in Olympiadis CXXVIII. annum tertium: à quo tempore historiam inchoasse refert Polybium Megalopolitam.

Claruit hic scriptor Augusti imperio nam finito iam intestino bello, quod Augustum inter & Antonium exarserat, in Italiam ad nauigauit. Vbi cùm annos duos & viginti (vt ipse ait) vixisset, & Latinam linguam accuratè homo Græcus [c] didicisset, omnémque adeo antiquitatem rerum Romanarum vestigasset, paratis denique vniuersis scribendę historiæ necessariis, ad rem ipsam aggressus est.

Stylus eius atque dictio, quæ nouatorem deceat, & verò per insuetam vulgò viam,

a Vnde hi hodie duntaxat leguntur. Vide quæ de hoc scriptore notauit, libris operum prædixit Hen. Steph. in edit. Dion. Lugdunens. Vide & Francofurd. edit. Græcol. t.

b Vt & Appian. Alexand. Cod. LVII. Et Sex. Aurelius Victor in origine gentis Rom. Dion item Cassius supr. Cod. LXXI.

c Idem de se Plin. testatur [illegible] vita Demosth. & de Diodoro Siculo Photius sup. Cod. LXX.

DIONYS. HALIC.

orationem impellit. At rerum singularum minuta explicatio & sensus, illi quandam simplicitatem adfert, & ne ad ingratum sermonem atque asperum abripiatur, vetat. Digressionibus vtitur non rarò: quare historiæ fastidium leuat, reficitque lectorem interdum, ac retinet. Vt autem verbo expediam, orationis elegantia rerum particularium narratione & digressione temperata, dictionem in asperitatem abituram lenit.

LXXXIV.

EIVSDEM *Historiarum Synopseos libri V.*

LECTA est eiusdem *librorum viginti historiarum* [a] *Synopsis*, quinque ipsa libris comprehensa: in qua, vt se ipse vincere elegantia videtur, ita quoque omni exutum iucunditate putes. Quæ tamen res ad vtilitatem magis facit, dum nihil præter necessaria orationi interserit. Dicas eum tanquam regem cum imperio ius dicere, & temperato concisóque dicendi genere, ad hæc etiam compositione ac dictione ipsa [b] vocis quandam imaginem edere, vt durior quodammodo ex eo ad audientium aures deferatur, quod genus orationis compendio satis aptum, perfectæ atque integræ historiæ minimè conueniat.

Illud apparet scriptorem hunc Dione Cassio, & Appiano Alexandrino, Romanarum quoque rerum historicis, priorem ætate fuisse.

a De qua Henr. Steph. cap. 5. & 7. Opera sua l. inter Dion.

b ἦχό τινα.

LXXXV.

HERACLIANI EPISCOPI CHALCEDONIS *Contra Manichæos libri XX.*

LECTI sunt [a] HERACLIANI *Chalcedonensis Episcopi aduersus Manichæos libri viginti.* Oratio illi concisa, minimè redundās, atque sublimis, non absque perspicuitate, quam granditas temperat. Atticismum enim cum familiari sermone admiscet, ac veluti puerorū præceptor, in certamine, plusquam Atticismo, vt sic loquatur, contendit.

Euertit vero id, quod [b] Manichæi appellant, *Euangelium*, & *Giganteū librum*, atque *Thesauros*. Recenset item eos, qui ante se in Manichæorum impietatem calamum strinxerunt. Hegemonium nimirum, qui [c] disputationem Archelai aduersus ipsum [Maneten] perscripsit: & [d] Titum, qui cum se putauit contra Manichæos scribere, in [e] Addæ magis libros scripsit. Ad hæc & [f] Georgium Laodicensem, qui eadem ferè, quibus vsus est Titus, argumenta [g] pro veritate adhibet. Præterea [h] Serapionē Episcopum Thmueos. Denique & [i] Diodorum illum, qui libris quinque & viginti cum Manichæis certauit. quorum septem prioribus putat quidem [k] *Viuidum* se Manichæorum *Euangelium* refellere: at non assequitur; dum non illud, sed quod ab Adda scriptum erat, & *Modium* appellatur, euertit: reliquis deinde libris ea sacræ scripturæ loca purè explanans atque declarās, quæ Manichæi ad ea quæ animo concepissent, accommodare solerent. Et hæc de Diodoro. Horum ergo patrum, vt eos pientissimus Heraclian. nominat, facta mentione, quæcunque in ipsis non satis firmiter pronunciata sunt, breuiter confirmat, quæ prætermissa, piè supplet, quæ satis accuratè prodita, integrè citat, cum nominis honorifica appellatione, additis similiter, quæ sibi in mentem venerint.

a Cyrus inf. honorificè mentio inter patres orthodoxos, C. CCXXXI.

b Horum originem, Principes & scripta profert B. Cyrillus Hierosoly. Catechesi VI. ... Manes & nuper editus Pet. Siculus copiosius in hist. de Manichæis.

c Cuius specimen ... Cyrill. sup. B. Hieron. c. 72. Catal. leg. ...

d Bostrensis Episc. quē fortes aduersum Manichæos scripsisse libros auctor B. Hieron. in Catal. cap. 102.

e Βουδδᾶν Cyrillus atq; Suidas appellarunt. Niceph. lib. VI. cap. 22.

Addam: cum hæc nostri communi.

f D. qui Niceph. sup. & ...

g κατὰ τῆς ἀσεβείας, τῆς ἀεὶ ζώσης, ... elementum, contra impietatem, repon... dum.

h Scholasticū cognomento, & B. Antonio charum, teste B. Hieron. Catal. cap. 99.

i Metropolis Ciliciæ Episc. Niceph. lib. VI. c. 32. ubi ... contra hos fertur scripsisse.

k ζῶν.

τὸν λόγον ἐκβιαζόμενος. ἡ δὲ κατὰ μέρος διήγησις μετέχειν τε τῆς κατὰ διάνοιαν ἀφελείας ποιεῖ, καὶ οὐδ᾽ εἰς τὸ ἄχαρι καὶ σκληρὸν ἐπιτρέπει παρασύρεσθαι. κέχρηται δὲ καὶ παρεκβάσεσιν οὐκ ὀλίγαις, τὸν ἀκόρεστον ἀπὸ τοῦ περὶ τὴν ἱστορίαν κόρου. διαλαμβάνων ταύτῃ, καὶ ἀναπαύων καὶ ἀνακτώμενος. εἰπεῖν δὲ συντόμως, ὅτι καὶ τὸ κομψὸν τοῦ λόγου, τῇ τε κατὰ μέρος ἀφηγήσει καὶ τῇ παρεκβάσει κεκραμένον, τὸ ἐπὶ τὸ τραχύτερον ῥέπουσαν θεραπεύει συνέπλεξαι.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΣΥΝΟΨΙΣ ΤΩΝ εἰρημένων ἡ λόγων.

πδ´. Dionysii Halicarnass. epitomes libri V.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ σύνοψις τῆς τῆς ἱστορίας εἴκοσι βιβλίων, ἐν πέντε βιβλίοις. ἐν ᾗ μᾶλλον δοκεῖ ἑαυτοῦ μὲν κομψότερος, ἀφῃρημένος δὲ τὸ ἡδύνον, εἰ καὶ πρὸς χρήσιμον μᾶλλον διαπρέπει: ἅτε χωρὶς τῶν ἀναγκαίων, μηδὲν τῷ λόγῳ καταμιγνύμενος. ἀλλ᾽ εἶπεν ἄν τις, ὡς ἂν ἀπὸ σκήπτρου θεμιστεύων, καὶ τῷ ἀπερίττῳ καὶ συντετμημένῳ, καὶ ἔτι τῇ τε συνθήκῃ καὶ τῇ λέξει ἠχώ τινα πέμπων, τραχύτερός πως ἐστὶ τοῖς ἀκροαταῖς προσφερόμενος. πλὴν συνόψει μὲν ὁ λόγος οὐκ ἀνάρμοστος: τῆς δὲ τελείῳ καὶ ὁλοκλήρῳ τῆς ἱστορίας, οὐ πρόσφορος. δῆλον δ᾽ ὡς οὗτος ὁ συγγραφεὺς Δίωνός τε τοῦ Κοκκίου, καὶ Ἀππιανοῦ τοῦ Ἀλεξανδρέως, τῶν τὰς ῥωμαϊκὰς ἱστορίας συντεταχότων, χρόνῳ καθέστηκεν ἀρχαιότερος.

ΗΡΑΚΛΕΙΑΝΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ χαλκηδόνος κατὰ μανιχαίων βιβλία κ´.

πε´. Heracliani, episcopi Chalcedonis contra Manichæos libri XX.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἡρακλειανοῦ ἐπισκόπου Χαλκηδόνος κατὰ μανιχαίων ἐν βιβλίοις εἴκοσιν. ἔστι δὲ τὴν φράσιν συντετμημένος καὶ ἀπέριττος καὶ ὑψηλὸς, οὐδὲ τοῦ σαφοῦς ἐκκλίνων· ἀλλὰ σύγκρατος αὐτοῦ τῷ μεγέθει ἡ σαφήνεια: ἅτε καὶ τῷ ἀττικισμῷ τὸ καθωμιλημένον μιγνύντος· καὶ παίδων ἡγούμενος εἰς ἅμιλλαν καθισταμένους τῷ, ὡς ἂν εἴποι τις, ὑπεραττικισμῷ. ἀνατρέπει δὲ τὸ παρὰ τοῖς μανιχαίοις καλούμενον εὐαγγέλιον, καὶ τὴν γιγάντειον βίβλον· καὶ τοὺς θησαυροὺς καταλέγει, καὶ ὅσοι πρὸ αὐτοῦ κατὰ τῆς τοῦ μανιχαίου συνέγραψαν ἀθεότητος· Ἡγεμόνιόν τε τὸν [τὰς] Ἀρχελάου πρὸς αὐτὸν ἀντιλογίας ἀναγράψαντα· καὶ Τίτον, ὃς ἔδοξε μὲν κατὰ μανιχαίων γράφειν, ἔγραψε δὲ μᾶλλον κατὰ τῶν [*] Ἀδδου συγγραμμάτων· ἔτι δὲ καὶ τὸν λαοδικέα Γεώργιον, τοῖς αὐτοῖς σχεδὸν, οἷς ὁ Τίτος κατὰ τῆς ἀληθείας κεχρημένον ἐπιχειρήμασι· καὶ Σεραπίωνα τὸν τῆς Θμούεως ἐπίσκοπον· καὶ τὸν Διόδωρον, ἐν εἴκοσι καὶ πέντε βιβλίοις τὸν κατὰ μανιχαίων ἀγῶνα ἀγωνισάμενον. ὃς διὰ μὲν τῶν πρώτων βιβλίων ἑπτὰ, τὸ [*] τοῦ Μανιχαίου ζῶν εὐαγγέλιον ἀνατρέπειν· οὐ τυγχάνει δὲ ἐκείνου, ἀλλὰ ἀνατρέπει τὸ ὑπὸ Ἀδδα γεγραμμένον, ὃ καλεῖται μόδιον. διὰ δὲ τῶν ἐφεξῆς, τὰς τῶν γραφικῶν ῥητῶν, ἃ οἱ μανιχαῖοι ἐξοικειοῦνται πρὸς τὸ σφίσι βεβουλημένον, ἀνακαθαίρει χρῆσιν καὶ διασαφεῖ καὶ ὁ μὲν Διόδωρος οὕτω. τούτων δὲ τῶν, ὡς αὐτός φησιν ὁ θεοσεβέστατος Ἡρακλειανὸς, πατέρων μνήμην πεποιηκὼς, ὅσα μὲν αὐτοῖς ἀσθενῶς εἴρηται ἐπισημαινόμενος, παρατρέχει. ὅσα δὲ ἐλλιπῶς, εὐλαβῶς ἀναπληροῖ. καὶ ὅσα ἀρκούντως, ἀδεκάστως ἀποδεχόμενος δι᾽ εὐφημίας ποιεῖται, συντάττων αὐτοῖς καὶ ἅπερ αὐτῷ ἐπενοήθη.

* Ἀδδα.

* al. τῶν μανιχαίων.

ἔστι δὲ

* al. [illegible] σοφίας.

ἔστι δὲ ὁ ἀνὴρ πνέων καὶ ἀπὸ * φιλοσοφίας ἰσχυρὸν, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἄλλων μαθημάτων πλουτῶν θεωρίαν. διὸ καὶ τὰ παραλόγως μυθολογηθέντα τοῖς Μανιχαίοις εἰς τὸ σφοδρότατον ἀνατρέπει. ἐξ αὐτῆς τε τῆς τῶν ὄντων θεωρίας τὴν περὶ τοῦ ὄντος αὐτοῖς μεμυθολογημένην ἀπελέγχων φλυαρίαν. ἐγράφη δὲ αὐτῷ ἡ εἰκοσάβιβλος αὕτη ἡ κατὰ τῶν Μανιχαίων πρὸς * Ἀχίλλιον αἰτησάμενον, ὃν καὶ πιστὸν καὶ ποθεινότατον ἀποκαλεῖ τέκνον. ὁ γὰρ Ἀχίλλιος, ὁρῶν τὴν τῶν Μανιχαίων εἰς πλάτος ἐπιδιδοῦσαν ἀσέβειαν, ᾔτησε τὴν κατ' αὐτῆς ἀναγραφῆναι στήλην, καὶ εἰς ἀπαράγραπτον ἀναγεγράφθαι θρίαμβον. ἦν δ' οὗτος ὁ θεοσεβέστατος Ἡρακλειανὸς κατὰ τοὺς χρόνους λείπει.

* Ἀχίλλιον.

HERACL. Spirat hic vir Philosophicum robur, aliarum quoque artium opibus egregiè instructus. Igitur quæ fabulosè nugantur Manichæi, validissimè euertit, atque ex ipsa etiam rerum, quæ existunt, consideratione, fabulosas ipsorum de *Ente* nugas refutat. Scriptum est autem hocce aduersus Manichæos viginti librorum opus ad Achillium quendam, qui id postulauerat, quem & *fidum & charissimum filium* appellat. Perspecto enim Manichæorum impietatem longius serpere: publicis eam scriptis refutari Achillius flagitarat. Et certè ad æternum de hac impietate triumphum, scriptum est hoc opus. Claruit verò hic pientissimus Heraclianus temporibus ***.

ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ἃς ὑπερορισθεὶς ἔγραψε.

πϛʹ. Io. Chrysostomi epistolæ [illegible]

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ ἐπιστολαὶ τοῦ ἐν ἁγίοις πατρὸς Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, ἃς μετὰ τὴν ἄδικον καὶ ἀπάνθρωπον ἐξορίαν, πρὸς διαφόρους ἔγραψεν· ἐν αἷς εἰς τὸ χρειῶδες μᾶλλον συντείνουσαι, αἵ τε πρὸς τὴν εὐλαβεστάτην Ὀλυμπιάδα τὴν διάκονον αὐτῷ γεγραμμέναι δεκαεπτά, καὶ αἱ πρὸς Ἰννοκέντιον τὸν Ῥώμης: ἐν αἷς καὶ ὅσα αὐτῷ συνηνέχθη, ὡς ἐν ἐπιστολῆς εἴδει, ἐξιστορεῖ. κέχρηται δὲ κἀν ταύταις ταῖς ἐπιστολαῖς τῷ συνήθει τοῦ λόγου χαρακτῆρι. λαμπρός τε γάρ ἐστι καὶ σαφής, καὶ ἀνθῶν, μετὰ τοῦ ἡδέος, τῇ πιθανότητι. πλὴν ὅσον ἐμμελέστερόν πως δοκοῦσιν αἱ πρὸς Ὀλυμπιάδα αὐτῷ συντεθεῖσαι ἐπιστολαί, εἰ καὶ τοῦ ἐπιστολιμαίου τύπου τῶν πραγμάτων τότε εἰς τὴν ἑαυτῶν ἰσχὺν τοὺς τῶν ῥημάτων νόμους ἐκβιασαμένων, οὐ λίαν ἐγράφησαν στοχαζόμεναι.

B. IOANNIS CHRYSOSTOMI *Epistolæ quas relegatus scripsit.* LXXXVI.

LECTÆ sunt epistolæ S. Patris IOANNIS CHRYSOSTOMI, quas iniustè, atque inhumaniter relegatus ad varios misit: in quibus vtilissimæ sunt, quas ad piissimam Olympiadem Diaconissam decem & septem conscripsit, & ad Innocentium Pont. Roman. quibus etiam quæcunque pertulit, quantum per Epistolam licet, enarrat. Vtitur in his vsitata sibi dicendi forma. Clarus enim est, atque perspicuus, & persuadendi vi cum iucunditate floridus, nisi quod accuratius videantur scriptæ ad Olympiadem litteræ. neque enim ad epistolicum illæ stylum vsquequaque accommodari potuerunt, quòd rerum ista magnitudo scribendi legibus vim adferret, eásque ad se pertraheret.

Extant mss. in Biblioth. Aug.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ ΑΧΙΛΛΕΩΣ Τατίου τῶν περὶ Λευκίππην καὶ Κλειτοφῶντα λόγοι ηʹ.

πζʹ. Achillis Tatius de Leucippes & Clitophontis amoribus. * al. [illegible] * ἡδονὴν φέρουσαι. * πάσῃ ἡ [illegible]

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ἀλεξανδρέως Ἀχιλλέως Τατίου τὰ περὶ Λευκίππην καὶ Κλειτοφῶντα λόγοι ὀκτώ. ἔστι δὲ δραματικόν, ἔρωτάς τινας ἀτόπους ἐπεισάγον. καὶ λέξει μὲν καὶ συνθήκῃ δοκεῖ διαπρέπειν· εὐσήμῳ τε γὰρ καὶ * ἐπιτροπῇ οἰκείως τεταγμένῃ, ὅτε καὶ ταύτῃ χρῷτο· ἀφοριστικαί τε καὶ σαφεῖς καὶ τὸ * ἡδὺ οὐ φέρουσαι αἱ πλεῖσται περίοδοι, καὶ τὴν ἀκοὴν τῷ ἤχῳ λεαίνουσαι. ἀλλὰ τό γε λίαν ὑπέραισχρον καὶ ἀκάθαρτον τῆς ἐννοιῶν, καὶ τὴν τοῦ γεγραφότος φαυλίζει γνώμην ἐν * πάσῃ σπουδῇ, καὶ τοῖς ἀναγινώσκειν ἐθέλουσι καταπτυστὸν τὴν ἀνάγνωσιν ποιεῖται καὶ φευκτήν. πολλὴν δὲ ὁμοιότητα ἐν τῇ διασκευῇ καὶ πλάσει τῶν διηγημάτων ἐμφαίνει, πλὴν σχεδόν τι τῶν προσώπων τῆς ὀνομασίας, καὶ τῆς μυσαρᾶς αἰσχρότητος, πρὸς τὰ τοῦ Ἡλιοδώρου δράματα φυλάττει.

ACHILLES TATIVS *De rebus Leucippes & Clitophontis libri VIII.* LXXXVII.

LEGIMVS ACHILLIS TATII *Alexandrini de rebus Leucippes, & Clitophontis* [a] *octo libros.* Est vero dramaticum opus, amores quosdam continens intempestiuos. Et dictione quidem ac compositione videtur excellere. Claritudinem enim, atque aptam translationem, quoties ea vtitur, adhibet. [b] Definitæ prætereà, & perspicuæ, quæque delectationem adferant, pleræque sunt periodi, auditum quoque consonantia quadam lenientes. Verum obscœnissimi eius, & nimis impuri sensus, cum scriptoris sententiam in omni re seria eleuant, tum legere volentibus abominandam fugiendámque reddunt lectionem. Exceptis autem nominibus ferè personarum, & detestanda illa obscœnitate, magnam omninò similitudinem videtur in apparatu ac narrationum fictione cum Heliodori dramate habere.

a Extant hodie Græcè & Latinè in Germania nuper euulgati. Hunc etiam scriptorem Christianum tandem factum Episcopum creatum esse memorat Suid.
b ἀφοριστικαί. quales fort. à M. Tullio vocantur, certus & circumscriptus ambitus verborum.

ΓΕΛΑΣΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙΣΑΡΕΙΑΣ ΤΗΣ ΚΑΤΑ Παλαιστίνην ἱστορίας ἐκκλησιαστικῆς λόγοι γʹ.

πηʹ. Synodi Nicænæ historia.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον, ὡς ἐν ἱστορίας τύπῳ, τὰ κατὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ σύνοδον πραχθέντα. τόμοι δὲ τοῦ βιβλίου τρεῖς. λέγει δὲ τὸν μὲν ὅσιον τὸν τοῦ Κυπρί-

GELASII [CYZINI] CÆSAREÆ PALÆST. EPISC. *Historiæ Ecclesiast. libri III.* LXXXVIII.

LEGIMVS historiæ forma *Res in Nicæna Synodo gestas, libris* [a] *trib.* Refert auctor Hosiú

a Horum duos nobis Græcè & Latinè edidit Rob. Balforeus. Tertiū autem locus [illegible] Constantini Imp. epistolas exhibebat. Noster autem Alphons. Pisanus ex eo opusculo exemplari quodam [illegible], sanctorumque aliquot Patrum monumentis, quotquot sunt de hac Synodo libros citauit. Franc. Turrianus Canones edidit.

GELASIVS.

Gordubæ Episc. & [a] Bitônem atque Vincentium Romanos sacerdotes, Siluestri Rom. Pontificis legatos, adfuisse, ipsum quoque Eustathium Antiochenum Patriarcham, & Alexandrum Presbyterum Metrophanis Constantinopolitani legatum. neque enim hic, ætate confectus, (centesimum excedebat annum) adesse poterat. Adfuisse & [d] Alexandrum Alexandriæ antistitem, vnà cum Athanasio, qui post etiam ei in episcopatu successit: & præter eos Macarium Hierosolymorum præsulem, cum magna præterea episcoporum ac sacerdotum multitudine. Indictam autem Synodum memorat, anno [c] decimo sexto imperij Constantini, durasseque actiones eius ad vsque eiusdem primum & vicesimum annum cum semestri, vt nimirum [b] sex ipsos annos [Patres,] consederint.

Exturbatum ibi refert Arium, & anathematis fulmine confixum, sed inde iterum conatum impetrare admissionem, tentantibus id sæpenumero Eusebio Nicomediensi præsule; & [e] Eutocio Ariano Presbytero ordinato, quem posteriorem, animam agens Constantia Imperatoris soror, fratri commendarat. Verum etsi Arium isti in ecclesiam reducere conati fuerint, non permisisse tamen diuinam vltionem, hostem hunc ecclesiæ suæ templo sanctiorique adyto insultare, dum lata in eum sententia, in latrinis voluit vitam terminare, eodem illo die, quo ipse eiusque sectarij & asseclæ statuerant illius reditu Dei Ecclesiam, & sacra profanare. Accidisse autem hunc [impij] è vita excessum loco publico, quòd a foro proximè latrinæ illæ abessent. Constantinum Magnum gauisum scribit, quod integerrimus iudex Deus; controuersiam omnem sententia lata diremisset, misisseque mox ad varios epistolas, quibus iustam de Ario vindictam, velut cippo inscriptam omnibus promulgaret. Ita huius scriptoris narratio consentit cum [f] Athanasio Magno, cum [g] Theodoreto, [h] aliisque plurimis. [i] Nonnullis enim tradere visum, non Constantini Magni temporibus, sed Constantio filio imperante, tam fœdo Arium exitu hominem exuisse. Et hec quidem liber ille continebat. In [k] alio tamen exemplari, quo eadem prorsus continebantur, hunc titulum libro inscriptum reperi: GELASII CÆSAREÆ PALÆSTINÆ EPISCOPI. Ipsa porro dictio ad humilem vilémque stylum plus æquo vergere animaduertitur.

Verum quis hic Gelasius sit, certo non potui cognoscere. Trium enim hactenus Gelasiorum (quos discernere nequeas) Cæsareæ Palæstinæ Episcoporum, vel [l] certè duorum libros legimus. Quorum quidem librorum vnus, *Aduersus Anomæos* [hæreticos] conscriptus est: reliqui duo, res continent Ecclesiasticas, alteriusque horum iam modo est à nobis obiter facta mentio: cuius sanè titulus vbi quidem illum adscriptum inuenimus) is est, quem antea diximus: GELASII CÆSAREÆ PALÆSTINÆ EPISCOPI ECCLESIASTICÆ HISTORIÆ LIBRI TRES.

[a] Bitônem tunc vtrunque Græcis appellare, quem ex Latinis eodem Victorem legamus.
[b] Idem ille aut in demortui Metrophanis locum, abrogatus, primum est factus Constantinopolit. Patriarch. impietatisque antistitem (Arium) oratione sua fugauit, BB. Athanas. & Greg. Nazianz. auctoribus.
[c] Balsam. aque ac Pisani edit. sex menses addit dimidiumque Synodum ipsi Constantin. Aug. Vicennalibus.
[d] Alij tres et semissem annos dumtaxat numerant D. Baron. Card. Tom. III. annal. Ecclesiast. quo anno esse absolutam Nicænam pertendit.
[e] De eo uim frandibus plura Metaphrast. de gestis Nicænæ Synodi To. IV. Surij
[f] Disput. I. aduersus Arianos sub fin. & Epist. ad Serapionem tota.
[g] Lib. IV. Epitom. contra hæres. & lib. I. hist. Eccles. cap. 13. & 14.
[h] In quibus Epiphan. & auctor vitæ Athanasij sup. Cod. CCLVIII.
[i] Metaphrasta, orat. de gestis Nicænæ Synodi. Tom. VI. Surij.
[k] Illum forte codicem putas, quem suprà Cod. 15. recensuit.
[l] Illustriss. certè Baron. To. VI. ad Ann. Ch. 456. enim. enumerat duos sane Gelasium numerasse, & libelus aduersus Anomæos, post Eutychen, De duabus naturis in Christo, ab Gelasio esse. Vide sup. Cod. CII.

ἔτης, καὶ Βίτωνα καὶ Βικέντιον, ῥωμαϊκοὺς ἱερέας, ἐκ προσώπου Σιλβέστρου τοῦ Ῥώμης παρεῖναι. Εὐστάθιον δὲ τὸν ἀντιοχείας, αὐτὸν ἐκεῖνον. Ἀλέξανδρον δὲ, ὃς τοῦ πρεσβυτέρου ἀξίωμα εἶχεν, εἰς πρόσωπον αὐτοῦ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Μητροφάνους παρεῖναι. ἐκεῖνος γὰρ ἐκωλύετο βαθυτάτῳ γήρᾳ, ἐπεὶ αὐτῷ ὁ χρόνος τοῦ βίου ὑπὲρ τὰ ἑκατὸν ἐξετείνετο ἔτη. συμπαρεῖναι καὶ Ἀλέξανδρον τῆς Ἀλεξανδρείας ἅμα Ἀθανασίῳ, ὃς ὕστερον καὶ διάδοχος τοῦ θρόνου κατέστη. ἔτι δὲ παρεῖναι καὶ τὸν ἱεροσολύμων Μακάριον, καὶ ἄλλο πλῆθος ἀρχιερέων καὶ ἱερέων. συγκροτηθῆναι δέ φησι τὴν σύνοδον ἑκκαιδεκάτῳ ἔτει τῆς Κωνσταντίνου βασιλείας, παραταθῆναι δὲ * ταύτης τὰς πράξεις μέχρι δευτέρου εἰκοστοῦ ἡμίσεος: ἐξ δηλονότι ἔτεσι ταύτης συγκροτουμένης. Φησὶ δὲ καθαιρεθῆναι μὲν ἄρειον, καὶ ἀναθέματι καθυποβληθῆναι: εἶτα πάλιν * πειρᾶσθαι παραδεχθῆναι: καὶ τοῦτο πολλάκις ἐπιτηδευθῆναι διὰ Εὐσεβίου, ὃς ἦρχε νικομηδείας, καὶ διὰ Εὐτοκίου δὲ τοῦ ἀρειανοῦ, πρεσβυτέρου ἔχοντος χειροθεσίαν. ὃν ἡ τοῦ βασιλέως ἀδελφὴ Κωνσταντία, τὴν τελείαν ἡμέραν ὑπερχομένη τοῦ βίου, παρέθετο τῷ ἀδελφῷ. ἀλλ' οὗτοι μὲν ὑπεσπούδαζον τὸν ἄρειον * ἀπαγαγεῖν τῇ ἐκκλησίᾳ: ἡ δὲ θεία δίκη τὸν ἐχθρὸν οὐκ εἴασε κατορχήσασθαι αὐτῆς τοῦ ναοῦ, καὶ τῆς ἐν αὐτῷ προστάσεως. ἀλλ' ἐν ἀφεδρῶνι τὸν βίον ἐποίησε καταστρέψαι καθ' ἣν αὐτὸς καὶ οἱ σπουδασταὶ αὐτοῦ ὥρισαν ἡμέραν, διὰ τῆς εἰσόδου αὐτοῦ, τὴν ἐκκλησίαν βεβηλῶσαι τοῦ θεοῦ καὶ τὰ ἅγια. καὶ ἡ καταστροφὴ δὲ * δημοσίως γίνεται: πλησίον γὰρ οἱ ἀφεδρῶνες ἐχρημάτιζον τοῦ φόρου. ἐφ' ᾧ ἡσθῆναί τε τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον γράφει, ὡς τοῦ ἀδεκάστου κριτοῦ, οἷς ἔκρινε, λύσαντος ἀμφισβήτησιν πᾶσαν: γράψαι τε αὐτὸν πολλοῖς ἐπιστολάς, τὴν ἔνδικον ἀρείου καταστροφὴν * στηλιτεύουσας. καὶ ὁ μὲν οὕτω φησὶ, συμφωνῶν ἐν τούτῳ Ἀθανασίῳ τε τῷ μεγάλῳ, καὶ Θεοδωρήτῳ, καὶ ἄλλοις πλείοσιν. ἐνίοις δὲ γράφειν ἔδοξεν, οὐχὶ κατὰ τοὺς Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου χρόνους, ἀλλὰ Κωνσταντίου τοῦ παιδὸς βασιλεύοντος, οὕτως αἰσχρῶς τὸν ἄρειον ἐξ ἀνθρώπων ἀφανισθῆναι. καὶ ταῦτα μὲν τόδε τὸ βιβλίον: οὐ γὰρ ἐπεγέγραπτο αὐτῷ ἡ κλῆσις τοῦ γράψαντος. ἐν ἄλλῳ μέντοι ἔχοντι τὰ αὐτὰ, Γελασίου τοῦ ἐπισκόπου καισαρείας τῆς παλαιστίνης εὗρον τὸ βιβλίον ἐπιγραφόμενον. ἡ δὲ φράσις εἰς τὸ ταπεινὸν καὶ χυδαῖον τοῦ λόγου λίαν κατενηνεγμένη. τίς ποτε δὲ ἐστιν ὁ Γελάσιος οὗτος, οὐκ ἔχω σαφῶς ἐκμαθεῖν. ὁ μέχρι γὰρ νῦν τριῶν [* οὐκ ἔστιν εἰπεῖν] Γελασίων, ἐπισκόπων καισαρείας τῆς ἐν παλαιστίνῃ γενομένων, βιβλίοις ἐνετύχομεν: ἢ πάντως γε δύο: αἱ δὲ βίβλοι, αἷς ἐνετύχομεν, ἡ μὲν ἐστι κατὰ ἀνομοίων συντεταγμένη, αἱ δὲ ἄλλαι δύο ἐκκλησιαστικὰς ἀναγράφουσι πράξεις. ὧν μιᾶς νῦν ὡς ἐν κεφαλαίῳ ἐπεμνήσθημεν. ἔχει δὲ αὕτη, ἐν οἷς αὐτὴν ἐπιγεγραμμένην εὕρομεν ἐπιγραφὴν ὥσπερ εἴρηται.

ΓΕΛΑΣΙΟΥ ἐπισκόπου καισαρείας τῆς κατὰ παλαιστίνην, ἱστορίας ἐκκλησιαστικῆς λόγοι γ'.

καὶ ἀπάρ-

* ταύτης.
* κηρύξαι.
* ἐπαναγαγεῖν.
* δημοσίως.
* στηλιτεύουσα.
* οὐκ ἔστιν εἰπεῖν.

καὶ ἀπάρχεται δὲ οὕτω· Τὰ κατὰ τὴν ἁγίαν καὶ μεγάλην καὶ οἰκουμενικὴν τῶν ἐπισκόπων συναθροισθεῖσαν σύνοδον ἐκ πασῶν, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῶν τῆς ῥωμαίων κόσμου ἐπαρχιῶν, καὶ προσιόντες, καὶ ἑξῆς· καὶ τελευτᾷ δὲ εἰς τὴν τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου τελευτήν, ἐν ᾗ καὶ τὸ τῆς ἀφέσεως ἐδέξατο θεῖον λουτρόν, τὰς ἐν βίῳ κηλῖδας, οἷα εἰκὸς ἄνθρωπον ὄντα * ἐφελκόμενον ταύτας, ἀπολυσάμενος. τυχεῖν δέ, φησι, τοῦ βαπτίσματος, ὀρθοδόξου μυσταγωγήσαντος καὶ τελέσαντος, ἀλλ' οὐχ, ὥς τισιν ἔδοξε, τῶν αἱρετικῶν τινος χειραπτήσαντος. ἡ δέ γε ἀναβολὴ αὐτῷ τοῦ βαπτίσματος παρετείνετο ὅτι δι' ἐπιθυμίας πλείστης ἦν αὐτῷ τοῖς Ἰορδάνου βαπτίσασθαι. φησὶ δὲ αὐτὸν ὁ συγγραφεὺς εἶναι ἐπὶ Βασιλίσκου, ὃς ἐκβαλὼν Ζήνωνα ἐτυράννησεν, ἀκμάζειν, καὶ ἀνεγνωκέναι τὰς τῆς συνόδου πράξεις ἐν παλαιαῖς μεμβράναις ἔτι κατὰ τὴν πατρῴαν οἰκίαν διατρίβοντα· ὧν τὴν μνήμην ἔχοντα, καὶ ἐξ ἑτέρων γραμμάτων, ὅσα χρήσιμα, συναγείραντα, τὴν ἱστορίαν συντάξαι. μνημονεύει δ' ἔτι καὶ ῥητῶν τινῶν Γελασίου τινός, Γελάσιον αὐτὸν καὶ Ῥουφῖνον * ἀνακαλῶν. λέγει δὲ αὐτοῦ καὶ πατρίδα τὴν Κύζικον, καὶ πατέρα τῶν κατ' αὐτὴν πρεσβυτέρων ἕνα τινά. καὶ οὕτω μὲν ὁ τοῦδε τοῦ βιβλίου πατήρ, καὶ ταῦτα αὕτη ἡ βίβλος.

* ἐφελκόμενον
* ἀνακαλῶν

Operis autem ipsius principium eiusmodi est: *Quæ in sancta, magna, & vniuersali Episcoporum Synodo, ex omnibus, vt sic dicam, Romani orbis prouinciis, ipsaque adeo Perside congregata*, & reliqua. Desinitque in Constantini Magni obitum, quando [a] diuino renussionis [peccatorum] lauacro suscepto, vitæ huius maculas, quas communi mortalium sorte contraxisse oportuerat, vna eluit. Baptismate vero tinctum refert ab Orthodoxo sacerdote, sacróque ritu, non, vt quidam prodiderunt, ab hæreticorum aliquo. Longiorem autem hanc baptismati obuenisse moram, quod ipsis Iordanis fluminis aquis tingi vehementer optaret.

Affirmat hic scriptor, sub Basilisco, qui Zenone pulso [b] tyrannidem occupauit, vixisse se, ac legisse Concilij acta in [c] antiquis membranis conscripta, dum adhuc paternis in ædibus versaretur. Ex horum itaque memoria, & ex aliis præterea scriptis, vtilia quæque colligendo, historiam composuisse. Meminit insuper, laudatq; dicta quædam Gelasij cuiusdam [d] quem ipse Gelasium, *Ruffinum* quoque nominat. [e] Suam porro patriam esse ait Cyzicum: patrémque vnum de [f] presbyteris ibidem extitisse. Sic libri huius loquitur scriptor, atque hæc liber ipse commemorat.

GELASIUS.

a *Eusebij errorem, a multis pridem Græcis Latinisq; scriptoribus refutatis, sequitur hic Gel[asius], [illegible] & hac fortasse causa [illegible] M. [illegible] historiæ lib. Vide Bar. Card. To. III. ad An. Ch. CCCXIV.*

b *An. Chri. CCCCLXXVI.*

c *Quæ fuissent Dalmatij, Cyzicenorum quondam Archiepiscopi, cuius & Socrates meminisse videtur lib. VII. [c.] 28.*

d *Lib. I. c. 7. [illegible] Oχ [illegible] Ρυφ[ῖνον] [illegible] Γελάσιον.*

e *Initio Præfationis.*

f *Ante sacerdotium tamen [illegible] consenso nostrum Gelasium esse genitum [illegible] incertum sit.*

ΓΕΛΑΣΙΟΤ ΕΠΙΣΚΟΠΟΤ ΚΑΙσαρείας Παλαιστίνης προοίμιον εἰς τὰ μετὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου.

πθ. *Gelasij Episcopi Cæsariensis proœmium in histor. Eccles.*

Ἡ δὲ λοιπὴ βίβλος ἐπιγραφὴν μὲν ἔχει ταύτην· Προοίμιον ἐπισκόπου Καισαρείας Παλαιστίνης εἰς τὰ μετὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου· ἄρχεται δὲ οὕτω· Τοὺς μὲν ἄλλους ἐπὶ τὸ συγγράφειν ὁρμωμένους, καὶ τῶν γινομένων τὰς ἱστορίας τῇ μνήμῃ παραπέμπειν ἐγνωκότας, καὶ τὰ ἑξῆς. λέγει δὲ αὐτὸν ἀνεψιὸν πρὸς μητρός, Κυρίλλου τοῦ Ἱεροσολύμων, καὶ ὑπ' ἐκείνου προτραπῆναι εἰς τήνδε τὴν συγγραφήν. ἡμεῖς δὲ εὕρομεν ἀνεγνωκότες ἐν ἄλλοις, ὅτι αὐτός τε Κύριλλος καὶ Γελάσιος οὗτος τὴν Ῥουφίνου τοῦ Ῥωμαίου μετέθεσαν ἱστορίαν εἰς τὴν ἑλλάδα γλῶσσαν, οὐ μέντοι ὅτι ἰδίαν συνετάξαντο ἱστορίαν. δῆλον δὲ ὡς ἀρχαιότερος ἦν οὗτος τοῦ προειρημένου, εἴ γε κατὰ Κύριλλον ἤκμασε τὸν Ἱεροσολύμων. ἀλλ' οὗτος μὲν ὁ Γελάσιος ἐκείνου καὶ τῇ φράσει ἐπὶ τὸ λογιώτερον διαφέρει. ἑκάτερος μέντοι αὐτῶν πολὺ τοῦ κατὰ ἀνομοίων συγγεγραφότος ἐνδεέστερος ὑπάρχει. ἐπίσκοπος δ' ἄρα κἀκεῖνος τῆς αὐτῆς ἐπιγράφεται Παλαιστίνης. ἀλλ' ἐκεῖνός γε ὁ Γελάσιος τῇ τε φράσει καὶ τῇ πολυμαθίᾳ, καὶ ταῖς λογικαῖς ἐφόδοις, αἷς οὐκ οἶδ' ὅπως εἰπεῖν, καὶ ἀπειροκάλως κατεχρήσατο, παρὰ πολὺ τοὺς τὴν ἐν τοῖς λόγοις ἐλάττονα τάξιν ἐπέχειν διαγινωσκομένους, ἀπελαύνει. εἰ δέ τις τούτων αὐτός ἐστιν ὁ συγγράψας, καὶ ταῦτα χρόνῳ συλλέξας, καὶ συναυξήσας τὰ λείποντα· οὔπω μαθεῖν ἔχω.

GELASII CÆSAREÆ PALÆSTINÆ EPISCOPI. *Proœmium in additamentum ad Ecclesiast. historiam Eusebij Pamphili.*

IAm alter [Rerum Ecclesiasticarum, de quo supra commemini] liber, hunc titulum præfert: *Proœmium Episcopi Cæsareæ Palæstinæ in ea*, [a] *quæ ad Ecclesiasticam historiam Eusebij Pamphili adiiciuntur.* Incipit verò hoc modo: *Cæteros quidem, qui ad scribendum animum appulerunt, quippe rerum gestarum historias memoriæ prodere statuerunt*, & quæ sequuntur.

Prædicat se auunculum habuisse Cyrillum Hierosolymorum Episcopum, qui & sibi ad hæc ipsa scribenda auctor fuerit. Alibi autem legendo hoc quidem comperi, Cyrillum ipsum cum hoc Gelasio Ruffini Romani historiam in Græcum vertisse sermonem, non vero propriam suam aliquam condidisse. Illud certum, Gelasium hunc, quando Cyrilli Hierosolymitani æqualis fuit, proximo illo esse ætate priorem. Et hic certè Gelasius diserta quoque dicendi forma ab illo discrepat: quanquam vterque longe est eo, qui aduersus Anomæos scripsit, inferior. Qui quidem Episcopus & ipse eiusdem Palæstinæ inscribitur, sed dictione ac varia doctrina, logicisque rationibus (quibus tamen, nescio qui, non aptissimè est vsus) cæteros duos, qui inferiorem ordinem dicendo tenuisse visi sunt, multo interuallo reliquit. An verò horum aliquis hæc idem conscripserit, & opportune collegerit, addideritque reliqua, cognoscere nondum potui.

LXXXIX. *quem ego numerum, primum omissum, deinde adscriptum, loco non suo, huc traducendum putaui.*

a *A Ruffino, puta: quæ ad hanc historiam, latinam à se factam, duos adiecisse libros, decimum atque vndecimum, legitur ap. Gennad. de scriptoribus Eccles. c. 17. & ipsemet Ruffin. profitetur ad proœm. lib. IX. Eusebij enim X. libros in nouem contraxerat.*

b *Eundem tunc statuo Gelasium quem Niceph. lib. XII. cap. [illegible] [illegible] [illegible] numerat, tertium ab Eusebio Pamphili, & Acacio successorem. Quem etiam egregiè laudat Theodoret. Eranisto Dial. I. citata eius concione apparitionis Domini. & B. Hieron. in Catal. cap. 130. vbi Eu[illegible] successisse dicitur, quem Niceph. quod sede pulsus fuerit, non retulit inter consecutos Episcop.*

ΑΙΒΑΝΙΟΤ ΕΝ ΤΕΤΧΕΣΙ β' λόγοι καὶ ἐπιστολαί.

Libanij scripta.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ὁ Λιβάνιος ἐν τεύχεσι δυσίν. ἔστι δὲ ἐν τοῖς πλασματικοῖς αὐτοῦ

LIBANII SOPHISTÆ *Orationes & Epistolæ.*

LEcti sunt [a] LIBANII *tomi duo.* Is in fictis suis, quásq; exercitationis tantum causa

XC.

a *De quo Suid. legend.*

LIBANIVS. scripsit, Orationibus, se ipso est, quam in aliis præstantior. Nimis enim diligens ac curiosus dum esse vult, natiuam effusamque sermonis (vt ita dixerim) gratiam ac venustatem in illis aliis corrupit, atque in obscuritatem delapsus est, multa quidem interpositionibus obscuriora reddendo, quædam etiam ablatis necessariis. Regula est alioqui hoc in genere, ac norma sermonis Attici. Clarum item habet in [a] epistolis scribendis nomen: Multáque & varia circumferuntur ab eo conscripta.

[a] Laudat & hunc Eunapius in Libanij vita [illegible] quæ trecentas fere inedit[illegible] repertas.

καὶ γυμναστικοῖς λόγοις μᾶλλον ἐστὶν, ἢ ἐν τοῖς ἄλλοις, αὐτὸς ἑαυτοῦ χρησιμώτερος. τῇ γὰρ πολλῇ [περὶ τοὺς ἄλλους] φιλοπονίᾳ τε καὶ περιεργείᾳ, τὴν τὸ ἔμφυτον τοῦ λόγου καὶ αὐτοσχέδιον, ὡς ἄν τις εἴποι, χάριν ἐλυμήνατο καὶ τέρψιν. καὶ εἰς τὸ ἀσαφέστερον περιέτρεψε. πολλὰ μὲν ἐπισκοτίζων παρενθήκαις, ἔνια δ' ἀφαιρῶν καὶ τῶν ἀναγκαίων. τὰ δ' ἄλλα ἐν τούτοις κανών ἐστι καὶ στάθμη λόγου ἀττικοῦ. ἔστι δὲ δόκιμος κἂν ταῖς ἐπιστολαῖς. πολλὰ δὲ αὐτοῦ καὶ παντοδαπὰ συγγράμματα φέρεται.

XCI.

ARRIANI De Alexandri Magni rebus gestis libri VII.

ΑΡΡΙΑΝΟΥ ΤΑ ΚΑΤΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ, ἐν λόγοις ζ.

LEGIMVS ARRIANI De rebus gestis Alexandri Magni libros septem. Refert ipsum cum Atheniensibus, cæterisque Græcis, Lacedæmoniis exceptis, fœdus iniuisse, ac dehinc in Asiam traiecisse, prœlisque Persas fregisse, & ad Granicum quidem Darij Satrapas, copias ducentes equitum viginti millia, pedites pæne totidem, omnes debellasse: ad Issum verò Darium cum exercitu fudisse fugasseque, & liberos, atque adeò vxorem cepisse. In Arbelis, siue in Gaugamelis tandem & ipsum Darium superasse, & hunc fugientem à suis occisum esse. Suffectum deinde ab iisdem in Darij locum regem Bessum, æquè postmodum ab Alexandro captum, & ob audacem in Darium iniuriam ludibrio affectum, vitáque priuatum. Adhæc septies Alexandrum inter pugnandum fuisse vulneratum, regiásque in [b] Pagasis opes sustulisse. Cum item persuasum ei esset Philotam insidias moliri, cum parente Parmenione interficiendum ipsum curasse. Sogdianorum quoque regnorum potitum esse, & Asiæ Scythas prœlio vicisse. Clitum ab Alexandro potu correpto, interemptum, magnúmque mox cum facti, vt ad sobrietatem redierat, mœrorem ostendisse: adhunc & Alexandro etiamnum puero structas fuisse insidias, pœnásque idcirco irrogatas. [c] Petram illam, quæ in Sogdiana regione est, occuparam esse, capta Oxyarti, qui regioni illi imperitabat, coniuge, vnà cum Roxana filia, quam post Alexander vxorem rite duxerit.

[b] Emenda ex aliis, & ex Strab. Stephano aliis, Pasargadis.

[c] Q. Curtium lib. 8.

Alexandrum ex Bactris ad Indos profectum, pugna illos superasse, vrbésque eorum plurimas obsidione cæpisse: in his & Aorno (quæ dicitur) occupata, in [d] Asacanorum prouinciam peruenisse. Nauibus præterea Indo flumine constrato, traiecisse, & Porum Indorum regem vno deuictum prœlio, viuum cepisse, humanitérque complexum, latius etiam quam antea regnare iussisse. Indos fluuios, non secus atque Nilum æstate augeri, hieme verò minui memorat. Refert item alium quendam Porum, Indis quoque imperantem, quem & facinorosum fuisse ait. Alexandrum verò dum hunc persequitur, [e] Hydaspen fluuium transiuisse, eiúsque accolas Indos bello superasse: horum quoque opida ingentia, & frequenter habitata armis cæpisse, tetendisséque porro ad [f] Hyphasim flumen: quod dum transmittere Alexander

[d] al. Ascanorum.

[e] al. Hydraotem.

[f] al. Hypasis, vt P in. & Solin. Item Ptolem. Bybasis, & Strab. Hypanis.

96ʹ.

Arri. am de rebus Alexandri M.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀρριανοῦ τὰ κατὰ Ἀλέξανδρον ἐν λόγοις ἑπτά. ἐν οἷς διέξεισι τάς τε πρὸς Ἀθηναίους σπονδὰς, καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ἄνευ μέντοι Λακεδαιμονίων· καὶ τὴν ἐπὶ τὴν Ἀσίαν περαίωσιν· ὅπως τε μάχαις τοὺς κατεστρέψατο Πέρσας, ἐν Γρανικῷ μὲν τοὺς σατράπας Δαρείου, στρατιὰν ἄγοντας δισμυρίους μὲν ἱππεῖς, πεζοὺς δὲ [*] κατὰ μικρὸν ἴσους, τούτους σύμπαντας καταπολεμήσας· ἐν Ἰσσῷ δὲ αὐτόν τε Δαρεῖον, καὶ τοὺς ἀμφ' αὐτὸν, κατακράτος τρεψάμενος, καὶ συλλαβὼν αἰχμαλώτους, παῖδάς τε καὶ αὐτὴν γυναῖκα· ἐν Ἀρβήλοις δὲ, ἤτοι ἐν Γαυγαμήλοις, εἰς τέλος αὐτὸν ἐκνικήσας· ὅπως τε φεύγων Δαρεῖος ὑπὸ τῶν οἰκείων ἀνῃρέθη· ἀνερρήθη δὲ ἀντ' αὐτοῦ ὑπὸ τῶν περὶ αὐτὸν εἰς βασιλέα Βῆσσος· ὅπως τε ὕστερον Βῆσσον Ἀλέξανδρος λαβὼν, τῆς εἰς Δαρεῖον τόλμης ἐλωβήσατό τε καὶ ἀνεῖλεν· ἔτι τε ὅπως ἐν μάχαις Ἀλέξανδρος ἑπτάκις ἐτρώθη· καὶ ὅπως εἷλε τὰ ἐν Πασαργάδαις βασίλεια χρήματα· καὶ ὅτι πεισθεὶς ὡς Φιλώτας εἴη βουλὴν κατ' αὐτοῦ μελετῶν, ἀνεῖλεν αὐτόν τε καὶ τὸν πατέρα Παρμενίωνα. ἐγένετο δὲ καὶ τῶν Σογδιανῶν βασιλειῶν κύριος. καὶ Σκύθας δὲ τοὺς ἐν τῇ Ἀσίᾳ μάχῃ ἐκράτησεν. ὅπως τε τὸ τοῦ Κλείτου πάθημα τοῦ περὶ [*] πότου παρενεχθέντος Ἀλεξάνδρου συνέβη, καὶ οἷον πένθος ἀναλήψας [*] ἐπεδείξατο. ἔτι δὲ καὶ ἡ ἐκ παίδων κατ' Ἀλεξάνδρου ἐπιβουλὴ· καὶ ἡ ἐπὶ τούτῳ κόλασις. ὅπως τε ἡ ἐν τῇ Σογδιανῇ πέτρα ἑάλω, καὶ ἡ γυνὴ Ὀξυάρτου, ὃς ταύτης τῆς χώρας ἐβασίλευεν. ἀλλὰ καὶ ἡ θυγάτηρ Ῥωξάνη, ἣν ὕστερον Ἀλέξανδρος γάμου νόμῳ γυναῖκα ἠγάγετο· καὶ ὡς Ἀλέξανδρος ἐκ Βάκτρων ἐπὶ Ἰνδοὺς ἐλάσας, μάχαις ἐκράτησε, καὶ πόλεις αὐτῶν πολιορκίᾳ πολλὰς εἷλεν· ἐν οἷς καὶ τὴν καλουμένην Ἄορνον παραλαβὼν, εἰς τὴν [*] Ἀσσακανῶν χώραν ἐμβάλλει. ἐζεύχθη δὲ αὐτῷ καὶ ὁ Ἰνδὸς ποταμὸς πλοίοις, καὶ διαβὰς, Πῶρόν τε τὸν Ἰνδῶν βασιλέα ἐνίκησε μιᾷ μάχῃ, καὶ εἷλε ζωγρείαν· εἶτα καὶ φιλοφρονησάμενος, πλειόνων ἄρχειν ἢ πρόσθεν ἔδωκε. λέγει δὲ ὅτι οἱ Ἰνδοὶ ποταμοὶ, καθάπερ καὶ ὁ Νεῖλος, θέρους μὲν αὔξονται, χειμῶνος δὲ μειοῦνται. διαλαμβάνει δὲ καὶ ὅπως ἄλλον τινὰ Πῶρον, καὶ αὐτὸν Ἰνδῶν βασιλεύοντα, ὃν καὶ εἰς κακίαν ἐλάσαι λέγει, τοῦτον διώκων Ἀλέξανδρος τὸν Ὑδάσπην ποταμὸν ἐπεραιώθη, καὶ τοὺς ταύτῃ οἰκοῦντας Ἰνδοὺς ἐχειρώσατο. καὶ πόλεις αὐτῶν μεγάλας καὶ πολυανθρώπους ἐκπολιορκήσας, ἐπὶ τὸν Ὕφασιν ποταμὸν ἐχώρει. ἐπεὶ δὲ διαβαίνειν καὶ τοῦτον Ἀλέξανδρος ἔμελλεν,

[*] al. πεζοὺς δὲ κατὰ μικρὸν.

[*] al. ποταμοῦ.

[*] ἐπεδείξατο.

[*] Ἀσσακανῶν.

ἔμελλεν, ἐς στάσιν ἐχώρει ἤδη τὸ πλῆθος, οὐ φέροντες ἔτι τοῖς πόνοις, καὶ τὴν ἀπέχθον ἐκστρατείαν. καὶ τοῦτο αἴτιον Ἀλεξάνδρῳ τῆς ἀπ' Ἰνδῶν ὑποστροφῆς κατέστη. ἐν ᾧ καὶ ὁ πέμπτος τοῦ συγγραφέως ἀποπεραίνεται λόγος. ὑποστρέφοντι δὲ Ἀλεξάνδρῳ, ὡς ὁ ἕκτος ὑπολαμβάνει λόγος, μάχαι τε αὐτῷ καὶ νῖκαι γίνονται λαμπραί· ἐν οἷς λαμπρῶς ἀγωνιζόμενος, ἐπὶ ταῖς προτέραις πέντε πληγαῖς δεύτερον ἔτι βάλλεται· ὃν ἐπὶ τῇ ἑβδόμῃ καὶ τελευτᾷν ἐδόκει, εἰ καὶ οὐ χαλεπῶς περιεγένετο. καὶ αὐτὸς μὲν ἐξ Ἰνδῶν ὑποστρέφων, διὰ γῆς ἐποιεῖτο τὴν ἐπάνοδον, Νεάρχῳ δὲ στρατείαν παραγαγών, ἐπέτρεψε τὴν διὰ θαλάσσης πορείαν. καὶ συμβάλλουσιν ἀλλήλοις τὰ ἀπὸ γῆς καὶ θαλάσσης στρατόπεδα περὶ Καρμανίαν. ἀπὸ Καρμανίας δὲ Ἀλέξανδρος ἐς Περσίδα. Νέαρχος δὲ ἐς τὴν Σουσιανῶν γῆν ἐπέταττε ἀποπλεῖν, καὶ τοῦ Τίγρητος ποταμοῦ τὰς ἐκβολάς· καὶ διαλαμβάνει τὸν τοῦ Νεάρχου περίπλουν Ἰωνικῇ φράσει, ἣ ἐπιγραφομένη αὐτῷ ἰδίως Ἰνδική. Ἀλέξανδρος δὲ καὶ τὸν Κύρου τάφον ἠμελημένον ἐπισκευάζει, καὶ Κάλανον τὸν γυμνοσοφιστὴν, αἰτησάμενον εἰς πῦρ εἰσελθεῖν, ὅτι νόσος αὐτὸν ἠνώχλει, παρίστη κατὰ τὰ πάτρια τελευτῆσαι. ἐπιτελεῖ δὲ καὶ γάμους αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἑταίρων λαμπρούς· αὐτὸς μὲν τὴν πρεσβυτάτην τῶν Δαρείου παίδων, Ἀρσινόη αὐτῇ ὄνομα, ἀγόμενος· καὶ τὴν νεωτάτην δὲ τῶν Ὤχου θυγατέρων, ἣ Παρύσατις ὠνομάζετο, Ῥωξάνη γὰρ ἤδη προηγμένη ἐτύγχανε. τὴν μέντοι * Δρύπετιν, καὶ αὐτὴν θυγατέρα οὖσαν Δαρείου, Ἡφαιστίωνι δίδωσι· Κρατερῷ δὲ Ἀμαστρίνην· Πτολεμαίῳ δὲ καὶ Εὐμενεῖ τὰς Ἀρταβάζου παῖδας, Ἀρτακάναν καὶ Ἀρτώνην. Νεάρχῳ δὲ τὴν Βαρσίνης καὶ Μέντορος παῖδα. Σελεύκῳ δὲ τὴν Σπιταμένους· καὶ τοῖς ἄλλοις ἑταίροις τὰς δοκιμωτάτας τῶν Περσῶν καὶ Μήδων παῖδας, ἄχρι καὶ ἐς ὀγδοήκοντα. καὶ οἱ γάμοι δὲ νόμῳ τῷ Περσικῷ ἐποιήθησαν. πέμπει δὲ καὶ τοὺς ἀπομάχους τῶν Μακεδόνων εἰς Μακεδονίαν, ἄλλους ἀντ' αὐτῶν νεοσυλλέκτους ἀποφέρειν αὐτῷ προστάξας Ἀντιπάτρῳ. ἐν τούτῳ καὶ Ἅρπαλος βασιλικὰ λαβὼν, ᾤχετο φεύγων, χρήματα. τελευτᾷ καὶ Ἡφαιστίων· ἐφ' ᾧ μέγα πένθος Ἀλεξάνδρῳ ἐποιήθη, καὶ πολυδάπανος ἡ ἐπὶ τῷ σώματι πυρὰ καὶ κηδεία· ἐν ᾧ καὶ οἱ πρέσβεις * Λιβύων τε καὶ Καρχηδονίων πρὸς αὐτὸν ἀφίκοντο, καὶ Ἰταλῶν δὲ παραγενέσθαι φασί. καὶ ὅτι τὴν * αὔξησιν τῶν Ἰταλῶν ἐς αὐτοὺς ἰδὼν, προεῖπε καὶ ἀπεφήνατο. ὁρμᾷ δὲ καὶ ἐπὶ Βαβυλῶνα, καὶ προλέγουσιν αὐτῷ οἱ μάντεις τὴν τελευτήν· καὶ ἐπικαθίζει τις αὐτοῦ τῷ θρόνῳ παραλόγως, ἐξ οὗ μᾶλλον ἐξοιώνιστο τοῖς μάντεσιν αὐτοῦ ἡ τελευτή. παρεσκευάζετο δ' αὐτῷ ὅμως τὸ ναυτικὸν, ὡς ἐπὶ Ἄραβας τοὺς πολλοὺς, οἳ δύο μόνον σέβουσι θεοὺς, Οὐρανὸν καὶ Διόνυσον. καὶ ταῦτα παρασκευαζόμενος, καὶ τῆς νόσου ἤδη ἐπικρατησάσης, καταλύει τὸν βίον. ἡ δὲ τελευτὴ αὐτοῦ ἄλλοις ἄλλως ἀναγέγραπται, καὶ πολλαὶ περὶ αὐτὴν ἐξελεγχθήσαν διαφωνίαι. βιοὺς δὲ δύο καὶ τριάκοντα ἔτη, καὶ τοῦ τρίτου μηνὸς ἐπιλαβὼν ὀκτώ. ἐβασίλευσε δὲ τούτων, τούς τε ὀκτὼ μῆνας καὶ ἔτη ιβ΄. ἐπαινεῖ δὲ αὐτὸν ἐπὶ πάσαις σχεδόν τι ταῖς ἀρεταῖς ἐς τὰ μάλιστα ὁ συγγραφεύς· καὶ ὁ ἕβδομος ἀπαρτίζεται λόγος, ὃν ἐκδέχεται βιβλίον ἓν ἡ Ἰνδική.

* μὴ ἐν Περσίδι.
* al. Δρύπετιν.
* Λιβύων.
* Fo. ἐρ. ξ.ν

ARRIANVS.

pararet, tumultuari militem cœpisse, quòd nec labores assiduos toleraret, nec belli quietem, finémque expeditionis videret. hac de causa, relicta India, reuerti coactum Alexandrum. Atque hic quintum librum scriptor clausit.

Sexto itaque libro, frequentes ab Alexandro redeunte pugnas cum hoste commissas, ingentésque partas victorias commemorat. Quibus in prœliis fortiter dimicantem ad superiora quinque vulnera, alia iterum duo accepisse, ac licet è septimo moriturus videretur, commodè tamen fuisse curatum. Ex India reuertentem, terrestri ipsum itinere profectum esse, [a] Nearcho altera exercitus parte commissa, ac per mare redire iusso. Conuenisse vtrasque copias, cum maritimas, tum terrestres ad Carmaniam. A Carmania deinde in Persidem Alexandrum progressum, imperato vt Nearchus in Susianorum regionem cursum, & ad Tigridis fluminis ostia institueret. Hanc autem Nearchi nauigationem Ionica describit dialecto Arrianus, eámque proprio titulo INDICA indigitat.

Alexander post hæc neglectum Cyri sepulcrum [b] adornauit, & [c] Calanum Gymnosophistam, qui flammis se committere vellet, quòd morbo tentaretur, [d] patrio extingui ritu permisit. Nuptias ad hęc cum suas, tum aliorum splendidè celebrauit. [e] Ipse quidem natu maximam Darij filiam, Arsinoën nomine, duxit, natuque minimam filiarũ Ochi, quæ Parysatis dicta. Roxana enim iam antea ducta erat. Drupetin, Darij quoque filiam, Hephæstioni nuptui dedit: Cratero Amastrinam, Ptolemæo verò & Eumeni, Artacanam & Artonem Artabazi filias tradidit: Nearcho Barsines & Mentoris filiam vxorem dedit: Seleuco Spitamenis filiam. Cæteris quoq; sociis clarissimas Persarum ac Medorum filias numero ferè octoginta stabili cõnubio iunxit, factis Persarũ ritu ac iure nuptiis. Macedonum quoque veteranos exauctoratos in Macedoniam misit: & Antipatrũ interim recẽs collectas copias sibi adducere iussit. Dum hæc aguntur, Harpalus regias furatus opes, fuga dilapsus est. Hephæstion itẽ vita defungitur, cuius obitu ingenti mœrore cõsternatus Alexander est, atque [f] incredibiles in rogum ac iusta faciẽda sumptus fecit. Quo item tẽpore legati ex Africa & Carthagine ad illũ missi: immo ex Italia, vt hic refert. Cuius quidem [g] Italiæ incrementũ, illos intuitus, denunciando prædixit. In Babyloniam eundi cupido ipsum incessit, & obitũ [h] vates denuntiãt: cumque inconsideratè quidam in throno eius consedisset, ex eo iam certiùs mortẽ eius augures prędixerunt. Classem nihilominus profectioni adornat, vt in Arabas moturus multitudine innumerabiles, qui duos duntaxat Deos, Cœlum & Bacchũ, colerẽt. Hæc dum præparat, vi morbi superatus, vita decessit. De eius excessu varij variè scripserunt, multáq; etiã pugnantia prodiderunt. Vixit annos duos supra triginta, & menses octo: quibus octo mensibus, annisque duodecim regnauit. Laudatur mirificè ab hoc scriptore Alexander, ob singularẽ virtutũ ferè omnium præstantiã, in quo septimus definit liber, quem *Indica* excipit *historia*, libro singulari.

a De quo frequens apud Strab. mentio.
b Ἀριστόβουλος memorat & Curtius libro X. vid. Strab. lib. 15. sub fin.
c Spinnigen dictum auctor est Plutarch. in Alexandro. A Græcis vero Calanum vocitum, quod Indico sermone, Kale dicendi salutem, accedentibus salutasset. Pin. in notis ad Græcum exemplar. vertens adde Pindarus locum insequentem, quod omnem probat liber, & Aelian. lib. 5 Var. hist. cap. 6. & Claud. Guenar Funeral. lib. 1. c. 4.
d Patrio ritu. Apud Indos enim sapientes, inquit (certum ist. VIII.) occupare fata diem pulcrum, & viuos se cremare iubent. Quibus aut segnis ætas, aut incommoda valetudo est, expectatam mortem pro dedecore vitæ habent. Nec vlli corporibus, qua senectus, ut nisi honos habetur. Inquinari putant ignem, nisi qui spirantes recepit.
e De nuptiis eius in vnum coll. turbam, ex VII. lib. cor. resp. tenda.
f Decem mihi talentorum quidam referunt: duodecies vero Diodor. lib. XVII. & Iustinus lib. XII.
g V. Liuium lo. gradus. ut. IX. ab V. C.
h Quamobrem deliberat apud Senecam Rhetorem Suasor. IV. an Babylonem intraret.
i Vide vitas parallelas nostras Aristotelis, ac Demosthenis, & Iosiph. Stephanum Epistr. Oral. Commentarium ad cap. 1. Machabæorum.

ARRIAN. XCII.

EIVSDEM ARRIANI *De rebus post Alexandrum gestis libri X.*

SCRIPSIT idem *Res post Alexandrum gestas libris decem*, quibus militarem exercitus seditionem complectitur, electionémque ea conditione factam [a] Arridæi (quem Philippo patri Alexandri peperit Philine mulier Thessala) vt & Alexander [infans] quem Roxana Alexandro paritura erat, simul regnaret. quod etiam euenit, edito in lucem infante. Igitur Arridæum regem renunciantes, Philippum cognominarunt. Tumultuati verò sunt, & inuicem dissenserunt pedites, equitésque. In quibus & equitum, & ducum principes erant. Perdiccas Oronti F. & Leonnatus Anthæi & Ptolemæus Lagi F. post hos Lysimachus Agathoclis F. & Aristonus Pisæi F. & Pithon Crateuæ F. & Seleuchus Anthiochi F. & Eumenes Cardianus, qui quidem equitum ductores fuere: peditum verò Meleager. Missæ dehinc variæ vtrinque legationes: tandémque conuenit inter pedites, qui iam antea regem nominarant, & equitum duces, vt Antipater in Europa belli imperator esset, Craterus regni Arridæi præfectus, Perdiccas verò legionis, quam Hephæstion duxerat, Chiliarchus (quod quidem regni totius erat procurationem illi, tutelámque committere) Meleager denique Perdiccæ vicarium præfectum ageret. Cum itaque postea exercitum [b] lustrare Perdiccas simularet, seditionis auctores præcipuos comprehendit, comprehensósque, tanquam iubente Arridæo: ipsoque inspectante, [c] occidit. quo ex facto terror reliquos peruasit. Post paulo & Meleagrum interfecit. Hinc suspectus omnibus Perdiccas, cæteros quoque ipse suspectos habere cœpit: quos tamen ad præfecturas nihilo secius, tanquam Arridæo iubente, prouehere statuit. Et verò Ptolemæus Lagi F. Ægypto & Africæ, omnique illi Arabiæ parti quæ Ægypto adiacet, imperare iussus est. Cleomenes autem, qui ab Alexandro Satrapa ibi constitutus fuerat, Ptolemæi vicarius præfectus fit. Syriæ deinde quæ huic satrapiæ subiacet, Laomedon impositus. Philotas Ciliciæ præfectus est, vt [d] Pithon Mediæ. Eumenes verò Cardianus Cappadociam & Paphlagoniam, quæque Ponto adiacent Euxino suscepit, ad vsque Trapezuntem Sinopensium coloniam. Pamphylis, & Lyciis, magnæque Phrygiæ Antigonus datus. Cares Cassandro obuenerunt; Lydi Menandro: vt Leonnato illa Phrygia, [e] quæ pertinet ad Hellespontum, quam ab ipso Alexandro [f] Calas quidam nomine obtinebat, etsi deinde Demarcho commissa fuerit. Ita tunc Asia est distributa.

Per Europam verò, Thraciæ quidem & Cherroneso, gentibúsque Thraciæ finitimis, vsque ad mare quod Salmydessum Ponti Euxini vrbem attingit, Lysimachus præfectus datus. At quæ vltra Thraciam vsque ad Illyricos, Triballos, & Agrianos pertinēt; ipsaq; adeo Macedonia, & Epirus ad Ceraunios vsq; montes pertingens, cū Græcia vniuersa Cratero, & Antipatro obuenerūt. Ita hęc diuisio facta: nam plurima loca, vt ab Alexandro relicta erāt, indigenis parentia prefectis, indiuisa permansernnt. Interea & Roxana prægnans parit filium, quem mox regem militaris turba renuntiauit:

a Dexippus sup. Cod. LXXXII. vnica tantum ... littera Arridæum nominat.

b καθάραι quasi expiare dicit. Cuius ritum notatu dignum apud Curtium lege lib. X. sub fin.

c Quando elephantis in conspectu exercitus obiecti trecenti, omnes belluarum pedibus proteriti sunt. Curt. lib. X.

d Cerdo Crateuæ F. non A... genoris F. ... ... in India præfuit.

e Quæ & Phrygia minor ... lib. ... ...

f Curtius lib. ... Calam ... Paphlagoniæ, & ... ab Alexandro præpositum ait.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΤΑ ΜΕΤΑ ΑΛΕξανδρον ἐν λόγοις ι'.

ΣΥΝΕΓΡΑΦΗ δὲ αὐτῷ καὶ τὰ μετὰ Ἀλέξανδρον ἐν λόγοις δέκα. ἐν οἷς διαλαμβάνει τήν τε στάσιν τῆς στρατιᾶς, καὶ τὴν ἀνάρρησιν Ἀρριδαίου, ὃς ἐκ Φιλίννης τῆς Θεσσαλῆς Φιλίππῳ τῷ Ἀλεξάνδρου πατρὶ ἐγεγόνει, ἐφ' ᾧ καὶ Ἀλέξανδρον, ὃν ἔμελλεν ἐξ Ἀλεξάνδρου τίκτειν Ῥωξάνη, συμβασιλεύειν αὐτῷ. ὃ καὶ γέγονεν, εἰς φῶς ἀχθέντος τοῦ παιδός. τὸν Ἀρριδαῖον γὰρ ἀνειπόντες, μετωνόμασαν Φίλιππον. διεφέρετο δὲ ἐς ἀλλήλους τό τε πεζὸν καὶ τὸ ἱππικόν. ὧν οἱ μέγιστοι τῶν ἱππέων καὶ τῶν ἡγεμόνων Περδίκκας ὁ Ὀρόντου, καὶ Λεοννάτος ὁ Ἄνθου, καὶ Πτολεμαῖος ὁ Λάγου. τῶν δὲ μετ' ἐκείνους, Λυσίμαχός τε ὁ Ἀγαθοκλέους, καὶ Ἀριστόνους ὁ Πεισαίου, καὶ Πίθων ὁ τοῦ * Κρατέα, καὶ Σέλευκος ὁ Ἀντιόχου, καὶ Εὐμένης ὁ Καρδιανός· οὗτοι μὲν ἦσαν ἡγεμόνες τῶν ἱππέων. [καὶ] Μελέαγρος δὲ τῶν πεζῶν. εἶτα διεπρεσβεύοντο πρὸς ἀλλήλους πολλάκις. καὶ τέλος συμβαίνουσιν οἵ τε τὸν βασιλέα * ἀνειπόντες πεζοί, καὶ οἱ τῶν ἱππέων ἡγεμόνες· ἐφ' ᾧ Ἀντίπατρον μὲν στρατηγὸν εἶναι τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην, Κρατερὸν δὲ προστάτην τῆς Ἀρριδαίου βασιλείας, Περδίκκαν δὲ χιλιαρχεῖν χιλιαρχίας, ἧς ἦρχεν Ἡφαιστίων· τὸ δὲ ἦν ἐπιτροπὴ τῆς * ὅλης βασιλείας· Μελέαγρον δὲ ὕπαρχον Περδίκκου. Περδίκκας δὲ τὸν στρατὸν καθάραι * σκηψάμενος, τοὺς ἐπιφανεστάτους τῆς γενομένης συνέλαβε στάσεως. καὶ συλλαβὼν ὡς ἐκ προστάξεως Ἀρριδαίου αὐτοῦ παρόντος, ἀνεῖλε, δέος ἐμποιήσας τῷ λοιπῷ πλήθει. ἀναιρεῖ δὲ οὐ πολλῷ ὕστερον καὶ Μελέαγρον. ἐξ ὧν Περδίκκας ὕποπτος ἐς πάντας ἦν, καὶ αὐτὸς ὑπώπτευεν. ὅμως ἐς σατραπείας ἀνειπεῖν, οὓς ὑπώπτευεν, ὡς Ἀρριδαίου κελεύοντος, ἔγνω. καὶ δὴ Πτολεμαῖος μὲν ὁ Λάγου, Αἰγύπτου καὶ Λιβύης, καὶ ὅσα τῆς Ἀράβων γῆς ξύνορα Αἰγύπτῳ, ἄρχειν * ἐπετάχθη· Κλεομένης δὲ, ὁ ἐξ Ἀλεξάνδρου τῆς σατραπείας ταύτης ἄρχειν τεταγμένος, Πτολεμαίῳ ὕπαρχος ἦν. τῆς δὲ ἐπ' αὐτῇ Συρίας, Λαομέδων· Φιλώτας δὲ Κιλικίας, καὶ Πίθων Μηδίας· Εὐμένης δὲ ὁ Καρδιανὸς Καππαδοκίας καὶ Παφλαγονίας, καὶ ὅσα τοῦ πόντου τοῦ Εὐξείνου συνορεῖ * ἕως ἐπὶ πόλιν Τραπεζοῦντα Σινωπέων ἄποικον· Παμφύλων δὲ, καὶ Λυκίων, καὶ Φρυγίας τῆς μεγάλης Ἀντίγονος· Καρῶν δὲ Κάσανδρος· Λυδῶν δὲ Μένανδρος. τῆς δ' ἐφ' Ἑλλησπόντῳ Φρυγίας Λεοννάτος, * ἣν ἐξ Ἀλεξάνδρου μὲν Κάλας ὄνομα κατέσχε, ἔπειτα Δήμαρχος ἐπετέτραπτο. τὰ μὲν οὖν κατὰ τὴν Ἀσίαν οὕτω διενεμήθη. τῶν δὲ κατὰ τὴν Εὐρώπην, Θρᾴκης μὲν καὶ Χερρονήσου, καὶ ὅσα Θρᾳξὶ σύνορα ἔθνη, ἔς τε ἐπὶ θάλασσαν τὴν ἐπὶ Σαλμυδησσὸν τοῦ Εὐξείνου πόντου καθήκοντα, Λυσιμάχῳ ἡ ἀρχὴ * ἐπετέτραπτο· τὰ δ' ἐπέκεινα τῆς Θρᾴκης, ὡς ἐπὶ Ἰλλυριοὺς καὶ Τριβαλλοὺς καὶ Ἀγριᾶνας, καὶ αὐτὴ Μακεδονία καὶ ἡ Ἤπειρος * ὡς ἐπὶ τὰ ὄρη τὰ Κεραύνια ἀνήκουσα, καὶ οἱ Ἕλληνες * σύμπαντες, Κρατερῷ καὶ Ἀντιπάτρῳ ἐνεμήθη. καὶ ἡ μὲν νέμησις οὕτω. πολλὰ δὲ καὶ ἀδιανέμητα ἔμεινεν ὑπὸ τῶν ἐγχωρίων ἀρχόντων, ὡς ἐτάχθησαν ὑπὸ Ἀλεξάνδρου, ἰδιόμενα. ἐν τούτῳ Ῥωξάνη κύει, καὶ τίκτει· καὶ εἰς βασιλέα τὸ τεχθὲν ἀνεῖπε τὸ πλῆθος.

στάσεων

ϟβ'. Arrianus de iis quæ post Alexandrum gesta.

* Κρατέρα.
* ἑκάτεροι.
* ξυμπάσης.
* σκεψάμενος.
* ἐτάχθη.
* ἔστε ἐπὶ.
* al. ...
* ἐπιτέτραπτο.
* al. ὡς.
* ἅπαντες.

στάσεως δὲ, μετὰ τὸν Ἀλεξάνδρου θάνατον, πάντα ἐπληροῦτο. καὶ πολεμεῖ Ἀντίπατρος πρός τε ἀθηναίους καὶ τοὺς ἄλλους ἕλληνας, Λεωσθένους αὐτοῖς στρατηγοῦντος. καὶ τὰ πρῶτα ἡττώμενος, καὶ εἰς ἀπορίαν * συγκλειόμενος, ὕστερον ἐκράτει. ἀλλὰ πίπτει καὶ Λεοννάτος ἐπιβοηθεῖν δοκῶν Ἀντιπάτρῳ, καὶ Λυσίμαχος δὲ Σεύθῃ τῷ Θρακὶ πολεμῶν ὑπὲρ τῆς ἀρχῆς παραβόλως, σὺν ὀλίγοις γὰρ, καὶ εὐδοκιμῶν ὅμως ἀνῃρέθη. πολεμεῖ δὲ καὶ Περδίκκας Ἀριαράθῃ τῷ Καππαδοκίας, ὅτι Εὐμενεῖ, ἄρχειν ἐπιτεταγμένῳ, τῆς ἀρχῆς οὐκ ἐξίστατο· καὶ δυσὶ νικήσας μάχαις καὶ συλλαβὼν, ἐκρέμασεν, Εὐμενεῖ τὴν ἀρχὴν ἀποκαταστήσας. Κρατερὸς δὲ συμμαχῶν Ἀντιπάτρῳ κατὰ τῶν ἑλλήνων αἴτιος τῆς νίκης, ἧς ἐνίκησαν αὐτοὺς, γέγονεν. ἐξ οὗ καὶ ἅπαντα, ὅπερ αὐτοῖς Κρατερὸς ἐπέταττε καὶ Ἀντίπατρος, ἀπροφασίστως ἔπραττον. καὶ ταῦτα μέχρι τοῦ πέμπτου βιβλίου. ἐν δὲ τῷ ἕκτῳ διαλαμβάνει, ὅπως οἱ ἐξ ἀθηνῶν, οἱ ἀμφὶ Δημοσθένην καὶ Ὑπερείδην, ἔφυγον. Ἀριστόνικός τε ὁ μαραθώνιος, καὶ Ἡμεραῖος ὁ Δημητρίου τοῦ Φαληρέως ἀδελφὸς, τὰ μὲν πρῶτα εἰς αἴγιναν· ἐκεῖ δὲ διάγοντας, θάνατον αὐτῶν κατέγνω τὸ ἀθηναίων πλῆθος, εἰπόντος Δημάδου· καὶ Ἀντίπατρος εἰς ἔργον ἤγαγε τὸ ψήφισμα. καὶ ὡς Ἀρχίας ὁ Θούριος εἰς τὸν θάνατον αὐτῶν ὑπουργήσας, ἐν ἐσχάτῃ πενίᾳ καὶ ἀτιμίᾳ καταστρέψας, ἐτελεύτησε τὸν βίον. καὶ ὡς Δημάδης, οὐ πολλῷ ὕστερον εἰς μακεδονίαν ἀχθεὶς, ὑπὸ Κασσάνδρου ἐσφάγη, τοῦ παιδὸς ἐν τοῖς κόλποις προαποσφαγέντος. αἰτίαν δ' * ἐπήνεγκε Κάσανδρος, ὅτι τὸν αὐτοῦ πατέρα ἐξύβρισεν, ἐν οἷς ἔγραψε Περδίκκᾳ, σώζειν τοὺς ἕλληνας ἀπὸ σαπροῦ καὶ παλαιοῦ στήμονος ἠρτημένους· οὕτω τὸν Ἀντίπατρον ἐπιχλευάζων. Δείναρχος δὲ ὁ κορίνθιος, ὁ κατήγορος ἦν. ἀλλ' οὖν γε Δημάδης τῆς αὐτοῦ δωροδοκίας καὶ προδοσίας, καὶ ἐς πάντα ἀπιστίας, τὴν ἀξίαν ἀπέτισε δίκην. διαλαμβάνει δὲ καὶ ὡς Θίβρων ὁ λακεδαιμόνιος Ἅρπαλον (τὸν τὰ Ἀλεξάνδρου χρήματα, ζῶντος ἐκείνου, ἁρπάσαντα καὶ φυγόντα πρὸς τοὺς ἀθηναίους) τοῦτον ἐκεῖνος ἀποκτείνας, καὶ ὅσα * ἀπελείπετο λαβὼν χρήματα, πρῶτα μὲν ἐπὶ Κυδωνίαν * τὴν ἐπὶ κρήτης ἐστάλη· ἔνθεν δὲ εἰς κυρήνην διέβαλε μετὰ στρατιᾶς εἰς ἑξακισχιλίους συντελούσης. ἐπῆγον δὲ αὐτὸν, τῶν ἐκ κυρήνης καὶ βαρκαίων οἱ φυγάδες. ἐν οἷς πολλαῖς μὲν μάχαις, πολλαῖς δὲ ἐπιβουλαῖς, ἄλλοτε μὲν κρατῶν, ἐνίοτε δὲ ἡττώμενος, τέλος φεύγων, ὑπὸ λιβύων τινῶν συνωρίδας ἀγόντων συνελήφθη, καὶ παρ' Ἐπικύδην ἄγεται τὸν ὀλύνθιον εἰς τεύχειρα, ᾧ τὴν πόλιν ἐκείνην Ὀφέλλας * ἐπετετρόφει, ἀνὴρ μακεδὼν, ὃς ὑπὸ Πτολεμαίου τοῦ Λάγου ἐπὶ βοηθείᾳ τῶν κυρηναίων ἐτύγχανε σταλείς. οἱ δὲ Τευχειρῖται, * Ὀφέλλα τὴν ἐξουσίαν δόντος, ᾐκίσαντό τε τὸν Θίβρωνα, καὶ εἰς τὸν τῶν Κυρηναίων ἔπεμψαν κρεμασθησόμενον λιμένα. ἔτι δὲ τῶν περὶ κυρήνην στασιαζόντων, Πτολεμαῖος * ἐπελθὼν, καὶ πάντα καταστησάμενος, ὀπίσω ἀπέπλευσε. Περδίκκας δὲ Ἀντιγόνῳ ἐπιβουλεύων εἰς δικαστήριον ἐκάλει· ὁ δὲ εἰδὼς ἐπιβουλεύοντα,

* ἐκλείσθη. * ἑαυτῷ. * ἐναπελέλειπτο. * τὴν ἐν κρήτῃ. * al. ἐπιτετρόφει. * Ὀφέλλα. * ἀπελθών.

ARRIANVS.

& seditionibus ab Alexandri excessu omnia replebantur. Etenim Antipater cum Atheniensibus, caeteraque Graecia, quam Leosthenes Imperator defendebat, bellum gessit: primumque victus, & in angustias adductus, superior tandem euasit, amisso tamen Leonnato, qui suppetias Antipatro attulerat. Lysimachus quoque cum Seutha Thrace nimis audacter conflixit pro imperio. Cum paucis enim pugnans, etsi strenuè se gereret, tamen confectus est. Perdiccas item cum Ariarathe Cappadociae praefecto conseruit, quod Eumeni ibi imperare iusso non cessisset. vno itaque hic & altero praelio superior, captum illum suspendit, Eumenemque in regnum restituit. Craterus verò Antipatro portans aduersus Graeciam auxiliares copias, victoriae illius auctor, qua victi Graeci, exstitit. Quamobrem vtrique dicto audientes, imperata deinceps absque tergiuersatione fecerunt. Et haec quidem libris quinque complectitur.

Sextus refert Demosthenem & Hyperidem Athenienses fugisse, Aristonicum item Marathonium, & Himeraeum Demetrij Phalerei fratrem, Aeginamque primum venisse, vbi dum versarentur, orante Demade, capitis sententia ab Atheniensibus damnatos, quod decretum Antipater perficiendum curarit. Deinde vt Archias Thurius, qui eorum necem perpetrarat, ad extremam redactus inopiam atque infamiam, vita decesserit: vtque Demades non ita multo post in Macedoniam delatus, a Casandro interfectus sit, eius primum filio in sinu & oculis parentis iugulato. Causam verò caedis Casandrum allegare, quod parentem suum Demades olim iniuria affecisset, cum Perdiccae scripsit, vt Graecos è putrido ac vetere filo pendentes seruare vellet; Antipatrum nimirum his verbis irridendo. [a] Dinarchum Corinthium horum indicium fecisse, atque ita Demadem aliquando auaritiae ac proditionis, & in re quaque perfidiae, meritas dedisse poenas.

Refert etiam haec. Thibro Lacedaemonius Harpalum, (qui superstite etiamnum Alexandro opes eius furatus, Athenas se receperat) [b] interemit, & sublato quidquid illi pecuniarum reliquum erat, primum quidem in Cydoniam Cretae vrbem venit: sed deinde in Cyrenem cum exercitu sex millium traiecit, accersitus ab Cyrenensium [c] Barcensiumque exulibus. Apud quos dum varijs pugnis, varijsque insidijs, interdum vincit, interdum vincitur, in fuga tandem ab Afris quibusdam bigas agentibus comprehensus, ad Epicydem Olynthium [d] Teuchiram adducitur. Huic enim vrbem illam curandam commiserat Ophellas, vir Macedo, qui a Ptolemaeo Lagi F. Cyrenaeis auxilio missus fuerat. Teucheritae ergo, Ophella illis permittente, Tibronem flagellis caesum, in Cyrenensium portum de cruce suspendendum mittunt. At cum Cyrenaei nihilominus in rebellione perstarent, ipse denique Ptolemaeus accessit, rebusque omnibus tranquillatis, retro domum adnauigauit.

Perdiccas insuper Antigonum insidiosè in ius vocabat, verum ille, vt petitu insidijs cognouit,

a vide inf. Cod. cclxv. & Plutarch. lib. decem Graecia Oratorum.

b Pausanias tamen in Corinthiacis à seruo interfectum scribit.

c A Barce (ea post Ptolemais dicta Geographo) Barcaei appellato Marione, Barcitae Ptolemaeo, Barcaei Synesio, hinc etiam Barceus denominatus. Vide Steph.

d Quae Ptolemaeo & Melae Arsinoë est Cyrenaicae, specie autem regio Plinio Pentapolis Lybiae dicitur.

ARRIANVS.

patere recusauit: atque hinc ortæ inuicem inimicitiæ. Hoc item tempore è Macedonia [a] Iollas & Archias ad Perdiccam venerunt, adducta in vxorem illi Nicæa Antipatri filia. [b] Quin & Olympias, Magni Alexandri mater, mittit ad eundem, despondétque Cleopatram filiam. Ibi Eumenes Cardianus Cleopatram ducere suadebat: Alcetæ verò fratris consilium ad Nicææ magis nuptias inclinabat, cuius item sententia peruicit. Post non diu [c] Cynanes cædes accidit, quam Perdiccas, eiusque frater Alcetas intulerunt.

Hæc Cynane eundem cum Alexandro patrem Philippum habuit, sed matrem [d] Eurydicen, atque Amyntæ illius vxor fuit, quem Alexander è medio sustulit, cum in Asiam, expeditione suscepta, moueret: Idem autem ille interemptus Amyntas, Perdiccæ Philippi fratris filius, Alexandri patruelis erat. Nunc itaque Cynane filiam suam Adean, quæ post Eurydices cognomen tulit, Arridæo vxorem adducebat, quam & postea duxit, ipso transigente Perdicca, quo per illas nuptias Macedonum sedaretur seditio, quæ ob sublatam Cynanem accensa, abibat in deterius. Antigonus interim in Macedoniam ad Antipatrum, & Craterum profugit, sibique à Perdicca structas insidias exponit, ac tantundem eum in omnes studiosè meditari affirmat. Similiter & Cynanes infortunium tragicè exaggerat. quibus ita expositis, ad bellum ipsos contra Perdiccam gerendum inflammat.

Arridæus quoque Alexandri apud se corpus seruans, repugnante Perdicca, ad Ptolemæum Lagi F. [e] accepto corpore proficiscitur, à Babylone per Damascum in Ægyptum iter habens. qui sæpenumero licet a Polemone Perdiccæ familiari impeditus, peruicit tamen, re ex animi sui sententia gesta.

Interea Eumenes Perdiccæ munera Sardeis ad Cleopatram attulit: decretumque iam esse Perdiccæ, Nicæa repudiata, eius in locum Cleopatram ducere, quod vbi innotuit Menander Lydiæ Satrapa Antigono significauit, & per eum Antipatro quoque & Cratero res publicata, eo etiam vehementius illi ad Perdiccam bello persequendum incitati sunt. Antipater itaque & Craterus è Chersoneso Hellespontum traiciunt, traiectus custodibus clam per legatos deceptis. Mittuntur & ab his ad Eumenem ac Neoptolemum, Perdiccæ obnoxios, legati: quibus Neoptolemus quidem assentitur, Eumenes vero minimè.

Hinc Eumeni suspectus esse cœpit Neoptolemus, & bellum inter se gerunt. quo in bello viribus superante Eumene, fugit cum paucis Neoptolemus ad Antipatrum Craterúmque, quibus & persuadet, vt sibi in bello aduersus Eumenem socius Craterus daretur. Nec mora, prælio vtrique cum Eumene confligunt. Dedit vero operá omnem Eumenes, vt ignorarent sui Craterum aduersus se belligerare: ne fama adducti, vel castris suis desertis, ad illum transirét, vel certè apud se manentes, audaciores minus essent. qui cum illi dolus atq; astus processisset, prælio quoque victor euasit. Ergo Neoptolemus ipsius Eumenis scribæ manu cæsus cecidit,

a Antipatri filiam, natu minorem, qui Alexandro venenum propinasse creditur. b Arrianus ipse, alicubi. b Iustin. hoc aliter, ac ... vtrumque quæstam, vtrumque quæsitam lib. 13. c In edito Arriani ὄρε Cyna vocatur, Alcetæ Cynna lib. 13. Lege de ea Polyæn. sub fi. lib. 8. d Athenæus lib. 13. instar eam Audata Illyrica sed frequentem Cynanam scribit. e Moribundus enim amorem præceperat vt corpus suum ad Ammonis fanum inferrent. Memphim tamen à Ptolemæo translatum est, & inde post annos Alexandriam, Curt. lib. X.

οὔτε ὑπήκουσε, καὶ εἰς ἔχθραν ἀλλήλοις κατέστησαν. ἐν τούτῳ δὲ παρὰ τὸν Περδίκκαν ἐκ Μακεδονίας ἧκον Ἰόλλας τε καὶ Ἀρχίας, ἄγοντες αὐτῷ τὴν Ἀντιπάτρου παῖδα Νίκαιαν εἰς γυναῖκα. ἀλλά γε καὶ Ὀλυμπιάς, ἡ Ἀλεξάνδρου μήτηρ, ἔπεμπε παρ' αὐτὸν κατεγγυωμένη τὴν θυγατέρα Κλεοπάτραν· καὶ ὁ μὲν Εὐμένης ὁ Καρδιανὸς συνεβούλευεν ἄγειν Κλεοπάτραν. * Ἀλκετέᾳ δὲ τῷ ἀδελφῷ εἰς Νίκαιαν ἔτεινεν ἡ συμβουλή. καὶ νικᾷ τὸ Νίκαιαν μᾶλλον ἀγαγεῖν. οὐ πολὺ δὲ ὕστερον καὶ τὸ περὶ Κυνάνην πάθος συνηνέχθη, ὃ Περδίκκας τε καὶ ὁ ἀδελφὸς * Ἀλκετίας διεπράξατο. ἡ δὲ Κυνάνη Φίλιππον μὲν εἶχε πατέρα, ὃν καὶ Ἀλέξανδρος, ἐκ δὲ μητρὸς Εὐρυδίκης ἦν, γυνὴ δὲ Ἀμύντου, ὃν ἔφθη Ἀλέξανδρος κτεῖναι, * ὅτε εἰς τὴν Ἀσίαν διέβαινεν. οὗτος δὲ Περδίκκου παῖς ἦν, ἀδελφὸς δὲ Φιλίππου Περδίκκας· ὡς εἶναι Ἀμύνταν τὸν ἀνῃρημένον Ἀλεξάνδρου ἀνεψιόν. ἦγε δὲ ἡ Κυνάνη Ἀδέαν τὴν αὐτῆς θυγατέρα, ἣ ὕστερον Εὐρυδίκη μετωνομάσθη, τῷ Ἀρριδαίῳ εἰς γυναῖκα, ἣν καὶ ὕστερον ἠγάγετο Περδίκκα * διαπραξαμένου, ἐφ' ᾧ παῦσαι τὴν Μακεδόνων στάσιν· ἥτις ἐπὶ τῷ Κυνάνης πάθει ἀναφθεῖσα, ἐπὶ μέγα κακὸν προεχώρει. Ἀντίγονος δὲ ἐς Μακεδονίαν, παρὰ Ἀντίπατρον καὶ Κρατερὸν ἔφυγε, καὶ τὴν εἰς αὐτὸν ἐπιβουλήν, ἣν Περδίκκας ἐβούλευε, διηγήσατο· καὶ ὡς κατὰ πάντων ἡ αὐτὴ αὐτῷ μελέτη σπουδάζεται. ἀνεδίδαξέ τε καὶ τὸ τῆς Κυνάνης ἐκτραγῳδήσας πάθος. καὶ ταῦτα διαθέμενος, εἰς πόλεμον αὐτῷ τούτους κατέστησε. καὶ Ἀρριδαῖος δὲ ὁ τὸ Ἀλεξάνδρου σῶμα φυλάσσων, παρὰ γνώμην αὐτὸ Περδίκκου λαβών, πρὸς Πτολεμαῖον παραγίνεται τὸν Λάγου, ἀπὸ Βαβυλῶνος διὰ Δαμασκοῦ ἐπ' Αἴγυπτον ἐλαύνων. ὃς πολλὰ μὲν ὑπὸ Πολέμωνος τοῦ προσῳκειωμένου Περδίκκα κωλυθείς, ἐνίκησεν ὅμως [εἰς] τὸ τὴν ἑαυτοῦ γνώμην εἰς ἔργον ἐξενεγκεῖν. ἐν τούτῳ δὲ καὶ Εὐμένης παρὰ Περδίκκου δῶρα πρὸς Κλεοπάτραν εἰς Σάρδεις ἐκόμισε. καὶ ὅτι ἐγνωσμένον εἴη Περδίκκᾳ Νίκαιαν μὲν ἐκπέμπειν, ἀντ' ἐκείνης δὲ ταύτην ἄγεσθαι. τὸ μηνυθὲν τοῦτο Μένανδρος δὲ ὁ Λυδίας σατράπης ἐμήνυσεν Ἀντιγόνῳ, καὶ δι' αὐτοῦ τοῖς περὶ Ἀντίπατρον καὶ Κρατερὸν δημοσιωθέντος· ἐπὶ μᾶλλον αὐτοῖς τὰ πρὸς Περδίκκαν ἐξεπολέμωτο. περαιοῦνται δὲ Ἀντίπατρος καὶ Κρατερὸς ἀπὸ τῆς Χερρονήσου τὸν Ἑλλήσποντον, τοὺς * τὸν πόρον φυλάσσοντας [ὑ.] διὰ πρεσβείας ὑπαγόμενοι. πρεσβεύονται δὲ καὶ πρὸς Εὐμένη καὶ πρὸς Νεοπτόλεμον, τοὺς ὑπὸ Περδίκκαν. καὶ Νεοπτόλεμος μὲν πείθεται, Εὐμένης δὲ οὐκ ἀνέχεται. ὑποπτεύεται Εὐμένει Νεοπτόλεμος, καὶ συνίσταται πρὸς ἀλλήλους πόλεμος, καὶ νικᾷ κατὰ κράτος Εὐμένης. φεύγει δὲ Νεοπτόλεμος παρὰ Ἀντίπατρον καὶ Κρατερὸν σὺν ὀλίγοις. καὶ πείθει τούτους ἐπὶ συμμαχίαν κατ' Εὐμένους ἐλθεῖν αὐτῷ Κρατερόν· καὶ πολεμοῦσιν ἄμφω Εὐμένει· καὶ πάντα ποιήσας Εὐμένης, ὥστε λαθεῖν τοὺς σὺν αὐτῷ, Κρατερὸν αὐτῷ πολεμεῖν. ἵνα μὴ τῇ περὶ αὐτοῦ ἁλόντες φήμῃ ἢ προσχωρήσωσιν αὐτῷ ἢ καὶ μένοντες, ἀτολμότεροι εἶεν. καὶ κρατήσας τοῖς στρατηγήμασι, κρατεῖ καὶ τῷ πολέμῳ· καὶ * πίπτει μὲν Νεοπτόλεμος τῇ αὐτοῦ Εὐμένους τοῦ γραμματέως δεξιᾷ,

ἀνὴρ

* Ἀλκέτᾳ. * Ἀλκέτας. * ἐπεὶ. * διαπραξαμένου. * πόρον.

ἀνὴρ στρατιωτικὸς, καὶ πολέμοις ἐνεσχολακὼς Κρατερὸς δὲ ὑπό τινων Παφλαγόνων, ἀφειδῶς πρὸς πάντα μαχόμενος, καὶ χωρῶν, ὥς τε γνωσθῆναι. ἀλλ' ἔφθη πεσὼν μὴ γνωσθεὶς, καί τοι καὶ τὴν καυσίαν τῆς κεφαλῆς ἀφελών. ἡ μέντοι πεζὴ στρατιὰ σώα πρὸς Ἀντίπατρον ἐκ τοῦ πολέμου παρεγένετο, ὃ καὶ πολὺ τῆς ἀθυμίας ἐπεκούφισε. παραγίνεται ἀπὸ Δαμασκοῦ Περδίκκας ἐπ' αἴγυπτον σὺν τοῖς βασιλεῦσι καὶ τῇ δυνάμει, Πτολεμαίῳ πολεμῆσαι. κατηγορήσας δὲ Πτολεμαίου, κἀκείνου ἐπὶ τὸ πλῆθος ἀπολυομένου τὰς αἰτίας, καὶ δόξας μὴ δίκαια ἐπικαλεῖν· ὅμως, καὶ τοῦ πλήθους οὐχ ἑκόντος, πολεμεῖ. καὶ δὶς ἡττηθεὶς, καὶ τραχὺς * τοῖς παρὰ Πτολεμαῖον * θελήσασι χωρῆσαι λίαν καταστὰς, καὶ τὰ ἄλλα τῇ στρατιᾷ ὑπερογκότερον ἢ κατὰ στρατηγὸν προσφερόμενος: ὑπὸ τοῦ οἰκείου πλήθους τῶν ἱππέων ἀναιρεῖται, μαχόμενος καὶ αὐτός. Πτολεμαῖος δὲ μετὰ τὴν ἀναίρεσιν Περδίκκου, πρός τε τοὺς βασιλεῖς ἐπεραιώθη τὸν νεῖλον· καὶ δώροις φιλοφρονησάμενος, καὶ τῇ ἄλλῃ θεραπείᾳ· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τοὺς, ὅσοι ἐν τέλει μακεδόνων· ὁ δὲ καὶ τοῖς Περδίκκου φίλοις συναχθόμενός τε δῆλος ἐγένετο, καὶ ὅσοις τι κινδύνου λοιπὸν ἐκ μακεδόνων ὑπελείπετο, καὶ τούτους ἀπαλλάξαι τοῦ δέους, παντὶ τρόπῳ διεσπούδασεν. ἐφ' οἷς παραυτίκα τε, καὶ ἐς τὸ ἔπειτα, διὰ δοκιμῆς ἐγινώσκετο. συνεδρίου δὲ κροτηθέντος, ἄρχοντες μὲν τῆς πάσης δυνάμεως ἀντὶ Περδίκκου [καὶ] Πίθων καὶ Ἀρριδαῖος ἐν τῷ τέως ἀνερρήθησαν: τῶν δὲ περὶ Εὐμένη τε καὶ * Ἀλκέτα, ἐς πεντήκοντα κατεγνώσθησαν· μάλιστα ἐπὶ τῇ τοῦ Κρατεροῦ * τῶν μακεδόνων πρὸς αὐτοὺς * ἐκπολεμωθέντων. μετακαλεῖται δὲ καὶ Ἀντίγονος ἐκ κύπρου, καὶ Ἀντίπατρος δὲ, ἐπιταχύνει πρὸς τοὺς βασιλέας. οὔπω δὲ καταλαβόντων: ἡ Εὐρυδίκη Πίθωνα καὶ Ἀρριδαῖον μηδὲν ἄνευ αὐτῆς ἠξίου πράττειν. οἱ δὲ τὰ πρῶτα μὲν οὐκ ἀντέπιπτον: ἔπειτα δὲ μηδὲν προσήκειν ἐπικοινωνεῖν τοῖς δημοσίοις αὐτῇ πράγμασιν: αὐτοὶ γὰρ, ἕως Ἀντίγονος καὶ Ἀντίπατρος παραγίνονται, μελήσειν περὶ πάντων. ὧν παραγεγονότων, εἰς Ἀντίπατρον ἡ δυναστεία περιΐσταται. καὶ ὁ στρατὸς αἰτεῖ τὰ παρὰ Ἀλεξάνδρου ὑποσχεθέντα αὐτοῖς ἐπὶ τῇ * στρατείᾳ χρήματα. καὶ Ἀντίπατρος παραυτίκα μὲν μηδὲν * ἔχειν, ἀπεκρίνατο φράζειν ἀκριβές· ἐξετάσας δὲ τούς τε βασιλείους θησαυροὺς, καὶ τοὺς ὅσοι ἀλλαχόθι που κείμενοι εἶεν, τηνικαῦτα τὸ δυνατὸν τρόπον μὴ ἂν αὐτοῖς ἐπιμεμπτὸς νομισθῆναι. ἐφ' * ὧν οὐχ ἡδέως ἡ στρατιὰ ἤκουσεν. Εὐρυδίκης δὲ συλλαμβανούσης ταῖς κατὰ Ἀντιπάτρου διαβολαῖς, τοῦ ἀπὸ τοῦ πλήθους ἄχθει, στάσις γίνεται. καὶ δημηγορεῖ Εὐρυδίκη κατ' αὐτοῦ, τοῦ γραμματέως Ἀσκληπιοδώρου ὑπηρετησαμένου τοῖς λόγοις· καὶ Ἄτταλος δέ: καὶ ῥύεται μόλις Ἀντίπατρος τῆς σφαγῆς· Ἀντιγόνου καὶ Σελεύκου, τῇ παρακλήσει Ἀντιπάτρου, ἀντιδημηγορησάντων ἐν τῷ πλήθει· οἳ καὶ αὐτοὶ διὰ τοῦτο ἐγγὺς ἦλθον τοῦ κινδύνου. ῥυσθεὶς δὲ Ἀντίπατρος τοῦ θανάτου, πρὸς τὸ οἰκεῖον ὑπεχώρησε στρατόπεδον. καὶ οἱ ἵππαρχοι (Ἀντιπάτρου καλοῦντος) πρὸς αὐτὸν ἧκον. καὶ μόλις τῆς στάσεως πεπαυμένης,

* [illegible] θελήσαντι.

* Ἀλκέτου.

* τούτων.

* [illegible]

al. ἦ.

ARRIANVS.

vir cætera militaris, & bello strenuus: Craterus autem in obuium quemque intrepidè pugnans, atque ita incedens vt cognosci potuerit, nihilo tamen secius à Paphlagonibus quibusdam incognitus occiditur, tametsi ille maximè cautiam capite deiecisset. Attamen pedestres copiæ saluæ ad Antipatrum è prœlio redierunt; quæ res animum reddidit, metumque minuit.

Perdiccas Damasco profectus, aduersus Ptolemæum Lagi F. dimicaturus, in Aegyptum cum [a] Regibus & copiis venit. Ptolemæum itaque cum accusasset, atque ille obiecta crimina coram multitudine ita purgasset, vt iniustè accusatus videretur, bellum tamen, repugnante licet militum vulgo, Perdiccas infert. Quo in bello iam iterum victus, iisque asperior factus qui ad Ptolemæum transire vellent, cætera etiam in castris superbior, [b] quam Imperatorem deceret, à suis ipse equitibus inter pugnandum occiditur. Ptolemæus verò, sublato Perdicca, ad reges, transmisso Nilo proficiscitur, donisque alatis, & variis quoque obsequiis tam eos, quam cæteros Macedonum proceres, amanter complexus est. Immo & ipsorum Perdiccæ amicorum vicem dolere se palam ostendit: & quibuscumque Macedonibus periculum aliquod imminere videretur, eosdem ille omni ope ac ratione metu liberare studuit. Quo factum est, vt iam tum, atque in posterum omnium ore laudaretur.

Habito dein conuentu, Pithon & Arridæus copiis vniuersis, Perdiccæ loco, præfecti renunciati in præsens sunt, & ex Eumenis atque Alcetæ sectatoribus ad quinquaginta damnati, idque maximè ob Craterum interfectum, cum Macedones inter se mutuis prœliis dissiderent. Antigonus adhæc è Cypro euocatus, quin & Antipater, ad reges festinare iubentur. Nondum verò aduentantibus illis, Eurydice [c] Pithonem & Arridæum nihil se inconsulta volebat agere. Qui à primo quidem non repugnarunt. post tamen, nihil illi commune cum Repub. esse responderunt: sibi, dum Antigonus & Antipater veniant, curæ rem fore publicam. Illi igitur cum accessissent, Antipatro summa rei commissa: exercitusque ab Alexandro promissa militiæ præmia poscit. Antipater, cum in præsentia nihil haberet, æquum postulare respondit: at mox, vt nec iustam eorum indignationem incurrere possit, quoad eius fieri poterit exploraturum thesauros regios, quæque alibi recondita essent. quæ certè ipsius oratio iucunda parum fuit exercitui. Quare cum Eurydice quoque criminationes aduersus Antipatrum foueret, plebe indignante, seditio cooritur. quo tempore & ipsa in eum concionatur, Asclepiodoro scriba sermonem eius referente, & præter eam item Attalus. Plane vt vix cædi ereptus Antipater sit, patrocinatis apud inconditam plebem Antigono & Seleuco, quorum aduocationem Antipater postularat. qui & ipsi propterea non parum de vita periclitati sunt. Morti ergo ereptus Antipater ad suum se recepit exercitum, & equitum præfecti dein euocati conuenerunt, vixque tandem seditioni fine dato,

a Arridæo, & Alexandro puero, Roxanes F.

b Iustin. lib. 13. Perdiccæ plus odium arrogantiæ, quam vires hostium nocebant, quam exosi etiam socii ad Antipatrum gregatim profugiebant.

c Arridæi coniugem Adeam dict., Cynanes filiam, [illegible] Diodor. lib. XIX.

ARRIANVS.

Antipatrum rursum, vt antea, summæ præesse rei iubent.

Ibi & ab ipso Asiæ facta diuisio est, qua priorem illam partim ratam habuit, partim, vbi temporum necessitas exigeret, innouauit. Nam Aegyptum quidem & Libyam, vastámque vltra Africam, & quidquid præterea bello partum ad Occidentem solem iacet, Ptolemæi esse pronunciat. Laomedonti vero Mitylenæo Syriam assignat. [a] Philoxenus Ciliciam, quam antea prouinciam sortitus erat, retinuit. Iam inter superiores Satrapias, Mesopotamiam & Arbelum Amphimacho regis fratri attribuit: Seleucus vero Babyloniæ præficitur. Antigeni, qui primus Perdiccam inuaserat, & Macedonum [b] Argyraspidarum ductor erat, præfectura totius Susianæ data. In Perside Peucestes confirmatur. Carmaniæ Tlepolemus præponitur, vt Mediæ vsque ad Caspias portas Pithon. Philippus Parthis: Arijs vero & Drangenorum regioni, Stasander præfectus venit. Bactrianæ & Sogdianæ Stasanor Soliensis, Arachotarum verò Sibyrtius euenit. Oxyartæ, Roxanes patri, Parapamisadæ dantur: Indorum autem ea ora, quæ Parapamisadis adiacet, Pithoni Agenoris F. tributa. De proximis deinde Satrapiis ea quæ ad Indum flumen est, & Patala vrbs, quæ in illa India est maxima, Poro regi cessit: at quæ ad Hydaspen flumen pertinet, Taxilæ item Indo, attribuitur. quando non facile esset ipsos dimouere, qui ab Alexandro ipso in imperio constituti, magnam satis potentiam nacti essent. Adhæc qui à Tauro monte ad Boream vergebant, Cappadocas Nicanori attribuit: Magnam vero Phrygiam, Lycaoniam, Pamphyliam, & Lyciam, vt antea, Antigonus retinuit. Cariam [c] Asander accepit. Lydia Clito data, vt Arridæo ea, quæ ad Hellespontum iacet, Phrygia. Pecuniæ Susis colligendæ Antigenes præficitur; cui & è Macedonibus, qui maximè tumultuati fuerant, ad tria millia traditi. Corporis præterea Regij custodes ac stipatores nominauit Autolycum, Agathoclis F. & Amyntam Alexandri F. Peucestæ fratrem: Ptolemæum item Ptolemæi F. & Alexandrum Polyspercontis F. Casandrum verò suum filium, equitum chiliarchum; iisdémque copiis, quibus antea Perdicca præfuerat, Antigonum præfectum constituit, cui etiam Regum curam custodiámque mandans, bellum cum Eumene gerendum atque conficiendum volenti commisit. Antipater ipse, valdè ab omnibus ob res bene gestas laudatus, domum reuertit. Atque in his nonus clauditur liber.

Decimus porro narrat Eumenem, cognito quæ Perdiccæ accidissent, seque hostem à Macedonibus iudicatum, quæ ad bellum essent necessaria, comparasse, & Alcetam Perdiccæ fratrem, fuga salutem ob hæc ipsa quæsiuisse. Attalum quoque, qui in ciuili ab Antipatro defectione nemini secundus fuerat, fugientem pariter cæteris sese exsulibus miscuisse, exercitúmque tandem conflasse, peditum decem millium, equitum octingentorum;

[a] Philotas enim quidem supra acceperat in pr. b. Cod. & apud Dexippum sup. Cod. LXXXIII. at vero duces inter diffideo, Philota adempta Philoxeno à Perdicca datur. Infra ad extremum lib. IX. Eadem ergo prouincia, sublato Perdicca, etiam ab Antipatro huic Philoxeno confirmatur.

[b] Ab argenteis eorum clypeis appellati quidam Alexandri M. milites, vt refert Iustinus, lib. XII. & Curtius lib. XII.

[c] Casander legendum sua sententia, Iustin. & Curt. ut sup. Arrian. sup. in pr. b. Cod.

Αντίπατρον πάλιν, ὡς καὶ πρόσθεν, ἀρχὴν εἵλοντο· καὶ ποιεῖται νέμησιν καὶ αὐτὸς τῆς ἀσίας· τὰ μὲν τῆς προτέρας νεμήσεως ἐπικυρῶν, τὰ δὲ τοῦ καιροῦ βιαζομένου, νεωτερίζων. αἴγυπτον μὲν γὰρ καὶ λιβύην καὶ τὴν ἐπέκεινα ταύτης τὴν πολλὴν, καὶ ὅτι περ ἂν πρὸς τούτοις δόρειον ἐπικτήσηται πρὸς δυομένου ἡλίου, * πτολεμαίου εἶναι· Λαομέδοντι δὲ τῷ μιτυληναίῳ συρίαν ἐπιτετράφθαι. Φιλόξενον δὲ ἐπὶ κιλικίας ἔταξεν, ἣν καὶ πρότερον εἶχεν. τῶν δὲ ἄνω σατραπειῶν, τὴν μὲν μέσην τῶν ποταμῶν γῆν, καὶ τὴν ἀρβηλῖτιν, Αμφιμάχῳ τῷ τοῦ βασιλέως ἀδελφῷ ἔνειμε· Σελεύκῳ δὲ τὴν βαβυλωνίαν προσέθηκεν. Αντιγένει δὲ τῷ πρώτῳ μὲν ἐπιθεμένῳ Περδίκκᾳ, τῶν δὲ ἀργυρασπίδων μακεδόνων ἡγουμένῳ, τῆς σουσιανῆς συμπάσης ἄρχειν· Πευκέστᾳ δὲ ἐβεβαίου τὴν περσίδα· καρμανίαν δὲ τληπολέμῳ ἔνειμε. καὶ μηδίαν Πίθωνι, ἐς τὰς ἐπὶ πύλας τὰς κασπείας· Φιλίππῳ δὲ τὴν παρθυαίαν γῆν· ἀρείαν δὲ καὶ τῆς δραγγηνῶν χώρας, Στάσανδρον καθίστη ἡγεμόνα· τῆς δὲ βακτριανῆς καὶ σογδιανῆς Στασάνορα τὸν σόλιον· ἀραχώτων δὲ Σιβύρτιον· καὶ παραπαμισάδας Οξυάρτῃ τῷ Ρωξάνης πατρί· τῆς δὲ Ινδῶν γῆς τὰ μὲν σύνορα παραπαμισάδαις, Πίθωνι τῷ Αγήνορος· τὰς δὲ ἐχομένας σατραπείας, τὴν μὲν παρὰ τὸν Ινδὸν ποταμὸν, καὶ πάταλα τῶν * ἐκεῖ ἰνδῶν πόλεων τὴν μεγίστην, Πώρῳ τῷ βασιλεῖ ἐπεχώρησε· τὴν δὲ παρὰ τὸν Υδάσπην ποταμὸν, Ταξίλῃ, καὶ τούτῳ Ινδῷ· ἐπεὶ μηδὲ ῥᾴδιον μετακινῆσαι αὐτοὺς, ὑπ' Αλεξάνδρου τε ἐπιτετραμμένους τὴν ἀρχὴν καὶ δύναμιν ἱκανὴν ἔχοντας. τῶν δὲ ἀπὸ τοῦ ταύρου ὄρους, ὡς ἐπὶ τὴν ἄρκτον φερόντων, καππαδόκας μὲν Νικάνορι ἐπέτρεψεν· ἐπὶ δὲ φρυγίας τῆς μεγάλης, καὶ ἐπὶ λυκάοσί τε καὶ * παμφυλίοις καὶ λυκίοις, ὡς καὶ πρόσθεν, Αντίγονον. καρίαν δὲ Ασάνδρῳ ἔνειμε. λυδία δὲ Κλείτῳ ἐδόθη, καὶ Αρριδαίῳ φρυγία ἡ πρὸς ἑλλήσποντον. τῇ δὲ κατακομιδῇ τῶν ἐν * σούσοις χρημάτων Αντιγένην ἔταξε, καὶ τούτῳ τῶν στασιασάντων μακεδόνων τοὺς μάλιστα τρισχιλίους παρέδωκε. σωματοφύλακας δὲ τοῦ βασιλέως, Αὐτόλυκόν τε τὸν Αγαθοκλέους παῖδα, καὶ Αμύνταν τὸν Αλεξάνδρου παῖδα, Πευκέστου δὲ ἀδελφὸν, καὶ Πτολεμαῖον τὸν Πτολεμαίου, καὶ Αλέξανδρον τὸν Πολυσπέρχοντος, Κάσανδρον δὲ τὸν ἑαυτοῦ παῖδα χιλιάρχην τῆς ἵππου· τῆς δυνάμεως δὲ τῆς πρόσθεν ὑπὸ Περδίκκᾳ τεταγμένης Αντίγονον ἡγεμόνα ἀπέφηνε. καὶ τούτῳ τοὺς βασιλέας φρουρεῖν τε καὶ θεραπεύειν προστάξας, τὸν πόλεμον ἅμα τὸν πρὸς Εὐμένη διαπολεμῆσαι αὐτῷ αἱρουμένῳ ἐπέτρεπεν. Αντίπατρος δὲ αὐτὸς πολλὰ ὑπὸ πάντων, ἕνεκα πάντων ἐπαινούμενος, ἐπ' οἴκου ἀνεχώρει. ἐν οἷς καὶ ὁ θ λόγος. ὁ δὲ δέκατος διαλαμβάνει, ὡς Εὐμένης τὰ περὶ Περδίκκαν μαθὼν, ὅτι καὶ πολέμιος ἐψηφίσθη μακεδόσιν, ἐπὶ πόλεμον παρεσκευάζετο. καὶ ὡς Αλκέτας ὁ Περδίκκου ἀδελφὸς διὰ ταῦτα ἔφυγε. καὶ Ατταλος ὁ τῆς κατ' Αντιπάτρου στάσεως οὐδενὸς φέρων τὰ δεύτερα, καὶ αὐτὸς φυγὼν συνέμιξε καὶ τοῖς ἄλλοις φυγάσι. καὶ συνήχθη Αττάλῳ * στρατὸς, πεζοὶ μὲν μύριοι, ἱππεῖς δὲ, ὀκτακόσιοι· καὶ ὡς

* al. τῇ λαμιῶν.

* ἱκανήν.

* al. παμφύλοις.

* al. σούσοις.

* al. στρατιῶται.

ARRIANVS.

καὶ ὡς Ἄτταλος, καὶ οἱ σὺν αὐτῷ, ἐπιθέμενοι Κνίδῳ καὶ Καύνῳ καὶ Ῥοδίοις ἐπιχειρήσαντες, ὑπὸ Ῥοδίων κρατερῶς ἀπεκρούσθησαν, Δημαράτου ναυαρχοῦντος αὐτοῖς. διαλαμβάνει δὲ καὶ ὡς Εὐμένης, Ἀντιπάτρου ἐς Σάρδεις ἰόντος, εἰς χεῖρας ἐλθεῖν ἔγνω. Κλεοπάτρα δὲ ἡ τοῦ Ἀλεξάνδρου ἀδελφή, ἵνα μὴ ἐς τὸ τῶν Μακεδόνων πλῆθος διαβολὴν γένηται, ὡς αὐτὴ τὸν πόλεμον αὐτοῖς ἐπάγουσα, παραινεῖ καὶ πείθει Εὐμένη ἀποχωρῆσαι τῶν Σαρδίων. ἀλλ᾽ ὅμως οὐδὲν ἧττον ὁ Ἀντίπατρος παραγενόμενος, αὐτὴν * ὠνείδιζε τῆς εἰς Εὐμένη καὶ Περδίκκαν φιλίας. ἡ δὲ πρός τε ταῦτα κρεῖσσον ἢ κατὰ γυναῖκα ἀπελογεῖτο, καὶ πολλὰ ἄλλα ἀντενεκάλει. τέλος δέ, εἰρηνικῶς ἀλλήλων ἀπηλλάγησαν. ὅτι Εὐμένης ἐπελθὼν ἀπροσδοκήτως τοῖς οὐχ ὑπ᾽ αὐτὸν περιχώροις, καὶ λείαν πολλὴν καὶ χρήματα συλλαβών, τὸν οἰκεῖον στρατὸν κατεπλούτει. διαπρεσβεύεται δὲ καὶ πρὸς Ἀλκέταν, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ ἐς ταὐτὸν τὰς δυνάμεις ἀναγαγεῖν ἀξιῶν, καὶ οὕτω τοῖς κοινοῖς ἐχθροῖς μάχεσθαι. οἱ δέ, ἄλλων ἄλλα * βουλευσαμένων, τέλος οὐ πείθονται. ὅτι Ἀντίπατρος Εὐμένει μὲν πολεμεῖν τέως οὐκ ἐθάρρει, κατὰ δὲ Ἀττάλου καὶ Ἀλκέτα πέμπει πολεμήσοντα * Ἀσανδρον. καὶ ἀγχωμάλου τῆς μάχης * γενομένης, ἡττᾶται Ἄσανδρος. ὅτι διαφέρεται Κάσανδρος πρὸς Ἀντίγονον, καὶ παύεται Κάσανδρος τῆς κατὰ Ἀντιγόνου ἀταξίας, Ἀντιπάτρου τοῦ πατρὸς διακωλύσαντος. ὅμως οὖν ὁ Κάσανδρος περὶ Φρυγίαν συμβαλὼν τῷ πατρί, ἀναπείθει μὴ πόρρω τῶν βασιλέων ἀποχωρεῖν καὶ Ἀντίγονον δι᾽ ὑπονοίας ἔχειν. ὁ δὲ τῇ τε μετριοφροσύνῃ καὶ τῇ ἄλλῃ θεραπείᾳ, καὶ ἀρετῇ, τὸν δυνατὸν τρόπον διέλυε τὴν ὑπόνοιαν. καὶ Ἀντίπατρος ἐπικλασθεὶς, τῆς τε ξὺν διαβάσης αὐτῷ ἐς τὴν Ἀσίαν δυνάμεως, πεζοὺς μὲν ἐπιδίδωσιν αὐτῷ Μακεδόνας ὀκτάκις χιλίους καὶ πεντακοσίους, καὶ ἱππέας τῶν ἑταίρων ἴσους. ἐλέφαντας δὲ τῶν πάντων τοὺς ἡμίσεας ο. ὡς ῥᾷον διαπολεμήσειεν τὸν πρὸς Εὐμένη πόλεμον. καὶ Ἀντίγονος μὲν τοῦ πολέμου ἥπτετο· Ἀντίπατρος δὲ ἀναλαβὼν τοὺς βασιλεῖς, καὶ τὴν ἄλλην δύναμιν, ᾔει * ὡς περαιωσόμενος τὴν Μακεδονίαν. καὶ στασιάζει πάλιν ὁ στρατὸς, αἰτῶν τὰ χρήματα. Ἀντίπατρος δέ, ἐπειδὰν ἔλθῃ εἰς Ἄβυδον, * ὡμολόγει ποιεῖν αὐτά· καὶ δώσειν τυχὸν μὲν πάντα ὅσῃ ἡ δωρεά, εἰ δὲ μή, τήν γε πλείστην. καὶ ταύταις αὐτοὺς ταῖς ἐλπίσιν ἀναρτήσας, ἀστασιάστως τὸ λοιπὸν καταλαμβάνει τὴν Ἄβυδον. ἐκεῖ δὲ τούτοις τέχνῃ παρακρουσάμενος, νυκτὸς ἅμα τοῖς βασιλεῦσι, περαιοῦται τὸν Ἑλλήσποντον, παρὰ Λυσίμαχον. τῇ δὲ ὑστεραίᾳ καὶ αὐτοὶ ἐπεραιώθησαν, ὑπὲρ τῆς ἀπαιτήσεως τῶν χρημάτων παραυτίκα ἡσυχάσαντες. ἐν οἷς καὶ τοῦ δεκάτου λόγου τὸ πέρας. Ἔστι μὲν οὖν ἀνὴρ οὐδενὸς τῶν ἄριστα συνταξαμένων ἱστορίας δεύτερος. ἀπαγγεῖλαί τε γὰρ καὶ μετὰ συντομίας κράτιστος, καὶ παρεκβολαῖς ἀκαίροις, οὐδὲ παρενθήκαις τὸ συνεχὲς τῆς ἱστορίας οὐδαμοῦ λυμαινόμενος. καινοπρεπὴς δὲ συνθήκῃ λόγου μᾶλλον ἢ λέξει, καὶ οὕτως, ὡς τε μὴ ἂν ἄλλως,

c

* ἐκακίδιζε.

* al. συμβουλευόμενοι. & βουλευόμενοι.

* Ἀσανδρον.

* γενομένης.

* ὥσπερ ἀλυσείμενοι.

* ὁμολόγησε.

ac cum his Cnidum, Caunum, & Rhodum inuadere conantem, à Rhodiis fortiter, Demarato apud eos classis præfecto, repulsum fuisse. Refert etiam parum absfuisse, cum Sardeis peteret Antipater, quin ad manus cum eo Eumenes venerit. At Cleopatram Alexandri sororem (ne fortè apud Macedonum vulgus, quasi belli ipsis causa foret, in crimen illa vocaretur) suasisse ac persuasisse Eumeni, Sardibus vt abscederet. Antipatrum tamen eam nihilominus cum aduenisset, ob amicitiam, societatémque cum Eumene atque Perdicca, non sine probris atque conuiciis increpuisse: Illámque, supra quam ab eo sexu expectari poterat, sese defendisse aliáque plurima vicissim obiecisse, ac tandem pacatos eos discessisse.

Eumenem nec opinatò in vicinorum eorum agrum, qui ei non parerent, irrumpentem cum prædam magnam egisse, tum pecuniæ magnam vim diripuisse, quibus ille suum exercitum magnoperè ditarit. Nuncios insuper ad Alcetam eiusque socios misisse, qui copias omnes in vnum adducere, atque ita iunctis viribus communem hostem oppugnare rogarent. Illos verò aliis aliud suadentibus, tandem minimè esse assensos. Antipatrum addit cum Eumene pugnare adhuc non ausum, misisse tamen [a] Asandrum, qui cum Attalo, atq; Alceta dimicaret.

Certatum esse hîc æquo propemodum Marte: sic tamen, vt inferior Asander discesserit. Casandrum adhæc ab Antigono dissensisse, verum animi perturbationem, Antipatro patre inhibente deposuisse. Apud Phrygiam deinde Casandrum cum parente congressum, ne à regibus longius discederet, sed Antigonum suspectum haberet, hortatum esse. Illum verò cùm temperata sua prudentia, tum variis obsequiis, atque virtutibus suspicionem pro virili sustulisse. Mitigatum itaque Antipatrum, de illis copiis, quas in Asiam secum transuexerat, peditum illi [Antigono] Macedonici generis octo millia & quingentos tradidisse, equitum verò externorum parem numerum: elephantorum quoque dimidiam partem, id est septuaginta; quò facilius bellum cum Eumene conficeret. Ita Antigonum bellum hoc administrare exorsum esse: Antipatrum verò, acceptis regibus, cæterisq; copiis, tanquam in Macedoniam traiecturum abiuisse. Addit iterum ibi tumultuantes milites pecuniam postulasse; Antipatrúmque promisisse, vbi Abydum peruenisset, illam sese curaturum, præbiturúmque fortasse donatiuum vniuersum: sin verò, maiorem certè partem accepturos. Hac ergo spe lactatos, absque seditione deinceps Abydum vsq; perduxisse; vnde ipse noctu (deceptis astu militibus) vnà cum regibus Hellespontum, ad Lysimachũ traiecerit: postridie ergo eius diei, etiam ipsos transiisse, de pecunia poscenda in præsens quiescentes. Atque hoc libri decimi extremum est.

Est sanè scriptor hic nemini eorum qui historiam optimè contexuerunt postponendus. Nam & narrationum breuitate præstat, & importunis digressionibus, aut crebra parenthesi, continentem historiæ tenorem minimè lædit. Decori insuper obseruãs, noua orationis compositione magis quàm vocabulis vsque eò est, planè vt alio nullo modo neque clarior,

[a] Cui Caria prouincia obuenerat, vt his ait pag. 127. & Dexippus pag. 116.

ARRIANVS. neque dilucidior fieri narratio possit. Dum vero significantes, sonantesque ac teretes adhibet dictiones, æqualitate non minus, quam granditate orationem temperat. Verborum item innouatio non est illi longiùs, sed è propinque petita, & quæ lumen orationi vel maximum addat, vt sit vocabuli quasi habitus quidam ac gestus potius, quàm mutatio consuetorum verborum. Quo fit, vt & perspicuitas exoria ur, non in hac solùm parte, sed etiam in apparatu, ordine, & narrationis maximè compositione: quod ipsum est totum perspicuitatis artificium. Iam vsus tractatioque simplicium ac rectarum periodorum, vel apud indoctos, plerumque reperiatur: & verò ad supinum, atque humile dicendi genus orationem nimium demittit; præsertim si merus ille, atque impermistus sit vsus. Quod hic noster (etsi ad perspicuitatem illud facere videatur) non admisit vnquam. Tropis item ellipseos, non ambitum ipsum verborum concidendo, sed voces singulas supprimendo ita vtitur, vt ne percipiendi quidem defectus vestigium vllum relinquat: idque adeò, vt si quis quod deest addere tentet, superuacaneum potius addidisse, quàm defectum suppleuisse, meritò censeatur. Schematum etiam copia optimè orationem suam adornat. non enim repentè, & simul omnium obuium ac natiuum vsum immutat, sed sensim atque ab initio statim hæc committit. ita neque satietate molestiam adfert, neque repentina mutatione turbat. Denique vt semel dicam, si quis post hunc [lectum] ad ceteros historicas sese contulerit, multos etiam antiquorum humiliores deprehendat.

μήτε σαφέστερον, μήτε ἐναργέστερον τὸ διήγημα, δηλωθῆναι. εὔσημος δὲ καὶ εὔηχος, καὶ τῷ τῆς λέξεως ἀποκεχρημένος στρογγύλῳ, καὶ τὸ λεῖον ἔχει τῷ μεγέθει συγκιρνάμενον. καὶ ἡ καινότης τῆς λέξεως οὐχὶ εἰς τὸ πόρρω νεωτερίζεται, ἀλλ' ἐγγύς τέ τι καὶ εἰς τὸ ἐμφαντικώτατον· ὡς σχηματισμὸν εἶναι λέξεως, ἀλλ' οὐχὶ ἐναλλαγὴν συνήθους ὀνόματος. διὸ καὶ τὸ σαφὲς* συνεφέλκεται οὐκ ἐν τούτῳ μόνον,* ἀλλ' ἐν τῇ διασκευῇ, καὶ τάξει, καὶ κατασκευῇ μάλιστα τοῦ διηγήματος· ὅπερ ἐστὶ καὶ τῆς σαφηνείας τὸ ἔντεχνον. ἡ γάρ τοι χρῆσις, ἡ κατὰ τὰς εὐθείας τῶν περιόδων, καὶ τοῖς ἰδιώταις πρόσεστι μάλιστα, καὶ εἰς ὑπτιότητα καὶ ταπεινότητα λίαν καταβιβάζει τὸν λόγον, ἄκρατος μάλιστα γινομένη. ὅπερ οὗτος, εἰ καὶ τοῦ σαφοῦς εἶναι δοκεῖ, οὐ προσήκατο. καὶ τῷ ἐλλείποντι δὲ τῶν τρόπων οὕτω κέχρηται, οὐ κατὰ τὰς περιοδικὰς ἐλλείψεις τοῦτο ποιῶν, ἀλλὰ κατά γε τὰς τῶν λέξεων: ὥς τε μηδ' ἐλλείπειν διδόναι συναίσθησιν. καὶ εἴ τις τὸ λεῖπον ἐπιχειρήσειε προσθεῖναι, εἰς τὸ περιέλκον ἂν ἐπιτεῖναι δόξαι, ἀλλὰ μὴ τοῦ ἐλλιποῦς ἐξαιρεῖν τὴν ἀναπλήρωσιν. ἄριστα δὲ αὐτοῦ καὶ τὸ πολυσχημάτιστον ἔχει, οὐκ ἀθρόαν μεταβαλλόμενον ἀπὸ τῆς αὐτοσχηματίστου χρήσεως, ἀλλ' ἠρέμα καὶ ἐξαρχῆς συμπλεκόμενον: ὡς μήτε τῷ προσκορεῖ ἀνιᾶν, μήτε τῷ ἀθρόῳ ποιεῖν ἐκταράττεσθαι· καὶ ἁπλῶς, εἴ τις κατ' αὐτὸν ἐπὶ τοὺς ἱστορικοὺς ἐναχθείη λόγους, πολλοὺς καὶ τῶν ἀρχαίων ἴδοι τῆς αὐτοῦ τάξεως ἱσαμένους ταπεινοτέρους.

* ἀσφαλ. εἶναι.
* ἀλλὰ καὶ τῇ.

SCHO-

SCHOLION.

Libuit hic ἐν τύπῳ subiicere regni Macedonici, extincto iam Alexandro, distributionem, ac pene dixeri in sectionem: cum ut uno aspectu sese offerat, tum ut Graecorum Arriani ac Dexippi, Latinorúmque Iustini, Curtii atque Orosii dissensio melius appareat.

DIVISIO PROVINCIARVM IMPERII ALEXANDRI MAGNI A PERDICCA FACTA.

Apud Arrianum hic in principio Cod. XCII.

Cùm prius ex pacto pedites inter, equitésque.

ANTIPATER	*Exercitus dux per Europam.*
Craterus	*Tutor regni Arridai.*
Perdiccas	*Tribunus militaris pro Hephaestione constituti fuissent.*

Ptolemaeus Lagi F.	*imperare iussus*	*Aegypto, Libya, & Arabia, quoad hac Aegypti fines attingit.*
Cleomenes		*Loco Ptolemaei vicaria potestate.*
Laomedon		*Syria.*
Philotas		*Ciliciae.*
Pithon		*Mediae.*
Eumenes Cardianus		*Cappadociae, Paphlagoniae, & Euxino-ponto finitimis, Trapezuntem usque.*
Antigonus		*Pamphylis, Lyciis, & Phrygia maiori,*
Casander		*Caribus.*
Menander		*Lydis.*
Leonnatus		*Phrygiae, quae est ad Hellespontum.*

Sic Asia partita.

IN EVROPA VERO:

Lysimachus	*imperare iussus*	*Thraciae, Cherroneso, omnibúsque Thracibus finitimis gentibus, ad Salmydessum Euxini-ponti.*
Craterus		*Omnibus quae ultra Thraciam sunt locis usque ad Illyrios Triballos: & Agrianas; ipsi quoque Macedoniae, & Epiro ad Ceraunios usque montes, & omnibus Graecis.*

ALTERA PROVINCIARVM DIVISIO per Antipatrum.

Ex eodem Arriano hic in epitome libri noni.

Ptolemaeus	*Accepit*	*Aegyptum, Lybiam, & vastam, quae has ultra est, regionem.*
Laomedon Mitylenaeus		*Syriam.*
Philoxenus		*Ciliciam.*
Amphimachus		*Mesopotamiam, & Arbelen.*
Seleucus		*Babyloniam.*
Antigenes		*Susianam Satrapiam.*
Peucestes		*Persida.*
Tlepolemus		*Carmaniam.*
Pithon		*Mediam usque ad Caspias portas.*
Philippus		*Parthyaeorum regionem.*
Stasander		*Arieorum, & Drangenorum prouinciam.*
Stasanor Soliensis		*Bactrianen, & Sogdianen.*
Sibyrtius		*Arachótos.*
Oxyartes Rhoxanes P.		*Parapamisadas.*
Pithon Agenoris F.		*Finitimos Parapamisadibus.*
Porus Indus		*Quae ad Indum fluuium sunt, & Patala urbem.*
Taxiles Indus		*Prouinciam ad Hydaspen fluuium:*
Nicanor		*Cappadocas.*

Antigonus		*Phrygiam maiorem, Lycaonas, Pamphylios, Lycios, & primis.*
Asander		*Cariam*
Clitus		*Lydiam.*
Arrideus		*Phrygiam ad Hellespontum.*
Antigenes		*Collectionem vectigalium Susianorum.*
Autolycus Agathoclis F. *Amyntas Alexandri F.* *Idémque Peucestæ frater* *Ptolemaus Ptolemai F.* *Alexander Polysperchontis F.*	*Accepit*	*Regij corporis custodiam.*
Casander Antipatri F.		*Præturam equitum.*
Antigonus		*Imperium in Perdiccæ olim copias, & regum præsidium.*

DIVISIO IMPERII MACEDONICI

Perdicca distribuente.

Apud Dexippum sup. Cod. LXXXII.

IN ASIA.

Ptolemæo Lagi F.		*Aegyptus vniuersa, & Lybia, & quidquid vltra Aegyptum attingit.*
Cleomeni		*Ptolemai vicarium Præfectum agere.*
Laomedonti Mitylenæo		*Syria*
Philotæ		*Cilicia.*
Pithoni		*Media.*
Eumeni.	*obuenit*	*Cappadocia, Paphlagonia, & quidquid ad Pontum Euxinum vergit Trapezuntem vsque.*
Antigono		*Pamphyli & Cilices vsque ad Phrygiam.*
Asandro		*Cares.*
Menandro		*Lydi.*
Leonnato		*Phrygia ad Hellespontum.*

IN EVROPA.

Lysimacho		*Thracia, & Cherronesus.*
Antipatro	*obuenit*	*Omnes Macedones, Græci, Illyrij, Triballi, Agrianes, & quæcumque in Epiro.*
Cratero		*Tutoris ac curatoris regij dignitas.*
Perdiccæ		*Chiliarchia Hephæstionis.*

APVD INDOS.

Poro		*Indum inter & Hydaspen populi.*
Taxilæ		*Indi reliqui.*
Pithoni alteri		*Indorum finitimi, exceptis Paramisadibus.*
Oxyarti Bactrio Rhoxanes patri		*Caucaseis subiectis montibus populi, Indis proximi.*
Sibyrtio		*Arachosij atque Gadrosij.*
Stasanori Soliensi	*obuenerunt*	*Arei, & Drangi.*
Philippo		*Sogdiani.*
Rhadapherno		*Hyrcania.*
Neoptolemo		*Carmania.*
Peucestæ		*Persæ.*
Oropio		*Sogdianorum pars.*
Seleuco		*Babylonij.*
Archelao		*Mesopotamia.*

MACEDONICARVM PROVINCIARVM PARTITIO.

Apud Iustinum libro XIII.

Ptolemæus

Accipiunt à Perdicca	Ptolemæus	Ægyptum, & Africæ, Arabiæque partem.
	Laomedon Mitylenæus	Syriam.
	Philotas cum filio	Ciliciam, & Illyricos.
	Acropatos	Mediam maiorem.
	Alcetas Perdiccæ frater	Mediam minorem.
	Synus	Susianam gentem.
	Antigonus Philippi F.	Prygiam maiorem.
	Learchus	Lyciam & Pamphyliam.
	Cassander	Cariam.
	Menander	Lydiam.
	Leonnatus	Phrygiam minorem.
	Lysimachus	Thraciam, & regiones Pontici maris.
	Eumenes	Cappadociam cum Paphlagonia.
	Seleuchus Antiochi F.	Summum castrorum tribunatum.
	Cassander Antipatri F.	Præfecturam stipatorum regis, satellitúmque.
	Taxiles	Res Indum inter, & Hydaspen flu.
	Pithon Agenoris F.	Colonias in Indiis conditas.
	Parapomenus	Fines Caucasi montis.
	Axiarches	Dracas.
	Statanor	Argæos.
	Amyntas	Bactrianos.
	Scythæus	Sogdianos.
	Nicanor	Parthos.
	Philippus	Hyrcanos.
	Phrataphernes	Armenios.
	Neoptolemus	Persas.
	Peucestes	Babylonios.
	Artous	Pelasgas.
	Archesilaus	Mesopotamiam.

DIVISIO IMPERII MACEDONICI A PERDICCA FACTA.

Apud Q. Curtium lib. X.

Rex	obtineret	Summam Imperii.
Ptolemæus		Ægyptum & Africæ gentes, quæ in ditione erant.
Laomedon.		Syriam cum Phœnice.
Philotas		Ciliciam.
Antigonus		Lyciam cum Pamphylia, & maiore Phrygia.
Cassander		Cariam.
Menander		Lydiam.
Leonnatus		Phrygiam minorem Hellesponto adiunctam.
Eumenes		Cappadociam cum Paphlagonia vsque ad Trapezunta.
Pithon		Mediam.
Lysimachus		Thraciam, appositásque Thraciæ Ponticas gentes.
Perdiccas		Præfecturam copiarum, quæ Regem sequebantur.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΒΙΘΥΝΙΚΑ ἐν βιβλίοις η.

ϛγʹ Arriani Bithynica.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ τὰ βιθυνιακὰ, ἐν βιβλίοις ὀκτώ. ἐν οἷς τά τε μυθικὰ τὰ περὶ βιθυνίας, καὶ τἄλλα, ὅσα συνέβη περὶ αὐτὴν, * λεπτομερῶς ἀναγράφει, τῇ πατρίδι δῶρον ἀναφέρων τὰ πάτρια. νικομηδεὺς γάρ τι τὸ γένος αὐτοῦ ἐν ταύτῃ τῇ συγγραφῇ διορίζει· ἐν αὐτῇ τε γεννηθῆναι καὶ τραφῆναι, καὶ παιδευθῆναι, καὶ ἱερέα τῆς Δήμητρος καὶ τῆς παιδὸς αὐτῆς (αἷς καὶ τὴν πόλιν ἀνακεῖσθαί φησι) χρηματίσαι. μέμνηται δὲ ἐν ταύτῃ τῇ συγγραφῇ καὶ ἑτέρων πραγματειῶν. ὧν ἡ μὲν, ὅσα Τιμολέοντι τῷ κορινθίῳ κατὰ σικελίαν ἐπράχθη, διαλαμβάνει·

* ὡς λεπτόν.

EIVSDEM ARRIANI BITHYNICA. XCIII.

LEGI *Bithynica eiusdem libris octo*: quibus de Bithynia fabulosas narrationes, cæteráque ad ea pertinentia, accuratè perscribit: patriæ nimirum patriam historiam offerens. Nicomedia enim genus se ducere hoc opere ostendit; eáque in vrbe natum, altum, litterísque imbutum, sacerdotium Cereris, eiúsque filiæ Proserpinæ (quibus sacram esse vrbem scribit) gessisse.

Meminit vero hoc ipso in libro & aliorum operum: quorum alterum quidem [a] *Timoleontis Corinthij res in Sicilia gestas* continet;

[a] Dionis, qui Timoleontem præcessit, ipsiúsque etiam Timoleontis vitā habes apud Plut.

ARRIANVS. alterum verò *res Dionis Syracusani*, memoratu dignas refert, cum Syracusas hic, omnémque adeò Siciliam à Dionysij secundi (qui primi filius fuit) tyrannide liberauit: insuperque & à barbaris, quos vt tyrannidem firmaret, Dionysius eò adduxerat. Apparet verò hoc opus, quo patriam descripsit, post Alexandri magni, Timoleontis, & Dionis rerum gestarum historias, quarto loco confectum esse: & initio quidem certè, ex quo animum ad scribendum appulerit, hoc sibi consultò argumentum proposuisse, & præfixisse; verum quod rebus illis huius apparatus indigeret, tardius absoluisse. Hanc enim ipsemet cessationis, tardæque editionis caussam affert.

A fabulosis ergo, vt iam diximus, narrationibus ducendum putauit initium, pergitque porrò ad excessum Nicomedis vltimi, qui vita decedens, Romanis regnum testamento reliquit: qui quidem Romani iam inde regibus parere desierant, ex quo vrbe Roma exactus est Tarquinius Superbus.

ἡ δὲ τὰ Δίωνι τῷ συρακουσίῳ ὅσα ἀξιαφήγητα ἔργα ἐπιτελέσθη, ἡνίκα τὰς συρακούσας καὶ πᾶσαν σικελίαν ἀπὸ τοῦ δευτέρου Διονυσίου, ὃς ἦν παῖς τοῦ προτέρου, ἠλευθέρου, καὶ τῶν βαρβάρων, οὓς ὑπὲρ τοῦ βεβαίως τυραννεῖν Διονύσιος ἐπηγάγετο. φαίνεται δὲ τετάρτην γράφων τὴν τῆς πατρίδος ἀφήγησιν. μετά τε γὰρ τὰ περὶ Ἀλέξανδρον, καὶ Τιμολέοντα, καὶ Δίωνα, μετὰ τὰς περὶ αὐτοὺς ἱστορίας, ἥδε αὐτῷ ἡ συγγραφὴ ἐξεπονήθη· καὶ ἐξ ἀρχῆς μὲν, ἀφ᾽ οὗ γράφειν ἴσχυσε, ταύτην ἐνστήσασθαι καὶ συντάξαι τὴν ὑπόθεσιν βουληθέντι, τὸ δὲ παρασκευῆς ταύτης ἐνδεῶς ἔχειν αὐτὸν παρατεινάσης τὸν χρόνον. ταύτην γὰρ αὐτὸς τὴν ἐπὶ τοῦτο βραδυτῆτος ἀποδίδωσιν αἰτίαν. ἄρχεται μὲν οὖν ἀπὸ τῶν μυθικῶν τῆς ἱστορίας, ὥσπερ εἴρηται, κάτεισι δὲ μέχρι τελευτῆς τοῦ ἐσχάτου Νικομήδους, ὃς τελευτῶν τὴν βασιλείαν* ῥωμαίοις κατὰ διαθήκας ἀπέλιπεν, οὔπω* βασιλευομένοις μετὰ τὸ τὸν Ταρκύνιον ἐξελασθῆναι.

* μηνύων δὲ ὁ ἀσίαν τέλος.

* σβασ. ιλον. εἰμὶ.

XCIV. IAMBLICHI *De rebus Rhodanis & Sinonidis libri XVI.*

ΙΑΜΒΛΙΧΟΥ ΔΡΑΜΑΤΙΚΟΝ.

LECTA est IAMBLICHI[a] *Actio fictitia*, amores repræsentans. Qui etsi honestius paulò[b] Achille Tatio, furtorum arcana detegit longè tamen impudentius Heliodoro illo Phœnice. Hi enim[c] tres, eodem ferè sibi proposito scopo, amatorium argumentum tractarunt: attamen Heliodorus grauius atque decentius: minus verò quam ille decenter hic Iamblichus: obscœnè verò atque inuerecundè Achilles ille, qui Leucippes ac Clitophontis amores libris octo narrauit. cuius etiam fluxa & mollis dictio est, ac si quid in ea plausibile, non id ad firmitatem rigorémque, sed ad titillationem quandam, vt sic loquar, atque lasciuiam distortum est. Porrò Iamblichus, quod ad verborum, & compositionis præstantiam ac narrationum ordinem attinet, dignus sanè fuerat, qui rhetoricum suum artificium atque facultatem non in ludicris his fictisque, sed in vel maximè seriis rebus ostenderet.

Personæ ergo dramatis inducuntur Sinonis & Rhodanes, pulchra vterque forma & coniugij lege vt copulati, sic etiam inuicem amantes. Garmus Babyloniæ rex, amissa coniuge, Sinonidis captus amore, vxorem eam ducere maturabat: renuente verò Sinonide, aureo illa torque vincta est, & Rhodanes propterea (Damæ & Sacæ Eunuchis regiis commisso negotio) tollendus in crucem erat. Verùm studio Sinonidis inde liberatus, effugit vterq; hic crucem, illa nuptias. Idcirco Damæ & Sacæ aures naresque præciduntur, & ad fugitiuos inuestigandos missi, duas in partes diuisi, se comparant, propiusque factum est nihil, quam vt ab insequente Dama ad pratum quoddam Rhodanes caperetur. Piscator enim quidam pastores indicauit, qui quæstionibus torti, pratum illud vix tandem demonstrant. quo in prato & aurum Rhodanes repererat, ab inscriptione[d] columnæ, cui leo insidebat, ostensum.

a Eam Babylonica vocari solitam docet Suid.
b De quo sup. Cod. lxxxvij. et de Heliodoro, Codice LXXIII.
c Vidimus tamen & in Italiæ bibliothecis Eustathium quendam eiusdem argumenti.
d De Leone in cippo lege inf. Ptolem. Hephæst. Cod. CXC. illa & in Æsopi vita et prima in cippo inscriptione thesaurum.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰαμβλίχου δραματικὸν, ἔρωτας ὑποκρινόμενον. ἔστι δὲ τῇ αἰσχρολογίᾳ τοῦ μὲν Ἀχιλλέως τοῦ Τατίου ἧττον ἐκπομπεῦον, ἀναιδέστερον δὲ μᾶλλον, ἢ ὁ φοίνιξ Ἡλιόδωρος, προσφερόμενος. οἱ γὰρ τρεῖς οὗτοι σχεδόν τι τὸν αὐτὸν* σκοπὸν προθέμενοι, ἐρωτικῶν δραμάτων ὑποθέσεις ἐπεχείρησαν. ἀλλ᾽ ὁ μὲν Ἡλιόδωρος σεμνότερόν τε καὶ εὐφημότερον· ἧττον δὲ αὐτοῦ ὁ Ἰάμβλιχος· αἰσχρῶς δὲ καὶ ἀναιδῶς ὁ Ἀχιλλεύς [ὁ κατὰ Λευκίππην καὶ Κλειτοφῶντα ἐρωτικὰ ἐν βιβλίοις ὀκτὼ γράψας] ἀποχρώμενος. καὶ ἥγε λέξις αὐτοῦ ῥέουσα καὶ μαλακή· καὶ ὅσον αὐτῆς ὑπόκροτον, οὐ πρὸς τόνον τινὰ, ἀλλ᾽ ἐπὶ τὸ γαργαλίζον, ὡς ἄν τις εἴποι, καὶ βλακῶδες παρακεκίνηται. ὁ μέντοι Ἰάμβλιχος, ὅσα γε εἰς λέξεως ἀρετὴν, καὶ συνθήκης, καὶ τῆς ἐν τοῖς διηγήμασι τάξεως, καὶ τοῖς σπουδαιοτάτοις τῶν πραγμάτων, ἀλλ᾽ οὐχὶ παιγνίοις καὶ πλάσμασιν,* ἄξιος τὴν τῶν λόγων τέχνην καὶ ἰσχὺν* ἐπιδείκνυσθαι. εἰσὶ δὲ αὐτοῦ πεποιημένα τοῦ δράματος πρόσωπα,* Σινωνὶς καὶ Ῥοδάνης, καλὴ καὶ καλὸς τὴν ὄψιν, νόμῳ γάμου ἐρῶντες ἀλλήλων, καὶ δὴ καὶ ζευγνύμενοι. καὶ Γάρμος βασιλεὺς βαβυλῶνος, τῆς αὐτοῦ γυναικὸς θανούσης, εἰς ἔρωτα αἰναπτόμενος Σινωνίδος, καὶ πρὸς γάμον ἄγειν ἐπειγόμενος. ἀνανεύσεις Σινωνίδος, καὶ δεσμὰ χρυσᾶ τῆς ἁλύσεως διαπεπλεγμένης· καὶ Ῥοδάνης διὰ τοῦτο, Δάμα καὶ Σάκα τῶν βασιλικῶν ἡμιαρρένων τὴν πρᾶξιν ἐπιτεταγμένων, ἐπὶ σταυρῷ ἀναρτώμενος. ἀλλ᾽ ἐκεῖθεν καθαιρεῖται σπουδῇ Σινωνίδος. καὶ φεύγουσιν ἄμφω· ὁ μὲν τὸν σταυρὸν, ἡ δὲ τὸν γάμον. καὶ περιτέμνεται διὰ τοῦτο Δάμας καὶ Σάκας τὰ ὦτα καὶ τὰς ῥῖνας, καὶ ἐπὶ τὴν τούτων ἀποστέλλονται ζήτησιν. καὶ δίχα μερισθέντες, ἐπὶ τὴν ἔρευναν τρέπονται· [καὶ] καταλαμβάνονται σχεδόν τι περί τινα λειμῶνα οἱ περὶ Ῥοδάνην ὑπὸ τοῦ διώκοντος Δάμα· ἁλιεὺς δ᾽ ἦν, ὃς τοὺς ποιμένας ἐμήνυσεν· οἳ στρεβλούμενοι, τὸν λειμῶνα μόλις δεικνύουσιν. ἐν ᾧ καὶ χρυσὸν Ῥοδάνης εὑρίσκει, τῆς στήλης τοῦ λέοντος ὑποδηλούμενον τῷ ἐπιγράμματι.

* τρίτον.

* ἄξιον.

* ἐπιδείκνυται.

* Συνώπ.

καὶ Τοδ-

IAMBLICHUS.

καὶ τράγου τι φάσμα ἐρᾷ Σινωνίδος· ἐξ ἧς αἰτίας καὶ οἱ περὶ Ῥοδάνην τοῦ λειμῶνος ἀπαίρουσι. Δάμας δὲ τὸν ἀπὸ τοῦ λειμῶνος τῆς Σινωνίδος στέφανον εὑρών, πέμπει Γαρμῷ παραμύθιον. φεύγοντες δὲ οἱ περὶ Ῥοδάνην, ἐντυγχάνουσιν ἐπὶ καλύβαις γραΐ τινι γυναικί, καὶ κρύπτονται ὑπ' ἄντρον, ὃ διαμπερὲς ἦν ὀρωρυγμένον, ἐπὶ σταδίους τριάκοντα. λόχμῃ δὲ τὸ στόμα ἐδέδυτο· καὶ οἱ περὶ τὸν Δάμαν ἐφίστανται, καὶ ἀνακρίνεται ἡ γραῦς· καὶ ξίφος γυμνὸν ἰδοῦσα, ἐξέψυξεν. οἱ δὲ τοῦ Ῥοδάνους ἵπποι, καὶ τῆς Σινωνίδος, οἷς ἐπωχοῦντο, συλλαμβάνονται. καὶ περιεκάθητο στρατὸς τὸ χωρίον, ἐν ᾧ Σινωνὶς καὶ Ῥοδάνης ἀπεκρύπτετο· καὶ καταρρήγνυταί τινος τῶν περιπόλων * ἀσπὶς ἐκ χαλκοῦ τοῦ ὀρύγματος ὕπερθεν, καὶ τῷ διακενῷ τοῦ ἤχου, τῶν κεκρυμμένων μήνυσις γίνεται· καὶ περιορύσσεται τὸ ὄρυγμα, καὶ πάντα Δάμας βοᾷ. καὶ γίνεται τοῖς ἔνδον συναίσθησις, καὶ φεύγουσιν ὑπὸ τοὺς τοῦ ἄντρου μυχοὺς καὶ διεκπίπτουσι πρὸς τὴν ἑτέραν αὐτοῦ ὀπήν, καὶ μελισσῶν ἀγρίων σμῆνος ἐκεῖθεν ἐπὶ τοὺς ὀρύσσοντας ἐξίπταται. καταρρεῖ δὲ τοῦ μέλιτος καὶ ἐπὶ τοὺς φεύγοντας· αἱ δὲ μέλισσαι καὶ τὸ μέλι ἐξ ἑρπετῶν πεφαρμακευμέναι τροφῆς, αἱ μὲν κεντοῦσι τοὺς ἐπὶ τὸ ὄρυγμα ἐκεστρατείαζον, οὓς δὲ καὶ ἀπέκτειναν. τῷ δὲ λιμῷ κατατετρυμμένοι οἱ περὶ Ῥοδάνην διαλιχμησάμενοι, καὶ τὰς γαστέρας * παραρρυέντες, πίπτουσι παρὰ τὴν ὁδὸν ὡσεὶ νεκροί. φεύγει δὲ ὁ στρατός, τῷ τῶν μελισσῶν πολέμῳ πονούμενος, καὶ τοὺς περὶ Ῥοδάνην ὅμως διώκουσι. καὶ ὡς ἐδίωκον ὁρῶντες ἐρριμμένους, παρέτρεχον, νεκρούς τινας ὡς ἀληθῶς ὑπολαμβάνοντες. ἐν τούτῳ τῷ ἄντρῳ κείρεται τοὺς πλοκάμους ἡ Σινωνίς, δι' οὗ ὕδωρ αὐτοῖς ἀνιμήσασθαι. καὶ τοῦτο εὑρὼν ἐκεῖσε Δάμας, πέμπει τῷ Γαρμῷ, σύμβολον τοῦ ἐγγὺς εἶναι κἀκείνους συλλαβεῖν. ἐρριμμένων δὲ * περὶ τὴν ὁδὸν τοῦ τε Ῥοδάνους καὶ τῆς Σινωνίδος, ὁ στρατὸς παρερχόμενος ὡς ἐπὶ νεκροῖς· κατὰ τὸ πάτριον ἔθος, οἱ μὲν χιτωνίσκους * ῥίπτοντες, ἐκάλυπτον· ἄλλοι δὲ ἄλλο τι τῶν * προστυχόντων· καὶ κρεῶν δὲ μέρη, καὶ ἄρτους, ἐπέρριπτον. καὶ οὕτω παρῆλθεν ὁ στρατός. οἱ δὲ τῷ μέλιτι καρωθέντες μόλις ἀνίστανται. κοράκων μὲν τῶν περὶ τὰ κρέα διεριζόντων Ῥοδάνην, ἐκείνου δὲ * Σινωνίδα διαναστήσαντος. ἀναστάντες οὖν πορεύονται, τὴν ἐναντίαν τρεπόμενοι τοῦ στρατοῦ· ἵνα μᾶλλον λάθοιεν, μὴ ὄντες οἱ διωκόμενοι. καὶ εὑρόντες ὄνους δύο, ἐπέβησάν τε, καὶ τὰ φορτία ἐπέθεντο, ἃ συνεκεκόμιστο αὐτοῖς, ἀφ' ὧν ὡσεὶ νεκροῖς ἐπέρριψεν ὁ στρατός. εἶτα καταίρουσιν εἰς πανδοχεῖον, καὶ φεύγουσιν ἐκεῖθεν, καὶ * περὶ πλήθουσαν ἀγοράν, εἰς ἄλλον σταθμὸν καταλύουσι. καὶ γίνεται τὸ πάθος τῶν ἀδελφῶν, καὶ κατηγοροῦνται φόνου, καὶ ἀφίενται· τοῦ πρεσβυτέρου τῶν ἀδελφῶν, ὃς ἀνῃρήκει φαρμάκῳ τὸν ὕστερον, κατηγορήσαντος μέν, * τῇ δὲ οἰκείᾳ ἀναιρέσει ἀθῳώσαντος. καὶ λανθάνει Ῥοδάνης ἀνελόμενος τὸ φάρμακον. καταίρουσιν εἰς οἴκημα λῃστοῦ, τοὺς παροδίτας λῃστεύοντος, καὶ τούτους ἑαυτῷ * ποιουμένου τράπεζαν. καὶ στρατιωτῶν ὑπὸ τοῦ Δάμα σταλέντων, ἐπεὶ ὁ λῃστὴς συνειλήπτο, πῦρ ἐμβάλλεται εἰς τὴν οἰκίαν. καὶ περιλαμβάνονται τῷ πυρὶ

* al. [illegible]
* [illegible]
* [illegible]
* [illegible]
* [illegible]
* περὶ πλήθουσαν ἀγοράν.
* τῇ δὲ οἰκείᾳ ἀναιρέσει.
* [illegible]

Hirci quoque spectrum quoddam Sinonida illic amare cœpit: quæ causa fuit, vt Rhodanes ex eo prato excederet. Damas vero, repertam ibi Sinonidis coronam solatio Garmo submisit. Ipsi fuga dilapsi, inciderunt in vetulam quandam in tugurio habitantem, antrumque subeuntes latent, quod antrum per stadia omnino triginta effossum, fauces habebat densis arbustis obstructas. Damas hic instat, anúsque altercatur, sed strictum vt vidit gladium, exanimata est. Equi quibus vehebantur Rhodanes atque Sinonis capiuntur; locumque exercitus cinxit, in quo se illi absconderant. Disrupto tum forte vnius, qui locum obibat, æreo clypeo, in superiori defossi antri parte, & per vacuum resonante echo, indicium fit latere nonnullos. Itaque fossa circumfoditur: & Damas per omnes partes inclamat, vt qui intus erant, audierint, atque ad abditos speluncæ recessus diffugerint, & ad alterum tandem eius foramen delaberentur. Hic apum agrestium examen fodientes [milites] inuadit, melle interea in fugitiuos defluente. Apes ipsæ ac mel, serpentum esu, veneno infecta erant. inde quos illæ ad fossam pupugerunt, partim labefactarunt, partim etiam occiderunt. Fame ad hæc Rhodanes atque socia coacti, cùm [huius quoque aliquid] linxissent, postquam id in ventrem defluxit, ad viam veluti mortui afflicti sunt. Copiæ autem illæ obsidentes, cùm ab apibus illatum bellum sustinere non possent, terga vertunt, Rhodanémque nihilominus persequuntur: at dum prostratos quos insequebantur vident, cursu pertranseunt, cadauera re vera esse putantes. In hoc antro crines attonsa est Sinonis, vt iis aqua ipsis hauriretur, quos repertos inibi Dama. Garmo misit, signum, quo intelligeret, in procliui esse vt [fugitiui] capiantur. Stratis itaque iuxta viam Rhodane & Sinonide, tanquam ad mortuos accessit exercitus: ac patrio more alij quidem vestes proiicientes operiebant, alij vero aliud quid eorum, quæ ad manum erant, carnium ac panis partem obiecerunt, sicque abscesserunt. Neque verò hi [a] ob mellis esum veterno capti, nisi ægrè expergiscebantur, dum corui pro carne inter se pugnantes, Rhodanem, & hic Sinonida assurgere cogunt. Iam itaque excitati, aliam quam exercitus viam ingrediuntur, quo minus ij esse, qui quærebantur, agnoscerentur. Inuentis deinde asellis duobus, conscendunt ipsi, oneráque imponunt, quæ secum attulerant, ex ijs rebus quas velut mortuis exercitus adiecerat. Hinc in diuersorium se recipiunt, vnde tamen fugientes, iuxta plenum forum in aliud diuersorium concedunt. Accidit interea fratrum ibi cædes, cuius accusati, post etiam liberantur. Fratrum enim natu maior, qui minorem veneno sustulerat, hos quidem accusarat, sed sibi ipsi manus inferendo, omni rursus crimine liberarat. Rhodanes inscius venenum hinc secum aufert; subeuntque post hæc latronis domum, qui in viatores grassabatur, quos & sibi epulandos apponebat. Missi autem huc à Dama milites, postquam latronem comprehenderunt, ignem in eius domum iniecerunt: quo igne & illi comprehensi,

a Negat tamen eam mellis esse vim Adrian. Turneb. lib. 23. cap. 45.

IAMBLICHVS.

ægrè admodùm mortem euaserunt, per iugulatos, & in ignem coniectos asinos transitu sibi parato. Visi igitur à militibus noctu, qui domum accenderant, & interrogati quinam essent, vmbras se esse eorum, quos latro ille iugulasset, respondent: ita pallore macieque vultus, ac vocis remissione militibus satisfecerunt, terrorémque incusserunt. Fugam rursum inde capessentes, in puellam fortè ad sepulchrum elatam inciderunt, atque ad spectandum affluenti se turbæ immiscent. Hic senex Chaldæus propter astans, sepeliri puellam vetat; spirare enim ac viuere etiamnum affirmans, vt res ipsa declarauit. Rhodani etiam vaticinans, prædixit aliquando regnaturum. Tumulus ergo puellæ inanis deseritur, multa ibi veste, quæ in sepulchro exurenda fuerat, relicta, cum esculentis ac poculis, quibus Rhodanes cum socia lautius epulati, raptis deinde indumentis quibusdam, sese in eodem sepulchro dormituri collocant. At qui latronis domo ignem iniecerant, cùm deceptos, exorto iam Sole, se esse animaduertissent, vestigia Rhodanis ac Sinonidis sunt insecuti, rati socios esse latronis. Igitur ad sepulchrum per vestigia delati, cùm eos iacere ibi viderent, nihilque moueri (quòd somno vinóque sepulti essent) cadauera se videre credebant: neque attigerunt, incerti an eo ferrent vestigia. Discessit inde Rhodanes, fluuiúmque traiecit, cuius aqua dulcis ac limpida [a] regi quoque Babyloniæ potum præbebat: ac dum Sinonis ibi vestimenta vendit, quasi sepulchrum expilasset, comprehenditur, & ad Soræchum Soræchi publicani filium. *Iusti* cognomento, pertrahitur, qui regi Garmo mittere eam ob pulchritudinem constituit. Qua de causa fratrum illud venenum Rhodanes atque Sinonis miscent. Mortem enim optabant potiùs, quàm Garmum videre. Soræcho interim ancilla significat, quid Rhodanes, & Sinonis molirentur. Clam igitur ille mortiferum illud pharmacum abiicit, impletque somnifero potu calicem, quo hausto, vt somno capti sunt, vehiculis imponuntur ad regem deuehendi. Dum propius accedunt, ecce tibi Rhodanes è somno experrectus, inclamat, excitátque Sinonida, ac mox illa gladio pectus suum vulnerat. Cuncta ibi, quæ ad eos spectarent, percunctatus Soræchus, fide data intellexit vniuersa, vinculisque eos liberat: quin & Veneris ostendit fanum in ea insula, vbi vulnus Sinonidis sanetur.

[a] Solo Choaspe fluuio aquâ bibere solitum Persarum regem ex Herod. l. 1. & Ctesia Curtio notauit Athenæus Dipnosoph. II. E maximis autem & longinquis fluminibus petitam cum in equaeis recondere obseruat e Dione Plutar. Alexand. Vide Brisson. Pers. lib. 1.

Narrat porrò à re proposita nonnihil digrediens, de delubro illo, atque insula, quam Euphrates & Tigris circumfluentes efficiant. Veneris ibi sacerdotis fœminæ tres fuisse liberos Euphratem, Tigrim, & Mesopotamiam: vultu quidem hanc deformem genitam, sed à Venere post donatam venustate [tanta,] vt de ipsa etiam lis exorta tres inter amantes fuerit, decretumque iudicium Borocho, siue Borycho arbitro, qui suo sæculo iudicum præstantissimus habebatur. Addit contendisse hos tres, iudiciumque subiisse, propterea quod huic quidem Mesopotamia cyathum, vnde bibere solita, præbuerat; alteri deinde direptum capiti suo floridum sertum circumposuerat;

καὶ διαφεύγουσι μόλις τὸν ὄλεθρον, τῶν ὄνων σφαγέντων, καὶ τῷ πυρὶ εἰς δίοδον ἐπιτεθέντων. καθορῶνται νύκτωρ ὑπὸ τῶν τὸ πῦρ ἐμβαλόντων, καὶ ἐπερωτηθέντες, τίνες εἶεν; εἴδωλα τῶν ὑπὸ τοῦ λῃστοῦ ἀναιρεθέντων, ἀποκρίνονται, καὶ τῇ ὠχρότητι καὶ λεπτότητι τῆς ὄψεως, καὶ τῇ ἀτονίᾳ τῆς φωνῆς, ἔπεισάν τε τοὺς στρατιώτας, καὶ ἐδειμάτωσαν. καὶ φεύγουσιν ἐκεῖθεν πάλιν, καὶ καταλαμβάνουσι κόρην, ἐπὶ ταφὴν ἀγομένην, καὶ συρρέουσιν ἐπὶ τὴν θέαν· καὶ Χαλδαῖος γέρων ἐπιστὰς, κωλύει τὴν ταφὴν, ἔμπνουν εἶναι τὴν κόρην ἔτι λέγων. καὶ ἐδείχθη οὕτω. χρησμῳδεῖ δὲ καὶ τῷ Ῥοδάνει, ὡς βασιλεύσοι. καταλιμπάνεται κενὸς ὁ τῆς κόρης τάφος. καὶ πολλὰ τῶν πέπλων, ἃ ἔμελλεν ἐπικαίεσθαι τῷ τάφῳ, ἔτι τε σιτία καὶ ποτά. καὶ οἱ περὶ Ῥοδάνην τούτοις εὐωχοῦνται. καὶ λαμβάνουσί τινα καὶ τῶν ἀμφίων. καὶ καθεύδουσιν ἐν τῷ τῆς κόρης τάφῳ. οἱ δὲ τὸ πῦρ τῇ τοῦ λῃστοῦ οἰκίᾳ ἐμβαλόντες, ἡμέρας ἐπιλαβούσης, ἠπατημένους ἑαυτοὺς * διεγνωκότες, ἐδίωκον κατ' ἴχνη Ῥοδάνους καὶ Σινωνίδος, συνεργοὺς αὐτοὺς εἰκάζοντες εἶναι τοῦ λῃστοῦ. ἰχνηλατήσαντες δὲ μέχρι τοῦ τάφου, καὶ ἰδόντες αὐτοὺς ἐγκειμένους μὲν τῷ τάφῳ, ἀκινητίζοντας δὲ, ἅτε ὕπνῳ καὶ οἴνῳ πεπεδημένους: ἔδοξαν νεκροὺς ὁρᾶν, καὶ κατέλιπον ἀπορούμενοι, ὅτι ἐκεῖ τὰ ἴχνη ἔφερεν. ἀπαίρουσιν ἐκεῖθεν οἱ περὶ Ῥοδάνην, καὶ περῶσι τὸν ποταμὸν, γλυκύν τε ὄντα καὶ διαυγῆ, καὶ βασιλεῖ Βαβυλωνίων εἰς πόσιν ἀνακείμενον. καὶ πιπράσκει Σινωνὶς τὰ ἱμάτια. καὶ συλλαμβάνεται ὡς τάφον συλήσασα. καὶ ἀναφέρεται εἰς Σόραιχον, ὃς ἦν Σοραίχου τοῦ τελώνου υἱὸς, ἐπίκλην δὲ αὐτῷ δίκαιος. καὶ βουλεύεται πέμπειν αὐτὴν ἐπὶ βασιλέα Γάρμον, διὰ τὸ κάλλος, καὶ κιρνᾶται διὰ τοῦτο τὸ τῶν ἀδελφῶν φάρμακον Ῥοδάνης καὶ Σινωνίδι. αἱρετώτερον γὰρ αὐτοῖς ὁ θάνατος, ἢ Γάρμον ἰδεῖν. μηνύεται Σοραίχῳ διὰ τῆς θεραπαινίδος, ἃ εἰς ἔργον ἔμελλε χωρεῖν Ῥοδάνει καὶ Σινωνίδι. καὶ λαθὼν ὁ Σόραιχος, τὸ τοῦ θανάτου μὲν φάρμακον κενοῖ: πληροῖ δὲ τὴν κύλικα ὑπνωτικοῦ φαρμάκου. καὶ * πίοντας, καὶ ὑπνοῦντας λαβὼν ἐφ' ἁρμαμάξης, ἤλαυνε πρὸς βασιλέα. πλησιαζόντων δὲ, Ῥοδάνης * ἐν ὕπνῳ ὀνείρατι ἀνίσταται. καὶ βοᾷ, καὶ ἐξανιστᾷ Σινωνίδα. ἡ δὲ ξίφει αὐτῆς τὸ στέρνον πλήττει. καὶ ἀναπυνθάνεται τὰ κατ' αὐτοὺς ἅπαντα * Σόραιχος. καὶ λαβόντες πίστεις ἀπαγγέλλουσι, καὶ λύει αὐτοὺς, καὶ ὑποδείκνυσι τὸ τῆς Ἀφροδίτης ἱερὸν ἐν τῇ νησῖδι, ἐν ᾧ ἔμελλε καὶ τὸ τραῦμα ἡ Σινωνὶς θεραπευθήσεσθαι. ὡς ἐν παρεκβολῇ δὲ διηγεῖται καὶ τὰ περὶ τοῦ ἱεροῦ καὶ τῆς νησῖδος. καὶ ὅτι ὁ Εὐφράτης καὶ ὁ Τίγρις περιρρέοντες αὐτὴν ποιοῦσι νησῖδα. καὶ ὅτι ἡ τῆς ἐνταῦθα Ἀφροδίτης ἱέρεια τρεῖς ἔσχε παῖδας, Εὐφράτην καὶ Τίγριν καὶ Μεσοποταμίαν. αἰσχρὰν τὴν ὄψιν ἀπὸ γενέσεως, ὑπὸ δὲ τῆς Ἀφροδίτης εἰς κάλλος * μετασκευασθεῖσαν. δι' ἣν καὶ ἔρις τριῶν ἐραστῶν γίνεται, καὶ * κρίσις ἐπ' αὐτοὺς [Βόροχος] ἢ Βόρυχος ὁ κρίνων ἦν κριτῶν κατ' ἐκείνους καιροὺς ἄριστος. ἐκείνοντο δὲ καὶ ἤριζον οἱ τρεῖς, ὅτι τῷ μὲν ἡ Μεσοποταμία τὴν φιάλην, ἐξ ἧς ἔπινεν, ἔδωκε. τῷ δὲ τὸν ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἐξ ἀνθέων ἀφελομένη στέφανον περιέθηκε.

* ἐγνωκότες.
* πίνοντας.
* ἐνυπνίῳ.
* Σόραιχος.
* μετασκευασθεῖσαν.
* ἢ ἀρισταί.

IAMBLIC.

τὸν δὲ ἐφίλησε. καὶ τοῦ φιληθέντος κρίσει νικήσαντος, οὐδὲν ἔλαττον αὐτοῖς ἡ ἔρις ἤκμαζεν, ἕως ἀλλήλους ἀνεῖλον, ἐρίζοντες. λέγει οὖν, ὡς ἐν παρενθήκῃ, περὶ τοῦ τῆς Ἀφροδίτης ἱεροῦ· καὶ ὡς ἀνάγκη τὰς γυναῖκας ἐκεῖσε φοιτώσας ἀπαγγέλλειν δημοσίᾳ τὰ ἐν τῷ ναῷ αὐταῖς ὁραθέντα ὀνείρατα. ἐν ᾧ καὶ τὰ περὶ * Φαρνούχου, καὶ Φαρσίριδος, καὶ Ταναΐδος· ἀφ' οὗ καὶ Τάναϊς ὁ ποταμὸς λεπτομερῶς διεξέρχεται. καὶ ὅτι τὰ περὶ τὸν τόπον καὶ τὴν χώραν τοῦ Ταναΐδος τοῖς κατοικοῦσιν Ἀφροδίτης μυστήρια, Ταναΐδος καὶ Φαρσίριδός εἰσιν· ἐν δὲ τῇ προειρημένῃ νησίδι ῥόδων ἐνέγαγεν ὁ Τίγρις τελευτᾷ. κανθάρου γὰρ τοῖς τοῦ ῥόδου φύλλοις ἔτι * συνεπτυγμένοις ὄντος, ὑπεκάθητο. καὶ ἡ τοῦ παιδὸς * δὲ μήτηρ ἥρωα πείθεται γενέσθαι τὸν υἱὸν ἐκμαγεύσασα. καὶ διεξέρχεται ὁ Ἰάμβλιχος μαγικῆς εἴδη, μάγον ἀκρίδων, καὶ μάγον λεόντων, καὶ μάγον μυῶν· ἐξ οὗ καλεῖσθαι καὶ τὰ μυστήρια ἀπὸ τῶν μυῶν, πρώτην γὰρ εἶναι τὴν τῶν μυῶν * μαγικήν. καὶ μάγον δὲ λέγει χαλάζης, καὶ μάγον ὄφεων, καὶ νεκυομαντείας καὶ ἐγγαστρίμυθον. ὃν καί φησιν, ὡς Ἕλληνες μὲν Εὐρυκλέα λέγουσι, Βαβυλώνιοι δὲ Σακχούραν ἀποκαλοῦσι. λέγει δὲ καὶ ἑαυτὸν Βαβυλώνιον εἶναι ὁ συγγραφεὺς, καὶ μαθεῖν τὴν μαγικήν· μαθεῖν δὲ καὶ τὴν ἑλληνικὴν παιδείαν, καὶ ἀκμάζειν ἐπὶ Σοαίμου τοῦ Ἀχαιμενίδου τοῦ Ἀρσακίδου, ὃς βασιλεὺς ἦν ἐκ πατέρων βασιλέων. γέγονε δὲ ὅμως καὶ τῆς συγκλήτου βουλῆς τῆς ἐν Ῥώμῃ. καὶ ὕπατος δὲ, εἶτα καὶ βασιλεὺς πάλιν τῆς μεγάλης Ἀρμενίας. ἐπὶ τούτου γοῦν φησιν ἀκμάσαι ἑαυτόν. Ῥωμαίων δὲ διαλαμβάνει βασιλεύειν Ἀντωνῖνον. καὶ ὅτι Ἀντωνῖνος, φησὶν, Οὔηρον τὸν αὐτοκράτορα καὶ ἀδελφὸν καὶ κηδεστὴν ἔπεμψε, Βολογαίσῳ τῷ Παρθυαίῳ πολεμήσοντα· ὡς αὐτός τε προείποι καὶ τὸν πόλεμον, ὅτι γενήσεται· καὶ ὅτι * ποῖ τελευτήσει. καὶ ὅτι Βολόγαισος μὲν ὑπὲρ τὸν Εὐφράτην καὶ Τίγριν ἔφυγεν· ἡ δὲ Παρθυαίων γῆ Ῥωμαίοις ὑπήκοος κατέστη.

* al. Φαύρχου. * al. συνεπτυ-[illegible] * [illegible] * μαντεία. * [illegible]

tertio verò osculum tulerat: qui sanè tertius iudicio victor cum esset, nihilominus contentionem viguisse, dum certantes mutuis se vulneribus confecissent. Refert igitur veluti digrediens, de Veneris fano, vtque necesse fuerit matronas eo accedentes publicè enuntiare, quæ in eo delubro cubantibus insomnia visa essent. Vbi & de Pharnucho & Pharsiride, ac Tanaide (vnde etiam flumen Tanais) accuratam instituit narrationem. mysteriaq; Veneris circa Tanaidem habitantibus, huius esse Tanaidis, atque Pharsiridis. In insula verò suprascripta, rosas edentem Tigrim extinctum: quod cantharis rosæ foliis inuicem adhuc implicatis subsederat: additq; post adhibita incantamenta, matrem ipsius persuasum habuisse, Tigrim iam heroem esse factum.

Hic Iamblichus magiæ species persequitur. magum enim esse locustarum, & magum leonum, & magum murium, (atque inde etiam τὰ μυστήρια ἀπὸ τῶν μυῶν deriuari, cum cæterarum prima murium magia sit) magum quoque grandinis, & magum serpentum, & diuinationis è mortuis, ac ventriloquum, quem inquit, vt Græci [a] Eurycleа, sic & Sacchuran Babylonij appellant.

Se quoque Babylonium hic scriptor facit, ac magiam didicisse, & Græcorum ei disciplinas adiunxisse: floruisse verò temporibus Soaëmi Achæmenidis filij, Arsacæ nepotis: qui rex regibus oriundus, creatus tamen & Romæ senator, immò consul fuerit, ac deinde rex iterum maioris Armeniæ. Huius igitur se ætate viguisse affirmat, cùm Romæ imperium [b] Antoninus haberet. Qui cùm Verum Imperatorem fratrem simul & generum [suum] mitteret cum Vologæso Parthorum rege bellum gesturum, tum prædixisse, & bellum hoc esse orturum, & quando debellandum esset. Addit Vologæsum quidem vltra Euphratem, ac Tigrim flumina victum fugisse: Parthorum verò regionem in Romanorum ditionem concessisse.

a *Vide Photij epistola, [illegible] & De rerum de magia li. 4. & In quæst. [illegible]*

b *M. Aurel. Antoninus Philosophus.*

SCHOLION.

Opportvnè hoc loco inserere placuit, ac reddere Latinè repertum in antiquis Græcis codicibus hoc, nescio cuius, [illegible]

Iamblichus hic ex utroque parente Syrum habuit, non de illis aduenis Græcis, sed de ipsis Syriæ indigenis Syrorum [illegible] & lingua est vsus, & moribus vixit, donec eum, qui educauit, Babylonius quidam (vt ipsemet narrat) ad se receptum Babylonica quoque lingua, moribusque, ac historiis instruxit: quarum quidem rhetoricarum exercitationum vna illa fit, quam hic monstrat. [c] Captum deinde refert hunc Babylonium, quo tempore Traianus in Babyloniam irrupit, atque à prædarum mercatoribus Syro cuidam esse venditum, barbarica sapientia imbuto, quique inter scribas regios, cum in patria degeret, meruisset. Ipse itaque Iamblichus, cùm Syram linguam, quod ei patria esset, bene calleret, ac præter eam Babyloniam didicisset, etiam Græcæ post exercitationi se, rhetoricisque non postremis nomen adscriptum esse, prædicat. Alius ergo Iamblichus hic sit necesse, ab illo Porphyrii auditore, & Iuliani huius impij Apostatæ familiari, item Syro, cuius liber de Pythagoræ vita Græcolatinus exstat, quique ab Eunapio Sardiano & Suida describitur.

c *Et quidem mancipium vt refert ab [illegible]*

Ἀλλ' ὅγε Τίγρις καὶ Εὐφράτης οἱ παῖδες, ἐμφερεῖς ἀλλήλοις ἦσαν· καὶ Ῥοδάνης ἀμφοτέροις. τοῦ δὲ παιδὸς, ὥσπερ εἴρηται, τῷ ῥόδῳ τελευτήσαντος, Ῥοδάνης πρὸς τὴν νησίδα ἅμα Σινωνίδι περαιοῦται, καὶ βοᾷ ἡ μήτηρ τὸν τεθνηκότα αὐτῆς υἱὸν ἀναβιῶναι, εἰς τὸν Ῥοδάνην ὁρῶσα· καὶ * κόρην αὐτῷ * ἔθηκεν ἕπεσθαι. συνυποκρίνεται Ῥοδάνης ταῦτα, τὴν τῶν νησιωτῶν κατειρωνευόμενος εὐήθειαν. μανθάνει δὲ Δάμας τὰ περὶ Ῥοδάνην, καὶ ὅσα Σόραιχος περὶ αὐτοὺς ἔπραξε.

* [illegible] * [illegible]

Tigris & Euphrates [sacerdotis illius] filij, persimiles inuicem erant, & Rhodanes vtrosque forma referebat. Post alterum igitur illum filium, per rosam, vti diximus, enectum, Rhodanes in insulam vnà cum Sinonide traiecit: & mater Rhodanem aspiciens, inclamat natum suum extinctum reuixisse, filiámque pone subsequi eum iubet. Dissimulat hæc Rhodanes, insulanorum simplicitatem ludificans. Damas interea, quæ Rhodani accidissent, quæque Sorechus cum illo gessisset, indicio cognouit

IAMBLICHUS.

Index vero ac delator medicus ille fuit, quem Soræchus, vt Sinonidis vulnus curaret: clam submiserat. Capitur hoc nomine Soræchus, & ad Garmum adducitur. Mittitur & delator cum Damæ litteris, ad Veneris sacerdotem, quibus Sinonida comprehendere iubetur. Medicus ergo sacræ insulæ flumen permeans, seipsum de more camelo appendit, litterásque [iumenti] dextræ auri imponit. Verum delatore illo fluminis vndis merso, Camelus ad Insulam adnatauit: vbi Rhodanes rem totam didicit, sublata è iumenti aure Damæ epistola. Quare fuga inde se proripiunt, occurruntque Soræcho ad Garmum regem ducto, & vna in hospitium diuertunt. ibi noctu Rhodanes auri cupiditate iniecta, facilè persuadet, Soræchi vt custodes iugulentur. [quo facinore perpetrato,] fugit cum his Soræchus, mutuam hanc prioris suæ beneficentiæ mercedé nactus. Porro Damas comprehendit Veneris sacerdotem, & de Sinonide quæstionem instituit: atque vbi tandem sententia condemnatus est senex, vt è sacerdote carnifex efficiatur, mores quoque carnificis ac consuetudines Euphrates discit. Pater, idémque sacerdos, Euphratem pro Rhodane habet, appellatque. Fugit & soror Euphratis Mesopotamia. Dein ad Sacan Euphrates ipse adducitur, interrogatúrque de Sinonide: pro Rhodane enim habebatur, atque examinabatur. Indicat ergo Sacas Garmo regi captum esse Rhodanem, capiendam quoque propediem Sinonida. Euphrates enim quasi Rhodanes esset, in iudicio respondet, Sinonida, dum ipse caperetur, fugisse. coactus nimirum & ipse Sinonida appellare sororem suam Mesopotamiam.

Rhodanes interim & Sinonis vna cum Soræcho in fugá versi agricolæ tugurium subeunt, cui filia erat eleganti forma, nuper admodum viduata viro, eiusque desiderio crines attonsa. Hæc torquem illam auream vendere mittitur, quam è vinculis Rhodanes atq; Sinonis attulerant. Verum ad aurifabrũ agricolæ filia vt venit, puellæ hic venustate & torquis parte, quã ipse fabricasset, detonsâq; coma cóspecta, ipsam esse Sinonida suspicatur. Mittit igitur ad Damam, assumptisq; custodibus, abscedentem puellá clam obseruat. Illa quid ageretur suspicata, in desertum se recipit domicilium: vbi & illa, quæ de puella quadã Trophima nomine, & de seruo amante, atq; homicida, itémque de mundo muliebri aureo narrantur, cótigerunt: nefanda insuper illa serui facinora, quando & manus ille sibi intulit, vt rustici filia sanguine aspersa, metuq; perculsa fugeret, territis æquè, & in fugam versis custodibus. Ad patrẽ itaque filia reuersa, narrat ea quæ acciderant. Quare fugam inde capessit Rhodanes. Litteræ autẽ ante hæc ad Garmum ab aurifabro missæ fuerant de reperta Sinonide: fidemq; fecerat, cum torques empta, atq; ad eum missa, tũ cętera quę de rustici illę filia suspicádo cogitarat. Rhodanes hic, dũ fuga sibi cósulturus discedit, osculũ rustici filiæ offert. Quamobrem ira Sinonis incaduit, dum in suspicioné primum venit basij,

μηνυτὴς δ' ἦν αὐτῆς ὁ ἰατρὸς, ὃν ὁ Σόραιχος κρύφα πέμψας, τὸ τῆς Σινωνίδος ἐθεράπευε τραῦμα. συλλαμβάνεται * δὲ τοῦτο Σόραιχος, καὶ ἄγεται ἐπὶ Γάρμον. ἀποστέλλεται καὶ αὐτὸς ὁ μηνυτὴς, γράμμα Δάμα ἐπιφερόμενος πρὸς τὸν τῆς Ἀφροδίτης ἱερέα, ἐφ' ᾧ συλλαβεῖν τοὺς περὶ Σινωνίδα. διαβαίνει δὲ τὸν ποταμὸν ὁ ἰατρὸς τῆς ἱερᾶς, ἑαυτὸν ὡς ἔθος ἐξαρτήσας καμήλου, τὸ δὲ γράμμα τῷ δεξιῷ παρενθεὶς τῶν ὤτων· καὶ τέλος ὁ μηνυτὴς ἐναποπνίγεται τῷ ποταμῷ. διαβαίνει δὲ πρὸς τὴν νησίδα ἡ κάμηλος· καὶ πάντα μανθάνουσιν οἱ περὶ Ῥοδάνην, τὸ τοῦ Δάμα γράμμα τῶν ὤτων ἀνελόμενοι τῆς καμήλου φεύγουσιν ἐκεῖθεν διὰ τοῦτο· καὶ συναντῶσιν * ἀγόμενον Σόραιχον ἐπὶ Γάρμον, καὶ καταλύουσιν ἅμα ἐν πανδοχείῳ. καὶ τῇ τοῦ χρυσίου ἐπιθυμίᾳ νύκτωρ ἀναπείθει Ῥοδάνης· καὶ ἀναιροῦνται οἱ Σοραίχου φύλακες· καὶ φεύγει σὺν αὐτοῖς Σόραιχος. ἀμοιβὴν δ' εὗρε τῆς προϋπαρξάσης εὐεργεσίας. συλλαμβάνει Δάμας τὸν τῆς Ἀφροδίτης ἱερέα, καὶ ἀνακρίνεται περὶ Σινωνίδος. καὶ τέλος κατακρίνεται δήμιος γενέσθαι αὐτὶ ἱερέως ὁ πρεσβύτης. καὶ τὰ περὶ τὸν δήμιον ἔθη καὶ νόμιμα συλλαμβάνεται Εὐφράτης. ὅτι ὁ πατὴρ καὶ ἱερεὺς, ὡς Ῥοδάνην αὐτὸν ὑπολαβὼν, οὕτως ἐπεκάλει· καὶ φεύγει Μεσοποταμία ἡ ἀδελφὴ, καὶ πρὸς τὸν Σάκαν ἀπάγεται Εὐφράτης, καὶ ἀνακρίνεται περὶ Σινωνίδος· ὡς γὰρ Ῥοδάνης ἠτάζετο. καὶ ἀποστέλλει Σάκας πρὸς Γάρμον, ὅτι Ῥοδάνης συνείληπται, καὶ Σινωνὶς συλληφθήσεται· ὁ γὰρ Εὐφράτης ὡς Ῥοδάνης κρινόμενος, ἔφη, τὴν Σινωνίδα συλλαμβανομένου αὐτοῦ διαπεφευγέναι. Σινωνίδα καλεῖν κἀκεῖνος ἐκβιαζόμενος τὴν ἀδελφὴν Μεσοποταμίαν.

Ὅτι οἱ περὶ Ῥοδάνην καὶ Σινωνίδα φεύγοντες ἅμα Σοραίχῳ, καταίρουσιν εἰς γεωργοῦ· τῷ δ' ἦν κόρη [θυγάτηρ] καλὴ τὴν ὄψιν, ἄρτι χηρεύσασα, καὶ τῇ πρὸς τὸν ἄνδρα εὐνοίᾳ τὰς τρίχας περικειραμένη. ταύτῃ δίδοται αὕτη τῆς ἁλύσεως τῆς χρυσῆς ἀπεμπολῆσαι, ἣν οἱ περὶ Ῥοδάνην ἐκ τῶν δεσμῶν ἐπεφέροντο. καὶ ἄπεισι πρὸς τὸν χρυσοχόον ἡ τοῦ γεωργοῦ θυγάτηρ. καὶ ἰδὼν ἐκεῖνος τήν τε ὄψιν τῆς κόρης καλὴν, καὶ τῆς ἁλύσεως τὸ μέρος, ἧς αὐτὸς ἐργάτης ἐτύγχανε, καὶ τὴν κόμην περιῃρημένην: ὑπονοεῖ Σινωνίδα εἶναι. καὶ πέμψας πρὸς Δάμαν, καὶ * ἀνελὼν φύλακας, ἀπερχομένην ἐφύλαττε κρύφα. ἡ δὲ ὑπονοήσασα τὸ πραττόμενον, φεύγει εἰς ἔρημον κατάλυμα. ἐν ᾧ καὶ τὰ περὶ τῆς κόρης τῆς * καλουμένης Τροφίμης, καὶ τοῦ δούλου τοῦ ἐραστοῦ καὶ φονέως, καὶ τοῦ κόσμου τοῦ χρυσοῦ, καὶ αἱ ἔκθεσμοι τοῦ δούλου πράξεις, καὶ τὸ ἑαυτὸν ἐπισφάξαι, καὶ τὸ αἱματωθῆναι τὴν τοῦ γεωργοῦ θυγατέρα τοῖς τοῦ ἑαυτοῦ * διαχειρισαμένου αἵμασι. καὶ ὁ τῆς κόρης διὰ ταῦτα φόβος, καὶ ἡ φυγὴ, καὶ ἡ ἔκστασις τῶν φυλάκων καὶ φυγὴ, καὶ ἡ πρὸς τὸν πατέρα τῆς κόρης ἄφιξις, καὶ διήγησις τῶν συγκυρησάντων, καὶ φυγὴ ἐκεῖθεν τῶν περὶ Ῥοδάνην καὶ περὶ τούτων γράμμα πρὸς Γάρμον τοῦ χρυσοχόου, ὅτι Σινωνὶς εὕρηται. καὶ ἦν πίστις ἡ ἐξωνηθεῖσα ἅλυσις πεμπομένη, καὶ τὰ ἄλλα, ἃ περὶ τὴν τοῦ γεωργοῦ θυγατέρα ὑπωπτεύετο Ῥοδάνης αἰτιῶν· ἐφ' ᾧ φεύγειν φιλεῖ τὴν κόρην τοῦ γεωργοῦ. καὶ ἀνάπτεται εἰς ὀργὴν Σινωνίς· διὰ τοῦτο εἰς ὑπόνοιαν μὲν πρῶτον ἀφιγμένη τοῦ φιλήματος.

ἔπειτα

* διὰ τοῦτο.
* Tr. ἀγομένῳ Σοραίχῳ.
* al. λαβὼν.
* ἐπικαλουμένης.
* al. διαχρησαμένου.

IAMBLIC.

ἐπεὶ δὲ καὶ ἀπὸ τῶν τοῦ Ῥοδάνους χειλέων ἀφελομένη τὸ αἷμα, ὁ φιλήσας αὐτὴν περιεκέχριστο, εἰς ἰσχυρὰν πίστιν [καὶ] κατέστησε, ζητεῖ διὰ τοῦτο Σινωνὶς τὴν κόρην ἀνελεῖν, καὶ ὑποστρέφειν πρὸς αὐτὴν ἠπείγετο, καθάπερ τις ἐμμανής· καὶ συνέπεται Σόραιχος, ἐπεὶ μὴ κατέχειν τῆς μανιώδους ὁρμῆς ἴσχυε. καὶ καταίρουσιν εἰς πλουσίου τινὸς, τὸ ἦθος δὲ ἀκολάστου, Σήταπος αὐτῷ ὄνομα, ὃς ἐρᾷ τῆς Σινωνίδος, καὶ πειρᾷ· ἡ δὲ ἀντερᾶν ὑποκρίνεται, καὶ μεθυσθέντα τὸν Σήταπον, κατ' αὐτὴν τὴν νύκτα καὶ τὴν ἀρχὴν τοῦ ἔρωτος, ἀναιρεῖ ξίφει. καὶ ἀνοῖξαι κελεύσασα τὴν αὔλιον, καὶ τὸν Σόραιχον ἀγνοοῦντα τὸ πραχθὲν καταλιποῦσα, ἐπὶ τὴν τοῦ γεωργοῦ κόρην ἤλαυνε. Σόραιχος δὲ τὴν ἔξοδον αὐτῆς μαθὼν, ἐδίωκεν ὄπισω, καὶ καταλαμβάνει ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τῶν Σητάπου δούλων, οὓς ἦν μισθωσάμενος, ἵνα κωλύσῃ τὴν σφαγὴν τῆς τοῦ γεωργοῦ κόρης· καταλαβὼν δὲ ἀναλαμβάνει εἰς τὴν ἁρμάμαξαν· παρεσκεύαστο γὰρ καὶ τοῦτο· καὶ ἀπελαύνει ὀπίσω. ὑποστρεφόντων δὲ αὐτῶν, οἱ τοῦ Σητάπου θεράποντες, ἐπεὶ τὸν δεσπότην ἀνῃρημένον ἐθεάσαντο, ἀπήντησαν ὠργισμένοι. καὶ συλλαβόντες Σινωνίδα καὶ δήσαντες, ἦγον ἐπὶ Γάρμον, ὡς ἀνδροφόνον κολασθησομένην. καὶ Σόραιχος ἦν ἄγγελος Ῥοδάνῃ τῶν κακῶν· κόνιν τε κατὰ τῆς κεφαλῆς πασάμενος, καὶ τὸν κάνδυν περιερριμμένος. καὶ Ῥοδάνης ἀναιρεῖν ἑαυτὸν * τολμᾷ· ἀλλ' ἐκώλυσε Σόραιχος. ὁ δὲ Γάρμος, Σάκα δεξάμενος γράμματα, ὅτι περ Ῥοδάνης συνείληπται, καὶ * περὶ τοῦ χρυσοχόου, ὅτι Σινωνὶς ἔχεται· ἔχαιρέ τε καὶ ἔθυε, καὶ τοὺς γάμους ἡτοίμαζε, καὶ κήρυγμα ἤλαυνε πανταχοῦ, πάντας δεσμώτας λύεσθαι, καὶ ἀφίεσθαι. καὶ Σινωνὶς ὑπὸ τῶν Σητάπου θεραπόντων δέσμιος ἀγομένη, τῷ κοινῷ τοῦ κηρύγματος λύεται καὶ ἀφίεται. Δάμαν δὲ κελεύει Γάρμος παραδοθῆναι θανάτῳ· καὶ παραδίδοται δημίῳ, ὃν αὐτὸς ἀπὸ ἱερέως εἰς τὸν δήμιον μετέστησεν. ἐδυσχέραινε δὲ τῷ Δάμᾳ ὁ Γάρμος, ὅτι παρ' ἄλλοις Ῥοδάνης, ὡς ἐνόμιζε, καὶ Σινωνὶς συνεχέθησαν. διάδοχος δὲ Δάμα, ὁ ἀδελφὸς καθίσταται Μονασός. διάληψις περὶ Βερενίκης, ἥτις ἦν θυγάτηρ τοῦ βασιλέως Αἰγυπτίων, καὶ τῶν ἀγρίων αὐτῆς καὶ ἐκθέσμων ἐρώτων. καὶ ὅπως Μεσοποταμίᾳ συνεγένετο. καὶ ὡς ὕστερον ὑπὸ Σάκα συνελήφθη Μεσοποταμία· καὶ πρὸς Γάρμον ἅμα τῷ ἀδελφῷ Εὐφράτῃ * ἀπάγεται. γράμμα δεξάμενος Γάρμος παρὰ τοῦ χρυσοχόου ὡς Σινωνὶς διαπέφευγε, προστάσσει ἐκεῖνόν τε ἀναιρεθῆναι, καὶ τοὺς ἐπὶ φυλακῇ ταύτης καὶ ἀγωγῇ σταλέντας αὐταῖς γυναιξὶ καὶ τέκνοις, ζῶντας κατορυχθῆναι. Ὑρκανὸς κύων ὁ τοῦ Ῥοδάνους, εὑρὼν ἐν ἐκείνῳ τῷ ἀποτροπαίῳ καταγωγίῳ τὰ σώματα τῆς τε δυστυχοῦς κόρης καὶ τοῦ παλαμναίου καὶ δυσέρωτος δούλου· κατέφαγε πρότερον τὸ τοῦ δούλου, εἶτα κατὰ μικρὸν καὶ τῆς κόρης· καὶ ἐφίσταται τῷ τόπῳ ὁ τῆς Σινωνίδος πατήρ· καὶ τὴν κύνα ὡς εἴη Ῥοδάνους εἰδὼς, καὶ τὴν κόρην ἡμίβρωτον ἰδὼν· σφάζει μὲν ὡς ἐπὶ Σινωνίδι τὴν κύνα· ἀναρτᾷ δὲ καὶ ἑαυτὸν βρόχῳ, καταχώσας τὸ ὑπόλοιπον τῆς κόρης σῶμα, καὶ ἐπιγράψας αἵματι τοῦ κυνὸς, Ἐνθάδε κατάκειται Σινωνὶς ἡ καλή. παραγίνονται τῷ τόπῳ Σόραιχος καὶ Ῥοδάνης. καὶ τόν τε κύνα ἐσφαγμένον τῷ τάφῳ ἰδόντες,

* al. ὁρμᾷ

* al. παρὰ

* [illegible]

quæ deinde suspicio (quando ex Rhodanis labiis detersit sanguinem, qui puellam osculando ei adhæserat) magis etiam est confirmata. Hinc interimere vult rusticam puellam Sinonis, retróque ad illam sese contulit, furenti similis. Soræchus, quia furibundum eius impetum refrænare non posset, insequitur: succeduntque in domum diuitis quidem hominis, sed perditis moribus, cui *Setapo* nomen. Hic Sinonidis amore captus, pergit eam sollicitare, & illa redamare se fingens, ebrium Setapum noctu, & in amoris initio, ferro conficit. domum deinde sibi aperiri illa iubet, & rei gestæ ignarum Soræchum ibi relinquens, ad rustici filiam properat. Verùm cognito Soræchus eius discessu, pone sequitur, comitésque secum ducit de Setapi seruis aliquot, quos vt agricolæ filiæ cædē prohiberet, mercede cōduxerat. Assecutus igitur eam carpento imponit (nā & hoc sibi parauerat, ac retrò reuertitur. Redeuntibus autem illis, cæteri serui Setapi, qui iam interfectum herum deprehenderant, furibundi accurrunt, captámque Sinonida, & vinculis colligatam, ad Garmum veluti homicidij ream, pœnásque daturam ducunt. Soræchus ergo puluere aspersus caput, & [a] Persicæ inuolutus tunicæ ad Rhodanem infortunium refert. Ad quæ certè Rhodanes necem sibi consciuisset, ni Soræchus obstitisset. Garmus interim, acceptis Sacæ literis de capto Rhodane, & ab aurifabro de Sinonide retenta, gaudio perfusus ad sacrificandum diis accedit, nuptiásque parat. Præconis item voce vbique denunciari iubet, vt vincti omnes soluantur atque dimittantur. Ita Sinonis, quæ à Setapi seruis in vincula ducebatur, publico decreto soluta, ac missa facta est. Damam præterea occidi Garmus iubet, traditurque illi ipsi carnifici, quem ipsemet ex sacerdote carnificem fecerat. Indignabatur etenim, quod apud alios Rhodanes, vt putabat, ac Sinonis constricti tenerentur. Damæ succedit frater eius Monasus.

Narratio deinde instituitur de [b] Berenice Ægyptiorum regis filia, déque immani eius & infando amore, vtque ad huius Mesopotamia colloquium ac familiaritatem peruenerit. Capta itaque post hæc Mesopotamia à Saca, cum fratre suo Euphrate ad Garmum adducitur, qui literis aurifabri certior factus, aufugisse Sinonida, & illum interfici, & omnes ad hanc custodiendam, atque adducendam lictores missos, vna cum vxoribus ac liberis, defodi viuos iubet. Canis interim Rhodanis, *Hyrcanus* appellatus, repertis in abominando illo diuersorio miseræ puellæ, ac perditè amantis illius atque sicarij serui corporibus, hunc primùm deuorat, mox etiam paulatim puellæ viscera mandebat, cùm pater ipse Sinonidis ad eum quoque locum accessit. Agnito igitur Rhodanis cane, & puellam semesam animaduertens, canem quasi Sinonida vlturus mactauit, seque ipse laqueo suspendit; tumulato tamen prius, compositóque reliquo puellæ corpore, inscripto & canis sanguine titulo, HIC SITA EST PVLCHRA SINONIS. Accesserunt huc forte Soræchus & Rhodanes, visoque ad tumulum interfectum canem,

[a] τὸν κάνδυν περιερριμμένος. Vide Frisse. Lex. & ante ... Brisson. Persicorum 1. & 3.

[b] Ob Berenicen illam, comp. gratia cantatam à Callimacho atque Catullo, videtur hic nomen illud adsumptum.

IAMBLIC.

& Sinonidis parentem laqueo suspensum; lecto adhæc sepulchri titulo, Rhodanes quidem primum vulnus sibi inflixit, suóque sanguine Sinonidis titulo adscripsit, ET RHODANES PVLCHER: Soræchus laqueo caput inseruit. Dum autem vltimum Rhodanes vulnus inferre sibi parat, ecce tibi agricolæ filia ingenti clamore accurrit: Non est, inquiens, ô Rhodane, Sinônis quæ hîc iacet. Nec mora laqueum Soræchi discindit, Rhodaníque gladium eripit. Hinc narrando, quæ infelici puellæ accidissent, & de auro defosso, ad quod ipsa recipiendum venisset, vix tandem persuadet. Sinônis interea vinculis expedita ad domum fugit agricolæ, furore etiamnum in eius filiam agitata; qua non reperta, parentem de ea percunctatur. Ille viam [a] monstrat, & insequitur ipsa stricto gladio. Vt verò ad Rhodanem prostratum peruenit, illámque [rustici filiam] solam assidentem, & pectoris vulnus refrigerantem (Soræchus enim medicum accersitum ierat) furore & zelotypia magis incensa, in puellam cum impetu ruit. At Rhodanes, collectis ad eam violentiam nonnihil à vulnere viribus, accurrit, auertitque ab illa Sinonida, & ferrum eripit. Illa igitur præ ira domicilio exsiliens, & furibunda procurrens, Rhodani tantum hoc obiiciens dixit: *Hodie te ad Garmi nuptias inuito.* Soræchus dein reuersus, & re omni cognita, Rhodanem consolatur; curatáque plaga, cum pecunia puellam ad parentem remittunt.

a Pro ἔφριξε, repono ἔφραζε.

Interea Euphrates ad Garmum ducitur, quasi Rhodanes esset, & pro Sinonide Mesopotamia. Ducitur & Soræchus, verúsque Rhodanes. Verum cognito Garmus Mesopotamiam non esse veram Sinonida, Zobaræ eam tradidit, ad Euphratem fluuium capite truncandam, ne qua, inquit, alia Sinonidis nomen, eius exemplo, falsò vsurpet. Zobaras tamen [b] Mesopotamiæ possessus amore, seruauit eam, & ad Berenicen Ægypti, iam patre extincto, Reginam, vnde ipse olim abductus fuerat, adducit, & Mesopotamiæ nuptias Berenice facit. Qua etiam de causa bellum inuicem Garmus & Berenice minantur. Euphrates item parenti suo, vt carnifici, traditus atque agnitus, seruatur: & parentis officio fungitur, ita se humano nullo sanguine pater contaminat. Post tamen, vt carnificis ille filia è carcere egressus, liber euasit. Ibidem & de carnificis concubina, eiúsque legibus, ac moribus, & vt rustici filia, posteaquam Sinônis Regi Syriæ nupta, iræ vindicandæ potestatem nacta est, vi abrepta fuerit, atque damnata ad concumbendum cum carnifice. Septum itaque carnificum introiens, cum Euphrate congressa est: qui eius personam fingens, pro ipsa è septo egreditur; & illa vicissim pro Euphrate lictoris munere functa est. Et hæc quidem ita gesta.

b Hinc Suidas corrigendus, apud quem Μεσοποταμίας, vt scilicet, et corrupta dictio.

Soræchus autem cruci affigendus damnatur, locúsque definitur, vbi Rhodanes, & Sinônis hospitati primum fuerant, in prato illo,

τόν τε πατέρα τῆς Σινωνίδος ἀνηρτημένον· τό, τε τοῦ τάφου ἐπίγραμμα· ὁ μὲν Ροδάνης πρώτην πληγὴν ἑαυτῷ ἐπενεγκὼν, προσέγραψε τῷ ἰδίῳ αἵματι ἐπὶ τῷ τῆς Σινωνίδος ἐπιγράμματι, καὶ Ροδάνης ὁ καλός. ὁ δὲ Σόραιχος, βρόχῳ ἑαυτὸν ἐξῆπτεν. ἐν ᾧ δὲ καὶ τὴν τελευταίαν πληγὴν ὁ Ροδάνης ἐπάγειν ἤρχετο, ἡ τοῦ γεωργοῦ θυγάτηρ ἐπιστᾶσα, μέγα ἐβόα· οὐκ ἔστι Σινωνὶς, ὦ Ροδάνη, ἡ κειμένη. καὶ δραμοῦσα, κόπτει τε τὸν βρόχον Σοραίχου, καὶ τὸ ξίφος ἀφαιρεῖται Ροδάνους. καὶ πείθει μόλις διηγησαμένη, τά τε περὶ τὴν δυστυχῆ κόρην, καὶ περὶ τοῦ χρυσίου τοῦ κατορωρυγμένου· καὶ ὡς ἐπὶ τῷ ἀναλαβεῖν τοῦτο ἥκοι. ἡ δὲ Σινωνὶς ἀπολυθεῖσα τῶν δεσμῶν ἐπὶ τὴν οἰκίαν * ἔφυγε τοῦ γεωργοῦ, ἔτι μετὰ τῆς κόρης ἐπιμαινομένη. μὴ εὑροῦσα δὲ αὐτὴν * ἐπηρώτα τὸν πατέρα. ὁ δὲ τὴν ὁδὸν ἔφραζε. καὶ αὐτὴ ἐδίωκεν ὄπισθεν, γυμνώσασα τὸ ξίφος. ὡς δὲ κατέλαβεν ἐρριμμένον μὲν τὸν Ροδάνην, ἐκείνην δὲ μόνην * παραμυθουμένην, καὶ τὸ τραῦμα τοῦ στήθους περιψύχουσαν· ὁ Σόραιχος γὰρ ἐπὶ ζήτησιν ἰατροῦ ἐξῄει· ὀργῆς τε καὶ ζηλοτυπίας μᾶλλον ἐμπίπλαται· καὶ ὁρμᾷ κατὰ τῆς κόρης. ὁ δὲ Ροδάνης ὑπὸ τῆς βίας κρείττων τοῦ τραύματος γενόμενος ὑπαντᾷ, καὶ ἐκώλυε τὴν Σινωνίδα, τὸ ξίφος ἁρπάσας ἀπ᾽ αὐτῆς. ἡ δὲ ὑπ᾽ ὀργῆς ἐκπηδήσασα τοῦ καταγωγίου, καὶ δρόμῳ χρωμένη μανιώδει· τοῦτο πρὸς Ροδάνην εἰποῦσα ἀπέρριψε μόνον· καλῶ σε σήμερον εἰς τοὺς Γάρμου γάμους. Σόραιχος δὲ παραγενόμενος, καὶ μαθὼν ἅπαντα· παρηγορεῖ μὲν Ροδάνην. καὶ ἰατρεύσαντες τὸ τραῦμα, ἀπολύουσι μετὰ τῶν χρημάτων τὴν κόρην πρὸς τὸν πατέρα. ἄγεται πρὸς Γάρμον Εὐφράτης, ὡς Ροδάνης, καὶ ὡς Σινωνὶς Μεσοποταμία· ἄγεται καὶ Σόραιχος καὶ ὁ ἀληθὴς Ροδάνης. καὶ διαγνοὺς ὁ Γάρμος, μὴ εἶναι Σινωνίδα τὴν Μεσοποταμίαν· δίδωσι Ζοβάρᾳ παρὰ ποταμὸν Εὐφράτην καρατομῆσαι αὐτήν· ἵνα μὴ, φησι, καὶ ἑτέρα τις τοῦ τῆς Σινωνίδος ἐπιβατεύσῃ ὀνόματος. ὁ δὲ Ζοβάρας ἀπὸ πηγῆς ἐρωτικῆς πιὼν, καὶ τῆς Μεσοποταμίας ἀχθεὶς ἔρωτι· σώζει τε αὐτὴν, καὶ πρὸς Βερενίκην αἰγυπτίων ἤδη, ἅτε τοῦ πατρὸς τελευτήσαντος, βασιλεύουσαν, ἐξ ἧς ἦν καὶ ὑφελόμενος, ἄγει· καὶ γάμους Μεσοποταμίας ἡ Βερενίκη ποιεῖται· καὶ πόλεμος δι᾽ αὐτὴν, Γάρμῳ καὶ Βερενίκῃ διαπειλεῖται. Εὐφράτης δὲ παραδίδοται τῷ πατρὶ ὡς δημίῳ. καὶ ἀναγνωσθεὶς σώζεται. καὶ πληροῖ μὲν αὐτὸς τὰ τοῦ πατρὸς ἔργα· ὁ δὲ πατὴρ οὐ μιαίνεται τοῖς ἀνθρώπων αἵμασιν. ὕστερον δὲ, ὡς τοῦ δημίου κόρη ἐξέρχεται τοῦ οἰκήματος, καὶ διασώζεται. ἐν ᾧ καὶ περὶ τῆς συγκαθευδούσης τῷ δημίῳ, τά τε περὶ αὐτὴν ἔθιμά τε καὶ νόμιμα, καὶ περὶ τῆς τοῦ γεωργοῦ θυγατρὸς, ὅπως ἀνάσπαστος γίνεται· ἐπεὶ Σινωνὶς τῷ Συρίας βασιλεῖ γαμηθεῖσα, ἔσχεν ἰσχὺν τὴν ὀργὴν ἀντιπληρῶσαι· καὶ ὡς δημίῳ ταύτην συγκαθεύδειν καταδικάζει. καὶ ὅτι συγκαθευδήσειν, εἰς τὸ τῶν δημίων περίβολον εἰσελθοῦσα, τῷ Εὐφράτῃ· ὃς καὶ ἀντ᾽ αὐτῆς εἰς τὸ ἐκείνης πρόσωπον ὑποκριθεὶς, ἐξῆλθε τοῦ περιβόλου. καὶ ἐκείνη ἀντὶ τοῦ Εὐφράτου, τὸ ἔργον ἔπραττε τοῦ δημίου. καὶ ταῦτα μὲν ὧδε προὔβαινε. παραδίδοται δὲ Σόραιχος, ἐπὶ τῷ ἀνασταυρωθῆναι. ὁ δὲ τόπος ὥριστο, ἔνθα Ροδάνης καὶ Σινωνὶς τὰ πρῶτα ηὐλίσαντο. ἐν τῷ λειμῶνι

καὶ ἐκ

* al. ἔφυγε.

* ἠρώτα.

* παραμυθουμένην.

καὶ ἐν τῇ πηγῇ. ἐν οἷς καὶ τῷ Ροδάνει τὸ κατορωρυγμένον ἐπεδείξατο χρυσίον, ὃ καὶ ἀπαγομένῳ ἐπὶ τὸν σταυρὸν Σοραίχῳ μηνύει. καὶ Ἀλανῶν στρατὸς ἀπόμισθος Γάρμῳ γεγονὼς, καὶ ἀπεχθανόμενοι περὶ τὸν χῶρον, ἐν ᾧ Σόραιχος ἔμελλεν ἀνασταυροῦσθαι, διατρίβουσιν. οἳ καὶ ἀπελάσαντες τοὺς Σόραιχον ἄγοντας, ἔλυσαν. ὁ δὲ τὸ μεμηνυθὲν χρυσίον εὑρὼν, καὶ τέχνῃ τινὶ καὶ σοφίᾳ ἐκ τοῦ ὀρύγματος ἀνιμώμενος, [καὶ] τοὺς Ἀλανοὺς ἔπειθεν, ὡς ὑπὸ θεῶν ταῦτά τε καὶ τὰ ἄλλα ἐκδιδάσκοιτο. καὶ κατὰ μικρὸν ἑλκύσας *εἴθισεν ὥστε σφῶν ἡγεῖσθαι βασιλέα· καὶ πολεμεῖ στρατῷ Γάρμου, καὶ νικᾷ. ἀλλ' ὕστερον ταῦτα. ὅτε δὲ Σόραιχος ἐπὶ τὸν σταυρὸν ἐπέμπετο, τότε καὶ Ροδάνης ὑπ' αὐτοῦ Γάρμου ἐστεφανωμένου καὶ χορεύοντος, ἐπὶ τὸν πρότερον σταυρὸν πάλιν ἤγετο· καὶ ἀνεσταυροῦτο. καὶ Γάρμος, μεθύων ἅμα καὶ χορεύων περὶ τὸν σταυρὸν, σὺν ταῖς αὐλητρίσιν, ἔχαιρέ τε καὶ εὐφραίνετο. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ἐπράττετο, Σάκας πρὸς Γάρμον γράμμα πέμπει, ὡς Σινωνὶς τῷ Σύρων βασιλεῖ μειρακίῳ ὄντι γαμεῖται· καὶ Ροδάνης ἄνωθεν ἔχαιρε. Γάρμος δὲ ἑαυτὸν ἀνελεῖν ὥρμησεν. ἐπισχὼν δὲ κατάγει Ροδάνην ἄκοντα τοῦ σταυροῦ· θανεῖν γὰρ μᾶλλον ᾑρεῖτο. καὶ κοσμεῖ στρατηγικῶς, καὶ πέμπει τοῦ πολέμου, ὃν πρὸς τὸν τῶν Σύρων ἀνεκίνει βασιλέα, στρατηγὸν, ὡς ἐραστὴν κατὰ τοῦ ἀντεραστοῦ. καὶ φιλοφρονεῖται ὑπούλως, καὶ γράμμα κρύφιον γράφει τοῖς ὑποστρατήγοις· εἰ νίκη γένηται καὶ συλληφθῇ Σινωνὶς, ἀναιρεθῆναι Ροδάνην. Ροδάνης δὲ καὶ νικᾷ, καὶ τὴν Σινωνίδα ἀπολαμβάνει, καὶ βασιλεύει Βαβυλωνίας. καὶ τοῦτο χελιδὼν προεμήνυσε. ταύτην γὰρ, ὅτε παρῆν Γάρμος, καὶ συνεξέπεμπε Ροδάνην, ἀετὸς ἐδίωκε καὶ ἰκτῖνος. ἀλλὰ τὸν μὲν ἀετὸν διέφυγεν, ὁ δὲ ἰκτῖνος ταύτην ἥρπασεν, ἐν οἷς καὶ ἓξ καὶ δέκατος λόγος.

* ἤθισεν

IAMBLIC.

atque ad fontem, quibus etiam in locis antea Rhodanes auri thesaurum deprehenderat, quem nunc quoque Soræcho, ad patibulum ducto, indicauit. Alanorum tum fortè exercitus mercede à Garmo fraudatus, & hostiliter in eum animatus, eodem in loco, vbi cruci affingendus erat Soræchus, consederat. hic Soræchum, pullis iis qui eum ad mortem ducebant, liberauit. Ille verò reperto quod monstratum erat, auro, atque arte quadam & astu è fossa deducto, Alanis persuasit, se à Diis hæc atque alia edoctum scire. Paulatim autem eos deliniendo ita assuefecit, vt illum pro rege suo agnoscerent, bellúmque cum Garmi exercitu gesserit ac vicerit, sed hæc post euenerunt. Verum quo tempore ad patibulum Soræchus ducebatur, eodem & Rhodanes ab ipso Garmo coronato atque saltante, ad priorem illam crucem iterum ductus est, atque affixus. Dum autem ibi Garmus largius se ingurgitat, & choream circa crucem vna cum tibicinis mulieribus ducens, lætus sese oblectat, literæ à Saca missæ Garmo redduntur, de Sinonide Syriæ regi etiamnum adolescenti nuptui data.

Quo nuncio Rhodanes pendens exhilaratus est: at Garmus ad inferendum sibi necem ruebat: sustinuit tamen, ac mox Rhodanem inuitum à cruce, in qua mori maluisset, liberum dimisit, militaribúsque ornatum insignibus, eius belli, quod aduersus Syriæ regem mouebat, Imperatorem creat, tanquam amantem aduersus riualem. Sic blandè, sed simulatè, acceptus à Garmo est. Nam cæteris ille inferioribus ducibus per litteras clam imperauit, si forte victoria potiti, Sinonida viuam cepissent, Rhodanem vt interficerent. Vicit verò Rhodanes, & suam Sinonida recuperauit, ac Babylonis imperauit. Quod & hirundinis augurium antea denunciarat. Ipso enim præsente Garmo, cum is Rhodanem mitteret, & aquila hanc insectatur, & miluus, at licet aquilæ vngues illa effugerit, à miluo tamen rapta est. Atque hic [a] sedecim librorum finis est.

a Suidas λθ'. [illegible] libros numerat.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΚΥΘΟΠΟΛΙΤΟΥ
σχολαστικοῦ κατὰ εὐτυχιανιστῶν.

ϙε'.

Ioannes Scythopolita contra Eutychianos.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωάννου Σκυθοπολίτου σχολαστικοῦ κατὰ τῶν ἀποσχιστῶν τῆς ἐκκλησίας, ἤτοι κατὰ Εὐτυχοῦς καὶ Διοσκόρου, καὶ τῶν τὰ ὅμοια φρονούντων, καὶ ἀθετούντων ἐν δύο φύσεσι τὸν Χριστὸν κηρύσσειν. ἀξιοῖ δὲ τὴν συγγραφὴν ἀρχιερεύς τις *ὄνομα Ἰουλιανὸς *συγγραφῆναι· ἐν τόμοις δὲ ἀπαρτίζεται δυοκαίδεκα. ἔστι δὲ τὸν λόγον ὁ συγγραφεὺς, σαφής τε καὶ καθαρὸς, καὶ λέξει λόγῳ συγγραφικῷ πρεπούσῃ χρώμενος· καὶ κατὰ τῆς αἱρέσεως οὐκ ἀσθενῶς ἐπαγωνιζόμενος, οὐδὲ ταῖς γραφικαῖς ἀποχρώμενος μαρτυρίαις, μετὰ τοῦ μηδὲ τὰς λογικὰς, ὅσαι τείνουσι πρὸς τὴν ὑπόθεσιν, παραλείπειν ἐφόδους. ὁ δέ γε τοῦ τῶν ἀποσχιστῶν γράμματος πατὴρ, καθ' οὗ καὶ ὁ Σκυθοπολίτης τὴν γραφὴν ἐνεστήσατο, τὸ οἰκεῖον ἀποκρύψας ὄνομα· ἐπιγραφὴν κακοῦργον ἐπιθεὶς τῷ γράμματι κατὰ Νεστορίου· ἵνα τῇ ἐπιγραφῇ τοῦ συγγράμματος κλέπτειν ἔχοι τοὺς ἀπλουστέρους εἰς ἀνάγνωσιν. ἴσως δὲ Βασίλειός ἐστιν ὁ Κίλιξ, ὁ [καὶ] ὕστερον δραματικὸν καὶ τῆς αὐτοῦ θρησκείας ἐπάξιον κατὰ τοῦ Ἰωάννου διάλογον συμπλάσας.

* τοὔνομα.
* συντάξαι l.

XCV.

IOANNIS SCYTHOPOLITÆ Contra Eutychianos libri XII.

LECTVS est [a] IOAN. SCYTHOPOLITA Scholasticus, *Aduersus Ecclesiæ desertores, siue, contra Eutychen, & Dioscorum, eiusdemque sectæ asseclas*, qui in duabus naturis prædicare CHRISTVM recusabant. Rogauerat opus hoc conscribi Patriarcha quidam, cui [b] Iuliano nomen: quod & libris duodecim absolutum est. Scriptoris autem oratio clara est, ac pura, verbisque vtitur historico stylo accommodatis. Contra hæresim præterea neque languidè pugnat, neque sacræ scripturæ abutitur testimoniis: ac ne logicas quidem, vbi illæ ad rem ipsam pertinent, disputationes prætermittit; Ipse vero auctor huius sectariorum scripti, in quem Scythopolita scribit, nomen suum tegit, titulo duntaxat hoc operi callidè præfixo: ADVERSVS NESTORIVM. vt ipsa nimirum libri inscriptione simpliciores furtim ad legendum alliciat. Fortasse Basilius Cilix est auctor, qui post etiam dramaticum, & dignum sua religione dialogum contra Ioannem composuit.

a Idem ille [illegible] Antiochiæ [illegible] Gennadio [illegible] Marcellini, & Genn. de script. Eccles. c. 9. [illegible]
b Antiochenum [illegible] Petrus [illegible] Gnapheus [illegible] Onuphr. [illegible] ad An. C. 491. c [illegible] lib. 1. collect. c [illegible] Cod. CVII.

GEORGIVS. ALEXAND. XCVI.

GEORGIVS EPISC. ALEXANDRINVS *De vita B. Chrysostomi.*

LECTVS liber GEORGII EPISC. *Alexandriæ* hac inscriptione: [a] *Res B. Chrysostomi.* Qui verò hic [b] Georgius sit, non habeo certo affirmare. Dictio certè simplex in humilem admodum stylum delabitur: neque saltem, quod vel litteratoribus in promptu, nominum, verborúmque accuratam adhibet constructionem. Refert autem ex Palladio [c] Episcopo, (qui dialogi forma pulchrè ac studiosè Chrysostomi res conscripsit) itémque ex [d] Socrate, aliisque nonnullis historiam à se collectam.

[e] Magnus igitur Ioannes nobilibus apud Antiochiam parentibus Secundo atque Anthusa natus est. Meletius verò Armenus, qui Antiochenæ tunc Ecclesiæ præerat, salubri hos doctrina (cum gentium antea cultum sectarentur) informauit, & salutifero baptismatis lauacro aptos reddidit; eorum tamen filio prius instituto, atque baptizato. Ioannes itaque ludum frequentare litterarium iussus. Iam inde à puero summam modestiam, animique demissionem præferebat. Quamobrem, neque pueros, vt solet, diuitiis & gloria affluentes, emolliri, neque hos se consectari sinebat, sed neque equo vehi sustinebat. Deinde Antiochiæ in Grammaticis quidem & Rhetoricis Libanio, Andragathio verò in Philosophicis operam dedit. Mortuo vero parente, matri in luctu solatium alloquiis attulit, & à ludicris omnibus abstinens, ac voluptate prorsus sibi interdicens, disciplinarum duntaxat studio animum adiungebat.

Quare Athenas ad vberiorem ingenij cultum profectus, breui cæteris ita antecelluit omnibus, vt & Anthemius, qui tum ibi Mineruæ sacerdos erat, illi inuideret, & sapientes inter princeps ipse haberetur. Ergo vrbis quoque præfectus, Demosthenes nomine, sapientem hunc Ioannem multo cum honore ad se vocabat: ad quem illę magna tamen cum animi demissione atque modestia accedebat. Ibi disputatione forte cum Anthemio instituta, superior Ioannes euasit, non doctrina modo, & intelligentia, sed pietate quoque. Atque hoc tum ab illo primum est ibi patratum miraculum, quod Anthemius diuina Ioannis lingua, & precatione conuictus discesserit, ab ipsomet vrbis Episcopo postea cum omni familia baptismo tingendus. Præfectus autem, quod pridem baptizatus esset, catechesi instruitur, magnáque omnino hominum paganorum multitudo ad hos accessit. Iam ipse quoque vrbis Episcopus Ioannem ordinare, & pro se Episcopum relinquere in animo habebat.

Ea re cognita, clam ille, ac celeriter in patriã adnauigauit. vbi dum iuris dicendi auctoritatem ei ciues sui mandare vellent, solitariam vitam prætulit, octauum decimum, non amplius, ætatis annum agens. E condiscipulorum adhęc turba, qui eidem præceptori operam dederát, persuasit tunc Theodoro, qui post Mopsuestiæ Episcopus fuit, & Maximo Seleuciæ quoque postea Episcopo, reiecta vita quæstuaria, ac publica, priuatam ac simplicẽ vt amplecterentur.

a Integras nobis Parisiis latinè ded. G. defen. Tiraninus, An. 155. Easdem integras pene libro suo XII describenter persecutus etiam est Nicephorus Callistus. Vide quoque Metaphrasten, & Theodoretum lib. V. c. 27. cum seqq. atque imprimis Illustriss. Baronij Card. Annal. IV.

b Ego illum puto, qui S. Ioan. Eleemosynario successit circa An. Chr. 620. Et vero S. Ioan. Damasceno propemodum satis constat, cum is ex hac vita (non expresso scriptoris nomine) adducat nostrum de imagine S. Pauli Apost. Orat. I. de imagin. sub fin.

c Helenopolitano, quem Latine versum habes tom. I. operum B. Chrysost. edit. Paris. cum aliis qui hoc argumentum tractarunt.

d Libro VI. ex quo Niceph. quoque sua, quæ de B. Chrysost. scripsit, hausisse constat.

e Niceph. lib. 13. c. ... Socrat. lib. VI. cap. 3.

ΓΕΩΡΓΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΑΛΕξανδρείας εἰς τὸν βίον τοῦ Χρυσοστόμου.

35.

Georgius episc. Alexandrinus, vitam B. Chrysostomi

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον, τὰ περὶ τὸν Χρυσόστομον ἐπιγραφὴν ἔχον, Γεωργίου ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας. ὅστις ὁ ἐστιν οὗτος, οὐκ ἔχω σαφές τι διαγνῶσαι. ἔστι μὲν τοι τὴν φράσιν ἁπλοῦς, καὶ εἰς πολλὴν χυδαιότητα κατενηνεγμένος· μηδὲ τοῦτο δή, τὸ παρὰ τοῖς γραμματικοῖς ἀκρίβειας, τὴν τῶν ὀνομάτων καὶ ῥημάτων σύνταξιν, ἠκριβωμένος. λέγει δὲ ἔκ τε Παλλαδίου· ἐπίσκοπος δὲ ὁ Παλλάδιος, καὶ διαλογικῷ τύπῳ καλῶς τε καὶ ἐσπουδασμένως τὰ περὶ τὸν Χρυσόστομον ἀνεγράψατο· ἔκ τε οὖν τούτου, φησί, καὶ Σωκράτους, καὶ διαφόρων ἄλλων, τὴν ἱστορίαν ἀναλεξάμενος, εἰς ἓν συναθροίσασθαι. Φησὶν οὖν, τὸν μέγαν Ἰωάννην παῖδα γενέσθαι Σεκούνδου καὶ Ἀνθούσης· ἐπιφανεῖς δὲ οὗτοι τῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ· Ἕλληνας δὲ αὐτοὺς τὴν θρησκείαν ὄντας, ὁ τῆς ἀρχιερωσύνης Μελέτιος, τῇ Ἀντιοχέων * συγκαταστὰς ἐκκλησίᾳ, ἐμύησέ τε καὶ τοῦ σωτηριώδους μεταλαχεῖν βαπτίσματος * κατηξίωσε, τὸν υἱὸν πρότερον μυσταγωγήσας καὶ βαπτισάμενος. Παραδίδοται τοίνυν ὁ μέγας Ἰωάννης φοιτᾶν εἰς διδασκάλου. εἰς ἄκρον δὲ ταπεινοφροσύνης ἐκ παιδὸς ἤσκει. διὸ οὐδὲ παῖδας, οἷα εἰκός, τοὺς πλούτῳ καὶ δόξῃ περιρρεομένους μαλακίζεσθαι· οὐ μὴν οὖν οὐδὲ τούτοις αὐτῷ παρέπεσθαι· ἀλλ' οὐδὲ ἱππάζεσθαι ἠνείχετο. εἶτα ἐν Ἀντιοχείᾳ τὰ μὲν γραμματικὰ καὶ ῥητορικά, * παρὰ Λιβάνιον φοιτῶν, ἐπαιδεύετο· παρὰ Ἀνδραγαθίου δέ, τὰ φιλόσοφα. τελευτήσαντος δὲ τοῦ πατρός, τοῦ πένθους ἦν τῇ μητρὶ παραμύθιον, πάντων ἀπεχόμενος παιγνίων τε καὶ ἡδονῶν, μόνοις δὲ προσανακείμενος τοῖς μαθήμασιν. ἀπαίρει γοῦν πρὸς τὰς Ἀθήνας, τὰ λείποντα προσλαβεῖν· καὶ ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ πάντας ὑπερβαλλόμενος, διεφθονήθη Ἀνθεμίῳ, ὃς τηνικάδε ἱερεὺς Ἀθηνᾶς ἐχρημάτιζε, καὶ πρῶτος τῶν ἐκεῖ σοφῶν ἐνομίζετο· ὁ δὲ τῆς πόλεως ὕπαρχος, Δημοσθένης ὄνομα αὐτῷ, μετακαλεῖται πολυτελῶς τὸν σοφὸν Ἰωάννην· ὁ δὲ λίαν εὐτελῶς παραγίνεται. καὶ λόγων ῥαγέντων μεταξὺ αὐτοῦ τε καὶ Ἀνθεμίου, κρατεῖ ὁ Ἰωάννης τῇ τε σοφίᾳ καὶ συνέσει καὶ τῇ εὐσεβείᾳ. καὶ πρῶτον αὐτῷ ἐπιτελεῖται τότε θαῦμα, τὸν Ἀνθέμιον δαιμονίῳ τε ἁλῶναι, καὶ ἀπαλλαγῆναι γλώσσῃ καὶ εὐχῇ Ἰωάννου, ὃς καὶ ὑπὸ τοῦ τῆς πόλεως ἐπισκόπου σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ ἐβαπτίσατο. κατηχεῖται δὲ καὶ ὁ ὕπαρχος, πάλαι γὰρ ἦν οὗτος βαπτισθείς. καὶ ἄλλο δὲ πολὺ πλῆθος Ἑλλήνων προσέδραμεν. ὁ δὲ τῆς πόλεως ἐπίσκοπος ἔμελλε χειροτονεῖν τὸν Ἰωάννην, καὶ ἀντ' αὐτοῦ καταλιμπάνειν ἐπίσκοπον. ὅπερ γνοὺς ἐκεῖνος, λάθρα καὶ σπουδῇ πρὸς τὴν πατρίδα ἀπέπλευσε. τῆς δὲ πόλεως Ἀντιοχείας ἐπὶ δικαστικὴν τάξιν ἀγόντων αὐτόν, αὐτὸς μᾶλλον πρὸς τὸν μονήρη βίον ἀπέκλινε, δέκατον καὶ ὄγδοον τῆς ἡλικίας ἔτος ἀνύων. τῶν δὲ συμφοιτησάντων αὐτῷ εἰς διδασκάλους, πείθει τότε Θεόδωρον, ὃς ὕστερον Μοψουεστίας κατέστη ἐπίσκοπος, καὶ Μάξιμον, Σελευκείας δὲ καὶ οὗτος ἐπίσκοπος, τὸν χρηματιστικὸν διαπτύσαντας βίον, ἑλέσθαι τὸν λιτόν.

* ἐγκαταστάς.

* ἠξίωσε.

* δὲ

τὰ δὲ

τὰ δὲ πολλὰ Βασιλείῳ συνῆν τῷ μεγάλῳ· ἀλλ' οὐχ, ὡς ἕτεροί φασιν, ἑτέρῳ· ὃν καὶ διάκονον ὁ Μελέτιος χειροτονεῖ, καὶ τῶν ἄλλων πλέον ὁ Ἰωάννης εἰς φιλίαν προσῆκεν. ἐπεὶ δὲ προαποτάσσεται Ἰωάννου, καὶ προσκαλεῖται τὸν φίλον, ἐφ' ᾧ τῆς αὐτῆς μετάγειν πολιτείας· ἡ δὲ μήτηρ τέως ἐκώλυε. Ζήνων δὲ ἀπὸ Ἱεροσολύμων ἐλθὼν ὁ ἐπίσκοπος, ἀναγνώστην Ἰωάννην τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας καθίστησι. τελευτᾷ δὲ μετ' οὐ πολὺ, καὶ ἡ μήτηρ Ἰωάννου, καὶ ἐπεὶ καλῶς τὸν πατρῷον σκορπίσας *πλοῦτον, καὶ τὴν πόλιν λιπὼν, τοῖς ἔξω ταύτης μοναστηρίοις ἑαυτὸν ἐκδίδωσι, καὶ γίνεται αὐτὸς τύπος καὶ κανὼν τῶν μοναζόντων.

* οἶκον.

Ὅτι Ἡσύχιος μοναχὸς Σύρος τὸ γένει, προγνώσεως ἀξιωθεὶς, θεωρεῖ ἄνδρας λευχειμονοῦντας· ὧν ὁ μὲν, κατεῖχε τόμον, ὁ δὲ ἄλλος, κλεῖς: καὶ *ἐπεδίδουν ἑκάτερος αὐτῶν ταῦτα τῷ Ἰωάννῃ· ὁ μὲν, ἑαυτὸν εἶναι τὸν ἀπόστολον Πέτρον, ὁ δὲ λέγων τὸν θεολόγον Ἰωάννην. καὶ ταῦτα ἀναγγέλλει τοῖς ἐν τῇ μονῇ, ἀσφαλισάμενος μὴ διαγνωσθῆναι τῷ Ἰωάννῃ ἵνα μὴ διὰ ταπεινοφροσύνην ἄκραν, τούτοις ἡμῶν, φησιν, ἀναχωρήσῃ τῆς μονῆς· τότε καὶ μεγάλους αὐτὸν ἀσκητικοὺς φασι διαπαλαῖσαι ἀγῶνας, καὶ ἀσκητικοὺς συγγράψαι λόγους.

* ἀπεδίδου.

Γίνεται δὲ καὶ θαύματα ἐν τῷ μοναστηρίῳ παρ' αὐτοῦ. Τὶς γὰρ τῶν τῆς πόλεως τὸ ἡμίκρανον τῆς κεφαλῆς ὑπεραλγῶν, ὥστε καὶ τὸν δεξιὸν αὐτοῦ ἐκκρίμασθαι ὀφθαλμὸν, προσελθὼν αὐτῷ, παραχρῆμα τυγχάνει τῆς ἰάσεως, καὶ Ἀρχέλαος [τι]τις τῶν ἐν ἀξιώματι καὶ πλούτῳ περιβλέπτος, λέπραν ἐν τῷ προσώπῳ ἔχων, κελεύσαντος ἐκ τοῦ λάκκου, οὗ οἱ ἀδελφοὶ ἔπινον, λούσασθαι· ὑγιὴς γέγονεν ὃς καὶ διαδοὺς τὰ ὑπάρχοντα αὐτοῦ, ἐν ᾧ καὶ ἰάθη μοναστηρίῳ ἀπετάξατο, καὶ πολλοὶ δὲ ἕτεροι. ἄλλος δέ τις ὀνόματι Εὔκλεος ἐκ δαιμονικῆς *ἐπηρείας τὸν δεξιὸν ἀπολέσας ὀφθαλμὸν, προσελθὼν μονάσαι· καὶ ἀποκειράμενος τοῦ ἁγίου, ἀπείληφε τὸν ὀφθαλμόν. καὶ γυνὴ δέ τις αἱμοῤῥοοῦσα ἐπὶ ἔτη ἑπτὰ, ἔτυχε τῆς *ἰάσεως. καὶ λέοντα δὲ φησι, πολλοὺς ὁδοιπόρους ἁρπάζοντα, τοῖς αἰτησαμένοις δοὺς τὸ τοῦ σταυροῦ σύμβολον, νεκρὸν ἀπέδειξεν ὑπὸ τοῦ σταυροῦ.

* ἐπηρείας.

* τάσεως.

Ὅτι μετὰ τετραετίαν, διὰ τὸν ὄχλον τῶν προσιόντων, ἐξέρχεται τῆς μονῆς, καὶ ἔτι ἔτη δύο ἔν τινι σπηλαίῳ ἄϋπνος τὰ πολλὰ διετέλει, μὴ ἀνακλιθεὶς ὅλον τὸν χρόνον τῆς διετίας. ἐν ᾧ καὶ νεκρωθεὶς ὑπὸ τῆς κοίνης τὰ περὶ τὴν γαστέρα καὶ τοὺς νεφροὺς, εἰσέρχεται διὰ τὴν νόσον ἐν τῇ πόλει· ἐν ᾧ καὶ χειροτονεῖται ὑπὸ Μελετίου διάκονος, καὶ ὑπηρετεῖ τῷ θυσιαστηρίῳ ἔτη πέντε. γράφει δὲ τότε καὶ τοὺς πρὸς Σταγείριον γ΄. λόγους καὶ τοὺς περὶ ἱερωσύνης, καὶ τοὺς περὶ ἀκαταλήπτου. τελευτήσαντος δὲ Μελετίου ἐν Κωνσταντινουπόλει, ἀναχωρεῖ πάλιν ὁ θεῖος Ἰωάννης ἐν τῷ μοναστηρίῳ. Φλαβιανὸς δὲ ἀντὶ Μελετίου καταστὰς, ἐκ θείας ἀποκαλύψεως χειροτονεῖ πρεσβύτερον, ἀπὸ τοῦ μοναστηρίου εἰς τὴν πόλιν αὐτὸν *ἀγαγὼν· τῆς ἀποκαλύψεως καὶ Ἰωάννην χειροτονηθῆναι, καὶ Φλαβιανὸν χειροτονῆσαι ἐπιτρεπούσης. καὶ περιστερὰ δὲ ἐπιπτᾶσα, καὶ ὑπὲρ κεφαλῆς τοῦ χειροτονουμένου στᾶσα, ἐδήλου τὴν ἐπ' αὐτοῦ θείαν χάριν, ὅση ἐστί: καὶ διέζησεν ἐν τῷ τῆς Ἀντιοχείας ἱερατείῳ ἔτη ιβ΄.

* ἐνεγκών.

Plurimum vero [a] Basilio vsus est magno, (non illo altero, vt alij affirmant) quem & Meletius diaconum ordinauit, & Ioannes cæteris in amicitia prætulit. Hic ante Ioannem mundo cum vale dixisset, ad idem vitæ genus amicum quoque accersiuit, quem matris hactenus cura impediebat. Zeno fortè tum [b] Episcopus Hierosolymis profectus lectorem hunc [nostrum] Antiochenæ Ecclesiæ constituit: cuius & mater post paulo moritur.

Patriis ergo ille opibus in egenos distributis, vrbeque relicta, in monasterium extra oppidum se dedit, fitque ibi speculum ac norma religiosorum omnium.

Hesychius quidam monachus è Syria, futurorum præscius, duos vidit viros candidis indutos vestibus, quorum alter librum quem tenebat, claues alter, Ioanni tradiderit. [c] Ille se Petrum Apostolum esse dicebat, alter Ioannem Theologum. Hæc monachis Hesychius narrauit, cauens tamen ne qua ad Ioannem perferrentur. Ne summam, inquit, ob humilitatem nostrum monasterium relinquat. Tunc quoque religiosis eum exercitationibus vehementer exercitū ferunt, & Asceticas prætereа orationes conscripsisse. Sed & miracula in hoc monasterio patrauit. Cuius enim cuiusdam capitis partem alteram dolor vsq; eo inuaserat, vt & dexter oculus dependeret, ille ergo ad Ioannem accedens, sanitatem extemplo recepit. Archelaus præterea quidam, diuitiis & auctoritate pollens, lepram in facie nactus, iussus in lacu, vnde fratres frigidam biberent, lauare, morbo liberatus est: qui & facultatib. suis distributis, in eodem illo, vbi restitutus erat cœnobio, rebus huius mundi valedixit: ac preter hunc alij plurimi. Quidam Eucleus nomine, dæmonis improbitate altero amisso oculo, monachis aggregandus venit: qui & à sancto viro detonsus oculum recepit.

Mulier quoq; sanguinis fluxu annos septem afflicta, valetudinem recuperauit. Leo etiam, vt ferunt, viatores multos abripiebat, at cum rogatus Ioannes crucis eis signum impressisset, huius mox ille vi exanimatus est.

Post quadriennium deinde, ob frequentem accedentium turbam, monasterio excessit, & biennium adhuc in spelunca quadam insomnis plerumque, nec vnquam toto illo tempore humi stratus, delituit.

Emortuis autem hic præ frigore iis corporis partibus, quæ ventrem ac renes attingunt, in vrbem hoc malo coactus reuertit, vbi à Meletio Diaconus ordinatus, altari quinque per annos ministrauit. Scripsit tum *ad Stagirium libros tres*, & de [d] *Sacerdotij dignitate*; & [e] *De Incomprehensibili*. Verum Meletio Constantinopoli extincto, in monasterium beatus Ioannes reuertit: quem Flauianus Meletij in sede Antiochena successor, apparitione diuina monitus, è cœnobio in vrbem reductum, [f] presbyterum creat. quę sanè visio & Ioannem ordinari, & Flauianum ordinare mandabat. Columba item illa aduolans, quæ iam ordinandi capiti insedit, quanta Dei gratia replendus ille esset, satis ostendit. Antiochię itaq; sacris operatus est ad annos duodeci,

GEORGIVS.

a De Baptismo B. Chrys., aliud ... ad Baron. Card. Anna. To. IV. ad A Ch. 372. & Notas Claud. Dausq. ... in Homil. B. Basil. Seleuciensis. De Basilio autem Cæsareæ Capp. docuim hic loquutum Georgium, ex ipsius opere integro manifestissimum. Vide etiam sup. Cod. CLXVIII.

b ... fuit Maximus Episc. Niceph. cap. 2.

c Eiusdem iterum ... Niceph. lib. 13. cap. 37.

d Hos mirè prædicat Suidas.

e Addit Nicephorus lib. 13. c. 2. in fine. ... τῶν ...

f Mire variant hic ipse ... Niceph. lib. 13. c. 2 in fine. Simeon Metaphrastes ... facto.

GEORGIVS. a Suidas saevum et & Capitolo.

Erat autem ob ardens probitatis studium iam inde ab adolescentia seuerus atque[a] asper, & iracundiæ potius, quam verecundiæ morem gerens. Varios rursum Antiochiæ conscripsit commentarios: & Episcopo vrgente ex tempore est de superiore loco ad populum concionatus.

Feminæ Eucliæ nomine filius, febri ad medicorum desperationem correptus, à Ioanne curatus est aqua, quam ille cruce signatam ad aspergendum dederat. Mulier item quædam fectæ Marcionistarum (cuius coniux ea in vrbe magistratum quendam gerebat) dissenteria grauiter laborans, desperata iacebat: sanitate verò per illum recepta, ipsa cum coniuge, omnique adeò familia, complures que alij Marcionistæ, hæresi abiurata, ad Orthodoxos redierunt.

Nectario deinde Constantinopolitano Patriarcha vita functo, euocatur Antiochia Chrysostomus, multum repugnantibus Antiochenis, qui suum ipsi bonum amittere nolebant. Peruicit tamen Cæsaris iussum, ordinatque hunc[b] inuitus Theophilus Alexandriæ præsul. Timendi enim erant ei accusationum[c] libelli, nisi ordinationi annuisset. At dum ille communi decreto ordinatur, à dæmoniis obsessus quidam eius ope liber abijt.

Magnus itaque iam ordinatus Chrysostomus illum continuo morem sustulit, quo cælibatum professi,[d] diuersi sexus contubernales apud se alebant. In iniustos item, ventrique ac libidini deditos, longis inuectus est orationibus. Erat adhæc pauperum ita studiosus, vt hinc à plerisque *Eleemosynarius* cognominatus sit. Vno dicam verbo, & virtutem omnem docebat, & ab omni vitio deterrebat. Misit autem & in Phœniciam monachos, qui idololatriæ illic etiamnum deditos ab errore in viam reduceret: per quos item Imperatoris legibus armatos, idolorum fana subuertit, subuersionis sumtibus, piis aliquot fœminis suppeditantibus.[e] Celticam adhæc [militum] turbam Arianismo infectam, ordinatis qui eius gentis linguam callerent sacerdotibus, orthodoxorum gremio restituit. Ad Istrum insuper misit, qui Nomadas ibi Scythas ad Christianæ fidei veritatem volentes adduxerunt. Marcionis præterea hæresim,[f] in Oriente tum repullulantem funditus extirpauit. Nocturnos psalmorum hymnos auxit.[g] Solus verò cibum capere solebat, tum quod vino ob capitis calorem prorsus abstineret (nisi id fortè æstate tantum cùm[h] rosaceum biberet) tum etiam quod ægro stomacho esset, vt ea fere quę ipsi apponebã ur, nõ ederet, sed alia pro his appeteret: tertiò denique, quod frequẽter[i] negotiis vacãs, absque cibo diem transigeret. Clero autem rigidus nimis atque asper videbatur. Et[k] Serapion eius Diaconus ingentem illi inuidiam cõflauit. Is ti multos etiam alias ob caussas Ioannes ab Ecclesia relegauit. Conflictatus deinde Serapion etiam cum Seueriano Gabalorum Episcopo ingens huius excitauit in Ioannem odium, quod ad extremũ vsque spiritũ retinuit. Amabatur tamen Ioannes singulari studio à populo, ob crebras in tẽplo conciones: vt ipse vicissim S. Pauli Epistolas valde adamabat, quas & explanauit; visusque est[l] Proclo tribus continuo

b Q. ad Isidoro Pelusiot. A. Alexandrino ... c Q. i. aduersus Theophilum ... d eum cautius sine subintroductas, & ἀγαπητὰς vocabāt. de quibus D. Baron. To. 5. An. 398. & B. Greg. Nazianz. ... e Scythiam ... f A. ad ... g Q. ... h διὰ ῥόδων ... i ... k De quo Niceph. ... & Cassiod. ... l ... Niceph. lib. 13. cap. 48.

λὴν δὲ διὰ ζῆλον σωφροσύνης, ἐκ νέας ἡλικίας πικρός· καὶ θυμῷ μᾶλλον ἢ αἰδοῖ χαριζόμενος. πολλὰς δὲ ἐν Ἀντιοχείᾳ ἰδγραφὰς ἐποιήσατο ἐξηγήσεις. καὶ τοῦ ἐπισκόπου βιασαμένου, καὶ αὐτοσχεδίως [καὶ] καθωμίλησε τοῦ λαοῦ ἐπὶ τοῦ ἄμβωνος.

Ὅτι γυναικός τινος Εὐκλείας υἱὸς, νόσῳ πυρετικῇ βληθεὶς, ἀπεγνώσθη· ἔτυχε δὲ παρὰ Ἰωάννου τῆς ἰάσεως, διὰ τοῦ ὕδατος, ὃ ἐκεῖνος σφραγίσας[*] περιρραντισθῆναι ἔδωκε. καὶ γυνὴ δέ τις τῶν μαρκιανιστῶν, ἀρχάς δέ τινας τῶν ἐν τῇ πόλει ταύτης ἐφειλκεν ἀνὴρ, δυσεντερικῇ περιπεσοῦσα νόσῳ ἀπέγνωστο. τυχοῦσα δὲ τῆς ἰάσεως, αὐτή τε καὶ ὁ ταύτης ἀνὴρ σὺν παντὶ τῷ οἴκῳ πρὸς τὴν ὀρθοδοξίαν ἐπέστρεψε, καὶ πολλοὶ ἄλλοι τῶν μαρκιανιστῶν.

[*] περιρραντισθῆναι.

Ὅτι Νεκταρίου Κωνσταντινουπόλεως τελευτήσαντος, μετάπεμπτος ἀπὸ Ἀντιοχείας ὁ Χρυσόστομος γίνεται πολλὰ μὲν ἐναντιωθέντων τῶν Ἀντιοχέων· τὸ γὰρ οἰκεῖον ἀγαθὸν αὐτοὶ καὶ ἔχειν ἠξίουν. ἐκνικησάσης δὲ ὅμως τῆς βασιλικῆς[*] διαπέμψεως, καὶ χειροτονεῖ τοῦτον ἄκων ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας Θεόφιλος. ἐπανετείνοντο γὰρ αὐτοῦ, εἰ μὴ πρὸς τὴν χειροτονίαν κατανεύσοι οἱ τῶν ἐγκλημάτων λίβελλοι. χειροτονεῖται γοῦν ψήφῳ κοινῇ, καὶ δαιμονῶν[*] αὐτίκα τῆς παρ' αὐτοῦ τυγχάνει ἰάσεως.

[*] μεταπέμψεως.

Ὅτι ὁ μέγας Χρυσόστομος παραυτίκα τοὺς ἔχοντας[*] συνεισάκτους τοῦ ἔθους ἐξέκοψε, καὶ κατὰ τῶν ἀδίκων καὶ γαστριμάργων, καὶ φιληδόνων, λόγους μακροὺς κατέτεινεν. ἦν δὲ καὶ ἐλεήμων σφόδρα. διὸ καὶ παρὰ πολλοῖς ὁ τῆς ἐλεημοσύνης ἐπεκλήθη Ἰωάννης. καὶ ἁπλῶς πᾶσαν μὲν ἀρετὴν ἐδίδασκε, πάσης δὲ κακίας ἀπέτρεπεν. ἀπέστειλε δὲ καὶ εἰς Φοινίκην μοναχούς, ἐφ' ᾧ τοὺς ἔτι τῇ εἰδωλολατρείᾳ κατεχομένους ἀπαλλάξαι τῆς πλάνης. οὓς καὶ νόμοις ὁπλίσας βασιλικοῖς, τοὺς ναοὺς τῶν εἰδώλων κατέστρεψε τῶν ἀναλωμάτων, τῶν ἐπὶ κατασκευῇ, ἐκ τῶν εὐλαβῶν γυναικῶν παρεχομένων καὶ τὸν κελτικὸν δὲ ὅμιλον ἀρειανίζοντα, ὁμογλώσσους χειροτονήσας, κατέστρεψεν εἰς τὴν ὀρθοδοξίαν. καὶ ἐπὶ τὸν Ἴστρον πέμψας τοὺς νομάδας Σκύθας, ἐπὶ τὸν χριστιανισμὸν ἑκόντας εἱλκύσατο. καὶ τὴν μαρκίωνος αἵρεσιν κατὰ τὴν ἀνατολὴν φυομένην ἐξέτεμε. καὶ τὰς νυκτερινὰς ψαλμῳδίας ἐπηύξησε. μόνος δὲ ἤσθιεν· ὅτι τε οἶνον, διὰ τὴν τῆς κεφαλῆς θέρμην οὐκ ἔπινεν, εἰ μή που ἐν τῷ θέρει τὸ διὰ ῥόδων· καὶ ὅτι κακόσιτος ὢν, οὐκ ἐχρῆτο τοῖς παρατιθεμένοις αὐτοῦ πολλάκις, ἀλλ' ἀντ' αὐτῶν ἄλλα ἐπεζήτει. καὶ τρίτον, ὅτι πολλάκις σχολάζων, ἄσιτος δι' ἡμέρας ἔμενεν. ἐδόκει δὲ τῷ κλήρῳ μάλιστα σκληρὸς εἶναι καὶ τραχύς· καὶ Σεραπίων δὲ ὁ διάκονος αὐτοῦ, πολλοῦ μίσους αὐτῷ γέγονεν αἴτιος. πολλοὺς δὲ καὶ ὁ Ἰωάννης ἄλλους, δι' ἄλλας αἰτίας, τῆς ἐκκλησίας ἐξέβαλε. προσκρούσας δὲ Σεραπίων καὶ Σευηριανῷ τῷ Γαβάλων καὶ τίκτει μεγάλην[*] αὐτοῦ πρὸς τὸν Ἰωάννην ἔχθραν, ἣν καὶ μέχρι τέλους συνετήρει. ὁ δὲ λαὸς διὰ τοὺς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ λόγους σφόδρα ἠγάπα τὸν Ἰωάννην. ἠγάπα δὲ οὗτος τὰς τοῦ ἁγίου Παύλου ἐπιστολὰς λίαν, καὶ ἡρμήνευσεν αὐτάς. ἐμφανίζεται δὲ Πρόκλῳ ἐπὶ τρεῖς

[*] ἀντιφ.

τυχ...

νύκτας ἐμπνεόμενος ὁ μέγας Ἰωάννης ὑπὸ τοῦ ἀποστόλου Παύλου εἰς τὴν τῶν ἐπιστολῶν ἑρμηνείαν.

* al. Θευδέριχον.

Ὅτι προσκρούει τῇ βασιλίδι, διὰ * Θεοδώριχον τὸν πατρίκιον. τὸν μὲν γὰρ παραλόγου εἰσπράξεως, ἣν ἐποίει ἡ βασιλὶς, μόλις ἀπαλλάσσει τὸν ἄνδρα· ὁ δὲ δίδωσι τῷ τῆς ἐκκλησίας πτωχείῳ εὐχαριστήριον τῷ θεῷ, τὸ πολὺ μέρος αὐτοῦ τῆς ὑπάρξεως: ὑφ' οὗ πρὸς κακίαν καὶ διαβολὴν ἀναφλέγεται ἡ Εὐδοξία.

Ὅτι Εὐτρόπιος νόμον εἰσάγει * τοὺς προσφυγὰς τῆς ἐκκλησίας μὴ τυγχάνειν τοῦ τῆς ἀσυλίας προνομίου· καὶ μετ' οὐ πολὺ καταφυγὼν αὐτὸς τῆς οἰκείας ἀπολαύει νομοθεσίας. οὗ ὑπὸ τὸ θυσιαστήριον ἐρριμμένου, λόγον ἐλεγκτικὸν διεξῆλθεν ὁ μέγας Ἰωάννης, καὶ πολλοὺς εἰς μῖσος ἐκίνησεν. ἐδόκει γὰρ ἀφιλανθρώπως λίαν ἐπιπλήττειν τὸν δυστυχοῦντα.

Ὅτι τῶν ἀρειανῶν τὰς ἐκκλησίας ἀφείλετο· καὶ τὸν βασιλέα αἰτησάμενος, τῆς πόλεως ἐξέβαλε. καὶ ἀντίφωνα ἐκείνων ἐπιτηδευσάντων εἰς ἐξαπάτην τῶν ἁπλουστέρων, αὐτὸς ὑπερέβαλε, συναιρομένης τῆς βασιλίδος, ὡς καὶ σταυροὺς ἀργυροῦς τοῖς ἀντιφώνοις παραπήγνυσθαι. ἀρχὴν δέ φασι τῶν ἀντιφώνων Ἰγνάτιον γενέσθαι τὸν θεοφόρον, ἀγγέλους τὸ θεῖον ὑμνοῦντας, τοῦτον τὸν τρόπον ἐκμιμησάμενον.

Ignatius.

Ὅτι Γαϊνᾶς ὁ ἀρειανὸς δυνατὸς ὢν ᾔτησε τὸν βασιλέα ἐκκλησίαν, καὶ ὁ Ἰωάννης παρὼν, μετὰ πολλῆς ἐπετίμησε τῆς παρρησίας, καὶ τὴν αἴτησιν ἀπεκρούσατο. χρόνῳ δὲ ὕστερον, χεῖρας ἀνταίροντος βασιλεῖ, μηδὲν μελλήσας ὁ Ἰωάννης, ἀξιούντων τοῦτο πάντων, πρὸς αὐτὸν παραγίνεται διαπρεσβεύσασθαι· καὶ παύει τότε τῆς ἐπαναστάσεως.

* al. Οὐαλεντινουπόλεως.

Ὅτι Εὐσέβιος ἀπὸ τοῦ Κελβιανοῦ ἐπίσκοπος * Οὐαλεντινιανουπόλεως κατὰ Ἀντωνίνου, τοῦ Ἐφεσίων, λιβέλλους ἐπιδίδωσι. περιείχετο δὲ τοῖς βιβλίοις ἐγκλήματα ἑπτά· ἱεροσυλίας τρία. καὶ ὅτι παῖδα, φονέα γεγονότα, ἀνεπιτίμητον ἔχει μεθ' ἑαυτοῦ· καὶ ὅτι τὸ διαφέρον τῇ ἐκκλησίᾳ * τύπον, ὅπερ Βασιλίνα ἡ τοῦ Ἰουλιανοῦ μήτηρ κατέλιπε, πωλήσας ἐσφετερίσατο· καὶ ὅτι τῇ γυναικὶ ἀποταξάμενος, συνήπτετο, καὶ ἐπαιδοποίησεν ἐξ αὐτῆς· ἕβδομον δὲ, ὅτι ἐπὶ χρήματα χειροτονεῖ. ἐξητάζετο δὲ ὡς βαρύτερον τὸ ἕβδομον, καὶ τῆς δίκης ἐπὶ πολὺ * παρατεινομένης· ἐχρημάτιζε γὰρ ἐθελοκακεῖν καὶ ὁ κατήγορος. ὁ μὲν Ἀντωνῖνος τελευτᾷ, ὁ δὲ μέγας Ἰωάννης πρὸς τὴν Ἔφεσον παραγίνεται· καὶ τοὺς ἐπὶ χρήμασι χειροτονηθέντας συγκαταθεμένοις, ἓξ ὄντας τὸν ἀριθμὸν, καθαιρεῖ. καθαιρεῖ δὲ καὶ ἑτέρους ἓξ ἐν τῇ αὐτῇ Ἀσίᾳ διὰ τὴν αὐτὴν νόσον. καὶ χειροτονεῖ ἀντὶ μὲν Ἀντωνίνου Ἡρακλείδην τὸν οἰκεῖον διάκονον, ἐφ' ᾧ καὶ στάσις συμβαίνει· καὶ ἀντὶ τῶν λοιπῶν ἑτέρους, εὐλαβείᾳ καὶ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ πολὺ διαφέροντας· ἀλλ' οὗτοι πάντες, ἐξορισθέντος τοῦ Χρυσοστόμου, τῶν ἐπισκοπῶν ἀπηλάθησαν, τῶν κατεγνωσμένων καὶ ἐκβεβλημένων πάλιν τοῖς θρόνοις ἐγκαταστάντων.

* τὸ πᾶν.

* παραγινομένης.

Ὅτι Σευηριανὸς ὁ Γαβάλων μαθὼν Ἀντίοχον ἐν Κωνσταντινουπόλει παραγενόμενον, καὶ

GEORGIVS.

noctibus Paulus Apostolus, suarum illi suggerens epistolarum interpretationem.

Offendit insuper Augustam Ioannes propter [a] Theudericum Patricium. Ab iniqua enim exactione, quam Augusta exigebat, cum ægrè hominem liberasset, ilieque post facultatum maximam partem, vt gratuitum Deo donum, Ecclesiæ pauperibus attribuisset, in iram hinc Eudoxia inuidiámque incensa est. Eutropius [b] legem ferendam curarat, ne ad Ecclesiam confugientibus sacri immunitas loci valeret. Sed post non diu cùm Eutropius ipse ad Ecclesiam perfugisset, legis suæ fructum tulit. Eo igitur ad aram prostrato, reprehensionis plenam orationem adhibuit Ioannes, qua plurimorum in se odium concitauit. Nimis enim inhumanè afflictum hominem accipere visus est. Arianis sacras Ecclesias ademit, & Imperatoris implorata ope Constantinopoli exegit. [c] Antiphonis item [alternis cantandis,] quibus illi compositis plebem circumueniebant, eosdem superauit: ita adiuuante Augusta, vt & argenteæ cruces ad Antiphonorum cantum decorandum adhiberentur. Ceterum Antiphonorum originem ad Ignatium illum diuinum hominem referunt, laudes DEI concinentes Angelos hac in re imitantem. [d] Gainas Arianus, cum potentia valeret plurimum, templum Arianis suis in vrbe ab Imperatore postulabat. Sed Ioannes ibi tum præsens, ingenti cum libertate rem penitus improbauit, obstititque, ne postulata ille obtineret sua. Post igitur cùm copias idem, contra Imperatorem insurgens, collegisset, Ioannes nihil veritus, reliquis omnibus id postulantibus, ad barbarum legationem instituit, ac rebellionem compressit.

Eusebius Valentianopolis post Celbianum Episcopus, contra [e] Antoninum Ephesiorum antistitem libellos obtulit, quibus ille septem accusationis capita complexus est: sacrilegia [f] tria: deinde quòd puerum homicidam, quem idcirco ne reprehendisset quidem, apud se haberet: tum quòd quidquid ad Ecclesiæ vtilitatem à Basilina Iuliani matre relictum esset, ipse vendidisset, sibique vindicasset: quòd vxore præterea, quam pietatis antea studio deseruerat, rursus familiariter vteretur, ac sobolem etiam ex ea sustulisset: septimum denique, quòd pecunia corruptus ordinaret. In septimum autem crimen, cùm id omnium grauissimum videretur, inquisitum est. At dum iudicium hoc in longum protenderetur (de industria enim improbe agere etiam ipse accusator dicebatur) Antoninus interim diem clausit extremum. Quare magnus Ioannes Ephesum ipse proficiscitur, pecuniáque ordinatos, & crimen fassos, sex numero, sedibus submouit. Totidem alios in ea ipsa Asia, ob idem crimen Episcopatu expulit. In Antonini vero locum Heraclidem Diaconum suum suffecit, vnde & seditio exorta est. Pro [g] submotis item illis aliis, pietate, cæterisque virtutibus longe meliores Episcopos creauit. Qui tamen omnes, pulso post in exsilium Chrysostomo, episcopatu priuati sunt, receptique suis rursum sedibus, qui iudicio eiecti erant. [g] Seuerianus quidam Gabalorum Episcopus, cognito [h] Antiochum Constantinopolim venisse; atq;

a Theodericū al. vide Metaphr. hic post causam Antonini, Pallad. &c.

b Niceph. hæc refert c. IV.

c Ἀντίφωνα describit Niceph. Carmina, quæ alternis per responsionem concinantur. Vide tetum c. 8.

d De Gaina lege Nic. l. c. 5. & 6.

e Qui apud Niceph. c. 9. & semel iterum vide Antonius appellatur.

f Quæ leges apud Pallad. & Metaphr.

g Ptolemaidis Syriæ Episcop. Niceph.

h Niceph. hac cap. ... sub fi. Hæc ... ex hac ipsa producta ... apud Theodoret. in Eranisto meminitque Gennad. in Catal. cap. 21.

GEORGIVS.

per dicendi gratiam rem auxisse familiarem, eodem & ipse accessit. Huic igitur Ioannes Ephesum proficiscens, suas dum abesset, docendi in Ecclesia vices commendauit. Hinc ergo Imperatori Seuerianus omnibusque adeo innotuit.

a Hoc nomine Tuscenoslo videndo quæ hic insf. sed contra Palladij & Metaphrasis scriptores, cum quib. nostra quoque sentit.

A [a] Callitropa, pronaucleri cuiusdam vidua iniquæ exigebantur multæ. Paulacius verò Alexandriæ Augustalis his exprimendis, quæ nummorum quingentorum summam conficiebant, miseram exercebat. Confugit hæc ad Augustam, quæ à Paulacio auri libras centum multæ nomine exegit: è quibus tamen miserè huic afflictæ mulierculæ sex tantum & triginta nummi cesserũt. Illa igitur velut in communem tempestate iactatorum portum, ad magnum se recepit Ioannem. qui mox dicam Paulacio scripsit de quingentis viduæ aureis persoluendis. Eudoxia hinc simultatem cum Ioanne suscepit, liberum dimitti Paulacium satagens. neque tamen ei mos geritur: sed iusta nihilominus postulans iustus præsul, quod per nefas ille retinuerat, iniuria affectæ mulieri restituit. Qua in re & miraculum accidit. Extrahere enim Paulacium dum studet Eudoxia, vel inuito Ioanne, ecce tibi hastam ferens Angelus apparuit, qui [b] missos ab Augusta satellites terrore percellens, ne mandata illi persequerentur, effecit. Ex his ergo atque similibus [*praeclaris Beati Ioannis facinoribus*] Acacius BerrhϾ, Theophilus, Antiochus, & Seuerianus, adiuuante maximè atque præeunte Eudoxia, improba illa in Ioannem consilia moliri cœperunt: subsecutis confestim & aliis multis, quibus ille suis increpationibus molestus fuerat.

b Duos Centuriones cum suis centurionib. addit Leo. Metaphr. in vita D. Chrysost.

[c] Theophilus Petrum Alexandriæ archipresbyterum hoc nomine accusauit, quod Manichææ mulieri Euchatistiam tradidisset. Ille vero pro sui defensione adferebat, & conuersam illam esse, & non nisi eius iussu mysteriorum participem factam. Qua in re fidei testem laudauit Isidorum Presbyterum, aduenis Alexandriæ recipiendis præfectum. Hic ille est, quem ob virtutem Theophilus antea ad Damasum miserat, quique [d] Flauiano amicitiam Roma societatémque attulerat, cum iam vicesimum annum vtraque ecclesia ab altera dissideret. Hic inquam Isidorus secundum Petrum testimonium dixit. Quare Theophilus ira incensus, Petrum extemplo ecclesia submouit, in Isidorum vero illum admirandum virum, quas impudicitiæ plenas finxerat tabulas, protulit, & puerum accusatorem pretio subornauit. Quod vbi facinus deprehensum est, magis etiam iracundia Theophilus excanduit: etsi illa quoque alia ex causa accensa est. Mille enim nummos, quos inopibus distribuendos Theodota tribuerat, Isidorus acceperat & distribuerat, nihil horum Theophilo conscio. Secessit igitur deuitandæ iracundiæ in montem Nitriæ, quietémque inibi in solita cella quæsiuit: cum eo tempore monasteriorum per Ægyptum præfecti essent Dioscorus, Ammonius, Euthymius, & Eusebius germani fratres, quos à corporum proceritate *longos* appellabant. Gliscebat ea tempestate contentio cum Anthropomorphitis hæreticis. Versis autem ex eo in seditionem, turbásque per Ægyptum concitantibus

c Narrat hoc Nicephor. c. 9. & 10.

d Antiocheno Patriarchæ.

χρήματα διὰ τὴν ῥητορείαν αὐτοῦ συλλεξάμενον· καὶ αὐτὸς παραγίνεται. διδάσκειν δὲ αὐτὸν, ἀπαίρων εἰς ἔφεσον ὁ μέγας Ιωάννης, ἀντ' αὐτοῦ ἐπ' ἐκκλησίαν ἐπιτρέπει. ἐξ οὗ καὶ τῷ βασιλεῖ καὶ πᾶσι γνώριμος γίνεται.

Οτι Καλλιτρόπη ἡ χήρα γυνή τινος πρεναυκλήρου ζημίας εἰσεπράττετο παραλόγως· Παυλάκιος δ' ἦν ὁ τῆς ἀλεξανδρείας αὐγουστάλιος, ὁ ταῖς ζημίαις ἐκτρίβων τὸ γύναιον. εἰς πεντακόσια δὲ νομίσματα ἐκεφαλαιοῦτο ἡ ζημία. καὶ καταφεύγει αὕτη πρὸς τὴν βασίλισσαν, καὶ ἀπαιτεῖται ὁ Παυλάκιος χρυσίου λίτρας ἑκατόν· τὸ δὲ ἐντετρυχωμένον γύναιον λαμβάνει μόνα λς' νομίσματα. προστρέχει τοίνυν τῷ κοινῷ τῶν χειμαζομένων λιμένι τῷ μεγάλῳ Ιωάννῃ. ἄγεται παρ' αὐτοῦ ὁ Παυλάκιος ἀπαιτούμενος τὰ πεντακόσια τῆς χήρας νομίσματα. γίνεται πρὸς αὐτὸν ἡ Εὐδοξία δι' ἔχθρας, αἰτεῖσθαι τὸν Παυλάκιον σπεύδουσα· καὶ οὐχ ὑπακουομένη, ὅμως ἀπαιτήσας ὁ δίκαιος, δίδωσι τὸ ἀδίκημα τῇ ἠδικημένῃ. ἐν ᾧ καὶ θαῦμα γίνεται. ἀποσπάσαι γὰρ * σπεύδει ἡ Εὐδοξία τὸν Παυλάκιον, καὶ ἄκοντος Ιωάννου. ἄγγελος δὲ λογχοφόρος φανεὶς, καὶ φοβήσας τοὺς ἀποσταλέντας, ἀπράκτους * ἐποίει. ἐκ δὲ τούτων καὶ τῶν τοιούτων Ακάκιος ὁ βερροίας, καὶ Θεόφιλος, καὶ Αντίοχος καὶ Σευηριανὸς συλλαμβανομένης Εὐδοξίας καὶ προκαταρχομένης, σκαιωροῦσι τὰ κατὰ τὸν Ιωάννην· πολλῶν καὶ ἄλλων συνεπομένων, οὓς ἐλέγχων ἐλύπει.

* σίμη ι.

* ἐκεινου. ε̃ιι.

Οτι Θεόφιλος Πέτρον, τὸν πρωτοπρεσβύτερον ἀλεξανδρείας, ἐν αἰτίᾳ ἐποιεῖτο, ὡς γυναικὶ μανιχαίᾳ τῶν μυστηρίων μεταδόντα· ὁ δὲ ἀπελογεῖτο καὶ μετατεθεῖσθαι αὐτὴν, καὶ τῇ ἐκείνου ἐπιτροπῇ, τῶν μυστηρίων αὐτὴν ἀξιῶσαι· καὶ παρῆγε τοῦ λόγου μάρτυρα Ισίδωρον, τὸν πρεσβύτερον καὶ ξενοδόχον τῆς ἀλεξανδρείας. οὗτος [ἐστιν] ὁ διὰ τὴν αὐτοῦ ἀρετὴν παρὰ Θεοφίλου πάλαι πρὸς Δαμασὸν σταλεὶς, καὶ κομίσας ἀπὸ ῥώμης Φλαβιανῷ τὴν ἀποδοχὴν, καὶ τὴν πρὸς αὐτὸν κοινωνίαν· ἐπὶ ἔτεσιν εἴκοσι διαφερομένων τῶν δύο ἐκκλησιῶν πρὸς ἀλλήλας. ὁ δὲ Ισίδωρος ἐμαρτύρει Πέτρῳ, καὶ ὠργίζετο ὁ Θεόφιλος. καὶ τὸν μὲν Πέτρον αὐτίκα τῆς ἐκκλησίας διώκει: κατὰ Ισιδώρου δὲ τοῦ θαυμασίου χάρτην ἀσελγείας συμπλάσας προκομίζει, καὶ παῖδα κατήγορον μισθοῦται. καὶ τοῦ δράματος ἐλεγχθέντος, εἰς πλείονα κακίαν ἐκκαίεται ὁ Θεόφιλος. * συναντῆσαι δὲ αὐτοῦ τὸ πάθος, ὅτι καὶ χρήματα λαβὼν μέχρι χιλίων νομισμάτων πτωχοῖς διανεῖμαι, Θεοδότη δ' ἦν ἡ παρασχομένη, οὕτω καὶ ἐποίησε, μηδὲν τούτων Θεοφίλῳ προσαναθέμενος. φεύγει οὖν διὰ τὴν ἐπιεικῆ τὴν ὀργὴν ἐπὶ τὸ τῆς Νιτρίας ὄρος, ἐν ᾧ καὶ πρὶν κελλίῳ ἡσύχαζε. τῶν δὲ τῆς αἰγύπτου μοναστηρίων, Διόσκορος ἡγοῦντο καὶ Αμμώνιος, καὶ Εὐθύμιος, καὶ Εὐσέβιος, ἀδελφοὶ, οὓς ἀπὸ τοῦ τῶν σώματος ἀναδρομῆς μακροὺς ἐκάλουν. συνέβη δὲ τότε τὸ κατὰ τῶν ἀνθρωπομορφιτῶν ἐκραγῆναι φιλονείκημα. καὶ στασιαζόντων τῶν κατὰ τὴν αἴγυπτον

* συνέπεσε.

Anthropomorphitia.

μοναχῶν

μοναχῶν, ἀγραμμάτων ὄντων, καὶ ἀγροίκων τὴν πολλῶν· ὁ Θεόφιλος, ἐπεὶ ἐπέστησαν αὐτῷ, δεδοικὼς ὡς ἐδόκει, κατασοφίζεται. καὶ φησὶ πρὸς αὐτοὺς· Εἶδον τὰ πρόσωπα ὑμῶν, ὡς πρόσωπον Θεοῦ. τὸν δὲ καὶ Ὠριγένην, ὡς ἀσχημάτιστον τὸ θεῖον λέγοντα, ἀναθεματισθῆναι προσεπιζητούντων· ὑπέσχετο ποιῆσαι· καὶ τοῦτο καὶ διαφυγεῖν τὸν θάνατον, ταύτης δραξάμενος κατὰ τῶν μακρῶν τῆς προφάσεως. οὐ γὰρ ἐβούλοντο ἔτι, ὥσπερ πρότερον, αὐτῷ συνδιατρίβειν. ἔλεγον δὲ τὸ θεῖον ἀσχημάτιστον, ὡς ὁ ὀρθὸς λόγος, ἐπρέσβευον. διαβάλλει τούτους πρὸς τοὺς ἐν Αἰγύπτῳ μοναχοὺς, καὶ κινεῖ κατ᾽ αὐτῶν τὸ ἀγελαῖον * ἐκεῖνο πλῆθος. ἔτι δὲ καὶ κατὰ τοῦ προειρημένου Ἰσιδώρου, δι᾽ ὃν μᾶλλον καὶ πρὸς ἐκείνους ἐξεπολέμωτο. τέλος μετὰ πολλὰς κακώσεις καὶ ἐπιβουλὰς, καὶ μετὰ τὸν ἐμπρησμὸν τὸν ἐκκαέντα κατὰ τῶν καλλιῶν αὐτῶν, φεύγουσιν ἐκεῖθεν εἰς Κωνσταντινούπολιν. ὁ δὲ συμπαθέστατος Ἰωάννης ὑποδέχεται μὲν αὐτοὺς, καὶ ἄλλως φιλοφρονεῖται· οὐ μεταδίδωσι δὲ, διὰ Θεόφιλον, κοινωνίας. γράφει δὲ αὐτῷ καὶ ἐπιστολὴν, πρὸς εἰρήνην συμβιβάζων· ὁ δὲ παρακρούεται. ἐπιδιδοῦσι δὲ οἱ μακροὶ κατὰ Θεοφίλου λιβέλλους. πείθει καὶ ἐκεῖνός τινας κατ᾽ αὐτῶν ἐπιδιδόναι. ἀλλ᾽ ὕστερον μὲν οὗτοι μηδὲν ἀποδεικνῦντες, ἐφυλακίσθησαν· καὶ * μαστιγωθέντες ἱκανῶς, οἱ μὲν τῇ φυλακῇ ἐναπέθανον· οἱ δὲ τὴν Προικόννησον οἰκεῖν ἐξορίᾳ κατεδικάσθησαν. ὁ δὲ Ἰωάννης δηλοῖ Θεοφίλῳ περὶ τῶν κατ᾽ αὐτοῦ λιβέλλων. καὶ γράφει Θεόφιλος, ὀργιζόμενος. Οἶμαι μὴ ἀγνοεῖν σε τὸ διάταγμα τῶν ἐν Νικαίᾳ κανόνων, ὅπως θεσπίζουσιν, ἐπίσκοπον ὑπερόριον μὴ κρίνειν δίκην. εἰ δὲ ἀγνοεῖς, μαθὼν ἀπόσχου τῶν καθ᾽ ἡμῶν λιβέλλων. ἀλλὰ τότε μὲν ταῦτα γράφων ὁ Θεόφιλος, ὕστερον αὐτὸς ὑπερόριον τὴν κατ᾽ ἐκείνου ἔκρινε δίκην· οἱ δὲ μοναχοὶ τῶν κατὰ Θεοφίλου λιβέλλων οὐκ ἀφίσταντο. καὶ ὁρίζεται παρὰ βασιλέως Θεόφιλος, ἐπὶ τὴν δίκην ἐλθεῖν. ὁ δὲ φθόνος κρατήσας, ἐπὶ τὴν δίκην αὐτὸν Ἰωάννου καθίζει παραγεγονότα.

*al. λαῶν

*al. μαστιχθέντες

Ὅτι Θεογνώστου συγκλητικοῦ δημευθέντος, καὶ κατὰ τὴν ἐξορίαν τελευτήσαντος, ἡ γυνὴ τὸν ὑπολειφθέντα αὐτῇ ἀγρὸν ὑπὸ τῆς βασιλίδος * ἀφαιρεῖται. ἡ δὲ ἐπὶ τὸν τῶν χηρῶν καταφεύγει πρόμαχον. ὁ δὲ πολλὰ παρρησιασάμενος ὑπὲρ τῆς χήρας, οὐδὲν ἤνυσεν· ἀλλὰ καὶ πρὸς ἔχθραν ἐκίνησε τὴν * βασιλίδα. προστάσσει δὲ τῇ ἡμέρᾳ τῆς ὑψώσεως, τεσσαρεσκαιδεκάτη ἐστὶν αὕτη τοῦ Σεπτεμβρίου μηνὸς, ἐπειδὰν ἡ ἄδικος βασιλὶς προσέρχεσθαι μέλλῃ τῇ ἐκκλησίᾳ, ἀποκλεισθῆναι κατ᾽ αὐτῆς τὰς πύλας. καὶ πληροῦται τὸ πρόσταγμα. καὶ κατῃσχυμμένη, καὶ παρωργισμένη, ἀποπέμπεται ἡ βασιλὶς, καὶ ἤδη ἡ κατὰ τοῦ ἁγίου καθαίρεσις συνεκροτεῖτο παρ᾽ αὐτῆς, καὶ ἡ ἐξορία, καὶ εἴ τι ἄλλο δεινὸν ὁ θυμὸς ὑπέβαλεν. ὅτε δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ προσιοῦσα τὰς πύλας κατ᾽ αὐτῆς ἀποκλεισθείσας ἐδέξατο, τότε τις τῶν σὺν αὐτῇ ξίφος κατὰ τῶν ἀποκλειόντων ἐξέτεινε, καὶ ἐξηράνθη τὴν χεῖρα. ὕστερον δὲ προσπεσόντος * θαυμασίῳ Ἰωάννῃ, ὑγιὴς γέγονεν.

*al. ἀφαιρεῖται

*βασίλισσαν.

*μακαρίῳ.

GEORGIVS.

Monachis aliquot indoctis, & agrestibus, Theophilus ab his circumsessus, præ metu, vt apparet, huiusmodi eos sophismate delusit. *Sic vestras*, inquit, *facies vidi*, *vt faciem Dei*.

At cum hi præterea ab ipso postularent, vt Origenes quoque, quòd is humana Deum forma carere assereret, anathemate damnaretur: facturum se recepit, sicque mortem deuitauit. Hac igitur ille arrepta occasione aduersus Longos fratres (qui iam recusabant diutius eius vti contubernio: quòd Deo, vt res est, formam esse humanam tribuendam negarent) apud Ægypti manachos, per calumniam eos traduxit, & imperitam illam multitudinem cum in illos concitauit, tum in Isidorum, quem diximus: cuius etiam nomine cum illis libentius certare cœperat.

Post multas ergo illatas iniurias, structásque insidias, post ignem quoque iniectum ipsorum cellis, fuga sibi denique consulentes, Constantinopolim veniunt. Ibi Ioannes ille benignissimus excepit quidem illos fratres, humanitérque complexus est; propter Theophilum tamen in communionem minimè admisit, sed eum per epistolam ad concordiam inuitauit. Ille nihil audit. Longi interim fratres Theophilum oblatis libellis accusabant: & suasit hic vicissim [a] quibusdam, vt illos accusarent. Tandem cum nihil hi probare aduersus Longos possent, in custodiam missi, flagellisque grauiter cæsi, partim in vinculis mortui sunt, partim in insulam Prœconesum deportari iubentur. Ioannes hinc Theophilum de oblatis aduersus eum accusationis libellis certiorem facit. Ad quæ bile accensus ille: *Arbitror*, inquit, *non ignorare te Nicæni Concilij canones*, *iisque prohiberi*, *ne Episcopus de peregrino*, *alteriusque diœcesis iudicium exerceat. si ignoras*, *disce*, *atque ab accusationis meæ libellis abstineto.* Verum qui hæc tunc Theophilus scripsit, post ipsemet alienæ diœcesis hunc ipsum Ioannem, suo iudicio condemnauit. Monachis deinde ab accusando Theophilo minimè cessantibus, decreuit Imperator, vt Theophilus iudicio sisteretur. at inuidia interim nimium inualescens, illum ipsum, vbi aduenit, qui de Ioanne sententiam ferret, iudicem constituit.

Theognosti Senatoris proscripti & in exsilio mortui [b] vxor, agrum sibi relictum habebat, quem Eudoxia inuitæ eripuit. Illa igitur ad viduarum propugnatorem Ioannem se recepit: qui pro vidua libere multa perorans, adeo nihil profecit, vt etiam Augustam in sui odium concitarit. Quare mandatum dedit, vt cum festo die exaltationis [S. Crucis,] qui in decimum-quartum Septembris incidit, in templum iniqua Imperatrix ventura esset, portæ illi clauderentur. Conficitur Præsulis mandatum, & pudore suffusa, iráque incensa Augusta, domum reuertit; exindéque hæc sancti viri è sede depulsionem, exsilium, aliáque aduersa, quæ indignatio suggerebat, machinari cœpit. At verò dum ad templum illa progressa fores sibi obseratas offendit, de comitatu eius quidam gladium in claudentes stringens, manum sibi subito exaruisse sensit, qui tamen post Sancti viri genibus accidens, sanitatem recuperauit.

[a] Monachis ex Pallad.

[b] Callitropam vocat Sozom. cap. 14. nomen edit, vt andatum sup. pag. praeced.

GEORGIVS.

a Niceph. de Epiphanio c.13.

[a] Magnus quoque Epiphanius, quem Theophilus callide deceptum in Ioannem incitarat, Constantinopolim veniens, ecclesiasticum quibusdam suis factis ordinem turbauit. Diaconum namque in Septimo (sic enim locus templi S. Ioannis appellatur) contra canonem ordinarat, deindeque sine bona Chrysostomi venia rem diuinam fecerat, & Origenis scripta ab eo damnari postularat. Refert vero húc scriptor noster, (quod & in Epiphanij vita legitur) minimè consensisse, vt quibusdam placuit, in Chrysostomi expulsionem, licet ab ipsa Augusta eo adigeretur. Meminit idem de pronunciatis inuicem [b] vaticiniis: quibus significabatur neutrum ipsorum visurum aliquando thronum suum.

b Quæ & Sozomenus commemorat lib. IIX. c. 15.

Accidit prætetea, priusquam condemnaretur Ioannes, vt cognito indignari sibi Eudoxiam, bene longam haberet in malas feminas orationem. Hanc plebs rapiens, in Augustam pronunciatam interpretabatur. Mox igitur vt Theophilus Constantinopolim aduenit, apparatæ in magnum athletam Ioannem machinatiónes procedunt. Cúmque Synodo nunquam interfuisset, Theophilus tamen cum suis decretum in eum tulit, frustra inclamante ipso, ac publice testificante, paratum esse se, & ad synodum venire, & ad obiecta respondere, modo manifestos ipsius hostes Concilio subducerent. Aderant tum Ioanni quadraginta adhuc Episcopi, aduersus Theophilum parati pro ipso pugnare: quos ille quiritantes, cum lacrymis obtestando sedabat, atque hortabatur Ecclesias ne discinderent. Sede ita pulsus, in Bospori [c] Hieron ablegatur. At cum deinde terra diuinitus [d] concuteretur, Constantinopolim iterum reducitur, sedique restituitur inuitus. Pastoralis enim præfecturæ curam recipere se velle negabat, priusquam iniquum illud iudicium, propositum excussúmq. foret. [e] Eudoxiá post non diu furore rursum incensá, quod liberius perstricta fuisset, propter statuá, quæ iuxta templum posita illi fuerat (magnus enim inde strepitus in templo excitabatur) iterum in beatum hominem calumniæ adornantur. Quæ sane res, etsi præter spem Theophilo accidit optatissima, veritus tamẽ ille ciuiũ odium, ipse quidem nõ accessit (valde enim iam inuisus esse cœperat, tum quòd pulso Ioanne, cum Longis tamen fratribus, per quos illi antea insidiabatur, cõmunicasset, tum quòd legere ipse Origenis scripta, quo nomine Ioannem criminabatur, non desineret) non accessit, inquam, odij metu: sed pro se alium submisit, pronunciatum, ne in iudicium quidem vocandum Ioannem, vt qui post eiectionem sacra obire munia non dubitasset, cum Antiochena synodus post expulsionem sacerdotij munus adhuc obeunti, nullum defensionis locum reliquerit. Ad quæ Ioannis studiosi, Arianorum illum esse canonem confessúmque excipiebant, ad insidias duntaxat Athanasio struendas comparatum. hinc eam ipsam Synodum patres Sardicensis Concilij nullam esse censuisse, & Athanasio non solum defendendi sui potestatem fecisse, verum etiam sacerdotium vna cum Marcello administrare permisisse.

Igitur prohibent, Chrysostomus sacris ne operetur, néve omnino ad Ecclesiam veniat. [f] CHRISTI cum Natalium festus dies instabat,

c Ἱερὸν στόμα, quasi sacrum os fauciumue [illegible] vt Gyllius vertit. Oppidum est, Asiæ maximè in ostio Ponti. Theodoreto lib. V. c. 34. & Niceph. c. 15. Vnde profectus, vt Pallad. ait, agebat ad Bithyniæ Prænetum occupat.

d Et causatis ex eo imperatorem pertimuisset, vt est Auctor Leo Imper. in vita Chrysost.

e Niceph. c. 18. Socrat. lib. VI. c. 18. Sozom. lib. IIX. c. 2[illegible].

f Prædæ [illegible] magno [illegible] [illegible] festa [illegible] Gr. [illegible] à Tasmanno.

Ὅτι Ἐπιφάνιος ὁ μέγας, ὃν ὁ Θεόφιλος κατὰ Ἰωάννου ἐξηπάτησε, παραγενόμενος ἐν Κωνσταντινουπόλει ἀταξίας ἐποίησε. διάκονον γὰρ ἐν τῷ * ἐκδόμῳ (οὕτω γὰρ καλεῖται ὁ τόπος τῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἐκκλησίας) παρὰ τὸν κανόνα ἐχειροτόνησε, καὶ χωρὶς τῆς Χρυσοστόμου γνώμης ἐλειτούργησε. καὶ ἐπείγει αὐτὸν τὰ Ὠριγένους ἀναθεματίσαι. φησὶ δὲ αὐτὸν ὁ συγγραφεὺς, ὥσπερ καὶ ὁ βίος αὐτοῦ λέγει, μὴ συνευδοκῆσαι, καθὼς ἐνίοις ἔδοξε λέγειν, ἐπὶ τῇ τοῦ Χρυσοστόμου καθαιρέσει, καίτοι τῆς βασιλίδος ἐκβιαζομένης. μνημονεύει δ᾽ οὖν ὅμως καὶ περὶ τῶν ἀμοιβαίων ἀλλήλοις προφητειῶν, ἐν αἷς ἐδηλοῦτο, μηδ᾽ ἕτερον αὐτῶν τὸν οἰκεῖον ὄψεσθαι θρόνον. πρὸ δὴ τῆς αὐτοῦ καταδίκης πυθόμενος ὀργᾶν τὴν Εὐδοξίαν: λόγον διεξέρχεται μακρὸν κατὰ γυναικῶν, καὶ τὸ πλῆθος ἥρπασε τὰ ῥηθέντα ἐκλαμβάνοντες εἰς τὴν βασιλίδα. καὶ τοῦ Θεοφίλου παραγενομένου, ἀρτύεται τὰ κατὰ τοῦ μεγάλου ἀθλητοῦ. καὶ μὴ παρουσιάσαντος αὐτοῦ τῇ συνόδῳ, τὴν ψῆφον οἱ περὶ Θεόφιλον ἐξήνεγκαν καίτοι βοῶντος αὐτοῦ, καὶ διαμαρτυρομένου, ἕτοιμον εἶναι καὶ παραγενέσθαι καὶ ἀπολογεῖσθαι, εἰ τοὺς προφανεῖς ἐχθροὺς τοῦ συνεδρίου ἐκστήσουσι. συνῆσαν δὲ αὐτῷ τεσσαράκοντα ἐπίσκοποι, καὶ τοῖς περὶ Θεόφιλον ἀπομάχοντο· ὁ δὲ τούτους πολεμουμένους παρεμυθεῖτο, καὶ παρῄνει τῆς ἐκκλησίας μὴ σχίζεσθαι. καθαιρεθεὶς δὲ, ἐκπέμπεται εἰς τὸ τοῦ Βοσπόρου ἱερόν. καὶ σεισμοῦ * θεηλάτου γενομένου, πάλιν ἐπὶ τὴν πόλιν κατάγεται, καὶ ἄκων εἰς τὸν θρόνον ἀνάγεται. οὐ γὰρ ἔφασκεν ἐθέλειν τῆς ποιμαντικῆς ἀρχῆς ἀντέχεσθαι, πρὶν ἂν εἰς ἐξέτασιν αὐτοῦ, τὴν ἄδικον προτεθῆναι κρίσιν. τῆς δὲ Εὐδοξίας μετ᾽ οὐ πολὺν χρόνον ἀναφλεχθείσης, ὅτι ἐπετίμα αὐτῇ μετὰ * παρρησίας διὰ τὸν ἀνδριάντα, ὃς πλησίον τῆς ἐκκλησίας αὐτῇ ἀνεγήγερτο· θόρυβος γὰρ ἐκεῖθεν πολὺς τῇ ἐκκλησίᾳ ἐπήχετο: πάλιν τὰ κατὰ † τὸν μέγαν Ἰωάννην συσκευάζεται. ὁ δὲ Θεόφιλος ταύτῃ ἑρμαίῳ τῇ πράξει περιτυχὼν, αὐτὸς μὲν τὸ τῆς πόλεως μῖσος * δεδοικὼς, οὐ παραγίνεται· ἐμισήθη γὰρ λίαν, ὅτι μετὰ τὴν Ἰωάννου καθαίρεσιν καὶ τοῖς Μακροῖς, δι᾽ οὓς ἐκείνῳ ἐπεβούλευεν, ἐκοινώνησε. καὶ τῶν Ὠριγενείων ἀναγνωσμάτων, ἐν οἷς ἐκεῖνον διέβαλλεν, οὐκ ἀπείχετο. οὐ παραγίνεται οὖν διὰ τὸ μῖσος, πέμπει δ᾽ ἀντ᾽ αὐτοῦ μηδ᾽ εἰς κρίσιν ἔτι καλεῖν ἀποθεσπίζων Ἰωάννην, ὡς μετὰ τὴν καθαίρεσιν τολμήσαντα * ἱερᾶσθαι. τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ συνόδου τῷ μετὰ καθαίρεσιν ἑαυτοῦ τὴν ἱερωσύνην ἐκδικήσαντι οὐδὲ τόπον ὑπολειπούσης ἀπολογίας. οἱ δέ γε περὶ Ἰωάννην, Ἀρειανῶν ἔλεγον εἶναι καὶ τὸν κανόνα καὶ τὴν σύνοδον, ἐπὶ συσκευῇ Ἀθανασίου * ἐκτεθειμένου, ἣν οἱ ἐν Σαρδικῇ ἀπεφήναντο ἄκυρον, Ἀθανάσιον οὐκ εἰς ἀπολογίαν μόνον, ἀλλὰ καὶ εἰς ἱερωσύνην ἅμα Μαρκέλλῳ παραδεξάμενοι. κωλύεται μὲν οὖν τότε ὁ Χρυσόστομος ἱερᾶσθαι, καὶ ὅλως πρὸς τὴν ἐκκλησίαν κατέρχεσθαι. ἡ δὲ τῶν Χριστοῦ γενεθλίων ἑορτὴ ἐνειστήκει· καὶ ἔμεινε

* ἑβδόμῳ.
* θεηλάτου.
* πολλῆς.
† τῷ μεγάλῳ Ἰωάννῃ.
* δεδιώς.
* ἱερᾶται.
* ἐκτεθειμένην.

καὶ ἔμεινε μέχρι τῆς ἁγίας πεντηκοστῆς, καὶ ἔτι πρὸς ἡμέρας πέντε σχολάζων, καὶ μηδὲν ὅλως ἐκκλησιαστικὸν διαπραττόμενος. τότε δὲ τελείως καὶ τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς πόλεως ἐξεβλήθη, καὶ ἐξωρίσθη εἰς Κουκουσὸν, ὅτε καὶ τὸ πῦρ ἀναφθὲν τῆς ἐκκλησίας τοῦ ἄμβωνος, πολλὰ τῶν πέριξ κατενεμήσατο. καὶ πολλοὶ δὲ τῶν κατὰ τοῦ ἁγίου παραδειγματίσθησαν, ἢ νόσοις ἐξαισίοις ἢ συμφοραῖς θεηλάτοις τὸν βίον ἀπορρήξαντες. ἐξορισθεὶς δὲ εἰς Κουκουσὸν, ὡς οὗτός φησι, καὶ ἐδίδασκε, καὶ ἐχειροτόνει πολλοὺς μὲν ἐπισκόπους, πλείους δὲ πρεσβυτέρους καὶ διακόνους. ἐπετέλει δὲ καὶ πολλὰ σημεῖα ἐν τῇ ἐξορίᾳ, ζῶν τε καὶ μετὰ θάνατον. τελευτᾷ δὲ οὐ μετὰ πολὺν χρόνον, τοῦ ἐπισκόπου Κομάνων, καὶ μάρτυρος Βασιλίσκου, τὴν τελευτὴν αὐτῷ προμηνύσαντος, καὶ θάπτεται ἐν τῇ αὐτῇ τοῦ μάρτυρος λάρνακι. κατέκριναν δὲ οἱ περὶ Θεόφιλον καὶ Ἡρακλείδην τὸν Ἐφέσου ἀπόντα. καὶ Σεραπίωνα δὲ πολλαῖς ὑποβαλόντες τιμωρίαις, καὶ τῆς ἐπισκοπῆς Ἡρακλείας, ἐν ᾗ αὐτὸν μετὰ τὴν πρώτην τῆς ἐξορίας ἐπάνοδον ἔτυχεν ὁ μέγας Ἰωάννης χειροτονήσας, καθεῖλον. χειροτονοῦσι δὲ ἀντὶ Ἡρακλείδου, τοῦ τριβούνου Βίκτορος [εὐνοῦχον] ἄνδρα ἐξάγιστον. καὶ ἄλλους δὲ ἐπισκόπους, ἐγγὺς τῶν εἴκοσι, κακώσαντες, ἀπήλασαν καὶ τῶν ἐπισκοπῶν· πρεσβυτέρους δὲ καὶ διακόνους πολλοὺς, καὶ λαϊκοὺς πλείους, ὅσοι προσκεῖσθαι Ἰωάννῃ διεβάλλοντο· καὶ γυναῖκας δὲ τῶν εὐλαβῶν, ὧν αἱ ἐπίσημοι Ὀλυμπιὰς καὶ Πενταδία, καὶ Πρόκλη, καὶ * Σιλβανή. ὁ δὲ Ῥώμης Ἰννοκέντιος πολλὰ ὑπὲρ τοῦ ἁγίου ἠγωνίσατο, εἰ καὶ ἄπρακτος [αὐτῷ] γέγονεν ἡ σπουδή. καὶ γὰρ καὶ ἀποκρισιαρίους ἔπεμψεν, ἀλλὰ καὶ αὐτοὶ κακῶς ἀπεπέμφθησαν· καὶ γράμματα ἔγραψεν, ἀλλ' οὐδὲν ὧν ἐσπούδαζεν ἤνυεν. ὕστερον δὲ * Ἀρσάκιος μόλις ἐντάσσει αὐτοῦ τοῖς διπτύχοις τὸ ὄνομα. καὶ Πρόκλος δὲ χρόνῳ ὕστερον εἰσάγει αὐτῇ τῇ πόλει τὸ λείψανον. καὶ ταῦτα μὲν ὧδε. ὁ δὲ συγγραφεὺς ἔοικεν οὐκ ὀλίγα φαίνεσθαι παριστορεῖν· ἀλλ' οὐδὲν κωλύει τοὺς ἀναγινώσκοντας ἐκλεγομένους τὰ χρήσιμα, τὰ λοιπὰ παρορᾶν.

* Σιλουανὴ & Σιλβανή.

* Ἀττικός.

mansitque ad festum Pentecostes & dies insuper quinque cessans, & ab omni Ecclesiastico abstinens officio. Tum enim omninò & Ecclesia pulsus & vrbe, Cucusum exsulatum missus est. [a] Quo item tempore & ignis templi primum suggestum corripiens, multa quoque circum circa flammis absumpsit. [b] Plerique etiam inimicorum Ioannis exempla dederunt, partim fœdis morbis, partim diuinitus immissa clade vita exuti. [c] Cucusum ergo deportatus Ioannes (vt hic quidem perhibet scriptor) & docuit ibi pro concione, & ordinauit multos Episcopos, ac plures etiam sacerdotes, atque Diaconos. Multa item miracula in eo exsilio cum viuus, tum mortuus edidit.

Obiit verò non multo post, [d] cum Episcopus Comanorum [e] Basiliscus, idemque martyr, finem ei secundum quietem prædixisset: conditusque est in eiusdem martyris tumulo.

Theophilus autem cum suis condemnarunt Heraclidem, Ephesi Episcopum absentem, & Serapionem, multa affectum iniuria, Heracleæ Episcopatu, in quo ipsum magnus Ioannes post prius exsilium reuersus ordinarat, eiiciunt. Heraclidæ deinde sufficiunt [f] Victoris tribuni eunuchum, hominem fœdissimum. Alios item Episcopos numero fere viginti vexatos sedibus submouerunt suis: Presbyteros quoq; ac Diaconos plurimos, & plures etiam laicos, quotquot Ioanni addicti esse deferebantur: immo pias etiam matronas, quarum fama celebres fuere Olympias, Pentadia, Procla, & Syluana.

Innocentius interim vrbis Romæ Episcopus [h] valde pro beato Ioanne laborauit, etsi frustra consumptus labor est. Misit enim hoc nomine Apocrisiarios, quos hi contumeliosè remiserunt. Litteras item scripsit, quibus tamen nihil eorum, quæ studiosè conabatur perfecit: vix vt tandem [i] Atticus Ioannis nomen in diptycha retulerit. Donec Proclus multo post eius in vrbem corpus attulit. Hæc hactenus.

Scriptor ipse quidem præter historiæ fidem narrasse quædam visus est. verum quid prohibet vtilia lectorem seligere, cætera præterire?

a Cassiod. lib. X de suggesto ... incendio refert, & plures, quos ... Baro. Annal. V ad An. Chr. CCCCIV

b Niceph. cap. 17. & Pallad.

c Niceph. cap. 20.

d Niceph. ... Annal. ... lib. ... ult.

e ... [illegible]

f Niceph. cap. 20 ... [illegible] ... Pallad.

g De quo Niceph. cap. 24. ... Pallad. apud quem de eadem ...

h Niceph. cap. 23. & 26.

i Niceph. lib. 14. cap. extr. Zonar. Tom. III. & ipsa Georgij ... Latina ... Cassiod. item & reliqui.

ςζ´. Phlegontis Tralli. Olympicorum & Chronicorum synag.

ΦΛΕΓΟΝΤΟΣ ΤΡΑΛΛΙΑΝΟΥ
Ὀλυμπιακῶν καὶ χρονικῶν συναγωγή.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Φλέγοντος Τραλλιανοῦ, ἀπελευθέρου τοῦ αὐτοκράτορος Ἀδριανοῦ, ὀλυμπιονικῶν καὶ χρονικῶν συναγωγή. προσφωνεῖ τὸ σύνταγμα πρὸς Ἀλκιβιάδην τινὰ, ὃς εἷς ἦν τῶν εἰς τὴν φυλακὴν τεταγμένων τοῦ Ἀδριανοῦ. ἄρχεται δὲ τῆς συναγωγῆς ἀπὸ τῆς πρώτης ὀλυμπιάδος. διότι τὰ πρότερα, καθὼς καὶ οἱ ἄλλοι σχεδόν τι πάντες φασὶν, οὐκ ἔτυχεν ὑπό τινος ἀκριβοῦς καὶ ἀληθοῦς ἀναγραφῆς: ἀλλὰ ἄλλοτε ἄλλως τῶν ἐπιτυχόντων καὶ ἀσυμφώνως ἔγραψαν, ὅσοις καὶ γράψαι προσετίμηντο. τὴν μὲν οὖν ἀρχὴν τοῦ συγγράμματος, ὥσπερ εἴρηται, ἀπὸ τῆς πρώτης ὀλυμπιάδος ποιεῖται· κατάγει δὲ, ὡς αὐτός φησι, μέχρι τῶν Ἀδριανοῦ χρόνων. ἐμοὶ δὲ ἀνεγνώσθη μέχρι τῆς ροζ´ Ὀλυμπιάδος, ἐν ᾗ ἐνίκα Ἑκατόμνως Μιλήσιος στάδιον καὶ δίαυλον, καὶ ὁπλίτην τρίς· Ὑψικλῆς Σικυώνιος, δόλιχον Γάϊος Ῥωμαῖος,

PHLEGONTIS TRALLIANI Olympicorum & Chronicorum collectio. XCVII.

LECTA mihi PHLEGONTIS TRALLIANI, eius qui Hadriani Augusti libertus fuit, *Olympicorum & Chronicorum collectio.* Opus inscribitur Alcibiadi cuidam, qui vnus è corporis custodibus Hadriani Imp. fuit: Auspicatur verò à [a] prima Olympiade: quod priora, vt & alij fere omnes affirmant, nullum hactenus accuratum verumque scriptorem sint nacta, sed [b] aliter atque aliter ea, in quæ fortè inciderunt, neque inter se conuenientia scripserint, etiam ij, qui ex hac scriptione gloriam quæsiissent. Initium igitur operis à prima, vti diximus, ducit Olympiade, pertexitque, vt ipse ait, [c] ad Hadriani vsque tempora.

Equidem legi vsque ad CLXXVII. Olympiada, qua victor fuit Hecatomnus Milesius, [d] stadij cursu & recursu, armato vero cursu ter vicit Hypsicles Sicyonius, dolicho Caius Romanus,

a Suid. ... [illegible]

b Vnde merito tempus ... Varro, ... Bassib. Augusti ... appellarunt.

c & Olymp. CCXXIX. Suid. auct. ... Adriani Imp.

d Olympica ... Pausan. Eliac. ... legere licet, & ... Eust. ... Pandect. Comment.

PHLEGON. & Aritonymias Cous, pentathlo Isidorus Alexandrinus, lucta Aptôtus, periodo Atyanas Hippocratis Atramitêi F. pugillatu Sphodrias Sicyonius, pancratio Sosigenes Asianus. Iam puerorum stadio vicit Apollophanes Cyparissius, lucta Sotcrichus Elêus, pugillatu Calas Elêus, vti pancratio & armato cursu Hecatomnus Milesius. Ter hic eodem ipso die coronatus est, stadio eiusque recursu, & armato cursu, Aristolochus Elêus quadriga victor, equo vero singulari Agêmon Elêus. Hellanico Eleo biga cessit, & equuleorum quadriga. Cletiæ Elei equuleorum biga fuit, & Callippi Peléi singularis equuleus.

Lucullus eo tempore [a] Aminsum obsidebat; sed Murena in obsidione cum duabus legionibus relicto, ipse cum tribus aliis aduersus Cabiros duxit, & in hibernis ibidem castra locauit. Idem Hadrianum cum Mithridate confligere iubet, quo etiam prœlio superior fuit. Romæ quoque terra mouit, multáque afflixit, & alia præterea plurima hac ipsa Olympiade contigerunt. Nam anno tertio censæ sunt Romæ [b] myriades nonaginta & vna. [c] Sinatruce Parthorum rege extincto, successit Phraates cognomento DEVS, & Phædrum Epicureum mortuum, Patron excepit. Virgilius item Maro [d] hoc ipso anno Idibus Octobris natus est. Quarto verò huius Olympiadis anno Tigranes & Mithridates, collectis [e] peditum quadraginta millibus, equitum triginta, instructaque Romanorum more acie, cum Lucullo dimicantes victi sunt: cæsis è Tigranis copiis quinque millibus, & his pluribus captis, præter [f] cæteram hominum colluuiem. Capitolium Romæ Catulus dedicauit: & ad [g] Creticum bellum profectus cum triginta legionibus Metellus, insulam eam tenuit: vbi & manu cum Laosthene conserta, victor Imperator est appellatus, Cretensibus intra oppida murosque compulsis. Athenodorus pirata Deli incolas captiuos abducens, Deorum, qui vocantur, signa destruxit; at Caius quidam Triarius vrbis ruta cæsa instaurans, Delum muro cinxit. Ad hanc itaque Olympiadem vsque libros quinque perlegimus.

Auctoris stylus neque omnino humi serpit, neque Atticum vsquequaque characterem seruat. Alioquin illa nimis putida ipsius accuratio atque diligentia in Olympiadibus percensendis, singulorúmque certaminum nominibus, & rebus gestis, atque ipsis etiam oraculis referendis, non tædium modo lectori adfert, dum per eam reliqua omnia in hoc libro obteguntur, neque apparere sinuntur: verumetiam iniucundum propemodum reddit sermonem, quique gratiæ nihil habere iudicetur. & vero omnis generis Deorum responsa sine modo inculcat.

[a] Amisum emenda ex cæterorum historicorum fide.

[b] Id est, decem millia supra octingenta millia.

[c] Sanatrucen, hunc et videtur cognominatum. Armeniorum quendam regem citat Suid.

[d] Cn. Pompeio & M. Crasso Coss. vt ait Orosius ex eius vita, anno V. C. 684.

[e] Errorem hic irrepsisse in calculum ex cæteris historicis, vegetiorum parem numerum à sole visam pugnam, manifestissime constat. Vide vel Plut. Lucullo.

[f] συγκλυδῶν ὄχλων ad ministeria deputatos (quorum ad XXXV. millia fuisse refert Plut.) existimes accipio.

[g] D quo L. Florus lib. III. cap. 7.

δόλιχον· [a] Ἀριστονυμίας κῷος, πένταθλον Ἰσίδωρος Ἀλεξανδρεὺς, πάλην Ἀπτωτος, περίοδον Ἀτυανὰς Ἱπποκράτους Ἀδραμυτηνοῦ παῖς, πὺξ Σφοδρίας Σικυώνιος, παγκράτιον Σωσιγένης Ἀσιανός, παίδων στάδιον Ἀπολλοφάνης Κυπαρισσιεὺς, παίδων πάλην Σωτήριχος Ἠλεῖος, παίδων πὺξ Κάλας [b] Ἠλεῖος, παίδων παγκράτιον Ἑκατόμνως Μιλήσιος καὶ ὁπλίτην. οὗτος ἐν τῇ αὐτῇ τὰ τρία ἐστεφανώθη, στάδιον, δίαυλον, ὁπλίτην. Ἀριστόλοχος [c] ὁ Ἠλεῖος τέθριππον. Ἀγήμορος Ἠλεῖος, κέλης· Ἑλλανικοῦ Ἠλείου συνωρίς· τοῦ αὐτοῦ πωλικὸν τέθριππον. [d] Κλητρίου Ἠλείου πωλικὴ συνωρίς· Καλλίππου Ἠλείου πωλικὸς κέλης· Λούκολλος δὲ Ἀμισὸν ἐπολιόρκει, καὶ Μουρήναν ἐπὶ τῆς πολιορκίας καταλιπὼν μετὰ δυοῖν ταγμάτοιν, αὐτὸς μετὰ τριῶν ἄλλων προῆλθεν ἐπὶ Καβείρων, ὅπου διεχείμαζε. καὶ Ἀδριανὸν ἐπέταξε πολεμῆσαι Μιθριδάτῃ· καὶ πολεμήσας ἐνίκησε καὶ σεισμοῦ ἐν Ῥώμῃ γενομένου, πολλὰ ταύτης συνέπεσε· καὶ ἄλλα δὲ πλεῖστα ἐν ταύτῃ συνηνέχθη τῇ ὀλυμπιάδι. καὶ Ῥωμαίων περὶ τρίτῳ αὐτῆς ἔτει [e] ἀπετιμήθησαν μυριάδες ἐνενήκοντα καὶ μία. καὶ Σινατρούκην τὸν Πάρθων βασιλέα τελευτήσαντα, διεδέξατο Φραάτης ὁ ἐπικληθεὶς Θεός. καὶ Φαῖδρον τὸν Ἐπικούρειον διεδέξατο Πάτρων. καὶ [f] Οὐιργίλιος Μάρων ὁ ποιητὴς ἐγεννήθη τούτῳ τῷ ἔτει, εἰδοῖς Ὀκτωβρίαις. τῷ δὲ τετάρτῳ ἔτει Τιγράνης καὶ Μιθριδάτης ἀθροίσαντες πεζοὺς μὲν τέσσαρας μυριάδας, ἱππέων δὲ τρεῖς, καὶ τὸν ἰταλικὸν αὐτοὺς τάξαντες τρόπον, ἐπολέμησαν [g] Λουκούλλῳ· καὶ νικᾷ [h] Λούκουλλος. καὶ πεντακισχίλιοι μὲν τῶν μετὰ Τιγράνους ἔπεσον, πλείους δὲ τούτων ᾐχμαλωτίσθησαν, χωρὶς τοῦ ἄλλου [i] συγκλυδοῦς ὄχλου. καὶ τὸ Καπιτώλιον ἐν Ῥώμῃ Κάτλος καθιέρωσε. καὶ Μέτελλος ἐπὶ τὸν κρητικὸν πόλεμον ὁρμήσας, τρία τάγματα ἔχων, ἦλθεν εἰς τὴν νῆσον. καὶ μάχῃ νικήσας τὸν Λασθένην, αὐτοκράτωρ ἀνηγορεύθη. καὶ τειχήρεις κατέστησε τοὺς Κρῆτας. καὶ Ἀθηνόδωρος πειρατὴς ἐξανδραποδισάμενος Δηλίους, τὰ τῶν λεγομένων θεῶν ξόανα διελυμήνατο. Γάϊος δὲ Τριάριος τὰ λελωβημένα τῆς πόλεως ἐπισκευάσας, ἐτείχισε τὴν Δῆλον. μέχρι μὲν οὖν ταύτης μοι τῆς ὀλυμπιάδος, ἐν λόγοις πέντε ἡ ἀνάγνωσις γέγονεν. ἔστι δὲ τὴν φράσιν οὔτε λίαν χαμαιπετὴς, οὔτε τὸν ἀττικὸν ἐς τὸ ἀκριβὲς διασώζων χαρακτῆρα. ἄλλως τε δὲ καὶ ἡ περὶ τὰς ὀλυμπιάδας, καὶ τὰ ἐν αὐταῖς τῶν ἀγωνισμάτων ὀνόματα, καὶ τὰς πράξεις, καὶ ἡ περὶ τοὺς χρησμοὺς ἄκαιρος φιλοπονία τε καὶ φιλοτιμία, εἰς κόρον ἀνάγουσα τὸν ἀκροατὴν, καὶ μηδὲν ἄλλο τῶν ἐν τῷ λόγῳ προκύπτειν συγχωροῦσα, ἀηδῆ τε σχεδὸν τὸν λόγον δεικνύει, καὶ χάριτος οὐδὲν ἔχειν παρασκευάζει. χρησμοὺς δὲ παντοίους ἐς ὑπερβολὴν ἐστὶ κεχρημένος.

[a] Ἀριστωνυμίδου.
[b] Ἠλεῖος.
[c] Ἠλεῖος.
[d] Κλητίου.
[e] ἀπετιμήθησαν.
[f] Οὐεργίλιος.
[g] Λουκούλλῳ.
[h] Λούκουλλος.
[i] Ιο. συγκλύδων ὄχλων.

SCHOLION.

SVidas huius PHLEGONIS (vt quidem ille inflectit) catalogum texit, librísque Olympiadum sedecim attribuit. E quorum primo libro, hoc quod damus fragmentum, in Germania Græcolat. euulgatum, excerptum videtur. Ex XIV. vero libro illustre nostro testimonium Eusebius in Chronicis, quod hic etiam apponere placuit.

Exponenda mihi videtur causa, ob quam Olympia institui contigit. Est autem hæc. Post Pisum, Pelopem, atque Herculem, qui primi solemnem conuentum ac certamen Olympicum instituerant, cum Peloponesij eam festiuitatem aliquandiu intermisissent, per id scilicet tempus quod ab Iphito ad Coroebum vsque: Elaum, duodetriginta Olympiadum numeratur, certaménque neglexissent, seditio in Peloponneso fuit coorta. Ibi Lycurgus Spartanus, Prytanei filius, Europi nepos Sosi pronepos (qui Sosius patrem habuit Procleum, auum Aristodemum, proauum Aristomachum: fuit autem hic Cledæi filius, cuius pater Hyllus, Hercule & Deianira fuit natus) & Iphitus Hæmonis, aut (vt alij perhibent) Praxonidæ F. ab Hercule prognatus, Eleus domo, ac Cleosthenes Cleonis F. Pisæus, vt populum ad concordiam pacémque reducerent, cum Olympicam festiuitatem statuerunt ad pristinam formam redigere, tum certamen gymnicum edere. Itaque Delphos miserunt, qui Deum percunctarentur, an hoc eorum probet consilium. Is respondit, bona euentura, si id exequantur: iussitque ferias indici vrbibus, quæ certaminis esse vellent participes. quo oraculo in Græcia renunciato, discus eius conscriptus est à Græcorum iudicibus, quos ipsi Hellanodicas vocant, formam agendorum Olympicorum indicans. Cæterum Peloponnesios non admodum id certamen gratum habentes, molestéque id ferentes, pestis inuasit, pugnámque perniciés aspexit. Itaque ij qui ante à societate istorum ludorum desciuerant, denuo Lycurgum pestis amolitionem ac remedium poposcerunt. Pythia verò sic respondit:

O qui telluris famosam totius arcem
Mortales inter nasque & laude supremi
Incolitis, quæ fata Dei cano discite iussu.
Neglecta attinens irascitur ob sacra vobis
Iuppiter, immenso qui maximus imperat orbi.
Cuius Olympia vos cultu spoliastis auito:
Quæ princeps Iouis vt Pisus celebraret honorem
Instituit: post húncque Pelops, quo Græcia regê
Floruit, vnanimésque habuerunt mœnia ciues,
Oenomao instituit certamina lumine casso.
Tertius hæc Pelopi satus Amphitryone dicauit
Tantalidæ, grates seruans pia iura nepotis.
Hæc sacra, & ludos abolere hos Iuppiter ausis
Iratus pestem immisit diramque, famemque:
Verùm instauratis cessabunt hæc mala sacris.

Peloponnesij, vbi hoc eis renuntiatum oraculum fuit, fidem derogantes, denuò communi de sententia miserunt ipsi, qui accuratius Deum de oraculo interrogarent. Pythia autem hæc retulit:

O Peloponnesi ciues, altaria circum
Ite, sacris factisque animis aduertite dicta
Vatum, qui leges & iura paterna sequuntur,
Vatum Eleorum monitis parete volentes.

Hoc oraculo accepto, Peloponnesij concesserunt Eleis, vt certamen Olympicum instituerent, & ferias vrbibus denunciarent. Porrò autem post ea temporis Elei cum opitulari vellent Lacedæmoniis, Elos vrbem oppugnantibus, Delphos consultum miserunt: & respondit Pythia in hanc sententiam:

Expertes belli, patriam defendite vestram,
Et pacis Græcos communia iura docete
Auctores, anni veniant dum gaudia quinti.

Hoc oraculo dato, Elei bello abstinuerunt, & Olympia curauerunt. Quinque Olympiades ita sunt exactæ, vt coronaretur nemo. Sextum placuit oraculum sciari, an victoribus coronæ essent imponendæ, eamque ob rem misit ad fanum Dei rex Iphitus: Deus sic est fatus:

Iphite, victorem malo donare caueto.
Verùm, syluestris fructu redimitor oliuæ,
Quem circum teneris inclusit aranea filis.

Cùm ergo venisset Olympiam, inque loco multi essent oleastri, vnum eorum deprehendens araneis circumdatum, ædificio cinxit: atque ex ea arbore corona data est victoribus. Primus coronatus est Daicles Messenius, Olympiade 7. stadio victor.

Eusebius porrò ista refert. Bithynia terra motu concussa, & in vrbe Nicæna ædes plurimæ corruerunt. Quæ omnia his congruunt, quæ in passione Saluatoris acciderunt. Scripsit super his & Phegon [Phlegon emenda] qui Olympiadarum egregius supputator est, in XIV. libro ita dicens. Quarto autem anno CCII. Olympiadis, magna & excellens inter omnes, quæ ante eam acciderant, defectio solis est facta: dies hora sexta ita in tenebrosam noctem versus, vt stellæ cælo visæ sint, terraque motus in Bithynia Nicenæ vrbis multas ædes subuertit. Hæc supradictus vir. "

Exstat eiusdem Phlegontis libellus ἀχέαντος de mirabilibus & longæuis, cum Anton. liberalis Metamorphosibus & aliis libellis in Germania vulgatus.

ΖΩΣΙΜΟΥ ΚΟΜΗΤΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚῶν λόγοι ϛʹ.

Zosimi Comitis Historiarum libri VI. XCVIII.

ϟη'. *Zosimi Comitis historiarum libri VI.*

Ἀνεγνώσθη ἱστορικὸν λόγοις ἓξ Ζωσίμου κόμητος ἀπὸ φισκοσυνηγόρου. ἔστι δὲ τὴν θρησκείαν ἀσεβὴς, καὶ πολλάκις ἐν πολλοῖς ὑλακτεῖ κατὰ τῶν εὐσεβῶν· σύντομος δὲ, καὶ τὴν φράσιν

Legitur historicum opus libris sex Zosimi Comitis, & Ex aduocato Fisci. Impiá hic paganorũ secutus religionẽ, in plurib. aduersus pios sæpius latrat. Alioqui breuis est, dictione

ZOSIMVS. perspicuus ac purus, nec suauitatis expers. Incipiens autem historiam iam inde, ferme dixerim, ab Augusto, & Imperatores omnes ad Diocletianum vsque percurrens, nudam quasi designationem successionémque eorum commemorat: dum latius tandem à Diocletiano, de iis qui imperio potiti sunt, libris quinque tractare pergit. Primus enim liber Imperatores ab Augusto ad Diocletianum vsque recenset, sextúsque finis in iis definit temporibus, quibus [a] Alarichus Romam iterum obsidens, ciuibus ad inopiam redactis obsidionem soluit, eisque Imperatorem dedit Attalum, quem tamen deinde rursus abdicauit imperio, quod regnum sibi traditum minus rectè videretur administrare: atque ad Honorium Augustum Rauennæ tum agentem fœdus cum eo initurum misit. [b] Asarus verò, Gothus & ipse, simultates aduersus Alarichum exercens, cum trecentis quibus præerat, Honorianis partibus adiunctus, bellique societatem pollicitus, Alarichi rebus impedimentum obiecit. Atque hunc sexti historiarum libri finem facit.

a De his lege Olympiodorum sup. Cod. LXXX. in pr.

b Olympiod. supr. Cod. LXXX. in princ. Sarum perpetuò nominat.

Dixerit autem aliquis hunc non suam historiam scripsisse, sed Eunapianam descripsisse, & partim breuitate duntaxat ab illa differre, partim etiam quòd Zosimus non, vt ille, Steliconem conuitiis proscindat. Cetera propemodum idem est in historia, pios præsertim Imperatores criminando. Arbitror autem duas hunc quoque, sicut & illum, editiones instituisse: etsi priorem huius editionem non vidi: conijcere tamen ex [c] *editionis nouæ*, quam nos legimus, inscriptione licet, etiam alteram hunc, sicut & Eunapium, publicasse. Verùm magis hic planus est, & breuior, vti diximus, quam Eunapius, figurisque nonnisi rarò vtitur.

c Aliam huius epigraphes hanc rationem putauit quidam ad Zosimum: quasi veterem Dionis & Herodiani historiam abbreuiasse.

δυχερὴς τε καὶ καθαρὸς, οὐδὲ τοῦ ἡδέος ἀπῳκισμένος. ἄρχεται μὲν τῆς ἱστορίας, ὡς ἄν τις εἴποι, ἀπὸ Αὐγούστου· ἐπιτρέχει δὲ πάντας τοὺς μέχρι Διοκλητιανοῦ, ψιλὴν ὥσπερ τὴν ἀνάρρησιν καὶ τὴν διαδοχὴν αὐτῶν ἀφηγούμενος. ἀπὸ δὲ Διοκλητιανοῦ, πλατύτερον περὶ τῶν βεβασιλευκότων διαλαμβάνει, ἐν βιβλίοις πέντε. τὸ γὰρ πρῶτον τοὺς μέχρι Διοκλητιανοῦ ἀπὸ Αὐγούστου ἀριθμεῖται, καὶ τὸ πέρας τῆς ἕκτης βίβλου, ἐν ἐκείνοις ἀπαρτιζομένην τοῖς χρόνοις, ἐν οἷς *Ἀλάριχος τὴν Ῥώμην τὸ δεύτερον πολιορκῶν, καὶ τῶν ἐνοικούντων ἀπορουμένων, λύει τὴν πολιορκίαν, βασιλέα τούτοις Ἄτταλον *[illegible]. εἶτα δὲ καὶ τῆς βασιλείας τοῦτον παραλύσας, διὰ τὸ μὴ δοκεῖν εὖ διατίθεσθαι τὰ τῆς ἐγκεχειρισμένης αὐτῷ βασιλείας· πρὸς Ὁνώριον τὸν βασιλέα κατὰ τὴν Ῥάβενναν διατρίβοντα, ἐφ' ᾧ *πείσασθαι εἴπω. ἀλλ' Ἄσαρος, Γότθος καὶ αὐτὸς, διάφορος ὢν Ἀλαρίχῳ, ἔχων τε ὑπ' αὐτὸν ἄχρι τριακοσίων, καὶ προστεθεὶς Ὁνωρίῳ, καὶ συμπολεμεῖν αὐτῷ κατὰ Ἀλαρίχου διατεινόμενος, ἐμποδὼν ἐστί. καὶ ἡ μὲν ἕκτη αὐτῷ ἱστορία ὧδε τελευτᾷ. εἴποι δ' ἄν τις, οὐ γράψαι αὐτὸν ἱστορίαν, ἀλλὰ μεταγράψαι τὴν Εὐναπίου, τῷ συντόμῳ μόνον διενεγκοῦσαν. καὶ ὅτι οὐχ, ὥσπερ ἐκεῖνος, οὕτω καὶ οὗτος Στιλίχωνα διασύρει. τὰ δ' ἄλλα κατὰ τὴν ἱστορίαν σχεδόν τι ὁ αὐτὸς, καὶ μάλιστα ἐν ταῖς τῶν εὐσεβῶν βασιλέων διαβολαῖς. δοκεῖ δέ μοι καὶ οὗτος δύο ἐκδόσεις, ὥσπερ κἀκεῖνος, πεποιηκέναι. ἀλλὰ ταύτης μὲν τὴν προτέραν οὐκ εἶδον· ἐξ ὧν δὲ, ἣν ἀνέγνωμεν, ἐπιγέγραπται νέας ἐκδόσεως, συμβαλεῖν ἦν καὶ ἑτέραν αὐτῷ, ὥσπερ καὶ τῷ Εὐναπίῳ, ἐκδεδόσθαι. σαφὴς δὲ μᾶλλον οὗτος καὶ συντομώτερος, ὥσπερ ἔφημεν, Εὐναπίου· καὶ ταῖς τροπαῖς, εἰ μὴ σπάνιον, οὐ κεχρημένος.

* Ἀλλάριχος.
* εἰσάν.
* σπείσασθαι. ἴσως.

XCIX. HERODIANI *Historiarum libri VIII.*

LEGIMVS HERODIANI *historiarum libros octo.* Incipit à Marci [Aurelij Antonini Philosophi] Rom. Imperatoris excessu, pergitque porrò narrare, vt Cõmodus Marci F. imperium adeptus, à paternis moribus, assentantium opera, degenerarit; tandemque à Marcia pellice, & Læto atque Electo, paratis insidiis exstinctus sit. Pertinax hinc imperium tenuit, grandæuus iam, honestisque moribus. Quem milites, modestiæ nomine exosum, in curiam eius irrumpentes obtruncant. Hinc Iulianus à militibus non diu post emptum pecunia imperium, ipsorum iugulatus manibus, amisit.

Lib. 2.

Niger autem, mitis quantum apparebat vir, superstite etiamnum Iuliano ad imperium euectus est. Hunc Seuerus, vir solers tolerandisque laboribus exercitus, & alioquin astutus, imperij nactus habenas, pugna victum sustulit, & obstantia quæque partim validis præliis, partim callidis artibus superauit. Verum in subditos insolentior redditus est, & morbo extinctus, dum Britannos bello aggreditur. Antoninus inde filiorum eius natu maior, fœdere cum his inito reuertit, sociúmque imperij vel inuitus sumsit Getam fratrem:

Lib. 3.

Lib. 4.

ΗΡΩΔΙΑΝΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΙ λόγοι η'.

ϟθ'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ἡρωδιανοῦ ἱστορικοὶ λόγοι ὀκτώ. ἄρχεται δὲ ἐξ οὗ Μάρκος ὁ Ῥωμαίων βασιλεὺς ἐτελεύτησε, καὶ διέξεισιν ὅπως τε Κόμοδος ὁ Μάρκου υἱὸς ἐβασίλευσεν, ὅπως τε τῶν πατρῴων ἠθῶν ὑπὸ τῶν κολάκων ἐκδιαιτηθεὶς, ὕστερον ὑπὸ Μαρκίας τῆς αὐτοῦ παλλακῆς καὶ Λαίτου καὶ Ἐκλέκτου συσκευασθεὶς, ἀνῃρέθη. καὶ βασιλεύει Περτίναξ πρεσβύτης καὶ καλὸς τὰ ἤθη· ὃν οἱ στρατιῶται, ἀπεχθανόμενοι τὸ σῶφρον, εἰσδραμόντες ἐν τῇ βασιλικῇ κτείνουσιν *οἰκίᾳ. καὶ ὅπως Ἰουλιανὸς ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν, χρήμασι λαβὼν τὴν ἀρχὴν, μετ' οὐ πολὺ ταῖς αὐτῶν ἀνῃρέθη χερσίν. ὅπως τε Νίγρος, ἀνὴρ ἐπιεικὴς εἶναι δοκῶν, ζῶντος ἔτι Ἰουλιανοῦ, εἰς μοναρχίαν ἤρθη. καὶ Σευῆρος δὲ, ἀνὴρ ἀγχίνους τε καὶ πόνοις δεινὸς ἐγκαρτερεῖν, καὶ βαθυγνώμων ἄλλως, ἀνῆλθέ τε εἰς τὴν βασίλειον ἀρχὴν, καὶ Νίγρον μάχῃ νικᾷ, καὶ ἀναιρεῖ· καὶ πᾶν τὸ ἀντιστατοῦν, ἢ μάχαις βιαίοις ἢ τέχναις δυσφωράτοις ὑπηγάγετο· καὶ τῶν ὑπηκόων ἐπὶ τὸ σοβαρώτερον ἦρξε [illegible] καὶ τελευτᾷ νόσῳ τὸν πρὸς *Βρεττανοὺς διαχειρίζων πόλεμον. καὶ Ἀντωνῖνος ὁ τῶν αὐτοῦ παίδων πρεσβύτερος σπονδὰς πρὸς αὐτοὺς θέμενος, ἀναχωρεῖ· καὶ συμβασιλεύοντα καὶ ἄκων λαμβάνει τὸν ἀδελφὸν Γέταν·

καὶ μετ'

Herodiani historiarum libri VIII.

* οἰκ.
* ἀδελφεὸν.

καὶ μετ' οὐ πολὺ Ἰουλίας τῆς αὐτοῦ μητρὸς πρὸς τοῖς κόλποις τοῦτον ἀναιρεῖ. καὶ εἰς ὠμότητα καὶ αἰσχρότητα ὑπερβαλέσθαι πάντας φιλονεικήσας, περὶ Συρίαν διάγων ἐπιβουλεύεται. Μακρῖνος δ' ἦν ὁ τὴν ἐπιβουλὴν * παρασκευάζων, δεδιὼς καὶ αὐτὸς θάνατον, καὶ συλλαμβάνεται ἀγωνισάμενος. ἐπεὶ δὲ ἀνῃρέθη Ἀντωνῖνος, βασιλεύει Μακρῖνος, ἀνὴρ πρεσβύτης καὶ μελλητὴς, καὶ οὐδ' ἐγκράτειαν ἀσκῶν· τὰ δ' ἄλλα δοκῶν ἐπιεικής. τῆς δὲ Μέσης, ἥτις ἦν Ἰουλίας ἀδελφὴ, δύο θυγατέρας ἐχούσης, Σοαιμίδα καὶ * Μαμαίαν· καὶ τῆς μὲν * ἐχούσης παῖδα * ὀνόματι Βασιανὸν, τῆς δὲ Ἀλεξιανόν· οἳ ἐξ Ἀντωνίνου λαθραίαις μίξεσιν ἐλέγοντο * γεγενῆσθαι· τὸ στρατιωτικὸν, μικρᾶς λαβόμενοι προφάσεως, ἐν τῷ σφῶν ἀναγορεύουσι στρατοπέδῳ τὸν Βασιανὸν, μετονομάσαντες αὐτὸν Ἀντωνῖνον· καὶ μάχαις ἡττηθεὶς Μακρῖνος, καὶ φυγὼν ἐκ τῆς μεθορίου Φοινίκης τε καὶ Συρίας, τὴν Χαλκηδόνα κατέλαβε, πρὸς τὴν Ῥώμην ἐκεῖθεν ἀφικέσθαι διανοούμενος. ἀλλ' ἐπικαταλαβόντες οἱ τοῦ Ἀντωνίνου, ἐπὶ τούτῳ ἀπεσταλμένοι, τέμνουσί τε τὴν κεφαλὴν, καὶ ὀπίσω ἀποκομίζουσιν. Ἀντωνῖνος δὲ, ἕως μὲν ἐπείθετο τῇ μάμμῃ, ἐσωφρόνει, καὶ ποιεῖται καὶ τὸν * Ἀλεξῖνον, υἱόν τε ἅμα καὶ καίσαρα, εἰς Ἀλέξανδρον μετακληθέντα. ἐπεὶ δὲ τοῖς κόλαξιν ἑαυτὸν ἐξέδωκεν, οὐδεμίαν αἰσχρότητος καὶ ἀκρασίας ὑπερβολὴν ἀπέλιπεν. ἐπιβουλεύειν δὲ καὶ Ἀλεξάνδρῳ ἐπιχειρήσας, ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἐκωλύθη· ὁ δὲ τούτους τιμωρήσασθαι διανοηθεὶς, ὑπ' αὐτῶν ἀνῃρέθη. ἐβασίλευσέ τε Ἀλέξανδρος ὁ Μαμμαίας ἔτη ιδ'· καὶ τό γε ἐπ' αὐτῷ καλῶς τε καὶ ἐπιεικῶς ἄρξας, καὶ χωρὶς αἱμάτων ὅλως. τῆς δὲ μητρὸς Μαμμαίας, ὥς φησιν, ἥττω φιλοχρηματίας καὶ τὸ μικρόλογον, εἰς σφαγὴν αὐτὸν τὴν ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν σὺν αὐτῇ, Μαξιμίνου ἀναρρηθέντος, ἀπήνεγκεν. ἦρξε δὲ Μαξιμῖνος ἐπὶ ἔτη τρία ἐμβριθῶς καὶ τυραννικῶς, ἀνὴρ ὑπερμεγέθης, καὶ τὸ ἦθος ὠμός. δι' ὅπερ τὸν Λιβύης ὑπάρχοντα ὑπ' αὐτοῦ κατασταθέντα, καὶ ὅμοιον ὄντα τοῖς τρόποις, οἱ ἐκεῖσε στασιάσαντες καὶ ἀνελθόντες, Γορδιανὸν ἀνθύπατον γεγονότα, καὶ ὀγδοηκοστὸν ἄγοντα ἔτος, χειροτονοῦσι καὶ ἄκοντα βασιλέα. καὶ ἡ Ῥώμη περιχαρῶς αὐτοῦ τὴν ἀνάρρησιν δεξαμένη, πάσας τὰς Μαξιμίνου τιμὰς καθεῖλε. συνανεῖπον δὲ αὐτοῦ καὶ υἱὸν Γορδιανοῦ Γορδιανὸν βασιλέα. Μαξιμίνου δὲ παρασκευαζομένου πρὸς πόλεμον· ὁ Γορδιανὸς ἅμα τοῦ υἱοῦ τὴν Καρχηδόνα καταλαβὼν, καὶ ἐν ἀπογνώσει τῶν ὅλων γεγονὼς, βρόχῳ ἀνεπαύσατο τοῦ βίου. ὁ δὲ παῖς τῆς πρὸς Μαξιμῖνον μάχης * κροτουμένης ἀναιρεθεὶς, ἠφανίσθη. οἱ δὲ Ῥωμαῖοι τῷ πάθει τούτων ὑπεραλγήσαντες, καὶ δεδιότες, καὶ μισοῦντες Μαξιμῖνον, ἀναγορεύουσιν ἐν Ῥώμῃ Βαλβῖνόν τε καὶ Μάξιμον. καθ' ὧν στάσεως ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀνεγειρομένης, * συμβασιλεύει τούτοις καὶ Γορδιανὸς, ἀπόγονος Γορδιανοῦ τοῦ προτέρου, κομιδῇ παῖς, θυγατρὸς υἱός. καὶ Μαξίμου ἐξιόντος κατὰ Μαξιμίνου, ἀναιρεῖται Μαξιμῖνος ὑπὸ τῶν οἰκείων στρατιωτῶν, καὶ κομίζεται πρὸς Μάξιμον ἡ κεφαλὴ, εἶτα καὶ πρὸς αὐτὴν Ῥώμην. οὐ πολὺ τὸ ἐν μέσῳ, καὶ οἱ στρατιῶται στασιάσαντες, ἐξάγουσι τῶν βασιλείων Βαλβῖνον καὶ * Μάξιμον·

* συσκευάζων. * Μαμ. αἰσαν. * ἐχούσης. * ἔχουσ. * γεγεννῆσθαι. al. Ἀλεξιανὸν. Maximinus. Gordianus. * al. προτερηθείσης. al. συμβασιλεύει. al. Μ. ὁ αἰτι.

HERODIANVS.

quem post paulò in Iuliæ vtriuſque matris ſinu interemit. Hic crudelitate, omnique turpitudine vincere omnes contendens, dum circa Syriam verſatur, inſidiis petitur, quas illi Macrinus cædem veritus, & præuertere conatus, comparauit. Sublato igitur Antonino, regnat Macrinus, vir ætate quoque grandæuus, ignauus, miniméque continens; cetera verò lenis ac mitis. Iam [a] Meſa, quæ Iuliæ ſoror erat, duas habebat filias, Soæmida, & Mammæam: quarum maiori quidem filius erat Baſſiani nomine: alteri verò Alexinus: furtiuo vterque concubitu ex Antonino, vt ferebatur, geniti. Exercitus autem, minima capta occaſione, Baſſianum in caſtris Imperatorem renuntiat, addito [b] Antonini cognomento, victuſque dein prœlio Macrinus, ac fugiens è Phœniciæ atque Syriæ finitimis, Chalcedonem ſe recepit, Romam inde cogitans. Sed qui ex Antonini ſtudioſis ad hoc miſſi fuerant, anteuertunt, caputq; reſectũ reuertentes aſportarunt. Atque ipſe quidem Antoninus dum matri paret, modeſtè ſatis imperauit. & Alexinum in filium adoptatũ Cæſarem creauit, impoſito ei Alexandri nomine. Verum poſtquam adulatoribus ſe commiſit, nullum turpitudinis atque intemperantiæ genus prætermiſit. Quin & Alexandro inſidiari cùm cœpiſſet, à militari manu prohibetur, quos ipſe punire propterea meditatus, ab iiſdẽ interficitur. Alexãder ergo Mammææ f. annos imperauit quatuordecim, rectè ſane atque clementer, quantũ quidẽ in ipſo fuit, & ſine vllo omnino ſanguine. Sed matri, Mammææ, vt hic refert, pecuniarum cupiditate, ac ſordibus factum eſt, vt vterque, Maximo electo, militari ſeditione necatus ſit.

Maximinus poſt hunc annos ferè tres ferociter ac tyrannicè imperauit, homo falluoſus, moribuſque ſæuus. Quamobrem Africæ Præfectum à ſe conſtitutum, moribus ſimilem, milites ibi tumultuantes, atque in Imperatorem inſurgentes, Gordianum olim Proconſulem, iam octogenarium, Imperatorem creant, vel inuitum. cuius mox Roma libentibus electionem animis accepit, honoréſque omnes Maximino ademit: Gordiano inſuper Gordiani F. in Cæſarem illi adlecto. At dum Maximinus bellum adornat, videns Gordianus, qui iam vnà cum filio [d] Carthaginem occuparat, in ſummam rerum omnium deſperationem ſe adductum; laqueo vitam abrupit. Filius verò commiſſa dein cum Maximo pugna, interfectus periit. Romani hic incredibili dolore ex horum interitu percuſſi, ſimũl metuentes; atque odio Maximinum proſequentes, imperatores Romæ renuntiant Balbinum, & Maximum. In quos vt rurſum militaris excitata ſeditio eſt, imperauit vna cum eis & Gordianus, Gordiani maioris ex filia nepos, admodum adhuc puer. Maximo poſt aduerſus Maximinum profecto, interfectus à ſuis militibus Maximinus eſt, allatumque caput eius ad Maximum, & inde Romam. Nec longo interiecto tempore, tumultuantes denuo milites, palatio educentes Balbinum, & Maximum;

Lib. 5. [a] Mæſa, rectius. [b] Quem Elagabalum, à nomine ... Dei, cognominarunt. Lib. 6. [c] Melius Alexianum. Lib. 7. [d] Non recte ... Græc. Lib. 8.

HERODIANVS.

omnibus contumeliis cruciatibúsque affectos interimunt, & vni Gordiano tredecim circiter annos nato imperium mandant. Hoc libri octaui extremum est.

Scriptoris huius dictio clara est, atque perspicua, quin & iucunda: vocibus autem vtitur temperatis, neque supra modum Atticis, quibus natiua illa communis sermonis gratia quedammodo violetur: nec rursus in humilitatem quandam ita demissis, vt artem omnem illæ fugisse videantur. Ad hæc nec superuacaneis tumet, neque necessarium quid omittit: sed, vt vno verbo absoluam, omnibus historiæ virtutibus paucis sanè cedit.

C.

HADRIANI *Declamationes.*

LECTAE sunt [a] HADRIANI *Augusti* variæ *Declamationes*, dicendi moderatione temperatæ, nec iniucundæ.

a *Lege plura apud Suid. & Xiphilinum. Exstant eius & sententia quadam, siue dicta, siue responsa in vet. Glossar.*

CI.

VICTORINI LAMPADII F. *Orationes consulares.*

LECTAE sunt VICTORINI LAMPADII F. *Antiocheni Orationes consulares variæ, simul & Imperatoriæ* in Zenonis Augusti laudem: quo imperante, ad extremam hic peruenerat senectutem. Dictionem eius, in qua nihil redundans, perspicuitas, vsitatúsque loquendi modus exornant.

CII.

GELASII CAESAREAE PALAESTINAE EPISCOPI, *Liber contra Anomæos.* ET DIODORI TARSENSIS *de Spiritu sancto argumenta.*

LECTVS est [a] *liber singularis* GELASII *Cæsareæ Palæstinæ Episcopi aduersus* [b] *Anomæos.* Huius oratio minimè superflua, sed grauis ac vehemens, Atticis permista vocibus, & axiomatis accuratius instructa, ne ratiocinationibus quidem indigens, per omnia denique insignis est. tantum putidè nimis ac pueriliter, quasi nuper dialecticorum libros inspexisset, logicæ artis regulis, ipsisque adeò vocibus abutitur: etsi excusationem intempestiui huius sermonis scripto suo annectat. Verùm id, quod excusatione post nouerat indigere, nec iam inde à principio suscipiendum illi fuerat. Quanquam neque ipse libri ordo reprehensione caret.

Continebantur autem hoc eodem libello [c] varia etiam argumenta DIODORI TARSENSIS *de sancto Spiritu*: quibus & Nestorij labe se iam inde contaminatum ostendit.

a *Exstant hodieque titulo* de duabus naturis in Christo, *sed falso Gelasio Pontif. Rom. adscriptus, vt docet Illustriss. Baron. Card. tom. 6. ad A. Chr. 495. init.*
b *Non illos Eunomianos, apud Niceph. lib. 1. c. 11. sed integro pene sæculo posterius exortos Eutychianos: Sic fortitan ab aliquibus dictos, quòd negarent Christum habuisse corpus ὁμοούσιον nobis, qua etiam ratione apud DD. Athanas. atque Chrysost. dicti* Anomæi *Ariani, qui Christum Patri inæqualem, & aliqui dissimilis quoque substantia facerent.*

CIII.

PHILONIS IVDAEI *Legum sacrarum allegoria, & viri ciuilis vita.*

LECTVS est PHILONIS IVDAEI *sacrarum Legum Allegoria, & de vita viri ciuilis.*

CIV.

EIVSDEM *Essenorum & Therapeutarum viuendi ratio.*

LECTA & eorum viuendi ratio, qui philosophicũ vitæ genus apud Iudæos siue contemplando, siue agendo sectati sunt. Hi Esseni, illi Therapeutæ appellabantur. Ac proximi quidem non monasteria tantùm, atque σεμνεῖα (has ipsas ille voces adhibet) ædificarunt, sed etiam viuendi normam iis, qui nunc solitariam degunt vitam præscripserunt.

c *Quorum minores nullam fieri mentionem apud Suidam, in accurate illo huius viri Operum catalogo.*

καὶ πᾶσαν αὐτοὺς αἰκίαν αἰκισάμενοι, ἀναιροῦσι, μόνον ἀνειπόντες βασιλέα Γορδιανὸν, περὶ ἔτη τρισκαίδεκα γεγονότα· ἐν οἷς καὶ ὁ ὄγδοος τελευτᾷ λόγος. ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφὴς καὶ λαμπρὸς καὶ ἡδὺς, καὶ λέξει χρώμενος σώφρονι, μήτε ὑπεραττικιζούσῃ καὶ τὴν ἔμφυτον ἐξυβριζούσῃ χάριν τοῦ συνήθους, μήτε πρὸς τὸ ταπεινὸν ἐκλελυμένῃ, καὶ τὴν ἔντεχνον ὑπερορώσῃ γνῶσιν· οὔτε δὲ περιττολογίαις ἐστὶν σεμνυνόμενος, οὔτε τι τῶν ἀναγκαίων παραλιμπάνων: καὶ ἁπλῶς ἐν πάσαις ταῖς κατὰ τὴν ἱστορίαν ἀρεταῖς οὐ πολλῶν ἐστι δεύτερος.

ρ'. *Adriani declamationes.*

ΑΔΡΙΑΝΟΥ ΤΟΥ ΒΑΣΙΛΕΩΣ μελέται διάφοροι.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀδριανοῦ τοῦ βασιλέως μελέται διάφοροι εἰς τὸ μέτριον τοῦ λόγου ἀνηγμέναι καὶ οὐκ ἀηδεῖς.

ρα'. *Victoriani Lampadij orationes consulares.*

ΒΙΚΤΩΡΙΟΥ ΤΟΥ ΛΑΜΠΑΔΙΟΥ ὑπατικοὶ λόγοι.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Βικτωρίνου τοῦ Λαμπαδίου, Ἀντιοχεὺς δὲ οὗτος, ὑπατικοὶ λόγοι διάφοροι καὶ βασιλικοὶ δὲ εἰς Ζήνωνα τὸν βασιλέα. ἐφ' οὗ καὶ εἰς βαθὺ γῆρας ἦν ἐληλακώς. τὴν δὲ φράσιν τό τε σαφὲς, καὶ τὸ ἀπέριττον, καὶ τὸ συνήθες ἐπικοσμεῖ.

ρβ'. *Gelasij Episc. Cæsar. Palæst. liber contra Eunomianos.*

ΓΕΛΑΣΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙσαρείας τῆς παλαιστίνης κατὰ ἀνομοίων. καὶ Διοδώρου ταρσοῦ περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος διάφορα ἐπιχειρήματα.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἐν μονοβίβλῳ Γελασίου, ἐπισκόπου καισαρείας τῆς παλαιστίνης, κατὰ ἀνομοίων. ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπέριττός τε καὶ σύντονος, καὶ ἐξηττικισμέναις λέξεσι κεχρημένος, καὶ ἀξιώμασιν ἀπηκριβωμένος, καὶ οὐδὲ τοῖς ἐπιχειρήμασιν ἄπορος, καὶ πάντα καλός· εἰ μὴ ὅτι κατακόρως καὶ * μειρακοειδῶς, ὡς ἄρτι παρακύπτων εἰς τοὺς διαλεκτικοὺς λόγους, τοῖς τῆς λογικῆς τέχνης [καὶ] κανόσι καὶ αὐταῖς ἀπεχρήσατο λέξεσιν: εἰ καὶ ἀπολογίαν τῆς τοιαύτης ἀκαιρολογίας ἐνυφαίνει τῷ συγγράμματι. ὅπερ γὰρ εἰς ἀπολογίαν αὐτὸν καθιστάναι ἔγνω, οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ἐχρῆν αὐτὸ μεταχειρίζεσθαι. καὶ ἡ τάξις δὲ τοῦ λόγου οὐκ ἀνεπίμωμος. ἐμπεριείχετο δὲ τῇ δέλτῳ καὶ Διοδώρου ταρσοῦ περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος διάφορα ἐπιχειρήματα· ἐν οἷς καὶ τὴν Νεστορίου νόσον αὐτὸς ἐπιδείκνυται προνοσήσας... ρωσικώς.

* μειρακιωδῶς

Diodorus Tarsen.

ρϒ'. *Philonis leges sacr. allegoria. & de vita Politica.*

ΦΙΛΩΝΟΣ ΙΟΥΔΑΙΟΥ ΝΟΜΩΝ ἱερῶν ἀλληγορίαι, καὶ περὶ βίου τοῦ πολιτικοῦ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Φίλωνος τοῦ Ἰουδαίου νόμων ἱερῶν ἀλληγορίαι, καὶ περὶ βίου πολιτικοῦ.

ρδ'. *Eiusdem lib. de Essais.*

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΡΑ Ἰουδαίοις φιλοσοφησάντων.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ δὲ τῶν παρὰ Ἰουδαίοις φιλοσοφησάντων τήν τε θεωρητικὴν καὶ τὴν πρακτικὴν φιλοσοφίαν βίοι: ὧν οἱ μὲν Ἐσσηνοὶ, οἱ δὲ θεραπευταὶ ἐκαλοῦντο. οἱ καὶ μοναστήρια καὶ σεμνεῖα, ὡς αὐταῖς λέξεσι λέγει, ἐπήγνυντο, καὶ τῆς νῦν μοναζόντων τὴν πολιτείαν προϋπέγραφον.

ΤΟΥ

SCHOLION.

ESSENI) Hos Philo ipse Essaeos appellat, a à sanctitate, vt ait, nomine deriuato, lib. Quòd omnis probus liber. Quo medio libello totam Essaeorum viuendi rationem exponit. Et Chrysostomus Homil. 44. in Act. Esseni, qui etiam ὅσιοι dicuntur. (Latinè Sancti;) hoc enim vult nomen Essaeorum a vita honestate.

Therapeutas autem distinctum Essenorum genus, (contra atque aliqui sentiunt) vt apertè constat Philonis illum locum attentiùs cum libello de vita theoretica comparanti. Et verò ne longiùs abeam, in limine statim disiungi videas inf. Ἐσσαίων πέρι διαλεχθείς, οἳ τὸν πρακτικὸν ἐζήλωσαν καὶ διεπόνησαν βίον, &c. αὐτίκα καὶ περὶ τῶν θεωρίαν ἀσπασαμένων, ἀκολουθίᾳ τῆς πραγματείας ἑπόμενος, τὰ προσήκοντα λέξω. Subdit post paulo nominis etymon, quod ita Latinè redditur: Vocantur enim Therapeutae b Therapeutidesque (hoc est, curatores & curatrices, siue cultores & cultrices) vero nomine: Vel quia profitentur medicinam praestantiorem ista, per omnia oppida vulgata. nam haec medetur solis corporibus: illa & animas liberat morbis grauibus, & aduersus medelas contumacibus, quos inflixerunt voluptates, concupiscentiae, dolores, timores, auaritia, insipientia, iniustitia, & caeterae perturbationes, vitiorúmque agmen innumerabile. Vel quia didicerunt à natura, & à sacris legibus, illud Ens colere, quod & bono melius, & vno sincerius, & vnitate in generando antiquius est.

Σεμνεῖον quoque quid fuerit, ex eodem accipe Philone inf. Ἑκάστῳ δὲ [τῶν θεραπευτῶν] ἐστὶν οἴκημα ἱερόν, ὃ καλεῖται σεμνεῖον καὶ μοναστήριον, ἐν ᾧ μονούμενοι τὰ τοῦ σεμνοῦ βίου μυστήρια τελοῦνται, &c. Latinè vertas: Therapeutarum verò quilibet aediculam habet sacram, quam Semneon atque monasterium vocant: in qua solitarij ipsi seuerioris vitae mysteriis nauant operam: nihil huc inferentes, non potum, non cibum, non aliud ad necessariam corporis sustentationem spectans: sed legem solam, & diuinitus edita Prophetarum oracula, cum hymnis, caeterisque quibus tum scientia, tum pietas augeri, ac perfici possit.

a Suid. ἀπὸ τοῦ θεωρίας vocatos ? ἴσασι, hoc est θεωρητικοὺς, quam rectè, ij, se viderint. Caetera de Essenis dialogum, cui ima nuper posuit omnia Nic. Serarius noster, tertio suo Trihaeresium libro.

b Suid. ac m. s. θεραπευτρίδες

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΓΑΙΟΣ ΨΕΓΟΜΕΝΟΣ, ΚΑΙ ΦΛΑΚΚΟΣ ΨΕΓΟΜΕΝΟΣ.

CV. ρε'.

Eiusdem contra Caium & Flaccum.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ δὲ αὐτοῦ καὶ λόγος, οὗ ἡ ἐπιγραφὴ Γάϊος ψεγόμενος, καὶ Φλάκκος ἢ Φλάκκων ψεγόμενος. ἐν οἷς λόγοις μάλλον τῶν ἄλλων, ἥτε κατὰ τὴν ῥητορείαν ῥώμη, καὶ τὸ κάλλος *φαίνεται αὐτοῦ τῶν λόγων. ἁμαρτάνει δὲ ἐν πολλοῖς, ἰδέας τε *ὑποτιθέμενος, καὶ ἄλλα ἄττα τῆς Ἰουδαϊκῆς φιλοσοφίας ἀλλότρια συγγραφόμενος. ἐν δὲ τοῖς χρόνοις ἤκμασε Γαΐου τοῦ καίσαρος, πρὸς ὃν καὶ ὑπὲρ τοῦ ἰδίου ἔθνους γράφει πρεσβεῦσαι, Ἀγρίππα τῆς Ἰουδαίας βασιλεύοντος. φέρονται δὲ αὐτοῦ πολλὰ καὶ ποικίλα συντάγματα, ἠθικοὺς λόγους περιέχοντα καὶ τῆς παλαιᾶς ὑπομνήματα, τὰ πλεῖστα πρὸς ἀλληγορίαν τοῦ *γράμματος ἐκβιαζόμενα· ἐξ οὗ οἶμαι καὶ πᾶς ὁ ἀλληγορικὸς τῆς γραφῆς ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ λόγος ἔσχεν ἀρχὴν εἰσρυῆναι. λέγεται δὲ, αὐτὸν καὶ τὰ χριστιανῶν μυηθέντα, ὕστερον τούτων διά τινα λύπην καὶ ὀργὴν ἐκπεσεῖν, ἀλλὰ πρότερόν γε αὐτὸν, φασὶν, ἐπὶ Κλαυδίου τὴν Ῥώμην καταλαβόντα, Πέτρῳ τῷ κορυφαίῳ τῶν ἀποστόλων ἐντυχεῖν, καὶ φιλίως διατεθῆναι· ἐξ οὗ καὶ *τῶν μαθητῶν Μάρκου τοῦ εὐαγγελιστοῦ (ἀκροατὴς δ' ὁ Μάρκος Πέτρου) μνήμης καὶ εὐφημίας ἀξιῶσαι. ἐκείνους γὰρ λέγειν *φησὶ παρὰ Ἰουδαίοις πεφιλοσοφηκέναι. ὧν καὶ τὰς διατριβὰς μοναστήριά τε καλεῖ, καὶ τὸν ἀσκητικὸν διανύειν αὐτοὺς ἀνακηρύττει βίον, νηστείᾳ καὶ προσευχῇ καὶ ἀκτησίᾳ προσανέχοντας. ἔστι δὲ τὸ γένος ἐξ ἱερέων καταγόμενος, Ἀλεξανδρεὺς δὲ τὴν πατρίδα. τοσοῦτον δ' αὐτὸν τοῖς ἑλληνισταῖς παρέχειν θαῦμα τῆς ἐν τοῖς λόγοις δυνάμεως, ὡς καὶ λέγειν αὐτοὺς· ἢ Πλάτων φιλωνίζει, ἢ Φίλων πλατωνίζει.

* ἐμφαίνεται. * ὑποτιθέμενος. * πράγματος. * τῶν μαθητῶν * αὐτόν φασι.

EIVSDEM Caius (Imp.) reprehensus, & Flaccus reprehensus.

LEGITVR eiusdem liber, cui titulus CAIVS reprehensus, aliusque FLACCVS reprehensus. Quibus in libris magis, quàm in aliis, dicendi vis eius, ac venustas apparet. Peccat tamen non rarò ideis transmutandis, caeterisque à Iudaica secta alienis describendis.

Horum Caij Caesaris temporibus, ad quem & pro sua gente [Hebraea] legationem se suscepisse scribit, regnante in Iudaea Agrippa.

Circumferuntur eiusdem alia quoque a varia opuscula, quibus disputationes ferè de moribus continentur, veterisque Testamenti explanationes, ad allegoriam vt plurimum ipsa litera aptata. Et verò ab hoc arbitror, b omnem allegoricum sacrae scripturae sermonem in Ecclesiam promanasse. Ferunt eundem Christianis etiam sacris initiatum, ab his tandem dolore quodam atque iracundia desciuisse. Verum antea Claudio August. imperante adita Roma, in B. Petrum Apostolorum principem incidisse, eoque vsum familiariter: atque hinc etiam factum esse, vt & discipulorum B. Marci Euangelistae, S. Petri auditoris, mentionem laudationémque poluerit. Hos enim (aiunt) apud Iudaeos philosophicam duxisse vitam, iste commemorat: horum domicilia, monasteria appellat, eosdemque meditationi deditam vitam ieiunio, atque precatione degere, nihil interim opum possidendo, praedicat.

Duxit autem Philo genus à Sacerdotibus, patria Alexandrinus, tantámque sibi apud Graecos artis dicendi peritia celebritatem peperit, vt vulgo etiam sermone illud vsurparetur: Aut Plato philonizat, aut Philo platonizat.

a Innumera, inquit, S. Hie-ronym. Suidas, ἄπειρα.

b Per Origenē & Cyrillum Alexandr. vt inter Latinos B. Ambrosius pleraque à Philone mutuatus est.

SCHOLION.

BEATVM Petrum Apostolum innotuisse Philoni Eusebius lib. 2. hist. Ecclesiast. narrat: Φίλωνα λόγος ἔχει κατὰ Κλαύδιον ἐπὶ τῆς Ῥώμης εἰς ὁμιλίαν ἐλθεῖν Πέτρῳ τοῖς ἐκεῖσε τότε κηρύττοντι. Tum B. quoque Hieronymus in Catalogo: Aiunt hunc, cùm secunda vice venisset ad Claudium, in eadem vrbe [Roma] locutum esse cum Apostolo Petro, eiúsque habuisse amicitiam & ob hanc causam etiam Marci, discipuli Petri, apud Alexandriam sectatores, ornasse laudibus. Quae totidem verbis Suidas, ex Hieronymi metaphraste Sophronio fortasse, descripsit: Λέγουσι δὲ περὶ αὐτοῦ, ὅτι τὸ δεύτερον ἐλθὼν πρὸς Κλαύδιον ἐν τῇ αὐτῇ πόλει [Ῥώμῃ] διαλεχθῆναι τῷ ἀποστόλῳ Πέτρῳ, καὶ συνηθείας ἐσχηκέναι φιλίας, καὶ διὰ τοῦτο τοὺς ἀκουστὰς Μάρκου, μαθητοῦ Πέτρου, ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπαίνοις κεκοσμηκέναι.

THEOGNOSTVS. CVI.

THEOGNOSTI ALEXANDRINI, *Hypotyposeon libri VII.*

LECTI sunt THEOGNOSTI Alexandrini libri septem, hac inscriptione: BEATI THEOGNOSTI *Alexandrini, & [a] sacrorum librorum interpretis Hypotyposes.* Primo libro de Patre agit, eúmque esse rerum opificem ostendere nititur: etiam contra eos, qui [b] materiam Deo coæternam faciunt. Libro verò secundo argumenta quidem ponit, quibus effici ait necessariò, Patrem habere Filium. At cùm Filium dicit, creaturam esse ipsum demonstrat, & ratione præditis tantum præesse. Ac plura id genus alia, vnà cum [c] Origene Filio adscribit, siue eadem impietate ductus; siue, vt quis dixerit, illius defendendi studio, exercitationis isthæc gratia, & non ex sua sententia proponens, siue à veritate nonnihil abduci sinens, ob imbecillitatem, captúmque auditoris, qui nulla fortasse fidei Christianæ cognitione imbutus, minus poterat accuratiorem de religione cognitionem admittere, vt Filij propterea qualemcumque cognitionem auditori vtiliorem existimarit esse, quàm si omnino nec agnitus ille sit, nec auditus. Verùm vt maximè in disputatione hoc pacto rectam sententiam declinare, ab eáque recedere non omnino absurdum, aut reprehensione dignum videatur: (nam ibi pleraque ex eius, qui contra disputat, sententia & opinione, ac quasi vi fiunt:) In scripta tamen oratione, quæ legis instar omnibus in communi proponenda sit, si quis hanc sui purgandi causa, blasphemiæ conscriptæ defensionem adferat, is sanè ad imbecillum confugiet patrocinium. Iam vt secundo libro, ita & tertio, de Spiritu sancto tractans, argumenta quidem adhibet, quibus Spiritum sanctum esse conatur ostendere; verùm cætera, ad modum Origenis libro de principiis, etiam hic nugando delirat. Quarto dein libro de Angelis, & dæmonibus inania æquè, vt ille, iactitans, exilia ipsis corpora inducit. Quinto verò & sexto pertractat vt Deus hominem induerit, tentátque suo more demonstrare, incarnationem Filij fieri potuisse. Multa & hic nugatur, maximéque dum illud asserere audet, imaginatione quidem nostra Filium aliis atque aliis locis circumscribi, re tamen atque actu ipso non esse circumscriptum. Septimo denique libro, quem *de* DEI *creatione* inscripsit, aliquanto piè magis cùm de aliis tractat, tum præsertim de Filio in extrema operis parte.

Dictio eius plena est, & nihil habet redundans. vocibus item vt in Attica, miniméque affectata oratione, ita vtitur venustè, vt nec in compositione quidem à consueto loquendi modo recedat: immò nec perspicuitatis, & accurationis causa à magnitudine deflectat. Floruit verò * * *

a Ἐξηγητοῦ.

b Vt Philosophi quidam veteres, & post Seleuciani siue Hermiani, de quibus August. de hæresib. cap. 59.

c Sup. Cod. VIII.

ΘΕΟΓΝΩΣΤΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΩΣ λόγοι ζ.

ρς'. Theognosti Alexandrini Hypotyposeon VII.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Θεογνώστου Ἀλεξανδρέως λόγοι ἑπτά· ὧν ἡ ἐπιγραφὴ, τοῦ μακαρίου Θεογνώστου Ἀλεξανδρέως καὶ ἐξηγητοῦ ὑποτυπώσεις. ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ λόγῳ διαλαμβάνει περὶ τοῦ πατρὸς, καὶ ὅτι ἐστὶ δημιουργὸς, ἐπιχειρῶν δεικνύναι, καὶ κατὰ τῶν ὑποτιθέντων συναΐδιον ὕλην τῷ θεῷ. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ τίθησι μὲν ἐπιχειρήματα, δι' ὧν δεῖν φησι τὸν πατέρα ἔχειν υἱόν· υἱὸν δὲ λέγων, κτίσμα αὐτὸν ἀποφαίνει, καὶ τῶν λογικῶν μόνων ἐπιστατεῖν. καὶ ἄλλ' ἄττα, ὥσπερ Ὠριγένης, ἐπιφέρει τῷ υἱῷ. εἴτε ὁμοίως ἐκείνῳ δυσσεβείᾳ ἑαλωκὼς, εἴτε (ὡς ἄν τις εἴποι) ἐκβιαζόμενος τὴν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογίαν, ἐν γυμνασίας λόγῳ καὶ οὐ δόξης ταῦτα * προτιθεὶς· ἢ καὶ πρὸς τὴν τοῦ ἀκροατοῦ ἕξιν καὶ ἀσθένειαν, ἀμυήτου παντελῶς, εἰ τύχοι, ὄντος τοῦ τῶν χριστιανῶν θιασμοῦ, καὶ μὴ δυναμένου δέξασθαι τὴν τῆς θρησκείας ἀκρίβειαν, ὑποκαταβαινόμενος τῆς ἀληθείας· καὶ τὴν ὁπωσδήποτε γνῶσιν υἱοῦ τῆς παντελοῦς ἀνηκοΐας καὶ ἀγνωσίας δῆθεν νομίζων λυσιτελεστέραν ἀκροατῇ. ἀλλὰ διαλέξει μὲν ἡ τοιαύτη καταφυγὴ τοῦ μὴ λέγειν ὀρθῶς, καὶ ἀναχώρησις, οὐκ ἂν ἀπίθανος δόξῃ, οὐδὲ ἐχομένη ψόγου· τὰ πολλὰ γὰρ τῇ τοῦ προσδιαλεγομένου γνώμῃ καὶ δόξῃ καὶ ἰσχύϊ διαπορεύεται). ἐγγράφου δὲ λόγου καὶ κοινοῦ προκεῖσθαι μέλλοντος νόμου τοῖς πᾶσιν, εἴ τις τῆς ἐν αὐτῷ βλασφημίας τὴν προειρημένην εἰς ἀθώωσιν ἐπιφέρει ἀπολογίαν, εἰς ἀσθενῆ κατέδραμε συνηγορίαν. ὥσπερ δὲ ἐν τῷ δευτέρῳ, οὕτω καὶ ἐν τῷ τρίτῳ λόγῳ περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος διαλαμβάνων, τίθησι μὲν ἐπιχειρήματα τὴν τοῦ παναγίου πνεύματος δεικνύειν ὕπαρξιν ἀποπειρώμενος· τὰ δ' ἄλλα, ὥσπερ Ὠριγένης ἐν τῷ περὶ ἀρχῶν, οὕτω καὶ αὐτὸς ἐνταῦθα παραληρεῖ. ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ περὶ ἀγγέλων καὶ δαιμόνων ὁμοίως ἐκείνῳ, * κενολογεῖ, καὶ σώματα αὐτοῖς λεπτὰ ἀμφιεννύουσιν. ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ καὶ ἕκτῳ περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ σωτῆρος διαλαμβάνων, ἐπιχειρεῖ μὲν (ὡς ἔθος αὐτῷ) τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ υἱοῦ * δυνατὴν εἶναι δεικνύναι· πολλὰ δὲ ἐν αὐτοῖς κενοφωνεῖ· καὶ μάλιστα, ὅταν ἀποτολμᾷ λέγειν, ὅτι τὸν υἱὸν φανταζόμεθα ἄλλοτε ἐν ἄλλοις τόποις περιγραφόμενον, μόνῃ δὲ τῇ ἐνεργείᾳ μὴ περιγραφόμενον. ἐν δὲ τῷ ἑβδόμῳ, ὃ καὶ περὶ θεοῦ δημιουργίας ἐπιγράφει, εὐσεβέστερόν πως περί τε τῶν ἄλλων διαλαμβάνει, καὶ μάλιστα πρὸς τῷ τέλει τοῦ λόγου, περὶ τοῦ υἱοῦ. ἔστι δὲ τὴν φράσιν ἀπέριττος καὶ βαθὺς, καλλιλεξίᾳ τε ὡς ἐν Ἀττικῇ καὶ συνήθει χρώμενος λόγῳ, καὶ τοῦ συνήθους οὐδ' ἐν ταῖς συντάξεσιν ἀνακεχωρηκώς. τοῦ μέντοι μεγέθους, διὰ ἐνάργειαν καὶ ἀκρίβειαν, τῶν ῥημάτων οὐ καταφέρεται. ἤκμασε δὲ *

* al. προτιθεὶς.

* κενολογεῖ.

* al. δὲ αὐτὸν εἶναι.

SCHOLION.

POST Origenem, vt hic indicat Photius, & ex B. Athanasio colliges, qui vtriusque adhibens testimonium, liber in illud Euang. Quicunque dixerit verbum contra Filium hominis &c. Origeni hunc continenter subiungit, & priscum, ac virum doctum, per quam studiosum appellat, allatis duobus ex eo fragment. Alibi etiam disertum virum, quando eius librum 2. Hypotyposeon in Arrianos adducat. Itaque non absimile vero fuerit his ipsis libris, quod Clementis item Hypotyposibus accidisse auctor est in Origenis Apologia Ruffinus, vt ab hæreticis interpolati, contaminati fuerint. Deló certè malo præteriit mihi Eusebio maximi huius viri mentionem, docet illustriss. Baron. Card. Annal. 2. ad A. Ch. 109.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ Κιλικίας κατὰ Ἰωάννου Σκυθοπολίτου λόγοι ις'.

ρζ'. Basilii Cilicis contra Ioannem Scythopolitam.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Βασιλείου, πρεσβυτέρου κίλικος, κατὰ Ἰωάννου τοῦ σκυθοπολίτου, ὃν καὶ δικολόγον λέγει, καὶ μυρία ἄλλα αὐτοῦ καταγράφει. ὅτι τε ἐν ὑπονοίᾳ γένοιτο μανιχαϊσμοῦ. καὶ ὅτι τὴν ἁγίαν τεσσαρακοστὴν εἰς τρεῖς ἑβδομάδας συνέκλειεν, οὐδὲ ἐν ταύταις τῆς τῶν πτηνῶν κρεοφαγίας ἀπείχετο, καὶ ὡς ἑλληνικαῖς τελεταῖς συνήγετο· καὶ ὅτι ὡς τὰ πολλὰ ὑπὸ γαστριμαργίας ἐλαυνόμενος, οὐδέποτε ἐκοινώνει τῆς ἱερουργίας τελουμένης· ἀλλὰ μετὰ τὸ εὐαγγέλιον, παισὶν ἅμα τῶν μυστηρίων μετελάμβανε, καὶ παραυτίκα πρὸς τὴν τράπεζαν ἀπέτρεχε. ταῦτα κατὰ τοῦ ἀνδρὸς σχεδόν τι δι' ὅλης αὐτοῦ τῆς βίβλου καταστείρων ἐνασελγαίνει. τὸ δὲ σύγγραμμα δραματικὸν εἶδος ποιεῖται. προσφωνεῖ δὲ αὐτὸ πρός τινα Λεόντιον αἰτησάμενον. τὰ δὲ τοῦ δράματος εἰσάγει πρόσωπα, Λαμπάδιον μὲν ὑπερμαχοῦντα αὐτοῦ, Μαρῖνον δέ τινα φήσας, ὡς δῆθεν ὑπὲρ τοῦ Ἰωάννου ἀγωνιζόμενον. ὃς καὶ μετά τινας διαλέξεις εἰσάγεται αὐτῷ, καταγινώσκων μὲν, οὗ ἐδόκει προσώπου ὑπερασπίζεσθαι. Λαμπαδίῳ δὲ προστιθέμενος, μεθ' ὃν Ταράσιόν τινα τὸν ἀγῶνα ὑπεισελθεῖν ὑποκρίνεται. ἔπειτα δὴ τούτοις καὶ ἐρωτᾶν κατασχηματίζων καὶ ἀποκρίνεσθαι, ἃ συνοίσειν μὲν ἑαυτῷ, μῶμον δὲ καὶ ἀπορίας τῷ συνηγορουμένῳ δῆθεν ἑώρα κατασκευάζοντα. ἑξκαίδεκα δὲ λόγοις τὸ σύγγραμμα διαιρεῖ. καὶ ἐν μὲν τοῖς τρισὶ καὶ δέκα, τὸν διαλογικὸν εἰσάγει τύπον, κατὰ τοῦ πρώτου μόνου τῶν Ἰωάννου λόγων, τοσαύτην σπουδὴν καὶ πόνον εἰσενεγκάμενος. ἐν δὲ τοῖς λοιποῖς τρισὶ, καταδρομὴν ποιεῖται τῶν ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ τρίτῳ λόγῳ ῥηθέντων τῷ Ἰωάννῃ. ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ λόγῳ τὸν πρόλογον ἀπαρτίσας, κατὰ δύο κεφαλαίων ἵσταται. καθ' ἑνὸς μὲν τοῦ ὅτι λόγος ἔπαθε σαρκί. καθ' ἑτέρου δὲ, τοῦ, ὅτι ταυτόν ἐστι τὸ λέγειν Χριστὸν, τῷ λέγειν Θεόν. ἐν δὲ τῷ β'. λόγῳ ὅτι τε μάτην ἐλοιδορήθη πειρᾶται δεικνύειν, καὶ ὅτι τὸ ἀναβήσεται ῥάβδος ἐκ τῆς ῥίζης Ἰεσσαὶ, κακῶς ὁ σκυθοπολίτης Ἰωάννης ἐξελάβετο. ἐν δὲ τῷ γ'· ὡς δῆθεν συζητεῖ, ὅπως δεῖ νοεῖν, τὸ, νῦν ἐδοξάσθη ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ὁ Θεὸς ἐδοξάσθη ἐν αὐτῷ, καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ ῥητοῦ. ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ, πῶς λέγεται ἴδιον τοῦ Θεοῦ τὸ σῶμα. καὶ περὶ ἑνώσεως· καὶ περὶ τοῦ ἔχρισέ σε ὁ Θεός σου. καὶ περὶ τοῦ ἐγὼ ἁγιάζω ἐμαυτόν. ἐν ᾧ λόγῳ καὶ Μαρῖνος τῆς ὡς δῆθεν ἀποστὰς ἀντιλογίας, * τῷ συντίθεται. ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ ἔνθα καὶ ὁ Ταράσιος ἀναδέχεσθαι τὸν ἀγῶνα ἀντὶ Μαρίνου ὑποκρίνεται, τὰς κατὰ τοῦ Ἰωάννου κατηγορίας ἀναλαμβάνει πικρότερον, καὶ ὁ λόγος αὐτῷ σχεδὸν ἐν ταύταις καταναλίσκεται. ἐν δὲ τῷ ἕκτῳ δριμύτερόν πως κατατρέχει τῆς κατὰ Χριστὸν τὸν σωτῆρα ἡμῶν ἑνώσεως. καὶ περὶ τοῦ, ἔχρισέ σε ὁ Θεὸς ὁ Θεός σου· καὶ ὅπως ἡ κατ' αὐτὸν ἐκκλησία περὶ τοῦ ἐσαρκώθη δοξάζει. ἐν δὲ τῷ ὀγδόῳ περὶ τοῦ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, εἰς ἀτοπίας πολλὰς ἐκτραχηλίζεται. καὶ περὶ τοῦ οὐδεὶς ἀναβέβηκεν εἰς τὸν οὐρανὸν, εἰ μὴ ὁ ἐκ τοῦ οὐρανοῦ καταβὰς, ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, ὁ ὢν ἐν τῷ οὐρανῷ.

* τούτῳ συ. τῷ Λαμπαδίῳ.

BASILII CILICIS Contra Ioannem Scythopolitam libri XVI.

De Ioanne Scythopolita sup. C. XCV. De Basilio C. XCVI. & XLII.

LECTVS est liber BASILII presbyteri Cilicis, aduersus Ioannem Scythopolitam, cui & Causidici nomen, & alia sexcenta impingit: vt, in suspicionem Manichææ Sectæ venisse: sacrum Quadragesimæ tempus ad tres tãtùm hebdomadas reuocasse, iisdemque nec ab auium carnibus abstinuisse: ad gentium sacra accessisse: vt plurimum præterea ventri plus satis deditum, non absoluto iam sacro communicasse, sed post Euangelium vna cum pueris mysteria sumpsisse, statimque ad mensam aduolasse. Talia ferè toto libro sparsa ac disseminata, petulanter in virum illum iactat. Opus ipsum dramaticum est, Leontio cuidam id efflagitanti inscriptum. Personas fingit hic Lampadium quendam, qui pro Basilio certet, cum Marino, qui Ioannis partes tuendas susceperit. Hunc post dissertationes aliquot, damnato eo, quem defendendum susceperat, ad Lampadium sese adiungentem inducit, ac post eum victum Tarasium quendam iterum certamen redintegrantem. Vbi illa hos & interrogare, & respondere comminiscitur, quæ cum sibi conductura, tum patrocinanti aduersario reprehensionem, ac perplexitatem paritura viderentur. In sedecim autem libros opus vniuersum diuisit: quorum tredecim priores dialogi forma sunt ab eo, contra primum duntaxat Ioannis librum, tanto cum studio ac diligentia conscripti: reliquis verò tribus ea oppugnat, quæ in secundo suo & tertio libro Ioannes asseruerat.

Primo igitur libro, post præfationem absolutam, duobus capitibus oppugnandis insistit. Primum quidem illud: *Verbum* [a] *passum est in carne.* Alterum verò: Idem est dicere CHRISTVM, atque dicere DEVM. Iam secundo libro temerè se affectum iniuria ostendere conatur: & illud, *Egredietur* [b] *virga de radice Iessæ*, malè à Scythopolita Ioanne intellectum esse. Tertio deinde libro, de illo scil. quærit loco, quomodo intelligendus: [c] *Nunc clarificatus est filius hominis, & DEVS clarificatus est in illo*, & quæ ibi sequuntur. Quarto libro, quomodo dicatur proprium esse DEI corpus: tum de vnitate: & de illo: *Vnxit* [d] *te Deus tuus.* & de illo: *Ego* [e] *sanctifico meipsum.* Quo in libro Marinus contradicendi partes relinquens scilicet, cum Lampadio consentit. Quinto vero libro, vbi & Tarasius certamen subire Marini loco fingitur, accusationes Ioannis acerbius suscipit, totúsque adeò liber in iis ferè consumitur. Sexto tum libro vehementius etiam inuehitur in vnionem Christi seruatoris nostri. De illo quoque disputat: *Vnxit* [f] *te Deus, Deus tuus.* docétque quid ipsius ecclesia censeat de illo: *Caro factum est.* Libro octauo in varias absurditates præcipitat, dum de illo agit: *Verbum* [g] *caro factum est*, itémque de illo: *Nemo ascendit* [h] *in cælum, nisi qui de cælo descendit, filius hominis, qui est in cælo.*

a 1. Pet. 4.
b Isa. 7.
c Ioan. 13.
d Psal. 44.
e Ioan. 17.
f Psal. 44.
g Ioan. 1.
h Ioan. 3.

BASIL. CII. Nono libro de illo agit: *Petra* [a] *autem erat Christus*: & de illo: *Erit* [b] *vita vestra suspensa ante oculis vestris*. rursum de illo: *Porta* [c] *hæc clausa erit*. quæ omnia impiè interpretatur. Decimo verò libro de illo: *Vobis* [d] *verbum salutis missum est*. deque eo: *Qui* [e] *filio suo non pepercit*. Et, *De* [f] *verbo vitæ, quod manus vestræ contrectauerunt*. iterum de illo: *Sic Deus* [g] *dilexit mundum, vt Filium suum vnigenitum daret*, & quæ sequuntur. In vndecimo libro de illo tractat loco: *Hic* [h] *Deus noster: non reputabitur alius coram ipso. Deinde* [i] *in terra visus est, & cum hominibus conuersatus est.* Rursum super illo: *Exsurge* [k] *Deus, iudica terram.* Déque altero loco: *Qui* [l] *videt me, videt & Patrem.* Tum aduersus eos, qui dicerent, non posse Apostolos propter imbecillitatem audientium verum docere. Duodecimo libro docet vnum è Trinitate passum. Et de illo item: *Si enim* [m] *cognouissent, non ipsum Dominum gloriæ crucifixissent.* Vbi & quod non dicamus duos Christos, infirma malaque ratione defendit: ad suam ipse voluntatem nimirum sentiúmque defensionem accommodans. Tertiodecimo denique libro quærit; quomodo non sint duo filij. Et verò ex iis quibus defensionem instituit, duos esse filios dicere necesse sit. Qua in re Tarasius veluti iam victus silentium tenet. Desinit & Basilius, siue Lampadius studiosè interrogare ac respondere. Libri porrò tres, quartus decimus, quintusdecimus, & sextusdecimus, perpetua contexti oratione, in secundum & tertium librum assertionum Ioannis Scythopolitæ incurrunt.

a 1. Corin. 10. b Deut. 28. c Ezech. 44. d Act. 13. e Rom. 8. f 1. Iohan. 1. g Iohan. 3. h Deuter. 32. & 33. & 1. Paral. 17. i Baruch. 3. k Psal. 81. l Ioan. 14. m 1. Corin. 2.

Fuit hic Basilius Presbyter, vt de se ipse affirmat, Antiochenæ Ecclesiæ, quo tempore thronum ibi tenebat [n] Flauianus, Romanique clauum imperij moderabatur Anastasius. Dictio eius in dialogis potissimum humilis est, vt nec à vocibus è triuio sumtis sibi temperet. Sed & in compositione parum accuratus, peccare non raro, atque solœcismum facere deprehenditur. Verùm vti perspicuus in his esse laborauit, ita quoque in suis aduersus pios argumentis vehemens sanè est, atque vsu tritus, vt omnem planè vitam in hoc vano contra pietatem studio consumpsisse videatur. Etsi verò [o] Nestoriana hæresi infectus est, Nestorium tamen sibi nequaquam vindicat, sed [p] Diodorum atque Theodorum patres laudat. Et contra diuinum quidem Cyrillum non tam impudenter in eos blasphemat. attamen Ioannem hunc, in quem stylum stringit, alij præterea nulli rei, præterquam Cyrilli duodecim capitibus inniti refert; ac duodecimo, ait, maximè, quo DEVM ille passum subintroducit. Atque in his finem accipit frustra ille ab eo susceptus labor. Opus verò, vt suprà dicere memini, Leontio dedicat cuidam, quem sanctissimum, Deoque carissimum, & Patrem magnificè prædicat.

n Fuit nominatus secundus, circa A. Ch. 500.

o Nestorianum hic Basilium... [illegible]

ἐν δὲ τῷ ἐννάτῳ περὶ τοῦ, ἡ δὲ πέτρα ἦν ὁ Χριστός· καὶ περὶ τοῦ, ὄψεσθε τὴν ζωὴν ὑμῶν κρεμαμένην πρὸ ὀφθαλμῶν ὑμῶν· καὶ περὶ τοῦ, ἡ πύλη αὕτη κεκλεισμένη ἔσται, πάντα ταῦτα δυσσεβῶς ἐκλαμβάνεται. ἐν δὲ τῷ δεκάτῳ περὶ τοῦ, ὑμῖν ὁ λόγος τῆς σωτηρίας ἀπεστάλη· καὶ περὶ τοῦ, ὅς τοῦ ἰδίου υἱοῦ οὐκ ἐφείσατο· καὶ περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς, ὅτι αἱ χεῖρες ὑμῶν ἐψηλάφησαν· καὶ περὶ τοῦ, οὕτως ἠγάπησεν ὁ θεὸς τὸν κόσμον ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ, καὶ τὰ ἑξῆς. ἐν δὲ τῷ ἑνδεκάτῳ περὶ τοῦ, οὗτος ὁ θεὸς ἡμῶν, οὐ λογισθήσεται ἕτερος πρὸς αὐτόν, εἶτα ἐπὶ τῆς γῆς ὤφθη, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη. καὶ περὶ τοῦ, ἀνάστα ὁ θεὸς κρίνων τὴν γῆν. καὶ περὶ τοῦ, ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε τὸν πατέρα. καὶ πρὸς τοὺς λέγοντας, μὴ δύνασθαι τοὺς ἀποστόλους διὰ τὴν ἀσθένειαν τῶν ἀκουόντων, διδάσκειν τἀληθές. ἐν δὲ τῷ δωδεκάτῳ, ὅτι εἷς τῆς τριάδος ὁ παθών· καὶ περὶ τοῦ, εἰ γὰρ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. καὶ ὅπως οὐ λέγομεν δύο χριστοὺς, ἀσθενῶς καὶ κακοδόξως ἀπολογεῖται· πρὸς τὸ οἰκεῖον μέντοι συμβαίνουσαν βούλημα τὴν ἀπολογίαν περιάγει. ἐν δὲ τῷ ιγ΄ περὶ τοῦ, πῶς οὐ δύο υἱοί; καίτοι ἐξ ὧν δοκεῖ ἀπολογεῖσθαι, ἀνάγκη λέγειν δύο υἱούς. ἐν ᾧ καὶ ὁ Ταράσιος ὡς δῆθεν ἐκνενικημένος σιωπᾷ, καὶ παύεται καὶ ὁ Βασίλειος ἤτοι ὁ Λαμπάδιος τὴν κατὰ πεῦσιν καὶ ἀπόκρισιν σπουδὴν τῆς σχολῆς, καὶ ποιεῖται τὸν ιδ΄. πεντεκαιδέκατόν τε καὶ ἑξκαιδέκατον λόγον, διεξωδικωτέρῳ λόγῳ, καὶ κατατρέχει τῶν ἐν τῷ δευτέρῳ καὶ τρίτῳ βιβλίῳ εἰρημένων τῷ Ἰωάννῃ. ἦν δ' οὗτος ὁ Βασίλειος πρεσβύτερος, ὡς αὐτός φησι, τῆς κατὰ [*] Ἀντιόχειαν ἐκκλησίας, ἀρχιερατεύοντος μὲν τῆς ἐκεῖσε Φλαβιανοῦ· Ῥωμαίων δὲ Ἀναστασίου βασιλεύοντος. ἔστι δὲ τὴν φράσιν χυδαῖος, καὶ μάλιστα ἐν τοῖς [*] διαλογικοῖς, οὐδὲ τῶν ἐκ τριόδου ῥημάτων ἀπέχεται· ἀλλ' οὐδὲ τὴν σύνταξιν ἀκριβής, ὥστε καὶ μέχρι τοῦ σφάλλειν, καὶ σολοικισμοῖς χρῆσθαι πολλάκις ἐξάγεται· καὶ τὸ σαφὲς [*] ἐν τούτοις ἐπιτήδευσε, τοῖς μέντοι κατὰ τῆς εὐσεβείας ἐπιχειρήμασι δριμύς τέ ἐστιν καὶ ἐντριβής· καὶ τὸν ὅλον βίον τούτοις ὡς ἔοικε τοῖς ματαίοις κατὰ τῆς εὐσεβείας πόνοις, ἐγκατασαπείς· καὶ τὴν [*] αἵρεσιν δὲ νεστορείου νοσῶν, Νεστόριον μὲν οὐκ οἰκειοῦται· Διόδωρον δὲ καὶ Θεόδωρον ἐπιγράφεται πατέρας. καὶ κατὰ μὲν τοῦ θεσπεσίου Κυρίλλου εἰς πρόσωπον οὕτως ἀναισχύντως οὐ βλασφημεῖ· τὸν μέντοι γε Ἰωάννην, καθ' οὗ τὴν γραφὴν ἐνεστήσατο, μηδενὶ ἄλλῳ ἀλλ' ἢ τοῖς Κυρίλλου φησὶν ἐπερείδεσθαι δώδεκα κεφαλαίοις· καὶ τῷ δωδεκάτῳ φησὶ μάλιστα ὁ παρεισάγει τὴν θεοπάθειαν· ἐν οἷς αὐτῷ καὶ τῆς ματαιοπονίας τὸ τέλος. τὸ δὲ σύνταγμα αὐτοῦ πρὸς Λεόντιον ὡς ἔφημεν ἐποιήθη, ὃν ὁσιώτατον καὶ θεοφιλέστατον καὶ πατέρα ἀποσεμνύνει.

* Ἀντιοχέων. * διαλεγομένοις. * ἐν ᾧ τοσούτῳ. * al. νόσον.

CVIII. THEODORI MONACHI ALEXANDRINI *Aduersus Themistium liber.*

THEMISTII *Apologia pro sancto Theophobio.*

LECTVS est THEODORI *Alexandrini monachi aduersus Themistium liber*, cuius hæc inscriptio: CONFVTATIO *breuis, quæ superioris temporis denuò repetita illa Themistij contra Patres temeraria maximéque absurda contentio reijcitur: a nobis nunc elaborata, occasione*

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΜΟΝΑΖΟΝΤΟΣ Ἀλεξανδρέως κατὰ Θεμιστίου λόγος. καὶ Θεμιστίου ἀπολογία ὑπὲρ τοῦ ἐν ἁγίοις Θεοφοβίου.

ρη΄. Theodorus monachus contra Themistium.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Θεοδώρου μονάζοντος Ἀλεξανδρέως κατὰ Θεμιστίου. οὗ ἡ ἐπιγραφή, Ἔλεγχος ὡς ἐν συντόμῳ τῆς [*] ἄνωθεν καὶ ἐξ ἀρχῆς Θεμιστίου κατὰ τῶν πατέρων προπετοῦς καὶ ἀλογωτάτης ἐνστάσεως, ἐκ παραφράσεως νῦν ἡμῖν [*] πεποιημένος τῶν

* ἄνω. * πεποιημένη.

τῶν προβεβλημένων ὑπ᾽ αὐτοῦ κατὰ τῆς ἀληθείας ζητημάτων τε καὶ προτάσεων, καὶ σαφὴς διευκρίνησις τῆς προκειμένης ὑποθέσεως. ἡ μὲν οὖν ἐπιγραφὴ τοιαύτη· βιβλίον μᾶλλον, ἢ ἐπιγραφὴ βιβλίου τυγχάνουσα. ἄμφω δὲ ὅ,τι Θεόδωρος καὶ Θεμίστιος αἱρετικοὶ καὶ τῆς τῶν θεοπασχιτῶν μοίρας ὑπάρχουσι, Σευήρῳ δὲ προσανακείμενοι. ὁ μέντοι Θεμίστιος ἢ Καλώνυμος (ἐξονομάζει γὰρ καὶ οὕτως αὐτὸς ἑαυτὸν) καὶ τῆς τῶν Ἀγνοητῶν προστάτης ἐστὶν αἱρέσεως. καὶ λόγον ὑπὲρ τῆς τοιαύτης νόσου συνέγραψεν, ὃν ἐπέγραψε· * Καλωνύμου τοῦ καὶ Θεμιστίου ἀπολογία ὑπὲρ τοῦ ἐν ἁγίοις Θεοφοβίου· ἐν ᾧ καὶ Σευήρου, ᾧ προσανάκειται (τοιοῦτον γὰρ τὸ ψεῦδος, καὶ οἱ ἐρασταὶ τοῦ ψεύδους) καθάπτεται. εὐθύνας δὲ ἐν τῷδε τῷ λόγῳ * περὶ Θεοδώρου εἰσπράττεται. τὰ γάρ τοι τοῦ Θεμιστίου ἐπιχειρήματα δ΄ μὲν ὄντα, τὴν ἄγνοιαν δὲ ὡς ᾤετο ἐπὶ Χριστοῦ κατασκευάζοντα, * καθ᾽ ἓν ὁ Θεόδωρος ἐξεταζόμενος, ἕκαστον μυρίαις ἀτοπίαις ἐχόμενον δείκνυσιν. εἶτα πάλιν ὁ Θεμίστιος ὥσπερ τὴν ἧτταν ἀνακαλούμενος, κατὰ Θεοδώρου μονόβιβλον ἔγραψε. καὶ ὁ Θεόδωρος πάλιν ἐν * τρισὶ τόμοις τοὺς κατ᾽ αὐτοῦ ἐλέγχους ἀποσκευασάμενος, τὴν οἰκείαν * ἐν τούτῳ δόξαν ἀληθῆ παρέστησε. ἔστι δὲ τούτων ἑκάτερος τοῦ τε συγγράφειν οὐκ ἀπείρως ἔχων, καὶ τὸ σαφὲς μετὰ τοῦ συντόνου καὶ τοῦ καθεστηκότος διώκων ἐν λόγοις.

* μεγαλωνύμου
* παρὰ
* τὸ δ᾽ ἕν.
δυσί.
ἐπὶ τούτῳ

obiectarum ab ipso contra veritatem quæstionum, atque enunciationum, cum dilucida explicatione obiecti argumenti. Talis hic igitur libri titulus, vt liber potius, quàm titulus libri videatur. Vterque verò Theodorus æquè ac Themistius, hæretici & partium studiosi fuerunt, eorum qui [a] diuinitatem passam esse asseuerant, Seuero nimirum addicti. Cæterum Themistius, siue Calonymus (hoc enim sibi cognomentum quoque addidit) etiam [b] Agnoëtarum sectæ caput fuit: de qua & librum conscripsit, affixo titulo *Calonymi seu Themistij apologia pro sancto Theophobio.* Quo in libro ipsum quoque Seuerum, cui tamen addictus erat (tanta est vis falsitatis, tales & mendacij amantes) perstringens, dictorum à Theodoro rationes exigit. Themistij enim quatuor argumenta illa, quibus se inscitiam in CHRISTO probasse arbitrabatur, Theodorus singulatim expendens atque æstimans, singula sexcenta continere absurda ostendit. Hinc rursum Themistius: acceptam veluti cladem reparans, singularem librum in Theodorum conscripsit. Theodorus autem tribus vicissim libris, & quæ ille reprehenderat, refutat, & suam de hac re veram opinionem exponit.

Vterque scribendi non imperitus, perspicuitatem solida cum vehementia in dicendo sectatus est.

THEODORUS.

a Theopaschitæ a Græcis appellati. Vide Niceph. lib. 18. historiæ Ecclesiast. ca. 51.
b Niceph. lib. 18. Eccle. hist. c. 50. non Themistius hic sub Valente Philosophus, sed potius Cononis ille [illegible] oppugnando Porphyrio [illegible] videtur, [illegible] Cod. [illegible] A [illegible] Agnoeta [illegible], post Themistium dicti, vt ait B. Damasc. lib. de hæresibus.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ πρεσβυτέρου βιβλία.

ρθ΄. Clementis Alex. Hypotyposes, Stromateus, & Pædagogus.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Κλήμεντος Ἀλεξανδρέως πρεσβυτέρου, τεύχη βιβλίων τρία. ὧν τὸ μὲν ἐπιγραφὴν ἔλαχεν, ὑποτυπώσεις: τὸ δὲ στρωματεύς, τὸ δὲ παιδαγωγός.

ΥΠΟΤΥΠΩΣΕΩΝ ΤΟΜΟΙ ΟΚΤΩ.

ΑΙ μὲν οὖν ὑποτυπώσεις διαλαμβάνουσι περὶ ῥητῶν τινῶν τῆς τε παλαιᾶς καὶ νέας γραφῆς. ὧν καὶ κεφαλαιωδῶς, ὡς δῆθεν, ἐξήγησίν τε καὶ ἑρμηνείαν ποιεῖται. καὶ ἐν τισὶ μὲν αὐτῶν ὀρθῶς δοκεῖ λέγειν· ἐν τισὶ δὲ παντελῶς εἰς ἀσεβεῖς καὶ μυθώδεις λόγους ἐκφέρεται. ὕλην τε γὰρ ἄχρονον καὶ ἰδέας ὡς ἀπό τινων ῥητῶν εἰσαγομένας δοξάζει, καὶ τὸν υἱὸν εἰς κτίσμα κατάγει. ἔτι δὲ μετεμψυχώσεις, καὶ πολλοὺς πρὸ τοῦ Ἀδὰμ κόσμους τερατεύεται. καὶ ἐκ τοῦ Ἀδὰμ τὴν Εὔαν, οὐχ ὡς ὁ ἐκκλησιαστικὸς λόγος βούλεται, ἀλλ᾽ αἰσχρῶς τε καὶ ἀθέως ἀποφαίνεται· μίγνυσθαί τε τοὺς ἀγγέλους γυναιξὶ, καὶ παιδοποιεῖν ἐξ αὐτῶν ὀνειροπολεῖ. καὶ μὴ σαρκωθῆναι τὸν λόγον, ἀλλὰ δόξαι. λόγους τε τοῦ πατρὸς δύο τερατολογῶν ἀπελέγχεται· ὧν τὸν ἥττονα * τοῖς ἀνθρώποις ἐπιφανῆναι. μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἐκεῖνον. φησὶ γάρ. [λέγεται μὲν καὶ ὁ υἱὸς λόγος, ὁμωνύμως τῷ πατρικῷ λόγῳ, ἀλλ᾽ οὐχ οὗτός ἐστιν ὁ σὰρξ γενόμενος. οὐ δὲ μὴν ὁ πατρῷος λόγος, ἀλλὰ δύναμίς τις τοῦ θεοῦ οἷον ἀπόρροια τοῦ λόγου αὐτοῦ, νοῦς γενόμενος, τὰς τῶν ἀνθρώπων καρδίας διαπεφοίτηκε] καὶ ταῦτα πάντα ἀπὸ ῥητῶν τινῶν πειρᾶται κατασκευάζειν τῆς γραφῆς. καὶ ἄλλα δὲ μυρία βλασφημεῖ καὶ φλυαρεῖ, εἴτε αὐτός, εἴτε τις ἕτερος, τὸ αὐτοῦ πρόσωπον ὑποκριθείς. ἐποιήθησαν δὲ αὐτῷ αἱ βλάσφημοι αὗται τερατολογίαι ἐν τόμοις ὀκτώ. λέγει δὲ καὶ περὶ τῶν αὐτῶν πολλάκις, καὶ σποράδην καὶ συγκεχυμέ-

* al. Παντελῶς.

CLEMENTIS ALEXANDRINI PRESBYTERI Scripta.

CIX.

LECTA sunt [a] CLEMENTIS *Alexandrini Presbyteri tria librorum volumina*: quorum vnius inscriptio est, *Hypotyposes*: alterius *Stromateus*: tertij verò *Pædagogus*.

Hypotyposeon, siue Dispositionum libri VIII.

HYPOTYPOSES quidem disceptationem continent locorum aliquot veteris nouique testamenti, quæ etiam summatim explicat, & interpretatur. Etsi autem rectè in quibusdam sentire visus est, in aliis rursus impiè omnino fabuloséque disserit. Asserit enim materiam æternam esse, & ideas veluti certis decretis induci fingit. Filium quoque in rebus creatis numerat. Adhæc animarum migrationes, multosque ante Adamum mundos prodigiosè comminiscitur. Euam præterea, ex Adamo, non vt sacri libri tradunt, sed obscœnè atque impiè educit. Angelos quoque cum fœminis congressos, liberos inde suscitasse somniat. Quin & Verbum carnem non esse factum, sed ita visum duntaxat. Duo ad hæc Patris Verba finxisse deprehenditur, quorum minus mortalibus sit visum, immò ne hoc quidem. Sic enim scribit: *Dicitur quidem & Filius Verbum æquiuoce cum Patrio Verbo. Verum [a] neque hoc illud Verbum est, quod caro factum est, neque etiam Patrium illud Verbum: sed vis quædam ac potestas Dei, tanquam à Verbo ipso profluens, mens effecta, hominum animos peruasit.* Quæ quidem omnia S. Scripturæ testimoniis aliquot astruere nititur. Quamquam & alia id genus sexcenta blasphema voce nugatur, seu ipse, siue [b] quis alius, eius personam indutus: planè vt octo ipsos libros hisce blasphemiarum portentis, de iisdem identidem disserendo, ac sparsim atque confu-

a Lege Baron. Card. Annal. tom. 2. & edit. Lat. Gentiani Herueti, Notásque in Germanicam edit. Græcam.

a Pro οὖν lege οὐδ᾽, eo quod hic præcedit μᾶλλον δὲ οὐδὲ ἐκεῖνον.
b quod verò similiter videatur. Arrianos enim plerosque [illegible] Clementis scripta inquinasse docet Rufinus Apologia pro Origene. Adde & reliqua eius scripta sana esse doctrina ac purioris styli.

CLEMENS. sè, veluti stupore perculsus Scripturas producendo, repleuerit. Vniuersi autem operis scopus fuisse videtur Geneseos, Exodi, Psalmorum Epistolarum B. Pauli, & Catholicarum, ac denique Ecclesiastici interpretatio. Hoc interim fatetur ipse, discipulum se fuisse Pantæni. Sed de Hypotyposibus hactenus.

γως, ὥσπερ ἐμπλήκτως, παράγει τὰ ῥητά. ὁ δὲ ὅλος σκοπὸς, ὡσανεὶ ἑρμηνεῖαι τυγχάνουσι τῆς γενέσεως, τῆς ἐξόδου, τῶν ψαλμῶν, τοῦ θείου Παύλου τῶν ἐπιστολῶν, καὶ τῶν καθολικῶν, καὶ τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ. μαθητὴς δὲ, ὡς καὶ αὐτός φησι, γέγονε * Πανταίνου, ἀλλὰ ταῦτα μὲν αἱ ὑποτυπώσεις. * al. Παντ...

CX. EIVSDEM *Pædagogi libri III.*

IAM *Pædagogus tribus libris* conscriptus, vitam moresque informat: quibus & alium quendam præmittit, adiungitq; singularem librum, quo [a] gentium refellit impietatem. Nihil autem simile habent hi omnes cum Hypotyposibus, quando & stolidis illis ac blasphemis opinionibus omnino vacant, & dictio ipsa in his floridior ad temperatam quandam grauitatem non sine iucunditate adsurgit, & varia illa, quæ in iis est, rerum cognitio, nihil habet minus conueniens. Extremo verò libro etiam de [b] imaginibus commeminit.

a Qui hodie nomine Protrepticus ad gentes, notus exstat.
b Facit interpres Photius, ut qua in pus reperit scriptoribus pro imaginum cultu annotet, quod vigeret tunc, cum hæc scriberet, Iconomachorum hæresis vide s. C. XXIX. & infr. in Photio Cod. CXIX.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ Ο ΠΑΙΔΑΓΩΓΟΣ ἐν τόμοις γ΄.

Ὁ δὲ παιδαγωγὸς, ἐν τρισὶ τόμοις ἐστὶν αὐτῷ διαπεπονημένος, ἤθους καὶ βίου κατορθωτικός. ἔχει δὲ τοῦτον καὶ προοιμιαζόμενον καὶ συντεταγμένον λόγον ἕτερον, ἐν ᾧ τῶν ἑλλήνων διελέγχει ἀθεότητα. οὐδὲν δὲ ὅμοιον ἔχουσι πρὸς τὰς ὑποτυπώσεις οὗτοι οἱ λόγοι. τῶν τε γὰρ ματαίων καὶ βλασφήμων ἀπηλλαγμένοι δοξῶν καθεστήκασι, καὶ ἡ φράσις αὐτοῖς ἀνθηρὰ, καὶ εἰς ὄγκον ἐμμέτρον σύμμετρον μετὰ τοῦ ἡδέος, καὶ ἡ πολυμάθεια ἐμπρέπουσα. μνημονεύει δὲ πρὸς τῷ τέλει καὶ περὶ εἰκόνων. ρι΄.

CXI. EIVSDEM *Stromatei libri VIII.*

Stromateon autem *libri* quoque *octo sunt*, aduersus Paganos atque hæreses pugnam instituentes: in quibus item sparsim, & non ordine capita recensentur. Cuius quasi rationem reddere in extremo libro septimo hisce fere verbis videtur. *Hæc cum à nobis iam antea pertractata sint, & [a] morum illa rudior formula per summa velut capita, quantum polliciti sumus, sparsim descripta: iis, quæ ad veram excitant cognitionem, dogmatibus ita hic illic inspersis, vt res illas sacras nactus quispiam, qui mysteriis nostris initiatus non sit, haud facilè comperiat*, & quæ sequuntur. Hæc igitur, vt ipse fatetur, causa fuit, cur ista sine ordine congesserit.

Reperi autem in peruetere exemplari hoc opus non solum Stromateon nomine inscriptum, sed integrè ad hunc modum: [b] TITI FLAVII CLEMENTIS *Presbyteri Alexandrini [c] gnosticarum secundum veram Philosophiam commentationum Stromateus* I. II. III. IV. V. VI. VII. VIII. Ac primi quidem septem eundem præferunt titulum, idémque prorsus sunt in omnibus codicibus. Verum octauus, cum inscriptione, tum rei subiectæ materia, variat. In quibusdam enim inscribitur: [d] *Quis diues saluetur*, eiusque principium est: *Qui laudatorias orationes*, & reliqua. In aliis verò, *Stromateus octauus*, vt & reliqui septem libri, inscribitur, & incipit: *Sed neque Philosophi antiquissimi*, quæque sequuntur. Stromateon autem liber hic alicubi non sana tradit; non tamen vt Hypotyposes. nam multa etiam quæ ibi dicta fuerunt, oppugnat.

Feruntur autem ab eodem alia non pauca conscripta. & vero etiam [e] alij composuisse testantur *de Paschate, de ieiunio, de obtrectatione, de canonibus Ecclesiasticis, & aduersus eos, qui Iudæorum errorem sequuntur*, quem Alexandro Hierosolymorum Episcopo nuncupasse videtur. Claruit vero Seuero, & [f] Antonino eius filio Romæ imperantibus.

a τὸ ἦθος τύπος, pro quo alij τύπου legunt.
b Quem titulū totidem clementis apud Euseb. ... lib. 6. c. 13. ... Clementis lib. I. III. & V. extremis verbis, alibi non semel repetit.
c Cognitione reserantium, siue etiam cognitionem facientium per res diuersas.
d Euseb. supr. ...
e Diuus Hieronymus lib. de Ecclesiasticis Scriptoribus c. 38. Quibus addendi ipsomet citati De resurrectione, De moribus, De continentia. ... Eccles. lib. VI. c. 11. De patientia ad ... baptizatos.
f Caracalla.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ Ο ΣΤΡΩΜΑΤΕΥΣ ἐν τόμοις η΄.

Οἱ δὲ στρωματεῖς εἰσὶ μὲν καὶ αὐτοὶ ἐν ὀκτὼ λόγοις καθ' ἑλλήνων καὶ αἱρέσεων τὸν ἀγῶνα εἰσενηνεγμένοι. σποράδην δὲ καὶ ὥσπερ οὐκ ἐν τάξει τὴν τῶν κεφαλαίων διάθεσιν καὶ αὐτοὶ ποιεῖται, καὶ τὴν αἰτίαν ὥσπερ ἀποδιδοὺς ἐν τῷ τέλει τοῦ ἑβδόμου λόγου, αὐταῖς λέξεσιν οὕτως λέγει. τούτων ἡμῖν προδιηνυσμένων, καὶ τοῦ ἠθικοῦ τύπου ὡς ἐν κεφαλαίοις ὑπογραφέντος σποράδην πως ὑπεσχήμεθα καὶ διερριμμένως τὰ ζώπυρα τῆς ἀληθοῦς γνώσεως ἐγκαταστείραντες μαθήματα, ὡς μὴ ῥᾳδίαν εἶναι τῷ περιτυχόντι τῶν ἀμυήτων τὴν τῶν ἁγίων εὕρεσιν, καὶ τὰ ἑξῆς. ἡ μὲν οὖν διερριμμένως αὐτὰ κατατάξαι αὐτῷ αἰτία * ὥς φησι γέγονεν. εὗρον μέντοιγε ἔν τινι παλαιῷ βιβλίῳ τὴν αὐτὴν πραγματείαν οὐχὶ στρωματεῖς μόνον ἐπιγραφομένην, ἀλλ' ὁλοκλήρως οὕτως. Τίτου Φλαβίου Κλήμεντος, πρεσβυτέρου ἀλεξανδρείας, τῶν κατὰ τὴν ἀληθῆ φιλοσοφίαν γνωστικῶν ὑπομνημάτων στρωματέων α΄. β΄. γ΄. δ΄. ε΄. ς΄. ζ΄. καὶ η΄. ἀλλ' ὁ μὲν * ὄγδοος μέχρι τοῦ ἑβδόμου, τὴν αὐτὴν ἔχουσιν ἐπιγραφὴν καὶ ἰσαῖοι τυγχάνουσιν ἐν ἅπασι τοῖς βιβλίοις. ὁ μέντοι ὄγδοος, διάφορός τε ἐστὶ καὶ τῇ ἐπιγραφῇ καὶ τοῖς ἐδάφεσι. ἐν τισὶ μὲν γὰρ, τίς ὁ σωζόμενος πλούσιος, ἐπιγέγραπται, καὶ ἄρχεται οὕτως, Οἱ μὲν τοὺς ἐγκωμιαστικοὺς λόγους, καὶ ἑξῆς. ἐν τισὶ δὲ στρωματεὺς ὄγδοος, ὥσπερ καὶ οἱ πρὸ αὐτοῦ ἑπτὰ, ἐπιγέγραπται, καὶ ἄρχεται. Ἀλλ' οὐδὲ οἱ παλαιτατοι τῶν φιλοσόφων, καὶ τὰ ἑξῆς. αὕτη δὲ ἡ τῶν στρωματέων βίβλος ἐνιαχοῦ οὐχ ὑγιῶς διαλαμβάνει, οὐ μέντοιγε ὥσπερ αἱ ὑποτυπώσεις, ἀλλὰ καὶ πρὸς πολλὰ τῶν ἐκεῖ διαμάχεται. ἐπαγγέλλεται δὲ καὶ ἄλλα πεποιῆσθαι αὐτῷ συγγράμματα οὐκ ὀλίγα: καί γε καὶ ὑφ' ἑτέρων πεποιηκέναι μεμαρτύρηται περί τε τοῦ πάσχα καὶ περὶ νηστείας, καὶ περὶ κακολογίας, περὶ κανόνων ἐκκλησιαστικῶν, κατὰ τῶν ἀκολουθούντων τῇ τῶν Ἰουδαίων πλάνῃ, ὃν Ἀλεξάνδρῳ Ἱεροσολύμων ἐπισκόπῳ προσφωνεῖν ἔδοξεν. ἤκμασε δὲ * Σεβήρου καὶ Ἀντωνίνου υἱοῦ αὐτοῦ, ῥώμης βασιλευόντων. ρια΄.

* al. inserit. αὐτὸ αὐτῷ
* πρῶτος.
* Σευήρου

ΚΛΗΜΕΝ-

ριβ.
ριγ.
Clementis Romani constitutiones Apostolorum.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΤΟΥ ΡΩΜΗΣ διατάξεις τῶν ἁγίων ἀποστόλων, ἀναγνωρισμοὶ, καὶ τἄλλα.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Κλήμεντος τοῦ Ῥώμης τεύχη βιβλίων δύο· ὧν τὸ μὲν ἐπιγράφεται Διαταγαὶ τῶν ἀποστόλων, διὰ Κλήμεντος: ἐν ᾧ καὶ οἱ τῶν συνοδικῶν κανόνων τῷ ἀθροίσματι τῶν ἀποστόλων κανόνες ἐπιγραφόμενοι περιέχονται. τὸ δὲ τὴν προσφώνησιν, ὡς ἐν ἐπιστολῆς εἴδει, πρὸς Ἰάκωβον τὸν ἀδελφόθεον ποιεῖται. ἐν ᾧ αἱ τε λεγόμεναι τοῦ ἀποστόλου Πέτρου πράξεις, καὶ αἱ πρὸς Σίμωνα τὸν μάγον διαλέξεις, καὶ ἔτι ὁ ἀναγνωρισμὸς Κλήμεντος καὶ τοῦ πατρὸς, καὶ τῶν ἄλλων ἀδελφῶν. διὸ καὶ ἔν τισι τῶν βιβλίων ἡ ἐπιγραφὴ, Κλήμεντος τοῦ Ῥωμαίου ἀναγνωρισμὸς ἐπιγράφεται: ἔν τισι δὲ, ὡς εἴρηται, ἐπιστολὴ προτέτακται, ὡς πρὸς τὸν ἀδελφόθεον Ἰάκωβον· καὶ αὕτη δὲ, οὐχ ἡ αὐτὴ, οὐδὲ ὡς ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ προσώπου προσφωνουμένη· ἀλλ' ἐπὶ μὲν τινῶν βιβλίων ὡς ἀπὸ Πέτρου τοῦ ἀποστόλου πρὸς Ἰάκωβον ἐπιστελλομένη· ἐφ' ἑτέρων δὲ, ὡς ἀπὸ Κλήμεντος πρὸς Ἰάκωβον, ἄλλη καὶ ἄλλη, καθὼς προείπομεν. καὶ ἡ μὲν δηλοῖ, Πέτρον τὰς οἰκείας συγγράψαι πράξεις, καὶ πρὸς Ἰάκωβον αἰτήσαντα ταύτας ἀποστεῖλαι· ἡ δὲ διαλαμβάνει, ὡς Κλήμης ταύτας κατὰ πρόσταγμα Πέτρου συγγράψειε κἀκείνου πρὸς τὴν ἀγήρω μεταστάντος, ἀποστείλοι Κλήμης πρὸς Ἰάκωβον. ἔστιν οὖν εἰκασμῷ διαλαβεῖν, ὡς δύο μὲν εἶναι τῶν Πέτρου πράξεων ἐκδόσεις γεγενημένας: τῷ δὲ χρόνῳ, τῆς ἑτέρας διαρρυείσης, ἐπικρατῆσαι τὴν τοῦ Κλήμεντος. ἐν πᾶσι γὰρ τοῖς βιβλίοις, ἃ εἴδομεν, καί τοι οὐκ ὀλίγων ὄντων, μετὰ τὰς διαφόρους ἐκείνας ἐπιστολὰς καὶ ἐπιγραφὰς, τὴν αὐτὴν εὕρομεν ἀπαραλλάκτως πραγματείαν ἀρχομένην· ἐγὼ Κλήμης, καὶ τὰ ἑξῆς ἐντεταγμένα. μυρίων δὲ ἀτοπημάτων ἡ πραγματεία γέμει αὕτη, καὶ τὸ εἰς τὸν υἱὸν βλασφημίας κατὰ τὴν Ἀρείου δόξαν ἐστὶν ἀνάπλεως. αἱ δέ γε Διαταγαὶ τρισὶ μόναις δοκοῦσιν ἐνέχεσθαι. κακοπλασίᾳ, ἣν οὐ χαλεπὸν ἀποσκευάσασθαι· καὶ ὅτι κατὰ τοῦ Δευτερονομίου ὕβρεις τινὰς ἐπαφίησιν * ἃ καὶ ῥᾷστον διαλύσασθαι· καὶ ἔτι Ἀρειανισμῷ, ὅπερ ἄν τις καὶ βιαίως διακρούσαιτο. ἡ μέντοιγε τῶν τοῦ Πέτρου πράξεων βίβλος τῷ τε λαμπρῷ καὶ τῇ σεμνότητι, καὶ ἔτι τῷ καθαρῷ καὶ συντόνῳ, καὶ τῇ ἄλλῃ ἀρετῇ τοῦ λόγου, καὶ πολυμαθείᾳ τοσοῦτον ἔχει πρὸς τὰς Διαταγὰς τὸ παραλλάττον, ὡς μηδὲ σύγκρισιν εἶναι κατὰ τοὺς λόγους πρὸς ἀλλήλας παραβάλλεσθαι τὰς βίβλους. οὗτός ἐστιν ὁ Κλήμης, περὶ οὗ φησιν ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἐν τῇ πρὸς Φιλιππησίους ἐπιστολῇ, μετὰ καὶ Κλήμεντος καὶ τῶν λοιπῶν συνεργῶν μου, ὧν τὰ ὀνόματα ἐν βίβλῳ ζωῆς. οὗτος καὶ ἐπιστολὴν ἀξιόλογον πρὸς Κορινθίους γράφει, ἥτις παρὰ πολλοῖς ἀποδοχῆς ἠξιώθη, ὡς καὶ δημοσίᾳ ἀναγινώσκεσθαι. ἡ δὲ λεγομένη δευτέρα πρὸς τοὺς αὐτοὺς, ὡς νόθος ἀποδοκιμάζεται, ὥσπερ ἐπιγραφόμενος ἐπ' ὀνόματι αὐτοῦ Πέτρου καὶ Ἀππίωνος πολύστιχος διάλογος. τοῦτόν φασιν οἱ μὲν δεύτερον μετὰ Πέτρον ἐπισκοπῆσαι Ῥώμης, οἱ δὲ τέταρτον. Λῖνον γὰρ καὶ Ἀνάκλητον μεταξὺ αὐτοῦ καὶ Πέτρου Ῥώμης ἐπισκόπους διαγεγονέναι. τελευτῆσαι δὲ αὐτὸν τρίτῳ ἔτει Τραϊανοῦ.

* ἴσ.

Clem. Romani ep. prima ad Corinthios.

CLEMENS.
CXII.
CXIII.

CLEMENTIS ROMANI PONT. *Constitutiones Apostolorum, Recognitiones, & alia.*

LEGIMUS CLEMENTIS Romani Pont. librorum volumina duo. Horum alteri hic est titulus: *Constitutiones Apostolorum per Clementem*, continétque Synodicos canones illos,[a] qui Apostolorum cœtui adscribuntur. Alterum autem volumen epistolæ forma Iacobo fratri domini dedicatur. Habet hoc *Acta*, quæ dicuntur, *Petri Apostoli, & cum Simone Mago disputationes: Recognitionem* adhæc *Clementis, eiusque parentis, tum aliorum fratrum*. Quamobrem etiam in quibusdam codicibus hæc ei inscriptio tribuitur: *Clementis Romani recognitio*, in aliis tamen, vti diximus, epistola præfigitur tanquam ad fratrem domini Iacobum; & hæc neque eadem, neque vt ab eodem profecta, sed in libris nonnullis, veluti à Petro Apostolo ad Iacobum missa, in aliis rursus tanquam à Clemente ad Iacobum, alia atque alia vt modo diximus. Harum prior ostendit ipsummet Petrum res à se gestas conscripsisse, & Iacobo eas postulanti misisse: altera vero refert Clementem Petri iussu easdem res gestas litteris proditas, postquam ille iam ad immortalem commigrasset vitam, Iacobo transmisisse. Ex quo côiectura capitur, [b] bis fuisse res gestas S. Petri editas, ac cum temporis longinquitate periisset altera, illam Clementis tandem solam perdurasse. In omnibus enim libris, quos quidem videre mihi contigit (non paucos illos certè; post diuersas illas epistolas atque inscriptiones, idem omnino sine variatione hoc operis initium reperi: EGO CLEMENS, & quæ ordine deinceps sequuntur. Refertum autem hoc opus absurdis nugis, nô sine plurimis ex Arij opinione in Filium blasphemiis. Constitutiones porro [c] tribus ex capitibus duntaxat reprehensioni videntur obnoxiæ. Ex mala nimirum fictione, quam depellere non est admodum difficile: deinde quod contra Deuteronomium criminationes quasdam adducant, quæ & ipsæ dilui facillimè possunt: denique ex Arianismo, quem item acatus paulo instando, refellere queas. Liber attamen Actorum Petri [*qui de Recognitionibus inscriptus est*] perspicuitate ac grauitate, adhæc puritate & vehementia, aliisque orationis dotibus, rerum item variarum doctrina, tantum Constitutiones ipsas superat, nulla vt hos inter comparatio, ad sermonem quod attinet, fieri debeat.

Hic [d] Clemens ille est, de quo B. Paulus in ea quæ est ad Philippenses epistola: *Cum Clemente & reliquis cooperatoribus meis, quorum nomina scripta sunt in libro vitæ.*

Scripsit idem magni faciendam ad Corinthios [e] epistolam, quæ à plerisque tanto in pretio est habita, adeóque laudata, vt etiam publicè legi soleret. At quæ secunda dicitur ad eosdem, vt spuria reiicitur. Quemadmodum & longa illa disputatio, Beati Petri & Appionis nomen falso præferens. Hunc Clementem [f] alterum à Petro vrbis Romæ Episcopum fuisse quidam autumant, alij verò quartum. Linum enim & Anacletum inter vtrumque Pontifices intercessisse, ac tertio demum Traiani Imperatoris anno [g] vitam finiisse.

[a] Earum esse libros Græce primum, deinde & Latine donatos, Hispano explanatos, [illegible] edidit [illegible] Turrianus noster [illegible] Operum [illegible] an. 1598.

[b] Recognitionum duo fuisse volumina [illegible] Rufinum Præf. ad Gaudent.

[c] Franciscus Turrianus Soc. Iesu in Clementis Constitutiones [illegible] Proœm. [illegible]

[d] Lege B. Hieron. [illegible] Catal. Philip. 4.

[e] Vide Hieronymum de scrip. Ecclesiast. cap. 15. & [illegible] C. 16.

[f] Vide D. Baron. Tom. 1. ad annum Christi [illegible]

[g] Martyrio coronatum [illegible] Bar. Tom. II. ad annum Christi 102.

LVCIVS CHARIN. CXIV.

LVCII CHARINI *Periodi Apostolorum.*

LECTVS liber est hoc titulo: *Apostolorum Periodi.* Complectitur Acta Petri, Ioannis, Andreæ, Thomæ, & Pauli, auctore, vt liber ipse ostendit, Lucio Charino. Dictio eius omnino inæqualis ac varia: constructione vero ac vocibus vtitur interdum quidem non abiectis, vt plurimum tamen forensibus, ac protritis: nec vllum in eo æqualis, & subitariæ dictionis, ac natiuæ, quæ hinc exsistere solet gratiæ (quo modo Euangelicus & Apostolicus sermo conformatus est) vestigium apparet. Scatet item stultis, & secum pugnantibus narrationibus. Alium enim Iudæorum Deum, eumq; malum esse asserit, cuius Simon Magus minister fuerit, alium rursus esse Christum, quem bonum facit. Omnia ergo inquinans atque confundens, eundem illum & Patrem vocat, & Filium. Iactat verò, neque reuera hominem factum, sed tantum apparuisse. Varia item forma sæpe discipulis visum, nunc iuuenem, mox iterum senem, rursumque puerum; nunc maiorem, nunc minorem, interdum & maximum, vertice etiam cœlum attingentem. Multas etiam super cruce nugas fingit atque ineptias, neque CHRISTVM fuisse cruci affixum, sed alium pro eo, & hinc illum eos, qui in crucem egerant, irridentem facit. Coniugia insuper legitima reijcit, omnémque adeo generationem malam esse, & a malo asserit, aliamque dæmonum formationem comminiscitur. Mortuorum adhæc hominum, boum, ac iumentorum absurdas, puerileśque resurrectiones prodigiosè fingit. In actis quoque B. Ioannis imaginum vsum cum Iconomachis vituperare videtur. Vt verbo dicam; quantus est liber, puerilia continet sine numero, & inopinata, maligneque conficta, ac falsa, immo stulta, & inter se pugnantia, impia denique, & detestanda tot, vt qui eum omnis hæresis fontem atque auctorem dixerit, non ille à veritate vel minimum discesserit.

ΛΕΥΚΙΟΥ ΧΑΡΙΝΟΥ ΑΙ ΤΩΝ ἀποστόλων περίοδοι.

ριδ´ *Lucij Charini periodi Apostolorum.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον, αἱ λεγόμεναι τῶν ἀποστόλων περίοδοι. ἐν αἷς περιείχοντο πράξεις Πέτρου, Ἰωάννου, Ἀνδρέου, Θωμᾶ, Παύλου. Γράφει δὲ αὐτὰς, ὡς δηλοῖ τὸ αὐτὸ βιβλίον, Λεύκιος Χαρῖνος. ἡ δὲ φράσις εἰς τὸ παντελὲς ἀνώμαλός τε καὶ παρηλλαγμένη. καὶ συντάξεσι γὰρ καὶ λέξεσι κέχρηται ἐνίοτε μὲν οὐκ ἠμελημέναις, κατὰ δὲ τὸ πλεῖστον ἀγοραίοις καὶ πεπατημέναις· καὶ οὐδὲν τῆς ὁμαλῆς καὶ αὐτοσχεδίου φράσεως, καὶ τῆς ἐκεῖθεν ἐμφύτου χάριτος, καθ' ἣν ὁ εὐαγγελικός τε καὶ ἀποστολικὸς διαμεμόρφωται λόγος, οὐδ' ἴχνος ἐμφαίνων. γέμει δὲ καὶ μωρίας πολλῆς, καὶ τῆς πρὸς ἑαυτὴν μάχης καὶ ἐναντιώσεως. φησὶ γὰρ ἄλλον εἶναι τὸν τῶν Ἰουδαίων θεὸν καὶ κακὸν, οὗ καὶ Σίμωνα τὸν μάγον ὑπηρέτην καθεστάναι: ἄλλον δὲ τὸν χριστὸν, ὅν φησιν ἀγαθόν· καὶ φύρων ἅπαντα καὶ συγχέων, καλεῖ αὐτὸν καὶ πατέρα καὶ υἱόν. λέγει δὲ, μηδ' ἐνανθρωπῆσαι ἀληθῶς, ἀλλὰ δόξαι. καὶ πολλὰ πολλάκις φανῆναι τοῖς μαθηταῖς, νέον καὶ πρεσβύτην πάλιν, καὶ πάλιν παῖδα, καὶ μείζονα καὶ ἐλάττονα, καὶ μέγιστον, ὥς τε τὴν κορυφὴν διήκειν ἔσθ' ὅτε μέχρις οὐρανοῦ. πολλὰς δὲ καὶ περὶ τοῦ σταυροῦ κενολογίας καὶ ἀτοπίας ἀναπλάττει· καὶ τὸν χριστὸν μὴ σταυρωθῆναι, ἀλλ' ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ. καὶ καταγελᾶν διὰ τοῦτο τῶν σταυρούντων. Γάμους δὲ νομίμους ἀθετεῖ, καὶ πᾶσαν γένεσιν πονηράν τε καὶ τοῦ πονηροῦ λέγει. καὶ πλάστην τῶν δαιμόνων ἄλλον ἐκληρεῖ. νεκρῶν δὲ ἀνθρώπων καὶ βοῶν καὶ κτηνῶν παραλογωτάτας καὶ μειρακιώδεις τερατεύεται ἀναστάσεις. δοκεῖ δὲ καὶ κατ' εἰκόνων τοῖς εἰκονομάχοις ἐν ταῖς Ἰωάννου πράξεσι δογματίζειν. καὶ ἁπλῶς αὕτη ἡ βίβλος, μυρία παιδαριώδη καὶ ἀπίθανα, καὶ κακόπλαστα, καὶ ψευδῆ καὶ μωρὰ, καὶ ἀλλήλοις μαχόμενα, καὶ ἀσεβῆ καὶ ἄθεα περιέχει. ἣν εἰπών τις πάσης αἱρέσεως πηγὴν καὶ μητέρα, οὐκ ἂν ἀποσφαλείη τοῦ εἰκότος.

CXV.

LIBER ANONYMVS *Contra Iudæos & Quartadecimanos, itémque* METRODORI *Calculus Paschalis.*

LEGI incerti auctoris librum, qui titulum præfert: *Disputatio aduersus Iudæos, vnáque sentientes* [a] *hæreticos,* [b] *& Quartadecimanos, vt, vocant qui primo Hebræorum mense sanctum Pascha festum non celebrant.* Huius oratio vehemens est, neque redundans, fastu iactantiaque non vacans. Asserit verò sacra quinta [die] legale non edisse Pascha Dominum nostrum IESVM Christum (neque enim illum eius edendi statutum fuisse diem) sed sequenti. Ac neque tum, quæ ederit, ex legis præscripto edisse. nam neque agnum, neque azyma, neque aliud quidpiam eorum fecisse, quæ legale seruantes Pascha, more ritúque maiorum obseruant. Itaque priuatam tantum, mysticam illam tamen, vult cœnam edisse, atque ex ea discipulis panem, & calicem porrexisse.

a Montanistas, Nouatianos, Blasphemos & ...
b ...

ΑΝΩΝΥΜΟΥ ΚΑΤΑ ΙΟΥΔΑΙΩΝ καὶ τεσσαρεσκαιδεκατιτῶν λόγος. Καὶ Μητροδώρου περὶ τῆς τοῦ ἁγίου Πάσχα ἑορτῆς.

ριε´. *Anonymus liber, contra Iudæos & Tessarescadecatitas.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον ἀνώνυμον, οὗ ἡ ἐπιγραφὴ, λόγος πρὸς Ἰουδαίους, καὶ τοὺς μετ' τούτων αἱρετικοὺς, καὶ τοὺς καλουμένους τεσσαρεσκαιδεκατίτας, μὴ τῷ πρώτῳ καθ' Ἑβραίους μηνὶ ἐπιτελοῦντας τὴν ἁγίου πάσχα τὴν ἑορτήν. ἔστι μὲν ὁ λόγος συντονώτερος καὶ ἀπέριττος καὶ κόμπου μετέχων· λέγει μέντοι τῇ ἁγίᾳ πέμπτῃ μὴ τὸ νομικὸν φαγεῖν πάσχα τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν· μηδὲ γὰρ εἶναι τότε τὸν καιρόν: ἀλλὰ τῇ ἐπιούσῃ. καὶ ὅτι οὐδὲ νομικῶς τελῶν, [ἔφαγεν] εἰς τὴν ἐπιοῦσαν· οὔτε γὰρ ἀρνὸν, οὔτε ἄζυμα, οὔτε ἄλλο τι πράττειν, ὅσα οἱ τὸ νομικὸν τελοῦντες πάσχα, ἔθος ἔχουσι παραφυλάττειν: (ἔφαγεν.) ἀλλ' ἴδιον μυστικὸν φησὶ δεῖπνον φαγεῖν, ἐξ οὗ καὶ τοῖς μαθηταῖς, ἄρτου καὶ ποτηρίου μεταδοῦναι.

ἐνεφέρετο

ἐνεφέρετο δὲ λόγος ἕτερος Μητροδώρου τινὸς, ψῆφος ἐννεακαιδεκαετηρίδων εἰκοσιοκτὼ εἰς ἑαυτὴν ἀνακυκλουμένη, περὶ τῆς τοῦ ἁγίου πάσχα ἑορτῆς. ἐστὶ δὲ ὁ Μητρόδωρος, ὅστις ποτέ ἐστιν, οὐ γὰρ ἄλλο τι ἔγνων εἰπεῖν περὶ αὐτοῦ, ἀπὸ Διοκλητιανοῦ ἀρξάμενος φλγ΄, ἐτῶν συνήγαγε κατὰ τὴν λεγομένην ἀκριβῆ τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης ψηφοφορίας ἡμέρας· ὥστε τὸ δοκεῖν, ἑορταστικάς· καὶ γὰρ οὔτε νῦν ἡ ἐκκλησία, οὔτε ἡ παλαιὰ παράδοσις ταύταις φαίνεται κεχρημένη.

Alius item liber coniunctus erat *Metrodori cuiusdam, Calculus nimirum de sacro Paschæ festo celebrando* [a] nouen-decennalium cyclorum viginti octo in seipsum quasi in orbem reductus. Hic autem Metrodorus, quicunque tandem est (nihil enim aliud de illo dicere statui) à Diocletiano, inchoando quingentorum triginta trium annorum dies festos collegit, idque (quantum videtur) secundum accuratam illam, quam vocant, quartæ-decimæ Lunæ computationem. Etenim neq; nunc Ecclesia, neque vetus traditio dies illos seruasse videntur.

COMPVTVS MAGNVS.

a ἐννεακαιδεκαετηρίδων: quorum auctorem Eusebium facit S. Hieronymus in Hippolyto, libr. de script. Ecclesiast. & Beda de tempore, cap. 42.

ΑΝΩΝΥΜΟΥ ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΑΓΙΑΣ τοῦ Πάσχα ἑορτῆς λόγοι γ΄.

ρις΄. Computus magnus incerti auctoris.

Ἀνεγνώσθη βιβλίον, ὅσον ἐπὶ τῷ ὀνόματι τοῦ συντεταχότος ἀνεπίγραφον. ἐπὶ τῇ γε βίβλῳ ἐπεγέγραπτο, περὶ τῆς ἁγίας τοῦ πάσχα ἑορτῆς λόγος τρίτος, ἐν τόμοις ὀκτώ. αὕτη ἡ βίβλος ἁπλῇ μέν καὶ σαφεστάτῃ συγγέγραπται φράσει· πολλὰ δὲ καὶ καλὰ περιέχει νοήματα. ἐστὶ δὲ ὁ συγγραφεὺς ἐν τῷ τετάρτῳ τόμῳ καὶ κατὰ Μητροδώρου ποιεῖται ἐλέγχους, καὶ ταῖς γραφικαῖς δὲ μαρτυρίαις ὀχυροῦται· καὶ πολλὰ τῶν εἰς τὴν ἑξαήμερον χρησίμων, ὡς ἐν ἑρμηνείας τύπῳ, κατὰ τοὺς δὲ τοὺς περὶ τοῦ πάσχα λόγους συνυφαίνει. προσφωνεῖ δὲ Θεοδώρῳ τὸν λόγον, ὃν ἀγαπητόν τε καὶ ἀδελφὸν * ὑπαγορεύει. πεποίηκε δὲ καὶ ἑτέρας περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως βίβλους· ἀλλ' αὕτη πλατυτέρα καὶ χρησιμωτάτη, ὡς ἐπὶ λεπτῷ πάντα τὰ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν χρήσιμα διεξιοῦσα. περί τε γὰρ * βισέξτου καὶ ἐμβολίμου μηνὸς, καὶ ἐπακτῶν ἡλίου, καὶ ἐπακτῶν σελήνης, καὶ ἐννεακαιδεκαετηρίδων, καὶ μεθόδου τῆς εὑρέσεως αὐτῶν, λεπτομερῶς καὶ σαφῶς διαλαμβάνει. καὶ περὶ μηνῶν καὶ νεομηνίας καὶ ἑβδομάδος, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ἡμερῶν· τίνες τε κύκλιοι ἐνιαυτοὶ * προσαγορεύονται, καὶ τίνες ἐμβόλιμοι ἐνιαυτοί· καὶ περὶ ὀκτωκαιεικοσαετηρίδος ἡλίου, καὶ ἐννεακαιδεκαετηρίδος σελήνης, καὶ τῆς τεσσαρεσκαιδεκάτης αὐτῆς, καὶ περὶ μηνῶν σεληνιακῶν καὶ μηνῶν ἡλιακῶν, καὶ νεομηνίας σεληνιακοῦ μηνὸς καὶ ἡλιακοῦ· μηνός τε ὁμαλοῦ τῆς σελήνης, καὶ μηνὸς ἀκριβοῦς. καὶ ἀπαριθμήσεως τῶν ἐτῶν κοσμοῦ. φησὶ δὲ ἐστι, ὅτι κατὰ μὲν τοὺς ἄλλους τῆς παρουσίας αὐτοῦ ἐνιαυτοὺς ὁ κύριος καὶ θεὸς ἡμῶν ὁ Χριστὸς, τὸ νομικὸν ἐπετέλει πάσχα· καθ' ὃν δὲ παρεδόθη, οὐκ ἔτι· καὶ σκοπεῖν χρή. ὁ γὰρ Χρυσόστομος καὶ ἡ ἐκκλησία, τότε φησὶν αὐτὸν ἐπιτελέσαι τὸ νομικὸν, πρὸ τοῦ μυστικοῦ δείπνου.

* ἀναγορεύει.

* βισέξτα.

* ὀνομάζονται.

AVCTORIS INCERTI *De sacro Paschæ festo volumen III.*

CXVI.

Lectvs quoque liber est, qui scriptoris non expresso nomine inscribitur: *De sacro Paschæ festo volumen tertium libris octo.*

Simplici dictione, styloque apertissimo scriptum opus, multa sane atque præclara sensa continet. Scriptor hic libro quarto Metrodorum sæpe reprehendit, ac dum sacris sese scripturæ testimoniis communit, non pauca, explanatoris fere methodo, in sex dierum opus vtilia hisce de Paschate libris intexuit. Dedicat vero Theodoro, quem dilectum fratremque appellat. Scripsit eadem de re alios quoque libros, verum hic vberior est atque vtilior; vt qui in re tenui vtilia quæque ad rem pertinentia adferat. Nam de Bissexto, & mense intercalari, Solisque ac Lunæ epactis, & Enneacædecaëteridibus, & de ratione ac via hæc inuestigandi, singula excutiendo dilucidè tradit. De mensibus item, & Neomenia, & hebdomade, eiúsque diebus, & quinam [a] communes anni appellantur, quique interiecti anni. De curriculo præterea Solis octo & viginti annorum, & nouendecim annorum Lunæ, ac quarto-decimo eiusdem die. Rursum de mensibus Lunaribus ac Solaribus, & Neomenia mensis cum lunaris tum solaris, qui lunari sit par, deque mense exacto ac iusto: de annorum denique mundi supputatione. Refert idem secundum illos alios aduentus sui annos, CHRISTVM Dominum ac Deum nostrum lege præscriptum Pascha celebrasse, non item eo, quo proditum est. quod cõsideratione sane dignũ, cùm Chrysostomus & Ecclesia tunc ipsum docæant legitimum Pascha perfecisse, antequam mysticam institueret cœnam.

ΥΠΕΡ ΩΡΙΓΕΝΟΥΣ ΚΑΙ ΤΩΝ αὐτοῦ δογμάτων τόμοι πέντε.

ριζ΄. Apologiæ Origenis & eius dogmatum.

Ἀνεγνώσθη βιβλίον ὑπὲρ Ὠριγένους καὶ τῶν αὐτοῦ θεοστυγῶν δογμάτων, ἐν τόμοις πέντε. ἀνεπίγραφον δὲ τὴν ὀνομασίαν ἐτύγχανε τοῦ συντεταχότος. τὴν δὲ φράσιν οὔτε σαφὴς, οὔτε καθαρὸν, οὔτε ἄλλο τι ἀξιόλογον ἀνενηνεγμένην ἔχον. ὁ δὲ τοῦ συγγράμματος πατὴρ, μάρτυρας ὑπὲρ Ὠριγένους τε καὶ τῶν αὐτοῦ δογμάτων, Διονύσιον προσκομίζει τὸν Ἀλεξανδρείας, Δημήτριόν τε καὶ Κλήμεντα, καὶ ἑτέρους πλείους. * μᾶλλον δὲ τῶν ἄλλων ἁπάντων Παμφίλῳ τε τῷ μάρτυρι ἐπερείδεται, καὶ τῷ Εὐσεβίῳ, ὃς τῆς κατὰ Παλαιστίνην Καισαρείας ἐπεσκόπησεν.

* μάλιστα

APOLOGIÆ *De Origene, & eius dogmatibus libri V.*

CXVII.

Legimvs librum pro Origene, eiúsque Deo inuisis dogmatibus. Libris quinque opus absoluitur, quod nec scriptoris nomen in titulo exhibet. Dictio neque clara est, neque pura, nec laudandum quid præferens. Scriptor autem ipse pro Origene, eiúsque sententiis hos fere testes laudat, Dionysium Alexandrinum, Demetrium quoque & [a] Clementem, aliósque plurimos. Præ cæteris vero Pamphilo Martyri innititur, atque Eusebio Cæsareæ Palestinæ Episcopo.

a Vero neque etiam Alexandrinum.

APOLOG.

Cæterum hæc Apologia non solutio est vt plurimum eorum quæ Origeni obiiciuntur, sed accusationis potius adstipulatio. Adeò hic à blasphemis illius opinionibus liber omnino non est. Itaque & animas ante corpora existere fatetur, sacræ quoque Scripturæ, ac sanctorum patrum testimoniis ad hunc errorem stabiliendum, vt putat, adhibitis: & corporum quoque aliam fingit resumptionem. verum de S. Trinitate nihil erratorum adfert. Quin etiam hoc asserit de Origene, nihil eum, quod quidem ad dogma de Trinitate attinet, errasse: pugnantem tantum cum [a] Sabellij hæresi, cuius tum improbitas magnopere sese efferebat, & personarum Triadem, manifestam maximè, multisque modis differentem, demonstrare conantem, à recto atque officio etiam in contrariam partem abreptum fuisse videretur. Enimuerò pro aliis eius dogmatibus, quibus neque satis speciosè assentiri audet, neque putat posse prædictam causam aptari, pro huiusmodi inquam dogmatibus, multam adhibet operam, vt demonstret, vel exercitationis duntaxat causa hæc ab eo esse dicta, vel certè ab aliis, qui diuersa sentirent, eius scriptis inserta fuisse. Testem huius laudat eum [b] ipsum hoc clamantem, atque contendentem, cum viuentem etiamnum ipsum talem deprehendisse fallaciam refert. Ipsa dein capita, ob quæ falso illum accusari asserit, quindecim in vniuersum numerat; eademque meras esse calumnias, ex ipsiusmet scriptis allatis argumentis, libro quarto conuincit: ad quæ item refellenda vbi ad quintum venit librum, cæterorum quoque pro ipso adfert testimonia. Ipsa vero capita hæc sunt: Aiunt illum docere 1. *Filium non esse innocandum. 2. neque esse ipsum absolutè bonum. 3. neque Patrem cognoscere, vt se ipsum. 4. Rationales naturas in brutorum corpora ingredi. 5. esse in diuersas corporum species migrationem 6.* CHRISTI *Seruatoris animam non aliam quam ipsiusmet Adami fuisse. 7. non esse pœnam delictorum sempiternam. 8. neque carnis resurrectionem. 9. Adhæc Magiam malam non esse. 10. Astronomiam eorum, quæ fiunt causam esse. 11. Vnigenitum præterea regnum nullum obtinere. 12. Sanctos [Angelos] delapsos in mundum venisse, non ad aliorum obsequium. 13. Deum Patrem ne a Filio quidem videri posse. 14. Cherubim Filij esse [c] cognita. 15. Rursum, quod Dei imago, relata ad illum cuius est imago, quatenus est imago, veritas non est.* Hæc ferè depellit, vti diximus, quasi falso Origeni obiecta, omnique ope ecclesiasticum esse virum, & Orthodoxum ostendere nititur. At non, bone vir si quis ostensus est haud omnibus omnino modis impius esse, mox etiam in quibus manifestæ blasphemiæ tenetur, pœnam effugiet.

a Q. d. personarum in trinitate numerum ac differentiam confundebat.

b Epistola quâ adhortatur B. Hieron. Apolog. libri II.

c Ἐπίνοιαι.

ἡ δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ ἀπολογία οὐκ ἔστι λύσις τῶν ἐπικλημάτων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον, ἀλλὰ συνηγορία τῆς κατηγορίας. οὕτως οὐδ' αὐτὸς ἀπήλλακτο τῶν ἐκείνου βλασφήμων δοξῶν τελείως. ψυχῶν τε γὰρ προΰπαρξιν συνομολογεῖ, γραφικαῖς καὶ πατρικαῖς φωναῖς (ὡς οἴεται) τὸν λῆρον τοῦτον ἐπισυγκροτῶν· καὶ σωμάτων ἄλλων εἰσάγει ἀνάληψιν. περὶ μέντοι τῆς ἁγίας τριάδος οὐδὲ αὐτὸς τῶν ἐσφαλμένων λέγει. φησὶ δὲ καὶ περὶ τοῦ Ὠριγένους, μηδὲν αὐτὸν κατὰ δόξαν ἐσφάλθαι περὶ τῆς τριάδος· ἀντιπεριϊστάμενον δὲ τῇ αἱρέσει Σαβελλίου, εἰς μέγα [*] κακοῦ ἠρμένῃ τότε· καὶ τὴν τῶν προσώπων τριάδα, ἐναργεστάτην καὶ πολλοῖς τρόποις διαφέρουσαν ἀγωνιζόμενον παραστῆσαι, παρὰ τοῦ προσήκοντος καὶ εἰς τοὐναντίον ἀπενεχθῆναι. ἐξ οὗ δόξαι ἂν τῷ ἐναντίῳ ἁμαρτήματι ἑαλωκέναι. ὑπὲρ μέντοι γε τῶν ἄλλων αὐτοῦ δογμάτων, ὅσοις μήτε συγκατατίθεσθαι τοῦ θαρρεῖν πρόφασιν ἔχει, μήτε τὴν προειρημένην αἰτίαν ποιεῖσθαι δυνατὸν οἶδε, πολλὴν εἰσάγει σπουδὴν ἀποφῆναι· ἢ γυμνασίας αὐτοῦ χάριν εἰρῆσθαι, ἢ ὑπό τινων ἑτεροδόξων τοῖς αὐτοῦ συγγράμμασι παρεμβεβλῆσθαι. καὶ προάγει καὶ αὐτὸν ἐκεῖνον τοῦτο βοῶντα καὶ διατεινόμενον. φωρᾶσαι γὰρ αὐτὸν, φησὶ, καὶ ἔτι ζῶντα, ταύτην κατ' αὐτοῦ τὴν ῥᾳδιουργίαν. ἔστι δὲ ἃ λέγει μάτην αὐτοῦ κατηγορεῖσθαι κεφάλαια ιε', ἅτινα καὶ διελέγχει διαβολὰς εἶναι, ἐκ τῶν αὐτοῦ ἐκείνου συγγραμμάτων ποιούμενος τοὺς ἐλέγχους, ἐν τῷ τετάρτῳ τόμῳ· κατὰ δὲ τὸν πέμπτον γενόμενος καὶ ἑτέρων ὑπὲρ αὐτοῦ μαρτυρίαις ἀπορραπίζων ταῦτα. τὰ δὲ κεφάλαιά ἐστι ταῦτα· φασὶν αὐτὸν παραγγέλλειν, μὴ [*] εὔχεσθαι τῷ υἱῷ. καὶ μὴ εἶναι αὐτὸν ἁπλῶς ἀγαθὸν καὶ μὴ γινώσκειν τὸν πατέρα, ὡς αὐτὸς ἑαυτόν. καὶ τὰς λογικὰς φύσεις εἰς ἀλόγων εἰσκρίνεσθαι σώματα· καὶ εἶναι μετενσωματώσεις. καὶ ὅτι ἡ τοῦ σωτῆρος ψυχὴ ἡ τοῦ Ἀδὰμ ἦν· καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν αἰώνιος κόλασις, οὐδὲ σαρκὸς ἀνάστασις· καὶ ὅτι οὐ κακὸν ἡ μαγεία. καὶ ὅτι ποιητικὴ τῶν γινομένων ἡ ἀστρονομία. καὶ ὅτι παύεται ὁ μονογενὴς τῆς βασιλείας. καὶ ὅτι ἐκ καταπτώσεως ἦλθον οἱ ἅγιοι εἰς τὸν κόσμον ἀλλ' οὐ δι' ἑτέρων θεραπείαν. καὶ ὅτι ὁ πατὴρ καὶ τῷ υἱῷ ἀόρατος. καὶ ὅτι τὰ χερουβὶμ ἐπίνοιαι τοῦ υἱοῦ εἰσίν· καὶ ὅτι ἡ εἰκὼν τοῦ θεοῦ, ὡς πρὸς ἐκεῖνον, οὗ ἐστιν εἰκὼν, καθ' ὃ εἰκὼν, οὐκ ἔστιν ἀλήθεια. ταῦτα ἀπελέγχει, ὡς προείρηται, ψευδῶς εἰρῆσθαι κατὰ Ὠριγένους· καὶ τό γε ἐπὶ τῇ αὐτοῦ σπουδῇ, ἐκκλησιαστικὸν καὶ τῶν ὀρθοδόξων ἀποφαίνεται τὸν ἄνδρα. ἀλλ' οὐκ εἴ τις, ὦ βέλτιστε, μὴ πάντας τοὺς τρόπους ἐδείχθη δυσσεβῶν· οὐδ', οἷς προφανῶς βλασφημεῖ, τὴν δίκην διαδιδράσκων ὀφθήσεται.

* κακοῦ

* προσεύχεσθαι

CXVIII.

PAMPHILI MARTYRIS, simul & EVSEBII, *Apologia pro Origene libri VI.*

LECTI sunt PAMPHILI MARTYRIS, & EVSEBII pro Origene libri sex: quorum quinque sunt à Pamphilo in carcere, [a] præsente etiam Eusebio, elaborati: sextus verò, postquam iam martyr ferro priuatus vita, ad vnicè desideratú Deú migrarat, ab Eusebio est absolutus.

a Communi opera elucubratam hanc Apologiam asserit ipse Euseb. lib. VI. Ecclesiast. hist. c. 20. vide Car. Baron. Annal. To. II. ad A. Chr. 2?6.

ΠΑΜΦΙΛΟΥ ΤΟΥ ΜΑΡΤΥΡΟΣ καὶ Εὐσεβίου ὑπὲρ Ὠριγένους τόμοι ς'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Παμφίλου τοῦ μάρτυρος, καὶ Εὐσεβίου ὑπὲρ Ὠριγένους. τόμοι δὲ τὸ βιβλίον ἕξ. ὧν οἱ μὲν πέντε, Παμφίλῳ τὸ δεσμωτήριον οἰκοῦντι, συμπαρόντος καὶ Εὐσεβίου ἐξεπονήθησαν. ὁ δὲ ἕκτος, ἐπεὶ ὁ μάρτυς ξίφει τοῦ ζῆν ἀπαχθεὶς, ἀνέλυσε πρὸς ὃν ἐπόθει θεὸν, Εὐσεβίῳ λοιπὸν ἀπαρτίζεται.

ριη'. Pamphili martyris & Eusebii libri VI. Origenis defensorii.

καὶ ἄλλοι

καὶ ἄλλοι δὲ πλεῖστοι κατ᾽ ἐκεῖνο καιροῦ, καὶ ἀξιολογώτατοι, ἀπολογίας ὑπὲρ αὐτοῦ συνετάξαντο. Φασὶ δὲ τὸν Ὠριγένην ἐν τοῖς κατὰ Σευῆρον διωγμοῖς γράψαι Λεωνίδῃ πατρί, ἐπαλείφοντα πρὸς τὸν τῇ μαρτυρίας δρόμον, ὃν καὶ καλῶς δραμόντι τῶν βραβείων τυχεῖν ἐξεγένετο· καὶ αὐτὸν δὲ ἀποδύσασθαι σπουδὴν πρὸς τὸ τῶν ἀγωνισμάτων στάδιον, τὴν δὲ μητέρα καὶ ἄκοντα δυνηθῆναι τῆς ὁρμῆς ἐπισχεῖν. καὶ τοῦτο καὶ αὐτὸς ἐν ἐπιστολῇ οἰκείᾳ ἐπισημαίνεται. φασὶ δὲ αὐτόν, ὅ, τι Πάμφιλος μάρτυς, καὶ ἕτεροι πλεῖστοι, οἵ τινες ἀπ᾽ αὐτῶν τῶν ἑωρακότων Ὠριγένην τὰ περὶ τοῦ ἀνδρὸς ἠκριβώσαντο, διαβοήτῳ μαρτυρίῳ τοῦ βίου ἐξεληλυθέναι, ἐπ᾽ αὐτῆς τῆς Καισαρείας Δεκίου τὴν κατὰ τῶν χριστιανῶν ὠμότητα πνέοντος. οἱ δέ φασιν αὐτὸν ἕως Γάλλου καὶ Βολουσιανοῦ διαρκέσαντα, καὶ ἑξηκοστὸν ἐνναζόντα ἔτος τῆς ἡλικίας ἄγοντα, ἐν Τύρῳ καὶ τελευτῆσαι καὶ ταφῇ παραδοθῆναι. ἔστι δὲ μᾶλλον οὗτος ὁ λόγος ἀληθής, εἴγε αἱ φερόμεναι αὐτοῦ μετὰ τὸν διωγμὸν Δεκίου ἐπιστολαὶ οὐκ ἔχουσι τὸ πλαστόν. πάντες δὲ μαθήματος ἰδέαν αὐτόν φασι καὶ μετελθεῖν καὶ διδάσκειν. τοῦτον τοίνυν τὸν Ὠριγένην, ὃν καὶ ἀδαμάντιον ἐπονομάζεσθαί φασιν, ὅτι ἀδαμαντίνοις δεσμοῖς ἐῴκασαν οὓς ἂν συνέλογε λόγους, ἀκροατὴν καὶ διάδοχον λέγουσι γενέσθαι Κλήμεντος τοῦ στρωματέως, καὶ τοῦ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐκκλησιαστικοῦ διδασκαλείου. Κλήμεντα δὲ Πανταίνου γενέσθαι λέγουσι καὶ ἀκροατὴν, καὶ τοῦ διδασκαλείου διάδοχον. Πάνταινον δέ, τῶν τε τοὺς ἀποστόλους ἑωρακότων ἀκροάσασθαι· οὐ μὴν ἀλλὰ καί τινων αὐτῶν ἐκείνων διακοῦσαι. τὰς δὲ κατὰ Ὠριγένους κινήσεις ἐκεῖθεν λέγουσιν ἐκφῦναι. Δημήτριος Ἀλεξανδρείας ἐπισκοπῶν, ὃς Ὠριγένην δι᾽ ἐπαίνων εἶχε, καὶ ἐς τοὺς φιλτάτους συνετέτακτο. ἀλλ᾽ Ὠριγένους ἀπαίροντος εἰς Ἀθήνας χωρὶς τῆς τοῦ οἰκείου γνώμης ἐπισκόπου, εἰς πρεσβύτερον ἢ δέον ὂν ἀναβιβάζεται. Θεόκτιστος δ᾽ ἦν ὁ κατὰ Καισάρειαν τὴν ἐν Παλαιστίνῃ τὴν ἀρχιερατικὴν χειρίζων νόμον ὁ τῆς Ὠριγένους αὐτουργὸς χειροτονίας, ἔχων συνευδοκοῦντα καὶ τὸν Ἱεροσολύμων Ἀλέξανδρον. τρέπεται διὰ τοῦτο Δημητρίῳ εἰς μῖσος, τὸ φίλτρον. καὶ οἱ ἔπαινοι, πρὸς τοὺς ψόγους. καὶ σύνοδος ἀθροίζεται ἐπισκόπων, καί τινων πρεσβυτέρων, κατὰ Ὠριγένους· ἣ, ὡς ὁ Πάμφιλός φησι ψηφίζεται, μεταστῆναι μὲν ἀπὸ Ἀλεξανδρείας τὸν Ὠριγένην, καὶ μήτε διατρίβειν ἐν αὐτῇ, μήτε διδάσκειν. τῆς μέντοι τοῦ πρεσβυτερείου τιμῆς μηδαμῶς ἀποκεκινῆσθαι· ἀλλ᾽ ὅμως Δημήτριος ἅμα τισὶν ἐπισκόποις αἰγυπτίοις, καὶ τῆς ἱερωσύνης ἀπεκήρυξε, συνυπογραψάντων καὶ τῇ ἀποφάσει τῶν συμψήφων αὐτῷ γεγενημένων. φυγαδευθέντα δὲ τὸν Ὠριγένην τῆς Ἀλεξανδρείας, Θεόκτιστος ὁ Παλαιστίνης, ἀσμένως τε διάγειν ἐν Καισαρείᾳ ὑπεδέξατο, καὶ τὴν διδάσκειν πᾶσαν ἐξουσίαν ἐνεχείριζε. καὶ τὰς μὲν αἰτίας ἐξ ὧν συνέβη τὰς διαβολὰς ἐκραγῆναι τῷ Ὠριγένει, ταύτας φησί. τὴν δὲ ὑπὲρ Ὠριγένους ἀπολογίαν, ὡς εἴρηται, ὁ Πάμφιλος σὺν Εὐσεβίῳ καθειργμένος τῷ οἰκήματι, συνεγράψατο. καὶ ταύτην πρὸς τοὺς ἐν μετάλλοις διὰ Χριστὸν ταλαιπωρουμένους

PAMPHILVS.

Quamquam alij quoque plurimi eo ipso tempore magni nominis viri Apologiis Origenem defendendum susceperunt.

Aiunt igitur Origenem Seueri Imp. persecutione Leonidæ patri scriptum misisse, quo ad Martyrij curriculum eum exacueret & sane stadium fortiter decurrens ille brauium [a] accepit. [b] Addunt ipsum-met Origenem summo studio idem certamen suscipere conatum fuisse, sed matrem impetum vel ipso inuito retraxisse. quod ipsum item epistola quadam sua testatum reliquit. Quin Pamphilus martyr, & alij cum eo plurimi, res Origenis ex illis ipsis, qui hominem viderant, accuratius perscrutati, narrant, eum celebri Martyrio cum vita decessisse, cum Cæsareæ Decius suam in Christianos crudelitatem effunderet. [c] Alij tamen volũt ad Galli ac Volusiani vsque tempora perdurasse, & sexagesimum nonum ætatis annum agentem Tyri mortuum, in eademque vrbe sepultum. Quæ quidem verior narratio est: si modo germanæ sunt, quæ feruntur, epistolæ illius post Decij persecutionem conscriptæ. Omnes autem omnino disciplinas ipsum & percepisse, & docuisse ferunt. Hunc item Origenem (quem etiam Adamantium cognominatum ex eo [d] tradunt, quod rationes, quas colligaret, adamantinis quibusdam quasi vinculis non absimiles viderentur) auditorem fuisse Clementis eius qui *stromateus* dictus est, eiusdemq; in Catechetica schola quæ Alexandriæ erat, successorem. Clementem porro Pantæni fuisse discipulum, schola que successorem: & Pantænum rursum iis vsum magistris, qui Apostolos vidissent: quin & illorum nonnullos audiisse.

Cæterum hinc in Origenem excitatam omnem tempestatem commemorant. Demetrius Alexandriæ præsul Origenem multum laudans, in paucis carissimum habebat. At cum hic absque bona Episcopi venia Athenas profecturus esset, [e] Theotecnus Cæsareæ Palæstinæ tum archiepiscopus, secus eum quam oporteret, presbyterum ordinauit, non improbante factum hoc Alexandro Hierosolymorum Episcopo. Hinc Demetrio amor in odium vertit, laudésque mox cum vituperatione commutatæ. Synodus insuper Episcoporum coacta, & Presbyterorum quorundam contra Origenem: quæ, vt Pamphilus refert, decretum fecit, Alexandria quidem pellendum Origenem, neque in ea versari aut docere permittendum; Sacerdotij tamen dignitate nequaquam submouendum. Verum Demetrius vna cum Ægypti Episcopis aliquot, sacerdotio quoque illum abdicat, subscribentibus etiam edicto huic, quotquot antea suffragati ei fuissent. Ita igitur Alexandria in exsilium pulsum Origenem, Theotecnus Palæstinæ Episcopus libenter Cæsareæ & degere iussit, & de superiore loco docendi potestatem fecit. Has ille causas adfert, ex quibus omnes illæ calumniæ in Origenem eruperint.

Eius porro Apologiam, vt diximus, Pamphilus vna cum Eusebio, communi carcere inclusi, cõscripserũt, eadémq; ad eos, qui pro CHRISTI nomine ad metalla damnati exercebantur,

[a] Capite truncatum, ut refert Euseb. lib. 6. c. 1.
[b] Ibid. Leg. cap. 2.
[c] S. Hieron. De script. Eccles. cap. 54.
[d] S. Epiphan. & alij.
[e] Theoctistum vocat S. Hieron. lib. de Scriptor. Eccles. c. 54. & Euseb. lib. 6. hist. eccles. cap. 8.

PAMPHIL.

consolationi miserunt, quorum princeps erat [a] Patermuthius, qui post Pamphili per martyrium emigrationem, breui interiecto tempore, flammis & ipse cum aliis vita pulsus est. Pamphili præceptor Pierius, fuit ipse quoque scholę Alexandrinæ magister, Martyrq; idem, vna cum fratre Isidoro certaminis coronam adeptus est: quibus etiam templum, domusque à piis hominibus constructa [b] referunt. Beatus autem Pamphilus presbyter erat, & Origenis cum pleraque, quibus sacram explanauit scripturam, sua manu exaraſſe [c] scribunt.

διεπέμψατο. ὧν ἦν τὸ ἀκροθίνιον, Πατερμούθιος· ὁ μετὰ βραχὺ τῆς Παμφίλου ἀναλύσεως, διὰ πυρὸς καὶ αὐτὸς σὺν ἑτέροις τὸν βίον τελειωθείς. ἦν δὲ Παμφίλου διδάσκαλος ὁ Πιέριος τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ αὐτὸς προεστηκὼς διδασκαλείου. μάρτυς δὲ καὶ ὁ Πιέριος ἅμα τῷ ἀδελφῷ Ἰσιδώρῳ τῶν ἀθλητικῶν ἀξιωθέντες στεφάνων, οἷς ὥς φασι καὶ νεὼς καὶ οἶκοι ὑπὸ τῶν εὐσεβούντων ἱδρύθησαν. ὁ δὲ θεῖος Πάμφιλος πρεσβύτερος ἦν. καὶ πολλὰ δὲ τῶν Ὠριγένους εἰς τὴν θείαν γραφὴν ἐξηγήσεων ἰδίᾳ χειρὶ λέγουσιν αὐτὸν γεγραφέναι.

CXIX.

Sed & in duodecim Prophetas xxv. ἐξηγήσεων Origenis volumina manu eius exarata reperi, quæ tanto amplector & seruo gaudio, vt Crœsi opes habere me credam.

PIERII PRESBYTERI *Scriptorum libri XII.*

ΠΙΕΡΙΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ λόγοι διάφοροι.

Lectvm est Pierii *Presbyteri* (quem vna cum Isidoro fratre germano martyrij pro Christi nomine certamen subiiſſe, Pamphili quoque Martyris in ſacrarum litterarum studio doctorem, atque Alexandrinæ ſcholæ præfectum fuiſſe ferunt) *Volumen librorum duodecim.*

Stylus illi clarus, ac perſpicuus, & quaſi sponte fluens, nihil exquiſitum præ ſe fert, ſed velut ex tempore fuſus, placidè ac leniter, ſenſimque decurrit. Enthymematis autem, ſi quis alius, maximè abundat. Plurima quoq; præter ea quę in Eccleſia hodie obtinent, veteri fortaſſis more, tradit. De Patre tamen & Filio piè credit, niſi quod ſubſtantias duas, totidémque naturas eſſe dicit: ſubſtantię & naturæ nomine, (quantum ex iis, quæ hunc locum antecedunt & conſequuntur, colligitur) pro Hypoſtaſi vſus; non ita verò, vt qui Ario adhærent. Veruntamen de Spiritu ſancto periculoſè nimis, atque parum piè docet: dum hunc inferioris eſſe gloriæ, quam ſit Pater, & Filius, affirmat. Habet item teſtimonium quoddam in eo libro qui inſcribitur in Euangelium Lucæ, ex quo demonſtrare licet, imaginis honorem & irreuerentiam, prototypi eſſe honorē, ſiue irreuerētiam. Obſcurius deinde etiam hic, ſecundum Origenis nugas, indicat animas præexiſtere. In eo verò libro, quem [a] in Paſcha, & Oſeam Prophetam ſcripſit, agit quoque de [b] Cherubim à Moſe factis, & [c] de Iacobi lapide, vbi factos quidem illos fatetur, at diuinæ tantum prouidentiæ ratione fuiſſe conceſſos nugatur: quaſi aut nihil fuerint, aut aliud quidpiam fuerint, aut aliud [ſaltem illa fuerint] quę facta ſunt. neque enim, [inquit,] veſtigium aliud præferebant alicuius formæ, ſed alarum duntaxat ſpeciem fabulatur illos ferre.

ρκθ'. Pierius presbyter.

Ανεγνώσθη βιβλίον Πιερίου πρεσβυτέρου, ὃν καὶ σὺν τῷ ἀδελφῷ Ἰσιδώρῳ τὸν ὑπὲρ Χριστοῦ ἀγωνίσασθαί φασιν ἀγῶνα· Παμφίλου τε τοῦ μάρτυρος ὑφηγητὴν τῶν ἐκκλησιαστικῶν γενέσθαι μαθημάτων. καὶ τοῦ κατ' Ἀλεξάνδρειαν ἡγήσασθαι παιδευτηρίου. λόγους δὲ τὸ βιβλίον περιεῖχε δώδεκα. ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφής τε καὶ λαμπρὸς, ὥσπερ ῥέων τῷ λόγῳ, μηδέν τι ἐπιμελὲς ἐνδεικνύμενος· ἀλλ' ὡς ἐξ αὐτοσχεδίου ὁμαλῶς τε καὶ λείως καὶ ἠρέμα φερόμενος. τοῖς δὲ ἐνθυμήμασιν, εἴπερ τις ἄλλος, γονιμώτατος. πολλὰ δὲ ἔξω τῶν νῦν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καθεστηκότων, ἀρχαιοτρόπως ἴσως, ἀποφαίνεται· ἀλλὰ περὶ μὲν πατρὸς καὶ υἱοῦ εὐσεβῶς πρεσβεύει. πλὴν ὅτι οὐσίας δύο, καὶ φύσεις δύο λέγει· τῷ τῆς οὐσίας καὶ φύσεως ὀνόματι, ὡς δῆλον ἔκ τε τῶν ἑπομένων καὶ προηγουμένων τοῦ χωρίου, ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως, καὶ οὐχ ὡς ἀρείῳ προσανακείμενοι, χρώμενος. περὶ μέντοι τοῦ πνεύματος ἐπισφαλῶς λίαν καὶ δυσσεβῶς δογματίζει. ὑποβεβηκέναι γὰρ αὐτὸ τῆς τοῦ πατρὸς καὶ υἱοῦ ἀποφάσκει δόξης. ἔχει δὲ χρῆσιν εἰς τὸν λόγον, ὃ ἡ ἐπιγραφή, Εἰς τὸ κατὰ Λουκᾶν, δι' ἧς ἐστὶ παραστῆσαι· ὅτι ἡ τῆς εἰκόνος τιμὴ καὶ ἀτιμία, τοῦ πρωτοτύπου ἐστὶ τιμὴ ἢ πάλιν ἀτιμία. ὑπαινίττεται δὲ οὗτος, κατὰ τὸν Ὠριγένους ὕθλον, καὶ προΰπαρξιν ψυχῶν. ἔχει δὲ καὶ ἐν τῷ εἰς τὸ πάσχα καὶ τὸν Ὠσηὲ λόγῳ περί τε τῶν ποιηθέντων χερουβὶμ τῷ Μωσεῖ καὶ περὶ τῆς τοῦ Ἰακὼβ στήλης. ἐν οἷς τὴν μὲν ποίησιν αὐτῶν ὁμολογεῖ, οἰκονομίας δὲ λόγῳ συγχωρηθῆναι ματαιολογεῖ, ὡς οὐδὲν ὄντων ὡς ἕτερα τὰ γεγενημένα ὡς οὐδὲ τύπον ἄλλον ἔφερε μορφῆς, ἀλλὰ μόνον πτερύγων καταλογεῖ φέρειν αὐτὰ σχῆμα. ***

[Hic [d] Pierius presbyter fuit Eccleſiæ Alexandrinæ, cum Theonas illi Patriarcha præeſſet, Caruſque ac Diocletianus Romanum tenerent imperium. Quem eo aſſiduus labor, atque ingenij felicitas prouexit, cum magnam inſuper non abſque vtilitate voluptatem in ſuis ad plebem concionibus adferret, vt Origenes alter cognominaretur: Erat quippe tunc eorum in numero, qui maximo in pretio haberentur, Origenes. Addunt in Dialecticis, atque Rhetoricis verſatum, Temperantiæ quoque & vltro ſuſceptæ paupertatis amatorem fuiſſe. Nec deſunt, qui eum martyrio vitam finiiſſe tradant, etſi [e] alij poſt perſecutionem reliquum vitæ Romæ tranſegiſſe malint.]

ΕΙΡΗΝΑΙΟΥ ΚΑΤΑ ΑΙΡΕΣΕΩΝ λόγοι πέντε.

ρκ'. Irenæus lib. V.

Ανεγνώσθη βιβλίον Εἰρηναίου ἐπισκόπου Λουγδούνων, ἐν Κελτοῖς δὲ τὰ Λούγδουνα, λόγοι πέντε. ὧν ἡ ἐπιγραφή· ἔλεγχος καὶ ἀνατροπὴ τῆς ψευδωνύμου γνώσεως. τοῦτο δέ ἐστι κατὰ αἱρέσεων. ὧν ὁ πρῶτος, διαλαμβάνων περὶ Οὐα-

CXX.

IRENÆI *Aduerſus hæreſes libri V.*

Legimvs ſcriptorū [a] Irenæi Epiſcopi Lugdunenſis (eſt aūt Galliæ Celticæ vrbs Lugdunum) libros quinq; ſic inſcriptos: *Elenchus atq; Confutatio falſæ doctrinæ ſiue contra hæreſes.* Quorū [b] primus de Va-

λέντινε

λεντίνου, καὶ τῆς κατ' αὐτὸν ἀθέου πλάνης ἀπάρχεται, ὥσπερ ἀναποδίζων καὶ ἄνωθεν διεξιὼν ἀπὸ Σίμωνος τοῦ μάγου ἄχρι Τατιανοῦ. ὃς τὰ πρῶτα μαθητὴς Ἰουστίνου τοῦ μάρτυρος χρηματίσας, ὕστερον εἰς πλάνην μετεκυλίσθη αἱρέσεως. ἔτι δὲ διαλαμβάνει περὶ τῶν ἰδίως γνωστικῶν λεγομένων, καὶ τῶν Καϊνῶν, τὰ βδελυρὰ αὐτῶν ἐκτιθεὶς δόγματα. ἐν οἷς καὶ ὁ πρῶτος λόγος. ὁ δὲ δεύτερος ἀνατροπὴν περιέχει τῶν τοῖς αἱρεσιώταις ἀσεβῶς δογματιζομένων. ὁ δὲ τρίτος καὶ γραφικὰς κατ' αὐτῶν προσκομίζει παντοδαπὰς μαρτυρίας. ὁ δὲ τέταρτος, τὰς παρὰ τῶν αἱρετικῶν προτεινομένας ἀπορίας διαλύει. καὶ ὁ πέμπτος δὲ, ὅσα διὰ παραβολῶν ἐλέχθη τε καὶ ἐπράχθη ὑπὸ τοῦ κυρίου ἔκ τε τῆς ὑπολοίπου τῆς σωτηριώδους αὐτοῦ διδασκαλίας, καὶ ἐκ τῶν ἀποστολικῶν ἐπιστολῶν, ταῖς αἱρετικαῖς τερθρείαις εἰς ἔλεγχον ἁρμόζειν παρίστησι. πολλὰ δὲ τοῦ θεσπεσίου Εἰρηναίου καὶ παντοδαπὰ καὶ ἕτερα συγγράμματα καὶ ἐπιστολαὶ φέρονται. εἰ καὶ ἔν τισιν αὐτῶν ἡ τῶν κατὰ τὰ ἐκκλησιαστικὰ δόγματα ἀληθείας ἀκρίβεια νόθοις λογισμοῖς κιβδηλεύεται, ἃ χρὴ παρασημαίνεσθαι. τοῦτον φασὶ γενέσθαι Πολυκάρπου μὲν τοῦ ἱερομάρτυρος Σμύρνης ἐπισκόπου μαθητὴν, πρεσβύτερον δὲ Ποθεινοῦ. οὗ καὶ τῆς ἐπισκοπῆς τῶν Λουγδούνων διάδοχος κατέστη. Βίκτωρ δὲ ἄρα κατ' ἐκεῖνο καιροῦ Ῥώμης ἐπεσκόπει, πρὸς ὃν καὶ πολλάκις γράφει, παραινῶν μὴ ἕνεκα τῆς περὶ τοῦ πάσχα διαφωνίας τινὰς τῆς ἐκκλησίας ἀποκηρύττειν.

ΙΠΠΟΛΥΤΟΥ ΚΑΤΑ ΑΙΡΕΣΕΩΝ βιβλιδάριον.

ρκα'. Hippolytus contra haereses.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλιδάριον Ἱππολύτου. μαθητὴς δὲ Εἰρηναίου ὁ Ἱππόλυτος, ἦν δὲ τὸ σύνταγμα κατὰ αἱρέσεων λβʹ. ἀρχὴν ποιούμενον Δοσιθεανοὺς, καὶ μέχρι Νοητοῦ καὶ Νοητιανῶν διαλαμβανόμενον. ταύτας δέ φησιν ἐλέγχοις ὑποβληθῆναι ὁμιλοῦντος Εἰρηναίου· ὧν καὶ σύνοψιν ὁ Ἱππόλυτος ποιούμενος, τόδε τὸ βιβλίον φησὶ συντεταχέναι. τὴν δὲ φράσιν σαφής ἐστι καὶ ὑπόσεμνος καὶ ἀπέριττος, εἰ καὶ πρὸς τὸν ἀττικὸν οὐκ ἐπιστρέφεται λόγον. λέγει δὲ ἄλλα τέ τινα τῆς ἀκριβείας λειπόμενα, καὶ ὅτι ἡ πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴ οὐκ ἔστι τοῦ ἀποστόλου Παύλου. λέγεται δὲ καὶ οὗτος προσομιλεῖν τῷ λαῷ κατὰ μίμησιν Ὠριγένους, οὗ καὶ συνήθης μάλιστα καὶ ἐραστὴς τῶν λόγων ὑπῆρχεν, ὡς καὶ προτρέψασθαι αὐτὸν, τὰς θείας ὑπομνηματίσαι γραφάς· παραστήσας αὐτῷ καὶ ὑπογραφέας ἑπτὰ ταχυγράφους· καὶ ἑτέρους τοσούτους γράφοντας εἰς κάλλος, ὧν ἦν καὶ τῆς δαπάνης αὐτὸς χορηγός. καὶ ταῦτα ὑπηρετούμενος αὐτῷ, ἀπαιτεῖν αὐτὸν ἀπαραιτήτως τὸ ἔργον. ἐξ οὗ καὶ ἐργοδιώκτην ἐν μιᾷ τῶν ἐπιστολῶν παρὰ Ὠριγένους κληθῆναι. πλεῖστα δὲ καὶ οὗτος λέγεται συγγεγραφέναι.

ΕΠΙΦΑΝΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ Κύπρου τὰ πανάρια, λόγοι ζ.

ρκβ'. Epiphanius panaria.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἐπιφανίου, τοῦ ἁγιωτάτου ἐπισκόπου, τὰ πανάρια, ἐν τεύχεσι μὲν τρισὶ τόμοις δὲ ἑπτὰ κατὰ αἱρέσεων δὲ ὀγδοήκοντα. ἄρχεται μὲν ἀπὸ τοῦ βαρβαρισμοῦ,

lentino agens atque ab impio eius errore ducens initium, rursum quasi relato pede, altiusq; origine repetita, narrat porro à Simone Mago vsq; ad Tatianum, qui Iustini Martyris primum discipulus, in errorem tandem hæresis præcipitauit. Differit præterea de iis, qui propriè Gnostici appellantur, itémque de [a] Cainis, execranda illorum dogmata exponens. Et hæc quidem libro primo. nam secundo, ea refellit quæ ab hæreticis impiè asseruntur. Tertius varia aduersus illos adfert S. Scripturæ testimonia. Quartus autem ab hæreticis obiectas quæstiones diluit. Quintus tandem, quæcumque per parabolas a CHRISTO dicta factaue fuerint, cum ex reliqua eiusdem salutifera doctrina, tum ex Apostolorum epistolis, hæreticorum imposturis refellendis aptissima esse demonstrat. [b] Plura vero eiusdem S. Irenæi, ac varia scripta, & epistolæ circumferuntur, etsi in aliquibus ecclesiasticorũ dogmatum certa veritas spuriis rationibus fucari videtur, quæ obseruasse conuenit.

[c] Aiunt hunc, Polycarpi eius qui S. Martyr, & Smyrnæ Episcopus fuit, discipulum fuisse, Presbyterum vero Pothini, cui & in Lugdunensi episcopatu successit. Victor ea tempestate Romæ Pontificium tenuit: quem crebris litteris hortatus est Irenæus, ne ob Paschatis dissensionem ab Ecclesia [d] aliquos abdicaret.

IRENÆVS.

a A Caïn dicti, commodiore forma, quam si Cainistæ vocentur. b Quæ recenset B. Hieron. in Catalogo, & Euseb. lib. 5. cap. 25. c Euseb. lib. 5. cap. 5. & in Catalogo B. Hieron. d Epist. apud Afiano, ut ait B. Hieron. vid. supr. & Euseb. lib. 5. cap. 24.

HIPPOLYTI Libellus contra hæreses.

CXXI.

LEGI libellum [a] HIPPOLYTI (qui Irenæi discipulus fuit) contra duas & triginta hæreses. Auspicatus à [b] Dositheanis vsque ad [c] Noëti & Noëtianorum hæreses: quas refert, Irenæo disserente, argumentis profligatas: horumque argumentorum summam colligentem se, libellum hunc conscripsisse. Oratio eius clara est, ac nonnihil grauis, miniméque redundans, etsi ad Atticum sermonem non tendat. Refert autem cum alia non omnino proba, tum [d] epistolam ad Hebræos non esse Pauli Apostoli. Ferunt item hunc conciones ad populum, Origenis imitatione, habuisse, illoque familiarissimè vtentem, tantum esse factum scriptorum eiusdem admiratorem, vt [e] ad diuinam scripturam Commentario illustrandam hortando impulerit: additis etiam illi suo sumptu septem notariis, qui dictata celeriter exciperent, totidémque librariis, qui accuratè describerent. Hæc igitur subministrantem Hippolytum, sine remissione solitum exigere opus, quod elaborasset Origenes: atque hunc etiam [f] operis exactorem epistola quadam ab eo nominari. [g] Commemorant autem & hunc alia præterea plurima scripsisse.

a Antea Arabiæ Metropolitani, post cum Romam venisset à Calisto Pont. Portuensis Episc. creatus, vnaque martyrio coronati: de quo D. Baron. Tom. II. ad annum Chr. 229. & Niceph. Callistum IV. c. 31. b De Dositheo Samaritanorum principe meminit B. Hieron. contra Luciferian. & Philastrius in Catalogo Hæresean. Egesippus quoque vide, & Epiphan. lib. 1. Panar. c Præceptoris Sabellij, de quo vide Epiphan. hæres. 57. & Theodoret. lib. III. contra hæres. Noëtianos autem eosdem videri cum Sabellianis, auctor est B. August. de hæres. cap. 4. d Dissensionem hanc controuersiam leges apud duos Illustriss. Cardd. Bellar. Tomo I. de Ro. P. lib. I. c. 17. & Baron. Tom. I. Annal. ad annũ Chr. 60. e Eusebius tamen lib. VI. & ex eo B. Hieron. cap. 61. De script. Eccles. & Suidas, Ambrosio tribuunt, illo quem de Marcionis hæresi Origenes conuerterat: idque post factum.

S. EPIPHANII Panariorum libri VII.

CXXII.

LEGIMVS sanctissimi Episcopi EPIPHANII aduersus octoginta hæreses Panaria voluminibus tribus in libros septem distributa. Ducto igitur à Barbarismo initio,

f ἐργοδιώκτην. g Euseb. lib. 6. c. 20. & post. Eccles. & plura B. Hieron. de Hippolyto, ultimus Niceph. Callist. lib. IV. cap. 31.

EPIPHANIVS. tendit inde vsque ad [a] Messalianos: cæteris, [b] qui ante ipsum contra hæreses scripserunt, copiosior atque vtilior: propterea quod quæ reliqui vtilia continebant, hic nequaquam prætermisit: sed quæcumque præter illa studiosè reperire potuit, adiunxit.

a De quibus sup. Cod. LII. b Iustino Martyre, Irenæo, Hippolyto, Theodoreto (?) quoque.

Dictio eius humilis, ac plane talis, qualem eius esse oportuit, qui Atticæ elegantiæ rationem nullam duceret. Infimus verò vt plurimum est in conflictibus aduersus impias hæreses susceptis. Est tamen vbi fortiter aggreditur, atque irruit, quamuis neque verborum ipsius, neque constructionis proprietas vlla ex parte præstantior efficiatur.

CXXIII. Eivsdem *Ancoratus.*

LEgimvs eiusdem [a] *Ancoratum*, quæ quasi comprehensio quædam breuior est Panariorum.

a al. Ancyrotum.

CXXIV. Eivsdem (*De Mensuris, & Ponderibus liber.*)

LEgimvs eiusdem [*de* [a] *Mensuris & Ponderibus libellum.*]

a Cuius quædam illustrat Georg. Agricola in suo de Mensuris opere.

CXXV. Ivstini Martyris *Apologia pro Christianis, Quæstiones, & alia.*

LEcta est [a] Ivstini *Martyris Apologia pro Christianis*, cum aduersus gentes, tum aduersus Iudæos. & præterea alter eius *Tractatus contra primum & secundum librum Physicæ auscultationis*, siue contra Formam, Materiam, & Priuationem, rationibus epicherematicis, ac violentis, quod ex vsu est inferens: itidemque *Contra quintum illud Corpus, Motúmque sempiternum*, quem rationum suarum vi Aristoteles peperit. *Quæstionum* denique *contra* [*Christianam*] *religionem summaria solutiones.*

a De quo vide B. Hieron. ca. 23. De scriptoribus E ccl. & D Baron. Card. To. II. Annal.

Est autem vir ille ad Philosophiæ tum nostræ, tum potissimum profanæ summum euectus fastigium, multiplicisque eruditionis, & historiarum copia circumfluens. Sed Rhetorico artificio, natiuam Philosophiæ suæ pulchritudinem colorare haud studio habuit. Quamobrem etiam oratio eius, pollens aliòqui ac valida, scientificumque seruans stylum, Rhetoricæ illa condimenta non spirat, nec illecebris & blandimentis vulgus auditorum attrahit. Porro quatuor aduersus gentes composuit tractatus: quorum Primum Antonino cognomento Pio, simulque ipsius, ac Senatui obtulit. Alterum similiter [b] ipsius successoribus: in Tertio autem de dæmonum natura disseruit. Quartus denique liber & ipse contra gentes, *Elenchus*, [siue *Refutatio*] inscribitur. *De Dei* insuper *monarchia* conscriptus ab eo liber est, & alius, cui titulus *Psaltes*; tum etiam *contra Marcionem* libri sunt lectu necessarij, & *contra omnes hæreses* vtile opus.

b Hoc est M. Aurelio Vero, & L. [illegible] Commodo, vt B. Hieronymus in Catalogo.

Fuit ipse Prisci Bacchij filius: patriámque habuit Neapolim, Palæstinæ, prouinciæ. Romæ autem cómoratus, sermonibus ibidem ac vita, pariter vt habitu Philosophum egit. itaque feruēti cū esset pietatis amore ac studio incēsus,

κάτεισι δὲ μέχρι τῶν μεσσαλιανῶν. πάντων δὲ τῶν πρὸ αὐτοῦ κατὰ αἱρέσεων καταβεβληκότων πόνους πλατύτερός τε καὶ χρησιμώτερος. ὅτι ἅπερ τε ἐκείνοις ἐρρήθη τὸ χρήσιμον ἔχοντα, οὐδὲν οὐ παραλέλοιπε· καὶ εἴ τι προσεξευρεῖν ἠδυνήθη, προσέθηκε. τὴν δὲ φράσιν ταπεινός τε καὶ οἷα εἰκὸς ἀττικῆς παιδείας ἀμελέτητον τυγχάνειν. ἀσθενὴς δὲ ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον ἐν ταῖς κατὰ τῶν δυσσεβῶν αἱρέσεων συμπλοκαῖς. ἐνιαχοῦ μέν τοι ἀριστεύει ταῖς ἐπιβολαῖς, εἰ καὶ τῶν ῥημάτων αὐτοῦ καὶ τῆς συντάξεως οὐδὲν τὸ ἰδίωμα ἀμβελτιοῦ]).

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ Ο ΑΓΚΥΡΩΤΟΣ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ ὁ Ἀγκυρωτός, σύνοψις ὥσπερ τῶν παναρίων ὑπάρχουσα. ρκγ'.

[illegible] Ancyrotus.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ [ΠΕΡΙ ΜΕΤΡΩΝ καὶ σταθμῶν.]

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ [βιβλίον περὶ μέτρων καὶ σταθμῶν.] ρκδ'.

ΙΟΥΣΤΙΝΟΥ ΤΟΥ ΜΑΡΤΥΡΟΣ ἀπολογία ὑπὲρ χριστιανῶν ἀπορίαι, καὶ ἕτερα τινα.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰουστίνου τοῦ μάρτυρος ἀπολογία ὑπὲρ χριστιανῶν, καὶ κατὰ ἑλλήνων, καὶ κατὰ Ἰουδαίων. καὶ ἔτι ἑτέρα αὐτοῦ πραγματεία κατὰ τοῦ πρώτου καὶ δευτέρου τῆς φυσικῆς ἀκροάσεως, ἤτοι κατὰ εἴδους καὶ ὕλης καὶ στερήσεως ἐπιχειρηματικοὶ καὶ βίαιοι καὶ χρειώδεις λόγοι, καὶ κατὰ τοῦ πέμπτου σώματος ὁμοίως, καὶ κατὰ τῆς ἀϊδίου κινήσεως, ἣν Ἀριστοτέλης δεινότητι λογισμῶν * ἐναπέτεκεν· ἔτι τε ἀποριῶν κατὰ τῆς εὐσεβείας κεφαλαιώδεις ἐπιλύσεις. ἔστι δὲ φιλοσοφίας μὲν ὁ ἀνὴρ τῆς τε καθ' ἡμᾶς, καὶ μάλιστά γε τῆς θύραθεν εἰς ἄκρον ἀνηγμένος, πολυμαθείᾳ τε καὶ ἱστοριῶν περιρρεόμενος πλούτῳ· ῥητορικαῖς δὲ τέχναις οὐκ ἔσχε σπουδὴν ἐπιχρῶσαι τὸ ἔμφυτον αὐτοῦ τῆς φιλοσοφίας κάλλος. διὸ καὶ οἱ λόγοι αὐτοῦ ἄλλως ὄντες δυνατοί, καὶ τὸ ἐπιστημονικὸν διασώζοντες, τῶν ἐκεῖθεν οὐκ εἰσὶν ἀπαστράζοντες ἡδυσμάτων, οὐδὲ τῷ ἐπαγωγῷ καὶ θελκτηρίῳ τοὺς πολλοὺς τῶν ἀκροατῶν ἐφελκόμενοι. τέσσαρας δὲ πραγματείας κατὰ τῶν ἐθνῶν συνέταξεν. ὧν τὴν μὲν πρώτην Ἀντωνίνῳ, τῷ ἐπικλήν Πίῳ, καὶ τοῖς υἱέσι, τῇ τε συγκλήτῳ * ἐπέθηκε. τὴν δὲ δευτέραν ὁμοίως τοῖς ἐκείνου διαδόχοις. ἐν δὲ τῇ τρίτῃ περὶ φύσεως δαιμόνων διείλεκται. ὁ δὲ τέταρτος αὐτοῦ λόγος, ὁμοίως κατὰ τῶν ἐθνῶν συγκείμενος, Ἔλεγχος ἐπιγραφὴν ἔχει. ἔστι δὲ αὐτοῦ καὶ ὁ περὶ θεοῦ μοναρχίας, καὶ ὁ ἐπιγραφόμενος Ψάλτης, καὶ μὴν καὶ κατὰ Μαρκίωνος, ἀναγκαῖοι λόγοι, καὶ ἡ κατὰ πασῶν αἱρέσεων χρήσιμος πραγματεία. Οὗτος, υἱὸς μὲν ἔφυ Πρίσκου Βακχείου· πατρίδα δὲ εἶχε Νεάπολιν, τὴν ὑπὸ τὴν ἐπαρχίαν τελοῦσαν Παλαιστίνης. ἐν ῥώμῃ δὲ τὰς διατριβὰς ἔχων, φιλοσοφῶν καὶ τοῖς λόγοις, καὶ τῷ βίῳ, καὶ τῷ σχήματι. διάπυρος δὲ τῆς εὐσεβείας ὢν ἐραστής, ἔχε

ρκε'. Iustini Martyris apologia pro Christianis, & quæstiones.

* ἐναπέτεκεν. * ἐπέδωκε.

ᵃ Κρίσκεντα ἔσχε ᵃ Κρίσκην ἕνα τινὰ τῶν καλουμένων κυνικῶν ἀντιπολιτευόμενον αὐτοῦ, τῷ τε βίῳ καὶ τῇ θρησκείᾳ· ὑφʼ οὗ καὶ συσκευασθεὶς, ἀξίως τῆς ὅλης τοῦ βίου προαιρέσεως, καὶ τὴν ἐπιβουλὴν ᵇ συνέθηκε. μαρτυρίου γὰρ ταύτην ὑπόθεσιν ἐνστησάμενος, λαμπρῶς καὶ χαίρων τὸν ὑπὲρ Χριστοῦ θάνατον ἀνεδέξατο. *ᵇ [illegible]*

Crescentem quendam ex iis qui Cynici vocitantur, aduersarium habuit, cum ipsi, tum vitæ cultuique, ac religioni eius obnitentem: à quo tandem insidiosè accusatus, ita vt toto ipsius vitæ instituto dignum erat, insidias istas pertulit. Martyrij namque hac ansa captata, splendidè lætóque animo pro CHRISTO mortem oppetiit. IVSTINVS.

ΚΛΗΜΕΝΤΟΣ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ πρὸς Κορινθίους βʹ. καὶ Πολυκάρπου ἐπιστολὴ πρὸς Φιλιππησίους.

CLEMENTIS *Epistolæ ad Corinthios II. & S. POLYCARPI Epistola ad Philippenses.* CXXVI.

ρκϛʹ. *Clem. ep. 2. ad Corinth.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλιδάριον, ἐν ᾧ Κλήμεντος ἐπιστολαὶ πρὸς Κορινθίους δύο ἐνεφέροντο· ὧν ἡ προτέρα διʼ αἰτίας αὐτοὺς ἄγει, στάσεσι καὶ ταραχαῖς καὶ σχίσμασι τὴν ᶜ πρέπουσαν αὐτοῖς εἰρήνην καὶ ὁμόνοιαν ἐκπολιτεύσαντας, λύσαντας, καὶ παραινεῖ παύσασθαι τοῦ κακοῦ. ἁπλοῦς δὲ κατὰ τὴν φράσιν καὶ σαφής ἐστι, καὶ ἐγγὺς τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ καὶ ἀπεριέργου χαρακτῆρος. αἰτιάσαιτο δʼ ἄν τις αὐτὸν ἐν ταύταις· ὅτι τε τοῦ ὠκεανοῦ ἔξω κόσμους τινὰς ὑποτίθεται εἶναι· καὶ δεύτερον ἴσως, ὅτι ὡς παναληθεστάτῳ τῷ κατὰ τὸν φοίνικα τὸ ὄρνεον ὑποδείγματι κέχρηται. καὶ τρίτον, ὅτι ἀρχιερέα καὶ προστάτην τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐξονομάζων, οὐδὲ τὰς θεοπρεπεῖς καὶ ὑψηλοτέρας ἀφῆκε περὶ αὐτοῦ φωνάς. οὐ μὴν οὐδʼ ἀπαρακαλύπτως αὐτὸν οὐδαμοῦ ἐν τούτοις βλασφημεῖ. ἡ δὲ δευτέρα καὶ αὐτὴ, νουθεσίαν καὶ παραίνεσιν κρείττονος εἰσάγει βίου, καὶ ἐν ἀρχῇ Χριστὸν τὸν θεὸν κηρύσσει. πλὴν ὅτι ῥητά τινα ὡς ἀπὸ τῆς θείας γραφῆς ξενίζοντα παρεισάγει. ὧν οὐδʼ ἡ πρώτη ἀπήλλακτο παντελῶς. καὶ ἑρμηνείας δὲ ῥητῶν τινῶν ἀλλοκότους ἔχει· ἄλλως τε δὲ καὶ τὰ ἐν αὐταῖς νοήματα ἐρριμμένα πως, καὶ οὐ συνεχῆ τὴν ἀκολουθίαν ὑπάρχει φυλάττοντα.

LEgi libellum, quo CLEMENTIS ᵃ *Epistolæ duæ ad Corinthios* continebantur. Quarum prima ipsos accusat, quod seditionibus, turbis, ac schismatis violarint, quam inter eos seruari oportuerat, pacem concordiámque; hortaturque ab hoc malo temperare.

ᵃ De quibus [illegible] Photius [illegible] & B. Hieron. cap. 4.

Simplex eius oratio est ac perspicua, ad ecclesiasticam & inelaboratam accedens dicendi formam. Reprehendat vero hoc in illis quispiam, quod extra Oceanum mundos aliquos collocet. Deinde forte & illud, quod Phœnicem auem vnicam tanquam ᵇ pro verissimo adhibet argumento. Tertio, quod summum sacerdotem Præsidémque Dominum nostrum IESVM Christum appellans, ne illas quidem Deo conuenientes, & subliniores de eo voces pronunciet, tametsi nec aperte ipsum vllibi in his blasphemet. Altera vero epistola & ipsa institutionem, admonitionémque vitæ continet melioris: atque ipso mox initio CHRISTVM Deum prædicat, etsi dicta quædam peregrina velut è sacra scriptura subinducit, quibus ne prima quidem epistola omnino vacat. Interpretationes præterea locorum quorundam alieniores profert. Alioquin ipsa quæ in his epistolis insunt sensa, nonnihil abiecta, continentem quoque seriem ac consequentiam non seruant.

SCHOLION.

b PRo verissimo adhibet argumento] *Adhibent tamen pro carnis resurrectione Patrũ plurimi: Tertull. lib. de resurrect. cap. 13. vbi etiam illud Ps. lm. XCI. [illegible] qui [illegible], reddere ausus est,* velut Phœnix florebit: *B. Ambros. lib. 6. in Hexamer. cap. 23. iterumque lib. de fide resurrect. S. Greg. Nazianz. Carm. ad virgin. S. Epiphan. Ancor. 10. atque ex illius B. Clem. Constit. lib. 5. c. 6. B. Cyrill. Catechesi 18. meminitque huius auis Euseb. lib. 4. de Constant. [illegible] gentium scriptorum turbam: Lucian. in sectis, Plin. lib. 10. c. 11. Tacitum Annal. V. Aurel. Victor. histor. Augusta, Pomp. Melam lib. 3. cap. 9. Solin. cap. 36. Claudian. & Auct. Carm. de Phœnice apud Lactant. Et de Græcis Xiphilin. in Tiberio, Herodot. lib. II. Horapol. lib. I. cap. 3. & alibi Aelian. de animal. nat. lib. 6. cap. 58. Est ante Photium dubitando de hac aue locuti sint, B. Clem. supra, cum B. Greg. Naz. Orat. de Spiritu S. quæ est XXXVII. B. vero Maximus martyr etiam [illegible] dissertatione eandem planissimè negauit, ibi. d Tetrem [illegible] contra Seueri dogmata, quem ipsum hic [illegible] è Notis Græcis, sed Latinè, appendere placuit. Quod si, ait, auis est Phœnix, etiam animal sit, omnino necesse est. Quod si animal eam esse concedis; Primum, non omnino potest illud esse singulare, quantum saltem animal est, nullum enim solum animal. Deinde, si animal est, vtique corpus, animatum simul & sensu præditum. Iam si corpus est animatum & sensu præditum, certe etiam generationi atque corruptioni obnoxium erit. Ipsos, si libet, sapientes consule, rerum quæ consistunt inspectores, fieri ne possit, vt generationi quod obnoxium est, atque corruptioni corpus, animatum item ac sensu præditum, singulare esse naturæ; ad existentiam quod attinet, possit, cum alterum in his ex alio successio, [illegible] sit existendi traditum, certissimúmque terminus. Quemadmodum id Scriptura ipsa sacra testatur [illegible] Noemo huius rei certitudinem exhibens, vbi Genes. 7. ait: Ingredere tu, & omnis &c. tamque ex omnibus volatilibus, &c. in quibus si Phœnix, quod alatum dicitur animal, numerandus est, sane singularis, quo ad existentiam, natura non est, vt Deus ipse pronunciauit.*

Polyc. epist. ad Philippenses.

Ἐν τῷ αὐτῷ δὲ βιβλιδαρίῳ ἀνεγνώσθη καὶ Πολυκάρπου ἐπιστολὴ πρὸς Φιλιππησίους, γέμουσα πολλῆς νουθεσίας μετὰ σαφηνείας καὶ ἁπλότητος, κατὰ τὸν ἐκκλησιαστικὸν τῆς ἑρμηνείας τύπον. λέγει δὲ καὶ τὰς ἐπιστολὰς αὐτοῖς Ἰγνατίου τοῦ θεοφόρου ἀπεσταλκέναι, καὶ αἰτεῖται ἀναδιδαχθῆναι παρʼ αὐτῶν εἴ τι περὶ ἐκείνου διακούσαιεν.

Legebatur autem in eodem libello & ᶜ Polycarpi epistola ad Philippenses, multis referta admonitionibus, cum perspicuitate, ac simplicitate, ecclesiastici more interpretis. Refert quoque ᵈ diuini Ignatij litteras ad illos se misisse, postulatque certior vicissim fieri, si quid forte de eo inaudierint.

ᶜ Extat ea hodie, sed ex [illegible] mutilata [illegible], Latine cum epistolis B. Clementis Rom. Coloniæ excusa.
ᵈ Θεοφόρου.

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΤΟΥ ΠΑΜΦΙΛΟΥ εἰς Κωνσταντῖνον τὸν μέγαν βασιλέα τετράβιβλος.

EVSEBII PAMPHILI *De Vita Constantini M. libri IV.* CXXVII.

ρκζʹ. *Eusebij Pamphili de vita Constantini libri IV.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐσεβίου τοῦ Παμφίλου εἰς Κωνσταντῖνον τὸν μέγαν βασιλέα ἐγκω-

LEGVNTVR EVSEBII PAMPHILI *De Vita Constantini Magni August. laudatorij libri*

EVSEBIVS.

quatuor. Continent autem huius viri cum cæteram viuendi formã, iam inde a pueritia inchoando, tum quæcumq; ad ecclesiasticam pertinentia historiam ille gessit, ad extremum vsq; finem, hoc est, quatuor & sexaginta annorum spatio.

Est porro etiam in hoc opere sui satis in dictione similis, nisi quod nonnihil ad splendorem magis trahitur oratio, vocésque ad floridum alicubi genus tendunt: etsi iucunditatis, & gratiæ in explicando modicum adhibere, vt in aliis quoque libris, videtur. Adferuntur vero loca plurima in his quatuor libris ex vniuersa eius decem librorum ecclesiastica historia.

a Supr. Cod. LXXXVIII. & in Scholiis in fine.

Refert ergo hic Nicomediæ baptizatum Magnum Constantinum, [a] hactenusque lauacrum distulisse, quod in votis haberet in Iordane baptismo tingi: quis vero baptizarit, silentio præterit. De Ariani insuper hæresi prorsus nihil manifestè commemorat, neque an Constantinus illi aliquando adhæserit, neque an eam abiecerit, sed neque an rectè, aut secus senserit Arius: tametsi necessitas eum compelleret horum meminisse, quando & magna pars fuit Synodus rerum à Magno Constantino gestarum, & alioquin illa ipsa vicissim postularet exactissimam his de rebus historiam. Itaque dissensionem quidem ortam Arium inter & Alexandrum commemorat (sic nimirum hæresim appellare ac tegere videtur) ac dissidij huius gratia valde indolentem pientissimum Imperatorem allaborasse, cum per epistolam, tum per Hosium Cordubensis Ecclesiæ Episcopum, vt missa contentione illa mutua, & huiusmodi quæstionibus, ad amicitiam concordiámque dissidentes adigeret: atque vbi non persuasit, Synodum vndique conuocasse, & natam contentionem pace permutasse. Quę tamen neque accuratè, neque perspicuè ab eo scribuntur. Quare præ pudore videtur hic Arium, & à Synodo factum contra illum decretum, publicare noluisse, vt nec eius erroris socios, aut simul expulsorum iustam vltionem, quin neque illam, quam diuinitus summam omnis oculus vidit, [b] iustam Arij vindictam: quando horum nihil in lucem proferens, Synodi ipsius, rerumque in ea gestarum historiam obiter tantum percurrit. Quo etiam fit, vt de [c] diuino Eustathio narraturus, ne nominis quidem meminit; tantum abest, vt [d] quæ in ipsum audacissimè machinati sunt, reque ipsa præstiterunt, recensuerit. Igitur ad dissensionem dumtaxat atque tumultum ea referens, tranquillitatem rursum commemorat Episcoporum eorum, qui cùm Antiochiam Imperatoris studio atque opera conuenissent, seditionem turbamque pace commutarunt. Similiter vbi narrationem instituit de iis quæ in magnum illum athletam [e] Athanasium improbè comparata fuerunt: seditione quidem ac tumultu impletam iterum Alexandriam refert: sed eam Episcoporum, qui Imperatoris auctoritate niterentur, præsentia placatam fuisse. Neque interim quis seditionem concitarit, aut quænam illa fuerit, neque quo pacto contentionem alij sedarint, omnino manifestè ostendit.

b Eam lege sup. Cod. LXXXVIII. circa medium.

c Antiochenæ Eccles. quo de Baron. Card. tom. ... c. 14..

d T... narrat lib. 1. hist. Eccles. c. 21.

e Cuius vitam infr. lege Cod. CCLVIII.

μυστικὴ τετράβιβλος· ἐν ᾗ περιέχεται ἥ τε τοῦ ἀνδρὸς ἄλλη πολιτεία ἐξ αὐτῆς πρώτης ἡλικίας ἀρχομένη, καὶ ὅσαι πρὸς τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἱστορίαν συντελοῦσι πράξεις· μέχρις οὗ τὸν βίον ἀπέλιπεν, εἰς ἑξηκοστὸν καὶ τέταρτον παρατείνας χρόνον. ἔστι μὲν οὖν κἀνταῦθα τὴν φράσιν ὅμοιος ἑαυτῷ, πλὴν μικρόν τι πρὸς τὸ λαμπρότερον ἐμβεβίασται αὐτῷ ὁ λόγος, καὶ λέξεις εἰς τὸ ἀνθηρότερον ἐνιαχοῦ συνελέχθησαν. τὸ μέντοι κατὰ τὴν ἑρμηνείαν ἡδονῆς καὶ χάριτος οὐδὲν μέγα, ὥσπερ οὐδὲ ἐν τοῖς ἄλλοις, ἐμφαίνεται. κατασπάρνουσι δὲ ἐν ταύτῃ αὐτοῦ τῇ τετραβίβλῳ πάμπολλα χωρία ἐξ ὁλοκλήρου τῆς ἐκκλησιαστικῆς αὐτοῦ δεκαλόγου ἱστορίας. λέγει μὲν οὖν καὶ αὐτὸς, ἐν Νικομηδείᾳ τὸν μέγαν Κωνσταντῖνον βαπτίσασθαι, μέχρι τότε τὸ λουτρὸν ἀναβαλλόμενον. ἅτε δὴ ἐν ἐπιθυμίᾳ ποιούμενον, τοῖς Ἰορδάνου τὸ λουτρὸν ὑποδέξασθαι. τίς δὲ ὁ βαπτίσας, οὐδὲν διασαφεῖ. περὶ μέντοι γε τῆς ἀρειανῆς αἱρέσεως οὐδὲν σαφὲς ἀπαγγέλλει, οὐδ' εἰ τῆς δόξης ἐκείνης εἴχετο, οὐδ' ὅτι μεταβέβληται, ἀλλ' οὐδ' ὅτι φαύλως ἢ ὀρθῶς ἐδόξαζεν Ἄρειος. καίπερ ἀνάγκην ἔχων ἐν μνήμῃ ταῦτα ποιήσασθαι ἅτε δὴ μέγα μέρος ἐπεχούσης τῆς συνόδου τῶν τοῦ μεγάλου πράξεων Κωνσταντίνου. κἀκείνης πάλιν ἐξαπαιτούσης τὴν περὶ τούτων λεπτομερεστάτην ἱστορίαν. ἀλλὰ στάσιν μὲν ἐμπεσεῖν μεταξὺ Ἀρείου καὶ Ἀλεξάνδρου, τὴν αἵρεσιν δ' οὕτω λέγων καὶ ὑποκρυπτόμενος ἀποφαίνεται, ἐπί τε τῇ στάσει λίαν ἀλγῆσαι τὸν θεοφιλῆ βασιλέα, καὶ ἀγωνίσασθαι διά τε ἐπιστολῶν διά τε τοῦ Ὁσίου, ὃς [*] Κουρδούβης ἐπεσκόπει, εἰς φιλίαν καὶ ὁμόνοιαν συζεῦξαι τὸ στασιάζον, τῆς πρὸς ἀλλήλους ἔριδος ἀφεμένους, καὶ τῶν τοιούτων ζητήσεων. ὡς δ' οὐκ ἐπείθετο, σύνοδον πανταχόθεν ἀθροῖσαι, καὶ τὴν ἐμπεσοῦσαν στάσιν εἰς εἰρήνην διαλύσασθαι. οὐ μὴν εἰς τὸ ἀκριβὲς καὶ ἐπίδηλον ἀναγράφεται. οὕτως οὖν ὥσπερ αἰσχυνομένῳ ἐοικὼς, καὶ μὴ βουλομένῳ δημοσιεύειν Ἄρειον, τήν τε τῆς συνόδου ἐξενηνεγμένην κατ' αὐτοῦ ψῆφον, καὶ τῶν συνασεβησάντων αὐτῷ, καὶ συνεξωσθέντων τὴν δικαίαν εἴσπραξιν. οὐ μὴν ἀλλ' οὐδ' ἣν θεόθεν πᾶς ὀφθαλμὸς εἶδεν ἔνδικον Ἀρείου καταστροφὴν, οὐδὲν τούτων ἄγων εἰς φῶς, τήν τε περὶ τῆς συνόδου καὶ τῶν ἐν αὐτῇ πραχθέντων ἱστορίαν παρέδραμε. διὸ καὶ περὶ τοῦ θεσπεσίου Εὐσταθίου μέλλων διηγεῖσθαι, οὔτε τοῦ ὀνόματος μέμνηται, οὐδ' ὅσα περὶ αὐτὸν ἐτολμήθη καὶ εἰς ἔργον ἀπεβεβήκει. ἀλλ' εἰς στάσιν καὶ ταραχὴν ἀνάγων καὶ ταῦτα, γαλήνης καὶ πάλιν ἐπιλέγει ἐπισκόπων, κατὰ τὴν Ἀντιόχειαν συνδεδραμηκότων, σπουδῇ βασιλέως καὶ συνεργίᾳ, καὶ τὸ στασιάζον καὶ ταραττόμενον εἰς τὸ εἰρηνικὸν μεταβεβληκότων. ὁμοίως δὲ καὶ ἐν οἷς ὁ πολύαθλος ἐσυκοφαντήθη Ἀθανάσιος, εἰς ταῦτα τῆς ἱστορίας ὁρμήσας ἐπαφεῖναι, στάσεως μὲν ἐμπεπλῆσθαι πάλιν καὶ ταραχῆς τὴν Ἀλεξανδρέων λέγεται, καὶ ταύτην πραϋνθῆναι ἐπισκόπων παρουσίᾳ τὴν βασιλικὴν ἐχόντων συμμαχίαν. οὔτε δὲ τίς στασιάζων. οὐδ' ἥτις ἡ στάσις· ἢ τί καὶ πράξαντες τὴν ἔριν ἐπράϋναν, οὐδ' ὅλως ποιεῖται ἐπίδηλον.

*Κουρδούβης.

καὶ

καὶ σχεδὸν, ἐν οἷς ἐπισκόπων πρὸς ἀλλήλους φιλονεικίαι περὶ δογμάτων, ἢ περί τινων ἄλλων διαφωνίαι γεγόνασι, τὸν αὐτὸν τῆς ἐπικρύψεως ἐν τῇ διηγήσει τύπον διαφυλάττει.

Quin ferè quotiescunque Episcoporum inter ipsos de fidei capitibus contentiones, vel aliæ denique dissensiones fuerunt, eundem seruat in narrando celandi modum. EVSEBIVS.

ΛΟΥΚΙΑΝΟΥ ΔΙΑΦΟΡΟΙ λόγοι.

ρκή. *Luciani opera varia.* Ἀνεγνώσθη Λυκιανοῦ ὑπὲρ Φαλάριδος, καὶ νεκρικοὶ καὶ ἑταιρικοὶ διάλογοι διάφοροι, καὶ ἕτεροι διαφόρων ὑποθέσεων λόγοι. ἐν οἷς σχεδὸν ἅπασι τὰ Ἑλλήνων κωμῳδεῖ, τήν τε τῆς θεοπλασίας αὐτῶν πλάνην καὶ μωρίαν καὶ τὴν εἰς ἀσέλγειαν ἄσχετον ὁρμὴν καὶ ἀκρασίαν, καὶ τῶν ποιητῶν αὐτῶν τὰς τερατώδεις δόξας καὶ ἀναπλάσεις, καὶ τὸν ἐντεῦθεν πλάνον τῆς πολιτείας, καὶ τοῦ ἄλλου βίου τὴν ἀνώμαλον περιφορὰν, καὶ τὰς περιπετείας, καὶ τῶν φιλοσόφων αὐτῶν τὸ φιλόκομπον ἦθος, καὶ μηδὲν ἄλλο, πλὴν ὑποκρίσεως καὶ κενῶν δοξασμάτων μεστὸν, καὶ ἁπλῶς, ὡς ἔφημεν, κωμῳδία τῶν Ἑλλήνων ἐστὶν αὐτῷ ἡ σπουδὴ ἐν λόγῳ πεζῷ. ἔοικε δὲ αὐτὸς τῶν μηδὲν ὅλως πρεσβευόντων εἶναι. τὰς γὰρ ἄλλων κωμῳδῶν καὶ διαπαίζων δόξας, αὐτὸς ἣν θειάζει, οὐ τίθησι· πλὴν εἴ τις αὐτοῦ δόξαν ἐρεῖ, τὸ μηδὲν δοξάζειν. τὴν μέντοι φράσιν ἐστὶν ἄριστος, λέξει εὐσήμῳ τε καὶ κυρίᾳ, καὶ τῷ ἐμφατικῷ διαπρεπούσῃ κεχρημένος· εὐκρινείας τε καὶ καθαρότητος, μετὰ τοῦ λαμπροῦ καὶ συμμέτρου μεγέθους, εἴ τις ἄλλος, ἐραστής. συνθήκη τε αὐτῷ οὕτως ἥρμοσται, ὥστε δοκεῖν τὸν ἀναγινώσκοντα, μὴ λόγους λέγειν, ἀλλὰ• μέρος τι τερπνὸν χωρὶς ἐμφανοῦς ᾠδῆς τοῖς ὠσὶν ἐνστάζειν τῶν ἀκροατῶν. καὶ ὅλως, ὥσπερ ἔφημεν, ἄριστος ὁ λόγος αὐτῷ, καὶ οὐ πρέπων ὑποθέσεσιν, ἃς αὐτὸς ἔγνω σὺν τῷ γελοίῳ• διαπαῖξαι. ὅτι δὲ αὐτὸς τῶν μηδὲν ἦν ὅλως δοξαζόντων, καὶ τὸ τῆς βίβλου ἐπίγραμμα δίδωσιν ὑπολαμβάνειν, ἔχει γὰρ ὧδε·

• μέλος.
• διαπαῖξαι.

> Λουκιανὸς τάδ' ἔγραψα παλαιά τε μωρά τε εἰδώς·
> Μωρὰ γὰρ ἀνθρώποις καὶ τὰ δοκοῦντα σοφά.
> Οὐδὲν ἐν ἀνθρώποισι διακριδόν ἐστι νόημα:
> Ἀλλ' ὃ σὺ θαυμάζεις, τοῦθ' ἑτέροισι γέλως.

LVCIANI Opera Varia.

CXXVIII. Legvntvr [a] Lvciani *pro Phalaride [orationes duæ] & mortuorum, amantiumque dialogi varij*: alij item diuersis de rebus libelli, in quibus ferè singulis gentium res comice irridet: vt in Diis fingendis errorem illorum, atque amentiam: in libidinem præterea immoderatum impetum, atque intemperantiam: Poëtarum item apud ipsos prodigiosas opiniones, ac fictiones, indéque natum in repub. errorem; reliquæ etiam vitæ inconstantem cursum, atque casus: Philosophorum ad hæc ipsorum fastu plenos mores, qui nonnisi fictarum, inaniumque opinionum referti sint: denique Gentes tanquam per comœdiam, vti diximus, pedestri, numerisque soluta oratione irridere studio illi fuit. Ex eorum autem numero esse videtur, qui nihil omnino [b] certi pronunciant. Aliorum enim perstringens atque irridens opiniones, ipse quid sentiat tacet: nisi quis hanc illius fuisse certam opinionem contendat, nihil esse certò de rebus vllis statuendum.

Ad stylum quod attinet, longè optimus: dictione vsus significante ac propria, quæque efficax dicendi genus deceat. Distinctionis adhæc, atque puritatis, æquè vt perspicuitatis, & aptæ magnitudinis, si quis alius perstudiosus est. Compositionem quoque adeò commodè concinnat, vt lector credat non se orationes legere, sed iucundum aliquod carmen, sine manifesto cantu, audientium auribus instillari. Vno verbo, vt repetam, venustissima eius oratio est, nec satis subiectæ rei decens, quam ille voluit ridendo ludere. Quòd autem de iis vnus ipse fuerit, qui nihil certo assererent, vel libro inscriptum hoc epigramma satis ostendit.

> *Scripsi hæc Lucianus prisci stultitique peritus.*
> *Stulta etenim, vulgo credita docta tamen.*
> *Ergo nil hominum certò mens concipit vnquam:*
> *Ast quod miraris, ridiculum est aliis.*

a Vide etiam de hoc scriptore Suidam aliosque.

b Quales Pyrrhonij [illegible] Academici, [illegible] Vide de his [illegible] lib. 11 cap. 5. & Diog. Laert. in Pyrrhone. Sext. quoque Empiricus in Hyp. [illegible] Pyrrhon. [illegible]

ΛΟΥΚΙΟΥ ΠΑΤΡΕΩΣ ΜΕΤΑμορφώσεων λόγοι.

ρκθ'. *Lucii Patrensis Metamorphoses.* Ἀνεγνώσθη Λουκίου Πατρέως μεταμορφώσεως λόγοι διάφοροι. ἔστι δὲ τὴν φράσιν σαφής τε καὶ καθαρὸς, καὶ φίλος γλυκύτητος· φεύγων δὲ τὴν ἐν λόγοις καινοτομίαν, εἰς ὑπερβολὴν διώκει τὴν ἐν τοῖς διηγήμασι τερατείαν, καὶ, ὡς ἄν τις εἴποι, ἄλλος ἐστὶ Λυκιανός. οἱ δέ γε πρῶτοι αὐτοῦ δύο λόγοι μόνον οὐ μετεγράφησαν Λουκίῳ ἐκ τοῦ Λυκιανοῦ λόγου, ὃς ἐπιγέγραπται Λυκὶς ἢ ὄνος, ἢ ἐκ τῶν Λυκίου λόγων Λυκιανῷ. ἔοικε δὲ μᾶλλον ὁ Λουκιανὸς μεταγράφοντι, ὅσον εἰκάζειν. τίς γὰρ χρόνῳ πρεσβύτερος, οὔπω ἔχομεν γνῶναι. καὶ γὰρ ὥσπερ ἀπὸ πλάτους τῶν Λυκίου λόγων ὁ Λυκιανὸς ἀπολεπτύνας καὶ περιελὼν, ὅσα μὴ ἐδόκει αὐτῷ πρὸς τὸν οἰκεῖον χρήσιμα σκοπὸν· αὐταῖς τε λέξεσι καὶ συντάξεσιν εἰς ἕνα τὰ λοιπὰ συναρμόσας λόγον, • Λυκὶς ἢ ὄνος ἐπέγραψε τὸ ἐκεῖθεν ὑποσυληθέν.

• Λούκιος.

LVCII PATRENSIS Metamorphoses.

CXXIX. Lectae sunt Lvcii Patrensis *transformationum narrationes variæ.* Dictio eius clara, pura, & dulcedine delectans: fugiens verò orationis nouitatem, supra modum prodigiosas consectatur narrationes, vt iure dixeris alterum eum esse Lucianum. Priores certè duo ipsius libri, tantùm non descripti sunt à Lucio ex Luciani libro, qui inscriptus est Lvcivs, vel Asinvs. nisi contra ex Lucij libris à Luciano ille transcriptus est. Ac si coniectare licet (neque enim vter tempore prior fuerit, cognoscere hactenus potui) Lucianus potius transcripsisse videtur. Nam quasi copiosiores Lucij libros, resecatis quæ ad proprium pertinere scopum minimè videbantur, Lucianus accidisset, iisdemque verbis & compositionibus cetera vni aptasset narrationi, *Lucium*, seu *Asinum*, quem inde furto compilauit, librum [a] inscripsit.

a Vt ex Lucio [illegible] D. [illegible] fabula [illegible] num aureum. Vide etiam interpretes.

LVCIVS. PATRÆN. Fabulosarum autem fictionum, ac nefandæ turpitudinis pleni sunt vtrisque libri, hoc solo discrimine, quòd Lucianus, vt cæteros suos libros omnes, ad irridendum atque perstringendum gentium superstitiosum deorum cultum, hunc quoque composuerit: Lucius verò seriò agens, & certas ratus hominum in alios transformationes, & brutorum rationis expertium in homines, ac vice versa, aliásque antiquarum fabularum ineptias, ac nugas his litteris prodiderit, atque contexuerit.

CXXX. DAMASCII *Incredibilium libri IV.*

LEcti sunt [a] DAMASCII *libri quatuor:* quorum quidem primus sic inscribitur, *De incredibilibus fictionibus capita CCCLII.* Alter deinde: *Incredibilium de dæmoniis narrationum capita LII.* Tertius porrò, *De animis à morte apparentibus incredibilium narrationum capita LXIII.* [b] Quartus denique, *Naturarum etiam incredibilium capita CV.* In quibus omnibus plurima reperies, quæ neque fieri, neque credi possint, malè conficta, & stulta mendaciorum portenta, impio atque atheo Damascio verè digna: qui dum Euangelij lumen orbem terrarum illustraret vniuersum, ipse in densissima idololatriæ caligine immersus iacuit. Breuis ac velut compendiaria hic eius est oratio, non incompta tamen, neque perspicuitatem, vt in talibus narrationibus solet, negligens.

a Damascij *(?)*, *siue alterius*, *philosophica quadam e-stant ἀνέκδοτα in Vaticana Pontificis bibliotheca. Habet item ex eius Isidori vita excerpta inf. capita CCXLII. & de eodem χρίσεως cap. CLXXXI. Plura Suid.*
b *In Græca leg.* παραδόξ. διηγημ. κεφάλαια ξγ. ὁ δὲ τέταρτος, καὶ παραδόξων φύσεων κεφάλαια ρέ.

CXXXI. AMYNTIANVS *In Alexandrum magnum, & alia.*

LEctvs est AMYNTIANI *de Alexandri laudibus liber.* Dedicat eum Marco Antonino Romanorum Imperatori: prædicátque se stylo res Alexandri gestas æquaturum. At deprehensus est in orationis progressu calidus quidem, & audax promissor, in promisso verò implendo, frigidus atque imbecillus. Multò enim in dicendo iis etiam inferior est, qui ante ipsum de Alexandro scripserunt.

Tenui atque elumbi vsus est dicendi genere. Etsi autem perspicuitate non caret, plurima tamen necessaria prætermittit.

Scripsit idem, cum alios non vnius generis libros, tum *Vitas* inuicem *comparatas*: vt Dionysij & Domitiani, libris duobus: Philippi quoque Macedonum regis & Augusti, libris totidem. Fertur eiusdem & *de Olympiadis*, Alexandri matris *Vita* liber singularis.

CXXXII. CXXXIII. CXXXIV. CXXXV. PALLADII, APHTHONII, EVSEBII, ET MAXIMI, *Declamationes.*

LEctæ sunt [a] PALLADII *Sophistæ declamationes variæ*, [b] APHTHONII quoque, & [c] EVSEBII Sophistarum, item MAXIMI Sophistæ Alexandrini. Verùm cæteros Palladius omni dicendi artificio multis partibus superauit.

a *Suidas inspiciendus.*
b *Cuius extant Progymnas. & fabula Græcolat. in Germ. edit. vbi plura.*
c *An hic ille Arab. quem ἀντισοφιστὴν vocat (?). Vltima legimus apud Suidam*

CXXXVI. CYRILLI *Thesauri.*

LEgvntvr CYRILLI *Thesauri.* Epichirematis refertus est liber, pugnátque

γέμει δὲ ὁ ἑκατέρου λόγος, πλασμάτων μὲν μυθικῶν, ἀῤῥητοποιίας δὲ *αἰσχρᾶς. πλὴν ὁ μὲν Λουκιανὸς, σκώπτων καὶ διασύρων τὴν ἑλληνικὴν δεισιδαιμονίαν, ὥσπερ κἀν τοῖς ἄλλοις, καὶ τοῦτον συνέταττεν. ὁ δὲ Λούκιος σπουδάζων τε, καὶ πιστὰς νομίζων τὰς ἐξ ἀνθρώπων εἰς ἀλλήλους μεταμορφώσεις, τάς τε ἐξ ἀλόγων εἰς ἀνθρώπους, καὶ ἀνάπαλιν· καὶ τὸν ἄλλον τῶν παλαιῶν μύθων ὕθλον καὶ φλήναφον γραφῇ παρεδίδου ταῦτα, καὶ συνύφαινεν.

* αἰσχράς.

ΔΑΜΑΣΚΙΟΥ ΠΕΡΙ ΠΑΡΑΔΟΞΩΝ λόγοι δ΄.

ρλ΄. *Damascij libri IV.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Δαμασκίου λόγοι τέσσαρες, ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἐπιγραφὴν ἔχει περὶ παραδόξων ποιημάτων κεφάλαια τνβ΄. ὁ δὲ δεύτερος, παραδόξων περὶ δαιμονίων διηγημάτων κεφάλαια νβ΄. ὁ δὲ τρίτος, περὶ τῶν μετὰ θάνατον ἐπιφαινομένων ψυχῶν, παραδόξων διηγημάτων κεφάλαια [ξγ΄, ὁ δὲ τέταρτος καὶ παραδόξων φύσεων κεφάλαια] ρέ. ἐν οἷς ἅπασιν ἀδύνατά τε καὶ ἀπίθανα, καὶ κακόπλαστα τερατολογήματα, καὶ μωρὰ, καὶ ὡς ἀληθῶς ἄξια τῆς ἀθεότητος καὶ δυσσεβείας Δαμασκίου· ὃς καὶ, τοῦ φωτὸς τῆς εὐσεβείας τὸν κόσμον πληρώσαντος, αὐτὸς ὑπὸ βαθεῖ σκότῳ τῆς εἰδωλολατρείας ἐκάθευδε. κεφαλαιώδης δὲ αὐτοῦ ἐν τούτοις ὁ λόγος, καὶ οὐτε ἀκομψος, οὔτε τὸ σαφὲς ὑπερορῶν, ὡς ἐν διηγήμασι τοιούτοις.

ΑΜΥΝΤΙΑΝΟΥ ΕΙΣ ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΝ τὸν βασιλέα, καὶ ἕτερά τινα.

ρλα΄. *Amyntiani in Alexandrum.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀμυντιανοῦ εἰς Ἀλέξανδρον· προσφωνεῖ δὲ τὸν λόγον τῷ αὐτοκράτορι ῥωμαίων Μάρκῳ. καὶ ἐπαγγέλλεται μὲν ἀξίως εἰπεῖν τῶν Ἀλεξάνδρου πράξεων, ἐδείχθη δὲ προϊὼν ὡς ἐπαγγείλασθαι μὲν ἐστὶν ἔνθερμος καὶ τολμητὴς, πληρῶσαι δὲ τὴν ἐπαγγελίαν ψυχρὸς καὶ δειλός. πολὺ γὰρ καταδεέστερον καὶ τῶν ἔμπροσθεν εἰρηκότων λέγει περὶ αὐτοῦ. ἀτόνῳ δὲ καὶ ἐκλύτῳ χαρακτῆρι κέχρηται τοῦ μὲν τοι σαφοῦς οὐ διαπίπτει, πολλὰ δὲ τῶν ἀναγκαίων παραλιμπάνει. ὁ αὐτὸς δὲ καὶ ἑτέρους λόγους ἔγραψε διαφόρους· καὶ παραλλήλους συνέθηκε βίους: ὥσπερ Διονυσίου καὶ Δομετιανοῦ, ἐν δυσὶ λόγοις· Φιλίππου τε μακεδόνων καὶ Αὐγούστου, ἐν ἑτέροις δυσίν. ἔτι δὲ καὶ περὶ Ὀλυμπιάδος τῆς Ἀλεξάνδρου μητρὸς λόγον ἔγραψε.

ΠΑΛΛΑΔΙΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ, Ἀφθονίου, Εὐσεβίου, καὶ Μαξίμου μελέται.

ρλβ΄. ρλγ΄. ρλδ΄. ρλέ. *Declamationes Aphthonij, Eusebij, Maximi, Palladij.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Παλλαδίου σοφιστοῦ μελέται διάφοροι, καὶ Ἀφθονίου, καὶ Εὐσεβίου σοφιστοῦ, καὶ Μαξίμου σοφιστοῦ Ἀλεξανδρέως. ἀλλὰ τῶν ἄλλων ὁ Παλλάδιος κατὰ πᾶσαν ἀρετὴν τὴν ἐν λόγοις ἐπὶ πλεῖστον διενήνοχε.

ΚΥΡΙΛΛΟΥ ΟΙ ΘΗΣΑΥΡΟΙ.

ρλς΄. *Cyrilli thesauri.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Κυρίλλου οἱ θησαυροί. ἐπιχειρηματικὸν δὲ ἐστὶ τὸ βιβλίον, καὶ κατὰ

κατὰ τῆς Ἀρείου καὶ Εὐνομίου λύσσης γενναίως καὶ πολυτρόπως ἀγωνιζόμενον. καὶ γὰρ καὶ λογικαῖς ἐφόδοις ἐπιστημόνως αὐτῶν ἀπελέγχει τὴν ἄνοιαν, καὶ γραφικὰς αὐταῖς συμπλέκων καὶ συνυφαίνων χρήσεις, πανταχόθεν τὸ σαθρὸν αὐτῶν * στηλιτεύει τοῦ δόγματος. τίθησι δὲ καὶ μαρτυρίας ἁπλῶς τῆς γραφῆς ὁ θαυμάσιος Κύριλλος, εἰς ἀμηχανίαν αὐτῶν διὰ πάντων συγκλείων τὸ φρύαγμα. ἔστι δὲ τὸ ἐκείνου τῶν λόγων ἐνταῦθα, καὶ μάλιστα τοῖς ἔννοιαν λαβοῦσι τῶν λογικῶν ἐφόδων, σαφέστατος.

* [illegible]

CYRILL.

validè, ac variè cum Arij & Eunomij furibunda rabie. Etenim & logicis argumentis sapienter illorum destruit amentiam, quibus dum S. Scripturæ adnectit adtexitque testimonia, quam sit illa doctrina futilis omni ex parte diuulgat. Adhibet idem nuda quoque S. Scripturæ testimonia, vt quo se fastuosi vertant, obsepti vndique atque conclusi non habeant. Est autem inter omnia eius scripta liber hic maximè perspicuus, iis potissimum, qui logicorum argumentorum sensum capere possunt.

ΕΥΝΟΜΙΟΥ ΤΟΥ ΔΥΣΣΕΒΟΥΣ βιβλιδάριον.

ρλζʹ. Eunomij hæretici libellus.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλιδάριον Εὐνομίου, τῆς οἰκείας δυσσεβείας ἔκθεσις· οὗ ἡ ἐπιγραφή· ** τοῦτο τὸ βιβλιδάριον ἐπεὶ τοῖς συναιρεσιώταις Εὐνομίου διὰ θαύματος μὲν ἦγετο, κρύφιον δὲ καὶ ἀνέκφορον τοῖς ἄλλοις εἶναι διεσπούδαστο· μόλις ποτὲ ὁ μέγας Βασίλειος ἐπὶ χεῖρας λαβεῖν δυνηθεὶς, γενναίως τε καὶ λαμπρῶς καὶ εἴ τις ἀρετὴ λόγων καὶ ἰσχὺς διὰ πασῶν ἐλθὼν, ἀνέτρεψέ τε καὶ ἀπεσκέδασεν· ὥσπερ τι νήπιον Βαβυλώνιον τῇ στερρᾷ τῆς * πίστεως προσαράξας πέτρᾳ, καὶ θνησιμαῖον γέλωτα δείξας τό ποτε θαυμαζόμενον.

* [illegible]

EVNOMII HÆRETICI *Libellus.*

CXXXVII.

LEGI *libellum* [a] EVNOMII, quo suam ipse prodit impietatem, cuius hic titulus: ** Libellum hunc, quòd Eunomianis in admiratione esset, de industria, ne ad alios perueniret, occultatum vix tandem nactus Basilius magnus, fortiter eum, ac splendidè, omnemque adeò dicendo vim ac facultatem peruadens, euertit, ac iugulauit. Diceres eum [b] Babylonicum infantem ad firmam fidei petram allidendo contudisse, ac putidi cadaueris instar risu dignum ostendisse, quod tantam antea sui admirationem aliis concitarat.

a Vide Basil.

b Psal. 136.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΣ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑΣ τοῦ ἁγίου Βασιλείου, ἐν ᾗ δυσσεβὲς αὐτοῦ ἀνέτρεπε δόγμα· καὶ ἐπιστολαὶ μʹ.

ρληʹ. Aliud eiusdem Eunomij liber.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ δυσσεβοῦς Εὐνομίου βιβλίον, ἐν λόγοις τρισὶν, ὡς δῆθεν τῶν ἀποδεδειγμένων κατὰ τῆς βλασφημίας αὐτοῦ τῷ θείῳ Βασιλείῳ ἀτόπων, ἔλεγχος. ταύτην τὴν βίβλον ὠδίνοντα, πολλάς φασιν αὐτὸν ἐτῶν ὀλυμπιάδας * κατατρίψαι, ἐν οἰκίσκῳ ἑαυτὸν καθειργνύντα, καὶ λαθραίαις μίξεσι τὸ πονηρὸν ἐκεῖνο τέρας κύοντα, μόλις εἰς φῶς δι' ἐτῶν ἀμβλωθρίδιον ἐκφαντάσαι. θάλπειν τε ἐκεῖθεν, καὶ μόλις καὶ αὐτοῖς τοῖς συμμύσταις ἐπιδεικνύναι τὸ κύημα· δεδιότα μάλιστα, μή πως καὶ αὐτὸ ταῖς Βασιλείου χερσὶν ἐμπεσὸν, πρὶν τὴν πῆξιν λαβεῖν, διαφθαρῇ· καὶ πρὸ τοῦ ἀνθῆσαι ξηρανθῇ ἄωρον ἀποφθαρέν. διόπερ ἐπιμελῶς, καὶ ὥσπερ ὁ τοῦ Κρόνου μῦθος τὸ γέννημα καταπιὼν, ἔκρυπτέ τε καὶ συνεκάλυπτε· μέχρις ἂν ἡ Βασιλείου ζωὴ τῷ ἐπικήρῳ περιστρεφομένη βίῳ τὸν φόβον ἐπέστειεν. ἐπεὶ δὲ ὁ θεῖος ἐκεῖνος ἀνὴρ τὴν * παροικίαν λιπὼν, εἰς τὸν οἰκεῖον καὶ οὐράνιον κλῆρον ἀνέδραμε· τοῦ πολλοῦ λυθέντος δέους, * ὅτε τοῦ καιροῦ τὸ δημοσιεύειν ὑπῆρχεν, οὐδὲ τότε πᾶσιν, ἀλλὰ τοῖς φίλοις ἐθάρρησεν. ᾧ περιτυχόντες Θεόδωρος καὶ Γρηγόριος Νύσσης, καὶ Σωφρόνιος, ὧν ἐμνήσθημεν ἄνωθεν, πολλαῖς πληγαῖς λόγων λωβησάμενοι, οὐδὲν ἧττον τοῦ προτέρου, νεκρὸν καὶ πάσης ἀπόζον ἀκαθαρσίας τῷ γεγεννηκότι ἀπέρριψαν. τὰ μὲν οὖν τῆς ἀσεβείας οὕτως ἔδωκε δίκην. ὁ δὲ τοῦ λόγου χαρακτὴρ, χάριτος μὲν καὶ ἡδονῆς οὐδ' εἴ τις ἦν * ἐγγὺς γέγονε τοῦ εἰδέναι. κόμπον δέ τινα τερατώδη καὶ δύσηχον ἦχον φιλοτιμεῖται φορεῖν, τῶν τε συμφώνων τῇ ἐπαλληλίᾳ

* [illegible]

* [illegible]

* ἐπί.

* οὐδὲ εἷς.

EIVSDEM EVNOMII *Refutationis B. Basilij magni libri III. Item Epistolæ XL.*

CXXXIIX.

LECTVM eiusdem impij hominis tres libros continens *Volumen*, quod velut confutatio est illarum ineptiarum, quas in ipsius reperiri blasphemus S. Basilius demonstrarat. Hoc in opere parturiendo, multas eum annorum Olympiadas ædiculæ inclusum suæ absumpsisse ferunt; ac vix tandem post multorum annorum interuallum, abortiendo improbum illum ac prodigiosum, quem furtiuis congressibus conceperat, fœtum in lucem eiecisse. Quin tunc etiam miserum illic fouendo partum, ipsis quoque sectæ asseclis non temerè exhibuisse, veritum nimirum maximè; ne quando & hoc opus in Basilij manus prius veniens, quam coalesceret, dissiparetur; & antequam floreret, præmaturè corruptum marcesceret. Igitur studiosè, velut alter in fabulis Saturnus, natum deuorando texit atque abscondit, quamdiu quidem Basilius in fluxa ista vita degens metum incuteret. Postquam verò vir ille diuinus peregrina habitatione relicta, in suam, hoc est, in cœlestem cómigrauit hæreditatem, & ingenti illo metu discusso, vix tandem serò edendi aduenit occasio, ne tunc quidem omnibus, sed amicis duntaxat [euulgare] ausus est. In quem incidentes [a] Theodorus, & Gregorius Nyssenus, atque Sophronius (quorum [b] supra est à me habita mentio) multis verborum plagis, non secus quàm priorem [illum eiusdem libellum] Basilius, conficientes, iugulatum iam, & præ impuritate olidum, in auctorem suum coniecerunt. Has itaque tum impietas pœnas dedit.

a Antiochenus, alibique Mopsuestiæ Episc.

b Cod. IV. V. VI.

Ad stylum quod attinet, tantum is ab omni & gratia, & iucunditate remotus est, vt ne cognouisse quidem, an tale quid exstaret, videatur. Iactantiam tantummodo quandam prodigiosè ostentat, sonúmq; dissonum stridendo edere affectat, tum consonantium alterna vi-

EVNOMIVS. ctilitudine, tum vocibus pronunciatu difficilibus, & quæ multis abundent consonantibus, idque poetico more, vel, vt verius dicam, dithyrambico potius ritu. Compositio ipsius coacta est, & vi compressa, atque extusa, vt necesse habeat illius scripta legens, aerem vehementer labiis verberare, si modo apertè pronuntiare velit, quæ fortè nanciscens atque contorquens, aut collidens etiam, ac temerè interiiciens, immò & truncans, vix tandem ille coniunxit. Longas quoque interdum, & immodicè productas periodos facit: obscuritatem insuper atque incertitudinem per omne opus offundens, cum vt vulgò videatur ipsa suæ eloquentiæ vi eorum longè captum excedere; tum vt, quod in eius sensis atque cogitatis imbecillum est (vt est sanè plurimum) hac ipsa obscuritate, & intelligendi difficultate obtegere, sententiæque celare vitium possit. Videtur verò & logicis inniti argumentis, dum partim alios hoc nomine insectatur, partim ipse libentissimè iis vtitur, tametsi frequenter (cùm serò hoc studium arripuerit, neq; ad eius intima penetrarit) in multis sæpè meritò erroris notatur.

Eiusdem quoque *Epistolæ ad varios* lectæ numero quadraginta. At dum in his item eandem dicendi formam subtiliter affectat, qui omnino epistolicæ dictionis nec leges audiuerat vnquam, nec in iisdem se exercuerat, publicam per ea infamiæ notam incurrit.

CXXXIX. BEATI ATHANASII *In Ecclesiasten, & Cantica Canticorum commentarius.*

LEGI MAGNI ATHANASII *in Ecclesiasten, & Cantica Canticorum commentarium.* Dilucidè dicit, vt in omnibus suis scriptis. Ad earum tamen [a] epistolarum gratiam & venustatem, quibus secessum excusat suum, quæque ad exsilium pertinent exponit, neque hic liber, neque alius eius, (qui quidem in meas inciderit manus) attingit.

[a] Lectæ sunt sup. Codic. XXXII.

CXL. EIVSDEM *Contra Arium libri V.*

LECTI sunt *eiusdem* sancti viri *contra Arium, eiusque dogmata libri quinque.*

Huius dictio perspicua, vt & in ceteris eius omnibus, sobria item & candida, vehemensque ac profunda, & argumenta validè torquens: eius verò vbertas in his, ac fœcunditas admodum sanè fuit mirabilis. Dialecticis adhæc vsus est argumentis, non illis nudè propositis, & ipsismet ex ea arte petitis vocibus, (quod pueri, recentioresque discipuli, iuueniliter sese, ac gloriosè ostentantes, solent) verum Philosophorum more, magnificéque prolatis, ac per nudas duntaxat notiones, & has quidem benè ornatas. Sacræ quoque scripturæ testimoniis, ac demonstrationibus validè communitur: & vt vno verbo absoluam, solus hic liber ad Arianismum vniuersum refellendum sufficere queat. Immò qui Gregorium Theologum, sanctúmq; Basiliū dixerit, ex hoc tanquam fonte haustos egregios illos,

καὶ τὴν λέξιν τοῖς * δυσεκφράστοις καὶ πολυσυμφώνοις, καὶ τῷ ποιητικῷ τύπῳ, ἢ μᾶλλον ἀκριβέστερον εἰπεῖν, τῷ διθυραμβικῷ εἴδει τυγχανούσαις. συνθήκη τε αὐτοῦ ἐκβεβιασμένη καὶ συμπεπιεσμένη καὶ ἴκκρεστος· ὡς ἀνάγκην εἶναι τὸν ἀναγινώσκοντα τὰ ἐκείνου, τύπτειν σφοδρῶς τὸν ἀέρα τοῖς χείλεσιν, εἰ μέλλοι σαφῶς ἀπαγγέλλειν ἃ περιτυγχάνων καὶ συστρέφων, συνθλίβων τε καὶ παρεμβάλλων καὶ ἀκρωτηριάζων ἐκεῖνος μόλις συνέταττε. μακρὰ τε ἐνίοτε εἰς ἀμετρίαν περίοδοι ἐκτεινόμεναι, καὶ τὸ σκοτεινόν τε καὶ ἄδηλον, δι᾽ ὅλου κεχυμένον τοῦ συγγράμματος: ἵνα δοκῇ τε τοῖς πολλοῖς δυνάμει δεινότητος ἐκφεύγειν αὐτῶν τὴν κατάληψιν. καὶ ὅσον ἀσθενὲς τῶν νοηθέντων, καὶ γάρ ἐστι πολὺ, τῷ ἀσαφεῖ καὶ δυσκαταλήπτῳ ἐπισκιάζειν ἔχῃ καὶ κρύπτειν τῆς διανοίας τὰ ἀρρωστήματα. δοκεῖ δὲ καὶ ταῖς λογικαῖς ἐπερείδεσθαι μεθόδοις· ἄλλους τε διασύρων ἐπὶ τούτῳ, καὶ αὐτὸς προθυμούμενος μὲν ἀποκεχρῆσθαι ταύταις ὅτι μάλιστα. ὀψιμαθὴς δὲ κἀν τούτοις, καὶ οὐδ᾽ εἰς τὸ βάθος αὐτῶν ἐλθὼν, ἐν πολλοῖς πολλάκις ἐλεγχόμενος. ἀνεγνώσθησαν δὲ καὶ ἐπιστολαὶ αὐτοῦ πρὸς διαφόρους, μέχρι τεσσαράκοντα, ἀλλὰ καὶ ἐν ταύταις τὸ αὐτὸ τῶν λόγων εἶδος λεπτουργῶν, παντελῶς τοῦ τῶν ἐπιστολῶν χαρακτῆρος οὐδὲ τοὺς νόμους ἀκούσας, μή τί γε τριβεὶς ἐν αὐτοῖς, εἰς τὸ στηλιτευθῆναι διέπεσεν.

* ἀσυγκρότοις.

ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ὑπόμνημα εἰς τὸν Ἐκκλησιαστήν. καὶ εἰς τὰ ᾄσματα τῶν ᾀσμάτων.

ρλθ'. ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου ὑπόμνημα εἰς τὸν ἐκκλησιαστὴν, καὶ εἰς τὰ ᾄσματα τῶν ᾀσμάτων. καὶ σαφὴς μέν ἐστιν, ὥσπερ πανταχῇ τῶν λόγων αὐτοῦ. εἰς μέν τοι τὴν χάριν καὶ τὸ κάλλος τῶν ἐπιστολῶν αἷς τὴν ἀπολογίαν αὐτοῦ τῆς φυγῆς καὶ τὰ περὶ αὐτὴν ἐξεργάζεται, οὔτε τόδε τὸ βιβλίον, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἄλλο τι, ὅσα ἐμὲ τῶν αὐτοῦ εἰδέναι, οὐδὲν * ἄρα φέρεται.

Athanasij commentarius in Ecclesiasten & Cantica Canticorum.

* ἀναφέρεται.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΤΟΥ Ἀρείου δογμάτων ἡ πεντάβιβλος.

ρμ'. ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ ἁγίου ἡ κατὰ ἀρείου καὶ τῶν αὐτοῦ δογμάτων πεντάβιβλος, τὴν μὲν οὖν φράσιν σαφής τέ ἐστιν, ὡς καὶ ἐν πᾶσι, καὶ ἀπέριττος καὶ ἀφελὴς, δριμύς καὶ βαθὺς, καὶ λίαν τοῖς ἐπιχειρήμασιν εὔτονος. καὶ τὸ γόνιμον δὲ αὐτοῦ ἐν τούτοις ἡλίκον, ὅσον καὶ θαυμάσιον. λογικαῖς τε μεθόδοις, οὔτε γυμνῶς καὶ ἀπὸ ἐκεῖθεν λέξεων, ὥσπερ οἱ παῖδες καὶ ἀρτιμαθεῖς μειρακιώδη φιλοτιμίαν ἐπιδεικνύμενοι περιττεύουσιν. ἀλλ᾽ ἐμφιλοσόφως τε καὶ μεγαλοπρεπῶς καὶ ταῖς ἐννοίαις μόναις καὶ ταύταις διεσχηματισμέναις ἀποκέχρηται· γραφικαῖς τε μαρτυρίαις καὶ ἀποδείξεσιν εἰς τὸ καρτερὸν κατησφάλισται. καὶ ἁπλῶς ἀρκεῖ τὸ βιβλίον τοῦτο κατὰ πάσης ἀρειανῆς συντάξεως. καὶ εἴ τις τὸν θεολόγον Γρηγόριον καὶ τὸν θεῖον Βασίλειον ἐκ ταύτης ὥσπερ πηγῆς ἀρυσαμένους φαίη τῆς βίβλου τοὺς καλοὺς ἐκείνους

Athanasij contra Arium libri V.

καὶ διεξόδους

καὶ διειδεῖς τῶν οἰκείων λόγων κατὰ τῆς πλάνης ῥεῦσαι ποταμούς· οὐκ ἂν οἶμαι σφαλείη τῆς παραδείγματος.

& limpidos librorum suorum riuos contra eundem errorem profudisse, sanè à scopo nunime aberrarit. ATHANAS.

ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ εἰς τὴν ἑξαήμερον.

ρμα'. *Basilii M. in Hexaemeron.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Βασιλείου τοῦ θεσπεσίου τὰ εἰς τὴν ἑξαήμερον. ἄριστος δὲ ἐν πᾶσι τοῖς αὐτοῦ λόγοις ὁ μέγας Βασίλειος. λέξει τε γὰρ καθαρᾷ καὶ εὐσήμῳ καὶ κυρίᾳ, καὶ ὅλως πολιτικῇ καὶ πανηγυρικῇ δεινὸς, εἴπερ τις ἄλλος, χρήσασθαι. νοημάτων τε τάξει καὶ καθαρότητι πρῶτος, ἀλλ' οὐδενὸς δεύτερος, πιθανότητος δὲ καὶ γλυκύτητος καὶ γε λαμπρότητος ἐραστὴς, καὶ ῥέων τῷ λόγῳ, καὶ ὥσπερ ἐξ αὐτοσχεδίου πηγάζων τὸ ῥεῖθρον. καὶ τῷ πιθανῷ δὲ ἐπὶ τοσοῦτον ἧκεν ἀποκεχρημένος, ὡς εἴ τις πολιτικοῦ λόγου τοὺς αὐτοῦ λόγους παράδειγμα ἑαυτῷ θείη, ἔπειτα τούτους ἐκμελετῴη· μηδὲ τῶν εἰς τοῦτο συντελούντων δηλονότι νόμων ἄπειρος ὑπάρχων, καὶ οὐδενὸς αὐτὸν ἑτέρου δεήσεσθαι, οἶμαι, οὔτε Πλάτωνος, οὔτε Δημοσθένους. οἷς οἱ παλαιοὶ ἐνδιατρίβειν προτρέπονται, εἰς τὸ πολιτικόν τε καὶ πανηγυρικὸν ῥήτορα γενέσθαι.

BASILIVS MAGNVS *In Hexaemeron.* CXLI.

LEGIMVS B. BASILIVM [a] *in opus sex dierum*, [seu de mundi fabrica.] Præstantissimus est in libris omnibus. Pura enim dictione, significante, propria, & omnino ciuili ac panegyrica, si quis alius, vti nouit: sensuúmque ordine ac puritate primus, & nemini secundus apparet. Iam persuadendi quoque vim, ac iucunditatem cum perspicuitate amat, atque ita eius fluit oratio, quasi vltro, tanquam è fonte riuulus, scaturiret. Verisimilitudine autem vsque eo est vsus, vt si quis eius sermones pro ciuilis orationis exemplo sibi proposuerit, in iisque sese exercuerit (modo ne eorum, quæ huc conferunt, præceptionum rudis sit) nullum alium præterea, quantum quidem existimo, desideraturus esse videatur; non ipsum quoque Platonem, siue Demosthenem, quos tamen versandos antiqui præcipiunt iis, qui in oratores ciuiles, ac panegyricos euadere cupiant.

a Plutarchi libellorum de animantium natura magnam partem æmulum sicut vicessim B. Ambrosius de opere sex dierum, tractatum ab hoc Basilio est mutuatus.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΗΘΙΚΟΙ ΛΟΓΟΙ.

ρμβ'. *Eiusdem orationes ethicæ.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ αὐτοῦ καὶ οἱ λεγόμενοι ἠθικοὶ λόγοι· ἐν οἷς ἅπασιν ἡ προειρημένη ἀρετὴ τῶν λόγων μάλιστα διαφαίνεται.

EIVSDEM *Orationes Ethicæ.* CXLII.

LEGIMVS eiusdem & *morales orationes*: in quibus omnibus supradicta dicendi virtus maximè elucescit.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ.

ρμγ'. *Eiusdem Epistolæ.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ δὲ αὐτοῦ καὶ ἐπιστολαί· αἵ τε κανονικαὶ, καὶ τὸ ἄλλο πλῆθος, ἃς διαφόροις ἐπέστειλεν. ἐξ ὧν τό, τε ἦθος ἐστὶ τοῦ ἀνδρὸς, ὁποῖον ἦν ἀξιάγαστον, χαρακτηρίσαι, καὶ κανόνα λαβεῖν, εἰ ἄλλος τις μὴ ἔχῃ ἐπιστολιμαίους χαρακτῆρας.

EIVSDEM *Epistolæ.* CXLIII.

LEGVNTVR eiusdem *Epistolæ cum canonicæ, tum reliquæ*, sanè multæ, ad varios missæ. Ex his & viri mores, quam admirandi fuerint, facilè apparet, & norma esse queant, (si alia nulla suppetat) conscribendarum epistolarum.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΑΣΚΗΤΙΚΑ.

ρμδ'. *Eiusdem Ascetica.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ καὶ τὰ ἀσκητικὰ, ἤγουν ἀσκητικῆς πολιτείας ὑποθῆκαι, καθ' ἃς τις βιοὺς τὴν οὐράνιον οἰκήσοι βασιλείαν· ἐν μὲν τοι παρηλλαγμένον ἐστὶν ἰδεῖν, τὸ κεχρῆσθαι αὐτὸν ἐμφάσεσιν ἐν πολλοῖς κεφαλαίοις.

EIVSDEM *Ascetica.* CXLIV.

LEGIMVS & [a] *Ascetica*, hoc est, *monasticæ vitæ præceptiones*: ex quarum quidem præcepto qui vixerit, cœlesti certè regno aliquando potiatur. Hîc vnum illud insolitum videas, quòd in plerisque capitibus [b] indicationibus sit vsus.

a Quæ à multis Eustathio Sebasteensi Episcopo tribui, refert Niceph. lib. 9. c. 16 & rursus lib. 13. cap. 29.
b ἐμφάσεσι, quæ summa quædam capita sunt quæstionum breuium aut fusius tractandarum.

ΕΛΛΑΔΙΟΥ ΛΕΞΙΚΟΝ.

ρμε'. *Helladij Lexicon.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ λεξικὸν κατὰ στοιχεῖον Ἑλλαδίου, ὧν ἴσμεν λεξικῶν πολυστιχότατον. οὐ λέξεων δὲ μόνον ἡ συναγωγὴ, ἀλλ' ἐνίοτε καὶ κομματικῶν τινων χαριεστάτων λόγων, καὶ εἰς κῶλα πολλάκις συνθέσιν ἀπαρτιζομένων. πεζοῦ δὲ λόγου ἐστὶ τὸ πλεῖστον τῶν λέξεων, ἀλλ' οὐχὶ ποιητικοῦ, ὥσπερ ἡ Διογενιανοῦ ἐκπονηθεῖσα συλλογή. οὐδὲ κατὰ πάσας τὰς συλλαβὰς τὴν τοῦ στοιχείου τάξιν φυλάττει, ἀλλὰ κατὰ μόνην τὴν ἄρχουσαν. πολύστιχος δὲ οὕτως ἡ συλλογὴ, ὥστε μηδ' εἰς πέντε σύμμετρα τεύχη τὴν ὅλην πραγματείαν ἀπαρτίζεσθαι. ἡμεῖς δὲ ἐν ἑπτὰ τεύχεσιν αὐτῇ ἐνετύχομεν.

HELLADII *Lexicon.* CXLV.

LEGI [a] *Lexicon* HELLADII alphabeti serie conscriptum, maximum eorum, quæ nouimus. Lexicorum, non verborum duntaxat in eo facta collectione, sed interdum etiam incisorum quàm elegantissimorum, quæ & perfecta cola non rarò adæquent. Voces autem ipsæ maximam partem è soluta sunt oratione, non euinctâ numeris, quales habet [b] Diogeniani collectio. Nec item hic ordinem alphabeti per singulas seruauit syllabas, sed in ipso duntaxat vocabuli principio. In immensum planè creuit hæc cōgeries, vt nec quinq; iustis voluminibus opus integrum contineri queat, nos illud in septē diuisum partes nacti sumus.

a Elasd Helladij Χρηστομαθειῶν librorum quatuor excerpta habes infr. Cod. CCLXXIX. quem scriptorem fortasse indicatum voluit Stephan. in Βησσὸς. Plura de eo Suid.
b Libros huius V. redactum in compendium CCCC & V. Pamphilo cuiusdam de vocabulis opere, tribuit Suid.

HELLADI. Scribentibus sanè perutilis liber, quique variam rerum cognitionem consectantur. Nam & oratorum adhibet testimonia, & eorum præterea, qui in poëtica magnam sunt laudem consecuti.

Lexicon *Puræ ideæ.*

CXLVI. LExicon legi *Ideæ puræ* litterarum ordine. Magnus & hic liber, vt multi potius, quàm vnus esse videatur. Vtilis autem, si quis alius, iis est, qui hanc ideam tractant.

Lexicon *Grauis styli.*

CXLVII. LEgi *Ideæ grauioris Lexicon*, quod ipsum quoque in immensum excreuit, vt legentibus aptius fore arbitrer, si in duos opus illud, aut tres tomos distribuatur. Digestum item est literarum ordine, patétque vtile esse iis, qui sublimi tumidóque dicendi genere excellere studio habent.

Lexicon *Sermonis politici.*

CXLVIII. VIdimus *Lexicon ciuilis sermonis* seorsim, tribus voluminibus, ingens plane opus, ac vastum. Vtilissimum; si quod aliud, ad præclarè rem suam agendam, & [a] ex quo facillimè obiectiones suppetant. Non enim nunc edisscere, sed annotare tantùm hic voces, quibus indigeat, legentem oportet: qui quidem non omnino in antiquis scriptoribus legendis hospes sit. Alphabeti ordine hoc item opus contextum est.

[a] ἀφ᾽ ὅτου ὡς ἀντίληψιν.

Pollionis *Lexicon.*

CXLIX. LEgimus & [a] Pollionis *Lexicon* alphabeticum. Plurimas quidem voces poëticas continet: pauciores tamen quam Diogenianus, cuius duplo maius opus.

[a] Alexandri. nus itidem philosophus, cuius mentio apud Suidam suo loco, & in Diodoro Valerio.

CL. Iuliani, Philostrati Tyrii, Et Diodori *Lexicon è decem oratoribus.*

LEgi Iuliani *Lexicon*, vocum è decem Græciæ oratoribus alphabeti serie collectarum. Immensus verò hic item liber, qui cum voces omnium, [a] quæ apud Athenienses certa atque constituta habebantur, explicat, tum quidquid ad priuatam ipsorum historiam pertinens rhetores hi adhibuerunt, siue patrio aliquo more vsurparunt. Illud certè manifestum, ad oratorias conciones legendas hoc opus plurimum conferre posse.

Incidimus autem & in [b] *Philostrati Tyrij* eiusdem argumenti non ignobile opus: etsi præstantior tamen hic Iuliani labor.

Iuliano præterea in nullo inferior [c] *Diodorus* qui eadem argumentum tractauit, nisi quod testimonia plerúque Iulianus aduocat. Vter vero tempore prior sit (alter enim alterum descripsisse, & non ab vtroque separatim collectum opus videtur) vter inquam, ab altero mutuatus sit, non habeo dicere.

[a] τῶν παρ᾽ Ἀθηναίοις φερομένων.

[b] Huius etiam historiam de vita Apollonij Tyanei habes supr. Cod. XLIV & excerpta infr. Cod. CCXLI. Suidas tamen τὰ Γυρίσματα παρὰ τοῖς δέκα ῥήτορσι Philostrato Lemnio tribuit.

[c] Cognomento Valerius, Pollionis F. de quibus videndus Suidas.

χρήσιμον δὲ τὸ βιβλίον τοῖς συγγραφεῦσι, καὶ τοῖς ἄλλως πολυμάθειαν τιμῶσιν. ἔχει γὰρ καὶ μαρτυρίας ῥητόρων τε καὶ τῶν εἰς ποιητικὴν μέγα κλέος ἐχόντων.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΗΣ ΚΑΘΑΡΑΣ ΙΔΕΑΣ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ λεξικὸν κατὰ στοιχεῖον καθαρᾶς ἰδέας. μέγα καὶ πολύστιχον τὸ βιβλίον: μᾶλλον δὲ πολύβιβλος ἡ πραγματεία. καὶ χρήσιμον, εἴπερ τι ἄλλο, τοῖς τὸν χαρακτῆρα μεταχειριζομένοις τῆς τοιαύτης ἰδέας. ρμϛ´. Lexicon puræ ideæ.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΣΕΜΝΗΣ ΙΔΕΑΣ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ λεξικὸν σεμνῆς ἰδέας. εἰς μέγεθος ἐξετείνετο τὸ τεῦχος, ὡς ἄμεινον εἶναι δυσὶ μᾶλλον τεύχεσιν ἢ τρισὶ τοῖς ἀναγινώσκουσι τὸ φιλοπόνημα παρέχεσθαι. κατὰ στοιχεῖον δὲ ἡ πραγματεία. καὶ δῆλον ὡς χρησίμη τοῖς εἰς μέγεθος καὶ ὄγκον ἐπαίρειν τοὺς λόγους αὐτῶν ἐν τῷ συγγράφειν ἐθέλουσιν. ρμζ´. Lexicon grauis styli.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΟΥ ΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΛΟΓΟΥ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ λεξικὸν ἰδίως λόγου πολιτικοῦ. ἐν τρισὶ τεύχεσι πολυστίχοις· αὕτη ἡ πραγματεία πλήθει μὲν ἐστὶ πολλὴ, κατορθωθῆναι δὲ χρησιμωτάτη, καὶ ῥάστη δὲ εἰς ἀντίληψιν, εἴ τις ἄλλη. οὐ γὰρ νῦν μανθάνειν, ἀλλὰ μόνον ἀποσημειώσασθαι τὰς ἐν αὐτῇ λέξεις τὸν ἀναγινώσκοντα δεήσει, εἴπερ μὴ παντάπασιν ἀνήκοος παλαιῶν ἀναγνωσμάτων. κατὰ στοιχεῖον δὲ καὶ ὁ πόνος οὗτος. ρμη´. Lexicon sermonis politici.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΠΟΛΛΙΩΝΟΣ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Πολλίωνος λεξικὸν κατὰ στοιχεῖον. ἔχει πλείστας μὲν ποιητικὰς λέξεις, ἧττον δὲ Διογενιανοῦ· εἰς τὸ διπλάσιον δὲ αὐτῷ τῆς ἐκείνου πραγματείας τὸ φιλοπόνημα παρατείνεται. ρμθ´. Lexicon Pollionis.

ΛΕΞΙΚΟΝ ΤΩΝ ΠΑΡΑ ΤΟΙΣ δέκα ῥήτορσι κεχρημένων τοῦ Ιουλιανοῦ, καὶ Φιλοστράτου Τυρίου, καὶ Διοδώρου.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ λεξικὸν Ιουλιανοῦ τῶν παρὰ τοῖς δέκα ῥήτορσι λέξεων κατὰ στοιχεῖον. πολύστιχον δὲ καὶ τοῦτο τὸ βιβλίον, καὶ τῶν τε παρ᾽ Ἀθηναίοις ῥητῶν ἑρμηνεῦον τὰ ὀνόματα καὶ εἴ τι καθ᾽ ἱστορίαν ἰδιάζουσαν αὐτοῖς οἱ ῥήτορες παρειλήφασιν, ἢ κατά τι πάτριον ἔθος ἀπεχρήσαντο. δῆλον δ᾽ ὅτι εἰς τὰς τῶν ῥητορικῶν λόγων συναναγνώσεις τὰ μέγιστα ἡ πραγματεία συμβάλλοιτ᾽ ἄν. ἐντύχομεν δὲ καὶ Φιλοστράτου Τυρίου εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν οὐκ ἀδοκίμῳ συντάγματι: ἀλλ᾽ ἀμείνον ὁ Ιουλιανὸς διεπόνησεν. οὐδὲν δὲ ἧττον Ιουλιανοῦ καὶ Διόδωρος εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν διεπραγματεύσατο: πλὴν Ιουλιανῷ ἡ τῶν μαρτυριῶν χρῆσις ἐπὶ πλέον παρατίθεται. ὃς πῆ δὲ χρόνῳ τῶν δύο πρεσβύτερος, δοκεῖ γὰρ ὥσπερ μεταγραφὴ θατέρῳ τὸ σπούδασμα, ἀλλ᾽ οὐχὶ ἰδίᾳ ἑκατέρῳ συνειλέχθαι: ἀλλὰ τίς ἐξ ἄλλου μετέγραψε, πῶς οὐκ ἔχω λέγειν. ρν´. Iulianus Lexicon è X. Oratoribus. Philostrati Tyrij Lexicon, & Diodori.

ρνα'. *Timæi Lexicon dictionum Platonicarum.*

ΤΙΜΑΙΟΥ ΛΕΞΙΚΩΝ ΠΕΡΙ τῶν παρὰ Πλάτωνι λέξεων.

Ἀνεγνώσθη Τιμαίου πρὸς Γεντιανὸν περὶ τῶν παρὰ Πλάτωνι λέξεων κατὰ στοιχεῖον, βραχὺ πονημάτιον ἐν ἑνὶ λόγῳ.

TIMÆVS. CLI.

Timæi *Lexicon vocum Platonicarum.*

Lectum est Timæi ad Gentianum *de vocibus apud Platonem* alphabeti serie, breue opusculum libri vnius.

ρνβ'. *Ælij Dionysij Halicarnass. dictionum Atticarum libri V.*

ΑΙΛΙΟΥ ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΛΙΚΑΡνασέως ἀττικῶν ὀνομάτων λόγοι.

Περιείχοντο δὲ τῷ τεύχει καὶ Αἰλίου Διονυσίου ἁλικαρνασέως ἀττικῶν ὀνομάτων τῆς προτέρας ἐκδόσεως λόγοι πέντε, ἀπὸ τοῦ α, μέχρι τοῦ ω, τὰς ἀττικὰς λέξεις κατὰ στοιχεῖον ἀναγράφοντος. Σκύμνῳ δὲ τὸ σύνταγμα προσφωνεῖ. χρησιμώτατος δ' ὁ πόνος οὗτος τοῖς τε ἀττικίζειν ἔχουσι φροντίδα, καὶ τοῖς τῶν ἀττικῶν συγγράμμασιν ὁμιλεῖν προῃρημένοις. ὅσαι τε γὰρ ἐπιχωριάζουσι λέξεις τοῖς ἀθηναίοις περί τε τὰς ἑορτὰς καὶ τὰς δίκας, ἐντεῦθέν ἐστιν ἐκμαθεῖν· καὶ εἴ τι ἄλλο ἰδιοτρόπως αὐτοῖς λέγεται, οὐ χαλεπὸν εὑρεῖν. μάλιστα εἴ τις μὴ τοὺς τῆς προτέρας ἐκδόσεως μόνον τόμους διερευνοίη, ἀλλὰ καὶ τῆς δευτέρας ἐκδόσεως, καὶ αὐτοὺς πέντε τόμους ὄντας, καὶ ἀπὸ τοῦ α, μέχρι τοῦ ω, τὰς ἀττικὰς λέξεις περιέχοντας, ὅσαι τε τῇ [b] προτέρᾳ οὐ συμπεριελήφθησαν· ἢ περιελήφθησαν μὲν, μαρτυρίαις δὲ ταῖς οὔσαις οὐκ ἐβεβαιώθησαν. ἐν γὰρ τῇ δευτέρᾳ ἐκδόσει πλατύτερον καὶ ἀφθονώτερον αἱ μαρτυρίαι παρατέθηνται. ὧν εἴ τις τὰς δύο πραγματείας εἰς ἓν σύνταγμα συναγαγεῖν βουληθείη, χρησιμώτερόν τε τὸ φιλοτέχνημα ἐπιδείξει, καὶ μετὰ ῥᾳστώνης ἐκτελέσει.

[b] πρωτέρᾳ.

CLII.

Ælii Dionysii Halicarnassei *Dictionum Atticarum libri X.*

Continebat idem volumen & [a] Ælii Dionysii Halicarnassei Atticorum verborum primæ editionis libros quinque: in quibus à prima litera ad vltimam vsque Atticas voces elementorum serie collegit. Dedicat opus illud Scymno, laborque hic iis perutilis existit, qui Atticæ linguæ studio tenentur, & in Atticis versantur scriptoribus. Quæcunque enim Atheniensibus patrio more vocabula cum in festis, tum in foro vsitata sunt, hinc haurire licet: immò & si quid aliud propriè illi vsurpant: facilè hic reperias. Idque adeò maximè, si quis non primæ editionis tantùm tomos scrutetur: sed & secundæ, quæ & ipsa libros quinque continet, & ab A vsque ad Ω Attica nomina complectitur, quæ prima editio non continebat, vel continebat quidem: sed aptis ea scriptorum testimoniis non confirmabat. Copiosius enim in secunda editione, vberiusque veterum loca laudata adhibentur. Quare si quis ex vtraque editione vnam fabrefecerit, næ ille vtilissimum opus nullo negotio exhibuerit.

[a] *Quem sæpius adducit Eustat. in Iliad.*

ρνγ'. *Pausaniæ Lexicon.*

ΠΑΥΣΑΝΙΟΥ ΛΕΞΙΚΟΝ.

Ἀνεγνώσθη δὲ ἐν τῷ αὐτῷ τεύχει Παυσανίου λεξικὸν κατὰ στοιχεῖον, οὐδὲν ἔλαττον τῶν προειρημένων εἰς τὰς ἀττικὰς συναναγνώσεις χρήσιμον, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον. εἰ γὰρ καὶ ταῖς μαρτυρίαις ἐνδεέστερον ἔχει: ἀλλ' οὖν ἔν τισι τῶν στοιχείων πολὺ ταῖς λέξεσι πλεονάζει: ὡς ἀμφοτέραις ἅμα ταῖς Αἰλίου Διονυσίου ἁλικαρνασέως πραγματείαις τὴν μίαν ταύτην, καὶ διὰ τὴν χρήσεων ἐπ' ἔλαττον (ὡς ἔφημεν) ἀπομοιρίαν, ἐξισάζεσθαι τῷ τῆς γραφῆς ὄγκῳ. εἰ δέ τις ἐκείναις ταῖς δυσὶν ἐκδόσεσιν καὶ τὴν Παυσανίου ἐγκατατάξας ἓν ἀπεργάσαιτο σύνταγμα, ῥᾷστον δὲ τῷ βουλομένῳ: οὗτος ἂν εἴη τὸ κάλλιστον καὶ χρησιμώτατον τοῖς ἀναγινώσκουσι τὰς ἀττικὰς βίβλους σπούδασμα εἰσενηνεγμένος.

CLIII.

Pavsaniæ *Lexicon.*

Legi in hoc ipso volumine Lexicon [a] Pavsaniæ, litterarum serie concinnatum, nihilo illis prioribus minus Atticæ linguæ studiosis vtile futurum, immò & magis. Etsi enim testimoniorum minus adferat: in quibusdam tamen alphabeti litteris plures habet voces. Vt cum vtroque Ælij Dionysij Halicarnassei opere vnum hoc (etsi testimoniorum minus, vt diximus, adhibeat) mole saltem ipsa adæquare liceat. Si verò quis Ælij duabus illis editionibus Pausaniæ quoq; librum adiiciens vnum corpus effecerit (& facile conanti fuerit) pulcherrimum hic opus, & vtilissimum scriptores Atticos versanti, elaborauerit.

[a] *Citatur identidem ab Eustath.*

ρνδ'. *Boëthi Lexicon vocum Platonicarum.*

ΒΟΗΘΟΥ ΛΕΞΕΩΝ ΠΛΑΤΩνικῶν συναγωγή.

Ἀνεγνώσθη δ' ἐν τῷ αὐτῷ τεύχει καὶ Βοηθοῦ λέξεων πλατωνικῶν συναγωγὴ κατὰ στοιχεῖον, πολλῷ τῆς Τιμαίου συναγωγῆς χρησιμώτερον· προσφωνεῖ δὲ Μελάντᾳ τινὶ τὸ συνταγμάτιον.

CLIIII.

Boethi *Vocum Platonicarum Collectanea.*

Legimus in eo ipso codice, & Boëthi *vocum Platonicarum collectanea*, serie litterarum Vtilius longè hoc opus Timæi collectione, Melantæ cuidam inscriptum.

ρνε'. *Lexicon Platonicum aliud eiusdem.*

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΠΑΡΑ Πλάτωνι ἀπορουμένων λέξεων.

Συνετάγη δὲ αὐτῷ καὶ ἕτερόν τι Ἀθηναγόρᾳ προσπεφωνημένον σπουδασμάτιον, ὃ περὶ τῶν παρὰ Πλάτωνι ἀπορουμένων λέξεων ἐπιγέγραπται. ὧν εἴ τις τὰς λέξεις εἰς ἓν συναγάγοι, συνεντάσσων καὶ τὰς συνηθροισμένας Τιμαίῳ, ἀπηρτισμένην * παράσχοιτο τὴν ὠφέλειαν τοῖς τὸν Πλάτωνος ἀναγινώσκειν ἐθέλουσι.

* παράσχοι.

CLV.

Eivsdem *Opusculum de dubiis apud Platonem vocibus.*

Conscripsit & alterum *opusculum* Athenagoræ nuncupatum, cui titulus: *De dubiis apud Platonem vocibus.* Horum libellorum si quis vocabula in vnum conferens componat, compositásque Timæo addiderit, is sanè magnam Platonis lectoribus vtilitatem attulerit.

DOROTH.

CLVI.

DOROTHEI *De vocibus externorum more vsurpatis libellus.*

LECTVS ibidem DOROTHEVS *de externorum more vsurpatis vocibus.* Alphabethi ordine, quod item vtilissimum esse studiosis opus apparet.

ΔΩΡΟΘΕΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΞΕΝΩΣ εἰρημένων λέξεων.

ρνϛʹ. Dorothei Lexicon.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ δὲ ἐν τῷ αὐτῷ καὶ Δωροθέου περὶ τῶν ξένως εἰρημένων λέξεων κατὰ στοιχεῖον. δῆλον δὲ ὡς οὐκ ἄχρηστον τοῖς φιλοπόνοις τὸ σύνταγμα.

CLVII.

MOERIDIS *Atticista.*

a Extare fertur in Vaticana Pontificis Bibliotheca.

LECTVS ad hæc etiam [a] MOERIDIS Atticista: qui libellus & ipse litterarum serie decurrit.

ΜΟΙΡΙΔΟΣ ΑΤΤΙΚΙΣΤΗΣ.

ρνζʹ. Moeridis Atticista.

ΕΤΙ δὲ καὶ Μοίριδος ἀττικιστής: κατὰ στοιχεῖον δὲ καὶ τοῦτο τὸ πονημάτιον.

CLVIII.

PHRYNICHI ARABII *Apparatus oratorij libri XXXVI.*

a Lege Petri Nunnesij Præfat. ad huius Phrynici Atticistæ Epitomen, & Suid.

LEGI [a] PHRYNICHI ARABII *oratorij apparatus libros sex & triginta.* Collectio est vocum atque incisorum, etsi ex his aliqua, quæ nimirum venustè, & cum nouitate non indecenter dicta atque composita fuêre, ad membra etiam integra extendantur. Horum pleraque & in Helladij collectaneis reperias licet: sed ea passim ibi in vasta illa congerie dispersa iacent; hîc verò simul id genus collecta. quando & Phrynicho talia congerere propositum fuit, & Helladius, si quid huiusmodi, dum vocabula simpliciter accumulat, in communem vocabulorum librum retulit, id tantùm cum cæteris vna inclusum, ibique relictum voluit. Alphabeti autem hæc etiam ordine digeruntur.

Floruit hic scriptor, imperante Romæ Marco Antonino Aug. eiusque filio Commodo, cui etiam operis initium ita inscribit: COMMODO CÆSARI PHRYNICHVS SALVTEM. Commodo itaque librum dedicans, dum in sua ad eum præfatione ad discendi studium hortatur, & opus hoc verbis extollit, septem sese ait, supra triginta in illum vsque diem composuisse libros, quos & imperatori obtulerit, seque alios totidem præter hos editurum promittit, si longior vitæ vsura daretur. Horum nos [b] sex tantùm & triginta, vti dictum est, legimus, à prima littera ad extremam vsque deductos.

b Saltem septem & quadraginta numerat: quos idem LXXIV. retulisse.

Etsi verò Imperatori eos libros se offerre ait, variis tamen eosdem nuncupasse constat. Confestim enim primum illorum Aristocli cuidam mittit, cumque velut ludum quendam [c] natali Aristoclis die accommodum fieri exoptat, quo ille se oblectet. Similiter & alterum librum, immò & tertium eidem inscribit. Quartum dein Iuliano cuidam ciui suo, atque amico: addens id eo factum, quod Aristocli quidem ab initio opus exhibere destinasset; at postquam Cæsaris decreto Romæ in intimum consilium adscitus esset, hunc sibi pro illo amicum sociúmque honesti laboris adoptasse, quo & iudice, & cognitore suorum scriptorum esset vsurus. Verùm ista locutus, atque pollicitus, quintum tamen subinde librum Menodoro cuidam amico, & erudito viro exhibet: qui & reprehenderat, quod parcius antea illam de nominum inflexione quæstionem agitasset.

c Quo de mittendorum munerum natali die Alexand. ab Alex. lib. 2. Genial. c. 22. & ibi Tiraquel. Gal. Stuckius lib. 1 Conuiual. c. 33 noster Mart. de Rea Cord. singulari libello.

ΦΡΥΝΙΧΟΥ ΑΡΡΑΒΙΟΥ ΣΟΦΙστικῆς παρασκευῆς λόγοι λϛʹ.

ρνηʹ. Phrynichi Lexicon, & Helladij.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Φρυνίχου ἀρραβίου σοφιστικῆς παρασκευῆς λόγοι λϛʹ. ἔστι δὲ τὸ βιβλίον λέξεών τε συναγωγὴ, καὶ λόγων κομματικῶν. ἐνίων δὲ καὶ εἰς κῶλα παρατεινομένων τῶν χαριέντως τε καὶ καινοπρεπῶς εἰρημένων τε καὶ συντεταγμένων· πολλὰ δὲ αὐτῶν ἔστι καὶ ἐν τῇ Ἑλλαδίου τῶν λέξεων εὑρεῖν συλλογῇ. ἀλλ' ἐκεῖ μὲν διεσπαρμένα ἐν τῷ πλήθει τῆς συναγωγῆς: ἐνταῦθα δὲ ὁμοῦ τὰ τοιαῦτα συνηγμένα. ἐπεὶ καὶ Φρυνίχῳ μὲν τὰ τοιαῦτα συναγαγεῖν γέγονε σκοπός. Ἑλλάδιος δὲ λέξεις ἀθροίζων ἁπλῶς, καὶ εἴ τι τῶν τοιούτων συνέταξε τῷ κοινῷ λέγω τῶν λέξεων, καὶ ταῦτα συμπεριλαβὼν ἐναπέθετο. κατὰ στοιχεῖον δὲ καὶ αὕτη ἡ συναγωγή. ἤκμασε δὲ ὁ ἀνὴρ ἐν τοῖς χρόνοις Μάρκου βασιλέως ῥωμαίων καὶ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ Κομμόδου, πρὸς ὃν καὶ τὴν * ἀρχὴν τοῦ συντάγματος ποιεῖται· ἐπιγράφων, Κομμόδῳ καίσαρι Φρύνιχος χαίρειν. ἀλλὰ Κομμόδῳ τὸ βιβλίον προσφωνῶν, κἀκεῖνον προοιμιαζόμενος, καὶ παραίνεσιν φιλομαθείας κατατιθέμενος, καὶ ἐξαίρων τῷ λόγῳ τὸ βιβλίον· ἐν οἷς λέγει λζʹ αὐτῷ μέχρι τοῦ τότε καιροῦ συντετάχθαι λόγους, οὓς καὶ * ἀναθέσθαι λέγει τῷ βασιλεῖ: ἐπαγγέλλεται δὲ καὶ ἄλλους τοσούτους φιλοπονήσασθαι, εἰ τῆς ζωῆς αὐτὸν οὐ καταλιμπάνοιτο. ἡμεῖς δὲ (ὡς ἔφημεν) ἓξ καὶ τριάκοντα μόνους * ἀνέγνωμεν ἀπὸ τοῦ ἄλφα περιλαμβάνοντας μέχρι τοῦ ω. ἀλλ' εἰ καὶ τῷ βασιλεῖ φησι τοὺς λόγους ἀναθεῖναι: ὅμως διαφόροις αὐτοὺς φαίνεται προσπεφωνηκώς. καὶ αὐτίκα τὸν πρῶτον αὐτῶν τούτων λόγον Ἀριστοκλεῖ τινι γράφει, παιδιάν τινα τῇ γενεθλίῳ ἡμέρᾳ τῆς Ἀριστοκλέους ἁρμόττουσαν φιλοτιμούμενος γενέσθαι τὴν γραφὴν, καὶ * συμπαίκτην ὑπάρχειν αὐτόν. οὕτως δὲ καὶ τὸν δεύτερον λόγον αὐτῷ προσφωνεῖ, καὶ δὴ καὶ τὸν τρίτον. τὸν δὲ τέταρτον Ἰουλιανῷ τινι συμπολίτῃ καὶ φίλῳ προσφωνεῖ: καί φησιν, ὅτι Ἀριστοκλεῖ μὲν ἐξ ἀρχῆς ὥριστο ἡ πραγματεία προκεχειρίσθαι· ἐπεὶ δὲ ἐκεῖνος βασιλικῷ δόγματι τῆς ἐν Ῥώμῃ μεγάλης βουλῆς ἐγένετο κοινωνὸς, τοῦτον ἀντ' ἐκείνου φίλον καὶ συνουσιαστὴν τῶν καλῶν λαβεῖν, καὶ αὐτῷ καὶ κριτῇ καὶ ἐπιγνώμονι χρῆσθαι τῶν συγγραφομένων, ἀλλ' οὕτως εἰπὼν καὶ ὑποσχόμενος, τὸν πέμπτον ὅμως λόγον Μηνοδώρῳ τινὶ φίλῳ τε καὶ πεπαιδευμένῳ ἀνδρὶ προσφωνεῖ, ὃς καὶ αἰτίαν ἐπήνεγκεν αὐτῷ τοῦ ἐνδεῶς εἰρῆσθαι τὸ πρὸ τούτου περὶ κλίσεως ὀνομάτων πρόβλημα.

* ἀρχὴν τοῦ συντάγματος.

* al. ἀναθεῖναι.

* ἀνέγνωμεν.

* συμπαίστην.

ἐπιτα-

ἐπιτρέψαντος δὲ Μηνοδώρου λέγειν, τὸν λόγον συντάττειν· ὑστερῆσαι δὲ, ὅτι τρία νοσήματα αὐτῷ συμπεσεῖν συνέβη, τὴν σύντροφον τῷ γήρᾳ στραγγουρίαν, καὶ διαλυτικόν τινα καὶ μακρὰν φρενῖτιν, καὶ διὰ γαστρὸς αἵματος ῥύσιν, καὶ ἔτι δὲ καὶ ἕτερα πλεῖστα τῶν ἀρρωστημάτων. εἰ μέντοι τῶν νοσημάτων ἀπαλλαγεὶς ἐπιβιῴη, καὶ τὸ νῦν ἐπίταγμα εἰς πέρας ἀγαγεῖν ὑπισχνεῖται· καὶ εἴτι ἄλλο προστάττοι, φιλοκαλίας τε καὶ πολυμαθίας καὶ καινότητος ἐχόμενον. ἀλλὰ καὶ τὸν ἕκτον λόγον τῆς σοφιστικῆς ταύτης παρασκευῆς ἄλλῳ τινὶ πάλιν Τιβερίνῳ προσφωνεῖ. καὶ δὴ καὶ τὸν ἕβδομον ἑτέρῳ Μηνοφίλῳ, ὃν καί φησι παιδείας εἰς ἄκρον ἥκοντα, καὶ ῥήσεις ὁλοκλήρους πρὸς τὰς ἀποδείξεις συντελούσας τῶν ἕκτου λόγου τῆς σοφιστικῆς παρασκευῆς παραθεῖναι· καὶ προτρέπειν καὶ αὐτὸν, ἐπὶ πλεῖστον ταύτας ἀθροίζειν τοῖς συγγράμμασι. τὸν μέντοι ὄγδοον πάλιν Ἰουλιανῷ ἀνατίθησι, καὶ αἰτεῖται αὐτὸν, εἴτι ἀτελῶς εἴρηται (ἅτε δὴ καὶ μετὰ* νόσου γράφοντι) ταῦτα διαθεῖναι πρὸς διόρθωσιν, τὸν δὲ θ. Ρουφίνῳ φάσκων, αἴτιον μὲν τοῦ ἀπάρξασθαι τῆς γραφῆς Ἀριστοκλέα γενέσθαι· τοῦ δὲ ἐπὶ πέρας ἐλθεῖν, αὐτὸν αἴτιον ἔσεσθαι: ὅτι ἐντυχὼν τοῖς γεγραμμένοις, τό, τε χρήσιμον συνιδεῖν ἔχει, καὶ ἐπαινέσει τὸν πόνον. τὸν δὲ δέκατον πάλιν ἐπαναστραφεὶς πρὸς Ἀριστοκλέα, συντάττει. ὁ δὲ ἐφεξῆς Μηνοδώρῳ προσπεφώνηται πάλιν, ἐν ᾧ καὶ Ἀριστείδου τοῖς λόγοις, ὥς φησιν, ἐντυχὼν, ἄρτι τότε ἀκμάζοντος, πολὺν τοῦ ἀνδρὸς ἔπαινον ποιεῖται. καὶ Μαρκιανόν φησι, τὸν κριτικὴν συγγραφὴν ὑπογράψαντα μὲν Πλάτωνος καὶ Δημοσθένους, τὰς δὲ Βρούτου τοῦ Ἰταλοῦ ἐπιστολὰς προκρίνειν, καὶ κανόνα τῆς ἐν λόγῳ ἀρετῆς ἀποφαίνειν. ταῦτα δὲ οὐχ ὡς αὐτός φησιν, ἐπὶ τὴν τοιαύτην κρίσιν ἀποδεχόμενος, ἀλλ' εἰς τὸ μὴ θαυμάζειν, εἴ τινες καὶ τῆς Ἀριστείδου δόξης ἐλάττονα τὸν ἄνδρα νομίζουσιν, ὅπου κλέους τοῦ ἐν λόγοις εἰς ἄκρον ἐλάσαντα. ἥψατο γὰρ ὁ φθόνος ὑπ' ἐνίων πεμπόμενος καὶ Ἀριστείδου, ὥσπερ καὶ ἄλλων πολλῶν παιδείᾳ διενηνοχότων. ἀλλ' ὁ μὲν ἑνδέκατος Μηνοδώρῳ ἐπιπεφώνηται· τῶν δὲ ἐφεξῆς, ἵνα [μὴ] καὶ ἡμεῖς κατ' ἐκεῖνον πολυλογίας αἰτίαν λάβοιμεν, ὁ μὲν Ῥηγίνῳ, ὁ δὲ πάλιν Ἀριστοκλεῖ, ὁ δὲ Βασιλείδῃ τῷ Μιλησίῳ σοφιστῇ προσπεφώνηται. ἐν ᾧ φησιν αὐτίκα τοῦ ἀνακύψαι τῆς νόσου, ποιήσασθαι τὴν πρὸς αὐτὸν γραφὴν, καὶ αἰτεῖται τῶν διὰ τὴν νόσον, ὡς εἰκὸς, αὐτοῦ ἐν τῷ γράμματι παρασφαλέντων ἐπιθεῖναι τὴν διόρθωσιν. οἱ δὲ λοιποὶ σύμπαντες λόγοι, ὅσοι ἡμεῖς ἀνέγνωμεν, τῷ Μηνοφίλῳ πάλιν, μέχρι τοῦ ω ἀνατίθησιν. χρήσιμον δὲ δηλονότι τὸ βιβλίον τοῖς τε συγγράφειν καὶ ῥητορεύειν ἐθέλουσιν: αὐτὸς δὲ διακρίνεσθαί φησι τὰς συνειλεγμένας αὐτῷ φωνὰς τοῦτον τὸν τρόπον. τὰς μὲν γὰρ αὐτῶν ῥήτορσιν* ἀποδίδοσθαι, τὰς δὲ τοῖς συγγράφουσι, τὰς δὲ συνουσίαις ἐφαρμόζειν, ἐνίας δὲ καὶ εἰς τὰς σκωπτικὰς ὑπάγεσθαι λαλιάς, τὰς καὶ εἰς ἐρωτικὰς ἐκφέρεσθαι ξυνουσίας. εἰλικρινοῦς δὲ καὶ καθαροῦ καὶ ἀττικοῦ λόγου κανόνας καὶ στάθμας, καὶ παράδειγμά φησιν ἄριστον Πλάτωνά τε καὶ Δημοσθένην μετὰ τοῦ ῥητορικοῦ τῶν ἐννέα χοροῦ, Θουκυδίδην τε καὶ Ξενοφῶντα, καὶ Αἰσχίνην τὸν Λυσανίου τὸν Σωκρατικόν.

* ἄνευ.

Bruti epistolæ.

* ἀποδίδοσθαι.

Iubente ergo Menodoro sententiam dicere, hunc se ait librum conscripsisse. Serius autem id præstitisse, quod in tria morborum genera incidisset, in vrinæ nimirum stillicidium, senectutis comitem, in diuturnum graueque mentis delirium, & sanguinis è ventre fluxum, morbósque alios quamplurimos. Si quidem autem his aliquando liberatus superesset, & hoc opus ad exitum adducturum se pollicetur, & si quid forte aliud ipse iubeat ab honesta doctáq; nouitate non alienum. At sextum nihilominus librum *rhetorici* huius *apparatus*, iterum alij cuidam Tiberino dedicat.

Vt & septimum alteri Menophilo, quem ad summum eruditionis culmen peruenisse ait, & integras etiam loquendi formulas suppeditasse, non parum profuturas ad ea comprobanda, quæ sexto huius *oratorij apparatus* libro traduntur. Exhortari ergo etiam hunc ad voces huiusmodi quamplurimas scriptis amplificandas. Octauum rursum Iuliano dedicat, rogatque si quid minus perfectum exciderit morbo laboranti, corrigere ne grauetur. Nonum Ruffino inscribens, Aristoclem ait huic ansam scriptioni dedisse: quod autem ad finem eadem deducta sit, ipsum auctorem futurum: propterea quòd nactus ea quæ hactenus erant edita, & vtilitatem eorum agnouerit, & laborem probauerit. Decimum porrò, gradu iterum reducto, ad Aristoclem refert. Sequens quoque Menodoro rursum offertur: Vbi & in Aristidæ etiam tum vigentis [a] orationes se se incidisse affirmat; at virum laudibus in cœlum tollit. Refert & Marcianum cum qui *Criticam* conscripsit, Platone atque Demosthene despecto, Bruti Romani [b] epistolas cæteris anteponere, atque hunc pro norma omnis in dicendo virtutis statuere. Quæ quidem à Phrynicho allata sunt, non quod hoc iudicium ipse probaret; at ne quis miretur si quidam Aristidis gloria superatum existiment hunc virum, qui ad summum in orationibus gloriæ decus peruenisset. Læsit enim nonnullorum inuidia ipsum quoque Aristidem, vt & alios plurimos doctrina excellentes viros. Vndecimus quoque idem dicatur Menodoro. Sequentium verò (ne & nos hîc loquacitatis nimiæ cum illo incutiamur) alius quidem liber Rhigino, alius Aristocli, rursum alius Basilidi Milesio Sophistæ nuncupatur: in quo ait, simul vt à morbo recreatus esset, hunc se ad illum scripsisse: postulátque errata, quæ morbi vitio, vt fit, accidissent, lima sua emendet.

Reliquos omnes libros, quos quidem nos vidimus, Menophilo rursum vsque ad Ω obtulit.

Vtile sanè hoc opus esse constat, cùm scribendi, tum bene dicendi studiosis. Collectas autem à se voces ad hunc modum discernere se ait, vt aliæ oratoribus tribuantur, aliæ historicis addicantur, aliæ familiari aptentur sermoni: non nulla etiam vocabula conuitiis subseruiant, ad hæc & in amatoriis adhibeantur. Sinceri deinde puri & Attici sermonis regulam, normam atque exemplum esse præstantissimum vult, Platonem atque Demosthenem, cum reliquo nouem Græciæ oratorum choro. Thucydidem quoque & Xenophontem, & [c] Æschinem illum Lysanij F. *Socraticum* appellatum.

PHRYNIC.

a De quibus infr. Cod. CCXLVI. & seq.

b Quas à breuitate commendatas refert Plutarch. in eius vita inter, exstantque. LXX. à Mithridate olim collecta & nunc per Græce ac Latine coniugata in Germania.

c De quo item sup. Cod. LXI.

PHRINIC. Critiam item Calæschri F. & Antisthenem cum germanis eius orationibus duabus de Cyri & Vlyssis laudibus. E comicis Aristophanem cum [a] suis; vbi quidem Atticos imitentur. De tragicis Æschylum illum maxime grandiloquum ac Sophoclem suauem, & vsquequaq; sapientem Euripidem. Hos cæteris omnibus anteponit siue oratoribus, siue historicis, siue poetis. Ex his tamen rursum cæteris præfert, quos (at) ne ipse quidem Momus reprehenderit, aut omnino accesserit; non etiam si maxime DEVS ille, quem [b] *Corycæum* fabulæ indigitant, illis inhiasset. Platonem indicat, Demosthenem, & Lysaniæ F. Æschinem, propter huius [c] septem dialogorum excellentiam: quos etiam quidam scriptis eius eximentes, ad Socratem referunt. Sed hæc hactenus.

a Veteris Comœdiæ scriptoribus.

b Vide Suidã & Adagia.

c Quos in eius vita Laert. Diogenes enumerat. In quibus & Axiochus, seu de morte, ab Harpocratione quoque eidem tributus esse videtur, sed falso, Platoni adscribetur. Vide & Suidam in Æschyne.

Scriptor hic, si quis alius, varia tinctus est doctrina, verbosus alioqui, & modum excedendo redundans. Enimuerò ipsum hoc opus, nihil necessariorum omittendo, quinta totius parte potuit absoluisse, cum interim illud ipse, intempestiua sua verborum profusione, inutilem extenderit in vastitatem. Ita dum elegantis ac venustæ orationis siluam aliis accumulat, ne illa quidem ipsa, de qua cæteris præcepta tradit, recte satis Phrynichus est vsus.

Κριτίαν τε τὸν Καλαίσχρου, καὶ Ἀντισθένην μετὰ τῶν γνησίων αὐτοῦ δύο λόγων, τοῦ περὶ Κύρου καὶ τοῦ περὶ Ὀδυσσέως. * ἐν ὑπεναντιώσει τῶν μέντοι κωμῳδῶν Ἀριστοφάνην μετὰ τοῦ οἰκείου, ἐν οἷς ἀττικίζουσι χοροῦ, καὶ τῶν τραγικῶν Αἰσχύλον τὸν μεγαλοφωνότατον, καὶ Σοφοκλέα τὸν γλυκύν, καὶ τὸν πάνσοφον Εὐριπίδην. τούτους προκρίνει τῶν ἄλλων ἁπάντων, καὶ ῥητόρων καὶ συγγραφέων καὶ ποιητῶν: ἐξ αὐτῶν πάλιν προτάττει, οὓς ἂν φησιν οὐδ᾽ αὐτὸς ὁ μῶμος καταμέμψαιτο, οὐδ᾽ εἴ τις δαίμων ὁ μυθολογούμενος κωρυκαῖος εἰ ἐπιτύχανοι, * χωρήσειεν. ἔστι δ᾽ εἰσὶ Πλάτων καὶ Δημοσθένης, καὶ ὁ τοῦ Λυσανίου Αἰσχίνης διὰ ἀρετὴν τῶν ἑπτὰ διαλόγων· ἃ καί ἀφαιρούμενοί τινες τῶν συγγραμμάτων Σωκράτει προσνέμουσιν. ἀλλ᾽ ἐν τοσούτῳ περὶ τούτων. Ἔστι δὲ ὁ συγγραφεύς, εἴ τις, πολυμαθέστατος· ἄλλως δὲ λάλος καὶ περιττός. καὶ γὰρ καὶ ταύτην τὴν πραγματείαν, μετὰ τοῦ μηδὲν τῶν ἀναγκαίων παραλιπεῖν, ἐνὸν μηδ᾽ εἰς * πέμπτον μέρος τοῦ ὅλου συγγράμματος ἀπαρτίσαι, αὐτὸς ἀκαιρολογῶν, εἰς πλῆθος ἐξέτεινε δύσχρηστον. καὶ καλοῦ καὶ ὡραίου λόγου ὕλην ἄλλοις συναθροίζων, αὐτὸς οὐ λίαν τοιούτῳ περὶ αὐτῶν ἀπαγγέλλων ἐχρήσατο ὁ Φρύνιχος.

l.

* χορείαις ὃ χωρήσειεν.

h.

CLIX.

ISOCRATIS *Orationes XXI. & Epistolæ IX.*

LEGIMVS ISOCRATIS *Oratoris vnam supra viginti orationes, & Epistolas nouem.* Deliberatiui quidé generis Orationes habet [a] *ad Demonicum & ad Nicoclem*, quæ admonitiones continent perutiles; & *alteram item ad Nicoclem, vnamque de Pace. Panegyrico* autem etsi illa proposita deliberatio videatur, qua Græcis, concordia inter ipsos inita, sociali bello barbaros esse oppugnandos persuadeatur, longè tamen maxima illius Orationis pars in Atheniensium laudibus recensendis consumpta est. *Areopagiticus* quoque in suasoriarum numero, Athenienses ad virtutem incitat, cùm a maiorum laudibus, tum eorum reprehensione, qui adhuc superstites essent. *Plataicus* item deliberatio est, vti & *Archidamus* qui inscribitur, Lacedæmonios ad bellum cum [b] Atheniensibus super Messenus gerendum hortatur. At oratio illa *Contra Sophistas* inscripta, eosdem à se dissidentes accusat. Sequens deinde, quod titulus ipse præfert, [c] *Busiridem* laudat. Vndecima *Encomium* est *Helenæ*. Duodecima vero Euagoræ laus, vnde & *Euagoras* inscribitur, Nicocli eiusdem filio dedicata. Oratio sequens, cui *Philippi* titulus est, suasorij rursum generis, Philippum adhortatur, vt & Græcorum studeat concordiæ, & de communi aduersus barbaras Asiæ gentes expeditione adiuuanda cogitet. *Panathenaicus* laudatio est vrbis Athenarum, maiorumque eius illustrium: quam se [d] scribere cœpisse ait, annos iam natum quatuor & nonaginta: morbo autem graui triennium vexante, tertio demum ante centesimum ætatis annum ad exitum eam adduxisse. Oratio vero, cui *de permutatione* titulus, iudicialis esse videtur, continetque purgationem eorum, quibus Isocraté Lysimachus esset calumniatus.

a Putant non esse hanc Parænesin sed alterius cuiusdam Isocratis, disputat M. Ant. Muretus lib. I. Variarum lect. & alij.

b Immo Thebanis, pene nullo Græcorum elementorum mutatione κατὰ θηβαίων, hic restituendo.

c De quo videndus Diod. Siculus lib. I. cap. 2. extremo.

d Cic. de senectute & Lucia. Ἐν μακροβίοις.

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΤΟΥ ῬΗΤΟΡΟΣ λόγοι κά. καὶ ἐπιστολαὶ θ᾽.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰσοκράτους τοῦ ῥήτορος λόγοι κά. καὶ ἐπιστολαὶ θ᾽. συμβουλευτικοὶ μὲν τῶν αὐτοῦ λόγων εἰσὶν ὅ, τε πρὸς Δημόνικον καὶ ὁ πρὸς Νικοκλέα, χρησίμους παραινέσεις περιέχοντες, καὶ ἔτι ὁ δεύτερος πρὸς Νικοκλέα, καὶ περὶ τῆς εἰρήνης. καὶ ὁ πανηγυρικὸς δὲ σκοπὸν ἔχειν ὑποτίθεται συμβουλήν, δι᾽ ἧς ὁμόνοιά τε πρὸς ἀλλήλους τοῖς Ἕλλησι, καὶ κοινὸς ὁ πρὸς τοὺς βαρβάρους καταπραχθείη πόλεμος. τὸ δὲ πλεῖστον τοῦ λόγου εἰς τὰ τῶν Ἀθηναίων ἐγκώμια κατατρίβεται. καὶ ὁ ἀρεοπαγιτικὸς δὲ τῶν συμβουλευτικῶν ἐστι, προτρέπων τοὺς Ἀθηναίους ἐπ᾽ ἀρετήν, ἐξ ἐπαίνου μὲν τῶν προγεγονότων, καθαιρομένους δὲ τῶν * ἔτι τῷ βίῳ περιόντων. καὶ ὁ πλαταϊκὸς δέ, συμβουλευτικός ἐστι. καὶ ὁ ἐπιγραφόμενος δὲ ἀρχίδαμος, συμβουλευτικός ἐστι, καὶ παρακαλεῖ Λακεδαιμονίους ἐπὶ τὸν κατ᾽ Ἀθηναίων πόλεμον, ὑπὲρ Μεσσηνίων. ὁ δὲ κατὰ τῶν σοφιστῶν ἐπιγραφόμενος, κατηγορεία τῶν ἀντιπολιτευομένων αὐτῷ ἐστὶ σοφιστῶν. ὁ δὲ ἐφεξῆς λόγος, Βουσίριδος αὐτῷ ἐστιν ἐγκώμιον, ὥσπερ καὶ ἐπιγέγραπται. ὁ δὲ ἑνδέκατος, Ἑλένης ἐγκώμιον. καὶ ὁ δωδέκατος, Εὐαγόρου ἐγκώμιον, ὃς Εὐαγόρας ἐπιγράφεται, προσπεφωνημένος Νικοκλεῖ τῷ υἱεῖ. ὁ δὲ ἐπιγραφόμενος Φίλιππος, συμβουλευτικός ἐστι, Φιλίππῳ συμβουλεύων τῆς τε τῶν Ἑλλήνων φροντίζειν ὁμονοίας, καὶ τῆς κατὰ τῶν ἐν Ἀσίᾳ βαρβάρων συστρατείας. ὁ δὲ παναθηναϊκός, ἐγκώμιόν ἐστι τῆς Ἀθηναίων πόλεως καὶ τῶν προγόνων. ὃν ἀπάρξασθαι μέν φησι συγγράφειν ἐνενήκοντα καὶ τέτταρα ἔτη ἄγων ἡλικίαν: νόσου δὲ χαλεπῆς τριετίαν καταπεσούσης ἐν τῷ ἐνενηκοστῷ ἑβδόμῳ εἰς πέρας ἀγαγεῖν τὸν λόγον. ὁ δὲ περὶ τῆς ἀντιδόσεως ἐπιγραφόμενος λόγος, δικανικός τις εἶναι δοκεῖ, καὶ ἀπολογίαν ἔχων ὧν Λυσίμαχος κακῶς εἶπεν Ἰσοκράτην.

ῥήτ.

Isocrates orationes XXI. & Epistolæ IX.

* al. ἔτι

δύο

δύο δὲ καὶ ὀγδοήκοντα ἔτη ὄντι οὗτος αὐτῷ μέγιστος τῶν ἄλλων λόγος συνετάγη. ἔστι δὲ ὁ λόγος συμμικτος, καὶ ποικίλος μᾶλλον ἢ οἱ ἄλλοι. παρατίθεται δὲ καὶ τῶν ἄλλων αὐτοῦ λόγων περικοπάς τινας· ἐξ ὧν οὐ φθείρειν τοὺς νέους, ἀλλ' ὠφελεῖν τὸ κοινὸν ἐπιδείκνυσιν ἑαυτόν. δικανικὸς δὲ καὶ ὁ πρὸς Καλλίμαχον· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ * Αἰγινητικὸς ὑπὲρ κλήρου ἀγωνιζόμενος. τῶν δικανικῶν δὲ καὶ ὁ πρὸς Εὐθύνουν * ὑπὲρ νικίου, καὶ ὁ τραπεζιτικὸς, καὶ ὁ πρὸς Λοχίτην, ὕβρεως καὶ πληγῶν δίκην ἀπαιτῶν. οὕτω μὲν καὶ τοσούτους ἔγνωμεν Ἰσοκράτους λόγους, ἕνα καὶ εἴκοσιν ὄντας, τῶν δ' ἐννέα ἐπιστολῶν αὐτοῦ μία μέν ἐστι πρὸς Διονύσιον τὸν Σικελίας τύραννον· ἑτέρα δὲ πρὸς Ἀρχίδαμον καὶ πρὸς Φίλιππον δύο· μία δὲ πρὸς Ἀλέξανδρον, καὶ πρὸς Ἀντίπατρον, ἄλλη. καὶ δὴ καὶ πρὸς Τιμόθεον, καὶ πρὸς τοὺς μιτυληναίων ἄρχοντας ἡ θ'. οὗτος μὲν οὖν ὁ ῥήτωρ σοφιστεύειν μᾶλλον, ἢ τῶν κοινῶν προστατεῖν, ὥσπερ οἱ ἄλλοι ἐννέα ῥήτορες, ὧν καὶ Δημοσθένης ἦν, εἵλετο· καίτοι καὶ πρὸ ἐκείνων τοῖς τῆς ῥητορικῆς ἀκμάζων λόγοις, καὶ κατ' ἐκείνους τὴν ἐπ' αὐτοῖς δόξαν οὐκ ἐλαττούμενος. κέχρηται δὲ μάλιστα μὲν, ὡς αὐτίκα τοῖς ἀναγινώσκουσι δῆλον, εὐκρινείᾳ καὶ καθαρότητι· πολλήν τε ἐπιμέλειαν περὶ τὴν ἐργασίαν τῶν λόγων ἐπιδείκνυται· ὥστε καὶ εἰς περιττόν πω διεκπίπτειν τὸν κόσμον, καὶ τὸ ἐπιμελὲς, καὶ αὐτὸ δὲ τὸ τῆς ἐργασίας πλεονάζον παρ' αὐτοῦ οὐ τὸ γόνιμον μᾶλλον τῶν ἐπιχειρημάτων, ἢ τὸ ἀπειρόκαλον παρίστησι. ἦθος δὲ καὶ ἀλήθεια καὶ γοργότης οὐδὲ μέτεστι παρ' αὐτοῦ. μεγέθους δὲ αὐτοῦ, ὅσον εἰς τὸν πολιτικὸν ἐναρμόζει λόγον, ἀρίστου καὶ παραπλησίως κέκραται τῇ σαφηνείᾳ. ἄτονος δὲ πλέον τοῦ δέοντος ὁ λόγος, οὐχ ἥκιστα δὲ αὐτοῦ σμικρολογίαν καὶ τὸ προσκορὲς τῶν παρισώσεων αἰτιᾶται. ἀλλὰ ταῦτά φαμεν πρὸς τὴν ἐν λόγοις αὐτοῦ ἀρετὴν τὸ * ἐμπίπτον ἐκείνης καὶ ἀνόμοιον ἐνδεικνύμενοι. ἐπεὶ * πρός γε ἐνίων γράφειν λόγους ἐπαιρομένων, ἀρεταὶ ἂν δόξωσι καὶ τὰ ἐκείνου ἐλαττώματα.

* al. αἰγινικ.
* al. ὑσιρηνικίν.
* ἐκποίδη.
* φεῖς αὐτόν.

hanc anno ætatis octogesimo secundo, orationum [a] cæterarum maximam conscripsit, & mistam quidem eam magisque variam, quàm è reliquis vllã, insertis insuper [b] aliarũ eius orationum segmentis, quibus non corrumpere se iuuentutem, sed rem iuuare publicam ostendit. Forensis æque est & illa *contra Callimachum*: similiter & *Æginetica*, de hæreditate contendens. Iudiciorum quoque sunt, oratio [c] *aduersus Euthynum pro Nicia*, & *Trapezitica*, & *aduersus Lochitem*, iniuriarum plagarumque pœnam reposcens. Has quidem Isocratis orationes [d] vnam & viginti legimus.

Iam è nouem ipsius epistolis, vna est ad Dionysium Siciliæ Tyrannum, altera ad Archidamum, duæ ad Philippum, vna ad Alexandrum, alia ad Antipatrum. Quin & ad Timotheum, & ad Mitylenæorum Magistratus nona.

Cæterum Orator iste Rhetoricæ artis præceptiones discipulis tradere maluit, quam vt reliqui nouem Græciæ Oratores [quos inter & Demosthenes,] Remp. gerere: tametsi vt ante horum tempora dicendi laude clarebat, ita nec eorum temporibus vlli gloria cederet. Maxima est in eo, vt cuiuis legenti statim patet, orationis distinctio ac puritas; tantámque in eadem elaboranda accurationem præfert, [e] vt in supervacaneum quoque incidat ornatum diligentiámque. Quin operosus nimis hic eius conatus, non tam argumentis fœcundum, quam decoris seruandi parum studiosum eum declarat. Iam neque lenior saltem affectus vllus, neque simulatione carens sinceritas, neque incitatior paulo dicendi vlla vis in eo deprehenditur. Granditatis dumtaxat tantum, quantum ad ciuilem orationem satis est, non male, & pari fere cum perspicuitate ab eo adhibetur. etsi iusto languidior eius sit oratio, nec parum illa membrorum æqualium ad fastidium vsque copia, minutam eius anxiámque diligentiam arguat. Verum hæc aduersus eius in dicendo præstantiam dicta sint, ad ea tantummodo indicanda, in quibus lapsa, sibique dissimilis eius virtus fuit. nam cum quibusdam certe, qui orationes scribere instituunt, comparatus, etiam vitia ipsius in virtutibus numerari queant.

ISOCRAT.

a Intellige Iudicialium. Alioquin omnium longissima Panathenaica, & hinc Panegyrica.
b Præsertim Panegyrica, & de pace.
c Quæ & Ἀμάρτυρος vulgo inscribitur.
d Vna tamen bis siue Auctori siue Librariis excidit. περὶ ζεύγους. De bigis, & vna item Epistola.
e In compositione adeò diligens, ait Quintil. lib. 10. vt cura eius reprehendatur.

SCHOLION.

Habes syllabum ISOCRATIS Orationum, & Epistolarum. Intercidisse autem quædam, idoneos testes habeo. Orationes enim quatuor desiderat Dionysius Halicarnassęus, Cæcilius Romanus septem, vndecim Suidas. Epistolarum verò vnam ad Antipatrum legit Photius, nos quærimus. Nam ad Archidamum, quæ hactenus latuit è Cod. Ful. Vrsini Rom. hominis doctissimi descriptam, & iam Latinè vtcumque loquentem, volentes damus. Duas autem ad Philippum, & ad Iasonis liberos alteram, innisus Photio, vulgatas obseruo.

ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ ΑΡΧΙΔΑΜΩ, Λακεδαιμονίων βασιλεῖ.

ΕΙΔΩΣ, ὦ Ἀρχίδαμε, πολλοὺς ὡρμημένους ἐγκωμιάζειν σε, καὶ τὸν πατέρα, καὶ τὸ γένος ὑμῶν· εἱλόμην τοῦτον μὲν τὸν λόγον, ἐπειδὴ λίαν ῥᾴδιος ἦν ἐκείνοις, παραλιπεῖν. αὐτὸς δέ σε διανοοῦμαι παρακαλεῖν ἐπὶ στρατηγίας καὶ στρατείας οὐδὲν ὁμοίας ταῖς νῦν ἐνεστηκυίαις· ἀλλ' ἐξ ὧν μεγάλων ἀγαθῶν αἴτιος γενήσῃ καὶ τῇ πόλει τῇ σαυτοῦ, καὶ τοῖς Ἕλλησιν ἅπασι.

ISOCRATES ARCHIDAMO *Lacedæmoniorum Regi.*

COGNITO, Archidame, quam multi te, [a] parentémque tuum, cum [b] vestro genere vniuerso, laudib. ornare aggressi essent: eam ipsis dicendi materiam, cum facilis admodum esset & obuia, relinquendam putaui. Illud enim mihi in animo est, hortari te, non ad eiusmodi expeditionem aliquam, quales hoc tempore suscipiuntur: sed ad ea, ex quibus ciuitati non minus tuæ, quam Græciæ plane vniuersæ commodorum maximorum auctor futurus sis,

a Agesilavo ut eius vita Xenoph. & Plutar.
b Heraclidarum.

ISOCRAT. Neque vero istud scribendi argumentum delegi, quod nescirem, quidnam esset ad pertractandum facilius: sed ex eo potius, quod certo scirem, quam arduum foret parumque obuium adinuenire tibi, quas geras res, præclaras, magnas, vtiles, cum tamen virtutes vestras laudare non ita magna cum difficultate potuissem. Neque enim de meo adferre, quæ de his dicerentur, opus fuisset: quando ex ipsis per vos gestis rebus, talis mihi ac tanta dabatur laudandi facultas, vt quæ de aliis prædicantur laudes, ne vel tantillum cum ea conferri possint, qua vos celebrati estis. Quisnam enim aliquando vel ab Hercule Iouequе ipso genus ducentium nobilitatem superet, quam omnes æque consentiunt in vobis solis inueniri: vel virtutem eorum, qui Doricas in Peloponeso vrbes condiderunt, atque hanc regionem vniuersam tenuerunt: vel illam præliorum trophæorumque multitudinem, quæ vestro ductu atque auspiciis facta statutaque sunt: Quinam etiam dicendi materia deesse possit ei, qui velit cum fortitudinem ac temperantiam totius ciuitatis, tum à vestris maioribus institutum Reip. statum percensere? Quam item non licuisset adhibere orationem ad explicandam cum parentis tui prudentiam, tum eius in aduersis rei gerendæ rationem, tum illud, quod eo regnante in ipsa vrbe commissum est prælium? In quo tunc quidem prælio, postquam Dux tu ipse creatus cum paucis aduersus multos pugnando omnibus antecelluisti, vrbem simul ipsam seruasti. Quo quid præclarius ab vllo adferri possit? Neque enim vel vrbes expugnare, vel hostium magnum numerum interimere magnum adeo est, aut honorificum, vt fuit è tantis periculis liberare patriam, non illam vulgarem aliquam, sed quæ tantopere virtutis causa emineret. De quibus nemo non dico cum ostentatione, sed plane narrando disseruerit, neque cum verborum ornatu, sed enumerando duntaxat, & sine discrimine quiduis effundendo dixerit; qui non ex eo magnam sibi laudem parauerit.

Ego itaque, qui vel de his poteram satis multa dicere, illud quoque sentio: Facilius in primis esse de præteritis copiosè disserere, quam de futuris admonendo, verba facere. Omnes deinde homines maiorem habere gratiam suis laudatoribus, quam consilia suggerentibus, quando illos vt sui studiosos libenter excipiunt, hos vero, si forte iniussi admonent, pro turbatoribus habent.

Quæ etsi omnia satis prouidi antea, nihilo tamen secius ab his, quæ ad gratiam ineundam dicenda essent, abstinere volui; de iis tantummodo dicturus, quæ nemo alius ausit. ratus decere eos, qui de æquitate atque prudentia cum æqualibus certant, nequaquam illa sibi deligere, quæ ipsi facillimè oratione persequi possint, sed quæ difficillimè persuaderi queant: neque rursum ea, quæ auditu sint iucundissima; sed ex quibus emolumenti plurimum adferant, cum ciuitatibus suis, tum Græcis omnibus, quorum ego modo causa ad te accessi.

Magnam autem hic mihi admirationem concitant cæteri, quibus vel agendi est, vel dicendi aliqua facultas, quod nulla vnquam de communibus rebus illorũ animos cogitatio subeat, neq; infelicis Græciæ cõmiseratione ducãtur, cuius iã status miserandũ in modũ adeo deformatus est,

ταύτην δὲ ἐποιησάμην τὴν αἵρεσιν, οὐκ ἀγνοῶν τὸν λόγον τὸν δυσμεταχειριστότερον· ἀλλ' ἀκριβῶς εἰδὼς, ὅτι πράξεις μὲν εὑρεῖν καλὰς καὶ μεγάλας καὶ συμφερούσας χαλεπὸν καὶ σπάνιόν ἐστιν· ἐπαινέσαι δὲ τὰς ἀρετὰς τὰς ὑμετέρας ῥᾳδίως οἷος ἂν ἐγενόμην. οὐ γὰρ ἔδει με παρ' ἐμαυτοῦ πορίζεσθαι τὰ λεχθησόμενα περὶ αὐτῶν· ἀλλ' ἐκ τῶν ὑμῖν πεπραγμένων τοσαύτας ἂν καὶ τοιαύτας ἀφορμὰς ἔλαβον, ὥστε τὰς περὶ τῶν ἄλλων εὐλογίας μηδὲ κατὰ μικρὸν ἐναμίλλους γενέσθαι τῇ περὶ ὑμᾶς ῥηθείσῃ. πῶς γὰρ ἄν τις ἢ τὴν εὐγένειαν ὑπερβάλλοιτο τῶν γεγονότων ἀφ' Ἡρακλέους καὶ Διὸς, ἣν πάντες ἴσασι μόνοις ὑμῖν ὁμολογουμένως ὑπάρχουσαν. ἢ τὴν ἀρετὴν τῶν ἐν Πελοποννήσῳ τὰς Δωρικὰς πόλεις κτισάντων, καὶ τὴν χώραν ταύτην κατασχόντων· ἢ τὸ πλῆθος τῶν κινδύνων καὶ τῶν τροπαίων, τῶν διὰ τὴν ὑμετέραν ἡγεμονίαν καὶ βασιλείαν σταθέντων; τίς δ' ἂν ἠπόρησε διεξιέναι βουληθεὶς τὴν ἀνδρείαν ὅλην τῆς πόλεως καὶ σωφροσύνην καὶ πολιτείαν τὴν ὑπὸ προγόνων τῶν ὑμετέρων συνταχθεῖσαν; περὶ οἷς δὲ ἂν λόγοις ἐξεγένετο χρήσασθαι περὶ τῆς φρονήσεως τοῦ σοῦ πατρὸς, καὶ τῆς ἐν ταῖς συμφοραῖς διοικήσεως, καὶ τὴν μάχην τὴν ἐν τῇ πόλει γενομένην. ἧς καὶ ἡγεμὼν σὺ καταστὰς, καὶ μετ' ὀλίγων πρὸς πολλοὺς κινδυνεύσας, καὶ πάντων διενεγκὼν, αἴτιος ἐγένου τῇ πόλει τῆς σωτηρίας, οὗ κάλλιον ἔργον οὐδεὶς ἂν ἐπιδείξειεν. οὔτε γὰρ πόλεις ἑλεῖν, οὔτε πολλοὺς ἀποκτεῖναι τῶν πολεμίων, οὕτω μέγα καὶ σεμνόν ἐστιν ὡς εἶναι, τῶν τοιούτων κινδύνων σῶσαι τὴν πατρίδα μὴ τὴν τυχοῦσαν, ἀλλὰ τὴν τοσοῦτον ἐπ' ἀρετῇ διενεγκοῦσαν. περὶ ὧν μὴ κομψῶς, ἀλλ' ἁπλῶς διελθὼν μηδὲ τῇ λέξει κοσμήσας μόνον, ἀλλ' ἐξαριθμήσας καὶ χύδην εἰπών: οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν εὐδοκιμήσειεν. ἐγὼ τοίνυν δυνηθεὶς ἂν καὶ περὶ τούτων ἐξαρκούντως διαλεχθῆναι, κἀκεῖνο γινώσκω· πρῶτον μὲν, ὅτι ῥᾷόν ἐστι περὶ τῶν γεγενημένων εὐπόρως ἐπιδραμεῖν, ἢ περὶ τῶν μελλόντων νουνεχόντως εἰπεῖν. ἔπειθ', ὅτι πάντες ἄνθρωποι πλείω χάριν ἔχουσι τοῖς ἐπαινοῦσιν, ἢ τοῖς συμβουλεύουσι. τοὺς μὲν γὰρ ὡς εὔνους ἀποδέχονται· τοὺς δ' ἂν μὴ κελευσθέντες παραινῶσιν, ἐνοχλεῖν νομίζουσιν. ἀλλ' ὅμως ἅπαντα ταῦτα προειδὼς, τῶν μὲν πρὸς χάριν ἂν ῥηθησομένων ἀπεσχόμην· περὶ δὲ τοιούτων μέλλω λέγειν, περὶ ὧν οὐδεὶς ἂν ἄλλος τολμήσειεν. ἡγούμενος δεῖν τοὺς [περὶ] ἐπιεικείας καὶ φρονήσεως ἀμφισβητοῦντας, μὴ τοὺς ῥᾴστους προαιρεῖσθαι τῶν λόγων· ἀλλὰ τοὺς ἐργωδεστάτους: μηδὲ τοὺς ἡδίστους τοῖς ἀκούουσιν· ἀλλ' ἐξ ὧν ὠφελήσουσι καὶ τὰς πόλεις τὰς αὑτῶν, καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, ἐφ' ὅπερ ἐγὼ τυγχάνω νῦν ἐφεστηκώς. θαυμάζω δὲ καὶ τῶν ἄλλων τῶν πράττειν ἢ λέγειν δυναμένων, εἰ μηδὲ πώποτ' αὐτοῖς ἐπῆλθεν ἐνθυμηθῆναι, περὶ τῶν κοινῶν πραγμάτων, μηδ' ἐλεῆσαι τὰς τῆς Ἑλλάδος δυσπραξίας οὕτως αἰσχρῶς καὶ δεινῶς διατεθείσης.

ἧς οὐ-

ὡς οὐδεὶς παραλέλειπται τόπος, ὃς οὐ γέμει καὶ μεστός ἐστι πολέμων καὶ στάσεων καὶ σφαγῶν καὶ κακῶν ἀναριθμήτων. ὧν πλεῖστον μέρος μετειλήφασιν οἱ τὴν ἀσίας τὴν παραλίαν οἰκοῦντες. οὓς ἐν ταῖς συνθήκαις ἅπαντας ἐκδεδώκαμεν οὐ μόνον τοῖς βαρβάροις, ἀλλὰ καὶ τῶν ἑλλήνων τοῖς τῆς μὲν φωνῆς τῆς ἡμετέρας κοινωνοῦσι, τῷ δὲ τρόπῳ τῷ τῶν βαρβάρων χρωμένοις. οὕς, εἰ νοῦν εἴχομεν, οὐκ ἂν περιεωρῶμεν ἀθροιζομένους, οὐδ' ὑπὸ τῶν τυχόντων στρατηγουμένους, οὐδὲ μείζους καὶ κρείττους συντάξεις στρατοπέδων γιγνομένας ἐκ τῶν πλανωμένων ἢ πολιτευομένων. οἳ τῆς μὲν βασιλέως χώρας μικρὸν μέρος λυμαίνονται, τὰς δὲ πόλεις τὰς ἑλληνίδας εἰς ἣν ἂν εἰσέλθωσιν, ἀναστάτους ποιοῦσι. τοὺς μὲν ἀποκτείνοντες, τοὺς δὲ φυγαδεύοντες, τῶν δὲ τὰς οὐσίας διαρπάζοντες. ἔτι δὲ παῖδας καὶ γυναῖκας ὑβρίζοντες· καὶ τὰς μὲν εὐπρεπεστάτας καταισχύνοντες, τῶν δ' ἄλλων, ἃ περὶ τοῖς σώμασιν ἔχουσι περιαιροῦντες. ὥστε, ἃς πρότερον οὐδὲ κεκοσμημένας ἦν ἰδεῖν τοῖς ἀλλοτρίοις, ταύτας ὑπὸ πολλῶν ὁρᾶσθαι γυμνάς· ἐνίας δ' αὐτῶν ἐν ῥάκεσι περιεφθαρμένας, δι' ἔνδειαν τῶν ἀναγκαίων. ὑπὲρ ὧν πολλοῦ ἤδη χρόνου γιγνομένων οὔτε πόλις οὐδεμία τῶν προεστάναι τῶν ἑλλήνων ἀξιουσῶν ἠγανάκτησεν· οὔτ' ἀνὴρ τῶν προεστώτων οὐδεὶς βαρέως ἤνεγκε, πλὴν ὁ σὸς πατὴρ μόνος. γὰρ Ἀγησίλαος, ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, ἐπιθυμῶν ἅπαντα τὸν χρόνον διετέλεσε τοὺς μὲν ἕλληνας ἐλευθερῶσαι, πρὸς δὲ τοὺς βαρβάρους πόλεμον ἐξενεγκεῖν. οὐ μὴν ἀλλὰ κἀκεῖνος ἑνὸς πράγματος διήμαρτε· καὶ μὴ θαυμάσειας, εἰ πρός σε διαλεγόμενος μνησθήσομαι τῶν οὐκ ὀρθῶς ὑπ' αὐτοῦ γνωσθέντων· εἴθισμαι γὰρ μετὰ παρρησίας ἀεὶ ποιεῖσθαι τοὺς λόγους. καὶ δεξαίμην ἂν δικαίως ἐπιτιμήσας ἀπεχθέσθαι μᾶλλον, ἢ παρὰ τὸ προσῆκον ἐπαινέσας χαρίσασθαι. τὸ μὲν οὖν ἐμὸν οὕτως ἔχει. ἐκεῖνος δ' ἐν ἅπασι τοῖς ἄλλοις διενεγκὼν, καὶ γενόμενος ἐγκρατέστατος, καὶ δικαιότατος, καὶ πολιτικώτατος, δύο τὰς ἔχειν ἐπιθυμίας. χωρὶς μὲν ἑκατέραν καλὴν εἶναι δοκοῦσαν, οὐ συμφωνούσας δ' ἀλλήλαις, οὐδ' ἅμα πράττεσθαι δυναμένας. ἐβούλετο γὰρ βασιλεῖ τε πολεμεῖν, καὶ τῶν φίλων τοὺς φεύγοντας εἰς τὰς πόλεις καταγαγεῖν, καὶ κυρίους καταστῆσαι τῶν πραγμάτων. συνέβαινεν οὖν ἐκ μὲν τῆς πραγματείας, τῆς ὑπὲρ τῶν ἑταίρων, ἐν κακοῖς καὶ κινδύνοις εἶναι τοὺς ἕλληνας. διὰ δὲ τὴν ταραχὴν, τὴν ἐνθάδε γιγνομένην, μὴ σχολὴν ἄγειν, μηδὲ δύνασθαι πολεμεῖν τοῖς βαρβάροις. ὥστ' ἐκ τῶν κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ῥᾴδιον καταμαθεῖν, ὅτι δεῖ τοὺς ὀρθῶς βουλευομένους μὴ πρότερον ἐκφέρειν πρὸς βασιλέα πόλεμον, πρὶν ἂν διαλλάξῃ τις τοὺς ἕλληνας, καὶ παύσῃ τῆς μανίας καὶ τῆς φιλονεικίας ἡμᾶς. περὶ ὧν ἐγὼ καὶ πρότερον εἴρηκα, καὶ νῦν ποιήσομαι τοὺς λόγους. καί τοι τινὲς τῶν μηδεμιᾶς μὲν παιδείας μετεσχηκότων, δύνασθαι δὲ παιδεύειν τοὺς ἄλλους ὑπισχνουμένων, καὶ ψέγειν μὲν τὰ ἐμὰ τολμώντων, μιμεῖσθαι δὲ γλιχομένων, τάχα ἂν μανίαν εἶναι φήσαιεν τὸ μέλειν ἐμοὶ τῶν τῆς ἑλλάδος συμφορῶν, ὥσπερ παρὰ τοὺς ἐμοὺς λόγους ἢ βέλτιον ἢ χεῖρον αὐτῶν πραξόντων.

vt angulus in ea nullus reperiatur, qui non bellorum, seditionum, cædium, & infinitorum malorum plenus sit. Quorum quidem partem longè maximam sustinent ij, qui Asiæ maritima incolunt, & à nobis omnibus fœderibus exclusi, non barbaris tantummodo gentibus permissi sunt, sed iis item Græcis, qui etsi lingua nobiscum vtantur eadem, à moribus certè barbarorum nihil discrepant. Quos equidem, si quidquam in nobis esset mentis reliquum, nequaquam sineremus per tantam nostram negligentiam coire, à quibusuis in expeditionem educi, maioráque & validiora colligi agmina è vagis, quam legitimo imperio gubernatis hominibus. Qui cum exiguam admodum regionis eius partem, quæ regi paret, damno afficiant, Græcas potius, ad quascumque accesserint ciuitates, deuastant, dum in his alios interficiunt, alios suis sedibus pellunt, alios bonis exuunt. Taceo puerorum ac mulierum iniurias; & forma in his maximè præstantes violari, cæteras etiam iis, quibus corpora sua tegunt, exui, vt nudæ iam à multis conspiciantur, quas in peregrina veste antea nunquam ne ornatus quidem gratia vidisses, præterquã quod aliquæ in vilibus præ inopia pannis pereuntes obeant. Quæ cum tanto hactenus tempore mala durent, nulla tamen hæc vel ciuitas, ex iis quæ Græcos inter principatum obtinet, vel vir de principibus aliquis molestius tulit: vnum excipio parentem tuum. Solus enim Agesilaus, quod nouerimus, in magno semper vixit desiderio, tum Græcos in libertatem vindicandi, tum belli barbaris inferendi. Qui tamen & ipse vna saltem adhuc in re aberrasse visus est. Neque mireris velim, si tecum ego disserens, mentionem faciam eorum, quæ minus ille rectè sensit. Nam & liberè semper animi sensa proferre soleo, & malim ob iustam reprehensioné inuidiam sustinere, quam per immeritam laudem gratificari. Me igitur quæ attingunt, hoc sese modo habent.

Verum ille, qui in cæteris alios superabat omnes, cum esset maximè temperans, idémque iustissimus, ac Reip. studiosissimus, duplicem præ se tulit cupiditatem, præclaram illam quidem vtramque per se, vt apparebat; sed ita inuicem dissidentes, nunquam vt simul ambæ confici possent. Cupiebat itaque & cum rege [Persarum] bellum gerere, & amicos, qui ad se confugissent, in ciuitates suas reducere, ac negotiis ibi publicis summa cum potestate præficere. Ergo illud inde sequebatur, vt & ob studium erga alios, in bellis ac calamitatibus Græci versarentur, & propter exortam inde rerum perturbationem, neque otij satis, neque virium ad lacessendos bello barbaros inuenirent. Quare vel ex iis, quæ tunc temporis contigerunt, non est difficile intelligere, non expedire (vbi recta saltem obtineant consilia) bellum inferre regi prius, quam Græcos quispiam inter se conciliatos ab hoc contendendi furore abduxerit. Qua de re, vt alias disserui, ita neque modo supersedebo. Tametsi maximè quidam ex iis, qui alios docere se posse pollicentur, cum sint ipsi doctrinæ omnis expertes, & mea carpere audent, quæ tamen imitari desiderant, amentis forsitan esse dicant, quod Græciæ me calamitatum cura tangat aliqua, quasi mea oratione melius cum illo agi deinceps possit aut deterius.

ISOCRAT. Quos merito sanè pusilli nimis, ac parum virilis animi omnes æquè censeant; quod te Philosophos jactitantes, non solum ipsi paruis è rebus gloriolam aliquam venentur, sed aliis quoque, qui de maioribus consilia suggerere possint, non desinant inuidere. Atque illi quidem, imbecillitati & ignauiæ obsequentes suæ, talia forsan dicturi sunt: ego verò, quamquam octogesimum iam natus annum penitus defeci, magnificè tamen adeo de me adhuc sentio, vt putem non tantum mei vel in primis fuisse muneris de his dicere, sed etiam tecum agendo præclara suggessisse consilia, ac fortasse per hæc aliqua rectè esse gerenda. Quin & cæteros ego Græcos existimo, si ex omni suorum numero deligendi ipsis essent, cùm qui Græcos posset optimè oratione sua incitare ad inuadendos bello barbaros, tum qui celerrimè conficere posset, quæ vtiliter gerenda viderentur, nullos omnino alios nobis præpositutos. Et vero quomodo non alioqui turpem prorsus rem committeremus, cum honorifica forent adeo illa, quibus nos omnium iudicio ornaremur? Etsi à me quod proficisci potest, minoris id sane momenti est; cum non ita soleat esse arduum, suam de re quapiam sententiam proferre. Cum tuum sit ad ea animum, quæ modo indicauimus, aduertentem dispicere, Græciæ ne res negligendæ tibi sint, eo quod paulo ante dixi genere nato, Lacedæmoniorum duci, regi quoque declarato, & maximum inter Græcos nomen sustinenti, an potius præsentia sint omittenda negotia, quo his maiora suscipias. De quibus sane ego illud sentio, in hæc duo potissimum, cæteris omnibus prætermissis, esse tibi incumbendum; vt Græcos hisce bellis, ac miseriis, quibus cum hodie conflictantur, liberes: vtque barbarorum coerceas insolentiam, qui iam pluribus, quam par sit, bonis abundant. Id autem confieri posse, meas esse partes duxi commonefacere.

ὧν δικαίως ἂν ἅπαντες πολλὴν ἀνανδρείαν καὶ μικροψυχίαν καταγνοῖεν ὅτι προσποιούμενοι φιλοσοφεῖν, αὐτοὶ μὲν ἐπὶ μικροῖς φιλοτιμοῦνταί τινες δὲ δυναμένους περὶ τῶν μεγίστων συμβουλεύειν φθονοῦντες διατελοῦσιν. οὗτοι μὲν οὖν βοηθοῦντες ταῖς αὐτῶν ἀσθενείαις καὶ ῥαθυμίαις, ἴσως τοιαῦτ' ἐροῦσιν. ἐγὼ δὲ οὕτως ἐπ' ἐμαυτῷ μέγα φρονῶ, καίπερ ἔτη γεγονὼς ὀγδοήκοντα, καὶ παντάπασιν ἀπειρηκὼς· ὥστε οἶμαι καὶ λέγειν ἐμοὶ προσήκειν μάλιστα περὶ τούτων, καὶ καλῶς βεβουλεῦσθαι πρός σε ποιούμενοι τοὺς λόγους· καὶ τυχὸν ὑπ' αὐτῶν γενήσεσθαί τι τῶν δεόντων. ἡγοῦμαι δὲ καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας, εἰ δεήσειεν αὐτοὺς ἐξ ἁπάντων ἐκλέξασθαι τόν τε τῷ λόγῳ κάλλιστα δυνηθέντα παρακαλέσαι τοὺς Ἕλληνας ἐπὶ τὴν τῶν βαρβάρων στρατείαν, καὶ τὸν τάχιστα μέλλοντα τὰς πράξεις ἐπιτελεῖν τὰς συμφέρειν δοξάσας, οὐκ ἂν ἄλλους ἀνθ' ἡμῶν προκριθῆναι. καίτοι πῶς οὐκ ἂν αἰσχρὸν ποιήσαιμεν, οὕτως ἐντίμων ὄντων, ὧν ἅπαντες ἂν ἡμᾶς ἀξιώσειαν; τὸ μὲν οὖν ἐμὸν ἔλαττόν ἐστιν· ἀποφήνασθαι γὰρ ἃ γινώσκει τις, οὐ πάνυ τῶν χαλεπῶν πέφυκε. σοὶ δὲ προσήκει προσέχοντι τὸν νοῦν τοῖς ὑπ' ἐμοῦ λεγομένοις βουλεύσασθαι, πότερον ὀλιγωρητέον ἐστὶ τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων, γεγονότι μὲν ὥσπερ ὀλίγῳ πρότερον ἐγὼ διῆλθον· ἡγεμόνι δὲ Λακεδαιμονίων ὄντι· βασιλεῖ δὲ προσαγορευομένῳ· μεγίστην δὲ τῶν Ἑλλήνων ἔχοντι δόξαν: ἢ τῶν μὲν ἐνεστώτων πραγμάτων ἀφεκτέον, μείζοσι δὲ ἐπιχειρητέον. ἐγὼ μὲν γάρ φημι χρῆναί σε πάντων ἀφέμενον τῶν ἄλλων, δυοῖν τούτοιν προσέχειν τὸν νοῦν· ὅπως τοὺς μὲν Ἕλληνας ἀπαλλάξῃς τῶν πολέμων, καὶ τῶν ἄλλων κακῶν, τῶν νῦν αὐτοῖς παρόντων· τοὺς δὲ βαρβάρους παύσῃς ὑβρίζοντας, πλείω κεκτημένους ἀγαθὰ τοῦ προσήκοντος. ὡς δ' ἐστὶ ταῦτα δυνατὰ, ἐμὸν ἔργον διδάξαι περὶ τούτων ἐστίν.

CLX. CHORICII SOPHISTÆ Declamationes variæ, & PROCOPII GAZÆI Homericorum versuum Metaphrases.

ΧΟΡΙΚΙΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ ΛΟΓΟΙ διάφοροι, καὶ Προκοπίου σοφιστοῦ Γάζης στίχων ὁμηρικῶν μεταφράσεις.

LECTÆ sunt CHORICII SOPHISTÆ GAZÆI Declamationes, Orationúmque Classes [a] variæ. Gaudet hic accurata distinctione atque puritate: ac si quando vtilitatis alicuius gratia etiam [b] circumductione vtitur, tam eam opportune adhibet, in periodi longitudinem nequaquam excurrēdo, nihil vt perspicuitatem lædat. Mitior item affectus apud ipsum egregiè candore temperatur, neque tamen ideo à docta recedit diligentia. Selectis vtitur plerumque vocibus, etsi non semper genuinum illæ suum seruent vsum. Interdum enim ob nudam figurarum deflexionem in frigidam incidit dictionem: & est vbi ad Poeticum potius stylum delabitur. Vincit autem seipsum, præstantiórque est, dum in descriptionibus ac laudationibus versatur. Religionis item amans, Christianorum sacra ritusque veneratur. nisi quod nescio qua negligentia, & sine vlla causa, cum minimè decet, fabulas historiasq; Gentilium scriptis suis admisceat

a συντάξεις, quales mox quæ sunt nominatur.
b τῇ περιβολῇ.

ρξ'. Choricii Sophistæ Declamationes.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Χορικίου σοφιστοῦ Γάζης, μελέται καὶ συντάξεις λόγων διάφοροι. ἔστι δὲ χαίρει μὲν εὐκρινείᾳ καὶ καθαρότητι, εἰς τὸ χρήσιμον δὲ καὶ τῇ περιβολῇ κεχρημένος, τῷ τε εὐκαίρῳ, καὶ τῷ μὴ εἰς μῆκος περιόδου ταύτην παρατείνειν, οὐδὲν τῇ σαφηνείᾳ λυμαίνεται. ἤθει τε καὶ ἀληθείᾳ συγκέκραται, οὐδὲ τῆς γνωμονικῆς ἀπειδὴς ἀστοχῶν. ἡ δέ γε λέξις αὐτοῦ τῶν λογάδων οὖσα ἐν πολλοῖς, οὐκ ἀεὶ τὸ γνήσιον διώκει. ἔσθ' ὅτε γὰρ, διὰ τὴν ἄκρατον τῆς * προτροπῆς ἐκτροπὴν, εἰς ψυχρολογίαν ἐκπίπτει. καὶ πρὸς τὸ ποιητικώτερον δὲ ἔστιν οὗ παρασύρεται. χρήσιμος δέ ἐστιν αὐτὸς ἑαυτοῦ μᾶλλον, ἐκφράσεις καὶ ἐγκώμια διεξερχόμενος. ἔστι δὲ καὶ τῆς εὐσεβείας ἐραστὴς, τὰ χριστιανῶν ὄργια καὶ τεμένη τιμῶν. πλὴν οὐκ οἶδ' ὅπως ὀλιγώρως καὶ λόγῳ οὐδενὶ μύθους καὶ ἱστορίας ἑλληνικὰς, οὐ δέον ὂν, ἐγκαταμίγνυσι τοῖς ἑαυτοῦ συγγράμμασιν.

* al. τροπῆς.

ἔστιν

ἔστιν ὅτε καὶ ἱερολογῶν. ποικίλα δὲ αὐτοῦ καὶ πολλὰ συγγράμματα φέρεται. πλασματικούς τε γὰρ καὶ πανηγυρικούς, καὶ μονῳδίας, καὶ ἐπιθαλαμίοις, καὶ ἀντιρρητικοῖς ἔστιν αὐτοῦ λόγοις ἐντυχεῖν, καὶ τοιούτοις ἑτέροις. ἤκμασε δὲ ἐν τοῖς Ἰουστινιανοῦ χρόνοις.

Procopius sophista. γέγονε δὲ μαθητὴς Προκοπίου ῥήτορος, ἑνὸς τῶν ἀρίστων (οὐ τοῦ Καισαρέως δὲ) ὃς εἰς μέγα κτῆμα καὶ ὄφελος κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τὰς γραφὰς συντάξας, ἀείμνηστον αὐτοῦ κλέος τοῖς ἀπαιδευτοτέροις κατέλιπεν. ἑτέρῳ δέ τινι προσωμίλησεν, ἐν τῇ αὐτῇ πατρίδι, καὶ αὐτοῦ λαχόντι σοφιστεύειν. ὃς καὶ εἰς γῆρας ἐλάσας, ἡδέως εἶχεν, ὁρῶν ἀνθ' ἑαυτοῦ τὸν ὁμιλητὴν τῆς σχολῆς ἐξηγούμενον. τούτου λόγοι πολλοί τε καὶ παντοδαποὶ φέρονται, ἄξιον ζήλου καὶ μιμήσεως χρῆμα. καὶ δὴ καὶ βιβλίον ὅλον, στίχων ὁμηρικῶν μεταφράσεις, εἰς ποικίλας λόγων ἰδέας ἐκμεμορφωμένας: αἳ μάλιστα τὴν τοῦ ἀνδρὸς περὶ ῥητορικὴν δύναμιν καὶ μελέτην ἱκαναὶ πεφύκασιν ἀπαγγέλλειν. οὗ τινος, ὡς ἐστι δυνατὸν μαθητῇ, Χορίκιος μιμητὴς κατὰ τοὺς λόγους γέγονεν. ἄμφω δὲ ἤστην εὐσεβέε· καὶ πολλαχοῦ τοῖς λόγοις αὐτῶν, οὐδὲ παρέργως, περὶ τῆς ἱερᾶς εἰκονουργίας διαλαμβάνουσιν. γέγονε δὲ Χορικίῳ καὶ ἡ τοῦ διδασκάλου τελευτὴ, ἐπιταφίου ὑπόθεσις.

ΣΩΠΑΤΡΟΥ ΕΚΛΟΓΑΙ ΔΙΑΦΟΡΟΙ ἐν βιβλίοις ιβ΄.

ρξα΄.
Sopatri electorum lib. XII.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ ἐκλογαὶ διάφοροι ἐν βιβλίοις δυοκαίδεκα Σωπάτρου σοφιστοῦ. συνείλεκται δὲ αὐτῷ τὸ βιβλίον ἐκ πολλῶν καὶ διαφόρων ἱστοριῶν καὶ γραμμάτων. τὸ μὲν οὖν πρῶτον περὶ τῶν παρ' Ἕλλησι μυθολογουμένων θεῶν διαλαμβάνει: ὃ συνείλεκται ἐκ τῶν Ἀπολλοδώρου περὶ θεῶν γ΄ λόγου. Ἀθηναῖος δὲ ὁ Ἀπολλόδωρος, καὶ γραμματικὸς τὴν τέχνην. οὐκ ἐκ τοῦ τρίτου δὲ μόνου ἡ ἐκλογὴ αὐτῷ πεποίηται, ἀλλὰ δὴ καὶ ἐκ δ΄, καὶ ε΄, καὶ θ΄. τοῦ τε α΄, πάλιν καὶ ιβ΄, καὶ ιε΄, τε καὶ ις΄, μέχρι τοῦ κδ΄. ἐν ᾗ συλλογῇ τά τε μυθικῶς περὶ* θεῶν διαπεπλασμένα, καὶ εἴ τι καθ' ἱστορίαν εἴρηται, περιείληφε. περί τε τῶν παρ' αὐτοῖς ἡρώων καὶ Διοσκούρων. καὶ περὶ τῶν ἐν ᾅδου· καὶ ὅσα παραπλήσια. ἔτι [δὲ καὶ] συνείλεκται αὐτῷ ἡ βίβλος καὶ ἐκ τοῦ δευτέρου λόγου τοῦ περὶ γραφικῆς *Ἰοβᾶ, καὶ μὴν καὶ ἐκ τῶν Ἀθηναίου τοῦ Ναυκρατίτου δειπνοσοφιστῶν. καὶ ὁ μὲν πρῶτος λόγος ἐκ τούτων ἠθροίσθη, καὶ τάδε περιλαμβάνει. ὁ δὲ δεύτερος ἔκ τε τῶν Σωτηρίδου Παμφίλης ἐπιτομῶν πρώτου λόγου, καὶ καθεξῆς, μέχρι τοῦ δεκάτου. καὶ ἐκ τῶν Ἀρτέμωνος τοῦ Μάγνητος τῶν κατ' ἀρετὴν γυναιξὶ πεπραγματευμένων διηγημάτων. ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶν Διογένους τοῦ κυνικοῦ ἀποφθεγμάτων, καὶ μὴν καὶ ἐξ ἄλλων διαφόρων. ἀλλά γε καὶ ἀπὸ ὀγδόου βιβλίου τῶν Σαπφοῦς: ἐν οἷς καὶ ἡ δευτέρα βίβλος τῶν συλλογῶν. ὁ δὲ τρίτος λόγος συλλέγεται αὐτῷ ἐκ τῆς Φαβωρίνου παντοδαπῆς *ὕλης, ἔκ τε τοῦ ν΄, καὶ ξ΄, καὶ καθεξῆς: πλὴν τοῦ ταῦ, μέχρι τοῦ ω. ἐν οἷς διάφοροι ἱστορίαι, καὶ τῶν κατὰ τὰ ὀνόματα θέσεων αἰτιολογίαι, καὶ τοιαῦτα ἕτερα: εἰς ἃ καὶ ὁ τρίτος αὐτῷ συμπεραίνεται λόγος. ὁ δὲ τέταρτος αὐτῷ λόγος ἔκ τε ἀνεπιγράφου αὐτῷ βιβλίου συνηθροίσθη, θαυμάτων δὲ μόνον ἐπιγράφεται συναγωγὴ τὸ

* al. inserit. αὐτῶν.

* Ἰόβα.

* ὕλης.

interdum etiam cum de rebus sacris disserit. Varia autem plurimáque ab illo litterarum monumentis prodita in manibus versantur. Reperias enim eius [a] Fictorum argumentorum Orationes *Panegyricas*, [b] *Lamentabiles*, *Nuptiales*, *Refutatiories*, & id genus alia.

CHORIC.

Æqualis fuit Iustiniani Augusti, discipulus verò Procopij Rhetoris (non illius [c] Cæsariensis tamen) vnius è summis viris: qui temporibus illis multa & vtilia [d] scribendo, perpetuam sui memoriam hominibus paululum modo humanioribus reliquit.

[e] Altero item in ea ipsa sua patria doctore vsus est, perinde Rhetore, cui iam ætate affecta gratissimum accidit discipulum suum videre docendi pro se munus occupantem. Huius quoque [f] libri multi, variæque doctrinæ circumferuntur, lectu atque imitatione digni.

Est item liber eius integer [g] *Homericorum Versuum Metaphrases*, variis dicendi formis commutatæ, quæ summam viri cum dicendi facultatem, tum declamitandi vim satis per se queant ostendere, quam virtutem, quoad eius à discipulo fieri potest, in Orationibus Choricius expressit. Vterque pius est, ac sæpenumero in suis orationibus, neque abs re, de sacro faciendarum imaginum vsu disserunt. Ex Procopij vero præceptoris obitu epitaphij argumentum Choricio est oblatum.

a Πλασματικοὺς λόγους.
b Μονῳδίας, quas describit Suidas, aliique.
c Quem Illustrem Suidas nominat.
d Vt historiarum libros, de quibus sup. C. LXIII.
e Procopio Gazæo, ex Max. Margunij scholio.
f Quos habes infr. Codd. CCVI. & CCVII.
g Quasi scripsisse Dorienem meminit S. neca Rhetor Suasor. I. ad quem locum plures notauimus.

SOPATRI Excerptorum Variorum libri XII.

CLXI.

LECTÆ sunt *Eclogæ Variæ doctrinæ* libris duodecim [a] SOPATRI SOPHISTÆ. Collegit autem hoc Opus è multis & diuersis historicis, atque scriptoribus. *Primus* itaque liber de fabulosis Gentium Diis agit. Electa hæc ex [b] Apollodori libro tertio de Diis, qui patria Atheniensis Grammaticam docuit. Nec vero è tertio duntaxat libro hæc selegit: sed & è quarto, quinto, ac nono. Itemè primo, duodecimo, decimoquinto, & decimosexto, vsque ad quartum & vicesimum. Quibus collectaneis, quæ de Diis fabulosè ficta sunt, quæque historicè narrantur, complectitur vniuersa; vt & de Heroibus, ac [c] Dioscuris. De iis item, qui apud inferos degunt, aliáque id genus plurima. Colligit hæc quoque è secundo libro [d] Iubæ *De pictura*; & vero etiam ex Athenæi Naucratitæ F. *Dipnosophistis*. Et ex his quidem primus liber compositus, tantundemque comprehendit.

Alter deinde liber è [e] Pamphiles Soteridæ F. *Epitomarum* libro primo, ac deinceps ad decimum vsque, & ex Artemonis Magnetis F. *Narrationibus, de rectè factis mulierum*. Ad hæc etiam è Diogenis Cynici *Apophthegmatis*, aliisque diuersis. Quin & ex octauo libro Sapphus. Quæ secundi libri collectanea sunt. *Tertius* tum liber legitur ex *omnigena* [f] Fauorini *Sylua*, ex eius, inquam, N, Ξ, & ordine sequentibus, vno excepto T, vsque ad Ω. Variæ hic adferuntur historiæ, & impositorum nominum rationes, atque id genus alia, in quæ tertius desinit liber. *Quartus* autem ex incerti auctoris libro concinnatus, cuius titulus est: *Admirandorum*

a Quem Suid. Apameensem, siue Alexandrinum potius putat.
b Est huius mentio infr. C. CLXXXVI. in fine, & in prolegomenis Bened. Ægij ad consilium Apollodori Bibliothecam.
c Castore, & Polluce.
d Lege Suidam de hoc Regum doctissimo, & multis eruditissimè scriptis libris clarissimo.
e De qua etiam infr. Cod. CLXXV. & Suid.
f Videndus de hoc Suidas, & frequens eius apud A. Gell. mentio.

SOPATER

b Quintum vel ex Suida nouerb.

collectanea, & ex [a] Aristoxeni *Miscellaneorum commentariis*, ac ne iis quidem omnibus, sed a decimo-sexto duntaxat libro, atque ex octauo libro Rufi, *Dramatica historia*. Hic incredibilia, atque inopinata maximè reperias, & cum Tragœdorum, tum Comœdorum varia gesta, sermones, vitæque instituta, & similia; ex quibus quartus liber conficitur. *Quintus* verò collectus è Rufi *Musicæ historiæ* libris primo, secundo, & tertio. vbi Tragicorum, ac Comicorum variam inuenies historiam. Quin & Dithyrambos scribentium, & Aulœdorum ac Citharœdorum, Epithalamiorumque carminum, & hymenæorum, atque cantilenarum in chorea enumerationem. Item de saltatoribus, aliisque in Græcorum theatris visitatis certaminibus. Vnde item, & quo genere nati fuerint, qui apud ipsos viri siue fœminæ, ad summum in his decus peruenerunt. Quinam etiam singulorum auctores ac principes studiorum extiterint: & qui horum Regibus aut Imperatoribus in deliciis, & amici fuerint.

Hoc amplius, qui ludi, & vnde, in quibus artem quisque suam ostendit. De festis quoque diebus, qui à toto Atheniensi populo celebrantur. Hæc igitur omnia, & si quid his forte simile, legentibus quintus liber, exhibet. *Sextus* ab illo collectus liber, ex eiusdem Rufi *Musica historia* libro quarto, & quinto. Tibicinum verò, & carminum, quæ vel à viris, vel à fœminis ad tibiam cantata fuere, narratio instituitur. Homerus item, Hesiodus, & Antimachus Poetæ, aliique plurimi ex hoc poëtarum genere, magnam huius narrationis partem efficiunt. Addit verò & de fœminis vaticinandi arte claris. Quæ item, & vnde dictæ Sibyllæ. Atque hæc quidem à Rufo mutuatur. Sumit & è secundo libro [b] *Halieuticon* Damostr. ti. Quin & ex Diogenis Laertij *De Philosophorum vita*, libro primo, quinto, nono, & decimo. Vbi Philosophorum res exponit. Vnde nimirum nata primum diuina illa res Philosophia, vtque viguerit: qui quarum sectarum auctores ac principes extiterint, quos quisque sui studiosos, aut artis forsitan æmulos habuerit, quos singuli mores præ se tulerint, vnde genus duxerint; quale ab initio vitæ genus sectati sint, quibúsque temporibus floruerint.

b Qui & à Suida referuntur. Meminit item Ælian. hist. animal. lib. 13. c. 21.

Hinc de Rhetoribus, rebúsque ad artem dicendi pertinentibus, ex hoc cognoscas libro licet. Idem etiam ex [c] Ælij Dionysij scriptis *de Alexandria vrbe* decerptus liber, & ex Hellanici *Aegyptiacis*. E quibus vbi fabulosa & fictitia multa cum aliorum item magna varietate collegeris, in sexti tandem libri extremum incides. *Septimus* posteà liber ex Herodoti historia velut è floribus eleganter ac variè contextus est. *Octauus* autem liber excerpta continet è veteri quodam codice, [d] qui ille ipse, cui colligentis haud est adscriptum nomen. Fœminas hic recenset, quarum illustris gloria, famaque esset: virorum item quorúdam præclarè gesta, & ab his instituta dicendi artis gratia colloquia. Amicitiæ quoque vim, & proborum hominum apophthegmata refert.

c Ælius Dionysius emendatorum sup. Lexicon Atticorum, o cum legas CCLII.

d Superiore pag. forsitan indicatum.

βιβλίον: καὶ ἐκ τῶν τοῦ Ἀριστοξένου συμμίκτων ὑπομνημάτων· οὐκ ἐκ πάντων δὲ, ἀλλ' ἔκ γε τοῦ ἑκκαιδεκάτου λόγου μόνου, καὶ ἐκ τοῦ * ὀγδόου λόγου, τῆς τοῦ Ῥούφου δραματικῆς ἱστορίας: οἷς παράδοξά τε καὶ ἀπίθανά ἐστιν εὑρεῖν, καὶ τραγῳδῶν καὶ κωμῳδῶν πράξεις τε καὶ λόγους καὶ ἐπιτηδεύματα, καὶ τοιαῦθ' ἕτερα. ἀλλ' ἐν τούτοις μὲν καὶ ὁ τέταρτος. ὁ δὲ πέμπτος σύγκειται αὐτῷ ἔκ τε τῆς Ῥούφου μουσικῆς ἱστορίας πρώτου καὶ δευτέρου καὶ τρίτου βιβλίου. ἐν ᾧ τραγικῶν τε καὶ κωμικῶν ποικίλην ἱστορίαν εὑρήσεις. οὐ * μὴν δὲ, ἀλλὰ καὶ διθυραμβοποιῶν τε καὶ αὐλητῶν, καὶ κιθαρῳδῶν, ἐπιθαλαμίων τε ᾠδῶν καὶ ὑμεναίων, καὶ ὑπορχημάτων ἀφήγησιν· περί τε ὀρχηστῶν, καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς θεάτροις ἀγωνιζομένων: ὅθεν τε καὶ ὅπως οἱ τούτων ἐπὶ μέγα κλέος παρ' αὐτοῖς ἀναδραμόντες γεγόνασιν, εἴ τε ἄρρενες, εἴ τε καὶ τὴν θήλειαν φύσιν διεκληρώσαντο; τίνες τε τίνων ἐπιτηδευμάτων ἀρχὴ διεγνώσθησαν, καὶ τούτων δὲ τίνες τυράννων ἢ βασιλέων ἐρασταὶ καὶ φίλοι γεγόνασιν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τίνες τε ἀγῶνες, καὶ ὅθεν; ἐν οἷς ἕκαστος τὰ τῆς τέχνης ἐπεδείκνυτο. καὶ περὶ ἑορτῶν δὲ, ὅσαι πάνδημοι τοῖς Ἀθηναίοις. ταῦτα δὴ πάντα, καὶ εἴ τι ὅμοιον, ὁ πέμπτος ἀναγινώσκοντί σοι παρασχήσει λόγος. ὁ δὲ ἕκτος αὐτῷ συνελέγη λόγος ἔκ τε τῆς αὐτῆς Ῥούφου μουσικῆς βίβλου πέμπτης καὶ τετάρτης. αὐλητῶν δὲ καὶ αὐλημάτων ἀφήγησιν ἔχει, ἄνδρες τε ὅσοι ηὔλησαν, καὶ δὴ καὶ γυναῖκες. καὶ Ὅμηρος δὲ αὐτῷ, καὶ Ἡσίοδος, καὶ Ἀντίμαχος οἱ ποιηταὶ, τῆς διηγήσεως μέρος καὶ τῶν ἄλλων πλεῖστοι, τῶν εἰς τοῦτο τὸ γένος τῶν ποιητῶν ἀναγομένων. ἔτι δὲ καὶ περὶ γυναικῶν μαντικῶν ἀναγράφει, τίνες τε καὶ ὅθεν αἱ καλούμεναι σιβύλλαι. καὶ ταῦτα μὲν, ὡς ἀπὸ τῶν Ῥούφου. σύγκειται δὲ αὐτῷ καὶ ἐκ τοῦ δευτέρου λόγου τῶν Δαμοστράτου ἁλιευτικῶν. καὶ ἐκ τῶν Λαερτίου Διογένους φιλοσόφων βίων, βιβλίου πρώτου καὶ πέμπτου, ἐννάτου τε καὶ δεκάτου: ἐν οἷς τὰ περὶ τῶν φιλοσόφων διέξεισιν· ὅθεν τε τὸ φιλοσοφίας ἱερὸν χρῆμα τὴν ἀρχὴν ἔφυ, καὶ ὅπως ἤκμασε; τίνες τε τίνων αἱρέσεων ἀρχηγοὶ καὶ προστάται κατέστησαν; τίνας τε ἔχον ἐραστάς· καὶ τίνας ἀντιτέχνους τίνες. ποῖόν τε ἕκαστος αὐτῶν ἐπεδείκνυτο ἦθος, καὶ πόθεν εἷλκε τὸ γένος, καὶ οἷον τὸ ἐξ ἀρχῆς ἐπιτήδευμα, καὶ ποίου χρόνου ἤκμασε; καὶ περὶ ῥητόρων δὲ καὶ ῥητορικῆς τὰ παραπλήσιά σοί ἐστιν ἐκεῖθεν ἀναλαμβάνειν. ἔτι μὲν σύγκειται ὁ αὐτὸς λόγος [καὶ] ἐκ τῶν Αἰλίου, δι' οὗ περὶ ἀλεξανδρείας καὶ ἐκ τῶν αἰγυπτιακῶν ἑλλανίκου· δι' ὧν μυθικά τε καὶ πλασματικὰ πολλὰ συλλέξας, καὶ διάφορα ἕτερα, εἰς τὸ τέλος τοῦ ἕκτου λόγου καταντήσεις. ὁ δὲ ἕβδομος αὐτῷ λόγος συνήθροισται ἐκ τῆς Ἡροδότου ἱστορίας. ὁ δὲ ὄγδοος ἐκ τόμου τινὸς ἀρχαίου ἐκλογαὶ, καὶ αὐτὸ τυγχάνει τὸ βιβλίον οὐκ ἔχον ἐπιγραφόμενον τὸν συντεθεικότα: ἐν οἷς τὰς εἰς μέγα δόξης καὶ ὄνομα λαμπρὸν ἀρθείσας γυναῖκας καταλέγει, καὶ ἀνδρῶν ἐνίων ἔργα, καὶ ἐπὶ παιδείᾳ λόγων συνουσίας. ἀρετήν τε αὖ φιλίας, καὶ τῶν σπουδαίων ἀποφθέγματα.

* δευτέρου

* μόνον

σύγκειται

Plutarchi opuscula.

σύγκειται δὲ αὐτῷ καὶ ἐκ τῶν Πλουτάρχου περὶ τοῦ, πῶς δεῖ τὸν νέον ἀκούειν ποιημάτων. περί τε φύσεως καὶ πόνων· ὅπως τε πολλοὶ πολλάκις πόνῳ τὴν φύσιν οὐκ εὖ φερομένην ὤρθωσαν· ἕτεροι δὲ καλῶς ἔχουσαν, ἐξ ἀμελείας διέφθειραν. ὅπως τε ἔνιοι ἐν μὲν νέοις, βραδεῖς ἐνομίζοντο πᾶσι καὶ ἀσύνετοι· ἀκμασάντων δὲ, εἰς τὸ ταχὺ καὶ συνετὸν αὐτοῖς ἡ φύσις ἐξέλαμψε· καὶ ἐκ τοῦ περὶ δυσωπίας δὲ λόγου, καὶ περὶ ἀδολεσχίας, καὶ περὶ ὀργῆς. καὶ ἐκ τοῦ, πῶς ἄν τις ὑπὸ ἐχθρῶν ὠφελοῖτο; καὶ περὶ εὐθυμίας δὲ, καὶ τῶν πολιτικῶν αὐτοῦ παραγγελμάτων· περί τε πλούτου· καὶ ὅπως ἄν τις συναίσθοιτο ἑαυτοῦ πρὸς ἀρετὴν ἐπιδόντος. ἔκ τε τῶν ὑγιεινῶν αὐτοῦ καὶ γαμικῶν παραγγελμάτων. ἐν οἷς ἐστιν εὑρεῖν πλεῖστα καὶ ἀξιομνημόνευτα ἐν λόγοις ἔργα, καὶ πρὸς πολλά σοι χρησιμεύοντα. ταῦτα μὲν καὶ ἐκ τούτων ὁ ὄγδοος λόγος. καὶ δὴ καὶ ὁ ἔννατος αὐτῷ ὁμοίως ἐκ τῶν Πλουτάρχου συνετμήθη ἔκ τε τοῦ, ὅτι βράδιον θεοὶ τιμωροῦνται, καὶ δὴ καὶ ἐκ τοῦ βίου Δημητρίου καὶ Βρούτου τοῦ ῥωμαίου, καὶ ἐκ τοῦ λόγου ὃς ἐπιγέγραπται αὐτῷ Ἀνδρῶν ἐνδόξων ἀποφθέγματα. ἔκ τε τοῦ περὶ * ποταμῶν· καὶ πῶς ἄν τις διακρίνειε τὸν κόλακα τοῦ φίλου; καὶ μὴν καὶ ἐκ τοῦ Κράτητος βίου Δαϊφάντου καὶ Πινδάρου. καὶ ἐκ τοῦ βιβλίου δὲ ὃ ἐπιγέγραπται αὐτῷ Βασιλέων καὶ στρατηγῶν ἀποφθέγματα. σὺν οἷς καὶ ἐκ τῶν συμποσιακῶν αὐτοῦ, ἀπό τε τοῦ πρώτου καὶ ἐφεξῆς, μέχρι τοῦ ὀγδόου. καὶ ἀπὸ μὲν τῶν Πλουτάρχου ἐκ τούτων. συνείλεκται δὲ καὶ ἐκ τῶν Ῥούφου ῥωμαϊκῆς ἱστορίας πρώτου καὶ δευτέρου καὶ τρίτου βιβλίου καὶ τετάρτου· ἐν οἷς ἐστι περιτυχεῖν πολλοῖς ἀξιολόγοις, εἰ καὶ ἔνια αὐτῶν εἰς μύθους καὶ μακρὸν ἐπιπίπτουσι λῆρον. ἀλλ᾽ ὧδε μὲν καὶ ὁ ἔννατος. ὁ δέκατος δὲ συνηθροίσθη ἐκ τοῦ Κεφαλίωνος Ἐρατοῦς, διαλαμβανούσης τὰ κατ᾽ Ἀλέξανδρον. καὶ δὴ καὶ ἐκ τῶν Ἀπολλωνίου τοῦ στωϊκοῦ, ὅσαι γυναῖκες ἐφιλοσόφησαν, ἢ καὶ ἄλλως τι ἐπίδοξον διεπράξαντο, καὶ δι᾽ ἃς * οἰκείας εἰς εὔνοιαν συνεκράθησαν. καὶ ἐκ τῶν Θεαγένους δὲ μακεδονικῶν * πατρίων· ἔκ τε τῶν Πλουτάρχου περὶ βίων Νικίου καὶ Ἀλκιβιάδου, Θεμιστοκλέους τε καὶ Θησέως, καὶ Λυκούργου, Σόλωνός τε καὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ Φιλίππου· ἔκ τε τῶν βίων Κύμωνος καὶ Λυσάνδρου, Δημοσθένους τε καὶ Περικλέους, καὶ Πελοπίδου, καὶ Φωκίωνος, καὶ Ἀριστείδου. ὧν τὰ πλεῖστα ἀξιάγητά τε καὶ ἀξιομνημόνευτα. ἀλλ᾽ ἐν τούτοις μὲν καὶ ὁ δέκατος. ὁ δὲ ἑνδέκατος ἔχει τὴν συναγωγὴν ὁμοίως, ἐξ ὧν Πλούταρχος συνέταξε βίων, Ἐπαμεινώνδου καὶ Δίωνος, καὶ Ἀγησιλάου καὶ Ἄγιδος, καὶ Κλεομένους· Εὐμένους τε τοῦ καρδιανοῦ, καὶ Φιλοποίμενος, καὶ Τιμολέοντος καὶ Ἀράτου. ὃς δημαγωγὸς καταστὰς τῶν ἀχαιῶν, ἑπτακαιδεκάκις ἐν αὐτοῖς ἐστρατήγησε, μεγάλα πράξας στρατηγῶν ἔργα. καὶ δὴ καὶ ἐκ τοῦ βίου Πύρρου τοῦ ἠπειρώτου. ἀλλὰ μὴν καὶ ἐκ τῶν Ἀριστοφάνους τοῦ γραμματικοῦ περὶ ζώων βιβλίου πρώτου καὶ δευτέρου· καὶ ἐκ τοῦ τοῦ Ἰώβα τοῦ βασιλέως θεατρικῆς ἱστορίας ἑπτακαιδεκάτου λόγου. οὕτω μὲν καὶ ὁ ἑνδέκατος. ὁ δὲ δωδέκατος αὐτῷ λόγος συνήθροισται ἐξ ἄλλων τε διαφόρων, καὶ ἐκ τῆς Καλλιξένου τῶν ζωγράφων τε καὶ ἀνδριαντοποιῶν ἀναγραφῆς. καὶ ἐκ τῶν Ἀριστονίκου περὶ τοῦ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ μουσείου, καὶ ἐκ τῶν Ἀριστοτέλους πολιτειῶν, θετταλῶν τέ φημι, καὶ ἀχαιῶν, καὶ παρίων·

** al. ποταμοῦ.*

Rufi historia

Cephalionis Erato.

** οἰκίαι.*

** πατρίων.*

Iubæ regis historia theatrica.

SOPATER.

Sublegit æquè hæc Plutarchi [a] opuscula: *Quomodo adolescentem audire deceat Poëtas*: * *De natura & laboribus*. Vt nimirum multi sæpenumero labore vitiosam naturam correxerint: alij contra bonam ignauia corruperint: vtque in multis, qui in pueritia tardi omnibus videbantur, atque inepti, florente post ætate acrius ingenium ac perspicacius emicuerit. Librum item *De inutili Verecundia. De garrulitate. De iracundia. Quomodo quis ex inimicis vtilitatem capias. De animi tranquillitate. Politicas ipsius præceptiones.* * *De diuitiis. Quomodo se quis in virtute proficere sentiat.* Rursum *Valetudinis tuendæ*, & *Coniugales eiusdem præceptiones*. In quibus plurima reperias cum gesta prædicatione digna, tum ad multa tibi perutilia. Hæc fere octauus liber complectitur. Iam *Nonus* ex eiusdem similiter Plutarchi libellis compendio factus. Vt ex opusculo *De sera Numinis vindicta*; è *Vita Demetrij* ac *Bruti Romani*; ex libro, cuius index est *Clarorum virorum Apophthegmata*. Ex libello [b] *De fluminibus. Quomodo assentatorem ab amico discernas.* * Rursum ex *Cratetis Vita*, * *Daïphantique*, & * *Pindari*: & ex Opusculo, quod *Regum atque Imperatorum Apophthegmata* inscripsit. atque ex *Conuiualium eius sermonum libris, à primo ad octauum vsque*. Hæc fere Plutarchus suppeditauit. Allata verò nonnulla è Rufi *historiæ Romanæ* libris, primo, secundo, tertio, & quarto: in quibus occurrent pleraque memoratu non indigna, tametsi horum quædam in fabulas incidant, & prolixiores nugas. Ita se nonus habet liber.

Decimus verò coaluit è [c] Cephalionis Erato, quo libro Alexandri gesta referuntur. Item ex Apollonij Stoici libris, quæ sint vnquam mulieres philosophatæ, quidve aliud præclarè gesserint, & per quas familiæ aliquando in concordiam redactæ. Ex Theagenis quoque *Macedonicis patriis*. Rursum è Plutarchi vitis *Niciæ, Alcibiadis, Themistoclis, Thesei, Lycurgi, Solonis, & Alexandri Philippi F.* Item è vitis *Cymonis*, ac *Lysandri, Demosthenis, Periclis, Pelopidæ, Phocionis*, & *Aristidæ*: quorum pleraque memoranda, admirationéque digna. Atque hic decimus liber est.

Vndecimus perinde è Plutarchi vitis selecta continet, puta * *Epaminondæ, Dionis, Agesilai, Agidis, Cleomenis, Eumenis Cardiani, Philopœmenis, Timoleontis*, & *Arati*, qui Achæorum creatus Tribunus plebis decies septies copias eorum duxit, multa in eo imperio præclarè gerens. Rursum è vita *Pyrrhi Epirotarum Regis*. Quin & ex [d] Aristophanis Grammatici, *De animalibus* libro primo, & secundo, atque ex [e] *historiæ theatricæ* Iubæ regis libro decimo septimo. Atque his quidem vndecimus liber constat.

Duodecimus denique coaceruatus est à varriis: vt è Callixeni *pictorum ac statuariorum relatione*: Ex Aristonico *De Musæo Alexandrino*: Ex Aristotelis *Politiis*, Thessalorum, inquam, Achæorum, Pariorum,

[a] Quorum omnium Catalogum texuit Lamprias à Suida laudatus & nuper euulgatus. Quæ autem ex his interciderunt, ea tibi asterisco indicanda putaui.

[b] Et montibus. extatque hodie, sed alterius esse Plutarchi Critici indicant.

[c] Quem nouem Musarum appellatione historicam Epitomen scripsisse supr. retulit Photius Cod. 68. Vnum autem hinc elementum a fugisse suspiceris, cum κεφαλίων ibi dictus sit, nisi apud Suid. κεφαλίων ἢ κεφάλων legeretur.

[d] Cuius apud Suidam mentio.

[e] Huius operis librum 4. ab Athenæo laudatum reperies lib. 4,

SOPATER.

Lyciorum, Ciorum, atque adeò [a] omnium, quos ille suis in Politicis commemorat, quorum non vulgarem esse vsum constat. Qua in re Sopatri labor hoc duodecimo eius libro consumitur.

a Quorum nomina è quot collegit diligenter Is. Cas. ad Laertij lib. 5.

Magnam sane vtilitatem hæc legentibus lucubratio adfert. etsi enim fabulis, prodigiis, mendaciis, atque incredibilibus, vt sæpius à me dictum, non caret: ex his ipsis tamen, quæ ad variam veluti è penu aliquo promendam doctrinam faciunt, etiam ad virtutem atq; honestatem facientia decerpere quam plurima licet. Ad bene dicendi verò facultatem, vt ipsemet [b] ad amicos præfatur, non modicum eadem adferunt emolumentum, insignemque vtilitatem legenti pariunt. Dictio eius varia, neque vnius formæ, tametsi perspicuitatem in omnibus seruarit.

b τοῖς ἑταίροις lego.

CLXII.

Evsebii Episcopi [Thessalonicæ] Contra Andream quendam libri X.

Lecti sunt Evsebii cuiusdam, vt dignitate [a] Episcopi, sic & fide Orthodoxi, decem libri aduersus Andream quendam [b] inclusum, qui horum illi scribendorum causam dedit. Scripserat enim hic ad Eusebium epistolá, quam [c] προσαναγνωστικὸν nominarat, iureiurando ipsum ad eam legendam adigens. Qua lecta, Eusebius primum quidem hominem increpat, [d] imperitiam iuxta eius, atque audaciam reprehendens, ostendendo in ipsis etiam syllabis lapsum; & cùm versum nullum potuerit sine solœcismo facere, ad scribendum tamen sese extulisse, instituti sui, simul & quietis oblitum.

Hæreticam dein illius sententiam pluribus refellere aggreditur. Erat enim ille ex eorum numero, qui ab improba quam tenebant opinione, [e] *Aphthartodocetæ* sunt dicti. Primum itaque ostendit illi rationem esse reddendam, cur in vna duntaxat significatione *corruptionis* vocabulo accepto, de solo id peccato dici arbitretur: cum suo vocabulorum vsu sancti Patres tradiderint, ad varias omninò res hanc vocem extendi.

a Thessalonicæ, vt in duobus B. Gregor. Mag. epist. 60 lib. 9.
b Monachum ad S. Paulum Romæ, vt ibi B Greg.
c Quasi iuxta legendam scriptam dicas, quod ex aduerso & è triusse eius cum aliorum scriptis legatur, vt ea inter se componantur.
d Imperitum litterarum, & diuinæ scripturæ vesicam appellat B Greg. sup.
e Quasi dicas Incorruptionis assertores. De quibus legendus Niceph. lib. 17. c. 29.

Secundo, quod immortale, & impatibile, & incorruptibile ex ipsa vnitione corpus Christi Domini dixerit, quemadmodum & [f] Iulianus ausus est asserere, cum tamen in eadem hac affirmet epistola contra Seuerum & Iulianum, hunc à se susceptum esse laborem, vt qui duas naturas, vel substantias duas in Christo dicere non sustineant, neq; duas proprietates, neque actiones duas. Tertiò quod Adami corpus asserat ante lapsum, neque mortale esse conditum, neque suapte natura corruptibile, vt nimirum ex hoc, pro ipsius opinione, illud item sequeretur, Christvm Dominum ex ipsa coniunctione incorruptibile corpus, atque impatibile assumpsisse. Vbi sentiendum ipsi fuerat, atq; dicendum, Adami corpus mortale quidem natura sua fuisse, ac patibile, verum diuina gratia immortale atque impatibile custoditum, donec eum prævaricatio custodia illa priuauit. Hæc enim concors est sanctorum Patrum sententia. Quarto, quod hunc mundum incorruptibilem, interitusque expertem asserat; cum tenendum sit corruptibilem eum esse, atque mutabilem. Plura id genus alia capita, prima hac responsione Episcopus, partim obscurè, partim blasphemè dicta reprehendens, corrigere hæc eadem Andream cohortatus est.

f Episc. Halicarnassensis. qui cum Seuero Chalcedonense concilium prædicare abnuent, à Iustiniano Imp. sede pulsus est, vt ait Liberatus in Breuiario cap. 19.

λυκίων τε καὶ κίων, καὶ ὧν ἐκεῖνος ἁπλῶς ἐν τοῖς πολιτικοῖς αὐτοῦ διαλαμβάνει. ὧν τὸ χρήσιμον οὐκ ἄδηλον. ἀλλ' ἐν τούτοις μὲν Σωπάτρῳ καὶ ὁ δωδέκατος τῶν συλλογῶν πόνος. πολλὴν δὲ τὴν χρείαν τοῦτο δὴ τὸ φιλοπόνημα τοῖς ἀναγινώσκουσι παρέχεται. εἰ γὰρ καὶ μύθων καὶ τεράτων, ψευδῶν τε καὶ ἀπιθάνων, ὥς μοι καὶ πολλάκις εἴρηται, οὐ καθαρεύει· ἀλλ' οὖν ἐν οἷς τε εἰς πολυμάθειαν ἐκ τοῦ ἑτοίμου συντελεῖ, καὶ πρὸς ἀρετὴν καὶ καλοκαγαθίαν πλεῖστά ἐστιν αὐτῶν ἀπανθίσασθαι. πρός τε τὸ ῥητορεύειν καὶ σοφιστεύειν, ὡς καὶ αὐτὸς τοῖς ἑταίροις γράφων προοιμιάζεται, οὐκ ἐλαχίστην φέροι ῥοπὴν, καὶ ἱκανὸν εἰς χρείας καθίστησιν. ἡ δὲ φράσις αὐτοῦ ποικίλη καὶ οὐ μίαν τὴν ἰδέαν, εἰ καὶ διὰ πάσης τὸ σαφὲς ὡδεύει.

ρξβ'. Eusebij Episcopi contra Andream quendam libros X.

ΕΥΣΕΒΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΤΑ Ἀνδρέου τινὸς λόγοι ι.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Εὐσεβίου τινὸς, ἐπισκόπου ὥσπερ τὸ ἀξίωμα καὶ τὴν πίστιν ὀρθοδόξου. τούτου λόγοι δέκα κατὰ Ἀνδρέου τινὸς ἐγκλείστου συνεγράφησαν, τὴν αἰτίαν λαβόντες ἐκ τοῦ εἰρημένου ἐγκλείστου. οὗτος γὰρ ἔγραψεν ἐπιστολὴν Εὐσεβίῳ· προσαναγνωστικὸν δὲ καλεῖ τὴν ἐπιστολὴν, ὅρκοις αὐτὸν εἰς τὴν ταύτης ἀνάγνωσιν ἐκκαλούμενος. ἣν Εὐσέβιος ἀναγνοὺς, πρῶτον μὲν τὸν ἄνθρωπον ἐπιτιμᾷ, ἀμαθίαν ἅμα καὶ θράσος ἐπικαλῶν· καὶ δεικνὺς καὶ περὶ αὐτὰς πταίοντα τὰς συλλαβὰς, καὶ ὅτι μηδένα στίχον ἀσόλοικον εἰπεῖν δεδυνημένος· ὁ δὲ καὶ ἐπὶ τὸ συγγράφειν ἤρθη, τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ τῆς ἐν ἀσκήσει ἡσυχίας ἐπιλελησμένος. εἶτα τὸ αἱρετικὸν αὐτοῦ φρόνημα διὰ πολλῶν ἀπελέγχει. ἦν δὲ ἄρα τῶν λεγομένων ἀπὸ τῆς φαύλης δόξης τῆς ἐχούσης * ἀφθαρτοδοκητῶν. καὶ πρῶτον μὲν δείκνυσιν αὐτὸν εὐθύνας ὑπέχοντα, ὅτι μονοσήμαντον τὸ τῆς φθορᾶς ἐξειληφὼς ὄνομα, ἐπὶ μόνης ἁμαρτίας οἴεται τάττεσθαι· τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, δι' ὧν τῇ φωνῇ ἐχρήσαντο κατὰ διαφόρων πραγμάτων, τοῦτο τὸ ὄνομα φέρεσθαι παραδεδωκότων. β', ὅτι ἀθάνατον καὶ ἀπαθὲς καὶ ἄφθαρτον ἐξ αὐτῆς ἑνώσεως τὸ σῶμα τοῦ κυρίου ἐξεῖπεν· ὥσπερ ὁ Ἰουλιανὸς ἐτόλμησεν ἀποφήνασθαι, διατεινόμενος ἐν αὐτῷ τῷ γράμματι, κατὰ Σευήρου καὶ Ἰουλιανοῦ, τὸν τοιοῦτον αὐτῷ * διαπεπονῆσθαι πόνον. ὅτι δύο φύσεις ἢ δύο οὐσίας ἐπὶ Χριστοῦ εἰπεῖν ἐκεῖνοι οὐκ ἀνεχόμενοι, οὐδὲ δύο ἰδιότητας, οὐδὲ δύο ἐνεργείας. γ', ὅτι πρὸ τῆς παραβάσεως, τὸ τοῦ Ἀδὰμ σῶμα οὔτε θνητὸν λέγει διαπεπλάσθαι, οὔτε φθαρτὸν φύσει· ἵν' ἐκ τούτου καθ' ὁδὸν * αὐτῷ χωρήσῃ τὸ, καὶ τὸν Χριστὸν ἐξ αὐτῆς ἑνώσεως σῶμα ἄφθαρτον ἀνειληφέναι καὶ ἀπαθές. δέον καὶ νοεῖν καὶ λέγειν, ὡς τὸ τοῦ Ἀδὰμ σῶμα θνητὸν ὂν φύσει καὶ παθητὸν θείᾳ δὲ χάριτι ἀθάνατον διεφυλάττετο καὶ ἀπαθὲς, μέχρις ἂν * αὐτὸ ἡ παράβασις τῆς φυλακῆς ἀπεγύμνωσεν. οὕτω γὰρ καὶ ὁ τῶν ἁγίων χορὸς ἀποφαίνεται. δ', ὅτι τὸν παρόντα κόσμον, ἄφθαρτον καὶ ἀνώλεθρον λέγει· δέον εἰδέναι ὅτι φθαρτός ἐστι, καὶ ἀλλοιωτός. καὶ ἕτερα δὲ σὺν τούτοις κεφάλαια κατὰ τὴν πρώτην ἀντιγραφὴν ὁ ἐπίσκοπος, τὰ μὲν ἀσαφῶς, τὰ δὲ καὶ βλασφήμως ἀπελέγξας ἔχοντα, διορθωθῆναι παρεγγύησατο τὸν Ἀνδρέαν.

* al. ἀφθαρτοδοκιτῶν.
* Ἀπαιτοῦντος
* ὁδοῦ
* αὐτὸν

ὁ δὲ

ὁ δὲ δεξάμενος τὴν ἐπὶ τῇ διορθώσει παραίνεσιν, ἐπὶ τὸ χεῖρον ἀπέκλινε. καὶ βιβλίον δεύτερον συνέταξεν, ἐν ᾧ καὶ τὰ προγεγραμμένα αὐτοῦ πλατύτερον, καὶ (ὡς οἴεται) δι' ἀποδείξεως συγκροτεῖ, καθ' οὗ δὴ καὶ τὴν εἰρημένην δεκάλογον ὁ εὐσεβὴς Εὐσέβιος συντάττει. δι' ἧς ἐλέγχεται μὲν αὐτὸν, ὡς μὴ ἀρκεσθέντα τοῖς τῆς πίστεως ὅροις, οὓς αἱ ἅγιαι ἐξέθεντο σύνοδοι, ἰδίαν δέ τινα τολμηρῶς συντεξάμενον ἔκθεσιν πίστεως. εἶτα δὲ καὶ ὅτι πολλὰ τῶν * ἰδίων ἀποσπαράξας ῥητὰ, καὶ παραχαράξας ἐπιτηδευσάμενος εἰς τὴν ἰδίαν ὑπόληψιν * παρεβιάσατο. καὶ ὅτι ἐναντιοῦται τῇ τε παλαιᾷ καὶ νέᾳ γραφῇ, καὶ τοῖς ἁγίοις ἡμῶν πατράσιν, ἄφθαρτον καὶ ἀνώλεθρον τὸν κόσμον δοξάζων. ἔτι δὲ καὶ ὅτι τὴν ἀλλοίωσιν καὶ μεταστοιχείωσιν καὶ ῥεῦσιν, ἐνδιάβλητα εἶναι λέγει, ὥσπερ τὰ ἀπὸ κακίας πάθη. καὶ δὴ καὶ διὰ τοῦτο τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν χριστὸν ἀναλλοίωτον, καὶ ἀπαθὲς, καὶ ἄφθαρτον, καὶ ἄρρευστον ἀναλαβεῖν σῶμα. καὶ πάλιν εἰπόντα διελέγχει, ἀΐδιον καὶ ἄφθαρτον καὶ ἀγέννητον τὸν κόσμον. τὴν δὲ λεγομένην πρὸς τὸ ἀΐδιον αὐτοῦ μεταστοιχείωσιν μὴ παραδεχόμενον, ἅτε καὶ αὐτῆς τῶν διαβλήτων παθῶν παρ' * αὐτοῦ δογματιζομένης. καὶ ὅτι τοῦ Ἀδὰμ ἄφθαρτον καὶ ἀθάνατον κατὰ φύσιν, καὶ ἀπαθὲς διαπλασθῆναι λέγει τὸ σῶμα. καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ χοῦς ἄφθαρτος ἦν, ἐξ οὗ τὸ σῶμα διεπλάσθη. πάλιν ἐλέγχει αὐτὸν, μονοσήμαντον τὸ τῆς φθορᾶς ὄνομα ἐξειληφότα. ἐν ᾧ καὶ δείκνυσιν, ὅτι οὔτε φθορᾶς, οὔτε θανάτου, οὔτε τῶν κατὰ κακίαν παθῶν, ἀλλ' οὐδὲ τῶν ἁμαρτητικῶν λογισμῶν οὐδενὸς τούτων δημιουργὸς ὑπάρχει ὁ θεός· εἰ καὶ τῶν φθαρτῶν καὶ θνητῶν οὐσιῶν καθέστηκε δημιουργός. ἐκεῖνα γὰρ τῶν ἀνυπάρκτων ἐστὶ, καὶ καθ' ἑαυτὰ μὴ ἐχόντων ὑπόστασιν. ἔτι δὲ διελέγχει αὐτὸν, τὸ κυριακὸν σῶμα ἐξ αὐτῆς ἑνώσεως ἀπαθὲς καὶ ἄφθαρτον καὶ ἀναλλοίωτον ἀποφαινόμενον. ὅπερ ἵνα συστήσῃ, ὡς ἐνόμισε, δείκνυσιν αὐτὸν καὶ τὴν ἄλλην ἀτοπίαν περί τε τοῦ κόσμου καὶ τοῦ Ἀδὰμ ἀποφθέγξασθαι. δείκνυσι δὲ ἐν αὐτῷ ὁ Εὐσέβιος καὶ τὸ τῆς φθορᾶς καὶ καταφθορᾶς, καὶ δὴ καὶ τὸ τῆς διαφθορᾶς ὄνομα ἐπὶ τίνων καὶ πόσων σημαινομένων ἡ θεία γραφὴ ἀποδέχεται. καὶ φησιν· ὅτι φέρεται μὲν ἐπὶ τῶν φυσικῶν καὶ ἀδιαβλήτων παθῶν, καὶ ἐπί τε τῶν ἀπὸ κόπου καὶ καμάτου καὶ γήρως. καὶ γὰρ φθορὰ μὲν τὸ γῆρας, νεότητος· καὶ οἱ κόποι δὲ καὶ κάματοι, τοῦ σωματικοῦ τόνου. ἔτι δὲ καὶ ἐπὶ τῆς τοῦ σώματος ἐν ἀσκήσει καὶ πνευματικοῖς ἀγῶσι ταπεινώσεως. καὶ γάρ φησιν ὁ ἀπόστολος· Εἰ καὶ ὁ ἔξω ἡμῶν ἄνθρωπος φθείρεται, ἀλλ' ὁ ἔσω ἀνακαινοῦται, καὶ τὰ ἑξῆς. φέρεσθαι δέ φησι καὶ ἐπὶ τῆς ἐγγινομένης τῷ σώματι ταπεινώσεως, ἤτοι τηκεδόνος ἀπό τινων αἰκιῶν καὶ κολαστηρίων· ἔτι δὲ καὶ ἐπὶ τῆς βλάβης τῆς ἐγγινομένης τοῖς ζώοις καὶ σπέρμασι καὶ φυτοῖς, τῆς τε μερικῆς καὶ τῆς καθόλου. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐπ' αὐτοῦ τοῦ θανάτου τὸ ὄνομα φέρεσθαι. καὶ ἔτι χωρὶς τῶν εἰρημένων καὶ ἐπὶ τῆς διαλύσεως καὶ ῥεύσεως τῶν σωμάτων, τῆς ἐν τοῖς τάφοις συμβαινούσης, ἀλλὰ καὶ * περὶ ταῦτα, ἐπὶ τῶν κατὰ κακίαν παθῶν, ἤτοι τῶν ἁμαρτημάτων. τὸ πανταχῶς τῆς φθορᾶς καὶ καταφθορᾶς καὶ διαφθορᾶς λαμβάνεσθαι δυναμένης:

* ἁγίων.

* ἐξεβιάσατο.

* αὐτῷ.

* παρὰ.

EVSEBIVS.

Verum ille, accepta de emendandis suis admonitione, in sinistram inclinauit, & [a] deteriora arripuit. Alterum enim mox librum scripsit, quo planius ea, quæ prius asseruerat, & (vt arbitratur) demonstratione quadam astruit. In quem librum decem hos, vti diximus; pius ille Eusebius conscripsit: quibus probat ipsum non contentum illis fidei terminis, quos sacra Concilia statuissent, peculiarem quandam fidei expositionem audacter composuisse: multa quoque Sanctorum Patrum dicta decerpta atque adulterata, vi in suam detorsisse sententiam. Veteri adhæc, & nouo Testamento, SS. Patribus eum aduersari, dum incorruptibilem & expertem interitus mundum asserit.

[a] Quare non multo post dānatus in Concil. Rom. vt refert Card. Baron. ad A. Chr. 601. sub fin.

Mutationem præterea illum, transformationem, ac fluxum: reprehendenda esse dicere, non minus quam illa, quæ ex vitiositate ortum, habent perpessiones: ac CHRISTVM propterea Dominum nostrum immutabile corpus, atque impatibile, & incorruptum, minimeque fluxum assumpsisse. Rursum autem eum reprehendit, dum affirmat mundum hunc æternum esse, & ingenerabilem atque incorruptibilem; neque tamen elementorum illam transmutationem recipit, quæ ad æternitatem illius constituendam adfertur, vtpote quod hæc etiam inter illas passiones sit, quas reprehensibiles illæ esse certò docet. Deinde quod Adamum incorrupto & immortali suapte vi, & impatibili corpore effictum dicat: hoc amplius addito, ipsum quoque terræ lutum, ex quo formatum corpus erat, corruptionis expers fuisse. Reprehendit eundem iterum, quod *corruptionis* vocabulo, vnicam dumtaxat subesse notionem asseruerit. Vbi etiam illud demonstrat, neque corruptionis, neque mortis, neque vitiosæ alicuius passionis, sed neque culpandarũ quidem cogitationum auctorem esse DEVM, tametsi corruptibilium ac mortalium substantiarum auctor existat: quod illa de non existentium numero sint, & per se ipsa subsistentiam nullam habeant. Carpit item Andream, quod CHRISTI Domini corpus ex ipsa verbi vnitione impatibile, incorruptibile, & incommutabile dixerit: ostenditque ipsum ad hoc stabiliendum, vt quidem putabat, reliqua illa de mundo, & Adamo absurdè tradidisse.

Demonstrat autem eodem hoc in opere Eusebius, quot quantisque notionibus corruptionis vocabula in sacris litteris vsurpentur. Etenim dici ait de naturalibus, minimeque reprehendendis affectionibus; & de labore, morbo, atque senectute vsurpari. Nam & adolescentiæ corruptio senectus est: vt & labores, fatigationesque robur corporis destruunt. Dicitur insuper de corporis afflictione in Asceticis, ac spiritali certamine. Sic enim loqui Apostolum: *Licet is, qui foris est, noster homo corrumpatur; tamen is, qui intus est, renouatur de die in diem*: & quæ sequuntur. 2. Cor. 4. 16. Adhiberi quoque affirmat in illata corpori afflictione, siue in tabe & plagis, atque punitione. Dici verò & de noxa siue partis siue totius in animantibus, semine ac stirpibus: immo & de morte ipsa. Adhæc de dissolutione vsurpari, ac de fluxu corporũ, quæ humi cõditis accidere solet. Præterea de vitiosa quoq; in malũ affectione, siue de peccatis. Tot igitur modis *corruptionis* nomẽ adhiberi cũ possit,

EVSEBIVS.

lapsum esse merito Andream ostendit, qui vnum duntaxat his vocibus subesse significationem tradiderit.

Confirmat deinde hasce suas Reprehensiones è libris S. Scripturæ, veteris iuxta, ac noui instrumenti. Patrum item lectissimorum sententiis, Athanasij, & trium Gregoriorum, admirandorum inquam illius patratoris, & Gregorij Theologi, ac B. Nysseni Episcopi. Basilij similiter Cæsareæ antistitis, & Ioannis Chrysostomi, Cyrilli Alexandriæ, & Constantinopolitanæ sedis præsulis [a] Procli, sancti adhæc Martyris [b] Methodij, & [c] Codrati. Quorumdam enim ex his dicta quædam Andreas auulserat, ac peruerterat, [d] simulque malitiosè, aut imperitè interpretando, errorem suum ex illis, vt sibi quidem persuasit, confirmarat. Verum ob hæc omnia, quæ modo dixi, iustas Eusebio pœnas dedit, [e] ob adulterationẽ, inquam SS. Patrum, & improbitatem, atque inscitiam: quodque hæreticorum dicta quædam compilans, sanctis ea patribus attribuere sit ausus. Ostendit postea ex iis, quæ ineptiendo proferebat, statuere illum certò, nihil CHRISTVM Dominum resurgendo mutatum de corruptione in incorruptionem, æque esse impatibilem in humanitate, vt in diuinitate: ausumque blasphemos appellare cæteros, qui sentirent ac dicerent, mortali ac patibili corpore versatum in terris CHRISTVM Dominum, cum ipse non erubesceret, etiam post superatos cruciatus, & mortem ac corruptionem sublatam, patibile esse Domini corpus prodigioso mendacio asserere, nihil interim aduertens, dum Orthodoxos [f] Phthartolatras, per iniuriam appellat, suis ipsum verbis [g] Patherolatram se reuera probare.

Addit dein iterum SS. Patrum sententias, ostenditque patibile ac mortale, & quod hinc sequitur, corruptibile CHRISTI corpus fuisse, vsque ad gloriosam eius resurrectionem: inde vero immortale atque impatibile per ipsam esse redditum. Vanum item esse Andream indicat, qui Orthodoxis probrosum Phthartolatrarum obiiciat cognomentum. In Arium enim, Aetium, Eunomium, Apollinarium atque Nestorium, non in pios, hanc quadrare appellationem. Illud quoque docet Eusebius, Dominum Deúmque nostrum, vt naturales, miniméque reprehendendas perpessiones, tanquam Naturæ opifex atque architectus assumpsit (quæ [h] non passiones propriè, sed opera naturæ magis propriè appellentur) sic propriè dictas passiones, siue à vitiositate profectas, omnino suscipere non potuisse. non item quo ante Resurrectionem ederat ac biberat modo, etiam post Resurrectionem, cum discipulis vna edisse ac bibisse: sed prius illud quidem ex naturæ legibus fecisse, fluxam carnem cibo ac potu reuera reparando atque corroborando, hoc vero supra naturæ ordinem procurandæ salutis nostræ gratia gessisse, vt discipuli crederent, & per illos fideles omnes, idem omninò corpus, quod cruciatibus excarnificatum, atque in Crucem actum fuisset, à mortuis surrexisse: neque aliud esse ab illo, quantumuis iam ad incorruptionem & indolentiam transformatum esset. Hæc vbi Eusebius diuinè docuit, decimum tandem librum absoluit. Stylus ei clarus est, & simplex puróque dicendi genere vtitur, atque vbi opus est, etiam bene distincto.

[a] De quo Baron. Card. To. V. & Notis ad Martyrol. 24. Octobr.
[b] Cuius meminit B. Hieron. in Catalogo S. Epiphan. hæres. 64. Suidas Tabula Martyrũ facta XVIII. Septemb. & infr. Phot.
[c] pro Quadrato, vt Latine V. B. Hiero in Catal. Euseb. lib. IV. hist. Eccl. c. 3. & alibi & Martyrol. Rom. 26. Maij. De his omnibus lege Niceph.
[d] ego ἅμα δὲ καί.
[e] Sciens & Eusebij huius apud se depositã ad B. Greg. Epistolam corrupit & sermones errorũ plenos eiusdem Pontif. nomine falso inscripsit, vt propterea damnatum à Synodo Romana Greg. anno XII. e superiore dictas Epist.
[f] Quasi dicas Corruptibilicolas.
[g] Pars forma Passibilicolam dixeris.
[h] Theologi nostri in scholis hodie Propassiones nominant.

εἰκότως διεσφάλθαι δεικνύει τὸν Ἀνδρέαν οὐ μονοσήμως ἀποκεχρημένον ταῖς λέξεσι. παρατίθησι δὲ τὰς κατὰ τοὺς ἐλέγχους ἀποδείξεις ἔκ τε τῆς γραφῆς, παλαιᾶς τε καὶ νέας, καὶ ἐκ τῶν λογάδων πατέρων, Ἀθανασίου καὶ τῶν τριῶν Γρηγορίων, τοῦ τε θαυματουργοῦ λέγω, καὶ τοῦ Θεολόγου, καὶ τοῦ θεσπεσίου Νύσσης, Βασιλείου τε τοῦ Καισαρείας, καὶ Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου, Κυρίλλου τοῦ Ἀλεξανδρείας, καὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως Πρόκλου· ἀλλὰ δὴ καὶ Μεθοδίου τοῦ ἱερομάρτυρος, καὶ Κοδράτου. ὧν ἐνίων καὶ ῥήσεις τινὰς ὁ Ἀνδρέας ἀποσπαράξας καὶ παραπλασάμενος, ἃ δὲ καὶ κακούργως ἢ καὶ ἀνοήτως ἐξειληφὼς ἐκεῖθεν, ὡς ᾤετο, τὴν οἰκείαν πλάνην ἐκράτυνεν. ἀλλὰ πάντων ἕνεκεν τῶν εἰρημένων Εὐσεβίῳ δίδωσι δίκας, τῆς τε παραποιήσεως φημί, καὶ κακουργίας ἢ καὶ ἀνοίας. καὶ ὅτι αἱρετικῶν ῥητά τινα παραλεξάμενος, τοῖς ἁγίοις ἡμῶν πατράσιν ἐτόλμησεν ἀναθεῖναι ταῦτα. ἐπὶ τούτοις δείκνυσιν αὐτὸν, ἐξ ὧν ἐματαιολόγει, δοξάζοντα, ὅτι μὴ ἀλλοιωθεὶς ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐκ φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν, ὡσαύτως ἐστὶν ἀπαθὴς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ὥσπερ ἐστὶν ἀπαθὴς κατὰ τὴν θεότητα. καὶ ὅτι ἐτόλμησε βλασφήμους ἀποκαλέσαι τοὺς φρονοῦντας καὶ λέγοντας, θνητῷ καὶ παθητῷ σώματι τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν τῷ κόσμῳ * πολιτεύσασθαι: αὐτὸς οὐκ ἐρυθριῶν μετὰ νίκην παθῶν, καὶ θανάτου καὶ φθορᾶς ἀναίρεσιν, παθητὸν τὸ κυριακὸν τερατεύεσθαι σῶμα. καὶ φθαρτολάτρας ἐνυβρίζων τοὺς ὀρθοδόξους, λέληθεν * ἑαυτὸν δι' ὧν λέγει, παθητολάτρης ἀληθῶς ἀπελεγχόμενος. ἐντεῦθέν τε πάλιν παρατίθησι φωνὰς πατρικάς, καὶ πείθει παθητὸν καὶ θνητὸν, καὶ κατὰ τοῦτο φθαρτὸν τὸ κυριακὸν σῶμα ἕως τῆς αὐτοῦ ἐνδόξου ἀναστάσεως· ἐκεῖθεν δὲ δι' αὐτῆς μεταβληθὲν εἰς ἀθανασίαν καὶ ἀπάθειαν. λέγει δὲ ὡς ματαιολογεῖ φθαρτολάτρας ὁ Ἀνδρέας ἐπιφημίζων τοὺς ὀρθοδόξους. Ἀρείῳ γὰρ καὶ Ἀετίῳ καὶ Εὐνομίῳ, Ἀπολλιναρίῳ τε καὶ Νεστορίῳ, ἀλλ' οὐ τοῖς εὐσεβέσι κατάλληλος καὶ οἰκεία ἡ τοιαύτη κλῆσις. δογματίζει δὲ καὶ τοῦτο, ὡς ὁ κύριος καὶ θεὸς ἡμῶν τὰ φυσικὰ μὲν καὶ ἀδιάβλητα πάθη, ὡς τῆς φύσεως δημιουργὸς, ἀνεδέξατο· ἃ οὐ δὲ κυρίως πάθη, ἀλλ' ἔργα ἂν οἰκειότερον καλοῖτο τῆς φύσεως· τῶν δὲ κυρίως παθῶν, ἤγουν τῶν ἀπὸ κακίας, παντελῶς ἀνεπίδεκτος ἦν. καὶ ὅτι οὐχ, ὡς πρὸ τῆς ἀναστάσεως ἤσθιε καὶ ἔπινεν, οὕτω καὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν συνέφαγε καὶ συνέπιε τοῖς μαθηταῖς: ἀλλὰ τὸ μὲν ἐπεραίνετο νόμῳ φύσεως, τὴν ῥέουσαν σάρκα βρωτοῖς καὶ ποτοῖς ὡς ἀληθῶς ἀναρτώμενος, καὶ συγκροτῶν· τὸ δὲ ἐτέλεσεν ὑπερφυῶς δι' οἰκονομίαν: ἵνα τοῖς μαθηταῖς πιστώσηται, καὶ δι' αὐτῶν πᾶσι πιστοῖς, ὡς αὐτὸ τὸ πεπονθὸς καὶ σταυρωθὲν ἀνέστη σῶμα, ἀλλ' οὐχ ἕτερον παρ' ἐκεῖνο, εἰ καὶ πρὸς ἀφθαρσίαν καὶ ἀπάθειαν μετεσχηματίσθη. ταῦτα φιλοθέως * ἐπιδογματισάμενος, τέλος ἐπιτίθησι τῷ δεκαλόγῳ. ἔστι δὲ σαφὴς, καὶ ἁπλοῦς τὴν φράσιν, καθαρότητι χρώμενος καὶ εἴ που δέοι, καὶ εὐκρινείᾳ.

* al. συμπολιτεύσασθαι
* αὐτὸν
* al. ἐνδογματισάμενος

ΟΥΙΝ-

ρξγ'. Vindanij Anatolij Beryti liber de re rustica.

ΟΥΙΝΔΑΝΙΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΟΥ βηρυτοῦ συναγωγὴ γεωργικῶν ἐπιτηδευμάτων ἐν τόμοις ιβ'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Οὐϊνδανίου Ἀνατολίου βηρύτου συναγωγὴ γεωργικῶν ἐπιτηδευμάτων. συνοίσθεισαι δὲ αὐτῷ τὸ βιβλίον ἔκ τε τῶν Δημοκρίτου, Ἀφρικανοῦ τε καὶ Ταραντίνου, καὶ Ἀπουληΐου, καὶ Φλωρεντίου, καὶ Οὐάλεντος, καὶ Λέοντος, καὶ Παμφίλου, καὶ δὴ καὶ ἐκ τῶν Διοφάνους παραδόξων· τόμοι δέ εἰσι τὸ βιβλίον δυοκαίδεκα. χρήσιμον δὲ τὸ βιβλίον ὡς καὶ διὰ πείρας αὐτῆς ἐπὶ πολλῶν εἴδομεν, πρὸς τὰς κατὰ γῆν ἐργασίας, καὶ τοὺς γεωργικοὺς πόνους, καὶ σχεδόν τι χρησιμώτερον τῶν ἄλλων. ὅσοι τῆς αὐτῆς αὐτῷ πραγματείας ἥψαντο. ἔχει δ' ὅμως ἔνια καὶ τοῦτο τὸ βιβλίον τερατώδη καὶ ἄπιστα καὶ τῆς ἑλληνικῆς πλάνης ἀνάπλεα. ἃ δεῖ τὸν εὐσεβῆ γεωπόνον ἐκτρεπόμενον, τῶν λοιπῶν συλλέγειν τὰ χρήσιμα. καὶ οἱ ἄλλοι δὲ, τῶν τὰς γεωργικὰς πραγματείας συγγεγραφαμένων, σχεδόν τι τὰ αὐτὰ περὶ τῶν αὐτῶν, ὅσα ἐμὲ εἰδέναι ἀποφαίνονται· οὐκ ἐπὶ πολλοῖς δὲ διαφωνοῦσιν. ἐν οἷς δὲ διαπεφωνήκασιν, ἡ τοῦ Λέοντος τῶν ἄλλων προκρίνεται πεῖρα.

VINDAN. CLXIII.

VINDANII ANATOLII BERYTI *Collectaneorum de agricultura disciplina libri XII.*

LEGI VINDANII ANATOLII *Beryti de agricultura disciplina collectanea.* Constatus autem hic ab eo liber est è Democriti & Africani atque Tarantini scriptis, Apuleij quoque & Florentij, Valentis, Leonis [a] Pamphili; tum vel maximè ex Diophanis Paradoxis. Opus duodecim absoluitur libris, vtile sane, vt ipsa nos experientia in multis docuit, ad terram excolendam, laboresque rusticos. quin fere cæteris vtilior hic liber, quotquot in ea ipsa re elaborarunt. Continet tamen nonnulla prodigiis similia, fidemque excedentia, & Græcis referta fabulis, quæ præterire pium decet agricolam, cætera quæ vsui futura sint, arripientem. Et verò alij omnes, qui de re rustica scripserunt, eadem ferè de iisdem, quantum videre potui, prodiderunt, neque in multis adeo dissentiunt. Quibus autem inter se dissident, in his Leonis experimenta cæteris anteponuntur omnibus.

a Tres suos Georgicorum libros tribuit Suidas.

ρξδ'. Galenus de sectis medicorum.

ΓΑΛΗΝΟΥ ΠΕΡΙ ΑΙΡΕΣΕΩΝ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Γαληνοῦ περὶ αἱρέσεων. περὶ αἱρέσεων δὲ τῶν κατὰ τὴν ἰατρικὴν τὴν σύστασιν ἐσχηκυιῶν διαλαμβάνει καί φησι. τρεῖς κατὰ τὴν ἰατρικὴν καθολικὰς αἱρέσεις συστῆναι, τήν τε καλουμένην λογικήν, ἣν καὶ δογματικὴν ἐπονομάζει, ἔτι δὲ καὶ ἀναλογιστικήν. δευτέραν δὲ τὴν καλουμένην ἐμπειρικήν, ἥτις καὶ τηρητικὴ καὶ μνημονευτικὴ ἐπικαλεῖται. τρίτην δὲ τὴν μεθοδικήν. διαφέρουσι δὲ ἀλλήλων αὗται, ἄλλοις τε, καὶ τῷ τρόπῳ τῆς εὑρέσεως. ὁ μὲν γὰρ δογματικὸς λόγῳ κεχρημένος, καὶ τὰς μεθόδους τῆς ἰατρείας εὑρίσκων τὴν τέχνην συνίστησιν: ὁ δὲ ἐμπειρικὸς οὐκ ἔτι τῷ λόγῳ, ἀλλὰ τῇ πείρᾳ καὶ τῇ τηρήσει: ὁ δὲ μεθοδικὸς ἐπαγγελλόμενος καὶ λόγῳ καὶ πείρᾳ κεχρῆσθαι, ἀκριβῶς δὲ μηδετέρῳ χρώμενος, εἰκότως ἀμφοῖν διοίσει. εἰς τρία δὲ τμήματα διαιρεῖται τὸ παρὸν βιβλίον. καὶ ἐν μὲν τῷ προτέρῳ τὴν σύστασιν τῆς ἐμπειρικῆς καὶ δογματικῆς ἀναγράφει. ἐν ᾧ καὶ, ὁποία ἡ ἑκάστης οὐσία, διδάσκει. ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ, εἰσάγει τὰς δύο διαφιλονεικούσας αἱρέσεις ἀλλήλαις, καὶ περὶ τῶν πρωτείων, ἀμφισβητούσας. ἐν δὲ τῷ γ' τμήματι, τὴν καλουμένην εἰσάγει μεθοδικήν, ταῖς προειρημέναις δυσὶ μαχομένην κἀκείνην, πρὸς ταύτην ἑκάστης τῶν προτέρων τὰ οἰκεῖα προβαλλομένης δικαιώματα, καὶ ἀνδριζούσης εἰς τὴν κατὰ τῶν ὑπολοίπων νίκην. ἐν οἷς καὶ τὸ τρίτον ἀπαρτίζεται τμῆμα. δῆλον δ' ὅτι τὸ βιβλίον τοῦτο. τῶν κατὰ τὴν ἰατρικὴν πραγματευομένων πάντων προτάττεσθαι ὀφείλει· εἴπερ δεῖ μαθεῖν, ποία πασῶν ἀρίστη αἵρεσις, εἶθ' οὕτως ταύτῃ κεχρῆσθαι. εἴη δ' ἂν οὐδὲ κυρίως ἰατρικὸν τὸ βιβλίον, ἀλλὰ προοιμίου τόπον ἐπέχον, καὶ φιλοσοφίᾳ μᾶλλον ἀνακείμενον. δῆλον δὲ, ὅτι ἔστι γε ἐπί τε λέξει καὶ συντάξει, καθαρόν ἐστι καὶ [illegible]· τούτων γὰρ ἐστὶν ἐν πᾶσιν ὁ Γαληνὸς φροντιστής. εἰ καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις τῶν συγγραμμάτων, ἀκαιρολογίαις καὶ παρεκτροπαῖς καὶ [illegible]:

CLXIV.

GALENVS *De sectis Medicorum.*

LEGIMVS GALENI *librum de sectis.* Disserit autem de sectis, quæ in arte medica inter se conspirarunt. Eas tres ait esse potissimas. Vnam *Logicam* appellatam, quam & *Dogmaticam* agnominat, & *Analogisticam.* Alteram vero *Empiricam* dictam. hanc *obseruatricem* quoque, ac *Memorialem* nominat. Tertiam denique *Methodicam.* Differunt autem inter se cum aliis rebus, tum inuentionis modo. Dogmaticus enim medicus, ex eo quod ratiocinando curandi Methodos reperiat, artem suam constituit. Empiricus vero non ratiocinatione, sed experimento, atque obseruatione artem colligit. Iam Methodicus, qui & ratione vsum se, & experimento profitetur, etsi horum neutro satis accuratè vtatur, ab vtrisque illis merito distinctus censebitur.

Liber hic tres in partes secatur: quarum in prima quidem Empiricam atque dogmaticam graphicè describit: vbi etiam, qualis vtriusque natura sit, ostendit. Altera vero parte duas inuicem sectas valde contendentes, & de principatu certantes componit. Tertia denique Methodicam producit, & quidem cum aliis supraſcriptis duabus pugnantem, qualibet è tribus sectis sua iura proferente, & reliquas vincere satagente. Atque hic tertij libri finis est. Illud clarum, opus hoc inter cætera artis medicæ scripta omnibus præferri oportere. siquidem discere conuenit, quæ secta inter omnes optima sit, vt eam deinde secteris. Videtur autem non propriè medicus habendus liber hic, sed proœmij vicem præbere, atque ad Philosophiam potius pertinere.

Certum item illud, ad dictionem quod attinet, atque compositionem, purum eum esse, ac venustum. Harum enim vbique formarum studiosus imprimis Galenus exstitit, tametsi in plerisque scriptis intempestiuis suis sermonibus ac digressionibus,

GALENVS. prælongisque periodis [a] non sine molestia libros commisceat, dictorum sensum obscuret, & orationis seriem quodammodo abrumpat, lectorem etiam ipsum longioribus hisce deliramentis in negligentiam abducens: quibus saltem vitiis vacat hoc de sectis opus.

καὶ τῷ τῶν περιόδων χρονιωτέρῳ, φροντίζων τὰ βιβλία συγχεῖ, καὶ σκοτοῖ τῶν γεγραμμένων τὸν νοῦν, τήν τε σύμφρασιν οἱονεὶ διακόπτων, καὶ εἰς ἀηδίαν ἄγων, διὰ τοῦ μακροῦ λήρου, τὸν ἀκροατήν· [*] ὧν πάντων τὸ παρὸν βιβλίον ἀπήλλακται.

HIMERII SOPHISTÆ Declamationes.

CLXV.

LECTÆ sunt [a] HIMERII SOPHISTÆ [b] Declamationes, seu orationes variæ. Suasoriæ duæ, Iudiciales tres: quarum etiam edit [c] argumenta. Et suasoriarum quidem primam Hyperidi affingit, quasi super Demosthene deliberatio sit. Alteram vero ipsi Demostheni, consultationem super Æschine efformanti. Trium reliquarum prima contra Epicurum, velut impietatis reum instituitur. Altera aduersus diuitem, qui pauperis integram domum scelestis suis facinoribus exhauserat, ipsumque adeò pauperem inducit causam hanc perorantem. Tertia Themistoclem facit aduersus Persarum Regem sententiam dicentem, quando hic ad amoliendum bellum promissa pacis adferebat.

Hæ autem ab eo sunt orationes conscriptæ, vt in iis quodammodo plus quàm in cæteris, dicendi vim suam, sententiarumque florem [d] pro viribus exuberet. Ad imitationem enim Demosthenis [e] circumductionibus abundat, ac multis schematis variè distinguitur. Ideis item pulchrè orationes temperat, sublimi se dicendi genere magis efferens. Verbis ad hæc vtitur, quæ (ad formam saltem quod attinet) neque ob propriam suam notionem, neque ob emphasim à perspicuitate recedunt: etsi, quia [f] nominum dissolutiones vt plurimum sunt, aures quidem cum iucunditate peregrino suo sono feriunt: sed non æquè à vulgo intelliguntur. Clarus quoque est earum rerum obseruatione, quæ ad distinctam orationem propriè pertinent. Vtitur etiam, vt diximus, complexione cum alibi, tum vbi rei alicuius rationem reddit. Dum verò incitatis schematibus suam redditionem apponit, simul etiam omnem, quæ ex illis orta fuerat, obscuritatem tollit. Hyperbatum præterea, ac tropum, etsi rarius quàm complexionem, frequenter tamen hic & scitè adhibet, non sine contentione atque velocitate, cùm quidem ita opus est. Talem igitur se in iis, quas enumeraui, orationibus exhibet. Subiicit iis Polemarchicum [vt vocat:] quæ quidem oratio eorum, qui pro patriæ libertate cum Persis fortiter pugnando ceciderunt, laudatio est, & belli simul breuem laudem continet. Hanc excipit Areopagitica, siue pro libertate Rufini filij, quæ fictitia non est, vt neque sequens in eundem filium recens vita functum Monodia. Dehinc Epithalamius sermo in Seuerum socium. qui nec ipse fictitius est, & iterum argumentum præfixum habet. Deinceps Diogenes, seu [g] Propempticus. Hæc quoque argumento ornatur ac dialogorum more fictis personis conformata est. Hinc ad socios [h] Syntacterius, quando Corinthum proficiscebatur. Propempterius alter ad Flauianum Asiæ consulem factum. Deinde in [i] Pisonem aduenam. Rursum Protreptica, quæ & Diogenes inscribitur. Hinc [k] Schedium, ob contentionem in

a Vide Suidam.
b Earum excerpta quædam reperies Cod. CCXLIII.
c προθεωρίας, quasi Præfationes ... ea, quæ dicuntur.
d καθ' ὅσον εἰς δύναμιν.
e περιβολαῖς, de quarum Hermogenes lib. I. Idearum.
f λύσεις ὀνομάτων, quas Demetrius Phalereus ... Vide ... comment. ... Aristot. rhetor. lib. III.
g Quæ fausti ominis causa ad hominem ... profectorum habetur.
h Idem qui ἐκκλησιαστικός ... S. Ioan. Damasceni orat. ... S. Greg. Nazianz. orat. XXXII. describetur.
i Hæc illa forsitan est, quæ ... in aduenam Ægyptium ... Cod. CCXLIII.
k Ex tempore dictum reddit ... vocat.

ΙΜΕΡΙΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ ΛΟΓΟΙ διάφοροι.

ρξε'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ἱμερίου σοφιστοῦ μελέται, καὶ ἄλλως λόγοι διάφοροι. συμβουλευτικαὶ μὲν δύο, δικανικαὶ δὲ μελέται τρεῖς. τούτων δὲ καὶ προθεωρίας ἐκτίθεται. καὶ τῶν συμβουλευτικῶν μὲν τὴν προτέραν εἰς Ὑπερείδην [*] ἀναφέρει, δῆθεν ὑπὲρ Δημοσθένους συμβουλεύσαντα. τὴν δὲ εἰς Δημοσθένην αὐτὸν ὑπὲρ Αἰσχίνου τὴν συμβουλὴν σχηματίζοντα. οἱ δὲ λοιποὶ τρεῖς, ὁ μὲν κατ' Ἐπικούρου διαπλάττεται ἀσεβείας γραφὴν, ὡσπερεὶ φεύγοντος. ὁ δὲ κατὰ πλουσίου, πένητος ἀνδρὸς οἰκίαν ὅλην μυσαροῖς κατασύραντος δράμασι, καὶ αὐτὸν εἰσάγει τὸν πένητα διαγωνιζόμενον. ὁ δὲ τρίτος Θεμιστοκλέα παράγει, βασιλεῖ Περσῶν ἀντιλέγοντα, ἐπειδὰν ὑποσχέσεις ἐκεῖνος [*] προτείνειεν ὑπὲρ τῆς τοῦ πολέμου καταλύσεως. οὗτοι [*] δὴ αὐτοῦ οἱ λόγοι τήν τε ἐν λόγοις ἀρετὴν αὐτοῦ, καὶ τῶν νοημάτων τὸ αἰθερὸν καὶ ἦχον εἰς δύναμιν μᾶλλον τῶν ἄλλων δεικνύειν πως ἐμελετήθησαν. περιβολαῖς τε γὰρ κατὰ ζῆλον Δημοσθένους πλεονάζει, καὶ τῷ πολυσχηματίστῳ ποικίλλεται, καὶ ταῖς ἰδέαις καλῶς τοὺς λόγους κεράννυσι, τῷ [*] μεγαλείῳ μᾶλλον ὑψούμενος. καὶ λέξει δὲ χρῆται, ὅσον μὲν εἰς τύπον, καὶ τῇ καθ' ἑαυτὴν σημασίᾳ καὶ ἐμφάσει, οὐδὲ τοῦ σαφοῦς λειπομένῃ. τὸ δὲ λύσεις αὐτὰς ὀνομάτων ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἶναι, ξενίζει μὲν μετὰ τοῦ ἡδέος τὴν ἀκοὴν, οὐ μὴν τοῖς πολλοῖς ἐπίσης παρέχεται τὴν κατάληψιν. σαφὴς δὲ καὶ τοῖς τῆς εὐκρινείας ἰδιώμασι. χρώμενος δὲ, ὡς ἔφην, περιβολῇ τῇ τε κατ' ἀπολογίαν, καὶ ἄλλως [κεχρημένος] φαίνεται. γοργοῖς μὲν τοῖς σχήμασιν, ἀποδιδοὺς τὴν [τε] ἐντεῦθεν ἀσάφειαν ἐκκαθαίρει· καὶ ὑπερβατῷ δὲ καὶ τροπῇ, εἰ καὶ τῆς περιβολῆς ἐπ' ἔλαττον, ὅμως ἐνταῦθα πολλῇ καὶ εὐφυῶς χρῆται. καὶ σύντονος ἐν τούτοις καὶ γοργὸς, ὅπου [*] δέησοι. ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς εἰρημένοις λόγοις τοιοῦτος. ἐφεξῆς δὲ τούτων τάττεται ὁ πολεμαρχικὸν, ὅς ἐγκώμιόν ἐστι τῶν ὑπὲρ ἐλευθερίας πρὸς Πέρσας ἐν μάχῃ πεσόντων, καὶ πολέμου ἔπαινος. μεθ' ὃν ἐστὶν ὁ ἀρεοπαγιτικὸς, ἢ καὶ ἐλευθερωτικὸς Ῥουφίνου τοῦ οἰκείου υἱοῦ. οὗτος [*] ὁ πλασματικὸς, οὐδ' ὁ ἐφεξῆς, ἡ εἰς τὸν αὐτὸν υἱὸν τελευτήσαντα μονῳδία. εἶτα ἐπιθαλάμιος εἰς ἑταῖρον Σευῆρον. [*] ἔστι δὲ δηλονότι τῶν πλασματικῶν. τούτου δὲ πάλιν [*] καὶ θεωρίας προκαθίστησιν. [*] ἐφ' οἷς Διογένης ἢ προπεμπτικός. σεμνύνεται δὲ καὶ οὗτος προθεωρίᾳ, καί γε καὶ ὡς διαλόγῳ τινὶ τούτῳ πλαττόμενος. εἶτα πρὸς τοὺς ἑταίρους συντακτήριος, ὅτε ᾔει εἰς Κόρινθον. πάλιν εἰς Φλαβιανὸν προπεμπτήριος, προαχθέντα τῆς Ἀσίας ὕπατον. ἐφεξῆς εἰς τοὺς περὶ Πείσωνα νεήλυδας. πάλιν [*] προτρεπτικὸς, ἢ Διογένης. καὶ σχέδιον ἐφεξῆς ἐπὶ τῇ γενομένῃ στάσει ἐν τῇ δια-

Himerii Sophistæ Declamationes.

* Διατρίβει. H. St.
* al. ἀνατείνει.
* ἐκ H. St.
* al. μεγάλῳ.
* al. δέοι.
* οὐδ' οὗτος. H. St.
* προθεωρίας, H. St.
* ἐφ' οἷς, H. St.
* προτρεπτικός. H. St.

τῇ διατριβῇ, εἴς τε τὴν [τῶν] Κυπρίων ἐπιδημίαν, καὶ εἰς τὸν πρῶτον ἐκ Καππαδοκίας αὐτοῦ ἀκροασάμενον. εἶτα ἐπίδειξις, ὅτε εἰσβαλλόμενος εἰπεῖν ἀξιούμενος, εἰς αὐτὸ τοῦτο διείλεκται, Ὅτι σπάνια τὰ καλά. καὶ εἰς Μουσώνιον τὸν ἀνθύπατον Ἑλλάδος, καὶ εἰς Σεβῆρον νήλυν ἐπιστάντα Συμπληγάσι. εἶτα λαλιά. καὶ εἰς τὸν κόμητα Οὐρσάκιον, καὶ εἰς Σεβῆρον * ἑταῖρον, καὶ εἰς * Σκυλάκιον ἀνθύπατον Ἑλλάδος, καὶ εἰς νήλυδας Ἐφεσίους καὶ Μυσούς, καὶ πολίτας τοῦ Λέοντος. εἶτα εἰς τοὺς ἐκ πατρίδος ἑταίρους, καὶ εἰς Ἀθηναῖον κόμητα, καὶ εἰς Πρίβατον Ῥωμαῖον παιδεύοντα τὸν παῖδα Ἀμπελίου τοῦ ἀνθυπάτου· καὶ δὴ καὶ εἰς τὴν ἀπὸ Κορίνθου ἐπάνοδον, καὶ εἰς τὸν Ἀλεξάνδρου τοῦ ἀνθυπάτου παῖδα Φοῖβον, καὶ εἰς Ἀρκάδιον τὸν ἰατρὸν καὶ κόμητα. καὶ προπεμπτικὸς εἰς τοὺς προσελθόντας ἑταίρους. προπεμπτικός τε εἰς Φλαβιανόν, καὶ ἐπιθαλάμιος ῥηθεὶς εἰς Παναθήναιον. εἶτα λαλιά. ἑτέρα λαλιά. καὶ διάλεξις ἐν Φιλίπποις, ὅτε ἀπὸ τοῦ παρὰ Ἰουλιανοῦ βασιλέως καλούμενος. εἶτα ῥηθεὶς ἐν * τῇ πόλει εἰς αὐτήν τε τὴν Κωνσταντινούπολιν, καὶ Ἰουλιανὸν τὸν βασιλέα, καὶ εἰς τὴν Μίθρου τελετήν. διάλεξις εἰς * Σαλούστιον ἔπαρχον, ἧς ἔστι καὶ θεωρία. εἰς Φλαβιανὸν πάλιν τὸν ἀνθύπατον, καὶ εἰς τὴν γενέθλιον τοῦ ἑταίρου. καὶ λαλιὰ εἰς τὸ ὑγιαίνειν τὸν ἑταῖρον. ἔτι δὲ εἰς τοὺς ἐπιβουλεύοντας, καὶ εἰς τὸν ἀνθύπατον Βασίλειον, καὶ πάλιν εἰς τὸν αὐτὸν Βασίλειον. εἰς Ἑρμογένην τε τὸν τῆς Ἑλλάδος ἀνθύπατον, καὶ εἰς Πλωτιανὸν τὸν ἀνθύπατον. πάλιν εἰς Ἀμπέλιον τὸν ἀνθύπατον, καὶ εἰς τὸν ἀνθύπατον τῆς Ἑλλάδος Πραιτεξτᾶτον, καὶ τοὺς * ἑταίρους. εἶτα πρὸς τὸν βασιλέα Ἰουλιανὸν ἀπαίρειν μέλλων. εἶτα ἐν Νικομηδείᾳ, προτραπεὶς ὑπὸ τοῦ ἐκεῖσε ἄρχοντος Πομπηιανοῦ. μεθ' ὃν [ὁ] εἰς νήλυδας. εἶτα εἰς νήλυν. ἐπὶ τούτοις ὁ εἰς Ζήνωνα τὸν ἑταῖρον. καὶ μετὰ τοῦτον, εἰς Ἀφόβιτον νήλυν, καὶ εἰς τὸν ἐκ τοῦ χρησμοῦ τοῦ Ποσειδῶνος φοιτήσαντα, εἴς τε τοὺς ἀπὸ Ἰωνίας ἐπιδημήσαντας, καὶ εἰς τοὺς ξένους Ἴωνας. καὶ εἰς τοὺς ἑταίρους σχέδιον ῥηθέν. καὶ ὃν ἐξέδωκεν ἑταίρῳ Κωνσταντινουπολίτῃ. διάλεξίς τε ἐν τοῖς ἑταίροις μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς πατρίδος ἐπάνοδον, καὶ εἰς τὴν αὐτοῦ διατριβήν, ἐξ αὐτοσχεδίου διάλεξις. καὶ ἐπίπληξις τοῖς ῥαθύμως ἀκροωμένοις τῶν λόγων. καὶ σχέδιον εἰς τινας τῶν φοιτώντων δόξαντας ἀφηνιάζειν. καὶ εἰς τοὺς περὶ Κυτιανὸν ἀτάκτως ἀκούσαντας, ὅτε τὸ σχέδιον εἶπε. καὶ προτροπὴ πρὸς τὸ χρῆναι τὴν ἐν λόγοις ποικιλίαν ἀσπάζεσθαι. καὶ ἡ μετὰ τὴν τοῦ τραύματος θεραπείαν διάλεξις. εἶτα ὁ μετὰ τὴν ἀπὸ Κορίνθου ἐπάνοδον, εἴς τε τὸ χαφίον, καὶ τοὺς ἑταίρους, καὶ εἰς τὴν Λακεδαιμονίων πόλιν, ὅτι ὀνείρατι πειθόμενος, τοῦ Ἀμυκλαίου θεοῦ ἐφοίτησεν εὐξόμενος. καὶ ὅτι οὐ δεῖ πάντως δημοσίᾳ τὰς ἀκροάσεις ἀπαγγέλλειν. καὶ λαλιὰ ὅτι δεῖ ἐν γυμνασίοις εἶναι· καὶ λαλιὰ ἐν Κορίνθῳ ἐκδιδομένη. τούτους (οἶμαι) τοὺς λόγους [μόνους] τοῦ σοφιστοῦ Ἱμερίου περί που ἑβδομήκοντα ὄντας, κατὰ πρόσωπον ἡμῶν τὴν σὴν φιλοπονίαν ἀνεγνωκέναι. ἐν οἷς ἐστι πᾶσι τὸν μὲν τῆς λέξεως τύπον καὶ τὸ αὐτὸ σχῆμα φυλάττων, τῇ τε περιβολῇ καὶ τῇ τροπῇ χρώμενος εἰ καὶ τὸν κόρον οὐκ ἔτεκεν ἡ μετ' εὐφυΐας χρῆσις καὶ οἰκείωσις τῆς τροπῆς, καί, κατά γε ἐμὴν

* al. ὑπηρ.
* al. Σκυλλάκιον Μιλλάκιον. H. St.
* Κωνσταντινουπόλει H. St.
* al. Σαλλούστιον.
* ἑταίρους. H. S.

schola exortam. In Cypriorum aduentum. In primum suum è Cappadocia auditorem. Mox [a] ingenij quoddam specimen, quando vt diceret rogatus recusauit primum: de quo tamen ipso postea disseruit, Pulchra omnia etiam esse rara. In [b] Musonium Græciæ Proconsulem. In Seuerum quoque aduenam, Symplegadæ præfectum. Hinc [c] Sermocinatio. In Vrsacium Comitem. In Seuerum sodalem. In Scylacium Græciæ Proconsulem. In Ephesios hospites, ac Mysos, Leontique ciues. In sodales è patria. In Athenæum Comitem. In Priuatum Romanum, qui Ampelij Proconsulis filium instituebat. In reditum Corintho. In Phœbum Alexandri Proconsulis filium. In Arcadium medicum & comitem. Oratio quoque Propemptica in amicos, qui nuper venerant. Altera item in Flauianum. Epithalamium quoque dictum in Panathenæum. Hinc Sermocinatio vna, & item altera. Disputatio habita Philippis, cùm euocatus à Iuliano Imper. iter illac haberet. Post oratio habita in vrbe, in ipsius Constantinopolis laudem, ac Iuliani Cæsaris. In sacrificium [d] Mythræ. Dissertatio in Salustium Præfectum, cui & argumentum annexum. Iterum in Flauianum Proconsulem. In sodalis sui natalem diem. Sermocinatio quoque in sanitatem socij. In insidiantes. In Basilium Proconsulem. In eundem rursum. In Hermogenem pariter, qui Græciæ proconsulatum gerebat. In Plotianum itidem proconsulem. Iterúmque [e] in Ampelium Procos. In Græciæ proconsulem prætextatum, atque sodales. Hinc ad Iulianum Imp. discessum adornans. Deinde Nicomediæ habita oratio hortatu Prætoris Pompeiani. Mox in aduenas. Rursum in aduenam. Deinde in Zenonem socium: Et in Aphobinum aduenam. In eum qui à Neptuni oraculo reuerterat. In eos pariter, qui ex Ionia aduentassent. In Ionas hospites. Ex tempore quoque in sociorum laudem recitatum. Oratio, quam amico Constantinopolitano tradidit. Sermo quoque inter amicos post reditum è patria. De suo docendi munere extemporalis Disputatio. Obiurgatio eorum, qui negligenter orationes audirent. Schedium in quosdam ad se ventitantes discipulos, qui respuere frænos videbantur. In Cytianum cum sociis, qui cum petulantia eum audierant, dum schedium suum recitaret. Adhortatio quoque ad rerum varietatem in dicendo sectandam. Dissertatio post vulneris medelam. Dein oratio post reditum Corintho. In Stylum ac socios. In vrbem Lacedæmoniorum, quando somnio obsequens, [f] Amiclæum Deum precaturus accessit: & non oportere recitationes omnes publicè pronuntiare. Sermocinatio, oportere in gymnasio versari. Altera Corinthi edita.

Has, puto, nec plures orationes Himerij sophistæ [g] ferè septuaginta, me præsente, [h] studiosè legisti. In quibus omnibus eadem dictionis forma, eademque figura seruata, circumductionem ita ac tropum adhibet, tædium vt nullum pariat ingeniosus, & quasi familiaris redditus troporum vsus. Immò nemo

HIMERIVS

a ἐπίδειξις.

b De quo Suidas.

c λαλιὰ de qua multa legas apud Menandrum Sophistam in Epideict.

d Quem Persæ Solem putant. Lege Suid. Brisson. & alios qui hanc vocem per ι scriptam fere scripsere.

e Propempticon ad Ampelium Proc.

f Apollinem qui Amyclis Laconicis colebatur. Nam quæ prouerbio celebrantur Amyclæ, in Latio fuerant.

g Vnam supra septuaginta hic numerat. Excerpta verò duarum, hoc loco præteritarum, ex Cod. Aug. eleganter. Ex Propemptico. Et ex oratione in Anatolium Cos.

h Tarasium fratrem alloquitur.

HIMERIUS. hactenus, mea quidem sententia, aut venustius, aut iucundius tropis vsus est. Exemplis porrò ex historia, fabulisque omnigenis scripta eius referta sunt, vel ad demonstrationem, vel similitudinem, vel voluptatem, & pulchritudinem rei, qua de agitur: quibus orationem suam & emendatiorem efficit, & variè exornat. Quin & exordia interdum ipsa, atque epilogi, & quæ quasi [a] contentiones (vocant.) his ab eo rebus exornantur: non raro insuper iis antea delineatis quæ post tractaturus est.

[a] Vulgo Confirmationes.

Verùm in dicendo talis tantúsque cùm esset, impiè tamen de religione sensisse perspicuum est, latenterque mordentes imitatus canes, Christianos allatrauit. Vixit Constantio, & impurissimo Iuliano Impp. atque Atheniis eloquentiæ ludo doctor præfuit.

εἴδεσιν, οὐδεὶς * ἧττον (εἶναι) χρησάμενος τῇ τροπῇ, καλῶς οὕτω καὶ ἡδέως ἀπήλλαξε. παραδείγμασι δὲ ἐξ ἱστορίας τε καὶ ἐκ μύθων παντοδαπῶν μεστὰ αὐτῷ τυγχάνει τὰ γράμματα, ἢ πρὸς ἀπόδειξιν, ἢ πρὸς ὁμοιότητα, ἢ πρὸς ἡδονὴν καὶ κάλλος ὧν λέγει: τούτοις ἀποσεμνύνων τὸν λόγον καὶ ποικιλλόμενος. καὶ τὰ προοίμια δὲ καὶ οἱ ἐπίλογοι, ἔστι δ' οὓς καὶ οἱ οἷον ἀγῶνες ἀπὸ τούτων αὐτῷ διασκευάζονται). πολλῇ δὲ κέχρηται καὶ τῇ προδιατυπώσει. ἀλλὰ τοιοῦτος ὢν ἐν τοῖς λόγοις, ἀσεβὴς (ὡς δῆλόν ἐστι) τὴν θρησκείαν· εἰ καὶ τοὺς λαθραίους μιμεῖται τῶν κυνῶν, καθ' ἡμῶν ὑλακτῶν. ἤκμασε δὲ ἐπὶ * Κωνσταντίου καὶ τοῦ δυσσεβεστάτου Ἰουλιανοῦ, καὶ τοῦ ἐν Ἀθήναις κατὰ ῥητορείαν προέστη διδασκαλείου.

* ἧττον. H. St.

* Κωνσταντίνου. H. St.

CLXVI. ANTONII DIOGENIS incredibilium de Thule insula libri XXIV.

LECTI sunt ANTONII DIOGENIS incredibilium de [a] Thule insula libri quatuor & viginti. Dramatici sunt: & dictio ipsa ita clara, ita pura, vt minus egeat perspicuitate. Per narrationum quoque diuerticula iucunditatis plurimum sensus inest: quando & ad fabulas propius accedit elocutio, & incredibilium narrationum syluam, cum verisimili tamen fictione atque apparatu sibi suppeditat.

[a] Alij Geographi de hac scripsere nar(?) ratores & inprimis Procop. Gotthico secundo, Ortelij Islandiã in theatro, Petrarch. lib. 3. epist. 1. Gul. Camdẽ. de insula Britan. & alios.

Inducitur itaque Dinias quidam nomine, vt exigebat historia, vnà cum filio Demochare patria profugus, qui per Pontum, & à Caspio atque Hyrcanio mari ad Riphæos, vt vocantur montes, & Tanais fluminis ostia primùm delati: ingentibus deinde adacti rigoribus ad Scythicum conuersi Oceanum, atque hinc ad Orientalem tendentes, ad solis orientis partes venerunt: vnde circulo facto, exteriùs mare longo tempore, variisque erroribus circumiere. Errorum socij fuere Carmanes, Meniscus & Azulis: atque in Thule denique insula stationem interim errorum quandam constituerunt. In hac ipsa insula cum Dercyllide quadam Dinias consuetudinem habuit: quæ genere Tyria, & claris in ea vrbe natalibus orta, cum [b] fratre Mantinia hoc in loco versabatur. Cum illa igitur Dinias consuescens, eius audit fratrisque iactationes, & quanta mala [c] Paastius quidam, Ægyptius sacrificulus, intulerit. Hic enim cum vastata eius patria, Tyrum migrasset, & hospitio acceptus à parentibus horum fratrum, Mantiniæ atque Dercyllidis, beneuolus primùm in bene de se meritos, familiamque adeò vniuersam esse videretur: ingentibus postea malis domum, hósque, & eorum parentes affecit. Refert deinde quomodo in Rhodum, post tantas familiæ calamitates, cum fratre abducta sit, indeque in Cretam errore delata fuerit, mox ad Tyrrhenos, & rursum inde ad Cimmerios, quos nominant, vtque apud hos inferos spectarit, & eorum multa, quæ ibidem sunt, didicerit: Myrto Magistra via, sua quadam pedisequa, quæ olim vita abierat, & à morte dominam docebat.

[b] ἀδελφῷ legendum docent sequentia.

[c] Qui Paapis deinceps perpetuo nominatur.

ΑΝΤΩΝΙΟΥ ΔΙΟΓΕΝΟΥΣ ΤΩΝ ὑπὲρ Θούλην ἀπίστων λόγοι δ' καὶ κ'.

ρξς'. Antonij Diogenis de Thule insula libri XXIV.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ἀντωνίου Διογένους τῶν ὑπὲρ Θούλην ἀπίστων λόγοι κδ'. δραματικὸν οἱ λόγοι, σαφὴς ἡ φράσις, καὶ οὕτω καθαρά, ὡς * ἐπ' ἔλαττον διακρινείας δεῖσθαι. καὶ τότε κατὰ τὰς ἐκτροπὰς τῶν διηγημάτων ταῖς διανοίαις πλεῖστον ἔχει τοῦ ἡδέος: ἅτε μύθων ἐγγύς, καὶ ἀπίστων ἐν πιθανωτάτῃ πλάσει καὶ διασκευῇ ὕλην ἑαυτῇ διηγημάτων ποιουμένη. εἰσάγεται τοίνυν ὄνομα Δεινίας κατὰ ζήτησιν ἱστορίας ἅμα τῷ παιδὶ Δημοχάρῃ ἀποπλανηθεὶς τῆς πατρίδος, καὶ διὰ τοῦ Πόντου καὶ ἀπὸ τῆς κατὰ Κασπίαν καὶ Ὑρκανίαν θαλάσσης, πρὸς τὰ Ῥιπαῖα καλούμενα ὄρη, καὶ τοῦ Τανάϊδος ποταμοῦ τὰς ἐκβολὰς ἀφιγμένοι, εἶτα διὰ τὸ πολὺ τοῦ ψύχους, ἐπὶ τὸν Σκυθικὸν ἐπιστραφέντες ὠκεανόν, καὶ δὴ καὶ εἰς τὸν ἑῷον ἐμβαλόντες, καὶ πρὸς ταῖς τοῦ ἡλίου ἀνατολαῖς γεγονότες. ἐντεῦθέν τε κύκλῳ τὴν ἐκτὸς περιελθόντες θάλασσαν ἐν χρόνοις μακροῖς καὶ ποικίλαις πλάναις. οἷς συνεφάπτονται τῆς πλάνης Καρμάνης καὶ Μηνίσκος καὶ Ἄζουλις. γίνονται δὲ καὶ ἐν Θούλῃ τῇ νήσῳ, ἐνταῦθα τέως * σταθμὸν ὥσπερ τῆς πλάνης τινὰ ποιούμενοι. ἐν ταύτῃ τῇ Θούλῃ Δεινίας κατ' ἔρωτος νόμον ὁμιλεῖ Δερκυλλίδι τινὶ καλουμένῃ, ἥτις γένει μὲν ὑπῆρχε Τυρία τῶν κατὰ τὴν πόλιν ἐπιφανῶν, * ἀδελφῷ δὲ συνοῦσα ὄνομα Μαντινίᾳ. ταύτῃ Δεινίας ὁμιλῶν, ἀναμανθάνει τήν τε τῶν ἀδελφῶν πλάνην, καὶ ὅσα Παάστιός τις ἱερεὺς Αἰγύπτιος, τῆς πατρίδος αὐτοῦ λεηλατηθείσης, καὶ παροικήσας Τύρον, καὶ φιλοξενηθεὶς ὑπὸ τῶν τεκόντων τοὺς ἀδελφοὺς Δερκυλλίδα καὶ Μαντινίαν, καὶ δόξας τὰ πρῶτα εὔνους εἶναι τοῖς εὐεργέταις καὶ ὅλῳ τῷ οἴκῳ, μετὰ ταῦτα ὅσα κατά τε τὸν οἶκον, καὶ αὐτούς, καὶ αὐτῶν γονέας, εἰργάσατο. ὅπως εἰς Ῥόδον ἀπὸ τῆς κατὰ τὸν οἶκον συμφορᾶς σὺν τῷ ἀδελφῷ ἀπήχθη, κἀκεῖθεν εἰς Κρήτην ἐπλανήθη, εἶτα εἰς Τυρρηνούς, κἀντεῦθεν εἰς Κιμμερίους οὕτω καλουμένους. καὶ ὡς τὰ ἐν ᾅδου παρ' αὐτοῖς ἴδοι, καὶ πολλὰ τῶν ἐκεῖσε μάθοι, διδασκάλῳ χρωμένη * Μυρτοῖ θεραπαινίδι οἰκείᾳ, πάλαι τὸν βίον ἀπολιπούσῃ, καὶ ἐκ τῶν νεκρῶν τὴν δέσποιναν ἀναδιδασκούσῃ.

* al. ἐπ'.

* καὶ σταθμόν

* ἀδελφῷ

* Μύρτοι

ταῦτα ζήσειν ἀπέφηνε) Δεινίας διηγεῖται, Κύμβᾳ τινὶ ὀνόματι ἐξ Ἀρκαδίας πατρίδος, ὃν ἔστειλε τὸ κοινὸν τῶν Ἀρκάδων εἰς Τύρον, αἰτούμενοι Δεινίαν πρὸς αὐτοὺς τε καὶ πατρίδα ἐπαναζεῦξαι. ἐπεὶ δὲ αὐτὸν τὸ βάρος τοῦ γήρως ἐκώλυεν· εἰσάγεται διηγούμενος ἅπερ τε αὐτὸς κατὰ τὴν πλάνην ἐθεάσατο, ἢ καὶ ἄλλων θεασαμένων ἀνήκοε· καὶ ἃ Δερκυλλίδος ἐν Θούλῃ διηγουμένης ἀνέμαθε· λέγω δὴ τὴν προειρημένην πλάνην αὐτῆς, καὶ ὅπως μετὰ τὴν ἐξ ᾅδου αὐτῆς ἀναχώρησιν σὺν Κηρύλλῳ καὶ Ἀστραίῳ, ἤδη τοῦ ἀδελφοῦ διασπασθεῖσα, ἐπὶ τὸν Σειρήνων ἀφίκοιντο τάφον· καὶ ὅσα πάλιν αὐτὴ ἐξ Ἀστραίου λέγοντος ἤκουσε περί τε Πυθαγόρου φημὶ καὶ Μνησάρχου. οἷά τε φιλόπαιδος αὐτὸς Ἀστραῖος ἤκουσε, καὶ τὸ κατὰ τοὺς ἀδελφοὺς αὐτοῦ μυθῶδες θέαμα· καὶ ὅσα αὖθις Δερκυλλὶς ἐπὶ τὴν οἰκείαν ἐπανιοῦσα πλάνην ἀπήγγελεν· ὡς περιπέσοι ἀνθρώπων πόλει κατὰ τὴν Ἰβηρίαν, οἳ ἑώρων μὲν ἐν νυκτὶ, τυφλοὶ δὲ ἀνὰ ἡμέραν ἑκάστην ἐτύγχανον. καὶ ὅσα ἐκεῖ Ἀστραῖος αὐλῶν τοὺς πολεμίους ἐκείνων εἰργάσατο. καὶ ὡς ἀφεθέντες εὐμενῶς ἐκεῖθεν, περιπεπτώκασι τοῖς Κελτοῖς, ἔθνει ὠμῷ καὶ ἠλιθίῳ, ἵπποις τε αὐτοὺς ἐξέφυγον, καὶ ὅσα αὐτοῖς περὶ τῆς κατὰ τὴν χρόαν τῶν ἵππων ἐναλλαγῆς ἐγεγόνει. ὅπως τε κατὰ τοὺς Ἀκυτανοὺς ἤλθοντο, καὶ οἵας ἐκεῖ τιμῆς ἀπήλαυσαν Δερκυλλίς τε καὶ Κήρυλλος· καὶ ἔτι μᾶλλον Ἀστραῖος τῇ περὶ τοὺς οἰκείους ὀφθαλμοὺς αὐξομειώσει, τὰς σεληνιακὰς σημαίνων αὐξομειώσεις. καὶ λῦσαι ἔριδος τοὺς ἐκεῖσε περὶ τῆς ἀρχῆς βασιλεῖς, οἳ δύο ὄντες, κατὰ τὰ τοιαῦτα τῆς σελήνης πάθη, ἀλλήλων ἀντικαθίσταντο διάδοχοι· δι' ἃ καὶ ὁ ἐκεῖσε δῆμος τοῖς περὶ Ἀστραῖον ἔχαιρεν. ἐντεῦθεν ἐπιμυθολογεῖται, ὅπως τά τε ἄλλα Δερκυλλὶς εἶδέ τε καὶ ὑπήνεγκε. καὶ ὡς ἐν Ἀρτάβροις ἤχθη. οὗ γυναῖκες μὲν πολεμοῦσιν, ἄνδρες δὲ οἰκουροῦσι, καὶ τὰ γυναικῶν ἐπιμελοῦνται. ἐπὶ τούτοις, οἷα κατὰ τοὺς Ἀστύρους τὸ ἔθνος αὐτῇ τε καὶ Κηρύλλῳ συνεκύρησε. καὶ ὅτι ὅσα ἰδίως Ἀστραίῳ συνηνέχθη, καὶ ὡς παρ' ἐλπίδας πάσας τοὺς ἐν Ἀστύροις συχνοὺς κινδύνους ἐκπεφευγότες, Κήρυλλος σὺν Δερκυλλίδι τὴν δίκην ὅμως, ἣν ἀδικήματος παλαιοῦ ὀφλητὴς ἐτύγχανεν, οὐκ ἀπέφυγεν: ἀλλὰ * περὶ δόξαν πᾶσαν ὡς ἐσώθη τῶν κινδύνων, ἔπειτα καὶ ἐκρεουργήθη. μετὰ ταῦτα, οἷα κατὰ τὴν Ἰταλίαν καὶ Σικελίαν πλανωμένη ἐθεάσατο· καὶ ὡς ἐν Ἔρυκι, γενομένη πόλει Σικελίας, συλλαμβάνεται, καὶ πρὸς Σαινησίδημον (ἐτυράννει δὲ τότε Λεοντίνων οὗτος) ἀνάγεται. ἐν ᾧ πάλιν Παάπιδι τῷ ἀλιτηρίῳ περιπίπτει τῷ τυραννοῦντι συνόντι, καὶ τῆς ἀπροσδοκήτου συμφορᾶς ἀνέλπιστον εὑρίσκει παραμυθίαν, τὸν ἀδελφὸν Μαντινίαν. ὃς πολλὰ πλανηθεὶς, καὶ πολλῶν ἀπιστοτάτων θεαμάτων περί τε ἀνθρώπους καὶ ἕτερα ζῶα, περί τε αὐτὸν ἥλιον καὶ σελήνην, καὶ φυτὰ καὶ νήσους μάλιστα ἐξηγητὴς αὐτῇ καταστὰς, ὕλην ἄφθονον παρέσχε μυθοποιΐας ἀπαγγέλλειν ὕστερον τῷ Δεινίᾳ. ἅπερ αὐτὸς συνείρων, εἰσάγεται διηγούμενος τῷ Ἀρκάδι Κύμβᾳ. ἔπειτα ὡς λαβόντες Μαντινίας, καὶ Δερκυλλὶς ἐκ * Λεοντίνων τοῦ Παάπιδος πηρίδιον, μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ βιβλίων, καὶ τῶν βοτανῶν

* παρά

* Λεοντίνων

Hæc itaque narrare incipit Dinias Cymbæ cuidam nomine, domo Arcadia, quem commune Arcadum legatum miserat Tyrum, Diniam ibi rogantes, vt ad ipsos in patriam suam rediret. At quoniam ipsum iam grauis senij ætas prohibebat, fingitur sic referre, tum ea quæ ipsemet erroribus iactatus viderat, tum quæ ab aliis conspecta acceperat, quæque à Dercyllide in Thule narrata didicerat: supradictum, inquam, eius errorem, vtque post suum illa reditum ab inferis, cum Ceryllo & Astræo (iam enim a fratre segregata erat) ad Sirenes venerit sepulchrum: & quæ rursum ipsa ex Astræi sermone cognouerit de Pythagora, & Mnesarcho: qualia vicissim Astræus ex Philotide didicerit, & in fratribus ipsius spectrum, visumque plane fabulosum: & quæcunque rursum Dercyllis ad suos reuersa errores retulit, vt in hominum ciuitatem inciderit in Iberia, qui noctu quidem viderent: interdiu autem quotidie cæcutirent. Quæ item ibi Astræus tibia canens, hostibus eorum fecerit, vtque beneuoli inde dimissi in Celtas inciderint, gentem immanem ac stolidam, quos in equis ipsi effugerint, quæque in mutato equorum colore acciderint: vt hinc ad Aquitanos penetrarint, quantósque honores ibi adepti sint Dercyllis atque Ceryllus; & hoc amplius Astræus, quòd oculorum suorum incremento atque decremento, Lunæ quoque designaret alternationes, quódque contentionem dirimeret, duos inter reges de principatu contendentes, qui iuxta tales Lunæ vicissitudines inuicem succedebant in imperio, vt ob ista etiam populo illi Astræus charus, acceptusque fuerit.

Narrat præter hæc Dinias, Dercyllida cum alia vidisse atque pertulisse, tum vt ad [a] Artabros peruenerit, vbi fœminæ bella gerunt, viri autem domum custodiunt, ac muliebria quæque obeunt officia: quæ item apud Asturum gentem, ipsi Cerylloque contigerint, & quæ Astræo quoque priuatim acciderint: vtque præter omnem spem frequentia apud Asturos pericula cum effugissent Ceryllus cum Dercyllide, pœnam tamen ille, quam improbitatis olim causa commeritus esset, non effugerit, sed vt inopinató pericula hæc euaserit, ita etiam tandem excarnificatum fuisse. Refert postea quænam per Italiam, Siciliamque oberrans illa viderit. Vt in Eryce Siciliæ ciuitate comprehensa, ad Sænisidemum, qui tunc Leontinis imperabat, adducta fuerit: vbi rursum in Paapidem, sceleratissimum illum hominem, apud Regem agentem inciderit, reperitque nec opinató calamitatis ingentis solatium, Mantiniam fratrem, qui diu multúmque iactatus, varia quoque, & incredibilia, quæ cum in hominibus, ac cæteris animantibus, tum circa Solem ipsum & Lunam, plantásque, & insulas potissimum spectarat, sorori commemorauit, vberémque admodum præbuit fabularum materiam, quas Diniæ postmodum illa referret, quæ hic omnia ipse connexuisse, & Cymbæ Arcadi retulisse fingitur.

Addit dehinc, vt Mantinias cum Dercyllide (Paapidis pera cum libris, herbarúmque

[a] Hodie Cabo de finis terræ, nautarum vulgo, apud Ortel. in Thesauro. Nerium Ptol. Strabo, Mela, & aliis.

ANT. DIO.

arcula sublata) Rhegium è Leontinis traiecerint, indéque Metapontum, vbi eos Astræus assecutus, Paapin vestigia eorum subsequi significarit, vtque Astræum hi in Thraciam, & Massagetas ad [a] Zamolxin socium proficiscentem secuti sint. Quid item ille hac in profectione conspexerit, ac quomodo in Zamolxida inciderit, apud Getas iam tum pro Deo cultum: quæque dicere, ac postulare pro se Astræum iusserint Dercyllis atque Mantinias: vt ibi oraculum illis datum sit, in Thulen insulam deferri fatis esse destinatum: tandem tamen in patriam redituros, sed cum alia prius aduersa passuros, tum [b] impietatis in parentes (tametsi deliquissent inuiti) pœnas daturos: vitam nimirum ipsis cum morte alternis vicibus commutatum iri, & [c] noctu quidem victuros, interdiu verò semper mortuos futuros. Refert insuper, vt hoc audito vaticinio, inde discesserint, Astræo cum Zamolxide summa apud Getas in existimatione relictis: quæ item ad Boream videre admiranda atque audire ipsis contigerit. Hæc cùm omnia Dinias in Thule Dercyllide narrante audisset, eadem nunc referre pergit Cymbæ Arcadi. Ad hæc etiam, vt Paapis Dercyllidis vestigia insecutus, in ea insula ipsis superuenerit, & arte sua magica hoc effecerit, vt interdiu morerentur, nocte verò accedente reuiuiscerent, hoc tantùm ritu ad illud efficiendum vsus, quòd publicè in illorum faciem conspueret. Thruscanum item quendam, Thule oriundum, Dercyllidis amore captum, viso amatam suam Paapidis malis artibus in eum morbum incidisse, ingentem adeò ex eo cepisse dolorem, vt subito Paapida inuadens gladio percusserit, atque interfecerit. Hunc vix tandem Tyrios malorum reperisse exitum. Thruscanum tamen postquam Dercyllida mortuæ similem iacere conspexit, mortem sibi quoque consciuisse. Hæc igitur omnia, & alia id genus plurima, vt eorum sepulturam, & è tumulo reditum, amores Mantiniæ, quæque hinc illis acciderunt, & eius farinæ multa cùm Dinias in Thule insula, Dercyllide referente, cognouisset, inducitur nunc eadem Cymbæ Arcadi commemorans. Atque hic tandem finis est tertij & vigesimi libri, Antonij Diogenis *incredibilium de Thule* inscripti, cum nihil pene, ac nisi pauca tantum ab initio huius Operis de hac insula memoriæ prodiderit.

Quartus verò & vicesimus liber inducit Azulin narrantem, atque inde etiam Diniam ad ea, quæ anteà Cymbæ retulisset, Azulidis gesta cumulantem. Quo modo nimirum præstigiarum illarum rationem deprehenderit, quibus Paapis Dercyllida, & Mantiniam ludificarat, nocte quidem vt viuentes apparerent, interdiu vero mortui: vtque malum illud depulerit, cùm modum ac rationem huius cruciatus, eiusque curandi viam didicisset ex perula Paapidis, quam secum Mantinias atque Dercyllis attulerant. Neque hoc solum, sed & illud reperit, quomodo Dercyllis & Mantinias parentes iacentes ingenti malo liberare possent. hos enim illi ex Paapidis præscripto,

a Plura de hoc apud Strab. lib. 7. Suidam & Herodot. Melpomene.

b De qua seq. pag.

c Qua ratione noctes vixisse LX supra septingentas se dicebant inscriptiones inf. in fine h. Cod.

τὸ κιβώτιον, ἀπαίρουσιν εἰς Ῥήγιον. κἀκεῖθεν εἰς Μεταπόντιον. ἐν ᾧ αὐτοὺς Ἀστραῖος ἐπικαταλαβὼν, μηνύει κατὰ πόδας διώκειν Παάπιν. καὶ ὡς συναπαίρουσιν αὐτῷ ἐπὶ Θρᾷκας καὶ Μασσαγέτας, πρὸς Ζάμολξιν τὸν ἑταῖρον αὐτοῦ ἀπιόντι, ὅσα τε κατὰ ταύτην τὴν ὁδοιπορίαν ἴδοι. καὶ ὅπως ἐντύχοι Ἀστραῖος Ζαμόλξιδι, παρὰ Γέταις ἤδη θεῷ νομιζομένῳ· καὶ ὅσα εἰπεῖν αὐτὸν καὶ δεηθῆναι Δερκυλλίς τε καὶ Μαντινίας Ἀστραῖον ὑπὲρ αὐτῶν ἠξίωσαν. καὶ ὡς χρησμὸς αὐτοῖς ἐκεῖθεν ἐξέπεσεν, ἐπὶ Θούλην εἶναι πεπρωμένον ἐλθεῖν· καὶ ὡς ἐς ὕστερον καὶ πατρίδα ὄψονται, πρότερον ἄλλα τε ἐνταλαιπωρήσαντες, καὶ δίκην τῆς ἐς τοὺς τοκέας ἀνοσιότητος (εἰ καὶ ἄκοντες ἥμαρτον) τίνοντες, τῷ τὸν βίον αὐτοῖς εἰς ζωὴν καὶ θάνατον διαμερισθῆναι. καὶ ζῆν μὲν ἐν νυκτὶ, νεκροὺς δὲ ἐν ἑκάστῃ εἶναι ἡμέρᾳ. εἶτα ὡς τοιούτους χρησμοὺς λαβόντες ἀπαίρουσιν ἐκεῖθεν, τὸν Ἀστραῖον σὺν * Ζάμολξι λιπόντες ὑπὸ Γετῶν * δοξαζόμενον. καὶ ὅσα περὶ Βορρᾶν αὐτοῖς τεράστια ἰδεῖν καὶ ἀκοῦσαι συνηνέχθη. ταῦτα πάντα Δεινίας κατὰ Θούλην ἀκούσας, διηγουμένης Δερκυλλίδος, εἰσάγεται νῦν ἀπαγγέλλων τῷ Ἀρκάδι Κύμβᾳ. ἐπὶ τούτοις καὶ ὡς Παάπις διώκων μετ᾽ ἴχνια τοὺς περὶ Δερκυλλίδα, ἐπέστη αὐτοῖς ἐν τῇ νήσῳ· καὶ τὸ πάθος ἐκεῖνο τέχνῃ μαγικῇ ἐπέθηκε, θνήσκειν μὲν ἡμέρας, ἀναβιώσκειν δὲ νυκτὸς * ἐπιγινομένης. καὶ τὸ πάθος αὐτοῖς ἐνέθηκεν, ἐμπτύσας αὐτῶν κατὰ τὸ ἐμφανὲς * τὸ πρόσωπον. καὶ ὡς Θρυσκανός τις Θουλίτης ἐραστὴς διάπυρος Δερκυλλίδος, ἰδὼν πεσοῦσαν τῷ ἐκ Παάπιδος πάθει τὴν ἐρωμένην, καὶ ὑπεραλγήσας ἀθρόον ἐπιστὰς, παίει ἐκ τοῦ αἰφνιδίου τὸν Παάπιν καὶ ἀναιρεῖ. * τοῦτον μόνον τῶν τοσούτων κακῶν τέλος εὑράμενον. καὶ ὡς Θρυσκανὸς, ἐπεὶ Δερκυλλὶς ἔκειτο δοκοῦσα νεκρὰ, ἑαυτὸν ἐπικατέσφαξε. ταῦτα πάντα, καὶ τούτων ἕτερα πολλὰ παραπλήσια, τήν τε ταφὴν αὐτῶν καὶ τὴν ἐκεῖθεν ὑπαναχώρησιν, καὶ τοὺς ἔρωτας * Μαντίου, καὶ ὅσα διὰ τοῦτο συνέβη, καὶ ἕτερα ὅμοια κατὰ Θούλην τὴν νῆσον Δεινίας μαθὼν, μυθολογούσης Δερκυλλίδος, εἰσάγεται νῦν συνυφαίνων τῷ Ἀρκάδι Κύμβᾳ. καὶ συμπληροῦται Ἀντωνίῳ Διογένει ὁ εἰκοστὸς τρίτος λόγος τῶν ὑπὲρ Θούλην ἐπιγραφομένων ἀπίστων. καίτοι μηδὲν ἢ βραχέα κατ᾽ ἀρχὰς περὶ Θούλης τῆς συγγραφῆς ὑποδηλωσάσης.

Ὁ δὲ εἰκοστὸς τέταρτος λόγος, εἰσάγει Ἄζουλιν διηγούμενον, κἀκεῖθεν Δεινίαν τοῖς ἔμπροσθεν αὐτῷ μυθολογηθεῖσι πρὸς Κύμβαν συνείροντα τὰ Ἀζούλιδος: ὡς κατανοήσοι τῆς γοητείας τὸν τρόπον, καθ᾽ ὃν Παάπις ἐγοήτευσε Δερκυλλίδα καὶ Μαντινίαν, νυκτὶ μὲν ζῶντας, * ἡμέρας δὲ νεκροὺς εἶναι. καὶ ὡς ἀπήλλαξεν αὐτοὺς τοῦ πάθους· τόν τε τρόπον τῆς τιμωρίας ταύτης, ὃ δὴ καὶ τῆς ἰάσεως, ἐκ τοῦ πηριδίου ἀνιχνεύων τοῦ Παάπιδος, * ὃ συνεπεφέροντο Μαντινίας καὶ Δερκυλλίς. οὐ μόνον δέ: ἀλλ᾽ * εὗρε καὶ * πῶς Δερκυλλὶς καὶ Μαντινίας ἀπαλλάξοιεν μεγάλου κακοῦ τοὺς τοκέας κειμένους, ὡς ὑποθήκης Παάπιδος.

Ζαμόλξιν.

* Ζαμόλξει.

* δοξαζόμενον.

* ἴσ. ἐπιγενομένης.

* τοῦ προσώπου.

* al. τοῦτο μόνον τῶν τ. κακῶν τέλος εὑράμενον.

* Μαντινίου.

* ἀνιμήσει.

* ἴσ. ὅπερ ἐπεφέροντο.

* ἴσ. ἔτι δὲ.

* al. εὗρεν.

ὡς αὐ

ὡς ἂν ἐπὶ τῷ ἐκείνων συμφέροντι, αὐτοὶ ἐλυμήναντο, ἴσα καὶ τεθνεῶσι μακρὸν χρόνον κατεργασάμενοι. εἶτα ὡς ἐκεῖθεν Δερκυλλὶς, ἅμα Μαντινίᾳ, ἐπὶ τὴν πατρίδα ἐπανῄεσαν, ἐπὶ τῇ τῶν τεκόντων ἀναζωώσει καὶ σωτηρίᾳ. Δεινίας δὲ, ἅμα Καρμάνῃ καὶ Μεινίσκῳ, ἀποχωρισθέντος αὐτοῖς Αζουλίδου, πρὸς τὰ ὑπὲρ τὴν Θούλην τὴν πλάνην ἐξέτεινον· καθ' ἣν πλάνην τὰ ὑπὲρ τὴν Θούλην ἄπιστα θεάσασθαι, νῦν ἀπαγγέλλων εἰσάγεται Κύμβᾳ. ἐκεῖνα λέγων ἰδεῖν. ἃ καὶ οἱ τῆς ἀστροθεάμονος τέχνης προεδίδασαν ὑποτίθενται. οἷον, ὡς ἔστιν ἐνίοις δυνατὸν κατὰ κορυφὴν τὴν ἄρκτον εἶναι, καὶ τὴν νύκτα μηνιαίαν καὶ ἔλαττον δὲ, καὶ πλέον, καὶ ἑξαμηνιαίαν δὲ, καὶ τὸ ἔσχατον, ἐνιαυσιαίαν. οὐ μόνον δὲ τὴν νύκτα ἐπὶ τοσοῦτον παρατείνεσθαι: ἀλλὰ καὶ τὴν ἡμέραν ταύταις συμβαίνειν ἀνάλογον· καὶ ἕτερα δὲ [*] ἀπαγγέλλει ἰδεῖν ὅμοια. καὶ ἀνθρώπους δὲ ἰδεῖν, καὶ ἕτερά τινα τερατεύεται, ἃ μηδεὶς μήτε ἰδεῖν, ἔφη, μήτε ἀκοῦσαι, ἀλλὰ μηδὲ φαντασίαις ἀνετυπώσατο. καὶ, τὸ πάντων ἀπιστότατον, ὅτι πορευόμενοι πρὸς βορρᾶν ἐπὶ σελήνην, ὡς ἐπί τινα γῆν καθαρωτάτην, πλησίον ἐγένοντο. ἐκεῖ τε γενόμενοι, ἴδοιεν ἃ εἰκὸς ἦν ἰδεῖν τὸν τοιαύτην ὑπερβολὴν πλασμάτων προαναπλάσαντα. εἶτα καὶ ὡς ἡ Σίβυλλα τὴν μαντικὴν ἀπὸ Καρμάνης ἀνέλαβε· μετὰ δὲ ταῦτα ὅτι εὐχὰς ἰδίας ἕκαστος ηὔξατο, καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἑκάστῳ συνέπεσεν, ὥσπερ ηὔξατο: αὐτὸν δέ φησιν ἐκεῖθεν ἀφυπνώσαντα, εἰς Τύρον, εἰς τὸν τοῦ Ἡρακλέος ναὸν, εὑρεθῆναι· ἐκεῖθέν τε ἀναστάντα, τήν τε Δερκυλλίδα καὶ τὸν Μαντινίαν ἀνευρεῖν εὖ πεπραγότας. καὶ τούς τε γονεῖς τοῦ μακροῦ ἀπαλλάξαντας ὕπνου, μᾶλλον δὲ ὀλέθρου, καὶ τὰ ἄλλα εὐδαιμονοῦντας. ταῦτα Κύμβᾳ Δεινίας διεμυθολόγησε. καὶ κυπαριττίνας δέλτους προσενεγκὼν, ἐγγράψαι ταύτας τὸν Ἀθηναῖον Ἐρασινίδην συνεπόμενον τῷ Κύμβᾳ, ἦν γὰρ τεχνίτης λόγων, παρεκελεύσατο· ὑπέδειξε δὲ αὐτοῖς καὶ τὴν Δερκυλλίδα· αὕτη γὰρ καὶ τὰς κυπαριττίνας δέλτους ἤνεγκε, προσέταξέ τε τῷ Κύμβᾳ δίχα ταῦτα τὰ ἐξαμυθολογηθέντα ἀναγράψασθαι: καὶ θατέραν μὲν τῶν δέλτων αὐτὸν ἔχειν, τὴν ἑτέραν δὲ, καθ' ὃν ἀποβιῴη καιρὸν, τὴν Δερκυλλίδα πλησίον τοῦ τάφου κιβωτίῳ ἐμβαλοῦσαν. καταθεῖναι. ὁ [*] γοῦν Διογένης, ὁ καὶ Ἀντώνιος, ταῦτα πάντα Δεινίαν εἰσαγαγὼν πρὸς Κύμβαν τερατευσάμενον, ὅμως γράφει Φαυστίνῳ, ὅτι τε συντάττει περὶ τῶν ὑπὲρ Θούλην ἀπίστων, καὶ ὅτι τῇ ἀδελφῇ Ἰσιδώρᾳ, φιλομαθῶς ἐχούσῃ, τὰ δράματα προσφωνεῖ. λέγει δὲ ἑαυτὸν, ὅτι ποιητής ἐστι κωμῳδίας παλαιᾶς, καὶ ὅτι εἰ καὶ ἄπιστα καὶ ψευδῆ πλάττοι· ἀλλ' οὖν ἔχοι περὶ τῶν [πλείστων] μυθολογηθέντων αὐτῷ ἀρχαιοτέρων μαρτυρίας, ἐξ ὧν σὺν καμάτῳ ταῦτα συναθροίσειε. προτάττει δὲ καὶ ἑκάστου βιβλίου τοὺς ἄνδρας, οἳ τὰ τοιαῦτα προαπεφήναντο, ὡς μὴ δοκεῖν μαρτυρίας χηρεύειν τὰ ἄπιστα. ἐπιστολὴν μὲν οὖν κατ' ἀρχὰς τοῦ βιβλίου γράφει πρὸς τὴν ἀδελφὴν Ἰσιδώραν. δι' ἧς εἰ καὶ τὴν προσφώνησιν αὐτῇ τῶν συγγραμμάτων δείκνυται πεποιημένος. ἀλλ' οὖν εἰσάγει Βάλαγρον

[*] al. ἐπαγγέλλει.

Σίβυλλα.

[*] al. γάρ.

quasi hoc sibi profuturum esset, graui affecerant incommodo, cum longo eos tempore mortuorum instar iacere fecissent. Accedit huc, vti Dercyllis, & Mantinias in patriam properarint, parentibus vt vitam salutemque redderent.

Dinias interim vnà cum Carmane; & Menisco, separato ab ipsis Azulide, vltra ipsam Thulen etiam oberrauit. quo quidem in errore quæ supra Thulen incredibilia viderit, nunc inducitur referre Cymbæ: ea nimirum à se conspecta esse dicens, quæ & astrorum studiosi docere solent. Qualia sunt ista: Habitare quosdam posse sub polo arctico, & noctem inueniri vnius mensis; aliámque qua breuiorem, qua longiorem, vt sex etiam mensium, & summum anni vnius spatium teneat. Neque verò noctem solùm eo vsque produci, sed diem etiam ipsum noctibus his proportione respondere: aliaque id genus a se visa nuntiat. Homines item conspexisse se, & quædam alia fabulatur, qualia mortalium nemo vidit, nec audiuit, sed ne mente quidem effinxit. Hoc autem omnium maximè omnem excedit fidem; quòd Boream versus profecti ad Lunam propius, tanquam ad purissimam quandam [a] tellurem, accesserint, indidémque cernere potuerint ea, quæ vidisse par est eum, qui nugas huiusmodi supra fidem confinxerit. Adhæc & Sybillam vaticinandi artem à Carmane didicisse tradit, ac vota post ista quemque sua & preces concepisse, atque vt optarant, res dein singulis cecidisse: hinc enim è somno ait excitatum se Tyri in templo [b] Herculis repertum: vnde cum surrexisset, ipsam quoque Dercyllida & Mantiniam reperisse, cum cætera bellè hactenus egisse, tum parentes suos è longo illo siue somno, siue interitu potius, [c] feliciter excitasse, beatamque modò in omnibus vitam ducere. Hæc Cymbæ Dinias fabulosè retulit, prolatisque cupressinis tabulis, inscribere eas iubet Erasinidem Atheniensem, Cymbæ comitem, litterarum non imperitum. Ostendit etiam ipsis Dercyllida (hæc enim cupressinas illas tabulas attulit) Cymbæque negotium dedit, vt duplici exemplo eis hactenus narrata inscriberentur: & alteram quidem tabellarum ille penes se haberet: alteram verò Dercyllida cum è vita decessisset, suo in tumulo capsulæ impositam collocaturam.

Diogenes igitur, idémque Antonius, qui hasce omnes prodigiis similes fabulas Diniam facit Cymbæ narrantem, Faustino tamen scribit: *De incredibilibus se, quæ vltra Thulen essent*, scribere, & Isidoræ sorori, litteris cum primis deditæ, hæc ipsa dedicare. Veteris præterea comœdiæ Poëtam se profitetur: ac licet falsa, eaque incredibilia finxerit, habere tamen de his ipsis fabulis testes longè antiquiores, è quorum scriptis summo hæc labore contulerit. Singulis deinde libris auctores laudat, qui eadem antea in litteras miserint, né teste scilicet idoneo carere etiam incredibilia illa viderentur.

Ipso igitur Operis initio epistolam ad Isidoram sororem scribit, qua licet hoc illi volumen inscriptum esse ostendat, Balagrū nihilo

a *Habitari in Luna, eamque esse terrã multarum vrbium & montium dixit olim Xenophanes, vt refert Cic. Acad. quæst.*

b *Vide Arrian. Curt. Greg. Gyrald. de hoc Hercule.*

c *Habitis etiam homines ad vitam reuocatos fabulatur Plin. lib. 29. c. 1. & Apollod. lib. 3. Biblioth. Gausam Minois F. sic quoque vera vestitutum refert.*

ANT. DIOGENES.

fecius quem iam ibi vxori suæ, Philæ nomine, Antipatri filiæ, scribentem, narrantemque facit, cum ab Alexandro Macedonum rege Tyrus caperetur, & ignis plurima deuastaret, venisse ad Alexandrum militem, qui se peregrinum quid, præterque opinionem indicandum habere diceret. Esse enim quid extra oppidum spectatu dignum. Regem itaque assumptis vnà secum Hephæstione, & Parmenione sociis, militem secutum ad tumulos è lapide subterraneos quosdam peruenisse, quorum alius sic esset inscriptus: LYSILLA VIXIT ANNOS XXXV. Alter verò sic MNASON MANTINIÆ F. VIXIT ANNOS LXVI. [a] POST LXXI. Alius verò tumulus erat: ARISTION PHILOCLIS F. VIXIT ANNOS XLVII. [a] POST LII. Alius rursum sic inscriptus lapis: MANTINIAS MNASONIS F. ANNOS VIXIT XLII. NOCTESQVE LX. ET DCC. Item alius: DERCYLLIS MNASONIS FILIA ANNOS VIXIT XXXIX. NOCTESQVE LX. ET DCC. Sextus verò tumulus hoc epigrammate: DINIAS ARCAS VIXIT ANNOS C. ET XXV. His lectis dum animi pendent (præterquam in primo tumulo, cuius clarior erat titulus) ad parietem inciderunt in arculam è cupresso fabricatam, cui sic inscriptum.

a Iteuerunt enim mortui toto eo tempore quo Mantinias atque Dercyllis in Thulen vsque aberrarunt, & tunc post ad breuem vitam reuerterant, vt fabulatur sup.

HOSPES QVISQVIS ES
APERI
VT DISCAS QVÆ
ADMIRARIS.

Aperto igitur ab Alexandri sociis scriniolo, cyparissinas inueniunt tabellas, quas, vt apparet, Dercyllis ibi Diniæ mandato collocarat. Hæc ferè vxori scribentem Balagrum inducit, quódque cyparissinas istas tabulas transcribens, eidem coniugi transmiserit. Ab hac occasione fertur deinceps oratio ad cupressinarum lectionem, scriptionémque tabularum, & Dinias quoque adest narrans, quæ prædiximus Cymbæ. Ad hunc ergo modum, ac de his ferè rebus dramatis est fictio ab Antonio Diogene composita.

Videtur autem ipse tempore prior esse iis, [b] qui talia studiosè confinxerunt, vt [c] Luciano, Lucio, [d] Iamblicho, [e] Achille Tatio, [f] Heliodoro, atque [g] Damascio. Nam & veranum Luciani *narrationum & transformationum* Lucij fontem hunc & radicem dixeris. Quin & eorum, quæ de Sinonide ac Rodane, de Leucippe ac Clitophonte, de Chariclea ac Theagene, déque fictis eorum rebus, erroribus, amoribus quoque & raptu atque periculis composita sunt, Dercyllis, Ceryllus, Thruscanus, ac Dinias exemplum præbuisse meritò cæteri queant.

b De quibus sæ. c CCCXIII. d Cod. XCIV. e Codice XXCII. f c. LXXIII. g c. CXXX.

Qua verò tempestate fabularum hic auctor, Diogenes ille Antonius vixerit, non habeo certò affirmare. Illud tantum conijcere liceat, non ita diu post Alexandri magni tempora floruisse. Meminit item Antiphanis cuiusdam se antiquioris, quem id genus prodigiosis narrationibus simillima conscripsisse ait. Ex ipsis vero potissimum, vt & è cæteris huius farinæ fictis narrationibus duplex parari, eaque non modica vtilitas potest. Primum quidem, quod hinc, etsi qui iniustè quidpiam admiserunt, effugere sæpius videantur, tandem tamen meritas dare pœnas, discas. Insontes deinde multos, ingentibus vicinos periculis, præter spem omnem sæpenumero seruari.

περὶ τὴν οἰκείαν γυναῖκα, Φίλαν τὔνομα, γράφοντα, θυγάτηρ δ' ἦν Ἀντιπάτρου αὕτη· ὅτι τῆς Τύρου ὑπὸ Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως Μακεδόνων εἰς ἅλωσιν ἐλθούσης, καὶ πυρὶ τὰ πλεῖστα δαπανηθείσης, στρατιώτης ἧκεν ὡς Ἀλέξανδρον, ξένον τι καὶ παράδοξον λέγων μηνύειν. εἶναι δὲ τὸ θέαμα τῆς πόλεως ἔξω. ὁ δὲ βασιλεὺς Ἡφαιστίωνα καὶ Παρμενίωνα συμπαραλαβὼν, εἵπετο τῷ στρατιώτῃ, καὶ καταλαμβάνουσιν ὑπογαίους λιθίνους σοροὺς: ὧν ἡ μὲν ἐπεγέγραπτο, Λυσίλλα ἐβίω ἔτη πέντε καὶ τριάκοντα· ἡ δὲ, Μνάσων Μαντινίου ἐβίω ἔτη ἓξ καὶ ἑξήκοντα ἀπὸ ἑνὸς καὶ οά. ἡ δὲ Ἀριστίων Φιλοκλέους ἐβίω ἔτη ζ καὶ μ', ἀπὸ β' καὶ ν'. ἄλλη δὲ Μαντινίας Μνάσωνος ἔτη ἐβίω β' καὶ μ', καὶ νύκτας ξ' καὶ ψ'. ἑτέρα δὲ Δερκυλλὶς ἐβίω Μνάσωνος ἔτη θ' καὶ λ', καὶ νύκτας ξ' καὶ ψ'. ἡ δὲ ἕκτη σορὸς, Δεινίας Ἀρκὰς ἐβίω ἔτη ε καὶ κ' καὶ ρ'. τούτοις διαπορεῦντες, πλὴν τῆς πρώτης σοροῦ (σαφὲς γὰρ τὸ ἐκείνης ἦν ἐπίγραμμα) ἐντυγχάνουσι παρὰ τοῖχον κιβωτίῳ μικρῷ κυπαρισσίνου πεποιημένῳ, ᾧ ἐπεγέγραπτο· Ω ξένε, ὅστις εἶ, ἄνοιξον: ἵνα μάθῃς, ἃ θαυμάζεις. ἀνοίξαντες οὖν οἱ περὶ Ἀλέξανδρον τὸ κιβώτιον, εὑρίσκουσι τὰς [*] κυπαρισσίνας δέλτους, ἃς (ὡς ἔοικε) κατέθηκε Δερκυλλὶς κατὰ τὰς ἐντολὰς Δεινίου. ταῦτα [*] Βάλαγρον εἰσάγει τῇ γυναικὶ γράφοντα, καὶ ὅτι τὰς κυπαρισσίνας δέλτους μεταγραψάμενος, διαπέμψειε τῇ γυναικί. καὶ λοιπὸν ἐμβάλλει ἐντεῦθεν ὁ λόγος εἰς τὴν τῶν κυπαρισσίνων δέλτων ἀνάγνωσιν καὶ γραφὴν, καὶ πάρεστι Δεινίας Κύμβᾳ διηγούμενος ἅπερ προείρηται. οὕτω μὲν οὖν καὶ ἐπὶ τούτοις ἡ τῶν δραμάτων πλάσις τῷ Ἀντωνίῳ Διογένει ἐσχημάτισται. Ἔστι δ', ὡς ἔοικεν, οὗτος χρόνῳ πρεσβύτερος τῶν τὰ τοιαῦτα ἐσπουδακότων διαπλάσαι, οἷον Λουκιανοῦ, Λουκίου, Ιαμβλίχου, Ἀχιλλέως Τατίου, Ἡλιοδώρου τε καὶ Δαμασκίου. καὶ γὰρ τοῦ περὶ ἀληθῶν διηγημάτων Λουκιανοῦ, καὶ τοῦ περὶ μεταμορφώσεων Λουκίου, πηγὴ καὶ ῥίζα ἔοικεν εἶναι τοῦτο. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τῶν περὶ Σινωνίδα καὶ Ῥοδάνην, Λευκίππην τε καὶ Κλειτοφῶντα, καὶ Χαρίκλειαν καὶ Θεαγένην, τῶν τε περὶ αὐτοὺς πλασμάτων καὶ τῆς πλάνης, ἐρώτων τε καὶ ἁρπαγῆς καὶ κινδύνων, ἡ Δερκυλλὶς καὶ Κήρυλλος καὶ Θρουσκάνος καὶ Δεινίας ἐοίκασι παράδειγμα γεγονέναι. τὸν χρόνον δὲ, καθ' ὃν ἤκμασεν ὁ τῶν τηλικούτων [*] πλασμάτων πατὴρ Διογένης ὁ Ἀντώνιος, οὔπω τι σαφὲς ἔχομεν λέγειν. πλὴν ἔστιν ὑπολογίσασθαι, ὡς οὐ λίαν πόρρω τῶν χρόνων τοῦ βασιλέως Ἀλεξάνδρου. μνημονεύει δὲ οὗτος ἀρχαιοτέρου τινὸς Ἀντιφάνους, ὃν φησι περὶ τοιαῦτά τινα παραδοξολογήματα κατησχολῆσθαι. ἔστι δὲ ἐν αὐτοῖς καὶ μάλιστα, ὡς ἐν τηλικούτοις [*] πλάσμασί τε καὶ μυθεύμασι, δύο τινὰ θεωρῆσαι χρησιμώτατα· ἓν μὲν, ὅτι τὸν ἀδικήσαντά τι, κἂν μυριάκις ἐκφυγεῖν δόξῃ, εἰσάγει πάντως δίκην δεδωκότα· καὶ δεύτερον, ὅτι πολλοὺς ἀναιτίους, ἐγγὺς μεγάλου γεγονότας κινδύνου, παρ' ἐλπίδα διάκειται πολλάκις διασωθέντας.

[*] κυπαρισσίνας

al. [*] Κάλαγρον

Lucianus. Lucius. Iamblicus. Achilles Tatius. Heliodorus. Damascius.

[*] πραγμάτων

[*] πλάσματά τε καὶ μυθεύματα

ΙΩ ΑΝ-

ρξζ'.
Io. Stobaei Eclogarum, &c. libri IV.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΣΤΩΒΑΙΟΥ ΕΚΛΟΓΑΙ ἀποφθεγμάτων ὑποθετικῶν βιβλία δ'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωάννου Στοβαίου ἐκλογαί, ἀποφθεγμάτων, καὶ ὑποθηκῶν, βιβλία τέσσαρα ἐν τεύχεσι δυσί. προσφωνεῖ δὲ ταῦτα, οἷς καὶ τὴν συνάθροισιν φιλοπονῆσαι λέγει, * Σιπτιμίῳ ἰδίῳ υἱῷ. ἡ δὲ συναγωγὴ αὐτῷ ἔκ τε ποιητῶν καὶ ῥητόρων, καὶ τῶν κατὰ τὰς πολιτείας λαμπρῶς βεβιωκότων ἐγένετο. ὧν, ὡς καὶ αὐτός φησι, τῶν μὲν τὰς ἐκλογάς, τῶν δὲ τὰ ἀποφθέγματα, καί τινων ὑποθήκας συλλεξάμενος, ἐπὶ τῷ ῥυθμίσαι καὶ βελτιῶσαι τῷ παιδὶ τὴν φύσιν, ἀμαυρότερον ἔχουσαν, πρὸς τὴν τῶν ἀναγνωσμάτων στήλην στειλεύειν. Ἔστι δὲ αὐτῷ τὸ μὲν πρῶτον βιβλίον, φυσικόν· τοῦ δὲ δευτέρου τὸ μέν τι κατ' ἀρχὰς μέρος λογικόν, τὸ δὲ λοιπὸν καὶ * πολιτικὸν καὶ ἠθικόν. καὶ τὸ τρίτον δὲ καὶ τὸ τέταρτον, πλὴν ὀλιγίστων, ἠθικὰ καὶ πολιτικά. καὶ γὰρ τὸ μὲν πρῶτον ἔχει μὲν κεφάλαια ξ', οἷς καὶ τὰς τῶν παλαιῶν ἁρμόζει χρήσεις καὶ χρείας· ταῦτα δέ εἰσι μετὰ τὸ περὶ θεοῦ διαλαβεῖν, ὅτι δημιουργὸς τῶν ὄντων, καὶ διέπει τὸ ὅλον τῷ τῆς προνοίας λόγῳ. δεύτερον, περὶ τῶν νομιζόντων μὴ εἶναι πρόνοιαν, καὶ ἑπομένας ταύτῃ θείας ἐπὶ τῇ τοῦ παντὸς διοικήσει δυνάμεις. εἶτα περὶ δίκης παρὰ τοῦ θεοῦ τεταγμένης ἐποπτεύειν τὰ γινόμενα ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων, τιμωρὸν οὖσαν τῶν ἁμαρτανόντων· καὶ περὶ ἀνάγκης θείας, καθ' ἣν ἀπαραιτήτως τὰ κατὰ τὴν τοῦ θεοῦ γίνεται βούλησιν· περί τε εἱμαρμένης, καὶ τῆς τῶν γινομένων εὐταξίας· περὶ τύχης ἢ ταυτομάτου· καὶ ὅτι ἀλόγιστος ἡ φορὰ τῆς τύχης: περὶ τοῦ χρόνου οὐσίας καὶ μερῶν, καὶ πόσων εἴη αἴτιος: καὶ περὶ ἀφροδίτης οὐρανίας, καὶ ἔρωτος θείου. δέκατον, περὶ ἀρχῶν καὶ στοιχείων, καὶ τοῦ παντός. εἶτα περὶ ὕλης. περὶ ἰδέας. περὶ αἰτίων. περὶ σωμάτων· καὶ περὶ τῆς τούτων τομῆς, καὶ περὶ ἐλαχίστου. περὶ σχημάτων. περὶ χρωμάτων. περὶ μίξεως καὶ κράσεως. περὶ * κενοῦ καὶ τόπου, καὶ χώρας· περὶ κινήσεως. εἰκοστὸν δὲ περὶ γενέσεως καὶ φθορᾶς. περὶ κόσμου, καὶ εἰ ἔμψυχος, καὶ προνοίᾳ διοικούμενος; καὶ ποῦ * ἔχει τὸ ἡγεμονικόν, καὶ πόθεν τρέφεται; περὶ τάξεως τοῦ κόσμου. εἰ ἓν τὸ πᾶν; περὶ τῆς οὐρανοῦ οὐσίας καὶ διαιρέσεως· περὶ οὐσίας ἄστρων καὶ σχημάτων, κινήσεώς τε καὶ ἐπισημασίας· περὶ οὐσίας ἡλίου καὶ μεγέθους, σχήματός τε καὶ τροπῶν, καὶ ἐκλείψεως καὶ σημείων, καὶ κινήσεως· περὶ σελήνης οὐσίας, μεγέθους καὶ σχήματος, φωτισμῶν τε, καὶ περὶ ἐκλείψεως, καὶ περὶ ἀποστημάτων καὶ σημείων· περὶ γάλακτος· περὶ κομητῶν, καὶ διαττόντων, καὶ τῶν τοιούτων· περὶ βροντῶν, ἀστραπῶν, κεραυνῶν, πρηστήρων, τυφώνων. τριακοστὸν δέ, περὶ ἴριδος, περὶ ἅλω, καὶ παρηλίου, καὶ ῥάβδων. καὶ δὴ καὶ περὶ νεφῶν, ὁμίχλης, ὑετῶν, δρόσου, χιόνος, πάχνης, χαλάζης· περὶ ἀνέμων. περὶ γῆς, εἰ μία καὶ πεπερασμένη· καὶ * περὶ πόσου μεγέθους, καὶ περὶ θέσεως αὐτῆς, καὶ περὶ σχήματος αὐτῆς τῆς γῆς. καὶ πότερα μένει ἡ γῆ ἢ κινεῖται; περί τε * σεισμοῦ γῆς. καὶ περὶ θαλάσσης, πῶς ἀμπώτεις καὶ πλημμύραι γίνονται. περὶ ὑδάτων. περὶ τοῦ παντός. περὶ φύσεως καὶ τῶν συμβαινόντων ἐξ αὐτῆς αἰτίων. περὶ τῆς τῶν ζώων γενέσεως, καὶ τὰ ἑξῆς.

* Σωτηρίῳ.
* πλεῖστον.
* μικροῦ.
* ἔχει.
* ἐν ποίῳ.
σεισμοῦ.

IO. STOB.
CLXVII.

IOANNIS STOBAEI *Eclogarum*, *Apophthegmatum*, *& vitæ præceptionum libri IV.*

LEGIMUS IOANNIS STOBAEI *Eclogarum, Apophthegmatum, & præceptionum vitæ libros quatuor*, voluminibus duobus. Dedicat eas, cuius maximè gratia collectos affirmat, [a] Sestimio filio suo. Collegit autem (vt ipsemet indicat) è [philosophis] poëtis, oratoribus, atque ex iis, qui in omni repub. rebus gestis claruerunt, partim eclogas, partim apophthegmata, partim denique instituendæ vitæ præcepta, quæ instar columnæ alicuius erigere voluit, quo ad hanc rerum lectarum stelen dubium nonnihil filij ingenium componeret, meliúsque redderet. Primus autem liber totus est physicus: alter deinde [b] aliqua sui parte ad sermonem ab initio pertinet: cetera verò, & longè maxima, ethicus est. Tertius denique & quartus, pauca si demas, ethica rursum & politica [c] continent.

Primus itaque liber capita complectitur [d] LX. ad quæ veterum sententias celebriáque dicta redegit. Sunt autem ista:

Postquam de Deo disseruit, [e] cunctorum eum opificem esse, & prouidentia sua gubernare vniuersum.

Secundum caput de iis agit, qui prouidentiam tollunt, diuinasque facultates eas, quæ illam ipsam ad vniuersum administrandum consequuntur. 3 Deinde de constituta à Deo iustitia ad hominum facta inspicienda, & peccata punienda. 4 De diuina necessitate, qua necessariò cuncta quæ ex Dei voluntate sunt, fiunt. 5 De fato, & apto eorum quæ fiunt ordine. 6 De fortuna siue casu. 7 Temere hoc illuc fortunam ferri. 8 De temporis natura ac partibus, & [f] quot quantarumque rerum causa sit. 9 De Venere cœlesti, & diuino amore. 10 De principiis, & elementis, atque vniuerso. 11 Hinc de materia. 12 De idea. 13 De causis. 14 De corporibus, corúmque sectione, & de minimo. 15 De figuris. 16 De coloribus. 17 De mistione, & temperamento. 18 De vacuo, loco, & spatio. 19 De motu. 20 De ortu atque interitu. 21 De mundo: &, Animatusne sit ac prouidentia regatur, atque vbi principatum habeat, & vnde nutriatur? 22 De mundi ordine: &, An vnum sit vniuersum. 23 De cœli natura ac diuisione. 24 De siderum natura, figura, motu, significatione. 25 De Solis natura, magnitudine, figura, conuersionibus, defectu, signis, & motu. 26 De lunæ natura, magnitudine, figura, & illustratione, deque eclipsi, eiusdem [g] interuallo, ac signis. 27 De lactea via. 28 De cometis, transuolantibus stellis, ac similibus. 29 De tonitruis, fulguribus, fulminibus, [h] igneis turbinibus, & typhonibus. 30 De iride, de corona, parelio, ac virgis. 31 Item de nubibus, nebula, pluuiis, rore, niue, pruina, & grandine. 32 De ventis. 33 De terra: sitne vna, & finita. 34 Quantæ magnitudinis terra sit, déque eius situ. 35 De figura ipsius terræ. 36. Fixáne terra sit atque immota, an mobilis; 37 De terræ motu. 38 De mari: quónam pacto æstus eius modò recedat, modò accedat. 39 De aquis. 40 De vniuerso. 41 De natura, causisque ex ea ortis. 42 De animantium generatione, [i] cęterisque.

a Suidas Eulpentum... perperam legend. vtroque Ἐν τέμπη; qui & ipse quatuor Stobæi libros numerat, quorum vix tres hodie integre conseruantur.
b Seu prima capita, quæ & intercciderunt.
c Quin & nonnulla quædam.
d Habentur omnia, aut penè omnia, Græcè & Latinè à Gul. Cantero pridem edita, sed aliter distincta, & nonnulla perturbata, aut partè sine titulis disserta, præterquam quod multis in locis corrupta sint et mutila.
e Quod hic intercessit in Cantero, et... de numeris caput, e prolegomenis huc... tractatu docet Phot. pag. fer. & nostra fragmenta... idem in Cod. m. s. Bibliotheca Augustana.
f Emenda hinc in Cantero edit. καὶ ποσῶν, pro πόσων.
g Addit Cant. insuper faciem: de qua Plutarcho in opusculis eodem.
h Alias opus ὅπερ; Vide Plin. lib. 2. cap. 48. & seq.
i Cuiusmodi alia, quæ apud Gul. Canterum inscribuntur, de causis similitudinis parentum &

IO. STOB.

43 Quot sint animantium genera: &, An omnia ratione sensúque prædita? 44 De somno & morte. 45 De [a] stirpibus. 46 De animantium nutrimento, edendique appetitu.

47 De natura hominis. 48 De mente.

49 De [b] anima. 50 De sensibus, & sensuum obiectis: &, An etiam veræ sint sensiones? 51 Quot sint sensus, cuiusque naturæ singuli, atque efficaciæ. 52 De visu, & speciebus visibilibus. 53 De auditu. 54 De odoratu. 55 De gustatu. 56 De tactu.

57 De voce: &, An corporis expers, ac quid sit in ea præcipuum. 58 De imaginatione, ac diiudicandi facultate.

Nonú verò & quinquagesimum: De opinione.

Sexagesimum denique: De respiratione atque [eius] affectionibus.

Et hæc quidem libri primi capita sunt, taliáque continent, ad naturam nimirum pertinentia, paucis dumtaxat initio exceptis, quæ ad Metaphysica quispiam rectius retulerit. Per hæc ergo capita, vt diximus, veterum sententias, siue consentientes, siue repugnantes legendas Stobæus apposuit. Hoc ipso tamen libro, antequam ea, quæ modò recensui, aggrediatur capita, de aliis duobus disserit. Quorum primum Philosophiæ laudatio est, & ea quidem ex variis congesta scriptoribus. Alterum verò de sectis, quæ in ea conspirarunt. Vbi pariter veterum opiniones de Geometria, Musica, & Arithmetica describit.

Alter deinde liber [c] sex & quadraginta absoluitur capitibus.

Primum quidem de sacrorum interpretibus, & quòd à mortalibus spiritualium vera natura comprehendi nequeat.

2 Hinc de arte disserendi. 3 De bene dicendi facultate. 4 De oratione, ac [d] litteris.

5 De arte poëtica. 6 De charactere, seu forma orationis. 7 De [e] morum Philosophia. 8 De iis, quæ in nostra sunt potestate.

9 Neminem sponte esse improbum.

10 Qualem deceat esse Philosophum.

11 Pietatem erga DEVM colendam esse.

12 Piis ac iustis [f] numen auxilio esse.

13 De vaticinio. 14 Sapientum consuetudinem magni esse faciendam: fugiendos verò, ac declinandos improbos atque imperitos.

15 De eo quod videtur tantum, & de eo quod verè est. 16 Non è verbis, sed moribus de homine esse iudicandum.

17 Eos qui aliis insidientur, seipsos potius imprudentes lædere. 18 De nominis gloria. 19 De fama. 20 Modum esse optimum. 21 Virtutem ægrè parari: Vitium contra facilè acquiri. 22 Non oportere stultorum iudicij rationem habere.

23 Fictionem siue hypocrisin, quæ non iis tantum, apud quos exercetur, sed ipsis quoque fingentibus nocet, ex animo esse pellendam.

24 [g] Curiositatem esse vitandam: præbere enim ansam inuidiæ, atq; [h] calumniæ. 25 Optimum esse resipiscere, in quib. ipse deliqueris.

26 Conuitium minimè esse bonum. 27 In conuitiando considerandum, ne in eadem ipsi quandoque errata inciderimus. 28 De vitæ necessitate. 29 Opportunè res agi debere.

30 De voluntate: non esse eam temerè differendam. 31 Aduersis affligi summæ sæpenumero vtilitati esse: maximè verò imprudentibus. 32 De educatione, atque institutione. 33 Optimum bonorum omnium esse amicitiam.

a Hæc refert Canterus illud: Quomodo stirpes alantur & animalia.

b De qua duodecim tractasse Stobæum indicat Cant. Codex.

c De quibus vix tria, vel primum, septimũ, & octauum vtcunque integra postremæ Eclogarum libro à Cant. edito legas: quinque inter hæc medeis capitib. partim turbatè partim aliis vestita. Reliqua porrò XXXIIX. huius libri alterius capita, magno sanè damno publico periisse, vel sola inscriptiones hæ testantur.

d Hæc planè pertinent, quæ ferm. 81. & 82. in Conrado edit. hodieque leguntur.

e Cui sursum capita quinque subiicias cont. eodem: quorum tamẽ vltimum illud est, quod octauum hoc locum obtinet.

f τοῖς κρείττοσι.

g Vide Plutarchum libello de curiositate.

h Lege L. e suo libr. Non esse calumniæ credendum.

πόσα γένη ζώων, καὶ εἰ πάντα λογικὰ καὶ αἰσθητά; περὶ ὕπνου καὶ θανάτου. περὶ φυτῶν. περὶ τροφῆς καὶ ὀρέξεως τῶν ζώων. περὶ φύσεως ἀνθρώπου· περὶ νοῦ, περὶ ψυχῆς· περὶ αἰσθήσεως καὶ αἰσθητῶν, καὶ εἰ ἀληθεῖς αἱ αἰσθήσεις; πόσαι εἰσὶν αἱ αἰσθήσεις, καὶ ποίας οὐσίας καὶ ἐνεργείας ἑκάστη; περὶ ὁράσεως καὶ κατοπτρικῶν ἐμφάσεων· περὶ ἀκοῆς, περὶ ὀσφρήσεως, περὶ γεύσεως, περὶ ἁφῆς· περὶ φωνῆς, καὶ εἰ ἀσώματος ἡ φωνή, καὶ τί αὐτῆς τὸ ἡγεμονικόν; περὶ φαντασίας, καὶ κριτηρίου. νθ', περὶ δόξης. καὶ ξ', περὶ ἀναπνοῆς καὶ παθῶν. καὶ τὰ μὲν τοῦ πρώτου βιβλίου κεφάλαια τοσαῦτα, καὶ περὶ τούτων· καὶ δηλονότι φυσικά, πλὴν ἐνίων τῶν ἐν ἀρχῇ, ἃ μᾶλλον ἄν τις εἰς τὰ μετὰ τὰ φυσικὰ ἀνάξοι. τούτοις δὲ, ὡς ἔφημεν, τὰς τῶν παλαιῶν δόξας, εἴτε συμφώνους οὔσας, εἴτε καὶ διαφώνους, παρατίθησιν. ἐν μέντοι τούτῳ τῷ βιβλίῳ, πρὸ τοῦ τοῖς εἰρημένοις κεφαλαίοις [*] ἐπιβαλεῖν, περὶ δύο κεφαλαίων διαλαμβάνει. ὧν τὸ μὲν ἔπαινός ἐστι φιλοσοφίας, καὶ τοῦτο ἐκ διαφόρων αὐτῷ συνηρανισμένον· τὸ δὲ περὶ τῶν [*] κατὰ ταύτην συνεστηκυιῶν αἱρέσεων. ἐν ᾧ καὶ περὶ γεωμετρίας, καὶ μουσικῆς, καὶ ἀριθμητικῆς, δόξας παλαιὰς συναναγράφει.

Τὸ δὲ δεύτερον βιβλίον συμπληροῦται μὲν κεφαλαίοις ϛ', καὶ μ'. διαλαμβάνει δὲ πρῶτον μὲν περὶ τῶν τὰ θεῖα ἑρμηνευόντων, καὶ ὡς τοῖς ἀνθρώποις ἀκατάληπτος ἡ τῶν νοητῶν κατὰ τὴν οὐσίαν ἀλήθεια. εἶτα περὶ διαλεκτικῆς, καὶ περὶ ῥητορικῆς, καὶ περὶ λόγου καὶ γραμμάτων, περὶ ποιητικῆς, περὶ χαρακτῆρος, περὶ τοῦ ἠθικοῦ εἴδους τῆς φιλοσοφίας, περὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν, ὅτι οὐδεὶς ἑκὼν πονηρός· ὁποῖον χρὴ εἶναι τὸν φιλόσοφον· ὅτι χρὴ σέβειν τὸ θεῖον· ὅτι τοῖς εὐσεβέσι καὶ δικαίοις βοηθεῖ τὸ κρεῖττον· περὶ μαντικῆς. ὅτι χρὴ περὶ πολλοῦ ποιεῖσθαι τὰς τῶν σοφῶν συνουσίας, ἐκκλίνειν δὲ τοὺς φαύλους καὶ ἀπαιδεύτους· περὶ τοῦ δοκεῖν καὶ τοῦ εἶναι· καὶ ὅτι οὐ τῷ λόγῳ χρὴ κρίνειν τὸν ἄνθρωπον, ἀλλὰ τῷ τρόπῳ. ὅτι οἱ ἄλλοις ἐπιβουλεύοντες, ἑαυτοὺς λανθάνουσι καταβλάπτοντες· περὶ εὐδοξίας· περὶ φήμης· ὅτι μέτρον ἄριστον· ὅτι δυσκατόρθωτον ἡ ἀρετή, εὐμεταχείριστον δὲ ἡ κακία. ὅτι οὐ χρὴ λόγον ποιεῖσθαι περὶ τῆς τῶν ἀσυνέτων δοκιμασίας. ὅτι τὴν ὑπόκρισιν, τοῖς κεχρημένοις ἐπιβλαβῆ οὖσαν, καὶ πρὸς οὓς γίνεται, τῆς ψυχῆς ἐκβλητέον. ὅτι οὐ χρὴ πολυπραγμονεῖν, φθόνου γὰρ καὶ διαβολῆς αἴτιον γίνεται τὸ τοιοῦτον. ὅτι ἐν οἷς πλημμελεῖ τις τὸ μεταμελεῖσθαι κάλλιστον. περὶ λοιδορίας, ὡς οὐκ ἀγαθόν. ὅτι ἐν τῷ λοιδορεῖσθαι χρὴ σκοπεῖν, μὴ τοῖς αὐτοῖς περιπεπτώκαμεν ἐλαττώμασι. περὶ ἀνάγκης τῆς κατὰ τὸν βίον· ὅτι εὐκαίρως δεῖ πράττειν. περὶ τοῦ βούλεσθαι, ὅτι οὐ δεῖ ὡς ἔτυχεν ἀναβάλλεσθαι. ὅτι τὸ δυστυχῆσαι πολλάκις ὠφέλιμον γίνεται, καὶ μάλιστα τοῖς ἄφροσι· περὶ ἀγωγῆς καὶ παιδείας. ὅτι κάλλιστον ἡ φιλία τῶν ἀγαθῶν.

ὅτι ἡ

[*] ἐπιλαβεῖν.

[*] κατὰ ἐντα-

ὅτι ἡ ὁμοιότης τῶν τρόπων φιλίαν ἀπεργάζεται. ὅτι χρὴ ἐν ταῖς δυστυχίαις καὶ τοῖς κινδύνοις μὴ περιορᾶν τοὺς φίλους. ὅτι οὐ χρὴ συναδικεῖν τοῖς φίλοις. περὶ γνησίων καὶ ἀβεβαίων φίλων. ὅτι χρὴ ταχείας ποιεῖσθαι τὰς πρὸς τοὺς φίλους διαλλαγάς, τὰ ἁμαρτήματα αὐτῶν ῥᾷον φέροντας, μετὰ τῆς ἀμνηστείας. ὅτι ἐν ταῖς ἀτυχίαις τοὺς γνησίους τῶν φίλων διαγινώσκομεν. φιλικὰ παραγγέλματα. περὶ ἔχθρας, καὶ τοῦ ὁποῖόν τινα εἶναι χρὴ πρὸς τοὺς ἐχθρούς. περὶ τοῦ πῶς ἔστιν ἀπ' ἐχθρῶν ὠφεληθῆναι. περὶ τοῦ εὐεργετεῖν. ὅτι μείζων ἡ χάρις ἐν καιρῷ δοθεῖσα. περὶ τοῦ ἀντευεργετεῖν. ὅτι τοὺς πονηροὺς οὐ χρὴ εὖ ποιεῖν, οὐδὲ παρ' αὐτῶν εὐεργετεῖσθαι. καὶ τὸ τελευταῖον περὶ εὐχαριστίας. ἐν οἷς καὶ τὰ τοῦ δευτέρου κεφάλαια.

Ἐν δὲ τῷ γ' περιέχεται κεφάλαια μβ'. πρῶτον περὶ ἀρετῆς. εἶτα περὶ κακίας· περὶ φρονήσεως. περὶ ἀφροσύνης· περὶ σωφροσύνης. περὶ ἀκολασίας· περὶ ἀνδρίας· περὶ δειλίας· περὶ δικαιοσύνης. περὶ πλεονεξίας καὶ ἀδικίας· περὶ ἀληθείας. περὶ ψεύδους· περὶ παρρησίας. περὶ κολακείας· περὶ ἀσωτείας. περὶ φειδωλίας. περὶ ἐγκρατείας. περὶ ἀκρασίας. περὶ ἀνεξικακίας· περὶ ὀργῆς. περὶ τοῦ γνῶθι σεαυτόν· περὶ ὑπερηφανίας. περὶ φιλαυτίας· περὶ τοῦ συνειδότος· περὶ μνήμης. περὶ λήθης. περὶ ὅρκου· περὶ ἐπιορκίας· περὶ φιλοπονίας. περὶ ἀργίας· περὶ αἰδοῦς. περὶ ἀναιδείας· περὶ σιγῆς. περὶ τοῦ εὐκαίρως λέγειν· περὶ βραχυλογίας. περὶ ἀδολεσχίας. περὶ χρηστότητος. περὶ φθόνου. περὶ πατρίδος. περὶ ξένης. περὶ ἀπορρήτων καὶ μβ' περὶ διαβολῆς.

a Ἠθῶν. Τὰ δὲ τοῦ τετάρτου βιβλίου ἐστὶ ταῦτα· πρῶτον περὶ πολιτείας, δεύτερον περὶ νόμων καὶ a ἐθῶν· περὶ δήμου. περὶ τῶν ἐν ταῖς πόλεσι δυναστῶν· περὶ ἀρχῆς, καὶ περὶ τοῦ ὁποῖον χρὴ εἶναι τὸν ἄρχοντα; ὅτι κάλλιστον ἡ μοναρχία. ὑποθῆκαι περὶ βασιλείας. ψόγος τυραννίδος. περὶ πολέμου. περὶ τόλμης· περὶ νεότητος. περὶ στρατηγῶν, καὶ περὶ τῶν κατὰ πόλεμον χρειῶν ὑποθῆκαι· περὶ εἰρήνης· περὶ γεωργίας. περὶ ἡσυχίας· περὶ ναυτιλίας· περὶ τεχνῶν· περὶ δεσποτῶν καὶ δούλων· περὶ ἀφροδίτης πανδήμου. περὶ ἔρωτος, τῶν κατὰ τὸ σῶμα ἡδονῶν. περὶ κάλλους· περὶ γάμου, καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ κεφαλαίου τούτου. γαμικὰ παραγγέλματα. καὶ περὶ παίδων, καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ κεφαλαίου τούτου· καὶ ὅτι χρὴ τοὺς γονεῖς τῆς καθηκούσης τιμῆς καταξιοῦσθαι παρὰ τῶν τέκνων. ὁποίους χρὴ εἶναι τοὺς πατέρας περὶ τὰ τέκνα; ὅτι κάλλιστον ἡ φιλαδελφία καὶ ἡ περὶ τοὺς συγγενεῖς διάθεσις. οἰκονομικός. περὶ εὐγενείας, καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ κεφαλαίου τούτου. περὶ δυσγενείας. περὶ πλούτου, καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ κεφαλαίου τούτου. περὶ πενίας· σύγκρισις πενίας καὶ πλούτου. ὅτι ὁ βίος βραχύς, καὶ φροντίδων ἀνάμεστος.

34 Morum similitudinem amicitiam conciliare. 35 In aduersis suis atque periculis, non esse negligendos amicos. 36 Non esse amicos iuuandos, cum quid iniuste faciendum suscipiunt. 37 De fidis atque infidis amicis. 38 Citò esse cum amicis in gratiam redeundum, eorúmque vitia ferenda, cum erratorum obliuione. 39 In aduersis fidos explorari amicos. 40 Præcepta amicitiæ. 41 De inimicitiis, &, quo se quis modo cum hoste gerat. 42 Qua ratione a ex inimicis capi possit vtilitas. 43 De benemerendi studio. 44 Maius esse beneficium quod in tempore confertur. 45 De remunerandis beneficiis. 46 Non esse benigne faciendum improbis, neque ab iis beneficium vllum accipiendum. b Denique de Gratitudine. Atque hæc summa Capitum secundi libri.

Tertius dehinc Capita continet CXLII.

Primum de Virtute. Alterum de Vitio. 3 De Prudentia. 4 De Imprudentia. 5 De Temperantia. 6 De Intemperantia. 7 De Fortitudine. 8 De Timiditate. 9 De Iustitia. 10 De habendi Cupiditate, atque Iniustitia. 11 De Veritate. 12 De Mendacio. 13 De loquendi libertate. 14 De Assentatione. 15 De Prodigalitate. 16 De Parsimonia, [seu Tenacitate.] 17 De Continentia. 18 De Incontinentia. 19 De Patientia, [seu Malorum tolerantia.] 20 De Iracundia. 21 De cognoscendo se ipsum. 22 De Fastu. 23 De cæco sui amore. 24 De Conscientia. 25 De Memoria. 26 De Obliuione. 27 De Iureiurando. 28 De Periurio. 29 De laboris studio. 30 De Ignauia. 31 De Pudore. 32 De Impudentia. 33 De Silentio. 34 De tempestiua oratione. 35 De dicendi breuitate. 36 De d Garrulitate. 37 De Benignitate. 38 De Inuidia. 39 De Patria. 40 De peregrina terra. 41 De Arcanis. Et 42 de Calumnia.

Quarti denique libri Capita hæc sunt.

e Primum de Repub. Alterum de legibus, & consuetudinibus. 3 f De Plebe. 4 De potentibus in ciuitate. 5 De Principatu, &, Qualem esse principem, ac Magistratum deceat. 6 Optimum esse vnius imperium. 7 Regni administrandi præceptiones. 8 Vituperatio Tyrannidis. 9 De bello. 10 g * De Audacia. 11 h De Iuuentute. 12 De belli Imperatoribus: &, De iis, quæ militiæ vsui esse possint præcepta. 13 De Pace. 14 De * Agricultura. 15 De Tranquillitate. 16 De Nauigatione, (& naufragio.) 17 De * Artibus. 18 De Dominis, & seruis. 19. De Venere vulgari, (i quæ generationis humanæ causam fouet.) 20 De k amore voluptatum corporis. 21 De * Pulchritudine. 22 De Nuptiis, & eius capitis l cætera. 23 Connubialia præcepta. 24 De Liberis, m & eius generis reliqua. 25 Debito parentes honore a liberis esse afficiendos, [&, An per omnia eis obedire conueniat.] 26 n Quales deceat esse parentes erga liberos, [& quod vtrinque naturali quadam necessitate mutuo afficiantur.) 27 Fraternum amorem, & animi affectum, erga cognatos esse honestissimum, [quodque hi necessarij sint.] 28. De rei familiaris tuendæ ratione. 29 De nobilitate [nobiles illos esse, qui ex virtutis præscripto viuant, tametsi nec bonis moribus præditis parentibus orti sint] & o reliqua eiusdem argumenti. 30 De Ignobilitate. 31 De * Diuitiis, & huius generis p cæteris. 32 De * Inopia. 33 Diuitiarum paupertatisque comparatio. 34 Vitam esse perbreuem, curarúmque plenam,

10. STOBÆVS

a De quo & Plutarch. libellus.

b Vnica & monade a superiore calculo aberrauimus, quem sectiorum non corriget, qui etiam hunc librum nobis integrum in lucem dabit.

c Quo totidem & iisdem inscriptionibus Sermonum nomine, sed cum quarto libro edita sunt ex bibliotheca Gr. Venetus; Gracoiat. Tiguri non semel & denique Francofurdi cum Ant. Melissa, atque Guerrengeri.

d De qua Plutarch. etiam.

e Hi decem libro his vulgato sermo est XLIII.

f Qui sermo in libris editis non exstat.

g Hic signo notauimus, qua in editis desiderata in laudem ac vituperatio. nem reperimus.

h In Stobæo est hic de militia & viribus corporis.

i Vulgatis libris hoc additum.

k In editis legitur pro ti to capite e subauditur Vituperatio Veneris, & quod maius sit amor, ac meliorum malorum auctor.

l De quibus sex habent capita libri editi.

m Quæ libri editi per tria distributa capita exhibent.

n Tres hic conferes Sermones 80. 81 82. in libros a mundo irrepsisse, cum sup laudeamus.

o Tribus explicata capitibus in libris editis.

p Quæ in duo capita distribuerunt.

10. STOB.

35 De Tristitia, eiúsque molestia. 36 De morbo & medelis. 37 De [a] Valetudine, eiúsque permansione. 38 De Medicis, & medicina. 39 De Felicitate. 40 De Infelicitate. 41 Instabilem esse mortalium prosperitatem. 42 De his qui præter meritum felices sunt. 43 De his qui præter meritum infelices sunt. 44 Quæcumque accidunt, constanter esse ferenda [hominibus, quorum est ex virtute vitam instituere.]

45 [a] Secundas res ostendi, aduersas contra tegi oportere, [& rebus præstantibus rectè vtendum.] 46 De spe. 47 De insperatis euentibus. 48 De aliorum infortunio gaudendum non esse. 49 Infelices indigere condolentibus. 50 [b] De Senectute, [c] aliaque huc spectantia. 51 De Morte, [& eam euitari non posse.] 52 De Vita. 53 [d] Vita & mors inuicem comparata. 54 De Luctu.

55 De Sepultura. 56 Consolatoria.

57 In vita functos non esse exercendam contumeliam. 58 Plurimorum à morte memoriam cito euanescere.

Hæc quarti libri LVIII. Capita sunt: cum quattuor ipsorum librorum in vniuersum [e] octo sint supra ducenta: quibus, vti diximus, sententias, testimonia, & Chreîas ex Eclogis, & Apophthegmatis, ac vitæ præceptis Stobæus proponit.

PHILOSOPHI *autem, ex quibus ista collegit, hi fere sunt:*

[a] Ægimæus. Æschines Socraticus. Albinus. Amelius. Anacharsis. Anaxagoras. Anaxarchus. Anaximander. Anaximenes. Antipater Istiæus. Antisthenes. Apelles. Apollodorus. Apollonius. Apollophanes. Arcesilaus. Archænetus. Archedemus Hecatæus. Archelaus. Archimedes. Archytas. Arianus. Aristagoras. Aristander. Aristarchus. Aristippus. Aristobrotus. Ariston. Aristonymus. Aristoteles. Aristoxenus. Asclepiades Aristæi F. Atticus. Beronice. Berosus. Bias. Bion. Boëthus. Brotinus.

Callicratides. Callimachus. Carneades. Cebes. Charondas. Chilon. Chion. Chrysippus. Cleanthes. Cleobulus. Clineas. Clitomachus. Coriscus. Crantor. Critias. Critolaus. Criton.

Damármenes. Damippus. Demetrius. [Democritus.] Demonax. Didimus. Diocles. Diodorus. Diogenes. [Dion.] Diotimus. Dius.

Ecphantus. Eopolus. Empedocles. Epandrides. Epicharmus. Epictetus. Epicurus * Gargitius. Epicurus Atheniensis. Epidicus. Epigenes. Erasistratus. Eratosthenes. [b] Erysus. Euclydes. Eudoxus. Euenius. Euphrates. Euryphamus. Euristratus. Eusebius. Glauton.

Harpocration. Heraclides. Heraclitus. Hermes. Herophilus. Hierax. Hierocles. Hieronymus. Hippalus. Hippias. Hippodamus. Hipponus. Hypiæus. Iamblichus. Ion. Iuncus.

Leophanes. Leucippus. Longinus. Lucius. Lycus. Lyncon. Lysis Epaminondæ Præceptor)

Maximus. Melilus. Melon. Menechinus. Menedemus. Metopus. Metrocles. Metrodorus. Moderatus. Mnesarchus. Musonius. Naucratus. Naumachius. Nicolaus. Nicostratus. Nicthus. Numenius. Ocellus. Onatus. Onétor. Parracæus. Panætius. Parmenides. Pempe-

περὶ λύπης, ὅτι λίαν μοχθηρά. περὶ νόσου καὶ ἰάσεων· περὶ ὑγείας καὶ διαμονῆς αὐτῆς· περὶ ἰατρῶν· περὶ εὐδαιμονίας. περὶ κακοδαιμονίας. ὅτι ἀβέβαιος ἡ τῶν ἀνθρώπων εὐπραξία. περὶ τῶν παρὰ ἀξίαν εὐτυχούντων. περὶ τῶν παρὰ ἀξίαν δυστυχούντων. ὅτι δεῖ γενναίως φέρειν τὰ προσπίπτοντα. ὅτι δεῖ τὰς εὐτυχίας προφαίνειν, τὰς δὲ ἀτυχίας κρύπτειν. περὶ ἐλπίδος. περὶ τῶν παρ' ἐλπίδα. ὅτι οὐ χρὴ ἐπιχαίρειν τοῖς ἀτυχοῦσιν. ὅτι οἱ ἀτυχοῦντες χρῄζουσι τῶν συμπασχόντων. περὶ γήρως, καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ κεφαλαίου τούτου· περὶ θανάτου· περὶ ζωῆς. σύγκρισις ζωῆς καὶ θανάτου. περὶ πένθους· περὶ ταφῆς. παρηγορικά. ὅτι οὐ χρὴ παροινεῖν εἰς τοὺς τετελευτηκότας. ὅτι τῶν πλείστων μετὰ θάνατον ἡ μνήμη διαρρεῖ ταχέως ὁμοῦ. τὰ κεφάλαια τοῦ τετάρτου νη. τῶν δὲ τεσσάρων βιβλίων, ση. οἷς παρατίθησιν, ὡς ἔφημεν, Ἰωάννης ἔκ τε τῶν ἐκλογῶν καὶ τῶν ἀποφθεγμάτων, καὶ τῶν ὑποθηκῶν, δόξας τε καὶ χρήσεις καὶ χρείας. ἀγείρει δὲ ταύτας ἀπὸ μὲν φιλοσόφων, ἀπό τε Αἰσχίνου τοῦ Σωκρατικοῦ, καὶ Ἀναξάρχου, καὶ Ἀναχάρσιδος, Ἀριστωνύμου, καὶ Ἀπολλωνίου, Ἀντισθένους καὶ Ἀριστίππου, Ἀρίστωνος καὶ Ἀριστοξένου, καὶ Ἀρχύτου, Ἀριστοτέλους, Ἀναξιμάνδρου, Ἀναξιμένους, Ἀρχελάου, Ἀναξαγόρα, Ἀρχαινέτου, Ἀρκεσιλάου, Ἀρριανοῦ, Ἀντιπάτρου Ἰστιαίου, Ἀρχεδήμου Ἑκαταίου, Ἀπολλοφάνους * αἰγιμαίου, Ἀπολλοδώρου, Ἀριστάρχου Ἀσκληπιάδου ἀρισταίου, Ἀττικοῦ, Ἀμελίου, Ἀλβίνου, Ἀριστάνδρου, Ἁρποκρατίωνος, Ἀπελλοῦ, Ἀρισταγόρου, Ἀριστοβρότου, Ἀρχιμήδους· Βοηθοῦ, Βίαντος, Βηρώσου, Βερονίκης, Βροτίνου, Βίωνος. Γλαύτωνος. Δημώνακτος, Δημητρίου, Δαμίππου, Διογένους, Διοδώρου, Διοτίμου, Διοκλέους, Δαμαρμένους, Διδύμου, Δίου. Εὐκλείδου, Εὐφράτου, Ἐπιχάρμου, Ἐπανδρίδου. Ἐρασιστράτου, Ἐκπώλου, Ἐπικούρου γαργητίου· Ἐπικτήτου, Ἑρμοῦ, Ἐμπεδοκλέους, Ἐπικούρου ἀθηναίου. Εὐσεβίου, Ἐρύσου, Ἐρατοσθένους, Εὐρυστράτου, Ἐκφάντου, Ἐπιδίκου, Εὐδόξου, Ἐπιγένους, Εὐηνίου, * Εὐρυφάμου· Ζαλεύκου, Ζήνωνος, Σωσιάστρου· Ἡρακλείδου, Ἡρακλείτου, Ἡροφίλου. Θεμιστίου, * Θεοβούλου, Θεαγένους, Θεάγους, Θεοφράστου, Θεοδώρου, Θάλητος, Θεαιτήτου, Θρασύλλου. Ἱερωνύμου, Ἱππίου, Ἰαμβλίχου, Ἱεροκλέους· Ἱππάλου, Ἴωνος, Ἱππώνου, Ἱέρακος, Ἱπποδάμου, Ἱππάσου, Ἰούγκου· Κρίτωνος, Κλεοβούλου, Κέβητος, Κορίσκου, Κλειτομάχου, * Κριτολάου, Κλινίου, Καρνεάδου, Κλεάνθους, Καλλιμάχου, Κριτίου, Κράντορος, Καλλικρατίδου· Λαμπρίου(?), Λουκίου, Λύσιδος, Λύκου, Λύγκωνος, Λεωφάνους, Λογγίνου. Μενέχμου, Μητροκλέους, Μετώπου. * Μενεδήμου, Μουσωνίου, Μνησάρχου, Μελίσσου, Μητροδώρου, Μήλωνος, Μοδεράτου, Μαξίμου· Νικολάου, Νουμηνίου, Ναυμαχίου, Ναυκράτους, Νίκτου, Νικοστράτου. Ξενοκράτους, Ξενοφάνους· Ὀνάτου, Ὀκέλλου, Ὀνήτορος· Παναιτίου, Πιττακοῦ, Περιάνδρου Πυθαγό-

Marginal notes (left):

a Inferunt hoc loco vulgata libri caput De Pasi lauanda[?].

b De vita [?] . . . libros de . . . faciunt. Faciles esse alios admonere, quam seipsum.

c Libri editi singulari cap. præferunt. Quod senectus vis molestiam prudentia colat ipsamque ulta reuerentia dignam efficit.

d Addunt hic typis excusi caput De laude mortis.

e Atque sex tantum supra ducenta singulorum librorum capita collecta conficiunt. Sexcenta enim ex numeratorum nota . . . Cæterum ex his XVIIX. . . . ipsa desideramus.

a Commodum tibi fore, lector, arbitrati sumus, singulorum nomina ex commentariorum ordinem accurate restituere.

* Ex C. H. St.

* Nomis fane litera iter Photius duos tibi affert Epicuros, cum unus idemq. ab vrbe Atheniensis dicatur, qui à pago Gargettius est, vt docet Laert. lib. X init.

b Eurysus alij.

Marginal notes (right): * αἰγιμαίου. * Εὐρυφάμου. * Θεοβούλου. * Κριτολάου. * al. Μενεδήμου.

Πυθαγόρου, Πλουτάρχου, Πεμπύλου, Πλάτωνος, Παναιτίου, Ποσειδωνίου, * Περικτιόνης, Πορφυρίου, Παρμενίδου, Πολέμωνος, Πυθέου, Πώρου, Πολυβίου, Πλωτίνου, Πρωταγόρου, Πυθιάδου, Πύρρωνος. Ῥούφου, Ῥηγίνου. Σόλωνος, Σωτίωνος, Σωσιάδου, Σερήνου, Σωκράτους, * Στίλπωνος, Σπευσίππου, Στράτωνος, Σκυθίνου, Σφαίρου, Σελεύκου, Σευήρου, Σερήνου. Τίμωνος, Τιμαίου, Ταύρου, Τιμαγόρου, Τέλητος. Ὑψαίου. Φιλοξένου, Φιλολάου, Φερεκύδου, Φαβωρίνου, Φίντυος. Χίονος. Χρυσίππου, Χαρώνδου, Χίλωνος. καὶ κυνικῶν δέ. Ἀντισθένους, Διογένους, Κράτητος, Ἡγησιάνακτος, Ὀνησικρίτου, Μενάνδρου, Μονίμου, Πολυζήλου, Ξανθίππου, Θεομνήστου. καὶ τῶν μὲν φιλοσόφων τὴν συλλογὴν ἐποιήσατο. οὗτοι. ποιηταὶ δὲ Ἀπολλόδωρος, Ἀναξίλλης, Ἄρχιππος, Ἀπολλωνίδης, Ἀλκιδάμας. Ἀρισταῖος, Ἀντίμαχος, Ἀντιφάνης, Ἀρίσταρχος, Ἀρχέλοχος, Ἀχαιός, Αἰσχύλος, Ἀγάθων, Ἄλεξις, Ἀριστοκράτης, Ἄμφις, Ἀλκαῖος, Ἄρατος, Ἀστυδάμας, Ἀνδρόνικος, Ἀναξανδρίδης, Ἀριστοφάνης, Ἀράλοχος, Ἀπολλόδωρος, Ἀλέξανδρος, Ἀνακρέων, Ἀξιόνικος, Ἀριστοφῶν. Βακχυλίδης, Βίων, Βίοτος, Βάθων. Δίφιλος, Διονύσιος, Δημήτριος, Δικαιογένης, Διόδωρος, Δίκτυς. Εὐθύδαμος, Εὔπολις, Εὔφρων, Ἐρατοσθένης, Ἐπίχαρμος, Εὔηνος, Εὐφορίων, Ἑρμόλοχος, Εὐριπίδης. Ζήνων, Ζηνόδοτος, Ζώπυρος. Ἡσίοδος, Ἡρώδης, Ἡνίοχος, Ἡλιόδωρος. * Θεόδοτος, Θέσπις, Θέογνις, Θεόκριτος, * Θελίρεφος. Ἰοφῶν, Ἱπποθόος, Ἱππῶναξ, Ἰσίδωρος, Ἱπποθόων, Ἰούλιος, Ἴων. Κλεάνθης, Κλεόβινετος, Καλλίμαχος, Κλειτίας, Κλεόβουλος, Κρατῖνος, Καρκῖνος, Κερκίδας, Καλλίνικος, Κλεινίας, Κράντωρ, Κλειτόμαχος. Λῖνος, Λικύμνιος, Λυκόφρων, Λεωνίδης, Λάων. Μένανδρος, Μοσχίων, Μύρων, Μένιππος, Μόσχος, Μίμνερμος, Μελινώ, Μητρόδωρος, Μηνόφιλος. Νικόστρατος, Νικόλαος, Νικόμαχος, Νεόφρων, Ναυμάχιος, Νεοπτόλεμος. Ξενοφάνης, Ξέναρχος. Ὅμηρος, Ὀρφεύς, Ὀλυμπιάς. Πίνδαρος, Παρμενίδης, Ποσείδιππος, Παυσανίας, Πολυείδης, Πατροκλῆς, Πείσανδρος, Πανύασις, Πειρίνθιος, Πομπήϊος. Ῥιανός. Σοφοκλῆς, Σωτάδης, Σιμωνίδης, Σωσιφάνης, Σίμυλος, Σωσίθεος, Σκλήριος, Σαπφώ, Σαραπίων, Σωσικράτης, * Στάγινος, Σώπατρος, Σθενίδης, Σουσαρίων, Στησίχορος. Τιμόστρατος, Τιμοκλῆς, Τυρταῖος, * Τελέσιλλα. Ὑποβολιμαῖος, Ὑψαῖος. Φιλίτας, Φιλόξενος, Φιλιππίδης, Φρύνιχος, Φιλωνίδης, Φιλήμων, Φωκυλίδης, Φίλιππος, Φοινικίδης, Φιλίσκος, Φερεκράτης, Φανοκλῆς, Φίντυς, Φιλαῖος. Χαιρήμων, Χοίριλος, Χάρης. ἀλλὰ καὶ ποιητικῶν χρήσεις παρέθηκε τοῖς κεφαλαίοις, οὗτοι. Ῥήτορες δὲ καὶ ἱστοριογράφοι, βασιλεῖς τε καὶ στρατηγοί, καὶ γὰρ καὶ ἐκ τούτων μαρτυρίας συνήθροισεν, οἵδε. Ἀριστείδης, Ἀριστοκλῆς, Αἰλιανός, Αἰσχίνης, Ἀγάθων, Ἀντιφῶν, Ἀρχέλαος. Γάϊος, Γοργίας. Δημοσθένης, Δημάδης, Δημάρατος. Ἔφορος. Ζώπυρος. Ἡγησιάδης, Ἡγήσιος. Θουκυδίδης, Θησεύς, Θεόδωρος, Θεράπυλλος, Θεόπομπος. Ἰσοκράτης, Ἰσαῖος. Κορνηλιανός, Καλλισθένης, Κλειτοφῶν, Κτησίας. Λυσίας. Νικίας. Ξενοφῶν. Ὄμβριμος

lus. Periander. Perictiones. Phauorinus. Pherecydes. Philolaus. Philoxenus. Phintis. Pittacus. Plato. Platinus. Plutarchus. Polemon. Polybius. Porphirius. Porus. Posidonius. Protagoras. Pyrrhon. Pytagoras. Pytheas. Pythiades. Reginus. Rufus. Scythinus. Seleucus. Serenus. Seuerus. Socrates. Solon. Sosiades. Sotion. Speusippus. Sphærus. Stilpon. Straton. Taurus. Teles. Timæus. Timagoras. Timon. * Thales. Theagenes. Theages. Themistius. Theobulus. Theocritus. Theodorus. Theophrastus. Thrasillus. Xenocrates. Xenophanes. Zaleucus. Zeno. Zoroaster. 10. STOB. * al. Te.ado.

Hi vero ex Cynicorum secta. Antisthenes. Crates. Diogenes. Hegesianax. Menander. Monimus. Onesicritus. Polyzelus. Theomnestus. Xanthippus.

Igitur Philosophi, ex quibus hanc collectionem fecit, isti sunt. Poëtæ autem hi:

Achæus. Æschylus. Agathon. Alcæus. Alcidamas. Alexander. Alexis. Amphis. Anacreon. Anaxandrides. Anaxilles. Andronicus. Antimachus. Antiphanes. Apollodorus. Apollonides. Aralochus. Aratus. Archilochus. Archippus. Aristæus. Aristarchus. Aristocrates. Aristophanes. Aristophon. Astydamas. Athenodorus. Axinicus. Bacchyllides. Bathon. Bion. Biotus. Callimachus. Callinicus. Carcinus. Cercidas. Chæremon. Chares. Chœrilus. Cleanthes. Clebinetus. Cleobulus. Clinias. Clitias. Clitomachus. Crantor. Cratinus. Demetrius. Dicæogenes. Dictys. Diodorus. Dionysius. Diphylus. Epicharmus. Eratosthenes. Euenus. Euphorion. Euphron. Eupolis. Euripides. Euthydamus. Heliodorus. Heniochus. Hermolochus. Herodes. Hesiodus. Hipponax. Hippothoon. Hippóthous. Homerus. Hyppobolimæus. Hypsæus. Ion. Iophon. Isidorus. Iulius. Laon. Leonides. Licymnius. Linus. Lycophron. Melino. Menander. Menippus. Menophilus. Metrodorus. Mimnermus. Moschion. Moschus. Myron. Naumachius. Neophron. Neoptolemus. Nicolaus. Nicomachus. Nicostratus. Olympias. Orpheus. Panyasis. Parmenides. Patrocles. Pausanias. Phanocles. Pherecrates. Philæus. Philetas. Philémon. Philippides. Philippus. Philiscus. Philonides. Philoxenus. Phintys. Phocylides. Phœnicides. Phrynichus. Pindarus. Pisander. Polyides. Pompeius. Posidippus. Rhianus. Sappho. Serapion. Sclerius. Simonides. Simylus. Sopater. Sophocles. Sosicrates. Sosiphanes. Sositheus. Sotades. Staginus. Stesichorus. Sthenides. Susaron. Telessilla. Therelephus. Theocritus. Theognis. Thespis. Timocles. Timostratus. Tyrtæus. Xenarchus. Xenophanes. Zeno. Zenodotus. Zopyrus.

Verum Poëtæ, quorum sententias his capitibus est persecutus, isti fuerunt. Rhetores deinde & Historici, Regésque, ac Duces, quando horum quoque testimonia collegit, hi sunt:

Ælianus. Æschinés. Agathon. Antiphon. Archelaus. Aristides. Aristocles. Caius. Callisthenes. Chrysermus. Clitophon. Cornelianus. Ctesias. Demades. Demaratus. Demosthenes. Ephorus. Gorgias. Hegesiades. Hegesius. [Herodotus.] Hyperides. Isæus. Isocrates. Lysias. Nicias. Ombrinus. al. Obrimus.

10. STOB. Philostratus. Polyænus [Prodicus.] Protagoras. Sostratus. Theodoru . Theopompus. Theseus. Thrasillus. Thucydides. Timagoras. Trophimus. Xenophon. Zopyrus. [¶ *Reges & Imp.*] Agathocles. Agesilaus. Agis. Agrippinous. Alexander. Anaxilaus. Antigonus. Archidamus. Chares. Charias. (al. Chabrias.) Charillus. Clitarchus. Cotys. Darius. Dionysius. Epaminondas. Eudamidas. Hipparchus. Iphicrates. Lamachus. Leonides. Lycurgus. Mallius. Pericles. Phalaris. Philippus. Phocion. Ptolemæus. Pyrrhus. Scipio. Scyllurus. Semiramis. Themistocles. Timotheus. [¶ *Medici , Philosophi , & alij.*] Æsopus. Alcmæon Medicus. Antigenidas. Antyllus Medicus. Apelles. Arimnestus. Aristides Iustus. Aristophanes. Aristoteles. Brason. Cato. Cephisidorus. Cleostratus. Clitomachus. Dicæarchus. Diocles Medicus. Dion. Dionysius. Erasistratus. Medicus. Eratosthenes. Eubulus. Euphranias. Euryphron Medicus. Euryximachus. Euxitheus. Galenus Medicus. Glaucon. Hermarchus. Hermippus. Hippocrates Medicus. Licymnius. Metrocles. Metrodorus. Myson. Nicostratus. Prausion. Seriphius. Simonides. Sostratus. Sotion. Speusippus. Theocritus. Theopompus. Tymarides. Thynon.

Tot illa Capita, in quæ veterum dicta Ioannes contulit Stobæus, & ex his potissimum Philosophis, Poëtis, Oratoribus, Regibus, atque Imperatoribus, hæc eadem collegit.

Cæterum vtile hoc opus, cum iis, qui horum scripta operáque [a] legerunt, vt eorum per hæc memoria renouetur, tum iis in primis, qui non legerunt, quod assiduo se se in his exercendo, breui admodum tempore pulchra multa & varia, summatim comprehensa, mente recondere cum fructu queant. Communis autem vtrisque hæc vtilitas accedet, quod quæ inuestigabunt absque labore, & breui, vt apparet, inuenturi sint, qui se à capitibus his ad fusiorem pertractationem conferre volent. Immo & quibusuis dicere, & scribere volentibus perutile hoc opus futurum sit.

a Scopus 43 ἀναγινώσκουσι.

*Πολύαινος, Πρωταγόρας. *Σώστρατος. Τιμαγόρας, Τρόφιμος. Τυνδαρίδης. Φιλόστρατος. Χρύσερμος. Αλέξανδρος, Αγησίλαος, Αγαθοκλῆς, Αντίγονος, Αγις, *Αγριππῖνος, Αναξίλαος, Αρχίδαμος. Διονύσιος, Δαρεῖος. Επαμεινώνδας, Ευδαμίδας. Θεμιστοκλῆς. Ιφικράτης, Ιππαρχος. Κότυς, Κλείταρχος. Λυκοῦργος, Λεωνίδης, Λάμαχος. Μαλλίας. Περικλῆς, Πύῤῥος, Πτολεμαῖος, Σεμίραμις, Σκηπίων, Σκύλλουρος. Τιμόθεος. Φίλιππος, Φωκίων, Φάλαρις. Χάριλλος, Χαρίας, Χάρης. Αριστοφάνης, Αισωπος, Αντιγενίδας, Αριστοτέλης, Αριστείδης ὁ δίκαιος, Αλκμαίων ἰατρὸς, Αντυλλος ἰατρὸς, Αρίμνηστος, Απελλῆς *Βράσων. Γλαύκων, Γαληνὸς ἰατρὸς. Δικαίαρχος, Δίων, Διονύσιος, Διοκλῆς ἰατρὸς. Εὔξιθεος, Ερμαρχος, Ερμιππος, Εὐρυξίμαρχος, Εὐφρανίας, Ερασίστρατος ἰατρὸς, Εὐρύφρων ἰατρὸς. Ερατοσθένης, Εὔβουλος. Θεόπομπος, Θεόκριτος, Θυμαρίδης. Θυών. Ιπποκράτης ἰατρὸς. Κάτων, Κηφισόδωρος, Κλεόστρατος, Κλειτόμαχος. Λικύμνιος. Μύσων, Μητρόδωρος, Μητροκλῆς. Νικόστρατος. Πραυσίων. Σιμωνίδης, Σερίφιος, Σωτίων, Σώστρατος, Σπεύσιππος. ἀλλὰ τὰ μὲν κεφάλαια, οἷς τὰς τῶν παλαιοτέρων ῥήσεις ἥρμοσεν Ιωάννης ὁ Στοβαῖος, καὶ ἐξ ὧν ἀνδρῶν φιλοσόφων τε καὶ ποιητῶν, ῥητόρων τε καὶ βασιλέων καὶ στρατηγῶν, ταύτας συνήθροισε: τοσαῦτα καὶ ἐκ τοσούτων. χρήσιμον δὲ τὸ βιβλίον τοῖς μὲν ἀναγνώσκουσιν αὐτὰ τὰ συγγράμματα τῶν ἀνδρῶν καὶ συντάγματα, πρὸς ἀνάμνησιν: τοῖς δ' οὐκ εἰληφόσι πεῖραν ἐκείνων, ὅτι διὰ συνεχοῦς αὐτῶν μελέτης, οὐκ ἐν πολλῷ χρόνῳ πολλῶν καὶ καλῶν καὶ ποικίλων νοημάτων, εἰς κεφαλαιώδη μνήμην καρπώσονται. κοινὸν δ' ἀμφοτέροις ἡ τῶν ζητουμένων, ὡς εἰκὸς, ἀταλαίπωρος καὶ σύντομος εὕρεσις, ἐπειδάν τις ἀπὸ τῶν κεφαλαίων εἰς αὐτὰ τὰ πλάτη ἀναδραμεῖν ἐθελήσειε. καὶ πρὸς ἄλλα δὲ τοῖς ῥητορεύειν καὶ γράφειν σπουδάζουσιν, οὐκ ἄχρηστον τὸ βιβλίον.

* Πολύαινος. * Συμμαχίας. b Αγριππῖνος.

* Βράσων.

SCHOLION.

Præsagit animus, (quid enim vetat ominari?) fore vt ope Photianæ Bibliothecæ, quæ latent, eruantur non pauca. & quemadmodum nunc exierunt Hadrianus, Gelasius, Theophilactus Simocatta, ac quædam etiam Diodori Siculi spe quoque spei est, Stobæi Eclogas omnes, capite truncas, alibi vitiosas, turbatas, mutilas, primo maximè & secundo libro, Philosophi alicuius opera atque Philologi in integrum restitutum iri, vt apto illo colligentis ordine seruato, maiore cum Reip. commodo appareant. Et tibi, quod omnium primum, œconomiam librorum, ac singulorum cuiusque capitum seriem, & argumentum Photius accuratè designet: dein Augustanæ Bibliothecæ (cuius multa iam exstant in rem litterariam beneficia) codex calamo exaratus, vt & nostra neque pauca, neque contemnenda fragmenta, quæ ex Ant. Augustini V. C. libro descripsimus, magna sane ad id, quod suggerimus, adferens adiumenta. Nunc quoniam in medio palma est, hunc Græcæ ac sanctæ Philosophiæ studiosos inuito.

CCXLVIII. B. BASILII SELEVCIÆ EPISC. *Orationes XV.*

LECTÆ sunt S. BASILII *Episcopi Seleuciæ Orationes* [a] *quindecim.* Prima in illud: *In principio fecit Deus cælum & terram.* Post hanc in Ioseph, in Adamum, in Cain & Abel, in Abrahamum, in Moysen, Eliam, & Ionam. Item nona in Centurionem. Decima in illud: [b] *Nauigabant discipuli cum* IESV, & quæ sequuntur.

a Longe plures exstant hodie Græce in Germania vulgata, quas nuper Latinas fecit noster Claudius Dausquelus.
b Luc. 8. 23.

ρμη'. ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ σελευκείας ἐπισκόπου λόγοι ιε'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ τοῦ μακαρίου Βασιλείου ἐπισκόπου Σελευκείας λόγοι πεντεκαίδεκα: πρῶτος μὲν εἰς τὸ, ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν· εἶτα εἰς τὸν Ιωσὴφ, εἰς τὸν Αδάμ, εἰς τὸν Κάϊν καὶ Αβελ, εἰς τὸν Αβραάμ, εἰς τὸν Μωϋσῆν, εἰς τὸν Ηλίαν, εἰς τὸν Ιωνᾶν. ἔννατος, εἰς τὸν ἑκατοντάρχην· δέκατος εἰς τὸ: ἐνέπλεον οἱ μαθηταὶ τοῦ Ιησοῦ, καὶ τὰ ἑξῆς· εἶτα εἰς

Basilij Seleuciæ episcopi homilia XV.

ἄλλα εἰς τὸ, δεῦτε πρός με πάντες οἱ κοπιῶντες καὶ πεφορτισμένοι, καὶ τὰ ἑξῆς· κἄπειτα εἰς τὸν τελώνην καὶ τὸν Φαρισαῖον. καὶ εἰς τὸ, εἰπὲ, ἵνα οἱ δύο μου υἱοὶ καθίσωσιν, εἷς ἐκ δεξιῶν καὶ εἷς ἐξ εὐωνύμων· καὶ εἰς τὸ, τίνα με λέγουσιν οἱ ἄνθρωποι εἶναι τὸν υἱὸν τοῦ ἀνθρώπου; ἑκκαιδέκατος δὲ εἰς τὸ, Σὺ εἶ ὁ ἐρχόμενος, ἢ ἕτερον προσδοκῶμεν.

Ἐν τούτοις οὖν αὐτοῦ τοῖς λόγοις, τὸ μὲν τροπικὸν καὶ γοργὸν, καὶ τὸ πλεῖστον, εἴπερ ποτέ τινι καὶ ἄλλῳ, ἔστιν ἰδεῖν αὐτοῦ δημιουργούμενον. καὶ τὸ σαφὲς δὲ καὶ ἡδὺ * διατρέχει. τὸ δὲ λίαν περισσὸν τῆς τροπῆς καὶ τῶν γοργείων σχημάτων, μᾶλλον δὲ τὸ συνεχὲς, καὶ ἄκρατον, καὶ * ἀδιάπαυστον, εἰς ἀηδίαν καὶ διαβολὴν τὸν ἀκροατὴν διεγείρει, καὶ ψόγον κινεῖ τοῦ συγγραφέως οὐκ ἔχοντος (ὡς ἔοικε) τέχνῃ τὴν φύσιν ῥυθμίσαι, καὶ κανόνι τὸ ἄτακτον διατάξαι. πλεονάζων δ' ὅμως ταῖς τροπαῖς, καὶ αὐτὸ τὸ τῆς τροπολογίας πηγάζων τὸ εἶδος, οὔτε εἰς ψυχρολογίαν, εἰ μὴ εἰς ἐλάχιστον ἐκφέρεται· οὔτε * ἀσαφείᾳ σκοτίζει τὸ νόημα, ἀλλὰ τῇ βραχύτητι τῶν κώλων καὶ τῶν περιόδων, καὶ τῇ * ἐμφάσει τῶν λέξεων, τῆς τροπολογίας περιαιρεῖται τὸ δυσλήπτον. ἀλλ' οὖν, ὅπερ ἔφην, ὁ κόρος τὴν χάριν ἀμβλύνει· καὶ τὸ ἄκρατον τῆς τροπῆς, τοὺς νόμους τῆς τέχνης οὐκ ἐᾷ παρρησιάσασθαι. ἔοικε δὲ οὗτος μᾶλλον εἶναι, ἢ ὁ Καισαρείας μέγας Βασίλειος, ὁ τῷ τρισμακαρίστῳ Ἰωάννῃ τῷ Χρυσοστόμῳ φίλος γεγονὼς καὶ ὁμωρόφιος· πρὸς ὃν καὶ περὶ [τῆς] ἱερωσύνης λόγος συντέτακται. πολλὰ γὰρ ἴχνη τῶν ἐκείνου λόγων καὶ νοημάτων, καὶ μάλιστα τῶν κατὰ τὴν θείαν γραφὴν, ἐν τοῖς τοῦ Βασιλείου λόγοις ἐπιφαίνεται· ὡς ἂν ἀπὸ τῆς αὐτῆς πηγῆς τῶν μαθημάτων ἀρυσαμένων ἀμφοῖν τὰ νάματα. καὶ τῆς τροπῆς δὲ ἡ κατ' ἔμφασιν καὶ οἰκείωσιν μεταχείρισις, τῆς Ἰωάννου συνουσίας καὶ συναναγνώσεως οὐκ ἐλάχιστον ὑπάρχει τεκμήριον. κέχρηται γὰρ ταύτῃ καὶ ὁ θεῖος ἐκεῖνος ἀνὴρ εἰ καὶ κεκραμένην, καὶ λίαν ἐπικαίρως· καὶ τῇ ἀφελείᾳ τὸν ἐκεῖθεν ὄγκον μειγνύεται. διαλεαίνων δ' εὐφυῶς, καὶ τὸν [ὅλον] λόγον * πολιτικῷ ποιούμενος λόγῳ εἰκότα. Ἔστι δὲ Βασίλειος οὗτος, ὁ καὶ μέτροις * ἐντείνας τὰ τῆς πρωτομάρτυρος Θέκλης ἔργα καὶ ἆθλα καὶ νικητήρια, καὶ ἄλλα καὶ αὐτοῦ συγγράμματα φέρεται.

* διατρέχει.
* ἀδιάστατον.
* ἀσαφίᾳ.
* ἐμφάσει, & διαιρεῖται. M. C.
Io. Chrysostomi lib. de Sacerdotio.
* ποιητικοῦ. M. C.
* ἐντείνας. M. C.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΚΥΡΙΛΛΟΥ

κατὰ τῶν Νεστορίου δυσφημιῶν τόμοι ε'. ἐπιστολαὶ καὶ σχόλιον περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ μονογενοῦς.

ρξθ'.

Cyrilli contra Nestorij blasphemias lib. V. & epistola. & Scholion de Incarnatione vnigeniti.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ τοῦ ἐν ἁγίοις Κυρίλλου κατὰ τῶν Νεστορίου δυσφημιῶν, τόμοι πέντε. ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἀνατρέπει τῆς Νεστορίου βλασφημίας κεφάλαια δέκα· ὁ δὲ δεύτερος κεφάλαια ιδ'. ὁ δὲ τρίτος ἕξ. ὁ δὲ τέταρτος, ἑπτά· ὁ δὲ πέμπτος καὶ αὐτὸς ἑπτά. ἔστι δὲ τὸ τῆς ἑρμηνείας αὐτοῦ εἶδος, κατὰ τὴν ἰδιάζουσαν αὐτοῦ τῶν λόγων ἰδέαν ἀπομεμορφωμένον, βραχὺ δέ τι πρὸς τὸ ταπεινότερον ὑποκεκλιμένον.

Deinde in illud: [a] *Venite ad me omnes qui laboratis, & onerati estis, & ego reficiam vos,* &c. Tum in Publicanum, & Pharisæum. Itémque in illud: [b] *Dic vt sedeant hi duo filij mei, vnus ad dexteram, & alter ad sinistram.* Et in illud: [c] *Quem dicunt homines esse Filium hominis.* Decimaquinta in illud: [d] *Tu es qui venturus es? an alium exspectamus?*

IO. STOB.
a Matth. 11. 28.
b Matth. 20. 21.
c Matth. 16. 13.
d Matth. 11. 3.

In quibus quidem eius Orationibus hoc obseruare licet, magnum eum esse, si quis vnquam alius fuit, figuratæ atque incitatæ orationis, pariúmque artificem. Perspicuitatem nihilominus, ac suauitatem retinet. Verum quia nimius in tropis & schematis incitatis, satietatem parit, siue potius, quia tam assiduus in his est ac totus, nihil vt aliud sine modo occurrat, auditori fastidium & calumniandi ansam præbet, atque ad scriptoris ipsius vituperationem incitat, quasi neque naturam arte moderari, neque regula, quod inordinatum erat, digerere possit. Etsi autem tropis hoc modo abundet, ipsúmque adeo tropologicum dicendi genus fontis in morem effundat, nunquam tamen ideo vel in frigidum sermonem, nisi perraro delabitur, vel obscuritate aliqua sensum obumbrat: sed si quid ob tropologiam intelligi minus commode poterat, id cum [e] accelerata membra atque periodi, tum dictionum ipsarum significantia facilè tollit. Cæterum, vt iam dixi, satietas gratiam omnem hebetat, & purorum illa troporum affluentia artificij legibus nullam dicendi libertatem concedit.

e τῷ ταχύνοντι lego.

Hic autem potius Basilius, quam [f] Magnus ille Cæsareæ Episcopus videtur Beatissimi Chrisostomi amicus ille, & contubernalis fuisse, ad quem etiam librum de Sacerdotio scriptum miserit. Multa enim in huius Basilij Orationibus vestigia apparent [g] Orationum ac sensuum illius, eorum præsertim, quibus sacram explanat Scripturam: vt vterque sibi vtilia ex eodem fonte hausisse videatur. Et verò figurarum ille cum significantia tam familiaris vsus, permagnum est singularis cum Ioanne consuetudinis, lectorumque librorum eius argumentum. Vtitur enim iisdem & diuinus ille vir, licet moderatè & opportunè, atque ita, vt & tumorem, qui ex illis nascitur, simplicitate temperet ingenioséque molliat, & orationem suam vniuersam ciuili sermoni persimilem efficiat.

f Quod putauit Georg. Alexã. Cod. XCVI ex Socrat. lib VI. cap 3 & alij Cum Photio tamen fonte Suidas canamo exaratus Et. b cetera nostra fortes. Antuerp. Verum D. Baron Card. To IV. Annal. Eccl. ad ann. Christi CCCLXXXII. tenens quendam Basilium quarer. Vide quæ notauit noster Claud. Dausquius ad B. Basilij Seleuc. quas vertit, Orationes editas.

g Quamobrem etiamnum hodie Orationes quædam promiscuè vtrique tribuuntur, vt XXXIX. ac tres seqq. et libris editis.

Idem verò hic Basilius ille est, qui primæ martyris Theclæ præclarè [h] gesta, & certamina, atque victorias metris persequitur: cuius item alia scripta [præter ista] circumferuntur.

h Vt in Bibliotheca hoc vita Græce Basilio adscripta, sed soluta oratione non metro; edidique in lucē Petr. Pantinus V. C. Ferro B. Theclam templum habuisse celebre admodum Seleuciæ tradunt B. Gregor. Naz. in Carm. de vita sua & Niceph. lib. XVI c. 8.

B. CYRILLI *Contra Nestorij blasphemias libri V. Epistolæ variæ, & Scholion de Incarnatione Vnigeniti.*

CLXIX,

LECTI sunt S. CYRILLI *aduersus Nestorij blasphemias libri quinque.* quorum primus quidem calumniarum Nestorij capita decem refellit. Alter deinde quatuordecim. Tertius verò sex. Quartus denique ac quintus singuli septem. Elocutionem autem ipsam hic ad peculiarem illum suum, quem in orationibus sequitur, dicendi modum ita conformauit, paululum vt magis ad humile dicendi genus tendat.

CYRILL.

Erat in eodem volumine ad ipsum quoque Nestorium epistola, qua in viam illum reducere, & amicè corrigere nititur. Quin & Nestorij ad Cyrillum responsio, qua capita illa, quæ sua hic epistola complexus fuerat, damnanda esse censet. Altera item Cyrilli epistola [ibi legebatur] ex Alexandrina Synodo ad Nestorium missa, quæ duodecim eum capitum errores abiurare iubebat. Tertia quoque ad Valerium Episcopum aduersus Nestorium, eiúsque dogmata. Item ad Acacium Melitinæ Episcopum dogmatica epistola, vel apologia potius vnionis atque concordiæ cum Ioanne Antiochiæ Patriarcha: aliæque variæ eiusdem argumenti litteræ, quarum binæ diuinam quoque Nicænæ Synodi doctrinam explanant. In quibus quidem omnibus, contentiúsne agat, an remissius, propriam vbique dicendi formam tenet.

Erat & hic epistola ad Acacium Episcopum Scythopolitanum, de [a] emissario capro.

a Caprini emissio atque ceremonia Leuit. 16. praescripta.

Alter item liber sic inscriptus: *Scholion de vnigeniti incarnatione*: quo hæc ferè exponuntur. Quid est CHRISTVS? Qua ratione intelligendus Emmanuel? Quid est IESVS Christus? Iuxta quid Dei Verbum dictum est homo? Iuxta quid euacuatum esse Dei Verbum dicitur? Quomodo item Christus vnus est? Quomodo etiam vnus est Emmanuel? Quamnam dicimus esse [b] exinanitionem? Item de ignito carbone viso ab [c] Esaia, aliáque præterea, his tamen affinia, capita decem. Permagnam verò legentibus vtilitatem liber hic adferre potest.

b Al. Vnionem.
c Esaia 6, 6.

ἐμπεριείχετο δὲ τῇ βίβλῳ καὶ πρὸς αὐτὸν Νεστόριον ἐπιστολὴ, ἐπιχειροῦσα δῆθεν αὐτὸν μεταπείθειν καὶ φιλικῶς διορθοῦσθαι. ἀλλὰ καὶ Νεστορίου πρὸς Κύριλλον ἀντιγράφοντα ἐν τῇ ἐπιστολῇ κεφάλαια ἐμφερόμενα, καὶ ποιούμενον ἐν ἀδοκίμοις. καὶ δὴ ἑτέρα ἐπιστολὴ Κυρίλλου, ὡς ἀπὸ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ συνόδου πρὸς Νεστόριον ἀπεσταλεῖσα. ἥτις ἀναθεματίσαι αὐτὸν ἠξίου ἀναθεματισμοὺς δυοκαίδεκα κεφαλαίων. ἔτι δὲ καὶ ἑτέρα πρὸς [*] Οὐαλέριον ἐπίσκοπον, κατὰ Νεστορίου καὶ τῶν αὐτοῦ δογμάτων· καὶ πρὸς Ἀκάκιον ἐπίσκοπον Μελιτινῆς δογματικὴ, μᾶλλον δὲ ἀπολογίαν περιέχουσα τῆς πρὸς Ἰωάννην τὸν Ἀντιοχείας ἑνώσεως καὶ ὁμονοίας. καὶ ἕτεραι διάφοροι, περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως. ὧν ἐν δυσὶ, καὶ τὸ ἐν Νικαίᾳ διερμηνεύει θεόσοφον μάθημα. ἐν οἷς ἅπασι τὸν οἰκεῖον λόγων τὸν χαρακτῆρα ἐπιτείνων, ἢ ἀνιείς· ὅμως διαφυλάττει. συμπεριείχετο δὲ καὶ ἡ πρὸς Ἀκάκιον ἐπίσκοπον Σκυθοπόλεως, περὶ τοῦ ἀποπομπαίου. καὶ ἔτι ἕτερος λόγος, ἐπιγραφόμενος· Σχόλιον περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ μονογενοῦς· ἐν ᾧ διασαφεῖται ταῦτα. Τί ἐστι Χριστός; τίνα δὲ τρόπον προσήκει νοεῖσθαι τὸν Ἐμμανουήλ, καὶ τί ἐστιν Ἰησοῦς Χριστός; καὶ κατὰ τί εἴρηται ἄνθρωπος, ὁ τοῦ θεοῦ λόγος; εἶτα κατὰ τί κεκενῶσθαι λέγεται ὁ τοῦ θεοῦ λόγος, καὶ πῶς εἷς ὁ Χριστός; καὶ πῶς εἷς ὁ Ἐμμανουήλ; καὶ τίνα λέγομεν εἶναι τὴν [*] κένωσιν. καὶ περὶ τοῦ ἄνθρακος, ὃν εἶδεν Ἡσαΐας· καὶ ἕτερα παραπλήσια τούτοις δέκα κεφάλαια. πολὺ δὲ τὸ χρήσιμον ὁ λόγος ἔχει.

* Οὐαλέριον.
* Ἕνωσιν.

CLXX.

ANONYMI *Testimoniorum de* CHRISTO *è gentium scriptis libri XV.*

LEGI Opus multorum versuum, vel librorum potius (libros enim quindecim quinque voluminibus continebat) in quibus testimonia, locáque integrorum etiam librorum, non modo Græca, verum etiam Persica, Thracica, Ægyptia, Babylonica, Chaldaica, quin & Italica, ex iis qui apud singulas harum gentium doctrina clari haberentur: quæ quidem hic scriptor sanctæ, cœlesti, atque diuinæ Christianorum religioni non inutilia esse, conatur ostendere. Cuiusmodi affert, de ipsa quoque sanctissima & consubstantiali Trinitate; quomodo nimirum per eosdem illos prædicetur, atque enuntietur. Item de Verbi in carne aduentu, signísque diuinis, & de Cruce, cruciatibus, ac sepultura, de resurrectione, atque ascensione, & de sanctissimi Spiritus ignitis linguis in discipulos inexplicabili modo superuenientе gratia: nec non de tremendo CHRISTI Domini nostri secundo aduentu, mortuorúmque resurrectione ac iudicio, & remuneratione eorum quæ in vita quisque gesserit. Ad hæc de vniuersi fabrica, de prouidentia, de Paradiso, déque similibus. Quin & de virtute Christianorum propria, & si quid huic finitimum est. De his omnibus Græcos, Ægyptios, Chaldæos, & quos nominaui cæteros

σο΄.

ΑΝΕΠΙΓΡΑΦΟΝ ΒΙΒΛΙΟΝ ΕΝ ᾧ χρήσεις ἑλληνικαὶ, καὶ βάρβαροι τῆς τῶν Χριστιανῶν πίστεως, ἐν λόγοις ιε΄.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον πολύστιχον, μᾶλλον δὲ πολύβιβλον, ἐν λόγοις μὲν ιε΄, τεύχεσι δὲ ε΄. ἐν οἷς μαρτυρίαι δῆθεν καὶ χρήσεις ὁλοκλήρων λόγων, οὐχ ἑλληνικαὶ μόναι, ἀλλὰ καὶ περσικαὶ, καὶ θρᾴκιοι, καὶ αἰγύπτιοι, καὶ βαβυλωνικαὶ, καὶ χαλδαϊκαὶ, καὶ δὴ καὶ ἰταλοὶ, ἐκ τῶν παρ' ἑκάστοις δοκούντων λογίων κατεσπουδάσθησαν. ἃς ὁ συγγραφεὺς συμφερομένας πειρᾶται δεικνύειν τῇ τῶν χριστιανῶν ἀχράντῳ καὶ ὑπερφυεῖ καὶ θειοτάτῃ θρησκείᾳ. περί τε αὐτῆς τῆς ὑπερουσίου καὶ ὁμοουσίου τριάδος, ὡς καὶ ὑπ' ἐκείνων κηρύττεται καὶ καταγγέλλεται. περί τε τῆς ἐν σαρκὶ τοῦ λόγου παρουσίας· τῶν τε θεοσημειῶν, καὶ τοῦ σταυροῦ, καὶ τοῦ πάθους, καὶ τῆς ταφῆς, καὶ τῆς ἀναστάσεως· τῆς τε ἀναλήψεως, καὶ τῆς τοῦ παναγίου πνεύματος πυρίναις γλώσσαις ἐπιχορηγηθείσης τοῖς μαθηταῖς ὑπὲρ λόγον χάριτος· καὶ δὴ καὶ τῆς φοβερᾶς Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν δευτέρας παρουσίας, καὶ τῆς τῶν νεκρῶν ἀναβιώσεως, καὶ κρίσεως, καὶ ἀμοιβῆς ὧν ἕκαστος ἐν βίῳ διεπράξατο. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τῆς τοῦ παντὸς δημιουργίας καὶ προνοίας, παραδείσου τε, καὶ τῶν συστοίχων τούτοις. καὶ δὴ καὶ περὶ ἀρετῆς τῆς παρὰ χριστιανοῖς ἀσκουμένης· καὶ εἴ τι ταύτης παραπλήσιον. καὶ περὶ τούτων πάντων Ἕλληνάς τε καὶ Αἰγυπτίους, καὶ Χαλδαίους, καὶ τοῖς προειρημένοις περιλα-

Opus anonymi gentium testimonia de Christo continens.

περιλοσοφῆσθαί τε καὶ διακεκηρύχθαι ἐν ἰδίοις [αὐτῶν] τοιαῦται δεικνῦσαι συγγράμμασιν. οὐ μόνον δὲ ἀπὸ τῶν προκεχειρισμένων ἀγείρει καὶ συντίθησι τὰς μαρτυρίας: ἀλλὰ καὶ ἀπὸ τῶν χημευτικῶν Ζωσίμου λόγων. Θηβαῖος δ' ἦν οὗτος Πανοπολίτης, ὃς οὐκ ἐφείσατο τὰ αὐτὰ κατασκευάζειν, ἐν οἷς καὶ ἑβραϊκῶν * λόγων ἐκτίθεται σημασίας, καὶ τῶν ἀποστόλων ἕκαστος ἔνθα τὸ σωτήριον ἐκήρυξε * μάθημα, καὶ ἐν ᾧ τόπῳ τῶν ἀνθρωπίνων πόνων ἀνεπαύσατο. ἐπὶ τέλει δὲ τῶν λόγων, καὶ παραίνεσιν ἰδίαν κατατίθεται, γνωμολογίαις τε τῶν ἔξω καὶ γραφικοῖς λογίοις ταύτην συνυφαίνων καὶ διαπιστούμενος: ἐν ᾗ μάλιστα τὸ φιλάρετον τοῦ ἀνδρὸς καὶ τὸ εἰς εὐσέβειαν ἀδιάβλητόν ἐστιν ἐπιγνῶναι. ἡ δὲ * τῶν λόγων αὐτοῦ ἰδέα, οὐκ ἀφέστηκε τοῦ μηδὲ ἰδέα εἶναι. ἥ τε γὰρ συνθήκη ἐν πολλοῖς οὕτως ἀπημέληται, καὶ ἡ λέξις ἐπὶ τοσοῦτον: ὥστε μηδὲ τῶν [ἐκ] τριόδου ῥημάτων ἐνίοτε φείδεσθαι. καὶ ὁ νοῦς δὲ τῶν γραφομένων αὐτοῦ πολλάκις οὐδὲν ἀμείνων. καὶ τὸν μὲν τοῦ ἀνδρὸς πόνον, καὶ τὸν σκοπὸν, οὐκ ἄν τις τῶν εὖ φρονούντων ἐπιμέμφοιτο: οὐκ ἔτι δ' ὁμοίως καὶ τὸ ἔργον. οὐ ῥητὰ γὰρ μόνον ἐν πολλοῖς καὶ πολλάκις ἀνάρμοστα τοῖς ἡμετέροις θείοις δόγμασιν ἐφαρμόζειν ἐκβιάζεται: ἀλλὰ καὶ μύθους καὶ ὀνείρους, τοὺς παρ' αὐτῶν ἐκείνων τῶν τεκόντων γελωμένους, εἴγε συμφρονεῖν ἔμελλον. ὁ δὲ οὐδὲ τούτους λέγειν παραιτεῖται τῇ ἡμετέρᾳ θεοσοφίᾳ συμφέρεσθαι: ἀλλὰ καὶ ἀποδίδωσι τὴν ἐν τοῖς μύθοις καὶ ὀνείροις ἀλλόκοτον ἔννοιαν εἰς τὰς ἀληθεῖς καὶ θεοπρεπεῖς καὶ ἀπαραγράπτους καὶ καθαρὰς ἐννοίας τοῦ θείου δόγματος ἀναπτύσσεσθαι. ἐξ ὧν κέρδος μὲν οὐδ' ὁτιοῦν τῇ εὐσεβείᾳ: ἀφορμὰς δὲ λάβοις κατ' αὐτοῦ τοῖς φιλαιτίοις οὐκ ἂν * ἀλόγως δόξῃ πορίζεσθαι. εἴγε καὶ τὰ μηδὲν προσήκοντα, ἀλλὰ καὶ ὡς πλεῖστον ἀπεμφαίνοντα ἐπιχειροῦντας τινὰς τῶν ἡμετέρων ἔξωθεν δεικνύειν εἰς σύστασιν τῆς ἀπορρήτου καὶ μόνης καθαρᾶς καὶ ἀληθοῦς λατρείας ἡμῶν, τὰ ἐκείνων ἐκβιαζομένους καὶ ἐπιχειροῦντας εἰς συμφωνίαν ἄγειν ἃ πλέον πρὸς τὰ ἡμέτερα, ἢ τὸ σκότος πρὸς τὸ φῶς διέστηκεν. ὑπέδυ δὲ τὸν πολύμοχθον τοῦτον ὁ ἄνθρωπος πόνον, ὡς αὐτὸς πολλάκις ἐδήλωσεν, ἵνα δείξας τὸ χριστιανῶν δόγμα ἐν πᾶσιν * ἔθνεσι προκαταγγελθὲν παρὰ τῶν ἐν ἑκάστοις λογίων, καὶ προκηρυττόμενον ἀναπολογήτους ἐλέγξῃ τοὺς ἐξ ἐθνῶν, ὅσοι μὴ τῷ θείῳ προσῆλθον κηρύγματι. καὶ ὁ μὲν σκοπὸς ἐπαινετός. οὐκ ἔδει δὲ, δι' ὧν ἦν ἄπορόν τε καὶ ἀπίθανον. ἀλλὰ δι' ὧν ἐνεχώρει καὶ ἡ πίστις συνέπεσθαι τοῦτον προαιρεῖσθαι. τὸ μέν τοι ὄνομα τοῦ συντεταχότος ταῦτα τὰ τεύχη μέχρι νῦν οὐκ ἔσχομεν εἰδέναι· οὐ γὰρ ἐνεφέρετο τοῖς βιβλίοις, ὅσα εἴδομεν· πλὴν ὅτι γε δῆ, ὅτι Κωνσταντινούπολιν ᾤκει, γυναικί τε νόμῳ γάμου συνῴκει, καὶ τοῖς ἐξ αὐτῆς αὐτοῦ παισί· καὶ ὅτι μετὰ τοὺς Ἡρακλείου χρόνους τὸν βίον διήνυεν.

* λέξεων. * κήρυγμα. * τῶν λόγων. * εὐλόγως. * ἔθνη.

philosophatos, eadémque suis ipsorum scriptis diuulgasse, ostendere nititur. Neque verò horum tantummodo testimonia congesta laudat, atque aduocat, sed & è frigidis [a] Zosimi libris petita.

Thebanus fuit hic Panopolita, qui neque argumentis eadem probare neglexit, in quibus & Hebraicarum vocum significationes exponit, & singuli vbinam locorum Apostoli salutarem doctrinam prædicarint, quaque ratione humanis curis ac laboribus sint defuncti. Donec ad finem tandem horum librorum, suam quoque adfert admonitionem, quam gentium sententiis, ac scripturæ locis contexit, atque confirmat: in qua potissimum hominis illius cum virtutis studium, tum nulli obnoxiam calumniæ pietatem licet agnoscere.

Ad orationis verò eius ideam quod attinet, ea nulla esse posse videtur. Nam & compositio ita in plerisque neglecta est, ipsæque adeò dictiones, vt nec à triuialibus interdum verbis abstineat: & eorum item quæ scribit sententia nihilo his aliquando melior euadit. Quare etsi laborem viri, ac scopum cordatus nemo meritò reprehendat, ipsum tamen opus non perinde se habet. Non solum enim dissentanea sæpè in multis dicta diuinæ nostræ fidei accommodare nititur; verum etiam fabulas ac somnia, quæ vel ab ipsismet, qui prodiderunt scriptoribus, si quid saperent, irrideantur: quæ tamen illæ Christianæ nostræ fidei conducere adeò affirmare non veretur, vt studiosè quoque fabularum & somniorum alienum sensum in veros, pios, purósque ac sinceros diuini dogmatis sensus traducat: vnde vt emolumentum omnino nullum veræ religioni attulisse, ita criminandi occasionem cauillantibus præbuisse, non iniuria videatur. Ostendere siquidem deinceps gentes poterunt è nostris quosdam, qui ad commendandam religionem nostram (quæ sola pura est ac vera, neque vlla præterea re opus habet) eiusmodi adhibeant, quæ nihil ad rem pertineant, quin maximam potius partem prorsus aliena sint, quia res illorum conciliare cum nostris conentur, à quibus tamen nihilominus, quam à lumine tenebræ, disiunctæ sint. Subiit verò ille ingentem hunc laborem, quod ipse identidem testatur, vt ostenso, Christianorum doctrinam in omnibus gentibus prænuntiatam fuisse, & ab eloquentissimis quibusque in singulis nationibus prædicatam, inexcusabiles eos omnes inter gentes esse conuinceret, qui diuinæ non sint assensi doctrinæ. Qui quidem scopus laudandus sanè est, etsi non oportebat eum per dubia & incredibilia confici, sed per ea tantùm, quorum & facultas eiusmodi esset, & quæ fidem inuenirent.

Eius autem qui hæc volumina collegit, nomen cognoscere ad hanc diem non potui. (Nec enim libri, quos vidimus, id præferebant) illud tantùm Constantinopoli se cum vxore ac liberis ex ea susceptis habitare, atque post Heraclij tempora vixisse ostendit.

[a] De Zosimi historia Phot. sup. Cod. XCIIX.

EVSTRAT. EVSTRATII MAGNÆ ECCLES. PRESB. *De vita functorum animis, tractatus III.*

CLXXI. CHRYSIPPI HIEROSOLYMORVM PRESB. *Historia de Gamaliele & Nicodemo.*

LEGIMVS librum EVSTRATII magnæ Ecclesiæ Presbyteri, qui oratione quidem vtitur est minimè laudabili, sed argumentis non admodum culpādis: & dictio ipsa perspicua est. Tria potissimum illi proposita. Primū quidem, beatorum animas, mox vt corpore solutæ sint, operari. nec beatorum dumtaxat, sed & omnino, prout quisque meritus sit, omnium hominum. Animas illas, quæ multis sæpenumero sese, variisque modis conspiciendas offerunt, in sua quamque natura apparere, nequaquam verò diuinam virtutem in formas sanctarum animarum traductam operationes illas exhibere. Quid enim fingere attinet seu formas, seu figuras, cùm promptius ea possint [a] sanctis illis animis, quæ numini visa sunt, perfici. Quod quidem vtrumque caput cùm veteris ac noui Testamenti locis, tum verò diuersorum Patrum testimoniis confirmare nititur. Tertium denique caput hoc studiosè persequitur, [a] oblata pro iis, qui in fide obierant à sacerdotibus sacrificia, atque donaria, vel preces alioquin, supplicationésque, & eleemosynas, pro iisdem factas ad fidelium salutem, ac delictorum remissionem iis valere omnino, pro quibus hæc offerantur. In his autem tertia offerre sacra refert, qui dominicæ ac triduanæ resurrectionis mysterium in precationis subsidium atque auxilium adsumant. Nouendialia similiter, quòd post octauum à resurrectione diem visus iterum est à discipulis CHRISTVS. Præterea quadraginta, quod post dies totidem à discipulis postremum visus, in cœlos cum humana nostra natura ascendit.

a *Antiquum his mihi nouum nota, vita functis sacrificiis, precibus, atque eleemosynis iuuandis. De quo & S. Ioann. Damasceni extat oratio in qua etiam tria hæc sacrificandi externa obseruari olim solita videbis.*

CHRYSIPPI HISTORIA.

REPERI quoque in eodem illo codice, Pauli in lege magistrum Gamalielem, & credidisse, & baptizatum fuisse. Nicodemum item nocturnum (quondam) amicum, diurnum etiam redditum, martyrióq; coronatum, quem & Gamalielis patruelem hæc testatur historia. Baptizatum verò vtrumque à Ioanne, & à Petro, vnà cum Gamalielis filio, cui Abibo nomen. Beatum igitur Nicodemum à Iudæis, cùm baptizatum eum inaudissēt, plagis multis percussum; quas cùm fortiter ipse tolerasset, è vita post non diu decessisse. Hanc codex iste continebat historiam, eámque *Chrysippo* adscribebat, Hierosolymorum Presbytero, qui in laudatione Theodori Martyris, quasi aliud agens, Luciani cuiusdam meminit, eiusdem æquè Ecclesiæ Presbyteri, quo tempore Ioannes Præsul eam sedem tenuit.

Hic [b] Lucianus nocte quadam, hora ferè tertia, reuera non in somnis, dicitur ea quæ diximus, didicisse. Hæc enim astantem ipsi Gamalielem omnia reuelasse: verum nimirum esse se Gamalielem, à supradictis Apostolis, vnà cum Abibo filio baptizatū, & in eadē capsa collocatū.

b *Cuius & de hac ipsa reperta extat epistola. Vide Sur. tom. 4. & D. Baron. tom. 4. ad annum Christi 415. & Mart. Martyr. III. August.*

ΕΥΣΤΡΑΤΙΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ *μεγάλης ἐκκλησίας, περὶ τῶν τριῶν κεφαλαίων διάληψις.*

ΧΡΥΣΙΠΠΟΣ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΣ Ἱεροσολύμων περὶ τοῦ Γαμαλιὴλ καὶ Νικοδήμου.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Εὐστρατίου πρεσβυτέρου τῆς μεγάλης ἐκκλησίας, φράσει μὲν συγκείμενον οὐκ ἐπαινετῇ, λογισμοῖς δὲ οὐ λίαν ψεκτοῖς. σαφὴς δ' ὁ λόγος. ἡ δὲ πρόθεσις τῷ ἀνδρὶ τρία ταῦτα συστῆσαι. ἓν μὲν ὅτι μετὰ τὸ ἀπαλλαγῆναι τοῦ σώματος, αὐτίκα ἐνεργοῦσιν αἱ τῶν ἁγίων ψυχαί. οὐ μόνον δὲ τῶν ἁγίων, ἀλλὰ καὶ ἁπλῶς κατὰ τὴν οἰκείαν ἑκάστη ἀξίωσιν, πᾶσα ἀνθρωπίνη ψυχή. καὶ ὅτι ἐπιφαινόμεναι πολλοῖς πολλάκις καὶ κατὰ διαφόρους τρόπους αἱ ψυχαί, αὐταὶ κατ' ἰδίαν ὕπαρξιν ἐπιφαίνονται· ἀλλ' οὐχ ἡ δύναμις θεία, εἰς τύπους σχηματιζομένη τῶν ἁγίων ψυχῶν, τὰς ἐνεργείας ἐπιδείκνυσι. τί γὰρ ὑποκρίσεως δεῖ, καὶ σχημάτων καὶ τύπων; ἐνὸν ἑτοιμότερον ἐκείνων τῶν ἁγίων ψυχῶν τὰ ἀποδεδειγμένα τῷ κρείττονι ἐπιτελεῖσθαι. πειρᾶται δὲ ἑκάτερον τῶν εἰρημένων κατασκευάζειν, ἔκ τε χρήσεων τῆς παλαιᾶς γραφῆς καὶ τῆς νέας, καὶ δὴ καὶ μαρτυρίαις διαφόρων πατέρων. τρίτον δὲ αὐτῷ κεφάλαιον σπουδάζεται, ὅτι πάντως αἱ ὑπὲρ τῶν ἐν πίστει τελευτώντων τοῖς ἱερεῦσιν ἐπιτελούμεναι θυσίαι καὶ προσφοραί, ἢ ἄλλως δεήσεις καὶ ἱκεσίαι καὶ ἐλεημοσύναι ὑπὲρ αὐτῶν, περὶ τῶν πιστῶν ἐλαφρείαν καὶ πταισμάτων ἄφεσιν κατεργάζονται τοῖς ὑπὲρ ὧν ἐπιτελεῖται ταῦτα. ἐν οἷς καὶ τὰ τρίτα μὲν ἐπιτελεῖσθαί φησι, λαμβάνοντας τὸ μυστήριον τῆς δεσποτικῆς καὶ τριημέρου ἐγέρσεως, εἰς συνεργίαν καὶ ἐπιβοήθειαν τῆς ἱκεσίας. τὰ δὲ ἔννατα, ὡσαύτως· καθ' ἡμέρας ὀκτὼ τῆς ἐγέρσεως ὤφθη τοῖς μαθηταῖς ὁ δεσπότης τὸ δεύτερον, τὰ δὲ τεσσαράκοντα ὁμοίως, ὅτι μετὰ τοσαύτας ἡμέρας τὸ τελευταῖον τοῖς μαθηταῖς ὁραθεὶς, μετὰ τοῦ ἡμετέρου φυράματος ἀνελήφθη. εὗρον δὲ ἐν τῷ δὲ τῷ βιβλίῳ καὶ τὸν τοῦ Παύλου κατὰ τὸν νόμον διδάσκαλον Γαμαλιὴλ, καὶ πιστεύσαντα, καὶ βαπτισθέντα· καὶ Νικόδημον τὸν νυκτερινὸν φίλον καὶ ἡμερινὸν γεγονότα, καὶ μαρτυρίῳ τελειωθέντα· ὃν καὶ ἀνεψιὸν γενέσθαι τοῦ Γαμαλιὴλ, ἡ ἱστορία διδάσκει. βαπτισθῆναι δὲ ἑκάτερον ὑπὸ Ἰωάννου καὶ Πέτρου· οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ τὸν Γαμαλιὴλ παῖδα, Ἄβιβος ὄνομα αὐτῷ. τὸν γοῦν μακάριον Νικόδημον, ἐπεὶ ἐπύθοντο Ἰουδαῖοι βαπτίσασθαι, διὰ τοῦτο πληγαῖς πολλαῖς ὑπέβαλον. αἷς στεῤῥῶς ἐναθλήσας, μετ' ὀλίγον ἐτελειώθη. ταύτην τὴν ἱστορίαν περιεῖχε τὸ βιβλίον· Κρυσίππῳ δὲ αὐτὴν ἀνετίθει. πρεσβύτερος δ' ὁ Χρύσιππος Ἱεροσολύμων· ὃς γράφων ἐγκώμιον εἰς τὸν μάρτυρα Θεόδωρον, ὡς ἐν παρεκβάσει Λουκιανοῦ τινος μέμνηται, καὶ αὐτοῦ δ' αὐτῆς ἐκκλησίας Ἱεροσολύμων χρηματίσαντος πρεσβυτέρου, ὅτε Ἰωάννης τῆς ἐκεῖσε ἀρχιερωσύνης προΐστατο. οὗτος δ' ὁ Λουκιανὸς ἐν μιᾷ τῶν νυκτῶν, περὶ τρίτην ὥραν, καθ' ὕπαρ, ἀλλ' οὐκ ὄναρ, λέγεται τὰ προειρημένα μυηθῆναι. ἐπιστάντα γὰρ αὐτῷ τὸν Γαμαλιὴλ, ταῦτα ἐμφανίσαι. ὡς εἴη μὲν αὐτὸς Γαμαλιὴλ· καὶ ὡς ἐβαπτίσατο, καὶ ὑφ' ὧν· εἴη δὲ καὶ Ἄβιβος ὁ παῖς καὶ ὡς θήκῃ μὲν μιᾷ ἐναποτίθενται.

φρά. *Eustratij magna ecclesiæ presbyteri liber.*
* συστῆναι.
* ἀπέρχε.
* μεθ' ἡμέρας.
* τεσσαρακοστά.
Gamaliel. Nicodemus.
* [illegible]
Lucianus Presbyter Hierosol.

ἔτι δὲ

ἔστι δὲ καὶ Στέφανος ὁ πρωτομάρτυς, κατὰ τὴν ἀνατολικὴν τεθησαυρισμένος θήκην· οὗ παρὰ τοὺς πόδας ἐν ἑτέρᾳ θήκῃ Νικόδημος. ὅσα τε πάθοι, καὶ ἐφ' οἷς, καὶ ὑπὸ τίνων. ἡ δὲ μετὰ ταῦτα θήκη, αὐτοῦ τε καὶ τοῦ παιδός ἐστι. ταῦτα εἰπόντα τὸν Γαμαλιὴλ, ἐπισκῆψαι τῷ Λουκιανῷ, μὴ ἀμελεῖν ἔτι τῶν λειψάνων· μηδὲ ἐᾶν ἡλίῳ καὶ ὄμβροις διαφθείρεσθαι. σεισμόν τε γενέσθαι σύνδρομον τῇ ὀπτασίᾳ, καὶ πολλὰς πολλῶν νοσημάτων ἰάσεις ἐπιτελεσθῆναι· τοῦ πρωτομάρτυρος μάλιστα τῆς θήκης τὰ ἰάματα προχεούσης.

Esse & Stephanum protomartyrem in theca Orientem versus conditum, atque ad eius pedes in altero ferniolo Nicodemum iacere, quæ item per quos, & sub quibus passus esset, indicauit: thecamque post hæc proximam suum ac filij corpus continere. His dictis Gamalielem præcepisse Luciano, ne posthac reliquias illas in Sole, & pluuia corrumpi per negligentiam fineret. Terræ motum insuper ad hoc visum exortum, multáque plurimorum morborum genera morborum hic curata esse, Protomartyris maxime theca medelam afferente. CHRYSIPPI HIST.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟμου ὁμιλίαι εἰς τὴν γένεσιν ξα΄, ἐν τεύχεσι τρισίν.

ροβ΄. ρογ΄. ροδ΄.

Io. Chrysostomi homilia LXI. in Genesin.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ τοῦ Χρυσοστόμου ὁμιλίαι εἰς τὴν γένεσιν ἑξήκοντα καὶ μία, ἐν τεύχεσι τρισίν. ὧν τὸ μὲν πρῶτον ὁμιλίας περιεῖχεν εἴκοσι, τὸ δεύτερον δὲ ἑκκαίδεκα, καὶ τὸ τρίτον κε΄. ἐμφαίνεται δὲ ἐν τῷ πρώτῳ, ὡς ἀπ' ἀρχῆς τῆς τεσσαρακοστῆς ἀρξάμενος ὁμιλεῖν, μήπω συναπαρτισθείσης αὐτῆς, τούς τε εἴκοσι λόγους τούτους, καὶ ἄλλους τινὰς τρεῖς ἢ τέσσαρας, μεταξὺ τῶν εἰς τὴν γένεσιν λόγων, χρείας (ὡς εἰκὸς) παρεμπεσούσης τῷ λαῷ προσωμίλησεν. ἔνεστι δὲ συνιδεῖν, ὡς εἰ καὶ λόγοι ἔχει τὴν ἐπιγραφὴν τὸ βιβλίον· οὕτω γὰρ εὗρον ἐν οἷς ἀνέγνων· ἀλλὰ μᾶλλον ἐοίκασιν ὁμιλίαις, τά τε ἄλλα, καὶ ὅτι ἐν πολλοῖς πολλάκις ὡς παρόντας [καὶ] ὁρῶν τοὺς ἀκούοντας, τόν τε πρὸς αὐτοὺς ἀποτείνεται, καὶ ἐρωτᾷ, καὶ ἀποκρίνεται καὶ ὑπισχνεῖται· δυνάμενος μὲν, καὶ ἄλλως ἔχοντος τοῦ λόγου, καὶ ἡ καθ' ὁμιλίαν, τὰ τοιαῦτα σχηματίζειν καὶ ἐνδείκνυσθαι. οὐ μὴν ἀλλὰ τὸ συνεχῶς καὶ ἐπιμόνως τοῦτο ποιεῖν, καὶ ἡ τῆς συνοικονομίας τινὶ παρίστησιν ὁμιλίας αὐτὰς εἶναι. ὡμίλει δὲ ταύτας τῷ πλήθει, ὡς ἔστι μαθεῖν ἐξ αὐτῶν τούτων· πολλάκις μὲν καθ' ἑκάστην, ἔστι δ', ὅτε δὲ καὶ παρ' ἡμέραν. οὕτω μὲν τὸ πρῶτον βιβλίον, ἐν ᾧ καὶ κ΄ ὁμιλίαι. τὸ δ' ἕτερον βιβλίον, ἔχον ἑκκαίδεκα λόγους, τοὺς μὲν πρώτους ἑπτὰ ἔτι τῆς τεσσαρακοστῆς ἐνισταμένης ὑποδηλοῖ καθομιληθῆναι. ὡς εἶναι τοὺς δι' ὅλης αὐτῷ τῆς τεσσαρακοστῆς, μέχρι τῆς μεγάλης τετράδος, τῶν εἰς τὴν γένεσιν, λόγους κζ΄. οἱ δὲ ὑπόλοιποι λόγοι ἐννέα τοῦ δευτέρου βιβλίου, καὶ οἱ λοιποὶ κε΄ τοῦ τρίτου, οὐκ εὐθὺς ὡμιλήθησαν, οὐδὲ συνεχῶς μετὰ τὸ πάσχα. μετὰ γὰρ τὴν ἐν τῇ μεγάλῃ τετράδι ὁμιλίαν, ἥτις ἦν τῶν εἰς τὴν γένεσιν κζ΄, ὡμίληται τῇ ἐφεξῆς εἰς τὸν σταυρὸν, εἶτα εἰς τὴν προδοσίαν, καὶ λοιπὸν ἐφεξῆς, κατὰ τὰς ἀπαιτούσας τῶν ἡμερῶν πανηγύρεις τε καὶ ὑποθέσεις ἀνάλογος αἱ ὁμιλίαι *ἐγίνοντο. καὶ μετὰ τὰς περὶ ἀναστάσεως ὁμιλίας, ὡμίλησεν εἰς τὰς πράξεις συνεχῶς, ὡς αὐτὸς ἐκεῖνος ἀρχόμενος τοῦ εἰκοστοῦ ὀγδόου λόγου τῶν εἰς τὴν γένεσιν ἐπισημαίνεται, ὁμοίως δῆλον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μετὰ πολὺν χρόνον προσωμίλησεν. αἱ γὰρ εἰς τὰς πράξεις ὁμιλίαι πεντήκοντα μέν εἰσι, σχεδὸν δὲ δι' ὅλου αὐτῷ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἐρρήθησαν· οὐ γὰρ καθ' ἡμέραν ταύτας, ἀλλὰ καὶ ὑπὲρ πέντε καὶ ὑπὲρ ἑπτὰ

* ἐγένοντο. Io. Chrysost. homil. in L. in Acta.

B. IOANNIS CHRYSOSTOMI *Homiliarum in Genesim, volumina III.*

CLXXII. CLXXIII. CLXXIV.

LEGIMVS CHRISOSTOMI *in Genesim Homilias vnam & sexaginta: in tria distributas volumina*: quorum primum quidem viginti alterum deinde sexdecim: Tertium quinque & viginti continebat. Significat autem in horum primo, Quadragesimæ statim initio concionari cœpisse, atque ante ieiunij tempus illud decursum, viginti hos sermones vna cum aliis item tribus quatuorve, in medio concionum in Genesim (vsu ita, vt apparet, veniente) interiectis, ad populum declamitasse. Animaduertas quoque, etsi *Orationum* nomen præferant hi libri (sic enim in his reperi exemplaribus, quæ legi) homiliis tamen similes magis esse, cum cæteris rebus, tum quod sæpenumero tanquam præsentes respiciens auditores, sermonem ad eos conuertit, interrogat, respondet, ac pollicitationibus vtitur. Et vt possit maximè alio in dicendi genere, qu. in homiliarum isto, similia formare atque exhibere, quia tamen illud assiduè constanterque fine vllo dispositionis ordine feruat, homilias illas esse satis supérque declarat. Habuit autem eas ad populum, vt ex singulis deprehendas, sæpe quotidiè, interdum alternis. Ita se primum hoc viginti homiliarum volumen habet. Alterum deinde sedecim orationes complectitur. quarum priores septem durante adhuc Quadragesima habitas apparet; vt totius Quadragesimæ tempore vsque ad hebdomadis sanctæ feriam quartam, viginti septem in Genesim orationes habuisse constet. Neque verò secundi voluminis sermones reliqui nouem, & Tertij viginti quinque, statim atque continenter post Pascha habiti. Nam post Homiliam feria quarta maioris hebdomadis habitam, quæ in Genesim septima est atque vicesima, concionatus est deinceps de Sancta Cruce; hinc de proditione Iudæ: atque ita ordine prout festi dies, siue argumenta inciderunt, homiliæ quoque aptatæ sunt. Iam post resurrectionis homilias in Apostolorum acta continenter verba fecit, quemadmodum ipse octauam supra vicesimam, quæ sequitur in Genesim orationem auspicatus ostendit, quam vt apparet, cum reliquis [huius argumenti] longo post tempore habuit. Quinquaginta enim illis in Acta homiliis recitandis vnum fermè annum insumpsit, cum non quotidie vnam, sed quinto tantùm aut septimo die;

CHRYSOST. & aliquando rarius etiam eas recitarit: & quidem, vt ipsemet tradit, cum tertium iam annum præsul esset. Quas verò in Genesim scripsit, quo sint tempore habitæ, non potui cognoscere. Tantum si illas à se habitas homilias sermone illo XXVIII meminit, quas tertio episcopatus anno composuit: neque de aliis quàm in Acta scriptis, ibi mentionem facit (quod equidem hactenus non potui deprehendere) Præsul nimirum cùm esset, etiam has contexuerit: viginti quidem & septem secundi anni Quadragesima, cæteras dein triginta quatuor, anno quarto.

Dictio hic illius de more perspicua & pura, splendida insuper, ac fluens apparet, multam interim cum sensuum varietatem, tum gratissimorum exemplorum copiam exhibens. In humile tamen hic dicendi genus dictio pronior tanto est eâ, quâ in homiliis in Acta Apostolorum vtitur, inferior, quanto hæc à commentariis in Apostolum ac Psalmos superatur. Cum enim vbique orationem puram, illustrem ac benè dispositam non sine voluptate artificiosè contexat: in his maximè scriptis virtutibus illis, exemplorúmque vbertate, atque enthymematum copia, & cum ita opus est, etiam grauitate excellit. Quin, vt semel dicam, verbis hæc monumenta, compositione, methodo, sensibus, & id genus apparatu, præstantissimè exornata edidit.

Cæterum quænam in Apostoli epistolas Antiochiæ dum ageret, elaborauerit, & accuratiora quidem illa, quæ item Præsul conscripserit, ex illis ipsis facilè potest dignosci. Quæ autem ad historiam Commentariorum in Psalmos pertinent, cognoscere nondum licuit, nisi quis fortè vim, aliasque dicendi virtutes suspiciens, otiosum illa potius, quàm publicis immersum negotiis, elaborasse affirmet.

Quod sicubi sententiarum aliquæ, seu interpretationis, seu profundioris indagationis indigebant, neque tamen diligenter satis eas explanauit, mirum id minimè videri debet. Quæcunque enim auditorum captui accommodata erant, atque ad eorum salutem & vtilitatem pertinerent, ea neutiquam ille prætermittebat. Quamobrem neque admirari sanctissimum virum satis vnquam possum, quod perpetuò in omnibus suis scriptis auditorum ita vtilitatem, tanquam scopum præfixisse sibi videatur, vt cætera vel omnino neglexerit, vel leuissimè attigerit. Sed & illud penitus præ auditorum vtilitate contempsit, quod alicui vel sensus aliquos ignorasse, vel ad profundiora quædam penetrare refugisse, vel id genus alia præteriisse, videri posset.

Pamphilæ *Historiæ Miscellæ libri VIII.*

Lecti sunt [a] Pamphilæ *mistarum historiarum libri commentarij* [b] *octo*. Vixit hæc [c] viro nuptui data, vt ipsa operis initio præfatur: cum quo coniuge annos ipsos tredecim à pubertate coniuncta fuit, & hoc opus meditari cœpit atque conscribere.

a Pamphilæ huius (sed eam Eudaciam dicens scripta refert Suidas, & Agell. lib. 15. c. 1. Commentariorum Pamphilæ etiam laudat. Supra quoque Cod. 161. Eclogarum eius libri decem referuntur C.L.X.X.V.

b Suidas XXXIII. enumerat.

c Socratida vt testatur Suid. in Pamphila: siue Soterida, vt eadem in hac voce scripsit.

καὶ πλείω καθωμίλει. ἃς δῆλον αὐτὸς ποιεῖ, ὅτι ἀρχιερατεύων κατὰ τὸ τρίτον ἔτος ὡμίλησε. τὰς δὲ εἰς τὴν γένεσιν οὐκ ἔχομεν γνῶναι, ὁπότε ὡμίλησε. πλὴν εἰ ἐκείνων μέμνηται τῶν ὁμιλιῶν ἐν τῷ κηʹ λόγῳ ὁμιλήσας, ἃς διὰ τοῦ τρίτου ἔτους τῆς ἀρχιερωσύνης αὐτοῦ ἐξειργάσατο. ἀλλὰ μὴν ἑτέρων τινῶν * περὶ ταύτας· οὔπω γὰρ τοῦτο ἔγνων· δηλονότι καὶ ταύτας ἀρχιερατεύων κατεσκεύασε. τὰς μὲν κζʹ, τῇ τεσσαρακοστῇ τοῦ δευτέρου ἔτους: τὰς δὲ λοιπὰς λδʹ. ἐν τῷ τετάρτῳ ἔτει. Ἡ δὲ φράσις * αὐτοῦ μετὰ τῆς συνήθους σαφηνείας καὶ καθαρότητος καὶ τὸ λαμπρὸν καὶ εὔρουν ἐνδείκνυται, τὸ πολύχουν τῶν νοημάτων, καὶ τὴν τῶν παραδειγμάτων * περισπουδαστάτην εὐπορίαν συνυποφαίνουσα. ἠλάττωται δὲ ὅμως τῆς ἐν ταῖς πράξεσι φράσεως ἐπὶ τὸ ταπεινότερον ἀποκεκλιμένη· ὅσον τῶν εἰς τὸν ἀπόστολον ἑρμηνειῶν· καὶ ἔτι τῶν εἰς τὸν ψαλτῆρα ὑπομνημάτων ἡ ἐν ταῖς πράξεσιν ὑπολείπεται. πανταχοῦ γὰρ τοὺς λόγους αὐτοῦ τὸ καθαρὸν καὶ λαμπρὸν, καὶ εὐκρινὲς, μετὰ τοῦ ἡδέος τεχνουργῶν, τούτοις τε ἐνταῦθα μάλιστα διαπρέπει καὶ τῇ τῶν παραδειγμάτων εὐπορίᾳ, καὶ τῇ τῶν ἐνθυμημάτων ἀφθονίᾳ, καὶ (εἴ που δέοι) καὶ δριμύτητι· καὶ ἁπλῶς ἔν τε λέξει, καὶ συνθήκῃ, καὶ μεθόδῳ, καὶ νοήμασι, καὶ τῇ * ἄλλῃ κατασκευῇ, ἄριστα τὰς δὲ τὰς συγγραφὰς ὑπεστήσατο. ἀλλὰ τὰς μὲν εἰς τὸν ἀπόστολον ἔστιν ἐξ αὐτῶν φαίνεσθαι ἐξηγούμενος, ποίας τε αὐτῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ διατρίβοντι ἐξεπονήθησαν, αἳ καὶ μᾶλλον διακρίβωνται: καὶ ποίας ἀρχιερατεύοντι ἐποιήθησαν. Τὰς δὲ εἰς τοὺς ψαλμοὺς, οὔπω ἔχομεν [ὅσον] καθ' ἱστορίαν γνῶναι· πλὴν εἴ τις τὴν δύναμιν καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν τοῦ λόγου θαυμάζων, σχολάζοντα αὐτὸν μᾶλλον, ἀλλ' οὐ πράγμασι κοινοῖς ἐνστρεφόμενον ταύτας φαίη ἐξεργάσασθαι. εἰ δέ τινα τῶν ῥητῶν, ἢ ἑρμηνείας, ἢ βαθυτέρας θεωρίας δεόμενα, οὐκ ἐπιμελῶς ἐπεξῆλθεν: οὐ δεῖ θαυμάζειν. ὅσα γὰρ ἡ τῶν ἀκροατῶν ἐχώρει δύναμις, καὶ εἰς τὴν ἐκείνων συνέτεινε σωτηρίαν καὶ ὠφέλειαν, οὐδὲν οὐδαμοῦ παρῆκε. διό μοι καὶ ἀεὶ θαυμάζειν ἔπεισι τὸν τρισμακάριστον ἄνθρωπον ἐκεῖνον, ὅτι ἀεὶ καὶ ἐν πᾶσιν αὐτοῦ τοῖς λόγοις τοῦτο σκοπὸν ἵστησι, τὴν ὠφέλειαν τῶν ἀκροατῶν: τῶν δ' ἄλλων ἢ οὐδ' ὅλως ἐφρόντιζεν, ἢ ὡς ἐλάχιστον. ἀλλὰ καὶ τοῦ δόξαι λαθεῖν αὐτὸν ἔνια τῶν νοημάτων, καὶ τοῦ πρὸς τὰ βαθύτερα μὴ τολμᾶσθαι παρεισδύειν, καὶ εἴ τι τοιοῦτον ὑπὲρ τῆς τῶν ἀκροωμένων ὠφελείας παντάπασιν ὀλιγώρει.

* παρά.

* αὐτοῦ.

* περισπουδαστάτην.

Io. Chrysostomi Commentarii in epistolas D. Pauli & Psalmos.

* ἰδίᾳ.

ΠΑΜΦΙΛΗΣ ΣΥΜΜΙΚΤΩΝ
ἱστορικῶν ὑπομνημάτων λόγοι ηʹ.

ροέ.

Pamphila historiarum miscella.

Ἀνεγνώσθησαν Παμφίλης συμμίκτων ἱστορικῶν ὑπομνημάτων λόγοι ὀκτώ. αὕτη ἀνδρὶ μὲν συνῴκει, ὡς καὶ * αὐτὴ τῶν ὑπομνημάτων προοιμιαζομένη ἐπισημαίνεται· ᾧ καὶ τρισκαίδεκα ἔτη ἐκ παιδὸς συμβιοῦσα ἤδη, τῆς ὑπομνηματικῆς ταύτης συγγραφῆς λέγει ἀπάρξασθαι. συγγράψαι

* αὐτή.

συγγράψαι δὲ ἅ τε παρὰ τοῦ ἀνδρὸς μάθοι, τρισκαίδεκα ἔτη συνεχῶς αὐτῷ συνοῦσα, καὶ οὐδ᾽ ἡμέραν μίαν οὐδ᾽ ὥραν ἀπολελειμμένη· καὶ ἃ παρ᾽ ἄλλου τινὸς ἀκοῦσαι συνέβη, τῶν παρ᾽ αὐτὸν ἀφικνουμένων, * πολλῶν ὄντων, καὶ ὄνομα καὶ δόξαν ἐχόντων ἐπὶ παιδείᾳ, καὶ δὴ καὶ ὅσα βιβλίων αὐτὴ ἀνελέξατο. ταῦτα δὲ πάντα καὶ μνήμης αὐτῇ ἄξια ἐδόκει, εἰς ὑπομνήματα συμμιγῆ, καὶ οὐ πρὸς τὰς ἰδίας ὑποθέσεις διακεκριμένον ἕκαστον διελεῖν, ἀλλ᾽ οὕτως εἰκῇ καὶ ὡς ἕκαστον ἐπῆλθεν ἀναγράψαι· οὐχ ὡς χαλεπὸν ἐχούσῃ φησὶ τὸ κατ᾽ εἶδος αὐτὰ διελεῖν, ἐπιτερπέστερον δὲ καὶ χαριέστερον, τὸ ἀναμεμιγμένον, καὶ τὴν ποικιλίαν τοῦ μονοειδοῦς νομιζούσῃ. χρήσιμον δὲ τὸ βιβλίον εἰς πολυμάθειαν. εὕροι γὰρ ἄν τις καὶ τῶν ἱστορικῶν οὐκ ὀλίγα ἀναγκαῖα, καὶ δὴ καὶ ἀποφθεγμάτων, καὶ ῥητορικῆς [καὶ] διακρίσεις ἔνια, καὶ φιλοσόφου θεωρίας καὶ ποιητικῆς ἰδέας, καὶ εἴ τι τοιοῦτον ἐμπέσοι. αἰγυπτία δὲ τὸ γένος ἡ Παμφίλη. ἤκμασε δὲ, καθ᾽ οὓς χρόνους [ὁ] Νέρων ὁ ῥωμαίων ἤκμαζεν αὐτοκράτωρ. ἡ δὲ φράσις (ὡς ἔστιν ἐκ τῶν προοιμίων συλλαβεῖν, καὶ ἐν οἷς ἀλλοθί πη ἴδιόν τι λέγει, καὶ μάλιστα κατὰ τὴν διάνοιαν, οἷα δὴ γυναικὸς ἔκγονον οὖσα) τῶν ἀτελοῦς ἐστιν ἰδέας, οὐδὲ τῇ λέξει πρὸς τὴν ἰδέαν ἀλλοτριουμένη. ἐν οἷς δὲ τὰ τῶν ἀρχαιοτέρων ἀπομνημονεύουσα λέγει, ποικιλώτερος αὐτῇ, καὶ οὐ καθ᾽ ἓν εἶδος σύγκειται ὁ λόγος.

* al. πολλῶν δὲ φοιτώντων. [margin note, partly legible]

Scripsit autem, tum quæ ex viro didicit, cum quo tredecim, vt diximus, annos coniunctissimè vixit, nullo interim die aut hora otiosè transacta: tum ea quæ ab aliis acceperat, qui mariti domum plurimi frequentarent, nomine & doctrinæ gloria clari: tum deniq; quidquid legendo ipsa obseruasset. Hæc omnia, & quæcunque memoria digna visa sunt, in Commentarium per saturam retulit, & non per proprios singula locos distribuit, sed vt quodque visum est, vtque occurrebat, congessit. non quòd difficile futurum ipsi esset in suas quæque classes diuidere, sed quod iucundius longeque gratius miscellaneum hoc scriptum, varietatemque, quam generis vnius opus existimaret. Vtilis sanè liber hic omnigenæ doctrinę. Reperias enim in eo historica non pauca bene necessaria, immò & scitè dicta. Rhetorica etiam ac philosophicæ contemplationis quædam, & poëticæ facultatis formas, & si quid huiusmodi fortè se offerat.

Ægypria genere Pamphila hæc fuit, floruitque ea tempestate, cùm Nero Romanorum imperium Cæsar tenuit. Dictio verò (quantum ex proœmio colligere licet, cúmque proprium quid affert, & maximè in sensu vt muliercis propria, simplicis est formæ, ac ne verbis quidem ipsis ab idea fit alienior. At quoties veterum dicta commemoranda colligit, varia eius oratio est, neque vni formæ accommodata.

PAMPHILA.

CLXXVI.

ΘΕΟΠΟΜΠΟΥ ΛΟΓΟΙ ἱστορικοὶ γ καὶ ν.

ρος´. Theopompi historia.

Ἀνεγνώσθησαν Θεοπόμπου λόγοι ἱστορικοί. πεντήκοντα δὲ καὶ τρεῖς εἰσιν οἱ σωζόμενοι αὐτοῦ τῶν ἱστορικῶν λόγοι. διαπεπτωκέναι δὲ καὶ τῶν παλαιῶν τινες ἔφησαν τήν τε ἕκτην καὶ ἑβδόμην, καὶ δὴ καὶ τὴν ἐννάτην καὶ εἰκοστὴν, καὶ τὴν τριακοστήν. ἀλλὰ ταύτας μὲν οὐδ᾽ ἡμεῖς εἴδομεν. Μηνοφάνης δέ τις τὰ περὶ Θεόπομπον διεξιὼν ἀρχαῖος δὲ καὶ οὐκ ἀναξιοπίστευτος ὁ ἀνήρ· καὶ τὴν δωδεκάτην συνδιαπεπτωκέναι λέγει. καί τοι αὐτὴν ἡμεῖς ταῖς ἄλλαις συνανέγνωμεν. καὶ περιέχει ὁ δωδέκατος λόγος περί τε Πακόριδος τοῦ αἰγυπτίων βασιλέως, ὡς πρός τε τοὺς * Βαρκαίους ἐσπείσατο, καὶ ὑπὲρ Εὐαγόρου ἔπραττε τοῦ κυπρίου, ἐναντία πράττων τοῖς Πέρσαις· ὅν τε τρόπον * παραδόξως Εὐαγόρας τῆς κυπρίων ἀρχῆς ἐπέβη, Αὐδύμονα καταγαγὼν τὸν κιτιέα, ταύτης ἐπάρχοντα. τίνα δὲ τρόπον Ἕλληνες οἱ σὺν Ἀγαμέμνονι τὴν κύπρον κατέσχον, ἀπελάσαντες τοὺς μετὰ Κινύρα, ὧν εἰσιν ὑπόλοιποι Ἀμαθούσιοι. ὅπως τε ὁ βασιλεὺς Εὐαγόρᾳ συνεπείσθη πολεμῆσαι, στρατηγὸν ἐπιστήσας Αὐτοφραδάτην τὸν Λυδίας ἐξατράπην, ναύαρχον δὲ Ἑκατόμνων. καὶ περὶ τῆς εἰρήνης, ἣν αὐτὸς τοῖς Ἕλλησιν ἐβράβευσεν, ὅπως τε πρὸς Εὐαγόραν ἐπικρατέστερον ἐπολέμει. καὶ περὶ τῆς ἐν κύπρῳ ναυμαχίας. καὶ ὡς ἀθηναίων ἡ πόλις ταῖς πρὸς βασιλέα συνθήκαις ἐπειρᾶτο ἐμμένειν· λακεδαιμόνιοι δὲ ὑπέρογκα φρονοῦντες, παρέβαινον τὰς συνθήκας. τίνα τε τρόπον τὴν ἐπὶ Ἀνταλκίδου ἔθεντο εἰρήνην, καὶ ὡς * Τειρίβαζος ἐπολέμησεν· ὅπως τε Εὐαγόρᾳ ἐπιβεβουλευκότα· ὅπως τε αὐτὸν Εὐαγόρας πρὸς βασιλέα διαβαλὼν, συνέβαλε μετ᾽ * Ὀρόντου·

* al. Βαρβάρους.
* παρὰ δίκην.
* Τιρίβαζος.
* Ὀρόντης.

THEOPOMPI *Historiarum libri LIII.*

Legimus [a] Theopompi *opus historicum librorum trium & quinquaginta*: qui [b] reliqui sunt. Intercidisse verò sextum, septimum, & nonum, vicesimum, atque tricesimum, etiam veteres quidam affirmarunt: neque sanè mihi videre hosce contigit. Menophanes autem, vetus & ipse, minimèque contemnendus auctor, vbi de Theopompo disserit, duodecimum quoque periisse scribit, quem tamen nos cum aliis legimus.

Narrat duodecimus hic liber res gestas [c] Pacoridis Ægyptiorum regis, vt cum Barcæis fœdus inierit, & pro Euagora Cyprio aduersus Persas steterit. Qua ratione inopinato Cypriorum imperio potitus sit Euagoras, [d] Audymone Citieo, qui eam tenebat, capto. Qua arte Græci Agamemnonem secuti Cyprum occuparint, Cinnyra cum suis eiecto, quorum posteri reliqui sunt Amathusij. Vt rex cum Euagora bellum gerere animum induxerit, Imperatore creato Autophradate Lydiæ Satrapa, Nauarcho verò [e] Hecatomno: & de pace quam palmarij vice Græcis donauit, vtque acrius cum Euagora dimicarit, ac de [f] nauali ad Cyprum pugna. Vt Athenensium Ciuitas in fœdere cum rege inito perseuerare studuerit. Lacedæmonij verò, secundis rebus elati, pacta conuenta ruperint. Quomodo item sub Antalcida pacis fœdus percusserint. Vt Teribazus bellum gesserit, & Euagoræ insidias struxerit, vtque apud regem [g] Euagoras illum accusarit, ac cum Oronte transegerit.

a De Theopompo legendus Halicarnass. in Criticis, & Suidas
b Suidas LXXII. recenset.
c Ἄκωρις Diodoro lib. 15. vt & in hoc ipso Ἄκωρις.
d Ἀβδήμονα Θ. potius vocat Diodorus lib. 14. Bibliotb. vbi etiam plura de Euagora, & in Isocratis Euagora.
e Cariæ Præfectus apud Diodorum sup. qui & fuisse ibi bello profuisse dicitur.
f Quam refert Diodor. lib. 15. initio.
g Ab Oronte accusatum refert Diodorus sup.

THEOPOM.

a Νικτανίβῳ. Diodoro libr. 15. extremo.

Vt à [a] Nectenlbi occupato Ægyptiorum regno, ad Lacedæmonios Euagoras legatos miſerit, quaque ratione Cyprium bellum confecerit. De [b] Nicocreonte, qui inſidias locarat, quomodo nec opinato deprehenſus ſit, effugeritque. Quomodo cum eius filia virgine relictâ, & Euagoras, & huius filius [c] Prytagoras, clam alterutro concubuerint, Thraſidæo Eunucho (qui genere Eleus erat) viciſſim illis ſubſeruiente ad puellæ amorem: vtque hæc ipſis interitus cauſa fuerit, Thraſydæo necem illis procurante.

b Ab hoc Cypri tyranno memorat Laert. lib. 9. Anaxarchum Philoſophum necatum.

c Pythagoras, Diodoro ſup. Iſocrati verò Protagoras.

Refert dein., qua ratione Acôris Ægyptius cum Piſidis belli ſocietatem inierit, déque ipſorum regione, & de Aſpendiis. De medicis quoque Cois, & Cnidiis, quòd Aſclepiadæ ſint: quodque è Syrno poſteri Podalirij primi acceſſerint. De [d] Mopſo vate, eiúſque filiabus Rhode, Meliade, ac Pamphylia. Ab his Mopſueſtiam, & in Lycia Rhodiam, Pamphiliamque regionem nomen accepiſſe. Vt à Græcis habitari Pamphilia cœpta, mutuo bello arſerit: & quomodo Lycij cum Telmiſſiis, belli duce Pericle eorum rege, pugnarint: nec manus conſerere deſierint, donec ipſos intra muros compulſos ad concordiam adegerunt. Hæc duodecimo illo libro, quem Menophanes non vidit, continentur.

d De quo & Strabo lib. 14. ad Colophonem Ioniæ, aliique ſæpe.

Theopompus hic Chius genere fuit, genitus patre [e] Damoſtrate. Patria verò cum parente exceſſiſſe fertur, cum Laconum ille rebus ſtudere conuictus fuiſſet, quo mortuo patriæ reſtitutum aiunt, Alexandro Macedonum rege per epiſtolam ad Chienſes reditum ipſi impetrante, ætatis Theopompi anno quinto & quadrageſimo. Verum mortuo dein Alexandro, vndique exſulantem in Ægyptum veniſſe narrant, ibique regem Ptolemæum non ſolùm hominem non excepiſſe, ſed etiam velut nimis curioſum tollere de medio voluiſſe, niſi amicorum precibus ſeruatus fuiſſet. [f] Æquales ſuos ipſemet nominat: [g] Iſocratem Athenienſem, Theodectem Phaſelitem, & Naucratem Erythræum, quos & ſecum in dicendi facultate principatum in Græcia tenuiſſe refert. Sed Iſocratem quidem rei familiaris anguſtia, vti & Theodecten, pretio orationes conſcripſiſſe, ac ludo aperto adoleſcentes informaſſe, indéque lucrum reportaſſe: ſe verò cum Naucrate, quòd vitam tueri honeſtè poſſent, aſſiduè in his, in Philoſophia, inquam, ac dicendi facultate exercitum. Neque verò temerè ſe, aut præter rationem primas ſibi vindicare, cùm demonſtratiui generis orationes non pauciores, quàm viginti millium verſuum conſcripſerit: quin & ſupra quindecim verſuum myriadas, in quibus Græcorum, ac Barbarorum res geſtas hactenus narratas legere liceat. Ad hæc verò nullam eſſe ait Græciæ alicuius pretij locum vrbémve, quo non ipſe peruenerit, publicéque perorans magnum decus, ac virtutis in dicendo ſuæ monumentum reliquerit.

e Damaſiſtratum Suidas nominat.

f De quibus vide Dionyſ. Halicarn.

g Qui & præceptore vſus teſte Cicer. Dionyſ. atque Plutarcho legendus autem de his Suidas.

καὶ ὡς Νεκτενίβιος παρειληφότος τὴν * αἰγυπτίων βασιλείαν, πρὸς λακεδαιμονίους πρέσβεις ἀπέστειλεν Εὐαγόρας. τίνα τε τρόπον ὁ περὶ κύπρον αὐτῷ πόλεμος διελύθη· καὶ περὶ Νικοκρέοντος, ὡς ἐπεβούλευσεν, ὡς παραδόξως ἐφωράθη, ὡς ἔφυγε· καὶ ὡς τῇ ἐκείνου παιδὶ καταλειφθείσῃ κόρῃ, Εὐαγόρας τε καὶ ὁ τούτου παῖς * Πυταγόρας, λανθάνοντες ἀλλήλους, συνεκάθευδον· Θρασυδαίου τοῦ ἡμιάρρενος (ὃς ἦν ἠλεῖος τὸ γένος) αὐτοῖς παρὰ μέρος ὑπηρετουμένου τῇ πρὸς τὴν κόρην ἀκολασίᾳ· καὶ ὡς τοῦτο αὐτοῖς αἴτιον ὀλέθρου γέγονε, Θρασυδαίου τὴν ἐκείνων ἀναίρεσιν κατεργασαμένου. εἶτα τίνα τρόπον Ἄκωρις ὁ αἰγύπτιος πρὸς τοὺς πισίδας ἐποιήσατο συμμαχίαν· περί τε τῆς χώρας αὐτῶν καὶ τῶν ἀσπενδίων· περί τε τῶν ἐν κῷ καὶ κνίδῳ ἰατρῶν, ὡς Ἀσκληπιάδαι. καὶ ὡς ἐκ σύρνου οἱ πρῶτοι ἀφίκοντο ἀπόγονοι Ποδαλειρίου· καὶ περὶ Μόψου τοῦ μάντεως, καὶ τῶν θυγατέρων Ῥόδης, καὶ Μηλιάδος καὶ Παμφυλίας· ἐξ ὧν ἥ τε Μοψυεστία, καὶ ἡ ἐν λυκίᾳ Ῥοδία, καὶ ἡ Παμφυλία χώρα τὰς ἐπωνυμίας ἔλαβον. τίνα τε τρόπον ὑφ᾽ ἑλλήνων ἡ Παμφυλία κατῳκίσθη· καὶ ὁ πρὸς ἀλλήλους συνέστη πόλεμος· καὶ ὡς λύκιοι πρὸς τελμισσεῖς, ἡγουμένου αὐτοῖς τοῦ σφῶν βασιλέως Περικλέους, ἐπολέμησαν· καὶ οὐκ ἀνῆκαν πολεμοῦντες, ἕως αὐτοὺς τειχήρεις ποιήσαντες, καθ᾽ ὁμολογίαν παρεστήσαντο. ἃ μὲν οὖν ὁ Μηνοφάνης διωδεκατος λόγος ἠφανισμένος περιέχει, ταῦτά ἐστιν. Ἔστι δὲ Θεόπομπος, χῖος μὲν τὸ γένος, υἱὸς Δαμοστράτου. φυγεῖν δὲ λέγεται τῆς πατρίδος ἅμα τῷ πατρὶ, ἐπὶ λακωνισμῷ τοῦ πατρὸς ἁλόντος· ἀνασωθῆναι δὲ τῇ πατρίδι, τελευτήσαντος αὐτῷ τοῦ πατρός. τὴν δὲ κάθοδον Ἀλεξάνδρου τοῦ μακεδόνων βασιλέως δι᾽ ἐπιστολῶν τῶν πρὸς τοὺς χίους κατεπραξαμένου· ἐτῶν δὲ εἶναι [τότε] τὸν Θεόπομπον πέντε καὶ τεσσαράκοντα. μετὰ δὲ τὸν Ἀλεξάνδρου θάνατον πανταχόθεν ἐκπεσόντα, εἰς αἴγυπτον ἀφικέσθαι· Πτολεμαῖον δὲ, τὸν ταύτης βασιλέα, οὐ προσίεσθαι τὸν ἄνδρα, ἀλλὰ καὶ ὡς πολυπράγμονα ἀνελεῖν ἐθελῆσαι, εἰ μή τινες τῶν φίλων παραιτησάμενοι διεσώσαντο. συνακμάσαι δὲ αὐτὸς ἑαυτὸν λέγει Ἰσοκράτει τε, τῷ Ἀθηναίῳ, καὶ Θεοδέκτῃ, τῷ φασηλίτῃ, καὶ Ναυκράτῃ τῷ ἐρυθραίῳ: καὶ τούτους ἅμα αὐτῷ τὰ πρωτεῖα τῆς ἐν λόγοις παιδείας ἔχειν ἐν τοῖς ἕλλησιν. ἀλλὰ Ἰσοκράτην μὲν δι᾽ ἀπορίαν βίου, καὶ Θεοδέκτην, μισθοῦ λόγους γράφειν, καὶ σοφιστεύειν, ἐκπαιδεύοντας τοὺς νέους, κἀκεῖθεν καρπουμένους τὰς ὠφελείας· αὐτὸν δὲ καὶ Ναυκράτην, αὐτάρκως ἔχοντας, ἐν τούτοις ἀεὶ τὴν διατριβὴν ἐν τῷ φιλοσοφεῖν καὶ φιλομαθεῖν ποιεῖσθαι. καὶ ὡς οὐκ ἂν εἴη αὐτῷ παράλογον, ἀντιποιουμένῳ τῶν πρωτείων, οὐκ ἐλαττόνων μὲν ἢ δισμυρίων ἐπῶν, τοὺς ἐπιδεικτικοὺς τῶν λόγων συγγεγραμμένῳ: πλείους δὲ ἢ πεντεκαίδεκα μυριάδας, ἐν οἷς τάς τε τῶν ἑλλήνων καὶ βαρβάρων πράξεις μέχρι νῦν ἀπαγγελλομένας [ἔστι] λαβεῖν. ἔτι δὲ καὶ, διότι οὐδείς ἐστι τόπος κοινὸς τῶν ἑλλήνων, οὐδὲ πόλις ἀξιόχρεως, εἰς οὓς αὐτὸς οὐκ ἐπιδημῶν, καὶ τὰς τῶν λόγων ἐπιδείξεις ποιούμενος, οὐχὶ μέγα κλέος καὶ ὑπόμνημα τῆς ἐν λόγοις αὐτοῦ κατέλιπεν ἀρετῆς

* al. αἰγύπτου.

* al. Πρυταγόρας.

Mopſueſtia. Rhodia. Pamphilia.

Iſocrates. Athenaus. Theodectes. Naucrates.

Ταῦτα;

Ταῦτα αὐτὸς περὶ ἑαυτοῦ λέγων, τοὺς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἔχοντας ἐν λόγοις τὸ πρωτεύειν, πολὺ καταδεεστέρους ἀποφαίνεται τῆς καθ' ἑαυτόν, καὶ οὐδὲ τῆς δευτέρας τάξεως * ἀξιουμένους. καὶ τοῦτο δῆλον εἶναί φησι καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν παρ' ἑκατέροις ἐκπεπονημένων καὶ καταλελειμμένων λόγων. * πολλὴν γὰρ τὴν τοιαύτην παίδευσιν ἐπίδοσιν λαβεῖν φησι, κατὰ τὴν αὐτοῦ ἡλικίαν. ἀλλὰ τίνας λέγει τοὺς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις οὐκ ἔχω σαφῶς συμβαλεῖν. οὐ γὰρ δήπου τολμήσειν αὐτὸν ὑπολαμβάνω εἰς Ἡρόδοτον καὶ Θουκυδίδην ἀποτείνεσθαι, πολὺ καὶ αὐτοῦ ἐν πολλοῖς ἐκείνων τῶν ἀνδρῶν ἐλαττουμένου. ἢ τάχα πρὸς Ἑλλάνικον καὶ Φίλιστον ἀφορᾷ τοὺς ἱστορικούς· ἢ Γοργίαν καὶ Λυσίαν, καὶ τοὺς τοιούτους, ἐγγὺς τῆς αὐτοῦ ἡλικίας προγεγονότας, ἀφίεται· οὐδ' ἐκεῖνον τοσοῦτον ἐνδεέστερον ἐχόντων πρὸς τοὺς λόγους. ἀλλὰ Θεόπομπος μὲν οὕτω. φασὶ δὲ αὐτόν τε καὶ Ἔφορον, Ἰσοκράτους γενέσθαι μαθητάς. δῆλον δὲ τοῦτο ποιοῦσι καὶ οἱ λόγοι. πολὺ γὰρ ἐν τοῖς Θεοπόμπου ἡ κατὰ μίμησιν ἰδέα τῆς παρ' Ἰσοκράτους, εἰ καὶ λείπεται οὗτος κατὰ τὴν ἐργασίας ἀκρίβειαν, καὶ τὰς ἱστορικὰς δὲ ὑποθέσεις ὁ διδάσκαλος αὐτοῖς προβαλεῖν· τοῖς μὲν ἄνω τῶν χρόνων Ἐφόρῳ, Θεοπόμπῳ δὲ τὰς μετὰ Θουκυδίδην Ἑλληνικάς, πρὸς τὴν ἑκατέρου φύσιν, καὶ τὸ ἔργον ἁρμοσάμενος. διὸ καὶ τὰ προοίμια * αὐτοῖς τῶν ἱστοριῶν, τῇ τε διανοίᾳ καὶ τοῖς ἄλλοις ἐστὶν ὁμοιότατα, ὡς ἂν ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀφετηρίας * ἐνδεξαμένων ἑκατέρου πρὸς τὸ στάδιον τῆς ἱστορίας. πλείστοις μὲν οὖν παρεκβάσεσι παντοδαπῆς ἱστορίας, τοὺς ἱστορικοὺς αὐτοῦ λόγους Θεόπομπος παρατείνει· διὸ καὶ Φίλιππος ὁ Ῥωμαίοις πολεμήσας, ἐξελὼν ταύτας, καὶ τὰς Φιλίππου συνταξάμενος πράξεις, αἳ σκοπὸς εἰσὶ Θεοπόμπῳ, εἰς ἑκκαίδεκα βίβλους μόνας, μηδὲν παρ' ἑαυτοῦ προσθεὶς ἢ ἀφελών, πλὴν (ὡς εἴρηται) τῶν παρεκβάσεων, τὰς πάσας ἀπήρτισε. Δοῦρις μὲν οὖν ὁ Σάμιος ἐν τῇ πρώτῃ τῶν αὐτοῦ ἱστοριῶν οὕτω φησίν· Ἔφορος δὲ καὶ Θεόπομπος τῶν γενομένων πλεῖστον ἀπελείφθησαν· οὔτε γὰρ μιμήσεως μετέλαβον οὐδεμιᾶς, οὔτε ἡδονῆς ἐν τῷ φράσαι· αὐτοῦ δὲ τοῦ γράφειν μόνον ἐπεμελήθησαν. καίτοι Δοῦρις καὶ τῶν ἐν αὐτοῖς τούτοις οἰκονομιῶν, οἷς αἰτιᾶται, πολλὰ τῶν ἀνδρῶν λειπόμενος. ἀλλ' εἰ μὲν πρὸς τὸν ὑπερήφανον ἐκεῖνον Θεοπόμπου λόγον, ὃς τοὺς ἀρχαιοτέρους οὐδὲ τῶν δευτερείων ἠξίου, τοῦτο ἀπέρριψεν· οὐκ ἔχω λέγειν. πλὴν ὅτι οὐδέτερος αὐτῶν προσηκόντως ἐπελάβετο· καὶ μάλιστα ἂν διηγησαίμην. Κλεοχάρης δὲ ὁ Σμυρλεανός, ὑπὲρ τῶν Ἰσοκρατικῶν ἁπάντων οἶμαι λέγων, τοῦτο γάρ ἐστι τὸ [ἐν] πρὸς τὴν Δημοσθένους σύγκρισιν μὴ τὰ πόρρω αὐτοῖς παραγαγεῖν, φησί· τοὺς μὲν Δημοσθενικοὺς λόγους τοῖς τῶν στρατιωτῶν ἐοικέναι μάλιστα σώμασι, τοὺς δὲ Ἰσοκρατικοὺς τοῖς τῶν ἀθλητῶν. δῆλον δέ, ὡς Θεόπομπος οὐδενὸς τῶν Ἰσοκρατικῶν εἰς τοὺς λόγους ἀτιμότερος. τὸ μὲν οὖν Θεοπόμπου γένος, καὶ ἡ παίδευσις, καὶ ὁ διδάσκαλος καὶ οἱ συνακμάσαντες, καὶ οἱ λόγοι, καὶ ἡ πολιτεία καὶ ἡ ἐν τοῖς λόγοις ἰδέα, καὶ προαίρεσις, κατὰ παλαιὰ ὡς διαπεπειραμένον, καὶ ὁ καθ' ὃν ἤκμασε χρόνος, καὶ ὅσα αὐτῷ συνεκύρησε κατὰ τὸν βίον ἐπὶ τοσοῦτον.

* ἀξιουμένους
* πάλιν
Hellanicus. Philistus. Gorgias. Lysias.
* al. αὐτῶν & αὐτοῦ.
* ἐνδεξαμένου.
Duris Historicus.
Cleochares.
Demosthenis cum Isocrate comparatio.

Hæc de ſe ipſis pronuntians, eos qui apud ſæculum prius dicendo claruerunt, [a] ætatis ſuæ oratoribus longè poſtponit, ac ne in ſecundis quidem ſubſiſtere poſſe affirmat, clarumque id eſſe vel è ſcriptis vtrorumque, & orationibus ad poſteros tranſmiſſis. Creuiſſe namque immenſum quantum ſua ætate hanc ipſam dicendi facultatem. Verùm quos ætate priores nominet, equidem apertè non capio. Non enim credo perſtringere audeat Herodotum atque Thucydidem, quibus ille viris longè facundia inferior eſt. Niſi fortaſſe [b] Hellanicum, aut Philiſtum hiſtoricos innuit, vel Gorgiam, & Lyſiam, ceteróſque ætati ſuæ viciniores, obſcurè ſignificat. quanquam ne hi quidem adeò dicendi inopes fuerunt. Ita Theopompus iudicat.

Ferunt eum vnà cum Ephoro Iſocratis fuiſſe auditorem, vt & libri ipſi ſatis declarant. Frequens enim eſt in Theopompi ſcriptis Iſocraticæ formæ imitatio, tametſi in operis accuratione longè à tergo hæreat. Et verò narrandi argumenta præceptorem vtrique præbuiſſe volunt, [c] ſuperioris quidem ætatis Ephoro, Theopompo autem [d] poſt Thucydidem res Græcorum, pro vtriuſque ſcilicet captu, etiam re ipſa accommodata. Hinc & hiſtoriarum prooemia vtriſque cum ſenſibus tum aliis rebus eſſe ſimillima, velut ab iiſdem ſtadij carceribus, ad calcem vſque hiſtoria decurrente. Digreſſionibus itaque variæ hiſtoriæ quàmplurimis, hiſtoricos ſuos implet libros Theopompus. Quamobrem & [e] Philippus, ille qui cum Romanis bellum geſſit, digreſſionibus huiſce ſublatis, & [f] Philippi rebus geſtis, [g] quas Theopompus ſcribendas potiſſimum ſuſceperat, collectis, in ſedecim eas dumtaxat libros (nihil de ſuo addens, aut præter digreſſiones, vt diximus, detrahens) redegit.

Duris autem Samius libro primo hiſtoriarum ſic de illo ſcribit: Ephorus & Theopompus ſuperioribus longè ſunt inferiores. Imitationis enim gratia deſtituuntur, carentque dicendi venuſtate, de ſcribendo tantum ſolliciti. Etſi Duris ipſe in eadem illa diſpoſitione longo poſt hos, quos carpit viros, interuallo relinquitur. Verum an huic arroganti Theopompi cenſuræ (qua veteribus ſecundas quidem tribuebat) hoc obiecerit, non habeo dicere. hoc tantum vel maximè contenderim, neutrum ipſorum iuſtè ſatis reprehendédum fuiſſe. Cleochares verò Smyrleanus de Iſocraticis, opinor, omnibus loquens (hoc enim illi eſt, in comparatione cum Demoſthene non poſtremas illis dare) ait: [h] *Demoſthenis quidem orationes militum corpori ſimiles maximè videri, Iſocratis verò athletarum.* Illud clarum, Theopompum nemine eſſe Iſocratis diſcipulorum in dicendo inferiorem.

Ceterùm Theopompi genus, inſtitutionem, præceptorem, æquales, libros, eiuſdem vitam, orationum formam, atque inſtitutum ſingulatim adnumerando, quibus denique temporibus viguerit, quæ item illi in vita contigerint, hactenus expoſuerimus.

THEOPOMPUS

a *Simile tractat argumentum ſiue Fabius, ſiue Tacitus, Cur nui ſui oratores veteribus concedant.*

b *Vide Dionyſ. Halicarn. Criticæ, & Cicer.*

c *Cœperat Ephorus (ait quit Diodorus lib. 16. Biblioth. ad annum Philippi XX.) hiſtoriam ſuam, cùm ad Perinthi oppugnationem perueniſſet, deſtinat. Is eo ſcribenda ea ab Heraclidarum reditu exorſus, Græcorum & Barbarorum res geſtas annorum ferme DCCL. libris XXX. deſcribat.*

d *Scriptor ille (de Theopompo refert Diod. lib. 14. Biblioth.) à praelio ad Cynoſſema exorſus ad quod Thucydides negotium deſtiterat, ſedecim annorum tempus perſcripſit.*

e *Demetrii filius, & Macedonicorum regum penultimus.*

f *Amyntæ F. patris Alexandri M.*

g *Quod & Diodorus teſtatur lib. XVI. Bibliot. ad annum Philippi XVIII.*

h *Philippo rege Macedonum hoc dictum tribuit Plutarchus.*

THEODOR. ANTIOCH.

CLXXVII.

THEODORI ANTIOCHENI *Contra asserentes peccare homines natura, non voluntate, libri V.*

LECTVM est opus THEODORI ANTIOCHENI (qui Mopsuestus ille Episcopus est, vt ex eius quibusdam epistolis colligimus) hoc titulo: *Contra asserentes peccare homines naturâ, non voluntate.* Ea disputatio quinque libris absoluitur, quos aduersus Occidentales hac labe infectos scripsit. Inde enim oriundum hæresis huius auctorem in Orientis modo regionibus versari, librósque de recens ab se excogitata hæresi compositos ad populares suos in patriam transmittere narrat, vt iam ibi multos per hanc artem in suam pertraxerit sententiam, integrásque adeò Ecclesias absurdis illis imbuerit opinionibus. *Aram* verò illorum librorum auctorem siue nomine, siue [a] cognomine, incertum appellat. Hunc etiam quintum Euangelium confinxisse, illudque se in Eusebij Palæstini Bibliothecis reperisse ait. Reiecta præterea diuini ac veteris Testamenti versione; quam septuaginta interpretes simul conuenientes ediderunt, vt & Symmachi, & Aquilæ, aliorúmque interpretatione, propriam quandam suam nouamque conficere ausum: cùm neque Hebraicæ linguæ, vt illi, à puero assueuisset, neque mentem S. Scripturæ didicisset: Hebræis tantummodo quibusdam abiectæ sortis in disciplinam se tradidisse, atque hinc propriam sibi editionem conscribere aggressum.

[a] Ab infausta fortasse τῷ Ἀρὰ significatione.

Sectæ verò illius summa capita hæc ferè sunt. Homines naturâ, non voluntate peccare. Naturâ, inquam, non eâ, qua præditus ab initio conditúsque est Adam, (illam enim bonam, & boni DEI opus esse asserunt) sed ea quam post peccatum adeptus sit; quando per præuaricationem atque peccatum malam pro bona, mortalémque pro immortali commutauit. Hac quippe ratione natura quoque improbos effectos, qui antea naturâ boni fuissent, in natura iam, & non in voluntate peccatum sibi acquisiuisse. Alterum deinde caput ex illo deductum. Infantes, tametsi recens natos, peccati immunes non esse, cùm ob Adæ præuaricationem, naturâ in peccatis constitutâ, ad omnes eius posteros peccatrix (vt ipsi loquuntur) natura propagetur. Adferre autem ipsos & illud ait: *Ecce in iniquitatibus conceptus sum*, & si quæ sunt generis eiusdem, Sanctum adhæc baptisma, sacrique corporis communionem in peccatorum remissionem. quin etiam ipsis infantibus allata hæc præbere, ad propriæ opinionis confirmationem. Neminem præterea mortalium esse iustum. quod ipsum item ex eo, quod initio posuerunt, consequitur: *Non enim iustificabitur*, inquit Propheta, *in conspectu tuo omnis* [b] *caro*, & his similia.

Psal. 50. 7.

Psal. 142. 2. [b] πᾶσα σάρξ. in vulgata edit. πᾶς ζῶν. omnis viuēs.

Quartum (ô blasphemas voces & impias!) Ne CHRISTVM quidem DEVM, adsumpta nimirum peccatis infecta natura, sceleris purum esse. Quanquam & in aliis ipsorum blasphemiis obseruare licet, inquit ille, non verè hos & natura, sed figura duntaxat humanam ipsi naturam attribuere.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΑΝΤΙΟΧΕΩΣ ΠΡΟΣ τοὺς λέγοντας φύσει καὶ οὐ γνώμῃ πταίειν τοὺς ἀνθρώπους.

ροζ'. Theodori Antiocheni liber de lapsu hominum.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον, οὗ ἡ ἐπιγραφή, Θεοδώρου ἀντιοχέως, ὁ Μοψουεστίας δέ ἐστιν, ὡς ἀπό τινων ἐπιστολῶν ἐμάθομεν, πρὸς τοὺς λέγοντας φύσει καὶ οὐ γνώμῃ πταίειν τοὺς ἀνθρώπους. διαπεραίνεται μὲν αὐτῷ ὁ πρὸς αὐτοὺς ἀγὼν ἐν λόγοις πέντε. πρὸς δὲ τοὺς ἀπὸ τῆς δύσεως τοῦτο τὸ νόσημα νενοσηκότας γράφει τὸ βιβλίον. ὧν καὶ τῆς αἱρέσεως ἀρχηγὸν λέγει γενέσθαι, ἐκεῖθεν μὲν ὁρμώμενον, τοῖς δὲ τῆς ἀνατολῆς ἐπιχωριάζοντα τόποις, καὶ συντάττοντα λόγους ὑπὲρ τῆς καινοποιηθείσης αὐτῷ αἱρέσεως, διαπέμπειν τοῖς τὸ πατρῷον ἔδαφος οἰκοῦσιν, ὑφ' ὧν καὶ πολλοὺς ἐκεῖσε πρὸς τὸ οἰκεῖον φρόνημα ἑλκύσαι, ὡς καὶ ἐκκλησίας ὅλας τοῦ ἀτοπήματος πληρωθῆναι. Ἀρὰμ δὲ τὸν ἀρχηγὸν αὐτῶν, οὐ γὰρ ἔχω σαφῶς εἰπεῖν, εἴτε ὀνομάζει, εἴτε ἐπονομάζει. τοῦτον καὶ πέμπτον εὐαγγέλιον προσαναπλάσαι λέγει ἐν ταῖς Εὐσεβίου τοῦ παλαιστίνου βιβλιοθήκαις ὑποπλαττόμενον εὑρεῖν· καὶ ἀποσείσασθαι μὲν τῆς θείας καὶ παλαιᾶς γραφῆς, ἣν οἱ ἑβδομήκοντα συνεληλυθότες ἐκδεδώκασι μετάφρασιν, καὶ δὴ καὶ τὴν Συμμάχου καὶ Ἀκύλα, καὶ τῶν ἄλλων· ἰδίαν δέ τινα καὶ καινὴν ἐπαρθῆναι συντάξαι· μήτε τῆς Ἑβραίων, ὥσπερ ἐκεῖνοι, ἐκ παιδὸς ἀσκηθέντα, μήτε τὸν τῆς θείας γραφῆς νοῦν ἐκδιδαχθέντα, Ἑβραίων δέ τισι τῶν χαμαιπετῶν ἑαυτὸν ἐκδεδωκότα, ἐκεῖθεν θαρρῆσαι ἰδίαν ἔκδοσιν ἀναγράψαι. ἔστι δὲ τὰ τῆς αἱρέσεως αὐτῆς, ὡς ἐν κεφαλαίῳ φάναι, ταῦτα. φύσει καὶ οὐ γνώμῃ πταίειν τοὺς ἀνθρώπους: φύσει δὲ, οὐ καθ' ἐκείνην, ἐν ᾗ κατὰ * πρῶτος δημιουργηθεὶς ὑπέστη ὁ Ἀδάμ. ἐκείνην γὰρ ἀγαθὴν, ἀγαθοῦ θεοῦ ποίημα οὖσαν φασίν: ἀλλὰ κατ' ἐκείνην, ἣν ὕστερον ἁμαρτήσας ἐκληρώσατο, τῇ περὶ τὸ κακὸν πράξει, καὶ ἁμαρτίᾳ, κακήν τε ἀντ' ἀγαθῆς ἑαυτῷ, καὶ θνητὴν ἀντὶ τῆς ἀθανάτου ἀλλαξάμενος. ταύτῃ τοι καὶ φύσει γεγονότας κακοὺς, ἐκ τοῦ ὑποστῆναι φύσει πρότερον ἀγαθοὺς, ἐν τῇ φύσει, καὶ οὐκ ἐν τῇ προαιρέσει κεκτῆσθαι τὴν ἁμαρτίαν. δεύτερον ἀκόλουθον αὐτοῖς λέγειν, μηδὲ τὰ νήπια, κἂν ἀρτιγέννητα ᾖ, μὴ ἀπηλλάχθαι ἁμαρτίας, ἅτε ἀπὸ τῆς τοῦ Ἀδὰμ παραβάσεως, τῆς φύσεως ἐν ἁμαρτίαις ὑποστάσης, καὶ εἰς πᾶν τὸ ἐξ ἐκείνου γένος, τῆς ἁμαρτωλῆς (ὡς εἴποιεν ἂν ἐκεῖνοι) φύσεως περαιτουμένης. φέρειν τε αὐτοὺς τὸ ἐν ἁμαρτίαις ἐγεννήθην, καὶ εἴ τι τοιοῦτον, καὶ αὐτὸ τὸ ἅγιον βάπτισμα, καὶ τὴν τοῦ ἀχράντου σώματος κοινωνίαν, εἰς ἄφεσιν ἁμαρτιῶν καὶ τοῖς βρέφεσιν ἐπιφερόμενα ταῦτα προκομίζειν, ἐπὶ βεβαιώσει τῆς οἰκείας νομίσεως. ἔτι δὲ καὶ ὅτι οὐδεὶς ἐν ἀνθρώποις ἐστὶ δίκαιος. ἀκόλουθον δὲ καὶ τοῦτο δηλονότι τῆς ἀπ' ἀρχῆς αὐτῶν θέσεως: οὐ δικαιωθήσεται γὰρ ἐνώπιόν σου, φησί, πᾶσα σάρξ, καὶ τὰ τοιαῦτα. τέταρτον, (ὢ βλασφήμων καὶ δυσσεβῶν στομάτων) ὅτι οὐδ' ὁ Χριστὸς καὶ θεὸς ἡμῶν, ἅτε τὴν ἡμαρτημένην φύσιν προσειληφὼς, οὐδ' αὐτὸς * ἐκαθάρευεν ἀπὸ ἁμαρτίας. καί τοι ἀλλαχοῦ τῆς βλασφημίας αὐτῶν ἔστιν αὐτοὺς ἰδεῖν, ὥς φησιν, οὐδ' ἀληθείᾳ καὶ φύσει, σχήματι δὲ μόνῳ * διδόντας αὐτῷ τὴν ἐνανθρώπησιν. πέμπτον

Aram

LXX. interpretes. Symmachus. Aquila.

* τὸ πρῶτον:

* ἐκαθάρευσεν.

* διδόντας.

πέμπτον, ὅτι τὸν γάμον, ἤτοι τὴν τῆς μίξεως ὄρεξιν, καὶ τὴν τοῦ σπέρματος καταβολὴν, καὶ πάντα δὴ τὰ τοιαῦτα, ἀφ' ὧν περ κατὰ διαδοχὴν τὸ ἡμέτερον γένος αὔξεται, τῆς μοχθηρᾶς ἔργα φασὶ φύσεως, εἰς ἣν διὰ τῆς ἁμαρτίας πεσὼν ὁ Ἀδάμ, τῇ τῆς φύσεως κακίᾳ τὸν ἑσμὸν ἐδέξατο τῶν κακῶν, ἀλλὰ τὰ μὲν τῶν αἱρετιζόντων τοιαῦτα. ὁ δὲ Θεόδωρος, ὅσα τε, εὖ μὲν ποιεῖ ἀποτρεπόμενος αὐτὰ, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ ἄριστα αὐτῶν καὶ σὺν ἰσχύϊ τὸ ἀλλόκοτον καὶ βλάσφημον τῆς ὑπολήψεως ἐκρραπίζει, καὶ ταῖς γραφικαῖς φωναῖς, ἃς ἐκεῖνοι κακῶς ἐξελάμβανον, τὰς καταλλήλους ἐννοίας ἁρμόζων, ἀμαθεῖς αὐτοὺς τελείως ἐξελέγχει. οὐκ αἰεὶ δέ· ἀλλὰ τήν τε Νεστορίου αἵρεσιν ὠδίνων ἡμῖν ἐν πολλοῖς ὤφθη, καὶ τὴν Ὠριγένους κατά γε τὸ τέλος ὑποφωνῶν τῆς κολάσεως. ἔτι δὲ οὐδὲ τὸ λέγειν αὐτὸν, ἀπ' ἀρχῆς μὲν θνητὸν πεπλάσθαι τὸν Ἀδάμ, ἐνδείξει δὲ μόνον· ἵνα μισήσωμεν τὴν ἁμαρτίαν, χρηματίσαι οὕτω τὸν θεόν· ὡς διὰ τὴν ἁμαρτίαν, αἰτιμωρίας ἐπιτέθειται ὁ θάνατος. οὐ μὲν οὖν οὐδὲ τοῦτό μοι δοκοῦν εἰς ὀρθοὺς ἀναφέρειν λογισμοὺς, ἀλλὰ καὶ πολλὰς ὑπέχειν τὰς εὐθύνας, εἴ τις ἀπαιτεῖν ἐθέλοι· κἂν, ὡς ἐκεῖνος εἴποι, ἱκανῶς ἡ τοιαύτη δόξα πρὸς τοὺς αἱρεσιώτας * ἀπομάχηται. οὐ γὰρ εἴ τι διαμάχεται τῷ χείρονι ἀγαθόν· καὶ γὰρ καὶ ἑαυτῷ μάχεται τὸ κακόν· ἀλλ' εἴ τι σύμφωνον ὀρθοῖς λογισμοῖς, καὶ γνώριμον ταῖς θείαις γραφαῖς, τοῦτο ἀποδεκτέον. κἂν οὐδεμία αἵρεσις μάχεσθαι τολμᾷ πρὸς αὐτό. ἔτι δὲ κἀκεῖνο οὐκ ἐγκρίνω ἔγωγε τοῖς ἀληθείας δόγμασι, περιέργως τε εἰρημένον, καὶ οὐδὲ γνώριμον * τῇ ἐκκλησίᾳ τοῦ θεοῦ, τὸ δύο ἀφέσεις ἁμαρτιῶν αὐτὸν λέγειν· τὴν μὲν τῶν [τε] πεπραγμένων, τὴν δὲ οὐκ οἶδ' ὅπως εἴποι τις ἂν καὶ ἄριστα ὡς ἐκεῖνος λέγει, αὐτὴν τὴν ἀναμαρτησίαν, ἤτοι τὸ μηκέτι ἁμαρτάνειν. δεῖ γὰρ ἡμῖν, ὡς ἔοικε, καὶ πλειόνων συμπλεκτικῶν λέξεων, ἵνα τὴν καινὴν ἐκείνην ὑποδηλώσωμεν τῶν ἁμαρτιῶν ἄφεσιν· ὅπερ ὁ μὲν ὀρθὸς λόγος ἀναμαρτησίαν οἶδεν, οὗτος δὲ ἄφεσιν ἁμαρτιῶν τελείαν καὶ κυριωτάτην, καὶ ἀναίρεσιν καλεῖ ἁμαρτίας παντελῆ· τίς οὖν ἡ τοιαύτη ἁμαρτιῶν ἄφεσις, καὶ ποῦ διδομένη, καὶ πόθεν ἀρξαμένη· ἤρξατο μὲν ἐμφανίζεσθαι ἀπὸ τῆς κατὰ τὸν δεσπότην Χριστὸν οἰκονομίας, καὶ ἐν ἀρραβῶνος ἡμῖν δίδοσθαι τάξει. δίδοται δὲ τελείως, καὶ ἐπ' αὐτοῖς ἔργοις, καὶ ἐν τῇ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἀποκαταστάσει· ὑφ' ἧς ἵνα τύχωμεν καὶ ἡμεῖς καὶ τὰ βρέφη βαπτιζόμεθα. ἀλλὰ τὰ μὲν μέχρι τούτου ὡς σεμνὰ, καὶ κεχηνέναι μονονουχὶ πρὸς τὸ πέρας ἅπαντας παρασκευάζοντα. εἰπὲ δὴ λοιπὸν καὶ τί τοῦτο; ὀρθὰ γάρ σοι παρεχόμεθα τὰ ὦτα. τίς ἡ τῶν ἁμαρτιῶν ἄφεσις ἡ παντελὴς ἐκείνη; οὐκ ἔτι φησὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἁμαρτησόμεθα. ἀλλὰ γὰρ ὡς ἐξ οἵων ἡμᾶς κατέσπασας τῶν ἐλπίδων! ἵνα γὰρ νῦν ἐάσω ζητεῖν ὅπως ἔστι λέγειν ἄφεσιν ἁμαρτιῶν. τοῦτο ἐκεῖνο συντόμως ἐρῶ· τί οὖν διὰ τοῦτό σοι Χριστὸς ἐσαρκώθη καὶ ἐσταυρώθη, ἵνα μὴ ἐκεῖθεν ἀναστὰς ἁμαρτήσῃς;

* al. ἀπομάχεται.

* al. τῆς ἐκκλησίας.

Quintum, matrimonium, vel certè congrediendi cupiditatem, & seminis missionem, omniáque similia, quibus successione genus humanum propagatur, peruersæ naturæ opera esse asserunt: in quam quidem per peccatum lapsus Adam, naturæ mox vitio malorum omnium examen in se susceperit. Hæc sectariorum dogmata sunt.

Porrò Theodorus hic rectè quidem facit, quòd hæc ipsa detestetur ac reiiciat, interdumque optimè ac validè ipsorum absurdas & blasphemas opiniones retellat, nec non sacræ scripturæ locis, quibus illi abusi sunt, proprios sensus adaptando, vt omnino imperitos redarguat. Verùm hoc ei perpetuum non est: nam & Nestorij sectam in multis parturire nobis visus est, & Origenis, saltem de fine suppliciorum, mussitare sententiam:

Quòd autem asserit præterea (Iam inde ab initio quidem formatum esse mortalem Adam, sed DEVM, vt scilicet peccatum odissemus, ita tantùm simulasse; quasi pro peccato pœnæ loco mors imposita fuerit) mihi sanè rectam sententiam nullam adferre, sed multis potius obiectum esse criminationibus, si quis rationes exigere velit, videtur: quantumuis, vt ipse dixerit, satis acriter huiusmodi opinio aduersus hæreticos pugnet. Non enim, si quid cum deteriori pugnet, continuò bonum est: etenim malum quoque secum ipsum pugnat: sed si quid rectæ rationi consentaneum, manifestumque sit sacris litteris, illud demum recipiendum, tametsi nulla hæresis ei sententiæ resistere audeat.

Nec illud item ego curiosè dictum, & Ecclesiæ DEI inauditum, in veritatis dogmatibus numerauerim, cùm duas esse peccatorum remissiones asserit. Alteram quidem de commissis: alteram verò (quam nescio qui remissionem quispiam, vt ille loquitur, appellare possit) [a] impeccantiam ipsam, siue non amplius peccare. Oportet enim nos, vt apparet, pluribus explanantibus vocabulis vti, vt nouam illam peccatorum remissionem declaremus. Quod enim recta loquendi ratio *impeccantiam* nominat, ille peccatorum veniam perfectam, & maximè ratam, integrúmque appellat peccati interitum.

[a] Ita cum B. Hieron. proœm. commentar. 4. in Ierem. reddere ἀναμαρτησίαν.

Ecquænam igitur hæc peccatorum remissio, & vbi facta, vndeque originem duxit? Cœpit quidem illa manifestare se, ait, ex quo CHRISTVS Dominus carnem induit, & arrabonis nobis loco tradi: perfectè verò datur, cùm pro bonis operibus, tum in illa instauratione, quæ post carnis resurrectionem futura est, qua vt potiamur, tam nos, quàm recens nati infantes baptizamur. Satis quidem illa, quæ dicta sunt hactenus, præclara, & quæ tantum non inhiare fini omnes iubeant. Dic ergo deinceps, & quid hoc rei? aures enim tibi arrectas præbemus. Quænam, inquam, hæc est peccatorum perfecta remissio? Non amplius, inquis, post resurrectionem peccabimus. Quàm sanè ab ingenti spe nos deturbasti! vt enim nunc quærere omittam, Quonam modo dicere liceat, peccatorum remissionem; illud tantum breuiter rogabo: Quid ais? Propterea ne CHRISTVS tibi homo factus est, & cruci affixus, ne tu ibi post resurrectionem iterum pecces?

THEODOR. ANTIOCH.

Peccabantne igitur illic, qui vita prius abierunt, quam in mundum CHRISTVS veniret? Et si forte non baptizemur, peccabimus ibi adhuc [tuo iudicio] & nos, & infantes? Quid? Infideles omnes, rursumne futuro sæculo, & furabuntur, & fornicabuntur, impieque agent, ac latrocinabuntur, omnémque adeo fingulcidecij nequitiam adimplebunt? Non enim iustas satis vel eorum, quæ hic commiserunt, quantumuis grauissimas pœnas, reperias. En tibi ex quibus istam ipsius peccatorum remissionem probare non possim, iam ostendi.

Sed fortasse ne ipse quidem volens huc deductus est, tantúmque vt dubios sic quærentium nodos dissoluat: Quare pueri sanctissimis mysteriis communicant? Cur baptismate digni iudicantur? nisi quia & ipsi peccatis abundant, insito iam in naturam ipsam peccato? In peccatorum enim hæc remissionem conferuntur. Verùm oportebat & illam dubitationem, multas alioqui habentem dissoluendi vias, alio modo dissoluere, absurdisque illis, quæ ad ipsius peccatorum remissionem consequuntur, consideratis, nihil eiusmodi prodigiosè confingere.

Idem hic Theodorus ille est, qui aduersus Eunomium libris [a] octo & viginti non segniter depugnauit, & sancti Basilij, vel ipsiusmet potius veritatis, sententiam confirmauit. Etenim neque voces, neque vocum compositio, neque dogmatum mens, neque varia illa & fusa refutandi ratio, nec id genus alia quidpiam differunt. etsi autem dictionibus vtatur non inusitatis, obscurus tamen est. quia enim cathenatas vt plurimum adhibet periodos, & interpositiones crebras, per quas etiam sensus quam longissimè à re proposita recedit: rursum quia nominum obliquis ac participiis redundat, & res easdem frequenter (neque id satis ornatè) reuoluit, ac repetit: quia denique repetitiones illius pluribus, quàm narrationes ipsæ (quod omnino sine methodo fit) circumstantiis refertæ sunt, similibúsque ex caussis non parum obscuritatis scriptis suis aspergit. Apparet autem studiosius versatum fuisse in sacra nostra diuina scriptura, etsi in plerisque à veritate aberret.

a Sup. Cod. IV. XXV. Auctores referuntur.

ἠμάρτανον δὲ ἄρα ἐκεῖθεν οἱ προκαταλύσαντες τὸν βίον, πρὶν ἢ Χριστὸς ἐπιδημήσοι; ἂν δὲ μὴ βαπτιζώμεθα, ἁμαρτίας ἔτι διαπραξόμεθα, σοὶ ἐκεῖ καὶ ἡμεῖς καὶ τὰ βρέφη; τί δ' οἱ ἄπιστοι πάντες πάλιν κἀν τῷ μέλλοντι αἰῶνι καὶ κλέψουσι, καὶ πορνεύσουσι, καὶ δυσσεβήσουσι, καὶ λῃστεύσουσι, καὶ πᾶσαν αὐτῶν μοχθηρὰν ἐπιθυμίαν πληρώσουσιν; οὐ γὰρ δικαίας γε αὐτοῖς τῶν ἐνταῦθα πεπλημμελημένων καὶ βαρυτάτας ἐξεῦρες τὰς τιμωρίας. ἀλλ' * ἐξῆς μοι οὐκ ἐγχειρητέον αὐτοῦ τὴν τῶν ἁμαρτιῶν ἄφεσιν ἐνεδειξάμην. τάχα δ' οὐδ' αὐτὸς ἑκὼν ἐπὶ ταῦτα ἦλθεν: ἀλλ' ἵνα λύσῃ τὴν ἀπορίαν τῶν λεγόντων, διὰ τί τὰ βρέφη κοινωνεῖ τῶν ἀχράντων μυστηρίων; διὰ τί τοῦ βαπτίσματος ἀξιοῦται; εἰ μὴ καὶ αὐτὰ γέμει ἁμαρτιῶν, ἐν τῇ φύσει τῆς ἁμαρτίας καταπεπαρμένης. καὶ γὰρ καὶ εἰς ἄφεσιν ταῦτα δίδοται ἁμαρτιῶν. ἀλλ' ἐχρῆν καὶ τὴν ἀπορίαν, πολλὰς ἔχουσαν λύσεων ἀφορμάς, ἑτέρωθεν ἐπιλύσασθαι, καὶ τὰ ἑπόμενα τῇ ἀφέσει τῶν ἁμαρτιῶν αὐτοῦ ἄτοπα ἐπισκοπήσαντα, μηδὲν τερατεύσασθαι τοιοῦτον. ἔστι μὲν οὗτος ὁ Θεόδωρος, ὁ καὶ κατ' Εὐνομίου ἐν εἴκοσι καὶ ὀκτὼ λόγοις οὐκ ἀγεννῶς ἀγωνισάμενος. καὶ τὴν Βασιλείου τοῦ θεσπεσίου, μᾶλλον δὲ τῆς ἀληθείας, κρατύνων δόξαν. ἥ τε γὰρ λέξις, καὶ τῶν λέξεων ἡ συνθήκη, καὶ ὁ νοῦς τῶν δογμάτων, καὶ τὸ πολύχουν τῆς ἀνατροπῆς, καὶ τἆλλα κατ' οὐδὲν διαλλάσσει: ἀσαφὴς δέ ἐστι, καί τοι λέξει οὐ ξενιζούσῃ χρώμενος. ἀλλὰ τῷ χρονοτενέσι χρῆσθαι ὡς τὰ ἐπὶ πλεῖστον περιόδοις, καὶ παρεμβολαῖς ἀλληλοπαλλήλοις, δι' ὧν καὶ εἰς μήκιστον ὁ νοῦς ἀποτείνεται τῶν προκειμένων, ταῖς τε τῶν ὀνομάτων πλαγίαις, καὶ ταῖς μετοχικαῖς λέξεσι πλεονάζειν τὰ αὐτά τε πολλάκις, καὶ οὐδὲ σὺν κόσμῳ ἐπανακυκλεῖν, καὶ τὰς ἐπαναλήψεις πλέον τῶν διηγήσεων (ὅπερ ἀμέθοδον παντελῶς) τῶν περιστάσεσι μεμεστῶσθαι, καὶ τοῖς τοιούτοις: οὐκ ὀλίγον ζόφον τῶν αὐτοῦ γραμμάτων κατασκεδάζει. ἔοικε δὲ φιλοπονώτερον περὶ τὴν ἱερὰν ἡμῶν καὶ θείαν γραφὴν διατεθῆναι, εἰ καὶ ἐν πολλοῖς παραχσύρεται τῆς ἀληθείας.

* ἑξῆς μοι.

Theodori Antiocheni contra Eunomium lib.

CLXXIIX.

DIOSCORIDIS De materia medica libri VII.

ΔΙΟΣΚΟΡΙΔΟΥ ΠΕΡΙ ΥΛΗΣ λόγοι ζ.

a Vel libri editi... [illegible]

Περί. Dioscorides.

LEGIMVS DIOSCORIDIS de materia [a] [medica] volumen septem distinctum libris. Quorum in prioribus quinque agit de herbis, stirpibus, aromatibus, confectionéque olei & vnguenti. Item de animantibus, & de partium illorum vtilitate. De arboribus quoque, & succis, ac lachrymis. Præterea de melle, & lacte, atque adipe: déque iis, quæ frumentacea & oleracea vocantur. Adhęc de radicibus, plantis, arbustis, herbis, & quæcumque ex his vel liquorem vel fructum ad medicam facultatem vtilem habent. Quin & de vini generibus, ac de metallicis quæ nominantur, abundè tractat & plurimorum, de quibus dicere instituerat, figuram, naturam, ortus locum, quo inuestigata citius cognoscantur, accuratè describit. Parcius duntaxat vsum rei cuiusque, minusque accuratè historiam adscribit. Vinorum item varium in his prodit apparatum.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Διοσκουρίδου περὶ ὕλης βιβλίον, ἑπτὰ λόγοις διῃρημένον. ἐν μὲν οὖν τοῖς πέντε περί τε βοτανῶν καὶ φυτῶν διαλαμβάνει ἀρωμάτων τε, καὶ σκευασίας ἐλαίων καὶ μύρων, καὶ δὴ καὶ ζώων καὶ τῆς ἀπὸ τῶν ἐν αὐτοῖς μορίων ὠφελείας, ἀλλὰ καὶ δένδρων, καὶ ὀπῶν, καὶ δακρύων, ἔτι δὲ μέλιτος καὶ γάλακτος καὶ στέατος, καὶ τῶν καλουμένων σιτηρῶν καὶ λαχανικῶν, ῥιζῶν τε καὶ φυτῶν, καὶ θάμνων, καὶ βοτανῶν. ὅσα τε αὐτῶν τὸ χύλισμα εἰς ἰατρικὴν χρείαν συντελοῦν ἔχει ἢ τὸν καρπόν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ οἴνων, καὶ τῶν καλουμένων μεταλλικῶν, ἐφ' ἱκανὸν διαλαμβάνει, καὶ τῶν γε πλείστων, ὧν προὔθετο λέγειν εἶδός τε καὶ φύσιν, καὶ τόπον γενέσεως, ἐς τὸ ἀκριβὲς πρὸς ἐπίγνωσιν τοῦ ζητουμένου ἀναγράφει. ἐπ' ἔλαττον δὲ, τὴν χρείαν μόνην, οὐ σὺν ἀκριβεῖ τὴν ἱστορίαν ὑπογράφει. οἴνων δὲ διαφόρους παραδίδωσιν ἐν τούτοις διασκευασίας.

ἐν μὲν τῷ ἕκτῳ, περὶ φαρμάκων διέξεισιν, ὅσα τε ἔχει τὴν δηλητηρίαν, καὶ ὅσα τὴν ἀλεξικάκον. ἐν δὲ τῷ ἑβδόμῳ καὶ τῆς ὅλης πραγματείας τελευταίῳ, περὶ τῶν ἰοβόλων ζώων τὴν ἱστορίαν ποιεῖται, εἴς τε οἱ περιπεπτωκότες τινὶ τούτων τὴν δυνατὴν παραμυθίαν, ἢ καὶ τελείαν εὑρήσουσι θεραπείαν. ὁ μὲν οὖν σύμπας τοῦ βιβλίου σκοπὸς οὗτος. χρήσιμον δὲ τὸ βιβλίον οὐ πρὸς ἰατρικὴν* φιλοσοφίαν μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἐμφιλόσοφον καὶ φυσικὴν θεωρίαν. καὶ ὅσοι δὲ μετ' αὐτὸν περὶ ἁπλῶν φαρμάκων ἔδοξαν γράφειν, οἱ μὲν μετέγραψαν μόνον τὸ βιβλίον· οἱ δὲ οὐδὲ κἂν* τῇ γραφῇ διασῶσαι τὸ ἀκριβὲς* πεφροντίκασιν, ἀλλὰ κατέτεμον τὸ ὁλόκληρον τῆς περὶ ἑκάστου διδασκαλίας· χωρὶς μὲν εἶδος καὶ φύσιν καὶ γένεσιν τῶν ἁπλῶν συναγείροντες, χωρὶς δὲ καὶ μεμερισμένως τὴν χρείαν καὶ ὠφέλειαν διαγράφοντες. Ἀλέξανδρος δὲ καὶ Παῦλος, καὶ Ἀέτιος, καὶ οἱ τοιοῦτοι, οὐδὲ τοῦ εἴδους λόγον ἔθεντο, μόνην δὲ τὴν χρείαν ἀκρωτηριάσαντες, τοῖς ἰδίοις συντάγμασιν ἐνετίθεντο· εἰ καὶ Παύλῳ οὐ μόνον οὐδὲν, ὧν Διοσκουρίδης εἶπε, τῆς χρείας παρεῖται, ἀλλὰ καὶ ὧν ἐκεῖνος οὐκ ἐμνήσθη, οὐκ *ὀλίγων ἡ χρεία καὶ τὸ ὠφέλιμον *συντέθειται. Ἀέτιος δὲ μετὰ τοῦ μηδὲν προσθεῖναι, καὶ πολλὰ ὧν Διοσκουρίδης ἔγραψεν, οὐκ οἶδα ἀνθ' ὅτου παρῆλθεν. ἀλλ' οὐδ' ὁ τούτων δοκῶν εἶναι πλατυντικώτερος Ὀρειβάσιος, ἅπαντα, ὅσων μνήμην ἔσχε Διοσκουρίδης, ἐν ταῖς ἰδίαις συναγωγαῖς ἀνεγράψατο· ἀλλὰ καὶ τὴν χρείαν τοῦ εἴδους καὶ τῆς φύσεως ἔτεμεν. καὶ Γαληνὸς μετὰ τοῦ πλεῖστα τῶν βοτανῶν παραλιπεῖν μόνην τὴν δύναμιν, ἢ τὴν χρῆσιν καὶ ὧν ἐμνημόνευσεν, ἔγραψε ψυχρὰν αἰτίαν τοῦ παραλιπεῖν, εἶδος τε καὶ φύσιν αὐτῶν ἀποδεδωκώς· καί τοι περὶ τῶν μεταλλικῶν διαλαμβάνων, καὶ περιεργότερον ἢ κατὰ Διοσκουρίδην διέλαβεν, οὐκ ἐλαχίστῳ μέρει, οὐδὲ τοῦ χρησίμου ἐν τούτοις τὸν ἄνδρα παραδεδοκιμημένος. οὐκ ἔτι τοσοῦτον δὲ, ἐφ' ὅσον περὶ τῶν βοτανῶν, λόγῳ ὁρᾶται τούτου ἀπολειπόμενος. ὥστε, ὅσα γε ἐμὲ εἰδέναι, εἰς ἐπίγνωσιν εἴδους τε καὶ φύσεως καὶ γενέσεως, οὐκ ἄν τις χρειωδεστέρου, ἢ Διοσκουρίδου τύχοι. ἔστι δὲ ὁ ἀνὴρ, ὡς καὶ Γαληνὸς ἐπιμαρτύρεται, Ἀναζαρβεύς. ἐγὼ δὲ ἐνέτυχόν τισιν, οἳ *Πεδάνιον ἅμα καὶ Ἀναζαρβέα ταῖς ἐπιγραφαῖς ἐκάλουν. πολλῶν δὲ καὶ πρὸ αὐτοῦ τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν συγγεγραφότων, ἀκριβέστερος ἁπάντων καὶ χρειωδέστερος πείρᾳ γινώσκεται.

* ἰατρικήν. * τῇ μεταγραφῇ. * πεφροντίκασι. Alexand. Trallianus. Paul. Aegin. Aetius. * ὀλίγων. * συντέθειται. Oribasius. Galenus. * ἴσ. Πεδάνιον ὁ Ἀναζαρβεύς.

ΑΓΑΠΙΟΥ ΛΟΓΟΙ

γ΄ κ.ἀ.

ροθ΄. Ἀγαπ. λόγ.

Ἀνεγνώσθη τοῦ μιαροῦ καὶ δυσσεβοῦς Ἀγαπίου βιβλίον, λογύδρια περιέχον τρία καὶ εἴκοσι, καὶ ἕτερα κεφάλαια δ' ἔτι δύο καὶ ἑκατόν. ἐν οἷς ἅπασι δείκνυσι μὲν ἑαυτὸν ὑποκρινόμενον ὄνομα τὸ Χριστιανῶν, οὐδεὶς δ' οὕτω δι' αὐτῶν ἐκείνων ἐλέγχεται μισόχριστος ὤν. προσφωνεῖ δὲ ταῦτα Οὐρανίᾳ τινὶ τοὔνομα γυναικὶ, συμφιλόσοφον ἀποσεμνύνων αὐτήν. πάντα γοῦν τἀναντία δογματίζων καὶ κρατύνων Χριστιανοῖς.

DIOSCOR.

Sexto autem libro de iis medicamentis disseruit, quæ aut noxia sunt, aut salutaria. Septimo denique & [a] huius operis vltimo, venenatorum animantium historiam scribit, ac per quænam qui in horum aliquod inciderint, aut perfectam medicinam, aut quidquid saltem solatij adferri possit, reperiant. Atque hic operi huic scopus præfigitur. quod vtilissimum sanè est, non medicæ tantùm facultati deditis, verum etiam philosophicæ ac physicæ speculationi intentis.

Iam quotquot post illum de simplicibus medicamentis scripsisse visi sunt, alij librum hunc dumtaxat transcripserunt, aliis ne in ipsa quidem sua scriptione accuratio curæ fuit, sed vniuersam de singulis doctrinam discerpserunt, dum formam, naturam, & ortum simplicium seorsim colligunt, seorsimque rursum ac diuisim vsum, & vtilitatem perscribunt. [b] Alexander verò, [c] Paulus, Aëtius, similésque ne formæ quidem rationem habuerunt: sed solius vsus summa dumtaxat veluti capita libantes, suis ea scriptis inseruerunt. Quanquam Paulus non solum eorum, quæ Dioscorides tradidit, vsum minimè omisit, sed & multorum, quorum ille non meminit, vsum, vtilitatémque accumulat. Aëtius veró præterquam quod nihil ipse addat, multa insuper, quæ Dioscorides scripserat, nescio quo consilio prætermisit. At neque Oribasius, qui his omnibus vberior esse videatur, omnia quorum Dioscorides meminit, in sua retulit collectanea; sed vsum à forma naturáque disiunxit. Galenus item cum herbarum multa genera omiserit, facultatem dumtaxat, aut vsum earum, quarum quidem meminit, descripsit, frigida sanè causa, cur harum & figuram, & naturam prætermiserit, allata. Etsi de metallicis curiosius sanè quam Dioscorides egit, non minima ex parte, & quidem vtili, virum illum superans, non adeo tamen, quantum herbarum ab illo causa vinci vicissim videtur.

Quamobrem mea quidem sententia, ad figuræ, naturæ, atque ortus intelligentiam, Dioscoride nemo facile vtilior inueniatur.

Scriptor hic, vt & [d] Galenus testificatur, Anazarbensis est. Incidi tamen aliquando in eos libros, qui [e] Pedacij simul, & Anazarbei nomen in titulo præferrent. Omnibus autem, qui ante illum multi ea de re scripserunt, accuratione atque vtilitate antecellere videri [f] studet.

[a] Ipse Dioscorides libri VI. proœmio sextum opus deferri statuit [illegible]. Septimum autem hunc in duos modo distractum libros in vulgatis exemplaribus videmus.
[b] Aphrodisiensi.
[c] Æginetam.
[d] Lib. VI. simpl. medicam. Proœmio.
[e] Quo modo in vulgatis hodie legimus Πεδανίου Διοσκορίδου Ἀναζαρβέως περὶ ὕλης ἰατρικῆς.
[f] Libri primi Proœmio.

CLXXIX.

AGAPII libri XXIII.

LEGI AGAPII, odio digni atque impij hominis, *opus trium & viginti libellorum*, & alia præterea *Capita duo supra centum.* Quibus omnibus satis ostendit, falso cum sibi Christiani nomen vindicare, cum tantus nemo omnium CHRISTI osor, quantus Agapius vel ex his ipsis libellis, deprehendatur: quod Vraniæ cuidam fœminæ sectæ suæ studiique sociæ, vti iactat, inscribit. Cum igitur nullum dogma introducat atque confirmet, quod nō Christianæ doctrinæ aduersetur,

AGAPIVS. Principium quoddam malum per se subsistens, ab æterno esse Deo oppositum vult, quod interdum *Naturam*, *Materiam* nonnunquam, alias etiam *Sathanam*, *Diabolum mundi Principem*, *seculi huius Deum*, aliisque sexcentis appellat nominibus. Tradit adhæc, necessario, atque inuitos peccare homines: Et corpus deterioris esse partis, diuinæ verò auræ particulam esse animam, atque (ô ingentem amentiam) eiusdem cum Deo naturæ. Vetus dein Testamentum irridet, ac Moysen ipsum cum Prophetis; quin & Domini præcursorem miserrimus ille subsannat. Hos autem ipsos, & veteris Testamenti dicta factaque omnia, (ô impietatem summam) malo illi, & cum Deo pugnanti Principio adscribit. Paradisi quoque arborem illam CHRISTVM esse fabulatur, quem etsi ore quidem venerari se fingit, factis tamen ipsis & opinionibus, quantum exprimi verbis haud potest, blasphemat. Trinitatem insuper consubstantialem fateri se dicere audet execrandus ille, sed hoc impiè ac malitiosè, tantúmque vt pietatis hisce vocabulis decipiat, simplicius ac minus circumspectè ad eum accedentes, vtque pestilente dogmatis veneno, hac quasi dulcedine quadam temperata, atque commista, huius illos noxæ confestim adimpleat. Sic & corpus se CHRISTI honorare ac prædicare ait, & CHRISTVM Cruci affixum, immo ipsam crucem, baptismum, sepulturam, atque resurrectionem eius, mortuorúmque adeo omnium resurrectionem ac iudicium; &, vt semel dicam, omnia ferè pietatis ac Christianæ religionis vocabula ad alios, vel absurdos atque abominandos, vel alienos ac stultos, vel ineptos & incongruos sensus transferens atque traducens, suam ita nititur confirmare impietatem. Tantam verò dolo mistam impietatem meditatus est, vt cum intolerabile odium, bellúmque implacabile, cooperante illi diabolo, cum semper Virgine MARIA, ac matre CHRISTI Dei nostri gerat, MARIÆ tamen nomen per simulationem vsurpare, eámque matrem CHRISTI mendaciter appellare, nec Dei, nec vllius omnino pudoris metu vereatur. Quamobrem & venerandam salutiferámque CHRISTI Crucem mille conuiciis lacerans, atque ad Iudæos propulsandos telum per blasphemiam appellans, dicere nihilominus impudenter audet, honore dignam se, ac veneratione CHRISTI Dei crucem ducere, aliis nimirum appellationibus res peruersè enuncians. Sic & corpus, & sanguinem CHRISTI fabulatur, non illud, quod Christiani agnoscimus, sed quod rabida ipsius ac furiosa mens confinxit: Voces quidem piorum admittendo, res verò ipsas allatrando. De sole præterea, & luna sine pudore veluti de Diis disserit, eiusdémque cum Deo esse naturæ prædicat: neque sensu horum lucem percipi, sed sola mente posse intelligi, mentitur homo sensu carens communi. Hinc & incorporea, formæque ac coloris expertia hymnis celebrans, cultum illis maiestatemque attribuit. Abstinentiam verò à carnibus, atque à re vxoria, tanquam à rebus detestandis, maximè ipse detestandus, simulat. Vinum quoque velut ebrietatis causam auersatur, non considerans vino id vitium minime, sed immoderato indecentique vini tribuendū, vt & ciborū omniū, imo & potus atque immodicus vsus nocet.

ἀρχὴν πονηρὰν αὐθυπόστατον ἀντανίστησιν ἐξ ἀϊδίου τῷ Θεῷ, ἥν ποτε μὲν φύσιν, ἄλλοτε δ' ὕλην, καὶ ἄλλοτε [δὲ] σατανᾶν καὶ διάβολον καὶ ἄρχοντα τοῦ κόσμου, καὶ θεὸν τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ *μυρίοις ἄλλοις ἀποκαλεῖ. ἀνάγκῃ τε καὶ ἄκοντας τοὺς ἀνθρώπους πταίειν διατείνεται· καὶ τὸ σῶμα τῆς φαύλης μοίρας εἶναι· τῆς θείας δὲ τὴν ψυχὴν καὶ ὁμοούσιον (φεῦ τῆς μανίας) τῷ Θεῷ. τὴν δὲ παλαιὰν γραφὴν κωμῳδεῖ, Μωσέα τε αὐτὸν, καὶ τοὺς προφήτας, καὶ δὴ καὶ τὸν πρόδρομον ὁ τρισάθλιος δυσφημεῖ. ἀνάπτει τε τούτους, καὶ πάντα τὰ ἐν τῇ παλαιᾷ λελεγμένα τε καὶ πεπραγμένα (ὢ τῆς ἀθεότητος) τῇ χείρονι καὶ ἀντικειμένῃ τῷ Θεῷ ἀρχῇ· καὶ τὸ ἐν παραδείσῳ φυτὸν, τὸν Χριστὸν εἶναι τερατολογεῖ: ὃν καὶ χείλεσι μὲν τιμᾶν ὁμολογεῖ, ἔργοις δὲ καὶ δόξαις, οὐδ' ἔστι λόγοις παραστῆσαι, ὅσον βλασφημεῖ. καὶ τριάδα δὲ ὁμοούσιον ὁ κατάρατος λέγει μὲν ὁμολογεῖν, ἀλλὰ δυσσεβῶς καὶ κακούργως· ἵνα μόνον κλέψῃ τῆς εὐσεβείας τοῖς ῥήμασι τοὺς ἁπλουστέρους αὐτοῦ ἢ ἀμαθεστέρους προσιόντας, καὶ τὸν ὀλέθριον τοῦ δόγματος ἰὸν τούτοις ἐγγλυκάνας καὶ κερασάμενος, ἀθρόον τῆς αὐτοῦ πληρώσῃ λύμης. οὕτω δὴ καὶ σῶμα λέγει τιμᾶν καὶ κηρύσσειν Χριστοῦ, καὶ Χριστὸν ἐσταυρωμένον, καὶ σταυρὸν καὶ βάπτισμα, καὶ ταφὴν Χριστοῦ, καὶ ἀνάστασιν, καὶ νεκρῶν ἀνάστασιν, καὶ κρίσιν· καὶ ἁπλῶς σχεδὸν ἅπαντα τὰ τῆς εὐσεβείας καὶ παρὰ χριστιανοῖς ὀνόματα, ἐπ' ἄλλαις ἢ ἐκτόποις καὶ βδελυκταῖς, ἢ ἀλλοκότοις καὶ μωραῖς, ἢ ἀναρμόστοις καὶ ἀνακολούθοις ἐννοίαις, μεταφέρων καὶ περιτιθεὶς, οὕτω τὴν οἰκείαν ἀσέβειαν πειρᾶται κρατύνειν. καὶ τοσοῦτον αὐτῷ τὸ ἄθεον μετὰ τοῦ δολίου μεμελέτηται, ὥστε μῖσος ἄσχετον καὶ πόλεμον ἄσπονδον ἔχοντι κατὰ τῆς ἀειπαρθένου Μαρίας καὶ μητρὸς Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν, συνεργεῖν αὐτῷ τὸν διάβολον: ὅμως συμπλάττεται αὐτῷ καὶ Μαρίας ὄνομα· καὶ μητέρα Χριστοῦ τερατολογεῖν αὐτῷ, οὐκ ἔστι φόβος Θεοῦ, οὐδέ τις ὅλως αἰσχύνη. διὸ καὶ τὸν τίμιον καὶ *σωτήριον τοῦ Χριστοῦ σταυρὸν, μυρίαις ὕβρεσι βάλλων, καὶ ἀμυντήριον Ἰουδαίων δυσφημῶν, ὅμως ἀναισχυντεῖ, λέγων τιμῆς ἀξιοῦν καὶ σεβασμιώτατον τὸν σταυρὸν τοῦ Θεοῦ Χριστοῦ. ἀλλὰ πράγματα ἑτέροις ὀνόμασι κακούργως ὑποδηλῶν. οὕτω καὶ σῶμα καὶ αἷμα Χριστοῦ, οὐχ ὃ ἴσμεν χριστιανοὶ, ἀλλ' ὃ ἡ λυσσώδης αὐτοῦ καὶ μανικὴ διάνοια ἀνεπλάσατο, μυθολογεῖ· τὰς μὲν τῶν εὐσεβῶν λέξεις συνομολογῶν, κατὰ δὲ αὐτῶν τῶν πραγμάτων ὑλακτῶν. Ἥλιον δὲ καὶ Σελήνην, ἀναισχύντως θεολογεῖ, καὶ ὁμοούσια κηρύττει Θεῷ. οὐκ αἰσθητὸν αὐτῶν τὸ φῶς, ἀλλὰ νοητὸν ὁ ἀναίσθητος τερατολογούμενος. διὸ καὶ ἀσώματα, καὶ ἀσχημάτιστα, καὶ ἀχρωμάτιστα αὐτὰ ἐξυμνῶν, τὸ σέβας αὐτοῖς ἀνάπτει. νηστείαν δὲ κρεῶν, καὶ γάμων ἀποχὴν ὡς βδελυρῶν, ὁ βδελυρώτατος ὑποκρίνεται. καὶ τὸν οἶνον οἷα δὴ μεθυστικὸν ἀποστρέφεται· οὐ συνορῶν, ὡς οὐχ ὁ οἶνός ἐστι μεθυστικὸς, ἀλλ' ἡ ἄμετρος καὶ παρὰ τὸ πρέπον χρῆσις· ὥσπερ καὶ τροφῆς ἁπάσης καὶ ὕδατος ἡ παρὰ τὸ μέτρον χρῆσις βλαβερόν.

θεολογεῖ

* al. μυρίοις. ἄλλως.

* ζωοποιόν: κυρίου σταυρόν.

θεολογεῖ δὲ ὁ δύστηνος καὶ τὸν ἀέρα, κίονα αὐτὸν καὶ ἄνθρωπον ἐξυμνῶν. τὸ πῦρ δὲ μυσάττεται καὶ τὴν γῆν, εἰς τὴν χείρονα μερίδα συντάττων αὐτά. καὶ ἄλλους λήρους καὶ φλυαρίας πολλούς, ἔκ τε τῆς ἑλληνικῆς ἐρανισάμενος δεισιδαιμονίας, καὶ ἐκ τῆς ἰδίας ἀναπλασάμενος τερατείας, φορυτὸν κακῶν, καὶ ἀσεβείας ἔσχατον τὸ οἰκεῖον παρίστησι δόγμα. ἀποσπαράσσων δὲ ῥητά τινα τοῦ θείου εὐαγγελίου, καὶ τῶν ἐπιστολῶν τοῦ θείου Παύλου, πειρᾶται στρεβλοῦν αὐτὰ, καὶ πρὸς τὴν οἰκείαν

Acta Andreæ. δυσσέβειαν ἕλκειν. καὶ ταῖς λεγομέναις δὲ πράξεσι τῶν δώδεκα ἀποστόλων, καὶ μάλιστα Ἀνδρέου, οὐ μόνον οὐ συντίθεται, ἀλλὰ κἀκεῖθεν ἔχει τὸ φρόνημα ἠρτημένον. κρατύνει δὲ καὶ τὰς μετεμψυχώσεις, τοὺς μὲν εἰς ἄκρον ἀρετῆς ἐληλακότας, εἰς θεὸν ἀναλύων· τοὺς δ' εἰς ἄκρον κακίας, πυρὶ διδοὺς καὶ σκότῳ· τοὺς δὲ μέσους πως πολιτευσαμένους, πάλιν εἰς σώματα κατάγων. κέχρηται δὲ μάρτυσιν ἀπηρυθριασμένως καὶ τοῖς τὴν ἑλλήνων θρησκείαν ἠγαπηκόσι, μάλιστα δὲ Πλάτωνι, πρὸς σύστασιν τῆς ἰδίας θεομαχίας, θείους αὐτοὺς καὶ ἱεροὺς, ὥσπερ καὶ τὸν παρ' αὐτοῦ Χριστὸν καὶ σωτῆρα, ἀποκαλῶν. καὶ ἄλλα δὲ πολλῆς ἀνοίας καὶ δόλου καὶ ἀθεότητος ἔμπλεα. μάχεσθαι δὲ δοκεῖ πρὸς τὴν Εὐνομίου κακοδοξίαν, αὐτὸς, οὐδ' ἔστιν εἰπεῖν, ὅσον ἐκείνου ἀθεώτερον βλασφημῶν. ἔστι δὲ τὴν λέξιν καὶ φράσιν ἐνιαχοῦ μὲν οὐκ ἀδόκιμος, καὶ μάλιστα ἔκφρασιν τινὸς εἴ τι μελετῴη. ἐν δέ τισιν εὐτελὴς, καὶ οὐδὲν διενηνοχὼς τῶν ἐκ τριόδου. μετεῖχε δὲ φιλοσόφων τινῶν ὁ ἄθλιος μαθημάτων, οὐδ' ἐκείνοις τὸ αὐθέντον καὶ γνήσιον διασώζων, ἀλλὰ πάντα κυκῶν, καὶ συμφύρων. καὶ κακουργῆσαι μὲν τἀληθὲς καὶ εὐθὺ, οὐ πόρρω τοῦ δραστηρίου καὶ δεινότητος, ἐξευρεῖν δὲ καὶ κατανοῆσαι, παντελῶς εὐήθης καὶ ἠλίθιος. χρησιμεύει δὲ τὸ ἀθεώτατον αὐτοῦ καὶ ἀχρηστότατον σύνταγμα εἰς ἔλεγχον μόνον καὶ αἰσχύνην τῶν τῇ δυσσεβεστάτῃ καὶ ἀθέῳ δόξῃ τῶν μανιχαίων καὶ αὐτοῦ ἐκείνῳ προσανακειμένων.

AGAPIVS.

De aëre item infelix ille tanquam de Deo quopiam disputat, vt columnam eum, & hominem hymnis celebrans. Ignem tamen aspernatur, terramque, & peiori hæc parte collocat. Sic aliis quoque deliramentis nugisque multis, cum è Græcorum superstitione emendicatis, tum prodigiosè è suo confictis cerebro; malorum colluuiem, atque impietatis apicem, suam stabilit sectam. Diuellit & dicta quædam à sacro Euangelio, epistolisque B. Pauli, quæ & ipsa detorquere molitur, atque ad suum trahere impium dogma.

Actis item illis, quæ duodecim Apostolorum vocantur, & Andreæ maximè, non solum assentitur, sed etiam inde superbia extollitur. Probat insuper animarum migrationes: alios quidem, qui ad summum virtutis culmen peruenerunt, in Deum resoluendo: alios vero, qui summum improbitatis attigerunt, igni tradendo ac tenebris; alios denique, qui medio quodam modo vitam instituerunt, in corpora iterum reuocando. Testibus prætereа sine verecundia, etiam iis ad suam stabiliendam impietatem vtitur, qui Gentium religionem fuerunt amplexi, maximéque Platone, diuinos illos ac sacros (quibus æque nominibus CHRISTVM Seruatorem afficit) appellans. Alia quoque adfert ingentis amentiæ, fraudis, atque impietatis plenissima. In Eunomij item errorem inuehi videtur, cum ipse, quantum vix credi potest, impiè magis quam ille blasphemet.

a De quibus copiosè D. Baron. To. 1. ad ann. Christi 44.

Dictio eius & phrasis interdum quidem non contemnenda, præsertim si quid aut describere, aut explicare satagit; in quibusdam rursus vilis, nihilque à triuialibus differens. ~~Attingit & Philosophica quædam~~ dogmata miser ille, in quibus tamen germanum nihil aut genuinum retinet, sed omnia miscet, atque confundit. Ad deprauandum etenim verum rectúmque non parum in agendo strenuus, vel in dicendo solers, ad inueniendum atque excogitandum simplex omnino & stolidus deprehenditur. Prodest autem impium illius, atque ineptissimum Opus, ad reprehendendum duntaxat, pudorémq; incutiendum, cum Manichæorum impurissimam doctrinam, tum hunc ipsum sectantibus.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΛΑΥΡΕΝΤΙΟΥ ΦΙλαδελφέως τοῦ Λυδοῦ, πραγματεῖαι γ'.

ρπ'. Ioan. Laurentij Philadelph. Lydi tractatus III.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ἰωάννου Λαυρεντίου Φιλαδελφέως τοῦ Λυδοῦ, πραγματεῖαι τρεῖς· περὶ διοσημειῶν, περὶ μηνῶν, περὶ ἀρχῶν πολιτικῶν. ἀλλ' ἡ μὲν περὶ διοσημειῶν, ὅσα γε κατ' ἐμὴν κρίσιν καὶ πεῖραν, οὐδὲν ἢ ἐπ' ὀλίγον διενήνοχε μύθων. ἡ δὲ περὶ μηνῶν· εἰ καὶ πολὺ τὸ ἄχρηστον ἔχει, ἀλλ' οὖν πρὸς τὴν τῆς ἀρχαιότητος μάθησιν ἐπιχαρίεν τε καὶ λίαν χρειῶδες. ἡ δὲ περὶ πολιτικῶν ἀρχῶν, τοῖς περὶ τὰ τοιαῦτα μάλιστα φιλοτιμουμένοις, οὐκ ἄμεμπτον παρέχεται τὴν ἱστορίαν. κέχρηται δ' οὗτος ὁ συγγραφεὺς τροπαῖς κατακόρως. καὶ πολλαχοῦ μὲν ψυχρὰς ἄγαν καὶ παραβόλως, ἔστι δ' ἔνια οἰκείως καὶ ἐπαφροδίτως. καὶ τοῖς ἄλλοις δὲ, πολλὴν νοσεῖ τὴν ἀνωμαλίαν,

* al. [illegible] * ὑψηλόπτης ἐν οἷς οὐ δεῖ, καὶ καταπεπτωκὼς πάλιν ἐν οἷς μὴ δεῖ· κόλαξ τε τῶν κρατούντων ἀπερίφραστος.

CLXXX.

IOANNIS LAVRENTII *Philadelphensis Lydi Tractatus tres.*

LEGI IOANNIS LAVRENTII *Philadelphensis Lydi Tractatus tres: De Prodigiis, de Mensibus, & de Politicis Magistratibus.* At ille de Prodigiis, mea quidem sententia, atque iudicio, parum aut nihil à fabulis differt. Alter verò de Mensibus, etsi inutilia multa continet, ad antiquitatis tamen gratam atque iucundam cognitionem vehementer prodesse potest. Denique de Magistratibus politicis liber, iis potissimum, qui eiusmodi ambiunt, non inelegantem adfert historiam.

Vtitur autem hic scriptor verborum immutationibus ad satietatem, & plerumque frigidè nimis atque audacter, etsi interdum quoque propriè ac venustè. In aliis item inæqualitate laborat, dum fastuosum agit, vbi nō oportet; & contra abiectus est, vbi & hoc minimè decet. Adulator adhæc superstitiū inexcusabilis,

IO. LAVR.

in mortuorum vero & à quibus vindictã non timeret, reprehensiones, immodice effusus. Dictione præterea vtitur interdum quidem selecta, atque Atticorum more sublimi: & est rursum, vbi ea repat humi, atque neglecta sit, nihilque supra triuialem adfectat. Verum in libris de Prodigiis ac Mensibus nemo fortassis idcirco ipsum admodum reprehenderit: quando tamen de Politicis agens Magistratibus, & historicas referens narrationes, aut aliquos laudandos suscipiens, eandem retinet dicendi inæquabilitatem, cum in dictionibus atque sensibus, tum in compositione scriptorum, nullam ego veniam deinceps eiusmodi vitia mereri video.

Militauit hic vir sub præfectis annum agens vicesimum primum. Ætatis verò quadragesimo causas egit, deinde & [a] Matricularius fuit, post quæ tempora & Tractatus illos se conscripsisse refert, Imperatoris iudicio palatio dignum esse habitum. De tempore quo vixit: Anastasij imperium attigit, & Iustini transegit, gubernantis insuper post illum Iustiniani emetiens. Religione vero superstitiosior videtur. Gentilium enim sectam colit simul, & fidem nostram, sic tamen, vt lector non facile colligat, vtrum sic verè sentiat, an potius veluti in scena ludat.

[a] Fisci, sive Ærarii militaris tabulis hos præfuit Indices eidem & catalogos inscripserit matrices ac per denominationem matriculas appellare solent.

καὶ τὴν ἀποιχομένων, καὶ παρ' ὧν οὐκ ἐνόμιζε δίκην ὕβρεως πράξεσθαι, εἰς τὸ φορτικώτατον τὰς μώμους καταχέων. καὶ λέξει μὲν ἐστὶν οὐ κέχρηται λογάδι τε καὶ εἰς τὸ ἠττικισμένον ἀνηγμένῃ, ἔστι δ' ὅπου χαμαιπετεῖ τε καὶ παρεωραμένῃ, καὶ μηδὲν ἐχούσῃ τῆς ἐκ τριόδου πλέον. ἀλλ' ἐν μὲν τῇ περὶ διοσημειῶν καὶ περὶ μηνῶν συγγραφῇ, τούτου γε ἕνεκα, οὐ μάλιστα αὐτῷ ἴσως αὐτὸν νεμεσήσῃ. ὅτε δὲ καὶ πολιτικὰς ἀρχὰς ἀναγράφων, καὶ δὴ καὶ ἱστορικοὺς διεξιὼν λόγους, ἀλλὰ καὶ εἰς ἐνίων ἐγκώμια καθιεὶς ἑαυτόν, τῆς αὐτῆς ἐστὶ φίλος ἀνωμαλίας, περί τε τὴν λέξιν καὶ τὸν νοῦν, καὶ τὴν σύνταξιν τῶν γεγραμμένων, εἰς οὐδεμίαν λοιπὸν συγγνώμην ὁρῶ τὴν τοιαύτην πλημμέλειαν ἀναφερομένην. ἐστρατεύσατο δ' οὗτος ὁ ἀνὴρ ὑπὸ τοῖς ὑπάρχοις, ἄγων ἡλικίας κα΄. ἔτη δὲ μ΄ δικολόγος ὤν, εἶτα καὶ ματρικουλάριος· μεθ' ὃν χρόνον καὶ τὰς εἰρημένας λέγει συγγράψαι πραγματείας, καὶ τῆς βασιλικῆς αὐλῆς ψήφῳ βασιλέως ἀξιωθῆναι. χρόνος δὲ, καθ' ὃν οὗτος ἐβίω, Ἀναστασίου ἥπτετο τῆς βασιλείας, καὶ τὴν Ἰουστίνου ἐπεραίνει, μέχρι ὧν καὶ τοῦ μετ' ἐκεῖνον Ἰουστινιανοῦ. τὴν δὲ θρησκείαν ὁ ἀνὴρ ἔοικε δεισιδαίμων εἶναι. σέβεται μὲν τὰ ἑλλήνων καὶ θειάζει. θειάζει δὲ καὶ τὰ ἡμέτερα, μὴ διδοὺς τοῖς ἀναγινώσκουσιν ἐκ τοῦ ῥᾴστου συμβαλεῖν, πότερον οὕτω νομίζων θειάζει, ἢ ὡς ἐπὶ σκηνῆς.

CLXXXI.

DAMASCII DAMASCENI *liber, De Isidori Philosophi vita.*

LECTVS est DAMASCIVS *Damascenus de Isidori Philosophi vita.* Liber est multorum versuum, in [b] capita ferè sexaginta diuisus. Isidori autem vitam scribere instituens, Theodoræ cuidam fœminæ opus inscribit, Ethnicorum æque cultum sectanti, & Philosophicæ doctrinæ, omniumque siue ad Poeticam, siue ad Grammaticam facultatem spectantium non imperitæ, immo & ad Geometricam, atque Arithmeticam speculationem euectæ; quam vna cum iunioribus sororibus Isidorus ipse, atque Damascius variis docuerant temporibus. Filia hæc fuit Cyrinæ, atque Diogenis, Eusebij F. Flauiani Nep. qui genus duxit a Sampsigeramo, & Monimo, a quibus & Iamblichus originem repetit, viris qui primas in Idololatrica superstitione tulerunt. Igitur Damascius Isidori vitam huic dedicat, cuius etiam petitio, accedentibus & aliis quibusdam causis, auctorem ad scribendum impulit, vt testatum ipse reliquit. Neque tamen Isidori magis vitam, quam multorum aliorum, qui vel eadem cum eo, vel præcedente ætate floruerunt, vna describit: actis quoque eorum, ac narrationibus cum digressionibus plurimis ad satietatem adiunctis.

Ad religionem porro quod attinet, summe is impius fuit, & nouis atque anilibus fabellis [c] animum simul ac sermonem refertum gerens. Quare & sãctam fidẽ nostram, tametsi timidè, tectaq; maleuolentia, non raro tamen allatrat.

[a] Excerpta inde rursus reperies cap. 242.
[b] Quæ etiam distinctione vsus dicitur sup. cap. 130.
[c] Quem aperuisse videtur quatuor editis Paradoxon libris sup. cap. 130.

ΔΑΜΑΣΚΙΟΥ ΔΑΜΑΣΚΗΝΟΥ εἰς τὸν Ἰσιδώρου τοῦ φιλοσόφου βίον.

ρπα΄. Damascius Damascenus de Isidori vita.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Δαμασκίου Δαμασκηνοῦ εἰς τὸν Ἰσιδώρου τοῦ φιλοσόφου βίον. ἔστι μὲν οὖν τὸ βιβλίον πολύστιχον, οἰονεὶ δὲ κεφαλαίοις ἑξήκοντα ἀπαρτίζεται. γράφειν δὲ τὸν Ἰσιδώρου βίον προθέμενος, Θεοδώρᾳ τινὶ τὸ σύνταγμα προσπεφώνηκεν, ἑλληνίδι μὲν καὶ αὐτῇ θρησκείαν τιμώσῃ, μαθημάτων δὲ τήν τε κατὰ φιλοσοφίαν, καὶ ὅσα περὶ ποιητάς τε καὶ γραμματικὴν στρέφεται ἐμπειρίαν, οὐκ ἀπείρως ἐχούσῃ· ἀλλά γε καὶ πρὸς γεωμετρικήν τε καὶ ἀριθμητικὴν ἀνηγμένῃ θεωρίαν· αὐτοῦ τε Ἰσιδώρου καὶ Δαμασκίου τὴν διδασκαλίαν αὐτῇ τε καὶ ταῖς νεωτέραις ἀδελφαῖς κατὰ διαφόρους χρόνους πεποιημένων. αὕτη θυγάτηρ ἐγεγόνει Κυρίνας. καὶ Διογένους τοῦ Εὐσεβίου τοῦ Φλαβιανοῦ, ὃς εἷλκε τὸ γένος ἀπὸ Σαμψιγεράμου τε καὶ * Μονίμου, εἰς οὓς ἀνάγεται καὶ Ἰάμβλιχος, ἄνδρας τὰ πρῶτα τῆς εἰδωλολατρούσης ἀσεβείας ἀπενηνεγμένους. τὴν μὲν οὖν βιογραφίαν Ἰσιδώρου Δαμάσκιος ταύτῃ προσφωνεῖ, ἧς καὶ ἡ ἀξίωσις, καὶ ἄλλων τινῶν συναιτίων γεγενημένων, τῆς προτροπῆς, αἰτία κατέστη τῇ συγγραφεῖ, καθάπερ αὐτὸς ἐπιμαρτύρεται, τῆς σπουδῆς. οὐ μὴν γε μᾶλλον Ἰσιδώρου βίον, ἢ πολλῶν ἄλλων, τῶν μὲν συνακμακότων τἀνδρὶ, τῶν δὲ καὶ προγεγονότων, συναναγράφει πράξεις τε καὶ διηγήματα τούτων συνδιατιθεὶς, καὶ πλείστῃ χρώμενος κατὰ κόρον τῇ παρεκδρομῇ. Ἔστι δὲ τὴν μὲν περὶ τὰ θεῖα δόξαν εἰς ἄκρον δυσσεβὴς, καινῶν δὲ καὶ γραοπρεπῶν μυθαρίων, αὐτόν τε τὸν νοῦν καὶ τοὺς λόγους, πεπληρωμένος. διὸ καὶ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν εἰ καὶ δειλιώσῃ καὶ λαθραιοτέρᾳ κακοφροσύνῃ, ὅμως οὐκ ὀλιγάκις καθυλακτῶν εὐσεβείας· πάντων

* al. Μονίμου. Iamblichus.

πάντων δ' ὅσους ἐξαίρει τοῖς λόγοις, ὡς κρείττους ἢ κατ' ἀνθρώπων φύσιν διαζεῖν γεγονέναι, τῶν ἐπιστημῶν τελεωτάταις θεωρίαις, καὶ τῷ τάχει τῆς διανοίας, οὐ τὸν ἑκάστου κρείττω ἑαυτὸν ἀποκαθιστῶν, οὐκ ἔστιν ὅτου μὴ καθήψατο, ἐφ' ἑκάστῳ τῶν θαυμαζομένων μὴ ἐνδεῖν προσέχειν: τοῦ μὲν εἰς ἀγχίνοιαν ἐξηρτημένου, ὅτι μὴ πάντα ἀγχίνους· τοῦ δ' εἰς ἐπιστήμας ἀπαραβλήτου, ὅτι μὴ πάντα ἐπιστήμων· καὶ δὴ καὶ τοῦ εἰς ἀρετὴν ἰσάζοντος θεῷ, ὅτι πολλῶν ἐνδεής. οὕτως ἐκείνων ἕκαστον, ὡς ἄνω φέρων ἐξῆρε, κατασύρων, καὶ ῥίπτων χαμαὶ τὸ κράτος ἑαυτῷ κατὰ πάντων καὶ ἐπὶ πᾶσι λεληθότως ἀναρτᾷ. διὸ καὶ Ἰσίδωρον οὐχ ἧττον ἐπαινῶν, ἢ ψόγοις περιβάλλων διατελεῖ. καί τοι γε ἐξ ὧν ἀλλοτρίας τε λογικὰς ἀπορίας καὶ λύσεις, ὡς δὴ θαυμασίους, προκομίζει, καὶ ἃς αὐτὸς ὑπὸ τάχει νοῦ καὶ ἀκριβείᾳ ἐπιστήμης, μέγα φρονῶν, εἰς μέσον προσάγει: οὔτε τι τῶν περὶ φιλοσοφίαν συνήθων ὑψηλότερόν ἐστιν εὑρεῖν τὸν ἄνθρωπον κατωρθωκότα· οὔτε μὴν εἰς δεινότητα καὶ ἀγχίστροφον διανοίας τάχος, ὅσηγε ἀνθρωπίνη, μὴ ὅτι γε δαιμονία, ἀνηγμένον· ἀλλ' οὐδέ τινα τῶν μετρίως πως περὶ φιλοσοφίαν ἐχόντων, μή τι γε δι' ἀκριβείας ἐντελοῦς ἡγμένων, οἷς ἐκεῖνος ἐλλαμπρύνεται, συνωνυμούμενον. τὴν μέντοι φράσιν ὁ ἀνήρ, κατά γε τὸ πλεῖστον αὐτοῦ τῶν λέξεων, οὐ πόρρω τείνει τοῦ σαφοῦς. ἔχει δέ τι καὶ τῶν ἄλλων ἰδεῶν, ὅσαι χαρακτηρίζονται λέξεσι, τήν τε τραχεῖαν, φημί, δι' ἧς τραχύνεται ἡ ἠχώ, καὶ δὴ καὶ ὅτι πλατύνει τὴν φωνήν, καὶ τὴν εἰς τὸ ποιητικώτερον, εἰ καὶ σπανιάκις, ἐλευθεριάζουσαν. καὶ αἱ τροπικαὶ δὲ διαμορφοῦσιν αὐτῷ τοὺς λόγους οὐκ εἰς ἄμουσον ψυχρολογίαν, ἢ τροπὰς ἀποτόμους ἐκτρεπόμεναι: ἀλλ' ἔκ γε τοῦ ἐπὶ πλεῖστον, τὸ γλυκύ τε καὶ χαρίεν τὸ καθ' ἑαυτὰς παρεχόμεναι. ἀλλὰ σαφὴς ὢν τῷ πλείστῳ τῶν λέξεων μέρει, οὐκ ἔτι καὶ τῇ ὅλῃ τοῦ λόγου οἰκονομίᾳ τοιοῦτος καθέστηκεν. ἥ τε γὰρ συνθήκη, οὐ συνθήκη μᾶλλον, ἢ καινοτομία· καὶ ἡ περιβολὴ κόρον ἐμποιοῦσα συχνόν, τό τε εἰς σαφήνειαν ἐπηλυγάζει προφαινόμενον, καὶ τὴν ἄλλην ἅπασαν τοῦ λόγου σπουδήν. διὸ καὶ χαρίεις ἂν ἄλλως ὁ λόγος εἶναι δυνάμενος, τὴν ὅσην ἂν δυνατὸς ἦν κεκολασμένως τούτων χάριν παραγαγεῖν τοῖς εἰρημένοις ἀφῄρηται. καὶ αἱ περιβολαὶ δὲ οὔτε γε δριμείας διανοίας, οὐδ' ἐπαφρόδιτοι, οὐδὲ τὸ γοργὸν ὑποτρέχουσαι, αἷς ἄν τις κατὰ τρόπον καλλωπίσαιτο. ἀλλὰ τούτων δὴ τῶν κοινῶν καὶ ἐπιπολαίων, καὶ οὐδὲ τὸ ἀναγκαῖον τῇ χρήσει καὶ τῆς περιστάσεσιν ἀναγκαῖον) βλαστήματα. τὰ δὲ σχήματα εἰ μὴ κατὰ τὸ πλεονάζον ἐπὶ μήκιστον ταῖς περιόδοις ἐξετείνετο, οὔτ' ἂν αὐτὰ τὸ μὴ κατὰ τὸ μᾶλλον μεγεθύνεσθαι, οὔτε τὸ μὴ τὸ ποικίλον ἀπηνέγκατο, οὐκ ἂν αὐτὰ τῆς συμμέτρου κράσεως καὶ τὸ πρέπον ἐχούσης, ἰσχὺν εἶχεν ἀπάγειν. τὸ μέντοι ἔντονον καὶ πικρὸν περίεστι τῶν λόγων· ἀλλὰ καὶ τοῦτο πολλάκις ἐκλύεται, οὐ μίξει καὶ κράσει τῶν ἰδεῶν, ὅπερ ἄριστον: ἀλλ' ἐπιλείψει κατὰ τὸ βιαζόμενον, τῶν τεινόντων τὴν φράσιν καὶ διεγειρόντων λέξεών τε καὶ τῶν ἄλλων μερῶν τῆς τοιαύτης ἰσχύος

Quotquot autem verbis extollit, & qua ob doctrinæ excellentiam, qua ob ingenij solertiam supra humanam conditionem, vt diuinos celebrat, horum cuiusque iudicem seipsum constituens, nullum non perstringit, in singulis etiam quos laudarat, aliquid desiderans. in acri ingenio prædito, quod non per omnia æquè solers sit: in eo qui incomparabili est scientia, quod non sciat, immo & in eo, qui virtute DEO proximus videatur, quod adhuc multa ei desint. Ita singulos eorum, quos in Cœlum antea sustulerat, rursum detrahendo, humóque allidendo, imperium sibi in omnes, & de omnibus latenter arrogat. Quambrem Isidorum quoque assiduè non magis laudat, quam vituperiis onerat. Neque vero ex logicis cum quæstionibus, tum solutionibus, quas vel ex aliis ille pro admirandis, vel de suo pectore (ob celerem mētis agitationem & accuratiorem scientiam arroganter sese efferens) in medium producit, quidquam supra eos, qui in philosophia versari vulgo solent, ab hoc homine paulo felicius confectum reperias; aut rursum ad acumen eum, & volubilem mentis agitationem, quantum saltem homini fas est, nedum quantum Deo, peruenisse; sed neque alia ostentare, quæ vel mediocria in rebus Philosophicis sint, mitto quæ per summam accurationem deducantur, quibus tamen ille nominibus clarus illustrisque habetur.

Ad stylum quod attinet, pleraque eius verba non procul à perspicuitate discedunt. Habet item aliquid aliarum formarum; quæ verbis designantur: asperitatem, inquam, qua pronunciatio asperior, ac vox quasi planior redditur; & in Poeticum præterea vsum, raram quidem, sed liberiorem euagationem; Tropi verò ita eius efformant orationem vt in imperitam quandam, ac frigidam elocutionem, aut duriorem aliquam immutationem nequaquam deferantur, sed suauitatem vt plurimum & gratiam, ex seipsis salitem, conciliens. Verum vt perspicuus sit, maximam vocum partem, vniuersa tamen orationis serie, non item. Nam & compositio eius, non tam compositio, quam innouatio quædam est. & ipsa porro circumductio assiduam adferens satietatem, non perspicuitatis modo factam spem, verum etiam omne omnino in oratione positum studium obscurat. Quare cum iucunda posset alias oratio esse, omni illa gratia; quam his expolitis habere poterat, per ea quæ diximus spoliata est. Circumductiones adhæc, neque acriorem sensum aliquem, neque venustatem, neque velocitatem vel obiter attingunt; quibus tamen rebus non inepte quispiam glorietur: verum communium horum, atque leuium ornamentorum, ne ea quidem hic apparent germina, quæ ad necessarium vsum atque circumstantias pertineant. Iam figuræ, nisi longissimè cum redundantia per ambitus extenderentur, nunquam eas vires haberent, quibus à medio decorumque seruante temperamento abducerent. Vehemētia item atque amarities abunde his inest scriptis: quāquam & illa sæpenumero languescit, non mistione ac temperamento ideatū, quod foret optimū, sed defectione dictionum, & earum partium, quæ eam vim habēt, vt phrasin valētioré reddāt, ac turgidioré.

DAMASCIVS.

quod multis quidem, eiusmodi peculiarem aliquam loquendi formam consectantibus, contingit: non tamen hoc cum laude iis saltem euenit, qui sustinere supra vires susceptum onus non potuerunt. Hoc igitur esto, vt simpliciter dicam, de eius dictione iudicium: nam in eo, qui vitam conscribit, fuerint & alia fortasse plura aduertenda. Quid enim opus ipsi erat granditatis vti forma? Legislatoris enim, ac præscribentis orationi hoc proprium. Quid dein contentio, tantaque circumductio, & compositionis inusitata ratio? sed hæc hactenus.

Damascius autem in dicendi arte tres ipsos annos Theoni operam dedit, præfuitque Rhetoricis exercitationibus annos fere nouem. Geometriæ & Arithmeticæ cæterarumque artium doctorem habuit [a] Marinum Athenis Procli successorem. In Philosophicis disciplinis, Zenodoro Athenis vsus est magistro, qui & ipse post Marinum Proclo successit; Ammonio verò [b] Hermiæ F. Alexandriæ, quem non parum cæteris suæ ætatis Philosophis antecellere scribit, & maximè in Mathematicis. Huius in Platonicis se auditorem fuisse Damascius scribit, vt & Ptolemæi magnæ Astronomicorum syntaxeos. Dialecticæ tamen exercitationis vim vsu se ac familiaritate Isidori consecutum contendit, quem & in hac ipsa disserendi facultate omnes quotquot illud sæculum tulit, doctos homines obscurasse commemorat.

a Cuius libel. lus de Proclo Diadocho vita in manibus est Lege Suid. b Ad distinctionem huius ab altero antiquiore Ammonio Sacca de quo Suidas.

ὃ πολλοῖς μὲν τῶν γε τὴν τοιαύτην ἰδιοτροπίαν ἐπιτετηδευκόσιν συνέβη· οὐ μὴν περὶ ἐπαίνῳ γε τοῖς μὴ διαρκέσασι τὸν ὑπὲρ ἰσχὺν ἡρμένον φόρτον ἀποβαίνει. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τελέως ὡς εἰπεῖν ἁπλῶς γε λόγου. τῷ δ' βίον γράφοντι, τάχα ἂν εἴη καὶ ἕτερα πλείονα. τί γὰρ αὐτῷ δεῖ ἦν μορφῆς διὰ μεγέθους ἠκουσα; νομοθέτου γὰρ καὶ προστάττοντος τοῦτο λόγῳ. τί δ' τόνος καὶ περιβολὴ τοσαύτη καὶ τῆς συνθήκης τὸ ἀηθές; ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον. ὁ δ' Δαμάσκιος τήν τε ῥητορεύουσαν τέχνην ὑπὸ Θέωνι τρία ἔτη ὅλα διεπόνησε. καὶ προὔστη διατριβῶν ῥητορικῶν ἐπὶ ἔτη ἐννέα. Γεωμετρίας δ' καὶ ἀριθμητικῆς, καὶ τῶν ἄλλων μαθημάτων, Μαρῖνον τὸν διάδοχον Πρόκλου ἐν ἀθήναις ἔσχε διδάσκαλον. τῆς δ' φιλοσόφου θεωρίας ὁ, τε Ζηνόδοτος αὐτοῦ καθηγεῖτο ἐν ἀθήναις καὶ αὐτὸς ἐγεγόνει· διάδοχος δ' καὶ οὗτος Πρόκλου, τὰ δεύτερα Μαρίνου φέρων· καὶ Ἀμμώνιος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ὁ Ἑρμείου· ὃν οὐ μικρῷ μέτρῳ τῶν καθ' ἑαυτὸν ἐπὶ φιλοσοφίᾳ φησὶ διαφέρειν, καὶ μάλιστα τοῖς μαθήμασι. τοῦτον καὶ τῶν πλατωνικῶν ἐξηγητὴν αὐτοῦ γεγενῆσθαι Δαμάσκιος ἀναγράφει, καὶ τῆς συντάξεως τῶν ἀστρονομικῶν Πτολεμαίου βιβλίων. τῆς μέν τοι διαλεκτικῆς τριβῆς τὰς Ἰσιδώρου συνουσίας τὴν ἰσχὺν αὐτοῦ διατείνεται παραγαγεῖν, ὃν καὶ ἐπὶ τῇ τοιαύτῃ τῶν λόγων δυνάμει πάντας ἀνθρώπους, ὅσους ὁ κατ' ἐκείνην τὴν γενεὰν ἤνεγκε χρόνος, ἀποκρύψασθαί φησι.

Theonis. Marinus Procli Zenodotus. Ammonius. Ptolemaica syntaxis.

CLXXXIII. B. EVLOGII ARCHIEPISC. ALEXANDRINI *Contra Nauatum libri VI.*

LECTI sunt B. EVLOGII Alexandrini Archiepiscopi contra [a] Nauatum & de [b] administratione [Ecclesiastica] [c] libri quinque. Hominis dictio ad verba quod attinet, fere mediocriter est accurata: verum constructione non procul sæpe à solœcismo abscedit. Diuinarum adhæc scripturarum non est imperitus, quarum testimonia feliciter atque apposite cum aduersus Nauatianos, tum in aliis quibusdam rebus adhibet. Persuadet item, vt eius dicendi genus est, docetque ac placet.

[d] Refert autem Nauatum, Cornelio Pontifice Romanæ esse Ecclesiæ Archidiaconum creatum, ad quem ipsum Pontificium, pro eius temporis more, decedente è vita Pontifice, deferebatur. Archidiaconum enim succedere summo sacerdoti statutum erat, Verum hunc (ait Eulogius) superbia laborantem Cornelius, & in suam mortem imminentem cum cognouisset, presbyterum ordinat; omnes sic illi ad supremam cathedram perueniendi spes præcidens.

Ille verò intentus in occasionem, postquam Cornelius è variis peccatis ad pœnitentiam quosdam recepit, & qua par erat pœna mulctatos ad immaculatorum Mysteriorum communionem admisit; hac ansa [miser] arrepta, diuisus est ab Ecclesia; exprobrans Cornelio quod peccatorum esset receptator, seque ipsum hæresis propriæ declarauit auctorem: *Catharos* quidem sectæ socios nominans, *Cornelianos* autem vniuersæ cœtum Ecclesiæ.

a Nauatianos autem fuisse, sed à Nauato quodam B. Cypriani Presb. seductum (quo Græcis forte ansa confundendi horum nomina) discas ex SS Cornelio, Cypr. Hieron. & aliorum Latinorum scriptis. Vide Epiphanium hæresi 59. Theodoret hæret. fab. lib. 3. & Annal. 2. Baron Card. Nicephorum item Callist. & Suid. b Hic i. Oeconomia, antequam potestatem Ecclesia in recipiendis lapsis. D οἰκονομία idem ons. quoque Codice CCXXVII. c De quibus alterum, sed breuius, cons. C. CCIIX. Rerum porro excerpta, quæ quidem ad Cataros Sui sectarum exp. fi... fac... habes ... Codice CCXXX Dentur autem qui falsi de Nauato fabulas confutat, contra ipsos Donatistas scripta tres scriptas tradetur d Vide i.f. C. CCLXXX.

ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ἀλεξανδρείας, κατὰ Ναυάτου, λόγοι ϛ'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐλογίου τοῦ ἐν ἁγίοις ἀρχιεπισκόπου ἀλεξανδρείας κατὰ Ναυάτου, καὶ περὶ οἰκονομίας, λόγοι πέντε. ἔστι τὴν φράσιν ὁ ἀνὴρ, ὅσα μὲν εἰς λέξιν ἥκει, τοῦ μετρίου πως ἐπ' ἔλαττον ἠκριβωμένος: ὅσα δ' εἰς συντάξεις, ἐγγὺς πολλάκις τῶν σολοικιζόντων ἀφιγμένος. τῶν δὲ θείων οὐκ ἀμελέτητος γραφῶν, ἀλλὰ καὶ εὐστόχως αὐταῖς κατὰ Ναυατιανῶν καὶ ἐπ' ἄλλων τινῶν κεχρημένος· πιθανὸς δ', ὡς ἐν τοιαύτῃ φράσει, διδασκαλικός τε, καὶ οὐδ' ἄχαρις. λέγει δὲ τὸν [b] Ναυάτον ὑπὸ Κορνηλίου πάπα ῥώμης ἀρχιδιάκονον τῆς ῥωμαίων καθεστάναι ἐκκλησίας, εἰς ὃν ὁ τηνικάδε τύπος κρατῶν, τελευτῶντος τοῦ Πάπα, τὸν ἀρχιερατικὸν κλῆρον ἔφερε: τὸν γὰρ ἀρχιδιάκονον ἐνενόμιστο διάδοχον τοῦ ἀρχιερατεύοντος καθίστασθαι. ἀλλὰ [c] τῦφον τε νοσοῦντα Κορνήλιός φησι καὶ τὸν οἰκεῖον ἐφεδρεύοντα [d] θανάτῳ μαθὼν, πρεσβύτερον χειροτονεῖ, πάσας τὰς εἰς ἀρχιερατικὸν θρόνον φερούσας αὐτοῦ περικόψας ἐλπίδας. ὁ δ' καιροφυλακῶν, ἐπεὶ Κορνήλιος ἐπὶ διαφόροις πταίσμασί τινας δεξάμενος εἰς μετάνοιαν, καὶ τοῖς ἀνήκουσιν ἐπιτιμίοις ὑποβαλὼν, τῆς τῶν ἀχράντων μυστηρίων κοινωνίας ἠξίωσε· τοῦτο πρόφασιν ἁρπασάμενος, ῥήγνυταί τε τῆς ἐκκλησίας, ἐπικαλῶν Κορνηλίῳ τὸ τῶν ἡμαρτηκότων παραδοχεῖν, καὶ ἰδίας αἱρέσεως ἀρχηγὸν ἀναδείκνυσιν ἑαυτόν: καθαροὺς μὲν τοὺς συναποστάτας ὀνομάσας. Κορνηλιανοὺς δὲ, τὸ σύμπαν τῆς ἐκκλησίας πλήρωμα.

Eulogius Alexandrinus archiepiscopus contra Nouatum. [b] al. Ναυᾶτον [c] τῦφον. [d] θανατηφόρον. Cathari. Corneliani. Nouatiani.

ἐν μὲν

ἐν μὲν οὖν τοῖς τέσσαρσι λόγοις κατὰ τῆς αἱρέσεως Ναυάτου κοινῶς ἀγωνίζεται ὁ συγγραφεύς, γραφικοῖς αὐτὸν αἰκιζόμενος ῥήμασιν. ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ ἰδίως, περὶ τοῦ δεῖν τιμᾶν τὰ τῶν μαρτύρων λείψανα, ἐπαγωνίζεται. ὃ μὴ ἀνέχεσθαι πράττειν φησὶ τοὺς ἀνὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν διασπαρέντας Ναυατιανούς· εἴτε τούτων μόνον καὶ τὴν τοιαύτην νόσον προσγενοσηκότων, εἴτε κοινῶς τῆς αἱρέσεως τοῦτο διαπρεσβευούσης. ἐν δὲ ἕκτῳ, ἀνατρέπει τὰ παρὰ τοῖς Ναυατιανοῖς λεγόμενα ὑπομνήματα, καὶ τὴν ψευδεπίγραφον ἄθλησιν Ναυάτου ἐπισκόπου· ἐπίσκοπον γὰρ Ῥώμης τὸν αἱρεσιάρχην ἀποσεμνύνουσιν. ἔστι δὲ τὰ ὑπομνήματα ταῦτα, εἰς ἔσχατον χυδαιότητος, λέξει τε καὶ διανοίᾳ, καὶ συνθήκῃ καὶ πᾶσι τοῖς περὶ τὸν λόγον θεωρουμένοις ἐλαύνοντα. ὑπόθεσιν δ' ἔχει, ὅτι βασιλεύοντος Ῥωμαίων Δεκίου καὶ Οὐαλεριανοῦ, Περέννιος δουκηνάριος πρόσταγμα λαβὼν παρ' αὐτῶν, πάντας τοὺς ἀνὰ τὴν Ῥώμην καὶ τὰς πέριξ ἐπαρχίας χριστιανοὺς βαρυτάταις βασάνοις καὶ πικραῖς τιμωρίαις εἰδωλολατρεῖν ἐβιάζετο. καὶ πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι ἐνεδίδουν τῇ βίᾳ. καὶ δὴ καὶ Μακεδόνιος ἐπίσκοπος ὢν τηνικάδε Ῥώμης, ἔχων ὑφ' ἑαυτὸν * πρεσβυτέρους ἐννέα, ὧν εἷς Ναυάτος ἦν. ἀλλ' ὅ γε Μακεδόνιος σὺν τοῖς ὀκτὼ ἐπέθυσε, μόνου Ναυάτου τὸν ὄλεθρον τὸν ψυχικὸν διαφυγόντος. τὰ μὲν ὑπομνήματα τοῦτο λέγει, καὶ τὴν ἄθλησιν Ναυάτου ἐν ἀλλοκότοις ἐρωτήσεσι Περεννίου καὶ μωροτέραις ἀποκρίσεσι Ναυάτου περιγράφει. φησὶ δέ, ὅτι σὺν Ναυάτου Μάρκελλός τε καὶ Ἀλέξανδρος ἐπίσκοποι Ἀκυληΐας, καὶ Ἀγαμέμνων ἐπίσκοπος Τιβέρεως, καὶ ἕτεροί τινες τῶν χριστιανῶν, ἀπρόδοτον τὴν πίστιν διασωσάμενοι, ἅμα συνῴκουν, οἰκίσκον τινὰ ἑαυτοῖς * δομησάμενοι· οἱ καὶ τοῖς ἐπιτεθυκόσι συνιέναι καὶ συνεστιᾶσθαι οὐκ ἠνείχοντο. τοὺς δὲ περὶ Ἀλεξάνδρειαν ἐπισκόπους τηνικαῦτά φησι καὶ τὴν ἀρχιερωσύνην τῆς Ῥωμαίων ἐκκλησίας Ναυάτῳ προσθεῖναι. καὶ ἡ μὲν τῶν ὑπομνημάτων ὑπόθεσις τῆς ἀθλήσεως Ναυάτου, τοιαύτη. ἐλέγχει δὲ μὲν ταῦτα ἐν τῷ πέμπτῳ (ὡς εἴρηται) λόγῳ, κακόπλαστα, καὶ ψευδῆ, καὶ ἀπίθανα, ἐξ αὐτῶν δεικνύων τῶν γεγραμμένων. ὁ μὲν οὖν τῶν πέντε λόγων τοῦ ἐν ἁγίοις Εὐλογίου σκοπὸς οὗτος· ἐν δὲ τοῖς πρὸς τὴν αἵρεσιν ἐλέγχοις διὰ τῶν γραφικῶν ῥητῶν προϊών, καὶ ἑρμηνείας αὐτοῖς συνυφαίνει, ἐνίας αὐτῶν πολὺ τὸ χρειῶδες παρεχομένας, οὐδὲ τῶν ἄλλων τῇ εὐσεβεῖ δόξῃ μαχομένων, ἀλλὰ προστρόφως πρὸς τὸν αἱρέσεως ἔλεγχον παρειλημμένων.

Macedonius.

* ἐπίσκοπος.

Marcellus. Alexander. Agamemnon Episcop.

* δομησάμενοι.

EVLOGIVS.

In his igitur libris quatuor cum Nauati secta in genere scriptor hic pugnans, S. scripturæ locis ipsum miserè flagellat: dum quinto singulatim libro martyrum esse reliquias venerandas contendit, quod detrectare per Alexandriam dispersos Nauatianos ait: siue hi soli eo morbo laborarint, siue communiter illud hæresis tota profiteretur.

At in sexto euertit, qui de Nauatiana secta feruntur commentarios, & falso inscriptum *Nauati Episcopi certamen*: [a] Episcopum enim vrbis Romæ fuisse hæresiarcham hunc arroganter iactitant. Sunt autem hi commentarij extremæ vilitatis, tum dictionibus ac sensu, tum etiam compositione, omnibúsque adeo quæ in sermone spectantur. Eorum illud est argumentum: Imperantibus Romæ Decio & Valeriano, Perennium [b] Ducenarium, accepto ab ipsis mandato, omnes Romanæ vrbis, & circumcirca ditionis Christianos, exquisitis cruciatibus, pœnisque acerbis ad Idolorum cultum per vim compulisse: & multos quidem alios tormentis cessisse; in his autem & [c] Macedonium, qui tum vrbis Romæ Episcopus nouem sibi subditos [d] presbyteros habebat, in quibus Nauatus vnus erat. Macedonium ergo hunc cum illis octo sacrificasse, vno Nauato animæ mortem effugiente. Hæc commentarij illi referunt, pugnámque Nauati per ineptas Perennij interrogationes, stultiorésque Nauati responsiones describunt. Addunt cum Nauato Marcellum, & Alexandrum Aquileiæ Episcopos, Agamemnonem quoque [e] Tiberis Episcopum, cæterorúmque Christianorum quosdam, fide inuiolata seruata, vna habitasse ædiculam ab ipsis exstructam, quod iis, qui idolis immolassent, vri, simúlque sacris operari recusarent. Refertur & [f] Alexandrinos Episcopos, ea tempestate summum vrbis Romæ præsulatum Nauato attribuisse. Atque id quidem commentariorum de certamine Nauati est argumentum. Refellit autem hæc libro [g] quinto Eulogius, vt diximus, mendacia esse eadem illa falsóque conficta, atque incredibilia ex ipsismet quæ scripta essent, ostendens. Librorum igitur quinque B. Eulogij hic scopus est. Qui in confutanda illa secta per S. scripturæ loca progressus, explanationes quasdam perutiles attexit, quanquam neque cætera ipsius cum aliorum pia sententia pugnent, sed accommodatè ad sectæ illius refutationem, assumpta sint.

[a] Per schisma, cuius hic in Rom. Ecclesia primus auctor aduersus Cornelium Pontificem insurrexit.

[b] Ita dicti, instituti ab Augusto Iudices (Suet. Aug. c. 32.) quod ducena sestertia possiderent. Vide Cl. V. Lauini Torrentij Comment. in Sueton. Claud. c. 24. & Iac. Pamel. in B. Cypr. epist. 68. Brisson item in Lexic. Est & militiæ nomen apud Veget. lib. 2. cap. 8.

[c] At nullus hoc nomine vnquam Rom. Episcop. Quare suspicetur quispiam Macedonij Constantinop. odiosè hic ab impostore mendaciorum figulo nomen esse vsurpatum, quod crudelitatis illius in Nauatianos recentior esset memoria.

[d] Al. Episcopos, non rectè. Docent quæ ipse pag. vlt. & ipsa huius fabulæ series.

[e] Minus rectè pro Tibytis.

[f] Inf. pag. vlt. tres hic nominatos manus Nauato imposuisse, summique Pontif. dignitatem in eum contulisse, refert Phot. Et exstat Dionys. tunc Alexand. Archiepisc. Nauatum reprehendentis epist. apud Euseb. lib. 6. c. 37. & alias

[g] Immo sexto. Ex præcedenti proximè enumeratione & manifestius inde ex pag. vlt.

ΕΥΔΟΚΙΑΣ ΤΗΣ ΒΑΣΙΛΙΔΟΣ
μετάφρασις τοῦ Ὀκτατεύχου.

ρπγ'. Eudociæ metaphrasis in Octateuchum metrica.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ μετάφρασις τοῦ Ὀκτατεύχου. ἡρῷον δὲ αὐτὴν μέτρον μετεποίει. λόγοι δ' ἦσαν ὀκτὼ κατὰ ἀριθμὸν καὶ τομὴν τῶν ἀμειφθέντων, Εὐδοκίας δὲ τῆς βασιλίδος ἐν ἐπιγραφαῖς, πόνον ἔλεγεν ἡ βίβλος τὸ μέτρον. ὅπερ ὅτι καὶ γυναικός, καὶ βασιλείᾳ τρυφώσης, καὶ οὕτω καλόν, ἄξιον θαυμάσαι. σαφὴς μὲν γὰρ ὁ πόνος ὡς ἐν ἡρῴῳ μέτρῳ, εἴπου τις ἄλλος.

EVDOCIÆ AVGVSTÆ *Metaphrasis metrica in Octateuchum.*

CLXXXIII.

LECTA est METAPHRASIS *Octateuchi*, heroico carmine condita *libris octo*, pro translatorum scilicet numero ac diuisione librorum. Inscriptio autem codicis ab [a] Eudocia Augusta elaboratum hoc carmen adfirmabat, quod, tum quia mulieris, & quidem in imperio deliciis affluentis, tum quia præclarum adeo est, admiratione sanè dignum iudicatur. Etenim illustris est hic labor, vt in heroico carmine, si quis vnquam alius.

[a] De qua multa Niceph. Calist. lib. 14. c. 23 & alibi Zonaras etiam. Centones Homericos Patricij cuiusdam opus imperfectum, ab ead. in absolutum scribit: & hodie Græcè plerique exstant, vt & Latinè redditi, Tom. VIII. Bibliotheca S. Patrum.

EVDOCIA. At dum artis legibus altius immergitur, in hoc vno (maximo tamen illo ad eorum laudem, qui propius libros vertendos censent) ab arte deficit. quod neque Poëticæ libertate, veritatem in fabulas commutando, adolescentum aures demulcere studeat, neque rursum digressionibus auditorem à re proposita abducat, sed ad verbum adeo veteribus illis scriptis suum metrum adaptet, vt iis nihil, qui hæc verset, indigere videatur. Nam & sensuū, nihil quidquam aut diffundendo, aut contrahendo, proprietatem seruat assiduè: & in verbis, quoad eius fieri potest, proxima quæque atque simillima confirmat. Quando porro liber hic eam, quæ ex arte versibus orationem struxisset, indicabat, sic fere loquebatur.

a Δευτέριον βίβλον.

Scripsit diuinā a deductum hoc lege volumen
Eudocia, illustri Regina è stirpe Leonti.

Et vero Iesu Naue, Iudicúmque libri inscriptiones iis, quæ iam dicta sunt, testimonium præbent.

CLXXXIV. EIVSDEM EVDOCIÆ *Metaphrasis metrica, In Zachariam, & Danielem Prophetas, & in B. Cyprianum Martyrem libri III.*

LEGI eodem carminis genere atque idiomate, *Metaphrasin* propheticorum librorum *B. Zachariæ, & inclyti Danielis.* Eadem autem artificij venustas hæc quoque exornabat.

Hoc ipso item volumine continebantur, simili versuum forma conscripti, *libri tres in laudem a B. Cypriani Martyris:* ostendebántque vel ipsa carmina, vt liberi matrem solent, hunc quoque Augustæ partum esse legitimum. *Primus* horum liber res B. Iustinæ martyris persequitur, vt in Christianorum illa numerum adoptata, parentes quoque suos ab idolorum ad veri Dei cultum transtulerit: vtque amore quidam eius captus, frustra illa sollicitata, ad Cyprianum magicis deditum artibus se contulerit, rogans perditè amanti succurrat, ac puellam sibi obsequentem reddat. Addit Cyprianum omnes magicæ artis rationes incassum tentantem, violentissimos quósque ac perniciosissimos dæmones oppugnandæ virginis castitati immisisse: hos verò pudore suffusos, victósque sacrosanctæ crucis signo, reiectos fuisse, vt ex illis ipsis cognorit. Quare propensum suum in improbos illos spiritus animum deposuisse, omnésque adeo magicos libros flammis tradidisse. Christiana denique fide imbutum, mox etiam baptizatum esse, ac templi b ianitorem constitutum. Quin & charismatum dona à Deo accepisse, itaque morbis alios, alios dæmonibus liberasse, donec tandem Archiepiscopi quoque dignitate ornaretur. Et hæc quidem liber habet primus. *Secundus* deinde, dum à capite paulò altius res Cypriani arcessit, ipsummet narrantem inducit, suum iam inde a pueritia in idola studium, cultúmque dæmonum, & discendæ magicæ artis cupiditatem atque conatum. Quænam dehinc alia de herbarum variarum stirpium, atque animantium natura didicerit, vtque varia etiam dæmonum ludibria viderit. Quomodo item Athenis Argos, indéque in Phrygiam profectus, dæmonibus vbique sacrificus constitutus fuerit,

a De vtrisque his Martyribus Martyrolog. Rom. XXVI. Septemb. & Græc. Menolog. II. Octob. Item D. Gregorius Nazianz. orat. in B. Cyprian. qui duos Cyprianos confundere videtur, vt & Prudentius Hymn. XIII. περὶ στεφ. ac Metaphrastes.

b B. Gregor. Nazianz. orat. in B. Cyprianum Neocæsar. facit.

καὶ νόμοις δὲ ποιητικῆς βαδίζοντα), ἐκεῖνο μόνον ταύτης ἐλλείπων, ὃ μέγιστόν ἐστιν εἰς ἔπαινον τῶν ἐγγὺς ἀμείβειν λόγους ἀξιούντων. οὔτε γὰρ ἐξουσίᾳ ποιητικῇ μύθοις τὴν ἀλήθειαν τρέπων ἡδύνειν σπουδάζει μειράκια ὦτα: οὔτε ταῖς ἐκβολαῖς τὸν ἀκροατὴν ἐξαπλανᾷ τοῦ προκειμένου. ἀλλ' οὕτω περὶ πόδα τὸ μέτρον ἔθετο τοῖς ἀρχαίοις, ὡς μηδὲν ἐκείνων δεῖσθαι τὸν τούτοις ὁμιλοῦντα. τὰς μὲν γὰρ διανοίας οὔτε παρατείνων, οὔτε συστέλλων ἀεὶ φυλάσσει κυρίας. καὶ τὴν λέξεσι δὲ, ὅπῃ δυνατὸν, τὴν ἐγγύτητα καὶ ὁμοιότητα συνδιαφυλάσσει. οἷς δ' ἔλεγεν ἡ βίβλος τὴν τὰ μέτρα τοῖς λόγοις τεχνησαμένην, ἔλεγεν ὧδε.

Δευτέρην καὶ τήνδε θεοῦ ἤνυσε κάμε βίβλον
Εὐδοκίη βασίλεια Λεοντιὰς εὐπατέρεια.

Καὶ τοῦ Ἰησοῦ δὲ τοῦ Ναυῆ καὶ τῶν κριτῶν αἱ ἐπιγραφαὶ, συνεπιμαρτύρονται τοῖς εἰρημένοις.

ΤΗΣ ΑΥΤΗΣ ΜΕΤΑΦΡΑΣΙΣ τοῦ τε θεσπεσίου Ζαχαρίου, καὶ τοῦ προφήτου Δανιὴλ· καὶ λόγοι γ' εἰς τὸν ἅγιον Κυπριανόν.

ρπδ'. Eiusdem Eudociæ metaphrasis in Zachariam & Danielem, & Orationes IIII. in Cyprianum Martyrem.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τῆς αὐτῆς μέτρων καὶ τῆς αὐτῆς γλώσσης μετάφρασις προφητικῶν λόγων, τοῦ τε θεσπεσίου Ζαχαρίου, καὶ τοῦ κλεινοῦ Δανιήλ. ἡ αὐτὴ δὲ χάρις τοῦ τεχνίτου διέπρεπε κἀν τούτοις. ἐμπεριείχοντο δὲ τῷ τεύχει, τῷ αὐτῷ τοῦ μέτρου χαρακτῆρι, λόγοι τρεῖς εἰς μάρτυρα τὸν Κυπριανόν. ἐδήλου δὲ ἄρα τὰ σπουδάσματα, ὡς παῖδες μητέρα, τῆς βασιλίδος καὶ ταῦτα ὠδίνων ἔκγονα εἶναι. ὧν ὁ μὲν πρῶτος λόγος, τά τε περὶ τὴν μάρτυρα διέξεισιν Ἰουστῖναν, ὅπως τε αὐτὴ εἰς χριστιανοὺς μετετάξατο, καὶ οἱ τεκόντες δι' αὐτῆς ἤλλαξαν τὸ εὐσέβειαν εἰδωλολατρείας. ὅπως τέ τις ἐραστὴς πειράσας, καὶ κακῶς ἀπαλλάξας, προσέρχεται Κυπριανῷ μάγον τέχνην ἠσκηκότι. ἀμύνειν τε δεῖται δυσερῶντι, καὶ τὴν κόρην αὐτῷ πειθήνιον παρασκευάσαι. καὶ ὡς Κυπριανὸς πάσας τε καὶ μεθόδους μαγικῆς τέχνης κινήσας, τούς τε βιαιοτάτους καὶ χαλεπωτάτους τῶν δαιμόνων πέμψας ἐπὶ τὴν παρθένον· καὶ ᾐσχυμμένους καὶ νενικημένους τῷ σταυροῦ τῷ τύπῳ, ἐξ αὐτῶν ἐκείνων ἀναμαθὼν: ἀφίσταταί τε τῆς πρὸς ἐκείνους εὐνοίας, καὶ τὰς μαγικὰς ἁπάσας βίβλους καταφλέγει. καὶ τέλος τὰ χριστιανῶν μυεῖται, καὶ βαπτίζεται, καὶ θύρας τῆς ἐκκλησίας πιστεύεται. καὶ ἀξιωθεὶς χαρισμάτων, πολλοὺς μὲν νόσων, πολλοὺς δὲ δαιμόνων ἐκάθηρε. καὶ λοιπὸν καὶ τοῦ ἀρχιερατικοῦ ἀξιώματος ἀξιοῦται. ὁ μὲν οὖν πρῶτος λόγος τοιαῦτα. Ὁ δὲ δεύτερος ἀπάρχεται μὲν τὴν ἐκ νέας ἡλικίας Κυπριανοῦ περί τε τὰ εἴδωλα σπουδὴν, καὶ τὴν τῶν δαιμόνων θεραπείαν, διηγεῖται: τόν τε περὶ τὰς μαγείας πόθον καὶ τὴν μελέτην, αὐτὸν ἐκεῖνον εἰσάγων ἐξηγητήν· καὶ ὅσα ἄλλα μάθοι περί τε βοτανῶν καὶ φυτῶν, καὶ ζώων φύσεως παντοδαπῶν. καὶ ὅτι ποικίλων δαιμονίων φασμάτων θεατὴς γένοιτο. καὶ ὅπως ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Ἄργος, κἀκεῖθεν εἰς Φρυγίαν ἀφίκοιτο· ἱερουργὸς δὲ τῶν δαιμονίων ἁπανταχοῦ καθιστάμενος, καὶ πολλὴν

Iustina.

Cyprianus.

καὶ πολλὴν συνάπτων τῆς μαγικῆς ἀθεϊζόμενος: εἶτα προϊὼν, ὡς αἰγύπτῳ τι ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἐπέβη, καὶ ἰνδοὺς ἐπῆλθεν. ὅσα τ' ἐκεῖ παράδοξα καὶ δεινῶς ἄτοπα ἄλλα τε, καὶ εἴδωλα εἶδέ τε καὶ ἐξέμαθε. καὶ εἰς τριακονταετίαν αὐτὸ τῆς ἡλικίας πλάσας, ἐπὶ χαλδαίους ἦλθε· καὶ τὰ ἐκείνων πάντα μυηθεὶς, ἀστρολογίαν τε ἠκριβώσατο, καὶ εἴ τι ἄλλο φιλόσοφον νομίζεται παρ' αὐτοῖς. καὶ ὅτι ταῦτα πάντα εἶδεν ἐληλεγμένα. καὶ μάταιον μᾶλλον καὶ ψυχόλεθρον πόνον προσβαλὼν ταῖς τέχναις, τῇ μάρτυρι Ἰουστίνῃ ἀπεκρούσθη. διέξεισί τε ἐν τούτοις ἔνια, ὧν αὐτός τε ἑαυτὸν ταῖς μαγείαις, ἄλλοις ἄλλον ἐφαντάσατο ἄλλοτε, καὶ ὧν ἑτέρους ἐμόρφωσεν. ὅπως τε τῆς δαιμονίων πλάνης ἀποστὰς, τὸν πονηρὸν ἀπειλοῦντα ἔσχε, καὶ εἰς ἀπόγνωσιν ἐκδυμαίνοντα. καὶ ὡς ἐλύθη τούτων τῆς δειλίας, ἐντυχὼν ἀνδρὶ θεοσεβεῖ, ὄνομα Τιμοθέῳ. ἐπ' Ἀντιοχείας τε εἰς ἐπήκοον πολλῶν ὡς ἐξήγγειλεν ἔργα πολλὰ ἀθέμιτα καὶ τεράστια διαπράξασθαι, οἷς ἐβουκόλει τὸ ἀνθρώπινον, καὶ θεὸν αὐτὸν ἡγεῖσθαι. ὅπως τε δάκρυσι καὶ θρήνοις ἐῤῥαίνετο, καὶ ἡ μνήμη τῶν ἀθεμίτων ἔργων εἰς ἀνελπιστίαν σωτηρίας αὐτὸν πάλιν ἐῤῥίπτει, εἰ μή τις Εὐσέβιος εὐσεβείας ἄριστος καὶ μετανοίας ὑφηγητὴς τοῖς τε θείοις λόγοις καὶ ταῖς ἱεραῖς ἱστορίαις λύσας τὸ τῆς ἀπογνώσεως νέφος, ηὔγασε λαμπροτέρων ἐλπίδων ἀκτῖσι· καὶ τροφῆς ἐποίησε μεταχεῖν, εἰς οἶκον ἀγαγὼν, ὅλας τρεῖς ἡμέρας ἄσιτον διαγεγονότα. ὅπως τε εἰς τὸν θεῖον ἀγαγὼν νεὼν καὶ ὅπως αὐτὸς ὁ τεχνίτης τὰς μαγικὰς ἐνώπιον πολλῶν βίβλους πυρὶ δίδωσι φέρων, τόν τε πλοῦτον πένησι νέμει, καὶ τῇ χριστιανῶν ἀγέλῃ ἀξιοῦται. ἱερωσύνης δ' ὁ Εὐσέβιος ἀξίωμα περιέκειτο. καὶ ὡς Ἀγλαΐδας ὁ τῆς Ἰουστίνης δεινὸς ἐραστὴς, ἀποτυχὼν ὧν ἐσπούδαζε, τότε δὴ καὶ αὐτὸς τὸν πλοῦτον πένησι διανέμει, καὶ τῶν δαιμόνων ὡς ἀπατηλῶν ἀλογήσας, τὰ χριστιανῶν ἀντηλλάξατο. οὗτος καὶ ὁ δεύτερος λόγος. Ὁ δὲ τρίτος, τὸ μαρτύριον τοῦ ἁγίου Κυπριανοῦ καὶ Ἰουστίνης τῆς καλλιπαρθένου μέλπει, οἳ ἐμαρτύρησαν, Διοκλητιανοῦ καὶ Μαξιμιανοῦ τὴν ῥωμαίων ἀρχὴν ἐχόντων. συνελήφθησαν δὲ ἐπὶ τὸ μαρτύριον, ὁ μὲν ἐξ Ἀντιοχείας, ἧς καὶ μετὰ Ἄνθιμον, τὸν ἀρχιερατικὸν ἔσχε θεσμὸν, τὴν αὐτὴν καὶ πατρίδα λαχών· ἡ δὲ ἐκ Δαμασκοῦ. ἐκεῖ γὰρ τῆς Ἀντιόχου μεταστᾶσα (αὕτη δὲ καὶ τῇ παρθένῳ ἐχρημάτιζε πατρὶς) τὸν Χριστὸν ἐκήρυσσε λαμπρῶς. συλληφθέντες δὲ, ὁ μὲν μὴ πειθόμενος τοῖς τοῦ δυσσεβοῦντος λόγοις, μετέωρος δεσμοῖς αἴρεται, καὶ τὰς πλευρὰς ξέεται. ἡ δὲ βουνεύροις τύπτεται. ὡς δὲ οὐδεμία ἔνδοσις ἐν αὐτοῖς ὑπὸ τοῦ τυραννοῦντος ἑωρᾶτο: φυλακαῖς μὲν τότε κεχωρισμένους καθείργνυσι· εἶτα μετακαλεσάμενος, ἐπεὶ λόγοις πείθειν πάλιν ἀπετύγχανεν: ἐν χαλκῷ τηγάνῳ μετὰ πίσσης καὶ στέατος καὶ κηροῦ βληθέντων, καὶ πολλῆς φλογὸς ἀναφθείσης, ἐμβάλλει τοὺς μάρτυρας κυρίου. ἐγκαρτερούντων δὲ τῶν ἀθλητῶν τῇ βασάνῳ, μᾶλλον δ' ὡς ἐν δρόσῳ φαιδρῶς θεὸν ὑπὲρ τοῦ κρείσσονος βελτιῶν ἐγίνοντο δοξάζοντες·

Timotheus. Eusebius. Aglaidas. Anthimus. παρθένος.

EVDOCIA.

ac multam magicæ artis exercitationem collegerit. Pergit adhæc narrare, vt in Ægyptum eorundem causa venerit, atque ad Indos accesserit, quæque ibi inopinata, & valde absurda, cum alia, tum simulacra viderit atque obseruarit. Addit se, cum trigesimum iam ætatis annum attingeret, ad Chaldæos venisse, eorúmque litteris institutum, Astrologiam accuratè perdidicisse, quæque alia cognitu digna apud illos viderentur. Omnia tandem hæc vidisse refutata, quando stulto seu potius animis pernicioso labore hisce artibus impenso, à Iustina martyre repulsus est. Commemorat item hic nonnulla, quibus alium se ipse interdum magicis artibus exhibuit, aliósque interdum transformauit: vtque à dæmonum cultu discedens, cacodæmonem minitantem, & ad desperationem vsque territantem senserit, ac quomodo horum sit metu liberatus, cùm in pium virum incidisset, cui Timotheo nomen. Quomodo præterea Antiochiæ apud frequens auditorium narrauerit, nefanda multa se ac prodigiosa effecisse, quibus homines ita decipiebat, vt pro Deo ipsum haberent. Lacrymis itaque ac luctu genas ob hæc humectantem, ex memoria improborum facinorum in salutis desperationem iterum delapsurum fuisse, nisi Eusebius quidam optimus ad pietatem & pœnitentiam dux, sacræ scripturæ alloquiis, sacrisque narrationibus, desperationis nebulam dissipans, claræ spei radiis eum illustrasset, & in domum suam deductum cibum capere iussisset, trium dierum inedia iam maceratum. Refert item, vt in sacrum ab illo templum fuerit adductus, & sua ipse manu coram multitudine magicæ artis suæ libros allatos flammis tradiderit, ~~ac bona insuper~~ sua pauperibus distribuerit, atque ad Christianorum inde cœtú aggregatus sit: Eusebius autem hic, ait, sacerdotij dignitate exornatus erat. Accedit quomodo Aglaidas, grauis ille Iustinæ procus, cum voti compos factus non esset, bona quoque fortunæ pauperibus omnia erogauerit, & dæmonibus tamquam deceptoribus nuncio remisso, Christianis sese sacris addixerit: In quo secundi libri finis est.

Tertius denique martyrium complectitur B. Cypriani, & claræ virginis Iustinæ, qui Diocletiano & Maximino Romæ imperantibus, morte testimonium dixerunt Fidei. Vna enim ad martyrij lauream abrepti sunt; Cyprianus quidem ex patria & vrbe Antiochia, cuius etiam archiepiscopatum post Anthimum administrarat: Iustina verò Damasco: ibi enim illa, postquam Antiochia migrarat (quæ & ipsa virginis patria erat) palam CHRISTVM professa est. His ita captis, cum impij ille hominis sermonibus nihil mouerentur, vinculis in sublime rapti latera raduntur; hæc autem boum neruis cæditur. Verum vbi nihil illi de constantia remittere tyranno videntur, in custodiam eos seorsum reductos compingit. Vnde post euocatos, cum verbis frustra tentasset, in æream sartaginem (pice, adipe, ac cera in eadem simul mistis, multoque igne accenso) martyres Dei coniecit. Ibi cum athletæ illi fortiter in cruciatibus perdurarent, ac potius velut in rore Deum, quod tormentis superiores euasissent, læti laudarent,

EVDOCIA. Athanasius quidam miser, dæmonum sacerdos, B. Cypriano antea perfamiliaris, & assessor, tum forte iudicis tormenta inferentis, mentis cæcitate correptus, ausus est, Deos suos familiares inuocans, in ignem quoque ingredi, sed dum miraculum extenuare nititur, si & ipse sine noxa ibidem perduraret, magis illud auxit. Confestim enim ab igne absumptus in cinerem versus est. Hæsitans ergo iudex, decreuit martyres ad Diocletianum mittere, & ad eum, tum quæ pertulissent tormenta, cùm quemadmodum pœnis essent omnibus superiores, perscribere. Quæ cum Imperator Nicomediæ intellexisset, præcepit martyres ad vicinum vrbi flumen, cui Gallo nomen, capite truncari. cum his, & eadem ipsa hora [a] Theoctistus martyrij palmam accepit, pietatis suæ hoc solo dato indicio, quod martyrem Christi salutasset. Reliquias istorum Sanctorum nautæ quidam Roma eo nuper delati, quibus & Theoctistus martyr visus fuerat familiariter, clam custodibus abstulerunt, Romámque vexerunt, vbi & pulchrum ipsis templum Claudij foro proximum excitatum, opera Rufinæ piæ matronæ, quæ generis stirpem à Claudio Imperatore repetebat. Et hæc quidem libro tertio.

[a] Cuius neque in Rom. Martyrol. aut Græco Menolog. neque apud D. Nazarij. vlla mentio. Eudociam tamen scriptus est Sim. Metaphrast.

Ἀθανάσιός τις ἄθλιος, δαιμόνων ἱερεὺς, καὶ τῷ θείῳ πρότερον συνήθης Κυπριανῷ, συνέδρος τε τηνικάδε τῷ κολάζοντι χρηματίζων, ἀποτοίᾳ ληφθεὶς, ἐτόλμα βαίνειν ἐπὶ τοῦ πυρὸς, τοὺς οἰκείους ἐπικαλούμενος θεούς· καὶ σμικρύνειν τὸ θαῦμα, ἐν τῷ μηδ' αὐτόν τι παθεῖν διατεινόμενος. τὸ δὲ πλέον ηὔξετο. αὐτίκα γὰρ ὑπὸ πυρὸς δαπάνη καὶ τέφρα ἐδείκνυτο. ἐξαπορήσας δὲ ὁ κολάζων, ἀναπέμπειν ἔγνω τοὺς μάρτυρας πρὸς Διοκλητιανὸν, γράψας καὶ ἅτε πάθοιεν, καὶ ὡς κρείττους πασῶν εἰσὶ βασάνων. ὁ δὲ ταῦτα ἐν τῇ Νικομηδείᾳ διαγνοὺς, προστάσσει πρὸς τῷ παραρρέοντι τὴν πόλει ποταμῷ, γάλλος δ' ὠνόμαστο, τὰς κεφαλὰς τοὺς μάρτυρας ἀποτμηθῆναι. σὺν οἷς καὶ Θεόκτιστος αὐθωρὸν ὤφθη μάρτυς, ἔλεγχον ἀρετῆς τῆς εὐσεβείας τὸ προσφθέγξασθαι τῷ μάρτυρι κυρίῳ. τὰ δὲ λείψανα τῶν ἁγίων, ναῦταί τινες ἀπὸ ῥώμης ἐπιδεδημηκότες ἄρτι, ὧν ἦν ἑταῖρος καὶ ὁ μάρτυς Θεόκτιστος, οὗτοι λαθόντες τοὺς φύλακας, ἀνείλοντο καὶ εἰς ῥώμην ἀπεκόμισαν. ἐν ᾗ καὶ ναὸς αὐτοῖς περικαλλὴς, ἐγγίζων τῷ Κλαυδίου φόρῳ, ἀνηγέρθη, ἔργον Ρουφίνης εὐσεβοφρόνου, ἧς τὸ γένος εἰς τὸ Κλαυδίου ἀνέβαινεν αἷμα. ταῦτα καὶ τρίτος λόγος.

Galus fl. Theoctistus martyr.

CLXXXV.

DIONYSII ÆGEI *Dictyaca.*

LEGI libellum *Dionysii* ÆGEI, cui *Dictyaca* titulus est, [a] Capita centum comprehendentem.

[a] Omnia hæc capita totidem pene verbis addita duntaxat censura breuissima, repetuntur infr. Cod. CCXI.

Primum est ab vtroque parente semen emitti, gignique animal.

Secundum, id non ab vtroque fieri.

III. E toto corpore seminis fieri excretionem. IV. Non è toto corpore, sed è testibus. V. Concoctionem per calorem fieri. VI. Concoctionem non fieri per calorem. VII. Per attritum siue subactionem [alimenti] concoctionem fieri. VIII. Non fieri. IX. Proprio spiritus [calore] concoctio fit X. Id negat. XI. Putrefactione concoctionem fieri. XII. Negat hoc. XIII. [b] Caloris proprietate concoctionem esse. XIV. * Non succorum proprietate concoctionem fieri. XV. Calorem natiuum ad qualitatem pertinere. XVI. Calorem illum ad hanc non pertinere. XVII. Per calorem fieri ciborum digestionem. XVIII. Idem negat. XIX. Digestionem [c] ex eo fieri, quod calor ad se trahat. XX. Non attrahere calorem. XXI. Spiritu fieri digestionem. XXII. Idem negat. XXIII. Arteriarum applicatione digestionem fieri. XXIV. Id negat. XXV. Quod per defectum, qui cum vacuitate est, digestio fiat. XXVI. Non per defectum incertum sine quemcumque digestionem fieri. XXVII. Glaucedinem ex eo oriri, quod meatus visualis alimento destituatur. XXVIII. Negat id. XXIX. Per sanguinis illapsum in visualem meatum, glaucedinem fieri. XXX. Negat id. XXXI. Crassitie humorum atque exhalatione glaucedinem fieri. XXXII. Caput idem inficiatur.

[b] Cod. CCXI. inf. vtriusque horum capitum aduersa disputatio indicatur.

[c] Ex Cod. CCXI. lege hic τῷ ἕλκειν.

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΙΓΕΩΣ ΔΙΚΤΥΑ-
κῶν κεφάλαια ρ'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλιδάριον Διονυσίου αἰγέως, δικτυακῶν ἐπιγραφὴν ἔχον· ἐν ᾧ κεφάλαια περιείληπτο τὸν ἀριθμὸν ἑκατόν. πρῶτον, ὅτι ἐξ ἀμφοτέρων ἡ τοῦ σπέρματος καταβολὴ καὶ ζωογονία. δεύτερον, ὅτι οὐκ ἐξ ἀμφοτέρων· τρίτον, ὅτι ἀφ' ὅλου τοῦ σώματος ἡ τοῦ σπέρματος ἔκκρισις γίνεται. τέταρτον, ὅτι οὐκ ἀφ' ὅλου, ἀλλ' ἀπὸ τῶν διδύμων. πέμπτον, ὅτι ἡ πέψις θερμασίᾳ γίνεται. ἕκτον, ὅτι οὐχ ἡ πέψις οὐ γίνεται θερμασίᾳ. ἕβδομον, ὅτι τρίψει ἡ πέψις. ὄγδοον καὶ ὅτι οὐ τρίψει ἡ πέψις. ἔνατον, ὅτι ἰδιότητι πνεύματος ἡ πέψις. δέκατον, ὅτι οὐκ ἰδιότητι πνεύματος ἡ πέψις. ια, ὅτι σήψει ἡ πέψις. ιβ, ὅτι οὐ σήψει ἡ πέψις. ιγ', ὅτι θερμασίας ἰδιότητι ἡ πέψις. ιδ', καὶ ὅτι οὐ χυμῶν ἰδιότητι ἡ πέψις. ιε, ὅτι διαφέρει τὸ θερμὸν ποιότητι. ις, ὅτι οὐ διαφέρει τὸ θερμὸν ποιότητι. ιζ, ὅτι θερμασίᾳ ἡ ἀνάδοσις. ιη, ὅτι οὐ θερμασίᾳ. ιθ', ὅτι ἡ ἀνάδοσις, τὸ τὴν θερμασίαν ἐφ' ἑαυτὴν ἕλκειν. κ', καὶ ὅτι οὐκ ἐφέλκεται τὸ θερμόν. κα, ὅτι τῷ πνεύματι ἡ ἀνάδοσις. κβ, καὶ ὅτι οὐ τῷ πνεύματι ἡ ἀνάδοσις. κγ', ὅτι τῇ τῶν ἀρτηριῶν παραθέσει ἡ ἀνάδοσις. κδ', καὶ ὅτι οὐ τῇ τῶν ἀρτηριῶν παραθέσει ἡ ἀνάδοσις. κε, ὅτι τῇ κατὰ τὸ κενὸν ἀπουσίᾳ ἡ ἀνάδοσις. κς', καὶ ὅτι οὐ κατὰ τὸ ἄδηλον ἀπουσίᾳ ἡ ἀνάδοσις. κζ, ὅτι δι' ἀτροφίαν τοῦ ὁρατικοῦ πόρου ἡ ἀπογλαύκωσις γίνεται. κη, καὶ ὅτι οὐ δι' ἀτροφίαν τοῦ ὁρατικοῦ πόρου ἡ ἀπογλαύκωσις γίνεται. κθ', ὅτι κατὰ παρέμπτωσιν αἵματος εἰς τὸν ὁρατικὸν πόρον ἡ ἀπογλαύκωσις γίνεται. λ', καὶ ὅτι οὐ κατὰ παρέμπτωσιν αἵματος εἰς τὸν ὁρατικὸν πόρον ἡ ἀπογλαύκωσις γίνεται. λα, ὅτι καθ' ὑγρῶν πάχος καὶ διαπνοὴν ἡ ἀπογλαύκωσις γίνεται. λβ, καὶ ὅτι οὐ καθ' ὑγρῶν πάχος καὶ διαπνοὴν ἡ ἀπογλαύκωσις γίνεται. λγ', ὅτι

Περὶ Dionysii Ægei Dictyaca,

λγ΄, ὅτι ἡ φρενῖτις κατὰ διάτασιν τῆς μήνιγγος καὶ φθορὰν τοῦ αἵματος γίνεται. λδ΄, καὶ ὅτι οὐ διὰ ταύτην ἡ φρενῖτις γίνεται. λε΄, ὅτι κατὰ θερμασίας πλεονασμὸν ἡ φρενῖτις συμβαίνει. λϛ΄, καὶ ὅτι οὐ διὰ τοῦτο. λζ΄, ὅτι διὰ φλεγμονὴν ἡ φρενῖτις συμβαίνει. λη΄, καὶ ὅτι οὐ διὰ φλεγμονήν. λθ΄, ὅτι ὁ λήθαργος κατὰ φλεγμονὴν γίνεται. μ΄, καὶ ὅτι ὁ λήθαργος οὐ γίνεται κατὰ φλεγμονήν. μα΄, ὅτι κατὰ διάτασιν οἱ ληθαργικοὶ καὶ φθοράν. μβ΄, ὅτι ληθαργικὸς, οὐ παρὰ τὸ πλῆθος, ἀλλὰ τὴν ποιότητα τῶν διαπνεομένων συμβαίνει. μγ΄, ὅτι περὶ ὅλον τὸ σῶμα ἡ ὄρεξις τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν ὑπάρχει. μδ΄, καὶ ὅτι οὐ περὶ ὅλον, ἀλλὰ περὶ τὸν στόμαχον. με΄, ὅτι ἡ τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν ὄρεξις, περὶ διάνοιαν ἐστί. μϛ΄, ὅτι καθ᾽ ὑγρῶν ἔνδειαν γίνεται τὸ δίψος. μζ΄, καὶ ὅτι οὐχ ὑγρῶν ἐλλείψει γίνεται τὸ δίψος. μη΄, ὅτι περὶ τὸν στόμαχόν ἐστί τις διπλῆ ἐνέργεια. μθ΄, καὶ ὅτι οὐκ ἔστι διπλῆ τις ἐνέργεια περὶ τὸν στόμαχον. ν΄, ὅτι ἡ ἐκτὸς μῆνιγξ, ἡ ἐν τῷ κοιλώματι ἀρχὴ τῶν νεύρων ἐστί. να΄, ὅτι οὐχ ἡ ἐκτὸς μῆνιγξ, ἀρχὴ τῶν νεύρων ἐστί. νβ΄, ὅτι ἀναδιδόμενα τὰ φάρμακα καθαίρει. νγ΄, ὅτι οὐκ ἀναδιδόμενα τὰ φάρμακα, ἀλλὰ κατὰ τὴν πρόσπτωσιν καθαίρει. νδ΄, ὅτι χρηστέον τοῖς καθαρτικοῖς. νε΄, καὶ ὅτι οὐ χρηστέον. νϛ΄, ὅτι φλεβοτομίᾳ χρηστέον. νζ΄, καὶ ὅτι οὐ χρηστέον. νη΄, ὅτι οἴνου δόσις, οὐ χρήσιμη ἐπὶ τῶν πυρεσσόντων. νθ΄, καὶ ὅτι οἶνος δοτέος τοῖς πυρέσσουσι. ξ΄, ὅτι τὸ λουτρὸν τοῖς πυρέσσουσιν ἐπακτέον. ξα΄, καὶ ὅτι οὐκ ἐπακτέον. ξβ΄, ὅτι δεῖ ἐν ταῖς ἐπιτάσεσι κλύζειν. ξγ΄, καὶ ὅτι οὐ δεῖ. ξδ΄, ὅτι δεῖ ἐν ταῖς ἀρχαῖς ἐπαλείψει χρῆσθαι. ξε΄, καὶ ὅτι οὐ δεῖ. ξϛ΄, ὅτι οὐ δεῖ καταπλάσσειν τὴν κεφαλὴν, ἀλλὰ τοῖς ὀσφραντοῖς μόνοις χρῆσθαι. ξζ΄, καὶ ὅτι οὐ δεῖ χρῆσθαι καταπλάσμασιν ἐπὶ τῆς κεφαλῆς. ξη΄, ὅτι ἐμετοποιΐα συμφέρει. ξθ΄, καὶ ὅτι οὐ χρηστέον ἐμετοποιΐαις. ο΄, ὅτι οὐκ ἐπιπέμπει ἡ καρδία αἷμα. οα΄, καὶ ὅτι ἐπιπέμπει. οβ΄, ὅτι οὐχ ἡ καρδία ἐπιπέμπει τὸ πνεῦμα, ἀλλ᾽ αἱ ἀρτηρίαι ἕλκουσιν. ογ΄, καὶ ὅτι ἡ καρδία ἐπιπέμπει τὸ πνεῦμα, καὶ οὐχὶ αἱ ἀρτηρίαι ἕλκουσιν. οδ΄, ὅτι ἐξ ἑαυτῆς ἡ καρδία κινεῖται. οε΄, καὶ ὅτι οὐκ ἐξ ἑαυτῆς ἡ καρδία κινεῖται. οϛ΄, ὅτι κατὰ φύσιν αἷμα ἐν ταῖς ἀρτηρίαις ὑπάρχει. οζ΄, ὅτι οὐχ αἵματος ἀγγεῖον αἱ ἀρτηρίαι. οη΄, ὅτι πάντα τὰ ἀγγεῖα ἐν τῷ ὄγκῳ ἁπλᾶ ἐστίν. οθ΄, καὶ ὅτι ἐστὶ τὰ ἀγγεῖα πλέγματα. π΄, ὅτι διὰ τῶν νεύρων αἴσθησις καὶ κίνησις ἐπιτελεῖται. πα΄, καὶ ὅτι οὐ διὰ τῶν νεύρων ἡ αἴσθησις καὶ κίνησις ἐπιτελεῖται. πβ΄, ὅτι ἀρχὴ φλεβῶν ἡ καρδία. πγ΄, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχὴ φλεβῶν ἡ καρδία. πδ΄, ὅτι ἧπαρ ἀρχὴ φλεβῶν. πε΄, καὶ ὅτι οὐχ ἧπαρ ἀρχὴ φλεβῶν. πϛ΄, ὅτι κοιλία φλεβῶν ἀρχή. πζ΄, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχὴ φλεβῶν ἡ κοιλία. πη΄, ὅτι πάντων τῶν ἀγγείων ἀρχὴ μῆνιγξ. πθ΄, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχὴ πάντων τῶν ἀγγείων ἡ μῆνιγξ. κ΄, ὅτι πνεύμων ἀρτηριῶν ἀρχή. κα΄, καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν ἀρτηριῶν ὁ πνεύμων ἀρχή. κβ΄, ὅτι ἡ παρὰ τὴν ῥάχιν ἀρτηρία, ἀρτηριῶν ἀρχή. κγ΄, καὶ ὅτι οὐχ ἡ περὶ τὴν ῥάχιν ἀρτηρία, ἀρτηριῶν ἀρχή. κδ΄, ὅτι καρδία ἀρτηριῶν ἀρχή. κε΄, καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν ἀρχὴ ἀρτηριῶν ἡ

XXXIII. Phrenitidem per meningis distensionem, sanguinisque corruptionem fieri. XXXIV. Capite, Phrenitidem ita fieri negatur. XXXV. Et caloris nimia abundantia Phrenitidem accidere. XXXVI. quod sequitur caput idem negat. XXXVII. Contingere Phrenitidem ex inflammatione. XXXIIX. Negatur. XXXIX. Lethargum inflammatione gigni. XL. Mox idem negat. XLI. Lethargicum morbum distentione fieri, & corruptione. XLII. Lethargicum non ob multitudinem, sed ob qualitatem eorum, quæ exhalantur accidere. XLIII. Edendi bibendique appetitum toto corpore diffundi. XLIV. Non in toto corpore hunc esse appetitum; sed in stomacho. XLV. Edendi bibendiqe appetitum in imaginatione esse. XLVI. Sitim nasci ex humorum indigentia. XLVII. Non in humidorum defectu sitim esse. XLVIII. Duplicem quandam esse in stomacho operationem. XLIX. Hoc negat. L. Exteriorem illam cerebri pelliculam, quæ in cauo est, principium esse neruorum. LI. Capite hoc idem negatur. LII. Pharmaca cum per corpus sparguntur, purgare. LIII. Non cum diffunduntur, sed ipso adlapsu suo purgare asserit. LIV. Pharmacis vtendum esse purgatiuis. LV. Deinde id negat. LVI. [a] Venam esse incidendam. LVII. Non esse ait. LVIII. Febricitantibus non vtiliter porrigi vinum asserit. LIX. Recte iis præberi vinum. LX. Febricitantibus esse balneum adhibendum. LXI. Sequens idem negat. LXII. Oportere in morborum incrementis clystere vti. LXIII. Negat id. LXIV. Vtendum esse inunctionibus in principiis. LXV. Idem negat. LXVI. Non esse caput cataplasmatis curandum, sed olfactoria dumtaxat adhibenda. LXVII. Vtendum esse in capite cataplasmatis. LXVIII. Quæ vomitum prouocent iuuare. LXIX. Non esse vtendum iis quæ vomitum cient. LXX. Cor sanguinem non emittere. LXXI. tamen caput id asserit. LXXII. Cor spiritum non emittere, sed arterias illum attrahere. LXXIII. Cor spiritum emittere, neque ab arteriis attrahi. LXXIV. Cor per se moueri. LXXV. Idem inficiatur. LXXVI. Arterias ex natura sanguinem continere. LXXVII. Arterias non esse sanguinis receptaculum. LXXIIX. Omnia vasa vbi prominent ac turgent, simpla esse. LXXIX. Receptacula esse texta inuolucra. XXC. Per neruos sensum ac motum perfici. XXCI. Id ita fieri negat. XXCII. Venarum principium cor esse. XXCIII. Idem statim negat. XXCIV. Iecur esse venarum principium. XXCV. Mox id inficiatur. XXCVI. Venarum principium esse ventriculum. XXCVII. Id mox inficias ire non dubitat. XXCVIII. Receptaculorum omnium originem esse meninga. XXCIX. Negat hoc. XC. Arteriarum principium esse pulmonem. XCI. Sequens mox caput id inficiatur. XCII. Arteriam illam, quæ iuxta dorsi spinam est, arteriarum esse originem. XCIII. Statim id refellit. XCIV. Cor arteriarum esse principium. XCV. Id

[a] Absunt hæc duo capita à Cod. CCXI. quorum loco 13. & 14. capitis aduersa sententia libro proponitur. Ita capitum vtrobique numerus idem efficitur.

DIONYSIVS.

negat. XCVI. Non cor esse principium neruorum, sed membranulam, qua cerebrū continetur. XCVII. Membranulam illam non esse principium neruorum. XCIIX. Non in corde, sed capite intelligēdi vim sitam esse XCIX. Insequens vero contra, non capite hos, sed corde intelligere vult. C. Intelligendi vim in cerebri ventriculo sedem habere.

Hæc quidem omnia Dionysius libello Dictyacorum disserit: Neque is sane intructuosus est labor Dialecticæ exercitationi, neque ad opinionum quarūdam intelligentiam, quæ Medicæ sunt speculationis propriæ. Videtur autem & iudicium de his opinionibus ferre, non per omnia tamen sancte, incorruptéque iudicat.

καρδία. ϟϛʹ, ὅτι οὐχ ἡ καρδία ἀρχὴ νεύρων, ἀλλ' ἡ περιέχουσα τὸν ἐγκέφαλον μῆνιγξ. ϟζʹ, καὶ ὅτι οὐχ ἡ περιέχουσα τὸν ἐγκέφαλον μῆνιγξ ἀρχὴ νεύρων. ϟηʹ, ὅτι οὐ περὶ καρδίαν τὸ διανοητικὸν, ἀλλὰ περὶ κεφαλήν. ϟθʹ, καὶ ὅτι οὐ περὶ κεφαλὴν, ἀλλὰ περὶ καρδίαν τὸ διανοητικόν. ρʹ, ὅτι τὸ διανοητικὸν ἐστὶ περὶ κοιλίαν ἐγκεφάλου. Ταῦτα μὲν τὸ βιβλιδάριον τῶν Διονυσίου δικτυακῶν διελέγετο. οὐκ ἄχρηστον δὲ πρός τε γυμνασίαν διαλεκτικὴν, καὶ δοξῶν εἴδησιν ἐνίων, ἰατρικῇ θεωρίᾳ οἰκείων. δοκεῖ δὲ καὶ * δοξάζειν ταῖς δόξαις. πλὴν οὐκ ἐν ἁπάσαις ἐκφέρεται πρὸς τὸ παναληθὲς καὶ ἀδιάφθορον.

CLXXXVI. CONONIS *Narrationes L. &* APOLLODORI GRAMMATICI *Bibliotheca.*

LECTVS est *libellus narrationum* CONONIS, quod quidem opusculum Archelao Philopatori Regi inscriptum, è variis Veterum scriptis collectas continet Narrationes quinquaginta.

PRIMA est de Mida, & Brigibus, vt in thesaurum ille incidens, ingentes subitò sit nactus opes, vt post Orpheum in Pieria monte auditum, variis artibus Brigibus imperarit. Quomodo item Silenus iuxta Brimium montem Mida regnante,[a] sit visus, ad quem montem gens illa frequenter habitabat, & quomodo[a] adductum sit illud animans peregrina & inusitata forma, cùm tamen humanam naturam atque indolem referret. Quomodo etiam omnia, quæ pro cibis apponebantur,[b] in aurum illi sint conuersa, vtque per hoc persuasis subditis ex Europa in Hellespontum traiicere, vltra Mysiam incoluerit, Phrygibus pro[c] Brigibus parua vocis immutatione suis appellatis. Porrò Midas, quòd[d] multos haberet internuntios eorum quæ & dicerentur à subditis & gererentur, atque ita tutus ab insidiis vsque in extremam ætatem imperium administraret,[e] longas habere aures dictus est: quas etiam paulatim fama in asininas commutauit. Itaq; ioco initio sumpto, verum esse tandem, quod dicebatur, creditum est.

ALTERA narratio de Byblide instituitur.[f] Filia hæc fuit Mileti, fratrem habens Caunum. Habitarunt verò[g] Miletum[h] Asiæ, quam post quidem Iones illi, qui Athenis cum[i] Neleo profecti erant, tenuerunt,[k] tunc autem Cares eam incolebant, populus frequens, ac vicatim habitans.[l] Caunus hic impotenti correptus amore Byblidis sororis, cùm ea potiri non posset, multa licet mouisset, tertam illam deseruit. Qui vbi non comparuit, doloribus plurimis affecta Byblis, paternam & ipsa domum reliquit, & per deserta diu oberrans, atque ob frustratos amores animo fracta, nexo de zona laqueo, ex nuce seipsam suspendit. Inde flente illa lachrymæ fluxerunt, fonsque hinc enatus, quem Byblida indigenæ nominant. Caunus ipse vagus interim oberrans, in Lyciam tandem peruenit. Illic ipsi Pronoë, vna è Naiadibus, flumine emergens, quæ Byblidi acciderint narrat, vt que amore sit coacta mori. Suadet insuper sibi vt connubio iungatur, quo eius oræ regnum occupet, quod in eam iam collatum fuerat.

ΚΟΝΩΝΟΣ ΔΙΗΓΗΣΕΙΣ Ν'. ΚΑΙ Ἀπολλοδώρου γραμματικοῦ ἡ λεγομένη βιβλιοθήκη.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλιδάριον, Κόνωνος διηγήσεις. προσφωνεῖ μὲν τὸ πονημάτιον Ἀρχελάῳ Φιλοπάτορι βασιλεῖ, περιέχεται δὲ αὐτῷ ἐκ πολλῶν ἀρχαίων συνειλεγμένα πεντήκοντα διηγήματα. ὧν πρῶτον τὰ περὶ Μίδα καὶ Βρίγων. ὅπως τε θησαυρῷ περιτυχὼν, ἀθρόον τε εἰς πλοῦτον ἤρθη· καὶ Ὀρφέως κατὰ Πιέρειαν τὸ ὄρος ἀκροατὴς γενόμενος, πολλαῖς τέχναις Βρίγων βασιλεύει. καὶ ὡς Σιληνὸς παρὰ τὸ βερμίου ὄρος Μίδου βασιλεύοντος ὤφθη, ὑφ' ᾧ καὶ τὸ ἔθνος οἰκεῖ πολυανθρωπότατον ὄν. καὶ ὡς ἤχθη τὸ ζῶον ἐξηλλαγμένον τὴν ἰδέαν, ὡς ἐν ἀνθρώπου φύσει. καὶ ὅπως αὐτῷ χρυσὸς ἐγίνετο, τὰ εἰς τροφὴν * παρατιθέμενα ἅπαντα· καὶ ὡς διὰ τοῦτο πείσας τὸ ὑπήκοον ἀπ' Εὐρώπης διαβῆναι τὸν Ἑλλήσποντον, ὑπὲρ Μυσίαν ᾤκησε, Φρύγας ἀντὶ Βρίγων, βραχύ τι παραλλαγείσης τῆς λέξεως, μετονομασθέντας. Μίδας δὲ πολλοὺς ἔχων ἀπαγγέλλοντας αὐτῷ, τὰ ὅσα ἐλέγετό τε καὶ ἐπράττετο τοῖς ὑπηκόοις, καὶ διὰ τοῦτο ἐν τῷ ἀνεπιβουλεύτῳ τὴν βασιλείαν ἔχων, καὶ εἰς γῆρας ἐλθὼν, μακρὰ ὦτα ἔχειν ἐλέχθη, καὶ κατ' ὀλίγον ἡ φήμη, ὄνου ὦτα τὰ μακρὰ μετεποίει· καὶ ἀπὸ τοῦ σκῶψαι τὴν ἀρχὴν, ὁ λόγος ἔργον εἶναι ἐπιστεύθη.

Δεύτερον τὰ περὶ Βύβλιδος· Ὡς παῖς ἦν Μιλήτου, ἔχων ἐξ αὐτῆς ἀδελφὸν Καῦνον. ᾤκει δὲ Μίλητον τῆς Ἀσίας, ἣν ὕστερον μὲν Ἴωνες οἱ ἀπ' Ἀθηνῶν μετὰ Νηλέως ὁρμηθέντες ᾤκησαν. τὸ δὲ ἐνέμοντο Κᾶρες, ἔθνος μέγα κωμηδὸν οἰκοῦντες. Καύνῳ δ' ἔρως ἐγείρεται ἀμήχανος τῆς ἀδελφῆς Βύβλιδος, ὡς δ' ἀπετύγχανε * πολλὰ κινήσας, ἔξεισι τῆς γῆς ἐκείνης. καὶ ἀφανισθέντος, μυρίοις ἄχεσι κατεχομένη ἡ Βύβλις, ἐκλείπει καὶ αὐτὴ τὴν πατρῴαν οἰκίαν· καὶ πολλὴν ἐρημίαν πλανηθεῖσα, καὶ πρὸς τοὺς ἀτελεῖς ἱμέρους ἀπαγορεύουσα, βρόχον τὴν ζώνην τινὸς καρύας καθάψασα, ἑαυτὴν ἀνήρτησεν. ἔνθα, κλαιούσης αὐτῆς, ἐρρύη τὰ δάκρυα· καὶ κρήνην ἀνῆκε, Βυβλίδα τοῖς ἐπιχωρίοις ὄνομα. Καῦνος δὲ πλανώμενος εἰς Λυκίαν φθάνει, καὶ τούτῳ Προνόη, ναῒς δ' ἦν αὐτὴ, ἀναδῦσα τοῦ ποταμοῦ, τά τε συνενεχθέντα τῇ Βυβλίδι λέγει, καὶ ὡς ἐχρήσατο τῷ ἔρωτι δυναστῇ καὶ πείθει αὐτὸν αὐτῇ ἐπὶ τὸ τῆς χώρας λαβεῖν τὴν βασιλείαν: καὶ γὰρ εἰς αὐτὴν ἀνῆπτο, συνοικῆσαι. ὁ δὲ Καῦνος

Margin notes:

[a] Colloquium quoddam Sileni cum Mida, confictum a Theopompo exscripsit Ælian. lib. 3. var. hist. cap. 18. Capto Sileno meminit & Tuscul. 1. cont.
[b] Max. Tyrius orat. 31. Lucian. in contio. Philostrat. lib. 1. imag. Adagia, Ouid. Metamor. 11.
[c] Herod. lib. 7. Strabo lib. 7. Cic. de orat. Strabon.
[d] Vide Suid. voce Midas, & ibi multas quæ sunt de auribus fama sparsa.
[e] Lucian. de non cred. calum.
[f] Ita quoque Steph. Byzant. de vrbibus in voce Βύβλος.
[g] De quo Strab. lib. 14. notito.
[h] Nam & alia Cretica fuit, à qua in hanc cū colonia trada.
[i] Vide Ælian. lib. 8 cap. 5.
[k] Lege his verbis.
[l] Vide Caunius amor. apud Suid. & in Adag. Parium quoque Ipsaruam. cap. 11.

* al. ἐμβλέπει.
* al. παρατιθέμενα.
* al. κινήσας.

Conon narrationes. Midas. Silenus. Phryges olim Briges dicti. β. Byblis. Caunus. Pronoë.

CONON.

Aegialus. ὁ δὲ Καῦνος ἐκ τῆς Προνόης τίκτει Αἰγιαλὸν· ὃς καὶ παραλαβὼν τὴν βασιλείαν, ἐπεὶ ὁ πατὴρ ἐτελεύτησεν, ἤθροισέ τε τὸν λαὸν σποράδην οἰκοῦντα, καὶ πόλιν ἔκτισεν ἐπὶ τῷ ποταμῷ μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, Καῦνον ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἐπονομάσας.

γ'. Scheria insula. Phaeaces. Τρίτη, Ἡ παρὰ τὸν ἰόνιον πόντον Σχερία νῆσος, οὐχ ἑκὰς ἐστὶ τῆς ἠπείρου, καὶ τῶν κεραυνίων ὀρῶν, λέγεται. αὕτη Φαίακας ἔσχεν οἰκήτορας, τὸ πρότερον αὐτόχθονας, ἔθνος λαχὸν τὴν ἐπωνυμίαν ἀπό τινος τῶν ἐπιχωρίων βασιλέως· ὕστερον δ' ἐπῴκησαν αὐτὴν μοῖρα Κορινθίων, καὶ τοὔνομα εἰς Κορκύραν μετέβαλον· καὶ τῆς περὶ ἐκεῖνα θαλάσσης ἦρξε. Φαίακος δὲ [τοῦ] τῆς νήσου βασιλεύοντος, τελευτήσαντος, οἱ υἱεῖς Ἀλκίνους καὶ Λοκρὸς στασιάσαντες, συνέβησαν πάλιν ἐφ' ᾧ βασιλεύειν Ἀλκίνουν μὲν τῆς Φαιακίδος, Λοκρὸν δὲ κειμήλια καὶ μοῖραν λαβόντα τοῦ ἔθνους, ἀποικίζεσθαι τῆς χώρας. ὃς καὶ ἐπὶ Ἰταλίας πλεύσας, ξενίζεται παρὰ Λατίνῳ, Ἰταλῶν βασιλεῖ, δόντι πρὸς γάμον καὶ τὴν θυγατέρα Λαυρίνην, διὰ ταῦτα ὡς συγγενεῖς Φαίακας Λοκροὺς τοὺς ἐν Ἰταλίᾳ προσποιοῦνται. ὁ δὲ Ἡρακλῆς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τὰς τοῦ Γηρυόνου περικαλλεῖς οὔσας βόας οὔσας ἐξ Ἐρυθείας ἐλαύνων, εἰς Ἰταλίαν ἀφικνεῖται, καὶ ξενίζεται φιλοφρόνως παρὰ τῷ Λοκρῷ· ὁ δὲ Λατῖνος πρὸς τὴν θυγατέρα ἐλθὼν, καὶ τὰς βοῦς ἰδὼν, ἠράσθη τε καὶ ἤλαυνεν. ὅπερ αἰσθόμενος Ἡρακλῆς, ἐκεῖνον τόξῳ βαλὼν, ἀναιρεῖ, τὰς δὲ βοῦς ἀνεκομίσατο. Λοκρὸς δὲ δεδιὼς περὶ τῷ Ἡρακλεῖ, μή τι δεινὸν ὑπὸ Λατίνου πάθῃ (ἦν γὰρ Λατῖνος σώματι τὴν ῥώμην καὶ ψυχῇ) ἐξελαύνει ἐπὶ βοηθείᾳ τοῦ ξενιζομένου, ἀμειψάμενος καὶ στολήν. Ἡρακλῆς δ' ἰδὼν αὐτὸν θέοντα, καὶ νομίσας τινὰ εἶναι ἄλλον, πρὸς ἐπικουρίαν σπεύδοντα Λατίνῳ, βαλὼν ἄπρακτον κτείνει. ὕστερον δὲ μαθὼν, ἀπωλοφύρατο μὲν, καὶ τὰ ὅσια αὐτῷ [a] ἐπετέλεσε· καὶ μεταστὰς δ' ἐξ ἀνθρώπων, ἐχρῆσε, φάσματι φανεὶς τῷ λαῷ, πόλιν οἰκίζειν ἐπ' Ἰταλίας, ἐν ᾧ ἦν τὸ σῆμα τοῦ Λοκροῦ. καὶ διαμένει τῇ πόλει τοὔνομα τιμῶσα τῇ κλήσει τὸν Λοκρόν. οὕτω μὲν καὶ ἡ τρίτη διήγησις. ἀλλὰ τί μοι δεῖ μικροῦ μεταγράφειν ταύτας, δέον πολλῷ κεφαλαιωδέστερον ἐπελθεῖν;

Alcinous. Locrus. Latinus. Hercules. a alias ἐπετέλεσε.

δ'. Strymon. Brangas. Rhesus. Olynthus. Ἡ τοίνυν τετάρτη διήγησις, τὰ περὶ Ὀλύνθου τῆς πόλεως, καὶ Στρυμόνος τοῦ Θρᾳκῶν βασιλεύσαντος, ἀπαγγέλλει. οὗ καὶ ὁ πάλαι Ἠιονεὺς ποταμὸς ἐπώνυμος. καὶ ὅτι παῖδες αὐτῷ τρεῖς γεγόνασι, Βράγγας καὶ Ῥῆσος, καὶ Ὄλυνθος. καὶ Ῥῆσος μὲν ἐπὶ Τροίαν Πριάμῳ συστρατεύσας, ἀναιρεῖται χειρὶ Διομήδους: Ὄλυνθος δὲ λέοντι συστὰς ἐν κυνηγεσίῳ θνήσκει· καὶ Βράγγας ὁ ἀδελφὸς πολλὰ κατολοφυράμενος τὴν συμφορὰν, Ὄλυνθον ὅπου ἐτελεύτησε τόπῳ θάπτει· εἰς Σιθωνίαν δὲ ἀφικόμενος, πόλιν ἔκτισεν εὐδαίμονα καὶ μεγάλην, Ὄλυνθον αὐτὴν ἀπὸ τοῦ παιδὸς ὀνομάσας.

Rheginus. Eunomus. Ἡ πέμπτη τὰ περὶ Ῥηγίνου καὶ Εὐνόμου τοῦ Λοκροῦ, τῶν κιθαρῳδῶν τὴν ἱστορίαν ποιεῖται· καὶ ὡς εἰς Δελφοὺς ἀφίκοντο. καὶ ὅτι ποταμῷ διοριζόμενοι Ῥηγῖνοί τε καὶ Λοκροὶ (Ἄληξ ὄνομα τῷ ποταμῷ) οἱ μὲν ἀφώνους, οἱ δὲ Λοκροὶ ᾄδοντας ἔχει τοὺς τέττιγας. καὶ ὡς ἐρίζων Εὔνομος τῷ Ῥηγίνῳ,

Ita Caunus è Pronoë Aegialum sustulit, qui & ipse regnum, patre defuncto, tenuit: collectoque populo sparsim habitante, vrbem flumini impositam exædificauit magnam atque opulentam, quam de patris nomine [a] Caunum appellauit.

TERTIA. Ad Ionium mare Scheria insula non procul ab Epiro, & Ceraunus montibus sita dicitur. Hæc Phæacas incolas tenuit, qui initio quidem indigenæ fuerunt, imposito huic nationi nomine à quodam eius regionis rege, donec post [b] Corinthiorum pars eo commigrauit, noménque exinde commutauit, vt [c] Corcyra diceretur, [d] quæ & maris ibidem imperium habuit. Phæace autem insulæ rege mortuo, liberi eius Alcinous & Locrus inter se dissidentes, ita tandem conuenerunt, vt Alcinous quidem Phæacidi imperaret. Locrus verò pretiosas opes mobiles, partémque populi auferens, regione excederet, in Italiam igitur hic adnauigans, à Latino Italorum rege hospitio acceptus est, qui filiam quoque suam Laurinam eidem nuptui dedit. qua etiam ex causa Phæaces Italicos hosce Locrenses in cognatos adsciuerunt. Accidit deinde vt Hercules eadem tempestate elegantes Geryonis boues ex Erythia abigens, in Italiam adueniret, atque à Locro humaniter hospitio exciperetur. Has itaque Latinus boues cùm filiam inuisens fortè aspexisset, cupiditate ductus, & ipse abegit. Qua re cognita, Hercules telo ipsum traiectum occidit, bouésque recepit. Locrus ibi Herculi metuens, ne quid grauius forsitan à Latino pateretur (qui excellente erat & animo, & corpore) mutata veste in hospitis auxilium egressus est. Hercules verò currentem ipsum intuitus, aliúmque esse ratus, qui subsidium ferre Latino maturaret, misso iaculo interimit. Vbi tamen postea rem cognouit, amicum luxit, ac iusta illi persoluit, vitáque cùm decessisset, populo apparens, vrbem in Italia condere eodem loco iussit, vbi Locri sepulchrum fuit. Hinc nomen vrbi manet, quæ vel ipso sui nominis vocabulo Locrum honorat. Sic quidem tertia refert narratio. Sed quid ego has ad verbum penè transcribo, cum multo sint illæ breuius mihi percurrendæ?

QVARTA narrat de [e] Olyntho oppido, & Strymone Thracum rege: quo item nomine fluuius ille appellatus, qui olim Eoneus dicebatur. Huic tres referuntur nati esse filij, Brangas, Rhesus, & Olynthus. In his Rhesus, pro Priamo ad Ilium militans, Diomedis manu exstus occubuit. Olynthus vltrò cum leone in venatione congressus periit, quem Brangas frater infelicem casum vehementer deplorans, eodem, quo cecidit loco sepeliendum curauit. In Sithoniam verò delatus ipse, vrbem ibi condidit, felicem sanè ac magnam, quam Olynthum pueri de nomine nuncupauit.

QVINTA [f] de Rhegino quodam, & Eunomo Locrensi citharœdis. Refert hos venisse [g] Delphos: Rheginos autem atque Locrenses flumine, cui nomen Alex, separari: & illos quidem mutas, Locrenses verò vocales habere cicadas. Cum Rhegino item contendétem Eunomum,

a Ita quoque Stephanus de vrb. sin ii que obseruauit di- ci refugientem Caunum a Byblide fuisse adamatum. Quod & Ouidius testatur vindetur.
b Lege Strab. lib. 6.
c Ab Alopd sca quantum eadem nomines Pausan. Corinth.
d Ita quoque Thucyd. lib. 1. & in excerpt. ex lib. 7. Stra.
e Olynthus Thraciæ ciuitas apud Strymonem Macedoniæ, ab Olyntho Herculis filio. Steph. Byz.
f Aristonem hunc Rheginum citharœdum fuisse appellatum, legimus. fabula hæc tota apud Strabonem lib. 6. sub finem Italiæ. Et apud Antigonum mirab. narrat. 1. Vide & Clem. Alexand. ipso mox initio Protrep. & lib. 4. Epigr. Græc. Pausan. Eliac. poster. atque Alex.
g Certamen apud Delphos antiquitus fuisse citharœdorum, teste Strabo lib. 9. in Phocide.

CONON. cicadæ cantantis auxilio vicisse aduersarium. Cùm enim septem fidibus cithara esset instructa, vnáque chordarum rupta dissiluisset, citharæ aduolans cicada reliquum cantus suppleuit.

τέττιγ© ᾠδῇ κρατεῖ τῦ ἀνταγωνιςῦ. ἐπταχόρδη γὸ πε τῆς ἁρμονίας ὔσης, καὶ μιᾶς ῥαγείσης τῶν χορδῶν· τέττιξ ἐπιπτὰς τῇ κιθάρᾳ, τὸ λεῖπον ἀνεπλήρωσε τῆς ᾠδῆς.

SCHOLION.

VSVS est hac fabula Photius in quadam sua epistola* ad Ioannem Patricium, exercitus in Græcia Ducem, quam si hîc tibi apposuero, non ingratum fore putaui.

Eunomius, vt aiunt, Locrius de cantu gloriabatur. Et mulcebat sanè, oblectabátque auditorem. Accidit autem, vt chordarum eius vnâ [inter canendum] fractâ, cicada mox citharæ iugo insidens, ruptæ chordæ sonum suppleret. quare potuit Eunomius iterum, vt antea, suauiter canere. At verò tu, si iam nobis pro cicada & peregrino cantu, abruptum nescio quo pacto, amicitiæ tuæ neruum denuò restitutum intenderis: fortassis ad pristinam integritatem vita nostra reuocata, optimoque concentu repetito, suaue aliquod atque iucundum melos de hac Tragœdia in felicitatem versa, concinet. Quin & pro citharœdo Eunomo cum cicada cantatrice, veteris fabulæ figmento, Dei Patriarcha, dimnusque eius ac laudandus amicus, magnum satis exemplum a celebréque dictum posteris dabunt.

* Græcam epist. habes in notis Hæsch. huius loci. ἀνταριςμία.

SEXTA narratio de Mopso. [b] Mantus hic atque Apollinis F. matre extincta, pro sorte velut hæreditaria Clarium Apollinis oraculum obtinet. Eadem autem tempestate Calchas Colophonem venit, qua Mopsus oraculum tenens vaticinabatur, post Troiæ excidium errando iactatus. Cùm igitur diu multúmq; inter se contenderent, Amphimachus tandem Lyciorum rex litem diremit. Mopsus enim ad bellum exeuntem prohibebat, victum iri denuntians: Calchas contra victoriam pollicés, ad exeundum hortabatur. At victo deinde Amphimacho, Mopsus maiori est honore affectus, Calchas seipsum occidit.

Ἡ ἕκτη· ὡς Μόψ© ὁ μάντις, καὶ Ἀπόλλων© τῆ μητρὸς τελευτησάσης, ἐκδέχε) κλῆρον τὸ ἐν Κλάρῳ Ἀπόλλων© μαντεῖον. κατ᾽ ἐκεῖνο ἢ καιρῦ ἀφικνεῖ) Κάλχας εἰς Κολοφῶνα, ἐν ᾧ Μόψ© ἔχων μαντεῖον, ἐχρᾶτο μ῏ Τροίας πλανώμμ© ἁλώσιν. ἤριζον ἦν ὅπὶ πολὺ ἀλλήλοις, καὶ Ἀμφίμαχ© ὁ Λυκίων βασιλεὺς λύς ἢ ἔειν. ὅπὶ πόλεμον γὸ ἐξιόντα Μόψ© μὲν ἐκώλυσεν, ἧτἶαν προαπαγγέλλων: Κάλχας ἢ ἐπῆρσε νίκην σημαίνων, ἢ ἡτἶᾶτο. καὶ Μόψ© μὲν ὅπὶ μᾶλλον ἐτιμήθη, Κάλχας δ᾽ ἑαυτὸν διεχρήσατο.

ς′. Mopsus vates. Calchas.

b Emenda Mantus. Strab. lib. 14. Cilic. extrem. Vide quoque eundem locum extrem. lib. 13. & Hesiodum, Lycoph. aliósque.

SEPTIMA, refert Philammonem Philonidis filium, eius quæ Bosporo & Cleobœa in Atticæ Thorico nata est, excellenti corporis pulchritudine fuisse. Nympharum itaque [c] vnam adolescentis amore captam, vterum etiam ex illo gestasse, ac præ verecundia è Peloponneso digressam, & littori [aduerso] appulsam [d] Thamyrin peperisse. Qui cùm ex Ephebis excessit, eam est fidibus canendo laudem consecutus, vt regem eum sibi, tametsi peregrinus esset, Scythæ crearint. Cantu verò cum ipsis Musis contendens, præmiisque victori propositis, illi quidem Musarum coniugium: Musis verò, quod eius cunque delegissent; canendo superatus, [e] oculorum luminibus orbatus est.

Ἡ ἑβδόμη διηγεῖται, ὡς Φιλάμμων παῖς Φιλωνίδ©, ἣ γέγονεν ἐξ Ἑωσφόρυ καὶ Κλεοβοίας, ἐν Θορίκῳ τῆς ἀττικῆς. ἐπὶ ὁ * Φιλάμμων ὑπερφυὴς τὸ κάλλ© ἐγένετο. μία ἢ τῶν νυμφῶν ἐρᾷ τῦ νεανίυ, καὶ ἐγκύμων γίνεται. αἰδυμένη δ᾽ ἀπαίρει Πελοποννήσυ. ἢ εἰς ἢ ἀκτὴν παραγινομένη, τίκτει κῦρον Θάμυριν· ὃς ἡβήσας, ὅπὶ τοσῦτον ἧκε κιθαρῳδίας, ὡς καὶ βασιλέα σφῶν, καίπερ ἐπήλυδα ὄντα, σκύθας ποιήσασθαι. ἐρίσας δὲ ταῖς μύσαις ὑπὲρ ᾠδῆς, ἢ ἄθλων τῷ νικήσαντι τεθέντων: ἐκείνῳ μὲν τὺς μυσῶν γάμυς, ἐκείναις ἢ ὃ ἕλοιντο τῶν αὐτῦ: ἐξεκόπη τὺς ὀφθαλμὺς ἡτἶηθείς.

ζ′. Philammon. * al. Φιλάμμων. Thamyris.

c Argiopam quidam dixere cū Apollod. lib 1.
d Vide Eustat. in Hom. Il. B. Lil. Gyrald. Dial. 2. Natal. Comit. Mythol. & Diod. Sicul. lib. 3. cap. 5.
e Apud Eustath. etiam loquendi facultate priuatus legitur.

OCTAVA, de Proteo Ægyptio vate narrat, cuius filia Theonoë Canobi (is[f] Menelai illius Troiani nauclerus erat) amore capta, voto frustratur. Addit quomodo Canobus formosus adolescens, abeuntibus ex Ægypto, qui ad eam appulerunt, Menelao atque Helena, à [g] vipera morsus, tibia tabefacta, post non diu interierit, & à Menelao atque Helena, in Ægypto sepultus sit: vbi nunc quoque cognominis ei ciuitas condita est. Quin & vltimum Nili fluminis ostiorum *Canobus*, vel *Canobicum* à Nauclero illo nomen trahit.

Καὶ ἡ ὀγδόη διηγεῖται τὰ περὶ Πρωτέως τῦ αἰγυπτίυ μάντεως· ὗ ἡ θυγάτηρ Θεονόη ἐρασθεῖσα Κανώβυ (ἦν δ᾽ ὅτὸς κυβερνήτης Μενελάυ τῦ Τρωὸς) ἀποτυγχάνει· καὶ ὡς ὁ Κάνωβ© καλὸς ἢ νέ©, ἀπαίροντ© Μενελάυ ἀπ᾽ αἰγύπτυ ἢ Ἑλένης, ἢ προσορμησαμένων τῇ γῇ, ὑπὸ ἐχίδνης δηχθεὶς, καὶ σαπεὶς τὸ σκέλ© μετ᾽ ὐ πολὺ θνήσκει ἢ Μενέλα© καὶ Ἑλένη θάπτυσιν αὐτὸν ἐπ᾽ αἰγύπτυ, ὗ νῦν ἐπώνυμ© ᾤκισαι πόλις. καὶ τῆ Νείλου σομάτων τὸν τελευταῖον ὁ Κάνωβ©, ἢ κανωβικὸν, ἐκ τῦ κυβερνήτυ τὴν ὀνομασίαν ἕλκει.

η′. Proteus. Theono. Canobus.

f Strabo lib. 17. Ægypto.
g Lege Nicand. Theriac. in Hæmorrhoo. a quo ipse percussum Canobum refert. Herodámque propterea huic serpenti lumbos fregisse Nicandro narratio. Idem exhibet Ælian. lib. 14 de animal. cap. 13.

NONA, de [h] Semiramide narratio est. Hanc non vxorem, vt alij prodiderût, sed filiam fuisse Nini tradit: & vt breuiter dicam, quæcunque alij [i] Attosæ Assyriæ attribuunt, hic ad Semiramidem omnia retulit: haud scio, an quia duobus eam nominibus appellatam censuit: an eorum quæ de Semiramide narrantur, peritior non fuerit. Refert item Semiramidem clam primum, & ignaram cum filio suo côcubuisse:

Ἡ ἐννάτη τὰ περὶ Σεμιράμεως λέγει· καὶ Σεμίραμιν ὐχὶ γυναῖκα κατὰ τὺς ἄλλυς φησὶ Νίνυ γενέσθαι, ἀλλὰ θυγατέρα· καὶ λόγῳ ἑνὶ, ὅσα οἱ ἄλλοι περὶ Ἀττόσης ἀσσυρίας ἀναγράφυσι, ταῦθ᾽ ὗτος εἰς Σεμίραμιν ἀναφέρει. ὐκ ἔχω δὲ λέγειν, εἴτε δυσὶν ὀνόμασι τὴν αὐτὴν νομίζων καλεῖσθαι, ἢ τὰ περὶ Σεμιράμεως ἄλλως ὐκ εἰδώς. λέγει δ᾽ ὡς ἡ Σεμίραμις αὕτη τῷ υἱῷ λάθρα καὶ ἀγνοῦσα, μιγεῖσα εἶτα

θ′. Semiramis, Nini F. Attosa.

h Iustinus lib. 1. Diod. Sicul. lib. 2. Herod. & Ælianus, aliique de ea pluribus.
i Herodotus forte & Ælianus, cum multis historicis.

εἶτα γνῶσα, αὖθις ἐν τοῖς ὕστερον ἴσχε· καὶ ἐξ ἐκείνου, πρότερον βδελυκτὸν ὄν, Μήδοις καὶ Πέρσαις καλὸν καὶ νόμιμον ἐνομίσθη μητράσι μίγνυσθαι.

ι'. Oethon. Pallene. Mendeide nympha. Η δεκάτη δέ, ὡς Οἴθων ὁ Ποσειδῶνος καὶ Ὄσσης ὁ τῆς Θρακίας χερρονήσου βασιλεύς, γεννᾷ θυγατέρα Παλλήνην ἐκ Μενδηΐδος νύμφης. ἣν πολλῶν μνηστευομένων, ἆθλον ἔκειτο τῷ μάχῃ κρατήσαντι Οἴθωνος, καὶ τὴν κόρην ἔχειν καὶ τὴν βασιλείαν. αἰρεῖται οὖν ὑπὲρ τοῦ γάμου δι' ἄθλων Μέροψ ὁ Ἀνθεμουσίας βασιλεύς, καὶ Περιφήτης ὁ Μυγδονίας. (Merops. Periphetes.) ἔπειτα Οἴθων ὁρίζει, μὴ πρὸς αὐτόν, ἀλλὰ πρὸς ἀλλήλους διαμάχεσθαι τοὺς μνηστῆρας. καὶ τῷ νικήσαντι τὸ αὐτὸ ἆθλον εἶναι. διαγωνίζονται τοίνυν Δρύας καὶ Κλεῖτος· καὶ πίπτει Δρύας δόλῳ Παλλήνης. (Dryas. Clytus.) οὗ διαγνωσθέντος, Οἴθωνι ἔμελλε δίκην [*] θάνατον Παλλήνην διδόναι, εἰ μὴ Ἀφροδίτη νύκτωρ ἐπιφοιτήσασα πᾶσι τοῖς πολίταις, τὴν κόρην ἥρπασε θανάτου. καὶ τελευτήσαντος τοῦ πατρός, Παλλήνη καὶ Κλεῖτος τὴν βασιλείαν ἐκδέχονται, καὶ ἀπ' αὐτῆς ἡ χώρα Παλλήνη ἔλαβεν ὄνομα.

[*] θανάτῳ.

ια'. Lindij Herculi diras dicunt. Η ἑνδεκάτη τὰ περὶ τῆς Ἡρακλέους θυσίας, ἣν Λίνδιοι μετ' ἀρᾶς θύουσιν αὐτῷ, διέξεισι· καὶ ὡς τὴν ἀρχὴν ἔσχεν ἀπό τινος ἀροτῆρος Λινδίου, ὅς, ἐπεὶ τροφὰς ᾔτει Ἡρακλῆς ὑπὲρ Ὕλλου τοῦ παιδός, ὃν κομιδῇ νέον κατὰ τὴν ὁδὸν συνεπήγετο: αὐτὶ τοῦ μὴ παρασχεῖν, καὶ προσύβρισεν. Ἡρακλῆς δὲ χαλεπήνας, ἕνα τῶν βοῶν καταστρέψας, αὐτός τε θοινᾶται, καὶ τῷ παιδὶ δίδωσιν. ἠρᾶτο δὲ πόρρωθεν ὁ ἀροτήρ. καὶ ὁ Ἡρακλῆς γέλωτι διδοὺς τὰς ἀράς, οὐδέποτε ἀπεφθέγξατο θοίνης ἡδίονος ἀπολαῦσαι, ἢ τῆς μετὰ τῶν ἀρῶν.

ιβ'. Troes Erichthonij & Dardani N. Assaracus. Ilus. Ganymedes. Η δωδεκάτη τὰ περὶ Τρωὸς τοῦ Ἐριχθονίου τοῦ Δαρδάνου διαλαμβάνει, ὃς ἐβασίλευσε τῆς περὶ τὴν Ἴδην χώρας: καὶ γεννᾷ ἐκ Καλιρρόης τῆς Σκαμάνδρου, Ἶλον (ἐξ οὗ τὸ Ἴλιον) καὶ Ἀσσάρακον καὶ Γανυμήδην, ὃν ἥρπασε Ζεύς. Ἀσσάρακος δὲ σὺν τῷ πατρὶ Δαρδανίας ἐβασίλευσε, καὶ ἦν τοῦτο Τρώων βασίλειον. Ἶλος δέ, ὃς κτίζει τὸ Ἴλιον, κρατεῖ μάχῃ Βεβρύκων βασιλέως Βύζου ὄνομα, καὶ ἐπὶ μέγα τὸ Ἴλιον αἴρει. (Ilus. Byzas.)

ιγ'. Aethilla. Η δὲ τρισκαιδεκάτη, τὰ περὶ Αἰθύλλας διέξεισιν, ἥτις ἦν θυγάτηρ μὲν Λαομέδοντος, ἀδελφὴ δὲ Πριάμου. ταύτην Πρωτεσίλαος ἐξ Ἰλίου μετὰ τῶν ἄλλων ναυσὶν ἄγων αἰχμαλώτων, εἰς τὸν μεταξὺ Μένδης καὶ Σκιώνης μετὰ πολλοὺς χειμῶνας μόλις ὁρμίζονται. καὶ πρὸς ὑδρείαν τῶν περὶ Πρωτεσίλαον ἁπάντων τοῦ αἰγιαλοῦ ἄνωθεν πρὸς τὴν χώραν ἀναδραμόντων: ἄλλα τε ἡ Αἴθυλλα ταῖς συναιχμαλώτοισιν εἰποῦσα, καὶ ὡς, εἰ ἀφίκοιντο σὺν τοῖς Ἕλλησιν εἰς τὴν Ἑλλάδα, χρυσὸς αὖ αὐταῖς δόξει τὰ τῆς Τροίας κακά· πείθει πῦρ ἐνεῖναι ταῖς ναυσί, καὶ καταμένουσι σὺν αὐταῖς ἐν τῇ χώρᾳ καὶ ἄκοντες οἱ Ἕλληνες, καὶ πόλιν κτίζουσι Σκιώνην, καὶ συνοικίζουσιν.

ιδ'. Endymion. Η τεσσαρεσκαιδεκάτη, τὰ περὶ Ἐνδυμίωνος ἱστορεῖ· ὅτι τε παῖς ἦν Ἀεθλίου τοῦ Διός, καὶ Πρωτογενείας τῆς Δευκαλίωνος. καὶ ὡς δύο τέκοι παῖδας Εὐρυπύλην καὶ Αἰτωλόν· ὃς ἐκ Πελοποννήσου τὴν πατρῴαν λιπὼν ἀρχήν, εἰς τὴν ἀντιπέρα ταύτης γῆν μετὰ τῆς ἑπομένης μοίρας Κουρῆτας ἐκβαλών, ᾤκησε, καὶ ἀντὶ Κουρητίδος Αἰτωλίδα καλεῖσθαι δίδωσι.

sed deinde cognita re, viri etiam loco publicè habuisse. Ex eo itaque tempore, quod prius execrandum habebatur, Medis ac Persis ius fasque visum, [a] matribus commisceri.

DECIMA narratio: [b] Oetho Neptuni & Ossæ filius, Cherronesi Thraciæ rex, filiam ex Mendeide Nympha sustulit Pallenen: quam cùm multi ambirent, præmium ei positum est, qui Oethonem pugnando superasset, vt & filia, & regno potiretur. Igitur interfecti pro nuptiis hisce certantes, Merops Anthemusiæ, & Periphetes Mygdoniæ reges. Hinc decretum ab Oethone, ne secum amplius, sed inter se proci dimicarent, idemque victori præmiū fore. Depugnarunt ergo Dryas & Clitus, cæsusque Pallenes fraude Dryas. Id vbi resciuit Oethon, pœnas Pallene morte dedisset, nisi Venus nocte ciues omnes appellans, puellam morti eripuisset. Parente verò fatis extincto, Pallene & Clitus regnum adepti, & à Pallene [c] regio nomen est mutuata.

XI. De Herculis sacrificio commemorat, quòd [d] Lindij cum execratione ipsi immolant, vtque originem hoc ab aratore quodam Lindio duxerit: qui, cum Hercules alimenta pro Hyllo puero postularet (quem admodum adhuc iuuenem in via sibi adiunxerat) non tantùm cibum non præbuerit, sed etiam contumeliis incesserit. Qua Hercules indignatus re, alterum boum eius mactans, cœpit ipse epulari, & puero porrigere: agricola interim eminus ei imprecante. Verùm Hercules imprecationes irridens, nunquam se suauiores affirmabat gustasse epulas, quam quæ imprecationibus conditæ fuissent.

XII. Quædam continet de [e] Troe Erichthonij filio, & Dardani nepote qui in regione Idæ [monti] vicina regnauit: genuitque ex Callirrhoe Scamandri filia Ilum (à quo Ilium nominatum) & Assaracum, & Ganymedem, quem Iuppiter rapuit. Assaracus hic vnà cum patre Dardaniæ imperauit, quæ erat Troum regia. Ilus autem Ilium exædificauit, vicitque pugna regem Bebrycum, cui Byzæ nomen, & Ilium in immensum auxit.

XIII. Refert de Æthilla, quæ filia Laomedontis, & Priami soror fuit. Hanc Protesilaus cum aliis captiuis ex Ilio nauibus auehens, Mendem inter & Scionem post varias tempestates vix naues appellit: cumque aquatum Protesilaus cum suis omnibus longius à littore ad interiora regionis loca procurreret, tum inter cetera Æthilla reliquas alloquuta captiuas: Si, inquit, cum Græcis in Græciam abducimur, aurea nobis, quæ ad Troiam pertulimus aduersa, videantur. [f] Persuasit itaque nauibus ignes immittere. Hinc vel inuiti cum ipsis Græci in eadem illa regione remanent, vrbémque Scionem ibi conditam vna habuerunt.

XIV. Est de Endymione, qui [g] Aëthlio Iouis filio, & Protogeneia Deucalionis filia natus, binos suscepit liberos; [h] Eurypylen, & Ætolum. Hic è Peloponneso patria ditione [i] excedens in oppositam regionem cum sequentium turba, [k] pulsis Curetibus, commigrauit: & pro Curetide, Ætolida nominari fecit.

a Non matres quidem vxores ducunt Persæ, sed a genitricibus abstinentes, cum nouercis eorum consuetudinem habent, vt narrant Persicarum rerum periti. Cod. ms. habet ad marg. Clemens tamen lib. 3. Stromat. è Xantho in Magicis, Magos matribus & filiabus, sororibus commiscere se solitos esse refert. Catull. Nam magus ex matre & gnato nascatur oportet, Si vera est Persarum impia religio. Plura collige Cælius Rhodiginus cap. 18. lib. 10.

b Stephan. Byzan. vero Pallene Σιθώνην vocat, Parthen. Σιθῶνα cap. 6. Eroticῶν, vbi eandem fabul. fusius paulò refert.

c De qua in Excerpt. ex fine l. 7. Strab.

d Consule Gyrald. Syntag. 10. Hist. Deorum, vel potius Lactantij lib 1. Institut. extrem. eumd. & in Adagiis habes descripta verba ad illud: Λίνδιοι τὴν θυσίαν.

e Vide Diodorum Siculum cap. 11. lib. 4. & Apollod. lib 3. Bibliot.

f Stephan. Byzant. eadem in Σκιώνη.

g Pausan. lib. 5. Eliac. & Apollodor. in Biblioth. Aethlium vocant.

h Pausan. Eurycyden.

i Steph. à Salmonea Pissa pulsum refert in Ætol. Lege & Pausan. sup.

k Strabo l. X.

CONON.

Eurypiles verò, & Neptuni filius [a] Elis, mortuo auo materno [b] Endymione, regnum suscepit, conditamque ab Endymione vrbem, Elim nominauit.

XV. [c] De Pheneatensibus, & Cerere, atque Proserpina, quam Pluto raptam matre inscia ad infera regna abduxit, vtq; Pheneatensibus Ceres, quod ipsi locum ostendissent, quà descenderetur (erat is hiatus in [d] Cylina) cum alia bona sit largita, tum quòd nunquam permissura esset, vt centum Pheneatenses in bello caderent.

[e] XVI. De Promacho & Leucocoma Gnossiis: vrbs autem Cretæ [f] Gnossus est. Quomodo Promachus, pulchrum Leucocomã ad olescentem adamarit: & quomodo labores atque certamina illi magna, & periculorum plena proposuerit, quæ omnia Promachus potiundi spe superarit. Qui vbi ne per hæc quidem voti compos euasit, Leucocomam vicissim molestia affecit, quando vltimum suum præmium (galea autem erat fama celebrata) alteri cuidam pulchro iuueni, Leucocoma spectante, imposuit. Hinc enim zelotypia victus hic, ferro se ipse interemit.

XVII. Dicæus & Syleus fratres, Neptuni filij, ad Peleum Thessaliæ montem habitabant. In his [g] Dicæus quidem erat, quod nomen quoque prefert, iustus: Syleum verò [h] iniuriam aliis inferentem Hercules interfecit. A Dicæo deinde hospitio exceptus, & amore [i] filiæ Sylei, quam apud illum educari viderat, captus, vxorem eam duxit. Illa interim peregrè agentis Herculis desiderio amoréque saucia, interiit. Ibi Hercules cùm recens mortuæ funeri fortè rediens interuenisset, in ignem vna cremandum se coniecisset, nisi qui aderant exequiis, ægrè tandem dissuadendo, prohibuissent. Vicini porrò, Hercule iam profecto, puellæ sepulchrum ædificio cinxerunt, ac pro monumẽto fanũ Herculis effecerũt.

XIIX. Locri pugnantes, quòd gentis eiusdem Aiax fuerit, in acie instructa vacuum illi locum relinquere solent, perinde ac si in eo ordine constitisset. Ita ergo cùm ordinati starent in eo prœlio quod ipsis cum Crotoniatis fuit, voluit Autoleon Crotoniates per vacuam illam partem erumpere, hostésque cingere. Verùm à spectro vulneratus in femore, fugit atque contabescere cœpit, donec ex oraculo in insulam Ponti Achilleum, (quæ litum prӕternauigãti supra Tauricam sita est) delatus, cum alios ibi heroas, tum verò maximè Aiacis Locrensis manes placando, sanatus est. Decedenti autem inde Helena negotium dedit, [k] Stesichoro vt nunciaret, si oculos aspectúmque amaret, palinodiam eorum caneret, quæ in se conspexisset. Stesichorus igitur confestim hymnos in Helenæ laudem composuit, oculorúmque lumen recuperauit.

XIX. [l] Psamathe Crotopi filia ex Apolline grauida peperit, patrémque verita infantem exposuit, Lini nomine indito. Pastor repertum pro suo educauit, sed gregis canes infantem fortè lacerarunt. Illa verò cum dolore ex eo valde commoueretur, deprehenditur à patre, qui corruptã eam, & falsò in Apollinem vitiũ referre arbitratus, capitis damnat. Quare Apollo, ob Amatæ cædem ira cõmotus,

[a] Leg. Elis.
[b] Pausan. Eustrato.
[c] Steph. Pheneum in Arcadia ponit, & quidem sub Cyrene monte.
[d] Cyllene Arcadia montem ex Strab. & Stephan. intellige: apud quẽ Styges aqua, Eustat. & alii.
[e] Antongeno videtur hanc fabulam Strabo lib. 10. ex Theophrasto de amore, & Plut. ἐρωτικῷ: apud quos Euthalidas pro hoc Promacho inducitur.
[f] Minois regia Hom. & alii. Vide Strab. sup.
[g] Dicæam Thraciæ vrbem ab hoc nomen traxisse Steph. tradit in ea voce.
[h] Peregrinos per Aulidem iter facientes, terram fodere compulisse refert Apollod. lib. 2. Bibliot.
[i] Xenodocen tamen Sylei filiam vna cũ patre occisam scribit Apollod. sup.
[k] Vide Isocratis encomion Helenæ Suid. & Gyrald. hist. poet. Diõ. Chrysost. orat. vndecima & alios. Falsò autem hanc narrationem referre vult Ptolem. Hepast. ap. Cod. CXC.
[l] Narrationem hanc cum Pausan. in Attic. comparare pretium operæ fuerit.

ὁ δὲ Εὐρυπύλης καὶ Ποσειδῶνος παῖς Ἦλις, τελευτήσαντος τοῦ μητροπάτορος Ἐνδυμίωνος, τὴν βασιλείαν ἐδέξατο, καὶ τῇ κτισθείσῃ πόλει ὑπὸ Ἐνδυμίωνος Ἦλιν ἐπώνυμον ἔθετο.

Ἡ πεντεκαιδεκάτη, περὶ Φενεατῶν καὶ Δήμητρος καὶ κόρης, ἣν Πλούτων ἁρπάσας, καὶ λαθὼν τὴν μητέρα, εἰς τὰ κάτω βασίλεια ἤγαγε· καὶ ὡς Φενεάταις μηνύσασι Δήμητρι τὸ χωρίον, δι' οὗ ἡ κάθοδος (ἦν δέ τι χάσμα ἐν Κυλλήνῃ) ἄλλα τε ἀγαθὰ ἐχαρίσατο, καὶ μηδέποτε ὑπεριδεῖν ἄνδρας ἑκατὸν Φενεατῶν ἐν πολέμῳ πεσεῖν. ιε'. Proserpina rapitur. Pheneatæ.

Ἡ ἑξκαιδεκάτη, τὰ περὶ Προμάχου καὶ Λευκοκόμα τῶν Κνωσσίων (πόλις δὲ Κρήτης ἡ Κνωσσὸς) διεξεισιν. ὡς ἤρα Πρόμαχος νεανίου καλοῦ τοῦ Λευκοκόμα. ὡς ἆθλα αὐτῷ μεγάλα προὔτεινε καὶ κινδύνων μεστά· ὡς πάντα ἀπέτη Πρόμαχος, ἐλπίδι τοῦ τυχεῖν. ὡς δ' οὐδ' οὕτως ἐτύγχανε, καὶ ἀντελύπει Λευκόκομαν, τὸ τελευταῖον τῶν ἄθλων (κράνος δ' ἦν περιβόητον) ἐν ἑτέρῳ παλαιῷ νεανίᾳ ὁρῶντος περιθεὶς τοῦ Λευκοκόμα· καὶ ὡς οὐκ ἐνεγκὼν τὴν ζηλοτυπίαν, ξίφει ἑαυτὸν διεχρήσατο. ιϛ'. Promachus. Leucocomas.

Ἡ ἑπτακαιδεκάτη, Δίκαιος καὶ Συλεὺς ἀδελφοί, Ποσειδῶνος υἱοί, περὶ τὸ Πήλιον ὄρος Θεσσαλίας ᾤκουν. καὶ ἦν ὁ μὲν Δίκαιος, καὶ ὡς ὠνομάζετο, οὕτω καὶ ἦν. Συλέα δὲ, ὑβριστὴν ὄντα, Ἡρακλῆς ἀναιρεῖ. ξενίζεται δ' ὑπὸ Δικαίου, καὶ ἐρᾷ τῆς Συλέως θυγατρὸς, ἰδὼν αὐτὴν παρ' αὐτῷ τρεφομένην, καὶ ἄγεται εἰς γυναῖκα. ἡ δὲ, ἀποδημήσαντος Ἡρακλέους, τῷ περὶ αὐτὸν ἔρωτι καὶ πόθῳ βαλλομένη θνήσκει. καὶ ὅτι προσφάτῳ τῇ κηδείᾳ ἐπανιὼν Ἡρακλῆς, ἔμελλεν αὐτὸν τῇ πυρᾷ συγκαταχωννύειν, εἰ μὴ οἱ παρόντες λόγοις παρηγοροῦσι μόλις ἐκώλυσαν. καὶ ἀπελθόντος Ἡρακλέους, τὸ σῆμα τῆς κόρης οἱ πρόσοικοι περιεδείμαντο, καὶ ἀντὶ μνήματος, ἱερὸν Ἡρακλέους ἀπέφηναν. ιζ'. Dicæus. Syleus ab Hercule interficitur.

Ἡ ὀκτωκαιδεκάτη, Λοκροὶ μαχόμενοι, ἐπεὶ συγγενὴς αὐτοῖς Αἴας ἦν, ἐν τῇ παρατάξει χώραν κενὴν ἐῶσιν: ὡς δῆθεν Αἴας ἐν ἧ παρατάττοιτο. παρατεταγμένων οὖν ἐν τῇ πρὸς Κροτωνιάτας μάχῃ, Αὐτολέων Κροτωνιάτης ἠβουλήθη διὰ τοῦ διαλείποντος ἐκπεσεῖν μέρους, καὶ κυκλώσασθαι τοὺς πολεμίους. τρωθεὶς δὲ ὑπὸ φάσματος τὸν μηρὸν, ἀπετράπη, καὶ ἐσφακέλιζεν, ἕως ἂν κατὰ χρησμὸν εἰς τὴν ἐν πόντῳ Ἀχίλλειον νῆσον (ἔστι δὲ αὕτη παραπλεύσαντι τὸν Ἴστρον ὑπὲρ τῆς Ταυρικῆς) ἱκέτευσε παραγεγονώς, καὶ τούς τε ἄλλους ἥρωας ἐκμειλιξάμενος, μάλιστα δὲ τὴν Αἴαντος τοῦ Λοκροῦ ψυχὴν, ἰάθη. κἀκεῖθεν ἐξιόντα ἀπαγγέλλειν αὐτὸν Στησιχόρῳ Ἑλένη κελεύει τὴν εἰς αὐτὴν ᾄδειν, εἰ φιλεῖ τὰς ὄψεις, παλινῳδίαν. Στησίχορος δ' αὐτίκα ὕμνους Ἑλένης συντάττει, καὶ τὴν ὄψιν ἀνακομίζεται. ιη'. Locri. Autoleon Crotoniata. Aiax Locrus. Stesichori palinodia. Hymnus in Helenam ...

Ἡ ιθ', Ὡς Ψαμάθη ἡ Κροτώπου, ἐξ Ἀπόλλωνος κύει: καὶ τεκοῦσα ἐπεὶ τὸν πατέρα ἐδεδοίκει, ἐκτίθεται, Λίνον ὀνομάσασα. καὶ ὁ δεξάμενος ποιμὴν, ὡς ἴδιον ἀνέτρεφε· καί ποτε οἱ τοῦ ποίμνης κύνες διέσπασαν αὐτόν: ἡ δὲ ὑπερπαθήσασα, κατάφωρος γίνεται τῷ πατρὶ, καὶ δικάζει αὐτῇ θάνατον, [*] πεπορνεῦσθαι, καὶ καταψεύδεσθαι αὐτῆς Ἀπόλλωνος οἰηθείς. Ἀπόλλων δὲ τῷ τῆς ἐρωμένης φόνῳ χολωθεὶς, λοιμῷ ιθ'. Psamathe, Crotopi F. Linus.

[*] al. περιώσιν

λιμῷ κολάζει τοὺς Ἀργείους. καὶ χρωμένοις ὑπὲρ ἀπαλλαγῆς, Ψαμάθην ἀνεῖλε καὶ Λίνον ἱλάσκεσθαι. οἱ δὲ τά τε ἄλλα ἐτίμησαν αὐτούς· καὶ γυναῖκα ἅμα κόραις ἔπεμπον θρηνεῖν Λίνον. αἱ δὲ θρήνοις ἀντιβολίαις μιγνῦσαι, τάς τε ἐκείνων, καὶ τὰς σφετέρας ἀνεκλαίοντο τύχας. καὶ οὕτως ἦν εὐπρεπὴς ὁ ἐπὶ Λίνῳ θρῆνος, ὡς ἀπ' ἐκείνων καὶ τοῖς ἔπειτα ποιηταῖς, παντὸς πάθους παρενθήκη Λίνος ᾄδεται. μῆνά τε ὠνόμασαν ἀρνεῖον, ὅτι ἀρνάσι Λίνος *συνανετράφη· καὶ θυσίαν ἄγουσι, καὶ ἑορτὴν ἀρνίδα, κτείνοντες ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ καὶ κύνας ὅσους ἂν εὕρωσι. καὶ οὐδ' οὕτως ἐλώφα τὸ κακόν, ἕως Κροτωπὸς κατὰ χρησμὸν ἔλιπε τὸ Ἄργος, καὶ κτίσας πόλιν ἐν τῇ Μεγαρίδι καὶ Τριποδίσκιον ἐπικαλέσας, κατῴκησεν.

* al. συντρόφου.

κ'. Theoclus Chalcid. * Χαλκιδεῦσι.

Η εἰκοστή, ὡς Θεοκλῆς ὁ* Χαλκιδεὺς αἰχμάλωτος ὑπὸ Βισαλτῶν γεγονώς. οἱ δὲ Βισάλται, Θρᾳκικὸν ἔθνος, ἀντιπέρα Παλλήνης οἰκοῦντες. οὗτος Χαλκιδέας μεταπεμψάμενος λάθρα προδίδωσι Βισάλτας· καὶ αὐτοὶ πρῶτον μὲν τῷ αἰφνιδίῳ ἐτάραξαν Βισάλτας· εἶτα τειχήρεις ποιήσαντες, Βουκόλῳ καὶ Δόλῳ αἰχμαλώτῳ παρ' αὐτοῖς γεγενημένῳ αἱροῦσι τὴν πόλιν, ἐκδιώξαντες τοὺς Βισάλτας. τὸν δὲ προδότην Βουκόλον, παραβάντες τὰς συνθήκας, κτείνουσι. καὶ μῆνις αὐτοῖς διὰ τοῦτο θεόθεν* ἐπέσκηψε. καὶ κατὰ χρησμὸν τάφον περικαλλῆ χώσαντες τοῦ Βουκόλου, καὶ ὡς ἥρωι θύοντες, τοῦ κακοῦ ἀπηλλάγησαν.

* ἐπέσκηψε.

κα'. Dardanus & Iason.

Η κα', Δάρδανος καὶ Ἰασίων παῖδες ἦσαν Διὸς ἐξ Ἠλέκτρας τῆς Ἀτλαντίδος, καὶ ᾤκουν Σαμοθρᾴκην τὴν νῆσον. ἀλλ' ὁ μὲν Ἰασίων φάσμα Δήμητρος αἰσχῦναι βουληθείς, ἐκεραυνώθη. Δάρδανος δὲ ἐπὶ τἀδελφοῦ συγχυθείς, εἰς τὴν ἀντιπέρα γῆν, ἐν ᾗ καὶ πεδιὰς πολλή, καὶ τὸ ὄρος ἡ Ἴδη, σχεδίαις (πλοίων γὰρ χρῆσις οὐδέπω ἦν) διαβαίνει. εἶχε δὲ τὸ κράτος τότε τῆς χώρας, ὁ Σκαμάνδρου τοῦ ποταμοῦ καὶ νύμφης Τεῦκρος. ἐξ οὗ Τεῦκροί τε οἱ οἰκήτορες, καὶ Τευκρία ἡ γῆ· ᾧ κατὰ λόγους συνελθὼν Δάρδανος, λαμβάνει τὴν ἡμίσειαν· καὶ πόλιν, ἔνθα τῆς σχεδίας ἀπέβη, κτίζει Δαρδανίαν. ὕστερον δὲ τελευτήσαντος Τεύκρου, ἡ πᾶσα τῆς χώρας εἰς αὐτὸν ἀρχὴ περιῆλθεν.

Teucer Scamandri fl. & nymphæ f.

κβ'. Draco adolescentis Cretensis amasius.

Η εἰκοστὴ δευτέρα, μειρακίῳ Κρητὶ θρέμμα δράκοντος ἐραστὴς δωρεῖται. ὁ δὲ ἔτρεφέ τε καὶ ἐπεμελεῖτο, ἕως ηὐξήθη· καὶ φόβον ἐνεποίει ὁ δράκων τοῖς ἐπιχωρίοις. οὗτοι γὰρ τότε ἠνάγκασαν τὸ μειράκιον, ἐκθεῖναι τὸ θηρίον ἐπὶ τῆς ἐρημίας· καὶ πολλὰ κλαῖον, ἐξέθετο. ὕστερον δὲ ἐπὶ θήραν ἐξελθόντος τοῦ μειρακίου, καὶ λῃσταῖς περιπεσόντος, καὶ ἀνακαλουμένου τοὺς βοηθήσαντας: ἀναγνωρίσας ὁ δράκων τὴν φωνήν, τοὺς μὲν λῃστὰς διέφθειρεν, ἑκάστῳ περιπλακείς· σημεῖα δὲ τῷ παιδὶ παλαιᾶς αἰσθήσεως ἐνδειξάμενος, ἀπαλλάσσει τῆς ἐπιβουλῆς.

κγ'. Alexander Paris. Oenone. Corythus. Helena.

Η κγ', Ὡς Ἀλεξάνδρου τοῦ Πάριδος καὶ Οἰνώνης, ἣν ἐγήματο, πρὶν ἢ τὴν Ἑλένην ἁρπάσαι, παῖς Κόρυθος γίνεται, κάλλει νικῶν τὸν πατέρα. τοῦτον ἡ μήτηρ Ἑλένῃ προσέπεμπε, ζηλοτυπίαν τε κινοῦσα Ἀλεξάνδρῳ, καὶ κακόν τι διαμηχανωμένη Ἑλένῃ. ὡς δὲ συνήθης ὁ Κόρυθος πρὸς Ἑλένην ἐγένετο: Ἀλέξανδρός ποτε παρελθὼν εἰς τὸν θάλαμον,

peste Argiuos vexauit, consulentisque de auerruncando malo, Psamathen, & Linum placandos respondit. Illi verò præter ceteros honores illis exhibitos, fœminas etiam cum virginibus ad Linum deplorandum miserunt. quæ cum deplorationes obtestationibus miscerent, non illorum solùm, sed sua etiam infortunia deplorabant. Adeò autem decenter Linum illæ luxerunt, vt ex eo [a] à Poëtis, qui deinceps secuti sunt, in omni penè lamentationum genere Linus decantatus inseratur. Quin & mensem [b] Arneum appellarunt, quòd inter agnos Linus educatus fuisset. Immò sacrificium eidem, festumque diem, Arnida vtrumque nominatum, instituerunt, mactantes eo die, quotquot vspiã reperire canes potuissent. At ne sic quidem cessauit malum, donec [c] Cropus ipse Argos ex oraculo reliquit, conditamque vrbem in Megaride Tripodiscium nomine inhabitauit.

VICESIMA. Theoclus Chalcidensis captus à Bisaltis (Thraciæ hi populi sunt, ex aduersum Pallenes habentes) [d] Chalcidenses occultè accersens, Bisaltas prodidit. Turbarunt itaque primum illi subita sua irruptione Bisaltas, post etiam intra mœnia compulsos, & Bucoli ac Doli apud eos captiuorum opera vrbem capientes, Bisaltas eiiciunt. Bucolum tamen proditorem rupta fide iam data cum occidissent, diuina propterea in eos ira immit, donec ex oraculo pulchrum Bucolo illi monumentum ponentes, & tanquam heroi sacrificantes, malum tandem auerterunt.

XXI. [e] Dardanus & Iason Iouis erant filij ex Electra Atlantis filia, habitabántque Samothraciam insulam. Verùm Iason [f] apparens Cereris spectrum fœdare stupro conatus, fulmine ictus interiit. Dardanus autem fratris exemplo conterritus, in oppositam terram, vbi agri multi, mónsque Ida fuit, ratibus (nondum enim nauigiorum vsus erat) profectus est. Ea verò tempestate regionem illam tenebat Teucer Scamandri fluminis, & nymphæ [[g] Idææ] filius: à quo Teucri incolæ dicti, & Teucria regio. Cum illo Dardanus sermone habito dimidiam regionis partem accipit: vrbémque, vbi ratibus appulsus exscenderat, Dardaniam nomine, ædificauit. Teucro deinde vita functo, omnis ea ora in Dardani ditionem concessit.

XXII. Cretensi puero [h] tanquam pro amasio datus est draconis fœtus. Hunc eo vsque educauit ille, studioséque curauit, dum grandior factus metum etiam incolis iniiceret. Coëgerunt itaque puerum in solitudinem draconem deferre. Et paruit ille, multum plorans. Tandem verò cùm ad venationem aliquando adolescens egressus in latrones incidisset, opémque inclamasset: agnita voce draco, & corporibus sese implicans, prædones occidit, atque adolescentem, veteris signa necessitudinis ostendens, periculo eripuit.

XXIII. Alexandri seu Paridis & [i] Oenones (quam vxorem priusquam Helenam raperet, domũ duxerat) filius fuit Corythus, pulchritudine patrem superãs. Hunc mater ad Helenã misit, cùm vt Alexandrũ ad zelotypiam prouocaret, tũ vt Helenæ malũ machinaretur. Vt ergo Corythus Helenę familiarior esse cœpit, superueniẽs aliquando in thalamum Alexander,

[a] Quod præter Homerum etiã Hesiodus docet apud Eustath. ad vers. 570. Iliad. Σ. Vbi plura; de Lino, atque appellato ab eo carmine, quod ὁ Αἴλινος est nominatum. Hesychius quoque Αἴλινος ᾠδή [illegible] notauit. Vide & Turn. [illegible] Græca. [illegible]

[b] Eustat. quoque sic.

[c] Pausan. Corœbo hoc tribuit.

[d] Lege Χαλκιδεῦσι.

[e] Lege Steph. voce Dardanus & Strab. lib. 7. extremo de Samothrace. Apollod. quoq. libr. 3. ex quo hæc penè ad verbum descripta narratio: vbi & Iasion, lge obseruandum puto.

[f] Φάσμα.

[g] Id nymphæ nomen, quod hinc fortè suggeras ex Apollodoro, & Diod. Siculo lib. 4. nominare visum.

[h] Refert hanc etiam Ælianus varia histor. lib. 13. cap. 46.

[i] Lege Parthen. Erotic. cap. 4. & 14. & Lycophron. Cassan. eiusque interpp.

CONON.

& cum Helena filium sedentem conspicatus, ira incensus, suspectum gnatum occidit. Oenone, & ob hanc iniuriam, & ob filij interitum, multa Alexandro imprecata, hoc insuper adiecit (vt erat [a] vaticinandi perita, [b] legendarúmque herbarum gnara) vulneratum eum aliquando ab Achiuis, neque medelam repetientem, se etiam obsecraturum, atque ita domum discessit. [c] Post igitur Paris in pugna pro Troia aduersus Achiuos à Philoctete vulneratus, grauitérque saucius, ad Idam curru vehebatur, præmissóque nuntio, Oenonem deprecatus est. Hæc contumeliose valde nuntio reiecto, ad Helenam ire Paridem per conuitium iussit. Ille interim per viam ex vulnere diem clausit extremum. Antequam tamé de illius interitu quidquam Oenone inaudisset, pœnitentia graui ducta est, herbísque lectis, curriculo festinabat præuertere. At vbi mortuū esse iam, & quidem ab ea necatum, nuntius retulit: hunc primum lapide in caput impacto, ob illatam [exprobrando] iniuriam occidit: cadauer verò Paridis amplexa, & communem vtriusque fortunam diu questa, zona seipsam strangulauit.

a A Rhea edocta, vt vult Apollod. lib. 3. vbi & plura de his.

b Dono Apollinis, vt ipsa sua docet epistola ad Paridem apud Ouid. in fin.

c Hæc Q. Calaber posteriore parte libri sui X. paulo aliter describit: Vult enim fato decretum fuisse, vt non nisi ab Oenone Paris curari posset, & ipsam se in rogum mariti coniecisse, &c.

XXIV. In Bœotiæ ciuitate Thespeia quæ non longè ab Helicone sita est, puer natus Narcissus, pulcher admodum, sed amoris amatorúmque contemptor. Quare alij quidem [d] despondere animum amátes cœperunt: Aminiásque tantum assiduus erat, & pertinax precator. At cum neque hunc audiret ille, sed gladium insuper mitteret, se ipse pro Narcissi foribus occidit, Deum vehementer precatus, vltor sibi vt fieret. [e] Narcissus igitur vultum aliquando suum contemplatus, formæque simulacrum in aqua fontis apparens, & solus & primus incipit cæco sui amore flagrare. Ergo consilij tandem inops, & iustas sese date pœnas arbitratus, quod Aminiam amatorem iniuria læsisset, mortem sibi consciuit. Ex eo, responso dato, vt amor magis honoraretur, coleretúrque, præter communem cultum, priuatim quoque sacrificare decreuerunt. Ea autem incolarum [f] opinio est, primum ex illa terra extitisse Narcissum florem, in quam effusus Narcissi sanguis fuisset.

d Sequor τὸ ἀπηγόρευσαν.

e Pausan. Bœotic. legendus, & Ouid. Metam 3.

f Sed vana, vt docet Pausan. Bœotic.

XXV. Minos Iouis & Europæ filius Cretam rex tenuit, [g] Dædalúmque quæsiturus classe instructá nauigabit in Sicaniam (quæ hodie *Sicilia* dicitur) vbi à Cocali oræ illius regis filiabus est interfectus. Natio hinc Cretensium, regis sui cædem vltura, bellum aduersus Siculos suscepit. Sed victi Cretes cùm domum redeunt, [h] ad Iapygas sunt tempestate delati: ibique tum sedes fixerunt, Iapyges pro Cretensibus facti. Post, horum pars quædam per seditionem inde expulsa, oraculi respósum illud consulentes acceperunt, vbi quis ipsis terram & aquam præberet, ibi vt habitarent. atque ita Bottiæorum terram incoluerunt. Ibi enim pueri panis cæterorúmque condimentorum varia genera per ludum & iocum ex luto fingentes, petentibus ipsis panis loco distribuerunt luteos panes: & illi impletum esse oraculum interpretati, sedem à Macedonum rege postulantes, Bottiæorum oram habitandam acceperunt,

g Lege Pausan. Achaic. initio.

h Vide Strab. lib. 6.

καὶ θεασάμενος τὸν Κόρυθον τῇ Ἑλένῃ παρεζόμενον, καὶ ἀναφλεχθεὶς ἐξ ὑποψίας εὐθὺς ἀναιρεῖ. καὶ Οἰνώνη τῆς τε εἰς αὐτὴν ὕβρεως, καὶ τῆς τοῦ παιδὸς ἀναιρέσεως, πολλὰ Ἀλέξανδρον ἀρασαμένη, καὶ ἐπειποῦσα (καὶ γὰρ ἦν ἐπίπνους μαντείας, καὶ τομῆς φαρμάκων ἐπιστήμων) ὡς τραθείς ποτε ὑπ᾽ Ἀχαιῶν, καὶ μὴ τυγχάνων θεραπείας, δεήσεται αὐτῆς, οἴκαδε ᾔει. ὕστερον δ᾽ Ἀλέξανδρος ἐν τῇ πρὸς Ἀχαιοὺς ὑπὲρ Τροίας μάχῃ τρωθεὶς ὑπὸ Φιλοκτήτου, καὶ δεινῶς ἔχων δι᾽ ἀπήνης ἐκομίζετο πρὸς τὴν Ἴδην. καὶ προεκπέμψας κήρυκα, ἐδεῖτο Οἰνώνης· ἡ δὲ ὑβριστικῶς μάλα τὸν κήρυκα διωσαμένη, πρὸς Ἑλένην ἰέναι Ἀλέξανδρον διωνείδιζε. καὶ Ἀλέξανδρος μὲν κατὰ τὴν ὁδὸν ὑπὸ τοῦ τραύματος τελευτᾷ· τὴν δὲ μήπω πεπυσμένην τὴν τελευτὴν, μετάμελος ὅμως δεινῶς εἶχε. καὶ δρεψαμένη τῆς πόας, ἔθει φθάσαι ἐπειγομένη. ὡς δ᾽ ἔμαθε παρὰ τοῦ κήρυκος ὅτι τεθνήκοι, καὶ ὅτι αὐτὴ αὐτὸν ἀνῄρηκεν: ἐκεῖνον μὲν ἀντὶ τῆς ὕβρεως, λίθῳ τὴν κεφαλὴν πατάξασα, ἀναιρεῖ· τῷ δ᾽ Ἀλεξάνδρου νεκρῷ περιχυθεῖσα, καὶ πολλὰ τὸν κοινὸν ἀμφοῖν καταμεμψαμένη δαίμονα, ἑαυτὴν ἀνήρτησε τῇ ζώνῃ.

Η κδ΄, Ἐν Θεσπείᾳ τῆς Βοιωτίας (ἔστι δ᾽ ἡ πόλις οὐχ ἑκὰς τοῦ Ἑλικῶνος) παῖς ἔφυ Νάρκισσος πάνυ καλὸς, καὶ ὑπερόπτης ἔρωτός τε καὶ ἐραστῶν. καὶ οἱ μὲν ἄλλοι τῶν ἐραστῶν, ἐρῶντες ἀπηγορεύθησαν. Ἀμεινίας δὲ πολὺς ἦν ἐπιμένων καὶ δεόμενος. ὡς δ᾽ οὐ προσίετο, ἀλλὰ καὶ ξίφος προσέπεμψεν: ἑαυτὸν πρὸ τῶν θυρῶν Ναρκίσσου διαχειρίζεται, πολλὰ καθικετεύσας τιμωρόν οἱ γενέσθαι τὸν θεόν. ὁ δὲ Νάρκισσος ἰδὼν αὐτοῦ τὴν ὄψιν, καὶ τὴν μορφὴν ἐπὶ κρήνης ἰνδαλλομένην τῷ ὕδατι: καὶ μόνος καὶ πρῶτος ἑαυτοῦ γίνεται ἄτοπος ἐραστής. τέλος ἀμηχανῶν, καὶ δίκαια πάσχειν οἰηθεὶς, ἀνθ᾽ ὧν Ἀμεινίου ἐξύβρισε τοὺς ἔρωτας, ἑαυτὸν διαχρᾶται. καὶ ἐξ ἐκείνου Θεσπιεῖς, μᾶλλον τιμᾶν καὶ γεραίρειν τὸν ἔρωτα· πρὸς ταῖς κοιναῖς θεραπείαις, καὶ ἰδίᾳ θύειν ἔγνωσαν. δοκοῦσι δ᾽ οἱ ἐπιχώριοι τὸν νάρκισσον τὸ ἄνθος ἐξ ἐκείνης πρῶτον τῆς γῆς ἀνασχεῖν, εἰς ἣν ἐξεχύθη τὸ τοῦ Ναρκίσσου αἷμα.

κδ΄. Narcissus. Aminias.

Η κε΄, Ὡς Μίνως υἱὸς Διὸς καὶ Εὐρώπης, ὁ βασιλεύων Κρήτης, κατὰ ζήτησιν Δαιδάλου στόλῳ πλεύσας εἰς Σικανίαν (αὕτη δ᾽ ἐστὶν ἡ νῦν Σικελία) ὑπὸ τῶν Κωκάλου θυγατέρων, ἐβασίλευε δ᾽ οὗτος* Σικανῶν, ἀναιρεῖ). καὶ τὸ Κρητικὸν πολεμεῖ Σικελοῖς ὑπὲρ τοῦ βασιλέως, καὶ ἡττῶνται· καὶ ἐπανιόντες, ὑπὸ χειμῶνος ἐξέπεσον εἰς Ἰάπυγας· καὶ αὐτόθι τότε ἱδρύσαντο, ἀντὶ Κρητῶν γεγόνοτες Ἰάπυγες. χρόνῳ δὲ ὕστερον μοῖρά τις κατὰ στάσιν ἐκπεσόντες τῆς χώρας, χρησμὸν ἔλαβον, ἔνθα ἄν τις αὐτοῖς γῆν καὶ ὕδωρ ὀρέξῃ, ἐνταῦθα οἰκίζεσθαι. καὶ ᾤκισαν τὴν Βοττιαίων. ἐκεῖ γὰρ παῖδες ἄρτων εἴδη, καὶ ἄλλων ὄψων: παίζοντες ἀπὸ πηλοῦ καὶ πλάττοντες, αἰτουμένοις ἐπέδωκαν αὐτοῖς ἀντὶ ἄρτων, τοὺς πηλίνους ἄρτους· καὶ οἵ γε τὸν χρησμὸν τετελέσθαι νομίσαντες, ᾐτήσαντο τὸν βασιλέα Μακεδόνων: καὶ ἔλαβον οἰκεῖν τὴν Βοττιαίων.

κε΄. Minos Iouis & Europa F.

* Ie. Σικελῶν.

Cretenses. Iapyges.

Bottiæi.

καὶ Βοτ-

καὶ Βοττιαῖοι μὲν τρίτον γένος ἀπὸ Κρητῶν ἀμείψαντες, μοῖρα νῦν εἰσι Μακεδόνων.

κϛʹ. Carnus Heraclida. Ἡ κϛʹ, διήγησιν, ὡς φάσμα Ἀπόλλωνος, ὄνομα Κάρνος, Δωριεῦσιν ἑπόμενον, Ἱππότης τις τῶν ἀφ' Ἡρακλέους ἀναιρεῖ, ὅτε κατῄεσαν εἰς Πελοπόννησον Ἡρακλεῖδαι. καὶ λοιμοῦ τούτοις προσπεσόντος, χρησμὸν λαβόντες, ἤλασαν τὸν Ἱππότην τοῦ στρατοπέδου. μάντις δ' ἦν τὸ φάντασμα τοῖς Δωριεῦσιν. Ἡρακλείδαις μὲν κάθοδος εἰς Πελοπόννησον ἐγένετο· ὁ δ' Ἱππότης ἀλώμενος, τίκτει παῖδα, ἐκ τοῦ πράγματος Ἀλήτην καλέσας· ὃς ἀνδρωθεὶς, καὶ μοῖραν τοῦ Δωρικοῦ συλλέξας, καὶ Σισυφίδας ἐκβαλὼν Κορίνθου βασιλέας ὄντας, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς Ἴωνας· ἀνοικίζει τὴν πόλιν καὶ ἐπῄει κατὰ τῆς Ἀττικῆς. ὅτε καὶ χρησμὸν λαμβάνει νικήσειν, εἰ ἀπόσχοιτο τοῦ βασιλέως Ἀθηναίων. καὶ τοῦ χρησμοῦ γνωσθέντος Ἀθηναίοις, πείθουσι Codrus. Κόδρον ἑβδομηκοντούτην ὄντα, ἑκόντα δοῦναι ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς πατρίδος. καὶ ἀμειψάμενος τὴν στολὴν, ὡς εἷς τῶν ξυλοφόρων ὑφ' ἑνὸς τῶν Δωριέων ἀναιρεῖται. καὶ γνόντες ὕστερον Δωριεῖς, καὶ ἀπογνόντες τὴν νίκην, ἐσπείσαντο Ἀθηναίοις.

κζʹ. Ἡ κζʹ, τὰ περὶ Δευκαλίωνος ἀπαγγέλλει, ὃς ἐβασίλευσε τῆς Φθιώτιδος. καὶ τοῦ κατ' αὐτὸν τῆς Ἑλλάδος κατακλυσμοῦ· καὶ περὶ Ἕλληνος τοῦ παιδὸς αὐτοῦ, ὃν ἔνιοι τοῦ Διὸς παῖδα εἶναί φασιν, ὃς καὶ Deucalion. διεδέξατο τὴν βασιλείαν, τελευτήσαντος Δευκαλίωνος, Aeolus. καὶ τίκτει παῖδας τρεῖς. ὧν Αἴολον μὲν τὸν πρεσβύτατον βασιλεύειν ἐδικαίωσεν, ἧς ἦρχε γῆς Ἀσωπῷ καὶ Ἐνιπεῖ δυσὶ ποταμοῖς τὴν ἀρχὴν διορισάμενος, ἐξ οὗ τὸ Αἰολικὸν καταλέγεται γένος. Dorus. Δῶρος δ' ὁ δεύτερος, μοῖραν τοῦ λαοῦ λαβὼν παρὰ τοῦ πατρὸς, ἀποικίζεται, καὶ ὑπὸ τὸν Παρνασσὸν τὸ ὄρος κτίζει πόλεις, Βοιὸν, * Κυτίνιον, Ἐρινεὸν, ἐξ οὗ Δωριεῖς. * κυτίνιον. ὁ δὲ νεώτατος Ἀθήναζε ἀφικόμενος, κτίζει τετράπολιν καλουμένην τῆς Ἀττικῆς, καὶ γαμεῖ Creüsa Erechthei F. Κρέουσαν τὴν Ἐρεχθέως, καὶ τίκτει ἐξ αὐτῆς Ἀχαιὸν καὶ Ἴωνα. καὶ ὁ μὲν Ἀχαιὸς ἀκούσιον φόνον ἐργασάμενος, ἠλάθη. καὶ εἰς Πελοπόννησον ἐλθὼν, Ἀχαΐαν κτίζει τετράπολιν, ἐξ οὗ Ἀχαιοί. Ἴων δὲ, θανόντος τοῦ Ionet. Atheniensib. μητροπάτορος, διά τε τὴν ἀρετὴν καὶ τὴν ἄλλην ἀξίωσιν αἱρεθεὶς, βασιλεύει Ἀθηναίων, ἐξ οὗ Ἴωνες οἵ τε Ἀθηναῖοι ἤρξαντο καλεῖσθαι, καὶ τὸ ἄλλο πᾶν Ἰωνικόν.

κηʹ. Cygnus. Ἡ κηʹ, Ὡς Τέννης καὶ Ἡμιθέα παῖδες ἦσαν Κύκνῳ βασιλεῖ Τρῳάδος. Κύκνος δὲ ἀποθανούσης αὐτῷ τῆς γυναικὸς, ἑτέραν ἐπεισάγεται· ἡ δ' ἐπιμανεῖσα Τέννῃ, καὶ μὴ τυγχάνουσα, καταψεύδεται τοῦ παιδὸς τὰ ἑαυτῆς· καὶ ὁ πατὴρ ἐκείνου * λάρνακι Τέννην κατακλείει, ἀλλὰ καὶ τὴν Ἡμιθέαν περιαλγοῦσαν ἀδελφοῦ, καὶ ἀφίησι τῇ θαλάσσῃ. Ἡ δὲ εἰς νῆσον ἐκφέρεται, καὶ οἱ ἐπιχώριοι τὴν λάρνακα ἀνακομίζονται, καὶ τὸ κράτος τῆς γῆς ἐκείνης * ἴσχουσι Τέννης καὶ Ἡμιθέα. καὶ ἡ νῆσος, Τένεδος ἀντὶ Λευκόφρυος ὠνομάσθη. ὁ δὲ Κύκνος μεταγνοὺς, καὶ ὁρμισάμενος πρὸς τὴν νῆσον, ἐδεῖτο τοῦ παιδὸς ἀπὸ τῆς νεὼς ἀμνηστίαν ἔχειν. ὁ δὲ, ὡς μὴ ἐπιβαίη τῆς νήσου, πέλεκυν ἀράμενος, τὰ πείσματα τῆς νεὼς διακόπτει.

* al. ἐκ λάρν. [illegible]

* al. [illegible] Tenedus.

& Cretensium nomen iamtertio cum Bottiæorum commutantes, portio nunc sunt Macedonum.

XXVI. Narrat Apollinis spectrum, cui [a] Carno nomen, Dorienses sequi solitum, ab [b] Hippota quodam è stirpe Herculis tum esse interfectum, cum in Peloponnesum Heraclidæ redirent. Cùm ergo propterea peste grauiter laborarent, oraculo accepto è castris Hippoten expulerunt. Erat autem spectrum hoc Doriensibus vatis loco. Et Heraclidæ quidem tum in Peloponnesum traiecerunt: Hippotes verò ille oberrans, filium genuit, cui ex re [c] Aletæ nomen dedit. [d] Hic vbi ad ætatem virilem peruenit, Dorici populi parte collecta, pulsisque Sisyphidis, qui tum Corinthi reges erant, cum ipsorum socijs Ionibus, vrbem illam denuò incolis replet, pergebátque aduersus Atticam, cum oraculi responsum eidem datum, victorem fore, si ab Atheniensium rege abstineret. Hoc oraculo ab Atheniensibus cognito, Codro septuagenario persuadent, libens se pro patria vt deuoueat. Ille veste mutata, quasi lignatorum vnus esset, à Doriensi quodam interficitur. Dorienses re postea cognita, de victoria desperantes, cum Atheniensibus pacis fœdera inierunt.

XXVII. Refert de rebus Deucalionis, qui in Phthiotide regnauit, déque Græciæ inundatione eius temporibus: ac de Hellene filio eius (quidam Iouis esse dicunt) qui & Deucaleone mortuo, in regno successit, habuitque filios tres. Ex his Æolum natu maximum, meritò voluit eius regionis sceptrum tenere, cui ipsemet antea imperauerat, quámque Asopo, & Enipeo fluuiis disterminauerat. Atque hinc Æolicum genus deriuatur. Alter deinde Dorus, accepta à parente populi parte, coloniam alio traduxit, condiditque has ad Parnassi montis radicem vrbes, Bœum, Ctinium, & Erineum. Ab hoc Dores dicti. [e] Natu denique minimus cum Athenas peruenit, [f] Atticæ quam vocant tetrapolim ædificauit, duxitque vxorem Creusam Erechthei filiam, è qua Achæum & [g] Iona sustulit. Achæus hic, cum cædem imprudens patrasset, pulsus, in Peloponnesum venit, condiditque Achaiam tetrapolim. A quo etiam Achæi originem ducunt. Ion verò, mortuo auo materno Erechtheo, cum virtutis, tum reliquæ dignitatis ergo creatus rex, Atheniensibus imperauit. Vnde & Iones appellari cœperunt Athenienses, omnisque adeò regio Ionia dicta.

XXIIX. Tennes & Hemithea liberi erant Cygni regis [h] Troadis. Cygnus autem mortua coniuge duxit [i] alteram, quæ insano Tennæ priuigni amore capta, cùm potiri non posset, suum crimen falsò illi imponens accusauit. Parens igitur indicta causa Tennem filium arculæ inclusit, quin & vna Hemitheam, fratris infortunio immodicè dolentem, atque ita mari commisit. Hæc arcula in insulam quandam delata, atque ab incolis sublata est, & totius regionis imperio potiuntur Tennes atque Hemithea: ipsa verò insula Tenedos pro Leucophry dici cœpta. Cygnus postea facti pœnitens, & ad insulam profectus, filium precabatur è naui, præteritarū rerū vt obliuisceretur. Ille autem, ne ad insulā appelleret parés, securim arripiés nauis retinacula dissecuit,

[a] Hæc de Carno aliter aliquanto refert Pausan. in Laconic.

[b] Quem Phylantis F. facit Pausan. cum Apollod. libro 2. Biblioth. qui hanc ad Naupactum patratam eadem tradit.

[c] Quasi Erronem a parentis erroribus dictus.

[d] Pausan. in Corinthiac.

[e] Strabo lib. 8. [illegible] Xuthum nominat, ubi hanc leges [illegible]

[f] Oenoën, Probalinthum, Tricorythum, & Marathona, vt refert [illegible] & Steph. in [illegible]

[g] Steph. in Ionia facit eum ex Atheniensi opinione Apollinis & Creusa F.

[h] Strabo libr. 13. Colonarum hunc regem facit, in Troade tamen. [i] Ide [illegible] & Seruium, ac Pausan. in Phocicis Diodor. quoque Strab. extremo lib. 30 [illegible] Ptolemaeo vocat Steph. in Tenedos; quem sufficit hoc in [illegible] lege, & [illegible] dag. opus.

CONON.

Vnde dici cœptum in omni abrupto atque præciso negotio, Tenniæ [a] bipennem fuisse adhibitam.

XXIX. Magnetes, qui Magnesiam Asiæ nunc incolunt, antea ad Peneum flumen, montémque Pelium habitarunt, & aduersus Troiam ductu atque auspiciis Prothoi militantes, Magnetes item dicti sunt. Ille postea hos, decimam Troia reportantes, Delphis ex voto collocauit. Post tamen relicto fano, nauibusque conscensis, in Cretam transmiserunt. Inde quoque vi repulsi Cretam deserunt, & in Asiam adnauigantes, malis afflictam nuper conditam Ioniam atque Æolidem liberant, pugnantes vna cum his aduersus eos, qui mala illa inferebant. Hinc denique eodem quo nunc sunt loco perueniunt, vrbémque condunt, quam veteri de nomine patriæ *Magnesiam* item nuncuparunt.

TRICESIMA de [b] Pithenio Apolloniate, qui oues Soli sacras pascens, cum sua incuria sexaginta de grege oues lupi discerpsissent, oculis à ciuibus est orbatus, quare tellus, irato Deo, fructus Apolloniatis non protulit, donec astu, & suburbanis prædiis duobus Pithenium placantes, & vna insuper domo, quam ipsemet elegisset, sterilitatem effugerunt. Erat autem Pithenius illustris genere, sicut & quotquot alij eius successores sacrarum curam ouium gesserunt. Ipsa verò [c] Apollonia Græca ciuitas est in Illyrica regione mari adiacens, quam [d] Lous fluuius, qui in Ionium mare exit, mediam diuidit.

XXXI. [e] Tereus, Thracum rex, eorum qui ad Dauliam, cæterámque Phocida pertinent, vxorem duxit Procnen, Pandionis Athenarum regis filiam. Hic postquam insano captus amore, per vim constuprauit inuitam Philomelam, Procnes sororem, linguam quoque eius exsecuit, veritus nimirum ne factum proderet. At illa peplum texens, dolorem ei suum filiis inscripsit. Procne, re cognita, & facinus vlcisci cupiens, filium [f] marito suum epulandum in cœna apposuit. Tum Tereus, vbi vel ex ipsa Procne execrandum conuiuium didicit, & hanc, & sororem veluti facti consciam gladio percussurus insequitur. Illis vero per fabulam inde sublatis, Procne quidem in [g] lusciniam, Philomela verò in hirundinem vertitur, canúntque perpetuo suas illas calamitates. Sed & Tereus in vpupam auem, vt fabulæ referunt, mutatus; aiuntque hos, ne aues quidem factos, iram deposuisse, quando vpupæ perpetuò hirundines atque luscinias insectantur.

XXXII. De [h] Europa [i] Phœnicis filia è conspectu sublata, vtque filios pater ad sororem inuestigandam dimiserit. In his etiam Cadmus fuit, qui cum vnà & Proteus, Busiridis tyrannidem veritus, ex Ægypto traiicit. Addit quomodo post varios errores nihil inuenientes, in Pallenam venerint, vtque Proteus, hospitalibus muneribus Clito oblatis, amicitia quę inita (erat Clitus hic, rex prudens & iustus Sithonum Thraciæ populorum) filiam eius Chrysonoën vxorem duxerit.

[a] Suidas etiam Τενέδιος ἄν, Τενέδιος πέλεκυς: ἐπὶ τῶν ἀποτόμως... ἀποτόμως.

[b] Euenium vocat Herodot. Cuius supra fab. hic rei historia hac narratio legitur.

[c] De qua Strabo lib. 7. de Illyride.

[d] Aôus Strab. & Liu.

[e] Pausan. in Atticis, & Mythologi omnes. Vide quoque Ælian. varia hist. lib. 13. cap. 20.

[f] Ityn.

[g] Eam hoc fratres Aeo ipsam aedonem, Apollod. lib. 3. Biblioth. & alij plures.

[h] Vide Nat. Comit. & cæteros Mythologos.

[i] Apollodorus lib. 3. Bibliot. Agenoris fuisse vult: vbi & aliô quodam alitor quam hic narratio legas.

καὶ ἀπ' αὐτοῦ οἱ ἄνθρωποι ἐπὶ παντὸς ἀποτόμου πράγματος, τὸ Τέννου πέλεκυν ἐπιλέγουσιν.

Η εἰκοστὴ ἐννάτη, ὡς Μάγνητες οἱ Μαγνησίαν τὴν ἐν ἀσίᾳ νῦν οἰκοῦντες, τὸ πρότερον περὶ πηνειὸν ποταμὸν καὶ τὸ πήλιον ὄρος ᾤκησαν. συνεστρατεύσαντο δὲ ἀχαιοῖς κατὰ Τροίας, ἡγουμένου αὐτῶν Προθόου, καὶ ἐκαλοῦντο Μάγνητες. εἶτα δεκάτην Μαγνήτων ἀνακομιζομένων [αὐτῶν] ἀπὸ Τροίας, οἰκίζει κατ' εὐχὰς εἰς Δελφούς. μετὰ χρόνον δὲ ἀναστάντες τοῦ ἱεροῦ, καὶ καταβάντες ἐπὶ θάλασσαν, ἐπεραιώθησαν εἰς Κρήτην. ὕστερον δὲ βιασθέντες, ἀνέστησαν ἐκ Κρήτης. καὶ πλεύσαντες εἰς τὴν ἀσίαν, ἐρρύοντο κακῶν νεόκτιστον οὖσαν τότε *Ἰωνίαν καὶ τὴν αἰολίδα συμμαχοῦντες αὐτοῖς κατὰ τῶν ἐπιτιθεμένων. ἐκεῖθεν ἀφικνοῦνται, ἐν ᾧ νῦν εἰσι, καὶ κτίζουσι πόλιν, ἀπὸ τοῦ κατὰ τὸ ἀρχαῖον πατρίδος Μαγνησίαν αὐτὴν ἐπικαλέσαντες.

Η τριακοστὴ, τὰ περὶ Πειθηνίου τοῦ Ἀπολλωνιάτου, ὃς τὰ ἱερὰ τοῦ ἡλίου νέμων πρόβατα ὑπνῷ, ἀμελήσαντος τούτου αὐτῶν, ἑξήκοντα λύκοι διασπαράξαι, τὰς ὄψεις ὑπὸ τῶν πολιτῶν ἐκκόπτεται. καὶ ἡ γῆ καρπὸν Ἀπολλωνιάταις, μηνίσαντος αὐτοῖς τοῦ θεοῦ, οὐκ ἐδίδου. ἕως τέχνῃ καὶ τεμένεσι δυσὶν ἱλασάμενοι Πειθήνιον, καὶ οἰκίᾳ *μιᾷ ἣν αὐτὸς ἠρετίσατο, τὴν ἀκαρπίαν διέφυγον. τῶν δ' ἐπιφανῶν ἦν ὁ Πειθήνιος, καὶ ὅσοι ἄλλοι ἐκ διαδοχῆς τῶν ἱερῶν εἶχον προβάτων τὴν ἐπιμέλειαν. καὶ ἡ Ἀπολλωνία, πόλις ἑλλὰς ἐστιν ἐν τῇ *ἰλλυρίων γῇ· κεῖται δ' ἐπὶ τῆς θαλάσσης, καὶ ποταμὸς Λῶος διὰ μέσης αὐτῆς ῥέων, καὶ οὗτος ἐκβάλλει εἰς τὸ Ἰόνιον πέλαγος.

Η τριακοστὴ πρώτη, ὡς Τηρεὺς, βασιλεὺς Θρακῶν τῶν περὶ Δαυλίαν καὶ τὴν ἄλλην φωκίδα, ἄγεται Πρόκνην γυναῖκα τὴν Πανδίονος βασιλεύοντος ἀθηνῶν. καὶ ὡς ἐπεμάνη καὶ ἐμίγη ἀκούσῃ Φιλομήλᾳ τῇ ἀδελφῇ Πρόκνης· καὶ τέμνει τὴν αὐτῆς γλῶσσαν, δεδιὼς τὸν ἐκλόγον θρίαμβον. ἡ δὲ πέπλον ὑφαίνουσα, γράφει τὰ πάθη τοῖς νήμασι. καὶ ἡ Πρόκνη μαθοῦσα καὶ ἀμυνομένη, παρατίθησιν αὐτῷ δεῖπνον τὰ αὐτοῦ γεννήματα. ὁ δὲ Τηρεὺς, μαθὼν τοῦ δείπνου τὸ μῦσος ὑπ' αὐτῆς Πρόκνης, ἐδίωκεν αὐτήν τε καὶ τὴν ἀδελφὴν ὡς συνεργὸν ξίφει ἀνελεῖν. τὰς δὲ (ὡς μῦθος) λαβὼν ἐντεῦθεν, Πρόκνην μὲν ἀηδόνα ποιεῖ, Φιλομήλαν δὲ χελιδόνα· καὶ ᾄδουσι διὰ παντὸς τὰς τότε συμφοράς. ἀλλὰ καὶ ὁ Τηρεὺς εἰς ἔποπα, ὡς ὁ τοῦ μύθου· καὶ οὐδ' ἐν ὄρνισιν αὐταῖς φασι πεπαῦσθαι τῆς ὀργῆς, ἀλλ' ἔποπες ἀεὶ χελιδόνας καὶ ἀηδόνας διώκουσιν.

Η τριακοστὴ δευτέρα, τὰ περὶ Εὐρώπης τῆς Φοίνικος θυγατρὸς ἀφανοῦς γεγενημένης· καὶ ὡς πέμψειε τοὺς υἱεῖς ὁ πατὴρ κατὰ ζήτησιν τῆς ἀδελφῆς· ὧν ἦν καὶ Κάδμος· μεθ' οὗ συναπαίρει καὶ Πρωτεὺς ἐξ αἰγύπτου, τὴν Βουσίριδος δεδιὼς βασιλείαν. καὶ ὡς μετὰ πολλὴν πλάνην, μηδὲν εὑρόντες, κατέσχον εἰς Παλλήνην. καὶ ὡς Πρωτεὺς ξένια δοὺς Κλίτῳ, καὶ λαβὼν φιλίαν (βασιλεὺς δ' ἦν ὁ Κλῖτος σώφρων καὶ δίκαιος Σιθώνων Θρακίου ἔθνους) ἄγεται Πρωτεὺς γυναῖκα, τὴν θυγατέρα Χρυσονόην. καὶ βι-

κθ'. Magnetes.

* Ionia.

Magnesia.

λ'. Pithenius Apolloniata.

* al. ἓν.

Apollonia.

* al. Ιλλυρι...

λα'. Tereus Progne Pandionis F. Philomela.

λβ'. Europa Phœnissa F.

Cadmus. Proteus.

Clitus.

Chrysonoë.

καὶ Βισαλτῶν ἀπελαθέντων τῆς οἰκείας γῆς τῷ πρὸς αὐτοὺς πολέμῳ, ὃν ἐπολέμησε Κλεῖτος καὶ Πρωτεύς. βασιλεύει τῆς χώρας Πρωτεύς, καὶ τίκτει παῖδας, οὐχ ὁμοίους αὐτῷ, ἀλλ' ὠμοὺς καὶ παρανόμους· οὓς Ἡρακλῆς, μισοπόνηρος ὢν, ἀναιρεῖ. καὶ αὐτοῖς ὁ πατὴρ χῶμα ἔχωσεν· Ἡρακλέα δὲ (ἦν γὰρ ἐναγὴς) καθῆρε τοῦ φόνου.

λγʹ. *Democlus. Smicrus.*

Ἡ λγʹ. Ὡς Δήμοκλος ὁ Δελφὸς γεννᾷ παῖδα ἐκπρεπῆ, Σμίκρος ὄνομα· καὶ ὡς πλεῖ κατὰ χρησμὸν ἐπὶ Μιλήτου, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ τὸν παῖδα ἐν ἡλικίᾳ. καὶ ὡς καταλιμπάνει τοῦτον σπουδῇ τοῦ ἐκπλεῦσαι καὶ ἀγνοίᾳ, τρεισκαιδέκατον ἔχοντα ἔτος. καὶ ὡς παῖς Ἐριθάρσου αἰπόλος καταλαμβάνει τὸν Σμίκρον ἀθυμοῦντα, καὶ ἄγει πρὸς τὸν πατέρα. καὶ ὁ Ἐριθάρσης οὐκ ἔλαττον τοῦ ἰδίου παιδὸς, μαθὼν τὰς τύχας καὶ τὸ γένος τοῦ Σμίκρου, τοῦτον περιεῖπε.

Eritharses. *Cycnus.*

καὶ περὶ τοῦ Κύκνου τοῦ συλληφθέντος ἀμφοῖν τοῖς παισὶ, καὶ τῆς ἔριδος, καὶ τοῦ τῆς Λευκοθέας φάσματος. καὶ ὡς εἴποι τοῖς παισὶ, πρὸς Μιλησίους φάναι τιμᾶν αὐτὴν, καὶ παίδων ἀγῶνα γυμνικὸν τελεῖν αὐτῇ· ἥδεσθαι γὰρ αὐτὴν τῇ ἔριδι τῶν παίδων. καὶ ὡς ὁ Σμίκρος, τινὸς τῶν ἐν Μιλησίοις ἐνδόξων θυγατέρα γαμεῖ. καὶ αὕτη τίκτουσα, ὁρᾷ ὄψιν αὐτῇ τὸν ἥλιον διὰ τοῦ στόματος εἰσδύντα, διὰ τῆς γαστρὸς δὲ καὶ τῶν αἰδοίων διεξελθεῖν. καὶ ἦν τὸ ὅραμα τοῖς μάντεσιν ἀγαθὸν· καὶ ἔτικτε παῖδα, Βράγχον ἀπὸ τοῦ ὀνείρου καλέσασα· ὅτι ὁ ἥλιος αὐτῆς διὰ τοῦ βράγχου [b] ἐξῆλθε. καὶ ἦν ὁ παῖς κάλλιστος ἀνθρώπων. καὶ αὐτὸν ἐφίλησεν ἱερασθεὶς Ἀπόλλων, εὑρὼν ποιμαίνοντα, ἔνθα βωμὸς Ἀπόλλωνος φιλίου ἵδρυται. ὁ δὲ Βράγχος ἐξ Ἀπόλλωνος ἐπίπνους μαντικῆς γεγονὼς, ἐν Διδύμοις τοῦ χωρίου ἔχρα. καὶ μέχρι τοῦ νῦν χρηστηρίων Ἑλληνικῶν, ὧν ἴσμεν, μετὰ Δελφοὺς, κράτιστον ὁμολογεῖται τὸ τῶν Βραγχιδῶν.

Branchus. ° *ἐσῆλθε.* *Branchidarum oracula.*

λδʹ. *Helenus & Deiphobus.*

Ἡ λδʹ. Ὡς μετὰ τελευτὴν Ἀλεξάνδρου τοῦ Πάριδος, οἱ Πριάμου παῖδες Ἕλενος καὶ Δηΐφοβος ἤριζον περὶ τῶν Ἑλένης γάμων. καὶ κρατεῖ βίᾳ καὶ θεραπείᾳ τῶν δυνατῶν Δηΐφοβος, νεώτερος ὢν Ἑλένου. Ἕλενος δὲ τὴν ὕβριν οὐ φέρων, εἰς τὴν Ἴδην ἀποχωρήσας, ἡσύχαζε. καὶ κατὰ συμβουλὴν Κάλχαντος, οἱ πολιορκοῦντες Τροίαν Ἕλληνες, λόχῳ τὸν Ἕλενον συλλαμβάνουσι· καὶ τὰ μὲν ἀπειλαῖς, τὰ δὲ δώροις, πλέον δὲ τῇ πρὸς Τρῶας ὀργῇ, ἀποκαλύπτει αὐτοῖς Ἕλενος, ὡς ξυλίνῳ ἵππῳ πεπρωμένον ἐστὶν Ἴλιον ἁλῶναι. καὶ τὸ τελευταῖον, ἐπειδὰν Ἀχαιοὶ λάβωσι τὸ διοπετὲς Ἀθηνᾶς Παλλάδιον, πολλῶν ὄντων τὸ σμικρότατον. στέλλονται οὖν ἐπὶ τῇ κλοπῇ τοῦ Παλλαδίου Διομήδης καὶ Ὀδυσσεύς. καὶ ἀναβαίνει ἐπὶ τὸ τεῖχος Διομήδης, ἐπιβὰς τῶν ὤμων Ὀδυσσέως. ὁ δὲ οὐκ ἀνελκύσας Ὀδυσσέα, καίτοι τὰς χεῖρας ὀρέγοντα, ᾔει τὴν ἐπὶ τὸ Παλλάδιον. καὶ ἀφελόμενος αὐτὸ, πρὸς Ὀδυσσέα ἔχων ὑπέστρεφε. καὶ διὰ τοῦ πεδίου κατιόντων, πυνθανομένῳ ἕκαστα τῷ Ὀδυσσεῖ, Διομήδης τὸ δόλιον τοῦ ἀνδρὸς εἰδὼς, οὐχ ὅπερ ἔφησεν Ἕλενος Παλλάδιον λαβεῖν αὐτὸν, ἀλλ' ἀντ' ἐκείνου ἕτερον, ἀποκρίνεται· κινηθέντος δὲ τοῦ Παλλαδίου, κατά τινα δαίμονα· γνοὺς Ὀδυσσεὺς αὐτὸ ἐκεῖνο εἶναι· καὶ κατόπιν γενόμενος, σπᾶται τὸ ξίφος, ἐκεῖνον μὲν ἀνελεῖν βουληθείς·

Equus Troianus. *Palladium.* *Diomedes. Vlysses.*

Bisaltis deinde patria sua eo bello pulsis, quod ipsis a Clito & Proteo illatum est, regioni illi Proteus imperauit, genuitque patris longè dissimiles liberos, crudeles admodum atque iniustos, qui post ab Hercule, quòd improbos valde odisset, occisi sunt. Et parens ipse tumulum suis effodit, Herculemque cæde pollutum expiauit.

XXXIII. Democlus Delphus filium genuit insigni forma, cui [a] *Smicro* nomen, nauigauitque Miletum ad consulendum oraculo, ducto secum filio annorum tredecim: quem, nimis festinato nauigandi studio, atque imprudens, ibi reliquit. Inuentum itaque tristem Smicrum, caprarius quidam, Eritharsi filius, ad patrem adducit: qui non secus atque suum filium, cognita pueri & conditione & stirpe, honestè eum apud se habuit. Narrat & de Cycno cum duobus filiis capto, deque contentione, ac de Leucotheæ spectro. Quomodo hæc pueris dixerit, Milesios vt admonerent, ipsam honorandam, & puerorum certamen gymnicum ipsi exhibendum: lætari enim se puerorum contentione. Addit etiam, vt Smicrus, clari cuiusdam apud Milesios viri filiam vxorem duxerit, quæ pariens secundùm quietem videre visa sit, Solem per os ipsam subire, & per ventrem atque verenda egredi. Quod visum bonum esse omen vates interpretati, peperit illa filium, Branchumque à somnio nominauit, eò quòd per fauces ex ipsa Sol [b] egressus esset. Hic mortalium formosissimus puer, ab Apolline est adamatus, cùm oues pascentem reperisset. Vbi & ara *Apollinis amantis* consecrata. Branchus verò Apollinis dono vaticinandi arte donatus, Didymis oracula reddidit, hodièque, inter omnia quæ nouimus, Græca oracula, [c] Branchidarum oraculum post Delphicum maximum prædicatur.

XXXIV. Paride mortuo, Helenus & Deiphobus Priami filij super Helenæ nuptiis contenderunt, vicitque per vim & potentium opem Deiphobus, ætate licet minor. Helenus ergo iniuriæ impatiens, in Idam secedens otium egit: vbi Calchantis suasu, qui Troiam obsidebant Græci ex insidiis eum capiunt: ille partim minis, partim donis, vel potius odio Troiæ, Græcis indicauit, ligneo equo Troiam capiendam, fato esse designatum. Immò & hoc denique, cùm Achiui cœpissent [d] cœlo delapsum illud Mineruæ [e] Palladium, quod inter multa erat minimum. Igitur missi ad Palladium furto auferendum, Diomedes & Vlysses: euaditque in murum per Vlyssis humeros conscendens Diomedes, neque tamen manus tendentem socium attraxit, sed ad Palladium abiit, eòque ablato, ad Vlyssem reuertit. Ita cùm per plana redirent, interroganti singulatim omnia Vlyssi, hominis astutiam non ignorans, respondit, non quod Helenus Palladium indicasset se accepisse: sed pro eo aliud quoddam. Verùm moto forte fortuna Palladio, agnouit Vlysses illud ipsum esse. Quare à tergo se statuens Diomedis, interfecturus illum, gladium strinxit,

a *Smicrum vocat Lactantius ad vers. 195. lib. 8. Thebai. Stat. Papin. Vbi plura ex Varrone.*

b *ὑπεισῆλθε potius legendum videtur.*

c *De quo Strabo. & Pausan. non semel.*

d *Δ ποτές. De qua voce lege Suidam.*

e *Vide Suid. & interp. Virg. Apollod. et in lib. 3. Bibliot. ac dessgn. Conons. lib 3. eadé.*

CONON.

quò ipsemet Achiuis Palladium adferret. At dum plagam inflicturus esset, vidit Diomedes, splendente tum forte Luna, ensis vibrari lucem. Ita Vlysses à cæde abstinuit, stringente vicissim gladium Diomede, qui & timiditatem illi exprobrans, & gladij lamina, quod antecedere nollet, humeros verberans, eundem ante se egit. Vnde [a] prouerbium natum: *Diomedeia necessitas*. adhiberi solitum in eo, qui aliquid faciat inuitus.

[a] Quod ipsum alios etiam ratione adfert Suidas.

XXXV. Duos inducit pastores ad Lyssum Ephesini agri montem pascentes: qui apum examen in profundo quodam atque ad descendendum perdifficili antro cùm vidissent, alter sportulam ad descendendum ingressus est, alter eam è fune suspensam demittebat. Cùm autem qui descenderat, mellis atque auri ingentem copiam reperisset, impositum sportulæ onus tertiò attrahere sursum iussit. Auro dein deficiente, seipsum deinceps sportam ingredi acclamauit. At postquam insidiarum ipsi suspicio cum verbo illo in mentem venit, lapidem pro se sportæ imposuit, iussitque attrahere. Alter itaque, vt iam penè ad oram vsque speluncæ onus attraxit, ratus se socium occidere, confestim per præcipitium quoddam sportam præcipitauit, auróque humi defosso, verisimiles de pastore qui desiderabatur, causas interrogantibus commentus est. Hinc cum alter ille in spelunca pastor nullam salutis viam reperiret, Apollo in somnis iussit, vt acuto lapide sibi corpore lacerato, quietus iaceret. Paruit ille monenti, & vultures tanquam ad cadauer aduolantes, vnguésque alij comæ, alij vestibus infigentes, in sublime hominem sustulerunt, auexeruntque illæsum in subiectam vallem. Inde profectus in curiam, cuncta magistratui exposuit. Quare Ephesij insidiatorem illum conuictum, aurumque defossum vel inuitum ostendere coactum [pro meritis] multarunt: iniuria verò affecto, auri dimidium attribuentes, alterum dimidium Apollini ac Dianæ obtulerunt. Seruatus ergo pastor ille, auróque donatus, ad summas peruenit diuitias, & aram in summo montis vertice Apollini, [b] *Vulturij* nomine, in rei gestæ memoriam sempiternam dedicauit.

[b] Γυπαιέως.

XXXVI. [c] Philonomus Lacedæmonius, Sparta Doriensibus prodita, Amyclas mercedis loco accepit, in eamque ex Imbro atque Lemno incolas coëgit. Qui cùm tertia dein ætate seditionem aduersus Dorienses excitassent, Amyclis pulsi sunt. Adsumptis itaque secum è Spartiatis quibusdam, ducibusque vsi Polide & Delpho, in Cretam adnauigarunt. Sed dum classis prænauigat, Apodasmus, [d] Melum habitatoribus instruit, indéque Pelicorum genus Spartanos sibi conciliat. Cæteri omnes Gortynam, repugnante nemine, occupantes, vna cum Cretensium accolis eam incoluerunt.

[c] Meminit Strabo libr. 8. initio Laconicæ.

[d] Cycladum vna Steph. cum eiusdem nominis vrbe.

XXXVII. A Thaso [e] Cadmi fratre Thasum insulam appellatam refert. Ibi enim illum frater, data exercitus parte, reliquit. [f] Cadmus hic à Phœnicum rege, magnæ alioquin & ipse apud Phœnicas auctoritatis, in Europam missus est. Quippe Phœnices eo tempore

[e] Apollod. Thasum Neptuni filium facit, lib. 3. ant. Stephan. Thasus geminato sibilo profert.

[f] De Cadmo Casaub. legendus in Athenæ.

αὐτὸς δ' ἀχαιοῖς τὸ παλλάδιον κομίζῃ. καὶ αὐτὸ μέλλοντος πληγὴν ἐμβαλεῖν (ἦν γὰρ σελήνη) ὁρᾷ Διομήδης τὴν αὐγὴν τοῦ ξίφους· Ὀδυσσεὺς δ' ἀναιρεῖν μὲν ἀπέσχετο: ἀντισπασαμένου κἀκείνου ξίφος, δειλίαν δ' ὀνειδίσας, πλατεῖ τῷ ξίφει οὐκ ἐθέλοντα προϊέναι τύπτων τὰ νῶτα ἤλαυνεν. ἐξ οὗ ἡ παροιμία· ἡ Διομήδειος ἀνάγκη, ἐπὶ παντὸς ἀκουσίως λεγομένη.

Diomedea necessitas.

Ἡ λε΄, δύο ποιμένας ὑπὸ Λυσσὸν τὸ ὄρος τῆς Ἐφεσίας γῆς εἰσάγει νέμοντας· οἱ μελισσῶν ἑσμὸν ἔν τινι βαθεῖ καὶ δυσκαταβάτῳ θεασάμενοι σπηλαίῳ, ὁ μὲν εἰς φορμίδα κατιέναι ἐνέβη, ὁ δὲ καθίει, κάλῳ ἀρτησάμενος. ὁ κατελθὼν δὲ μέλι καὶ χρυσὸν πολὺν εὑρὼν, καὶ τῇ φορμίδι ἕως τρὶς ἐμβαλὼν, ἀνιμᾶν ἐκέλευσεν· ἐπιλείψαντος [a] καὶ τοῦ χρυσοῦ, ἑαυτὸν ἐμβαίνειν λοιπὸν προσεβόησεν· ἐπεὶ δ' ἐπιβουλῆς ἔννοια αὐτῷ ἅμα τῷ ῥήματι συνεισῆλθε, λίθον ἀνθ' αὑτοῦ τῇ φορμίδι βαλὼν, ἐκέλευσεν ἀνιμᾶν. ὡς δ' ἐγγὺς τῆς στεφάνης ὁ ἀνιμῶν ἀπῃωρήσατο: αὐτίκα ὡς διαφθείρων τὸν ἕτερον, ἀφίησι κατά τινος φάραγγος, καὶ τὸ χρυσίον κατορύξας, πιθανὰς ὑπὲρ τοῦ ἀφανοῦς ποιμένος ἐπλάττετο τοῖς πυνθανομένοις τὰς προφάσεις. ὡς δ' ἦν ἀπορίᾳ παντάπασιν ὁ ἐν τῷ σπηλαίῳ ποιμὴν τῆς σωτηρίας: Ἀπόλλων ὄναρ κελεύει, ὀξεῖ λίθῳ τὸ σῶμα ἀμύξαντα, κεῖσθαι ἠρέμα. τοῦ δὲ πράξαντος τὸ προσταχθὲν: γῦπες ὡς ἐπὶ νεκρὸν ἐφιπτάμενοι, καὶ τοὺς ὄνυχας οἱ μὲν εἰς τὴν χαίτην οἱ δ' εἰς τὴν ἐσθῆτα πηξάμενοι: ἀνακουφίζουσι καὶ καταφέρουσιν αὐτὸν κοιλὰς ἀπαθῆ ἐπὶ τὸν ὑποκείμενον αὐλῶνα. ἐλθὼν δ' ἐπὶ τὸ ἀρχεῖον, ἅπαντα φράζει. καὶ τὸν μὲν ἐπιβουλεύσαντα οἱ ἐφέσιοι ἐλεγχθέντα, καὶ τὸν χρυσὸν κατορωρυγμένον καὶ ἄκοντα ἐπιδείξαντα, τιμωροῦνται: τῷ δ' ἠδικημένῳ τὴν ἡμίσειαν τοῦ χρυσοῦ νείμαντες, τὴν ἑτέραν ἡμίσειαν ἱερὰν ἀπέφηναν Ἀρτέμιδι καὶ Ἀπόλλωνι. ὁ δὲ διασωθεὶς καὶ τῷ χρυσίῳ τιμηθεὶς, ποιμὴν δή τι πάνυ πλούσιος ἐγένετο· καὶ βωμὸν ἐπ' ἄκρας τῆς κορυφῆς τοῦ ὄρους Ἀπόλλωνος [b] εἵσατο, γυπαιέως εἰς μνημεῖον τῶν συνενεχθέντων ὀνομάσας.

λε΄. Apollo Gypæus.

[a] αὐτὸ τό.

[b] Vulturius.

Ἡ λϛ΄, Ὡς Φιλόνομος ὁ σπαρτιάτης προδοὺς λακεδαίμονα Δωριεῦσι, δῶρον ἔσχεν Ἀμύκλας, καὶ συνοικίζει ταύτην ἐξ Ἴμβρου καὶ Λήμνου. Τρίτῃ δὲ γενεᾷ, στασιάσαντες πρὸς Δωριέας, μετανίστανται Ἀμύκλων· συμπαραλαβόντες δὲ καί τινας σπαρτιατῶν, ἡγουμένων αὐτοῖ Πόλιδος καὶ Δελφοῦ, ἔπλεον ἐπὶ τῆς κρήτης. ἐν τῷ παράπλῳ δὲ τοῦ στόλου, Μῆλον Ἀπόδασμος οἰκίζει. καὶ τὸ τῶν πελίκων γένος ἐνθάδε οἰκειοῦ [c] σπαρτιάταις. οἱ δὲ λοιποὶ ἅπαντες Γόρτυναν, μηδενὸς εἴργοντος, λαβόντες, ταύτην ἅμα τοῖς περιοίκοις κρησὶ συνοικίζουσιν.

λϛ΄. Philonomus.

Polis. Delphus. Apodasmus.

[c] σπαρτιάταις.

Ἡ λζ΄, Ὡς ἀπὸ Θάσου τοῦ Κάδμου ἀδελφοῦ, Θάσος ἡ νῆσος ὠνομάσθη· ἐκεῖ γὰρ αὐτὸν ὁ ἀδελφὸς, δοὺς τοῦ στρατοῦ μοῖραν, ἀπολείπει. καὶ ὡς Κάδμος ὑπὸ τοῦ φοινίκων βασιλέως μέγα καὶ αὐτὸς δυνάμενος παρὰ φοίνιξιν, ἐπὶ τὴν Εὐρώπην στελεῖν. οἱ δὲ φοίνικες τότε

λζ΄. Cadmus. Thasus.

Phœnices.

μέγα

μέγα τι (ὡς λόγος) ἴσχυον. καὶ πολλὴν τῆς Ἀσίας καταστρεψάμενοι, τὸ βασίλειον ἐν Θήβαις ταῖς αἰγυπτίαις εἶχον. σταλῆναι δὲ Κάδμον, οὐχ, ὡς Ἕλληνές φασι, κατὰ ζήτησιν Εὐρώπης, ἣν παῖδα Φοίνικος οὖσαν ἥρπασε Ζεὺς ἐν σχήματι ταύρου. Europa. ἀλλ' ἀρχὴν μὲν ἰδίαν ἐν Εὐρώπῃ μηχανώμενον πλάττεσθαι ἀδελφῆς ἡρπασμένης ποιεῖσθαι ζήτησιν. ἐξ οὗ καὶ ὁ τῆς Εὐρώπης μῦθος ἧκεν εἰς Ἕλληνας. περιπλέων δὲ τὴν Εὐρώπην, τὸν μὲν ἀδελφὸν Θάσον, ὡς εἴρηται, τῇ νήσῳ λείπει. [* Ἴσ. ἀνῄει.] αὐτὸς δὲ εἰς Βοιωτίαν πλεύσας, * ἄνεισι καὶ τὰς νῦν καλουμένας Θήβας· [Thebæ.] καὶ σὺν τῇ δυνάμει περιτειχίσας τὸ χωρίον, Θήβας ἀπὸ τῆς οἰκείας ἐπωνόμασε πατρίδος. [Bœoti.] τῶν δὲ Βοιωτῶν εἰς μάχην ἑαυτοῖς συμπλακέντων: ἡττῶνται Φοίνικες. εἶτα κρατοῦσιν, ἐνέδραις καὶ προλοχισμοῖς, καὶ τῇ ἀήθει τῶν ὅπλων ὄψει. κράνος γὰρ καὶ ἀσπὶς οὔπω αὐτοῖς ἔγνωστο. καὶ κρατεῖ Κάδμος τῆς Βοιωτῶν γῆς. καὶ φυγόντων τῶν διασωθέντων ἐπὶ τὰς οἰκείας πόλεις, οἰκίζει Φοίνικας ἐν Θήβαις. καὶ τὴν Ἄρεος καὶ Ἀφροδίτης Ἁρμονίαν γαμεῖ. [Harmonia Martis & Veneris F.] Βοιωτοῖς δὲ πρὸς τὴν ἔκπληξιν τῶν ὅπλων καὶ τῶν προλοχισμῶν, καὶ τῆς ἐνέδρας, δόξα παρέστη, αὐτοῖς ὅπλοις ἀνεῖναι τῆς γῆς τοὺς ἄνδρας· καὶ σπαρτούς, ὡς ἐκ τοῦ χωρίου φύντας αὐτούς, ἐκάλεσαν. περὶ μὲν οὖν Κάδμου καὶ Θηβῶν οἰκίσεως, οὗτος ὁ ἀληθὴς λόγος: τὸ δ' ἄλλο μῦθος καὶ γοητεία ἀκοῆς.

λη'. Milesius aurum apud Trapezitam, patria periclitante, deponens.

Η λη', Ὡς Μιλήσιός τις ἀνήρ, τῆς πατρίδος αὐτοῦ ὑπὸ Ἁρπάγου τοῦ Κύρου ἐν κινδύνῳ οὔσης, εἰς τὸ ἐν Σικελίᾳ Ταυρομένιον ἄπεισι, κἀκεῖ φίλῳ τινὶ τραπεζίτῃ παραθέμενος τὸ χρυσίον, οἴκαδ' ἔπλει. εἶτα δεδούλωτο μὲν Μίλητος Κύρῳ· δεινὸν δ' οὐδὲν ἄλλο, ὧν ὑφεωρᾶτο, ἐπεπόνθει. καὶ ὁ Μιλήσιος ἧκεν εἰς Ταυρομένιον, ἀνακομισόμενος τὴν παρακαταθήκην. ὁ δὲ λαβών, ὁμολογεῖ μὲν λαβεῖν, διετείνετο δ' ἀποδεδωκέναι. ὡς δὲ μετὰ πολλὴν ἔριν καὶ λογομαχίαν ὁ Μιλήσιος εἰς [Trapezitæ dolus.] ὅρκον τὸν ἀδικοῦντα προὐκαλεῖτο: ὁ τραπεζίτης μηχανᾶται τοιόνδε. νάρθηκα κοιλάνας, καθάπερ αὐλόν, καὶ συντήξας τὴν παρακαταθήκην τῷ νάρθηκι, ἐγχεῖ καὶ ἀσφαλίζεται. ἐπὶ δὲ τὸν ὅρκον ἰών, καὶ κατέχων ὡς βακτηρίαν: προφάσει τῆς τῶν ποδῶν ἀσθενείας, τῷ νάρθηκι ἐπηρείδετο. μέλλων δ' ὀμνύειν, πλησίον ἑστῶτι τῷ Μιλησίῳ, ὡς αὐτίκα πάλιν ἀναληψόμενος τὸν νάρθηκα ἐπιδίδωσιν. ὡς δὲ τὰς χεῖρας ἀνασχὼν κατώμνυτο τὴν παρακαταθήκην ἀποδοῦναι τῷ παραθεμένῳ: περιπαθήσας ὁ Μιλήσιος, ῥίπτει τὸν νάρθηκα, ἐρρεῖν ἅμα ἀνακραγὼν τὴν ἐν ἀνθρώποις πίστιν. καὶ ὁ νάρθηξ ἐρρήγνυτο, καὶ περιφανὲς ἦν πρὸς τὴν ὄψιν τοῦ χρυσίου τὸ σόφισμα τῆς ψευδορκίας. καὶ ὁ μὲν Μιλήσιος τὸ ἴδιον εἶχεν: ὁ δὲ τραπεζίτης ὑπ' αἰδοῦς καὶ τοῦ κακίζεσθαι πρὸς ἁπάντων, βρόχῳ τοῦ ζῆν ἑαυτὸν ἐξῆγε.

λθ'. Melanthus.

Η λθ'. Ὡς Μέλανθος γένος μὲν ἦν τῶν ἠλίδων, οἳ Πύλου καὶ Μεσσήνης ἀπὸ Ποσειδῶνος ἐβασίλευον. τούτων ἀναστήσαντες Ἡρακλεῖδαι, πολέμῳ τὴν γῆν εἶχον. ὁ δὲ κατὰ χρησμὸς Ἀθήναζε ἀφικνεῖται, καὶ πολίτης [Oenoe.] γίνεται, καὶ ἦν τῶν τιμωμένων. Ἀθηναίοις δὲ καὶ Βοιωτοῖς πόλεμος ὑπὲρ Οἰνόης συνίσταται.

CONON.

viribus plurimum ac potentia, vt ferunt valebant, magnáque Asiæ parte in potestatem redacta, regiam sedem Thebis Ægyptiis constituerant. Missus ergo Cadmus non vt Græci fabulantur, Europam quæsiturus, quam Phœnicis filiam, tauri mentitus formam Iuppiter rapuisset, sed proprium sibi in Europa imperium constituere molitus, raptæ sororis inuestigationem prætexuit. Atque hinc illa de Europa fabula ad Græcos prodiit. Europam igitur circum-nauigans ille, Thasum fratrem, vt diximus, in ea insula reliquit, ipse in Bœotiam tendens, Thebas illas, quæ nunc appellantur, ædificauit, muroque comitum opera cinctum locum, à patriis ita Thebis appellauit. Bœotis autem pugna concurrentibus, victi primum Phœnices, per insidias mox, ac strategemata, & inusitatum armorum aspectum, superiores euaserunt: neque enim galea & scutum fuerant vnquam Græcis ad eam diem cognita. Ita Cadmus Bœotorum potitus regione, fugientibus qui cladi superérat in suas quisque vrbes, Thebis. Phœnicas, qui incolerent, collocat, ipse Harmoniam Martis ac Veneris filiam vxorem ducit. Bœotorum interim animis ob armorum illum, atque insidiarum metum hæc opinio insedit, cum armis ipsis viros illos è terra extitisse, vt inde etiam [a] *Spartos*, velut ex eo ipso loco satos, nominarint. Igitur de Cadmo, Thebarúmque inhabitatione vera hæc narratio est: altera illa, fabula, auriúmque præstigiæ. [a Pausan. lib. 9. Boeot. & alibi.]

XXXVIII. Milesius quidam periclitante sub Harpago Cyri f. patria, Tauromenium, Siciliæ vrbem adnauigauit, ibidémque apud notum quendam trapezitam auro deposito, domum rediit. Cyrus post hæc Miletum in potestatem redegit, nihilque in eam grauius, vt metuerant constituit. Rediit itaque Milesius Tauromenium, vt depositum illud suum reciperet. Ibi mensarius quidem depositum accepisse non abnegabat, sed reddidisse contendebat. Vt verò Milesius post multas tandem rixas atque contentiones, ad iusiurandum hominem adegit, trapezita tale quid machinatus est. Ferulam tibiæ instar excauans, in eaque depositum liquefactum infundens, probè obturat. Accedens igitur ad iurandum, tenénsque pro scipione ferulam, quasi pedibus æger ea fulciebatur. Antequam tamen iuraret, Milesio sibi astanti, veluti mox repetiturus, arundinem tradidit. Ita dum manibus sublatis deierat, se depositum eidem, a quo accepisset, reddidisse, Milesius indignans arundinem proiecit, simul etiam hominum fidem defecisse clamás. Tum fracta arundine oculis etiam patuit compositum illud auri causa periurium. Milesius itaque aurum sibi suum vindicauit: trapezita verò præ verecundia, & quòd improbus coram omnibus deprehenderetur, laqueo vitam sibi abrupit.

XXXIX. Melanthus ex genere fuit Elidarum, qui Pylo & Messanæ iam inde à Neptuno imperarunt. Hunc cum Heraclidæ expulissent, armis regione potiti sunt. Ille Athenas versus ex oraculo discessit, ciuitateque donatus, claruit ibi in paucis. Accidit auté vt Athenienses cum Bœotis super [b] Oenoë bellum gererent, [b περὶ Κελαινῶν Suid. & Polyæn.]

CONON.

placuitque singulari regum certamine litem dirimi. Ibi [a] Thymœtes, qui tum Athenis regnabat, duellum formidans, regno etiam cessit ei, quicumque cum Xantho Bœotorum rege dimicare vellet. Melanthus itaque regni præmio inuitatus, pugnandi conditionem accipit, & pacta conficiuntur. Vbi ad manus ventum est, vidit Melanthus visum quoddam imberbis viri specie Xanthum sequi. Vt verò iniustè fieri ille exclamauit, quod contra pacta auxiliatorem adduxisset, Xanthus falso sermone turbatus, vertit se: atque ita illico Melanthus lancea traiectum transfodit. Sic vno certamine Oenoën Atheniensibus, sibi regnum acquisiuit. Certè Erechtidarum genus ad Melanthidas, quo in numero & Codrus erat, ab hoc traductum est. Athenienses verò postea *Baccho* [b] *Melanthidæ* ex oraculo fanum dedicarunt, & quotannis rem diuinam fecerunt: *Ioui* insuper *deceptori* sacras litantes victimas, quòd in pugna dolo fuissent vsi.

[a] *Oxintha F. qui postremus de Thesidis regnauit. Pausan. Corinth. Attingit quoque hanc historiam Strabo lib. 9. init. & maxime Suid. ἀπατούρια. Interp. Aristoph. Polyæn. lib. 1. Stratagem. Frontin. lib. 2. cap. 5.*

[b] *Suidas recte ἀπατούρια Dionysium hunc μελαναίγιδα vocat, ex eo quod* * *τραγῆν ἐνημμένος μέλαιναν visus sit post Xanthum apparuerit. Huius tamen Bacchi ædem Pausan. in Corinthiac. apud Trœzenios statuit.*

Qvadragesima historia [c] de Andromeda secus narrat, quàm Græci fabulantur. Duos fratres fuisse refert Cephea, & Phinea: ac Cephei quidem regnum, Phœnices postea nomen induisse, cum ad eum diem [d] Ioppe à maritima ciuitate appellatum fuisset, habuisseque imperij terminos à mari nostro ad eam vsque Arabiam, quæ ad Erythræum mare pertinet. Fuisse item Cepheo insigni pulchritudine filiam Andromedam, quam proci ambirent, Phœnix quidam, & ipse Cephei frater Phineus. At Cepheum postquam varia de vtroque secum ipse considerasset, Phœnici tandem despondere filiam statuisse, ac per filiæ raptum consentientem suam voluntatem obtegere. Abreptam igitur fuisse ex deserta quadam insula Andromedam, in quam soleret Veneri sacrificia oblatura secedere. Ita cùm Phœnicis huius rapientis naui (quæ Cetus dicta est, siue à piscis illius similitudine, siue casu aliquo) Andromeda tanquam insciente patre auheretur, miserè eam eiulasse, opemque cum lachrymis inuocasse. Ad ea [e] Perseum Danaës filium, fortè fortuna præternauigantem, cursum inhibuisse: primoque mox puellæ aspectu, pietate simul, & amore captum: tum nauigium illud Ceti nomine expugnasse, & vectores tantùm non in lapides præ metu versos, occidisse. Atque hunc illum esse Græcæ fabulæ Cetum, hos homines, [f] Gorgonis viso capite, in saxa mutatos. Perseum igitur Andromedam vxorem accepisse, secumque in Græciam nauigio vexisse, atque Argos sub illius imperio habitari cœptum.

[c] *Vide Hyginum Apollodorum, & interpret. Apollon. Arati, atque Lycophr. Ouid. 5. Metamorph.*

[d] *Strabo hanc etiam sententiã adfert lib. 1. & iterũ XVI. Plinius quoque Pausan. ac plerique omnes.*

[e] *Persei huius imaginem inspice apud Philostr. lib. 1. Icon. antepenult.*

[f] *Strabo lib. X. extrem. Vide Ouid & Mytholog.*

XLI. Antandrum habitarunt Pelasgi. Verùm (vt quidam narrant) ex eo, quod hanc ipsis Ascanius pro redemptionis suæ pretio donasset, cum ex insidiis captus ab his, dimissusque fuisset: hinc enim *Antandri* nomine vrbem dixisse, quam ἀντὶ ἑνὸς ἀνδρὸς [*pro vno viro*] accepissent. Ascanius autem hic Æneæ filius, fuit, qui capta iam Troia in Ida regnauit. Alij hinc potius referunt Pelasgos Antandrum incoluisse. Ex Apolline, aiunt, atque Creüsa gignitur Anius, & ex hoc Andrus, qui vnam insularum inhabitans, [g] nomen quoque suum insulæ reliquit.

[g] *Antandrus, inquit Stephan. ab Antandro Atramyttiorum? Strategο.*

καὶ ἐδόκει ἐν τῇ τῶν βασιλέων μονομαχίᾳ τὴν κρίσιν εἶναι. Θυμοίτης μὲν οὖν βασιλεύων Ἀθηναίων, ἐδεδοίκει τὸν ἀγῶνα, καὶ ἐξίστατο τῆς βασιλείας, τῷ βουλομένῳ διακινδυνεῦσαι πρὸς Ξάνθον, ὃς ἐβασίλευσε Βοιωτῶν. καὶ Μέλανθος ἐπ᾽ ἄθλῳ τῆς βασιλείας, ὑπέστη τὸν ἀγῶνα, καὶ προβαίνουσιν αἱ συνθῆκαι. ἐπειδὴ δ᾽ εἰς μάχην ἦσαν, καθορᾷ ὁ Μέλανθος φάσμα τι παρὰ Ξάνθῳ ἄνδρα ἑπόμενον ἀγένειον. ὡς δ᾽ ἀνεβόησε μὴ δίκαια ποιεῖν, παρὰ τὰς συνθήκας ἐπαγόμενον βοηθόν· μετεστράφη ὁ Ξάνθος, πρὸς τὸ ἄπιστον τοῦ λόγου ἐκπλαγείς· καὶ αὐτὸν εὐθὺς ὁ Μέλανθος τῷ δόρατι βαλὼν, κτείνει. καὶ τήν τε Οἰνόην Ἀθηναίοις, καὶ ἑαυτῷ τὴν βασιλείαν, ἑνὶ περιεποιήσατο ἀγωνίσματι. τὸ μὲν δὴ τῶν * Ἐρεχθέντων γένος, εἰς τοὺς Μελανθίδας, ὧν ἦν καὶ Κόδρος, ἀπὸ τούτου μετέστη. Ἀθηναῖοι δ᾽ ὕστερον Διονύσῳ Μελανθίδῃ κατὰ χρησμὸν ἱερὸν ἱδρυσάμενοι, θύουσιν ἀνὰ πᾶν ἔτος, καὶ τῷ ἀπατηνορίῳ Διὶ ἱερὰ ἀνάπτοντες, ὅτι αὐτοῖς ἐκ τῆς ἀπάτης ἀγώνισμα ἐγένετο.

Thymœt. *Xanthus.* * *al. Ἐρεχθειδῶν.* *Codrus.*

Ἡ τεσσαρακοστὴ ἱστορία, τὰ περὶ * Ἀνδρομέδας ἱστορεῖ ἕτερος, ἢ ὡς ὁ Ἑλλήνων μῦθος. ἀδελφοὺς μὲν γὰρ δύο γενέσθαι [φασὶ] Κηφέα καὶ Φινέα, καὶ εἶναι τὴν τοῦ Κηφέως βασιλείαν τότε ἐν τῇ μετονομασθείσῃ μὲν ὕστερον Φοινίκῃ, τηνικαῦτα * δὲ ὄπα ἀπὸ Ἰόπης τῆς ἐπιθαλασσιδίου πόλεως τοὔνομα λαβούσῃ. καὶ ἦν τὰ τῆς ἀρχῆς ὅρια ἀπὸ τῆς καθ᾽ ἡμᾶς θαλάσσης μέχρι Ἀράβων τῶν πρὸς τὴν Ἐρυθρὰν θάλασσαν ᾠκημένων. εἶναι δὲ τῷ Κηφεῖ καὶ θυγατέρα πάνυ καλὴν Ἀνδρομέδαν, καὶ αὐτὴν μνᾶσθαι Φοίνικά τε, καὶ τὸν ἀδελφὸν Κηφέως Φινέα. Κηφεὺς δὲ μετὰ πολλοὺς τοὺς ἐφ᾽ ἑκατέρῳ λογισμοὺς, ἔγνω δοῦναι μὲν Φοίνικι. ἁρπαγῇ δὲ τοῦ μνηστῆρος τὸ αὐτοῦ ἑκούσιον ἀποκρύπτειν: καὶ ἁρπάζεται ἀπό τινος * νησίδος ἐρήμου ἡ Ἀνδρομέδα. ἐν ᾧ εἰώθει ἀπιοῦσα θυσίας τῇ Ἀφροδίτῃ θύειν. Φοίνικος δ᾽ ἁρπάσαντος νηῒ (κῆτος δ᾽ αὐτὴ ἐκαλεῖτο, ἢ μίμησιν ἔχουσα τοῦ ζώου, ἢ καὶ κατὰ τύχην) ἡ Ἀνδρομέδα, ὡς κατ᾽ ἄγνοιαν τοῦ πατρὸς ἁρπαζομένη, ἀπωλοφύρετό τε καὶ μετ᾽ οἰμωγῆς τοὺς βοηθήσοντας ἀνεκαλεῖτο. Περσεὺς δ᾽ ὁ Δανάης κατὰ δαίμονα παραπλέων κατίσχει: καὶ πρὸς τὴν πρώτην ὄψιν τῆς κόρης, οἴκτῳ καὶ ἔρωτι συσχεθείς· τό, τε πλοῖον, τὸ κῆτος, διαφθείρει: καὶ τοὺς * ἐμπεσόντας ὑπὸ ἐκπλήξεως μονονουχὶ λιθωθέντας, ἀναιρεῖ. καὶ τοῦτο Ἕλλησι τὸ τοῦ μύθου κῆτος, καὶ οἱ παγέντες εἰς λίθους ἄνθρωποι Γοργόνος τῇ κεφαλῇ. ἄγεται δ᾽ οὖν γυναῖκα τὴν Ἀνδρομέδαν, καὶ οἴχεται αὐτῇ συμπλέουσα εἰς τὴν Ἑλλάδα τῷ Περσεῖ, καὶ βασιλεύοντος τὸ Ἄργος οἰκεῖται.

μ´. *Andromeda.* *Cepheus. Phineus.* * *δ᾽ Ἰόππα.* *Phœnix.* * *al. νησίδος.* *Perseus Danaes F.* * *ἐμπλέοντας.*

Ἡ μα´. Ὡς Ἄντανδρον ᾤκησαν Πελασγοί· ἀλλ᾽ ὡς μὲν ἔνιοί φασι, δόντος αὐτοῖς Ἀσκανίου λύτρον ἀνθ᾽ αὐτοῦ: ἐπεὶ ἐνέδρᾳ συνελήφθη ὑπ᾽ αὐτῶν, καὶ ἀπολυθέντος· διὸ καὶ Ἄντανδρος, ὅτι ἀντὶ ἑνὸς ἀνδρὸς ἔλαβον πόλιν. * ὡς δ᾽ Ἀσκάνιος υἱὸς μὲν ἦν Αἰνείου· μετὰ δὲ Τροίας ἅλωσιν, ἐβασίλευσεν Ἴδης. οἱ δέ φασιν ἐντεῦθεν οἰκῆσαι Πελασγοὺς Ἄντανδρον. Ἀπόλλωνος καὶ Κρεούσης Ἄνιος γίνεται, * παρὰ τοῦδε Ἄνδρος, ὃς μίαν οἰκήσας τῶν νήσων, τὸ ὄνομα λείπει τῇ νήσῳ.

μα´. *Ascanius Æneæ F.* * *ὅς.* * *ἀ. παῖ.*

κατὰ στάσιν δ' ἐκεῖθεν ἐκπεσὼν, καὶ χωρίον ἰδὼν ὑπὸ τὴν Ἴδην παρὰ πλήσιον Ἀνδρῷ, πολίζει τὸ χωρίον, καὶ Ἄντανδρον πρὸς τὴν ὁμοιότητα ὀνομάζει. τὴν δ' Ἄνδρον ἔρημον οὖσαν λαὸς Πελασγῶν εἰσῳκίσατο. καὶ ἡ Κύζικος δὲ Πελασγοὺς ἔσχεν οἰκήτορας, καὶ γὰρ Κύζικος ὁ Ἀπόλλωνος, Πελασγῶν τῶν ἐν Θεσσαλίᾳ βασιλεύων, ὑπὸ Αἰολέων μετὰ Πελασγῶν ἐκπεσὼν, τὴν χερρόνησον τῆς Ἀσίας πολίζει, δοὺς αὐτῇ καὶ τοὔνομα· καὶ ηὐξήθη ἐκ ταπεινῆς Κυζίκῳ εἰς μέγα ἡ ἀρχή. ἐφ' οὗ Κλείτην τὴν Μέροπος, ὃς τῶν περὶ Ῥύνδακον χωρίων ἐβασίλευε, γυναῖκα ἠγάγετο· * οἱ δὲ Ἰάσονος ἐπὶ τὸ δέρας ἰόντες κατάγουσι πρὸς τὴν Κύζικον τῇ Ἀργοῖ, καὶ μαθόντες οἱ Πελασγοὶ Θεσσαλίδα τὴν ναῦν, κατὰ μῆνιν τῆς ἐκβολῆς, νυκτὸς ἐμάχοντο τῇ Ἀργοῖ. Κύζικον δὲ λῦσαι τὴν μάχην ἐπιστάντα, ἀγνοῶν Ἰάσων κτείνει, πεσόντων καὶ ἄλλων Πελασγῶν. καὶ ἡ μὲν Ἀργὼ ἔπλει ἐπὶ Κόλχους· οἱ δὲ τότε μὲν ὑπερηχθέσθησαν ἐπὶ τῇ τοῦ βασιλέως τελευτῇ, καὶ τοῖς παρ' αὐτοῖς δυνατοῖς τὰ τῆς πόλεως ἐνεχείρισαν, οὐδὲ γὰρ ἦν παῖς Κυζίκῳ διάδοχος. ὕστερον δὲ ὑπὸ Τυρρηνῶν Κυζικηνοὶ μετανέστησαν· καὶ Τυρρηνοὶ τὴν χερρόνησον ἔσχον, καὶ τούτους Μιλησίων μοῖρα μάχῃ νικήσαντες, αὐτοὶ Κύζικον ᾤκησαν.

Andros. Antandrus.

* οἱ δὲ μετὰ Ἰάσονος.

μβʹ. Gelo tyrannidem affectans.

Η μβʹ. Ὡς Γέλων ὁ Σικελιώτης τυραννίδι ἐπιθέσθαι διανοούμενος, Ἱμεραίων ἐθεράπευε τὸν δημοτικὸν, κατὰ τῶν δυνατῶν ὑπερμαχῶν, καὶ αὐτὸν ἠγάπα τὸ πλῆθος, καὶ φυλακὴν τοῦ σώματος αἰτοῦντι * ὥρμητο διδόναι. Στησίχορος δ' ὁ Ἱμεραῖος ποιητὴς ὑποτοπήσας ἐπὶ χρεῖν αὐτὸν τυραννίδι, τοὺς λόγους ἔλεξεν εἰς τὸ πλῆθος, εἰκόνα τοῦ μέλλοντος πάθους. ἵππος φησὶ νεμόμενος, ἐφοίτα πιόμενος ἐπὶ * κρήνην. ἔλαφος δὲ τὸ πεδίον * διελθοῦσα, τήν τε πόαν κατέστειβε, καὶ τὸ νᾶμα ἐτάραξε. καὶ ὁ ἵππος ποθῶν τὴν ἀδικοῦσαν τιμωρῆσαι, τάχει δὲ ποδῶν λειπόμενος, ἄνδρα κυνηγέτην βοηθὸν ἐκάλει. ὁ δὲ εἰ χαλινὸν δέξοιτο καὶ ἀναβάτην, ῥᾷστα ἀμυνεῖν αὐτῷ ὑπισχνεῖτο. καὶ ἐγίνετο οὕτω. καὶ ἡ μὲν ἔλαφος ἀκοντίοις ἔκειτο βληθεῖσα: ὁ δ' ἵππος ᾔσθετο δεδουλωμένος τῷ κυνηγέτῃ. τοῦτ', ἔφη, δέδοικα αὐτὸς, ὦ Ἱμεραῖοι, μὴ νῦν δῆμος ὄντες, τῶν ἐχθρῶν μὲν διὰ Γέλωνος περιγένησθε: αὐτοὶ δ' ὕστερον Γέλωνι δουλεύητε. φιλεῖ γὰρ ἅπασαν τὴν δύναμιν τῷ λαβόντι ἐπὶ τὸν δόντα εἶναι, ὅταν ὥσπερ δοῦναι αὐτὴν μικρόν τι ἐκ τοῦ ὁμοίου κομίσασθαι ἔχῃ.

* ὥρμετο. Stesichori Apologus de equo & ceruo.

* al. πιόμενος. * αἱ διελθοῦσα.

μγʹ. Ætna crateres igniti. Catana.

Η μγʹ. Οἱ τῆς Αἴτνης τοῦ πυρὸς κρατῆρες ἀνέβλυσάν ποτε, ποταμοῦ δίκην, φλόγα κατὰ τῆς χώρας, καὶ Καταναίοις (πόλις δ' Ἑλλὰς ἐν Σικελίᾳ ἡ Κατάνη) ἔδοξε παντελὴς ἔσεσθαι φθορὰ τῆς πόλεως. καὶ ἀπὸ ταύτης φεύγοντες ὡς εἶχον τάχους, οἱ μὲν χρυσὸν, οἱ δὲ ἄργυρον ἔφερον, οἱ δὲ ὅ, τι ἄν τις βούλοιτο ἐπικούρημα τῆς φυγῆς. Ἀναπίας δὲ καὶ Ἀμφίνομος ἀντὶ πάντων τοὺς γονεῖς γηραιοὺς ὄντας ἐπὶ τοὺς ὤμους ἀναθέμενοι * ἔφευγον, καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ἡ φλὸξ ἐπικαταλαβοῦσα, ἔφθειρεν: αὐτοὺς δὲ περιεσχίσθη τὸ πῦρ, καὶ ὥσπερ νῆσος ἐν τῇ φλογὶ πᾶς ὁ περὶ αὐτοὺς χῶρος ἐγένετο. διὰ ταῦτα οἱ Σικελιῶται τόν τε χῶρον ἐκεῖνον, εὐσεβῶν χῶρον ἐκάλεσαν:

Anapias. Amphinomus.

* al. ἔφευγον.

Sed exortis deinde seditionibus hinc exactus, locum quendam contemplatus est sub Ida, Andro vicinum, in quo vrbem ædificauit, quam ob similitudinem *Antandrum* nominauit. Andrum interim desertam Pelasgorum gens inhabitauit. Ita Cyzicus quoque incolas habuit Pelasgos. Etenim Cyzicus Apollinis filius, Pelasgis, qui in Thessalia erant, imperans, ab Æolensibus cum suis Pelasgis eiectus,[a] in Cherroneso Asiæ vrbem de suo nomine extruxit, ibique ex humili magnam in potentiam creuit, postquam Cliten filiam Meropis, qui vicina[b] Ryndaco loca rex tenuit, connubio sibi iunxit, [c] Iasonis postea comites, qui cum illo ad vellus aureum proficiscebantur, Argo naui ad Cyzicum appulerunt, quam vt Pelasgi Thessalicam esse nauim didicerunt, ex veteri illo odio, quod ab his olim expulsi fuissent, noctu Argo oppugnant. Cyzicum ibi pugnam dirimere conantem Iason occidit imprudens, cæsis cum illo & aliis aliquot Pelasgis: ipsa verò Argo in Colchida vela fecit. Itaque Pelasgi de regis sui interitu admodum mœsti, túc quidem optimatibus suis, quòd Cyzicus hæredem nullum reliquisset, Remp. commiserunt: donec postmodum Cyzico pulsi à Tyrrhenis, qui Cherroneso occupata, & his, qui Milesiorum pars erant, pugna superatis, ipsimet Cyzicum incoluerunt.

XLII. Gelon Siculus tyrannidem inuadere studens,[d] Himeræorum populum colebat, ac pro eo aduersus potentiores pugnabat. Vnde ipsum plebs adeo adamabat, vt petenti sibi dari corporis custodes, promptissimè eos concesserit.[e] Stesichorus tamen Himeræus poëta; suspicatus regnum affectare illum velle, apologum hunc populo recitauit, imaginem eorum, quæ post acciderent malorum.[f] Equus, inquit, forte pascens ad fontem bibiturus accedebat, cum ceruа interim per agrum illum transiens, & herbam proculcauit, & aquam turbauit. Equus itaque vindictæ admodum cupidus, sed pedum celeritate inferior, venatoris opem implorauit. Ille, si frenum ore acciperet, & tergo sedere pateretur, facillimè se huius iniuriam vlturum pollicetur. Quod vbi sic factum est, cerua quidem telis confossa iacuit, sed equus etiam à venatore subiugatum se sensit. Idem, inquit, ego vereor, ô Himeræi, ne nunc cum in populari statu sitis, hostibus quidem per Gelonem superiores reddamini, sed tandem adhuc eidem Gelonis seruiatis. Gratà enim omnis potentia, aduersus eum qui dederit, accipienti est, quando hanc ille non amplius tam facilè auferre potest, quàm antea contulit.

XLIII. Ignis Ætnæi[g] crateres tantas aliquando, fluminis instar, flammas per eam regionem effuderunt, vt Catanæis (vrbs autem Græca Siciliæ Catana est) extremum vrbi interitum certissimo allaturæ viderentur. Ex ea igitur ciues quam citissimè fugientes, aurum alij, alij argentum efferebant, alij verò quæcunque subsidium in exsilio allatura videbantur.[h] Anapias tantùm, & Amphinomus, præ omnibus parentes senio confectos, humeris impositos fugientes extulerunt. Ceteros interim flamma adurens extinxit, quæ in horum circuitu ita diffindi visa est, vt insulæ in modum circumcirca locus igne liber fieret. Quare Siculi *Piorum regionem* locum eum appellarunt,

a Strabo lib. 12. extrem. Cyzicum facit insulam, vt Apollon. Argonautic. l. Vide de Situ eius Plin. ... insulam ab Alexandro continenti iunctam.

b Ryndacus Strab. lib. 12. circa Cyzicum, fluuius est in Propontidem exiens: Stephano etiam vrbs Phrygiam inter & Hellespontum.

c De quibus Apollon. lib. 1. Argonaut. & Valer. Flacc.

d Polyæn. lib. 1 Strateg. Syracusan. tyrannum hunc factum scribit, alia vsum fraude.

e Aristot. 2. Rhetor. refert hac Stesichorū in Phalaridem recitasse.

f Eadem vtitur fabula Horat. lib. 1. epist. 10.

g Ita vocantur Ætnæ montis fauces illæ & ora (vt vertit Lucret. libr. 6.) per qua ignes eructans emittebat. Vide Arist. de mundo, Pausan. in Phocicis, Plin. lib. 1 cap. 8. Strab. 6. Sicil. extr. Val. Max. lib. 5. c. 4. Ælianum Solinum cap. 11. Claudianum, aliosque: apud quos etiam variant horum fratrum nomina deprehendes. Porro de Ætna incendiis, crateribus, situ, & aliis eo pertinentibus, lege pere admiranda in libello Ant. Philothei de Homodeis inter Scriptores Italia illustratos.

h Strabo lib. 6. Sicil. in Catana. Seneca de benefic. lib. 3. c. 37. Silius lib. 14. & auctor Ætna in Catalect. Virgil.

CONON.

& lapideas in horum virorum monumento statuas, diuinorum simul illorum atque humanorum factorum testes, collocarunt.

XLIV. Historia refert quomodo Leodamas & Phitres de Milesiorum regno contenderint, regia vterque stirpe oriundi. Plebs ergo cum per horum contentionem malis vexaretur, post multa tandem incommoda finem rixæ imposuit, facto decreto, vt qui de Milesiis melius mereretur, is demum regnaret. Erant ipsis duo tunc hostes Carystij & Melienses. Aduersus Melum, Phitres (huic enim sorte bellum illud obuenerat) expeditione suscepta, re infecta rediit. Leodamas verò, re contra Carystios nauiter ac præclarè gesta, vrbéque eorum vi expugnata, atque in seruitutem redacta, Miletum victor reuersus, secundùm pacta conuenta regnauit. Quare ex oraculo præscripto Carystiam fœminam captiuam infantem vberibus lactantem, cum aliis plurimis donariis, manubiarum decimis, ad Branchidas misit. Ipse verò tunc [a] Branchus & templo & oraculo præerat, qui captiuam mulierem [b] magna cura nutriuit, eiusque filium adoptauit. Puer ipse non tam hominum vsitato modo, quàm diuina quadam fortuna creuit, & supra ætatem prudens euasit. Fit igitur à Brancho oraculorum nuncius, *Euangelus* appellatus. Hic iam adulta ætate in oraculo Brancho successit, principiúmque fuit, & caput Euangelidarum apud Milesios.

a De quo supra narrat. 33.
b Lege ἐκόμισε.

XLV. [c] Orpheus Oeagri F. atque Calliopes, quæ vna in nouem Musis numeratur, Macedonum rex fuit, & [d] Odrysidis. Musicam hic artem exercuit, maximéque citharisticam (etenim Thracum illud & Macedonum genus Musicæ studiosum est, vel imprimis) plebi per eam supra modum gratus. Fama autem fuit, ad inferos ipsum amore Eurydices coniugis adductum, descendisse: ibique Plutonem ac Proserpinam cantu sic conciliasse, vt dono vxorem caperet. Verum hac gratia frui, qua ad vitam illa reuocata est, non potuit, quod quæ de ipsa mandata essent, [e] non seruasset. Adeò autem oblectare, cantibusque demulcere peritus erat, vt & feræ, & aues, atque adeò ligna ac lapides, cum ipso vna præ iucunditate oberrarent. Interfectus autem est lacerantibus ipsum Thressis ac Macedonicis fœminis, quòd Orgia cum illis non communicaret: ac forsitan etiam aliis de causis. Aiunt enim illum de vxore infelicem, muliebrem omnem sexum odisse. Igitur cum statis diebus Thracum ac Macedonum vulgus armis tectum Libethris conueniret in domum magnificè exstructam, & ad rem diuinam comparatam, ibique Orgia celebraturi domum ingressi ad portam arma deponerent. Obseruasse hoc mulieres, correptísque armis illis magna ira inflammatas, quod contemnerentur, cùm cæteros ibi procumbentes interfecisse, tum Orphea ipsum membratim dissectum, in mare passim proiecisse. Pestilentia deinde regionem illam vastante, eò quod de fœminis minimè sumptū esset supplicium, rogantes incolas luem depelli, responsum è tripode accepisse, Si [f] Orphei caput repertum humi conderent, fore vt contagio desineret. Ita vix tandem illud ad ostia Meletis fluminis à piscatore quodam esse inuentum, etiamtunc canés,

c de Orpheo leges multa præter hæc apud Pausan. in Bœotic. & apud Mythologos, ac Suidam.
d Quam ad Thraciam referunt Strabo, & ex eo Stephan.
e Virgil. 4. Georg. Apollodor. lib. 1. init. Diod. Sicul. lib. 4.
f Luciani aduersus Indoct.

κὴ λιθίνας εἰκόνας ἐν αὐτῷ τῷ ἀνδρῶν τῷ μνημείῳ, θείων τε ἅμα κὴ ἀνθρωπίνων ἔργων, ἀνέθεσαν.

Η μδ΄, ἱστορία φησὶν, Ὡς Λεωδάμας κὴ Φίτρης ἤρισαν ὑπὲρ τῆς Μιλησίων βασιλείας, γένους ἄμφω ὄντες βασιλείου. τὸ κοινὸν δὲ τῇ ἐκείνων κεκάκωμένοι στάσει: τῆς μὲν φιλονεικίας μετὰ πολλὰ πάθη ἐξίστανται. ἐκεῖνον δ' ἐκεῖνον βασιλεύειν, ὃς Μιλησίους πλείω ἀγαθὰ ἐργάσοιτο. ἦσαν δ' αὐτοῖς τότε δύο πόλεμοι Καρυστίοις καὶ Μηλιεῦσι. καὶ πρὸς μὲν Μῆλον (αὐτῷ γὰρ ὁ κλῆρος τοῦτον ἐδίδου τὸν πόλεμον) Φίτρης στρατεύσας, ἄπρακτος ἀνεστρέφετο. Λεωδάμας δὲ λαμπρῶς κατὰ Καρυστίων ἀνδραγαθήσας, καὶ κατακράτος ἑλὼν τὴν πόλιν, καὶ ἀνδραποδισάμενος· Μίλητον ἐπανιὼν, κατὰ τὰ συγκείμενα βασιλεύει. αἰχμάλωτον δὲ κατὰ χρησμὸν γυναῖκα Καρυστίαν, παῖδα φέρουσαν ὑπομάζιον, μετὰ πολλῶν καὶ ἄλλων ἀναθημάτων, ἃ δεκάτη τῶν λαφύρων ἐτύγχανον, ἀνέπεμψεν ἐν Βραγχίδαις. αὐτὸς δὲ τότε Βράγχος προειστήκει τοῦ τε ἱεροῦ κὴ τοῦ μαντείου, ὃς τήν τε αἰχμάλωτον γυναῖκα ἐκόμισε, καὶ τὸν παῖδα αὐτῆς ἔθετο. ηὔξανε δ' ὁ παῖς οὐ κατὰ λόγον, ἀλλὰ θείᾳ τινὶ τύχῃ: καὶ πλέον ἢ πρὸς τὴν ἡλικίαν ἀπήντα τὸ συνετόν. ποιεῖται δ' αὐτὸν ὁ Βράγχος καὶ ἄγγελον τῶν μαντευμάτων, Εὐάγγελον ὀνομάσας. ἐπεὶ ἡβήσας, τὸ Βράγχου μαντεῖον ἐξεδέξατο, καὶ ἀρχὴ γένους Εὐαγγελιδῶν παρὰ Μιλησίοις ἐγένετο.

μδ΄.
Leodamas. Phitres.
Branchus.

Η με΄, Ὡς Ὀρφεὺς, ὁ Οἰάγρου καὶ Καλλιόπης μιᾶς τῶν μουσῶν, ἐβασίλευε Μακεδόνων καὶ τοῦ Ὀδρυσίου· ἐπετήδευε δὲ μουσικὴν, καὶ μάλιστα κιθαρῳδίαν. καὶ φιλόμουσον γὰρ τὸ Θρᾳκῶν κὴ Μακεδόνων γένος. ἤρεσκεν ἐν τούτοις διαφερόντως τῷ πλήθει. κατεῖχε δὲ δόξα, ὡς εἰς ᾅδου καταβαίη, ἔρωτι τῆς γυναικὸς Εὐρυδίκης, κὴ ὡς τὸν Πλούτωνα, κὴ τὴν Κόρην ᾠδαῖς γοητεύσας, δῶρον λάβοι τὴν γυναῖκα· ἀλλ' οὐ γὰρ ὄνασθαι τῆς χάριτος ἀναβιωσκομένης, λαθόμενον τῶν περὶ αὐτῆς ἐντολῶν. οὕτω δὲ θέλγειν κὴ καταχηλεῖν αὐτὸν ᾠδαῖς εἶναι σοφὸν, ὡς κὴ θηρία κὴ οἰωνοὺς, καὶ δὴ καὶ ξύλα καὶ λίθους συμπερινοστεῖν ὑφ' ἡδονῆς. τελευτᾷ δὲ, διασπαραττομένων αὐτὸν τῶν Θρᾳκίων κὴ Μακεδόνων γυναικῶν, ὅτι οὐ μετεδίδου αὐταῖς τῶν ὀργίων, τάχα μὲν κὴ κατ' ἄλλας προφάσεις. Φασὶ δ' οὖν αὐτὸν δυστυχήσαντα περὶ γυναῖκα, πᾶν ἐχθῆραι τὸ γένος. ἐφοίτα μὲν οὖν τακταῖς ἡμέραις ὡπλισμένον πλῆθος Θρᾳκῶν κὴ Μακεδόνων ἐν Λιβήθροις, εἰς οἴκημα συνερχόμενον μέγα τε καὶ πρὸς τελετὰς εὖ πεποιημένον. *ὁπότε δ' ὀργιάζειν εἰσίασι, πρὸ τῶν πυλῶν ἀπετίθεσαν τὰ ὅπλα ὃ αἱ γυναῖκες ἐπιτηρήσασαι, καὶ τὰ ὅπλα ἁρπασάμεναι, ὑπ' ὀργῆς τῆς διὰ τὴν ἀτιμίαν, τούς τε προσπίπτοντας κατειργάσαντο, καὶ τὸν Ὀρφέα κατὰ μέλη ἔρριψαν εἰς τὴν θάλασσαν σποράδην. λοιμῷ δὲ τῆς χώρας, ὅτι μὴ ἀπῃτήθησαν δίκην αἱ γυναῖκες, κακουμένης: δεόμενοι λωφῆσαι τὸ δεινὸν, ἔλαβον χρησμὸν τὴν κεφαλὴν τοῦ Ὀρφέως, ἣν ἂν εὑρόντες θάψωσι, τυχεῖν ἀπαλλαγῆς. καὶ μόλις αὐτὴν περὶ τὰς ἐκβολὰς τοῦ Μέλητος, δι' ἁλιέως ἀνεῦρον ποταμοῦ, καὶ ἔτι ᾄδουσαν.

με΄.
Orpheus Oeagri & Calliopes F. Citharœdus.
Eurydice.
* al. εἰσιόντες ἐκεῖ, ἀλλ' ἐκεῖ.

ἔ

καὶ μηδὲν παθοῦσαν ὑπὸ τῆς θαλάσσης, μηδέ τι ἄλλο τῶν ὅσα κῆρες αἱ θερμότεραι νεκρῶν αἶσχος φέρουσιν, ἀλλ' ἐπακμάζουσαν αὐτήν, καὶ ζωτικῷ αἵματι μετὰ πολὺν χρόνον ἐπανθοῦσαν. λαβόντες οὖν, ὑπὸ σήματι μεγάλῳ θάπτουσι. τέμενος αὐτῷ περιείρξαντες· ὃ τέως μὲν ἡρῷον ἦν, ὕστερον δ' ἐξενίκησεν ἱερὸν εἶναι. θυσίαις τε γάρ, καὶ ὅσοις ἄλλοις θεοὶ τιμῶνται, γεραίρεται. ἔστι δὲ γυναιξὶ παντελῶς ἄβατον.

* καὶ τότε.

μϛʹ. Oxynius. Scamander.

Ἡ μϛʹ: Ὡς Τροίας πορθουμένης, ὑπεκτίθεται Πρίαμος εἰς Λυδίαν δύο παῖδας Ἕκτορος, Ὀξύνιον καὶ Σκάμανδρον. ἐπεὶ δὲ τὸ Ἴλιον ἥλω: Αἰνείας ὁ Ἀγχίσου καὶ Ἀφροδίτης, διαφυγὼν τοὺς Ἀχαιούς, τὸ μὲν πρῶτον ᾤκει τὴν Ἴδην. Ὀξυνίου δὲ καὶ Σκαμάνδρου ἐπανελθόντων ἀπὸ Λυδίας, καὶ ὡς πατρῴας λήξεως μεταποιουμένων τῶν περὶ τὸ Ἴλιον τόπων: ἀναλαβὼν Ἀγχίσην τὸν πατέρα, καὶ ὅσους δύναιτο τῶν συμφυγάδων, πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα, ᾤχετο κατ' Ἀφροδίτης ἐπίσκηψιν. διαβὰς οὖν τὸν Ἑλλήσποντον, καὶ ἀφικόμενος εἰς Θερμὸν καλούμενον κόλπον: Ἀγχίσην μὲν ἀποθανόντα θάπτει· αὐτὸς δέ, τῶν ἐπιχωρίων δεομένων, ὥστε βασιλεύειν αὐτῶν, οὐκ ἐδέξατο. εἶτα εἰς τὴν Βρουσιάδα γῆν ἔρχεται, πᾶσι δ' ἦν ἱμερόεις, οἷς ἐντυγχάνοι, κατὰ χάριν τῆς Ἀφροδίτης· ἐνταῦθα μυκησαμένης τῆς συνεπομένης αὐτῷ βοὸς ἐξ Ἴδης (τοῦτο γὰρ Ἀφροδίτη ἐπέσκηψε) λαμβάνει τὸ κράτος τῆς γῆς, διδόντων τῶν ἐπιχωρίων. καὶ βοῦν θύει Ἀφροδίτῃ, καὶ κτίζει πόλιν: ἣ τότε μὲν Αἰνεία ἀπὸ τοῦ μὲν κτίσαντος, ὕστερον δὲ παρενεγκόντος τοῦ ὀνόματος, Αἶνος ἐκλήθη. λόγος μὲν οὖν εἷς οὗτος, ὑπὸ Ἑλλήνων ἐπὶ πολλοῖς ἄλλοις λέγεται: ὁ δὲ τὸ Ῥωμαῖον γένος εἰς αὐτὸν ἀναφέρων, καὶ οἰκιστὴν ποιῶν Ἄλβας, καὶ τὸ χρηστήριον, ὃ κατοικεῖν ἔπρεπε, ὅποτ' ἂν αὐτοὺς ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ θύσας, μετὰ τῶν σιτίων καταφάγοι καὶ τὰς τραπέζας, οὗτος κατημάξευται.

Æneas Anchisæ & Veneris F.

Ænea vrbs.

Alba.

μζʹ. Althæmanes.

Ἡ μζʹ, Ὡς Ἀλθαιμένης, τοῦ Ἡρακλειδῶν γένους τρίτη γενεὰ ἀπὸ Τημένους, στασιάζει πρὸς τοὺς ἀδελφούς. νεώτατος δ' ἦν, καὶ μετανίσταται Πελοποννήσου, στρατὸν Δωριέων ἔχων, καί τινας Πελασγῶν. ἔστελλον δὲ καὶ Ἀθηναῖοι τότε τὴν σὺν Νηλέῳ τε καὶ τοῖς Κοδρίδαις ἀποικίαν· ὁμοίως δὲ καθ' ἑαυτοὺς καὶ Λακεδαιμόνιοι τὸν Φιλονόμου λαὸν ἀπῴκιζον. ὧν ἡγεῖτο Δέλφος ὄνομα καὶ Πόλις. καὶ ἑκάτεροι παρεκάλουν Ἀλθαιμένην συμμετέχειν αὐτοῖς τοῦ ἔργου, οἵ τε Δωριεῖς τοῦ ἐπὶ Κρήτην πλοῦ, ἅτε καὶ αὐτὸν Δωριέα ὄντα. οἵ τε Ἴωνες εἰς τὴν Ἀσίαν μετὰ σφῶν περαιωθῆναι. τῷ δ' οὐδ' ἑτέροις ἐδόκει συμπλεῖν· ἀλλὰ κατὰ τὸν δοθέντα αὐτῷ χρησμόν, ἐπὶ Δία καὶ Ἥλιον κομίζεσθαι, καὶ παρ' αὐτῶν αἰτεῖν εἰς κατοίκησιν, γῆν. εἶναι δὲ Διὸς μὲν Κρήτην: Ἡλίου δέ, Ῥόδον. ἀναγόμενος οὖν ἐκ Πελοποννήσου, προσίσχει πρὸς τὴν Κρήτην: καὶ μέρος τοῦ λαοῦ τοὺς βουλομένους αὐτόθι οἰκεῖν, καταλείπει· αὐτὸς δὲ τοὺς πλείους ἔχων Δωρικόν, ἔπλει ἐπὶ Ῥόδον. τὴν δὲ Ῥόδον τὸ μὲν ἀρχαῖον, λαὸς αὐτόχθων ἐνέμετο, ὧν ἦρχε τὸ Ἰλιάδων γένος, οὓς Φοίνικες ἀνέστησαν, καὶ τὴν νῆσον ἔσχον,

Delphus. Polis.

Creta. Rhodus.

nihilque à marinis fluctibus deformatum, nec quicquam eorum passum, quæ solita sint per mortale fatum in hominum cadaueribus fœda exoriri: sed elegans potius ipsum, natiuóque sanguine imbutum tanto post tempore viguisse. Caput ergo istud acceptum ingenti tumulo mandasse, monumentúmque ipsi heroicum ab initio circumdedisse, donec id postmodum obtinuit, vt pro diuino fano haberetur. Sacrificiis enim, aliisque rebus, quibuscunque dij honorari solent, etiam ipse colitur. Fœminis interim omnino inaccessum templū illud est.

XLVI. Dum Troia expugnaretur, emisit Priamus in Lydiam duos Hectoris filios, Oxynium & Scamandrum. Capto dein Ilio, Æneas Anchisæ ac Veneris filius, Græcos fugiens, Idam primò incoluit: sed cùm reuersi è Lydia Oxynius & Scamander, omnia circum Ilium loca ex paterna velut hęreditate relicta, sibi vindicarent: adsumpto Æneas patre Anchise, & quotquot potuit è profugis, Solem versus [a] Orientem de Veneris matris mandato tetendit. Traiecto igitur Hellesponto, venit ad sinum, qui Thermus est nominatus, vbi Anchisen vita functum sepelit, ipséque oblatum ab incolis regnum recusat. Hinc in [b] Brusiadem regionem profectus est, vbi omnibus, quibuscunque vteretur, expetitus gratúsque fuit, ob morum nimirum à Venere inditam suauitatem. Ibi mugiente, quæ ipsum ex Ida sequebatur, boue (sic enim Venus antea mandarat) eius oræ imperium donantibus incolis suscepit, bouémque matri mactauit. Ad hæc vrbem condidit, quæ tunc quidem à conditore [c] *Æneia*, post inflexo nonnihil nomine [d] *Ænus* dicta. Hæc igitur vna narratio præter alia multa, refertur à Græcis. Altera tamen illa, quæ Romanæ gentis originem ab ipso repetit, & Albæ conditorem facit, simul etiam oraculum, quo incolere iubebatur, vbi ipse cum sociis sacris operatus, [e] mensam quoque absumpsisset, hæc inquam narratio, valde iam trita est.

XLVII. [f] Althæmenes, Heraclidarum generis soboles [g] à Temene tertia, fratribus dissentiens tumultuabatur. Natu ergo minimus cùm esset, Peloponneso discedit, Doriensium secum copias, & Pelasgorum quosdam ducens. Miserunt tum quoque Athenienses coloniam cum [h] Neleo, & Codri posteris. Similiter verò & Lacedæmonij eo ipso tempore [i] Philonomi populum aliò habitatum miserunt, quem duxit Delphus quidam nomine, & Polis. Vtrique Althæmenem in operis societatem vocarunt. Dores quidem, vt in Cretam vna nauigaret, quòd & ipse Doriensis esset. Iones verò, vt in Asiam secum traiiceret, inuitabant. Verùm Althæmeni cùm neutris sese coniūgere placuit, maluitque ex oraculi responso quod acceperat, ad Iouem & Solem proficisci, atque ab his habitandi locum postulare. Cretam autem esse Iouis, Solis Rhodum. Euectus igitur è Peloponneso, in Cretam appulit, populique partem, quæ residere ibi vellet, reliquit. Ipse plurimos secum habens Dorienses in Rhodum adnauigauit: quam quidem insulam antiquitus incolæ ibidem nati tenuerāt, Iliadum ipsis gente præposita, quos tamen Phœnices post euerterant; & insulam occuparant;

a ἀνίσχοντα errore geographico pro καταδύντα.

b An Brusis fuerit an hæc, Macedoniæ pars, quam ab Emathij F. Bryso nomen habere docet Steph. Byzant.

c Apud Steph. etiam Æneadas dictam obseruo, ibique sepultum Anchisen. Lege Virg. 3. Æneid. init. & ibi Seruium, cæterósque interpret.

d Ita Plinius & Pomp. Mela lib. 2. eam quoque appellant: & Pausan. Eiusdem, Aur. victor etiam in orig. gent. Rom.

e Aur. Victor de orig. gentis Rom.

f Meminit Stephan. Byzant. [illegible] Strabo lib. 14. in Rhodo.

g De quo multa Pausan.

h Vide Ælian. lib 8. cap. 5. var. histor.

i Vide sup. narrat. XXXVI.

CONON. Phœnicibus quoque aliquando eiectis, Cares successerant: qua tempestate & alias maris Ægæi insulas incoluerunt. Ad hos ergo adnauigantes Dorienses, armis Cares pepulerunt, tresque vrbes condiderunt, Lindum, Ielysum, & Camirum. Igitur Dorienses, ducta ab Althæmene origine, ad hanc vsque ætatem descenderunt. Tria verò illa oppida in vnam magnam, opibusque potentem vrbem coaluerunt, cui & insulæ Rhodi nomen indiderunt.

Φοινίκων δ' ἐκπεσόντων, Κᾶρες ἔσχον· ὅτε καὶ τὰς ἄλλας νήσους τὰς περὶ τὸ αἰγαῖον ᾤκησαν. οἷς ἐπιπλεύσαντες οἱ Δωριεῖς, πολέμῳ τὸ καρικὸν καταστρεψάμενοι, τρεῖς πόλεις ἔκτισαν, Λίνδον, Ἰηλυσὸν καὶ Κάμειρον. Οἱ μὲν οὖν Δωριεῖς ἀπὸ Ἀλθαιμένους ἀρξάμενοι, μέχρι καὶ δεῦρο καταβεβήκασιν. αἱ δὲ τρεῖς πόλεις εἰς μίαν ἀποκλεισθεῖσαι μεγάλην καὶ εὐδαίμονα, ταὐτὸν ὄνομα τῇ νήσῳ Ῥόδον ἔδοσαν καλεῖσθαι.

XLIIX. De [a] Romo & Romulo narrat nonnihil à reliquis diuersa. Amulius inquit, Numitori fratri necem ex insidiis intulit, filiamque eius Iliam, ne pareret, neve cum viro consuesceret, Vestæ sacerdotem fecit. Hæc tamen à Marte compressa est, qui post congressum, & quis esset declarauit, & geminos parituram prædixit, bono eam animo esse iubens. Verùm partu liberatam, Amulius patruus in vincula missam compegit: fœtum autem fido cuidam pastori necandum tradidit. Quem vt accepit, patrare ille suis manibus scelus noluit, sed alueo per Tiberim deportandos imposuit. Alueus autem post multam iactationem tandem circa prominentem ripam caprifici cuiusdam, quæ ingens ibi excreuerat, radicibus inhæsit, atque inde pueros in ripam, molli & arenoso solo, eiecit. Ibi lupa, quæ recens pepererat, in puerulos fortè incidit, & circumgressa, vagientibus, manusque tendentibus mammas præbuit. Ita illi alebantur solo suo casu indignantem lupam compescentes. Hoc vbi vidit Faustulus pastor, diuinum quid latere ratus, pueros tollit, & pro suis educat. Longo post tempore in eum forte Faustulus pastorem incidit, qui exposuerat, réque omni de pueris cognita, narrat iam adultis, regio illos esse stemmate natos, Martisque sobolem, quæque cum matri, tum auo materno acciderant. Erant autem egregia forma, & corporis robore inuicti, insignitáque audacia. Extemplo igitur pugiones arreptos vestibus tegunt, Albámque accedunt. Hic quod inexspectatum esset eorum inceptum, Amulium sine corporis custodibus reperiunt, pœnásque exigentes ferro confodiunt, & matrem è custodia educunt. Plebs quoque dextras iungit, regnúmque Albæ, & finitimis in locis. Ingenti deinde hominum multitudine ad eos confluente, relicta Alba, vrbem nouam ædificant, *Románque* appellant, quæ nunc, vt sic dicam, mortalium tenet imperium. In eorum porrò, quæ tunc acciderunt, fidem ostenditur in Romano foro sacra caprificus, æneis Curiæ cancellis circumdata. Tugurium item in Iouis templo (argumentum illius vigendi formæ, quam Faustulus tenuit) è quisquiliis & tenerioribus virgultis structum, conseruant.

a Sic quoque Appianus sup. c. LVII. hoc[?] ponunt, quem Lacus Albanum.

Ἡ μζ΄, τὰ περὶ Ῥώμου καὶ Ῥωμύλου διηγεῖται, παραλλάσσουσα πρὸς τοὺς ἄλλους ἔν τισι. φησὶ δὲ ὡς Ἀμόλιος ἐπιβουλεύσας Νεμέτορα τὸν ἀδελφὸν κτείνει, καὶ τὴν αὐτοῦ θυγατέρα Ἰλίαν, ἵνα μὴ τέκοι, μηδ' ἀνδρωθείη, τῆς Ἑστίας ἱέρειαν ἀπέφηνε. ταύτῃ μιχθεὶς Ἄρης, ἀπολυόμενος τῆς ὁμιλίας: ὅστις τε ἦν ἐδήλωσε, καὶ ὅτι δύο κόρους τέξεται ἐξ αὐτοῦ, καὶ χρὴ θαρρεῖν. ἀλλὰ τεκοῦσαν αὐτὴν μὲν Ἀμόλιος εἰς δεσμωτήριον ἔρυκε βαλών: τινὶ δὲ ποιμένι τῶν αὐτοῦ πιστῶν διαφθεῖραι δίδωσι. ὁ δὲ λαβών, τὸ μὲν μίασμα χερσὶν ἰδίαις πρᾶξαι οὐ προῄρητο: εἰς σκάφην δὲ μεθῆκε κατὰ τοῦ * Θύμβρεως φέρεσθαι. αὕτη δὲ μετὰ πολλὴν φορὰν περὶ τρέχουσαν ἠϊόνα κατίσχεται ῥίζαις ἐρινεοῦ, ὃς μέγας ἐκεῖσε πεφύκει. καὶ ἡ σκάφη ἐκεῖθεν τὰ παιδία πρὸς τὴν ἠϊόνα ἐκβάλλει, ἐπὶ μαλακῆς καὶ ψαμμώδους γῆς. λύκος δὲ νεοτόκος ἐπιτυγχάνει τοῖς παιδίοις καὶ ἀμφιβᾶσα κλαυθμυριζομένοις, καὶ χεῖρας ὀρέγουσι, παρεῖχε τὰς θηλάς. τὰ δὲ ἐτρέφετο βαρυνομένην τε ἀναπαύοντα ἐκ τῆς συντυχίας τὴν λύκον. Φαυστύλος δέ τις τῶν ποιμένων τοῦτο ἰδών, καὶ θεῖον νομίσας· ἀναλαμβάνεται, καὶ ὡς ἑαυτοῦ τρέφει τὰ παιδία. Χρόνῳ δ' ὕστερον περιτυγχάνει τῷ ἐκθεμένῳ ποιμένι. καὶ ἅπαντα παρ' αὐτοῦ μαθὼν τὰ περὶ τῶν παίδων, ἀπαγγέλλει τούτοις ἡβήσασιν ἤδη, ὡς εἶησαν βασιλείου τε γένους, καὶ Ἄρεως γοναί· καὶ ὅσα ἡ μήτηρ καὶ ὁ μητροπάτωρ πάθοι. οἱ δὲ ἦσαν καλοί τε ὄψεις, καὶ ῥώμην ἄμαχοι, καὶ τόλμαν γενναῖοι. καὶ αὐτίκα ἐγχειρίδια ἀναλαβόμενοι καὶ κρύψαντες, ἐπὶ τὴν Ἄλβαν ἐχώρουν καὶ ἐπιτυχόντες Ἀμολίῳ, διὰ τὸ ἀπροσδόκητον τῆς ἐπιβουλῆς ἀφυλάκτῳ: ἐπάγουσι τὴν τιμωρίαν, ξίφεσιν ἀνελόντες· καὶ τὴν μητέρα λύουσι τῶν δεσμῶν. τό, τε πλῆθος δεξιοῦται, καὶ βασιλεύουσιν Ἄλβας καὶ τῶν περὶ αὐτήν. πολλοῦ δὲ αὐτοῖς * προσρυέντος πλήθους: μεταστάντες Ἄλβας, κτίζουσι πόλιν Ῥώμην ἐπονομάσαντες, ἣ νῦν (ὡς εἰπεῖν) τὸ ἀνθρώπων ἔχει κράτος. δείκνυται δὲ μαρτυρία τῶν τότε παρὰ Ῥωμαίοις ἐπὶ τῆς ἀγορᾶς ἐρινεὸς ἱερά, τῷ βουλευτηρίῳ κιγκλίσι χαλκαῖς περιφραγμένη, καὶ καλύβη τις ἐν τῷ τοῦ Διὸς ἱερῷ γνώρισμα τῆς Φαυστύλου διαίτης, ἣν ἐκ φορυτοῦ καὶ νέων φρυγάνων συνιστῶντες διασώζουσιν.

*Phœnices. Cares. Dores. Rhodus. μζ΄ Amulius. Numitor. Ilia. Amulius. * al. Θύβριος Faustulus. Romulus & Romus. * προσρυέντος alias ROMA.*

XLIX. In [b] Anaphe insula, quæ supra Theram iacet non procul Lacedæmone, templum erat Apollini [c] Æglétæ sacrum, in quo sacrificabant insulani cum irrisione, tali ferè de causa Iasonem, è Colchide rapta Medea domum redeuntem, valida oppressit tempestas, réque omni desperata, Argiui in naui ad preces votáq; confugiunt. Apollo igitur arcum ipsis obtendés, mala omnia auertit.

b De qua Steph. Byzant. Totã porrò fabulam leges apud Apollon. Rhodiũ extremo lib. 4. Argonaut.
c Æglæo scribit Apollod. lib. 1. quo sibi legendum hoc.

Ἡ μθ΄, Ὡς ἐν Ἀνάφῃ τῇ νήσῳ (αὕτη δ' ἐστὶν ὑπὲρ νήσου Θήρας, οὐχ ἑκὰς τῆς Λακεδαιμονίων) ἱερὸν Ἀπόλλωνος αἰγλήτου ἵδρυται, ἐν ᾧ σὺν τωθασμῷ οἱ ἐπιχώριοι θύουσι, δι' αἰτίαν τοιαύτην. ὅτε Ἰάσων ἐκ Κόλχων Μήδειαν ἁρπάσας, οἴκαδ' ἔπλει, χειμὼν αὐτοὺς ἄφατος περιέσχε, καὶ ἀμηχανία πᾶσα. εὐχομένων δὲ, καὶ πολλὰ τῶν ἐν τῇ Ἀργοῖ δεομένων: Ἀπόλλων, τόξον αὐτῶν ὑπερσχὼν, τὰ δεινὰ διέλυσεν ἅπαντα.

μθ΄. Anaphe insula Apollinis Æglétæ templum. Medea à Iasone rapta.

καὶ

ἢ σέλας τε ἐξ οὐρανοῦ διάξαντος, νῆσον ἀνίησιν ἡ γῆ ἐκ τοῦ βυθοῦ. εἰς ἣν ὁρμισάμενοι, ὡς πρῶτον ὀφθεῖσαν ὑφ' ἡλίου τότε, Ἀνάφην ἀπὸ τῆς συντυχίας ἐκάλεσαν. καὶ ὡς ἱερὸν Ἀπόλλωνος Αἰγλήτου ἱδρύσαντο· καὶ εὐφραίνοντο τῆς ἀνελπίστου τῶν κακῶν ἀπαλλαγῆς, καὶ ταῖς ἄλλαις εὐωχίαις. Μήδεια δὲ σὺν ταῖς ἀμφ' αὐτὴν γυναιξὶν, αἳ δῶρον ἦσαν γάμων τῶν Ἰάσονος, παίζουσαι μετὰ μέθην, ἔσκωπτον τοὺς ἥρωας ἐν τῇ παννυχίδι· οἱ δὲ ἀντεπέθαζον τὰς γυναῖκας. ἐκ τούτου τοιγαροῦν καὶ Ἀνάφης ὁ λαὸς (ᾠκίσθη γὰρ ἡ νῆσος) ἀεὶ κατ' ἔτος Ἀπόλλωνι Αἰγλήτῃ κερτομοῦντες ἀλλήλους, καὶ ἑορτὴν κατὰ μίμησιν ἐκείνων ἄγουσι.

ν. Alexander Pheraeus Thebe Iasonis F.

Ἡ πεντηκοστὴ, Ὡς Ἀλέξανδρον τὸν τύραννον Θήβη ἀναιρεῖ ἡ αὐτοῦ γυνή· αὕτη δ' ἦν Ἰάσονος μὲν θυγάτηρ, τοῦ ποτε Θετταλίας τυραννήσαντος: ἀδελφοὺς δ' εἶχε τρεῖς, Τισίφονον καὶ Λυκόφρονα καὶ Πειθόλαον. ὁμομήτριοι δ' ἦσαν. πατὴρ δ' αὐτῶν *Εὐλαβὴς ἦν. τούτους Ἀλέξανδρος ἅτε ὁ *Φερῶν, δι' ὑποψίας ἔχων, ἐμελέτα ἀνελεῖν. εἰδὼς δ' ὡς οὐκ ἀνέξοιτο Θήβη περιιδεῖν τοὺς ὁμομητρίους ἀναιρουμένους ἀδελφοὺς καὶ αὐτὴν ἐπενόει συναπολεῖν. καὶ νήφων μὲν ἔκρυβε τὸ βούλευμα· μεθύων δὲ, ἧττον γὰρ ἥττων οἴνου, παρεγύμνου τε καὶ ἀπεκάλυπτε. Θήβη δὲ τὸ βούλευμα μαθοῦσα, τοῖς μὲν ἀδελφοῖς ἐγχειρίδια δοῦσα, παρασκευάζεσθαι πρὸς τὴν σφαγὴν παρεκάλει: οἴνῳ δὲ πολλῷ Ἀλέξανδρον βαπτίσασα καὶ κατευνάσασα, ἐκπέμπει τοὺς τοῦ θαλάμου φύλακας, προφάσει ὡς λουτροῖς χρησομένη. καὶ τοὺς ἀδελφοὺς ἐπὶ τὸ ἔργον ἐκάλει. οἱ δὲ ἀπεδειλίων. καὶ μάλιστα αὐτῶν ὁ νεώτερος. ἡ δὲ ἄλλα τε διαπειλησαμένη, καὶ ὡς τὸν Ἀλέξανδρον αὐτίκα τι ἐγερεῖ, καὶ καταγορεύσει αὐτῷ τὸ ἔργον: θαρρεῖν αὐτοὺς ἐβιάσατο· καὶ κτείνουσι κοιμώμενον τὸν Ἀλέξανδρον. Θήβη δὲ τοὺς ἡγεμόνας τῶν φυλάκων εἰς καλεσαμένη, καὶ τὰ μὲν ἀπειλαῖς, τὰ δ' ἐπαγγελίαις *ὑπελθοῦσα: πείθει συγκατασκευάσαι αὐτῇ τὴν τυραννίδα. καὶ οἱ μὲν ἐπείθοντο. καὶ αὐτὴ τὴν μὲν ἰσχὺν δέχεται· τοὔνομα δὲ, καὶ τὴν δόξαν τῆς τυραννίδος, Τισιφόνῳ τῷ πρεσβυτάτῳ τῶν ἀδελφῶν δίδωσι. Ταῦτα μὲν τῶν Κόνωνος πεντήκοντα διηγήσεων. Ἀττικὸς δὲ τὴν φράσιν ἐστὶ, ταῖς τε συνθήκαις καὶ ταῖς λέξεσι χαρίεις τε καὶ ἐπαφρόδιτος, ἔχων τι καὶ τοῦ συνεστραμμένου καὶ ἀνακεχωρηκότος τοῖς πολλοῖς.

*al. Εὐαλκής. *in Φερῶν ὁ φρουρῶν. *al. πείθει. τέρψειεν.

Apollodori Grammatici Bibliotheca.

Ἐν ταὐτῷ δὲ τεύχει καὶ Ἀπολλοδώρου γραμματικοῦ βιβλιδάριον ἀνεγνώσθη μοι, Βιβλιοθήκη αὐτῷ ἡ ἐπιγραφή. περιεῖχε τὰ παλαιότατα τῶν Ἑλλήνων ὅσα τε περὶ θεῶν καὶ ἡρώων ὁ χρόνος αὐτοῖς δοξάζειν ἔδωκεν, ὀνομασίας ποταμῶν καὶ χωρῶν, καὶ ἐθνῶν καὶ πόλεων. ὅθεν καὶ τὰ πολλὰ ὅσα εἰς τὸ ἀρχαῖον ἀνατρέχει, καὶ κάτεισι μέχρι τῶν Τρωικῶν, καὶ ἀνδρῶν τινων πρὸς ἀλλήλους μάχας καὶ ἔργα ἐπιτρέχων. καὶ τῶν ἀπὸ Τροίας πλάνας τινάς· μάλιστα δ' Ὀδυσσέως, εἰς ὃν αὐτῷ καὶ ἡ ἀρχαιολογία καταλήγει· σύνοψις δ' ἐστὶ τὰ πολλὰ τοῦ βιβλίου, οὐκ ἄχρηστος τοῖς τὰ παλαιὰ ἐπὶ μνήμης ἔχειν λόγον μεταποιουμένοις. ἔχει δὲ καὶ ἐπίγραμμα τὸ βιβλιδάριον οὐκ ἄκομψον τόδε.

& fulgure è cœlo erumpente, insulam subito terra ex imo maris gurgite emittit, in quam desilientes, quod primum eam Sol tunc aspexisset, *Anaphen* ab euentu nominarunt, & tanquam sacram ædem Apollini Ægletæ statuerunt, festúmque diem hilare egerunt cum epulis, eò quod incredibile effugissent malum. Medea interim cum suis ancillis, quas ad contractas cum Iasone nuptias [a] dono acceperat, post vini potú ludens, scommatis Heroas peruigilio excipiebat. Illi verò conuitia vicissim mulieribus regerebant. Vnde nata consuetudo, vt insulam istā (habitata enim post Anaphe est) anniuersario ritu Apollini Ægletæ inuicem conuitiantes, festum diem ad illorum imitationem celebrarent.

a Ab ortu Alcinoi Phaeacum regis ... dono, duodecim numero vt narrat Apollod. lib. 1.

QVINQVAGESIMA narratio: [b] Alexander tyrannus a Thebe coniuge interfectus est. Hæc Iasonis eius, qui in Thessalia quondam regnarat, filia fuit, fratrésque vterinos tres, patre [c] Eulabe genitos, habuit, Tisiphonum, Lycophrona, & Pytholaum. Hos Alexander ille Pheræorum suspectos habens, è medio tollere studebat. Cognito autem Theben nequaquam æquo laturam animo vterinorum suorum fratrum cædem, ipsam quoque interimere decreuit. Sobrius igitur tale consilium tegebat: at vino captus (ebriosus enim erat) rem aperiebat. Vt ergo Thebe consilium illud intellexit, dato singulis fratribus pugione ad cædem faciendam, vt se comparent, hortatur. Ipsa Alexandrum mero implens & sopiens, dimissis è conclaui custodibus, quæsito colore, quasi in balneo lauare vellet, fratres mox ad facinus incitat. Qui cum timidius agerent, & maximè natu minimus, inter alia comminata est, se & Alexandrum confestim excitaturam, & vt cædis reos accusaturam. Sic vi illi ad audendum adacti, dormientem Alexandrum iugulant. Nec mora Thebe, corporis custodum Præfectis ad se accersitis, & quà minis; quà pollicitationibus vsa, persuadet, sibi vt in acquirendo regno adsint. Illi postulata concedunt, atque ipsa imperium quidem sibi sumpsit, nomen verò titulúmque regni Tisiphono fratrum natu maximo concessit.

b Vide de ea Ciceron. Offic. 2. Valer. Max. lib. 9 c. 13. Plutarch. Pelopida, etc. c Al. Eualce.

Hactenus ex quinquaginta illis Cononis narrationibus. Attico vtitur sermone: compositione verò ac vocibus gratiosus est, & venustus: habet tamen alicubi contortum quid, atque à vulgi cognitione remotum.

In eodem item volumine legi APOLLODORI *Grammatici* libellum, cui [d] *Bibliothecæ* titulus erat. Continebat antiquissimas quasque Græcorum historias, & quæ siue de Diis, siue de Heroibus temporis ratio dedit opinanda, cum appellationibus fluminum, regionum, gentium, & Vrbium. Hinc & pleraque antiqua, ad ipsa vsque Troiana tempora descendens refert. Virorum quoque nonnullorum inter se pugnas, resque gestas commemorat, & capta iam Troia, errores quorundam, præcipue Vlyssis, in quem eius priscarum rerum narratio terminatur. Compendiosa quædam narratio est maxima huius libelli pars, iis non inutilis, qui vetera complecti memoria volunt. Adscriptum item erat lepidum illud epigramma:

d Huius partem extare: deinde libros tres. Agius G. ... edit Romæ ... Apollodorus ... porro libros XXIV. Apollod. ... Cod. CLXI in prooem.

APOLLODORVS.

Sæculorum seriem nostra si leger is arte,
Antiqua hinc fiet fabula nota tibi.
Mæonidæ ne volue volumina, neve Elegeian,
Ne Tragicam Musam, ne melicos numeros.
Multisonos Cyclicûm versus ne quære: quod in me
Inuenias, quidquid maximus orbis habet.

Αἰῶνος σπείρημα ἀφυσσάμενος ἀπ' ἐμεῖο
παιδείης, μύθους γνῶθι παλαιγενέας.
Μηδ' ἐς Ὁμηρείην σελίδ' ἔμβλεπε, μηδ' ἐλεγείην,
μὴ τραγικὴν μοῦσαν, μηδὲ μελογραφίην.
Μὴ κυκλίων ζήτει πολύθρουν στίχον· εἰς ἐμὲ δ' ἀθρῶν,
εὑρήσεις ἐν ἐμοὶ πάνθ' ὅσα κόσμος ἔχει.

CLXXXVII.

NICOMACHI GERASENI *Arithmeticorum Theologicorum libri II.*

LEGI NICOMACHI *Geraseni de Arithmetica ad res diuinas applicata libros duos.* Quæ quidem inscriptio magnam admirationem, vehementemque amorem concitare queat: cùm opus tamé ipsum (ne id ratiocinationes vanas, perditique otij occupationem esse dicam) longè à titulo suo recesserit. Neq; enim hic de numeris ab vnitate vsque ad denarium disserens (quod in [a] Arithmetica sua, eique præmissa Isagoge præstitit) illa pertractat, quæ numeris suapte natura insunt, vtilémque habent contemplationem: sed ea plurimum, quæ noxij sunt ingenij figmenta: & eius quidem ingenij, quod res ipsas ad suam potius speculationem contentiosè aptare studeat, quam quod ad rerum naturam mentis suæ cogitata dirigere conetur. Cæterum quod vir ille rerum, quæ subsistunt, naturam ad numerorum essentiam referre, & huic pariter includere aggressus sit, resecando, addendo, permutando, ac diuellendo, interdum quidem res ipsas, nonnunquam etiam illos amicos adeò sibi numeros ac Deos, idque vel alteram tantummodo partem, vel certè vtramque obeundo: etsi huius rei multæ essent ipsi reddendæ rationes, in medio tamen id relinquatur. De eo tantum [loquor] quòd Deos & Deas videre numeros exoptans, idque ipsis solum attribuens, secundùm propriam cuiusque, definitámque quantitatem: hanc tamen ipsam non seruet integram, dum in Deorum ordiné numeros refert, sed (vt antea iam diximus) secádo, augendo, vel omnino etiam dissipando, sic tandem ipso, vt plurimũ pro Diis adoret; destruens interim eam quæ ab initio aderat quantitatem, vt per hanc Deus [aliquis] fiat, & hac [ipsa rursum] eundem illum spolians. Neque verò aut ineffabilis, aut operta huiusmodi Theologia est. Sed hæc eius sapientior, & amari dignior pars videtur, quod oporteat ingressurũ in hanc admirabilé Theologiam, altiúsque in abscódita eius penetraturum, Geometriæ imprimis rudem non esse, sed numerandi quoque rationem accuratè tenere: neque item astrorũ inspectionem obiter didicisse, quin potius & in Musicis speculationibus, atque adeò illius instrumentis esse exercitatũ. Vt enim è numeris Deos efficiat, eosdemque omnis essentiæ rerũ subsistentium auctores ac causas effingat, è singulis iam nominatis disciplinis theoremata quædam huic Deorum effictioni intexit; quorũ scilicet ignoratio tantò sit ad huiusmodi mystagogiá impedimento futura, vt frustra suam ad discendum alacritaté præ se ferat ille, quicumq; supradictis disciplinis iam antea imbutus non fuerit. Quare oporteat, vt apparet, ætaté vniuersam iis disciplinis diligenter incumbendo contriuisse, atque consumpsisse, antequam ad hæc Theologica circa numeros, & prodigiosa cómenta veniatur, quo delirare tandem penitus tibi concedatur. Tale quid igitur summatim, vel de solo potius titulo loquẽdo, Nicomachi Geraseni Theologia est.

ΝΙΚΟΜΑΧΟΥ ΓΕΡΑΣΗΝΟΥ ἀριθμητικῶν θεολογουμένων βιβλία β'.

ρπζ.

Nicomachi Geraseni Theologica arithmetica libri II.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Νικομάχου Γερασηνοῦ ἀριθμητικῶν θεολογουμένων βιβλία δύο· ἡ μὲν οὖν ἐπιγραφὴ ἱκανὴ θαυμάσαι, καὶ δριμὺν ἔρωτα κινῆσαι, ἀξία· ὁ δὲ πόνος, ἵνα μὴ λέγω λογισμῶν κενεμβατούντων καὶ ματαιοσχόλων ἔργον, πόῤῥω τῆς ἐπιγραφῆς διέῤῥιπται. διαλαμβάνει μὲν γὰρ περὶ τῶν ἀπὸ μονάδος μέχρι δεκάδος ἀριθμῶν, οὐχ ὥσπερ ἐν τῇ ἀριθμητικῇ αὐτοῦ καὶ πρὸ ταύτης εἰσαγωγῇ, ὅσα τοῖς ἀριθμοῖς φύσει πρόσεστι, καὶ θεωρίας ἔχεται σπουδαίας, διεξιών: ἀλλὰ τὰ πλεῖστα διανοίας οὐ καθαρευούσης βλαβερὰ ἀναπλάσματα· καὶ οὐχὶ πρὸς τὴν τῶν πραγμάτων φύσιν, τοὺς λογισμοὺς ἰθυνούσης, τὰ δὲ πράγματα πρὸς τὰς ἰδίας φαντασίας μεταμείβειν φιλονεικούσης. ἀλλ' ὅσα μὲν ὁ ἀνὴρ τὴν τῶν ὄντων φύσιν εἰς τὴν τῶν ἀριθμῶν ὑπόστασιν ἀναφέρειν τε καὶ συγκατακλείειν διανέσῃ, περικόπτων, προστιθεὶς, ἀμείβων, διασπῶν· ποτὲ μὲν τὰ πράγματα, ποτὲ δὲ τοὺς φίλους ἀριθμοὺς καὶ θεοὺς, καὶ τοῦτο ἢ περὶ μέρος ἑκάτερον, ἢ καὶ δι' ἀμφοῖν ἰὼν, καί τοι μεγάλας ὑπέχων εὐθύνας, ὅμως ἐάσθω τοῦτο. ἀλλ' ὅτι θεούς τε καὶ θεὰς ἐπιθυμήσας ἰδεῖν τοὺς ἀριθμοὺς, καὶ τοῦτο διδοὺς αὐτοῖς διὰ μόνην τὴν ἰδιάζουσαν καὶ ὡρισμένην ἑκάστου ποσότητα· οὐ φυλάττει ταύτην ἀκέραιον εἰς τὸ θεῶν γένος ἀναφέρων αὐτούς· ἀλλ', ὡς καὶ προειρημένον, τέμνων, αὔξων, παντοίως μερίζων, οὕτως αὐτοὺς ἐν τῷ ἐπὶ πλεῖστον θεοὺς προσκυνεῖ. τὴν μὲν ἐξ ἀρχῆς φθείρων ποσότητα, ἵνα θεὸς ᾖ διὰ ταύτην· ταύτης δ' αὐτὸν ἀποστερῶν. οὐ γὰρ ἀπόῤῥητος καὶ σκεπτὴ ἡ τηλικαύτη θεολογία. τὸ δὲ σοφώτερον καὶ στέργεσθαι δίκαιον, δεῖ τὸν μέλλοντα τῇ θαυμασίᾳ ταύτῃ ἐμβαθύνειν θεολογίᾳ, καὶ τῆς κρυφιότητος εἴσω διεισδύνειν, γεωμετρείας μὲν οὐκ ἀμαθῶς ἔχειν· ἐλάττω δὲ καὶ πρὸς ἀριθμητικὴν ἀκριβολογίαν, οὐδὲ τὸ ἀστρονόμου σοφίας ἐν τῷ παρέργῳ τὴν μάθησιν πεποιῆσθαι· καὶ μὴν ἐν τοῖς μουσικοῖς θεωρήμασι, καὶ δὴ καὶ ὀργάνοις ἐγγεγυμνάσθαι. ἵνα γὰρ τοὺς ἀριθμοὺς θεοποιήσῃ, καὶ τῶν ὄντων τῆς οὐσιώσεως αἰτίας ἀναπλάσῃ: ἀφ' ἑκάστης τῶν εἰρημένων ἐπιστημῶν ἐνιά τινα τῶν θεωρημάτων τῇ πρὸς τοὺς ἀριθμοὺς ἐνυφαίνει θεοπλασίᾳ· ὧν ἡ ἄγνοια ἐμπόδιον ἂν εἴη πρὸς τὴν τῶν τηλικούτων μυσταγωγίαν, καὶ μάτην τὸ πρόθυμον ἐπιδείξεται ὁ ταῖς εἰρημέναις μὴ προτελεσθεὶς ἐπιστήμαις. καὶ δεῖ ἄρα, ὡς ἔοικε, βίον αὐτάρκη καταξῆναι, καὶ προαναλῶσαι τῆς θεολόγου ταύτης τῶν ἀριθμῶν τερατείας, καὶ φιλοσοφῆσαι τοῖς μαθήμασι σπουδαίως, ἵν' ἐξῇ καὶ ματαιολογῆσαι τελείως, ὡς μὲν οὖν ἐν κεφαλαίῳ, μᾶλλον δὲ πρὸς τὴν ἐπιγραφὴν φάναι, τοιοῦτον ἡ τοῦ Γερασηνοῦ Νικομάχου θεολογία.

Μονάς.

Λέγει δὲ τὴν μονάδα, ἄλλα τε οὐκ ὀλίγα τῶν πλασμάτων τῇ περὶ αὐτὴν ἀληθείᾳ καὶ τοῖς προσοῦσι φυσικοῖς ἰδιώμασι καταμιγνὺς· καὶ ὡς νοῦς τε εἴη, εἶτα καὶ ἀρσενόθηλυς, καὶ θεὸς, καὶ ὕλη δέ πως· πάντα χρήματα μιγνὺς ὡς ἀληθῶς, καὶ πανδοχεὺς λοιπὸν, καὶ χωρητικὴ, καὶ χάος, σύγχυσις, σύγκρασις, ἀλαμπία, σκοτωδία, χάσμα, τάρταρος· καὶ στύγα δὲ αὐτὴν τερατολογοῦσι, καὶ φρικωδίαν καὶ ἀμιξίαν, καὶ βάραθρον ὑποχθόνιον, καὶ λήθην, καὶ στερεὰν παρθένον, καὶ Ἄτλαντα· ἄξων τε ἐστὶν αὐτοῖς, καὶ ἥλιος, καὶ πυράλιος· καὶ μορφὼ δὲ, καὶ Ζανὸς πύργος, καὶ [*] σπερματίτης λόγος· Ἀπόλλων τε καὶ προφήτης, καὶ λόγιος. ἡ δὲ τῶν ὀνομάτων αἰτία, ἡ μὲν φρενὸς ἀστάτου καὶ δεισιδαιμονούσης· ἡ δὲ οὐδὲ τῆς παιδαριώδους ἀνατυπώσεως ἀπηλλαγμένη. ἀλλ᾽ ἡ μὲν μονὰς οὕτω Νικομάχῳ, καὶ τοῖς αὐτοῦ διδασκάλοις θεολογεῖταί τε ἅμα καὶ βάλλεται ὕβρει.

[*] ἀ. ἐπιματίτις.

Δυάς.

Ἡ δὲ δυὰς τόλμα τέ ἐστιν αὐτοῖς, καὶ ὕλη, καὶ τῶν ἀνομοίων αἰτία, καὶ μεταίχμιον πλήθους καὶ μονάδος. ἐκ συνθέσεώς τε καὶ κατακράσεως μόνη ἰσουποιεῖ, διὸ καὶ ἴση. ἀλλὰ καὶ ἄνισος, καὶ ἔλλειψις, καὶ πλεονασμὸς, καὶ μόνη ἀσχημάτιστος, καὶ ἀόριστος, καὶ ἄπειρος. ἀρχή τε ἀρτίου μόνη, καὶ οὐκ ἄρτιος. ἡ μὲν οὐδ᾽ ἀρτιάκις ἀρτία, οὐδὲ περισσάρτιος, οὐδ᾽ ἀρτιοπέριττος: ἀλλὰ τούτων μὲν τὰ πλείω ἐγγύς ἐστι τῇ δυάδος φυσικῇ ἰδιότητι. ἃ δὲ τῆς τερατείας, πηγή ἐστι πάσης συμφωνίας καὶ μουσῶν ἡ Ἐρατὼ, καὶ ἁρμονία, καὶ τλημοσύνη, καὶ ῥίζα, οὐ κατ᾽ ἐνέργειάν πω, καὶ δύναμις, καὶ πόδες πολυπιδάκου Ἴδης, καὶ κορυφαὶ, καὶ Φάνης. ἀλλὰ καὶ ἴσον [Δία,] δίκην τὴν δυάδα ἡ μυθοπλασία θεολογεῖ, καὶ δίκην, καὶ Ἶσιν, καὶ φύσιν, καὶ Ῥέαν, καὶ διὸς μητέρα, καὶ πηγὴν διανομῆς· ἔστι δ᾽ αὐτοῖς ὡς Ῥέα, καὶ Φρυγία, καὶ Λυδία· καὶ Δινδυμήνη, καὶ Δήμητρα, καὶ Ἐλευσινία, καὶ Ἄρτεμις, καὶ Ἵμερος, καὶ Δίκτυννα, καὶ Ἀερία, καὶ Ἀστερία, καὶ Δίσαμος καὶ Ἑστὼ· καὶ μὴν καὶ Ἀφροδίτη, καὶ Διώνη, καὶ Μυχαία, καὶ Κυθερεία, καὶ ἄγνοια, καὶ ἀγνωσία, καὶ ψεῦδος, καὶ ἀδιοριστία, καὶ ἑτερότης, καὶ νεῖκος, καὶ διχοστασία, καὶ μόρος, καὶ θάνατος. τοιαῦτα μὲν αὐτοῖς καὶ ἡ δυὰς θεολογεῖται.

Τριάς.

Ἡ δὲ τριὰς, ἔστι μὲν πρῶτος περιττὸς κατ᾽ ἐνέργειαν, καὶ τέλειος πρῶτος, καὶ μεσότης, καὶ ἀναλογία· τὴν τε τῆς μονάδος δύναμιν εἰς ἐνέργειαν καὶ ἐπέκτασιν προχωρεῖν ποιεῖ. ἀλλὰ καὶ πρώτη, καὶ κυρίως μονάδων σύστημα. εἶτα λοιπὸν ἐντεῦθεν αὐτοῖς πρὸς τὸ φυσιολογικὸν αἴρεται ὁ ἀριθμός. αἰτία τε γὰρ τοῦ τριχῇ διεστατοῦ, καὶ περατωτικὴ τῆς ἀπειρίας τοῦ ἐν ἀριθμῷ, καὶ ὅμοιον, καὶ ταυτὸν καὶ ὁμόλογον, καὶ ὡρισμένον. ἀλλ᾽ οὔπω ταῦτα φορτικά· τὰ δ᾽ οὐχ ὅμοια. καὶ νοῦς τις ἡ τριὰς, καὶ εὐβουλίας καὶ συνέσεως αἰτία, καὶ γνῶσις ἀριθμοῦ τὸ κυριώτατον, μουσικῆς τε πάσης κυρία, καὶ σύστασις. καί γε καὶ γεωμετρίας ὅτι μάλιστα· καὶ μὴν καὶ τῶν κατ᾽ ἀστρονομίαν καὶ οὐρανίων φύσιν τε καὶ γνῶσιν αὕτη τὸ κράτος ἔχει καὶ συνέχει, καὶ εἰς οὐσίωσιν ἄγει. καὶ ἡ ἀρετὴ δὲ πᾶσα ταύτης ἐξῆπται, καὶ ἐκ ταύτης προέεισιν. εἶτα λοιπὸν τὰ μυθώδη.

De *Vnitate* ergo (præter alia figmenta non pauca, quæ rebus de ea veris, naturalibusque proprietatibus in eam quadrantibus admiscet) etiam illud refert: Mentem hanc esse, deinde & [a] viro fœminam, ac Deum, & materiam quodammodo. Eandem res omnes reuera miscere, & deinceps omnium receptricem esse atque capacem, chaos, confusionem, contemperationem, obscuritatem, tenebras, hiatum, Tartarum insuper hanc, immò Styga esse nugantur, & horrorem, atque impermistionem: barathrũ quoque subterraneum, Lethen, [b] rigidam virginem, & Atlantem. Axis præterea ipsis est, & Sol, & Pyralios, [c] Morpho, Iouis arx, ac seminalis ratio. Apollo ad hæc & Propheta, & fatidicus. Nominum verò horum ratio, partim à mente est instabili, ac superstitiosa, partim ne à puerili quidem recessit imaginatione. Ceterum vnitas hoc pacto à Nicomacho, eiúsque præceptoribus simul in Deos refertur, & contumelia afficitur.

Dyas deinde, seu *Binarius*, audacia ipsis est ac materia, dissimiliúmque caussa, & vnitatem inter ac multitudinem interstitium. Ex compositione atque permistione solus hic æqualitatem efficit: quare etiam æqualis est, sed & inæqualis est, defectúsque & abundantia: solus item informis, & indefinitus, caréns que termino. Solus paritatis principium: nec tamen par, neque rursum pariter par, neq; impariter par, neque pariter impar. Verum horum plurima affinia sunt naturali binarij ipsius proprietati. Quæ verò ad prodigiosa commenta pertinent, hæc ferè sunt. Fons est omnis concentus, & inter Musas erato, itémque Harmonia. Tolerantia ad hęc, radixque, etsi non actu quodammodo, potestas præterea, & pedes [d] fontibus-abundantis Idæ, ac vertices, & [e] Phanes. Quin & à Binario æquum esse Iouem, fabularum hæc figlina theologicè disputat [f] Iustitiam ad hæc esse Dyada, & Isin, Naturam, ac Rheam, & [g] Iouis matrem, fontémque distributionis. Est insuper ipsis tanquam Rhea tam Phrygia, quàm Lydia atque [h] Dindymene. [i] Demetra quoque & Eleusinia, Diana, Appetitus, [k] Dictynna, Aëria, Asteria, Disamus, & [l] Vesta. Quin etiam Venus, [m] Dione, [n] Mychæa, Cythereia. Ignorantia item atque imprudentia, falsum, [o] permistio, simultas, contentio, dissidium, fatum denique, & mors. Sic ferè de Binario ab ipsis est theologicè disputatum.

Ternarius verò primus omnium actu impar est, primúsque perfectus numerus, & medietas, ac proportio: qui vnitatis vim in actum atque exporrectionem procedere facit. Idẽ prima est omnium, & quidem propria, vnitatum coagmentatio. Hinc porrò ad Physiologiam numerum hunc traducunt. Caussa enim est rei tripliciter separabilis, & infinitatem numerorũ definiens: simile quoque, & idem, & eiusdem proportionis, ac determinatũ. Verùm hæc nódum adeò stolida, quibus istæc nequaquam similia.

Mens quædam Ternarius est, & sapientiæ atque intelligentiæ caussa: cognitio ad hæc, quæ numeri est pars maximè propria. Musicæ quoque vniuersæ potestas, ac compositio: & verò Geometriæ vel maximè. Quin etiam hic rerum ad Astronomiam, siue ad cœlestium naturam ac scientiam pertinentium vim omnem habet ac continet, eámque ad substantiæ productionem impellit. Virtutes quoque omnes ab hoc numero dependent, atque ab eo proficiscuntur. Deinceps quæ ad fabulas spectant refert.

NICOMAC. GERASEN.

[a] ἀρσενόθηλυς. Quod de Minerua Orpheus quoque hymno cecinit Ἄρσεν μὲν καὶ θῆλυς ἔφυς.

[b] στερεὰν παρθένον. Ita Seneca, Medea, Dianam dixit asperam virginem.

[c] Veneris id apud Lacedæmonios cognomentum, de qua Pausan. Laconic.

[d] Homero quoque nota πολυπίδακος Ἴδη.

[e] Sol hic quibusdam, aliis Amor. Vide Suidam & Gyrald. de Deane. Tecbar quodam meminit Pausan. in Corinthiac.

[f] Δίκην. de qua Mythologi.

[g] Διὸς μητέρα.

[h] De Dindymene matre Pausan. & Gyrald. Syntagm. IV.

[i] Suidas quoque ὀνομασθῆναι.

[k] Vide Pausan. & Gyrald. Syntagm. XII. & reliquos Mytholog.

[l] Ἑστὼ. Si sic Ἑστὼ legendum malis. De qua Diogen. Laert. in Democrit. Clemens Alexand. II. Strom. Hesyc. & Suid.

[m] Διώνη, inquit Suid. ἡ Ἀφροδίτη, καὶ Διώνη ἡ αὐτῆς Μυχία, ἡ Ἀφροδίτη. Sed à μυχῷ forsitan.

[o] ἀδιοριστία. ἀδιόριστος, Suida, ἀδιαχώριστος, Hesych. etiam ἀναμιξ.

NICOMAC. GERASEN.

Hinc Trias ipsis Saturnia est, & Latona, Amaltheiæ cornu. [a] Ophionia item eã esse nugantur ac Thetin, & Harmoniã. Hecaten quoque, & [b] Eranam & [c] Charitiã, atque è Musarum choro Polymniam, Plutonémq; & Loxiam Vrsam præterea, & Helicen, atque eam, [d] quæ æquore non mergitur, Damatramen, [e] Dioscoriam, [f] Metin, Trigeminã, Tritona, Matisprasidem, Tritogeneiam, Acheloã, Habitatricem, Truncipedẽ [g] Curetida, [h] Cratæida, Harmoniã, Symbeniam, Gamum, Gorgoniam, Phorciam, Trisamum, & [i] Lydium. Talis ipsis Ternarius est, atque in tam multos eorum Deos refingitur.

Quaternarius item magno ipsis miraculo est, nouus Deus, & quidem multiplex, vel potius omnideus. Fons. n. ipsis est naturaliũ effectuũ, atq; naturæ clauiger. Sed & suã hic disciplinis constitutionẽ ac permãsionem adfert, atq; conciliat: immò natura ipsa est & varietas. Hiẽ quoque iis Hercules, & impetus ac maximũ robur, virilis potẽtia, nihilque habẽs fœmineũ. Mercurius itẽ & Vulcanus, Bacchus, Soritas, Maiadeus, vel Maiades. Est enim Maiæ filius, hoc est Binarij, Quaternarius. [k] Eriunius adhæc, & Socus, atque [l] Dioscorus. [m] Bassareus insuper, & Bimater (matrẽ nactus Binariũ) fœminea forma, virilis viriliaq; patrãs, bacchari faciẽs. Item Harmonita seu Harmonia, & in Musis Vrania. Ad hũc ferè modũ de Quaternario nugãdo philosophãtur, vbi & primi libri Theologicè expositorũ à Nicomacho numerorũ termin⁹ est.

Altero igitur libro mox à proœmio res illi cũ *Quinario* numero est. Hic enim primus medietatem optimã, maximeque naturalem designat per disiunctionem ab vtraque extremitate numeri naturalis: cum interim vnitati quidẽ tanquã principio, denario verò tanquã fini coagmentetur: comprehendere simul potens ea omnia, quæ in mundi natura apparent. Per vnitatem etenim mundus tanquã fixis radicibus stabilitus est: per denariũ verò perfectus, atque in lucem productus. Sed id non nisi ad extremam denarij partem [conficitur] cùm vniuersi elementa per Quinariũ [perficiantur, atque in lucem producantur.] nam etiã ęthera ad quatuor illa adiicit. etsi hanc additionem nunquam admitteret, si vel in Quaternarij, vel multorum similiũ laude versaretur. Sed nondũ hæc elegantia, aut scita, quæ consequuntur, consideranda sunt. Quinarius enim siue Pentas [n] quies est à rixis, & alteratio, iubar quoq; ac iustitia, minimaque extremitas facultatis viuendi. Nemesis adhæc, & [o] Bubastia, Iurisdictio, Venus, [p] Gamelia, [q] Androgynia, Cythereia: [r] Zonæa, Circulorum præses, Semidea, arx Iouis, Didymæa, & axis stabilis. Hanc etiã diuinã esse sublimibus verbis prædicant, & Pallada, & [s] Credeaten, [t] Ductricem, [u] Acreotin, æquilibrem, expertẽ iugi, [x] Orthiatin, atq; inter Musas Melpomenem, [y] pulchráque voce respondentem, mediorúmque medium, & [z] fœcundorum culmen. Et sic quidem ille Quinariũ extollit.

Senarius ab illo formæ forma, ratione reddita dicitur, & solus inter numeros animæ accommodus, atque vniuersi articulatio, animi effector, & qui vitalem appetitum indere solet. Vnde etiam Senarius Harmonia

διὰ ταῦτα αὐτοῖς ἡ τριὰς, Κρονία καὶ Λατὼ, καὶ ἀμαλθείας κέρας. Ὀφιονά τε αὐτὴν τερατολογοῦσι, καὶ Θέτιν, καὶ Ἁρμονίαν, Ἑκάταν τε καὶ Ἐράναν καὶ Χαριτίαν καὶ μουσῶν Πολύμνειαν, Ἅιδαν τε καὶ λοξίαν· ἀρκτὸν, ἑλίκα, καὶ ποτὶ βυθὸν ἡ δυσομβρίαν, Δαματράμιω τε καὶ Διοσκορίαν, καὶ μῆτιν, καὶ τριδύμην, τρίτωνα, θαλασσοῦχον, τριτογένειαν, ἀχελῶον, ναέτιν, καὶ ἀγυιόπεζαν κουρητίδα, [*] κραταιίδα, ἁρμονίαν, συμβίωσιν, γάμον, γοργονίαν, φορκίαν, τρίσαμον καὶ λύδιον. ὅσῳ μὲν αὐτοῖς καὶ ἡ τριὰς, καὶ εἰς τοσούτους αὐτῶν θεοὺς ἀναπλάττε[ται].

Ἡ δὲ τετρὰς πάλιν αὐτοῖς θαῦμα μέγιστον, ἄλλη θεὸς πολύθεος, μᾶλλον δὲ πάνθεος. ἔστι γὰρ αὐτοῖς τῶν τε φυσικῶν ἀποτελεσμάτων πηγὴ, καὶ κλειδοῦχος τῆς φύσεως. ἀλλὰ καὶ τὴν κατὰ τὰ μαθήματα συστάσιός τε καὶ διαμονῆς αὐτὴ προσαγωγὸς καὶ αἰτία. ἀλλὰ καὶ αὐτὴ φύσις καὶ αἰόλα· ἔστιν αὐτοῖς καὶ Ἡρακλῆς, καὶ ἐξορμὴ, καὶ ἀλκιμωτάτη, καὶ ἀρρενικὴ, καὶ ἀθήλυντος, Ἑρμῆς τε καὶ Ἥφαιστος καὶ Διόνυσος, καὶ Σωρίτης, καὶ μαιαδεὺς, ἢ μαιάδης· ὁ γὰρ μαίας υἱὸς, ἤτοι τῆς δυάδος ἡ τετράς· καὶ Ἐριούνιος, καὶ Σῶκος, καὶ Διόσκορος, καὶ Βασσαρεὺς, καὶ διμάτωρ, μητρὸς τετυχὼς δυάδος· θηλύμορφός τε καὶ ἔπαν δρῶν καὶ ἀρρενουργὸς, καὶ βακχασμὸν ἀνεγείρων· καὶ ἁρμονία, καὶ τῶν μουσῶν ἡ Οὐρανία. ἀλλ' οὕτω μὲν αὐτοῖς καὶ ἡ τετρὰς τερατολογουμένη θεολογεῖται, καὶ τὸ πρῶτον τῶν θεολογουμένων ἀριθμῶν Νικομάχῳ συναπαρτίζεται βιβλίον.

Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ μετὰ τὸ προοίμιον ἡ πεντὰς αὐτῷ πληροῖ τὸν ἀγῶνα· ἡ γὰρ πεντὰς πρώτη μεσότητος τῆς ἀρίστης καὶ φυσικωτάτης [*] ἐμφαντικὴ κατὰ διάζευξιν ἀμφοτέροις πέρασι τοῦ φυσικοῦ ἀριθμοῦ· μονάδι μὲν, ὡς ἀρχῇ· δεκάδι δὲ, ὡς τέλει συνεζευγμένη· καὶ συλληπτικὴ τῶν ἐν τῇ κοσμικῇ φύσει φαινομένων. καὶ γὰρ κατὰ μὲν τὴν μονάδα ὁ κόσμος ἐρρίζωται: ἤνυσται δὲ καὶ πέφανται κατὰ τὴν δεκάδα. ἀλλὰ καὶ ὅτι πρὸς ἔσχατον καὶ μόνον μέρος τῆς δεκάδος, καὶ τὰ στοιχεῖα δὲ τοῦ παντὸς κατὰ τὴν πεντάδα. προστίθησι γὰρ τοῖς τέσσαρσι καὶ τὸν αἰθέρα. ὃ [*] οὐκ ἂν ἀνέξοιτο ὑμνῶν τὴν τετράδα καὶ πολλὰ τοιαῦτα. ἀλλ' οὔπω ταῦτα κομψὰ καὶ σοφά. τὰ δ' ἐφεξῆς σκόπει. ἀνεικία γὰρ ἡ πεντὰς καὶ ἀλλοίωσις, καὶ φάος, καὶ δικαιοσύνη, καὶ ἐλαχίστη ἀκρότης τῆς ζωότητος, καὶ Νέμεσις, καὶ Βουβάστια, καὶ δίκησις καὶ Ἀφροδίτη, καὶ Γαμηλία καὶ Ἀνδρογυνία [καὶ Ζανὸς πύργος] καὶ Κυθέρεια, καὶ ζωναία, καὶ κυκλοῦχος, καὶ ἡμίθεος, καὶ ζανὸς πύργος, καὶ διδυμαία. καὶ ἄξων ἑδραία. ἀμβροτὴν τε ὑψηλολογοῦσι καὶ Παλλάδα, καὶ [*] κρεδεάτην καὶ ἀγεμονίαν, καὶ ἀκρεῶτιν, καὶ ἀτάλαντον, καὶ ἄζυγα, καὶ Ὀρθιάτιν, καὶ μουσῶν Μελπομένην, καὶ ἀμειβομένην [*] ὀπὶ καλῇ, καὶ μεσῶν μέσην, καὶ ἀκρότητα γονίμων. ἐπὶ τούτοις μὲν οὖν σεμνύνει καὶ τὴν πεντάδα.

Ἡ δὲ ἑξὰς, εἶδος εἴδους αὐτῷ αἰνιολογεῖται, καὶ τῇ ψυχῇ μόνος ἀριθμῶν ἁρμόζων, καὶ διάρθρωσις τοῦ παντὸς, ψυχοποιὸς, καὶ τῆς ζωτικῆς [*] ὀρέξεως ἐμποιητική· παρὸ καὶ ἑξὰς, καὶ ἁρμονία,

Margin notes (left): a Ophoneus Messeniorum vates celebratur apud Pausan. Messen. b Erganam forte legendum. De hac autem Minerua multa Pausan. & illius citati hic in notis seq. g. c Xaritia Suidæ ignota. d F Vel... de qua Hom. Iliad. Σ Οἴη δ' ἄμμορός ἐστι λοετρῶν ὠκεανοῖο. D. H. e Διὸς κόρη Minerua Poëtis dicitur. f Mineruam tritẽ eam facit. Hesiod. Theog. Vide & Apollod. & Gyrald. Syntagm. XI. g An Empusam forsitan intelligit? Porro de Curetibus πολλὰ κρημα. multa Strabo lib. X & Pausan. lege & Gyrald. syntag. 3. de Iunone Cureti. h Κρατ... Scyaei mater Hesychio. i Quo nomine Bacchũ Nonnus ornat. k Mercurij epitheta. Lege Notis exemplaris Græci, & Eustat. in Hom. l Quasi Iouis filius dicas, quo modo Apollo ... Antholog. dictus dicitur. m Bacchi cognomenta. n ἀνεικία, quæ vox etiã alias admittit expositiones. o Bubastin ab Ægyptiis dictam ... Dianam docet Herod. Euterpe, & alij. p De Iunone Gamelia siue Nuptiali vide Gyrald. syntag. 3. q An biformẽ barbarámque istã Venerem indicat, quam a Roman. mutationem ... Suid. r Ἀστραίαν forsitan illam Mineruam innuit, cui Tegeatarũ virgines ... ante nuptias dicare solitas ... Pausan. ... Et & λυσίζωνον Dianam apud Apollon. & alios. s Cinxia Iuno apud Festum. [*] Κρεδεάτιν ἀπὸ τοῦ κρεδέμνου ... cũ Pausan. Arcadic. t Vide Ἡγιμόνη nomine Diana colo cœpta, docebit Pausan. Arcadic. v. ἀκρία ἡ Ἀθηνᾶ, & ἡ Ἀφροδίτη, Hesych. quod ἐν ἄκροις colerentur. x De Orthia Diana multa Pausan. y Periphrasis est Calliopes, quam hic, alibi nusquam nominat. z ἀκρότητα γονίμων forte & genitalium extremitatem indicare voluit.

Margin notes (right): [*] al. κραταιΐδα. [*] ἀστυ. Τετράς. Πεντάς. [*] ἐμφαντικὴ. [*] al. οὐχ ἂν. [*] al. κραδιάτην. [*] ἐπικαλεῖ. Ἑξάς. [*] ἕξεως.

καὶ

καὶ ὁλομέλεια, καὶ κυρίως αὐτὴ μᾶλλον Ἀφροδίτη, ζυγία τε καὶ γαμηλία, καὶ ἀνδρογυναία θεολογεῖται. ἀλλὰ καὶ ζυγῖτις, φιλοτησία, καὶ εἰρήνη, καὶ φιλία, καὶ ὑγεία, ἄκμων τε καὶ ἀλήθεια· καὶ μοιρῶν δὲ Λάχεσιν αὐτὴν ποιοῦσι, καὶ ἀρχήν, καὶ ἥμισυ παντός, καὶ ἑκατηβελέτιν, καὶ τριοδῖτιν, καὶ διχρονίαν, καὶ Περσείαν, καὶ τρίμορφον, καὶ Ἀμφιτρίτην, καὶ ἀγχιδίκαν, καὶ μουσῶν Θάλειαν, καὶ πανάκειαν. οὕτω μὲν οὐδ' ἡ ἑξὰς αὐτοῖς θεὸς εἶναι καὶ θεὰ διέφυγε φιλοτιμεῖσθαι.

Ἡ δὲ ἑβδομὰς τί ἄν τις καὶ εἴποι; αὐθὺς μὲν γάρ ἐστι σεπτάς· κἂν τὸ Σ φθείρῃ ἡ συνήθεια, ἕλκει τοῦτο ῥᾷστα ἐκ διπλοῦ τοῦ Ξ. ὅπερ τῷ πρὸ αὐτοῦ ἀριθμῷ ἡ φύσις πρὸς τῷ τέλει ἀπεκλήρωσεν· ἵν' ᾖ τοῦτο ἐπικούρημα τοῦ σεβαστοῦ ἀριθμοῦ πρὸς τὴν ἐπιβουλὴν τὴν ἀπὸ τῶν πολλῶν. τοιαύτη μὲν ἡ ἀπόδειξις θαυμαστή, ὡς ἔστιν οὕτω σεπτάς, καὶ σεβασμοῦ ἄξιος ὁ ἑπτά. πάλιν δὲ καὶ αὐτὴ μεσότης μονάδος καὶ δεκάδος, τύχη καὶ καιρός, Ἀθηνᾶ καὶ Ἄρης, καὶ * ἀκρέωτις, καὶ ἀγελεία, καὶ ἀτρυτώνη, φυλακῖτις, ὀβριμοπάτρα, τριτογένεια, γλαυκῶπις, Ἀλαλκομενεία, Παντεύχεια, ἐργάνη, πολυάρητος, * ὁλομέλεια, Ἀμαλθείας γένος, αἰγίς, Ὄσιρις, ὕπνος, φωνή, αὐδή, καὶ μουσῶν ἡ Κλειώ. εἰ βούλει δὲ καὶ κρίσις καὶ Ἀδράστεια, καὶ πολύφλυαρος τοιοῦτος. οὕτω μὲν ἡ πάνσεπτος αὐτοῖς ἑπτάς, μακροτέρῳ πόνῳ μέγας καὶ πολὺς θεὸς ἀνυμνεῖται.

Ἡ δὲ ὀκτάς, εἰ καὶ μὴ τοῖς ἴσοις μηδ' ὀγδόῳ μέρει, ἀλλ' οὖν τοῦ θεὸς αὐτοῖς εἶναι, οὐδ' αὐτὴ τοῦ θρόνου ἀπερρίφη· παναρμονίαν γὰρ αὐτὴν προσκυνοῦσι, καὶ * Καδμείαν, μητέρα, καὶ Ῥέαν, καὶ θηλυποιόν, καὶ Κυβέλην, Κυβήβην τε καὶ Δινδυμήνην, καὶ πολιοῦχον, ἔρωτά τε καὶ φιλίαν, μῆτιν, ἐπίνοιαν, ὀρείαν, Θέμιν, νόμον, ἠλιτόμηνον, καὶ τὴν μουσῶν τὴν Εὐτέρπην.

Καὶ ἡ ἐννὰς δὲ ὑστερεῖ μὲν καὶ τῆς θειότητος καὶ τῆς μακρᾶς συγγραφῆς, ἧς ἡ ἑβδομὰς ὑπερῆρτο· πλὴν τῆς ὀκτάδος ἐγγὺς θεολογεῖται. ὠκεανὸς γὰρ αὐτοῖς αὕτη * περιρρεῖται, καὶ ὁρίζων ἀνυμνεῖται. Προμηθέα τε αὐτήν, καὶ ὁμόνοιαν, καὶ Περσείαν, καὶ ἄλλοι ἱερολογοῦσιν, ἀνεικίαν, ὁμοίωσιν, Ἥφαιστον, Ἥραν, Διὸς ἀδελφὴν καὶ σύνευνον, ἑκάεργον, Παιᾶνα, Νυσηΐδα, ἀγυιέα, ἐνυάλιον, ἀγελείαν, Τριτογένειαν, ὁμόνοιαν, Πειθώ, κουρῆτιδά τε καὶ Κόρην, καὶ Ὑπερίονα, καὶ μουσῶν Τερψιχόρην.

Ἡ μέντοι δεκὰς αὕτη ἐστὶν αὐτοῖς τὸ πᾶν, θεὸς ὕπατος, καὶ θεὸς θεῶν· ὅτι δέκα χειρῶν καὶ δέκα ποδῶν δάκτυλοι, καὶ δέκα κατηγορίαι καὶ τοῦ λόγου δέκα μέρη. ἵνα γὰρ ᾖ αὐτοῖς πάντα ἡ δεκάς, προστιθέασι τοῖς τοῦ λόγου μέρεσι προσηγορίαν καὶ παραπλήρωμα. τί δεῖ λέγειν; ὡς ἐν αὐτῇ περιλαμβάνουσι τὰ στερεὰ καὶ τὰ ἐπίπεδα, ἄρτια, περισσά, ἀρτιοπέρισσα, * τέλεια, πρῶτα καὶ ἀσύνθετα, ἰσότητα, ἀνισότητα, τὰς δέκα σχέσεις, τὰ σφαιρικά, τὰ κυκλικά, γεννητικά, τελεστικά, ἐναρμόνια τοιαῦτα. ἀλλ' ὅπως αὐτοῖς κόσμος ἡ δεκάς, καὶ οὐρανός, εἱμαρμένη, αἰών, κράτος, πίστις, ἀνάγκη,

Marginalia (Greek column): * Ἀκρέωτις. — * ἀγελεία. — * ὁλομέλεια. — Ὀκτάς. — * al. Καδμείαν. — Ἐννάς. — * al. περιρρεῖται. — Δεκάς. — * al. τέλεια.

NICOMAC. GERASEN.

atque vniuerſa natura, & magis propriè ipſamet Venus, cum Iuga, tum nuptialis, & Androgynæa theologicè ab eo conſtituitur. Iugalis adhæc & illecebra: Pax quoque, amicitia, ſanitas, & [a] Acmon, ac veritas. Hexada inſuper volunt hi Parcas inter Lacheſin eſſe, principiumque ac dimidium totius, & [b] longè iaculantem, ac Triuiam, [c] Dichroniam, [d] Perſeiam, Triformem, Amphitriten, [e] Anchidica, & de Muſarum numero Thaleiam, ac Panaceiam. Ita neque Senarius ab ipſis prætermiſſus eſt, quin Deus Deáque eſſe omni ſtudio probaretur.

Iam *Hebdomas* (quid dicas?) confeſtim ſit [f] σεπτάς. vbi ſi conſuetudo [g] Σ forte exterat; trahit hoc facile ex duplici littera Ξ, quam ipſa natura [h] ad præcedentis numeri finem veluti ſorte attribuit, vt hæc adminiculo aduerſus vulgi inſidias auguſto illi numero eſſet. Atque hæc admiranda illa demonſtratio eſt, qua ita exiſtere docet [vocem] σεπτάς, & cultu dignum numerum ἑπτά. At rurſum [i] etiam hic vnitatis eſt ac denarij medietas. Fortuna item, & Occaſio, Minerua, Mars, Acreotis, [k] Agelia, Atrytone, & [l] Capta eadémque [m] valido patre nata, Tritogeneia, cæſios habens oculos, [n] Alalcomeneia, [o] Panteuchia, [p] Ergana, & multis precibus expetita, integritas naturæ, Amaltheæ ſtirps, Ægis, Oſiris, ſomnus, vox, ſonus, & de Muſarum numero Clio. Si libet, etiam Iudicium, & Adraſteia, & eiuſmodi ineptiæ multæ. Sic planè ille adorandus Septenarius, ingenti longóque labore, vt magnus, multiplexque Deus ab ipſis laudibus celebratur.

Octonarius deinde, etſi nequaquam tantam laudem (ne octaua quidem ex parte) obtinuit: quando tamen pro Deo etiam hic ipſis eſt, è ſede ſua nõ excidit: Adorant enim ipſum quaſi ſummã Harmoniam, & [q] Cadmeiam matrem, ac Rheam [r] mulierificam, Cybelen, Cybeben Dindymen, vrbiſque cuſtodem, velut amorem item, atque amicitiam, prudentiam, intelligentiam, [s] Oreiam, [t] Themin, legem, [u] natum ante exactos menſes, & Muſarum Euterpen.

Nouenarius item poſthabetur, & in Deitate, & in longa deſcriptione, qua Septenarius in altum nimium quantum euectus fuerat: at proximum ſaltem in diuinitate gradum cum Octonario obtinet. Circumfunditur enim ab ipſis tanquam Oceanus, atque vt viſum finiens circulus [Horizonta Græci vocant] celebratur. Promethea quoque ipſum faciunt, & Concordiam. Perſeiam, & Solem indigitant: Quietem quoque à rixis, & ſimilitudinem, Vulcanum, Iunonem, Iouis ſororem & coniugem, [x] eminus operantem, Pæana, Nyſeida, [y] Agyiea, [z] Enyalium, Ageliam, Tritogeneian, Concordiam, Suadam, Curetidem, Proſerpinam, & Hyperionem, Muſarum denique Terpichoren.

Denarius denique ipſis eſt vniuerſum, Deus ſummus, & Deorum Deus, quod manuum pedumque decem ſint digiti, decemque [vt Logici vocant] prædicamenta, & orationis partes decem. Omnia enim ipſis Decas vt ſit, allocutionem ceteris orationis partibus apponunt & ſupplementum. Quid attinet dicere, complecti illos hic ſolida, plana, paria, imparia, pariter imparia, perfecta, prima, ſimplicia, æqualia, inæqualia; decem ipſas habitudines, ſphærica, circularia, ad genituras atque imitationes ſpectantia; & his conſentientia. Vt itidem ipſis decas ſit mundus, cœlum, fatum, æuum, potentia, fides, neceſſitas,

a Euſtatio Oceanus, & Saturni pater. Cõſulendus Varinus Lexicon.
b ἑκατηβελέτιν Dianæ epithet.
c Bitempoream Latina forma dicas.
d Hecates à patre Perſeo epith. apud Valer. Flacc. lib. 6. & Apol. lib. 3. & Orpheus.
e Quaſi vicina Iuſtitia, & quæ ad manum ſit.
f Septenio Latina formatione. De ſeptenario alij multa quoque Philo ſcripſit lib. de creatione mundi, in quibus aliqua hic non abſimilia. M. Varron. Hebdomadum libros interciderunt, quos nuper Fabius Paullinus Venetiis dedit.
g ἑπτὰ enim vulgo [illegible]
h τὸ Ξ intellige.
i vt ſupra [illegible]
k Lege Euſtat. in Hom. & Gyrald. Syntag. XI. voce [illegible]
l Φυλακῖτις. Ouid. [illegible] Faſt.
m ὀβριμοπάτρα ratione nominis docet Euſtat.
n Gyrald. ſup.
o Quod omni armorum genere inſtructa eſſet.
p Multis à Pauſan. celebrata.
q Semelen, puto, vult.
r θηλυποιόν, ob emaſculatos Gallos.
ſ ἢ ὄρειον [illegible] Suid.
t De qua copioſè Steph. Pighius libello ſingulari.
u ἠλιτόμηνον Bacchum accipe.
x ἑκάεργον, id eſt, Apollinē.
y Apollinis epithetum apud Macrob. lib. 1. Saturnal. Vide Pauſan. & Gyrald. Syntag. 7.
z Vide H. St. Theſaur. Linguæ Græc.

NICOMAC. GERASEN.

Atlas, [a] indefessus Deus, Phanes, Sol, Vrania, Memoria, Mnemosyne. Et vero omnia, opinor, prædicta Deorum nomina decadi attribuissent: nisi his ipsis antea occupatis, propria iam illa aliis fecissent, & continenter eadem de singulis dicere piguisset. Quando enim [b] superdeus ipsius denarius est, qui etiam omnem eius diuinitatis vim, quæ in numeris inuenitur, obtineat: propterea quoque fusius adeò Nicomachus in hoc describendo esse voluit. quamquam multo adhuc longior sit in Monade atque Septenario. Verùm id ita in Monade accidit, quod de reliquis item numeris non modica ibi disputat, & præfationibus insuper extenditur. Vbi & hoc obseruo, libentius eum sermoni de decade, dum de vtroque illo numero disputat, inhærere: quod idem in Quinario facit, de quo æque penè multis atque de Septenario disserit.

En tibi, charissime frater, per summa capita recensitam Nicomachi illam celebrem, repertuque difficilem in numeris Theologiam. quæ tamen herclè ob inaccessa penè sua, præceptuque difficilia sensa, nequaquam perspicax vestrum ingenium atque diligentiam extra humanam propemodum conditionem remouere potuit: quandoquidē iam Geometrica, Arithmetica, ceterasque mathematicas disciplinas (vt & tu scis, plerique nobis non ignoti nihilo negligentius, opinor, tractant, quam Hermeiæ [quondam] filius: (neque enim ignoras Ammonij in his artibus dexteritatem) planè vt nullum ipsos latere possit eorū theorematum, quæ numerorum huic studio Nicomachus innexuit. Verùm vnde hæc defecerunt? Tempus, opinor, & quod ne vtilibus quidem parcatur, dum inutilia quæque facillimè labefactantur, validam inuexit consuetudinem inuictamque vim, per quam etiam id commodi acceperit illud Nicomachi studium, quod penè cum multis vtilibus censeretur periisse. quamquam hodieque adtonsum atque accisum vt est, non exiguam (quemadmodum & modò vides; & post etiam, scio, clarius videbis) gloriam parit.

a ἀκάμας Deus. [illegible] b ὑπέρθεος. [illegible] semper deus, [illegible]

Ἄτλας, ἀκάμας, θεός, Φάνης, ἥλιος, οὐρανία, μνήμη, μνημοσύνη, καὶ πάντα δ' οἶμαι τὰ προειρημένα τῶν θεῶν αὐτῶν ὀνόματα τῇ δεκάδι ἀνῆψαντο ἄν, εἰ μὴ * προφθάσαντες [ἐκεῖνοι ταῦτα] ἰδιοποιήσαντο, καὶ συνεχῶς τὰ αὐτὰ κατὰ πάντων λέγειν ἔδει ἀπώκνησαν. ἐπεὶ ὑπέρθεός γε αὐτοῖς ἡ δεκάς, καὶ τὸ κράτος τῆς ἐν ἀριθμοῖς ἔχουσα θειότητος. διὰ τοῦτο Νικομάχου καὶ πολύστιχος ὁ περὶ αὐτὴν πόνος. εἰ γὰρ καὶ πολλῷ μακρηγορήσας, οὔτε τῆς μονάδος καὶ ἑβδομάδος· ἀλλ' ὁ μὲν τῆς μονάδος, ὅτι καὶ περὶ τῶν ἑξῆς ἀριθμῶν οὐκ ὀλίγα διεξέρχεται, καὶ προοιμίοις πλατύνεται. πλὴν οὖν ἐν ἀμφοῖν πολλά, καὶ περὶ τῆς δεκάδος ἐμφιλοχωρεῖ· ὥσπερ καὶ ἐν τῷ περὶ τῆς πεντάδος λόγῳ μικροῦ πρὸς τὸν τῆς ἑβδομάδος παρισουμένῳ κατὰ τὸ μῆκος. ἀλλὰ γὰρ αὕτη * σοί, ὦ φίλτατε ἀδελφῶν, καὶ τῶν Νικομάχου ἀριθμῶν ὡς ἐν κεφαλαίῳ ἡ πολυθρύλλητος καὶ δυσδιήρετος θεολογία, ἣν μέχρι ὑμῶν ἀγχίνοιαν καὶ φιλοπονίαν, διὰ τὸ ἐν αὐτῇ δυσέμβατόν τε καὶ δυσκατάληπτον, μικροῦ τῶν ἀνθρώπων ἀνακεχωρηκυῖα. ἐπεὶ νῦν τά τε γεωμετρικὰ καὶ ἀριθμητικά, καὶ τἆλλα τῶν μαθημάτων, ὡς καὶ [σὺ] συνεπίστασαι, πολλοὶ τῶν ἡμᾶς ἐγνωκότων οὐκ ἔλαττον οἶμαι τοῦ παιδὸς Ἑρμείου (οἶδας γὰρ πάντως τὴν περὶ ταῦτα δεξιότητα τοῦ Ἀμμωνίου) διακριβοῦσι, καὶ οὐδὲν αὐτοὺς λάθοι ἂν τῶν θεωρημάτων, ἃ συνεπεισκυκλεῖ Νικόμαχος τῷ περὶ ἀριθμῶν πόνῳ. ἀλλὰ πόθεν ἐσπάνισεν; ὁ χρόνος, οἶμαι, καὶ τὸ μὴ φείδεσθαι τῶν χρησίμων, ἐκ τοῦ ῥᾷστα τὰ ἄχρηστα ἐκτρίβειν, ἔθος ἔλαβε μέγα καὶ ἄμαχον κράτος, καὶ ἐκινδύνευσεν ἂν καὶ ἡ Νικομάχου σπουδή, τὸ μετὰ πολλῶν χρησίμων μικροῦ νομίζεσθαι διεφθάρθαι. ἀλλ' ἔστι καὶ πράττεται οὐκ ὀλίγην δόξαν, ὡς ὁρᾷς, καὶ οἶδα ὄψει σαφέστερον ἀποκειμένην.

* al. προλαβόντες. * al. σὺ.

CLXXXIIX. ALEXANDRI *Admirabilium Collectio* & PROTAGORÆ *Geometriæ vniuersi orbis libri VI.*

LECTA est *Admirabilium* [a] ALEXANDRI *Collectio.* Qui multa quidem prodigiosa hoc volumine atque incredibilia commemorat, sed alios non incelebres laudat auctores, qui eadem prius narrarint. Scribit autem de animalibus, de plantis, de regionibus nonnullis, de fluminibus, de fontibus & herbis. atque id genus aliis. Clara eius est dictio, summatimque cū narret, non omnino iucunditatis expers est.

In hoc eodem volumine PROTAGORÆ quoque *Geometriæ*, quæ *Vniuersi orbis* titulum præ se ferebat, *libri sex* continebantur. Horum quinque, etsi non studiosam, neque (vt postea fecit) accuratam, Asiæ tamen, & Africæ, quin & Europæ situs descriptionem complectuntur. Sextus verò liber Alexandri quodammodo Collectioni respondet. Describit enim, quæ in mundo vniuerso paradoxa referuntur: quorum pleraque veteribus accepta refert scriptoribus: plurima etiam à se visa narrat, non minus omnium opinioni, quàm superiora illa aduertantia. Perspicua & huius dictio est, ac breuis narratio, hoc sexto libro maximè.

a Polyistoris [illegible]

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΥ ΘΑΥΜΑΣΙΩΝ συναγωγή. καὶ Πρωταγόρου γεωμετρίας τῆς οἰκουμένης λόγοι ἕξ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀλεξάνδρου θαυμασίων συναγωγή. λέγει μὲν ἐν τῷ βιβλίῳ πολλὰ τερατώδη καὶ ἄπιστα, πλὴν ἄλλους τῶν οὐκ ἀφανῶν εἰσάγει ταῦτα προϊστορήσαντας. λέγει δὲ περί τε ζώων, καὶ φυτῶν, καὶ χωρῶν τινῶν, καὶ ποταμῶν, καὶ κρηνῶν, καὶ βοτανῶν, καὶ τῶν τοιούτων. σαφὴς δὲ τὴν φράσιν καὶ κεφαλαιώδης ἐστί, καὶ οὐδὲ τοῦ ἡδέος ἀπεστερημένος. ἐν ταὐτῷ γε [δὲ] καὶ Πρωταγόρου γεωμετρίας, τῆς οἰκουμένης ἐπιγραφὴν ἔχοντες λόγοι ἕξ. ὧν τὰ μὲν πέντε εἰ καὶ μὴ σπουδαίως, καὶ ὡς ὕστερον ἀκριβῶς· ἀλλ' οὖν τήν τε Ἀσίας τε καὶ Λιβύης, ἀλλὰ καὶ Εὐρώπης περιήγησιν ποιεῖται. τὸ δὲ ἕκτον, σύστοιχόν πως ἐστὶ τῇ Ἀλεξάνδρου συναγωγῇ. τῶν γὰρ κατὰ τὴν οἰκουμένην παραδοξολογουμένων ἀναγράφει τὴν ἱστορίαν. ὧν τὰ μὲν εἰς ἀρχαιοτέρους ἀναφέρει, πολλὰ δὲ καὶ εἰς αὐτοψίαν ἕλκει, οὐκ ἔλαττον τῶν ἄλλων περιβαλλόμενα τὸ παράδοξον. σαφὴς δὲ καὶ οὗτος καὶ κεφαλαιώδης, κατὰ τὸ ἕκτον, τὴν φράσιν μάλιστα.

ρπή. Alexandri Admirabilium coll. [illegible]

ΣΩΤΙ-

ΣΩΤΙΩΝΟΣ ΤΩΝ ΣΠΟΡΑΔΗΝ περὶ ποταμῶν καὶ κρηνῶν καὶ λιμνῶν παραδοξολογουμένων.

ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΠΑΡΑΔΟΞΩΝ ἐθῶν συναγωγή.

ΑΚΕΣΤΟΡΙΔΟΥ ΤΩΝ ΚΑΤΑ πόλιν μυθικῶν λόγοι δ'.

ρπθ'. *Sotion de fluminibus, &c.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Σωτίωνος τῶν σποράδην περὶ ποταμῶν καὶ κρηνῶν καὶ λιμνῶν παραδοξολογουμένων. σύστοιχον καὶ τοῦτο τὸ βιβλιδάριον τῷ ἕκτῳ τε τῷ Πρωταγόρου, καὶ τῇ Ἀλεξάνδρου συναγωγῇ. πλὴν ὅτι ἐνταῦθα τὰ περὶ κρηνῶν * μόνων καὶ λιμνῶν παραδοξολογούμενα ἱστορεῖται: ἐν ἐκείνοις δὲ, καὶ πλειόνων ἄλλων. ἡ δὲ φράσις παραπλήσιος ἐκείνοις. ἐν ταὐτῷ δὲ συνανεγνώσθη καὶ Νικολάου λόγος Ἡρώδῃ τῷ Ἰουδαίων βασιλεῖ προσπεφωνημένος, ἐν ᾧ παραδόξων ἐθῶν ἐστι συναγωγή. καὶ συμβαίνει μὲν ἐνίοις τῶν ὑπὸ Ἀλεξάνδρου παραδόξων συνειλεγμένων, καὶ περὶ ὧν δὲ Κόνων συνέταξεν, οὐκ ὀλίγα * προσανέγραψε. πλὴν ἔν ποτε παραλλάσσει ταῖς ἱστορίαις, ἑτεροτρόπως αὐτὰ διεξιών. εἰσὶ δὲ φράσιν μὲν καὶ αὐτὸς κεφαλαιώδης, οὐ μὴν οὐδὲ τοῦ σαφοῦς ἀνακεχωρηκώς, μετέχων δέ πως καὶ τῶν προκεχειρισμένων μᾶλλον συστροφῆς τε καὶ δεινότητος. λέγει δὲ ἔνια μὲν πολλοῖς, εἰ καὶ ξενίζοντα εἴη, ὅμως ὁμολογούμενα: τινὰ δ' ἀγνοούμενα μὲν, οὐ μὴν ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς πρὸς μάχην τῇ ἀληθείᾳ καθιστάμενα. ἔθη γὰρ ἐθνῶν ἰδιότροπα, τὰ πολλὰ παραγγέλλει, εὑρεῖν δὲ ἐστιν ἐν αὐτοῖς καὶ τὸ ἀπίθανον προεχόμενα. ὁ ἐκ Δαμασκοῦ δ' ἐστὶν οὗτος οἶμαι Νικόλαος, ὁ ἐπὶ τῶν Αὐγούστου χρόνων ἀκμάσας, καὶ φίλος αὐτοῦ χρηματίσας: ἐξ οὗ καὶ πλακοῦντός τι εἶδος, ὃ διέπεμπε Καίσαρι εἰς τιμὴν τοῦ ἐξισημένου νικολάους ὁ Καῖσαρ ἐκάλεσεν. οὗτος καὶ Ἀσσυριακὴν ἱστορίαν ἐν πολυστίχῳ βιβλίῳ, ὅσα παλαιᾶς μνήμης ἀναγνωσμάτων ἔχομεν, καταλέλοιπεν. ἐν ταὐτῷ δὲ τεύχει συνανεγνώσθη ἐν λόγοις τέσσαρσιν Ἀκεστορίδου τῶν κατὰ πόλιν * μυθικῶν. ἔοικε μὲν οὖν οὗτος ὁ ἀνὴρ οὐκ ὀλίγων εὐστοχώτερον τῇ ἐπιγραφῇ κεχρῆσθαι. ἃ γὰρ ἕτεροι, οἱ γε μετριώτεροι, μηδὲν ἐπισημηνάμενοι, οἱ δ' ἔνιοι καὶ ὡς ἀληθῆ * δικαιολογήσαντες ἀνεγράψαντο: ταῦθ' οὗτος σὺν τῷ φιλαλήθει μύθους καλέσας, τὴν περὶ αὐτῶν ἱστορίαν ἢ μυθολογίαν, ὡς καὶ αὐτὸς χαίρει λέγειν, συνετάξατο. πολλὰ μὲν οὖν ἐστιν ἐν τούτοις εὑρεῖν, ἅ τε συνείλεκται Κόνωνι, καὶ Ἀπολλόδωρος ἐν τῇ αὐτοῦ εἴτε βιβλιοθήκῃ, καὶ Ἀλέξανδρος ἤθροισε, καὶ Νικόλαος προσεφώνησε, καὶ Πρωταγόρας προέλαβε. ἔτι δ' Ἀκεστορίδῃ τούτῳ καὶ πολλὰ μὲν τῶν ἐκείνοις ἀφειμένων ἀναγεγραμμένα: πλὴν καὶ ἐν πολλοῖς, περὶ ὧν οὗτός τε κἀκεῖνοι διεξέρχονται, ἀσύμβατόν ἐστιν αὐτῶν διάστασις τὴν ἀφήγησιν. πολλὰ μὲν ὁ ἀνὴρ, καὶ ἱστορίαις ἐπιδόξοις μαρτυρούμενα, ἐν τοῖς αὐτοῦ λόγοις ἀναγράφει. ἔστι δ' ἃ καὶ τῆς ἐναργείας τὸ πλεῖστον ἐνδείκνυσθαι δυνάμενα. καὶ ἔοικε μᾶλλον τὸ μυθικὸν, οὐκ ἐπὶ διαβολῇ τῶν συντεταγμένων αὐτοῦ ἐπιγράψασθαι: ἀλλὰ τὸ χαρίεν καὶ ψυχαγωγὸν αὐτῶν ἐνδεικνύμενος.

Left margin notes: * μόνων. — * al. προσαναγράψαι. — *Nicolaus Damascenus, philosophus peripateticus.* — *Acestorides.* * a. μυθικῶν. — * ἐπιδοξάσαντες γράψαντο. — *Conon. Apollodori Bibliotheca. Protagoras.*

SOTION *De fluminibus, fontibus, ac lacubus.* NICOLAI DAMASCENI *Morum incredibilium Collectanea.* ACESTORIDÆ *Mythologiæ politicæ libri IV.*

SOTION. CLXXXIX.

LEGI quæ [a] SOTION sparsim inopinata de fluuiis, fontibus, ac lacubus referri scripsit. Respondet & hic libellus, conuenitque cum Protagoræ sexto, & Alexandri collectaneis, nisi quod hic de fontibus tantum & lacubus incredibilia commemoret, cum illi eiusmodi de aliis etiam plurimis scribant. Sermo autem non longè ab illorum dictione recessit.

In hoc item volumine lectus est NICOLAI liber, [b] Herodi Iudæorum regi inscriptus, quo *Incredibilium morum Collectio* continebatur. Incidit autem interdum in eadem inopinata, quæ ab Alexandro collecta fuerunt, adscriptis etiam non paucis ex [c] Cononis narrationibus. Attamen in quibusdam historiis, aliter instituta narratione, dissentit. Huius quoque oratio summis quasi capitibus absoluitur, nec à perspicuitate vnquam discedit: adhibita interim frequentiore, quam prædicti, inuersione ac grauitate. Refert item nonnulla, quæ licet sua nouitate turbent, multis tamen in confesso sunt: & rursum incognita multa, sed quæ manifesto tamen cum veritate non pugnent. Gentium enim mores vnicuique proprios, vt plurimum commemorat. Quamquam & in his reperias, quæ mox nullam mereri fidem indicent. Damascenus autem hic, vti ego existimo, Nicolaus ille est, qui Augusti temporibus floruit, eoque est vsus [d] familiari. [e] A quo & placentarum genus *Nicolaos* Cæsar nominabat, quas ideò ad hunc ille honoris gratia mittere solebat, quod parem sibi familiaritate reddidisset. Hic idem ingenti volumine [f] Assyriam historiam, quantum potuit ex antiqua memoria legendo assequi, reliquit.

Eo ipso in codice legimus ACESTORIDÆ *Politicarum fabularum* [g] *libros quatuor.* Videtur autem hic scriptor maiore solertia in libri sui titulo vsus esse, quam plerique alij. Quæ enim cæteri in suis scriptis, partim moderatiores cum essent, ne indicarunt quidem, partim pro veris etiam venditare voluerunt, eadem hic veritatis studio Fabulas nominauit, & earum rerum historiam, seu mythologiam (quomodo libenter ipse appellat) composuit. Multa igitur in his reperias, quæ & Conon collegit, & Apollodorus in suam retulit bibliothecam, congessitque Alexander, & Nicolaus [h] dedicauit, occupauitque Protagoras. Acestorides porrò plurima quoque ab illis prætermissa, memoriæ mandauit: etsi in plerisque, quæ & hic & illi narrant, discrepantem videas ipsorum historiam. Plurima igitur hic scriptor, certis confirmata historiis, suos in libros retulit: & verò nonnulla, quæ euidenter vt plurimum demonstrari queant, vt fabularum vocabulum non tam ad calumnianda eius scripta, quàm ad eorum gratiam iucunditatemque indicandam additú esse videatur.

Right margin notes:

a *An hic ille forsitan Alexandrinus, qui ab Athenæo laudatur?*

b *Huius enim in gratiam forte Nicolaus scripsit: quoque Conon, sicut Protagoras, libello de Thaumasiis Orest. De quo supra Cod. CXCVII.*

d *Vt id ipse habet Athenæus lib. 14 quo palmulas misisse Nicolaum refert: vide Plutarch. Sympos. lib. 8 cap. 4.*

e *Vide Hesychium de Nicolao, & Suidam, qui de hoc multa incomparabili studio ex Ioseph.*

f *Meminit Suidas, & Iosephus, scriptus fuisse in libro 3 ...; ipse historiam Syriacam confecit. Iosephus verò eiusdem ad CXXIV. non emergat.*

g *Pro ... M.SS. ... & infr. Cod. seq. libr. 5. Paulo Heptast. Antiochus ... tandem vide.*

h *Herodi sci.*

ACESTORIDES. At verò me iudice, æquus hic rerum æstimator haberi mereatur, quod falsa multa rebus verè gestis additurus, ambiguo tamen titulo reprehensioni satisfecerit. Ad stylum verò quod attinet, etiam hic similis est præcedentium.

CXC. PTOLEMÆI HEPHÆSTIONIS *Noua ad variam eruditionem historiæ libri VII.*

a Suidas etiam χαινῆς ἀγνοούμενων tradit. Lege apud eum plura & obserua hoc loco significatum τοῖς φιλομάθεσι ματαιοπόνοις compara aperitiuè, dum è tot falsis mendaciores fabulæ producuntur.

LEGI[a] PTOLEMÆI HEPHÆSTIONIS *noua ad variam parandam eruditionem historiæ libros septem.* Operæpretium sanè hoc opus iis attulerit, qui in multiiugæ lectione historiæ horas collocare satagunt. Breui enim tempore eiusmodi collecta simul cognoscenda suppeditat, quæ nonnisi longo temporis interuallo quispiam per libros passim dispersa laboriosè comportare possit. Continent autem prodigiosa multa, & falsò conficta: quódque absurdum magis, quarundam etiam fabellarum causas, ob quas verè euenisse putandæ sint, reddere conatur. Ipse tamen earum collector subinanis est, & in arrogantiam procliuis, neque satis vrbanus eius sermo. Dedicat suum opus Tertullæ cuidam; quam non dominam solum nominat, sed eam insuper litteris variæque doctrinæ deditam prædicat. Nonnullos interim reprehendit eorum, qui ante se hoc argumentum non rectè tractassent. Etsi pleraque ab ipso enarrata (illa maximè, quæ nec improbabilia sint, nec fide indigna) variam, & cognitu non ingratam scientiam suggerunt.

PRIMO igitur libro, Sophoclis mortem enarrat, præmissa etiam Protesilai. Dein quoque de Hercule scribit, vt igne vitam sibi abstulerit, quòd arcum suum intendere non posset, annos iam natus quinquaginta. De Crœso seruato in rogo: de Achillis interitu, de Laide meretrice [b] ollis oliuæ haustu extincta. Quæ vbi singulatim retulit, eadem non rectè ab aliis antea fuisse tractata docet. Deinceps verò de Alexandro rege commemorat, dum Ephesi [c] Palamedem per dolum occisum in tabula spectaret, turbatum animo fuisse, quod illi per fraudem interempto similis esset Aristonicus Alexandri in pilæ lusu socius. Tanta nimirum erat Alexandri animi mansuetudo, tantúmque amicorum studium. Illud deinde apud [d] Euphorionem in Hyacintho ignoratum:

b Vt etiam vno posse Anacreon, teste Plinio lib. 7. c. 7.

c De quo plurima Philostr. Heroic. Suid. & Pausan. Phocic.

d ... Adonis iste adductus nō semel.

Κωκυτὸς μοῦνος τοι ἀπ' ἕλκεα νίψεν Ἀδώνου.

[e] Solus Cocytus sua vulnera lauit Adonis.

e Sic & Propert. Eleg. vlt. lib. 1. mortuus inferna vulnera lauit aqua.

Hoc [ait] significat: Cocytus quidam nomine, Chyronis in re medica discipulus, Adonim curauit ab apro sauciatum. Refert item illum, qui apud Herodotum libro 1. historiarum ab Adrasto Gordij filio interfectus dicitur, Agathonem fuisse appellatum, & de coturnice quidem contendentem occubuisse. Cadmum quoque & Harmoniam in [f] leones esse transformatos. Tiresiam ad hæc [g] formam suam septies mutasse, & cur apud Cretas ipse Phorbantis sit filia dictus. Erymanthum Apollinis filium excæcatum, quod post congressum cum Adonide lauantem Venerem vidisset, & Apollinem indignatum, apri forma induta, dentibus vulneratum necasse Adonim.

f in argument. Ouid. Metamorphos. 4.

g Lege Eustat. ad Odyss. K.

h ... Vide Eustath. ad versum 63. Odyss. M.

ὅλην, ἀλλ' ἥμισυ γε κειτῇ, δυγνώμονος ἂν ἀπηνέγκοι δόξαν: ὅτι πολλὰ ψευδῆ τοῖς γεγενημένοις συναναγράφειν μέλλων, ἀμφιβόλῳ ῥήματι τῆς ἐπιγραφῆς, ἀφοσιοῦται τὴν μέμψιν. παραπλήσιος δὲ τὴν φράσιν καὶ οὗτος.

ΠΤΟΛΕΜΑΙΟΥ ΤΟΥ ΗΦΑΙΣΤΙΩΝΟΣ περὶ τῆς εἰς πολυμαθίαν καινῆς ἱστορίας λόγοις ς'.

ρϛ'. Ptolemæi Hephæstionis historiarum nouarum libri VII.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Πτολεμαίου τοῦ Ἡφαιστίωνος περὶ τῆς εἰς πολυμάθειαν καινῆς ἱστορίας, λόγοι ἕξ. χρήσιμον ὡς ἀληθῶς τὸ βιβλίον τοῖς περὶ τὴν ἱστορικὴν πολυμάθειαν πονεῖν ὡρμημένοις: ἔχει γὰρ δοῦναι βραχεῖ χρόνῳ συνειλεγμένα εἰδέναι, ἃ ἀπορράδην τις τὴν βιβλίων ἀναλέγειν πόνον διδεδυμένως, μακρὸν κατατρίψει * χρόνον. ἔχει δὲ πολλὰ καὶ τερατώδη καὶ κακόπλαστα, καὶ τὸ ἀλογώτερον, ὅτι καὶ ἐνίων μυθείων αἰτίας, δι' ἃς ὑπέστησαν, ἀποδιδόναι πειρᾶται. ὁ μέν τοι τούτων συναγωγεὺς, ὑπόκενός τέ ἐστι, καὶ πρὸς ἀλαζονείαν ἐπτοημένος, καὶ οὐδ' ἀστεῖος τὴν λέξιν. προσφωνεῖ δὲ τὸ σύνταγμα Τερτύλλῃ τινὶ, ἣν καὶ δέσποιναν ὀνομάζει, καὶ τὸ φιλολόγον αὐτῇ καὶ πολυμαθὲς ἐπιφημίζει. διαβάλλει δ' ἐνίους καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ, οὐχ ὑγιῶς ἐπιβαλόντας τῇ ὑποθέσει. τά γε μὴν πλεῖστα τῶν ἱστορουμένων ὑπ' αὐτοῦ, καὶ ὅσα τοῦ ἀπιθάνου καὶ ἀπίστου καθαρεύει, παρηλλαγμένην ὅμως καὶ οὐκ ἄχαρι εἰδέναι τὴν μάθησιν ἐμπαρέχει.

* Bίω.

Tertylla.

περιέχει μὲν οὖν τὸ πρῶτον βιβλίον περὶ Σοφοκλέους τῆς τελευτῆς, καὶ πρὸ αὐτοῦ περὶ τῆς Πρωτεσιλάου: εἶτα καὶ περὶ τῆς Ἡρακλέους, ὡς πυρὶ αὐτὸν ἀνεῖλε, μὴ δυνηθεὶς τὸ οἰκεῖον ἐντεῖναι τόξον πεντηκοντούτης γενόμενος. περί τε τῆς Κροίσου ἐν τῇ πυρᾷ σωτηρίας· περί τε τῆς Ἀχιλλέως τελευτῆς, καὶ περὶ Λαΐδος τῆς ἑταίρας, ὡς τελευτήσοιεν ὄξους ἐλαίας καταπιοῦσα. τούτων ἕκαστον διεξιὼν, ἀποφαίνεται τοὺς πρὸ αὐτοῦ ἐσφαλμένως τὰ περὶ τούτων ὑπολαβεῖν τε καὶ ἀναγράψαι. ἐφεξῆς δὲ περὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως φησὶν, ὡς ἐν Ἐφέσῳ θεασάμενος Παλαμήδην δολοφονούμενον ἐν πίνακι, ἐθορυβήθη: διότι ἐῴκει τῷ δολοφονημένῳ Ἀριστόνικος ὁ σφαιριστὴς Ἀλεξάνδρου· τοιοῦτος γὰρ ἦν Ἀλέξανδρος τὸ ἦθος ἐπιεικὴς καὶ φιλέταιρος. εἶτα ὅτι τὸ παρ' Εὐφορίωνι ἐν Ὑακίνθῳ ἀπορούμενον,

Palamedes.

*Κωκυτὸς μοῦνος * τοι ἀφ' ἕλκεα νίψεν Ἀδώνου.*

Cocytus. Chirone Adonis ab apro casus.

Τοῦτό ἐστι Κωκυτὸς ὄνομα, Χείρωνος ἐπὶ τῇ ἰατρικῇ μαθητὴς, ἐθεράπευσε τὸν Ἄδωνιν ὑπὸ τοῦ συὸς τρωθέντα. λέγει δ' ὅτι ὁ παρ' Ἡροδότῳ, ἐν τῇ πρώτῃ τῶν ἱστοριῶν, ὑπὸ Ἀδράστου τοῦ Γορδίου ἀνῃρημένος, Ἀγάθων ἐκαλεῖτο. καὶ ἀναιρεθῆναι αὐτὸν περὶ ὄρτυγος φιλονεικοῦντα. καὶ ὡς Κάδμος καὶ Ἁρμονία εἰς λέοντας μετεμορφώθησαν. καὶ ὡς Τειρεσίας ἑπτάκις μετεμορφώθη. διὰ τί τε ὑπὸ Κρητῶν ὁ Φόρβαντος κόρη ἐκαλεῖτο. ὅτι Ἐρύμανθος ὁ παῖς Ἀπόλλωνος ἐτυφλώθη, διότι ἴδοι λουομένην Ἀφροδίτην, ἀπὸ τῆς Ἀδώνιδος μίξεως· καὶ Ἀπόλλων μηνίσας, ἑαυτὸν εἰς σύαγρον μετεμόρφωσε, καὶ τοῖς ὀδοῦσι πλήξας, ἀνεῖλε τὸν Ἄδωνιν.

Agatho. Cadmus. Tiresias. Erymanthus. Apollinis F.

Διὰ

Διὰ τί ὁ ποιητὴς πελειάδας ἐποίησε τὰς τροφὰς τῶν θεῶν διακόνους· καὶ τίνα Ἀλέξανδρος ὁ βασιλεὺς καὶ Ἀριστοτέλης εἰς τοῦτο εἶπον. καὶ περὶ Ὁμήρου καὶ πελειάδων. ὅτι Ἐπίχαρμος ὁ ποιητὴς ἀπ' Ἀχιλλέως τοῦ Πηλέως εἷλκε τὸ γένος. ὅτι Πάτροκλον ἐξόχως Ὅμηρος ἱππέα καλεῖ ὥσπερ Ποσειδῶνος ἐραστοῦ γεγονότος, μαθόντα τὴν ἱππικήν. ὅτι Ὀδυσσεύς, διότι ὦτα μεγάλα εἶχεν, Οὖτις πρότερον ἐκαλεῖτο. ὑετοῦ δέ φησι γενομένου, μὴ ἀντισχοῦσαν τὴν μητέρα ἐξενεγκεῖν, κατὰ τὴν ὁδὸν τεκεῖν, καὶ τὸ Ὀδυσσέα διὰ τοῦτο οὕτως ὀνομασθῆναι. ὅτι [a] Περιτάτης τις ὄνομα ἀρκὰς, Ἑλένην συνοῦσαν Ἀλεξάνδρῳ ἐν Ἀρκαδίᾳ ἐμοίχευσεν· Ἀλέξανδρος δ' αὐτὸν ποινὴν τῆς μοιχείας εἰσπραττόμενος, [b] τὰ παιδογόνα ἀπέτεμε. καὶ ἐξ ἐκείνου Ἀρκάδες [c] τοὺς οὕτω παθόντας καὶ ἐκτετμημένους περιτάτας λέγουσιν. Ὡς Ἀχιλλέα μὲν Ἀριστόνικος ὁ Ταραντῖνος, διατρίβοντα ἐν ταῖς παρθένοις παρὰ Λυκομήδει, Κερκυσέραν καλεῖσθαί φησιν. ἐκαλεῖτο δὲ καὶ Ἰσσαὶ καὶ Πύῤῥα, καὶ Ἀσπετος καὶ Προμηθεύς. ὅτι Βότρυας ὁ Μυνδίος τῆς Νιόβης παῖδας πάντας ὑπὸ Ἀπόλλωνός φησιν ἀναιρεθῆναι. ὅτι Ὀδυσσεῖ ὑπέθετο διδάσκαλον ὁ πατὴρ μνημόσυνα Μυΐσκον τοὔνομα Κεφαλλῆνα· εἵπετο καὶ Ἀχιλλεῖ μνήμων τοὔνομα Νοήμων, γένει Καρχηδόνιος, καὶ Πατρόκλῳ Εὔδωρος. Ἀντίπατρος δέ φησιν ὁ Ἀκάνθιος, Δάρητα πρὸ Ὁμήρου γράψαντα τὴν Ἰλιάδα, μνήμονα γενέσθαι Ἕκτορος, ὑπὲρ τοῦ μὴ ἀνελεῖν ἑταῖρον Ἀχιλλέως. καὶ Πρωτεσιλάῳ δέ φησι Δάρδανον γενέσθαι, γένος Θεσσαλόν· καὶ Ἀντιλόχῳ δὲ Χάλκωνα ὑπασπιστὴν καὶ μνήμονα ὑπὸ Νέστορος συνεζεῦχθαι τοῦ πατρός. ταῦτα μὲν ἐν τῇ πρώτῃ βιβλίῳ τὰ κεφάλαια.

Ἡ δὲ δευτέρα περὶ Ἡρακλέος, ὡς κατὰ τὴν μανίαν ἐλλεβόρῳ καθαρθείη ὑπὸ Ἀντικυρέως, ἔτι καὶ τὸ φάρμακον εὑρόντος τὸ ἐν Ἀντικύρᾳ τῆς Φωκίδος πλεονάζον· [d] κἂν ἄλλοι ἄλλως αὐτόν φασι καθαρθῆναι. ὅτι Νέστορα [e] φασὶν ἐρώμενον Ἡρακλέους γενέσθαι. ὅτι οὐ Φιλοκτήτης, φησίν, ἀλλὰ Μόρσιμος ὁ Τραχίνιος ὑφῆψεν Ἡρακλεῖ τὴν πυράν. ὅτι Ἡρακλῆς, ἀποβρωθέντος αὐτοῦ τοῦ δακτύλου ἑνὸς ὑπὸ τοῦ Νεμεαίου λέοντος, ἐννεαδάκτυλος γέγονε· καὶ ἔστι τάφος τοῦ ἐκκεκομμένου δακτύλου. οἱ δὲ κέντρῳ τρυγόνος ἀποβαλεῖν τὸν δάκτυλον ἔφασαν. λέοντα δ' ἐστὶν ἰδεῖν ἐπὶ τοῦ δακτύλου τάφῳ ἑστῶτα λίθινον ἐν Λακεδαίμονι, σύμβολον τῆς τοῦ Ἡρακλέους ἀλκῆς. ἐξ ἐκείνου δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις τάφοις λιθίνους [f] ἐφιστῶσι λέοντας. ἄλλοι δ' ἄλλως περὶ τοῦ λέοντος ἀναστηλώσεως φασίν. ὡς ἐκ τῆς Ἡρακλέους πυρᾶς, ἀκρίδων πλῆθος ἀνήφθησαν, καὶ λοιμοῦ δίκην τὴν χώραν ἐφθείροντο· καὶ ὡς ἀνῃρέθησαν. Ὡς Ἀφροδίτη δι' Ἄδωνιν τὸν αὐτῆς τε καὶ Ἡρακλέους ἐρώμενον, Νέσσον τὸν Κένταυρον διδάξειε τὴν κατὰ Ἡρακλέους ἐπιβουλήν. Ὡς Νηρεὺς ὁ Συμαῖος, Ἡρακλέους ἦν ἐρώμενος, καὶ συγκατειργάσατο τὸν Ἑλικώνιον λέοντα. οἱ δὲ υἱὸν Ἡρακλέους τὸν Νιρέα φασί. Τίνες αἱ παρὰ τῷ ποιητῇ χάριτες, αἷς περιβάλλει τὰς Εὐφόρβου κόμας. ὅτι Νεῖλος ὁ Ἡρακλῆς ἀπὸ γενέσεως φασὶν ἐκαλεῖτο. ἐπεὶ δ' Ἥραν ἔσωσεν, ἐπερχόμενον αὐτῇ ἀνελὼν τὸν Ἀνώνυμον καὶ Πυρίπνοον γίγαντας,

Quare poëta [a] columbas cibi Deorum ministras fecerit, & quid Alexander rex, atque adeo Aristoteles super hac re censuerit: & de Homero ipso atque columbis. Epicharmum poëtam ab Achille Pelei filio genus ducere. Patroclum per excellentiam *Equitem* ab Homero nominari, quasi à Neptuno aurigandi artem didicerit, cum illius hic amator fuit. Vlyssem, quod magnas aures haberet, *Outin* initio appellatum. At quia pluuia aliquando exorta, cum amplius partum gestare mater grauida non posset, in via pepererat, Odyssea inde esse nominatum. Arcas quidam Peritetanus nomine Helenam apud Paridem in Arcadia agentem adulterarat: quare Paris adulterij pœnam irrogans, genitalia illi execuit. Vnde factum, vt Arcades sic affectos atque exsectos *peritanas* vocent. Achillem Aristonicus Tarentinus cum virginibus apud Lycomedem versantem *Cercyseram* appellatum esse scribit. *Issam* quoque *Pyrrham Aspetum*, atque *Promethea*. Botryas item Myndius Niobes liberos omnes ab Apolline interemptos tradit. Vlyssi [ait] [b] monitorem parens addidit Myiscum nomine, ex insula Cephalenia. Sequebatur & Achillem monitor [c] [Phœnix] nomine, prudens, [d] Calydonius genere: vt & Patroclum Eudorus. Ceterum Antipater Acanthius refert [e] Daretem, qui ante Homerum Iliadem conscripsit, monitorem fuisse Hectoris, auctorémque ne Achillis socium interimeret. Sic Protesilao docet Dardanum adfuisse, origine Thessalum: & Antilocho Chalconem Ar[illegible]rum simul, & monitorem à Nestore patre datum. Hæc primi libri capita.

Altero deinde libro de Hercule agit, vt à dementia elleboro sit liberatus ab Anticyreo, qui hoc remedium [f] Anticyræ Phocidis valde frequens, primus reperit: etsi alij aliter purgatum memoriæ prodiderunt. A Nestore quoque Herculem adamatum narrat. Item non Philoctetem, sed Morsimum Trachinium pyram Herculi incendisse. Herculem præterea, deuorato à Nemeæo leone digito vno, nouem duntaxat digitos habuisse, extaréque tumulum digiti auulsi. Alij tamen [g] pastinacæ piscis aculeo digitum amissum ferunt. Leonem verò ex lapide Lacedæmone videre est digiti tumulo impositum, symbolum nimirum Herculei roboris. Vnde mos inoleuit in reliquorum quoque sepulchris, lapideos statuere leones. Verùm alij aliter de leone in cippo monumentis imposito tradunt. Ex Herculis rogo magnam locustarum vim enatam, quæ regionem veluti peste vastauit, & quo modo ea lues extincta fuerit. Vt Venus propter Adonidem, suum & Herculis amasium, Nessum, Centaurum, quas Herculi insidias strueret, edocuerit. Vt Nireus, Symæus, Herculis amasius, contra Heliconium leonem vna pugnarit: quidam tamen Herculis filium Nirea faciunt. Quænam sint illæ apud poëtam gratiæ, [h] cum quibus Euphorbi crines componit. Herculem à natali Nilum fuisse appellatum asserit: at post seruatam Iunonem, interfectis qui illam inuadebant Anonymo & Peripnoo gigantibus,

---

Marginalia (left):

[a] Περιτάτας.

[b] ἐξέτεμεν. [c] τοὺς ἐκτομίας.

Dares ante Homerum scripsit Iliada.

[d] al. δ. [e] φασί.

[f] al. ἐφιστῶσι.

Iliad. ρ.

Marginalia (right):

PTOLEM. Hephæstion.

a Vide Eustat. ad versum 6 in Odyss. M.

b Μνήμονα. Pædagogorum id, & ut puto, [illegible] munus [illegible], nam [illegible] nobis Gubernatores, monitores potestate significatione appellamus. Quemadmodum dixit Stat. Idomenei Phœnix monitor alumni. Syl. 5.

c Epeced. in patrem. Sumitum hunc pædagogorum catalogum in quo & Phœnix Achillis traditur, [illegible] apud Clem. Alexan. lib. 1. Pædagogi, c. 8. & Plutarch. in præcept. polit.

d Sic enim videtur [illegible].

e Dares etiam quem Sacerdotem Troianum ab Homero laudatus Iliad. E. At quod in manibus est de bello Troiano poëma, Daretis falsò suppositum censent eruditi.

f Vide Prouerbia.

g De pastinaca aculeo [illegible] aliquot [illegible].

h Iliad. ρ.

PTOLEM. Hephæstion.

exinde (quod bellum à Iunone profligasset) nomen mutasse. Audetus Herculis amasius, cum de huius rogo Theseo nuntiasset, ab eodem est interemptus. Dimidium Hydræ caput aureum fuisse, auctor est Aristonicus Tarentinus. Alexander verò Myndius refert, Draconem terra genitum vna cum Hercule pugnasse, aduersus Nemeæum leonem: quem & [a] enutritum ab Hercule, Thebasque ductum in huius tentorio mansisse, eundemque illum esse, qui [b] pullos passeris cùm deuorasset, in lapidem conuersus fuerit. Argo nauem in Ossa Thessaliæ monte Hercules quidem extædificauit: nomen verò ipsi inditum ab Argo Iasonis filio, qui ipsi in delitiis erat, propter quem etiam ille vna cum Iasone ad Scythas adnauigauit. Iunonem cum Geryone pugnantem ab Hercule vulnus accepisse secundum dexterum vber, & quæ inde consecuta sint. Corythus, genere Iberus atque Herculis amasius, galeam primus fabricauit. Hinc & his armis nomen id primum datum. Sepulchrum illud in Creta, quod Iouis appellatur, Olympi illius Cretensis esse, qui ereptum Saturno Iouem educauit, religionémque edocuit. Verùm enim verò nutritorem doctorémque illum Iuppiter fulmine, inquit, percussit, quòd gigantes regnum eius inuadere velle suspicaretur. At cum Iouem postea icti cadauer tam habentem facti pœnituisset, neque posset aliter dolorem lenire, suum saltem nomen intempti sepulchro indidit. Cuius sit hoc dictum ab Alexandro Philippi filio vsurpatum.

[c] Πρωτέα, τῆ, πίε οἶνον, ἐπεὶ φάγες ἀνδρόμεα κρέα.

Protea, cape, bibas vinum humana carne refectus.

& rursum Proteæ: *Quali consueuit cantione vti Alexander:* & *Cuius id fuit Poema*: In quemnam Epicediũ idem ille Philippi F. Alexander conscripsit? Atque hæc secundi libri capita.

Tertiò verò libro de Hyllo Herculis filio commemorat, cornu eum paruum ad læuam capitis partem adnatum habuisse, quod Epopeus Sicyonius, cùm in pugna illum occidisset, acceperit, tuleritque in eo [d] Stygis aquam, & regnum eius illius occupauerit. De Stygis aqua in Arcadia ita narrari, cum Cererem filiæ raptum lugentem eo ipso mœroris tempore Neptunus sollicitaret, in equam illa sese præ indignatione transformauit. Delata itaque ad fontem, vbi formam hanc suam conspexit, exhorruit, ipsamque aquam nigram reddidit. De [e] Hecale, & quam multis illud nomen commune fuerit. Alexandri patrem non Philippum fuisse, sed Arcadem quendam genere, cui Draconi nomen. Atque hinc illam de Dracone fabulam manasse. De Ptolomæi cane, qui pro hero depugnarit, vtque à morte lectus habere inuentus sit [f] cor pilis obsitum. Erat autem genere Melossus, Briarei nomine. De Polydamante. Quid sit apud poëtam:

[g] Ὡς δ' ὅτε Πανδαρέου κούρη χλωρηῒς ἀηδών.

Vt cum Pandarei soboles Chloreis aedon.

& quæ sequuntur. De [h] Palladio à duobus, id est, Diomede & Vlysse, furto fuisse sublatum. [i] De calamo sic sonante:

Auriculas asini Midas habet.

De auibus Acestaliis apud Stesichorum quæsitis. De lapide Gigonio iuxta Oceanum, quodque solo asphodelo moueatur, cum vi nulla alia cieri aut moueri queat.

[a] De χειροήθει dracone Alexandri ... [b] De quibus Homer. Iliad. B v. 311. & seqq. ... [c] Odyss. ι vers. 347. [d] Aliter vero ... Stygis ... Olymp. C XIV. ... [e] ... Hecalen ... Callimachi ... [f] Vide inf. in excerptis ex lib. v Hephæst. [g] Hom. odyss. τ. v. 518. [h] Vide supr. Conon. narrat. 34. [i] Vide Ouid. Metamorph. 11. Pers. Sat. 1. & ...

ἐκεῖθεν διὰ τὸ ἀπαλαλκεῖν τῆς Ἥρας τὸ πόλεμον, μετέβαλε τὴν κλῆσιν. ὅτι Αὔδηρος ὁ Ἡρακλέους ἐρώμενος τὰ περὶ τῆς πυρᾶς αὐτοῦ Θησεῖ ἀναγγείλας, ὑπ' αὐτοῦ ἀναιρεῖται. ὅτι τὴν μέσην κεφαλὴν τῆς ὕδρας Ἀριστόνικός φησιν ὁ Ταραντῖνος χρυσῆν εἶναι. ὅτι Ἀλέξανδρος ὁ * Μύνδιος φησὶ δράκοντα γηγενῆ συμμαχῆσαι Ἡρακλεῖ πρὸς τὸν Νεμεαῖον λέοντα, ὃν καὶ ἀνατραφῆναι ὑπὸ Ἡρακλέους· καὶ συνακολουθῆσαι αὐτῷ ἐς Θήβας, ἐν Αὐλίδι μεῖναι καὶ τοῦτον εἶναι τὸν τοὺς νεοττοὺς καταφαγόντα τῆς στρουθοῦ, καὶ ἀπολιθωθέντα. Ὡς τὴν Ἀργὼ ἐν Ὄσσῃ τῆς Θετταλίας Ἡρακλῆς μὲν κατασκευάζει, ὄνομα δ' αὐτῇ τίθησιν ἀπὸ Ἄργου τοῦ Ἰάσονος, ὃς ἦν ἐρώμενος αὐτοῦ, δι' ὃν καὶ Ἰάσονι τὸν ἐπὶ Σκυθίας συνήρατο πλοῦν. Ὡς Ἥρα συμμαχοῦσα τῷ Γηρυόνῃ, τιτρώσκεται ὑφ' Ἡρακλέους κατὰ τὸν δεξιὸν μαζὸν, καὶ ὅσα ἐξ ἐκείνου τελεῖται. Ὡς Κόρυθος, Ἴβηρ τὸ γένος ὢν, καὶ Ἡρακλέους ἐρώμενος, πρῶτος κόρυθα κατεσκεύασεν, ἐξ οὗ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν λαβεῖν φησὶ τὸ ὅπλον. Ὡς ἐν Κρήτῃ λεγόμενος τάφος τοῦ Διὸς, Ὀλύμπου τοῦ Κρητός ἐστιν· ὃς παρὰ τοῦ Κρόνου λαβὼν τὸν Δία, ἐξέθρεψέ τε καὶ ἐπαίδευσε τὰ θεῖα. ἀλλὰ γὰρ βάλλει (φησὶν) ὁ Ζεὺς τὸν τροφέα καὶ διδάσκαλον κεραυνῷ, ὅτι δὴ τοὺς γίγαντας αὐτοῦ τῇ βασιλείᾳ ἐπιθέσθαι ὑπετίθετο. ἀλλὰ βαλὼν καὶ νεκρὸν ἔχων, μεταμελεῖται· μὴ ἔχων δ' ἄλλως τὸ πάθος ἐκκλῖναι, δίδωσι τὸ ἴδιον ὄνομα τῷ τάφῳ τοῦ ἀνῃρημένου. Τίνος ἐστὶ τὸ ὑπ' Ἀλεξάνδρου τοῦ Φιλίππου εἰρημένον.

Πρωτέα, τῆ, πίε οἶνον, ἐπεὶ φάγες ἀνδρόμεα κρέα.

Καὶ πάλιν Πρωτέως, ποίαν ᾠδὴν εἶχεν ἐν συνηθείᾳ Ἀλέξανδρος; καὶ τίνος ἦν ποίημα; εἰς τίνα ἔγραψεν ἐπικήδειον ὁ αὐτὸς Ἀλέξανδρος ὁ Φιλίππου; ταῦτα καὶ τὰ τοῦ δευτέρου κεφάλαια βιβλίου.

Τὸ δὲ τρίτον περὶ Ὕλλου τοῦ Ἡρακλέους υἱοῦ, ὡς κέρας εἶχε περὶ τὸ ἀριστερὸν μέρος τῆς κεφαλῆς ἐκπεφυκὸς μικρόν· καὶ τοῦτο λαβὼν ὁ Σικυώνιος Ἐπωπεὺς, ἐκ μονομαχίας ἀνελὼν αὐτὸν, καὶ κομίσας ἐν τῷ κέρατι τὸ Στυγὸς ὕδωρ, καὶ βασιλεύσας τῆς χώρας. ὅτι περὶ τοῦ ἐν Ἀρκαδίᾳ Στυγὸς ὕδατος, οὕτω φασὶν, ὡς Δημήτηρ πενθοῦσα τὴν θυγατέρα, ἐπεὶ Ποσειδῶν αὐτῆς ἐν κατηφείᾳ οὔσης ἐπείρα, εἰς ἵππον ἑαυτὴν μετεμόρφωσε, χαλεπήνασα· ἐλθοῦσα δ' ἐπὶ τὴν * πηγὴν, καὶ θεασαμένη τὴν μορφὴν ἐσύγνασέ τε, καὶ τὸ ὕδωρ μέλαν ἐποίησε. περὶ Ἑκάλης. καὶ * πόσαις γέγονεν ἐπώνυμον τοὔνομα. ὅτι Ἀλεξάνδρου πατὴρ, οὐχ ὁ Φίλιππος γένοιτο, ἀλλά τις τοὔνομα Δράκων, γένος Ἀρκὰς, ἐξ οὗ καὶ τὸν περὶ τοῦ δράκοντος μῦθον ῥυῆναι. περὶ τοῦ Πτολεμαίου κυνὸς, καὶ ὡς συνεμάχει τῷ δεσπότῃ· καὶ ὡς μετὰ τὴν τελευτὴν ἀνατμηθεὶς, τὴν καρδίαν εὑρέθη ἔχων τετριχωμένην. ἦν δὲ τὸ γένος Μολοττὸς, ὄνομα Βριάρεως. περὶ Πολυδάμαντος. τί ἐστι [τὸ] παρὰ τῷ ποιητῇ·

Ὡς δ' ὅτε Πανδαρέου κούρη χλωρηῒς ἀηδών.

Καὶ τὰ ἑξῆς. περὶ τοῦ Παλλαδίου, ὅτι δύο ἔκλεψαν Διομήδης καὶ Ὀδυσσεύς. περὶ τοῦ καλάμου τοῦ εἰπόντος, ὅτι Μίδας ὄνου ἔχει ὦτα. περὶ τῶν παρὰ Στησιχόρῳ ζητουμένων Ἀκεσταλίων ὀρνίθων. περὶ δὲ τῆς περὶ τὸν Ὠκεανὸν γιγωνίας πέτρας καὶ ὅτι μόνῳ ἀσφοδέλῳ κινεῖται, πρὸς πᾶσαν βίαν ἀμετακίνητος οὖσα.

* al. Μύνδιος. Corythus. Hyllus Hercu-lis F. * πηγήν. * al. πόσοις. Alexander M. Draconis Arcadis F. Odyss. τ'.

ὅτι

ὅτι Ῥόπαλος υἱὸς Ἡρακλέους ἦν ἐν ἡμέρᾳ μιᾷ, καὶ ὡς ἥρωϊ τῷ πατρὶ ἐνήγισε, καὶ ὡς θεῷ ἔθυσεν. ὅτι Ἀμφιάραος ἐκλήθη, ἐπεὶ ἄμφω οἱ τῆς μητρὸς γονεῖς ἠράσαντο αὐτὴν ἄνευ τεκεῖν μόγου. Τίνος ἐστὶν ὁ ὕμνος ὁ ᾀδόμενος ἐν Θηβαίοις εἰς Ἡρακλῆ, ἐν ᾧ λέγεται Διὸς καὶ Ἥρας υἱός· ἔνθα περὶ τῶν κατὰ πόλεις τοὺς ὕμνους ποιησάντων. καὶ ὡς Φιλοστέφανος ὁ Μαντινεὺς ὁ ποιητὴς, ἐκ γενετῆς ἱματίῳ οὐκ ἐχρήσατο. καὶ ὡς Μάξις ὁ Θηβαῖος ὑμνογράφος, μυρσίνας παρ' ὅλον τὸν βίον ἐσιτεῖτο. καὶ ὡς Εὐπόμπου τοῦ Σαμίου, ὃς δράκοντα θήρειον τέρας ἔτρεφεν, ἄπιστον καὶ εἰπεῖν καὶ ἀκοῦσαι, τούτου τοῦ Εὐπόμπου παῖδα Δράκοντα τοὔνομα, ὀξυωπέστατον γενέσθαι φασὶν, ὡς διὰ σταδίων εἴκοσι θεωρεῖν ῥᾳδίως. ὃν καὶ Ξέρξῃ ἐπὶ χιλίοις συνθέμενον ταλάντοις, καὶ συγκαθεζόμενον ὑπὸ τῇ χρυσῇ πλατάνῳ διηγεῖσθαι βλέποντα τὴν Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων ναυμαχίαν· καὶ τὴν Ἀρτεμισίας ἀνδρίαν. καὶ ὡς Πλησίῤῥοος ὁ Θεσσαλὸς ὁ ὑμνογράφος, ἐρώμενος γεγονὼς Ἡροδότου καὶ κληρονόμος τῶν αὐτοῦ, οὗτος ποιήσειε τὸ προοίμιον τῆς πρώτης ἱστορίας Ἡροδότου Ἁλικαρνασσέως. τὴν γὰρ κατὰ φύσιν εἶναι τῶν Ἡροδότου ἱστοριῶν ἀρχήν· Περσέων οἱ λόγιοι, Φοίνικας αἰτίους γενέσθαι φασὶ τῆς διαφορῆς. καὶ ὡς Κυρηναῖος ὁ Πολύζηλος οὐδέ ποτε γελάσειεν· ἐξ οὗ καὶ τὸ ἐπώνυμον αὐτοῦ ὁ Ἀγέλαστος. καὶ ὡς ἐπὶ θεοσεβείᾳ πάντων διενεγκεῖν, οἱ μὲν Ἀντίγονον τὸν Ἐφέσιον, οἱ δὲ Λύκιον τὸν Ἑρμιονέα, οὗ καὶ Θεόφραστος ἐν ἐπιστολαῖς μνημονεύει, φασίν. καὶ ὡς Ἀχιλλέως καὶ Δηϊδαμείας δύο ἐγενέσθην παῖδες Νεοπτόλεμος καὶ Ὄνειρος· καὶ ἀναιρεῖται κατ' ἄγνοιαν ὑπὸ Ὀρέστου ἐν Φωκίδι ὁ Ὄνειρος, περὶ σκηνοπηγίας αὐτῷ μαχεσάμενος. εἶτα διαλαμβάνει περὶ συνεκπτώσεως ἱστορικῆς· ὡς Ἀμύκου τῷ τάφῳ ῥοδοδάφνη ἔφυ, καὶ οἱ φαγόντες αὐτῆς, ἐπεθύμουν πυκτικῆς· καὶ ὡς Ἀντόδωρος φαγὼν αὐτῆς, δεκατρεῖς στεφάνους ἀνείλετο. πλὴν ὑπὸ Διοσκόρου τοῦ Θηραίου ἐν τῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ ἀγωνίᾳ ἡττήθη, ὥσπερ καὶ αὐτὸς ὁ Ἄμυκος λέγεται ὑφ' ἑνὸς τῶν Διοσκούρων καταπαλαισθῆναι. καὶ τὸν Κροῖσον γεννηθῆναι ἐν ἑορτῇ Ἀφροδίτης, καθ' ἣν Λυδοὶ τὸν ἅπαντα πλοῦτον περιτιθέντες αὐτῇ πομπεύουσι. Καὶ ταῦρον θύοντι τῷ πατρὶ ἀπηγγέλθαι τεχθῆναι Θεμιστοκλῆς, καὶ ταύρου πιὼν αἷμα, ἀπεβίω. ὡς ὁ Ὑστάσπου Δαρεῖος ἐκτεθεὶς ὑπὸ τῆς μητρὸς, ἵππου θηλαῖς ἀνετράφη ὑπὸ Σπαργαπίσῃ τῷ ἱπποφορβῷ· καὶ ἵππου χρεμετισμῷ βασιλεύει. καὶ ὡς Ἰβύκου τοῦ μελοποιοῦ θεράπων, τοὔνομα * Ἡρακλῆς, ζῶν ἐκαύθη, συναράμενος τοῖς λῃσταῖς κατὰ τοῦ δεσπότου. ὡς Ὀρέστης κατὰ τὴν ἑορτὴν τεχθείη τῆς Δήμητρος, τῆς καλουμένης Ἐρινύος. ὡς Φίλιππος ἔτι παῖς ὢν τοὺς ἀφαλλομένους τῆς κινήσεως ὡς ἀστέρας, ἐπειρᾶτο καθ' ἑσπέραν τοξεύειν, καὶ Διόγνητον μὲν εἰπεῖν τὸν μάντιν, ἐγκρατῆ πολλῶν τὸ μειράκιον ἔσεσθαι. Ἀστὴρ δ' ἦν ὄνομα καὶ τῷ ἐκκόψαντι αὐτοῦ βέλει τὸν ὀφθαλμόν. ὡς Μαρσύας ὁ αὐλητὴς, ὃς ἐξεδάρη, ἐν ἑορτῇ Ἀπόλλωνος ἐτέχθη ἐν ᾗ πάντων τῶν θυομένων ζώων τὰ δέρματα αὐτῷ ἐκδερόμενα ἀνατίθεται. περὶ Τίτυος τοῦ ἐπιβουλεύσαντος Ἀλεξάνδρῳ,

Prooemium historiarum Herodoti.

* Θαλιῶ.

PTOLEM. Hephæstion.

Ropalum Herculis filium fuisse, & hunc vna eademque die patri vt Heroi parentasse, & vt Deo sacrificasse. Amphiaraum sic appellatum, quòd vterque matris parens precatus sit, vt filiæ sine labore parere concederetur. Cuius sit hymnus, qui apud Thebanos in Herculis honorem canebatur, dicebatque ei: *Iouis ac Iunonis fili*. ibidémque de iis qui hymnos per singulas vrbes cani solitos composuerunt. Philostephanum vatem ac poëtam iam inde à natali die veste nunquam esse vsum. Matrim quoque [a] Thebanum hymnorum scriptorem per omnem vitam myrti baccis, assiduè victitasse. Eupompum Samium (qui, quod visu auditúque incredibile est, ferum admodum monstrum [id est] draconem alebat) filium habuisse Draconem nomine, acutissimi visus, planè vt per [b] viginti stadia commode cerneret. Hunc igitur mille talentis conductum, & Xerxi sub aurea platano assidentem, narrasse quam videret Græcorum ac Barbarorum naualem pugnam, & [c] Artemisiæ fortitudinem. Plesirrhoum Thessalum hymnorum scriptorem ab Herodoto adamatum, bonorúmque hæredem institutum fuisse: eundem etiam exordium libri primi historiarum Herodoti Halicarnassei fecisse: Principium enim historiarum Herodoti proprium hoc fuisse: *Persarum doctiores memorant, dissensionum auctores extitisse Phœnicas.* Polyzelum Cyrenæum [d] risisse nunquam: indéque *Agelasti* cognomentum illi datum. Deorum cultu cæteros omnes superasse ferunt, alij quidem Antigonum Ephesium alij Lucium Hermionium, cuius & Theophrastus in epistolis meminit. Achilli atque Deidameiæ natos filios duos, Neoptolemum & Oneirum: occisúmque ab imprudente Oreste Oneirum in Phocide, cùm hic de figendis tentoriis aduersus illum certare cœpisset. Disserit deinde & de historicis quibusdam casibus. Amyci sepulchro [e] Rhododaphnem innatam ait, quam qui gustassent, pugilatus studio capi solitos. Antodorum itaque, cùm ex ea lauro edisset, victorem tredecies coronam retulisse: eundem tamen à Dioscoro Theræo in quartodecimo certamine victú, quemadmodum & ipse Amycus dicitur ab altero Dioscurorum lucta superatus. Crœsum quoque festo Veneris die natum: quo item die Lydi omnes diuitias pompæ nomine illi Deæ apponunt. Taurum aliquando sacrificanti patri nuntiatum, natum ipsi esse Themistoclem, & [f] verò hausto idem taurino sanguine perii: Darius Hystaspis F. à matre expositus, equæ vberibus lactatus est, ab Spargapiza equorum pastore: idémque postea hinnitu equi rex creatur. Ibyci poetæ melici seruus [g] Hercules nomine, viuus exustus, quod cum latronibus in dominum conspirasset. Orestes Cereris illius festo die, quæ Erinnys dicta, natus est. Philippus puer etiam num illas [h] quasi stellas, quas suo decursu desilire aduertebat, vesperi sagittis petere conabatur: & Diognetum vatem prædixisse ferũt, dominaturum multis adolescentem. Et sanè [i] Aster illi nomen fuit, qui eidem oculum sagitta eruit. Marsyas tibicen, ille [k] qui pelle exutus est, auram vitalē haurire cœpit eo festo Apollinis, quo die omnium quę sacrificarentur animantium pelles deceptæ illi dedicabantur. De Tityo, qui Alexãdro struxit insidias.

a Athen. Dipnosoph. 2. Athenienses facit: is ergo videndus.

b Ita Strabo quendam Lynceum per CXXXV. millia passuum perspexisse, vt ex Varrone narrant Plin. lib. 7. cap. 21 Val. Max. lib. 1. cap. 8. Solin. c. Vide & quæ narrantur inf. de Candaulis coniuge in excerptis ex lib. 1. Hephæstionis.

c Quam habes descriptam apud Herodot.

d Idem de Anaxagora Clazomenio refert Ælian. Var. Histor. 8. cap. 13. & de M. Crasso Solinus cap. 4. Cicero semel duntaxat risisse, de finibus 5. & Plin. lib. 7. cap. 19.

e Describit eam Plin. lib. 16. c. 20. Apuleio rosea laurea dicitur.

f Vide Ctes. Persic. sup. in excerpt. ex lib. 12 Persic.

g al. Heracles.

h ὡς ἀστέρας.

i Lege Suid. in Κάτανα: & verba a nobis conuersa: Arist. & Demod.

k Ab ipso Apolline, vt refert Xenoph. lib 1. de exped. Cyri.

PTOLEM. Hephæstion. a Narrat & Dion. lib. LX. extremo, ad eam propterea Senecam libellum de huius morte ἀποκολοκύντωσιν conscripsisse.

Claudium Imper. grauida gestans mater, boletum fungorum desiderio capta comedit, [a] & Claudius fungos veneno infectos deuorans periit. De Centauro Lamiæ F. vt adulterans captus sit, quem alij a Pirithoo eunucho: alij a Theseo interfectum aiunt. Tales varij in istis historiis casus atque euenta referuntur, quibus etiam liber tertius tandem absoluitur.

Libro autem quarto hæc narrantur: Helenam primum excogitasse digitis micando sortitionem, & cum Alexandro sortientem vicisse, fuisseque Veneris filiam. Helena adhæc & Achille filium in Beatorum insulis cum alis natum, quem ob regionis fertilitatem Euphorionem appellarint. eius autem amore captum Iouem, & minime potientem, fulmine in Melo insula percussisse fugitatem, nymphásque, quod eum terræ mandassent, in ranas commutasse. Helenam quosdam referre ait venantem in virginali monte raptam à Paride, & huius pulchritudine captam tanquam Deum esse secutam: De [b] zona acu picta quam a Venere acceptam Iuno dederit Helenæ, à qua rursum ancilla Astyanassa furto sustulerit, donec eam Venus & huic abstulit. Quid sit illud ab Homero de Helena sic dictum.

b Legendus Homer. Iliad. Ξ & eius interpr.

[c] Ῥεῖα τ' Ἀργείων φωνὴν ἴσκουσ' ἀλόχοισιν.

Argiuum vxores imitata est vocibus omnes.

c Homerus Odyss. Δ. vers. 279.

Dictum Solis & Ledæ filiam fuisse Helenam, vocatámque Leontem: raptam autem fuisse ob iratam Menelao Venerem, quod hecatomben pro nuptiis pollicitus, voti reus Deæ non soluisset. De [d] Helenio herba, quæ in Rhodo nascitur, ab Helena nomen hanc sumpsisse. Visam enim ad eandem nasci quercum, ex qua se Helena strangularit; quin & eam qui ederint ad rixam omnino concitari. Adamatum prius ab Helena Menelaum, sic tandem eam vxorem duxisse. Addit narrare quosdam, in Tauros Scythiæ profectam cum Menelao Helenam ad inuestigandum Orestem, immolatam ibi hanc Dianæ vnà cum Menelao fuisse ab Iphigeneia. Velle tamen alios a Thetide, marini forma vituli induta, sublatam illam, dum Græci nauibus domum redirent. Ferunt, ait, Echo proprium Helenæ nomen inditum, quod aliorum illa vocem imitari egregiè posset: Helenam verò dictam, quod eam Leda ἐν ἕλει [in palude] ediderit. Lacedæmone locum quendam *Sandalium* appellatum ab Helenæ sandalio; quod illic exciderit, dum illam Alexander persequitur. Sustulisse Alexandrum ex Helena filiam, ortáque de nomine contentione, illum quidem Alexandram, hanc autem Helenam nominari voluisse. Vicisse tandem Helenam talorum iactu superiorem, atque ita filiam matri cognominem factam: quam ab Hecuba, capto iam Ilio, interemptam ferunt. Ab Iliacis vsque temporibus, ait, Helenæ multæ nomen sunt mutuatæ: vt Ægisthi & Clytemnestræ filia, ab Oreste interfecta: Veneris item in congressu cum Adonide ministra, Epidamnij filia, & ab Epidamniis Veneris figura culta, diuitias inhiantibus largiens: Faustuli præterea illius filia, qui Romum & Romulum educandum curauit: vt & illa est Helena appellata, quæ ternos edebat quotidie hædos. Dicæarchi quoque Telesini soror,

d Describit Plinius lib. 21. cap. 10. & 21.

ὡς Κλαύδιον κύουσα ἡ μήτηρ, * βωλίτων τοὺς μύκητας ἐπιθυμήσασα φάγοι· καὶ Κλαύδιος μύκητας πεφαρμακευμένους φαγὼν, ἀποβιώη. περὶ Κενταύρου τοῦ Λαμίας, ὡς μοιχεύων ληφθείς, οἱ μὲν ὑπὸ Πειρίθου τοῦ * ἡμιάρρενος· οἱ δ' ὑπὸ Θησέως ἀναιρεθῆναι. ὅσα τε ἄλλα ταῖς ἱστορίαις τῶν συμπτώσεων ἕπεται. ἀλλὰ καὶ τὸ τρίτον ἐν τούτοις βιβλίον.

*al. βωλιτῶν. *ἠνιόχ.

Τὸ δὲ τέταρτον διεξέρχεται, ὡς Ἑλένη πρώτη ἐπενόησε τὸν διὰ δακτύλων κλῆρον, καὶ Ἀλεξάνδρῳ λαχοῦσα ἐνίκησε. καὶ ὡς Ἀφροδίτης εἴη θυγάτηρ. καὶ ὡς Ἑλένης καὶ Ἀχιλλέως ἐν μακάρων νήσοις παῖς πτερωτὸς γεγόνοι, ὃν διὰ τὸ τῆς χώρας εὔφορον, Εὐφορίωνα ὠνόμασαν. καὶ ὡς ἐρασθεὶς τούτου Ζεὺς, καὶ ἀποτυχὼν κεραυνοῖ ἐν Μήλῳ τῇ νήσῳ καταλαβὼν διωκόμενον. καὶ τὰς νύμφας, ὅτι θάψειαν αὐτὸν, εἰς βατράχους μετέβαλε. καὶ ὡς κυνηγοῦσαν Ἑλένην ἔνιοί φασιν ἐν τῷ Παρθενίῳ ὄρει ἁρπασθῆναι ὑπ' Ἀλεξάνδρου, καὶ ἐκπλαγεῖσαν τὸ κάλλος, ἀκολουθῆσαι ὡς θεῷ. περὶ τοῦ κεστοῦ ἱμάντος, ὡς λάβοι μὲν αὐτὸν ἡ Ἥρα παρὰ Ἀφροδίτης, δοίη δ' Ἑλένῃ, κλέψαι δ' αὐτὸν ἡ Ἑλένης θεράπαινα Ἀστυάνασσα, ἀφέλοι δ' αὐτὸν ἐξ αὐτῆς πάλιν Ἀφροδίτη. τί ἐστι τὸ παρ' Ὁμήρῳ περὶ τῆς Ἑλένης εἰρημένον,

Ῥεῖα τ' Ἀργείων φωνὴν ἴσκουσ' ἀλόχοισιν.

Ὡς Ἡλίου θυγάτηρ καὶ Λήδας Ἑλένη, ἐκαλεῖτο δὲ Λεοντή. καὶ ὡς κατ' ὀργὴν Ἀφροδίτης τὴν πρὸς Μενέλαον, τὴν ἁρπαγὴν λέγουσιν Ἑλένης γενέσθαι: ἐπεὶ ὑποσχόμενος Ἀφροδίτῃ ἑκατόμβην ὑπὲρ τοῦ γάμου, οὐκ ἀπέδωκε. περὶ τῆς Ἑλενείου βοτάνης, ἣ ἐν Ῥόδῳ φύεται, ὅτι ἀπὸ τῆς Ἑλένης ἐπωνομάσθη· παρὰ γὰρ τὴν δρῦν ὤφθη φυεῖσα, ἀφ' ἧς ἑαυτὴν ἀπῆγξεν Ἑλένη. καὶ ὡς οἱ φαγόντες αὐτῆς πάντως εἰς ἔριν καθίστανται. ὡς Μενελάου ἠράσθη Ἑλένη, καὶ οὕτως ἔγημεν * αὐτόν. Ὡς ἔνιοί φασι, τὴν Ἑλένην παραγενομένην εἰς Ταύρους τῆς Σκυθίας σὺν Μενελάῳ ἐπὶ τὴν Ὀρέστου ζήτησιν, σφαγιασθῆναι ὑπὸ Ἰφιγενείας τῇ Ἀρτέμιδι σὺν Μενελάῳ. οἱ δέ φασιν ὡς Θέτις αὐτὴν ἀνέλοι, ἐν τῷ ἀπόπλῳ τῶν Ἑλλήνων, ἀπεικασθεῖσα μόσχῳ. φασὶ δὲ Ἠχὼ μὲν τὴν Ἑλένην τὸ κύριον κληθῆναι διὰ τὸ φωνομιμεῖν αὐτὴν γενέσθαι: Ἑλένην δὲ ἀπὸ τοῦ ἐν ἕλει ὑπὸ Λήδας τεχθῆναι. ὅτι ἐν Λακεδαίμονι τόπος τὸ Σανδάλιον, ἀπὸ τοῦ τῆς Ἑλένης σανδαλίου ἐκπεσόντος, αὐτῆς ἐν αὐτῷ διωκομένης ὑπ' Ἀλεξάνδρου, ἔλαβε τὴν κλῆσιν. Ὡς γένοιτο παῖς θήλεια ἐξ Ἀλεξάνδρου Ἑλένῃ: διαφιλονεικούντων δὲ περὶ τῆς κλήσεως· ὁ μὲν γὰρ Ἀλεξάνδραν, ἡ δὲ Ἑλένην ὀνομάζειν ἠξίου: νικᾷ Ἑλένη, ἀστραγάλοις λαβοῦσα τὸ κῦρος, καὶ ἡ παῖς τῇ μητρὶ ὁμώνυμος ἐγεγόνει. ταύτην ἀναιρεθῆναί φασιν ὑπὸ Ἑκάβης ἐν τῇ Ἰλίου ἁλώσει. ὅτι ἀπὸ τῶν Ἰλιακῶν ὀνομαστοὶ γεγόνασιν Ἑλέναι· ἡ Αἰγίσθου καὶ Κλυταιμνήστρας θυγάτηρ, ἣν ἀνεῖλεν Ὀρέστης· καὶ ἡ διακονήσασα Ἀφροδίτῃ ἐν τῇ πρὸς Ἄδωνιν ὁμιλίᾳ, ἡ * Ἐπιδαμνίου θυγάτηρ, ἣν Ἐπιδάμνιοι ἐν Ἀφροδίτης σχήματι τιμῶσι, χρήματα λιμώττουσιν ἐπιδιδοῦσαν· καὶ ἡ Φαυστύλου θυγάτηρ τοῦ ἀναθρεψαμένου Ῥῶμον καὶ Ῥωμύλον. καὶ ἡ τρεῖς ἐρίφους ἐσθίουσα καθ' ἡμέραν, Ἑλένη ἐκαλεῖτο· καὶ Δικαιάρχου τοῦ * Τελεσίνου ἀδελφή·

*al. αὐτῷ. Βοΐ. *al. Ἐπιδάμνου. *Τελεσίου.

καὶ

καὶ ἕτεραι ὀκτωκαίδεκα, ὧν καὶ ἡ πρὸ Ὁμήρου Ἑλένη, ἡ τὸν Ἰλιακὸν συγγραψαμένη πόλεμον, Μουσαίου τοῦ Ἀθηναίου θυγάτηρ γενομένη· παρ' ἧς καὶ Ὅμηρον λέγεται λαβεῖν ὑπόθεσιν, καὶ κτήσασθαι τὸν δίγλωσσον ἀρνίον, καὶ ἡ Τιτύρου τοῦ Αἰτωλοῦ θυγάτηρ, ἥτις εἰς μονομαχίαν Ἀχιλλέα [b] μεταχαλισαμένη, ἐκεῖνον μὲν κατὰ τῆς κεφαλῆς ἐγγὺς θανάτου τραυματίαν ἔξωσεν· αὐτὴ δ' ὑπ' αὐτοῦ ἀνῄρηται. καὶ ἡ ζωγράφος Ἑλένη τοῦ καταλόγου ἐστὶ τούτου, Τίμωνος τοῦ Αἰγυπτίου θυγάτηρ, ἥτις τὴν ἐν Ἰσσῷ μάχην, ἐκείνοις ἀκμάζουσα τοῖς χρόνοις ἔγραψε: καὶ ἐν τῷ τῆς Εἰρήνης τεμένει ἐπὶ Οὐεσπασιανοῦ ἀνέκειτο ἡ γραφή. Ἀρχέλαος δὲ ὁ Κύπριος, Στησιχόρου φησὶ τοῦ ποιητοῦ Ἑλένην ἱμεραίαν ἐρωμένην γενέσθαι Μικύθου θυγατέρα· ἀποστᾶσαν δὲ Στησιχόρου, καὶ πρὸς Βούπαλον παραδοῦσαν, ἀμυνόμενον τῆς ὑπερορίας τὸν ποιητὴν γράψαι, Ἑλένην ἑκοῦσαν ἀπῆρε. ψευδῆ δὲ τὸν περὶ τῆς πηρώσεως εἶναι λόγον. Περὶ τοῦ παρ' Ὁμήρῳ μώλυος τῆς βοτάνης, ἣν ἐκ τοῦ αἵματος τοῦ ἀναιρεθέντος ἐν τῇ Κίρκης νήσῳ γίγαντος λέγουσι φῦναι, ἣ καὶ τὸ ἄνθος ἔχει λευκόν. ὁ πὸ συμμαχῶν τῇ Κίρκῃ, καὶ ἀνελὼν τὸν γίγαντα, ὁ Ἥλιος ἦν: μῶλος δ' ἡ μάχη, ἐξ οὗ καὶ ἡ βοτάνη. ὡς Διόνυσος ἐρώμενος Χείρωνος, ἐξ οὗ καὶ μάθοι τούς τε κώμους, καὶ τὰς βακχείας, καὶ τὰς τελετάς. περὶ τοῦ ἐν Ὀλυμπίᾳ Ταραξίππου τοῦ μυρτίλλου πατρὸς καὶ παιδός. ὅτι τὸν ὑπὸ [c] Φημονόης χρησμὸν μόνον Νεοπτόλεμον τὸν Μακιώτην παρὰ Αἴθου πρὸς τῶν ἀδελφῶν ἀκοῦσαί φασι. περὶ τούτου δὲ τοῦ Αἴθου καὶ Ἡρόδοτός φησιν ἐν πρώτῃ ἱστοριῶν. ὅτι εἰδὼς αὐτοῦ τὸ ὄνομα οὐκ ἐπιμνησθήσομαι. περὶ τῆς παρ' Ὁμήρῳ διωνυμίας παρὰ θεοῖς καὶ ἀνθρώποις. καὶ ὅτι Ξάνθος μόνος ποταμῶν Διὸς υἱός. περὶ ἄλλων διωνύμων. καὶ ὡς ἐν Τυρρηνίᾳ φασὶν εἶναι ἁλὸς πύργον καλούμενον· ὀνομασθῆναι δὲ ἀπὸ Ἁλὸς Τυρρηνῆς φαρμακίδος, ἣ Κίρκης θεράπαινα γενομένη, ἀπέδρα τῆς δεσποίνης. πρὸς ταύτην δέ φησι [d] παραγενόμενον τὸν Ὀδυσσέα, εἰς ἵππον μετέβαλε τοῖς φαρμάκοις, καὶ ἔτρεφε παρ' αὐτῇ ἕως γηράσας ἐτελεύτησεν. ἐκ ταύτης τῆς ἱστορίας λύεται καὶ τὸ παρ' Ὁμήρῳ ἀπορούμενον,

θάνατος δέ τοι ἐξ ἁλὸς αὐτῷ.

ἐν τούτοις μὲν καὶ τὸ τέταρτον βιβλίον.

Ἡ δὲ πέμπτη βίβλος, ὡς μετὰ Ἀμύκου φασὶν Ἰάσων, ἀλλ' οὐχὶ Πολυδεύκης ἐμαχέσατο. καὶ ὁ χῶρος μαρτυρεῖ, Ἰασόνιος αἰχμὴ καλούμενος· καὶ πηγὴ ἀνατέλλει ἄγχου [e] Ἑλένη καλουμένη. ἐκ τούτου λύεται καὶ τὸ Κριναγόρου ἐπίγραμμα. ὅτι τό,

Καὶ Προκλεῖς ἵπποι χλωρὰν ψαλάκανθαν ἔχουσιν.

ἀγνοηθὲν Καλλιμάχῳ, Εὐβούλου ἐστὶ τοῦ κωμικοῦ εἰς Διόνυσον κωμῳδία· καὶ περὶ τῆς παρῳδήσεως τοῦ στίχου. ἡ δὲ ψαλάκανθα βοτάνη ἐστὶν αἰγυπτία, ἥτις ἵπποις περιαπτομένη, νίκην παρέχει καὶ εὐδαιμονίαν. φασὶ δὲ ὡς ἡ Ψαλάκανθα, νύμφη ἐγένετο ἐν Ἰκαρίᾳ τῇ νήσῳ, ἥ τις ἐρασθεῖσα Διονύσου, συνέπραξεν αὐτῷ τὴν πρὸς Ἀριάδνην ὁμιλίαν· ἐφ' ᾧ καὶ αὐτῇ συγγένοιτο. καὶ ὡς Διόνυσος μὲν οὐκ ἐβουλήθη

[b] μονομαχεῖν προκαλεσαμένη.
[c] Φημονόα.
[d] παραγενόμενον τὸν Ὀδυσσέα.
[e] al. Ἐλευθεροδρόμα.
Ψαλάκανθα.

alíæque octodecim, in quibus & ea Homero antiquior Helena est, quæ bellum Troianum conscripsit, Musæi Atheniensis filia: à qua & [a] Homerus accepisse argumentum creditur, & bilinguem agnum possedisse. Tityri insuper Ætoli filia, quæ singulari Achillem certamine prouocans, læsit quidem illum, inflicto mortali penè secundùm caput vulnere, sed ipsa occubuit.

Helena quoque in hunc censum refertur illa pingendi perita; Timonis Ægyptij filia, quæ suis temporibus gestum Issicum bellum penicillo pinxit, & in Pacis templo à Vespasiano imperatore collocata pictura est. Archelaus porrò Cyprius, Stesichori poëtæ amicam vnicè dilectam fuisse ait Helenam quandam, Micythi filiam: & discessisse hanc a Stesichoro, atque ad Bupalum se contulisse: iratum ergo hinc sui contemptu poetam scripsisse [carmen] *Helena volens discessit.* Falsam autem esse vult narrationem illam de [b] Stesichoro excæcato. De [c] Moly deinde herba apud Homerum agit, quam è sanguine interfecti in Circes insula gigantis enatam ferunt, habereque candidum florem: Circes autem in pugna socium Solem, etiam gigantem interemisse, atque inde, quòd μῶλος pugnam significet, inditum herbæ nomen. Refert quoque Dionysium fuisse Chironis amasium, & ab eodem comessationes, bacchationesque ac sacrificia didicisse. De [d] Myrtillorum patris ac filij Taraxippo in Olympia. Solum item Neoptolemum Maciotem [e] oraculum Phemonoes ab Aetho, vno è fratribus audiuisse aiunt. ac de hoc Aetho libro primo historiarum Herodotum dicere: *Etsi nomen eius mihi notum, non tamen memorabo.* De duplici apud Homerum appellatione, altera apud Deos, altera homines, quodque Xanthus solus inter flumina fuerit Iouis filius. De aliis item duplici præditis nomine. Esse adhæc in Tyrrhenia Halis turrim, quæ vocatur, sumpto nomine ab Hali, Tyrrhena venefica, quæ Circes famula cùm esset, ex heræ ædibus aufugit. Ad hanc autem delatum Vlyssem, in equum incantationibus commutatum, atque apud eam educatum, donec senio confectus obiit. Ex hac igitur historia etiam nodum illum apud Homerum dissolui, cùm ait:

----- θάνατος [f] δέ τοι ἐξ ἁλὸς αὐτῷ.

Qui finis Quarti libri est.

QVINTVS post hæc liber ista commemorat. Pugnauit, aiunt, Iason cum Amyco, non autem Pollux. Testatur id regio *Iasonia cuspis* dicta, & fons iuxta manans *Helena* appellatus. Ex hoc etiam illud Crinagoræ soluitur epigramma:

Καὶ Προκλεῖς ἵπποι χλωρὰν [g] ψαλάκανθαν ἔχουσιν.

Et Procli equi viridem psalacantham habent.

Quod ignorauit Callimachus, cùm sit [h] Eubuli Comici, in Bacchum comœdia. Agit & de parodia versus illius. Psalacantha autem herba est Ægyptia, quæ equis circumligata victoriam præbet & felicitatem. Ferunt, addit, alij Psalacantham Nympham fuisse in Icaria insula, quæ Bacchum adamans allaborarit ipsi ad potiendum Ariadna, quod & cum ipsa postea congrederetur, quod vbi Bacchus recusasset,

PTOLEM. Hephæstion.
[a] Simulem leges narrat inf. in excerptis ex lib. 3. Hephæst.
[b] Sap. narrat. ut Conon Plato in Phædro, & alij.
[c] Hom. Odyss. K. v. 304. & ceu ibi interpret.
[d] Lege Pausan. Eliac. II. pag. 193. edit. German.
[e] De hoc vero Pausan. Pos... non semel.
[f] Odyss. Λ v. 133.
[g] Aliter vet. hoc quibusdam videre vocabulum notauit Hesych.
[h] De quo multa Gyrald. Dialog. hist. poet. & Suid.

PTOLEM. Hephæstiod.

Ariadnæ hanc eſſe inſidiatam, atque illum indignatum, conuertiſſe eam in herbam: pœnitentia tamen poſtea ductum, honoris ergo plantam illam Ariadnæ coronæ, quæ cœleſtia iam inter ſidera tranſlata erat, circumpoſuiſſe. Herbam ipſam alios Artemiſiæ, Meliloto alios ſimilem facere.

Athenodorus [inquit] Eretrienſis, octauo libro memorabilium refert, Thetin & Medeam de pulchritudine in Theſſalia certaſſe, arbitrumque adhibitum Idomenea Thetidi victoriam adiudicaſſe. Medeam ergo indignabundam illud protuliſſe: [a] *Cretenſes ſemper mendaces*: eidemque imprecatam, ne verum vnquam diceret, vt ne in hac quidem ſententia dixiſſet. Hinc factum ſcribit, vt mendaces habeantur Cretenſes: adducitque hoc idem narrantem [b] Antiochum lib. II. ciuilium fabularum. Ilus, vt narrant, Laomedontis pater, equinis ſetis comante galea vtebatur, vt & è Priami liberis Melanippus & Idæus. Achillis item equi, Xanthus & Balius appellati, gigantes primum fuere, ſolique gigantum pro Diis pugnarunt aduerſus fratres. Ad [c] Thylas Siciliæ naufragium paſſo Vlyſſe, [d] Achillis ſcutum ad Aiacis monumentum emerſit, & ſepulchro appoſitum poſtridie fulmine eſt ictum. Herculem non Nemeæi leonis pellem geſtaſſe ait, ſed Leonis cuiuſdam è gigantum numero; ob prouocatum ad ſingulare certamen Herculem ab eodem interemptum: & aurea mala cuſtodiens Draco, ait, fratrem habuit leonem illum Nemeæum. Irus apud Homerum Bœotius fuit. Candaulæ coniugem, cuius [e] Herodotus nomen reticet, dictam eſſe *Nyſiam*. Eam & duplici pupilla, & [f] acutiſſimi viſus fuiſſe, quod dracontitem lapidem geſtaret: vt per ipſas etiam fores Gygen, [g] ad inquirendum egreſſum, viderit. Quidam tamen ipſam *Tudum* dictam volunt, alij *Clytiam*. Abas autem *Abro* nuncupatam tradit. Ideò verò eius fœminæ nomen ab Herodoto ſilentio preſſum aiunt, quod cùm eius amaſius Pleſirrhous Nyſſiam nomine amicam haberet, Halicarnaſſeam genere, nec ea potiri, repulſam paſſus, potuiſſet, de ſuperiori loco vitam ſibi laqueo abruperit. Hinc velut odioſum, eius vbique nomen refugiſſe Herodotum. Centauros Herculem fugientes per Tyrſeniam fame periiſſe, ſuaui [h] Sirenarum cantu deceptos. Abdérum Herculis amaſium, Patrocli fratrem fuiſſe. Epipolam Caryſtiam, Trachionis filiam, muliebrem ſexum diſſimulantem cum Græcis militaſſe, ſed per Palamedem tandem detectam, à Græcis obrutam eſſe lapidibus. Quo tempore Alexander Helenam rapiebat, Menelaum Gortynæ, quod Cretenſium oppidum eſt, Ioui Hecatomben immolaſſe. Palamedem pro Agamemnone Græcis imperaſſe. Cum enim in Aulidem delatus Agamemnon agreſtem capram, Dianæ ſacram, telo confixiſſet, atque hinc Græcis nauigatione prohibitis Calchas vates reſpōdiſſet, placari numen, expiarique malum poſſe, ſi [i] Iphigeneiam filiam Neptuno immolaret Agamemnon: detrectanti id facere indignati Græci imperiū ademerunt, & Palamedem regem crearunt.

[a] Vid. Procem. totius operis alias ... numerata ſunt.
[b] Vide ſupr. notas ad Cod. CLXXXIX. Antiochi ... vidimus.
[c] Mylas ... ex Geographorum ſententia.
[d] Vid. Alciati emblema 25.
[e] Lib. 1. vbi omnem pene de Gyge hiſtoriam leges.
[f] Vide ſupr. in excerpt. ... lib. 4.
[g] ... ζήτησιν
[h] Vide & ſeq. pag.
[i] Tragœdiam hanc ... Eurip.

ψαλάχανθα δ' ἐπιβουλεῦσαι Ἀριάδνῃ. ὁ δ' ὀργισθεὶς μετεμόρφωσεν αὐτὴν εἰς τὴν πόαν· μεταγνοὺς δὲ ἐπὶ τῇ τιμῇ τοῦ φυτοῦ, τῷ Ἀριάδνης αὐτὸ περιέθηκε στεφάνῳ, τῷ κατηστερισμένῳ ἐν οὐρανῷ. τὴν δὲ πόαν, οἱ μὲν Ἀρτεμισίᾳ ἐοικέναι, οἱ δὲ μελιλώτῳ. ὡς Ἀθηνόδωρος ὁ Ἐρετριεὺς ἐν ὀγδόῳ ὑπομνημάτων φησὶ Θέτιν καὶ Μήδειαν ἐρίσαι περὶ κάλλους ἐν Θεσσαλίᾳ, καὶ κριτὴν γενέσθαι Ἰδομενέα, καὶ προσνεῖμαι Θέτιδι τὴν νίκην: Μήδειαν δ' ὀργισθεῖσαν, εἰπεῖν· Κρῆτες ἀεὶ ψεῦσται. καὶ ἐπαράσασθαι αὐτῷ, μηδέποτε ἀλήθειαν εἰπεῖν, ὥσπερ ἐπὶ τῆς κρίσεως ἐποίησε. καὶ ἐκ τούτου φησὶ τοὺς Κρῆτας, ψεύστας νομισθῆναι. παρατίθεται δὲ τοῦτο ἱστοροῦντα τοῦτο ὁ Ἀθηνόδωρος Ἀντίοχον ἐν δευτέρῳ τῶν κατὰ πόλιν μυθικῶν. ὅτι Ἶλος, φασὶν ὁ Λαομέδοντος πατὴρ ἱππουρὶν εἶχε. καὶ τῶν Πριάμου παίδων Μελάνιππος καὶ Ἰδαῖος, ὡς Ξάνθος καὶ Βαλίος οἱ Ἀχιλλέως ἵπποι, πρότερον γίγαντες ἦσαν· καὶ μόνοι γιγάντων συνεμάχησαν τοῖς θεοῖς κατὰ τῶν ἀδελφῶν. Ὡς περὶ τὰς Θύλας τῆς Σικελίας ναυαγήσαντος Ὀδυσσέως, ἡ Ἀχιλλέως ἀσπὶς ἐξεβράσθη περὶ τὸ μνημεῖον τοῦ Αἴαντος· καὶ ἀνατεθεῖσα τῷ τάφῳ τῇ ἐπαύριον ἐκεραυνώθη. Ὡς ὁ Ἡρακλῆς οὐχὶ τὸ τοῦ Νεμεαίου λέοντος δέρας ἠμπίσχετο, ἀλλὰ λέοντός τινος ἑνὸς τῶν γιγάντων ἐπὶ μονομαχίας προσκλήσεως ὑφ' Ἡρακλέως ἀνῃρημένου. Ὡς ὁ φυλάσσων τὰ χρυσᾶ μῆλα δράκων, ἀδελφὸς ἦν τοῦ Νεμεαίου λέοντος: ὡς ὁ παρ' Ὁμήρῳ Ἶρος Βοιωτὸς ἦν. ὡς ἡ Κανδαύλου γυνή, ἧς Ἡρόδοτος οὐ λέγει τοὔνομα, [*] Μυσία ἐκαλεῖτο. ἦν καὶ δίκορος καὶ ὀξυωπεστάτην φασὶ γενέσθαι, τὸν δρακοντίτην κτησαμένην λίθον, διὸ καὶ αἰσθέσθαι τὸν Γύγην ἐξιόντα εἰς ζήτησιν διὰ τῶν θυρῶν· ἄλλοι Τουδοῦν αὐτὴν καλεῖσθαι, οἱ δὲ Κλυτίαν, Ἄβας δὲ Ἀβρὼ ταύτην καλεῖσθαι. σιγῆσαι δὲ τοὔνομά φασι τῆς γυναικὸς τὸν Ἡρόδοτον, ἐπεὶ ὁ ἐρώμενος Ἡροδότου Πλησίρροος, Νυσσίας ὀνόματι ἐρασθεὶς, Ἁλικαρνασσίας τὸ γένος, ἐπεὶ μὴ τύχοι τῆς ἑταίρας [*] οὐκ ἀνεχομένης, ὑψόθεν βρόχῳ ἑαυτὸν ἀνήρτησε. διὸ καὶ φυλάξασθαι ὡς [*] ἀπεχθὲς εἰπεῖν τὸ τῆς Νυσσίας ὄνομα Ἡρόδοτον. Ὡς οἱ κένταυροι φεύγοντες Ἡρακλέα διὰ [*] Τυρρηνίας, λιμῷ διεφθάρησαν, θελχθέντες ὑπὸ τῆς σειρήνων ἡδυφωνίας. ὡς Ἄβδηρος ὁ Ἡρακλέους ἐρώμενος, ἀδελφὸς ἦν Πατρόκλου. ὡς Ἐπιπολὴ ἡ Καρυστίας ἡ Τραχίωνος θυγάτηρ, κρύπτουσα τὴν γυναικείαν φύσιν, συνεστρατεύετο τοῖς Ἕλλησι· μηνυθεῖσα δ' ὑπὸ Παλαμήδους, ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων κατελεύσθη. ὡς Ἀλεξάνδρου Ἑλένην ἁρπάζοντος, Μενέλαος ἐν Γορτύνῃ τῆς Κρήτης ἑκατόμβην ἔθυε τῷ Διΐ. ὡς Παλαμήδης ἀντ' Ἀγαμέμνονος Ἑλλήνων βασιλεύοι. ἐν Αὐλίδι γὰρ παραγενόμενος Ἀγαμέμνων, αἶγα ἀγρίαν ἱερὰν Ἀρτέμιδος κατετόξευσεν. ἀπλοίας δὲ γενομένης τοῖς Ἕλλησι, χρησμῷ Κάλχας, λυθῆναι τὸ δεινὸν, εἰ θύσοι τὴν θυγατέρα Ἰφιγένειαν Ἀγαμέμνων Ποσειδῶνι. τοῦ δὲ μὴ ἀνασχομένου; ὀργισθέντες οἱ Ἕλληνες, ἀφείλοντο αὐτοῦ τὸ κράτος, καὶ κατέστησαν βασιλέα Παλαμήδην. ὡς Φιλο-

[*] ſc. Νυσσία.
[*] al. ἀνεχόμενος.
[*] al. ἀπεχθές.
[*] al. τυρσηνίας.

ὡς Φιλοκτήτης ὑπὸ ὄφεως πληγεὶς, ἀνῃρέθη· καὶ Ἀλέξανδρος ὑπὸ Μενελάου δόρατι τὸν μηρὸν πληγεὶς, τί πάθοι. ὅτι τελευτήσαντος Δημητρίου τοῦ Σκηψίου, τὸ βιβλίον Τέλλιδος πρὸς τῇ κεφαλῇ αὐτοῦ εὑρέθη· τὰς δὲ κολυμβώσας Ἀλκμᾶνος πρὸς τῇ κεφαλῇ * Τιτανύχου τοῦ Χαλκιδέως φασὶν εὑρεθῆναι. τὰς δ' Ὑβριστοδίκας Εὐπόλιδος πρὸς τῇ Ἐφιάλτου. τὰς δὲ Εὐνίδας Κρατίνου, πρὸς τῇ Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως Μακεδόνων. τὰ δ' Ἔργα καὶ τὰς Ἡμέρας Ἡσιόδου, πρὸς τῇ τοῦ Σελεύκου τοῦ Νικάτορος κεφαλῇ. ὁ μέν τοι νομοθέτης Ἀρκάδων Κερκίδας, συνταφῆναι αὐτῷ τὸ πρῶτον καὶ τὸ δεύτερον τῆς Ἰλιάδος κελεύσειεν. ὁ δὲ Πομπήιος ὁ Μάγνος, οὐδ' εἰς πόλεμον προῄει [ἢ] πρὶν ἂν τὸ πρῶτον τῆς Ἰλιάδος ἀναγνώσειε· ζηλωτὴς ὢν Ἀγαμέμνονος. ὁ δὲ Ῥωμαῖος Κικέρων, Μήδειαν Εὐριπίδου ἀναγινώσκων, ἐν φορείῳ φερόμενος, ἀπετμήθη τὴν κεφαλήν. ὡς Διόγνητος ὁ Κρὴς, ὁ πύκτης νικήσας, οὐ λάβοι τὸν στέφανον ἀλλὰ καὶ ἐλαθείη ὑπὸ Ἠλείων· διότι ὁ νικηθεὶς καὶ ἀναιρεθεὶς ὑπ' αὐτοῦ, Ἡρακλῆς ἐκαλεῖτο ὁ μάλιστα ὁμώνυμος τῷ * ἥρωι. τοῦτον τὸν Διόγνητον, ὡς ἥρωα [οἱ] Κρῆτες τιμῶσιν. ὅτι τὸ Ὁμηρικὸν παρῳδήσεται μέλλοντος·

Οὐδέ σέθεν Μενέλαε θεοὶ μάκαρες * λελάθοντο.

τοῦτον τὸν στίχον παρῴδησεν ὁ Πύθιος Μενέδημε [καὶ θεοὶ] ἀντὶ τοῦ Μενέλαε. * προετάθη δὲ τὸ ζήτημα παρὰ δεῖπνον Αὐγούστου τοῦ βασιλέως, ποῖον στίχον παρῴδησεν ὁ χρησμός· καὶ τίς ἐστιν ὁ ἐν τῷ χρησμῷ ἱστορούμενος. καὶ ὡς Μενέδημος Ἠλεῖος, Βουνέα * υἱὸν ὑπέδειξεν Ἡρακλεῖ περὶ τῆς καθάρσεως τῆς Αὐγείου κόπρου, ὥστε ἀποστρέψαι τὸν ποταμόν· ὃν καὶ συμμαχήσαντα Ἡρακλεῖ ἐν τῷ πρὸς Αὐγείαν πολέμῳ φασὶ, καὶ ἀναιρεθέντα ταφῆναι ἐν Λεπρέῳ παρὰ * λεύκῃ δένδρῳ. ἀγῶνα δὲ θεὶς ἐπ' αὐτῷ Ἡρακλῆς ἐπάλαισε Θησεῖ. ἰσοπαλοῦς δὲ τοῦ ἀγῶνος γενομένου, ἐρρέθη παρὰ τῶν θεατῶν περὶ τοῦ Θησέως, ἄλλος οὗτος Ἡρακλῆς. ὅτι Φαντασία τις Μεμφῖτις Νικάρχου θυγάτηρ συνέταξε πρὸ Ὁμήρου τὸν Ἰλιακὸν πόλεμον, καὶ τὴν περὶ Ὀδυσσείας διήγησιν· καὶ ἀποκεῖσθαί φασι τὰς βίβλους ἐν Μέμφιδι. Ὅμηρον δὲ παραγενόμενον, καὶ τὰ ἀντίγραφα λαβόντα παρὰ Φανίτου τοῦ ἱερογραμματέως, συντάξαι ἐκείνοις ἀκολούθως. ὡς Ἄδωνις ἀνδρόγυνος γενόμενος, τὰ μὲν * ἀνδρὸς πρὸς Ἀφροδίτην * πράσσειν ἐλέγετο· τὰ * θήλεα δὲ πρὸς Ἀπόλλωνα. ὡς Ἀλφειῷ τῷ ποταμῷ γέρας δωρούμενος Ἡρακλῆς, νικήσας ἐν Ὀλυμπίᾳ, ἀπ' αὐτοῦ ἐκάλεσε τὸ ἄλφα, καὶ προέταξε τῶν στοιχείων. ὅτι φλυαρῶν ἐστὶν ὁ μυθογράφος Μωσῆς [φησὶν] ὁ τῶν Ἑβραίων νομοθέτης, Ἄλφα ἐκαλεῖτο, διὰ τὸ ἀλφοὺς ἔχειν ἐπὶ τοῦ σώματος. Γαλέριος δὲ Κράσσος ὁ χιλίαρχος, ὁ ἐπὶ Τιβερίου Καίσαρος χιλίαρχος, Βῆτα ἐκαλεῖτο, ἡδέως σεύτλῳ χρώμενος, ὃ δὴ βιττάκιον καλοῦσι Ῥωμαῖοι. καὶ Ὀρπυλλὶς δὲ ἡ Κυζικηνὴ ἑταίρα, Γάμμα. Ἀντήνωρ δὲ, ὁ τὰς Κρητικὰς γράψας ἱστορίας, Δέλτα, διὰ τὸ ἀγαθὸς εἶναι καὶ φιλόπολις· τοὺς γὰρ Κρῆτας, τὸ ἀγαθὸν δέλτον καλεῖν φασιν. Ἀπολλώνιος δ' ἐν τοῖς τοῦ Φιλοπάτορος χρόνοις ἐπ' ἀστρονομίᾳ περιβόητος γεγονὼς, Ἒ ψιλὸν ἐκαλεῖτο, διότι τὸ σχῆμα τοῦ ε,

Margin notes (Greek column): * al. Τιτονύχου & Τιτανυχου. — Pompeius M. — Agamemnonis. — * al. ἥρ. — * al. λελάθοντο. — * al. προετάθη. — * al. Βου. — * al. πτελέᾳ. — ALTER HERCULES. — * al. ἀνδρεῖα. — * al. πράσσειν. — Moses.

Addit Philoctetem à serpente percussum periisse: & Paridem à Menelao femur hasta ictum, interemptum. Demetrio [inquit] Scepsio mortuo, Tellidis librum ad caput eius repertum ferunt: vt & Alcmanis [a] natantes [foeminas] ad ceruical Titonychi Chalcidensis: & [b] Eupolidis [c] Hybristodicas ad Ephialti caput. Cratinique [d] Eunidas apud Alexandrum Macedonum regem. Ita Hesiodi opera & dies Seleucus Nicatoris filius ad caput semper admouit. Quin & Arcadum legislator Cercidas tumulo suo primum & secundum Iliados librum inferri iussit. Pompeius quoque Magnus non prius in expeditiones tendebat, quam primum Iliados librũ perlegisset, quòd aemulus esset, imitatórque Agamemnonis. Cicero item Romanus Euripidis Medeam euoluens, in lectica, qua gestabatur, capite truncatus est. Diognetus Cretensis [ait] pugilatu victor, coronam non solùm non accepit, sed etiam ab Eleensibus pulsus fuit, propterea quòd victus, caesusque ab illo, communi cum heroë nomine Hercules appellatus est. Hunc autem Diognetum vt Heroa Cretenses colunt. Homericum illum versum de iamiam vulnerando, [Menelao:]

[e] Οὐδέ σέθεν Μενέλαε θεοὶ μάκαρες λελάθοντο.
Nec Menelade tui duxere obliuia Diui.

hunc [inquam] versum per parodiam Pythius, mutato Menelai nomine in Menedemi, vsurpauit. Posita autem fuit quaestio in coena Augusti Imperator. qualem versum oraculum per parodiam enuntiasset, & quis oraculo referretur. Menedemum Eleensem Buneae filium ferunt Herculi ostendisse expurgandi stabuli Augaei rationem, atque adeò flumen auertisse. Eundem vna cum Hercule bello Augaeam oppugnasse, interfectum humo esse conditum in Lepreo, propter piceam arborem. Instituto autem eius caussa certamine, Herculem ibi cum Theseo certasse, cumque viribus pares essent, iactatum à spectatoribus de Theseo: [f] *Alter hic Hercules.* Phantasiam aiunt quandam Memphitida, Nicarchi filiam ante [g] Homerum Iliacum bellum & narrationem de Vlysse composuisse, depositúmque opus Memphide. Homerum ergo profectum eo, à Phanite sacro scriba commodato illud accepisse, ciúsque esse ordinem insecutum. Adonis [narrant] Androgynus cum esset, vt vir cum Venere, vt mulier cum Apolline congressus est.

Alpheo item flumini remuneraturus in Olympicis victor Hercules, Alpha ab eo litteram nominauit, primámque omnium collocauit. [h] Nugatur etiam fabularum hic scriptor, dum ait, [i] Moysem Hebraeorum legislatorem *Alpha* idcirco fuisse appellatum, quòd ἀλφῷ [hoc est vitiligine] corpus infectum haberet. Galerius Crassus, imperante Tiberio Caesare tribunus militum, *Beta* est appellatus, quod illa libentius herba vteretur, quae à Romanis Beta nominatur. Orpyllis vero, Cyzicenum scortum *Gamma* dicebatur. Antenor, is qui Cretensium historiam conscripsit, *Delta* cognominatus est, quòd bonus esset, & ciuitatis amans. Cretensibus enim *bonum* δέλτον significare affirmant. Sic Apollonius, Philopatoris temporibus Astronomia clarus, Ἒ ψιλὸν dictus est à figura litterae ε,

Margin notes (Latin column): PTOLEM. Hephaestion. — a τὰς κολυμβώσας quarum etiam Suidas meminit voce Alcman. — b Eius vitam collegit Lil. Gyraldus Dial. 6. vt & Cratini. — c Ὑβριστοδίκας, οἱ μοιχευόμενοι τὰς δίκας τι ... apud Pollu. & Hesych. vide Bergen. de Magist. Athen. — d Εὐνίδας, γένος τι Ἀθήνησι ... vide Hesych. at Suid. & citator ab Athen. — e Iliad. δ. v. 127. — f Vide prouerb. & Plut. Theseo initio. — g Supr. in excerpt. ex libr. 4 simulem narrat. retulit. — h Vt caetera quoque gentili historico. — i Lege quae ad Philon. ... τῶν ... ζομένων ... e. ...

PTOLEM. Hephæstion.

quæ circumagitur cum Luna, in quam ille multum studij contulerat. Satyrus item Aristarchi familiaris Ζῆτα est nuncupatus, ab inuestigandi rerum caussas studio. Narrant & Æsopum ab Idmone hero suo Θῆτα appellatum, quod seruili esset indole ac versipellis. Nam Θῆτες seruos significat. Cypseli adhæc mater, quod pedibus valga esset, Λάμβδα vocata Apollini Pythio. Pythagoram insuper eum, qui numeros omnes descripsit, refert Democydes à tertia cognominatum esse littera. Et hæc quidem quintus continet liber.

Sextus postea liber capita hæc complectitur. Occisum à Penthesilea Achillem, Thetidis matris precibus in vitam reuocatum, & Penthesilea interempta, rursum ad Orcum rediisse. Lycophronem in Alexandra poëmate dicentem:

> Ποία δ' ἀηδὼν στεῖρα κενταυροκτόνος.
> *Qualis Luscinia sterilis Centauricida.*

a Idem indicatum superiori pag.

[a] Sirenas ibi *centauricidas* significasse. Helenum Priami filium, dilectum ab Apolline, munerique accepisse arcum eburneum, quo Achillem secundùm manum feriret, Priamum cum Andromacha, suisque liberis supplicem accessisse ad Achillem pro Hectoris ossibus. [b] Thetin sex numero liberos è Peleo susceptos latenti igne sustulisse, tandémque Achillem esse aggressam. Peleum ergo re cognita, vi hunc eripuisse, talo tantùm dexteri pedis adusto, & apud Chironem collocasse, qui effosso Damysi gigantis corpore, in Palene sito (hic gigantum omnium velocissimus fuerat) sublatóque eius talo, Achillis aptauit pedi, & medicamentis firmauit. Hunc postea talum excidisse refert, insequente ipsum Apolline, & collapsum sic esse interemptum. Ferunt autem & ab Homero [c] ποδάρκης appellari, quod Arces alas infanti nato Thetis addiderit: vt sit ποδάρκης, quasi in pedibus Arces alas tenens. Arce hæc, aiunt, Thaumantis erat filia, & Iridis soror, quæ vtraeque alas habuerunt. Bello verò Deorum cum Titanibus, desciscens à Diis Arce ad Titanas transfugit: quare profligato iam bello, partáque victoria, Iuppiter ei in Tartarum detrusæ alas ademit. Ad Pelei deinde & Thetidis nuptias accedens, muneri alas istas Thetidi obtulit, sicut Peleo in nuptiis donasse aiunt Vulcanum ensem: Venerem scyphum aureum, qui insculptum habebat Cupidinem: Neptunum equos duos, Xanthum & Balium, Iunonem pallium, Mineruam tibias, Nerea denique *Salem*, quem vocant *diuinum* in arcula, qui sal incredibilem habeat virtutem ad iuuandam edacitatem, edendique appetitum, & ciborum concoctionem. Atque hinc locum illum clarum euadere:

b Vide quæ hic referuntur aliter pleraque narrata apud Apollod. lib. 3. Bibliothec.

c ὡς ἐξαρκοῦντα τοῖς ποσί, καὶ ἱκανοῦ ὄντος συνάμεως, notauit Eustath.

> [d] Πάσσε δ' ἁλὸς θείοιο.
> *Sale aspersit sacro.*

d Iliad. I. v. 214.

Agit tum de Achille terra genito, & quot post Iliaca tempora fama clari Achilles fuerint. Hic terræ filius Iunonem, Iouis congressum fugientem, antro suo recepit, persuasitque ad Iouem redire: & hæc prima fuit, vt ferut, Iouis & Iunonis coitio. Quamobrem Iuppiter quoque Achilli pollicitus est, facturum se, vt quotquot

συμπεριφέρεται τῷ τῆς Σελήνης, περὶ ἣν ἐκεῖνος μάλιστα ἠκρίβωτο. Σάτυρος δ', ὁ Ἀριστάρχου γνώριμος, Ζ ἐκαλεῖτο, διὰ τὸ ζητητικὸν αὐτοῦ. καὶ Αἴσωπον δέ φασιν, ὡς ὑπὸ Ἴδμονος τοῦ δεσπότου Θῆτα ἐκαλεῖτο, διὰ τὸ δουλικός [τις] εἶναι καὶ πολύτροπος· θῆτες γὰρ οἱ δοῦλοι. ἡ * Κυψέλου δὲ μήτηρ, χωλὴ οὖσα, Λάμβδα ἐκλήθη ὑπὸ τοῦ πυθίου. Δημοκύδης δὲ Πυθαγόραν, φησί, καταγράψαντα πάντας τοὺς ἀριθμοὺς, τῷ τρίτῳ στοιχείῳ κληθῆναι. τοσαῦτα καὶ τὸ πέμπτον βιβλίον.

* al. Κυψέλλου.

Τὸ δὲ ἕκτον βιβλίον κεφάλαια περιέχει τάδε, ὡς Ἀχιλλεὺς ὑπὸ Πενθεσιλείας ἀναιρεθεὶς, δεηθείσης αὐτοῦ τῆς μητρὸς Θέτιδος, ἀναβιοῖ· καὶ ἀνελὼν Πενθεσίλειαν, εἰς ᾅδην πάλιν ὑποστρέφει. ὡς ἐν τῇ Ἀλεξάνδρᾳ Λυκόφρων* εἶπε ποία δ' ἀηδὼν στεῖρα κενταυροκτόνος, τὰς σειρῆνας κενταυροκτόνους εἶπεν. ὡς Ἕλενος ὁ Πριάμου, ἐρώμενος Ἀπόλλωνος γένοιτο. καὶ ἔλαβε παρ' αὐτοῦ δῶρον, τόξον ἐλεφάντινον, ᾧ Ἀχιλλέα ἐτόξευσε κατὰ τῆς χειρός. ὅτι μετὰ Ἀνδρομάχης καὶ τῶν υἱῶν αὐτοῦ Πρίαμος ὑπὲρ τῶν Ἕκτορος ὀστῶν ἱκέτης ἀφίκετο πρὸς Ἀχιλλέα. ὡς Θέτις τοὺς ἐκ Πηλέως αὐτῇ γινομένους παῖδας πυρὶ λαθραίῳ κατηνάλου, ἓξ γεγονότας. ὡς δὲ καὶ Ἀχιλλέα ἐπεχείρησε· γνοὺς Πηλεὺς, ἐξείλετο τὸν ἀστράγαλον μόνον τοῦ δεξιοῦ ποδὸς κεκαυμένον, καὶ Χείρωνι παρατίθησιν. ὁ δὲ ἀνορύξας τὸ Δαμύσου τοῦ γίγαντος σῶμα, ἐν παλλήνῃ κείμενον (ταχύτατος δ' ἦν ὁ Δάμυσος πάντων γιγάντων) καὶ ἀνελόμενος αὐτοῦ τὸν ἀστράγαλον, ἐναρμόζει τῷ Ἀχιλλέως ποδὶ, καὶ φαρμάκοις αὐτὸν σωματοποιεῖ. τοῦτον δὲ τὸν ἀστράγαλον ἀποπεσεῖν, διωκομένου αὐτοῦ ὑπὸ Ἀπόλλωνος, καὶ οὕτως αὐτὸν ἀναιρεθῆναι, καταπεσόντα. φασὶ δὲ ποδάρκην αὐτὸν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ λέγεσθαι, ὅτι φασὶ τῆς Ἄρκης τὰ πτερὰ τὴν Θέτιν περιθεῖναι τῷ παιδὶ γεννηθέντι. καὶ εἶναι τὸ ποδάρκης* ἀντὶ τοῦ ὁ ἐν τοῖς ποσὶ τὰ τῆς Ἄρκης πτερὰ ἔχων. ἡ δὲ Ἄρκη, Θαύμαντος ἦν θυγάτηρ· ἧς ἡ ἀδελφὴ, Ἶρις· πτερὰ δ' εἶχεν ἑκατέρα. ἐν δὲ τῷ πρὸς Τιτᾶνας τῶν θεῶν πολέμῳ, ἀποπτᾶσα τῶν θεῶν ἡ Ἄρκη πρὸς τοὺς Τιτᾶνας ἦλθε. μετὰ δὲ τὴν νίκην ὁ Ζεὺς τὰ μὲν πτερὰ αὐτῆς ἀφείλετο, αὐτὴν ταρταρώσας· παραγενόμενος δὲ καὶ ἐπὶ τῷ Πηλέως καὶ Θέτιδος γάμῳ, δῶρον τὰ πτερὰ τῇ Θέτιδι προσάγει. ὡς Πηλεῖ ἐπὶ τῷ γάμῳ φασὶ δωρήσασθαι Ἥφαιστον μὲν μάχαιραν· Ἀφροδίτην δὲ, φιάλην ἐγγεγλυμμένην ἔρωτα χρυσῆν. Ποσειδῶνα δὲ, ἵππους, Ξάνθον καὶ Βαλίον· Ἥραν δὲ χλαμύδα, καὶ Ἀθηνᾶν αὐλοὺς, Νηρέα δὲ τοὺς θείους ἅλας καλουμένους ἐν κοίτιδι. τούτοις δὲ δύναμιν ἔχειν ἀμήχανον πρὸς πολυφαγίαν καὶ ὄρεξιν καὶ πέψιν, ἐξ οὗ λύεταί σοι καὶ τὸ πάσσε δ' ἁλὸς θείοιο. περὶ Ἀχιλλέως τοῦ γηγενοῦς· καὶ ὅσοι [ἀπὸ τῶν Ἰλιακῶν] ἐγένοντο Ἀχιλλεῖς περιώνυμοι. καὶ περὶ ὁ γηγενὴς φεύγουσαν τὴν Ἥραν ἀπὸ τῆς τοῦ Διὸς μίξεως, ὑπεδέξατο ἐν τῷ αὐτοῦ ἄντρῳ· καὶ ἀνέπεισε συνελθεῖν τῷ Διΐ· καὶ πρώτην μίξιν Ἥρας, καὶ Διὸς ταύτην γενέσθαι φασίν. ὁ δὲ Ζεὺς ἐπηγγείλατο Ἀχιλλεῖ, πάντας τοὺς τῷ ὀνόματι

* ἴσ. εἰκῆ.

* al. ἐπὶ τῷ.

θύει ἅλιν.

ὀνόματι αὐτοῦ κληθησομένης, περιωνύμους ποιήσειν. διὰ τοῦτο καὶ Ἀχιλλεὺς περιώνυμος, ὁ τῆς Θέτιδος. καὶ ὁ Χείρωνος δὲ διδάσκαλος, Ἀχιλλεὺς ἐκαλεῖτο, ἀφ' οὗ καὶ ὁ Πηλέως ἐκλήθη ὑπὸ Χείρωνος. καὶ ὁ τὸν ὀστρακισμὸν ἐπινοήσας Ἀθήνησιν, Ἀχιλλεὺς ἐκαλεῖτο, υἱὸς Λύσωνος. καὶ Διὸς καὶ Λαμίας Ἀχιλλέα γενέσθαι φασὶ τὸ κάλλος ἀμήχανον· ὃν καὶ ἐρίσαντα περὶ κάλλους, νικῆσαι, τοῦ Πανὸς κρίναντος. καὶ διὰ τοῦτο Ἀφροδίτην* μηνίσασαν, ἐμβαλεῖν Πανὶ τὸν Ἠχοῦς ἔρωτα· καὶ μὴν καὶ κατεργάσασθαι καὶ εἰς τὴν ἰδέαν αὐτὸν, ὅπως ἐκ τῆς μορφῆς αἰσχρὸς καὶ ἀνέραστος φαίνοιτο. καὶ Γαλάτου τινὸς υἱὸς, Ἀχιλλεὺς ἐκλήθη, ὃν ἐκ γενετῆς πολιὸν γενέσθαι φησι. καὶ ἕτεροι Ἀχιλλεῖς ἐπιφανεῖς γεγόνασι νδʹ. ὧν οἱ δύο, κύνες ἦσαν, καὶ θαυμάσιοι τὰ κυνῶν ἔργα. ὅτι Πρίαμος, Διὸς ἐρώμενος γένοιτο, καὶ λάβοι παρ' αὐτοῦ τὴν χρυσῆν ἄμπελον, ἣν δῶρον Εὐρυπύλῳ τῷ Τηλέφου, ὑπὲρ συμμαχίας δίδωσιν. ὡς Αἴσωπος ἀναιρεθεὶς ὑπὸ Δελφῶν, ἀνεβίωσε. καὶ * συνεμάχει τοῖς Ἕλλησι, περὶ Θερμοπύλας. ὡς Φιλοκτήτην ἐν Λήμνῳ * Πήλιος ἰάσατο υἱὸς Ἡφαίστου, καὶ ἔμαθε παρ' αὐτοῦ τὴν τοξικήν. ὡς Σκαμάνδρου τοῦ ποταμοῦ υἱὸς Μῆλος γένοιτο καλὸς τὴν ὥραν, περὶ οὗ ἐρίσαι φασὶν Ἥραν τε καὶ Ἀθηνᾶν καὶ Ἀφροδίτην, τίνος γένοιτο ἱερεύς· Ἀλέξανδρον δὲ κρῖναι νικᾶν Ἀφροδίτην. ἐκ ταύτης γοῦν τῆς ἱστορίας ὁ περὶ τοῦ μήλου λόγος διεδόθη. Ὑπερμένης ἐν τῷ περὶ Χίου, Ὁμήρου φησὶ γενέσθαι θεράποντα Σκινδαψὸν ὀνόματι· καὶ τοῦτον ζημιωθῆναι ὑπὸ Χίων χιλίας δραχμὰς, διὰ τὸ μὴ καῦσαι τελευτήσαντα τὸν δεσπότην. ὁ δὲ τὸ ὄργανον εὑρὼν τὸ οὕτω καλούμενον σκινδαψὸν, Ἐρετριεὺς ἦν, Ποικίλης τῆς αὐλητρίδος υἱός. ταῦτα καὶ τὸ ἕκτον βιβλίον.

Ἐν δὲ τῷ ἑβδόμῳ περιέχεται, ὡς Θεόδωρος ὁ Σαμόθραξ τὸν Δία φησὶ γεννηθέντα, ἐπὶ ἑπτὰ ἡμέρας ἀκατάπαυστον γελάσαι, καὶ διὰ τοῦτο τέλειος ἐνομίσθη ὁ ἕβδομος ἀριθμός. ὡς Ἀχιλλεὺς διὰ μὲν τὸ ἐκ πυρὸς αὐτὸν σωθῆναι καιόμενον ὑπὸ τῆς μητρὸς, Πυρίσσοος ἐκαλεῖτο. διότι δὲ ἓν τῶν αὐτοῦ χειλέων κατακαυθείη, Ἀχιλλεὺς ὑπὸ τοῦ πατρὸς ὠνομάσθη. ὅτι Τηλέμαχον Ὀδυσσέως υἱὸν μαθοῦσαι εἶναι, ἀνεῖλον αἱ Σειρῆνες. ὡς Ὀδυσσεὺς ἐν Τυρρηνίᾳ ἠγωνίσατο αὐλητικὴν, καὶ ἐνίκησεν. ηὔλησε δὲ Δημοδόκου ποίημα, Ἰλίου ἅλωσιν. ὡς Στίχιος ὁ Αἰτωλὸς, ἐρώμενος ὢν Ἡρακλέους, εὑρέθη ἀνατμηθεὶς, τετριχωμένην ἔχων τὴν καρδίαν· ἀνῃρέθη δ' ὑπ' αὐτοῦ Ἡρακλέους, ὅτε μανεὶς καὶ τοὺς ἰδίους ἀνεῖλε παῖδας. καὶ ἐπὶ τούτῳ μόνῳ φασὶ θρηνῆσαι τὸν ἥρωα. καὶ ὡς Ἑρμῆς Πολυδεύκους ἑνὸς τῶν * Διοσκουρίδων γεγονὼς ἐραστὴς, ἐδωρήσατο αὐτῷ δῶρον τὸν Θεσσαλὸν ἵππον. ὅτι Ἀπόλλωνος ἐπιτελοῦντος ἐπιτάφιον Πύθωνι, * παλαίοι Ἑρμῆς καὶ Ἀφροδίτη· καὶ κρατήσας, ἆθλον ἔλαβε κιθάραν. ἣν καὶ ἐδωρήσατο Ἀλεξάνδρῳ· περὶ ἧς καὶ Ὅμηρος, οὐκ ἄν τοι χραίσμῃ κίθαρις. καὶ τὰ ἑξῆς.

* al. παίσαντα & ἐρίσαντα.

* al. συνεμάχει

* al. Πύλιος.

* al. Διοσκούρων.

* al. παλαῖσαι

---

cius nomen sortirentur, clari existerent. Propterea & Achilles ille Thetidis filius, illustris exstitit. Chironis quoque præceptor Achilles nominatus: vnde Pelei filius per Chironem sic appellatus. Adhæc, qui primus [a] ostracismum Athenis excogitauit, Achilles dictus, filius Lysonis. Ioui quoque & Lamiæ Achilles quidam natus, aiunt, præstantissima planè forma, vt etiam de pulchritudine contendens, Pane Deo iudice, vicerit. Ea ergo de causa Venerem indignatam, Pani Echus amorem immisisse: & certè sic deformasse, vt ipsa dumtaxat specie turpis & amabilis nemini videretur. Insuper & Galati cuiusdam filius Achilles vocatus, quem ab ipsa natiuitate canum fuisse refert. Fuere & alij fama illustres quinquaginta quatuor Achilles: quorum duo canum instar impudentes, nefandis quoque operibus admirandi. Priamus, inquit, Iouis amasius factus, auream ab eo accepit vitem, quam ille post Eurypylo Telephi F. quod bello auxilium portasset, muneri dedit. Æsopus quoque Delphis interfectus vitam recepit, & ad Thermopylas vnà cum Græcis militauit. Philoctetem in Lemno insula Pylius Vulcani F. medendo sanauit, iaculandi artem vicissim ab eo edoctus. Scamandro flumini natum aiunt filium Melum, insigni corporis forma, ciusque causa contendisse aiunt Iunonem, Palladem, & Venerem, cuius potissimum sacerdos esset. Paridem ergo iudicando secundum venerem sententiam dixisse, atque [b] ex ea historia fabulam esse de malo ortam. Hypermenes adhæc in sua de Chio narratione, Homeri famulum fuisse refert *Scindapsum* nomine, huncq; mille dragmis à Chiis multatum, quòd herum mortuum non exussisset. At qui σκινδαψὸν ab eo nominatum [c] instrumentum lyricum reperit, Eretrius fuit, & Pœciles tibicinæ filius. Hæc fere libri sexti summa est.

SEPTIMO denique libro de his agit: Theodorus Samothrax narrat Iouem natum [d] septem continuos dies risisse, indéque septenarium numerum pro perfecto æstimatum.

Achillem, quòd ex igne seruatus sit, cùm illum mater adureret, Pyrissoum [quasi *ab igne seruatum*] prius esse dictum. At quia labium ipsius alterum adustum erat, propterea eum pater Achillem appellauit. Sirenes Telemachum, cùm eum Vlyssis filium esse didicissent, interfecerunt. Vlysses in Tyrrhenia tibia certauit, ac vicit. Cecinit autem [e] Demodoci poëma de Troiæ excidio. Inuentus est Stichius Ætolus, Herculis amasius, cùm secaretur, [f] hirsutum cor habere. Interfectus verò est ab ipso Hercule, dum furore correptus hic, suos quoque liberos occidit: adduntque propter solum hunc heroëm illum luxisse. Mercurius Pollucis, vnius gemellorum, amore captus, Thessalico cum equo muneris loco donauit. Cum Apollo funebres ederet ludos Pythoni, certauit ibi Mercurius ac Venus, & victrix illa præmij loco citharam accepit, qua post donauit Paridem. cuius & Homerus sic meminit.

> [g] Οὐκ ἄν τοι χραίσμῃ κίθαρις.
>
> *Non tibi profuerit cithara.* & quæ [h] sequuntur.

PTOLEM. Hephæstion.

a Quem refellit Diod. Siculus lib. 11. & Suid. sequens Plut.

b Præter vulgarem sententiam Hygini Fab. XCII. & aliorum.

c l. Athen. describit lib. 4. & Eustath.

d Tamen Zoroastrem solum qui genitus est, eo die, risisse pro valde infantis aetas Plin. lib. 7. cap. 16.

e Vide Suidam in ἀοιδός.

f Idem de Aristomene Messenio Plin. lib. 11. c. 37. & Valer. Max. lib. 1. c. vlt. aliisque de Hermogene Rhet. Leonida, Lysandro, item Alexandro. Vide Rhodiginum lib. 4. cap. 16.

g Iliad. Γ vers. 54.

h τά τε δῶρ' Ἀφροδίτης.

PTOLEM. Hephæstion.

a De qua Strabo lib. X. & Gyrald. Dial. IX. poët.
b Iliad. Δ. v. 491.

Apud Bacchylidem quid sit, quod tanquam à Sileno dictum refert, & cui hoc carmen pronuntiatum. [a] Leucas petra, inquit, à Leuco Vlyssi socio nomen sumpsit, qui genere Zacynthius, interfectus est (vt refert [b] Homerus) ab Antipho. Hunc quoque dedicasse ferunt templum Apollini Leucatæ. Eos igitur, qui hoc saliant saxo amore liberari: atque hanc esse caussam. Post interfectum Adonidem, obambulasse narrant, atque eum inuestigasse Venerem, repertúmque Argi, Cypri ciuitate, in Apollinis Erithij fano, corpus secum auexisse, sermone etiam cum Apolline de Adonidis amore collato. Hunc ergo eam in Leucada petram adduxisse, & præcipitem inde dare sese iussisse: & vero saxo salientem, amoris æstu liberatam. Interrogante porrò Dea caussam, respondisse ferunt Apollinem, quod vates cùm esset, sciuerit Iouem quoque semper Iunonis amore captum, ad saxum hoc accessisse, atque ei insidendo amoris impotentiam sedasse, compluresque alios vtriusque sexus mortales amore ardentes, eodem liberatos, ex hoc saxo desilientes. Sic Artemisiam illam Lygdamidis filiam, quæ Persæ militauit, amore captam Dardani Abydeni, dormientis oculos, cùm is eam contempsisset, eruisse: Amore verò illius Deorum ira crescente, ex oraculo ad Leucadem profectam seipsam præcipitasse, & interfectam ibidem esse sepultam. Hippomedonta quoque Epidamnium, adolescentis cuiusdam oræ illius amore possessum: cúmque repulsam pateretur, quod alteri ille se applicaret, eundem occidisse. Verum ad Leucadem profectum, sese ex alto præcipitantem periisse. Nicostratum item comicum Tettigidæam Myrrhinæam amantem, indeque se deiicientem, amore solutum ferunt. Macêta autem Buthrotium aiunt *Leucopetram* cognominatum esse, quod quater inde se demittens, amoris sit impotentia liberatus. Magnam quoque hominum copiam ita liberatam prædicant. Sic enim Bulagoram Pharagoritem, Diodorum Auleten perditè amantem, indéque se præcipitantem, in senecta periisse. Periisse quoque Rhodopen Amissenam, dum se inde præcipitat, geminorum duorum, qui Antiochi regis corporis custodes erant, amore captam, quibus nomina erant Cyri & Antiphontis. Charinus quoque Iamborum scriptor, Eunuchum quemdam Erata, Eupatoris pincernam, perditè amauit, fabulæque de petra illa fidem habens, præcipitauit & ille. At cùm ex lapsu crure fracto, doloris iam vi exspiraret, hos versus Iambicos effudit:

Fallax peri, peri mala, ô Leucas petra:
Charinon. heu, heu. me poëtam Iambicum
Spei adussisti inanibus quæ fal u'sit.
In tantum Erata, ô! Eupater si diligat.

Nereus insuper Catanæus Palladis Atticæ amore possessus, saxo accedens se præcipitauit, & liberatus est molestia. Igitur illapsus in piscatoris rete subiectum, quo vnà cum auri plena cistula extractus est, piscatori etiam de auri capsula litem intendit. Verùm Apollo secundùm quietem visus, à litigando minis deterruit. Oportere enim ob solutum amorem gratum esse, non autem alienum aurum appetere.

τί ἐστι τὸ παρὰ Βακχυλίδῃ ὡς ἀπὸ Σειληνοῦ εἰρημένον, καὶ πρὸς τίνα εἶπε τὸ ἔπος. ὡς ἡ Λευκὰς πέτρα ἀπὸ Λεύκου τοῦ Ὀδυσσέως ἑταίρου τὴν κλῆσιν ἔλαβεν· ὃς Ζακύνθιος μὲν γένος ἦν, ἀνῃρέθη δ' (ὥς φησιν ὁ ποιητής) ὑπ' Ἀντίφου. τοῦτον ἱδρύσασθαί φασι καὶ ἱερὸν Λευκάτου Ἀπόλλωνος. τοὺς μὲν οὖν καθαλλομένους ἀπὸ τῆς πέτρας, παύεσθαί φασι τοῦ ἔρωτος. καὶ ἡ αἰτία· μετὰ τὸν Ἀδώνιδός φησι θάνατον περιερχομένη, καὶ ζητοῦσα ἡ Ἀφροδίτη, εὗρεν αὐτὸν ἐν Ἄργει πόλει τῆς Κύπρου, ἐν τῷ Ἐριθίου Ἀπόλλωνος ἱερῷ, καὶ ἀνεῖλεν αὐτόν, ἀνακοινωσαμένη Ἀπόλλωνι καὶ τὸν περὶ Ἀδώνιδος ἔρωτα. ὁ δ' Ἀπόλλων ἀγαγὼν αὐτὴν ἐπὶ τὴν Λευκάδα πέτραν, προσέταξε ῥίψαι κατὰ τῆς πέτρας. ἡ δὲ ἑαυτὴν ῥίψασα, ἐπαύσατο τοῦ ἔρωτος. ζητούσης δὲ τὴν αἰτίαν: εἰπεῖν λέγεται τὸν Ἀπόλλωνα, ὡς μάντις ὢν ἐγνώκει, διότι ὁ Ζεὺς ἀεὶ ἐρῶν Ἥρας, ἐρχόμενος ἐπὶ τῇ πέτρᾳ ἐκαθέζετο, καὶ ἀνεπαύετο τοῦ ἔρωτος. καὶ πολλοὶ δὲ ἄλλοι, καὶ πολλαὶ ἔρωτι κάμνουσαι ἀπηλλάγησαν τοῦ ἔρωτος, ἐπεὶ τῆς πέτρας καθήλαντο. Ὡς καὶ Ἀρτεμισία ἡ Λυγδάμιδος ἡ τῷ Πέρσῃ συστρατεύσασα, ἐρασθεῖσα Δαρδάνου Ἀβυδηνοῦ καὶ ὑπερορωμένη, ἐκκόψειε τοὺς ὀφθαλμοὺς κοιμωμένου. τῆς δ' ἐπιθυμίας κατὰ θεῶν μῆνιν ἐπιταθείσης, παρελθοῦσα κατὰ χρησμὸν εἰς Λευκάδα, ἔρριψεν ἑαυτὴν κατὰ τῆς πέτρας· καὶ ἀναιρεθεῖσα ἐτάφη. καὶ Ἱππομέδοντά φασιν Ἐπιδάμνιον, παιδὸς ἐγχωρίου ἐρασθέντα, καὶ μὴ τυγχάνοντα· ὅτι πρὸς ἕτερον κλίνειεν, ἀνελεῖν. εἰς δὲ τὴν Λευκάδα παραγενόμενον, καὶ ῥίψαντα ἑαυτὸν ἀποθανεῖν. καὶ Νικόστρατον δὲ τὸν κωμικὸν Τεττιγιδαίας τῆς Μυρρινίας ἐρασθέντα, ῥίψαι ἑαυτόν, καὶ ἀπαλλαγῆναι τοῦ ἔρωτος. Μάκητα δέ φασι τὸν Βουθρώτιον Λευκοπέτραν ἐπικληθῆναι, διότι τετράκις αὑτὸν καταβαλὼν, τῶν ἐρωτικῶν κακώσεων ἀπαλλάττοιτο. καὶ πλῆθος ἄλλο οὕτως ἀπαλλαγῆναι λέγεται. καὶ Βουλαγόραν δὲ τὸν * Φαραγορείτην, ἐρασθέντα Διοδώρου τοῦ αὐλητοῦ, καταβαλόντα αὑτόν, ἀναιρεθῆναι γηραιὸν ἤδη ὄντα. ἀναιρεθῆναι καὶ * Ῥόπην Ἀμισηνὴν, καταβαλοῦσαν ἑαυτὴν, διδύμων παίδων σωματοφυλάκων Ἀντιόχου τοῦ βασιλέως ἐρασθεῖσαν, οἷς ὀνόματα Ἀντιφῶν καὶ Κῦρος. Χαρῖνος δὲ ὁ ἰαμβογράφος ἠράσθη Ἔρωτος * ἡμιάρρενος τοῦ Εὐπάτορος οἰνοχόου: καὶ πιστεύσας τῷ περὶ τῆς πέτρας λόγῳ, κατέβαλεν ἑαυτόν. ἐπεὶ δὲ καταβαλὼν, τὸ σκέλος κατεάγη, καὶ ὑπὸ ὀδύνης ἐτελεύτα: ἀπέρριψε τάδε τὰ ἰάμβεια.

* al. Φαναγορίτην & Φαναγείτην. * al. Ῥοδῶπιν. * al. εὐνούχ.

Ἔρροις πλανῆτι καὶ κακὴ πέτρη Λευκάς,
Χαρῖνε, αἰ αἴ, τὴν ἰαμβικὴν μοῦσαν,
κατηνάλωσας ἐλπίσι κενοῖς μύθοις,
τοιαῦτ' Ἔρωτος Εὐπάτωρ ἐρασθείη.

Νηρεὺς δὲ Καταναῖος ἠράσθη τῆς Ἀττικῆς Ἀθηναίας, καὶ ἐλθὼν κατέβαλεν ἑαυτὸν ἀπὸ τῆς πέτρας, καὶ ἀπελύθη τοῦ διοχλοῦντος· πεσὼν δ' οὖν, εἰς δίκτυον ἐνέπεσεν ἁλιέως, ἐν ᾧ ἀνειλκύσθη σὺν κιβωτῷ χρυσίου. ἐπεδικάζετο δὲ πρὸς τὸν ἁλιέα περὶ τοῦ χρυσίου. ἀλλ' ὁ Ἀπόλλων νυκτερινῇ ὄψει ἀπέστησεν αὐτὸν τοῦ ἐπιδικάζεσθαι, δέον εὐχαριστεῖν ὑπὲρ τῆς ἀπαλλαγῆς, ἀπειλησάμενος, ἀλλὰ καὶ μὴ ἀλλότριον περιεργάζεσθαι χρυσίον.

Πάνα

Πᾶνα δέ φησιν ἰχθὺν εἶναι θαλάσσιον κατὰ δὴ ὅμοιον τῷ Πανὶ καὶ τὴν ὄψιν· ἐν τούτῳ λίθον εὑρίσκεσθαι τὸν ἀστερίτην, ὃν εἰς ἥλιον τεθέντα, ἀνάπτεσθαι. ποιεῖν δὲ καὶ πρὸς φίλτρον. τοῦτον δὴ τὸν λίθον ἔχειν Ἑλένην, γλυφὴν ἔχοντα αὐτὸν τὸν ἰχθὺν τὸν Πᾶνα, καὶ ταύτῃ ἐκέχρητο τῇ σφραγῖδι. ἐν οἷς καὶ τὰ τοῦ ἑβδόμου τοῦ Πτολεμαίου τοῦ Ἡφαιστίωνος εἰς πολυμάθειαν καινῆς ἱστορίας τὰ κεφάλαια.

ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟΥ ΒΑΣΙΛΕΙΟΥ τὰ ἀσκητικά.

ρϟα'. Β. ρ. ϛ. μ. ασ. κτικα.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ ἐν ἁγίοις Βασιλείου ἐπισκόπου Καισαρείας Καππαδοκίας, τὰ λεγόμενα ἀσκητικά, ἐν δυσὶ λόγοις. χρήσιμον μὲν τὸ βιβλίον, εἴπερ τι ἄλλο, ἑκάστῳ τὴν εὐσέβειαν ᾑρημένῳ, καὶ τυχεῖν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν. μάλιστα δὲ τοῖς ἐν κοινοβίῳ τὸν ἀσκητικὸν διαθλοῦσιν ἀγῶνα. ἔχει δὲ καὶ ἀπορημάτων πολλῶν γραφικῶν, ὅσα συνεπικοσμεῖ τὸ ἦθος, ἐν συνόψει λύσεις τε καὶ σαφηνισμόν. ἐν μὲν οὖν τοῖς λόγοις τὸ συνήθες αὐτοῦ ἦθος διατηρεῖ, καὶ τῆς σαφηνείας τὸ καθαρόν· πλὴν ἐπ' ἐνίοις τῶν ζητημάτων ἐστί τις αὐτοῦ παρεσπασμένον καὶ τὸ ἐμφατικόν· οὐ τῆς λέξεως εἰς γλώττας νεανιζούσης, οὐδὲ τῆς συνθήκης περιβολαῖς ἐπηλυγαζομένης, οὐ μὲν οὐδ' ἄλλῃ τινὶ ξενιζούσῃ, καὶ ἀνακεχωρηκυίᾳ τοῦ ἰδίου τόπου, ἢ τοῦ πολιτικοῦ λόγου, περιεργίᾳ καὶ δεινότητι· ἀλλὰ ταῦτα φυλάττων, ὡς ἔθος, τὸ ἐμφατικὸν ὥσπερ ἐναπορρίπτει, μηδεμίαν ἐναφιεὶς ἐπιτηδειότητα τῆς ἐννοίας. πλὴν ὅσα γε τῇ συντομίᾳ περιβάλλει αὐτά, τὸ μέν τι δυσκρινὲς, ἅ τε δὴ κεφαλαιώδη περιβεβλημένος τὸν λόγον, καιρὸν οὐχ ὁρῶν εὐρεῖ (?) σαφεῖ, οὐδ' ἐχρήσατο τὰ πολλά. δείκνυσι δ' αὐτοῦ καὶ τὸ δριμὺ μετὰ τοῦ πιθανοῦ πολλαχοῦ τῶν ζητημάτων ταῖς λύσεσι. πανταχοῦ δὲ τὸ ψυχωφελὲς καὶ σπουδαῖον. οὐ μὴν δὲ τῇ συντομίᾳ μόνῃ παραθραύεται τὸ σαφὲς αὐτῷ, οὐδὲν δ' ἔλαττον, καὶ μὴ πρὸς λύσιν ἐπιζητοῦντας λόγους εἰς τὸ συμπερασματικὸν ἀπαρτίζεσθαι σχῆμα: ἀλλ' ἐν τῷ διερριμμένῳ μὲν τῶν προτάσεων, ἀνεπιφόρῳ δὲ καὶ οὐ συνειλημμένῳ τῶν ἀποδείξεων, τὴν διάνοιαν περιπλανᾶσθαι. ἡ δὲ τούτων αἰτία εἰς ποικίλην περιΐζεται μέθοδον προνοίας, ἣν ἀνίημι τὸ συνετὸν σου περισκοπεῖν. οὐκ ἐν τοῖς δυσὶ δὲ λόγοις τὸ ἐμφατικὸν ἐπιτρέχει. αὐτίκα ὁ πρῶτος οὐδὲν ἐπιδείκνυσι τοιοῦτον. πλὴν ἅπαξ που τῇ ἀποσιωπήσει τὸ δύσφημον οἰκονομῶν· ἐπεὶ τά γε ἄλλα, πολὺς μέν ἐστι τὸ ἀσφαλές· ἴσος δὲ τὸ καθαρὸν ἀλλὰ καὶ τὸ διακρινές: διὰ μέν τοι τῶν δύο αὐτοῦ δήκει τὸ ἀπλούστερον καὶ καθωμιλημένον τῆς τε λέξεως καὶ τῆς συνθήκης, πρὸς τὴν τῶν πολλῶν ἀκοὴν ἀπεσπασμένον τε καὶ ταπεινούμενον, καὶ μόνης τῆς τῶν ἀκροατῶν σωτηρίας στοχαζόμενον. ὁ μὲν οὖν πρῶτος αὐτοῦ λόγος διεξέρχεται, τίς ἡ αἰτία καὶ ὁ κίνδυνος τῆς τοσαύτης τῶν ἐκκλησιῶν τοῦ θεοῦ, καὶ ἑκάστου πρὸς τὸν ἕτερον διαφωνίας τε καὶ διαστάσεως. δεύτερον, ὅτι πάσης ἐντολῆς θείας παράβασις σφοδρῶς καὶ φοβερῶς ἐκδικεῖται: καὶ ἡ ἀπόδειξις ἐκ τῶν γραφῶν.

Pana piscem ait esse marinum, Balenæ magnitudine, forma Pani non absimilem. in hoc pisce lapidem reperiri asteriten, quem Soli oppositum incendi ferant: valere etiam ad philtrum: adeoque hunc Helenam lapidem habuisse, insculpta Panis piscis imagine, quo & in obsignando sit vsa. Hæc sunt ergo capita libri septimi nouæ Ptolemæi Hephæstionis ad variam eruditionem historiæ.

BASILIVS.

S. BASILII MAGNI *Ascetica.* CXCI.

LEGIMVS B. BASILII *Episcopi Cæsareæ Cappadociæ*, qui vocantur [a] *Asceticorum libros duos.* Vtile sanè hoc opus, si quod aliud, pietatis studiosis, quique æterna illa bona consectantur: maximè verò iis, qui in monasteriis ad pietatem veram exercentur. Continet autem cùm è S. Scriptura, variarum quæstionum, quæ ad mores componendos faciant, breuiarium: tùm his solutiones additas atque explanationes. [b] Eminet porrò huius in libris egregie, non ille modo solemnis adeò ipsi affectus lenior, sed pura etiam perspicuitas. nisi quod in quæstionibus quibusdam emphaticos aliquid ab eo aspersum appareat non id adeò vocabulis minus vsitatis iuueniliter adhibitis, neque compositione per circumductiones obscurata: quin neque aliqua peregrina, & à priuato vsu ciuilique sermone remotiore curiositate, aut acrimonia: sed quòd hæc de more seruans, emphasim veluti interiiciat: nullo interim [lectori] indito instituti sui sensu. quamquam ea quæ breuiter proposuit, plurimum non pertractat, eo quod summa capita dumtaxat oratione persequi propositum habens, clarioris explicationis opportunitatem nullam reperiat.

[a] Basilii Itemum (?) lecta refe[illegible] Cod. CXLIV.

[b] Iterum de B. Basilij stylo iudicium suum fert. Cod. CXLI.

Et adhibet ille quidem suum ad persuadendum accommodatum acumen multis quæstionum solutionibus, sed animæ salus atque vtilitas planè vbique spectatur. Quanquam non sola breuitate violetur apud eum perspicuitas: verum & ex eo, quod solutionis indigentem orationem claudat, nulla concludendi forma adhibita: vt inter disiectas propositiones, & inferendi & concludendi vi destitutas probationes, mens aberret.

Harum autem rerum causa in variam prouidentiæ methodum distrahatur, quam sapientiæ [c] tuæ considerandam permitto. In his [tamen] duobus libris non semper ad emphasim recurrit. Statim enim primus liber nihil præ se fert tale, nisi quod semel alicubi per Reticentiam malum omen auertat. Nam ad cætera quod attinet, valde ibi est firmus, & æque purus atque dilucidus, perque duos hosce libros decurrit simplicior quidam & perfamiliaris sermo ac compositio, ad vulgi aures comparata atque demissa, & ad solam demum auditorum salutem intenta.

[c] Tarasium [illegible]

Igitur primus eius liber [d] continet. Quæ sit causa, quantumque periculum huiusmodi cum Ecclesiarum Dei, tum singulorum hominum inter ipsos dissentionis atque dissidij. Deinde, quod omnis præcepti diuini transgressio vehementer ac terribiliter punitur, idq; è scripturis sacris demonstratum.

[d] Leguntur nos [illegible] tres [illegible] libro partes antecedunt, prima [illegible] & secunda parte in quarum ibi caput De iudicio Dei compalla.

BASILIVS MAGNVS.

Tertio, de Fide nostra Catholica, siue de pura nostra & sincera confessione sanctissimæ Trinitatis.

Liber verò secundus, Christiani hominis quandam veluti [a] descriptionem per summa capita breuiterque proponit: similemque rursum descriptionem eorum, qui docendo Euangelio præfecti sunt. Deinde quasi regulas quasdam asceticas interrogando ac respondendo propositas exponit, numero quinquaginta quinque: iterumque breuiores [b] alias trecentas tredecim.

a Vtraque hac descriptionum Ethicorum siue Moralium nomine ... Regula LXXX. b Hic etiam ... transgressionibus paruas pro ... in libris editis ... lege.

CXCII.

B. MAXIMI Monachi & Confessoris Quæstionum e S. Scriptura Solutiones CLXIV.

LEGIMVS B. [a] MAXIMI MONACHI simul & CONFESSORIS Thalassio Presbytero sanctissimo atque Præfecto inscriptum opus, quo Quæstionum è S. Scriptura solutiones [b] CLXIV. continentur. Cæterum in præfatione disputat de ortu humanarum perturbationum: asseritque peccatum cum nihil sit omnino subsistens (non qualitas, non quantitas, non habitus, non perturbatio denique ipsa naturaliter saltem in existentium aliquo considerata:, tantum inhiatum nobis à natura facultatum esse defectionem (quæ actionis a fine), vt sit hoc modo naturalium facultatum ex errante iudicio inconsideratus quidam motus, ad aliud quam ad suum finem tendens. Finem vero illum modo dico, quem naturaliter quidem omnia appetunt, sed quem iam deceptus à serpente Adamus non agnouit, totum in sensum pronus, iumentisque similis factus. Immo quantum studij ponebat in cognitione, quæ per sensum adducitur, tantum a diuina cognitione recedebat. Rursum quantum in hac recessione perseuerabat, tantum etiam rerum cognitarum fruitioni quasi assidebatur, vnaque cum iis præceps ferebatur. Quantum item his inhærebat, tantum quoque in eo noxius ille amor sui accendebatur. Quam denique firmiter amori adhærebat sui, tam etiam studiose multas variasque voluptatis rationes comminiscebatur. Hæc enim amoris sui soboles est. Quoniam vero malitia omnis cum iis vna rebus interit, quæ illam crearant, ipseque experimento discebat voluptatis omnino comitem esse dolorem, illam vel supra vires retinere conatus, cum dolore acriter pugnabat, fieri posse arbitratus (quod nullo modo poterat) vt ab inuicem hisce diuulsis, & sola voluptate perfrueretur, & sui amorem huic voluptati permistum retineret. Hinc [ergo ait] omnis perturbationum multitudo. Nam voluptatem præ amore nostri consectantes, doloremq; fugientes, inexplicabiles illos perniciosarum passionum ortus mente concipimus. Et quatenus quidem in amore proprio voluptatem consectamur, ex eo gulam gignimus, superbiam, auaritiam & quæcumque pro re nata voluptatem pariunt. Sin ex amore proprio dolorem fugimus, iram mox, inuidiam, odium, desperationem parimus, & alias id genus, quæ carent affectione dolorem concitante. Ex vtriusq; porro mistione nascitur simulatio, assentatio, dolus, & si quæ omnino alia improbitatis genera, mixtæ sut versutiæ ægritudines.

a Lege vos ab eo gestas sue scriptas apud Baron. Card. To. IIX. b Inscripsit hic notulam P. constat cum non nisi 64. Quæstiones post enumeret Phot. Extat Opus hoc cum aliis pluribus eiusdem Sancti Maximi cum in Vaticana, tum in Augusta nobiliss. Bibliotheca.

[illegible]ῶν, περὶ τῆς εὐσεβοῦς πίστεως ἡμῶν, ἤτοι τῆς εἰς τὴν ἁγίαν τριάδα καθαρᾶς ἡμῶν καὶ εἰλικρινοῦς ὁμολογίας. ὁ δὲ δεύτερος οἷον χαρακτῆρα χριστιανοῦ κεφαλαιώδη καὶ σύντομον παρατίθεται, καὶ χαρακτῆρα πάλιν παραπλήσιον τῶν προεστώτων τοῦ λόγου. εἶτα οἷον ὅρους τινὰς ἀσκητικούς, ὡς ἐν ἐρωτήσει καὶ ἀποκρίσει προηγμένους, ἐκτίθεται τὸν ἀριθμὸν πεντήκοντα [πέντε] καὶ πάλιν συντομωτέρους ἑτέρους ὅρους * τγʹ. (* al. τιγʹ.)

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΜΑΞΙΜΟΥ τοῦ ὁμολογητοῦ, ἀπορηματικῶν γραφικῶν κεφάλαια ρξδʹ.

ρϟβʹ. Maximi Monachi Confessoris liber ad Thalassium Presbyterum.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ ἐν ἁγίοις Μαξίμου μοναχοῦ τε καὶ ὁμολογητοῦ πρὸς Θαλάσσιον τὸν ὁσιώτατον πρεσβύτερον καὶ ἡγούμενον προσπεφωνημένον βιβλίον, ἐν ᾧ γραφικῶν ἀπορημάτων ρξδʹ, ἀναγράφει λύσεις. ἐν μὲν οὖν τῷ προοιμίῳ διαλαμβάνει περὶ τῆς γενέσεως τῶν ἐν ἡμῖν παθῶν, καί φησιν: ὡς τὸ κακὸν μηδὲν μηδ᾽ ὅλως τῶν ὄντων ὑπάρχον, μὴ ποιότης, μὴ ποσότης, μὴ σχέσις: ἀλλὰ μηδὲ τὸ πάθος φυσικῶς τινι τῶν ὄντων ἐνθεωρούμενον, καὶ εἴη ἂν ἔλλειψις τῆς πρὸς τὸ τέλος ἐνεργείας τῶν ἐγκειμένων τῇ φύσει δυνάμεων, καὶ ἔτι τῶν φυσικῶν δυνάμεων κατ᾽ ἐσφαλμένην κρίσιν ἐπ᾽ ἄλλο παρὰ τὸ τέλος ἀλόγιστος κίνησις. αἰτίαν δέ φημι τοῦ, ὃς πάντα φυσικῶς ἐφίεται, ὃν ὁ Ἀδὰμ, ἀπάτῃ τοῦ πονηροῦ νοσήσας, ἠγνόησε, πρὸς ὅλην ἣ κατεφόρει τὴν αἴσθησιν, παραβουλευθεὶς τὴν κίνησιν: καὶ ὅσον τῆς πρὸς αἴσθησιν * ἐπετελεῖτο γνώσεως, τοσοῦτον τῆς θείας ἐξέπιπτε: καὶ ὅσον ἐπὶ πλεῖον διέμενε, τοσοῦτον τῇ ἀπολαύσει τῶν * γνωσθέντων προσετήκετο καὶ συγκατεφέρετο: ὅσον δὲ τούτοις ἐνέκειτο, τοσοῦτον ἐπιβλαβοῦς φιλαυτίας ἐξῆπτε τὸν ἔρωτα: ὅσον δὲ εἴχετο τῆς φιλαυτίας, τοσοῦτον ἐπενόει τῆς ἡδονῆς ποικίλους καὶ πολλοὺς τρόπους. γεννήματα γὰρ τῆς φιλαυτίας ταῦτα. καὶ ἐπειδὴ πᾶσα κακία τοῖς συνιστῶσιν αὐτὴν συνδιαφθείρεται, μαθὼν ἐξ αὐτῆς πείρας, τῆς ἡδονῆς πάντως διάδοχον τὴν ὀδύνην: τῆς μὲν ὑπὲρ δύναμιν ἀντείχετο: τῆς ὀδύνης δὲ σφοδρῶς κατηγωνίζετο οἰόμενος, ὅπερ ἦν ἀμήχανον, διαστῆσαι ταύτας ἀλλήλων, καὶ μόνῃ τῇ ἡδονῇ ἐντρυφᾶν καὶ τὴν φιλαυτίαν ταύτῃ συνημμένην ἔχειν. ἐντεῦθεν ὁ πᾶς ὄχλος τῶν παθῶν. ἡδονῆς γὰρ διὰ τὴν φιλαυτίαν ἀντιποιούμενοι, καὶ ὀδύνην ἀποφεύγοντες, τὰς ἀμυθήτους τῶν φθοροποιῶν παθῶν ἐπινοοῦμεν γενέσεις: καὶ οἷον εἰ μὲν τῆς ἐν φιλαυτίᾳ ἡδονῆς ἀντιποιούμεθα, γεννῶμεν τὴν γαστριμαργίαν, τὴν ὑπερηφανίαν, τὴν φιλαργυρίαν, καὶ ὅσα τὸν τυχόντα τρόπον πορίζει ἡδονήν. εἰ δὲ τὴν ἐν φιλαυτίᾳ * φεύγομεν * ὀδύνην: γεννῶμεν τὸν θυμὸν, τὸν φθόνον, τὸ μῖσος, τὴν ἀπόγνωσιν, καὶ ὅσα ἄλλα τῆς * ὀδυνούσης εἴρηται διαθέσεως. ἐκ δὲ τῆς ἀμφοῖν μίξεως τίκτεται ἡ ὑπόκρισις, ἡ κολακεία, δόλος, καὶ ἁπλῶς ὅσα ἄλλα μοχθηρίας εἴδη, τῆς μικτῆς ἐστι πονηρίας * ἐπιτηδεύματα. ἀλλ᾽

* al. ἐπιμελεῖτο. * al. αἰσθητῶν. * φεύγοντες. * ὀδύνην. * al. ὀδυνώσης. * al. ἐπιτηδεύματα.

ἀλλ', ὃ καὶ προείρηται, τῆς θείας ὁ ἄνθρωπος, διὰ τῆς ἀπάτης, καταπεσὼν γνώσεως, καὶ πρὸς τὴν αἴσθησιν ὅλως ἐπιστραφεὶς· τὴν φαινομένην κτίσιν εἰς θεὸν παρεγνώρισε, διὰ τὴν ἀπ' αὐτῆς τοῦ σώματος χρείαν, τῇ κτίσει λατρεύων παρὰ τὸν κτίσαντα. καθ' ὃ σῶμα τὴν φθοροποιὸν ἐπιτελῶν λατρείαν, ἡδονὴν εἶχεν ἀεὶ καὶ ὀδύνην ἐνεργουμένην, ἐσθίων ἀεὶ ξύλου τῆς παρακοῆς τοῦ καλοῦ καὶ κακοῦ διὰ τῆς * πορείας αὐτῆς, καὶ κατὰ τὴν αἴσθησιν παρέχον γνῶσιν. καὶ τάχα ξύλον εἶναι καλοῦ καὶ πονηροῦ τὴν φαινομένην εἰπὼν κτίσιν τις, οὐκ ἂν ἁμάρτοι τῆς ἀληθείας. ἡδονῆς γὰρ καὶ λύπης ποιητικὴν ἔχει φυσικῶς τὴν * μετάληψιν. ἢ πάλιν, ἐπειδὴ καὶ λόγους ἔχει πνευματικοὺς ἡ ὁρωμένη κτίσις νοῦν τρέφοντας, καὶ δύναμιν πάλιν φυσικήν· τὴν μὲν αἴσθησιν τέρπουσαν, τὸν δὲ νοῦν διαστρέφουσαν· διὰ τοῦτο ξύλον γνωστὸν καλοῦ καὶ κακοῦ προσηγορεύθη. παθῶν γὰρ γίνεται διδάσκαλος τοῖς σωματικῶς αὐτῆς μεταλαμβάνουσι. διὸ τυχὸν καὶ τῷ ἀνθρώπῳ τὴν μετάληψιν αὐτῆς ὁ θεὸς ἀπηγόρευσε τέως· ἵνα πρότερον, ὥσπερ ἦν δίκαιον, διὰ τῆς ἐν χάριτι μεθέξεως τὴν οἰκείαν ἐπιγνοὺς αἰτίαν, καὶ τὴν χάριτι δοθεῖσαν ἀθανασίαν· διὰ τῆς τοιαύτης μεταλήψεως πρὸς ἀπάθειαν καὶ ἀτρεψίαν στομώσας, ὡς θεὸς ἤδη τῇ θεώσει γενόμενος, μετὰ θεοῦ τὰ τοῦ θεοῦ διασκέψηται κτίσματα, μηδὲν ὑπ' αὐτῶν παραβλαπτόμενος, καὶ τὴν αὐτῶν ἀναλήψεται γνῶσιν, ὡς χάριτι θεὸς καὶ οὐκ ἄνθρωπος. ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἐν προοιμίοις φιλοσοφήσας, καὶ ἐπαγγελλάμενος, ὡς ἐν ἑτέροις τελειότερόν τε καὶ ἀκριβέστερον περὶ αὐτῶν ἐπισκέψοιτο, καὶ ἰδίαν πραγματείαν τὴν περὶ αὐτῶν ἀφορίσει πραγματείαν· ἐφεξῆς τῶν ἐρωτήσεων καὶ ἀποκρίσεων ἅπτεται. ὧν πρῶτον ζήτημα, περὶ τοῦ τί σημαίνει ὁ πατήρ μου ἕως ἄρτι ἐργάζεται. δεύτερον δὲ περὶ τοῦ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ τὸ κεράμιον τοῦ ὕδατος βαστάζοντος. τρίτον, περὶ τοῦ, μὴ κτήσησθε δύο χιτῶνας. τέταρτον, περὶ τῆς καταραθείσης γῆς ἐν τοῖς ἔργοις τοῦ Ἀδάμ. πέμπτον περὶ τοῦ, ὁ γεγεννημένος ἐκ τοῦ θεοῦ, ἁμαρτίαν οὐ ποιεῖ. ἕκτον, περὶ τοῦ, τοῦτο γὰρ καὶ νεκροῖς εὐηγγελίσθη. ἕβδομον, περὶ τοῦ, ὁ θεὸς φῶς ἐστιν. ὄγδοον, περὶ τοῦ, πῶς ἐσμὲν τέκνα θεοῦ, καὶ πῶς μετὰ ταῦτα ἐσόμεθα. ἔννατον, περὶ τοῦ, ὁ φοβούμενος οὐ τετελείωται ἐν τῇ ἀγάπῃ, καὶ οὐκ ἔστιν ὑστέρημα τοῖς φοβουμένοις αὐτόν. δέκατον, περὶ τοῦ, τίς ἡ ἀρχὴ τῶν μὴ * τηρησάντων αὐτὴν ἀγγέλων, καὶ ὅσα αὐτοῖς ἀπόκειται. ἑνδέκατον, τίς ὁ ἀπὸ τῆς σαρκὸς * ἐσπιλωμένος χιτών. δωδέκατον, τί ἐστι, τὰ γὰρ ἀόρατα αὐτοῦ ἀπὸ κτίσεως κόσμου τοῖς κτίσμασι νοούμενα καθορᾶται. ιγ΄. τί ἐστι, καὶ ἐλάτρευσαν τῇ κτίσει παρὰ τὸν κτίσαντα. ιδ΄. περὶ τοῦ, τὸ γὰρ ἄφθαρτον πνεῦμά σού ἐστιν ἐν πᾶσι. ιε΄. περὶ τοῦ ἐν τῇ ἐρήμῳ χωνευθέντος μόσχου. ις΄. περὶ τοῦ ἀγγέλου τοῦ ἀπειλήσαντος θάνατον τῷ Μωσεῖ ἐν τῇ ὁδῷ Αἰγύπτου. ιζ΄. περὶ τοῦ, εἰ οἱ ποιηταὶ τοῦ νόμου δικαιωθήσονται, πῶς οἱ ἐν νόμῳ δικαιούμενοι, τῆς χάριτος ἐξέπεσον;

* al. πύρας.

* al. μετά- [illegible]

* al. τηρησάντων.

* al. ἐσπιλωμένος.

MAXIMVS Monachus

At postquam (vt iam paulo ante diximus) per deceptionem homo à diuina excidit cognitione, & ad sensum sese penitus conuertit, creaturam, quæ sub aspectum cadit, pro Deo cœpit peruersè agnoscere, ob vtilitatem scilicet, quam ex ea corpus percipiebat, [a] creaturæ potius quàm creatori seruiens. Quo quidem corpore perniciosum illud præstando obsequium, voluptatem assiduè sentiebat, vehementémque dolorem, re ipsa semper inobedientiæ illud lignum boni & mali comedens, & sensilem sibi cognitionem adferens. Quare fortasse, qui lignum boni & mali dixerit, creaturam esse visibilem, à vero non aberrabit. Naturâ enim ipsâ ita comparatum est, vt vsus eius voluptatis dolorisque efficiendi vim habeat. vel rursum: quia & spirituales habet rationes aspectabilis creatura, quæ mentem nutriunt: & [b] iterum vim quandam naturalem, quæ sensum quidem delectat, sed mentem peruertit, propterea lignum scientiæ boni & mali hæc est appellata. Passionum enim magistra fit iis, qui eius partem aliquam corporeo modo accipiunt. Hinc forte & homini Deus, ne huius fieret particeps antea interdixit: vt prius (quod par erat) per gratiæ participationem proprio ipse cognito auctore, vna cum gratis impartita immortalitate, per hanc participationem ad indolentiam & immutabilitatem firmatus, ac velut Deus iam per Deificationem factus, cum Deo contemplaretur Dei creaturas, nullóque ab iis accepto detrimento earum cognitionem consequeretur; quasi Deus nimirum aliquis per gratiam, non homo effectus. Hæc & alia consimilia in prœmio philosophatus atque pollicitus, (quasi esset alibi perfectius accuratiúsque de iis acturus, ac proprium ei negotio Tractatum destinaturus) Interrogationes deinceps Responsionésque aggreditur: quarum

Prima quæstio est, quid illud significet: *Pater meus vsque modo operatur.* (Ioan. 5. 17.) Altera de illo, qui in Euangelio amphoram aquæ baiulat. (Marc. 14. 13. Luc. 22. 10.) Tertia de illo: *Nolite possidere duas tunicas.* (Matt. 10. 10. Luc. 9. 3.) IV. De maledicta terra in operibus Adam. (Genes. 3. 17.) V. de illo: *Qui natus est ex Deo, peccatum non facit.* (1. Ioan. 3. 9.) VI. De illo: *Hoc enim & mortuis euangelizatum est.* (1. Pet. 4. 6.) VII. De illo: *Deus lux est.* (1. Ioan. 1. 5.) IIX. De illo: Quomodo [*nunc*] *sumus filij Dei*, & quomodo post hæc erimus? (1. Ioan. 3. 2. IX. De illo: *Qui timet, non est perfectus in dilectione.* (1. Ioan. 4. 18.) &, *Non est inopia timentibus eum.* (Psal. 33. 9.) X. Quis ille principatus fuerit, quem non seruarint angeli, & quæ illis reseruantur. (Iudæ vers. 6.) XI. Quæ sit illa per carnem commaculata tunica. (Iudæ v. 23.) XII. Quid illud: *Inuisibilia enim ipsius à creatura mundi, per ea quæ creata sunt intellecta conspiciuntur.* (Rom. 1. 20.) XIII. Quid illud ibidem: *Coluerunt & seruierunt creaturæ potius, quam creatori.* (ibid. v. 25.) XIV. De illo: [c] *Nam incorruptibilis spiritus tuus est in omnibus.* (Sapient. 12. 1.) XV. De vitulo quem in deserto conflarunt. (Exod. 32. 4.) XVI. De angelo mortem minitantem Mosi in itinere Ægypti. (Exod. 4. 24.) XVII. De illo: *Si factores legis iustificabuntur.* (Rom. 2. 13.) quomodo [d] qui in lege iustificantur, gratia excidunt.

a Rom. 1. 25.

b Expunge, quæ ... in textu Græco ... reperiuntur, vocem ... [illegible]

c Secundum τοὺς LXX. vers. nam vulg. O quam bonus & suauis est Domine, spiritus tuus.

d Galat. 5. 4. Euacuati estis à Christo, qui in lege iustificamini.

MAXIMVS. Monachus.

XIIX. Quid est: *Quicumque sive lege peccauerunt, sine lege etiam peribunt.* (Rom. 2. 12.) XIX. Quid in Euangelio sit ficus arefacta, & quæ ad eam spectant. (Matt. 21. 19. Marc. 11. 20.) XX. De illo: *Exspolians principatus & potestates*, & reliqua. (Colos. 2. 15.) & quomodo exuitur, qui nequaquam induit? XXI. Si [demum] sæculis venturis Deus ostendet diuitias bonitatis suæ. (Rom. 2. 3.) quomodo in nos sæculorũ fines peruenerunt? (1. Cor. 10. 11.) XXII. De illo dicto: *Dabit illi Deus domum Dauid patris sui.* (Lucæ 1. 32.) Quomodo dare potest, cum regnũ Dauid ad eas deuenerit gentes, quæ natum ex eo [a] non cognouerũt? XXIII. Quid est: *Transeuntes primam & secundam custodiam*: & quæ illa porta ferrea? (Actor. 12. 10.) XXIV. De illo: *Omnis viri caput Christus est*, & quæ sequuntur. (1. Corinth. 11. 3.) XXV. De Rege Babylonis, & Iuda, & Gentium. XXVI. De reuelatione Petro super Cornelio facta, vtq; Cornelij caussa quidam aduersus Petrum disceptarint, (Act. 10.) XXVII. ad quos dictum sit: *Venite, & descendamus, & confundamus ipsorum linguas.* (Genes. 11. 7.) XXVIII. Quid sit in actis Apostolorum: *qui per spiritum Paulo dixerunt, ne ascenderet Hierosolymam.* (21. 4.) XXIX. Quodnam sit poculi & baptismatis discrimen. (Marc. 10. v. 38.) XXX. De illo: *Si non in manu factis templis habitat Deus.* (Act. 17. 24.) quomodo in Iudæorum templo habitare dictus? XXXI. De illo: *Si fortè attrectent, aut inueniant Deum.* (Actor. 17. 27.) XXXII. De illo dicto: *Amen dico vobis, quicumque dixerit huic monti*, & reliqua. (Marc. 11. 23. Math. 17. 20.) XXXIII. De illo: *Quæcumque orantes petitis, credite quod accipiatis*, & quæ sequuntur. (Marc. 11. 24. Matt. 21. 22.) XXXIV. De illo, Quod iubemur comedere carnem, & bibere sanguinem; non tamen comminuere ossa. (Ioan. 6. & 19. 33. Exodi 12. 9. Numer. 9. 6.) XXXV. Quæ fuerint Israëlitis animantium, quæ immolabantur, corpora? XXXVI. De Vipera, quæ Pauli manum comprehendit. (Act. 28. 3.) XXXVII. De Saducæorum quæstione, qua septem viros vni mulieri iunctos fingebant. (Matth. 22. 25. Marc. 12. 20. Lucæ 20. 29.) XXXVIII. Quid tres dies illi significant, quibus in deserto turba mansit cum Christo? (Matth. 15. 32. Marc. 8. 2.) XXXIX. Quid sibi vult numerus sex hydriarum in nuptiis Canæ Galileæ. (Ioan. 2. 6.) XL. Quid sibi vult numerus quinque virorum Samaritanæ, & sexti qui vir eius non erat? (Ioan. 4. 18.) XLI. Quomodo dicimus, Nos peccatum & facere, & scire: Christum autem factum esse peccatum, non scire tamen? (2. Corinth. 5. 21.) XLII. De ligno vitæ ac ligno inobedientiæ. (Genes. 2. 6.) XLIII. Ad quemnam dixit: [Deus:] *Ecce Adam factus est quasi vnus ex nobis.* (Genes. 3. 22.) Si enim ad filium, quomodo Adam cum filio comparatur? Si verò ad Angelos, quomodo rursum Angelum, secum componit? XLIV. Quid designet pectusculum [b] oblationis, & armus separationis. (Leuit. 10. 14.) XLV. Quid differat ab ænigmate speculum. (1. Corinth. 13. 2.) XLVI. Quid est illud: *Vox clamantis in deserto*, & reliqua? Isa. 40. 3. Matth. 3. 3.) XLVII. De cisternis & turribus ab Ozia Rege Iuda ædificatis. (2. Paral. 26. 10.) XLVIII. Quid sit rursum in eodem Paralipomenon libro: *& vidit Ezechias, quod venerat Senacherib*, & reliqua (32. 2.)

[a] Sequitur τὸ ἀπογνόντα.

[b] Pr. ἐπιθέματος legitur ἐπιθέματος in textu τῶν LXX. ἀφαιρέματος. Vulg. tamen edit. cum B. Maximi lectione consentit.

ιη'. τί ἐστιν, ὅσοι ἀνόμως ἥμαρτον, ἀνόμως καὶ ἀπολοῦνται; ιθ'. τί ἐστιν ἡ ξηρανθεῖσα ἐν τῷ εὐαγγελίῳ συκῆ, καὶ ὅσα περὶ αὐτήν. κ'. περὶ τοῦ, τί ἐστιν ἐκδυσάμενος τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ πῶς ὁ μηδέλως ἐνδυσάμενος ἐκδύεται; κα'. εἰ ἐν τοῖς αἰῶσι τοῖς ἐπερχομένοις ὁ Θεὸς δείξει τὸν πλοῦτον τῆς χρηστότητος αὐτοῦ, πῶς εἰς ἡμᾶς τὰ τέλη τῶν αἰώνων κατήντησεν; κβ'. περὶ τοῦ· δώσει αὐτῷ ὁ Θεὸς τὸν οἶκον Δαβὶδ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ, πῶς δίδωσι, τῆς βασιλείας Δαβὶδ εἰς τὰ ἐπιγνόντα ἔθνη τὸν ἐξ αὐτοῦ μεταπεσούσης; κγ'. τί ἐστι, διελθόντες πρώτην καὶ δευτέραν φυλακήν, καὶ τίς ἡ σιδηρᾶ πύλη; κδ'. περὶ τοῦ, παντὸς ἀνδρὸς κεφαλὴ ὁ Χριστός ἐστι, καὶ τὰ ἑξῆς. κε'. περὶ τοῦ βασιλέως Βαβυλῶνος καὶ Ἰούδα καὶ τῶν ἐθνῶν. κϛ'. περὶ τῆς ἀποκαλύψεως Πέτρου τῆς ἐπὶ τῷ Κορνηλίῳ, καὶ πῶς διεκρίνοντό τινες πρὸς Πέτρον, διὰ τὸν Κορνήλιον. κζ'. τὸ, δεῦτε καὶ καταβάντες συγχέωμεν αὐτῶν τὰς γλώσσας, πρὸς τίνας εἴρηται. κη'. τί ἐστι τὸ ἐν ταῖς πράξεσιν, οἵ τινες διὰ τοῦ πνεύματος ἔλεγον τῷ Παύλῳ, μὴ ἀναβῆναι εἰς Ἱεροσόλυμα. κθ'. τίς ἡ διαφορὰ ποτηρίου καὶ βαπτίσματος. λ'. περὶ τοῦ, εἰ οὐκ ἐν χειροποιήτοις ναοῖς ὁ Θεὸς κατοικεῖ, πῶς ἐν τῷ τῶν Ἰουδαίων ναῷ ἐλέγετο οἰκεῖν. λα'. περὶ τοῦ, εἰ ἄρα ψηλαφήσειαν καὶ εὕροιεν Θεόν; λβ'. περὶ τοῦ Ἀμὴν λέγω ὑμῖν, ὃς ἂν εἴπῃ τῷ ὄρει τούτῳ, καὶ τὰ ἑξῆς. λγ'. περὶ τοῦ ὅσα ἂν προσευχόμενοι * αἰτῆσθε, πιστεύετε ὅτι λαμβάνετε, καὶ τὰ ἑξῆς. λδ'. περὶ τοῦ, ὅτι κελευόμεθα τρώγειν τὴν σάρκα καὶ πίνειν τὸ αἷμα, μὴ συντρίβειν δὲ τὰ ὀστᾶ. λε'. περὶ τοῦ, τίνα ἐστὶ τὰ τῶν θυομένων ζώων σώματα τοῖς Ἰσραηλίταις. λϛ'. περὶ τῆς ἐχίδνης, ἣ καθήψατο τῆς χειρὸς Παύλου. λζ'. περὶ τῆς ἐρωτήσεως τῶν Σαδδουκαίων, ἥτις ἑπτὰ ἄνδρας ἀνέπλαττε * συνεζεῦχθαι τῇ γυναικί. λη'. τί εἰσιν αἱ τρεῖς ἡμέραι, ἃς προσεμένουσιν οἱ ὄχλοι τῷ Χριστῷ ἐν τῇ ἐρήμῳ. λθ'. τί σημαίνει ὁ ἀριθμὸς τῶν ἓξ ὑδριῶν τῶν ἐν τῷ γάμῳ τῷ ἐν τῇ Κανᾶ τῆς Γαλιλαίας. μ'. τίς ὁ λόγος τῶν πέντε ἀνδρῶν τῆς Σαμαρείτιδος, καὶ τοῦ ἕκτου μὴ ὄντος ἀνδρός; μα'. πῶς ἡμεῖς [μὲν] λέγομεν τὴν ἁμαρτίαν [καὶ] ποιεῖν καὶ εἰδέναι· ὁ δὲ Κύριος γενέσθαι μὲν ἁμαρτία, μὴ γνῶναι δ' αὐτήν. μβ'. περὶ τοῦ ξύλου τῆς ζωῆς, καὶ τοῦ ξύλου τῆς παρακοῆς. μγ'. πρὸς τίνα εἶπεν, ἰδοὺ Ἀδὰμ γέγονεν ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν; εἰ μὲν γὰρ πρὸς τὸν υἱὸν, καὶ πῶς συγκρίνεται ὁ Ἀδὰμ τῷ υἱῷ; εἰ δὲ πρὸς ἀγγέλους· πῶς πάλιν τὸν ἄγγελον ἑαυτῷ συγκρίνει. μδ'. τί σημαίνει τὸ στηθύνιον τοῦ ἐπιθέματος, καὶ ὁ βραχίων τοῦ ἀφαιρέματος; με'. τίς ἡ διαφορὰ τοῦ ἐσόπτρου πρὸς τὸ αἴνιγμα. μϛ'. τί ἐστι φωνὴ βοῶντος ἐν τῇ ἐρήμῳ, καὶ τὰ ἑξῆς. μζ'. περὶ τῶν Ὀζίου τοῦ βασιλέως Ἰούδα λάκκων καὶ πύργων ἃ ᾠκοδόμησε. μη'. τί ἐστι πάλιν ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ τῶν παραλειπομένων, Καὶ εἶδεν Ἐζεκίας ὅτι ἥκει Σενναχηρείμ, καὶ τὰ ἑξῆς.

* αἰτεῖτε

* τῇ μιᾷ

μθ'. τί

μθ΄. τί ἐστὶ πάλιν ἐν τῇ αὐτῇ βίβλῳ, καὶ προσηύξατο Ἐζεκίας ὁ βασιλεὺς, καὶ Ἠσαΐας υἱὸς Ἀμὼς, καὶ τὰ ἑξῆς. ν΄. τί ἐστι, καὶ πολλοὶ ἔφερον δῶρα τῷ κυρίῳ, καὶ δόματα Ἐζεκίᾳ τῷ βασιλεῖ Ἰούδα. να΄. περὶ τοῦ, ὅτι τὸ ἀνταπόδομα ὃ ἀνταπέδωκεν αὐτῷ ὁ Θεὸς, ἀνταπέδωκεν Ἐζεκίας, καὶ τὰ ἑξῆς. νβ΄. περὶ Ἐζεκίου πάλιν, ὅτι ἔθαψαν αὐτὸν ἐν ἀναβάσει τάφων υἱῶν Δαυίδ, καὶ τὰ ἑξῆς. νγ΄. περὶ τοῦ ἐν τῷ πρώτῳ Ἔσδρᾳ, ὅτι γέγραπται περὶ Ζοροβάβελ, ἦρε τὸ πρόσωπον εἰς τὸν οὐρανὸν ἐναντίον Ἰσραὴλ, καὶ περὶ τῆς προσευχῆς αὐτοῦ. νδ΄. περὶ τοῦ, οἱ δὲ πάντες ἦσαν ἐξ Ἰσραὴλ ἀπὸ δωδεκαετοῦς, χωρὶς παιδίων καὶ γυναικῶν, μυριάδες [a] δγ΄τξ΄, καὶ τὰ ἑξῆς. νε΄. περὶ τοῦ ἐν τῷ δευτέρῳ Ἔσδρᾳ γεγραμμένου, καὶ ἀκούσαντες οἱ ἐχθροὶ τῆς φυλῆς Ἰούδα καὶ Βενιαμὶν, ἐληλύθασιν ἐπιγνῶναι τίς ἡ φωνὴ τῶν σαλπίγγων, καὶ τὰ ἑξῆς. νϛ΄. τί ἐστι πολὺ ἰσχύει δέησις δικαίου ἐνεργουμένη. νζ΄. περὶ τοῦ, ἐν ᾧ ἀγαλλιᾶσθε ὀλίγον ἄρτι, εἰ δέον ἐστὶ λυπηθέντας ὑμᾶς καὶ ἑξῆς, πῶς τις λυπούμενος ἐν [b] πειρασμοῖς δύναται ἀγαλλιᾶσθαι. νη΄. περὶ ἧς σωτηρίας ἐξεζήτησαν καὶ ἐξηρεύνησαν προφῆται. νθ΄. περὶ τοῦ ὡς ἀμνοῦ ἀμώμου καὶ ἀσπίλου Χριστοῦ προεγνωσμένου, ὑπό τινος προεγνωσμένου; ξ΄. τί ἐστιν, ὅτι καιρὸς τοῦ ἄρξασθαι τὸ κρίμα ἀπὸ τοῦ οἴκου τοῦ Θεοῦ, καὶ τὰ ἑξῆς. ξα΄. περὶ τοῦ δρεπάνου, ὃ εἶδε πετόμενον ὁ Ζαχαρίας. ξβ΄. περὶ τῆς χρυσῆς λυχνίας, ἣν εἶδεν ὁ αὐτὸς προφήτης. ξγ΄. τί ἐστιν, ἐν ᾗ κατοικοῦσι πλείους ἢ δώδεκα μυριάδες ἀνδρῶν, οἵ τινες οὐκ ἔγνωσαν δεξιὰν αὐτῶν ἢ ἀριστεράν. τίνες οἱ ἄνδρες, καὶ τίς ἡ δεξιὰ καὶ ἀριστερά; ξδ΄. διὰ τί κατὰ θάνατον Σαοὺλ τοῦ ἀδικήσαντος τοὺς Γαβαωνίτας, ὁ μηδὲν ἀδικήσας Δαυὶδ ἀπῃτήθη δίκας, λιμῷ τῆς χώρας αὐτοῦ κακουμένης, ἕως ἔδωκε τοὺς ἐκ τοῦ σπέρματος Σαοὺλ ἑπτὰ ἄνδρας τοῖς Γαβαωνίταις.

Τούτων οὖν τὰς λύσεις ὁ θεῖος οὗτος ἀνὴρ καὶ γενναῖος ὁμολογητὴς ἀποδιδόναι, ὑπέρχεται πόνον. ἔστι δὲ τὴν φράσιν χοινοτενής τε ταῖς περιόδοις, καὶ χαίρων ὑπερβατοῖς, ἐναχμάζων τε ταῖς περιβολαῖς, καὶ κυριολογεῖν οὐκ ἐσπουδασμένος. ἐξ ὧν αὐτοῦ τῇ συγγραφῇ καὶ τὸ ἀσαφὲς καὶ [c] δυσεπίκτητον διατρέχει. τὸ τραχὺ δὲ τοῦ ὄγκου, ὅσα περὶ συνθήκην καὶ ἀναπαύσεις, τὸν λόγον ὑποβάλλων, οὐδ' ἡδὺς εἶναι σπουδάζει τῇ ἀκοῇ. καὶ ἡ μεταφορὰ αὐτοῦ τῶν λέξεων οὐκ εἰς τὸ χαρίεν καὶ γαργαλιζόμενον περιεργάσθησαν, ἀλλ' οὕτως ἁπλῶς καὶ ἀπεριμερίμνως παραλαμβάνεται. ὁ δ' ἴσως καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἀποκναίει ἐσπουδακότας, πόρρω τοῦ γράμματος καὶ τῆς ἐγνωσμένης ἱστορίας, ἢ μᾶλλον καὶ αὐτοῦ τοῦ ἠπορημένου αἱ λύσεις αὐτοῦ περινοοῦνται. πλὴν εἴ τινι φίλον ἀναγωγαῖς καὶ θεωρίαις τὸν νοῦν ἀναλίσκειν, οὐκ ἂν ποικιλωτέραις οὐδ' ἐσπουδασμέναις μᾶλλον ἢ ταύταις περιτύχοι. συλλέγει μὲν γὰρ καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ εἰς ἔνια τῶν ἠπορημένων εἰρημένα. ἐπισυνάπτει δὲ καὶ τὸ οἴκοθεν φιλοπονίας οὐδὲν ἔλαττον, εἰ μὴ καὶ μᾶλλον, τὸ γλαφυρόν τε καὶ περινενοημένον προβεβλημένα.

XLIX. Quid iterum in eodem ipso libro: *Et orauit Ezechias Rex, & Esaias filius Amos*, & quæ sequuntur? (32. 20.) L. Quid est: *Et multi offerebant munera Domino, & dona Ezechiæ Regi Iuda.* (Ibid. V. 23.) LI. De illo: *Et non iuxta retributionem, quam [a] reddidit ipsi Deus, reddidit Ezechias*, & reliqua (ibid. v. 25.) LII. De Ezechia iterum: *Sepelierunt eum supra sepulchra filiorum Dauid*, & quæ sequuntur. (ibid. v. 33.) LIII. De eo, quod libro primo Esdræ de Zorobabel scriptum est: *Sustulit faciem in cælum contra Israël.* & de oratione eius. (1. Esdræ 9. 6.) LIV. De illo: [b] *Omnes erant ex Israël ab anno duodecimo (exceptis pueris ac feminis) myriades quatuor, triamillia, trecenti & sexaginta*, & quæ sequuntur. (3. Esdræ 5. 41. qui est in Græco primus.) LV. De illo, quod libro secundo Esdræ scriptum: *Et audierunt inimici tribus Iuda & Beniamin, & venerunt scire, quæ esset vox tubarum*, & quæ sequuntur. (ibid. v. 66. In Græco item non habentur hæc libro secundo, sed primo, cap. 5. sub fin.) LVI. Quid est: *Multum vales deprecatio iusti efficax.* (Iacobi 5. 16.) LVII. De illo; *In quo exsultatis modicum nunc, si opus est contristatos vos*, & reliqua. (1. Pet. 1. 6.) quomodo contristatus quis in tentationibus exultare queat. LVIII. De qua salute exquisierunt atque scrutati sunt Prophetæ (ibid. v. 10.) LIX. De illo: *Quasi immaculati & incontaminati Christi, præcogniti quidem ante constitutionem mundi.* (1. Petri 1. 19.) sed à quo præcogniti? LX. Quid est: *Quoniam tempus incipit iudicium à domo Dei*, & reliqua? (1. Pet. 4. 17.) LXI. De [c] falce, quam volantem vidit Zacharias, (Zach. 5. 1.) LXII. De candelabro aureo, quod idem vates cōspexit. (Zach. 4. 2.) LXIII. Quid est: *In qua habitant plures quam centum viginti millia virorum, qui non cognouerunt dextram suam aut sinistram?* (Ionæ 4. 11.) Quinam hi viri sunt, quæque dextra & sinistra? LXIV. Quare post mortem Saul, qui Gabaonitas iniuria affecerat, ab innoxio Dauide pœna exacta fuerit, fame eius regione vexata, donec traderet ex semine Saul septem viros Gabaonitis. (2. Regum 21. 1.) Has igitur soluere quæstiones diuinus ille vir & Confessor egregius allaborauit.

Oratio eius comprehensionibus continenter producitur, gaudetque hyperbatis, circumductionibus quoque inualescens: etsi propriè loqui minime satagit. Ex quibus per scriptum hoc eius, & obscuritas, & difficultas illud comprehendendi passim decurrit. Asperitatem deinde tumidioris dictionis; (quantum ad compositionem cessationesque) sua in oratione sectatus, ne auditu quidem esse iucundus studet. Verborum insuper translatio, nequaquam ad gratiam colligendam lectorémque pelliciendum floride composita est; sed simpliciter atque incuriosè assumitur. Idem præterea sui studiosos propemodum obtundit: [d] adeo procul à littera & nota historia, sive potius ab eo ipso, quod petitum erat, solutiones ipsius recedunt. Tantum si cui forte gratum Anagogicis ac contemplationibus mentem implicare, nunquam is sane reperiat hisce aut magis varia, aut diligentius elaborata. Etenim cum aliorum colligit sententias in dubiis quibusdam pronunciatas, tum & adiicit, quæ ipsius diligentiæ nihilo his minoré, si non maiorem, præferunt venustatem atque solertiam.

MAXIMVS.

[a] τέσσαρες χιλιάδες τριακόσιοι ἑξήκοντα.

[b] πειρασμῷ.

[c] δυσκατάληπτον.

[a] Melius hic τῶν LXX. Interp. Rom. edit. Monit.

[b] Hæc paulò aliter cum in Græca, tum in Lat. edit. leguntur.

[c] In vulgata editione legitur volumen volans.

[d] Hæc ego ... commodo, ... ordine è superiore versa retraho.

MAXIMVS Monachus

Vbique autem viri pietas, & purum germanumque Christi desiderium elucet.

CXCII. Distinguendi gratia nos nouula fuit ad repetitum nouo numerum adscendo.

EIVSDEM B. MAXIMI Epistolæ XVII.

LECTÆ adhæc *variæ eiusdem epistolæ* de rebus necessariis, & animo vtilibus, iis (maxime) qui mores suos corrigere, mentémque in pietate excitatam conseruare student, numero viginti septem. Harum erat vna bene longa ad Ioannem Philosophum missa: cuius hæc fere [a] capita. Primum, Increpatio eorum, qui hæreticorum sectatores, ac potissimum Seueri, defendendos susceperunt. Alterum deinde, Oportere omni ratione traditam nobis incorruptam seruare Religionem. Tertium, De differentia, quáque ratione confiteri piè liceat, duas in CHRISTO post vnionem naturas. Quartum est, Numerum neque diuidere, neque diuidi, nec diuisionem in vniuersum vllam secundum propriam rationem adferre iis, quibus additur. Quintum, Quomodo piè numerus ad indicandam differentiam adhibeatur.

a Quæ pene omnia repetita leges ad Petrū illustrem inf. Cod. seq.

Sextum, Quomodo B. Cyrilli dictum epistola ad Succensum sit accipiendum. Non etiam pugnare hanc vocem *in duabus*, cum iis, qui dicunt vnam Verbi naturam carnem esse factam, nisi ex opinione Nestorij impiè sumatur. Septimum, Rerum siue [b] Substantiarum in CHRISTO, esse differentiam, non qualitatum; omnémque adeo differentiam necessitate quadam adducere secum eorum, quorum est, quantitatem: quemadmodum rursum quantitas (siue continua illa sit, siue discreta) numerum se exprimentem adducit. VIII. Impiè dici, Christum vnam esse compositam naturam: illúdque cum veritate pugnare. IX. De hypostasi composita, & breuis expositio receptarum de fide vocum, quæ rectè de Christo ex vsu Ecclesiæ catholicæ proferuntur. X. De Hypostasi composita magis naturalis disputatio, vna cum accurata demonstratione, quod in eadem nequaquam incidant, qui Christum profitentur vnam compositam hypostasin, cum iis, qui vnam eum dicunt esse compositam naturam. XI. Per assumptionem factam esse solam illam Verbi cum carne vnionem, tamquam præexistentis, & ad vnionem carnis vniri volentis: quod in alio omnino composito minime obseruetur. In aliis enim, non per alterutrius assumptionem fit vnio, sed ambobus, ex eo quod non est, ad compositi perfectionem atque constitutionem concurrentibus. Hæc ergo est ad Ioannem epistola, & eius illa capita.

b Naturarum quoque vertas, ut notū Theologis.

Reliquarum deinde tres datæ ad Thalassium Presbyterum ac Præfectum: duæ ad Ioannem Cubicularium, totidem ad Sophronium monachum cognomento Eucratam: vna ad Ioannem Sophistam, & altera ad Ianiam Præfectam. Iterum vna Thalassio præfecto ac presbytero missa, altera Iordanæ presbytero, Stephanóque præfecto ac presbytero. Vna quoq; Cyrisicio Episcopo, rursúmque altera Ioanni Cubiculario, similiter & Stephano Præfecto,

πανταχοῦ δὲ τὸ εὐσεβὲς αὐτοῦ καὶ τοῦ εἰς χριστὸν πόθου τὸ καθαρὸν καὶ γνήσιον διαλάμπει.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΑΙ κζ.

ρϟβ. Eiusdem Maximi Epistolæ.

ΕΤΙ ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ αὐτοῦ καὶ ἐπιστολαὶ περὶ διαφόρων ὑποθέσεων, ἀναγκαίων τε καὶ ψυχωφελῶν τοῖς ὀρθοῦν τε τὰ ἤθη, καὶ τὸν νοῦν ἐγρηγορότα συντηρεῖν πρὸς τὴν εὐσέβειαν ἐσπουδακόσι, τὸν ἀριθμὸν ζ καὶ κ. ὧν ἦν μία πολύστιχος, καὶ ἡ πρός τινα φιλόσοφον Ἰωάννην. ἧς ἐστι τὰ κεφάλαια· πρῶτον ἐπιτίμησις τοῖς διεκδικοῦσι τοὺς αἱρετίζοντας, καὶ μάλιστα τοὺς ἀπὸ Σευήρου. δεύτερον, ὅτι δεῖ παντὶ [*] τρόπῳ τὴν παραδεδομένην ἀπαράτρωτον εὐσέβειαν διαφυλάττειν. τρίτον περὶ διαφορᾶς, καὶ πῶς ἐστιν εὐσεβῶς δύο φύσεις ἐπὶ χριστοῦ μετὰ τὴν ἕνωσιν ὁμολογεῖν. τέταρτον, ὅτι ὁ ἀριθμὸς οὔτε διαιρεῖ, οὔτε διαιρεῖται, οὔτε διαίρεσιν εἰσάγει κατὰ τὸν ἴδιον λόγον τὸ σύνολον, οἷς ἐπιλέγεται. πέμπτον, πῶς εὐσεβῶς ὁ ἀριθμὸς πρὸς δήλωσιν τῆς διαφορᾶς παραλαμβάνεται. ἕκτον, πῶς χρὴ νοεῖν τὴν κειμένην ῥῆσιν ἐν τῇ πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῇ τοῦ ἁγίου Κυρίλλου καὶ ὅτι οὐ μάχεται, ἡ ἐν δύο φωνὴ τοῖς λέγουσι μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, εἰ μὴ κατὰ τὸ τοῦ Νεστορίου δοκοῦν, ἀσεβῶς λαμβανομένη. ἕβδομον, ὅτι πραγμάτων, ἤγουν οὐσιῶν ἐπὶ χριστοῦ ἡ διαφορά, ἀλλ' οὐ ποιοτήτων· καὶ ὅτι πᾶσα διαφορὰ ἐξ ἀνάγκης συνεισάγει ἑαυτῇ τὴν ὧν ἐστι ποσότητα· καὶ ἡ ποσότης πάλιν τὸν ἑαυτῆς σημαντικὸν ἀριθμόν, κἄν τε συνεχὴς ἐστι κἄν τε διῃρημένη. ὄγδοον, ὅτι ἀσεβές ἐστι τὸ λέγειν μίαν σύνθετον φύσιν τὸν Χριστόν, καὶ τῇ ἀληθείᾳ μαχόμενον. ἔνατον, περὶ ὑποστάσεως συνθέτου, καὶ ἔκθεσις σύντομος τῆς ἐκδοχῆς τῶν ὀρθῶς ἐπὶ χριστοῦ κατὰ τὴν καθολικὴν ἐκκλησίαν ὁμολογουμένων τῆς πίστεως φωνῶν. δέκατον, περὶ ὑποστάσεως συνθέτου φυσικωτέρα διάληψις· καὶ ἀπόδειξις ἀκριβής, τοῦ μὴ τοῖς αὐτοῖς περιπίπτειν τοὺς ὁμολογοῦντας μίαν σύνθετον ὑπόστασιν τὸν χριστόν, τοῖς μίαν αὐτὸν σύνθετον λέγουσι φύσιν. ἑνδέκατον, ὅτι κατὰ πρόσληψιν ἡ πρὸς τὴν σάρκα μόνη τοῦ λόγου γέγονεν ἕνωσις, ὡς προόντος, καὶ πρὸς ἕνωσιν σαρκὸς ἑνωθῆναι θελήσαντος· ὅπερ οὐκ ἔστιν ὅλως ἐπ' ἄλλου τῶν συνθέτων ἰδεῖν. ἐπὶ γὰρ τῶν ἄλλων, οὐ κατὰ πρόσληψιν θατέρου ἡ ἕνωσις γίνεται, ἀλλ' ἀμφοῖν [*] συνιόντων ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὴν τοῦ συνθέτου συμπλήρωσιν καὶ οὐσίωσιν. ἡ μὲν οὖν πρὸς Ἰωάννην ἐπιστολὴ αὕτη, καὶ τὰ ἐν αὐτῇ κεφάλαια.

* al. τύπῳ

S. Cyrilli epistola 2 ad Succensum.

* al. συνιόντων

Τῶν δ' ἄλλων ἐπιστολῶν τρεῖς μέν εἰσι πρὸς Θαλάσσιον πρεσβύτερον καὶ ἡγούμενον, δύο δὲ πρὸς Ἰωάννην Κουβικουλάριον, δύο δὲ πρὸς Σωφρόνιον μονάζοντα τὸν ἐπίκλην Εὐκρατᾶν· καὶ μία πρὸς Ἰωάννην σοφιστήν, καὶ μία πρὸς Ἰανίαν ἡγουμένην· καὶ μία Θαλασσίῳ ἡγουμένῳ καὶ πρεσβυτέρῳ, καὶ μία Ἰορδάνῃ πρεσβυτέρῳ, καὶ Στεφάνῳ ἡγουμένῳ καὶ πρεσβυτέρῳ, καὶ μία Κυριακίῳ ἐπισκόπῳ, καὶ μία ἑτέρα Ἰωάννῃ Κουβικουλαρίῳ, ὁμοίως καὶ Στεφάνῳ [*] ἡγουμένῳ, καὶ μία

καὶ μία Κόνωνι πρεσβυτέρῳ καὶ ἡγουμένῳ· ἔτι Θαλασσίῳ ἡγουμένῳ καὶ πρεσβυτέρῳ, καὶ δύο Ἰωάννῃ ἐπισκόπῳ· ἔτι Ἰωάννῃ Κουβικουλαρίῳ περὶ τῆς κατὰ θεὸν λύπης· καὶ Κωνσταντίνῳ Ἰλλουστρίῳ καὶ ἀπὸ σακελλαρίων, δύο· καὶ τῷ ἀββᾷ Πολυχρονίῳ τρεῖς· καὶ πρὸς Ἰουλιανὸν Ἀλεξανδρέα, ἀπὸ τῆς τῶν ἀκεφάλων αἱρέσεως ἐπιστραφέντα, μία. καὶ ὡς ἀπὸ Γεωργίου ἐπάρχου Ἀφρικῆς πρὸς μοναστρίας ἀποκοινωνησάσας ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, μία. ἐν ταύταις οὖν ἁπάσαις ταῖς ἑπτὰ καὶ εἴκοσιν ἐπιστολαῖς, ὁ μὲν ἄλλος χαρακτὴρ αὐτοῦ τῶν λόγων καὶ ἡ εὐσέβεια μάλιστα διαστάζεται: τὸ δ' ἀσαφές, εὖγε τοῦ ἀνδρὸς ποιοῦντος, ὃ τιμώμενος ἐπιστολῆς κατὰ τοῦτο νόμους, οὐκ ἔχει τὸ ἀνοικονόμητον. δῆλον δ' ὅτι καὶ ἃ τὴν ἀσάφειαν ἐποίει, τὰ μὲν ἔρριπται, τὰ δὲ κεκόλασται.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΑΣΚΗΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ: καὶ ἑτέρα πραγματεία περὶ ἀγάπης, ἐν υ' κεφαλαίοις.

ρϟγ'. *Ei∫dem Maximi liber Asceticus, & centuria de Dilectione.*

ΕΤΙ ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ ἁγίου Μαξίμου λόγος ἀσκητικός, εἰς πεῦσιν ἐσχηματισμένος καὶ ἀπόκρισιν. καὶ χρήσιμος μὲν ἅπασιν ὁ λόγος, μάλιστα δ' οἷς ἄσκησις ἡ πολιτεία. ἠθῶν γὰρ δὴ ὧν ἄν τις οὐρανοπολίτης γένοιτο, οὗτος διδάσκαλος καὶ γεωργός· μάλιστα δὲ τῆς ἀγάπης καὶ τὴν γνῶσιν καὶ τὴν ἐργασίαν πολλὰς ἐνδίδωσιν ἐπελθεῖν ἀφορμάς. συντέτακται δὲ καὶ ἑτέρα πραγματεία, εἰς τετρακόσια κεφάλαια πληρουμένη, ἣ καὶ προσπεφώνηται Ἐλπιδίῳ τινί, ὁσιότητι καθωσιωμένῳ. καὶ αὐτὸς μὲν ὁ συγγραφεὺς περὶ ἀγάπης τὸν πόνον ἐπιγέγραφεν ἴσως, ὅτι ταύτην τε ἀρχῇ γράμματι ὑποβάλλεται, καὶ ἀλλαχοῦ πολλάκις περὶ αὐτῆς καταβάλλεται λόγον. οὐ μὴν ἀλλὰ γὰρ καὶ πολλῶν προβλημάτων τε καὶ θεωρημάτων, οἷς θεολογία κρατύνεται, καὶ ἃ τὸν ὅσιον βίον καὶ καθαρὸν ποιεῖ, ἱκανὴν ἔστιν ἐν αὐτοῖς τοῖς* φιλοπόνως αὐτὰ μετιοῦσι καρπώσασθαι τὴν ὠφέλειαν. καὶ τὸ εἶδος αὐτοῦ τοῦ λόγου, εἰς τὸ λευκόν τε καὶ εὔτορνον, ἅπερ οἱ ἄλλοι, διατυποῦται, καὶ οὐδὲν παρέχει ὃ ἄν τις διερευνήσῃ μωμήσασθαι. πλὴν ἔσθ' ὅπῃ τὴν ἀττικὴν τῆς ἄλλης φωνῆς οὐ προκρίνει.

* al. φιλεκτικοῖς.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΣ ΓΕΩΡΓΙΟΝ Ἔπαρχον ἐπιστολή· καὶ λόγοι β', ἐν οἷς θεολογικὰ καὶ ἠθικὰ κεφάλαια σ'. καὶ ἐπιστολαὶ ε'.

ρϟδ'. *Eiusdem Maximi epistola ad Georgium Eparchum.*

ΕΤΙ ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ ἁγίου ἀνδρὸς πρὸς Γεώργιον ἔπαρχον ἐπιστολή, πολλῆς ὠφελείας καὶ κατανύξεως γέμουσα· καὶ τὸ τῆς φράσεως αὐτῆς εἰς τὸ σαφές τε καὶ ἠθικὸν, ἀνεπτυγμένον πρὸς τὰ τετρακόσια κεφάλαια τὴν συγγένειαν ἀνόθευτον δείκνυσιν ὅτι διασώζει. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ τεύχει συνανεγνώσθη λόγος, κεφαλαίοις ἑκατὸν διειλημμένος. καὶ ἕτερος ὁμοίως τοῖς ἴσοις ἀπηρτισμένος. ἐν οἷς θεολογία τε διαλάμπει, καὶ ἠθῶν διακόσμησις διαπρέπει. καὶ οὐκ ἂν ἐν οὐδενὶ τὸ ὁμοφυὲς αὐτοῖς πρὸς τὰ τετρακόσια κεφάλαια ἐνοθεύετο, εἰ μὴ τὸ ἀλληγορικὸν ἐν πολλοῖς ὑποβαλλόμενον, καὶ ὁμόφυλά πως αὐτῷ παρασήσας ἦν τῇ συντάξει.

MAXIMVS.

cum vna ad Cononem Presbyterum ac præfectum. iterum Thalassio præfecto ac Presbytero, & duæ ad Ioannem Episcopum. Rursum Ioanni Cubiculario, De eo, qui secundum Deum est dolore, & Constantino Illustri ac Sacellario duæ. Abbati quoque Polychronio tres, & ad Iulianum Alexandrinum, ab Acephalorum hæresi conuersum, Epistola vna, alteráq; [a] Georgij Africæ Præfecti nomine ad Monachas excommunicatas Alexandriæ.

[a] *Idem alicubi Gregorius appellatur legitur.*

In his omnibus viginti septem epistolis, cum alia eiusdem dicendi forma & pietas potissimum enitet, tum obscuritas (euge virum, qui hac in parte saltem epistolæ colat leges atque obseruet) nusquã temerè adhibita fuit. Liquet verò, quędam, quę obscuritatem [b] adferebant, partim hic esse reiecta, partim castigata.

[b] *In cæteris B. Maximi scriptis.*

EIVSDEM B. MAXIMI *Liber Asceticus, & Centuriæ de Dilectione.* CXCIII.

LEGEBATVR etiam eiusdem S. MAXIMI *Liber Asceticus*, per interrogationem responsionémque conformatus. Vtilis sane omnibus, tum vero iis maximè, qui pietatis studio deditam ducunt vitam. Eorum enim morum Magister est, & cultor; quibus cœli ciuis quis euadat: maximéque charitatis, partim notitiam, partim exercitationem consequendi, variam sane opportunitatem præbet.

Erat in eodem volumine [a] *Opus quadringentorum capitum*, Elpidio cuidam sanctitatis studioso inscriptum, cui titulum ipsemet scriptor indidit *De Charitate*. Idcirco fortasse, quod inde exordium sumpserit, & alibi frequenter de eadem disserat. Quamquam & è multis ibidem Problematis ac Theorematis (quibus cum Theologia firmatur, tum sanctior ac purior hominis vita redditur) copiosum sane colligere fructum queant ij, qui hæc diligenter perlegant.

[a] *Græcè olim & Latinè in Germania edita.*

Dictionis genus candidum præ cæteris atque tornatum hic instituitur: nec quidquam ibi adfert, quod reprehendédi causa quispiam excutere possit. tantum alicubi voces Atticas cæteris non anteponit.

EIVSDEM B. MAXIMI *Epistola ad Georgium Eparchum.* CXCIV.

Theologicorum, Moraliúmque Capitum Centuriæ, siue libri II. Epistolæ V.

LECTA præterea est eiusdem sancti viri *Epistola ad Georgium Eparchum*, perutilis sane & compunctionis plena. Dictio vero eius in perspicuitatem & lenitatem excurrens, minimè spuriam sese retinere cum quadringentis illis capitibus quasi cognationem satis declarat.

In eo ipso volumine lectus [a] *Liber centum cõstans capitibus, & Alter item totidem capitibus absolutus*, in quibus non solùm diuinarũ rerum scientia elucet, sed moribus quoq; exornandis apta doctrina excellit. Quorũquidẽ nulla in re cũ quadringẽtis illis capitib. similis geni⁹ adulteraretur, si non suppositæ plerisque allegoriæ, affinia hæc ei scripto quodãmodo efficerent,

[a] *Hi inter argumenta Centur. septem in Biblioth. Vatic. extant adservat Card. Baronius Tom. VIII. Annal. et & Augustini in Sad.*

Y

MAXIMVS.

quod diligentem illam Dubiorum ac Solutionum è sacra scriptura explanationem persequitur, Thalassio Presbytero ac Præfecto dedicatum. Quanquam horum etiam librorum cum illis capitibus cognatio, per affinitatem cum hoc scripto [confirmata,] omnes repellat causas [suspicandi] suppositum cum esse fœtû.

In eodem simul volumine legebantur *Variæ eiusdem Epistolæ*: quarum prima ad Petrum Illustrem. Eius titulus: *Oratio breuis de mysterio Christi Domini, & aduersus Seueri dogmata.* [a] Capita hæc. De Numero è natura magis petita tractatio. De Differentia & Qualitate accuratius, deque horum orthodoxa professione. Pro blasphemia habendum, si quis ita simpliciter dicat, Christum vnam esse naturam. De composita natura, eiusque ratione: & impiè à quibusdam dici, Christum vnam esse compositam naturam. Qui dixerit Christum Deum & hominem post vnionem, is simul cum ipsis nominibus confitetur naturas necessario post vnionem esse; rectè, vt apparet, & consequenter iis quæ dixit, credere volens. De voce *In duabus.* Recta confessio vnius naturæ Verbi ex Patrum sententia, & reiectio vnius compositæ naturæ.

De hypostasi composita magis naturalis disputatio. Demonstratio item, Non in eadem incidere absurda, qui Christum esse vnam cōpositam hypostasin confitentur, cum iis, qui ipsum esse asserūt vnam compositam naturam. Per solam assumptionem factam esse illam secundum carnem vnionem [verbi] tanquam præexistentis & voluntate [b] vnionem cum carne operantis. Hæc ad Petrum Illustrem.

Altera deinde ad Cosmam diaconum Alexandrinum scribitur, De Communi & Proprio, siue De Essentia & Subsistentia. Huius Caput primum è natura præcipuè petita probatio est: Nihil videlicet eorum quæ sunt, idem etiam secundum essentiam & subsistentiam cum altero esse, propterea quod idem nequaquam sit essentia atque subsistentia, adeo vt quæ essentia eadem sunt, subsistētia [saltem] distinguantur, & [contra] quæ subsistentia eadem, essentia sint atque natura diuersa. Secundum caput ista exponit. Christus rationibus quidem communibus secundum essentiam propriarum partium cum extremis vnitus, saluam in reliquis partium distinctionem retinebat: at verò proprietatibus harum partium veluti totum quoddam ambarum commune, Hypostasin exhibebat. Tertium. Quæ secundum hypostasin communes erant rationes partium, totum ipsum, id est Christum, distinguebant ab extremis: quæ vero secundum essentiam erant communia partium ad extrema, Christum veluti totum essentialiter cum extremis iungebant.

Quartum. Cum Christus Deus perfectus esset, idemque homo perfectus, [simul &] quod commune his erat habebat, & quod proprium; quibus & extremorum ad seipsum vnionem exhibebat, ac discretionem. Per vnionem quidem extremorum, secum saluas in seipso naturas, ex quibus compositus est, testatum faciens, sed discretione extremorum à se, propriç hypostaseos exhibens vnitatem. Quintum. Breuis de Differentia disputatio, qua ostēditur essentialem vnitorum quantitatem saluam retineri. Sextum. Fusior magisque Philosophica tractatio de Differentia (&) Quantitate, ac de Numero, qui harum index est.

a Supra quoque CLXCII. ad Ioannem Philosophum prescripta.

b [illegible] emendo ex epistola ad Petrum Illustrem supr.

ἥττας * γραφικῶν ἀπορημάτων καὶ λύσεων ἔκθεσιν σπουδάζει, καὶ Θαλασσίῳ ἐστὶ πρεσβυτέρῳ καὶ ἡγουμένῳ προσπεφωνημένη. καὶ τὸ πρὸς ταῦτα δὲ συγγενὲς διὰ τῆς πρὸς ἐκείνην οἰκειώσεως * ὑπερβολιμαῖον ὂν, λογισμοὺς ἀναρριπίζει. Ἐν ταὐτῷ δὲ συνανεγνώσθησαν τοῦ αὐτοῦ ἐπιστολαὶ διάφοροι. ὧν πρώτη μὲν πρὸς Πέτρον Ἰλλούστριον, ἧς ἡ ἐπιγραφὴ μὲν, περὶ τοῦ κατὰ χριστὸν μυστηρίου λόγος ἐπίτομος, καὶ κατὰ τῶν Σεβήρου δογμάτων: κεφάλαια δὲ τάδε· περὶ ἀριθμοῦ φυσικωτέρα διάληψις. περὶ διαφορᾶς καὶ ποιότητος ἀκριβέστερον· καὶ τῆς αὐτῶν εὐσεβοῦς ὁμολογίας. ὅτι βλάσφημον τὸ λέγειν οὕτως ἁπλῶς, τὸν χριστὸν μίαν φύσιν. περὶ συνθέτου φύσεως, καὶ τοῦ κατ᾽ αὐτὴν λόγου· καὶ ὡς ἀσεβοῦσιν οἱ λέγοντες, τὸν χριστὸν σύνθετον μίαν φύσιν. ὅτι ὁ λέγων τὸν χριστὸν θεὸν καὶ ἄνθρωπον μετὰ τὴν ἕνωσιν, συνομολογεῖ τοῖς ὀνόμασι τὰς φύσεις ἐξ ἀνάγκης μετὰ τὴν ἕνωσιν, ὀρθῶς δηλονότι καὶ ἀκολούθως οἷς λέγει, πιστεύειν ἐρχόμενος. περὶ τοῦ, ἐν δύο, φωνῆς. περὶ τῆς μιᾶς τοῦ λόγου φύσεως εὐσεβὴς ὁμολογία κατὰ τοὺς πατέρας, καὶ ἀθέτησις τῆς μιᾶς συνθέτου φύσεως. περὶ ὑποστάσεως συνθέτου, φυσικωτέρα διάληψις, καὶ ἀπόδειξις, ὡς οὐχὶ τοῖς αὐτοῖς ἀτόποις περιπίπτουσιν οἱ μίαν σύνθετον ὑπόστασιν ὁμολογοῦντες τὸν χριστὸν, τοῖς μίαν αὐτὸν σύνθετον λέγουσι φύσιν. ὅτι κατὰ πρόσληψιν μόνην ἡ κατὰ σάρκα γέγονεν ἕνωσις, ὡς προόντος, καὶ θελήματι τὴν πρὸς σάρκα διαπραξαμένου ἕνωσιν. ἀλλ᾽ ἡ μὲν πρὸς Πέτρον Ἰλλούστριον.

Ἑτέρα δὲ πρὸς Κοσμᾶν διάκονον Ἀλεξανδρείας, περὶ κοινοῦ καὶ ἰδίου, τουτέστιν οὐσίας καὶ ὑποστάσεως. ἧς κεφάλαιον, κατασκευὴ φυσικωτέρα, ὡς οὐδὲν τῶν ὄντων ἑτέρῳ τινὶ ταὐτόν ἐστι κατ᾽ οὐσίαν καὶ ὑπόστασιν, διὰ τὸ μὴ ταὐτὸν εἶναι οὐσίαν καὶ ὑπόστασιν: ἀλλὰ τὰ μὲν κατ᾽ οὐσίαν ταὐτὰ, τῇ ὑποστάσει ἕτερα· ἃ δὲ * ταὐτὰ κατὰ τὴν ὑπόστασιν, κατ᾽ οὐσίαν καὶ φύσιν διάφορα. δεύτερον, ὅτι ὁ χριστὸς τῷ μὲν κατ᾽ οὐσίαν τῶν οἰκείων μερῶν πρὸς τὰ * ἄκρα κοινότητι ἡνωμένος, τὴν πρὸς ἄλληλα τῶν μερῶν σωζομένην εἶχε διαφοράν· τῇ δὲ τῶν μερῶν ἰδιότητι τὸ καθ᾽ ὑπόστασιν ἐπεδείκνυ ὡς ὅλον κοινὸν ἀμφοτέρων. τρίτον, ὅτι τὰ μὲν καθ᾽ ὑπόστασιν κοινὰ τῶν μερῶν, τὸ ὅλον, ἤγουν * ἀφώριζον τῶν ἄκρων. τὰ δὲ κατ᾽ οὐσίαν πρὸς τὰ ἄκρα κοινὰ τῶν μερῶν, ὡς ὅλον συνῆπτε τοῖς ἄκροις οὐσιωδῶς τὸν χριστόν. τέταρτον, ὅτι θεὸς ὑπάρχων τέλειος ὁ χριστὸς, καὶ ἄνθρωπος τέλειος ὁ αὐτὸς, εἶχε τὸ κοινὸν αὐτῶν καὶ τὸ ἴδιον· οἷς πρὸς ἑαυτὸν ἐποιεῖτο τὴν τῶν ἄκρων ἕνωσιν καὶ διάκρισιν· τῇ μὲν πρὸς ἑαυτὸν ἑνώσει τῶν ἄκρων, ἐν ἑαυτῷ σωζομένας τὰς ἐξ ὧν συνετέθη φύσεις πιστούμενος· τῇ δὲ πρὸς ἑαυτὸν διακρίσει τῶν ἄκρων, τὸ μοναδικὸν τῆς οἰκείας * παριστὰς ὑποστάσεως. πέμπτον: περὶ διαφορᾶς διάληψις σύντομος: δι᾽ ἧς δείκνυται τὸ κατ᾽ οὐσίαν ποσὸν τῶν ἡνωμένων, σωζόμενον ἐκτὸς, κατασκευὴ πλατυτέρα καὶ φυσικωτέρα περὶ διαφορᾶς ποσότητος, καὶ τοῦ δηλοῦντος αὐτὰς ἀριθμοῦ.

* al. συγγραφικῶν.

* al. ὑπερβολιμαῖον.

τὰ κατὰ τῶν Σεβήρου κεφάλαια.

* al. ταὐτά.

* al. ἄκρα κοινότητι.

* τὸν χριστὸν ἀφώριζον.

* al. παριστάς.

ζ, ὅτι

ζ, ὅτι ὁ μὴ ταυτὸν εἰδὼς φύσιν καὶ ὑπόστασιν, εὐσεβῶς ἐπὶ Χριστοῦ δογματίζει τὴν ἕνωσιν καὶ τὴν διαφοράν. ὧν τὸ μὲν ὁρᾶται κατὰ τὴν ὑπόστασιν, τὸ δὲ κατὰ τὴν φύσιν. η, ὅτι Σευῆρος ἑαυτὸν εἶ, βιαζόμενος φύσιν καὶ ὑπόστασιν, συγχεῖ τὴν ἕνωσιν, καὶ ποιεῖ διαίρεσιν τὴν διαφοράν: καθ' ἣν [a] δείκνυται καὶ τὸν τῆς τριάδος εἰς τετράδα διασκεδάζων λόγον, καὶ τὸ τῆς μιᾶς θεότητος κατατέμνων εἰς δυάδα μυστήριον, καὶ πάσης τὸν Χριστὸν ὑπερορίζων οὐσιώδους ὑπάρξεως. θ' ἔκθεσις σύντομος μετὰ τῆς ὀρθῆς συνηγορίας τῆς ἀληθοῦς τῶν πατέρων ὁμολογίας. ἀλλ' ἐν τούτοις μὲν καὶ αὕτη. καὶ δῆλον καὶ ἐξ αὐτῶν τῶν κεφαλαίων τὸ εἰς εὐσέβειαν χρήσιμον. καὶ ἡ φράσις δὲ ὡς ἐν τοιαύτῃ τὸ σαφὲς διώκει καὶ οὐκ ἄκομψον.

[a] ἐνιδεῖν.

Ἔτι δὲ πρὸς Πύρρον [ἔτι] βαθμὸν πρεσβυτέρου ἔχοντα, καὶ οὔπω τῆς ἀρχιερατικῆς ἐπιβάντα καθέδρας. θειάζει δ' ἐν αὐτῇ τὸν Πύρρον, καὶ εὐσεβῆ γνῶσιν αὐτοῦ καὶ ὁσιότητα ἐπιμαρτύρεται. ἀλλὰ καὶ περί τινων, ὡς ἔοικεν, ἀξιώσαντος αὐτοῦ γραφῆναι: ὁ σοφὸς Μάξιμος οὐ μόνον παραιτεῖται, ἰσχνόφωνον ἑαυτὸν, καὶ βραδύγλωσσον ἀποκαλῶν· ἀλλὰ ἀνταξιοῖ αὐτὸν γράμματι μᾶλλον διδάξαι, τίς ἡ ἐνέργεια, καὶ ὁσαχῶς; καὶ τί παρὰ ταύτην ἐστὶ τὸ ἐνέργημα; καὶ τί τούτων διενήνοχεν ἡ πρᾶξις καὶ τὸ ἔργον; καὶ πῶς ἐστι λέγειν ἢ ἐννοεῖν τὴν μίαν ἐνέργειαν. ἀλλ' ἐν τούτοις μὲν καὶ ἡ πρὸς Πύρρον.

Γράφει δὲ καὶ πρὸς Θωμᾶν τινα, αἰτησάμενον ῥητῶν τινῶν ἀπορουμένων ἐπιλύσεις. τὰ δὲ ῥητὰ τοῦ θεολόγου τέ ἐστι Γρηγορίου, καὶ τοῦ θείου Διονυσίου. ἐκ μὲν τοῦ περὶ υἱοῦ, εἰς τὸ· διὰ τοῦτο μονὰς ἀπ' ἀρχῆς κινηθεῖσα, καὶ τὰ ἑξῆς καὶ μονάδος μὲν κινηθείσης, διὰ τὸ πλούσιον, ὅπερ ἐστὶν ἐκ τοῦ δευτέρου εἰρηνικοῦ. β'. εἰς τὸ, ἑνὶ δὲ κεφαλαίῳ, καὶ τὰ ἑξῆς. Τρίτον, ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, εἰς τὸ, οὗτος γὰρ ὁ νῦν σοι καταφρονούμενος, καὶ τὰ ἑξῆς. τέταρτον, ὡς μὲν γὰρ λόγος οὔτε ὑπήκοος ἦν, οὔτε ἀνήκοος, καὶ τὰ ἑξῆς. τοῦ δέ γε θεσπεσίου Διονυσίου, εἰς τὸ, πῶς φῂς ἰησοῦς ὁ πάντων ἐπέκεινα, πᾶσίν ἐστιν ἀνθρώποις οὐσιωδῶς συντεταγμένος, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ εἰς ἕτερα διάφορα. καὶ ταῦτα μὲν ἐν τῇ πρὸς Θωμᾶν προτέρᾳ ἐπιστολῇ. ἐν δὲ τῇ δευτέρᾳ, οἷον ἐπανάληψιν ἐνίων ῥητῶν τῶν προσαφηνισθέντων ἐκ τῆς θεολογικῆς συντάξεως ποιεῖται, καὶ πρός γε τὸ διὰ μέσου νοὸς ὁμιλήσας σαρκὶ ἕως τοῦ κρείττονος ἐπινικήσαντος, ὁμοίως ἑρμηνεύει. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τούτοις.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΠΙΣΤΟΛΗ ΠΡΟΣ Μαριανὸν καὶ διάλογος περὶ τῶν δύο θελημάτων καὶ τῶν δύο ἐπὶ Χριστοῦ ἐνεργειῶν.

ρϟε'. Eiusdem Maximi epistola ad Marianum.

Ἀνεγνώσθη τοῦ αὐτοῦ ἁγίου ἀνδρὸς ἐπιστολὴ, ἥτις Μαριανῷ πρεσβυτέρῳ προσπεφώνηται. ἐν ᾗ περί τε φυσικοῦ θελήματος, ἤτοι θελήσεως διέξεισι καὶ βουλήσεως· καὶ βουλῆς ἤτοι βουλεύσεως· περί τε προαιρέσεως, καὶ περὶ τίνων βουλευόμεθα· καὶ περὶ γνώμης, καὶ ἐξουσίας καὶ δόξης· καὶ περὶ φρονήματος, εἴτουν φρονήσεως· καὶ ὡς οὐ κατὰ πάντα τρόπον ἓν ἔσται μετὰ τὴν ἀνάστασιν τὸ θέλημα πρὸς ἀλλήλους τῶν ἁγίων καὶ τοῦ θεοῦ, καὶ

MAXIMVS.

VII. Qui scit, non esse idem naturam & hypostasin, is piè in Christo tradit vnitionem ac differentiam: ex quibus illa quidem spectatur secundum hypostasin, hęc vero secundum naturam. VIII. Seuerus dum per vim idem esse cogit naturam atque hypostasin, & vnionem confundit, & diuisionem facit ex differentia: vnde conuincitur, & Trinitatis rationem in quaternitatem diffundere, & vnius mysterium Diuinitatis in duo secare, & ab omni simul substantiali subsistentia Christum extorrem facere. IX. Breuis est expositio, cum recta defensione veræ SS. Patrum confessionis. In his ergo illa versatur Epistola, vt ex ipsis mox Capitibus pateat eius ad pietatis studium promouendum vtilitas. Dictio porro, vt in re tali, perspicuitatem sectatur, neque est inelegans.

Scribit præterea Pyrrho, dignitate tum temporis Presbytero, & cathedram summam nondum adepto. Qua in epistola diuinum cum prædicat, & orthodoxam fidem ipsi ac sanctimoniam suo testimonio tribuit. Qui & de quibusdam, vt apparet, scribere Maximum cum rogasset, sapiens hic vir non solum tergiuersatur, [a] balbum se & infantem appellans: verum contra obtestatur, vt per litteras se potius doceat, Quid operatio, & quomplex? & quid præter hanc sit effectus? quidque ab his differant actio & opus? & quanam possit ratione dici sentirive, vnam esse in Christo operationem? Atque hæc quidem in epistola ad Pyrrhum.

[a] M. s. exemplar habet 4.

Ad [b] Thomam insuper quendam scribit, qui ambiguorum quorundam locorum solutiones postularat. Erant autem quædam Gregorij Theologi, & diuini Dionysij assertiones. Ex illius quidem Oratione [c] de filio, illa: *Propterea vnitas à principio mota*, & quæ sequuntur, &, *Vnitate quidem ob diuitias mota*: quod est ex Oratione ipsius [d] altera De pace. Altera hæc: *Vni vero capiti*, & reliqua. Tertia, ex [e] ea ipsa Oratione, illa: *Hic enim qui nunc à te contemnitur*, & quæ sequuntur. Quarta: [f] *Vt verbum enim, neque obediens erat, neque inobediens*, & cætera. Diuini vero Dionysij illud explicat: [g] *Quemodo dicis, IESVS, qui est supra omnia, cum omnibus est hominibus substantialiter coordinatus*, & reliqua: & alia item varia loca. Quæ quidem epistola illa ad Thomam prima continentur: Nam in altera veluti repetitionem quandam ex opere Theologico nonnullorum in eo iam antea expositorum instituit: atque illud insuper eodem modo interpretatur: *Per medium mens carni consuescens, donec quod fortius est victoriam reportaris*, Sed hæc ibi.

[b] Constantinop. litan. forsitan Patriarc.

[c] Et quidem primo (quæ est in Billij edit. 45.) ipso mox init.

[d] Decimatertia numero, apud Billium in op. med.

[e] Prima de Filio ad fin.

[f] Legitur hæc Orat. altera de Filio aliquanto post princip.

[g] Instead epist. IV. B. Dionys. ad Caium.

EIVSDEM S. MAXIMI *Epistola ad Marianum, & dialogus cum Pyrrho De duabus in Christo voluntatibus & operationibus.*

CXCV.

LECTA est eiusdem S. MAXIMI Epistola, quæ Mariano presbytero inscribitur: Hic de naturali voluntate, siue appetitione agit, & de consilio seu deliberatione. Item de præelectione, & de quibusnam consultemus. De sententia præterea, & potestate libera, & opinione. Adhæc de prudentia, hoc est, prouidentia: & quomodo non per omnia post Resurrectionem vna erit ac mutua voluntas Sanctorum, atque Dei, nec

MAXIMVS.

vna res, quam velint omnes, vt quidam asserunt. quibus vndecimum accedit caput, Non posse vnam Christo attribui voluntatem, siue naturalem dixeris, siue electiuam, vt quibusdam visum est. Hæc illa epistola: quæ non ad rectam modo religionem multum adfert momenti, sed etiam ad alias multas, pulchrásque contemplationes vtilis est.

Lectus quoque in eodem ipso volumine [a] *Dialogus de duplici in* CHRISTO *& voluntate, & operatione.* Personæ autem inducuntur Pyrrhus & Maximus: quorum hic quidem orthodoxam tuetur sententiam: ille verò, etsi hæreticorum propugnat opinionem, tamen quasi consentiens cum orthodoxis, enthymemata ac dogmata pro recta sententia adfert: fassus ingenuè se initio non rectè sensisse. Ipsa porrò oratio [b] Romæ cum indicat ad hanc descendisse disputationem: posteaquam nimirum ipse [Pyrrhus] exilio sibi indicto Constantinopolitana sede excidit.

Verumtamen dialogus hic humiliore est conscriptus stylo, siue quod sinceritatem sermonis ex tempore habiti seruare auctor studuit, siue quid aliud instituit, cùm ne Dialecticæ quidem leges satis seruarit. Quamquam etiam ita vtilis sit piis hominibus hæc disputatio.

a Græcolatinum edidit Card. Baron. tom. 8. interp. Franc. Turriano nostro.

b Tum è in Africa, vt docet Baron. tom. 8. ad An. Chr. 645.

CXCVI.

EPHRAIM *Homiliæ XLIX.*

LEGIMVS [a] S. EPHRAIM *sermones vndequinquaginta.* Quorum [b] primus deplorantem ipsum inducit, quæ admiserat in vita, & sequentium deinceps admonitionum Prologi vicem præbet. Secundus [c] fratribus in cœnobio degentibus adhortatio est. Tertius [d] ad pietatem inuitat. Quartus [e] eos, qui ad Monachos primum adducuntur, informat: vt etiam quintus, sextus, septimus, & octauus: quibus & decimus quodammodo consentit atque vndecimus. Duodecimus similiter introductorius est, & XIII. XIV. XV. XVI. XVII. XVIII. XIX. vsque ad vicesimum tertium. Nam qui deinceps sequitur, communem continet admonitionem. At XXV. [f] non oportere locum mutare hortatur. [g] XXVIII. [h] Non oportere docet cœnobij desertorem redeuntem ac pœnitentem repudiare. XXIX. [i] Ex historia gesta refert, quam sit perniciosum præsidentibus non obedire: [k] oportere quoque Christianum iram differre, & iniuriarum obliuisci. Tricesimus: [l] de perturbationibus animi fugiendis. XXXI. [m] Abiecto animo qui sint, esse consolatione erigendos. XXXII. [n] Per contradictionem [qua diabolo quendam repugnantem inducit] temperantiæ & castitati robur viréisque addit. XXXIII. De [o] castitate præcepta dat. XXXIV. Quietem atque silentium iis commendat, qui degere vna volunt. XXXV. [p] Non esse oculis vagandū docet. Quędam etiā quasi ad interrogationē factā institutio. An ciborum abstinentia fornicationis frangatur cogitatio, & qua re alia. XXXVI. [q] De mansuetudine. XXXVII. Habitus sermo est [r] ad inobsequentes: quos etiam (si non ad extremum interitus præcipitarint) cum Dei metu, tum iusto iudicio futuro compescit.

a De quo multa Sozomenus lib. 3. cap. 15.
b Cuius argumenti tres habes in nuper editis huius S. Patris operibus sermones, tom. 1. num. 34. Altero item ipsus num. 1. & 2. denique num. 6. Plerique autem horum 45. sermonum ad illud quinquaginta Paraneseon opus spectant, quod pene secundum editorum tomum conficit.
c Tom. 2. n. 35.
d Videtur ad tom. 1. num. 35. tra alius in editis.
e Tom. II. n. 37.
f In editis tomo II. num. 62.
g XXVI. & XXVII. prætereti sunt.
h num. 63.
i num. 64.
k num. 68.
l num. 70. & eiudem argumento alter tom. I. n. 53.
m num. 71.
n Antirrhetici nomine extat in edit. tom. I. num. 50.
o Tom. I. num. 51.
p num. 71.
q num. 74.
r num. 75.

ἓν τὸ θεληθὲν ἅπασιν, ὡς τινες λέγουσι. καὶ ἐνδέκατον ἐπὶ τούτοις κεφάλαιον, ὅπερ ἓν θέλημα οὐ δύναται ἐπὶ Χριστοῦ λέγεσθαι, εἴτε φυσικὸν, εἴτε προαιρετικὸν λεχθῇ, ὡς τισιν ἔδοξεν. αὕτη μὲν ἡ ἐπιστολή· οὐ μόνον δ' εἰς εὐσέβειαν πολὺ τὸ χρειῶδες παρέχεται, ἀλλὰ καὶ εἰς ἄλλας πολλὰς καὶ καλὰς θεωρίας.

Ἀνεγνώσθη δ' ἐν τῷ αὐτῷ τεύχει, διάλογος περὶ τῶν δύο θελημάτων, καὶ τῶν δύο ἐπὶ Χριστοῦ ἐνεργειῶν. καὶ τὰ πρόσωπα τοῦ διαλόγου, Πύῤῥος καὶ Μάξιμος. ὧν ὁ μὲν τῆς ὀρθοδόξου προΐσταται γνώμης: Πύῤῥος δὲ τοῦ αἱρετίζοντος ἀντεχόμενος φρονήματος. ὅμως ὥσπερ συνεχόμενός τε καὶ συνελαυνόμενος τοῖς ὀρθοδοξοῦσιν* ἐνθυμήματά τε καὶ δόγματα τίθεται τῇ εὐσεβείᾳ, ἀνομολογῶν ἑαυτὸν οὐκ ὀρθῶς πεφρονηκέναι τὰ πρότερον. ἐν δὲ τῇ Ῥώμῃ αὐτὸν ὁ λόγος δείκνυσιν ἀφικέσθαι πρὸς τὴν διάλεξιν· μεθ' ὃ ἦν αὐτὸς ἑαυτοῦ φυγὴν ἐπιβαλὼν, ὅτε* τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἐξέπεσε θρόνου. ὁ μέντοι διάλογος εἰς τὸ ταπεινότερόν ἐστι διεσκευασμένος: εἴτε τὸ αὐτοσχέδιον τῶν* διειλημμένων διασώζειν ἀκέραιον βουλομένου τοῦ συγγεγραφότος, εἴτε καὶ ἕτερόν τι διοικονομοῦντος, δι' ἅπερ οὐδ' οἱ* διαλεκτικοὶ αὐτῷ νόμοι ἀκριβῶς θέλουσιν ἔχειν. πλὴν καὶ οὕτω χρειῶδες τοῖς εὐσεβέσι τὸ ἀγώνισμα.

Dialogus eiusdem Maximi.

* al. ἐνθυμήμασι καὶ δόγμασιν

* al. τοῖς.

* al. διειλεγμένων.

* al. διαλεκτικῆς.

ΤΟΥ ΕΝ ΑΓΙΟΙΣ ΕΦΡΑΙΜΙΟΥ λόγοι μθ'.

ρϞϛ'.

Ephraimi homiliæ XLIX.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ τοῦ ἐν ἁγίοις Ἐφραὶμ λόγοι ἐννέα καὶ τεσσαράκοντα. ὧν ὁ μὲν πρῶτος, ἑαυτόν τε ποιεῖ ἀπολοφυρόμενον οἷς ἐβίω, καὶ τόπον ἐπέχει προλόγου τῶν ἐφεξῆς παραινέσεων. ὁ δὲ δεύτερος, τοῖς ἐν κοινοβίῳ ἀδελφοῖς παραίνεσίν ἐστιν εἰσηγούμενος. προτρέπεται πρὸς εὐσέβειαν ὁ τρίτος. ὁ δὲ τέταρτος τοὺς τῶν μοναχῶν εἰσαγομένους στοιχειοῖ· καὶ ὁ πέμπτος, καὶ ὁ ς', καὶ ὁ ζ', καὶ ὁ η', καὶ ὁ θ'. *ἐπίκοινοι δέ πως ὁ δέκατος, καὶ ὁ ια'. καὶ ὁ ιβ' ὁμοίως εἰσαγωγικὸς, καὶ ὁ ιγ', καὶ ὁ ιδ', ὅ, τε ιε', καὶ ις', καὶ ιζ'· καὶ ὁ ιη', καὶ ὁ ιθ', ἕως τοῦ κγ'. εἶτα ὁ ἐξῆς κοινὴν παραίνεσιν ἀπογράφει. ὁ δὲ κε', ὅτι μὴ δεῖ τόπους ἀμείβειν, τὴν παραίνεσιν ποιεῖται. ὁ δὲ κη', ὅτι μὴ δεῖ τὸν ἀποστάντα τοῦ κοινοβίου, ὑποστρέφοντα καὶ μεταβαλλόμενον, ἀπωθεῖσθαι. ὁ δὲ κθ', ἐξ ἱστορίας γεγενημένης, οἷόν ἐστι κακὸν ἀπειθοῦσιν ἡ παρακοή· καὶ ὅτι δεῖ τὸν Χριστιανὸν μακροθυμεῖν, καὶ μνησικακίας κρείττω εἶναι. ὁ λ', περὶ παθῶν, ὅτι δεῖ φεύγειν αὐτά. ὁ λα', ὅτι δεῖ τοὺς ὀλιγωροῦντας παρακαλεῖν. ὁ λβ', ὡς ἐν ἀντιλογίᾳ τῇ σωφροσύνῃ καὶ ἁγνείᾳ τὸ κράτος καὶ τὴν ἰσχὺν βεβαιοῖ. καὶ ὁ λγ', περὶ ἁγνείας παραινεῖ. ὁ λδ', τὴν ἡσυχίαν προξενεῖ, τοῖς ἐθέλουσι συνιέναι. καὶ ὁ λε', περὶ τοῦ μὴ ῥέμβεσθαι διαλαμβάνει τοῖς ὀφθαλμοῖς. καὶ ὡς δι' ἐρωτήσεως διδασκαλία, εἰ δι' ἀποχῆς βρωμάτων ὁ τῆς πορνείας καταργεῖται λογισμὸς, καὶ τίνι ἄλλῳ. *καὶ ὁ λς', περὶ πραϋπαθείας. ὁ δὲ λζ', πρὸς ἀνυποτάκτους ἐστίν· οὓς καὶ καταστέλλει μὴ πρὸς τὸ ἔσχατον τῆς ἀπωλείας ἐκτραχηλισθέντας, τῷ ἐκ Θεοῦ φόβῳ καὶ τῷ τοῦ μέλλοντος δικαιωτηρίου κρίματι.

* ἐπίκοινοι.

* al. ὁ δὲ.

ὁ δὲ

ὁ δὲ λή, τὴν καλὴν εὐλάβειαν ἐκδιδάσκει. ὁ δὲ λθ΄, πρὸς τοὺς ἐξ οἰκείας ἐκπίπτοντας ἀμελείας, καὶ προφασιζομένους προφάσεις ἐν ἁμαρτίαις. ὁ δὲ μ΄, πρὸς ἀδελφὸν ἐστὶν ἐκπεσόντα, καὶ περὶ μετανοίας. ὁ δὲ μα΄, ὡς οὐ δεῖ ὀμνύειν οὐδὲ δυσφημεῖν, παραινεῖ. ὁ δὲ μβ΄, συνίστησιν, ὡς δίκαια πέπονθεν Ἡλεὶ ὁ ἐν τῷ νόμῳ ἱερεὺς, πρὸς τὸν περὶ αὐτοῦ τούτου ἐπιδιστάζοντα. περὶ δὲ φόβου Θεοῦ ὁ μγ΄, καὶ περὶ ἀγάπης ὁ μδ΄. ὁ δὲ με΄, πρὸς Εὐλόγιον μὲν αἰτήσαντα γράφεται: * πλειόνως δὲ κατορθωμάτων παραινέσεις, καὶ διδασκαλίαν ἀναπτύσσει. ὁ δὲ μς΄, καὶ μὴν πρὸς ἀκηδιαστὴν ἐστὶ μοναχὸν συντεθειμένος, πολλαῖς καὶ καλαῖς ὑποθήκαις ἀπάγων αὐτὸν τῆς πρὸς τὸν βίον ἐπανόδου. ὁ δὲ μζ΄, καταδρομὴν ποιεῖται τῆς κακοηθείας. ὁ δὲ μη΄, ὅσον διενήνοχεν ὁ μοναδικὸς βίος τῆς ἐν κόσμῳ πολιτείας, ἐπιδείκνυσι. ὁ δὲ μθ΄, τὴν δευτέραν τοῦ κυρίου διατυποῖ παρουσίαν, καὶ παρακαλεῖ πρὸς μετάνοιαν τοὺς ἀνθρώπους. ἐν τούτοις τοῖς παραινετικοῖς λόγοις τοῦ ἁγίου, θαυμάσειεν ἄν τις, ὅσον μὲν ἐμβαθύνεται τὸ πειθὸν, ὅσον δ' αὐτῷ ἐπιστάζει τὸ ἡδύνον, καὶ ὅλως εἰς ὅσον βρύει τὸ ἦθος. ἡ δὲ λέξις καὶ τὰ σχήματα, οὐ θαυμαστὸν εἰ πρὸς τὸ κοινότερον τῆς ὁμιλίας καὶ ἠμελημένον νένευκεν. οὐ γὰρ εἰς τὸν συγγραφέα τῶν νοημάτων, ἀλλ' εἰς τὸν ταῦτα μεταφρασάμενον, ἡ αἰτία * διαλαμβάνει. ἐπεὶ οἵ γε τῆς Σύρας φωνῆς τὴν ἀκρίβειαν ἐσχηκότες, ἐπὶ τοσοῦτον τῇ λέξει καὶ τοῖς σχήμασιν αὐτὸν ἴσασιν εὐδοκιμῆσαι, ὡς ἀμφήριστον εἶναι, πότερον διὰ ταῦτα, ἢ διὰ τὴν ἐν αὐτοῖς νοῦν, ἡ τοσαύτη χάρις καὶ δύναμις τῶν ἐκείνου πρόεισι λόγων. οὐ θαυμαστὸν ἦν ἡ τῆς φράσεως ταπεινότης· ἀλλ' ἐκεῖνο θαυμαστὸν, ὡς καὶ διὰ χυδαιοτάτης τοιαύτης ῥημάτων τηλικαύτη συντηρία καὶ ὠφέλεια τοῖς προσέχουσι περιγίνεται. τῆς δ' αὐτῆς ἐστιν ἠρτημένος καὶ χάριτος καὶ δυνάμεως καὶ ὁ περὶ ταπεινοφροσύνης λόγος, κεφαλαίοις ἑκατὸν ἐκπληρούμενος. ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ λόγος ὁ περὶ τοῦ ὅτι μὴ χρὴ γελᾶν καὶ μεγαλύνεσθαι, ἀλλ' ἐν πένθει μᾶλλον διατελεῖν· οὐ ψεύδεται τὴν πρὸς ἀλλήλους συγγένειαν. ὡσαύτως οὐδ' ὁ πρὸς * μετεβίνους μοναχοὺς αὐτῷ * διειλημμένος· ὃς πραότητα μὲν ἐκδιδάσκει, πονηρίαν δ' ἀποτρέπει· καὶ πρὸς μὲν μακροθυμίαν ἄγει, ὀξύχολον δὲ διελέγχει· καὶ τὴν μὲν ὑπομονὴν μακαρισμοῦ πρόξενον δεικνύει, τῇ δ' ὀλιγοψυχίᾳ τὸ ἄθλιον στηλιτεύει· καὶ τὸν μὲν θεῖον φόβον, τῆς ἀιδίου εὐφροσύνης χορηγὸν κατασκευάζει, τὸν δὲ καταφρονητὴν δίκαις ὑποβάλλει· καὶ τὴν μὲν ἀγάπην πρὸς Θεὸν ἀνάγειν, τὸ δὲ μῖσος, τῷ διαβόλῳ ἔφησε συνάπτειν· καὶ ὡς ἡ ἀλήθεια πολλῶν ἐστι μήτηρ κατορθωμάτων, φθορὰ δὲ τούτων τὸ ψεῦδος· ὡσαύτως ἡ ὑπακοὴ ὅτι μακαρίους τοὺς χρωμένους ἀποφαίνει, τὸ δ' ἀνυπότακτον, κατάρας καὶ πολλῆς ἄλλης αἰσχύνης ποιεῖ κληρονόμους· καὶ τὸ καθαρεύειν φθόνου καὶ ζήλου, ἀγάπην ἐστὶ καταπλουτῆσαι· ἐνέχεσθαι δὲ τοὺς ἐνισχημένους τῷ πάθει, τοῖς τοῦ διαβόλου κρίμασιν, ὥσπερ καὶ τοὺς λοιδορίαις ἑαλωκότας. καὶ περὶ ἐγκρατείας δὲ καὶ ἀκρασίας, κατὰ τὸ ἀνάλογον διαλαμβάνει. ὁ μὲν οὖν πρὸς τοὺς * μετεβίνους λόγος ἐπὶ τοσούτοις διαπεραίνεται.

* al. παιδείαν.
* al. διαλαμβάνεται.
* μετεβ. ξ.
* διειλημμένος.

XXXVIII. [a] Rectam pietatem edocet. XXXIX. [b] Ad eos, qui sua negligentia labuntur, & excusationes deinde excusant in peccatis. Quadragesimus [c] ad fratrem lapsum habitus est, & agit de pœnitentia. XLI. [d] Suadet a iuramento ac maledictiõne abstinendum. XLII. [e] Colligit iustè punitum Heli sacerdotem legis: ad eum qui hac ipsa de re dubitabat. [f] De timore porrò Dei Quadragesimo tertio sermone disserit: vt & de dilectione quadragesimoquarto. XLV. Multarum virtutum admonitiones ac doctrinam [g] ad Eulogium, qui hæc postularat, explicat. XLVI. [h] Ad negligentem & ignauum monachum habitus, argumentis pulcris ac variis à reditu ad [sæcularem] vitam reuocare illum studens. XLVII. [i] Reprehensio est prauorum morum. XLVIII. [k] Quantum differat solitaria vita à sæculari, ob oculos ponit. IL. [l] Secundum Christi aduentum describit, & ad pœnitentiam homines hortatur.

In his admonitoriis sancti viri sermonibus, iure quis admiretur, quam altè penetret persuadendi vis, quantumque ab his fluat iucunditatis, quam denique affectuum copia referti sint. Oratio tamen eius, ac figuræ nihil mirum, si ad consuetum homiliarum vsum, & inelaboratum dicendi genus vergant. Non enim in auctorem sensuum, sed in horum interpretem ea conferenda culpa. Qui namque Syriacæ sunt linguæ benè periti, verbis adeò ac tropis excellere norunt; vt ambiguum sit, ab hisne an à sensu recondito, tanta eius dicendi vis atque elegantia proficiscatur. Quamobrem non tam dictionis humilitas admiranda; quam illud suspiciendum, quomodo per tantam verborum vilitatem, tanta salus atque vtilitas in legentes velut effundatur.

Eadem est refertus dicendi vi & gratia eiusdē [m] de humilitate atque despectione sermo, in centum productus capita. Vt nec illa mutuam cum superioribus affinitatem ac similitudinem falso indicat oratio, qua [n] ridere atque extolli negat oportere, sed in mœrore potius degendum esse.

Ad eundem modum & illa ad [o] Metebinos monachos ab ipso habita oratio, quæ vt lenitatem ac mansuetudinem docet: ita malitiam fugiendam suadet, ducitque ad longanimitatem, iracundia reprehensa. Sic patientia cœlum parari ac beatitudinem ostendit, animi simul abiecti prolatam miseriam exponēs. Timorem insuper Dei, qui sapientiæ æternæ auctor est ac principium, inducit, cōtemptorēmque [Dei hominem] pœnis damnat. Ad hæc caritatem ad Deum ducere: odium verò dæmoni similes efficere compertum [ait] habetur: Quem item ad modum veritas multorum est recte factorum pares, quibus mendacium perniciem adferat: ita obedientia beatos reddit, & inobedientia Dei maledictionem multáque præter eam dedecora acquirit. Puros præterea ab inuidia & æmulatione caritate diuites fieri ostendit: [Obnoxios contra diaboli iudicio effici, qui hoc morbo laborent, non minus quàm qui conuitiis iaciendis dediti sint. De temperantia denique atque intemperantia pari modo agit: Atque hæc ferè oratio illa ad Metebinos Monachos continet.

EPHRAIM.
a num. 76.
b num. 77.
T. 3. l. 40.
c num. 78.
d num. 79.
e Hoc est tom. I. num. 3.
f Tom. II. num. 80.
g num. 81.
h num. 83.
i num. 84.
k num. 85.
l num. 9. Cui nec ... alii ... tom. ... n. 80.
m Hic est num ... tom. II. num. 8.
n Tom. I. num. 44.
o al. Metebenos, quam ... non videtur ... tom ... tractatum cum ... de virtute & vitiis per oppositionem, tom. I. num. 16. ... quentiam ... eodem plerumque modo ... te.

EPHRAIM.

a E quibus supra centum, prater nam enumerata Latine reddita prelo tae (Gerard. Vossius) Roma & Coloniae edit.

quanquam [a] alia quoque plurima sancti viri in Græcam conuersa linguam opuscula circumferuntur, dicendi vi ac vetustate referta. Syri verò affirmant orationes supra mille scripsisse: quibus etiam testimonium reddit (cuius grauis est in historia, non item in dogmatibus fides) Eusebius ille Pamphili cognomento.

CXCVII.

Cassiani Monachi libri ascetici tres.

a An quia Monter Latinus Massiliea vixit? Nam Scytam natione fuisse Gennadius auctor in Catal. cap. 61.

b Libelli quatuor, qui passim exstant Latinè & Græcè in Bibl. vete. Augusti.

c Totidem libellis editus Latinè, qui Græcè sunt in Bibl. vetr. Augusti.

LECTVS libellus, quo CASSIANI Monachi, [a] patria Romani, libri duo continebantur. Eorum alter Castori cuidam episcopo nuncupatur, qui hunc ab illo scribi postularat. [b] Formas autem ac regulas præscribit, ex quarum præscripto viuant in Ægypto monachi per cœtus illos distributi, quos ex vocis origine petita ratione, *Cœnobia* nominant. Alter quoque liber eidem inscriptus, ab [c] octo illis [vitiosis] cogitationibus titulum mutuatur, quibus gulam, luxuriam, auaritiam, iram, inuidiam, acediam, inanem gloriam atque superbiam attribuit. Vtilissima verò, si quæ alia, hæc iis sunt pronunciata, qui religiosam inire vitam cupiunt. Et verò tanta iis vis inest, ac quasi diuinitas, vt & in hunc vsque diem, si quis Monachorum conuentus hac ex forma & hisce præceptionibus gubernetur, reuera tantisper floreat, cæterisque prælucens virtutum esse officina cernatur, cum qui hæc repudiarint cœtus: patuis quibusdam virtutum reliquis [instructus,] veluti in fluctibus iactetur, vel etiam naufragium faciat. Quare expedit nihil eorum quæ ibi traduntur contemnere. Nam Dominicæ hæc legis sunt atque Euangelicæ disciplinæ expositio & explanatio.

Cæterum sensibus ipsa quoque apud eum respondet elocutio, vt quæ non perspicuitatem solùm secum adferat, sed ea insuper sit facultate prædita, vt facilè ac sine vlla vi hominum animis imprimatur: quin & eosdem persuadere, atque ad institutum suum attrahere queat. Immò sapienter adeò sunt omnia & dextrè temperata atque efformata, vt nec Tropologiis liber secundus destituatur: sed multa contineat, quæ demulceant atque alliciant: ac plura etiam, quæ cum metum ac terrorem incutiant, tum homines ad pœnitentiam commouendi vim habeant.

Tertium adiunctum his libellum legimus, quem à Castoris Episcopi morte inscripsit Cœnobij illius moderatori, cuius cœnobij causa, & regulæ illa [prius] missæ fuerant. Qui quidem libellus iis, quos iam enumerauimus, adsimilis est. [d] Docet enim imprimis quid discretio sit: deindeque maiorem eam esse cæteris virtutibus, tum vnde gignatur, ac quomodo hæc eadem cœlitus plerumque donetur: donec tandem [e] Scripturæ testimoniis probat, suum cuique animum seniori esse indicandum. Addit præterea quis [f] scopus ac finis eorum esse debeat, qui Religiosorum exercitationibus probantur. Hæc Mosen quendam virtutibus admirandum virum ita docentem inducit, vt ipsis quoque operibus ob oculos propemodum staturis dogmata sua confirmet. Post quæ [g] Serenum quendam, vitæ genere nihilo inferiorem, & pari quidem illum doctrina vtentem, in medium producit.

d Quinque ista capita exstant Collat. II.

e 1 Reg. 3. Act. 9. c. Gal. 2. 2.

f Quod prima Coll. tenus est in hoc libello idem argumentum.

g Serenum hic ememdo quo Collat. 7. apud Cassianum hac declamatur.

καὶ ἄλλα δὲ πλεῖστα τοῦ ἀνδρὸς, μεταβληθέντα πρὸς τὴν ἑλλάδα, συντάγματα φέρεται πλήρη χάριτος καὶ δυνάμεως. Σύρους δὲ ὑπὲρ χιλίους φασὶν, ὑπὲρ τὰς χιλιάδας λόγους αὐτὸν ἀναγράψαι. οἷς καὶ ὁ περὶ τὴν ἱστορίαν οὐκ ἀναξιόπιστος, εἰ καὶ μὴ τὰ δόγματα Εὐσέβιος, ὁ τὸ Παμφίλου ἐπώνυμον φέρων, ἐπιμαρτύρεται.

ΚΑΣΣΙΑΝΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΛΟΓΟΙ ἀσκητικοὶ γ΄.

Κασσιανοῦ μοναχοῦ λόγοι ἀσκητικοί.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλιδάριον, ἐν ᾧ Κασσιανοῦ μοναχοῦ, Ῥώμην λαχόντος πατρίδα, περιῆσαν λόγοι δύο. ὧν ὁ μὲν Κάστορι ἐπισκόπῳ ἀναγέγραπται, αἰτηθεὶς τὴν γεγραμμένων αἴτησιν πεποιημένῳ. τύπους δ' οὗτος καὶ κανόνας ἀπαγγέλλει, καθ' οὓς ἰθύνει τὸ ἐν Αἰγύπτῳ κατὰ συστήματα μοναχικόν. κοινόβια δὲ αὐτὰ ὁ ἐκ τοῦ ἐτυμολογίου ὀνομάζει λόγος. καὶ ὁ δεύτερος δὲ, τῷ αὐτῷ προσπεφωνημένος ἐστὶ· περὶ τῶν ὀκτὼ δὲ λογισμῶν τὴν ἐπιγραφὴν φέρει, οἷς γαστριμαργίαν, πορνείαν, φιλαργυρίαν, ὀργὴν, λύπην, καὶ ἀκηδίαν, κενοδοξίαν τε καὶ ὑπερηφανίαν ἐξάπτει. χρήσιμα δὲ, εἴπερ τι ἄλλο, τὰ λόγια ταῦτα τοῖς αἱρουμένοις τὸν ἀσκητικὸν ἀναδέχεσθαι ἀγῶνα. καὶ ἐπὶ τοσοῦτον τὸ δυνατὸν αὐτοῖς καὶ θεῖον πρόσεστιν, ὥστε καὶ μέχρι νῦν, εἴ τι κατὰ τοὺς τύπους τούτους καὶ τὰ διατάγματα μοναχικὸν σύστημα πολιτεύεται, ἀνθεῖ τε τοῖς ἀληθέσι καὶ τῶν ἄλλων προλάμπει, καὶ τῶν ἀρετῶν ὁρᾶται ἐργαστήριον. ὅσοι δὲ τούτους [*] διεγράψαντο, ἐπὶ μικροῖς τισι λειψάνοις τῶν ἀρετῶν σαλεύει, ἢ καὶ ναυαγίῳ περιδύεται. διὸ χρεὼν ἐστὶ μηδὲν τῶν ἐν αὐτοῖς παραδιδομένων παρορᾶν. δεσποτικῆς γὰρ ταῦτα νομοθεσίας, καὶ τῆς εὐαγγελικῆς ἐστιν [*] ἀνάπτυξίς τε καὶ ἐξάπλωσις πολιτείας. ἔστι δὲ αὐτοῦ οἰκεῖα τοῖς διανοήμασι καὶ τὰ ῥήματα, τό, τε σαφὲς ἀποστίλβοντα, καὶ τὸ ῥαδίως καὶ ἀνεπαχθῶς ἐγχαράσσεσθαι ταῖς ψυχαῖς, τὴν χάριν πληρούμενα, ἅμα καὶ τὸ συμπείθειν καὶ ἕλκειν ἑαυτοῖς πρὸς τὸ σπουδαζόμενον. καὶ οὕτω πάντα σοφῶς τε καὶ δεξιῶς κέκραται καὶ διαμεμόρφωται, ὥστε καὶ τροπολογίας ὁ δεύτερος λόγος ὑποβαλλόμενος, καὶ πολὺ ἔχων τὸ θελκτήριόν τε καὶ ἐπαγωγὸν, πλέον παρέχεται τὸ φοβοῦν τε καὶ καταπληκτικὸν, καὶ δυνατὸν ἐπιστρέφειν πρὸς μετάνοιαν. καὶ τρίτον δ' ἐπὶ τούτοις λογίδιον συνανεγνώσθη. ὃ μετὰ τελευτὴν Κάστορος τοῦ ἐπισκόπου, τῷ διαδεξαμένῳ τὴν ἐπιμέλειαν τῆς μονῆς, δι' ἣν καὶ οἱ κανόνες ἐστάλησαν, προσπεφώνηται. ἔστι μὲν οὖν καὶ τοῦτο συγγενὲς τοῖς προειρημένοις· διδάσκει δὲ τί τε ἐστὶ διάκρισις καὶ ὅτι μείζων αὕτη τῶν ἄλλων ἀρετῶν· καὶ ὅθεν τίκτεται· καὶ ὡς τὸ πλέον τῆς ἄνωθεν ἐστὶ δωρεᾶς. καὶ περὶ ἐξαγγελίας γραφικαῖς πίστεσιν, ὡς δεῖ ταύτην προτιθέναι, κατασκευάζει. καὶ τίς ὁ σκοπὸς, καὶ τί τὸ τέλος τῶν ἐν τοῖς ἀσκητικοῖς ἀγῶσιν ἐξεταζομένων. ταῦτα Μωσέα τινὰ θαυμαστὸν ταῖς ἀρεταῖς εἰσάγει διδάσκοντα, καὶ πράγμασιν αὐτοῖς, μικροῦ κειμένοις [*] ὑπ' ὄψιν, τὰ ῥήματα βεβαιούμενον. εἶτα Σερῆνον, οὐκ ἀπόδεύτερον τῇ πολιτείᾳ, καὶ τῇ ὁμοίᾳ χρώμενον διδασκαλίᾳ, παρεισάγει ὡς τὸ

Cœnobia.

* παραγράψαντες.

* al. ἀνάψυξις.

* al. ἐκ.

ὡς τὸ μὲν μὴ παρενοχλεῖσθαι τὴν διάνοιαν ὑπὸ τῶν δαιμονίων, ἀδύνατον εἶναι· τὸ δὲ συνωθεῖσθαι καὶ ἀναγκάζεσθαι καταπίπτειν πρὸς τὰ φαῦλα οὐκ ἔτι, ἀλλ' ἡμέτερον καὶ τὸ διωθεῖσθαι τὴν ὄχλησιν, καὶ τὸ παραδέχεσθαι αὐτήν. καὶ ὡς οὐ χωροῦσι διὰ τῆς ψυχῆς τὰ δαιμόνια τοὺς ἀνθρωπίνους οἴδε λογισμούς, ἀλλ' ἀπό τινων τεκμηρίων ἔξωθεν θηρᾶ τούτους. μόνης γὰρ εἶναι τῆς ἁγίας τριάδος, τὸ διὰ ψυχῆς καὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων χωρεῖν. καὶ ὡς διάφορα φῦλα δαιμονίων· καὶ τὰ μὲν αὐτῶν ἄγρια καὶ κακωτικὰ λίαν, ἃ δ' ἧττον, καὶ ἄλλα εὐτράπελα. οἷς καὶ ὁ τρίτος συμπληροῦται λόγος, ἐπαγγελλομένου διαλαβεῖν τοῦ Σερήνου ἐν καιρῷ, καὶ περὶ τοῦ * ἠρωτημένου, ὅπερ ἦν, οὐ γάρ ἐστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα, καὶ τὰ ἑξῆς. Λεόντιος δ' ἦν ᾧ τουτὶ τὸ τρίτον λόγιον προσπεφώνηται.

Ἔγνω τοὺς λογισμοὺς μὴ εἰσιέναι τὰ δαιμόνια.

* al. ἠρωτικοῦ

ΑΝΔΡΩΝ ΑΓΙΩΝ ΒΙΒΛΟΣ, Η βίοι τῶν περὶ Αντώνιον τὸν μέγαν ἁγίων.

ρϟη'.
Vita Sanctorum qui Antonij, tempore floruerunt.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἀνδρῶν ἁγίων βίβλος, πολιτείας τε αὐτῶν καὶ κατορθώματα πρὸς ψυχικὴν προκοπὴν καὶ ὠφέλειαν ἀπαγγέλλουσα. συγκεφαλαίωσις δ' ἦν, ὡς ἔοικε, καὶ σύνοψις τοῦ μεγάλου καλουμένου λειμωναρίου, ὃ ἀπαγγέλλει τοὺς βίους καὶ τὰ ἔργα τῶν περὶ Αντώνιον τὸν μέγαν, καὶ τοὺς ἑξῆς ἀκμασάντων. ὥσπερ γοῦν τὸ καλούμενον νέον παραδείσιον, τὰς τῶν ἔτι νεωτέρων μέχρις Ἡρακλείου τοῦ βασιλέως, καὶ μικρὸν ἔτι προσωτέρω πολιτείας καὶ τοὺς ἀσκητικοὺς ἀγῶνας ἀναγράφει. ἀλλ' οὖν τὸ προκείμενον βιβλίον εἰς δύο καὶ εἴκοσι συγκεφαλαιούμενον ὑποθέσεις, ἑκάστης αὐτῶν καὶ τὸ χρήσιμον καὶ τὴν κτῆσιν διαφόροις διηγήμασιν ἐμφανίζει. ὧν τὸ μὲν πρῶτον κεφάλαιον, παραίνεσιν εἰς προκοπὴν τελειότητος ἐκ διαφόρων προσώπων περιέχει. τὸ δεύτερον δέ, τὸ ἀπὸ τῆς ἡσυχίας δείκνυσι κέρδος. τὸ τρίτον, περὶ ἐγκρατείας διαλαμβάνει, καὶ ὡς δεῖ τὴν ἐγκράτειαν, μὴ * βρώμασι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν λοιπῶν τῆς ψυχῆς κινημάτων ὁμοίως ποιεῖσθαι. τὸ δὲ τέταρτον, πῶς δεῖ ἀσφαλίζεσθαι ἡμᾶς πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς πορνείας ἐπανισταμένους ἡμῖν πολέμους. τὸ δὲ πέμπτον, περὶ ἀκτημοσύνης, καὶ ὡς δεῖ καὶ τὴν πλεονεξίαν φυλάττεσθαι. περὶ ὑπομονῆς δὲ καὶ ἀνδρείας τὸ ἕκτον. καὶ τὸ ἕβδομον, ὅτι δεῖ μηδὲν πρὸς ἐπίδειξιν ποιεῖν. καὶ τὸ ὄγδοον, ὅτι οὐ δεῖ τινὰ κρίνειν. περὶ διακρίσεως δὲ τὸ θ'. τὸ δὲ δέκατον περὶ τοῦ δεῖν ἀεὶ νήφειν. καὶ τὸ ἑνδέκατον, ὅτι δεῖ ἀδιαλείπτως καὶ ἐν νήψει προσεύχεσθαι. καὶ τὸ δωδέκατον, ὡς φιλοξενεῖν δεῖ καὶ ἐλεεῖν ἐν ἱλαρότητι. περὶ ὑπακοῆς * ἐκδιδάσκει τὸ τρισκαιδέκατον. τὸ δὲ τεσσαρεσκαιδέκατον, περὶ ταπεινοφροσύνης. καὶ τὸ πεντεκαιδέκατον, περὶ ἀνεξικακίας. περὶ ἀγάπης δὲ τὸ ἑξκαιδέκατον. τὸ μέντοι ἑπτακαιδέκατον, περὶ διορατικῶν. καὶ τὸ ὀκτωκαιδέκατον, περὶ σημειοφόρων γερόντων. τὸ δὲ ιθ', περὶ πολιτείας θεοφιλοῦς διαφόρων πατέρων· καὶ λοιπὸν τὸ εἰκοστόν, ἀποφθέγματα τῶν ἐν ἀσκήσει γηρασάντων. εἶτα τὸ πρῶτον καὶ εἰκοστόν, διαλέξεις εἰσάγει γερόντων περὶ λογισμῶν πρὸς ἀλλήλους. καὶ τὸ ἐπὶ πᾶσι δεύτερον καὶ εἰκοστόν,

* al. βρωμάτων.

* al. καὶ διδασκαλίας.

CASSIANVS Monachus

fieri nimirum non posse, quin turbetur à dæmonibus mens humana, quamquam compelli, atque necessariò cogi, vt in malum incidat, nûquam queat. nostrum enim esse turbam illam motúmque vel depellere, vel admittere. Rursum non peruadentes animum dæmones humanas cogitationes cognoscere, sed ex argumentis quibusdam externis eas rimari. Solius enim esse S. Trinitatis, animum cæteráque omnia peruadere. Varia item esse dæmonum genera: ferocia quidem alia, & valde noxia: alia verò minus: rursúmque alia iocosa. Atque hic tertij finis est libri. Sereno interim promittente, [a] expositurum se opportuno tempore quod quæsitum fuerat: illud nimirum: [b] *Non est enim nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem*, & quæ sequuntur. [c] Leontio autem tertius hic libellus dedicatur.

a Quod & præstitisse è dicat quæ de hoc argumento exstat Collat. 7.
b Ephes. 6.
c Vnà cum Helladio, vt à editis planum.

CXCVIII.

SANCTORVM VIRORVM LIBER, SEV *Vitæ Sanctorum, qui Magni Antonij tempore floruerunt.*

LEGIMVS *Sanctorum virorum librum*, qui ipsorum vitas & rectè facta narrabat, ad spiritualem[vtique legentium] profectum atque vtilitatem. Epitoma autem erat, vt apparet, & comprehensio *Magni*, quem nominant, *Limonarij* [seu *prati spiritalis*] quo & vitæ opera narrantur, cum magni Antonij & æqualium, tum eorum qui post eos floruerunt. Quemadmodum, & qui dictus est [a] *Hortulus nouus* his recentiorum ad ætatem vsque Heraclij, & paulo etiam viciniorum vitas religiosásque exercitationes describit. Verùm hic liber in [b] duo & viginti contractus argumenta, eorum cuiusque vtilitatem, & obtinendi rationem, variis narrationibus expositam exhibet.

a Pag. seq.

Horum igitur caput primum admonitio est ad perfectionis profectum, & à variis quidem illa instituta personis. II. Tranquillæ vitæ ac solitariæ fructum ostendit. [c] III. De continentia agit, quam non in victu dumtaxat, sed & in reliquis animi motibus similiter exercendam docet. IV. Vt se munire quisque debeat aduersus insurgentes à fornicatione pugnas. V. De paupertate, vtque vitare auaritiam oporteat. VI. De patientia ac fortitudine. VII. Nihil esse per ostentationem agendum. VIII. Non oportere quemquam iudicare. IX. De discretione. X. Sobrium (siue circumspectum) semper esse oportere. XI. Assiduè esse, & cum attentione precandum. XII. Hospitalitatem esse ac misericordiam cum hilaritate exercendam. XIII. Obedientiam docet. XIV. De humilitate. XV. De malorum tolerantia. XVI. De dilectione. XVII. [d] De iis qui visiones viderunt. XVIII. De senibus [e] qui miracula patrarunt. XIX. De variorum sanctorum Patrum vita Deo grata. XX. [f] Aliquot eorum qui in monastica exercitatione consenuerant, scitè dicta. XXI. [g] Collationes continet senum inter ipsos de suis considerationibus. Ad hæc omnia. XXII. & vltimum caput,

b Quæ omnia Hesychij duntaxat sententiis exceptis, leguntur in vitis Patrum, parte II. post Adhortationes SS Patrũ professionésque monachorum, vt ibi editum.
c Præteritum hic, quod de compunctione sexto loco in libris editis legitur.
d περὶ διορατικῶν. Emendanda hic editorum librorum ἐπιγραφή.
e σημειοφόρων
f Hæc septem capitula Mosis ad Pymenium, & quæ illi sequuntur, refero.
g Hoc illud esse cap. existimo, quod in libris editis IV. partis vit. de meditationibus XII. Anachoretarum, inscribitur, idémque quod in Augusl. Bibliot. catalogo Cod. LXVIII, num. 4.

55. VIROR. LIBER.

a Decerta … ad Theodolum extant, … Luca … vulgata … A. Ch. …

a sententias continet Hesychij presbyteri Hierosolymitani: quibus & liber hic totus absoluitur, vtilissimus profectò iis, si quis alius, qui ad cœlestem hæreditatem parandam vitam suam componunt. Adhibet idem, quam promiserat, perspicuitatem quoque: alioqui cætera talis, qualis iis aptus sit viris, qui non de verbis laborent, sed omnem operam atque conatum in operibus exercendis ponant.

Hesychii presbyteri Hierosolymitani gnomæ.

Ἡσυχίου πρεσβυτέρου Ἱεροσολύμων γνώμας περιέχει. ἐν οἷς καὶ ὁ σύμπας τοῦ βιβλίου ἀπαρτίζεται λόγος· χρησιμώτατος καθεστώς, εἴπερ τι ἄλλο, τοῖς ἐπὶ τῷ κλήρῳ τῶν οὐρανῶν τὸν βίον ἀπουμένοις. ἔχει δὲ κατὰ τὴν ἐπαγγελίαν, καὶ τὸ σαφὲς· καὶ τἄλλα τοιοῦτος, οἷος ἂν γένοιτο ἀνδράσιν ἁρμόζων πρὸς μὲν τὸν κατὰ λόγους ἀγῶνα, μηδ' ἐπεσπουδασμένοις, πάντα δὲ τὸν πόνον καὶ τὴν σπουδὴν εἰς τὴν ἐπὶ τοῖς ἔργοις ἄσκησιν ἀναδεδειγμένοις.

CIC.

IOANNIS MOSCHI *Pratum, siue hortulus nouus.*

LECTVS est *liber quatuor & trecentis constans narrationibus.* Hic quoque monasticæ potissimum vitæ conducit, eademque ferè cum superiore pertractat, nisi quod eorum virorum, dicta factáque imitatione digna colligit, qui post insecuti sunt. Vitas etenim narrat eorum, qui iam inde vsque ad Heraclij imperium, & deinceps virtute magis claruerunt.

PRATVM autem titulum libro indidit auctor, quem & *Hortulum nouum* quidam appellant. Scriptor eius Ioannes quidam, *Moschi* cognomento, qui in B. Theodosij primum monasterio sæculum valere iubens, cum iis deinde Monachis conuixit, qui in deserto ad Iordanem exercebantur, quique noua in Laura magni Sabbæ certabant. Vnde rursum ad Antiochiæ oras, & Alexandri vrbem, proximamque eremum, & ad Oasin vsque delatus, multorum magnorumque virorum res præclarè gestas aggregauit, quas partim oculis ipse spectauit, partim recenti tunc auditione didicit. Eadé porrò de causa cum etiam insulas Romam versus nauigans lustrasset, hisce similibus ibi quoque conquisitis, & cognitis, hoc opus conscripsit, quod dedicat Sophronio, seu Sophronæ discipulo suo, eidémque hoc ipsum offert, cum iam animo præciperet, instare vitæ huius in meliorem commutationem.

Operis autem huius dictio, magis quàm præcedentis, ad humiliorem ac rudiorem vergit stylum. Narrationum adhæc non eundem seruatum numerum in omnibus libris deprehendas, cùm in quibusdam ad a duo & quadraginta supra trecentas sese extendant, idque vel ex capitum quorumdam diuisione, vel certè aliorum interiectione, adaucto numero. Cæterum ex his omnibus industrius quisque & Dei amans, fructum capiens, nunquam huius scripti nimiam prolixitatem accusarit.

a *Habes in CCXIX. capita duntaxat distincta legun tur.*

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΜΟΣΧΟΥ ΤΟ νέον λεγόμενον λειμωνάριον.

ρϟθ'.

Ioannes Moschus scriptor, vitæ eremitarum qui sub Heraclio & ante floruerunt.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον, τέσσαρσι καὶ τριακοσίοις διηγήμασι περιειλημμένον. πρὸς τὴν ἀσκητικὴν δὲ καὶ τοῦτο τὰ μάλιστα συντελοῦν ἐστι πολιτείαν, τὰ αὐτὰ τοῖς πραγματευόμενον τῶν προειρημένων· πλὴν ὅτι τῶν μεταγενεστέρων ἀνδρῶν ἔργα τε καὶ πράξεις ἀξιοζηλώτους ἀναγράφει. καὶ γὰρ ἐκεῖθεν τῶν μέχρι τῆς Ἡρακλείου ἀρχῆς καὶ ἐπιπλέον διαπρεψάντων ἀρεταῖς, ἐπέρχεται τοὺς βίους. λειμῶνα δὲ καλεῖσθαι δίδωσιν ὁ συνταξάμενος ὄνομα τὸ βιβλίον· τινὲς δὲ αὐτὸ καὶ νέον ὀνομάζουσι παράδεισον. ὁ δὲ συντεταχώς, Ἰωάννης μὲν ὄνομα αὐτῷ, ἐκ δὲ ἐπικλήσεως δὲ ἐλέγετο ὁ τοῦ Μόσχου. ὃς ἀποταξάμενος μὲν ἐν τῇ τοῦ ἁγίου Θεοδοσίου μονῇ, εἶτα συνδιέτριψε τοῖς τε κατὰ τὸν Ἰορδάνην ἀνὰ τὴν ἔρημον ἀσκουμένοις, καὶ τοῖς ἐν τῇ νέᾳ λαύρᾳ τοῦ * μεγάλου Σάββα διαθλοῦσιν. ἐντεῦθεν δὲ τά τε τῆς Ἀντιοχείας κλίματα, καὶ τὴν Ἀλεξάνδρου, καὶ τὴν περὶ αὐτὴν ἔρημον, καὶ μέχρις * Ὀάσεως ἐπελθών, καὶ πολλῶν καὶ μεγάλων ἀνδρῶν ἀριστείας συναγηοχώς· τοῦτο μὲν ὄψει, τοῦτο δὲ καὶ νεαζούσῃ ἀκοῇ. διὰ τὴν αὐτὴν δ' αἰτίαν καὶ νήσους ἱστορησάμενος, ἐν τῷ πρὸς τὴν Ῥώμην διάπλῳ ἐκεῖσέ τε τὰ παραπλήσια διερευνησάμενος, καὶ μαθὼν· τὸ παρὸν σύνταγμα γράφει, καὶ προσφωνεῖ Σωφρονίῳ ἢ Σωφρονᾷ τῷ οἰκείῳ μαθητῇ, καὶ ἐγχειρίζει αὐτῷ τοῦτο, τὴν τοῦ βίου μέλλουσαν ἐφίστασθαι πρὸς τὰ ἀμείνονα προσδοκώμενος μεταβολήν. ἡ δὲ τοῦ λόγου ἑρμηνεία εἰς τὸ ταπεινότερον τοῦ προτέρου καὶ ἀμαθέστερον ἀποκλίνει. καὶ τὰ διηγήματα δὲ οὐ κατὰ τὸν ἴσον ἀριθμὸν ἐν πᾶσιν εὑρήσεις τοῖς βιβλίοις διασεσωσμένα: ἀλλ' ἔν τισι καὶ εἰς δύο καὶ τεσσαράκοντα, καὶ τριακοσίοις διηπλωμένα· τοῦτο μὲν ἐνίων κεφαλαίων ἐπὶ διαιρέσει τοῦ ἀριθμοῦ συναυξομένου· τοῦτο δὲ καὶ διηγημάτων ἐστὶν ὧν παρενθήκῃ. πλὴν ἐξ ἁπάντων τὸ χρήσιμον ὁ συνετὸς καὶ θεοφιλὴς ἀνὴρ δρεπόμενος, οὐκ ἂν τῶν συντεταγμένων κόρον καταγνοίη.

* al. μεγάλα

* al. Ὀάσεως

CC.

MARCI MONACHI *Asceticorum libri IIX. & aduersus Melchisedecitas liber I.*

LEGEBANTVR MARCI MONACHI a *libri octo*: quorum primus titulum præfert de lege spirituali, vtilisq; existit iis, qui religiosam agere vitam aggressi sunt, quemadmodum & sequens eos, Qui ex operibus iustificari se putant, in vanam incidere opinionem docet: immò id vel in primis perniciosum esse demonstrat.

a *Extant Parisiis Latine excusi, & in Biblioth. SS. Patr. Margarini To. IV. Alios eiusdem præterea XXXII. asceticos ad sua peruenisse tempora indicat Niceph. lib. 14. cap. 14. quos … cum Nilo B. Chrysost. … fuisse.*

ΜΑΡΚΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΛΟΓΟΙ ἀσκητικοὶ η'· καὶ πρὸς Μελχισεδεκίτας λόγος α'.

σ'.

Marci monachi asceticorum liber.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Μάρκου μοναχοῦ ἐν λόγοις ὀκτώ· ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἐπιγραφὴν ἔλαχε περὶ νόμου πνευματικοῦ· καὶ χρήσιμος τοῖς τὸν ἀσκητικὸν ἐπανῃρημένοις βίον. ὥσπερ καὶ ὁ ἐφεξῆς τοὺς ἐξ ἔργων οἰομένους δικαιοῦσθαι, εἰς μάταιον διαπίπτειν φησὶ λογισμόν· μᾶλλον δὲ καὶ τῶν ὅτι μάλιστα σφαλερῶν, τοῦτο ἐπιδεικνύμενος ἐν οἷς.

MARCVS. Monachus.

ἐν οἷς, καὶ ἕτεραι συνυφαίνονται παραινέσεις, εἰς τὸν πνεύματι ζῶν καὶ αὐταὶ συνανήκουσαι βίον καὶ νόμον. καὶ ὁ τρίτος δὲ, περὶ μετανοίας τῆς πάντοτε προσηκούσης ἀπευθυνόμενος τὸν σκοπὸν, εἰς τὸν αὐτὸν τῆς ὠφελείας βαθμὸν ἀνατρέχει. σαφὴς μὲν οὖν ἐστιν ὅσον ἐπὶ τῇ κοινότητι τῆς λέξεως, καὶ τὸ κεφαλαιωδῶς ἐξενηνέχθαι ἡ φράσις, εἰ καὶ μὴ πρὸς τὴν ἀττικὴν ἀπηκρίβωται τὰ ὅλα γλῶσσαν. εἰ δέ που τὸ ἀσαφὲς ἐνορᾶται, τῷ διὰ πράξεως αὐτὰ πεφυκέναι μᾶλλον κατανοεῖσθαι, ἀναχωρεῖ τῆς διὰ λόγων ἑρμηνείας, οὐχὶ τῷ δυσκόλως εἰρῆσθαι. τὸ δὲ τοιοῦτον οὐκ ἐν τοῖς εἰρημένοις μόνον ἀναφαίνεται λόγοις, ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἑξῆς. καὶ οὐχὶ μόνῳ τῷ δὲ τῷ ἀνδρί· ἀλλὰ καὶ μικροῦ πᾶσιν, οἷς ἀσκητικοὺς νόμους καὶ πάθη καὶ διαθέσεις δι᾽ ἔργων χωρούσας ἀπαγγέλλειν γέγονε σπουδὴ, ὁ τῆς τοιαύτης ἀσαφείας ἐνιαχοῦ συμπεριφέρεται τρόπος· τῆς δ᾽ ἐκ τῶν ἔργων αὐτῶν ἐπιγνώσεως, οὔ τι μάλα στεργούσης τὰς διὰ τῶν ῥημάτων ἐπιδηλώσεις. ἀλλ᾽ οὕτω μὲν περὶ τούτου. ὅ γε μὴν τέταρτος λόγος εἰς τύπον ἐρωτήσεως καὶ ἀποκρίσεως ἐσχηματισμένος, δείκνυσι, ὡς τὸ σωτήριον βάπτισμα τὴν ἐλευθερίαν καὶ τὸν καθαρισμὸν τῶν ἁμαρτημάτων μυστικῶς ἐχαρίσατο ἡμῖν, καὶ τὴν χάριν τοῦ παναγίου ἐνῴκισε πνεύματος, καὶ τοιαῦθ᾽ ἕτερα. ὁ δὲ πέμπτος, διαπλάττει τὸν νοῦν πρὸς τὴν οἰκείαν ψυχὴν, συμβουλὴν οἷον ἀνακοινούμενον, δι᾽ ἧς οὐκ ἄλλους αἰτίους, ἀλλ᾽ αὐτοὺς ἡμᾶς τῶν ἁμαρτανομένων ἀποφαίνεται. καὶ ὁ ἕκτος δὲ εἰς διάλογον σχηματίζεται, σχολαστικὸν εἰσάγων τινὰ, πρὸς Μάρκον αὐτὸν διαλεγόμενον. ὧν τὰ κεφάλαια· ὅτι δεῖ ἀδικούμενον μὴ ἀμύνεσθαι, μηδὲ κατακρίνειν τοὺς ἀδικοῦντας, ἀλλ᾽ * ἰδίων ἁμαρτημάτων εἰς πράξεις ἡγεῖσθαι, τὰς ἐξ ἑτέρων ἐπιφερομένας ἡμῖν ἐπηρείας· καὶ ὅτι χαλεπὸν ἡ ἀνθρωπαρεσκεία· καὶ ὡς δεῖ παντὸς σωματικοῦ ἔργου πολλῷ τῷ μέσῳ τὴν προσευχὴν προτάττειν. καὶ τί ἐστι τὸ θέλημα τῆς σαρκός. ὁ δὲ ἕβδομος, [οὐκ εἰς τὰ τῶν ῥημάτων ἀμείβοντα διατυπούμενος] περὶ νηστείας διαλαμβάνει. ὁ δὲ ὄγδοος, Νικολάῳ τινὶ μοναχῷ γεγραμμένος, πῶς κοιμίζεται μάλιστα θυμὸς καὶ ὀργὴ, ἢ καὶ τέλεον καταργεῖται, ἀναδιδάσκει· καὶ πῶς ἡ σαρκικὴ ἐπιθυμία. ταῦτα μὲν εἰ καὶ κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἧττον ἀλλήλων διαφέροντα, ὅμως εἰς τὴν πρακτικὴν χειραγωγεῖ φιλοσοφίαν τὰ ὀκτὼ τῶν λογίων. ὁ δὲ θ᾽, κατὰ Μελχισεδεκιτῶν ἀγωνιζόμενος, οὐδὲν ἔλαττον τὸν γεννησάμενον αὐτὸν αἱρέσεως ἔνοχον οὐ μετριωτέρας στηλιτεύει. πλὴν τῷ γε θηρᾶν πανταχόθεν ἐθισμένῳ τὸ χρήσιμον, οὐκ ἀσυντελὴς αὐτοῦ οὐδ᾽ ἡ ἐκ τούτου ἀνάγνωσις ἔσται. τὴν δὲ τῶν εἰρημένων * λόγων τάξιν, οὐ πάντα τὰ ἀντίγραφα τὴν αὐτὴν διασώζει: ἀλλὰ ἔνια μὲν προτάττει, ἄλλα δὲ ὑποτάττει, ὥς τινα καὶ τὴν ἐσχάτην τοῖς πρώτοις ἀπονέμειν χώραν.

Baptismatis mysterium.

* al. ἰδίω.

* al. λογίων.

Adduntur & alia ibi salutaria præcepta, quæ ad spiritalem æquè vitam & institutum conducant. Tertius verò liber de pœnitētia, quod hæc vbique deceat, docere pro scopo sibi proponens, ad eundem prorsus vtilitatis gradum tendit.

Perspicua igitur eius est dictio, quatenus verbis vtitur communibus, & summa capita percurrit oratio: etsi quod ad Atticum sermonem non satis accuratè linguam componat. sicubi verò in his obscuritas aliqua cernitur, ideò nimirum ab ea, quæ per verba fit [clara] explicatione recedit; quòd hæc eiusmodi sint, vt per actionem ipsam potissimum percipi debeant, non quod difficulter eadem exprimi oratione possint. Quod non in hisce solum libris visu venit, sed & in aliis deinceps sequentibus. Quin neque in hoc dumtaxat scriptore, verùm etiam in omnibus fermè iis, qui de asceticis institutis, & de perturbationibus atque affectionibus, quæ per ipsa producuntur opera, docere aliquid studuerunt, eiusmodi obscuritatis vitium alicubi inuenitur. quæ enim ex ipsis est operibus percepta cognitio, non vsque adeò verbis explicari contenta est. Sed hæc hactenus.

Quartus porrò liber interrogantis atque respondentis forma compositus, docet salutiferum baptisma, cum liberationem expiationémque criminum mysticè nobis contulisse, tum S. Spiritus gratiam infudisse: & id genus alia. Quintus deinde mentis velut consultationem, cum sua ipsius anima ita inducit, vt nos ipsos auctores esse peccatorum, non verò in alios culpam conferendam, demonstret. Sextus autem dialogi forma conscriptus, quo caussidicus quidam cum Marco ipso disserens inducitur; tractántque hæc ferè capita. Qui iniuriam acceperit, vlcisci non debere; nec adeò illos damnare, qui iniuriam fecerint, cum pœnarum sit potius de peccatis nostris reputanda exactio, quæ ab aliis nobis inferantur iniuriæ. Difficile quoque esse hominibus placere. Precationem dehinc cuicumque corporali operi longo esse interuallo præponendam: & quæ sit denique carnis voluntas. Septimus liber [non per dialogum scriptus] de ieiunio agit. Octauus tandem Nicolao cuidam monacho inscriptus, quibus potissimum ira ac furor animi sopiatur, vel etiam penitus tollatur, & quibus etiam carnis exstinguatur concupiscentia, edocet. Qui quidem octo libri, etsi plus minusve sint inter se diuersi, omnes tamen ad operantem sapientiam quasi manu ducunt. Accessit & nonus liber, quo dum aduersus [a] Melchisedecitas depugnat, nihilo interim minus in ipsum parentem suum, hæresis huius labe contaminatum, vehementer inuehitur. qui tamen vtilitatem vndique inuestigare desideret; ille ne in hoc quidem legendo operam ludet. Ordo verò istorum librorum non idem in omnibus est codicibus: alia enim quidam præponunt, alia subiiciunt, vt primis etiam aliqui extremum tribuant locum.

[a] De quibus ex veterum scriptis plura Cardin. Baronius Tomo 2. ad An. Christi 196.

DIADOCH.

DIADOCHI Photicæ veteris Epiri Episc. *Definitiones X. & Capita C.*

CCI.

NILI MONACHI *De Oratione capita CLIII.*

IOANNIS CARPATHII *Consolatorius.*

a Et oesset à nostro Franc. Turriano Latinè versus, & typis Plantinianis item excusus.

LEGI [a] libellum in quo post decem admodum procemij capita, centum sequuntur alia, quibus totus absoluitur. Illorum primum fidei est definitio: Conceptus [nimirum] mentis de Deo affectionis expers. Alterum dein definitio spei: Egressio mentis ad ea, quæ spectantur. Tertium, patientiæ definitio: Mentis oculis [Deum] inuisibilem, perinde ac si visibilis esset intuendo, ita indesinenter durare. Quartum, definitio affectionis minimè auaræ. Tam esse animatum ad non habendum quàm alius quispiam ad habendum. Quintum, definitio cognitionis: Seipsum nescire, extra se positum in Deo. Sextum, humilitatis definitio: Continua obliuio suorum rectè factorum. Septimum, definitio vacuitatis iræ: vehemens desiderium non irascendi. Octauum, castimoniæ: Sensus semper Deo affixus. Nonum, charitatis: Amoris incrementum erga eos, qui injuriam inferunt. Decimum, perfectæ immutationis: Mortis horrorem pro gaudio reputare in Dei oblectatione. Decem ergo hisce definitionibus centum illa capita subiecta sunt. Hic autem liber iis vel maximè commodus, qui se [ad perfectionem] exercent, immo & qui in ipsis actionibus perficientibus iam exercitati sunt: nihil interim paulò obscurius adferens: scientia enim per experientiam percepta, facilè se verbis doceri patitur. Auctorem eius inscriptio ipsa facit Diadochum, Photices illius quæ est in vetere Epiro, Episcopum.

b CXLIIX. duntaxat in hac ẽ i... coniugata P. Franc. Turriano.
c Ut, De nihil possidendo, ἀκτημοσύνη: De Philosophia Christiana, de vertutibus & vitiis, de comparatione vitæ Monachorum qui in solitudine, & qui in ciuitate degunt: de cæde SS. Martyrum Monachorum in monte Sina. Liber item epistolarum, quæ in Italiæ Bibliothecis extant. Hæc noster Turrianus recensit ad suum Nilum. Niceph. lib. 14. cap. 54. addit eû Græca se perfectionis scholasticas, scripsisse, & ad Italegium quêdam. At cum plures enumerentur Nili, suspicor non eiusdem fuisse omnia.

In eodem volumine lectus item est *Nili Monachi* liber in [b] centum & quinquaginta tria capita diuisus: quibus precandi formam vir ille diuinus exposuit. Feruntur eiusdem & [c] alia plurima lectu digna diuersi argumenti opuscula, partim epistolæ, partim historiæ forma conscripta, quæ non operum tantum perfectionem insignem, sed in dicendo quoque facultatem eius testantur. Verùm etsi diffusus æquè Diadochus non est: quæ tamen ab ipso conscripta sunt centum capita, nullam partem inferiore gradu collocantur, quam quæ modo retuli. Nam & dictio ita composita est, vt reprehendi nequeat, & sensus ex actionibus natam sapientiam præfert. Cæterum Marci librum cum vtraque [quam dixi] forma præcedat, alicubi insuper sententiis antecellit. Dederit verò & ille ad finem cuiusque capitis ansam iis qui incorruptè pronuntiant, quod siue accessione alicuius adulteratus, siue aliàs hallucinatione aliqua abreptus ista dixerit. Vellem enim, ne verè confirmare possem, opinionem saltem eius damnatam fuisse. Valde autem in iis, quæ paulo antè recensui, etiam antecellit [d] *Ioannem* illum *Carpathium*, qui hunc operi suo titulum indidit: *Ad Indiæ Monachos, quem postularant, Consolatorius*. Porrò centum & hic capitibus librum suum absoluit.

d Huius ἐκτὸ ἀσκητικὰ extare feruntur in Italia, & Bibliotheca regia & Augustana.

ΔΙΑΔΟΧΟΥ ΦΩΤΙΚΗΣ ΕΝ ΤΗ παλαιᾷ ἠπείρῳ ἐπισκόπου ὅροι ι. καὶ ἀσκητικὰ κεφάλαια ρ΄.

ΝΕΙΛΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ ΛΟΓΟΣ ἐν κεφαλαίοις ρνγ΄.

ΚΑΙ ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΚΑΡΠΑθίου παρακλητικός.

σα΄.

Diadochi Photicæ veteris Epiri episcopi definitiones X. & capita ... C.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον τοῖς ἐπιμέτροις μὲν κεφαλαίοις ἑκατὸν ἀπαρτιζόμενον, τοῖς ἐν προοιμίῳ δὲ τὸν δέκα εἰς ὑπερβαίνουσιν. ὧν πρῶτόν ἐστιν, ὡς πρῶτος ὅρος τῆς πίστεως, ἔννοια περὶ Θεοῦ ἀπαθής. β΄, ὡς δεύτερος ὅρος τῆς ἐλπίδος, ἐκδημία τοῦ νοῦ πρὸς τὰ ἐλπιζόμενα. τρίτον, ὅρος τῆς ὑπομονῆς, τὸν ἀόρατον ὡς ὁρατὸν ὁρῶντα τοῖς τῆς διανοίας ὀφθαλμοῖς ἀδιαλείπτως καρτερεῖν. δ΄, ὅρος τῆς ἀφιλαργυρίας, οὕτως ἐθέλειν τὸ μὴ ἔχειν, ὡς θέλει τις τὸ ἔχειν. πέμπτον, ὅρος τῆς ἐπιγνώσεως, ἀγνοεῖν ἑαυτὸν, ἐν τῷ ἐκστῆναι * Θεῷ. ἕκτον, ὅρος τῆς ταπεινοφροσύνης, λήθη τῶν κατορθουμένων προσεχής. ζ΄. ὅρος τῆς ἀοργησίας, ἐπιθυμία πολλὴ τοῦ μὴ ὀργίζεσθαι. η΄. ὅρος τῆς ἁγνείας, αἴσθησις ἀεὶ κεκολλημένη τῷ Θεῷ. θ΄. ὅρος τῆς ἀγάπης, αὔξησις φιλίας πρὸς τοὺς ὑβρίζοντας. ι΄. ὅρος τῆς τελείας ἀλλοιώσεως, ἐν τρυφῇ Θεοῦ, χαρὰν ἡγεῖσθαι τὸ στυγνὸν τοῦ θανάτου. τούτοις οὖν τοῖς δέκα, τὰ ἑκατὸν ὑποτέτακται. καὶ ἔστιν οὗτος ὁ λόγος εἰς τὸ ἄριστον τοῖς ἀσκουμένοις συγκείμενος, καὶ τοῖς ἐν αὐταῖς ἐγγεγυμνασμένοις ταῖς τελεοποιοῖς πράξεσιν, οὐδ' ἀσαφές τι ἐμπαρεχόμενος. ἡ γὰρ διὰ πείρας γνῶσις, εὐχερῶς τῇ διὰ λόγων ἐμβατεύει διδασκαλίᾳ. πατέρα δὲ τοῦ λόγου Διάδοχον ἡ ἐπιγραφὴ λέγει, φωτικῆς τῆς ἐν τῇ παλαιᾷ ἠπείρῳ ἐπίσκοπον.

Nili Monachi capita CLIII.
* λόγοι ἀτί-γοι.

Ἐν ταὐτῷ δὲ τεύχει καὶ Νείλου μοναχοῦ * λόγος ἀνεγνώσθη, τρισὶ καὶ πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν κεφαλαίοις διῃρημένος. τῆς δὲ προσευχῆς δὲ ἐν τούτοις ὁ θεῖος ἀνὴρ ἀναπτύσσει τύπον. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα αὐτοῦ ἀξιόλογα ποικίλας ὑποθέσεις ὑποβαλλόμενα, εἰς τε τὸν ἐπιστολιμαῖον τρόπον, καὶ εἰς τὸ συγγραφικὸν ἀνηγμένα συντάγματα φέρεται· τήν τε κατὰ τὰ ἔργα τελειότητα, καὶ τὴν ἐν λόγοις μαρτυρούμενα δύναμιν. πλὴν, εἰ καὶ μὴ πολύχους ὁμοίως ὁ Διάδοχος, ἀλλὰ τά γε ἀναγεγραμμένα αὐτοῦ ἑκατὸν κεφάλαια οὐκ εἰς ἐλάττονα βαθμὸν ἐν οὐδετέρῳ μέρει τῶν εἰρημένων τίθησιν. ὅ, τε γὰρ λόγος αὐτοῦ εἰς τὸ ἀμώμητον σύγκειται, καὶ ὁ νοῦς τὴν ἀπὸ τῶν πράξεων σοφίαν προβάλλεται. τοῦ μέντοι Μάρκου

Marcus Monachus.

δι' ἑκατέρας περιέχων ἰδέας, καὶ ἐνιαχοῦ ταῖς γνώμαις ἀντιφέρεται. δοίη δ' ἂν καὶ αὐτὸς λαβὴν τοῖς ἀδεκάστως ἀκριβολογουμένοις κατὰ τὸ τέλος τοῦ ἑκάστου κεφαλαίου, εἴτε παρενθήκῃ τινὸς νοθευόμενος, εἴτε ἄλλως τινὶ συναρπασθεὶς παροράματι, ταῦτ' εἴρηκε. τὸ γὰρ κατὰ δόξαν ἁλῶναι, εὐξαίμην ἂν μὴ ἐπαληθεύειν. κρατεῖ δ' οὖν ἐν τοῖς πρὸ ὀλίγου εἰρημένοις πολλῷ καὶ Ἰωάννου τοῦ Καρπαθίου, ὃς ἐπιγραφὴν αὐτοῦ τῷ πονήματι δίδωσι πρὸς τοὺς ἀπὸ τῆς Ἰνδίας προτρέψαντας μοναχοὺς παρακλητικός. ἑκατὸν δὲ καὶ οὗτος κεφαλαίοις περαιοῖ αὐτό.

Ioan. Carpathij ad Monachos Indiæ capita.

ΙΠΠΟ-

ΙΠΠΟΛΥΤΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ΚΑΙ μάρτυρος, εἰς τὸν Δανιὴλ ἑρμηνεία· καὶ λόγος περὶ Χριστοῦ καὶ ἀντιχρίστου.

σβ'. Hippolytus martyr in Danielem.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἱππολύτου, ἐπισκόπου καὶ μάρτυρος, ἑρμηνεία εἰς τὸν Δανιήλ. κατὰ λέξιν μὲν οὐ ποιεῖται τὴν ἀνάπτυξιν, πλὴν τὸν νοῦν γε, ὡς ἔπος εἰπεῖν, οὐ παρατρέχει. πολλὰ μέντοι ἀρχαιοτρόπως, καὶ οὐκ εἰς τὸ ὕστερον διηκριβωμένον καταλέγει· ἀλλ' ἐκεῖνον οὐκ ἂν εἴη δίκαιος λόγον ὑπέχειν. τοὺς γὰρ ἀρχὴν θεωρίας καταβαλλομένους, οὐ δίκας ἀπαιτεῖν τῶν παρειμένων, ἀλλ' ἀγαπᾶν μάλιστα αὐτοῖς τε τῆς ἐπιβολῆς, καὶ ἐφ' ὅσον ἂν καταλήψεως τῶν διασκοπουμένων προχωροίη. τὸ δὲ τὴν τοῦ ἀντιχρίστου παρουσίαν, καθ' ἣν καὶ ἡ τοῦ αἰσθητοῦ * κόσμου τοῦδε συντέλεια ἵσταται, μηδὲ τοῖς μαθηταῖς δεομένοις τοῦ * σωτῆρος ἀποκαλύψαντος, εἶτα αὐτὸν ταύτην πεντακοσίοις ἔτεσιν ἀπὸ Χριστοῦ ὑπαχθέντα περιγράψασθαι, ὡσανεὶ τῶν ἀπὸ πρώτης τοῦ κόσμου καταβολῆς ἑξακισχιλίων ἐτῶν συντελουμένων, καὶ τὴν διάλυσιν αὐτῷ ἐφεστάναι· τοῦτο καὶ θερμοτέρας ἂν εἴη τοῦ προσήκοντος γνώμης, καὶ ἡ ἀπόφασις ἀνθρωπίνης ἀγνοίας, ἀλλ' οὐκ ἐπιπνοίας τῆς ἄνωθεν διελέγχει. ἡ φράσις * αὐτοῦ τὸ σαφὲς ὅτι μάλιστα οἰκειουμένη πρέποι ἂν * ἑρμηνείας, εἰ καὶ πως ἀττικοῖς * ὄντι μάλα θεσμοῖς δυσωπεῖ. Συνανεγνώσθη αὐτῷ καὶ ἕτερος λόγος περὶ Χριστοῦ καὶ ἀντιχρίστου, ἐν ᾧ ἥ τε αὐτὴ τῶν λόγων ἰδέα διαπρέπει, καὶ τὸ τῶν νοημάτων ἁπλούστερόν τε καὶ ἀρχαιότροπον.

* al. τοῦδε κόσμου * al. σωτῆρος
* ἑαυτοῦ. * ἑρμηνεία. * ὄντι μάλα θεσμοῖς.

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ἐπισκόπου Κύρου ἑρμηνεία εἰς τὸν Δανιήλ.

σγ'. Theodoretus in Danielem.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ μακαρίου Θεοδωρήτου, ἐπισκόπου Κύρου, ἑρμηνεία εἰς τὸν Δανιήλ. μακρῷ μὲν [illegible] ὁ σοφὸς ἀνὴρ οὐχ Ἱππολύτου μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἄλλων τῇ τῶν προφητικῶν ῥημάτων ἀναπτύξει τε καὶ διακαθάρσει κρατεῖ. ἔστι δὲ τὴν φράσιν, εἴ τις ἄλλος, ἑρμηνείαις πρέπων. τῷ τε καθαρῷ καὶ εὐσήμῳ τῶν ῥημάτων ἀνακαλύπτων τὰ συνεσκιασμένα· καὶ τῷ ἡδύνοντι, ἅτε δὴ * διαγλυκαίνοντι, προθυμοτέρους πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν παρασκευάζων· καὶ * μὴν καὶ τῷ πρὸς μηδεμίαν ἐκτροπὴν καὶ παρέκβασιν ἀποφέρεσθαι τοῦ προκειμένου· κόρον τε ἀφαιρούμενος πάντα, καὶ τὴν μάθησιν τῶν ζητουμένων ἀσύγχυτόν τε καὶ ἀδιασκέδαστον καὶ εὐχερῆ τοῖς ἀναλεγομένοις αὐτὸν τὸν πόνον ἐμποιῶν. καὶ ἡ λέξις δὲ αὐτοῦ καὶ ἡ συνθήκη τῆς ἀττικῆς εὐγενείας οὐ φεύγει τὰς γονάς. πλὴν εἴ τι περιεργότερον * αὐτῷ ἐστι, καὶ τὸ ὡς φάναι πολλῶν ἀκοῆς ἀνακεχωρηκός. τοῦτο δὲ ὅτι * μηδὲ πρόσηκον ἑρμηνείᾳ ἀποκλίνει. καὶ ὅλως εἰς τὸ ἄριστον ἐστι τῶν ἐξηγητῶν, καὶ οὐκ ἔχοι ῥᾳδίως τὸν ἄμεινον διασαφοῦντα, ἀνηγμένος. ἔστι μὲν γὰρ καὶ ἄλλοις τὸ καθαρῶς εἰπεῖν καὶ ἀνιχνεῦσαι τὸν νοῦν τῶν θεωρουμένων· τὸ δ' ἅμα τε σαφῶς εἰπεῖν, καὶ μηδὲν τῶν ἀναγκαίων ἐν τῷ συντόμῳ * παραλιπεῖν, μηδὲ πρὸς ἐκδρομὰς ἢ ἐπιδεικτικὰς σοφίας χωρεῖν· ἢ ἄλλως μὲν οὐκ ἀχρήστους ποιεῖν, παραφέρειν δὲ τοῦ προκειμένου μὴ ἀπᾴδειν, εἴ τι ἄλλο καὶ τῷ χρηστῷ Θεοδωρήτῳ ἔτεσιν ἐσπουδασμένον,

* διαγλυκαίνοντι. * al. δὴ. * ἑαυτοῦ * μηδὲ. * παραλιπεῖν.

B. HIPPOLYTI EPISC. ET MART. *Interpretatio Danielis, & Homilia de Christo & Antichristo.*

B. HIPPOLYTUS. CCII.

LEGI [a] HIPPOLYTI *Episcopi ac Martyris interpretationem Danielis:* quem etsi ad verbum non explicat, nullum tamen sensum, vt verum dicam, prætermittit. Pleraque porrò veteri more, non vt postea fuêre accuratius excussa, recenset quanquam eorum ipsum reddere rationem æquum non est. Decet enim ab iis, qui principium scientiæ alicuius statuerunt non reposcere rationem eorum, quæ prætermittunt: sed contentum esse potius conatu ipso, & iis, quæ quatenus licuit, è considerandis assecuti sunt. Cæterum, quod Antichristi aduentum (quando etiam mundi huius aspectabilis interitus sequetur) quem ne discipulus quidem rogantibus manifestauit Christus, Hippolytus hic quingentesimo post Christum anno adscribere ausus sit, quasi à prima mundi constitutione sex millibus annorum tum decursis eius interitus instaret, hoc sanè calidioris, quàm par sit, animi est. Verùm hæc eius assertio humanam ignorantiam potius, quàm cœlestem aliquam inspirationem arguit.

Genus eius dicendi clarum inprimis ac perspicuum, interpretem satis decet, etsi Atticas reuera leges valde repudiat.

Legimus vnà eiusdem [b] Homiliam de CHRISTO & Antichristo: in qua eadem dicendi forma seruata, & sensuum simplicitas maior est ac vetustas.

[a] Vide D. Hieronym. in Catal. cap. 61.
[b] In Græce & Latine [illegible]

THEODORETI CYRENSIS EPISC. * *Interpretatio Danielis.*

CCIII.

LEGIMVS THEODORETI Episcopi Cyri *interpretationem Danielis.* Vir sanè doctus, non Hippolyto modo, verum etiam aliis multis propheticorum sermonum interpretatione atque explanatione longè antecellit. Dictio eius, commentationi (si cuiusquam alius) aptissima. Nam & puris significantibusque verbis abdita quæque & obscura reuelat, & iucunditate quadam quasi delinimento, suauique lepore ad sui lectionem inuitat. Quin & ex eo quod ad ambages nullas digressionesque à proposito argumento recedat, satietatem non modo nullam adfert, sed ea insuper, quæ in dubium vocantur, sine vlla vel confusione vel dissipatione facile, & commoda ratione lectores suos docet. Vocum item eius delectus, atque ipsa compositio ab Atticæ elegantiæ origine non refugit, nisi quid fortè curiosius illic occurrat, quod quis multorum auribus insolitum dicat. Hoc constat, nihil enim, quod ad interpretandum faciat, declinare, adeoque in summum euasisse optimorum interpretum culmen, vt non facilè iis aliquem reperturus, qui illo melius obscura explicet. Sunt quidem & alij pure loquentes, qui propositarum sibi rerum sensum haud segniter inuestigent: at simul & perspicuè dicere, & nihil interim cognitu necessarium (vel breuitatis causa) prætermittere: non item ad diuerticula, vel ad doctrinæ ostentationem digredi (nisi hæc forsitan, non sine vtilitate, sic adhibeantur, vt percipi nequeat, quod à re proposita discedatur) hoc certè præ cæteris rebus omnibus à bono Theodoreto studiosè curatum est,

THEODOR. non in hoc solum opere, sed ferè dixerim in omnibus eius scriptis, quæ multa sanè reliquit, quibus S. Scripturarum industria sua mirificè illustrauit. Igitur in aliquibus quidem illi in hac diuini Danielis expositione cum Hippolyto Martyre conuenit, sed plura in quibus dissentit: quorum[a] hæc illustriora sunt * * *

[a] Desiderantur hic ea, argumento est verbum ea quibusdam codicibus relictum spatium.

CCIV.

Eivsdem *Octateuchi expositio, & in libros Regum, ac Paralipomenon.*

Legi eiusdem diuini viri explanationem Octateuchi, quæ inscriptionem certè operi egregiè congruentem, nacta est, [a] *In impedita sacræ scripturæ loca*: in quibus & ad libros Regum ac Paralipomena. Vtilissimum in primis hoc opus, quódque cum ipsis quasi natalibus parentis mox genium lectorum oculis subiiciat. Præterquam autem quod hic consueta ipsi dicendi forma egregiè eluceat: habet quoque (si ad maiorem perspicuitatem & comprehendendi facilitatem respicias) cum aliud quoddam commodum, tum quod in summa veluti capita per quæstiones solutionésque liber distinctus sit.

[a] Εἰς τὰ ἄπορα τῆς γραφῆς. Addunt editi libri κατ' ἐκλογήν. Vnde interpretes fecerunt: De selectis scripturæ S. quæstionibus ambiguis. Quæ autem hoc loco, è Cod. Bauar. descripta, exhibentur in Notis exemplaris Græci, eadem & plura, vidit atque conuertit olim Gent. Heruetus.

CCV.

Idem *In XII Prophetas.*

Legimvs eiusdem in duodecim Prophetas eadem dictionis ac sententiæ venustate adornatum librum.

CCVI.

Procopii Sophistæ *Scholæ commentariorum in Octateuchum, & In libros Regum ac Paralipomena.*

Lectæ sunt Procopii *Sophistæ Scholæ commentariorum in Octateuchum veteris Testamenti, & in Regna ac Paralipomena.* Diffusus autem est interpres hic atque prolixus: non quidem propterea, quòd in superuacaneas, quæque ad rem nihil pertineant egressiones diuertat, sed quod opinionum eadem de re diuersitates sæpenumero commemoret. Et verò etiam præfatur hoc à se opus magnam in molem esse aggestum: quod item maximè ad Theodoreti breuitatem venustatémque assurgit. vt aptissimum illud planè sit, atque vtilissimum, si post illum lectum, ad huius etiam viri labores legendos otium contingat. Dictio ab eo est optimè quidem exculta, sed comptior aliquanto, quam commentarij rudiorem formam deceat.

CCVII.

Idem *In Esaiam Prophetam.*

Legimvs *eiusdem* perstudiosi hominis [a] *in Esaiam Prophetam* opus: quod similem superiòscriptis seruat commentandi rationem, eandémque dicendi vim præfert, pari cum lectoris (vt constat) vtilitate.

[a] Quod cum Latina sua insigni interpretatione, & sacro Prophetæ textu edidit Parisijs doctiss. Ioan. Curterius, an. 1580.

CCVIII.

Evlogii Alexandrini Archiepisc. *Contra Nauatianos libri V.*

Legi B. Evlogii *Archiepiscopi Alexandrini aduersus Nauatianos* [a] *libros quinque.* Qui etsi scriptor dicendi elegantia nomen sibi

[a] De iisdem pluribus infr. Cod. CCLXXX.

οὐκ ἐν ταύτῃ μόνον τῇ πραγματείᾳ, ἀλλὰ μικροῦ δέω φάναι, καὶ ἐν πάσαις. πολλαὶ δ' αὗται, ἐν αἷς τῶν ἱερῶν γραμμάτων αὐτοῦ ἡ διασάφησις φιλοπονεῖται. ἔστι μὲν οὖν ἐν τῇ περὶ τὸ θεσπέσιον Δανιὴλ ἀναπτύξει, κατ' ἔνια τῷ μάρτυρι συμφερόμενος Ἱππολύτῳ· πλείω δὲ πρὸς ἃ φέρεται, τὸ ἕτερον, ὧν τὰ ἐπιφανέστερα ταῦτα.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΗΝ ΟΚΤΑτεύχον, καὶ τὰ βασιλείας, καὶ τὰ παραλειπόμενα.

σδ'. *Theodoretus in Octateuchum expositio.*

Ἀνεγνώσθη τοῦ αὐτοῦ θεσπεσίου ἀνδρὸς ἐξήγησις εἰς τὴν ὀκτάτευχον· ἐπιγραφὴν δ' ἔλαχε συμβαίνουσαν τῷ ἔργῳ. εἰς τὰ ἄπορα γὰρ χρηματίζει τῆς γραφῆς· ἐν οἷς ἐστι καὶ εἰς τὰ τῶν βασιλειῶν, καὶ εἰς τὰ παραλειπόμενα. χρήσιμον δ' ἐς τὰ μάλιστα τὸ βιβλίον καὶ αὐταῖς γοναῖς τοῖς ἐντυγχάνουσι, τὸ γνήσιον ἐπιδεικνύμενον αὐτίκα τοῦ γεγεννηκότος. τὸ δὲ συνήθους αὐτοῦ ἰδέας διαπρέπουσης, ἔχει τι πρὸς τὸ σαφέστερον ὁρᾶν καὶ εὐκατάληπτον, καὶ ἕτερον πλεονέκτημα, καὶ τὸ ὡς ἐν κεφαλαίῳ κατὰ τὸ ἀπορούμενον καὶ ἐπιλυόμενον τὸ βιβλίον διατετυπῶσθαι.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΔΩδεκα προφήτας.

σε'. *Theodoretus in XII. Prophetas.*

Ἀνεγνώσθη τοῦ αὐτοῦ εἰς τοὺς δώδεκα προφήτας ἐν τῇ αὐτῇ τῶν λόγων καλλονῇ καὶ τῆς διανοίας διεσκευασμένον βιβλίον.

ΠΡΟΚΟΠΙΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ εἰς τὴν Ὀκτάτευχον, καὶ τὰ τῶν βασιλειῶν, καὶ τὰ παραλειπόμενα ἐξηγητικαὶ σχολαί.

σϛ'. *Procopius in Octateuchum, libros Regum, & Paralip.*

Ἀνεγνώσθησαν Προκοπίου σοφιστοῦ ἐξηγητικαὶ σχολαὶ εἴς τε τὴν ὀκτάτευχον τῶν παλαιῶν γραμμάτων, καὶ εἰς τὰς βασιλείας, καὶ δὴ καὶ τὰ παραλειπόμενα. πολύχους μέν ἐστι καὶ πολύστιχος ὁ ἐξηγητής· πλὴν οὐκ εἰς περιττάς τινας καὶ ἐξαγωνίους ἀποδιατρίβων παρεκδρομάς, ἀλλὰ τῷ διαφορὰς δοξῶν περὶ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως * ὑπογράφειν πολλάκις. τοῦτο δὲ καὶ προοιμιάζεται εἰς ὄγκον αὐτοῦ διαπλαττόμενον, καὶ μάλιστα πρὸς τὴν Θεοδωρήτου συνόψιν τε καὶ φιλοπονίαν τὸ σύνταγμα αἴρεται. καὶ εἴη ἂν οἰκειότατόν τε καὶ χρησιμώτατον, εἰ μετὰ τὴν [ἐν] ἐκείνοις τριβὴν ἡ περὶ ταῦτα τοῦ ἀνδρὸς τὰ σπουδάσματα σχολὴ διαδέχοιτο. καὶ ἡ φράσις δὲ αὐτοῦ εἰς τὸ ἄριστον ἤσκηται, εἰ καὶ ἐξηγητικῆς διατυπώσεως ἔχει τι καὶ κομψότερον.

* ἀναγράφειν.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΙΣ ΤΟΝ ΗΣΑΙΑΝ.

σζ'. *Idem Procopius in Esaiâ.*

Ἀνεγνώσθη τοῦ αὐτοῦ φιλοπόνου ἀνδρὸς, εἰς τὸν προφήτην Ἡσαΐαν. τὴν τε ὁμοίαν τοῖς προειρημένοις διάθεσιν φυλαττόμενον, καὶ τὴν αὐτὴν τῶν λόγων ἐπιδεικνύμενον δύναμιν. καὶ δῆλον, ὅτι καὶ τὸ λυσιτελοῦν παραπλήσιον.

ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ἀλεξανδρείας κατὰ Ναυατιανῶν λόγοι ε'.

ση'. *Eulogius Alexandrinus Archiepiscopus contra Nouatianos.*

Ἀνεγνώσθη τοῦ ἐν ἁγίοις Εὐλογίου ἀρχιεπισκόπου ἀλεξανδρείας κατὰ Ναυατιανῶν, ἐν λόγοις πέντε. τούτῳ τῷ ἀνδρὶ ὄνομα μὲν λιπεῖν

λόγων ἐπὶ δεξιότητι λέγων, οὐδ' ὁ, τι οὖν προσεμέλησε. τὰ δὲ Ναυάτου σοφισματώδη προβλήματά τε καὶ διαλεκτικὰ διελέγξαι καὶ αἰχμαλωτίσαι, οὐδὲν τὸ ἀπαραπτεύειν τῆς κατὰ τοὺς λόγους μελέτης ἐμποδὼν ἔστη. τοῖς γὰρ γραφικοῖς πλουτῶν νοήμασί τε καὶ θεωρίαις, ὅσα ἐκεῖνος ἀποσπαράσσων τῆς ἰδίας αἱρέσεως πρόβλημα καὶ συνηγορίαν ἐποιεῖτο, ταῦτα οὗτος ἀναπτύσσων, καὶ τὸ περὶ αὐτὰ κακοῦργον τῆς αἱρέσεως ἐπιδεικνὺς, ἀφαιρεῖται αὐτοῦ· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἑτέροις τῶν γραφῶν ῥήμασι τὸ ἀπονενοημένον αὐτοῦ καὶ ἀσυγγνωστον, καὶ ἀλλόφυλον τῆς αἱρέσεως στηλιτεύει. ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ τῶν λόγων, καὶ τὸ νόθον καὶ κακόπλαστον, ὃ εἰς Ναυάτον ἀναφέρουσιν οἱ αὐτοῦ σπουδασταὶ, μαρτύριον διελέγχει. ἔστι μὲν οὖν καὶ αὐτὸ τοῦτο ὁ κατὰ Ναυάτου ἔλεγχος, τὸ χρήσιμον ἔχων. πλὴν καὶ γραφικῶν οὐκ ὀλίγων ἐνθεωρεῖται ῥητῶν πολλαχῆ τοῖς ἀξιολογωτάτοις τῶν ἐξηγητῶν συμφερομένη ἑρμηνεία. ἀλλὰ καὶ τὸ πιθανόν τε καὶ ἥδιον ὡς ἐν τοιούτῳ λόγων χαρακτῆρι οὐκ ἄν τις ἀγαθὸς καταγνοίη.

EVLOGIVS.

quærere nullo modo curarit: nihil tamen, quo minus Nauati sophismatum plenæ assertiones, captionésque refellantur, atque ignominia notentur, sermonis neglecti incuria impedimento fuerit. Sacræ enim Scripturæ commentationibus ac contemplationibus abundè instructus, quæ hinc ad suam hæresim asserendam atque propugnandam ille discerpserat, eadem hic interpretando, & vnà hæresis in iis fraudes detegendo, Nauato eripit ac tollit. Quamquam & aliis scripturarum locis, ipsius venia indignam amentiam, ac peregrinam heresim, velut cippo eam inscribendo, diuulgat. [a] Extremo denique libro falsum illud & improbè confictum, quod Nauato eius studiosi attribuunt, martyrium, exagitat. Est igitur hæc Nauati confutatio legentibus vtilis: præterquam quòd hic [b] non paucorum scripturæ locorum passim sese offerat explicatio, ipsis etiam interpretum principibus profutura. [c] Sed & illius persuadendi vim ac iucunditatem, vt in hoc charactere, nemo qui cum veneretur, contemnendam ducat.

a Qui sextus [illegible] C. CLXXXII. [illegible] C. CLXXX.

b Qua excerpta leges [illegible] C. CLXXX.

c Eadem plane [illegible] supra Codice CLXXXII.

ΔΙΩΝΟΣ ΛΟΓΟΙ π'.

σθ'. Dionis Chrysostomi orationes LXXX.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Δίωνος βιβλίον ἐν λόγοις ὀγδοήκοντα· οὗτος ἦν μὲν τὴν πατρίδα Προυσαεύς· φυγὰς δ' ἐγεγόνει, τὴν τῶν τυραννίδων ἐκκλίνων δουλείαν, καὶ πολλὴν ἐπῆλθε πλανώμενος γῆν. δεξιὸς δὲ περί τε τοὺς λόγους ἔδοξεν εἶναι, καὶ μάλιστα τοὺς ὅσοι ῥυθμίζειν συμβάλλουσι τὰ ἤθη. ἤκμασε δὲ κατὰ τοὺς χρόνους τοῦ βασιλέως Τραϊανοῦ, καὶ πλεῖστον διέτριψε χρόνον παρ' αὐτῷ, καὶ τῆς ὅτι μάλιστα τιμῆς καὶ δεξιώσεως ἔτυχεν, ὡς καὶ συγκαθίζεσθαι αὐτὸν τῷ βασιλείῳ ὀχήματι. παῖς μὲν ἦν οὗτος Πασικράτους, σοφιστὴς δὲ καὶ φιλόσοφος τὸ ἐπιτήδευμα. ἐπὶ τοσοῦτον δ' αὐτὸν τῆς κατὰ τὸ σχῆμά φασι σεμνότητος ἀντιποιεῖσθαι, ὡς καὶ λεοντῆν πολλάκις ἐνημμένον ποιεῖσθαι τὴν πρόοδον. φωνὴν δ' ἠρεμαίαν ἠφίει καὶ σταθεράν. καὶ σχολαῖον μὲν, ἀλλ' οὐκ ἀναβεβλημένον βάδισμα. καὶ τὰ λοιπὰ δὲ τῶν κινημάτων οὐκ ἀσύμφωνα. ἰσχνός τε ἦν, καὶ οὐδὲ μέγας τὸ σῶμα. τῶν πολλοὺς φασὶ καὶ ποικίλους γράψαι λόγους· οἱ δ' εἰς ἡμετέραν φθάσαντες γνῶσιν, τὸν ὀγδοήκοντα ἐπλήρουν ἀριθμόν. Χρυσόστομον δ' αὐτὸν οἱ λόγοι τῇ κατ' αὐτὸν γενεᾷ δεδώκασιν ἐπονομάζειν. ἔστι μὲν οὖν, ὅπερ ἔφην, τὸ πλεῖστον αὐτῷ τῶν λόγων, ὧν ἡμεῖς ἴσμεν, συμβουλευτικόν. οἷα δ' εἰκὸς καὶ τῷ συμβουλευτικῷ παραπλεκόμενον τὸ οἷον δικανικὸν, παραπλήσιον τὴν ἀρετὴν κἂν τῷ μέρει τῷ δὲ τοῦ λόγου δεικνύει, καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων ὁ Ῥοδιακός. δριμὺς τε γὰρ ἐπὶ τοῖς ἐνθυμήμασι, καὶ τὸ συνεστραμμένον, πρόσεστι τῷ αὐτοῦ χαρακτῆρι τῶν λόγων ἔχων, καὶ τὸ ἔντονον μετὰ τοῦ γονίμου πλουτῶν. ἄριστος δὲ τοῖς παραδείγμασι, καὶ πολὺς ἐπὶ πανταχοῦ, καὶ ποικίλης ὕλης λαμβάνων αὐτὰ, καὶ προσφυῶς ἁρμοζόμενος. χαίρει δὲ μάλιστα καὶ μυθολογήμασί τινας παραινέσεις συμπλέκειν, διὸ καὶ τὸ [*] ἀτελὲς διώκειν δοκεῖ. σπάνιον γὰρ εἴ πως εὕρῃ κατὰ τὸν Πλατωνικὸν ζῆλον ἐπὶ διάρμα καὶ ὄγκον ἐνεργαζομένοις τοῖς λόγοις, ὥσπερ ἐν τῷ Βορυσθενικῷ, μύθοις αὐτὸν ἀποχρώμενον.

Rhodiaca oratio.

[*] al. ἀφελὲς.

Borysthenica.

DIONIS CHRYSOSTOMI Orationes LXXX.

CCIX.

LECTVS est [a] DIONIS [b] orationum octoginta liber. Patria hic fuit Prusensis, [c] sed tyrannidis dum fugit seruitutem, exsul factus, varias oberrando peragrauit regiones. Idem in dicendi arte acutus ac solers est habitus, præsertim si de componendis moribus dandum esset cõsilium. Viguit Traiano Romæ imperante, cum quo diu multumque vixit, & in ea existimatione atque honore, vt & cum Augusto communi interdum carpento veheretur. Patrem habuit Pasicratem, Rhetor ipse instituto atque Philosophus. Tantam autem morum seueritatem affectasse ferunt, vt leonina sæpe indutus pelle in publicum prodiret. Vocem mittebat placidam, & firmam incessus minimè quidem incitatus, sed non ideo segnis aut fractus, a quo nec reliqui corporis motus discrepabant. Gracilis adhæc erat, & corpore haudquaquam vasto. Orationes conscripsisse plurimas referunt, quarum octoginta in meas inciderunt manus: quæ quidem orationes Chrysostomi [hoc est aurei oris] cognomentum illi apud eius ætatis homines pepererunt. Cæterum pleræque, vt dicebam, orationum eius quas quidem nouerim, Suasoriæ. Sed quando æquum est deliberatiuo generi quiddam etiam iudiciale permisceri, parem ipse virtutem in hoc quoque orationis genere ostendit: & inter omnes quidem maximè Rhodiaca. Nam & acrius enthymematis instat, & breuem atque contortam orationem (quod saltem ad characterem) adhibet, & vehementia cum vbertate abundat. Exemplis insuper maximè præstat, quæ vbique multa è variis petita rebus, aptissimè ad propositum argumentum accommodat. Libentissimè quoque fabulosas narrationes aliquas monitionibus intexit, vt eam etiam ob rem simplex dicendi genus consectatus videri possit. Rarius enim Platonis exemplo eiusmodi cum fabulas adferentem videas, quæ (vt in Borysthenica) elationem aliquam granditatémque orationi addant.

a De quo lege [illegible] Latine præfationem & [illegible].

b Quæ hodie omnes [illegible] sunt [illegible] cum Notis Græce & Latine edita.

c [illegible] XIII. orat. quam de exsilio [illegible] habuit, [illegible] videas.

DIO. CHRYsostomus.

Simplici igitur idea plurimũ est vsus: vt paulò ante diximus, in sensibus, vocabulis item familiaribus, & passim obuiis, nihilque compositio habet aut sublimitatis ostẽtãdę, aut captãdę iucũditatis gratia innouatũ. Et verò in verbis talẽ, nominũq. cõiunctione, perspicuũ dicendi genus scriptorẽ hũc propositũ habuisse existimes: sed dum lõgius sententię redditionẽ producit, digressionibusq; vt plurimũ orationẽ intertexit, non parum ab hoc instituto deflectit. Quãquã hæc quidẽ varietas quædã ideæ, characteris proprietas, nõ pro vitij indicio haberi fortiã possint. At quod exordia, aut quæ exordiorũ instar sunt, lõgissimè producat, id iã palã facit, & eũ nequaquã familiariũ cõgressibus accõmodatam dicendi formã pro ciuili & historica vsurpare, & maius quasi caput, quam reliquum sit orationis corpus, effingere.

Orationum igitur eius quatuor priores, de Regno dictæ sunt. Quinta dein, quæ *Libyca* vocatur, & ab illis etiamnum dependet, fabulam Libyn refert. Eam excipit sexta, quæ de tyrannide commemorat: vt de virtute septima. Octaua, *Diogenis*, siue *Isthmica* titulum præferens, facta quædam dictaque Diogenis in Isthmicis narrat. Nona, *Diogenes* quoque dicitur, seu *de seruis*. Hortatur singulatim vniuersos, satagere quosque, ac sollicitos esse sui, neglectis quæ extrinsecus aduenіant. Non expedire insuper fugitiuum seruum insequi: Absurdum enim esse, si vel illi, cùm improbi sint, sperent absque dominis melius sibi fore, vel heri illorum nequitiæ velut ignari, non iudicent melius secum agendum, si nec obiter vllum è fugitiuorum seruorum stoliditate damnum ferant. Decima oratio *Troica* inscribitur, de eo studiosè elaborata, quòd Ilium non fuerit captum. Homero igitur asperius aduersatur, ijsque omnibus contraria describit, quæ sunt ab illo in Iliade composita. *Olympica*, seu *de prima Dei cognitione* (quæ idem illud demonstrare conatur) Vndecima est. Duodecima *Athenis de exsilio habita* titulum præfert. Et habita verè ibidem est, docetque exsilium nihil habere molestiarum: diuitias item & gloriam atque imperium citius à possidentibus ad eos qui minimè sperabant, transferri: sapientiæ verò studium, ac virtutis exercitationem, & perpetuas in hac vita constantésque diuitias esse, & hinc etiam emigrantes comitari. XIII. *Euboica*, seu *Venatoria* inscribitur. Inducit autem quosdam hanc in Eubœa vitam ducentes: per quos docet vitam priuatam, etsi pauperior sit, longè iucundiorem esse, & vtiliorem; quàm eorum, qui in vrbibus turbas iuxta ac delitias experiuntur. XIV. *Rhodiaca* nominatur. Absurdum hac oratione morem, qui tum Rhodi inualescebat, reprehendit. Quos enim statuis honorandos censuerant, his nullas statuebant, sed earum, quę priscis fuerant collocatæ, vel inscriptiones in eorum, qui venturi essent nomina mutãtes: vel si temporis iniuria non apparerẽt tituli, nouos insculpentes, simul vita functorũ gloriam (quantũ in ipsis erat) fœdabant, simul quos honorare decreuerãt, alienis, & quę nihil similitudinis haberẽt, imaginibus dedecore potius afficiebãt.

ἀφελὴς μὲν οὖν ἐστι τὰ πολλά, ὡς ἔφθην εἰπών, ταῖς ἐννοίαις. καὶ τῶν τε καθωμιλημένων αὐτοῦ καὶ ἐπιπολαζουσῶν αἱ λέξεις. καὶ οὐδὲν οὐδ᾽ ἡ σύνταξις οὐδ᾽ ἐπὶ τὸ βαθύτερον, οὐδ᾽ ἐπὶ τὸ καθηδυνόμενον, ἐκνεωτερίζει. καί τό γε ἐπὶ τοῖς ῥήμασι καὶ τῇ συμπλοκῇ τῶν ὀνομάτων, τοῦ σαφοῦς ἄν τις ἐλπίσειε τὴν συγγραφὴν κατεστοχάσθαι. ἀλλὰ τό γε διὰ μακρᾶς τὴν τῆς διανοίας ἀπόδοσιν περαίνειν, καὶ ταῖς ἐπιβολαῖς ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον τὸν λόγον διαπεπλέχθαι, οὐκ ἐπὶ μικρὸν τῆς τοιαύτης αὐτὸν ἐκκλίνει ἰδέας. ἀλλὰ ταῦτα μὲν * παραλλαγὴ ἰδέας, καὶ χαρακτῆρος ἰδίωμα, ἀλλ᾽ οὐκ αἰτίας ἴσως ἔνδειξιν ἕξει. τὸ δ᾽ ἐπὶ μακρότατον ἀποτείνειν τὰ προοίμια ἢ τὰ οἷον προοίμια, οὐκ ἔτι ἀφίησιν αὐτὸν τὸ μὴ αὐτῇ γε πολιτικῇ καὶ συγγραφικῇ τύπου τῆς ἐπὶ ταῖς συνουσίαις ἀλλάξασθαι * παραδεδυκότα, καὶ μείζω τὴν κεφαλὴν ἢ ὡς ἐν τῷ λόγῳ τοῦ λοιποῦ σώματος διαπλάττειν. τῶν τοίνυν λόγων αὐτοῦ τέσσαρες, περὶ βασιλείας μέν εἰσιν εἰρημένοι. καὶ ὁ πέμπτος δὲ, λιβυκὸς ἐπιγραφόμενος, μῦθον μὲν λίβυν ἀπαγγέλλει, ἐκείνων δ᾽ ἐστὶν ἐξηρτημένος. ὁ δ᾽ ἑξῆς, καὶ περὶ τυραννίδος δίεισι, καὶ περὶ ἀρετῆς ὁ ἐπὶ τούτῳ. ὁ δὲ ὄγδοος, Διογένης μὲν ἢ Ἰσθμικὸς ἐπιγραφὴν ἔχει, πράξεις δέ τινας καὶ λόγους * Διογένους κατὰ τὰ Ἴσθμια διαγγέλλει. καὶ ὁ θ΄, * Διογένης ἢ περὶ οἰκετῶν. καὶ παραινεῖ μὲν ἅπαντας δι᾽ ἑνὸς προσώπου [αὐτοῦ] ἕκαστον μὲν πολλὴν ἐπιστροφὴν καὶ ἐπιμέλειαν ποιεῖσθαι αὐτοῦ, ὀλίγην δὲ τῶν ἔξωθεν συμπιπτόντων· καὶ μὴ χρῆναι φεύγοντα διώκειν οἰκέτην. ἄτοπον γὰρ ἐκείνους μὲν κακοὺς ὄντας ἐλπίζειν ἄνευ τῶν δεσποτῶν ἄμεινον βιώσεσθαι, τοὺς δεσπότας δὲ μὴ * ἀξιοῦντας φαύλους εἶναι, μὴ νομίζειν ἄμεινον διάξειν, εἰ μὴ παραπολαύοιεν τῆς τῶν δραπετῶν σκαιότητος. ὁ δὲ δέκατος, τρωϊκὸς μὲν ἕλκει τὴν ἐπιγραφὴν, ὑπὲρ τοῦ μὴ ἁλῶναι δὲ τὸ Ἴλιον διεσπουδασμένος· Ὁμήρῳ τε κατὰ τὸ τραχύτερον προσφέρεται. καὶ ὅσα ἄλλα κατὰ τὴν Ἰλιάδα αὐτῷ πεποίηται, τἀναντία τούτοις πραγματεύεται. ὁ δὲ * ὀλυμπικὸς, ἢ περὶ τῆς πρώτης τοῦ θεοῦ ἐννοίας, αὐτὸ τοῦτο πειρώμενος ἐπιδεικνύειν, ἑνδέκατός ἐστιν. ὁ δὲ δωδέκατος ἐν Ἀθήναις περὶ φυγῆς ἐπιγραφὴν ἔχων, εἴρηται μὲν ἐν αὐταῖς, δίεισι δὲ ὡς οὐδὲν ἡ φυγὴ χαλεπόν· καὶ ὅτι πλοῦτος μὲν καὶ δόξα καὶ δυναστεία, θᾶττον ἀπὸ τῶν ἐχόντων ἐπὶ τοὺς μηδ᾽ ἐλπίσαντας μεταρρεῖ. τὸ δὲ φιλοσοφεῖν, καὶ * τὴν ἀρετὴν ἀσκεῖν, διὰ βίου τε κτῆμα διαμένει ἀγαθὸν, καὶ ἀποιχομένοις συνέπεται. ὁ δὲ τρισκαιδέκατος εὐβοϊκὸς ἢ κυνηγετικὸς ἔλαχεν ἐπιγραφήν. εἰσάγει δέ τινας ἐν Εὐβοίᾳ τοιοῦτον βίον βιοῦντας. δι᾽ ὧν κατασκευάζει, ὡς ὁ ἀπράγμων βίος, εἰ καὶ πενόμενος εἴη, πολλῷ τῶν ἐν ἄστει θορυβουμένων τε καὶ τρυφώντων ἡδίων τε καὶ λυσιτελέστερος. ῥοδιακὸς δὲ ὁ ιδ΄, ἐπιγράφεται. ἐν τούτῳ ἔθος ἄλογον παρὰ ῥοδίοις ἐπιτιμᾷ * ἐπιπολάζον. τὸ δ᾽ ἦν οὓς ἐβούλοντο τιμᾶν ἀνδριάσι, τούτοις μὲν ἀνδριάντα ἀνιστᾶσαν οὐδένα· τοὺς δὲ τοῖς πάλαι ἀνεστηκότας, τούτων ἄρα ἢ τὰς ἐπιγραφὰς μεταξέοντες, εἰς τὰ τῶν μελλόντων τιμηθῆναι ὀνόματα· ἢ τῷ χρόνῳ μηδὲ φαινομένων ἐπιγράφοντες, τῶν τε οἰχομένων, πῇ γε τὴν αὐτοῖς τιμὴν ἐλυμαίνοντο· καὶ οὓς τιμᾶν ἐπλάττοντο, ἀλλοτρίαις καὶ κατ᾽ οὐδὲν ἐοικυίαις εἰκόσιν ἐνύβριζον.

ἐν τοῖς δὲ

* παραλλαγῇ

* παραδεδυκότα M. M.

* al. Διογένης.

* al. Διογένους.

* ἀξιοῦντας.

* al. δέκατος.

* τὸ τὴν ἀρετὴν M. M.

* ἐπιπολάζει

ἐν τῷ δὲ τῷ λόγῳ μεγάλη τοῦ ἀνδρὸς τῆς ἀνασκευαστικῆς ἰσχύος διαφαίνεται. ὁ δὲ πεντεκαιδέκατος πρὸς Ἀλεξανδρεῖς μὲν ἐπιγέγραπται, δήμου δὲ φύσιν ἀναπτύσσων, ταύτης καθάπτεται· καὶ ὅτι μὴ χρὴ τὸν Ἀλεξανδρέων δῆμον, ἴδια πολλὰ, τὰ πρὸς ἀρετὴν παρακαλοῦντα ἔχοντα, τῆς ἐν τοῖς κοινοῖς ἐπιπολαζούσης ταραχῆς καὶ ἀταξίας καὶ αὐτὸν εἶναι ἀνδράποδον· μάλιστα δὲ παραφυλάττεσθαι τὸ ἁμάρτημα, κατὰ τὰς δημοτελεῖς πανηγύρεις καὶ τὰ θέατρα συμβαῖνον. Ταρσικοὶ δὲ δύο ἐφεξῆς ἐπιγραφῆς ἔτυχον. ὧν ὁ μὲν πρῶτος ἔπαινόν τινα τῆς πόλεως ἐπέχων, οὐκ εὐδαίμονας ἐκείνας ἀποφαίνει τῶν πόλεων, ὅσαι κρήνας καὶ ποταμοὺς καὶ κάλλη στοῶν, καὶ οἰκοδομημάτων, καὶ καρπῶν ἀφθονίαν, καὶ τὰ παραπλήσια περιβάλλονται· ἀλλ᾽ ἐν ὅσαις τάξις καὶ ἀρετὴ τῶν πολιτευομένων διαδείκνυται. ἔστι ὁ λόγος καὶ παράλογον. τι καὶ ἐφύβριστον ἔθος κατὰ φωνῆς ἀπήχησιν τοῖς Ἀλεξανδρεῦσι προστριβόμενον εὐθύναις ὑπάγει, παραινῶν * ἀπέχεσθαι τοὺς χρωμένους, ἢ μᾶλλον αὐτὸς πληκτικώτερον καθαπτόμενος. ὁ δὲ δεύτερος παραινεῖ, μὴ συκοφαντικῶς πρὸς τοὺς ἄρχοντας διακεῖσθαι, μηδ᾽ ἐπὶ τοῖς βραχέσι τῶν παραλυπούντων, εὐθὺς ἀνερεθίζεσθαι, καὶ ἐπαιτιᾶσθαι τούτους. ὁ δὲ ιη᾽, ὃς οὐκ ἐπιγέγραπται, ἐν Κελαιναῖς ἐρρήθη τῆς Φρυγίας. διαλαμβάνει δὲ, ὡς οὐκ ἀρετῆς εἴη σημεῖον τὸ κομᾶν, ὥσπερ οὐδ᾽ ἄλλο τι τῶν σχημάτων [τῶν] περὶ τὸ σῶμα, ὥσπερ οὐδὲ τούτων τὰ ἐναντία. διαπλέκεται δ᾽ αὐτῷ καὶ τῆς πόλεως ἔπαινος. ὁ δὲ ιθ᾽, μηνύει ἡ ἐπιγραφὴ, ῥηθῆναι μὲν ἐν τῷ Βορυσθένει, ἀναγνωσθῆναι δὲ ἐν τῇ πατρίδι: ἐν ᾧ ἄλλα τε λέγει ὁ συγγραφεὺς, καὶ κατὰ τὸ Πλατωνικὸν συνομολογεῖ ζῆλον περὶ τοῦ δημιουργοῦ τῶν ὅλων τοῖς Βορυσθενίταις διειλέχθαι, τῆς τε τοῦ παντὸς διακοσμήσεως καὶ κινήσεως καὶ τῶν ἐν αὐτῷ στοιχείων. ἔχεται δέ τινος λαμπρότητος καὶ σεμνότητος ἔστιν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ὁ λόγος. καὶ ὁ Κορινθιακὸς δὲ κ᾽ ὢν, ἐν Κορίνθῳ μὲν ἐρρήθη, ἐπιτίμησιν δ᾽ αὐτῶν διαπεραίνεται· ἀνθ᾽ ὧν εἰκόνι τὰ πρῶτα τιμήσαντες αὐτὸν, ὕστερον ἀποδημήσαντος, ἐκ διαβολῆς οὐ δικαίας περιείλοντο τὸ γέρας. ἐγγὺς δ᾽ ἐστὶ τοῦ Ῥοδιακοῦ, κατὰ τὴν ἐν λόγοις ῥώμην καὶ ἀρετήν ἐστι. ἡ δὲ τοῦ ἰδίου προοιμίου παράτασις κἀνταῦθα, ὡς καὶ παρὰ μικρὸν πανταχοῦ, τῆς ἀρετῆς οὐ μετέχει. τοῦ δὲ εἰκοστοῦ πρώτου ἡ ἐπιγραφὴ περὶ τῆς πρὸς Νικαεῖς ὁμονοίας τῶν Νικομηδέων ἐστὶ· καὶ τοῦτον ὑπέσχηται τὸν ἀγῶνα ὁ λόγος, δικαίως διὰ τῆς ἡδονῆς προξενούμενος, μᾶλλον γοῦν ὑπὸ τῶν ψυχαῖς τὸ πιθανὸν ἐθέλει διαδύειν. τὸν δὲ δεύτερον καὶ εἰκοστὸν ἐν Νικαίᾳ εἰρῆσθαι ἡ ἐπιγραφὴ δηλοῖ περὶ ὁμονοίας, πεπαυμένης τῆς στάσεως· αὐτὸ δὲ τοῦτο διατίθησιν ὁ ἀνὴρ, ἔπαινον τοῦ γεγονότος. ὁ δὲ κγ᾽, περὶ τῆς πρὸς Ἀπαμεῖς ὁμονοίας εἴρηται ἐν τῇ πατρίδι· αὐτὸ δὲ διαπραγματεύεται τοῦτο. καὶ ὁ ἐφεξῆς δὲ περὶ ὁμονοίας πρὸς τοὺς Προυσαεῖς παρακαλεῖ τοὺς Ἀπαμέας· ὁ δὲ κε᾽, διάλεξίς ἐστιν ἐν τῇ πατρίδι. ἄγνοιαν δὲ ὑποπλάττεται τῆς αἰτίας ὁ διαλεγόμενος, δι᾽ ἣν μηδὲν χρήσιμον αὐτοῦ τῶν λόγων προβεβλημένων, ἡδέως καὶ ποθεινῶς ἀκούουσι. πολιτικὸς δέ ἐστι τῷ εἰκοστῷ ἑβδόμῳ ἡ ἐπιγραφὴ: [καὶ] εἴρηται ἐν τῇ πατρίδι. ὥσπερ καὶ ὁ ἐφεξῆς φιλοφρονητικὸς ὑπάρχων αὐτῇ, ἀνθ᾽ ὧν τιμαῖς φιλοφρονούμενοι ἐδεξιοῦντο.

* ἀποσχέσθαι.

DIO. CHRYSOSTOMVS.

Qua quidem in oratione ingens Dionis refutandi alios vis atque facultas insigniter elucescit. XV. *Ad Alexandrinos habita*, inscribitur. Vulgi in ea ingenium morésque exponit, ac perstringit. Nequaquam insuper decere; vt etiam populus Alexandrinus, qui propria tot haberet virtutis incitamenta, exortorum in republ. tumultuum ac seditionum velut mancipium fiat. Præsertim verò illum errorem cauendum esse monet, qui in publicis conuentibus ac theatris committebatur. *Tarsicarum*, quæ duæ sequuntur, appellationem nactæ sunt. Harum prior post vrbem illam cursim laudatam, nunquam ciuitatum felicitatem metiendam docet à fontibus, fluminibus, venustis porticibus aut ædificiis, fructuumque abundantia, quæque his similia laudantur, sed eas vrbes commendari, in quibus disciplina ac virtus ciuium clarescerent. Hæc quoque oratio absurdũ quendã ac probrosũ castigat morẽ in vocis emissione quadam[lasciua]ex Alexandrinorũ cõsuetudine petita, monẽs ei adsuetos vt abstineant, vel potius acerbius ipse in eos incurrens. Altera vero hortatur, ne calũnijs magistratus persequantur; néue paruis offensionibus statim irritentur, atque illos temere accusent. XIIX. cui nullus præfixus titulus, *Calenæ* Phrygię vrbe *habita* est. Disserit autem non esse virtutis indicium comam illam promissiorem, vt nec alia, quæ ad corporis cultum pertinent, ac ne horum quidem contraria. Huic & ipsius vrbis laudatio adiungitur. XIX. Ipso mox [a] titulo indicat, habitam quidem primum Borysthene, sed recitatam postea in patria. In ea cum alia refert Auctor, tum Platonis imitatione prædicat de vniuersitatis opifice apud Borysthenitas se disseruisse, ac de mundi totius ornatu motúque, & elementis eiusdem. Est autem illustrior hæc grauiórque præ cæteris Orationibus. *Corinthiaca* autem numero vicesima, Corinthi habita, ciues ibi obiurgat, quod statua se prius honorassent, quam tamẽ post ipsius profectionẽ, falsa quadam calumnia adducti, iterum sustulissent. Proxima est hæc dicendi vi ac virtute Rhodiacæ orationi. quanquam eius quod exordij loco statuit longitudo, hic, perinde atque alibi fere vbique, virtute vacat. XXI. inscribitur *De Nicomediensium concordia cum Nicæensibus*. Quam quidem potissimum contendit efficere hæc oratio, quæ non sine iucunditatis ex ea re commemoratione, opportune profertur. Sic enim melius persuadendi vis hominũ sese animis insinuare solet. XXII. Nicææ pronunciatã titulus significat: *De cõcordia seditione iam exstincta*. Hoc autem est hic viri institutũ, rem ibi tũ gestam laudibus celebrare. XXIII. in patria recitata est, *De cõcordia cum Apamensibus*: quod ipsum ibi pertractat; vt & proxime sequenti Apamenses hortatur ad concordiam cum Prutensibus ineundam. XXV. *Disputatio est in patriam*. Ignorare verò fingit cautam ipse qui disputat, cur libenter eum & cupide audiant, cum nihil vtile ipsius orationes proponant. *Politica* dehinc inscripta est vicesima sexta oratio, recitata in patria: quemadmodum & quæ proximè sequitur; *Beneuolentiæ testificatio in patriam*, quod se beneuolo eam animo prosequentem honorificè excepisset.

[a] Borysthenica quam in patria recitauit.

DIO. CHRYSOSTOMUS.

Succedit his *Apologis*, seu *Defensio*, de suo in patriam amore. XXIX. *Ante Philosophiæ studium in patria habita* inscribitur. Eos autem qui lapidibus ipsum cum alio quodam obruere aggressi essent, ac post etiam eius domum igni cremandam tradere, clementer obiurgans, melius ob ciuiles turbas esse confirmat peregre vagari, quam domi degere. Ciuium vero suorum erga se indignationem hinc ortam ait, quod ruens iam ædificium quoddam instaurasset. Trecesima deinde *Concio in patria* inscribitur, idemque respicit argumentum. XXXI. in patria habita, *Politica in concione* titulum præfert: suadétque vt posthac iniuriis mutuis ac probrosis contumeliis valere iussis, seditionem in concordiam vertant. Similiter & ea quæ sequitur habita est in patria, inscribiturque ex eo quod palam indicat: *Recusatio magistratus in Senatu*. Magistratum enim scriptor, ad quem suffragio delectus erat, repudiat. XXXIII. *De administrationibus in Senatu*, inscriptionem præfert. In ea post breuem Senatus laudem, de iis se purgat Dion, ob quæ in suspicionem venerat: nimirum à paterno non esse profecta consilio, quæ in administranda ciuitate filius egisset. Proxima *ad Diodorum* inscripta oratio, & ad virtutem hortatur, & [a] se laudare ciuitatem ait, quando qui eam laudarat Diodorum laudibus ornat. XXXV. *De Aeschylo, Sophocle, & Euripide*: seu, *De Philoctetæ arcu & sagittis*, inscripta est. [b] Philoctéten hæc dolo deceptum facit, quo Vlysses vsus, cum illius arcu & sagittis abierit. Sextæ porrò & tricesimæ titulus est, *De Homero*: cuius Poëtæ laudes prædicat: quemadmodum & Socratis illa, quæ huius Philosophi nomen præfert. Hinc illa *de Homero & Socrate*. XXXVIII. Oratio, Homeri æmulum fuisse Socratem ostendit, ac discipulum. Ab hoc item Philosophum non illam tantum familiarem adeo sibi exemplorum tractationem hausisse, sed reliquam insuper dicendi vim omnem ac venustatem imbibisse. XXXIX. *Agamemnon*, seu *De rege* inscribitur: docétque oportere Regem optimis vtum consiliariis, iisdem parere, neque suum arbitrium pertinaciter sequi. Proxima vero quæ inscribitur, *Nestor*: quanam ratione Reges admonendi sint instruit. Mox *Achilles* sequitur: qui Chironi non acquiescens, [c] monenti prudentia potius atque arte, quam audacia aut corporis viribus res bellicas geri, tandem neglecti consilij pœnas dedit. Quæ vero *Philoctetes* post hanc inscripta, fusius eius infortunia commemorat. Post quas *Nessus & Deianira* [quæ vocatur oratio] absurdius de iis obsequij cuiusdam cauta conficta, in seriem quandam atque ordinem meliorem videtur reformare. *Chryseis* [item dicta oratio] laudatio Chryseidis est. *De regno* vero *& Tyrannide* oratio, de his ipsis disserit: vt tres deinceps sequentes, *De Fortuna* gratas simul ac Philosophicas meditationes exhibent. Ad eundem modum, quæ has excipiunt, totidem *de Gloria* orationes, suadent & monent contemnendam esse vulgi gloriam. vbi pulchræ simul & vtiles considerationes inter hortandum miscentur.

a Forte contra Photius dicat Dio: laudasse se Diodorum, cum qua hanc prædicarat laudibus ciuitatem.

b Lege Sophoclis Philocteten. Nam Aeschylo atque Euripide intercedere, & huius mox nostri Philocteta. Meminit quoque M. Tullius Tusc. II. & ibi Beroald.

c Hesiodum Chironis ad Achillem [illegible] Præceptionem scripsisse ex aliquorum sententia refert [illegible].

ἀπολογισμὸς δέ ἐστιν ὁ μετ' αὐτούς, ὅπως διέκειτο πρὸς τὴν πατρίδα. ὁ δὲ κθ', περὶ τοῦ φιλοσοφεῖν μὲν ἐν τῇ πατρίδι ἐπιγράφεται, τοὺς δ' ἐπιχειρήσαντας *καταλεύειν αὐτόν τε καὶ σὺν αὐτῷ ἔπεσον. εἶτα δὲ καὶ περὶ τὴν οἰκίαν δοῦναι. τούτους ἠρέμα πως ἐπιτιμῶν, τὸ πλανᾶσθαι ἐπὶ τῆς ξένης, τῆς οἴκοι *διατριβῆς [διὰ] τὰς ἐν πόλει ἀταξίας ἄμεινον κατασκευάζει. ἡ δὲ τῶν πολιτῶν ὀργὴ κατ' αὐτοῦ, διότι φησὶ καταῤῥέουσαν ἐπὶ τὸ βέλτιον ἀνέλαβε τὴν οἰκίαν. καὶ ὁ λ' δὲ δημηγορία ἐν τῇ πατρίδι τὴν ἐπιγραφὴν φέρων, εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν ἀποβλέπει. καὶ ὁ πρῶτος καὶ τριακοστὸς ἐν τῇ πατρίδι μὲν ἐλέχθη, πολιτικὸς δ' ἐπιγέγραπται ἐν ἐκκλησίᾳ. καὶ συμβουλεύει τῶν εἰς ἀλλήλους ὕβρεων ἀποσχομένους καὶ προπηλακισμῶν, τὴν στάσιν εἰς ὁμόνοιαν διαλῦσαι. ὡσαύτως ἐν τῇ πατρίδι μὲν ἐλέχθη καὶ ὁ ἐφεξῆς. ἐπιγράφεται δέ, παραίτησις ἀρχῆς ἐν τῇ βουλῇ, τοῦτο καὶ ἐνδείκνυται. ἐκ ψηφίσματος γὰρ ἀρχὴν ὁ συγγραφεὺς ᾑρημένος παραιτεῖται. ὁ δὲ λγ', περὶ τῶν ἔργων ἐν βουλῇ τὴν ἐπιγραφὴν παρέχων, ἔπαινον μέν τινα τῆς βουλῆς ἐπιτρέχει, ἀπολογεῖται δὲ ὑπὲρ ὧν *ὁ Δίων ὑπενοεῖτο, ὡς μὴ τὰ τοῦ παιδὸς ἔργα καὶ αἱ πράξεις αἱ κατὰ τὴν πόλιν *πνευματικῆς εἰσι βουλῆς ἐξηρτημέναι. ὁ ἐφεξῆς δὲ πρὸς Διόδωρον ἐπιγραφόμενος προτροπὴν μέν τινα ἐπ' ἀρετὴν εἰσάγει. ἐπαινεῖν δὲ τὴν πόλιν φησί. διὸ καὶ τὸν ἐγκωμιάσαντα Διόδωρον ἐπαίνοις περιβάλλει. ὁ δὲ λε', περὶ Αἰσχύλου καὶ Σοφοκλέους, καὶ Εὐριπίδου, ἢ περὶ τῶν Φιλοκτήτου τόξων ἐπιγεγραμμένος, τὴν τοῦ Φιλοκτήτου πλάττει ἐξαπάτην, ἣν περιβεβλημένος Ὀδυσσεύς, λαβὼν ᾤχετο τὰ τόξα. τοῦ δὲ ς' καὶ λ' λόγου ἡ μὲν ἐπιγραφὴ περὶ Ὁμήρου λέγει, ἔπαινός τις δὲ τοῦ ποιητοῦ διυφαίνεται, ὥσπερ καὶ τοῦ περὶ Σωκράτους ἐπιγραφομένου τοῦ φιλοσόφου. ὁ δὲ περὶ Ὁμήρου καὶ Σωκράτους λη' λόγος ὤν, ζηλωτὴν Ὁμήρου Σωκράτην καὶ μαθητὴν *ἐπιδείκνυσι. καὶ τό, τε οἰκεῖον τῆς [τῶν παραδειγμάτων] μεταχειρήσεως ἐκεῖθεν ἀναμαθεῖν τὸν φιλόσοφον ἐπιδείκνυσι, καὶ τὴν ἄλλην τοῦ λόγου χάριν καὶ δύναμιν ἐναπομάξασθαι. ὁ δὲ λθ', Ἀγαμέμνων ἢ περὶ βασιλέως ἐπιγραφόμενος, διέξεισιν ὡς δεῖ συμβούλοις τοῖς ἀρίστοις τὸν βασιλέα κεχρημένον, ἐκείνοις τε πείθεσθαι, καὶ μὴ κατὰ τὸ δοκοῦν αὐθαδιάζειν. καὶ ᾧ δὲ Νέστωρ ἡ ἐπιγραφή, ὅπως καλῶς προσήκει τῇ πρὸς τοὺς βασιλεῖς παραινέσει περιλαμβάνεται. ὁ δὲ ἐφεξῆς, Ἀχιλλεὺς οὐ πειθόμενος τῷ Χείρωνι, προνοίᾳ καὶ τέχνῃ, ἀλλὰ μὴ θράσει καὶ χειρῶν ἰσχύϊ συμβουλεύοντι μεταχειρίζεσθαι πόλεμον, ὕστερον δίκας ἀπέτισε τῆς ἀπειθείας. καὶ ὁ Φιλοκτήτης δέ, παράφρασίς ἐστι τοῦ κατ' αὐτὸν ἀτυχήματος, ἐφ' οἷς ὁ *Νέσος καὶ ἡ Δηϊάνειρα τὴν ἀπιθανῶς περὶ αὐτοὺς πεπλασμένην διά τινος θεραπείας, εἰς εἱρμόν τινα καὶ τάξιν δοκεῖ τὸ ἀπίθανον μεταῤῥυθμίζειν. καὶ ὁ Χρυσηΐς, ἔπαινός ἐστι Χρυσηΐδος. ὁ δὲ περὶ βασιλείας καὶ τυραννίδος, περὶ αὐτῶν τούτων διαλαμβάνει. καὶ οἱ ἐφεξῆς δὲ τρεῖς περὶ τύχης λόγοι, χαρίεντά τινα καὶ φιλοσοφίας ἅμα ἐχόμενα θεωρήματα διατυποῦσιν. ὡσαύτως καὶ οἱ μετὰ τούτους περὶ δόξης τρεῖς λόγοι, συμβουλεύουσι καὶ παραινοῦσι, μηδένα λόγον τῆς τῶν πολλῶν δόξης ποιεῖσθαι· καλὰ δὲ καὶ ὠφέλιμα τῇ παραινέσει *συνδιαπλέκεται θεωρήματα.

* κιλεύειν. M. M.

* διατριβὴν τοῖς ἐν πολιτείαις.

* ὑφ' ὧν. M. M.

* al. τας πατρικας.

* al. ἐπιδείκνυσι.

* al. Νέσσος.

* al. συμπλέκει.

ὁ δὲ

ὁ δὲ νβʹ, περὶ ἀρετῆς καὶ ἐπιγράφεται καὶ διέισι. περὶ φιλοσοφίας δέ ἐστιν ὁ νγʹ. καὶ ὁ μὲν νδʹ, περὶ τοῦ φιλοσόφου· ὁ δὲ νεʹ, περὶ τοῦ σχήματος ἐπιγεγραμμένος, δείκνυσιν, ὡς οὐ χιτῶνι καὶ ὑποδήματι φιλοσόφων, [a] οὐ κατεσχηματισμένῳ εἴδει, φιλόσοφός ἐστιν. ὁ δὲ νςʹ, περὶ πίστεως ἐπιγραφῆς τυχὼν, καὶ ὁ ἐφεξῆς περὶ ἀπιστίας, παρεγγυῶνται φυλάττεσθαι τὸ θαρρεῖν, καὶ καταπιστεύειν καὶ τοῖς μάλιστα φιλεῖν δοκοῦσι. πολλοῖς γὰρ πιστεύσασι μὲν, μεγάλη ἐπίπτωσε συμφορά· ἀπιστίᾳ δὲ πεφραγμένοις λαμπρὰ περιγέγονε σωτηρία. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁ περὶ ἀπιστίας λόγος. ὁ δὲ πρὸ αὐτοῦ διέξεισιν, ὡς καὶ τὸ πιστεύεσθαι ὡς ἐπίπαν, μεγάλα τοὺς πιστευομένους ἐζημίωσεν. ἡ δ' ὑπόθεσις τοῦ νηʹ λόγου, ὥσπερ καὶ ἡ ἐπιγραφὴ, περὶ νόμου ἐστίν· ὡς καὶ ἡ τοῦ νθʹ περὶ ἔθους· ὃ πράττειν μὲν ὅσα ὁ νόμος, ἀποδείκνυσι: μεθ' ἡδονῆς δὲ καὶ πειθοῦς μᾶλλον, ἢ βίας, καὶ ἀσφαλέστερον. δύο δὲ οἱ ἐφεξῆς περὶ φθόνου διαλαμβάνουσι. καὶ ὁ ξβʹ περὶ πλούτου, τὸ ὀχληρὸν αὐτοῦ καὶ ἐπίβουλον στηλιτεύων, καὶ πολλῷ λυσιτελεστέραν αὐτοῦ παριστῶν τὴν μετὰ δικαιοσύνης πενίαν. ὁ δὲ ξγʹ, ἐπιγράφεται, τῶν ἐν Κιλικίᾳ περὶ ἐλευθερίας. ἐκεῖνον δὲ ἐλεύθερον παριστᾷ, ὃς τῶν ἐν αὐτῷ κύριος εἴη παθῶν, κἂν μυρίοι ἔξωθεν αὐτοῦ τοῦ σώματος ὦσι δεσπόται. καὶ δοῦλον ἐκεῖνον, ὃς ἀνδράποδόν ἐστι παθῶν, εἰ καὶ [a] πάσης ἄρχειν τῆς οἰκουμένης δοκεῖ. εἰς τὴν αὐτὴν [b] δ' ἀναφέρεται διάνοιαν καὶ ὁ ἐφεξῆς, περὶ δουλείας καὶ ἐλευθερίας ἐπιγραφὴν ἔχων· ὥσπερ καὶ ὁ ἐφεξῆς δεύτερος περὶ δούλων ὤν. καὶ ὁ μετ' αὐτὸν δὲ περὶ λύπης, ὡς οὐ χρὴ παρεγγυᾶται τὸν γενναῖον καὶ νοῦν ἔχοντα ἄνδρα, [a] ὑποκατακλίνεσθαι τοῖς πάθεσι, περιορᾶν δὲ μᾶλλον, καὶ ἀποτρίβεσθαι. καὶ ὁ ξζʹ, περὶ πλεονεξίας ὤν, ἀποτρέπεσθαι ταύτην παρεγγυᾷ. καὶ ὁ ξηʹ, ὥσπερ ἐπιγέγραπται περὶ λόγου καὶ ἀσκήσεως, τοιαύτην καὶ ὑπόθεσιν ὑποβάλλει. περὶ δὲ τῆς αὐτοῦ φιληκοΐας ὁ ξθʹ, καὶ ἐπιγράφεται καὶ διαλαμβάνει. ὁ δὲ οʹ, ἐπιγραφῆς μὲν περὶ ἀναχωρήσεως τυγχάνει: κατασκευάζει δὲ, ὡς οὐχὶ τὸ τὰς ἐρήμους διώκειν, ἀναχώρησίς ἐστι παθῶν καὶ τῶν ἐν βίῳ θορύβων. ἀλλὰ τὸ εἰς ἑαυτὸν ἐπιστρέφεσθαι, καὶ σπουδάζειν γνῶναι ἑαυτὸν τὸ ἀπὸ τῶν ἄλλων κακίας [a] φορολίγον ἔχοντα λόγον. περὶ κάλλους δὲ ὁ μετὰ τοῦτον λόγος, ὃν ἐπιγέγραπται τρόπον, τὴν αὐτὴν καὶ περὶ νεανίσκου διέξεισιν: ἐν ᾧ ὡς οὐ παρὰ πᾶσιν ἔθνεσι καὶ βαρβάροις τὸ αὐτὸ νομίζεται κάλλος, ἄλλο δὲ παρ' ἄλλοις νικᾷ. ὁ δὲ οβʹ, περὶ εἰρήνης καὶ πολέμου, τὴν ἐπιγραφὴν προβάλλεται, καὶ διαλαμβάνει. ὁ δὲ ογʹ, ὅτι εὐδαίμων ὁ σοφός. καὶ ὁ ἐπ' αὐτῷ περὶ εὐδαιμονίας. ὁ δὲ ἐπὶ τούτοις, περὶ τοῦ δαίμονος· δαίμονας δὲ καλεῖ, τοὺς ὅσοι λαχόντες ἀρχὴν ἑτέρων, ἄμεινον πράττειν τοὺς ἀρχομένους ἢ καὶ χεῖρον μετασκευάζουσι. περὶ δὲ τοῦ [a] βουλεύεσθαι ὁ οςʹ διαλαμβάνει. ὁ δὲ οζʹ, διατριβὴ περὶ τῶν ἐν συμποσίῳ τὴν ἐπιγραφὴν πεποιημένος, τινὰ τῶν ἐν αὐτῷ διέξεισι συμπιπτόντων· καὶ ὡς ὁ πολὺς ἄνθρωπος τηνικαῦτα πρὸς φιλοσοφίαν ὁρᾶν εἴωθεν, ἡνίκα αὐτῷ ὁ βίος ἀνίαις περιρρεῖται. ὁ δὲ οηʹ, καὶ ὁ μετ' αὐτὸν Μελαγκόμας, αʹ καὶ βʹ ἐπιγεγραμμένοι, ἔπαινόν τε διαγράφουσι τοῦ νεανίσκου, καὶ μνήμην ἐπὶ χρυσοῖς τελευτήσαντος καὶ λύπην. ὁ δὲ πʹ, Χαρίδημος μὲν αὐτῷ ἡ ἐπιγραφή·

[a] al. εἴδει.
[a] al. συμπάσης.
[b] ἀναφέρεται.
[a] al. κατακλίνεσθαι.
[a] al. σύμφερον ἄλλων.
[a] al. βουλεύσασθαι.

LII. *De virtute* & inscribitur, & disserit. LIII. Agit *De Philosophia*, ut LIV. *De Philosopho*. At LV. *De habitu cultúque corporis* inscripta, docet non ob tunicam mox & calceos Philosophorum, neque ob externam cultus speciem Philosophum quemquam esse iudicandum. LVI. *De Fiducia* titulum sortitur; ut contra huic proxima *De diffidentia*. Suadent hæ cauendum ne cui fidas, aut te credas; ne iis quidem, qui vel maximè amare videntur. Multos enim aliis confisos in magnam incidisse calamitatem: cum diffidentia munitis manifesta contigerit salus. Sed hæc quidem illa de Diffidentia oratio. Præcedens enim edisserit, Fiduciam magna ut plurimum damna confidentibus attulisse. Argumentum deinde Orationis LVIII. Quod docet inscriptio, *De lege* est, ut & insequentis LIX. *De consuetudine*: quam quidem tantumdem præstare, quantum lex solet, ostendit, sed cum voluptate id potius atque inductione, quam vi, multóque securius. Duæ verò Orationes, quæ sequuntur, *De inuidia* agunt. ut LXII. *De diuitiis*; quarum molestias atque insidias ita omnibus notas facit, ut utiliorem longe esse statuat iustitia comitatam paupertatem. LXIII. Inter Cilicas orationes *De Libertate* habita inscribitur. [a] Illum autem liberum pronunciat, qui suarum sit dominus perturbationum, affectionúmque animi, tametsi mille eius corpori imperent domini; illum contra seruum, qui malis suis parens affectionibus seruitutem seruiat, licet mundi totius imperium tenere videatur. Quam in sententiam subsequens quoque differit, *De seruitute & libertate* inscripta: ut & sequens, quæ *De seruis* altera est. Hinc *De agritudine*, hortatur non oportere virum generosum ac prudentem vinci aut perturbationi succumbere, sed contemnere potius, atque obterere. LXVII. *De auaritia* inscripta, vitare hoc malum iubet. LXVIII. Oratio titulum præfert *De benedicendi exercitio*, atque hoc idem argumentum suggerit. Mox LXIX. agit, inscribiturque *De sua [alios] audiendi cupiditate*. Septuagesimæ titulus est, *De secessu*, docétque non loca sola sectando, mox etiam vitiosas animi affectiones, ac vitæ tumultus vitari, sed ad seipsum sese conuertendo, & ad sui cognitionem contendendo, aliunde accedentis mali [b] exigua interim habita ratione. Proxima ut est *De pulchritudine* inscripta, sic & de adolescente differit. Ibidem nec apud omnes gentes, etiam barbaras, idem pulchrum videri ait, sed aliud apud alios obtinere. LXXII. *De pace belloque* & agit, & titulum gestat. LXXIII. *Sapientem etiam felicem* prædicat: & sequens *De felicitate* disputat. Hinc *De genio* agitur. *Genios* autem nominat, qui aliorum ita sortiantur imperium, ut per eos aut melius cum subditis agatur, aut peius. LXXVI. est *De consultando*. LXXVII. titulus est *Disputatio de iis, quæ in symposiis accidere solent*, eorumque nonnulla etiam narrat, ac mortalium plerosque tunc ad Philosophiam respectum habere consueuisse, cum rebus tristibus vita infestatur. LXXVIII. & altera insequens *Melancomas prima & secunda* inscripta, cùm laudem adolescentis illius contineant, tum memoriam mœrorémque in secundarum rerum affluentia vita functi. Vltima & octogesima, quæ *Charidemi* nomen præfert,

[a] Cicero in Paradoxis, & [illegible], Iuuenal atque Horatius.

[b] Infrequens quidem illud φορολίγον, sed quod vel ex suo ἀντιστρόφῳ τῷ ὀλιγοφόρῳ facile percipiatur.

DIO CHRYSOSTOMUS.

laudationem simul ac luctum exstincti iuuenis continet.

ἔπαινον δὲ καὶ πένθος ἐπὶ τελευτήσαντι συνδιαπλέκει τοῦ νέου.

CCX.

CÆSARII *Capita Ecclesiastica CCXX.*

ΚΑΙΣΑΡΙΟΥ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣΤΙΚΑ κεφάλαια σκ΄.

a An haec sunt in quatuor illis D. Gregorij deprehensa legimus quae ad finem operum D. Gregorij Nazianzeni Iac. Billius edidit.

LEGI CÆSARII Librum, [a] *Capita* continentem *Ecclesiastica* ccxx. quibus partim enunciata quædam explicantur, partim quæstiones soluuntur. Dicas autem hunc scriptorem, & ætate etiamnum florere, & cum Rhetoricæ quasi fœtura, tum externæ non minus quam nostræ Philosophiæ eruditione turgere. Quamquam non minima deesse videntur, vt verbo dicam, quo motus illi atque impetus dedecore careant. Attamen clara eius dictio est (crebro licet ad poëticas voces iuueniliter deflectat, atque ab vsitata constructione, non sine defectu aliquo, recedat) & ad summam dogmatum accurationem parum sane ei deest. Per Quæstiones porrò & Responsiones, suppositis quoque personis [interloquentibus,] composita illi oratio est, & quidem Gregorij, vt aiunt, [b] cuius hunc Auctorem esse fratrem *Theologi* cognomentum indicat.

σι΄. Cæsarii capita Ecclesiastica.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Καισαρίου βιβλίον· ἐν ᾧ κεφάλαια περιείχετο ἐκκλησιαστικά· τούτων μὲν ῥητῶν ἀναπτύξεις, τούτων δὲ συζητήσεων ἐπιλύσεις κ΄ καὶ σ΄. ὁ μὲν ἀνὴρ ἔοικεν ἀκμάζειν τι, καὶ πρὸς γονὰς μὲν λόγων, μάθησίν τε θύραθεν σοφίας καὶ τῆς ἡμετέρας σφριγᾶν: δεῖται δ' ὅμως οὐκ ἐλαχίστως, ἵνα συντόμως εἴπω, εἰς τὸ μὴ καταισχύνειν τὰς ὁρμάς. πλὴν σαφής τέ ἐστι τὴν φράσιν, εἰ καὶ πρὸς ποιητικὰς ἐκνεωτερίζει λέξεις πολλάκις, καὶ τὸ κοινὸν τῆς συντάξεως μετιὼν ἔστιν, ὅπου ἐπ' ἔλαττον φέρεται καὶ τούτῳ, καὶ πρὸς τὴν τῶν δογμάτων ἀκρίβειαν, ὀλίγων αὐτῷ δεῖ. εἰς ἐρωτήσεις δὲ καὶ ἀποκρίσεις μὲν ὑποβολῆς προσώπων, τὸ τοῦ λόγου σχῆμα πεποίηται. ἔστι δὲ φασι Γρηγορίου· οὗ τὸ Θεολόγος ἐπώνυμον τὸν συγγραφέα ἀδελφὸν δηλοποιεῖ.

b Vezet id Ia. Billius argumento in Orationem X. S. Greg. Nazianz.

CCXI.

DIONYSII ÆGEI *Dictyacorum Capita C.*

ΔΙΟΝΥΣΙΟΥ ΑΙΓΕΩΣ ΔΙΚΤΥΑκῶν βιβλιδάριον κεφαλ. ρ΄.

a Sic et videtur Celsius Pictor, propositum semel antea Opus (sup. Cod. CLXXV.) hic denuo repetit, commissi tantum discrimine Capitum & brevissima eius adducta.

LECTA DIONYSII Ægei [a] *Dictyaca*, quæ inscribuntur. Libellus erat centum absolutus capitibus, quorum quinquaginta suam singula sententiam asserebant: totidem verò suam quodlibet adstructam antea hypothesin, euertere conabantur; ita vt sua cuique assertioni refutatio statim opponeretur. Ipsa porro elocutio neque admodum exornatur, neque tamen sine venustate negligitur: præsertim cum non ad ostentationem aliquam, sed ad disputationem potius Opus hoc comparatum sit a suo Auctore, cui tenue dicendi genus & cognatarum rerum series curæ fuit. Vtilis autem liber iis est, qui in Dialecticis exercentur, atque ista ferè suo argumento comprehensa.

σια΄. Dionysii Ægei Dictyaca.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Διονυσίου αἰγέως, δικτυακῶν ἔφερε τὴν ἐπιγραφήν. ἦν δὲ ἀρχὴ τὸ βιβλιδάριον κεφαλαίοις ἀπαρτιζόμενον ρ΄. ὧν τὰ μὲν ἰδίαν ἑκάστην ὑπόθεσιν κατεσκεύαζε, πεντήκοντα δὲ ταῦτα ἦν. τὰ δὲ λοιπὰ πεντήκοντα, ἀνασκευὴν ἕκαστον πρὸς ἑκάστην τὴν κατεσκευασμένον ἐσπούδαζεν, ἑκάστη κατασκευῇ ἀντιπαρατιθεμένης παρὰ θὺ, καὶ κατὰ συνέχειαν, τῆς ἀνασκευῆς. καὶ ἡ μὲν ἑρμηνεία τοῦ λόγου οὔτε ἐξωραΐζεται, οὔτε ἐρρίπται τοῦ κάλλους. ἄλλως τε καὶ [*] ὅτι οὐδ' ἐπιδεικτικῶς, ἀλλ' ἐς τὸ γυμνάσιον τῷ συγγραφεῖ τὸ σπούδασμα διατείνει, καὶ ἰσχνότητος αὐτῷ καὶ τῆς συστοίχου μέλει. χρήσιμον δὲ τὸ βιβλίον τοῖς τὴν διαλεκτικὴν τριβὴν ἀσκουμένοις. ἡ δὲ ὑπόθεσις λέγει τοῦτα. ὅτι ἐξ ἀμφοτέρων ἡ καταβολὴ τοῦ σπέρματος, καὶ ζωογονία γίνεται, καὶ τοὐναντίον οὐκ ἐξ ἀμφοτέρων. δεύτερον, ὅτι ἀφ' ὅλου τοῦ σώματος ἡ τοῦ σπέρματος ἔκκρισις, καὶ τοὐναντίον ὅτι ἀπὸ τῶν διδύμων. τρίτον, ὅτι ἡ πέψις θερμασίᾳ γίνεται. καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. τέταρτον, ὅτι τρίψει ἡ πέψις γίνεται, καὶ ὅτι οὐ τρίψει. πέμπτον, ὅτι σήψει ἡ πέψις, καὶ ὅτι οὐ σήψει. ἕκτον, ὅτι τοῦ πνεύματος ἰδιότητι ἡ πέψις, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. ἕβδομον, ὅτι χυμῶν ἰδιότητι ἡ πέψις, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. ὄγδοον, ὅτι θερμασίας ἰδιότητι ἡ πέψις, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. ἔνατον, ὅτι θερμασίᾳ ἡ ἀνάδοσις, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. δέκατον, ὅτι ἡ ἀνάδοσις τῇ τῆς θερμασίας ἐφ' ἑαυτὴν ἕλξει, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. ια΄, ὅτι τῷ πνεύματι ἡ ἀνάδοσις, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. ιβ΄, ὅτι τῇ τῶν ἀρτηριῶν παραθέσει ἡ ἀνάδοσις, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. ιγ΄, ὅτι τῇ κατὰ κενὸν ἀπουσίᾳ ἡ ἀνάδοσις, καὶ ὅτι οὐ κατὰ τὸ ἄδηλον ἀπουσίᾳ ἡ ἀνάδοσις· ιδ΄, ὅτι δι' ἀτροφίαν τοῦ ὁρατικοῦ πόρου ἡ ἀπογλαύκωσις συμβαίνει, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. ιε΄, ὅτι παρέμπτωσις αἵματος εἰς τὸν ὁρατικὸν πόρον, ἡ ἀπογλαύκωσις, καὶ ὅτι οὐχ οὕτως. ις΄, ὅτι καθ' ὑγρῶν πάχος καὶ διὰ πνοὴν ἡ ἀπογλαύκωσις, καὶ ὅτι οὐχ οὕτω. ιζ΄, ὅτι

[*] οὐκ ἐπιδεικτ. M. M.

I. Ab vtroque parente mitti semen, animantiáque gigni; & contra, non ab vtroque. II. Ex vniuerso corpore semen excerni: contra vero à testiculis. III. Concoctionem calore fieri: contra vero non item. IV. Attritu concoctionem fieri: & attritu minimè fieri. V. Putrefactione fieri concoctionem: contra verò minimè. VI. Proprietate Spiritus concoctionem fieri: contra non item. VII. Succorum proprietate concoctio fit, vel minimè. VIII. Proprietate caloris fit concoctio: & non item. IX. Calore digestionem fieri: & non item. X. Ciborum distributionem per caloris ad se attractionem fieri; vel minimè. XI. Spiritu fit digestio: aut non item. XII. Arteriarum applicatione digestio fit: minimè vero sic. XIII. Digestio fit per absentiam cum vacuitate: & quod per incertam siue quamcumque absentiam fieri soleat digestio. XIV. Ex eo glaucedo nascitur, quod alimento suo visualis porus destituatur: & non item. XV. Sanguinis illapsu in visionis porum glaucedo fit oculorum: & non item. XVI. Humidorum crassitie, atque exhalatione fit glaucedo: & non fit.

* al. κατὰ διάτασιν.

ιζ΄, ὅτι ἡ φρενῖτις * κατὰ διάτασιν τῆς μήνιγγος καὶ φθορὰν τοῦ αἵματος γίνεται, καὶ ὅτι οὐχ οὕτως. ιη΄, ὅτι κατὰ θερμασίας πλεονασμὸν ἡ φρενῖτις συμβαίνει, καὶ ὅτι οὐχ οὕτως. ιθ΄, ὅτι διὰ φλεγμονὴν ἡ φρενῖτις, καὶ ὅτι οὐχ οὕτως. κ΄, ὅτι ὁ λήθαργος διὰ φλεγμονὴν γίνεται, καὶ ὅτι οὐχ οὕτως. κα΄, ὅτι κατὰ διάτασιν οἱ ληθαργικοὶ καὶ φθορὰν, καὶ ὅτι οὐχ οὕτως. κβ΄, ὅτι οὐ περὶ ὅλον τὸ σῶμα ἡ τοῦ πιεῖν καὶ φαγεῖν συνίσταται ὄρεξις, καὶ ὅτι περὶ μόνον τὸν στόμαχον. κγ΄, ὅτι ἡ τοῦ φαγεῖν καὶ πιεῖν ὄρεξις περὶ διάνοιαν. κδ΄, ὅτι καθ' ὑγρῶν ἔνδειαν τὸ δίψος, καὶ ὅτι οὐχ οὕτως. κε΄, ὅτι περὶ τὸν στόμαχον διπλῆ τις ὁρᾶται ἐνέργεια, καὶ ὅτι οὐχ οὕτως. κς΄, ὅτι ἡ ἐντὸς μήνιγξ ἐν τῷ κοιλώματι ἀρχὴ τῶν νεύρων ἐστὶ, καὶ ὅτι οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἡ ἐκτός. κζ΄, ὅτι ἀναδιδόμενα τὰ φάρμακα καθαίρει, καὶ ὅτι οὐχ οὕτως, ἀλλὰ κατὰ τὴν προσπτῶσιν. κη΄, ὅτι οὐ χρηστέον τοῖς καθαρτικοῖς, καὶ ὅτι χρηστέον. κθ΄, ὅτι οἶνον δοτέον χρηστέον ἐπὶ τῶν πυρεσσόντων καὶ τοὐναντίον, ὅτι ἀσύμφορον. λ΄, ὅτι λούειν τοὺς πυρέσσοντας λυσιτελεῖ, καὶ ὅτι ἀσύμφορον. λα΄, ὅτι δεῖ ἐν ταῖς ἐπιτάσεσι τῶν νόσων κλύζειν, καὶ ὅτι οὐ προσήκει. λβ΄, ὅτι οὐ δεῖ κατ' ἀρχὰς ὑπαλείψει χρῆσθαι, καὶ ὅτι συμφέρον. λγ΄, ὅτι δεῖ καταπλάττειν τὴν κεφαλὴν, καὶ ὅτι οὐ δεῖ, τοῖς δ' ὀσφραντοῖς μόνον χρῆσθαι. λδ΄, ὅτι ἐμετοποιεῖν ἀσύμφορον, καὶ ὅτι συμφέρον. λε΄, ὅτι οὐκ ἐπιπέμπει ἡ καρδία αἷμα, καὶ ὅτι ἐπιπέμπει. λς΄, ὅτι οὐχ ἡ καρδία τὸ * πνεῦμα ἐπιπέμπει, ἀλλ' αἱ ἀρτηρίαι ἕλκουσι, καὶ ὅτι ἔμπαλιν. λζ΄, ὅτι ἐξ ἑαυτῆς ἡ καρδία κινεῖται, καὶ ὅτι οὐκ ἐξ ἑαυτῆς. λη΄, ὅτι κατὰ φύσιν αἷμα ἐν ἀρτηρίαις ὑπάρχει, καὶ ὅτι οὐχ αἵματος αἱ ἀρτηρίαι ἀγγεῖον. λθ΄, ὅτι πάντα τὰ ἀγγεῖα ἐν τῷ ὄγκῳ ἁπλᾶ ἐστι, καὶ ὅτι πλέγματα ἐστίν. μ΄, ὅτι διὰ τῶν νεύρων ἡ αἴσθησις καὶ ἡ κίνησις τοῦ ζώου, καὶ ὅτι οὐκ οὕτως. μα΄, ὅτι ἀρχὴ φλεβῶν ἡ καρδία, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχή. μβ΄, ὅτι ἧπαρ ἀρχὴ φλεβῶν, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχή. μγ΄, ὅτι ἡ κοιλία φλεβῶν ἀρχὴ, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχή. μδ΄, ὅτι πάντων τῶν ἀγγείων ἀρχὴ, μήνιγξ ἐστὶ, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχή. με΄, ὅτι πνεῦμα ἀρτηριῶν ἀρχὴ, καὶ ὅτι οὐκ ἔστιν ἀρχή. μς΄, ὅτι ἡ παρὰ τὴν * ἀρχὴν ἀρτηρία, ἀρτηριῶν ἀρχὴ, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχή. μζ΄, ὅτι ἡ καρδία ἀρτηριῶν ἀρχὴ, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχή. μη΄, ὅτι οὐχ ἡ καρδία, ἀρχὴ νεύρων, ἀλλ' ἡ περιέχουσα τὸν ἐγκέφαλον μήνιγξ, καὶ ὅτι οὐκ ἀρχή. μθ΄, ὅτι οὐ περὶ καρδίαν, τὸ διανοητικὸν, ἀλλὰ περὶ κεφαλὴν, καὶ ὅτι ἀνάπαλιν. ν΄, ὅτι τὸ διανοητικὸν, ἐστὶ περὶ τὴν μέσην τοῦ ἐγκεφάλου κοιλίαν, καὶ ὅτι οὐχ οὕτως. ταῦτα καὶ ἡ ὑπόθεσις διατείνεται).

* al. αἷμα.

* al. ῥάχιν.

DIONYSIUS Ægeus.

XVII. Phrenitidem fieri per distensionem meningis, sanguinisque corruptionem: & non ita fieri. XVIII. Ex caloris excessu nasci phrenitidem: & non item. XIX. Per inflammationem phrenitidem nasci: & non item. XX. Lethargum ex inflammatione fieri: & non ita. XXI. Per distensionem corruptionemque lethargicos fieri: & non item. XXII. Per vniuersum corpus diffundi appetitum edendi atque bibendi: & tantum in stomacho exsistere. XXIII. Edendi atque bibendi appetitum in imaginatione situm esse. XXIV. Ex humorum inopia sitim nasci: & non item. XXV. In stomacho duplicem spectari efficiendi vim: & vero minime. XXVI. ª Inferior cerebri pellicula in concauitate principium est neruorum: & vero minime, sed exterior. XXVII. Pharmaca diffusa per corpus purgare; & non item, sed ipso adlapsu. XXVIII. Non esse vtendum purgantibus medicamentis: immo esse. XXIX. Vini haustum febricitantibus esse concedendũ: & non esse, cũ perniciosus sit. XXX. Balnea febricitantibus vtilia esse: immo noxia esse. XXXI. In morborum incrementis clystere vtendum: & non vtendum. XXXII. Non esse morborum initio vnctionibus vtendum: immo id perutile esse. XXXIII. Caput cataplasmatis curandum: & non item, sed olfactoriis dumtaxat vtendum. XXXIV. Vomitus prouocationem nihil prodesse: immo vtilem esse. XXXV. Cor emittere sanguinem: & contra non emittere. XXXVI. Cor non emittere spiritum, sed arterias potius ipsum attrahere: & contra: XXXVII. Cor à seipso moueri: immo non à seipso. XXXVIII. Sanguinem natura in arteriis exsistere: & arterias non esse sanguinis receptaculum. XXXIX. Vasa omnia in summo simpla esse; immo plicata esse atque inuoluta. XL. Per neruos sensum esse & motum animantis: & non esse. XLI. Venarum cor esse principium: & non esse principium. XLII. Iecur venarum esse principium; & rursum non esse. XLIII. E ventriculo venas nasci: & non nasci. XLIV. Omniũ vasorum principium esse meninga, seu cerebri tunicam: & non esse. XLV. Spiritum esse arteriarum originem: & contra non esse. XLVI. Arteria illa, quæ iuxta dorsi spinam sita, principium arteriarum est: & non est. XLVII. Cor esse arteriarum principium: & non esse. XLIIX. Neque cor neruorum principium est, sed cerebrum ambiens pellicula: & non est. XLIX. In corde non esse intelligendi vim, sed in capite: & contra. L. Intelligendi vim in medio esse cerebri ventriculo: & non esse. Hæc igitur opus illud [efficere] contendit.

ª Sup. Cap. 81. ἡ ἐκτός.

ΑΙΝΗΣΙΔΗΜΟΥ ΠΥΡΡΩΝΙΩΝ λόγοι η.

Ænesidemi De Pyrrhoniis libri IIX. CCXII.

σιβ΄. Ænesidemi de Pyrrhoniis libro VIII.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Αἰνησιδήμου πυῤῥωνίων λόγοι ὀκτώ. ἡ μὲν ὅλη πρόθεσις τοῦ βιβλίου, βεβαιῶσαι, ὅτι οὐδὲν βέβαιον εἰς κατάληψιν, οὔτε δι' αἰσθήσεως· ἀλλ' οὔτε μὴν διὰ νοήσεως: διὸ οὔτε τοὺς πυῤῥωνίους, οὔτε τοὺς ἄλλους εἰδέναι τὴν ἐν τοῖς οὖσιν ἀλήθειαν· ἀλλὰ τοὺς μὲν κατ' ἄλλην αἵρεσιν φιλοσοφοῦντας, ἀγνοεῖν τε τἄλλα, καὶ ἑαυτοὺς μάτην κατατρίβειν καὶ δαπανᾶν συνεχέσιν αἰτίαις·

LEGI ª ÆNESIDEMI Pyrrhoniorum libros octo. Cuius quidem Operis scopus est, hoc vnum probare, Nihil certo comprehendi aut sensu, aut ipsa etiam intelligentia posse. Quare neque Pyrrhonios, neque cæteros, quæ in rebus ipsis lateat, veritatem scire. Reliquarum ergo sectarum philosophos cum alia ignorare multa, tum quod frustra sese assiduis molestiis torqueant; atque absumant

ª Alibi autem recte Onesidamus legitur.

AENESIDEMVS.

a Eius vitam ac placita describit Diog. Laert. quæ frequenter huius scripta fidem mouent.

quin & hoc ipsum ignorare, quod nihil eorum comprehenderint, quæ iam opinentur se comprehédisse. At qui ex [a] Pyrrhonis instituto [ait] philosophatur, cætera fęlix, in eo quoque sapit, quod vel in primis intelligat, nihil a se certo comprehensum esse. immo & hoc studiosè agat, ne cui eorum, quæ cognorit, affirmando potius, quam negando assentiatur.

b al. Neroni.

Porro tota huius Operis Commentatio quid propositum habeat, iam dictum. Libros ipsos Academico cuidam sodali Lucio [b] Tuberoni inscripsit, domo Roma, & claris ibi natalibus orto, quique magistratus gesserit ciuiles non vulgares.

c A. Gell. lib. XI. cap. 5. legend. & Sexto Pyrrhon. Hypotyp. lib. 1. cap. 33.

PRIMO igitur Libro [c] Pyrrhoniorum & Academicorum discrimen referens, tantum non emissa voce ista dicit: Academicos dogmata cõstituere, & alia certa atque indubitata ponere, alia rursum sine vlla dubitatione tollere: Pyrrhonios autem dubios hærere, & ab omni dogmate liberos atque solutos esse; vt eorum etiam nemo omnino, aut comprehendi omnia posse aut non posse dixerit; sed nihilo magis talia, quam talia esse, aut tunc quidem talia, aliàs vero non talia, vel vni quidem huiusmodi, alij vero non huiusmodi, tertio etiam plane non esse. Neque rursum omnia esse communiter eiusmodi, vt assequi illa quispiam posit, vel quędam saltem horum assequi non posit, sed non magis fieri posse, vt quis ea assequatur, quam vt non assequatur: vel nunc quidem assequi posit, tunc verò non item. Immo neque verũ, neque falsum, neque probabile, neque ens, neque non ens, sed idem, vt sic dicatur, non potius verum esse, quàm falsum: aut probabile potius, quam improbabile: aut ens, quàm non ens, aut tum quidem tale, alias vero aliusmodi: aut vni tale, mox alteri etiam non tale. Nihil enim in vniuersum Pyrrhonios definire, ne hoc quidem ipsum, quod nihil definiatur. Verum cum non suppeterat, vt aiunt, quo sensa mentis efferamus, sic loqui solemus. At qui ad Academiam, maximéque ad hanc nouam pertinent, inquit, cum Stoicis interdum opinionibus consentiunt, & (si verum fateri volumus) Stoici ipsi, sed qui cũ Stoicis pugnent, videntur. Deinde & de multis decreta statuunt. Virtutem enim atque amentiam inducunt: bonum quoque, & malum velut principia ponunt: verum item, & falsum, rursum probabile, & improbabile, ens dein, & nõ ens, aliáque non pauca certo definiunt: ambigere se tantum dicentes de comprehensiua imaginatione. Quamobrem Pyrrhonij, dum nihil definiunt, omnino irreprehensi permanent: verum Academicis, ait, pares cum aliis Philosophis rationes reddendæ. Illud porro maximũ: Quod illi de re qualibet sibi oblata dubitantes, non tantum eundem perpetuo teneant ordinem, sed nunquam etiam secum ipsi pugnent, cum hi secum pugnare se, ne sentiant quidem. Simul enim ponere quidpiam, & rursum indubitanter tollere, simul item dicere communiter aliqua esse comprehensibilia, & non esse, manifestam vtique pugnam affert. Alioquin quomodo fieri posit, vt qui cognorit hoc esse verum, illud falsum, adhunc dubitet, atque ambigat, & non certo prius illud amplectatur, alterumque declinet? Nam si ignoratur hoc bonum esse, aut malũ: vel hoc verum, illud falsum: & hoc existere, illud vero minime: omnino

καὶ αὐτὸ δὲ τοῦτο ἀγνοεῖν, ὅτι οὐδὲν αὐτοῖς τῶν δοξαζόντων εἰς κατάληψιν ἐληλυθέναι, κατείληπται. ὁ δὲ κατὰ Πύῤῥωνα φιλοσοφῶν, τά τε ἄλλα εὐδαιμονεῖ, καὶ σοφός ἐστι τοῦ μάλιστα εἰδέναι, ὅτι οὐδὲν αὐτῷ βεβαίως κατείληπται. ἃ δὲ καὶ εἰδείη, οὐδὲν μᾶλλον αὐτῶν τῇ καταφάσει, ἢ τῇ ἀποφάσει γενναῖός ἐστι συγκατατίθεσθαι. ἡ μὲν οὖν ὅλη τοῦ βιβλίου διάληψις, ὃ βούλεται, εἴρηται. γράφει δὲ τοὺς λόγους Αἰνησίδημος προσφωνῶν αὐτοὺς τῶν ἐξ ἀκαδημίας τινὶ συναιρεσιώτῃ Λευκίῳ* Νέρωνι, γένος μὲν ῥωμαίῳ, δόξῃ δὲ λαμπρῷ ἐκ προγόνων, καὶ πολιτικὰς ἀρχὰς οὐ τὰς τυχούσας μετιόντι. Ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ λόγῳ διαφορὰν τῶν τε πυῤῥωνίων καὶ τῶν ἀκαδημαϊκῶν εἰσάγων, μικροῦ γλώσσῃ αὐτῇ ταῦτά φησιν: ὡς οἱ μὲν ἀπὸ τῆς ἀκαδημίας, δογματικοί τε εἰσι· καὶ τὰ μὲν τίθενται ἀδιστάκτως, τὰ δὲ αἱροῦσιν ἀναμφιβόλως. οἱ δ᾽ ἀπὸ Πύῤῥωνος ἀπορητικοί τέ εἰσι καὶ παντὸς ἀπολελυμένοι δόγματος· καὶ οὐδεὶς αὐτῶν τὸ παράπαν, οὔτε ἀκατάληπτα πάντα εἴρηκεν, οὔτε καταληπτά: ἀλλ᾽ οὐδὲν μᾶλλον τοιάδε ἢ τοιάδε· ἢ τότε μὲν τοῖα, τότε δὲ οὐ τοῖα· ἢ ᾧ μὲν τοιαῦτα, ᾧ δὲ οὐ τοιαῦτα· ᾧ δὲ οὐδόλως ὄντα· οὔτε μὴν ἐφικτὰ πάντα κοινῶς, ἤ τινα τούτων οὐκ ἐφικτὰ, ἀλλ᾽ οὐδὲν μᾶλλον ἐφικτὰ ἢ οὐκ ἐφικτά· ἢ τότε μὲν ἐφικτὰ, τότε δὲ οὐκ ἐφικτά. καὶ μὴν οὐδ᾽ ἀληθινὸν, οὐδὲ ψεῦδος, οὐδὲ πιθανὸν, οὐδ᾽ ὂν, οὐδὲ μὴ ὄν· ἀλλὰ τὸ αὐτὸ, ὡς εἰπεῖν, οὐ μᾶλλον ἀληθὲς ἢ ψεῦδος, ἢ πιθανὸν ἢ ἀπίθανον· ἢ ὂν, ἢ οὐκ ὄν· ἢ τότε μὲν τοῖον, τότε δὲ τοῖον· ἢ ᾧ μὲν τοιόνδε, ᾧ δὲ καὶ οὐ τοιόνδε. καθόλου γὰρ οὐδὲν ὁ πυῤῥώνιος ὁρίζει. ἀλλ᾽ οὐδὲ αὐτὸ τοῦτο, ὅτι οὐδὲν ὁρίζεται· ἀλλ᾽ οὐκ ἔχοντές, φασιν, ὅπως τὸ νοούμενον ἐκλαλήσωμεν, οὕτω φράζομεν. οἱ δ᾽ ἀπὸ τῆς ἀκαδημίας φησὶ μάλιστα τῆς νῦν, καὶ στωϊκαῖς συμφέρονται ἐνίοτε δόξαις, καὶ, εἰ χρὴ τἀληθὲς εἰπεῖν, στωϊκοὶ φαίνονται μαχόμενοι στωϊκοῖς. δεύτερον, καὶ περὶ πολλῶν δογματίζουσιν. ἀρετήν τε γὰρ καὶ ἀφροσύνην εἰσάγουσι, καὶ ἀγαθὸν καὶ κακὸν ὑποτίθενται, καὶ ἀλήθειαν καὶ ψεῦδος, καὶ δὴ καὶ πιθανὸν καὶ ἀπίθανον, καὶ ὂν καὶ μὴ ὄν· ἄλλά τε πολλὰ βεβαίως ὁρίζουσι. διαμφισβητεῖν δέ φασι περὶ μόνης τῆς καταληπτικῆς φαντασίας. διὸ οἱ μὲν ἀπὸ Πύῤῥωνος, ἐν τῷ μηδὲν ὁρίζειν, ἀνεπίληπτοι τὸ παράπαν διαμένουσιν: οἱ δὲ ἐξ ἀκαδημίας* φησὶν ὁμοίας τὰς εὐθύνας τοῖς ἄλλοις φιλοσόφοις ὑπέχουσι. τὸ δὲ μέγιστον, οἱ μὲν περὶ παντὸς τοῦ προτιθέντος διαποροῦντες, τό, τε σύστοιχον διατηροῦσι, καὶ ἑαυτοῖς οὐ μάχονται. οἱ δὲ* μαχομένοις ἑαυτοῖς [οὐ] συνίσασι. τὸ γὰρ ἅμα τιθέναι τι καὶ αἴρειν ἀναμφιβόλως, ἅμα τε φάναι κοινῶς* ὑπάρχειν καταληπτὰ, μάχην ὁμολογουμένην εἰσάγει· ἐπεὶ πῶς οἷόν τε γινώσκοντα, τόδε μὲν εἶναι ἀληθὲς, τόδε δὲ ψεῦδος, ἔτι διαπορεῖν καὶ διστάσαι· καὶ οὐ σαφῶς τὸ μὲν ἑλέσθαι, τὸ δὲ περιστῆναι; εἰ μὲν ἀγνοεῖται, ὅτι τόδε ἐστὶν ἀγαθὸν ἢ κακόν. ἢ τόδε μὲν ἀληθὲς, τόδε δὲ ψεῦδος. καὶ τόδε μὲν ὄν, τόδε δὲ μὴ ὄν: πάντως ὁμολογητέον ἕκαστον ἀκατάληπτον εἶναι.

* al. Τυβέρων.

Academicor.

Pyrrhonij.

* al. φασι.

* al. μαχόμενοι.

* al. ἢ μὴ ὑπάρχειν.

fatendum horum singula comprehendi non posse;

εἰ δ᾽

εἰ δ᾽ ἐναργῶς κατ᾽ αἴσθησιν ἢ κατὰ νόησιν καταλαμβάνεται, καταληπτὸν ἕκαστον φατέον. ταῦτα μὲν ἀρχόμενος τῶν λόγων, καὶ τοιαῦθ᾽ ἕτερα, τὴν διαφορὰν τῶν Πυῤῥωνίων καὶ Ἀκαδημαϊκῶν ὑποδεικνὺς, ἀναγράφει ὁ Αἰνησίδημος ὁ ἐξ Αἰγῶν. ἐφεξῆς δὲ κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον πρῶτον, καὶ τὴν ὅλην ἀγωγὴν ὡς τύπῳ καὶ κεφαλαιωδῶς τῶν Πυῤῥωνίων παραδίδωσι λόγων. Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ κατὰ μέρος ἤδη ἀρχόμενος ἐπεξιέναι τὰ ἐν κεφαλαίῳ εἰρημένα, περί τε ἀληθῶν καὶ αἰτιῶν διαλαμβάνει, καὶ παθῶν, καὶ κινήσεως, γενέσεώς τε καὶ φθορᾶς, καὶ τῶν τούτοις ἐναντίων, κατὰ πάντων αὐτῶν τὸ ἄπορον καὶ ἀκατάληπτον πυκνοῖς, ὡς οἴεται, ἐπιλογισμοῖς ὑποδεικνύς. καὶ ὁ τρίτος δὲ αὐτῷ λόγος περὶ κινήσεως, καὶ αἰσθήσεως, καὶ τῶν κατ᾽ αὐτὰς ἰδιωμάτων, τὰς ὁμοίας περιεργαζόμενος ἐναντιολογίας, εἰς τὸ ἀνέφικτον καὶ ἀκατάληπτον ὑποφέρει καὶ αὐτά. ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ σημεῖα μὲν ὥσπερ τὰ φανερὰ φαμὲν τῶν ἀφανῶν,* οὐδόλως εἶναί φασιν, ἠπατῆσθαι δὲ κενῇ προσπαθείᾳ τοὺς οἰομένους· ἐγείρει δὲ τὰς ἐξ ἔθους ἐφεξῆς ἀπορίας, περί τε ὅλης τῆς φύσεως καὶ κόσμου καὶ θεῶν, οὐδὲν τούτων εἰς κατάληψιν πεσεῖν ἐντεινόμενος. προβάλλεται δὲ αὐτῷ καὶ ὁ πέμπτος λόγος, τὰς κατὰ τῶν αἰτίων ἀπορητικὰς λαβὰς, μηδὲν μὲν μηδενὸς αἴτιον ἐνδιδοὺς εἶναι· ἠπατῆσθαι δὲ καὶ τοὺς αἰτιολογοῦντας, φάσκων· καὶ τρόπους ἀριθμῶν, καθ᾽ οὓς οἴεται αὐτοὺς αἰτιολογεῖν, ὑπαχθέντας εἰς τὴν τοιαύτην περιενεχθῆναι πλάνην. καὶ ὁ ἕκτος δὲ, τὰ ἀγαθὰ καὶ κακὰ· καὶ μὴν καὶ τὰ αἱρετὰ καὶ φευκτά· ἔτι* προηγούμενά τε καὶ ἀποπροηγμένα, εἰς τὰς αὐτὰς ἐρεσχελίας ἄγει τό γε ἐπ᾽ αὐτῷ, καὶ ταῦτα τῆς καταλήψεως ἡμῶν καὶ γνώσεως ἀποκλείων. τὸν μέντοι ἕβδομον, κατὰ τῶν ἀρετῶν ὁπλίζει, διακενῆς λέγων τοὺς* φιλοσοφοῦντας περὶ αὐτῶν ἀναπλάσαι δόξας, καὶ αὑτοὺς ἀποβουκολεῖν, ὡς εἰς τὴν τούτων εἴησαν πρᾶξίν τε καὶ θεωρίαν ἀφιγμένοι. ὁ δ᾽ ἐπὶ τούτοις πᾶσι, καὶ ὄγδοος, κατὰ τοῦ τέλους ἐνίσταται, μήτε τὴν εὐδαιμονίαν, μήτε τὴν ἡδονὴν, μήτε τὴν φρόνησιν, μήτ᾽ ἄλλο τι τέλος* ἐπιχωρῶν εἶναι, ὅπερ ἄν τις τῶν κατὰ φιλοσοφίαν αἱρέσεων δοξάσειεν· ἀλλ᾽ ἁπλῶς οὐκ εἶναι τέλος τὸ πᾶσιν ὑμνούμενον. οἱ μὲν οὖν τοῦ Αἰνησιδήμου λόγοι πρὸς τοιοῦτον ἀγῶνα κατονίζονται. ὅτι δὲ ματαιότης* αὐτῶν, καὶ πολλὴ λέσχη ἡ σπουδὴ, Πλάτωνί τε καὶ πολλοῖς ἄλλοις τῶν πρὸ ἡμῶν, τὸν ἔλεγχον ἔδοσαν, καὶ ὅτι μηδὲν εἰς δόγμα συντελεῖ· καὶ τοῦτο καταδῆλον· ὅπου γε καὶ τὰς ἐνούσας δογματικὰς θεωρίας ἐλαύνειν ἡμῶν τῆς διανοίας ἐπεχείρησαν. τοῖς μέντοι κατὰ διαλεκτικὴν μελέτην πονουμένοις, ἂν μή τι τὸ ἀστήρικτον αὐτῶν τοῖς* λόγοις ἐνεδρεύῃ, καὶ ἡ κρίσις πρὸς ἀσχήμας οὐ νενοθευμένη, τὸ βιβλίον οὐκ ἄχρηστον.

* al. ἐφ᾽ ὧν ... ἰδεῖν φασιν.
* al. προηγμένα καὶ ἀποπροηγμένα.
* al. φιλοσοφοῦσαι.
* al. ἐπὶ χωρῶν καὶ χωρεῖν.
* αὐτοῦ.
* al. λεγομένοις.

ÆNESIDEMVS.

Sin euidenter sensu vel intelligentia horum quidque percipiatur, comprehensibile iam horum esse quodlibet dicendum est. Hæc, aliaque id genus, ab ipso mox librorum initio discrimen Pyrrhonios inter & Academicos ostendens, hic Ænesidemus Ægeus pertractat, vniuersum deinceps Pyrrhoniarum rationum institutum eodem hoc priore libro paucis ac summatim traditurus.

Secundo deinde libro singulatim iam, quæ vniuersè dixerat, tractare incipiens, de Veris & Causis disputat, déque affectionibus, de motu item, & generatione atque corruptione, ac de horum contrariis, aduersus hæc omnia dubia illa esse atque incomprehensibilia, validis, vt putat, ratiocinationibus ante oculos ponens.

Tertius posthæc liber de motu & sensu, eorúmque proprietatibus, similes contradictiones curiosius inuestigando, ad ea quæ nemo assequi aut comprehendere possit, hæc quoque abripere conatur.

Qvarto autem libro signa rerum obscurarum, quæ nos manifesta hasce res esse dicimus, ne esse quidem vult: sed decipi inani affectione eos, qui hæc opinentur. Mouet & ex more alias deinde quæstiones de vniuersa natura, de mundo, de Diis, nihil horum percipi posse contendens.

Proponit ipsis & Qvintvs liber dubitandi aduersus causas occasiones, nihil nullius esse causam tradens: & falli, qui causas adferre conentur: numerans etiam modos, quibus Causas reddere studeant, qui coacti iam in hoc errore versentur.

Sextvs vero bona & mala, quæque expetenda & quæ fugienda, ᵃ præposita adhæc atque reiecta in eandem ludificatoriam disputationem adducit: quæ quantum in ipso est, à nostra quoque comprehensione atque cognitione excludit.

Septimvm aduersus virtutes instruit; referens varias de iis opiniones ne quidquam commentos esse Philosophos, seipsos decipientes, quasi iam ad earum actionem contemplationemque peruenissent.

Qui ad hos omnes Octavvs accedit liber, contra [bonorum] Finem disputat, neque beatitudinem illum esse, neque voluptatem, neque prudentiam, neque aliud eorum quidpiam quod cuiuscunque Philosophorum familiæ sectator opinando asserere queat: sed omnino Finem non esse, ab omnibus licet decantetur.

Igitur ad huiusmodi concertationem diriguntur Ænesidemi libri, qui Platoni, aliisque ante nos pluribus satis indicarunt, stultitiæ plenum ac nugarum illius Opus esse. nihil item ipsum ad aliquod dogma [confirmandum] prodesse, æque est manifestum, vbi saltem ipsas quoque inhærentes nostræ menti dogmaticas contemplationes expellere aggressus est. Si qui tamen in Dialecticis exercetur, non inutilis hic liber: modo ne horum parum adhuc cōfirmata mens, hisce ratiocinationibus inhærescat, iudiciique perspicacitas vitiata non sit.

ᵃ προηγμένα & ἀποπροηγμένα, quæ dicuntur apud Stoicos, docebit te Cicero III de Finibus, & clarius Sextus Empiricus lib. III. Pyrrhon. Hypot. cap. ...

ΑΓΑΘΑΡΧΙΔΟΥ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ.

Agatharchidæ *Historica.*

σιγ′. Agatharchidis historica. CCXIII.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀγαθαρχίδου ἱστορικόν. ἔνιοι δὲ αὐτὸν, Ἀγάθαρχον ὀνομάζουσι. τούτῳ πατρὶς

Legi Agatharchidæ, quē Agatharchum quidam nominant, *opus historicū.* Hic patria

AGATHARCHIDES.

Cnidius, instituto Grammaticus fuit. scribam tamen atque anagnosten insuper fuisse, præstitum his functionibus Heraclidæ Lembro ministerium, indicium fecit. Fuit & alumnus Cinnæi.

Scripsisse autem Asiaticas res libris decem, & de Europæ rebus [a] libris quadraginta nouem historiam pertexuisse, didicimus. Eius autem [b] libri quinque rubrum mare, quæque ad illud pertinent, exponunt. Et hæc quidem omnia ipsemet extremo libro quinto commemorat. Vbi & ob alias certas causas à scribendo se cessasse ait, quodque exacta iam ætas in senium vergeret. Sunt qui præter hæc alia ab illo conscripta tradunt, quæ mihi videre nunquam contigit. Nam & Compendium aiunt vno libro reliquisse eorum, quæ de rubro mari scripsisset: item de Troglodytis libros quinque: sed & Epithomen Lydes ab Antimacho scriptæ: Rursum aliud Breuiarium eorum, quæ de collectione admirabilium ventorum scripta exstarent. Historiarum adhæc Excerpta composuisse, atque De amicorum inter ipsos consuetudine.

a Quae citat [?] ... Athenaeus, vt & Lucian. in Macrob. IX. Asiaticor.
b Quorum primi & quinti Excerpta occurrent postea Cod. CCL.

Est autem hic vir, quantum eius libris legendis cognoscere potui, grandiloquus, & sententiis abundans. Qui orationis magnitudine ac dignitate præ cæteris quidem gaudet, sed verbis selectioribus non admodum videtur addictus. neque tamen dum vsitatas per omnia consuetásque voces non adhibet, nouas ipse format: nisi forte vsurpandorum vocabulorum artifex quispiam, nouam quandam speciem præferentem phrasim de non nouis vocabulis effecerit. Quod quidem artificium ingeniose adeo tibi subiicit, vt nec innouatum quidquam videatur, nec minor sit, quam si vsitatas attulisset voces perspicuitas. Vtitur etiam sententiis, quæ eius prudentiam non minus, quam industriam manifestè declarant. Ad verborum item immutationem tectius adsumendam, egregie præ cæteris comparatus est. Iucunditatem porro, quódque animum demulcere, aut diffundere queat, occulte passim ac latenter per totum Opus disseminat. Ad tropos quoque vbi se applicarit, sine vllo molestiæ sensu illos adhibet. Quod quidem in eo efficit non verborum ipsa per se commutatio, sed ingeniosa quædam & suauis ad res alias transitio atque conuersio. Etenim nomen pro verbo adsumere, rursúmque verbum in nomen commutare, voces quoque in orationem diffundere, & orationem in nominis quasi formam cogere, nemo est omnium, quos nouimus, hoc ipso peritior. Idem Thucydidem in concionibus apparatu & vbertate imitatus, magnitudine orationis æquat, perspicuitate autem etiam vincit. Talis omnino vir iste est, ab ipsa quoque Grammatica gloriam assecutus. Cui etsi Rhetoris cognomentum improuidum aliorum iudicium non concessit, mea certè sententia non Grammaticorum solum, sed ne Rhetorum quidem vlli secundus cum docendo, tum scribendo videtur.

CCXIV.

HIEROCLIS *De Prouidentia & Fato libri VII.*

LECTVS [a] est HIEROCLIS [b] *Liber de Prouidentia & Fato*, atque de arbitrij nostri cum

a De quo Suid. & Liban. lib. 1. ep. ad Acacium.
b Vnde impressa Lutetiae, quaedam excerpta, apud Fed. Morel.

μὲν ἡ Κνίδος ἦν, ἡ δὲ τέχνη γραμματικὸν ἐπεδείκνυτο. ὑπογραφέα δὲ καὶ ἀναγνώστην ὁ τοῦ Λέμβου Ἡρακλείδης, δι' ὧν αὐτῷ ἐξυπηρετεῖτο, παρεῖχε γνωρίζεσθαι. ἦν δὲ καὶ θρεπτὸς Κινναίου. γράψαι δὲ τὸν ἄνδρα τὰ μὲν κατὰ τὴν Ἀσίαν* ἱστορούμενα, ἐν βιβλίοις ι΄. καὶ τὴν κατὰ τὴν Εὐρώπην εἰς θ΄ καὶ μ΄ παρατείνεται αὐτοῦ ἡ ἱστορία. ἀλλὰ καὶ ε΄ βιβλία τὴν ἐρυθρὰν αὐτοῦ πᾶσαν, καὶ τὰ περὶ ταύτην ἐξιστοροῦσι. τὴν οὖν εἰρημένην ἅπασαν συγγραφὴν καὶ αὐτὸς ἐπὶ τέλει τοῦ πέμπτου λόγου εἰς μνήμην ἀνάγει. ἐν ᾧ καὶ πεπαῦσθαι τοῦ γράφειν διά τινας τε αἰτίας ἄλλας, καὶ ὅτι τὰ τῆς ἡλικίας *ἀποκλίνοι πρὸς τὸ ἔξωρον. πλείω γάρ εἰσιν οἵ φασιν αὐτὸν καὶ ἑτέρας συγγεγραφέναι πραγματείας, ὧν ἡμεῖς οὐδένα οὐδέπω ἴσμεν. ἐπιτομὴν δὲ αὐτόν φασι τῶν περὶ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἀναγεγραμμένων ἐν ἑνὶ συντάξαι βιβλίῳ. καὶ μὴν καὶ περὶ Τρωγλοδυτῶν, βιβλία ε΄. ἀλλὰ καὶ ἐπιτομὴν τῆς Ἀντιμάχου Λύδης. καὶ πάλιν ἄλλην ἐπιτομὴν τῶν συγγεγραφότων περὶ συναγωγῆς θαυμασίων ἀνέμων. ἐκλογάς τε ἱστοριῶν συντάξαι αὐτὸν, καὶ περὶ τῆς προσφιλοῦς ὁμιλίας. ἔστι δὲ, ἐξ ὧν τὸν ἄνδρα τοῖς λόγοις αὐτοῦ διελθόντες ἐπέγνωμεν, μεγαλοπρεπής τε καὶ γνωμολογικός. καὶ τῷ μὲν τοῦ λόγου μεγέθει καὶ ἀξιώματι, τῶν ἄλλων μᾶλλον χαίρων· λέξεσι μέντοι λογάσιν οὐ πάνυ προστιθέμενος. οὐδὲ διὰ τῶν ἐθίμων [δὲ] διὰ παντὸς πορευόμενος, γλυπτὴς δὲ αὐτὸς οὐ λέξεως, ἀλλ' εἴτις δημιουργὸς τῆς περὶ τὰς λέξεις χρήσεως, καινήν τινα μὴ καιναῖς κεχρημένος λέξεσι φαντασίαν *πρέπουσαν ἀποτελεῖ τῇ φράσει. οὕτω δὲ προσφυῶς ὑποβάλλεται τὴν πρᾶξιν, ὡς τήν τε καινοτομίαν μὴ δοκεῖν εἶναι καινοτομίαν, καὶ τὸ σαφὲς οὐκ ἔλαττον τῶν ἐξ ἔθους λέξεων παρέχειν. κέχρηται δὲ καὶ γνώμαις, τὸ συνετὸν καὶ δραστήριον ἐπιδηλούσαις. τροπὰς δὲ ἐπελθεῖν, εἴ τις ἄλλος, ἄριστα παρεσκευασμένος. τὸ μὲν ἡδὺ καὶ κηλοῦν, καὶ τὴν ψυχὴν διαχέον, *λεληθότως δι' ὅλου κατασπείρει τοῦ γράμματος. εἰς τροπὴν δὲ ὅτι παρενήνεκται, οὐδεμίαν λύπην δηλοῦσαν ἀφίησι. ποιεῖ δὲ αὐτοῦ τοῦτο μάλιστα, οὐχ ἡ τῶν λέξεων αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν μεταβολὴ, ἀλλ' ἡ ἀπὸ πραγμάτων ἑτέρων εἰς ἕτερα, μετά τινος σοφῆς καὶ ἠρεμαίας μεταχειρίσεως, μετάβασίς τε καὶ μεταστροφή. ἀλλὰ γὰρ καὶ ἀντιλαβεῖν μὲν ὄνομα ῥήματος, ἀμεῖψαι δὲ τὸ ῥῆμα εἰς ὄνομα· καὶ λῦσαι μὲν λέξεις εἰς λόγους, συναγαγεῖν δὲ λόγον εἰς τύπον ὀνόματος, οὐδενὸς ἀνεπιτηδειότερος ὧν ἴσμεν. καὶ ζηλωτὴς μέν ἐστι Θουκυδίδου, ἔν τε τῇ τῶν δημηγοριῶν διασκευῇ καὶ δαψιλείᾳ. τῷ μεγαλείῳ δὲ μὴ δευτερεύων τοῦ λόγου, τῷ σαφεῖ παρελαύνει τὸν ἄνδρα. ἀλλὰ γὰρ ὁ μὲν ἀνὴρ τοιοῦτος, καὶ τὸ ἀπὸ τῆς γραμματικῆς ἔχων κλέος. εἰ δὲ καὶ τὸ τῆς ῥητορικῆς ἐπώνυμον αὐτῷ ἡ μὴ νήφουσα ψῆφος οὐκ ἐπέθετο· ἀλλὰ γὰρ ἔμοιγε δοκεῖ οὐδὲν ἐλάττων τῶν γραμματικῶν, οὐ δεύτερος ἢ τῶν ῥητόρων, δι' ὧν καὶ διδάσκει καὶ γράφει, καταφαίνεσθαι.

* al. ἐγνωσμένα.
* al. ἀποκλίνει.
* πέμπουσαν.
* al. ἔτι.

σιδ΄.

ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ ΠΕΡΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ καὶ εἱμαρμένης βιβλία ζ΄.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Ἱεροκλέους, περὶ προνοίας, καὶ εἱμαρμένης καὶ τῆς τοῦ ἐφ' ἡμῖν πρὸς τὴν θείαν

Hierocles de Prouidentia & Fato liber.

HIEROCL.

θείαν ἡγεμονίαν συντάξεως. ἔστι μὲν οὖν τὴν προαίρεσιν φιλόσοφος ὁ ἀνήρ, ἡ δὲ συγγραφὴ αὐτῷ Ὀλυμπιόδωρον κριτὴν προσγράφεται· ὃν καὶ παρασχεῖν τοῦ λόγου τὰς ἀφορμὰς ὑποτίθεται, καὶ αὐτὸν ἔχοντα τοῦ φιλοσοφεῖν ἔρωτα, οὐ μὴν οὐδὲ τῆς πολιτικῆς σοφίας ἄπειρον. ἐμπρέψαι τε γὰρ ῥωμαϊκαῖς πρεσβείαις, καὶ πολλὰ καὶ μέγιστα τῶν βαρβάρων ἐθνῶν τῇ ῥωμαϊκῇ συνάψαι λήξει, αἵ τινες αὐτῷ καὶ τῶν μεγίστων παρ' αὐτοῖς τιμῶν κατέστησαν * αἴτιαι. ὁ μὲν οὖν Ὀλυμπιόδωρος, πρὸς ὃν ὁ λόγος, τοιοῦτος· ᾧ δὴ καὶ παραμυθητικοὺς λόγους ὁ συγγραφεὺς ἐπὶ τέλει τοῦ πρώτου βιβλίου, θετοῦ παιδὸς ἀποβολὴν πεπονθότι, περιαλγεῖ τε ὄντι καὶ σκυθρωπάζοντι, προσενήνοχεν. ἡ δ' ἐπαγγελία τῆς παρούσης σκέψεως περὶ προνοίας ἐστὶ διαλαβεῖν τῇ Πλάτωνος δόξῃ καὶ Ἀριστοτέλης συνδιαπεθειμένῳ· ἃ συνάπτειν γὰρ βούλεται τοὺς ἄνδρας τῆς δόξαις· οὐ κατὰ τοὺς λόγους τῆς προνοίας μόνον, ἀλλὰ καὶ ὅσοι τὴν ψυχὴν φρονοῦσιν ἀθάνατον, καὶ εἴ τι περὶ οὐρανοῦ καὶ κόσμου τούτοις πεφιλοσόφηται. ὅσοι δὲ τοὺς ἄνδρας εἰς διαφωνίαν ἔστησαν, τούτους εἰς τὰ μάλιστα πεπλανῆσθαι τε τῆς τῶν ἀνδρῶν προθέσεως, καὶ ἁμαρτεῖν τοῦ ἀληθοῦς ἀποτείνεται· τοὺς μὲν ἑκόντας ἔριδι καὶ ἀπονοίᾳ σφᾶς αὐτοὺς προσκαναθέντας, τοὺς δὲ καὶ προλήψει καὶ ἀμαθίᾳ δεδουλωμένους. καὶ πολύν τινας ἐμπροσθεν γενέσθαι χορόν, μέχρις ὅτου ἡ Ἀμμωνίου σοφία διέλαμψεν, ὃν καὶ θεοδίδακτον ἐπικαλεῖσθαι ὑμνεῖ. τοῦτον γὰρ τὰς τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν διακαθάραντα δόξας, καὶ τοὺς ἑκατέρωθεν ἀναφυομένους ἀποσκευασάμενον λήρους, σύμφωνον ἐν τοῖς ἐπικαίροις τε καὶ ἀναγκαιοτάτοις τῶν δογμάτων Πλάτωνός τε καὶ Ἀριστοτέλους τὴν γνώμην ἀποφῆναι. ταῦτα διὰ τῆς γραφῆς ὁ Ἱεροκλέους λόγος σπουδάζων κατασκευάζει, ἃ ἐκείνους φιλοτιμεῖται δοξάζειν· ἀνταγωνίζεται δὲ πρὸς τοὺς ἐσπουδακότας τἀναντία, Ἐπικουρείους τε φημὶ καὶ στωϊκούς, καὶ ὅσοι Πλάτωνα μὲν ἐπαινοῦνται καὶ Ἀριστοτέλην, οὐκ ὀρθῶς δὲ τὰ ἐκείνων εἰσηγοῦνται· καὶ μὴν ὅσους ὁ τῆς γενεθλιαλογίας αἱρεῖ πόνος διελέγχειν ἄγει, σφαλερὰν αὐτῶν τὴν περὶ τῆς εἱμαρμένης ἐπιδεικνὺς δόξαν. καὶ τοὺς τὴν πρόνοιαν δὲ τῶν ὄντων ἀποσκευάζειν τολμῶντας μηχαναῖς τισιν ἢ γοητείαις, ταῖς ὁμοίαις τῶν λόγων ὑποβάλλει βασάνοις. καὶ καθόλου φάναι, πρὸς τὰς ὑπολήψεις ἐνίσταται πάσας, ὅσαι τὴν θείαν οὐκ εἶναι πρόνοιαν ἢ εἶναι μέν, φαύλην δὲ τοὺς ἀμαθεστέρους * πείθουσι νομίζειν. καὶ κατὰ Πλάτωνα θεὸν αὐτῇ προϋφίστησιν ἡ σκέψις, πάσης ἐμφανοῦς τε καὶ ἀφανοῦς δημιουργὸν διακοσμήσεως, ἣν ἐκ μηδενός φησιν ὑποκειμένου προαγαγεῖν τὸν τεχνίτην· ἀρκεῖν γὰρ αὐτῷ εἰς ὑπόστασιν τῶν ὄντων τὸ βούλημα. τῆς δὲ σωματικῆς οὐσιώσεως τῇ ἀσωμάτῳ συντεταγμένης δημιουργίᾳ, κόσμον ἐξ ἀμφοῖν τελεώτατον, διπλοῦν τε ἅμα καὶ ἕνα συστῆναι· ἐν ᾧ ἄκρα καὶ μέσα καὶ τελευταῖα, τὴν κοσμοποιὸν σοφίαν κατὰ φύσιν διακρῖναι· ὧν τὰ μὲν πρῶτα λογικά, οὐράνιά τε καὶ θεοὺς καλεῖσθαι. ἃ δὲ ἡ μετ' ἐκεῖνο τὸ σύστημα ἔχει ἔλαχε χώρα λογικά, αἰθέριά τε καὶ ἀγαθοὺς δαίμονας ὀνομάζει.

*ἔστησαν — Ammonius. — * ἀμαθεστέρους

diuina gubernatione congruentia. Auctor hic professione Philosophus, cui liber ipse Olympiodorum quendam veluti censorem constituit, qui eius scribendi causam dederit, cum Philosophiæ non vulgaris adamator, nec ciuilis quidem sapientiæ rudis esset. Clarum enim legationibus Romanis fuisse, multásq; ac magnas è barbaris gentibus Romano adiunxisse imperio, quæ ipsi quoque ad magnos apud illas magistratus acquirendos viam strauerint. Igitur Olympiodorus, ad quem liber mittitur, talis fuit: ad quem insuper libro primo extremo adiunxit Auctor consolationem, cum ille adoptiui filij amissionem supra modum lugens, non dolenti tantum esset animo, sed etia vultu tristiore. Ipse autem commentarius *De Prouidentia*, disputationem præfert, eius qui erga Platonis non aliter, quam erga Aristotelis sententiam animo affectus esset. Conciliare enim horum Philosophorum inter se opiniones studet, non solum in iis, quæ de Prouidentia disputat, verum etiam vbi animos docent esse immortales, aut de cœlo quidpiam ac mundo iidem philosophantur. Quotquot autem hos inter se dissentire ac pugnare arbitrati sunt, eos longissime ab eorum sententia abductos, a veritate omnino aberrasse contendit, alios sua sponte contendendi studio atque vesaniæ sese addicẽtes, alios præoccupata opinione atque imperitia subiectos. Ac prioris quidem ordinis ingentem fuisse numerum refert, donec Ammonij aliquando sapientia orbi illuxit, quem etiam *Diuinitus edoctum* appellari prædicat. Hunc enim veterum Philosophorũ opinionibus perpurgatis, & resectis quæ vtrinque excreuerant nugis, in præcipuis quibusq. & maximè necessariis dogmatibus, concordem esse Platonis & Aristotelis sententiam, demonstrasse. Huc igitur Hieroclis scriptio magno studio connitẽs, & argumentis illa astruit, quæ ipsos sensisse contendit. & acriter cum iis certat, qui contrariam tueri partem conati sunt. Epicureos dico, ac Stoicos, & quotquot forte Platonem atq; Aristotelem colunt quidẽ, sed eorum sensa minus rectè explicant. Eos item, qui in Genethliaca desudant arte, redarguit, dum fallacem eorum esse ac lubricam de Fato opinionẽ ostendit. Immo & qui Prouidentiam rerum creatarum cõmentis quibusdam aut præstigiis tollere audent, iisdem prorsus rationum quasi quæstionibus explorandos subiicit. Vt autẽ simul omnia dicã, aduersus omnes illas opiniones insurgit, quæ indoctiores eo adducunt, vt diuinam Prouidentiam vel omnino non esse, vel nullius esse momenti ac despicatui ducendam putent.

Ex Platonis igitur sententia supponit hæc disputatio, Deum natura ante illam [prouidentiam] esse, velut vniuersæ simul aspectabilis & inspectabilis huius molitionis opificem, quam ex nulla re subiecta vult à suo artifice productam: vt cui sola sufficeret voluntas, quo rerum natura subsisteret. Cæterum corporea substantia per creationem cum incorporea coniuncta, mundum ex vtraque natura perfectissimum, duplicem simul & vnum, constitutum esse: in quo summa, media, & ima mũdi opifex sapientia iuxta cuiusq. naturam decreuerit. Horum prima *Ratione prædita cælestia*, & *Deos* vocari ait: Quæ vero proxime post hunc ordinem regioni attributa sunt, ea cum *Ratione prædita ætherea*, tum *Dæmonas bonos* appellat,

HIEROCL. bonorum item hominibus interpretes & nuncios factos: Humanum denique genus infimum tenere locum, eósque *Terrena animantia*, & *Humanas animas*, atque (vt Plato diceret) *Mortales homines* appellari tradit. Hæc porrò tria genera in vno velut animante, vel choro atque concentu ita esse aptata inuicem atque connexa, vt naturalis eorum distinctio per vnionem illam, ac nexum mutuum minime confusa conseruetur. Ac præesse quidem præstantiora inferioribus: omnibus tamen omnino imperare ipsorum Patrem atque conditorem Deum. Hoc ergo eius tanquam à patre denominatum regnum, & videri, & vere esse Prouidentiam, quæ quod cuique generi conuenit, hoc illi distribuat: At vero Iustitiam illam, quæ Dei prouidentiam comitatur, vocari *Fatum*. Vno enim Fati nomine in plures notiones, ab iis qui nouitate gaudent, distracto, non aliud tamen Fatum sibi videri, quam id quod Aristotelem & Platonem credidisse tradit. Neque enim illam temere positam Genethliacorum necessitatem vllo modo admittit, nec Stoicam item vim, neque illud etiam Fatum, quod Alexander Aphrodisiensis statuit, eóque tandem deducit, vt idem prorsus cum natura corporum Platonicorum efficiat: sed nec eam, quæ carminibus magicis aut sacrificiis à consueto naturæ ordine deflectatur, Genesin: sed illud tantummodo Fatum, vti diximus, extollit, quod cum suis Plato vult: Rerum scilicet euenientium secundum Prouidentiæ leges iudicialem quandam Numinis operationem, bono ordine ac serie res nostras dirigentem in illum finem, in quem liberæ actiones ex certo proposito feruntur. At enim isthæc huius viri scripto cum côtineri videas, frequês nihilominus ipsi & magnum certamen est de humanorum animorum priore vita, deque eorum in alia corpora transmigratione. Nam ex animantibus quidem ratione carentibus, aut in bruta transfusionem non recipiens, at verò hominum in hominem transitum studiosè defendens, periculosam hanc atque ineptam opinionem sursum deorsum versat. Per illam quidem, vt credit, diuinam prouidentiam corroborans: Per hanc, liberum arbitrium, libérúmque suiipsius dominatum adstruens; Fato certe tam ei grato auxilium ferens: idque non absurdis tantum commentis incitatus, sed etiam eximinime cohærentibus argumentationibus suas, quas putat, probationes producens: cum interim, per quæ reuera prouidentiæ dogma constitui poterat, ne in mentem quidem illi venerint. Immo vero, si quis huic homini veritatem anteponere studeat, quibus illam argumentis adstruere nititur, his ipsis eandem omnino euertit. Nam qui infirmum argumentum semel veritati substrauit (vt alibi, cum res ita postularet, copiosius ostendimus) is in contrariam facile partem conuerti illam posse, quin & nequaquam subsistere, simul demonstrauit. Illa quippe animorum priore vita, & in corpora transmigratione (quam ipse basim ac fundamentum Prouidentiæ, liberóque arbitrio, ac Fato illi subiicit) omnino inter absurda & impossibilia per veritatem ablegata, nimirum vna cum illo, qui per ista hæc molitur efficere, etiam Prouidêtia, & liberum arbitrium & Fatum euertitur, atque in nugas operosa illa machinatio abit.

τῶν τε συμφερόντων ἀνθρώποις ἑρμηνείας τε καὶ ἀγγέλους γινομένους. τὸ δὲ ἀνθρώπειον φῦλον τὴν τελευταίαν τάξιν ἐπέχειν, οὓς περίγειά τε ζῶα καὶ ἀνθρωπίνας ψυχάς, καὶ (ὡς ἂν εἴποι Πλάτων) ἀθανάτους ὀνομάζεσθαι ἀνθρώπους. τὰ δὲ τρία ταῦτα γένη ὡς ἐν ἑνὶ ζώῳ ἢ χορῷ καὶ συμφωνίᾳ συνηρτῆσθαι μὲν ἀλλήλοις, ἀσύγχυτον δὲ τῇ ἑνώσει καὶ ἀλληλουχίᾳ τὴν κατὰ φύσιν αὐτῶν διάκρισιν συντηρεῖσθαι. καὶ ἡγεῖσθαι μὲν τῶν καταδεεστέρων τὰ προτεταγμένα, πάντων δὲ αὐτῶν βασιλεύειν τὸν πατέρα θεὸν καὶ δημιουργόν. καὶ ταύτην τὴν πατρωνυμικὴν αὐτοῦ βασιλείαν, πρόνοιαν καὶ νομίζεσθαι καὶ εἶναι, ἥ τις ἑκάστῳ γένει τὰ προσήκοντα διανέμει. τὴν μέντοι γε τῇ προνοίᾳ συνεπομένην δίκην εἱμαρμένην καλεῖσθαι. εἰς ἑνὸς γὰρ πλείω σημαινόμενα τοῦ τῆς εἱμαρμένης ὀνόματος ὑπὸ τῶν χαιρόντων ταῖς καινοτομίαις κατασπασθέντος, οὐκ ἄλλην νομίζειν αὐτὸν εἱμαρμένην, ἀλλ' ἣν Ἀριστοτέλει καὶ Πλάτωνι νομίζειν δίδωσι. τήν τε γὰρ τῶν γενεθλιαλόγων ἀλόγιστον ἀνάγκην οὐδ' ὅλως προσίεται, οὐδὲ τὴν στωϊκὴν βίαν. οὐ μὴν ἀλλ' οὐδ' ἣν ὁ ἐξ Ἀφροδισιάδος δοξάζει Ἀλέξανδρος, τῇ Πλατωνικῇ τῶν σωμάτων φύσει εἰς ταυτότητα περιάγων ταύτην. ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἐπῳδαῖς καὶ θυσίαις παρατρεπομένην γένεσιν. ἐκείνην δέ, καθὼς ἔφημεν, πρεσβεύει, ἣν οἱ περὶ Πλάτωνα βούλονται· ἥ τις τῶν ἐκβαινόντων κατὰ τὸν τῆς προνοίας θεσμὸν δικαστικὴ τοῦ θείου ὑπάρχει ἐνέργεια, τάξει καὶ εἱρμῷ πρὸς τὰς προαιρετικὰς ὑποθέσεις τῶν αὐτεξουσίων ἔργων ἐπανορθουμένη τὰ καθ' ἡμᾶς. ἀλλὰ γὰρ ταῦτα μὲν ἔστιν ἰδεῖν τῷ τοῦ ἀνδρὸς * ἐμφερομένῳ γράμματι. ὁ πλεῖστος δ' αὐτοῦ καὶ μέγας ἀγών, ἡ τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν ἐστι προβιοτὴ καὶ μετενσωμάτωσις. τὸν γὰρ ἐξ ἀλόγων ζώων, ἢ εἰς ἄλογα μεταγγισμὸν οὐκ ἀναδεχόμενος, τὴν δὲ ἐξ ἀνθρώπων εἰς ἀνθρώπους μεταβολὴν σπουδαιολογούμενος. ταύτην δὲ τὴν ἐπισφαλῆ καὶ ματαίαν ὑπόληψιν ἄνω καὶ κάτω περιστρέφει· δι' αὐτῆς μέν, ὡς οἴεται, τὴν τοῦ θείου πρόνοιαν κρατύνων, δι' αὐτῆς δὲ τὸ ἐφ' ἡμῖν καὶ αὐτοδέσποτον κατασκευάζων· ναὶ δὴ καὶ τὴν φίλην αὐτοῦ ἐπικουρῶν εἱμαρμένην, ἐξ ἀλλοκότων μὲν ἐπινοιῶν ὁρμώμενος, * ἀσυστάτων δὲ τῶν ἐπιχειρημάτων τὰς νομιζομένας κατασκευὰς προσάγων. ἐξ ὧν δ' ὡς ἀληθῶς τὸ τῆς προνοίας ἂν παρασταίη δόγμα, * ὁ δ' ἐπὶ νοῦν βαλλόμενος. μᾶλλον δὲ εἴ τις τοῦ ἀνδρὸς τὴν ἀλήθειαν προτιμᾶν ἐθέλοι, δι' ὧν ταύτην ἀγωνίζεται κατασκευάζειν, παντελῶς αὐτῆς τὴν ἀναίρεσιν συνάγει. σαθρὰν γὰρ αὐτῇ βάθραν ὑποθείς, ὡς ἐν ἄλλοις τῆς ὑποθέσεως ἀπαιτούσης πλατύτερον ὑπεδείξαμεν, * ἀπερίτρεπτον αὐτὴν πρὸς τοὐναντίον καὶ ἀνυπόστατον συναπέφηνεν. τῆς γὰρ τῶν ψυχῶν προβιοτῆς καὶ μετενσωματώσεως, ἣν αὐτὸς ἔρεισμα καὶ θεμέλιον τῆς προνοίας ὑποβάλλει, καὶ τοῦ αὐτεξουσίου καὶ τῆς εἱμαρμένης ταύτης παντελῶς, εἰς τὸ ἄλογόν τε καὶ ἀδύνατον ὑπὸ τῆς ἀληθείας ἐξοστρακιζομένης, δηλονότι συγκαταστρέφεται τοῦ δι' ἐκείνων ταῦτα πραγματευομένου καὶ ἡ πρόνοια, καὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν, καὶ ἡ εἱμαρμένη, καὶ εἰς λῆρον αὐτοῦ τὸ πολύμοχθον διαλύεται σπούδασμα.

* ἱμειρόμενα
* ἀσυστάτως
* ὅθι.
* ἐπιτρεπτόν.

ἐπεὶ δὲ

ἑπτὰ δὲ λόγοι αὐτῷ ἐπιμερίζονται τὴν σπουδήν. καὶ ὁ μὲν πρῶτος εἰς ἔκθεσιν διατυποῦται, ὧν αὐτὸς ἐφ᾽ ἑαυτοῦ περὶ προνοίας καὶ δίκης, καὶ τῆς κατ᾽ ἀξίαν τῶν ἔργων εἰς ἡμᾶς κατιούσης κρίσεως συνεγυμνάσατό τε καὶ διεπονήσατο. ὁ δεύτερος δὲ τὰς Πλατωνικὰς συναγαγὼν δόξας, τὴν πίστιν ἐξ αὐτῶν, ὧν Πλάτων ἔγραψεν, ἐπιτίθησιν. ὁ δὲ τρίτος, τὰς ὑποψίας, αἷς ἄν τις χρήσαιτο, πρὸς ἐναντίωσιν τῶν δεδογμένων παρενεχθείσας, διαλύειν αὐτῶν τὴν ἐπιβουλὴν πειρᾶται. ὁ δὲ τέταρτος, τὰ λεγόμενα λόγια καὶ τοὺς ἱερατικοὺς θεσμούς, εἰς συμφωνίαν συνάγειν, οἷς Πλάτων ἐδογμάτισε, βούλεται. ὁ δὲ πέμπτος εἰς Ὀρφέα καὶ Ὅμηρον, καὶ ὅσοι ἄλλοι πρὸ τοῦ Πλάτωνος ἐπιφανεῖς ἐγνωρίζοντο, τὴν Πλατωνικὴν περὶ τῶν προκειμένων φιλοσοφίαν ἀνάπτει. ὁ δὲ ϛ΄, τοὺς μετὰ Πλάτωνα πάντας αὐτόν τε Ἀριστοτέλην κορυφαῖον λαβών, μέχρις Ἀμμωνίου τοῦ Ἀλεξανδρέως, οὗ τῶν γνωρίμων οἱ ἐπιφανέστατοι Πλωτῖνός τε καὶ Ὠριγένης· τούτους οὖν μετὰ Πλάτωνα μέχρι τῶν εἰρημένων ἀνδρῶν, ὅσοις ἐπὶ σοφίᾳ γέγονεν ὄνομα λιπεῖν, τούτους ἅπαντας ὁμοδοξεῖν τῷ Πλάτωνι κατασκευάζει πειρᾶται. καὶ ὅσοι διιστᾶν τῆς ὁμοδοξίας Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλην ἐπεχείρησαν, τῶν φαύλων τε καὶ ἀποβλήτων τίθησι, πολλά τε νοθεῦσαι τῶν Πλατωνικῶν λόγων· καίτοι Πλάτωνα διδάσκαλον *ἐπιγραφόμενος. ὡσαύτως δὲ καὶ τῶν Ἀριστοτελικῶν γραμμάτων, τοὺς τὴν ἐκείνου αἵρεσιν τιμᾶν ὁμολογοῦντας· καὶ δι᾽ οὐδὲν ἕτερον τούτοις τὰ τοιαῦτα μεμηχανῆσθαι, ἢ ἵν᾽ ἔχοιεν συγκρούειν τὸν Σταγειρίτην πρὸς τὸν Ἀρίστωνος. ὁ δὲ ζ΄ λόγος ἀρχὴν ἰδίαν ὑποστησάμενος, περὶ τῶν διαδεξαμένων τὴν τοῦ προειρημένου Ἀμμωνίου σπουδὴν ἀναλαμβάνει· καὶ ὡς Πλωτῖνός τε καὶ Ὠριγένης, καὶ μὴν καὶ Πορφύριος, καὶ Ἰάμβλιχος, καὶ οἱ ἐφεξῆς, ὅσοι τῆς ἱερᾶς (ὥς αὐτός φησι) γενεᾶς ἔτυχον φύντες, ἕως Πλουτάρχου τοῦ Ἀθηναίου· ὃν καὶ καθηγητὴν αὐτὸς τῶν τοιούτων ἀναγράφει δογμάτων· οὗτοι πάντες τῇ Πλάτωνος διακεκαθαρμένῃ συνᾴδουσι φιλοσοφίᾳ. ἔστι δὲ ἡ φράσις τῷ ἀνδρὶ σαφὴς μὲν καὶ καθαρά, καὶ σπουδῇ φιλοσόφῳ πρέπουσα· οὐ μέντοι γε τοῖς καλλωπισμένοις καὶ περιττοῖς ἐξωραϊζομένη χρώμασί τε καὶ ποικίλμασι τῆς ῥητορείας.

Ammonius. Plotinus. Origenes.

* ἐπιγραφόμενοι.

Porphyrius. Iamblichus. Plutarchus Atheniensis.

Porro in[a] septem libros vniuersum Opus diuiditur: quorum PRIMVS quidem exponere instituit ea, quæ ipse apud se de Prouidentia, de Iustitia, & de Sententia in nos pro factorum merito ferenda, meditatus esset. SECVNDVS dein Platonicas colligens opiniones, suas cuique probationes ex ipsis Platonis Operibus apponit. TERTIVS obiectiones proponens, quibus vti quispiam aduersus ea, quæ tradita sunt, queat, dissoluere harum cauillationes conatur. QVARTVS Oracula, quæ vocantur, ac Sacerdotum leges, & Platonis dogmata inuicem conciliare studet. QVINTVS Orpheo, Homero, & cæteris qui ante Platonem celebrabantur, Platonicam de modo dictis doctrinam tribuit. SEXTVS omnes, qui post Platonem fuere, ipso quoque Aristotele principe assumpto, vsque ad Ammonium Alexandrinum, cuius in familiaribus celeberrimi Plotinus & Origenes, ad hos, inquam, vsque Platonis posteros, qui quidem aliquod sibi nomen sapientiæ pepererunt, eiusdem ad vnum omnes cum Platone esse sententiæ, argumentis probat. Quod si qui consentientes Platonis & Aristotelis opiniones dirimere aggressi fuerint, eos & nihili homines, & fugiendos statuit. Multa insuper Platonicorum scriptorum adulterasse eos etiam, qui hunc sibi præceptorem adscriberent; vt & Aristotelicorum Operum eos, qui se huius partem maximi facere profiterentur: non aliam id vtique ob caussam, quam vt committere inter se Stagiriten atque Aristonis F. possent.

SEPTIMVS Liber proprio sibi sumpto argumento, de Ammonij suprascripti Disputatione studiose disserit, vtque Plotinus & Origenes, immo & Porphyrius atque Iamblichus, & deinceps ordine cæteri, qui diuina (quemadmodum ipse quidem loquitur) generatione sunt editi, vsque ad Plutarchum Atheniensem, quem etiam auctorem talium ipse nominat dogmatum, vt, inquam, hi omnes purgatæ Platonis Philosophiæ addicti sint.

Ipsa vero huius Auctoris dictio perspicua est ac pura, & Philosophicum decens studium: tamen ii fucatis & superuacaneis coloribus, aut benedicendi varietate non exornetur.

HIEROCLIS [a] eorum librorum primi excerpta quædam habentur infr. Cod. CCLI.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΦΙΛΟΠΟΝΟΥ ΚΑΤΑ τῆς σπουδῆς Ἰαμβλίχου περὶ τῶν ἀγαλμάτων.

σιε΄.

Ioannes Philoponus contra Iamblichum.

Ἀνεγνώσθη Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου κατὰ τῆς σπουδῆς Ἰαμβλίχου, ἣν ἐπέγραψε περὶ ἀγαλμάτων. ἔστι μὲν οὖν ὁ σκοπὸς Ἰαμβλίχῳ θεῖά τε δεῖξαι τὰ εἴδωλα (ταῦτα γὰρ ὑποβάλλει τῷ ὀνόματι τοῦ ἀγάλματος) καὶ θείας μετουσίας ἀνάπλεα· οὐ μόνον ὅσα χεῖρες ἀνθρώπων κρυφίᾳ πράξει τεχνησάμεναι, διὰ τὸ ἄδηλον τοῦ τεχνίτου διοπετῆ ἐπωνόμασαν· ταῦτα γὰρ οὐρανίας τε φύσεως εἶναι, κἀκεῖθεν ἐπὶ γῆς πεσεῖν, ἐξ οὗ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν φέρειν συνέστηκε· ἀλλὰ καὶ ὅσα τέχνη χαλκευτική τε καὶ λαξευτική, καὶ ἡ τεκτόνων ἐπὶ δήλῳ μισθῷ καὶ ἐργασίᾳ δημιουργήσατο. τούτων οὖν ἁπάντων ἔργα τε ὑπερφυῆ καὶ δόξης ἀνθρωπίνης κρείττονα γράφει ὁ Ἰάμβλιχος.

IOANNES PHILOPONVS Contra Iamblichi Opus de Simulacris. CCXV.

LEGI IOANNIS cognomento *Philoponi* librum *aduersus Iamblichi Opus*, quod *de simulacris* inscripsit. Scopus autem Iamblicho propositus est, ostendere, cum diuina esse idola, (nam ista etiam simulacri nomine complectitur) tum præsentia numinis referta: non solum quæ hominum manibus occulta quadam arte fabricata, ob incognitum nimirum artificem cœlo delapsa nominentur (hæc enim & cœlestis esse naturæ, & inde in terram decidisse, vnde etiam sint merita nomen accipere) verum etiam quæcumque fundendi arte, & sculpendi atque fabrili certa simul mercede & opera (ab artificibus) conformata essent. Horum igitur omnium opera naturam excedere, & hominum opinione maiora esse Iablichus scribit,

JOANNES Philoponus. multa partim incredibilia è fabulis narrando: partim in obscuras causas referendo; partim etiam contra atque oculis cernantur: scribere nihil metuendo. Opus integrum duas in partes secat. *Maioremque* alteram, alteram *Minorem* nominat. Vtramque Philoponus oppugnat, consueto orationis genere vsus, quin & compositionem ad solitam sibi formam adaptans. A puro enim & dilucido non recedit: neque tamen elegantia & Attica phrasi exornatus nitet. Rationum præterea Iamblichi reprehensiones sanè generosas, & per ipsas quoque penetrantes causas frequenter tibi exhibet; quas interdum superficie tenus tantum refellentes, & ad sola nomina relatas, longiusque à re controuersa recedentes [adfert;] etiam cum hæc redarguenti valde est obnoxia, & per se imbecillitatem suam prodit.

πολλὰ μὲν ἀπίθανα μυθολογῶν, πολλὰ δὲ εἰς *ἀδήλους φέρων αἰτίας, πολλὰ δὲ καὶ τοῖς ὁρωμένοις ἐναντία γράφειν οὐκ αἰσχυνόμενος. εἰς δύο δὲ ὅλην τὴν πραγματείαν διατέμνει, τὴν μὲν μείζονα καλῶν, τὴν δὲ ἐλάττονα. καθ' ἑκατέρας δὲ τούτων καὶ ὁ Φιλόπονος ἵσταται, λέξει μὲν κεχρημένος ἥπερ εἰώθει· καὶ τὴν συνθήκην δὲ εἰς τὸν ὅμοιον ἑαυτῷ *τύπον ἁρμοζόμενος. τοῦ μὲν γὰρ καθαροῦ καὶ εὐκρινοῦς οὐκ ἀποκλίνει· οὐ μέντοι γε τῇ λογάδι καὶ ἀττικιζούσῃ φράσει καλλωπίζεται. καὶ τοὺς ἐλέγχους δὲ τοῦ Ἰαμβλίχου λόγων, πολλαχοῦ μὲν γενναίους τε καὶ δι' αὐτῶν ἐρχομένους τῶν πραγμάτων ἐπιδείκνυσιν: ἐνίοτε δὲ *ἐπιπόλαιον τὴν ἀνασκευὴν φέροντας, καὶ πρὸς ὄνομα *γινομένους, καὶ πόρρω τῆς ἀποδείξεως τῶν διαθυομένων φερομένους· καίτοι ῥᾴδιον κἀκείνων πρὸς ἔλεγχον ἐγκειμένων, καὶ ἐξ ἑαυτῶν προβαλλομένων τὸ ἀσθενὲς.

• ἀδιάλεκ. M. M.
• τρόπον. M. M.
• i. Mutilis. • i. γινομένα

CCXVI. σις'.

ORIBASII MEDICI *Opera.*

LEGI Volumina quatuor, quibus medicam artem [a] ORIBASIVS à se compositam complexus est: aliáque præterea septem, eadem pene forma ab eodem edita.

[a] *De hoc Eunap. & Suid. meminere.*

ΟΡΕΙΒΑΣΙΟΥ ΒΙΒΛΙΑ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ βιβλία δ', ἃ τὴν πραγματείαν ἰατρικὴν Ὀρειβασίῳ συντεταγμένην περιεῖχε. καὶ ἔτι ἕτερα ζ', αὐτοῦ τε τοῦ αὐτοῦ, καὶ εἰς παραπλήσιον ἐξενηνεγμένα τύπον.

Oribasii modi et la... aptatum libri.

ORIBASII MEDICI *Galeni Compendium ad Iulianum Imp.*

ΟΡΕΙΒΑΣΙΟΥ ΕΠΙΤΟΜΗ ΤΟΥ Γαληνοῦ πρὸς Ἰουλιανόν.

PRiore ergo volumine, quæ Galenus Medicus conscripserat, ea hic in compendium redigit. Iuliano autem, Christianæ religionis desertori, hunc laborem inscripsit, hoc ferè vsus principio.

Η μὲν οὖν προτέρα σπουδὴ τῷ ἀνδρὶ, ἃ Γαληνὸς μὲν ἔγραψεν ὁ ἰατρὸς συντέμνει· Ἰουλιανῷ δὲ τῷ τῆς εὐσεβείας ἀποστάτῃ ἀναγράφει· ἣ καὶ ἀπάρχεται οὕτω:

[Iussus a te, Diue Iuliane Imperator, Galeni hominis admirandi perutiles de re Medica libros ad pauciora redigere, libenter sane voluntati tuæ sum obsecutus. Iis enim, qui ad hanc sese artem applicare volunt (vt ipse ait, & natura fortitan destituuntur, neque aptam sunt nacti ætatem, ne prioribus quidem sæpenumero disciplinis initiati (vt ob eas causas libros illos fusiores ediscere nequeant) sufficient quæ iam scribentur: cum & tempore egeant ad ediscendum breuiore, & sensum habitura sint faciliorem, quando in pauca verba hoc compendium vitata interim obscuritate, redigetur. His verò qui præcedentibus Medicinam scientiis exculti, neque per naturam, neque per ætatem prohibentur perfectioribus hic imbui præceptis, hæc quoque Synopsis conueniet: cum maximè necessaria quæque breuiter iis suggerentur tunc, quando in ipso curandi opere vrgebit necessitas.]

[Κελεύσαντί σοι, θειότατε αὐτοκράτωρ Ἰουλιανὲ, τοὺς τοῦ θαυμασίου Γαληνοῦ χρησίμους εἰς τὴν ἰατρικὴν τέχνην γεγραμμένους λόγους *συντελεῖν εἰς ἔλαττον, προθύμως ὑπήκουσα. τοῖς τε γὰρ μετιέναι τὴν τέχνην ταύτην προαιρουμένοις, ὡς αὐτός φησιν, οὔτε δὲ φύσεως ἐπιτηδείως, οὐδ' ἡλικίας ἁρμοζούσης τετυχηκόσι, πολλάκις δὲ οὐδὲ τῶν πρώτων μαθημάτων ἀρξαμένοις, καὶ διὰ ταῦτα ἀδυνάτως ἔχουσι τοὺς κατὰ διέξοδον λόγους ἐκμανθάνειν: ἀρκέσει τὰ νῦν γραφησόμενα, χρόνου τε βραχυτέρου πρὸς τὴν ἐκμάθησιν χρήζοντα, καὶ τὴν νόησιν *εὐπορωτέραν ἕξοντα τῷ τὴν συναίρεσιν εἰς βραχυλογίαν οὐκ ἀσαφῆ γενήσεσθαι. τοῖς δὲ ἐν προπαιδείᾳ γεγυμνασμένοις, καὶ μήτε ὑπὸ φύσεως, μήτε ἡλικίας κωλυθεῖσι τελείαις χρήσασθαι ταῖς διδασκαλίαις, ἁρμόζοι ἂν ἡ αὐτὴ σύνοψις. ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων τὸ μὲν χρείας ἐφεστώσης, ἐν βραχεῖ δὲ τὸ ἀναμνήσεως τῶν ἀναγκαιοτάτων γινομένης.]

• συντεμεῖν. M. M.
• εὐπορωτέραν.

Sic igitur Oribasius in hoc opere præfatus, illa solum pollicetur collecturum se, quæ Galeno placuissent, quæque ad Medicam artem, & eius tractationem facerent. Absoluit autem illud opus libris * * *

Οὕτω μὲν ὁ Ὀρειβάσιος ἐν ταύτῃ τῇ πραγματείᾳ προοιμιάζεται, ὑπισχνούμενος ἐκεῖνα μόνα συναγαγεῖν, ἃ τῶν ἀρεσκόντων ἐστὶ τῷ ἀνδρὶ, καὶ πρὸς τὴν ἰατρικὴν ἀφορᾷ τέχνην τε καὶ τῆς τέχνης μεταχείρισιν. πεπόνηται δὲ αὐτῷ ἡ τοιαύτη σπουδὴ ἐν λόγοις. . . . .

CCXVII. σιζ'.

EIVSDEM [a] *Medicinalium collectorum libri LXX.*

[a] *Ita hi titulus ... legitur libros.*

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΡΑΓΜΑΤΕΙΑ ἐν λόγοις ἑβδομήκοντα.

ALTERVM quoque *Opus* eidem Iuliano dedicatum *septuaginta libris* absoluitur: in illo interim minorem, quam illud prius, sed maiorem potius vtilitatem sua mole adferens. Eius autem proloquium hunc in modum instituitur:

Η δὲ δευτέρα πραγματεία Ἰουλιανῷ μὲν καὶ αὐτὴ τὴν προσφώνησιν ποιεῖται, ἐν ἑβδομήκοντα δὲ περαίνεται λόγοις, καὶ τὸ χρήσιμον οὐκ ἔλαττον, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἢ ἡ προτέρα τοῦ πολυστίχου παρέχεται. προοιμιάζεται δὲ καὶ αὕτη τοῦτον τὸν τρόπον.

[Ταῖς

ORIBASIVS.

[Τὰς προσταχθείσας ἐπιτομὰς ὑπὸ τῆς σῆς θειότητος, αὐτοκράτορ Ἰουλιανέ, πρότερον, ἡνίκα διετρίβομεν ἐν Γαλατίᾳ τῇ πρὸς ἑσπέραν, εἰς τέλος ἤγαγον, καθὼς ἠβουλήθης, ἅς τινας ἐκ μόνων τῶν ὑπὸ Γαληνοῦ γραφέντων ἐποιησάμην. ἐπειδὴ δὲ ἐπαινέσας ταύτας δευτέραν ἐπέταξας πρᾶξιν, πάντων τῶν ἀρίστων ἰατρῶν ἀναζητήσαντά με τὰ καιριώτατα συνάγειν, καὶ πάντα ὅσα χρήσιμα εἰς τὸ αὐτὸ τέλος τῆς ἰατρικῆς· καὶ τοῦτο πράττειν ὡς οἷός τέ εἰμι προθύμως διέγνωκα. περιττὸν δὲ νομίσας εἶναι καὶ παντελῶς εὐηθὲς, τὸ ἐγγράφειν τὰ αὐτὰ πολλάκις, καὶ τῶν ἄριστα συγγραψάντων, καὶ τῶν μὴ ὁμοίως τὸ ἀκριβὲς * ἐργασαμένων· μόνα τὰ τῶν ἀμείνον εἰπόντων συνάξω, * μηδὲν ὧν Γαληνὸς εἶπε παραλιπών· καθότι τῶν συγγραψάντων ἁπάντων εἰς τὰς αὐτὰς ὑποθέσεις αὐτὸς κρατεῖ, μεθόδοις καὶ διορισμοῖς τοῖς ἀκριβεστάτοις χρώμενος, ἅτε ταῖς Ἱπποκρατείοις ἀρχαῖς καὶ δόξαις ἐξακολουθῶν. χρήσομαι δὲ κἀνταῦθα τοιαύτῃ τάξει. πρῶτον μὲν συνάξω τὰ τοῦ ὑλικοῦ μέρους, εἶτα ὅσα περὶ φύσεως καὶ κατασκευῆς εἴρηται ἀνθρώπου. μεθ' ἃ τὰ τῆς ὑγιεινῆς καὶ ἀναληπτικῆς πραγματείας· μεθ' ἃ ὅσα τῆς διαγνωστικῆς καὶ προγνωστικῆς ἔχεται θεωρίας. ἐφ' οἷς τὰ περὶ νοσημάτων καὶ συμπτωμάτων· καὶ ὅλως τῆς τῶν παρὰ φύσιν ἐπανορθώσεως.]

* al. ἐξείργα. * μαι ἐν.

Ἐς τοῦτον μὲν τὸν τρόπον καὶ ἡ δευτέρα προοιμιάζεται πραγματεία, ἀπ' ἐκείνης ἀρχομένη τῆς ὑποθέσεως, καθάπερ καὶ ἡ πρὸ αὐτῆς, ἥ τις τὰς ἐν τροφαῖς δυνάμεις ἀναδιδάσκει.

Ἐν ο΄ δὲ λόγοις διέξεισιν ἃ ἐπηγγείλατο. καὶ δευτέρα μὲν ὅσα τῷ χρόνῳ, προτέρα δ' ἐστὶ τῇ χρείᾳ· ἅτε μὴ μόνα ὅσα Γαληνὸς ὀρθῶς ἔγραψε περιέχουσα, ἀλλὰ καὶ ὅσα ἐκεῖνος μὲν παρεῖται, ἄλλοις δὲ εἰς διδασκαλίαν συντεθεῖται. καί γε μοι δοκῶ γνωσιμαχεῖν τῇ πραγματείᾳ ταύτῃ, ἵνα μὴ λέγω πασῶν τῶν ἄλλων, ἔσται εἰς ἰατρικὴν χρείαν τε καὶ θεωρίαν καταβληθεισῶν πραγματειῶν. ἀλλὰ πάντας γε τῶν πλειόνων τῷ τε σαφὲς ἀπηγγέλθαι τὰ ἀπηγγελμένα, καὶ τῷ μηδὲν παραλιπεῖν, καὶ τῷ φωναῖς διαφόροις τὰ πλεῖστα τῶν συντεταγμένων ῥηθῆναι· ἐξ ὧν καὶ εἴ τι ὅσα τις ἀσαφῶς συνέβη τινὶ ῥηθῆναι, διὰ τῆς ἄλλων ἀναπτύξεως σαφηνίζεται· καὶ τῷ γε ἰατρικὴν μετιόντι καὶ ταύτην ἔγωγε παραινέσαιμι ἂν πραγματείαν τὴν διατριβὴν ὅτι μάλιστα ποιεῖσθαι. ἀλλὰ τοιαύτη μὲν καὶ ἡ δευτέρα Ὀρειβασίου τῆς ἰατρικῆς μεταχειρήσεώς τε καὶ θεωρίας συναγωγή.

σιη΄.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΣΥΝΤΟΜΙΑ ΤΗΣ δευτέρας πραγματείας πρὸς Εὐστάθιον υἱὸν, ἐν λόγοις θ΄.

Oribas., ad ... ἐν ... λόγοις.

Τρίτη δὲ αὐτῷ σπουδάσεται, ὡς καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος προοιμιαζόμενος λέγει, συντομίαν αὐτοῦ τῆς δευτέρας περιέχουσα πραγματείας. Εὐσταθίῳ δὲ τῷ υἱῷ τὸ βιβλίον ἀναφωνεῖ, ἐν θ΄ διῃρημένον λόγοις. ἐν οἷς ὅσα τῶν παθῶν ἰάματα, ὅσα τὸ εὐπόριστον καὶ πρόχειρον ὑποτίθεται. τὸ μέντοι χειρουργικὸν εἶδος παντελῶς αὐτῷ κατὰ ταύτην τὴν συναγωγὴν παρεῖται.

[Epitomas, quas tu olim, Diue Iuliane Cæsar, mihi conficiendas mandaueras, iam pridem (cùm in Occidua Gallia versaremur) ad finem, quemadmodum tu voluisti, perduximus: & eas quidem ex ijs solis confectas, quæ Galenus conscripsisset. Verùm vbi tu, iis laudatis, alterum mihi laborem adiunxisti, vt perquisitis omnibus quæ Medici præstantissimi maximè opportuna dixissent, & quæcumque ad eundem hunc Medicinæ finem pertinerent, vnum in volumen redigerem. Id quoque ego pro virili parte, & prompto animo facere decreui. Superuacaneum igitur, & omnino ineptum arbitratus eadem sæpe scribere, siue quæ ab optimis Medicis, siue quæ ab ijs, qui nó ita diligenter res tractauerunt, scripta fuerint: ea solùm colligam, quæ nobis reliquerunt ij, qui cæteris præstiterunt, nihil eorum omittendo, quæ Galenus dixerit: Siquidem cæteris, qui easdem res pertractauerunt, optimâ ipse, & via ac ratione, & distinctione adhibita, omnibus antecellit, vt qui principia & sententias Hippocratis assiduè consectetur. Ego verò huiusmodi vtar ordine. Imprimis colligam ea, quæ ad partem materialem spectant: deinde quæ de hominis natura atque fabrica dicta sunt: tum de tuenda sanitate, & reficiendis corporibus agetur: quibus confectis, addam, quæ ad dignotionem & prænotionem pertinent: ad hæc, quæ de morbis, deque symptomatis sunt accedent: & denique ea, quæ valent ad corrigendum ea, quæ præter naturam sunt, adhibentur.]

Hoc igitur proloquium secundi operis, cuius (perinde ac præcedentis) ab eo argumento ducitur initium, quod alimentorum nobis facultates exponit. Septuaginta [a] verò libris, quæ receperat, pertractat. Opus equidem, vt tempore posterius, ita vtilitate prius. Neque enim ea solum, quæ Galenus rectè litterarum monumentis prodiderat, continet, sed etiam, quæ ab ipso prætermissa alij discenda proposuerunt. Ac mihi quidem sanè vtilis hic labor videtur, si non cæteris omnibus, quotquot in Medicæ artis vsum atque contemplationem hactenus collati sunt: at certè præ plurimis: idque vel eo nomine, quod non perspicuè tantum sua tradat, nihilque prætermittat: sed eorum etiam quæ congessit pleraque variis vocibus efferantur. Vnde si quid forte obscurius hîc est ab aliquo prolatum, id mox per aliorum explicationem declaratur. Quare ad Medicinæ studium sese applicantibus auctor ego sim, vt hoc potissimum opus assiduè versent. Atque huiusmodi quidem Oribasij altera illa est medicæ tractationis & contemplationis collectio.

[a] Quorum inde. septemdecim tantum Latine extant, & ... quoque eo volumine, vt apud ... accessit.

EIVSDEM Compendij ad Eustathium F. libri X.

CCXVIII.

Tertium item ab eodem est elaboratum Opus, vt ipsemet in proœmio testatur. Secundi illius compendium, Eustathio filio inscriptum, ac libris nouem distinctum, quibus ea morborum medicamenta proponuntur, quæ parari facile possint, in promptuque sint. Cæterum chirurgiæ speciem omnem hisce collectaneis penitus prætermisit.

ORIBASIVS.

Itaque liber hic memoriam excitando iis, qui in Medicæ artis exercitatione ac speculatione iam versati sunt, non modicam adfert aut paruam promptam vtilitatem. Iis item, qui primùm ad artis huius cognitionem hoc compendio peruenire se posse sperant, diceremus breui tempore non modicam allaturum vtilitatis: nisi ex eo quod methodo careat, & nihil definitè pronunciet, quosdam parua rerum harum instructos experientia, & æquo tamen promptius ad curationes aggredientes, in ipso vidissem opere compelli ad maximas noxas tum ægris, tum interdum etiam sanis inferendas. Verum nouem hisce libris illorum septuaginta compendium includit.

a Is in XXXV. hodie capita diffectus.

a PRIMO ergo libro differit de cautione in corporis exercitationibus adhibenda, & de ipsis exercitationibus, de euacuationibus cùm vniuersè, tum singulatim: & iis, vel per ea quæ ingenio sunt excogitata, vel per ea, quorum domina natura est. De aëre adhæc, & balneis tam natiuis, quàm artificiosis. Item de sudoribus & cataplasmatis: de olei meri, & olei aqua diluti labro. [De iis denique] quæ cutem rodendo, aut saltem dissoluendo, illam diuturnorum morborum curationem efficiunt, quam *Metasyncriticam* Methodici appellant.

b Hunc vnum & LX. capit.
c Quænam ea sint, docebit Cornarius in de-finit.

b SECVNDO libro de simplicium medicamentorum facultate tractat, eorumque delectu: de apparatu, cum c ἀκόπων quæ nominantur vnguentorum, tum emplastrorum. Posthæc de ponderibus: de latis emplastris, quæ κοπτὰ [siue contusa] appellant, deque coctione medicamentorum, quæ ad emplastri confectionem committentur.

TERTIO libro compositiones medicamentorum omnis generis persequitur.

d Capita ei tribuuntur editis XLI.

d QVARTVS de alimentorum facultate, déque horum apparatu, conscriptus: de mulso item, cæterisque potionis generibus, quæ quidem ægrotantibus vtilia sint. De lactis insuper potu, ac denique de aquis.

e Secatur in capita LIII.

e QVINTVS liber, quæ grauidis ac prægnantibus accidant, tradit, earumque victum, & quales nutrices eligendæ. De infantis educatione, quæque ei ætati accidere solent. De lassitudine cum ab exercitatione nata, tum ea cuius causa exterius minimè apparet: itemque de cutis astrictione. Senum quoque victum hic reperias, & quæcumque corpori extrinsecus aduenientia deformitatem conciliant, horumque depulsionem & curationem. Dentium præterea custodiam, & quæ audiendi difficultatem, atque oculorum caliginem restituunt: damni adhæc a saturitate illati curationem, & negotiosæ vitæ victum. De iis etiam, quibus alimenta corrumpuntur: & iter agentibus ac nauigantibus victus rationem præscribit. Differit & de carnis extenuatione atq; nutritione, post quæ temperamenti cognitionem, & eius euersi curationem tradit.

f Continet nunc capita XLVII.

f In SEXTVM librum ea sunt coniecta, quæ signa sunt ad rectè tutoque de morbis iudicandum. Curatio item, ac prænotio febrium atque symptomatum: adiunctis & febrium generibus earumque remediis. De fame, de animi defectione ac syncopa, atque de dolore & singultu agit. Item de canina appetentia, & contra de prostrato appetitu, & curatione immensæ famis.

Ἔστι δὲ τὸ παρὸν βιβλίον πρὸς μὲν ἀνάμνησιν τοῖς κατὰ τὰς ἰατρικὰς πράξεις τε καὶ θεωρίας συνησκημένοις οὐ φαύλην παρέχον τὴν χρείαν, καὶ μᾶλλον προχειρότερον. τοῖς δ' ἐκ πρώτων εἰς μάθησιν τῆς τέχνης, διὰ τῆς τῆς συνόψεως ἐλθεῖν ἠλπικόσιν, εἴποι ἄν, ὡς ἐπ' ὀλίγον εἴη τὸ λυσιτελὲς παρέχον, εἰ μὴ τὸ κατ' αὐτὴν ἀμέθοδον καὶ ἀπροσδιόριστον τοὺς ἀπειρότερον περὶ ταῦτα διακειμένους, καὶ ἑτοιμότερον πρὸς τὰς θεραπείας χωροῦντας, εἰς τὰς μεγίστας βλάβας τῶν καμνόντων, ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ τῶν ὑγιαινόντων, ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων εἰδὲν συνωθουμένους. πλὴν ἀλλ' ἐν γε τοῖς εἰρημένοις λόγοις θ. τῶν ο' βιβλίων τὴν σύνοψιν περιγράφει.

Καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ διαλαμβάνει περί τε τῆς κατὰ τὰ γυμνάσια προφυλακῆς, καὶ αὐτῶν γυμνασίων, κενώσεών τε καθόλου καὶ ἐπὶ μέρους· τῶν τε δι' ἐπινοίας, καὶ ὅσων ἡ φύσις κυρία. περί τε ἀέρων καὶ λουτρῶν, αὐτοφυῶν τε, καὶ τῶν ἐκ τέχνης. καὶ περὶ ἱδρώτων.* καὶ δὴ καὶ περὶ καταπλασμάτων. περί τε τῆς εἰς ἔλαιον καὶ ὑδρέλαιον ἐμβάσεως. καὶ ὅσα τὸ δέρμα δάκνοντα, ἢ ἄλλως διαφοροῦντα τῶν χρονιζόντων παθῶν τὴν μετασυγκριτικήν, ὡς ἂν *μεθοδικῶς φαίη ἀνὴρ ἀπεργάζεται θεραπείαν. α'.

* al. καὶ
* al. μεθοδικὸς ἂν

Ἐν δὲ τῷ δευτέρῳ περί τε τῆς δυνάμεως τῶν ἁπλῶν διαλαμβάνει φαρμάκων, καὶ περὶ τῆς τούτων ἐκλογῆς, καὶ περὶ κατασκευῆς, τῶν τε ἀκόπων καλουμένων χρισμάτων καὶ ἐμπλάστρων· καὶ περὶ σταθμῶν· περί τε τῶν κοπτῶν καλουμένων πλατυσμάτων· καὶ περὶ ἑψήσεως τῶν ἐμβαλλομένων εἰς τὰς ἐμπλάστρους φαρμάκων. β'. τὸ δὲ τρίτον, συνθέσεις αὐτῷ φαρμάκων παντοδαπῶν περιέχει. γ'. τὸ δὲ τέταρτον, περὶ τροφῶν ἐστιν αὐτῷ συντεταγμένον δυνάμεως, καὶ περὶ τῆς τούτων σκευασίας· περί τε μελικράτου, καὶ πομάτων ἄλλων, ὅσα χρήσιμα τοῖς ἀρρωστοῦσι. περί τε γαλακτοποσίας. καὶ ἔτι περὶ ὑδάτων. δ'. τὸ δὲ πέμπτον, ὅσα ταῖς κυούσαις συμβαίνει διδάσκει, διαιτάν τε αὐτῶν, καὶ ὁποῖαι αἱ τίτθαι. περί τε κομιδῆς παιδίου· καὶ ὅσα εἴωθε συμβαίνειν τῷ παιδί. περί τε κόπων, ὡς ποιεῖ τὰ γυμνάσια, καὶ ὧν οὐκ ἔστι λαβεῖν ἐκ τοῦ φαινομένου τὸ αἴτιον καὶ περὶ στεγνώσεως δέρματος. γερόντων τε δίαιταν διῄρησις ἐν τούτῳ, καὶ ὅσα τοῦ σώματος κατὰ τὴν ἐπιφάνειαν συμπεσόντα ἄχαρι τὴν ὄψιν ποιεῖ. τούτων ἀπαλλαγὴν καὶ τῆς [illegible] ἐπανόρθωσιν. ὀδόντων τε φυλακὴν, καὶ βαρυηκοΐας καὶ ἀχλύος ὀμμάτων διόρθωσιν, καὶ τῆς ἀπὸ τῆς πλησμονῆς βλάβης θεραπείαν, ἀσχόλου τε βίου δίαιταν· περί τε τῶν διαφθειρόντων τὰ σιτία· ὁδοιποροῦσί τε καὶ πλοϊζομένοις ἐκτίθεται δίαιταν. καὶ περὶ καθαιρέσεως σαρκῶν διαλαμβάνει, ἀναθρέψεώς τε καὶ διάγνωσιν κράσεως, καὶ περὶ ἐκτραπείσης αὐτῆς θεραπείαν. ε'.

Ἐν δὲ τῷ ϛ' συντέτακται αὐτῷ ὅσα εἰς σημείωσιν ἀσφαλῆ τείνει καὶ κρίσιν ὀρθήν. θεραπεῖαί τε καὶ προγνώσεις πυρετῶν, καὶ συμπτωμάτων. τά τε εἴδη τῶν πυρετῶν, καὶ ταῖς ἰάσεις· περί τε λοιμῶν· λειποθυμίας τε καὶ συγκοπῆς, καὶ ὀδύνης, καὶ λυγμοῦ διαλαμβάνει, κυνώδους τε ὀρέξεως, καὶ ἀνορεξίας, καὶ βουλίμου θεραπείας. ϛ'.

ἔτι δὲ

ORIBASIVS.

ἔτι δὲ περὶ ναυτίας, καὶ ἐμέτου, ἀγρυπνίας τε καὶ καταφορᾶς, καὶ συντήξεως, καὶ δίψης, καὶ ἑλκωθέντος τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ θεραπεία.

ζ. Κατὰ δὲ τὸ ἕβδομον, ἑλκῶν μὲν ἁπάντων, τῶν τε λεγομένων ἁπλῶν, καὶ τῶν κοίλων, καί γε καὶ τῶν οὐλῆς δεομένων, καὶ ὑπερσαρκούντων ἐκδιδάσκει. πρός τε τὰ πυρίκαυτα θεραπείας εἰσάγει. καὶ περὶ ἐξανθημάτων, καὶ κνησμοῦ, καὶ φλυκταινῶν, ἀναρρηγνυμένων τε ἑλκῶν, καὶ κακοήθων· πρὸς ἄνθρακάς τε καὶ καρκίνους ἰάσεις ἀναγράφει. σπασμῶν τε καὶ ῥηγμάτων καὶ θλασμάτων· *οἷοις τε αἰχμὴ ἢ κάλαμος, ἢ ἄκανθα, ἢ σκόλοψ ἐμπαγῶσι σαρκὶ ἀποσπᾶσθαι. περί τε παρωνυχιῶν, καὶ τῶν ἐν ἄρθροις ἑλκῶν, αἱμορραγίας τε καὶ νεύρων τετρωμένων, καὶ περὶ κεχαλασμένων ἄρθρων· περί τε φλεγμονῆς, καὶ ῥευματικῆς διαθέσεως. περί τε γαγγραίνης, καὶ σφακελισμοῦ, καὶ περὶ ἀποστημάτων, καὶ συρίγγων, ἐρυσιπέλατός τε καὶ ἕρπητος, καὶ περὶ σκίρρων, καὶ οἰδημάτων, τερμίνθου τε καὶ ἐπινυκτίδος· περί τε διαλυθέντων συνδέσμων, καὶ θύμου καὶ συκῶν, καὶ δοθιήνων, ἀκροχορδόνων τε, καὶ μυρμηκιῶν, καὶ τῶν συστοίχων. πρός τε τὰ λεγόμενα γάγγλια, καὶ χίμεθλα, καὶ ῥαγάδας, ἐκτίθεται ἰάσεις, καὶ πρὸς τὰ ἑλκούμενα τῶν αἰδοίων. περί τε λεύκης, καὶ ἀλφῶν, καὶ λέπρας, καὶ ψώρας, καὶ λειχήνων διαλαμβάνει· καὶ περὶ ἐμφυσημάτων. καὶ ὡς ἡ τῶν ἐχιδνῶν ἐδωδή, ἄριστον βοήθημα τοῖς ἐλεφαντιῶσι. ταῦτα μὲν καὶ κατὰ τὸ ἕβδομον.

* al. ἑλ.

η'. Κατὰ δὲ τὸ ὄγδοον περὶ τῆς κατὰ τὴν μνήμην ἀπωλείας, καὶ τῶν ἄλλως ἀγρυπνητικῶν, ἢ καταφορικῶν διαλαμβάνει. τίς τε ὁ ἐφιάλτης, καὶ ἡ ἐπιληψία, καὶ τὸ σκοτωματικὸν πάθος· ἀποπληξία τε καὶ μελαγχολία [καὶ μανία] καὶ ἔρως ὀξύς, καὶ τίς ἡ λυκανθρωπία, καὶ τούτων ἰάσεις· περί τε τῶν κατὰ τὸν ἐγκέφαλον παθῶν, καὶ περὶ λυσσοδήκτων, καὶ περὶ παραλύσεως, καὶ ἀθερμάντου ῥίγους· περί τε σπασμῶν, καὶ τετάνου· καὶ περὶ τῶν κατὰ τῆς κεφαλῆς παθῶν. πρός [τι] τὰ σφακελιζόμενα παιδία, πρός τε δυσωδίας ῥινός, καὶ πρὸς ὑπώπια, καὶ *πρὸς ἐκχυμώματα κεχρονισμένα. περί τε χειλέων ῥαγάδος, καὶ πρὸς ἔφηλιν· καὶ σπίλους, καὶ φακοὺς καὶ ἴονθους, καὶ τὰς ἐν τῷ γενείῳ συκώδεις ἐπαναστάσεις· περί τε μασχαλῶν δυσωδίας. καὶ περὶ τῶν ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς παθῶν· περί τε φθειριάσεως, καὶ ἐμφράξεως μυκτήρων· καὶ περὶ τῶν ἀπαγχομένων, ἐν τούτοις μὲν καὶ ὁ η' λόγος.

* l. πρὸς ἐκχύματα.

θ'. Ὁ δὲ θ'. αὐτοῦ ὅσα πάθη περί τε θώρακα, καὶ σπλάγχνα συνίσταται. καὶ ἕως αἰδοίων διήκει διαλαμβάνει. τά τε γυναικεῖα καταλέγει πάθη καὶ περὶ ποδάγρας, καὶ ἀρθρίτιδος, καὶ ἰσχιάδος θεραπείας ἀναγράφει. τοιαύτη καὶ ἡ τρίτη τοῦ Ὀρειβασίου συντεταγμένη πραγματεία.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΣ ΕΥΝΑΠΙΟΝ λόγοι δ'.

σιθ'. Oribasii ad Eunapium libro IV.

Η δὲ τετάρτη συνόψιν μὲν καὶ αὐτὴ βούλεται αὐτῷ τῆς τέχνης ἐν δ' δὲ ἀπαρτίζεται λόγοις. καὶ τὸν Εὐνάπιον ὑποβάλλει, ὃν καὶ λογιώτατον ὑμνεῖ, αἴτιον αὐτῷ τοῦ συντάγματος γεγενημένον. τὰ εὐπόριστα δὲ αὐτῷ τῶν ἰαμάτων καὶ τοῦ ἐνταῦθα γνώμην συναγαγεῖν εἰσάγει. ὧν καὶ τῆς διδασκαλίας τρισὶ διέρχεται τρόποις. ἐνὶ μὲν τάς τε καθόλου δυνάμεις καὶ τὰς ἐπὶ μέρους χρήσεις ἑκάστου τῶν ἁπλῶν ἐπιών.

Præterea de nausea & vomitu, & de insomnia torpore, colliquatione, siti, atque exulcerati ossis sacri medicina.

a SEPTIMO verò libro de vlceribus vniuersis, tam quæ simplicia, quam quæ caua dicuntur: immo & de iis, quibus cicatrice est opus, atque de carne abundantibus agit: vbi & igne ambustis remedium adfert. Item de papulis, de pruritu, de pustulis, quæ phlyctænæ vocantur, & de vlceribus disruptis ac malignis. Ad carbunculos quoque & canceros curationes adscribit: conuulsorum item ac luxatorum & ruptorum: quibus ad hæc rebus cuspis, arundo, spina, aut sudes carni infixa euellantur. De reduuiis, articulorum vlceribus, sanguinis eruptione. De neruis vulneratis, & articulis luxatis: de inflammatione, & de affectione, quæ ex defluxionibus fit: de gágræna, & sphacelismo: de apostematis seu abscessibus & fistulis: de erysipelate & herpete. Item de scirrhis, œdematis, terminthо, epinyctide. De dissectis ligamentis, & thymo, ficis atque furunculis. De verrucis & myrmeciis, atque similibus. Ad gáglia, quæ appellantur, ad perniones, ac fissuras edit medicamenta: & ad vlcerata pudenda. De leuce præterea, alpho, lepra, scabie, impetigine tractat, & de inflationibus: vtque theriaca è viperis magno sit elephantiacis adiumento. Et hæc quidem septimo continentur libro.

a Vno & Lx capitulis.

IN SEQVENTI verò de memoriæ iactura, déque iis, qui nimia vigilia, vel graui somnolentia torquentur, b agit Oribasius. tum quid ephialtes sit, morbúsque comitialis, & vertigo, apoplexia, atra bilis, insania, vehemens amor; ac lycanthropia: horúmque remedia. De cerebri adhæc morbis, & rabidi canis morsu. De paralysi, seu neruorum resolutione, & rigore, qui calefieri nequeat. De conuulsionibus ac distentione, déque capitis doloribus. Ad puerorum insuper adustiones, ad fœdum narium odorem, ad sugillationes sub oculos, & ad c ecchymomata inueterata. Item de labiorum fissione. Ad ephelidem quoque ac faciei næuos, oculorúmque nigras maculas, & varos, ac ficosas menti eminentias. De fœdo alarum odore: de variis oculorum doloribus, de pediculari morbo, de narium obstructione & de strangulatis. Atque hic octauus liber est.

b Capitibus LXII.

c Vitiosè legi hoc ἐκχύματα dicens idem editio.

d NONVS autem & vltimus, illud morborum genus complectitur, quod circa thoracem ac viscera consistit, & ad verenda vsque pertingit, muliebres etiam morbos recenset, atque aduersus podagram, articularem morbum, & ischiadē remedia præscribit. quod quidem tertium est ab Oribasio scriptū de re medica opus.

d Per capita LXIII.

EIVSDEM *ad Eunapium libri IV.*

CCXIX.

QVARTVM item *Opus eiusdem* esse *artis compendium*, Oribasius vult, quatuor illud libris absoluens. cuius quidem componendi Eunapium (quem & eloquentissimum prædicat) auctorem sibi fuisse commemorat. Remedia verò, quæ facilè parantur, tradere sibi propositum ait: quam etiam doctrinam triplici ferè modo conficit. Primum enim simplicium facultates vniuersè, & singulatim vsum cuiúsque recenset.

ORIBASIVS. Deinde morbi cuiusque curationem docet. Tertio præter partis affectæ cognitionem, etiam medicandi rationem exponit. Quarto denique loco illud argumentum tractat, quod ad sanitatem curandam spectat: quod & cæteris iam enumeratis præmittit. Mox ergo cum natura ab infantis educatione auspicatur.

Cæterum hic ad Eunapium labor idem ferè, ac geminus est cum eo opere, quod ad filium scripsit. Neutrum enim Chirurgiæ rationem ducit: & verò in cæteris quoque conspirant, nisi quod ordinem aliquã eundem vel similem non seruant. In quibusdam item alterum altero nonnihil præstat, vt in plerisque locorum morbis, & quantum ad simplicium medicamentorum cognitionem illud, quod ad Eunapium scribitur, opus. Et habet vicissim alibi quidpiã ad Eustathium liber, de quo præ illo gloriari possit. verùm [a] pro vtroque suscepto labore habenda homini gratia est. Quod enim in scriptore fuit, non incommodi cuiuspiam, sed emolumenti potius [b] causa vtrumque (vt & quæ antea scripserat) elaborauit.

a Emendo, ὑπὲρ ἑκατέρας τῶν πόνων, aut ἑκατέρου τῶν πόνων.
b ἴσως [illegible] pro ἑκατέρα.

Quod autem ad dicendi characterem attinet, dubium esse ac superuacaneum videatur, quidquam iudicare. Nam & è variis atque omnigenis hæc sunt ab eo collecta volumina: & vir medicus non sermonis elegantiæ periti æque reddere rationem prudentibus debet, sed si quam fortè medicarum functionum minus rectè aut reddidit, aut demonstrauit.

Vidi ego alterum eiusdem auctoris opus, totidem libris distinctum, inscriptúmque [c] *Paratu facilia*. Id ad Eugenium quendam argumentum suum referebat, quem & disertum nominat. Vtilem quoque scriptionem fore rusticantibus additur, iterque agentibus, & vbicumque locorum medici copia non suppeteret. verumtamen hic liber etsi titulo, & apposita dedicationi persona, nonnihil differat: cætera tamen nonnisi descriptum esse operis ad Eunapium satis manifestè apparet. Quare in eam cogitando sententiam veni, non esse id vnquam ab Oribasio factum: sed vel errorem eius, qui ab initio missum ad Eunapium librum describendo, titulum quidem in *Paratu facilia* commutarit, pro Eunapio verò Eugenium subiecerit: vel alium certè quempiam gloriam sibi ex dedicatione quærentem, ad hoc confugisse commentum, vt pro Eunapio Eugenium, & pro scripto ibi titulo *Paratu facilia* scriberet.

c Qui titulus modo librorum ad Eunapium in excusis exemplaribus.

δευτέρῳ δέ, πάθους ἑκάστου τὰ ἰάματα συντάττων. ἐφ' οἷς τήν τε κατανόησιν τοῦ πεπονθότος μορίου, καὶ τὴν διήγησιν ἐξ ὧν ἂν θεραπευθείη. τετάρτην δὲ ὑπόθεσιν μεταχειρίζεται, ἣν καὶ τῶν εἰρημένων προστάττει τοῦ ὑγιεινοῦ τυγχάνουσαν μέρους. καὶ ἄρχεται δὲ αὐτίκα ἐξ ὧν καὶ ἡ φύσις, περὶ παιδίου λέγων τροφῆς. ἔστι μὲν οὖν ἡ πρὸς Εὐνάπιον αὐτοῦ συντεταγμένη σπουδὴ σχεδὸν ἡ αὐτὴ τῇ γεγραμμένῃ πρὸς τὸν υἱόν. τῶν τε γὰρ χειρουργουμένων οὐδετέρα λόγον ἔχει, κἂν τοῖς ἄλλοις δὲ συμφέρεται, πλὴν ὅσα τὴν τάξιν οὐ τὴν ἴσην καὶ ὁμοίαν διασώζει. ἐπ' ἐνίοις δὲ μικρόν τι καὶ ἑτέρα τῆς ἑτέρας πλεονεκτεῖ. ὥσπερ ἐν πολλοῖς τῶν κατὰ τοὺς τόπους παθῶν ἡ πρὸς Εὐνάπιον, καὶ εἰς τὴν τῶν ἁπλῶν φαρμάκων διάγνωσιν. ἔστι δὲ οὗ καὶ ἡ πρὸς Εὐστάθιον ἔχει τι ταύτης πλέον σεμνολογήσασθαι. ἀλλὰ χάριτας ὑπὲρ ἑκατέρας τῶν πόνων τῷ ἀνδρί. τὸ γὰρ αὐτοῦ μέρος οὐ βλάβης οὐδενί, ἀλλ' ὠφελείας ἑκατέρα, ὥσπερ δὴ καὶ τὰς περὶ τούτων συνέταξεν. φράσεως δὲ χαρακτῆρα λέγειν τοῦ λόγου, ἅμα τε ἄπορον, καὶ περιττὸν εἶναι δοκεῖ. ἐκ γε γὰρ διαφόρων καὶ παντοδαπῶν αὐτοῦ τὰ συντάγματα συνήθροισται. καὶ ἰατρὸς ἀνὴρ οὐ τοῦ ἐν λόγῳ κάλλους ἢ τῆς σοφίας εὐθύνας ἄν τισι τῶν σωφρονούντων παράσχοι. ἀλλ' εἴ τι τῶν κατὰ τὴν ἰατρικὴν ἔργων οὐκ ὀρθῶς διῆλθεν, οὐδ' ἐπεδείξατο. εἶδον δὲ ἔγωγε τοῦ ἀνδρὸς καὶ ἑτέραν πραγματείαν ἐν δ' λόγοις συντεθειμένην. εὐπόριστα δὲ ἐπεγράφετο τὸ βιβλίον, καὶ τὸν Εὐγένιον ὑπόθεσιν τοῦ συντάγματος ἐποιεῖτο. λογιώτατον δὲ καὶ τὸν Εὐγένιον ὀνομάζει. καὶ χρησιμεύειν τὴν πραγματείαν κατά τε ἀγρούς, καὶ ὁδοιπορίας, καὶ ἀλλαχοῦ, ὅπου παρουσία ἰατροῦ οὐκ ἐπιχωριάζει. ἀλλὰ τοῦτο τὸ βιβλίον κατὰ μὲν τὴν ἐπιγραφήν, καὶ τὸ ὑποβαλλόμενον, εἰς τὴν προσφώνησιν προσώπων διαφορὰν ἔχει· τὰ δ' ἄλλα μάλα περιφανῶς μεταγραφὴ μόνη ἐστὶ τῆς πρὸς Εὐνάπιον πραγματείας· ὥστε ἔγωγε καὶ εἰς λογισμοὺς ἀφικόμην, ὡς ἄρα μήποτε οὐκ εἴη τοῦτο Ὀρειβασίῳ διαπεπραγμένον, ἀλλ' ἢ ἁμάρτημα τοῦ ἀπ' ἀρχῆς γράψαντος τὸ πρὸς Εὐνάπιον βιβλίον, ὅς τήν τε ἐπιγραφὴν εἰς τὰ εὐπόριστα μετετάξατο, καὶ ἀντὶ Εὐναπίου Εὐγένιον ὑπεβάλετο· ἢ ἕτερός τινα δόξαν ἑαυτοῦ ἐκ τῆς προσφωνήσεως μνώμενος, εἰς τὴν τοιαύτην περιενεχθῆναι ἐπίνοιαν, καὶ ἀμεῖψαι τόν τε Εὐνάπιον εἰς Εὐγένιον, καὶ τὴν κειμένην ἐπιγραφὴν εἰς εὐπόριστα.

CCXX. THEONIS ARCHIATRI HOMO.

LEGI THEONIS *Archiatri Alexandrini* librum medicum, qui Homo inscribitur, & Theoctisto dedicatur. Curationes autem auspicatur ab hominis capite vsque ad pedes, affectorum omnium humani corporis partium morbis remedia quædam adferens. Non tamen aut morbi naturam, nisi in paucis fortè, explicat, aut satis distinctè illas res tradit: de quibus disserere proponit. Descriptis verò iam eorum morborum remediis, qui pedes atque articulos inuadere solent, de purgantibus deinde medicamentis simplicibus agit, conatúrque & causas quasdam reddere

ΘΕΩΝΟΣ ΑΡΧΙΑΤΡΟΥ ὁ Ἄνθρωπος.

σκ'. Theonis archiatri liber medicus, Homo inscriptus.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Θέωνος ἀρχιάτρου Ἀλεξανδρείας ἰατρικὸν βιβλίον, ὃ ἐπιγράφει Ἄνθρωπος. Θεοκτίστῳ μὲν τὸ σύνταγμα προσφωνεῖ· ἀπάρχεται δὲ τῆς θεραπείας ἀπὸ κεφαλῆς, καὶ διήκει μέχρι ποδῶν, πάντων τῶν πεπονθότων μορίων τοῦ σώματος θεραπείας τινὰς ἀναγράφων. οὔτε δὲ τὴν τοῦ νοσήματος φύσιν, πλὴν ἐπί γε βραχέων ἐκδιδάσκει, οὔτε τοῖς πρέπουσι τοῖς * διορισμοῖς, περὶ ὧν προάγεται λέγειν, τὴν διδασκαλίαν ὑπάγει. μετὰ δὲ τὸ γράψαι καὶ τῶν ποδαγρικῶν καὶ ἀρθριτικῶν παθῶν ἰάματα, διέξεισι μὲν περὶ τῶν ἁπλῶν καθαρτικῶν φαρμάκων, πειρᾶται δὲ καὶ αἰτίας τινὰς ἀποδιδόναι,

* al. [illegible]

οὐκ,

οὐκ, ἔμοιγε δοκοῦν, ὀρθῶς, οὐδὲ τῆς ἀληθείας ἐξημμένος, δι' ἃς τὴν καθαρτικὴν δύναμιν ἡ τῶν φαρμάκων ἐπιδείκνυσι φύσις. εἶτα περὶ συνθέσεως παντοδαπῶν διαλαμβάνει φαρμάκων, ὅσα τε αὐτοῖς πρὸς τὰ προειρημένα τῶν νοσημάτων ἱκανὴν παρέχεται τὴν χρείαν, καὶ πρὸς τὰ λοιπὰ πάντα τοῦ σώματος πάθη, ἃ παρῆκε, τὴν κατὰ τὰ πεπονθότα μόρια θεραπείαν ἀναγράφων. ἐμπλάστροις τε καὶ ἄκοπα, καὶ κολλύρια, καὶ ἀντιδότους διαφόρους ἐκ διαφόρων ἀνδρῶν κατεσκευασμένας ἀναγράφει. καὶ ἐν τούτοις * αὐτῷ ἡ τοιαύτη συμπεραίνεται πραγματεία. ἔστι μέν τοι τὴν χρείαν τὸ βιβλίον ταῖς τοῦ Ορ[ι]βασίου συνόψεσι παρεχόμενον παραπλησίαν.

idque, vt mihi quidem videtur, non rectè, neque veritatem secutus) cur purgandi facultatem pharmacorum natura exerat. Hinc medicamentorum omnis generis compositionem pertractat, quæ sufficientem ad supranominatos morbos, cæterásque humani corporis affectiones vsum præbeant, singulis morbosis partibus, quas omiserat, remedia adscribens. Emplastra insuper, & aduersus lassitudinem remedia, collyria item, ac varias antidotos à variis præscriptas Medicis adfert. Qua in opus illud consumitur. Liber autem hic eandem ferè vtilitatem, quam Oribasij synopsis, adferat.

THEON MEDICVS.

* al. αὐτῷ.

σκά.

Aetij libri XVII.

CCXXI.

ΑΕΤΙΟΥ ΑΜΙΔΗΝΟΥ ΙΑΤΡΙΚΟΙ λόγοι ις΄.

AETII AMIDENI *Operis medici libri XVI.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Αετίου Αμιδηνοῦ βιβλίον ἰατρικὸν ἐν λόγοις ἑκκαίδεκα. ἔστι μὲν οὖν αὐτῷ πᾶσα ἡ πραγματεία συντεταγμένη ἔκ τε ὧν Ορειβάσιος πρὸς Ιουλιανὸν ἔγραψε, πρός τε Εὐστάθιον καὶ Εὐνάπιον· ἔτι δὲ καὶ ἐκ τῶν θεραπευτικῶν βιβλίων Γαληνοῦ, καὶ μὴν καὶ Αρχιγένους καὶ Ρούφου· ἔτι δὲ Διοσκορίδου, καὶ Ηροδότου, καὶ Σωρανοῦ· Φιλαγρίου τε καὶ Φιλουμένου, καὶ Ποσειδωνίου, καὶ ἑτέρων τινῶν τῶν ἐπὶ τῇ τέχνῃ τῆς ἰατρικῆς ὄνομα λιπόντων. καὶ ἀπάρχεται μὲν ἀπὸ τῆς τῶν ἁπλῶν φαρμάκων τε καὶ τροφῶν δυνάμεως Γαληνοῦ, ἐν συνόψει ταῦτα διεξιών· συμπεραίνεται δὲ * αὐτῷ τὸ βιβλίον εἰς τὸν ις΄ λόγον, περὶ γυναικείων τὴν διδασκαλίαν ποιούμενον παθῶν. οἷς καὶ ἕτερά τινα * συντάττει κεφάλαια, σμήγματά τε ὄψεως παραδιδούς, καὶ τοῦ λοιποῦ σώματος· σκευασίας τε οἰνανθαρίων, καὶ ἕτερά τινα τοιουτότροπα. ἡ μὲν οὖν ὅλη αὐτῷ πραγματεία ἐξ ὧν τε ἄρχεται, εἴρηται, καὶ ἐν οἷς τὸ πέρας ἀπολαμβάνει. κατὰ μέρος δὲ τὸ μὲν πρῶτον αὐτῷ βιβλίον τῶν ἁπλῶν τροφῶν, καὶ τῶν φαρμάκων ἐν συνόψει τὰς δυνάμεις καταλέγει. ὁ δὲ δεύτερος τὰς τῶν μεταλλικῶν δυνάμεις καὶ χρήσεις, καὶ τὰς ἀπὸ τῶν ζώων ὅλων τε καὶ μορίων ὠφελείας ἐν συνόψει παρατίθεται. εἴη δὲ καὶ τοῦτο τῆς περὶ τῶν ἁπλῶν φαρμάκων πραγματείας μέρος οὐκ ἐλάχιστον.

LEGIMVS AETII *Amideni de re medica libros* a *sedecim.* Collegit autem totum hocce opus non ex iis tantum scriptoribus, è quibus Oribasius sups siue ad Iulianum Imp. siue ad Eustathium & Eunapium libros, sed ex Therapeuticis præterea Galeni libris, atque ex Archigene, & Rufo. Adhæc è Dioscoride, Herodoto, Sorano, Philagrio, Philomene, Posidonio, aliísque nonnullis, qui medendi arte nomen sibi gloriámque pepererunt. A facultatibus autem simplicium medicamentorum, ac ciborum è Galeno breuiter hæc commemorans, initium ducit, finitúrque opus libro sexto decimo, qui de mulierum morbis præcepta tradit: quibus cum alia adnectit capita, tum tergendæ faciei, reliquíque corporis rationem docet, œnanthariorum insuper præparatione, & id genus aliis quibusdam adiectis. Sic, vti diximus, opus vniuersum & incipit & desinit. Singulatim autem; PRIMVS liber simplicium alimentorum ac medicamentorum facultates breuiter perstringit.

ALTER dein metallicorum facultatem & vsum, animantiúmque vel integrorum vel partium eorum vtilitatem paucis in medium adfert: possit autem totius de simplicibus medicamentis tractationis pars hæc non modica censeri.

* al. αὐτὸ.

* συνάπτει.

a Quorum priores IIX. Græcè pridem Venetiis excusi.

Ο δὲ τρίτος αὐτῷ λόγος περί τε γυμνασίων παντοδαπῶν διαλαμβάνει, καὶ ὅσα παρασκευάζει τὸ γυμνάσιον. εἶτα μετὰ τὰς κενώσεις, ἢ τὰς διαφορήσεις ταύτας τὰς οὐκ ἐπιδήλους, περὶ φλεβοτομίας διαλαμβάνει, τρόπους τε τῆς τομῆς διευκρινῶν, καὶ μεγέθους καὶ σχημάτων, καὶ καιροῦ καὶ μέτρου κενώσεως ἀναγράφει· περί τε ἀρτηριοτομίας, καὶ ἀρτηριακοῦ ἰσχαίμου, καὶ σικύας, καὶ ἐγχαράξεως, καὶ βδελλῶν ἐκλογῆς, καὶ διαίτης, καὶ χρήσεως· περί τε καθαιρόντων φαρμάκων, καὶ οἴνων καθαρτικῶν διαφόρου σκευασίας, καὶ οἰνομέλιτος καθαρτικοῦ καὶ κονδίτου, καὶ ἀψινθάτου, καὶ ῥοσάτου, καὶ ῥοδομέλιτος, καὶ ὀξυμέλιτος, γάρου τε καθαρτικοῦ, καὶ μέλιτος, καὶ οἰνομέλιτος, καὶ ὀξυγάρου, ζωμοῦ τε μαλακτικοῦ καὶ γάλακτος, καὶ ἐλαίων καθαρτικῶν· περὶ τούτων ἁπάντων τὴν διδασκαλίαν προάγει. ἔτι δὲ καὶ περὶ συνθέτων ὀξυπορείων καὶ καθαρτηρίων διαφόρων, καὶ πασίλλων, καὶ βυκελλάτων καθαρτικῶν· * ἀλοηδάριά τε καθαρτικὰ ἀναγράφει, καὶ ἅλατα ὁμοίως, καὶ τὰς ε΄ ἱερὰς.

TERTIVS eius liber agit de omnis generis exercitationibus, quæque exercitationem parent. Hinc post euacuationes, seu humorum eductiones illas occultas, de venæ sectione pertractat, non sectionis tantùm modos discernens, sed etiam magnitudinis, formarum, temporis opportuni, atque euacuandi mensuræ describens. Mox de arteriæ sectione, & de sanguinem sistente arteriarum medicamento, de cucurbita, scarificatione, & hirudinum delectu. De victus ratione & vsu. De purgantibus medicamentis; & vinorum purgantium vario apparatu. De purgante vino mulso, condito, absinthiato, rosato, melle rosaceo, aceto mulso; itémque de garo purgante. De melle, vino mulso, oxygaro, ac iusculo molliente: de lacte, atque oliuis purgantibus. De quibus quidem omnibus præceptiones tradit. Præterea & de compositis oxyporis, ac variis purgatoriis; déque pastillis, & buccellatis, purgantibus. Aloëdaria quoque purgantia describit, similiáque è sale, & illas quinque celebratas hieras,

* ἀλωνδάρια.

AETIVS. Auxiliantia quoque iis quos purgans medicamentum non purgauit, aut qui supra modum, euacuati sunt. De vomitu, & quibus dandum sit veratrum, quid illud possit, ac qui ad sumendum apti. De exploratione veratri, & præparatione bibituri. De vario ellebori seu veratri vsu atque exhibitione, & de cura eorum, qui illud biberunt. De epithematis purgantibus prosequitur, & quæcunque in nobis partes purgentur, puta oculos, aures, & reliquas. De suffimento ad eundem effectum pertinente, & de iis quæ tenuia intestina, simásque iecoris partes, & his similia euacuant. De aëre, ventis, ac stellarum significationibus. De aquis item & balneis, partim artificio paratis, partim natura productis. De frigida lotione, de que insessu solij ex oleo, & de faciei aspersione, de perfusione, insessionibus, humectatione, & sicco fomento. De variis cataplasmatum generibus. De dropace, picatione, sinapismo, rubricatione, & in quibus sit metasyncriticis, siue humores ex alto euocantibus auxiliis, vtendum. Et hæc quidem libro tertio continentur.

QVARTVS liber, quæ ad tuendam valetudinem pertinent, colligit. Auspicatus ergo ab infantium educatione, horum cum morbos, tum remedia exponit. Agit & de omnium ætatum ac conditionum victus ratione. De carnium item diminutione, & gracilium instauratione. De lassitudine ab exercitationibus, déque huius differentiis: de ea item, quæ ex Venere oritur, & cuius causa ignoratur, quam *spontaneam* nominant. Qua cura ad concoctionem vtendum sit, & de densatæ cutis curatione, atque de æstuoso ardore & frictione opportuna. De cruditate, ac crapula, & æquali temperatura. Optimi præterea temperamenti dinotionem, & calidi aliorúmque, cum simplicium, tum compositorum temperamentorum notas (idque non modo corporis totius, sed & capitis, cerebri, ventris, cordis, iecoris, ac testiculorũ,) edocet: horumq; omnium, si fortè à naturali statu deflexerint, remedia ponit.

QVINTVS Aëtij liber de morbis, & in primis de febribus disputat, quorum signa, prænotiones, dinotiones, curationes diligenter satis pertractat, & quæcunque præterea ad hanc medicam contéplationem spectant: quodnam morbi principium sit iudicandum, trifariámque illud dici. quæ item accessio morbi, quæque remissio: vigor item atque declinatio, cum partialis morbi accessione, tum corporis vniuersi. Quæ sint sanitatis signa, vel mortis in ægrotante: & quænam horum tardius aut citius vel medio modo, ad sanitatem vel interitum pertinere iudicentur. De pulsuum signis & vrinarum dinotione: ac quid hæc designent. De excrementorum notis, vomitusque prænotione ac significatione. De sanguinis è naribus eruptione, & muliebri purgatione. De notis criticis sudorum atq; abscessuum: & de indicio è sputo. Medicum præterea bene peritũ cogniturum, morbusne perfectè solutus sit, an non, etiam si forte solutus videatur: diem etiam atque adeò horam, qua sit ægrotus moriturus.

βοηθήματά τε τοῖς λαβοῦσι τὸ καθαρτήριον [καὶ] οὐ καθαιρομένοις, καὶ τοῖς ὑπὲρ μέτρον κενωθεῖσι· περί τε ἐμέτων, καὶ τισὶ δοτέον τὸν ἐλλέβορον, καὶ τί δύναται, καὶ τίνες πρὸς αὐτὸν ἐπιτήδειοι, δοκιμασίας τε ἐλλεβόρου, καὶ προπαρασκευάς τοῦ *μέλλοντος αὐτὸν πίνειν· τάς τε διαφορὰς τῆς τοῦ ἐλλεβόρου χρήσεως, καὶ τὴν περὶ τοὺς πιόντας αὐτὸν ἐπιμέλειαν. περί τε ἐπιθεμάτων καθαρτικῶν διαλαμβάνει· καὶ ὅσα τῶν ἐν ἡμῖν μορίων ἐστὶ καθαρτικά, ὀφθαλμῶν λέγω καὶ ὤτων, καὶ τῶν ἑξῆς· περί τε ὑποκαπνισμοῦ εἰς τὴν αὐτὴν ἐνέργειαν συντελοῦντος· καὶ περὶ κενωτικῶν, λεπτῶν τε ἐντέρων, καὶ τῶν σιμῶν τοῦ ἥπατος, καὶ τῶν παραπλησίων· περί τε ἀέρων καὶ ἀνέμων καὶ ἐπισημασιῶν· ὑδάτων τε καὶ λουτρῶν, τῶν τε ἐκ τέχνης, καὶ ὅσα ἡ φύσις προήγαγε. ψυχρολουσίας τε καὶ τῆς εἰς ἔλαιον ἐμβάσεως· καὶ περὶ τῶν τοῦ προσώπου κλυσμάτων, καταιονήσεώς τε καὶ ἐγκαθισμάτος, καὶ ἐμβροχῆς καὶ πυριάσεως· καὶ περὶ διαφορᾶς καταπλασμάτων· δρωπάκων τε καὶ πιττώσεως, καὶ *σιναπισμοῦ, καὶ φοινιγμοῦ· καὶ ἐπὶ τίσι χρηστέον τοῖς μετασυγκριτικοῖς βοηθήμασι· ταῦτα μὲν καὶ ὁ τρίτος αὐτῷ συντάττεται λόγος.

* al. μέντοι.

* al. σιναπισμῶν.

Ὁ δὲ τέταρτος συναγωγήν τε τῶν ὑγιεινῶν περιέχει, ἀρχόμενος ἀπὸ τῆς τῶν βρεφῶν διαίτης, τά τε περὶ τὸ βρέφος πάθη, καὶ τὰς θεραπείας διέξεισι, καὶ περὶ διαίτης πασῶν τῶν ἡλικιῶν, καὶ τῶν διαφόρων βίων· σαρκῶν τε καθαιρέσεως, καὶ ἐνδεῶς ἰσχνῶν ἀναλήψεως· περί τε κόπων τῶν ἐπὶ γυμνασίοις, καὶ τῆς διαφορᾶς αὐτῶν· καὶ τοῦ ἐξ ἀφροδισίων κόπου, καὶ τῶν ἄδηλον ἐχόντων τὴν αἰτίαν κόπων, οὓς λέγουσιν αὐτομάτους. ποία τε ἐπιμέλεια πρὸς τὰς πέψεις χρησίμη. καὶ τοῦ πυκνωθέντος δέρματος θεραπεία. καὶ περὶ ἐγκαύσεως, καὶ περὶ τρίψεως ἐν καιρῷ. ἀπεψίας τε καὶ κραιπάλης, καὶ ὁμαλοῦς δυσκρασίας· ἀρίστης τε κράσεως ἐκδιδάσκει διάγνωσιν, καὶ θερμῆς γνωρίσματα· καὶ τῶν ἄλλων ἁπλῶν ἑκατέρων τε καὶ συνθέτων κράσεων, οὐχ ὅλου μόνον σώματος, ἀλλὰ καὶ κεφαλῆς καὶ ἐγκεφάλου, καὶ γαστρὸς καὶ πνεύμονος, καὶ καρδίας καὶ ἥπατος, καὶ ὄρχεων, καὶ τὴν τούτων ἁπάντων ἀπὸ τῆς κατὰ φύσιν εἰς τὸ παρὰ φύσιν παρεκτροπῆς ἰάματα.

Ὁ δὲ πέμπτος αὐτῷ λόγος περὶ νοσημάτων διαλαμβάνει, καὶ πρὸ τῶν ἄλλων περὶ πυρετωδῶν νοσημάτων· τάς τε σημειώσεις αὐτῶν, καὶ προγνώσεις, καὶ διαγνώσεις, καὶ θεραπείας οὐ παρέργως ἐπεξιών, καὶ ὅσα πρὸς τὴν ἰατρικὴν ταύτην θεωρίαν συντελεῖ· τίνα τε δεῖ τοῦ νοσήματος ἀρχὴν λέγειν, καὶ ὅτι τριχῶς λέγεται· καὶ τίς ὁ παροξυσμός, καὶ τίς ἡ ἄνεσις, καὶ ἡ ἀκμή, καὶ ἡ παρακμή, τοῦ τε μερικοῦ παροξυσμοῦ, καὶ ὅλου τοῦ σώματος. τίνα τε σημεῖα σωτηρίας τοῦ νοσοῦντος, καὶ τίνα ὀλέθρια, ποῖά τε αὐτῶν βράδιον, ἢ τάχιον, ἢ διὰ τοῦ μέσου κρίνεται πρὸς τὴν ὑγείαν, ἢ καὶ πρὸς τὸν θάνατον. περί τε σφυγμῶν σημειώσεως, καὶ οὔρων διαγνώσεως· καὶ τί δηλοῦσι ταῦτα· καὶ περὶ διαχωρημάτων σημειώσεως, ἐμέτων τε προγνώσεως, καὶ τῆς ἐξ αὐτῶν σημειώσεως· αἱμορραγίας τε ἐκ ῥινῶν καὶ τῆς γυναικείας καθάρσεως· περί τε τῶν κριτικῶν σημείων τῶν κατὰ τοὺς ἱδρῶτας, καὶ τὰς ἀποστάσεις, καὶ τῆς ἀπὸ τῶν πτυέλων τεκμηριώσεως· καὶ ὅτι ὁ ἄριστος ἰατρὸς εἴσεται, εἰ βεβαίως τὸ νόσημα λέλυται, καὶ εἰ μὴ λέλυται, κἂν *δοκῇ, τήν τε ἡμέραν καὶ ὥραν, ἐν ᾗ ὁ νοσῶν τὸν βίον ἀπολείψει·

* in δοκῇ

περί τε

περί τε πανδήμων καὶ ἐπιδήμων, καὶ λοιμωδῶν νοσημάτων ἔκθεσιν ποιεῖται. καὶ περὶ τῶν κατὰ διαφόρους αἰτίας συγκοπτομένων· καὶ περὶ τῆς κατὰ διαφόρους αἰτίας ἐπισυμβαινούσης τῷ ζώῳ λειποθυμίας· περί τε τῆς ἐν πυρετοῖς κεφαλαλγίας, καὶ ἀγρυπνίας, καὶ ὠταλγίας, καὶ ὀφθαλμίας, καὶ ἀμαυρώσεως, καὶ ἐφ' ὧν αἵματος ῥύσις ἐν πυρετοῖς συμβαίνει τῆς τούτων ἀποθεραπείας, ὅπως τε προνοητέον κατὰ τοὺς πυρετούς. κύστεώς τε καὶ δυσουρίας, καὶ τῶν περὶ ὀσφὺν ἀλγημάτων, ἑλκωθέντος τοῦ ἱεροῦ ὀστοῦ, καὶ ὀρχέων, ἢ δακτυλίου. καὶ περὶ ἐξανθημάτων καθ' ὅλον τὸ σῶμα, ἢ καὶ κατὰ μέρος συμβαινόντων, καὶ περὶ τρόμων καὶ σπασμῶν, οἷς πόματα ἡδέα κατὰ τοὺς πυρετοὺς μάλιστα χρησιμεύοντα συντάττει. ἐν τούτῳ μὲν καὶ ὁ πέμπτος λόγος.

Ἐν δὲ τῷ ἕκτῳ λόγῳ περὶ τῶν τῆς κεφαλῆς καὶ τοῦ ἐγκεφάλου παντοίων διέξεισι παθῶν· ταῦτά τε ἐκδιδάσκων, καὶ τὰς θεραπείας αὐτῶν. διέξεισι δὲ καὶ περὶ * λυσσοδήκτων, καὶ περὶ ἀποπληξίας, καὶ παραλύσεως, παρέσεώς τε ὀφρύος, ἢ βλεφάρων, καὶ γλώσσης, καὶ τοῦ φωνητικοῦ ὀργάνου, καὶ καταπόσεως τῶν αὐτῷ καταχθέντων πάθει· καὶ περὶ τῆς τούτων θεραπείας· περί τε κυνικοῦ σπασμοῦ, καὶ περὶ θεραπείας κύστεως παρεθείσης, καυλοῦ τε καὶ ἀπευθυσμένου· καὶ σκέλους, καὶ ἑτέρου τινὸς κώλου· καὶ περὶ τετάνου, καὶ περὶ διαφόρων κεφαλαλγιῶν, ἐκ διαφόρων αἰτιῶν συμβαινουσῶν· περί τε κεφαλαίας, καὶ ἡμικραίρας, ἀλωπεκιῶν τε θεραπείας ἀναγράφει, καὶ τριχῶν ῥεουσῶν, καὶ ὀφρύων λεπτοτριχουσῶν· τριχῶν τε βάμματα, καὶ τούτων οὐλοποιά· ἀφανιστικά τε τριχῶν, καὶ ἀφανιζομένων βοηθήματα, καὶ ψίλωθρα, καὶ λεπτυντικὰ τριχῶν· περί τε πιτυριάσεως καὶ φθειριάσεως, ἀχώρων τε, καὶ τῶν ἐν τῇ κεφαλῇ συμβαινόντων ἄνευ προφανοῦς αἰτίας ἐξανθημάτων· καὶ τούτων ἁπάντων καὶ τῶν παραπλησίων διέρχεται θεραπείας. καὶ τῶν ἐν ὠσὶ διαφόρων τε καὶ ἐκ διαφόρων αἰτίας συμπιπτόντων παθῶν, καὶ πρὸς τὰς ἐξ αὐτῶν αἱμορραγίας, καὶ περὶ παρωτίδων· καὶ ὅσα κατὰ τὴν ῥῖνα συνίσταται πάθη· περί τε πταρμικῶν, καὶ ἐξ ὧν ἐστι τούτους πλεονάζοντας παῦσαι. περὶ τούτων ἁπάντων ἰάματα καὶ θεραπείας ἐν τῷ ἕκτῳ καταλέγει λόγῳ.

* αἱ λυσσοδήκτων.

ζ. Κατὰ δὲ τὸν ἕβδομον, ἐπεὶ καὶ ὁ ἕκτος αὐτῷ τὰ ἀπὸ κεφαλῆς πάθη μέχρι ὤτων καὶ ῥινὸς, καὶ τὰς τούτων ἰάσεις διεξιὼν ἵσταται, περὶ φύσεως ἀπάρχεται ὀφθαλμῶν, καὶ τῶν συνισταμένων περὶ αὐτοὺς παντοδαπῶν παθῶν· ἔσωθέν τε τὴν αἰτίαν προβαλλομένων, καὶ ὅσα ἐκ τῶν ἐκτὸς ἐπισυμβαίνει καὶ ἀποτίκτεται· περί τε ἀρτηριοτομίας διδάσκει, καὶ περὶ σκυθισμοῦ, καὶ ὑποσπαθισμοῦ, καὶ ἀγγειολογίας· ἐν οἷς ἐπιχρίσματά τε καὶ καταπλάσματα, καὶ διάφορα κολλύρια, δι' ὧν τὰ τῶν ὀφθαλμῶν θεραπεύεται πάθη, συντάττει. ταῦτα μὲν κατὰ τὸν ἕβδομον αὐτῷ λόγον φιλοπονεῖται.

AETIVS. De popularibus & communibus ac pestiferis morbis tractatio, & de iis, qui variis ex caussis syncope corripiuntur, deque animi deliquio, quod variis item ex caussis animanti obuenit. De febricitantium capitis, aurium, atque oculorum dolore, insomnia, luminis hebetatione, ac de eorum curatione quibus sanguinem per nares in febribus effluere contingit, & quomodo sit prouidendum febricitantibus. De vesica, vrinæ difficultate, lumborum doloribus, de vlcerato iam osse sacro, ac testibus, & ano. De pustulis per totum corpus diffusis, vel in corporis parte natis, ac de tremoribus, & conuulsionibus. Quibus item dulces potiones in febribus maximè vtiles sunt, præscribit: ibique liber quintus desinit.

Sexto porrò libro de capitis & cerebri morbis agit vniuersis, non hos solum edocens, sed remedia quoque ipsorum. Agit & de commorsis à rabido cane, & de apoplexia atque paralysi. De supercilij aut palpebrarum resolutione, itemque de lingua, & vocali instrumento, ac gula, dum hoc ipso malo infestantur, & de horum curatione. De canina conuulsione, & curatione resolutæ vesicæ, penis, & intestini recti. De cruris, alterius ve cuiuscumque membri medicina, ac de tetano seu distentione. De capitis variis doloribus è diuersis caussis ortum ducentibus, ac de cephalæa & hemicrania. Describit & curationes alopeciarum, capillorum defluentium, & depilium superciliorum. Quæ item capillos tingant, crispent, exstirpent, delabentes iuuent, attenuent, vnáque horum psilotra. De furfuribus, morbo pediculari, achoribus, quæque capiti accidunt sine causa manifesta pustulis, & horum omnium atque similium incidentium morborum medicina. Item quæ auribus varia variisque de caussis mala accidunt, & aduersus sanguinis ex ipsis eruptiones: ac de parotidibus. De affectionibus insuper, quæ naribus contingunt, & de sternutatoriis, ac quibus potissimum remediis redundantes sternutationes sedari possint. Horum omnium medelas & curationes libro sexto recenset.

Septimo post hæc libro (quod sexto capitis affectiones & morbos ad aures vsque & nares, earundemque partium curationes esset persecutus) de oculorum nunc natura orditur, & omnigenis morbis, qui circa ipsos oculos concitantur, siue caussam aliquam interiorem illi prætendant, siue ab externis prouenient atque gignantur. De arteriarum quoque sectione præcepta tradit, & de scythismo, ac de frontis per subnullum scalpellum excoriatione, venarúmque delectu. vbi & illitiones, cataplasmata, varia collyriorum genera, quibus oculorum morbi curantur, præscribit. Quæ quidem libro septimo cum cura tractat.

Octavo autem libro refert ab initio quædam de his, quæ supercilia exornēt: quid suggillatio sub oculo sit: quáq; hæc ratione & fiat, & curetur. Quomodo a Sole & vēto non aduratur facies, ac per quę hæc eadē sine rugis conseruari, atrum colorem exuere, aut alia ratione nitidior

η. Ἐν δὲ τῷ ὀγδόῳ λέγει μέν τι κατ' ἀρχὰς περὶ διακοσμήσεως ὀφρύων, τί τε ἐστι, καὶ ὅπως γίνεται τὰ ὑπώπια, καὶ ὅπως αὐτὰ θεραπευτέον. ὅπως τε ὑπὸ ἡλίου ἢ ἀνέμου μὴ * ἐπικαίοιτο τὸ πρόσωπον· καὶ δι' ὧν ἐστιν ἀρρυτίδωτον αὐτὸ συντηρεῖν, καὶ μελανίας ἀπαλλάττειν, καὶ ἄλλως ἐπικο-

* αἱ ἐπικαίηται.

AETIVS. reddi, corporisq; ipsius cutis odora effici possit. Hinc de omnibus iis morbis, qui ad faciem & os atque tonsillas excitantur, pertractat, siue illi ab intrinseco accepta causa prodeant, siue ab extrinsecis euenire soleant. Dentium ergo hic varia continentur incommoda, eorumque curatio: vt & linguæ, gurgulionis, ac cæterorũ omnium, quæ oris termino definiuntur. quo in numero censentur ª Cynanche atque Synanche in faucibus consistentes morbi: immò & tonsillarum tumores suprascriptis accedunt. Docet item qua ratione strangulati, nondum tamen mortui, refocillari possint, tum de arteriarum affectionibus ac remediis disputat. De catharro quoque ac tussi agens, pharmaca simul tussis dolorem leuantia, describit, cum suffitionibus & epithematis. De orthopnoicis posthæc, & anhelosis, ægréque spiritum ducentibus disserit, ac de palpitationibus circa cor. De pulmonis denique ac pectoris morbis post quam tractauit, librum tandem claudunt præceptiones de pleuritide, tam quæ verè adest, quàm quæ adesse putatur, vtriusque harum descriptione, quæq; ad eas curãdas faciũt, adiectis.

ª Distincta sunt Angina species.

Nono libro incipit de cardiacis morbis, pergitq; porrò de his agere, quibus atra bile stomachus perturbatur: aut si qui præterea morbi ventriculi os infestant. Cataplasmata iis atque auxilia, qui variis stomachi malis torquentur, enumerat. Ibidem de iis quoq; agit, qui à stomacho epilepticorum more conuelluntur: itémque de inappetentia: de canino appetitu, cruditate, & horum curatione. Docet adhæc qua ratione crapula laborantibus opitulandum sit, & alui adstrictæ curam præscripsit. Agit insuper de inflatione, & volulo, seu gracilioris intestini obstructione, ac denique de omnibus, qui colicis doloribus cruciãtur. De ventris fluxione, atq; de cœliaca, quam vocant, affectione. De colliquatione: de lumbricis cum rotundis, tum latis: de iis quæ ascarides nominantur, déque intestinorum passionibus. Eorum quoque remedia describit, qui aurũ, qui æs, vel tale quid deglutiuerunt: dysentericis item quæ vel superne vel inferne immittantur, remedia commemorat: pastillos, supposita, vnguenta, epithemata, donec tandem in sermone de lienteria librum finiat.

Decimum librum auspicatur ab imbecillitate iecoris, indéque de omnibus hepatis morbis, & per quæ horũ fieri medicina queat, tradit. Hinc ad splenis pergit affectiones, eiusque variam intemperiem cum curandi modis refert: [tales] inflationes, inflammationes, scirrhi, tumores præter naturam atque durities. De ictero tum agit, seu morbo arquato, & de mala corporis habitudine: itémq; de hydrope, siue aqua inter cutem: vnde singuli hi morbi nascantur, & quomodo curari possint via ac ratione tradit: quo libri decimi labor terminatur.

Vndecimo libro de diabete (hoc est vrinæ profluuio) tractat, & de renum imbecillitate cruentam vrinam excernentium. Hinc de calculosis renibus, calculosa vesica, ac de renum inflãmatione, duritia, suppuratione. De dysuria quoque & stranguria, atq; ischuria. De resoluta vesica, de his, qui se in somnis permin-

σμῶν, καὶ τὴν τοῦ σώματος χρόαν πρὸς εὐωδίαν μεταβάλλειν. ἐντεῦθεν περὶ πάντων τῶν κατὰ τὸ πρόσωπον καὶ παρίσθμια συνισταμένων διαλαμβάνει παθῶν· ὅσα τε παρέχουσι τὴν αἰτίαν ἔσωθεν λαβόντα, καὶ ὅσα ἐκ τῶν ἐκτὸς ἐπισυμβαίνειν* εἰώθασιν. ὀδόντων τε περιέχεται ποικίλα πάθη· καὶ θεραπεία, καὶ γλώσσης, καὶ γαργαρεῶνος, καὶ ἁπλῶς ὅσα τῇ περιγραφῇ συμπεραίνεται τοῦ στόματος. ὧν ἐστὶ καὶ ἡ κυνάγχη, καὶ συνάγχη, περὶ τὸν φάρυγγα συνιστάμενα πάθη· καὶ αἱ* ἀντιάδες δὲ τοῖς εἰρημένοις συμπεριέχονται· πῶς τε ἐστὶ δυνατὸν ἀνακαλέσασθαι τοὺς ἀπαγχομένους, μήπω τῷ θανάτῳ παραδεδομένους· περί τε ἀρτηριακῶν παθῶν, καὶ φαρμάκων, ἀναγραφὴν ποιεῖται, καὶ περὶ κατάῤῥου, καὶ βηχός· καὶ ἀνώδυνα βηχικὰ φάρμακα* γράφει, ὑποκαπνισμούς τε καὶ ἐπιθέματα. περὶ ὀρθοπνοϊκῶν τε καὶ ἀσθματικῶν, καὶ δυσπνοϊκῶν διαλαμβάνει· περί τε παλμῶν τῶν κατὰ τὴν καρδίαν.* καὶ ἔτι περί τε τῶν τοῦ πνεύμονος καὶ θώρακος παθῶν διεξιὼν, συμπεραίνει τὸν λόγον εἰς τὴν διδασκαλίαν τῆς πλευρίτιδος, τῆς τε οὔσης καὶ τῆς νομιζομένης,* τίς τε ἑκατέρα τούτων, ὑπογράφων, καὶ ὅσα εἰς θεραπείαν αὐτῶν συντελεῖ.

Κατὰ δὲ τὸν ἔννατον λόγον, ἐπάρχεται μὲν περὶ καρδιακῶν, διαλαμβάνει δὲ ἐφεξῆς περί τε τῶν ὑπὸ μελαίνης χολῆς ἐνοχλουμένων στόμαχον, καὶ ἁπλῶς ὅσα πάθη κατὰ τὸ στόμα τῆς κοιλίας συνίσταται. καταπλάσματά τε καὶ βοηθήματα τοῖς κατὰ διάφορα πάθη τὸν στόμαχον κακουμένοις συναριθμεῖ. ἐν οἷς καὶ περὶ τῶν ἀπὸ στομάχου ἐπιληπτικῶς σπωμένων διέξεισιν, ἀνορεξίας τε καὶ κυνώδους ὀρέξεως, καὶ ἀπεψίας, καὶ θεραπείας τούτων. διδάσκει δὲ καὶ ὅπως βοηθητέον τοῖς κραιπαλῶσιν. *ἐπεχομένῃ τε γαστρὶ διατάττει ἐπιμέλειαν. περί τε ἐμπνευματώσεως καὶ ἰλεοῦ, καὶ ἁπλῶς περὶ τῶν ὀδυνωμένων τὸ κῶλον· καὶ περὶ κοιλίας ῥευματιζομένης, τῆς τε κοιλιακῆς λεγομένης διαθέσεως, καὶ περὶ συντήξεως, περί τε ἑλμίνθων, τῶν τε στρογγύλων, καὶ τῶν πλατειῶν, καὶ ἀσκαρίδων λεγομένων. περί τε τῶν κατὰ τὰ ἔντερα συνισταμένων παθῶν. καὶ ὅσοις χρυσὸς, ἢ χαλκὸς, ἤ τι τοιοῦτον ἐπόθη. τούτων τε βοηθήματα ἀναγράφει· καὶ δυσεντερικοῖς τὰ λεγόμενα ἀνωτερικὰ καὶ κατωτερικὰ ἐνέματα* λέγει. τροχίσκους τε καὶ ὑπόθετα, καὶ ἐπιχρίσματα, καὶ ἐπιθέματα, καὶ λοιπὸν εἰς τὸν περὶ λειεντερίας καταλήγει λόγον.

Ὁ δὲ δέκατος αὐτῷ λόγος ἀπάρχεται μὲν περὶ ἥπατος ἀτονίας, κἀκεῖθεν περὶ πάντων αὐτοῦ τῶν παθῶν, καὶ δι' ὧν ἂν θεραπευθείη ταῦτα, διαλαμβάνει. εἶτα μεταβαίνει πρὸς τὰς ἐν σπληνὶ διαθέσεις, δυσκρασίας τε αὐτοῦ καὶ θεραπείας διεξιὼν· ἐμπνευματώσεις, καὶ φλεγμονὰς καὶ σκίῤῥους, καὶ τοὺς παρὰ φύσιν ὄγκους, καὶ τὰς σκληρίας· περί τε ἰκτέρου, καὶ καχεξίας, καὶ περὶ ὑδέρων, ὅθεν τε τούτων συνίσταται ἕκαστον, καὶ πῶς ἂν θεραπευθείη, μεθόδους παραδίδωσιν. ἐν οἷς αὐτῷ καὶ ὁ δέκατος συμπεραίνεται πόνος.

Ἐν δὲ τῷ ἑνδεκάτῳ περί τε διαβήτου διαλαμβάνει, καὶ ἀτονίας νεφρῶν, αἱματός τε ἐκκρίσεως, καὶ περὶ λιθιώντων νεφρῶν· καὶ λιθιώσης κύστεως, φλεγμονῆς τε νεφρῶν, καὶ σκληρίας, καὶ διαπυήσεως. δυσουρίας τε καὶ στραγγουρίας καὶ ἰσχουρίας· περί τε παραλυθείσης κύστεως, καὶ τῶν καθ' ὕπνους οὖ* κατεχόντων οὖρον·

Marginal notes (Greek column): * al. ἐπισυμβαίνει, ἢ ε. — * ἀντιάδες. — * al. ἀνακαλέσασθαι — * al. τῶν τε ἐμπύων. — Θ — * ἰσχομένῃ. M. N. — * κατωτερικά. — ἰ. — ια. — * κατεχόντων.

AETIVS

οὔρων· περί τε κύστεως φλεγμαινούσης, καὶ τῆς κατ' αὐτὴν αἱμοῤῥαγίας, καὶ τῶν συνισταμένων ἐν αὐτῇ θρόμβων τε καὶ φυμάτων, καὶ ἑλκῶν· καὶ περὶ ῥευματιζομένης καὶ ψωριώσης κύστεως· περί τε σατυριάσεως, καὶ πριαπισμοῦ, καὶ γονοῤῥοίας καὶ ὀνειρώξεως· τούτων ἁπάντων τῶν εἰρημένων παθῶν τάς τε αἰτίας, ὡς οἷόν τέ ἐστι, καταλέγει, καὶ τὰς προφυλακὰς καὶ θεραπείας αὐτῶν. κατ' αὐτὸ δὲ τὸ τέλος τοῦ λόγου, καὶ περὶ τῶν μὴ δυναμένων χρῆσθαι ἀφροδισίοις, γυμνασίας τε αὐτῶν καὶ θεραπείας διατάττει.

ιβ'. Ἐν δὲ τῷ δωδεκάτῳ λόγῳ, περὶ ἰσχιάδος, καὶ περὶ ποδάγρας, καὶ ἀρθρίτιδος διαλαμβάνει. αἰτίας τε καθολικὰς τῶν παθῶν τούτων καταλέγων, καὶ ὅσαι ἐπὶ μέρους, καὶ παντοδαπὰς θεραπείας αὐτῶν τε, καὶ ὅσα κατ' αὐτὰ ἐπισυμβαίνει νοσήματα ἕτερα. κενώσεις τε αὐτῶν διαφόρους, καὶ χρίσματα, καὶ μαλάγματα, καὶ συγχρίσματα, καὶ ἄκοπα, καὶ ἀλείμματα συντάττων, καθαρτικά τε ἁρμόζοντα τούτοις, καὶ ἀντιδότους· καὶ ὅσα ἄλλα πρὸς τὴν τῶν εἰρημένων νοσημάτων βοήθειαν ἀφορᾷ.

ιγ'. Ἐν δὲ τῷ ιγ' λόγῳ περὶ δακετῶν διαλαμβάνει ζώων, ἃς ποιοῦσι διαθέσεις καὶ πάθη περὶ τοὺς δηχθέντας, καὶ τὰς τούτων ἰάσεις ἐκδιηγούμενος. καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν ἰοβόλων θηρίων τὴν ὁμοίαν ποιεῖται διδασκαλίαν. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ ὅσα τῶν φυτῶν ἢ βοτανῶν δηλητήρια γίνεται τοῖς χρωμένοις, * τὴν ἴσην δείκνυται σπουδήν· καὶ περὶ μυκήτων δὲ καὶ αἵματος ταυρείου, καὶ θρομβωθέντος ἐν τῇ γαστρὶ γάλακτος παραπλήσιον διαλαμβάνει. ὅσα τε τῶν μεταλλικῶν φθαρτικὰ τῷ ζώῳ γίνεται κατὰ γαστρὸς ληφθέντα· καὶ περὶ αὐτῶν ἔκθεσιν ποιεῖται. καὶ περὶ ψυχροποσίας * ἢ οἰνοποσίας ἐπιβλαβοῦς τῷ ζώῳ γεγενημένης· περί τε τῶν ἀπαγχομένων, καὶ ὅσοι ἐν ὕδασι κινδυνεύουσιν ἀποπνιγῆναι· καὶ τῶν ἀπὸ μετεώρου τινὸς πεπτωκότων, καὶ δὴ καὶ περὶ τῶν προφυλακτικῶν καὶ προγνωστικῶν ζώων, τῶν κατὰ τὰς οἰκίας τρεφομένων· ἐπὶ τούτοις περὶ τῆς ἐχιδνῶν θηριακῆς Ἀνδρομάχου διαλαμβάνει, τήν τε κατασκευὴν αὐτῆς καὶ τὴν χρῆσιν, καὶ τὸν τῆς χρήσεως χρόνον, δοκιμασίας τε καὶ μέτρα δόσεως, καὶ ποίοις ἁρμόζει τῶν νοσημάτων, ἀναγράφων. περί τε ἄλλων θηριακῶν, καὶ τῆς * μιθριδατείου ἀντιδότου, κατασκευῆς τε καὶ χρήσεως, καὶ ἐφ' ὧν χρησιμεύει· ἑτέρας τε διαφόρους ἀντιδότους καταλέγει· καὶ περὶ τῶν δύο κύφεων, καὶ δὴ καὶ περὶ ἐλεφαντιάσεως, καὶ κνησμωδῶν ἐξανθημάτων· καὶ περὶ ψυδράκων καὶ ἱδρωτίδων, καὶ περὶ τῶν ἐν ταῖς κνήμαις ἑλκωδῶν ἐκβρασμάτων· καὶ περὶ τῶν οὐλῶν, αἳ ἐκ τῶν ἑλκῶν μελαίνουσι τὸ σῶμα. ἐπὶ τούτοις περὶ τῶν δύο εἰδῶν τῶν ἀλφῶν διαλαμβάνει, καὶ περὶ λεύκης· καὶ τὸ τελευταῖον περὶ λέπρας· γενέσεις τε αὐτῶν καὶ αἰτίας, δι' ἃς συμβαίνουσι καταλέγων, καὶ τὰς τούτων θεραπείας. τοῦτο μὲν καὶ ὁ ιγ' λόγος.

* δοκοῦσι [illegible] ποιεῖται

* al. [illegible]

* al. μιθριδατίου

ιδ'. Ἐν δὲ τῷ ιδ' περί τε τῶν ἐν ἕδρᾳ φιλοπονεῖται παντοδαπῶν παθῶν, καὶ περὶ τῶν ἐν αἰδοίοις θύμων τε καὶ ῥαγάδων, καὶ φλεγμονῆς, καὶ νομῆς, καὶ ἀνθράκων, καὶ τῶν κατὰ τὴν οὐρήθραν ἑλκῶν· περί τε ψωριῶντος ὀσχέου, καὶ φλεγμονῆς αὐτοῦ τε καὶ ὄρχεων· καὶ περὶ τῶν τῆς κήλης εἰδῶν· περί τε συνθέσεως ἐμπλάστρων, καὶ τρόπου τῶν ἐμβαλλομένων ἑψήσεως· ἔτι δὲ περὶ τῶν τὰ νεῦρα τετρωθέντων ἢ θλασθέντων, καὶ περὶ βουβώνων, καὶ φλεγμονῆς καθόλου, περί τε ἀποστημάτων, καὶ κοίλων ἑλκῶν· τί τέ ἐστιν ἕκαστον τῶν εἰρημένων, καὶ θεραπείας αὐτῶν ἐκτιθείς.

gunt: de inflammata vesica, ac de sanguinis per eam eruptione, déque existentibus in ea grumis, tuberculis, vlceribus: itémque de vesicæ fluxione ac scabie. De satyriasi, priapismo, seminis fluxu; ac in somnis profluuio. Horum omnium morborum caussas, quoad eius fieri potest, explicat, & cautiones curationesque eorum. Extremo verò libro iis quoque, qui Venere vti nequeant, exercitia curationésque statuit.

DVODECIMO libro de ischiade & podagra atque arthritide siue articulari morbo agit: horũ simul caussas cum generales, tum singulares exponẽs, vna cum variis curationibus, & si qui ad hos accedere alij morbi solent. Varias item horum euacuationes, vnctiones, malagmata, perunctiones, acopa, vnguenta præscribit: purgantia quoque illis accõmodata & antidotos, aliáque plurima, quæ opẽ illis morbis adferre possint.

XIII. libro de morsu infestis animantibus agẽs, simul quas hæ morsis vel affectiones, vel morbos afferant, singulorumq. medelas exponit. Hinc & de feris venenum eiaculantibus similem doctrinam tradit. Quin & plantas atque herbas, quæ venena sint, & vtentibus noxia, pari studio demonstrat. De fungis etiam, ac sanguine taurino, déque lacte in ventre concreto in grumos amplius docet. Quæ item metallica animanti noxia si in ventrẽ mittatur, & horũ explanatio. Adhæc de frigidæ vel vini potu, qui homini noceat. De strangulatis, & qui in aquis à suffocatione periclitantur, aut ex edito loco præcipitarunt. De præseruantibus ac præsagis animantibus, præsertim domesticis. Hinc de Andromachi theriaca ex viperis, quomodo apparetur, quis vsus, quando vtẽdum, quomodo exploranda, qua mẽsura exhibenda, quibus denique morbis potissimum conueniat, describit. De aliis item theriacis, agit vero de antidoto [a] Mithridatica, eiusque præparatione, vsu, atque in quibus prosit: cui etiam alias Antidoti species subiungit. de duobus inde Cyphi generibus scribit. Hinc de elephantiasi, de pruriginosis eruptionibus, de psydraciis pustulis, atque è sudore subortis papulis, de tibiarum vlcerosis eruptionibus, & de cicatricibus, quæ ex vlceribus relictæ corpus denigrant, de duobus vitiliginis seu alphi generibus agit, & de leuce, ac tandem de lepra, earum ortum & caussas, vnde originem trahant, curationémque referens. Atque hæc decimus tertius liber docet.

[a] vide. Gell. lib. 17. cap. 16.

XIV. libro de sedis variis morbis diligenter disserit, & de thymis in pudendis, de rimis atque inflammatione, de noma & carbunculis, & de vlceribus vrinarum meatum occupantibus. De scabioso ac pruriginoso scroto, eiusque & testium inflammatione, atque de herniæ speciebus. De emplastrorum confectione, & eorum coquendi modo, quæ his iniiciuntur. Ad hæc de neruis sauciatis ac contusis: & de glandulis inguinis, déque inflammatione generatim. De apostematis item, & cauis vlceribus: quid prædictorum vnum quodque sit, subiectis singulorum remediis, exponendo.

AETIVS. Præter hæc verò etiam, aduersus vermes in vlceribus enatos, & ad nomas ac putredines vlcerum, itémque ad sanguinis eruptionem remedia apponit. Scribit & de sinibus, fistulis, gangræna, sphacelo, tumoribus canceratis, carbunculis, erysipelate, erpete, epinyctide, terminthо, & papulis siue pustulis, horum ortus simul & apta remedia recensens. Medelam adiicit igne aut aqua ambustorum, flagris cæsorum, abrasionum, intertriginum, carnis contusæ, vel ruptæ, conuulsionis, contorsionis, & de luxatis articulis, ac pernionibus. Item de digitorum pterygiis, de paronychiis, de vnguibus contusis, subcruentis, non fixis, scabris ac leprosis: quibus etiam remediis effici possit, vt pro delapsis vnguibus, alij subnascantur. De annulis quos aliquando contingit digitis infigi. De clauis & pedum rimis, seu fissuris, & de varicibus. Quæ postquam vtiliter omnia, atque ex medendi artis legibus præcepit, in illam tandem medicæ doctrinæ partem desinit, quæ de brachiorum ac crurum dracunculis agit: atque ibi XIV. libro finem imponit.

XV. libro pertractat de tumoribus laxis. De inflationibus, de tumoribus duris, atheromatis, strumis, bronchocelis, meliceridibus, steatomatibus, gangliis, aneurysmate, fauis, & hydrocephalis: horum quoque origines, causas, chirurgiam, aliasque curationes exponendo, vnà cum multorum variisque generis emplastrorum præparatione.

Libro XVI. & vltimo, de veteri situ, magnitudine, forma scribit. Tempus item quo purgari, ac seminare fœmina solet. De conceptus earum tempore, & indicio cum fœcunditatis, tum an iam conceperint, déque aliis prægnantium affectionibus. De cura item ac solicitudine iis adhibenda, tum quæ magis ad pariendum aptæ, quæ ineptæ: de ægro partu, & quæ præter naturam nascuntur: de infantis exsectione, & defectu secundæ, seu secundarij inuolucri. Quibus item de causis vir aut fœmina steriles sint. Horum omnium prædictorum remedia hoc libro recensentur, vt potiones, pessi, & suffitus ad concipiendum. Hinc de vberum, mammarúmque morbis omnibus conuenienti huic arti scientia pertractat, eorúmque constitutiones, ortus, chirurgiá, aliasque curationes attexit. Mox de variis agit causis, cur in fœminis menstrua sistatur purgatio. De nimia quoque mensium purgatione, & muliebri fluxu partim rubro, partim albo: tum de vteri strangulatione, de seminis fluxu: admodum bona his statuta curatione. Ad alias quoque matricis varias pergit affectiones, puta apostemata, tumorem, molam, hydropem, vlcera, & id genus alia: vbi de vtero obstructo, non perforato, alijsque similibus locutus, medicinas quoque adiicit. Item de nymphæ sectione, cauda, varicosa hernia, thymis, similibusque agit, & eadem iis methodo remedia præscribit. His faciei, cæterarumque corporis partium smegmata iungit, & suffitum com-

ἔτι δὲ καὶ πρὸς τοὺς ἐν ἕλκεσι σκώληκας, καὶ περὶ νομὰς, καὶ τὰ σηπεδονώδη τῶν ἑλκῶν, καὶ πρὸς αἱμορραγίας ἰάσεις συγκατατάττει. διαλαμβάνει δὲ καὶ περὶ κόλπων, καὶ συρίγγων, γαγγραίνης τε καὶ σφακέλου, καὶ περὶ ὄγκων καρκινωδῶν, καὶ ἀνθράκων, *καὶ ἐρυσιπέλατος, ἕρπητός τε καὶ ἐπινυκτίδος, καὶ τερμίνθου, καὶ φλυκταινῶν· τάς τε γενέσεις αὐτῶν διεξιὼν, καὶ ὅσαι τούτοις ἁρμόζουσαι θεραπεῖαι· ἔτι δὲ καὶ τῶν ἐκ πυρὸς ἢ ὕδατος κατακαέντων, καὶ θεραπείας τῶν μαστιγωθέντων, καὶ τῶν ἀποσυρμάτων, τῶν τε παρατριμμάτων, καὶ σαρκὸς θλασθείσης, ἢ ῥαγείσης, καὶ σπάσματος, καὶ στρέμματος, καὶ περὶ κεχαλασμένων ἄρθρων, καὶ χιμέθλων· *πτερυγίων τε τῶν ἐν δακτύλοις, καὶ παρωνυχίας καὶ περὶ τεθλασμένων ὀνύχων, καὶ ὑφαίμων, καὶ σαλευομένων, καὶ ψωριώντων, ἢ λεπριώντων· καὶ δι' ὧν δεῖ παρασκευάσαι ἀντὶ τῶν ἐκπεσόντων ὀνύχων ἄλλους ἀναφυῆναι· περί τε τῶν συμβαινόντων ἐσφηνῶσθαι δακτυλίων περὶ τοῖς δακτύλοις· καὶ περὶ ἥλων καὶ ῥαγάδων τῶν κατὰ τοὺς πόδας· καὶ περὶ κιρσῶν· ταῦτα πάντα ὠφελίμως καὶ κατὰ τοὺς ἰατρικοὺς νόμους διεξιὼν, τελευτᾷ εἰς τὴν περὶ τῶν ἐν σκέλεσι καὶ βραχίοσι δρακοντείων ἰατρικὴν διδασκαλίαν· ἐν οἷς καὶ ὁ ιδʹ συμπεραίνεται λόγος.

* al. τερμ. — * al. ἢ πτερύγιον.

ιεʹ. Κατὰ δὲ τὸν πεντεκαιδέκατον διαλαμβάνει λόγον, περὶ οἰδημάτων τε καὶ ἐμφυσημάτων, σκίρρων τε καὶ χοιράδων, βρογχοκηλῶν τε καὶ ἀθερωμάτων, καὶ μελικηρίδων καὶ στεατωμάτων, καὶ *γαγγλίων, ἀνευρύσματός τε καὶ κηρίων, καὶ ὑδροκεφάλων. γενέσεις τε αὐτῶν ἐκτιθέμενος, καὶ αἰτίας τῆς γενέσεως, χειρουργίας τε καὶ τὰς ἄλλας θεραπείας· καὶ ἐμπλάστρων ποικίλων τε καὶ διαφόρων σκευασίας.

* al. σαγγ.

ιϛʹ. Ἐν δὲ τῷ τελευταίῳ τε καὶ ιϛʹ λόγῳ περὶ μήτρας θέσεώς τε καὶ μεγέθους, καὶ τῆς ἄλλης διαπλάσεως ἀναγράφει, καὶ τὸν καιρὸν καθ' ὃν τε καθαίρεσθαι καὶ σπερμαίνειν ταῖς γυναιξὶ συμβαίνει. περί τε κυοφορίας αὐτῶν, καὶ σημειώσεως τῶν πεφυκυιῶν συλλαβεῖν· καὶ εἰ ἤδη συνέλαβον· καὶ ὅσα ἄλλα τὰς κυοφορούσας πάθη ἐπιγίνεται· ἔτι περὶ αὐτὰς ἐπιμέλεια, καὶ ποῖαι μᾶλλον ἐπιτήδειοι πρὸς τόκον, ποῖαι δὲ ἀνεπιτήδειοι, καὶ περὶ δυστοκίας· καὶ ὅσα παρὰ φύσιν τίκτεται. περὶ ἐμβρυουλκίας, καὶ ἐκλείψεως χορίου καὶ κατὰ πόσας αἰτίας ἀνὴρ καὶ γυνὴ τῆς παιδοποιίας στερίσκονται. πάντων δὲ θεραπεία τῶν εἰρημένων ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ καταλέγονται, καὶ πόματα, καὶ πεσσοὶ, καὶ ὑποθυμιάματα συλληπτικά. ἐπειδὴ δέ τε περὶ τῶν ἐν τοῖς μαστοῖς παθῶν ἁπάντων, μετὰ τῆς πρεπούσης τῇ τέχνῃ σοφίας διηγεῖται· συστάσεις τε τούτων καὶ γενέσεις, καὶ χειρουργίας, καὶ τὰς ἄλλας συνυφαίνων θεραπείας. μετὰ *δὲ περὶ τῶν κατὰ διαφόρους αἰτίας ἐπεχομένων τῶν γυναιξὶν ἐμμηνίων καθάρσεων· περί τε ὑπερκαθάρσεως καὶ γυναικείου ῥοῦ, τοῦ τε ἐρυθροῦ καὶ τοῦ λευκοῦ· περί τε ὑστερικῆς πνιγὸς, καὶ περὶ γονορροίας διαλαμβάνει, τὸ τούτων δὲ μάλα διατεθεὶς θεραπείαν· καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῆς μήτρας παντοδαπῶν παθῶν. ἀποστημάτων λέγω, καὶ οἰδήματος, καὶ μύλης, καὶ ὕδρωπος, καὶ ἕλκους, καὶ τῶν παραπλησίων· ἐν οἷς περί τε σιμώσεως μήτρας, καὶ ἀτρήτου ὑστέρας, καὶ τῶν παραπλησίων ἐπεξιὼν, γράφει τούτων θεραπείας. περί τε νυμφοτομίας, καὶ περὶ κερκώσεως, κιρσοκήλης τε, καὶ θύμων, καὶ τῶν ὁμοίων, κατὰ τὴν ἴσην μέθοδον τὰς ἰάσεις ἀναγράφει. οἷς σμήγματά τε ὄψεως καὶ τοῦ ἄλλου σώματος, καὶ θυμιαμάτων σκευασίας

* al. δὲ.

σίας συντέτακται. τὸ ὅλον ἐνταῦθα τῆς σπουδασθείσης αὐτῷ ἰατρικῆς πραγματείας συμπεραινόμενον βιβλίον. καὶ ὅσα γε ἐμὲ εἰδέναι ὁ προκείμενος τοῦ ἀνδρὸς πόνος τῶν μὲν Ὀρειβασίου συνόψεων, ἥν τε πρὸς Εὐστάθιον, καὶ ἣν πρὸς Εὐνάπιον ἔγραψε τοῖς πᾶσι κρατεῖ. αἰτιολογίας τε γὰρ περιέχει, καὶ διαγνώσεσι, καὶ προγνώσεσι, καὶ περὶ διορισμοὺς καὶ τῷ τῆς θεραπείας πλάτει. οὐ τούτων δὲ μόνον ἐν ὑπεροχῇ ὁρᾶται· ἀλλὰ καὶ ἥ τις αὐτῷ τῶν Γαληνοῦ βιβλίων σύνοψις ἐφιλοπονήθη, καὶ ταύτης ἐπικρατεῖ· τῷ τε εἰς ἐλάττονα ὄγκον ταύτην συνεστάλθαι, καὶ τῷ σαφεστέραν παρέχειν τὴν διδασκαλίαν, κἂν τῷ περὶ πλειόνων παθῶν διαλαμβάνειν ταύτην μᾶλλον ἢ ἐκείνην. τῷ δὲ τῷ αὐτῷ ἀνδρὶ εἰς ο΄ βιβλία συντεταγμένης τὴν ἄλλην ἅμιλλαν οὐκ εὐλαβουμένη, ἴσως ἂν ἐλαττωθείη. οἷς τε τὰ τῆς ἀνατομικῆς ἐγχειρήσεως μὴ παραδραμούσης ἐκείνης αὕτη παρατρέχει, καὶ τὴν θεωρίαν τῆς τῶν μορίων χρείας, φιλοσόφου μᾶλλον οὖσαν σπουδῆς, ἢ θεραπείας ἔργον, ὡσαύτως παρῆλθε. τοῖς αὐτοῖς δὲ τούτοις καὶ τῆς προειρημένης τῶν Γαληνείων συνόψεως τοῦ κρατεῖν ἂν ὑπαναχωροῦσα εἴη. ἀλλὰ γὰρ ἔγωγε φαίην ἂν ὡς κατὰ τὴν παροῦσαν τῶν ἀνθρώπων ῥᾳθυμίαν, καὶ τὴν περὶ τὰ ἄλλα μᾶλλον ὁρμὴν, ἢ περὶ ὧν ἡ θεραπεία κατορθωθείη τοῖς κάμνουσι, ταύτην ἐκμελετᾶν τὴν συναγωγὴν τῶν ἄλλων μᾶλλον συνταγμάτων χρή. μάλιστά γε ὅσοις μὴ πρὸς τὸ βάθος τῆς ἰατρικῆς θεωρίας ἐλάσαι, καὶ τὴν κατὰ φυσιολογίαν σοφίαν τε καὶ ἀλήθειαν σκοπός ἐστιν ἀνελεῖν. πρὸς μόνην δὲ τὴν τῶν σωμάτων θεραπείαν ἡ πρόθεσις ἀφορᾷ, καὶ μηδὲν τῶν περὶ αὐτὴν ἐπὶ τῆς χρείας ὑστερεῖν. τοῖς γὰρ τὰς ἰάσεις νόσων ἀπελάσεις ἐθελομένοις ἐμφανίζειν δι᾽ ἔργων, τοῦτο τὸ βιβλίον ἐπιμελῶς μεταχειρίζεσθαι δεῖ, καὶ τὴν σχολὴν εἰς αὐτὸ συντεταγμένην ἔχειν· καὶ ὅ γε πεισθεὶς τῇ παραινέσει, ἐν αὐτῇ τῇ πείρᾳ τὸ κέρδος εὑρήσει.

ΙΩΒΙΟΥ ΜΟΝΑΧΟΥ λόγοι θ΄.

σκβ΄. Iobij monachi Oeconomia siue de Redemptionis mysterio, libri IX. cap. XLV.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Ἰωβίου μοναχοῦ ἐν λόγοις μὲν θ΄, κεφαλαίοις δὲ μ΄ καὶ δ΄. οἷς συνυποβάλλει καὶ ἕτερα. τὴν δὲ τοῦ βιβλίου ἐπιγραφὴν, οἰκονομικὴν ἐπέγραψεν ὁ συντάξας πραγματείαν. διότι φησὶν ἐν αὐτῷ πολλὰ τῶν περὶ τῆς οἰκονομίας περιέχεται ζητημάτων. ἐν μὲν οὖν ταῖς ἀπορίαις καθόλου φαίη ὁ συγγραφεὺς οὐκ ἀγεννής ἐστιν οὔτε ἄτονος. οὐχ ὁμοίως δὲ διὰ τῶν λύσεων πρόεισιν· ἀλλ᾽ ἐν πολλοῖς μὲν ἰχνηλατῶν τυγχάνει τῆς λύσεως· ἔστι δ᾽ ἐφ᾽ ὧν τοῖς φαινομένοις ἀρκεῖται, περαιτέρω μηδὲν πρὸς τὴν τῆς ἀληθείας *ἐμβαθύνειν ἀκρίβειαν. τάχα δ᾽ ἄν τις ἕτερος εἴποι, καὶ τοῦ φαινομένου πολλάκις τὴν αὐτοῦ σπουδὴν καθυφίεσθαι. τῆς μέν τοι γε εὐσεβείας, ὅσα γε ἐμὲ εἰδέναι, ἔν τε τῷ παρόντι λόγῳ, [καὶ ἐν] τῇ κατὰ *Σεβήρου πραγματείᾳ, ἐραστής τέ ἐστιν ἀξιέπαινος, καὶ τὸ φιλόπονον οὐκ ἀδόκιμος, καὶ τῆς τῶν ἱερῶν γραφῶν μελέτης οὐκ ἄμοιρος. ἐξ ἐπιτάγματος μὲν οὖν τινος τῶν ἐπ᾽ ἀρετῇ γνωρίμων τὸν προκείμενον ὑπελθεῖν πόνον διηγεῖται. Πρώτην δὲ τίθησι τῶν λόγων αὐτοῦ ἀπορίαν, διὰ τί ὁ υἱὸς

* ἐμβαθύνων

* al. Σευήρου

positiones. Atque hîc vniuersum medicæ facultatis opus suum Aëtius absoluit. AETIVS.

Qui quidem huius viri labor (quantum ego cognoscere potui) Oribasij synopses, siue quam Eustathio, siue quam Eunapio inscripsit, in omnibus superat. Neque enim eo solum præcedit, quod causas reddat, quodque dinotiones, pernotiones, ac definitiones adferat: verùm eo etiam, quòd curationes copiosius tradat. Neque rursum hos modo tractatus cõspicitur superare: sed & quæcũque è Galeno ille in epitomen accuratè redegit: tùm quod maiore cum perspicuitate suam doctrinã proponat, tum etiam quod de pluribus agat morbis. At cum Oribasij collectione, quæ septuaginta libros complectitur, committere se ausus Aëtij labor, inferior fortasse iudicetur: tum quod tractationẽ de Anatomia prætereat, quam illa explicauit: tum quod cõsiderationem de vsu partium, quæ Philosophi potius erat, quam Medici curantis opus, similiter hic prætermisit. Quin & easdem fortitan ob causas nonnihil cedat, vt minus illam è Galeni scriptis collectam epitomam vincat. Verum dixerim equidẽ (animaduersa quæ nunc est hominum negligentia, & inclinatione maiore in alia omnia, quam in ea, quibus ægrorum curatio perficiatur) hanc Collectionem præ aliis scriptis in vsum deducenda: iis præsertim, quibus abstrusiorem medicinam scrutari, aut physiologiæ subsidio cognitionem & veritatem consequi, propositum non est, sed ad solam corporum medicinam respectum habere, nullóque quod ad eius vsum pertineat, destitui. Qui enim reipsa demõstrare volent curationibus morbos depelli, eos hunc librum manibus diligenter terere, eidémque operam ac studium nauare oportebit. Cui admonitioni quisquis parebit, næ ille mox experiundo laboris sui fructum referet.

IOBII MONACHI *Commentarij libri IX.*

CCXXII.

LECTVM IOBII Monachi opus libris nouem, capitibus verò quinque quidem illis supra quadraginta, sed quibus alia nonnulla intericiantur: Ipse auctor titulum libro dedit, DE VERBO INCARNATO COMMENTARIVS: Propterea nimirum, quod (vt ait) multas hîc de Filio DEI homine quæstiones pertractet. In tractandis igitur controuersiis (si generatim loquaris) non pœnitendus quidem ille est, aut remissus: at non ita etiam rectè in solutionibus procedit. Nam vt maximè solutionem in plerisque vestiget: in quibusdam interim sola illi, quæ apparet, species satisfacit, vt nihil altius ad certiorem veritatem penetret: quin & hoc fortassis alius quispiam dixerit, ipsi etiam sese offerenti speciei conatum eius cedere. Etsi cùm in hoc opere, tum in eo quod contra Seuerum scripsit, & rectæ religionis est (quod quidem obseruauerim) amans, laudéque dignus, & diligentiæ non contemnendæ atque in sacrarum præterea scripturarum commentatione insigniter exercitatus. Iussu autem viri cuiusdam virtute clari ad hunc sese laborem aggressum refert.

LIBER I. & II.

CAPVT I. Primam itaque librorum suorum quæstionem proponit, *Cur Dei filius*

Cur Dei filius non Pater, aut Spiritus Sanctus factus.

IOBIVS. *& non Pater, neque Spiritus S. humanam formam induerit*: Cuius esse quæstionis solutionem hanc arbitratur. Quando filius Verbum est & homo Verbo atque imagine Dei olim cohonestatus, hisce postea excidit, a *comparatúsque est iumentis insipientibus, & similis factus est ipsis*: propterea nimirum Verbum ad eos, qui in irrationabilitatem lapsi erant accessit, ruinam nostram reparans, ac nos in pristinam dignitatem postliminio reuocans. *Verbum* b *enim*, inquit, *caro factum est* (id est, naturam nostram in irrationabilitatem prolapsam, & nihil iam intelligentiæ habentem, sed totam ad ea, quæ carnis sunt, inclinatam, assumpsit) *& habitauit in nobis*.

a Psal. 48. 13.

b Ioan. 1. 14.

II. Nam hanc etiam ob causam, ait, virgineos recens sinus egressum Verbum excepit præsepium, brutorum mensa, bobus atque asinis alimentum præbens. Bobus quidem, quod puri cum sint, veteris populi Israëlis symbolum præferant: asinis verò, quod ob impuritatem gentium cœtum repræsentent: quos vtrosque iam opere atque opinionibus in irrationabilitatem illapsos, Verbum reuocauit. Quemadmodum & alicubi Propheta c Esaias prædixit: *In medio duorum animalium dum clamaueris, memoraberis: cum appropinquarint anni, cognosceris.*

c Verba hæc apud Esaiam nedú sed Abacuc 3. 2 leguntur, & non nihil. liter. Vnde quæ notata sunt ad Veterus Testamentū Græc. τῶν LXX. Rom. edit.

III. Sagenam quoque in Euangelica parabola testimonium esse affirmat extremæ irrationabilitatis, in quam delatum sit humanum genus, vt vel à piscibus maximè mutis, & irrationabilibus nihil differat, quos sagena, quam à Verbo iactam esse constat, inde eduxit, & rationis donum eo destitutis restituit.

IV. Illud item Verbi mandatum, quo recepto Petrus, & piscis ore aperto, staterem inuenerit, argumentum esse liberati per Verbum humani generis ab irrationabilitate. Staterem enim indicasse asserit regale numisma, vel certè dominica oracula. *Eloquia enim Domini argentum igne examinatum*. quod autem in piscis ore stater absconditus latuit, confusam atque defossam ratiocinandi vim & gratiam in iis, qui piscium instar bruti euaserant, [significasse:] quorum Petrus donum, à Verbo vtique confirmatus, aperto piscis ore, tollit, conspicuum exhibet, & in medium productum munus vt exsequeretur suum efficit.

Psal. 11. 7.

V. Idem & ex eo significari ait, quod Verbum incarnatum asinæ ac pullo insederit.

Matth. 21. 7.

VI. Quin imò & ex illo pisce, qui post resurrectionem prunis impositus torrebatur. Id enim quod prius erat irrationabile, dum à verbo velut ab igne torretur, non irrationabilitatem solum amittere, sed spiritalem etiam Verbi cibum manifeste fieri.

Ioan. 21. 9.

VII. Linguarum insuper illud Apostolis donatum munus, nihil indicare aliud, quam Apostolicæ ordinationis decretum, vt scilicet vel ex ipsa figura discerent, propterea se illud esse donum consecutos, quò verbis Verbi mandata subministrarent.

VIII. Præcursorem etiam illum, *Vocem* vtique *clamantem Verbi*, quem sacræ litteræ prædicant, nihil aliud per ea quæ dixit, indicare, quàm quod Verbum ad curandum irrationabilitatis morbum accesserit. Hoc & Dauidem ipsum pronunciare: *Misit Verbum suum, & sanauit eos.*

Isa. 40. 3.

Psal. 106. 20.

καὶ μὴ ὁ πατὴρ, μηδὲ τὸ ἅγιον πνεῦμα, τὴν ἡμετέραν μορφὴν ὑπέδυ. καὶ τούτου τοῦ ἀπορήματος λύσις αὐτοῦ νομίζεται, ὅτι ἐπειδὴ λόγος ὁ υἱὸς, ὁ δὲ ἄνθρωπος λόγῳ καὶ εἰκόνι θεοῦ τιμηθεὶς, τούτων τε διαπέπτωκε, καὶ παρεσυνεβλήθη τοῖς κτήνεσι τοῖς ἀνοήτοις, καὶ ὡμοιώθη αὐτοῖς: διὰ τοῦτο ὁ λόγος τοῖς εἰς ἀλογίαν πεσοῦσιν ἐπεδήμησεν· τό, τε ὀλίσθημα ἡμῶν ἐξιώμενος, καὶ πρὸς τὸ ἀρχαῖον ἀνακαλῶν ἀξίωμα. ὁ λόγος γάρ φησι, σὰρξ ἐγένετο, τουτέστι, τὴν εἰς ἀλογίαν καταπεσοῦσαν φύσιν ἡμῶν καὶ μηδὲν πρὸς τὸ νοερὸν, ὅλην δὲ πρὸς τὸ σαρκικὸν ἀπονεύουσαν, ἀνελάβετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν. Διά τοι γάρ φησι τοῦτο καὶ τῶν παρθενικῶν κόλπων ἄρτι προελθόντα τὸν λόγον φάτνη ὑποδέχεται, ἡ τῶν ἀλόγων τράπεζα. καὶ βοῶν τε καὶ ὄνων τροφός· τῶν μὲν, ἅτε δὴ καθαρῶν σύμβολα φερόντων τοῦ παλαιοῦ ἰσραὴλ: τῶν δὲ, διὰ τὸ ἀκάθαρτον, τὸ ἐκ τῶν ἐθνῶν σύστημα. ὧν ἑκάτερον ἔργοις τε καὶ δόγμασιν εἰς ἀλογίαν ἀπενεχθὲν, ὁ λόγος ἀνεκαλέσατο. ὥς που καὶ ὁ προφήτης * Ησαΐας προεμήνυσεν, ἐν μέσῳ δύο ζώων διακεκραγὼς μνησθήσῃ· ἐν τῷ ἐγγίζειν τὰ ἔτη ἐπιγνωσθήσῃ. Καὶ τὴν σαγήνην δὲ τὴν ἐν τῷ εὐαγγελίῳ φησὶ μαρτύριον εἶναι τῆς ἐσχάτης ἀλογίας, εἰς ἣν κατηνέχθη τὸ ἀνθρώπινον, ὥστε καὶ ἰχθύων τῶν ἀφωνοτάτων τε καὶ ἀλογωτάτων μηδὲν διενηνοχέναι· ὡς ἡ σαγήνη, δηλονότι ὡς παρὰ τοῦ λόγου βληθεῖσα, ἐκεῖθεν τε ἀνήγαγεν, καὶ τὸ λογικὸν δῶρον τοῖς ἐστερημένοις ἀποκατέστησεν. Καὶ τὸ πρόσταγμα δὲ τοῦ λόγου, ὃ ὁ Πέτρος λαβὼν, καὶ τὸ τοῦ ἰχθύος διανοίξας στόμα εὗρε στατῆρα, σύμβολον εἶναι τοῦ ὑπὸ τοῦ λόγου τῆς ἀλογίας ἀπολυθῆναι τὸν ἄνθρωπον. τὸν μὲν γὰρ στατῆρα * συμβάλλειν φησὶ τὸ βασιλικὸν νόμισμα, ἤτοι τὰ δεσποτικὰ λόγια. τὰ λόγια γὰρ κυρίου ἀργύριον πεπυρωμένον. τὸ δὲ ἐν τῷ στόματι κεκρύφθαι τὸν στατῆρα τοῦ ἰχθύος, τὸ συγκεχύσθαι καὶ κατορωρύχθαι τὴν λογικὴν δύναμιν καὶ χάριν ἐν τοῖς ἰχθύων δίκην ἐξαλογωθεῖσιν. ὧν ὑπὸ τοῦ λόγου ῥωσθεὶς ὁ Πέτρος, καὶ διανοίξας τὸ στόμα· ἀνακαθαίρει τε τὸ δῶρον, καὶ ἐμφανίζει. καὶ εἰς τὸ μέσον παραγαγὼν τὴν οἰκείαν χρῆσιν, εἰς πρᾶξιν προσενεγκεῖν συνειργάσατο. β'. γ'. δ'.

* al. Αββακούμ.

* al. συμβαλεῖν.

Καὶ τὸ ἐπὶ ὄνον δὲ καὶ πῶλον καθίσαι τὸν σεσαρκωμένον λόγον, τὸ αὐτό * φησιν ὑπαινίττεσθαι. ε'.

* al. φασὶν

Ναὶ δὴ καὶ τὸν μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐπὶ τῆς ἀνθρακιᾶς ὀπτώμενον ἰχθύν. Τὸ γὰρ πρὶν ἄλογον ὑπὸ τοῦ λόγου πυρούμενον, τῆς τε ἀλογίας ἐξίστασθαι, καὶ βρῶμα νοερὸν τοῦ λόγου καθορᾶσθαι γινόμενον. ϛ'.

Ἔτι δὲ καὶ τὴν γλωσσῶν τὴν χάριν τοῖς ἀποστόλοις δεδομένην, τῆς ἀποστολικῆς αὐτῶν χειροτονίας μηνύειν τὸ ψήφισμα· ὡς ἂν καὶ τῷ σχήματι μάθοιεν, ὡς τῷ λόγῳ τὰ τοῦ λόγου ὑπηρετήσοντες, ἀπηλαυσαν τοῦ τοιούτου χαρίσματος. ζ'.

Καὶ τὸν πρόδρομον δὲ, φωνὴν βοῶσαν τοῦ λόγου παρὰ τῶν ἱερῶν κηρυττόμενον γραμμάτων, οὐκ ἄλλο τι παρὰ τὰ εἰρημένα δηλοῦν, ἀλλ' ὅτι τὸ τῆς ἀλογίας ἀῤῥώστημα ὁ λόγος ἐπιδημήσων ἐξιάσασθαι. ὃ καὶ τὸν Δαυὶδ λέγειν· ἐξαπέστειλε τὸν λόγον αὐτοῦ, καὶ ἰάσατο αὐτούς. η'.

ταῦτα

ταῦτα μὲν οὖν ἐν τοῖς δυσὶ πρώτοις διεξέρχεται, ὥσπερ ἀγῶνι προαγωνιστῇ νεανιευσάμενος κατὰ τῶν λεγόντων, διὰ τοῦτο τὸν υἱὸν ἄνθρωπον γενέσθαι, καὶ σωτῆρα παραγενέσθαι, διότι τοῖς πρὸς υἱοθεσίαν καλουμένοις τὸν υἱὸν ἔδει, ἀλλὰ μὴ ἄλλον τινὰ, καθηγεμόνα καὶ ἀνακαινιστὴν τῆς υἱοθεσίας καὶ γενέσθαι καὶ κηρύττεσθαι.

Διὰ τί ὁ υἱὸς σεσάρκωται.

Ἐν δὲ τῷ γʹ καὶ βʹ λόγῳ αἰτίαν ὑπέχει, δι' ἣν ὁ υἱὸς σεσάρκωται, καί φησιν· ὡς ἐχρῆν τὸν δημιουργὸν καὶ πλάστην, αὐτὸν καὶ ἀναπλάσαι καὶ ἀνακαινίσαι συντριβὲν τὸ δημιούργημα. εἰ γὰρ καὶ ὁ πατὴρ ὡσαύτως δημιουργὸς, καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον· πλὴν ἀλλὰ πάντα δι' υἱοῦ γεγενῆσθαι τὸ ἱερὸν συνεχῶς ἐπιμαρτύρεται γράμμα. ἔδει τοίνυν τὸν πλαστουργὸν, διαρρυέντος τοῦ πλάσματος, αὐτό τε εἰς ἑαυτὸν ἀναλαβεῖν, καὶ ἀνασῶσαι δι' ἀναπλάσεως. τί δὲ τὰ ἱερὰ λόγια; πάντα, φησὶ, δι' αὐτοῦ ἐγένετο, καὶ χωρὶς αὐτοῦ ἐγένετο οὐδέν· καὶ ἐξ αὐτοῦ, φησι, καὶ δι' αὐτοῦ καὶ εἰς αὐτὸν τὰ πάντα· καὶ δι' οὗ τοὺς αἰῶνας ἐποίησε. Ναὶ δὴ καὶ ὁ ἐκεῖθεν φυεὶς τῶν πατέρων ἡμῶν χορὸς, διὰ τοῦ υἱοῦ τὰ πάντα τὸν πατέρα πράττειν, θεοπρεπῶς * ἀνεδίδαξεν. οὕτω δὲ λύσιν τῆς προκειμένης ἀποδοὺς ἀπορίας, ἐφ' ἑτέραν φυομένην ἐξ αὐτῆς διαβαίνει. καὶ ζητεῖ διὰ τί μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς ἐνεργείας, καὶ δόξης, καὶ ἰσχύος, ἐπὶ τῆς ἁγίας τριάδος θεωρουμένης καὶ ὑμνουμένης, συνεχῶς καὶ τὰ λόγια καὶ οἱ πατέρες, διὰ μὲν τοῦ υἱοῦ τὸν πατέρα πάντα πεποιηκέναι φασὶν, οὐ μὴν τὸν υἱὸν διὰ τοῦ πατρός. τὴν μὲν οὖν ἀπορίαν οὕτω δριμέως διαπλέκει. ἡ δὲ λύσις αὐτοῦ, κοινὰ μὲν εἶναι λέγει, ὅσα θεοπρεπῆ πατρός τε καὶ υἱοῦ· ἐπὶ μέν τοι τὸν πατέρα ἀνάγεσθαι, καὶ ὅσα λέγεται παρὰ τοῦ υἱοῦ, εἴπερ καὶ αὐτὸς ὁ υἱὸς οὐκοῦν ἐξίστησι τῶν ἔργων τὸν πατέρα, ἃ λέγεται πράττειν ὁ υἱός· συνεισάγει δὲ μᾶλλον, καὶ συνανυμνεῖ. ἔτι δὲ [καὶ] ἐπεὶ δεξιὰ τοῦ πατρὸς ὁ υἱὸς, καὶ βραχίων, καὶ σοφία, καὶ λόγος, καὶ δύναμις· ὁ δὲ πατὴρ τούτων οὐδὲν εἶναι λέγεται τοῦ υἱοῦ· εἰκότως διὰ μὲν τοῦ υἱοῦ πάντα ποιεῖν ὁ πατὴρ ῥηθείη ἄν· ἐπεὶ καὶ ἐφ' ἡμῶν ἡ αὐτὴ θεωρεῖται τάξις. οὐ μὴν ἀνάπαλιν ὁ υἱὸς διὰ τοῦ πατρός. ἐπάγει δὲ καὶ ἑτέραν αἰτίαν, οὐ τῆς νῦν εἰρημένης ἀπορίας, τῆς δὲ πρὸ βραχέος οὐκ ἐμοὶ δοκοῦσαν τὸ ἀκόλουθον σώζειν. λέγει γὰρ, ὡς ἐπεὶ πάντα διὰ τοῦ υἱοῦ γεγενῆσθαι λέγεται, εἰ μὴ καὶ ἡ σάρκωσις δι' αὐτοῦ προῆλθε· ψεύδους ἂν ὁ λόγος ἔλεγχον ἐδίδου. οὐ γὰρ, ἐπειδὰν λέγῃ διὰ τοῦ υἱοῦ γεγενῆσθαι πάντα, αὐτὸν τὴν ἐκείνων φύσιν ὑποδραμεῖν λέγοι, μὴ γένοιτο· ἀλλ' ὅτι αὐτοῦ δημιουργήματα γέγονεν. εἶτα σοφῶς δὲ τήν τε δημιουργίαν καὶ τὴν ἀνάπλασιν δι' αὐτοῦ φησι προελθεῖν, ἔλεγχον γὰρ εἶναι τοῦτον σαφῆ τῆς ἀπὸ τοῦ Μάνεντος μανίας. εἰ γὰρ καὶ δι' αὐτοῦ ἑκάτερον τῆς ἱερᾶς γραφῆς γεγενῆσθαι βοώσης, ὅμως τὴν τοῦ παντὸς δημιουργίαν εἰς ἀντικείμενόν τινα τοῦ υἱοῦ, τὸ δυσσεβὲς ἐκεῖνο εἶδος ἀναφέρουσι· πρὸς τίνα ἂν δυσφημίαν οὐκ ἤλασαν, εἰ δι' ἑτέρου μὲν τὴν πλάσιν, δι' ἑτέρου δὲ τὴν ἀνάπλασιν, τὰ ἱερὰ ἡμῖν ἐχρησμῴδει λόγια. ἐπὶ δὲ τοῖς εἰρημένοις κεφαλαίοις ποιεῖται ιαʹ, ὡς

* ἀνεδίδαξαν.

Hæc igitur duobus primis libris sic exequitur, vt altero certamine prælusorio iuueniliter egerit contra aduersarios, dicentes: Propterea Dei Filium hominem factum, atque saluatorem aduenisse, eo quod in adoptionem vocatis, non alium aliquem præter ipsum Filium oporteret ducem atque instauratorem adoptionis & esse, & appellari.

LIBER III.

Cur Dei filius sit homo factus.

CAp. IX. Tertio vero libro causam reddit, *Cur Dei Filius homo factus.* Ipsum ergo ait, oportuisse creatorem ac formatorem corruptam creaturam reformare atque innouare. Etsi autem Pater quoque ipse perinde creator est, vt & Spiritus sanctus, nihilo tamen minus omnia per Filium facta esse sacræ litteræ perpetuò docent. Quare plasmatorem oportebat lapsam creaturam ad se recipere, & per reformationem seruare. Quid vero de his sacræ litteræ? *Omnia*, inquit, *per ipsum facta sunt, & sine ipso factum est nihil.* Et: *Ex ipso*, ait, *& per ipsum, & in ipso sunt omnia.* Itemque: *Per quem fecit & sæcula.* Certe qui inde natus est patrum nostrorum chorus, per Filium omnia Patrem facere, diuinitus tradiderunt. Sic illa quæstione profligata, mox ad alteram huic adnatam accedit.

Ioan. 1. 3. Rom. 11. 36. Hebr. 1. 2.

X. Quærit, *Quamobrem, cum vna atque eadem efficacia, gloria, potentia in sancta Trinitate consideretur ac celebretur: perpetuo tamen cum sacra Scriptura, tum SS. Patres, per Filium quidem Patrem omnia fecisse affirment, non autem Filium per Patrem?* Adeo ibi acriter hanc quæstionem texit. Cæterum ipsa solutio Communia esse dicit, quæcumque siue in Patre, siue in Filio diuinam decent maiestatem, & vero Patri etiam attribui, quæcumque de Filio prædicantur, siquidem ipse Filius non repellit Patrem ab ijs operibus, quæ dicitur facere Filius: quin vna potius inducit atque collaudat. Quando item [a] Dextera Patris est Filius, & Brachium, & [b] Sapientia, & [c] Verbum, & Potentia; Pater, nihil horum esse dicitur Filij: merito per Filium omnia facere Pater dici possit, (cum & in nobis eadem cernatur ratio) non è diuerso Filius per Patrem.

a Psal. 41. 8. b 1. Cor. 1. 24. c Ioan. 1. & Psal. 32. 6.

Adfert & aliam causam (non iam allatæ controuersiæ, sed proximè præcedentis) non satis illam, vt mihi videtur, consentaneam. Asserit enim, Quandoquidem omnia per Filium facta esse dicuntur, nisi etiam incarnatio per illum processisset, falsi atis vtique argumentum hanc sententiam fuisse daturam. At nó qui dicat per Filium facta esse omnia, ipsum mox omnium naturas subijsse dixerit: absit. Sed [hoc solum] ipsius hæc fuisse creaturas.

Sapienter deinde mundum ab eodem creatum & recreatum asserit. argumentum enim hoc esse euidens, quo qui Manetis insaniæ adhæreant, redargui possint. Nam si impia illa Manichæorum turba, cum ab eodem vtrumque S. Scriptura perfectum clamat, tamen vniuersi opificium Filij aduersario nescio cui attribuit: ad quæ non [putas] maledicta confugissent, si ab altero factum mundum, ab altero refectum sacræ litteræ pronunciassent.

XI. Ad ea quæ modo retulimus Capita vndecimum illud adijcit. Cum, inquit Iobius,

IOBIVS. Scriptura filium per excellentiam quandam Creatorem vocare soleat, iusta simul distributione, & ex consequenti cum iudicandi, tum leges ferendi potestatem priuatim ipsi decernit, ac multo etiam magis (quando hæc deformata erat) creaturæ renouandæ facultatem. Conditoris etenim est creaturam nosse, & vbi nouerit, pro suscipientium conditione leges ferre. Legislatoris vero est iudicium ferre, cum in eos qui legem spreuerint, tum in eos, qui secundum illam vixerint. [a] *Quare*, inquit, *Pater non iudicat quemquam, sed omne iudicium dedit Filio.* Et iterum: *Pater* [b] *diligit Filium, & omnia dedit in manu eius.* qui creaturam per semet refingens, & primus leges implens, [c] exemplum nobis degendæ vitæ seipsum præscribit: quam vitam facile est recte instituere, si modo in Principem, & manu ducentem respiciamus. Optimus quippe legislator ille, qui non verbis modo quid agendum, sed actione potius ipsa præit, quam etiam ob rem dicitur: [d] *Quæ cœpit* IESVS *facere, & docere.*

a Ioan. 5. 22. — b Ioan. 3. 35. — c 1. Petr. 2. 21. — d Act. 1. 1.

XII. Quærit deinde, *Quare non per hominem sit facta saluatio: aut: Quare non Angelus quispiam carnem induerit?* Respondet, Tentatam quidem hominum salutem per homines non semel, per Mosem nimirum, & Prophetas: sed nunquam vel vnam aliquam gentem, totam Iudæorum puta, ab illo communi morbo conualuisse. quo modo igitur humanum genus vniuersum, morbo correptum, sanassent, aut [e] fortem ligassent, atque eius arma abstulissent. Quomodo vero purus homo eiusdem secum naturæ hominem expurgasset, earumdem ipse particeps sordium? [f] *Nemo enim a sorde mundus.* Neque rursus Angeli vllius erat, si illi commissa fuisset Incarnatio, [g] Principatus & potestates in triumphum ducere, ac palam traducere. Quomodo etiam seruus potuisset dominica ac regia præcepta, Legis inquam, in melius illud Euangelicum institutum (per quod nobis [solum] in cœlum ascensus datur) immutato ordine reformare, quod Saluator fecit, cum diceret: [h] *dicta sunt hæc in lege, At ego dico vobis.* Quo modo item iubente conseruo, dæmonia eorumque princeps in tenebras mitterentur; quandoquidem, [i] Michael Archangelus pro solo Mosis, & quidem iusti, corpore, cum diabolo disputans, per se non est ausus iudicium ei inferre blasphemiæ? Quomodo seruus ipse nos ad ordinem adoptiuorum euchere potuisset: aut quomodo vt nunc per Filium, cognitum fuisset genus nostrum vna considendi in patrio throno potestatem esse nactum?

e Luc. 11. 22. — f Iob. 14. 4. — g Coloss. 2. 15. — h Matt. 5. 22. — i Epist. Iudæ 9.

Hæc vbi disseruit, causam reddit, cur Iordanes & mare rubrum, [k] Mose quidem atque [l] Elia & Elisæo transeuntibus, diuidantur; tunc præceptum Domini, quod in ipsis erat, reuerita (Naturæ quippe opus est, pondere illapso, aquam scindi ac discedere; sic vt per miraculum ab illis patratum nihilo fuerit natura præstantior effecta) Domini vero pede calcante, non iam amplius pelagus naturæ suæ seruiens diuidatur; sed supra naturam, sui continuatione seruata, subseruiat Domino, seipso validius effectum. Igitur mare imbecillitatis suæ oblitum, naturam quidem non abnegat,

k Exod. 14. 21. — l 4. Reg. 2. 8. & 14.

συνήθως ἡ γραφὴ κατ᾽ ἐξαίρετον, δημιουργὸν καλοῦσα τὸν υἱὸν οἰκονομικῶς, αὐτῷ κατὰ τὸ ἀκόλουθον καὶ τὴν κρίσιν καὶ τὴν νομοθεσίαν *ἐξαίρει· πολλῷ δὲ μᾶλλον καὶ τὴν (ἐπεὶ συνετρίβη) τοῦ πλάσματος ἀνανέωσιν. δημιουργοῦ μὲν γὰρ, εἰδέναι τὴν φύσιν· εἰδότα δὲ κατὰ λόγον τῶν δεχομένων τοὺς νόμους εἰσφέρειν. νομοθέτου δὲ, καὶ τὴν κρίσιν ἔχειν τῶν τοὺς νόμους ὑπεριδόντων, καὶ ὅσοι κατ᾽ αὐτοὺς ἐπολιτεύσαντο. διὸ καὶ ὁ πατὴρ, φησὶ, κρίνει οὐδένα· ἀλλὰ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκε τῷ υἱῷ. καὶ πάλιν· ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ τὸν υἱὸν, καὶ πάντα δέδωκεν ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ. ὡς ἀναπλάττων τὸ πλάσμα δι᾽ ἑαυτοῦ, καὶ πρῶτος τοὺς νόμους ἐκπληρῶν, ὑπογραμμὸν ἡμῖν ἑαυτὸν προτάττει πολιτείας· ἣν οὐ κατορθῶσαι χαλεπὸν, πρὸς τὸν ἀρχηγὸν ἀφορῶντας καὶ χειραγωγόν. ἄριστος δὲ νομοθέτης, ὃς μὴ λόγῳ μόνον τὸ πρακτέον [ἔργοις δὲ] μᾶλλον νομοθετεῖ. διὸ καί φησιν· ὧν ἤρξατο ὁ Ἰησοῦς ποιεῖν τε καὶ διδάσκειν. ἐφεξῆς δὲ ζητεῖ, διὰ τί μὴ δι᾽ ἀνθρώπου ἡ σωτηρία; ἢ διὰ τί μὴ ἄγγελος ἐνηνθρώπησε; καί φησιν· ὡς πεπραγμάτευται μὲν πολλάκις δι᾽ ἀνθρώπων τῶν ὁμογενῶν ἡ σωτηρία, ὥσπερ διὰ Μωσέως, καὶ διὰ τῶν προφητῶν. ἀλλ᾽ οὐδὲ ἓν ὁλόκληρον ἔθνος τῶν Ἰουδαίων λέγω, τοῦ κοινοῦ ἀνερρώσθη νοσήματος. πῶς δὲ καὶ ἀνθρώπου τὸ ὅλον φύραμα νενοσηκὸς ἐξιάσασθαι, ἢ τὸν ἰσχυρὸν δῆσαι, καὶ τούτου διαρπάσαι τὰ σκεύη; πῶς δὲ καὶ ψιλὸς ἄνθρωπος τὸ ὁμογενὲς ἐξεκάθηρεν, αὐτὸς μέτοχος ὢν τοῦ ῥυπάσματος; οὐδεὶς γὰρ ἀπὸ ῥύπου καθαρός. οὐδ᾽ ἀγγέλου δέ τινος ἦν, εἰ τὴν σάρκωσιν ἐπεπέτραπτο, τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ἐξουσίας θριαμβεῦσαί τε καὶ παραδειγματίσαι. πῶς δ᾽ ἂν δοῦλος ὢν τὰ δεσποτικὰ καὶ βασιλικὰ τοῦ νόμου λέγω προστάγματα, πρὸς τὴν εὐαγγελικὴν πολιτείαν, δι᾽ ἧς ἡμῖν ἡ πρὸς οὐρανοὺς ἄνοδος, μετερρύθμιζέ τε καὶ μετετάττεν, ὥσπερ ὁ σωτήρ· ἐρρέθη, λέγων, τῷ νόμῳ τάδε· ἐγὼ δὲ λέγω ὑμῖν τάδε. πῶς δ᾽ ἂν ὁμοδούλου κελεύοντος, τὰ δαιμόνια, καὶ ὁ τούτων ἄρχων, εἰς τὸ σκότος ἀπεπέμπετο. ὅπου γὰρ ὁ Ἀρχάγγελος Μιχαὴλ, περὶ τοῦ σώματος τοῦ Μωσέως, καὶ ταῦτα δικαίου, τῷ διαβόλῳ διαφερόμενος, οὐκ ἐτόλμησε παρ᾽ ἑαυτοῦ βλάσφημον ἐξενεγκεῖν κατ᾽ αὐτοῦ κρίσιν. πρὸς υἱοθεσίαν δὲ, πῶς ἂν αὐτὸς ἡμᾶς δοῦλος ὢν *ἀνήγαγεν; ἢ πῶς ἂν σύνεδρον τῷ πατρικῷ θρόνῳ τὸ ἡμέτερον, ὡς νῦν διὰ τοῦ υἱοῦ ἐγνωρίζετο, φύραμα.

* al. ἐξαιρεῖ — * al. ἀνάγει

Ταῦτα διελθὼν αἰτιολογεῖται, ὡς ὁ Ἰορδάνης καὶ ἡ ἐρυθρὰ θάλασσα, Μωσεῖ μὲν καὶ Ἠλίᾳ καὶ Ἐλισσαίῳ διαβαίνουσι σχίζονται, καὶ τότε ἐν αὐτοῖς πρόσταγμα τοῦ δεσπότου δυσωπούμενα· ἔργον δὲ φύσεως τὸ, βάρους ἐμπεσόντος τῷ ὕδατι, διασχίζεσθαί τε καὶ διΐστασθαι· ὥστε τὸ ὑπερφυὲς δι᾽ αὐτῶν οὐ βεβιασμένης ἐτελεῖτο τῆς φύσεως. δεσποτικοῖς δὲ ποσὶ δ᾽ ἐπιβαίνοντι, οὐκ ἔτι μὲν ἡ θάλασσα τῇ φύσει δουλεύουσα σχίζεται, ὑπερφυῶς δὲ συντηροῦσα τὴν συνέχειαν, ὑπηρετεῖται τῷ δεσπότῃ πρὸς τὸ κρεῖττον, ἑαυτῆς διακειμένη. διὸ καὶ τὸ κατὰ φύσιν ἀγνοοῦσα πάθος, τὴν φύσιν μὲν οὐκ ἀρνεῖται, τῷ δ᾽

τὸ δ' ὑπερφυὲς τῆς συνεχείας τὴν δεσποτικὴν σαλπίζει πορείαν. συμβάλοι δ' ἄν τις φησὶν οὐκ ἀπεικότως, τὸ μὲν ἄτμητον τῆς δεσποτικῆς κατὰ τοῦ ὑγροῦ πεζοπορείας, τὸ τῆς θεότητος ἀδιαίρετον· τὸ δὲ διαιρεθὲν, ὡς ἐπὶ Μωσέως καὶ τῶν ἄλλων, τὴν ἀνθρωπίνην παχύτητα· καὶ ὅτι ἡμῖν ἐκ δύο ἡ σύνθεσις, ὕλης τε καὶ εἴδους, ἐξ ὧν καὶ τὰ ἄλλα σώματα. ταῦτα εἰπὼν, ἐπὶ τὸ ιγ' κεφάλαιον μέτεισιν· ἐν ᾧ ζητεῖ, διὰ τί μὴ γυμνῇ τῇ θεότητι ὁ λόγος τὸ ἀνθρώπινον ἔσωσε; καὶ πρῶτον μέν φησιν, ὡς εἰ καὶ τοῦτο ἤνυστο, οὐδὲν ἂν ἐκώλυσε τοὺς ματαιολόγους, καὶ πάντα τολμῶντας, εἴπερ ἐκ παντὸς τὸ θεῖον οἱ παραπλῆγες λογοθετεῖν ἐφρυάττοντο· πάλιν ἄλλον τρόπον ἐπιζητεῖν σωτηρίας, τὸ γεγενημένον οὐ στέργοντας, καὶ πάλιν, ἄλλου δοθέντος, τὸ μὲν μωμεῖσθαι, ζητεῖν δὲ ὅπερ μὴ δέδοται.

Ἔπειτα τίνα λείπει μανίας ὑπερβολὴν, ἑαυτοὺς νομίζειν τὸ συμφέρον εἰδέναι μᾶλλον τοῦ πάντα ἐν σοφίᾳ καὶ * προαγαγόντος καὶ συνέχοντος. ἐπιλύεται δὲ καὶ πῶς μὲν αἵ τε κοιναὶ ἔννοιαι τὸ θεῖον. γράμμα παντοδύναμον ἀνυμνοῦσι τὸν θεὸν, ὁ δὲ θεσπέσιος Παῦλός φησι, διότι ὁ θεὸς ἀρνήσασθαι ἑαυτὸν οὐ δύναται. ἀλλὰ καὶ ἄλλα ἐστὶ μυρία, ἃ μὴ δύνασθαι λέγειν πρέπον ἐστὶ τὸν θεὸν, ὡς τὸ μὴ δύνασθαι τῆς ἀγαθότητος ἐκπεσεῖν, μηδὲ τροπὴν ὑποστῆναι. καὶ ὅσα παραπλήσια. ἀλλ' ἀπορεῖ μὲν οὕτως. ἐπιλύεται δὲ, ὡς ἃ φαμὲν μὴ δύνασθαι τὸ θεῖον, ταῦτα τῶν μήτε ὄντων ἐστὶ, μήτε δυνατῶν ὅλως ὑφεστάναι. πῶς γὰρ ὑφέστηκε τὸ ἀρνήσασθαι τὸν θεὸν ἑαυτὸν, ἢ ἡ τροπὴ, ἢ ἡ τῆς ἀγαθότητος ἔκπτωσις, ἢ τὴν ἀλήθειαν ψεῦδος γενέσθαι; παντοδύναμος δὲ ὑμνεῖται καὶ λέγεται, ὡς τά τε πρέποντα αὐτῷ καὶ σωτήρια τῶν δημιουργημάτων πάντα δυνάμενος, ὅτε βούλεται. ἄλλως τε δὲ καὶ τὸ λέγειν μὴ δύνασθαι ἃ μὴ πρέπον αὐτῷ, δυνάμεως [ἐστὶν] ὡς ἀληθῶς. εἰ γὰρ ἐκεῖνα πάντα στέρησις καὶ ἀσθένεια: τὸ τούτων ἁπάντων ἀπείρῳ μέτρῳ ὑπεριδρῦσθαι, πῶς οὐ τῆς ἀκροτάτης καὶ πανσθενεστάτης δυνάμεως; τάχα δ' ἄν τις οὐκ ἔξω τοῦ ὀρθότητος προσθείη τοῖς εἰρημένοις, ὡς ὁ λόγος οὗτος οὐχὶ κατὰ τοῦ θείου μόνον τὸ παντοδύναμον περιτρέπειν πειρᾶται, ἀλλὰ καὶ ἁπλῶς πάντων τῶν ὄντων τὴν φύσιν συγχεῖν τε καὶ μετασκευάζειν βιάζεται. εἰ γὰρ ἡ δικαιοσύνη οὐ δύναται ὅπερ ἡ ἀδικία· οὐ γὰρ ἂν ἀδικήσειεν ἡ δικαιοσύνη: ἐπικρατεστέρα ἄρα τῇ δυνάμει τῆς ἀρετῆς ἡ κακία. καὶ εἰ ὁ ἄνθρωπος οὐ δύναται λίθος εἶναι: μᾶλλον ἂν εἴη δυνατὸς ὁ λίθος, ἢ τὸ λογικὸν ζῶον. καὶ τοίγε ταῦτα πάλιν ἀναστρέψασιν οὐδὲν ἧττον ὀφθείη, ἃ πρὸς τὴν δύναμιν ἐνομίσθη ἀμείνω, ἀσθενέστερα πάλιν ὧν ἐκρατεῖτο τῇ δυνάμει. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως ἁπάντων· οὕτω παίγνιόν ἐστιν ὁ τοιοῦτος λόγος, καὶ σοφιστικῆς ἄθυρμα λέσχης· ἐπιρραπισθείη δ' ἂν τῶν τοιούτων τὸ κακοῦργον, ἢ ἡ ἄγνοια, ὡς οὐκ ἴσασιν, ἢ οὐ βούλονται διττὸν εἶναι τὸ τῆς δυνάμεως ὄνομα. τὸ μὲν γὰρ σημαίνειν τὴν κυρίως δύναμιν, καθ' ὃ καὶ τὸ θεῖον λέγεται παντοδύναμον· καὶ ἕκαστον τῶν ὄντων κατὰ τὴν ἔμφυτον καὶ οἰκείαν δύναμιν τὰ κατὰ φύσιν περαίνειν,

* al. προαγαγόντος.

ὅτι διττὸν τὸ τῆς δυνάμεως ὄνομα.

verum miraculo retentæ continuationis Domini, per illud ambulationem clare satis prædicat. Quare non absurde, ait, conijciat aliquis indiuisibilitatem illam in Domini per aquam ambulatione, Deitatis indiuisibilitatem: diuisionem vero, quæ Mosis, & aliorum temporibus accidit, humanam crassitudinem significare; quodque nos è duobus simus cōpositi, materia & forma, è quibus & omnia constāt corpora. 1031 VI.

XIII. His dictis, ad tertium decimum transit caput, quo quærit, *Cur hominum genus nudam per diuinitatem Verbum non redemerit.* Ac primum quidē dicit: Etiamsi maxime hoc ita factū fuisset, nihil tamen impediret, quo minus stultiloqui, & omnia audētes (siquidem ex re qualibet vesani illi homines rationem à Deo reposcere insolenter audeant) alium rursus modum salutis requirant, eo qui fuisset nō cōtenti, rursumque alio dato, & eum reprehendant, & alium inconcessum inquirant. Deinde Quæ hac maior esse dementia possit, quam id existimare, se quod conferat, nosse præ Deo, qui vt vniuersa in sapientia produxit, ita etiam conseruat?

Soluitur vero etiam illud hic: Quomodo Deum tum communis sensus, tum diuina Scriptura omnipotentem celebret; diuinus vero Paulus dicat: [a] *Deus seipsum negare non potest.* Quin alia insuper sexcenta suppetere, quæ Deū non posse æquum sit dicere: vt Non posse bonitatem amittere, neque [b] mutationi obnoxium esse, & alia id genus. Cui quidem dubitationi solutio mox ista subijcitur: Quæ Deum non posse dicimus, ea neque sunt, neque in rerum naturam cadere omnino possunt. Vbi enim proditum est vnquam, vt Deus vel negaret seipsum, vel mutaretur, vel bonitate excideret, aut quod verum erat, falsum fieret? Omnipotens vero & dicitur, & prædicatur, quod quæ ipsum decent, & salutaria sunt rebus creatis, ea facere possit omnia, cum vult. Alioquin hoc ipsum dicere, Non posse Deum, quæ non decent ipsum, ad potentiam pertinet reuera. Si enim hæc omnia priuatio atque impotentia quædam sunt; quomodo non summæ hoc erit potentiæ ac fortitudinis, infinito quodam spatio supra hæc omnia collocatum esse? Quanquam nec ille forsitan à recto discedat, qui illud quoque ijs quæ iam dicta, adijciat, nempe ratiocinationem hanc non diuinum solum numen oppugnando, conari eius omnipotentiam euertere, sed illud etiam omni penitus vi moliri, vt omnium rerum naturam confundat atque in aliam formam transmutet. Nam si iustitia non potest quod iniustitia (nunquam enim iniuriam fecerit) vitium vtique plus poterit, quam virtus. eademque ratione, si homo lapis esse non potest, lapis potentior fit, quàm rationis particeps animans. Atqui si hæc iterum inuertas, nihilominus quæ viribus potiora iudicabantur, rursum imbecilliora videbuntur ijs, quę potestate vincebāt: & de cæteris omnibus ad eūdē modū. Ita ludicrū quid huiusmodi ratiocinatio est, & nugationis Sophisticæ ludibrium. Refellatur igitur horū vel nequitia: certe nouisse nolint, duplex esse potētiæ nomē. Alias enim proprie significare potentiā, qua & Deus omnipotens appelletur, & omnia quæ exsistant ex innata sibi ac propria vi, quæ ad naturam suam pertinent, operari dicantur.

[a] 2 Tim. 2.13. Lege qua de hac quæstione disputat B. Ambros. Epist. XXXVII.
[b] Iac. 1.17. Malach. 3.6.

IOBIVS. Aliàs verò duntaxat, quod decorum & conueniens sit, adsignificare. Cum itaque dicimus, *Non posse Deum seipsum negare*, hoc dicimus, *Neque decens esse Deo, neque conuenire, propriam naturam inficiari.* Similiter cum dicimus: *Non posse vllam mutationem admittere, vel à bonitate excidere*: Non decere ipsum dicimus, neque conuenire, vt aliqua illi vel mutatio, vel alteratio attribuatur. quod non modo nullam mutationis significationem habet, sed omnipotentiæ potius firmissimum est testimonium; eademque in cæteris ratio. Sed hæc [illis argumentis] obiter interposita sunto.

XIV. Iam verò probus sane noster hic Auctor, quartum decimum huius Operis caput illud statuit, quod maioris esse & præstantiæ, & sapientiæ docet creaturæ reformationem, quã formationem; cum cæteris de causis, tum quod per solum verbum formatio confecta sit, reformatio autem non nisi per ipsiusmet Creatoris operationem. Paulum igitur Sapientiæ magnitudinem efferendo, ista loqui ait: a *Vt innotescat Principibus & potestatibus in cælestibus per Ecclesiam multiformis sapientia Dei, quam fecit in Christo* IESV. Eum item, qui inseparabilem Dei erga nos amorem ostendere conatur, non hoc commemorare, quod ab initio hominem formauerit, neque quod suam ad imaginem hunc effinxerit, vt nec quod magnũ aliquod aut admirandum opus susceperit; Quid igitur? Filij ipsius per carnem aduentum refert, per quem vtique nostra est parrata reformatio. b *Sic enim*, inquit, *Deus dilexit mundum, vt Filium suum vnigenitum dederit pro mundi vita.* Nam quantæ, obsecro, dilectionis fuerit, non dico vnigenitum suum pro nobis morti addicere, sed vel hoc ipsum, complacuisse omnino, vt Filius, cum mundi dominus esset, formam serui acciperet: eo quod nõ posse nuda deitas vel in hominum se conspectum dare, vel per corporeas actiones & opera, eam instituendæ vitæ rationem præmonstrare, quam ille prædicaret, ac per quam nobis salus quærenda esset; vel nos ad educatum nobiscum vna disciplinæ exemplar componere atque moderari. Atque hoc illud ipsum esse ait, quod c relictis ouibus nonaginta nouem, ad vnam illam errantem accesserit, quam & in humeros sustulerit. Neque enim communi illa & vsitata ratione, qua vniuersum creauit, verbo quoque naturam nostram reformauit: sed quod pro re nulla alia sustinuit, non pro angelis, non pro vlla alia natura, hoc ad hominum tolerauit salutem, seruus pro domino factus. Merito igitur, quod modo referebam, reliquisse eum oues nonaginta dici: Parabola nimirum ænigmaticè indicante, non tantum ad inopinatum magis opus, magisque admirabile, quam sit creatio, cum recessisse atque transiuisse, sed ipsam etiam consuetudinem Innouasse, cum nõ eo modo, quo, initio hoc vniuersum condidit, sed nouo quodam, quique nulla oratione exprimi possit, renouationem nostram perfecerit.

XV. Addit insuper, iusta cum ratione ac necessario Verbum nobis per carnem salutem esse operatum. Quando enim iam antea omni alia via ac ratione frustra adhibita, (etenim & Prophetæ, & populi duces, & mirifica prodigia, & beneficia, minæque, ac pœnæ,

a Ephes. 3. 10.

b Ioan. 3. 16.

c Luc. 15. 4.

τὸ δὲ τὸ πρέπον καὶ καθῆκον ὑποσημαίνειν. ὅταν [μὲν] οὖν φαμὲν, μὴ δύνασθαι τὸ θεῖον ἀρνήσασθαι ἑαυτόν· μὴ πρέπειν φαμὲν, μηδὲ καθῆκον εἶναι [τῷ] θεῷ, ἔξαρνον τῆς ἰδίας οὐσίας γίνεσθαι. ὡσαύτως καὶ ὅταν μὴ δύνασθαι τροπὴν ὑφιστάναι, ἢ τοῦ ἀγαθοῦ ἐκστῆναι· τὸ μὴ πρέπειν αὐτῷ, μηδὲ καθῆκον εἶναι τὰ τῆς τροπῆς, ἢ τῆς ἀλλοιώσεως προσάπτειν. ὅπερ οὐ μόνον οὐδαμῶς οὐδὲ μιᾶς ἀδυναμίας ἔμφασιν ἔχει, ἀλλὰ καὶ παντοδυνάμου δυνάμεως ἀπαράγραπτος μαρτυρία. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ ὡσαύτως. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὡς ἐν παρενθήκης μέρει. Ὁ δὲ σπουδαῖος οὗτος συγγραφεὺς τοῦ παρόντος β΄ κεφαλαίου ποιεῖται ιδ΄. ὃ μείζονος εἶναι καὶ τιμῆς καὶ σοφίας κατασκευάζει τῆς πλάσεως τὴν ἀνάπλασιν· τά τε ἄλλα, καὶ ὅτι ἡ μὲν πλάσις λόγῳ προσηνέχθη· αὐτουργία δὲ τοῦ δημιουργοῦ ἡ ἀνάπλασις. καὶ Παῦλον δέ φησι λέγειν, ἐξαίροντα τὸ τῆς σοφίας μέγεθος, ἵνα γνωρισθῇ [νῦν] ταῖς ἀρχαῖς, καὶ ταῖς ἐξουσίαις ἐν τοῖς ἐπουρανίοις διὰ τῆς ἐκκλησίας ἡ πολυποίκιλος σοφία τοῦ θεοῦ, ἣν ἐποίησεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ. καὶ τὸ τῆς ἀγάπης δὲ τοῦ θεοῦ πρὸς ἡμᾶς ἀνυπέρβλητον ἐνδεικνύμενον, οὐχ ὅτι κατ' ἀρχὰς τὸν ἄνθρωπον ἔπλασε φάναι, οὐδ' ὅτι κατὰ τὴν αὐτοῦ εἰκόνα ἐπλαστούργησεν· οὐδ' ὅτι ἄλλο τι τῶν μεγάλων καὶ θαυμαστῶν ἔργων ὑπέστησεν· ἀλλὰ τί; τὴν ἔνσαρκον παρουσίαν τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, δι' οὗ ἡμῖν ἡ ἀνάπλασις. οὕτω γάρ φησιν ἠγάπησεν ὁ θεὸς τὸν κόσμον, ὥστε τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὸν μονογενῆ ἔδωκεν ὑπὲρ τῆς τοῦ κόσμου ζωῆς. τίνος γὰρ οὐκ ἂν ἀγάπης εἴη, οὐ λέγω τὸ δοῦναι τὸν μονογενῆ ὑπὲρ ἡμῶν εἰς θάνατον· ἀλλὰ καὶ αὐτό γε τοῦτο, τὸ εὐδοκῆσαι τὸν υἱὸν, δεσπότην ἁπάντων ὄντα, μορφὴν λαβεῖν δούλου· ὅτι μηδ' ἦν γυμνῇ τῇ θεότητι, οὔτε εἰς ὄψιν ἀνθρώπου ἐλθεῖν, οὔτε διὰ τῶν σωματικῶν ἔργων τε καὶ πράξεων τὴν ὑπ' αὐτοῦ κηρυττομένην πολιτείαν, δι' ἧς ἡμῖν ἡ σωτηρία, ὑποδεικνύναι, καὶ πρὸς μάθησιν ἡμᾶς καταστῆναι σύμφορον. καί γέ φησι τοῦτό ἐστι τὸ, καταλείψαντα τὰ ϙθ΄ πρόβατα, ἐφ' ἓν ἐλθεῖν τὸ πλανώμενον, ὃ καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων ἦρε. καὶ γὰρ οὐ κατὰ τὴν κοινὴν καὶ συνήθη τῶν ὅλων δημιουργίαν, λόγῳ καὶ τὴν ἡμετέραν φύσιν ἀνέπλασεν· ἀλλ' ὅτι περ ἐπ' οὐδενὸς τῶν ἄλλων ἠνέσχετο, οὐκ ἐπ' ἀγγέλων, οὐκ ἐπ' ἄλλης τινὸς φύσεως, τοῦτο ἐπὶ τῇ τῶν ἀνθρώπων ὑπέστη σωτηρίᾳ, ἀντὶ δεσπότου δοῦλος χρηματίσας. εἰκότως καὶ καταλιπεῖν, ὡς ἔφην, τὰ ϙθ΄ πρόβατα λέγεται· τὴν εἰς ἄλλο παραδοξότερον καὶ θαυμασιώτερον τῆς δημιουργίας ἀναχώρησίν τε καὶ μετάστασιν, καὶ τὴν τῆς συνηθείας καινοτομίαν, τῆς παραβολῆς αἰνιγματιζούσης, καὶ ὡς οὐ καθ' ὃν τρόπον τὸ πᾶν ἐξ ἀρχῆς συνεστήσατο, ἀλλὰ καινοπρεπῆ τε καὶ ὑπὲρ πάντα λόγον τὸν ἡμέτερον ἀνακαινισμὸν ἐξειργάσατο.

al. κεφάλαιον

Luc. 15.

Εἶτά φησιν εὐλόγως τε καὶ ἀναγκαίως τὴν διὰ σαρκὸς σωτηρίαν τὸν λόγον ἡμῖν πραγματεύσασθαι. πάσης γὰρ ἄλλης μεθόδου προκαταλυθείσης (καὶ γὰρ καὶ προφῆται, καὶ δημαγωγοὶ καὶ ὑπερφυῆ τέρατα, εὐεργεσίαι τε καὶ ἀπειλαὶ, καὶ τιμωρίαι

τοῦτο

τοῦτο μὲν ἐπὶ μέρους, τοῦτο δὲ καὶ παγκόσμιοι) ἐπὶ τὸ ἀνθρώπινον τὴν πρὸς τὰ κρείττω μεταβολὴν οὐκ ἠνύσατο, τὸ δὲ νόσημα πρὸς τὸ ἀνίατον μᾶλλον ἐχώρει· κατὰ τὸ ἀναγκαῖον καὶ ἀκόλουθον, μᾶλλον δὲ ἀρρήτῳ φιλανθρωπίας πλούτῳ ἑαυτὸν ὁ λόγος, σάρκα προσλαβών, καθηγητὴν καὶ διδάσκαλον, καὶ ἀνακαινιστὴν, εὐδοκίᾳ πατρὸς, καὶ συνεργίᾳ τοῦ ἁγίου πνεύματος, εἰσηγήσατο. ὃ καὶ αἴτιον τοῖς φιλοθεάμοσιν ὁρᾶται, τοῦ ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν, καὶ μὴ ἐξ ἀρχῆς, εἰς σάρκα τὸν λόγον κενωθῆναι· ἀλλὰ πάσης σπουδῆς καὶ προνοίας ἡγησαμένης, εἶτα ταύτην οὐ προσδεχομένων τῶν προνοουμένων· οὕτω λοιπὸν καιροῖς ἐσχάτοις δι' αὐτοῦ τὴν ἡμῶν οὐσίαν ἀνασώσασθαι. τούτοις ἀπορίαν συνάπτει ὡς ἐξ ἀντιλογίας προτεινομένην· ἀλλ' ἔδει, φασὶ, τὸν ἄνθρωπον ἀπ' ἀρχῆς καλόν τε καὶ ἀγαθὸν ὑφεστάναι, ἵνα μή τι πράγματα τοσαῦτα παρεῖχε, ῥέων τε συνεχῶς πρὸς τὰ χείρω, καὶ διὰ τοῦτο πολυτρόπου [τε] καὶ ποικίλης οἰκονομίας εἰς τὸ ἀνασωθῆναι δεόμενος· μήτε τὸ ἅπαξ κατ' εἰκόνα θεοῦ δημιουργηθὲν ἐνυβρίζοιτο. ἀλλ' ἡ μὲν ἀντίθεσις, τοιαύτη. ἀκούσονται δὲ ἄρα φησὶ τοὺς τοιούτους παρὰ τῆς ἀληθείας, ὡς αἰτεῖτε, καὶ οὐ λαμβάνετε· διότι * κακὰ αἰτεῖσθε. ἀλλὰ καὶ ἕτερον αὐτοῖς * τόπον ἕπεσθαι, τὸ μὴ τὴν πρόνοιαν καὶ τὴν κρίσιν τὴν θείαν στέργειν· αὐτοὺς δ' ἀπαιτεῖν τὸν πλάστην ταῖς ἐκείνων βουλαῖς τε καὶ γνώμαις τυποῦσθαί τε καὶ μεθαρμόζεσθαι, καὶ κατὰ τὰς ἐκείνων ψήφους, κἂν εἰς αὐγὰς οὔπω ἴδωσιν ἡλίου, τὴν δημιουργίαν κατευθύνεσθαι. ἔτι δὲ ἅμα τε οἱ αὐτοὶ, καλὸν καὶ φαῦλον δεῖν εἶναι τὸν ἄνθρωπον, ἀποφαίνουσι. τὸ γὰρ καλὸν μὲν εἶναι ζητεῖν, ἀνάγκην δὲ τὸ τοιοῦτον εἶναι προσαπαιτεῖν, τό τε αὐτεξούσιόν ἐστιν ἀφελεῖν, καὶ μηδὲν ὧν πράττουσιν ἄνθρωποι, μήτε γέρας εἶναι, μήτε ἀντίδοσιν· τὸ γὰρ ἀκούσιον, οὔτε ἔμμισθον, οὔτε ὑπεύθυνον. ἀλλὰ ναί φησι, τί γὰρ ἐκώλυε, καθάπερ τοὺς ἀγγέλους, οὕτω καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἐκτίσθαι; καὶ μὴν κἀπὶ τῶν ἀγγέλων ἡ γνώμη κρατεῖ, καὶ οὐδὲν κατ' ἀνάγκην αὐτοῖς πράττεται· καὶ μάρτυς ὁ ἐκπεσὼν ἑωσφόρος, καὶ ὅσον αὐτῷ συναπέστη φῦλον δαιμόνιον. πῶς δὲ καὶ ἄμεινον, κατ' ἀγγέλους παραχθῆναι, ὅπη τὸ μὲν ἁμαρτάνειν ἐν * αὐτοῖς ἀμετανόητον, καὶ διὰ τοῦτο πάσης συγγνώμης ἀλλότριον· τὸ δὲ ἡμέτερον γένος καὶ πίπτοντες διὰ μετανοίας πάλιν ἀνίστανται. ἔτι μέντοι γε μετὰ τὴν δεσποτικὴν ἐπιδημίαν, καὶ ἐν ἀνθρώποις ἔργα μείζω καθορᾶν, ἢ ὅσα πράττουσιν ἄγγελοι. ἰδοὺ γὰρ ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν, ὡς εἰ καὶ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται ὑμῖν, παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα ἔστω. καὶ πάλιν, ὁ μὲν Ἀρχάγγελος Μιχαὴλ οὐκ ἐτόλμησε ἐξενεγκεῖν βλάσφημον κρίσιν κατὰ τοῦ διαβόλου. ἡμεῖς δὲ τὴν ἐξουσίαν ἐλάβομεν πατεῖν ἐπάνω ὄφεων, καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ. καὶ ἀγγέλων μὲν οὐδεὶς ἴδιναι, ὅτι αὐτὸς ἑαυτὸν θεὸν, ἢ θεοῦ υἱὸν εἰπεῖν ἂν τολμήσειε

* al. κακῶς.
* ἴσ. ἄτοπον M. M.
* al. αὐτῶν.

vel ex parte vel etiam in vniuersum [præcesserant] humanum tamen genus in melius mutationem nullam admisit, morbusque insanabilis potius factus est: ex necessitate scilicet tum, atque consequentia, vel potius ex ineffabili bonitatis abundantia, Verbum (assumpta carne) ducem se ac præceptorem, atque instauratorem bona cum Patris voluntate, Sancto etiam Spiritu cooperante, præbuit. quam etiam esse causam contemplationis amantes obseruant, cur nouissimis demum temporibus, non ab initio, ad carnem vsque Verbum fuerit exinanitum. Cum enim præcedentem omnem curam atque prouidentiam non admitterent ij, quibus hæc impendebatur, tum denique nouissimis temporibus per seipsum nostram reparasse naturam.

His aliam quandam annectit quæstionem; quæ contra obiici posse videatur. Sed oportebat, aiunt, hominem ab ipsomet principio probum ac bonum constitui; quo neque molestiarum tantum facesseret, cum ad deteriora continenter desluendo, multiformi adeo ac varia gubernantis Dei cura ad salutem recuperandam indigeret: neque per iniuriam aliquam violaretur, quod semel ad Dei imaginem conditum fuisset. Obiici hæc quidem ait: verum audire huiusmodi homines ab ipsa veritate: [a] *Petitis, & non accipitis, eo quod male petatis.* Quin & illud insuper ex his absurdum consequi: quod Dei neque prouidentia, neque iudicio vllo modo contenti, ipsum conditorem velint ex suo consilio atque voluntate & formari, & reconcinnari, ipsamque adeo mundi molitionem suo ex decreto, etiamsi tunc lucem nondum aspexissent, dirigi. Idem [addit] illud quoque clare demonstrant, probum simul & improbum esse hominem oportere. Dum enim probum quidem illum esse volunt, & simul necessario talem esse postulant, non liberum solum hoc pacto tollunt arbitrium, sed nullum quoque eorum, quæ ab hominibus geruntur præmium esse vel remunerationem statuunt. Inuoluntarium enim quod est, id neque præmium meretur, neque pœnæ vlli obnoxium.

At certè nihil prohibebat, inquit, eadem homines conditione qua Angelos, condi. Enimuero in angelis voluntas libera dominatur, & nihil ab illis necessario agitur. Testis est delapsus Lucifer, & quotquot cum ipso Dæmones defecerunt.

Verum quomodo nobis expedire magis possit angelorum conditione produci, quando peccatum ipsorum pœnitentiam non recipit, & propterea omni quoque venia careat: nostrum autem mortale genus, etiam peccans per pœnitentiam rursum resurgat? Et certe post Christi Domini aduentum, etiam in hominibus maiora opera videre licet, quam quæcumque ab angelis fiunt, [b] *Ecce ego dico vobis,* (inquit Paulus) *licet angelus de cælo euangelizet vobis, præter id, quod accepistis, anathema sit.* Et iterum: [c] *Michael quidem Archangelus non est ausus iudicium inferre blasphemiæ diabolo:* nos vero accepimus potestatem [d] calcandi supra serpentes & scorpiones, & super omnem virtutem inimici. Neque angelorum quisquam se vel alium ausus est Deum, aut Dei Filium appellare:

a Iacob. 4. 3.
b Gal. 1. 8. & 9.
c Iude v. 9.
d Luc. 10. 19.

IOBIVS. hominum vero genus,[a] & Dij & Filij Dei nominamur. Cum item dixisset, qui inter illos Lucifer vocabatur, [b] similem se futurum altissimo, soliumque supra cælum collocaturum, illis ipsis, quæ tum possidebat, bonis amissis, in sæcula ludibrio est, atque condemnatus manet: nobis tamen veritatis decretum potestatem illam fecit, vt similes Patri efficeremur, vnáque cum eius Filio in thronis consideremus. Illud amplius: [c] *Conresuscitauit, & consedere nos fecit in cælestibus in Christo* IESV: & [d] *Si sustinebimus, etiam conregnabimus.* Et [e] *Scimus* (alius iterum Apostolus testatur) *quoniam cum apparuerit, similes ei erimus.* Itaque his ipsis, qui Angelorum honorem tantopere ambiunt, iam concessus ille est.

a Psal. 81. 6.
b Esa. 14. 14.
c Ephes. 2. 6.
d 2. Tim. 2. 12.
e 1. Ioan. 3. 2.

Atqui peccamus, inquit, promptius. [Verum.] Sed quanto id promptius, tanto etiam citius resurgimus; si modo volumus. Mille enim vias pœnitendi, nosque saluandi sapientissimus patronus donauit. At heus tu Angelicæ cognationis amator: maiore etiam munere dignus es habitus. Nam cognati iam Christi per carnem effecti sumus. Quod item ab illis peccatum est, tametsi forsitan minus est nostro, maiori tamen pœna punitur. [f] *Potentes enim potenter tormenta patientur.* Rursus quod illis grauissimam adfert pœnam, non parem nobis in pari delicto pœnæ adducit grauitatem. Quin etiam in nobis citius deletur, cum illis semel infusum peccatum, maneat indelebile. Et nobis quidem nostra cum corpore coniunctio, veniæ causam præbet; illis vero, quanto corpore præstantiores habentur, tanto etiam minus deprecabilis castigatio infligitur. Quamobrem & vas electionis ait: [g] *Angelos iudicabimus, quanto magis sæcularia.* Et, *Sancti mundum iudicabunt.* Nimirum crassæ huic carni alligati, sed quæ meliora sunt, recte peragentes, liberos illos à corporeis vinculis, sed qui aut non paria nostris, aut peiora etiam patrant, iudicamus, atque compescimus, minore cum potestate, quod melius erat, perficientes, præ iis, qui maiorem facultatem obtinebant. Nobis insuper peccantibus tota est vita ad pœnitentiam atque emendationem proposita, cum Angelos semel lapsos pœna mox consecuta sit.

f Sapient. 6. 7.
g 1. Cor. 6. 3.

[h] *Caligini enim*, inquit, *inferni immersos tradidit in iudicium custodiendos seruare.* Alijs sexcentis argumentis sapientissima Dei erga nos prouidentia perspicitur, & eorum qui nos Angelos, potius quam homines conditos volunt, dementia atque insania palam exponitur. Quamquam, si secundum angelorum naturam hominem fabricasset [Deus,] ne sic quidem reprehendendi studium repressum foret; sed aliam rursus naturam quæreret, quæ angelicum vinceret statum. Interim tu & hoc mihi considera: Si ad imaginem Dei conditus Adam angelorum par fuisset, & neque nos angelorum gloria caruissemus: ille tamen paulo infra angelos effectus, ob mentem tetulit elatam, minimè quod acceperat, conseruasset, quo [quæso te] pacto, si maiorem nactus esset prærogatiuam, non etiam grauiore lapsu corruisset?

h 2. Petr. 2. 4. Aliter hæc leguntur in Vulg. Rudentibus inferni detractos, in tartarum, tradidit cruciandos in iudicium reseruari.

Neque illud omiseris. Quæ per necessitatē fit actio, ea non ratione præditorum est, sed ad irrationabilem atq; inanimam naturā pertinet.

τὸ δ' ἡμέτερον γένος, καὶ θεοὶ καὶ υἱοὶ ὑψίστου κεκλήμεθα. καὶ ὁ μὲν ἐν ἐκείνοις ἑωσφόρος ὀνομαζόμενος, εἰπὼν, ὅμοιος ἔσομαι τῷ ὑψίστῳ, καὶ τὸν θρόνον ὑπεράνωθεν θεῖναι τῶν οὐρανῶν, καὶ ὧν εἶχε καλῶν ἐκπεσὼν τὸν αἰῶνα γελᾶται καὶ κατακέκριται. ἡμᾶς δὲ ὁμοίους εἶναι τοῦ πατρὸς, καὶ συνθρόνους γενέσθαι τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ, ἡ τῆς ἀληθείας ψῆφος τὴν ἄδειαν ἔδωκε. καὶ τὸ μεῖζον, συνήγειρε, καὶ συνεκάθισεν ἡμᾶς ἐν τοῖς ἐπουρανίοις ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ· καὶ εἰ ὑπομένομεν, καὶ συμβασιλεύσομεν. καὶ οἴδαμεν, πάλιν ἄλλος τῶν μαθητῶν διαμαρτύρεται, ὅτι ἐὰν φανερωθῇ, ὅμοιοι αὐτῷ ἐσόμεθα. ὥστε τοῖς βουλομένοις ἔχειν καὶ τὴν ἀγγέλων τιμὴν, ἤδη κεχάρισται. ἀλλ' ἁμαρτάνομεν, φησὶν εὐχερέστερον. ἀλλ' ὅσον εὐχερῶς, τοσοῦτον θᾶττον, εἰ ἄρα θέλοιμεν, ἀνιστάμεθα. μυρίας ὁδοὺς τῆς μεταμελείας καὶ τῆς σωτηρίας ἡμῖν, ὁ ὑπέρσοφος κηδεμὼν ἐχαρίσατο. ἀλλ' ἐραστὴς σὺ τῆς πρὸς ἀγγέλους συγγενείας, καὶ μὴν καὶ * ἠξίωσαι μείζονος· τῷ γὰρ δεσπότου συγγενεῖς κατὰ σάρκα γεγόναμεν. ἔτι δὲ τὸ μὲν παρ' ἐκείνων ἁμάρτημα, κἂν ἔλαττον ᾖ τοῦ παρ' ἡμῶν, κολάσει καθυποβάλλεται μείζονι· δυνατοὶ γὰρ δυνατῶς ἐτασθήσονται. ὃ δὲ ἐκείνοις ἐπάγει τὴν βαρυτάτην κόλασιν, οὐχ ὁμοίαν ἡμῖν ἐπὶ τοῖς ὁμοίοις τῆς ποινῆς ἐπάγει τὴν βαρύτητα· ἀλλὰ καὶ ἡμῖν μὲν θᾶττον ἀπαλείφεται, ἐκείνοις δὲ ἅπαξ ἐντακὲν, διαμένει ἀνεξάλειπτον· καὶ ἡμῖν μὲν ἡ πρὸς τὸ σῶμα συνάφεια συγγνώμης αἰτίαν χαρίζεται, τοῖς δὲ ὅσῳ κρείττους δοκοῦσι τοῦ σώματος, ἐπὶ τοσοῦτον ἀπαραίτητος ἡ τιμωρία περιΐσταται. διὸ καὶ τὸ ἐκλογῆς σκεῦος ἔλεγεν· ἀγγέλους κρινοῦμεν, μήτι γε βιωτικά· καὶ οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον κρινοῦσιν. οἷον σαρκὸς παχύτητι συνδεθέντες, καὶ κατορθοῦντες τὰ κρείττονα, τοὺς ἐλευθέρους μὲν τῆς σωματικῆς πέδης, μὴ τὰ ἴσα δὲ ἢ καὶ τὰ χείρω πράττοντας, κατακρίνομέν τε καὶ ἐπισωφρονίζομεν, ἐλάττονι δυνάμει τῶν ἐχόντων τὴν μείζω μᾶλλον τὸ ἄμεινον κατορθώσαντες. ἀλλὰ καὶ ἡμῖν μὲν ὅλος ὁ βίος ἁμαρτάνουσιν, εἰς διόρθωσίν τε καὶ μεταμέλειαν πρόκειται. ἀγγέλων δὲ τοὺς ἐξαμαρτόντας εὐθὺς ἡ τιμωρὸς ἔλαβε δίκη. ζόφῳ γάρ φησι ταρταρώσας, παρέδωκεν εἰς κρίσιν φυλαττομένους τηρεῖν. καὶ μυρίοις ἄλλοις ἔστι πάνσοφος τοῦ θεοῦ περὶ ἡμᾶς γνωρίζεσθαι πρόνοια, καὶ τῶν * ἀγγέλων μᾶλλον βουλομένους ἡμᾶς, ὑπὲρ ἀνθρώπους γεγενῆσθαι, τὸ παράφορον καὶ ἐμμανὲς στηλιτεύεται. εἰ δὲ καὶ κατὰ τὴν ἀγγέλων φύσιν τὸν ἄνθρωπον ἔπλασεν· οὐδ' οὕτως ἂν ἐπεσχέθη τὸ φιλόμεμφον, ἀλλὰ φύσιν πάλιν ἄλλην ἐπεζήτει τὴν ἀγγελικὴν νικῶσαν κατάστασιν. σὺ δέ μοι κἀκεῖνο σκόπει, κατ' εἰκόνα θεοῦ πλασθεὶς ὁ Ἀδὰμ, εἰ μὲν εἶχε τὸ ἰσάγγελον, οὐδὲ τῆς ἀγγέλων δόξης ἐστερήμεθα· εἰ δὲ βραχύ τι παρ' ἀγγέλους γεγονὼς, ὅμως ὑπερήρθη τὸν νοῦν, καὶ οὐδ' ὅπερ ἔλαβε διεσώσατο· πῶς ἂν εἰ μείζονος προνομίας ἔτυχεν, οὐχὶ μᾶλλον πρὸς τὸ χαλεπώτερον τῶν πτωμάτων κατηνέχθη; μηδ' ἐκεῖνο δὲ παρίδῃς, ἡ ἐξ ἀνάγκης πρᾶξις οὐ τῶν λογικῶν ἐστι, τῆς δ' ἀλόγου τε καὶ ἀψύχου φύσεως.

* al. ἀξίωσαι.

* al. ἐν ἴσῳ [illegible]

ὥστε

ἀλλάττεται al. [illegible] ὥστε ὁ τὸ αὐτεξούσιον λόγος ἀφαιρῶν ἀνθρώποις, ἀνταλλάττεται τοῦ λογικοῦ ζώου τὴν ἵππου ἢ τὴν βοὸς, ἢ τοὺς ἰχθῦς, ἢ ὅσα φυτῶν ἀνέχονται φύσιν· εἰ δ' ὅτι τοιαῦτα ὅστις διανοεῖται, τοιοῦτον αὐτῷ τὸ τίμημα ὁρίζει: οὐκ ἄδικος μὲν εἰς κρίσιν. εὗρε γὰρ ἀξίαν τῷ πλημμελήματι τὴν ποινήν: αὐτὸς δὲ δι' ἑαυτοῦ τὸ βδελυκτὸν τοῦ δοξάσματος ἐλέγχει. τοιαῦτά τινα διεξελθὼν ὁ τῶν προκειμένων ὑποθέσεων ὑφηγητὴς, εἰς ἔπαινον τοῦ αὐτεξουσίου τὸ ιε' κεφάλαιον διαπεραίνει.

Τὸ δὲ ις' τῶν κεφαλαίων, οὐ τῶν ἀγεννῶν ἐστὶ ζητημάτων· πολυπραγμονεῖ γὰρ, διὰ τί ὁ ἄνθρωπος ἐκ δύο πολὺ τῇ φύσει διεστώτων * συνετέθη; καὶ λύσιν μὲν ὑπάγειν τὸ ζήτημα πειρᾶται, ἐνδεέστερον δὲ τῆς ἀπορίας φέρεται. καὶ πρῶτον μὲν πατρικὰ ὑποβάλλεται ῥήματα· ἔδει δὲ πρότερον φησὶν, ὡς ἔοικε τῷ λόγῳ διακοσμεῖσθαι τὸ περίγειον, ὥσπερ ταῖς οὐρανίοις δυνάμεσι τὰ οὐράνια: καὶ διὰ τοῦτο σύνθετον ζῶον ἐπὶ γῆς προῆλθεν ὁ ἄνθρωπος. ταῦτα δὴ καὶ ἕτερα τοιαῦτα συνυφηνάμενος, ἀπαρτίζει τὸ κεφάλαιον.

* al. συνέστη.

τίς ἡ χρεία τῆς τοῦ λόγου σαρκώσεως.

Εἶτα ζητεῖ, διὰ τί σαρκοῦται ὁ θεὸς λόγος; καὶ ἐπιλύεται τὸ ζήτημα· καθ' ἓν μὲν, ἵνα φησὶν ἡμῖν ὑπόγραμμον ἀρετῆς καταλίπῃ, δι' οὗ τοῖς ἴχνεσιν αὐτοῦ περιγίνεται ἡμῖν, οὐκ ἐξ ἀνάγκης, ἀλλ' ἑκουσίως κατὰ μίμησιν περιπατῆσαι. ἔπειτα δὲ τὸ τοῦ θεολόγου Γρηγορίου τίθησι ῥητόν· σάρκα γὰρ φορεῖ, φησί, διὰ τὴν ἐμὴν σάρκα, καὶ ψυχῇ νοερᾷ διὰ τὴν ἐμὴν ψυχὴν μίγνυται, τῷ ὁμοίῳ τὸ ὅμοιον ἀνακαθαίρων. καὶ ἔτι, ἵνα τὸ λογικὸν ὑπὸ τοῦ ἀλόγου καταδουλωθὲν, αὐτὸς λόγος ὢν ἐλευθερώσῃ ἀνακαλεσάμενος. ἐπὶ τούτοις δὲ καὶ ἐπεὶ ὁ Ἀδὰμ νικηθεὶς, τὸ ἐν αὐτῷ θεοειδὲς τοῖς τῆς σαρκὸς μυρίοις κατέχωσε πάθεσι, καὶ τοῖς ἐξ αὐτοῦ βλάβην διέδωκε: διὰ τοῦτο σαρκοῦται ὁ κύριος, καὶ τῷ πελάγει τῆς ἰδίας θεότητος, τὴν τῆς ἡμετέρας φύσεως ὑποδέχεται σταγόνα· ὡς ἂν τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς καταποθῇ, καὶ εἰς τὸ γένος ὅλον περιπέμψῃ τὸ δῶρον· καὶ ἵνα τὸ ἄβατον πέλαγος τῆς αὐτοῦ πρὸς ἡμᾶς φιλανθρωπίας ἐνδείξηται. καὶ ὅτι τὸν δημιουργὸν αὐτὸν ἔδει καὶ τοῦ οἰκείου πλάσματος διαρρυέντος γενέσθαι ἀνακαινιστήν. ἐπάγει δὲ, ὡς καί τινα τῶν ἐπὶ τῆς τριάδος κοινῶς λεγομένων, πολλάκις τὸ ἱερὸν γράμμα ὡς * κατεξαίρετον φέρουσιν, ἐφ' ἑνὸς τῶν σεβασμίων ὑποστάσεων. ταύτῃ τοι τὸ δημιουργικὸν καὶ ἐπὶ πατρὸς καὶ πνεύματος ἁγίου ὁμοτίμως ταττόμενον, ὅμως οἰκονομικῶς τῷ υἱῷ πάλιν ὡς ἐξαίρετον ἀφορίζεται, οὕτω καὶ τὴν σωτηρίαν ἡμῶν, ἣν ὁ λόγος εἰργάσατο, ἐστὶν εὑρεῖν ἀναφερομένην εἰς τὸν πατέρα. ἐλάλησε γὰρ ἡμῖν (φησὶν) ἐν τῷ υἱῷ, καὶ ἵνα γνωρισθῇ νῦν ἡ πολυποίκιλος τοῦ θεοῦ σοφία, ἣν ἐποίησεν ἐν τῷ Χριστῷ. καὶ αὐτοῦ γάρ ἐσμεν ποίημα, κτισθέντες ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἐπὶ ἔργοις ἀγαθοῖς· ποίημα καὶ κτίσμα δηλονότι τὴν ἀνάπλασιν τῆς ἀποστολικῆς φωνῆς καλούσης. καὶ πάλιν γνωρίσας ἡμῖν τὸ μυστήριον τοῦ θελήματος αὐτοῦ, κατὰ τὴν εὐδοκίαν αὐτοῦ, ἣν προέθετο ἐν αὐτῷ ἀνακεφαλαιώσασθαι τὰ πάντα ἐν τῷ Χριστῷ, καὶ μυρία ἄλλα.

* κατ' ἐξαίρετον.

IOBVS.

Quare quæ liberum arbitrium homini adimit ratiocinatio, hæc equum nobis aut bonum, aut piscem, aut quæ stirpium naturam habent, pro ratione prædito animali, inducit. Quod si autem is, qui talia sentit, huiusmodi sibi pœnam irrogat, hoc neque iniusto iudicio fit (inuenit enim parem delicto pœnam) & ipse per se execrandam suam opinionem arguit.

Talia igitur quædam vbi disseruit, qui proposita modo argumenta exponit [Iobius] in liberi Arbitrij laude quintumdecimum Caput concludit.

XVI. verò Caput non vulgarem continet quæstionem. Quærit enim admodum curiosè, *Cur homo è duobus plurimum natura distantibus compositus sit?*

Ac profligare quidem & soluere quæstionem nititur, sed ipsam dubitationem non satis attingit. Primum ergo Patrum verba subiicit, deinde oportuisse ait ratione adornari terrenam portionem, perinde vt cœlestibus virtutibus cœli ornati fuerint, proptereaque compositum animal in terris hominem prodiisse. Hæc & id genus alia contexens, Caput hoc absoluit.

XVII. Quærit hinc; *Cur Deus Verbum homo sit factus?*

Soluitque dubitationem. Partim quidem, inquit, [a] vt nobis exemplar virtutis relinqueret, per quod nobis ea facultas adsit, qua non necessario, sed liberè ac sponte eum imitando, eiusdem vestigiis insistamus. Vbi mox Gregorij cognomento Theologi [b] verba apponit, *Carnem enim gestat* (inquit ille) *propter meam carnem, & animo intelligente propter meam animam miscetur, simili simile repurgans.* Præterea vt rationalem partem ab irrationabili in seruitutem redactam, ipse Rationale verbum existens repararet, atque in libertatem restitueret. Adhæc, quandoquidem Adam victus, Dei in se imaginem innumeris carnis passionibus obruit, & ad posteros noxam transmisit, ideo carnem Dominus induit, & in mari Deitatis suæ nostræ conditionis guttam suscepit, cum vt mortale à vita absorberetur, atque in vniuersum genus beneficium effunderet, tum vt inexplicabile pelagus bonitatis suæ erga nos ostenderet: tum etiam quia opificem ipsum oportebat suæ creaturæ, quæ iam diffluxerat, instauratorem fieri.

Addit insuper, vt eorum aliqua, quæ communiter de Trinitate dici solent, sæpenumero S. Scriptura ad vnam peculiariter venerabilium personarum referat. Ita sanè creandi vis Patri ex æquo ac S. Spiritui attributa, certa nihilominus ratione Filio rursus vt excellens quid adsignatur. Sic & humani generis redemptionem, quam Verbum perfecit, reperias in Patrem referri. [c] *Locutus est enim*, inquit, *nobis in Filio.* & : [d] *Vt innotesceret multiformis sapientia Dei, quam fecit in Christo.* & : [e] *Ipsius enim sumus factura, creati in Christo IESV in operibus bonis : facturam videlicet, & opus* reformationem vocat Apostolus. Et rursum: [f] *Cum notum fecisset nunc nobis sacramentum voluntatis suæ, secundum beneplacitum suum, quod proposuit in eo, ad instaurandum omnia in Christo.* aliaque id genus plurima.

a 1. Pet. 2. 21.
b Homil. de natal. Christi.
c Heb. 1. 2.
d Ephes. 3. 10. & 11.
e Ephes. 2. 10.
f Ephes. 1. 9. Vt notum faceret Vulg.

IOBIVS.

Si enim per Filium omnia esse condita credimus: necessarium certe Patrem quoque creatorem confiteri, saltem propter idem velle, posse, ac facere. Similiter & Spiritum sanctum. Quippe quod iam reformati sanctimoniam consequantur, atque in reformatione perseuerent, id Sancti Spiritus creantis atque conseruantis præcipue opus est. [a] *Spiritu* quoque [de] rebus creatis ait Dauid, *omnis virtus eorum*. Et vero clarum, quod dum Propheta ibidem dicit: *Verbo Domini cæli firmati sunt*. *Verbum* vt opificem celebrat. *Firmationem* enim vocat primam illam coagmentationem productionemque. Vt & quod efficiendi perficiendique potentiam spiritui tribuat, per ea quæ adiunxit: *Et spiritu oris eius omnis virtus eorum*. [b] Gregorius quoque diuino suo ore dicit: *Primum Angelicas potestates cogitat, atque illa cogitatio erat opus, quod Verbo complebatur, & Spiritu perficiebatur*. aliaque sexcenta. Vtiliter ergo, & ad institutionem atque introductionem satis accommodate diuinæ cognitionis præconium processit. Etenim in veteri Testamento, velut [c] vniuersorum causa primaria primum prædicatur Pater: Deinde Filius tanquam operatrix causa declaratur: Tertio denique, vt causa perficiens, Spiritus Sanctus. Quæ enim perficiendi vim habent, ea pro suo que a fine habent nomine, è profectu & incremento rerum temporumque manifestantur, coronæ videlicet illius instar, quæ ob athleticos sudores in fine renunciato [victori] adaptatur. quamobrem etiam postquam hominem primû formauit Deus, vt eundem deinde perficeret: inspirauit in faciem eius spiraculum vitæ.

XIIX. Hæc aliaque similia, quibus Spiritum sanctum perficientem esse doceat, vbi laboriosus hic homo studiosè collegit, Propterea, inquit, illuminati catechumeni diebus septem candidati incedunt. Quæ item causa fuit, cur vetus instrumentum, quod vmbra illem baptismi typum gerebat, hoc idem obseruaret: [d] *Comedite quoque* (ait) *panes, qui positi sunt in canistro consecrationis*. [e] *De ostio quoque tabernaculi testimonij non exibitis septem diebus*. Et non dierum dumtaxat numerum descripsit olim vetus Testamentum, sed & quæcumque alia hîc consequuntur.

Primo etenim nunc baptizamur, deinde vnguento vngimur, inde pretioso sanguine dignamur. sic prorsus & Moses hæc adumbrans, abluit primo aqua eos qui consecrabatur, mox induit & cingit, deinde confert olei vnctionem, & tum sanguine aspergit, atque ad panis sumptionem adducit. quapropter & [f] B. Lucas in Euangelio primum, ait, benedici Dominici sanguinis calici, & fideles participes fieri, atque ita demum panem sumere. quamquam diuinus Apostolus calicis benedictionem alicubi prætermittit, interdum vero corporis dominici benedictioni subiicit. Ait enim: [g] *Calix cui benedicimus, nonne communicatio sanguinis Christi est? & panis quem frangimus?* Et rursum: [h] *Non potestis calicem domini bibere, & calicem dæmoniorum: & non potestis mensæ Domini participes esse.* [i] Alibi verò dicit: *In qua nocte tradebatur* (de Domino loquens) *accepit panem* ac dein de calice disserit.

a Psal. 32. 6.
b Homil. 39. quæ est in natiuitate Christi.
c Quæ & B. Basil. docuit sub lib. de Sp. S. cap. 15. itemque Greg. Nyss. Homil. in S. Baptisma.
d Leuit. 8. 31.
e Ibid. v. 33.
f Luc. 22. 17.
g 1. Cor. 10. 16.
h Ibid. v. 20.
i 1. Cor. 11. 24.

εἰ γὰρ καὶ δι' υἱοῦ τὰ πάντα γενέσθαι πιστεύομεν· ἀλλ' οὖν ἀνάγκη καὶ τὸν πατέρα δημιουργὸν ὁμολογεῖν, καὶ διὰ τὸ ταὐτὸν τῆς τε βουλῆς καὶ ἐνεργείας, καὶ δυνάμεως. ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ μάλιστά γε τὸ ἀπολαύειν τοὺς ἀναπλασθέντας τοῦ ἁγιασμοῦ, καὶ διαμένειν ἐν τῇ ἀναπλάσει, τῆς τοῦ παναγίου πνεύματός ἐστι δημιουργίας τε καὶ συνοχῆς. καὶ τῷ πνεύματι δὲ τῶν παραχθέντων φησὶν ὁ Δαβίδ, πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν· καὶ δῆλον ὡς δι' ὧν μὲν ὁ προφήτης λέγει, τῷ λόγῳ κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, ποιητικὸν τὸν λόγον ὑμνεῖ. στερέωσιν γὰρ, τὴν πρώτην πῆξιν καὶ γένεσιν καλεῖ: τελειωτικὸν δὲ καὶ δυναμοποιὸν τὸ πνεῦμα, δι' ὧν ἐπήγαγε· καὶ τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν. καὶ ἡ Γρηγορίου δὲ καὶ θεία γλῶσσα φησὶ, πρῶτον ἐννοεῖ τὰς ἀγγελικὰς δυνάμεις, καὶ τὸ ἐννόημα ἔργον ἦν λόγῳ συμπληρούμενον, καὶ πνεύματι τελειούμενον· καὶ μυρία ἄλλα. ὠφελίμως δὲ καὶ παιδαγωγίας καὶ εἰσαγωγῆς οἰκείως τὸ τῆς θεογνωσίας προελήλυθε κήρυγμα. καὶ γὰρ διὰ μὲν τῆς παλαιᾶς, ὡς προκαταρκτικὸν τῶν ὅλων αἴτιον ὁ πατὴρ πρώτως κηρύττεται· καὶ δεύτερος δὲ ὁ υἱὸς, ὡς [*] δημιουργὸν αἴτιον ἐμφανίζεται· καὶ τρίτως, ὡς τελειωτικὸν τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. τὰ τελειωτικὰ γὰρ τῷ τέλει φερωνύμως ἀναφαίνεται, τῇ προκοπῇ καὶ αὐξήσει τῶν πραγμάτων καὶ τῶν χρόνων οἷα στέφανος ἀναῤῥήσεως ἐπὶ τοῖς ἀθλητικοῖς ἱδρῶσι κατὰ τὸ τέλος ἐναρμοζόμενος. διὸ καὶ τὸν ἄνθρωπον πλάσας ὁ θεὸς πρῶτον, εἶτα [*] τελεῖ, ἐνεφύσησεν εἰς τὸ πρόσωπον αὐτοῦ πνεῦμα ζωῆς. ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἕτερα, περὶ τοῦ ὅτι τὸ πανάγιον πνεῦμα τελειωτικόν ἐστι, διηγωνισμένος ὁ Φιλόπονος ἀνὴρ, διὰ τοῦτό φησιν, οἱ φωτιζόμενοι ἑπτὰ ἡμέρας λαμπροφοροῦσι: διότι καὶ ἡ παλαιὰ, σκιὰς ἐπέχουσα πρὸς τὸ βάπτισμα τύπον, τοῦτο ἐφύλαττε· καὶ φάγεσθε, γάρ φησι, τοὺς ἄρτους τοὺς ἐν τῷ κανῷ τῆς τελειώσεως· καὶ ἀπὸ τῆς θύρας τῆς σκηνῆς τοῦ μαρτυρίου οὐκ ἐξελεύσεσθε ἑπτὰ ἡμέρας. καὶ οὐ τὸν ἀριθμὸν τῶν ἡμερῶν ἡ παλαιὰ μόνον προϋπέγραφεν, ἀλλὰ καὶ τὴν ἄλλην ἀκολουθίαν. καὶ γὰρ ἐνταῦθα πρῶτον μὲν βαπτιζόμεθα, εἶτα τῷ μύρῳ χριόμεθα, ἐκεῖθεν τοῦ τιμίου ἀξιούμεθα αἵματος. οὕτω δὴ καὶ Μωσῆς σκιογραφῶν ταῦτα, λούει πρῶτον τοὺς τελειουμένους τῷ ὕδατι, εἶτα ἐνδιδύσκει καὶ περιζωννύει, εἶθ' οὕτως ἐπιφέρει τὴν τοῦ ἐλαίου χρίσιν· καὶ οὕτω ῥαίνει τῷ αἵματι, καὶ πρὸς τὴν τῶν ἄρτων ἄγει μετάληψιν. διὸ καὶ ὁ θεῖος Λουκᾶς ἐν τῷ εὐαγγελίῳ, πρῶτόν φησιν εὐλογεῖσθαι τοῦ δεσποτικοῦ αἵματος τὸ ποτήριον, καὶ τοὺς πιστοὺς μετέχειν· καὶ οὕτω μεταλαμβάνειν τοῦ ἄρτου. ὁ μὲν τοι θεῖος ἀπόστολος τὴν εὐλογίαν τοῦ ποτηρίου ποτὲ μὲν προτάττει, ποτὲ δὲ τοῦ δεσποτικοῦ σώματος ὑποτάττει. καὶ γάρ φησι, τὸ ποτήριον ὃ εὐλογοῦμεν, οὐχὶ κοινωνία τοῦ αἵματος τοῦ χριστοῦ ἐστι; καὶ τὸν ἄρτον ὃν κλῶμεν· καὶ πάλιν, οὐ δύνασθε ποτήριον κυρίου πίνειν, καὶ ποτήριον δαιμονίων. καὶ οὐ δύνασθε τραπέζης κυρίου μετέχειν. ἀλλαχοῦ δέ φησι, τῇ νυκτὶ ᾗ παρεδίδοτο (περὶ τοῦ δεσπότου λέγων) ἔλαβε τὸν ἄρτον· εἶτα ἑξῆς καὶ περὶ τοῦ ποτηρίου διαλαμβάνει.

[*] δημιουργικὸν
[*] al. τελειοῖ.

περὶ τοίνυν τούτων διαλαβὼν, πειρᾶται αἰτίας ἀποδιδόναι τῆς εἰρημένης διαφόρου τάξεως· καί φησιν, ὡς ἐπειδὴ ἐν ἡμῖν πρῶτον τὸ αἷμα συνίσταται, εἶτα μεταβάλλεται εἰς σάρκα: φυσικῶς ἡ γραφὴ κινουμένη, τὴν τάξιν ταύτην καὶ κατὰ τὴν τῶν μυστηρίων διήγησιν ἐφύλαξεν. ἡ δὲ ἀνάπαλιν τάξις, τῆς κοινῆς τραπέζης μιμεῖται τὴν τάξιν. πρῶτον γὰρ ἐπ' αὐτῆς ὁ ἄρτος προστίθεται, εἶτα ὁ οἶνος ἐπιφέρεται. τὴν δὲ κοινὴν ταύτην τράπεζαν μιμεῖσθαι πάλιν τὴν πλάσιν ἡμῶν. ἐπειδὴ γὰρ, ὡς φησὶν ὁ Ἰὼβ, ἐκ πηλοῦ διεπλάσθημεν, ὁ δὲ πηλὸς ἐκ γῆς ἐστὶ καὶ ὕδατος· πλάσις δέ ἐστι τρόπον τινὰ καὶ ἡ τροφὴ, ἀναπληροῦσα καὶ ἀναπλάττουσα τὸ ἀπορρέον: διὰ τοῦτο ὥσπερ ἐν τῇ παρὰ θεοῦ πλάσει τὸ ξηρὸν προειλῆφθαι τοῦ ὑγροῦ, οὕτω καὶ ἐν τῇ μιμήσει τῆς παρ' ἡμῶν πλάσεως ὁ ἄρτος τοῦ οἴνου προλαμβάνεται. καὶ αὐτὸς μὲν τοιαῦτά τινα περὶ τῆς τάξεως φυσιολογεῖ, εἰ καὶ θεοπρεπείας θεωρίας ταπεινότερον.

Hæc igitur vbi retulit, causam huius varij ordinis reddere conatur, dum ait: Quandoquidem in nobis primus sanguis constituitur, qui hinc in carnem conuertitur, naturali via Scriptura procedens, hunc etiam ordinem in mysteriorum narratione retinuit. Porro contrarius huic ordo, communis mensæ ritum imitatur. Primo enim in ipsa panis apponitur, ac tum vinum infertur. Communem autem illam mensam, rursum respondere nostræ formationi [addit.] Postquam enim (vt vult [a] Iob) de luto formati sumus (quod è terra & aqua temperatur) Nutritio autem quædam quasi formatio est, replens ac reficiens, quod defluxerat, idcirco quemadmodum in ea quam Deus fecit formatione, aridum ante humidum sumptum est, sic & in ea, quam nos huius imitatione facimus formatione, panis ante vinum sumitur. Huiusmodi ille fere de ordine ex natura philosophatur; etsi id non satis pro dignitate Theologiæ.

[a] Iob. 33. 6.

περὶ τοῦ τὸν βαπτιζόμενον λαμπροφορεῖν.

Τὸ μέν τοι λαμπροφορεῖν φησι τοὺς βαπτιζομένους, τῆς τῶν ἀγγέλων ἐστὶ σύμβολον λαμπρότητος, τὸ καθαρὸν ἐκείνοις τοῦ νοῦ, καὶ ἀμιγὲς τῆς ὕλης καὶ τῶν παθῶν, διασημαινούσης. ὧν χρὴ καὶ τὸν φωτισθέντα ἐν μεθέξει τῆς χάριτος γεγονότα, ἐν τοῖς λαμπρότητος χαρίσμασι συντηρεῖν ἑαυτόν. ἀλλ' ἐν τούτοις μὲν αὐτῷ καὶ τὸ ιη κεφάλαιον εἰς πέρας ἦλθε.

De baptizandorum candidi habitus gestatione.

Quod autem candidam, qui baptizantur, vestem gerant, inquit, signum illud est angelici splendoris, qui puritatem mentis illis, sine mixtione materiæ ac passionum, exhibet, quorum quidem gratiæ cum illuminatus sit particeps effectus, in nitoris accepti donis seipsum conseruare debet. Atque in his decimooctauo capiti ab eo finis imponitur.

διὰ τί ὁ Μωσῆς οὐκ ἀπ' ἀγγέλων τὴν κοσμογονίαν ἤρξατο.

Εννεακαιδέκατον δὲ κεφάλαιον πραγματεύεται αἰτίας διεξερχόμενον, δι' ἃς τῆς κοσμογονίας ὁ Μωσῆς οὐκ ἐξ ἀγγέλων ἤρξατο. καί φησιν, ὅτι Μωσῆς νομοθετεῖν μέλλων ἀνθρώποις, καὶ ἀγαθῶν μὲν ἐπαγγελίαν τοῖς κατορθοῦσιν, ἀπειλὰς δὲ καὶ τιμωρίαν παρὰ θεοῦ τοῖς ἐξαμαρτάνουσιν ἐπανατεινόμενος, εἰκότως, ὡς ἐν ἱστορίας τρόπῳ, καὶ τὴν δημιουργίαν ἐκείνων [a] πάντων εἰσάγει· ὧν ἡ χρεία πρός τε εὐεργεσίαν, καὶ ἀπειλὴν τῶν νουθετουμένων συντελεῖ. ἔσται γὰρ, φησὶν, ὁ οὐρανὸς χαλκοῦς, καὶ ἡ γῆ σιδηρᾶ, καὶ ὅσα ἄλλα διὰ τῶν κτισμάτων τοιαῦτα ἢ πρὸς ἀπόλαυσιν τῶν κατορθούντων, ἢ πρὸς κόλασιν τῶν ἁμαρτανόντων ἀναγέγραπται. ἐπεὶ οὖν σκοπὸς ἦν τῷ νομοθέτῃ, καὶ τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει συντελοῦντας νόμους εἰσαγαγεῖν, καὶ τῶν νομοθετηθέντων ἀσφάλειαν διά τε τῆς τῶν χαλεπῶν ἀπειλῆς, καὶ τῆς τῶν βελτιόνων ὑποσχέσεως περιποιήσασθαι· ἑκάτερον δὲ τούτων ἐκ τῶν κτισμάτων παραλαμβάνειν: διὰ τοῦτο ὅσα μὲν συντελῆ πρὸς τὸν αὐτὸν σκοπὸν, τούτων καὶ ἱστορίαν τῆς γενέσεως ἀνετάξατο· ὅσα δὲ τίνος οὐ κατήπειγεν, ὑπερτίθεται. δεύτερον διὰ τοῦ αἰσθητοῦ κόσμου ὡς δι' εἰκόνος ὁ Μωσῆς τὸν τεχνίτην αὐτοῦ καὶ δημιουργὸν ἐβούλετο τοῖς νομοθετουμένοις ὑποδεικνύναι· ἅτε δὴ παχυτέροις οὖσι τηνικαῦτα, καὶ μόλις ἐκ τῶν αἰσθητῶν καὶ συντρόφων αὐτοῖς δυναμένοις κατανοεῖν τὸν δημιουργὸν καὶ τεχνίτην τῶν ὁρωμένων. τοῦτο δὲ ἀπὸ τῆς περὶ ἀγγέλους διηγήσεως οὐκ ἐνῆν κατορθοῦν· ἐξ ἀδήλων γὰρ καὶ οὐκ ἐκ φαινομένων τοῦ ἀδήλου τὴν γνῶσιν παρέχειν, ἀσύμφορόν τε καὶ λίαν ἀσθενές. ἄλλως τε δὲ καὶ θεὸν μὲν, εἰ καὶ μὴ ὀρθῶς, ἀλλ' οὐκ ἀμηχάνως τὸ Ἰουδαίων ἔθνος, καὶ πρὸ τῆς νομοθεσίας ἐδόξαζεν:

XIX. Capite causas recenset, *Cur in mundi fabrica referenda, Moses ab angelorum creatione initium non duxerit.* Mosem ergo leges hominibus laturum, cum recte quidem agentibus bonorum promissionem, minas vero à Deo & pœnam sceleratis intenderet, merito, ait, pro historiarum more illorum etiam omnium creationem adducere, quorum vsus vel ad beneficentiam, qui admoniti fuere, vel ad terrorem incutiendum valeret. *Erit* enim, inquit, *cœlum æneum, & terra ferrea.* & quæcumque aliæ huiusmodi creaturæ eorum vel ad vsum recte agentium, vel ad correptionem peccantium descriptæ sunt. Cum igitur Legislatori propositum fuerit, & mortali generi leges ferre salutares, & ipsis legibus satis præsidium, suppliciorum minis, ac premiorum promissione, quærere, vtrumque horum ex creaturis desumendo: propterea quæcumque ad hunc scopum conducunt, horum etiam creationis historiam pertexuit, iis quæ eo non pertinebant reiectis.

Deut. 28. 23.

Deinde per sensibilem mundum, tanquam per imaginem, voluit Moses artificem eius, & creatorem, iis quibus legem ferebat exhibere. qui cum tunc adhuc crassiores essent, & vix è sensilibus atque cognatis rebus, eorum quæ videntur creatorem possent cognoscere; recte illud confici non potuit, cœpta ab Angelis narratione. Ex ignotis enim, non autem ex apparentibus notitiam ignoti parare velle, inutilis sane conatus est, valdeque infirmus. Alioqui Deum si non recte, at aliquo saltem modo Iudaica gens, etiam ante legem latam, glorificauit

IOBIVS.

cum angelorum ne appellationem quidem nouisset vno forsitan & item altero excepto, quibus id S. Spiritus gratia reuelarat. Confirmat quæ dicimus hoc, [a] quod etiamnum Sadducæi Deum quidem exsistere, & architectum esse mundi fatentur, cum tamen angelos vllos esse pertinaciter negent. Angelorum vero natura atq; appellatio à principio ignota, inde primũ in notionem venit, ex quo Abrahæ in Deum pietas cognosci cœpit: vnde aucta atq; amplificata, in omnes deinde pios deriuata est. Quanquam hos etiam Moses in fine suæ historiæ cum alia creatura coniungens: [b] *Lætamini*, inquit, *cæli, & adorent eum omnes angeli eius.*

[a] Act. 23. 8. Sadducæi non credunt esse angelos.

[b] Deuter. 32. 43. secundum LXX.

Tertium illud addit Iobius, si visibilia nobis viciniora, atque ad cognoscendum aptiora, quam inuisibilia sunt, rectè sensibilium tradens ortum Moses, maiora tantisper rudibus tradere ob inaccessam difficultatem, & quæ multa indigeret instructione omittit. Tu porro hic vna mecum cõsidera, vnum esse admodum de sensibilibus docendum illud, quod à Deo producta sint: cum de intelligibilibus duo hæc docenda veniant, & quod sint, & quod suam ex Deo subsistentiam acceperint. Propterea quoq; Angelorum non meminit Moses, dum mundi creationem narrare primum incipit; ne qui forte fidem latius extendere cupiunt, atq; instabiles sunt, ipsum quoque Vniuersum ab Angelis conditum esse opinarentur. Si enim cum nullam huiusce causam Moses scribendo dederit, Hebræorum tamen non pauci, & quibus horum placet error, mundum ab Angelis, quæque mundo continentur, creata esse nugantur: quanto vtique auctior erat futurus morbus, si quid tale ab ipso Legislatore Mose scriptum fuisset.

Nunc vide mihi ratiocinationis huius accurationem. Ab Adami præuaricatione adusque Noë generationem, Angelorum natura in hominum cognitionem minimè venit: quæ prima omnium ætas fuerit. Ac ne in secunda quidem ætate, quæ in audacem illam turris ædificationem desinit. Sed nec tertia se potest ætas Angelorum cognitione iactare, quæ vsque dum Abraham Deum cognoscere cœpit, vt manifestum est, extenditur. At postquam Abrahæ promissiones illæ, quæ Dominicam incarnationem veluti fundabant, ac præordinabant, factæ sunt, humanæque mentis oculi veritatis luce collustrari magis cœpere, & animi fluctuatio stabili religionis fide confirmari; tunc certè Angelus vnus introducitur ancillæ Abrahæ Agar ministrans, qui illam animi pendentem ac deficientem solaretur. Tantum non hanc vocem mittente historia, magnum esse discrimen inter ministerium & creationem, interque creatorem, & res creatas.

Genes. 21. 17.

Illud enim dominationis est atque imperij; hoc vero obedientiæ ac seruitutis. Quamobrem & Paulus præter cæteros Legis benè peritus: *Nonne omnes sunt administratorij Spiritus, in ministerium missi?* exclamauit. Hac igitur de causa, vt diximus, Angelorum creationem initio historia non attigit. Quæ quidem vbi retulit Auctor, aliáque adiunxit, quæ (mihi saltem) nequaquam ea videntur ad rem propositam adferre, quæ necessaria erant, tertium tandem librum finit.

Hebr. 1. 14.

ἀγγέλων δὲ οὐδὲ προσηγορίαν ἠπίστατο χωρὶς ἑνὸς, ἢ καὶ δευτέρου, οἷς ἡ τοῦ πνεύματος ἀπεκάλυψε χάρις. μαρτυρεῖ δὲ τὸ λεγόμενον, ὅτι καὶ μέχρι νῦν τὸ σαδδουκαίων ἔθνος, θεὸν μὲν εἶναι καὶ δημιουργὸν ὁμολογεῖ, ἀγγέλους δὲ μηδαμῶς ὑπάρχειν ἀπαυθαδίζεται. ἡ δὲ τῶν ἀγγέλων φύσις καὶ κλῆσις κατ' ἀρχὰς ἀγνοουμένη, ἐκεῖθεν εἰς γνῶσιν κατέστη, ἀφ' οὗ τὸ θεοσεβὲς τοῦ Ἀβραὰμ ἐγνωρίσθη· ἐντεῦθεν αὐξομένη, κατὰ προκοπὴν εἰς πᾶν τὸ τῶν εὐσεβῶν διεδόθη γένος· πλήν γε καὶ ὁ Μωσῆς ἐπὶ τέλει τῆς καθ' αὐτὸν ἱστορίας, τούτους τῇ ἄλλῃ συνταττόμενος κτίσει, εὐφράνθητε οὐρανοί, φησι, καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι θεοῦ. τρίτον ἐκεῖνό φησιν εἰ τῶν ἀοράτων τὰ ὁρατὰ ἐγγύτερα * πρὸς ἡμᾶς, καὶ πρὸς γνῶσιν ἐπιτηδειότερα· εὐλόγως τῶν αἰσθητῶν παραδιδοὺς τὴν γένεσιν ὁ Μωσῆς, τὰ μείζω τέως τοῖς εἰσαγομένοις, διὰ τὸ δυσέφικτον, καὶ πολλῆς παιδαγωγίας δεόμενον, παρατρέχει. κἀκεῖνο δέ μοι συνεπιθεώρει· μιᾶς δέονται τῆς διδασκαλίας τὰ αἰσθητὰ, ὅτι παρήχθησαν ἐκ θεοῦ· τὰ δὲ νοητὰ διττὴν ἀπαιτεῖ, ὅτι τε εἰσὶ, καὶ ὡς ἡ τούτων σύστασις ἐκ θεοῦ. ἔτι δὲ ἀγγέλων οὐκ ἐμνήσθη, τῆς κοσμογονίας ἀπαρχόμενος· ἵνα μή τινες τῶν εὐριπίστων τε καὶ εὐμεταβόλων, δι' ἀγγέλων τὸ πᾶν ὑποστῆναί τε καὶ δημιουργηθῆναι δοξάσωσιν. εἰ γὰρ καὶ μηδεμίαν ἀφορμὴν Μωσέως κατὰ τὴν συγγραφὴν * παρατυχόντος, ὅμως ἑβραίων τε οὐκ ὀλίγοι, καὶ εἴ τις φίλος ἡ ἐκείνων ἀπάτη, δι' ἀγγέλων τὸν κόσμον, καὶ τὰ ἐν τῷ κόσμῳ, δημιουργηθῆναι παραληροῦσιν· ἐπὶ πόσον ἂν οὐκ ἐπενεμήθη τὸ νόσημα, εἴ τι τοιοῦτον τῷ νομοθέτῃ ἀνεγέγραπτο. καὶ ὅρα μοι τὴν τοῦ λόγου ἀκρίβειαν. ἀπὸ τοίνυν τῆς παραβάσεως Ἀδὰμ, μέχρι τῆς Νῶε γενεᾶς, ἀγγέλων φύσις εἰς ἀνθρώπων γνῶσιν οὐκ ἀφίκετο. περίοδος δὲ ἂν εἴη αὕτη τοῦ χρόνου πρώτη. οὐ μὴν οὐδὲ κατὰ τὴν δευτέραν περίοδον, ἥτις εἰς τὴν πυργοποιίας ἀπολήγει τόλμαν. ἀλλ' οὐδ' ἡ τρίτη τοῦ χρόνου περίοδος τῇ τῶν ἀγγέλων ἔχει γνώσει σεμνύνεσθαι, ἥτις μέχρι τῆς τοῦ Ἀβραὰμ θεογνωσίας, ὡς δῆλον, παρατείνεται. ἐπεὶ δὲ τῷ Ἀβραὰμ αἱ συνθῆκαι τὴν δεσποτικὴν ἐπιδημίαν οἱονεὶ θεμελιοῦσαί τε καὶ * διοικονομοῦσαι γεγόνασι, καὶ ἤρξατο μᾶλλον τὸ ἀνθρώπινον τῷ φωτὶ τῆς ἀληθείας τοὺς τῆς διανοίας ὀφθαλμοὺς ἐναυγάζεσθαι, καὶ τὸ παλίρροιον τῆς γνώμης εἰς στάσιμον εὐσεβείας πίστιν διαπήγνυσθαι· τότε δὴ τότε τῶν ἀγγέλων ἕνα διοικονομεῖται τῇ παιδίσκῃ τοῦ Ἀβραὰμ Ἄγαρ * διακονεῖν, καὶ τὸ ἐν αὐτῇ καταπραΰνειν διηπορημένον τε καὶ ἄθυμον. μονονουχὶ φωνὴν ἀφιείσης τῆς ἱστορίας, ὡς πολὺ μέν ἐστι τὸ μέσον διακονίας καὶ δημιουργίας, καὶ δημιουργοῦ καὶ δημιουργουμένων· τὸ μὲν γὰρ κυριότητος καὶ δεσποτείας, τὸ δὲ ὑπακοῆς καὶ δουλείας. διὸ καὶ Παῦλος, εἴ τις ἄλλος νομομαθὴς ὢν, οὐχὶ πάντες εἰσὶ λειτουργικὰ πνεύματα, διακέκραγεν, εἰς διακονίαν ἀποστελλόμενα. διὰ ταύτην μὲν οὖν τὴν αἰτίαν, ὡς ἔφθην εἰπὼν, ἀγγέλων κατ' ἀρχὰς ἡ ἱστορία γένεσιν οὐκ ἀναγράφει. καὶ ταῦτα εἰπὼν ὁ συγγραφεὺς, καὶ ἕτερα συνάψας τούτοις, οὐκ ἔμοιγε δοκοῦντα τὸ ἀναγκαῖον πρὸς τὴν ὑπόθεσιν φέρειν προσβάλλεσθαι, τὸν τρίτον ἀποπερατοῖ λόγον.

ἔτι σαδδουκαῖοι ἀγγέλους εἶναι οὐ πιστεύουσι.

* τὰ ἡμῖν [illegible]

* ἴσ. παρατυχόντος.

* al. [illegible]

* al. διακονεῖν.

Διὰ τί ὁ υἱὸς ἐσαρκώθη.

Ὁ δὲ δʹ αὐτοῦ καὶ ὁ τοῦ εʹ λόγος, ἐν δυσὶ κεφαλαίοις περιγραφόμενος, οὐδὲν ἕτερον διαλαμβάνει, ἢ ὅτι τῶν πρεπωδεστάτων ἦν, τὴν ἀπαράλλακτον καὶ φυσικὴν εἰκόνα τοῦ πατρὸς ἡμᾶς τοὺς κατ᾽ εἰκόνα μὲν γεγονότας, τὸν δὲ χαρακτῆρα κιβδηλεύσαντας, ταύτην ἡμᾶς ἀποκαθᾶραί τε τῶν κηλιδωμάτων, καὶ εἰς τὸ ἀρχαῖον κάλλος ἀναμορφώσασθαι· καὶ ὡς ἔδει τὴν ἀληθῆ καὶ ἐνυπόστατον τοῦ θεοῦ σοφίαν, τοὺς εἰς ἀλογίαν παρεκτραπέντας, καὶ πρὸς τὸν κτηνώδη βίον ἀποκλίναντας, ἀπαλλάξαι τε τῆς ἀλογίας, καὶ πρὸς τὸ νοερὸν ἐπαναγαγεῖν ἀξίωμα.

Διὰ τί δημιουργὸς καὶ κριτὴς ὁ υἱός.

Ὁ δὲ ἕκτος αὐτοῦ λόγος, κεφάλαιον προβάλλεται πρῶτον, διὰ τί δημιουργὸς ὁ υἱὸς λέγεται τῆς τε πρώτης ἡμῶν ὑποστάσεως, καὶ τῆς ἐπὶ τέλει τῶν αἰώνων ἀναπλάσεως· εἶτα καὶ κριτὴς ἁπάντων ἐν τῷ καιρῷ τῆς καινῆς ἀναστάσεως; ἐχομένων γὰρ τῶν τριῶν τούτων καταστάσεων ἀλλήλοις, καὶ πρὸς τὸν αὐτὸν δεσπότην καὶ τεχνίτην ἀναφερομένων, καὶ ἡ περὶ αὐτῶν ἀλληλουχεῖται καὶ συνυφαίνεται ζήτησίς τε καὶ ἐπίλυσις. ἐπεὶ γὰρ ἔκτισε, δικαίως καὶ διαλυθέντας ἀνακτίζει. καὶ ἐπεὶ τοῦτο, ἀκολούθως τῷ οἰκείῳ πλάσματι καὶ νομοθετεῖ. * νομοθετεῖ δὲ δῆλον ὅτι καὶ τὴν κρίσιν, τοῖς τε νομοφυλακοῦσι καὶ τοῖς τὸ παράνομον προελομένοις αὐτὸς ἀδέκαστον τὸ προνόμιον ἔχει διανέμειν. προηγουμένης οὖν τῆς ζητήσεως, διὰ τί, μηδεμιᾶς οὔσης ἐν τῇ τριάδι διαφορᾶς, καθ᾽ ὑπεροχὴν λέγω καὶ ἔλλειψιν, ὁ υἱὸς μᾶλλον δημιουργός τε καὶ πλάστης ἀνακηρύττεται; καὶ ταύτης τὴν λύσιν ἤδη λαμβανούσης, φανερὸν ὡς καὶ τὰ ἐφεξῆς τῶν ζητημάτων συνδιαλύεται. φησὶν οὖν, ὡς καλῶς καὶ εὐλόγως ἡ δημιουργία τοῦ παντὸς κατ᾽ ἐξαίρετον τῷ υἱῷ ἀναφέρεται. καὶ γὰρ τοῦ λόγου μετὰ σαρκὸς ἐπιδημήσαντος, αἱ μείζους καὶ πλείους περὶ τὴν δημιουργίαν αἱρέσεις προέκοψαν. καὶ οἱ μὲν τὸν ἕνα καὶ ὡς ἀληθῶς δημιουργὸν ἀγνοήσαντες, εἰς πολλὰς αἰτίας τὴν τῶν ὄντων ἀνῆψαν ὑπόστασιν. ἔνιοι δ᾽ οὖν οὐκ εἰς πλῆθος μόνον θεῶν ἐξεχύθησαν, ἀλλὰ καὶ τῷ ἀγαθῷ πονηρὸν ἀνταγωνιστοῦντες, τὴν τῶν ὅλων ἀμέριστον ἐπιστασίαν εἰς ἀντικειμένας προνοίας διῄρησαν. τινὲς δὲ καὶ τῆς ἀμεροῦς καὶ διὰ πάντων τὸ ἴσον ἐχούσης θεότητος, μεριστὰς πικροὺς καὶ ἀδίκους σφᾶς αὐτοὺς προκαθίσαντες, ὅλον τὸ θεοπρεπὲς τῷ πατρὶ περικλείσαντες, τὸν υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα τῆς συμφυοῦς ἀπώσαντο προστάσεως [ὡς] ἐνόμιζον αὐτῶν τὸ ἀσύνετον περιδραξάμενοι· ὅτι δὴ τὸν * θεὸν ἕνα, ὃν καὶ πατέρα ὑμνεῖ τὰ παλαιὰ νόμιμα, ἀνακηρύττουσι, καὶ τόλμης ἐστὶν ἀγνώστης εἰς παρανομίαν θεὸν τὸν υἱὸν ἢ τὸ πνεῦμα συνομολογεῖν. τούτων δ᾽ ἂν εἶεν ἀγνοίας μὲν τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ πνεύματος ἐνοσήσαντες, * ὅσας τὸ Ἰουδαϊκόν τε καὶ ἑλληνικὸν ἐνετάκη φρόνημα. οἱ δὲ γνῶσιν μὲν, ἐπισφαλῆ δὲ κτησάμενοι, ὥσπερ Ἄρειος καὶ οἱ κατὰ Μακεδόνιον, οἱ συνηρίθμησαν ἀθέως τῇ κτίσει τὸν κτίσαντα. ὅτε οὖν τῆς τοιαύτης πλάνης οὕτως ἐπιπολάζειν κατισχυούσης, εἰ καὶ τὸ τῆς δημιουργίας τῶν ὅλων ἀξίωμα ἀφωρισμένως προσανετέθη τῷ πατρί, εἶτα καὶ ἡ ἀνάπλασις καὶ ἡ κρίσις, ποία μανίας οὐκ ἂν διεπλάττετο τοῖς ἀσεβέσι πρόφασις,

* νομοθετεῖν.

* al. θεὸν.

* al. ὅσοι.

IOBIVS.

LIBER IV. & V.

Cur Filius Dei homo factus.

QVARTVS vero & quintus liber duobus capitibus absoluitur, neque aliud quid attingit, quam [CAP. XX.] decentissimum fuisse, vt immutabilis natiuaque Patris imago nos ad eandem conditos (sed qui formam illam iam corruperamus) à sordibus mundaret, & pristino decori restitueret: [CAP. XXI.] vtque oportuerit veram & Hypostaticam Sapientiam Dei conuersos in insipientiam, & iumentis similes redditos à stultitia liberare, & ad rationabilis creaturæ dignitatem reducere.

LIBER VI.

Cur Creator & Iudex Dei Filius.

SEXTVS Liber primum illud [XXII.] Caput proponit: *Quare Dei Filius opifex dicatur, cum primæ nostræ exsistentiæ, tum reformationis in fine seculorum, tum etiam Iudex omnium, nouæ resurrectionis tempore?* His enim tribus inter se connexis, & ad eundem dominum artificémque relatis, ipsa quoque quæstio & solutio connexam atque cohærentem rationem habent. Postquam enim creauit, merito perditos reparat. Quod cum ita sit, consequenter etiam suæ creaturæ legem fert. Vnde & illud planum efficitur, ipsius esse sententiam incorruptam ferre, tam in legem seruantes, quam in eam sponte violantes. Præmissa igitur quæstione, *Cur cum nulla sit in Trinitate gradus superioris aut inferioris differentia, Filius tamen potius opifex atque formator prædicatur*: manifestum est hac vna soluta, reliquas quoque ex ea deinceps ortas quæstiones dissolui. Quare affirmat rectè ac merito Vniuersi creationem ad Filium per excellentiam referri. Cum etenim Verbum in carne ad nos venisset, plures ac maiores hæreses de creatione processerunt. In his aliqui verum atque vnicum creatorem ignorantes, in varias causas mũdi creationem retulerunt. Vnde non in multitudinem solum Deorum quidam sese effuderunt, sed & bono malum opponentes, Vniuersi gubernationem indiuisibilem in contrarias Prouidentias distraxerunt. quidam rursum indiuiduæ & per omnia æqualis Diuinitatis diuisores amaros atque iniustos se constituentes, tota Dei maiestate Patri attributa, Filium ac Spiritum sanctum ab eiusdem naturæ participatione repulerunt. Hoc pro sua dementia prætextu arrepto, quod & DEVM vnum (quem etiam Patrem prædicat vetus Lex) celebrarent, & noxam adducentis audaciæ esset, Filium vel Spiritum Deum confiteri. Ex his vero fuerint tum qui ignorantia Filij & Spiritus laborarunt; quotquot nimirum Iudæorum atque gentilium tabefecit error; tum qui scientia quidem, sed fallaci præditi (vt Arius atque Macedoniani) ipsum creatorem impiè rebus creatis adnumerauerunt. Vide igitur, quando hic error longe adeo latéque inualescere potuit; si etiam creationis Vniuersi dignitas definite Patri esset attributa, prætereáque redemptio atque iudicium, quis non impiis dementiæ color, ac prætextus confingeretur,

IOBIVS. quo Filium ac Spiritum sanctum, vel nullo modo subsistere, vel subsistentem in creaturarum ordinem redigere auderent? Propterea igitur Pater Filio iusta de causa cedit, cum creationis dignitate ab initio, tum reformationis, tum etiam iudicij. Veruntamen non si in eorum aliquo, quæ modo diximus, Filio cessit Pater, mox etiam in omnibus cessit. Neque enim hoc disponentis omnia sapienter Prouidentiæ fuerit, quandoquidem tali nulla penitus apparente occasione, multi impiorum duo Testamenta contrariis Legislatoribus assignarunt. Quare conuenienti prorsus, quæque Deum deceat ratione, & sapientiæ plena dispensatione, Filio non formatio solum atque reformatio, sed iudicium quoque (etsi tribus personis communia hæc sint) per excellentiam attribuuntur. Sic igitur obiectam quæstionem Dei amans Scriptor hic dissoluit: cui & alia accedunt, quæ parem nequaquam cum suprascriptis vtilitatem habent.

Interim præsenti dubitationi aliud quiddam inuestigatione dignum admiscet. Quærit enim, *Cur Filio Pater præponatur, ac dehinc tertius Spiritus sanctus constituatur?* Respondétque certum esse, Diuinam naturam (cum nec verbis exprimi, nec mente comprehédi queat) neque ratione, neque oratione hoc ipsum quod est, euulgari vel nominari posse: Quibus vero per ineffabilem dispensationem cognoscenda obijcitur, non sicuti est, sed vt fas atque vtile est iis, quibus apparet, sic pulchritudinis suæ splédorem immittere infixius in se intuentes, & vtcumque fruendam dare. quapropter vt profundius, & magis Theologice loquamur, siue Trinitatem, siue vnitatem, siue Patrem, siue Filium, siue Spiritum sanctum, siue Deitatem, siue aliud quidpiam incomprehensibilem illam & ineffabilem naturam cogitemus, vel nominemus, non hæc illa, sed supra hæc est. Quamobrem etiam ineffabilium enarrator

a 1. Cor. 13. 9. & 10. clamat:[a] *Ex parte cognoscimus, & ex parte prophetamus, Cum autem venerit quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est.* Huiusque germanus discipulus, sapiens ille Dionysius, hæc ipsa iisdem propemodum testata verbis reliquit: maximè vbi [b] de perfecto atque vno agit.

b Cap. XIII. lib. de diuin. nominibus.

Quando igitur plurima eorum, quæ de Deo dicuntur, non id quod est, significant, sed potius manu ducunt, & pro captu nostro per cognatas nobis res atque voces, mentem nostram supra nos attollunt: perspicuum est tale quid illud esse, quod primo loco inter loquendum proferatur Pater, deinde Filius, ac post hunc Spiritus sanctus. Quemadmodum alicubi etiam ipse Dominus, nos instruens, discipulis ait: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos, in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti.* (Matt. 28. 19.) Quoniam ipsa secundum se diuina natura, neque præponi, neque subijci apta est, sed supra omnem tam numeri, quam singularitatis notionem collocatur. Numerus siquidem, & vnitas de substantia dicuntur: diuinitas verò substantiam superat vniuersam. Quemadmodum igitur DEVS omnia quæ in tempore existunt, sine tempore cognoscit, & indiuisè, quæ diuisibilia, vt & fluxa, sine vllo fluxu:

εἰς τὸ τὸν μὲν υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα ἢ μηδόλως ὑφεστάναι, ἢ καὶ ὑφεστῶτα εἰς τὴν τῶν κτισμάτων χώραν ἀπελαύνειν καταθρασύνεσθαι. διὰ τοῦτο οὖν ὁ πατὴρ τῷ υἱῷ οἰκονομικῶς ὑπεξίσταται, τῆς τε κατ' ἀρχὰς δημιουργίας, καὶ τῆς ἀναπλάσεως, εἶτα καὶ τῆς κρίσεως. οὐ μὴν ἀλλ' οὐδ' εἰ τῶν εἰρημένων μέν τινος ὁ πατὴρ ὑπεξίστη τῷ υἱῷ, μὴ πάντων δὲ τῶν εἰρημένων: οὐδὲ τοῦτο αὖ ἦν τῆς πάντα σοφῶς οἰκονομούσης προνοίας· ὅπου γε μηδὲ τῆς τοιαύτης ὅλως ὑποφαινομένης ἀφορμῆς, πολλοὶ τῶν ἀσεβῶν τὰς δύο διαθήκας ἐναντίοις νομοθέταις διενείμαντο. ὥστε ἐναρμονίῳ τε καὶ θεοπρεπεῖ λόγῳ καὶ οἰκονομίᾳ πεπληρωμένῃ σοφίας τῷ υἱῷ καὶ ἡ πλάσις, καὶ ἡ ἀνάπλασις, καὶ ἡ κρίσις, * καὶ τῶν τριῶν ὑποστάσεων εἴη ταῦτα κοινά, κατ' ἐξαίρετον ἀναφέρεται. οὕτω μὲν οὖν τὴν προκειμένην ἀπορίαν, ὁ * φιλόθεος συγγραφεὺς ἐπιλύεται. * συμπαραβάλλεται καὶ ἕτερά τινα, οὐχ ὁμοίως τοῖς εἰρημένοις τὸ χρήσιμον παρεχόμενα. μεταξὺ δὲ τοῦ προκειμένου ζητήματος, καὶ ἕτερόν τι αὐτοῦ ἄξιον ἐξετάσεως συνδιαπλέκεται· ζητεῖ γὰρ διὰ τί προτέτακται ὁ πατὴρ τοῦ υἱοῦ; εἶτα τὸ πνεῦμα τρίτον συντάττεται; καί φησιν, ὡς ἡ θεία φύσις ἄρρητος οὖσα καὶ ἀκατάληπτος, δῆλον ὡς οὔτε λογισμῷ τινι, οὔτε ῥήματι, αὐτὸ τοῦτο ὅπερ ἐστὶν ἐκκαλύπτεται, ἢ ὀνομάζεται. οἷς δ' αὖ καὶ πρὸς ἐμφάνειαν δι' οἰκονομίας ἄφατον καταστῇ οὐχ ὡς ἔστιν, ἀλλ' ὡς ἑκάστῳ τῶν ἐμφανιζομένων δυνατόν τε καὶ συμφέρον, οὕτως αὐτῆς τοῦ κάλλους τὰς μαρμαρυγὰς ἐνίησί τε τοῖς εἰς ταύτην ἀτενίζουσι, καὶ ἀπολαύειν παρέχεται. διὸ βαθυτερόν τι καὶ θεολογικώτερον φάναι, κἂν τριάδα, κἂν μονάδα, κἂν πατέρα καὶ υἱὸν, καὶ πνεῦμα: κἂν θεότητα, κἂν ἕτερόν τι τὴν ἄληπτον ἐκείνην καὶ ἄφατον ἐννοήσωμεν, ἢ ὀνομάσωμεν φύσιν· οὐ ταῦτα, ἀλλ' ὑπὲρ ταῦτά ἐστι. διὸ καὶ ὁ τῶν ἀπορρήτων μυσταγωγός, ἐκ μέρους βοᾷ γινώσκομεν, καὶ ἐκ μέρους προφητεύομεν· ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ τέλειον, τότε τὸ ἐκ μέρους καταργηθήσεται. καὶ ὁ γνήσιος δὲ τούτου μαθητής, ὁ σοφὸς Διονύσιος, τὰ αὐτὰ καὶ τοῖς αὐτοῖς μικροῦ διαμαρτύρεται ῥήμασι, καὶ μάλιστά γε ἐν τοῖς περὶ τελείου καὶ ἑνός. ἐπεὶ οὖν ἐπεὶ τὰ πλεῖστα τῶν περὶ θεοῦ, οὐχ ὅπερ ἐστὶ παραδηλοῖ, χειραγωγία δὲ μᾶλλον τίς ἐστι, καὶ συγκατάβασις, διὰ τῶν συντρόφων ἡμῖν καὶ πραγμάτων καὶ ὀνομάτων, τὸν νοῦν ἡμῶν πρὸς τὰ ὑπὲρ ἡμᾶς ἀναφέρουσα: δῆλον, ὅτι τοιοῦτόν ἐστι καὶ τὸ προτετάχθαι τὸν πατέρα κατὰ τὴν ἐκφώνησιν, εἶτα τὸν υἱὸν, καὶ μετ' ἐκεῖνον τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ὥς που καὶ αὐτὸς ὁ δεσπότης παιδαγωγῶν ἡμᾶς πρὸς τοὺς μαθητάς φησι. πορευθέντες μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. ἐπείγε αὐτὴ καθ' ἑαυτὴν ἡ θεία φύσις οὔτε προτάττεσθαι, οὔτε ὑποτάττεσθαι. ἀλλὰ καὶ πάσης ὑπερίδρυται καὶ ἀριθμήσεως καὶ μοναδικῆς ἐπινοήσεως. εἴπερ καὶ ὁ ἀριθμὸς, καὶ ἡ μονὰς περὶ * οὐσίαν, τὸ δὲ θεῖον ὑπερούσιον. ὥσπερ οὖν τὸ θεῖον τὰ ἐν χρόνῳ πάντα ἀχρόνως ἐπίσταται, καὶ ἀμερίστως τὰ μεριστὰ, καὶ ἀρρεύστως τὰ ῥέοντα:

Marginal notes: * al. ἀλλ. — * al. εἴρηκε. — * al. συμπαραβάλλει. — l. ἐν τῷ περὶ θείων ὀνομάτων, cap. 13. — * al. οὐσίαν.

ὥστε

ὅτω πᾶσα γενητὴ φύσις καὶ τὸ ὑπερέχον ἐν χρόνῳ νοεῖ, καὶ μεμερισμένως τὸ ἀμέριστον, καὶ τὸ ἄφθεγκτον, διὰ συνδρόμου φωνῆς ὀνόμασι διαμεμορφωμένης καὶ ῥήμασιν.

Εἶτα ἐφεξῆς ἐξετάζει, τίνος ἕνεκεν ὁ μὲν υἱὸς κατὰ τὴν ἐκφώνησιν μέσος παραλαμβάνεται, ἄκρα δὲ ὁ πατὴρ καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον; καί φησιν ὡς ἐπειδὴ δικαιοσύνης ζυγὸς λέγεται ὁ θεὸς, ἀναλόγως τῷ παρ' ἡμῖν ζυγῷ, καὶ ἡ ἐν τῇ θείᾳ φύσει τάξις ἐπινενόηται· ὥστε τὸν υἱὸν, τὴν μέσην χώραν ἀναπληροῦντα, τὴν ἄκραν ἰσότητα πρὸς τὰ ἄκρα συντηρεῖν· αὐτὸς γὰρ τήν τε κατ' ἀρχὰς δημιουργίαν καὶ τὴν ὕστερον τοῦ γένους ἀνάπλασιν ἀπειργάσατο. καὶ τὸ παράδειγμα δὲ [τοῦ ζυγοῦ] τὸ ἰσόρροπόν τε καὶ ἰσοδύναμον τῆς ἀπειροδυνάμου τριάδος αἰνίττεται, μηδεμιᾶς τῶν τριῶν ὑποστάσεων ἀναφερομένης τι πλέον, ἢ πρὸς τὴν κάτω ῥοπὴν ἀποκλινούσης· ἀλλ' ἐν τῷ ἴσῳ τε καὶ ὁμοτίμῳ καὶ ἀδιαφόρῳ τῆς δόξης καὶ τῆς οὐσίας ζυγοστατουμένης τε καὶ θεολογουμένης. ἐξ οὗ καὶ ἐν τοῖς γενητοῖς ἡ ἰσότης δίδοται, καὶ τὸ δίκαιον ταλαντεύεται. Τοιαῦτα μὲν οὖν αὐτῷ κατά τε τὸ κβ' κεφάλαιον τοῦ ἕκτου βιβλίου, καὶ τὸ τρίτον καὶ κ', συναφαίνεται. μετὰ τοῦτο δέ φησιν ἀναλογίαν τινὰ διασώζειν, τὴν ἐν ταῖς πτέρυξι τῶν σεραφὶμ θεωρουμένην διπλῆν τριάδα· καὶ τὸ μὲν μέσον ἀναλογεῖν τῷ πατρὶ, τὰ δ' ἄκρα τῷ υἱῷ καὶ τῷ πνεύματι· καὶ τὴν τριαδικὴν τῆς ἁγιότητος ἐκφώνησιν ἀπαράλλακτον οὖσαν πάντη, πρὸς ἑαυτὴν τὸ ἀπαράλλακτον κατ' οὐσίαν καὶ δύναμιν καὶ ἐξουσίαν τῶν τελείων αἰνιγματίζειν ὑποστάσεων. καὶ ἐπισφραγίζειν δὲ καὶ ἐπισυνάπτειν τὸ ὁμοούσιον καὶ ἑνιαῖον τῶν τριῶν τὴν ἐπαγωγὴν καὶ ἐπιφορὰν τοῦ ἑνὸς κύριος. δηλοῦν δὲ καὶ τῶν πτερῶν τὴν διπλόην, πᾶσαν τὴν εἰς ἡμᾶς δι' αὐτῶν κατιοῦσαν γνῶσιν, εἰ καὶ διὰ τῶν ἀΰλων διακονεῖται πνευμάτων, οὐχ ἁπλῆν, ἀλλ' ὑλικὴν κατιέναι, ἐκ τῶν καθ' ἡμᾶς τύπων τε καὶ σχημάτων τοῖς συνθέτοις σύνθετον ἁρμοζομένην· δηλοῦν δὲ τὸ ὑλικὸν ἅπαν ἐξ ὕλης συγκείμενον καὶ εἴδους. ἔτι δὲ καὶ τὰς νοερὰς δυνάμεις ἐξ ἁγιασμοῦ καὶ οὐσίας, ὃ τὸ διττὸν αἰνίττεται τῶν πτερύγων, συγκεῖσθαί φασι. δι[illegible] ὡς καὶ ἡ τούτων γνῶσις τῆς ὁλοτελοῦς καὶ ὑπὲρ ἁπλότητα γνώσεως, ἥ τις μόνη τῇ δημιουργικῇ τριάδι ἀφώρισται, ἐλαττουμένη, καὶ τὸ ἀτελὲς ἔχουσα, οὐκ εἴη πάσης διπλόης τὸ ἐλεύθερον ἔχουσα. παραδηλοῦν δὲ καὶ τὴν ἅγιος φωνὴν, ἄνευ συνθήκης προφερομένην, καὶ μηδὲ μεταλαβόντος ἑτέρου προσρήματος, τὸ ἁπλοῦν καὶ ἀσύνθετον καὶ ἐξῃρημένον καὶ ἀβέβηλον τῆς θείας φύσεως, πρὸς πᾶσαν ἄλλην φύσιν τε καὶ ὑπόστασιν. τοῦτο δὲ τὸ ἅγιος τῶν ἁγίων αἰνίττεσθαι τὸ ὑπερϊδρυμένον καὶ ἀσύγκριτον πρὸς πᾶσαν ἄλλην ὀνομαζομένην ἁγιότητα. καὶ γὰρ καὶ ὅσοι διὰ τὸ θεῖον ἅγιοι λέγονται, βέβηλοί τε ἂν κριθεῖεν, καὶ ἀκάθαρτοι, παραβαλλόμενοι θεῷ· ὥσπερ καὶ πάντες οἱ βασιλεῖς δοῦλοι, καὶ μὴ ὄντα τὰ ὄντα, πρὸς τὸν ὄντως ὄντα ἐξεταζόμενα. τὸ ἐξαίρετον τοίνυν, ὡς εἴρηται, καὶ μεμονωμένον, καὶ πάσης ἄλλης ὑπερόριον φύσεως ἐπὶ θεοῦ καταγγέλλει τὸ, ἅγιος.

sic omnis creata natura, id quod tempus excedit, in tempore cognoscit, & diuise, quod diuidi non potest, quodque ineffabile est: per cognatam nominibúsque & verbis efformatam vocem. IOBIVS.

XXIII. Quærit deinceps, *Cur Filius, cùm loquimur, medius assumatur, extremisque locis Pater, & Spiritus sanctus?* Respondet: Quoniam iustitiæ trutina dicitur Deus, proportione quadam cum trutina nostra, ideò quoque in natura diuina ordo eiusinodi excogitatus est, vt filius medio occupato loco, exactam æqualitatem cum extremis teneat. Ipse enim & à principio creationem, & ad postremum generis [nostri] instaurationem perfecit. Quin etiam trutinæ exemplum, infinitè potentis Trinitatis æqualem omnino ac parem potestatem subindicat, cum nulla trium personarum, vel plus altera assurgat, vel ad ima magis vergat, sed in æquali & pari, nullóque modo differente gloria, & essentia trutinetur, ac theologicè expendatur. Vnde & in rebus generatis æqualitas datur, & iustum æquis ponderibus libratur. Hæc ferè in vicesimo secundo capite sexti libri, itémque vicesimo tertio ab eo contexuntur.

XXIV & XXV. Post hæc analogiam quandam seruari asserit à duplici illa Trinitate, quę in alis Seraphim consideratur. Et medium quidem Patri respondere, extrema verò Filio, ac Spiritui sancto. Triplicem quoque illam & omnino inuariatam in se vocis SANCTVS exclamationem: trium personarum immutabilitatem, quo ad essentiam, potentiam, & facultatem subindicare. Quin & illorum trium consubstantialitatem atque vnitatem velut sigillo obsignari ac coaptari, dum vnum duntaxat postea [per vocem] DOMINVS inducitur & infertur. Alarum item geminationem, significare cognitionem illam omnem, quæ per hos in homines deriuatur (etsi per immateriales spiritus subministretur) non simplicem, sed materiatam deferri: ex nostris nimirum figuris ac formis, velut compositum quoddam, compositis adaptatam, cum duplex sit materiatum omne, ex materia conflatum & forma. Quanquam & intelligibiles potestates, ex sanctificatione & substantia, quod duplicibus alis significetur, conflari volunt. Certum verò quod horum cognitio, perfectissimâ illâ, & quæ omné cognitionis simplicitatem superat, vt quæ soli creatrici Trinitati adscribatur, inferior atque imperfectior existens, non ab omni sit compositione libera. Adhæc vocem SANCTVS sine vlla coagmentatione prolatam, & nullo omnino alio intercedente prouocabulo, indicare simplicem, minimè compositum, excellentem ac sacrosanctum diuinæ naturæ statum, cum omni alia natura & subsistentia comparatæ. Illud verò SANCTVS SANCTORVM, eiusmodi significare sanctimoniam, quæ sit supra omnem aliã, quæ nominari possit, collocata: miniméque cũ illa componenda. Quotquot enim ob diuinam gratiam SANCTI dicuntur, profani alioqui atque impuri meritò iudicari queát, si cum Deo componantur. Vt & omnes reges, serui, & existentia, non existentia, ad eum qui reuera existit collata. Excellentiam igitur, vt dictum est, ac singulare quid, & supra reliquæ creaturæ terminos de Deo nuntiat verbum illud SANCTVS.

Esaia 6

IOBIVS.

Sanctum enim hîc dicas, non quod ab omni ſorde, quæ corpus aut animam inquinat, purum eſt, nequaquam. Quænam enim illa Dei laus, aut potius quomodo non extrema eius vituperatio ſit, ſi id laudationis loco vſurpetur, quod Deus ab affectionibus noſtris liber exiſtat? Sed diſtinctam [Dei naturam vox illa] & cæteris omnibus antecellentem, atque ab iis ſeiunctam prædicat. Neque verò inſolita ſacris litteris eiuſmodi huius vocabuli ſignificatio, vt ibi: *Omne maſculinum adaperiens vuluam, ſanctum Domino vocabitur*, hoc eſt, ſelectum. Et [a] rurſum Iudicum libro: *Paries filium, & non aſcendet ferrum ſuper caput eius, quia ſanctificatus eſt puer.* Aliaque ſexcenta. Sic ſanè ſanctificari locum, vel panem, vel vinum dicimus, quæ Deo ſecernuntur, & ad nullum communem vſum referuntur. Fidem verò vt faciat his (quod materiæ expertes ſpiritus materialiter nobis materiatas res cœleſtes adferant) [b] forcipem illam adducere pergit, quam vnus è Seraphim ad Prophetam miſſus attulit, carbonem complexam. Palàm enim eſt corporalibus in Symbolis incorpoream illam poteſtatem incorporeorum quorumdam, atque intelligibilium myſteria ſignificare apud Prophetam voluiſſe, docente nos S. ſcriptura: quemadmodum ſine intermedio aliquo, & abſque craſſiore materia ignis capi non poteſt: ſic nec rerum diuinarum quidquam percipi poſſe ſine materialibus ſymbolis, cæteriſque rebus, iis qui ſuſciperent accommodatis. Eſt autem forceps materiam deſignans, quemadmodum & carbo diuinum numen denotat. *Deus* [c] *enim noſter ignis conſumens eſt.* Et: *Eloquia Domini* [d] *igne examinata.* Ipſa quoque vox forcipis tactum ſignificat, qui ſcilicet in ſolis apparet ſenſibilibus. Fortaſſe verò & Verbi incarnationem, noſtri cauſa factam, obſcurè deſignari prædictis ſymbolis probabiliter dicatur. Ignis enim diuinus, carnis noſtræ craſſitie [interiecta] nobiſcum conuerſatus eſt. Fieri etiam poteſt, ait, vt forceps legalem vmbram deſignet: carbo verò nouum Teſtamentum, cùm per legalia ſymbola noui myſteria Teſtamenti oſtendantur, ac bene ſentientibus tradantur. Addit inſuper: Cùm corpus dominicum in ſacra menſa propoſitum eſt: ideò qui ab vtroque latere ſacris operantibus [adſtant] in eorum, quæ ſex alas geſtant ſymbolum, [e] confecta ex alis flabella ſupra oblata ibi horrenda myſteria agitare, vt ne ſinant initiatos rebus vilis inhærere, ſed eos mentis oculis ſupra omne id, quod cum materia coniunctum eſt ſublatos, faciant per ea quæ videntur, ad inuiſibilem contemplationem, & inexplicabilem illam pulchritudinem aſcendere. Nam tum etiam cùm corporaliter Dominus præſens eſſet, cum timore ac tremore Seraphim ei inſeruiebant: huiuſque timoris & tremoris ſpecimen obſcurum eſſe, alarum illam agitationem, quam miniſtrantes adhibêt. Si vero Seraphim etiam incarnato iam Verbo miniſtrare declarantur, vt nihil ob eius in terram deſcenſum de ſeruitute, quæ in cœlo erat, diminuant: clarum quod & alter incorporeorum ſpirituum ordo Incarnatum cultu latriæ adorabat.

Luc. 2. 23.

a Iudic. 13. 5. In vulg. & LXX. Nazaræus legitur, quo vox Hebræa ſanctum, vel ſanctificatum ſignificat, vt apud B. Hieronym. videas.

b Iſa. 6. 6.

c Deut. 4. 24.

d Pſal. 17. 37.

e Qui mos in Hiſpania hodieque ſpectatur, ad æſtum ardente canicula depellendum.

ἅγιον γὰρ ἐνταῦθα, οὐχὶ τὸ ῥύπου τινὸς καθαρὸν ἢ διὰ σώματος ἢ ψυχῆς διαβαίνοντος, ἀπαγε. ποῦ γὰρ ἐγκώμιον θεοῦ, μᾶλλον δὲ πῶς οὐκ ἔσχατος ψόγος εἰς ὕμνον παραλαμβανόμενον τὸ παθῶν ἀπηλλάχθαι τὸ θεῖον λέγειν τῶν *ἡμετέρων, ἀλλὰ τὸ ἀφωρισμένον καὶ ὑπερϊδρυμένον τῶν ἄλλων ἁπάντων, καὶ ἀνακεχωρηκὸς ἀνυμνεῖ. συνήθες δὲ τῇ θείᾳ γραφῇ τὸ τοιοῦτον τῆς λέξεως σημαινόμενον, ὡς τὸ πᾶν ἄρσεν διανοῖγον μήτραν, ἅγιον τῷ κυρίῳ κληθήσεται, τουτέστιν, ἀφωρισμένον. καὶ πάλιν ἐν τοῖς Κριταῖς, τέξῃ υἱὸν, καὶ οὐκ ἀναβήσεται σίδηρος ἐπὶ τὴν κεφαλὴν αὐτοῦ, ὅτι ἡγιασμένον ἐστὶ τὸ παιδάριον. καὶ μυρία ἄλλα. οὕτω δὴ καὶ ἁγιάζεσθαι τὸν τόπον, ἢ τὸν ἄρτον, ἢ τὸν οἶνον, ἃ τῷ θεῷ φαμὲν ἀφορίζεσθαι, καὶ πρὸς μηδεμίαν κοινὴν *ὑποφέρεσθαι χρῆσιν. εἰς πίστιν δὲ παράγειν ἐπιχειρεῖ, ὅτι περ αἱ ἄυλοι δυνάμεις ὑλικῶς τοῖς ὑλικοῖς τὰ ἄνωθεν διαπορθμεύουσι, τὴν λαβίδα, ἣν ἓν τῶν σεραφὶμ πρὸς τὸν προφήτην ἀποστελλόμενον ἔφερε, τὸν ἄνθρακα φέρουσαν. δῆλον γὰρ ὡς ἐν σωματικοῖς συμβόλοις ἀσωμάτων τινῶν καὶ νοητῶν ἡ ἀσώματος δύναμις ὑποδήλου τῷ προφήτῃ μυστήρια, διδασκούσης ἡμᾶς τῆς ἱερᾶς γραφῆς, ὅτι καθάπερ οὐκ ἔστιν ἄνευ μεσότητος, ὕλης παχυτέρας, τοῦ πυρὸς λαβέσθαι: οὕτω καὶ τῶν θείων οὐδὲν ἔστι λαβεῖν ἄνευ συμβόλων ὑλικῶν τε καὶ προσφόρων τοῖς δεχομένοις. ἔστι δὲ καὶ ἡ λαβὶς τυποῦσα τὴν ὕλην, ὥσπερ ὁ ἄνθραξ τὸ θεῖον. ὁ γὰρ θεὸς ἡμῶν πῦρ καταναλίσκον· καὶ τὰ λόγια κυρίου πεπυρωμένα. καὶ αὐτὴ δὲ ἡ φωνὴ τῆς λαβίδος τὴν ἁφὴν ἀπαγγέλλει, ἥτις δηλονότι ἐπὶ μόνων ὁρᾶται τῶν αἰσθητῶν. ἴσως δὲ καὶ τὴν ὑπὲρ ἡμῶν οἰκονομίαν τοῦ λόγου αἰνιγματίζεσθαι διὰ τῶν εἰρημένων συμβόλων, φάναι οὐδὲν ἀπεικός. τὸ γὰρ θεῖον πῦρ παχύτητι τῆς καθ' ἡμᾶς σαρκὸς προσωμίλησεν ἡμῖν. δυνατὸν δέ φησι καὶ τὴν μὲν λαβίδα τὴν νομικὴν εἰκονίζειν σκιὰν, τὸν ἄνθρακα δὲ τὴν νέαν διαθήκην. καὶ γὰρ διὰ τῶν συμβόλων τῶν νομικῶν τὰ τῆς νέας μυστήρια παραδηλοῦσθαί τε καὶ τοῖς *εὐγνώμοσι παραδίδοσθαι. λέγει δὲ καὶ τοῦ κυριακοῦ σώματος ἐπὶ τῆς ἱερᾶς τραπέζης προτεθέντος, διὰ τοῦτο τοὺς παρ' ἑκάτερον τὰ ἱερὰ ὑπηρετουμένους, ῥιπίδας πτερῶν πεποιημένας, τοῖς προκειμένοις φρικτοῖς ἐπικινεῖν τῶν ἑξαπτερύγων φέροντας σύμβολα· ὡς ἂν μὴ ἐῶσι τοὺς τελουμένους τοῖς ὁρωμένοις ἐγκατομένειν, ἀλλὰ παντὸς προσύλου ὑπεράνω γινομένους τοὺς ὀφθαλμοὺς διὰ τῶν ὁρωμένων ἐπὶ τὴν ἀόρατον θέαν καὶ τὸ ἀμήχανον ἐκεῖνο κάλλος παρασκευάζουσιν ἀναδραμεῖν. καὶ γὰρ καὶ σωματικῶς τοῦ δεσπότου παρόντι, φόβῳ καὶ τρόμῳ τὰ σεραφὶμ ὑπηρέτει· καὶ τινὸς φόβου καὶ τρόμου αἴνιγμα εἶναι, καὶ τὴν γινομένην διὰ τῶν πτερῶν κίνησιν, ἣν τὸ ὑπηρετούμενον ἐνεργεῖ. εἰ δὲ τὰ σεραφὶμ ὑπηρετοῦντα δηλοῦται καὶ σαρκωθέντι τῷ λόγῳ, καὶ οὐδὲν διὰ τὴν κάτω τοῦ λόγου διαγωγὴν τῆς ἄνω καθυφίησι δουλείας: δηλονότι καὶ ἡ ἄλλη τῶν ἀσωμάτων διακόσμησις τὸν θεὸν μετὰ σαρκὸς παραγεγονότα λατρεύουσα προσεκύνει.

* al. ὑψηλόν.

* ὑποφαίνεσθαι

* al. ἀγνώμοσι

ἡ γὰρ

ἡ γὰρ ἐν τούτοις πρωτεύουσα τάξις, τὴν δουλείαν οὐ καινοτομοῦσα, καὶ τὴν μετ' αὐτὴν τὴν ἴσην ὑπηρεσίαν βεβαιοῦται. γέγραπται γάρ, ὡς καὶ ἄγγελοι προσελθόντες διηκόνουν αὐτῷ. τὸ δὲ τοῦ ἀγγέλου ὄνομα, ὡς οἱ τὰ θεῖα ἴσασι σοφοί, κοινόν ἐστι πάσαις ταῖς νοεραῖς δυνάμεσιν ὄνομα. καὶ πάλιν περὶ τοῦ εἰς τὴν οἰκουμένην εἰσαγομένου πρωτοτόκου, τὸ * ἱερὸν γράμμα φησί, καὶ προσκυνησάτωσαν αὐτῷ πάντες ἄγγελοι θεοῦ. διά τοι τοῦτο, καὶ ἅμα τῷ πρὸς τὸ θυσιαστήριον εἰσιέναι τοὺς ἱερεῖς, ὁ ἱεροψάλτης ἄνωθεν ἀναβοᾷ τό· ἅγιος ὁ θεός, ἅγιος ἰσχυρός, ἅγιος ἀθάνατος. ἥν τινα ὑμνολογίαν συγκεῖσθαί φησιν ἐκ τῆς τῶν σεραφὶμ φρικτῆς ὁμολογίας. φησὶ δὲ ὡς οὐδ' οἴκοθεν πρὸς ταύτην ἦλθε τὴν ἔννοιαν· ἀλλ' * ἐξ Ἰουδαίων τις τὸν τῆς ἀληθείας λόγον κατηχηθείς, καὶ ἄλλους κατηχεῖν παρὰ τῆς ἐκκλησίας ἀξίωμα λαβών, σοφός τε τὰ ἄλλα, καὶ βίῳ λαμπρός, ἐκεῖνος αὐτῷ τῆς προκειμένης μαθήσεως καθηγήσατο, ἐξ οὗ ἡ * ἱερολογία συνετέθη ἀναδιδαξάμενος. διδάσκειν οὖν αὐτόν φησιν ἔκ τε τῆς χερουβικῆς ὑμνολογίας, καὶ τοῦ μα' ψαλμοῦ τῶν ἱεροψαλτῶν συντεθεῖσθαι τὸ μελῴδημα. ᾄδεσθαι μὲν γὰρ ἐν τῷ ψαλμῷ τὸν θεὸν τὸν ἰσχυρὸν τὸν ζῶντα. μεταληφθῆναι δὲ τὸν μὲν ζῶντα εἰς ἰσοδύναμον τὸ ἀθάνατον· αὐτολεξεὶ δὲ διατηρηθῆναι τὸν ἰσχυρόν, καὶ οὕτω συνυφανθῆναι τὸ μελῴδημα τὸ ἱερόν. ἀποδεδόσθαι μέν τοι γε τὸ μὲν θεός, καὶ τὸ ἅγιος, πρὸς ἀντιδιαστολὴν τῶν εἰδωλικῶν σεβασμάτων, ἃ γεώδη τέ ἐστι καὶ χειρῶν τῶν ἀνθρώπων ἔργα, καὶ βδελύγματα ὡς ἀληθῶς· τὸ δὲ ἰσχυρὸς πρὸς τὸ ἐκείνων ἄφωνον καὶ ἀκίνητον, καὶ ἀσθενές· τὸ δὲ ἀθάνατος, πρὸς τὸ ἄπνουν ἐκείνων καὶ ἀνενέργητον, καὶ οὐδ' ὁποσονοῦν ζωῆς μεταλαχόν. λέγει δὲ τὸν αὐτὸν ἱερὸν ἄνδρα, καὶ τοῦτο αὐτὸν ἐκδιδάξασθαι, καθὰ καὶ ἑτέροις * ἐξιστόρηται, ὡς τῷ μακαρίῳ Πρόκλῳ (Κωνσταντινουπόλεως δὲ πρόεδρος ἦν) ἡ τοῦ εἰρημένου μελῳδήματος δι' ἀποκαλύψεως [ἐμυήθη] σύνθεσις· ἀγγέλων μὲν τὴν ἱερολογίαν ταύτην ἀναμελπόντων, ἐκείνου δὲ τὴν μύησιν πρώτου [ἐκεῖθεν] ἐκδεξαμένου. τοιοῦτον μὲν ἀγῶνα, καὶ τὸ τέταρτον καὶ κ' ἅμα τῷ ἐφεξῆς ε' κεφαλαίῳ ἀποδύεται. Ἐν δὲ τῷ κϛ' κεφαλαίῳ * λέγεται ἐν τῇ κοσμογενείᾳ κατ' ἀρχὰς τὸν ϛ' ἡμερῶν ἀριθμὸν τύπον εἶναι τῆς * τριαδικῆς θεογνωσίας, καὶ τοῦτο δηλοῦν σὺν * καὶ ποσὶν ἑτέροις· καὶ τό, ἡμέρα τῇ ἡμέρᾳ ἐρεύγεται ῥῆμα· καὶ νὺξ νυκτὶ ἀναγγέλλει γνῶσιν· ἀλλὰ καὶ τό, ἐν κεφαλίδι βιβλίου γέγραπται περὶ ἐμοῦ, ὅσοις γέγονεν εἰς τὰς * ἀρχικὰς ἐκείνας ἓξ ἡμέρας ἐκλαβεῖν, οὐδὲν τῶν ἀναφαινομένων διανοηθῆναι. κεφαλὴ γὰρ καὶ ἀρχὴ βιβλίου, τουτέστι, πάσης τῆς θεοπνεύστου γραφῆς, ἡ ἑξαήμερος, ἐν αἷς ἡ κτίσις συνετελέσθη· ὧν ἐκ μεγέθους καὶ καλλονῆς ὁ δημιουργὸς καταλαμβανόμενος ἀνυμνεῖται. εἰκονίζειν δὲ τὴν τριάδα, καὶ πρὸς διδασκαλίαν τοῦ μυστηρίου συντελεῖν τὰς αὐτὰς ἓξ ἡμέρας φησίν, ὥσπερ καὶ τὴν ἐξ χερουβικῶν πτερύγων τὴν συμβολικὴν ἱερολογίαν. ἣ δὲ ἄρα ἐμυσταγώγει τῆς δημιουργοῦ τριάδος τὴν γνῶσιν δι' ὑλικῆς παραγίνεσθαι καὶ συνθέτου. καὶ μὴν καὶ αὐτῆς τῆς ἁπλῆς καὶ ἀσυνθέτου οὐσίας, διὰ τῆς ἐνύλου καὶ συντιθεμένης, τὴν τριαδικὴν ὑπαινίττεσθαι κυριότητα.

* al. γραφή
* al. ὑπ' ἐξ
* al. ἱερουργία.
* al. ἐξιστορεῖται.
* al. λέγων τὸν
* al. τριάδος.
* al. ϛ'.
* al. ἀρχάς.

IOBIVS.

Cùm enim qui in his primum ordinem tenent, cultum non immutant, mox etiam par a subsequentibus ministerium exhiberi confirmant. Scriptum[a] est enim, quod etiam Angeli accedentes ministerium ei. *Angeli* verò appellatio, vt rerum diuinarum periti norunt, commune est intelligibilium spirituum nomen. Et iterum de primogenito in orbem terræ introducto S. Scriptura loquitur: *Et[b] adorent eum omnes Angeli Dei.* Propterea etiam simulatque ad altare sacerdotes accedunt, Cantor sacer de superiore loco sic clamat: *Sanctus[c] Deus, sanctus fortis, sanctus immortalis.* Quem hymnum ex veneranda ac tremenda Seraphinorum professione cōpositum asserit. non tamen de suo habere hoc inuentum, sed è Iudæorum gente quendam veritatis doctrina imbutum, qui alios quoque docendi auctoritatem ab Ecclesia accepisset, virum cætera sapientem, vitáque illustrem, huius doctrinæ Iobio auctorem fuisse, cum vnde cōpositus esset sacer ille hymnus, exponeret. Docere verò ipsum[d] ex Cherubinorum hymno, & Psalmo XLI. sacrorum cantorum canticum illud conflatum esse. Celebrari enim in hoc Psalmo *Deum fortem viuum*: ac mutatam quidem esse vocem *viuum* in æquipollens vocabulum *immortalis*, ipsa voce *fortis* retenta. ita sacrum illud canticum contextum esse. Porrò exprimi voces DEVS & SANCTVS, vt distinctio fiat ab idolorum simulacris, quæ terrestria sunt, humanarum manuum opus, & veræ abominationes. *Fortis* verò aduersus muta, immobilia, & imbecilla idola. *Immortalis* deniquè, quòd idola nec spirent, nec vllam efficiendi vim habeát: sed nec tantillam quidem vitæ partem acceperint. Narrat hoc etiam, eundem illum sacrum virum sese docuisse, quemadmodum ab aliis quoque scriptoribus refertur, vt[e] B. Proclus (Constantinopoleos is præsul erat) prædicti hymni constructionem, per reuelationem edoctus sit, cum Angelis sacrum húc hymnum canentibus, primus ille eandem deinde doctrinam hausit. Tali disputatione vicesimum quartum & quintum clauditur caput.

XXVI. Capite refertur, sex dierum numerum in principio typum esse agnoscendæ Trinitatis, illudque cum ex aliis manifestum euadere, tum ex illo: *Dies[f] diei eructat verbum, & nox nocti indicat scientiam.* Quin & ex illo: *In[g] capite libri scriptum est de me.* quibus [saltem] contigisset percipere sex illis initialibus diebus nihil esse intelligendum eorum, quæ apparerent. Caput enim & principium libri, siue omnis à Deo inspiratæ Scripturæ, est opus sex dierum, quibus mundi creatio perfecta est: cuius ex magnitudine ac pulchritudine creator ipse agnitus canitur. Imaginem verò referre Trinitatis: & ad mysterij cognitionem conducere eosdem illos sex dies asserit, non minus quam de sex alis Cherubin symbolica & sacra oratio. quæ certè docebat Trinitatis creatricis notitiam per materialem atque compositam cognitionem aduenire: quin imo simplicis ipsius, & incompositæ substātiæ trinam proprietatem, per materialem ac compositā ænigmaticè denotari:

a Matth. 4. 11.
b Deut 32. 43. secundum L X X. & Psal. 96. 7.
c Hebr. 1. 6.
d Idem docet Niceph. Cal. [illegible] expos. Liturg. cap. X X.
e Georgius Cedrenus eiusque compend. anno X X X. Theodosij.
f Psal. 18. 3.
g Psal. 40. 8. & Hebr. 10. 7.

IOBIVS. atque hinc etiam per duplicem Trinitatem illius, omnem simplicitatem excedentis Trinitatis cognitionem reuelari. fidem verò astruens rebus visis, septimum diem ait esse figuram illius temporis, in quo nobis requies erit a corporeis & grauioribus laboribus, vt [a] alibi etiam Paulus affirmat, relinqui sabbatismum populo Dei. Qui enim ingressus est in requiem suam, etiam ipse requieuit ab operibus suis, sicut à suis Deus. Si vero figura est septimus dies requietis à nostris materialibus operibus, quando [b] secundum eundem diuinum Paulum cum perfectiore cognitione imperfectiorem commutabimus, meritò & sex dierum opus figuram esse materialis cognitionis meditando perspeximus, secundum quam ex parte & in ænigmate Deus à nobis cognoscitur. His addit Gregorij [c] Theologi sententiam, qua vsque ad tres personas diuinitatis mysterium nobis manifestatum dicit [Vnitate mota, ait, ob diuitias, binatio verò superata propter materiam & formam, ex quibus corpora: Trinitate verò propter definitam perfectionem (prima enim [in numeris] trias binarij excedit compositionem) vt neque angustis terminis, diuinitas contineatur, neque in infinitum diffundatur.] Addit huic & aliam causam, cur ad Trinitatem vsque diuinitas progressa sit, & ait: Quia solus numerorum ternarius libræ figura est manifestissima. Libra vero æqualitatem efficit, simul ac significat. Vnde & in numeris solus ternarius medium occupat locum inter vtraque extrema parem atque incommutabilem, sic vt nulla omnino in tribus animaduertatur compositio, in quibus sextus speculatiuo huic homini liber absoluitur.

a Hebr. 4. 9.

b 1. Cor. 13. 9.

c Orat. II. de pace num. 8.

LIBER VII.

Libro septimo [cap. XXVII.] asserit tres politiarum mutationes a sacra repræsentari Scriptura, quas & [d] TERRÆMOTVS nominat. Primam quidem ab idolorum cultu in legalem reipub. ordinationem, in qua solus Pater manifestissimè prædicatur, Filius autem & Spiritus symbolis duntaxat & ænigmatis indicantur. Alteram vero ex hac in Euangelium qua magis perspicuè Filius & Spiritus sanctus manifestantur. Tertiam denique illam materiæ magis expertem & diuiniorem sortem, in qua penitus Trinitatis vniformitas, & indiuisibilitas, & omnipotentia, quantum natura creata assequi potest, in hominum indubitatam peruenit cognitionem.

d σεισμοί.

Primum autem terræ-motum prædicat diuinus ille Dauid, his verbis: [e] *A facie Domini mota est terra, à facie Dei Iacob.* addit enim: [f] *Simulacra gentium argentum & aurum, opera manuum hominum.* Rursumque cum dicit; [g] *Afferte Domino patriæ gentium & intrate in atria eius.* Sed non in Iudaicum, & vnum tantum atrium: adiungit enim mox: *Commoueatur à facie eius vniuersa terra, dicite in gentibus quia Dominus regnauit.* Et iterum: [h] *Dominus regnauit, exultet terra, lætentur insulæ multæ.* Ac deinceps: *Apparuerunt fulgura tua orbi terræ, vidit, & commota est terra.* multáque id genus apud eundem.

e Psal. 113. 7.

f Ibid. v. 13.

g Psal. 95. 7. & 8.

h Psal. 96. 1. & 4.

ὅθεν καὶ διὰ διπλῆς τριάδος τῆς ὑπὲρ πᾶσαν ἁπλότητα τριάδος τὴν γνῶσιν ἀνακαλυπτὴν ἔσεσθαι. πίστιν δὲ τοῖς * τεθεωρημένοις ἐπιτιθεὶς, τὴν ζ´ φησὶ τύπον εἶναι τοῦ καιροῦ ἐκείνου, ἐν ᾧ τῶν παχυτέρων καὶ σωματικῶν ἡμῖν ἔργων ἡ κατάπαυσις· ὥς που καὶ ὁ Παῦλός φησιν· ὡς ἀπολείπεται σαββατισμὸς τῷ λαῷ τοῦ θεοῦ. ὁ γὰρ ἐλθὼν εἰς τὴν κατάπαυσιν αὐτοῦ, καὶ αὐτὸς κατέπαυσεν ἀπὸ τῶν ἔργων αὐτοῦ, ὥσπερ ἀπὸ τῶν ἰδίων ὁ θεός. εἰ δὲ τύπος ἡ ζ´ τῆς καταπαύσεως τῶν παρ᾽ ἡμῶν ἔργων * τῶν ὑλικῶν, ὅτε κατὰ τὸν αὐτὸν θεσπέσιον Παῦλον, καὶ τὸ τέλειον τῆς γνώσεως τῆς ἐπὶ μέρους σοφίας ἀνταλλαξόμεθα· εὐλόγως καὶ τὴν ἑξαήμερον εἰς τύπον εἶναι τῆς ὑλικῆς τεθεωρήκαμεν γνώσεως· καθ᾽ ἣν ἐκ μέρους, καὶ ἐν αἰνίγμασιν ἡ περὶ τὸ θεῖον ἡμῖν ὑπόληψις περιγράφεται. τούτοις ἐπάγει καὶ τὴν τοῦ θεολόγου Γρηγορίου φωνὴν, ἥτις μέχρι τριῶν ἡμῖν ὑποστάσεων τὸ τῆς θεότητος μυστήριον ἀνακαλυφθῆναι λέγει. μονάδος μὲν κινηθείσης, φησὶ, διὰ τὸ πλούσιον, δυάδος δὲ ὑπερβαθείσης διὰ τὴν ὕλην καὶ τὸ εἶδος, ἐξ ὧν τὰ σώματα· τριάδος δὲ ὁρισθείσης διὰ τὸ τέλειον· πρώτη γὰρ ἡ τριὰς δυάδος ὑπερβαίνει σύνθεσιν, ἵνα μήτε στενὴ μένοι * θεότης, μήτε εἰς ἄπειρον χέηται. συνάπτει δὲ τῇ αἰτίᾳ ταύτῃ καὶ ἑτέραν, τῆς μέχρι τριάδος θεϊκῆς προόδου· καί φησι, διότι καὶ μόνος ἀριθμῶν ὁ τρεῖς, ζυγοῦ τύπος ἐστὶ σαφέστατος, ὁ δὲ ζυγὸς ἰσότητος ἔργον ἅμα καὶ σύμβολον· ὅθεν καὶ ἐν ἀριθμοῖς ὁ τριαδικὸς μόνος ἁπάντων φέρει τὸ μέσον πρὸς τὰ ἑκατέρωθεν ἄκρα ἴσον τε καὶ ἀπαράλλακτον, ὡς μηδεμιᾶς τοῖς τρισὶν ἑωραμένης ὅλως συνθέσεως· ἐν οἷς καὶ ὁ ϛ´ τῷ φιλοθεάμονι ἀνδρὶ συμπεραίνεται λόγος.

* al. θεωρουμένοις.

* al. αὐτῶν.

* al. θεότητι.

Ἐν δὲ τῷ ζ´ βιβλίῳ διαλαμβάνει, ὅτι τρεῖς μεταθέσεις πολιτειῶν τὸ ἱερὸν ἀναγράφει γράμμα, ἃς καὶ σεισμοὺς ὀνομάζει. πρώτην μὲν, τὴν ἀπὸ τῆς εἰδωλολατρείας ἐπὶ τὴν νομικὴν πολιτείαν μετάθεσιν, ἐν ᾗ μόνος μὲν ὁ πατὴρ ἐμφανέστατα * κηρύττεται· ὁ δὲ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα ἐν συμβόλοις * μόνον παραδηλοῦται καὶ αἰνίγμασι· δευτέραν δὲ, τὴν ἀπὸ ταύτης πρὸς τὸ εὐαγγέλιον, ἐν ᾗ τρανώτερον ὁ υἱὸς καὶ τὸ πνεῦμα ἀποκαλύπτεται. καὶ τρίτην λοιπὸν τὴν ἀϋλοτέραν τε καὶ θειοτέραν λῆξιν, ἐν ᾗ διαπρυσίως πᾶσι τὸ τῆς τριάδος ἑνοειδὲς, καὶ ἀμέριστον καὶ παντοκρατορικὸν, ὡς γενητῇ φύσει δυνατὸν, εἰς ἀνθρώπων ἀδίστακτον γνῶσιν ἀφικνεῖται. ἀπαγγέλλει δὲ τὸν μὲν πρῶτον σεισμὸν ὁ θεσπέσιος Δαυὶδ, διὰ τῶν ῥημάτων τούτων, ἀπὸ προσώπου κυρίου ἐσαλεύθη ἡ γῆ ἀπὸ προσώπου τοῦ θεοῦ Ἰακώβ. ἐπάγει γὰρ τὰ εἴδωλα τῶν ἐθνῶν, ἀργύριον καὶ χρυσίον, ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων. καὶ τὸν δεύτερον δὲ, ἐν τῷ λέγειν. Ἐνέγκατε τῷ κυρίῳ αἱ πατριαὶ τῶν ἐθνῶν, καὶ εἰσπορεύεσθε εἰς τὰς αὐλὰς αὐτοῦ. ἀλλ᾽ οὐκ εἰς τὴν ἰουδαϊκὴν καὶ μίαν αὐλήν. συνάπτει γὰρ αὐτίκα· σαλευθήτω ἀπὸ προσώπου αὐτοῦ πᾶσα ἡ γῆ· εἴπατε ἐν τοῖς ἔθνεσιν, ὅτι κύριος ἐβασίλευσε. καὶ πάλιν, ὁ κύριος ἐβασίλευσεν, ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ, εὐφρανθήτωσαν νῆσοι πολλαί. εἶτα, ἔφαναν αἱ ἀστραπαί σου τῇ οἰκουμένῃ. εἶδε, καὶ ἐσαλεύθη ἡ γῆ. καὶ πολλὰ τοιαῦτά ἐστι παρ᾽ αὐτοῦ.

* al. κηρύττεται.

* al. μᾶλλον.

καὶ ὁ

καὶ ὁ Ἡσαΐας φησὶν, ὅταν ἀναστῇ θραῦσαι τὴν γῆν. ὁ δὲ θεσπέσιος Παῦλος ἅμα τόν τε δεύτερον καὶ τὸν τρίτον ἀναγράφει σεισμὸν, ἐν τῷ τὰ τοῦ Προφήτου Ἀγγαίου ἀναβοᾷν, οὗ ἡ φωνὴ τὴν γῆν ἐσάλευσε τότε· νῦν δὲ *ἔτι ἐγὼ ἅπαξ σείω οὐ μόνον τὴν γῆν, ἀλλὰ καὶ τὸν οὐρανόν. ταῦτα δὲ καὶ τὸν Θεολόγον ἀναγράφειν εἰσάγει Γρηγόριον. ἀλλὰ γὰρ ταῦτα εἰπὼν, ἐμβαθύνει ζητεῖν· διὰ τί ὁ πατὴρ κηρύττεται πρῶτος; καὶ ἡ λύσις· ὅτι περ ἡ περὶ ἡμᾶς τοῦ Θεοῦ πρόνοια οἰκονομικῶς τοῦτο διεπράξατο, πανσόφῳ μεθόδῳ τῆς πολυθεΐας ἀπάγουσα. ἀμέθοδον γὰρ ἦν καὶ *ἀνοικονόμητον πολυθεΐας *ἀπαλλάττουσα, τὸ τριαδικὸν τῆς θεότητος ψυχαῖς καταπιστεύειν μακρῷ *διεπτοημέναις χρόνῳ περὶ τὸ πολύθεον. ἄλλως τε δὲ καὶ ἡ τοῦ πατρὸς ἔννοια σιωπηρᾷ καὶ ἀνεκφωνήτῳ ψήφῳ, τὴν τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ πνεύματος ὕπαρξιν ἐκύρου, καὶ τὴν γνῶσιν συνῆγεν· οὐ πλήττουσα μὲν τοὺς ἀσθενεῖς, τὸ δὲ τῆς εὐσεβείας μυστικῶς κρατέωμα διαγράφουσα. ὅ τε γὰρ πατὴρ υἱοῦ πάντως ἐστὶ πατὴρ, καὶ τὸ πνεῦμα ἑτέρου τινὸς λέγοιτ᾿ ἄν. ὁ μὲν οὖν πατὴρ, μηδεμίαν ἐνδόσιμον παρέχων πολυθεΐας λαβὴν, ἠδύνατο δημοσιεύεσθαι τῷ πλήθει· ἔθους γε μάλιστα ὄντος παρά τε Ἑβραίοις καὶ Ἕλλησι, καὶ αὐτὸν τὸν ἀνθρώπων πατέρα καλεῖν τὸν Θεόν. συνεσκιάζετο γὰρ τῷ ἔθει ἡ ὑπερφυὴς τοῦ υἱοῦ πρὸς τὸν πατέρα συνάφειά τε καὶ συνύπαρξις, καὶ ἡ πρὸς ἀλλήλους προαιώνιος σχέσις. πατέρα μέν τοι καλεῖν τὸν Θεὸν, ἐκ τῶν καθ᾿ ἡμᾶς τιμίων τὸ ἀνθρώπινον ἀνεμάθομεν. οὐδὲν γὰρ τῶν παρ᾿ ἡμῖν τῆς πατρικῆς προσηγορίας οὔτε ἥδιον, οὔτε τιμιώτερον, οὔτε μὴν αἰδεσιμώτερον, ἀλλ᾿ οὐδ᾿ οἰκειότερον, οὔτε πρὸς εὐεργεσίαν ἐγγύτερον. καὶ παράγει γὰρ ὁ πατὴρ ἐκ μὴ ὄντων, καὶ τρέφει, καὶ τῆς ζωῆς κήδεται τῶν τέκνων. ἃ μᾶλλον μέν ἐστι καὶ κατὰ πρώτην αἰτίαν τοῦ Θεοῦ. ἐκεῖθεν δὲ καὶ κατὰ μετοχὴν, καὶ τοῦ φύσαντος πατρὸς, ἐξ οὗ καὶ τὸ καλεῖν πατέρα τὸν Θεὸν, τὸ γηγενὲς ἐπαιδαγωγήθημεν· πνεῦμα δὲ καλεῖν τὸ θεῖον ἢ υἱὸν, οὐχ οὕτως ἐξ ἡμῶν ἀφορμαὶ ἀναφύονται. οὐ μὴν οὐδὲ τῆς πολυθεΐας ἡ τούτων τῷ πατρὶ συναρίθμησις *οὕτως ἀφανίζει, κἂν τῷ ἀσεβεῖν ἑαυτοὺς δεδωκότων τῆς πολυθεΐας τὴν πρόφασιν, ὡς ἡ τοῦ πατρὸς καθ᾿ ἑαυτὸν ἀνακήρυξις. οὐκ οὖν συμφερόντως τε καὶ προνοητικῶς, μόνος ὁ πατὴρ διά τε νόμου καὶ προφητῶν ἐμφανῶς ἐκηρύττετο, μήτε πρόσκομμα τοῖς παχυτέροις παρέχοντος τοῦ κηρύγματος, καὶ τοῖς θεωρητικωτέροις τὴν τοῦ υἱοῦ ἔννοιάν τε καὶ ὁμολογίαν συνεισάγοντος· εἰ δὲ πρῶτος ὁ υἱὸς ἐκηρύττετο, οὐκ ἂν τὸ σοφὸν τῆς οἰκονομίας ὁμοίως διέβαινεν· ἀλλ᾿ οὐδ᾿ εἰ τὸ πανάγιον καὶ ζωοποιὸν πνεῦμα. τῆς ὁμοίας τοίνυν ἔχεται προνοίας καὶ θεωρίας, καὶ τὸ μὴ τὸν πατέρα σαρκωθῆναι. πῶς γὰρ ἀνεκτὸν ἀντὶ τοῦ υἱός μου εἶ σὺ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε, πρὸς τὸν σαρκωθέντα λέγειν· πατήρ μου εἶ σὺ, σήμερον γεγέννηκάς με. τί γὰρ οὐκ ἂν *πρὸς ἀπόνοιαν ἐξώκειλε τὸ Ἰουδαίων ἔθνος, μετὰ τὴν καταφυγὴν εὑρίσκειν τῆς τόλμης τὸ τοῦ πράγματος δυσπαράδεκτόν τε καὶ ἀνακόλουθον, εἰ ὁ σαρκωθεὶς ἔλεγε, πατήρ εἰμι τοῦ Θεοῦ;

* al. ἔτι.

* al. ἀνοικονόμητον ἀπαλλάττοντα.

* al. διεπτοημέναι.

* al. οὕτω.

* al. ἐπὶ.

[a] Esaias quoque dixit: *Cum resurrexerit conterere terram.* Diuinus verò Paulus secundum simul & tertium terræ-motum describit, dum Aggæi Prophetæ verba inclamat: [b] *Cuius vox terram mouit tunc: nunc autem denuntiauit dicens:* [c] *Adhuc ego semel moueo non solum terram, sed & cælum.* Eadem & [d] Gregorium cognomento Theologum scribere affirmat.

[XXIIX. & XXIX.] Hæc locutus profundius mox inquirere pergit, Cur primus Pater prædicetur? Respondet Dei prouidentiam circa nos pro illo rerum statu id fecisse, dum hac sapientissima ratione [homines] à Deorum multitudine abducere studet. Absurdum enim fuisset atque inordinatum eum, qui a Deorum multitudine auocare vellet, diuinitatis Trinitatem iis animis, qui longo temporum curriculo Deorum multitudinem attoniti suspexissent, committere. Præsertim cùm Patris notio silenti & muto quasi suffragio Filium ac Spiritum sanctum existere confirmaret, eorumque cognitionem colligeret, non lædendo quidem imbecillos, sed religionis firmamenta mysticè delineando. Nam Pater Filij omnino Pater est, & Spiritus quoque alicuius esse dicatur. Pater igitur nulli vllam multitudinis Deorum ansam præbendo, potuit populo publicari, maxime cùm & apud Hebræos: & apud gentes in more positum esset, vt ipsorum etiam hominum Pater Deus vocaretur. Mos enim ille inumbrabat supernaturalem Filij cum Patre communctionem, eosdemque simul existere, & mutuam ante sæcula inter eos habitudinem esse. Quod autem Deus vocetur *Pater*, ex iis quæ nobis pro hominum more chara esse solent, dicimus. Nihil enim est omnium apud nos paterna appellatione aut iucundius, aut honorificentius, aut magis venerandum, sed neque familiarius quidquam, vel ad beneficentiam propinquius. Nam & producit Pater antea non existentes, & alit, & de liberorum victu satagit: quæ quidem, & magis etiam, pro primæ causæ conditione, ad Deum spectant, vnde per participationem ad generantem quoque Patrem pertinent, ex quo Deum vocare Patrem terrigenûm more edocti sumus. Porrò *Spiritum*, aut *Filium* vt vocemus Deum, pares e nobis ipsis caussas non habemus. Neque verò Deorum multitudinem [e] horum cum Patre enumeratio sic funditus aboleuisset, aut impietati deditis multiplicandorum Deorum occasionem eripuisset, vt Patris solitariè sumpti prædicatio. Vtiliter igitur ac prouide solus Pater per leges & Prophetas claré prædicabatur, cum sic nec prædicationis offendiculum aliquod crassioribus præberetur, & magis speculatiuis Filij simul notio atque confessio ingereretur. Vbi si Filius prior prædicaretur, non perinde diuinæ prouidentiæ sapientia procederet, vt neque si sanctissimus ac viuificus Spiritus.

Ad eandem vtique hoc etiam prouidentiam & cognitionem pertinet, quod Pater non sit incarnatus. Quomodo enim tolerari posset, si pro illo, *Filius meus es tu, ego hodie genui te*, ad incarnatum diceret, Pater meus es tu, hodie genuisti me? Quid enim non per dementiam designasset Iudæorū gens, inuento ex re vix credibili ac minimè rationi cōsentanea audaciæ suę perfugio, si incarnatus diceret: Pater sum Dei?

IOBIVS.

[a] Esaiæ 2. 21. vbi percutere habet vulg.

[b] Hebr. 12. 26.

[c] Agg. 2. 7.

[d] Orat. de Spiritu S. quæ est XXXVII. ad schol. 18. vide & schol. 32. ad orat. 21. apud Bill.

[e] Filij & Spiritus sancti.

IOBIVS. Quomodo item hæc non videretur fabula, si aliqua de cœlo vox diceretur appellare incarnatum: hic est Pater meus dilectus, in quo mihi complacitum est; vel ipsemet diceret: Filius misit me, & maior me est, & quæcumque sunt alia generis eiusdem? Eademque hæc dici possint de Spiritu sancto.

Quamquam de hoc planius etiam Scriptura sacra, quam de Filio disserat. De Filio enim dicit: *Dextera* [a] *Domini fecit virtutem.* Et: *Verbo Domini* [b] *cæli firmati sunt*: & similia alibi, quæ intelligentia quidem quadrant, & conveniunt Filij significationi, sed non sine vocum abusione. Iam vide expressum, & non detortum Spiritus sancti vocabulum: *Spiritus* [c] *oris eius omnis virtus eorum.* Et: *Spiritus* [d] *Domini replevit orbem terrarum.* Et: *Spiritus* [e] *tuus bonus deducet me in terram rectam*, item: *Spiritus* [f] *Domini super me.* Sic: *Spiritus* [g] *Domini fecit me.* & alibi: *Emittes* [h] *Spiritum tuum, & creabuntur*: aliáque multa. Vbi & hoc ab ineffabili vtique Dei sapientia profectum obserues, Filium aliis vocibus in Theologia, Spiritum verò sanctum suo tantum nomine appellari. *Filij* enim vocabulum prolatum, statim per se existens, suppositum adducit, quod errore in Deorum multitudine laborantibus occasionem præbuisset, ad illum ipsum errorem recurrendi, quem fugere docebantur. Spiritus verò, etsi à piis similiter suppositum per se agnoscitur, vulgò tamen potest & crassioribus ita tegi, quasi non aliam inducat personam, atque nihilominus etiam dum profertur: monarchiæ prærogatiuam firmare. Vt enim dum dicitur: *Anxiatus* [l] *est spiritus meus*, non duas id affert personas, sed vnitatem peræquè retinet personæ: Sic & *Spiritus Dei*, dum ab antiquis audiretur pinguiore modo, & ad eum quo in nobis est, nullius hoc idololatriæ scandalum dabat. Propterea itaque Spiritus plane in veteri Testamento prædicatur. Filius non item, sed per huiusmodi nomina, quæ & ipsa nequeant vnitatem hypostaseos diuidere, vt illud: *Dei manus, brachium, sapientia, potentia, dextera, Verbum*, & quæ sunt generis eiusdem. Ista etenim nec in mortalium natura ipsam vnitatem in duo diuidunt, aut personam distingunt. Sicubi verò etiam Filij vocabulum affertur (quando mox vt dicitur *Filius*, differentia significatur personarum: vt in illo: *Filius* [k] *meus es tu.*) adumbratum hoc & obtectum adducitur. Adiungitur enim: *Hodie* [l] *genui te.* &, *Postula a me.* Quæ humana cùm sint, & diuinæ [m] minus apta naturæ, Filij appellationem tegunt, & adumbrant. atque in similibus ad eundem modum.

At, cur tandem etiam *Dextra* & *Verbum*, & *Potestas Patris*, & similia dicitur Filius, non contra Pater Filij? An quia Pater non è Filio, sed Filius è Patre? Adhæc, Manus quidem, Brachiumque ac Sapientia, & Verbum, hominis esse dicuntur, cum homo dexteræ, vel sapientiæ, vel similium nemo dixerit; quemadmodum non rami arborem, sed ramum arboris esse dicimus.

Spiritus item sanctus *Dei digitus* appellatur

πῶς δ' οὐκ ἂν ἐδόκει μῦθος, εἰ τὸν σαρκωθέντα φωνή τις οὐρανόθεν ἐλέγετο καλεῖν, οὗτός ἐστιν ὁ πατήρ μου ὁ ἀγαπητὸς ἐν ᾧ εὐδόκησα. ἢ τὸ λέγειν αὐτόν, ὁ υἱὸς ἀπέστειλέ με, καὶ μείζων μου ἐστί, καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα. τὰ αὐτὰ δ' ἂν εἴη λέγειν καὶ ἐπὶ τοῦ παναγίου πνεύματος. καίτοιγε τὸ πανάγιον πνεῦμα καὶ γυμνότερον, ἢ τὸν υἱόν, τὸ ἱερὸν γράμμα θεολογεῖ. καὶ γάρ φησι περὶ μὲν τοῦ υἱοῦ, δεξιὰ κυρίου ἐποίησε δύναμιν καί, τῷ λόγῳ κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, καὶ εἴ τι ἄλλο τοιοῦτον· ἃ νοήματι μὲν συμβαίνει, καὶ συνομολογεῖ τῇ σημασίᾳ τοῦ υἱοῦ, τῆς δὲ κατὰ τὴν φωνὴν οὐκ ἀφίσταται παραλλαγῆς. ὅρα δὲ τὸ ξανὸν καὶ ἀπαράλλακτον τῆς κατὰ τὸ ἅγιον πνεῦμα φωνῆς. τῷ πνεύματι τοῦ στόματος αὐτοῦ πᾶσα ἡ δύναμις αὐτῶν. καί, πνεῦμα κυρίου πεπλήρωκε τὴν οἰκουμένην· καί, τὸ πνεῦμά σου τὸ ἀγαθὸν ὁδηγήσει με ἐν γῇ εὐθείᾳ· καί, πνεῦμα κυρίου ἐπ' ἐμέ· καί, πνεῦμα θεῖον τὸ ποιῆσάν με· καί, ἐξαποστελεῖς τὸ πνεῦμα καὶ κτισθήσονται· καὶ μυρία ἄλλα. τῆς ἀρρήτου δὲ καὶ τοῦτο τοῦ θεοῦ σοφίας, τὸ τὸν μὲν υἱὸν ἑτεροφώνοις λέξεσι θεολογεῖσθαι, τὸ δὲ πνεῦμα διὰ τῆς οἰκείας ὀνομασίας. ὁ μὲν γὰρ υἱὸς ῥηθεὶς, αὐτίκα τὸ αὐθυπόστατον ἐνστήσει, ὃ τοῖς τὴν πολυθείαν νενοσηκόσι πρόφασις ἂν ἐγεγόνει τοῦ δραμεῖν πρὸς αὐτήν, ἣν *φυγεῖν ἐδιδάσκετο. τὸ δὲ πνεῦμα εἰ καὶ τοῖς εὐσεβοῦσιν ὁμοίως αὐθυπόστατον γινώσκεται, ἀλλ' οὖν δύναται τοῖς πολλοῖς καὶ *παχυτέροις παρακαλύπτεσθαι ὡς οὐχ ἑτέραν εἰσάγον ὑπόστασιν, καὶ οὐδὲν ἧττον λεγόμενον τὸ τῆς μοναρχίας κρατύνειν *φερόμενον. ὥσπερ γὰρ τὸ λέγειν, ἠκηδίασε τὸ πνεῦμά μου, οὐ δύο *συνεισάγει πρόσωπα, ἀλλ' οὐδὲν ἧττον τὸ ἑνιαῖον διαφυλάττει τῆς ὑποστάσεως· οὕτω καὶ πνεῦμα θεοῦ τοῖς παλαιοῖς παχυτέρως, καὶ ὡς ἐφ' ἡμῶν ἀκουόμενον, οὐδὲν πολυθείας ἐνεδίδου σκάνδαλον, διὰ τοῦτο τοίνυν τὸ μὲν πνεῦμα ῥητῶς παρὰ τῇ παλαιᾷ διαθήκῃ κηρύττεται· ὁ δὲ υἱὸς οὐκ ἔτι, ἀλλὰ δι' ὀνομάτων τοιούτων, ἃ καὶ αὐτὰ δύναται τὸ ἑνιαῖον μὴ διαιρεῖν τῆς ὑποστάσεως. ὡς τό, χεὶρ θεοῦ, καὶ βραχίων, καὶ σοφία, καὶ δύναμις, καὶ δεξιά, καὶ λόγος, καὶ ὅσα τοιαῦτα. καὶ γὰρ καὶ ἐπὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ταῦτα τὸ ἑνιαῖον οὐκ εἰς δύο διαλύει, οὐδὲ διαιρεῖ τὴν ὑπόστασιν. εἰ δέ που καὶ τῆς τοῦ υἱοῦ φωνῆς ἐμνήσθη, ἐπειδὴ εὐθὺς ὁ υἱὸς ῥηθεὶς διατρανοῖ καὶ μηνύει τὴν τῶν ὑποστάσεων (ὡς τό, υἱός μου εἶ σύ:) ἐπισκιαζόμενον καὶ παρακαλυπτόμενον τοῦτο παράγει. ἐπάγει γὰρ τὸ σήμερον γεγέννηκά σε. καί, αἴτησαι παρ' ἐμοῦ. ἅπερ ἀνθρώπινα ὄντα, καὶ τῇ θείᾳ ἐναρμόζοντα φύσει, τὴν τοῦ υἱοῦ προσηγορίαν παρακαλύπτει τε καὶ συσκιάζει. καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοίων ὡσαύτως. τί δήποτε δὲ δεξιὰ καὶ λόγος καὶ δύναμις, καὶ ὅσα ἄλλα, τοῦ πατρὸς μὲν ὁ υἱὸς λέγεται, ἀλλ' οὐκ ἔμπαλιν ὁ πατὴρ τοῦ υἱοῦ; ἢ διότι ὁ πατὴρ μὲν οὐκ ἐκ τοῦ υἱοῦ, ἀλλ' ὁ υἱὸς ἐκ τοῦ πατρός. ἔτι δὲ χεὶρ μέν, καὶ βραχίων, καὶ σοφία, καὶ λόγος, τοῦ δὲ ἀνθρώπου λέγεται, ἀλλ' ὁ ἄνθρωπος τῆς δεξιᾶς, ἢ τῆς σοφίας, ἢ τῶν ὁμοίων οὐκ ἂν μὴ ῥηθείη: ὥσπερ οὐδὲ τοῦ κλάδου φαμὲν τὸ δένδρον, ἀλλὰ τὸν κλάδον τοῦ δένδρου. καὶ τὸ πνεῦμα δὲ δάκτυλος ὀνομάζεται θεοῦ.

καὶ

a Psal. 117. 17.
b Psal. 32. 6.
c Ibid. 7.
d Sap. 1. 7.
e Psal. 142. 10.
f Isa. 61. 1.
g Iob. 33. 4.
h Psal. 103. 30.
l Psal. 142. 4.
k Psal. 2. 7.
l Ibid. 8.
m ἐφαρμόζοντα legendum.
Exod. 8. 19.
Luca 11. 20.

* al. φυγὴν
* al. παχυτέροις
* al. φερόμ.
* al. συνάγει.

καὶ ἐπεὶ ὁ δάκτυλος τῆς χειρὸς, εὐλόγως οὐ μόνον τοῦ πατρὸς, ἀλλὰ καὶ τοῦ υἱοῦ, ἥτις ἐστὶν ἡ πατρικὴ δεξιὰ, λέγεται. ἀλλ' οὐ τὸ ἀνάπαλιν, ὁ υἱὸς τοῦ πνεύματος· οὐδὲ γὰρ ἡ χεὶρ ῥηθείη ἂν τοῦ δακτύλου. οὐκ ἦν δὲ ἀρχῆς οὐδὲ διὰ ταῦτα, ἀντὶ τοῦ πατρὸς τὸν υἱὸν, ἢ τὸ πνεῦμα, καταρχὰς συμφέρον καταγγέλλεσθαι. καὶ γὰρ καὶ ἀνθρώπων πατὴρ ὁ θεὸς, ὡς προέφημεν, ἐλέγετο· υἱὸς δὲ ἢ πνεῦμα ἡμῶν ὁ θεὸς, τῶν ἀμηχάνων τε καὶ ἀνακολούθων ἐκεῖνο λέγεσθαι. διὸ καὶ ὁ πατὴρ μὲν κηρυττόμενος διὰ τὴν ἐν τῇ συνηθείᾳ κατάχρησιν, ἓν παρεδήλου τότε τοῖς πολλοῖς καὶ ὑπεδείκνυε πρόσωπον. εἰ δὲ ὁ υἱὸς ἢ τὸ πνεῦμα κατήγγελτο, πάντως ἂν τὸ δυαδικὸν συνωμολογεῖτο τῶν ὑποστάσεων. ὁ γὰρ ἀκούων υἱὸν, εὐθὺς πρὸς τὸν πατέρα ἀνήγετο· καὶ τὸ πνεῦμα ὁμοίως. οὗ γὰρ ἦν πνεῦμα, ἐπεζήτει ἡ διάνοια, οἷς ἡ νόσος τὸ πολύθεον ἀπὸ τῆς σωζούσης θεολογίας ἐλάμβανε τὸ ἀνίατον. χωρὶς δὲ τῶν εἰρημένων, οὐδὲ δυνατὸν ἦν καθάπερ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ πνεύματος, οὕτω καὶ τὸ τοῦ πατρὸς σαφέσι μεθόδοις παρακαλύπτεσθαι πρόσωπον. πνεῦμα μὲν γὰρ θεοῦ ῥηθὲν, καὶ δεξιὰ, καὶ σοφία, καὶ δύναμις, οἷόν τε ἐκφεύγειν τὸ τῆς πολυθεΐας παλίμφημον· λανθάνει γὰρ τοὺς πολλοὺς διαφορὰν προσώπων συνεισαγόμενον. πατὴρ δὲ θεοῦ κηρυχθεὶς, κἂν τὸν γεννηθέντα * λάβοις, καὶ τὸ ἐκπορευθὲν οὐκ ἔτι μὲν λαθεῖν ἔχοι τὸ διαφορὰν εἰσάγον τῶν ὑποστάσεων, οὐδ' ὅμοιον τοῖς τὸ πολύθεον νοσοῦσι προσφέρειν τὸ ἴαμα. οὐ μὴν οὖν, ἀλλ' οὐδ' εἴπερ ὁ πατὴρ κατὰ τὸ ἔμπαλιν χεὶρ τοῦ υἱοῦ ἢ τοῦ πνεύματος ὠνομάζετο, * ὑποκρύπτειν ἑαυτὸν, καὶ τὸ δυαδικὸν παρακαλύπτειν τῶν προσώπων ἠδύνατο· ἵνα μὴ λέγω, ὡς οὐδὲ ῥηθῆναι παντελῶς τὰ εἰρημένα, οὔτε νοῦν, οὔτε φύσιν ἔχειν, οὐδεὶς ἂν * ὑπόθοιτο. διὰ τί δὲ οὖν κατ' ἀρχὰς ἡ τριὰς οὐχ ἅμα κατήγγελτο; ὅτι καθάπερ τοῖς ὀφθαλμιῶσι τὸ λαμπρὸν φῶς, καίτοι σωτήριον ὂν, ἀθρόον ἐπιβλαβέστατον· οὕτω καὶ τοῖς εἰς τὸ πολύθεον ἀποτυφλωθεῖσιν ἡ τριαδικὴ θεολογία βλαβερὸν ὑπῆρχε καὶ ἐπιζήμιον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τῷ φιλοθέῳ συγγραφεῖ καὶ ὁ τῶν λόγων ζ' ἐν τρισὶ φιλοπονεῖται κεφαλαίοις, ἃ μετὰ τὸ κς' τὸν ἀκόλουθον ἀριθμὸν ἀναδέχεται.

Τὸ δὲ τριακοστὸν αὐτοῦ κεφάλαιον δίεξεισιν, ὡς ὁ πρῶτος σεισμὸς θεμέλιος τοῦ β' γεγένηται, καὶ οὐ μόνον τοῖς κατὰ Μωσέα συμβεβιωκόσι θεὸν τὸν πατέρα κηρύξας, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐν τῇ χάριτι. ἐξ οὗ γὰρ τὸν θεὸν πατέρα τῶν ἀνθρώπων νομίζεσθαι ἔδωκεν, * ἕκαστον τῶν γνησίως προσανεχόντων θεῷ, υἱὸς θεοῦ εἰκότως ἐλέγετο· ἐκ δὲ τούτου θύρα καὶ ὁδὸς τῇ διὰ σαρκὸς οἰκονομίᾳ ὑπανοίγνυται. διὸ καὶ τὸν υἱὸν ὁ β' κηρύττων σεισμὸς, ὡς ἤδη συνήθους οὔσης τῆς φωνῆς καὶ ἐπὶ ψιλῶν ἀνθρώπων τίθεσθαι, οὐχ οὕτω τοὺς ἀκούοντας ἐξετάραττεν, ἐκ τῆς χρήσεως τῆς προτέρας διαθήκης καταλεανθέντας τὰς ἀκοὰς καὶ οὐκ ἔτι πρὸς τὴν φωνὴν οὕτως ἐκμεμηνότας, ὥσπερ ἐμαίνοντο ἄν, εἰ μὴ συνήθης αὐτοῖς ἀπὸ τῆς παλαιᾶς ἐγεγόνει διαθήκης. ὥσπερ δὲ ἐπὶ τῆς νομικῆς πολιτείας, τὸ κηρύττεσθαι τὸν υἱὸν λαμπρῶς ἢ τὸ πνεῦμα, διὰ τὰς αἰτίας προειρημένας, βλαβερὸν ἐδόκει τοῖς ἔτι τὰς οὐλὰς τῆς πολυθέου πληγῆς ἐν ἑαυτοῖς φέρουσιν.

* ἀλλ. ... * al. ἀποκρύπτειν. * al. ἀνύσθετο. * al. ἕκαστον.

quando autem digitus manus esse dicitur, conuenienter non solum Patris, sed & Filij, quæ paterna est dextera, esse dicitur. Verùm non sic vicissim Filius sancti Spiritus. Neque enim manus digiti rectè dicatur. TOBIVS.

Neque verò vel ob hæc solùm ab initio expediebat pro Patre Filium, aut Spiritum sanctum enuntiari. Etenim hominum Pater Deus, vt modò referebam, dictus est: *Filium* verò *nostrum* aut *Spiritum* dici Deum, absurdum sanè ac minimè consentaneum iudicatum fuisset. Quamobrem etiam Pater tunc prædicatus, ob familiarem scilicet vocis vsum, vnam vulgo innuebat, ostendebátq; personam. [Quo tempore] si Filius aut Spiritus sanctus prædicatus fuisset, omnino personarum dualitas simul probabatur. Qui enim Filium audisset, statim ad Patrem retulisset, & Spiritum sanctum similiter: Cuius enim esset Spiritus, quæreret mens: [ac] quos multorum Deorum morbus teneret, incurabiles ex ipsa salutari Theologia redderentur. Adde iam dictis, fieri non potuisse, vt quemadmodum Filij, ac Spiritus sancti, sic etiam Patris persona prudenti aliqua ratione absconderetur. Nam quod Spiritus Dei dictus sit *Dextra, Sapientia, Potestas*, id multiplicatorum Deorum insaniam [non difficulter] effugere potuit. Non enim percipit hic vulgus personarum simul differentiam induci. Cùm si *Pater Dei* enuntiatum sit, siue genitum intellexeris, siue eum qui processit, nequaquam iam id, quin personarum discrimen adferat, ignorari amplius posit, neque simile remedium idololatriæ labe infectis adferri. Itaque ne tum quidem, si Pater è contrario *Filij*, vel *Spiritus sancti manus* nominaretur, seipsum abscondere, & dualitatem personarum contegere posset: ne hoc dicam, neminem vnquam censere potuisse, vt quæ nunc commemorauimus, vel omnino dicerentur, aut sensum aliquem, aut genium habere iudicarentur. Quare igitur Trinitas ab initio non euulgata est: Quia, quemadmodum laborantibus ex oculis splendidum lucis iubar, etsi saluriferum, maximè noxium est, ita & multorũ Deorum cultu occæcatis noxia erat Trinitatis Theologiæ, ac perniciosa futura. Verùm hæc quidem Dei amans scriptor septimo libro tribus illis gnauiter pertractat capitibus, quæ post sextum & vicesimum ordine consequitur.

TRICESIMVM verò caput persequitur, vt primus motus-terræ fundamentum alterius fuerit, vtq; non solum iis qui sub Mose vixerunt, Deũ Patrem prædicando profuerit, sed & qui tempore Gratiæ. Postquam enim effecit, vt Deus hominum Pater crederetur: mox etiam quicumque in Deo fiduciam collocaret, meritò *Dei filius* appellatur. Vnde patefacta ianua, & via aperta est ad incarnationem cognoscendam. Quam etiam ob caussam dum Filium secundus ille terræ-motus prædicaret (quod iam consuetum esset hanc vocem de meris quoque hominibus vsurpare) non sic auditores turbabat prioris Testamenti vsu mitigatis auribus, vt non amplius sic vocis huius occasione insaniuerint; quemadmodum insaniuissent, nisi vsitata illis per vetus Testamentum esse cœpisset. Quem enim ad modum sub lege Filij aut Spiritus aperta promulgatio, ob eas, quas antea caussas diximus, noxia fore videbatur iis, qui adhuc cicatrices inflicti à Deorum multitudine vulneris gerebant,

IOBIVS. Sic certè Patrem vel Spiritum sanctum incarnari, vmbráque tegi, & latendi accipere facultatem (vt in Filio factum) impossibile fuisset. Nam si tum quoque, cùm Filij appellatio communis esset, atque vsu trita, ipsum tamen Filium carne indutum, quia *Dei Filium* (quod erat) seipsum dixit, [a] ex editiori loco præcipitare, & [b] alapis excipere, ac tandem cruci furiosè affigere aggressi sunt, quod non fecissent & ipsi, & discipuli, [solam] serui videntes formam, si incarnatus dixisset, *Ego sum Pater*, vel *Spiritus sanctus?* Ergo diuinitus, & supra quam dici ac cogitari possit, vniuersa mundi gubernatio vna cum hominum salute procurata est.

a Luc. 4. 29. b Marc. 14. 65. & Ioan. 19. 3.

Attamen mox ab initio Verbum incarnatum non est, cum aliis de causis, tum idcirco quòd non oporteret statim maximum medicamentum morbidis adferre, sed quæ vim haberent paulatim morbum abigendi. Adhæc, ab initio Verbum incarnatum, non modo quantam in fine temporum, aduentu suo vtilitatem [non] præbuisset, sed incitamentum potius idololatris ad errorem iudicatum fuisset. Nam si, cum Græci rerum potirentur, similibus affectionibus obnoxios homines tam facile in Dei euehebant dignitatem, quomodo scientes in carne Verbum apparens, tanquam Deum celebrari, non statim inde fictorum à se Deorum exempla peterent, usque, qui conarentur ab hoc errore auellere, non promptissimè exprobrarent, illos ipsos, qui reprehenderent hominem æquè pro Deo prædicare ac venerari. Propterea enim quo tempore Græci Deos fabricarent, Patris quoque vnitas prædicata est. [[c] Ne item dicerent: Si distulisset, suis se viribus humanum genus saluare potuisset, atque ita summa gratia, fuisset ingratis summum ingrati animi vitium. Et si nihil etiam ab initio vetuisset, salutis loco contentionum amantes homines, sic rursum dubitare: *Cur non in fine*: sed in principio: aut, cur non in medio temporum cursu, *sed in principio Verbum incarnatum est.* Ita in se mutuo quæstiones secundùm triplicem temporum differentiam torquentes.] Oportebat itaque primum illa euacuari, & ea quidem prædicatione, quæ Patrem solum annuntiaret: Deindeque Deorum effingendorum errore è memoria sublato, verum Deum in carne manifestari. Sic igitur se habet hæc de Verbi in temporis plenitudine incarnatione ratiocinatio. Et quemadmodum primus ille terræmotus per contrarias rationes Deorum multitudini medicinam fecit, dum personarum discrimen texit, ita in nouissimis quoque temporibus, cùm Iudaica opinio, in vnam personam lege ac tempore corroborata, Deorum multitudinem profligasset, & diuinitus tunc DEI Filius ac benignè carnem assumpsit, & Trinitatis mysterium paulatim detexit.

c Hæc tota inclusa verba in duobus duntaxat MS. Sc. leguntur.

[XXXI.] Addit istis sapienter omnino Saluatorem, verbis quidem humilibus vtendo, diuinitatis abscondisse radium, sed per illius opera effecisse, vt omnipotentis virtutis maiestas effulgeret, ac per hæc eadem prædicari videretur. Atq; hinc etiam ait dicebat: *Verba quæ ego loquor, non ipso non loquor. Pater autem in me manens, ipse facit opera.* [d] *Cred te mihi, quia ego in Patre,*

Ioan. 14. 10. d Vulg. Non creditis?

οὕτω δὴ καὶ τὸ σαρκωθῆναι μὲν τὸν πατέρα ἢ τὸ πνεῦμα, συνεσκιάσθαι δὲ καὶ λαβεῖν ἰσχὺν εἰς τὸ λαθεῖν, ὃν τρόπον ἐπὶ τοῦ υἱοῦ, ἀδύνατον ἦν. εἰ γὰρ καὶ κοινῆς οὔσης καὶ τετριμμένης τῆς τοῦ υἱοῦ προσηγορίας, ὅμως τὸν υἱὸν σάρκα λαβόντα, ὅτι θεοῦ υἱὸν (ὅπερ ἦν) ἔλεγεν ἑαυτὸν, καὶ κρημνοῖς ἐξῶσαι καὶ ῥαπίσμασι λαβεῖν, καὶ τὸ τελευταῖον σταυρῷ ἀναρτῆσαι ἐξεμάνησαν· τί οὐκ ἂν ἐποίησαν καὶ αὐτοὶ καὶ οἱ μαθηταὶ, δούλου μορφὴν ὁρῶντες, εἰ ὁ σαρκωθεὶς ἔλεγεν, ἐγώ εἰμι ὁ πατὴρ, ἢ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. ὥστε τὸ πᾶν τῆς οἰκονομίας θεοπρεπῶς τε καὶ ὑπὲρ λόγον καὶ ἔννοιαν διαπεπραγμάτευται, καὶ τὴν τῶν ἀνθρώπων σωτηρίαν ἀπειργάσατο.

Κατ' ἀρχὰς μὲν τοίνυν ὁ λόγος οὐ σεσάρκωται, καὶ δι' ἄλλας μὲν αἰτίας, καὶ διότι οὐκ ἔδει εὐθὺς τὸ μέγιστον τῶν φαρμάκων τοῖς νοσοῦσι προσενεγκεῖν, ἀλλὰ τὰ ἐπ' ἔλαττον ἐλαύνειν τὴν νόσον δύναμιν ἔχοντα. ἔτι δὲ καὶ ὅτι κατ' ἀρχὰς * σαρκωθεὶς ὁ λόγος οὐ μόνον παρεῖχεν ἴσην ὥσπερ ἐπὶ τέλει παραγεγονὼς τὴν ὠφέλειαν, ἀλλὰ καὶ παράκλησις μᾶλλον τοῖς εἰδωλολατροῦσι πρὸς τὴν πλάνην ἐνομίζετο. εἰ γὰρ, ὅτε ταῖς Ἑλλήνων ἐπεστάτησαν, τοὺς ὁμοιοπαθεῖς ἀνθρώποις εἰς τὸ τοῦ θεοῦ ῥᾳδίως ἀνεβίβαζον ἀξίωμα· πῶς ἂν εἰδότες σαρκὶ τὸν λόγον φαινόμενον, καὶ θεὸν ὑμνούμενον, οὐχ τῶν παρ' αὐτοῖς πεπλασμένων θεῶν, ἐκεῖθεν εἷλκον τὰ παραδείγματα· καὶ τοὺς μέλλοντας αὐτοὺς τῆς πλάνης ἀποσπᾶν εὐχερῶς, οὐκ ἂν ἀντωνείδιζον, ἄνθρωπον καὶ αὐτοὺς τοὺς αἰτιωμένους θεὸν τῷ ὑμνεῖν καὶ σέβεσθαι. διὰ τοῦτο γὰρ τότε τῶν Ἑλλήνων ἀνθρώπους θεοποιούντων, καὶ ἡ τοῦ πατρὸς μονὰς ἐκηρύττετο. [καὶ ἵνα μὴ λέγοιεν, εἰ ἀνέμεινεν αὐτὸ ἂν ἑαυτὸ τὸ ἀνθρώπινον ἀνεσώσατο, καὶ ἦν ἂν ἡ ἀνυπέρβλητος χάρις τοῖς ἀγνώμοσιν ὑπερβαλλούσης ἀχαριστίας ὑπόθεσις. καὶ εἰ καὶ κατ' ἀρχὰς οὐδὲν ἐκώλυε τοῖς ἀντὶ σωτηρίας τὸ φιλόνεικον ζητοῦσι πάλιν διαπορεῖν· διὰ τί μὴ κατὰ τὸ τέλος, ἀλλὰ κατ' ἀρχάς, ἢ διὰ τί μὴ κατὰ τὸ μέσον, ἀλλ' ἐν ἀρχῇ ἐσαρκώθη, καὶ κατ' ἀλλήλων ῥίπτειν τὰς ἀπορίας ἀπὸ τῆς κατὰ τὸν χρόνον τριττῆς διαφορᾶς.] ἐχρῆν ἔδει μὲν ἐκεῖνα πρῶτον ἀργῆσαι, ἔδει καταργηθῆναι διὰ τοῦ κηρύγματος, ὃ τὸν πατέρα μόνον κατήγγελλεν· εἶθ' οὕτω λήθῃ δοθείσης τῆς θεοποιοῦ πλάνης, τὸν ἀληθῆ θεὸν ἐν σαρκὶ φανερωθῆναι. οὕτω μὲν οὖν ὁ λόγος τῆς ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τοῦ λόγου σαρκώσεως. καὶ καθάπερ ὁ πρῶτος σεισμὸς διὰ τῶν ἐναντίων ἰάσατο τὸ πολύθεον, ἐπικρυψάμενος τῶν ὑποστάσεων τὸ διάφορον· οὕτω καὶ ἐν ἐσχάτοις καιροῖς, τῆς Ἰουδαϊκῆς δόξης εἰς ἓν πρόσωπον νόμῳ καὶ χρόνῳ κρατυνθείσης, καὶ περιελθούσης τὸ πολύθεον, ὁ υἱὸς τηνικαῦτα θεοπρεπῶς τε καὶ φιλανθρώπως καὶ σάρκα λαμβάνει, καὶ τὸ τῆς τριάδος κατὰ μικρὸν ἀνακαλύπτει μυστήριον. ἐπάγει δὲ τούτοις, ὡς πανσόφως ὁ σωτὴρ τοῖς μὲν ῥήμασιν ἐταπεινολογεῖτο, καὶ τὴν τῆς θεότητος συνέστελλεν αὐγήν· τοῖς ἔργοις δὲ ταύτης παρεσκεύαζεν ἀστράπτειν, καὶ δι' αὐτῶν ἐδόκει κηρύττεσθαι τῆς παντοκρατορικῆς δυνάμεως τὸ ἀξίωμα. διὸ καὶ ἔλεγε· τὰ ῥήματα, ἃ ἐγὼ λαλῶ, ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ, ὁ δὲ πατὴρ ὁ ἐν ἐμοὶ μένων, αὐτὸς ποιεῖ τὰ ἔργα· πιστεύετέ μοι ὅτι ἐγὼ ἐν τῷ πατρὶ,

* al. ὁ σαρκωθεὶς λόγος.

καὶ

καὶ ὁ πατὴρ ἐν ἐμοί· εἰ δὲ μή, διὰ τὰ ἔργα αὐτὰ πιστεύετέ μοι· διὰ δύο δὲ ταύτας αἰτίας τὸ ταπεινὸν τῶν ῥημάτων ὑπήρχετο· μίαν μὲν, τὸν φθόνον τῶν Ἰουδαίων καταπραΰνων φλεγμαίνοντα· δευτέραν δὲ, καὶ ἡμῖν ὑπόγραμμον ταπεινοφροσύνης ἔργῳ διατυπῶν· καὶ τρίτην, ὅτι ἡ τῶν ῥημάτων λαμπρότης οὐ πάντως ποιεῖ συνεξαστράπτειν καὶ τὰ πράγματα, ἡ δὲ τῶν ἔργων ὑπερφυὴς καὶ θεοπρεπὴς ἐπίδειξις καὶ τῶν ῥημάτων συναυξοῖ τὴν εὐτέλειαν.

* al. εὐαγγελικῶ. ἐνταῦθα δὲ καὶ ῥητοῦ τινὸς * εὐαγγελικὸν ἀναπτύσσει διάνοιαν τοῦ λέγοντος, τί ἐστιν εὐκοπώτερον εἰπεῖν, ἀφέωνταί σου αἱ ἁμαρτίαι, ἢ ἔγειρε καὶ περιπάτει; εὐκοπώτερον δέ φησιν εἶναι τὸ πρῶτον, ὅτι τὸ μὲν ἀφέωνται, οὐκ ἔχει τὴν τῶν ῥημάτων προφορὰν, ὡς ἐξ ἰδίας ἐξουσίας προφερομένην καὶ προστάγματος· οὐδὲν γὰρ κωλύει καὶ τὸν μὴ ὄντα τῆς ἀφέσεως κύριον, εὐαγγελίσασθαι ταύτην: τὸ δὲ ἔγειρε καὶ περιπάτει,
* al. ἤρτηται. δεσποτικῆς ὅλον προστάξεως * ἤρτηται· ἄλλως τε δὲ καὶ ὅτι τὸ ἔγειρε καὶ περιπάτει, ἀδιάβλητον φέρον ἔργοις τὴν αὐθεντίαν, καὶ τὴν ἄφεσιν συμπεριεῖχεν. ὁ γὰρ δοὺς τὴν χάριν τοῦ βαδίζειν, δηλονότι καὶ τῶν, ὑφ᾽ ὧν κατείχετο τῇ νόσῳ, πλημμελημάτων τὴν ἄφεσιν συναπεδίδου. δεσπότου δὲ φιλανθρώπου, καὶ τὴν μάστιγα τοῖς ἁμαρτάνουσιν ἐπαφεῖναι, καὶ τῆς πληγῆς μετὰ τοῦ πταίσματος, τὸν πληγέντα ἀπαλλάξαι. εἰδὼς δὲ
* al. πιστούμενον. τὸ ἔργον, καὶ τὴν ἄφεσιν τῶν ἡμαρτημένων * πιστούμενον, καὶ τὴν δεσποτείαν τοῦ ἀφιέντος ἐπιδεικνύμενον: ἐπάγει [δὲ] ἵνα δὲ εἰδῆτε, ὅτι ἐξουσίαν ἔχει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου, καὶ ἑξῆς. ἀναγκαῖον δὲ ἦν τὸ ἐπισκιάζεσθαι τὸ μυστήριον τῆς τοῦ λόγου σαρκώσεως, διά τε τὸ γενέσθαι τοῖς ἀκροωμένοις εὐπαράδεκτον, καὶ ἵνα τοῦ σκότους τὸν ἄρχοντα λάθῃ. φησὶ γὰρ ὁ θεοφόρος Ἰγνάτιος, τρία λαθεῖν τὸν ἄρχοντα τοῦ αἰῶνος τούτου, τὴν παρθενίαν Μαρίας, τὴν σύλληψιν τοῦ κυρίου, καὶ τὴν σταύρωσιν. λέγει δὲ καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος περὶ τῶν ἀρχόντων τοῦ αἰῶνος τούτου, ὡς εἰ ἔγνωσαν, οὐκ ἂν τὸν κύριον τῆς δόξης ἐσταύρωσαν. ταῦτα εἰπὼν, ἐπιφέρει, ὡς ἡ μὲν ἀΐδιος καὶ ὑπεράρχιος τριὰς ἀεί ἐστι καὶ ὡσαύτως τριὰς, πατὴρ, υἱὸς, καὶ πνεῦμα ἅγιον· ἀλλ᾽ ὑπὲρ ὃ νοούμενον, ἢ λαλούμενον. πᾶν γὰρ ὃ λεγόμενον περὶ θεοῦ, ἢ νοούμενον, ἐν τῶν καθ᾽ ἡμᾶς πραγμάτων τε καὶ ῥημάτων, τὰ περὶ αὐτῆς ἀναλόγως καὶ λεγόμενα, καὶ νοούμενα. ἰσότιμος δὲ καὶ ἰσοσθενὴς ἡ παναγία τριὰς, πάντα πρὸς τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν οἰκονομοῦσα, καὶ ὅσα θεο-
* Συναμάμεθα. λογεῖν αὐτὴν * δυνάμεθα, αὐτὴ ταῦτα φιλανθρώπως ἡμῖν χαριζομένη πάλιν προΐεται. διὸ κατ᾽ ἀρχὰς μὲν, ὡς εἴρηται, διὰ τὸ πολύθεον ἡ θεία γραφὴ συγκαταβαίνουσα, οὐχ ὡς ἔχει φύσεως ἢ τάξεως ἡ τριὰς, ἀλλ᾽ ὡς ἡμῖν εὐπαράδεκτον παραδιδοῦσα, τὸν πατέρα λαμπρῶς καταγγέλλει. εἶτα τὸν υἱὸν κατὰ τὸν δεύτερον σεισμὸν, ἐν ᾧ καὶ τὴν γνῶσιν τοῦ πνεύματος συμπαραλαμβανόμενοι, οὐ μὴν τήν γε τελείαν· αὐτὴ γὰρ ἐν τῷ μέλλοντι αἰῶνι καὶ τῷ τελευταίῳ σεισμῷ παραγίνεται, τῆς τριάδος ὅλης φανώτερον ἡμῖν

& Pater in me est : alioquin propter opera ipsa credite. Duas autem has ob caussas verborum humilitatem adhibuit. Primum quidem ad Iudæorum efferuescentem inuidiam mitigandam. Deinde verò, vt nobis quoque humilitatis exemplum ipsomet facto exprimeret. Tertiò etiam, quia verborum splendor non omnino actiones simul emicare facit, cùm tamen naturam excedentium & diuinorum operum patratio, verborum vnà secum humilitatem extollat. IOBIVS.

Porrò hoc loco dicti cuiusdam Euangelici sensum exponit : *Quid est facilius dicere, Dimittuntur tibi peccata tua : an dicere, Surge & ambula.* Matth. 9. 5. Facilius autem primum esse dicit, quoniam illud, *Dimittuntur*, non eam habet verborum pronuntiationem, quasi ex propria auctoritate proprióque imperio proferretur. Nihil enim prohibet ab illo etiam, qui eius nequaquam sit dominus, remissionem annuntiari. At : *Surge & ambula :* totum à Dominico pendet imperio. Præsertim cum illud *Surge & ambula*, irreprehensibilem rebus ipsis adferendo auctoritatem, ipsam quoque remissionem complecteretur. qui enim ambulandi gratiam donabat, idem nimirum peccatorum etiam, ob quæ morbo ille tenebatur, remissionem conferebat. perhumani enim Domini est, & flagellum peccatoribus inferre, & flagellatum tam à plaga, quàm ab ipsomet peccato liberare. Sciens autem opus hoc non remissionem tantum delictorum confirmaturum, sed potestatem quoque dimittentis ostensurum, addit : *Vt autem sciatis, quia Filius hominis habet potestatem in terra dimittendi peccata, &c.* Ceterum necesse erat incarnationis dominicæ mysterium velut vmbra tegi : cùm vt ab audientibus cupidius acciperetur, tum vt id tenebrarum princeps ignoraret. Nam tria diuinus [a] Ignatius sæculi huius principem latuisse commemorat : Virginitatem MARIÆ, Conceptionem Domini, & cruci affixionem CHRISTI. a Epist. 5. Affirmat quippe D. Paulus de principibus sæculi huius : *Si cognouissent, nunquam Dominum gloriæ crucifixissent.* 1. Cor. 2. 8.

[XXXII.] Hæc vbi dixit, infert sempiternam ac summam Trinitatem semper esse, & similiter Trinitatem, Patrem nimirum, & Filium, & Spiritum sanctum, sed supra omne, quod aut cogitamus, aut loquimur. Quandocumque enim de DEO loquimur aut cogitamus, ex nostris verbis ac rebus ea quæ ad ipsam Triadem spectant, proportione quadam & dicimus & cogitamus. Sanctissima etenim Trinitas, dignitate ac potentia æqualis, omnia quæ ad nostram salutem faciunt prouidè operata est: quæq; Theologice de ipsa speculari possimus, hæc illa nobis benignè gratificans identidē admittit. Propterea quidem à principio, vt diximus (ob Deorum scilicet multitudinem) S. Scriptura nobis condescendens, non vt natura aut dignitas Trinitatis se habet, sed quatenus à nobis facilius capi potest eam tradēdo: perspicuè Patrē indicat. In altero deinde terræmotu Filiū, in quo & Spiritus sancti cognitionem, etsi minus perfectā, simul accipimus. Hæc enim in futuro sæculo, & vltimo illo accedit terræ-motu, quo tota nobis Trinitas manifestius

IOBIVS.

a 2. Cor. 1. 22.

b Ephes. 1. 14. Rom. 8. 23.

' apparebit, ac reuelabitur. Etsi enim Spiritus arrham habemus, vt [a] vas electionis testatur? nondum tamen ad perfectionem spiritalis status peruenimus. Ipsum etenim arrhæ nomen signum quidem perfecti doni est: at non ipsum donum. Idem etiam [b] alibi pignus futuræ hæreditatis esse Spiritum prædicat,& primitias æternorum bonorum. Quare perfectionem Spiritus nonnisi post redemptionem corporis suscipimus.

c Matth. 22. 30.

Iam quando qui apud homines cùm *Pater*, tum *Filius* dicitur, per coniugij societatem declaratur atque cognoscitur: propterea præsentis vitæ duos terræ-motus, alterum pertinere ad Patrem: alterum ad Filium, vaticinia tradunt. Rursus cùm Spiritus sanctus, etiam vt apud nos est, corporum transcendat crassitudinem, meritò vbi cessauerint coniugia, excelsior illa & illustrior vita (vita hæc resurrectionis est, *In resurrectione enim* [c] *neque nubent, neque nubentur*,) propriè attribuatur Spiritui. Illius autem vitæ tempore, in qua patres filios progenerant, Deum Patrem ordine Filio præpositum cognosci oportebat, non quod Trinitas ordinem aliquem exigeret: (Quis enim ibi ordo sit, vbi æqualitas immutabilis viget?) sed quod per eum ordinem, qui in ipsa ex apta dispositione est, à liberis parentes honorari hortaretur. Spiritus quoque dignitatem sacra Scriptura extollens, vniuersam Trinitatem *Spiritus* nomine appellat. Quale illud: [d] *Spiritus est Deus: & eos qui adorant eum, in Spiritu & Veritate oportet adorare.* Hoc item: *Omne* [e] *peccatum remittetur hominibus: ei autem qui blasphemauerit in Spiritum sanctum, non remittetur*: de tota diuinitate acceptum, cum prædicto scopo quadrat. Illa quoque per speculum & in ænigmate cognitio supernaturalis in Triade deitatis, per Spiritum nobis in futuro perficitur. Sic enim hic motus ad Spiritum sanctum, quemadmodum duorum præcedentium alter ad Patrem, alter ad Filium refertur. Qui autem ordine primus est terræ-motus, extremus idem dignitate & vtilitatis magnitudine est. Manifestum enim gratiam multò esse lege [antiqua] maiorem & vtiliorem. Verum & secundus minor est tertio. Si quidem *nunc* [f] *videmus per speculum & in ænigmate: tunc autem facie ad faciem.* Quare etiam, [g] *cum venerit quod perfectum est, euacuabitur quod ex parte est.* Et considera [quæso] diuinæ operantis prouidentiæ sapientissimam & æqualem trutinam. Videbatur Pater priscis illis præcipuam dignitatem obtinere: rursumque Filius in noua lege quibusdam minorem, at multis æqualem: Spiritus verò sanctus multis minorem, paucis æqualem. Vt igitur ex hominum opinione orta inæqualitas ad æqualitatem reduceretur, primus ille terræ-motus, qui Patri attributus est, minorem dignitatem habuit: secundus dein, qui filij erat, illo maiorem: tertiusque Spiritus sancti, vtroque excellentiorem. Ita clarè perspicias, quomodo quæ in hominum est opinione inæqualitas, per trium temporum inæqualitatem, in admirandam ac stabilem æqualitatem coierit.

d Ioan. 4. 24.

e Matth. 12. 31. Marc. 3. 29. Luc. 12. 10.

f 1. Cor. 13. 12.

g Ibid. v. 10.

ἐμφανιζομένης τε καὶ ἀνακαλυπτομένης. εἰ γὰρ καὶ τοῦ πνεύματος τὸν ἀῤῥαβῶνα, ὡς τῆς ἐκλογῆς ἐπιμαρτύρεται τὸ σκεῦος, ἔχομεν: ἀλλ' οὐκ εἰς τὴν τελειότητα τῆς πνευματικῆς ἐφθάσαμεν καταστάσεως. καὶ γὰρ καὶ αὐτὸ τὸ τοῦ ἀῤῥαβῶνος ὄνομα, σύμβολον μέν ἐστι τοῦ τελείου δώρου, οὐ μὴν αὐτό γε τὸ δῶρον. καὶ πολλαχοῦ ἀῤῥαβῶνα τῆς μελλούσης κληρονομίας τὸ πνεῦμα ὑμνεῖ, καὶ ἀπαρχὴν τῶν αἰωνίων ἀγαθῶν. ὥστε τὴν τελειότητα τοῦ πνεύματος, μετὰ τὴν ἀπολύτρωσιν τοῦ σώματος, ὑποδεχόμεθα. ἐπειδὴ δὲ ὁ κατὰ τὸ ἀνθρώπινον γένος λεγόμενος καὶ πατὴρ καὶ υἱός, κοινωνίᾳ γάμου ἀναφαίνεται καὶ γνωρίζεται: διὰ τοῦτο τοῦ παρόντος βίου τοὺς δύο σεισμοὺς, τὸν μὲν πρότερον ἀνήκειν τῷ πατρὶ, τῷ υἱῷ δὲ τὸν δεύτερον, τὰ λόγια παραδιδῶσι. πάλιν ἐπειδὴ τὸ πνεῦμα καὶ τὸ παρ' ἡμῖν σωμάτων ὑπερβαίνει παχύτητα, εἰκότως ὁ τῶν γάμων πεπαυμένων ἀνακύπτων τε καὶ ἀναλάμπων βίος (οὗτος δὲ ὁ τῆς ἀναστάσεως ἂν εἴη: ἐν γὰρ τῇ ἀναστάσει οὔτε γαμοῦσιν, οὔτε * γαμίσκονται) οἰκείως ἂν ἀφορισθείη τῷ πνεύματι. ἔδει δὲ τὸν βίον, ἐν ᾧ πατέρες παῖδας φύουσι, τὸν θεὸν καὶ πατέρα προτεταγμένον γινώσκεσθαι τοῦ υἱοῦ, οὐ τῆς τριάδος τὴν τάξιν ἀπαιτούσης. ποῦ γὰρ τάξις, ἔνθα τὸ ἴσον ἀπαράλλακτον; ἀλλὰ διὰ τῆς ἐν αὐτῇ κατ' οἰκονομίαν τάξεως τοὺς πατέρας τιμᾶσθαι παρὰ τῶν παίδων παραινούσης. καὶ τὸ ἀξίωμα δὲ τοῦ πνεύματος ἡ ἱερὰ ἐπαίρουσα γραφὴ, ὅλην τὴν τριάδα τῇ τοῦ πνεύματος ὀνομάζει φωνῇ. ὡς τὸ, πνεῦμα ὁ θεὸς, καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. καὶ τὸ, πᾶσα ἁμαρτία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις, τῷ δὲ βλασφημοῦντι εἰς τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, οὐκ ἀφεθήσεται, ἐπὶ τῆς θεότητος ὅλης ἐκληφθὲν, σύμφωνον ἂν εἴη τῷ προειρημένῳ σκοπῷ. καὶ ἡ ἐν ἐσόπτρῳ δὲ γνῶσις, καὶ ἡ ἐν * αἰνίγματι τῆς ὑπερφυοῦς ἐν τριάδι θεότητος, εἰς τὸ τέλειον διὰ τοῦ πνεύματος ἡμῖν ἀποκαθίσταται κατὰ τὸν μέλλοντα. καὶ γὰρ * οὗτος τῷ παναγίῳ πνεύματι, ὥσπερ τῶν πρὸ αὐτοῦ δύο σεισμῶν, ὁ μὲν τῷ πατρὶ, ὁ δὲ τῷ υἱῷ ἀναφέρεται. ἔστι δὲ δῆλον ὅτι ὁ μὲν τῇ τάξει πρῶτος σεισμὸς, ἔσχατος τῷ τε ἀξιώματι, καὶ τῷ τῆς ὠφελείας μεγέθει. δῆλον γὰρ ὡς ἡ χάρις πολλῷ τοῦ νόμου μείζων τε καὶ λυσιτελεστέρα. ἀλλὰ καὶ ὁ δεύτερος ἐλάττων τοῦ τρίτου. εἴγε νῦν μὲν ἐν ἐσόπτρῳ βλέπομεν, καὶ ἐν αἰνίγματι, τότε δὲ πρόσωπον πρὸς πρόσωπον. διὸ καὶ ὅταν ἔλθῃ τὸ τέλειον, καταργηθήσεται τὸ ἐκ μέρους. καὶ σκόπει τῆς θεουργοῦ προνοίας τὸν πάνσοφόν τε καὶ ἀῤῥεπῆ ζυγόν. ὁ πατὴρ ἐδόκει τοῖς πάλαι τὸ μεῖζον ἔχειν: ὁ υἱὸς δὲ πάλιν κατὰ τὴν νέαν * ἐνίοις μὲν τὸ ἔλαττον. τοῖς πολλοῖς δὲ τὸ ἴσον· τὸ δὲ ἅγιον πνεῦμα τοῖς πολλοῖς μὲν τὸ ἔλαττον, ὀλίγοις δὲ τὸ ἴσον. ἵνα οὖν τὸ ἄνισον τὸ ἀπὸ τῆς τῶν ἀνθρώπων ὑπολήψεως εἰς ἰσότητα ἐπαναχθῇ: ὁ μὲν πρῶτος σεισμὸς, ὃς ἀνεφέρετο τῷ πατρὶ, τὸ ἔλαττον ἔχει: ὁ δὲ δεύτερος, ὃς ἦν τῷ υἱῷ, τὸ ἐκείνου μεῖζον, καὶ ὁ τοῦ πνεύματος ἀμφοῖν ὑπέρτερον. καὶ ὅρα σαφῶς, ὅπως ἡ ἐν ταῖς τῶν ἀνθρώπων δόξαις ἀνισότης, * καὶ τῆς τῶν τριῶν καιρῶν ἀνισότητος εἰς * ἀῤῥεπεστάτην τε καὶ θαυμασίαν συνεβιβάσθη ἰσότητα.

τῆς τρια-

* al. ἐγγαμίζονται.

* al. αἰνίγμασι.

* al. οὗτος.

* al. ἐνίων.

* al. ὁ ἐκ τῆς

* al. ἀῤῥεπεστάτην

τῆς τριαδικῆς θεαρχίας, ὥσπερ αὐγήν τινα προσδεξαμένην καὶ ἐναμμένην. ὅτι δὲ ἡ ἐν τριάδι τάξις τὴν τῶν πολλῶν οἰκονομίαν ἐργάζεται, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῆς ὑπερφυοῦς ἐκείνης καὶ ἀρρήτου βλαστάνει φύσεως· ὁ τῶν ἀπορρήτων μύστης διδάσκει, ὃς καὶ τὸν υἱὸν καὶ τὸ πνεῦμα θεόληπτον μύησιν ἔχειν, ἐνίοτε τοῦ πατρὸς προτάττειν· διαιρέσεις γὰρ χαρισμάτων εἰσί, καὶ τὸ αὐτό, φησι, πνεῦμα· διαιρέσεις δὲ διακονιῶν, καὶ ὁ αὐτὸς κύριος· καὶ διαιρέσεις ἐνεργημάτων, καὶ ὁ αὐτὸς θεός. καὶ πρὸς Γαλάτας, Παῦλος ὁ ἀπόστολος, οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπων, ἀλλὰ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ καὶ θεοῦ πατρός. ὥστε τὸ προτάττεσθαι καὶ ὑποτάττεσθαι τῆς θεαρχικῆς τριάδος, καὶ πᾶσαν τάξιν καὶ πάντα λόγον ὑπερεχούσης, ὀνόματα, οὐχ εἱρμόν τινα φυσικὸν διασώζει τάξεως, ἀλλὰ πρὸς τὴν τῶν ἀκροατῶν σωτηρίαν οἰκονομεῖται καὶ διαποικίλλεται. ταῦτα μὲν ὁ κλεινός τε καὶ τῶν θείων μαθημάτων διάπυρος ἐραστής, καὶ τὸ τριακοστὸν πρῶτον καὶ δεύτερον κεφάλαιον φιλοπονησάμενος, ἐπραγματεύσατο. ἐν δὲ τῷ ἑξῆς κεφαλαίῳ αἰτίας τίθησι, δι' ἃς ἡ παλαιὰ καὶ νέα διαθήκη τῷ δυσλήπτῳ τε καὶ δυσερμηνεύτῳ ποικίλλεται. εἰ καὶ μᾶλλον μὲν ἡ παλαιά, ἧττον δὲ τὰ τῆς χάριτος. καὶ ἐπὶ μὲν τοῦ μωσαϊκοῦ γράμματός φησιν, ὅτι ἐπεὶ τύπος ἦν καὶ σκιὰ τῶν μελλόντων ἀγαθῶν, εἰκότως ὡς ἐν σκιᾷ τε καὶ τύπῳ καὶ πρὸς αὐτὰ τὰ *ῥήματα, καὶ τὴν τῶν ῥημάτων συνθήκην προβάλλεται, δι' ὧν κρατεῖ ἡ ἀσάφεια. πλήν γε καὶ τὰς διπλᾶς τῆς νομοθεσίας πλάκας διπλῆν καὶ τὴν χρείαν παρέχεται· τοῖς μὲν ἀναβεβηκόσι τὸν νοῦν, τὴν αἴγλην ἔσωθεν ἀποστράπτοντα τὴν τοῦ πνεύματος, τοὺς δὲ παχυτέρους ψυχαγωγοῦντα τῇ σκιαγραφίᾳ τοῦ γράμματος. ἐνέκρυπτο δὲ τὰ μέλλοντα ἀγαθά, ὧν ἡ τῆς τριάδος γνῶσις τὸ κεφάλαιον, δι' ἃς αἰτίας πολλάκις ἀποδεδώκαμεν· λέγω δὴ διά τε τῶν ἀκροατῶν τὸ ἀσθενές, καὶ διὰ τὸ λαθεῖν τὸν ἄρχοντα τοῦ σκότους, καὶ τρίτον, ἵνα ἐκ μέσου παντελῶς ἀρθῇ τὸ πολύθεον, μηδεμιᾶς προφάσεως τοῖς πεπλανημένοις τε καὶ ἀμαθεστέροις ἐκ τοῦ τὴν τριάδα κηρύττεσθαι σαφῶς, καὶ χωρὶς παρακαλυμμάτων, ὑπολειπομένης πρὸς πλάνησιν. καὶ ἔοικε τὰ ἱερὰ γράμματα χρυσίτιδι γῇ, ἥτις οὐ πᾶσιν, οὐδὲ τοῖς τυχοῦσιν, ἀλλὰ τοῖς φιλοπόνως καὶ ἐπιστημόνως μεταλλεύουσι, τό, τε χρυσίον δόκιμον, καὶ τὸ κέρδος τῶν πόνων μεῖζον παρέχεται. ὥσπερ οὖν πενίας οὐκ ἀπαλλάττεται, ὁ τὴν μεταλλικὴν ψάμμον ἐν ἀθύρματι, ἢ παιδιᾷ, ἢ καὶ μυκτηρισμὸν ἐπαφώμενος, οὐδὲν δὲ φιλοπονῶν, οὐδ' ἀνιχνεύων τὸ ὑπὸ ταύτης κρυπτόμενον· οὕτως οὐκ ἂν ἀγνοίας ἀπαλλαγείη, *οὐδὲ τῆς ἐχούσης τοὺς ῥαθύμους αἰτιάσεως, ὁ τῷ γράμματι μόνῳ προσφυόμενος, τὸν δὲ ἐν αὐτῷ θησαυρὸν οὐκ ἀνερευνῶν, οὐδὲ τὸ ἐν βάθει κέρδος τῶν νοημάτων ἀναλεγόμενος. καίτοι καὶ αὐτὸ τὸ κεκρύφθαι τὰ θεῖα νοήματα, τὸ τιμιώτατον αὐτοῖς καὶ ὑψηλὸν ἐπιμαρτύρεται· καὶ πόθον ἐγκεντρίζει μᾶλλον ζητήσεως ταῖς ψυχαῖς, ὅσαι παρὰ τῆς ῥαστώνης τὸ θεοφιλές τε καὶ φιλόπονον ἔμπροσθεν ἄγουσι.

*ἴσ. γράμματα, M BL.

* al. οὐδὲ.

IOBIVS.

Trinitatis maiestate veluti splendorem quendam ac lucem accipiente. Quod verò qui in Trinitate est ordo, vulgi dumtaxat ordinationem spectet, non autem ex ineffabili & supernaturali natura promanet, arcanorum ille mysta docet, qui diuinitus eam institutionem accepit, vt Filium & Spiritum quandoque ante Patrem locaret. [a] *Diuisiones enim gratiarum sunt*, inquit, *idem autem Spiritus*: *Diuisiones ministrationum*, *& idem Dominus*: *& diuisiones operationum*, *idémque Deus*: Ad Galatas quoque scribens: [b] *Paulus Apostolus non ab hominibus, neque per homines, sed per* IESVM CHRISTVM, *& Deum Patrem.* Quare quod diuinæ Trinitatis, quæ omnem & ordinem & sermonem excedit, nomina modo præponantur, modo postponantur: non id seriem aliquam naturalem tuetur, sed ad auditorum salutem variè accommodatur. Hæc verò inclytus ardénsque diuinarum disciplinarum amator tricesimo primo capite & altero studiosè laborando pertractauit.

a 1. Cor. 12. 4.

b Galat. 1. 1.

XXXIII. Proximo dehinc capite caussas reddit, cur tam nouum quàm vetus Testamentum intellectu atque explanatu difficilibus locis intertextum sit. Etsi vetus Testamentum plus, minus verò nouum huiusmodi difficultatum habeat. Et super Mosaico quidem scripto affirmat, quandoquidem typus illa erant & vmbra futurorum bonorum, merito vt in typo atque vmbra cum verba tum verborum compositionem eiusmodi proferre, per quæ cresceret obscuritas. Quanquam hæc in duplicibus legis tabulis, geminam quoque vtilitatem præbeant, cum & iis qui mente altius ascenderunt, interius suum spiritus lumen veluti effulminant, & crassiores litteræ obumbratione delectant.

Abscondebantur autem futura bona, in quibus cognitio Trinitatis caput est, ob eas [maximè] caussas, quas iam sæpenumero tradidimus. Propter audientium imbecillitatem, inquam, vtque tenebrarum principem laterent: multorum Deorum cultus, cùm nullus [deinceps] errantibus atque imperitioribus erroris sui prætextus relinqueretur ex clara & minimè velata Trinitatis prædicatione. Vt sacræ litteræ non dissimiles aureæ terræ videantur, quæ non omnibus neque vulgaribus, sed laboriosè tantùm ac scienter perscrutantibus, aurum probatum, & lucrum labore maius præbet. Quemadmodum itaque paupertatem non euadit, qui fossilem arenam ornamēti, ludi, aut ioci caussa tractans, nullum interea studium adhibet, vt quod sub ea absconditum latet inuestiget: sic neque ignorantiam, neque negligentiæ reprehensionem euadere queat, qui soli litteræ adhærescens, thesaurum in ipsa reconditum non scrutetur, neque latentē in eius fundo sensuum vtilitatem colligere studeat. Et certè hoc ipsum quod diuini sensus abditi lateant, pretium eorum maximum & sublimitatem indicat: ac maius simul inquirendi desiderium iis infigit animis, qui Dei & laboris amorem inertiæ anteponunt.

IOBIVS. Iudæorum insuper improbitas, & in rebus quæ minime attingendæ essent audacia, obscuritatis est in veteri Testamento nonnulla causa. Ne enim quæ manifesta essent de Christo atque aperta Scripturarum testimonia circumciderent & obliterarent, ideò adumbratè ea promuntur. Tertiò etiam ne diuinarum præceptionum contéptrix Iudæorum natio, si clarè didicissent vniuersam aliquando legem præterfluxuram: atque in aliam reipubl. formam, quæ apud ipsos in honore ac pretio erant, transitura: magis etiam ad contemptum præceptorum Dei, ex ipsa hac clara cognitione traherentur. Quid enim amare attinet me, quod mox dissoluetur, & cuius non ita multo post nulla erit vtilitas? Propterea nimirum hæc obscuritate atque percipiendi difficultate inuoluuntur. Nam si absque vlla causa millies à præceptis Dei desciuerunt Iudæi, cùm neque de eorum mutatione quidquam cognitum haberent, vt neque quod imperfecta & alterius politiæ figura essent atque vmbræ: quid tandem [putas] non egissent, si tradita ipsis mandata tandem soluenda atque mutanda è Scripturis clarius cognouissent? Alioquin & illa disciplinas tradendi lex vbique obtinebat, vt qui recenter primis elementis imbuerentur, ad perfectionis vsque tempus perfectiora quæque celarentur: sed rudioribus duntaxat præceptis discipuli ad perfectiorum cognitionem percipiendam præpararentur.

Præter hæc autem etiam naturam ita gubernari, & opera sua regere videmus. Prima enim sementis atq; semina perfectam in se speciem clarè nequaquam ostendunt: sed eius tantum rationes abditas continent: vt granum spica non est, etsi in se spicæ rationem tegit. Eadem naturæ series in aliis quoque fructibus ac seminibus cognoscitur. Qualem & lex vetus ferè rationem cum gratia seruat. Nam quæ gratia perficit, iacti per legem seminis seges habetur. Quibus igitur de causis obscuritatem assumpserit lex Mosaica, vtcumque iam dictum.

Nunc quod gratiæ quoque lex obscurior, & non ita cuilibet perspicua sit, auditorum recens adhuc instructio, mentisque imbecillitas in causa est. Vnde & vas electionis: 1. Cor. 3. 2. a Lac, inquit, *vobis potum dedi, non escam: nondum enim poteratis.* Quemadmodum autem minus conueniens cibus omnis accipienti noxius: sic & scientia, tametsi verissima proponat, nullam imperfectis vtilitatem affert. Etsi enim nouum quàm vetus Testamentum clarius fidei mysterium exponat: cùm tamen principij aliquam ac seminis rationem obtineat, etiam hac ratione ad eam quæ nunc innouata est reipubl. formam, non statim initiatis, sed sensim ac iuxta proficientium gradus, quæ perfectiora sunt, manifestat. Canibus præterea (hoc est, aduersariis & oblatrantibus, ne temerè ac sine ratione b Matth. 7. 6. proiicias sancta, aut b *margaritas ante porcos,* quibus nimirum vita voluptatum cœnum, Dominicum, & quod docendi regulam statuat, præceptum est. Sanctificans item sacrificium *Mysterium* dici solet: mysterium autem commune non est, neq; facile profanis adeundum.

καὶ τὸ κακοῦργον δὲ τῶν Ἰουδαίων, καὶ τολμηρὸν περὶ τὰ ἀτόλμητα, τῆς κατὰ τὴν παλαιὰν ἀσαφείας αἴτιον. ἵνα γὰρ μὴ τὰς περὶ Χριστοῦ μαρτυρίας τὸ περιφανὲς καὶ κατάδηλον ἐχούσας τῶν γραφῶν περικόψωσι καὶ ἐξαφανίσωσι, διὰ τοῦτο μετὰ τοῦ συνεσκιασμένου ταῦτα προάγεται. καὶ τρίτον, ὅτι ὀλίγωρος ὢν καὶ τῶν θείων προσταγμάτων καταφρονητικὸς ὁ τῶν Ἰουδαίων λαός· ἵνα μὴ μαθόντες σαφῶς, ὡς τὰ τοῦ νόμου πάντα λυθήσεται, εἰς ἑτέραν δὲ πολιτείαν, ἃ παρ᾽ αὐτοῖς ἐστι τίμιά τε καὶ σπουδαζόμενα, μεταστήσεται· ἐκ δὲ τῆς τοιαύτης ἐμφανοῦς ἐπιγνώσεως, πλέον τι πρὸς τὴν ὑπεροψίαν ὑπαχθῇ τῶν προσταγμάτων. τί γάρ με δεῖ στέργειν ἃ μετὰ μικρὸν λυθήσεται, καὶ ὧν οὐ μετὰ βραχὺ τὸ ἀνόνητον; διὰ τοῦτο τῇ ἀσαφείᾳ ταῦτα καὶ τῷ δυσλήπτῳ περικαλύπτεται. εἰ γὰρ καὶ χωρὶς προφάσεως μυριάκις τῶν τοῦ θεοῦ προσταγμάτων ἀπέστησαν, μήτε μετάστασιν αὐτῶν ἐγνωκότες, μήτε ὅτι τὸ ἀτελὲς ἔχουσι, μήτε ὅτι πολιτείας ἑτέρας εἰσὶ τύποι καὶ σκιάσματα: τί οὐκ ἂν ἔδρασαν, εἰ ἐξ αὐτῶν ἐκείνων σαφῶς τὴν οἰκείαν λύσιν καὶ μετάθεσιν *ἐμάνθανον. ἄλλως τε δὲ καὶ νόμος πανταχοῦ κρατεῖ τῆς διδασκαλίας, τοῖς ἄρτι στοιχειουμένοις τὰ τελεώτερα μέχρι καιροῦ τῆς τελειώσεως συγκαλύπτεσθαι, εἰσαγωγικοῖς δὲ παιδεύμασι τὸν μαθητὴν προπαρασκευάζειν, πρὸς τὴν τελεώτερον κατανόησιν. ἐπὶ δὲ τοῖς εἰρημένοις, καὶ τὴν φύσιν οὕτως οἰακιζομένην τε, καὶ τὰ οἰκεῖα ἔργα ῥυθμίζουσαν ὁρῶμεν. αἱ γὰρ πρῶται καταβολαὶ, καὶ τὰ σπέρματα, τὸ μὲν τέλειον εἶδος ἐν ἑαυτοῖς ἐμφανῶς οὐ δεικνύουσι: τοὺς δὲ λόγους ἐγκεκρυμμένους φέρουσιν· οἷον, ὁ κόκκος στάχυς μὲν οὐκ ἔστιν· ἐν ἑαυτῷ δὲ κρύπτει τὸν λόγον τοῦ στάχυος. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ καρπῶν καὶ σπερμάτων, ὁ αὐτὸς τῆς φύσεως εἱρμὸς ἐπιγινώσκεται. τοιοῦτον δή τινα καὶ ὁ νόμος πρὸς τὴν χάριν διασώζει λόγον. ἃ γὰρ ἡ χάρις ἐτελείωσε, τῶν νομικῶν σπερμάτων ἐστὶ τῆς καταβολῆς τὰ γεώργια. δι᾽ ἃ μὲν οὖν τὴν ἀσάφειαν ἡ Μωσαϊκὴ νομοθεσία ὑπέδυ, μετρίως εἴρηται. καὶ τῆς χάριτος δὲ τὸ ἀσαφὲς καὶ μὴ πᾶσιν ἐπίδηλον *τὸ νεοκατήχητον αἴτιον ἔχει τῶν ἀκροατῶν, καὶ τῆς διανοίας τὴν ἀσθένειαν. διὸ καὶ τὸ σκεῦος τῆς ἐκλογῆς, γάλα, φησὶν, ὑμᾶς ἐπότισα, καὶ οὐ βρῶμα: οὔπω γὰρ ἠδύνασθε. ὥσπερ δὲ πᾶσα τροφὴ ἀκατάλληλος, βλαβερὰ τῷ μετέχοντι: οὕτω καὶ γνῶσις, κἂν τὸ παναληθέστατον εἴη, προβάλλουσα, τοῖς ἀτελέσιν ἀσύμφορος. εἰ γὰρ καὶ τῆς παλαιᾶς ἡ νέα τηλαυγέστερον ἐκδιηγεῖται τὸ τῆς εὐσεβείας μυστήριον: ἀλλ᾽ οὖν ὡς ἀρχῆς καὶ σπέρματος λόγον ἐπέχουσα καὶ αὐτὴ πρὸς τὴν ἤδη πολιτείαν ἐγκαινιζομένην, οὐκ εὐθὺς τοῖς μυουμένοις, ἀλλὰ κατὰ προκοπὴν ἀποκαλύπτει τὰ τέλεια. ἔτι δὲ καὶ τοῖς κυσὶ, τουτέστι, τοῖς ἀντικειμένοις καὶ καθυλακτοῦσιν, οὐ χρὴ προπετῶς καὶ ἀφιλοσόφως ῥιπτεῖν τὰ ἅγια, οὐδὲ τοὺς μαργαρίτας ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, οἷς ὁ βίος ὁ τῶν ἡδονῶν βόρβορος, δεσποτικὸν ὑπάρχει καὶ τῆς διδασκαλίας κατευθῦνον παράγγελμα. αὐτὸ δὲ τῶν εἰρημένων: καὶ ἡ ἁγιοποιὸς θυσία, μυστήριον ὀνομάζεται: τὸ δὲ μυστήριον οὐ κοινὸν, οὐδὲ τοῖς βεβήλοις εὐεπίβατον.

* ἐλάνθανον.

* al. τὸν ἐγκεχυμένον.

ἔτι

ἔτι μὴν καὶ τὰ ἅγια νοερῶς μὲν τοῖς τε σεραφὶμ καὶ χερουβὶμ, ὑλικῶς δὲ καταπετάσμασι, καὶ πτέρυξι, καὶ πύλαις, καὶ κλείθροις περιστοιχίζεται. οὕτω γοῦν χρὴ καὶ τὴν ἱερὰν ἡμῶν γραφὴν τοῖς μὲν βεβήλοις περικαλύπτεσθαι, ἵνα μὴ τὰ ἅγια ἐξυβρίζοιτο: τοῖς δὲ μεμυημένοις καὶ πιστοῖς ἀνακαλύπτεσθαι. ἄλλως τε δὲ καὶ τὸ ῥᾷον εἰς χρῆσιν, οὐχ ὥσπερ τὸ πόνῳ * κτηθὲν περισπούδαστον· εὐλόγως τὸ ἱερὸν γράμμα τοῖς μὲν ῥαθύμοις τὸν θησαυρὸν ἀποκρύπτεται, τοῖς δὲ φιλοπονοῦσι χαρίζεται. ἀλλὰ καὶ ἱδρῶσι πᾶν τὸ τίμιον, καὶ ἡ ἀρετὴ εἰς κτῆσιν ἀφικνεῖται καὶ ἀπόλαυσιν· ἡ δὲ κακία ῥᾴδιόν τε καὶ πᾶσι πρόχειρον. καὶ τὸ μὲν πόνῳ κατορθωθὲν, μᾶλλον ποθεῖται: ὃ δὲ ῥᾳδίως λαμβάνεται, καὶ ῥᾳδίως ἀποβάλλεται, καὶ πρὸς τὸ παρεωραμένον μᾶλλον ἀντὶ τοῦ ποθεῖσθαι κατασύρεται. διὸ καὶ ὁ Ἀδὰμ ἄνευ ἄθλων καὶ καμάτων ὁμιλίας ἀξιούμενος θείας, καὶ τῶν ἄλλων ἀγαθῶν: ῥᾳδίως ὧν ἀπήλαυεν ἐξωλίσθησε· καὶ ἐπειδὴ τὸν ἄλυπον καὶ ἄμοχθον βίον, βασάνων προξενὸν ἑαυτῷ κατεσκεύασεν, ὁ πάνσοφος ἰατρὸς τοῖς ἐναντίοις φαρμάκοις ἐξιᾶται τὸ νόσημα, ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου καὶ τὸν σωματικὸν ἄρτον φαγεῖν νόμον τιθέμενος, καὶ ὅπως ὁ πνευματικὸς ἔρως πνευματικὴν παρατίθησι τράπεζαν. ἀλλὰ δὴ τῶν εἰρημένων, εἰ πᾶσι πρόχειρος ἦν καὶ χωρὶς καμάτων ἡ κατὰ τὴν γραφὴν θεωρίας ἡ κατάληψις: ποῦ τῶν ἐπαγρυπνούντων ταύτῃ καὶ ἐπαγωνιζομένων τὰ ἔπαθλα; ἢ τίς ἂν προσκαρτερεῖ τῇ ταύτης φιλοπονίᾳ, οὐδὲν ἔλαττον ἑξόντων τῶν ῥαθύμως αὐτῆς ἁπτομένων; ὥστε διὰ τῶν εἰρημένων δίκαιόν τε ἅμα καὶ λυσιτελὲς ἀναφαίνεται, τὸ μὴ ἁπλοῦσθαι μᾶλλον, μηδ' ἀπαραφυλάκτως ἐρρίφθαι, ἢ τὰ κοινὰ προκεῖσθαι πᾶσι, καὶ τοῖς ἀναξίοις, τῆς γραφῆς τὰ νοήματα. διὰ μέν τοι τὰ εἰρημένα, τῶν μὲν φιλοπόνων, καὶ ἀξίων τοῦ κατὰ γνῶσιν πνευματικοῦ χαρίσματος, οὐκ ἄν τις αἰτιάσαιτο τῆς γραφῆς τὴν ἀσάφειαν: ὁ δὲ ῥάθυμος, καὶ ἀναπεπτωκὼς, τί δή ποτε μὴ καταλαμβάνων δυσχεραίνοι ἄν; εἰ μὲν γὰρ σπουδῆς ἀξίαν τὴν τῶν θείων γνῶσιν ἡγεῖται, τί μὴ σπουδάζει περὶ τὰ τίμια; εἰ δὲ πρὸς ἀρετὴν μηδὲν ἀναγκαῖον παρέχουσαν, τί καὶ δυσχεραίνει μηδὲν ζημιούμενος; τί δὲ καὶ ἐκ τῆς ἀσαφείας παραλαβεῖν τις ζητῶν μαθεῖν τὴν διάνοιαν; ἔστι γὰρ ἔστι τοῖς βουλομένοις, ἃ μὴ ζητοῦσιν οὐ χαλεπὸν μαθεῖν. πολλῶν γὰρ ἀνδρῶν ἱερῶν πόνοι ἀναπτύσσουσί τε καὶ ἐξαπλοῦσι τὰ θεσπέσια λόγια: οἷς ἐμφιλοχωρεῖν τις προαιρούμενος, οὐκ ἂν ἀτυχήσῃ τοῦ βουλήματος. ὃς δ' οὐχ αἱρεῖται, δῆλον ὡς εἰ καὶ πάντων εἴη σαφέστατα, οὐκ ἂν αὐτῶν εἰς γνῶσιν ἀφίκοιτο. ὅτι δὲ ἀληθὲς τὸ ῥηθὲν, εἰσὶν οἳ μηδὲ ἁπλῶς αὐτὰ τῶν ἀποστολικῶν ἐπιστολῶν ψιλὰ γινώσκουσι τὰ ὀνόματα. ἀλλ' οὔτε τῶν προφητῶν, ἢ τῶν ἄλλων ἱερῶν βίβλων, ὅσα τῆς παλαιᾶς, καὶ ὅσα τῆς χάριτος· οὐδ' αὐτὸν τὸν κατάλογον διὰ φωνῆς προάγειν ἐπίστανται. καί τοι τί σκοτεινὸν, τί δ' ἀσαφὲς, τί δὲ χαλεπὸν ὀνομάτων εἰδέναι κατάλογον: ποίας δὲ μελέτης δεῖται: ἀλλὰ τοῖς γε μὴ βουλομένοις οὐδὲν ἧττον ταύτας

al. κτῆσιν.

Quin etiam Sancta, spiritualiter quidem à Seraphim atq; Cherubim, materialiter vero velamentis, alis, portis, ac repagulis vndique ambiuntur. Sic igitur sacram quoque Scripturam nostram oportet profanis hominibus adscondi, vt ne sacra iniuria aliqua afficiantur; ac solis initiatis atque fidelibus reuelari. Alioqui, quando etiam illud, cuius vsus facile obtineri potest, nunquam tam amatur, atque id quod labore multo acquisitum est, merito sacræ Scripturæ thesaurum illum negligentibus abscondunt, quem laboriosis concedunt. Sed & sudantibus honesta omnia, virtutisque non possessio dumtaxat, sed fructus insuper obtingit, cum vitium facile pareatur, & omnibus in promptu sit. Quicquid item cum labore feliciter confectum est, maius longe sui excitat desiderium: Quod autem facile obtinetur, facile etiam reijcitur, propiusque est vt contemnatur, quam vt expetatur. Propterea etiam Adã, qui sine certaminibus aut laboribus diuino alloquio cæterisque bonis dignus erat habitus, citius ea quibus vtebatur amisit. At postquam doloris ac laboris expertem vitam præcipitij sibi causam fecit, contrarijs vtique medicamentis sapientissimus medicus morbum curat, lata lege, vt ª in sudore vultus, non corporalis tantum cibus sumeretur, verum & quibus Spiritalis amor spiritalem adornat mensam. Adhæc vero, si quiuis, nullo etiam labore adhibito, S. Scripturæ sensum percipere posset, vbinam eorum, qui in hac non sine vigilijs atque laboribus versantur, præmia manerent? Aut quis vnquam huius sese studio addicere velit, si minus nihil consequantur ij, qui negligenter eam attingerent? Ex ijs igitur, quæ hactenus commemorata sunt, æquum simul & vtile appareat, quod non explicata magis Scripturæ sensa neque incautius abiecta, vel in cõmuni omnibus, etiam indignis, proposita fuerint.

ª Gen. 3. 19.

Verum ob hæc, quæ iam diximus, nemo eorum, qui aut laboris amantes sunt, aut spiritalis intellectus gratia digni, S. Scripturæ obscuritatem accusarit. At negligens & remissus, cur tandem indignetur, si non capiat? Nam si diuinarum rerum cognitionem labore aliquo dignam iudicat, cur ijs non studet rebus quæ habet in pretio? Sin ad virtutem hanc nihil esse necessariam putat; cur nullo affectus damno molestiam capit? quid vero est ipsa quoque obscuritate, sensum qui quærat, adsequi possit. Licet enim licet cuicunque colenti quæsita facile addiscere. Multorum enim Sanctorum virorum labores explicant & elucidant diuinas litteras, quibus inhærere si quis libenter velit, is à proposito minime aberrabit: Quod si facere recuset, manifestum [eiusmodi hominem] numquam in illarum cognitionem peruenire posse, non etiamsi omnium essent apertissimæ. Verum autem esse quod diximus patet, quia sunt qui omnino ne nuda quidem nomina Epistolarum Apostolicarum nouerint: Sed neque Prophetarum, vel aliorum sacrorum Librorum siue illi antiquæ Legis sint, siue nouæ) vel nudum Catalogum voce possint recensere. Et certe quæ obscuritas, vel quæ tenebræ, quæue difficultas, nominum indicem cognoscere? quanto vero id studio indiget? Cæterum nolentibus, hæc non minus

IOBIVS. quam Scriptura ipsa, incognita manent. Quare non eloquiorum Dei obscuritas vulgo ignorantiæ causa est: sed horum incuria ac negligentia etiam clarissima quæque ignorari fecit. Apud quos clari atque obscuri, vt demonstratum est, nullum discrimen: cum studiosos hæc obscuritas, præterquam quod sinceram ex se vtilitatem præbeat, sapientes ac virtute præditos efficiat. Quicumque ad hæc Scripturæ sacræ sententiam illustrari optat, si quidem humanam gloriam quærit, meritò à diuinæ sapientiæ vestibulo arcetur: sin virtutis dumtaxat, & supernæ remunerationis gratiam, quantum laboribus ac sudoribus ipsa processerit, tanta eique certa retributionis assecutio allaborantibus relinquetur. Sed istud quoque ad sapientiæ illius inexplicabilis prouidentiam pertinet, quod tollens mox ab initio Deus omnem de sorte nostra querimoniam, expertes ærumnarum delicias nobis in paradiso donat, donec deprehenso ex factis nostris, inutilem hominibus esse labore ac miseria carentem vitam, laborum ac miseriarum pondus vitæ [nostræ] tanquam pro remedio admiscuit: hoc veluti stadium nobis ac palæstram constituens, quæ magnum posset quæstum ac [multa] præmia conciliare. His auctor tricesimum tertium Caput, simul & septimum librum absoluit.

LIBER IIX.

OCTAVVS Liber de duobus certamen instituit. [Cap. XXXIV.] Horum primum solutio cuiusdam dubitationis est, quæ rem seriam sane nec inelegantem continet. Refert autem eam dubitationem ortam ex adstructione ratiocinationis cuiusdam, per quam Deum habere Filium probatur; Auctorémque huius adstructionis esse Gregorium Nyssenum. Argumentatio ipsa ita se habet. Quisquis non irrationalem esse Deum confitetur, is etiam omnino Verbum habere concedit, quod immortali immortale est: immortale autem Verbum, præter eum quem Filium statuimus, nihil esse queat aliud. Illa igitur argumentatio, quæ oportere adstruit, vt Deus Filium habeat, huiusmodi est. Deinde aduersus hæc obiectionem amici cuiusdam adducit, quem vt reuerendissimum celebrat. Obiectio vero est, Nihil prohibere, quin eadem de Filio quoque ac de Spiritu sancto assumantur. Deus enim horum vterque est. Atque ita non in Trinitatem tantum, sed in infinitas Personas ex huius argumenti vt mysterium procedet. Hanc itaque obiectionem, acrem sane, atque implexam variis quidem soluere rationibus aggreditur, non tamen (quantum ego iudico) satis accuratè. tametsi multum hac in re laborando desudet, tredecim non minus argumentis allatis. Ac pro pietatis quidem cultoribus, eorum quæ ibi dicta sunt aliqua non inepta sint, sed quæ contentioso alicui homini, non modo nihil ad pietatem impellens adferant, vt ridendi potius occasiones præbeant.

Dixerit vero quispiam, concisa ac minimè superflua vsus oratione, aduersus eum, qui hac obiectione pugnet insolentius. Si quis patre primum posito, de ipso deinde interroget, Vtrum rationis particeps an expers sit, atque ex illo conficiat Patri oportere Filiū accedere,

ἢ τὰ τῶν γραφῶν μέχρι ἀνεπίγνωστα. ὥστε οὐχὶ τῶν λογίων ἀσάφεια τῆς τῶν πολλῶν ἀγνοίας τὸ αἴτιον: τὸ δὲ τούτων ἠμελημένον καὶ ῥᾴθυμον, καὶ τὰ σαφέστατα πάντων ἀγνοεῖν παρεσκεύασε. παρὰ γὰρ μὲν τοῖς τοιούτοις οὐδὲν τοῦ σαφοῦς τὸ ἀσαφὲς, ὡς δέδεικται, διενήνοχε· τοῖς δὲ σπουδαίοις ἡ ἀσάφεια μετὰ τοῦ παρέχειν ἀκαπήλευτον τὸ οἴκοθεν κέρδος, καὶ σοφούς τε καὶ σπουδαίους τὴν ἀρετὴν ἐπιδείκνυσιν. ἔτι δὲ ὁ μὲν τῆς ἱερᾶς γραφῆς τὸν νοῦν ἐλλαμφθῆναι ἀξιῶν, εἰ μὲν ἀνθρωπίνην δόξαν ζητῶν ἐστὶ, δικαίως τῶν τῆς θείας σοφίας προπυλαίων ἀπελαύνεται: εἰ δὲ τῆς ἀρετῆς χάριν καὶ τῆς ἄνωθεν ἀντιδόσεως, ὅσον διὰ πόνων καὶ ἱδρώτων αὕτη προέρχεται, τοσοῦτον ἀδιάστακτος τῆς ἀμοιβῆς ἡ ἀπόλαυσις τοῖς ἀγωνισταῖς περιγίνεται. ἀλλὰ γὰρ καὶ τοῦτο σοφίας ἐστὶ τῆς ἀνεκδιηγήτου προνοίας.* ἐκκόπτων μὲν γὰρ κατ' ἀρχὰς ὁ θεὸς τὸ μεμψίμοιρον, δίδωσιν ἡμῖν ἀταλαίπωρον τὴν ἐν παραδείσῳ τρυφήν. διελέγξας δὲ οἷς ἐπράξαμεν, ὡς ἀσύμφορον ἀνθρώποις ὁ ἄμοχθος βίος καὶ ἀταλαίπωρος: ὥσπερ τι φάρμακον τῶν καμάτων καὶ μόχθων τοῦ βίου τὴν βαρύτητα συνεκέρασε· στάδιον ὥσπερ καὶ ἀγωνιστήριον τοῦτον ἡμῖν προθεὶς, καὶ μεγάλου κέρδους καὶ ἐπάθλων πρόξενον. ἐν τούτοις μὲν τῷ συγγραφεῖ τό, τε τριακοστὸν κεφάλαιον τρίτον καὶ ὁ ἕβδομος ἀπαρτίζεται λόγος.

* al. ἐκκείται.

Ὁ δὲ ἡ περὶ δύο τινῶν τὸν ἀγῶνα ὑποδύεται. ὧν ἓν μὲν λύσις ἐστὶν αὐτῷ ἀπορίας τινὸς οὐκ ἄκομψον σπουδὴν ἐχούσης. ταύτην δὲ βλάστημα εἶναι κατασκευῆς λόγου τινὸς, δι' οὗ τὸν θεὸν υἱὸν ἔχειν κατασκευάζεται· τὸν δὲ πατέρα τῆς κατασκευῆς τὸν νύσσης εἶναι Γρηγόριον. λέγει δὲ τὸ ἐπιχείρημα, ὡς ὅστις μὴ ἄλογον εἶναι διομολογεῖ τὸν θεὸν, πάντως λόγον ἔχειν συγκατατίθεται: ὁ δὲ τοῦ ἀκηράτου λόγος ἀκήρατος: ὁ δὲ ἀκήρατος λόγος, παρ' ὃν δοξάζομεν υἱὸν, οὐδὲν ἂν εἴη ἕτερον. ἡ μὲν οὖν ἐπιχείρησις, τοῦ δεῖν υἱὸν ἔχειν τὸν θεὸν, τοιαύτη. εἶτα πρὸς ταύτην ἀνθυποφέροντά τινα τῶν φίλων εἰσάγει, ὃν καὶ τιμιώτατον ὑμνεῖ. ἡ δὲ ἀνθυποφορὰ, ὅτι περ οὐδὲν κωλύει τὰ αὐτὰ καὶ περὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ περὶ τοῦ πνεύματος διαλαβεῖν. θεὸς γὰρ τούτων ἑκάτερον. καὶ οὕτω οὐκ εἰς τριάδα, ἀλλ' εἰς μυριάδα ὑποστάσεων, ὅσον ἀπὸ τοῦ ἐπιχειρήματος προελεύσεται τὸ μυστήριον. ταύτην τὴν ἀνθυποφορὰν, δριμεῖάν τε καὶ συνεστραμμένην οὖσαν, διαφόροις μὲν ἐπιχειρεῖ λόγοις ἀνασκευάζειν, οὐ μὴν (κατά γε ἐμὲ) τῆς ἀκριβείας ἐφικνεῖται, καίτοι πολὺς αὐτῷ περιρρεῖται τῆς ἐπὶ τούτῳ σπουδῆς ὁ ἱδρώς. μέχρι γὰρ καὶ ιγ' ἐπιχειρήματος τὸν πόνον παρατείνει. ἀλλὰ πρὸς μὲν τοὺς τὴν εὐσέβειαν τιμῶντας ἐστὶν ἃ τῶν ἐν αὐτοῖς εἰρημένων οὐκ ἀφυῶς ἔχει· ἀνδρὶ δὲ διαμαχομένῳ οὐ μόνον οὐδὲν ἐπαγωγὸν πρὸς εὐσέβειαν παρέξει, ἀλλὰ καὶ ἀφορμὰς πρὸς τὸν γέλωτα. φαίη δ' ἄν τις ἴσως συντετμημένῳ τε καὶ ἀπερίττῳ λόγῳ, πρὸς τὸν τῇ ἀνθυποφορᾷ γαυρούμενον· ὡς εἰ μέν τις τὸν πατέρα προτίθησιν, εἶτα περὶ αὐτοῦ διερωτᾷ, πότερον ἄλογον ἢ λογικὸν κἀκεῖθεν κατασκευάζει, τῷ πατρὶ δεῖν προσεῖναι τὸν υἱόν: τῆς ἀκ-

τῆς ἀνθυποφορᾶς τὸ περίεργον ἴσως ἔχει παράδοξον καὶ ἰσχυρόν. εἰ δὲ τοῦτο μὲν οὐ ποιεῖ (οὔτε γὰρ δεῖ, οὔτε ὁ θαυμάσιος Γρηγόριος οὕτω τὸν λόγον προήνεγκεν) αὐτὸ δὲ τὸ Θεὸς προβαλλόμενος, ὃ κοινόν ἐστι καὶ ἀμέριστον τῶν θεαρχικῶν ὑποστάσεων ὄνομα, ἐπ' αὐτῷ δὴ καὶ τὸν λόγον, ἢ τὸ γόνιμον, εἰ βούλει δὲ καὶ τὸ ἔμπνουν ἐπερωτᾷ. κατασκευάσει μὲν τὸ τῆς τριάδος μυστήριον οὐδέ, οὐ μήν γε χώραν ἐνδώσει τῷ βουλομένῳ τὴν κατασκευὴν περιεργάζεσθαι. ποῦ γὰρ ἴσον ἢ ἐγγὺς ὅμοιον, ἀντὶ τῆς ὁλικῆς θεότητος μίαν ὑπόστασιν διαλαβεῖν, καὶ περὶ ταύτης φιλοπραγμονεῖν, ἃ καλῶς εἶχε περὶ ὅλης θεολογεῖν τῆς θεότητος. τὸν γὰρ οὕτω εἰς ἀλογίαν ἐκφερόμενον, οὐδὲν κωλύει καὶ ἄνευ τινὸς περινοίας συμπεραίνειν. ὡς ἐπείπερ ὑμῖν ἐν τριάδι ὁ Θεός, ἀνάγκη καὶ ἕκαστον τῆς τριάδος εἰς ἑτέραν τριάδα πληθύνεσθαι. πρὸς δὲ τοῦτον λῆρον οὐδεὶς ἂν οἶμαι σώφρων ἔλεγχος ἐπιστραφείη. ἀλλὰ γὰρ ἡ μὲν λύσις τῆς ἀνθυποφορᾶς τοιαύτη τις ἂν εἴη, καὶ ὅσαι ἄλλαι τὴν αὐτὴν ἴτωσαν. τὸ μὲν οὖν πρῶτον τοῦ ἑβδόμου βιβλίου κεφάλαιον τοιοῦτον. δεύτερον δὲ ζητεῖ, διὰ τί τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ πνεύματος ὁμοτίμως ἐκ τοῦ πατρὸς προϊόντων, ὁ μὲν λέγεται υἱός, τὸ δὲ πνεῦμα, καὶ οὐκ ἄμφω τῆς υἱότητος διασώζουσι κλῆσιν, ὥσπερ οὐδὲ τὴν σχέσιν· καὶ οὕτω διαπορήσας, ἐπάγει τὴν λύσιν· ὡς ἅπαξ ἡ θεολογία *ἐκ τῶν γνωρίμων ἡμῖν τῆς θείας φύσεως τὸ ἐν τριάδι γνήσιον καὶ ὁμότιμον λογογραφοῦσα, διά τε τοῦ πατρός, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος, τὸ ἄρρητόν τε καὶ ἀκατονόμαστον τῆς θεότητος ὄνομα συνήθεσιν ἡμῖν καὶ συντρόφοις προσηγορίαις ὑπέβαλεν. καὶ ἐπειδὴ συνήθες, ἐπὶ μὲν τῶν καθ' ἡμᾶς υἱῶν καὶ προσφορὸν λέγεσθαι τὴν γέννησιν, ἐπὶ δὲ τοῦ πνεύματος τὴν ἐκπόρευσιν· πνεῦμα γάρ φησι πορευόμενον καὶ οὐκ ἐπιστρέφον· καί, ἐξελεύσεται τὸ πνεῦμα αὐτοῦ· καί, ὅτι πνεῦμα διῆλθεν ἐν αὐτῷ, καὶ οὐχ ὑπάρξει. ἐπεὶ οὖν ἐν τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει τῷ μὲν υἱῷ τὴν γέννησιν ἐφαρμόζομεν, τῷ πνεύματι δὲ τὴν ἐκπόρευσιν· ἀναλόγως καὶ ἐπὶ τῆς ἀρρήτου καὶ ὑπερφυοῦς φύσεως, τὸν μὲν υἱὸν γεγεννῆσθαι διδασκόμεθα, ἐκπορεύεσθαι δὲ τὸ πνεῦμα, θεοπρεπῶς ἐμυήθημεν· διὰ τοῦτο γὰρ καὶ πνεῦμα μὲν τοῦ πατρός, καὶ τοῦ υἱοῦ τὸ ἅγιον πνεῦμα εἴρηται· ἐπεὶ καὶ παρ' ἡμῖν ἑκατέρου τούτων πνεῦμα λέγεται, πατὴρ δέ, ἢ υἱός, τοῦ πνεύματος οὐκ ἔτι· οὐδὲ γὰρ παρ' ἡμῖν. Ὅτι δὲ τὸ θεῖον τῇ ἑαυτοῦ φύσει ἄρρητόν ἐστι καὶ ἀνεπινόητον, πᾶσα μὲν κοινὴ ἀνομολογεῖ ἔννοια· πολλαχοῦ δὲ καὶ τῆς ἱερᾶς γραφῆς ἀνακηρύσσει)· καὶ τῶν σοφῶν πατέρων ἡμῶν μικροῦ πᾶς ὁ χορὸς συνεπιμαρτύρεται, ὧν οὐδὲ τὰς φωνάς, ὡς οὐκ ἀδήλους, ἀνάγκη ἐπιμνήσασθαι. ταῦτα μὲν ἐν τῷ ὀγδόῳ διέξεισιν.

*ἀλ. τῶν

Ἐν δὲ τῷ θ' μετά τινα διάπλασιν προοιμίου, ἐν ᾧ τὸν τοῦ Ναυῆ Ἰησοῦν φασιν ἐπερωτᾶν τὸν ἀρχιστράτηγον, ἡμέτερος εἶ, ἢ τῶν ὑπεναντίων; οὐκ εἴ τις ἐστὶ τῶν αἰσθητῶν πολεμίων, ἀλλὰ τῶν νοητῶν, τὴν ἐρώτησιν ποιεῖσθαι. πολλὰ γὰρ αὐτὸν ἀναδιδάσκειν, μήτε τῆς παρατάξεως ἐκείνων εἶναι, ἀλλὰ μηδέ τινα τῆς οἰκείας στρατιᾶς. τό, τε γὰρ ἀθρόον τῆς ἐπιστασίας,

obiectionis huius curiositatem aliquod fortitatis specimen ac robur habere. Sin hoc omisso (neque enim expedit, neque admirandus Gregorius sic orationem hanc protulit) ipsam vocem DEVS proponat, quod commune est atque indiuisibile trium diuinarum Personarum nomen, ac de eius tum siue Verbo siue gignendi vi, immo & afflatu, si voles, interroget, hic & Triadis mysterium adstruet, & locum ei nullum dabit, qui velit adstructionem ipsam curiosius excutere. Vbi enim æquale vel prope simile sit, pro tota diuinitate vnam aliquam hypostasin accipere, & de hac contentiosius illa disputare, quæ recte poterant, de tota Deitate theologice dici? Eum enim qui in tantam absurditatem delabitur, nihil prohibet sine vlla solertia nugando hinc concludere, quandoquidem Trinum confitetur Deum, necessarium quoque esse, singulas Triadis personas in aliam Triadem multiplicari. Aduersus qualia deliramenta, nulla, opinor, sapiens confutatio intorqueri possit. Verum tamen solutio huius obiectionis talis fuerit, aut si quæ aliæ eadem progrediantur via. Hoc igitur primum est octaui libri Caput. IOBIVS.

XXXV. Alterum deinde quærit, Cur, cum Filius ac Spiritus sanctus ex Patre pariter procedant, hic Filius, ille Spiritus dicatur, & non ambo filiationis appellationem seruent, quemadmodum neque habitudinem. Hoc ergo vbi dubitauit modo, solutionem adhibet, Omnino [inquit] Theologia ex cognitis nobis rebus germanam atque æqualem diuinæ naturæ Trinitatem verbis describens, per Patrem, Filium & Spiritum sanctum, ineffabile, quodque denominari nequit diuinitatis nomen, consuetis nobis cognatisque appellationibus suggessit. Quando autem consuetum est atque conueniens de filijs nostris dicere generationem, de spiritu vero processionem,[a] (*Spiritus enim inquit, vadens & non rediens.* Et,[b] *Exibit Spiritus eius.* Itemque,[c] *Quoniam Spiritus pertransiit in illo, & non subsistet.*) quando igitur in humano genere filio generationem adaptamus, Spiritui vero processionem: pari quoque ratione in natura ineffabili ac supernaturali, & Filium genitum, & Spiritum sanctum procedere, diuinitus edocti sumus. Propterea enim Spiritus, Patris æque ac Filij, Spiritus sanctus dicitur: quia etiam apud nos vtriusque horum spiritus [esse recte] dicitur. Pater vero & Filius Spiritus sancti non item, quia neque apud nos. Ceterum quod Deus suapte natura neque dici a nobis, neque cogitari possit, communis omnium sensus admittit: & vero passim in sacris litteris prædicatur, sanctorumque Patrum nostrorum cœtus pæne vniuersus idem testificatur, quorum ne verba quidem (cum minime dubia sint) designare necesse. Atque hæc libro octauo Iobius persequitur.

a Psal. 77. 39.
b Psal. 145. 4.
c Psal. 102. 15.

LIBER IX.

Libro NONO modice præfatus, dum Iosue filius Naue dicitur exercitus Principem illum interrogare: *Noster es, an aduersariorum?* non idem petere disputat Iobius aliquitne esset sensibilium hostium, sed an spiritualium? Multa enim Iosue docebant, neque aliquem esse hunc ex hostili acie, ac neque ex proprio exercitu, vt, quod subito astitisset,

Iosu 5. 13.

IOBIVS.

quodque nemo aduersariorum auderet, vel per medias hostium copias transire, vel in conspectum Imperatoris venire, quin &, quod tanta vsus audacia, nihil omnino hostile fecisset. Alioqui ne sapientissimi Imperatoris fuerat ignorare, qualis contribulium esset habitus atque apparatus, qualis item alienigenarum. Verum nouerat quidem Iosue visum illud vnum intelligentium spirituum esse, sed hoc cognoscere auebat, vtrum quod apparuisset ex hostibus esset, an de illo exercitu, qui protegebat Israël. De hoc ergo in prooemio agit.

XXXVI. Quærit postea, quomodo vtraque hæc concedi queant, nos & adeptos esse gratiam angelica dignitate maiorem, & Angelis æquales in resurrectione apparituros? Quæ quæstio ita dissoluitur. Primum, nihil prohibet, eandem rem secundum aliud honorem quendam paulo maiorem consequi, secundum aliud vero inferioris esse conditionis. In quantum enim nostro corpore assumpto Dominus id sibi coniunxit, & supra omnes Principatus ac potestates euectum ad dextram Patris considere fecit, Angelicæ scilicet dignitati nostra natura anteposita est. Quatenus item [a] innotuit *Principatibus & potestatibus in cælestibus per Ecclesiam* (quæ est in Christum credens populus) *multiformis sapientia Dei, quam exhibuit in Christo* IESV, eatenus etiam genus humanum primas retulit. Tertio quod illo insuper munere ex munificentia donati sumus, vt iis fruamur rebus, [b] in quas desiderant Angeli prospicere. Quatenus etiam vtrisque lapsis Adamo & Angelorum ordinibus, illius, (non item horum) assumpta natura, salutem attulit. Atque hinc clarum est, maiori honore dignam esse habitam naturam nostram. Quod autem in [c] resurrectione sicut angeli erunt homines, non id vtriusque generis æqualitatem edocet, sed adsimile duntaxat vitæ genus attestatur. Tunc enim, quemadmodum angeli non indigent, sic neque genus humanum nuptiis aut corporum congressu indigebit.

a Ephes. 3. 10.
b 1. Petri 1. 12.
c Matt. 22. 30. Luc. 20. 36.

Præter ista, nihil prohibet homines angelis æquales, vel [d] paulo minus ab illis diminutos maius aliquod consequi munus, quandoquidem illi, qui corporis expertem naturam consecuti sunt, vbi semel è proprio honore & gloria exciderunt, in suo deinceps casu sine pœnitentia remanent: nos vero, cum inferiorem illis conditionem ex ipsamet origine nostra (propter corporis coniunctionem) acceperimus, præceptum deinde transgressi, in peccatis hærere nolumus, sed illorum qui exciderunt sortem, per pœnitentiam recuperare studemus. Et vero per exsuperantiam [diuinæ] munificentiæ, cælum ac Dei regnum pro Paradiso hæreditate cernimus.

d Psal. 8. 6. Hebr. 2. 7.

XXXVII. His illa profligata quæstione, ad explanationem parabolæ aggreditur, quæ iuniorem ac prodigum filium, & seniorem simul cum patre inducit, & eorum historiam ita digerit. In seniore ait Filio ostendi angelicas potentias (nam & tempore & modo, nostro generi dignitate præstant) in prodigo vero humanum genus: in patre Creatorem Vniuersi ac Dominū repræsentari

Luc. 15. De filio prodigo.

καὶ τὸ μηδένα τολμᾷν τῶν ἐναντίων μήτε διὰ μέσου στρατοπέδου πολεμίου διελθεῖν, μήτε εἰς ὄψιν ἐλθεῖν τοῦ στρατηγοῦ, ἀλλὰ καὶ * τοσαῦτα τολμήσαντα μηδὲν ὅλως * πολέμιον δρᾶσαι. ἄλλως τε δὲ οὐδὲ τῷ σοφωτάτῳ τῶν στρατηγῶν ἦν, μὴ εἰδέναι ὁποῖόν τι τῶν ὁμοφύλων τὸ σχῆμα καὶ ἡ κατασκευὴ, καὶ οἷον τὸ ἀλλόφυλον. ἀλλ' ᾔδει μὲν τὴν παροῦσαν ὄψιν ἕν τι τῶν νοερῶν πνευμάτων εἶναι· ἐζήτει δὲ μαθεῖν, πότερον τὸ φαινόμενον τῆς ἐναντίας εἴη, ἢ τῆς ὑπερασπιζούσης δυνάμεως * τὸν Ἰσραήλ. καὶ μὲν τὸ προοίμιον περὶ τούτου διαλαμβάνει. μετὰ δὲ τοῦτο ζητεῖ, πῶς ἂν ἀμφότερα συγχωρηθείη, καὶ τὸ τυχεῖν ἡμᾶς χαρίσματος κρείττονος τοῦ ἀγγελικοῦ ἀξιώματος, καὶ * τὸ ἰσαγγέλους ἐν τῇ ἀναστάσει ὀφθήσεσθαι; καὶ ἐπιλύεται τὸ ζήτημα, πρῶτον μὲν, ὡς οὐδὲν κωλύει, τὸ αὐτὸ κατ' ἄλλο μὲν ἑτέρας τινὸς μείζονος τιμῆς ἀπολαύειν, κατ' ἄλλο δὲ λήξεως εἶναι τῆς ἥττονος. καθὸ μὲν γὰρ τὸ ἡμέτερον ἀναλαβὼν φύραμα, συνῆψεν ὁ δεσπότης ἐν ἑαυτῷ, καὶ ὑπεράνω πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας ἀναγαγὼν, ἐν δεξιᾷ συνεκάθισε τοῦ πατρὸς, δηλονότι τῆς ἀγγελικῆς ἀξίας ἡ ἡμετέρα φύσις προτετίμηται. καὶ καθὸ ἐγνωρίσθη ταῖς ἀρχαῖς καὶ ταῖς ἐξουσίαις ἐν τοῖς ἐπουρανίοις διὰ τῆς ἐκκλησίας, ἥτις ἐστὶν ὁ εἰς χριστὸν πιστεύων λαὸς, ἡ πολυποίκιλος σοφία τοῦ θεοῦ, ἣν ἔδειξεν ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ, καὶ κατὰ τοῦτο τὸ ἡμέτερον γένος, τὸ πρεσβεῖον ἀπενήνεκται. τρίτον δὲ, ὅτι περ ἐκείνων τὴν ἀπόλαυσιν ἐφιλοτιμήθημεν ἡμεῖς, εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν ἄγγελοι παρακύψαι· καὶ καθὸ ἀμφοτέρων παραπεπτωκότων, τοῦ τε Ἀδὰμ καὶ τῆς ἀγγελικῆς τάξεως τοῦ μὲν τὴν φύσιν λαβὼν ἀνεστήσατο, τῶν δὲ οὐκ ἔτι. κἀντεῦθεν δῆλον, ὡς φιλοτιμίας μείζονος ἡ ἡμετέρα φύσις κατηξίωται. τὸ δὲ ἐν τῇ ἀναστάσει ὡς ἀγγέλους εἶναι τοὺς ἀνθρώπους, οὐκ ἰσοτιμίαν ἑκατέρου γένους διδάσκει, ἀλλὰ πολιτείαν ὁμοιότροπον μαρτυρεῖ. τηνικαῦτα γὰρ ὥσπερ οὐδὲ οἱ ἄγγελοι, οὕτως οὐδὲ τὸ ἀνθρώπινον γένος γάμου καὶ σωματικῆς ὁμιλίας δεήσεται. ἔτι δὲ οὐδὲν κωλύει καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἰσαγγέλους ὄντας, ἢ βραχύ τι παρ' αὐτοὺς ἠλαττωμένους μείζονος ἀπολαύειν δώρου· ὅταν οἱ μὲν ἀσωμάτου φύσεως τυχόντες, καὶ τῆς οἰκείας ἀποστατήσαντες δόξης καὶ ἀξίας, ἀμεταμέλητον συντηροῦσι τὴν πτῶσιν· ἡμεῖς δὲ τὸ ἔλαττον ἐκείνων ἐξ αὐτῆς τῆς πλάσεως λαβόντες διὰ τὴν πρὸς τὸ σῶμα συνάφειαν, εἶτα τῆς ἐντολῆς παραρρυέντες, οὐ φιλοῦμεν μένειν ἐν τῷ πτώματι, διὰ μετανοίας δὲ ἐκείνων τῶν ἐκπεσόντων τὴν λῆξιν καταλαβεῖν σπεύδομεν. καί γε δι' ὑπερβολὴν φιλοτιμίας, τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν τοῦ θεοῦ βασιλείαν ἀντὶ τοῦ παραδείσου κατακληρονομούμεθα. τούτοις ἐπιλυσάμενος τὸ ζητούμενον, εἰς ἀνάπτυξιν πρόεισι τῆς παραβολῆς, ἥτις τὸν νεώτερον καὶ ἄσωτον υἱὸν, καὶ τὸν πρεσβύτερον, ἅμα τῷ πατρὸς, εἰσάγει, καὶ τὰ κατ' αὐτοὺς διατίθεται, καί φησι τὸν μὲν πρεσβύτερον υἱὸν τὰς ἀγγελικὰς παραδειγματίζειν δυνάμεις. χρόνῳ γὰρ καὶ τρόπῳ τῷ ἡμετέρῳ γένους τὸ πρεσβεῖον αὐταὶ φέρονται· τὸν δὲ ἄσωτον τὸ ἀνθρώπινον γένος· πατέρα δὲ τὸν δημιουργὸν καὶ δεσπότην πάντων.

*al. οὐ ταῦτα
*al. πόλεμον.
*al. τῷ.
*al. τῶν
*al. τὸ ἀνάστ

τὸ δὲ ἀποδυσπετεῖν τὸν πρεσβύτερον υἱὸν ἐπὶ τῇ ἀνακλήσει καὶ δεξιώσει τοῦ νεωτέρου, μὴ τῆς ἀγγελικῆς μὲν εἶναι γνώμης τοῦτο ἢ διαθέσεως, κατασχηματίζειν δὲ τὴν παραβολὴν ταύτῃ, τὸ μέγεθος τῆς εὐεργεσίας ἐπιδεικνυμένην, ὅτι τοσαύτης μετὰ τοσαύτην ἀσωτίαν ἀπήλαυσε τῆς φιλοτιμίας ὁ ἄσωτος υἱός. ὅτι καὶ αὐτὴ ἂν ἡ τῶν ἀγγέλων τάξις, εἴπερ ἦν ἐν τῇ τούτων φύσει, τὸ ἐπιβασκαίνειν ἐνδέχεσθαι ἄν, καὶ οὐκ ἀνεκτὴν ἡγήσατο τὴν τῆς φιλοτιμίας ὑπερβολήν. πῶς γὰρ ὅμοιον τοὺς αὐτούς τε χαίρειν ἐπὶ ἑνὶ ἁμαρτωλῷ μετανοοῦντι, καὶ βασκαίνειν πάλιν πατρικῶν ἀξιουμένῳ σπλάγχνων; ἀλλὰ γὰρ τοιαύτη ἡ διάπλασις τῶν παραβολῶν. οὐ γὰρ τὰ γεγονότα μόνον ἢ γενησόμενα διαλαμβάνουσιν, ἀλλὰ καὶ ἃ ἄν τις συνυφηνάμενος ἐναργέστερον αὐτῶν τὸ καταπληκτικόν, ἢ τὸ ἡδύνον, ἢ τὸ ἀκόλουθον, ἢ ἁπλῶς τὸ * εὐπόριστον παραστήσει καὶ ὠφέλιμον. καὶ τὴν ρʹ δὲ προβάτων τὴν παραβολὴν εἴς τε τοὺς ἀγγέλους καὶ τὴν ἀνθρωπίνην ἀναφέρει φύσιν. μνημονεύει δὲ περὶ τῆς παραβολῆς τοῦ ἀσώτου, καὶ ἑτέρων τινῶν ἀναπτύξεων· ὧν τὴν προειρημένην ἁπασῶν προκρίνει, πολλοῖς αὐτὴν συγκροτῶν ἀγωνίσμασιν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν αὐτῷ καὶ τὸ ζʹ καὶ λʹ σπουδάζει κεφάλαιον. τὸ δὲ ληʹ ζητεῖ, πῶς ὑπὲρ πάντων ἀποθανεῖν λέγεται ὁ Χριστὸς πολλαῖς γενεαῖς ὕστερον, ἀφ' οὗ μυρίων γένος ἀνθρώπων ἔφυ τε καὶ κατέλυσε τῷ θανάτῳ, τῆς κατὰ τὸν σωτῆρα γεγενημένης οἰκονομίας; καὶ ἐπιλύεται τὸ ζήτημα, ὡς πολλαχοῦ διαμαρτύρεται ἡ γραφή, ὃν τρόπον τοῖς τηνικάδε ζῶσι, τὸν αὐτὸν καὶ τοῖς ἐν ᾅδου διὰ Χριστοῦ τὴν ἀπολύτρωσιν παραγενέσθαι. λέγει γὰρ ὁ τῶν μαθητῶν κορυφαῖος, εἰς τοῦτο γὰρ ἀπέθανε καὶ ἀνέστη, ἵνα καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων κυριεύσῃ. καὶ πάλιν, τοῖς ἐν φυλακῇ πορευθεὶς ἐκήρυξε πνεύμασιν· ἵνα κριθῶσι μὲν σαρκί, ζῶσι δὲ πνεύματι. τουτέστιν, ὅπως οἱ μὲν ἄπιστοι καὶ διὰ τοῦτο ἁμαρτωλοὶ μεμενηκότες κατακριθῶσιν, ἅτε δὴ ὁλοκλήρως σὰρξ γεγονότες, καὶ διχοτομηθέντες τοῦ πνεύματος. ὅσοι δὲ κἂν ἐν ᾅδου Χριστῷ τῇ δικαιοσύνῃ πεπιστεύκασι, τῆς πνευματικῆς εὐφροσύνης * ἀπολαύουσιν. τὸ οὖν, ἵνα κριθῶσι σαρκί, περὶ τῶν ἀπιστησάντων εἰρῆσθαί φησι· τὸ δὲ ζῶσι πνεύματι, περὶ τῶν πεπιστευκότων. ὡς περὶ ἑνὸς δὲ φαντασίαν παρεχόμενος προσθεῖναι τὸν λόγον, ὅτι κἂν διάφορος ἑκατέρα μερίς, τῶν τε πεπιστευκότων καὶ τῶν ἀπιστησάντων· ἀλλ' οὖν εἰς ἓν * κεφαλαιοῦται τὸ τῶν καταχθονίων τάγμα. οὕτω γοῦν καὶ περὶ σώματος ἑνός, νοσεῖν τὸ αὐτὸ καὶ ὑγιαίνειν, λέγειν δυνάμεθα, κατ' ἄλλο μέρος καὶ ἄλλο τοῦ σώματος. ὥσπερ δέ φαμεν τὸν δεῖνα πυρὶ κεκρίσθαι καὶ κολάζεσθαι· οὕτω λέγει καὶ τὸ ἱερὸν γράμμα, ἵνα κριθῶσι σαρκί. μεγίστη γὰρ κόλασις, καὶ μάλιστά γε κατὰ τὸν τῆς ἀναστάσεως καιρόν, ἡνίκα τῆς ὑπὲρ ἄνθρωπον τρυφῆς τρυφῶσιν οἱ δίκαιοι, καὶ πνεύματι ζῶσι, τότε τὸ τῶν ἁμαρτωλῶν πλῆθος σαρκὶ ψιλῇ, καὶ πάσης πνευματικῆς κεχωρισμένον χάριτος, τὸν βίον δι' αἰῶνος ἐξαναλίσκειν καὶ κατατρίβεσθαι. ἔστι μέντοι καὶ ἑτέραν ἀποδοῦναι τῷ ῥητῷ διασάφησιν. ὁ θεσπέσιός φησι Παῦλος, εἴ τινος τὸ ἔργον κατακαήσεται, ζημιωθήσεται·

* εὐπαράδεκτον

* al. ἀπολαύσει

* al. ἀνακεφαλαιοῦται

IOBIVS.

Indignatum vero seniorem filium reuocatione & benigna tractatione iunioris, non hoc angelicæ esse mentis aut affectionis: sed parabolam ista, quo beneficij magnitudinem declaret, ita effingere. Quoniam tantum post tam insignem intemperantiam prodigus ille filius expertus est benignitatem, vt ipse quoque Angelorum ordo, si inuidentia in horum naturam caderet, indignatus vtique fuisset, neque tolerabilem putasset tantam beneuolentiæ magnitudinem. Quomodo enim alioqui consentaneum sit, [a] lætari eosdem super vno peccatore pœnitentiam agente, & rursum inuidere, quod amantissimi patris amplexibus dignatus esset? Sed enim talis parabolarum fictio esse solet. nec enim ea solum, quæ aut facta aut futura sunt complectuntur: sed & illa, quæ curiosius quispiam eorum commouendi vim, aut iucunditatem, aut consequentiam, aut denique adipiscendi facilitatem atque vtilitatem contexendo, adiungeret.

a Luc. 15. 10.

Parabolam quoque centum ouium ad Angelorum & hominum naturam refert. Meminit aliarum etiam parabolæ de filio prodigo explicationum, sed quibus omnibus prædictam anteponit, quam varia ingenij ostentatione concinnare studet. Hæc septimum ipsius & tricesimum Caput studiosè tractat.

XXXIIX. porro quærit, *Quomodo pro omnibus mortuus esse Christus dicatur: cum non nisi multis ætatibus post quam infinita hominum progenies & nata, & rursum morte deleta esset, Redemptoris incarnatio euenerit:* Nodus autem sic dissoluitur: multis in locis S. Scripturam testificari, quo modo tunc viuentibus, eodem etiam iis, qui apud inferos erant, per Christum redemptionem venisse. Nam princeps Apostolorum ait. [b] *In hoc enim mortuus est, & resurrexit, vt & mortuorum & viuorum dominetur.* Et rursus: [c] *His qui in carcere erant spiritibus veniens prædicauit,* [d] *vt iudicentur quidem carne, viuant autem Spiritu.* hoc est: Vt fideles, qui propter infidelitatem suam peccatores remanserunt, damnentur; quasi plane caro facti, & diuulsi a Spiritu: Quotquot autem etiam apud inferos, Christo (qui ipsa erat iustitia) crediderunt, spiritali lætitia perfruantur. Illud igitur, *vt iudicentur carne,* de incredulis dictum affirmat, at illud: *viuant Spiritu,* de credentibus. Porro ita sermonem instituit, vt quasi de vno aliquo loqui videatur; quia, etiamsi non eadem sit credentium & incredulorum conditio, in vnum tamen inferorum ordinem colliguntur. Atque ita etiam de vno eodemque corpore ægrotare idem & valere dicere possumus, secúdum aliam nimirum atque aliam sui partem. Quemadmodum autem aliquem igne damnari atque puniri dicimus, sic & sacra Scriptura dicit: *vt iudicentur carne.* Grauissima enim pœna est (maximè resurrectionis tempore) quando ea delectatione perfruuntur iusti, quæ humanam omnem superat, & Spiritu viuunt, peccantium tunc multitudinem in nuda carne, & sine vlla spiritali gratia, vitam suam in æternum transigere atq; conterere. Verum & aliam licet huic dicto dare explanationem. Ait enim [e] Diuinus Paulus: *Cuius opus arserit, detrimentum patietur:*

b Rom. 14. 9.

c 1. Petr. 3. 19.

d Ibid. 4. 6.

e 1. Cor. 3. 15.

IOBIVS. *ipse autem saluabitur, sic tamen quasi per ignem.*
a Ibid. v. 13. [a] *Et vniuscuiusque opus, quale sit, ignis probabit.* Et ne quis existimet, quemadmodum peccatum, sic & peccantem concremandum atque consumendum, propterea addit: vt si opera ardeant atque disppareant, non tamen ipsum peccatorem vna dispariturum. *saluabitur verò,* hoc est, perpetuæ manebit pœnæ reseruatus. At ne illud: *saluabitur,* videatur dicere sectariis, quasi peccato expenso, peccatorum quilibet ad iustorum atque saluatorum cœtum adiungendus esset (cessante nimirum pœna, ac communi omnibus libertate proposita) post illud *saluabitur* addit, quod eorum sententiam manifestius euertit: *sic tamen quasi per ignem,* id est, ab ignis pœna non liberatus. Affine igitur & illud est, quod de iis diximus, qui apud inferos Christo credere noluerunt. Hoc enim, *vt iudicentur carne,* & quæ sequuntur, indicare videtur: iudicatos quidem ipsos esse ad eadem, ad quæ caro iudicari ac condemnari solet; sed viuere nihilominus, non tanquam corruptibilis caro, & quæ pœnarum grauitate soluatur, verum ita, vt cum expertes interitus per sancti Spiritus potentiam conseruentur, incorruptibiles in perpetua pœna, carentem fine & laboriosam vitam degunt. Sic huius loci explanatio tanquam per digressionem tractatur. Præcipuus enim scopus erat ostendere, non super viuis dumtaxat, verum & super olim mortuis Adami posteris communem Dominum ac Saluatorem subiisse mortem, salutemque per ipsum omnibus & prædicari, & velut certaminis præmium conferri. Illud ergo primum eorum argumentorum, per quæ probari hæc sententia potest.

Secundo igitur loco sic argumentatur: Si virtutis præmia ac coronas Resurrectio conciliat, Crux vero Resurrectionem, qua sine nihil boni consequi quispiam potest: certum est Christum pro salute omnium nostrum morti seipsum tradidisse.

Post hæc illam Domini sententiam, rationem reposcendo, explanat, quæ dicit: [b] *Non*
b Matt. 9. 13. *veni vocare iustos, sed peccatores ad pœnitentiam:* negatque hæc ita esse a Saluatore pronunciata, quasi vniuersam hominum multitudinem in peccatores, & iustos distinguere voluisset. Pugnat enim (inquit) huiusmodi sensus, non cum sacris tantum literis, sed cum ipsa quoque rerum natura. Nam in primis communis Saluator omnes, non aliquos tantum, prætermissis cæteris, & appellabat, & redemptione perfrui concedebat, doctrinamque [suam] omnibus esse communem volebat. Euangelium quoque prædicatum esse in toto terrarum orbe, peccatorum illam a iustis discretionem peni-
b Rom. 12. 5. tus euertit. Paulus item ait: [c] *Omnes vnum*
c Gal. 3. 28. *sumus in Christo.* Immo & parabola [d] de Sagena
d Matt. 13. 47. communem captorum conditionem denunciat. neque enim hæc alios quidem complectitur, alios vero non persequitur: sed omnes
e Act. 10. 11. prorsus quotquot incidunt, irretit. [e] Sic & Petro ostensum linteum communiter omnes appellatos designat, non impuros solo, exclu-
f Rom. 10. 4. sis puris: [f] *Finis quoque legis Christus: ad iustitiam omni credenti,* non peccatoribus tantum. Verum idem rursum ait:

αὐτὸς δὲ σωθήσεται. * οὕτω δὲ ὡς διὰ πυρός. καὶ ἑκάστου τὸ ἔργον ὁποῖόν ἐστι, τὸ πῦρ αὐτὸ δοκιμάσει. καὶ * οὕτω
ἵνα μή τις νομίσῃ, ὥσπερ τὴν ἁμαρτίαν, οὕτω καὶ τὸν ἐξαμαρτήσαντα κατακαίεσθαι, καὶ εἰς ἀφανισμὸν χωρεῖν· ἐπάγει, ὡς εἰ καὶ τὰ ἔργα κατακαήσεται καὶ ἀφανισθήσεται, ἀλλ' αὐτὸς ὁ τῆς ἁμαρτίας ἐργάτης οὐ συναφανισθήσεται· σωθήσεται δὲ τουτέστι, διαμενεῖ τῇ διηνεκεῖ κολάσει συντηρούμενος· ἵνα δὲ τὸ σωθήσεται μὴ δόξῃ λέγειν τοῖς αἱρετίζουσιν, ὡς τῆς ἁμαρτίας δαπανωμένης, καὶ τῶν ἁμαρτωλῶν ἕκαστος τῷ χορῷ τῶν δικαίων καὶ τῶν σωζομένων [illegible]· τῆς μὲν κολάσεως παυομένης, τῆς δὲ * ἀπολαύσεως κοινῆς ἅπασι προτιθε- * al. ἀπαλλάξεως
μένης: μετὰ τὸ σωθήσεται, ἐπάγει τὴν γνώμην αὐτῶν ἐμφανῶς καταστρέφων. * οὕτω δὲ ὡς διὰ πυ- * al. οὗτος.
ρός, τουτέστι, τῆς διὰ πυρὸς τιμωρίας οὐκ ἀπολυόμενος. παραπλήσιον τοίνυν ἐστὶ καὶ ὅπερ εἴρηται περὶ τῶν ἐν ᾅδου μὴ πιστευσάντων τῷ Χριστῷ. βούλεται γὰρ δηλοῦν τὸ ἵνα κριθῶσι σαρκὶ καὶ ἑξῆς, τὸ κριθῆναι μὲν αὐτοὺς τοιαῦτα, οἷα πέφυκε κρίνεσθαι σάρξ· ζῆν δὲ ὅμως οὐχ ὡς φθειρομένη σάρξ, καὶ τῇ βαρύτητι λυομένη τῶν κολάσεων· αἰωνίζεσθαι δὲ τῇ δυνάμει συνεχομένους τοῦ * θείου πνεύματος, καὶ ἀφθάρτους ἀφθάρτῳ κο- * al. ἁγίου.
λάσει τὴν ἀτελεύτητον καὶ ἐπίπονον ζωὴν διάγοντας. ἀλλ' ἡ μὲν τοῦ ῥητοῦ διασάφησις, ὡς ἐν παρεκβάσει. ὁ δὲ σκοπὸς ἦν, παραστῆσαι ὡς καὶ ὑπὲρ ζώντων, καὶ ὑπὲρ τῶν ἐξ Ἀδὰμ πάλαι τεθνεώτων ὁ κοινὸς δεσπότης καὶ σωτὴρ ἡμῶν ὑπέστη τὸν θάνατον, καὶ δι' αὐτοῦ ἡ σωτηρία [καὶ] κηρύττεται πᾶσι, καὶ βραβεύεται. ἀλλὰ δι' ὧν μὲν αὐτοῦ κατασκευάζεται τὸ προκείμενον, τὸ πρῶτον εἴρηται τῶν ἐπιχειρημάτων.

Δεύτερον δέ φησιν, ὡς εἰ τοὺς ὑπὲρ ἀρετῆς μισθοὺς καὶ στεφάνους ἡ ἀνάστασις προξενεῖ, ὁ δὲ σταυρὸς τὴν ἀνάστασιν, καὶ χωρὶς αὐτῆς οὐκ ἔστιν αὐτῶν οὐδένα τῶν ἀγαθῶν τυχεῖν: δῆλον ὡς ὑπὲρ πάντων ἡμῶν τῆς σωτηρίας ὁ Χριστὸς τῷ θανάτῳ παρέδωκεν ἑαυτόν. ταῦτα εἰπὼν λογοθετεῖ; καὶ διαπλοῖ τὴν δεσποτικὴν φωνὴν, τὴν λέγουσαν· οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλ' ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν. καί φησιν, ὡς οὐχὶ διαιρῶν εἰς ἁμαρτωλοὺς καὶ δικαίους τὸ τῶν ἀνθρώπων πλῆθος ὁ σωτὴρ τοῦτο ἐφθέγξατο. μάχεται γὰρ ἡ τοιαύτη διάνοια καὶ τῇ θεοπνεύστῳ γραφῇ, καὶ αὐτῇ τῇ τῶν πραγμάτων φύσει. καὶ γὰρ πρῶτον μὲν ἅπαντας ὁ κοινὸς σωτὴρ, καὶ οὐχὶ τοὺς μὲν, τοὺς δ' οὐκ ἐκάλει τε, καὶ τῆς σωτηρίας ἀπολαύειν ἐδίδου: ἀλλὰ καὶ * κοινὴν * [illegible]
τὴν διδασκαλίαν ἐποιεῖτο. καὶ τὸ κηρυχθῆναι τὸ εὐαγγέλιον ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ, τὴν διαστολὴν τῶν ἁμαρτωλῶν ἀπὸ τῶν δικαίων ἀναιρεῖ. καὶ ὁ Παῦλός φησι, πάντες ἕν ἐσμεν ἐν Χριστῷ. καὶ τῆς σαγήνης ἡ παραβολὴ τὸ κοινὸν τῶν εἰς ἄγραν συλλαμβανομένων κηρύττει. οὐδὲ γὰρ οὐδὲ ἐκείνη τὰ μὲν θηρεύει, τὰ δὲ οὐ μεταδιώκει: ἀλλ' ὁμοῦ πάντα τὰ προστυχόντα σαγηνεύει. καὶ ἡ ὀθόνη, ἡ τῷ Πέτρῳ ὑποδειχθεῖσα, τὴν κοινὴν κλῆσιν ἁπάντων ὑπογράφει: ἀλλ' οὐ τῶν ἀκαθάρτων μόνον, τῶν δὲ καθαρῶν οὐκέτι. καὶ τέλος νόμου Χριστὸς εἰς δικαιοσύνην παντὶ τῷ πιστεύοντι. οὐχ τοῖς ἁμαρτωλοῖς μόνοις. ἀλλὰ καὶ αὐτὸς πάλιν ὅταν

κηρύσσειν

κηρύσσειν τοῖς κλητοῖς Ἰουδαίοις τε καὶ Ἕλλησι Χριστὸν Θεοῦ δύναμιν καὶ Θεοῦ σοφίαν. πάλιν δὲ πῶς οὐ δόξῃ μάχεσθαι τό, εἰς ὁδὸν ἐθνῶν μὴ ἀπέλθητε, καὶ εἰς πόλιν Σαμαρειτῶν μὴ εἰσέλθητε. πορεύεσθε δὲ πρὸς τὰ πρόβατα, τὰ ἀπολωλότα οἴκου Ἰσραήλ. ὅσον γὰρ αὖ ἀπολώλει τὰ πρόβατα, δικαιοσύνης μᾶλλον καὶ ἀρετῆς ἐγγύτερα πάντως τῶν Σαμαρειτῶν καὶ ἐθνῶν ἐτύγχανον. πῶς δὲ καὶ τέκνα δεῖν [τὸ] χορτασθῆναι πρότερον διεμαρτύρατο, καὶ τὰ περιττὰ τοῖς κυναρίοις ὑπολείπεσθαι. ἀλλὰ καὶ τοὺς μαθητὰς διατάττων, εἰς ἣν ἂν φησὶ πόλιν ἢ κώμην εἰσέλθητε, ἐξετάσατε, τίς ἐστιν ἐν αὐτῇ ἄξιος· οὐχὶ τίς ἐστιν ἁμαρτωλός· κἀκεῖ μείνατε ἕως ἐξέλθητε ἐκεῖθεν· ὃ καὶ ἡ πορφυρόπωλις εἰδυῖα, τοῖς περὶ Βαρνάβαν καὶ Παῦλον ἔλεγεν, εἰ πιστήν με κεκρίκατε τῷ κυρίῳ, μείνατε πρός με. καὶ τὸ λέγειν μὲν πρὸς τοὺς ἀποστόλους, οἵ τινες ἀρετῆς ὑπῆρχον κανόνες, ὑμῖν δέδοται γνῶναι τὰ μυστήρια, ἐκείνοις δὲ οὐ δέδοται: δηλονότι τοῖς ἀναξίοις. τούτοις οὖν τοῖς εἰρημένοις ἅπασι πῶς οὐκ ἀντιπεσεῖται λαμπρῶς τό, οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλ' ἁμαρτωλούς· εἴ τις ἐπιμερίζων τὸν ἄνθρωπον εἰς ἁμαρτωλῶν καὶ δικαίων * πάγμα, οὕτω τὴν τοῦ ῥητοῦ διάνοιαν ἐκλαμβάνει. ἔτι δὲ εἰ τοὺς μὲν δικαίους οὐ κέκληκεν, οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ οὐ προσέρχονται· πᾶς γὰρ ὁ τὰ φαῦλα πράττων, μισεῖ τὸ φῶς, καὶ οὐκ ἔρχεται πρὸς τὸ φῶς· καὶ ὁ πονηρὸς ἄνθρωπος ἐκ τοῦ πονηροῦ τῆς καρδίας αὐτοῦ θησαυροῦ ἐκβάλλει τὰ πονηρά· καὶ ποσάκις ἠθέλησα συναγαγεῖν τὰ τέκνα σου, καὶ οὐκ ἠθέλησας. εἰ οὖν τοὺς μὲν δικαίους οὐ κέκληκεν, οἱ δὲ ἁμαρτωλοὶ τὸ ἀποσκιρτᾶν τοῦ προσιέναι, καθάπερ εἴρηται, προτετιμήκασι: τίσιν ἐκηρύχθη τὸ κήρυγμα; σὺ δέ μοι καὶ ἀπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων σκόπει· ἔδει μητέρα Θεοῦ ἐπὶ γῆς γενέσθαι, τὴν πασῶν πάσαις ἀρεταῖς ὑπερανθοῦσαν ἐκάλεσεν. ἔδει πατέρα καὶ ἀδελφοὺς ἐπὶ γῆς ὀνομάσαι τὸν ἀπάτορα· οὐκ ἐκ τῶν λῃστῶν καὶ * πορνῶν τούτους ἐξελέξατο, ἀλλὰ τοὺς ἐν δικαιοσύνῃ διαλάμποντας. τοιοῦτος γὰρ Ἰωσήφ, καὶ οἱ τούτου παῖδες. ὁ δὲ Ἰάκωβος ἐφ' ὅσον ἀρετῆς ὕψος ἀνῆλθε, καὶ τίνα παρεῖχεν ὑπόληψιν τῷ τῶν Ἰουδαίων λαῷ, καὶ ἡ κλῆσις ἀναβοᾷ. * ὠβλίαμ γὰρ αὐτὸν τὸ πλῆθος, διὰ τὸ τῆς ἀρετῆς μέγεθος, καὶ τὴν πρὸς τὸ θεῖον παρρησίαν, τουτέστι, περιοχὴν καὶ σκέπην τοῦ λαοῦ, κατωνόμαζον. πάλιν ἔδει προδραμεῖν τοῦ λόγου πρόδρομον, ὁ μείζων προφητῶν καὶ πάντων ἀνθρώπων προεξέχει. ἔδει μάρτυρα τῆς αὐτοῦ προσβάλλεσθαι δόξης, τὸν Συμεὼν καὶ τὴν Ἄνναν ἐκάλεσεν. ἔδει μαθητὰς προσλαβεῖν, τοὺς ἀρίστους λογάδας τίθεται. οἶδα γάρ φησιν, οὓς ἐξελεξάμην. [ἔδει] νεκρὸν ἐγεῖραι [τὸν ἐκ Βηθανίας] Λάζαρον· ἀλλ' ἐξ εὐσεβούσης οἰκίας, ἐν ᾗ Μάρθα καὶ Μαρία, ἃς τὴν ἀγαθὴν ἐκλέξασθαι μερίδα, τὸ θεῖον ἀπέφηνε ψήφισμα. ἐξ ἐθνῶν ἔδει κληθῆναι, ἀπαρχὴ τῶν ἄλλων ὁ Κορνήλιος καλεῖται. ὅσος δὲ τὴν ἀρετὴν καὶ πρὸ τοῦ βαπτίσματος· τὸ ἱερὸν ἀνακηρύττει γράμμα. σταυροῦνται δύο λῃσταί: ἀλλ' ὁ μὲν εὐγνώμων ἀνοίγει τὸν παράδεισον,

* al. τάγματα

* al. πενήτων.

* al. Ἰωβὰθ. * ἰὼβ Alat.

[a] Prædicare se vocatis Iudæis atque Græcis, Christum Dei virtutem & Dei sapientiam. Iterumque, Quomodo non pugnare illa videantur? [b] In viam gentium ne abieritis, & in ciuitatem Samaritanorum ne intraueritis? sed potius ite ad oues quæ perierunt domus Israel. Quatenus enim, qui perierant, oues erant, iustitiæ omnino & virtuti viciniores erant, quam Samaritani atque gentes. [c] Quomodo item filios antea esse satiandos edocet, ac tum quæ supersunt canibus relinqui? Sed & discipulos colligens: [d] In quamcumque, ait, ciuitatem aut castellum intraueritis interrogate, quis in ea dignus sit (non quis sit peccator) & ibi manete, donec inde exeatis. Hoc item purpuraria illa mulier non ignorans, Barnabæ ac Paulo dixit: [e] Si iudicastis me fidelem, manete apud me. Et dictum illud Apostolis, qui virtutis erant norma: [f] Vobis datum est nosse mysteria, illis autem non est datum: nimirum indignis. His igitur omnibus iam dictis, quomodo non repugnabit clarè illud: Non veni vocare iustos, sed peccatores. si quis de hominum diuisione in Iustos & Iniustos huius loci sententiam accipiat. Adhæc vero, si iustos non vocauit, peccatores autem non accedunt. [g] (Omnis enim qui male agit, odit lucem, & non venit ad lucem. Et, [h] Malus homo de cordis sui malo thesauro profert mala. Item, [i] Quoties volui congregare filios tuos, & noluisti.) Si, inquam, iustos non vocauit, peccatores autem resilire, quam accedere, (quemadmodum diximus) maluerunt? quibusnam prædicatum est Euangelium? Atque idem mihi iam è factis quoque ipsis obserua. Oportebat Dei matrem in terra esse: eam vocauit, quæ omnibus virtutibus alias omnes superaret. Patrem oportebat, & fratres super terram nominare eum, qui sine patre esset. Non è latronibus hos, & meretricibus, deligendos putauit, sed qui iustitia collucerent. Talis Ioseph, & tales & eius liberi. Iacobus vero in quantum virtutis gradum ascendisset, quantámque de se opinionem apud Iudæorum populum excitasset, vel sola eius appellatio clamat. Ipsum enim populus propter virtutis magnitudinem, atque agendi cum Deo libertatem [k] OBILAM, hoc est, Populi præsidium, & protectionem vocabant. Rursum, Verbo præcurrere oportuit Præcursorem: & [l] qui prophetis, omnibúsque adeo hominibus maior esset, præcurrit. Oportuit & testem offerri, qui eius gloriam testaretur. [m] Simeonem itaque & Annam vocauit. Discipulósne legisse oportuit? optimos vtique delegit: [n] Scio enim, inquit, quos elegerim. [Oportebat] mortuum resuscitare [Bethaniensem] [o] Lazarum. Sed eum non nisi ex pia domo, in qua Martha & Maria, quam [p] bonam elegisse partem diuina pronuntiauit sententia. Ex gentibus quoque vocari aliquos oportuit: primus omnium [q] Cornelius vocatur, qui quantus virtute (etiam ante baptismum) fuerit, sacræ loquuntur literæ. [r] Cruci affiguntur duo latrones: sed cur mens melior, paradisum sibi aperit;

[a] 1. Cor. 1. 24.

[b] Matth. 10. 5. & 6.

[c] Matt. 15. 26.

[d] Matth. 10. 11.

[e] Act. 15. 15.

[f] Matt. 13. 11.

[g] Ioan. 3. 20.

[h] Matt. 12. 35.

[i] Idem 23. 37.

[k] Confirmat Euseb. lib. II. cap. 23. ex Hegesippo. vitiatū ergo hic exemplar Græcum corrige.

[l] Luc. 7. 28.

[m] Luc. 2. 25 & 36.

[n] Ioan. 13. 8.

[o] Ioan. 11.

[p] Luc. 10. 42.

[q] Act. 10.

[r] Luc. 23. 35. & seq.

IOBIVS. blasphemus contra, & peccati indelebilia gestans vulnera, ex pœna in damnationem mittitur.

Sic in omni etiam natione, tum familia & vitæ genere, qui ex virtute viuerent videmus vocari, accurrere, vocantemque sequi potius, quam qui contrariis essent dediti studiis. Quod si tu prostibulum mihi aut publicanum aliquem adduxeris, etiam illo è numero scias atque ordine ad vocantem Saluatorem accedere qui exiguam saltem humanæ nobilitatis scintillam retinerent, vt merito præ multitudine non accedentium ad Deum, digni habeantur atque dicantur. Vbi est igitur peccatorum vocatio, quando è meretricibus, publicanis & latronibus hosce solos diuinam esse vocationem amplexatos videmus, qui inter consortes (quamquam ingenti in malorum barathro) cæteris tamen meliorum rerum studio præstabant.

a Matth. 25. Neque vero illud præterire fas est. [a] Decem erat admodum virginum cœtus, sed non nisi quinque prudentes sponsali thalamo fruuntur,
b Matth. 22. quinque fatuæ repelluntur. Sic ille [b] qui nuptialem vestem non attulerat, cæteris suum quisque locum tenentibus, solus eiicitur. Qui-
c Thess. 4. 16. nam vero ab Angelo [c] in extremo iudicij die in occursum Domini assumuntur? Nonne iusti & non peccatores? Quid igitur sibi
d Matth. 9. 13. vult illud: [d] *Non veni vocare iustos, sed peccatores.* hoc est, Quod ab integra atque perfecta iustitia exciderat humanum genus, vocatum veni, & in eam sortem reducturus, quam amiserat. Etsi enim vitæ genere valde inter se homines illi differant, qui indecentius vixerint, quique continentius, nemo tamen est sine peccato. Consonat huic menti, etiam ipsa sententiæ enunciatio, sine articulo
e Matt. 9. 13. relatiuo prolata. Nam si dixisset: [e] *Non veni vocare iustos, sed ipsos peccatores.* Forsitan illa opinio locum habere poterat, quæ peccatores vocatum venisse, non autem iustos, opinatur. At cum vox hæc absolute sine relatione prolata sit, omnino periculosam ac fallacem hanc esse opinionem demonstrat. Hoc autem & diuinus ille Paulus confirmat, cum
f Tim. 1. 15. ait, [f] *Christus venit in hunc mundum peccatores saluos facere: quorum primus ego sum.* Et rur-
g Rom. 3. 10. sum: [g] *Causati sumus Iudæos & gentes omnes,*
h Psal. 13. 10. & 14. 4. *sub peccato esse, sicut scriptum est:* [h] *Non est iustus quisquam, non est intelligens, non est requi-*
i Rom. 3. 23. *rens Deum.* [i] *Omnes enim peccauerunt, &*
k Luc. 19. 10. *egent gloria DEI.* Illudque: [k] *Venit Dominus quærere, & saluum facere quod perierat;* de toto nimirum hominum genere dicitur, quod etiam supplementum illius centenarij rationabilium ouium designat:
l Luc. 15. 4. 8. quemadmodum & [l] drachma illa vna è decem sordibus obruta. Huic etenim [generi]
m Rom. 5. 14. [m] mors imperauit, iuxta eundem B. Paulum, non quibusdam tantum, & quibusdam non, sed ab Adamo vsque ad Mosem, in quibus fuerunt Abel, atque Enos, & reliqua sub lege Iustorum ac Prophetarum multitudo. Ac rursum idem caritatis præco,
n Rom. 8. 28. & seq. & incensus amator: [n] *diligentibus Deum,* inquit, *omnia cooperantur in bonum, iis qui secundum propositum vocati sunt.* Et post hæc: *quos præsciuit, etiam prædestinauit:*

ὁ δὲ βλασφημῶν καὶ τῆς ἁμαρτίας ἀνεξάλειπτα φέρων τὰ στίγματα, εἰς δίκην ἐκ τιμωρίας * παραπέμπεται. ὅτι καὶ πᾶν ἔθνος, καὶ γένος, καὶ πολιτείας ἰδίωμα, τοὺς κατ' ἀρετὴν ἐστὶ μᾶλλον βιοῦντας ὁρᾶν ἢ τοὺς τἀναντία σπουδάζοντας, καὶ κληθέντας, καὶ συνδραμόντας, καὶ ἀκολουθήσαντας τῷ κελεύσαντι. εἰ δὲ σὺ πόρνην καὶ τελώνην εἴποις, κἀκείνων ἴδοις τῶν ἀριθμῶν καὶ πολιτευμάτων, τοὺς βραχεῖάν τινα σπινθῆρα τῆς ἀνθρωπίνης εὐγενείας διασώζοντας * συνεχῆσιν καλοῦντι τῷ σωτῆρι, καὶ δικαίως πρός γε τὸ πλῆθος τῶν μὴ προσελθόντων ἀξίους καὶ νομίζεσθαι καὶ ὀνομάζεσθαι. ποῦ τοίνυν τῶν ἁμαρτωλῶν ἡ κλῆσις, ὅτε πόρναι καὶ τελῶναι καὶ λῃσταὶ ὁρῶνται, ἐκεῖνοι μόνοι ἀσπασάμενοι τὴν σωτήριον κλῆσιν, οἱ τῶν ὁμοτέχνων, ὡς ἐν τοσούτῳ κακῶν βάθει, ὅμως προέχοντες ἐν τοῖς ἀμείνοσιν. οὐ μὴν ἐκεῖνο δὲ παρελθεῖν δίκαιον· τὸ σχῆμα τῶν παρθένων ἡ δεκὰς διελάμβανεν· ἀλλ' αἱ μὲν φρόνιμοι τοῦ νυμφῶνος ἀπολαύουσιν· αἱ δὲ μωραὶ ἀπελαύνονται. καὶ ὁ τὸ ἔνδυμα τοῦ γάμου μὴ φορῶν, τῶν ἄλλων μενόντων ἐν τῇ ἰδίᾳ τάξει, αὐτὸς ἐκβάλλεται μόνος. τίνες δὲ καὶ ὑπ' ἀγγέλων ἐν τῇ τελευταίᾳ τῆς κρίσεως ἡμέρᾳ εἰς ἀπάντησιν τοῦ κυρίου παραλαμβάνονται; οὐ δῆλον ὡς οἱ δίκαιοι, ἀλλ' οὐχ ἁμαρτωλοί; τί οὖν ἐστι τό, οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλ' ἁμαρτωλούς, τουτέστι, τὸ ἀνθρώπινον γένος τῆς ἀκριβοῦς καὶ τελείας διαμαρτόντας δικαιοσύνης, ἦλθεν καλέσαι, καὶ ἐπαναγαγεῖν πρὸς ἐκείνην τὴν λῆξιν, ἧς κατωλίσθησαν. εἰ γὰρ καὶ διαφέρουσι πρὸς ἀλλήλους κατὰ τὴν πολιτείαν τοῦ γένους οἱ ἄνθρωποι ἔχουσιν, οἱ μὲν ἐκλελυμένως βεβιωκότες, οἱ δὲ ἐγκρατέστερον, ὅμως οὐδεὶς χωρὶς ἁμαρτίας. συνῳδὸν δὲ τῇ διανοίᾳ ταύτῃ, καὶ αὐτὴ ἡ τῆς ῥήσεως προφορά, ἄνευ τῆς ὑποφορικοῦ ἄρθρου προενεχθεῖσα· εἰ γὰρ εἴρηκεν, οὐκ ἦλθον καλέσαι δικαίους, ἀλλὰ [τοὺς] ἁμαρτωλούς· τάχα ἂν εἶχεν ἡ ὑπόνοια χώραν, ἢ τοὺς ἁμαρτωλοὺς μὲν καλέσαι νομίζουσα, οὐκέτι δὲ τοὺς δικαίους· τὸ δὲ ἀπόλυτον τῆς φωνῆς, καὶ χωρὶς ἀναφορᾶς προενεχθέν, παντελῶς ἀποφαίνει τὴν ὑπόνοιαν σφαλεράν. τοῦτο δὲ καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἐπισφραγίζει, λέγων· Χριστὸς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον, ἁμαρτωλοὺς σῶσαι, ὧν πρῶτός εἰμι ἐγώ. καὶ πάλιν· προῃτιασάμεθα Ἰουδαίους τε καὶ Ἕλληνας πάντας ὑφ' ἁμαρτίαν εἶναι, καθὼς γέγραπται· οὐκ ἔστι δίκαιος, οὐδὲ εἷς· οὐκ ἔστιν ὁ συνιῶν, οὐκ ἔστιν ὁ ἐκζητῶν τὸν θεόν· πάντες γὰρ ἥμαρτον, καὶ ὑστεροῦνται τῆς δόξης τοῦ θεοῦ. καὶ τό, ὁ κύριος ἦλθε ζητῆσαι καὶ σῶσαι τὸ ἀπολωλός, δηλονότι περὶ ὅλης τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως εἴρηται· ὃ καὶ ἀναπλήρωμα τῆς τῶν λογικῶν προβάτων ἑκατοντάδος νοεῖται· ὥσπερ καὶ ἡ καταχωσθεῖσα δραχμή, μία οὖσα τῶν δέκα δραχμῶν. καὶ γὰρ ταύτης ἐβασίλευσεν ὁ θάνατος, κατὰ τὸν αὐτὸν θεσπέσιον Παῦλον, οὐ τινῶν μὲν, τινῶν δὲ οὔ· ἀλλὰ ἀπὸ Ἀδὰμ [καὶ] μέχρι Μωϋσέως, ὧν ἦν Ἄβελ καὶ Ἐνὼς καὶ ὁ λοιπὸς τῶν ἐν τῷ νόμῳ δικαίων καὶ προφητῶν χορός. πάλιν δὲ ὁ αὐτὸς τῆς ἀγάπης καὶ κῆρυξ καὶ διάπυρος ἐραστής· τοῖς ἀγαπῶσι τὸν θεόν, φησί, πάντα συνεργεῖ εἰς τὸ ἀγαθόν, τοῖς κατὰ πρόθεσιν κλητοῖς οὖσιν. εἶτα, οὓς προέγνω, καὶ προώρισε·

* al. παραπέμπεται.
* al. προσελθεῖν.

καὶ οὓς

καὶ οὓς προώρισε, τούτους καὶ ἐκάλεσε· καὶ οὓς ἐκάλεσε, καὶ ἐδικαίωσε, καὶ ἐδόξασε· καί, ἐξελέξατο ἡμᾶς ἀπὸ καταβολῆς κόσμου· οὐ μόνον ἐξ Ἰουδαίων, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἐθνῶν· καὶ ἡ ἐκλογὴ ἐπέτυχεν, οἱ δὲ λοιποὶ ἐπωρώθησαν. καὶ ὅς ἐστι σωτὴρ πάντων ἀνθρώπων μάλιστα πιστῶν. καὶ ἀδιεξόδευτον ἂν εἴη τὰ τοιαῦτα φέρειν εἰς ἀριθμόν· ταῦτα φιλοτιμότερον ὁ * φιλότιμος οὗτος συγγραφεὺς ἐπελθών, καὶ τῷ τριακοστῷ ὀγδόῳ πέρας ἐπιτίθησι κεφαλαίῳ.

* al. φιλόπονος.

Ἐν δὲ τῷ λθʹ τὴν δοκοῦσαν ἐν τοῖς ἱεροῖς λογίοις διαφωνίαν πολυπραγμονεῖ καὶ διευθύνει. ἐπαπορεῖ γάρ, πῶς ὁ μὲν Κύριος ἐν τῇ ἰδίᾳ πατρίδι σημεῖα ποιεῖν οὐκ ἠδύνατο, διὰ τὴν ἀπιστίαν τῶν ἐν αὐτῇ; καὶ πάλιν πρὸς τοὺς ἐγκαλοῦντας, ὅτι οἱ μαθηταὶ οὐκ ἐξέβαλον τὸ δαιμόνιον, τὴν αἰτίαν εἰς τοὺς ἐγκαλοῦντας ἀναφέρων ἔφη, διὰ τὴν ἀπιστίαν ὑμῶν. ὁ δέ γε τούτου γνήσιος μαθητὴς Παῦλος, τἀναντία λέγει. Τὰ γὰρ σημεῖα, φησί, τοῖς ἀπίστοις, οὐχὶ τοῖς πιστεύουσι. καὶ ἐπιλύεται τὸ ἀπόρημα, λέγων ὡς καθολικῷ μὲν καὶ κοινῷ λόγῳ τὰ σημεῖα διὰ τοὺς ἀπίστους τερατουργεῖται, ἄγειν αὐτοὺς εἰς σωτήριον πειθὼ τοῦ θαυματουργοῦντος προηγουμένην· ἐκείνοις μὲν τοῖς ταῦτα προβαλλομένοις, οἳ τὸ ἐπιτήδειον τῆς ὑπακοῆς ἀντιπαρέχονται, καὶ τὴν ἀπ' αὐτῶν ὠφέλειαν εἰσοικίζονται· ὅσους δὲ τῶν ἀπίστων ἑκουσίως πρὸς τὰ τῶν ἔργων ὑπερφυῆ τυφλώττοντας ἐπιστάμεθα, τούτοις ἡ * τῶν σημείων προβολὴ ἀπρονόητόν τε καὶ μάταιον. ὥστε καὶ τοῖς ἀπίστοις τὰ σημεῖα προβάλλεται. καὶ πρὸς τὸ μὴ δεῖν αὐτοῖς ταῦτα προβάλλειν, σύμφωνόν τε καὶ ἐναρμόνιον· τὸ μέν, ὅτι δι' αὐτῶν τὴν σωτηρίαν κερδαίνουσι· τὸ δέ, διότι πρὸς βάθος * καταδύντες τῆς ἀπωλείας, ἐξ ὧν ἄλλοι μέγα κέρδος συλλέγουσιν, ἐκεῖνοι κακουργοῦντες πρὸς τὰ χείρω κατασύρονται. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ἐν τῷδε τῷ κεφαλαίῳ.

* al. τοῦ σημείου.
* al. καταδύοντες.

Ἐν δὲ τοῖς ἑξῆς ἐρωτῶντι φιλοθεάμονι ἐμβριθεστέραν ἀπολογεῖ, διὰ τί μὴ ὑπὲρ ἀγγέλων πεσόντων, ὥσπερ ὑπὲρ ἀνθρώπων γέγονεν ἄνθρωπος, οὕτω καὶ ἄγγελος; καὶ πρώτην μὲν ἀποδίδωσιν αἰτίαν, ὅτι περ ἐπειδὴ ἐκ πάσης τῆς λογικῆς φύσεως μόνος ὁ ἄνθρωπος σαρκὶ καὶ * ὕλῃ συνεδέθη, ἐπίρρεπὴς δὲ πρὸς ὄλισθον ἡ ὕλη· ἔτι δυσὶ φύσεσι μαχομέναις συντεθεὶς ὁ ἄνθρωπος, ἑκατέρας πρὸς τὸ οἰκεῖον ἐπειγομένης διασπᾶσθαι φιλεῖ τὸ ζῶον καὶ διαμερίζεσθαι (τὸ γὰρ φρόνημα τῆς σαρκός, ὡς καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἐπιμαρτύρεται, τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ οὐχ ὑποτάσσεται·) διὰ ταῦτα ὡς * μόνος τῶν λογικῶν ὁ ἄνθρωπος τοιαύταις σωματικαῖς συντεθεὶς πέδαις, εἶτα καὶ τὴν μετάνοιαν οἴκοθεν τοῦ ὀλισθήματος προβαλλόμενος, εἰκότως καὶ προνοίας εἰς τὸ ἀναστῆναι πλείονός τε καὶ μείζονος δεῖται, καὶ τῆς θείας δαψιλεστέρας ἀπολαύει βοηθείας. καὶ ὃ κατ' ἀρχὰς ἔλαττον τῶν ἄλλων λογικῶν * ἀπέφηνεν ἡμᾶς, τοῦτο μεγάλης ἡμῖν σωτηρίας ἀφορμὴν ὁ δίκαιος ἀνέδειξε κριτής. ὃς γὰρ συνέδησε μὲν τῷ * σαρκίῳ κολάζων τὴν ἔπαρσιν, δι' ἧς καὶ ἀγγέλων τέλη ἐξετραχηλίσθησαν, ἀνίατον ἔχει τὸ παράπτωμα. εἶτα δὲ καὶ ἀφορμὴν τῆς ὑπὲρ νοῦν εὐεργεσίας τὸν τομωθέντα δεσμόν, τῆς ὕλης ὑπέθετο. τί γὰρ ἂν εἴη μεῖζον καὶ ὑψηλότερον εἰς εὐεργεσίαν

* al. ὕλῃ.
* al. μόνον.
* al. ἀπέφηνεν.
* al. σαρκί.

IOBIVS.

& quos prædestinauit, hos & vocauit; & quos vocauit, etiam iustificauit, atque glorificauit. Item: [a] *Elegit nos ante mundi constitutionem.* Non solum ex Iudæis, sed etiam ex gentibus. Rursum: [b] *Electio consecuta est, cæteri vero excæcati sunt.* Et, [c] *Qui est Saluator omnium hominum, maximè fidelium.* vt infinitum fuerit talia vel numerando recensere. Hæc vbi studiosus ille scriptor honorificentius discernit, & tricesimo octauo Capiti finem imponit.

a Ephes. 1. 4.
b Rom. 11. 7.
c 1. Tim. 4. 10.

XXXIX. eam, quæ in sacris scripturis videbatur esse dissensio, curiosè inquirit, atque perscrutatur. Dubitat enim, Quomodo Dominus in sua patria signa facere non posset; [d] *propter incredulitatem illorum*, rursumque ad incusantes quod discipuli dæmonium non eiecissent, culpam in accusantes regerendo dixerit: [e] *Propter incredulitatem vestram.* Cum germanus huius discipulus Paulus contradicat: [f] *Signa enim*, inquit, *infidelibus, non autem fidelibus.* Nodus ab illo sic dissoluitur, vt dicat Vniuersè quidem & communiter propter infideles prodigiosa signa fieri, quo hæc ipsos eo adducant, vt salubriter acquiescant ei, qui & admiranda illa patrat, & mente iam antea ab illis præceptus est. Illis tamen solis hæc offerri, qui cum obtemperandi studium sua ex parte adferant, etiam nascentem ex his vtilitatem in se admittant. Nam quos ex incredulis sponte sua cæcos ad supernaturalia opera nouimus, his signa sine vlla numinis prouidentia, & vane oblata videntur. Itaque & incredulis illa proponi, & eadem rursus non proponi oportere, consentaneum congruúmque [videtur.] Illud quidem, quia salutem per hæc consequuntur: hoc verò, quia in profundum interitus demersi, vnde alij magnum lucrum colligunt, ipsi malefici ad deteriora abripiuntur. Atque ista hoc Capite Iobius.

d Matt. 13. 58.
e Ibid. 17. 19.
f 1. Cor. 14. 22.

Sequentibus vero, XL. & XLI. curiosam ingressus speculationem, causas reddit, *Quare non pro Angelis lapsis sit factus Angelus* [Dei Filius] *quemadmodum pro hominibus homo factus est.*

Primam ergo istam causam adfert. Quandoquidem ex omni rationali natura, solus homo carne & materia compactus est, (materia vero ad casum prona) atque ex duabus insuper pugnantibus naturis compositus, dum vtraque ad suam cum conditionem impellit, diuelli debet animal, ac diuidi; [g] *Sapientia enim carnis*, vt diuinus ait Paulus, *Legi Dei non est subiecta*) propterea solus homo inter ratione prædita, istiusmodi corporalibus vinculis innexus, deindeque lapsus sui resipiscentiam à seipso offerens, merito & prouidentia ad surgendum ampliore atque maiore indiget, & diuino copiosius fruitur auxilio. Ita quod ab initio infra reliquas ratione præditas creaturas nos esse ostendit, hoc magnæ nobis salutis causam attulisse iustus iudex declarauit, qui nos colligauit quidem carni ad coërcendam superbiam, per quam ipsi angelorũ ordines irreparabili lapsu in præceps acti sunt; sed statutũ illud materiæ vinculũ in infinitæ postea beneficentiæ occasionem vertit. Quænam enim aut maior, aut præstantior beneficentia esse possit

g Rom. 8. 7.

IOBIVS. quam ad dexteram Dei Patris videre sedentem nostram conditionem: & rebellantem quondam naturam obedientem iam ac pacificam, & vniuersorum parenti conciliatam contueri? Quod post hanc assumptam, per suam primitiarum oblationem, Verbum perfeci. Atque hanc mihi pacem mundo per Apostolos velut pignoris loco relinquendo, dicere videtur:

a Io. 14. 27. [a] *Pacem meam do vobis.* Et, *Non quomodo mundus dat pacem.* Cui etiam concinit germanus eius discipulus,

b Philip. 4. 7. [b] *Pax*, inquit, *Dei, quæ exsuperat omnem sensum, custodiat corda vestra.* Et,

c Rom. 5. 1. [c] *Iustificati ex fide pacem habemus ad Deum, per Dominum nostrum* IESVM *Christum, per quem & accessum habuimus.* Non enim profecto è bello pacem natam mutuam illam inter nos hic intelligere oportet: sed quam habet vnusquisque secum, ac per eandem etiam cum eius largitore, & imperturbabilis salutis suppeditatore, quæ & corda nostra custodit, & omnem excedit sensum, & quam mundus dare non potest. Quare cum his non pugnat illud:

d Matth. 10. 34. [d] *Non veni mittere pacem, sed gladium.* Mundi enim pacem, inquit, non veni mittere. Rursum:

e Marc. 13. 13. [e] *Eritis odio omnibus*, & id genus plurima. Piorum enim cum Deo affinitas, ad odium, inuidiam, & metum impios concitauit. Venit igitur Saluator pacem mittere, quæ cum animo ea consentire, quæ corporis sunt, facit; quodque deterius est, melioris arbitrio subiicit. Quam quidem nobis præbuit, cum rebelli nostræ naturæ pacificam deitatem copulauit. quod & diuinus Paulus docuit, cum ait:

f Rom. 8. 3. [f] *Nam quod impossibile erat legi, in quo infirmabatur per carnem, Deus filium suum mittens in similitudinem carnis peccati, & de peccato damnauit peccatum in carne.* vt iam aptè de eadem redicatur:

g Rom. 5. 20. [g] *Vbi enim abundauit delictum, superabundauit gratia.* quamobrem & redemptionis nostræ perfectum à Verbo opus, *iustitiam Dei*, & *iudicium*, & *misericordiam* sacra Scriptura prædicat. vt iusto iudicio Dei, qui inter rationales creaturas soli è luto fabricati sunt, soli etiam tanto honore, & ineffabili misericordia digni habiti sint. Indicabat idem & per Oseam dicens:

h Os. 2. 19. [h] *Sponsabo te mihi in iustitia, in misericordia, & in miserationibus.* Mille item alij sacræ scripturæ loci clamant, ob carnis vincula commiseratione dignum esse habitum humanum genus, & pro annexa nobis materia, incarnationem suam, cæteraque ex ea profecta bona vicissim nobis Dominum donasse.

i Psal. 102. 14. [i] *Recordatus est*, inquit Dauid, *quoniam puluis sumus.* Et,

k Psal. 77. 39. [k] *Quoniam caro sumus.* Et Iob:

l Iob. 10. 9. [l] *Memento quod sicut lutum feceris me.*

Alteram deinde tam egregiè humano generi prospicientis curæ hanc fuisse caussam dixeris, quod nequaquam à principio Conditor naturam perfectam, quemadmodum angelis, ita & hominibus tribuerit: sed modicis progressibus perfectionem tandem consequi voluerit. quamobrem & pro virtutis præmio, & pro molestiis toleratis perfectionem rependit;

ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρὸς ὁρᾷν τὸ ἡμέτερον ἱδρυμένον φύραμα· καὶ τὴν ποτε στασιώδη φύσιν, ὑπήκοόν τε καὶ εἰρηνικὴν, καὶ τῷ πατρὶ τῶν ὅλων * διηλλαγμένην; ὃ διὰ τῆς ἀπαρχῆς ὁ ταύτην προσλαβὼν λόγος ἀπειργάσατο. Ταύτην μοι δοκεῖ τὴν εἰρήνην τῷ κόσμῳ καὶ διὰ τῶν μαθητῶν, ὡς ἐν ἀρραβῶνος λόγῳ, καταλιμπάνων λέγειν· εἰρήνην τὴν ἐμὴν δίδωμι ὑμῖν, καὶ ἀφίημι ὑμῖν, καὶ οὐ καθὼς ὁ κόσμος δίδωσιν εἰρήνην. οἷς συνᾴδων καὶ ὁ γνήσιος μαθητὴς, ἡ εἰρήνη (φησὶ) τοῦ θεοῦ, ἡ ὑπερέχουσα πάντα νοῦν, φρουρήσει τὰς καρδίας ὑμῶν. καὶ, δικαιωθέντες ἐκ πίστεως εἰρήνην ἔχομεν πρὸς τὸν θεὸν, διὰ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, δι' οὗ καὶ τὴν προσαγωγὴν ἐσχήκαμεν. Οὐ γὰρ δὴ τὴν ἐκ τῶν πολέμων εἰρήνην, ἢ τὴν πρὸς ἀλλήλους ἐνταῦθα νοεῖν δεῖ: ἀλλὰ δηλονότι τὴν ἑκάστου πρὸς ἑαυτὸν, καὶ διὰ ταύτης πρὸς τὸν δοτῆρα ταύτης, καὶ τῆς ἀστασιάστου σωτηρίας ἡμῶν χορηγὸν, ἥτις καὶ φρουρεῖ τὰς καρδίας ἡμῶν, καὶ ὑπερέχει πάντα νοῦν, καὶ ἣν ὁ κόσμος διδόναι οὐ δύναται. διὸ οὐδὲ μάχεται τὸ, οὐκ ἦλθον βαλεῖν εἰρήνην, ἀλλὰ μάχαιραν. τὴν γὰρ κοσμικήν φησιν εἰρήνην οὐκ ἦλθον βαλεῖν. πάλιν, ἔσεσθε μισούμενοι ὑπὸ πάντων, καὶ πολλὰ τοιαῦτα. ἡ γὰρ εἰς θεὸν τῶν εὐσεβούντων συνάφεια, εἰς μῖσος καὶ φθόνον, καὶ φόβον, τοὺς ἀσεβεῖς διεκύμαινεν. ἦλθεν οὖν ὁ σωτὴρ εἰρήνην βαλεῖν, ἥτις * σύμφωνα τῇ ψυχῇ τὰ τοῦ σώματος ἀποτελεῖ, καὶ ὑποτάσσει τὸ χεῖρον τοῖς τοῦ κρείττονος * βουλεύμασι. καὶ παρέσχε ταύτην, ἑνώσας ἡμῶν τῇ στασιώδει φύσει τὴν εἰρηνάρχον θεότητα. τοῦτο δὲ καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος ἐκδιδάσκει λέγων· τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦ νόμου, ἐν ᾧ ἠσθένει διὰ τῆς σαρκὸς, ὁ θεὸς τὸν ἑαυτοῦ υἱὸν πέμψας, ἐν ὁμοιώματι σαρκὸς ἁμαρτίας, καὶ περὶ ἁμαρτίας κατέκρινε τὴν ἁμαρτίαν ἐν τῇ σαρκί. ὡς ἁρμόζειν ἐπ' αὐτῆς λέγεσθαι τὸ, οὗ γὰρ ἐπλεόνασεν ἡ ἁμαρτία, ὑπερεπερίσσευσεν ἡ χάρις. διὸ καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς τοῦ λόγου οἰκονομίαν, δικαιοσύνην θεοῦ καὶ κρίσιν, καὶ ἔλεον, τὸ ἱερὸν ἀνακηρύττει γράμμα· ὡς δικαίᾳ κρίσει τοῦ θεοῦ μόνους τῶν λογικῶν τῷ πηλῷ συνδεθέντας, μόνους καὶ τῆς τοσαύτης ἀξιωθῆναι φιλοτιμίας καὶ τοῦ ἀνεκφράστου ἐλέους. ἐδήλου δὲ καὶ διὰ τοῦ Ὠσηέ· μνηστεύσομαί σε ἐμαυτῷ λέγων ἐν δικαιοσύνῃ καὶ ἐν ἐλέει, καὶ οἰκτιρμοῖς. καὶ μυρίοι λόγοι ἄλλοι * ἱεροὶ διακεκράγασιν, ὅτι διὰ τῶν δεσμῶν τῆς σαρκὸς συμπαθείας τὸ ἀνθρώπινον ἠξιώθη γένος, καὶ ἀντὶ ταύτης τῆς συναφθείσης ἡμῖν ὕλης, τὴν ἐνανθρώπησιν αὐτοῦ, καὶ τὰ δι' αὐτῆς ἀγαθὰ ἀντιδέδωκεν ἡμῖν ὁ κύριος. ἐμνήσθη γάρ, φησὶν ὁ Δαβὶδ, ὅτι χοῦς ἐσμεν, καὶ ὅτι σάρξ ἐσμεν. καὶ ὁ Ἰὼβ, μνήσθητι ὅτι πηλόν με ἔπλασας. δευτέραν δ' ἄν τις αἰτίαν φαίη τῆς περὶ τὸ ἀνθρώπινον τοσαύτης προνοίας, ὡς ἀπ' ἀρχῆς ὁ πλάστης οὐκ αὐτοτελῆ τὴν φύσιν, καθάπερ ἀγγέλοις, οὕτω καὶ τῷ ἀνθρωπίνῳ γένει παρέσχετο: ἀλλὰ ταῖς κατὰ μικρὸν προκοπαῖς τοῦ τελείου τυγχάνειν * εὐδόκησεν. διὸ καὶ ἀρετῆς ἆθλον, καὶ κακοπαθείας ἀντίμισθον τὴν τελειότητα δίδωσι

* al. διηλλαγμένον.

* al. σύμφωνα

* al. βουλήμασι

* al. ἱεροί.

* al. εὐδόκησεν

καὶ δὴ καὶ μέσον θανάτου καὶ ἀθανασίας αὐτὸν ἔθετο, τῆς πρὸς ἑκάτερον αἱρέσεως ἀναφήνας κύριον· ἄγγελοι δὲ, καὶ εἴ τι ἄλλο λογικὸν καὶ ἀσώματον, ἐξ αὐτῆς προόδου τὸ ἐν τῇ φύσει τέλειον ἐκληρώσαντο. διὸ καὶ ὁ Δαβίδ φησι, δυνατοὶ ἰσχύϊ ποιοῦντες τὸν λόγον αὐτοῦ, τουτέστιν, ἅτε μηδενὶ τῶν ὑλικῶν, καθάπερ ἡμεῖς, καθελκόμενοί τε καὶ συμποδιζόμενοι, οὕτω διὰ ταχέων, καὶ χωρίς τινος μελλήσεως πληροῦσι τὸ κελευόμενον. τῆς οὖν ἀρρήτου δικαιοκρισίας ἦν τοῦ θεοῦ, τοῖς μὲν ἀτελέσι, καθ' ὃν ἐδοκίμαζε καιρὸν, τὸ λεῖπον ἀναπληρῶσαι· οὓς δ' ἀπ' ἀρχῆς τελείους ὑπέστησε, μὴ τῆς ὁμοίας προνοίας ἀξιῶσαι· ἀλλὰ τοῖς μὲν οἷς προέλαβον ἀρκεῖσθαι, τοῖς δὲ ὧν ἐστερήθησαν ἀναπληρωθῆναι τὸ ὑστέρημα δικαιῶσαι. καὶ τῶν ἀγγέλων δὲ ὅσοι πεπτώκασιν, οὐ τῆς ὕλης κατασπώσης, οὐδὲ τοῦ σαρκίου μεθέλκοντος, τῆς προαιρέσεως δὲ τὸ φαῦλον ἑλομένης, τῆς οἰκείας δόξης κατηνέχθησαν. ἡμεῖς δὲ τοῦ τε σαρκίου διοχλοῦντος, καὶ τῶν ἐκεῖθεν παθῶν ὑπογαργαλιζόντων, πρὸς τὰ πλείω τῶν ἁμαρτημάτων οὔ τι γε ἑκούσιοι, εἰ καὶ μὴ τὸ ὅλον ἀκούσιοι, καταπίπτομεν. καὶ γὰρ τὸ δαιμόνιον φῦλον, εἰ καὶ τοῖς αἵμασιν ἥδεται, καὶ τοῖς διὰ σαρκὸς χαίρει πάθεσιν· ἀλλ' οὖν οὐδὲν τούτων οὐ μόνον ἐνεργεῖν φύσιν οὐκ ἔλαχεν, ἀλλ' οὐδ' αἰτίαν οἴκοθεν ἔχει, πρὸς ἃ μὴ θέμις ὑποσύρουσαν. οὔτε γὰρ ξίφος αὐτοῖ διὰ τῆς δεξιᾶς πρὸς τὴν σφαγὴν, οὔτε γάμους αὐτὸς ὁμιλῶν τῇ μοιχαλίδι τοὺς ἀνθρωπίνους διορύσσει. ἀλλ' οὐδὲ θυμὸς αὐτὸν κολάζειν ἀδίκημα πρὸς τὴν σφαγὴν συνωθεῖ, οὐ μὴν οὐδ' ἡ σωματικῆς ἔρως μίξεως. ἡμεῖς δὲ πολλάκις καὶ ὧν τὴν αἵρεσιν βδελυττόμεθα, τῇ ῥοπῇ τῆς ὕλης νικηθέντες ἐργαζόμεθα· καὶ βραχύ τι πρὸς τὸν τοῦ νήφειν τόνον ὑπενδόντες, τοῖς πάθεσιν ἀνδραποδιζόμεθα. ὅθεν καὶ Παῦλος ἐβόα, οἶδα ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοὶ τουτέστιν ἐν τῇ σαρκί μου τὸ ἀγαθόν. τὸ γὰρ θέλειν παράκειταί μοι, καὶ ἑξῆς. καὶ πάλιν, οὐ γὰρ ὃ θέλω ποιῶ ἀγαθὸν, ἀλλ' ὃ οὐ θέλω, τοῦτο πράσσω· εἰκότως οὖν καὶ πλείω τῶν δαιμονίων, φησὶν, ἁμαρτάνοντες, συγγνώμης ἡμεῖς, ἀλλ' οὐκ ἐκεῖνοι τυγχάνουσιν. ἔτι δὲ οὐδ' εἴ τις δοίη, φησὶ, φύσιν ἀγγέλων ἀναλαβεῖν τὸν ἡμῶν σωτῆρα καὶ λυτρωτὴν ἐπὶ τῇ ἐκείνων σωτηρίᾳ, οὐδὲν ἂν κέρδος ἐκ τῆς συναφείας αὐτοῖς ἀπήντα. ἀνάγκη μὲν γὰρ οὐκ ἂν αὐτοὺς μετῆγεν, ὥσπερ οὐδὲ τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ τοῦ πτώματος ἐπὶ τὸ κρεῖττον· τὸν δὲ θεοφιλῆ καὶ ἄριστον βίον, πρᾶξις ἀρίστη καὶ νεῦσις εἰς θεὸν, ὅπερ ἐστὶ πίστις ἀκηλίδωτος, κατασκευάζει. ὧν ἡμῖν εἰσηγητὴς καὶ διδάσκαλος ὁ σαρκωθεὶς ἐχρημάτισε λόγος. τούτων δὲ οὐδέτερον πρὸς διδασκαλίαν καὶ μάθησιν, ᾔδεσαν γὰρ σαφῶς ἑκάτερον, τοῖς τῶν ἀγγέλων συνετέλει γένεσι· ἐξ αὐτῆς γὰρ παραγωγῆς τὴν τούτων εἶχον γνῶσιν. οὐ γὰρ, ὥσπερ ἡμεῖς, τῶν τοιούτων ἐπιδεὲς τὸ ἀσώματον. καὶ γὰρ καὶ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ σαρκὶ παρόντα, δαίμονες ἐπεγίνωσκον· καὶ κριτὴν, καὶ βασανιστὴν, καὶ δεσπότην ἀνεκήρυττον. καὶ τὸ ἱερὸν γράμμα μαρτυρεῖ λέγον· σὺ πιστεύεις ὅτι θεός ἐστι, καὶ τὰ δαιμόνια πιστεύουσι, καὶ φρίσσουσι.

IOBIVS.

quin & medium mortem inter atque immortalitatem ipsum constituit; alterutrius eligendi facta potestate; cum interim angeli, & si quid aliud ratione præditum & incorporeum [vspiam exsistit] ex ipso mox ortu naturæ perfectionem adepti sint. Vnde & Dauid ait: [a] *Potentes virtute, facientes verbum illius,* hoc est, Quemadmodum eos nihil materiatum, vti nos, vel deorsum trahit, vel impedit: ita cito, & absque mora iussa perficiunt. Exigebat ergo ineffabile Dei iustumque iudicium, vt imperfectis quidem (quo tempore placitum esset) quod deerat suppleret, quos vero ab initio perfectos reddidisset, non simili his cura prouideret: sed ex æquitate iudicaret, cum hos contentos illis [rebus] esse debere, quas ipsimet occupassent, tum illis earum rerum defectus supplendos, quibus aliquando priuati fuissent. Enimuero quotquot ex Angelis lapsi sunt, non ij materia diuellente, neque carne retrahente, sed arbitrio id quod malum erat eligente, de sua gloria deturbati sunt. Nos contra & carne interturbante, & natis ex ea affectionibus titillantibus, ad pleraque delicta non sponte volentes, sed nec omnino inuiti, delabimur. Dæmonum enim genus, tametsi sanguine delectetur, & carnis gaudeat affectionibus, non modo tamen eam naturam non accepit, vt quidquam horum perficere per se possit, sed neque vllam ex se proficiscentem causam habet quæ ad nefas trahat. Neque enim gladium dextra vibrat ad cædem, neque nuptias humanas cum adultera consuescens violat. Sed nec iracundia ipsum impellit, cæde vt acceptam iniuriam vindicet, neque corporeæ commixtionis amor. Nos vero sæpe, materiæ pondere incitati, ea quoque perpetramus, quæ sponte detestemur eligere, atque ad breue admodum tempus sobrietatis contentioni cedentes, rursus ab affectibus nostris captiui abducimur. Vnde & Paulus clamabat: [b] *Scio quia non habitat in me, hoc est, in carne mea, bonum. nam velle adiacet mihi,* & quæ sequuntur: Iterumque: [c] *Non enim quod volo bonum, hoc facio, sed quod nolo [malum] hoc ago.* Merito igitur, etsi plura quam dæmones, inquit, peccemus, nos veniam consequemur, non ipsi.

a Psal. 102. 20.

b Rom. 7. 18.

c Ibid. v. 19.

Amplius vero, neque si concesserit quispiam, inquit, nostrum Saluatorem ac Redemptorem Angelorum naturam pro illorum salute suscepisse, commodum ipsis vllum ex hac affinitate obueniat. Non enim necessitas ipsos, vt neque homines, a lapsu ad meliorē statum transferat: sed optima quæque operatio, atque propensus in Deū animus, quod est fides immaculata, gratam Deo vitam probámque efficit, quorum nobis dux & præceptor Verbum incarnatum fuit, cum eorum tamen neutrum ad Angelici generis (cui hæc ipsa satis erant cognita) instructionē atque doctrinam conduceret; vt qui ab ipsa sui productione horum scientiam habuissent. Neque enim, vt nos, talibus incorporei indigent. Etenim Dei Filium in carne præsentem dæmones agnoscebant, & [d] Iudicem eum pœnam inferentem, ac Dominum prædicabant. Et sacræ hoc testatę litteræ aiunt: [e] *Tu credis quoniam Deus est, etiam dæmones credunt, & contremiscunt.*

d Matt. 8. 29.

e Iac. 2. 19.

Ec

IOBIUS. Iterúmque alibi: [a] *IESUM noui, & Paulum* [a Act. 19. 15.] *scio: tu vero qui es?* Vnde satis patet, dæmonum nationem non solum scire Deum, eúmque metuere, & venerari, sed & germanos eius cultores.

Porro ineffabilis in homines amoris Dei causam & hanc adiungit: Nobis [inquit:] inaccessum antea, neminique adhuc visum cœlum (quod *cælorum* puto *regnum* appellat) aperit. Nam secundum B. Paulum: [b] *Initiauit nobis viam nouam, & viuentem.* Et: [c] *Non in manufacta sancta introiuit, sed in ipsum cælum, vt appareat nunc vultui Dei pro nobis.* Et, [d] *Ibi præcursor pro nobis introiuit Christus.* Hanc igitur viam reuelauit, ad quam vt nobis præiret, iustitiæ exemplar fuit, quo aliquando edocti, desiderio accenderemur, eóque accensi ad rem desideratam præpararemur. Angelis vero cœlum iam inde à principio notum fuit, atque testatum. Nostræ præterea coniunctus naturæ resurrectionem nobis, & incorruptionem atque immortalitatem per suam resurrectionem donauit. Incorporeum vero genus, cum sit immortale, hac non indiget gratia. Nostra insuper causa in carne peregrinatus, à diaboli, qua tenebamur, tyrannide nos liberauit, [e] de Principatibus triumphans & Potestatibus in Cruce, [f] data item nobis potestate calcandi omnem virtutem inimici. Vbi si horum subijsset naturam, [g] quosnam destruxisset? De quibus triumphasset? Qualem item quibusdam potestatem dedisset, aut in quos?

b Heb. 10. 20.
c Ibid. 9. 24.
d Ibid. 6. 20.
e Coloss. 2. 15.
f Luc. 10. 19.
g 1. Cor. 2. 6.

Adhæc vero, cum nos lapsi sumus, nullum reliquum fuit exemplar, quod eandem naturam integram retineret. At lapsis dæmonibus innumerabiles nihilominus incorporeorum acies inuariatè consistunt, quæ & diuinæ ordinationis exemplum, & nunquam flexæ rectitudinis specimen exhiberent. Quapropter qui omnia sapiéter, & supra quam dici potest, prouidet ac facit Deus noster, Deique Verbum, cum iam humana natura prolapsa esset, non hanc solum ex infinita sua in homines amoris vi assumit, sed per eam quoque omnibus, qui eiusdem naturæ essent, correctionem, incorruptionem, & alia ista innumerabilia bona largitur: cum dæmonis tamen genus assumere neque iustum, neque vtile esse iudicet. Sic [XL.] & quod sequitur Caput ab speculatiuo & studioso scriptore clauditur.

XLII. inuestigat, Vnde nobis è deteriore in melius, & contra ad deterius è meliori mutatio tam frequens, vária, ac pæne continua existat: incorporeis vero, aliis bonum sit immutabile, aliis vitium? Causam reddit, quod in nobis cum animi inclinatio in alterutram partem connitatur, ob subiectæ materiæ fluxum atque vacillationem, illa aliquando rationem superet, interdum etiam superetur: in illis, ad quos nequaquam materia irrepere potest, ratio sola in actiones omnes imperium obtineat. Quamobrem illorum quidem casus, qui sponte & imperantis reuera more ad deterius delapsi sunt, sit immedicabilis, cùm nihil quidquam in se validius habeant, quod sui iuris mentem, iam ex se fluentem, ad id quod deterius est, reuocet: quemadmodum aliis contra, qui sponte ac liberè amoré honesti acceperút,

καὶ ἀλλαχοῦ, τὸν μὲν Χριστὸν οἶδα, καὶ τὸν Παῦλον ἐπίσταμαι· σὺ δὲ τίς εἶ; ἐξ ὧν δῆλον, ὅτι τὸ δαιμόνιον φῦλον οὐ μόνον ᾔδει τε τὸν θεὸν, καὶ ἐδεδοίκει, καὶ ἐσέ*βεν· ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκείνου γνησίους θεραπευτάς. αἰτίαν δὲ τῆς ἀφάτου φιλανθρωπίας ὑποσημαίνεται καὶ ταύτην. ἡμῖν μὲν ἀνοίγει τὸν οὐρανὸν, οὔπω γεγονότα βατὸν, οὐδὲ θεατόν· ὃς καὶ οὐρανῶν οἶμαι βασιλεία προσαγορεύεται. κατὰ γὰρ τὸν θεῖον Παῦλον ἐνεκαίνισεν ἡμῖν ὁδὸν πρόσφατον καὶ ζῶσαν· καὶ οὐκ εἰς χειροποίητα ἅγια εἰσῆλθεν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανὸν, νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν· καὶ, ὅπου πρόδρομος ὑπὲρ ἡμῶν εἰσῆλθε Χριστός. ταύτην οὖν τὴν ὁδὸν ἡμῖν ἀνεκάλυψε. καὶ ταύτης ἡμῖν καθηγήσατο, δικαιοσύνης ἀπόδειξις ὤν, ὡς ἂν μαθόντες ἐπιποθήσωμεν· ποθήσαντες δὲ, πρὸς τὸ ποθούμενον παρασκευαζώμεθα. τοῖς δὲ ἀγγέλοις γνώριμος ἦν ἀπ' ἀρχῆς, καὶ εἰς γνῶσιν ἠγμένος ὁ οὐρανός. ἔτι δὲ καὶ ἡμῖν μὲν τὴν ἀνάστασιν, ἑνωθεὶς, καὶ τὸ ἄφθαρτον καὶ ἀθάνατον διὰ τῆς οἰκείας χαρίζεται ἀναστάσεως. τὸ δὲ ἀσώματον γένος, ἀθάνατον ὂν, τῆς τοιαύτης ἀνενδεὲς χάριτος. καὶ δι' ἡμᾶς μὲν ἐπιδημήσας σαρκὶ, τῆς κατεχούσης τοῦ διαβόλου τυραννίδος ἠλευθέρωσε, τὰς ἀρχὰς θριαμβεύσας καὶ τὰς ἐξουσίας ἐν τῷ σταυρῷ, καὶ δύναμιν ἡμῖν χαρισάμενος, πᾶσαν τὴν τοῦ ἐχθροῦ δύναμιν καταπατεῖν. εἰ δὲ τὴν ἐκείνων ὑπέδυ φύσιν, τίνας ἂν κατήργησε; κατὰ τίνων δ' ἂν ἐθριάμβευσε; ποίαν δὲ τὴν ἐξουσίαν τισὶν ἐδίδου, καὶ κατὰ τίνων; χωρὶς δὲ τῶν εἰρημένων, ἡμῖν μὲν πεσοῦσιν οὐδεὶς ἦν ὑπογραμμὸς, τὴν αὐτὴν λαχὼν φύσιν διορθώσεως· τοῖς δὲ πεπτωκόσι τῶν δαιμόνων, μυρία τάγματα τῶν ἀσωμάτων ἀξιοπίστως ἑστηκότα πρόκειται, καὶ πολιτείας ἐνθέου παράδειγμα ὄντα, καὶ διορθώσεως ἀκλινοῦς ὑποτύπωσις. διόπερ ὁ πάντα σοφῶς καὶ ὑπὲρ λόγον προνοούμενος καὶ πράττων θεὸς ἡμῶν, ὁ τοῦ θεοῦ λόγος, τῆς μὲν ἀνθρωπίνης φύσεως τὸ ὄλισθον ὑποστάσης, καὶ προσλαμβάνεται ταύτην ἀρρήτῳ φιλανθρωπίας μέτρῳ, καὶ δι' αὐτῆς πᾶσι τοῖς ὁμοφυέσι τήν τε διόρθωσιν καὶ τὴν ἀφθαρσίαν, καὶ τὰ μυρία χαρίζεται ἀγαθά· τοῦ δὲ δαιμονίου φύλου οὐ μὲν οὖν οὔτε δικαίαν οὔτε συμφέρουσαν κρίνει τὴν πρόσληψιν. οὕτω μὲν οὖν καὶ τὸ ἐπὶ τούτῳ τῷ φιλοθεάμονι καὶ σπουδαιολόγῳ ἀνδρὶ διανύεται κεφάλαιον.

*γινώσκειν

Ἐν δὲ τῷ μβ´ ζητεῖ, πόθεν ἡμῖν μὲν ἔκ τε τοῦ χείρονος εἰς τὸ κρεῖττον, καὶ πρὸς τὸ χεῖρον ἀπὸ τοῦ κρείττονος ἡ μεταβολὴ καὶ πολλὴ καὶ διάφορος, καὶ μικροῦ συνεχής· τῶν δὲ ἀσωμάτων φύσεων, τοῖς μὲν τὸ καλὸν ἀμετάβλητον, τοῖς δὲ τὸ φαῦλον; καὶ τίθησιν αἰτίαν. ἡμῖν μὲν τῆς ἐφ' ἑκάτερα στασιαζούσης ῥοπῆς, τῆς ὑποβεβλημένης ὕλης τὸ ῥοῶδές τε καὶ ἀμφίρροπον, ποτὲ μὲν τοῦ λογισμοῦ κρατοῦσαν, ποτὲ δὲ κρατουμένην. ἐν ἐκείνοις δὲ μηδαμῶς τῆς ὕλης παρείσδυσιν λαβούσης, ὁ λογισμὸς μόνος τῶν πράξεων ἔχει τὸ κράτος. διὸ τοῖς μὲν ἑκουσίως καὶ ὡς ἀληθῶς αὐτοκρατορικῶς πρὸς τὸ χεῖρον ἀπενεχθεῖσιν, ἡ πτῶσις ἀνίατος γίνεται· οὐκ ἐχόντων ἰσχυρόν τι κρεῖττον ἐν ἑαυτοῖς, ὃ τὴν αὐτοδέσποτον γνώμην αὐτὴν ὑφ' ἑαυτῆς ῥεύσασαν πρὸς τὸ χεῖρον πάλιν ἀνακαλέσαιτο. ὥσπερ *αὖ πάλιν τοῖς ἑκουσίως καὶ αὐτονόμως τὸν ἔρωτα τοῦ ἀγαθοῦ λαβοῦσιν ἀπαρά-

*al. ἐν,

* al. ἐπεὶ. ἀπαράτρεπτος ὁ πόθος * ὑπὸ μηδεμιᾶς ῥοπῆς ἐνοχλούμενος διασώζεται. ἡμεῖς δὲ ὥσπερ διπλοῖ τινές ἐσμεν, διὸ καὶ μεταμεληθέντες οἷς ἁμαρτάνομεν, ὡς ἑτέροις ἑαυτοῖς ἐπιμεμφόμεθα. δύο δὲ μαχομένων, καὶ τούτων ἀνὰ μέρος κρατούντων τε καὶ κρατουμένων, πῶς ἂν ἢ τὰ τῆς νίκης, ἢ τὰ τοῦ πτώματος ἔχοι τὸ ἀμετάβλητον: οὐ μόνον δὲ ἐπὶ τῶν πράξεων, αἳ τὸ ἐπαινετὸν ἢ τὸ ψεκτὸν φέρουσιν, ἐφ᾽ ἡμῶν ἡ μεταβολή, καὶ ἡ παλίρροια τὸ κράτος οὐκ ἔχει ἀνανταγώνιστον, ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ἡμῶν ἐνεργειῶν καὶ παθημάτων. οὔτε γὰρ διὰ παντὸς καθῆσθαι, οὔτε ἵστασθαι δυνάμεθα, ἀνέσεως εὐθὺς τῆς κατὰ τὴν φύσιν ἑκατέρου τῇ ὑπερβολῇ συμπιπτούσης. καὶ δῆλον τοῦτο, ὡς διὰ τὴν ἐν ἡμῖν τῶν στοιχείων διαφοράν τε καὶ μάχην συμβαίνει. καὶ γὰρ τὸ μὲν θερμὸν τὴν ἄνω χώραν διώκει, τὸ δὲ γεῶδες βρίθει τε καὶ συγκαθέλκει πρὸς τὴν γῆν. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων δὲ τῶν παραπλησίων ὡσαύτως, ἃ ἐπὶ τῆς * αὐτομάτου οὐκ ἔχει χώραν φύσεως. ἀλλ᾽ ὥσπερ ἐν ἡμῖν τὸ ποικίλον καὶ πολύμορφον, οὕτως ἐν ἐκείνοις τὸ ἀποίκιλον καὶ μονοειδὲς ἐγκαθίδρυται. ὅθεν τοῖς ἁπλοῖς μὲν καὶ μονοειδέσιν ἀκολουθεῖ τὸ δυσαλλοίωτόν τε καὶ δυσμετάβλητον· τοῖς δὲ συνθέτοις ἡ μεταβολὴ καὶ ἀλλοίωσις. τὸ δὲ μὴ πάντη πάντως τὸ ἀμετάβλητον καὶ ἀναλλοίωτον, μηδὲ ἐν ταῖς ἀσωμάτοις οὐσίαις ὁρᾶσθαι· καὶ γὰρ μετεβλήθη τὸ δαιμόνιον ἀπὸ τοῦ κρείττονος εἰς τὸ χεῖρον: ἐκεῖνο ἄν τις ἴσως προφασίσαιτο, ὅτι καὶ αὐτὸ τὸ ἀσώματον ἐκ τροπῆς τε καὶ ἀλλοιώσεως ἤρξατο. ἐκ μὴ ὄντων γὰρ εἰς τὸ εἶναι καὶ αὐτὸ παρήχθη, κἂν τὴν κατὰ τὴν ὕλην συμπλοκῆς ἐλευθέραν ἔχῃ τὴν ὕπαρξιν. τάχα δ᾽ ἂν καὶ διὰ τὴν μίαν ταύτην ἐκτροπήν, μίαν καὶ αὐτοὶ τὴν πρὸς τὸ φαῦλον τῆς γνώμης ἀλλοίωσιν ἐπεδείξαντο. Ταῦτα εἰπὼν ὁ θεοσεβὴς οὗτος καὶ φροντίσιν ἱεραῖς ἀνειμένος ἀνήρ, ἐπιρραπίζει τὴν Ὠριγένους περὶ δαιμόνων, καὶ ἀγγέλων, καὶ ἀνθρώπων, καὶ ἀστέρων, καὶ τῆς ἄλλης ὁρωμένης κτίσεως, δυσσεβῆ τε καὶ ἀνόητον καὶ πολυπλανῆ φλυαρίαν, καὶ τέλος ἐπιτίθησι καὶ τῷ δευτέρῳ καὶ μ´ κεφαλαίῳ.

* al. ἀσωμάτου.

Ἐν δὲ τῷ ἑξῆς δύο ταῦτα ζητεῖ, ἓν μὲν διὰ τί αἱ ἅγιαι καὶ νοεραὶ δυνάμεις, ὅσα γε ἡμῶν εἰς γνῶσιν ἥκει, καὶ οἱ χρησμοὶ ἐξεπαίδευσαν, τὸ καλὸν ἀπ᾽ ἀρχῆς μέχρι τέλους ἀμετάβλητον σώζουσιν, ὥσπερ αἱ πονηραὶ τὴν κακίαν; καὶ διὰ τί πολλῶν ἀνθρώπων μελλόντων κολάζεσθαι, τὸ πῦρ ἔφησεν ὁ σωτὴρ ἡτοιμάσθαι τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ; Καὶ πρὸς μὲν τὴν προτέραν ζήτησιν ἐφ᾽ ἑκατέρας μερίδος, τῆς τε ἀγγελικῆς φημι καὶ τῆς δαιμονίας, τὸ ἁπλοῦν αἰτιᾶται, καὶ ἀσύνθετον καὶ ἀποίκιλον· καὶ διὰ τοῦτο πρὸς τὰ ἀντικείμενα τῆς μεταβολῆς ἐνυπάρχειν αὐτοῖς τὸ ἀπαράδεκτον. πρὸς δὲ τὴν δευτέραν ζήτησιν, ὅτι διὰ τοῦτο τὸ πῦρ τῷ διαβόλῳ καὶ τοῖς ἀγγέλοις αὐτοῦ ἡτοιμάσθαι γέγραπται. ἀλλ᾽ οὐχὶ τοῖς ἀνθρώποις: ἐπειδὴ ἐν ἡμῖν μὲν οὐκ * ἀδόκητος ἀπὸ τοῦ χείρονος ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἡ μεταβολή· ἐκείνοι δὲ γνώμῃ παρέχοιντο τὸ ἀνέλπιστον. τὴν εἰρημένην δὲ τοῦ σωτῆρος φωνήν, ἅμα τε λύσιν ἐπάγει τῆς δευτέρας ἀπορίας, καὶ δεύτερον ἐπιχείρημα

* ἀδιάστο.

nullo fluxu turbatum illud eorum desiderium conseruatur. cum nos interim veluti duplices quidam, ac propterea etiam malè admissorum pœnitentia ducti, nos ipsos tanquam alienos incusemus. Duo verò vbi pugnant, & hi partim vincentes, partim victi: quomodo in his aut victoria, aut lapsus immutabilis sit? Neque verò solùm in actionibus iis quæ laudem aut vituperationem merentur, mutatio & refluxus in nobis imperium sine repugnantia non habet: sed in aliis quoque nostris operationibus atque affectionibus. Nam neque semper sedere, neque rursum stare possumus, cum mox iuxta alterutrius naturam virium remissio[in his]excessum consequatur. Quod per elementorum in nobis varietatem & pugnam contingere constat. Calor enim ad supera impellit: Terrenum verò quod est, deorsum vergit, atque ad terram detrahit. atque in similibus aliis ad eundem modum quæ sanè in incorporeis naturis locum non obtinent. Sed quemadmodum in nobis varietas, multiplexque forma: sic in ipsis nihil varium, at vna perpetua forma residet. Vnde simplices hos atque vniformes illud consequitur, vt alterari atque mutari nonnisi difficulter possint: composita verò comitatur mutatio atque alteratio. Quod autem non omnis omnino immutabilitas ne ab incorporeis quidem naturis abesse videatur (dæmon enim ex bono in malum mutatus est) illud fortè aliquis prætexat, quod ipsa quoque incorporea natura ex mutatione atque alteratione initium sumpserit. nam è non exsistentibus & ipsa producta est, tametsi à materiæ commistione liberam habet subsistentiam. Ac forsitan etiam ob vnicam mutationem, vnam quoque ipsi mentis illam in malum mutationem ostenderunt. Hæc vbi pius ille, & sacris vir studiis deditus retulit, Origenis de dæmoniis, Angelis, hominibus, astris, aliisque sub aspectum cadentibus conditis rebus impias, stolidas, & erroris plenas nugas refellit. sicque finem quadragesimo secundo capiti imponit.

XLIII. In sequenti deinde capite de his duobus quærit. Primum, cur sanctę & intelligibiles potestates (quod quidem nouerimus, atque è sacris litteris didicerimus) sic virtutem ab initio ad extremum vsque immutabilem retineát, quemadmodum improbitatem malignæ? Quam item ob caussam, cùm multi essent homines puniendi, *Ignem*, dicat Saluator *Diabolo & angelis eius paratum*. Matth. 25.

Atque ad primam quidem quæstionem, vtraque in parte (Angelorum, inquam, & Dæmonum,) [naturæ] simplicitatem, quæ neque composita neque varia sit, in caussa esse ponit: ac per hoc eam quoque vim iis inesse, vt oppositas mutationis rationes suscipere nequeant. Ad alteram porrò quæstionem respondet: Idcirco ignem Diabolo eiusque angelis, non autem hominibus præparatum, scribi, quoniam in nobis non inopinata sit è malo in melius mutatio, cum illi confirmata sua voluntate, nullam de se spem reliquam fecerint. Prædictam ergo Saluatoris sententiam simul pro solutione dubitationis secundæ affert, & simul pro altero argumento,

IOBIVS. quo dæmonum naturam è malo non mutari posse ostendatur.

XLIV. Post hæc capite excutitur, qua de causa qui regenerationis lauacro tingendi accedunt, Satanæ & operibus eius nuncium remittant: non item hominibus improbis, eorúmque actionibus? Enimuerò si non Dæmonum naturæ, sed operibus dumtaxat eorum, tanquam malis, renunciemus, pari ratione oportebat hominum non naturæ quidem, at certè operibus renuntiare. Non enim quod maiora, difficiliora, ac supra naturam nostram dæmonum opera sint, rectè quispiam pro dubitationis solutione dixerit. Nam contrarium potius hoc ipsum dubium auget. si quidé illa quispiam ne admittat, deprecetur, non quæ facere nullo modo possit, sed ad quæ agenda propédet. Ipsam igitur dubitationé sic ferè instituit: cuius hanc subiicit solutionem.

Primam quidem, quod dæmones resipiscere non possint. quod vtique longè grauius atque abominandum magis est, quam alia multò grauiora peccata: sed quæ ab hominibus, qui per pœnitentiam in viam reduci possunt, committuntur.

Alteram deinde, quòd ab initio Saluator, & securitatis nostræ curator, terminum inimicitiarum immobilem dæmonem inter & homines præfixerit, vt aduersus ipsum odium immortale inter seipsos seruantes, nunquam amplius oblatam ab ipso fraudem excipiamus. quemadmodú etiam singuli qui baptizantur, tanquam fateantur se ad id vsque tempus cum primo suo parente Adamo deceptos fuisse, rectè ac sapienter in posterum deceptoris amicitiæ renunciát. de hominibus autem, tametsi improbè viuant, nihil tale Dominus, quin potius contrarium penitus præcepit. Ac de sexcentis id genus aliis, quæ hic cómemorare poteram, vnum illud è maximè necessariis, quod charitati mutuæ prospiciens Ecclesiæ lex (quam mille modis improbus dæmon discindere conatur) omni eam via ac sapientia componere ac conseruare iubet. quare neque ipsos improbos, [a] Proximi cùm sint, pro execrandis habere, atq; odio esse permittit: sed contra, quoad eius fieri potest, amare iubet atque diligere. Immò verò de purganda curandáque malitia cogitare, illósque ad se sumere, nullo autem modo repellere, præcipit. Idémque Paulus inter alia monet, [b] qui Iudæis tanquam Iudæus, & omnibus omnia factus est, vt omnino aliquos saluos faceret.

a Matth. 5.

b 1. Cor. 9. 20.

Quod si à peccatoribus iustorum cœtus inde ab initio in hunc vsque diem abstinuisset, quis saluus esset? Quomodo mundus sagena captus esset: si, cùm peccatores nihil inuicem vtilitatis afferant, iusti insuper illos execrarentur ac reiicerent? Sed & quod [c] Petro visum est linteum, puris atque impuris animantibus plenum, ad consuetudinem potius malos allumendos, quàm repellendos designat.

c Act. 10.

Iam si tum etiam, quando charitatem adeò Dei Verbum vbique imperat, & [d] omnibus aliis virtutibus maiorem per suos sectatores clamitat, hostili tamen alij in alios animo sumus, & fere vnusquisque proximum, tametsi optimus sit, per inuidiam lædimus, atque interdum etiá ei insidias paramus:

d 1. Cor. 13.

δι' οὗ τὸ ἀμετάβλητον ἀπὸ κακίας τῆς δαιμονίας ἐπιδείκνυται φύσεως.

Ἐπὶ δὲ τούτοις ἐν τῷ μδ' κεφαλαίῳ διερευνᾶται, τίνος χάριν οἱ τῷ λουτρῷ τῆς παλιγγενεσίας προσερχόμενοι τῷ μὲν σατανᾷ καὶ τοῖς ἔργοις αὐτοῦ ἀποτάσσονται, οὐκ ἔτι δὲ καὶ τοῖς πονηροῖς ἀνθρώποις καὶ ταῖς τούτων πράξεσι; καί τοιγε, εἰ μὴ τῇ τῶν δαιμόνων οὐσίᾳ, ἀλλὰ τοῖς ἔργοις αὐτῶν ὡς φαύλοις ἀποτασσόμεθα· ἐχρῆν καὶ τῇ τῶν ἀνθρώπων μὲν οὐσίᾳ μὴ ἀποτάσσεσθαι, τοῖς ἔργοις δ' αὐτῶν ἀποτάσσεσθαι. οὐ γὰρ ὅτι μείζονα καὶ χαλεπώτερα, καὶ ὑπὲρ τὴν ἡμῶν φύσιν, τὰ τῶν δαιμόνων ἔργα· τοῦτο ἄν τις λύσιν θείη τοῦ ἀπορήματος. τοὐναντίον γὰρ μᾶλλον αὐξάνει τὸ ἄπορον, εἴπερ ἐκεῖνά τις ἁμαρτάνειν ἀποδέχεται, οὐχ ἃ μηδὲ πράττειν πέφυκεν, ἀλλ' ἃ εἰς τὴν πρᾶξιν καταφέρεται. τὴν μὲν οὖν ἀπορίαν οὕτως συνέστησε. λύσιν δὲ ἐπάγει, * πρῶτον μὲν τὸ τῶν δαιμόνων ἀμετανόητον, ὅπερ ἐστὶ καὶ τῶν πολὺ μὲν χαλεπωτέρων ἁμαρτημάτων ἀνθρώποις δὲ πραττομένων, ἅτε δὴ μετανοίᾳ μεθοδεύεσθαι δυναμένων, λίαν βαρύτερόν τε καὶ βδελυκτότερον. δεύτερον δὲ, ὡς ἀπ' ἀρχῆς ὁ σωτὴρ, καὶ τῆς ἀσφαλείας ἡμῶν προνοητὴς, ὅρον ἔχθρας ἀμετακίνητον μεταξὺ τοῦ τε διαβόλου καὶ ἡμῶν ἐπήξατο, ὡς ἂν τὴν πρὸς αὐτὸν ἔχθραν ἀκήρατον ἐν ἑαυτοῖς διασώζοντες, μηκέτι παρ' αὐτοῦ προσαγομένην τὴν ἀπάτην εἰσδεξόμεθα. διὸ καὶ τῶν φωτιζομένων ἕκαστος ὥσπερ ὁμολογῶν τῇ τοῦ προπάτορος ἀπάτῃ μέχρι τότε συνέχεσθαι, καλῶς τε καὶ θεοσόφως τὸ λοιπὸν τῇ πρὸς ἐκεῖνον ἀποτάσσεται φιλίᾳ. ἐπὶ δὲ τῶν ἀνθρώπων, κἂν πονηρίᾳ συζῶσιν, οὐδὲν τοιοῦτον, ἵνα μὴ λέγω πᾶν τοὐναντίον ὁ δεσπότης * ἐκάλεσε. καὶ μυρία μὲν ἔστιν εἰπεῖν καὶ ἄλλα· ἓν δὲ τῶν ἀναγκαιοτάτων, ὡς τῆς εἰς ἀλλήλους ἀγάπης, ὁ τῆς ἐκκλησίας θεσμὸς προνοούμενος, ἣν μυριοτρόπως ὁ πονηρὸς διασπᾶν ἐπείγεται, πάσῃ μεθόδῳ καὶ σοφίᾳ συνιστᾶν τε ταύτην καὶ συνέχειν νομοθετεῖ. διὸ οὐδὲ αὐτοὺς τοὺς φαύλους ὁμοφύλους ὄντας βδελύττεσθαι καὶ μισεῖν ἐᾷ· τὸ ἀνάπαλιν δὲ στέργειν τε καὶ φιλεῖν, ὅση δύναμις. * καὶ δὴ καθαροὺς μὲ τῆς πονηρίας καὶ θεραπείας ἐπινοεῖν, προσλαμβάνεσθαι δὲ, ἀλλ' οὐκ ἀπωθεῖσθαι. καὶ τοῦτο Παῦλος μετὰ τῶν ἄλλων παραινεῖ, ὃς καὶ τοῖς Ἰουδαίοις ὡς Ἰουδαῖος, καὶ τοῖς πᾶσι τὰ πάντα ἐγένετο, ἵνα πάντως τινὰς σώσῃ. εἰ δὲ τοῖς ἁμαρτωλοῖς ὁ τῶν δικαίων χορὸς ἀπ' ἀρχῆς μέχρι νῦν ἀπετάσσετο τίς ἂν ἐσώθη; πῶς δ' ἂν ὁ κόσμος ἐσαγηνεύθη, τῶν μὲν φαύλων ἀλλήλους οὐδὲν * ὠφελούντων, τῶν δ' ἀγαθῶν τούτους βδελυσσομένων τε καὶ ἀποπεμπόντων. ἀλλὰ καὶ ἡ τῷ Πέτρῳ σινδὼν ὀφθεῖσα, καὶ πλήρης καθαρῶν τε καὶ ἀκαθάρτων ζώων ὑπάρχουσα, τὴν συναναστροφὴν μᾶλλον καὶ πρόσληψιν τῶν φαύλων, ἀλλ' οὐ τὴν ἀποστροφὴν ὑπηνίττετο. εἰ δὲ τὴν ἀγάπην οὕτω πανταχοῦ τοῦ θεοῦ λόγου νομοθετοῦντος, καὶ πάσης ἄλλης ἀρετῆς ὑπερέχουσαν διὰ τῶν αὐτοῦ μαθητῶν ἀναβοῶντος, ὅμως πολεμίως πρὸς ἑαυτοὺς διακείμεθα, καὶ μικροῦ τὸν πλησίον ἕκαστος, κἂν ἄριστος ᾖ, φθόνῳ βασκαίνομεν· ἔστι δ' ὅτε δὲ καὶ ἐπιβουλεύομεν: εἰ τοιαύ-

* al. πρῶτον

* al. ἐκέλευσε

* al. καί

* al. ὠφελούντων

εἰ τοιαύτης ἀφορμῆς ἐδραξάμεθα, λέγω δὴ τῷ τοῖς πονηροῖς ἐκ νομοθεσίας τε καὶ ὁμολογίας ἀποτάσσεσθαι· ἐγὼ μὲν ἐξ ὧν ὁρῶ τὸ ἀνθρώπινον, καὶ τοὺς εὐεργέτας φημὶ, ἐπεὶ τούς γε τὶ παραλυπῶντας, κἂν δικαίως τοῦτο πράττωσι, πάντως ἂν ἐκτόπως ἐμισοῦμεν τε καὶ ἀπεστρεφόμεθα, ἅ τε δὴ παρακάλυμμα τῆς φθονερᾶς γνώμης, καὶ τῆς πολλῆς ἐφ' οἷς μισοῦμεν ἀλλήλους αἰσχύνης, τὴν θείαν ἐντολὴν προβαλλόμενοι καὶ συνήγορον ἔχοντες. καὶ οὐκ ἂν οὐδὲ μέχρι θανάτου τὴν πρὸς τοὺς τοιούτους ἔχθραν διελυόμεθα, κἂν τὸν ἥλιον μὴ ἐπιδύειν ἐπὶ τῷ παροργισμῷ ἡμῶν, τῆς δεσποτικῆς νομοθετούσης ἀγαθότητος, καὶ τοῦ πατρὸς μιμητὰς ἀποφαινούσης, ἐν τῷ πᾶσι καὶ τοῖς μισοῦσι χρηστὸς εἶναι, ὃς βρέχει ἐπὶ δικαίους καὶ ἀδίκους, καὶ ἀνατέλλει τὸν ἥλιον αὐτοῦ ἐφ' ἑκατέροις ὁμοίως μερίδα. εἰ δὲ ἦν νενομισμένον τοῖς πονηροῖς τῶν ἀνθρώπων τοὺς φωτιζομένους ἀποτάσσεσθαι· καὶ γυνὴ ἂν ταύτης τῆς ἀφορμῆς λαβομένη τοῦ ἀνδρὸς διεχωρίζετο, καὶ γυναικὸς ὁ ἀνὴρ, πατρός τε ὁ υἱὸς, καὶ μητρὸς ἡ θυγάτηρ, καὶ δοῦλος δεσπότου. ἐστηρίζετο γὰρ ἂν ἕκαστος τούτων τῇ πρὸς θεὸν οἰκείᾳ ὁμολογίᾳ, καὶ νόμον ἰσχυρὸν τοῦτον ἀπαράβατον τῷ οἰκείῳ θελήματι βεβαιούμενον. διὰ ταῦτα τοίνυν τῷ διαβόλῳ μόνον καὶ ταῖς δαιμονίοις, καὶ τοῖς τούτων ἔργοις, φεύγειν τε, καὶ βδελύττεσθαι, καὶ ἀποτάττεσθαι προστεταγμεθα· ἀμέτοχοι τῆς ἐκείνων γνώμης διὰ παντὸς συντηρηθῆναι, ὁμολογοῦντές τε καὶ εὐχόμενοι, διὰ τὴν αὐτῶν πρὸς τὰ φαῦλα ἀκλινῆ τε καὶ ἀμετάθετον ῥοπὴν, καὶ διὰ τὸ κόρον τῶν ἁμαρτημάτων μὴ δέχεσθαι. ἀλλήλοις δὲ, κἂν ἀνθρώπινον ᾖ, κἂν εἰς τὸ θεῖον διαβαίνῃ τὸ ἁμάρτημα, οὐκ ὀξεῖαν καὶ ἀπότομον τὴν κρίσιν φέρειν ὀφείλομεν. λυμαντικόν τε γὰρ τοῦτο τῆς ἐμφύτου πρὸς ἀλλήλους στοργῆς, διά τε τὴν συνηρτημένην ὕλην τοῦ γένους, καὶ ὅτι πεσοῦσιν ἐλπὶς διορθώσεως ἀπολείπεται. διὸ καὶ ἄν τις μὲν λέγῃ, οὐκ εἰμὶ καθ' ἕνα τῶν δαιμόνων, ἐπείπερ ἀλήθειαν φησὶν, οὐκ ἀπόβλητος· ὁ δὲ κατὰ τὸν φαρισαῖον ἀλαζονευόμενος, καὶ ὡς ὁ τελώνης μὴ εἶναι μεγαλαυχῶν, καταχρινεῖται. οὔτε γὰρ αὐτὸς ὁ ἑστάμενος, εἰ μὴ πέσοι δῆλον, οὔτε ὁ πεπτωκὼς εἰ μὴ στήσεται. χωρὶς δὲ τῶν εἰρημένων, κἀκεῖνο θεωρητέον, ὡς ἐπειδὴ τὸ μὲν δαιμόνιον φῦλον ἀμετανόητον, ἡμεῖς δὲ διὰ μετανοίας τῷ βαπτίσματι προσίεμεν· δι' ὧν τοὺς ἀμετανοήτους ἔχουσιν ἀποτασσόμεθα, τὴν μετάνοιαν πάντως θεῷ καθομολογοῦντες δεικνύμεθα. καὶ ὁ τοῖς δαιμονίοις διὰ * τὸ αὐτῶν ἀμετάθετον ἀποταξάμενος, πῶς οὐχὶ τῷ ἀμεταθέτῳ πρώτῳ αὐτὸς ἀπετάξατο. καὶ ὁ τῆς προτέρας αὐτοῦ πονηρίας καὶ ἀσεβείας συγγνώμην αἰτῶν, πῶς ἂν τοῖς ὁμοιοπαθέσιν ἀνθρώποις, ὃν αὐτὸς διὰ μετανοίας ἔσχεν ἀποκλείσειεν ἔλεον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ἐν τῷ παρόντι κεφαλαίῳ· ἐν οἷς καί φησιν, ὡς ἐν τῇ ἀναστάσει τὸν ἀγγελικὸν βιωσόμεθα βίον, μηκέτι πρός τι τῶν φαύλων ἐκκλίνοντες, ἀλλ' ἐν τῷ ἀτρέπτῳ στηριζόμενοι· οὐ φύσει τοῦτο κτησάμενοι, τῇ δὲ τοῦ πνεύματος δυνάμει, ὥσπερ καὶ αὐτὸ τὸ τῶν ἀγγέλων σύστημα. ταύτῃ τοί φησι καὶ τὸ, ὁ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων ἐστὶν Ἰωάννου

* al. τῶν.

hac oblata occasione (vt scilicet improbis, ex lege atque pacto nuntius remittendus sit) equidem quantum hominum mores perspicio, ipsos quoque beneficos in nos, qui modo aliquam molestiam, etiam iustè afferrent, absurde vtique & indecenter odissemus atque auersaremur (velamentum nimirum noxiæ huius voluntatis, & probrosi illius quo inuicem prosequimur odij diuinum præceptum obiicientes, & tanquam pro aduocato habentes) ac neque ad extremum vsque spiritum odium in tales vnquam deponeremus, etiamsi [a] Solem non occidere super iracundiam nostram Domini bonitas præcipiat, atque per benignitatem erga omnes, etiam inimicos, patris sui imitatores fore declaret, *qui pluit super iustos & iniustos, & Solem suum oriri facit super bonos, & malos.* Et verò si lege decretum foret, vt baptizandi malos homines omnino valere iuberentur: iam & vxor hoc colore à viro discederet, & vir ab vxore, filius à patre, à matre filia, à domino seruus. Confirmaret enim horum quilibet se suo cum Deo inito pacto, legémque hanc sibi propria voluntate corroboratam nunquam transgrediendam statueret. Has igitur ob causas solum diabolum atque dæmonia, & eorum opera iubemur fugere, execrari, repellere, ac nos per omnia liberos, ne cum iis sentiamus, conseruare, profitentes atque optantes, propter eorum ad malum immutabilem & irreuocabilem inclinationem, & quia peccatis non satiantur, eosdem nos minimè admittere. In nos mutuo verò, siue in hominem siue in Deum admissum peccatum sit, celerem & abruptam ferre sententiam non debemus, (noxium enim illud innato nobis amori mutuò esse solet) tum quod genus vniuersum à materia dependeat, tum etiam quia lapsis spes restitutionis adhuc reliqua est. Vnde si quis dixerit: Egóne vel vnum dæmonem imitando sequor: si quidem verum dicit, non est reiiciendus, sin, vt [b] ille Pharisæus, sese iactitet, & publicano non esse similem superbius glorietur, is vtique damnatur. Neque enim constat, an ille qui stabat iam non deciderit: neque an non sit surrecturus, qui ceciderat. Præter ea verò, quæ iam dicta sunt, etiam illud considerandum, quoniam pœnitentia duci dæmones non possunt: nos verò per pœnitentiam ad baptismum accedimus, ex eo quod impœnitentibus renuntiamus, pœnitentiam omnino Deo spondere nos apparet. Et verò qui dæmonibus ob id quod non resipiscant, renuntiauit, quomodo is non impœnitentiæ primum renuntiauit? Qui etiam prioris suæ nequitiæ atque impietatis veniam petit, quomodo is hominibus, qui iisdem obnoxij sunt passionibus, eandem quam per pœnitentiam consecutus est misericordiam, secluserit? Atque ista quidem hoc capite complexus est. Inter quæ illud etiam ait, nos in resurrectione Angelicam vitam acturos, non iam amplius ad malum vllum pronos, sed in constanti statu confirmatos: non id quidem ex natura consecuti: sed, vt & Angelorum ordo, virtute S. Spiritus. Eadem, inquit, ratione etiam illud dicit: *Qui [c] minor est in regno cælorum, maior est Ioanne Baptista,*

IOBIVS.

a Ephes. 4. 26.

Matth. 5. 45.

b Luc. 18.

c Matth. 11. 11.

IOBIVS. quia scilicet præ abundantia gratiæ spiritalis mutari amplius nequit. Quando enim maiorem Ioannem inter natos mulierum appellauit, qui in Spiritus sancti donis Veritas est, conditor ac Dominus noster, cùm huius & futuræ vitæ differentiam ostenderet: Etsi nunc, ait, spiritalibus donis maior est præcursor: tanta tamen erit in futura vita harum rerum in melius commutatio, tantáque Spiritus copia, vt qui illis minor est, amplıora dona consecuturus sit, quàm qui hic maiora acceperunt. Qui enim hic degebat, etiamsi maius quid esset consecutus, nondum tamen habebat immutabilitatem; qui vero in cœlorum regno minor, quisquis tandem ille fuerit, quod tulit bonum, id simul stabile & nunquam adimendum tulit, nulli mutationis infirmitati obnoxius.

QVINTO ET QVADRAGESIMO capite in eam venit quæstionem, Quomodo illi duo, qui primi in vtroque [rationalis creaturæ] genere conditi fuere, diabolus & Adam, statim à creatione ceciderunt? Et Adamum quidem omnium sui generis primum esse conditum, nemini dubium. Quod verò & diabolus tanquam dux antesignanus ceciderit, apud Iob, inquit, [legitur] [a] *Hoc est principium creationis Domini, factum, vt illuderetur ab Angelis eius.* Et Propheta: [b] *Quomodo cecidit Lucifer, qui manè oriebatur:* Lucifer enim, cùm motu quodam suo propinquior sit cæteris stellis, primus est auroræ nuntius. quod proportione quadam olim in diabolum, respectu spiritalis iustitiæ Solis conuenire, obscurius Scriptura indicat. Sed quod iam agitur: Etsi, inquit, minimè iucundum creaturæ vtriusque, tam intelligibilis, quàm quæ sensuum particeps est, primogenitos in interitum ruisse: posteris tamen omnibus illorum lapsus in communiter vtile exemplar proponitur, præconis more exclamans, magnum vt incolumitatis suæ curam gerant, ne aut cum istis in eadem incidant mala, aut talium certè rerum amore teneantur, per quas in perniciem aliquis ruat: Sed omni modo, omnique vi inobedientiam, quodque per illam committitur peccatum execrentur: quando ipsa quoque creationis veluti fundamenta ac bases, dum quantum oportuerat sibi non attendunt, tam turpiter lapsæ sunt. Nam & propterea sapiens hominum formator atque curator ad totius posteritatis emendationem statim, & quodammodo ante tempus vtrique pœnam infligit, alterum quidem morte damnando: alteri vero locum permutando, & pro supera beatáque vita, tenebras rependendo ac Tartarum, vtrique vitio quod conueniat, mixto pharmaco. Deum enim aliquem fore se Adam arbitratus, apertósque gestaturum oculos, & boni insuper ac mali cognitione ditandum: mortalis [subito] & variis passionibus obnoxius esse demonstratus est, occæcatam fermè ac varia ignorantia plenam naturam sortitus. Qui vero animo iam thronum in cœlo collocarat, ipsi quoque altissimo similis factus, merito sub terram deiectus Tartareas cauernas subiit. Ita hi per insatiabilem cupiditatem, ab eo in quo erant bonorum temperamento exciderunt: Medici vero sapientis fuit, contrariis opponere contraria medicamenta.

a Iob. 40. 14. secundum LXX.
b Esa. 14. 12.

τουτέστι * τῇ πρὸς τὸ ἄτρεπτον * διαμελεία τοῦ πνεύματος. ἐπειδὴ γὰρ μείζονα τὸν Ἰωάννην ἐν γεννητοῖς γυναικῶν, ἐν τοῖς τοῦ πνεύματος ἡ ἀλήθεια χαρίσμασιν ὁ κοινὸς δημιουργὸς καὶ δεσπότης ἐθέτο, δεικνὺς τὸ διάφορον τῆς μελλούσης πρὸς τὴν παροῦσαν ζωὴν καταστάσεως: φησὶν, ὡς εἰ καὶ νῦν τοῖς πνευματικοῖς χαρίσμασι μείζων ἐστὶν ὁ πρόδρομος· ἀλλ' ἂν τοσαύτη τις ἔσται κατὰ τὸ μέλλον ἡ τῶν παρόντων μεταβολὴ πρὸς τὸ ἄμεινον, καὶ ἡ δαψιλεία τοῦ πνεύματος, ὡς καὶ τὸν ἐκεῖσε μικρότερον, τῶν ἐνταῦθα τὸ μεῖζον εἰληφότων μεγαλοπρεπεστέρας τυχεῖν δωρεᾶς. καὶ γὰρ ὁ μὲν ἐνταῦθα κἂν τὸ μεῖζον εἶχεν, οὐκ εἶχε τὸ ἄτρεπτον: ὁ δὲ ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μικρότερος, ὅστις ποτ' ἂν ᾖ, ὅπερ ἂν εὕροι ἀγαθὸν, ἀναφαίρετον συνεπιφέρεται, μηδαμῶς ἀρρωστίᾳ τροπῆς * ὑποκείμενος.

Εν δὲ τῷ με' κεφαλαίῳ εἰς ἐξέτασιν ἄγει, πῶς οἱ δύο ἐν ἑκατέρῳ γένει πρωτόπλαστοι, ὅ, τε διάβολος καὶ ὁ Ἀδὰμ, εὐθέως κτισθέντες ἐξέπεσον; ἀλλ' ὅτι μὲν ὁ Ἀδὰμ τῶν ἐν τῷ αὐτῷ εἴδει πρωτόπλαστος, δῆλον. ὅτι δὲ καὶ ὁ διάβολος· ἐν τῷ Ἰὼβ φησὶν, ὥσπερ ὁ στρατηγὸς πρωτοστάτης πεπτωκὼς, τοῦτό ἐστιν ἀρχὴ κυρίου πλάσματος πεποιημένον εἰς τὸ ἐγκαταπαίζεσθαι ὑπὸ τῶν ἀγγέλων αὐτοῦ. καὶ ὁ προφήτης· πῶς ἔπεσεν ὁ ἑωσφόρος, ὁ πρωῒ ἀνατέλλων; ὁ γὰρ ἑωσφόρος, ἅτε δὴ πλησιάζων κατά τινα πορείαν μᾶλλον τῶν ἄλλων ἀστέρων, πρῶτός ἐστιν ἡλίου κῆρυξ. ὃ ἀναλόγως ἔχειν ποτὲ τὸν διάβολον, αἰνιττόμενον τὸ λόγιον, πρὸς τὸν νοητὸν τῆς δικαιοσύνης ἥλιόν φησιν. ἀλλ' ὅπερ πρόκειται, εἰ καὶ λυπηρόν φησι τὸ ἑκατέρας κτίσεως, τῆς τε νοητῆς καὶ τῆς μετεχούσης τῶν αἰσθήσεων, τοὺς πρωτογόνους εἰς ὄλεθρον ἐκπεσεῖν· ἀλλ' οὖν τοῖς ἑξῆς ἅπασι τὸ ἐκείνων πτῶμα κοινωφελὲς παράδειγμα πρόκειται, κήρυκος δίκην ἀναφωνοῦν, πολλῆς ἀσφαλείας ἔχειν πρόνοιαν, μὴ τοῖς αὐτοῖς περιπεσεῖν, μηδὲ στέργειν, δι' ὧν ἄν τις ὀλισθήσειεν· ἀλλὰ παντὶ τρόπῳ καὶ πάσῃ δυνάμει τὴν παρακοὴν, καὶ τὴν δι' αὐτῆς ἁμαρτίαν βδελύττεσθαι. εἴ γε καὶ αὐτὰ τῆς δημιουργίας τὰ οἱονεὶ βάθρα καὶ θεμέλια, μὴ τῆς δεούσης ἑαυτοὺς ἀξιώσαντες * προσοχῆς ἐπὶ τοσοῦτον ὠλίσθησαν. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ὁ σοφὸς ἡμῶν πλάστης καὶ προνοητὴς, πρὸς σωφρονισμὸν τῶν μετὰ ταῦτα πάντων παραυτίκα, καὶ πρὸ καιροῦ τρόπον τινὰ, ἑκατέρῳ προσάγει τὴν κόλασιν: τὸν μὲν τῷ θανάτῳ καταδικάσας· τῷ δὲ τὴν χώραν ἀμείψας, καὶ ἀντὶ τῆς ἄνω καὶ μακαρίας διατριβῆς τὸ σκότος ἀντιδοὺς καὶ τὸν τάρταρον, ἑκατέρῳ πάθει κατάλληλον κεράσας τὸ φάρμακον. ὁ μὲν γὰρ Ἀδὰμ θεὸς ἔσεσθαι νομίσας, καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς φέρειν ἀνεῳγμένους, καὶ γνώσει πλουτήσειν τοῦ καλοῦ τε καὶ τοῦ πονηροῦ· θνητός τε ἐδείχθη καὶ πολυπαθὴς, καὶ μικροῦ τυφλώττουσαν καὶ παντοδαπῆς ἀγνοίας μεστὴν φύσιν ἠνέγκατο: ὁ δὲ τὸν θρόνον εἰς οὐρανὸν τῇ φαντασίᾳ τιθεὶς, καὶ ὅμοιος τῷ ὑψίστῳ γινόμενος, ὑπὸ γῆν τε δικαίως ἐρρίφη, καὶ τοὺς ταρταρίους ὑπέδυ μυχούς. καὶ γέγονεν αὐτοῖς ἡ ἀπληστία, καὶ τῆς ἐν οἷς ὑπῆρχον συμμετρίας ἀποπεπτώκασιν. ἰατρικῆς δὲ σοφίας καὶ τὸ προσφέρειν τοῖς ἐναντίοις τὰ ἐναντία ἰάματα.

ἀλλ'

* al. [illegible]
* al. [illegible]
* al. ἀμετοχῆς.

ἀλλ' ἐν τούτοις μὲν ὁ ἱερομαθής τε καὶ φιλοθεάμων τὸ πέμπτον καὶ τεσσαρακοστὸν τὸ πέρας ἀποφέρεται κεφάλαιον.

Verùm in his sacrarum ille rerum peritus, & contemplationis amans scriptor quintum & quadragesimum caput absoluit. IOBIVS.

ΘΕΟΔΩΡΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ Ταρσοῦ κατὰ εἱμαρμένης.

σκγ'. *Theodorus Episcopus Tarsi contra Fatum.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Θεοδώρου ἐπισκόπου Ταρσοῦ, κατὰ εἱμαρμένης ἐν λόγοις μὲν η', κεφαλαίοις δὲ τρισὶ καὶ πεντήκοντα. ἔστι μὲν οὖν ἐν τούτοις εὐσεβῶν ὁ ἀνήρ, καὶ οὐδὲ περὶ τὴν δόξαν τοῦ υἱοῦ τοῦ θεοῦ, ἣν ἡ τοῦ Νεστορίου λύσσα διεσπάραξε, σφαλλόμενος. τοῖς δὲ ἐπιχειρήμασιν, ἔστι μὲν οἷς ὀρθῶς τε καὶ εὐφυῶς ἐπιβάλλει, διελέγχων τοὺς τὴν εἱμαρμένην δοξάζοντας· ἔστι δὲ ὅπου πρὸς μόνον τὸ φαινόμενον τὸν ἀγῶνα φέρει, καὶ μηδὲ σαφῶς τὸ τῶν ἐναντίων ἐξακριβῶν δόγμα. ὅθεν πολλάκις οὐκ ἐκείνοις, πρὸς οὓς ὁ πόλεμος, ἀλλ' ἑτέροις μᾶλλον δόξειεν ἂν διαμάχεσθαι. πλὴν ὅ γε εὐγνώμων κριτὴς οὐχ ὑπὲρ ὧν οὐκ εὐστοχεῖ ἐνιαχοῦ φέρεται μωμήσεται· ὑπὲρ ὧν δὲ σπουδάζει τὴν εἱμαρμένης πλάνην καταπνῖξαι· καὶ ὡς οὐκ ἐν ὀλίγοις κατ' αὐτῆς εὐδοκιμεῖ, τὸν ἄνδρα τιμῆς καὶ χάριτος ἄξιον ὁμολογεῖν ἐστὶ δίκαιον. ἐν μὲν τοίνυν τῷ α' καὶ ν' κεφαλαίῳ, ἅμα τε τὴν τῆς εἱμαρμένης καθαιρεῖ δόξαν, καὶ τὴν Βαρδησάνου συναπορραπίζει. αὕτη δὲ ἡμιμανής τίς ἐστι καὶ ἡμίτομος· τὴν μὲν γὰρ ψυχὴν εἱμαρμένης τε καὶ τῆς λεγομένης γενεθλιαλογίας ἐλευθέραν ἀπολύει, συντηρῶν αὐτῇ τὸ αὐτεξούσιον. ὑποτάττει δὲ τῇ ταύτης διοικήσει τὸ σῶμα καὶ τὰ περὶ τὸ σῶμα· πλοῦτον δή φημι, καὶ πενίαν, καὶ νόσον, καὶ ζωὴν, καὶ θάνατον, καὶ ὅσα οὐκ ἐφ' ἡμῖν· καὶ ταῦτα πάντα τῆς εἱμαρμένης ἔργα δογματίζει. ὃν ὁ φιλομαθὴς καὶ σπουδαῖος Διόδωρος σαφῶς τε καὶ γενναίως διελέγχει, λόγῳ μὲν ἡμίτομον τῆς εἱμαρμένης πλάνην κηρύττειν, ἔργῳ δὲ συνιστᾶν τὴν ὅλην· εἴπερ καὶ τὰ πλεῖστα τῶν σωματικῶν παθῶν τε καὶ ἔργων διὰ τῆς ψυχικῆς ἐνεργείας τε καὶ συνεργείας * καὶ δὴ καὶ συμπαθείας εἴωθεν ἐπισυμβαίνειν καὶ ἀποτελεῖσθαι.

ΛECTVM est [a] DIODORI *Episcopi Tarsensis opus aduersus Fatum*, libris octo, ac tribus supra quinquaginta capitibus distinctum. Quibus in libris pius quidem est hic scriptor, neque in eam [b] sectam de Dei Filio, quem impia Nestorij rabies dissecuit, aberrando deflectit. Verum in argumentis, etsi quædam rectè satis ac dextere adhibet, dũ Fati laudatores oppugnat: aliàs tamé neq; satis clarè, neq; satis accuratè aduersariorũ dogma persecutus, ea oppugnare aggreditur, quę speciem dũtaxat dogmatis præ se ferant. inde sæpenumero non cum illis, quibuscum certamen suscepit, sed cum aliis potius quibusdam pugnare cẽseatur. Quãquam benè sentiens arbiter, nõ ob id quod minus feliciter alicubi hanc rem agat, reprehensum eum velit: cùm ex eo saltem honor illi & gratia meritò debeatur, quod non sine sua in multis laude [noxium] de Fato errorem opprimere moliatur. In primo quidem certè & quinquagesimo capite, simul dum Fati opinionem côuellit, etiã [c] Bardisanis sententiã refellit: quę ipsa vt è dimidio ab illa resecta, ita semi-insanæ tiánum remansit. Nam etsi animam quidem à Fato, & à natalitia notatione quæ dicitur, liberam dimittit, arbitrij libertatem illi conseruando: corpus tamẽ, & quęcunq; ad corpus spectant, Fato gubernãda subijcit. Diuitias, inquã, egestatem, morbum, vitam, mortem, & quæ in nostra non sunt potestate: eáq; omnia Fati esse affecta tradit. Ergo hũc studiosus ille & sciendi cupidus Diodorus clarè ac validè conuincit, verbo quidem mediam dumtaxat erroris partem prædicare, re autem ipsa totum confirmare: quandoquidem plurimæ corporis siue affectiones per animæ operationem, cooperationem, aut etiam naturę consensum, accidere solent ac perfici.

a Diodorum potius quam Theodorum appellare placuit: tum quod post paulo à Photio sic nominetur, tum quod Suidas Tarsensi nostro Episcopo κατὰ εἱμαρμένης λόγους η' attribuat. Idem tractant argumentum B. Chrysost. Homiliis VI. de Fato. & Hom. I. in caput 1. ad Timot. Euseb. toto libro VI. de praeparat. Euang. Cicero de diuinat. & de Fato. Alexander Aphrodisæus. Fauorinus apud Agel. XIV. cap. 1.

b Ob quam meo iudicio supra indicat Photius Cod. CII.

c Huius item apud Euseb. lib. VI. de praeparat. Euang. cap. 8. De ipso porro Bardisane legendus Euseb. in IV. hist. cap. 29. B. Hieron. in catalogo cap. 43. Niceph. lib. 4. cap. 11. & lib. 9. cap. 10. B. August. haeresi 35. S. Epiphan. haeresi 56. Theodoret. lib. 1. haeret. fabul.

Ἐν μὲν οὖν τῷ πρώτῳ λόγῳ ἄλλα τέ τινα περὶ εἱμαρμένης διεξιὼν, καὶ ὅθεν ἔσχε τὴν τόλμαν ἡ πλάνη παρρησιάσασθαι, καὶ κατὰ τῆς λεγούσης δόξης * τόδε τὸ πᾶν ἀγένητον εἶναι διαγωνισάμενος. (οἴεται γὰρ ἐκ τῆς ὑπολήψεως, τῆς τὸν κόσμον ἀγένητον ποιούσης, ἐκεῖθεν καὶ τὸ τῆς εἱμαρμένης συγκροτεῖσθαι πλάσμα.) πέρας τίθησι τὸν πρῶτον λόγον· καὶ ἐν τῷ β' τοῦ αὐτοῦ μὴ ἀφιστάμενος ἀγωνίσματος. διὸ καὶ ἐν τῷ δεκάτῳ κεφαλαίῳ * γεννητὸν εἶναι τόν τε κόσμον, καὶ τὸν ἐν αὐτῷ ἄνθρωπον ἐπιδεικνὺς ὧδέ πως ἐπιβάλλει πρὸς τὴν ἐπιχείρησιν· Ἐπεί φησι τῶν κατὰ μέρος ἀνθρώπων ἕκαστος φθαρτός ἐστι καὶ * γεννητὸς, δῆλον ὡς καὶ ἡ τούτων φύσις εἰς τὴν ὁμοίαν ἄγεται λύσιν, ἐν μόναις ταῖς ἐξ ἀλλήλων διαδοχαῖς διαμένουσα. τὸ γὰρ ἀγέννητον οὐκ ἐν διαδοχαῖς ἐπισυμβαινόντων ἔχει τὸ ἄφθαρτον, ἀλλὰ καθ' ἑαυτὸ καὶ κατὰ τὴν ἰδίαν ὑπόστασιν. ὅτι δὲ ὁ κόσμος * γεννητὸς, δῆλον ἐξ ὧν καὶ τὰ ἐν αὐτῷ * γεννητὰ, πῦρ καὶ ὕδωρ, καὶ γῆ καὶ ἀήρ· καὶ γὰρ ταῦτα κατὰ μέρος καθ' ἑκάστην καὶ φθείρεται καὶ γίνεται.

* al. [illegible]
* al. τινα.
* al. γενητόν.
* al. γενητός.
* al. γενητός.
* al. γενητά.

PRIMO igitur libro post alia de Fato relata, tum vnde tam liberè agendi audaciam error sumpserit, aduersus eam insurgit opinioné, quæ vniuersum hoc ortu carere asserit (putat enim ex hac opinione illud quoq; de Fato figmentũ côflari) libróq; huic ita finem imponit, vt ne in altero quidé ab eadem pugna desistat.

QVAMOBREM decimo post hæc capite, tam mundum ipsum, quam in eo degenté hominem ortum habere demonstrans, hoc ferè modo ad argumentationem aggreditur. Quandoquidem, ait, singulatim hominũ singuli corruptioni atque generationi obnoxij sunt, manifestum sanè ipsam quoque horum naturam ad similem redigi dissolutionem, & nonnisi in solis ex se mutuò successionibus perdurare. neque enim quod ortu caret, inde suam habere incorruptibilitatem potest, quod vnum in alterius locum identidem succedere cogitemus: sed quod id per seipsum, atque ex suamet subsistentia, tale sit. Porrò mundum quoque ipsum habere ortum, ex iis est manifestum, quod quæ in ipso sunt, ignis, aqua, terra, aër, ortum habeant. Hæc enim quotidie particulatim & corrumpuntur, & gignuntur.

DIODOR. Episc. Tars.

Rursum autem quod terra corruptibilis sit, ex iis perspicuum euadit, quod sine homo, sine alia animalia corrumpantur, in terram conuertantur. Nam quod hæc in illam corrumpantur, argumento vtique est, ex illa ipsa corrupta ortum suum initio accepisse. Adde quod etiamnum animantia pleraque ex hac versa atque corrupta gignantur, & fiant. Quod autem conuertitur, etiam si forte minus fuerit manifesta eius corruptio, quomodo id ortu carere possit? quoniam omnis mutatio eius quod antea sua natura exsistebat, vel maxime in causa esse solet, cur id ortu non careat. Iam si ortus omnis expers fuisset hominis natura, quomodo eam aut Genesis aut Fatum dispensaret? Nam quod ortu caret, alterius nequaquam indiget, vt subsistat.

Si quis autem ipsa rerum euidentia coactus, forsitan fateatur, orta quidem esse cum terrestria, tum aquatica & aërea: sed illam tamen Genesim, per quam hæc perficiantur, cursu suo continuam quandam, & ortus expertem corruptionem efficere, illáque, quæ iam diximus, omnia perpetuò & sine ortu operari: hic tamen ipsius sententia redarguitur. Non enim fieri potest, vt hæc eadem & orta, & non sempiterna sint, & tamen sempiternam admittant dispensationem. Nam ea quidem quæ exsistunt tueri quispiam ac dispensare potest: quæ verò non existunt, primum facit, ac tum demum gubernat atque dispensat: non autem prius, quæ non sunt, dispensat atque gubernat, ac deinde eadem creat.

Ortum autem habere etiam elementa, vel ex eo docet, quod mutuo hæc quotidie subsidio egere videamus. quoniã quod ortu caret, idem quoque immutabile est, & nullius indigens. Porro indigent mutuo elementa, non solum vt ipsa seruentur, verùm etiam vt animantia, quæ in ipsis degunt, conseruent. Mundum adhæc totum habere ortum apparet ex eo, quod hunc coagmentationem quandam esse percipimus, è cœlo, terra, eorúmque quæ in horum medio sunt constantem. Et vero si, vt oculus vel caput in reliquo corpore, sic & cœlum inter mundi partes dignissimum: omnino, quemadmodum caput & oculus, etsi dignissima præ cæteris mébra, iisdem cum reliquo corpore permotionibus subiiciuntur, sic etiam cœlum (quod iisdem motibus cum terra, aqua, aëre, & omnibus quæ in eo sunt corruptibilibus obnoxium est) communem nequaquam effugit corruptionem: Etenim quomodo, quæ à Genesis dispensatione pendent, ortu careant, vel quomodo, quæ ad exsistendum aliorum non indiguerunt, iam alienæ, & quidem non bonæ dispensationis cœperunt indigere? Quid vero ex hac dispensatione emolumenti capient, si iam antea ortu carebant? Omnis quippe naturæ ortu carentis mutatio, corruptio est, atque amissio illius exsistentiæ, quæ principio carebat. Quomodo item posuit ea, quæ ortu carent à Genesis dispensatione pendere, non vt eis [a] donetur illa ortus expers natura, sed vt conseruentur [duntaxat.]

a δεῦται lege -το οὐδείν.

Si quis vero dixerit eorum mutationem ortu carere, etiam hoc infert, quod minime omnium fieri potest. Mutatio enim eiusmodi quædam affectio est, quæ principium habet, & nullus vnquam dixerit mutationem esse sine principio. Quin imò, vt breuiter dicam, & elementorum, & quæ ipsis fiunt cum animantium, tum corporum sapientissima mutatio, figurarum adhæc atque colorum, & reliquarum qualitatum varia differentia, tantum non clamat, ne aut ortu carere mundum, aut naturæ sponte exsistere atque sine prouidentia esse putemus

ὅτι δὲ πάλιν ἡ γῆ φθαρτὴ, δῆλον ἐξ ὧν εἰς γῆν καὶ ὁ ἄνθρωπος, καὶ τὰ ἄλλα τῶν ζώων φθειρόμενα μεταβάλλεται· τὸ γὰρ εἰς ταύτην φθείρεσθαι, ἀπόδειξίς ἐστι τὸ ἐκ ταύτης φθαρείσης κατ᾽ ἀρχὰς ταῦτα γενέσθαι. πλὴν καὶ νῦν ἔτι τὰ πολλὰ τῶν ζώων ταύτης τρεπομένης καὶ φθειρομένης γίνεταί τε καὶ συνίσταται. τὸ δὲ τρεπόμενον εἰ καὶ μὴ πρόδηλον εἶχε τὴν φθορὰν, πῶς ἂν εἴη * ἀγέννητον. τροπὴ γὰρ πᾶσα τοῦ κατὰ φύσιν προϋπάρχοντος, καὶ μάλιστα τῆς * ἀγεννησίας καθέστηκεν ἐκπτωσις. εἰ δὲ ἦν ἀγέννητον ἄνθρωπος, πῶς ὑπὸ τῆς γενέσεως ἤτοι τῆς εἱμαρμένης διοικεῖτ᾽ ἄν; τὸ γὰρ * ἀγέννητον οὐ δεῖταί τινος ἀλλοτρίου πρὸς τὴν ἰδίαν σύστασιν. εἰ δέ τις ἀπὸ τῆς τῶν πραγμάτων ἐναργείας βιαζόμενος, ὁμολογεῖ γενητὰ μὲν εἶναι τὰ ἐπὶ γῆς καὶ θαλάττης, καὶ τὰ ἐν ἀέρι: τὴν δὲ ταῦτα ἀποτελοῦσαν γένεσιν τρέχουσαν, διηνεκῆ φθορὰν καὶ ἀγέννητον ἐνεργεῖν, καὶ ἐργάζεσθαι τὰ προειρημένα πάντα ἀϊδίως καὶ ἀγέννητον: αὐτόθεν ἔχει τὸν ἔλεγχον. οὐ γὰρ οἷόν τε αὐτὰ μὲν εἶναι γενητὰ καὶ οὐκ ἀΐδια: ἀΐδιον δὲ αὐτῶν τὴν διοίκησιν. τὰ γὰρ ὄντα τις συγκρατεῖ καὶ διοικεῖ: τὰ δὲ οὐκ ὄντα, πρότερον ποιεῖ μὲν, εἶτα κυβερνᾷ καὶ διοικεῖ· οὐ μὴν πρὸ τοῦ γενέσθαι διοικεῖ καὶ κυβερνᾷ τὰ μὴ ὄντα, εἶτα δημιουργεῖ. γενητὰ δέ φησι τὰ στοιχεῖα, καὶ ἐξ ὧν ὁρᾶται καθ᾽ ἑκάστην ἀλλήλων δεόμενα· τὸ γὰρ ἀγέννητον καὶ ἄτρεπτον, καὶ ἀνενδεές. δεῖται δὲ τὰ στοιχεῖα ἀλλήλων καὶ εἰς τὸ σώζεσθαι, καὶ εἰς τὸ σώζειν τὰ ἐν αὐτοῖς ζῶα. ὁ δὲ κόσμος ὅλος γενητὸς, ἐξ ὧν καὶ σύνθεσις ὁρᾶται, ἐξ οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ τῶν ἐν μέσῳ συγκείμενος. εἰ γὰρ καὶ ὥσπερ ὀφθαλμὸς ἢ κεφαλὴ τοῦ λοιποῦ σώματος, οὕτως ὁ οὐρανὸς τῶν κοσμικῶν στοιχείων τὸ τιμιώτατον· ἀλλ᾽ οὖν ὥσπερ κεφαλὴ καὶ ὀφθαλμὸς, κἂν τιμιώτατον, ὁμοιοπαθεῖ τῷ λοιπῷ σώματι· οὕτω καὶ οὐρανὸς γῇ, καὶ ὕδατι, καὶ ἀέρι, καὶ τοῖς ἐν αὐτοῖς φθαρτοῖς ἅπασιν ὁμοιοπαθὴς ὑπάρχων, τὴν κοινὴν φθορὰν οὐ διέφυγεν. ἀλλὰ γὰρ πῶς τὰ διοικούμενα ὑπὸ γενέσεως ἀγέννητα: ἢ πῶς τὰ εἰς τὸ εἶναι ἑτέρων μὴ δεηθέντα εἰς χρείαν ἦλθεν ἀλλοτρίας διοικήσεως, καὶ ταύτης οὐκ ἀγαθῆς; τί δὲ ἀπὸ τοῦ διοικεῖσθαι κρεῖττον ἕξει προούσης αὐτοῖς ἀγεννησίας; καί τοι τροπὴ πᾶσα φύσεως ἀγεννήτου, φθορὰ καὶ ἔκστασις οὐσίας ἀνάρχου. καὶ πῶς ἤνεγκε τὰ ἀγέννητα ὑπὸ * γενέσεως διοικεῖσθαι, οὐκ ἐπὶ τὸ συστῆναι αὐτοῖς τὸ ἀγέννητον, ἀλλ᾽ ἐπὶ τὸ φυλαχθῆναι. εἰ δέ τις * ἀγέννητον λέγοι αὐτῶν τὴν τροπὴν, τὸ πάντων ἀδυνατώτερον εἰσάγει. * τροπὴ γὰρ πάθος ἐστὶν ἀρχόμενον. καὶ οὐκ ἄν τις εἴποι τροπὴν ἄναρχον. καὶ συντόμως εἰπεῖν, τῶν στοιχείων καὶ τῶν ἐξ αὐτῶν ζώων τε καὶ σωμάτων ἡ πάνσοφος τροπὴ, καὶ τῶν σχημάτων καὶ χρωμάτων, καὶ τῶν ἄλλων ποιοτήτων, ἡ ποικίλη διαφορὰ μονονουχὶ φωνὴν ἀφίησι, μήτε ἀγέννητον, μήτε αὐτόματον νομίζειν τὸν κόσμον, μήτ᾽ * αὖ ἀπρονόητον.

* al. ἀγένητον.
* al. ἀγενησίας.
* al. ἀγένητον.
* al. γενέσεως.
* al. ἀγένητον
* al. τροπὴν
* al. οὐν.

* θεὸν

*al. θεὸν παρέχοντα.

*θεὸν δὲ αὐτοῖς καὶ τὸ εἶναι, καὶ τὸ εὖ εἶναι *παρεχόμενον σαφῶς εἰδέναι, καὶ ἀδιστάκτως πιστεύσασθαι. τάχα δὲ γενητὰ μὲν τὰ ἄλλα φήσουσι, μόνην δὲ τὴν τῶν ἄστρων φύσιν καὶ θέσιν ἀγένητον. ἀλλὰ πρότερον μέν τινος ἦν ἡ γένεσις πρὶν γενέσθαι ταῦτα; τίς δὲ ὁ τὰ στοιχεῖα δημιουργήσας; ἢ ἕτερος μὲν οὐδείς, αὐτὰ δὲ ἑαυτά. τὸ δὲ ἀγένητον, οὔτε τροπὴν αὐθαίρετον ὑποσταίη: πᾶσι μὲν γὰρ φίλον τὸ κατὰ φύσιν, μάλιστα δὲ τῇ ἀγενήτῳ φύσει. οὔτε ὑφ᾽ ἑτέρου μὴ βουλόμενον πάθοι· ἀβίαστον γὰρ τὸ κρεῖττον, κρεῖττον δὲ ἀγενήτου οὐσίας οὐδέν. πῶς δ᾽ ἂν τὰ μηδαμῆ μηδαμῶς *γένοιτο δίχα τοῦ ποιοῦντος; πῶς δὲ τὸν θεὸν ταύτην τὴν ἰσχὺν ἀφαιρούμενοι, αὐτοῖς ἑαυτὰ παράγειν ἐκ μὴ ὄντων περιάπτουσι τὸ κράτος. εἰ δὲ καὶ αὐτὰ παραγαγεῖν ἴσχυσεν ἑαυτά, διὰ τί μὴ καὶ τὸ διοικεῖσθαι οἴκοθεν παρέχειν, ἀλλὰ τῆς ἑτέρου κηδεμονίας ἐδεήθη; τὸ γὰρ γενέσθαι τοῦ διαμένειν γενόμενον πολλῷ δυσχερέστερον. πῶς οὖν ὃ μὲν ἦν δυσχερέστερον εἰς πρᾶξιν ἴσχυσαν, ὃ δὲ ῥᾷδιον οὐκ ἂν ἔχοι μὴ παρ᾽ ἑτέρου λαβόν; πῶς δὲ καὶ ἡ γένεσις γῆν τε καὶ ἀέρα, καὶ τὰ ἄλλα, ἃ μὴ πεποίηκε διοικεῖ; ἔργον γὰρ τοῦ πεποιηκότος καὶ τὸ διοικεῖν, ὅτι καὶ μόνος τῶν ἑαυτοῦ δημιουργημάτων τὴν φύσιν οἶδε, καὶ ὅπως μὲν κρατοῖτο. πόθεν δὲ συγχέοιτο καὶ διαφθείροιτο. εἰ δὲ τολμήσαιεν καὶ τῶν στοιχείων τὴν δημιουργίαν ἀνάπτειν τῇ εἱμαρμένῃ: λεγέτωσαν ἡμῖν, ποῖος μὲν ἀστὴρ εἰς τόδε τὸ ζῴδιον εἰσελθὼν, ἀπετέλεσε τὴν γῆν; ποῖος δὲ τὸν ἀέρα, ἢ τὸ πῦρ, ἢ τὸ ὕδωρ; ἀλλ᾽ οὐκ ἂν ἔχοιεν λέγειν, εἰ καὶ πλέον ληρεῖν μελετήσωσιν. ἄλλως τε δὲ [εἰ] οὐχ ἅπαξ ποιεῖ ὃ ποιεῖ ἡ γένεσις· πολλάκις δὲ αὐτὰ κατά τινας *χρόνων περιόδους: δεικνύτωσαν ἡμῖν πολλάκις μὲν γεγενημένας πολλὰς ὁλότητας γαιῶν, πολλὰς δὲ ὑδάτων, πολλὰς δὲ θαλασσῶν, ἐξ ὧν καὶ κόσμους ἀπείρους συστήσουσιν. ἀλλὰ μὴν ἀδύνατον τοῦτο· ἀδύνατον ἄρα καὶ τὸ ἅπαξ τὴν γένεσιν ἕν τι τῶν στοιχείων παραγαγεῖν. εἰ δὲ ἐκ μανίας εἰς μανίαν μεταπίπτοντες, ὑπὸ θεοῦ μὲν δημιουργηθῆναι φαῖεν τὰ στοιχεῖα, ὑπὸ δὲ τῆς γενέσεως ἀγενήτου καὶ αὐτῆς ὥσπερ τὸ θεῖον οὔσης διοικεῖσθαι: ἐκδηλότερον αὐτῶν τὴν ἄνοιαν στηλιτεύσουσι. διὰ τί γὰρ τὸ θεῖον ἀτάκτῳ γενέσει τὸ οἰκεῖον ὑπέβαλε δημιούργημα; ἆρ᾽ ὡς αὐτὸς οὐκ ἔχων τὴν τοῦ προνοεῖν σοφίαν; καὶ τίς ἂν ἐνέγκοι τὸ δύσφημον, τίς δὲ τὸ ἄτοπον; δημιουργίας μὲν κράτος ἔχειν, προνοίας δὲ μηδ᾽ ὅσον ἡ ἄτακτος ἥρπασε γένεσις. καὶ μυρίος ἄλλος ἑσμὸς ἀτοπημάτων ἕπεται. εἰ δ᾽ ὥσπερ ἀγαθότητι ἐποίησεν ὁ θεὸς, οὕτω καὶ προνοεῖ: περιττὴ καὶ ματαία ἡ ἐπίνοια τῆς εἱμαρμένης ἤτοι τῆς γενέσεως. πῶς δὲ ἀγένητος ὁ οὐρανὸς, τοῦ συνθέτου κόσμου μέρος ὑπάρχων καὶ περιοχή; τὸ γὰρ *ἀγένητον, οὔτε περιοχή τις, οὔτε τόπος ἑτέρων ἂν εἴη· καθαρεύει δὲ τῶν τοιούτων τε καὶ παθῶν ἁπάντων. ἀλλὰ καὶ ἐξ αὐτῆς αὐτῶν τῆς πλαττομένης ὑποθέσεως δῆλον, ὡς οὔτε ὁ οὐρανὸς, οὔτε οἱ ἀστέρες ἀγένητοι. καὶ γὰρ τοὺς μὲν αὐτῶν ἀγαθοποιοὺς, τοὺς δὲ κακοποιοὺς λέγουσι·

*al. γένοιτο.

*al. χρόνων.

*al. ἀγένητον.

DIODORVS Episc. Tars.

sed illud clarè sciamus, & indubitate teneamus, Deum hisce omnibus & esse, & bene esse largiri. Verum illud forsitan dicent, Cætera quidē ortum habere omnia, sed solam stellarum siuē naturam, siue positionē ortu carere. At primo, Cuiusnam sit Genesis illa, priusquam aliquid factum esset? Quis verò elementa creasset? an alius nemo, sed hæc ipsa? Verùm quod ortu careat, nunquam sponte sua mutationem vllā subeat. Nam cum omnibus illud gratum esse solet, quod secūdum eius naturam est, tum illi maximè naturæ, quæ ortu careat. Neque verò hæc, si nolit, ab alio quopiam pati res vlla possit. quoniā quod validius est, vi nulla [minore] cogi queat, & sanè nihil illa natura validius, quæ ortum nullum habet. Quomodo item, quæ nullo prorsus modo sunt, sine opifice fieri possint? aut quomodo Deo hanc vim auferentes, sibi vindicare facultatem eam possūnt, vt seipsa producant, quæ antea non existebant? Si vero semetipsa producere potuerut, quin item à seipsis dispensandi sui facultatem acceperūt, sed aliena cura opus habuerunt? Multo enim factu difficilius est, primum aliquid fieri, quam postquam factum fuerit permanere. Quomodo igitur quod erat difficilius [à sese habuerunt,] quod autem facilius, non haberent, nisi ab alio accepissent? Et quomodo Genesis terram, aërem, & alia quæ non fecit, dispensat? Conditoris enim munus est etiam dispensatio, cùm non solùm omnium quæ ab ipso condita sunt naturam norit, verum etiam qua potissimum ratione conseruari, & vnde rursus confundi queant, atque corrumpi. Si qui porrò audeant, elementorum quoque creationem Fato tribuere, dicant velim nobis, qualenam astrum, ad suum in Zodiacum circulum ingressum, terram perfecerit? Quale etiam aërem, vel ignem, vel aquam? Verum id nunquam dixerint, etiā si maximè amplius nugari velint. Præterea si, quod facit Genesis, non semel facit, sed eadem sæpius post temporum aliquot curricula repetit, ostendant nobis sæpius esse factas multas integras terras, multas integras aquas, multa integra maria, vnde etiam mundos infinitos constituant. Ac quemadmodum hoc fieri non potest, ita nec illud, vt vel semel Genesis vnum aliquod elementum produxerit. Iam si de insania in insaniam delabentes, à Deo quidem creata esse dixerint elementa, verum hæc ab ea Genesi dispensari, quæ æquè ac Deus ipse ortus expers sit, multò etiam manifestius amentiam suam produnt: Quorsum enim Deus ordinem nullum seruanti Genesi creatum à se opus subiiciat? An quod eam ipse sapientiam non habeat, qua illi prouideat? At quis hanc tulerit blasphemiam? quis amentiam? creandi quidem potentiam habere Deum, prouidentiæ non habere tantum, quantum inordinata illa Genesis sibi rapuerit? Quin & infinitum præter hæc absurdorum examen consequitur. Verum si, quemadmodum bonitate sua [creaturas] fecit Deus, sic & prouidet: superuacaneum certe ac stultum est hoc de Fato siue Genesi commentum. Quomodo item sine ortu cœlum esse possit, quandoquidem compositi mundi, quem vndique cingit, pars est? at quod ortum nullum habet, id neque cingere quidquam neque aliorum locus esse possit, sed cum ab his, tum ab aliis affectionibus omnibus liberum est. Quin vel ex ipsa eorum quam confingunt hypothesi, satis apparet, omnino neque cœlum, neque stellas ortu carere. Etenim quasdam earum esse beneficas volunt, quasdam rursus maleficas faciunt,

THEODOR. Episc. Tars.

domósque aliis alias attribuunt, in quibus dum versentur, aliæ vel maligniores fiant, vel certè ex benignis malignæ euadant, aliæ contra vel ad beneficentiam malæ cum sint, delabantur, vel benigniores quam antea reddantur. Quomodo ergo de his vel mente concipi possit, perturbationis ea esse expertia, aut simplicia, aut incomposita, aut sine ortu, aliaque prope infinita? Vbi demum secundus liber absoluitur, vnáque [a] decem illa capita, quæ a decimo initio ducto in vicesimum vsque pertingunt.

[a] ἕνδεκα legendum, vt cum capitibus quadret. nisi libro insequente vicesimum caput Photius omiserit.

TERTIO deinde libro conatur quidem vicesimo primo, secundo, tertio, & quarto capitibus reprehendere eos, qui cœlum esse globosum statuunt, sed eiusmodi nequaquam argumentis adhibitis, quæ redarguendi vim habeant. Globosam verò formam cœlo concedere propterea recusat, quod Fatum ex tali positione induci putet: quamquam nulla id demonstratio extorquet. Non enim, si cœlum globosum sit, mox etiam Fatum necessariò ponitur. Porrò vicesimum quintum & sextum caput pias continet rationes, sed quæ ad reprehensionem subiectæ hypothesis robur non adeò magnum præferant. Septimo dehinc & vicesimo de cœlo, déque eius stellis, opinionibus (quas Astrologorum esse ait) allatis, & non satis ipsas sincerè adducit, & quæ contra easdem profert argumenta, ea neque demonstrandi vim habere, neq; saltem veris similia proponere videntur. Iam vicesimum octauum caput aduersus easdem opiniones insurgens, per similem quidem demonstrandi rationem delabitur, sed non ita etiam illud à verisimili aberrat.

Proximo autem refert [Astrologos] terram vniuersam in duodecim æquas partes pro pari signorum cœlestium numero partientes, singulas terræ sectiones, vnà cum earum incolis, ita definitè cuique signo attribuere, vt terræ partibus subiectis singula Zodiaci signa incumbant, atque instar nebulæ supra definitam terræ partem deuehantur. At cùm etiam ex illorum sententia, perpetuo cœlum motu feratur vnáque cum ipso & duodecim signa circumagantur: fieri nullo modo posse [docet] vt eandem illa terræ sectionem perpetuò obtineant; sed pertransibit, ait, iuxta cœli progressum omnes terræ sectiones signú quodlibet, dum alias ad ortum, alias ad occasum Solis, aliásque ad meridiem vna cum cœlesti motu circuagitur, & nunquam in vna aliqua sectione fixum manet. Vnde fit, vt singula signa non minus illam sibi definitam terræ sectionem tegant, quam alienam. Adde, si secundùm eorum opinionem terra centri ac puncti rationem habet ad cœlum, & quodlibet Zodiacum signum cum latitudine, tum longitudine multis partibus est, quam illa, maius: qui fieri omnino potest, vt quælibet duodenarum illarum terræ partium signorum cuilibet ex æquo respondeat, atque coextendatur, ac propterea etiam affinitatem illam cum eo habeat: præsertim cùm neque terra vniuersa sit habitabilis, sed pro maxima parte, præ nimio partim calore, partim frigore, habitari ab hominibus nequeat, ab cęteris item terræ partibus iam inde à principio penitus distincta. Quod si non ratione situs singulis terræ sectionibus signa imperare dixerint, neque ratione corporeæ magnitudinis, quam terræ nimirum habeant amplitudinem,

καὶ οἴκους ἄλλοις ἀφορίζουσιν· ἐν οἷς γινόμενοι ἄλλοι μὲν κακοῦνται ἢ πλεῖον, ἢ καὶ ἐξ ἀγαθότητος τραπέντες εἰς κάκωσιν· οἱ δὲ τουναντίον ἢ πρὸς ἀγαθότητα (κακοὶ ὄντες) μετεβλήθησαν· ἢ τὸ ἴσον τῆς προτέρας ἠγαθύνθησαν ἀγαθότητος. καὶ πῶς ἂν ἐν τούτοις νοηθῇ ἢ τὸ ἀπαθὲς, ἢ τὸ ἁπλοῦν, ἢ τὸ ἀσύνθετον, ἢ τὸ * ἀγέννητον, καὶ μυρία ἄλλα. ἐν οἷς καὶ ὁ δεύτερος αὐτῷ συναπαρτίζεται λόγος. καὶ τὰ δέκα κεφάλαια, τελευτήσαντα μὲν εἰς τὸ κ΄, ἀρχὴν δὲ τὸ ι΄ ποιησάμενα.

* ἀγένητον

Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ πειρᾶται μὲν διά τε τοῦ κα΄ κεφαλαίου καὶ τοῦ κβ΄, καὶ μὴν καὶ τοῦ τρίτου καὶ εἰκοστοῦ καὶ κ΄ καὶ δ΄ ἐλέγχειν τοὺς τὸν οὐρανὸν σφαιρικὸν ὑποτιθεμένους, οὐ μέντοι γε διὰ τῶν ἰσχὺν ἐχόντων οἱ ἔλεγχοι προΐασι. τὸ σφαιρικὸν δὲ οὐ βούλεται συγχωρεῖν τῷ οὐρανῷ· διότι νομίζει τὴν εἱμαρμένην ἐκ τῆς τοιαύτης εἰσάγεσθαι θέσεως· καίτοι οὐδεμία τοῦτο ἀπόδειξις ἐκβιάζεται. οὐ γὰρ, εἴγε σφαιρικὸς ὁ οὐρανὸς, καὶ τὸ τῆς εἱμαρμένης ἐξ ἀνάγκης συνίσταται. τὸ δὲ κε΄ καὶ ϛ΄ κεφάλαιον εὐσεβεῖς μὲν προβάλλεται λόγους, πρὸς ἔλεγχον δὲ τῆς προκειμένης ὑποθέσεως τὴν ἰσχὺν οὐ λίαν ἐπιδεικνυμένους. ἐν δὲ τῷ κζ΄, δόξας προθέμενος περί τε οὐρανοῦ καὶ τῶν ἐν αὐτῷ ἀστέρων, ἃς λέγει τῶν ἀστρολογούντων εἶναι, οὔτε ταύτας ἀκιβδήλως προάγει, καὶ τὰς κατ' * αὐτῶν ἐπιχειρήσεις οὔτε ἀποδεικτικὰς, ἀλλ' οὐδὲ διὰ τοῦ πιθανοῦ δεικνύουσι προϊούσας. τὸ δὲ κη΄ πρὸς τὰς αὐτὰς ἐνιστάμενον δόξας, δι' ἴσου μὲν τῶν ἀποδείξεων διαπίπτει, οὐ μέντοι γε καὶ τοῦ πιθανοῦ διαμαρτάνει. ἐν δὲ τῷ κθ΄ φησὶ, πῶς τὴν ὅλην γῆν εἰς ἴσα μέρη τοῖς δώδεκα καταμερίζοντες ζῳδίοις, τὰ μὲν τμήματα τῆς γῆς, καὶ τοὺς ἐν αὐτοῖς δῆλον οἰκοῦντας, εἰς ἕκαστον ἀφωρισμένως ἀναφέρουσι τῶν ζῳδίων· καὶ ὑποκεῖσθαι μὲν τὰ τῆς γῆς μέρη, ἐπικεῖσθαι δὲ τῶν ζῳδίων ἕκαστον δίκην νεφέλης τῇ ἀφωρισμένῃ μοίρᾳ, τῆς γῆς ἐποχούμενον. ἐν κινήσει γὰρ κατ' αὐτοὺς διηνεκεῖ τοῦ οὐρανίου πόλου φερομένου, καὶ συμπεριαγομένων αὐτῷ τῶν ιβ΄ ζῳδίων, ἀδύνατον τὸ αὐτὸ τῆς γῆς διὰ παντὸς ἐπέχειν τμῆμα· ἀλλὰ παραλλάξει μὲν κατὰ τὴν πορείαν τοῦ πόλου ἕκαστον ζῴδιον, πάντα τὰ τμήματα τῆς γῆς, ἄλλοτε μὲν ἐπ' ἀνατολῆς, ἄλλοτε δὲ ἐπὶ δύσιν, ἄλλοτε δὲ ἐπὶ μεσημβρίας τῇ οὐρανίᾳ κινήσει συμπεριδινούμενον, καὶ οὐκ ἐφ' ἑνί τινι στηριζόμενον. ἐξ οὗ συμβαίνει τῶν ζῳδίων ἕκαστον, οὐδὲν ἧττον τὸ ἀφωρισμένον τῆς γῆς ἐπέχειν τμῆμα ἢ τὸ ἀλλότριον. ἄλλως δὲ εἰ κατ' αὐτοὺς ἡ γῆ κέντρου καὶ σημείου λόγον ἐπέχει πρὸς τὸν οὐρανὸν, καὶ τῶν ζῳδίων ἓν ἕκαστον οὖν τῷ τε πλάτει καὶ μήκει πολλαπλάσιόν ἐστιν αὐτῆς· πῶς οἷόν τέ ἐστιν, ἕκαστον τῶν δωδεκατημορίων τῆς γῆς ἑκάστῳ τῶν ζῳδίων ἰσομοιρεῖν τε καὶ συμπαρατείνεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο τὴν οἰκείωσιν ἔχειν πρὸς αὐτό; καὶ ταῦτα οὐδ' αὐτῆς ὅλης οἰκουμένης τῆς γῆς, κατὰ δὲ τὸ πλεῖστον, τὸ μὲν διὰ καῦμα, τὸ δὲ διὰ ψύχους ὑπερβολὴν ἀνθρώπων ἐρήμης ἀοικήτου, καὶ παντελῶς ἀπ' ἀρχῆς ἀφωρισμένης· εἰ δὲ μὴ τοπικῶς τῶν τῆς γῆς τμημάτων τὰ ζῴδια κρατεῖν λέγοιεν, μηδὲ σωματικῷ μεγέθει κατὰ τὸ ἔχειν αὐτῆς τὸ πλάτος,

* al. αὐτῶν

ἀλλὰ

ΔΙΟΔΩΡ. Ἐπισκ. Ταρσ.

ἀλλὰ μηδὲ φυσικῶς χαίρειν ἕκαστον τῶν ζωδίων ἑκάστῳ μέρει τῆς γῆς, περιττῶς πρὸς τὰ σχήματα τῶν ζωδίων, καὶ γῆς τόπους ἀπονέμουσι· ταῖς μὲν τοῦ καρκίνου χηλαῖς ἐξοχάς τινας καὶ ἐκτάσεις ἐκτὸς τοῦ ὅλου μεγέθους· τοῖς δὲ τοῦ ταύρου κέρασι, καὶ τοῖς ποσὶν, ἑτέρους τῷ τῆς φύσεως σχήματι παραπλησίους. ἔτι δὲ [εἰ] χαίρει τῶν ζωδίων ἕκαστον φυσικῶς ἑκάστῳ μέρει τῆς γῆς, καὶ βλάπτει μὲν αὐτῆς τὰ μέρη καὶ ἀφανίζει ἢ σεισμοῖς, ἢ πολέμοις, ἢ πυρπολήσεσιν, ἢ ἀφορίαις κακοποιοῦ φανέντος [τοῦ] ἀστέρος, αὔξει δὲ τὰ μέγιστα, τῶν ἀγαθοποιῶν τινος εἰς αὐτὸ ἐρχομένου, γεωπονίαις, οἰκοδομαῖς, εὐφορίαις: πῶς εἰσι τόποι, διὰ κρύους ἢ θάλπους ὑπερβολὴν, διὰ παντὸς πάντων ἔρημοι· καὶ οὔτε ἀγαθοποιὸς αὐτοῖς ἀφεῖλε τὴν ἐρημίαν, παρέσχε δὲ τὴν * ἀκρασίαν· οὔτε τοὺς οἰκησίμους τόπους, κακοποιὸς οὐδεὶς * ἐπεμβαίνων τῶν ζωδίων, εἰς παντελῆ ἐρημίαν καὶ ἀφανισμὸν κατεσκεύασεν; εἰ γὰρ καὶ γένοιντο κατακλυσμοὶ, ἢ χαλάζης ἢ κεραυνῶν βολαὶ, τὰ ἐν αὐτοῖς ἀφανίζοντες· ἀλλ' ἡ συμμετρία πάλιν εἰς τὸ κατὰ φύσιν εὐφορεῖν αὐτοὺς * ἐπανήγαγε, τοὺς δὲ ἐρήμους τόπους οὔπω τις ὠφέλησεν ἀγαθοποιὸς ἀστήρ: ἀλλ' ἡ φύσις κρατεῖ, καὶ ἐν ἐρημίαις καὶ πανταχοῦ παρὰ θεοῦ τοῖς οὖσι διαφόρως δοθεῖσα· καὶ οὔτ' ἂν ὑετὸς κατενεχθείη, ὅπου μὴ πέφυκεν, οὔτ' αὖ νιφετῶν ἀπαλλαγείη τὰ διὰ παντὸς φέροντα κρυμοὺς ἀγρίους. εἰ δὲ αὐτὸ τὸ τῶν τόπων φύσεως τὸ ἀμετάβλητον δεῖγμα λαμβάνουσι τοῦ χαίρειν ἕκαστον ζώδιον ἑκάστῳ μέρει γῆς· αἱ ἀπὸ εὐφοριῶν εἰς ἀφορίας μεταβολαὶ, καὶ οἱ σεισμοὶ, τὸ λεγόμενον τούτοις ἀσθενὲς διελέγχουσι. τῶν μὲν γὰρ ἀγαθῶν τόπων πολλάκις ἠφανίσθη τὸ εὔκρατον, τῶν δὲ ἐρήμων οὐδεπώποτε μετεβλήθη τὸ ἄγριον καὶ ἀοίκητον. τῶν μὲν οὖν ἐν τῷ λ' κεφαλαίῳ, ὅσα τὸ ἀκόλουθόν πως μετὰ τοῦ πιθανοῦ ἔχει, ταῦτά ἐστι. τῶν δ' ἄλλων τὰ μὲν τοῖς προλαβοῦσι κεφαλαίοις προείρηται, τὰ δὲ κατὰ τὸ φαινόμενον μᾶλλον καὶ ἐπιπόλαιον διεσκεύασται.

Ἐν δὲ τῷ λα' διαπορεῖ, τὴν τῶν ἀστρολόγων δόξαν διασείων, καί φησι: διὰ τί γὰρ τὰ ζώδια οἴκους τῶν πλανήτων καλοῦσιν; ἆρ' οὖν ὅτι πέπηγεν ἐν τῷ οὐρανῷ; καὶ πάντες ἄρα οἱ ὁμοίως πεπηγότες οἶκοι αὐτῶν εἶναι εἰκότως. ἀλλ' ὅτι τῶν ἀπλανῶν ἕκαστος χαίρει τῷ πλανήτῃ. διὰ τί οὖν μὴ καὶ οἱ πλανῆται οἶκοι τῶν * ζωδίων; πῶς δὲ μὴ ἀλλήλων οἶκοι πάλιν οἱ ἀγαθοποιοὶ πλανῆται, καὶ οἱ κακοποιοὶ, καὶ ἔτι τὰ ἀλλήλοις τῶν ζωδίων. εἰ δ' ὅτι τὰ μὲν ζώδια σύγκειται ἐκ πολλῶν, ἕκαστος δὲ τῶν πλανητῶν μονοειδὴς, καὶ ἑκάστην σύνθεσιν τῶν ἀπλανῶν οἶκον ὀφείλουσι ποιεῖν τῶν πλανητῶν· πολλαὶ γὰρ ἄν τις εὕροι συνθέσεις, βουληθεὶς ζητεῖν, καὶ τῶν ἄλλων ἀπλανῶν. εἰ δὲ ὅτι μόνα τὰ ζώδια τοῖς πλανήταις εἰς τὰ ἀποτελέσματα συνεργεῖ· διὰ τί μὴ καὶ οἱ πλανῆται οἶκοι τῶν ζωδίων συνεργοῦντες αὐτοῖς; εἰ δὲ, διότι τὰς τῶν ζωδίων ἐνεργείας καὶ ἀκύρους καὶ ἐνεργεῖς δύνανται ποιεῖν:

* al. εὐκρασίαν.
* al. ἐπεμβαίνων.
* al. ἐπανήγαγε.
* al. ζώδιον.

sed neque ratione naturæ gaudere singulas signiferi partes singulis terræ partibus, frustra omnino iuxta figuras signorum, etiam terræ loca distribuunt. vt cum cancri chelis siue forcipibus eminentes quasdam atque exporrectas extra totius molem partes attribuunt: & Tauri rursum cornibus ac pedibus alia quædam loca, quæ propius ad naturalem horum figuram accedant.

Adhæc [si] singula signiferi signa singulis terræ sectionibus, ita naturę ratione gaudeant, vt & lædant eius partes ac vitient, vel terræ motibus, vel bellis, vel ignis vastationibus, vel sterilitate, quoties malignum aliquod sidus apparet, & contra iuuent maximè, agricultura, ædificatione, vbertate, dum benignum aliquod sidus ad eas defertur; quomodo adhæc loca quædam reperiuntur, quæ ob nimium siue frigus, siue calorem omnino deserta perpetuò remanent*: neque vel beneficum aliquod astrum sublata solitudine temperiem hisce attulit, vel ad habitabiles locos malignum signum ascendens, in meram eos solitudinem ac vastitatem redegit? Etsi enim hic contigerint aliquando eluuiones, vel grandinum aut fulminum ictus, quibus ea quæ in ipsis sunt, perirent: attamen συμμετρία rursus hæc loca ad naturalem vbertatem reduxit: cum illis desertis nunquam aliquod hactenus felix astrum profuerit. Sed natura nimirum obtinet, cum in solitudinibus, tum vbicumque, non eadem illa rebus omnibus à Deo indita, vt neque pluuia ibi decidat vbi per naturam non solet, neque niuibus vnquam illa careant, quæcumque immania pati frigora consueuerunt. Quod si qui forsitan immutabilem hunc in locorum natura ordinem pro indicio atque argumento assumant, quod singula signiferi signa singulis terræ partibus gaudeant: certè fertilitatis in sterilitatem commutationes, terræque ipsius motus, imbecillum esse horum argumentum satis arguunt. nam etsi fœlicium locorum temperamentum persæpe perierit, solitudinum tamen inhabitabilis asperitas nunquam immutata est. Hæc igitur illa sunt quæ tricesimo capite ita tractantur, vt consequentiam aliquam & probabilitatem habeant, cætera vero, partim capitibus dicta sunt præcedentibus, partim in speciem duntaxat exteriorem instructa videntur.

At primo & tricesimo capite Astrologorum opinionem labefactans, ita quærit: Cur Zodiaci signa errantium stellarum domos appellant? An quia hæc in cœlo fixa sunt? Ergo quotquot similiter fixa manent astra, ipsorum æque domus fuerint. Non: sed quia non errantium stellarum quælibet gaudet errante. Quin igitur & Planetæ signorum Zodiaci domus appellantur? Quo modo non item domus inuicem sunt benefici prosperique Planetæ, & malefici: immò & quæ sibi mutuò familiaria sunt Zodiaci signa. Si verò propterea, quód signa è multis componantur stellis, cùm singuli Planetæ vnius generis sint: mox etiam quamlibet fixarum stellarum compositionem Planetarum constituere domum Astrologi coguntur. Multas enim, qui inuestigare velit, etiam aliarum fixarum compositiones reperiat. Sin, quod nullæ præter Zodiaci signa vnà cum Planetis effectus fatales operentur: Cur non & Planetæ domus sunt signorum cœlestium, quemadmodum cum illis vna operantur? Sin forte propterea quód signorum cœlestium operationes possint Planetæ aut irritas, aut efficaces facere.

THEODOR. Episc. Tars.

quomodo non etiam aliorum alij domus sunt, quemadmodum mutuos effectus, vt illi fatentur, & ratos & irritos reddere queunt? Quomodo item sola Signiferi signa Planetis cooperantur? Num superuacaneus est reliquus fixarum cœtus? Quomodo adhæc Planetas aut benignè facere, aut nocere posse asserunt? an propter motum? Nullum igitur è XII. illis Zodiaci signis prosperum erit vel aduersum; sed neque alia vlla non-errans stella. Sin ideo, inquit, quod per illa gradiantur Planetæ, iam multò potius siue zonæ, siue aëris illa loca, per quæ isti gradiuntur, hanc benè aut malè agendi potestatem habebunt. Neque enim hæc Planetarum cœlum, cùm multo sint (vt aiunt) inferiora, contingunt. Quorsum tandem Luna minui atque augeri potest: & cùm cæterorum Planetarum progressus, status fixos, ac retrogressiones adducant, Solem tamen & Lunam ab hoc retrogrado errore liberos finunt? Et si paruus qui videtur Saturnus, aliis tamen (vt aiunt) maior est Planetis, eò quod per altiorem orbem obambulet; cur maior Luna quàm Sol, qui quarto supra illam orbe decurrit? oportebat enim ipsum multo illa minorem apparere. Quare omnia falsa sunt atque conficta, quæ Astrologorum scriptis adstruuntur. Sic quidem primum & tricesimum caput absoluitur. Alterum verò supra tricesimum nihil ad refutandos aduersarios adfert, quod veri speciem habeat. Sed quàm pius in suis ratiocinationibus apparet hic vir, tam etiam (quod saltem ad erroris refutationem attinet) languidum eundem videas. Iam tertium & tricesimum caput eiusdem est, quoad efficaciam formæ. Quæ enim ibi ad refutandum cœlum esse rotundum adfert, communes esse difficultates queant aduersus eos, qui hemisphæricum illud esse statuunt, vel fornicis in modum cauum, vel similem ei aliquam formam tribuunt. Vbi & tertius liber desinit.

QVARTO dehinc libro, capite verò tricesimo quarto, quinto, & sexto, hæc ferè tractat. E diuersitate, quæ cùm inter habitabilem orbis partem atq; inhabitabilem, tum inter ipsa inuicem climata reperitur, refutare Genesin siue Fatum aggreditur. Quisnam enim astrorũ ille motus est, interrogat, quo fit, vt altera quidem terræ pars ob frigus nimium, altera ob intolerabilem calorẽ habitari omnino nequeat? rursumque alia vel perpetuò liquescens calore, vel assiduis percussa niuibus, & frigoris asperitate velut efferata, nonnisi difficulter incoli possit? Cur non & in his aëris constitutionem immutat perpetua illa Genesis, quæ tot semper in aliis climatibus mutationes producit? Certum igitur illud, neq; Planetarum cursum, neq; signorum cœlestium compositionem sed vnà Solis naturâ pro interuallo locorumq; situ eas, quas iam diximus, varietates effici ere. Cur item, cũ reliqua vbiq; terra imbribus irrigetur, solam Ægyptum Nilus, dum certis anni temporibus exundat, atque in illam se effundit, fertilem frugibus reddit? Cur adhæc Thebaidos interiorem regionem, quam Oasin nominant, neq; fluuius, neq; imber vllus irrigat, sed fontium duntaxat fluxus lætificant, qui magno inquilinorum labore existunt, non sponte sua, neque imbribus in terram delabentibus,

πῶς οὐχὶ καὶ ἀλλήλων οἶκοί εἰσι τοῖς ἀλλήλων ἀποτελέσμασι, καὶ κῦρος καὶ κατάλυσιν ἐπάγειν, ὥς φασιν, ἰσχύοντες; πῶς δὲ μόνα τὰ ζώδια τοῖς πλάνησι συνεργεῖ; ἆρα μάταιός ἐστιν ὁ λοιπὸς τῶν ἀπλανῶν χορός; πῶς δὲ πλάνητας ἀγαθοποιεῖν καὶ κακοποιεῖν ὅλως δύνασθαι φασίν, ἆρα διὰ τὸ κινεῖσθαι; οὐκοῦν τῶν ιβ´ ζωδίων οὐδὲν οὔτε ἀγαθοποιήσει, οὔτε κακοποιήσει· ἀλλ᾽ οὐδέ τις ἄλλος τῶν ἀπλανῶν. εἰ δὲ, διότι (φησὶ) δι᾽ αὐτῶν πορεύονται οἱ πλάνητες, πολλῷ μᾶλλον αἱ ζῶναι, καὶ οἱ τοῦ ἀέρος τόποι, δι᾽ ὧν ὁδεύουσι, τὴν καλοποιεῖν καὶ κακοποιεῖν δύναμιν ἕξουσιν· οὐρανοῦ γὰρ, ἐν ᾧ οἱ πλάνητες, οὐδαμῶς (ὥς φασι) πολλῷ κατωτέρω ὄντες οὐχ ἅπτονται. τί δὲ δή ποτε σελήνη μὲν τὸ μειοῦσθαι καὶ αὔξεσθαι ὑπομένει· τῶν δὲ ἄλλων πλανήτων προποδισμοὺς, καὶ στηριγμοὺς, καὶ ἀναποδισμοὺς εἰσάγοντες, ἥλιον καὶ σελήνην, τῆς τοιαύτης πάλιν τῆς πλάνης ἐλευθέρους ἐῶσιν: καὶ εἰ μικροφανὴς ὁ Κρόνος, μείζων ὥς φασι τῶν ἄλλων ὑπάρχων πλανήτων, ὅτι τούτων ἀνώτερον διέξεισι κύκλον: διὰ τί μείζων ὁ ἥλιος τῆς σελήνης, τετάρτην ἀπ᾽ αὐτῆς ζώνην ἐλαύνων; ἔχρην γὰρ αὐτὸν πολλῷ ταύτης μικρότερον φαίνεσθαι. ὥστε πάντα ψευδῆ καὶ πεπλασμένα, ἃ τῆς ἀστρολογίας οἱ πόνοι κρατύνουσιν. οὕτω μὲν οὖν καὶ τὸ λα´ κεφάλαιον. τὸ δὲ * δεύτερον, οὐδὲν τῶν ἀληθῶν πρὸς ἀνατροπὴν, οὐδὲ ὅσον εἰς τὸ φαινόμενον, ἀναγράφει: ἀλλ᾽ ὅσον ὁρᾶται χαίρων τοῖς λογισμοῖς εὐσεβῶν ὁ ἀνὴρ, τοσοῦτον ἔχει τὸ ἄτονον, ὅσα γε πρὸς τὴν ἀνασκευὴν τῆς πλάνης. καὶ τὸ τρίτον δὲ καὶ τριακοστὸν τῆς αὐτῆς ἐστιν τῆς δυνάμεως ἰδέας. ἃ γὰρ εἰς ἀνατροπὴν προβάλλεται τοῦ μὴ σφαιρικὸν εἶναι τὸν οὐρανὸν, κοινὰ ἂν ἀπορήματα εἴη καὶ πρὸς τοὺς ἡμισφαίριον * αὐτὸν τιθέντας, ἢ καμάραν, ἤ τι ἄλλο τῶν παραπλησίων σχημάτων. ἐν οἷς καὶ ὁ τρίτος λόγος.

Ἐν δὲ τῷ τετάρτῳ μὲν λόγῳ, τριακοστῷ δὲ δ´ κεφαλαίῳ, καὶ πέμπτῳ, καὶ ἕκτῳ διέξεισι ταῦτα, ἀπὸ τῆς διαφορᾶς ἣν ἔχει τὸ οἰκούμενον πρὸς τὸ ἀοίκητον, καὶ ἣν πρὸς ἄλληλα τὰ κλίματα ἔχουσι, τὴν ἀνατροπὴν τῆς γενέσεως ἤτοι τῆς εἱμαρμένης * ποιεῖται. φησὶ γὰρ, ποία τῶν ἀστέρων ἐργάζεται κίνησις, τὴν μὲν ἀοίκητον εἶναι δι᾽ ὑπερβολὴν ψύχους, τὴν δὲ δι᾽ ὑπερβολὴν καύματος; καὶ τὴν μὲν διὰ παντὸς μόλις οἰκεῖσθαι τηκομένην τῷ καύματι· τὴν δὲ δυσχερῶς ὁμοίως οἰκουμένην, ἅτε δὴ συνεχῶς νιφομένην, καὶ τῇ τοῦ κρύους ἐκθηριουμένην ἀγριότητι. διὰ τί δὲ αὐτοῖς οὐ μεταβάλλει τὴν τοῦ ἀέρος κατάστασιν ἡ γένεσις συνεχὴς, ἀεὶ τὰς μεταβολὰς ἐν τοῖς ἄλλοις παρέχουσα κλίμασιν; ἢ δῆλον, ὡς οὔτε πλανήτων δρόμος, οὔτε σύνθεσις ζωδίων, μόνη [δὲ] τοῦ ἡλίου ἡ φύσις πρὸς τὰ διαστήματα, καὶ τῶν τόπων τὰς θέσεις, τὰς προειρημένας ἐργάζεται διαφοράς. διὰ τί δὲ πάλιν, τῆς γῆς ὑετοῖς ἀρδομένης ἁπανταχοῦ, μόνην τὴν Αἴγυπτον πλημμυρῶν ὁ Νεῖλος, κατά τινα χρόνον τοῦ ἐνιαυτοῦ καὶ ἀναχεόμενος εἰς αὐτὴν, καρποτόκον ἐργάζεται. Διὰ τί δὲ τὴν ἐνδοτέρω Θηβαΐδος * χώραν, ἣν ὀνομάζουσιν Ὄασιν, οὔτε ποταμὸς οὔτε ὑετὸς ἄρδει: ἀλλὰ πηγῶν εὐφραίνει ῥεύματα πολυχειρίᾳ τῶν οἰκητόρων, ἀλλ᾽ οὐκ αὐτομάτως ἀναδιδομένων· οὐδὲ ὑετῶν φορᾶς ἐπὶ γῆς ἐρχομένης, καὶ διὰ

* al. τὸ δὲ λβ´.
* al. ἐντοιχ.
* l. κοινῶς.
* al. τὴν χώραν Ὄασιν, οὔτε ποταμὸς ὑετὸς ἀρδεύει

καὶ διὰ τῶν ἐν αὐτῇ φλεβῶν ἀναδιδομένης, ὅπερ γίνεται παρ' ἡμῖν. καὶ τούτου σημεῖον, τὸ τὰς μὲν ὑπωρείας τρέφεσθαι πηγὰς ποταμοὺς ἐργαζομένας διειδεῖς τε καὶ γλυκεῖς· τὰ δὲ ἐπὶ πλεῖστον ἡπλωμένα πεδία, καὶ τῶν ὀρῶν ἐγγύτητος οὐ μετέχοντα, καὶ μάλιστα ἰσόπεδα, μὴ ἔχειν ὕδωρ, ἢ σφόδρα βραχὺ, καὶ τοῦτο βαρὺ καὶ ἁλμυρῶδες, οὐ πηγάζον ἀλλ' ἐν ὀρύγμασιν διερευνώμενον οὐδὲ διόλου τοῦ θέρους ἀρκεῖν δυνάμενον. Εἰ πάντα διοικεῖται τῇ γενέσει, πῶς πλάνητος εἰσιόντος εἰς ὑγρὸν ζώδιον, ᾧ χαίρει, οὐ πᾶσαν ὁμοῦ τὴν γῆν πληροῖ ὑετός· ἀλλ' ἡ μὲν ὑδάτων πλήθει καὶ διεφθάρη πολλάκις, ἡ δὲ ἀνομβρείαις κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν, καί τοι γε οὐδὲ πολὺ πόρρω διεστάμεναι ἀλλήλων; τἀναντία δ' οὖν πάλιν εἰς καιρὸν ἕτερον ταύταις ὁρᾶται συμβαίνοντα. τάχα τοῦ * ἔθνους ἰδιάζουσά τις γένεσις, ὡς αὖ * αὐτοὶ πλάσσονται, ἤ τι παρανατέλλον ἰδίως ζώδιον τὰ κοινὰ τῆς γενέσεως ἀποτελέσματα διέλυσε, καὶ μάταιόν ἐστι τὸ τῆς γενέσεως καθολικὸν, εἰ μὴ συντρέχῃ καὶ ἡ μερική. οὐκοῦν αἱ τῶν τῆς γῆς μερῶν γενέσεις τὸν ἀέρα κινοῦσι, καὶ οὐδὲν ἀνύσει τὸ ὑγρὸν ζώδιον κατὰ τὸν οἰκεῖον πλάνητος, τῆς μερικῆς εἱμαρμένης ἀντιπιπτούσης. καὶ διὰ τί ἐν τισὶ μὲν τόποις σπανίζει τὸ πότιμον ὕδωρ, ἐν τισὶ δὲ καὶ τοῦτο πληθύει· καὶ θερμῶν ὑδάτων ἀπολαύουσιν αὐτομάτως ἀναδιδομένων. Σικελίας δὲ καὶ Γαλλίας καὶ Λυκίας, καὶ ἑτέρων ἐθνῶν οὐκ ὀλίγων ὄρη μέγιστα, πῦρ ἀέναον ἐκδιδόασι τοιοῦτον, ὡς καὶ τοῖς ἐν νυκτὶ φαίνεσθαι πόρρωθεν, μήτε ὑπὸ κρύους ἐλαττούμενον, μήτε ὑπὸ ὄμβρους σβεννύμενον, μήτε τοῖς τῆς γῆς βλαστήμασι λυμαινόμενον τῶν παρακειμένων * αὐτοῖς· μήτε τί τι τοιοῦτο πασχόντων, μήτε τι ἐπιδεικνυόντων, τί τοσαύτην τόπων, ἀέρων, ὑδάτων, πεδίων, ὀρῶν δίδωκε διαφορὰν, οἱ δώδεκα τὰ ζώδια καὶ οἱ πλάνητες ζ'. διὰ τί οὖν οὐ πανταχοῦ τὰ αὐτὰ ἐνεργοῦσι καὶ μὴν πένητας καὶ πλουσίους, ἄρχοντας καὶ ἀρχομένους, νοσοῦντας καὶ ὑγιαίνοντας, καὶ τὰ ἑξῆς, εὕροις αὖ ἁπανταχοῦ. πῶς οὖν οὐ πανταχοῦ καὶ ὑετοὶ, καὶ αὐχμοὶ, καὶ ὅσα προειρήκαμεν. χρυσοῦ δὲ μέταλλον, ἢ ἀργύρου, ἢ χαλκοῦ, ἢ κασσιτέρου, ἢ μολίβδου, ἢ τῶν ἄλλων μεταλλικῶν ἀπὸ ποίας γενέσεως ἡ φύσις εὑρίσκεται; Θεὸν μὲν οὖν τοσαύτην διαφορὰν καὶ μυρίαν ἄλλην κεχαρίσθαι τῇ γῇ δι' ἡμᾶς, ὁμολογοῦντες εὐσεβοῦμεν· εἱμαρμένην δὲ διὰ τοῦτο τεχνίτας πλάττειν, ἵνα χρήσωνται ταῖς ὕλαις, οὔτ' αὖ ἡμεῖς εἴποιμεν, οὔτε ἕτερος εὖ φρονῶν; ἔτι δὲ εἰ κλίμα ἕκαστον διαμένει μυρίαις ταῖς πρὸς ἄλληλα διαφοραῖς, ἀπὸ καταβολῆς κτίσεως * κοσμούμενον, καὶ ἀκίνητον ἀπ' αἰῶνος ἕστηκεν ἀπὸ τῆς γενέσεως μεταβολῶν οὐ βλαπτόμενον· οὔτε γὰρ παλίρροιαι θαλάσσης ἐπαύσαντο, οὐ πυρὸς ἄσβεστοι πηγαὶ, οὐ ζώων ἑκάστου κλίματος διαφοραὶ, οὐ μυρίων ἄλλων ἑτερότητες, ἀμετάβλητοι τοσούτων πραγμάτων τῆς παρ' αὐτῆς γενέσεως ἀπηλλαγμένων· πῶς οὐδὲν ἄνευ ταύτης οὔτε γίνεσθαι λέγουσιν, οὔτε διαμένειν, οὔτε διοικεῖσθαι. πυθοίμην δ' αὖ αὐτῶν ἡδέως, ποία δήπου κίνησις εἰς τὸ εἶναι τὴν ἀρχὴν παρέχει ταῖς βοτάναις, τοῖς φυτοῖς, τοῖς ζώοις; δεῖ γὰρ ἑκάστου τούτων φαίνεσθαι τὴν τῆς γενέσεως ὥραν, ὅτε ἀπὸ γῆς ἐπλάττοντο·

* al. ἔθνος.
* al. αὐτοί.
* al. αὐτοῖς.
* al. κοσμούμενον.

THEODOR. Episc. Tars.

iisdémque rursus per illius venas redditis, vt apud nos contingit. Cuius quidem rei illud signum esto, quod quæ montibus subiecta sunt loca, eiusmodi fontes emittant, qui integra etiam flumina non minus limpida quàm dulcia producant, cum interim patentissimi quique campi à montibus remotiores, maximéque plani, vel nullam habeant aquam, vel nonnisi modicam eámque grauem & salsam, nec scaturientem illam, sed in fossis inuentam, ac neque tota æstate siti sufficientem. Quod si omnia per Genesim administrantur, qui fit quod in humidum aliquod signum sibique familiare Planeta ingresso, non omnem simul terram impleat pluuia, sed alibi nihilominus aquarum abundantia, alibi pluuiarum inopia, eodẽ prorsus tempore, neque magno admodũ locorum interuallo, terra vitietur: quanquam & contraria iterum in his alio tẽpore cõtingere videas, nisi forte vel peculiaris quædam sit illius populi Genesis, vt ipsi fingunt, vel in propinquo alicubi singulari quodam modo exoriens signũ communes illas Geneseos effectiones euertat, inanisq; sit vniuersalis Geneseos vis, si non & particularis Genesis concurrat. Singularum igitur terræ partium Geneses aërem mouent, neque signum humidum ª vnà cum sibi affini Planeta quidquam efficere poterit, particulari Fato resistente. Quare præterea in locis quibusdam rarior est potabilis aqua, in quibusdã vero abundat, & calidis insuper potiuntur aquis incolę sponte productis: Siciliæ quoque, Galliæ, Lyciæ, aliarumque gentium non minimatum, maximi montes, perennem ignem sic emittunt, vt etiam longè positis noctu appareat, neque vel frigoribus imminuatur, vel imbribus extinguatur, vel terræ germinibus noceat: cum qui his ipsis populi adiacent, tale nihil patiantur, neque ostendere [illi] possint, quid tantam locorum, aëris, aquarum, camporum, montium, differentiam dederit. Nam si duodecim signa Zodiaci, & septem Planetæ [id præstent] quare igitur non eadem vbique operantur: inopes præterea & diuites, imperantes & subditos, ægros atque sanos, & cætera vbiq; reperias: quin ergo etiam vbiq; pluuię & ariditates, & quæcunque antea commemorauimus? Iam auri metallum, argenti, æris, stanni, plũbi, vel cæterorum metallicorum natura, à quali tãdem Genesi orta reperitur? Itaque DEVM quidem & hanc tantam, & alias innumerabiles varietates nostra potissimum causa terræ impertiuisse piè fatemur: à Fato verò propterea fabros artifices creari, quo mundi huius rebus vti possint, id neq; nos dixerimus, neq; alius rectè sentiẽs quisquam. Præter ista, si singula climata permanent, sexcentis inter se differentiis iam inde à cõdito orbe exornata, & nihil a Geneseos mutationibus læsa, immobilia prorsus ab æterno cõstituerũt (nõ enim aut alterni fluxus maris, aut ignis inexstincti fontes, aut animaliũ in singulis climatibus differẽtię, aut aliæ innumerabiles, sed immutabiles rerum alterationes vnquam cessarunt: tot interim rebus per ipsã Genesim immutatis) quomodo sine hac aut fieri quidquam aut permanere, aut gubernari posse negant? Libenter autem ab eis quæsierim? qualisnam forte curriculi motus herbis, plantis & animantibus existentibus principiũ dederit: demonstranda enim Genituræ horum cuiusque hora, quà è terra formabantur:

ª μετὰ lego non κατὰ.

THEODOR. Episc. Tars.

& aliam quidem esse palmæ, aliam ficus, canis item suam esse propriam, similitérque cameli, neque eandem illam esse equi, columbæ, aut hominum, & id genus aliorum. Si ergo possunt dicere, cur non & nunc è terra Genesis formet prædicta, doceant nos. nihil enim, quod semel dumtaxat per Geneseos ambitum perficiatur, sed idem etiam sæpe efficit? Cur insuper ab initio quidem non essent quæ producta sunt, nisi è terra formata fuissent: post autem nihil horum è terra germinare possit, sed per mutuam debeat successionem conseruari? Aut quomodo cum, quæ propria maximéque necessaria sunt, Genesis non habeat (vim illam puto formandi è terra omnia) conseruand [tamen] perficiendi, atque destruendi potens sit? Præterea ex accurata illa horæ cognitione, singulis quæ gignuntur euentura referunt, homini, inquam, & boui, aui atque naui, vrbi item & cæteris omnibus, quorum præcognitionem habere se asserunt: [at] qua ratione cum terræ, maris, aëris genituræ tempora non nouerint, horum affectiones, ac motiones, mutationésque denunciare se promittunt? Quomodo quis istis credat, aut qua ratione immoderatam ipsorum arrogantiam non auersetur? nunquam enim singulatim omnium exhibere proprias genituras poterût. Et vero etiam consequens est, tot esse genituraru differentias, quot sunt eorum quæ producuntur genera. Nam quomodo eadem curriculi Genesis canem & leonem producat, hominem item & equum tantopere inter se discrepantes? quomodo item colorum, figurarum, qualitatum varietas sit, nisi varia quoque Genesis hæc omnia efficeret, vt aiunt? Cum vero non vna sit omnium siue actio, siue affectio, non equorum omnium vel porcorum eadem magnitudo, celeritas, fortitudo, vox non vnum etiam cogentur, vt constat, genituræ momentum fateri, sed tot plane, quot erunt eorum quę ab ea perficiuntur differentiæ, non terrestrium modo animalium pura & volantium, atque aquatilium, sed & plantarum, & herbarum, & si quid aliud in terra nascatur. Et quomodo immensam adeo temporis momentorum multitudinem forment? Nunquam sane poterunt, non si decem dierum millibus annus ipsis constet. Ita vero maximè horum mendacium prosternitur, si quis animalia frequenter parientia considerat, vt canes, porcos, gallinas, & potissimum quæ iam plurimos simul gignunt fœtus. Nam porci, pisces, canes, multis pariẽdis etiam diei [integri] spatium absumunt. & vero piscis (quantum ego puto) multos quoque dies, eo quod ouorum illa multitudo in myriadas piscium ex ordine transformetur, qui deinde singuli pariuntur. quibus quidem diebus fieri nullo modo potest, quin volatilia vel terrestria in toto mundo, vel natatilia in toto mari & fluuiis & stagnis gignantur.

Verum hinc etiam, quod volo, certius quis discat. quando ver bene temperatum incipit, omnis floret herba & parturit, omnísque lignorũ species, sed & multa siue volucrium, siue animantium, siue pisciũ genera mista inuicem concipiũt. infinita quoq; [plantarum] genera eodem tẽpore perfecta ferunt seminã, infinitæque arbores suos fructus, non vno quidẽ momẽto, sed multis diebus, dum in eadem plãta alij etiam florẽt, alij crescũt, alij maturescũt.

καὶ ἑτέραν μὲν εἶναι φοίνικος, ἄλλην δὲ συκῆς, καὶ κυνὸς ἰδιάζουσαν, καὶ καμήλου οὐ τὴν αὐτὴν ἵππου, περιστερᾶς, *ἀνθρώπων, καὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. οἱ μὲν οὖν ἔχουσι λέγειν, διὰ τί μὴ καὶ νῦν ἀπὸ [τῆς] γῆς ἡ γένεσις πλάττει τὰ προειρημένα· διδασκέτωσαν· οὐδὲν γὰρ ἅπαξ ὁ τῆς γενέσεως κύκλος ἀποτελεῖ, τὸ δ' αὐτὸ ποιεῖ πολλάκις. διὰ τί δὲ τὴν μὲν ἀρχὴν οὐκ ἂν ἦν ἃ παρήχθη, μὴ ἀπὸ γῆς πλασθέντα. μετὰ δὲ ταῦτα οὐδὲν ἂν αὐτῶν ἀπὸ γῆς βλαστήσειε, διὰ δὲ τῆς ἐξ ἀλλήλων διαδοχῆς σώζεται; ἢ πῶς τὸ κυριώτατον καὶ ἀναγκαιότατον ἡ γένεσις οὐκ ἔχουσα, *λέγω δὴ τὸ ἀπὸ γῆς πλάσαι τὰ πάντα, τοῦ συντηρεῖν καὶ ἀποτελεῖν καὶ ἀφανίζειν ἐστὶ κυρία; ἔτι δὲ ἀπὸ τῆς κατὰ τὴν ὥραν ἀκριβοῦς ἐπιγνώσεως ἑκάστῳ τῶν γινομένων τὰ συμβησόμενα λέγουσιν, ἀνθρώπῳ φημὶ καὶ βοΐ, καὶ ὀρνίῳ, καὶ πλοίῳ, καὶ πόλει, καὶ πάντων ὧν τὴν πρόγνωσιν ἔχειν ἰσχυρίζονται. πῶς γῆς καὶ θαλάσσης, καὶ τοῦ ἀέρος, οὐκ εἰδότες *τῆς γενέσεως τοὺς καιρούς, τὰ παθήματα καὶ τὰς κινήσεις, καὶ τὰς μεταβολὰς ἐπαγγέλλονται λέγειν; καὶ πῶς οὐκ ἄν τις αὐτοῖς ἀπιστήσειε, πῶς δὲ οὐκ ἂν αὐτῶν ἀποστραφείη τὴν ἄμετρον ἀλαζονείαν; οὐδὲ γὰρ τὴν κατὰ μέρος ἁπάντων ἰδιαζούσας παρέξουσι τὰς γενέσεις. καὶ μὴν ἀκόλουθον τοσαύτας εἶναι γενέσεων διαφοράς, ὅσα τὰ γένη τῶν ἀπεργαζομένων. πῶς γὰρ ἂν ἡ αὐτὴ τῆς δρόμης γένεσις, κύνα καὶ λέοντα εἰργάσατο, καὶ ἄνθρωπον καὶ ἵππον, τοὺς τοσοῦτον ἀλλήλων διαλλάττοντας; πῶς δ' ἂν εἴη ποικιλία χρωμάτων, σχημάτων, ποιοτήτων, μὴ πάντα ποικίλης γενέσεως ἀποτελούσης, ὥς φασιν· οὐ μίαν δὲ ἐχόντων πρᾶξιν, ἢ πάθος ἓν τῶν ἁπάντων, οὐχ ἵππων ὅλων, ἢ χοίρων, ἢ μέγεθος, ἢ τάχος, οὐκ ἰσχὺν, οὐ φωνήν· δῆλον ὡς οὐχὶ μίαν γενέσεως ῥοπὴν, ἀλλὰ τοσαύτας ἀναγκασθήσονται λέγειν, ὅση καὶ τῶν ἀποτελουμένων ἡ διαφορά, οὐ μόνον ζώων χερσαίων, καὶ πτηνῶν, καὶ ἐνύδρων, ἀλλὰ καὶ φυτῶν, καὶ βοτανῶν, καὶ εἴ τι ἄλλο ἐν κόσμῳ φύεται· καὶ πῶς ἂν τοσοῦτον ἄπειρον πλῆθος τῶν καιρῶν ἀναπλάσουσιν, ἀλλ' οὐχ ἕξουσι. οὐδ' εἰ μυριάδες ἡμερῶν αὐτοῖς *τὸν ἐνιαυτὸν ἐπλήρουν. μάλιστα δὲ αὐτῶν τὸ ψεῦδος κατάφωρον γίνεται, εἰ τὰ συνεχῶς τίκτοντα σκοπήσειέ τις, κύνας, ἢ χοίρους, ἢ ὄρνις, καὶ οὐχ ἥκιστα τὰ πολυγονώτατα. χοῖροι γὰρ καὶ ἰχθύες καὶ κύνες, πολλὰ τίκτοντες τὸν τῆς ἡμέρας ἀναλίσκουσι καιρόν. ὁ δὲ ἰχθὺς οἶμαι καὶ πολλὰς ἡμέρας, τοῦ τῶν ᾠῶν πλήθους ἐν τάξει μορφουμένου εἰς μυριάδας ἰχθύων κατὰ μέρος τικτομένων, ἐν αἷς ἀμήχανον μὴ γενέσθαι πτηνὰ, ἢ χερσαῖα, ἐν ὅλῳ τῷ κόσμῳ· ἢ νηκτὰ ἐν ὅλῃ θαλάσσῃ, καὶ ποταμοῖς καὶ λίμναις. ἔτι δὲ ἀκριβέστερον ἄν τις ἐντεῦθεν ὃ λέγω καταμάθοι· ἡνίκα *τὸ ἔαρ εὔκρατον ἐπιστῇ, πᾶσα μὲν ἀνθεῖ βοτάνη καὶ κυοφορεῖ, πᾶσα δὲ ξύλων φύσις, πολλὰ δὲ πτηνῶν, καὶ χερσαίων, καὶ ἐναλίων γένη μιγνύμενα κύει. καὶ μυρία μὲν γένη κατὰ τὸν αὐτὸν καιρὸν τελεσφορεῖ τὰ σπέρματα, μυρία δὲ τῶν ξύλων τοὺς καρποὺς, οὐκ ἐν μιᾷ ῥοπῇ, ἀλλ' ἐν πλείσταις ἡμέραις· τῶν μὲν ἀνθούντων ἔτι ἐν τῷ αὐτῷ φυτῷ, ἑτέρων δὲ αὐξομένων, καὶ ἄλλων πεπαινομένων.

ἡ αὐτὴ

* al. ἀνθρώπου.
* al. λέγω δὲ τοῦ
* al. τῶν γενέσεων
* al. τῶν ἀνα-τῶν.
* al. τό.

THEODOR. Episc. Tars.

ἡ αὐτὴ δι' ἀναλογία τοῦ τόκου, καὶ τῆς κυήσεως, καὶ ὅπη τῶν ζώων πάντων. ὧν οὐχ οἷόν τε τὴν αὐτὴν τῆς γενέσεως ἔχειν ῥοπήν. ἔτι δὲ τὰ μὲν ἐνιαυτὸν κυοφορεῖ, τὰ δὲ μῆνας δέκα, τὰ δὲ ἡμέρας μ', καὶ μυρία ἄλλη διαφορά. ποῖος οὖν ἀστὴρ εἰς ποῖον ζώδιον εἰσιὼν, μεμετρημένον ἑκάστῳ γένει τῆς κυοφορίας ἀφορίζει χρόνον; διὰ τί δὲ τῶν κατὰ τὸ γένος ζώων, ὁ τῆς ζωῆς χρόνος οὐκ ἴσος ὢν, τὴν κύησιν ἴσην ἔχει; εἰ μὲν οὖν καὶ ταῦτα ἀπὸ γενέσεως· λεγέτωσαν, ἵνα *πλέον ὀφλήσωσι γέλωτα. εἰ δὲ σιγῇ τὴν αἰσχύνην ἀποκλίνουσι, πῶς οὐδὲν ἄνευ γενέσεως εἶναι λέγουσι. καὶ οὔπω λέγω τὰς διαφορὰς τῶν τικτομένων. τὰ μὲν γὰρ ὅμοια τῶν γεννώντων ἐστὶν, ὡς ἄνθρωποι, καὶ ἵπποι, καὶ λέοντες· τὰ δὲ οὐχ οὕτως, ὡς ἄρκτοι, καὶ σφῆκες, καὶ μέλιτται, ὅσα διὰ τῶν ὠῶν πρόεισι. καί τινα μὲν καὶ δίχα μίξεως τίκτεται, τινὰ δὲ χωρὶς ταύτης οὐδαμῶς. καὶ τίς ἂν ἀπαριθμήσειε τὰς ἐν τούτοις ἀναριθμήτους διαφορὰς, οὐ τῶν ζώων μόνον, ἀλλὰ καὶ φυτῶν, καὶ βοτανῶν, καὶ τῶν παραπλησίων. ὧν ἁπάντων τὰς αἰτίας παρὰ τῶν τῆς εἱμαρμένης πατέρων ζητεῖν δίκαιον, εἴπερ πάντα τῆς γενέσεως κατ' αὐτοὺς ἤρτηται, καὶ τὸ εἶναι, καὶ ὁ τοῦ εἶναι τρόπος, κυοφορεῖσθαί τε καὶ πάσχειν, καὶ δρᾶν, καὶ ἀποθνήσκειν, ἢ κατὰ τῶν ἀθλίων ἀνθρώπων αὐτοῖς μόνον ἠκριβολογήθη τὰ τῆς γενέσεως· ἵνα τὸ πᾶν τῶν καλλίστων ἐν ἡμῖν τὸ αὐθαίρετον ἀγνοηθῇ, καὶ θεὸς μὴ εὐχαριστηθῇ, οἷς τὸ γένος εὐηργέτησε. πῶς δὲ πάλιν ἡ γένεσις ἀκαίρους μὲν προσθήκας δίδωσι, τετρακέφαλα καθ' αὐτοὺς ἀποτελοῦσα, καὶ χεῖρας πλείους, καὶ πόδας τῶν κατὰ φύσιν· τοῖς δὲ ἑρπετοῖς οὐ δίδωσι πόδας, οἳ παρέξουσιν αὐτοῖς τὸ ἐν τῇ βαδίσει χρήσιμον, οὐκ ὀφθαλμοὺς τοῖς ἀσπάλαξιν, οὐδ' ἄλλοις ὧν δέονται. εἶτα ζῆν μὲν οἷς τὰς ἀκαίρους προσθήκας ἔδωκεν, οὐκ ἐᾷ· πάντα γὰρ βραχύβια τὰ τερατόμορφα, καὶ τῇ προσθήκῃ τὴν ὅλην ἀφανίζει φύσιν· ὧν δὲ τὰ κατὰ φύσιν ἀφεῖλε χεῖρας ἢ πόδας ἢ ὀφθαλμοὺς, ταῦτα ζῆν ἐᾷ, τὴν σωματικὴν πήρωσιν ἀπαραμύθητον ἔχοντα. εἰ μὲν οὖν τις εἰς εἱμαρμένην ἀναφέρει ταῦτα, *αὐτῆς σὺν αὐτῇ τῆς ἀτοπίας ὁ αἴτιος. εἰ δὲ τῆς φύσεως οἶδε τὸ διαμαρτάνειν, ἐξαίρει τὸ θεῖον τῆς κατηγορίας. ὥσπερ γὰρ *αὐτὴν τρέχειν οἰκείοις νόμοις διώρισεν, οὕτω καὶ θνητὴν συνεχώρησε κατά τινα συμφέροντα λόγον. αὕτη δὲ σώζουσα μὲν τὰ οἰκεῖα μέτρα, οὐδὲν ὑβρισμένον φέρει· ἐξοκείλασα δὲ πρὸς ἀμετρίας, ἢ ἐνδείας, ἢ φόβους, ἢ πάθη· καὶ τοὺς δοθέντας παραχαράττουσα νόμους· οὐδ' ἐν τοῖς τικτομένοις τὸ ἀκίβδηλον σώζει. διὰ τί δέ τινα τῶν ζώων οὐ τρέφει τὰ γεννήματα, ὥσπερ πτηνῶν γῦπες, καὶ κόρακες, ἰχθύες δὲ μικροῦ σύμπαντες· τὰ δὲ καὶ γηροτροφεῖ τοὺς τεκόντας. καὶ τὰ μὲν καὶ νόθον ὑποβάλλεται γονὴν, καὶ τρέφει, τὰ πλεῖστα δὲ οὔ; καὶ τίς ἂν τὰς ἀναριθμήτους τῶν ὄντων διαφορὰς καταλέξειεν· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τῷ τετάρτῳ λόγῳ.

Ἐν δὲ τῷ ε' λόγῳ, ἄλλα τε διέξεισι, καὶ περὶ αὐτῶν ὁμοίως κατὰ τῆς εἱμαρμένης ταῦτα. εἰ τοῖς γονεῦσι

* al. πλεῖον.

* al. αὐτῆς.

* al. αὐτή.

Nec dissimilis est in animalibus omnibus, partus conceptúsque proportio: quæ idem omnino genituræ momentum habere nullo modo possunt. adde quod alia per annum integrum fœtum vtero gestant, quædam mensibus decem, quædam diebus quadraginta, aliáque in his plurima reperitur differentia. Quale igitur astrum, in quale Signum ingrediens dimensum vnicuique generi fœtum ferendi tempus determinat? Cur autem, cum animantium in genere vitæ tempus æquale non sit, æqualem tamen illa vteri gestationem habent? Dicant igitur, an hæc etiam à Genesi proficiscantur? vt magis irrideantur. Sin per silentium dedecus suum declinent: quomodo aliquid sine Genesi fieri negant? Neque tamen hîc fœtuum differentias affero: quorum alij genitoribus similes sunt, vt homines, equi, leones; alij non item, vt vrsæ, vespæ, apes, & quæcumque ex ouis prodeunt. pars rursum sine coitu generantur: pars absque eo nequaquam. Et quis innumeras: quæ in his reperiuntur, differentias enumerauerit, non animantium modo, verumetiam stirpium & herbarum, aliorúmque similium? quorum omnium causas ab his Fati auctoribus quærere iustum est: si quidem omnia secundum horum sententiam ex Genesi pendent, & quod exsistant, & modus quo existunt, & gestari vtero, & pati, & agere, & mori. An forte aduersus miseros mortales duntaxat tam accuratus de Genesi sermo ab ipsis institutus est: vt, quod in nobis omnium est honestissimum, libertas arbitrij, ignoretur: Deóque pro collatis in genus humanum beneficiis, gratiæ non agantur? At quomodo rursum Genesis intempestiua illa additamenta adiicit, dum quadricipites fœtus secundum hos, aut plures quam natura exigit, siue manus siue pedes perficiat: cum neque reptilibus pedes tribuat, qui illis ad ambulandum sint vsui, neque oculos talpis, neque aliis ea quibus indigent. Adde quod ea quidem, quibus intempestiua illa additamenta dedit, non sinit viuere (quæcumque enim prodigiosæ formæ sunt, breuis quoq; æui esse solent) & additione sua totam simul horum naturam abolet. quibus vero à natura debita siue pedes, siue manus, siue oculos abstulit, ea ita viuere permittit, vt mutilati corporis solatium nullum habeant. Si quis hæc igitur ad Fatum referat, is absurditatis auctor non minus quam illud efficitur. Sin naturæ esse peccatum agnoscit, omnem accusandi Numinis occasionem tollit. Quemadmodum enim ipsam suis quibusdam currere legibus statuit, sic & eadem, ratione quadam vtili, iuxta mortalium conditionem ferri concessit. Ipsa igitur suum modum seruans, nihil quod vlla sit affectum iniuria profert. at si in nimietatem vel defectum, in pauorem, vel vehementes affectiones delapsa, aduersus latas sibi leges quidpiam admittat, mox neque in iis quæ gignuntur, sinceritatem seruat.

Cur insuper quædam animantia suos fœtus non nutriunt, quemadmodum in volatilibus vultures, corui, piscésque ferè omnes? quædam vero etiam parentes in senio alunt? Item alia etiam illegitimum sibi suppositum fœtum nutriunt, pleraque vero minimè? At quis innumerabiles rerum omnium differentias recenseat? Igitur hæc quidem libro quarto continentur.

LIbro QVINTO cum alia persequitur, tum ante hæc de Fato similiter ista. Si quod parentes

THEODOR. Episc. Tars.

gignant, ait, à Genesi contingit, manifestum est à parentum Genesi & filiorum Genesim, & huius horam definitam esse: Sin minus, ergo gignentium Genesis eos qui gignuntur non perficit, frustráque longus de Fato sermo habetur. Si enim quod fœtus femineum, gestetur, perfectúsque vel imperfectus proueniat, à parentum Genesi exsistit, clarum quod horum quoque hora ab eadem proficiscatur. Sin minus hæc, ergo nec illa. Iam si Geneses aliæ ex alijs sunt, ipsúmque nascendi momentum ab eorum qui genuerunt Fato proficiscitur, facile sit huius amatoribus vnam aliquam hominis capere Genesim, atque ex ipsa tum patrum, tum auorum, immo & maiorum Genesim indicare, horúmque omnium tam animi quam corporis affectiones actionésque, ac simul figuras, colores, & magnitudines. Nec hoc solum, sed etiam ex hac ipsa & illius vnius Genesi licebit quinam generandi sint prædicere, omnémque adeo futuram ex ordine cognationem, cum suis actionibus, & quæcumque alia supradicta sunt: vt neque præteritorum, neque futurorum quisquam ignoretur. Quod & ipsimet irriserint. At tu mihi illud quoque inspice: Filiorum, aiunt, Genesis infelices reddit parentes, etiamsi forte à propria Genesi felicitas ipsis attributa sit. Interdum etiam tollit & vincit patrum Genesim ipsa filiorum, quoties videlicet hæc fatalis illius effectus est: sed & patrum Genesis infelices reddit liberos & fratrum fratres, eundémque in modum etiam coniugum; quantumuis forte aliam alter habeat Genesim, & aliunde natus sit. Et quod his omnibus magis deplorandum, Genesis cogit generantes odium suscipere pro amore erga liberos: liberos item parentibus, atque inter se fratres, coniugésque infestos reddit, & ad cædes prouocat, itaque aduersus inuicem armat naturam, vt totam turbet cognationem. Et ille quidem lamentatur, quod laboret filius, vel mortua sit vxor, aut maritus, ignarus interim quod horum cuiusque Genesis, & amorem inuicem necessaria conciliarit, & infortunia, dum eorum qui amabantur exitu dolores acerbos obiicit. Hæccine sapiens quisquam ferat? Rursum infelices seruos esse per dominorum Genesim prodigiose ijdem referunt; itemque caprarum, boum, & aliorum animantium greges, per Genesim possessoris; vt & integros exercitus per Genesim Regis. ita innumerabiles Geneses per vnicam illam vnius tantum hominis, siue ad meliora, siue ad deteriora auertuntur: & quidem tam felicium quam infelicium, quæ ob vnius Genesim infinitas habent varietates ætatum, annorum, mensium, dierum, horarum, patrum, matrum, cognatorum: immo & idem quandoque mortis genus siue gladio, siue mari, siue simili aliquo casu subeunt. Attamen inuenio ego & seruorum atque militum Genesim, quomodo ipsi loquuntur, heros Regésque superantem. Fallaciis enim hi aut lenocinio interdum dominos vel alia quapiam ratione aggrediuntur, sua illos Genesi in Dominos armante. Quod si forte patris familias Genesim haud seruis dare nocendi potentiam dixerint, magis etiam difficultatem augebunt.

φασὶ τὸ τίκτειν ἀπὸ γενέσεως ὑπάρχει, δῆλον ὡς ἀπὸ τῆς τῶν πατέρων γενέσεως καὶ ἡ τῶν υἱῶν γένεσις, καὶ ἡ ταύτης ὥρα διωρίσθη. εἰ δὲ μή, οὐ τῶν γεννησάντων ἡ γένεσις ἀποτελεῖ τοὺς τικτομένους, καὶ μάταιος ὁ πολὺς τῆς εἱμαρμένης λόγος. εἰ γὰρ τὸ ἀφαιρεῖται καὶ κυοφορηθῆναι, καὶ τέλειον προελθεῖν ἢ ἀτελές, τῆς γενέσεως ἔργον ἐστὶ τῶν τικτόντων: δῆλον ὅτι καὶ ἡ τούτων ὥρα. εἰ δὲ μὴ αὕτη, οὐδὲ ἐκεῖνα. εἰ δ' αἱ γενέσεις ἐξ ἑτέρων εἰσὶ γενέσεων, καὶ ὁ τοῦ γεννᾶσθαι καιρὸς ἀπὸ τῆς τῶν γεγεννηκότων εἱμαρμένης: ῥᾴδιον ἂν εἴη τοῖς ταύτης ἐρασταῖς, μίαν μὲν ἀνθρώπου λαβεῖν γένεσιν, ἐξ αὐτῆς δὲ τήν τε τῶν πατέρων εἰπεῖν, καὶ τῶν πάππων, καὶ τῶν ἔτι προπατόρων, καὶ τούτων ἁπάντων τά τε πάθη, καὶ τὰς πράξεις τῆς ψυχῆς καὶ τοῦ σώματος, τά τε σχήματα καὶ χρώματα, καὶ μεγέθη. οὐ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλ' ἐκ τῆς αὐτῆς καὶ τοῦ ἑνὸς γενέσεως, τίνες οἱ τεχθησόμενοι προειπεῖν, καὶ πᾶσαν τὴν ἐσομένην ἐκ τῆς διαδοχῆς συγγένειαν, καὶ ταύτης τὰς πράξεις, καὶ ὅσα ἄλλα προείρηται. καὶ μήτε τοὺς παρελθόντας ἀγνοεῖν, μήτε τῶν ἐσομένων μηδένα. ὃ καὶ αὐτοὶ ἂν διαγελάσαιεν. ὅρα δὲ κἀκεῖνο, τῶν παίδων φασὶν ἡ γένεσις κακοδαίμονας ποιεῖ τοὺς πατέρας, κἂν ἀπὸ τῆς ἰδίας γενέσεως τὸ εὔδαιμον αὐτοῖς ἐβραβεύετο. ἔσθ' ὅτε δὲ καὶ ἀναιρεῖ, καὶ νικᾷ τὴν τῶν πατέρων γένεσιν ἡ τῶν τέκνων γένεσις, ἀποτέλεσμα ἐκείνης οὖσα. ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν πατέρων γένεσις τοὺς παῖδας κακοδαίμονας ποιεῖ, καὶ ἀδελφοὺς ἡ τῶν ἀδελφῶν, καὶ τῶν γεγαμηκότων ὁμοίως, κἂν ἄλλης τινὸς εἴη γενέσεως, * κἂν ἑτέρωθεν ἔφυ. καί, τὸ πάντων ἀνιαρώτερον, μῖσος ἡ γένεσις βιάζεται τοὺς φιλοῦντας εἰς τοὺς * φυομένους ἀντὶ τῆς στοργῆς ἔχειν· καὶ τέκνα τοῖς γεγεννηκόσι, καὶ ἀδελφοὺς πρὸς ἀλλήλους, καὶ τοὺς γεγαμηκότας ποιεῖ πολεμίους, καὶ πρὸς ἀναιρέσεις ἐρεθίζει, καὶ κατ' ἀλλήλων ὁπλίζει τὴν φύσιν, ὅλην ταράσσουσα τὴν συγγένειαν. καὶ ὁ μὲν ὀδύρεται, διότι νοσεῖ ὁ παῖς, ἢ τέθνηκεν ἡ γυνή, ἢ ὁ ἀνήρ· ἀγνοεῖ δέ, ὅτι ἡ τούτων ἑνὸς ἑκάστου γένεσις, καὶ ἀγαπᾶν ἀλλήλους ἠνάγκασε, καὶ κακοδαιμονεῖν, δριμείαις ὀδύναις περιβάλλουσα ταῖς τελευταῖς τῶν στεργομένων. ταῦτα ἀνέξοιτ' ἄν τις νοῦν ἔχων; πάλιν δούλους κακοδαιμονεῖν, ὑπὸ τῆς τοῦ δεσπότου γενέσεως τερατεύονται, καὶ αἰγῶν ἀγέλας καὶ βοῶν, ἢ τῶν ἄλλων ζώων, ὑπὸ τῆς τοῦ κεκτημένου· καὶ στρατόπεδα πάλιν διὰ τὴν τοῦ βασιλέως. καὶ τοσαῦται μυριάδες γενέσεων ἀνατρέπονται διὰ τὴν τοῦ ἑνὸς ἢ πρὸς τὸ χεῖρον, ἢ πρὸς τὸ ἄμεινον. καί τοι γε τῶν εὐτυχούντων ἢ δυσπραγούντων, διὰ τὴν τοῦ ἑνὸς γένεσιν μυρίας ἐχόντων διαφορὰς ἡλικιῶν, ἐνιαυτῶν, μηνῶν, ἡμερῶν, ὡρῶν, πατέρων, μητέρων, συγγενῶν· καὶ τὸν αὐτὸν ἔσθ' ὅτε τοῦ θανάτου τρόπον ὑπερχομένων, τὸν διὰ σιδήρου ἢ θαλάσσης, ἢ τινος παραπλησίου συμπτώματος. εὑρίσκω δὲ ἔγωγε καὶ τὴν τῶν οἰκετῶν, ἢ στρατιωτῶν γένεσιν, ὡς ἂν αὐτοὶ φαῖεν, κρατοῦσαν τῆς τοῦ δεσπότου ἢ τοῦ βασιλέως. ἀπατῶσι γὰρ ἢ φαρματτουσιν ἔσθ' ὅτε τοὺς δεσπότας, ἢ καὶ ἄλλως ἐπιτίθενται: τῆς γενέσεως αὐτοὺς κατὰ τῶν κυρίων ὁπλιζούσης. εἰ δὲ λέγοιεν, τὴν τοῦ οἰκοδεσπότου γένεσιν τοῖς δούλοις διδόναι τὴν ἰσχὺν τοῦ κακοποιῆσαι: πλείονα ποιοῦσι τὴν ἀπορίαν.

* al. ἢ

* al. φερομένους

οὐ τὸ

THEODOR. Epis. Tars.

οὐ γὰρ μόνον ἡττᾶσθαι τοὺς ὑπηκόους ἠνάγκασε τοῦ βασιλέως ἡ γένεσις, ἀλλὰ καὶ αὐτοῦ κρατεῖν, οὗ ἐστι γένεσις. καὶ τοὺς οὐκ ἂν ἀπὸ οἰκείας εἱμαρμένης τοῦτο τολμήσαντας, ἡ τοῦ βασιλέως ἐγείρει κατ᾽ αὐτοῦ. οὐ γὰρ οἷόν τε τοσούτων ὁμοῦ στρατιωτῶν γενέσεις εἰς τὸν κατὰ τοῦ δεσπότου θάνατον συμφωνεῖν. κρατεῖ δὲ καὶ τῆς πόλεως ἡ γένεσις τοῦ πλήθους τῶν ἐνοικούντων. καταπίπτουσα γὰρ ἡλικιῶν μυρίας διαφορὰς, μυρίαις γενέσεσι διοικουμένας, ἀναιρεῖ δὲ φθορᾷ μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ διαφθείρουσα. καὶ ὁ ἀὴρ ὁμοίως, καὶ κατακλυσμὸς ὡσαύτως ὁλόκληρον ἔθνος ἀφανίζων. οὐ γὰρ οἷόν τε τοσαύτας γενέσεις μίαν ἔχειν ἰδέαν θανάτου. εἰ δέ τις καὶ τὸ ἀδύνατον τοῦτο συγχωρείη· πάλιν ἢ ἡ τῆς πόλεως [γένεσις] ἢ τοῦ ἀέρος ὑπὸ τῆς τῶν πολλῶν ἀνατετράψεται καὶ δυοῖν θάτερον, ἢ τὰς τῶν πολλῶν ἀκυρώσει ἡ μία, ἢ ταύτην ἡ τῶν πολλῶν ἀκολουθήσει τῆς οἰκείας ἀποστερουμένην ἐνεργείας. τὰ δ᾽ αὐτὰ λέγειν ἔστι, καὶ περὶ ξύλων, καὶ χόρτων, καὶ βοτανῶν, καὶ ζώων ἁπάντων. εἰ τοίνυν αἱ γενέσεις ὑπ᾽ ἀλλήλων ἀναιροῦνται, καὶ αἱ μὲν τῶν παίδων τὰς τῶν πατέρων, αἱ δὲ τούτων τὰς ἐκείνων ἀναιροῦσι, καὶ αἱ τῶν συζυγῶν τὰς ἀλλήλων, καὶ αἱ τῶν οἰκιῶν τοὺς ἐνοικοῦντας, καὶ αἱ τούτων τὰς τῶν οἰκημάτων· καὶ ἁπλῶς ὅσα προείρηται πανταχόθεν ἡ γένεσις ἑαυτὴν ἀνέτρεψε καὶ διέλυσεν. ἀλλ᾽ οὕτω μὲν τὸ β΄ καὶ μ΄ κεφάλαιον.

Ἐν δὲ τῷ γ΄ καὶ μ΄ φησὶν, ὅτι ποικίλαις μὲν πράξεσι καὶ πάθεσιν, ἢ φυσικαῖς, ἢ αὐθαιρέτοις τὰ ἐπὶ γῆς, καὶ τὰ ἐν ἀέρι καὶ ἐν θαλάττῃ, καὶ ἡμεῖς ὁμολογοῦμεν ὑποκεῖσθαι· τὸ δὲ ἀνάγκην εἱμαρμένην πάντων αἰτίαν εἶναι, καὶ ἐκτρεπόμεθα καὶ διελέγχομεν, ἀπὸ τῶν ἀψύχων ἀρχόμενοι, καὶ εἰς τὰ ἄλογα ζῷα μεταβαίνοντες, κἀκεῖθεν εἰς τοὺς λογικοὺς ἀνθρώπους τὸν λόγον διαβιβάζοντες. Μάγνης γοῦν ὁ λίθος σίδηρον ἁρπάζει, καὶ οὐχ ἁρπάζει μόνον, ἀλλὰ καὶ δύναμιν ἐντίθησιν ἕτερον ἁρπάσαι, κἀκεῖνος πάλιν ἄλλον μέχρι πλειόνων. Δίκταμνος ἡ βοτάνη, πάλιν τοῖς ἰοβόλοις ἐστὶ πολέμιος· καὶ γὰρ καὶ μόνης τῆς ὀσμῆς ἀντιλαμβανόμενα, εἰς τὸ ἀνενέργητον μεταβάλλει. καὶ βοτανῶν ἀγλαοφῶτις, μόνη τούτων ἐν νυκτὶ λάμπει, ὅσον ἡ προσηγορία δηλοῖ, καὶ τὸν ἐπιθυμοῦντα λαβεῖν φεύγει. καὶ ταῦτα ἐρριζωμένη τόπον ἐκ τόπου παρὰ φύσιν μεταβαίνουσα· οὐ γὰρ πρόσεστι τοῖς ἐρριζωμένοις κίνησις ἡ μεταβατική. χαμαιλέων τὸ ζῷον εἰς πολλὰ χρώματα τὸ σῶμα μεταβάλλει, καὶ τοιοῦτος φαίνεται, οἷον τὸ πλησιάζον καὶ παρακείμενον αὐτῷ, κἂν ξύλον, κἂν λίθος, κἂν ὅ,τι τοιοῦτον ᾖ. πρὸς γὰρ τὴν ἐκείνου χροιὰν * ἁρμολογεῖ τὴν ἑαυτοῦ. καὶ ἡ σελευκὶς τὸ πτηνὸν, οὕτως ἐστὶν ἀκρίδων ὀλέθριον, ὥστε καὶ ὅσαι ἐν τῇ σκιᾷ ταύτης καταληφθεῖεν, φθείρονται. ἄλλοις πάλιν ἡ νὺξ, ἀλλ᾽ οὐχὶ τὸ φῶς ἐστι τῇ ὄψει ἁρμόδιον. καὶ τροφὴ πάλιν ἄλλοις ἡ ἑτέρα θανάσιμος. ἀλλὰ καὶ τὸ ποτὸν οὐ πᾶσι τοῖς ζώοις χρήσιμον. τὸ δέ γε οὐρεῖν τετραπόδων μὲν ἐνίοις οὐ πρόσεστι, πτηνῶν δὲ οὐδενί. καὶ τί δεῖ λέγειν κατὰ μέρος τὰς ἐν τοῖς ζώοις τροφῆς τε καὶ πότου [καὶ] διαπλάσεων, καὶ ᾠδῆς, καὶ σιγῆς, καὶ μονῆς, καὶ ἀποδημίας, καὶ ἐπανόδου, καὶ ὑπηρεσίας, καὶ ἐλευθερίας,

* al. ἁρμόζει.

Non solum enim [non] inferiores esse subditos coëgit dominorum Genesis, sed praeterea illum ipsum vincere, cuius est Genesis; atque eos qui pro suo Fato nunquam tantum ausi fuissent, Regis illa Genesis in ipsummet prouocat. Nam fieri omnino nequit, vt tot simul militum Geneses in domini mortem conspirent. Ciuitatis item Genesis in vniuersam incolarum multitudinem imperium obtinet. Quando enim haec decidit, infinitas aetatum varietates pluribus Genesibus distinctas è medio tollit, vno hoc eodemque excidio euertens. Ad eundem quoque modum & aër [corruptus] & diluuium totam saepe gentem deiicit. neque enim possunt tot Geneses vnum mortis genus nancisci. Si quis porro illud etsi impossibile sit, admittat tamen rursum, [dicam]. ciuitatis vel aëris Genesis à multitudinis Genesi vertitur, atque è duobus alterum [concedendum] vel multorum Genesim ab illa vna irritam reddi, vel certe hanc, propria exutam efficacia, ab illa multorum abripi. Eademque dicere quis posset de lignis, graminibus, herbis, & omnibus animalibus. Si igitur Geneses aliae ab aliis inuicem euertantur, ita vt filiorum Geneses parentum Genesim, & horum rursus illorum destruant, & similiter coniugum inter se, vt & domorum Genesis illas habitantium, vel contra horum ipsam domorum Genesim, atque, vt semel dicam, ea fiant, quae iam dicta sunt, ipsamet sese Genesis vndique euertit & dissoluit. Sic quidem Capite quadragesimo secundo disputat.

Proximo deinde Capite, variis actionibus atque affectionibus, itique vel naturalibus, vel liberis subijci tam quae in terra, quam quae in aëre & mari existunt, etiam nos, inquit, fatemur: at necessitatem fatalem horum omnium causam esse, id vero & auersamur, & redarguimus, ducto ab inanimis initio ad rationis expertia animantia descendentes, indéque ad hominem ratione praeditum sermonem conuertentes. Magnes igitur lapis ferrum ad se rapit, nec ipse rapit tantummodo, sed & huic aliquid ad se ferrum rapiendi vim tribuit, & huic rursum aliud; ad plura vsque. Dictamus quoque herba venenatis animalibus adeo inimica est, vt vel solo odoratu recepta, nocendi vim omnem eripiat. Sola item inter herbas [a] Aglaophotis ita noctu lucet, vt nominis veriloquium indicat, & carpere conantem refugit; idque radicata cum sit, locum ex loco contra naturam mutans: neque enim quae radicibus haerent transitiuo motu praedita sunt. Chamaeleon adhaec animal in multos colores corpus mutat. talisque omnino apparet, quale quod illi adiunctum atque subiectum est siue lignum, siue lapis, seu quid aliud fuerit. ad illius enim colorem etiam suum aptat. Seleucis insuper auis vsq. adeo locustis est inimica, vt quotquot eius vmbram subeunt, intereat. Aliis rursum nox est ad videndũ quam dies accõmodatior. aliis etiam alimentum illud est, quod alteri lethale sit, sed & potus non omnibus conuenit animantibus. Quaedam adhaec in quadrupedibus, volatilia vero omnia, vrinam reddendi facultate destituũtur. Et quid attinet sigillatim animãtium infinitas differẽtias tũ in cibo, tũ in potu, in figura, in cãtu & silẽtio, in mãsione & migratione ac reditu, in obsequio & libertate,

[a] Lege Plinii lib. XXIV. cap. 17. & Aelian. de animal. lib. 14. cap. 27.

THEODOR. Episc. Tars.

in temperantia & libidine, in labore & otio, in audacia & timiditate, atque in aliis infinitis recensere. Qualis ergo curriculi fatalis motus talis vt esset, genus quodlibet effecit? cur vero vniuersum genus eiusmodi est, vt neque lepus audeat, neque leo paueat, neque aliud vllum animal innatam suo generi operationem vitare conetur: sed vnumquodque genu totum informe sit, soluque homo mutationibus varietur? Quod si per Genesim vnum quodque genus in proprio naturæ more vbique conseruatur, quomodo contrarium in hominibus reperitur. Est enim in eo timiditas & audacia, iracundia & mansuetudo, improbitas & probitas, omniáque adeo contraria. Vbi est igitur ille Geneseos cursus? vbi septem Planetæ, & duodecim Zodiaci signa? Quid tandem hominibus tantam præbet affectionum studiorumque varietatem, cæteris non item? asinus enim vbique onera gestat, pardalis rapax est, cæteráque speciei suæ ordinem seruant. Eodem prorsus modo & quæ brutis animantibus secundum cuiusque speciem inest natura, cum Genesim, tum circiter eam exorientes stellas, omnémque illam longam domorum sortionem vincit. Vbi enim Mars? cuiusnam bruti animantis dexteram gladio armauit, vel corpus lorica texit, vel galea caput tutatus est, aut crura aut pedes? Nec enim lupum in lupum armauit, neque leonum vnquam acies inter se commisit. Quis autem commemorare studeat, quæ recensere queat nemo? Si enim nihil extra Genesim fit, quomodo nullum sidus, non errans stella, non iuxta alicubi exoriens, non signiferi signum hæc congenitis brutis præbet, quæ cum homine communicauit? non textoriam artem, non ferrariam: neque alios quidem Magistros aliis qui ab eiusdem speciei sociis discerent constituit? Si quis fortè à nobis doceri animalia contendat, primum quidem pauca eiusmodi ostendet, & cur non etiam omnia doceantur, difficilius erit demonstrare. Deinde nunquam mente aut intelligentia, quemadmodum homo; sed fraude vel timore animalia docentur. quemadmodum canis, vel simia, vel equus, si verberibus coërceatur, ea quæ ostensa illi sunt obseruat: non quod hæc domino vtilia fore existimet, sed quod cædatur, ni faciat. Psittacus quoque astu deceptus [humanam vocem] imitatur, quando per speculum appositum non animaduertit quem imitetur. Clanculo enim post speculum quod obiectum est loquuntur, quæ discere ipsos cupiunt: Psittacus vero, ratus se alium Psittacum videre, voces illas exprimere conatur, nihil interim quæ dicuntur intelligens, cum omnia articulate didicerit. Et vero solus psittacus, non autem aquila, neque aliud vllum animal sic docetur. At quomodo non illud rursum contra Genesis legem, quod cum hæc cetera animalia ratione destituta producat, eorum tamen aliqua ab hominibus doceantur, superétque Geneseos terminos is, qui nunquam huius legibus soluitur. Si vero etiam apes ab inuicem doceri dixerint, in his quoque falsum tuentur: A natura enim, non ab arte operatur apis. Quanquam sic etiam difficultas augeatur. Cur enim neque alia in suo quæque genere inter se aut docent, aut docentur: Quis enim coruos aut vultures volare docuit, quos ne parentes quidem alere solent?

σωφροσύνης τε καὶ πολυγαμίας, καὶ ἐργασίας καὶ ἀργίας, θρασύτητός τε καὶ δειλίας, καὶ τῶν ἄλλων ἀναριθμήτων διαφορᾶς. ποία τοίνυν δρόμου κίνησις ἕκαστον * γένος τοιοῦτον ὑπέστησε; διὰ τί δὲ τὸ ὅλον γένος τοιοῦτον· καὶ οὔτε λαγὼς θρασυνθῇ, οὔτε λέων δειλιάσειε, οὐδ' ἄλλο τι τῶν κατὰ γένος καὶ συνεστηκούσης αὐτοῦ ἐνεργείας τὴν φυγὴν μελετήσειεν· ἀλλ' ἕκαστον γένος ὅλον ὅμοιον, μόναις δὲ ταῖς μεταβολαῖς τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος ποικίλλεται; εἰ δ' ἡ γένεσις ἕκαστον γένος ἐν τῷ οἰκείῳ τῆς φύσεως ἤθει πανταχοῦ διασώζει, πῶς ἐν ἀνθρώποις τοὐναντίον δείκνυται; καὶ γὰρ δειλία καὶ θρασύτης, θυμὸς καὶ πρᾳότης, κακουργία καὶ χρηστότης, καὶ τἀναντία πάντα. ποῦ οὖν ὁ τῆς γενέσεως δρόμος; οὐχ ἑπτὰ οἱ πλάνητες, καὶ τὰ ζώδια δώδεκα. τί δήποτ' οὖν τοῖς ἀνθρώποις παρέχει παθῶν τε τοσαύτην καὶ ἐπιτηδευμάτων διαφοράν, τοῖς δὲ λοιποῖς οὐκ ἔτι; ἀλλὰ πανταχοῦ μὲν ὄνος ἀχθοφορεῖ, πάρδαλις δὲ ἁρπάζει, καὶ τὰ ἄλλα τοῦ εἴδους τὸν εἱρμὸν συντηρεῖ· ὁμοίως καὶ νικᾷ τῶν ἀλόγων ζώων ἡ κατ' εἶδος φύσις, τήν τε γένεσιν καὶ τοὺς * παρανατέλλοντας, καὶ πάντα τὸν μακρὸν ἐκεῖνον κλῆρον. ποῦ γὰρ ὁ Ἄρης, τίνος τῶν ἀλόγων ὥπλισε ξίφει δεξιάν, ἢ θώρακι τὸ σῶμα, ἢ κράνει τὴν κεφαλὴν ἠσφαλίσατο, ἢ κνήμας, ἢ πόδας; οὐ γὰρ λύκους ὥπλισε κατὰ λύκων, οὐδὲ λεόντων συνεκρότησε φάλαγγας. ἀλλὰ τίς διεξιέναι φιλονεικοίη τὰ ἀδιεξίτητα; εἰ γὰρ οὐδὲν ἐκτὸς γενέσεως, πῶς οὐδεὶς ἀστήρ, οὐ πλάνης, οὐ παρανατέλλων, οὐ ζώδιον ταῦτα τοῖς ὁμοφυέσιν ἀλόγοις παρέχει, εἰς τὸν ἄνθρωπον κατεμέρισεν· οὐχ ὑφαντικήν, οὐ χαλκευτικήν· οὐ τῶν μὲν εἰς διδασκάλους, τοὺς δὲ παρὰ τῶν ὁμοειδῶν μανθάνειν συνίστησιν. εἰ δέ τις παρ' ἡμῶν διδάσκεσθαι ταῦτα ἐρεῖ. πρῶτον μὲν ὀλίγα δείξει, καὶ διὰ τί μὴ πάντα πλέον ἀπορήσει. δεύτερον οὐχὶ νῷ καὶ ἐπιστήμῃ, ὥσπερ ἄνθρωπος, ἀλλ' ἀπάτῃ, ἢ φόβῳ διδάσκεται· ὥσπερ κύων τυπτόμενος, ἢ πίθηκος, ἢ ἵππος τηρεῖ τὰ δεικνύμενα· οὐχ ὅτι ταῦτα τῷ δεσπότῃ χρήσιμα νοῶν, ἀλλ' ὅτι μὴ ποιῶν τύπτεται. καὶ ψιττακὸς ἀπατώμενος μιμεῖται· ἐσόπτρου γὰρ παρακειμένου τὴν μίμησιν πλέκει. λανθάνοντες γὰρ ὄπισθεν λαλοῦσι τοῦ παρατεθέντος ἐσόπτρου, ἃ μανθάνειν * ἐκείνους βούλονται. ὁ δὲ ψιττακὸς ἄλλον δοκῶν ὁρᾶν ψιττακὸν, σπεύδει πρὸς μίμησιν τῶν ἐκείνου φωνῶν· οὐ τῶν λεγομένων ἔχων νόησιν, πάντα γὰρ ἐνάρθρως ἐμάνθανε. καὶ μὴν καὶ ψιττακὸς μόνος, ἀλλ' οὐκ ἀετὸς, οὐδὲ τὰ ἄλλα τῶν ζώων τὰ ἐκείνου διδάσκεται. ἀλλὰ καὶ πῶς οὐκ αὐτὸ πάλιν παρὰ τὸν τῆς γενέσεως νόμον· ἄλογα γὰρ ἐκείνη τὰ ἄλλα ζῶα ποιεῖ. διδάσκει δὲ αὐτῶν ὁ ἄνθρωπος ἔνια, καὶ νικᾷ τῆς γενέσεως τοὺς ὅρους, ὁ μηδέ ποτε τούτων ἀπολυόμενος. εἰ δὲ καὶ τὰς μελίττας διδάσκεσθαι ἀλλήλας φαῖεν, κἀνταῦθα τὸ ψεῦδος ἐτίμησαν· ἐκ φύσεως γὰρ, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τέχνης ἐργάζεται μέλισσα. πλὴν καὶ οὕτω τὸ ἄπορον αὔξεται. διὰ τί γὰρ μὴ καὶ τὰ ἄλλα κατὰ γένος ἄλληλα καὶ διδάσκει καὶ διδάσκεται; τίς δὲ κόρακας καὶ γῦπας ἐδίδαξεν ἵπτασθαι, * οὓς οὐδὲ τρέφειν οἱ γεγεννηκότες πεφύκασι;

* al. τὸ τοιοῦτον.

* al. συμπαρανατέλλοντας.

* al. ἐκεῖνα.

* τίκτουσι.

πῶς

ἐκεῖ

πῶς δ' * οὐκ αὐτοῖς ἀπένειμεν ἡ βασιλέας ποιοῦσα καὶ ἄρχοντας γένεσις; οὔτε γὰρ ὄνος ὄνων, οὔτε λύκων ἐβασίλευσε λύκος· οὐδ' ὁ μὲν αὐτῶν πένης, ὁ δὲ πλουτεῖ· οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν, οἷς τὸ ἀνθρώπινον γένος καταμερίζεται. ποῦ οὖν οἱ παρανατέλλοντες, καὶ ἡ γένεσις, καὶ τὸ τῶν ἀποτελεσμάτων αὐτοῖς πλῆθος; ἢ κατὰ μόνων τῶν ἀθλίων ἀνθρώπων τὸ κράτος ἥρπασαν; καίτοι τῶν ἄλλων ζώων κράτιστος ἄνθρωπος. καὶ γὰρ καὶ τῶν δυνατωτέρων συνέσει κρατεῖ, καὶ τῶν ἱπταμένων ἐπὶ γῆς βαδίζων κύριος γίνεται. καὶ τὰ εἰς βυθὸν ἀγρεύει νηχόμενα· καὶ ἁπλῶς πάντων ἐστὶ τῷ λόγῳ καὶ τῇ συνέσει κραταιότερος. πῶς οὖν ἡ γένεσις τοῦ μὲν κρατοῦντος πάντων κρατεῖ, τῶν δὲ ὑπ' * ἐκείνοις κρατουμένων ἀρχὴν οὐκ ἔχουσιν; ἀλλ', ὡς ἔοικε, κατὰ ἀνθρώπων αὕτη παρὰ τοῦ πονηροῦ προβέβληται ἡ μηχανή· ἵνα τὸ εὐσεβεῖν καὶ δικαιοπραγεῖν ἀνάγκης ἔργον νομίσαντες, ἀλλοτριωθῶσι θεοῦ· καὶ τὸ τἀναντία πράττειν τῆς αὐτῆς αἰτίας πειθόμενοι, οὐδὲν ἀποκνῶσι πρὸς τὰ ἁμαρτήματα. οὐκ οὖν οὐκ ἔστιν ἡ γένεσις, πλάττεται δὲ ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν τῆς ἀληθείας, κατὰ τῆς ἀληθείας, ὥσπερ ὑπὸ τῶν ταύτης ἐλέγχεται φίλων. οὐδὲ γὰρ τὴν ἀλογίαν εὕροι τις ἂν ἀκριβολογούμενος αἰτίαν τοῦ μὴ μανθάνειν τὰ ζῷα, ὅσα καὶ ἄνθρωπος, ὥσπερ οὐδὲ τὸ λογικὸν τοῦ ἀνθρώπου τῶν μυρίων ἐπιτηδευμάτων αἴτιον. πόσους γὰρ κατ' αὐτοὺς ἡ γένεσις ἐργάζεται κωφούς, ἀφώνους, μωρούς, ἀτέχνους, ἀφυεῖς. τί οὖν ὠφέλησε τὸ λογικὸν τὸν ἐκ μήτρας προελθόντα τυφλὸν καὶ κωφὸν, ἢ τοὺς τοιούτους; καὶ πόσων ἀλόγων οὐκ εἰσὶ χείρους, καὶ πρὸς βίον, καὶ πρὸς μάθησιν; τί δὲ μέλιτταν ἔβλαψεν, ἢ ἀράχνην, ἢ μύρμηκα ἡ ἀλογία, εἰ πράττει ἃ ἕκαστον ἀκωλύτως κατὰ φύσιν αὐτοῖς ἐπιτηδεύεται. τί δὲ τὰ ἄλλα τῶν ζώων παρέβλαψε πρὸς τὸ οἰκεῖον ἔργον, ἀντὶ τοῦ λογικοῦ λαβόντα τὸ ἄλογον. μὴ τοῖς πτεροῖς ᾄδειν τὸν κύκνον ἡ ἀλογία συνέστειλεν, ἢ τοὺς τέττιγας; ἀλλ' ἄρα δύναται καὶ φύσει ποιεῖν ἡ γένεσις μουσικούς, καὶ πῶς οὐχὶ καὶ ῥήτορας καὶ σοφιστὰς ἀπετέλεσε; διὰ τί δὲ * καταγινώσκεις τὰ ἄλογα, μὴ καὶ ἡμεῖς ἴσμεν χωρὶς τοῦ μανθάνειν; ἀλλὰ τὰ τῶν λογικῶν διὰ τὸ ἄλογον οὐ δύναται μανθάνειν τὰ ἄλογα. καὶ πῶς τὰ ἀλλήλων διὰ τὴν κοινὴν ἀλογίαν οὐ διδάσκονται, γέρανοι τὰ κύκνων, ὄνοι τὰ κυνῶν, καὶ τὰ μελίττης ἀράχνη, καὶ ἕκαστον τὸ ἀλλότριον. οὐκ ἄρα διὰ τὴν ἀλογίαν ἡ τῶν ἀνθρώπων μάθησις ἀλόγοις ἀπαράδεκτος, ἀλλὰ διὰ τὴν διαφορὰν τῆς ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ προαχθείσης φύσεως. τίς δὲ ἀστὴρ τόδε καταλαβὼν τὸ ζῴδιον, τὸ γένος ἔπλασε τῶν θηρίων ἀπὸ τῆς γῆς, ἢ τῶν κτηνῶν· ἢ ἀπὸ θαλάσσης τῶν νηκτῶν, καὶ διὰ τί μὴ καὶ νῦν τὸ αὐτὸ διαπράττεται; ἡ δὲ τοὺς ἀώρους θανάτους ἐπάγουσα γένεσις πῶς οὐχὶ καὶ δέκα ἐτῶν ἄνθρωπον ἔδειξε γέροντα, ἢ παρὰ τοῖς ἰούλοις τὸ πρόσωπον στεφανούμενον; καὶ εἰ τοῦ χρόνου τὸ μῆκος τῆς ἑκάστου ζωῆς εἰς πέντε καὶ ἓξ, ἐνίοτε δὲ καὶ ἀσυγκρίτως κατὰ τὸ ἔλαττον ἔτεμε·

* ἐκείνων

* al. καταγνώσεται

THEODOR. Episc. Tars.

Quomodo item Genesis, quæ Reges ac Principes constituere solet, hos eis negauit? nam neque asinus asinorum, neque lupus luporum Rex est, neque inter hos alius pauper est, alius diues, neque aliorum ibi quidquam, quibus humanum genus obnoxium est. Vbi igitur vna orientes stellæ? vbi ipsorum Genesis, atque illa apotelesmatum multitudo? An hæc in solos miseros mortales tantam abripuere potentiam? Atqui vi cæterorum omnium animantium potentissimus homo. Etenim & fortioribus intellectu præstat, & super terram gradiens volatilium tamen dominus est, & in mari natantia captat, & vt simul dicam, omnibus animantibus ratione atque intelligendi facultate antecellit. Quomodo igitur Genesis in eum habet imperium, qui cæteris imperat omnibus, iis vero imperare nequit, quæ huius imperio continentur? Verum, vt apparet, hæc aduersus homines à malo dæmone instructa machina est, vt & piè viuere iustéque agere necessitatis esse effectum rati, alieni à Deo efficerentur; & quæ his contraria committerentur, ab eadem proficisci causa persuasi, nullum omnino peccatum prætermitterent. Nulla est igitur prorsus Genesis, sed à veritatis hostibus contra veritatem fingitur, quemadmodum ab huius amicis demonstratur.

Neque enim quod animalia ratione careant, in causa esse diligens rerum perscrutator deprehendet, quo minus bruta discant eadem, quæ homines solent, vt neque rationem in homine efficere, quod disciplinas prope infinitas comprehendat. Quam multos enim ex illorum sententia Geneses efficit surdos, mutos, stultos, inertes, ineptos? Quid igitur ratio profuit ex vtero prodeunti cæco surdo aut simili alicui? Et quibus animantibus inferiores non sunt, siue ad victum quærendum, siue ad discendum? Quid vero apiculæ nocuit, vel araneæ, vel formicæ, quod rationis expers sit, si horum quodlibet facit id, quod ei secundum naturam conuenit? Quid denique aliis obfuit animantibus ad suum cuiusque opus, quod rationis expertia sint? Nunquid propterea quod ratione carerent, impediti fuere siue cygni, siue cicadæ, quo minus alis suis cantum ederent? Sed quæ ex ipsa natura canendi peritos producere Genesis potest, quomodo non eloquentes ac disertos eadem reddidit? Cur bruta damnas? Nunquid nos aliquid nisi discamus, nouimus? Verum bruta animantia cum ratione destituantur, eorum quæ ad rationem spectant, discere nihil possunt. Quin ergo, cum perinde omnia ratione careant, non ea saltem discunt, quæ ad cætera bruta pertinent; vt grues quæ ad olores, asini, quæ ad canes, & ad apes aranea, & sic deinceps quodlibet, quod ad alterum spectat? Non certe quia ratione destituitur, propterea humanæ institutionis brutum capax non est, sed ob naturæ, quam conditor produxit, differentiam. Quodnam vero illud astrum est, quod hocce signiferi occupato signo ferarum atque iumentorum genus è terra, aut ex mari natalitium formauit? Et cur idem nunc quoque non efficit? Iam quæ immaturam mortem adducit Genesis, cur non vel decennem aliquem fecit esse senem, vel lanugine saltem faciem vestiuit? Et si vitæ spatium cuiusque nostrum ad quintum & sexagesimum annum, & nonnunquam etiam longissimè infra eum terminum resecuit,

THEODOR. Episc. Tars.

qui fit, quod nunquam illud in quintuplum aut decuplum? at quid dico quintuplum, immo vel in triplum aut in duplum extendit? Quæ vbi vir ille dixit, mox Climacteris descriptionem subiecit, vt & astrologicorum nominum ac schematum, accuratius horum expositionem persequendo. Addit deinde, si per stellarum cursum atque schemata omnia animalia gubernantur, quomodo nullum vnquam astrum aut schema, aut vicini sideris exortus vel patrem esse mulum fecit, vel matrem mulam, cum tamen hi fœcundis non raro animalibus misceantur? Natura nimirum huius vim elidit, & vbique eam vincit: in temporis productione, in corporum congressu, in gestandi fœtus varietate, in ætatum immutatione, in cæteris, quæ secundum naturam fiunt omnibus quorum illa nihil potest immutare. Cur enim equus nullus vel asinus hominum effugit flagellum, cum cætera animantia horum ictum non ferant. At si qua, quæ tamen rara sunt, sustinent, ne sic quidem difficultas soluitur. Cur enim non & cætera omnia sustineant numero multo plura? Deinde inter ea, quæ flagris cæduntur, libera sunt bruta, dum adoleuerint: nam mox vt onera ferre cœperint, etiam verberari incipiunt. at homo potissimum in pueritia flagellatur: cum autem ad virilem ætatem creuerit, aut nunquam, aut saltem raro cæditur. Quare adhæc fibris, suibus, gallis gallinaceis, hominibus, equis, & quibusdam fortè aliis, genitalia exsecantur, ferrúmque ipsos pro fœcundis steriles reddit: cum cætera tamen animantia non modo ab astrorum necessitate nihil lædantur, sed eam etiam irridendam proponant?

Cur tandem eadem stellarum positura eundem cursum tenente, si plantæ amputentur, rursum ramos emittunt, & circumtonsa herba æque vt antea, quin etiam altius erigitur, cum in animalibus, si quod forte membrum dissectum fuerit, oculus, vel nasus, vel digitus, nihil plane Fatum ad huius membri restaurationem adiuuat, etsi hoc ipsum præbere illa quæ sic abstulit, censent? At non naturæ proprietas, sed astrorum motus quidam atque constitutio illud partim bestiis, partim hominibus distribuit. Iam vero quis sues, gallos gallinaceos, capras, boues, & si quid his simile est, ad mortem per gladium subeundam adiudicauit, cum plurima animantia hoc mortis genere non pereant? Olim præterea, cum idolis sacrificandi ritus vigeret, innumerabilis horum quæ iugulantur, multitudo vna sæpe immolabatur hora. Hoc vero more cessante, non perinde iam hæc animalia gladio subiiciuntur, siderum tamen constitutio, vt illi loquerentur, constanter eundem cursum tenent, inæqualiter adeo horum animalium conditionem immutauit, quæ cæterorum priscum viuendi modum inuariatum reliquit. Quod si forte alia quoque nonnulla ad hunc fere modum immutata sunt, quando id neque in omnibus, neque in plurimis accidit, æquabilis nihilominus astrorum cursus, & insuper incommutabilis illa necessitas ludibrio exposita est. Et hoc quidem Libri V. Capitisque quadragesimi tertij extremum est.

πῶς οὐδέποτε πενταπλάσιον ἢ δεκαπλάσιον; καὶ τί λέγω πενταπλάσιον; ἀλλ' οὐδὲ εἰς τὸ τριπλάσιον ἢ διπλάσιον παρεξέτεινε; ταῦτα εἰπὼν ὁ ἀνὴρ, καὶ κλιμακτῆρος καταγραφὴν ὑπῆλθε ποιεῖν, καὶ τινῶν * ἀστρολογικῶν ὀνομάτων καὶ σχημάτων τὴν τούτων ἀκριβολογούμενος ἔκθεσιν. ἐπειδὴ δὲ * ὡς εἰ τῷ δρόμῳ τῶν ἀστέρων, καὶ τοῖς σχήμασι πάντα διοικεῖται τὰ ζῶα: πῶς οὐδεὶς ἀστὴρ, οὐδὲ σχῆμα, οὐδὲ παρανατέλλων, ἡμίονον πατέρα ἢ μητέρα, καίτοι καὶ τοῖς γονίμοις πολλάκις μιγνυμένας, οὐδέποτε ἀπειργάσατο; ἀλλ' ἡ φύσις τὸ ἐκείνης λύει κράτος, καὶ πανταχοῦ ταύτην νικᾷ· ἐν παρατάσει χρόνων, ἐν ὁμιλίᾳ σωμάτων, ἐν κυοφοριῶν διαφοραῖς, ἐν ἐξαλλαγαῖς ἡλικιῶν, καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις πᾶσι, τοῖς κατὰ φύσιν, ὧν οὐδὲν ἐκείνη ἐξαλλάττειν δύναται. διὰ τί γὰρ ὄνων μὲν καὶ ἵππων οὐδεὶς τὰς ἐξ ἀνθρώπων διαφεύγει μάστιγας, τἄλλα δὲ τῶν ἀλόγων ζώων τὴν ἀπὸ τούτων πληγὴν οὐχ ὑπέμεινεν; εἰ δέ που καὶ σπανία, τὸ ἄπορον οὐκ ἀνίεται. διὰ τί γὰρ μὴ καὶ τὰ ἄλλα πολὺ πλείω τυγχάνοιεν; εἶτα καὶ αὐτῶν μαστιζομένων, τὰ μὲν ἄλογα, ἕως ἂν ἀνδρωθῇ, μαστίγων ἐλεύθερα: ἀχθοφορεῖν δὲ ἀρχόμενα, προσλαμβάνει καὶ τὸ τύπτεσθαι. ἄνθρωπος δὲ ἐν παισὶ μὲν ὢν, μᾶλλον μαστίζεται: ἄνδρα δὲ τῆς ἡλικίας αὐτὸν δεικνύσης, ἢ οὐδαμῶς, ἢ ἐπ' ἔλαττον ὑπὸ μάστιγας ἄγεται. διὰ τί δὲ κάστορες μὲν, καὶ ὕες, καὶ ἀλεκτρυόνες, καὶ ἄνθρωποι, καὶ ἵπποι, καὶ εἴ τι ἄλλο ὑπόλοιπον, τὸ γονεσιουργὸν ὑπ' ἀνθρώπων ἀποτέμνεται· καὶ σίδηρος αὐτοῖς ἀντὶ παιδογονίας δικάζει τὸ ἄγονον, τὰ δ' ἄλλα τῶν ζώων τὴν ἀπὸ τῶν ἄστρων ἀνάγκην ἀντὶ τῆς συνουσίας γελωμένην καταλείπουσι. τί δήποτε δὲ τῆς αὐτῆς ἀστροθεσίας τὸν αὐτὸν δρόμον ἐχούσης, φυτὰ μὲν περιτεμνόμενα πάλιν αὔξει κλάδους, καὶ περικειρομένη βοτάνη ἀνίσχει τὴν ἴσην ἢ καὶ πλείονα: τῶν δὲ ζώων εἴ τι τῶν μελῶν περικοπῇ, ὀφθαλμὸν, ἢ ῥῖνα, ἢ δάκτυλον, οὐδὲν ἡ εἱμαρμένη πρὸς τὴν τοῦ μέλους ἀνάφυσιν συλλαμβάνεται, καίτοι ταύτην καθίζουσιν ἐκεῖνοι χαριζομένην ἅπερ ἀφεῖλεν; ἀλλ' οὐχὶ τῆς φύσεως τὸ ἰδίωμα: αὐτὸ δὲ τοῦτο τῆς ἀστέρων κίνησις καὶ σχῆμα, τὰ μὲν εἰς ἀλόγους, τὰ δὲ εἰς λογικοὺς διεκλήρωσε. τίς δὲ ὑσὶ μὲν καὶ ἀλεκτρυόσι, καὶ αἰξὶ, καὶ βουσὶ, καὶ εἴ τι τούτοις ὅμοιον, τὸν διὰ μαχαίρας ἐδικαίωσε θάνατον; τὰ δὲ πλεῖστα τῶν ἄλλων ζώων τὴν τοιαύτην οὐκ εἶδεν ἐπήρειαν; ἀλλὰ καὶ τούτων ἀναιρουμένων, πάλαι μὲν τῆς εἰδωλοθυσίας ἐπικρατούσης, ἄπειρον ἐν ὥρᾳ μιᾷ κατεθύετο πλῆθος: νῦν δὲ παυθείσης ἐκείνης, οὐχ ὁμοίως τὸ ξίφος ὑφέξον. καὶ τῶν ἀστέρων ὁ σχηματισμὸς, ὡς ἂν ἐκεῖνοι φαῖεν, ἀναλλοιώτως τὸν αὐτὸν ἐξομαλίζων δρόμον. οὕτω μὲν τὰ περὶ τούτων ἀνωμάλως ἐξηλλοίωσε, τῶν δ' ἄλλων ζώων τὸν τρόπον τῆς ἀρχαίας ζωῆς οὐ μετέβαλεν· εἰ δὲ καί τινα παραπλησίως τούτων μεταβέβληκεν: ἀλλ' ὅτι μὴ πάντα, μηδὲ τὰ πλεῖστα, οὐδὲν ἧττον ὁ τῶν ἀστέρων ὁμαλὸς δρόμος, * καὶ πρὸς ἀπαράβατον * ἀνάγκην διεχλεύασται. ἀλλ' εἰς τοῦτον μὲν πέρας καὶ ὁ ε' λόγος, καὶ τὸ τρίτον καὶ μ' κεφάλαιον καταλήγει.

* al. ἀστρονομικῶν.

* al. ὡσεὶ.

* al. ὡς.

* al. ἀναγκαί.

Ἐν δὲ

Ἐν δὲ τῷ ἕκτῳ μὲν λόγῳ, τετάρτῳ δὲ καὶ μʹ κεφαλαίῳ, ταῦτα ὑποβάλλει. εἰ τῆς γενέσεως φησὶν ὁ δρόμος ἀπὸ γῆς τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὰ ἄλλα τῶν ζώων ἀπετέλεσε· πῶς νυνὶ χωρὶς γάμου, οὔτε ἄνθρωπον, οὔτε τὰ μυρία εἴδη τῶν ζώων οὐδαμῶς προσάγουσα δείκνυται. εἰ δέ τινα τούτων καὶ νυνὶ προσάγει, ὥσπερ καὶ σκώληκας, καὶ τὰ τοιαῦτα ἔνια· πῶς μὴ καὶ πάντα ὅσα ὁμοίως ἀπ' ἀρχῆς τῆς γῆς ἔδειξε φυόμενα. ἀλλ' εἰ καὶ δρόμος ἀστέρων τοὺς ἀνθρώπους ἀπὸ γῆς κατ' ἀρχὰς ἔπλασε, πῶς οὐχὶ καὶ τεχνίτας αὐτίκα συμπεριήγαγεν· ἀλλὰ πολλῷ χρόνῳ ὕστερον τεκτονικὴ καὶ ὑφαντικὴ καὶ ἱστορικὴ, γεωμετρία τε καὶ ῥητορικὴ, καὶ μυρίαι τέχναι ἄλλαι λογισμοῖς ἀνθρωπίνοις εὑρέθησάν τε καὶ ἐπηγάγοντο; εἰ δὲ καὶ προῆλθεν ἀπὸ γῆς ἐπιστήμονας τοὺς ἀνθρώπους παραδιδόντος, πῶς τότε μὲν ἄνευ μαθήσεως ἐπιστήμονες ἀνεφύοντο· νυνὶ δὲ πόνοις καὶ μελέταις μόλις κατορθοῦσι τὴν μάθησιν; ποῦ δὴ οὖν οἴχεται δρόμος ἐκεῖνος ὁ παλαιὸς, ὁ τοὺς ἅμα τῇ προόδῳ [τοὺς] σοφοὺς ἀναπλάττων; καὶ πόθεν τὰ νῦν ἀνεφάνη ὁ τοὺς αὐτοφυεῖς ἐπιστήμονας πόνοις προσβιβάζων καὶ * μακρᾷ μελέτῃ. τί δὴ οὖν ὁ μιαιφόνος ἔπραττεν Ἄρης, τότε τῶν ἀνθρώπων κατ' ἀλλήλων οὐχ ὁπλιζομένων; ποῦ δὴ ὁ βασιλείας καὶ ἄρχοντας ποιῶν τῶν ἀστέρων δρόμος πολλαῖς γενεαῖς ὕστερον, καὶ τὸ κατὰ κώμας οἰκεῖν; μή τι γε πόλιν ἢ ἀρχὴν εἰδέναι ἐπινοησάντων. διὰ τί δὲ πάλαι μὲν ἄνθρωποι τεχνῶν ἐχρημάτιζον εὑρεταὶ, νῦν δὲ ταῖς ἐξευρημέναις ἀρκούμενοι, περαιτέρω προελθεῖν οὐκ ἐπινοοῦσιν; ἢ δῆλον, ὅτι ὁ παρὰ θεοῦ τοῖς ἀνθρώποις δοθεὶς νοῦς, χρόνῳ καὶ πόνῳ καὶ πρό γε τούτων τῇ ἄνωθεν συνεργίᾳ τὰ πρὸς τὸν βίον χρήσιμα ἐξευρὼν, ἔστη τοῦ πορρωτέρω καὶ μάτην ἐνταλαιπωρεῖσθαι ταῖς ἐπινοίαις. πῶς δὲ τῆς αὐτῆς γενέσεως ἔθνος μὲν ὁλόκληρον κομᾷ, ἄλλο δὲ κείρεται; καὶ ἄλλο μὲν μητρογαμεῖ, τὰ πλείω δὲ μυσαρὰν τὴν πρᾶξιν ἡγοῦνται; καὶ μυρίαις ἄλλαις * κατατέμνεται διαφοραῖς νόμων, βίων, ἐθῶν; καὶ οὐδεὶς ἀστέρων δρόμος οὔτε τοὺς κομήτας κείρει, οὔτε τοὺς κειρομένους κομᾶν ἐκβιάζεται· οὐδὲ τὰ ἄλλα πράττειν ἄλλους, ὅσα τοῖς παρὰ σφίσι νόμοις οὐκ * ἔμαθον. καὶ τὰ μὲν τοῦ παρόντος κεφαλαίου τοιαῦτα. ἐν δὲ τῷ ἑξῆς ἐπάγει, ὡς εἰ καὶ δόξαιεν καταφεύγειν οἱ τῆς εἱμαρμένης ἐρασταὶ ἐπὶ τοὺς παρανατέλλοντας, οἳ τῶν ζωδίων καὶ τῶν πλανητῶν εἰσὶν ἕτεροι. καὶ οὔτε τοῖς τῆς γενέσεως ἀποτελέσμασι χαίρουσιν, οὔτε ἀλλήλοις συνᾴδουσιν· ἀλλὰ καὶ τὰς τῶν κλιμάτων διαφορὰς, ἕκαστος αὐτῶν τὰ οἰκεῖα χορηγεῖ ἀποτελέσματα. εἰπάτωσαν ἡμῖν, ποῦ τὸ τῆς γενέσεως βέβαιον, καὶ ἀπαράλλακτον. ἕκαστος γὰρ τούτων ἰδίαις ἐνεργείαις τὰ ταύτης ἀνακόπτειν ἐξ ὧν, φασὶν ἐπιδείκνυται ἀποτελέσματα. καί τοι οὐδὲ πάντες τὸ αὐτὸ τῆς γῆς ἔχουσι μέρος. οἷον ἡ περσῶν καὶ ἰβήρων μοῖρα ἢ ἡ λαζῶν καὶ ῥωμαίων, ἢ τῶν ἄλλων. πῶς οὖν τόδε τι ἔθνος * πρὸς τόδε ἀντικειμένοις καὶ βίοις καὶ νόμοις, καὶ ἔθεσι διοικεῖται; ὕστερον δὲ πῶς τὰ πλεῖστα τῶν ἐθνῶν ἐν τοῖς ἰδίας γῆς ὅροις ἱδρυμένα εἰς τὰ τῶν ῥωμαίων μετέβαλεν ἤθη.

* al. μακρᾷ
* al. κατατέμνονται.
* al. ἔμαθεν
* al. ἐν.

THEODOR. Episc. Tars.

SEXTO autem Libro & Capite quadragesimo quarto hæc subiicit. si Geneseos cursus ait è terra hominem cæteraque animalia produxit: quo modo nunc sine coniugio nequaquam vel hominem, vel varias illas animantium species, producere deprehenditur? Quod si & nunc quædam eorum sic producit, vermes puta & id genus nonnulla, quomodo non etiam omnia alia quæcumque eodem modo è terra ab initio prognata exhibuit? At si forte stellarum cursus homines è terra initio formauit, cur non eos ita produxit, vt simul artibus instructi prodirent? sed longo post tempore & fabrilis ars atque textoria, & historica, Geometria, Rhetorica, aliæque innumeræ artes humano sunt ingenio primum excogitatæ atque inductæ? Si vero prouenisse homines olim scientia instructos è terra nugentur: quomodo tunc sine disciplina docti sunt nati, qui nunc vix multis laboribus atque exercitationibus doctrinam parant? Quo nunc igitur vetus ille cursus recessit, qui ab ipso ortu sapientes homines fingebat? aut vnde hic noster prodiit, qui natura sua peritos non nisi per labores ac longam exercitationem prouchit?

Quid igitur crudelis Mars tum faciebat, cum homines in mutuam cædem non armarentur? Vbi astrorum cursus ille Regum & Principum multis post sæculis, vt & pagos habitandi auctor, cum neque mente quidem vrbem vllam aut imperium homines excogitassent? Cur adhæc olim homines artium inuentores erant, nunc vero inuentis contenti longius progredi non student? Manifestum certe datam a Deo hominibus intelligendi vim, post inuenta cum tempore & labore, ac potissimum cum cælesti auxilio ea quæ ad vitam tuendam erant vtilia, iam constitisse, neque vltra quidquam frustra comminiscendis nouis allaborare. Quomodo item eiusdem Prouinciæ tota natio aliqua comam nutrit, alia tondetur? Et quædam gens matribus miscetur, plures vero hunc execrandum esse morem ducunt? Etsi aliis insuper innumerabilibus differentiis legum, vitæ, ac consuetudinum distinguuntur. neque tamen vllus siderum cursus aut comatos tondet, aut attonsos comam alere cogit, aut alia alios facere, quæ suis ipsi legibus docti non sunt. Hæc autem ipso capite continentur.

Proximo vero illud adducit, Si etiam Fati amatores illi fugiendum putent ad vicinatum stellarum exortus (quæ a Signis atque Planetis diuersæ, fatalibus Geneseos euentis affines non sunt, neque inter se consentiunt, sed pro climatum differentiis, singulæ suos suppeditant euentus) dicant velim nobis, vbinam sit Geneseos inconcussa illa firmitas atque constantia? Ex iis enim quæ ipsi referunt satis apparet, propriis viribus harum singulas illius effectus rescindere. Quanquam non omnes idem terræ spatium obtinent, qualis sit Persarum atque Iberorum portio, vel Lazorum atque Romanorum, seu aliorum quorumcumque. Quomodo igitur hæc gens oppositis adeo illius gentis viuendi normis, legibus, ac moribus gubernatur? Deinde quomodo pleræque gentes suos quæque fines incolentes, in Romanorum terminos irruerunt?

THEODOR. Episc. Tars.

Tertio verò, migrauit olim populus Iudaicus in Ægyptum, neque tamen à patriis legibus recessit: ex Ægypto deinde idem iterum demigrans, Palæstinam & Arabiam inhabitauit, idololatris prius bello pulsis. nec à mosaica ideo lege desciuit, vt neque tunc, cum in captiuitatem Babylonem deductus est, sed nec postea per totam terram dispersus patrias leges deseruit. Nullius enim extra Zodiacum positæ stellæ ortus, ac neque Genesis ipsa, circumcisionis illos aut sabbathi præceptum soluere coegit. Quin & nostrum genus, Christianorum, inquam, quadringétis abhinc annis exortum, subito Orbem, qua patet, occupauit, à suis gente qualibet ritibus abducta, atque ad ducendam ex pietatis præscripto vitam tralata. non id patriam mutando, sed in eadem, vt solebant, habitando, atque ita vetusta illa stellarum harum Apotelesmata imbecilla & risu digna relinquendo. Itaque ab hominibus indoctis prolata doctrina, hæc ipsa manifeste euertit, quibus pudibunda cedebat imbellis Genesis. Etenim paruit quidem olim Assyriis subactus orbis, hinc Babylon imperauit, deinde Medi imperium exceperunt, & post illos Persæ, donec id tandem ad Macedonas transiit: attamen quæque gens suos retinebat mores, & à suis regebatur Regibus, ac saltem communem illum, qui omnibus imperabat, agnoscebat Dominum. Nunc vero, quemadmodum vna duntaxat est religio, sic & regium imperium vnus tenet, trecentisque gentibus aut amplius, non nisi vna legitima imperij Romanorum maiestas præest, quemadmodum & Religio non nisi vna est. neque tamen aliquem hoc tempore cogit Genesis vel idola colere, aut matribus misceri, aut alia quædam patrare, quibus metuendæ gentes illæ non inter se tantummodo discrepabant, sed etiam ab oppositis sibi inuicem nationibus distinguebantur. Illud ergo nobis explicent, quomodo Religionis atque doctrinarum mutationem Fatum inducat, neque tamen cætera mutandi vim vllam habeat? Neminem enim vnquam aut suadendo, aut vi cogendo eo adduxisse videtur, vt eum ignominiæ, paupertatis, inualetudinis, seruitutis, iniuriæ, aut alicuius ex infinitis aliis horum similibus desiderium caperet. Sed quemadmodum vbique vifa est natura potentior quam fatales effectiones, sic & ratio, propriæ libertatis dignitate seruata, manifestè satis in iis, quæ voluntariè operatur, nugas istas vincere demonstratur.

Verumtamen si piè aut impiè agere à Genesi proficiscitur, explicent velim nobis, quæ Genesis Stoicum reddat? quæ Epicureum? Peripateticum item qualis, aut Platonicum? quæ immolare Baccho, aut Cereri, Solive aut Lunæ? Quæ Ægyptium pecus adorare, vel canem felemve? quæ Manichæum reddat? quæ Valentinos? Quod si indicare nequiuerint, ne quoque vltra sese efferas, moneo. In nobis igitur situm non in Geneseos operatione, sic vel sic Numen colere. Si vero hoc: vtique & colere simpliciter: & [omnino] nó colere: è patribus enim totum constat. Quomodo autem non absurdissimum illud sit, improbum per Genesim fieri, & eidé tamen improbitatis nomine odio esse?

ἀλλὰ καὶ τρίτον, μετῴκισε μὲν τὸ Ἰουδαίων ἔθνος εἰς Αἴγυπτον, τῶν δὲ πατρῴων νόμων οὐ μετέστησεν. Αἰγύπτου δὲ πάλιν *ἀπαναστάντες, Παλαιστίνην μὲν καὶ Ἀραβίαν ἐποικοῦσι, τοὺς πρὶν οἰκοῦντας εἰδωλολάτρας πολέμοις ὠσάμενοι· καὶ τὸν Μωσαϊκὸν οὐ παρεσάλευσαν νόμον, ἀλλ' οὐδ' ὅτε *πρὸς Βαβυλῶνα δορυάλωτον τὸ ἔθνος ἀπήχθη, καὶ μετὰ χρόνους εἰς πᾶσαν τὴν γῆν διεσκεδάσθη, καὶ τῶν πατρῴων οὐκ ἀπεστάτησε νόμων. καὶ οὔτε τις τῶν παρανατελλόντων, οὔτε ἡ γένεσις κατηνάγκασεν αὐτούς, ἢ τῆς περιτομῆς ἢ τοῦ σαββάτου τὸ παράγγελμα λῦσαι. τὸ δέ γε ἡμέτερον γένος, τὸ τῶν Χριστιανῶν λέγω, πρὸ τετρακοσίων μὲν ἐτῶν τὴν ἀρχὴν ἔσχεν, ἀθρόον δὲ πᾶσαν ἔλαβε τὴν οἰκουμένην. καὶ τῶν μὲν οἰκείων ἐθῶν ἕκαστον ἀπέστησεν ἔθνος, εἰς δὲ τὸν τῆς εὐσεβείας μετερρύθμισε βίον. οὐ τῆς πατρίδος μεθισταμένους, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν ὡς καὶ πρότερον οἰκοῦντας· καὶ *τῶν παρανατελλόντων ἀποτελέσματα πολυχρόνια σαθρὰ καὶ γελᾶσθαι κατέλιπεν ἄξια. καὶ πρὸς ἃ ἡ γένεσις ἰσχὺν οὐκ ἔχουσα καταδύεται, ταῦτα περιφανῶς τὸ τῶν ἀγραμμάτων κατέλυσε κήρυγμα. ἐδούλευσε μὲν Ἀσσυρίοις ὁ κόσμος πάλαι, εἶτα Βαβυλὼν ἐκράτει, καὶ Μῆδοι τὴν ἀρχὴν *διεδέξαντο, καὶ μετ' ἐκείνους Πέρσαι, καὶ πρὸς Μακεδόνας ὕστερον τὸ κράτος ὅλον μετέβαλεν. ἀλλ' ἕκαστον ἔθνος τοῖς οἰκείοις *ἐμμένει ἔθεσι, καὶ βασιλεῦσιν ἰδίοις ἐπολιτεύοντο, εἰ καὶ μὴ τὸν πάντων κρατοῦντα κοινὸν δεσπότην ἐπεγίνωσκον. νυνὶ δὲ ὥσπερ ἡ εὐσέβεια μία, οὕτω καὶ ὁ τὸ βασίλειον κράτος ἔχων εἷς, καὶ τριακοσίων ἐθνῶν ἢ καὶ πλειόνων, μία τις ἔννομος τῶν Ῥωμαίων, ὥσπερ καὶ ἡ εὐσέβεια, ὑπάρχει ἀρχή· καὶ οὐδένα βιάζεται ἡ γένεσις νῦν, οὔτε εἰδωλολατρεῖν, οὔτε μητρογαμεῖν, οὐδὲ τὰ ἄλλα, ὅσοις τὰ φοβερὰ τῶν ἐθνῶν οὐκ ἐξήλλαττε μόνον ἀλλήλων, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰ ἀντικείμενα κατετέμνετο. ἐκεῖνο δὲ ἡμῖν λεγέτωσαν, πῶς ὥσπερ εἱμαρμένη μεταβολὰς ποιεῖ θρησκείας καὶ δογμάτων, οὐχὶ καὶ τὰ ἄλλα ἰσχὺν οὐδεμίαν μεταβάλλειν ἔχει· οὐδένα γὰρ ἐφάνη πείσασα, οὐδὲ βιασαμένη ἀδοξίας, ἢ πενίας, ἢ ἀρρωστίας, ἢ δουλείας, ἢ κολάσεως, ἢ ὕβρεως, οὐδὲ μυρίων ἄλλων τοιούτων πόθον λαβεῖν. ἀλλ' ὥσπερ ἡ φύσις κρείττων ὤφθη πανταχοῦ τῶν τῆς γενέσεως ἀποτελεσμάτων, οὕτω καὶ ὁ λογισμὸς τὸ οἰκεῖον τῆς ἐλευθερίας ἀξίωμα διασώζων, ἐν οἷς ἐθελοντὴς πράττει, τῆς ἐκεῖθεν δείκνυται κατεξουσιάζων λήρου. ἀλλὰ γὰρ εἰ τὸ εὐσεβεῖν καὶ δυσσεβεῖν ἀπὸ γενέσεως, λεγέτωσαν ἡμῖν, τίς γένεσις στωϊκὸν ποιεῖ; τίς δὲ ἐπικούρειον, περιπατητικὸν δὲ ποία; ἢ πλατωνικόν; τίς λατρεύειν Διόνυσον, ἢ Δήμητραν, ἢ Σελήνην, ἢ Ἥλιον; ἢ τὸν αἰγύπτιον σκευλαύρη λατρεύειν τὸ πρόβατον, ἢ τὴν κύνα, ἢ τὸν αἴλουρον; τίς δὲ μανιχαῖον ἀποτελεῖ, τίς οὐαλεντίνους; εἰ δὲ οὐκ ἂν φαῖεν, οὐδ' ἂν πλέον θρασυνθεῖεν. ἐν ἡμῖν ἄρα, καὶ οὐ τῆς γενέσεως ἔργον, τὸ τοιῶσδε ἢ τοιῶσδε σέβειν. εἰ δὲ τοῦτο· καὶ τὸ σέβειν ἁπλῶς, καὶ τὸ μὴ σέβειν. ἐκ τῶν πατέρων γὰρ τὸ ὅλον συνίσταται. πῶς δὲ οὐκ ἀλογώτατον, πονηρὸν γενέσθαι ἀπὸ γενέσεως, καὶ μισεῖσθαι ὑπὸ τῆς αὐτῆς διὰ τὴν πονηρίαν;

ὁμοίως

* al. ἐπαναστάντες.
* al. ὅ.
* al. τὰ.
* al. ἀπεδείξαντο.
* al. ἐμμένει.

THEODOR. Epiſc. Tarſ.

ὁμοίως καὶ ἀγαθὸν γίνεσθαί τε καὶ θαυμάζεσθαι, μοιχὸν ὁμοίως ἢ φονέα, καὶ δρᾶν ὑπ' αὐτῆς τὰ ἄτοπα βιαζόμενον, καὶ διὰ τοῦτο κολαζόμενον; νομοθέτας καθίζειν, κολάζειν τοὺς ἁμαρτάνοντας, καὶ ἑτέροις συνωθεῖν καὶ ἄκοντας πρὸς τὰ ἁμαρτήματα καὶ ὅσων ἄλλων τοιούτων μεστὸς ὁ βίος ὁρᾶται. ἅπερ εἰ μὲν ἐν ἡμῖν, ἡμέτερον καὶ τὸ ἔγκλημα τῶν ἐργαζομένων· εἰ δὲ τῆς γενέσεως τὸ κράτος, ἡ μέμψις ἐκείνης, ἢ τοῦ ταύτην πεποιηκότος. οὕτω πανταχόθεν τὸ τῆς εἱμαρμένης μετὰ τοῦ ἀσυστάτου* ἀσεβές τε καὶ παλίμφημον. ἀλλὰ γὰρ ἐν τούτοις καὶ τῶν λόγων ὁ ἕκτος καὶ τὸ ε΄ καὶ μ΄ ἀπηρτίσθη κεφάλαιον.

* al. ἀνυποστάτου.

* al. κεφαλαίῳ.

Ἐν δὲ τῷ ζ΄.* λόγῳ ἀπορίαν τινὰ διαλύει ὑπὸ τῶν ἀστρολόγων προαγομένην, διατιθεὶς, ἐπάγει καὶ τὴν λύσιν. λέγουσι γάρ φησιν, εἰ μὴ ἀπὸ τῆς εἱμαρμένης, πόθεν τὰ κακά; οἷς καὶ ἀποκρίνεται.* ὡς εἰ μὲν ἃ διατιθέμεθα ἀλλήλοις τὰ κακὰ μαθεῖν ἐθέλοιτε, πόθεν, τοὺς δρῶντας ὁρῶντες, μάτην αἰτίαν ἄλλην ζητεῖτε; εἰ δὲ ἃ πάσχομεν ἄκοντες, [καὶ] τοῦτο φανερὰν ἔχει τὴν λύσιν, ἐθολώσαμεν παντοδαπῆς κακίας θυέλλῃ τὸν βίον, πράττομεν ἃ μισεῖ καὶ ἀποστρέφεται θεός· διὰ τοῦτο πάσχομεν ἃ μὴ θέλομεν, ἵνα μηκέτι πρὸς τὸ πταίειν ἐκφερώμεθα. ἢ ἐχρῆν ὑπευθύνους οὕτω βιοῦντας εὐδαιμονίας ἀπολαύειν, ἵνα τι πλέον θεὸς ἀγνοηθῇ, καὶ προθυμότερον πρὸς τὰ πάθη καταφερώμεθα. εἰ δὲ πράττειν τὰ ἄτοπα διὰ τῆς εἱμαρμένης ὁ θεὸς ἡμᾶς κατηνάγκασε· πῶς πάλιν κολάζει ὡς πταίσαντας; ἕτερον δέ ἐστιν, ὡς δῆλον, τὸ συγχωρεῖν* χρῆσθαι τῷ αὐτεξουσίῳ, καὶ αἱρεῖσθαι ἕκαστον ὃ βούλεται· καὶ τὸ καταναγκάζειν πράττειν τὰ ἄτοπα. πῶς δὲ ὑμῖν, φησὶν, ἐπῆλθε τῶν τοῦ θεοῦ οἰκονομιῶν ἀγνοοῦσι τὸ βάθος, εἰς τὸ τῆς γενέσεως ἀποσπάσαι πλάσμα; καὶ ὅτι μὴ ἐπὶ γῆς ἕρποντες εἰς τὸ τοῦ δημιουργοῦ τῶν κριμάτων ὕψος ἀνέβητε, διὰ τοῦτο ἐπ' ἀστέρας καὶ σελήνην καὶ ἥλιον τὰς αἰτίας ἀνάπτειν παρήχθητε τῶν παρ' ἡμῶν πραττομένων. καὶ ἃ μὲν ἑαυτοὺς ὁρῶμεν ἐργαζομένους, οὐχ ἡμέτερα εἶναι τερατεύεσθε. ἃ δὲ οὐκ ἔστιν ἰδεῖν τοὺς ἀστέρας πράττοντας, ἐκείνων εἶναι τὸ ἔργον καταψεύδεσθε. κἀγὼ δέ φησι ταῦτα γράφων, ὑπὸ γενέσεως καθ' ὑμᾶς ἠναγκάσθην γράφειν τοὺς κατ' αὐτῆς ἐλέγχους· ὥστε καὶ οὕτως αὐτὴ καθ' ἑαυτῆς πλέον τῶν ἔξωθεν αὐτῇ μαχομένων ἐπανίσταται. Τί δὲ καὶ ὄφελος, τὸ μανθάνειν τὰ ἀπὸ γενέσεως προσδοκώμενα; εἰ μὲν γὰρ ἔστι φυγεῖν τοὺς μαθόντας ἃ ἐπέκλωσε, λῆρος ἡ πρόρρησις. κρατεῖ γὰρ τὸ ἐν ἡμῖν τῆς γενέσεως· μάλιστα δὲ τοῖς τῆς εἱμαρμένης ἐπιστήμοσι τὸ λύειν αὐτῆς τὸν εἱρμὸν συμβήσεται. ὅτι γὰρ τῶν ἄλλων μᾶλλον τὰ ἀπὸ γενέσεως αὐτοῖς ἐπιστάμενοι, οὐδὲν τῶν ἀπὸ ταύτης [αὐτοῖς] ἀπειλουμένων συμπεσεῖν παραχωρήσουσιν. εἶτα, ἀλλ' οὐκ ἐκτός φασι γενέσεως τὸ* μανθάνοντα ἀπαλλάττεσθαι. οὐκοῦν ἡ γένεσις εἰς τὰ ἀντικείμενα τέμνεται καὶ τὸ μὲν αὐτῆς προλέγει, τὸ δὲ καταγελᾷ τῆς προρρήσεως. οὗ τί ἂν [εἴη] γελοιότερον; πολλὴ δὲ πάλιν καὶ ἄλλως ἀδικία καὶ ἀνωμαλία. διὰ τί γὰρ μὴ πάντας ἔπεισε μανθάνειν, ἵνα πάντες τῶν τοσούτων ἀπαλλάττοιντο;

* al. ὧδε φη.

* χρῆσθαι.

* al. μαθόντας.

ſimiliter & bonum fieri, atque admirationi eſſe, & ſimiliter adulterum, aut homicidam? Ab eadem item per vim coactum mala perpetrare, & rurſum ob illud ipſum puniri? Legiſlatores conſtituere, ſceleratos punire, & nihilominus alios vel inuitos impellere ad peccandum, ſeu ad alia quibus referta eſt hominum vita? Quæ ſiquidem in noſtra ſunt poteſtate, nobis quoque eorum quæ fiunt culpa ſuſtinenda: Sin Geneſis ſummam poteſtatem obtinet: aut hæc culpanda, aut is certe, qui hanc condidit. Ita vndique Fatum non conſiſtere tantum nullo modo poſſe, ſed impium inſuper eſſe, atque probroſum [oſtenditur.] Verum his & Liber ſextus & quintum ac quadrageſimum Caput abſoluitur.

SEPTIMO autem Libro quæſtionem ab Aſtrologis proponi ſolitam diſſoluit. Dicunt enim, ait, Vnde exſiſtunt mala, ſi non à Fato proficiſcuntur? Quibus ſic reſpondet: Si quæ nobis mutuo mala ſtruimus, diſcere velitis vnde exſiſtant, dum eorum patratores veſtris oculis conſpicitis, fruſtra cauſam aliam quæritis: Sin ea mala, quæ inulti patimur, etiam huius ſolutio ad oculum patet. Perturbauimus omnigenæ improbitatis turbine ipſam vitam, facimus quæ odit & auerſatur Deus: Ideo patimur quæ nolumus, vt ne deinceps in vitia prolabamur. Niſi forte oportuit ita criminibus obnoxios felicitate inſuper potiri, quo Deus amplius etiam ignoretur, & nos pronius in mala feramur. At ſi perpetrare mala per Fatum Deus nos cogit, quomodo rurſum velut peccantes caſtigat? Aliud autem eſt, vt clarum, permittere quemlibet libero arbitrio vti, & quod velit eligere: aliud ad committenda mala impellere. Quomodo vero vobis, ait, diuinæ gubernationis profunditatem ignorantibus, in mentem venit ad Geneſeos illud figmentum conuerti: & quæ nos ipſos efficere videmus, ea non eſſe noſtra nugari; quæque aſtra efficere nullo modo poſſunt, hæc tamen per illa fieri mendaciter fingere? Quia per terram reptantes vos ad Conditoris ipſius iudiciorum altitudinem nequaquam aſcendiſtis, propterea in ſtellas, Lunam, Solémque, eorum quæ à nobis fiunt, cauſas referre conati eſtis. Quin ego ipſe, inquit, dum hæc ſcribo, à Geneſi, ſecundũ vos, coactus ſum has eius ſcribere reprehenſiones: vt ita etiam ipſamet actius aduerſus ſeipſam, quam vllus alius extrinſecus eam oppugnans hoſtis inſurgat. At vero quid iuuat ea diſcere, quæ à Geneſi exſpectantur? Nam ſi quidẽ vitare cognoſcentibus conceditur, quæ Fato deſtinata ſunt, inepta eſt prædictio. Vincit enim quæ in nobis eſt facultas Geneſim: & maxime, quibus Fatum non ignotũ, ſoluere ipſius ſeriem poterunt, cum hi magis quã cæteri, quæ à Geneſi ordinata ſunt cognoſcentes, nihil eorum quę ipſa minitatur, accidere ſibi patientur. At nec hoc, iterum illi aiunt, extra Geneſeos ſeriem eſt, quod qui hæc cognouerint, eripiantur. Igitur Geneſis in contraria diuiditur, partimque prædictionem adhibet, partim eam ipſam irridet: quo quid magis ridiculum eſſe queat? Quanquam & alia rurſus ex parte multa eſt in ea iniuſtitia atque inæqualitas, Cur enim non omnibus hoc perſuaſit, vt euentura ſibi diſcerent, quo item omnes ex his eriperentur?

THEODOR. Episc. Tars.

Quod si vero ei qui ista cognouerit, effugere tamen non licet; quid frustra cognoscere iuuat, curisque ante tempus consumi, percelli ante ictum, & ante morté grauius quam morte ipsa affligi? Hoc porro omnibus perspicuum, eos, qui Fatum asserunt, & proborum laudes atque coronas è medio tollere, & improbis contra iniustam denunciare pœnam atque correctionem. Nam si necessitate adductus est vter libet ad ea, quæ agit, iam [a] neque virtuti merces vlla est, neque scelerum pœnam exigere licet. quod non potest non penitus nostram vitam confundere atque inuertere, & omnibus in Deum linguam suam acuentibus esse impudentius. Non sufficiebat nimirum miseris, si cogerentur mala cogitare, dicere, facere: sed cum eorũ misereri oporteret, odium insuper adiicitur & pœna. Vbi si quis dixerit, nostrum non esse scire, cur Deus talem condiderit Genesim; is dum modeste agere se fingit, pietatem perstringit, ac per ea ipsa etiam magis fit impius, per quæ moderatè loqui videtur. Si enim vere bona Genesis est, quæ nobis mala apparet, & id quidem per ipsam Genesim: non iam hoc meum erratum est, si malam puto, quæ mala nó est; sed eius potius, qui tale per Genesim iudicium cogitatis nostris inseruit. Nam si meum erratum est, aliena erunt vtique à Genesi, quæcumque ad cogitata pertinent, quæ & sermo & operatio sequuntur frustraque fuerit Genesis. Vera igitur moderatio cautaque hic circumspectio non sit, malam finxisse Genesim, deindeque Deo malorum cogitationem concedere; neque item illud, affirmare eundem & ad malum impellere, & quos eo per Genesim impulerit, nihilominus punire. non sunt hæc modestè loquentis, sed ipsa demissionis specie in grauem errorem inducentis. At vero pietatem colens soboles, nullam Deo iniuriam per illa eadem facit, per quæ ipsum colere se arbitratur: neque eius tollit bonitatem, malorum ipsi potestatem attribuendo: iniuriam enim facere neque modo nouit, neque vnquam poterit diuina potentia. non, quem hæc homicidam fecit, postea castigat: nó ita prohibet labi, vt deinde & cogat nó obtéperare præcepto, & puniat negligentem. Hæc neque in Deum cadunt, neque a pia mente admittuntur. Nos autem quæ consentanea sunt mente agitantes, perfectè Deum omnia quæ in mundo fiunt, comprehendere fatemur; at non etiam ipsi cóprehendere hæc contendimus, certi nos nunquam comprehensuros. Cæterum hanc esse veram Dei potentiam agnoscimus, quod neque à malis aliquando superetur, & quod in rerum conditarum vtilitatem bonitate vtatur. Attu mihi etiam illud considera. Solent in venationibus tauri stimulis excitari, atque ad pugnandum proritari, dolorem quoque dominis sentientibus, si forte minus excandescant. Verum astrorum ille cursus morte remuneratur eos, qui ipsius fatalibus decretis obsecutus fuerit. Seruos adhæc nostros immorigeros castigamus, obsequentes præmio afficimus. At illa quæ hæc cogitare ac facere cogit Genesis, & labi iubet, & persuasos cruciatibus subiicit. Eadem item nos quidem iustos in subditos interdum facit, cum ipsa interim iniustissima in nos committere non erubescat. An non igitur extremæ dementiæ hæc statuere? Atque hæc quinto & quadragesimo Capite disserit.

a Ἔτερο sic vocabulum γὰρ, ex præcedente forsitan versu elapsum.

εἰ δὲ καὶ μαθόντα μὴ δυνατόν ἐστι φυγεῖν· τί χρὴ μανθάνειν μάτην, καὶ ταῖς φροντίσι προδαπανᾶσθαι, καὶ πλήττεσθαι πρὸ τῆς πληγῆς, καὶ πρὸ τοῦ θανάτου χεῖρον τῶν τεθνεώτων κολάζεσθαι; ἐκεῖνο δὲ πᾶσι καταφανές, ὡς ὁ τὴν εἱμαρμένην εἰσάγων, καὶ τῶν σπουδαίων ἀφαιρεῖται τοὺς ἐπαίνους καὶ τοὺς στεφάνους· καὶ τῶν κακούργων ἄδικον ἀνακηρύσσει τὴν ποινὴν καὶ τὰς εὐθύνας. εἰ γὰρ ἑκάτερος ἐξ ἀνάγκης ἦλθεν εἰς τὸ πράττειν ἃ πράττοι· ὅτε [γὰρ] τῆς ἀγαθοεργίας ἐστὶ μισθός, οὔτε τῆς κακουργίας ποινῆς εἴσπραξις· ὃ πῶς οὐκ ἂν εἴη ὅλως ἡμῶν * συγχέων καὶ ἀνατρέπων τὸν βίον, καὶ κατὰ τοῦ θεοῦ τὴν γλῶσσαν πάντων ἐξακονῶντος ἀναιδέστερον; (* al. συγχέει) οὐκ ἤρκει δὲ τοῖς δυστυχέσι, τὰ κακὰ νοεῖν τε καὶ λέγειν καὶ πράττειν ἀναγκάζεσθαι· ἀλλὰ δέον ἐλεεῖσθαι, καὶ τὸ μισεῖσθαι προστίθεται, καὶ τὸ κολάζεσθαι. εἰ δὲ λέγοι τις, ὡς οὐχ ἡμῶν ἐστιν εἰδέναι, διὰ τί τοιαύτην ὁ θεὸς ἐδημιούργησε γένεσιν, ἐν προσποιήσει τοῦ μετριάζειν ἐπιδείκνυσι τὴν ἀσέβειαν καὶ δι' ὧν δοκεῖ μετριάζειν, μεῖζον ἀσεβεῖ. εἰ γὰρ καλὴ μὲν ἡ γένεσις, ἡμῖν δὲ φαίνεται κακὴ καὶ τοῦτο δὲ ἀπὸ γενέσεως· οὐκ ἐμὸν τὸ σφάλμα, φαύλην οἴεσθαι τὴν οὐ φαύλην. τοῦ δὲ τοιαύτην κρίσιν διὰ τῆς γενέσεως καταθεμένου ἡμῶν τοῖς λογισμοῖς· εἰ δὲ ἐμὸν τὸ σφάλμα· ἐκτὸς ἄρα γενέσεως τὰ τῶν λογισμῶν· οἷς ἀκολουθεῖ καὶ λόγος καὶ πρᾶξις· καὶ μάτην ἡ γένεσις. ἀληθὴς τοίνυν μετριότης καὶ εὐλάβεια, οὐ τὸ κακὴν πλάσαι γένεσιν, εἶτα παραχωρεῖν θεῷ τῶν κακῶν τὴν γνῶσιν· οὐδὲ τὸν αὐτὸν λέγειν ὠθεῖν εἰς τὰ κακά, καὶ κολάζειν οὓς διὰ τῆς γενέσεως ὤθησεν. οὐκ ἔστι ταῦτα μετριάζοντος, ἀλλ' ἐν σχήματι ταπεινοφροσύνης χαλεπὴν ἀπάτην εἰσάγοντος. τὸ δὲ τῆς εὐσεβείας γένος οὐχ ὑβρίζει θεόν, δι' ὧν δοκεῖ τιμᾶν· οὐδὲ τὴν αὐτοῦ ἀναιρεῖ ἀγαθότητα, τῶν κακῶν αὐτῷ τὴν ἐξουσίαν * παρέχον. (* al. παρέχων) ἀδικεῖν γὰρ οὔτε οἶδεν, οὔτε δύναται ἡ τοῦ θεοῦ ἐξουσία· οὐ ποιεῖ φονέα, καὶ κολάζει· οὐδὲ ἀπαγορεύει πταίειν, καὶ βιάζεται παρακούειν, καὶ παρακούσαντα τιμωρεῖται. ταῦτα οὔτε πρέπει θεῷ, οὔτε εὐσεβὴς οὐδεὶς δέχεται λογισμός. τὰ δὲ πρέποντα νοοῦμεν, καὶ τῶν ἐν κόσμῳ γινομένων τὴν παντελῆ κατάληψιν αὐτῷ παραχωροῦμεν· καὶ καταλαβεῖν οὐ φιλονεικοῦμεν, εἰδότες ὡς οὐ καταληψόμεθα. ἀληθῆ δὲ θεοῦ ἐξουσίαν ἴσμεν, τὸ μήτε πονηρῶν ἡττᾶσθαι, καὶ πρὸς τὸ τῶν δημιουργημάτων συμφέρον κεχρῆσθαι τῇ ἀγαθότητι. σκόπει δὲ κἀκεῖνο, ἐν κυνηγεσίοις παροξύνουσι ταύρους, πρὸς μάχην ἐρεθίζοντες· κἂν μὴ χρήσωνται τοῖς θυμοῖς, ἀγανακτοῦσιν οἱ δεσπόται. ὁ δὲ τῶν ἀστέρων δρόμος τοὺς πειθομένους τοῖς αὐτῶν ἀποτελέσμασι, θανάτοις * ἀμείβεται. (* ἀμείβεται) δούλους πάλιν ἡμεῖς ἀπειθοῦντας κολάζομεν, τιμῶμεν δὲ ὑπακούοντας· ἡ δὲ ταῦτα νοεῖν τε καὶ πράττειν ἀναγκάζουσα γένεσις, καὶ πταίειν παρακελεύει, καὶ τιμωρίαις ὑπάγει τοὺς πεισθέντας. καὶ ἡμᾶς μὲν δικαίους πρὸς τοὺς ὑποχειρίους ὅτι ποιεῖ· αὐτὴ δὲ τὰ * ἀδικώτατα δρῶσα εἰς ἡμᾶς, οὐκ αἰσχύνεται. (* al. ἐκδικώτατα) ἆρ' οὐκ ἐσχάτη μανία ταῦτα νομίζειν; ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ τὸ μέ καὶ έ διαλαμβάνει κεφάλαιον.

Ἐν δὲ

Ἐν δὲ τῷ μϛʹ φησίν, ὡς ὑπὸ τῆς γενεθλιαλογίας οἱ ἐκμανέντες, καὶ ὃν δημιουργὸν τῶν ἁπάντων ὑποτάττουσι ταύτῃ. φασὶ γὰρ ὥσπερ τὸ δικαιοπραγεῖν ἀπὸ γενέσεως, οὕτω καὶ τὸ προσευχομένους εἰσακούεσθαι, καὶ τὸ πληροῦσθαι θείας παρουσίας, καὶ τὸ καταξιοῦσθαι θειοτέρων ἀποκαλύψεων. ὥστε ἐξ ὧν τολμῶσι λέγειν, τὸν θεὸν ὑπηρέτην ἀποφαίνουσι τῆς γενέσεως· κἀκείνων εὐεργέτην, οἷς ἂν ὁ δρόμος ταύτης τὸ τυχεῖν εὖ ἐχαρίσατο. καὶ τί ἂν εἴη ἀτοπώτερον ἢ δυσσεβέστερον; εἰ δὲ ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα τῆς εὐσεβείας ἀφαιροῦσι, τὰ μέγιστα τῶν ἀγαθῶν αὐτῆς ἀποτέμνοντες· μόνης δεσπόζειν πονηρίας ἀναγράφουσιν. ἀλλὰ καὶ πλείστους ἔδειξεν ὁ μακρὸς χρόνος ἐξ ἀρετῆς εἰς κακίαν μεταβαλόντας· ὥστε πάλιν κρατεῖν ὧν οὐκ ἐκράτει, τοὺς ἀγαθοὺς εἰς φαύλους μετακινήσασα. οὕτως ἡ τοιαύτης ὑπόθεσις πάντα συγχεῖ καὶ ταράττει, καὶ πρὸ πάντων ἑαυτὴν καταβάλλει τε καὶ ἀνατρέπει. λέγει δὲ κατὰ τὸ ἑξῆς κεφάλαιον ζʹ δὲ τοῦτό ἐστι καὶ μʹ, ὡς καὶ τῶν παρ' Ἕλλησι φιλοσοφησάντων τὰ τοιαῦτά τινες ἐπινοοῦντες θέμενοι, τῆς γενέσεως ἐμυσάχθησάν τε καὶ κατεγέλασαν πλάσμα. καίτοι τόν τε οὐρανὸν σφαιρικὸν οὐδὲν ἧττον ἢ οὗτοι ἐδόξαζον· καὶ μὴν καὶ τὴν τῶν ζωδίων σύνθεσιν, καὶ τὴν τῶν πλανήτων κίνησιν οὐκ ἄλλως ἐνόμιζον. τίς οὖν αὐτοῖς ἡ γνώμη, τοῦτο μὲν δέχεσθαι, ἐκεῖνο δὲ μὴ προσίεσθαι; ὅτι τῶν ἐπὶ γῆς καὶ θαλάττης συμβαινόντων, ἐν ἀέρι τε καὶ τοῖς ἄλλοις στοιχείοις, προσημαντικὸν μὲν εἶναι νομίζουσι τὸν τῶν ἀστέρων δρόμον· ἀλλ' οὐκ ἀναγκαστικὸν ἢ ποιητικόν· μηνύειν δὲ τούτων τὰ ἐσόμενα, ὥσπερ καὶ τὴν μαντικὴν καὶ τὴν οἰωνιστικήν, καὶ ὅσαι αὐταῖς παραπλήσιοι. καὶ οὐκ ἐπειδὴ * προλέγεται γίνεται· ἀλλ' ἐπειδὴ γίνεται, προλέγεται. καὶ οὐκ ἀνάγκη τῇ ἀπ' αὐτῆς διοικεῖσθαι τὰ ἐνταῦθα, προσημαίνειν δὲ μόνον τὰ ἐσόμενα. ἀλλ' οἱ ταῦτα μὲν νομίζοντες, τὴν πολλὴν τῶν ἀστρονόμων δυσσέβειαν * ἀπεπείσαντο, πρὸς δὲ τὸ τῆς ἀληθείας ἀκριβὲς οὐκ ἀφίκοντο. ἀλλ' ἐν τούτοις μὲν καὶ τοῦ ἑβδόμου λόγου τὸ πέρας.

* al. λέγει.

* al. ἀπεσείσαντο.

Ὁ δὲ ὄγδοος λόγος κατὰ τὸ ηʹ καὶ μʹ ἀπαρχόμενος κεφάλαιον, δύο μὲν οὐρανοὺς λέγει γεγενῆσθαι, ἕνα μὲν τοῦ ὁρωμένου ἀνώτερον, ὃν καὶ συνυφεστάναι τῇ γῇ· θάτερον δὲ τὸν ὁρώμενον· δύο δὲ ὄντων, τὸν μὲν ὀροφῆς ἐπέχειν λόγον· τὸν δὲ πρὸς μὲν τὴν γῆν ὀροφῆς ὡσαύτως, ἐδάφους δὲ καὶ βάσεως πρὸς τὸν ὑπερέχοντα. καὶ γῆν δὲ μίαν. καὶ τὰ μὲν οὐράνια ταῖς κρείττοσιν ὑποτετάχθαι * δυνάμεσι, τοῖς ὁρωμένοις δὲ τὰ ὑπουράνια. μὴ σφαῖραν δὲ τὸν οὐρανὸν εἶναι, ἀλλὰ σκηνῆς καὶ καμάρας διαπλάττειν σχῆμα. καὶ ταύτης τῆς ὑπολήψεως γραφικὰς, ὡς οἴεται, προβάλλει μαρτυρίας· οὐ μόνον περὶ τοῦ σχήματος, ἀλλὰ καὶ περὶ δύσεως καὶ ἀνατολῆς ἡλίου. αἰτιολογεῖ δὲ καὶ τὰς τῶν ἡμερῶν καὶ νυκτῶν αὐξομειώσεις. καὶ ἄλλα τινὰ τοιαῦτα πολυπραγμονεῖ, ὡς ἐμοί γε δοκεῖ, τὸ ἀναγκαῖον οὐκ ἔχοντα, εἰ καὶ τοῖς ἱεροῖς λογίοις προσφύεται. ἐξ ὧν εὐσεβῆ μὲν τὸν ἄνδρα, οἷς κέχρηται, θείη ἄν τις· ἀκρίβειαν δὲ λογισμῶν τῶν γραφικῶν μαρτυριῶν προσεῖναι οὐκ ἔτι ὁμοίως φήσει. ἐντεῦθεν ἐπὶ τὸ μʹ καὶ θʹ μεταβαίνων κεφάλαιον, τῆς ἱερᾶς ἡμῶν γραφῆς τοὺς νόμους

* al. δυναμένοις.

Quadragesimo sexto Capite asserit illos à Genethlialogia dementatos, omnium quoque architectum Deum eidem subiicere. ita enim loquuntur, ait, quemadmodum iuste viuere à Genesi proficiscitur, sic & orantem exaudiri, & Dei præsentia impleri, & diuinis dignari apparitionibus. Per ea igitur quæ asserere ipsi audent, Deum esse Geneseos ministrum declarant, atque in eos solos esse beneficum, quibus huius cursus beneficium accipere benignè concesserit. Quo quid esse possit impium magis? Sin hæc atque his similia adimunt, iam maximis ab eo bonis diuulsis, in vnam duntaxat dominari malitiam scripserint. Attamen tempus docuit quam plurimos è bonis malos euasisse; ita vt probos in improbos commutando, in eos rursum potestatem obtineat, qui ab eius potentia liberi erant. Adeo dum hæc statuitur, omnia confunduntur atque conturbantur, & vel ipsa sese ante omnia prosternit, ac circumagendo euertit.

THEODOR. Episc. Tars.

Proximum deinde Caput (septimum id est & quadragesimum) asserit, Græcos aliquot Philosophos hęc animo cōsiderantes, illud de Genesi figmentum detestatos esse atque irrisisse. Quanquam & cœlum ipsum non secus atque im globosum assererent: & nō aliter de Signorum compositione, déque errantium stellarum motu statuerent. Quęnam igitur horum sententia est, quod hæc quidem admittant, illud vero nequaquam? Ea quæ terra marique, vel in aere & cæteris elementis accidunt præsignificandi, etsi non cogendi aut efficiendi vim habere astrorum cursum arbitrantur. hūc enim ad eum fere modum futura denunciare, quo diuinandi, aruspicandi, aut similis ars quæpiam solet. vt non propterea hæc eueniant, quod prænuncientur, sed ideo prænuncientur, quod eueniāt. neque enim astra per vim gubernare hęc inferiora, sed duntaxat quæ post euentura sint denunciare. Verum etsi qui sic sentiunt, magnam illā Astrologorum impietatem à se repulerint, ad perfectam tamen veritatem non peruenerunt. Ita septimus liber absoluitur.

Octauus porro Liber à quadragesimo octauo inchoatus Capite, duos creatos dicit cœlos, vnum quidem aspectabili isto superius, quod vna cum terra substiterit, alterum vero hoc quod videmus. Horum ergo duorum alterum tecti quasi locum tenere, alterum terræ quidem tecti vicem similiter præbere, sed altiori illi cœlo soli instar esse ac fundamenti. terram adhæc vnam esse. cœlestia item potestatibus maioribus esse subiecta, vt & visibilibus [a] ea quæ sub cœlo sunt. Cœlum insuper non esse rotundum; sed tentorij ac fornicis formam præferre. Pro qua quidem opinione Scripturæ, vt putat, testimonia profert: non ea solum de figura, sed & de occasu atque ortu Solis. Reddit & causam incrementi ac decrementi dierum ac noctium: aliáque id genus curiosè inuestigat, mea quidem sententia, quæ necessaria non sunt, etsi cum sacris oraculis connexionem quandam habent. Vnde pium quidem hunc virum, ex iis quæ refert, iudices, at non ita etiam accurata cum ratiocinatione sacrarum scripturarum testimonia producere dixeris.

a τὰ ἐπουράνια hic legere pro ὑπουράνια.

Inde ad nonum & quadragesimum Caput transitione facta, sacræ nobis scripturæ leges,

THEODOR. Episc. Tars.

admonitionésque, & magnum illud redemptionis nostræ mysterium (nec immeritò sanè) prædicat: vbi & astrologiam, ex iisdem illis diuinis libris egregiè perstringit.

Hinc ad quinquagesimum caput gradu facto, eundem illum errorem nihilo segnius oppugnat, præter alia etiam ista referens. Et si quid, ait, ab illis prædictum euenire fortè videatur, non id mox quoniam [prædictum fuit] euenit. multa siquidem & nobis eorum quæ cogitauesamus, acciderunt: & negotij alicuius vel moti iam, vel breui mouendi expectatione suspensi, illud ipsum tale habuisse principium vel finem postea deprehendimus, qualem speraueramus: neque tamen propterea nos in Prophetarum ordinem referimus, sed casus esse hunc euentum, atque coniecturæ agnoscimus. Enimuero si quid alienum ab humana vita prędicerent, ac deinde insolitum illud, non dico sæpius, sed semel admodum euenisset, merito admirari licebat. At cùm ea quæ plerumque accidere solent prædicere videantur, quid mirum, si rectè coniiciant? non enim facilè est tam multa dicentem aberrare. Quin illud potius mirandum sit, semper si aberrarent. Iam si etiam dæmones habeant adiutores, quemadmodum sanè habent, qui ipsorum prædictionem confirmant, non ampliùs tum mirer, si rectè coniectent, sed multo magis, si non rectè coniiciant. Adiuuant enim eos dæmones, in Astrologorum scriptis maximè versati, omni adhæc perficienda contentione adhibita, quo nimirum illo de Fato errore nimis credulis infuso, contemptum insuper Dei his ipsis persuadeant. Prædicunt autem huiusmodi libri diuitias, paupertatem, & quæcunque contingere in hac vita solent, ad quæ sanè dæmones suam opem afferre non difficulter possunt. Etenim etiam nos horũ non pauca in alios, si modò velimus, vel persuadendo, vel decipiendo, vel vim adhibendo, conferamus. Et verò peccatores in sua tenet potestate dæmonum turba, obsequentésque ducit atque agit quo vult. Velint autem ad Astrologorum fallacias nostram componi vitam: vt euentus quidem, cum Astrologorum prædictionibus consentire animaduertentes, sed eorum auctores non obseruantes, non solùm astrorum cursu decepti fallamur: verùm etiam pietatis ac iustitiæ nulla habita ratione, in impietatis abyssum incidamus. Et hoc quidem ipsum, quod illam, quam diximus, compositam aduersus homines machinationem hi non animaduertant, dæmonum vtique opus fuerit, peccato simul atque impietate adscitis, per quę prohibeantur [miseri] & horum molitionem, & diuinorum similiter iudiciorum profunditatem intelligere. Quomodo enim Deus aut dæmonum insidias, aut suæ prouidentiæ mysteria manifestet iis, quibus studio est eius despicere præcepta? Etenim quæ iniqua esse scimus, perpetramus: neque tamen ea consectamur, quæ laudanda nouimus; & adhuc speramus nos ignota percepturos? Vbi ea feceris, quæ didicisti, atque per virtutem teipsum dignum reddideris, ad plura præter ea quæ ante cognoueris percipienda, tum demum mireris, si quæ perfectiora sunt, discere nequiueris. At quandiu perturbationibus refertus es, Deúmq; contemnis, quomodo tu aut eius prouidentiæ mysteria disces, vel cõtra te dęmonũ impetum?

καὶ τὰς παραινέσεις, καὶ τὸ μέγα τῆς σωτηρίας ἡμῶν μυστήριον, καὶ μάλα δικαίως ἐξυμνεῖ. ἐν ᾧ καὶ τῆς ἀστρολογίας ἐκ τῶν αὐτῶν θεοχρήστων λογίων ἁρμοδίως καθάπτεται. ἐκεῖθεν ἐπὶ τὸ ν' ἀνιὼν κεφάλαιον, τῆς αὐτῆς πλάνης οὐδὲν ἧττον καταγωνίζεται, λέγων μετὰ τῶν ἄλλων· ὡς εἰ καί τι τῶν προλεγομένων *αὐτοῖς δοκεῖ ἐκβαίνειν, οὐκ ἐπειδὴ τὴν ἔκβασιν ἔσχηκε. πολλὰ μὲν γὰρ καὶ ἡμῖν ἐννοουμένοις τῶν ἐννοηθέντων ἀπήντησε· καὶ πρᾶγμα κεκινημένον ἢ κινηθησόμενον προσδοκήσαντες, οἵαν ἠλπισάμεθα ἀρχὴν λαβεῖν ἢ τέλος, τοιοῦτον ἀπολαβεῖν κατελαβόμεθα. καὶ οὐ διὰ τοῦτο χειροτονίαν ἑαυτοῖς προφητείας ἐπιφερόμεθα· ἀλλὰ συντυχίας [ἢ] καὶ στοχασμοῦ, τὴν ἀπόβασιν ἔργον γινώσκομεν. εἰ μὲν γάρ τι τοῦ ἀνθρωπίνου βίου ἀλλότριον προεκήρυττον, εἶτα τὸ ξένον ἐξέβη, οὐ λέγω πολλάκις, ἀλλ' ἅπαξ θαυμάζειν εἰκὸς ἦν. εἰ δέ γε τὰ φιλοῦντα συμβαίνειν δοκοῦσι προλέγειν· τί θαυμαστὸν, εἰ τυγχάνουσιν; οὐ γάρ ἐστι ῥαδίως ἀποτυχεῖν ἐν πλήθει βάλλοντα τοῖς λόγοις· θαυμαστὸν δὲ ἦν μᾶλλον, εἰ διὰ παντὸς ἀπετύγχανον. εἰ δὲ καὶ δαίμονας ἔχουσι συνεργοὺς, ὥσπερ οὖν ἔχουσιν ἐπικρατύνοντας αὐτῶν τὴν πρόρρησιν: οὐκ ἔτ' ἂν εἰ ἐπιτυγχάνοιεν ἀπορήσαιμι. ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον εἰ μὴ ἐπιτυγχάνοιεν. συνεργοῦσι δὲ τούτοις οἱ δαίμονες, εἰδότες μὲν τὰ παρὰ τοῖς ἀστρολόγοις γεγραμμένα: πληροῦντες δὲ ταῦτα, ἀγῶνα πάντα καταβαλλόμενοι· ἵνα τὴν τῆς εἱμαρμένης πλάνην τοῖς πειθομένοις ἐντήξαντες, τοῦ θείου καταλιγωρεῖν ἀναπείσωσι. προλέγει δὲ τὰ βιβλία πλοῦτον καὶ πενίαν καὶ ὅσα ἐν βίῳ. ἐπὶ δὲ ταῦτα τοὺς δαίμονας συνεργεῖν, οὐ χαλεπόν. καὶ γὰρ καὶ ἡμεῖς ἀλλήλους πολλὰ τούτων ἂν βουληθέντες διαθείημεν, ἢ πείθοντες, ἢ ἀπατῶντες, ἢ καταναγκάζοντες. κατέχουσι δὲ ἁμαρτανόντων τὸ δαιμόνιον φῦλον, ἄγουσί τε καὶ φέρουσι τοὺς πειθομένους ὅποι ἂν βούλοιντο. βούλοιντο δὲ πρὸς τὰς τῶν ἀστρολόγων ἀπάτας τὸν ἡμέτερον ἁρμόζειν βίον· ἵνα τὰς μὲν ἐκβάσεις ὁρῶντες τοῖς ἀστρολόγοις συμφώνους, τοὺς δὲ ταῦτα πράττοντας μὴ συνορῶντες: τοῦ *τε δρόμου τῶν ἀστέρων οἱ ἠπατημένοι *καταψεύδοιντο, καὶ τῆς εὐσεβείας καὶ δικαιοσύνης ἀμελήσαντες, εἰς τὸν τῆς ἀσεβείας βυθὸν ὀλισθήσωσι. καὶ αὐτὸ δὲ τοῦτο, τὸ μὴ συνορᾶν αὐτοὺς τὸ ῥηθὲν κατὰ τῶν ἀνθρώπων δραματούργημα, τῶν δαιμόνων ἔργον ἂν εἴη, τῆς ἁμαρτίας καὶ ἀσεβείας συναιρομένης αὐτοῖς· καὶ τό, τε αὐτῶν μηχάνημα συνιέναι διακωλυούσης, καὶ τῶν τοῦ θεοῦ κριμάτων ὡσαύτως τὸ βάθος. πῶς γὰρ ἀποκαλύψει τὸ θεῖον ἢ τὰς τῶν δαιμόνων ἐνέδρας, ἢ τὰς αὐτοῦ οἰκονομίας, οἷς παρορᾶν αὐτοῦ σπουδάζεται τὰ προστάγματα; καὶ γὰρ ἅπερ ἴσμεν ἄδικα, ταῦτα πράττομεν: οὐχ ὧν ἐπαινοῦς ἴσμεν ταῦτα μεταδιώκομεν. καὶ πῶς ἅπερ ἀγνοοῦμεν, μαθησόμεθα; ἔπραξας ἃ ἔμαθες, παρεσκεύασας ἑαυτὸν, δι' ἀρετῆς τοῦ μαθεῖν πλείον' ὧν ἐπίστασαι ἄξιον. θαύμαζε, εἰ μὴ μαθεῖν ἔχεις τὰ τελεώτερα. εἰ δὲ πάθεσι βρύεις, καὶ θεοῦ καταφρονεῖς: πῶς μαθήσῃ τὰς οἰκονομίας αὐτοῦ, ἢ τὰς κατὰ σοῦ τῶν *δαιμονίων ἐπήρειαν.

*al. αὐτῶν.
*al. δὲ.
*al. γράφονται.
*al. δαιμόνων

πῶς

πῶς δὲ οὐ κρατήσουσι δαίμονες αὐτῶν, ὧν οὐκ ἔστι τὸ θεῖον ὑπέρμαχον; πρὸς ἐκεῖνα τούτους κατασύροντες, ἃ τῶν ἀστρολόγων αἱ βίβλοι προλέγουσιν. ὡς ἂν τὸ τῆς εἱμαρμένης ἐν αὐτοῖς βεβαιώσαντες πλάσμα, πλέον θεοῦ ἀποστατήσωσιν. εἰ μέν τοι γε ὅσην περὶ τὰ κακὰ σπουδὴν εἴχομεν, τοσαύτην περὶ τὰ καλά· οὐκ ἂν ἠγνοήσαμεν ὅσον ὑπὸ θεοῦ τετιμήμεθα, οὐδ᾽ ὅσον κατὰ δαιμόνων ἰσχύομεν. πανταχοῦ γὰρ θεός, ἐγγίζει δὲ μᾶλλον τοῖς δι᾽ ἔργων ἀγαπῶσιν αὐτόν· ὅπου δὲ θεός· τίς ὁ λανθάνων τῶν ἐπιβουλέων, ἢ ὁ ἐπιβουλεύων ὅλως. ταῦτα διαλαβὼν τὰ ἱερὰ λόγια πάλιν κατὰ τῆς εἱμαρμένης ὁπλίζει, παραινῶν τοὺς ἀνθρώπους ἀπαλλάττεσθαι τῆς τοιαύτης πλάνης. διὰ δὲ τοῦ λέγειν, εἰς σημεῖα καὶ εἰς καιροὺς καὶ ἐνιαυτοὺς γενέσθαι παρὰ θεοῦ τὸν ἥλιον καὶ τὴν σελήνην καὶ τοὺς ἀστέρας· τὰ ἐπὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ γεγενημένα δηλοῦσθαί φησι, καὶ τὰ ἐπὶ Ἐζεκίου τοῦ βασιλέως, καὶ τὰ ἐπὶ τοῦ δεσποτικοῦ πάθους. ἀλλὰ τοιαῦτα μὲν καὶ κατὰ τὸ ν´ κεφάλαιον διεξιὼν, μέτεισιν ἐπὶ τὸ ά καὶ ν´. ἐν ᾧ τοὺς ἀπὸ Βαρδησάνους αἱρετικοὺς διελέγχει, δέχεσθαι [μὲν] προσποιουμένους τοὺς προφήτας, καὶ τὰς μὲν ψυχὰς γενέσεως *ἐλευθέρας καὶ αὐτεξουσίους ὁμολογοῦντας· τὸ σῶμα δὲ τῇ ταύτης ὑποτάττοντας διοικήσει. πλοῦτον γὰρ καὶ πενίαν, καὶ νόσον, καὶ ὑγείαν, καὶ ζωὴν, καὶ θάνατον. καὶ ὅσα οὐκ ἐν ἡμῖν ἔργον εἶναι λέγουσι τῆς εἱμαρμένης. εἰ δὲ κατὰ τὸν Ἡσαΐαν οὐκ ἴσασιν οἱ ἀστρολόγοι τοῦ οὐρανοῦ τὰ μέλλοντα· καὶ κατὰ τὸν Ἱερεμίαν, ματαία ἐστὶν ἡ περὶ ταύτην σπουδή· πῶς οὗτοι δέχεσθαι μέν φασι τοὺς προφήτας, τὸ σῶμα δὲ δοῦλον ποιοῦσι τῆς εἱμαρμένης; καὶ γὰρ ὁ θεὸς τοῖς Ἰουδαίοις καὶ τὰς ἀπειλὰς, καὶ τὰ πάθη σωματικὰ ἐπαφίει. τοιαύτας δὲ καὶ τὰς εὐεργεσίας, ὧν ἄγνοιαν ἔχειν τοὺς ἀστρολόγους, διὰ τοῦ Ἡσαΐου κατεψηφίσατο. πῶς οὖν ἐγχωρεῖ καὶ τοῖς προφήταις πείθεσθαι, καὶ τῶν σωματικῶν κακώσεων καὶ εὐεργεσιῶν, τῇ εἱμαρμένῃ τὸ κράτος χαρίζεσθαι· καὶ προλέγειν τοὺς περὶ αὐτὴν ἐπτοημένους τὰ ἐσόμενα. εἰ μὴ ἄρα μεμηνότες εἴποιεν, τὰ μὲν ἀγαθὰ τοῖς εὐσεβοῦσι, νέμειν δὲ τἀναντία τοῖς δυσσεβοῦσι, καὶ τὸ θεῖον ἐξυπηρετούμενον τῇ εἱμαρμένῃ. καὶ πῶς ψυχαὶ γενέσει οὐχ ὑπόκεινται, θεοῦ τοῦ πάντων δημιουργοῦ συνεργοῦντος *αὐτοῖς, καὶ ὑπηρετουμένου τοῖς ἀποτελέσμασιν. εἰ δὲ ὅσα τὰ δι᾽ ἀγγέλων καὶ προφητῶν οἰκονομηθέντα, πάλαι γενέσεως ἔργον ἦν, οὐδ᾽ ἅπερ ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς διὰ σώματος φανεὶς εἰργάσατο, μυριάδας ἀνθρωπίνων ἰασάμενος σωμάτων· πῶς ἐθέλουσι τὸ σῶμα λέγειν γενέσει διοικεῖσθαι; ἢ γὰρ τὸ ἀπειλεῖν τὸ θεῖον τοῖς *παρακούουσιν· εὐεργετεῖν δὲ τοὺς πειθομένους, εἰς ψεῦδος ἀπάξουσιν· ἢ εἰ τὸ πρότερον ἀληθὲς· πλάσμα τὸ δεύτερον. χωρὶς δὲ τῶν εἰρημένων, πῶς οἷόν τε, σώματος ὑποκειμένου γενέσει, τὰς ψυχὰς ταύτης ἀπηλλάχθαι. εἰ γὰρ ἀπὸ γενέσεως εὕρεσις θησαυροῦ, καὶ οἴκου κτῆσις, ἢ ἑτέρων τινῶν σωματικῶν πρόσληψις ἢ ἀποβολή. καὶ δὴ καὶ ἡ τῶν πορνευόντων ἢ τῶν μοιχευόντων ποινὴ, ἀνάγκη τὴν ψυχὴν ἐλαύνεσθαι μὲν πρὸς εὕρεσιν θησαυροῦ, πρὸς μάθησιν δὲ τεκτονικῆς, διὰ τὸν οἶκον, ἢ ὑφαντικῆς διὰ τὸ ἱμάτιον.

* [illegible]

* al. αὐτῷ.

* al. [illegible]

THEODOR. Episc. Tars.

Et quomodo non facilè vincant dæmones eos, quibus non est Deus propugnator? ad illa nimirum hos attrahentes, quæ Astrologorũ libri prædicunt: vt Fati in eis figmento corroborato, amplius etiam à Deo deficiant. Atqui, si quanto ad malum studio contendimus, tanto item ad honestatem incumberemus, non ignoraremus quam Deo chari simus, neque quantum virium contra dæmonem habeamus. Etsi enim vbique Deus, ad eos tamen propius accedit, qui per opera ipsum diligunt. Vbi autem Deus est, quænam illic insidiæ lateant, aut quis omnino adsit insidiator? Quæ vbi disseruit, diuinis rursum eloquiis aduersus Fatum instructus, homines adhortatur, vt se illo errore liberent. Quod autem in [a] signa & tempora, & annos factum esse à Deo Solem cum Luna & stellis dicitur, his ea significari vult, quæ [b] sub Iesu filio Naue & [c] Ezechia rege, itémque in [d] Christi passione contigerunt.

a Gen. 1. 14.
b Ios. 10. 13.
c 4. Reg. 20. 9.
d Matt. 27. 45.

His igitur quinquagesimo capite pertractatis, ad LI. deinceps transit, quo à Bardisane ortos hæreticos redarguit, quod cùm profiteantur se Prophetas admittere, animas quidem à Genesi liberas & sui iuris confiteantur, sed corpus nihilominus huius gubernationi subiiciant. nam diuitias, paupertatem, morbum, sanitatem, vitam, mortem & quæcunque in nostra non sunt potestate, per Fati vim effici affirmant. At si secundùm [e] Esaiam ignorant cœli Astrologi quæ futura sint, & ex [f] Ieremiæ sententia, vanum hoc omne studium est, quomodo hi suscipere se dicunt Prophetas, qui corpus Fati seruituti subiiciunt? Etenim Deus Iudæis siue minas siue pœnas nonnisi corporeas intendit, similiáque parat beneficia, quorum tamen cognitionem non habere Astrologos per Esaiam pronuntiauit. Quonam igitur pacto fieri potest, vt & Prophetis fides adhibeatur, & corporeorum cùm malorum tum bonorum potestas omnis Fato concedatur, & huic nimium addicti futura prędicant: nisi fortè per insaniam dixerint, bona quidem piis, mala verò impiis distribuere, & ipsum insuper Numen Fato deseruire. At qui animæ Genesi non subiiciantur, quando Deus ipse, rerum omnium conditor, vnà cũ hac operatur, fatalibusque effectis subseruit? Si verò quæ per Angelos olim ac Prophetas administrata sunt, ea Genesis non efficit, vt nec ea quæ Dominus noster IESVS CHRISTVS in carne apparens operatus est, dum innumerabilem humanorum corporum multitudinem sanauit, quorsum adhuc volunt affirmare corpus à Genesi administrari: nam aut illud falsum reddent, quod Deus immorigeris pœnas minitetur, obtemperantibusq; benignè faciat: aut certè, si primum illud verum, secundum fabula est. Ad hæc qui fieri potest, vt Genesi corpora subiecta cùm sint, animæ tamen eius imperio subducantur? Si enim à Genesi accidat inuentio thesauri, vel ædificatio domus, vel aliarum aliquarum corporearum rerum siue adsumptio, siue abiectio; immò & adulterantium atque mœchantium pœna, necessarium vtique animam impelli ad inuentionem thesauri [propter ipsum thesaurum,] atque ad discendam vel architecturam propter domum, vel textoriam propter vestem.

e Esa. 47. 13.
f Ier. 10. 2.

THEODOR. Episc. Tars.

Quin à muliebri amore vinci hanc oportet vt ferat corpus proprij pœnas delicti: immò etiam ad cædem incitari propter Genesim, quæ mortis sententiam tulit: & sic de aliis. Vix enim corporeum quidquam fiet, nisi anima obediat atque adiuuet, vt necesse sit Bardisanæ sectatores, vel animum subiicere Genesi, vel si hoc non audeant, etiam corpus ab huius imperio liberum pronuntiare. Ita secundum & quinquagesimum caput finitur.

Proximo verò extremam illam impietatem confutat eorum, qui ipsum quoque Dominum nostrum IESVM CHRISTVM Genesi subiicere audent, sumpta de ostensa Magis stella occasione. Hanc ergo amentiam bene & sapienter refellit, multis illos confodiens argumentis, cùm alibi, tum vbi ostendit visam stellam non vnam è multis in cœlo fuisse, [a] sed vim quandam diuiniorem in astrum conformatam, quæ omnium Domini natiuitatem denuntiaret. Porrò Magos refert à Chaldæis ita accepisse, stellam quandam olim fore, quæ natum in carne communem Seruatorem nuntiaret. hoc illis vaticinium, tanquam eiusdem artis studiosis, enarrasse Balaamum illum, qui vel inuitus imprecationis loco bene precando Israeli, [b] benedictioni suæ nascituri regis ortum, & huius præconem stellam adiunxisset. Dum autem sese videndum obtulit Dominus, præ cæteris nationibus Persis potissimum iam natus apparuit, quòd quibuscumque eam expetentibus, siue Magis siue incantatoribus, per ipsum gratia & redemptio donaretur. His ergo atque aliis horum similibus pertractatis, vltimo tandem capite repetitionem prædictorum omnium instituit, simulque quinquagesimum tertium caput, & octauum librum absoluit.

a Eadem Basil. & Nysseni sententia Homil. de natiuit. Domini.

b Num. 24.

Est autem in loquendo purus atque distinctus, eiusmodi enthymematis atque epichirematis efformatis, qualia ex parte iam in his illius operis excerptis indicauimus.

δεῖ δὲ καὶ γυναικὸς ἡττᾶσθαι διὰ τὸ παθεῖν τὸ σῶμα ἅπερ αὐτὸ ἥμαρτεν. ἀλλὰ καὶ πρὸς φόνον ὠθεῖσθαι διὰ τὴν καταψηφισαμένην τὸν θάνατον γένεσιν· καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων ὁμοίως. οὐδὲν γὰρ σχεδὸν τῶν σωματικῶν, τῆς ψυχῆς μὴ ὑπακουούσης, καὶ συλλαμβανούσης, γενήσεται. καὶ ἀνάγκη τοὺς ἐκ Βαρδησάνους, ἢ καὶ τὴν ψυχὴν ὑποτάξαι γενέσει· ἢ τοῦτο μὴ τολμῶντας, καὶ τὸ σῶμα ταύτης ἀποφαίνειν ἐλεύθερον· οὕτω μὲν καὶ τὸ β' καὶ ν'. ἀποπερατοῦται κεφάλαιον.

Ἐν δὲ τῷ ἐφεξῆς τὴν ἐσχάτην ἀσέβειαν διελέγχει τῶν γενέσει τολμώντων ὑποβάλλειν καὶ τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, τὸν φανέντα περὶ φάσιν ποιουμένων ἀστέρα, καὶ ταύτην εὖ τε καὶ σοφῶς τὴν ἀπόνοιαν καταβάλλει, πολλοῖς αὐτοὺς κατατιτρώσκων τοῖς ἐπιχειρήμασι, τά τε ἄλλα, καὶ δι' ὧν δείκνυσι τὸν φανέντα ἀστέρα, μὴ ἕνα τῶν πολλῶν καὶ κατ' οὐρανὸν εἶναι· ἀλλὰ δύναμίν τινα θειοτέραν εἰς ἀστέρα μὲν σχηματιζομένην, τὴν δὲ τοῦ κοινοῦ δεσπότου κηρύττουσαν γένεσιν. λέγει δὲ τοὺς μάγους παραλαβεῖν μὲν παρὰ Χαλδαίων, ὡς ἀστὴρ ἔσται τὸν κατὰ σάρκα γεννήσεως τοῦ κοινοῦ σωτῆρος μηνυτής: ἐκείνοις δὲ ὡς ὁμοτέχνοις ἀναθεῖναι τὴν πρόρρησιν τὸν Βαλαὰμ ἐκεῖνον· ὃς καὶ ἄκων ἀντὶ κατάρας εὐλογήσας τὸν Ἰσραὴλ, τῇ εὐλογίᾳ συμπεριέλαβε καὶ τὴν τοῦ τεχθησομένου γένεσιν βασιλέως, καὶ τὸν ταύτης κήρυκα ἀστέρα. ἐμφανίζεται δὲ τεχθεὶς, Πέρσαις πρὸ τῶν ἄλλων ἐθνῶν ὁ δεσπότης ἑαυτὸν δεικνύς: ὅτι καὶ μάγων καὶ γοήτων τοῖς ἐθέλουσιν ἡ δι' αὐτοῦ παρέχεται χάρις καὶ σωτηρία. ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ἕτερα διαπερανάμενος, τὸ τελευταῖον κεφάλαιον ἀνακεφαλαίωσιν τῶν εἰρημένων ποιεῖται· καὶ ἅμα τὸ τρίτον καὶ ν', καὶ τὸν ὄγδοον τούτοις ἀπαρτίζει λόγον. ἔστι δὲ τὴν φράσιν καθαρός τε καὶ εὐκρινὴς ὁ ἀνήρ: τοῖς δὲ ἐνθυμήμασι καὶ τῇ τῶν ἐπιχειρημάτων διαπλάσει, οἷον αὐτὸν κατὰ μέρος ἐν τῇ τῶν λόγων αὐτοῦ ὑπεδείξαμεν ἐκλογῇ.

MEMNONIS HISTORIARVM LIBRI.

CCXXIV.

[*De Heraclea Pontica tyrannis.*]

[*Latinitate donati Laur. Rhodomanno interprete.*]

ΜΕΜΝΟΝΟΣ ΙΣΤΟΡΙΚΟΝ.

CAPVT I. *Summa historiæ sequentis de Heraclea Pontica.*

MEMNONIS historia, à libro V. vsque ad XVI. quæ circa Heracleam Ponticam acciderunt (id enim operis institutum est) exponit: tum vrbis tyrannos, & res horum gestas moresque, tum aliorum etiam vitam & exitum, & quæcunque eo pertinent, recenset.

CAPVT II. *Clearchi tyranni eruditio & crudelitas.*

CLEARCHVS (ait) primus tyrannidem in hanc sibi vrbem vindicauit, disciplinæ philosophicæ haud equidem rudis (è Platonis enim discipulis vnus fuit, & quadriennium Isocrati oratori operam dedit), at enimuero crudelem, si quisquam alius, ciuibus se exhibuit & cruentum: & ad summum vsque insolentiæ processit, vt & Iouis se filium nominaret. Nec colore genuino, quo natura faciem eius tinxerat, contentus, subinde aliis atque aliis eam fucis illinebat, vt nitida & rubicunda intuentibus videretur. Quin & vestes ad terrores & delicias permutabat.

Eius insolentia.

σκδ'. *Memnonis historia.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Μέμνονος ἱστορικὸν, ἀπὸ τοῦ ι λόγου ἕως ἕκτου καὶ δεκάτου. ἡ δὲ πραγματεία, ὅσα περὶ τὴν Ποντικὴν Ἡράκλειαν συνηνέχθη, σκοπὸν ἀναγράψαι πρόκειται, τοὺς ἐν αὐτῇ τυραννήσαντας ἀναλεγομένη, καὶ πράξεις αὐτῶν, καὶ ἤθη. καὶ τοὺς ἄλλων βίους, καὶ τὰ τέλη οἷς ἐχρήσαντο, καὶ ὅσα τῶν εἰρημένων ἐξήρτηται. Κλέαρχον μὲν οὖν ἐπιθέσθαι πρῶτον τυραννίδι κατὰ τῆς πόλεως ἀναγράφει. φησὶ δὲ παιδείας μὲν τῆς κατὰ φιλοσοφίαν, οὐκ ἀγύμναστον, ἀλλὰ καὶ Πλάτωνος τῶν ἀκροατῶν ἕνα γεγονέναι, καὶ Ἰσοκράτους δὲ τοῦ ῥήτορος τετραετίαν ἀκροάσασθαι· ὠμὸν δὲ τοῖς ὑπηκόοις καὶ μιαιφόνον, εἴπερ τινὰ ἄλλον, ἐπιδειχθῆναι, καὶ εἰς ἄκρον ἀλαζονείας ἐλάσαι, ὡς καὶ Διὸς υἱὸν ἑαυτὸν ἀνειπεῖν· καὶ τὸ πρόσωπον μὴ ἀνέχεσθαι ταῖς ἐκ φύσεως χρωματίζεσθαι βαφαῖς, ἀλλ' ἄλλαις δὲ καὶ ἄλλαις ἰδέαις ποικιλλόμενον, ἐπὶ τὸ στιλπνόν τε καὶ *ἐρευθὲς τοῖς ὁρῶσιν ἐπιφαίνεσθαι. ἐξαλλάττειν δὲ καὶ τοὺς χιτῶνας ἐπὶ τὸ φοβερόν τε καὶ ἁβρότερον.

Clearchus.

* al. ἐρυθρόν.

οὐ τοιοῦ-

MEMNON.

οὐ ταῦτα δὲ μόνον γνώρισμα κακόν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τοὺς εὐεργέτας ἀχάριστον, καὶ πάντα βίαιόν τε καὶ τὰ ἄτοπα τολμηρὸν φῦναι δὲ καὶ δραστήριον τῶν παλαμναίων οἷς ἂν *ἐπιβάλοιεν, οὐ κατὰ τῶν ὁμοφύλων μόνον, ἀλλὰ καὶ εἴ τι ἐν ἀλλοφύλοις ἐφρόνει πολέμιον. βιβλιοθήκην μέντοι κατασκευάσαι πρὸ τῶν ἄλλων, οὓς ἡ τυραννὶς ἀπέδειξεν ὀνομάζεσθαι. τοῦτον δὲ ἐπιβουλὰς μὲν πολλὰς πολλάκις διὰ τὸ μιαιφόνον καὶ μισάνθρωπον καὶ ὑβριστικὸν κατ' αὐτοῦ συστάσας διαφυγεῖν· ὀψὲ δὲ καὶ μόλις ὑπὸ *Χίωνος τοῦ Ματρίδος, ἀνδρὸς μεγαλόφρονος, καὶ κοινωνίαν πρὸς αὐτὸν τοῦ ἐξ αἵματος ἔχοντος, καὶ Λέοντος καὶ Εὐξένωνος καὶ ἑτέρων οὐκ ὀλίγων, συσκευασθέντων, πληγὴν καιρίαν ἐνεγκεῖν, καὶ τελευτῆσαι πικρῶς ὑπὸ τοῦ τραύματος. ἔθυε μὲν γὰρ δημοτελῆ θυσίαν ὁ τύραννος· οἱ δὲ περὶ τὸν Χίωνα ἐπιτήδειον εἶναι τὸν καιρὸν τῇ πράξει νομίσαντες, τῇ τοῦ Χίωνος χειρὶ τὸ ξίφος διὰ τῶν τοῦ κοινοῦ πολεμίου λαγόνων ἐλαύνουσιν. ὁ δὲ πολλῶν αὐτὸν καὶ πικρῶν ἀλγηδόνων καταπονούντων, καὶ τοσούτων φασμάτων ἐκδειματούντων (εἴδωλα δὲ τὰ φάσματα ἦν, ὧν ἐκεῖνος μιαιφόνως ἀνῃρήκει) οὕτω δευτεραῖος τὸν βίον κατέστρεψε· ζήσας μὲν ἔτη η' καὶ ν', τούτων δὲ τυραννήσας δυοκαίδεκα. εἶχε δὲ τὴν Περσῶν ἀρχὴν Ἀρταξέρξης τότε, εἶτα καὶ Ὦχος ὁ ταύτην ἐκ πατρὸς ἐκδεξάμενος· πρὸς οὓς καὶ πολλάκις ἔτι ζῶν ὁ Κλέαρχος διεπρεσβεύσατο. οἱ μέντοι γε ἀνῃρηκότες τὸν τύραννον, μικροῦ πάντες οἱ μὲν ὑπὸ τῶν σωματοφυλάκων, κατ' αὐτὸν τὸν τῆς ἐπιθέσεως καιρόν, οὐκ ἀγεννῶς ἀνδρισάμενοι, κατεκόπησαν· οἱ δὲ καὶ ὕστερον συλληφθέντες, καὶ πικραῖς τιμωρίαις ἐγκαρτερήσαντες ἀνῃρέθησαν.

Σάτυρος δὲ ὁ τοῦ τυράννου ἀδελφός, οἷα δὴ ἐπίτροπος καταλειφθεὶς τῶν παίδων, Τιμοθέου καὶ Διονυσίου, τὴν ἀρχὴν ὑπεδέξατο· ὃς ὠμότητι μὲν οὐ Κλέαρχον, ἀλλὰ καὶ πάντας τυράννους ὑπερέβαλεν. οὐ μόνον γὰρ τοὺς ἐπιβεβουλευκότας τῷ ἀδελφῷ ἐτιμωρήσατο, ἀλλὰ καὶ τῶν τέκνων, ἃ μηδὲν συνῄδει τοῖς γεγενημένοις, οὐδὲν ἀνεκτότερον ἐδηλήσατο· καὶ πολλοὺς ἀναιτίους, κακούργων δίκας ἀπῄτησε. τοῦτον δὲ καὶ μαθημάτων τῶν τε κατὰ φιλοσοφίαν καὶ τῶν παντὸς ἐλευθερίου [ἄλλον] ἄλλου παντελῶς ὑπάρξαι ἀπαράδεκτον· καὶ νοῦν δὲ πρὸς τὰς μιαιφονίας μόνον ὀξύῤῥοπον ἔχοντα, φιλάνθρωπον μηδὲν μηδὲ ἥμερον μήτε μαθεῖν ἐθελῆσαι, μήτε φῦναι ἐπιτήδειον. ἀλλὰ πάντα μὲν ἦν ὅλως κάκιστος, εἰ καὶ χρόνος αὐτὸν κόρον λαβεῖν τῶν ἐμφυλίων αἱμάτων καὶ τῆς μιαιφονίας ὑπεξέλυεν· ἐπὶ δὲ τῇ φιλαδελφίᾳ τὸ πρωτεῖον ἠνέγκατο. τὴν γὰρ ἀρχὴν τοῖς τοῦ ἀδελφοῦ παισὶν ἀνεπηρέαστον συντηρῶν, ἐπὶ τοσοῦτον τὸν *αὐτῶν κηδεμονίας [τὸν] λόγον ἐτίθετο, ὡς καὶ γυναικὶ συνὼν καὶ τότε λίαν στεργομένῃ, μὴ *ἀναδέξασθαι παιδοποιῆσαι· ἀλλὰ μηχανῇ πάσῃ γονῆς στέρησιν ἑαυτῷ δικάσαι, ὡς ἂν μηδόλως ὑπολίποι τινὰ ἐφεδρεύοντα τοῖς τοῦ ἀδελφοῦ παισίν. ὀψὲ δ' ἔτι ζῶν καὶ γήρᾳ βαρυνόμενος, Τιμοθέῳ τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν παίδων τοῦ ἀδελφοῦ ἐγχειρίζει τὴν ἀρχήν, καὶ μετ' οὐ χρόνον οὐ πολύν, ἀνιάτῳ πάθει καὶ χαλεπωτάτῳ συσχεθείς. καρκίνωμα γὰρ μεταξὺ βουβῶνός τε καὶ ὄσχεος ὑποφύν, τὴν νομὴν πρὸς τὰ ἔνδον ἐπεδίδου πικρότερον

* ἐπιβάλοιεν, H. St.

* al. χίωνος

Satyrus.

* al. αὐτῶν.

* al. ἀναδέχεσθαι.

Nec verò in his tantum improbus erat, sed etiam in benefactores ingratus: & in omnibus violentus, ad res nefarias audax. Natura industrius ad cædes eorum quos impeteret, non tantum si quid hostile meditaretur contra populares, sed etiam in exteros. Bibliothecam tamen sibi comparauit, cuius laude antegreditur alios quos tyrannis famosos reddit. Hic insidias crebrò multas, propter cædes, immanitatem & iniurias sibi structas, effugit: sed vix tandem à Chione Matris filio (qui vir erat magnanimus, & necessitudine sanguinis tyranno deuinctus) & Leone & Euxenone, cæterisque non paucis, coniuratione inita, vulnus lethale accepit: cuius dolore acerbissimo est exstinctus. Cómune enim populi sacrum agebat tyrannus. Oportunam igitur occasionem se adeptos rati qui cum Chione conspirauerant, manu Chionis ensem trans ilia communis patriæ hostis adigunt. Qui inter multos & sæuissimos cruciatus magis magisque ingrauescentes, & pauores à spectris incussos (erant autem simulacra eorum quos crudelem in modum necauerat) altero die post vitam cum morte commutauit: quum annos exegisset in vita LIIX. & XII. tyrannicum imperium tenuisset. Apud Persas tunc regno præerat Artaxerxes, & exinde Ochus, patris in imperio successor. Ad quos sæpenumerò Clearchus, dum vita fruitur, legatos misit. Qui verò necis auctores tyranno fuerant, prope omnes, partim a satellitibus, in ipso aggressionis articulo (vbi tamen strenuos se viros gerebant) concisi, partim aliquanto post capti, & atrocibus suppliciis (quæ tamen tolerarunt) adfecti, occubuêre.

Clearchi contra fautores. Insidiæ in Clearchum.

Clearchi mors tragica.

C[illegible] coniuratorum exitus.

SATYRUS autem, tyranni germanus, & curator puerorum Timothei & Dionysij relictus, imperium suscipit, qui non Clearchum solummodo, verum cunctos etiam tyrannos crudelitate superauit. Non enim de insidiatoribus fratris tantum vindictam sumpsit, sed & in liberos eorum qui etiam rei perpetratæ conscij non essent, non minus sæuiit. Atque ita à multis insontibus maleficorum pœnas exegit. Fit hic omnis doctrinæ philosophicæ & artiũ ingenuarum omnino expers, ingenio tantum ad sæuitiam propéso. Nec voluntas ei erat, humanum aliquid & moderatum discendi, nec à natura indita facultas: sed per omnia erat pessimus, etiamsi tempus ipsum infringebat hominem, vt ciuilis tandem sanguinis & cædis cum satietas caperet. Amoris tamen fraterni primas tulit. Nam, vt dominatum fratris filiis integrũ ab iniuriis conseruaret, adeo eius rationem habuit, vt licet cõiugali vxoris, quàm vnicè amabat, consuetudine vteretur, liberos tamen ex ea procreare nollet, sed omni arte hanc orbitatis & non gignendæ sobolis ceu pœnam sibi irrogaret: ne quem omnino insidiatorem fratris filiis relinqueret. Superstes adhuc, sed senio grauatus, Timotheo, qui de filiis fratris ætate præcessit, rerum summam tradit: nec multo tépore post difficillimo corripitur morbo & ĩmedicabili. Cácer. n. inter inguĩ & scrotũ enatus ad interiora pascẽdo subinde acerbius proserpebat:

Satyri tyranni immanitas, crudelitas.

Satyri tyranni pietas erga fratrem.

Satyri tyranni morbus atrox.

MEMNON.

ex quo carne laxata, sanies, grauissimos & intolerabiles expirans odores, profluebat, vt nec ministri nec medici virulentissimum putredinis fœtorem sustinerent ac perferrent. Continentes autem & acerrimi dolores totum eius corpus excarnificabant: quorum vigiliis & conuulsionibus eousque mali contagio adaugescebat, donec ad ipsa viscera se insinuans, vitam tyranno abrupit.

Vindicta diuina, etiam in hac vita.

Quare hic, non minus quàm Clearchus, animaduertentibus considerandum exhibuit, pœnas tandem exigi illorum quæ contra diuina & humana iura immaniter in ciues admisisset. Sæpe enim inter morbi torturas precatus dicitur, vt quamprimum se mors obrueret, voti tamen compos non ante factus, quàm morbi vi & acerbitate consumptus, eo modo fatis debitum exsoluit: postquam LXV. in vita, in tyrannide VII. annos compleuerat. Et tempestate illa regnum apud Lacedæmonios Agesilaus administrabat.

CAP. IV. Timotheus filius Clearchi, princeps III. Eius merita in rempubl. & priuatos.

TIMOTHEVS igitur, imperium adeptus, ita ad moderationem, & quàm potuit maximè popularem statum, illud reduxit, vt non vltra tyrannus, sed benefactor & seruator ob preclarè merita nuncuparetur. Nam de suo nomina creditoribus expediuit, & inopia laborantibus sine fœnore ad negotiationem, & alios vitæ vsus, pecunias suppeditauit. nec modò insontes, sed & veris criminibus obnoxios, carceribus exsoluit. Iudex quidem accuratus & seuerus, cæteroqui tamen humanus & benignus. In rebus fidei suæ credendis minimè suspectus. idcirco & fratrem Dionysium cum in aliis paterno amore & studio complexus est, tum statim imperij consortem adsciuit, & successorem sibi destinauit.

Eius heroica in bellis virtus.

Sed enimuerò ad res bellicas alacri, & qui virum decet, animo ferebatur. Magno enim spiritu, & generoso corporis & animi robore erat præditus. Quin & ad controuersias bellorum dirimendas & componendas æquum bonumque se præbebat, nec difficilem. Ad perspiciendam res idoneus, & ad exsequendũ bene consideratas strenuus. Ingenio & moribus clemens, misericors & beneficus. In periculis quidem adeundis ferox erat: in cætera vita per quam humanus & comis. Ideò, quandiu salua ei vita mansit, hostibus quam maxime formidabilem (vt omnes quibuscum inimicitias susceperat, eum expauescerent) sed ciuibus suauem & mitem sese præstitit.

Eius mors immatura.

Hinc accidit vt ad vitæ exitum vocatus, ingens sui desiderium faceret reliquum, & parem desiderio luctum excitaret.

Habitus ei à fratre honos post mortem.

Germanus autem eius Dionysius magnificis cadauer sumptibus rogo tradit, & è suis fratri palpebris lachrymas seu libans effundit, èque propriis visceribus ei gemitus impendit. Ludos etiam equestres, & præter hos, gymnicos & thymelicos & scenicos: alios statim, alios postea, qui magnificentiores essent, peregit.

Hæc IX. & X. libro (quatenus cursim ista perstringimus) historia Memnonis describit.

CAP. V. Dionysius princeps IV. Rex fortunatissimus imperij augendi occasionem non negligit.

DIONYSIVS, gubernaculis imperij acceptis, in augendo eo non vanam collocauit operam. Alexander enim, Persis ad Granicum profligatis, securam amplificandi ditiones suas occasionem patefecerat his, qui vellent: cum, quæ hactenus impedimento fuerat, Persarum potentia labefactaretur.

Aduersam fortunam studio & fato superat.

Sed varias deinceps fortunæ vices expertus est, maximè quũ Heracleę exules missitàdis ad

ἐξ ἧς ἰχῶρες, ἀναστομωθείσης τῆς σαρκὸς, ἐξέρρεον βαρὺ καὶ δύσοιστον πνέουσαι, ὡς μηκέτι μήτε τοὺς ὑπηρετουμένους, μήτε τοὺς ἰατροὺς τὸ τῆς σηπεδόνος * στέργειν δυσῶδες [καὶ] ἀνυπόστατον. καὶ συνεχεῖς δὲ ὀδύναι καὶ δριμεῖαι ὅλον τὸ σῶμα κατέτεινον. ὑφ' ὧν ἀγρυπνίαις τε καὶ σπασμοῖς ἐξεδίδοτο, ἕως προκόψασα μέχρις αὐτῶν τῶν σπλάγχνων τοῦ πάθους ἡ νομὴ, τοῦ βίου ἀπέρρηξεν. ἐδίδου μὲν οὖν καὶ οὗτος, ὥσπερ καὶ Κλέαρχος, τελευτῶν τοῖς ὁρῶσιν ἐννοεῖν, δίκας ἀπαιτεῖσθαι ὧν ὠμῶς τε καὶ παρανόμως τοὺς πολίτας διέθεσαν. πολλάκις γὰρ αὐτόν φασιν ἐν τῇ νόσῳ τὸν θάνατον ἐπελθεῖν αὐτῷ ἐπευχόμενον, μὴ τυχεῖν· ἀλλὰ συχναῖς ἡμέραις τῇ πικρᾷ καὶ βαρείᾳ καταδαπανώμενον νόσῳ, οὕτως ἀποτῖσαι τὸ χρεών· ἔτη μὲν βιώσας πέντε καὶ ἑξήκοντα, ὧν ἐτυράννησεν εἶχεν ζ΄. Ἀγησίλαος δὲ τηνικαῦτα Λακεδαιμονίων * ἐβασίλευσεν.

* al. [illegible]

* ἐβασίλευεν.

Ὁ δὲ Τιμόθεος παραλαβὼν τὴν ἀρχὴν, οὕτω ταύτην ἐπὶ τὸ πρᾳότερον καὶ δημοκρατικώτερον μετερρύθμιζεν, ὡς μηκέτι τύραννον, ἀλλ' εὐεργέτην αὐτὸν, οἷς ἔπραττε, καὶ σωτῆρα ὀνομάζεσθαι. τά τε γὰρ χρέα τοῖς δανεισταῖς παρ' ἑαυτοῦ διελύσατο, καὶ τοῖς χρῄζουσι πρὸς τὰς ἐμπορείας καὶ τὸν ἄλλον βίον τόκων ἄνευ ἐπήρκεσε. καὶ τῶν δεσμωτηρίων οὐ τοὺς ἀνευθύνους μόνον, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐν αἰτίαις ἀνῆκεν· καὶ δικαστὴς ἀκριβὴς ἦν ὁμοῦ καὶ φιλάνθρωπος, καὶ τὰ ἄλλα χρηστὸς καὶ τὰς ὑποθέσεις οὐκ ἀπιστούμενος. * ἐν οἷς καὶ τὸν ἀδελφὸν Διονύσιον τά τε ἄλλα πατρικῶς περιέθαλπε, καὶ κοινωνὸν μὲν εἶχεν αὐτίκα τῆς ἀρχῆς, ἐχομένως δὲ καὶ διάδοχον. οὐ μὴν ἀλλὰ γὰρ καὶ πρὸς τὰς πολεμικὰς τῶν πράξεων ἀνδρείως ἐφέρετο. μεγαλόφρων δὲ ἦν, καὶ γενναῖος σῶμα καὶ ψυχήν· ἀλλὰ καὶ πρὸς τὰς τῆς μάχης διαλύσεις εὐγνώμων τε καὶ οὐκ ἄχαρις· πράγματα μὲν συνιδεῖν ἱκανὸς, ἐξικέσθαι δὲ πρὸς τὰ συνεωραμένα δραστήριος· οἰκτίρμων τε τὸ ἦθος καὶ χρηστός. καὶ τῇ μὲν εὐτολμίᾳ δεινῶς ἀπότομος, τῇ δὲ μετριότητι φιλάνθρωπός τε καὶ μειλίχιος. διὸ σφόδρα μὲν περιὼν τοῖς πολεμίοις φοβερὸς ἦν, καὶ πάντες αὐτὸν κατωρρώδουν ἐπειδὰν ἀπεχθάνοιτο, τοῖς δ' ἀρχομένοις γλυκύς τε καὶ ἥμερος. ἔνθεν καὶ τελευτῶν, πόθον αὐτοῦ κατέλιπε πολὺν, καὶ πένθος ἤγειρε τοῦ πόθου ἐνάμιλλον. ὁ δὲ τούτου ἀδελφὸς Διονύσιος * καίει μὲν τὸ σῶμα πολυτελῶς, σπένδει δὲ αὐτῷ καὶ τὰ ἀπὸ βλεφάρων δάκρυα, καὶ τὰς ἀπὸ τῶν σπλάγχνων οἰμωγάς· ἐπιτελεῖ δὲ καὶ ἀγῶνας ἱππικούς· οὐχ ἱππικοὺς δὲ μόνον, ἀλλὰ καὶ σκηνικοὺς καὶ θυμελικοὺς, καὶ γυμνικούς· τοὺς μὲν αὐτίκα, τοὺς δὲ λαμπροτέρους καὶ ὕστερον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἡ θ΄ καὶ ι΄ τοῦ Μέμνονος, ὡς ἐν ἐπιδρομῇ φάναι, διαγράφει ἱστορία.

Timotheus.

* ἐφ' Β. π.

* al. [illegible]

Τὴν δὲ ἀρχὴν διαδεξάμενος Διονύσιος ηὔξησε ταύτην, Πέρσας ἐπὶ Γρανίκῳ τοῦ Ἀλεξάνδρου μάχῃ καταγωνισαμένου, καὶ παρασχόντος ἄδειαν τοῖς βουλομένοις αὔξειν τὰ ἑαυτῶν, τῆς τέως ἐμποδὼν πᾶσιν ἱσταμένης περσικῆς ἰσχύος, ὑποσταλλομένης. ὕστερον δὲ ποικίλας ὑπέστη περιστάσεις. μάλιστά γε τῶν τῆς Ἡρακλείας φυγάδων, πρὸς

Dionysius.

Ἀλέξαν-

MEMNON.

Ἀλέξανδρον, περιφανῶς ἤδη τῆς Ἀσίας κρατοῦντα, διαπρεσβευσαμένων, καὶ κάθοδον καὶ τὴν τῆς πόλεως πάτριον * δημοκρατίαν ἐξαιτουμένων. δι' ἃ παρ' ὀλίγον μὲν κατέστη τοῦ ἐκπεσεῖν τῆς ἀρχῆς· καὶ ἐξέπεσεν ἄν, εἰ μὴ συνέσει πολλῇ καὶ ἀγχινοίᾳ καὶ τῇ τῶν ὑπηκόων εὐνοίᾳ, καὶ θεραπείᾳ Κλεοπάτρας, τοὺς ἀπειληθέντας αὐτῷ πολέμους διέφυγε· τὰ μὲν ὑπείκων, καὶ τὴν ὀργὴν ἐκλύων, καὶ μεθοδεύων ταῖς ἀναβολαῖς. τὰ δὲ, ἀντιπαρασκευαζόμενος. ἐπεὶ δὲ ἢ θανάτῳ ἢ νόσῳ κατὰ Βαβυλῶνα γεγονὼς Ἀλέξανδρος τὸν βίον διέδραμεν: εὐθυμίας μὲν ὁ Διονύσιος ἄγαλμα, τὴν ἀγγελίαν ἀκούσας, ἱδρύσατο· παθὼν τῇ πρώτῃ προσβολῇ τῆς φήμης ὑπὸ τῆς πολλῆς χαρᾶς, ὅσα ἂν ἡ σφόδρα λύπη διεργάσαιτο. μικροῦ γὰρ περιτραπεὶς, εἰς τὸ πεσεῖν ὑπήχθη, καὶ ἄνους ὤφθη γενόμενος. Περδίκκα δὲ τῶν ὅλων ἐπιστατοῦντος, οἱ μὲν τῆς Ἡρακλείας φυγάδες, πρὸς τὰ αὐτὰ καὶ τοῦτον προὔτρεπον: Διονύσιος δὲ ταῖς ὁμοίαις μεθόδοις χρώμενος, ἐπὶ ξυροῦ ἀκμῆς, πολλοὺς κινδύνους κατ' αὐτοῦ συστάντας πάντας διέδρασεν. ἀλλ' ὁ μὲν Περδίκκας ὑπὸ τῶν ἀρχομένων, μοχθηρὸς γεγονὼς, ἀνῄρηται. καὶ αἱ τῶν φυγάδων ἐλπίδες ἐσβέννυντο· Διονυσίῳ δὲ πανταχόθεν τὰ πράγματα πρὸς τὸ εὐδαιμονέστερον μετεβάλλοντο. ἡ δὲ πλείστη ῥοπὴ τῆς εὐδαιμονίας ὁ δεύτερος αὐτοῦ κατέστη γάμος. ἠγάγετο μὲν γὰρ Ἄμαστριν, αὕτη δὲ [ἦν] Ὀξάθρου θυγάτηρ. ἀδελφὸς δὲ ἦν οὗτος Δαρείου. ὃν καθελὼν Ἀλέξανδρος, Στάτειραν τὴν αὐτοῦ θυγατέρα, γυναῖκα ἠγάγετο. ὡς εἶναι τὰς γυναῖκας ἀλλήλαις ἀνεψιάς, ἔχειν δέ τι πρὸς * ἑαυτὸν καὶ φίλτρον ἐξαίρετον, ὃ τὸ συντρόφους ὑπάρξαι * ταύταις ἐνέφυσεν. ἀλλὰ ταύτην τὴν Ἄμαστριν Ἀλέξανδρος, ὅτε Στατείρᾳ συνήπτετο, Κρατερῷ (τῶν φιλουμένων ἦν οὗτος [ὡς] μάλιστα) * ἁρμόζει. Ἀλεξάνδρου δὲ ἐξ ἀνθρώπων ἀποπτάντος, [καὶ] Κρατεροῦ πρὸς Φίλαν τὴν Ἀντιπάτρου ἀποκλίναντος, γνώμῃ τοῦ λιπόντος, Διονυσίῳ ἡ Ἄμαστρις συνοικίζεται. ἐξ οὗ ἐπὶ μέγα ἡ ἀρχὴ αὐτοῦ διήρθη, πλούτου τε προσβολῇ τῇ διὰ τῆς ἐπιγαμίας προστιθείσῃ καὶ ἰδίᾳ φιλοκαλίᾳ. καὶ γὰρ καὶ τὴν τοῦ Διονυσίου πᾶσαν ἐπισκευὴν τοῦ Σικελίας τυραννήσαντος, αὐτὴν ἐπῆλθεν ἐξωνήσασθαι, τῆς ἀρχῆς ἐκείνου διαφθαρείσης. οὐ ταῦτα δὲ μόνον αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν ἐπεκράτυνεν, ἀλλὰ καὶ * εὐπραγία καὶ εὔνοια τῶν ὑπηκόων. καὶ πολλῶν ὧν οὐκ ἐκράτει πρότερον, ἡ κυριότης· καὶ Ἀντιγόνῳ δὲ τὴν Ἀσίαν κατέχοντι λαμπρῶς συμμαχήσας, ὁπότε τὴν Κύπρον ἐπολιόρκει, τὸν ἀδελφιδοῦν Πτολεμαῖον (στρατηγὸς δὲ οὗτος ἦν τῶν περὶ τὸν Ἑλλήσποντον) φιλοτιμίας ἀμοιβὴν εὕρετο παρ' Ἀντιγόνῳ, γαμβρὸν λαβεῖν ἐπὶ θυγατρί. ἡ δὲ παῖς ἐκ προτέρων ἦν αὐτοῦ * γεγαμημένη γάμων. οὕτω γοῦν εἰς μέγα δόξης ἀρθεὶς, καὶ τὸν τύραννον ἀπαξιώσας, τὸ βασιλέως ἀντέλαβεν ὄνομα. φόβων δὲ καὶ φροντίδων ἐλευθερώσας, καὶ ταῖς καθημεριναῖς τρυφαῖς ἐκδιαιτηθεὶς ἐξωγκώθη τε τὸ σῶμα, καὶ τὸ κατὰ φύσιν πολὺ πλέον ἐλιπάνθη. ὑφ' ὧν οὐ μόνον περὶ τὴν ἀρχὴν ῥαθύμως εἶχεν· ἀλλὰ καὶ, ἐπειδὰν ἀφυπνώσειε βελόναις μακραῖς τὸ σῶμα * διαπειρόμενος.

* al. δημοκρατίαν.
* al. ἑαυτάς.
* al. ταύτας.
* al. συναρμόζει.
* al. εὐεργεσία ἡ εὔνοια.
* γεγαμημένη. H. St.
* διαπειρόμενος. H.

Alexandrum legatis, iam haud dubie Asia potitum, de reditu & patria reipublicæ administratione solicitarent. Quare non multum abfuit quin excidisset imperio. Et excidisset sane, nisi prudentia & sagacitate mentis, & studiis ciuium, & suis erga Cleopatram obsequiis, bella, cum minis sibi denuntiata, effugisset: dum qua cedit, irámque mitigat & dilationibus coercet, qua etiam se munit, & contra præparat. At postea quam Alexander, dum Babylone agit, vitæ cursum absoluit, vel nece violenta vel morbo exstinctus, quam primùm accepit nuntium Dionysius, LÆTITIÆ statuam consecrauit: & ad primum famæ aduentum, eo affectus est modo præ exuberanti gaudio, quo repentina hominem consternatio adfecerit. Nam prope erat vt vertigine correptus prolaberetur, & à sana mente conspiceretur alienus. Hinc, vbi Perdicca summi imperij negotia procurabat, Heracleæ exsules ad petita ab Alexandro etiam hunc instigarunt. Dionysius igitur eodem vtens compendio, quamuis in acie nouaculæ prope consisteret, pericula tamen complura sibi intentata deuitauit. verùm Perdiccas, quòd improbè se gereret, ab iis quibus præerat, interimitur: & simul feruida illa spes exsulum exstinguitur. Proinde res Dionysio in statum feliciorem conuertuntur. Ad felicitatem verò plurimum ei attulit momenti secundum matrimonium. Amastrin enim duxit, filiā Oxathræ. Frater is erat Darij, quem Alexander imperio exuit, eiúsque filiam Statiram vxorem sibi adiunxit. Patrueles igitur erant hæ fœminæ, amore inter se eximio deuinctæ, qui à communi educatione & conuictu in animis ipsarum radices egerat. Amastrin hanc Alexander, cùm Statiram fecisset vxorem, Cratero (qui inter charissimos ei fuit) nuptum dederat. At cùm, Alexandro rebus mortalium properè exempto, Craterus ad Philam, Antipatro natam, animum adiiceret, Amastris, desertore non inuito, domum à Dionysio ducitur. Ex quo ad magnum ei augmentum dominatus sese extulit, tum opum è recentibus nuptiis accessione, tum ipsius etiam principis studio & magnificentia. Nam & Dionysij, qui Siciliæ tyrannum egerat, omnem ei supellectilē facultas emendi contigit, quando de imperio illius actum fuit. Nec verò his tantùm roborabatur ei potestas, sed etiam eo, quòd prospero successu & fauore ciuium vtebatur, & imperium vsurpabat in multos antea non subiectos. Antigono etiam, iam magnificè Asiam tenenti, suppetias tulit, quando Cyprum oppugnauit, & Ptolemæum, illius fratre natum, (cui Hellesponti satrapiam commiserat) quasi præmium studij sui apud Antigonum inuenit, vt generum illum haberet, filia quæ ex priore fuerat suscepta coniugio, in matrimonium ei elocata. Itaque ad magnam elatus gloriam, tyranni nomen dedignatur, & regis assūmit. Iámque metu & curis liberatus, cùm in quotidianis vitam deliciis ageret, in crassam corporis molem excreuit, pinguedine supra naturæ modum adauctus. Vnde euenit vt non modò negligenter regnum administraret, sed etiam somno oppressus, aciculis, licet oblongis, in corpore fixis

Lætitia ambitus, e excessus.

Arte declinat pericula.

Matrimonium felix, e fortunam auxit.

Mira vicissitudo.

Imperij amplificati ratio. Fatum. Humana diligentia. Societas.

Affinitas.

Summus felicitatis gradus. Ignauia.

MEMNON.

(id enim solùm veterni & stuporis supererat remedium) vix tamen à soporis grauedine exsuscitaretur. Tribus autem ex Amastri liberis sibi procreatis, Clearcho, Oxathre, & filia eiusdem cum matre nominis, iam morti propinquus, vxori administrationem cunctam, & liberorum, qui adhuc teneræ admodum ætatis erant, tutelam (adiunctis quibusdam aliis) relinquit: cum vixisset annos LV: in imperio autem conspicuus fuisset XXX. in quo se mitissimum (quod dixi) gessit: ita vt cognomentum benigni ex moribus referret: magnúmque ciuibus desiderium & luctum post se reliquit. Nihilo tamen minus, post eius à mortalibus discessum, res ciuitatis in secundo fortunæ casu permanebant, Antigono filiorum Dionysij & ciuium non obiter curam gerente. Qui vbi ad alia studium auertit, Lysimachus in curationem Heracliensium & puerorum successit. Qui & Amastrin vxorem sibi adsciuit, & initio mirificè amauit: sed gliscentibus negotiis illam Heracleæ relinquit, ipséque rebus vrgentibus occupatur. Nec longo interuallo post, cum à laborum distractione quietem ageret, Sardes illam accersitam pari amore complectitur: postquam verò ad Ptolomæi Philadelphi natam, cui nomen Arsinoë, amorem transtulisset, causam Amastri præbuit disiunctionis, vtque deserto illo Heracleam occuparet. Quo reuersa, Amastrin vrbem erexit, & colonis frequentauit.

Mors & legata. — *Benignus cognomentum ex moribus retulit.* — *Curatores filiorum Dionysij.* — *Amastris Lysimacho nupta.*

CAP. VI.

Clearchus princeps IV. Eius virtus bellica. — *Fortuna mutabilis.* — *Degeneratio.* — *Parricidium & eius vltio.*

CLEARCHVS autem, ad virilem tunc ætatem progressus, & ciuitati Heracleæ præfuit, & in bellis non paucis, quæ vel ope sua propulsaret ab aliis, vel illata sibi defenderet, specimen præclarum edidit. Inter quæ etiam, dum Lysimacho contra Getas belligeranti operam nauat, captus est cum rege: eoque ex captiuitate soluto, ipse etiam prudentia Lysimachi postea est dimissus.

Clearchus itaque & frater in regno paterno successores, lenitate & beneficentia erga subditos patre longe inferiores euaserunt. Quid quòd ad nefarium & execrabile facinus sunt delapsi: Matrem enim, quæ nihil in eos grande peccauerat, cum naui se commisisset, insigni commento & flagitio, mari suffocandam curarunt.

CAP. VII.

Lysimachi vltio & ... stratagema. — *Στρατηγήματα ...*

QVAM ob causam Lysimachus, sæpius in historia ista memoratus (in Macedonia autem tunc rerum potiebatur) etsi propter Arsinoës consuetudinem Amastrin à se abalienarat, cum tamen pristini in se amoris seu igniculum ferret, & immane atque detestabile hoc scelus non tolerandum duceret: animi quidem apud se decreta quam arctissime continuit, antiquæ interim necessitudinis studium Clearcho ostentans: sed tamen arte multa, & strategematis ad fallendum compositis, (occultare enim quæ vellet, mortalium ingeniosissimus perhibetur) Heracleam, ceu publico recipientium commodo id fiat, ingreditur: & dum intimam patris affectionem fatua quadam Clearcho eique addictis præ se fert, parricidas illos è medio tollit, primò Clearchum, deinde etiam Oxathren: & sic iustas maternæ cædis pœnas exigit.

(τοῦτο γὰρ ἄκος μόνον τοῦ κάρου καὶ τῆς αἰαιᾶ ναρκίας ὑπελείπετο) μόλις τῆς κατὰ τὸν ὕπνον καταφορᾶς ἐξανίστατο. τεκνωσάμενος δὲ τρεῖς παῖδας ἐκ τῆς * Ἀμάστριος, Κλέαρχον, Ὀξάθρην, καὶ θυγατέρα ὁμώνυμον τῇ μητρί: μέλλων τελευτᾶν, ταύτην [τε] τῶν ὅλων δέσποιναν καταλιμπάνει, καὶ τῶν παίδων κομιδῇ νηπίων ὄντων, σὺν τισὶν ἑτέροις ἐπίτροπον, βιοὺς μὲν ἔτη ε' καὶ ν'. ὧν ἐπὶ τῆς ἀρχῆς τριάκοντα ἐγνωρίζετο. πρᾳότατος ἐν αὐτῇ, ὡς εἴρηται, γεγονώς· καὶ τὸ Χρηστὸς ἐπίκλησιν ἐκ τῶν ἠθῶν ἐνεγκάμενος, καὶ πολὺν πόθον τοῖς ὑπὸ χεῖρα καὶ πένθος λιπών. οὐδὲν δὲ ἧττον καὶ μετὰ τὴν ἐκείνου ἐξ ἀνθρώπων ἀναχώρησιν, τὰ τῆς πόλεως πρὸς εὐδαιμονίαν ἐφέρετο, Ἀντιγόνου τῶν τε παίδων Διονυσίου καὶ τῶν πολιτῶν οὐ παρέργως προνοουμένου. ἐκείνου δὲ πρὸς ἑτέρας τὰς φροντίδας τετραμμένου, Λυσίμαχος πάλιν τῶν περὶ Ἡράκλειαν καὶ τῶν παίδων ἐπεμελεῖτο, ὃς καὶ Ἄμαστριν ποιεῖται γυναῖκα. καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν λίαν ἔστερξε: πραγμάτων δὲ αὐτὸν περισπώντων, αὐτὴν μὲν ἐν Ἡρακλείᾳ λείπει, αὐτὸς δὲ εἴχετο τῶν ἐπειγόντων. εἰς Σάρδεις δὲ μετ' οὐ πολὺν χρόνον, τῶν πολλῶν πόνων ῥαΐσας, μετεπέμψατο ταύτην, καὶ ἔστεργεν ὁμοίως. ὕστερον δὲ πρὸς τὴν θυγατέρα Πτολεμαίου τοῦ Φιλαδέλφου (Ἀρσινόη δὲ ἦν τὸ ὄνομα) τὸν ἔρωτα μεταθεὶς, διαζυγῆναι τὴν Ἄμαστριν αὐτοῦ * παρέχειν αἰτίαν· καὶ καταλιποῦσαν τοῦτον καταλαβεῖν τὴν Ἡράκλειαν. ἐγείρει δὲ αὕτη παραγενομένη καὶ συνοικίζει πόλιν Ἄμαστριν. Κλέαρχος δὲ ἀνδρωθεὶς ἤδη, τῆς τε πόλεως ἦρχε, καὶ πολέμοις οὐκ ὀλίγοις (τὰ μὲν συμμαχῶν * ἀλλήλοις, τὰ δὲ καὶ τοῖς * ἐπιφερομένοις αὐτῷ) ἐξητάζετο. ἐν οἷς καὶ κατά γε τῶν Λυσιμάχου στρατευόμενος, ἑάλω τε σὺν αὐτῷ, καὶ ἀνεθέντος τῆς αἰχμαλωσίας ἐκείνου, καὶ αὐτὸς ὕστερον τῇ Λυσιμάχου προνοίᾳ ἀφίετο. οὗτος ὁ Κλέαρχος ἅμα τῷ ἀδελφῷ τῆς ἀρχῆς καταστάντες διάδοχοι, πρὸς μὲν ἡμερότητα καὶ χρηστότητα πολὺ τοῦ πατρὸς ἐλάττους τοῖς ὑπηκόοις ἀπέβησαν· εἰς ἔχθιστον δὲ καὶ μιαρώτατον ἔργον ἐξέπεσον. τὴν γὰρ μητέρα μηδὲν περὶ αὐτοὺς μέγα πλημμελήσασαν, μηχανῇ δεινῇ καὶ κακουργίᾳ ἐπιβᾶσαν νηὸς, θαλάσσῃ ἀποπνιγῆναι κατειργάσαντο. δι' ἣν αἰτίαν καὶ Λυσίμαχος ὁ πολλάκις ῥηθεὶς, Μακεδονίας δὲ ἐβασίλευσεν, εἰ καὶ τὴν Ἄμαστριν διά τε [τὴν] συνήθειαν Ἀρσινόης λιπεῖν * αὐτὸν παρεσκευάσατο· ἀλλὰ σὺν τῷ τι προτέρου πόθου φέρειν ἐν ἑαυτῷ τὸ ἐμπύρευμα, καὶ τὸ μυσαρὸν καὶ ὠμὸν τῆς πράξεως οὐκ ἀνασχετὸν ποιούμενος, στεγανώτατα μὲν τὴν αὐτοῦ κατεῖχεν ἔνδον γνώμην· τὴν ἀρχαίαν δὲ φιλίαν πρὸς τοὺς περὶ Κλέαρχον τῷ σχήματι ἐπιδεικνὺς διὰ πολλῶν τε μηχανῶν καὶ τῶν τοῦ λανθάνειν στρατηγημάτων (κρύψαι γὰρ τὸ * βουλόμενον δεινότατος ἀνθρώπων γεγονέναι λέγεται) Ἡρακλείᾳ μὲν ὡς ἐπὶ τῷ τῶν δεχομένων συνοίσοντι παραγίνεται· πατρὸς δὲ στοργὴν τῷ προσωπείῳ τοῖς περὶ Κλέαρχον περιβαλλόμενος, ἀναιρεῖ μὲν τοὺς μητροκτόνους, πρῶτον μὲν * Κλέαρχον, εἶτα καὶ Ὀξάθρην, μητρικῆς ἀπαιτήσας μιαιφονίας δίκας.

καὶ τὴν

Marginalia: * Ἄμαστρις — * παρέσχε H. St. — * ἄλλων H. St. * al. ἐπιφερομένοις — * al. αὐτὸν — * ... H. St. — * al. Κλέαρχον

καὶ τὴν πόλιν ποιησάμενος ὑπὸ τὴν προστασίαν τὴν αὐτοῦ, καὶ τὰ πολλὰ δὲ λαφυραγωγήσας, ὧν ἡ τυραννὶς ἠθροίκει χρημάτων, ἄδειάν τε δοὺς δημοκρατεῖσθαι τοὺς πολίτας, οὗ ἐφίεντο: πρὸς τὴν ἰδίαν βασιλείαν ἐστέλλετο. Λυσίμαχος δὲ τὴν ἰδίαν ἀρχὴν καταλαβὼν, δι' ἐπαίνων μὲν τὴν Ἄμαστριν εἶχεν, ἐθαύμαζε δὲ αὐτῆς * τούς τε τρόπους καὶ τὴν ἀρχὴν, πρὸς ὄγκον καὶ μέγεθος καὶ ἰσχὺν ὡς ἐκρατύνατο· ἐξαίρων μὲν τὴν Ἡράκλειαν, μέρος δὲ τῶν ἐπαίνων καὶ τὴν Τῖον, καὶ τὴν Ἄμαστριν, ἣν ἐπώνυμον ἤγειρεν ἐκείνη, ποιούμενος. καὶ ταῦτα μὲν λέγων, τὴν Ἀρσινόην ἠρέθιζε, διαπονεῖν τῶν * ἐπαίνων γεύεσθαι. ἡ δὲ ἐδεῖτο τυχεῖν ὧν ἐπόθει. καὶ ὁ Λυσίμαχος σημειούμενος τὸ δῶρον, κατ' ἀρχὰς μὲν οὐ προσίετο· ἐκλιπαρηθεὶς δὲ χρόνῳ παρέσχεν. ἦν γὰρ δεινὴ περιελθεῖν ἡ Ἀρσινόη, καὶ τὸ γῆρας ἤδη Λυσίμαχον εἶχεν εὐεπιχείρητον. δεξαμένη δ' οὖν ἡ Ἀρσινόη τῆς Ἡρακλείας τὴν ἀρχὴν, πέμπει τὸν Κυμαῖον Ἡράκλειτον, ἄνδρα μὲν εὔνουν αὐτῇ, ἀπότομον δὲ ἄλλως, καὶ δεινὸν ἐν βουλευμάτων ἐγχειρήσει καὶ ὀξύτητι. ὁ δὲ, τῆς Ἡρακλείας ἐπιβὰς, τά τε ἄλλα σφόδρα ἐπιστρόφως τῶν πραγμάτων ἐξηγεῖτο, καὶ πολλοὺς αἰτίαις ὑποβάλλων τῶν πολιτῶν, οὐκ ἐλάττους ἐτιμωρεῖτο· ὡς πάλιν * ἀποβαλεῖν αὐτοὺς τὴν μόλις ἐπιφανεῖσαν εὐδαιμονίαν. ὁ μέν τοι Λυσίμαχος περιδρομῇ Ἀρσινόης, τὸν ἄριστον τῶν παίδων καὶ πρεσβύτερον Ἀγαθοκλέα (ἐκ προτέρων δὲ φὺς ἦν αὐτῷ γάμων) κατ' ἀρχὰς μὲν, λανθάνοντι * φαρμάκῳ· ἐκείνου δὲ κατὰ πρόνοιαν ἐξεμεθέντος, ἀναιδεστάτῃ διαχειρίζεται γνώμῃ· δεσμωτηρίῳ ἐμβαλὼν κελεύει κατακοπῆναι, ἐπιβουλὴν αὐτῷ * καταψευδόμενος. ὁ δὲ Πτολεμαῖος, ὃς αὐτόχειρ τοῦ μιάσματος ἐγεγόνει, ἀδελφὸς ἦν Ἀρσινόης, καὶ ἐπώνυμον διὰ τὴν σκαιότητα καὶ [ἀπόνοιαν] τὸν Κεραυνὸν ἔφερεν. ὁ τοίνυν Λυσίμαχος διὰ τὴν παιδοκτονίαν μῖσός τε δίκαιον παρὰ τῶν ὑπηκόων ἐλάμβανε, καὶ Σέλευκος ταῦτα πυθόμενος, καὶ ὡς εὐχερὲς εἴη τοῦτον παραλῦσαι τῆς ἀρχῆς, τῶν πόλεων ἀφισταμένων αὐτοῦ: μάχην συνάπτει πρὸς αὐτόν· καὶ πίπτει ἐν τῷ πολέμῳ ὁ Λυσίμαχος παλτῷ βληθείς. ὁ δὲ βαλὼν, ἀνὴρ Ἡρακλεώτης ἦν, ὄνομα Μαλάκων, ὑπὸ Σέλευκον τεταγμένος. πεσόντος δὲ, ἡ τούτου ἀρχὴ προσχωρήσασα τῇ τοῦ Σελεύκου μέρος κατέστη. ἀλλ' ἐνταῦθα μὲν καὶ τὸ ιβ' τῆς Μέμνονος ἱστορίας λήγει.

Ἐν δὲ τῷ ιγ', τοὺς Ἡρακλεώτας λέγει, πυθομένους τὴν ἀναίρεσιν * Λυσιμάχου, καὶ ὡς εἴη ὁ τοῦτον ἀνελὼν, Ἡρακλεώτης, τάς τε γνώμας ἀναρρώννυσθαι, καὶ πρὸς τὸν τῆς ἐλευθερίας ἀνδραγαθίζεσθαι πόθον· ἣν δ' καὶ π' ἔτεσιν ὑπό τε τῶν ἐμφυλίων τυράννων, καὶ μετ' ἐκείνους, ὑπὸ Λυσιμάχου ἀφῄρηντο. προσῆλθον οὖν πρότερον Ἡρακλείδῃ, πείθοντες αὐτὸν μὲν ἐκχωρεῖν τῆς πόλεως, οὐκ ἀπαθῆ κακῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ λαμπροῖς δώροις ἐφοδιαζόμενον, ἐφ' ᾧ τὴν ἐλευθερίαν ἐκείνους ἀναλαβεῖν. ὡς δὲ οὐ μόνον οὐκ ἔπειθον, ἀλλὰ καὶ εἰς ὀργὴν ἐκπεσόντα εἶδον, καί τινας αὐτῶν καὶ τιμωρίαις ὑπάγοντα:

* τοὺς τρόπους. H. St.
* ἐπαινουμένων, H. St.
* al. ἀποβαλεῖν
* al. φαρμάκῳ
* καταψευσάμενος. H. St.
* al. Σελεύκου

MEMNON.

Hinc, vbi redacta in clientelam suam ciuitate, opes tyrannorum dominatu collectas in prædam suam vertisset, & (quod diu exspectauerant) liberam ciuibus rempublicam restituisset, in proprium se regnum recepit.

CAP. VIII. Heraclienses tyrannus VII.

REVERSVS igitur ad sua, Amastrin laudibus extollere, eiúsq; mores & imperium demirari, vt hoc ad id magnitudinis, potentiæ & maiestatis elatum corroborasset, vnicéque prædicare Heracleam: sed vt in partem laudis venirent etiam Tius & Amastris, quam nomine suo celebrem illa condidisset. Hæc crebrò habens in ore, Arsinoën exstimulauit vt vrbiū tantopere celebratarum dominum affectaret, quæq; affectabat sibi donari peteret. At is grauitatem muneris prætendēs, initio preces non admittebat, sed tamen, progressu temporis exoratus, concessit. Ingeniosa enim ad circumueniendum fuit Arsinoë, & iam senectus ipsa mansuefactum dederat Lysimachum. Potita igitur Heracleæ, dominatu Arsinoë, Heraclitū eò Cymæum mittit, virum illius obseruantem & studiosum, sed alioqui præfractum, & in consiliis dandis & exsequendis perquam industrium & acrem. Hic præfectus Heracleæ, cum alias res nimis rigidè administrat, tum multos ciuium criminibus onerat, nec pauciores supplicio afficit: & sic felicitatem vix dum exortam ciues denuò amittebant.

Muliebris impotentia.

CAP. IX. De Lysimacho parricidio in filium Agathoclem, et sic in nouerca cuiusque euersum.

CÆTERVM Lysimachus, fraude Arsinoës, natu maximum & optimum filiorum Agathoclem, è priore sibi coniuge natum, primò quidem veneno clanculario, sed postea hoc per vomitum reiecto, sententia impudentissima damnatum, necat. In carcerem enim compactum trucidari iubet, insidias patri structas falsò criminatus. Ptolemæus autem, qui sua manu scelus id perpetrauit, frater erat Arsinoës, & Cerauni, *id est fulminis*, cognomentum, ab importunitate morum & vecordia retulit. Lysimachus igitur propter filij cædem in odio erat subditorum. Et Seleucus, his cognitis, & quòd facile sit regno hominem excutere, ciuitatibus ab eo deficientibus, prælium cum eo conserit, in quo Lysimachus, dum fortiter dimicat, pilo traiectus occubat. Traiecit autem vir Heracliensis, nomine Malacon, Seleuco militans, subuersóque eo, regnum ad Seleuci ditionem (vt pars) accessit. Et hîc XII. Memnonis liber historicus desinit. In XIII. deinceps hæc commemorat,

Vindicta diuina.

CAP. X. Heraclienses, expulso tyranno se in libertatem asserunt.

HERACLIENSES, audito Lysimachi interitu, & quod à populari suo nex ei illata esset, animos confirmant, & pro libertatis recuperandæ desiderio fortes se viros declarant, quam per annos LXXV. tyranni domestici; & post eos Lysimachus, ereptam tenuerant. Quare Heraclitum conueniunt, & vt non tantum saluus & incolumis, sed etiam splendido munerum viatico instructus excedat, pristinam modo libertatem obtineant, suadent. At eum tam procul abfuit, vt persuaderent, vt etiam ira tyrannum inflammari, & nonnullos de suis ad supplicia rapi ab eo viderent,

Pertinacia.

MEMNON. pacto cum præsidij præfectis inito, vt æquali in repub. iure vterentur, & quibus fraudati essent stipendia reciperent, Heraclidem in vincula coniectum ad tempus custodiunt. Metu dehinc soluti, mœnia arcis ad fundamenta vsque diruunt, & missa ad Seleucum legatione, Phocritum ciuitatis principem & curatorem faciunt.

CAP. XI. *Zipœtes Bithynus Heracl. infestat.*

AT Zipœtes, Bithyniæ regulus, Heracleotis infensus antea Lysimachi, tunc etiam Seleuci, causa: (nam cum vtroque simultates habebat) excursionibus in agros eorum factis, à nullo maleficiorum genere abstinuit. Exercitus tamen eius, dum huic negotio incumbit, cladium non expers est, sed non multo mitiores, quam infert, recipit.

CAP. XII. *Seleuci ad Heracl. alienatio. exsulum reditus & respub. instauratio.*

SVb hæc Seleucus, Aphrodisium procuratorem in oppida Phrygiæ, quæ adiacent Ponto, mittit. Hic, rebus, quarum causa venerat confectis, post reditum, in aliarum quidem ciuitatum laude prolixus erat: Heraclienses autem criminabatur vt Seleuco parum addictos. Seleucus ergo, hoc irritatus, legatos ad se profectos fastidit, & minis increpitans terret. Quorum tamen vnus Chamæleon nihil his perculsus, ita regem compellat: Hercules carron Seleuce: (κάῤῥων autem Doriensibus cum significat qui est fortior.) Quam vocem cùm rex non intelligeret, concepta in ira persistens, se auertit. Legatis igitur, neque domum redire, neque illic manere, operæ pretium videbatur. Quæ cum Heracliensibus renunciarentur, tum cæteris se muniunt, tum copias auxiliares colligunt, & per legatos Mithridatem, Ponti regem, & Byzantinos & Chalcedonios de ope ferenda sollicitant. At exsules ab Heraclea qui supererant, ita tandem conueniunt. Nymphidius, quidam ex eorum numero, reditum eis suadet: nec difficilem hunc esse demonstrat, si nihil eorum quæ maiores amisissent molestè viderentur & turbulentè reposcere. & quam minimo negotio persuasit. Quare cùm eo quo consuluerat modo felicem inueniret successum reditus, tum reducti, tum quæ recepit illos patria in communi & æqua versabantur lætitia & voluptate. Nam & humanissimè eos ciues tractabant, & nihil horum quæ ad mediocrem vitæ sustentationem conducunt, deesse patiebantur. Hoc itaque modo in antiquum nobilitatis & gubernationis decus sese vindicarunt.

CAP. XIII. *Seleucus in expedit. Macedon. à Ptol. Cerauno trucidatur.*

AT SELEVCVS, successu contra Lysimachum elatus, transitum in Macedoniam instituit: (impulit enim amor patriæ, ex qua cum Alexandro militatum iuerat) ibique reliquum vitæ tempus conficere destinans (nam senio confectus erat) Asiam filio Antigono commendauit. Ptolemæus autem Ceraunus, Lysimachi regno sub arbitrium Seleuci redacto, & ipse sub eo viuebat: nec tamen, ceu captiui loco, neglectim, sed vt regia soboles, in honore & accuratione habitus, immò magnificis etiam promissis ornatus à Seleuco, fore vt defuncto parente in paternum Ægypti regnum deduceretur.

συνθήκας θέμενοι πρὸς τοὺς φρουράρχους οἱ πολῖται, εἰ τήν τε ἰσοπολιτείαν αὐτοῖς νέμοιεν, καὶ τοὺς μισθοὺς λαβεῖν ὧν ἐστέρηντο ἤλπιζον, συλλαμβάνουσι τὸν Ἡρακλείδην, καὶ φυλαττόμενον εἶχον ἐπὶ χρόνον· ἐκεῖθεν λαμπρᾶς ἀδείας λαβόντες, τῆς τε ἀκροπόλεως, μέχρις ἐδάφους, τὰ τείχη * κατέβαλον, καὶ πρὸς Σέλευκον διαπρεσβεύονται, τῆς πόλεως ἐπιμελητὴν προστησάμενοι Φώκριτον. Ζιποίτης δὲ ὁ Βιθυνῶν ἐπάρχων, ἐχθρῶς ἔχων Ἡρακλεώταις, πρότερον μὲν διὰ Λυσίμαχον, τότε δὲ διὰ Σέλευκον (διάφορος γὰρ ἦν ἑκατέρῳ) τὴν κατ' αὐτῆς ἐπιδρομὴν, ἔργα κακώσεως ἀποδεικνὺς, ἐποιεῖτο. οὐ μὴν οὐδὲ τὸ αὐτοῦ στράτευμα, κακῶν ἀπαθὲς, ἰσόρροπον ἄπερ ἐπέπραττον· ἔπασχον δὲ καὶ αὐτοὶ ὧν ἔδρων οὐ κατὰ πολὺ * ἀνεκτότερον. Ἐν τούτῳ δὲ Σέλευκος Ἀφροδίσιον πέμπει διοικητὴν εἴς τε τὰς ἐν Φρυγίᾳ πόλεις, καὶ τὰς ὑπερκειμένας τοῦ Πόντου. ὁ δὲ διαπραξάμενος ἃ ἐβούλετο, καὶ ἐπανιὼν· τὰς μὲν ἄλλας πόλεις ἐν ἐπαίνοις ἦγε, Ἡρακλεωτῶν δὲ κατηγόρει, μὴ εὐνοϊκῶς ἔχειν τοῖς τοῦ Σελεύκου πράγμασιν, ὑφ' οὗ Σέλευκος παροξυνθεὶς, τούς τε πρὸς αὐτὸν ἀφικομένους πρέσβεις ἀπειλητικοῖς ἐξεφαύλιζε λόγοις, καὶ κατέπληττεν· ἑνὸς τῶν Χαμαιλέοντος οὐδὲν ὀρρωδήσαντος τὰς ἀπειλὰς, ἀλλὰ φαμένου, Ἡρακλῆς * κάρρων Σέλευκε (κάρρων δὲ ὁ ἰσχυρότερος, παρὰ Δωριεῦσιν) ὁ δὲ Σέλευκος, τὸ μὲν ῥηθὲν οὐ συνῆκεν, ὀργῆς δ' ὡς εἶχε, καὶ ἀπεστρέφετο. τοῖς δὲ οὔτε τὸ ἀναχωρεῖν οἴκαδε, οὔτε τὸ προσμένειν, λυσιτελὲς ἐδόκει. Ταῦτα δὲ Ἡρακλεῶται πυθόμενοι, τά τε ἄλλα παρεσκευάζοντο, καὶ συμμάχους ἤθροιζον, πρός τε Μιθριδάτην τὸν Πόντου βασιλέα διαπρεσβευόμενοι, καὶ πρὸς Βυζαντίους, καὶ Χαλκηδονίους. οἱ δὲ περιλειπόμενοι τῶν ἀπὸ Ἡρακλείας φυγάδων, Νυμφιδίου, καὶ αὐτοῦ ἑνὸς ὑπάρχοντος τούτων, κάθοδον βουλεύσαντος αὐτοῖς, καὶ ῥᾳδίαν εἶναι ταύτην ἐπιδεικνύντος, εἰ * μηδὲν ὧν οἱ πρόγονοι * ἀπεστέρηντο, αὐτοὶ φανεῖεν διοχλοῦντες ἀναλήψεσθαι· ἔπεισέ τε σὺν τῷ ῥᾷστα, καὶ τῆς καθόδου ὃν ἐβούλευσε τρόπον γεγενημένης, οἵ τε κατελθόντες καὶ ἡ δεξαμένη πόλις ἐν ὁμοίαις ἡδοναῖς καὶ εὐφροσύναις ἀνεστρέφοντο, φιλοφρόνως τῶν ἐν τῇ πόλει τούτους δεξιωσαμένων, καὶ μηδὲν τῶν εἰς αὐτάρκειαν αὐτοῖς συντελούντων παραλελοιπότων. καὶ οἱ Ἡρακλεῶται τὸν εἰρημένον τρόπον τῆς παλαιᾶς εὐγενείας τε καὶ πολιτείας ἐπελαμβάνοντο. Σέλευκος δὲ τοῖς κατορθωμένοις μετὰ Λυσιμάχου ἐπαρθεὶς, εἰς τὴν Μακεδονίαν διαβαίνειν ὥρμητο, πόθον ἔχων τῆς πατρίδος, ἐξ ἧς σὺν Ἀλεξάνδρῳ ἐστράτευτο, κἀκεῖ τοῦ βίου τὸ λεῖπον διανύσαι, γηραιὸς ἤδη ὢν διανοούμενος, τὴν δὲ Ἀσίαν Ἀντιγόνῳ παραδιδοὺς τῷ παιδί. Πτολεμαῖος δὲ ὁ Κεραυνὸς, τῶν Λυσιμάχου πραγμάτων ὑπὸ Σελεύκῳ γεγενημένων, καὶ αὐτὸς ὑπ' αὐτὸν ἐτέλει, οὐχ ὡς αἰχμάλωτος περιορώμενος, ἀλλ' οἷα δὴ παῖς βασιλέως, τιμῆς τε καὶ προνοίας ἀξιούμενος. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὑποσχέσεσι λαμπρυνόμενος, ἃς αὐτὸς Σέλευκος προὔτεινεν, εἰ τελευτήσειεν ὁ γεγεννημένος, τὴν Αἴγυπτον, πατρῴαν οὖσαν ἀρχὴν, καταγαγεῖν.

ἀλλ'

* al. κατέβαλον
* ἀνεκτότερα.
* al. κάῤῥων.
* mss. μηδεν
* ἀπεστέρηντο

ἀλλ' ὁ μὲν τοιαύτης κηδεμονίας ἠξίωτο. κακὸν δὲ ἄρα αἱ εὐεργεσίαι οὐδὲν* ἐπιτέλουσιν. ἐπιβουλεύσας γὰρ συστήσας, προσπεσὼν τὸν εὐεργέτην ἀναιρεῖ, καὶ ἵππου ἐπιβὰς πρὸς Λυσιμάχειαν φεύγει· ἐν ᾗ διάδημα περιθέμενος, μετὰ λαμπρᾶς δορυφορίας κατέβαινεν εἰς τὸ στράτευμα, δεχομένων αὐτὸν ὑπὸ τῆς ἀνάγκης, καὶ βασιλέα καλούντων, οἳ πρότερον Σελεύκῳ ὑπήκουον. Ἀντίγονος δὲ ὁ Δημητρίου, τὰ συνενεχθέντα μαθὼν, ἐπὶ Μακεδονίαν διαβαίνειν ἐπεχείρει πεζῷ καὶ ναυτικῷ στρατεύματι προφθάσαι σπεύδων τὸν Πτολεμαῖον. ὁ δὲ Πτολεμαῖος τὰς Λυσιμάχου ναῦς ἔχων, ἀπήντα καὶ ἀντιπαρετάττετο. ἦσαν δ' ἐν αὐταῖς ἄλλαι τε καὶ τῆς Ἡρακλείας αἱ μετάπεμπτοι, ἑξήρεις τε καὶ πεντήρεις, καὶ ἄφρακτοι, καὶ ὀκτήρης μία ἡ λεοντοφόρος καλουμένη, ἣ μεγέθους ἕνεκα καὶ κάλλους ἥκουσα εἰς θαῦμα. ἐν ταύτῃ γὰρ ἑκατὸν μὲν ἄνδρες ἑκατόστοιχον ἤρεττον, ὡς ἐκ θατέρου μέρους γενέσθαι, ἐξ ἑκατέρου δὲ χιλίους [καὶ] ἑξακοσίους· οἱ δὲ ἀπὸ τῶν καταστρωμάτων μαχησόμενοι, χίλιοι καὶ διακόσιοι, καὶ κυβερνῆται δύο. τῆς οὖν συμβολῆς γενομένης, κρατεῖ Πτολεμαῖος, τὸ ναυτικὸν τρεψάμενος τοῦ Ἀντιγόνου, ἀνδρειότερον τῶν ἄλλων *ἀγωνισαμένων, αἳ ἦσαν ἐξ Ἡρακλεώτιδος. αὐτῶν δὲ τῶν Ἡρακλεωτίδων τὸ ἐξαίρετον ἔφερεν ἡ λεοντοφόρος ὀκτήρης. οὕτω κακῶς Ἀντίγονος τῷ στόλῳ πράξας, εἰς τὴν Βοιωτίαν ἀνεχώρησε. Πτολεμαῖος δὲ ἐπὶ Μακεδονίαν διέβη, καὶ βεβαίως εἶχε τὴν ἀρχήν. αὐτίκα γοῦν τὴν οἰκείαν μᾶλλον ἐκφαίνων σκαιότητα, Ἀρσινόην μὲν, ὡς πάτριον τοῦτο τοῖς Αἰγυπτίοις, τὴν ἀδελφὴν γαμεῖ. τοὺς ἐκ Λυσιμάχου δὲ παῖδας αὐτῇ γεγενημένους ἀναιρεῖ, μεθ' οὓς κἀκείνην τῆς βασιλείας ἐξεκήρυξε. καὶ πολλὰ καὶ παράνομα ἐν δυσὶ διαπραξάμενος ἔτεσι, Γαλατικοῦ μέρους τῆς πατρίδος *διαναστάντος διὰ λιμὸν, καὶ Μακεδονίας καταλαβόντων, καὶ εἰς μάχην αὐτοῖς συναψάντων, ἀξίως τῆς ὠμότητος καταστρέφει τὸν βίον, διασπαραχθεὶς ὑπὸ τῶν Γαλατῶν. ζῶν γὰρ ἐλήφθη, τοῦ ἐλέφαντος, ἐν ᾧ ὠχεῖτο, τρωθέντος καὶ καταβαλόντος αὐτόν. Ἀντίγονος δὲ ὁ Δημητρίου *ἡττηθεὶς τῇ ναυτικῇ, Πτολεμαίου ἀνῃρημένου, τὴν Μακεδόνων λαμβάνει ἀρχήν. ὁ δὲ Σελεύκου Ἀντίοχος πολλοῖς πολέμοις, εἰ καὶ μόλις καὶ οὐδὲ πᾶσαν ὅμως ἀνασωσάμενος τὴν πατρῴαν ἀρχὴν, πέμπει στρατηγὸν Πατροκλέα σὺν ἐκστρατεύματι εἰς τὴν *ἐπιτάδε τοῦ Ταύρου· ὁ δὲ *ἑρμογένης προσαιρεῖται τὸ γένος Ἀσπένδιον, ὃς ἐπί τε πόλεις ἄλλας καὶ ἐπὶ τὴν Ἡράκλειαν ὁρμήσας εἰσβαλεῖν. τῶν δὲ Ἡρακλεωτῶν πρὸς αὐτὸν διαπρεσβευσαμένων, τῆς χώρας ἀναχωρεῖ, καὶ φιλίας συντίθεται ἐπὶ τὴν Βιθυνίαν διὰ τῆς Φρυγίας τραπόμενος. ἐνεδρευθεὶς δὲ ὑπὸ τῶν Βιθυνῶν διεφθάρη τε αὐτὸς καὶ ἡ σὺν αὐτῷ στρατιὰ, ἀνδρὸς ἔργα τὸ καθ' ἑαυτὸν εἰς *πολεμίους ἐπιδειξάμενος. διὰ ταῦτα δὴ ἐπιστρατεύειν ἐγνωκότος Ἀντιόχου κατὰ Βιθυνῶν, ὁ τούτων βασιλεὺς Νικομήδης διαπρεσβεύεται πρὸς Ἡράκλειαν, συμμαχίαν αἰτῶν· καὶ τυγχάνει τῆς σπουδῆς, ἐν ὁμοίοις καιροῖς καὶ χρείαις τὴν ἀμοιβὴν ὑποσχόμενος. ἐν τούτῳ δὲ Ἡρακλεῶται τήν τε Κίερον καὶ τὴν Τῖον ἀνεσώσαντο, καὶ τὴν Θυνίδα γῆν

* ἐβελτίωσαν H. St.
* ἀγωνισαμένων H. St.
* μεταναστάντων
* ἡττηθείς.
* ἐπὶ τάδε H. St.
* Ἑρμογένην.
* πολεμίων.

MEMNON.

ita sanè liberaliter & honorificè ille tractabatur. At hominem improbum benè merita nihilo meliorem fecere. Nam benefactorem insidiis oppressum trucidat, & equi cursu adiutus Lysimachiam profugit: vbi imposito sibi diademate, cum satellitum manu speciosissima ad exercitum tendit. Ibi necessitate compulsi cum recipiunt, & regem salutant, qui paulò ante Seleuco sacramenti religione adstricti erant.

CAP. XV. *Antigonus expeditio in Ceraunum, Heracleens. auxilio instructum.*

ANTIGONVS autem Demetrij filius, hoc intellecto casu, expeditionem suscepit in Macedoniam, pedestribus & nauticis copiis Ptolemæum anteuenire properans. At Ptolemæus expeditas habēs Lysimachi naues, instructa acie occurrit: inter quas erant tū aliæ, tum ab Heraclea accersitæ hexeres & penteres, & quibus Aphractis est nomē: & vna octeris, leonis feræ nomine insignis, quæ magnitudine & elegantia in admirationem veniebat. in hac enim C. viri, suæ quiq; centuriæ ordine, remos ducebant, vt ex altera parte ↀCCC. ex vtraque autem CIↃIↃC. numero essent: qui verò de foris pugnarent, CIↃCC. Et duo inerant gubernatores. Postquam in aciem descensum est, superior euadit Ptolemæus, in fugam versa Antigoni classe. Vbi fortius cæteris pugnarunt naues ex Heracleotide, & palmam inter has tulit octoremis leonifera. Sinistram itaq; fortunam classis expertus Antigonus, in Bœotiam se recepit: & Ptolemæus, transitu in Macedoniam facto, iam firmiter regnum tenebat.

Antigoni fuga.

CAP. XVI. *Pt. Ceranni flagitia & interitus.*

STATIM igitur, vt improbitas eius eo magis in oculos hominum incurrat, Arsinoën sororem, quòd patrium hoc sit Ægyptiis prætendens, matrimonij fœdere sibi adstringit, & natos ei ex Lysimacho trucidat: quin mox etiam ipsam, non citra contumeliam, regno expellit. Cumq; plurima contra Deum hominumq; leges intra biennium perpetrasset, accidit vt pars quædam Gallorū, fame ex patria migrare coacta, Macedoniam inuaderet, a quibus, conserto prœlio, Rex viuus capitur, elephanto, quo vehebatur, sauciato excussus, & ab hostibus discerptus, dignum crudelitate sua exitum inuenit. Antigonus autem Demetrij, qui pugna (quod dictum est) nauali succubuerat, iam hoste sublato, Macedoniæ regnum occupat.

Antigoni in regno Macedonia successio.

CAP. XVII. *Patrocles Antiochi praefectus a Bithyn. cum exercitu caeditur.*

ANTIOCHVS interim, Seleuci filius, cùm vix tandè multis bellis, nec vniuersum tamen patris regnum recuperasset, expedita manum in vlteriora Tauri mittit, Patrocle duce, qui Hermogenem, Aspendium genere, legatū sibi adoptat. Hic cum alias vrbes, tum Heracleā quoque infestare constituerat: verùm Heraclientium legatione placatus, è finibus eorum excedit, & percusso amicitiæ fœdere, per Phrygiæ agros in Bithyniam se conuertit. Exceptus verò Bithyniorum insidiis, vnà cum exercitu internecione cæditur, cùm strenui viri facinora, suo loco, in hostes edidisset.

CAP. XVIII. *Heracleensium cum Nicomede societas & vrbium recuperatio.*

HAC de causa Antiocho in Bythinos expeditionem instituente, Rex horum Nicomedes per legatos subsidium ab Heracl'ensibus petit, & impetrat: gratiam se relaturū, vbi in simili necessitate tempus flagitet, pollicitus. Hac occasione Cierū, & Tiū, & Thinidē terrā,

MEMNON.

multis expensis ad se reduxerunt. Amastrin interea (quæ & ipsa cum aliis adempta fuerat) tam bello quam pretio recuperare dum percupiunt, successu carent felice, propterea quod qui illam tenebat Eumenes, Ariobazani, Mithridatis filio, gratis eam tradere, quam pecunia reuendere Heracleensibus mallet, vætania iræ subactus.

CAP. XVIII. Heracl. cum Zipœta bellum, cædes & victoria.

SVB tempus illud, bellum aduersus Zipœten Bithynum, qui Thyniacam cum imperio Thraciam obtinebat, Heraclienses excepit. Quo in bello, Heracleotarum bona pars, fortiter dimicando, cæsa fuit. Et victoria quidem summa vi potitur Zipœtes: sed vbi sociorum auxilia superuenerant Heracleotis, fuga illam dehonestat. Ergo qui modo succubuerant, cadauera suorum asserunt, & cremant securè: & exinde sub arbitrium suum redigunt: de quibus bello disceptabatur, & ossa interfectorum in vrbem relata, magnificè in præclarè meritorum de patria monumento conducunt.

CAP. XIX. Antiocho cum Antig. & Nicomede bellum & Heracl. auxilium.

CIRCA hæc tempora, inter Antiochum Seleuci & Antigonum Demetrij, ingens mouetur bellum: & dum magnos vtrinque apparatus faciunt in copias militares, tempus satis longum consumitur. Alteri Nicomedes Bithyniæ Rex operam nauabat, Antiocho complures alij. Nec dum eruptionem fecerat in Antigonum Antiochus, cùm bellum aduersus Nicomedem instituit. Hic igitur Nicomedes & aliunde auxilia colligit, & de belli societate Heracleam missis legatis, XIII. in subsidium triremes accipit, & tum demum classem suam Antiochi classi opponit. Etsi autem aduersas aliquandiu tenebant acies, neutri tamen pugnæ initium faciunt, sed absque effectu tandem diuelluntur.

CAP. XX. Gallorum in Asiam transmigratio, & fœdus definitio.

POSTQVAM verò Galli ad Byzantium delati, maximam ditionis partem depopularentur, fracti bello Byzantini, sociorum, huc illuc missitantes, auxilia implorant, & quisque pro virium modo suppeditat. Heraclienses etiam aureos mille (tantum enim legati petierant) subministrant. Nec longum in medio spatium, cum Nicomedes Gallis, qui incursatis adhuc Byzantinorum finibus, tametsi sæpenumero in Asiam traiicere conati, toties ab incepto desistere, aduersantibus Byzantinis, coacti essent, certis tamen conditionibus transitum conciliauit. Conditionum formula hæc erat: *Vt barbari Nicomedi eiusque posteris perpetuò amicitiæ fœdere coniuncti manerent. Absque Nicomedis sententia & voluntate nemini, à quo per legatos solicitarentur, in bellis opem ferrent: sed amicis huius amici, & inimicis hostes forent. A Byzantinis etiam starent, si qua necessitas incideret. Societatem præterea colerent cum Tianis & Heracleensibus, & Chalcedoniis, & Cieranis, & nonnullis qui alias sub iurisdictione gentes haberent.* His pactorum legibus Nicomedes Gallorum multitudinem in Asiam transmisit. Horum principes in imperio illustres XVII. fuêre, inter quos præcipui & summi, Leonorius & Lutarius.

Al. Galatis.

Al. Galatarum.

πολλὰ τῶν χρημάτων δαπανήσαντες· τὴν δὲ Ἄμαστριν (ἦν γὰρ καὶ αὐτὴ μετὰ τῶν ἄλλων ἀφῃρημένη) καὶ πολέμῳ καὶ χρήμασι βουληθέντες πως ἀναλαβεῖν αὐτὴν, οὐ κατώρθωσαν· τοῦ κατέχοντος αὐτὴν Εὐμένους, Ἀριοβαρζάνῃ τῷ Μιθριδάτου παιδὶ προῖκα μᾶλλον παραδοῦναι ταύτην, ἢ παρέχουσι χρήματα τοῖς Ἡρακλεώταις, διὰ τὸ τῆς ὀργῆς ὑπάρχοντος ἀλόγιστον. ὑπὸ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἐκδέχεται τοὺς Ἡρακλεώτας ὁ πρὸς Ζιποίτην τὸν Βιθυνὸν πόλεμος, ὃς τῆς * Θυνιακῆς ἐπῆρχε Θρᾴκης. ἐν ᾧ πολέμῳ πολλοὶ τῶν Ἡρακλεωτῶν γενναίως ἀριστευσάμενοι κατεκόπησαν· καὶ νικᾷ μὲν * ἀνὰ κράτος ὁ Ζιποίτης· συμμαχίδος δὲ δυνάμεως τοῖς Ἡρακλεώταις ἐπελθούσης, φυγὴ τὴν νίκην καταισχύνει. οἱ δὲ ἡττημένοι, τοὺς σφετέρους νεκροὺς ἀδεῶς ἀναλαβόντες καὶ καύσαντες, εἶτα καὶ πάντων κύριοι, περὶ ὧν ἦν ὁ πόλεμος, καταστάντες, καὶ τὰ ὀστᾶ τῶν ᾑρημένων ἀνακομίσαντες εἰς τὴν πόλιν, ἐπιφανῶς ἐν τῷ τῶν ἀριστέων ἔθαψαν μνήματι.

Κατὰ δὲ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Ἀντιόχῳ τῷ Σελεύκου καὶ Ἀντιγόνῳ τῷ Δημητρίου μεγάλων ἑκατέρωθεν στρατευμάτων ἀντιπαραταττομένων, κινεῖται ὁ πόλεμος, καὶ χρόνον συχνὸν κατέτριψε. συνεμάχει δὲ τῷ μὲν ὁ τῆς Βιθυνίας βασιλεὺς Νικομήδης, Ἀντιόχῳ δὲ πολλοὶ ἕτεροι. οὔπω δὲ συρραγεὶς Ἀντίοχος Ἀντιγόνῳ, τὸν πρὸς Νικομήδην χειρίζεται πόλεμον. ὁ δὲ Νικομήδης ἀλλαχόθεν τε δυνάμεις ἀθροίζει, καὶ συμμαχεῖν πρὸς Ἡρακλεώτας διαπρεσβευσάμενος, τριήρεις τρισκαίδεκα συμμάχους λαμβάνει· καὶ λοιπὸν ἀντικαθίσταται τῷ τοῦ Ἀντιόχου στόλῳ. ἐπὶ χρόνον δέ τινα ἀντικατασταθέντες ἀλλήλοις, οὐδέτεροι μάχης ἦρξαν, ἀλλ' * ἀπράκτοι διελύθησαν. ἐπεὶ δὲ Γαλάται πρὸς τὸ Βυζάντιον ἧκον, καὶ τὴν πλείστην αὐτοῦ ἐδῄωσαν, τῷ πολέμῳ ταπεινωθέντες οἱ ἐν Βυζαντίῳ, πέμπουσι πρὸς τοὺς συμμάχους, δεόμενοι ὠφελείας. καὶ παρέσχον μὲν πάντες, ὡς εἶχον ἰσχύος, παρέσχον δὲ καὶ οἱ τῆς Ἡρακλείας. τοσοῦτον γὰρ ἡ πρεσβεία ᾔτει, χρυσοῦς * τετρακισχιλίους. μετ' οὐ πολὺ δὲ Νικομήδης τοὺς Γαλάτας, οἷς ἡ καταδρομὴ τῶν Βυζαντίων ἐξείργαστο, πολλάκις μὲν ἐπιχειρήσαντας τὴν Ἀσίαν περαιωθῆναι, τοσαυτάκις δὲ ἀποτυχόντας, οὐκ ἀνεχομένων τὴν πρᾶξιν Βυζαντίων, ἐπὶ συνθήκαις ὅμως παρασκευάζει περαιωθῆναι. αἱ δὲ συνθῆκαι, Νικομήδει μὲν καὶ τοῖς ἐκγόνοις ἀεὶ φίλα φρονεῖν τοὺς βαρβάρους, καὶ τῆς γνώμης τοῦ Νικομήδους χωρὶς, μηδενὶ συμμαχεῖν τῶν πρὸς αὐτοὺς διαπρεσβευομένων· ἀλλ' εἶναι φίλους μὲν τοῖς φίλοις, πολεμίους δὲ τοῖς οὐ φιλοῦσι. συμμαχεῖν δὲ καὶ Βυζαντίοις, εἴ που δέοιντο, καὶ Τιανοῖς δὲ καὶ Ἡρακλεώταις, καὶ Καλχηδονίοις, καὶ Κιερανοῖς, καί τισιν ἑτέροις ἐθνῶν ἄρχουσιν. ἐπὶ ταύταις μὲν ταῖς συνθήκαις Νικομήδης τὸ Γαλατικὸν πλῆθος εἰς Ἀσίαν διαβιβάζει· ὧν προεστῶτες μὲν ἐπὶ τὸ ἀρχεῖν, ἑπτακαίδεκα τὸν ἀριθμὸν ἦσαν· οἱ δὲ καὶ αὐτῶν τούτων προκεκριμένοι καὶ κορυφαῖοι * Λεωννόριός τε καὶ Λυτάριος αὐτοί.

* Θυνιακῆς. ὑπ. κλ.

* κτ.

* ἄπρακτοι. H. St.

* χιλίους. H. St.

* Λεωννόριος. H. St. & A. M.

αὕτη τοίνυν τῶν γαλατῶν ἡ ἐπὶ τὴν Ἀσίαν διάβασις, κατ' ἀρχὰς μὲν ἐπὶ κακῷ τῶν οἰκητόρων προελθεῖν ἐνομίσθη, τὸ δὲ τέλος ἔδειξεν ἀποχωρῆσαν πρὸς τὸ συμφέρον. τῶν γὰρ βασιλέων τῶν πόλεων δημοκρατίαν ἀφελεῖν σπουδαζόντων, αὐτοὶ μᾶλλον *αὐτὴν ἐβεβαίωσαν, ἀντικαθιστάμενοι τοῖς ἐπιτιθεμένοις. Νικομήδης δὲ κατὰ Βιθυνῶν (πρῶτον συμμαχούντων αὐτῷ) καὶ τῶν ἐξ ἡρακλείας τοὺς βαρβάρους ἐξοπλίσας, τήν τε χώραν ἐκράτησε, καὶ τοὺς ἐνοικοῦντας *κατίκοψε, τὴν ἄλλην λείαν τῶν γαλατῶν ἑαυτοῖς διανειμαμένων. οὗτοι δὲ πολλὴν ἐπελθόντες χώραν, αὖθις ἀνεχώρησαν, καὶ τῆς αἱρεθείσης αὐτοῖς ἀπετέμοντο, τὴν νῦν γαλατίαν καλουμένην, εἰς τρεῖς μοίρας ταύτην διανειμάμενοι. καὶ τοὺς μὲν, τρωγμοὺς ὀνομάσαντες, τοὺς δὲ, τολοστοβογίους, τοὺς δὲ, τεκτόσαγας. ἐδείμαντο δὲ πόλεις, τρωγμοὶ μὲν ἄγκυραν· τολοστοβόγιοι δὲ, ταβίαν· τεκτόσαγες δὲ, πισινοῦντα. ὁ δὲ Νικομήδης εἰς λαμπρὰν εὐδαιμονίαν ἀρθεὶς, πόλιν ἑαυτοῦ ὁμώνυμον ἀντεγείρει ἀντικρὺ ἀστακοῦ. τὴν ἀστακὸν δὲ μεγαρέων ᾤκησαν ἄποικοι, ὀλυμπιάδος ἱσταμένης ιζ, ἀστακὸν ἐπίκλησιν κατὰ χρησμὸν θέμενοι, ἀπό τινος τῶν λεγομένων σπαρτῶν καὶ γηγενῶν τῶν ἀπογόνων τῶν ἐν Θήβαις, Ἀστακοῦ τὴν κλῆσιν, ἀνδρὸς γενναίου καὶ μεγαλόφρονος. αὕτη πολλὰς ἐπιθέσεις παρά τε τῶν ὁμορούντων ὑποστᾶσα, καὶ πολέμοις πολλάκις ἐκτρυχωθεῖσα, ἀθηναίων αὐτὴν μετὰ μεγαρέας ἐποικησάντων, ἔληξέ τε τῶν συμφορῶν, καὶ ἐπὶ μέγα δόξης καὶ ἰσχύος ἤρθη, Δυδαλσοῦ τηνικαῦτα τὴν βιθυνῶν ἀρχὴν ἔχοντος· οὗ τελευτήσαντος, ἄρχει Βοτείρας ζήσας ς' καὶ ο' ἔτη. τοῦτον διαδέχεται Βᾶς ὁ υἱὸς ὃς καὶ *Κάλαν τὸν Ἀλεξάνδρου στρατηγὸν, καίτοι λίαν παρεσκευασμένον πρὸς τὴν μάχην, καταγωνίσατο, καὶ τῆς βιθυνίας παρεσκεύασε τοὺς μακεδόνας ἀποσχέσθαι. οὗτος βιοὺς μὲν ἐγεγόνει [ἐτῶν] ο' καὶ α', ἐβασίλευσε ν'. οὗ παῖς, τῆς ἀρχῆς διάδοχος, Ζιποίτης, λαμπρὸς ἐν πολέμοις γεγονὼς, καὶ τοὺς Λυσιμάχου στρατηγοὺς, τὸν μὲν ἀνελὼν, τὸν δὲ ἐπὶ μήκιστον τῆς οἰκείας ἀπελάσας ἀρχῆς. ἀλλὰ καὶ *αὐτοῦ Λυσιμάχου εἶτα καὶ *Ἀντιόχου τοῦ παιδὸς Σελεύκου ἐπικρατέστερος γεγονὼς, τοῦ τε τῆς Ἀσίας βασιλεύοντος καὶ τοῦ μακεδόνων· κτίζει πόλιν ὑπὸ τῷ *λυπέρῳ ὄρει, τῇ *αὐτοῦ κλήσει ἐπώνυμον. οὗτος βιοὺς μὲν ἔτη ς' καὶ ο', κρατήσας δὲ τῆς ἀρχῆς η' καὶ μ', καταλείπει παῖδας δ'. τούτων ὁ πρεσβύτερος τῶν παίδων Νικομήδης διαδέχεται, τοῖς ἀδελφοῖς οὐκ ἀδελφὸς, ἀλλὰ δήμιος γεγονώς. ἐκρατύνατο μὲν οὖν καὶ οὗτος τὴν βιθυνῶν ἀρχὴν· μάλιστά γε τοὺς γαλάτας ἐπὶ τὴν Ἀσίαν *διαπεραιωθῆναι συναράμενος· καὶ πόλιν, ὡς προείρηται, τῆς *αὐτοῦ προσηγορίας ἀνέστησε φέρουσαν. οὐ πολλῷ δὲ ὕστερον χρόνῳ πόλεμος ἀνερράγη βυζαντίοις πρὸς καλατιανοὺς (ἄποικοι δὲ οὗτοι Ἡρακλεωτῶν ἦσαν) καὶ πρὸς ἰστριανοὺς, περὶ τόμεως τοῦ *ἐμπορείου, ὃ τοῖς καλατιανοῖς ὅμορον ἦν· μονοπώλιον τοῦτο διανοουμένων κατασκευάσαι τῶν Καλατιανῶν. διεπρεσβεύοντο οὖν πρὸς Ἡρακλεώτας ἐπὶ *συμμαχίαν ἑκάτεροι. οἱ δὲ πολεμικὴν μὲν ῥοπὴν οὐδετέρῳ ἔνεμον μερίδι, διαλλακτῆρας δὲ ἄνδρας ἑκατέροις ἀπέστελλον· καὶ ἀτελὴς αὐτῶν ἡ σπουδὴ τότε γέγονε.

*ταύτην H. St. *κατέκοψε. *Κάλαντον. *αὐτὸν Λυσίμαχον H. St. *Ἀντίοχον, H. St. *λυπέρῳ. *αὐτοῦ. *διαβιβασθῆναι. *αὐτοῦ H. St. *ἐμπορίου. *συμμαχίαν H. St.

MEMNON. al. Galatarum.

Hæc igitur Gallorum in Asiam transmigratio, primò quidem, ad incolarum detrimentum progressura existimabatur: sed exitus, commodis ipsorum destinatum hoc ostendit. Dum enim Reges popularem ciuitatibus statum abrogare satagunt, Galli, hæc molientibus obsistendo, magis illam corroborant. Nicomedes igitur contra Bithynos primum, illorum auxilio & quos ex Heraclea armasset barbarorum, & prouinciam subegit, & concidit incolas: quod alioquin erat prædæ, inter se dispertiti sunt Galatæ. Hi enim longè lateque terram depopulati retro demum cesserunt: & de subacta id sibi amputarunt, quod nunc Galatiæ nomen habet, in tres partes distributum. Alios enim Trogmos nominat: alios, Tolistobogios, alios, Tectosages. Vrbes etiam condiderunt: Trogmi Ancyram, Tolistobogij Tabiam, Tectosages Pesinuntem.

al Galatæ. — Vid. lib. II. Rer. Boic. Marci Velseri, p. 71.

CAP. XXI. De Astaco & Nicomedia urbibus.

NICOMEDES autem, in conspicuo felicitatis gradu positus, de nomine suo exstruxit vrbem è regione Astaci. Quam Megarensium colonia, sub initium Olympiadis XVII. frequentarat: Astacum oraculi iussu denominatam, ab Astaco quodam generoso & cordato viro, ex eorum prosapia qui Sparti & terrigenæ olim Thebis vocabantur. Hæc multum à finitimis appetita, & crebris accisa bellis, Atheniensium colonis postmodum adiectis, vexationum finem, & incrementa gloriæ & potentiæ non mediocria adepta est, Dydalso tunc inter Bithynos rerum potiente. 3

Quo defuncto, Botiras regnat, ad LXXV. annos ætate producta. Ei filius Bas succedit: qui etiam Calantum, Alexandri copiarum præfectum, licet optimè ad pugnam instructum, profligauit acie, & vt Macedones à Bithynia abstinerent effecit. Vixit hic LXXI. annos, & de ijs, L. regnum tenuit, filiumque habuit successorem Zipœten, qui clarus bellis, è Lysimachi præfectis alium occidit, alium quam longissimè à finibus suis depulit. Quin & ipsum Lysimachum repressit. Posthac Antiocho Seleuci, qui Asiam tamen & Macedones imperio coercebat, superior factus, vrbem condit ad Lyperum montem, nomine suo insignem. Hic vbi vitam in LXXVI. & administrationem regni in XLVIII. annos extenderat, IV. filios reliquit. Eumque in regno Nicomedes natu maximus excepit, fratribus non frater, sed lictor factus. Confirmauit tamen etiam hic Bithyniæ regnum, maximè eò, quod Galatas sedes in Asiam transferentes adiuuit, vrbémque vt iam indicatum est, sui nominis eduxit.

Bithyn. principum series. I. II. III. IV.

CAP. XXII. Byzantiorum bellum cum Calatianis Heracl. colonia.

INTERLAPSO hinc tempore aliquo, Byzantinis bellum aduersus Calatianos, (Heracleotarum colonia hæc est) & Istrianos, erupit: propter Tomin, emporium Calatianis vicinum, quod Monopolium ex eo facere animo conceperant Calatiani. Propterea vtrinque ad Heraclëtes de belli societate mittitur legatio. At hi neutri parti bellicam opē tribuūt, sed legāt ad vtrosque, qui pacificè cōtrouersiā transigāt, tametsi absq; effectu hoc ipsis studiū exiuit.

MEMNON.

Multis igitur detrimentis affecti Calatidis incolæ, ad pacis demum conditiones descenderunt. Nec quicquam ferè ab ista calamitate virium potuerunt recipere.

CAP. XXIII. Testamentum Nicomedis, & Zeila exclusi bellum cum Bithynis, ope Galatarum.

NEc multum temporis effluxit, cum rex Bithynorum Nicomedes (postquam è priore ei natus coniugio Zeilas ad Armeniorum regem profugisset, expulsus nouercæ Etazetæ machinis (cuius liberi adhuc in tenera ætate erant) morte iam imminente, ex altera natos vxore, hæredes regni scripsit: & curatores, Ptolemæum cum Antigono & populo Byzantinorum, nec non Heracliensium Cianorumque, designauit. Zeilas autem cum instructa manu, cui è Galatis Tolistobogij animos augebant, in regnum paternum redit. At Bithyni, dum conseruare dominatum paruulis satagunt, matrem horum Nicomedis fratri in matrimonium elocant, & ipsi accepto à curatoribus exercitu Zeilam opperiuntur. Et crebris vtrobique prœliis & viribus vsi, pacem ad extremum ineunt: cum Heraclienses in pugnis illis excelluissent, & in compositione belli egissent quæ in rem forent. Idcirco Galatæ Heracleam, vt inimicam, inuaserunt, ad Calletem vsque fluuium: multáque ditati præda, domum repetierunt.

Galatæ Heracl. depopulantur.

CAP. XXIV. Heracl. pacis conciliatores inter Antiochum & Byzant.

SVb hæc, Byzantinis inferente bellum Antiocho, XL. triremibus Heracleotæ auxiliatur: & horum factum est opera vt ad minas tantummodo progressum haberet bellum.

CAP. XXV. Heracl. Mithrid. auxiliantur contra Galatas fed. caro.

NEc longè post è vita mortalium eximitur Ariobarzanes, filiumque relinquit Mithridatem: cui lites cum Galatis intercessere. Quam ob causam hi, contenta pueri ætate, regnum eius diuexant. Cumque inopia rerum laborarent regij, Heraclienses eos sustentãt, frumento Amisum aducto, vnde facilior esset Mithridaticis victus copia, & egestatis medela. Propter hæc iterum hostiles in Heracleotidem copias mittunt, eámque depopulãtur: vsque dum ab Heracliensibus per legatos mitigantur. Princeps autem legatus erat Nymphis, historiæ scriptor: qui cum exercitũ in cõmune aureis 5000. ducésque seorsum CC. deliniuisset, vt à finibus discederent, effecit.

Nymphis historicus.

CAP. XXVI. Ptolemæi liberalitas in Heracl.

PTOLEMÆVS autem Rex Ægypti, altissimum benignæ fortunæ gradum assecutus, magnificentissimis ciuitates muneribus demereri constituerat. Itaque etiam Heracliensibus 500. artabas (*sic Persæ medimnum vocant*) tritici misit, & templum Herculis è Proconnesio saxo in arce eis exstruxit.

CAP. XXVII. Summa narrationum de Romanis initiis & incrementis, regno, consulibus, imperatoribus, bellis cum Pyrrho, Annibale, Perseo, Antiocho.

HVc auctor progressus, ad imperium Rom. excursionem fecit: quo genere orti, quomodo hæc Italiæ loca insederint: quæque ante vrbem conditam euenerint & gesta sint. Quos etiam principes habuerint, perstringit. quæ cum aliis bella gesserint: quid condito regno acciderit: & vt tandem regia potestas in cõsulare mutata fuerit imperium: vtque à Gallis Romani deuicti, capta propemodũ arce cũ vrbe, nisi maturo superueniẽs auxilio Camillus

πολλὰ δὲ οἱ τῆς Καλατίδος ὑπὸ τῶν πολεμίων παθόντες, ὕστερον εἰς διαλύσεις ἦλθον, ἀπὸ ταύτης τῆς συμφορᾶς οὐκ ἔτι σχεδὸν ἀναλαβεῖν αὑτοὺς δυνηθέντες. οὐ πολλοῦ δὲ πάνυ ῥυέντος χρόνου, ὁ τῶν Βιθυνῶν βασιλεὺς Νικομήδης, ἐπεὶ ὁ μὲν ἐκ προτέρων αὐτῷ γάμων γεγονὼς παῖς Ζήλας φυγὰς ἦν πρὸς τὸν τῶν Ἀρμενίων βασιλέα, τῆς δὲ μητρυιᾶς *Ἑταζέτας μηχαναῖς ἐλαθείς· οἱ δὲ ἐκ ταύτης αὐτῷ γεγονότες ἐνηπίαζον· πρὸς τὸ τελευτᾶν γεγονώς, κληρονόμους μὲν τοὺς ἐκ τῆς δευτέρας γυναικὸς γράφει παῖδας, ἐπιτρόπους δὲ Πτολεμαῖον καὶ Ἀντίγονον, καὶ τὸν δῆμον τῶν Βυζαντίων, καὶ δὴ καὶ τῶν Ἡρακλεωτῶν, καὶ τὸν τῶν Κιανῶν ἐφίστησιν. ὁ μέντοι Ζήλας μετὰ δυνάμεως ἣν αὐτῷ τῶν Γαλατῶν οἱ Τολιστοβόγιοι θάρσους ἐπλήρουν, ἐπὶ τὴν βασιλείαν κάτεισι. Βιθυνοὶ δὲ τὴν ἀρχὴν σώζειν τοῖς νηπίοις σπουδάζοντες, τὴν μὲν τούτων μητέρα ἀδελφῷ συνοικίζουσι τοῦ Νικομήδους· αὐτοὶ δὲ στράτευμα παρὰ τῶν εἰρημένων ἐπιτρόπων λαβόντες, ὑπέμενον τὸν Ζήλαν. συχναῖς δὲ μάχαις καὶ μεταβολαῖς ἑκάτεροι ἀποχρησάμενοι, τὸ τελευταῖον κατέστησαν εἰς διαλύσεις· Ἡρακλεωτῶν ἐν ταῖς μάχαις ἀριστευόντων, κἀν ταῖς συμβάσεσι τὸ συμφέρον καταπραττόντων. διὸ Γαλάται ὡς ἐχθρὰν τὴν Ἡράκλειαν κατέδραμον, ἕως Κάλητος ποταμοῦ· καὶ πολλῆς κύριοι γεγονότες λείας, οἴκαδε ἀνεχώρησαν. Βυζαντίους δὲ Ἀντιόχου πολεμοῦντος, τριήρεσι συνεμάχησαν μ΄ οἱ Ἡρακλεῶται, καὶ τὸν πόλεμον *κατεσκεύασαν μέχρις ἀπειλῶν προκόψαι. συνέβη δὲ μετ᾽ οὐ πολὺ ἐξ ἀνθρώπων Ἀριοβαρζάνην γενέσθαι, παῖδα Μιθριδάτην καταλιπόντα, καὶ ἐν διαφορᾷ πρὸς τοὺς Γαλάτας γενόμενον. δι᾽ ἣν αἰτίαν καταφρονήσαντες τοῦ παιδὸς οὗτοι, τὴν αὐτοῦ βασιλείαν ἐσίνοντο. καὶ ἀπορίας αὐτοὺς καταλαβούσης, ἀνελάμβανον οἱ ἀπὸ τῆς Ἡρακλείας, σῖτον εἰς Ἀμισὸν πέμποντες, ἐξ οὗ ῥᾷον ἦν τοὺς τοῦ Μιθριδάτου σιτηγεῖν ἑαυτοῖς, καὶ *ἐξακεῖσθαι τὴν ἔνδειαν. διὰ ταῦτα πάλιν οἱ Γαλάται εἰς τὴν Ἡρακλεῶτιν ἔπεμψαν στράτευμα, καὶ ταύτην κατέτρεχον, μέχρις αὖ οἱ Ἡρακλεῶται διεπρεσβεύσαντο πρὸς αὐτούς. Νύμφις δὲ ἦν ὁ ἱστορικὸς ὁ κορυφαῖος τῶν πρέσβεων· ὃς τὸ μὲν στρατὸν ἐν τῷ κοινῷ χρυσοῖς πεντακισχιλίοις, τοὺς δὲ ἡγεμόνας ἰδίᾳ διακοσίοις ὑποθεραπεύσας, τῆς χώρας ἀπαναστῆναι παρεσκεύασε. Πτολεμαῖος δὲ ὁ τῆς Αἰγύπτου βασιλεὺς εἰς ἄκρον εὐδαιμονίας ἀναβάς, λαμπροτάταις μὲν δωρεαῖς εὐεργετεῖν τὰς πόλεις προῄρητο· ἔπεμψε δὲ καὶ τοῖς Ἡρακλεώταις ἀρτάβας πυροῦ πεντακοσίας, καὶ νεὼν αὐτοῖς Προκοννησίας πέτρας ἐν τῇ ἀκροπόλει Ἡρακλέους *ἀνεδείματο.

Μέχρι τούτου φθάσας ὁ συγγραφεύς, εἰς τὴν τῶν Ῥωμαίων ἐπικράτειαν τὴν ἐκβολὴν ποιεῖται· ὅθεν τε γένους ἔφυσαν, καὶ τίνα τρόπον τῆς Ἰταλίας ἐνταῦθα κατῴκησαν· ὅσα τε εἰς τὴν τῆς Ῥώμης κτίσιν προὔλαβέ τε καὶ ἐπράχθη· καὶ τῶν ἐπαρξάντων αὐτῶν ἐπιτρέχων, καὶ πρὸς οὓς πολέμους διηγωνίσαντο· καὶ τήν τε τῶν βασιλέων κατάστασιν, καὶ τὴν εἰς ὑπάτους τῆς μοναρχίας μεταβολήν· ὅπως τε ὑπὸ Γαλατῶν Ῥωμαῖοι *ἡττήθησαν· καὶ ἥλω ἂν ἡ πόλις, εἰ μὴ Κάμιλλος ἐπιβοηθήσας, τὴν πό-

* Ἑταζίταις M. M.

* παρεσκεύασαν

* al. ἐξαρκεῖσθαι

* ἐνεδείματο.

* ἐνικήθησαν.

τὴν πόλιν ἐρρύσατο. ὅπως τε ἐπὶ τὴν Ἀσίαν Ἀλεξάνδρῳ διαβαίνοντι, καὶ γράψαντι ἢ κρατεῖν, ἐὰν ἄρχειν δύνωνται, ἢ τοῖς κρείττοσιν ὑπείκειν· στέφανον χρυσοῦν ἀπὸ ἱκανῶν ταλάντων Ῥωμαῖοι ἐξέπεμψαν· καὶ ὡς πρὸς Ταραντίνους καὶ *Πύρρον τὸν Ἠπειρώτην συμμαχοῦντα τούτοις ἐπολέμησαν· καὶ τὰ μὲν παθόντες, τὰ δὲ κακώσαντες [τοὺς πολεμίους] διατιθέμενοι. Ταραντίνους μὲν ὑπηγάγοντο, *Πύρρον δὲ τῆς Ἰταλίας ἀπήλασαν. ὅσα τε πρὸς Καρχηδονίους καὶ Ἀννίβαν Ῥωμαίοις ἐπεράχθη· καὶ ὅσα [τε] πρὸς Ἴβηρας ἄλλοις τε καὶ Σκιπίωνι κατωρθώθη· καὶ ὡς παρὰ τῶν Ἰβήρων βασιλεὺς ψηφισθεὶς, οὐκ ἐδέξατο· ὅπως τε καταπολεμηθεὶς ἔφυγεν Ἀννίβας· καὶ ὡς πέραν τοῦ Ἰονίου Ῥωμαῖοι διέβησαν· καὶ ὡς Περσεὺς ὁ Φιλίππου τὴν Μακεδόνων ἀρχὴν ἐκδεξάμενος, καὶ τὰς συνθήκας τὰς πρὸς τὸν αὐτοῦ πατέρα Ῥωμαίοις γεγενημένας νεότητι κινῶν, καταπολεμήθη, Παύλου *τὸ κατ' αὐτὸν ἀναστήσαντος τρόπαιον· ὅπως τε πρὸς Ἀντίοχον τὸν Συρίας καὶ Κομμαγήνης καὶ τῆς Ἰουδαίας βασιλέα δυσὶ μάχαις νικήσαντες, τῆς Εὐρώπης ἐξέβαλον. *ταῦτα μὲν οὖν περὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς [ἀρχῆς] μέχρι τοῦδε δίεισιν ὁ συγγραφεύς. ἀναλαβὼν δὲ, γράφει ὅπως Ἡρακλεῶται διαπρεσβευσάμενοι πρὸς τοὺς τῶν Ῥωμαίων στρατηγοὺς ἐπὶ τὴν Ἀσίαν διαβεβηκότας, ἀσμένως [τε] ἀπεδέχθησαν, καὶ ἐπιστολῆς *φιλοφρόνου μὲν ἔτυχον, Ποπλίου Αἰμιλίου ταύτην ἀποστείλαντος: ἐν ᾗ φιλίαν [τε] πρὸς αὐτοὺς τῆς συγκλήτου βουλῆς ὑπισχνεῖτο, καὶ τὰ ἄλλα προνοίας τε καὶ ἐπιμελείας, ἐπειδάν τινος αὐτῶν δέοιντο, μηδεμιᾶς ὑστερεῖσθαι· ὕστερον δὲ καὶ πρὸς Κορνήλιον Σκιπίωνα τὸν τὴν Λιβύην Ῥωμαίοις κτησάμενον διαπέμπουσι πρεσβείαν, τὴν ὡμολογημένην φιλίαν ἐπικυροῦντες. μετὰ ταῦτα δὲ πάλιν, πρὸς [τὸν] αὐτὸν διαπρεσβεύονται, διαλλάττειν [πρὸς] Ῥωμαίους ἀξιοῦντες τὸν βασιλέα Ἀντίοχον· καὶ ψήφισμα *προσκατέγραψαν, παραινοῦντες αὐτὸν τὴν πρὸς Ῥωμαίους *διαλύσασθαι ἔχθραν. ὁ δὲ Κορνήλιος Σκιπίων, ἀντεπιστέλλων τοῖς Ἡρακλεώταις, ἐπιγράφει οὕτω· Σκιπίων στρατηγὸς ἀνθύπατος Ῥωμαίων, Ἡρακλεωτῶν τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. ἐν ταύτῃ τήν τε πρὸς αὐτοὺς εὔνοιαν ἐπιβεβαιῶν, καὶ ὡς διαλύσαιντο Ῥωμαῖοι τὴν πρὸς Ἀντίοχον μάχην. τὰ αὐτὰ [δὲ] *Σελευκίῳ Πόπλιος Κορνήλιος Σκιπίων ὁ ἀδελφὸς καὶ στρατηγὸς τοῦ ναυτικοῦ, τοῖς Ἡρακλεώταις *διαπρεσβευσαμένοις ἀντέγραψε. μετ' οὐ πολὺ δὲ πάλιν εἰς μάχην Ἀντίοχος Ῥωμαίοις κατέστη. καὶ ἀνὰ κράτος ἡττηθεὶς, *ἐπὶ συνθήκαις διελύσατο τὴν ἔχθραν· αἳ καὶ τῆς Ἀσίας αὐτὸν ἁπάσης ἀπεῖργον καὶ τοὺς ἐλέφαντας, καὶ τὸν ναυτικὸν ἀφῃροῦντο στόλον, τῆς Κομμαγήνης *αὐτῷ καὶ τῆς Ἰουδαίας [εἰς] ἀρχὴν ὑπολειπομένων. ἡ δὲ τῶν Ἡρακλεωτῶν πόλις πρὸς τοὺς ἐκπεμπομένους παρὰ τῶν Ῥωμαίων τῶν στρατηγῶν διαδόχους τὰ αὐτά τε διεπρεσβεύετο, καὶ ταῖς ὁμοίαις ἀντεδεξιοῦτο εὐνοίαις καὶ φιλοφροσύναις· καὶ τέλος, συνθήκας προῆλθον Ῥωμαίοις τε καὶ Ἡρακλεώταις, μὴ φίλους εἶναι μόνον, ἀλλὰ καὶ συμμάχους ἀλλήλοις, καθ' ὧν τε καὶ ὑπὲρ ὧν δεηθεῖεν ἑκάτεροι.

* Πύρρ. M. M.
* Πύρρ. M. M.
* al. τοῦδε τὸ.
* τὰ δὲ H. St.
* φιλόφρονος.
* προσκατέγραψαν. M. M. πρὸς αὐτὸν ἔγραψαν H. St.
* διαλύσασθαι.
* Λευκίῳ H. St.
* διαπρεσβευσαμένοις. M. M.
* ἐπὶ M. M.
* αὐτῷ H. St.

MEMNON.

eam liberasset: vt etiam Alexandro, in Asiam traijcienti, & per literas eis denuncianti, vt aut vincerent, si gerendo imperio essent idonei, aut potentioribus cederent, auream coronam (quæ talentis non paucis constaret) contra miserint. Et vt bella gesserint aduersus Tarentinos, & Pyrrhum Epiroten, hos auxilio iuuantem: & vt, quà patiendo, quà inferendo clades, hostes tandem domuerint, & Pyrrhum Italia expulerint. Quæque cum Carthaginensibus & Annibale negotia confecerint: & quæ contra Hispanos, cum alij, tum Scipio, Marte secundo peregerint: vtque hic Hispanorum decreto rex appellatus, honorem non admiserit: vt debellatus Annibal fugerit. Hinc vt Ionium mare transmissum, & cum Perseo, Philippi in regno Macedonum herede, dum fœdus, cum patre à Romanis percussum, iuuenili temeritate rescindit, sit debellatum, Aemilio Paulo de ipso triumphante. Vt Antiochum, Syriæ & Comagenæ & Iudææ regem, duabus pugnis infractum, ex Europa eiecerint. Illa igitur huc vsque de imperio Rom. commemorat auctor. Exinde propositam sibi historiam ita continuat.

CAP. XXVIII. Heracl. legati a Rom. in Asia ducibus humaniter accepti.

HERACLIENSES, Romanorum duces in Asiam transgressos, missis legatis conueniunt, qui comiter accepti, literas humanitatis plenas ab Aemylio [a] Paulo retulerant: quibus & amicum ipsis fore senatum, nec vlla in re prudentiam Romanorum & curam (si quando his indigeant) defuturam pollicetur. Deinceps etiam ad Cornelium Scipionem, qui Africam Romanis bello asseruit, legationem misere, testatam prius amicitiam vt confirmarent. Et post hæc eundem rursus per legatos orant, vt Antiochum in gratiam reponat apud Romanos: & perscripto ad regem plebiscito, vt bellum contra Romanos deponat, adhortantur. Cornelius etiam Scipio, Heracleotis rescribens, hac inscriptione vtitur, SCIPIO IMPERATOR, PROCOS. ROMANORVM, SENATVI POPVLOQVE HERACLIENSIVM, SALVTEM. Et his litteris beneuolentiam erga ipsos ratam & firmam esse, & bellum cum Antiocho solutum, Romanos affirmat. Eadem quæ Lucius, etiam P. Cornelius Scipio eius frater, & classis præfectus, Heracliensibus post missam legationem respondit. Breui post Antiochus bellum aduersus Rom. redintegrat, & prælio summis viribus cõmisso victus, arma deponit, pacis conditionibus acceptis. Quæ & tota cum Asia *minore* excludunt, & elephantis nauiumque classi eum priuant: Comagena & Syria & Iudæa tantummodo relictis. Heracliensium dehinc ciuitas apud Imperat. (quos modo dixi missos à Rom. successores, eadem gratia & humanitate potitur: donec ad has tãdem leges inter Rom. & Heracleotas processum est: *vt non modo amicitiam inter se, verum etiam societatem contra quos & quorum gratia opus sit, colãt.*

[a] al. Publio Aemilio.

MEMNON.

Súntque fœderis huius pacta, eiusdem tenoris & formæ, in tabulas æneas relata duas, quorum altera penes Romanos, in Capitolino Iouis templo, altera Heracleæ, etiam ipsa in Iouis sacrario, est affixa.

CAP. XXIX. *Heracl. à Prusia in angust. coacti: unius gae clades.*

HÆc postquam XIII. & XIV. historiæ libro exposuit, XV. exorsus hæc refert. Prusias (inquit) Bithynorum rex, mirificè industrius & gnauus, multisque rebus gestis clarus, inter alia etiam Cierum, Heracliensis ditionis vrbem, bello subiecit, pro Ciero Prusiadem nuncupans. Tium etiam, eorumdem iurisdictioni obnoxiam cœpit: vt sic vndique mare circumscriberet Heracleam. Inde etiam violenta eam obsidione pressit, & plurimos obsessorum interfecit. Et iam prope erat vt vrbs caperetur, nisi Prusiæ, dum scalis sursum nititur, lapide cuiuspiam de propugnaculis icto, crus fractum esset, & hic casus ab oppugnatione desistere eum coëgisset. Ita enim percussus, lectica, non sine doloris acerbitate, domum à Bithynis suis refertur; nec multis post annis exactis, nomine & re claudus, finem viuendi fecit.

CAP. XXX. *Heracl. obsid. à Galatis.*

NOndum in Asiam Romani traiecerant, cum Galatæ, Ponti accolæ, maris tentandi cupiditate, Heracleam prius occupare conantur, non difficile id fore existimantes: siquidem de antiqua potentia multum iamdiminutum, & ad contemptum prolabi sensim cœperat. Ideo vniuersis eam copiis impugnant. Ipsa tamen sociorum interim non est immemor, sed quantum occasio præsens facultatis concedit, se contra munit. Obsidione igitur in tempus aliquod extracta, commeatuum inopia in arctum coguntur Galatæ. Ita enim, non apparatu necessario instructus, bellum inferre Galates nouit. Quare cum ad comportandum necessaria castris abscessissent, ciues, eruptione facta, & castris potiuntur, & plurimos cædunt. Dispalantes etiam per agros non magno negocio comprehendunt. Atque ita nec pars tertia Galatici exercitus in Galatiam reuertitur. A quo successum ad pristinam emergendi fortunam & celebritatem spes concepit.

CAP. XXXI. *Heracl. Romanos auxiliantur. Marsiani populi.*

ROMANIS etiam bello contra Marsos, Pelignos, &, Marrucinos, (gentium harum sedes est supra Africam, in confiniis Gadium) duabus quadriremibus tectis Heracleotæ auxiliantur. Et bello prosperè confecto, multis eximiæ virtutis ornati premiis, vndecimo tandem anno in patriam sunt reuecti.

CAP. XXXII. *Bellum Mithrid. cum Rom. & causa.*

POST hæc acerrimum Mithridatis aduersus Romanos bellum conflatur. Cappadociæ in speciem causa arripitur. Hanc enim Mithridates, cum Ariathum sororis filium, iurisiurandi pacifici dolo in potestatem redactum, sua manu obtruncasset, per vim sibi vindicarat. Ariathum hunc ex sorore Mithridatis genuerat Ariathus. Nam à puero ad cædes propensiss. erat Mithridates. cum enim XIII. annorũ adolescens regnũ accepisset, modico interlapso tẽpore, matrẽ, regni consortem à patre destinatã,

καὶ χαλκοῖ πίνακες δύο τὰς ὁμολογίας *ἴσας καὶ ὁμοίας ἔφερον. ὧν ὁ μὲν παρὰ ῥωμαίοις ἐν τῷ κατὰ τὸ Καπιτώλιον ἱερῷ τοῦ Διὸς καθηλώθη, ὁ δὲ κατὰ τὴν ἡράκλειαν καὶ *αὐτὸ ἐν τῷ τοῦ Διὸς ἱερῷ. — *ἴσας H. & · *al. αὐτῆς.

Ταῦτα διεξελθὼν ὁ συγγραφεὺς κατὰ τὸ ιγ' καὶ ιδ' τῆς ἱστορίας, εἰς τὴν ιε' εἰσβαλών, διηγεῖται ὅπως Προυσίας ὁ βιθυνῶν βασιλεὺς, δραστήριος ὤν, καὶ πολλὰ πράξας, μετὰ τῶν ἄλλων καὶ Κίερον, πόλιν ἡρακλεωτῶν οὖσαν, ὑφ' ἑαυτὸν ἔθετο τῷ πολέμῳ, ἀντὶ Κίερου Προυσιάδα καλέσας. εἷλε δὲ καὶ τὴν Τῖον, καὶ αὐτὴν ὑπήκοον αὐτοῖς οὖσαν, ὥστε ἐκ θαλάττης εἰς θάλασσαν τὴν ἡράκλειαν περιγράψαι· ἐφ' ᾗς κἀκείνην κρατιαιῶς ἐπολιόρκει· καὶ πολλοὺς μὲν τῶν πολιορκουμένων ἀπέκτεινεν, ἐγγὺς δὲ αὖ καὶ ἡ πόλις τοῦ ἁλῶναι κατέστη, εἰ μὴ ἐπὶ τῆς κλίμακος ἀναβαίνων Προυσίας, λιθοβαλόντος ἑνὸς τῶν ἀπὸ τῆς ἐπάλξεως, συνετρίβη τὸ σκέλος, καὶ τὴν πολιορκίαν τὸ πάθος διέλυσε. φοράδην γὰρ [καὶ] ὁ βληθεὶς, οὐκ ἀνώδυνος ἀγῶνος, ὑπὸ τῶν βιθυνῶν ἀνακομισθεὶς, εἰς τὰ οἰκεῖα ἀνέστρεψε. κἀκεῖ βιοὺς ἔτη οὐ πολλὰ, καὶ χωλὸς [καὶ ὢν] καὶ καλούμενος, τὸν βίον *μετέστρεψεν. — *κατέστρεψεν · *Prusias Bithynorum Rex.*

οἱ δὲ ὑπὲρ τὸν πόντον γαλάται, οὔπω τῶν ῥωμαίων εἰς τὴν Ἀσίαν διαβεβηκότων, πόθον ἔχοντες πεῖραν λαβεῖν τῆς θαλάσσης, *περιελεῖν ἐπεχείρησαν τὴν ἡράκλειαν· καὶ [οὐ] χαλεπὸν ἐνόμιζον. πολὺ γὰρ τῆς παλαιᾶς ῥώμης ὑφεῖτο, καὶ πρὸς τὸ καταφρονούμενον ὑπέρρει. στρατεύουσι δὴ κατ' αὐτῆς *ἁπάσαις ταῖς δυνάμεσιν, οὐδ' αὐτὴ συμμάχων ἀμελήσασα, ἀλλ' εἰς ὅσα παρεῖχεν ὁ καιρὸς παρασκευαζομένης. ἐπολιορκεῖτο μὲν οὖν αὕτη, καὶ χρόνος ἐτρίβετο, ὃς τοὺς γαλάτας εἰς ἔνδειαν τῶν ἀναγκαίων συνήλαυνε. θυμῷ γὰρ καὶ *οὐ παρασκευῇ τῇ δυνάμει γαλάτης ἀνὴρ τὸν πόλεμον διαφέρειν οἶδε. πρὸς οὖν συλλογὴν τῶν ἐπιτηδείων τὸ στρατόπεδον ἀπολελοιπότων, ἐκδραμόντες οἱ τῆς πόλεως *ἀδοκήτως ἐπιπεσόντες· αὐτό τε εἷλον, καὶ πολλοὺς ἀνεῖλον. καὶ τοὺς ἐπὶ τῆς χώρας σκεδασθέντας, οὐ χαλεπῶς συνελάμβανον· ὡς μηδὲ τὴν τρίτην μοῖραν τοῦ γαλατικοῦ στρατεύματος εἰς γαλατίαν ἀναστρέψαι. ἐκ δὲ τοῦ κατορθώματος πάλιν εἰς τὴν προτέραν *εὐλάβειαν καὶ εὐδαιμονίαν ἐλπίδας ἐλάμβανον ἀναβιῶναι. — *al. φρουρεῖν · *al. πάσαις · *al. εὐθ. · *καὶ ἀδοκήτως H. St. · *al. εὔκλειαν.

ῥωμαίοις δὲ πρὸς Μαρσούς τε καὶ *Πελιγνοὺς καὶ Μαρρουκίνους (ἔθνη δέ εἰσι ταῦτα ὑπὲρ Λιβύης *κατῳκημένα Γαδείρων ὅμορα) δυσί τε τριήρεσι καταφράκτοις ἡρακλεῶται συνεμάχησαν. καὶ συγκατορθώσαντες τὸν πόλεμον, καὶ πολλῶν ἀριστείων ἀξιωθέντες, ια' ἔτει πρὸς τὴν πατρίδα ἀνεκομίσθησαν. — *al. κατῳκισμένα.

μετὰ ταῦτα δὲ ὁ πρὸς ῥωμαίους βαρὺς Μιθριδάτῃ τῷ πόντου βασιλεῖ συνίσταται πόλεμος. φαινομένην λαβὼν αἰτίαν, τὴν τῆς Καππαδοκίας κατάληψιν. ταύτης γὰρ δι' ἀπάτης καὶ ὅρκων συμβατηρίων τὸν ἀδελφιδοῦν Ἀριάθην συλλαβὼν ὁ Μιθριδάτης αὐτοχειρίᾳ ἀποσφάξας, ἐκράτησε. παῖς δὲ ὁ Ἀριάθης ἐκ τῆς ἀδελφῆς τοῦ Μιθριδάτου *Ἀριαράθῃ γεγένητο. φονικώτατος δ' ἐκ παιδὸς ὁ Μιθριδάτης ἦν. τὴν γὰρ ἀρχὴν τρισκαιδεκαέτης παραλαβὼν, μετ' οὐ πολὺ τὴν μητέρα κοινωνὸν αὐτῷ παρὰ τοῦ πατρὸς τῆς βασιλείας καταλειφθεῖσαν. — *al. Ἀριαράθῃ.

δεσμω-

δεσμωτηρίῳ κατασχὼν, βίᾳ καὶ χρόνῳ* ἐξηλάλωσε· καὶ τὸν ἀδελφὸν ἀπέκτεινε. κατεστρέψατο δὲ πολέμῳ καὶ τοὺς περὶ τὸν Φᾶσιν βασιλεῖς, ἕως τῶν κλιμάτων τῶν ὑπὲρ τὸν Καύκασον, καὶ τὴν ἀρχὴν ηὔξησε· καὶ ἐπὶ μέγα ἀλαζονείας ἐξώγκωτο. δι' ἃ μᾶλλον Ῥωμαῖοι τὴν αὐτοῦ διάνοιαν ὕποπτον ποιούμενοι, τοῖς Σκυθῶν βασιλεῦσιν ἐψηφίσαντο τὰς πατρῴας αὐτῶν ἀρχὰς ἀποκαταστῆσαι. ὁ δὲ μετρίως μὲν τοῖς προσταττομένοις ὑπήκουε· συμμάχους δὲ Πάρθους καὶ Μήδους, καὶ Τιγράνην Ἀρμένιον, καὶ τοὺς Σκυθικοὺς βασιλεῖς, καὶ τὸν Ἴβηρα προσεταιρίζετο. προσετίθει δὲ καὶ ἑτέρας τοῦ πολέμου αἰτίας. τῆς γὰρ ἐν τῇ Ῥώμῃ συγκλήτου Νικομήδην τὸν ἐκ Νικομήδους καὶ Νύσης, βασιλέα Βιθυνίας καθιστώσης, * Μιθριδάτης τὸν Χρηστὸν ἐπικληθέντα Νικομήδην ἀντικαθίστη. ἐπεκράτει δ' ὅμως ἡ Ῥωμαίων κρίσις καὶ ἄκοντος Μιθριδάτου. ὕστερον δὲ Σύλλα καὶ Μαρίου περὶ τὴν Ῥωμαϊκὴν πολιτείαν ἀναρριπισάντων τὴν στάσιν, τέσσαρας μυριάδας πεζῶν, καὶ * μυρίας ἱππέας Ἀρχελάῳ τῷ στρατηγῷ παραδοὺς ὁ Μιθριδάτης, κατὰ Βιθυνῶν ἐκέλευσε στρατεύειν. καὶ κρατεῖ τῆς μάχης συμβαλὼν Ἀρχέλαος· φεύγει δὲ καὶ Νικομήδης μετ' ὀλίγων. ταῦτα μαθὼν Μιθριδάτης, παραγεγονότος αὐτῷ καὶ τοῦ συμμαχικοῦ, ἄρας ἀπὸ τοῦ πρὸς τῇ Ἀμασείᾳ πεδίου, διὰ τῆς Παφλαγονίας ᾔει, πεντεκαίδεκα μυριάδας στρατὸν ἐπαγόμενος. * Μάριος δὲ τῶν ἀμφὶ Νικομήδην συστρατευομένων αὐτῷ, μόνῃ τῇ τοῦ Μιθριδάτου φήμῃ διασκεδασθέντων, μετὰ Ῥωμαίων ὀλίγων αὐτῷ παρατάσσεσθαι, Μηνοφάνει τῷ Μιθριδάτου στρατηγῷ· καὶ ἡττηθεὶς φεύγει, πᾶσαν τὴν δύναμιν ἀποβαλών. ἐμβαλὼν δὲ σὺν ἀδείᾳ Μιθριδάτης εἰς τὴν Βιθυνίαν, τάς τε πόλεις καὶ τὴν χώραν ἀμαχεὶ κατέσχε· καὶ τῶν ἄλλων δὲ πόλεων, τῶν κατὰ τὴν Ἀσίαν, αἱ μὲν ἡλίσκοντο, αἱ δὲ προσεχώρουν τῷ βασιλεῖ: καὶ μεταβολὴ τῶν ὅλων ἀθρόα καθίστατο, Ῥοδίων μόνον τὴν πρὸς Ῥωμαίους στεργόντων φιλίαν. δι' ἣν κατ' αὐτῶν Μιθριδάτης καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν ἐκίνει τὸν πόλεμον· εἰ καὶ τὸ πλέον Ῥόδιοι εἶχον, ὡς καὶ αὐτὸν Μιθριδάτην ναυμαχοῦντα ἐγγὺς τοῦ ἁλῶναι ἐλθεῖν. μετὰ δὲ ταῦτα, μαθὼν Μιθριδάτης ὡς οἱ κατὰ τὰς πόλεις σποράδες Ῥωμαῖοι τῶν παρ' αὐτοῦ διανοουμένων ἐμποδὼν ἵστανται: γράφει πρὸς πάσας, ὑπὸ μίαν ἡμέραν τοὺς παρ' αὐταῖς Ῥωμαίους φονεύειν. καὶ πολλοὶ πεισθέντες, τοσοῦτον φόνον εἰργάσαντο, ὡς μυριάδας ὀκτὼ ἐν μιᾷ καὶ τῇ αὐτῇ ἡμέρᾳ τὸν διὰ ξίφους ὄλεθρον ὑποστῆναι. Ἐρετρίας * δὲ καὶ Χαλκίδος καὶ ὅλης Εὐβοίας τοῖς τοῦ Μιθριδάτου προστιθεμένων, καὶ ἄλλων πόλεων αὐτῷ προσχωρησάντων, καὶ μὴν καὶ Λακεδαιμονίων ἡττηθέντων, Σύλλαν ἐκπέμπουσιν οἱ Ῥωμαῖοι, ἱκανὴν αὐτοῦ συνεκπέμψαντες στρατιάν. ὁ δὲ παραγενόμενος, τῶν πόλεων τὰς μὲν ἑκουσίως μεταβαλλομένας, τὰς δὲ καὶ βίᾳ καθίστησιν· οὐκ ὀλίγον στράτευμα τῶν Ποντικῶν μάχῃ τρεψάμενος. εἷλε δὲ καὶ τὰς Ἀθήνας· καὶ κατέσκαπτο ἂν ἡ πόλις, εἰ μὴ θᾶττον ἡ σύγκλητος Ῥωμαίων τὴν τοῦ * Σύλλα γνώμην ἀνέκοψε. συχνῶν δὲ παρατάξεων συνισταμένων, ἐν αἷς τὸ πλεῖον εἶχον οἱ Ποντικοὶ, καὶ συμμεταβαλλομένων τῶν πραγμάτων τοῖς κατορθουμένοις: ἔνδεια τοῖς βασιλικοῖς τῆς διαίτης ἐπέστη,

* ἐξαλάωσε. H. St.
* Μιθριδάτην.
* μυρίους H. St.
* Μάριος M. M.
* al. γάρ.
* al. Σύλλα.

dum carcere vinctam tenet, violentia ista, & temporis diuturnitate confecit. Fratrem etiam necauit. Bello autem subegit reges circa Phasin, vsque ad climata trans Caucasum: regnóq; magnis viribus amplificato, magnum arrogantiæ tumorem ostentabat. Quamobrem, cum eo magis consilio eius suspecta haberent Romani senatusconsultum fecerant, vt paterna regibus Scytharum regna constitueret. At is moderatè quidem mandatis obsequi: sed interim Parthos & Medos, & Tigranem Armenium, regésque Scytharum, & Iberas, in societatē belli adsciscere: aliásq; belli causas adiungere. cum senatus enim Romæ Nicomedem, ex Nicomede & Nysa progenitum, Bithyniæ regem instituisset: Mithridates Nicomedem, Frugi cognomento, illi opposuit. Præualuit tamen electio Romanorum, Mithridate inuito.

CAP. XXXIII. *Mithridatis victoria de Nicomede, & progressus [?] Romanorum in Asia.*

INTERIECTO tempore, cum Syllæ & Marij in republ. Romana seditio exarsisset, Archelaum copiarum ducem Mithridates XLCIↃ. peditum, & XCIↃ. equitum, in Bithynos ducere iussit, collatísque signis victor euadit Archelaus. Et fugit cum paucis etiam Nicomedes. Quo cognito Mithridates, cum sub manu essent auxiliares, castris è subiecto Amasiæ campo motis, per Paphlagoniam iter facit, CLCIↃ. exercitum adducens. Marius autem sub signis habens Nicomedis copias, (quæ ad solam Mithridatis famam dissipabantur) cum exigua Romanorum manu sese subiecit Menophani, Mithridatis tribuno, & repulsus fugit, omni exercitu amisso. Securè igitur Bithyniam inuadens Mithridates, & vrbes & regionem citra pugnam obtinet: cæterarúmque Asiæ ciuitatum aliæ capiuntur, aliæ in fidem regis concedunt. Et repente ingens fit rerum commutatio, Rhodiis solummodo in amicitia Romanorum perdurantibus. Ideoque terra marique bellum contra ipsos mouit Mithridates, licet Rhodij virtute & fortuna ita antecellerent, vt propè esset, ipsum regem nauali prælio in hostium venire manus. Intellecto post Mithridates, ciues Romanos per vrbes Asiæ dispersos consiliis suis impedimento esse, ad ciuitates scripsit, vt vno die omnes apud se Romanos occiderent. Et pleræque dicto eius audientes, cædem tantam patrarunt, vt vno eodemque die LXXXCIↃ. gladio mortem oppeterent.

CAP. XXXIV. *Syllæ victoria de Taxile & Archelao Mithridatis ducibus.*

VBI vero Eretria & Chalcis adeoque tota Eubœa, ad Mithridatem sese applicarant, aliæque ad eum ciuitates transiuerant, victis etiam Lacedęmoniis, Syllam cum iusto agmine Romani emittunt. Cuius aduentu ciuitates, partim sponte deditionem faciunt, partim vi in potestatem eius veniūt. Nec exiguas Ponticorum copias fundit & fugat. Athenas etiam cepit: & solo vrbs æquata esset, nisi ocius Senatus Rom. Syllæ propositum infregisset. Post crebros autem conflictus, in quibus excellebant Pontici, cum felici iam successu res cōmutarētur, alimoniæ inopia regiis incubuit,

MEMNON.

quod prodigè victu abuterentur, & acquisita rectè dispensare nescirent. Et in extremam deuentum esset calamitatem, nisi Taxilles, capta Amphipoli, ideoque Macedonia ad ipsum deficiente, largam cibariorum facultatem inde subministrasset. Hic & Archelaus, commistis agminibus, plus quam LX. M. hominum sub signis ducebant, & occursuri Syllæ in Phocide habebant stativa. Ille verò, L. Hortensio assumpto, qui VI. M. ex Italia adduxerat, satis longum in medio intervallum relinquens, castra ponit. Archelai autem militibus incompositè ad frumentandum conuersis, improuiso adortus castra, quotquot robore pollentes cepit Sylla, occidit: à quibus autem nullus inuadendi metus erat, hos loco circundatos ignes accendere iubet, vt à pabulatione reuertentes opperiantur, nulla aduersi casus suspicione præbita. Hoc vt prudenter ab imperatore prouisum erat, feliciter exiuit: magnificáque victoria potiuntur Syllani.

CAP. XXXV. *Heracl. Chios à Dorylao in seruitutem redactos vendicant.*

CHios tunc incusans Mithridates, quod Rhodiis auxilia misissent, Dorylai opera impugnat: qui (multo licet labore) & vrbem cepit, & agros Ponticis diuisit, & ciues nauigiis impositos huc illuc in Ponto distulit. At Heraclienses, quod amicitia ipsis cum Chiis intercessit, Ponticas in transitu naues, quæ captiuos vehebant, adorti, ne resistentes quidem (non enim sat virium erat) in vrbem deduxere. Et nunc quidem largè rebus necessariis suppeditatis reficiunt Chiotas: postmodum verò, eximiis affectos muneribus, in patriam restituunt.

CAP. XXXVI. *Valer. Flaccus successor Sylla trucidatur à Fimbria huiusque successibus.*

SVB ea Romæ senatus Valerio Flacco & Fimbriæ bellum Mithridaticum committit: cum mandatis, vt Syllam, si partes senatus tueatur, adiuuent: sin minus, cum ipso prius manus conserant. Ille igitur cum variis initio colluctabatur fortis aduersæ casibus. Nam & famem & Martis iniquitatem sustinuit: in plerisque tamen prospero fortunæ successu vsus. Perque Byzantinorum fines in Bithyniam progressus, & inde Nicæam versus, statiua habuit. At Flaccum, dum indignè fert ab exercitu Fimbriæ plus faueri: imperiúmque eius, vtpote mitius & humanius, præferri, ideoque & ipsum & militum nobiliores criminatur, duo præ aliis ira inflammati trucidant. Quo nomine Senatus Fimbriæ irasci quidem, sed tamen dissimulata indignatione consulatum ei decernendum curare. Hic ergo, omnes sub imperio copias habens, ciuitates, alias voluntate ipsarum, alias vi sua adiunxit. Mithridatis autem filius, cum Taxile & Diophanto & Menandro, ductorum præstantissimis coniunctus, & magno agmine instructus, Fimbriæ occursat: & primò barbarorum vires præcellunt. Quare detrimenta in conflictu accepta, strategemate resarcire cogitans Fimbria (hostis enim numero militu superior erat, cum ad flumen quoddam peruētum esset,

Fimbriæ strategema.

ἀσώτως τε πρὸς ταύτην διακειμένοις, καὶ ταμιεύειν τὰ * κτηθέντα μὴ ἐπισταμένοις. καὶ εἰς συμφορὰν ἂν ἐξέπεσον τὴν ἐσχάτην, εἰ μὴ Ταξίλλης Ἀμφίπολιν ἑλὼν, καὶ διὰ ταῦτα τῆς Μακεδονίας πρὸς αὐτὸν μεταβαλλομένης, ἐκεῖθεν τὴν ἀφθονίαν ἐχορήγησε τῶν ἐπιτηδείων. οὗτος δὲ καὶ Ἀρχέλαος συμμίξαντες * τὸ στράτευμα, ὑπὲρ τὰς ἑξ μυριάδας τὸ πλεῖον ἦγον. καὶ στρατοπεδεύονται κατὰ τὴν Φωκίδα χώραν, ὑπαντιάσοντες τῷ Σύλλᾳ. ὁ δὲ καὶ Λεύκιον Ὁρτήσιον ὑπὲρ τὰς ἓξ * μυριάδας ἄγοντα ἐξ Ἰταλίας συμπαραλαβὼν, ἀπὸ συχνοῦ διαστήματος ἀντεστρατοπεδεύετο. ἐπὶ σιτολογίαν δὲ παρὰ τὸ πρέπον τῶν περὶ τὸν Ἀρχέλαον ἐκτραπέντων, ἀπροόπτως Σύλλας ἐπιτεθεὶς [τῷ] τῶν πολεμίων στρατοπέδῳ· καὶ τοὺς μὲν ἀκμαίους τῶν ἁλόντων αὐτίκα κτείνει· ἐξ ὧν δὲ φόβον ἐπιθέσεως οὐκ εἶχε, τούτους περιστήσας τῷ χωρίῳ, καὶ πυρὰ καλῶν καίειν, ὡς τοὺς ἀπὸ τῆς σιτολογίας ἀφικνουμένους δέχοιντο, μηδεμίαν ὑπόνοιαν παρεχόμενοι τοῦ πάθους· καὶ συνέβη ὡς ἐστρατηγήθη, καὶ λαμπρὰν τὴν νίκην ἔσχον οἱ περὶ τὸν Σύλλαν. Χίους δὲ ὡς Ῥοδίοις συμμαχήσαντας αἰτιασάμενος ὁ Μιθριδάτης, κατ᾽ αὐτῶν Δορύλαον ἐκπέμπει· ὃς, εἰ καὶ πολλῷ πόνῳ, τὴν πόλιν κατέσχε· καὶ τὴν μὲν χώραν κατένειμε τοῖς Ποντικοῖς, τοὺς δὲ πολίτας πλοίοις ἐμβαλὼν, διέφερεν ἐπὶ τὸν Πόντον. Ἡρακλεῶται δὲ, ἐπεὶ φιλία αὐτοῖς πρὸς Χίους ἦν, ἐν τῷ παράπλῳ τὰς Ποντικὰς νῆας, αἳ τοὺς αἰχμαλώτους ἦγον, ἐφορμήσαντες αὐταῖς οὐδ᾽ ἀντιστὰ μαχομέναις (οὐδὲ γὰρ ἐξήρκουν) κατῆγον ἐπὶ τὴν πόλιν. καὶ παραυτίκα τὰ πρὸς τὴν χρείαν χορηγοῦντες ἀφθόνως τοῖς Χίοις, τούτοις ἀνελάμβανον· καὶ ὕστερον μεγαλοπρεπῶς δωρησάμενοι, ἐν τῇ πατρίδι ἀποκατέστησαν. ἡ δὲ σύγκλητος Φλάκκον Οὐαλέριον καὶ Φιμβρίαν πέμπει πολεμεῖν Μιθριδάτῃ, ἐπιτρέψασα καὶ * Σύλλᾳ συλλαμβάνειν τοῦ πολέμου, ὅμοια φρονοῦντι τῇ συγκλήτῳ· εἰ δὲ μὴ, τὴν πρὸς αὐτὸν πρότερον συνάψαι μάχην. οὗτος κατ᾽ ἀρχὰς μὲν, ποικίλαις ἐπάλαιε συμφοραῖς (λιμόν τε γὰρ καὶ τὰ ἀπὸ τῆς μάχης πταίσματα εἶχε) κατώρθωσε μὲν τὰ πλείω. διὰ δὲ Βυζαντίων ἐπὶ Βιθυνίας διαβαλὼν, κἀκεῖθεν ἐπὶ Νίκαιαν, τῆς πορείας ἔστη. ὡσαύτως δὲ καὶ Φιμβρίας ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ ἐστρατοπεδεύθη. Φλάκκου δὲ δυσχεραίνοντος, ὅτι Φιμβρίαν μᾶλλον, ἅτε δὴ φιλανθρώπως ἄρχοντα, τὸ πλῆθος ἄρχειν ἠγάπα· καὶ διαλοιδορουμένου αὐτῷ τε καὶ τῶν στρατιωτῶν τοῖς ἐπιφανεστέροις· δύο τῶν ἄλλων πλέον εἰς ὀργὴν ἐξαφθέντες, ἀποσφάττουσιν αὐτόν. ἐφ᾽ οἷς ἡ σύγκλητος κατὰ Φιμβρίου ἠγανάκτησεν. ὅμως ἣν τὴν ἀγανάκτησιν κρύπτουσα, ὑπατείαν αὐτῷ ψηφισθῆναι διεπράξατο. ὁ δὲ, πάσης γεγονὼς ἡγεμὼν τῆς δυνάμεως, τὰς μὲν ἑκούσας, τὰς δὲ καὶ βιαζόμενος τῶν πόλεων προσηγάγετο. ὁ δὲ τοῦ Μιθριδάτου υἱὸς, Ταξίλλην καὶ Διόφαντον καὶ Μένανδρον τοὺς ἀρίστους τῶν στρατηγῶν ἔχων μεθ᾽ ἑαυτοῦ καὶ πολλὴν ἄγων δύναμιν, τῷ Φιμβρίᾳ ὑπηντίαζε. τὰ μὲν οὖν πρῶτα, τὸ ἐπικρατέστερον οἱ βάρβαροι ἔφερον· Φιμβρίας δὲ * ἀνασώσασθαι στρατηγήματι τὰς ἐκ παρατάξεως ἐλαττώσεις διανοούμενος (τὸ γὰρ πολέμιον ὑπερεῖχε πλήθει) ὡς ἐπί τινα ποταμὸν τῶν μαχομένων ἑκατέρα δύναμις ἧκε, καὶ

* κτηθέντα.

* αἱ τὰ στρατεύματα.

* αἱ. χιλιάδας. H. St.

* Σύλλαν.

* ἀνασώσασθαι. H. St.

* al. τοῦτο. καὶ μέσον αὐτοῖν * τοῦτον ἐποιήσαντο. ὄμβρου δὲ περὶ τὸν ὄρθρον ῥαγέντος, ἀπροσδοκήτως ὁ τῶν Ῥωμαίων στρατηγὸς διαβαίνει τὸν ποταμόν· καὶ ὕπνῳ τῶν πολεμίων ἐν ταῖς σκηναῖς κατεχομένων, ἐπιπεσὼν, μηδὲ αἰσθανομένους κατέκτεινεν, ὀλίγων τῶν ἐν ἡγεμονίαις διαπεφευγότων τὸν ὄλεθρον, καὶ τῶν ἱππέων· μεθ' ὧν καὶ Μιθριδάτης ὁ Μιθριδάτου, καὶ πρὸς τὸ Πέργαμον πρὸς τὸν πατέρα Μιθριδάτην ἅμα τοῖς * συνεξιππασαμένοις διασώζεται. (* συνεξιππασαμένοις M. M.) οὕτω δὲ βαρείας τῆς συμφορᾶς καὶ λαμπρᾶς τοῖς βασιλικοῖς συμπεσούσης, αἱ πλεῖσται τῶν πόλεων πρὸς τοὺς Ῥωμαίους μετετίθεντο. Μαρίου δὲ ἀπὸ τῆς φυγῆς ἀνασωθέντος εἰς τὴν Ῥώμην, Σύλλας δεδιὼς (τῶν * ἀντιστασιωτῶν γὰρ ἦν ἐκεῖνος) μὴ τῇ ὁμοίᾳ φυγῇ τὴν εἰς αὐτὸν ὕβριν ἀπαιτήσῃ (* στασιωτῶν.), πρὸς Μιθριδάτην διεπρεσβεύετο, συμβάσεις τὰς πρὸς Ῥωμαίους ὑποβαλλόμενος. τοῦ δὲ καὶ ταῖς συμβάσεσιν ἀσμενίσαντος, ἀφικέσθαι τε ἐπὶ ταύταις αἰτήσαντος, αὐτὸς προθύμως ἐστέλλετο. οὕτω γοῦν τῶν ἀνὰ μεταξὺ ἀλλήλων προεληλυθότων, Δάρδανον * αὐτοῖς ἐπὶ ταῖς συνθήκαις ὑποδέξασθαι (* al. αὐτοὺς.), καὶ τῶν περὶ αὐτοὺς ὑποχωρησάντων, ὁμολογίαι γίνονται, Μιθριδάτην μὲν Ῥωμαίοις ἐκχωρεῖν τῆς Ἀσίας, Βιθυνῶν δὲ καὶ Καππαδοκίας ἄρχειν τοὺς ἐκ γένους βασιλέας. βεβαιωθῆναι δὲ Μιθριδάτῃ τοῦ Πόντου παντὸς τὴν βασιλείαν· παρασχεῖν δὲ ἰδίως Σύλλᾳ τριήρεις π', καὶ τάλαντα τρισχίλια, πρὸς τὴν ἰδίαν ἐπὶ τὴν Ῥώμην κάθοδον· καὶ Ῥωμαίους μηδὲν ταῖς πόλεσι μνησικακῆσαι ἀνθ' ὧν μετέβαλον εἰς Μιθριδάτην. εἰ καὶ μὴ κατὰ τὰς ὁμολογίας τοῦτο συνέβη· πολλὰς γὰρ ὕστερον τῶν πόλεων ἐδουλώσαντο. * Σύλλας μὲν οὖν (* Σύλλας M. M.) οὕτω λαμπρῶς εἰς τὴν Ἰταλίαν ἀφίκετο, καὶ Μάριος αὖθις τῆς πόλεως ὑπεχώρησε, καὶ Μιθριδάτης αὖθις ἐπανέστρεψεν οἴκαδε, πολλὰ τῶν διὰ τὴν ἐν ᾗ * κατηνέχθησαν συμφορὰν ἀποστάντων ἐθνῶν (* κατηνέχθη, H. St.), ἐξ ὑπαρχῆς χειρωσάμενος. παρὰ τῆς συγκλήτου δὲ Μουρήνας ἡγεμὼν πέμπεται, καὶ Μιθριδάτης διαπρεσβεύεται πρὸς αὐτὸν, τὰς πρὸς Σύλλαν ὁμολογίας * ἅ τε προτείνων, καὶ βεβαίους ἀξιῶν εἶναι (* ἅμα τε.). ὁ δὲ, μὴ θέμενος τῇ πρεσβείᾳ (καὶ γὰρ καὶ οἱ πρέσβεις, Ἕλληνες ὄντες καὶ τὸν βίον φιλόσοφοι, τὸν Μιθριδάτην μᾶλλον διέσυρον ἢ συνίστων) ὥρμητο ἐπὶ τὸν Μιθριδάτην· καὶ τῆς τε Καππαδοκίας Ἀριοβαρζάνῃ τὴν ἀρχὴν βεβαιοτέραν ἐποίει, καὶ ἐπὶ ταῖς ἐμβολαῖς τῆς Μιθριδάτου βασιλείας κτίζει πόλιν * Ἐξίνειαν (* Ἐξίνειαν M. M.). ἐν τούτοις ὅ τε Μουρήνας καὶ ὁ Μιθριδάτης διαπρεσβεύονται πρὸς Ἡρακλεώτας, ἀνὰ μέρος ἑκάτερος κατὰ τοῦ ἑτέρου * καλῶν ἐπὶ συμμαχίαν (* al. καλῶν ... H. St. ἐπὶ). τῶν μὲν οὖν Ῥωμαίων τὴν ἰσχὺν φοβερὰν ἡγουμένων, ἀρρωδούντων δὲ καὶ τὴν γειτνίασιν τοῦ Μιθριδάτου, διὸ * ἀπεκρίνοντο (* ἀπεκρίναντο H. St.) τοῖς παρ' αὐτῶν πρέσβεσιν, ὡς τοσούτων πολέμων ἀναρραγέντων, μόλις ἂν τὴν ἰδίαν τηρεῖν δύνασθαι, μήτιγε ἑτέροις ἐπικουρεῖν. ἀλλὰ [γὰρ] Μουρήνᾳ μὲν συνεβούλευον οὐκ ὀλίγοι πρὸς τὴν Σινώπην ὁρμᾶν, καὶ περὶ τοῦ βασιλείου κινεῖν τὸν πόλεμον· ὡς εἰ ταύτην ἕλοι, τῶν λοιπῶν κρατήσει ῥᾳδίως. ὁ δὲ Μιθριδάτης πολλῇ δυνάμει κατασφαλισάμενος ταύτην, εἰς αὐτοπρόσωπον πόλεμον καθιστήκει. καὶ πείραις μὲν ταῖς κατ' ἀρχὰς ἐπικρατέστερα ἦν τὰ τοῦ βασιλέως· εἶτα εἰς * ἀγχώμαλον ἡ μάχη συνεστράφη (* al. ἀγχώμαλον), καὶ εἰς ὄκνον ἡ μάχη τὸ πρόθυμον περιέστησε τῶν πολεμίων.

MEMNON.

quod vtrúque exercitum divideret, imbre sub auroram forte effuso, ex improuiso Romanus imperator fluuium transgressus, hostes in tentoriis, somno grauatos ita oppressit, vt ne sentirent quidem: & magna strage edita, præfectorum non multi & equites necem effugerunt. Inter quos etiam Mithridates, Regis filius, Pergamum ad patrem, vna cum equitum comitatu, saluus euasit. Tam grauis igitur & insignis clades vbi regiis accidit, plurimæ ciuitates ad Romanos defeciuerunt.

CAP. XXXVII. Sylla pax cum Mithrid.

INTEREA Mario è fuga domum reuerso, metuens Sylla (nam de inimicorum eius factione ille erat) ne simile, propter iniurias in illum, sibi exilium irrogaret, missa legatione, de pace cum Romanis consilia Mithridati suggessit. Quo pacem cupidè amplexo, & rogante vt ad paciscendum conuenirent, ille promptè se dat in viam. Cumque per aliquod in medio spatium, alter in alterius occursum processissent, Dardanum, ad transigendum, eis hospitium dedit. Ibi, iussis secedere ministris & comitibus, pacta fiunt in hunc modum: *Mithridates Romanis Asia concedat, Bithynis & Cappadocibus Reges præsint gentiles. Mithridati totius Ponti regnum sit confirmatum. Peculiariter verò Sylla expediat triremes LXXX. & III. M. talentum, ad reditum quem ipse Romam instituisset. Ciuitatibus apud Romanos haud sit noxæ quod ad Mithridatem defecerunt.* Id quod tamen, iuxta pacis formulam, non habuit euentum. Nam multas postea seruili iugo oppresserunt. Honorificè dehinc Sylla in Italiam remeat. Mariusque denuo vrbe excedit: & Mithridates ad sua se refert: multasque denuo gentes, quæ propter aduersam eius fortunam defeciuerant, sub manum redegit.

CAP. XXXVIII. Murena bellum aduersus Mith. renouat. Heracl. neutr. opitulantur.

POST hæc Murena bello præficitur. Ad quem legatos amandat Mithridates, pacis cum Sylla initæ leges prætexens, & vt ratæ sint firmæque contendens. At is legatione non placatus: erant enim natione Græci, & vitæ genere philosophi, qui plus culparent Mithridatem quam commendarent) in Regem mouit: & Ariobarzani regnū Cappadociæ magis confirmat: & circa ingressum regni Mithridatici, vrbem condit Nicæam. Inter hæc Murena & Mithridates, pro se quisque contra alterum legatis, Heraclienses de auxiliis solicitant. Sed cum potentia Romanorum formidabilis videretur ipsis, & Mithridatis vicinitatem etiam timerēt, legatis respondent: in tanta bellorum tempestate, difficulter proprios se lares tueri, nedum aliis auxiliari posse. Murenæ tamen non pauci dant consilium, vt Sinopen inuadens, de regia ipsa bellū moueat. Si enim hanc ceperit, facilè etiam cætera in potestatem ventura. At Mithridates, validis hac præsidiis cōmunita, ipse bello gerendo incumbit. Initio; initia, vbi ad manus ventum erat, regij viribus præpollent: postea fortuna pugnæ exæquatur. Tandem præ tandi tædium hostibus alacritatem animi deminuit.

MEMNON.

Ideo ad interiora circa Phasin & Caucasum se conuertit. Murena vero copias in Asiam traducit, & sua tum quisque administrat.

CAP. XXXIX. Lucullus & Cotta in Mithrid. expeditio.

NEc longè post Sylla Romæ è viuis migrat: & Senatus in Bithyniam mittit Aurelium Cottam, in Asiam vero L. Lucullum: cum mandatis, vt bellum Mithridati facessant. At Mithridates, cum alium in procinctu habes exercitum frequentissimum, tum triremes CD. nauiumque minorum, quas pentecontores & cercuras vocitant, non exiguus erat numerus. Diophantum etiam Mitharum, cum valida manu, in Cappadociam dimittit, vt præsidia in vrbibus collocet: &, si Lucullus Pontum ingrediatur, occurrat, & progressum eius intercludat. Ipse verò CL M. peditum sub vexillis apud se retinet, & XII. M. equitum, quos falcati sequuntur currus CXX. nec vlla machinarum omnis generis copia abest. Concitato igitur itinere, per Timonitidem, Cappadociam & Galatiam, pergens, ad diem nonum Bithyniam attingit. Lucullus interim Cottam in Chalcedoniorum portu stationem habere iubet, cum omni classe.

CAP. XL. Heracl. Mithridati se adiungunt & publicanos Rom. interimunt.

MIthridatis autem classis Heracleam præterlegens, ab ea non recipitur: forum tamen venale rogantibus præbent: & commerciis, vt fieri solet, initis, Archelaus copiarum naualium ductor, Silenum & Satyrum, nobiles ex Heraclea viros, comprehendit: nec prius dimisit, quam persuasisset vt quinque triremibus ipsum in hoc cum Romanis bello adiuuarent. Hoc facto (quod & Archelaus veteratoriè molitus erat) Romanorum inimicitiam populus Heracliensis sibi conciliauit. Cum igitur auctiones publicas Romani in aliis ciuitatibus instituerent, Heracleam quoque, propter caussam ante dictam, his exposuerunt. Cumque auctionatores vrbem ingressi, contra reipub. morem argentum exigerent, in mœrorem ciues coniecerunt, qui seruitutis initium hoc esse existimabant. Quare cum per legationem ad Senatum R. publicationem bonorum deprecari res postularet, ipsi à quodam in vrbe audacissimo persuasi, publicanos è medio tollunt, tam secreto, vt de nece illorum nemini quicquam constaret.

CAP. XLI. Pugna ad Chalcedonem cum Mithridate, Romanis funesta.

PRælio dehinc nauali ad Chalcedonem inter Romanos & Ponticos commisso, dum Regis & Romanorum pedestres inter se confligunt acies, (quarum huic Cotta, illi Mithridates præerat) Basternæ Italorũ pedites in fugam vertunt, & prolixam edunt stragem. Eadem fortuna etiã classis vsa est: vnoque die mare & terra cadaueribus Romanis fœdè opplentur: IIX. M. in conflictu nauali occisis, IV. M. & D. captis: de pedestri autem exercitu Italorum, V. M. CCC. A parte autem Mithridatis Basternæ circiter XXX. DCC. ex reliqua multitudine, ceciderunt.

Hoc Mithridatis successu omnium animi seruilem in modum concidere. Sed Lucullus ad Sangarium fluuium castra habens, cognita ea clade, perculsos militum animos verbis erexit.

διὸ καὶ Μιθριδάτης μὲν εἰς τὰ περὶ τὸν Φᾶσιν καὶ τὸν Καύκασον ἐτράπετο· Μουρήνας δὲ ἀπῆρεν εἰς τὴν Ἀσίαν, καὶ τὰ οἰκεῖα ἕκαστος διετίθει. μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον * Σύλλας ἐν Ῥώμῃ τελευτᾷ. καὶ πέμπουσιν ἡ σύγκλητος ἐπὶ μὲν τὴν Βιθυνίαν Αὐρήλιον Κότταν, ἐπὶ δὲ τὴν Ἀσίαν Λεύκιον Λεύκολλον, οἷς ἡ ἐντολὴ πολεμεῖν Μιθριδάτῃ. Μιθριδάτης δὲ ἄλλον τε στρατὸν συχνὸν παρεσκευάζετο, καὶ τριήρεις μὲν τετρακοσίας· τῶν δὲ μικροτέρων νεῶν πεντηκοντόρων τε καὶ κερκούρων ἀριθμὸς ἦν οὐκ ὀλίγος. Διόφαντον δὲ τὸν Μιθάρου δύναμιν δοὺς, πέμπει πρὸς τὴν Καππαδοκίαν, φρουρὰς ταῖς πόλεσιν ἐγκαθιστάναι· εἰ δὲ Λεύκολλος εἰς τὸν Πόντον ἀφίκοιτο ὑπαντιάζειν, καὶ τῆς περαιτέρω πορείας ἀπείργειν. αὐτὸς δὲ μεθ' ἑαυτοῦ πεζὸν μὲν στρατὸν ἦγε, πεντεκαίδεκα μυριάδας· ἱππεῖς δὲ δύο ἐπὶ τοῖς μυρίοις. ἅρματά τε δρεπανηφόρα συνείπετο εἴκοσι καὶ ἑκατὸν, καὶ πᾶσαν ἄλλην μηχανοποιὸν οὐκ ἐνδέουσαν πληθύν. ἐπορεύετο δὲ διὰ τῆς Τιμωνίτιδος Παφλαγονίας εἰς τὴν Γαλατίαν· καὶ * ἐναταῖος εἰς τὴν Βιθυνίαν ἀφικνεῖται. Λεύκολλος δὲ Κότταν μὲν ἐφορμεῖν κελεύει τῷ Καλχηδονίων λιμένι, παντὶ τῷ ναυτικῷ. τὸ δὲ Μιθριδάτου ναυτικὸν παραπλέον τὴν Ἡράκλειαν, παρ' αὐτῆς οὐκ ἐδέχθη· ἀλλ' ἀγορὰν μὲν αἰτουμένων παρέσχον· οἷα δὲ εἰκὸς, ἐπιμιξίας γινομένης, Ἀρχέλαος ὁ τοῦ ναυτικοῦ στρατηγὸς συνέλαβε Σιληνὸν καὶ Σάτυρον ἐπιφανεῖς τῆς Ἡρακλείας ἄνδρας· καὶ οὐκ ἀνῆκεν, ἕως αὐτὸν ἔπεισε λαβεῖν πέντε τριήρεις συμμαχίδας εἰς τὸν κατὰ τῶν Ῥωμαίων πόλεμον. καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς πράξεως (ὅπερ καὶ Ἀρχέλαος ἐμηχανᾶτο) τὴν Ῥωμαίων ἀπέχθειαν ὁ Ἡρακλεωτῶν δῆμος ἐκτήσατο. δημοσιωνίας δὲ τῶν Ῥωμαίων ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσι καθιστάντων, καὶ τὴν Ἡράκλειαν διὰ τὴν εἰρημένην αἰτίαν ταύταις ὑπέβαλλον. οἱ δὲ δημοσιῶναι πρὸς τὴν πόλιν ἀφικόμενοι, παρὰ τὰ ἔθη τῆς πολιτείας, καὶ ἀργύριον ἀπαιτοῦντες τοὺς πολίτας ἐλύπουν, ἀρχήν τινα δουλείας τοῦτο νομίζοντας. οἱ δὲ, διαπρεσβεύεσθαι δέον πρὸς τὴν σύγκλητον, ὥστε τῆς δημοσιωνίας ἀπολυθῆναι· ἀναπεισθέντες ὑπό τινος θρασυτάτου τῶν ἐν τῇ πόλει, τοὺς τελώνας ἀφανεῖς ἐποίησαν, ὡς καὶ τὸν θάνατον αὐτῶν ἀγνοεῖσθαι. πολέμου δὲ ναυτικοῦ κατὰ Καλχηδόνα πόλιν Ῥωμαίοις τε καὶ Ποντικοῖς συστάντος, καὶ πεζῆς δὲ δυνάμεως τῆς τε βασιλικῆς καὶ τῆς Ῥωμαϊκῆς εἰς μάχην ἀλλήλαις συρραγείσης (ἐστρατήγει δὲ τῆς μὲν, Κόττας· τῆς δὲ Μιθριδάτης) ἐτρέψαντο οἱ Βαστέρναι κατὰ τὸ πεζὸν τοὺς Ἰταλοὺς, καὶ πολὺν αὐτῶν φόνον εἰργάσαντο. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ περὶ τὰς ναῦς ἐγεγόνει· καὶ ὑπὸ μίαν ἡμέραν γῆ τε καὶ θάλασσα τοῖς Ῥωμαίων διελελύμαντο σώμασι· διεφθαρμένων ἐν μὲν τῇ ναυμαχίᾳ ὀκτακισχιλίων, καὶ τετρακισχιλίων καὶ πεντακοσίων ἑαλωκότων. τοῦ δὲ πεζοῦ στρατεύματος Ἰταλοὶ μὲν τριακόσιοι καὶ πεντακισχίλιοι· τῶν δὲ * Μιθριδατείων, Βαστέρναι μὲν περὶ τριάκοντα, τοῦ δὲ λοιποῦ πλήθους ἑπτακόσιοι. οὕτως ἀρθέντα τὰ * Μιθριδάτου, πάντων τὸ φρόνημα κατεδούλου. Λεύκολλος δὲ ἐπὶ τοῦ Σαγγαρίου ποταμοῦ στρατοπεδεύων, καὶ μαθὼν τὸ πάθος· λόγοις ἀνελάμβανεν ἀθυμήσαντας τοὺς στρατιώτας.

* al. Σύλλας
* ἐνναταῖος H. St.
* Μιθριδατίων
* Μιθριδάτου

Ἐπο-

τετραμμένου δὲ ἐπὶ Κύζικον σὺν μεγάλῳ φρονήματι Μιθριδάτου, καὶ πολιορκεῖν τὴν πόλιν βουλομένου· Λεύκολλος ἐπακολουθήσας, καὶ συμβαλὼν πολέμῳ, νικᾷ τοὺς ποντικοὺς ἀνὰ κράτος· βραχὺ μὲν πλείους μυριάδος ἀνελὼν, τρισχιλίους δὲ καὶ μυρίους λαβὼν αἰχμαλώτους. τὸ δὲ * φαβριανῶν στράτευμα ὑπόπτως ἔχον, ὡς διὰ τὸ περὶ Φλάκκον τόλμημα οὐκ ἂν αὖθις ἔτι νομίσαι οἱ ἡγεμόνες αὐτοῖς· ἔπεμπον κρύφα πρὸς Μιθριδάτην, αὐτομολίαν ὑπισχνούμενοι. ὁ δὲ Ἑρμαῖον τὴν * κλῆσιν ἡγησάμενος, ὡς νὺξ ἐπέβαλεν, Ἀρχέλαον πέμπει βεβαιῶσαί τε τὰς ὁμολογίας, καὶ τοὺς προσχωρήσαντας ἄγειν. οἱ δὲ φιμβριανοὶ, ἐπεὶ τούτοις Ἀρχέλαος παρεγένετο, αὐτὸν μὲν συνέλαβον, τοὺς δὲ σὺν αὐτῷ διεχειρίσαντο. ἐπὶ τούτῳ τῷ τοῦ βασιλέως ἀτυχήματι καὶ λιμὸς ἐπιπίπτει αὐτοῦ τῇ στρατιᾷ, καὶ πολλοὺς ἀπώλλυε. πλὴν οὕτω πολλοῖς παθήμασι κάμνων, Κυζίκου τῆς πολιορκίας πως οὐκ ἀφίστατο. μετ' ὀλίγον δὲ πολλὰ καὶ παθὼν καὶ πράξας· ὅμως ἀνάλωτον λιπὼν τὴν πόλιν, ἀνεχώρησε· τοῦ μὲν πεζοῦ * Ἑρμαῖον καὶ Μάριον ἡγεῖσθαι καταστησάμενος, στρατὸν ὑπὲρ τρισμυρίους ἄγοντας· αὐτὸς δὲ διὰ θαλάσσης ποιούμενος τὴν ἀναζεύξιν· ἐπιβαίνοντος δὲ αὐτοῦ τῶν τριήρων, πολλαὶ παθῶν ἰδέαι συνέπιπτον. οἱ γὰρ ἐμβαίνειν μέλλοντες εἰς αὐτὰς· τὰς μὲν, ἤδη πεπληρωμένας, τὰς δὲ καὶ μελλούσας, κατεῖχον ἐξαρτώμενοι· καὶ παρὰ τὸ πλῆθος τῶν τοῦτο δρώντων, αἱ μὲν κατεδύοντο, αἱ δὲ περιετρέποντο. τοῦτο Κυζικηνοὶ θεασάμενοι, ὥρμησαν ἐπὶ τὰ τῶν ποντικῶν στρατόπεδα· καὶ τοὺς ὑπολειφθέντας καματηροὺς διαφθείροντες, εἴ τι παρῆν ὑπολελειμμένον τῷ στρατοπέδῳ, * διέφθειρον. Λεύκολλος δὲ διώξας ἐπὶ τὸν Αἴσηπον ποταμὸν τὸ πεζὸν, * ἀπροσδοκήτως καταλαμβάνει, καὶ φόνον πολὺν τῶν πολεμίων ποιεῖται. Μιθριδάτης δὲ ἀναλαβὼν ἑαυτὸν, ὡς ἠδύνατο, Πέρινθον ἐπολιόρκει. ταύτης δὲ διαμαρτὼν, ἐπὶ Βιθυνίαν διαπεραιοῦται. ἐπεὶ δὲ καὶ Βάρβας συχνοὺς Ἰταλῶν ἐπάγων ἧκε, καὶ μὴν καὶ Τριάριος ὁ ῥωμαίων ἡγεμὼν ἀνασκευασάμενος τῇ Ἀπαμείᾳ πολιορκεῖν ἐπέστη· οἱ Ἀπαμεῖς ἀντισχόντες, ὅσα ἠδύναντο· τέλος ἀνοίξαντες τὰς πύλας, τούτους εἰσεδέξαντο. εἷλεν δὲ καὶ Προῦσαν τὴν πόλιν ἡ ῥωμαίων δύναμις· ὑπὸ δὲ τὸν ἀσιανὸν Ὄλυμπον διέκειτο αὕτη. ἐκεῖθεν ὁ Τριάριος ἐπὶ Προυσιάδα τὴν ἐπιθαλάσσιον μετὰ τῆς δυνάμεως παραγίνεται· αὕτη δὲ Κίερος τὸ παλαιὸν ἐκαλεῖτο, ἐν ᾗ καὶ [ἡ] τῆς Ἀργοῦς ἄφιξις λέγεται, καὶ ὁ τοῦ Ὕλα ἀφανισμὸς, καὶ ἡ τοῦ Ἡρακλέος ἐπὶ τὴν τούτου ἀναζήτησιν πλάνη, καὶ πολλὰ τοιαῦτα ἕτερα. παραγενόμενον δὲ, ῥᾳδίως οἱ Προυσιεῖς ἐδέξαντο, τοὺς ποντικοὺς διωσάμενοι. ἐκεῖθεν ἐπὶ Νίκαιαν φρουρουμένην Μιθριδατικῷ φρουρᾷ παραγίνεται· οἱ δὲ ποντικοὶ τὸν νοῦν τῶν ἐν Νικαίᾳ συνιδόντες ἐπὶ ῥωμαίους ἀποκλίνοντα, διὰ τῆς νυκτὸς πρὸς Μιθριδάτην εἰς Νικομήδειαν ἀνεχώρησαν· καὶ ῥωμαῖοι ἀταλαιπώρως κρατοῦσι τῆς πόλεως. αὕτη δὲ ἡ πόλις ἡ Νίκαια, τὴν μὲν κλῆσιν ἀπὸ Ναΐδος νύμφης, ὄνομα λαχούσης τὴν Νίκαιαν· ἔργον δὲ γεγονὸς Νικαιέων, τῶν μετὰ Ἀλεξάνδρου μὲν συστρατευσάντων, μετὰ δὲ τὸν ἐκείνου θάνατον, κατὰ ζήτησιν πατρίδος ταύτην τε κτισάντων καὶ συνοικισαμένων.

* φιμβριανῶν H. St.

* πρόσκλησιν, H. St.

* al. ἑρμαιων.

* διήρπαζεν H. St.

* al. ἀπροσδοκήτως.

Nais, Nereis & Cybeles F.

MEMNON. CAP. XLII. *Mithrid. ad Cyzicum Marte Luculli & naufragiis deminut.*

VBI verò magno se spiritu ad Cyzicum Mithridates conuertit, copias vrbi admouere cupiens, incumbit à tergo Lucullus: & infesta signa inferens, memorabili Ponticos victori profligat, & viribus exuit. Aliquanto enim plures X. M. in acie cædit. & XIII. M. capit. Fimbrianus autem miles suspectos habens duces, quasi propter audacissimum in Flaccum facinus non amplius fidem ipsis habeant, tacitè ad Mithridatem missitando, transitionem pollicentur. Qui in lucro ponens hanc ad se inclinationem, nocte oborta, Archelaum amandat, qui pacta confirmet, & ad partes regis se adiungentes adducat. At Fimbriani Archelaum ad ipsos profectum, in vincula compingunt, & quæ cum eo venerat manum interficiunt. Post hoc infortunium, etiam fames opprimit exercitum regium, & multis interitum adfert. Tot tamen aduersis ictus casibus, à Cyzici obsidione non absistit: sed breui, licet multa perpessus esset & egisset, vrbe non expugnata recessit: & pedestri quidem agmini Hermæum & Marium præficit, qui XXX. hominum M. illuc ducebant: ipse autem per mare reditum instituerat. Ingressoque triremes, multæ variæque malorum formæ ei simul ingruerunt. Nam dum milites soluturi, naues, quarum aliæ iam repletæ, aliæ mox replendæ essent, confertim occupant, & vndique illis adhærent, factum est vt præ multitudine imminentium, pars nauium deprimeretur, pars etiam subuerteretur. Quod conspicati Cyziceni, impetu in castra Ponticorum facto, ægros ibi relictos trucidant, & si quid superérat diripiunt. At Lucullus, peditum agmen à tergo premens, ad Æsippum fluuium adsequitur de improuiso, magnamque hostium cædem peragit. Mithridates interim, collectis vt potuit, in Ponto viribus, Perinthum circumsidet & oppugnat: eaque non potitus, in Bithyniam transmittit.

CAP. XLIII. *Triarij res gesta contra Mithridatem.*

POSTQVAM vero Barba, robustam Italorum manum adducens, venisset, & Triarius insuper Romanorum dux, motis inde castris, Apameam obsideret, ciues, eam aliquandiu pro viribus suis hostem sustinuissent, apertis tandem portis eos intromisere. Prusam etiam vrbem Rom. exercitus cæpit. Iacet hæc ad Olympum Asiæ montem. Hinc Prusiadem mari impositam cũ exercitu petit: Cierum olim nominabant. Quo etiam Argonautas appulisse, & euanuisse Hylam & Herculem, dum requirit eum, circumuagatum, multáque id genus alia contigisse, fama est. Vt vbi appropinquauit, facilè Prusienses eum receperunt, Ponticis eiectis. Inde Niceæ, quam præsidium Mithridatis tenebat, imminet. Pontici autem, intellecto ciues animis ad Romanos propendere, noctu se ad Mithridatem Nicomediam subducunt. Romani igitur sine molestia vrbem suæ potestati subiiciunt: Hæc vrbs nomen deducit à Naide quadam nympha, cui Niceæ nomen, & opus est Nicæensium, qui in Alexandri exercitu fuerunt: & post eius interitum, dum patriam receperunt, hac vrbe à se condita & frequentata, in ciuitatem coaluerunt.

Prusa vrbs.

Fabula de Nycea & Baccho.

MEMNON.

Nais autem illa Nicæa Sangario, loci regulo, & Cybele nata fertur. Quæ cum maiore virginitatis desiderio quam consuetudinis cum viro, teneretur, in montibus & venatibus vitam egit. Bacchus quidem efflictim amat puellam, sed hæc amorem frustratur. Quando igitur voti cōpos alia ratione fieri nequit, fallaciis explere animi desiderium instituit. Nam fontem, ex quo Nicæa à venatione defessa bibere solebat, vino pro aqua replet. Eáque nihil suspicata, dū pro more suo bibit, fallacem intra se haurit liquorem: & sic quamlibet inuita, amantis cupiditati subseruit. Mero enim & somno correptam Liber comprimit, & Satyrum ex ea liberósque alios suscipit. Nicæenses autem à quibus excitata est Nicæa, & sedibus frequentata, primùm erant vicini Phocidi: sed, quod subinde rebellarent, Phocenses tandem patria eos expulerūt, & vt vrbs eorū euersa deleretur, magno perfecerunt studio. Nicæa ergo hoc modo appellata & condita fuit: atque in Romanorum potestatem deuenit.

CAP. XLIV. Mithrid. cedit Cotta & Triario, & ipsa Heracl. occupat.

CÆTERVM Mithridates Nicomedeæ subsistebat. Cotta autem, superiora damna resarcire volens, à Chalcedone, vbi succubuerat, Nicomedeam copias transfert, & CL. stadia ab vrbe castra metatus, à dimicatione cauet. Ibi, magna adhibita festinatione, citatis itineribus Cottam sponte sua Triarius adsequitur, & Mithridates in vrbem se recipit. Tum vterque Romanus exercitus ad oppugnationem eius se parat. At rex cognito gemino conflictu nauali, quā circa Tenedum, quā in mari Ægeo Ponticos a Lucullo victos, nec parem se ad occurrendum præsentibus Romanorum copiis esse, classem in fluuium retro mouet: & graui correptus tempestate, aliquot triremes amittit: ipse tamen cum plurimis in Hypium fluuium defertur. Hic, cum tempestas eum moratur, audito Lamachum Heracliensem, quem antiquo amicitiæ fœdere obstrictum haberet, ad reipub. gubernaculum sedere, multis hominem promissis attraxit, vt sibi in vrbem recipiendo operam daret. Pecunias etiam miserat hoc nomine. Hic quæ rogauerat, ille præstat. Publico enim extra vrbem epulo ciuibus apparato, sub quod clausas se non habiturum portas fidem dederat, mero populum inescat, vtque eo ipso die ex compacto Mithridates superueniat illis, dat operam. Itaque nec olfacto Mithridatis aduentu, vrbs in eius arbitrium venit. Postridie plebem Rex conuocatam amicis hortatur verbis, vtque fidem erga ipsum tueatur hortatus, Connacorigi, cum præsidio IV. millium, vrbem custodiendam tradit. Prætextus erat, defensurum se ciues, si Romani quid contra moliatur, & conseruaturum. Hinc distributis in ciues, maximè in magistratus, pecuniis, versus Sinopem nauigationis cursum dirigit.

CAP. XLV. Pugna Rom. [illegible]

TVM Lucullus & Cotta & Triarius Rom. duces ad Nicomedeam agminibus coniunctis, in Pontū irruptionē facere destinarūt.

ἡ μὲν οὖν παῖς ἡ Νίκαια λέγεται φῦναι Σαγγαρίου τοῦ κατὰ τὴν χώραν δυνάστου καὶ Κυβέλης. παρθενίαν δὲ μᾶλλον ἢ τὴν πρὸς ἄνδρα ποθοῦσα ὁμιλίαν, ἐν ὄρεσι καὶ θήραις τὸν βίον* κατεῖχε. ταύτης δὲ Διόνυσος μὲν ἤρα, ἐρῶν δὲ, οὐκ ἐτύγχανε· μὴ τυγχάνων δὲ, μηχαναῖς τὸ λοιπὸν τὴν γνώμην ἀναπληροῦν ἐπεχείρει. πληροῖ τοίνυν τὴν κρήνην, ἀφ' ἧς εἰώθει ἡ Νίκαια πίνειν, ἐπειδὰν ἀπὸ τῆς θήρας κοπωθείη, ἀντὶ τοῦ ὕδατος οἴνου· ἡ δὲ μηδὲν συνειδυῖα, καὶ τὸ εἰωθὸς πιοῦσα, ἐμφορεῖταί τε τοῦ ἐπιβούλου νάματος, καὶ ὑπηρετεῖ καὶ ἄκουσα τῷ βουλήματι τοῦ ἐραστοῦ. μέθης γὰρ αὐτὴν καὶ ὕπνου λαβόντων ὅ, τε Διόνυσος αὐτῇ ἐπιμίγνυται, καὶ παῖδας ἐξ αὐτῆς φύει Σάτυρόν τε καὶ ἑτέρους. οἱ δὲ νικαεῖς, οἳ τὴν πόλιν ἤγειραν καὶ συνῴκισαν νίκαιαν, εἶχον πατρίδα Φωκίδος γείτονα. πρὸς ἣν καὶ πολλάκις στασιάσαντες, ὑπ' αὐτῆς ἐκείνης ὕστερον τὴν πατρίδα ἀφῃρέθησαν· καταστροφὴν ταύτης καὶ ἀφανισμὸν τῶν ἐν τῇ Φωκίδι πολλῇ σπουδῇ καταπραξαμένων. ἀλλ' ἡ μὲν Νίκαια οὕτω τε τὴν κλῆσιν καὶ τὴν οἰκοδομὴν ἔσχε, καὶ οὕτω προσεχώρησε ῥωμαίοις.

Μιθριδάτης δὲ ἐν τῇ Νικομηδείᾳ διέτριβε. Κότ̓τας δὲ βουλόμενος * τι τῶν διημαρτημένων ἀναλαβεῖν, ἧκεν ἀπὸ * Καρχηδόνος, ἐν ᾧ ἥττητο, πρὸς τὴν Νικομήδειαν· καὶ στρατοπεδεύει ν' καὶ ρ' σταδίων τῆς πόλεως ἄποθεν, τὴν συμβολὴν τῆς μάχης ὑπευλαβούμενος. καταλαμβάνει δὲ Κότταν σπουδῇ πολλῇ αὐτόκλητος Τριάριος· καὶ Μιθριδάτου ὑποχωρήσαντος εἰς τὴν πόλιν, ἑκατέρωθεν ταύτην πολιορκεῖν τὸ ῥωμαϊκὸν παρεσκευάζετο στράτευμα. ἐπεὶ δὲ ὁ βασιλεὺς ἐπυνθάνετο, δυσὶ ναυμαχίαις, τῇ μὲν, περὶ Τένεδον, τῇ δὲ, κατὰ τὸ Αἰγαῖον Λευκόλλου πολεμοῦντος τοὺς ποντικοὺς νενικῆσθαι· καὶ οὐκ ἀξιόμαχον αὐτὸν πρὸς τὴν παροῦσαν δύναμιν ῥωμαίων ἡγεῖτο τὴν ἐπίβασιν: τῷ στόλῳ εἰς τὸν ποταμὸν ἀνέπλει· καὶ σφοδρῷ χειμῶνι περιπεσὼν, τινὰς μὲν τῶν τριήρων ἀποβάλλει, αὐτὸς δὲ μετὰ τῶν πλειόνων εἰς τὸν ὕπιον ποταμὸν κατηνέχθη. ἐκεῖ δὲ διὰ τὸν χειμῶνα διατρίβων, Λάμαχον τὸν ἡρακλεώτην [τὴν] φιλίαν ἔχοντα πρὸς αὐτὸν παλαιὰν, [καὶ] μαθὼν ἀρχὴν τῆς πολιτείας, πολλαῖς ὑποσχέσεσιν εἵλκεν, ὥστε παρασκευάσαι αὐτὸν ἐν τῇ πόλει παραδεχθῆναι· ἔπεμπε δὲ καὶ χρήματα. ὁ δὲ ἀντεδίδου τὴν αἴτησιν· καὶ δημοθοινίαν ἔξω τῆς πόλεως [λαμπροτάτην] παρασκευασάμενος τοῖς πολίταις, καὶ ταύτῃ μηδὲ τὰς πύλας ἔχειν παρεγγυησάμενος κεκλεισμένας· μεθύσας τε τὸν δῆμον, ἐκ συνθήματος κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐφιστάναι λάθρα * παρασκευάζει τὸν Μιθριδάτην. καὶ οὕτως ἡ πόλις μηδὲ τὴν ἄφιξιν αἰσθομένων τῶν ἡρακλεωτῶν, ὑποχειρία Μιθριδάτῃ γέγονε. τῇ ἐπαύριον δὲ συγκαλέσας τὸ πλῆθος ὁ βασιλεὺς, καὶ φιλίοις δεξιωσάμενος λόγοις, καὶ τὴν εὔνοιαν πρὸς αὐτὸν παραινέσας σώζειν: τετρακισχιλίους τε φρουροὺς ἐγκαταστήσας, καὶ φρούραρχον * Κοννακόρηκα· προστάσοντα, εἰ ῥωμαῖοι βουληθεῖεν ἐπιβουλεύειν, τῆς πόλεως ἐκείνοις ἐφορμᾶν, καὶ σωτῆρας εἶναι τῶν ἐνοικούντων· εἶτα δὲ καὶ χρήματα διανείμας τοῖς ἐν αὐτῇ, μάλιστα δὲ τοῖς ἐν τέλει: ἐπὶ τῆς Σινώπης ἐξέπλευσε. Λεύκολλος δὲ καὶ Κόττας καὶ ὁ Τριάριος, οἱ ῥωμαίων αὐτοκράτορες στρατηγοὶ, ἐπὶ τῆς Νικομηδείας καθ' ἓν γενόμενοι, ὥρμηντο εἰς τὸν πόντον ἐμβαλεῖν.

* ἴσχε H. St.

* τι τῶν ἐπταισμένων. H. St.

* Χαλκηδόνος H. St.

* [illegible]

* Κ. νακόριγα H. St.

ἐπεὶ

ἐπεὶ δὲ αὐτοῖς ἡ τῆς Ἡρακλείας κατάληψις ἠγγέλθη, ἡ δὲ προδοσία οὐκ ἐγνώσθη, ἀλλὰ τῆς πόλεως ὅλης ἡ ἀπόστασις ἐνομίσθη: Λούκολλον μὲν ἐδόκει μετὰ τῆς πλείστης δυνάμεως εἰς τὴν Καππαδοκίαν διὰ τῆς μεσογαίου χωρεῖν ἐπί τε Μιθριδάτην καὶ τὴν πᾶσαν βασιλείαν· Κότταν δὲ ἐπὶ Ἡρακλείας· *Οὐιάριον δὲ τὸ ναυτικὸν ἀναλαβόντα, περὶ τὸν Ἑλλήσποντον καὶ τὴν Προποντίδα τὰς ἐπὶ Κρήτην καὶ Ἰβηρίαν ἀπεσταλμένας Μιθριδατείους ναῦς ὑποστρεφούσας λοχᾶν. Μιθριδάτης δὲ ταῦτα ἀκούων, παρεσκευάζετο, καὶ διεπρεσβεύετο πρός τε τοὺς Σκυθῶν *βασιλεῖς, καὶ πρὸς τὸν Πάρθον, καὶ πρὸς τὸν γαμβρὸν αὐτοῦ Τιγράνην τὸν Ἀρμένιον. ἀλλ' οἱ μὲν ἀπεῖπον: Τιγράνης δὲ ὑπὸ τῆς Μιθριδάτου θυγατρὸς πολλάκις ἐνοχληθεὶς, καὶ ἀναβαλλόμενος, ὅμως ὑπέστη τὴν συμμαχίαν. καὶ Μιθριδάτης διαφόρους πέμπων κατὰ Λουκόλλου στρατηγοὺς, καὶ τῆς συμπλοκῆς *ἐπιγινομένης: πολύτροποι μὲν συνέβαινον αἱ μεταβολαὶ, ἐν τοῖς πλείστοις δὲ τὰ *τῶν Ῥωμαίων ὅμως κατώρθου. ἠθύμει μὲν ὁ βασιλεύς· ἀθροίσας δ' οὖν πεζῶν μὲν τέσσαρας μυριάδας, ἱππεῖς δὲ ὀκτακισχιλίους: ἐξέπεμψε Διόφαντον καὶ Ταξίλλην ἐπὶ τοῖς προαπεσταλμένοις. τῶν δὲ τοῖς προλαβοῦσι συναφθέντων: κατ' ἀρχὰς μὲν ἀκροβολισμοῖς ἀλλήλων οἱ πολέμιοι καθ' ἑκάστην σχεδὸν ἀπεπειρῶντο· εἶτα ἱππομαχίαι συνέστησαν β', ὧν [τὴν] μὲν ἐνίκων οἱ Ῥωμαῖοι, τὴν δὲ ἑτέραν δὲ οἱ Ποντικοί. τριβομένου δὲ τοῦ πολέμου: Λούκολλος ἀγορὰν ἄξοντας εἰς Καππαδοκίαν ἐκπέμπει, καὶ μαθὼν Ταξίλλης καὶ Διόφαντος πεζοὺς ἐκπέμπουσι τετρακισχιλίους καὶ ἱππεῖς δισχιλίους· ἐφ' ᾧ ἐπιθέμενοι ἀφαιρήσονται τοὺς ἀποκομίζοντας τὰς ἀγοράς. καὶ συμβαλλόντων ἀλλήλοις, ἐπικρατέστεροι γεγόνασιν οἱ Ῥωμαῖοι. πέμψαντος δὲ Λουκόλλου βοήθειαν τοῖς οἰκείοις, τροπὴ γίνεται βαρβάρων περιφανής. καὶ τῇ φυγῇ τούτων ἡ Ῥωμαίων δύναμις *βοηθουμένη ἐπὶ τὸ στρατόπεδον τὸ περὶ Διόφαντον καὶ Ταξίλλην ἧκον καὶ καρτερᾶς πρὸς αὐτοὺς τῆς μάχης *γεγενημένης, ἐπ' ὀλίγον μὲν ἀντέσχον οἱ Ποντικοί· εἶτα τῶν στρατηγῶν πρῶτον ἀποχωρούντων, πάντες ἐνέκλιναν. καὶ Μιθριδάτῃ τοῦ πταίσματος οἱ στρατηγοὶ αὐτάγγελοι παρεγένοντο· καὶ πολὺ πλῆθος τότε τῶν βαρβάρων ἀπώλετο. οὕτω Μιθριδάτῃ τῶν πραγμάτων περιφανῶς ἀποκεκλιμένων, τῶν τε βασιλίδων γυναικῶν ἡ ἀναίρεσις ἐπεποίητο, καὶ φυγὴ ἐκ τῶν Καβήρων αὐτὸς, ἐν οἷς διέτριβε, λάθρα τῶν ἄλλων ὑπηκόων, ὁρμὴ γέγονε, καὶ ἥλω ἂν ἐν τῇ φυγῇ, τῶν Γαλατῶν ἐπιδιωκόντων, καίπερ τὸν φεύγοντα ἀγνοούντων, εἰ μὴ περιτυχόντες ἡμιόνῳ, χρυσὸν καὶ ἄργυρον τῶν Μιθριδατείων χρημάτων φερούσῃ, περὶ τὴν ἁρπαγὴν τούτων ἐσχόλασαν· καὶ αὐτὸς εἰς Ἀρμενίαν διασώζεται. Λούκολλος δὲ ἐπὶ μὲν τὸν Μιθριδάτην Μάρκον Πομπήϊον ἡγεμόνα ἐξέπεμψεν, αὐτὸς δὲ ἐπὶ Καβήρων μεθ' ὅλης ἐπείγετο τῆς δυνάμεως, καὶ τὴν πόλιν περικαθισάμενος, σφᾶς αὐτοὺς παραδεδωκότας τοὺς βαρβάρους ὑποσπόνδους ἔσχε, καὶ τῶν τειχῶν ἐκυρίευσεν. ἐκεῖθεν δὲ πρὸς τὴν Ἀμισὸν παραγεγονὼς, καὶ λόγοις παραινῶν τοὺς ἐν αὐτῇ, Ῥωμαίοις προσχωρεῖν, ἐπεὶ οὐκ ἔπειθε· ταύτην λιπὼν, εἰς τὴν Εὐπατορίαν μεθίστη τὴν πολιορκίαν.

* τὸν Τριάριον. R. St.

* al. βασιλέας.

* τὰ τῶν Ῥωμαίων ὅμως κατώρθουν.

* ἀγρευομένη.

* al. γινομένης.

Lucullus Eupatoriam & Amisum capit.

MEMNON.

At renunciata Heracleæ oppugnatione, cum de proditione necdum constaret, sed totius simul ciuitatis voluntate defectionem contigisse arbitrarentur, Luculli consilium erat vt ipse cum robore exercitus per mediterranea & Cappadociam moueret in Regem & totum eius regnum, & Heracleam oppugnaret Cotta: Triarius autem, assumpta classe, missas in Cretam & Hispaniam Mithridatis naues, in reditu, circa Hellespontum & Propontidem interciperet. Quibus Mithridates auditis, in nouos belli apparatus incumbit, & Scytharum Reges, Parthumque & generum suum Tigranem Armenium solicitat. Cæteri quidem denegant: at Tigranes, licet diu cunctaretur, sæpius tamen à filia Mithridatis, non sine molestia, interpellatus, auxilia tandem promisit. Interim diuersos contra Lucullum Mithridates præfectos dimittit, & post commissas acies, variæ acciderunt fortunæ vices: in plerisque tamen prospera fortunę aura afflauit Romanis, & Mithridati animus elanguit. Contractis igitur XL. peditum & IIX. equitum millibus, Diophantum & Taxilen, vltra missos ante, dimittit. Qui cum ad antecessores accessissent, principio velitationibus ferè assiduis hostiles exercitus inter se vires explorabant. Postea ad duas pugnas equestres deuentum est, quarum altera Romani, altera Pontici, victores abiêre. Dumque ita bellum ducitur, Lucullus in Cappadociam, qui commeatum inde afferrent, misit. Quo obseruato, Taxiles & Diophantus IV. peditum & II M. equitum contra mittunt, vt, insidiis in medio positis, impedimenta reuertentibus adimerent. Vbi ad manus ventum superant Romani, & subsidiis a Lucullo missis, fuga barbarorum insignis committitur. Quorum vestigiis insistentes Romani, ad ipsa Diophanti & Taxilis castra prouehuntur. Vbi valido certamine inito, ad breue tempus obstitere Pontici. Mox vbi primi abscesserunt duces, tota inclinata est acies: & ipsi copiarum ductores nuncij cladis venerunt Mithridati. Occubuit tunc ingens barbarorum turba.

CAP. XLVI. Fuga Mithrid. periculosa.

HVNC admodum fortuna Mithridatis in peius deuergente, & regiæ vxores necatæ: & ex Cabiris, vbi clam suis aliquandiu se continuerat, rex fugam arripuit: in qua etiam captus esset, insectantibus Gallis, qui tamen regem ignorabant, nisi mula obuiam facta (quę Mithridatis opibus, argento auróque onusta erat) diripiendo moram nexuissent. Itaque rex in Armeniam elabitur.

CAP. XLVII. Lucullus Eupatoriam & Amisum capit.

LVCVLLVS autem aduersus Mithridatem M. Pompeium mittit ducem, ipseque cum vniuersis copiis in Cabiros mouet, vrbéque circumsessa, dum barbari certo se pacto ei permittũt, & ipsos in fidem accipit, & castello potitur. Hinc Amisum profectus, & ad deditionem eos cohortatus, vbi non persuadet, omissa illa, ad Eupatoriam obsidionem transfert:

MEMNON.

& negligenter se illam oppugnare simulat: vt simili negligentiæ exemplo prouocatis hostibus, subita mutatione, apud animum cogitata prosperè conficeret. Et euentus respondit: eoque strategemate vrbs capta. Dum enim custodes nihil tale opinantur, sed securè agunt, ille iussis arripere scalas militibus mœnia conscendendi copiam facit. Et sic capta Eupatoria extemplo diruitur. Nec multo post capitur etiam Amisus, scalarum admotione etiam hic superatis ab hoste mœnibus. Et initio cædes non mediocris in ciues peragitur: sed postea Lucullus, cæde inhibita, & vrbem & regionem superstitibus reddit, & maiore in eos clementia vtitur.

CAP. XLVIII. Mithrid. ad Tigranem profugit & frustra expostulatur.

AT Mithridates ad generum delatus, expetitum quidem colloquium non impetrat, sed corporis sui custodiam ab eo accipit, & aliis hospitalitatis officiis afficitur. Misit etiam Lucullus ad Tigranem legatum Appium Clodium, qui Mithridatem exposceret. Is vero non tradit, vniuersorum se criminationem hominum revereri confirmans, si vxoris parentem hosti prodat. Scire se quidem improbum esse Mithridatem, sed tamen affinitatis se habere rationem. Epistolam etiam ad Lucullum in hæc verba rescribit: quæ ad iram ipsum prouocauit, eo quod Rex in inscriptione imperatoris nomen omisisset, Lucullum quoque Regis Regum appellationem sibi non attribuisse cauillatus. Hic XV. historiæ liber exit.

CAP. XLIX. Cotta Heracleã obsidet.

SEQVENS autem historia hæc commemorat. Motis Romanorum castris, aduersus Heracleam Cotta contendit. Primo tamen in Prusiadem ducit. Hæc ab amne præterfluente Cieri appellationem tulerat, sed ademptam Heracliensibus Rex Bithyniæ de se denominauit. Inde ad mare Ponticum descendit, & maritimam prætergressus oram, mœnibus in vertice positis castra applicauit. Loci autem firmitati Heraclienses fidebant, & Cottæ oppugnationem fortiter vrgenti, cum præsidio repugnabant, & plures è multitudine Romana cadebant. Crebra tamen etiam Heracliensium vulnera erant à telis. Quapropter ab oppugnatione receptui Cotta suis canit, & remotius aliquanto castra metatus, totus in hoc est intentus, vt exitum ad res necessarias intercludat obsessis. Annonæ igitur caritate oborta, dimissis ad colonias legatis, alimenta sibi venundari petunt. Et benignè accipitur legatio.

CAP. L. Triarius rell. quam Mithrid. classem fugit.

AT breui ante Triarius, Romana classe instructus, à Nicomedea impetum fecerat in Ponticas triremes, quas supra dictum est versus Cretam & Hispaniam emissas. At cum reliquas in Pontum retro abire resciuisset, (multæ enim de his & procella & pugnis, suo quæque loco, naualibus interierant) assecutus illas ad Tenedum, manus conserit. LXX. ipsi triremes erant, Pontici autem pauciores aliquanto LXXX. agebant.

καὶ ῥαθύμως καταγωνίζεσθαι ταύτης προσεποιεῖτο, ὡς ἂν καὶ πολεμίους εἰς ὅμοιον ῥαθυμίας ζῆλον ἐκκαλεσάμενος, ἐξ αἰφνιδίου μεταβολῆς κατορθώσῃ τὸ μελετώμενον. ὃ καὶ γέγονε, καὶ τὴν πόλιν (οὕτως) εἷλε τῷ στρατηγήματι. ἄφνω γὰρ κλίμακας ἁρπάσαι κελεύσας τοὺς στρατιώτας, τῶν φυλάκων οὐδὲν τοιοῦτον προσδεδοκηκότων, ἀλλ' ἐν ὀλιγωρίᾳ διακειμένων, διὰ τῶν κλιμάκων τὸ τεῖχος ὑπερβαίνειν τοὺς στρατιώτας * ἐπεῖσε ψε, καὶ οὕτως ἥλω Εὐπατορία, καὶ αὐτίκα κατέσκαπτο. μετ' ὀλίγον δὲ καὶ Ἀμισὸς ἑάλω, διὰ τῶν κλιμάκων καὶ αὐτῆς ὁμοίως τῶν πολεμίων ἐπιβάντων τοῖς τείχεσι. καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν φόνος τῶν πολιτῶν οὐκ ὀλίγος γέγονεν· ὕστερον δὲ τὸν ὄλεθρον Λούκολλος ἐπέσχε, καὶ τὴν πόλιν αὐτοῖς καὶ τὴν χώραν τοῖς * διασωθεῖσιν ἀποκατέστησε, καὶ οἰκειότερον ἐχρῆτο. Μιθριδάτης δὲ πρὸς τὸν γαμβρὸν παραγεγονὼς, καὶ συνουσίας τυχεῖν ἀξιῶν: ταύτης μὲν οὐ τυγχάνει, φρουρὰν δὲ τοῦ σώματος παρ' αὐτοῦ λαμβάνει, καὶ τῆς ἄλλης δεξιώσεως μετεῖχεν. ἔπεμψε δὲ καὶ Λούκολλος πρὸς Τιγράνην, πρεσβευτὴν * Ἄπιον Κλώδιον, Μιθριδάτην ἐξαιτῶν. ὁ δὲ οὐκ ἔδωκε, φήσας τὴν ὑπὸ πάντων ἀνθρώπων, εἴ τις γαμετῆς πατέρα * δοίη, διευλαβεῖσθαι μέμψιν· ἀλλὰ μοχθηρὸς μὲν ὡς εἴη Μιθριδάτης, καὶ αὐτὸν εἰδέναι· δυσωπεῖσθαι δὲ τὴν ἐπικηδείαν. γράφει δὲ καὶ ἐπιστολὴν πρὸς Λούκολλον τοὺς εἰρημένους λόγους ἔχουσαν, * ἧς παρωξύνετον δεξάμενον. οὐ γὰρ ἐνέγραψεν αὐτὸν αὐτοκράτορα, ἐγκαλῶν ὅτι μηδὲ αὐτὸς ἐκεῖνον κατὰ τὰς ἐπιστολὰς βασιλέα βασιλέων προσηγόρευσεν, ἐνταῦθα μὲν καὶ ἡ πεντεκαιδεκάτη καταλήγει ἱστορία.

Ἱστορία δὲ ἡ ἐφεξῆς * τάδε ἀφηγεῖται. ἀναλαβὼν Κόττας τὰ ῥωμαϊκὰ στρατεύματα, κατὰ τῆς ἡρακλείας ἐχώρει. ἀλλὰ * πρῶτος μὲν ἐπὶ Προυσιάδος ἦγεν (ἡ δὲ Προυσιὰς, πρὶν μὲν ἀπὸ τοῦ παραρρέοντος (ταύτην) αὐτὴν ποταμοῦ Κίερος ἐκαλεῖτο: ὁ δὲ τῆς Βιθυνίας βασιλεὺς τῶν ἡρακλεωτῶν ταύτην ἀφελόμενος, ἐξ ἑαυτοῦ μετωνόμασεν) ἐντεῦθεν [δὲ] ἐπὶ τὴν ποντικὴν κατῆλθε θάλασσαν, καὶ παρελθὼν τὴν παράλιον, τοῖς κατὰ κορυφὴν τείχεσι τὸ στράτευμα προσέστησεν. ἐθάῤῥουν μὲν τῇ τοῦ χωρίου οἱ ἡρακλεῶται ὀχυρότητι, καὶ καρτερῶς τοῦ Κόττα πολιορκοῦντος, σὺν τοῖς φρουροῖς ἀντεμάχοντο· καὶ * φόνος ἦν τοῦ ῥωμαϊκοῦ πλήθους πλέον, τραύματα δὲ πολλὰ τῶν ἡρακλεωτῶν ἐκ τῶν βελῶν. Κόττας οὖν ἀνακαλεῖται τὸ τειχομαχίας τὸ στράτευμα. καὶ μικρὸν στρατοπεδεύων ἄποθεν, ὅλον ἔτρεπε τὸν σκοπὸν εἰς τὸ τὰς ἐπὶ τὰς χρείας ἐξόδους εἴργειν τῶν πολιορκουμένων· σπανιζόντων δὲ τῇ πόλει τῶν ἐπιτηδείων: πρεσβεία πρὸς τοὺς ἀποίκους ἐξεπέμπετο, τροφὰς δι' ὠνῆς αἰτοῦσα χορηγίαν· ἡ δὲ τὴν πρεσβείαν ἠσμένιζον. πρὸ βραχέως δὲ ὁ Τριάριος τὸν ῥωμαϊκὸν στόλον ἔχων, ὥρμησεν ἀπὸ νικομηδείας ἐπὶ τὰς ποντικὰς τριήρεις, ἃς προειρήκει ὁ λόγος περὶ τὸ κρήτην καὶ Ἰβηρίαν ἐξαποσταλῆναι, μαθὼν δὲ τὰς ὑπολοίπους ἐς τὸν πόντον ἀνακεχωρηκέναι (πολλαὶ γὰρ αὐτῶν καὶ χειμῶνι καὶ ταῖς κατὰ μέρος ναυμαχίαις εἰς * διαφθορὰν ἐδύσαν: καταλαμβάνει τε ταύτας, καὶ τὴν μάχην περὶ [τὴν] Τένεδον συγκροτεῖ· ἑβδομήκοντα μὲν ἔχων τριήρεις αὐτὸς, τῶν δὲ ποντικῶν ἀγόντων βραχὺ δεούσας τῶν ὀγδοήκοντα.

ἐπεὶ

* ἐπεισ. ψε.
* διασωθεῖσιν
* Ἄππιον ll. M.
* σιωπᾶν, l. ss.
* π.
* ταῦτα M.M.
* πρῶτον.
* φθόνου.
* al. διαφθορὰν

ἐπεὶ δὲ συνέστη ὁ πόλεμος κατ᾽ ἀρχὰς μὲν ἀντεῖχον οἱ τοῦ βασιλέως. ὕστερον δὲ τροπῆς αὐτῶν λαμπρᾶς γενομένης, τὸ ῥωμαίων ἀνὰ κράτος ἐνίκησε στράτευμα, καὶ οὕτως ἅπας ὁ Μιθριδάτειος στόλος, ὅσος ἐπὶ τὴν Ἀσίαν αὐτῷ συνεξέπλευσεν, ἑάλω.

Κόττας δὲ περὶ τὴν Ἡράκλειαν στρατοπεδεύων, ὅλῳ μὲν οὐ * προσέβαλε τῇ πολιορκίᾳ πως τῷ στρατῷ, κατὰ μέρος δὲ * προσῄει. ἐνίους μὲν τῶν ῥωμαίων, πολλοὺς δὲ προβαλλόμενος τῶν βιθυνῶν. πολλῶν δὲ καὶ τιτρωσκομένων, μηχανὰς ἐπενόει, ὧν * ἐδόκει τοῖς πολιορκουμένοις ἡ χελώνη φοβερωτέρα. ἐπαγαγὼν οὖν * ταύτην ὅλην τὴν δύναμιν συγκινήσας πύργῳ τινὶ, ὑπόπτως ἔχοντι πρὸς τὸ παθεῖν· ὡς δὲ ἅπαξ καὶ δεύτερον πληγεὶς, οὐ μόνον παρὰ δόξαν διεκαρτέρει· ἀλλὰ καὶ ὁ κριὸς τῆς ἄλλης ἐμβολῆς συναπεκλάσθη· εὐθυμίαν μὲν τοῖς ἡρακλεώταις, ἀγωνίαν δὲ παρεῖχε Κόττᾳ· * διαταράττουσαν αὐτὸν, ὡς οὐκ ἂν ἡ πόλις αἱρεθείη ποτέ. τῇ ὑστεραίᾳ δ᾽ οὖν πάλιν ἐπαγαγὼν τὴν μηχανὴν, καὶ μηδὲν ἀνύσας: κατακαίει μὲν τὸ * μηχάνημα, ἀποτέμνει δὲ καὶ τὰς τῶν μηχανοποιῶν κεφαλάς· καὶ φρουρὰν τοῖς τείχεσι καταλιπὼν, μετὰ τοῦ λοιποῦ πλήθους εἰς τὸ καλούμενον πεδίον * λύκαιαν διέτριβεν, ἀφθονίαν ἔχοντος τῶν ἐπιτηδείων τοῦ χωρίου. κἀκεῖθεν τὴν περὶ τὴν ἡράκλειαν χώραν ἅπασαν ἐδῄου, εἰς πολλὴν ἀμηχανίαν τοὺς πολίτας συνελαύνων. διεπρεσβεύετο γοῦν πάλιν πρός τε τοὺς ἐν σκυθίᾳ χερρονησίτας, καὶ θεοδοσιανοὺς, καὶ τοὺς περὶ τὸν βόσπορον δυνάστας ὑπὲρ συμμαχίας· καὶ ἡ πρεσβεία ἀνέστρεφεν ἔμπρακτος. τῶν δὲ πολεμίων ἐπικειμένων τῇ πόλει, οὐ πολὺ ἔλαττον αὐτῇ τὰ λυποῦντα ἔνδον ἐπεπήδα. οὐ γὰρ ἠρκοῦντο οἱ φρουροὶ οἷς διέζη τὸ δημοτικόν· τύπτοντες δὲ τοὺς πολίτας, χορηγεῖν ἃ μὴ ῥᾷον ἦν αὐτοῖς, ἐξ ἀνάγκης ἐκέλευον. καὶ τῶν φρουρῶν ἔτι μᾶλλον ἦν χαλεπώτερος ὁ ἐφεστηκὼς αὐτῶν * Κοννακόριξ, οὐκ ἀπείργων, ἀλλ᾽ ἐπιτρέπων * τῶν ὑπὸ χεῖρα τὴν βίαν. * τέμνων δὲ τὴν χώραν ὁ Κόττας, πάλιν προσβάλλει τοῖς τείχεσιν. ἀθύμους δὲ τοὺς στρατιώτας πρὸς πολιορκίαν ὁρῶν, ἀπάγει τῆς τειχομαχίας, καὶ πέμπει καλῶν * Ὀξιάριον τάχος τὸν ξύμπλουν ἀφικέσθαι, καὶ κωλύειν τὸν διὰ τῆς θαλάσσης ἐπισιτισμὸν τῇ πόλει. λαβὼν οὖν ἃς εἶχεν * Ὀξιάριος, καὶ ῥοδίας εἴκοσι ναῦς, ὧν σύμπαν τὸ πλῆθος εἰς τρεῖς καὶ τεσσαράκοντα ἐτέλει: εἰς τὸν πόντον διαβαίνει, καὶ μηνύει Κόττᾳ καὶ τὸν καιρὸν καὶ τὴν ἄφιξιν. ὑπὸ δὲ τὴν αὐτὴν ἡμέραν Κόττας τε τοῖς τείχεσι τὸν στρατὸν προσῆγε. καὶ ὁ κατάπλους τῶν Τριαρίου νεῶν ἐπεφαίνετο. συνταραχθέντες οὖν οἱ ἡρακλεῶται πρὸς τὸ αἰφνίδιον τῆς τῶν νεῶν ἐφόδου, ναῦς μὲν ἐπὶ τὴν θάλασσαν τριάκοντα καθεῖλκον. οὐδὲ ταύτας ἀκριβῶς πληρώσαντες· τὸ δὲ λοιπὸν πρὸς τὴν πολιορκίαν ἐτράποντο. ἀνήγετο μὲν ὁ ἡρακλεωτικὸς στόλος πρὸς τὰς ἐπιπλευσάσας τῶν πολεμίων. πρῶτοι γοῦν ῥόδιοι (καὶ γὰρ ἐδόκουν ἐμπειρίᾳ τε καὶ ἀνδρείᾳ τῶν ἄλλων προέχειν) ἐνερράγησαν ταῖς ἐξ ἡρακλείας· καὶ παραχρῆμα μὲν κατέδυσαν * ῥοδίων μὲν τρεῖς, ἡρακλεώτιδες δὲ πέντε· ἐπιγινόμενοι δὲ τῇ ναυμαχίᾳ καὶ ῥωμαῖοι, καὶ πολλὰ παθόντες, καὶ ποιήσαντες τοῖς πολεμίοις

* προσέλαβε * προσῄει. * ἐκείνου * ὅλην ταύτην. * οἱ διατάρττουσαν. * καύχημα. * λύκαιον H. St. * Κοννακόριξ H. St. * τοῖς ὑπ. H. St. * τέμνων. * τὸν Τριάριον H. St. * Τριάριος H. St. * ῥοδίων. Mi M.

MEMNON.

Postquam infestis concursatum est proris, regij ad tempus vim hostium initio sustinét: postea vniuersis in fugam effusis, plenam Romanus victoriam & celebrem consequitur. Atque ita classis Mithridatis tota, quanta in Asiam cum ipso exiuerat, subacta est.

CAP. LI. *Cotta ad obsid. Heracl. Tre[illegible] adfecit.*

COTTA verò ad Heracleam castra habens, nondum toto oppugnationem exercitu aggressus erat, sed aliquos de Romanis particulatim admouebat, multos Bithyni nominis statuens in fronte.

Dumque complures vulnerantur & oppetunt, operibus & machinis animum adiicit: quarum testudo præ aliis formidinem incussit obsessis. Totam igitur vim militum, castris excitam, admouet turri cuidam, ruinæ spem præferenti. Verum vbi semel atque iterum percussa, non modò contra opinionem persisteret, sed etiam aries à cętera machina distractus auelleretur, animus Heracliensium crescere, & perturbatus mœrore Cotta timere cœpit, nunquam vrbs ne caperetur. Postero etiam die, cum machina iterum impacta nihil proficeret, instrumentum illud concremat, & fabris capita præcidit, relictoque ad mœnia præsidio, cum cętera militum turba in campo (quod Lycæum vocant) statiua delegit, quo in loco larga erat victus copia. Atque inde omni circa Heracleam regione deuastata, in magnam ciues difficultatem cogit. Quare denuò ad Scythas, Chersonesi incolas, & Theodosianos, & circa Bosphorum dynastas, de societate legationem mittit, quæ non absque effectu reuertitur. Dumque hostes vrbi incumbunt, non multo minus ab internis vexatur molestiis. Præsidiariis enim militibus id non satis erat quo plebs vrbana victitabat; Verberibus igitur multatos ciues, suppeditare quæ in promptu non erant, per vim iubent. quid? quod præsidiariis longè importunior erat præfectus Connacorix, non modò non prohibens vim suorum, sed etiam liberè permittens. Tum agros populatus Cotta, muros iterum adoritur. At cum segnes ad oppugnationem remissisque animis videt milites, à conatu desistens, vocatum mittit Triarium, vt cum triremibus quamprimum aduolet, & commeatus in mari facultatem oppidanis intercipiat.

CAP. LII. *Triarij victoria naualis de Heracl. & [illegible] vrbis fames et positio.*

ASSVMPTIS ergo Triarius quas habebat, nauibus, & xx. Rhodiis, quarum summa XLIII. conficiebat, in Pontum traiicit, & aduentu eius in tempore Cottæ significato, eodem die exercitum ad mœnia appellit Cotta, & imminens Triarij classis apparet. Tum repentino nauium aduentu Heraclienses turbati, x x x. quidem naues in mare deducunt, sed eas non satis complent. Reliqua multitudo ad propugnandum se conuertit. Dúmque classis Heraclientium contra accedentes hostium naues in altum tendit, primi Rhodij, peritia & fortitudine aliis præcellere existimati, in Heracleoticas impressionem faciunt, & statim tres Rhodiorũ & quinque Heraclientium deprimuntur. Et pugnæ hinc superuenientes Romani, multis acceptis damnis,

MEMNON.

pluribus tamen illatis, Heracleotas fundunt, & ad vrbem fugere compellunt, IV. & X. nauibus deperditis. Victrices autem in Magnum subière portum. Peditatum etiam ab oppugnatione reuocat Cotta. Triariani autem in dies singulos è portu subuecti, eos qui frumenta circumsessis importare conarentur, impedierunt. Ingens igitur annonæ caritas vrbem tenuit, vt Chœnix (quæ dicitur) ad XXC. Atticos procederet. Et super alias ærumnas, etiam pestis homines inuasit, vel ex aëris mutatione, vel inconsueta victus ratione exsistens, & per varias calamitatum formas varios hominum interitus efficiebat. Inter quos etiam Lamachus longè acerbiore quàm alij, & lentiore mortis cruciatu extinguitur. Lues hæc maximè præsidiarios corripiebat, vt de III. M. mille interirent.

CAP. LIII. Heraclea proditur, decepto: ad fidem Romanorum.

ATQVI Connacorix, hac afflictionum mole fatiscens, vrbem Romanis prodere, & Heracleotarum exitio suam permutare salutem statuit. Operam huc conferebat etiam Heracliensis quidam, consiliorum Lamachi æmulator, cui nomen Damophile, præsidio vrbis & ipse Lamachi interitu præfectus. At Connacorix a Cotta sanè, vt homine moribus importunis & dubia fide, sibi cauet: cum Triario autem rem communicat: nec segnius in eodem cum his studio Damophiles decurrit, & acceptis pactorum conditionibus, quibus se beatos fore sperabant, ad proditionem se accingunt. Obiter autem quæ à proditoribus agebantur, in vulgus emanant. In concionem igitur vrbs concurrit, præsidique præfectus aduocatur. Tum Brithagoras, vir inter populares præcipuæ auctoritatis, Connacorige conuento, quo loco sit Heraclea edisserit, & si ille comprobet, de communi omnium salute cum Triario conferendum esse censet. Hæc cum miserabiliter, multis intermixtis precibus, perorasset Brithagoras, surgens Connacorix, pacificationem eam suscipiendam esse negat, sed vt libertatis & melioris fortunæ spei inhæreret, per simulationem suasit. Etenim per literas se cognouisse Regem à Tigrane genero benignè susceptum, nec longum post interuallum sufficiens inde exspectare auxilium. Hanc tum laruam scenicam illis prætendebat Connacorix. Quare his verbis decepti Heraclienses (semper enim quod adlubet expetitur) astutè confictis, vt veris, fidem adhibuere. Connacorix, vt in fraudem deductos videt, nocte intempesta, exercitu nauibus imposito (per fœdus enim cum Triario initum saluis abire, & si quid lucri fecissent, secum asportare licebat) ipse cum militibus discedit. Damophiles autem, solutis portis, introsusum Romanorum exercitum & Triarium recipit: quorum alij per portam irrumpunt, nonnulli etiam muri pinnacula transcendunt. Tum demum proditos se Heraclienses sentiunt, parsque horum se dedit, pars trucidatur. Res in abdito repositæ & supellectilia diripiuntur, & magna crudelitate in ciues desæuitur. Nam recurrit animo Romanis, quanta nauali conflictu detriméta accepissent,

πλείον δὲ ὅμως κακώσαντες, ἐξέωσαν τοὺς ἐξ Ἡρακλείας, καὶ φεύγειν ἠνάγκασαν πρὸς τὴν πόλιν, τέσσαρας ἀποβαλούσας καὶ δέκα. αἱ δὲ νενικημέναι διὰ πρὸς τὸν μέγαν ἐνωρμίζοντο λιμένα. ἀνῆκε δὲ ἤδη καὶ τὸ πεζὸν τῆς πολιορκίας ὁ Κόττας· οἱ δὲ περὶ * Ὀτριάριον ἀναγόμενοι καθ᾽ ἑκάστην ἀπὸ τοῦ λιμένος, τοὺς σιτηγεῖν ὡρμημένους τοῖς πολιορκουμένοις ἀπεκώλυον. καὶ σπάνις χαλεπὴ τὴν πόλιν κατεῖχεν, ὡς ὀγδοήκοντα ἀττικῶν τὴν λεγομένην χοίνικα τοῦ σίτου προκόψαι. ἐπὶ δὲ τοῖς ἄλλοις κακοῖς, καὶ λοιμὸς αὐτοῖς ἐπιπεσὼν (εἴτε ἐκ τροπῆς ἀέρων, εἴτε ἐκ τῆς ἀσυνήθους διαίτης) ποικίλην ἐπὶ ποικίλαις παθημάτων ἰδέαις τὴν φθορὰν ἀπειργάζετο. ἐν οἷς καὶ Λάμαχος πικροτέρῳ καὶ μακροτέρῳ τῶν ἄλλων ὀλέθρῳ διεφθάρη. ἥψατο δὲ μάλιστα καὶ τῶν φρουρῶν ἡ νόσος, ὡς ἀπὸ τρισχιλίων χιλίους ἀποθανεῖν. τοὺς ῥωμαίους δὲ τὸ πάθος οὐκ * ἐλάμβανε. καὶ ὁ Κοννακόριξ κακοπαθῶν ταῖς συμφοραῖς, ἔγνω τοῖς ῥωμαίοις προδιδόναι τὴν πόλιν, καὶ τῇ τῶν ἡρακλεωτῶν ἀπωλείᾳ τὴν ἰδίαν σωτηρίαν * ἀπαλλάξασθαι. συνελαμβάνετο δὲ αὐτῷ καὶ ἡρακλεώτης ἀνήρ, ζηλωτὴς τῆς Λαμάχου προαιρέσεως, * Δαμοφίλης ὄνομα, φρούραρχος καὶ αὐτὸς τῇ πόλει, μετὰ τὴν Λαμάχου φθορὰν καταστάς. ὁ τοίνυν Κοννακόριξ τὸν Κότταν μὲν, ὡς * βάρβαρον τὸ ἦθος καὶ ἄπιστον, ἐφυλάττετο: πρὸς * Οτριάριον δὲ συνετίθετο. συνέτρεχε δὲ τούτοις καὶ Δαμοφίλης οὐκ ἐνδεέστερον, καὶ λαβόντες συνθήκας, ὡς εὐδαιμονήσειν αὐτοὶ ἤλπιζον: πρὸς τὴν προδοσίαν παρεσκευάζοντο. ἐξ ἐπιπολῆς δὲ τὰ πραττόμενα τοῖς προδόταις, διέπιπτεν εἰς τὸ δῆμον. εἰς ἐκκλησίαν οὖν ἡ πόλις συνέδραμον, καὶ τὸν φρούραρχον ἐκάλουν. Βριθαγόρας δὲ τῶν ἐν τῷ δήμῳ ἀνὴρ ἐπιφανὴς πρὸς Κοννακόρικα * ἀπαντήσας, τά τε κατέχοντα τὴν Ἡράκλειαν διεξῄει, καὶ εἰ κἀκεῖνο δοκεῖ ἐπὶ κοινῇ πάντων σωτηρίᾳ διελάμβανεν * Οτριαρίῳ διαλέξασθαι. ταῦτα Βριθαγόρου μετὰ πολλῆς οἰκτισαμένου δεήσεως, διαναστὰς ὁ Κοννακόριξ, τοιαύτην μὲν συνθήκην ἀπεῖπε πράττεσθαι, ἔχεσθαι δὲ τῆς ἐλευθερίας καὶ τῶν κρειττόνων ὑπεκρίνατο ἐλπίδων. καὶ γὰρ καὶ τὸν βασιλέα μαθεῖν διὰ γραμμάτων ὑπὸ Τιγράνους τε τοῦ γαμβροῦ φιλοφρόνως * δεδέχθαι, καὶ οὐκ εἰς μακρὰν ἐκεῖθεν προσδοκᾶν τὴν ἀποχρῶσαν βοήθειαν. ἀλλ᾽ * ἐκείνοις μὲν ταῦτα ὁ Κοννακόριξ ἐσκηνοποιεῖτο. οἱ δὲ ἡρακλεῶται τούτοις τοῖς λόγοις ἐξηπατημένοι (ἀεὶ γὰρ αἱρετὸν τὸ ἐράσμιον) ὡς ἀληθέσι, τοῖς πεπλασμένοις ἐπίστευον. ὁ δὲ Κοννακόριξ, ὡς ἠπατημένους ἔγνω, κατὰ μέσας νύκτας ἐπιβιβάσας ἡσύχως ταῖς τριήρεσι τὸ στράτευμα (αἱ γὰρ πρὸς * Οτριάριον συνθῆκαι ἐκέλευον * ἀπαθεῖς ἀπιέναι, καὶ εἴ τι κεκερδηκότες εἶεν, μεθ᾽ ἑαυτῶν ἄγειν ἐπέτρεπον) καὶ αὐτὸς τούτοις συνεξέπλευσε. Δαμοφίλης δὲ τὰς πύλας ἀνοίξας, εἰσεχέμενον τὸν ῥωμαϊκὸν στρατὸν, καὶ τὸν * Οτριάριον εἰσεδέχετο, τοὺς μὲν διὰ τῆς πύλης, ἐνίους δὲ καὶ τὴν στεφάνην ὑπερβαίνοντας. καὶ τότε τὴν προδοσίαν οἱ ἡρακλεῶται ᾔσθοντο. καὶ οἱ μὲν σφᾶς αὐτοὺς παρεδίδοσαν: οἱ δὲ ἀνῃροῦντο· τά τε κειμήλια καὶ τὰ ἔπιπλα διηρπάζετο, καὶ πολλὴ τοὺς πολίτας ὠμότης ἐλάμβανε· μεμνημένων ῥωμαίων ὅσα τε παρὰ τὴν ναυμαχίαν πάθοιεν, καὶ ὅσα

* τὸν Τριάριον H. St.

* ἐλάνθανε H. St.

* ἐξαλλάξασθαι, vel ἀλλάξασθαι. H. St.

* Δαμοφιλὴς H. St.

* βαιὸν H. St.

* τὸν Τριάριον H. St.

* συναντήσαντα M. M.

* Τριαρίῳ H. St.

* δέχεσθαι.

* al. ἐκείνους.

* τὸν Τριάριον H. St.

* al. ἀπαθεῖ.

* Τριάριον. H. St.

καὶ ὅσα τεταλαιπωρηκότες ἐπὶ τῇ πολιορκίᾳ ὑπέστησαν. οὐκ ἀπείχοντο γοῦν οὐδὲ τῶν ἐπὶ τοῖς ἱεροῖς πεφευγότων· ἀλλὰ παρά τε τοῖς βωμοῖς καὶ τοῖς ἀγάλμασιν αὐτοὺς ἔσφαττον. διὸ πολλοὶ διαπίπτοντες ἐκ τῶν τειχῶν, φόβῳ τοῦ ἀφύκτου θανάτου, κατὰ πᾶσαν ἐσκεδάννυντο χώραν· οἱ δὲ αὐτομολεῖν πρὸς τὸν Κότταν ἠναγκάζοντο. ἐξ ὧν ἐκεῖνος τήν τε ἅλωσιν καὶ τὸν φθόρον τῶν ἀνθρώπων, καὶ τὴν διαρπαγὴν τῶν χρημάτων πυθόμενος, ὀργῆς ἀνεπίμπλατο, καὶ διὰ ταχέων πρὸς τὴν πόλιν ἠπείγετο. συνεχαλέπαινε δὲ καὶ τὸ στράτευμα, ὡς οὐ μόνον τῆς ἐπὶ τοῖς κατωρθωμένοις εὐδοξίας ἀφῃρημένων, ἀλλὰ καὶ τῶν λυσιτελειῶν ἁπάσας παρὰ τῶν αὐτῶν διηρπασμένοι. καὶ εἰς μάχην ἂν τοῖς ὁμοφύλοις κατέστησαν ἄσπονδον, καὶ κατεκόπησαν ἂν ὑπ' ἀλλήλων, εἰ μὴ * Ὀξιάθρης ἐπιγνοὺς τὴν ὁρμὴν αὐτῶν, πολλοῖς ἐκμειλίξας λόγοις τόν τε Κότταν καὶ τὸν στρατὸν, καὶ εἰς τὸ κοινὸν καταθεῖναι τὰ κέρδη βεβαιωσάμενος, τὸν ἐμφύλιον ἀνεχαίτισε πόλεμον. ἐπεὶ δὲ ἐπυνθάνοντο τὸν Κοννακόριγα κατειληφότα τὴν Τῖον, καὶ τὴν Ἄμαστριν· αὐτίκα Κόττας * Ὀξιάθριον ἐκπέμπει ἀφαιρησόμενον αὐτὸν τὰς πόλεις. αὐτὸς δὲ τούς τε προσκεχωρηκότας ἄνδρας λαβὼν, καὶ τοὺς ἐκ τῆς αἰχμαλωσίας ἀνθρώπους, τὰ λοιπὰ μετὰ πάσης διεῖπεν ὠμότητος. χρήματα γὰρ διερευνώμενος, οὐδὲ τῶν ἐν ἱεροῖς ἐφείδετο· ἀλλὰ τούς τε ἀνδριάντας καὶ τὰ ἀγάλματα ἐκίνει, πολλὰ ὄντα καὶ καλά. καὶ δὴ καὶ τὸν Ἡρακλέα τὸν ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀνήρει, καὶ σκευὴν αὐτοῦ τὴν ἀπὸ τῆς πυραμίδος, πολυτελείας καὶ μεγέθους, καὶ δὴ καὶ ῥυθμοῦ χάριτος καὶ τέχνης οὐδενὸς τῶν ἐπαινουμένων ἀπολειπομένην, ἦν δὲ ῥόπαλον σφυρήλατον * ἀπέφθου χρυσοῦ * πεποιημένον. κατὰ δὲ αὐτοῦ λεοντῆ μεγάλη ἐκέχυτο. καὶ γωρυτὸς τῆς αὐτῆς μὲν ὕλης, βελῶν δὲ γέμων καὶ τόξον. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα καλὰ καὶ θαυμαστὰ ἀναθήματα ἔκ τε τῶν ἱερῶν καὶ τῆς πόλεως ἀφελὼν, ταῖς ναυσὶν ἐγκατέθετο. καὶ τὸ τελευταῖον, πῦρ ἐνεῖναι τοῖς στρατιώταις κελεύσας τῇ πόλει, κατὰ πολλὰ ταύτην * ὑπέπρησε μέρη. ἑάλω δὲ ἡ πόλις, ἐπὶ δύο ἔτη τῇ πολιορκίᾳ ἀντισχοῦσα. ὁ δὲ * Ὀξιάθρης παραγεγονὼς ἐν αἷς * ἀπεστάλη πόλεσι, Κοννακόριγι (οὗτος γὰρ τὴν τῆς Ἡρακλείας προδοσίαν ἐπειρᾶτο * κατ' ἀρχὰς συγκαλύπτειν διενοεῖτο) δοὺς ἄδειαν τῆς ἀναχωρήσεως, [καὶ] καθ' ὁμολογίαν λαμβάνει τὰς πόλεις. ὁ δὲ Κόττας ἅπερ εἴρηται διαπραξάμενος, τὸ μὲν πεζὸν καὶ τοὺς ἱππεῖς ἐκπέμπει Λουκόλλῳ, καὶ τοὺς συμμάχους ἀφῆκεν ἐπὶ τὰς πατρίδας· αὐτὸς δὲ ἀνήγετο τῷ στόλῳ. τῶν δὲ νεῶν αἱ τὰ τῆς πόλεως λάφυρα ἦγον, αἱ μὲν κατάφορτοι γενόμεναι, μικρὸν ἄπωθεν τῆς γῆς διελύθησαν· αἱ δὲ, ἀπαρκτίου πνεύσαντος, * ἐξεβιάσθησαν εἰς τὰ τενάγη. καὶ πολλὰ τῶν ἀγωγίμων ἀπεβάλοντο. Λεώνιππος δὲ ὁ σὺν Κλεοχάρει παρὰ Μιθριδάτου τὴν Σινώπην ἐπιτετραμμένος, ἀπεγνωκὼς τῶν πραγμάτων, πέμπει περὶ προδοσίας πρὸς Λούκολλον. ὁ δὲ Κλεοχάρης ἅμα Σελεύκῳ (καὶ γὰρ οὗτος τῶν Μιθριδάτου στρατηγὸς ἰσοστάσιος τῶν εἰρημένων ἦν) τὴν Λεωνίππου μαθόντες προδοσίαν, ἐκκλησίαν ἀθροίσαντες, κατηγόρουν αὐτοῦ. οἱ δὲ οὐ προσίεντο· ἐδόκει γὰρ αὐτοῖς εἶναι χρηστός. καὶ οἱ περὶ Κλεοχάρην δείσαντες τοῦ πλήθους τὴν εὔνοιαν, ἐξ ἐνέδρας νυκτὸς ἀποσφάττουσι τὸν ἄνδρα.

* ὁ Τριάριος. M.M & H.St.

* τὸν Τριάριον H. St.

* al. ἀπέφθου χρυσοῦ κεκοσμημένον.

* ἐνέπρησε H. St.

* Τριάριος. H. St.

* ἐπεστάλη.

* κατ' ἀρχὰς

* ἐξεβιάσθησαν H. St.

& quantas sustinuissent ærumnas in oppugnatione. Ideoque nec ab his qui ad deum sacra confugerant temperatum, sed iuxta aras & delubra supplices mactati. Quocirca multi trans muros elapsi, mortis ineuitabilis metu, per totam dispergguntur regionem: nonnullis etiam ad Cottam transfugere coactis. A quibus ille de expugnatione vrbis, & hominum strage & direptione bonorum, certior factus, ira totus exardescit, & quàm celerrimè ad vrbem festinat. Molestè etiam simul tulit exercitus, quòd non modo gloria rerum fortiter gestarum spoliati, sed etiam commodis vniuersis fraudati essent ab iisdem. Ideò implacabili cũ gentilibus certamine conserti, mutuis se cædibus hausissent, nisi Triarius, concitatione illorum intellectа, multis pacasset verbis Cottam, & in commune se lucra expositurũ sanctè promisso, bellum intestinum inhibuisset.

CAP. LIV.

Cotta Heracl. expilatam incendit, & in reditu magnam prædæ partem naufragio amittit.

VBi verò audiuit Connacorigem Tium & Amastrin occupasse, sine mora Triarium Cotta dimisit, vt has eis vrbes adimeret. Ipse interim, acceptis dedititiis & captiuis, cætera per omnem sæuitiam administrauit. Nam dum opes passim scrutatur, ne sacris quidem parcit. Statuas enim & imagines, tam pulchras quàm multas, loco mouit: quin & Herculem e foro, & ornatum eius à pyramide, sumptu, magnitudine, nec non opificio & arte, nullo laudatissimorum operum inferiorem, sustulit. Erat autem claua malleo cusa ex auro purissimo: & leonina ipsi circumfusa, corytusque ex eadem materia, arcu & sagittis refertus. Multa etiam alia æque miranda atque pulchra, è fanis & vrbe sublata, nauibus intulit. Ad vltimum iussis ignem immittere militibus, multis vrbem partibus succendit. Ita capta & subacta est ciuitas, cum duos oppugnationem annos sustinuisset. Sub hæc Triarius ad vrbes sibi demandatas profectus, Connacorigi (is enim proditionem Heracleæ aliarum occupatione dissimulare animo præsumpserat) securitate abeundi facta, ciuitates sub conditionibus certis recipit.

Hercules statua

Cotta autem rebus, quo dictum est modo, confectis, pedestres copias vnà cum equitatu Lucullo tradit, & sociũm auxilia, in suam quæque patriam, dimittit: ipse verò cum classe aduehitur. Ibi nauium quæ vrbis spolia vectabant, pars supra modum onerata, haud procul à littore soluitur, pars Aparctia vento contrà flante, in vada procellis eiectæ, pleraque asportandorum excussere.

CAP. LV.

Cleochares Leonippum & Seleucum præfect. Mithrid. Sinope [illegible], [illegible] & [illegible].

TVM Leonippus, cui cum Cleochari Sinopes cura & tutatio commendata fuerat à Mithridate, re desperata, de proditione ad Lucullum mittit. At Cleochares cum Seleuco (nam & hic Mithridatis erat legatus, officij auctoritate cum cæteris æquatus) Leonippi proditionem odorati, aduocata concione, hominem accusant: ciues verò criminis huius actionem non admittunt, quod probum esse existimabant. Ideò Cleocharis factio, gratiam eius apud plebem metuens, noctu ex insidiis hominem trucidant.

MEMNON.

Populus quidem hunc casum ægrè ferre, sed Cleochares cum suis rerum potiri, & tyrannicè res administrare: hac via parricidij in Leonippum pœnas subterfugituros se existimantes. Interim Censorinus, Romanæ classis Prætor, triremes agens xv. commeatum à Bosphoro Romanorum castris aduehentes, prope Sinopen appellit. Contra quem Cleocharis & Seleuci triremes Sinopicæ, ductu Seleuci egressæ, nauali prælio decernunt, & victis Italis, naues onerarias in suum duces lucrum auferunt. Elatus igitur hac fortunæ benignitate Cleochares cum collega, plusquam antea tyrannico vrbem imperio premit. Nam causis legitimo iudicio non disceptatis, ad neces oppidanos rapiunt, & ad multa alia crudelitate sua abutuntur. Accidit autem vt in contraria scinderentur studia Cleochares & Seleucus. Ille enim persistendum in bello, hic trucidatis Sinopensibus vniuersis, vrbem Romanis, magnificæ remunerationis pacto, tradendam censebat. Atqui neutra sententiarum comprobata, quicquid possidebant, nauibus onerariis ingestum: ad Macharen filium Mithridatis, tum temporis in Colchide agentem, dimittunt.

CAP. LVI. *Lucullus ad Macharem. P. Macharis. In amicitiam recipit. Tyranni fugiunt. Sinope capitur.*

SVB idem tempus Lucullus, Romanorum Imperator, ad vrbem accedens, valido eam nixu oppugnat, cum Machares etiam amicitiæ & societatis fœdus per legationem petit. Is igitur, petitione benignè admissa, fœdus pro firmo se habiturum respondit, si nullos Sinopensium commeatu iuuet. Tum is non solum imperata facit, sed etiam destinata Mithridaticis, ad Lucullum deferenda curauit. Hæc vbi Cleocharis factio videt, spem omnem abiiciunt, magnisq; in naues opibus congestis, & vrbe ad direptionem militibus concessa, (sub noctem ista siebant) nauigiis ad interiora Ponti, quæ à Sanegibus & Lazis incoluntur, aufugiunt, cùm reliquam classem incendissent. Excitata igitur flamma, quid actum sit Lucullus animaduertit, scalasque ad mœnia adhibere iussi milites transcendũt. Fit primum cædes non modica, sed misertus calamitatum Lucullus, ne sæuiatur vlterius interdicit. Ad hũc igitur modum etiam Sinope in Romanorum arbitrium venit. Repugnabat etiamnum Amasea, sed non multum intercessit spatij, cùm etiam ipsa Romanorum in fidem concessit.

CAP. LVII. *Mithridates ægre tandem à Tigrane audientiam impetrat.*

PORRO Mithridates annum & iix. menses in partibus Armeniæ demoratus, necdum in generi conspectum admissus erat. Hic tamen exoratus tandem, vt coram se sistendi potestatem ei faceret, splendida cum pompa occurrit, & regali socerum magnificentia excipit. Sed triduum absque colloquio cum eo transegit. Lautissimis inde conuiuiorum apparatibus beneuolentiam ei suam cùm ostentasset, decies mille instructum equitibus in Pontum remittit.

CAP. LVIII. *Lucullus Armeniam populatur, & Tigranocerta Tigranis vix seruantur.*

INTER hæc Lucullus in Cappadociam ingreditur, & Ariobarzane terræ Regulo vtens amico, inopinatè Euphratem cum equitatu transit, & agmen ad vrbem adducit, vbi Tigranis pellices, & de rebus pretiosis ac charis non pauca asseruari didicerat. Copias etiam, quæ Tigranocertã oppugnent, & alias, quæ præcipua illic oppida teneant, relinquit.

καὶ τὸ μὲν δημοτικὸν ἤχθετο τῷ πάθει, οἱ δὲ περὶ Κλεοχάρην, τῶν πραγμάτων κύριοι καταστάντες, τυραννικῶς ἦρχον· ταύτῃ νομίζοντες διατεύξεσθαι τῆς ἐπὶ Λεωνίππῳ μιαιφονίας τὴν δίκην. ἐν τούτῳ *Κινσωρῖνος ναύαρχος Ῥωμαίων, τριήρεις ἄγων πεντεκαίδεκα σῖτον ἀπὸ Βοσπόρου τῷ Ῥωμαίων κομιζούσας στρατοπέδῳ, πλησίον Σινώπης *κατῆγε· καὶ οἱ περὶ Κλεοχάρην καὶ Σέλευκον ἀντανα-χθέντες Σινωπικαῖς ὑπηρεσίαις, ἡγεμὼν δὲ Σέλευκος καθίστατο) εἰς ναυμαχίαν καὶ νικῶσι τοὺς Ἰταλοὺς, καὶ τὰς φορτηγοὺς ἐπὶ τῶν σιτῶν ἀφαιροῦνται κέρδει. ἐπήρθησαν οὖν οἱ περὶ Κλεοχάρην τῷ κατορθώματι, καὶ τυραννικώτερον [ἐπὶ] τῆς πόλεως ἦρχον· φόνους τε ἀκρίτους τῶν πολιτῶν ποιοῦντες, καὶ τὰ ἄλλα τῇ ὠμότητι ἀποχρώμενοι. ἐγένετο δὲ καὶ στάσις πρὸς ἀλλήλους *Κλεοχάρη καὶ Σελεύκῳ. τῷ μὲν γὰρ ἤρεσκε διακαρτερεῖν τῷ πολέμῳ· Σελεύκῳ δὲ, πάντας Σινωπεῖς ἀναιρεῖν, καὶ Ῥωμαίοις ἐπὶ δωρεαῖς μεγάλαις παρασχεῖν τὴν πόλιν. πλὴν οὐδεμία τῶν γνωμῶν κρείσσων ἐγένετο. τὰ δὲ ὑπάρχοντα λαθραίως ναυσὶ στρογγύλαις ἐνθέμενοι, πρὸς Μαχάρην τὸν Μιθριδάτου υἱὸν, ὃς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ περὶ τὴν Κολχίδα ἦν, ἐξέπεμπον. ἐν τούτῳ δὲ Λεύκολλος ὁ τῶν Ῥωμαίων αὐτοκράτωρ παραγίνεται τῇ πόλει, καὶ κραταιῶς ἐπολιόρκει· ἐπρεσβεύετο δὲ καὶ Μαχάρης ὁ τοῦ Μιθριδάτου πρὸς Λεύκολλον περὶ φιλίας [τε] καὶ συμμαχίας. ὁ δὲ ἀσμένως ἐδέχετο, εἰπὼν βεβαίους νομιεῖν τὰς συμβάσεις, εἰ μὴ καὶ τοῖς Σινωπεῦσιν ἀγορὰν διαπέμπει. ὁ δὲ οὐ μόνον τὸ κελευόμενον ἔπραττεν, ἀλλὰ καὶ ἃ παρεσκεύαστο πέμπειν τοῖς Μιθριδατείοις, ἐξαπέστελλε Λευκόλλῳ. ταῦτα οἱ περὶ *Κλεοχάρην θεασάμενοι, καὶ τέλεον ἀπογνόντες, πλοῦτον πολὺν ταῖς ναυσὶν ἐνθέμενοι, καὶ τὴν πόλιν διαρπάσαι τοῖς στρατιώταις *ἀφόντες (ὑπὸ νύκτα δὲ ταῦτα ἐπράττετο) διὰ τῶν πλοίων ἔφευγον εἰς τὰ *ἰσώτερα τοῦ πόντου (Σάνιγας δὲ καὶ Λαζοὺς ἐποίκους εἶχον τὰ χωρία) ταῖς ὑπολειφθείσαις τῶν νεῶν πῦρ ἐνέντες. αἰσθόμενος δὲ τῆς φλογὸς, ἔγνω ὁ Λεύκολλος τοῦ ἔργου· καὶ κλίμακας κελεύει προσάγειν τοῖς τείχεσι. οἱ δὲ ἐπέβαινον. καὶ φθόρος ἦν κατ' ἀρχὰς οὐκ ὀλίγος. ἀλλὰ τὸ πάθος Λεύκολλος οἰκτείρας, τὴν σφαγὴν ἐπέσχεν. οὕτω μὲν οὖν ἥλω καὶ ἡ Σινώπη. ἔτι δὲ ἡ Ἀμάσεια ἀντεῖχεν, ἀλλ' οὐ μετ' οὐ πολὺ καὶ αὐτὴ προσεχώρησε Ῥωμαίοις. Μιθριδάτης δὲ ἐνιαυτὸν καὶ μῆνας η΄ ἐν τοῖς μέρεσι τῆς Ἀρμενίας διατρίβων, οὔπω εἰς ὄψιν κατέστη Τιγράνου. ἐπεὶ δὲ Τιγράνης ἐδυσωπήθη εἰς θέαν αὐτὸν καταστῆσαι, μετὰ λαμπρᾶς τε τῆς πομπῆς ἀπήντα, καὶ βασιλικῶς *ἐδεξίετο. ἐπὶ δὲ τρεῖς ἡμέρας ἀπορρήτως αὐτῷ ὁμιλήσας, ἔπειτα λαμπροτάταις ἑστιάσεσι φιλοφρονησάμενος, μυρίους διδοὺς ἱππεῖς, καὶ ἐπὶ τὸν Πόντον ἐκπέμπει. Λεύκολλος δὲ εἰς τὴν Καππαδοκίαν ἐληλυθὼς, καὶ φίλον ἔχων τὸν ὑπάρχοντα ταύτης Ἀριοβαρζάνην, διέβη τε παρὰ δόξαν πεζῇ τὸν Εὐφράτην, καὶ προσήγετο στρατὸν τῇ πόλει· ἐν ᾗ τάς τε Τιγράνου παλλακίδας φυλάττεσθαι μεμαθήκει, καὶ πολλὰ τῶν σφόδρα τιμίων. καταλέλοιπε δὲ καὶ τοὺς Τιγρανόκερτα πολιορκήσοντας, καὶ στράτευμα ἄλλο ἐπὶ τῶν πολισμάτων τὰ σπουδαιότερα.

οὕτω δὲ

* Κενσωρῖνος, H. St.
* κατῆγε, H. St.
* Κλεοχάρει, H. St.
* Κλεοχάρην, M. M.
* ἀφέντες.
* ἐσώτερα, H. St.
* ἐδεξιοῦτο.

MEMNON.

οὕτω δὲ τῆς Ἀρμενίας κατὰ πολλὰ μέρη πολιορκουμένης, ἔπεμπε Τιγράνης ἀνακαλῶν Μιθριδάτην. καὶ στρατὸν δὲ περὶ τὴν πόλιν, ἐν ᾧ τὰς παλλακίδας ἔθετο, διέπεμπεν· οἱ δὲ παραγενόμενοι, καὶ * τοξεία τοῦ ῥωμαίων στρατοπέδου τὰς ἐξόδους διακλείσαντες, τάς τε παλλακίδας, καὶ τὰ τιμιώτατα τῶν κειμηλίων διὰ νυκτὸς προεξέπεμψαν. ἡμέρας δὲ ἐπιλαβούσης, καὶ τῶν ῥωμαίων ἅμα τῶν Θρᾳκῶν ἀνδρείως ἀγωνιζομένων· φόνος τε πολὺς τῶν ἀρμενίων γίνεται, καὶ ζωγρίαι τῶν ἀναιρεθέντων ἑάλωσαν οὐκ ἐλάττους. τὰ μέντοι προαποσταλέντα διασώζεται πρὸς Τιγράνην. δύναμιν δὲ οὗτος ἀθροίσας ὀκτὼ μυριάδας, κατέβαινε, τὴν τε Τιγρανόκερταν * ἐξαιρησόμενος, τὴν συνέχοντων, καὶ ἀμυνόμενος τοὺς πολεμίους. φθάσας δὲ, καὶ ἰδὼν τὸ ῥωμαίων ὀλίγον στρατόπεδον· ὑπεροπτικοὺς ἠφίει λόγους, ὡς εἰ μὲν πρεσβευταὶ πάρεισι, πολλοὶ, φάμενος, συνῆλθον· εἰ δὲ πολέμιοι, παντελῶς ὀλίγοι. καὶ ταῦτα εἰπὼν ἐστρατοπεδεύετο. Λούκολλος δὲ τέχνῃ καὶ μελέτῃ πρὸς τὴν μάχην παραταξάμενος, καὶ θαῤῥύνας τοὺς ὑπ᾽ αὐτόν· τρέπει τε τὸ δεξιὸν εὐθὺς κέρας, εἶτα τούτῳ συναπέκλινε τὸ πλησίον, ἑξῆς δὲ σύμπαντες. καὶ δεινή τις ἐπιπεσοῦσα * τοῖς Ἀρμενίοις ἰσχυρὰ ῥοπὴ, καὶ κατὰ λόγον ἡ τῶν ἀνθρώπων εἵπετο φθορά. Τιγράνης δὲ τὸ διάδημα καὶ τὰ παράσημα τῆς ἀρχῆς ἐπιθεὶς τῷ παιδὶ, πρός τι τῶν ἐρυμάτων διαφεύγει. ὁ δὲ Λούκολλος ἐπὶ τὰ Τιγρανόκερτα ἀναστρέψας, προθυμότερον ἐπολιόρκει. οἱ δὲ κατὰ τὴν πόλιν Μιθριδάτου στρατηγοὶ, τῶν ὅλων ἀπεγνωκότες, ἐπὶ τῇ σφετέρᾳ σωτηρίᾳ Λουκόλλῳ παρεδίδοσαν τὴν πόλιν. ὁ μέντοι Μιθριδάτης πρὸς Τιγράνην παραγενόμενος, ἀνελάμβανέ τε αὐτὸν, καὶ βασιλικὴν ἐσθῆτα περιετίθει, τῆς συνήθους οὐκ ἐλαττουμένην. καὶ λαὸν ἀθροίζειν συνεβούλευεν, ἔχων καὶ αὐτὸς δύναμιν οὐκ ὀλίγην, ὡς πάλιν ἀναμαχούμενος τὴν νίκην. ὁ δὲ πάντα τῷ Μιθριδάτῃ * ἐπέτρεπεν, ὑπὸ τοῦ γενναίου καὶ συνετοῦ τὸ πλέον νέμων αὐτῷ, καὶ μᾶλλον ἀρκεῖν εἰς τὸν πρὸς ῥωμαίους πόλεμον * δυνάμενον. αὐτὸς δὲ πρὸς τὸν πάρθον Φραδάτην διεπρεσβεύετο, παραχωρεῖν αὐτῷ τὴν Μεσοποταμίαν, καὶ τὴν * Ἀδιαβηνὴν, καὶ τοὺς μεγάλους αὐλῶνας. ἀφικομένων δὲ πρὸς τὸν πάρθον * καὶ παρὰ Λουκόλλου πρέσβεων· τοῖς μὲν ῥωμαίοις ἰδίᾳ φίλος εἶναι * ὑπεκρίνατο καὶ σύμμαχος, ἰδίᾳ γε ταὐτὰ δὲ πρὸς τοὺς Ἀρμενίους διετίθετο. ὁ δὲ [δὴ] Κόττας ὡς εἰς τὴν ῥώμην ἀφίκετο, τιμῆς παρὰ τῆς συγκλήτου τυχὼν, Ποντικὸς ὠνομάσθη καλεῖσθαι, ὅτι εἷλε τὴν Ἡράκλειαν. διαβολῆς δὲ εἰς τὴν ῥώμην ἀφικνουμένης, ὡς οἰκείου κέρδους ἕνεκα τηλικαύτην πόλιν ἐξηφάνισε, μῖσος τε δημόσιον ἐλάμβανε, καὶ περὶ αὐτὸν ὁ φθόνος ἀνῆπτε. διὸ καὶ πολλὰ τῶν λαφύρων εἰς τὸ τῶν ῥωμαίων εἰσεκόμισε, * τὸν ἐπὶ τοῦ πλούτου φθόνον ἐκκλίνων. εἰ καὶ μηδὲν αὐτοὺς πραοτέρους ἀπειργάζετο, ὑπὸ πολλῶν ὀλίγα νέμειν * ὑπολαμβάνοντες. ἐψηφίσαντο δὲ αὐτίκα καὶ τοὺς αἰχμαλώτους τῆς Ἡρακλείας ἀφιέναι. Θρασυμήδης δὲ τῶν ἐξ Ἡρακλείας εἷς, κατηγόρει συνελθούσης ἐκκλησίας τοῦ Κόττα, τάς τε τῆς πόλεως εἰσηγούμενος πρὸς ῥωμαίους εὐνοίας,

* al. παρ᾽ ἀνεπιτηδείαν.
* ἐξαιρησόμενος H. St.
* τοῖς Ἀρμενίοις H. St.
* al. ἐπέτρεπεν.
* al. δυνάμενον.
* Ἀδιαβηνὴν, H. St.
* τὸν πάρθον. H. St.
* al. ὑπεκρίνατο
* τὸν ἐπὶ τοῦ. H. St.
* ὑπολαμβάνοντες, H. St.

Dum hoc modo Armenia multis oppugnatur partibus, mittit Tigranes qui Mithridatem reuocent. Exercitum etiam ad tutandum vrbem in qua pellices erant dispositæ, ire iubet. Qui cùm eò venissent, interclusis sagittarum grandine exitibus è Romanorum castris, & concubinas & gazas periculo exemptas noctu præmittunt. Vbi illuxit, Romani & Thraces, certamine cum Armeniis feliciter inito, prolixam horum faciunt stragem, nec pauciores viuos capiunt quam cædunt. Præmissa tamen ad Tigranem, tuta manent & salua.

CAP. XIX. Luculli victoria de Tigrane ad Tigranocerta & vrbis deditio.

HIc XXC. M. contractis, vt Tigranocerta ab vrgentibus malis eripiat, propulsétque hostes, descendit. Confestim vero vt Romanorum exilitatem vidit castrorum, superba per contemptum de iis verba iacit: *Si legati sunt* (inquit) *multi simul venerunt: sin hostes, perpauci.* Quibus dictis, castris locum deligit. At Lucullus, singulari arte & studio instructa acie, suisque fiducia per cohortationem iniecta, dextrum cornu statim in fugam agit: mox inclinatio fit in proximo: dehinc terga vertunt omnes. Grandem itaque & præcipitem Armenij fugam capessunt, & pro hominum numero cædes sequitur. Tigranes igitur, diademate & regni insignibus filio impositis, ad castellum quoddam fugam arripit. Lucullus vero, signis retrò Tigranocertá versus motis, maiore conatu in obsidionem incumbit. Tum Mithridatis in vrbe legati, desperata rerum summa, Lucullo se dedidére, salutem pacti.

CAP. XX. Tigranes cum Mithr. acta. & legatus ad regem Parthorum.

MIthridates autem ad Tigranem reuersus, fiduciam ei addit, & ornatum regium, adsueto non viliorem, circumdat. Exercitus etiam colligendi proponit consilium, (cum & ipse manum non contemnendam haberet) vt victoriæ damna bello recuperaturo. Verùm hic dum plus virtutis & prudentiæ illi tribuit, & magis Romanorum bellis idoneum arbitratur, omnia Mithridati permittit. Ipse interim legatione ad Phradatem Parthum missa, Mesopotamiam & Adiabenen, & magnas (quas nominant, valles) ditioni suæ vt permittat exposcit. Cumque etiam Luculli ad Parthum legati venissent, Romanis seorsum amicum & socium se esse fingit, seorsum etiam eadem ad Armenium simulat.

CAP. XXI. Cotta Romæ honor, & odium, accusante Thrasymede Heracl.

INterea Romam Cotta reuersus, honore à senatu adficitur, & Pontici cognomento, quod Heracleam cepisset, nobilitatur. At vbi sinistra eius fama Romam peruenit, in publico erat odio, inuidiámque tantæ ei opes adaugebant. Cuius declinandæ causa pleraque in ærarium spolia retulit, tametsi nihilo mitiores in se Romanos hoc efficeret, dum è plurimis cum pauca referre persuasum haberent. Captiuos etiam Heracleæ statim dimittendos decreto publico sciuerunt. Thrasymedes insuper Heracliensium vnus, pro concione Cottam publicè accusat, & ciuitatis suæ erga Romanos beneuolentiam commemorat,

MEMNON. &, si quid ab hac remiserint, non ciuitatis voluntate, sed magistratuum fraude & aduersariorum vi factum esse. Miserabili etiam querela ob oculos posuit vrbis inflammationem, quótque & quanta incendium euastarit, vtque simulacra Cotta destructa prædam sibi fecerit, & ædes sacras diruerit. & sexcenta alia crudelissimum in modum peregerit. Ad hæc auri & argenti infinitum prope numerum, cæterámque vrbis felicitatem, quam in suum ille commodú auerterit, recensebat. His à Thrasymede, cum lamentis & fletu, commemoratis, & optimatibus Romanorum ad commiserationem casus illius inflexis (accesserat enim captiuorum quoque multitudo, viri & matronæ cum liberis, lugubribus vestiméntis amicti, & deprecatorios, cũ eiulatu præ se tẽdentes oleę ramos) progressus contra in medium Cotta, vbi pauca lingua patria disseruisset, resedit: & exsurgens Carbo: *Nos*, inquit, *Cotta, capiendam tibi, non exscindendam, vrbem demandauimus*: & post eum alij consimili in Cottam criminatione sunt inuecti. Multis igitur exsilio dignus videbatur. Moderatione tamen adhibita, * latum ei clauum abrogant. Heracleensibus verò agrum & mare & portus restituunt, rogatione perlata, vt nemo horum seruituti sit addictus.

CAP. LXII. *Thrasymedis & Brithagoræ suorum curâ in patria alitur Heraclea & libertatem.*

His ergo Thrasymedes confectis, plebem remisit in patriam: ipse verò cum Brithagora & Propylo, Brithagoræ filio, ad tempus dehinc subsistens. quæ patriæ vsus exigeret administrauit. Peractisque aliquot annis, cum tribus onerariis nauibus in patriam regressus, ceu ad alterum reuocatam natalem omni studio reparare contendit. Verùm dum omnia molitur, vix vt IIX. M. vernis etiam annumeratis, colligerentur, effecit. Brithagoras autem, ciuitate iam augescente, populum in pristinam libertatem vindicandi spem facit, annisque elapsis haud paucis, Romanorum imperio iam ad vnum C. Iul. Cæsarem deuoluto, ad eum contendit. Legationem cum eo obibant, cum alij ex nobilitate, tum Propylus. Ibi notior factus Cæsari Brithagoras, & propius in amicitiam admissus, promissionem quidem accipit, sed libertatem prima occasione recuperare nequit, quòd non Romæ, sed alibi terrarum, Iulius in negotiorum distractione versabatur. Non tamen ab incepto destitit Brithagoras, sed per totum ferè orbem cum Cæsare circumductus, ipse & Propylus in oculis eius erat: vt non obscurè imperator significaret, petitionem hominis se approbare. Duodecim tandem annos in familiaritate Romanorum emensus, cùm iam redire Cæsar instituisset Romam, senecta & laborum assiduitate exhaustus Brithagoras, viuere desinit, & grandem patriæ luctum à se relinquit.

Atque ita XVI. etiam liber historiarum Memnonis abbreuiatus finem habet.

Prudens est quidem hæc historia, & exilem adsequens characterem. Perspicuitatis non incuriosus, digressionibus tamen vtitur, præsertim necessitate adactus,

κἂν εἴ τι ταύτης ἀποκλίνοιεν, οὐχὶ γνώμῃ τῆς πόλεως τοῦτο δρᾶν, ἀλλ' ἢ πρὸς τῶν ἐφεστηκότων τοῖς πράγμασιν ἐξαπάτῃ, ἢ καὶ βίᾳ τῶν * ἐπιτιθεμένων. * ἀπωκτίζετο δὲ τόν τε τῆς πόλεως ἐμπρησμὸν, καὶ ὅσα τὸ πῦρ ἀφανίσοι· ὅπως τε τὰ ἀγάλματα Κόττας καθῄρει, καὶ λείαν ἐποιεῖτο, τούς τε ναοὺς κατέσπα, καὶ ὅσα ἄλλα δι' ὠμότητος ἐλθὼν ἐπεπράχει· τόν τε χρυσὸν καὶ τὸν ἄργυρον τῆς πόλεως ἀναγράφων ἀναρίθμητον, καὶ τὴν ἄλλην τῆς Ἡρακλείας ἣν ἐσφετερίσατο εὐδαιμονίαν. τοιαῦτα τοῦ Θρασυμήδους μετ' οἰμωγῆς καὶ δακρύων διεληλυθότος, καὶ τῶν ἡγεμόνων ἐπικλασθέντων τῷ πάθει· ἐπεὶ γὰρ παρῆλθε καὶ τὸ τῶν αἰχμαλώτων πλῆθος, ἄνδρες ὁμοῦ καὶ γυναῖκες μετὰ τέκνων, ἐν πενθίμοις ἐσθήσεσι θαλλοὺς ἱκεσίους μετ' ὀλοφυρμῶν προτείνοντες: ἀντιπαρελθὼν ὁ Κόττας βραχέα τῇ * πατρῴᾳ διειλέχθη γλώττῃ, εἶτα ἐκαθέσθη. καὶ Κάρβων ἀναστάς, ἡμεῖς, ὦ Κόττα, φησὶ, πόλιν ἑλεῖν, ἀλλ' οὐχὶ καθελεῖν, * ἐπετρέψαμεν. μετ' αὐτὸν δὲ καὶ ἄλλοι ὁμοίως Κότταν ᾐτιάσαντο. πολλοῖς μὲν οὖν ἄξιος ὁ Κόττας ἐδόκει φυγῆς· μετριάσαντες δ' ὅμως, ἀπεψηφίσαντο τὴν πλατύσημον αὐτοῦ. Ἡρακλεώταις δὲ τήν τε χώραν καὶ τὴν θάλασσαν καὶ τοὺς λιμένας ἀποκαταστῆσαι, καὶ μηδένα δουλεύειν, ψῆφον ἔθεντο. ταῦτα Θρασυμήδους διαπραξαμένου, ἐπὶ τὴν πατρίδα μέν τινας πολλοὺς ἐξέπεμψεν· αὐτὸς δὲ μετὰ Βριθαγόρου τε καὶ Προπύλου (παῖς δ' ἦν ὁ Πρόπυλος Βριθαγόρου) κατὰ τοὺς ἑξῆς ἐπιμείνας χρόνους, τὰ λοιπὰ τῶν ἐπειγόντων καθίστατο. καὶ τινῶν ἐτῶν ἀνυσθέντων, τρισὶν ὁλκάσιν εἰς τὴν Ἡράκλειαν * ἄγεται. ἀφικόμενος δὲ, πάντα τρόπον ἐπενόει * ἐνοικίζεσθαι τὴν πόλιν, καθάπερ εἰς παλιγγενεσίαν ἀνακαλούμενος. ἀλλὰ πάντα πράττων, μόλις εἰς ὀκτακισχιλίους, ἅμα τοῖς οἰκετικοῖς σώμασι, συλλεγῆναι κατεπράξατο. Βριθαγόρας δὲ ἤδη τῆς πόλεως αὐξομένης, ἐλπίδας ἐποιήσατο πρὸς ἐλευθερίαν τὸν δῆμον ἀνενεγκεῖν. καὶ διαγεγονότων μὲν πολλῶν ἐτῶν, ἤδη δὲ τῆς Ῥωμαίων ἡγεμονίας εἰς ἕνα περιϊσταμένης ἄνδρα Γάϊον Ἰούλιον Καίσαρα: πρὸς τοῦτον ἠπείγετο. συνεπρέσβευον δὲ αὐτῷ ἄλλοι τέ τινες τῶν ἐπιφανῶν, καὶ ὁ υἱὸς Πρόπυλος. γνωσθεὶς οὖν τῷ Καίσαρι Βριθαγόρας, καὶ διαπραξάμενος ἐγγυτέρω τῇ φιλίᾳ προσελθεῖν: δι' ὑποσχέσεως * ἐγένετο. οὐ μὴν ἐξ ἐφόδου γε λαβεῖν τὴν ἐλευθερίαν ἠδυνήθη, ἅτε δὴ οὐκ ἐν τῇ Ῥώμῃ, ἀλλ' ἐφ' ἕτερα τοῦ Γαΐου περιφερομένου. οὐκ ἀφίστατο μέντοι γε Βριθαγόρας, ἀλλὰ περὶ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην αὐτός τε καὶ Πρόπυλος συμπεριαγόμενος τῷ Καίσαρι, ἐβλέπετο παρ' αὐτῷ, ὡς ἐπισημαίνεσθαι τὸν αὐτοκράτορα, τῆς λιπαρήσεως αὐτὸν ἀποδέχεσθαι. δωδεκαετίας δὲ τῆς παρεδρίας διαμετρήσης, καὶ περὶ τὸ εἰς Ῥώμην ἐπανιέναι τοῦ Καίσαρος διανοουμένου, ὑπό τε τοῦ γήρως καὶ τῶν συνεχῶν πόνων καταψυχθεὶς Βριθαγόρας τελευτᾷ, μέγα πένθος τῇ πατρίδι καταλιπών. εἰς τοῦτο μὲν τέλος ἐστὶν ὁ ις' λόγος τῆς Μέμνονος ἱστορίας τελευτᾷ.

Ἔστι δὲ ἡ συγγραφὴ νουνεχὴς μὲν, καὶ τὸν ἰσχνὸν μεταδιώκουσα χαρακτῆρα: ἡ μὴν οὐδὲ τῆς σαφείας ἀμελοῦσα, εὐλαβουμένη δὲ καὶ τὰς ἐκβολάς· πλὴν εἰ μή που τις ἀνάγκη συνωθοίη

καὶ τὰ

* ἐπιθεμένων.
* ἀπωκτίζετο
* πατρίῳ διαλέκτῳ φωνῇ.
* ἐπετρέψαμεν H. St.
* ἐπανάγεται. H. St. – A. M.
* ἀνοικίζεσθαι.
* ἐγένετο H. St.

ἐν τοῖς ἔξωθεν ἐγκαλλωπίζεται τῇ προσθέσει. οὐδὲ πρὸς ταύτην δὲ ἀεί τι συχνὸν ἀποκλίνει, ἀλλὰ τὸ κατεπεῖγον ἐπιμνησθεῖσα, ἔχεται πάλιν διαπρεπῶς τῆς προτεθείσης αὐτῇ κατ᾽ ἀρχὰς γνώμης. καὶ λέξεσι δὲ, εἰ μή που σπανίως ἐξαλλαττούσαις, ταῖς συνήθεσι χρῆται. τὰς δὲ προτέρας ἱστορίας, καὶ τὰς μετὰ τὴν ἑξκαιδεκάτην, οὔπω εἰπεῖν εἰς θέαν ἡμῶν ἀφικομένας ἔχομεν.

& externis addendis huc hortantibus, neque id accidit frequenter, sed vbi stimulari se sentit. Redit verò ad propositum. Verbis, nisi rarò immutatis, vsitatis vtitur. De octo libris præter sedecim, quòd eos nondum videre contigerit, non habeo dicere, MEMNON.

De Clearcho, Tyranno Heracleæ Ponticæ.

EX SVIDA.

CLEARCHVS Ponticus Athenas venit audiendi Platonis & doctrinæ philosophicæ cupiditate. Sed eius consuetudine non diu vsus (erat enim Diis inimicus) in somnis vidit mulierem [illegible] sibi dicentem, Excede Academia, & fuge Philosophiam: neque enim ea frui tibi fas est, quæ te infestissimo vultu intuetur. Quibus auditis, redit in expeditionem: & oppressus inuidia, patria relicta, conscensaque naue, dum exul oberrat, peruenit ad Mithridatem, castrisque apud eum positis, laudatur. Non multo post grauis inter Heracleotas existit seditio. Deinde in gratiam & concordiam redire cupientes, pacificatorem deligunt Clearchum. Is in reditu, in diuersorio quodam rursus in somnis Europium, Heracleotarum tyrannum sibi dicentem audit, Oportet te tyrannum esse patriæ. Sed & hic Philosophiam eum cauere iubebat, renouata somnij Atheniensis memoria. Rerum potitus, crudelissimus fuit, & insuperabili superbia incensus, humana conditione contempta, adorari se, & diuinos haberi sibi honores postulauit, & vestes Diis familiares induit, eorumque statuis decoras: & filium suum Ceraunon, id est fulmen, appellauit. Interfecit autem eum primum vindicta: deinde Chionis manus, familiaris Platonis, & eius ad tempus auditoris, qui odio tyranni in illius ædibus hausto patriam liberauit. Tam præclari facinoris socij fuerunt Leonides & Antitheus, ipsi quoque Philosophi. Iustas autem scelerum pœnas eum dedisse, dictum est. *Hoc fragmentum sumo pro Suida.*

De eodem Clearcho, Tyranno Heracleæ Ponticæ.

CVIVS historia exstat apud Memnonem, pag. 365.

Ex Diodoro Siculo, lib. XV. De eodem Clearcho.

EADEM verò tempestate Clearchus, ex Heraclea Pontica oriundus, tyrannidem affectauit, ac voti compos factus, æmulatus est Dionysij tyranni instituta, & splendidè tyrannidem in Heracleotas exercens, imperium tenuit per annos duodecim.

Ex eodem Diodoro, lib. XVI.

CLEARCHVS Heracleæ tyrannus, quum Dionysia (*id est Bacchanalia*) essent, dum ad spectacula vadit, interfectus est, per annos duodecim imperio potitus.

Ex Theopompo Chio, de eodem Clearcho.

APVD ATHENAEVM LIB. III.

MVLTOS morte violenta è medio tollebat, ac quam plurimis cicutam bibendam porrigebat. Quum vero innotuisset omnibus hic tyranni mos, propinandi venenum illud, tanquam poculum quod amicitiæ testandæ ergo propinari solet, ex ædibus non egrediebantur priusquam rutam edissent. Hoc enim qui ederint, illis aconiti potum nihil nocere ait.

De Timotheo Tyranno Heracleæ Ponticæ, Clearchi filio.

EX DIODORO LIB. XVI.

IMPERIO Clearchi quum successisset filius Timotheus, eo potitus est per annos XV.

Ex eodem Diodoro, eodem libro.

DVM hæc geruntur, Timotheus Heracleæ Ponticæ tyrannus obit, quum per quindecim annos dominatus esset. Ei successit frater Dionysius, qui per duos & triginta annos imperium obtinuit.

Ex Athenæo libro XII. de Clearcho secundo.

NYMPHIS Heracleotes libro secundo de Heraclea scribit, Clearchum, patriæ suæ tyrannum, eius filium qui tyrannidem primus inuaserat, luxu & quotidiana voracitate sensim in tantam molem carnis extumuisse, vt propter crassitiem, & obesitatem, anhelitus difficultate correptus sit & strangulatu, ideoque medicos præcepisse, vt tenuibus ad id paratis acubus, & prælongis, latera & ventrem configerent, quoties in profundiorem somnum laberetur. Carne in callum spissata ob nimiam pinguedinem, aliquandiu nihil ille sentiebat; quum verò ad puram adacta carnem acus perforasset, tum expergiscebatur. Iis qui responsa petebant, reddebat, corpori obiecta arca, quæ partes reliquas obtegeret, vt facie tantum aperta colloqueretur cum iis qui compellabant. *Memnon Clearchum Dionysij filium Clearchi qui primum tyrannidem occupauit nepotem [illegible].*

Aliquanto post.

ANNOS quinquaginta quinque natus diem obiit, tyrannide per annos triginta tres continuata, priorésque se tyrannos antecelluit comitate & mansuetudine.

De Zathra & Clearcho fratribus, Tyrannis Heracleæ.

EX DIODORO LIB. XX.

DVM hæc geruntur, Dionysius Heracleæ Ponticæ tyrannus obiit, cùm triginta duos annos imperasset. Successerunt autē eius imperio Zathras & Clearchus, filij, idq; per septédecim annos tenuerunt.

EVLOGIVS. CCXXV.

EVLOGII EPISC. ALEXANDRINI *Liber contra Seuerum & Timotheum hæreticos.*

LEGI B. Eulogij Episcopi Alexandrini opus libris duobus comprehensum, estque defensio S. Leonis Pontificis Romani. Accusatio verò Timothei & Seueri, qui Tomum reprehendebant. Etenim hæresis vtrumque superbè Synodum ac Tomum oppugnare compulit: Seuerum quidem planiorem, accuratiorem verò Timotheum. Domitiano autem Melitenæ opus dedicat. Primus quidem liber quatuor capitibus absoluitur, alter verò sedecim. Initio autem operis causam reddit suscepti laboris, quò & pij homines scribentem inuitarunt. quibus legem constituit & canonem, *scripta diiudicare non oportere ex parte, neque fragmenta quædam sumendo, ex his de tota scriptoris mente iudicium ferendum.* Hos enim Propheta execratur: *Væ Prophetis, qui sequuntur spiritum suum, & nihil vident.* (Ezech. 13. 3.) Hanc legem ac regulam & Patrum nostrorum decreta confirmant. Etenim Eustathius Antiochenus Episcopus in VI. aduersus Arrianos libris his verbis scribit: *sed Arriana scenæ saltatores peccatum fecisse Christum iactant.* & post non longè illud, Deum in Christo mundum sibi conciliasse: neque memoria tenent, nec linguæ organis conferunt: sed veluti graues calumniatores & accusatores locum labefactantes, accusationis certamen instituunt. Deinde & legis decretum. Oportet verò veritatis studio legitimè certantes, omnia abundè accipientes, sed non ad fraudem, partim quidem silere, partim verò arripientes offerre. Sic diuinus Basilius (B. Basilius.) ad hunc modum Sozopolitis scribens non recens opinionis hæc impietas, sed & olim ab absurdo insano Valentino inchoata; qui pauca Apostoli verba contrahens, impium sibi figmentum præparauit. Vt hæretici amentes solent partem aliquam scripturæ arripere & hanc deprauare, propter hanc cætera condemnare, & ad sacrarum lectionum calumnias & diuisionibus impium dogma conflare. Sic & Apostolorum princeps ab impiis accusetur est, vt diuidens Emmanuel, inquit, Iesum Nazarenum, quomodo vnxerit ipsum DEVS sancto Spiritu & virtute, qui venit benefacturus & liberans omnes tyrannide oppressos diaboli, quia Deus erat cum eo. Et profectò Paulum orbem terrarum pietatis præconio percurrentem, similibus iniuriis & calumniator perstringet, in quibus concionatus Atheniensibus locutus est: (Act. 17. 30.) Annunciat hominibus vt omnes vbique pœnitentiam agant, eò quod statuit diem, in quo iudicaturus est orbem in æquitate in viro, in quo statuit fidem præbens omnibus, suscitans eum à mortuis. De quibus iterum ad Hebræos scribens ait:

ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΠΑΠΑ ΑΛΕΞΑΝΔΡΕΙΑΣ *βιβλίον κατὰ Τιμοθέου καὶ Σευήρου.*

σκε'. (Eulogij, Papæ Alexandrini, liber contra Timotheum & Seuerum hæreticos.)

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ ἐν ἁγίοις Εὐλογίου πάπα Ἀλεξανδρείας βιβλίον ἐν λόγοις β'. τὸ δὲ βιβλίον συνηγορία μέν ἐστι τοῦ ἐν τῷ Τόμῳ Λέοντος τοῦ ἐν ἁγίοις τῆς Ῥώμης ἀρχιερέως, ἔλεγχος δὲ Τιμοθέου καὶ Σευήρου τῶν καθαπτομένων τοῦ Τόμου· καὶ γὰρ ἡ αἵρεσις ἑκάτερον κατὰ τῆς συνόδου καὶ τοῦ Τόμου μεγαλαυχεῖ ἀγωνίσασθαι: ἀλλὰ Σέβηρον μὲν πλατύτερον, Τιμόθεον δὲ ἀκριβέστερον. προσφωνεῖ δὲ τὸ βιβλίον Δομετιανῷ τῷ Μελιτηνῆς ἀρχιερεῖ. ὁ μὲν οὖν πρῶτος λόγος ἐν κεφαλαίοις ἀπαρτίζεται δ', ἐξ δὲ καὶ δέκα ὁ δεύτερος. διηγεῖται δὲ μετὰ τὰ προοίμια τὸ πρῶτον βιβλίον τὴν αἰτίαν, δι' ἣν ἡ γραφὴ προῆλθε, καὶ ὡς ἀνδρῶν εὐλαβῶν προτροπῇ ταύτην *ἐπράξατο. ἐφ' οἷς ἐκτίθεται νόμον καὶ κανόνα, Μὴ δεῖν ἐκ μέρους τὰ συγγράμματα κρίνειν· μηδ' ἀποσπάσματά τινα λαμβάνοντας, διὰ τούτων τὴν ὅλην τοῦ γράψαντος ἐνδιαβάλλειν διάνοιαν. τοῖς γὰρ τοιούτοις καὶ ὁ προφήτης ἐπαφίησι τὴν ἀράν. οὐαὶ τοῖς προφητεύουσι, λέγων, ἀπὸ καρδίας αὐτῶν, καὶ τὸ καθόλου μὴ βλέπουσι. τοῦτον δὲ τὸν νόμον καὶ κανόνα, καὶ τῶν ἱερῶν ἡμῶν πατέρων αἱ ψῆφοι κρατύνουσι. καὶ γὰρ καὶ Εὐστάθιος ὁ τῶν Ἀντιοχέων ἀρχιερεὺς ἐν ἓξ λόγοις τοῖς κατὰ Ἀρειανῶν αὐτοῖς ῥήμασιν οὕτω φησίν· ἀλλ' οἱ παράδοξοι τῆς Ἀρείου θυμέλης μασχοροὶ, τὸ μὲν ἁμαρτίαν πεποιηκέναι τὸν Χριστὸν φράζουσι. καὶ μετ' ὀλίγα· τὸ δὲ, ὅτι Θεὸς ἦν ἐν Χριστῷ κόσμον καταλλάσσων ἑαυτῷ: οὔτε ἐν μνήμῃ φέρουσιν, οὔτε τοῖς τῆς γλώττης ὀργάνοις ἐκπονοῦσιν· ἀλλ' ὥσπερ δεινοὶ συκοφάνται καὶ κατήγοροι ἀκρωτηριάσαντες τὸ χωρίον, τὸν ἀγῶνα τῆς κατηγορίας ποιοῦνται. εἶτα καὶ ἡ ψῆφος ἡ ὑπὲρ τοῦ νόμου. δεῖ δὲ φιλαλήθως τοὺς ἐννόμως ἀγωνιστὰς, πάντα συμπεριλαβόντας ἀπαραλείπτως, ἀλλὰ μὴ πρὸς ἀπάτην, μέρος μὲν ἀποσιωπᾶν, μέρος δὲ ἀποσπῶντας προφέρειν. ὡσαύτως καὶ Βασίλειος ὁ θεῖος, ὅτε Σωζοπολίταις ἐπιστέλλων γράφει· Οὐ νεώτερον τοῦτο τῆς δοκήσεως τὸ ἀσέβημα· ἀλλὰ πάλαι ἀπὸ τοῦ ματαιοτέρου ἀρξάμενον Οὐαλεντίνου: ὃς ὀλίγας τοῦ ἀποστόλου λέξεις ἀποσπαράξας, τὸ δυσσεβὲς *ἑαυτῷ κατεσκεύασε πλάσμα. ὥστε τῆς τῶν αἱρετικῶν ἐστὶν ἀπονοίας, μέρος τι παραλαβόντα τῆς γραφῆς· καὶ τοῦτο παραχαράσσοντα, δι' αὐτοῦ τε συκοφαντεῖν τὰ λοιπὰ, καὶ διὰ τῆς τῶν ἱερῶν λογίων συκοφαντίας καὶ κατατομῆς, συνιστᾶν ἑαυτοῖς τὴν ἀσέβειαν. οὕτω δι' αὖ κατηγορηθείη τοῖς ἀσεβέσι καὶ Πέτρος ὁ κορυφαῖος τῶν ἀποστόλων, ὡς διαιρῶν τὸν Ἐμμανουὴλ, φησὶ, Ἰησοῦν τὸν ἀπὸ Ναζαρὲθ ὡς ἔχρισεν αὐτὸν ὁ Θεὸς πνεύματι ἁγίῳ καὶ δυνάμει, ὃς διῆλθεν εὐεργετῶν καὶ ἰώμενος πάντας τοὺς καταδυναστευομένους ὑπὸ τοῦ διαβόλου, ὅτι ὁ Θεὸς ἦν μετ' αὐτοῦ. ναὶ δὴ καὶ Παῦλον, τὸν περιλαβόντα τὴν οἰκουμένην τῷ τῆς εὐσεβείας κηρύγματι, τοῖς ὁμοίοις *ἀνεπιτιμήτοις καὶ συκοφάνταις αἰτιάσεται, ἐν οἷς δημηγορῶν *καὶ Ἀθηναίοις ἔτι. παραγγέλλει τοῖς ἀνθρώποις πᾶσι μετανοεῖν, καθότι ἔστησεν ἡμέραν, ἐν ᾗ μέλλει κρίνειν τὴν οἰκουμένην ἐν δικαιοσύνῃ ἐν ἀνδρὶ, ᾧ ὥρισε, πίστιν παρέχων πᾶσιν, ἀναστήσας αὐτὸν ἐκ νεκρῶν. ἐν οἷς πάλιν πρὸς Ἑβραίους γράφων, φησίν·

* ἐπράξατο. M. M.

Eustathius Antiochenus.

* al. αὐτοῦ.

* al. ἀνεπιτιμήτοις.

* φησὶ Ἀθηναίοις.

ὃς ἐν

ὃς ἐν ταῖς ἡμέραις τῆς σαρκὸς αὐτοῦ δεήσεις καὶ ἱκετηρίας πρὸς τὸν δυνάμενον σώζειν αὐτὸν ἐκ θανάτου, καὶ ἑξῆς. ἆρ' ὁ συκοφάντης καὶ τῶν οἰκείων κλεμμάτων καὶ σπαραγμάτων κριτὴν ἑαυτὸν ποιῶν, οὐχ ὡς ἄνθρωπον λεγόντων ψιλὸν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, οὐκ ἂν καταγνοίη τῶν κηρύκων αὐτοῦ; ἀλλ' οὐχ οὕτω τῆς ἀληθείας ὁ φίλος· ἀλλ' ἐπισυνάψας τοῖς προειρημένοις, ἃ καθ' ἕτερον μέρος περὶ τοῦ σωτῆρος τοῖς τῆς εὐσεβείας κήρυξιν ἐθεολογήθη, πάσης ὕβρεως ἀνωτέρους τοὺς τῆς εὐσεβείας [ἀποδείξει] διδασκάλους. οἷον, συνάπτει τοῖς προειρημένοις τό· ὧν οἱ πατέρες, καὶ ἐξ ὧν ὁ Χριστὸς τὸ κατὰ σάρκα, ὁ ὢν ἐπὶ πάντων θεὸς εὐλογητὸς [εἰς] εἰς τοὺς αἰῶνας ἀμήν. ναὶ δὴ καὶ τό· ὃς ὢν ἀπαύγασμα τῆς δόξης, καὶ χαρακτὴρ τῆς ὑποστάσεως αὐτοῦ, φέρων τε τὰ πάντα τῷ ῥήματι τῆς δυνάμεως αὐτοῦ. ὁ ταῦτα τοῖς προρρηθεῖσι συναρμόσας, καὶ Νεστόριον τούτοις ἀσεβοῦντα διελέγξει, καὶ τὴν εὐσέβειαν λαμπροτέραν ἐπιδείξει. οὕτω δὲ καὶ ὁ θαυμάσιος πάλιν Βασίλειος τὴν περὶ τῶν λόγων κρίσιν γίνεσθαι παραινεῖ, ἐν οἷς πρὸς τοὺς μοναχοὺς γράφει τὰ ἀμφιβόλως λεγόμενα, καὶ ἐπικεκαλυμμένως εἰρῆσθαι δοκοῦντα ἔν τισι τόποις τῆς θεοπνεύστου γραφῆς, ὑπὸ τῶν ἐν ἄλλοις τόποις ὁμολογουμένων σαφηνίζεσθαι. ὅτι δὲ οὐ χρὴ διά τινων σπαραγμάτων καὶ περικομμάτων τὴν τοῦ συγγραφέως κρίνειν εὐσέβειαν, οὕτω λαμπρὰν ἀφίησι τὴν ἀκτῖνα ἡ ἀλήθεια, ὡς καὶ Σευῆρον αὐτόν, καίτοι περὶ ταῦτα τυφλώττοντα, ὅμως πεῖσαι τοῦτο συνιδεῖν. γράφει γὰρ πρὸς Ἰουλιανὸν τὸν Ἁλικαρνασοῦ, Δεῖ τοίνυν τὰς τῶν ὁσίων κατὰ καιροὺς τῆς ἁγιωτάτης ἐκκλησίας μυσταγωγῶν διδασκαλίας ἐντελῶς ἀναγινώσκειν, καὶ μὴ * ἑκατέροις τὰ ἐκείνων προφέρειν, καὶ τῆς ὅλης αὐτῶν διανοίας ἐπικινδύνως καταστοχάζεσθαι. τοῦτο δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀποστολικῶν καὶ εὐαγγελικῶν συγγραμμάτων, καὶ ἐπὶ πάσης τῆς θεοπνεύστου γραφῆς προσήκει ποιεῖν· ἐπεὶ μηδὲ ἐκ μιᾶς ῥήσεως, ἤγουν ἐπιστολῆς ἢ συντάγματος, δεῖ περιαστῆσαι τὴν ὅλην τοῦ συγγραφέως εὐσέβειαν. οὕτω μὲν ἡ τῆς ἀληθείας τοῦ κανόνος ἀστραπὴ καὶ τὸν Σευῆρον, καίτοι τυφλὸν ὄντα, τῆς οἰκείας αὐγῆς ὅμως ἀπολαῦσαι παρεσκεύασεν. ἀλλὰ γὰρ τοῦ μὲν νόμου τὸ ἄμαχον κράτος συνιδεῖν * ἔγνω· χρήσασθαι δὲ τῷ ἀσυνέτῳ τῆς γνώμης οὐκ ἐμελέτησε. τὸν γὰρ τοῦ ἐν ὁσίᾳ τῇ μνήμῃ Λέοντος τόμον οὐ τῷ νόμῳ, ὃν ἐκήρυξε, τῇ δὲ τῆς ἀντιπαθείας γλώσσῃ ζυγοστατῶν, καὶ διά τινων σπαραγμάτων καὶ κιβδήλων λόγων προοιμιάζων ἔδοξεν ἐν ἀσεβείᾳ γράφειν τὸν εὐσεβῆ· αὐτὸς ὢν ἀλιτήριος, ἃ διαβάλλειν ἄλλους ἐτόλμησε. τίς γὰρ ὀξύτερον ἄλλος βέλος κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς ἀφῆκε Νεστορίου τῆς στερρᾶς ἐκείνης καὶ λεοντείας φωνῆς; ὁ ἀπαθὴς θεὸς οὐκ ἀπηξίωσε παθητὸς γενέσθαι ἄνθρωπος, καὶ ὁ ἀθάνατος νόμοις ὑποκεῖσθαι θανάτου. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁ συκοφάντης παρέτρεχε· ἄλλα δέ τινα ῥητὰ πρὸς τὸ οἰκεῖον περικόπτων τε καὶ διαστρέφων βούλημα· οὔτε τὴν προειρημένην φωνὴν δυσωπεῖται, οὔτε τὸν παρ' αὐτοῦ λόγοις τιμηθέντα νόμον ἔτι βούλεται εἰδέναι. εἰ μὲν γὰρ ἅπασα ἡ τοῦ ἐν ἁγίοις Λέοντος ἐπιστολὴ δι' ἀμφιβόλων τινῶν ὥδευε, καὶ ἐξ ὧν οἱ ἀκέφαλοι τὴν τῆς μιᾶς ὑποστάσεως αἰτιῶνται διαίρεσιν· τάχα ἂν αὐτοῖς τῆς διαβολῆς ἡ ἄγνοια πρόφασις. ἐπεὶ δὲ διὰ μυρίων ἡ εὐσέβεια πρόδηλος

* al. ἐκ μέρους.

* al. ἔχει

EVLOGIVS.

Heb. 5. 7.

Qui in diebus carnis suæ preces supplicationesque ad eum qui posset illum saluum facere à morte, & deinceps. Calumniator igitur proprij furti & lacerationis iudicem seipsum constituens, non vt nudè hominem dicentes Dominum nostrum IESVM CHRISTVM, contemneret præcones ipsius, sed non sic veritatis amicus. Et prædictis adiungens, quæ ex alia parte de Saluatore à pietatis præcone denuntiata sunt, extra omnem iniuriam pietatis magistros ostendit, vt illud adiungit: *Patres ex quibus est Christus secundum carnem, qui est super omnia benedictus in sæcula, Amen.* Certè & illud: *Qui cum sit splendor gloriæ, & figura substantiæ eius, portansque omnia Verbo virtutis suæ.* Hæcque primis accommodans, & Nestorium impium in his accusabit, & pietatem clariorem reddet. Et sic rursum diuinus Basilius fieri de orationibus iudicium suadet, quibus ad monachos ambiguè dicta perscribit, & obscurè dicta in aliquot sacræ scripturæ locis visa, vt alia clarè dicta loca ostendunt: Non oportere per aliquot fragmenta & diuulsiones scriptoris pietatem iudicare, adeò clarum radium emittit veritas, vt Seuerum in his cæcutientem, tamen consensum suasisse. Scribit enim ad Iulianum Halicarnassæum. Oportet igitur præceptiones sanctorum sanctæ Ecclesiæ doctorum per occasionem perfectè legere, & non singulatim omnia proferre, & de toto sensu periculosè coniectare. Hoc in Apostolicis atque Euangelicis scriptis, atque adeò in omni diuinitus inspirata scriptura seruandum est, quando non in vna voce scilicet epistolæ vel operis collocanda est scriptoris pietas. sic & veri canonis fulgur Seuerum cæcum proprio fulgore tamen frui siuit, sed inexplicabile legis robur cognoscere licuit. Vti verò consueta sententia neglexit. Piæ enim memoriæ beati Leonis librum non lege quam prædicauit, sed contraria expendens lingua, & per fragmenta quædam & perniciosis sermonibus præfando, visus est de impietate pie scribere: ipse reus verò existens eorum quæ aliis obiicere ausus est. Quis enim alius acutius telum in Nestorium impium torsit, quàm voce robusta Leo? *Impatibilis DEVS dignatus est homo fieri, & immortalis mortis parere legibus.* Hæc sycophanta prætermittit: alia verò quædam dicta resecans ad suum dogma rapit, nec pudet vocis illius prædictæ, neque agnoscere ab ipso cultam vult legem. Si enim integra Leonis epistola per ambiguitates ambulauit, etiam ex quo Acephali, vnius personæ diuisionem damnant, Facilem iis imperitia calumniandi occasionem afferebat. Postquam verò per innumerabilia pietas ostensa est,

Rom. 9. 5.

Heb. 1. 3.

Vide hæc & sequentia in Leonis operibus.

EVLOGIVS. quomodo non sycophantæ arripiunt alteram à prima impietatem: sed in his capita duo. Tertium verborum calumniantium, sancti Leonis comparatio, & ex eodem libro redditio, qua iniusta calumniantium sententia clarius refellitur. Hæc autem calumniantur. Primùm enim seruat altera natura indeficienter sui proprietatem. Et quemadmodum non tollit serui formam Dei forma: sic & serui forma non minuit Dei formam. Quod igitur dictum est secundùm se piè mentis germen est. Nisi quid contra obiiciatur ex ipsa epistola. Sic enim melius impietatis improbitas accusetur. Sic enim habet: Ipse sempiterni Patris vnigenitus sempiternus, genitus ex Spiritu sancto & Maria Virgine. Quæ generatio temporalis diuinam ipsius ac sempiternam generationem nihil diminuit, neque ipsi quid postponit, vsque ad illud: Conceptus est videlicet de Spiritu sancto in vtero Virginis matris, vt quæ sic seruata integritate ipsum genuerit, quemadmodum & manente virginitate concepit. Intellexit hoc aliquando Nestorius? Reperiatne itaque contra hæc aliquis quod iure calumnietur, etiamsi ipsum diabolum habeat cooperantem in hac re ab initio homicidam? Quare igitur non ad hæc, etsi quid ambiguum eit adaptamus, sed hæc potius inde sumere audemus? Cerne Acephalum quomodo non iterum alterum dictum omittens erubescit, quæ, inquit, in [vniuersa] quantitate relata vtrinque sunt, & hominis vilitas & Dei contra magnitudo. Quemadmodum enim cùm dicit: Deus mutationem non suscipit: Sic homo diuinæ dignitatis non consumitur. Quomodo enim pudore non est affectus dictam vocem opponens, & ad debitum nostræ naturæ conditum esse. diuina natura vnita est patibili naturæ, vt hoc certè nostris medicinis aptum exsistens, vnus & ipse mediator Dei & hominum exsistens homo IESVS CHRISTVS, & mori per vnam potuit, & finiri per alteram non potuit. Rursum tertium ad accusationem trahunt. Operatur enim vtraque forma per alterius communicationem, donec diuinitas quidem miraculis clarescat, humanitas verò iniuriis excipiatur. Duos enim esse operantes, docere sententiam accusatores mentiuntur. Sed ille rursum per seipsum opponens vocem propriam, obstruit os eorum dicens, vnus ipse & Filius Dei verè, & verè filius hominis est. Deus quidem quatenus. *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum, & Deus erat Verbum*: Homo verò secundùm illud, Verbum caro factum est, & habitauit in nobis, vsque ad illud: Quem vt hominem. Certè audit dæmonis astutia. huic quasi DEVS sit Angelorum ordo ministrat. Hæc enim tunc dicta dilucidè explicat, & quæcumque hæresis calumniari aggreditur, & omni calumnia ostendit superiora. Quarto carpit hanc sententiam,

1. Tim. 2. 5.

Ioan. 1. 1.

πῶς οὐχὶ δευτέραν ἐπὶ τῇ πρώτῃ δυσσεβείᾳ οἱ συκοφάνται * προσλαμβάνουσιν; ἀλλ' ἐν τούτοις μὲν τὰ δύο κεφάλαια. τρίτον δὲ ἂν εἴη τῶν διαβαλλομένων ῥητῶν, τοῦ ἐν ἁγίοις Λέοντος ἡ παράθεσις, καὶ ἡ ἐκ τοῦ αὐτοῦ τόμου ἀνταπόδοσις, δι' ἧς ἡ ἄδικος τῶν συκοφαντῶν γνώμη λαμπρῶς στηλιτεύεται. ἔστι δὲ τῶν συκοφαντουμένων. τηρεῖ γὰρ φυλάττει ἑκατέρα φύσις ἀνελλιπῶς τὴν ἑαυτῆς ἰδιότητα: καὶ ὥσπερ οὐκ ἀναιρεῖ τὴν τοῦ δούλου μορφὴν ἡ μορφὴ τοῦ θεοῦ, οὕτω τὴν τοῦ θεοῦ μορφὴν ἡ τοῦ δούλου μόρφωσις οὐκ ἐμείωσε. τὸ μὲν οὖν ῥητὸν καὶ καθ' ἑαυτὸ εὐσεβοῦς διανοίας ἐστὶ βλάστημα. πλὴν ἀλλ' ἀντιπαραχείσθω τούτῳ ἐκ τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς: οὕτω γὰρ ἂν μᾶλλον ἐλεγχθείη τῆς δυσσεβείας τὸ κακούργημα. ἔχει γὰρ οὕτως· ὁ δὲ αὐτὸς τοῦ ἀϊδίου πατρὸς μονογενὴς ἀΐδιος, ἐτέχθη ἐκ πνεύματος ἁγίου καὶ Μαρίας τῆς παρθένου. ἥτις γέννησις χρονικὴ τῆς θείας αὐτοῦ καὶ ἀϊδίου γεννήσεως οὔτε τι ἀπεμείωσεν, οὔτε μήν τι ταύτῃ προσέθηκεν, ἕως τοῦ· συνελήφθη μὲν οὖν δῆλον ὅτι ἐκ πνεύματος ἁγίου ἐν γαστρὶ παρθένου μητρός. ἥτις οὕτω φυλαχθείσης τῆς παρθενίας αὐτὸν ἀπεκύησεν· ὥσπερ οὖν καὶ ἀκεραίου μεινάσης τῆς παρθενίας συνέλαβεν. ἆρ' ἐνενόησέ ποτε ταῦτα Νεστόριος; ἆρ' εὑρήσει τις κατὰ τούτων διαβολήν τινα, κἂν αὐτὸν ἐνεργοῦντα ἐν ἑαυτῷ τὸν ἀπ' ἀρχῆς ἀνθρωποκτόνον ἔχει διάβολον; διὰ τί οὖν μὴ πρὸς ταῦτα καὶ εἴ τι ἀμφίβολον μεθαρμόζομεν, ἀλλὰ ταῦτα μᾶλλον ἐκεῖθεν συνδιαβάλλειν θρασυνόμεθα; ὅρα δὴ [ῥήσεως] τὸν ἀκέφαλον πῶς πάλιν ἑτέρας οὐκ αἰσχύνεται καταστρέχων ῥήσεως, ἥ φησιν ἐν [ὅλῳ] ὅσῳ τὰ συναμφότερα μετ' ἀλλήλων εἰσὶ, καὶ τοῦ ἀνθρώπου τὸ ταπεινὸν, καὶ τὸ μέγεθος τῆς θεότητος. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ λέγειν, ὁ θεὸς τροπὴν οὐχ ὑφίσταται: οὕτως ὁ ἄνθρωπος τῷ μεγέθει τῆς ἀξίας τῆς θείας οὐκ ἀναλίσκεται. πῶς γὰρ οὐκ ἐδυσωπήθη τὴν λέγουσαν ἀντιπαραθεὶς φωνὴν, καὶ πρὸς τὸ χρεωσούμενον ὄφλημα τῆς ἡμετέρας φύσεως ἐκτιθῆναι, ἡ θεία φύσις ἡνώθη τῇ φύσει τῇ παθητῇ: ἵνα τοῦτο δὴ τὸ ταῖς ἡμετέραις ἰάσεσιν ὑπάρχον ἁρμόδιον, εἷς καὶ ὁ αὐτὸς ὢν μεσίτης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων ἄνθρωπος Ἰησοῦς Χριστὸς, καὶ ἀποθνήσκειν ἐκ τοῦ ἑνὸς δυνηθῇ, καὶ τελευτᾶν ἐκ τοῦ ἑτέρου μὴ δυνηθῇ. πάλιν * τρίτον εἰς κατηγορίαν προτείνουσιν. ἐνεργεῖ γὰρ ἑκατέρα μορφὴ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας, ἕως καὶ τὸ μὲν αὐτῶν διαλάμπει τοῖς θαύμασι, τὸ δὲ καὶ ταῖς ὕβρεσιν ὑποπέπτωκε. δύο γὰρ εἶναι τοὺς ἐνεργοῦντας ἐκδιδάσκειν τὸ ῥητὸν οἱ κατήγοροι ψευδολογοῦσιν. ἀλλ' ἐκεῖνος πάλιν δι' ἑαυτοῦ * ἀντιπαραθεὶς τὴν οἰκείαν φωνὴν, ἐμφράττει τούτων τὰ στόματα, λέγων· εἷς καὶ ὁ αὐτὸς υἱός τε τοῦ θεοῦ ἀληθῶς καὶ ἀληθῶς υἱὸς ἀνθρώπου τυγχάνει: θεὸς μὲν κατὰ τοῦτο, καθὸ ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεὸν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος. ἄνθρωπος δὲ κατὰ τοῦτο: καθὸ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, ἕως τοῦ· ὃν ὡς ἄνθρωπον. τοιγαροῦν πειράζει ἡ τοῦ διαβόλου πανουργία. τούτῳ ἅτε δὴ θεῷ ὄντι ἡ τῶν ἀγγέλων τάξις διακονεῖ. τὰ γὰρ ἐνταῦθα ῥηθέντα σαφῶς ἑρμηνεύει, καὶ ἅπερ ἡ αἵρεσις συκοφαντεῖν ἐπεχείρησε, καὶ διαβολῆς ἁπάσης δεικνύει ἀνώτερα. τέταρτον διαβάλλουσι τὴν ἔχουσαν ῥῆσιν,

* al. προσλαμβ.

* τὴν μορφὴν τ...

* ἀντιπαραβ. θεὶ..

ὅτι

ὅτι δὲ πρὸς τὸ τοῦ προδρόμου ἑαυτοῦ Ἰωάννου ἔρχεται βάπτισμα, ἵνα μὴ λάθῃ ὅπερ τῷ προκαλύμματι τῆς σαρκὸς ἡ θεότης ἐκρύπτετο· ἡ τοῦ πατρὸς φωνὴ οὐρανόθεν ἐπιβοῶσα, φησίν· οὗτός ἐστιν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός, ἐν ᾧ ηὐδόκησα. ἀλλ' εὐθὺς αὐτίκα καταισχύνει τῆς ῥωμαϊκῆς ἀρχιερωσύνης τὸ καλλώπισμα. λέγει γάρ, προέρχεται τοίνυν εἰς τὸ ταπεινὸν τοῦτο τοῦ κόσμου ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ, ἀπὸ τοῦ οὐρανίου θρόνου καταβαίνων, καὶ ἀπὸ τῆς πατρικῆς δόξης οὐκ ἀφιστάμενος, καινῇ τῇ τάξει καὶ καινῇ τῇ γεννήσει γενόμενος· καινῇ μὲν τῇ τάξει, *ὅπερ ἀόρατος ὢν ἐν τοῖς ἑαυτοῦ, ὁρατὸς γέγονεν ἐν τοῖς παρ' ἡμῖν. μέχρι γὰρ τοῦ ὁ ὢν *θεὸς ἀληθής, αὐτὸς ἔτι καὶ ἄνθρωπος ἀληθής, καὶ μετὰ ταῦτα. ὥσπερ οὖν, ἵνα τὰ πολλὰ παραλείψω, ἡ τῆς αὐτῆς ἐστι φύσεως τὸ κλαίειν ἐκ διαθέσεως οἰκείου τὸν τελευτήσαντα φίλον, καὶ τὸ τὸν αὐτὸν ἀναζῆν μέλλοντα, διασκεδασθέντος τῷ προστάγματι τῆς τεταρταίας ἤδη ταφῆς, ἐξαναστῆσαι πρὸς τὸ κέλευσμα τῆς φωνῆς, καὶ ἑξῆς· μέχρι τοῦ, ὅς τις δι' ἀποκαλύψεως τοῦ πατρὸς, τὸν αὐτὸν καὶ υἱὸν τοῦ θεοῦ ὡμολόγησε καὶ χριστόν. ἀλλὰ πάλιν ἡ αἵρεσις διασύρει τὸ λεχθὲν ῥητόν· εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐν τῷ δεσπότῃ Ἰησοῦ τῷ Χριστῷ τοῦ Θεοῦ καὶ τοῦ ἀνθρώπου *ἕν ἐστι πρόσωπον· ὅμως [ἕτερον] ἐστὶν ἐκεῖνο, ἐξ οὗ ἐν ἑκατέρῳ κοινόν ἐστι τὸ τῆς ὕβρεως· καὶ ἕτερον ἐξ οὗ κοινὸν τὸ τῆς δόξης καθέστηκεν. ἀλλ' ὁ ἱερὸς ἀνὴρ καὶ ἀναισχυντοῦντας ὄντας, δι' ἑαυτοῦ ἐλέγχει τοὺς δυσσεβεῖς. λέγει γάρ· μετὰ δὲ τὴν ἀνάστασιν τοῦ κυρίου, ἥτις δηλαδὴ τοῦ ἀληθινοῦ σώματος αὐτοῦ γέγονε, ἐπειδὴ ἄλλος οὐκ ἀνέστη, εἰ μὴ ὁ σταυρωθεὶς καὶ ἀποθανών· μέχρι τοῦ, ἀλλ' ἵνα υἱὸν θεοῦ καὶ τὸν λόγον ὁμολογήσωμεν καὶ τὴν σάρκα. ἀλλ' ἔτι ἐπιπηδᾷ τὸ αἱρετικὸν φρόνημα, καὶ διαβάλλει τό, διὰ ταύτην τοίνυν τοῦ προσώπου ἕνωσιν ἐν ἑκατέρᾳ φύσει νοεῖσθαι ὀφείλουσαν. ἀλλὰ κἀνταῦθα τοῖς ἰδίοις ὅπλοις ὁ συκοφαντούμενος τούτους καταβάλλει, λέγων· ἐν ἀκεραίᾳ τοιγαροῦν ἀνθρώπου καὶ τελείᾳ φύσει θεὸς ἀληθὴς ἐτέχθη ὅλος ἐν τοῖς ἑαυτοῦ, καὶ ὅλος ἐν τοῖς ἡμῶν, καὶ ἑξῆς. τοιγαροῦν ὡς μένων ἐν μορφῇ θεοῦ, πεποίηκεν ἄνθρωπον· οὕτως ἐν μορφῇ δούλου γέγονεν ἄνθρωπος. πάλιν ἡ αἵρεσις ὀνειδίζει (κατὰ τοῦ, ποία φύσις ἐμπεπαρμένη τοῖς ἥλοις ἐν τῷ τοῦ σταυροῦ ξύλῳ κρέμαται). καὶ πάλιν ὁ τῆς εὐσεβείας στρατηγὸς τρέπει τὸ πολέμιον, πολλοὺς ἑαυτῷ συνεπαγόμενος συμμάχους· πλὴν ἀλλὰ καὶ καθ' ἑαυτὸν οὕτω καταβάλλει τούτους· περὶ γὰρ Εὐτυχοῦς λέγων, φησίν· ὃς τὴν φύσιν τὴν ἡμετέραν ἐν τῷ μονογενεῖ υἱῷ τοῦ θεοῦ, οὔτε διὰ τῆς ταπεινότητος, οὔτε διὰ τῆς δόξης ἐπέγνω τῆς ἀναστάσεως, καὶ ἑξῆς. μέχρι τοῦ, τί δέ ἐστι τὸ διαιρεῖν τὸν Ἰησοῦν, εἰ μὴ τὴν ἀνθρωπίνην ἀπ' αὐτοῦ φύσιν ἀποχωρίζειν τὸ μυστήριον, δι' οὗπερ ἐσώθημεν μόνου, πειρᾶσθαι μάταιον διὰ πλασμάτων ἀναιδῶν ἀπεργάζεσθαι. τὰ μὲν οὖν ῥητὰ τοῦ ἐν ἁγίοις Λέοντος, τά τε ἐπηρεαζόμενα ματαίως, καὶ ἃ τοὺς ἐπηρεάζοντας καταισχύνουσι, ταῦτα· ἃ τοσοῦτον συσφίγγει τὴν ἕνωσιν, ὥστε θαυμάζειν πῶς ἐκ τούτων οἱ συκοφάνται ἐπὶ σύγχυσιν τοῦ ἀνδρὸς καλεῖν, ὥσπερ ἐκ τῶν ἐπηρεασθέντων [τὴν] διαίρεσιν συνεπλάσαντο. τὸ γὰρ λέγειν, ὡς ὁ ἀπαθὴς θεὸς οὐκ ἀπηξίωσε παθητὸς γενέσθαι ἄνθρωπος, καὶ ὁ ἀθάνατος νόμοις ὑποκεῖσθαι θανάτου, καὶ ὁ ἄχρονος ἤρξατο ἀπὸ χρόνου· πῶς ἔλαθε τοὺς πικροὺς συκοφάντας, μὴ συγχύσεως τὸν ἄνδρα γράφεσθαι διὰ τούτων;

* al. ἑαυτ.

* αὐτὸς ὢν ἀλ.

* ἕτερα

EVLOGIVS.

quando à præcursore Ioanne cœpit Baptismus, ne ignoretur quia obscuro carnis velamento tegitur diuinitas. vox Dei Patris cœlitus demissa ait: *Hic est filius meus dilectus in quo mihi bene complacui.* Sed mox pudet illos Romani Pontificij dignitatis. Sic enim ait: Venit igitur in hanc mundi vilitatem DEI Filius, è cœlesti descendens throno, & à patria non discedens gloria, nouo modo nouàque generatione natus. Nouo quidem modo, vt qui inuisibilis erat, visibilis factus sit apud nos. Hactenus Deus verus, idem etiam verus homo, & quæ sequuntur. Quemadmodum igitur, vt multa complectar, non eiusdem est naturæ deflere ex commiseratione amicum, & redivivum, diuulgato iam obitu quatriduani mortui, ad vocis iussum resurgere, & infra vsque ad illud: Quicumque per reuelationem Patris eundem DEI Filium confessus & CHRISTVM. sed rursum hæresis dictum verbum discerpsit; etsi maximè in Domino IESV CHRISTO DEI filio & hominis vna est persona: tamen aliud est illud, ex quo in vtroque communis est iniuria, & alterum, ex quo communis opinio orta est. Sed sanctus vir impudentes per hoc conuertit impios. Dicit enim: post Domini resurrectionem quæ videlicet veri corporis ipsius facta est, cùm alius non resurgat, nisi cruci affixus & mortuus &c. sed vnum DEI Filium confiteamur & carnem. Postquam verò inualit hæretica opinio, & hoc deprauat. Per hanc igitur personæ vnitatem in vtraque natura debitam intelligi. Etiamsi verò hic proprijs armis sycophanta hos inuadit, dicens: In importunitate igitur hominis, & vltima natura, DEVS verè natus est totus in iis, quæ ipsius, & totus in nostris, & deinceps. Vt manens igitur in forma Dei, fecit hominem. Sic in serui forma factus homo est. Rursum hæc hæresis oppugnat, Qualis natura infixa clauis ligno Crucis pendet. Et rursum pietatis miles euertit hostem, multos in se adducens commilitones. nisi quod & sic per se hos complectatur. De Eutyche sic enim loquitur: Qui naturam nostram in vnigenito Dei Filio, neque humilitate, neque gloria agnouit resurrectionis, & quæ sequuntur vsque ad illud: Quid separat IESVM, nisi mysterium humanam ab ipso naturam seiungere, per quem solum saluati sumus; conari illusum per impudentes fictiones operari. Et quidem beati Leonis dicta quædam temere reprehensa, & quorum pudeat ipsos calumniantes, hæc sunt: quæ talem constringunt vnitatem, vt admirentur quomodo in his sycophantæ non confusionem viri reprehenderint, quemadmodum è calumnia oppressis diuisionem confingunt. Dicere enim, vt impatibilis Deus non dedignatus est fieri homo mortalis, & mortis non horruit obsequium, & sine tempore factus est cum tempore. quomodo ignorarunt mali calumniatores, non scripsisse virum per hoc cōfundi,

Matth. 17. 5.

EVLOGIVS. nisi quod, vt diuisionem redarguunt hæc, sic & illa confusionem adornant.

Quo tandem scriptor hic tendat, geminum hinc aduersus Ecclesiam nascitur bellum. Hinc enim Eutychem referens principem, illinc vero Nestorium, & post acceptam plagam, lapsumq; pugnam instaurantem, cum vtroque pugnans pietatis hic dux, suis ipsos ac mutuis telis vulnerat. Et cum Nestorio quidem dimicans, confusionem per confessionem summæ vnitatis stultis inuehere videtur. Cum Eutyche vero certans, naturarumq; diuersitatem accuratè defendens, differentiam personarum in medium attulisse accusatur. Oportet verò integrum auditorem scriptoris scopum inuestigare, & totius scriptionis seriem considerare. Duos autem sese hostes nactum, scribens ipse ad pientissimum Leonem Imp. & Nestorium anathemate feriens & Eutychem, clare docet. Oportebat autem Patrum vigilias circumspectè legisse. & quemadmodum Arianis exilia verba, passionémque in Filij Deitatem referentibus, vt ipsum minorem faciant Patre, Patres dicitis crassioribus vti verbis, dominicum appellantes hominem, vel assumptum.)

πλέω ἀλλ', ὥσπερ τὴν διαίρεσιν ἐπιρραπίζει ταῦτα, οὕτω κἀκεῖνα τὴν σύγχυσιν ἀποσκευάζει].

Τί δήποτε δὲ ὁ συγγραφεὺς διὰ τοιούτων ὥδευσε ῥημάτων, διττὸς τηνικαῦτα κατὰ τῆς ἐκκλησίας συνίστατο πόλεμος. ἐντεῦθεν μὲν τὸν Εὐτυχέα φέρον πρωτοστάτην, ἐκεῖθεν δὲ τὸν Νεστόριον, καὶ μετὰ τὴν πληγὴν καὶ τὸ πτῶμα μαχόμενον ἔτι. πρὸς οὖν ἑκατέρους ὁ τῆς εὐσεβείας στρατηγὸς διαμαχόμενος, * οἰκείοις καὶ καταλλήλοις βέλεσι τοὺς ἀντιπάλους ἐπίεζε. καὶ Νεστορίῳ μὲν πολεμῶν, σύγχυσιν διὰ τὴν ὁμολογίαν τῆς ἄκρας ἑνώσεως τοῖς ἀσυνέτοις δοκεῖ παρεισάγειν. Εὐτυχεῖ δὲ συμπλεκόμενος, καὶ τὴν τῶν φύσεων διαφορὰν ἀκριβολογούμενος, διαφορὰν ὑποστάσεων κατηγορεῖται πρεσβεύειν. δεῖ δὲ τὸν ἀδέκαστον ἀκροατὴν τὸν τοῦ συγγραφέως σκοπὸν ἐξετάζειν, καὶ τὸν εἱρμὸν ὅλον τῆς * γραφῆς ἐπισκοπεῖν. ὅτι δὲ διχόθεν αὐτῷ περιέβαλε τὸ πολέμιον, αὐτὸς γράφων πρὸς τὸν εὐσεβέστατον βασιλέα Λέοντα, καὶ Νεστόριον ἀναθεματίζων καὶ Εὐτυχέα, σαφῶς ἐκδιδάσκει. ἐχρῆν οὖν εὐλαβῶς τοῖς τῶν πατέρων πόνοις προσέχειν: ἀλλὰ μὴ [πρὸς] διαβολὴν αἰτίῳ τῷ ἀγνωμονεῖν ἑτοίμους εἶναι. καὶ καθάπερ τῶν Ἀρειανῶν τὰ ταπεινὰ ῥήματα, καὶ τὸ πάθος εἰς τὴν τοῦ υἱοῦ θεότητα μεταφερόντων, ὡς αὖ αὐτὸν εἰς τὸ ἔλαττον καταγάγωσι τοῦ πατρὸς τοὺς πατέρας φασὶ βιαζομένους παχυτέραις χρήσασθαι λέξεσι τὸν κυριακὸν ὀνομάζοντας ἄνθρωπον καὶ τὸν ἀναληφθέντα. λείπει.

** al. [illegible]*
** συγγραφ. ἐπισκοπεῖν.*

CCXXVI.

EVLOGII *eiusdem liber contra Theodosium & Seuerum.*

LECTVS liber EVLOGII Alexandrini Episcopi, quo piæ doctrinæ causam suscepisse videtur, pudorem propugnatoribus impietatis incutiens. Inscribit vero librum primum Pontifici Leoni, accusatus ac reprehensus à Theodosio, alicubi vero à Seuero Acephalis. Perstringit vero illorum dementiam improbitatémq; nihil ostendens verum neque concludere necessario, conficta & falsa mendacia. & non contra illum magis armatos, quicum pugnent, nihilominus tamen aduersus Sanctos omnes. quorum nomina respuunt: non igitur inficiantur. & pro omnibus audacter illos opposuit, quibus S. Leonem oppugnant, & contra B. Cyrillum, quodque mirandum magis, aduersus eos, qui decreta opponunt. Has enim voces quas allatrant, Cyrillum sæpius obiiciūt afferentem, aliorúmque SS. Patrum cateruam. Quo in numero Athanasius, Gregorij, Basilius, Ambrosius, & Amphilochius. Denique amentiæ confutatio, Seuerum ipsum vbique dogmatis auctorem adducit. Quibus vsus est B. Leo [in numeris hæreseos] conuitiis à Theodosio & Seuero excipitur. Sic illorum dementiam ostendit, & aduersariam tuentes partem armis exuit, vt in se ictus assiduos inferentes, nihil læderent. Est autem hic Scriptor purus ac suauis, & breuiter ac leuiter accusationes instituens, & sine causa nihil in medium proferens. In quatuordecim capita hæreticis

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΥΛΟΓΙΟΥ ἄλλη βίβλος κατὰ Θεοδοσίου καὶ Σεβήρου.

σκςʹ. *Eulogij eiusdem liber contra Theodosium & Seuerum Acephalos.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Εὐλογίου τοῦ ἁγιωτάτου πάπα Ἀλεξανδρείας βίβλος. ἐν ᾗ φαίνεται μὲν τῶν τῆς εὐσεβείας ὑπερμαχῶν δογμάτων, τοὺς δὲ τῆς ἀσεβείας ὑπερασπιστὰς καταισχύνων. προτίθεται δὲ αὐτῷ τοῦ ἐν ἁγίοις πάπα Λέοντος ὁ τόμος, ἐπηρεαζόμενος μὲν καὶ συκοφαντούμενος ὑπὸ Θεοδοσίου, ἐνιαχοῦ δὲ καὶ * Σεβήρου, τῶν ἀκεφάλων· στηλιτεύει δὲ τὴν ἄνοιαν αὐτῶν καὶ κακουργίαν· οὐδὲν μὲν ἐπιδεικνὺς ἀληθὲς ἢ ἀναγκαῖον λέγοντας, διεψευσμένα δὲ καὶ συμπεπλασμένα· καὶ οὐ κατ' ἐκείνου μᾶλλον ὁπλιζομένους, ᾧ διαπληκτίζονται, ἀλλ' οὐδὲν ἔλαττον κατὰ πάντων ὁμοῦ τῶν ἁγίων. ὧν οὐδὲ τὰς κλήσεις ὡς οὐχὶ τιμῶσιν, οὐμενοῦν οὐκ εἰσὶν ἔξαρνοι. καὶ περί τε πάντων παρέστησεν αὐτοὺς ἐναργῶς, οἷς τὸν εὐσεβῆ διασύρουσι Λέοντα: κατά τε τοῦ θεσπεσίου Κυρίλλου, καὶ (τὸ θαυμασιώτερον) καθ' ἑαυτῶν τὴν ψῆφον φέροντας. ἐκείνας γὰρ τὰς φωνάς, ἃς καθυλακτοῦσι, Κύριλλόν τε προκομίζει τὸν θεσπέσιον πολλάκις * ὑπάντα, καὶ τῶν ἄλλων ἁγίων τὸν χορόν: ὃν Ἀθανάσιός τε καὶ * Γρηγόριοι, καὶ Βασίλειος, καὶ Ἀμβρόσιος, καὶ Ἀμφιλόχιος πληροῦσι. καὶ ὁ τελευταῖος τῆς αὐτῶν μανίας ἔλεγχος, αὐτὸν πολλαχοῦ παράγει Σεβῆρον δογματιστὴν ἐκείνων. οἷς κεχρημένος ὁ ἐν ἁγίοις Λέων, (μυρίαις αἱρέσεως) λοιδορίαις παρά τε Θεοδοσίου καὶ αὐτοῦ Σεβήρου * περιβάλλεται. οὕτω τὴν μανίαν ἐπεδείξατο τοὺς ὑπ' αὐτῆς στρατηγουμένους ἐξοπλίζων, ὥστε καθ' ἑαυτῶν τὰς πληγὰς καιρίας φέροντας οὐδεμίαν λαμβάνειν τοῦ πάθους συναίσθησιν. ἔστι μὲν οὖν [illegible] ὁ συγγραφεὺς καθαρός τε καὶ ἡδύς, καὶ διὰ συντόμου καὶ λείας ὁδοῦ τοὺς ἐλέγχους ποιούμενος, καὶ πρὸς μηδὲν τῶν ἔξω τοῦ ἀναγκαίου φερόμενος. εἰς ιδʹ δὲ κεφάλαια τῶν αἱρετιζόντων κατα-

** al. Σεβήρου*
** ὑπάντα*
** Γρηγόριος*
** ὑποβάλλεται M. M.*

καταπεμπόντων τὸν τόμον τοῦ ἐν ἁγίοις Λέοντος, οὐ λώβας καὶ αἰτιάσεις καὶ μέμψεις ἀλόγους καταχέουσι· καὶ αὐτὸς εἰς τοσαῦτα καταδιελὼν ἀνατροπῆς μέρη τῆς τῶν ἀκεφάλων συκοφαντίας ἰσχυρόν τε καὶ ἄφυκτον ἔλεγχον. ἐπισυνάπτεται δὲ τούτοις καὶ ἡ ἀθώωσις τῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου, ἧς αὐτὴν ἡ αἱρετικὴ κατηγορεῖ γλωσσαλγία, τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν αὐταῖς λέξεσιν οὐ φαμένην φωνεῖν. δείκνυσι γὰρ πολλοὺς τῶν ἁγίων πατέρων, οὐ μόνον τῶν πρὸ τῆς ἐν Ἐφέσῳ συνόδου, ἀλλὰ καὶ τῶν μετ' αὐτήν, τῇ τοιαύτῃ μὲν οὐ κεχρημένους φωνῇ [δι' ἑτέρων δὲ ῥημάτων τὴν αὐτὴν δογματίσαντας εὐσέβειαν.] ὃ καὶ ἡ σύνοδος [a] διαπεπράξατο. οὐ μόνον δέ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν ἁγιώτατον Κύριλλον ἐν τῇ πρὸς ἀνατολικοὺς ἑνώσει ταῖς τοιαύταις προφέρεσθαι μὴ κεχρημένον λέξεσι. φησὶ δὲ [καὶ] ὅτι ἡ καθ' ὑπόστασιν ἕνωσις τῷ θεσπεσίῳ Κυρίλλῳ βούλεται δηλοῦν, ὡς ἡ τοῦ λόγου ὑπόστασις ἀνθρωπείᾳ φύσει ἡνώθη ἀτρέπτως. οὐ μὴν ἀλλ' ὅτι καὶ ἡ τετάρτη ἁγία σύνοδος τὰ παρὰ Κυρίλλου πρὸς Νεστόριον γραφέντα δι' αἰδοῦς καὶ ἀποδοχῆς ποιησαμένη (ἐν οἷς οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ δὶς καὶ τετράκις ἡ καθ' ὑπόστασιν ἕνωσις τοῦ λόγου περιφανῶς ἐκηρύττετο) τὰ τῶν αἱρετικῶν ἐμφράττει στόματα· οἷς αὐτὴν οὐ φρονεῖν, οὐδὲ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν συνεπλάσαντο· καὶ ἁπλῶς ὅσα ἂν αἰτιῶνται οἱ ἀκέφαλοι τὸν θαυμάσιον ἐπηρεάσαντες Λέοντα, καὶ τὴν ἐν Χαλκηδόνι ἁγίαν τετάρτην σύνοδον συντόμῳ λόγῳ τοῦ αἰτιάματος ἀπολύων, ἀναντιρρήτοις ἐλέγχοις τοὺς ἐπηρεαστὰς καταισχύνει, καὶ δεικνύσι, μᾶλλον αὐτοὺς καθ' ἑαυτῶν, ἢ καθ' ὧν παρετάξαντο, καὶ κατὰ τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων, ἢ καθ' ἡμῶν πόλεμον ἔχοντας. οὗτος δὲ ὁ ἐν ἁγίοις Εὐλόγιος, πρεσβυτέρου βαθμὸν ἐν Ἀντιοχείᾳ εἶχε τὸ πρότερον. [καὶ] μονῆς ἡγήσατο τῆς παναγίας θεοτόκου τῆς λεγομένης τῶν Ἰουστινιανοῦ. καταβέβλητο δὲ καὶ ἑτέρας οὐκ ἀγεννεῖς πραγματείας. ὕστερον μέντοι καὶ τῆς Ἀλεξανδρείας ἀρχιερεὺς ἐχρημάτισεν.

librum B. Leonis diuidentibus, non captiones accusationesve, vituperationesque ineptas afferunt, & ipse totidem diuidit Refutationis Capita, fortem ac validam reprehensionem calumniæ Acephalorum. Additur vero his absolutio à Chalcedonensi Synodo, quam hæreticorum mala lingua proscindit, vnitatem personæ ipsis verbis non expressam. Plurimos enim Patres ostendit, non modo ante Synodum Ephesinam, sed & sequentes, hac ipsa voce non vsos [per alia verba pietatē suam ostendisse] quod & Synodus perfecit. non solum vero, sed & B. Cyrillum in vnione cum Occidentalibus huiusmodi verbis non vsum ostendit. Asserit autem Cyrillum ostendere vnitatem voluisse, tanquam verbi Hypostasis humanæ absque mutatione vniatur naturæ. Enimuero quia quarta S. Synodus scripta Cyrilli ad Nestorium verecunde, & laudabiliter facta (in quibus non semel, sed & bis, & quater personæ vnitas Verbi clare declaratur) hæreticorum obstruit ora: quibus ipsam non sapere, neq; in persona vnitatem confinxerunt, & omnino de quibuscumque Acephali D. Leonem accusare sunt ausi, & Chalcedonensem S. Synodum, breui termone accusationes refellens, & insolubilibus argumentis aduersariis pudorem incutiens, ostendit ipsos secum potius, quam cum iis quos oppugnant, aut cum Sanctis Patribus, aut nobiscum certamen habere. Cæterum hic Eulogius olim sacerdotij gradum Antiochiæ habuit primum, ædemque solum rexit Sanctissimæ Deiparæ quæ Iustiniana nuncupatur. Aggressus est & alia non ignobilia opera: tandem etiam Alexandriæ Præsul renunciatus est.

Margin: EVLOGIVS.

Margin: [a] ἴσ. διαπράξ.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΣΤΗΛΙΤΕΥΤΙΚΟΣ ΛΟΓΟΣ.

Margin: σκζ. Eulogij eiusdē Inuectiua oratio in Theodosianos & Gaianitas.

Margin: 227

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ λόγος στηλιτευτικὸς τοῦ αὐτοῦ ἐν ἁγίοις ἀνδρός, κατὰ τῆς γεγενημένης τοῖς Θεοδοσιανοῖς τε καὶ Γαϊνίταις τοῖς αὐτοῖς ἀκεφάλοις προσκαίρου ἑνώσεως. οὗτοι γὰρ διεστασίαζον πρὸς ἀλλήλους πρότερον, ὑπὲρ ὧν ὑπερεθνίσκον δογμάτων, ταῦτα προδόντες ἀλλήλοις εἰς ἑνωτικήν τινα πρὸς ὀλίγον [b] ἀσέβειαν συνεχύθησαν. ἐκεῖθεν δὲ πάλιν ἀναχυθέντες εἰς τὴν προτέραν ἀσέβειαν μερὶς ἑκατέρα, ἐξ ὧν συνεπτύχησαν, διηρέθησαν. ἐλέγχει δὲ οὖν ἐν τῷδε τῷ βιβλιδαρίῳ τὴν δυσσέβειαν αὐτῶν, καὶ δείκνυσιν. ὅτι περ οὐχ ὡς ἐκείνοις ἔδοξεν οἰκονομίας αὐτοῖς ἡ ἕνωσις ἐξείργαστο, ἀλλ' ὅλης αὐτῶν τῆς πίστεως προδοσίαν [c] ἐμεθώδευσε. διαιρεῖ δὲ καὶ τὸ τῆς οἰκονομίας εἶδος, ὅπερ ἡ τοῦ θεοῦ οἶδεν ἐκκλησία, τρισὶ διαφοραῖς, καὶ ὡς κατὰ μηδεμίαν τῶν τριῶν προῆλθον αὐταῖς, εἰς τὴν συμπεφυρμένην ἀσέβειαν ποιεῖται τὸν ἔλεγχον, αἱ τὰ ἀκέραιον αὐτοῖς δυσσεβημάτων [d] σπονδαί, ἀλλ' (ὡς ἔφημεν) τῆς ὅλης αὐτῶν θρησκείας ἑκατέρα μερὶς ἐπ' ὀνόματι τῆς ἑνώσεως, προδοσίαν καὶ ἐξάρνησιν διεπράξατο. καὶ πρῶτον μέν φησιν, ὡς ὁ τῆς οἰκονομίας λόγος οὐ τὰ τυχόντα τῶν πραγμάτων ἐπόπτας καὶ διαιτητὰς καλεῖται τῆς πράξεως, ἀλλὰ τοὺς ὑπηρέτας Χριστοῦ καὶ οἰκονόμους τῶν τοῦ θεοῦ μυστηρίων, καὶ οἷς τῶν ἀρχιερατικῶν θρόνων οἱ νόμοι κατεπίστευσαν.

Margin: [b] ἐνωθ.

Margin: [c] al. μεθώδευσε.

Margin: [d] al. σπονδῶν

Evlogii eiusdem inuectiua oratio.

LECTA est inuectiua eiusdem contra vnitatem subito exortam inter Theodotianos, & Gainitas Acephalos. Hi enim primum inter se cum dissedissent, postmodum ea quæ ad necem defendebant dogmata inuicem tradentes, in vnam, sed breuem quandam conspirarunt impietatem. Inde iterum refusa in priorem impietatem pars vtraque, discesserunt ad eas ex quibus in vnum coaluerant, opiniones. Ostendit igitur quod non vt illis visum est, ipsis [a] œconomiam sua vnitas operata est: sed potius fidei illorum proditionem integram propalauit. Diuidit autem œconomiæ speciem,[b] quam Dei nouit Ecclesia, tribus differentiis: arguitque contra conduplicatam eorum impietatem, quod secundum nullam trium illarum procederent inita ab ipsis immortalia impietatis fœdera: sed vt diximus, vniuersæ eorum religionis vtraq; pars nomine vnitatis proditionem negationemque perpetrauit. Et primo quidem ait quod œconomiæ ratio non obuios quosque rei speculatores & arbitros admittit, sed Christi ministros atq; dispensatores mysteriorū Dei & quibus pōtificaliū thronorū leges crediderūt.

Margin: a Incarnationē f. b e lect. en carnationis expositionem.

Margin: b Quam nouit esse diuinis Verbi [illegible] quæ vna Verbi comprehendatur confusio dem [illegible] personalis [illegible] incarnatio, [illegible] atque [illegible]

EPHRAEMIUS.

De quibus iam dicta Cainitis ac Theodosianis vnitas neminem agnouit. Sane ex tunc directa de ipsa incarnatione oratio inchoatur, vbi iam dogma pietatis non læditur. Illo enim incorrupto ac sincero permanente, incarnatio non potest circa aliquid externum, eidem in quo sistat locum reperire. Sæpenumero enim aliqua temporaria œconomia ad breue tempus prodiit aliquid indebitum tolerans & amplectens, vt continuum & inconcussum robur pietas acciperet, & ad dissoluendos eorum qui veritati insidiabantur insultus: qui quidem magnam illaturi perniciem lata omnes via prorumpentes (dum interim Ecclesiæ rectores de accurata veritate nihil quidquam remittunt) rem totam absque controuersia effecerunt. Sic Paulus propter ineuitabiles Iudæorum insidias & propter defectionis occasiones Timotheum circumcidit. Tondetur & ipse caput, & purificatur, qui ad Galatas scribens: Ecce ego Paulus dico vobis, quoniam si circumcidamini, Christus vobis nihil proderit. Sed hanc præceptionem ad breue tempus constituit, quemadmodum & experimentum docet. Per omnia enim & perpetuo Ecclesia seditiones vitat, & integritatem curat. Altera vero gubernationis forma in verbis capit firmitatem. Quando enim Ecclesiæ dogmatibus recte factis, & per alias voces scandali expertibus promulgatas, tametsi non bene dicti fiunt prætextus, taceri hæc contingit. Qui vero sermones suos disponit in iudicio, & silentio, sonum piorum dogmatum per omnem terram audiri facit. Qualiter fecisse magnum Athanasium Gregorius cognomento Theologus testatur: *Postquam*, inquit, *consentientes reperit, & verbo nihil dissentientes: nomina rebus commiscens colligat.* & Oratione in Pentecoste, Magistrum eundem videas ipsum gubernandi formam vincere. sed syllabis, inquit, offendimini, & voce. date vim diuinitatis, & dabimus vobis veniam vocis. Et tertiam ait esse gubernandi formam. quando sæpe personæ despiciunt, promulgatum decretum accurate contra illos pronunciatum, nihilominus recta præualente doctrina. Secundum quam, ait, œconomiam Theophilus cum Gelasio communicat, in tabulis habente scriptum Eusebium Palæstinum. Cyrillus vero a Theodori Mopsuestiæ Episcopi, per orientem eodem modo iterum anathemate percussi, communione non abstinuit. Videbat enim sinceris dogmatibus seruari præcipuos religionis articulos. Ad illud enim vsque tempus sana doctrina obtinuit, neque hactenus quippiam Ecclesiæ dogmatum innouatum. Tres igitur in partes Oeconomiam diuidens, & secundum nullam Theodosianorum & Cainitarũ vnitatem procedere demõstrans, in proditionem conclusos, singulas partes propriæ religionis constituit, & nullibi stetisse, sed confusos, rursus ab inuicem diuulsos esse, & mutuum gessisse bellum. Hæc & his similia reprehendens, Acephalorum quam dicunt vnitatem referens, per alia multa dilucide ostẽdit.

ὧν ἡ λεγομένη τῶν * Γαϊνιτῶν καὶ Θεοδοσιανῶν ἕνωσις οὐδένα ἐγίνωσκεν. ἔπειτα δὲ τότε τῆς οἰκονομίας ὁ ὀρθὸς λόγος μεταχειρίζεται, ὅτε τὸ δόγμα τῆς * εὐσεβείας οὐδὲν παραβλάπτεται. ἐκείνου γὰρ ἀκηράτου καὶ ἀκαπηλεύτου μένοντος, ἡ οἰκονομία περί τι τῶν ἔξωθεν αὐτοῦ, χώραν [οὐχ] εὑρίσκει συνίστασθαι. πολλάκις δέ τις καὶ πρόσκαιρος οἰκονομία προσῆλθε πρὸς βραχύ, τι τῶν οὐκ ὀφειλόντων ἀναχομένη * στέρξασα: ἐπὶ τὸ διηνεκὲς μὲν καὶ ἀκλόνητον τῆς εὐσεβείας ἀπολαβεῖν τὸ κράτος, ὑποκλύσαι δὲ καὶ τὰς τῶν ἐνεδρευόντων κατὰ τῆς ἀληθείας ὁρμάς: αἳ πολλαὶ φερόμεναι τῇ ῥύμῃ, μέγα τι κακὸν ἐργάσασθαι· μὴ πρὸς βραχύ τι τῶν τῆς ἐκκλησίας οἰκονομούντων ὑπενδιδόντων, παρεῖχον τὸ ἀναμφίβολον. οὕτως ὁ Παῦλος διὰ τὰς τῶν Ἰουδαίων ἀκαθέκτους ἐπιβουλάς, καὶ τὰς πρὸς τὴν ἀποστασίαν προφάσεις, περιτέμνει μὲν τὸν Τιμόθεον: ξυρᾶται δὲ καὶ αὐτὸς τὴν κεφαλήν, καὶ ἁγνίζεται, ὁ πρὸς Γαλάτας γράφων ἴδε ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν, ὅτι ἂν περιτέμνησθε, Χριστὸς ὑμᾶς οὐδὲν ὠφελήσει. ἀλλὰ ταύτην μὲν τὴν οἰκονομίαν βραχύς τις χρόνος ἐπίσταται, * καθὸ διδάσκει καὶ τὸ παράδειγμα. διὰ παντὸς δὲ καὶ εἰσαεὶ ἡ ἐκκλησία τὸ ἀστασίαστον μεθοδεύει καὶ ὁλόκληρον. τὸ δ' ἕτερον εἶδος τῆς οἰκονομίας περὶ τὰς λέξεις λαμβάνει τὴν σύστασιν. ὅτε γὰρ τῶν τῆς ἐκκλησίας δογμάτων ὀρθῶς ἐχόντων, καὶ δι' ἑτέρων φωνῶν ἀνακηρυττομένων ῥήματά τινα τοῖς ἀκεραιοτέροις σκανδάλου, κἂν οὐκ εὐλόγου γίνωνται προφάσεις, ἀποσιωπᾶσθαι * συγκαταβαίνει ταῦτα. ὁ δὲ τοὺς λόγους αὐτοῦ οἰκονομήσει ἐν κρίσει καὶ σιωπῇ, τῶν εὐσεβῶν δογμάτων τὸν φθόγγον εἰς πᾶσαν τὴν οἰκουμένην περιηχηθῆναι κατεπραγματεύεται. οἷα * δὲ καὶ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον ὁ θεολόγος Γρηγόριος πεποιηκότα ἐπιδείκνυσιν. ἐπειδὴ γάρ φησι συμφρονοῦντας εὗρε, καὶ οὐδὲν διεστῶτας κατὰ τὸν λόγον: τὰ ὀνόματα συγχωρήσας συνδεῖ τοῖς πράγμασι. καὶ ἐν τῇ πεντηκοστῇ δὲ πάλιν τὸν αὐτὸν διδάσκαλον, ἴδοις ἂν τῆς αὐτῆς οἰκονομίας κρατύνοντα τὸ εἶδος. ἀλλὰ ταῖς συλλαβαῖς, φησι, δυσχεραίνετε, καὶ προσπταίετε τῇ φωνῇ· [δότε τὴν δύναμιν τῆς θεότητος, καὶ δώσομεν ὑμῖν τῆς φωνῆς] τὴν συγχώρησιν. καὶ τρίτον δέ φησι τρόπον οἰκονομίας, ὅτε παρορῶνται πρόσωπα πολλάκις, ἐκκήρυκτον ψῆφον τῆς ἀκριβείας κατ' αὐτῶν ἀνακηρυττούσης, οὐδὲν ἔλαττον τῶν ὀρθῶν κρατυνομένων δογμάτων. καθ' ἣν, φησιν, οἰκονομίαν Θεόφιλος μὲν τῷ Γελασίῳ ἐκοινώνει, ἐγγεγραμμένον ἔχοντι τοῖς ἱεροῖς διπτύχοις τὸν Παλαιστινὸν Εὐσέβιον. Κύριλλος δὲ τοῦ Μοψουεστίας Θεοδώρου, κατὰ τὴν ἑῴαν ὡσαύτως ἀνακηρυττομένου, τῆς κοινωνίας οὐκ ἀφίστατο. ἑώρα γὰρ ἀκηράτοις σωζόμενα δόγμασι τὰ τῆς εὐσεβείας * κυριώτατα. μέχρι γὰρ τούτου τὰ τῆς οἰκονομίας ὁ ὀρθὸς λόγος ἀνέχεται, μέχρις ἂν οὐδὲν καινοτομεῖται τῶν τῆς ἐκκλησίας δογμάτων. τριχῇ τοίνυν τὴν οἰκονομίαν * διελών, καὶ κατ' οὐδεμίαν αὐτῶν τὴν τῶν Θεοδοσιανῶν καὶ Γαϊνιτῶν προελθεῖν ἐπιδειξάμενος ἕνωσιν: εἰς προδοσίαν συγκλεισθέντας ἑκάτερον μέρος τῆς οἰκείας θρησκείας παρέστησε. καὶ στῆναι μὲν οὐδαμοῦ, ἀλλὰ συγχυθέντας πάλιν ἀπ' ἀλλήλων διαρραγῆναι, καὶ κατ' ἀλλήλων αἴρειν τὸν πόλεμον. ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἕτερα στηλιτεύων τὴν τῶν ἀκεφάλων λεγομένην ἕνωσιν διεξελθών, διὰ πλειόνων ἄλλων ἐναργῶς ἐπεδείξατο, ὡς οὐδὲν

Γαϊανιτ. Leuncl.
* al. εὐσεβ.
* al. στέξασα
Act. 16.
Ibid. 21.
Galat. 5.
* al. καθὸ
* συμβαίνει.
* al. δὴ
* al. κυριώτατα.
* al. δὴ διελ.

ὡς οὐδὲν αὐτοῖς ἴχνος οἰκονομίας δείκνυσθαι· ἀλλὰ σαφὴς προδοσία καὶ ἐξάρνησις, ὑπὲρ ὧν πρότερον μυριάκις ὑπελθεῖν τὸν θάνατον διετείνοντο. ἐπὶ μὲν τὰ περὶ τῶν ἀκεφάλων ἐν τῷ βιβλιδαρίῳ τούτῳ διεξῆλθε. περιεῖχε δὲ τὸ τεῦχος καὶ ἐπιστολὴν αὐτοῦ γεγραμμένην Εὐτυχίῳ τῷ Ἀρχιεπισκόπῳ Κωνσταντινουπόλεως, ἣν ἔγραψεν ἐν πρεσβυτέροις ἔτι τελῶν, πληροφορίαν περιέχουσαν τῆς ὀρθοδόξου καὶ καθολικῆς εὐσεβείας καὶ πίστεως.

nullum ab iis Incarnationis vestigium relictum, sed manifesta proditio & negatio, pro quibus millies se mortem oppetere velle iactabat. Sic fere de Acephalis hoc ipso libello pertractat. Complectitur autem opus Epistolam quoque scriptam Eutychio Archiepiscopo Constantinopolitano, quam etiamnum presbyter scripsit, certitudinem continentem pietatis & fidei orthodoxæ ac Catholicæ.

EVLOGIVS.

ΕΦΡΑΙΜΙΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ Θεουπόλεως λόγοι διάφοροι.

S. EPHRÆM THEOPOLITANI Patriarchæ Variæ Orationes.

CCXXVIII.

σκη'. Ephremij Theopolitani variæ orationes.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ ἐν ἁγίοις Ἐφραιμίου πατριάρχης δὲ Θεουπόλεως ἦν, λόγοι διάφοροι. Σύρος μὲν γεγονὼς καὶ φωνῆς καὶ γενεᾶς, παιδευθεὶς δὲ καὶ τὴν ἑλλάδα γλῶσσαν οὐκ ἀγεννῶς. ἀλλὰ καὶ πολιτικὰς οὐκ ὀλίγας μεταχειρισάμενος ἀρχάς, ὧν τὴν τελευταίαν, κόμης ἀναρρηθεὶς [τῆς] ἀνατολῆς, ἐκεῖθεν ἐπὶ τὸν ἀρχιερατικὸν μετῆλθε θρόνον. φασὶ δὲ αὐτὸν τά τε ἄλλα ἐπαίνων ἄξια διαβιῶναι, καὶ πολὺν τῆς ἐλεημοσύνης ἐργάτην γενέσθαι. συνέταξε μὲν οὖν ὁ ἀνὴρ διαφόρους βίβλους, ὧν εἰς ἡμᾶς τρεῖς περιῆλθον. σχεδὸν δέ τοι αὐτοῦ πάντες, οὓς τεθεάμεθα λόγους, ὑπὲρ τῶν τῆς ἐκκλησίας ἀγωνίζονται δογμάτων, καὶ τῷ παριστᾶν τὴν κατὰ Καλχηδόνα ἁγίαν σύνοδον πάσης λαβῆς αἱρετικῆς ὑπερκειμένην καὶ ἐπικρατοῦσαν.

Ἐν μὲν οὖν τῇ πρώτῃ βίβλῳ, ὁ πρῶτος αὐτοῦ λόγος, ἐπιστολή ἐστι πρὸς Ζηνόβιόν τινα σχολαστικὸν Ἐμίσης, τῆς ἀκεφάλου μοίρας ὄντα, διαπεμφθεῖσα· σπουδὴν δὲ ποιεῖται περὶ τῶν ἐπηρεαζομένων ῥημάτων, ἃ ἐν τῇ ἐπιστολῇ περιέχεται τοῦ ἁγιωτάτου Λέοντος προέδρου Ῥώμης. προτάττει δὲ τῆς γυμνασίας τῶν εἰρημένων ῥημάτων, δίαιταν τινα τοῦ τρισαγίου ὕμνου. καὶ γὰρ καὶ ὁ Ζηνόβιος τῆς κοινῆς ἐκκλησίας ἑαυτὸν ἀπορρήξας, πρόφασιν ἐτίθει τὴν περὶ τὴν τρισάγιον δοξολογίαν καινοτομίαν. φησὶ δὲ ὁ Ἐφραίμιος τὴν τοιαύτην ὑμνολογίαν τοὺς μὲν τὴν ἀνατολὴν οἰκοῦντας, εἰς τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἀναφέρειν, καὶ διὰ τοῦτο μηδὲν ἐξαμαρτάνειν ἐπισυνάπτοντας τό, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς· τοὺς δὲ τό τε Βυζάντιόν τε καὶ τὴν ἑσπέραν νεμομένους, εἰς τὴν ὑπερτάτην καὶ πανίερον πηγὴν τῆς ἀγαθότητος, τὴν ὁμοούσιον τριάδα, τὴν δοξολογίαν ἀναπέμπειν· διὸ μηδ' ἀνέχεσθαι τοῦ τοῖς ἐπισυνάπτεσθαι τό, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς, [ἵνα μὴ πάθος τῇ τριάδι περιάψωσιν. ἐν πολλαῖς δὲ τῶν κατὰ τὴν Εὐρώπην ἐπαρχίαις ἀντὶ τοῦ, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς,] τό, ἁγία τριὰς ἐλέησον ἡμᾶς, ἐπάγειν. ἐξ ὧν ἐπιδηλότερον τὸν σκοπὸν τῶν εὐσεβούντων καθίστασθαι, ὡς εἰς τὴν ἁγίαν τριάδα τὸ ἅγιος ὁ θεός, ἅγιος ἰσχυρός, ἅγιος ἀθάνατος, ἀνάγοντες, ἀκριβεῖ καὶ ἀκολούθῳ λόγῳ τό, ὁ σταυρωθεὶς δι' ἡμᾶς παραιτοῦνται). οὕτω μὲν οὖν ἑκατέραν μοῖραν περὶ τῆς προκειμένης δοξολογίας νοοῦσάν τε καὶ λέγουσαν, ἐπειδὰν κατὰ τὰ ἄλλα τῆς εὐσεβείας δόγματα μηδαμῶς μηδὲν ὁρᾶται παραχαράττουσα· ὀρθῶς τε πράττειν ὁ ἀνὴρ ἀμφοτέρας λέγει. καὶ οὐδετέραν χώραν εὑρίσκειν ὑπὸ μῶμον* ποιεῖν τὴν ἑτέραν, ἢ ὑπὸ κατάγνωσιν ἕλκειν ὕβρεως. ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν οὕτω διαιτᾷ. ὅτι δὲ τοῖς ἀκεφάλοις αἱρετικοῖς, κακῶς τὴν δοξολογίαν ταύτην ἐκλαμβάνουσι, μεγάλη γίνεται κατὰ τῆς εὐσεβείας καταδρομή· εἰκότως οἱ ἄλλοι πατέρες ἡμῶν παντελῶς περιεῖλον τὸ

Leo Papa Romanus.

* al. ματαί

Alius hic ab Ephræm Syro, Theopoli ... (marginal note, partly illegible)

LECTÆ sunt S. Ephræmij Patriarchæ Theopolitani orationes variæ. Syrus quidem fuit genere ac sermone, Græcam vero linguam non mediocriter calluit. Sed & ciuiles gessit magistratus, è quibus Comes tandem Orientis renunciatus, inde ad summam Ecclesiæ cathedram euectus est. Ferunt autem cum alia laude digna gessisse, tum vero eleemosynis elargiendis enituisse. Libros vero varios composuit, quorum in manus meas tres inciderunt. Omnia pene opera eius quæ vidimus pro Ecclesiasticis dogmatibus pugnant, defenduntque sanctum Chalcedonense concilium extra omnem esse hæreticorum reprehensionem.

Libro quidem primo initio est epistola ad Zenobium quendam Scholasticum Emisenum Acephalorum labe infectum, missa. Propugnat vero tritum de intestis atque acerbis verbis, quæ in epistola Leonis Rom. Pontificis continentur. Præmittit verò horum verborum disputationi, vsum quendam sacri Trisagij hymni. Etenim Zenobius à communi segregatus Ecclesia, colorem hunc quæsiuit, quod recens diuisa esset tersancti hymni sententia. Asserit contra Ephræmius, eundem hymnum Orientales Christo IESV attribuere, & propterea nihil peccare tametsi adiiciant, *Crucifixus pro nobis*: Constantinopolitanos vero atque Occidentales, in supremum sacratissimumque bonorum omnium fontem consubstantialem trinitatem sententiam referre: idcirco non sustinere illud addi: *Crucifixus pro nobis*, ne qua passio trinitati attribuatur. In multis enim Europæ ditionibus pro illo, qui *crucifixus est pro nobis*, hoc reponunt, *Sancta Trinitas miserere nobis*. Vnde piorum sententia clarius elucescit, vt in sanctam Trinitatem hoc *Sanctus Deus*, *sanctus fortis*, *sanctus immortalis* accommodent; accurata ac consequenti oratione illud, *qui passus est pro nobis*, adscribunt. Sic igitur alteram vtramque partem de his tenere atque asserere, quando in cæteris piis dogmatibus nihil deprauare comperiantur. Rectè vero facere vtrosque hic affirmat, neque vllam reperire rationem cur alterutra reprehendatur, vel in disquisitionem reuocetur. Sed hic quidem ita censet, quod ab Acephalis hæreticis male hanc sententiam accipientibus, magnus fiat in pios incursus: merito cæteri patres nostri illud decreuerunt,

Hymnus Trisagius.

ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασι δόγμασί τε καὶ ῥήμασι, καθ' ὧν ὑλακτεῖν οἱ αἱρετικοὶ οὐ πεφρίκασι. τούς τε γὰρ εἰρημένους πατέρας ὀρθοδοξεῖν τε καὶ ὁμολογεῖν τῷ ἀνδρί. καὶ μὴν καὶ Ἀθανάσιον τὸν πολύαθλον, καὶ τὸν ἐν θεολογίᾳ περιβόητον Γρηγόριον, Πρόκλον τε τὸν Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Ἀμφιλόχιον τὸν Ἰκονίου, καὶ τὸν θαυμάσιον Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον. ἀλλὰ ταῦτα μὲν αὐτῷ καὶ τὸ δεύτερον διαπεραίνεται κεφάλαιον.

Athanasius. Greg. Nazian. Proclus Constantinopol. Amphilo. Ico. Chrysost.

Τὸ δὲ τρίτον, ὅτι τὰ ἄρθρα προστατιθέμενα τῶν ἐν τῷ Χριστῷ φύσεων, οὐδαμῶς υἱῶν δυάδα * ἐπισπεῖν. ἡμῖν οὐχ ὑποτίθεται, ἀλλ' ἔστιν ἰδίωμα τῆς * θείας γραφῆς· οὐ προσώπων μέν, ὡς εἴρηται, δυάδα παριστᾶσαν· τὰς ἑνωθείσας δὲ φύσεις ἀτμήτους τε καὶ ἀδιαιρέτους διαφυλάττον. καὶ γὰρ καὶ ταύτην τὴν ἐπήρειαν κατὰ τῆς τοῦ Λέοντος ἐπιστολῆς ἡ αἱρετικὴ λύσσα κατέχεεν, εἰπόντος αὐτοῦ· ὥσπερ ἐν τῷ ἐλεεῖν ὁ θεὸς τροπὴν οὐχ ὑφίσταται· οὕτως ὁ ἄνθρωπος τῷ μεγέθει τῆς ἀξίας οὐκ ἀναλίσκεται. ὅπερ οὖν εἴρηται κατὰ τὸ τρίτον κεφάλαιον ἔκ τε τῶν εὐαγγελικῶν φωνῶν, καὶ ἐκ τῶν ἀποστολικῶν, καὶ δὴ καὶ ἐκ τῶν μακαρίων πατέρων ἡμῶν, Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου, καὶ Ἰουλίου, καὶ Ἀθανασίου, καὶ Γρηγορίων, καὶ Βασιλείου· διελέγχει τοὺς δυσσεβεῖς, ὡς ἡ τῶν ἄρθρων χρῆσις (πάντες γὰρ οὗτοι τούτοις ἐχρήσαντο) οὐδεμίαν τομὴν ἢ διαίρεσιν ἐπινοεῖ τῆς ἑνώσεως· ἐν οἷς ὑποφέρει, ὅτι καὶ τὸ ἐν ἑκατέρῳ τὰ συναμφότερα μετ' ἀλλήλων ἐστὶν εἰρημένον· δεῖ ἐστι τοῦτο τῷ ὁσιωτάτῳ Λέοντι, οὐ χρόνου δήλωσιν, ἀλλ' ἀντὶ τοῦ διὰ παντὸς παραλαμβάνεται.

* ἐπισπεῖν.

* al. ἱερᾶς.

Τέταρτον δὲ κεφάλαιον, εἰσμέμφεν παρὰ τῶν αἱρετικῶν προστιθεὶν, αἰτιθυνον παντελῶς ἀποφαίνει διὰ τῆς ὁμοίας μεθόδου, φωνὰς * συμβαινούσας τῷ αἰτιαθέντι παραθείς· αἷς ὁ χορὸς τῶν ἁγίων ἡμῶν πατέρων χρῆσθαι εἴωθασι. τὸ δὲ κεφάλαιον φωναὶ μέν εἰσι τοῦ ἐν ἁγίοις Λέοντος. λέγουσι δὲ ταῦτα· τῷ μὲν κλαίειν τὴν βεβαιότητα τῆς [αὐτοῦ] σαρκὸς * ἀπεδείκνυτο· τῷ δὲ ἀναστῆσαι πρὸς τὸ κέλευσμα τῆς αὐτοῦ φωνῆς, τὴν ἄχραντον αὐτοῦ θεότητα ἐδήλου. παρ' ἑνὸς δὲ καὶ τοῦ αὐτοῦ ἀμφότερα πέπρακταί τε καὶ λέλεκται.

* συμπαθοῦσαι.

* ἀπεδείκνυτο.

Πέμπτον δέ, λαβὴν προσταθεῖσαν παρὰ τῶν αὐτόθεν αἱρετικῶν, κατὰ φωνῶν ὁμοίων τοῦ αὐτοῦ ἱεροῦ ἀνδρός, διὰ τῆς ὁμοίας ἐπιρραπίζει μεθόδου. ἔστι δὲ ἡ φωνή· ποία φύσις διαπέπαρται τοῖς ἥλοις ἐν τῷ τοῦ σταυροῦ ξύλῳ τοῦ προσπαγέντος τῷ σταυρῷ; ἐν τούτῳ τῷ κεφαλαίῳ καὶ Ἰσιδώρου τοῦ ἐν μονάζουσι περιβλέπτου, Ἀλεξανδρέως δὲ τὸ γένος ὑπάρχοντος, καὶ τοῖς ἀρχιερεῦσιν αἰδεσίμου, διαφόρους * ἐκ ἐπιστολῶν διαφόρων χρήσεις ἐπιφέρει, αἳ κατὰ πάντα συμβαίνουσι τοῖς παρὰ τῶν αἱρετικῶν ὡς οὐκ εὐσεβέσι συκοφαντουμένοις. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἡ πρὸς Ζηνόβιον ἐπιστολὴ τὰ κεφάλαια ποιεῖται. ἕτεραι δὲ αὐτοῦ πρὸς τὸν βασιλέα Ἰουστινιανὸν * γεγράφαται ἐπιστολαί· ἡ μὲν αὐτοῦ τὴν εὐσέβειαν ἀποδεχομένη· ἡ δὲ ἀσκητῶν τινῶν εὐσεβῶν τὴν ἔρημον οἰκούντων διαμαρτυρίαν ὑπὲρ εὐσεβείας προτεινομένη· ἑτέρα δὲ τὰ τοῦ Ἀνθίμου συνοδικὰ κατὰ τὴν ἀκρίβειαν τῶν τῆς ἐκκλησίας δογμάτων ἀξιοῦσα * διατυπωθῆναί τε καὶ ἀποσταλῆναι· ἄλλη δὲ πρὸς αὐτὸν τὸν Ἄνθιμον μετὰ τὰ συνοδικὰ * στείλαι, [καὶ] τὴν ἐκείνων ἀποδοχὴν οὐ παραιτουμένη, ὡς μηδὲν ἐν αὐτοῖς τοῦ Ἀνθίμου ἐμφαινομένου τῆς δυσσεβείας, πλὴν προσθεῖναι τὸν Ἄνθιμον ἐξαιτεῖ ἀπομερισερόν τε καὶ ἀκριβέστερον, Εὐτυχῆ τε καὶ τὰ Εὐτυχοῦς δόγματα εἰς ἀνάθεμα θεῖναι.

Isidorus Alexandrinus.

* ἐξαιτούμενος.

* al. γράφονται.

* al. συνοδικά. * στείλ.

verum etiam in omnibus adeo & verbis & dogmatibus, quibus oblatrare hæretici non erubuerunt. Prædictos enim patres rectè cum illo sentire, vt & laboribus exercitum Athanasium, & Theologi cognomine præditum Gregorium, Proclum quoque Constantinopoleos, & Amphilochium Iconij præsules, & admirandum illum Ioannem Chrysostomum. Et hæc quidem capite secundo.

EPHRÆmius.

Tertium, articulos præfixos naturarum in Christo, nequaquam filios duos exhibere, non igitur subijcitur, sed est proprius loquendi sacræ scripturæ modus: non duas quidem personas, vt diximus, significans, sed vnitas naturas inseparabiles & indiuiduas conseruans. Etenim hæretica rabies effudit iniuriam contra Leonis epistolam sic dicentis: Quemadmodum miserando mutationem Deus non suscipit: sic homo dignitatis magnitudine non perit. Quod igitur tertio capite dictum est ex Euangelij & Apostolorum sensu, atque adeo ex SS. Patrum sententia, * diuini Ignatij, Iulij, Athanasij, Gregoriorum, & Basilij, reprehendit impios, quod articulorum vsus (omnes enim hi illis vsi sunt) nullam sectionem aut diuisionem vnitatis significat, quibus addit, quæ & vtroque versum relata sunt. Hoc a Leone expressum, non temporis declarationem, sed pro illo, per omnia, accipitur.

* θεοφόρου.

Quartum vero caput contra reprehensionem hæreticorum. Innocentem vsquequaque ostendit per similem methodum, voces vero consentientes accusato adijciens, quibus vt solet SS. Patrum cœtus vti solet. Hoc autem caput verba ipsa sunt Leonis, quæ sic ferè habent, Fletu carnis veritatem ostendit, resurrexisse vero ad vocis imperium Lazarum, immaculatam eius diuinitatē declarat. Ab vno enim vtraque & dicta & facta.

Supra hac Leonis verba ab Eulogio afferuntur.

Ioan. 11.

Quintum vero hæreticorum prætextum afferens, contra vocum similitudinem eiusdem viri sancti, per similem methodum refellit. verba illius sunt, Qualis natura clauis affixa in ligno crucis compacta sit? Hoc quidem capite & Isidori monachi clari, Alexandrini domo & inter præsules illustris, epistolas aliquot de multis adducit, quæ per omnia conueniunt cum iis, quæ vt impia hæretici calumniari solent. Atque in his quidem epistola ad Zenobium versatur. Aliæ ad Iustinianum Imp. missæ litteræ: hæc quidem illius pietatem commendans, illa vero de monachis religiosis eremum incolentibus pietatis testimonium luculentum dat. tertia vero Anthimi synodalia accuratè de fidei dogmatibus, & missa & scripta esse ostendit: altera vero ad ipsum mittitur Anthimum post synodalia, eorum laudationem non excusans, quod nihil Anthimi impietatis in iis appareat, nisi quod minutissimè, & accuratissime Anthimum postulet recipi; Eutychen & Eutychis dogmata excōmunicari.

Isidorus Pelusiota.

EPHRAEmius

Mittitur & ad Domitianum epistola, qui incidens, vt scribit, in eius quædam verba, turbatus est mente, & solui dubitationem exoptauit. Verba autem sunt: non potest persona personæ, qua persona est, vniri, vt Petrus & Paulus, vnam eandémque personam constituere, sed neque substantia cum altera substantia, vt per eam alia subsistit, in identitatem substantiæ conuenire: vt, animi & corporis natura, vnam non potest perficere naturam, nisi quis forte in cómune quid quod afferat, secúdum illas & prius vniri inuicem minimè conducebat, vt quod in creaturam fertur, vel hoc, in tempore, vel similia. Tunc enim non amplius diuersæ naturæ in vnam naturam conuenerunt. Sed quæ habent substantiæ ab initio consubstantialitatem communitate quadam longissima, idem ius tenere videntur. Quæ enim Domitianum turbant, & quorum exoptabat solutioné, & nactus erat, hæc erant. Primum quidem non incredibili sermone dubitationem aggreditur. Deinde & per SS. Patrum voces propria ac subiecta verba rectè concluduntur. Et hac quidem tractat epistola ad Domitianum. Altera vero ad quemdam Syncleticum, nomine (Tarsensem) scribitur, proferens & ista disputationem cum Acephalis. Qua post vnionem agnoscentes naturam Patres adducit, & nusquam per illos vllam personarum vnionem, neque diuisam, neque separatam. Et testimonia idem testantia proferuntur, Cyrilli, inquam, Gregorij Theologi, & aliorum, Deique Ecclesia, omnésque adeo Chalcedonensis Synodi Patres, vnum Trinitatis Deum Verbum incarnatum & hominem esse factú, cuius & secundum Hypostasen vnitatem & senserunt, & prædicauerunt, primumque Dei matrem compellasse Elisabeth, cum ait: *Et Vnde hoc mihi, vt mater Domini veniat ad me?* Clarius vero quam alij postea hanc vocem protulit Leo Pontifex. Ad Leonem enim Imp. sic scribit: Excommunicetur (Luc. 1.) Nestorius credens Mariam non Dei, sed hominis dumtaxat esse genitricem, & hæc quidem in subiecta epistola. Scribit vero ad Anthimum Episcopum Trapezuntis, in qua Iustinianum vt pium suscipit, & infelicé Eutychem hæresim constituere, quia non sustinuit duas naturas in vna hypostasi subsistere, narrat: Et illud per illud perspicuè patres ad vnum omnes, & docent & prædicant, sed illius animi impotentiam ferendam non esse, sed ex duabus naturis constare Christum, post vnionem non amplius duas, neque in duabus cognosci, vnam vero naturam post vnitatem prodigiose asseri. quibus consonare ait prædatoriam illam in Epheso Synodum hæc asserentem, *His & nos omnes consentit sumus*, vtque iisdem de caussis Chalcedonensis synodus Nestorium & Eutychem condemnarit: & nosse naturas post vnitatem in vna persona, ab omni est diuisione alienum. Idemque B. Cyrillus omnisque adeò SS. Patrum cœtus claris prædicat vocibus.

γράφει δὲ καὶ πρὸς Δομετιανὸν ἐπιστολὴν, ὃς ἐντυχὼν (ὡς τὸ γράμμα λέγει) ῥήμασί τισι τοῦ ἀνδρὸς, διεταράχθη τε τοὺς λογισμοὺς, καὶ ἐπιλυθῆναι τὴν ἀπορίαν ἐζήτησε. τὰ δὲ ῥήματα ἔλεγε ταῦτα· οὐκ ἔστιν ὑπόστασιν ὑποστάσει ἑνωθῆναι καθὸ ὑπόστασιν, οἷον Παῦλον καὶ Πέτρον μίαν ὑπόστασιν ἀποτελέσαι, ἀδύνατον. ἀλλ' οὐδὲ οὐσίαν ἑτέρᾳ οὐσίᾳ, καθὸ ἑτεροούσια, εἰς ταυτότητα συνελθεῖν οὐσίας: οἷον ψυχῆς καὶ σώματος οὐσίαν, μίαν οὐσίαν * ἀποτελεσθῆναι, ἀμήχανον: εἰ μή που ἄρα τις εἰς κοινότητά τινα ταύτας * ἀνάγῃ, καθ' ἣν καὶ πρὶν ἑνωθῆναι ἀλλήλων οὐ διαφέρουσιν. οἷον τὸ εἰς τὸ κτιστὸν ἀναφέρεσθαι ἢ τὸ ὑπὸ χρόνον, ἢ τὰ ὅμοια. τότε γὰρ οὐκ ἔτι ἑτεροούσιαι οὐσίαι εἰς μίαν οὐσίαν συνῆλθον· ἀλλ' αἱ ἀπ' ἀρχῆς ἔχουσαι οὐσίαι τὸ ὁμοούσιον κατὰ τὴν πορρωτάτω κοινότητα, τὸ αὐτὸ φυλάττουσαι ἐπιδείκνυνται. ἃ μὲν οὖν τὸν Δομετιανὸν ἐθορύβει, καὶ ὧν τὴν λύσιν ἐπεζήτει, καὶ ἔτυχε, ταῦτα ἦν. ὁ δὲ πρῶτον μὲν οὐκ ἀπιθάνῳ λογισμῷ τὴν ἀμφισβήτησιν περιέρχεται. εἶτα [δὲ] καὶ διὰ τῶν πατρικῶν φωνῶν τὰ οἰκεῖα καὶ προκείμενα καλῶς ἔχειν βεβαιοῖ ῥήματα. καὶ ἡ μὲν πρὸς Δομετιανὸν ἐπιστολὴ ταῦτα ἱστορεῖ. ἄλλη δὲ πρὸς Συγκλητικὸν τοὔνομα (Ταρσοῦ δὲ μητροπολίτην αὐτὸν τὸ γράμμα οἶδε) διαπέμπεται, τὴν ἀγῶνα καὶ αὐτὴ τὴν κατὰ τῶν Ἀκεφάλων προάγουσα. ἐν ᾗ μετὰ τὴν ἕνωσιν τὰς φύσεις τοὺς πατέρας παράγει γνωρίζοντας, καὶ οὐδαμοῦ διὰ ταύτας οὔτε τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν, οὔτε τεμνομένην, οὔτε διαίρεσιν καὶ διασπασμὸν ὑπομένουσαν. καὶ μαρτυρίας πάλιν προφέρονται βεβαιοῦσαι τὸ προκείμενον, Κυρίλλου τε, καὶ τοῦ θεολόγου Γρηγορίου, καὶ ἄλλων πατέρων. καὶ ὅτι ἡ ἐκκλησία τοῦ θεοῦ καὶ ἡ ἐν * Χαλκηδόνι σύνοδος τὸν ἕνα τῆς ἁγίας τριάδος θεὸν λόγον ὁμολογεῖ σαρκωθῆναι καὶ ἐνανθρωπῆσαι, οὗ καὶ τὴν καθ' ὑπόστασιν οἶδε καὶ κηρύττει ἕνωσιν. καὶ ὅτι μητέρα θεοῦ πρῶτον μὲν ἡ Ἐλισάβετ ἀνεῖπεν, ἐν οἷς λέγει καὶ πόθεν μοι τοῦτο, ἵνα ἡ μήτηρ τοῦ κυρίου μου ἔλθῃ πρός με; σαφέστερον δὲ τῶν ἄλλων μετὰ ταῦτα τὴν λέξιν πρῶτος ὁ ὅσιος Λέων ὁ Πάπας προήνεγκεν. ἐν γὰρ τῇ πρὸς [τὸν] Λέοντα τὸν βασιλέα ἐπιστολῇ, ῥήμασιν αὐτοῖς οὕτως γράφει· ἀναθεματιζέσθω Νεστόριος, ὁ τὴν μακαρίαν καὶ θεοτόκον Μαρίαν οὐχὶ τοῦ θεοῦ, ἀνθρώπου δὲ μόνον πιστεύων εἶναι μητέρα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ἡ προκειμένη ἐπιστολή. γράφει δὲ ὁ αὐτὸς καὶ πρὸς Ἄνθιμον ἐπίσκοπον Τραπεζοῦντος· ἐν ᾗ τόν τε βασιλέα Ἰουστινιανὸν τῆς εὐσεβείας ἀποδέχεται, καὶ τὸν δυστυχῆ Εὐτυχῆ τὴν καθαίρεσιν ὑποστῆναι, διότι μὴ ἠνέσχετο δύο φύσεων ἕνωσιν λέγειν ἐν μιᾷ ὑποστάσει, διηγεῖται· καίτοιγε τρανῶς τῶν θεοφόρων πατέρων ἡμῶν τοῦτο δογματιζόντων τε καὶ ἀνακηρυττόντων. ἀλλ' ἐκεῖνον τὸν * παράφορον μὴ ἀνέχεσθαι· ἀλλ' ἐκ δύο μὲν φύσεων γεγενῆσθαι τὸν κύριον, μετὰ δὲ τὴν ἕνωσιν οὐκ ἔτι δύο οὐδὲ ἐν δύο γνωρίζεσθαι, μίαν δὲ φύσιν μετὰ τὴν ἕνωσιν τερατεύεσθαι. οἷς συμφωνεῖν διελέγχει καὶ τὴν λῃστρικὴν ἐν Ἐφέσῳ σύνοδον, αὐτοῖς εἰποῦσαν ῥήμασι· τούτοις καὶ ἡμεῖς πάντες συντιθέμεθα· καὶ ὡς ἡ ἐν * Χαλκηδόνι σύνοδος τόν τε Νεστόριον καὶ τὸν Εὐτυχῆ ὑπὸ ἴσῳ καὶ ὁμοίῳ τῷ ἀναθέματι ἔθετο. καὶ ὅτι τὸ εἰδέναι τὰς φύσεις μετὰ τὴν ἕνωσιν ἐν μιᾷ ὑποστάσει, πάσης ἐστὶν ἀλλότριον διαιρέσεως. καὶ τοῦτο αὐτός τε Κύριλλος καὶ ὁ λοιπὸς τῶν θεοφόρων ἀνδρῶν χορὸς λαμπραῖς ἀνακηρύττουσι ταῖς φωναῖς.

* ἀποτελεσθῆναι.
* al. ἀνάγκη.
* Καλχηδόνι.
* παράφορον.
* Καλχηδόνι.

Εὐτυχιο

Εὐτυχὴς δὲ καὶ οἱ αὐτοῦ περὶ τῆς ἑνώσεως μὲν, τουτέστι δίχα ἑνώσεως. ὢ λήρου καὶ δυσσεβείας ὑπερβολή, τὰς δύο κηρύττουσι φύσεις, οὐκ ἔτι δὲ μετὰ τὴν ἕνωσιν. καὶ [ὅτι] οἱ τὸν Εὐτυχῆ ἀναθεματίζοντες, καὶ τὰ αὐτοῦ δόγματα παραχρῆμα καὶ ἄκοντες τὴν οἰκουμενικὴν τετάρτην κηρύττουσι σύνοδον. οὐκ ἄλλη γὰρ οἰκουμενικὴ σύνοδος· ἀλλ᾽ αὐτὴ μόνη δεχθέντα μετὰ τῶν βδελυκτῶν αὐτοῦ δογμάτων, καθὰ καὶ προείρηται, παρὰ τῆς λῃστρικῆς ἐν Ἐφέσῳ δευτέρας συνόδου, τότε παντελῶς ἐξετίμησέ τε καὶ ἀπεκήρυξεν. ἔοικε δὲ ταῦτα γράφειν Ἀνθίμῳ παρουσιάζοντι μὲν τῇ βασιλίδι πόλει, οὔπω δὲ τοὺς ἀρχιερατικοὺς αὐτῆς ὑπελθόντι νόμους· ὃν καὶ παραινεῖ κατά τε τῶν Νεστοριανῶν καὶ τῶν φρονούντων τὰ Εὐτυχοῦς ἀγωνίζεσθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ἡ παροῦσα λέγει ἐπιστολή. ἡ δὲ πρὸς Βραΐζαν τὸν πέρσην, ἐπεὶ τοῦτο ᾔτησεν ἐκεῖνος, ἐκ τῶν θείων γραφῶν, ἀλλ᾽ οὐκ ἐκ πατρικῶν μαρτυριῶν, περί τε τῆς ἁγίας καὶ ὁμοουσίου τριάδος διαλαμβάνει, καὶ περὶ τῆς ἐν σαρκὶ παρουσίας τοῦ λόγου, καὶ περὶ τῆς [ἁγίας καὶ] ὑπερενδόξου παρθένου καὶ θεοτόκου Μαρίας. αἱ δὲ γραφαί εἰσιν αὐταί, ἥ τε παλαιὰ διαθήκη, καὶ τὰ κυριακὰ λόγια, καὶ τὰ ἀποστολικὰ κηρύγματα, δι᾽ ὧν αἱ προκείμεναι τῶν ὑποθέσεων τὸ ἀληθὲς καὶ βέβαιον ἀπηνέγκαντο. πλέον δὲ τῶν ἄλλων ἐμφιλοχωρεῖ τῇ ὑποθέσει, ἐν ᾗ ἡ τοῦ λόγου σάρκωσις ἀναδιδάσκεται, ἅτε δὴ καὶ τοῦ καιροῦ πλείονα τὴν περὶ αὐτῆς ἐξεργασίαν ἀπαιτοῦντος. τοιοῦτον μὲν καὶ τὸ σπούδασμα ταυτησὶ τῆς ἐπιστολῆς. γράφει δὲ καὶ πρὸς μοναχούς τινας· οἳ τῆς τοῦ θεοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἐκκλησίας τὴν διάστασιν ἐνόσουν. *οὓς διὰ πατρικῶν παραινέσεων πειρᾶται συνάψαι, δεικνὺς τὰς ἐκείνων φωνὰς οὐδὲν τῶν ἄλλων αἱρετικῶν διαφερούσας, καὶ μηδεμίαν ἐξ αὐτῶν, ὥσπερ οὐδ᾽ ἐκείνοις, ὄνησιν κερδαίνειν. συνίστησι δὲ διαφόροις πατέρων μαρτυρίαις· ἐφ᾽ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ προσώπου διάφορον φυσικὴν ἐνέργειαν θεωρεῖσθαι. καὶ ἀρκεῖν πρὸς πᾶσαν εὐσεβῆ πληροφορίαν, θεοτόκον φρονεῖν καὶ λέγειν τὴν παναγίαν παρθένον. ἐπειδὰν γάρ τις εἴπῃ θεὸν ἐνανθρωπήσαντα τεκεῖν τὴν παναγίαν παρθένον, τῇ τῶν *ἀγγέλων ὄντως θεολογίᾳ φαίνεται κεχρημένος. γράφει δὲ καὶ ἑτέραν ἐπιστολὴν ὁ αὐτὸς πρὸς τοὺς ἀποσχιστὰς Καλλινίκου· νουθετῶν μὲν, τῇ τοῦ θεοῦ τούτους ἑνωθῆναι ἐκκλησίᾳ, καθαρὰν ἀποφαίνων ταύτην πάσης αἱρετικῆς κηλῖδος· καὶ ὅτι τὰ παρὰ ταύτην συνακτήρια, λῃστῶν ἐστι σπήλαια. καὶ μιμεῖσθαι δεῖν, εἰσηγεῖται, Συμεῶνα καὶ Βαραδάτον καὶ Ἰάκωβον, ἄνδρας ἐπ᾽ ἀρετῇ ἀνὰ πᾶσαν τὴν γῆν βεβοημένους, οἳ τὴν ἐκκλησιαστικὴν διὰ βίου κατεστήσαντό τε καὶ ἐξετέλεσαν κοινωνίαν. ἀλλ᾽ ἐν τούτοις μὲν καὶ ἡ παροῦσα ἐπιστολή. ὁ δὲ ἐφεξῆς λόγος συνοδικὴν ἀναπτύσσει πρᾶξιν τοῦ αὐτοῦ ἁγιωτάτου πατριάρχου *Εὐφραιμίου. ἐν ᾗ ὁ, τε Συγκλητικὸς (τῆς Ταρσοῦ δὲ τοῦτον ὁ προλαβὼν λόγος ἐπίσκοπον εἶπε) *λογοθετεῖ· οὐκ ὀρθοδόξους λιβέλλους παρά τινων δεξάμενος, ἐξ ὧν καὶ αἱρετικὴν παρέσχεν ὑπόνοιαν: καὶ Στέφανός τις μονάζων *σύγκελλος δὴ τοῦ Συγκλητικοῦ καλούμενος. καὶ διηνέχθη μὲν κατὰ μικρὸν τοῦ λόγου προϊόντος ἑκάτερος· μὴ τὰ ὀρθὰ τῆς ἐκκλησίας στέργων δόγματα· ἀλλὰ πρὸς τὴν Εὐτυχοῦς νόσον ὑποπτευόμενος. ὅμως σὺν τῷ Συγκλητικοῦ τὴν εὐσέβειαν ἐπὶ τέλει συνειληφότος εἰπεῖν, ἡ σύνοδος διαλύεται.

*al. δὲ. — *ἀρχαγγέλων. — *al. ἐφραιμίου — *Aliter, λοιδορεῖται. — *σύγκελλος. M. M.

Eutyches eiúsque asseclæ, pro vnitate quidem, hoc est, duplici vnitate (o! ingentem dementiam atque impietatem) duas prædicant naturas, non amplius post vnionem, & qui Eutychem sacris interdicunt, & eius opiniones, *de plano, atque inuiti œcumenicam quartam prædicant synodum. non alia enim œcumenica synodus fuit, sed ea sola, susceptum cum pestiferis eius opinionibus, vt diximus, in perfida illa synodo Ephesina, hoc omnino reiecit & dānauit. Apparet vero Anthimo hæc scripsisse in regia vrbe versanti, & nūquam sacras illius leges violasse, quem & aduersus Nestorianos & Eutychianos certare suadet. Hæc quidem epistola illa complectitur. Quæ vero ad Braien Persam data est, cum hoc postulasset è sacra scriptura, sed non è patribus, de sancta & consubstantiali Trinitate continet, & de incarnatione Verbi, deque gloriosa & sancta virgine, & Dei genitrice Maria. Sūt autem eorum scripturæ, & vetus testamentum, & Domini verba, apostolicæque prædicationes, quibus quæstionum veritas & confirmatio allata est, præ cæteris huic vni quæstioni inhæret, in qua de incarnatione Verbi disceptatur, occasione scilicet longiorē huius disputationē exigente. Hoc autem in hac epistola conatur. Scribit autem ad aliquos monachos ecclesiæ desentionē Catholicæ & Apostolicæ molientes, quos SS. Patrū monitionibus cōiungere molitur, ostendens eorum sententiā non procul ab hæreticorum opinionibus distare, nullumque ex ea, quemadmodum hæretici solent, commodum accipere, hoc variis testimoniis SS. Patrum confirmat. In vna eadémque persona variam naturæ actionem perspici, & ad omnem pietatis plenitudinem sufficere, Deiparam credere & appellare sanctissimam Virginem. Postquam enim quis dixerit Deum incarnatum Virginem peperisse, angelorum vti videtur Theologia. Scribit idem & alteram epistolam ad Callinici desertores; cupiens verò eos Ecclesiæ Dei conciliare, ab omni eam liberam hæretica labe ostendit, & qui ad eam labem conuentus fiunt, latronum esse speluncam. asseritur imitari oportere Simeonem, & Baradatum, & Iacobum, viros virtutis nomine toto terrarum orbe celebres, qui vitam vniuersam in ecclesiastica disciplina transegerunt. Atque hæc quidem Epistola continet. Proxima verò oratio Ephræmij synodicam actionem explicat, in qua Syncleticus nominatur (quem Tarsi Episcopum fuisse paulò ante memoraui, quod libellos non Catholicos ab hæreticis accepisset, vnde hæreticas hauserit opiniones, & Stephanus monachus Syncletici Syncellus appellatus, & pæne accusatur vterque præcedenti oratione, propterea quod orthodoxam non amplexarētur fidem, sed Eutychis labe infecti essent. Tamen cùm Syncleticus religionem profiteri tandem coactus esset, synodus soluitur. [Tamen inquit, pietatem tandem suscipiente, soluitur synodus.]

EPHRAEMIUS. — *παραχρῆμα tempore. — Vide Zonaram & Curopalatā de Magistratibus. — *εὐσέβειαν.

EPHRAEmius.

In hac ipsa actione B. Cyrillum alicubi *natura* pro *persona* vsum esse ostendit, cum dicit: *vnam maxime Verbi naturam carnem induisse*. non ipsum dicere sæpe cum duas confessum naturas, quemadmodum mutato consilio vnam naturam, nisi forte nunc *naturæ* vocem pro *personæ* vsurpauerit, & confirmatur id ex aliis Cyrilli locis, eámque esse Ecclesiæ mentem, aliáque id genus vtilia aduersus hæreticam labem hæc Actio certamina continet. Post hæc inscripta libro epistola ad Magnum Episcopum Berrœæ, hoc, in duabus naturis Emanuelem agnosci. vt in quarta & generali synodo asseritur, docens atque explanans, & vsum loquendi, vnam Verbi naturam hominem esse factam, contra eos, qui duas ab inuicem naturas separant probandi robur habere. Sed non contra negantes naturarum differentiam propter vnionem. Quemadmodū vna verbi natura incarnata cum separantibus ab inuicem naturas, pugnat: sic & in duabus naturis vnionem in persona fateri Confundentes reprehendit, & horum conatus retundit. Sic igitur & in duabus naturis vnio secundum Hypostasin, vt vna verbi natura incarnata, certant contra eos qui secum ipsi & inter se pugnant, non igitur altera cum altera pugnat. Neque enim vna verbi natura incarnata, in sublatione quadam naturæ dicitur: neque vnio in duabus naturis quæ secundum hypostasin agnoscitur, diuisionem ab inuicem affert naturarum. Quare duarum vnio naturarum, confirmatio est vnius verbi incarnatæ personę inconfusæ, & diuersitatis indiuisæ quę prædicatur. Hæc & alia id genus non pauca pro re nata epistolæ conscribens, pietatis dogmata cōfirmat, impudenter vero confondentiū sensum redarguit, & eum cui reddita epistola est admonens, augeri & crescere scripta, quasi non exhausta facultate, scribendi finem facit. Dein ad Eunoium monachum aliam scribit: qua epistola narrat, neque secum ipsos, neque inter se pugnare SS. Patres, quando de corruptione & incorruptione disserunt. & incorruptionem sanitatem quandam esse, non autem naturæ nostræ sublationem: Corruptionem contra morbum quendam esse. Vnde & Adamum ante lapsum incorruptam habuisse carnem, & per omnia nobis similē fuisse Patrum testimoniis confirmans, & alia ad pietatem vtilia epistolæ includens finem facit. Sequuntur hinc eiusdem panegyricæ orationes septem. Prima in festum SS. Prophetarum. altera in Iesu Christi natalem diem. tertia in sacra anni ieiunia. quarta in Catechumenorum instructionem. item in festum diem Michaelis archangeli in Daphne. sexta in sacram Quadragesimam, denique in vnam quadragesimæ nonam. Octaua ad hæc oratio quæ in sacro quaternario ad Neophytos habita. primum itaque quod in manus meas volumen incidit, hæc continebat.

Panegyricæ orationes Ephræmij.

ἐν ταύτῃ τῇ πράξει τὸν θειότατον Κύριλλον τῇ φύσει ἀντὶ ὑποστάσεως ἀλλαχοῦ [τι] παρεισάγει χρήσασθαι, καὶ ἡνίκα λέγει μάλιστα μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην. οὐ γὰρ ἂν εἰπεῖν αὐτὸν πολλάκις τὰς δύο φύσεις ὡμολογηκότα, ὥσπερ ἐκ μεταμελείας μίαν φύσιν· εἰ μὴ τὸ ῥῆμα νυνὶ τῆς φύσεως ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως παρείληφε. καὶ συγκροτεῖ τοῦτο ἐξ ἑτέρων τε φωνῶν τοῦ αὐτοῦ Κυρίλλου· καὶ ὅτι τοιοῦτον καὶ τὸ τῆς ἐκκλησίας φρόνημα. καὶ ἄλλα δέ τινα χρήσιμα κατὰ τῆς συγχυτικῆς αἱρέσεως ἡ πρᾶξις ἀγωνίσματα περιέχει. μετὰ δὲ ταῦτα ἐπιγέγραπται τῇ βίβλῳ, πρὸς Μάγνον τὸν ἐπίσκοπον Βερροίας ἐπιστολή, τὸ ἐν δύο φύσεσι γνωρίζειν τὸν Ἐμμανουήλ (ὡς ἐν τῇ ἁγίᾳ καὶ οἰκουμενικῇ τετάρτῃ συνόδῳ εἴρηται) δογματίζουσά τε καὶ ἐπικυροῦσα, καὶ ὅτι ἡ λέγουσα χρῆσις, μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, κατὰ τῶν διαιρούντων ἀπ' ἀλλήλων τὰς φύσεις ἔχει τὸ κράτος προβάλλεσθαι· ἀλλ' οὐ κατὰ τῶν ἀναιρούντων τὴν τῶν φύσεων διαφορὰν διὰ τὴν ἕνωσιν. ὥσπερ δὲ τὸ μία φύσις τοῦ λόγου σεσαρκωμένη τοῖς διαιροῦσιν ἀπ' ἀλλήλων τὰς φύσεις ἀπομάχεται· οὕτω καὶ τὸ ἐν δύο φύσεσι τὴν καθ' ὑπόστασιν ὁμολογεῖν ἕνωσιν, τοὺς συγχυτικοὺς ἐλέγχει, καὶ κατισχύει τούτων τὸ βούλημα. οὕτως οὖν καὶ ἡ ἐν δύο φύσεσιν ἕνωσις καθ' ὑπόστασιν, καὶ ἡ μία τοῦ λόγου σεσαρκωμένη φύσις, κατὰ μὲν τῶν ἀντικειμένων αὐτοῖς καὶ ἀλλήλοις δοξασμάτων ἀγωνίζονται· οὐδὲ ἑτέρα δὲ κατὰ τῆς ἑτέρας ὁπλίζεται. οὔτε γὰρ ἡ μία τοῦ λόγου σεσαρκωμένη φύσις ἐπ' ἀναιρέσει τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς λέγεται· οὔτε ἡ ἐν δύο φύσεσι γνωριζομένη καθ' ὑπόστασιν ἕνωσις, διαίρεσιν ἀπ' ἀλλήλων εἰσάγει τῶν φύσεων. ὥστε ἡ τῶν δύο φύσεων ἕνωσις, βεβαίωσίς ἐστι τῆς μιᾶς τοῦ λόγου σεσαρκωμένης ὑποστάσεως ἀσυγχύτου, καὶ διαφορᾶς ἀδιαιρέτου κηρυττομένης. ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἕτερα οὐκ ὀλίγα, διὰ τῆς προκειμένης ἀναγράφων ἐπιστολῆς· τὰ μὲν τῆς εὐσεβείας κρατύνει δόγματα, τῆς δὲ συγχυτικῆς ἀναιδείας διελέγχει τὴν ὑπόνοιαν. καὶ παραινέσας τὸν τὴν ἐπιστολὴν δεξάμενον, ἐπαυξῆσαί τε καὶ πληθῦναι τὰ γεγραμμένα, ὥστε καὶ δυνάμεως οὐκ ἀπορῶν καταλήγει γράφων τὸ γράμμα. μετὰ δὲ πρὸς Εὐνόϊον μοναχὸν ἑτέραν γράφει. ἐν ᾗ διεξεισι, μήτε ἀλλήλοις μήτε ἑαυτοῖς ἐναντιωθῆναι τοὺς ἱεροὺς ἡμῶν πατέρας, ἐπειδὰν περὶ φθορᾶς καὶ ἀφθαρσίας διαλαμβάνωσι. καὶ ὅτι ἡ μὲν ἀφθαρσία ὑγεία τίς ἐστιν, ἀλλ' οὐκ ἀναίρεσις τῆς ἡμετέρας φύσεως· ἡ δὲ φθορά, νόσος. ὅθεν καὶ τὸν Ἀδὰμ πρὸ τῆς παραβάσεως ἄφθαρτον ἔχοντα σάρκα, κατὰ πάντα ὑπάρχειν ἡμῖν ὁμοούσιον. ταῦτα χρήσεσι πατέρων διαβεβαιῶν, καὶ ἕτερα οὐκ ὀλίγα πρὸς τὴν εὐσέβειαν χρήσιμα συγκαταλέξας τῇ ἐπιστολῇ, πέρας αὐτῇ ἐπιτίθησιν. ἐπὶ ταύταις δὲ καὶ λόγοι αὐτοῦ πανηγυρικοὶ διήχθησαν ζ΄. ὁ μὲν εἰς τὰ ἐγκαίνια τῶν ἁγίων προφητῶν· ὁ δὲ εἰς τὰ γενέθλια τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· ἕτερος δὲ περὶ τῶν ἁγίων νηστειῶν· καὶ ἄλλος εἰς τὴν κατήχησιν τῶν νεοφωτίστων. καὶ δὴ καὶ εἰς τὰ ἐγκαίνια τοῦ Ἀρχαγγέλου Μιχαὴλ τοῦ ἐν Δάφνῃ· καὶ εἰς τὴν ἁγίαν τεσσαρακοστήν, καὶ ἐν μιᾷ τῆς ἁγίας τεσσαρακοστῆς ἐννάτῃ. ἄλλος καὶ ἐπὶ τούτοις ὄγδοος, ὁ ἐν τῇ ἁγίᾳ τετράδι λεχθεὶς εἰς τοὺς νεοφωτίστους· τὸ μὲν οὖν πρῶτον προσελθὸν εἰς τὰς ἡμετέρας χεῖρας τεῦχος, ταῦτα περιεῖχεν.

ΤΟΥ

σκθ'.

Ephræmij eiusdem alius liber.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΑΛΛΗ ΒΙΒΛΟΣ.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον τοῦ αὐτοῦ ἐν ἁγίοις Ἐφραιμίου, ὃς τὸν ἱερὸν τῆς Ἀντιοχείας θεσμὸν ἐκεῖτο ἐν λόγοις τέσσαρσιν. ὧν ὁ μὲν πρῶτος περὶ τῶν * ἐπηρεαζομένων ῥημάτων Κυρίλλου, ἃ ἐκεῖνος παρέθηκε πρὸς Σούκκενσον κατὰ τὴν δευτέραν ἐπιστολὴν, γράφων διαλαμβάνει. τὴν ἐπήρειαν δὲ ἡ τοῦ Σευήρου αἵρεσις ἐπάγει. ὁ δὲ δεύτερος, ἀπόκρισίς ἐστι πρὸς τὸν σχολαστικὸν Ἀνατόλιον, περὶ ὧν ἐκεῖνος μαθεῖν ἠβουλήθη. ὁ δὲ τρίτος, ἀπολογίαν ὑπὲρ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς ἐν Χαλκηδόνι συνόδου γράφει πρὸς Δόμνον καὶ Ἰωάννην, τοὺς ἐν τῇ δευτέρᾳ Κιλικίᾳ ἀσκουμένους. ὁ δὲ τέταρτος πρὸς τοὺς ἀνατολικοὺς μοναχούς, τῆς Σευήρου δυσσεβείας καὶ αὐτοὺς ἀντεχομένους. * προτίθησιν οὖν ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ τὴν ἐπηρεαζομένην φωνήν, ὥσπερ ἔφημεν, ἐκ τῆς δευτέρας πρὸς Σούκκενσον ἐπιστολῆς, ἔχουσαν οὕτως· Ἔστω δὲ ἡμῖν εἰς παράδειγμα πάλιν ὁ καθ' ἡμᾶς ἄνθρωπος. δύο μὲν γὰρ καὶ * ὑπ' αὐτοῦ νοοῦμεν τὰς φύσεις· μίαν μὲν τὴν ψυχῆς, ἑτέραν δὲ τὴν τοῦ σώματος. ἀλλ' ἐν ψιλαῖς διῃροῦντες ἐννοίαις, καὶ ὡς ἐν ἰσχναῖς θεωρίαις, ἤτοι νοῦ φαντασίαις, τὴν διαφορὰν δεξάμενοι, οὐκ ἀνὰ μέρος τίθεμεν τὰς φύσεις· οὔτε μὴν [καὶ] διαμπὰξ διατομῆς δύναμιν ἐφίεμεν αὐταῖς· ἀλλὰ μίαν ἑνὸς εἶναι νοοῦμεν. ὥστε τὰ δύο μηκέτι μὲν εἶναι δύο· δι' ἀμφοῖν δὲ τὸ ἓν ἀποτελεῖσθαι ζῶον. αἱ μὲν οὖν ἐπηρεαζόμεναι φωναί, αὗται. ὁ μὲν γὰρ ἱερὸς Κύριλλος ψυχῆς καὶ σώματος, ἐξ ὧν ὁ εἷς ἄνθρωπος ἀποτελεῖται, τὴν διαφορὰν ἠβουλήθη διὰ τῶν λέξεων παραστῆσαι. διὸ καὶ εἶπεν, οὐκ ἀνὰ μέρος τίθεμεν τὰς φύσεις, ἡ δὲ * διαίρεσις φησίν· ἀλλ' ἐπήγαγε, μίαν ἑνὸς εἶναι νοοῦμεν. καὶ τί τοῦτο; μίαν γὰρ ἐνταῦθα τὴν ὑπόστασιν, ἀλλ' οὐ τὴν φύσιν εἶπε. καὶ τοῦτο σαφέστερον ἐδήλωσεν, ἐπαγαγών· δι' * ἀμφοῖν δὲ τὸ ἓν ἀποτελεῖσθαι ζῶον. πῶς γὰρ οἷόν τέ ἐστι νοεῖν σώματος καὶ ψυχῆς μίαν οὐσίαν. ἀλλ' ὅρα πάλιν ἑτέραν ἄνοιαν τῆς αἱρέσεως. νοεῖν εἶπε φησίν, οὐ λέγειν. καίτοιγε τίς οὐκ οἶδεν ὡς τὸ καλῶς νοούμενον καὶ καλῶς λέγεται· τὸ δὲ κακῶς νοούμενον, οὐδὲ λέγεσθαι δίκαιον. εἰ δὲ διότι λέγει μίαν ἑνὸς νοοῦμεν· τὸ δὲ μίαν καθ' ἡμᾶς τὴν φύσιν εἶπεν. καὶ ἑνὸς μὲν εἶναι ζώου μόνον δεῖ νοεῖν, λέγειν δὲ οὐκ ἔτι. οὐκ οὖν οὐ χρὴ λέγειν μίαν φύσιν καὶ νοεῖν, πίστιν ἐπιλαθεῖ τοῦτο. πῶς δὲ καὶ αὐτὸς ὅλως εἶπεν, ἃ λέγειν οὐκ ἔδει; ἀλλ' ὁ κενὸς οὗτος ἐρρίπτω λῆρος. πάλιν δέ φασιν, εἴρηκεν· ὥστε τὰ δύο μηκέτι μὲν εἶναι δύο, δι' ἀμφοῖν δὲ τὸ ἓν ἀποτελεῖσθαι ζῶον· ἠκούω τὰς δύο φύσεις λέγειν, μὴ μένειν ἔτι δύο φύσεις. εἰ δὲ ἐπὶ τοῦ παραδείγματος φασι, τὰς δύο φύσεις οὐ λέγει διαμένειν δύο· δηλονότι καὶ ἐπὶ Χριστοῦ τοῦτο ἀκολούθως θεωρηθήσεται. καὶ ταῦτά φασι μὴ συνιέντες, πρῶτον μὲν ὡς οὐχὶ πάντα τὰ ἐν τῷ παραδείγματι ὀφείλει καὶ ἐν τῷ παραδειγματιζομένῳ θεωρεῖσθαι. δεύτερον δὲ, ὅτι τὸ μηκέτι μὲν εἶναι δύο, εἶπε· τουτέστι μὴ ἀνὰ μέρος καὶ ἰδιοσυστάτως ὑπάρχειν· ἀλλ', ὡς προεῖπε, δι' ἀμφοῖν τὸ ἓν ἀποτελεῖσθαι ζῶον. καὶ σκόπει ὡς οὐκ ἐξ ἀμφοῖν, ἀλλὰ δι' ἀμφοῖν ἀποτελεῖσθαι ζῶον· σημαίνων ὡς ἑκατέρα φύσις ἐν τῷ ἀποτελεσθέντι σώζεται ζώῳ. ἐπεὶ τί ἐκώλυεν αὐτὶ τοῦ δι' ἀμφοῖν εἰπεῖν, ὅτι διὰ μιᾶς τὸ ἓν ἀπετελέσθη ζῶον. εἰ γὰρ αἱ δύο οὐκ ἔτι μένουσι δύο, εἰς μίαν δὲ συνῆλθον φύσιν;

* ἐπηρεαζόντων

* al. πρὸς.

* ἰσ'.

* αἵρεσις

* al. ἀμφοῖν.

EPHRÆMIUS CCXXIX.

EPHRÆMII EIVSDEM *liber alius.*

LEgi eiusdem sancti alterum librum, qui de sacris Antiochiæ legibus narrat libris quatuor. Primus de verbis Cyrilli, in calumniam adductis, quæ ad * Succensum epistola secunda scripsit, & oppugnationem Seuerianæ profert hæresis. Alter responsio est ad Anatolium Scholasticum, de iis quæ discere volebat. Tertius apologiam concilij Chalcedonensis continet ad Domnum mittens & Ioannem, qui Ciliciæ secundæ monachi erant. Quartus ad Orientis monachos, qui & ipsi Seueriana correpti labe fuerunt. Affert autem libro primo calumniæ illam vocem, vt dictum est ex secunda ad Succensum epistola, his verbis: *Sit nobis iterum exemplo homo inter nos versatus. Duas enim in illo naturas agnoscimus: vnam quidem corporis, alteram vero animæ, sed in puras notiones diuisas, & vt in tenuibus simulacris, hoc est mentis cogitationibus, differentiam suscipientes, non per partes naturas collocamus, neque vtrinque sectionis vim ipsis concedimus, sed vnius vnam esse intelligimus, quare bina non amplius bina sunt, sed vtroque tantum vnum perficitur animal.* Hæc sunt quæ in calumniam vocata sunt verba. Cyrillus enim animi & corporis, è quibus homo componitur, vocibus differentiam constituere recusabat. Quamobrem sic ait: non per partes naturas ponimus, sed diuisio inquit, verum addidit, *vnam esse vnius intelligimus.* & quid hoc. vnam enim hic hypostasin, sed non naturam asserit, idque manifestius reddit ostendens, *vtroque vnum animal constituitur.* Quomodo igitur fieri potest vnam esse animi, corporisque naturam. Sed vide iterum alteram hæreseos amentiam, intelligere oportet, inquit, non dicere. quamquam quis nescit rectè intellectum, rectè etiam dici, contra vero malè intellectum, malè etiam dici. Si vero, quia dicit, *vnam vnius intelligimus?* Illud vero *vnam secundum nos naturam* dixit, vnius quoque dumtaxat animalis esse intelligere par est, dicere vero non item. non igitur asserendum & intelligendum, vnam esse naturam, quibus hoc accessit, At quomodo idem integrè dixit, quæ dixisse non oportuit? Sed valeant hæ nugæ. Iterum aiunt, inquit, *vt bina non amplius esse bina, sed vtroque tantum vnum perficitur animal.* Igitur duas asserere naturas, non duas amplius manere. Si vero exemplo loquuntur, duas naturas non amplius dicit manere duas, videlicet de Christo idem ex consecutione consideratur. Et quidem non intelligentes affirmant, primù quidem, vt non omnia in exemplo debent, & per exemplum declarato co[illegible]ri: deinde; non amplius esse duos, ait: h[illegible]t, non ex parte, & per se subsistere, sed, vt antea diximus, vtroque vnum animal constitui. Et considera, quomodo non ex vtroque, sed per vtraque fiat animal. Significans, vtramque naturam in absoluendo animali conseruari. quando quid prohibuit pro illo *per vtraque* dicere, per vnam vnum perfici animal. Si enim bina bina non maneant, in vnam conuenerunt naturam,

* Al. Successum

EPHRÆMIUS.

per vnam dici oportebat fieri, animal vnum, & neque iterum dixit, ex vtroque vna natura perfecta est: sed vnum animal, hoc est, persona. & rectè non dixit vna natura perfecta est. Hoc enim asserere Apollinarij hæresis est, qui dixit, *mistio diuina Deus & homo vnam & eandem perfecit naturam*, & quamuis in prima ad Succensum epistola de eodem exemplo agit, &, si videtur, capiamus exempli gratia nostri compositionem, qua homines sumus. Componimur enim ex anima & corpore, duasque perspicimus corporis alteram, alteram animi. quare in compositione duas naturas conspicit, non igitur amplius esse duos, neque vnam fieri naturam asserit, absit, sed non ex parte & per se subsistere. Diuersam vero esse animi & corporis naturam, & post compositionem in composito perspici: Testaturque Gregorius cognomento Theologus his ferè verbis in oratione de baptismo, *Geminatos nos e duabus entibus animo & corpore, & hoc quidem visibili, illo vero inuisibili, gemina quoque purgatio*, & quæ sequuntur. Quin & B. Cyrillus libro nono commentariorum in Ioannem Euangelistam ita scribit. Sacræ nos docent scripturæ credere in crucifixum, mortuum, & a mortuis excitatum, vt non alium existentem Filium ipsi quam Verbum. Deinde, non quantum in naturæ vnitatem dico, corpus enim corpus non verbum, etsi corpus Verbi, sed quantum in vnum veræ filiationis. Vbi igitur substantiæ, hoc est naturæ corporis, & animæ identitas? vel quomodo hæc vna, quorum non licet capere identitatem naturarum & essentiæ? Eadem quoque magnus Eustathius, Antiochiæ præsul, Antiochus quoque Ptolemaidis Episcopus, cum ait; Domine, *fili David, & duplex ac simplex, vnus & duo, non diuisa incarnationis, non duplicatæ redemptionis, vt non DEVS passibilis inuentus, neque homo per se mundum seruans.* Et aureum illud os Ecclesiæ, aliique plurimi SS. Patrum, in duabus naturis atque essentiis vnum agnoscunt Christum. E quibus enim incarnatū Verbum compositum est, in iis & est & cognoscitur: Cyrillus rursum exclamat: *quemadmodum*, inquit, *in diuinitate perfectus, ita & in humanitate*, & iterum: *non ipsum vnigenitum Dei Filium, qua parte cognoscitur & reuera est Deus, pati non propria natura corpore affirmamus: pati vero potius terrena natura.* Et rursum: *Oportet enim seruari necessario vtraque, vno & vero filio.* Et illud: *non pati diuinitus*, Et illud: *dicere humanitus pati*, Ipsius enim caro passa est. Verum doctus Cyrillus ita sensit, at contra hæretici affirm[illegible], *diuine passus est simul & humane.* Sed hi[illegible]m ait: *humanitatis perfectio, nostraque natu[illegible]ibitio allata est, dum diceretur incarnata.* Supra quoque de carne à Verbo assumpta sic loquitur, *neque diminuta est, neque (vt ipse ait:) furto sublata est, necessario igitur seruatur.* & paulò ante: *Etsi compositionis verbis inest differentia secundum naturam, eorum quæ ad vnitatem collata sunt.*

διὰ μιᾶς ἔδει φάναι τὸ ἓν ἀποτελεῖσθαι ζῶον. καὶ οὐδὲ πάλιν εἶπε, δι' ἀμφοῖν ἡ μία φύσις ἀποτελεσθῆ· ἀλλὰ τὸ ἓν ζῶον, τουτέστιν ἡ ὑπόστασις. καὶ καλῶς οὐκ εἶπε, μία φύσις ἀποτελεσθεῖσα. τὸ γὰρ λέγειν τοῦτο, τῆς Ἀπολιναρίου λώβης ἐστὶν, ὃς ἔφη, μίξις θεσπεσία θεὸς καὶ ἄνθρωπος, μίαν καὶ τὴν αὐτὴν ἀπετέλεσε φύσιν. καὶ μὴν κἂν τῇ προτέρᾳ πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῇ ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ παραδείγματος λέγει. καὶ, εἰ δοκεῖ, [*] δεξώμεθα πρὸς παράδειγμα τὴν καθ' ἡμᾶς αὐτοὺς σύνθεσιν, καθ' ἣν ἐσμὲν ἄνθρωποι. συντιθέμεθα δὲ ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος. καὶ ὁρῶμεν δύο φύσεις· ἑτέραν σαρκὸς, καὶ ἑτέραν ψυχῆς. ὥστε ἐν τῇ συνθέσει τὰς δύο φύσεις θεωρεῖ. οὐκοῦν τὸ μηκέτι εἶναι δύο οὐδὲ μίαν φύσιν ταύτας γίνεσθαι λέγει, ἄπαγε. ἀλλὰ μὴ ἀνὰ μέρος καὶ ἰδιοσυστάτως ὑπάρχειν. ὅτι δὲ διάφορος ἡ ψυχῆς καὶ σώματος φύσις, καὶ μετὰ τὴν σύνθεσιν ἐν τῷ συνθέτῳ θεωρεῖται, καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος μαρτυρεῖ ἐν τῷ περὶ τοῦ βαπτίσματος φάσκων λόγῳ· διττῶν δὲ ὄντων ἡμῶν ἐκ ψυχῆς καὶ σώματος· καὶ τῆς μὲν ὁρατῆς, [*] τῆς δὲ ἀοράτου φύσεως· διττὴ καὶ ἡ κάθαρσις, καὶ ἑξῆς. ἀλλὰ καὶ ὁ ἱερὸς Κύριλλος ἐν τῷ ἐννάτῳ λόγῳ τῶν ὑπομνημάτων, ἐν οἷς τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ὑπομνηματίζει, οὕτω φησί· πιστεύειν δὲ ἡμᾶς αἱ θεῖαι γραφαὶ διδάσκουσιν εἰς τὸν σταυρωθέντα καὶ ἀποθανόντα καὶ ἐγηγερμένον ἐκ νεκρῶν. ὡς οὐχ ἕτερον ὄντα τὸν υἱὸν παρὰ τὸν αὐτὸν λόγον. εἶτα, οὐχ ὅσον εἰς οὐσίας ταυτότητα φημί. σῶμα γὰρ τὸ σῶμα καὶ οὐ λόγος· εἰ καὶ σῶμα τοῦ λόγου· ἀλλ' ὅσον εἰς τὸ τῆς ἀληθοῦς υἱότητος χρῆμα. ποῦ οὖν ἡ τῆς οὐσίας ἤτοι φύσεως ψυχῆς καὶ σώματος [*] ταυτότης; ἢ πῶς ταῦτα μία, ὧν οὐκ ἔστι λαβεῖν ταυτότητα φύσεων καὶ οὐσίας; τὰ αὐτά φησι καὶ Εὐστάθιος ὁ μέγας, ὁ τῆς Ἀντιοχέων ἀρχιερεὺς, καὶ Ἀντίοχος ὁ Πτολεμαΐδος, ἐν οἷς φησι· Κύριε υἱὲ Δαυὶδ, ὁ διπλοῦς καὶ ἁπλοῦς, ὁ δύο καὶ ἓν, μὴ μεριζομένης τῆς οἰκονομίας, μὴ διχοτομουμένης ἡμῶν τῆς σωτηρίας· ἵνα μήτε Θεὸς παθητὸς εὑρεθῇ, μήτε ἄνθρωπος καθ' ἑαυτὸν τὴν οἰκουμένην σώζων. καὶ τὸ χρυσοῦν γε στόμα τῆς ἐκκλησίας, καὶ μυρίος ἄλλος χορὸς τῶν θεοφόρων ἡμῶν πατέρων, ἐν δυσὶν οὐσίαις καὶ φύσεσι τὸν ἕνα γνωρίζουσι χριστόν. ὅτι μὲν γὰρ ἐξ ὧν ὁ εἷς σεσαρκωμένος λόγος συνετέθη, ἐν αὐτοῖς καὶ ἔστι καὶ γνωρίζεται: Κύριλλος πάλιν βοᾷ. ὥσπερ γὰρ, φησὶν, ἐν θεότητι τέλειος, οὕτω καὶ ἐν ἀνθρωπότητι. καὶ πάλιν, οὐκ αὐτὸν τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ θεοῦ, καθὸ νοεῖται καὶ ἔστι θεὸς, παθεῖν εἰς ἰδίαν φύσιν τὰ [*] σωματικὰ ἰσχυριζόμεθα, παθεῖν δὲ μᾶλλον τῇ χοϊκῇ φύσει. καὶ πάλιν, δεῖ γὰρ ἀναγκαίως ἀμφότερα σώζεσθαι τῷ ἑνὶ καὶ κατ' ἀλήθειαν υἱῷ. καὶ τὸ, μὴ πάσχειν θεϊκῶς· καὶ τὸ, λέγεσθαι παθεῖν ἀνθρωπίνως: ἡ αὐτοῦ γὰρ πέπονθε σάρξ. ἀλλ' ὁ σοφὸς μὲν Κύριλλος ταῦτα. ἡ δὲ αἵρεσις λέγει, ἔπαθε θεϊκῶς ἅμα καὶ ἀνθρωπίνως· ἀλλ' ὁ αὐτὸς πάλιν φησίν: ἡ ἐν ἀνθρωπότητι τελειότης, καὶ τῆς καθ' ἡμᾶς οὐσίας ἡ δήλωσις εἰσκεκόμισται διὰ τοῦ λέγειν σεσαρκωμένην. καὶ ἀνωτέρω περὶ τῆς τοῦ λόγου σαρκὸς οὔτε φησὶν οὔτε μεμείωται, οὔτε (καθά φησιν) ὑποκέκλεπται· οὐκοῦν ἀναγκαίως σώζεται. καὶ ἀνωτέρω· κἂν τοῖς τῆς συνθέσεως λόγοις ἐνυπάρχει τὸ διάφορον κατὰ φύσιν, τῶν εἰς ἑνότητα συγκεκομισμένων.

[*] δεξώμεθα. [*] al. τῆς δὲ. [*] ταυτότητος. [*] σωματικὰ.

καὶ ἀλλαχοῦ, ἡ πέφυρται κατὰ τοῦτο, κατὰ τὸ ἐκείνοις δοκοῦν. οὔτε μὴν εἰς τὴν τῆς σαρκὸς φύσιν μεταπεφοίτηκεν ἡ τοῦ λόγου. ἀλλ' οὐδὲ ἡ τῆς σαρκὸς εἰς τὴν αὐτοῦ· ἀλλ' ἐν ἰδιότητι κατὰ φύσιν φύσιν ἑκατέρου μένοντός τε καὶ νοουμένου, ἡ * ἄρρητος καὶ ἄφραστος ἕνωσις, μίαν ἡμῖν ἔδειξεν υἱοῦ φύσιν· πλὴν, ὡς ἔφην, σεσαρκωμένην. ἰδοὺ φανερῶς καὶ μετὰ τὴν σάρκωσιν * ἑκατέρου τῶν ἑνωθέντων, ἐν τοῖς κατὰ φύσιν μένειν * προεῖπε. ταῦτα διηγηθεὶς ὁ συγγραφεὺς, φησὶ μὲν, ὡς ὁμοούσιον μὲν ὁμοουσίῳ καθ' ὑπόστασιν οὐχ ἑνοῦται. οὐδὲ γὰρ ψυχὴ ψυχῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνοῦται. οὔτε σῶμα σώματι: τὰ δὲ ἑτεροούσια ἑνούμενα, τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν ἀποτελεῖ· εἰς μίαν δὲ οὐσίας ταυτότητα τὰ ἐκ τῆς ἑνώσεως, οὐ τρέπεται. ὥστε, εἰ βουλοίμεθα, τὴν μίαν φύσιν τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην, τουτέστι τὴν μίαν ὑπόστασιν * κρατυνθῆναι ἐν αὐτῇ γνωρίζομεν τῶν ἑνωθέντων τὴν κατ' οὐσίαν διαφοράν. τὴν μὲν οὖν μίαν φύσιν τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην, μίαν ὑπόστασιν νοοῦμεν. εἰ γὰρ μίαν φύσιν σεσαρκωμένην εἴποι τις τὴν κυρίως φύσιν σεσαρκωμένην νοήσομεν, τὸν πατέρα καὶ τὸ πανάγιον πνεῦμα σεσαρκωμένον εἰσοίσομεν. ἡ αὐτὴ γὰρ φύσις υἱοῦ καὶ πατρὸς καὶ ἁγίου πνεύματος. ἀλλὰ τοῦτο μὲν ἀκριβέστερον ἐπισκεπτέον. ἡ δὲ αἵρεσις τί φησι; δύο μὲν φύσεων ἕνωσιν λέγομεν, μετὰ δὲ τὴν ἕνωσιν μίαν. ἀλλ' εἰ μὲν φύσιν καὶ οὐσίαν λέγουσι, πῶς οὐ σύμφυσιν καὶ συνουσίωσιν φρονοῦντες ἁλίσκονται. εἰ δὲ πρόσωπον ἓν, ἢ ὑπόστασιν μίαν, καλῶς φασί. γινωσκέτωσαν δὲ ὡς ἡ ἄκρα καὶ ἀδιάστατος ἕνωσις, οὔτε τομὴν ἐπιδέχεται τῶν ἑνωθέντων, οὔτε * σύγχυσιν ἢ συνουσίωσιν. οὕτω γάρ φησι καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος ἐν τῷ κατὰ Ἰωάννην ὑπομνήματι. εἷς ἐστιν ὁ υἱὸς καὶ Χριστὸς, τομὴν οὐκ ἔχων διὰ τὴν ἐνανθρώπησιν· πλὴν ὅσον εἰπεῖν εἰς τὸ διαστεῖλαι μόνον λόγου τε καὶ σαρκὸς φύσιν, οὐ τὴν αὐτὴν οὖσαν εἰς γνῶσιν. καὶ πάλιν πρὸς Εὐλόγιον γράφων· κἀκεῖνο δὲ μὴ ἀγνοείτωσαν. ὅπου γὰρ ἕνωσις ὀνομάζεται, οὐχ ἑνὸς πράγματος σημαίνεται σύνοδος· ἀλλὰ δύο, ἢ καὶ πλειόνων, καὶ διαφερόντων ἀλλήλοις κατὰ τὴν φύσιν. εἰ τοίνυν λέγομεν ἕνωσιν, ὁμολογοῦμεν ὅτι σαρκὸς ἐμψυχωμένης νοερῶς καὶ λόγου γέγονεν ἕνωσις. καὶ πάλιν ἐκ τῆς αὐτῆς πραγματείας τοῦ λόγου. ἐπεὶ τί ποιήσεις, ὅταν ἡμῖν ὁ ἁπλοῦς τὴν φύσιν εἰσβαίνει διπλοῦς δέ; καὶ μυριάκις εὑρεθήσεται ὁ ἱερὸς οὗτος ἀνὴρ * τῆς τοῦ πατρὸς ὁμοουσιότητος καὶ τῆς ἡμετέρας, τὸν ἕνα Χριστὸν ὁμολογῶν, μὴ ἀφιστάναι. καὶ ὁ ἐν ἁγίοις δὲ τοῦ Ἰκονίου πρόεδρος Ἀμφιλόχιος οὕτω φησίν. ὁρᾶται τοιγαροῦν ὅπως καὶ οἱ θεσπέσιοι πατέρες, ὁμοούσιον εἰρήκασι τὸν υἱὸν τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ὁμοούσιον τῇ μητρὶ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, διπλοῦν τὴν οὐσίαν ἤτοι κατὰ τὴν φύσιν· οὐ διπλοῦν δὲ τὴν ὑπόστασιν: τῶν ἀξιολογωτάτων δὲ ὁ Ἀμφιλόχιος. Κύριλλος γὰρ χρῆσις αὐτοῦ κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς Νεστορίου προήγαγε. καὶ Ἀμβρόσιος δὲ ὁ θαυμάσιος ἐκεῖνος ὁμολογητὴς οὕτω φησί: πρόσχες τὴν ἕνωσιν τῆς θεότητος καὶ τῆς σαρκὸς, εἷς ἐν ἑτέρῳ * καλεῖ ὁ τοῦ θεοῦ υἱός. ὅτι ἐν αὐτῷ ἡ ἑκατέρα φύσις ἐστί. ταύτης δὲ τῆς χρήσεως καὶ κατὰ Νεστορίου κέχρηται ὁ ἱερὸς Κύριλλος. ἐν δὲ τῷ λόγῳ ὃς ἐπιγέγραπται περὶ

Margin notes: * Is. ἐξῆπται. * ἑκατέρου. * ἴσως. * πρᾶξις κραθῆ. * σύγκρισιν. * al. τῆς. * λαλεῖ.

Et alibi: *Non commistum est per hoc, vt ipsis videtur, ne in carnis quidem naturam transiit Verbi natura, sed neque carnis natura in illius, sed in proprietate secundum naturam, altero manente atque intellecto, ineffabilis atque inexplicabilis vnio, vnam nobis filij naturam ostendit. nisi, vt ait, incarnatam.* Ecce clare etiam post incarnationem vtriusque vnitorum, ante dixit manere in iis, quæ secundum naturam. Scriptor hæc enarrans scribit, vt consubstantiale consubstantiali secundum hypostasin non vnitur, neque enim anima animæ in persona vnitur, neque corpus corpori. Quæ vero diuersa substantia vniuntur, personæ vnitatem absoluunt, in vnam enim substantiæ proprietatem, quæ ex vnitate sunt non conuertuntur. Quare, si volumus, vnam incarnatam Verbi naturam, id est, vnam personam, in se ipsam inualescere, agnoscimus vniorum in natura differentiam, vnam igitur Verbi incarnatam naturam, vnam intelligimus personam. Si enim vnam naturam incarnatam asserentes, propriè naturam incarnatam intelligimus, Patrem & Spiritum incarnatos asserimus. Vna enim est eademque natura Filij, Patris ac Spiritus sancti: Verum considerandum illud accuratius. Sed hæresis quid astruit: Duarum naturarum vnitatem asserimus post vnam vnionem. Verum si naturam & essentiam dicunt, quomodo non confusionem & consubstantialitatem sentientes capiuntur. Si verò vnam personam, vel vnam hypostasin rectè adstruunt, cognoscant summam & indiuisam vnitatem, neque suscipere sectionem vnitatum, neque confusionem, neque consubstantialitatem. Sic enim affirmat B. Cyrillus commentario in Ioannem: *Vnus est filius & Christus, diuisionem non admittens in humanitatem, nisi quod dicere ad diuidendum solum Verbi & carnis naturam, non eandem esse cognitam.* Rursumque ad Eulogium scribens: *Et illud non ignorent, vbi enim vnio nominatur, non vnius rei collectio significatur, sed duarum, vel plurium, & ab inuicem diuersorum. Siquidem vnitatem dicimus: Confitemur, carnis animata perspicue & Verbi facta est vnio.* & rursum ex eadem verbi actione. Quid agas, quando, qui natura nobis, cum simplex est, euadit duplex? Et millies inuenitur sanctus hic vir confiteri vnum Christum à consubstantialitate Patris & nostri non discrepare. Amphilochius quoque Iconij Episcopus ita ait: *Apparet certe sanctos Patres nostros consubstantialem asserere Patri filium secundum diuinitatem, & consubstantialem matri secundum humanitatem, duplicem quoad essentiam siue naturam, non duplicem quoad* [illegible] Et vero Amphilochius inter fide di[illegible] est. Cyrillus enim eo teste vtitur [illegible] impium Nestorium; Ambrosius quoque confessor ille admirabilis sic scriptum reliquit: *appone vniones diuinitatis & carnis, vnus in altero vocatur Dei filius quod in ipso vtraque natura sit.* Idem fere testimonium adhibet contra Nestorium Cyrillus in Oratione, quæ inscribitur de

Margin notes: EPHRÆMIUS. Amphilochius Icon. S. Ambrosius.

EPHRAEMIUS.

expositione fidei. Sic enim confessor ille scribit: *asserentes Christum purum hominem, vel passibilem Deum, vel in carnem conuersum: vel consubstantiale corpus habere, vel cœlitus delatum, aut imaginationem esse, vel mortale Dei Verbum, indiguisse vero in resurrectione opera Patris: aut inanimatum esse corpus, vel sine mente hominem resumpsisse, aut duas Christi essentias mistione confusas vnam factam esse substantiam: & non confitentes IESVM Christum duas esse substantias incommixtas, vnam vero personam, qua ratione vnus Christus, vnus filius, hos Catholica excommunicat ecclesia.* Non enim verbi & carnis consubstantialitatem, id est, vnam naturam dixerunt Patres fieri, non certe vt S. Ambrosius contra Apollinarium scribens ait. Sed in quo illos arguimus pullularunt alij dicentes, *Domini corpus ac diuinitatem vnius naturæ esse.* Quis Orcus hanc euomuit blasphemiam? Ariani vero, quorum error maiori contentione peruadit, Patrem, Filium, & Spiritum S. non vnius naturæ asserentes: Christi diuinitatem, & carnem vnius naturæ esse dicere conati sunt. Eadem sed clarius, Athanasius in epistola ad Epictetum. Scriptor deinceps natura siue substantia, & de hypostasi, siue persona, patrum adhibens testimonia. vt quod commune est vocetur natura, genus, essentia: quod vero proprium est, Hypostasis, & persona vocetur, & propriè quidem loquitur, cum substantiam dicit essentiam, & vice versa. Abusiuè autem capere quis potest naturæ nomen pro hypostasi, oportet tamen non ad impiorum libidinem, sed ad sensum piorum intelligere, de persona quidem affirmatur hoc vocabulum, & de perfecto vno pro hypostasi, oportet capere naturæ nomen. Si vero de iis, ex quibus vnus perficitur Christus: tunc naturæ vocabulum, pro propria natura & essentia intelligere. Hæc enim obseruantes, nusquam sanctos ac dilectos patres nostros inter se pugnare videbimus, talemque esse Patrum mentem cognosce è strenuo Cyrillo prima ad Succensum epistola: *Non est enim aliquid vllo modo possibile vt in diuinitatis essentiam siue naturam transire aliquid creatum queat. Caro enim creatura est: constat itaque naturam hic pro substantia capi.* Rursum in epistola ad Nestorium: *Asserit enim Deum suum Patrem, & certè Deus cùm sit suapte natura atque essentia, etsi naturæ essentiæ concursum accepit.* Et rursum: Quando enim diuinitus de se ipse testatur: *Qui videt me videt & Patrem.* Et: *Ego & Pater vnum sumus.* Diuinam eius & inexplicabilem intelligimus naturá, qua vnus est cum Patre, per eádem substantiam. Omnibus enim perspicuum est, vt natur[illegible] essentiam hoc significantem confirm[illegible]ctus quoque Amphilochius, vt clarè [illegible] similiter. Sed naturam pro substantia capi, ostensum est, abusiuè quoque & pro hypostasi capi, Cyrillus testatur.

ἑρμηνείας τῆς πίστεως, οὕτω φησὶν ὁ αὐτὸς ὁμολογητής· τοὺς δὲ λέγοντας ψιλὸν ἄνθρωπον τὸν χριστὸν, ἢ παθητὸν τὸν θεὸν, ἢ εἰς σάρκα τραπέντα, ἢ συνουσιωμένον ἐσχηκέναι τὸ σῶμα, ἢ οὐρανόθεν τοῦτο κεκομικέναι, ἢ φαντασίαν εἶναι, ἢ θνητὸν λέγοντας τὸν θεὸν λόγον, δεδεῆσθαι δὲ τῆς παρὰ τοῦ πατρὸς ἀναστάσεως, ἢ ἄψυχον σῶμα, ἢ ἄνουν ἄνθρωπον ἀνειληφέναι, ἢ τὰς δύο οὐσίας τοῦ χριστοῦ κατὰ ἀνάκρασιν συγχυθείσας μίαν [οὐσίαν] γεγενῆσθαι, καὶ μὴ ὁμολογοῦντας τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν δύο εἶναι οὐσίας ἀσυγχύτους, ἓν δὲ πρόσωπον, καθὸ εἷς Χριστὸς, εἷς υἱός: τούτους ἀναθεματίζει ἡ καθολικὴ ἐκκλησία. οὔτε γὰρ τοῦ λόγου καὶ τῆς σαρκὸς ὁμοουσιότητα, τουτέστι μίαν φύσιν εἶπον οἱ πατέρες, μὴ γένοιτο· ὡς καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Ἀμβρόσιος κατὰ Ἀπολιναρίου γράφων, φησίν. ἀλλ' ἐν ὅσῳ τούτοις ἐλέγχομεν, ἀνεφύησαν ἕτεροι λέγοντες, τό, τε σῶμα τοῦ κυρίου, καὶ τὴν θεότητα μιᾶς φύσεως εἶναι. ποῖος ᾅδης τὴν τοσαύτην * ἠρεύξατο βλασφημίαν; Ἀρειανοὶ γὰρ ἤδη τυγχάνουσιν ἀνεκτότεροι, ὧν ἡ ἀπιστία διὰ τούτους κρατίωνται μείζονι φιλονεικίᾳ, πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα μιᾶς οὐσίας μὴ λέγειν: ἐπειδήπερ οὗτοι τὴν θεότητα τοῦ Κυρίου καὶ τὴν σάρκα μιᾶς φύσεως εἰπεῖν ἐπεχείρησαν. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ σαφέστερον Ἀθανάσιος ἐν τῇ πρὸς Ἐπίκτητον λέγει ἐπιστολῇ. ταῦτα εἰπὼν ὁ συγγραφεὺς, ἐφεξῆς περὶ φύσεως ἤτοι οὐσίας, καὶ περὶ ὑποστάσεως ἤτοι προσώπου πατρικὰς προκομίζει μαρτυρίας· ὡς τὸ κοινὸν μὲν καλεῖται καὶ φύσις, καὶ γένος, καὶ οὐσία: ὑπόστασις δὲ καὶ πρόσωπον, τὸ ἰδικόν. καὶ κυριολεκτεῖ μὲν ὁ λέγων τὴν φύσιν οὐσίαν· καὶ τὸ ἀνάπαλιν. καταχρηστικῶς δὲ δύναταί τις λαμβάνειν καὶ τὸ τῆς φύσεως ὄνομα ἀντὶ ὑποστάσεως. δεῖ μέντοιγε τὰς λέξεις οὐ πρὸς τὴν τῶν ἀσεβούντων * ὑπόληψιν, πρὸς δὲ τὴν τῆς εὐσεβείας λαμβάνειν διάνοιαν. καὶ εἰ μὲν ἐπὶ προσώπου λέγεται ἡ φωνὴ, καὶ τοῦ ἀποτελεσθέντος ἑνὸς, ἀντὶ ὑποστάσεως δεῖ παραδέχεσθαι τὸ τῆς φύσεως ὄνομα. εἰ δὲ περὶ τῶν ἐξ ὧν ἀπετελέσθη φύσεων ὁ εἷς χριστὸς· τότε τὴν φωνὴν τῆς φύσεως ἀντὶ τῆς κυρίας φύσεως καὶ τῆς οὐσίας νοεῖν. ταῦτα γὰρ παραφυλάττοντες, οὐδαμοῦ τοὺς ἱεροὺς καὶ λογάδας ἡμῶν πατέρας εὑρήσομεν διαμαχομένους ἀλλήλοις. καὶ ὅτι τοιοῦτον τὸ φρόνημα τῶν πατέρων, ἄκουε τοῦ νικηφόρου Κυρίλλου, ἐκ τῆς πρὸς Σούκενσον προτέρας ἐπιστολῆς. οὐ γάρ ἐστι τῶν ἐφικτῶν εἰς θεότητος οὐσίαν ἤτοι * φύσεως μεταχωρῆσαί τι δύνασθαι τῶν κτισμάτων· κτίσμα δὲ καὶ ἡ σάρξ. δῆλον γὰρ ὡς τὴν φύσιν ἐνταῦθα ἀντὶ τῆς οὐσίας παρέλαβε. καὶ πάλιν ἐκ τῆς πρὸς Νεστόριον ἐπιστολῆς. ἔφη μὲν γὰρ θεὸν ἑαυτοῦ τὸν πατέρα· καίτοι θεὸς ὢν φύσει, καὶ τῆς οὐσίας αὐτοῦ, κἀνταῦθα τὸ φύσει * τοῖς τῆς οὐσίας παρέλαβε σύνδεσμον. καὶ πάλιν· ὅταν μὲν γὰρ θεοπρεπῶς λέγῃ περὶ ἑαυτοῦ, ὁ ἑωρακὼς ἐμὲ, ἑώρακε τὸν πατέρα. καὶ, ἐγὼ καὶ ὁ πατὴρ ἕν ἐσμεν· τὴν θείαν αὐτοῦ καὶ ἀπόρρητον ἐννοοῦμεν φύσιν, καθ' ἣν καὶ ἕν ἐστι πρὸς τὸν ἑαυτοῦ πατέρα, διὰ τὴν ταυτότητα τῆς οὐσίας. παντὶ γὰρ δῆλον, ὡς τὴν φύσιν καὶ τὴν οὐσίαν ταυτὸ σημαίνουσαν ἐβεβαίωσε. καὶ ὁ ἐν ἁγίοις δὲ Ἀμφιλόχιος, ὡς ἐκ τῶν προειρημένων δῆλον, ὁμοίως. ἀλλ' ὅτι μὲν ἡ φύσις ἀντὶ τῆς οὐσίας παραλαμβάνεται, δέδεικται: ὅτι δὲ καταχρηστικῶς καὶ ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως, ὁ αὐτὸς μαρτυρήσει Κύριλλος. ἐν γὰρ

* ἐξηρεύξατο.

* βλάσφημον.

* φύσιν.

* τὸ τῆς.

ἐν γὰρ ταῖς ἀντιρρητικοῖς φησιν· ἀναγκαίως οὖν ἡμεῖς τοῖς ἐκείνου μαχόμενοι, τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν γενέσθαι φαμὲν, * τῆς καθ' ὑπόστασιν οὐδὲν ἑτέρου * ὑφαινομένου, πλὴν ὅτι μόνη ἡ τοῦ λόγου φύσις, ἤγουν ὑπόστασις, ὅ ἐστιν, αὐτὸς ὁ λόγος ἀνθρωπείᾳ φύσει κατὰ ἀλήθειαν ἑνωθεὶς, τροπῆς δίχα καὶ συγχύσεως, καθὼς πλειστάκις εἰρήκαμεν, εἷς νοεῖται· καὶ ἔστι Χριστὸς ὁ αὐτὸς θεὸς καὶ ἄνθρωπος. καὶ ὁ θαυμάσιος δὲ Βασίλειος, ὁ ἐκ Καππαδοκίας, πᾶσαν φωτίσας τὴν οἰκουμένην, τὴν μορφὴν καὶ τὴν οὐσίαν ταυτὸν δογματίζει. καὶ Πρόκλος δὲ ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπος, ὡσαύτως. ὁ μὲν γὰρ τὴν μορφὴν οὐσίαν ὠνόμασεν· ὁ δὲ φύσιν. οὕτως οἱ πατέρες ἡμῶν ἐκ δύο φύσεων λέγοντες τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν συγκεῖσθαι, ἐκ δύο νοοῦσιν οὐσιῶν. ὥσπερ καὶ ἡνίκα ἐν δύο φύσεσιν, ἐν δυσὶν οὐσίαις. καὶ ὁ τῆς βροντῆς δὲ υἱὸς τοῦτο διδάσκει ἐν τῷ λέγειν, ὃ ἦν ἀπ' ἀρχῆς, ὃ ἑωράκαμεν, καὶ αἱ χεῖρες ἡμῶν ἐψηλάφησαν περὶ τοῦ λόγου τῆς ζωῆς. τὸν ἕνα γὰρ καὶ τὸν αὐτὸν δι' ὧν ἔφημεν καὶ ψηλαφητὴν οὐσίαν ἔχειν καὶ ἀψηλάφητον ἀνεκήρυξε. λόγον γὰρ εἰπὼν, τὸν ἀψηλάφητον ψηλαφηθῆναι προσεμαρτύρησε· καὶ ἑωρακέναι εἰπὼν, τὸν ἀόρατον προσανήγγειλεν· ὥστε τὸν ἕνα Χριστὸν ἐν ψηλαφητῇ καὶ ἀψηλαφήτῳ οὐσίᾳ, καὶ ἐν ὁρατῇ καὶ ἀοράτῳ γνωρίζεσθαι, καὶ τοῖς ἄλλοις εἰδέναι διδάσκαλος γίνεται. εἰ γὰρ καὶ ἑνὸς προσώπου [καὶ] ἑκάτερον, ἀλλ' οὐδεὶς ἂν εἰπεῖν δύναιτο νοῦν ἔχων ὡς ἡ αὐτὴ φύσις ψηλαφητοῦ καὶ ἀψηλαφήτου, καὶ ὁρατοῦ καὶ ἀοράτου. οὕτω καὶ τὸ παρὰ τῶν πιστῶν λαμβανόμενον σῶμα Χριστοῦ, καὶ τῆς αἰσθητῆς οὐσίας οὐκ ἐξίσταται, καὶ τῆς νοητῆς ἀδιαίρετον μένει χάριτος. καὶ τὸ βάπτισμα δὲ πνευματικὸν, ὅλον γενόμενον καὶ ἓν ὑπάρχον, καὶ τὸ ἴδιον τῆς αἰσθητῆς οὐσίας, τοῦ ὕδατος λέγω, διασώζει, καὶ ὃ γέγονεν οὐκ ἀπώλεσεν. ἀλλ' ὁ δυσσεβὴς Νεστόριος, ὃς συστάτης θεομαχεῖν τοῖς ἐκ διαμέτρου τὴν ἀσέβειαν δοκεῖ γενέσθαι, δύο φύσεις διῃρημένας καὶ ἰδιοϋποστάτους ἐφαντάζετο· καὶ τὴν τῶν φύσεων κατὰ τὰς ὑποστάσεις διαίρεσιν, τῇ μιᾷ προσκυνήσει ἑνοποιεῖν ἐσοφίζετο. ὁ δὲ * θεομάχος Εὐτυχὴς, τὴν μὲν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν οὐκ ἠρνεῖτο. καὶ ὅτι ἐσαρκώθη ἐκ τῆς θεοτόκου παρθένου ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς [ὁ] Χριστὸς, ἐκ μεταμελείας μαθὼν λέγειν [ὃ] οὐκ ἤθελεν· ἀλλὰ καὶ ἀνεθεμάτισεν, ὃ πρότερον αὐτὸς ἔστεργε, τοὺς λέγοντας, ἐκ τοῦ οὐρανοῦ κατενηνοχέναι τὴν σάρκα. τὸ δὲ πρὸς ἡμᾶς ὁμοούσιον, καί τοι πολλὰ καὶ πολλάκις * βιασθεὶς, οὐδαμῶς ὁμολογῆσαι ἠνέσχετο· ἀλλὰ μίαν οὐσίαν κηρύττων, ἀντὶ τοῦ ἡμῖν ὁμοούσιον ὁμολογῆσαι τὴν σάρκα, τῷ ἀναθέματι ὑπενήνεκται. ὁ μὲν οὖν πρῶτος λόγος ταῦτα διῆλθε, τὸν σκοπὸν ἐπεραίνε.

Ἐν δὲ τῷ β'. λόγῳ πέντε τινῶν κεφαλαίων, ὧν ὁ σχολαστικὸς Ἀνατόλιος τὴν μάθησιν ἐπεζήτησεν, ἀποδίδωσι λόγον· ἑνὸς μὲν, εἰ καὶ νῦν Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν σαρκὶ γνωρίζεται; ἑτέρου δὲ, εἰ σύνθετος ὁ Ἀδὰμ ἐπλάσθη, πῶς ἀθάνατος ἐκτίσθη; τρίτου δὲ, πόθεν δυνάμεθα τεκμήρασθαι τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ἐπιμένειν; ἔτι δὲ εἰ ἀθάνατος ὁ Ἀδὰμ ἐπλάσθη, πῶς τὸ συμφέρον ἠγνόησε; καὶ τελευταῖον, τί ἐστιν [τὸ] ἰδοὺ Ἀδὰμ γέγονεν, ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν

* al. τῆς
* ἀνυφαινομένου
* θεομάχος. M. M.
* al. βαπτισθείς.

EPHRAEMIUS.

Nam in controuersiis ait. Nos igitur illius argumentis pugnamus, vnitatem in persona fieri asserimus, nihil aliud apparente secundùm hypostasin, quam solam Verbi naturam, videlicet hypostasin, quod est, ipsum Verbum humanæ naturæ reuera vnitum, sine mutatione & confusione, vt sæpe iam diximus, vnus esse percipitur, & est CHRISTVS idem homo & Deus. Magnus quoque Basilius Cappadox, cuius fama vniuersum peruagatur orbem, *formam* & *essentiam* idem esse docet. Proclus quoque Cõstantinopolitanus Patriarcha similiter: Ille enim formam essentiam appellauit, hic verò naturam. Sic & Patres nostri è duabus cõstare naturis dicẽtes Christum Iesum, è duabus substantiis intelligunt. Quemadmodum & cum in duabus naturis, in duabus substantiis. Et ille tonitrui filius idem docet, cùm ait: *Quod fuit in initio, quod vidimus oculis nostris, & manus nostræ contrectauerunt, de Verbo vitæ.* Vnum & eundem per quæ diximus manibus tractabilem naturam habere & intractabilem, prædicauit. Verbum enim intractabile tractatum esse ostendit, & inuisibile visum fuisse prænuntiauit. Quare Christus vnus in palpabili, & impalpabili substantia, vt & in visibili atque inuisibili cognoscitur, & aliis præceptor agnoscitur. Si enim & vnius personæ alterum: sed nemo sana mente dicere queat, vt eadem natura tractabilis & intractabilis, sub aspectum cadentis & minime, sic & a fidelibus sumptum Christi corpus, & sensibilis essentiæ non cognoscitur, & indiuisum a gratia intelligibili manet. Et spiritualis baptismus, totum factum est vnum existens, hocque substantiæ sensibilis proprium est, per aquam inquam, saluat, & quod factum est non perit. At verò impius ille Nestorius, qui cum Deo pugnandi auctor exstitit, impietatem opponere videtur, duas naturas diuisas & proprias personas excogitauit, & naturarum secundùm hypostases diuisionem, & vna adoratione vnum facere conatus est. At verò Eutyches Dei quoque aduersarius, vnionem hypostaticam non est infìciatus, atque incarnatum è virgine Dominum nostrum Iesum Christum, asserere pœnitentia ductus, quod nolebat, didicit. Sed quod prius asseruerat è cœlo detulisse carnem, asserentes execratus est. Consubstantiale verò nobiscum, & sæpe ac multum coactus, nequaquam confiteri voluit: verùm vnam prædicando naturam, cùm carnem *nobiscum consubstantialem* debuisset confiteri, excommunicationi subiectus est. Hunc quidem scopum assecuta prima oratio, finitur.

Basilius.

1. Ioan. 1.

Nestorius impius.

Eutyches.

Altera verò capitibus quinque, quorum scientiam Anatolius Scholasticus exquisiuit, rationem reddit: vno quidem, an nunc etiam Dominus noster Christus in carne cognoscitur? Altero verò, si compositus Adam formatus est, quomodo immortalis est conditus? Tertio quomodo persuaderi posset etiamnùm Ioannem Euangelistam superstitem esse: Adhuc verò si immortalis Adam est cõditus, quomodo quid vtile erat ignorauit? Quinto, quid est quòd *Adam factus est sicut vnus è nobis*

EPHRAEMIVS

Esa. 63.

Primum quidem multis scripturis & Patrum sententiis confirmat. Primò Esaias de Christo incarnando sic habet: *Quis est iste qui venit de Edom.* Hoc est terrenus: & statim: *Tinctis vestibus de Bosra*: Hebræi verò *Bosor* carneum appellant. Et mox: *Quare ergo rubrum est indumentum tuum, & vestimenta tua sicut calcantium in torculari?* Hoc affectus post affectum, & in inuio significat mysterium. Et rursum alius Propheta, vt in persona Dei, inquit, tanquam interrogantibus Angelis: *Quid sunt plagæ istæ in medio * manuum tuarum?* Et subiicit Saluator: *Plagatus sum in domo eorum qui diligebant me.* Sed & Angeli in ascentionis tempore astantes: *Veniet*, inquiunt, *quem admodum vidistis eum euntem in cælum.* Primus quoque martyr Stephanus martyrij tempore, conspiciens Deum Christum stantem a dextris, qua forma cum discipulis versatus est, piam ac diuinam visionem liberè confessus est. Electionis item vas ad veritatem benè informatus, audiit è cœlo clamantem Christum: *Saule, Saule, quid me persequeris.* Quo audito, *Quis es*, inquit, *Domine? Ego sum Iesus Nazarenus quem tu persequeris.* *Nazarenus* verò & *Iesus* cum dicit, carnis veritatem ostendit. Idem testatur Gregorius Nazianzenus, & Cyrillus contra Consubstantialistas libro. Basilius quoque oratione de fide. Quin & Cyrillus ad Acacium Scythopolitanum Episcopum scribens, in interpretatione vocis ἀποπομπαίου, id est malorũ depulsoris, Auerrunci, & innumeri alij cum carne venisse ac mansisse, & sic esse ad secundum eius vsque aduentum docent. propterea quoque cœlestis ac terrenus, visibilis atque inuisibilis. Visibilis quidem cum diuinitate, non secundùm diuinitatem, sed secundum corpus: rursum quoque inuisibilis cum humanitate, non secundùm humanitatem, sed diuinitatem. creatus & increatus, aliaque secundùm piam dictam distinctionem considerantur. Etenim caro nostra Deo Verbo vnita hypostaticè, non in substantiam Verbi mutata est, etsi Dei caro facta est, neque Verbum in carnem, etsi propriam sibi hanc sumpserit. Sed vnus idemque dicitur Christus: seruatur verò indiuisè, & sine mutatione, & quomodo in his & ex his cognoscitur Christus, ex alio in alium nõ mutari, sed vt sæpenumero dictum, vnus idemque est. idem generatur, estque sine genealogia secundùm aliud atque aliud. Etenim sacra scriptura ait: *Homo est, quis nouit eum, generationem eius quis enarrabit?* Sed & rursum clamat, *Liber generationis Iesu Christi filij Dauid.* Quare secundum diuinitatem ingenerabilis est: secundum humanitatem verò generabilis. Idem prænoscit omnia, est enim natura Deus, & rursum ignorare dicitur extremũ diem per carnem nostram. & neque me videtis neque Patrẽ meum videtis. & rursum scilicet humana conditione scitis, *Et vnde sim scitis, Si ego testimonium perhibeo de me ipso, testimonium meum non est verum,*

Bosor.

Zach. 13. 6.

* Gr. ὤμων humerorum.

Act. 1.

Act. 9. 15.

Act. 9. 4.

Heb. 7. 3.

Esa 53. 8.

Matth. 1.

Marc. 13.

Ioan. 7. 8.

Ioan. 5. 31. & 8. 14.

τὸ μὲν οὖν πρῶτον κεφάλαιον διὰ πολλῶν γραφικῶν τε καὶ πατρικῶν φωνῶν συνίστησι καὶ ἀποδείκνυσι. καὶ πρῶτον μὲν, ἐξ ὧν Ἡσαΐας περὶ τῆς ἐνσάρκου Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀναβάσεως εἶπε: τίς ἐστιν οὗτος ὁ παραγινόμενος ἐξ Ἐδώμ, τουτέστιν ὁ γήϊνος. καὶ ὁ αὐτὸς πάλιν, ἱμάτιον αὐτοῦ ἐκ Βοσὸρ: ἑβραῖοι δὲ τὸ βοσὸρ σάρκινον καλοῦσι. καὶ πάλιν, διὰ τί ἐρυθρά σου τὰ ἱμάτια, καὶ τὰ ἐνδύματά σου ὡς ἀπὸ πατητοῦ ληνοῦ; ὅπερ τοῦ πάθους μετὰ τὸ πάθος καὶ ἐν τῇ ἀνόδῳ μηνύει τὸ μυστήριον. καὶ πάλιν ἕτερος προφήτης, ὡς ἐκ προσώπου τοῦ δεσπότου, φησὶν, ὡς δῆθεν ὑπὸ τῶν ὑστέρων ἐρωτωμένου δυνάμεων· τίνες αἱ πληγαὶ αὗται * καὶ ἀναμέσον τῶν ὤμων σου; ἀποκρίνεται γὰρ ὁ σωτὴρ, λέγων· ἃς ἐπλήγην ἐν τῷ οἴκῳ τοῦ ἀγαπητοῦ μου. ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀναλήψεως οἱ παρεστῶτες ἄγγελοι οὕτω φασίν· ἐλεύσεται, ὃν τρόπον ἐθεάσασθε αὐτὸν πορευόμενον εἰς τὸν οὐρανόν. καὶ ὁ πρωτομάρτυς Στέφανος ἐν τῷ καιρῷ τῆς μαρτυρίας, ἐπιγνοὺς τὸν δεσπότην Χριστὸν ἑστῶτα ἐκ δεξιῶν τοῦ πατρὸς, ἐν ἐκείνῳ τῷ σχήματι, ἐν ᾧ τοῖς μαθηταῖς συνανεκυλίετο, τὸ σεπτὸν καὶ θεῖον θέαμα παῤῥησίᾳ ὡμολόγησε. καὶ τὸ σκεῦος δὲ τῆς ἐκλογῆς, μυσταγωγούμενος πρὸς τὴν ἀλήθειαν, ἐξ οὐρανοῦ κράζοντος ἀκούει * Χριστοῦ· Σαοὺλ, Σαοὺλ, τί με διώκεις; καὶ πυθομένου, τίς εἶ κύριε; ἐγώ εἰμι, φησὶν, Ἰησοῦς ὁ Ναζωραῖος, ὃν σὺ διώκεις· τὸ δὲ Ναζωραῖος, καὶ Ἰησοῦς, δῆλον ὅτι τῆς σαρκὸς αὐτοῦ μηνύει τὴν ἀλήθειαν. καὶ Γρηγόριος ὁ Ναζιανζοῦ τὰ αὐτὰ διαμαρτύρεται· καὶ Κύριλλος ἐν τῷ κατὰ συνουσιαστῶν λόγῳ· καὶ Βασίλειος ἐν τῷ περὶ πίστεως. ἀλλὰ καὶ Κύριλλος πάλιν πρὸς Ἀκάκιον σκυθοπόλεως ἐπίσκοπον γράφων· καὶ ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ δὲ τοῦ ἀποπομπαίου. τοῦτον γὰρ ἕκαστος, καὶ μυρίοι ἄλλοι μετὰ τῆς σαρκὸς καὶ ἀνεληλυθέναι, καὶ διαμεμενηκέναι, καὶ παραγενέσθαι κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ κηρύττουσιν ἐπιφάνειαν· διὸ καὶ [ὁ] αὐτὸς ἐστὶν οὐράνιος καὶ ἐπίγειος, ὁρατὸς καὶ ἀόρατος: ὁρατὸς μὲν μετὰ τῆς θεότητος, οὐ κατὰ τὴν θεότητα, ἀλλὰ κατὰ τὸ σῶμα· ἀόρατος δὲ πάλιν, μετὰ τῆς ἀνθρωπότητος, οὐ κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, ἀλλὰ κατὰ τὴν θεότητα· κτιστὸς καὶ ἄκτιστος. καὶ ὅσα ἄλλα τοιαῦτα κατὰ τὴν εἰρημένην εὐσεβῆ θεωρεῖται διάκρισιν. καὶ γὰρ ἡ ἐξ ἡμῶν σὰρξ, ἑνωθεῖσα τῷ θεῷ λόγῳ καθ' ὑπόστασιν, οὐκ εἰς τὴν οὐσίαν μετεβλήθη τοῦ λόγου, εἰ καὶ θεοῦ γέγονε σάρξ· οὐδὲ ὁ λόγος εἰς σάρκα, εἰ καὶ ἰδίαν οἰκονομικῶς ἐποιήσατο τὴν σάρκα: ἀλλ' εἷς μὲν λέγεται καὶ ἔστι Χριστὸς, σώζεται δὲ ἀκαινοτομήτως, καὶ ἀχωρίστως, καὶ τὰ ἐξ ὧν καὶ ἐν οἷς νοεῖται Χριστὸς, οὐκ ἄλλος καὶ ἄλλος, μὴ γένοιτο· ἀλλ', ὥσπερ πολλάκις εἴρηται, εἷς καὶ ὁ αὐτός. [ὁ αὐτὸς] γενεαλογεῖται καὶ ἔστιν ἀγενεαλόγητος, κατ' ἄλλο δηλονότι καὶ ἄλλο. καὶ γὰρ τὰ ἱερὰ λόγια φησί· καὶ ἄνθρωπός ἐστι, καὶ τίς γνώσεται αὐτὸν, καὶ τὴν γενεὰν αὐτοῦ τίς διηγήσεται; ἀλλὰ καὶ πάλιν βοᾷ· βίβλος γενέσεως Ἰησοῦ Χριστοῦ υἱοῦ Δαυίδ. ὥστε κατὰ μὲν τὴν θεότητα αὐτοῦ, ἀγενεαλόγητος: κατὰ δὲ τὴν ἀνθρωπότητα, γενεαλογούμενος. ὁ αὐτὸς πάντα προγινώσκει, ἐστὶ γὰρ φύσει θεός: καὶ πάλιν ἀγνοεῖν τὴν ἐσχάτην ἡμέραν διὰ τὸ ἡμέτερον λέγεται φύραμα. καὶ, οὔτε ἐμὲ οἴδατε, οὔτε τὸν πατέρα μου οἴδατε. καὶ πάλιν, δῆλον ὅτι κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, κἀμὲ οἴδατε, καὶ πόθεν εἰμὶ οἴδατε. ἔτι δὲ, εἰ ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου οὐκ ἔστιν ἀληθής.

* al. ἀνὰ μέσον.

* al. χριστὸς

καὶ

καὶ ἀλλαχοῦ· εἰ ἐγὼ μαρτυρῶ περὶ ἐμαυτοῦ, ἡ μαρτυρία μου ἀληθής ἐστι. τὸ μὲν διὰ * τὴν ἐμαυτοῦ φύσιν: τὸ δὲ διὰ τὴν ἀνθρωπότητα. ὥστε οὖν ἐστιν ὁ αὐτὸς ἀπερίγραπτος καὶ περιγραπτός: ὡς δύο γενέσεις ἔχων, καὶ δύο οὐσίας ὁ εἷς. εἰ δὲ μιᾶς οὐσίας ἐστὶ κατὰ τὴν σάρκωσιν, κατὰ τὸν Μάνην: μίαν αὐτοῦ πάντως ὁμολογήσουσι καὶ τὴν γέννησιν, καὶ μάτην υἱὸς ἀνθρώπου κέκληται. τὸ μὲν οὖν πρῶτον κεφάλαιον οὕτως ἐπῆλθε. τὸ δὲ δεύτερον, οὕτω διαλαμβάνει. Εἴτε θνητός, φησιν, εἴτε ἀθάνατος ἐπλάσθη τὴν ἀρχὴν ὁ Ἀδάμ· πρόδηλον ὅτι ὁ θεὸς θάνατον οὐκ ἐποίησεν, οὐδὲ τέρπεται ἐπ' ἀπωλείᾳ ζώντων: φθόνῳ δὲ διαβόλου, θάνατος εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον. ὑπὸ δέ τινα μέτρον ὅρον ἐν ἀφθαρσίᾳ τὸν ἄνθρωπον διακελεύσασθαι, ἐντολὴν εἰς φυλακὴν παραθέμενος· ἣν παραβεβηκὼς, τὴν φθορὰν ἀντὶ τῆς ἀφθαρσίας εἰσήγαγε. τῷ μὲν γὰρ αὐτεξουσίῳ τιμηθεὶς ὁ ἄνθρωπος, εἵλετο τὸ χεῖρον ἑκὼν φυγὼν τὸ ἄμεινον. ἀλλὰ καὶ αὐτὴν τὴν ψυχὴν ἀθάνατον καὶ νοητὴν δημιουργηθεῖσαν, ἐκ παραβάσεως ἴσμεν θανάτῳ παραδιδομένην, εἰ καὶ μὴ αἰσθητῷ, ἀλλά γε (τὸ χαλεπώτερον) νοητῷ. ἡ ἁμαρτία γὰρ αὐτῆς ἐστιν ὁ θάνατος, ὡς κόλασιν * αὐτῇ καὶ φθορὰν προξενοῦσα ἄφθαρτον. φοβήθητε γάρ φησι τὸν δυνάμενον καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὸ σῶμα ἀπολέσαι ἐν γεέννῃ. ἁπλοῦς δὲ μόνος ἐστὶν ὁ θεὸς, ἀπερίγραπτος ὤν. πᾶν γὰρ τὸ περιγραπτὸν οὐχ ἁπλοῦν, τὰ δὲ παρὰ τὸ θεῖον πάντα σύνθετα. ὅτι δὲ τὸ σύνθετον δύναται καὶ ἀθάνατον μεῖναι: μαρτυροῦσι μὲν τὰ * νοερὰ τάγματα, καὶ ἡ ψυχή· μαρτυρεῖ δὲ μᾶλλον καὶ ἡ ἀνάστασις, ἐν ᾗ σύνθετος ὁ ἄνθρωπος οὐδὲν ἧττον, ἢ πρότερον, ἀνιστάμενος εἰς ἀθανασίαν, μετὰ ψυχῆς καὶ σώματος ἀνίσταται. δεῖ γὰρ τὸ θνητὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀθανασίαν, καὶ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι ἀφθαρσίαν. καὶ οὐκ ἄν τις εἴποι, τὸ σῶμα τότε εἰς τὴν οὐσίαν μεταβάλλειν τῆς ψυχῆς. εἰ γὰρ καὶ λεπτότερον καὶ διαυγέστερον γίνεται: ἀλλ' οὖν τὰ ἰνδάλματα σώζει τοῦ σώματος· καὶ ἄνθρωπός ἐστι, τὰ ἀνθρώπου φέρων γνωρίσματα. μαρτυρεῖ δὲ τοῖς εἰρημένοις Ἐνὼχ καὶ Ἡλίας, καὶ ὁ τῆς βροντῆς υἱὸς Ἰωάννης, ἔτι περιόντες ἐν τῷ σώματι. καὶ γὰρ τούτους ὡς ἀπαρχὴν τοῦ ὅλου φυράματος ἡμῶν ὁ δημιουργὸς λαβὼν ἔδειξε πᾶσιν, ὡς εἰ μὴ ἥμαρτεν ὁ Ἀδάμ, ἔτι ἂν περιῆν μετὰ τοῦ σώματος· πλὴν καὶ οὗτοι πολυχρόνιον βίον ἀνύοντες, γεύσονταί ποτε θανάτου, κἂν ἐν ῥιπῇ ὀφθαλμοῦ. ὅρα δὲ τὴν δι' αὐτῶν πίστιν, ὡς ἐκ τῶν τριῶν προσάγεται γενεῶν: ἐκ μὲν τῶν πρὸ νόμου λαμβανομένου τοῦ Ἐνώχ· ἐκ δὲ τῶν μετὰ τὸν νόμον, τοῦ Ἡλία: ἐκ δὲ τῶν μετὰ τὴν χάριν, τοῦ ἐπιστηθίου τῶν μαθητῶν. οὐκοῦν καὶ ὁ Ἀδάμ, εἰ τὴν ἐντολὴν ἐφύλαττε, τούτοις ἂν ἀδιστάκτως συμπαρέμενεν. ὅτι δὲ περίεστιν ὁ παρθένος Ἰωάννης, ὅπερ ἐζήτησας, ὥσπερ τὸν Ἐνὼχ καὶ τὸν Ἡλίαν παράδοσις μαρτυρεῖ, οὕτω καὶ τοῦτον. καὶ τὸ ἐν τοῖς εὐαγγελίοις δὲ εἰρημένον, εἰς τὸν αὐτὸν ἡμᾶς νοῦν ἕλκει. εἶπε μὲν γὰρ ὁ χριστὸς τὸν τρόπον τοῦ θανάτου. ὃν ἔμελλεν ὑπὲρ αὐτοῦ ἀποθνήσκειν ὁ Πέτρος. ὁ δὲ Πέτρος τὸν οἰκεῖον θάνατον ἀκούσας, διὰ τοῦτο ἐπερωτᾷ περὶ τοῦ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου. δῆλον κἀκείνου οὐκ ἄλλο τι, ἀλλ' ἢ τὸν τρόπον τοῦ θανάτου αὐτοῦ μαθεῖν ἐπιζητῶν. οὗτος δὲ τί; οὐ γὰρ ἄλλο μὲν * ἤκουε παρὰ τοῦ σωτῆρος περὶ αὐτοῦ: εἰς ἄλλο δέ τι ἀνακόλουθον τὴν ἐρώτησιν μετήγαγε.

* τὸ ὑπὲρ ἐμαυτὸν τῇ φύσει. — al. αὐτῇ. — * ἀγγελ. τάγμ. — * al. ἤκουσε.

alibi quoque: *Et si ego testimonium perhibeo de me ipso, verum est testimonium meum.* Hoc quidem respectu diuinitatis: illud verò humanitatis respectu. Vnus itaque idemque est incircumscriptus & circumscriptus, tanquam duas generationes habens & substantias, vnus tamen. Si verò vnius est substantiæ secundùm carnem, hoc contra Manem, vnam illius confitebuntur generationem, & frustra Filius hominis vocabitur. Hactenus capite primo ista exequitur. Alterum verò sic disserit: Si mortalis vel immortalis Adamus initio conditus est, constat Deum non fecisse mortem, neque hominum interitu delectari; inuidia dæmonis mors in mundum venit, iussit verò hominem aliquandiu manere incorruptum, præceptum custodiendum ei tradens, quod transgrediens pro incorruptibili corruptibilis euasit. Libertate enim arbitrij donatus homo, arripuit sponte quod deterius est, relicto meliore. Sed immortalem animam & intelligibilem creatam, post lapsum scimus morti tradidisse: idque non corporali modo, verùm, quod est grauius, intelligibili. Peccatum enim animi quædam mors est, veluti pœnam & sempiternam corruptionem illi parans: *Timete qui potest animam & corpus perdere in gehennam.* Simplex igitur solus est Deus atque incircumscriptus. Omne enim quod circumscribitur simplex non est, omnia enim præter Deum composita sunt, quia compositum potest & immortale fieri, & * Angeli id testantur & anima, amplius vero testificatur id resurrectio, qua non minus atque primò compositus homo ad immortalitatem resurgens existit corpore & animo præditus. *Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem: & mortale hoc induere immortalitatem:* & ne dixerit aliquis, corpus tunc in animæ conditionem migrare. Si enim tenuius fit atque augustius, sed corporis speciem seruat, & homo est hominis habens insignia, testatus id Enoch, Elias, & Ioannes tonitrui filius, adhuc in corpore agentes. Hos enim vt initia totius conditionis nostræ conditor arripiens, omnibus ostendit, vt nisi Adam peccauisset, adhuc viueret, nisi quod longam vitam agentes gustant aliquando mortem, etiamsi in momento oculi. Vide eorum fidem, vt è tribus generationibus adducantur, ante legem latam fuit Enoch, post legem Elias, tempore gratiæ decus discipulorum. Quare si Adam non peccasset, cum his incorruptibilis vixisset; virginem autem Ioannem sic superesse, vt postulasti, vt Enoch & Eliam, traditione habemus, & quod in Euangelio habetur, in hũc sensum trahitur. Dixit Christus qua morte esset moriturus Petrus, & interrogãs his auditis de Ioãne Euãgelista. Patet itaq; hunc nihil aliud quàm de morte illius quęsisse. *Hic autẽ quid?* Nihil aliud de ipso ex Saluatore audiuit, alio responsionẽ detorsit,

EPHRÆMIVS. — Matth. 10. — τὰ κατὰ τὸ κατ. — 1. Corint. 15. — Enoch. — Ioannes Euangelista. Elias. — Ioan. 21.

EPHRAEMIVS.

tanquam despiciens & nihili eam faciens doctoris de ipso prophetiam. & Petri interrogatione de morte interrogantis an Ioannes esset moriturus: & respondente Domino: *Si eum volo manere donec veniam quid ad te?* (Ibidem.) Quomodo non illum mansurum in hunc vsque diem veritas prædicit. Quamobrem B. Cyrillus illud, *Sequere me*, de morte Petri dixisse Christum accipit. Illud autem: *Exiuit sermo ille inter fratres quia discipulus ipse non moritur.* & quæ sequuntur; nó modò nihil pugnat, sed & consonat: non enim quis immortalem dixerit, sed manere cum Enoch & Elia, vsque ad secundum Domini aduentum, quod & discipulus iste confirmat: *Et non dixit ei Iesus, Non moritur, sed, si eum volo manere donec veniam, quid ad te?* & apparet quod immortalem esse negauit, *Manere verò donec veniat*, confirmauit. Si vero Eusebius Ecclesiasticæ scriptor historiæ, & tempora quibus vixit numerauit, ad vsque Traiani tempora peruenit, nihil prohibet, etiamsi dicat. Hoc vnusquisque mente percipiat, tanquam tempora, Enoch ostédat, & quot ános vixerit sacræ litteræ clarè ostendunt. Sed non propterea quis iustus translationem cum corpore inficiabitur. Huic sententiæ consentiunt actiones dilecti Ioannis, & vita, quas pauci narrant. Cùm in aliquo loco, vt aiunt, illius monitu positus esset, quæsitus mox inuentus non est, sed diffundens sanctimoniam è loco, quo breui tempore continebatur, à quo tanquam sanctitatis fonte sacrum vnguentum hausimus. Illud verò patet, præsentem questionem, quamuis à veritate abhorreret, non afferre animæ periculum: fidei enim inuestigatio, veritatem transiliens, magnum animæ naufragium creat: Ideò quoque vel breuis syllaba, quæ ad veritatem conferat, defendenda est: Quæstio verò problematum contra pietatem, pulchrum quiddam est, si ad veritatis finem perueniat, si vero ab ea aberret, non pulchrum quidem, tamen perniciem animæ non adfert. Sic secunda & tertia profligatur quæstio: immortalis verò creatus Adam, quid vtile, ignorauit, Quemadmodum & ante ipsum diabolus cum asseclis. Illud verò: *Ecce Adam tanquam vnus è nobis factus est*: (Gen. 3. 22.) Etsi quibusdam per ironiam dictum videtur, verùm non ita est, non quod reuera factus sit Deus, hoc enim fieri non potest, blasphemúmq; est: Quid igitur sibi vult: *Ecce Adam tanquam vnus è nobis factus est.* Ecce nunc, ait, sensum accepit, quoad imaginari se Deum esse. Ad illius sententiam hæc loquitur Deus, accusatque malitiam. Exprobrare verò Deum ad instructionem nostram sæpenumero in scriptura comperimus. Et hæc quidem secunda ratio. Potest autem illud: *Ecce Adam tanquam vnus è nobis factus est*, (Gen. 3. 22. Theodoret. quæstio. in Gen.) ironica figura proferri, & à probro sermonem abstinere, & miserabilem sermonem in miseris ostendere. Eligat quisque quod sibi placeat.

ὥσπερ παρορῶν, καὶ παρασφαλῶς ποιούμενος, τὴν τοῦ διδασκάλου περὶ αὐτοῦ προφητείαν. τῆς δὲ τοῦ Πέτρου ἐρωτήσεως περὶ τοῦ θανάτου, ὃν ἔμελλεν Ἰωάννης ἀποθνήσκειν ἐπερωτῶντος, καὶ τοῦ σωτῆρος εἰπόντος· ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν ἕως ἔρχομαι, τί πρός σε; πῶς οὐχὶ τὴν μέχρι τῆς παρουσίας αὐτοῦ διαμονὴν ἡ ἀλήθεια περιλέγει. διὸ καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος τὸ, ἀκολούθει μοι, περὶ τοῦ θανάτου τοῦ ἁγίου Πέτρου εἰρῆσθαι τῷ σωτῆρι ἐκδέχεται (Ioan. 21. v. 22.): τὸ δὲ, ὅτι ἐξῆλθεν ὁ λόγος οὗτος εἰς τοὺς μαθητὰς, ὅτι ὁ μαθητὴς ἐκεῖνος οὐκ ἀποθνήσκει, καὶ τὰ ἑξῆς· οὐ μόνον οὐδὲν μάχεται, ἀλλὰ καὶ συνᾴδει. οὐ γάρ τις ἀθάνατον αὐτὸν εἶναί φησιν, ἀλλὰ διαμένειν μετὰ Ἐνὼχ, καὶ Ἠλία, μέχρι τῆς δευτέρας τοῦ δεσπότου παρουσίας· ὃ καὶ ὁ μαθητὴς αὐτὸς βεβαιοῖ, φησίν· ὅτι, οὐκ εἶπε δὲ αὐτῷ ὁ Ἰησοῦς, ὅτι οὐκ ἀποθνήσκει: ἀλλ' ἐὰν αὐτὸν θέλω μένειν, ἕως ἔρχομαι, τί πρός σε; καὶ φανερὸν, ὅτι τὸ μὲν ἀθάνατον εἶναι ἀπέρριψε: τὸ δὲ μένειν ἕως τῆς παρουσίας, ἐβεβαίωσεν. εἰ δὲ ὁ Παμφίλου Εὐσέβειος, τὴν ἐκκλησιαστικὴν γράφων ἱστορίαν, καὶ τοὺς χρόνους * αὐτοῦ, καθ' οὓς ἔζησεν, ἀριθμητοὺς ἔθετο, καὶ (* al. αὐτοῦ.) ὡς μέχρι τῶν Τραϊανοῦ χρόνων διήρκεσεν: οὐδὲν μαχόμενον, κἂν δοκῇ, λέγεται. ἐκεῖνο γὰρ ἕκαστος κατὰ νοῦν λαμβανέτω. ὡς οἱ * τοῦ Ἐνὼχ (* al. τῶν Ἐνὼχ μετατέθειται.) κατάδηλοι χρόνοι, καὶ ὅσα ἔτη ἐν τῷ κόσμῳ ἐβίω, σαφῶς ἡ θεία γραφὴ παραδίδωσιν: ἀλλ' οὐκ οὖν διὰ τοῦτο τὴν μετὰ σώματος ἀρνήσεταί τις τοῦ δικαίου μετάθεσιν. ταύτῃ τῇ δόξῃ συνᾴδουσι καὶ αἱ πράξεις τοῦ ἠγαπημένου Ἰωάννου, καὶ ὁ βίος, ἃς οὐκ ὀλίγοι προφέρουσι. κατατεθεὶς γάρ φασι, κατὰ τὴν αὐτοῦ ἐκείνου προτροπὴν, ἔν τινι τόπῳ· ζητηθεὶς αἰφνίδιον, οὐχ εὑρίσκετο· ἀλλὰ μόνον τὸ ἁγίασμα βρύον ἐκ αὐτοῦ τοῦ τόπου, ἐν ᾧ πρὸς βραχεῖαν ῥοπὴν ἐτέθη. ἀφ' οὗ πάντες, ὡς ἁγιασμοῦ πηγὴν, τὸ ἅγιον ἐκεῖνο μύρον ἀρυόμεθα. ἐκεῖνο δὲ δῆλον, ὡς τὸ παρὸν ζήτημα, κἂν τῆς ἀληθείας * παρασφαλῇ, οὐ φέρει ψυχῆς κίνδυνον. (* al. παρασφαλῇ.) ἡ μὲν γὰρ περὶ πίστεως ἔρευνα, τῆς ἀληθείας παρεκτραπεῖσα, ναυάγιον μέγα τῇ ψυχῇ προξενεῖ. διὸ δὴ καὶ βραχείας, τῆς εἰς αὐτὴν τελούσης, ἀντέχεσθαι δεῖ συλλαβῆς. ἡ δὲ ζήτησις τῶν παρὰ τὴν εὐσέβειαν προβλημάτων, καλὸν μὲν, εἰ πρὸς τὸ τῆς ἀληθείας καταλήγει τέλος. εἰ δέ γε ταύτης ἀστοχήσει· οὐ καλὸν μὲν, ὅμως ὄλεθρον ψυχῆς οὐ φέρει. ἀλλὰ τὸ μὲν δεύτερον, καὶ τρίτον, οὕτω διελύσατο ζήτημα. ἀθάνατος δὲ πλασθεὶς ὁ Ἀδὰμ, τὸ λυσιτελὲς ἠγνόησεν· ὥσπερ καὶ * πρὸ αὐτοῦ ὁ διάβολος, καὶ αἱ περὶ αὐτὸν (* al. ἀντὶ.) ἀποστατικαὶ δυνάμεις· τὸ δὲ, ἰδοὺ γέγονεν Ἀδὰμ ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν· εἰ καί τισιν εἰρῆσθαι παρ' εἰρωνείαν ἐνομίσθη: ἀλλ' οὐχ οὕτως ἔχει. οὐ μὴν ἀλλ' οὐδ', ὅτι γέγονε τῇ ἀληθείᾳ θεός. τοῦτο γὰρ παντελῶς μετὰ τοῦ ἀδυνάτου, καὶ βλάσφημον. τί οὖν βούλεται τὸ, ἰδοὺ γέγονεν Ἀδὰμ ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν; ἰδοὺ νῦν, φησίν, αἴσθησιν ἐδέξατο, οἷόν ἐστι τὸ φαντάζεσθαι γενέσθαι θεόν. πρὸς δὲ τὴν ἐκείνου γνώμην, ταῦτα φθέγγεται θεὸς, καὶ διελέγχει τὴν κακόνοιαν. ὀνειδίζειν δὲ τὸ θεῖον πρὸς νουθεσίαν ἡμετέραν, πολλαχοῦ τῆς γραφῆς εὑρίσκομεν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν καὶ ὁ δεύτερος λόγος. δύναται δ' ἂν τὸ, ἰδοὺ γέγονεν Ἀδὰμ ὡς εἷς ἐξ ἡμῶν, καὶ ἐν εἰρωνείας σχήματι προελθεῖν, καὶ ὀνείδους * λόγον ἐπέχειν, καὶ ἐλεεινολογίαν ἐν οἰκτιρμοῖς ἐπιδείκνυσθαι. * αἱρείσθω δὲ τὸ δοκοῦν μᾶλλον ἕκαστος. (* al. λέγειν. * al. αἱρείσθω.)

Ἐν δὲ τῷ τρίτῳ λόγῳ (καὶ) πρὸς Δόμνον καὶ Ἰωάννην γράφων, τοὺς τῆς δευτέρας Κιλικίας οἰκοῦντας ἀσκητὰς, ταῦτα ὑπὲρ τῆς ἐν Καλχηδόνι λέγει συνόδου· ὅτι ὀρθοδοξίας ἐστὶ φρόνημα, καὶ Κυρίλλῳ [φίλον,] μίαν ὑπόστασιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην κηρύττειν, καὶ ἓν πρόσωπον· καὶ τὸ φρονεῖν τὸν αὐτὸν ὁμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ὁμοούσιον ἡμῖν [τὸν αὐτὸν] κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. τουτέστι, τὸ δύο φύσεις ὁμολογεῖν, ἐξ ὧν ὁ εἷς Χριστὸς ἀπετελέσθη. δύο γὰρ γεννήσεις τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ καὶ θεοῦ ἡμῶν εἰδότες, οὐδὲ τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ λόγου τὴν κατ' οὐσίαν διαφορὰν ἀγνοοῦμεν. αὕτη δὲ ἡ πίστις τῆς ἐν Καλχηδόνι συνόδου δέδεικται κήρυγμα. εἶτα τριακόσιοι καὶ ἑβδομήκοντα ἀρχιερεῖς ταύτην ἐγγράφως ἐβεβαιώσαντο: ἐν οἷς καὶ οἱ θαυμασιοὶ τὸν βίον, Σιμεὼν καὶ Ἰάκωβος, καὶ Βαραδάτος τὴν αὐτὴν γνώμην ἰδίοις ἐπεκύρωσαν γράμμασι. δῆλον δὲ ὡς, ἔνθα μία καθ' ὑπόστασιν ἕνωσις, πᾶσα *διαιρέσεως ὑπόνοια ἀπελήλαται. τὸ γὰρ γνωρίζειν τῶν οὐσιῶν τὸ διάφορον, οὐκ *ἔστι διαιρεῖν ταύτας κατὰ τὸν ἐν ἁγίοις Κύριλλον. ὅτι τὸ πρὸς ἡμᾶς ὁμοούσιον τοῦ ἐνανθρωπήσαντος θεοῦ λόγου σαφῶς ἡ σύνοδος ἀνεκήρυξε, δογματιζόμενον μὲν παρὰ τῶν ὁσίων ἡμῶν [πατέρων:] οὔπω δὲ τῆς φωνῆς οἰκουμενικῆς συνόδου ψηφίσματι τὴν βεβαίωσιν λαβούσης. διὸ πάντως ἂν ἐξεβέβλητο· τῆς δυσσεβοῦς μὲν δόξης Εὐτυχοῦς ἐν τῇ λῃστρικῇ συνόδῳ παρρησιασαμένης, ὑφ' ἑτέρας δὲ μὴ κατακριθείσης: κἀκείνου μὲν τῆς δικαίας καθαιρέσεως ἀπολυθέντος, ἐπὶ Φλαβιανὸν δὲ τὸν ἀοίδιμον, ὃς ἐκεῖνον καθεῖλε, τῆς δίκης ἀδίκως μετενεχθείσης. καί τοι λαμπρῶς κηρύττοντα, μίαν μὲν τοῦ λόγου φύσιν σεσαρκωμένην, τουτέστιν ὑπόστασιν: συνανακηρύττοντα δὲ καὶ τὸ, ἡμῖν ὁμοούσιον, ὅτι, φησὶν οἱ ἅγιοι πατέρες οὐ χρῆναι τὴν λέξιν γυμνὴν, καὶ κακούργως ἐξετάζειν, ἀλλὰ τῇ εὐσεβεῖ διανοίᾳ προσέχειν τοῦ γράφοντος. καὶ παρατίθησι τῆς παραινέσεως μάρτυρας, *Ἀθανάσιον μὲν, ἐκ τοῦ κατὰ Ἀρειανῶν· *Κυρίλλου δὲ, ἐκ τῶν θησαυρῶν· Ἰωάννου δὲ τοῦ Χρυσοστόμου, ἐκ τοῦ ὑπομνήματος τῆς πρὸς Γαλάτας ἐπιστολῆς· ὅτι, φησὶ, τὸ λέγειν σαρκὶ παθεῖν τὸν θεὸν λόγον, φρόνημα τῆς ἐκκλησίας ἐστίν: ὥσπερ καὶ βλάσφημον καὶ ἀπόβλητον τὸ, κηρύττειν αὐτὸν παθεῖν τῇ φύσει τῆς θεότητος. καὶ παράγει μαρτυρίας διαφόρους. Κύριλλον μὲν ἐκ τῶν σχολίων, ἐκ τῆς πρὸς Σούκενσον δευτέρας ἐπιστολῆς, ἐκ τῆς πρὸς Νεστόριον προτέρας, ἐκ τῶν θησαυρῶν, ἐκ τῆς ἑρμηνείας τοῦ ἀποτομπαίη, καὶ ἐκ τῆς ἀπολογίας τοῦ ιβ' ἀναθεματισμοῦ, καὶ ἐκ τῆς πρὸς τὰς βασιλίδας ἐπιστολῆς, καὶ ἐκ τῆς ἑρμηνείας τῆς πρὸς Ἑβραίους, καὶ ἐκ τοῦ εἰς τὸν Ἡσαΐαν ὑπομνήματος, καὶ ἐκ τῆς ἑρμηνείας τοῦ ὀγδόου ψαλμοῦ, καὶ ἐκ τοῦ περὶ ἀπαθείας λόγου, καὶ ἐκ τοῦ περὶ πάθους λόγου, καὶ ἐκ τοῦ εἰς τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ὑπομνήματος βιβλίου ζ', καὶ ἐκ τοῦ περὶ ἐνανθρωπήσεως, καὶ ἐκ τῆς ἑρμηνείας τῆς πρὸς Ἑβραίους, καὶ ἐκ τοῦ εἰς τὸν εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην ὑπομνήματος βιβλίου β', καὶ ἐκ τοῦ περὶ ἐνανθρωπήσεως λόγου, καὶ ἐκ τοῦ ὑπομνήματος τοῦ εἰς εὐαγγελιστὴν Ἰωάννην βιβλίου θ' καὶ η'. συμπαρατίθησι μέντοι καὶ Γρηγορίου, καὶ Βασιλείου ἐκ τοῦ περὶ εὐχαριστίας, καὶ ἐκ τῆς πρὸς Σωζοπολίτας ἐπιστολῆς, καὶ ἐκ τῆς πρὸς Ἀπολινάριον· ναὶ δὴ καὶ Ἀθανασίου τοῦ πολυάθλου ἐκ διαφόρων λόγων: ὅτι τῶν ἀπὸ Σευήρου ληρούντων, ὡς ἐννοεῖν μὲν χρὴ τὸ ἑτεροειδὲς καὶ ἑτεροφυὲς τῶν εἰς ἑνότητα ἄφραστον συνεληλυθότων, μὴ χρῆναι δὲ λέγειν ταῦτα: πλατὺν μὲν γέλωτα τῆς ἀνοίας αὐτῶν ὁ ἱερὸς ἀνὴρ καταχέει.

* al. διαιρέσεως. * al. ἔστι. * al. Ἀθανασίου. * Κυρίλλου [illegible]

EPHRÆMIUS.

Tertia verò oratione ad Domnum & Ioannem scribens, monachos in Cilicia secunda, hæc de Chalcedonensi refert Synodo, rectæ fidei normam esse, & Cyrillo placere vnam Verbi hypostasin incarnatã prædicare, & vnã personam, & sentiri consubstantialem Patri Filiũ diuinitate, & humanitate nobis similem. Hoc nimirum est duas fateri naturas, e quibus vnus Christus conditus est. Duas enim generationes vnius Christi & Dei nostri cognoscentes, neque carnis, neque Verbi differentiam secũdùm substantiam ignoramus. Hæc vero fides Chalcedonensis concilij præconium præ se fert, deinde trecenti & septuaginta Episcopi hanc subscribendo consignarunt, in qua admirandi viri Simeon & Iacobus & Baradatus hãc suis scripturis fidem confirmarunt. Quæ cùm ita sint, efficitur, vbi vna est secundùm hypostatim vnio, ibi omnem diuisionis opinionem euanescere. Nosse enim substantiarum differentiam, non est illas diuidere secundùm B. Cyrillum, quia nobiscum *Consubstantialem* incarnati Dei Verbi clarè concilium prædicauit, quod antea alij SS. Patres docuerunt, nusquam tamen voce œcumenicæ Synodi decretis confirmata, idcirco prorsus reiectum est. Impia doctrina Eutychis in perfida Synodo damnata, ab alia non condemnata. Dum ille iustæ condemnationis absoluitur traducta in venerabilem Flauianum qui ipsum sustulit, culpa. licet clare pronunciantem, vnam quidem Verbi naturam incarnatam, hoc est personam, simulque asserentem consubstantialem nobis esse, dicit, sanctos Patres non vti nuda voce, & improbè inuestigare, sed mentem adhibere scriptori pio, & admonitionis adhibet testes: Athanasij librum contra Arianos, Cyrilli thesaurum, Ioannis Chrysostomi commentarium in epistolam ad Galatas: Ait enim: Carne pati Deum Filium, sententiam esse Ecclesiæ: pati verò diuinitate, hæreticorum esse & blasphemum. Affert & varia testimonia ex Cyrilli scholiis, ex epistola secunda ad Succensum, ex prima ad Nestorium, ex thesauris, ex interpretatione ἀποτομαίαν, ex Apologia duodecimi anathematismi, ex epistola quoque ad reginas, & ex commentario in epistolam ad Hebræos, item in Esaiam, & in octauum Psalmum, & ex oratione de impatibilitate, itémque de perturbatione, rursum ex commentario in Ioannem lib. septimum, secundum, octauum, & nonum de incarnatione, loco vno & item altero, ex interpretatione epistolæ ad Hebræos. Adduntur & Gregorij & Basilij de gratiarum actione testimonia, item ex epistola ad Sosopolitas & ad Apolinariũ. Quin & Athanasij athletę magni è diuersis sermonibus, Seuerianis hæreticis delirantibus, intelligẽdo alteram speciem ac diuersam naturã in vnionem inexplicabilem cõuenisse, asserendum non esse: magnum vir pius risũ mouet,

Chalcedonensis Concilium.

Seuerianis

EPHRAEMIUS

Rom. 10. 10. & ante hunc virum ipsa communis opinio, & Pauli vox est cùm dicit: *Corde quidem creditur ad iustitiam, ore autem confessio fit ad salutem.* Asserit & vnam inquit personam, hoc est Verbi incarnati hypostasim pronuntiamus. Quandoquidem simplicem ponit IESVM D. Dionysius Areopagita, & de hypostatica quidem vnione, iuste contra pietatem compositum dicitur: compositum verò dicere nemo audeat præter Apolinarium. Manifestè & Christus, hypostasin compositam esse, naturam non item: Intrans autem ad discipulos obturatis ostiis: *Palpate, inquit, & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere.* & alibi: *Spiritus est Deus, & eos qui adorant eum, in Spiritu & veritate oportet adorare.* (Luc. 24. 39. Ioan. 4. 24.) Quomodo hæc ergo non pugnant? vel quia secundùm essentiam diuinitatis carnem non habet, quando essentia composita esse nequit, sed secundùm personam & hypostasin carnem habet, vt habere cernitur, & quod non habet secundum substantiam (non enim compositus erat) hoc hypostaticè possidet, hypostasis enim composita est, & secundùm vnam quidem substantiam non habet alteram, sed quod ad personam, vtramque habet, quemadmodum & carnem habet ac spiritum hypostatice: substantialiter verò neque spiritus est caro, neque caro spiritus induit naturam. Hoc explanans beatus Cyrillus: *Si enim, inquit, caro caro est & non deitas, etsi Dei caro facta est, secundum substantiam differentiam inuenio, etsi Filium vnum esse confiteor.* Adhæc in Euangeliis Christus cùm dicit: *Vt sint vnum sicut & nos vnum sumus, Ego in eis, & tu in me.* (Ioan. 17. 21.) Vtriusque consubstantialem naturæ fuisse ostendit. Vnum enim est diuina natura cum Patre Dei Verbum, & vnum rursum in ipsis, id est secundùm nostram essentiam. Dictis assentiens Cyrillus sic dictum explanat: *Quemadmodum, inquit, ego in eis, quia carnem illorum gestat, & vt Pater, in in me, quia eius sum essentiæ. sic volo vt hi quoque in vnionem adducti coniungantur inter eam, & vt vnum corpus in me omnes sint, sicut vno comprehendente templo.* Idem etiam Isaias his verbis asserit: *Puer natus est nobis & filius datus est nobis*: (Esa. 9. 6.) & Deus est potens ac fortis. Qua puer, est nobis consubstantialis: quà verò Deus, Patri & S. Spiritui consubstantialis. Gregorius quoque Nyssenus contra Apolinarium scribens: *Si enim in contrariis, inquit, proprietatibus vtriusque cernitur natura, carnis, inquam, & diuinitatis, quomodo vna duo?* Hæc licet Ephræmius congerens, impiè interpretantibus Domini sociis illud: *Et habitauit in nobis.* (Ioan. 1.) Illos enim reprehendit: Nam pro illo. *In terra visus est, & cum hominibus conuersatus est* (Bar. 3. 38.): vocem peruersè intellexit, hanc illi æquando: *Loth habitauit in oppidis circa Iordanem, & habitauit in Sodomis*, (Gen. 13. 12.) taxans ineptam consecutionem, verbum illud *Habitauit*, explanat, interpretamentum esse eius: *Verbum caro factum est*, & reprehensionem mutationem, atque alterationem Verbi accusaturis.

καὶ πρό γε τοῦ ἀνδρὸς, αὕτη γε ἡ κοινὴ ἔννοια, καὶ ἡ Παύλου φωνὴ λέγουσα. *καρδίᾳ μὲν πιστεύεται εἰς δικαιοσύνην, στόματι δὲ ὁμολογεῖται εἰς σωτηρίαν. (* καρδία σ στόματι.) ὅτι (φησιν) ἓν πρόσωπον, τουτέστι μίαν ὑπόστασιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην κηρύττομεν. ἐπειδὴ καὶ ἁπλοῦς Ἰησοῦς συνετέθη κατὰ τὸν ἐν ἁγίοις Ἀρεοπαγίτην Διονύσιον. καὶ ἐπὶ μὲν τῆς καθ' ὑπόστασιν ἑνώσεως, δικαίως παρὰ τοῖς εὐσεβείας τὸ σύνθετον λέγεται· σύνθετον δὲ οὐσίαν οὐδεὶς εἰπεῖν ἐτόλμησε, πλὴν Ἀπολιναρίου. δηλῶν δὲ καὶ ὁ Κύριος, ὅτι σύνθετος μὲν ἐστὶν ἡ ὑπόστασις, οὐχ ὅτι δὲ καὶ ἡ φύσις: τῶν μὲν θυρῶν κεκλεισμένων πρὸς τοὺς μαθητὰς εἰσελθὼν, ψηλαφήσατέ με, λέγει, καὶ ἴδετε: ὅτι πνεῦμα σάρκα καὶ ὀστέα οὐκ ἔχει, καθὼς ἐμὲ θεωρεῖτε ἔχοντα. ἀλλαχοῦ δὲ, πνεῦμα ὁ θεὸς καὶ τοὺς προσκυνοῦντας αὐτὸν, ἐν πνεύματι καὶ ἀληθείᾳ δεῖ προσκυνεῖν. πῶς οὖν οὐκ ἐναντία ταῦτα; ἢ ὅτι κατὰ μὲν τὴν οὐσίαν τῆς θεότητος οὐκ ἔχει σάρκα· ἐπειδὴ μὴ δύναται ἡ οὐσία σύνθετος εἶναι: τῷ δὲ προσώπῳ καὶ τῇ ὑποστάσει ἔχει, καθὼς αὐτοὺς ἔχων ἐθεωρεῖτο· καὶ ὅπερ οὐκ εἶχε κατὰ τὴν οὐσίαν οὐ γὰρ ἦν σύνθετος: τοῦτο κατὰ τὴν ὑπόστασιν ἔχει, σύνθετος γάρ ἐστιν αὕτη· καὶ καθ' ἑτέραν μὲν οὐσίαν, οὐκ ἔχει τὴν ἑτέραν: κατὰ δὲ τὴν ὑπόστασιν, ἑκατέραν ἔχει. ὥστε καὶ σάρκα ἔχει καὶ πνεῦμα, κατὰ τὴν ὑπόστασιν: κατὰ δὲ τὴν οὐσίαν, οὔτε τὸ πνεῦμά ἐστι σὰρξ, οὔτε ἡ σὰρξ τὴν τοῦ πνεύματος φύσιν ὑπῆλθε. τοῦτο δὲ ἑρμηνεύων καὶ ὁ ἱερὸς Κύριλλος· ἡ γὰρ σὰρξ, φησι, σάρξ ἐστι, καὶ οὐ θεότης: εἰ καὶ θεοῦ γέγονε σάρξ· τὴν κατ' οὐσίαν γάρ φησιν εὑρίσκω διαφορὰν, *κἂν τὸ τῆς υἱότητος μοναδικὸν ὁμολογῶ. (* al. καί.) καὶ ἐν εὐαγγελίοις δὲ λέγων ὁ Κύριος· ἵνα ὦσιν ἓν, καθὼς ἡμεῖς ἕν ἐσμεν, κἀγὼ ἐν αὐτοῖς, καὶ σὺ ἐν ἐμοί· τὸ ὁμοούσιον ἑκατέρας ἐδήλωσε φύσεως. ἓν γάρ ἐστι τῇ θεϊκῇ οὐσίᾳ ἐν τῷ πατρὶ ὁ τοῦ θεοῦ λόγος: καὶ ἓν πάλιν ἐν αὐτοῖς, τουτέστι τῇ καθ' ἡμᾶς οὐσίᾳ. ὁμονοῶν δὲ τοῖς εἰρημένοις ὁ Κύριλλος, οὕτω καὶ αὐτὸς ἑρμηνεύει τὸ ῥητόν· ὥσπερ, φησὶν, ἐγώ εἰμι ἐν αὐτοῖς, διὰ τὸ τὴν αὐτῶν αὐτοῖς φορέσαι σάρκα. καὶ σὺ *ὥσπερ ἐν ἐμοὶ, διὰ τὸ* εἶναί με τῆς [σῆς] οὐσίας: οὕτω βούλομαι ἵνα καὶ *αὐτοὶ εἰς ἑνότητά τινα συναχθέντες, ἀλλήλοις ἀνακραθῶσι· καὶ ὥσπερ ἓν σῶμα γενόμενοι ἐν ἐμοὶ πάντες ὦσιν, ὡς πάντας φοροῦντι διὰ τοῦ ἑνὸς ἀναληφθέντος ναοῦ. (* ὁ πατήρ. * al. αὐτοῦ.) *τοῦτο δὲ ὁ προφήτης Ἡσαΐας φησὶν ἐν τῷ λέγειν· παιδίον ἐγεννήθη ἡμῖν, υἱὸς καὶ ἐδόθη ἡμῖν. (* al. ταῦτα δὲ ...) καὶ θεός ἐστιν ἐξουσιαστὴς ἰσχυρός. διὰ μὲν γὰρ τοῦ παιδίου, τὸ ἡμῖν ὁμοούσιον: διὰ δὲ τοῦ θεὸς, τὸ πρὸς τὸν πατέρα καὶ τὸ πνεῦμα ἐκήρυξεν ὁμοούσιον. καὶ ὁ Νύσσης δὲ Γρηγόριος ἐν τῷ κατὰ Ἀπολιναρίου γράφων· εἰ ἐν τοῖς ἐναντίοις (φησιν) ἰδιώμασιν ἡ ἑκατέρου τούτων θεωρεῖται φύσις, τῆς σαρκὸς λέγω καὶ τῆς θεότητος: πῶς μία αἱ δύο; ταῦτα εἰπὼν ὁ ἱερὸς Ἐφραίμιος, δυσσεβῶς ἑρμηνευόντων τῶν περὶ Δόμνον τὸ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν: ἐπιρραπίζει μὲν τούτους. καὶ γὰρ ἀντὶ τοῦ, ἐπὶ γῆς ὤφθη, καὶ τοῖς ἀνθρώποις συνανεστράφη, παρανοήσαντες τὴν φωνὴν, ἐν ἴσῳ ταύτην νομίσαντες τῆς λεγούσης· Λὼτ ἐσκήνωσεν ἐν πόλει τῶν περιχώρων καὶ πάλιν, ἐσκήνωσεν ἐν Σοδόμοις. ἐπιρραπίζων δὲ [καὶ] τὸ ἀνόητον τῆς ἐκδοχῆς, αὐτὸς τὸ ἐσκήνωσεν ἀναπτύσσει, σαφήνειαν εἶναι τοῦ ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἔλεγχον τῶν τροπήν τινα καὶ ἀλλοίωσιν τοῦ λόγου μελλόντων κατηγορεῖν.

καὶ γὰρ

καὶ γὰρ εἰπὼν ὁ εὐαγγελιστὴς, ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο. εὐθὺς συνῆψε, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν: τήν τε εἰς μίαν ὑπόστασιν σύνοδον, καὶ τὸ ἀμετάβλητον τῆς ἑκατέρας φύσεως δι᾽ ἑκατέρας *ἐκδιδάσκων φωνῆς. οὕτω τὸ λόγιον θεωρήσας, τόν τε Χρυσόστομον μάρτυρα καλεῖ, καὶ σὺν αὐτῷ Κύριλλον, καὶ Ἀθανάσιον, καὶ τὸν θεολόγον Γρηγόριον, παραπλησίως τὸ ῥητὸν ἐννοήσαντας. κἀκεῖθεν πάλιν παράγει ῥητὰ, ὧν Δόμνος καὶ Ἰωάννης γεγόνασι πατέρες, καὶ δεικνύουσιν αὐτοὺς δι᾽ ἑαυτῶν καὶ ἄκοντας ὁμολογεῖν ἐν τοῖς πλείστοις, ἃ καὶ ἡ ἐν *Καλχηδόνι ἐδόξασε σύνοδος, καὶ μάτην αὐτοὺς ταύτην ἐκτρέπεσθαι. τὸ μέν τοι λέγειν, ἐκ δύο φύσεων [εἶναι] τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν πρὸ τῆς ἑνώσεως παντελῶς [ἐλέγχει] μετὰ τῆς ἀσεβείας καὶ ἄλογον. ἡ μὲν γὰρ τοῦ λόγου φύσις ἀεὶ, καθὰ καὶ μετὰ τὴν ἀνθρώπησιν, συναΐδιος καὶ ὁμοούσιος ὑπῆρχε τῷ πατρί: ἡ δὲ σὰρξ οὔπω τῷ λόγῳ συναφθεῖσα, οὐδὲ τῶν ὑπαρχόντων ὅλως ἦν. πῶς οὖν, εἰ μή τις ἕλοιτο Νεστορίῳ συνασεβεῖν, ἐκ δύο φύσεων τὸν κύριον πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως ἢ νοεῖν ἢ λέγειν δυνατόν; τὸ μέν τοιγε μετὰ τὴν ἕνωσιν λέγειν ἐκ δύο φύσεων, ὥσπερ καὶ ἐν δυσὶ τὸν Χριστὸν θεωρεῖν εὐσεβές τε καὶ τῶν ὀρθοδόξων φρόνημα· ὃ καὶ ἡ ἐν *Χαλκηδόνι ἐπρέσβευσε σύνοδος· ἐν θεότητι γὰρ τέλειον τὸν Χριστὸν καὶ θεὸν ἡμῶν, καὶ ἐν ἀνθρωπότητι, σαφῶς ἀνεκήρυξεν. εἰ δέ τις μέρους τῶν ἀπὸ Σευήρου φαίη, *ὡς αἱ δύο φύσεις ἐν τῷ Χριστῷ καὶ πρόσωπα δύο εἰσάγει, καὶ ὑποστάσεις· φύσις γὰρ οὐκ ἀπρόσωπος, οὐδὲ ἀνυπόστατος: ἴστωσαν ὅτι τοῦ πατρὸς αὐτῶν τὴν ἀσχημοσύνην ἀνακαλύπτοντες οὐκ αἰσθάνονται. καὶ γὰρ καὶ Σευῆρος τὸ ἐκ δύο φύσεων λέγων, ἐκ δύο προσώπων καὶ δύο ὑποστάσεων τὸν Χριστὸν οὐκ ἐρυθριᾷ συντιθέναι καὶ ἀποφαίνεσθαι. πλὴν εἰδέναι γε χρὴ, ὡς πολλὰ τῶν ἐν τοῖς οὖσι φύσις μὲν λέγεται, οὐκ ἐξ ἀνάγκης δὲ συνεισάγει καὶ πρόσωπον: ὥσπερ φύσις ὕδατος, καὶ φύσις ὀργῆς, καὶ φύσις πολέμου καὶ μάχης. ποῦ γάρ τις τῶν εἰρημένων ποτὲ, ὥσπερ εἶπε φύσιν, οὕτω καὶ πρόσωπον ἀπεκλήρωσε· καὶ πάλιν, φύσιν μὲν ψυχῆς, καὶ φύσιν σώματος, ἕκαστον τῶν ἀνθρώπων ἔχειν λέγομεν: πρόσωπον δὲ ψυχῆς, ἢ πρόσωπον σώματος· ἢ ψυχῆς ὑπόστασιν ἢ σώματος, οὐδ᾽ οἱ μῦθοι ἀνεπλάσαντο. ὅτι δὲ δύο φύσεων ἕνωσιν, καὶ μίαν ὑπόστασιν, καὶ πρόσωπον ἓν ὁμολογεῖν, τοῦ ὀρθοῦ φρονήματός ἐστι, καὶ τῶν πατέρων κήρυγμα: Ἰωάννης μὲν ὁ Χρυσόστομος, τὸ κατὰ Ἰωάννην ἀναπτύσσων εὐαγγέλιον, ἐν ἑνδεκάτῃ ὁμιλίᾳ μαρτυρεῖ, λέγων· ἑνώσει καὶ τῇ συναφείᾳ ἕν ἐστιν ὁ θεὸς λόγος καὶ ἡ σὰρξ, οὐ συγχύσεως γενομένης, οὐδὲ ἀφανισμοῦ τῶν οὐσιῶν. καὶ Κύριλλος δὲ ἐν τῇ πρὸς ἀνατολικοὺς ἐπιστολῇ· εἷς γὰρ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς, κἂν ἡ τῶν φύσεων μὴ ἀγνοῆται διαφορά. καὶ Ἀμβρόσιος ὁ μεδιολάνων, ἐν τῷ περὶ ἐνανθρωπήσεως λόγῳ· τοὺς δὲ μὴ ὁμολογοῦντας τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, δύο εἶναι οὐσίας ἀσυγχύτως, ἓν δὲ πρόσωπον, καθὸ εἷς Χριστὸς, εἷς υἱὸς: τούτοις ἀναθεματίζει ἡ καθολικὴ καὶ ἀποστολικὴ ἐκκλησία. ἔτι τούτοις καὶ ὁ τῶν ἱεροσολύμων Κύριλλος, καὶ Ἀμφιλόχιος ὁ τοῦ ἰκονίου, καὶ Πρόκλος ὁ κωνσταντινουπόλεως· ὅς καὶ φησιν ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ· ἡ θεία φύσις ἄκτιστος, ἡ δὲ ἡμετέρα πρόσληψις αὐθεντική· καὶ ἔστιν εἷς υἱὸς, οὐ τῶν φύσεων εἰς δύο ὑποστάσεις διαιρουμένων, ἀλλὰ τῆς φρικτῆς οἰκονομίας τὰς δύο φύσεις εἰς μίαν ὑπόστασιν ἑνωσάσης.

*al. ἐκδιδάσκων.

*Χαλκηδόνι

*Καλχηδόνι.

*al. ὑπὸ Σεύ. [illegible]

Dicit enim Euangelista, *Verbum caro factum est*, statim subdit, *& habitauit in nobis*: in vnam personam conuentum, & indemutabilem vtramque naturam, vtraque explicans voce. Sic scripturam contemplatus, Chrysostomum testem adhibet, & praeterea Cyrillum, Athanasium, Gregorium Theologum. Hinc rursum dicta affert, quorum auctores Domnus & Ioannes, & ostendit ipsos per se, etiam inuitos, fateri inter multos, quae in sacra Chalcedonensi Synodo decreta sunt, & temerè haec ipsos inuertere. Illud quidem asserere, Iesum Christum è duabus naturis constare etiam ante vnionem, impium penitus & absurdũ esse declarat. Semper enim Verbi natura & veluti post incarnationẽ coaeterna Patri & consubstantialis fuit. Sed nunquam caro Verbo vnita, neq; subsistentium integrè erat. Quomodo igitur, nisi quis cum Nestorio sentiat, fieri potest è duabus naturis, antequam incarnaretur, dominum cogitare vel dicere: pium quidem est & orthodoxum post vnionem iam è duabus naturis factũ dicere, quemadmodum cum vidimus. Hoc & sacrosanctum concilium Chalcedonense confirmat, clarè & euidenter ostendens, in diuinitate perfectum Christum & in humanitate. Si quis porrò Seuerianus dixerit, duas naturas in Christo duas personas constituere, & hypostases, natura enim sine persona non est, neque non subsistens: Sciant patris sui impudentiam abscondentes, non tamen sapere. Etenim Seuerus non erubuit exponere & demonstrare, è duabus naturis, duabus personis, hypostasibúsque duabus Christum componi. Nisi quod sciendum sit, saepius in entibus naturam dici, non necessario tamen adduci & personam, veluti aquae natura, irae, belli, pugnaeq; Vbi quaeso, aliquis è praedictis vt naturam ita personam temerè appellauit? & rursum: Dicimus singulos homines animae naturam, & naturam corporis habere: animae autem personam & corporis, vel animae subsistentiam, vel corporis habere, ne fabulae quidem finxerunt. Sed duarum naturarum vnionem, vnam hypostasin, vnamque personam confiteri, idque pium est, èque sanctorum Patrum sententia. Ioannes Chrysostomus quidem Ioannis Euangelium exponens, vndecima homilia sic habet. Vnione & coniunctione Deus Verbum & caro vnum sunt, nulla facta confusione, nullaque substantiarum corruptione. Idque testatur in epistola ad Orientales Cyrillus: etsi inquit diuersitas sit naturarum ignota, vnus tamen est CHRISTVS. Et Mediolani praesul Ambrosius oratione de incarnatione: Eos autem excommunicationis vinculo stringit Ecclesia Apostolica, qui duas naturas habere inconfuse, vnamque personam secundum quam vnus CHRISTVS & vnus est Filius ausi sunt infitiari. Adhaec & Hierosolymitanus Cyrillus, Iconij Amphilochius, Proclus Cõstantinopoleos Episcopi, Qui in Quadragesimam sic loquitur: Diuina natura increata, & nostrae carnis legitima assumptio; & vnus est filius, personis non separatis, sed mirabili quadam dispensatione duas naturas in vnam hypostasin coniungente.

EPHRAEMIVS.

Ioan. 1.

F. Ambrosius.

EPHRAEMIUS. Sed & Paulus Emissenus Episcopus, præsentiam Domini declarans, vehementerque illustrans, sic ait: Statim princeps & lingua Apostolorum dixit: *Tu es* CHRISTVS *Filius* DEI *viui.* *Tu es* CHRISTVS, duplex natura scilicet. *Tu es* CHRISTVS, & non dixit Filius, sed Filius DEI viui, quo vnam personam commonstrauit. Quin & Hilarius Gabalitarum confessor & Episcopus libro IV. de fide & vnitate, hæc denuntiat, Cyriacus quoque Paphi, vnus de trecentis illis & octo Patribus. Id & in libro quem Gratiano Cæsari inscripsit Ambrosius Episcopus Mediolanensis, & in libro de Apollinario, & de incarnatione. Sed & Petrus Martyr Alexandriæ præsul, Basilius Cæsareæ Cappadociæ, Gregorius Theologus in natali Domini, & libro secundo de Filio, & epistola secunda ad Cledonium, locupletissimè hæc ipsa testantur, & Amphilochius epistola ad Seleucum, & Chrysostomus in primam Pauli ad Timotheum, Proclus quoque Bysantinus in sermone de natiuitate Domini. Athanasius etiam Alexandriæ Episcopus in epistola ad virgines, & Cyrillus epistola prima & secunda ad Succensum, & ad Orientales, ad Acacium Episcopum Melitenes, libro de incarnatione, & epistola ad Eulogium sacerdotem, & in thesauris, aliisque variis libris. Has sanctorum Patrum sententias sacra Chalcedonensis Synodus coaceruans, religionem orthodoxam confirmauit. Quare contra hanc disputare est sanctos Patres tanquam inuidiosè oppugnare. Siquidem CHRISTVS verus DEVS noster, neque proprietatem diuinitatis, neque humanitatem diuisit, sed omnia vnione personarum ipse vnus & idem, tam humana quam diuina perfecit: iterúmque eosdem sanctos Patres in testes citat: Iulium Romanum Antistitem, è libro de vnione diuinitatis & carnis in CHRISTO IESV: Et Athanasium præsulem Alexandrinum, ex epistola ad Maximum philosophum, aliisque opusculis. Tertium etiam librum contra Eunomium, & de doctrina Christiana Gregorij Nysseni, & epistolam Basilij Cæsareæ ad Sosopolitas, Cyrillum quoque doctum in libro de incarnatione, è thesauris, epistolaque secunda ad Succensum, de interpretatione ad Hebræos, & ex scholiis. His allatis, Leonem quoque Papam producit, contra impios illos hæreticos, Valentinum, Marcionem, Manem, Apolinarium, Eutychem aliosque similes digladiantem, & ideò ab coniuratis illis reprehensum & oppugnatum. Hoc quidem primum. Quemadmodum enim cum miseretur* DEVS mutationem non subit: sic homo magnitudine diuinæ gloriæ non consumitur. Secundo: Vtraque forma cum vtraque communione cooperatur. Asserit enim hæresis, duos hos articulos præfixos, *Deus & homo*, duas personas esse, & hypostases binas repræsentare, & sola cõnexione vnionem denotare.

Matth. 16. 16.

*Vt in incarnatione, quod ... est mi... [illegible]

Ὁ Παῦλος δὲ ὁ ἐμίσης ἐπίσκοπος, καταντικρὺ τὴν ὁμολογήσας κυρίου, καὶ λίαν* ἀποδειχθεὶς, οὕτω φησίν· ἀληθῶς ὁ κορυφαῖος, τὸ στόμα τῶν ἀποστόλων ἔφη· Σὺ εἶ ὁ Χριστὸς ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, ἡ διττὴ φύσις: σὺ εἶ ὁ Χριστὸς, καὶ οὐκ εἶπεν υἱὸς, ἀλλ' ὁ υἱὸς τοῦ θεοῦ τοῦ ζῶντος. ἐπέγνω καὶ τὸ μοναδικὸν πρόσωπον. ἐφ' οἷς καὶ Ἱλάριος ὁ ὁμολογητὴς καὶ ἐπίσκοπος Γαβάλων, ἐν τῷ δ' περὶ πίστεως λόγῳ, καὶ ἐν τῷ περὶ ἑνώσεως, ταῦτα κηρύσσει. καὶ Κυριακὸς ἐπίσκοπος πάφου, εἷς τῶν τριακοσίων δέκα καὶ ὀκτὼ* ἁγίων πατέρων. καὶ Ἀμβρόσιος ἐπίσκοπος μεδιολάνων ἐν τῷ λόγῳ, ὃν ἐπέγραψε Γρατιανῷ τῷ βασιλεῖ. καὶ ἐν τῷ περὶ Ἀπολιναρίου καὶ ἐν τῷ περὶ [τῆς] ἐνανθρωπήσεως* λόγῳ. ἀλλὰ καὶ Πέτρος ὁ Ἀλεξανδρείας καὶ μάρτυς· καὶ Βασίλειος ὁ καισαρείας τῆς ἐν καππαδοκίᾳ· καὶ Γρηγόριος ὁ θεολόγος ἐν τοῖς γενεθλίοις, καὶ ἐν τῷ περὶ υἱοῦ δευτέρῳ λόγῳ· καὶ ἐν τῇ πρὸς Κληδόνιον δευτέρᾳ ἐπιστολῇ, τὰ ὅμοια μαρτυρεῖ· καὶ Ἀμφιλόχιος δὲ ἐν τῇ πρὸς Σέλευκον ἐπιστολῇ· καὶ ὁ Χρυσόστομος τῇ πρὸς Τιμόθεον προτέραν ἑρμηνεύων ἐπιστολήν· καὶ Πρόκλος ὁ κωνσταντινουπόλεως, ἔν τε τῷ εἰς τὸ γενέθλιον λόγῳ, καὶ ἐν ἄλλοις διαφόροις· Ἀθανάσιος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐν τῇ πρὸς τὰς παρθένους ἐπιστολῇ· καὶ Κύριλλος ἐν τῇ πρὸς Σούκενσον προτέρᾳ, καὶ μὴν καὶ ἐν τῇ δευτέρᾳ, καὶ ἐν τῇ πρὸς ἀνατολικοὺς, καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἀκάκιον τὸν ἐπίσκοπον μελιτινῆς, καὶ ἐν τῷ περὶ ἐνανθρωπήσεως λόγῳ, καὶ ἐν τῇ πρὸς Εὐλόγιον τὸν πρεσβύτερον ἐπιστολῇ, καὶ* ἐκ τῶν θησαυρῶν, καὶ ἐν ἄλλοις αὐτοῦ διαφόροις λόγοις. τούτων τῶν θεοφόρων ἡμῶν πατέρων ἡ ἐν Καλχηδόνι ἁγία σύνοδος τὰς γνώμας ἐκμελετήσασα, τὴν εὐσέβειαν ἐπεκύρωσεν. ὥστε τὸ κατ' ἐκείνης σπουδάζειν, κατὰ τούτων ἐστὶν εἰς ὕβριν ὁπλίζεσθαι. ὅτι γὰρ μὴν Χριστὸς, ὁ ἀληθινὸς θεὸς ἡμῶν, οὔτε τὰ τῆς θεότητος ἴδια, οὔτε τὰ ἴδια τῆς ἀνθρωπότητος *διῃρημένως ἐπεράττεν· ἑνώσει δὲ τῇ καθ' ὑπόστασιν ἅπαντα, ὁ εἷς καὶ ὁ αὐτὸς τά τε θεῖα, καὶ τὰ ἀνθρώπινα ἐπετέλει: τοὺς θεοφόρους ἡμῶν πατέρας πάλιν παράγει μάρτυρας, Ἰούλιον τὸν ἐπίσκοπον ῥώμης, ἐκ τοῦ περὶ τῆς ἐν Χριστῷ ἑνώσεως τοῦ σώματος πρὸς τὴν θεότητα· καὶ Ἀθανάσιον τὸν Ἀλεξανδρείας, ἐκ τῆς πρὸς Μάξιμον τὸν φιλόσοφον ἐπιστολῆς, καὶ ἐξ ἑτέρων διαφόρων λόγων· Γρηγόριόν τε τὸν νύσσης, ἐκ τοῦ τρίτου λόγου κατ' Εὐνομίου, καὶ ἐκ τοῦ κατηχητικοῦ· καὶ Βασίλειον τὸν Καισαρείας ἐκ τῆς πρὸς σωζοπολίτας ἐπιστολῆς· Κύριλλόν τε τὸν σοφὸν, ἐκ τοῦ περὶ ἐνανθρωπήσεως λόγου, καὶ ἐκ τῶν θησαυρῶν, καὶ ἐκ τῆς πρὸς Σούκενσον δευτέρας ἐπιστολῆς, καὶ ἐκ τῆς πρὸς ἑβραίους ἑρμηνείας, καὶ ἐκ τῶν σχολίων. ταῦτα δὲ διελθὼν ὁ συγγραφεὺς, ῥητὰ τοῦ ἐν ἁγίοις Πάπα Λέοντος προκομίζει. ἃ καί φησι κατὰ τῶν δυσσεβῶν Οὐαλεντίνου καὶ Μαρκίωνος καὶ Μάνη, καὶ Ἀπολιναρίου, καὶ Εὐτυχέος καὶ τῶν ὁμοίων αἱρετικῶν παρατάττεσθαι, καὶ διὰ τοῦτο παρὰ τῶν ὁμοφρόνων ἐπηρεάζεσθαι. καὶ πρῶτον μὲν τοῦτο. ὥσπερ γὰρ ἐν τῷ* ἐλεεῖν ὁ θεὸς τροπὴν οὐχ ὑφίσταται· οὕτως ὁ ἄνθρωπος τῷ μεγέθει τῆς θείας* δόξης οὐκ ἀναλίσκεται. δεύτερον, τὸ ἐνεργεῖ γὰρ ἑκατέρα μορφὴ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας. λέγει γὰρ ἡ αἵρεσις, ὡς τὰ δύο τῶν ἄρθρων προτακτικὰ, ὁ θεὸς καὶ ὁ ἄνθρωπος, δύο πρόσωπά εἰσι καὶ ὑποστάσεων παραστατικὰ, καὶ σχέσει μόνῃ τὴν ἕνωσιν χρηματίζουσιν.

ἀλλὰ

* ἀντιδειχθεὶς M. M.
* θεσφόρων M. M.
* τοῦ Λόγου.
* ἴσ. ἐν τοῖς θησαυροῖς.
* l. διῃρημένως.
* al. λέγειν.
* ἀξίας.

ἀλλὰ τὸ ἀναιδὲς τοῦτον Ἀθανάσιός τε καὶ οἱ Γρηγόριοι, καὶ Ἐπιφάνιος, καὶ ὁ Χρυσόστομος, καὶ αὐτὸς ὁ κύριος, καταισχύνουσιν, ἴσαις φωναῖς καὶ ὁμοίαις καὶ αὐτοὶ πολλαχοῦ χρησάμενοι· καὶ δηλοῦντες διὰ τῆς τοιαύτης προσθήκης τῶν ἄρθρων, οὐ τόν τινα ἄνθρωπον, ἀλλὰ τὸν ὅλον· οὐδὲ τὴν τοῦ πατρὸς ἢ τὴν τοῦ υἱοῦ ὑπόστασιν, ἀλλὰ τὴν κοινὴν φύσιν· καὶ οὐ κατ᾽ εὐθεῖαν μόνον τὰ ἄρθρα, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς πτώσεις τοῖς ὀνόμασι συνδιαπλέκοντες. αὐτίκα Ματθαῖος, ὃς ἐὰν εἴπῃ λόγον, φησί, κατὰ τοῦ υἱοῦ τοῦ ἀνθρώπου, ἀφεθήσεται αὐτῷ· καὶ πάλιν· μέλλει ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἔρχεσθαι ἐν τῇ δόξῃ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ. καὶ πάλιν, μηδενὶ εἴπητε τὸ ὅραμα, ἕως οὗ ὁ υἱὸς τοῦ ἀνθρώπου ἐκ νεκρῶν ἀναστῇ. καὶ ὁ θεσπέσιος Παῦλος· εἰ γὰρ τῷ τοῦ ἑνὸς παραπτώματι οἱ πολλοὶ ἀπέθανον· πολλῷ μᾶλλον τῇ χάριτι τοῦ θεοῦ, καὶ τῇ δωρεᾷ ἐν χάριτι τοῦ ἑνὸς ἀνθρώπου Ἰησοῦ Χριστοῦ, εἰς τοὺς πολλοὺς * ἐπερίσσευσεν. ἐν γὰρ τούτοις ἅπασιν ἡ τῆς ἀνθρώπου μνήμη μετὰ τοῦ γενικοῦ προσταττομένη ἄρθρου, οὐδαμῶς διεῖλε τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν εἰς διαφορὰν ὑποστάσεων. καὶ ὁ θεοφόρος δὲ Ἰγνάτιος καὶ μάρτυς, Σμυρναίοις ἐπιστέλλων, ὁμοίως κέχρηται τῷ ἄρθρῳ. καὶ ὁ Ῥώμης Ἰούλιος ἐν τῇ πρὸς Δόκιον ἐπιστολῇ φησιν· ὥστε καὶ ἀνάθεμα ἔστω πᾶς ὁ τὸν [ἐκ] Μαρίας ἄνθρωπον οὐχ ὁμολογῶν εἶναι ἔνσαρκον θεόν. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ ὁ πολύαθλος Ἀθανάσιος ἐν τῷ περὶ πίστεως λόγῳ· καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος ἐν τῇ πρὸς Κληδόνιον δευτέρᾳ ἐπιστολῇ· ναὶ μὴν καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος ἐν διαφόροις λόγοις· καὶ Βασίλειος ὁ θεσπέσιος ἐν τῷ περὶ πίστεως λόγῳ· καὶ ὁ θαυμαστὸς Ἐπιφάνιος ἐν τῷ περὶ αἱρέσεων προτέρῳ βιβλίῳ. ἀλλὰ καὶ ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἀττικός, ἐν τῇ πρὸς Εὐψύχιον ἐπιστολῇ· καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τῆς πρὸς Ἐφεσίους ἐπιστολῆς, τρίτης ὁμιλίας. καὶ Κύριλλος δὲ ἐν τοῖς Θησαυροῖς, καὶ ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ προφήτου Μαλαχίου, καὶ ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου, καὶ ἐν τῷ περὶ τῆς ἐν πνεύματι λατρείας ἐνάτῳ βιβλίῳ. λέγει γὰρ οὕτως· φύσεως γὰρ τῆς ἀνωτάτω καταπλουτεῖ τὸν ἐναυλισμὸν ὁ ἐκ παρθένου ναός. τούτων ἁπάντων μετὰ τῶν ἄρθρων τήν τε θείαν φύσιν, καὶ τὴν ἀνθρωπίνην, προσαγορευόντων· πῶς ὁ τὸν ἐν ἁγίοις Λέοντα αἰτιώμενος διὰ τὴν τῶν ἄρθρων προσκομιδήν, οὐχὶ κατὰ πάντων ἡμῶν τῶν θεοφόρων πατέρων ὑλακτεῖ; ἀλλ᾽ ἴδωμεν καὶ τό· * ἐνεργεῖ γὰρ ἑκατέρα μορφὴ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας, ὅπερ ἴδιον ἔσχηκε· τοῦ μὲν λόγου κατεργαζομένου τοῦτο, ὅπερ ἐστὶ τοῦ λόγου· τοῦ δὲ σώματος ἐκτελοῦντος ἅπερ ἐστὶ τοῦ σώματος. καὶ γὰρ κἀνταῦθα ὁμόδοξός τε καὶ ὁμόφρων τοῖς ἱεροῖς ἡμῶν ἀναδειχθήσεται πατράσι. πάντες γὰρ τὰ μὲν ἀνθρώπινα τῷ ἀνθρώπῳ ἀνατιθέασι, τῷ θεῷ δὲ τὰ θεῖα. ὥσπερ καὶ ὁ σοφὸς Κύριλλος ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίου. εἰ δὲ δή (φησι) λέγοιτο προκόπτειν ὁ Ἰησοῦς ἡλικίᾳ καὶ σοφίᾳ καὶ χάριτι· τῆς οἰκονομίας ἔσται τὸ χρῆμα. συνεχώρει γὰρ ὁ τοῦ θεοῦ λόγος διὰ τῶν τῆς ἰδίας φύσεως ἐθῶν ἰέναι τὸ ἀνθρώπινον. καὶ ἐν τῷ κατὰ Νεστορίου λόγῳ· ἄθρει δή (φησιν) ὅπως οὐδὲν καθυφεὶς αὐτός, οὔτε μὴν εἰς ἰδίαν φύσιν τὸ ἀσθενῆσαι παθεῖν συγκεχώρηκε τῇ σαρκί, καὶ διὰ τῶν ἰδίων ἰέναι νόμων· καὶ αὐτοῦ τὸ χρῆμα λέγεται διὰ τὸ ἴδιον εἶναι τὸ σῶμα αὐτοῦ. καὶ ἐν τοῖς Θησαυροῖς· τὸ μὲν ταράττεσθαι, τῆς σαρκὸς ἴδιον πάθος· τὸ δὲ ἐξουσίαν ἔχειν θεῖναί τε καὶ πάλιν λαβεῖν τὴν ψυχήν, τῆς τοῦ λόγου δυνάμεως ἔργον. καὶ μυρία ἄν τις βουλόμενος συλλέξειεν, ἔκ τε τοῦ θείου ἀνδρός, καὶ ἐκ τῶν λοιπῶν ἡμῶν πατέρων, οὐκ ἂν ἀπορήσειε

* al. [illegible]

* al. ἐνεργεῖ

EPHRAEMIVS.

Verùm hanc impudentiam Athanasius, Gregorij ambo, Epiphanius, Chrysostomus, & ipsemet Dominus confutant, similibus penè & æqualibus vbique vsi vocibus. Hac præfixione articulorum ostentantes, non aliquem certum hominem, sed vniuersalem, neque Patris aut Filij hypostasin, sed naturam communem designari, & non in recto casu modò articulos, sed & casibus aliis verbo declinato sumi. Statim Matthæus: *Quicumque dixerit verbum contra Filium hominis, remittitur ei.* Et iterum: *Filius hominis venturus est in gloria Patris sui.* Et subdit: *Nemini dixeritis visionem hanc, donec Filius hominis à mortuis resurgat.* Et S. Paulus: *Si enim vnius delicto multi mortui sunt, multò magis in gratia Dei, & donum in gratia vnius hominis Iesu Christi in plures abundauit.* In his omnibus mentio fit hominis in gignendi casu, nec vsquam Christi Iesu personam diuisit. Scribens quoque Smyrnæis diuus Ignatius, similiter hoc articulo vtitur. Et Iulius Pontifex Roman. in epist. ad Decium, hunc esse iubet Anathema, qui Deum incarnatum è Maria hominem non fuerit confessus. Eadem & strenuus Athanasius in lib. de fide, & Gregorius Theol. in epist. ad Cledonium 2. etiam variis locis Gregor. Nyssen. & sacer Basilius in orat. de fide, & in lib. 1. de hæresi Epiphanius: sed & Atticus Constantinopoleos in epist. ad Empsychium, & Ioan. Chrysost. hom. 3. in epist. Pauli ad Eph. & in thesauris Cyrillus, & explicatione Malachiæ Prophetæ & Ioannis Euangelistæ, & in * libro nono de adoratione in Spiritu & veritate: Habet enim ita: *Natura enim superna habitaculum locupletat virginale templum.* Hæc omnia & cum articulis & diuinã & humanam naturam designant. Sed quomodo hic sanctum Leonem in productione articulorum accusat, & cæteros Patres non allatrat. Sed illud etiam videamus. Operatur enim vtraque forma cum vtriusque coniunctione secundùm suam proprietatem. Hoc quidem operante Verbo, quod Verbi est: corpore verò ea efficiente, quæ corporis sunt. & in his cum sanctis Patribus consentire & conuenire videbitur: omnes enim humana homini, diuina Deo tribuunt. Quemadmodum doctus ille Cyrillus in commentario ad Ioannem: *Si*, inquit, *Iesus proficere dicebatur sapientia & ætate, & gratia, incarnationis opus est.* Permittebat enim Dei Verbum humanitatem suis moribus ferri. & in oratione aduersus Nestorium: *Aspice*, inquit, *vt ipse nihil remittens ne, cum pateretur, permiserit carni in propriam naturam parum posse, etsi propria lege ferretur, & ipsius res dicitur, eo quod proprium sit eius corpus*: & in Thesauris: *Turbari verò proprium carnis est: potestatem verò habere ponendi, & iterum resumendi animam, opus est potentiæ Verbi.* Et sexcenta alia si quis voluerit è sancto colligere reliquisque Patribus inueniet.

Matth. 12. 32. Matt. 16. 27. & 17. 9.

Rom. 5. 15.

* Hodie [illegible] extant Cyrilli de adoratione, Romæ & Toleti addita

Luc. 2. 52.

EPHRÆMIVS.

Gregorius enim, Athanasius, Amphilochius, Chrysostomus, Ambrosius, reliquusque sanctorum cœtus idem promulgarunt. Postquam verò proposuerunt qui repugnant, vt Gregorius Neocæsariensis, Athanasius, Iulius, Cyrillus, Erechthius, vnam Dei naturam incarnatam sentiunt. Clarè enim vocis sensum explicat dicens: vt ipsa differentiam vnitarum naturarum edoceat. Nisi enim humana natura & diuina differant, vel omnino carnis in diuinitatis essentiam inuertatur, vel in carnem diuinitas, & sic vna fiat: quod est Apollinarij & similium hæreticorum impia blasphemia. Et Cyrillus in secunda ad Succensum epistola, naturæ differentiam, & per hanc vocem inficiari manifestum, cùm dicit vnam Dei Verbi naturam incarnatam, attulit. Si verò, vt dixi, incarnatione illum dicere, clara est & non dubia huius confessio, factum esse hominem; nihil vetat sentire, quòd vnus exsistens, & vnicus filius Christus, qui idem Deus & homo est, vt in diuinitate perfectus, sic & in humana conditione. Ecce perspicuè declarat, quomodo ab eo dictum consentiat cum Patribus illud: *Vna Verbi natura incarnata*. Naturarum differentiam hæc vox dilucidè ostendit, & summam & continuam vnionem Dei Verbi & carnis declarat, vtque vnus exsistat Iesus Christus incarnatus & non duo filij, vt Nestorij praua erat opinio, secundùm quod & hæc ab eo vox profecta est. Quid enim aliud hoc significat, *Idem est Deus & homo*, quàm duas naturas vnitas in vna hypostasi, vt & Gregorius Theologus dicens, duas naturas, Deum & hominem, interpretatus seipsum dicit, quòd qui asserit, Christum Deum & hominem, duas naturas vnitas personaliter profiteatur. Et S. Cyrillus addit, quemadmodum in diuinitate profectum, sic & in humanitate in duabus naturis cognosci Dominum ostenditur. Quare dicere ipsum vnam naturam incarnatam, non in ablatione cognitionis vnitorum secundùm personam dictum est, sed vt appareat indiuisibiliter hominem fieri Dei Verbum, & non in homine, vt in vno Prophetarum habitasse. & similia in hac quis reperiat epistola, quibus duæ naturæ Christi confirmantur. Solùm verò diuisim ponere naturas, hæreticum est. Vnam verò naturam Verbi incarnatam contra Nestorium adducens, non tollit diuisionem naturarum, sed dualitatem hypostaseom. Nestorius enim non quia cognoscat duas in Christo naturas, sed diuidendo indiuisibile in duas personas ab Ecclesia expellitur. Quare vna natura incarnata Nestorium reprehendens, nihil aliud ostendit, quam vnam personam Dei Verbi oportere incarnatam prædicare. Quæ sententia est fidei nostræ & Synodi Chalcedonensis. Confessor enim Athanasius ait, vnam tantùm naturam Dei Verbi incarnatam, non ad tollendam naturarum differentiam, ait, cognosci naturarum discrimen, quæ hypostaticam implent vnionem, sed & ipse volens ostendere,

οἵτε γὰρ Γρηγόριοι, καὶ Ἀθανάσιος, Ἀμφιλόχιός τε καὶ ὁ Χρυσόστομος, καὶ Ἀμβρόσιος, καὶ ὁ ἄλλος τῶν ἁγίων χορὸς, τὰ αὐτὰ διεσημήναντο. ἐπεὶ δὲ προβέβληνται οἱ δι' ἐναντίας, ὡς Γρηγόριος ὁ Νεοκαισαρείας, καὶ Ἀθανάσιος, καὶ Ἰούλιος, καὶ Κύριλλος, καὶ Ἐρέχθιος, μίαν φύσιν τοῦ θεοῦ λόγου δοξάζουσι σεσαρκωμένην: διασαφεῖ μὲν τῆς φωνῆς τὴν διάνοιαν, λέγων ὡς καὶ αὕτη τὸ διάφορον τῶν ἑνωθεισῶν ἐκδιδάσκει φύσεων. εἰ γὰρ μὴ ἡ ἀνθρωπίνη φύσις καὶ ἡ θεία διάφοροι: *πάντως γε ἢ τὰ σαρκὸς εἰς τὴν τῆς θεότητος οὐσίαν ἐξέστη, ἢ εἰς τὴν τῆς σαρκὸς ἡ θεότης, καὶ οὕτω γέγονε μία· ὅπερ Ἀπολιναρίου, καὶ τῶν ὁμοστοίχων αἱρετικῶν, ἄθεον φρόνημα. ὁ μέντοιγε Κύριλλος ἐν τῇ δευτέρᾳ πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῇ τὸ διάφορον τῶν φύσεων, καὶ διὰ ταύτης τῆς φωνῆς ἀνομολογεῖσθαι *δῆλον μὲν τὸ εἰπεῖν αὐτὸν μίαν φύσιν τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην, ἐπεισῆκεν· εἰ δὲ, ὡς ἔφην, ἐν τῷ σεσαρκῶσθαι λέγειν αὐτὸν, σαφής ἐστι καὶ ἀναμφίβολος ὁμολογία τοῦ, ὅτι γέγονεν ἄνθρωπος: οὐδὲν ἔτι κωλύει νοεῖν, ὡς εἷς ὑπάρχων καὶ μόνος υἱὸς Χριστὸς, ὁ αὐτὸς θεός ἐστι καὶ ἄνθρωπος· ὥσπερ ἐν θεότητι τέλειος, οὕτω καὶ ἐν ἀνθρωπότητι. ἰδοὺ φανερῶς ἔδειξεν, ὅπως εἴρηται αὐτῷ τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἱεροῖς πατράσι, τὸ, μία φύσις τοῦ λόγου σεσαρκωμένη. τὴν μὲν τῶν φύσεων διαφορὰν σαφῶς ἡ φωνὴ διδάσκει, παρίστησι δὲ καὶ τὴν ἄκραν καὶ ἀδιάσπαστον ἕνωσιν τοῦ θεοῦ λόγου καὶ τῆς σαρκός· καὶ ὡς εἷς ὑπάρχει καὶ μόνος *Ἰησοῦς Χριστὸς ὁ σεσαρκωμένος, καὶ οὐ δύο υἱοὶ, ὡς Νεστόριος ἐδυσφήμει· καθὸ καὶ αὐτῷ προβέβληται αὕτη ἡ φωνή. τί γὰρ [ἂν] ἄλλο καὶ *σημαίνει τὸ, ὁ αὐτός ἐστι θεὸς, καὶ ἄνθρωπος, ἢ δύο φύσεις ἑνωμένας ἐν ὑποστάσει μιᾷ. ὥσπερ καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος εἰπὼν δύο φύσεις θεὸς καὶ ἄνθρωπος ἑρμηνεύων ἑαυτὸν εἶπεν· ὥστε ὁ λέγων τὸν Χριστὸν καὶ θεὸν καὶ ἄνθρωπον, δύο φύσεις ἑνωθείσας καθ' ὑπόστασιν ὁμολογεῖ. καὶ ὁ ἱερὸς δὲ Κύριλλος ἐπαγαγὼν, ὥσπερ ἐν θεότητι τέλειος, οὕτω καὶ ἐν ἀνθρωπότητι τὸ ἐν δύο φύσεσι γνωρίζεσθαι τὸν κύριον ἐκδιδάσκει. ὥστε τὸ λέγειν αὐτὸν, μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, οὐκ ἐπ' ἀναιρέσει τοῦ γνωρίζεσθαι τὰ ἑνωθέντα καθ' ὑπόστασιν εἴρηται· ἀλλ' εἰς παράστασιν τοῦ ἀδιαιρέτως ἄνθρωπον γενέσθαι τὸν θεὸν λόγον· καὶ οὐκ ἐν ἀνθρώπῳ, ὡς ἐν ἑνὶ τῶν προφητῶν κατῳκηκέναι. καὶ πολλὰ ἄλλα ἐν τῇ αὐτῇ εὕροι τις ἐπιστολῇ, δι' ὧν ἡ ὁμολογία μὲν τῶν δύο φύσεων ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ βεβαιοῦται: μόνον δὲ τὸ ἀνὰ μέρος τιθέναι τὰς φύσεις, αἱρετικοῦ φρονήματος ἀπελέγχεται. τὸ δὲ μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην κατὰ Νεστορίου προσάγων, οὐ τῶν φύσεων τὴν διαφορὰν ἀναιρεῖ· ἀλλὰ τὴν δυάδα τῶν ὑποστάσεων [φανερῶν.] Νεστόριος γὰρ οὐ διὰ τὸ γνωρίζειν τὰς δύο ἐπὶ Χριστοῦ φύσεις, ἀλλὰ τὸ διαιρεῖν τὸν ἀδιαίρετον εἰς ὑποστάσεις δύο, τῆς ἐκκλησίας ἐξωστράκισται· ὥστε ἡ μία φύσις τοῦ λόγου σεσαρκωμένη τὸν Νεστόριον διελέγχουσα, οὐδὲν ἕτερον δηλοῖ, ἢ ὅτι μίαν ὑπόστασιν χρὴ τοῦ θεοῦ λόγου κηρύττειν σεσαρκωμένην. *ὅ,τι φρόνημα τῆς εὐσεβείας ἐστί: καὶ ἡ ἐν Καλχηδόνι σύνοδος ἐδογμάτισεν. εἰπὼν μέντοιγε ὁ πολύαθλος Ἀθανάσιος φύσιν μίαν τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην· οὐκ εἰς ἀναίρεσιν ἔφη τοῦ γνωρίζεσθαι τὴν διαφορὰν τῶν φύσεων, αἳ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἐπλήρωσαν ἕνωσιν: ἀλλὰ καὶ αὐτὸς δεῖξαι βουλόμενος,

ὁ εἷς

[Margin notes: * [illegible] · * [illegible] · * [illegible] M. M. · * σημαίνει · * [illegible]]

* al. ἐξ Μ. Μ. *ὁ εἷς ἐστιν υἱὸς σεσαρκωμένος καὶ ἐνανθρωπήσας· καὶ μάλιστα κατὰ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως ἀγωνιζόμενος· ὃς ἄλλον μὲν τὸν πρὸ αἰώνων υἱὸν, ἕτερον δὲ τὸν ἐπ' ἐσχάτων φρενοβλαβῶς ἐδογμάτιζε. καὶ ὁ ἐν ἁγίοις δὲ Ἰούλιος διὰ τῆς αὐτῆς ἐννοίας ὥδευε. κατὰ Παύλου γὰρ καὶ αὐτὸς τοῦ Σαμοσατέως καὶ τῶν ὁμοίων, διὰ τῆς αὐτῆς φωνῆς ἐξωπλίζετο. ὁ μέν τοι γε Ἐρέχθιος εἰ μὲν ὡς Ἀθανάσιός τε καὶ Κύριλλος καὶ Ἰούλιος τὴν φωνὴν ἐκλαμβάνει, τοῦτο ἂν εἴη ἄμεινον· εἰ δὲ παρὰ τὴν ἐκείνων δόξαν, θαυμαστὸν οὐδέν. εἰ γὰρ τὴν Εὐτυχοῦς νόσον πολλοὶ τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν τοῦτον ἐφώρασαν κείμενον, ἣν καὶ αὐτὸς *ἀποδείκνυσιν, ὧδέ πως λέγων· εἰ μὲν ἀνθρωπίνης σπορᾶς ἦν βλάστημα ὁ Χριστὸς, συνετιθέμην ἂν τὸν καρπὸν εἶναι κατὰ τὴν ῥίζαν· εἰ δὲ ἐκ Πνεύματος ἁγίου, κατὰ τὴν τοῦ ἀρχαγγέλου φωνὴν Θεὸς ἐτέχθη· ἐπειδὴ καὶ Θεὸς ὁ τῆς γενέσεως προάρξας. ὁ μὲν Ἐρέχθιος ταῦτα. ἔοικε δὲ ὁ ἀνὴρ μηδὲ τὰ τῆς Ἐλισάβετ συνιέναι ῥήματα, ἣ τὴν Θεοτόκον Μαρίαν εὐλογοῦσα, κράζει· εὐλογημένη σὺ ἐν γυναιξὶν [ἀνακράζει,] καὶ εὐλογημένος ὁ καρπὸς τῆς κοιλίας σου. ἀλλ' οὐδὲ τὸν Ἠσαΐαν ἔγνω λέγοντα· καὶ ἔσται ἡ ῥίζα τοῦ Ἰεσσαὶ, καὶ ὁ ἀνιστάμενος *ἄρχειν ἐθνῶν, ἐπ' αὐτῷ ἔθνη ἐλπιοῦσι. καὶ μυρία ἄλλα. μετὰ ταῦτα δὲ περὶ τῆς διαφορᾶς, ἣν [ἡ] οὐσία καὶ τὸ γένος καὶ τὸ εἶδος πρὸς τὴν ὑπόστασιν ἔχει, διαλαμβάνει· ὅτι τὰ μὲν τὸ κοινὸν δηλοῦσι, τὰ δὲ τὸ πρόσωπον, καὶ ὃ λέγεται τοῖς ἔξω καθ' ἕκαστον· [καὶ] τῆς ἰδίας γνώμης, ὡς ἔθος αὐτῷ, διαφόρους παρίστησι μάρτυρας, Βασίλειόν τε, καὶ Ἀθανάσιον, καὶ Ἰούλιον, καὶ Κύριλλον, καί φησιν· ὡς εἴποτέ τις εὕροι τινὰς τῶν εἰρημένων ἀνδρῶν, τὴν φύσιν εἰπόντας ὑπόστασιν, οὐ κυρίως τοῦτο, ἀλλ' ἐν καταχρήσει νοείτω εἰρῆσθαι. εἰ γὰρ μὴ, ἑαυτοῖς τε τἀναντία καὶ τὰ πρὸς ἀλλήλους λέγειν, τοὺς ἱεροὺς ἡμῶν ἐξυβρίσομεν πατέρας. κατεχρήσατο μέν τοι τῇ φύσει ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως Ἀθανάσιος μὲν, ἐν τῇ πρὸς τὸν βασιλέα Ἰουλιανὸν ἐπιστολῇ, λέγων· μίαν τοίνυν λέγειν δεῖ, μᾶλλον δὲ καὶ ὁμολογεῖν τοῦ λόγου φύσιν τε καὶ ὑπόστασιν σεσαρκωμένην. καὶ Ἰούλιος δὲ ἐν τῇ γραφείσῃ παρ' αὐτοῦ ἐπιστολῇ πρὸς τοὺς κατὰ τῆς θείας τοῦ λόγου σαρκώσεως ἀγωνιζομένους. ἣν ἀλλαχοῦ μίαν φύσιν εἶπε τοῦ λόγου, ἐνταῦθα ὑπόστασιν ὀνομάζει, λέγει γάρ τι. ἀλλὰ καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Κύριλλος ἐν τοῖς σχολίοις οὕτω φησίν· ὅτι δὲ ἀσύγχυτοι μεμενήκασιν *αἱ φύσεις ἤγουν ὑποστάσεις, ἐντεῦθεν εἰσόμεθα. καὶ πάλιν ἐν τῷ τρίτῳ κεφαλαίῳ τῶν ἀναθεματισμῶν· εἴ τις ἐπὶ τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ διαιρεῖ τὰς φύσεις, ἤγουν τὰς ὑποστάσεις, μετὰ τὴν ἕνωσιν, μόνῃ συνάπτων αὐτὰς συναφείᾳ τῇ κατὰ τὴν ἀξίαν, ἤγουν αὐθεντίᾳ, καὶ οὐχὶ μᾶλλον συνόδῳ τῇ καθ' ἕνωσιν φυσικὴν, ἀνάθεμα ἔστω. καὶ ἑρμηνεύων αὐτὸς ἑαυτὸν, καὶ ἅμα Νεστόριον στηλιτεύων, καὶ δεικνὺς ποίῳ τρόπῳ αὐτὸς δύο φύσεις ἐφρόνησε, λέγει· οἱ διαιροῦντες γὰρ τὰς ὑποστάσεις μετὰ τὴν ἕνωσιν, καὶ ἀνὰ μέρος τιθέντες ἑκατέραν, τουτέστιν ἄνθρωπον χωρὶς, καὶ Θεὸν χωρὶς· ἐπινοοῦντες δὲ συνάφειαν αὐταῖς *τὴν κατά γε μόνην τὴν ἀξίαν, δύο που πάντως ἱστῶσιν υἱούς. ὁ αὐτὸς δὲ *ἱερὸς Κύριλλος, (ὁ) ἀλλαχοῦ μὲν μίαν φύσιν εἰρηκὼς τοῦ Θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην. λέγει γάρ· τοιγαροῦν ἑνὶ προσώπῳ (τὰς) τοῖς εὐαγγελίοις πάσας ἀναθετέον φωνὰς ὑποστάσει μιᾷ, τῇ τοῦ λόγου σεσαρκωμένῃ. εἷς γὰρ Κύριος Ἰησοῦς Χριστὸς κατὰ τὰς γραφάς. οὐδὲν δὲ κοινὸν τοῖς δύο φύσεις λέγουσιν ἰδιοϋποστάτους,

Marginal notes (Greek column): * al. ἐξ Μ. Μ. — * al. τὶς γάρ. — * al. ἀποδείκνυσιν. — * al. ἀρχάγγελον. — * al. ὑποστάσεις, ἤγουν αἱ φύσεις — * al. τῷ — * al. ἱερώτατος.

EPHRAEMIVS.

vnum esse filium incarnatum, & cum Paulo Samotatensi præcipuè pugnat, qui alium ante sæcula filium, alterum verò postea summa dementia asserunt. S. quoque Iulius eadem graditur via, pugnatque idem cum eodem Paulo Samotatensi, & aliis de hac voce, Erechthius, si quidem vt Athanasius, Cyrillus, & Iulius hanc vocem sumit, hoc præstantius fuerit: si verò præter eorum opinionem, nihil admirandum. Si enim Eutychis morbo afflictum multi sancti viri deprehenderunt, quem & ipse prodit, sic dicens: siquidem ex humano semine Christus fuit, concedam fructum esse secundum radicem: si verò è S. Spiritu, secundùm Archangeli Gabrielis vocem Deus genitus est, quandoquidem à Deo generatus sit. Sic quidem Erechthius, quem verisimile est non intellexisse verba Elizabeth, quæ Mariæ Deiparæ benedicens, exclamauit: *Benedicta tu in mulieribus, & benedictus fructus ventris tui.* Sed neq; Isaiam intellexisse: *Erit radix Iesse, qui stat in signum populorum, in ipsum gentes sperabunt*, & alia multa. Post hæc de differentia, quam substantia, genus, species ad hypostasin habet, tractat. quia illa commune quiddam ostendunt, hæc verò personam, & quod dicitur gentilibus singulare siue indiuiduum: suæque sapientiæ, vt illi mos, varios adhibet testes, Basilium, Athanasium, Iulium, Cyrillum, & ait, vt si quis denique reperiat aliquos Patres, qui naturam appellent hypostasin non proprie, sed abusiuè dici intelligatur. Si enim sibi contraria & aliis dicere videantur, sacros Patres nostros iniuria afficimus. Abutitur enim naturæ nomine pro hypostasi Athanasius epistola ad Iulianum apostatam his verbis: *Vnam appellare decet, ac potius confiteri Verbi naturam & hypostasin incarnatam.* Et Iulius in epistola ad eos missa, qui de incarnatione Verbi contendebant. Quam alibi vnam Verbi naturam dixit, ibi personam appellauit. Quin & beatus Cyrillus in Scholiis sic habet: *Quando inconfusa naturæ nominantur, siue hypostases, inde cognoscemus.* Et in tertio capite Anathematismorum: *Si quis duas Christi vnius diuidat naturas siue hypostases, post vnionem, solo copulans vinculo secundùm dignitatem, hoc est auctoritatem, & non magis coitione, quæ secundùm naturalem vnionem est, anathema sit.* Et seipse elucidans & Nestorium refellens, ostendensque qua ratione ipse duas naturas sentiat, dicit: Tollentes personas post vnionem & vtrumque diuidentes, id est hominem purè, & DEVM purè, intelligentes connexionem inter se, secundùm solam dignitatem, duos omnino alicubi ponunt filios. Idem autem beatus Cyrillus, qui alibi vnam naturam Dei Verbi pronuntiauit incarnatam, dicit: Certè vna persona in Euangeliis, omnes ponendæ voces vna hypostasi Verbi incarnata. Vnus enim Dominus IESVS CHRISTVS secundum scripturas. Nihil verò commune cum iis, qui dicunt duas naturas in propria & particulari hypostasi subsistere,

Marginal notes (Latin column): Luc. 1. — Isa. 11. 10.

EPHRÆMIUS.

vt Nestorius, & iis qui dicunt eas vnitas, cùm Verbum per hypostasim vniretur, vt S. Ecclesia, & sacra Synodus & Leo Pontifex prædicant. Sed & infinita quædam differentia est inter impietatem & pietatem, & quantum lumen à tenebris distat. Quia postquam Seueriani refutantur SS. Patrum testimoniis, qui ante Chalcedonensem Synodum floruerunt, & duas naturas in vnione hypostatica promulgarunt, ad reprehensionem sese conuertunt. hæreticorum prætextum quidem vt apparet, calumniæ speciosum prætexunt: grauius verò nemine nominato, ipsos veteris comœdiæ ritu conuitiantes: Etenim vt diximus, illi dualitatem naturarum, non ex sententia, neque libenter, neque ex fide confessionis asserunt: verùm vt in contrapositæ falsæ cognitionis cognitione, sed secundùm ordinationem occasionémque, & ab hæretica quadam necessitate compulsi. Et quid hoc aliud fuerit nisi* eximios magistros ostendere improbos, & veritatis proditores, & propriæ pietati alienam & hæreticam opinionem anteponentes, & ad illorum barathrum potius tractos quam inde aliquos trahentes. Quomodo enim talia cum Paulo dicere liceat: *Quia sermo noster, qui fuit apud vos, non est in illo* EST *&* NON: *sed* EST *in ipso factum est.* Innumeras in vita mutationes licet non mutatis, sed Euripi mutationes imitantibus. Sed quid rursum affert hæresis, venia Patribus danda. Si enim vi quadam sententia peruincit, tanquam potestatem nacta conuitiandi, & condemnandi quod libeat, & rursum dimittere peccatum & tantumnon sic exclamans: *Labia nostra a nobis sunt, quis noster Dominus est.* Præterquam quod cum hæreticis Patres pugnarunt, etsi a pietate exciderunt, propterea venia digni, quomodo æqualis nobiscum affectionis, & si quid adulterare videantur, qui Chalcedonensi Synodo non interfuerunt, & ad duas hæreses, & hi oppugnantes Nestorii opinionem & Eutychis, tradiderunt. Sed vbique adeo cæca est ac surda impietas, & neque cernere quidquam nouit, neque audire, neque quæ illa ipsa proponit. Chalcedonense concilium statim initio, quæ contra Nestorium beatus Cyrillus Ephesi tractauit, iis decretam auctoritatem addidit, & ante hoc duas habitas Synodos tanquam fidei definitrices recepit, & Arium, Macedonium, Nestorium eodem damnauit anathemate: & qui in filiorum dualitatem incarnationis secant mysterium, quemadmodum audentes dicere vnigeniti diuinitatem patibilem, pariter condemnant, ita & duas ante vnionem Domini naturas confingentes, vnam post vnionem formantes, eadem compede constringit. Definiuit autem, quemadmodum quæ ante hanc Synodum, *nemini fas esse aliam profiteri fidem*, hoc est conscribere, vel componere, vel sentire, præter quam tradidit prima & secunda Synodus generales. Qui verò audeant aliud symbolon præter hoc scribere vel docere, qui volunt conuerti ex Iudaismo & Ethnicismo, cuius tandem sectæ priuati Episcopos quidem aut Clericos dignitate,

* præcipuos rectores.

2. Cor. 1. 18.

Psal. 11. 5.

καὶ εἰς μέρος ὡς Νεστόριος, καὶ τοῖς λέγουσι ταύτας ἑνουμένας ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν τοῦ λόγου ἑνώσει, ὡς ἡ ἐκκλησία τε καὶ ἡ ἁγία σύνοδος, καὶ ὁ Πάπας Λέων ἐπρεσβεύσεν. ἀλλὰ καὶ μυρία ἄλλη διαφορὰ μεταξὺ τῆς ἀσεβείας καὶ τῆς εὐσεβείας, καὶ ὅση τοῦ φωτὸς πρὸς τὸ σκότος. ὅτι ἐπειδὰν οἱ ἀπὸ Σευήρου διελέγχωνται ταῖς τῶν θεοφόρων ἡμῶν πατέρων φωναῖς, οἱ πρὸ τῆς ἐν Καλχηδόνι συνόδου διέλαμψαν, καὶ τὰς δύο φύσεις ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει τοῦ λόγου ἐκήρυξαν, εἰς διαβολὴν ἑαυτοὺς εὐθὺς ἐκτρέπονται· σχῆμα μὲν, ὡς δοκοῦσιν, εὐπρόσωπον τῇ διαβολῇ περιθέντες· βαθύτερον δὲ τῆς ἀπροσώπως *αὐτοὺς ὑβρίζοντες διακωμῳδοῦντες. φασὶ γὰρ, ὡς εἴρηται μὲν αὐτοῖς τῶν φύσεων τὸ δυαδικὸν, οὐκ ἀπὸ γνώμης δὲ, οὐδὲ ἑκουσίως, οὐδὲ κατὰ πίστεως ὁμολογίαν· ἀλλ' ὡς ἐν ἀντιθέσει τῆς ψευδωνύμου γνώσεως, καὶ ὁ κατ' οἰκονομίαν καὶ ἐπὶ καιροῦ, καὶ ὑπό τινος αἱρετικῆς ἀνάγκης ἐκβιαζομένοις. καὶ τί ἂν εἴη τοῦτο, ἢ τοὺς διδασκάλους προήκειν τοὺς *ὑποφαίνειν δειλούς τε καὶ τῆς ἀληθείας προδότας· καὶ τῆς οἰκοθεν εὐσεβείας τὸ ἀλλότριον καὶ αἱρετικὸν δόγμα προτιμῶντας· καὶ ἑλκυσθέντας μᾶλλον πρὸς τὸ ἐκείνων βάραθρον, ἢ ἐκεῖθέν τινας ἀνελκύσαντας. πῶς γὰρ ἔστι τοῖς τοιούτοις μετὰ Παύλου λέγειν ὡς ὁ λόγος ἡμῶν, ὁ πρὸς ὑμᾶς, οὐκ ἐγένετο ναὶ καὶ οὔ: ἀλλὰ ναὶ ἐν αὐτῷ γέγονε: μυρίας τροπὰς πρὸς τὸν βίον καὶ οὐ τρεπομένοις, [καὶ] τὰς καὶ Εὐρίπου μεταβολὰς μιμουμένοις. ἀλλὰ τί πάλιν φησὶν ἡ αἵρεσις συγγνώμη τοῖς πατράσιν. ἡ γὰρ βία τῆς γνώμης ἐκράτησεν, ὥσπερ ἐξουσίαν λαβοῦσα λοιδορεῖν καὶ κατακρίνειν ὅ,τι βούλεται, καὶ πάλιν ἀφιέναι τὸ ἁμάρτημα· καὶ μονονουχὶ βοῶσα, τὰ χείλη ἡμῶν παρ' ἡμῖν ἐστι, τίς ἡμῶν Κύριός ἐστι; πλὴν εἰ διότι πρὸς αἱρέσεις οἱ πατέρες ἐμάχοντο, κἂν τῆς εὐσεβείας ἐξέπιπτον, διὰ τοῦτο συγγνώμης ἐπάξιοι: πῶς τῆς ἴσης συμπαθείας ἡμῶν, εἰ καί τι παραχαράσσειν ἔδοξαν οἱ ἐν Καλχηδόνι οὐκ ἀπήλαυσαν. καὶ πρὸς δύο γὰρ αἱρέσεις καὶ οὗτοι διαμαχεσάμενοι τῆς Νεστορίου καὶ Εὐτυχοῦς, ἐδογμάτισαν: ἀλλ' οὕτως ἐστὶ πανταχοῦ τυφλὸν καὶ κωφὸν ἡ ἀσέβεια, καὶ οὔτε βλέπειν οἶδεν, οὔτε ἀκούειν, οὐδὲ ἅπερ *αὐτὴ ἐκείνη προβάλλεται. ἡ δὲ ἐν Καλχηδόνι σύνοδος εὐθὺς μὲν ἀρχομένη ἃ κατὰ Νεστορίου Κύριλλος ἐν Ἐφέσῳ διεπράξατο, τέλειον τὸ κῦρος ἐπέθετο, καὶ τὰς *πρὸ ταύτης δύο συνόδους εἰς ὅρον ἐδέξατο πίστεως· καὶ Ἄρειον δὲ καὶ Μακεδόνιον καὶ Νεστόριον τῷ αὐτῷ συνέδησεν ἀναθέματι· καὶ τοὺς εἰς υἱῶν δυάδα τὸ τῆς οἰκονομίας διασπῶντας μυστήριον. ὥσπερ καὶ τοὺς παθητὴν τοῦ μονογενοῦς τολμῶντας λέγειν τὴν θεότητα, καταδικάζει δι' ἰσοτιμίας. ναὶ δὴ καὶ τοὺς δύο μὲν πρὸ τῆς ἑνώσεως φύσεις τοῦ Κυρίου μυθεύοντας, μίαν δὲ μετὰ τὴν ἕνωσιν ἀναπλάττοντας, τοῖς αὐτοῖς συνέσφιγξε βρόχοις τοῦ ἀναθέματος. ὥρισε δὲ, καθάπερ καὶ *αἱ πρὸ αὐτῆς, μηδενὶ ἐξεῖναι πίστιν ἑτέραν προφέρειν, ἤγουν συγγράφειν, ἢ συντιθέναι, ἢ φρονεῖν. παρ' ἣν παρέδωκεν ἥ τε πρώτη καὶ ἡ δευτέρα οἰκουμενικὴ ἁγία σύνοδος. τοὺς δὲ τολμῶντας ἕτερον παρ' *ἐκεῖνο σύμβολον συγγράφειν ἢ διδάσκειν, τοῖς (δὲ) θέλουσιν ἐπιστρέφειν ἐξ ἰουδαϊσμοῦ ἢ ἑλληνισμοῦ, ἤγουν ἐξ αἱρέσεως οἱασδηποτοῦν ἐπισκόπους μὲν, ἢ κληρικοὺς ὄντας: ἀλλοτριοῦσθαι τοῦ ἀξιώματος·

μονα-

* αὐτοῖς.

* ἀποφαίνειν.

* 2. Cor. 1.

* al. ἑαυτὴ ἐν αὐτοῖς.

* al. περί.

* al. ἡ.

* al. ἐκείνο ν.

μονάζοντας δὲ ἢ λαϊκοὺς ἀναθεματίζεσθαι. Ταῦτα εἰπὼν, καὶ ῥητὰ τῆς ἐπιστολῆς τοῦ Πάπα Λέοντος τῆς πρὸς Φλαβιανὸν τὸν Κωνσταντινουπόλεως παρατίθησιν, ἐν οἷς αὐτοῦ λαμπρῶς διαλάμπει ἡ εὐσέβεια. κἀκεῖθεν εἰς παραίνεσιν καὶ * συμβουλὴν συγκλείει τὸν λόγον, μεταθέσθαι τῆς πλάνης τοὺς δεχομένους τὴν ἐπιστολὴν παρακαλῶν, καὶ τῷ τῆς εὐσεβείας συναφθῆναι φρονήματι. οὕτω μὲν καὶ ὁ τρίτος λόγος.

* al. συμβουλῇ συγκλείει.

Ἔστι δὲ καὶ ὁ τέταρτος αὐτῷ πεπονημένος πρὸς τινας ἀνατολικοὺς μοναχοὺς, τῇ αὐτῇ τῶν θεοπασχιτῶν κατεχομένους αἱρέσει. ὧν ἐγκαλεσάντων τινὰ, ῥᾳδίως μὲν τὰς ἐγκλήσεις ψευδεῖς ἐπιδείξας, τὸ ἔγκλημα ἀποδύεται. παραινεῖ δὲ καὶ αὐτοὺς μεταθέσθαι τῆς αἱρετικῆς δόξης, φέρων ὑπὲρ τοῦ ὀρθοῦ δόγματος μαρτυρίας, αἷς καὶ ἐν τοῖς προτέροις λόγοις ἐχρήσατο, Ἀθανασίου τέ φημι καὶ Ἀμβροσίου, καὶ Κυρίλλου, καὶ τῶν ἁγίων πατέρων δι' ὧν τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν ἐν θεότητι τέλειον, καὶ ἐν ἀνθρωπότητι τέλειον, διαπρυσίᾳ τῇ φωνῇ ἀνεκήρυξεν. ὧν ἐστὶ μία καὶ ἡ τοῦ ἐν ἁγίοις Ἀμβροσίου, Ἐπισκόπου Μεδιολάνων καὶ ὁμολογητοῦ, ἣν ἐν τῷ κατὰ Ἀπολιναρίου λόγῳ παρέθετο, ἔχουσα οὕτως· ἀλλ' ἐν ὅσῳ φησὶ * τούτοις ἐλέγχομεν, ἀνεφύησαν ἕτεροι, λέγοντες· τό, τε σῶμα τοῦ κυρίου καὶ τὴν θεότητα μιᾶς φύσεως. ποῖος ᾅδης τὴν τοσαύτην ἐρεύξατο βλασφημίαν! Ἀρειανοὶ γὰρ ἤδη τυγχάνουσιν ἀνεκτότεροι, ὧν ἡ ἀπιστία διὰ τούτους κρατύνεται, ὡς μείζονι φιλονεικίᾳ πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα μιᾶς οὐσίας μὴ λέγειν, ἐπειδήπερ οὗτοι τὴν θεότητα τοῦ κυρίου, καὶ τὴν σάρκα μιᾶς ἐκήρυξαν. τοῦ δὲ ἱεροῦ τούτου ἀνδρὸς χρῆσιν ὁ νικηφόρος Κύριλλος κατὰ Νεστορίου προενήνοχεν, εἶτα ὡς αὐτὴν τὸ ἀξιόπιστον καὶ θαυμαστὸν ἐπιδείκνυται. λέγει δὲ καὶ αὐτὸς ὁ ἅγιος Κύριλλος ἄλλα τε πολλὰ κρατύνων τὴν εὐσέβειαν, καὶ ἐν τῷ περὶ πίστεως λόγῳ· λέλυται μὲν ὁ ναὸς ἐν τῷ καιρῷ τῆς τριημέρου ταφῆς, βουλομένου αὐτοῦ. καὶ πάλιν· ἀνέστη, καὶ ἡνώθη αὐτῷ * ἀρρήτως Λόγῳ, τῇ τριημέρῳ οὐ κεκραμένος ἐν αὐτῷ ἢ ἀποτεσαρκωμένος, ἀλλὰ σώζων ἐν ἑαυτῷ τῶν δύο φύσεων τὴν ἑτεροουσίαν ἀσύγχυτον τὴν ἰδιότητα. καὶ πάλιν ἐν τῷ κατὰ Ματθαῖον ὑπομνήματι, βιβλίῳ πρώτῳ· πλὴν εἰ δεινὸς λόγος τῆς θεοπνεύστου γραφῆς ἄνθρωπον ὄντα καὶ θεὸν τὸν Χριστὸν, εἰ καὶ εἷς νοοῖτο καὶ ὁ αὐτός. * ἀπονέμει γοῦν ὁ μακάριος εὐαγγελιστὴς τὸ οἰονεὶ τῶν μερῶν ἑκατέρῳ πρέπον, ἀπλανῆ καὶ ἀσύγχυτον τοῦ μυστηρίου διατηρήσας τὸν λόγον. τὰ μὲν γὰρ ἰδικῶς εἶδεν ὄντα τε καὶ πρέποντα τοῖς τῆς ἀνθρωπότητος μέτροις· τὰ δὲ ταῖς ὑπεροχαῖς τῆς ἀφράστου θεότητος. οὐ μόνον δὲ δύο φύσεις ὁ Κύριλλος, ἀλλὰ καὶ δύο ἐνεργείας κηρύττει, ὡς ἐν τοῖς θησαυροῖς λέγει· οὐδὲν γὰρ τῶν ὄντων πρὸς τὸ ἑτερογενὲς καὶ ἑτεροούσιον τὰς αὐτὰς ἀπαραλλάκτους * φορεῖ δυνάμεις τε καὶ ἐνεργείας. καὶ πάλιν· ὥσπερ ἀπεσχοινισμένον ἔχουσι τῆς οὐσίας ἤτοι τῆς ποιότητος τὸν λόγον, οὕτω καὶ διάφορον ἀποσώζουσι τὴν ἐνέργειαν. καὶ πάλιν· οὐ γὰρ δή που μίαν εἶναι φυσικὴν τὴν ἐνέργειαν δώσομεν θεοῦ καὶ ποιήματος· ἵνα μήτε τὸ ποιηθὲν εἰς τὴν θείαν ἀναγάγωμεν οὐσίαν, μήτε μὴν τῆς θείας φύσεως τὸ ἐξαίρετον εἰς τὸν τοῖς γεννητοῖς πρέποντα καταγάγωμεν τόπον. ἐπειδὴ δὲ οἱ πρὸς οὓς ἔγραφεν ἐζήτησαν ψιλῶς τὴν * λέξιν τὴν ἰσχνοτέραν παρά τισιν εἰρῆσθαι τῶν πατέρων·

* τύποις.

* τῇ ἑνώσει M.

* al. ἀπονέμων.

* al. φύσει.

* al. τάξιν.

EPHRÆMIVS.

monachos verò aut laicos excōmunicari. Hæc fere à Leone Pontifice dicta sunt in epistola ad Flauianum Constantinopoleos, quibus clarè eius pietas elucescit, & ibidem adhortatione atque consilio sermonem claudit, eos qui epistolam suscepturi sunt, adhortans vt errorem deponant, & piorum sententiam amplectantur. Sic quidem libro tertio.

LIB. IV.

Quartum verò ad Orientis monachos elaborauit, Deopassitarum hæresi infectos, quorum vnum, facile falsas criminationes ostendens, crimine se purgat; quas ab hæretica opinione conatur auertere, de recta fide proferens testimonia, quibus & in prioribus vsus est, Athanasij, Ambrosij, Cyrilli, aliorúmque Patrum, quibus Dominum nostrum IESVM CHRISTVM in diuinitate & humanitate perfectum clarissimè ostendit. quorum vnum est S. Ambrosij confessoris Mediolani Episcopi, quod in libro contra Apollinariū produxit hoc modo. Sed in quantum, inquit, hos accusamus, prodierunt alij dicentes: corpus Domini & diuinitatem, vnius naturæ. O blasphemiam ex Tartaro eructatam! Ariani enim paulò magis ferendi sunt, quorum error per hos confirmatur, Patrem, Filium, & Spiritum sanctum, non vnius naturæ asserentes. Quandoquidem CHRISTI diuinitatem & carnem, vnam dicunt. Huius sancti viri verba etiam perstrenuus Cyrillus contra Nestorium adducit, quibus dignum cum fide & admirandum ducit. Dicit verò & idem Cyrillus multis modis pietatem corroborans, in libro de fide: *Solutum est templum tempore triduanæ sepulturæ illo volente.* & itemum: *Resurrexit, & vnitum est ipsi Verbo ineffabiliter, tribus diebus non in illo mixtum, vel carne indutum, sed in se seruans inconfusam proprietatem naturarum, quæ diuersa erant essentia.* Et rursum commentario in Matthæum libro primo: Nisi sciuisset à DEO infusa scriptura, hominem & DEVM, CHRISTVM esse, etsi vnus & idem intelligeretur. Tribuit igitur sanctus Euangelista vnquam vnicuique parti decorum, clarum & inconfusum mysterij sermonem seruans. Nam hæc quidem propria esse sciuit, & conuenientia humanitatis terminis: illa verò excellentiæ ineffabilis deitatis. Ergo non solum duas naturas, sed & duas operationes Cyrillus confitetur, vt in thesauris loquitur. Non enim incommutabiles virtutes & operationes ad ea quæ alterius generationis & essentiæ producit. Et rursum: Quemadmodum separatam habent essentiæ vel qualitatis rationem, sic & diuersam operationem seruant. & iterum: Non enim vnam sanè esse naturalem operationem dabimus DEI & creaturæ, vt neque aliquid creatum ad diuinam essentiam referamus, neque diuinæ naturæ præstantiam ad modum humanitatis reducamus. Cū verò illi ad quos scripsit quæsiuerunt tenui dictione, quæ ab aliquibus patribus dicta sunt,

EPHRAEMIVS. ostendit vsum qui est in interpretatione Cyrilli ad Hebraeos hoc modo: non refusionem aliquam naturarum in se mutuo factam esse dicimus, manente potius vtraque, hoc, quod est, vniri carni intelligimus verbum: & rursum idem in eadem re, & non dicimus, velut quandam refusionem in naturis factam esse, vt sitam Verbi naturã in hominis, verbi causa, tenuitatem, sed neque rursum humanam in ipsam Dei: intellecta potius & subsistente vtraque in propriȩ naturȩ termino, factam vnionem dicimus, inhabitante corporaliter Verbo in templo, quod ex B. Virgine sumpsit. Sic & Basilius Caesareae Cappadociae Episcopus libro contra Eunomium. Propterea omni contentione & cautione considerandum est, quomodo in vno eodemque vtriusque naturae ostendatur veritas. quoniam patres quidem non vnam in Christo, sed duas naturas in personali vnione confitentur. quod & antea dictum est, nunc vero idem recensere nihil prohibet. Dicit enim Gregorius Nyssenus in libro contra Apollinarium. Sic igitur in contrariis proprietatibus vtraque harum cognoscatur natura, carnis, inquam, & Dei, quomodo vna sunt duae? Et S. Ephraem in libro de incarnatione, & in Margaretam: non minuta est inquit, connexio assumptionis, vt perdiderit quod habuit, & quod non habuit, adepta sit. Sed perfectum est, quod assumpsit, & quod adepta est. Et Cyrillus epistola ad Eulogium, & prima ad Succensum, & in oratione de fide, & libro contra impium Nestorium, & in thesauris eadem dicit, similiter & libro de incarnatione, sic habet: Sed in vnam vtrasque collegisse secundum coniunctionem oeconomicam naturarum proprietates, multis sermonibus nobis ostenditur. Et post alia contendit & certat oratione. Verum & sapiens Ioannes tantum non connectens potestatem proprietatum accidentium vtrique naturae. Sed è multis aliis locis haec fas est colligere. Exponens enim propheteam Zachariam sic ait: S. Ezechiel thronum vidisse se dixit: *In firmamento super caput Cherubim*: dixit se in throno vidisse sedentem quendam duplicis naturae. Et rursum commentario in Ioannem libro secundo habet: cum aliquid facies, quando nobis simplex, naturam ingreditur duplex, & alia sexcenta. quomodo non ex duabus naturis dixit Sacra Synodus Christum esse, luculenter declarans, ante saecula eum è patre natum diuinitate, & in vltimis diebus nostri causa & ad nostram salutem è Maria Deipara semperq; virgine humanitate. Alioqui si Cyrilli epistolas amplexus sit, quȩ vbique illud è duabus naturis vociferantur: quomodo non sine causa haeresis aduersus S. Synodum fremit? Verum inspice malignitatem haereticorum. Dicente enim synodo de *Patre & Filio & Spiritu sancto docens perfectionem & domini incarnationem rectè sentientibus ob oculos ponens*: Quatuor in Trinitate personas illam dicere furentes accusator exclamauit. quare?

S. Ephraem Syrus hic ... [margin note beside "Ephraem in libro de incarnatione"]

Ioan. Chrysostomus. [margin note beside "post alia contendit"]

Ezech. 10. 18. [margin note beside "Zachariam sic ait"]

προσκομίζει χρῆσιν, κειμένην ἐν τῇ πρὸς Ἑβραίους Κυρίλλου ἑρμηνείᾳ, ἔχουσαν οὕτως· οὐκ ἀνάχυσίν τινα τῆς εἰς ἀλλήλας τῶν φύσεων πεπρᾶχθαι* φαμὲν· μενούσης δὲ μᾶλλον ἑκατέρας, τοῦθ᾽, ὅπερ ἐστὶν, *ἑνῶσθαι σαρκὶ νοοῦμεν τὸν λόγον. καὶ πάλιν τῷ αὐτῷ ἐκ τῶν αὐτῶν· καὶ οὐ δήπου φαμὲν ἀνάχυσιν ὥσπερ τινὰ συμβῆναι περὶ τὰς φύσεις, ὡς ἐστᾶναι τὴν τοῦ λόγου φύσιν εἰς τὴν τοῦ ἀνθρώπου τυχὸν· ἀλλ᾽ οὐδ᾽ αὖ πάλιν τὴν ἀνθρωπίνην εἰς τὴν τοῦ αὐτοῦ τοῦ λόγου: νοουμένης δὲ μᾶλλον καὶ ὑπαρχούσης ἑκατέρας ἐν τῷ τῆς ἰδίας φύσεως ὅρῳ, πεπρᾶχθαι φαμὲν τὴν ἕνωσιν, ἐνοικήσαντος τοῦ λόγου σωματικῶς τῷ ἐκ τῆς [ἁγίας] παρθένου ναῷ. ὡσαύτως δὲ λέγει καὶ Βασίλειος ὁ Καισαρείας τῆς Καππαδοκίας ἐν τῷ κατ᾽ Εὐνομίου λόγῳ· διὸ μετὰ πάσης ἀγωνίας τε καὶ εὐλαβείας δεῖ συνορᾶν, ὅπως ἂν ἐν τῷ ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ ἑκατέρας φύσεως ἀποδειχθῇ ἡ ἀλήθεια. ὅτι μὲν τοίνυν οὐ μίαν οἱ πατέρες ἡμῶν ἐπὶ Χριστοῦ, ἀλλὰ δύο φύσεις ἐν τῇ καθ᾽ ὑπόστασιν ἑνώσει κηρύττουσιν, εἴρηται μὲν καὶ πρότερον: οὐδὲν δὲ κωλύει, καὶ νῦν παραστῆσαι. λέγει γὰρ ὁ ἐν ἁγίοις Γρηγόριος Νύσσης, ἐν τῷ κατὰ Ἀπολιναρίου λόγῳ· εἰ οὖν ἐν τοῖς ἐναντίοις ἰδιώμασιν ἡ ἑκατέρου τούτων θεωρεῖται φύσις, τῆς σαρκός τε λέγω καὶ τῆς θεότητος: πῶς μία αἱ δύο; καὶ ὁ ἐν ἁγίοις δὲ Ἐφραὶμ ἐν τῷ περὶ ἐνανθρωπήσεως, καὶ εἰς τὴν Μαργαρίτην· οὐχ ἡττήθη φησὶ, τῇ πλοκῇ τῆς προσλήψεως, ἵνα ἀπολέσῃ ὃ εἶχε, καὶ ὃ μὴ εἶχε γένηται. τέλειον ἔχει ὃ ἦν, καὶ τέλειον ἔχει ὃ προσέλαβε. καὶ Κύριλλος δὲ ἐν τῇ πρὸς Εὐλόγιον ἐπιστολῇ, ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ πρὸς Σούκενσον προτέρᾳ, καὶ ἐν τῷ περὶ πίστεως λόγῳ, καὶ ἐν τῷ κατὰ τοῦ δυσσεβοῦς Νεστορίου, καὶ ἐν τοῖς Θησαυροῖς τὰ αὐτὰ λέγει. ὡσαύτως δὲ, καὶ ἐν τῷ περὶ ἐνανθρωπήσεως λόγῳ· φησὶ γὰρ, ἀλλ᾽ εἰς ἓν ἄμφω συλλέγων κατὰ σύμβασιν οἰκονομικὴν τὰ τῶν φύσεων ἰδιώματα, διὰ μυρίων ὅσων ἡμῖν ὁρᾶται λόγων. καὶ μεθ᾽ ἕτερα· ἐπαγωνίεται δὲ αὖ καὶ συναθλήσει τῷ λόγῳ. καὶ ὁ σοφὸς Ἰωάννης μονονουχὶ καὶ συναγείρων τὰς φύσεις, καὶ συνδέων τῇ φύσει τῶν *ἑκάτερα προσόντων ἰδιωμάτων τὴν δύναμιν. καὶ ἐκ μυρίων ἄλλων λόγων αὐτοῦ τὰ αὐτά ἐστι λαβεῖν. ἑρμηνεύων δὲ τὸν προφήτην Ζαχαρίαν, οὕτω φησίν· ὁ δέ γε θεσπέσιος Ἰεζεκιὴλ θρόνον τεθεᾶσθαι φησὶν ἐπὶ στερεώματος ὑπερκείμενον τῶν Χερουβίμ: ἰδεῖν δὲ ὅτι τὸν ἐπὶ θρόνου καθήμενον ἐοικέναι διφυᾶ. καὶ πάλιν ἑρμηνεύων τὸ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγέλιον, ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ, φησίν: *ἐπεὶ τί ποιήσεις, ὅταν ἡμῖν ὁ ἁπλοῦς τὴν φύσιν εἰσβαίνει διπλοῦς· καὶ μυρία ἄλλα. πῶς δὲ οὐκ ἐκ δύο φύσεων εἶπεν ἡ ἁγία σύνοδος τὸν Χριστὸν, διαρρήδην βοῶσα· πρὸ αἰώνων τὸν αὐτὸν ἐκ τοῦ πατρὸς γεννηθῆναι κατὰ τὴν θεότητα, καὶ ἐπ᾽ ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν τὸν αὐτὸν δι᾽ ἡμᾶς καὶ διὰ τὴν ἡμετέραν σωτηρίαν ἐκ Μαρίας τῆς θεοτόκου καὶ ἀειπαρθένου κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα. ἄλλως τε δὲ εἰ τὰς Κυρίλλου ἀσπάσαιτο ἐπιστολὰς, αἳ πολλαχοῦ τὸ ἐκ δύο φύσεων διακεκράγασι. πῶς οὐ μάτην ἡ αἵρεσις κατὰ τῆς ἱερᾶς συνόδου φρυάττεται; ἀλλ᾽ ὅρα τὸ κακοῦργον τῆς αἱρέσεως. *φαμένης γὰρ τῆς συνόδου· περί τε γὰρ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐκδιδάσκουσι τὸ τέλειον, καὶ τοῦ κυρίου τὴν ἐνανθρώπησιν τοῖς πιστῶς δεχομένοις παρίστησι· τετράδα εἰπεῖν ἐμμανῶς ὁ κατήγορος ἀνεβόησε. διὰ τί δὲ

διότι

* al. φάμεν.
* al. ἑνῶσαι.
* al. ἑκατέρᾳ.
* al. ἐπὶ.
* al. φασί.

διότι μετὰ τὸ εἰπεῖν πατέρα καὶ υἱὸν καὶ πνεῦμα ἅγιον, τὴν τοῦ κυρίου ἐπήγαγεν ἐνανθρώπησιν. ἀλλὰ καὶ ταύτην ὁ συγγραφεὺς τὴν συκοφαντίαν εἰς τὰς τῶν συκοφαντῶν ἔτρεψε κεφαλάς, μυρίαις μαρτυρίαις ἀρχαιοπαράδοτον εἶναι τὴν τοιαύτην ἐπιδειξάμενος σύνταξιν· ὡς μετὰ τὴν τῆς ἁγίας καὶ ὑπερφυοῦς τριάδος * ἀνύμνησιν τὴν τοῦ ἑνὸς τῆς ἁγίας τριάδος σάρκωσιν ἡ ἐκκλησία θεολογεῖ, μηδαμῶς τετράδος εἰσκληθείσης συναριθμήσασα. οὕτω Κύριλλος ἐν τῷ ἑβδόμῳ λόγῳ τῆς ἐν πνεύματι λατρείας λέγει, οὕτως ἐν τῷ κατὰ Ἰωάννην εὐαγγελίῳ, οὕτως ἐν τῷ κατὰ Ματθαῖον· καὶ μυρίοι ἄλλοι. λαμπρῶς δὲ καὶ ἐν πολλοῖς αὐτοῦ λόγοις ὁ νικηφόρος Κύριλλος τὸν ἐν θεότητι τέλειον, καὶ ἐν ἀνθρωπότητι τὸν Χριστὸν τέλειον ἀνακηρύττει καὶ παραδίδωσιν. οἷς καὶ ἡ ἁγία συνᾴδουσα σύνοδος ἕνα τὸν αὐτὸν Ἰησοῦν Χριστὸν μονογενῆ ἐν δυσὶ φύσεσιν ἀσυγχύτως καὶ ἀδιαιρέτως ἐκήρυξεν. οἷς πάλιν ὁ ἱερὸς Κύριλλος ἐν τῇ πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῇ συμφθέγγεται, λέγων· ἐννοοῦντες τοίνυν, ὡς ἔφην, τῆς ἐνανθρωπήσεως τὸν τρόπον· ὁρῶμεν, ὅτι δύο φύσεις συνῆλθον ἀλλήλαις καθ' ἕνωσιν ἀδιάσπαστον ἀσυγχύτως, ἀτρέπτως· ἡ γὰρ σάρξ, σάρξ ἐστι, καὶ οὐ θεότης, εἰ καὶ γέγονε θεοῦ σάρξ· ὁμοίως δὲ καὶ ὁ λόγος, θεός ἐστι, καὶ οὐ σάρξ· εἰ καὶ ἰδίαν ἐποιήσατο τὴν σάρκα οἰκονομικῶς. καὶ μεθ' ἕτερα· οὐκοῦν ὅσον μὲν ἧκεν εἰς ἔννοιαν καὶ εἰς μόνον τὸ ὁρᾶν τοῖς τῆς ψυχῆς ὄμμασιν, ὃν τρόπον ἐνηνθρώπησεν ὁ μονογενής, δύο τὰς φύσεις εἶναί φαμεν· ἕνα δὲ Χριστὸν καὶ υἱὸν καὶ κύριον τὸν τοῦ θεοῦ λόγον ἐνανθρωπήσαντα καὶ σεσαρκωμένον. καὶ ἐν τῇ πρὸς τοὺς ἀνατολικοὺς ἐπιστολῇ· δύο γὰρ φύσεων ἕνωσις γέγονε, διὸ ἕνα Χριστόν, ἕνα υἱόν, ἕνα κύριον ὁμολογοῦμεν. καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἀκάκιον τὸν Μελιτινῆς· ὅταν τοίνυν ὁ τῆς σαρκώσεως πολυπραγμονεῖται τρόπος, δύο τὰ ἀλλήλοις ἀπορρήτως τε καὶ ἀσυγχύτως συνενηνεγμένα καθ' ἕνωσιν ὁρᾷ δὴ πάντως ὁ ἀνθρώπινος νοῦς, ἑνωθέντα τε * μὴ διΐστησιν οὐδαμῶς· ἀλλ' ἕνα τὸν ἐξ ἀμφοῖν καὶ υἱὸν καὶ Χριστὸν καὶ θεὸν, καὶ κύριον εἶναι πιστεύει καὶ ἀραρότως εἰσδέχεται. καὶ ἐν τοῖς σχολίοις· γενομένην δὲ σάρκα καὶ ἐν ἡμῖν σκηνώσασαν φησὶν, ἵνα δι' ἀμφοῖν ἀποδείξῃ, καὶ γεγενημένον ἄνθρωπον, καὶ οὐ μεθέντα τὸ ἴδιον· μεμένηκε γὰρ ὅπερ ἦν. νοεῖται δὲ πάντως * ἕτερον ἐν ἑτέρῳ τὸ κατοικοῦν, τουτέστιν ἡ θεία φύσις ἐν ἀνθρωπότητι, καὶ οὐ παθοῦσα φυρμὸν ἢ ἀνάχυσιν τινὰ ἢ μετάστασιν * τῆς ὅπερ οὐκ ἦν. τὸ γὰρ οἰκεῖν [ἐν] ἑτέρῳ λεγόμενον, οὐκ αὐτὸ γέγονε τοῦθ', ὅπερ ἐστὶ τὸ ἐν ᾧ κατοικεῖ. νοεῖται δὲ μᾶλλον ἕτερον ἐν ἑτέρῳ. καὶ ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ δὲ τοῦ Λευιτικοῦ· διὰ τοῦτο [καὶ] δύο λαμβάνεται τὰ ὀρνίθια, καὶ νοεῖται πάλιν ὡς ἓν ἀμφότερα, πλὴν ζῶντα καὶ καθαρά. ζωῆς γὰρ καὶ καθαρότητος ἁπάσης περιεκτικὸς καὶ αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ὁ λόγος, καὶ ὁ ἐκ παρθένου ναὸς τὸν αὐτὸν λόγον ἔχων ἐν ἑαυτῷ. ἦν γὰρ ἴδιον αὐτοῦ τὸ σῶμα, καὶ οὐχὶ ἀλλότριον φόρημα, διά τοι τοῦτο καὶ εἷς κύριος Ἰησοῦς Χριστός. καὶ ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ δὲ τοῦ κατὰ Ματθαῖον εὐαγγελίου· οὐκοῦν ὁ στατὴρ ὁ ἀληθινός τε καὶ νοητὸς καὶ ὡς ἐν τύπῳ τῷ ἐξ ὕλης δηλούμενος αὐτός ἐστιν ὁ κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς διπλοῦς χαρακτήρ. καὶ μεθ' ἕτερα· ὁ στατὴρ τοιγαροῦν ὁ νοητὸς, τουτέστι, τὸ νόμισμα τὸ βασιλικὸν,

* al. ἰσάριθμον
* al. μὴ
* al. ἑτέρῳ
* al. τὴν κ.

quia cum dixisset Patrem, Filium & Spiritum S. & domini incarnationem pro persona adiunxit. Verum hanc blasphemiam S. Scriptor in caput auctorum retorquet, multis testimoniis antiqua traditione hunc ordinem esse ostendens. vt post sanctæ & supernaturalis Trinitatis laudes, vnius in Trinitate incarnationem sancta Ecclesia confiteatur, ne autem quaternitatem connumeret. Sic Cyrillus libro septimo de Adoratione in spiritu & veritate loquitur, sic & in Euangelium Ioannis & Matthæi, aliique permulti. Clare vero in multis suis libris D. Cyrillus, & in diuinitate perfectum, & in humanitate Christum prædicat & tradit. Quibus & sacra consentiens synodus, vnum eundémque Iesum Christum vnigenitum in duabus naturis inconfusè & indiuise prædicauit. Quibus iterum Cyrillus in epistola ad Succensum consentit, dicens: *Intelligentes ergo, vt dixi, incarnationis modum: videamus quomodo duæ naturæ, per vnionem inseparabilem, inconfusè, insolubiliter inter se conuenerint. Caro enim caro est, non diuinitas, licet Dei caro facta sit. Eodem modo & Verbum Deus est, non caro, licet per incarnationem propriam sibi carnem fecerit.* & deinde. *Quantum profecto sub intelligentiam cadere possit, & sub oculos animæ, quomodo incarnatus est vnigenitus, duas naturas esse dicimus: vnum vero Christum, filium, dominum, Dei Verbum incarnatum & hominem factum:* Et in epistola ad Orientales: *Duarum naturarum vnio facta est, ideo vnum Christum, vnum filium, vnum dominum confitemur.* Et in epistola ad Acacium Melitinis Episcopum. *Cum itaque curiosè incarnationis modus inquiritur, duo quædam inter se ineffabiliter & sine confusione, per vnionem coniuncta humana mens omnino videt, incarnatum vero neqꝫ æquam intelligit, sed vnum ex ambobus filium, Deum & Christum; & dominum esse credit, & conuenienter id suscipit* & in Scholijs, factam carnem, & in nobis, inquit, habitasse, vt ambobus ostendit, & factum hominem, & proprium suum non dimisisse, nam meminerat qualis esset. Intelligitur autem omnino alter in altero habitans, hoc est, diuina natura in humanitate, & non patiens mixturam, confusionem aliquam, vel mutationem illius in id, quod non erat. Habitare vero in altero dictum, non idem factum est hoc, quod est in quo habitat. Magis autem intelligitur illud alterum in altero, in expositione Leuitici. Propterea duæ sumuntur aues, & cognoscuntur iterum ambæ vt vna, nisi quod viuant & puræ sint. Vitæ enim & puritatis omnis capax estipsum per se Verbum, & templum è virgine sumptum, idem Verbum in se continet. Erat enim proprium eius corpus, & non aliena gestatio, propterea & vnus dominus Iesus Christus. & in expositione Euangelij secundum Matthæum: *Stater igitur & verus est, & intelligibilis, & vt in figura ex materia ostensus est idem Dominus noster Iesus Christus duplex character.* & deinde: *Stater igitur intelligibilis, hoc est numisma regium,*

EPHRAEMIVS.
Leuit. 5. 7.
Matth. 17. 27.

EPHRAE-MIVS.

qui in vnitate duplex character, seipsum pro nostra omnium vita redempti onem tulit. Et rursum libro contra Arium, *Duplex igitur est de filio sermo: referenda igitur ad Deum, quæ sunt Dei, & quæ sunt hominis, homini.* & mox: *Sapientes ergo (dicam enim) & solertes dixerint, duplicem & fidum in his adducentes sermonem, & temporibus conuenientibus attribuant sacrorum disputationem* & libro nono de Adoratione in spiritu: Ex argento vero & ex duobus est basis. Clarus enim [in terra] & illustris Christus, iuxta illud, *Deus dominus, & illuxit nobis.* & tanquam duplicem habens sententiam, in hoc enim noscitur Deus & homo. Hoc enim est, vt puto, duplex ex argento habere fundamentum. & libro aduersus Nestorium. Nam altera quidem præter Dei Verbum caro, & secundum propriæ naturæ Verbum, alia rursum essentialiter ipsius Verbi natura. Sic & consentit sacræ & œcumenicæ synodo S. Cyrilli sententia. Rursum sacro Concilio asserente, nequaquam naturarum differentia sublata per vnionem, sed potius seruata vtriusque naturæ proprietate, & in vnam personam, & in vnam hypostasin coalescente. vide quomodo nullatenus Cyrillus dissentiat. Nam in epistola prima ad Nestorium ait: non vt sublato discrimine naturarum per vnionem, sed magis perficientibus nobis vnum dominum, Filium, & Christum, diuinitate & humanitate, per ineffabilem consensionem vnione. & rursu in Scholiis. Adorat quidem, vt adorandam naturam capiens, & adoratur iterum idem, tanquam adorandæ vlterius naturæ existens, quatenus percipitur Deus. & vide, vt neque secundum rectum casum, neque secundum accusatiuum adducit Cyrillus diuisionē vnius Christi. rursum ipse in Scholiis loquitur, non diuidendus igitur vnus dominus Iesus Christus proprie: sed vnum & eundem Iesum Christum oportet sentire, naturarum dicimus differentiam, & inconfuse inuicem easdem seruantes. & in Thesauris. Denique quid aliud sit, quam ignorantiam dixit œconomice, nisi iterum seruare, humanitati conuenientem ordinem? Humanitatis enim proprium, non scire futura. Et in secunda epistola ad Succensum. Si enim & vnus dicatur pro nobis Filius Dei incarnatus, non permistus ideo inuicem videri, neque in carnis naturam mutata est Verbi natura: sed neque carnis in Verbi, Sed in proprietate naturali vtraque manente & intellecta. Hæc ipsa sic recipiens soluit scandalum, sed qui contraria asserit, subiicitur terribili Edicto immaculatæ vocis dicente in Euangeliis; væ homini per quem venit scandalum. Sic concilium & Cyrillus. Et non solum Cyrillus, sed & alij SS. Patres, vt consentientes in fide, ita & vnius sententiæ cognoscuntur. Sed adhuc vide hæreseos impudentiam. Reprehēdit enim eum, qui epistolam suam Tomum vocauerat, nescientes rudes, quomodo idē Cyrillus & strenuus Athanasius,

Psal. 117. 27.

ὁ ἐν ἑνότητι διπλοῦς χαρακτὴρ ἑαυτὸν ὑπὲρ πάντων ὡς ὑπὲρ πάντων προτεθεικὼς τῆς ἡμετέρας ζωῆς ἀντίλυτρον. καὶ ἐν τῷ κατὰ Ἀρείου λόγῳ πάλιν· διττὸς οὖν ἄρα ἐστὶν ὁ ἐφ' υἱῷ λόγος: ἀναθετέον δὴ ἂν πρὸς θεὸν τὰ τοῦ θεοῦ, καὶ ὡς καθ' ἡμᾶς γεγονότι τὰ ἀνθρώπινα. καὶ πάλιν. ἆρ' οὖν (ἐρήσομαι γὰρ) σοφοὶ καὶ ἀγχίνοι καταλογισθεῖεν ἂν οἱ διφυᾶ καὶ διπλοῦν τὸν ἐν γε τούτοις * περιϊέμενοι λόγον, καὶ καιροῖς ἀπονέμοντες τοῖς καθήκουσι τὴν μυσταγωγίαν. καὶ ἐν τῷ ἐνάτῳ λόγῳ τῆς ἐν πνεύματι λατρείας· ἐξ ἀργύρου δὲ καὶ ἐκ δυοῖν ἡ βάσις· λαμπρὸς γὰρ [ἐν γῇ] καὶ διαφανὴς ὁ Χριστὸς, κατά γε τὸ, θεὸς κύριος καὶ ἐπέφανεν ἡμῖν· καὶ οἱονεὶ διφυᾶ τὴν γνώμην ἔχων: νοεῖται γὰρ ἐν ταὐτῷ θεὸς καὶ ἄνθρωπος. τοῦτο γὰρ οἶμαι ἐστὶ τὸ διπλῆν ἐξ ἀργύρου τὴν βάσιν ἔχειν. καὶ ἐν τῷ κατὰ Νεστορίου λόγῳ· ἑτέρα μὲν γὰρ παρὰ * τὸν θεοῦ λόγον ἡ σάρξ, κατά γε τὸν τῆς ἰδίας φύσεως λόγον: ἑτέρα δὲ πάλιν οὐσιωδῶς ἡ αὐτοῦ τοῦ λόγου φύσις. οὕτω σύμφωνος τῇ τῆς ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου δογμάτων ἡ Κυρίλλου πανταχοῦ δόξα. πάλιν μέν τοι τῆς αὐτῆς ὁσίας συνόδου φαμένης, οὐδαμοῦ τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνῃρημένης διὰ τὴν ἕνωσιν, σωζομένης δὲ μᾶλλον τῆς ἰδιότητος ἑκατέρας φύσεως, καὶ εἰς ἓν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν συντρεχούσης: ὅρα πῶς κατ' οὐδένα τρόπον ὁ νικηφόρος Κύριλλος διαφωνεῖ. ἐν γὰρ τῇ πρὸς τὸν Νεστόριον προτέρᾳ φησὶν ἐπιστολῇ· οὐχ ὡς τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνῃρημένης διὰ τὴν ἕνωσιν, ἀποτελεσασῶν δὲ μᾶλλον ἡμῖν τὸν ἕνα κύριον, καὶ υἱὸν, καὶ Χριστὸν, θεότητός τε καὶ ἀνθρωπότητος, διὰ τῆς ἀφράστου καὶ ἀπορρήτου πρὸς ἑνότητα συνδρομῆς. καὶ πάλιν ἐν τοῖς σχολίοις· προσκυνεῖ μὲν γὰρ, ὡς τὴν προσκυνοῦσαν φύσιν λαβών· προσκυνεῖται δὲ πάλιν ὁ αὐτὸς, ὡς τῆς προσκυνουμένης φύσεως ὑπάρχων ἐπέκεινα, καθ' * ὃ νοεῖται θεός· καὶ σκόπει ὡς οὔτε τὰ κατ' εὐθεῖαν ὀρθὰ, οὔτε τὰ κατ' αἰτιατικὴν μερισμὸν εἰσάγει τῷ ἱερῷ Κυρίλλῳ τοῦ ἑνὸς Χριστοῦ. πάλιν δὲ ὁ αὐτὸς ἐν τοῖς αὐτοῖς σχολίοις φησίν· οὐ διοριστέον ἄρα τὸν ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν ἰδικῶς, καὶ εἰς θεὸν ἰδικῶς: ἀλλ' ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν Ἰησοῦν Χριστὸν δεῖ φρονεῖν, τὴν τῶν φύσεων εἰδότας διαφοράν, καὶ ἀσυγχύτους ἀλλήλαις * τηροῦντας αὐτάς. καὶ ἐν τοῖς θησαυροῖς· τί δ' ἂν ἕτερον εἴη ἣν ἄγνοιαν * ἔφη οἰκονομικῶς, ἢ ἀποσώζειν πάλιν τῇ ἀνθρωπότητι τὴν αὐτῇ πρέπουσαν τάξιν; ἀνθρωπότητος γὰρ ἴδιον, τὸ μὴ εἰδέναι τὰ μέλλοντα. καὶ ἐν τῇ πρὸς Σούκενσον δευτέρᾳ ἐπιστολῇ. εἰ γὰρ καὶ εἷς λέγοιτο πρὸς ἡμῶν ὁ μονογενὴς υἱὸς τοῦ θεοῦ σεσαρκωμένος καὶ ἐνανθρωπήσας, οὐ πέφυρται διὰ τοῦτο, ἐκείνοις δοκεῖ, οὔτε μὴν εἰς τὴν τῆς σαρκὸς φύσιν μεταπεφοίτηκεν ἡ τοῦ λόγου φύσις· ἀλλ' οὐδὲ ἡ τῆς σαρκὸς εἰς τὴν αὐτοῦ: ἀλλ' ἐν ἰδιότητι τῇ κατὰ φύσιν ἑκατέρου μένοντός τε καὶ νοουμένου. ὁ ταῦτα οὕτω δεχόμενος λύει τὸ σκάνδαλον: ὁ δ' ἐναντίας φρονῶν, ὑπόκειται τῇ φοβερᾷ ἀποφάσει τῆς ἀχράντου φωνῆς, λεγούσης ἐν τοῖς εὐαγγελίοις· οὐαὶ δι' οὗ ἔρχεται τὸ σκάνδαλον. οὕτως ἡ σύνοδος καὶ ὁ Κύριλλος· καὶ οὐχ ὁ Κύριλλος μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶς ὁ λοιπὸς τῶν ἱερῶν ἀνδρῶν χορὸς, ὥσπερ ὁμόφρονες, οὕτω γνωρίζονται καὶ ὁμόφωνοι. ἀλλ' ἔτι σκόπει τὸ ἀναίσχυντον τῆς αἱρέσεως· ἐπικαλεῖ γὰρ τὴν ἐπιστολὴν αὐτοῦ καλέσαντι ἀγνοοῦντες οἱ παντάπασιν ἀπαίδευτοι ὡς αὐτός τε Κύριλλος καὶ ὁ πολύαθλος Ἀθανάσιος

* προϊέμενοι
* al. τῷ θεῷ λόγου.
* al. ἐν
* τηρεῖν.
* ἔφησεν.

EPHRAEMIUS.

καὶ πολὺς ἄλλος τῶν ἁγίων ὅμιλος τὰς ἰδίας ὑπὲρ εὐσεβείας πόνους τόμους ἐκάλεσαν· ὥστε μάτην αὐτοῖς τὸ τοῦ τόμου ὄνομα τὴν τομὴν ἐφαντάσε, καὶ διαίρεσιν. ἀλλ᾽ οὐκ ἐπιλείπουσιν οἱ τῆς αἱρέσεως ἐρασταὶ καταισχυνόμενοι καὶ ἀναιδευόμενοι, τὸ ἐν ὅσῳ τὰ συναμφότερα μετ᾽ ἀλλήλων ἐστὶν ὡς χρονικὴν καὶ πρόσκαιρον ἐπαγγελλόμενον τὴν συνάφειαν. τὸ γὰρ ἐν ὅσῳ, ἀντὶ τοῦ ἕως λαμβάνεσθαι. ἀλλ᾽ ὁ μὲν ἱερὸς συγγραφεὺς δείκνυσι, τὸ ἐπίρρημα παρὰ τοῖς ἱεροῖς λογίοις, οὐ χρονικὴν διάστασιν μόνον ὑποσημαῖνον, ἀλλ᾽ ἐν πολλοῖς πολλάκις καὶ τὸ ἀπέραντον. ἐμοὶ δὲ δοκεῖ τὸ ἐν ὅσῳ ἐνταῦθα οὐδὲ τὴν ἕως δύναμιν ἔχειν, ἀλλ᾽ ἀντὶ τοῦ * καθὸ παρειλῆφθαι μᾶλλον. πλὴν ἀλλὰ [γὰρ] καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος τὰς αὐτὰς προεῖπε φωνάς, οἷς ὁ ἐν ἁγίοις Λέων ἠκολούθησεν. πάλιν δὲ ἡ αἵρεσις διαβάλλει τὸν ὅσιον Λέοντα, διότι (φησὶν) εἶπε, τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ, τό, τε ταπεινὸν τῆς σαρκὸς καὶ τὸ μέγεθος τῆς θεότητος. καί τοιγε εἰ μὲν μὴ προεῖπεν τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ, τάχα ἂν τοῖς ἄφροσι παρεῖχε λαβῆς ὑπόνοιαν, ὡς ἀνὰ μέρος τίθησι τὴν σάρκα καὶ τὴν θεότητα· εἰ καὶ μηδὲν τοῦτο ἡ λέξις μηδὲ τότε ἐδήλου. ἐπεὶ δὲ προειπὼν τοῦ ἑνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ, ἐπήγαγε τό, τε ταπεινὸν τῆς σαρκὸς καὶ τὸ μέγεθος τῆς θεότητος: πῶς οὐκ ἐσχάτης ἐστὶ μανίας, * ἐν αἰτίαις ποιεῖν τὸν ἀναίτιον; ὅτι δὲ καὶ τῶν ἱερῶν ἡμῶν πατέρων γέμει τὰ γράμματα τὰς τοιαύτας φωνάς, περιττὸν οἶμαι παριστάνειν τῇ παραθέσει τῶν * χρημάτων. καί τοι καὶ εἴ τι τοιοῦτον ὑπενοεῖτο τοῖς τοῦ μακαρίου Λέοντος ῥήμασιν, ἐχρῆν κατὰ τὸν ἐν ἁγίοις Γρηγόριον τὸ ἀμφίβολον πρὸς τὸ εὐσεβέστερον εὐλαβῶς ἑλκῦσαι, ἀλλὰ μὴ θρασέως ἥττω πρὸς τὴν * ἀσέβειαν ἐκβιάσασθαι. εἰ δὲ ἐν οὐδενὶ λόγῳ ἡμῖν τις ὁ θεολόγος Γρηγόριος: ἀλλ᾽ οὖν γε δυσωπείσθω τὸν ἀπόστολον Παῦλον λέγοντα· αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ. οἱ δὲ πάλιν ἐπιπηδῶσι τοῖς τοῦ ἀνδρὸς ῥήμασιν, ἐν οἷς φασιν· ἐνεργεῖ γὰρ ἐν ἑκατέρᾳ μορφῇ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας, ὅπερ ἴδιόν ἐστι: τοῦ μὲν λόγου κατεργαζομένου τοῦθ᾽, ὅπερ ἐστὶ τοῦ λόγου, τοῦ δὲ σώματος [ἐκτελοῦντος] ἅπερ ἐστὶ τοῦ σώματος. ἰδού, φασι, δύο πρόσωπα εἴρηκεν, καὶ ἴδια τὰς ἐνεργείας ἐκήρυξε, καί τοιγε οὐδὲν τοιοῦτον οὔτε ἡ λέξις οὔτε ἡ ἀκολουθία ἀπαιτεῖ τοῦ νοήματος. ποῦ γὰρ εἶπεν ὡς ἀνὰ μέρος [ἢ κατὰ μέρος] μορφὴ ἑκατέρα ἐνεργεῖ; ἢ ποῦ παρέλιπε τὸ μετὰ τῆς θατέρου κοινωνίας, τουτέστιν, ἐν τῇ ἑνώσει τῶν φύσεων; εἰ δ᾽ οὐκ ἔστι ταῦτα εἰπὼν ὑπ᾽ αἰτίαν, καὶ Κύριλλος οὐκ ἄλλα λέγων ἐν τοῖς κατὰ Νεστορίου λόγοις τῆς αὐτῆς ἔσοιτο μέμψεως. παρεχώρει μὲν γὰρ * τὸ σῶμα τοῖς τῆς ἰδίας [χρῆσθαι] φύσεως νόμοις, καὶ τὴν τοῦ θανάτου γεῦσιν ἐδέχετο. καὶ τοῦτο παθεῖν ἐφεῖτο * αὐτῷ χρησίμως τοῦ ἑνωθέντος λόγου. καὶ πάλιν ἐν τοῖς θησαυροῖς. ἐπιτρέπει δὲ τῷ σώματι καὶ τῇ ἀνθρωπότητι τὰ αὐτῆς φύσει πρέποντα, εἰς ἀπόδειξιν τοῦ ὄντως καὶ κατὰ ἀλήθειαν φορέσαι σάρκα, καὶ ἄνθρωπον γενέσθαι κατὰ τὰς γραφάς. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ταύτῃ. ὅτι δὲ ἡ μορφὴ οὐχ ὑπόστασιν ἢ πρόσωπον πάλιν νοεῖται, ἀλλ᾽ οὐσία: Βασίλειος μὲν ὁ λαμπρὸς τῆς ἐκκλησίας κῆρυξ ἐν τοῖς κατ᾽ Εὐνομίου λόγοις σαφῶς διδάσκει. καὶ Κύριλλος δὲ ἐν τοῖς θησαυροῖς, λέγων· ἣν ἔλαβε μορφὴν ὁ ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων, ὁμοούσια * ἡμῖν ἐστιν, ὅτι καὶ ἐξ ἡμῶν. ἔστι δὲ θεοῦ μορφὴ ὁ υἱός: ὅμοιος ἄρα ἐκείνου, οὗ καὶ ἔστιν ἐν μορφῇ. καὶ πρὸ τούτων ὁ μέγας Παῦλος. * ὁ ἐν μορφῇ θεοῦ ὑπάρχων

* al. καὶ θεῖα γραφή.
* al. ἐναντίας.
* χρόνων.
* al. εὐσέβειαν.
* ἐστὶ.
* τῷ σώματι.
* al. αὐτοῦ.
* al. ὑμῶν.
* in Phil. 2.

aliorúmque Patrum cœtus, pios labores tomos vocent. Quare frustra Tomi nomen illos decepit, & in hæresim induxit. Sed non relinquunt hæretici impudentes & inuerecundi, hoc, in quo, consentiunt vt temporalem & opportunam annuncians coniunctionem, hoc vero, in quantum, pro donec capi; sed sacer quidem scriptor ostendit aduerbium in sacris litteris, non solum temporalem sensum significare, sed in multis sæpe & infinitum. Sed mihi videtur, *in quantum*, hic non *donec* significare, sed potius pro quatenus accipi. Nisi quod B. Gregorius Theologus easdem voces prædixit, quem Leo sequitur. Rursum vero hæresis Leonem calumniatur, quia, inquit, dixit, vnius & eiusdem hoc, humilitas carnis & magnitudo diuinitatis, & certè si non prædixisset *vnius & eiusdem*, cito hæreticis occasionem hæreseos dedisset, quod ipse diuisim ponat carnem & diuinitatem. Etsi vox hoc tunc non significabat. Quando vero dixit *vnius & eiusdem*, adiunxit, *humilitas carnis & magnitudo diuinitatis*. Quomodo non vltimæ sit dementiæ innoxium accusare. Quia SS. Patrum libri his vocibus scatent, superuacaneum existimo adferre copiam exemplorum, & si quid simile in his verbis B. Leonis intelligitur, oportuit, secundum Gregorium dubium ad pietatem cautè trahere, sed non audacter ad impietatem conuertere. Si in nullo libro Theologus Gregorius illos confundat, sanctus Paulus id facit: *In captiuitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi.* Sed rursum in illius verba inuadant, in quibus ait: *Cooperatur vtraque forma cum vtraque communione, quod proprium est. Verbo quidem operante hoc, quod est Verbi, & corpore quæ sunt corporis.* ecce, inquiunt, duas personas posuit, & propria opera attribuit. Et sanè nihil tale neque vox neque consequentia sensus postulat. Vbi enim dixit, vt diuisim vtraque natura operetur, vel vbi reliquit, cum vtriusque coniunctione, hoc est, vnione naturarum. Si vero ipse qui hæc dixit, accusatur: Cyrillus non alia dicens in libris contra Nestorium etiam accusetur. Dicit enim corpus propriæ naturæ [vti] legibus, & mortem gustasse concedit, & hoc passum esse adiuncto illi vtiliter vnito Verbo. Et rursum in Thesauris, permittit corpori & humanitati ea quæ illis conueniunt, & declarationem veram carnem fuisse, & hominem factum secundum scripturas. Sed hæc nunc. quia forma non hypostasis vel persona rursus intelligitur, sed essentia. Egregius quoque Ecclesiæ doctor Basilius in libro contra Eunomium clarè docet, & Cyrillus in Thesauris, dicentes, quam accepit formam in forma Dei existens, nobis est consubstantialis, & è nobis est. Est vero Dei forma filius; similis igitur illi cuius etiam in forma est. & ante hos Magnus ille Paulus: *Qui cum in forma Dei esset,*

2 Cor. 10. 5.

Philip. 2

EPHRÆMIVS.

non rapinam arbitratus est esse se æqualem Deo, sed se ipsum exinaniuit formam serui accipiens. Clarum est iam quomodo non persona sit patris filius, nec eiusdem personæ, sed eiusdem essentiæ, & in qua etiam est. Rursum S. Basilius libro contra Eunomium capite primo sic habet, *in forma* in essentia Dei, non enim aliud *forma*, & aliud *essentia* Dei est, ne composita sit, qui secundum formam æqualis. Hæc & Amphilochius Episcopus Iconij epistola ad Seleucum: Quare & Dei formam & serui simul desinere in vnam personam Filij & domini Iesu. Sic Christum Dei filium duarum naturarum, passibilis & impassibilis, mortalis & immortalis, intelligibilis & inuisibilis, palpabilis & impalpabilis, sine principio, & cum principio, incircumscriptæ & circumscriptæ. Prænominati viri vt excellentis pietate, Beatus Cyrillus secundum tertiam synodum adducit testimonia contra Nestorium. Et sane Proclus Constantinopolitanus, & Cyriacus Paphi Episcopus vnus è trecentis & octodecim patribus hæc habet. Ille quidem in Pulcheranis post natalem, & in Epiphaniæ oratione, hic idem in oratione de Incarnatione eadem dicit. Et Chrysostomus in sermone de assumptione, & Gregorius Nyssenus libro contra Eunomium: quid gloriæ splendor? quid hoc, clauis fixum? Qualis forma ad mortem rapitur, & qualis ab inferno redit? Sic quidem vbique cum S. Synodo conuenit, & cum S. Leone omnis SS. Patrum cœtus. Sed impudens hæresis rursum contra hunc blaterat, vbi dicit: *aliud est quod miraculis coruscat, aliud quod iniuriis succumbit.* [filiorum dualitatem adducit & personarum] Et si dixerit, miraculis coruscat, & aliud iniuriis succumbit, prætextum habet. Etsi igitur figura sit opinio, quia hoc omnino non dicit, sed aliud quidem miraculis coruscare; aliud vero iniuriis succumbere, vtraq; eiusdem esse dicit, & passionem & miracula, quomodo impietatis occasionem præbuit? hoc & alij Patres docuerunt. Gregorius Nyssenus libro contra Eunomium. neque quibus magis hæresis ventilatur, neque his vti accusata est. non enim neutro, sed contra vocem masculinum sermonem instituit. dicit enim: Quis lassus è via & quis sine labore totum mundum substituens verbo per continuationem? quid gloriæ splendor, quid clauis confixum? Hæc clara sunt, inquit, licet nullus explicet. Iterum irrident Beatum Leonem, sic dicentem: quod quemadmodum Verbum ab æqualitate à patris gloria est inseparabile, sic & corpus naturam nostram non reliquit. Et quid hæc differunt ab eo, quem dicimus esse nobis similem secundum humanitatem. [Et patri per diuinitatem?] Quod soli Eutychi non placet, & asseclis eius. Sed & Leo prædictis hæc addit: Vnus enim & idem vere est Filius Dei, & verè filius hominis, quod omnes vires impiorũ imbelles potest cõfundere.

Cyriacus Synodo interfuit Nicenæ.

Hi Gregorij Nysseni libri tred. cum aduersus Eunomium in Bibliothecis Italia adhuc inediti latent.

B. Leo Papa.

Quare epistolã eius ad Flauianum.

οὐχ ἁρπαγμὸν ἡγήσατο τὸ εἶναι ἴσα θεῷ· ἀλλ' ἑαυτὸν ἐκένωσε, μορφὴν δούλου λαβών. δῆλον γὰρ * οὐχ ὁμοπρόσωπον ὑπάρχων ὁ υἱὸς τοῦ πατρὸς, οὐδὲ τῆς αὐτῆς ὑποστάσεως, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς οὐσίας, ἐν ᾗ καὶ εἶναι λέγεται. πάλιν δὲ ὁ ἐν ἁγίοις Βασίλειος ἐν τῷ κατὰ Εὐνομίου λόγῳ, ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ, οὕτω φησί· τὸ ἐν μορφῇ, ἐν οὐσίᾳ ἐστὶ θεοῦ. οὐ γὰρ ἄλλο μορφὴ, καὶ ἄλλο οὐσία θεοῦ: ἵνα μὴ σύνθετος ᾖ, ὁ ὢν κατὰ μορφὴν ἴσος. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Ἀμφιλόχιος ὁ Ἰκονίου, ἐν τῇ πρὸς Σέλευκον ἐπιστολῇ· ὥστε τὴν τοῦ θεοῦ μορφὴν καὶ τὴν τοῦ δούλου μορφὴν συντελεῖν εἰς ἓν πρόσωπον υἱοῦ τε καὶ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ· οὕτω θεόν τε καὶ ἄνθρωπον ὁμολογεῖ τὸν Χριστὸν τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ: ἕνα δὲ υἱὸν δύο φύσεων, παθητῆς τε καὶ ἀπαθοῦς, θνητῆς τε καὶ ἀθανάτου, * νοητῆς καὶ ἀοράτου, ψηλαφητῆς καὶ ἀνεπάφου, ἀνάρχου καὶ ἀρχομένης, ἀπεριγράφου, καὶ περιγεγραμμένης. τοὺς μὲν τοίγε προειρημένους ἄνδρας, ὡς τὸ ἐπίσημον ἐπ' εὐσεβείᾳ ἔχοντος, ὁ ἱερὸς Κύριλλος κατὰ τὴν ἱερὰν τρίτην σύνοδον παρήγαγε [μάρτυρας] κατὰ Νεστορίου. καὶ μὴν καὶ Πρόκλος ὁ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ Κυριακὸς ὁ τῆς Πάφου ἐπίσκοπος, εἷς ὢν τῶν τιη' ἁγίων πατέρων, τὰ αὐτά φησιν: ὁ μὲν ἐν Πουλχεριαναῖς μετὰ τὸ γενέθλιον, ὁ δὲ ἐν τῷ εἰς τὰ θεοφάνια λόγῳ. ὁ αὐτὸς δὲ, καὶ ἐν τῷ περὶ ἐνανθρωπήσεως λόγῳ τὰ αὐτὰ λέγει. ἀλλά γε δὴ καὶ ὁ Χρυσόστομος ἐν τῷ περὶ τῆς ἀναλήψεως λόγῳ, καὶ ὁ Γρηγόριος ὁ Νύσσης ἐν τοῖς κατ' Εὐνομίου ταῦτά φησι· τί τὸ τῆς δόξης ἀπαύγασμα; τί τὸ τοῖς ἥλοις καταπειρόμενον; ποία μορφὴ ἐπὶ τὸ πάθος ῥαπίζεται; καὶ ποία ἐξ ἀΐδου δοξάζεται; οὕτω μὲν οὖν οὗτοι σύμφωνοι πανταχοῦ τῇ ἁγίᾳ συνόδῳ, καὶ τῷ ἱερῷ ἀνδρὶ Λέοντι, καὶ ὁ προειρημένος ἅπας τῶν ἁγίων χορός. ἀλλ' ἡ αἵρεσις πάλιν ἀναισχυντοῦσα, καὶ κατὰ τοῦ ἱεροῦ [λέγεται] φησί· ἐν τῷ εἰπεῖν αὐτὸν τὸ μὲν * αὐτῶν διαλάμπειν τοῖς θαύμασι, τὸ δὲ τοῖς ὕβρεσιν ὑποπίπτειν [υἱῶν δυάδα συνεισάγει καὶ ὑποστάσεων· καί τοι εἰ ὁ μὲν ἔφη διαλάμπει τοῖς θαύμασιν, ὁ δὲ ταῖς ὕβρεσιν ὑποπίπτοι:] εἶχεν ἂν πρόφασιν κἂν γοῦν σχῆμα ἡ λαβή. ὅτι δὲ τοῦτο μὲν παντελῶς οὐ λέγει, ἀλλὰ τὸ μὲν αὐτοῦ διαλάμπειν τοῖς θαύμασι, τὸ δὲ ὑποκεῖσθαι ταῖς ὕβρεσι, τοῦ αὐτοῦ εἶναι λέγων ἀμφότερα, τά τε πάθη καὶ τὰ θαύματα· πῶς ἂν ἀσεβείας ποθὲν λαβὴν παρέχοι; τὸ αὐτὸ δὲ καὶ πάντες οἱ πατέρες ἡμῶν ἐκδιδάσκουσιν. ὁ δέ γε Νύσσης Γρηγόριος ἐν τῷ κατ' Εὐνομίου γράφων οὐδ' οἷς μᾶλλον ἀνασοβεῖται ἡ αἵρεσις, οὐδὲ τούτοις χρήσασθαι παρῃτήσατο. οὐ γὰρ κατὰ τὸ οὐδέτερον, ἀλλὰ κατὰ τὴν φωνὴν τὸ ἀρρενικὸν προσάγει τὸν λόγον. λέγει γάρ· τίς ὁ κοπιάσας ἐκ τῆς ὁδοιπορίας, καὶ τίς ὁ ἀπόνως ὅλον τὸν κόσμον ὑποστήσας τῷ λόγῳ κατὰ συνέχειαν; τί τὸ τῆς δόξης ἀπαύγασμα; καὶ τί τὸ τοῖς ἥλοις καταπειρόμενον; φανερὰ γὰρ ταῦτα, φησὶ, καὶ μή τις ἑρμηνεύσῃ τῷ λόγῳ. πάλιν δὲ διασύρουσι τὸν ἐν ἁγίοις Λέοντα, φάμενον οὕτως. ὅτι καθάπερ ὁ λόγος ἀπὸ τῆς ἰσότητος τῆς τοῦ πατρὸς δόξης ἐστὶν ἀχώριστος, οὕτω τὸ σῶμα τὴν φύσιν τοῦ ἡμετέρου γένους οὐκ ἀπολέλοιπεν. καὶ τί διαφέρει ταῦτα τοῦ λέγειν ὁμοούσιον ἡμῖν αὐτὸν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, [καὶ ὁμοούσιον τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα·] * ὃ τῷ Εὐτυχεῖ μόνῳ οὐκ ἀρέσκει, καὶ ὅσοι τῆς ἐκείνου μανίας ὑπόδικοι. καί τοι ὁ ἐν * ὁσίοις Λέων τοῖς εἰρημένοις ἐπιφέρει· εἷς γὰρ καὶ ὁ αὐτὸς ἀληθῶς υἱός τε τοῦ θεοῦ, καὶ ἀληθῶς υἱὸς ἀνθρώπου ὑπάρχει. ὃ πάσας ἀσεβούντων ἰσχὺν ἄμαχον ἔχει καταισχῦναι κραταιότητα.

ταῦτα

** γίνεται ὢν ἴσος*

** λήπτου ἤγ. al. ἀοράτου, ἢ ὁρατοῦ.*

** αὐτὸ.*

** al. ὅταν Εὐτυχ.*

** ἁγίοις.*

Ταῦτα μὲν οὖν παρὰ τῶν αἱρετικῶν προτεινόμενα *προσλαβὼν τῆς εὐσεβείας γνησίως ὁ ἐν ἁγίοις Ἐφραίμιος ἀπελύσατο. τίθησι δὲ καὶ αὐτὸς οἴκοθεν τοῦ αὐτοῦ τόμου ῥήματα, ἐν οἷς τοῦ ἀρχιερέως αὐτοῦ τὸ εὐσεβείας ἐξαστράπτει τὸ κήρυγμα, καὶ οὐδ᾽ ἡ ἀναίσχυντος τῶν ἀσεβούντων τόλμα, ἐπιλαβέσθαι πρὸς τούτων ὅλως οὐδαμῶς ἀπηναισχύντησεν. ὧν ἐκ πολλῶν ἐστιν ἓν καὶ τό, ὁ ἀπαθὴς θεὸς οὐκ ἀπηξίωσε παθητὸς γενέσθαι ἄνθρωπος, καὶ ὁ ἀθάνατος νόμοις ὑποκεῖσθαι θανάτου. ἀναθεματίζει δὲ σαφῶς ἡ σύνοδος καὶ Νεστόριον διὰ τοῦ αὐτοῦ Λέοντος, οὕτω λέγουσα· ἀναθεματιζέσθω Νεστόριος, ὁ τὴν μακαρίαν παρθένον Μαρίαν οὐχὶ τοῦ θεοῦ, ἀνθρώπου δὲ μόνον πιστεύων εἶναι μητέρα: ἵνα τῆς μὲν σαρκὸς ἄλλο, τῆς δὲ θεότητος ἄλλο πρόσωπον *ἀπεργάζηται. πῶς οὖν τὰ Νεστορίου φρονεῖ, ὁ Νεστόριον καὶ τὰ αὐτοῦ δόγματα οὕτω καταδικάζων. πάλιν δὲ ἐπηρεάζουσιν οἱ αἱρετικοὶ τὴν τετάρτην σύνοδον, λέγοντες· ὡς ἐδογμάτισε, μηδενὶ ἐξεῖναι προφέρειν ἤγουν συγγράφειν, ἢ συντιθέναι, ἢ φρονεῖν πίστιν ἑτέραν, παρ᾽ ἣν ἐξέθετο αὐτή. καίτοι οὐ τοῦτο ἡ σύνοδος διωρίσατο, κἂν ἀναισχυντῶσιν οὕτω καταψεύδονται): ἀλλὰ τὴν πίστιν, ἣν οἱ τιη [καὶ οἱ] ἅγιοι πατέρες ἐξέθεντο, τιμῶσά τε καὶ θειάζουσα, παρὰ ταύτην ἔφησε μηδενὶ ἐξεῖναι προφέρειν ἑτέραν πίστιν, καὶ τὰ ὑπόλοιπα. δῆλον δὲ ἐστι μάλιστα ἐξ αὐτῶν τῶν συνοδικῶν φωνῶν· ὧν καὶ μόνον ἀναγινωσκομένων, οὐδεμιᾶς ἄλλης δεῖται κατασκευῆς ἢ συστάσεως ἐπιδειχθεῖσα ἡ ἀλήθεια. καὶ οὐχ ὥρισε μὲν τοῦτο, ἔπραξε δὲ ἄλλως: ἀλλ᾽ ὡς ὥρισεν, οὕτω πανταχοῦ καὶ διαπραττομένη γνωρίζεται. καὶ γὰρ τοὺς *τῇ εὐσεβείᾳ προσιόντας οὐκ ἄλλο σύμβολον, ἀλλὰ τῶν τιη ἁγίων πατέρων ἐκδιδάσκει καὶ παραδίδωσι. γελῶσι δὲ μᾶλλον καθ᾽ ἑαυτῶν ἢ διαβολὴν τῆς συνόδου καταχέουσιν, ἐν οἷς φασίν, αὐτὴν ὑπὸ πολλῶν διασύρεσθαι. πόσαι γὰρ τῆς πρώτης καὶ οἰκουμενικῆς ἁγίας συνόδου κατέστησαν σύνοδοι, καὶ τότε ἀρχιερέων ἦσαν πλήρωμα: τὴν δὲ τῶν ρν᾽, οὐδ᾽ εἰ γέγονε, τινὲς τῶν Αἰγυπτίων εἰδέναι ἠθέλησαν. ἀλλ᾽ ἐάσθω μὲν τὸ ἀλόγιστον. ἐπεὶ δὲ χρῆσιν τινὰ τοῦ Ἰουλίου Ῥώμης οἱ πρὸς οὓς ἔγραφεν *ὑπὸ τῆς ἰδίας δυσσεβείας, ὡς ἐνόμιζον, *προεκόμισαν: τὴν μὲν χρῆσιν ὁ σοφὸς συγγραφεὺς ἀπεδέξατο, κατά τε τοῦ Σαμοσατέως Παύλου, καὶ τῆς Νεστοριανῆς δυσσεβοῦς αἱρέσεως εἰρῆσθαι, καὶ κωλύειν τὰς δύο φύσεις ἰδικῶς καὶ ἀνὰ μέρος φρονεῖν: ὥσπερ καὶ δύο ὑποστάσεις καὶ πρόσωπα καὶ υἱούς. καὶ γὰρ ἡ μία φύσις ἐπὶ Χριστοῦ τῷ Ἰουλίῳ ἐνταῦθα ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως παρείληπται, καὶ οὐδὲν οὔτε τῇ ἀληθείᾳ οὔτε τοῖς ἄλλοις θεοφόροις ἡμῶν πατράσιν ὑπεναντιοῦται. καὶ δῆλον τοῦτο ποιεῖ ὁ αὐτὸς Ἰούλιος κατὰ Μαρκίωνος καὶ Οὐαλεντίνου, καὶ Ἀπολιναρίου καὶ Εὐτυχέως, διὰ τῶν ἱερῶν αὐτοῦ φωνῶν τὸ βέλος ἀφείς. ἔφη γὰρ ἐν τῷ λόγῳ τῷ περὶ ὁμοουσίου· ὅθεν ἐξ ἀνάγκης καὶ τὸ σωματικὸν καθόλου καὶ τὸ θεϊκὸν καθόλου λέγεσθαι. καὶ ὁ μὴ δυνάμενος ἐν τοῖς ἡνωμένοις διαφόροις εἰδέναι, τί τὸ ἴδιον ἑκατέρου, ἐναντιώμασιν ἀσυμφώνοις περιπίπτει. ὁ δὲ καὶ τὰ ἴδια γινώσκων, καὶ τὴν ἕνωσιν φυλάττων, οὔτε τὰς φύσεις ψεύδεται, οὔτε τὴν ἕνωσιν ἀγνοήσειεν. ὥστε φανερόν, ὡς ὁ *θαυμάσιος Ἰούλιος τὰς δύο φύσεις ὁμολογῶν, τὴν μίαν φύσιν ἐν τῷ προρρηθέντι ῥητῷ ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως παρέλαβεν. ἐλέγχει δὲ καὶ ἕτερα τινὰ (οὐκ) ὀλίγα ἄτοπα,

* [illegible]

* ἀπεργάζεται.

* al. τῇ εὐσεβ.

* δεῖ.

* al. προεκόμισαν.

* al. [illegible]

EPHRAEMIVS.

Hæc quidem contra hæreticos pietatem defendens Ephræmius adducit, ponit & idem proprij libri verba, in quibus Archiepiscopi illius pietatis illustrat præconium, & neque impudens impiorum audacia aliquid horum apprehendere erubescit, quorum e multis hoc verum est, Deus impassibilis homo passibilis fieri non dedignatus est, & immortalis subiicere se mortis legibus. Excommunicat clarè per Leonem S. concilium Nestorium hoc modo. Execratus sit Nestorius, qui sacram virginem non Dei, sed hominis modo matrem esse contendit. vt carnis aliam, aliam diuinitatis personam statuat. Quomodo igitur cum Nestorio sentit, cum eius dogmata condemnet. Ecce iterum quartam synodum hæretici calumniantur dicentes, eam docuisse, non licere proferre, vel scribere, vel componere, vel sentire aliam fidem, præter eam quam ea reposuit, & tamen id Synodus non decreuit, quamuis impudentissimè id hæretici mentiantur: sed eam fidem quam trecenti octodecim Patres asseruerunt obseruans & confirmans, præterquam quod dixit nemini licere aliam fidem proferre.& quæ sequuntur. Ex his omnibus Synodi vocibus quas solum oportet legere, maximè manifestum, non alia præparatione vel probatione veritatem receptam indigere, nec aliud definire aliud facere; sed vt decreuit sic vbique & fecisse cognoscitur, neue etiam pios aliud symbolum profiteri, quam CCCXVIII. patres docuerunt & tradiderunt. Sed rident eos hæretici, vbi dicunt hanc ab omnibus infestari. quot enim synodi contra primam generalem contradixerunt, quæ & archiepiscopos habuerunt: illam verum centum & quinquaginta Patrum, si non fuit, quidam Ægyptij scire voluerunt, sed permittatur illis stupiditas. Cum vero aliquod verbum Iulij Pontificis, ad quos de propria impietate scripserat, vt putabant prolatum: Sapiens ille vir id contra Paulum Samosatensem, secundúmque Nestorij hæresim prolatum esse declarauit, & duas naturas seorsim & diuisim confiteri prohibere, vt & duas hypostases, duásque personas & filios. Vna enim natura in Christo pro hypostasi à Iulio relicta est, verumtamen neque veritati, neque sanctis Patribus contradicit. Clarè idem ostendit Iulius Pont. contra Marcionem, Valentinum, Apollinarium, & Eutychem; sacris tela verbis iaculans. Sic enim in oratione de consubstantialitate scriptum reliquit: *Vnde necessario, & corporeum vniuerse & diuinum vniuerse dici, & qui non potest in vnitis differentiis cognosci, quid erit proprium vtrique, dissonis repugnantibus concidit: qui vero propria cognoscit, vnionemque custodit, neque naturas mentitur, neque ignorare vnionem posset.* Quibus perspicuè patet, quomodo S. Iulius duas naturas fateatur, nam naturam prædictis verbis pro hypostasi accepit. Reprehendit enim alia non pauca absurda,

Nicaenum Credo [illegible]

EPHRAEMIUS. quæ ij contra quos scripsit S. Ephræmius suæ epistolæ inseruerunt, plena esse impietatis ostendens. Illud vero mirum videri queat, quæ prædixit Cyrillus, eadem iterum a concilio pronuntiari: vt illud, inquam, *Nusquam sublata naturarum differentia per vnionem*. Et iterum hoc: *Concurrentibus naturis in vnam personam & in vnam hypostasin*. Hæc sunt quæ in Cyrillo infesti calumniantur. Hæc vir Dei Ephræm exequitur. Apponit vero epistolas S. Simeonis, qui in seditione Cionensi occubuit, & Baradati ad Basilium Antiochiæ Episcopum missas; item ad Leonem Imperatorem, horum vtriusque propriè ad alterum duorum secundum vnam scripta. Iacobi enim vna & ipsa ad sanctissimum Basilium mittitur. omnes enim candido & simplici stylo conscriptæ, S. vero spiritu plenæ & sacrâ doctrina. Similiter prædicant Chalcedonensem synodum in sacris hisce dogmatibus constanter manere, communi scriptorum testimonio, & qui eas suscipiunt amare ac prædicare, quæ in ea decreta sunt, consolationem admonitionemque continentes.

ἃ πρὸς οὓς ἀντέγραψεν ὁ φιλόθεος Ἐφραίμιος τῇ οἰκείᾳ ἐντεθείκασιν ἐπιστολῇ, δεικνὺς αὐτὰ δυσσεβείας γέμοντα. ἐκεῖνο δὲ ἐστι θαυμάζειν ἄξιον, ὅτι ἃ Κύριλλος μὲν προεῖπεν, *ἐκεῖ δὲ ἡ σύνοδος λαβοῦσα περιέτεινε. λέγω δὴ τὸ, οὐδαμοῦ τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς ἀνῃρημένης διὰ τὴν ἕνωσιν. καὶ πάλιν τὸ, συντρεχουσῶν τῶν φύσεων εἰς ἓν πρόσωπον καὶ μίαν ὑπόστασιν. ταῦτα οἱ ἐπὶ Κυρίλλῳ σεμνυνόμενοι διασύρουσιν. ἀλλὰ γὰρ ταῦτα διελθὼν ὁ θεοφιλὴς Ἐφραίμιος, παρατίθησι ἐπιστολὰς τοῦ τε ἐν ἁγίοις Συμεῶνος, τοῦ ἐν τῇ κίονι στάσιν ἀθλήσαντος, καὶ Βαραδάτου πρὸς Βασίλειον ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας, ἐπεσταλμένας· καὶ δὴ καὶ πρὸς Λέοντα τὸν βασιλέα ἑκατέρου τούτων *ἰδίᾳ πρὸς ἑκάτερον τοῖν δυοῖν *ἀνά μίας γεγραμμένης. τοῦ μὲν τοίγε Ἰακώβου μία, καὶ αὐτὴ πρὸς τὸν εὐσεβέστατον ἐγράφη *Βασίλειον. ἅπασαι δὲ ἀφελεῖ μὲν συντέθειν͵ται καὶ ἁπλῷ λόγῳ· πνεύματος δὲ πεπλήρωνται καὶ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν σοφίας. πρεσβεύουσι δὲ ὁμοίως τὴν ἐν Καλχηδόνι σύνοδον, ἐν τοῖς εὐσεβεστάτοις *ταύτης δόγμασι διαμένειν τοὺς γεγραφότας ἀνομολογοῦσαι, καὶ τοὺς δεχομένους αὐτὰς στέργειν, καὶ κηρύσσειν τὰ ἐν τῇ ὁσίᾳ σπουδῇ δογματισθέντα παράκλησίν τε καὶ παραίνεσιν συνεισάγουσαι. λάμπ.

* al. ἐκεῖνα. ἐν. ἐκεῖνο

* ἰδίᾳ. * ἀνὰ μίαν.

* Βασίλειον.

* ταύτῃ

CCXXX. B. EULOGII ARCHIEPISCOPI *Alexandriæ Orationes XI.*

LEcti S. Eulogij Archiepiscopi Alexandriæ orationum vndecim, volumen. Prima Romanum Pontificem cui inscripsit, appellat; qui à scriptore synodicam accepit epistolam, deesse autem illam ostendit, quod quatuor synodorum appellationes neque verbo probarit, neque hic inseruit, neque numerum vniuscuiusque synodi significarit, nec S. Leonis epistolæ ad verbum mentionem faciat. sed neque Eutyches, neque Dioscorus, neque Seuerus anathemati traditi sunt. Et quia hoc verbum, *in duobus*, obscurius quàm par erat, denunciatum est: Hæc erant quæ illæ synodum recipiens accusabat: Sanctus vero vir eorum de quibus accusabatur, rationem reddens, primò quidem comprehensa esse capitibus omnia synodalibus ait, quæ, vt recipiantur, digna visa sunt. Verùm de his pluribus agere non piget. Hoc verò studiosè & piè ad optimum ac perfectissimum exitum adducēs: cùm alia, tum sacram fidei nostræ addit confessionem, maximè inhærens sententiæ de incarnatione domini. In qua indiuisam & impermistam hypostaseos duarum naturarum vnionem profitetur, & vtrinque natas hæreses gladio dissecat veritatis. Vtitur autem verbo mistionis pie quidē, sed non vtitur secundum insanum Apollinarium, quomodo hac voce sit vtendum testatus, neque secūdum audacem Eutychem, sed vt lex pietatis permittit: vt qui nollet vnum filium dominū nostrū Iesum Christū declarare, duabus naturis indiuisis & inconfusis constare in perfecta humanitate & perfecta diuinitate: vt permistio secundum illum confusionem non significet, neque inducat diuisionē vocis *in duo*.

ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΠΑΠΑ ΑΛΕΞΑΝ-δρείας λόγοι ια.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ ἐν ἁγίοις Εὐλογίου [τοῦ πατριάρχου τῆς Ἀλεξανδρείας] βίβλος πληρουμένη λόγοις ια. τούτων ὁ πρῶτος Ῥώμης ἀρχιερέα ἐλέγχει, πρὸς ὃν ἔγραψεν· ὃς ἐδέξατο μὲν παρὰ τοῦ συγγραφέως ἐπιστολὴν συνοδικὴν, ἐνδεῖν δὲ αὐτὴν αὐτοῦ ἐδήλωσεν, ὅτι μήτε τῶν τεσσάρων συνόδων τὰς προσηγορίας ῥήματι εἶπε, μήδ᾽ ἔνθα συνέστησαν· ἀλλὰ μηδὲ τοῦ πλήθους τὸν ἀριθμὸν ἑκάστης ἐσήμηνε. καὶ ὅτι οὐδ᾽ ἡ τοῦ ἐν ἁγίοις Λέοντος ἐπιστολὴ ἐπὶ λέξεως μνήμης ἔτυχεν· ἀλλὰ μήδ᾽ Εὐτυχὴς μηδὲ Διόσκορος, μηδὲ Σεβῆρος τῷ ἀναθέματι παρεδόθησαν· καὶ *ὅτι ὁ ἐν δύο φωνὴ ἀμυδρότερον ἢ ὅσον ἐχρῆν ἀπηγγέλλετο. ἃ μὲν ὁ τὰ συνοδικὰ δεξάμενος ᾐτιᾶτο, ταῦτα ἦν· ὁ μὲν τοίγε θεοφιλὴς ἀνὴρ λόγον, ὑπὲρ ὧν ᾐτιάθη, διδοὺς· πρῶτον μὲν περιειλῆφθαι πάντα, φησὶν, ἐπὶ κεφαλαίων τοῖς συνοδικοῖς, ἃ ἔδοξε παραληφθῆναι· πλὴν πλατύτερον καὶ νῦν εἰπεῖν περὶ αὐτῶν, μηδένα λαβεῖν ὄκνον. τοῦτό *τε σπουδαίως καὶ θεοφρόνως ἐπιτελῶν εἰς τὸ ἄριστόν τε καὶ τελεώτατον· τά τε ἄλλα, καὶ τὴν περὶ τῆς πίστεως ἱερὰν ἡμῶν ὁμολογίαν διατίθησι, ἐμφιλοχωρῶν μάλιστα, τῇ κατὰ τὴν οἰκονομίαν θεολογίᾳ. ἐν ᾗ τῶν τε δύο φύσεων ἀδιαίρετόν τε καὶ ἀσύγχυτον τὴν καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσιν ὑμνεῖ, καὶ τὰς ἑκατέρωθεν αἱρετικὰς παραφυάδας τῇ μαχαίρᾳ τέμνει τῆς ἀληθείας. κέχρηται δὲ καὶ τῇ λέξει τῆς κράσεως εὐσεβῶς μὲν· πλὴν κέχρηται, μὴ κατὰ τὸν ἄνουν Ἀπολινάριον, τῇ φωνῇ κεχρῆσθαι διαμαρτυρόμενος· μὴ μέντοιγε [μηδὲ] κατὰ τὸν δυσσεβῆ Εὐτυχῆ· ἀλλ᾽ ὡς ὁ τῆς εὐσεβείας νόμος βούλεται. ἅτε δὴ ἕνα τὸν κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τρανολογεῖν ἐν δύο φύσεσι ἀδιαιρέτοις τε καὶ ἀσυγχύτοις εἰδὼς, ἐν τελείᾳ θεότητι καὶ τελείᾳ ἀνθρωπότητι. οὔτε τῆς κράσεως σύγχυσιν αὐτῷ δηλούσης, οὔτε τῆς ἐν δύο φωνῆς διαίρεσιν παρεισαγούσης.

CCXXX. Eulogij archiepiscopi Alexandrea, orationes XI.

* ὅτι.

* δὲ.

τούτοις

τούτοις δὲ καὶ Ἀθανάσιον καὶ Κύριλλον συμβαίνειν ὑπαγορεύει, οἷς αὐτὸ διωμολόγηται μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην. ἐν ᾧ γὰρ εἰρήκασι σεσαρκωμένην, τὴν προσληφθεῖσαν ἀνεκήρυξαν φύσιν. ταῦτα δὲ εἰπὼν, καὶ ὡς ἐν ἄλλοις αὐτοῦ πόνοις, γυμνάζει τὴν προειρημένην φωνὴν, ἐπισημηνάμενος τριπλῇ ὅτι διαμερίζεται διανοίᾳ τὴν παροῦσαν χρῆσιν. [τὸ σεσαρκωμένην] καὶ γὰρ [τὸ] σεσαρκωμένη, ἢ ἀντὶ τοῦ σαρκὶ *ἐσχηματισμένη, καὶ οἷον εἰδοποιηθεῖσα, ὥσπερ ὁ χαλκὸς τῇ μορφῇ τοῦ ἀνδριάντος ἐκληφθείη ἄν· ἢ ὅτι εἰς σάρκα τῆς τοῦ λόγου φύσεως τραπείσης, καὶ οἷον ἀποσαρκωθείσης, μία προῆλθεν ἡ φύσις· ἢ ὅτι μία οὖσα ἡ τοῦ λόγου φύσις, κατὰ τὴν οἰκονομίαν οὐκ ἔτι μία μόνη, ἀλλὰ καὶ μετὰ σαρκὸς θεωρεῖται, τὸ ἄτρεπτον καὶ ἀναλλοίωτον ἑαυτῇ τε καὶ τῇ προσληφθείσῃ σαρκὶ διασώζουσα. αἱ μὲν οὖν πρῶται δύο ὑπολήψεις Ἀπολιναρίου ἴσασι καὶ Εὐτυχέα. ἡ δὲ τρίτη δόξα τοῦ κηρύγματός ἐστι τῶν ἀποστόλων, ἣν καὶ ὁ τῶν μακαρίων πατέρων ἡμῶν χορὸς ἐκεῖθεν μαθὼν *συνετήρησεν. καὶ δῆλον ὡς, εἴ τις εὐσεβεῖν ἐθέλει ἐν τῷ λέγειν μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, τὸ αὐτὸ φρονεῖν ἂν χαρακτηρισθείη τοῖς δύο φύσεις ἀδιαιρέτους καὶ ἀσυγχύτους ἐν τῷ ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ Χριστῷ θεωροῦσί τε καὶ δοξάζουσιν. εἰ δὲ μὴ, πρὸς Ἀπολινάριον *καὶ Εὐτυχέα πάντως δραμεῖται. καὶ γὰρ ἐνταῦθα τὴν μίαν μὲν φύσιν ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως εἰρῆσθαι· τὸ δὲ σεσαρκωμένην, ἀντὶ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. ὡς μηδὲν διαφωνεῖν τὸν λέγοντα, μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, ἢ μίαν ὑπόστασιν τοῦ λόγου ἀνθρωπίνην φύσιν ἀναλαβοῦσαν. διὸ καὶ οἱ πατέρες ἡμῶν ἐξηγούμενοι τὴν φωνὴν, ἐπάγουσιν· οὐκ ἀνῃρημένης τῆς τῶν φύσεων διαφορᾶς *διὰ τὴν ἕνωσιν· σωζομένης δὲ μᾶλλον ἑκατέρας ἐν τῷ ἰδίῳ τῆς φύσεως ὅρῳ τε καὶ λόγῳ, ἐν τῷ αὐτῷ [καὶ] ἑνὶ Χριστῷ τῷ θεῷ ἡμῶν. ὥστε εἰ τὰ σωζόμενα μὲν θεωρεῖται, τὰ θεωρούμενα ὁμολογεῖται· ἃ δὲ ὁμολογεῖται, καὶ ἀριθμεῖται· φανερὸν ὅτι τὸ λέγειν εὐσεβῶς μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, καὶ τὸ δύο φύσεις ἀδιαιρέτους ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει, διαφορὰν οὐδεμίαν εἰς τὸν τῆς εὐσεβείας ἐμποιεῖ λόγον. ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἕτερα εἰπὼν, περατοῖ τὸν πρῶτον λόγον.

Ὁ δὲ δεύτερος ἐπιγέγραπται μὲν δογματικὸς, ἔκθεσιν δὲ ὀρθῆς ἀπαγγέλλει πίστεως· ἐν ᾗ τήν τε τριάδα εὐσεβόφρονως θεολογεῖ, καὶ τὰ περὶ τὴν οἰκονομίαν ὁμοίως διέξεισι· συνοπτικώτερον μὲν ἢ ἐν τῷ προτεταγμένῳ ταῦτα διεξιὼν, οὐδὲν μέντοι τῆς ἀκριβείας καθυφιείς. καὶ ταῦτα διαδραμὼν, εἰς παραίνεσιν περαίνει τὴν σπουδὴν, δι' ἧς τοὺς τῆς ἐκκλησίας ἀποφοιτῶντας τὴν κοινὴν ὁμόνοιαν ἀσπάζεσθαι παρακαλεῖ. ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ φησὶν ὡς τῶν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ παραδιδομένων ὑπὸ τῶν ὑπηρετῶν τοῦ λόγου διδαγμάτων, τὰ μέν ἐστι δόγματα, τὰ δὲ κηρύγματα· καὶ ἡ διαφορὰ, τὰ μὲν δόγματα, μετ' ἐπικρύψεως καὶ σοφίας ἀπαγγέλλεται, καὶ τὴν ἀσάφειαν πολλάκις ἐξεπίτηδες περιβάλλεται, ὡς ἂν μὴ βεβήλοις εἴη τὰ ἅγια ἔκθετα, καὶ οἱ μαργαρῖται τοῖς χοίροις προκείμενοι· τὰ δὲ κηρύγματα χωρίς τινος ἐπικρύψεως ἀπαγγέλλεται, καὶ μάλιστα ὅσα εἰς λόγον ἐντολῶν καὶ θείου φόβου συντήρησιν ἀναφέρεται. ἔστι δὲ καὶ τῶν δογμάτων ἔτι τινὰ μυστικώτερα, ἃ παντελῶς (ὡς τὸ ἔπος φάναι) σεσίγηται· ἐκείνοις δὲ μόνοις μυστικῶς παραδίδοται, *οἳ διὰ λόγου ζῶντος ἔχουσι πνευματικὴν σοφίαν πιστοῖς ταῦτα *παρατίθεσθαι.

* al. ἐσχηματισμένη
* διετήρησεν
* al. τὸν
* al. ἢ κατὰ τὴν
* al. οἷς.
* al. παρατίθεται.

EVLOGIVS.

Eadem autem sentire Athanasium & Cyrillum prædicat, qui vnam verbi naturam incarnatam confessi sunt. Cum enim *incarnatam* dixerunt, assumptam naturam prædicarunt. In his pergens, vt & in aliis eius scriptis contendit super hac voce, tribus ostendens modis capi posse vocem *incarnatam*. Etenim *incarnata*, pro carnem induta, & veluti effigie cōformata, quemadmodum æs simulachri forma, sumi possit; vel quod conuersa verbi natura in carnem, & quasi incarnata vna prodiit natura: vel quod vna existens verbi natura, secundum incarnationem non amplius vna sola, sed cum carne spectetur, incommutabilitatem atque integritatem sibi & assumptæ carni conseruans. Primæ itaque duæ significationes Apollinarij & Eutychis, tertia verò ex mente Apostolorum est, quam & SS. Patrum nostrorum cœtus inde mutuatus retinuit. Clarum verò est, si quis piè sentire velit, dicendo vnam Verbi naturam incarnatam, gratiam adepturum, sentiendo cum iis qui duas naturas inconfusas atque impermixtas in vno & eodem Christo esse & cognoscunt, & statuunt. Alioqui cum Apollinario & Eutyche sentit. Etenim vnam hic naturam pro persona dictam esse, *Incarnatam* verò pro humana natura: vt nihil intersit dicere vnam verbi naturam incarnatā, vel vnam verbi personam humanam assumpsisse naturam. Quamobrem patres nostri hanc vocem explanantes adducunt: non sublata naturarum differentia per vnionem, sed potius vtraque conseruata in proprio naturæ termino & verbo, in vno eodemque Christo Iesu Deo nostro. Quare si conseruata cognoscantur, cognita prædicentur, & quæ prædicantur, & numerentur: perspicuum est piè dicendo vnam verbi naturam incarnatam, & illud, duas naturas in vnione hypostatica indiuisas, nullam differentiam piis adferre. His ac similibus prima absoluitur oratio.

Incarnati triplex significatio.

Secunda dogmatica inscribitur, quæ fidei expositionem continet, quæ piè & sincerè de veritate sentit, & hæc de incarnato Christo eodē modo prosequitur, compendiosius hæc quam supra exequēs, nihil tamen accurationis omittens, & hæc percurrens in admonitionem desinit, & eos qui ab Ecclesia se segregarunt, ad communem consensionem reuocare conatur. Hoc libro ait, earum quæ in Ecclesia sunt à verbi ministris traditæ doctrinæ, quædam dogmata sunt, quædam præconia & differentia: dogmata cum occultatione & sapientia declarantur, & obscuritati sæpe de industria inuoluuntur, ne profanis sint sancta exposita, & margaritæ porcis obiiciantur: præconia sine vlla obscuritate dicuntur, & ea præsertim quæ de præceptorum & diuinæ reuerētiæ obseruatione tractant. Esse præterea dogmata quædam obscuriora, quæ omnino, vt ita dixerim, tacentur: solis verò illis mysticè tradita, qui fideles habent spiritualē sapientiam per verbū viuum.

EVLOGIVS. Præterea distinctionem eorum, quæ de Christo dicuntur, facit, quædam reuera & propriè dicta asserens: alia per transumptionem. Capiuntur enim a nobis, quemadmodum ipse caput sit omnium, quæ a nobis dicuntur, peccatum, maledictum, & si qua similia. Ait enim Apostolus: *Qui non nouerat peccatum, pro nobis peccatum fecit.* Et iterum: *Christus nos redemit à maledicto legis, factus pro nobis maledictum.* Sic & inobedientiam nostram & ignorantiam, vt caput integri corporis suscepisse. & illud, Deus meus, Deus meus, vt quid dereliquisti me, per ineffabilem amorem, nostra tanquam sua assumpserit.

2. Cor. 5. 21. Gal. 3. 13.

Tertia oratio aduersus calumniantes sanctos Patres, & Concilium Chalcedonense decertat. Primò verò epistolas ad Succensum à B. Cyrillo conscriptas, & quæ huc pertinere videntur diiudicat. Etenim aduersarij ab huiusmodi vocibus tanquam a turre quadam aduersus dogmata pietatis incurrunt. Hinc & alias calumnias refellit. Nam hæreticorum opinionem primum quidem proponit secunda epistola ad Succensum, quæ ait, dicere duas esse naturas indiuisas post vnionem, contrarium esse iis, qui vnam Verbi naturam incarnatam colunt. Contra quos veritatis patronus disserit, vt qui vnam Verbi naturam incarnatam docent, eatè voce volunt demonstrare eam quæ est per hypostasim: & quod Verbum hominem præexistentem non assumpserit, sed reuera caro factum sit. Hæc autem vox non satis demonstrat mysterij perfectionem. Vbi enim licet accipere per vocem, fuerit ne animata assumpta caro, nec ne? & an solum carne indutum, vel reuera natum sit caro? Vnde porrò quod perfecta & inconfusa, concurrentia permanserint? nihil enim horum clarum ex ea reperies. Propterea enim & Apolinario & Eutychi propositus locus conuenit, huic quidem coniuncta confundenti, Apollinario verò inanimatam carnem imaginanti. Quin & hæc vox placet Maneti, imaginariam & adumbratam fingenti incarnationem. Qui verò duas inconfusas asserunt naturas, inconfusa quidem concurrentia conseruant, neque hi per easdem voces vnionem hypostaticam prædicant. Fieri enim potest, vt contrà improbe capiant quod vnitum est, (vt Nestorius) honore & gloria, & aliis hæreticorum inuentis. Ideo & B. Cyrillus in fine huius epistolæ, *indiuisum*, ait, *additum, videtur nostra recta fidei esse signum: illi vero non ita sentiunt.* Indiuisum enim apud illos, secundum nouas Nestorij voces, alio modo sumitur. Dicit enim honoris paritate, & voluntatis & auctoritatis indiuisum hominem esse, in quo Dei Verbum habitauit. Quare dupliciter magnus ille Cyrillus indiuisum intelligit, aliud quidem hæreticè, aliud verò propriè & orthodoxè. Duobus autem modis indiuisum vsurpando, verè dixit: dicere vnam Verbi naturã incarnatã, pugnare contra Nestorianos asserentes duas naturas indiuisas.

ὅτι δὲ διαστολὴν τῶν ἐπὶ Χριστοῦ λεγομένων ποιεῖται, τὰ μὲν ἀληθῶς καὶ κυρίως ὑποτιθέμενος λέγεσθαι· τὰ δὲ κατ' ἀναφοράν. ἀναφέρεσθαι γὰρ ἀφ' ἡμῶν, ὡς κεφαλῆς ἐκείνου πάντων ἡμῶν ἀναχθομένου γίνεσθαι, ἥ τε ἁμαρτία, καὶ ἡ κατάρα, καὶ ὅσα τὰ παραπλήσια. λέγει γὰρ ὁ Ἀπόστολος· τὸν μὴ γνόντα ἁμαρτίαν, ὑπὲρ ἡμῶν ἁμαρτίαν ἐποίησε. καὶ πάλιν· Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν ἐκ τῆς κατάρας τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα. οὕτω δὲ καὶ τὸ ἀνυπότακτον ἡμῶν, καὶ τὴν ἄγνοιαν, ὡς κεφαλὴν τοῦ ὅλου σώματος, ἀναδέχεσθαι· καὶ τὸ Θεέ μου Θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες; δι' ἄφατον φιλανθρωπίαν ὡς ἑαυτοῦ τὰ ἡμέτερα οἰκειούμενον.

Ὁ δὲ τρίτος λόγος κατὰ τῶν συκοφαντησάντων τοὺς ἁγίους πατέρας, καὶ τὴν ἐν Καλχηδόνι σύνοδον, ἀγωνίζεται. καὶ πρῶτον μὲν τὰς πρὸς Σούκενσον ἐπιστολάς, αἳ τῷ μακαρίῳ Κυρίλλῳ ἐγράφησαν, καὶ ὅσα ἄλλα ταύταις συνέχειν δοκοῦσι, διακρίνει. καὶ γὰρ οἱ δι' ἐναντίας ἀπὸ τῶν τοιούτων φωνῶν, ὥσπερ ἀπό τινος ἀκροπόλεως, καταβρέχειν τῶν τῆς εὐσεβείας δογμάτων φρυάττονται. ἔπειτα δὲ καὶ τὰς ἄλλας συκοφαντίας ἀποσκευάζεται. τὸ μὲν οὖν αἱρετικὸν φρόνημα, πρῶτον μὲν προτείνει τῆς δευτέρας πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῆς χρῆσις, ἥτις τὸ δύο λέγειν φύσεις ἀδιαιρέτους μετὰ τὴν ἕνωσιν, ἐναντίον εἶναι φησὶ τοῖς μίαν πρεσβεύουσι τοῦ λόγου φύσιν σεσαρκωμένην. πρὸς οὓς διαλεγόμενος ὁ συνήγορος λέγει τῆς ἀληθείας, ὡς οἱ μίαν τοῦ λόγου φύσιν σεσαρκωμένην δοξάζοντες, σαφῆ μὲν βούλονται διὰ τῆς φωνῆς ποιεῖν τὴν καθ' ὑπόστασιν, καὶ ὡς ὁ λόγος οὐκ ἄνθρωπον προϋποστάντα προσέλαβεν, ἀλλὰ σὰρξ ὡς ἀληθῶς γέγονεν· ἡ δὲ οὐκ ἐξαρκεῖ τοῦ μυστηρίου δεῖξαι τὸ τέλειον. ποῦ γὰρ ἔστι διὰ τῆς φωνῆς λαβεῖν, εἴτε ἔμψυχος ἦν ἡ ἀναληφθεῖσα σάρξ, ἢ μή· καὶ εἰ ἐσχημάτιστο μόνον τῇ σαρκί, ἢ ἀληθῶς ἐπεφύκει σάρξ; πόθεν δέ, ὅτι τέλεια ἢ ὅτι ἀσύγχυτα [τὰ] συνελθόντα μεμενήκασιν; οὐδὲν γὰρ τούτων διακεκριμένον ἐστὶν ἐξ αὐτῆς εὑρεῖν. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ Ἀπολιναρίῳ καὶ Εὐτυχεῖ τὸ προκείμενον χωρίον προσπίπτουσι· τῷ μὲν συγχέοντι τὰ συνελθόντα· Ἀπολιναρίῳ δέ, ἄψυχον τὴν σάρκα φανταζομένῳ. ἀλλὰ καὶ Μάνεντι φίλον ἡ φωνή, σχήματι καὶ φαντασίᾳ τὴν ἐνανθρώπησιν πλάττοντι. οἱ μέν τοι λέγοντες δύο φύσεις ἀδιαιρέτους, ἀσύγχυτα μὲν τὰ συνελθόντα φυλάττουσιν, οὐδ' οὗτοι μέν τοι διὰ τῶν αὐτῶν φωνῶν τὴν καθ' ὑπόστασιν κηρύττουσιν ἕνωσιν. δυνατὸν γὰρ πάλιν *κακούργως λαβεῖν τὸ ἑνωμένον, ὡς ὁ Νεστόριος, τιμῇ καὶ δόξῃ καὶ τοῖς ἄλλοις αἱρετικοῖς ἐπιτεχνάσμασιν. διὰ τοῦτο καὶ ὁ θεῖος Κύριλλος κατὰ τὸ πέρας τῆς εἰρημένης ἐπιστολῆς· τὸ δὲ *ἀδιαίρετον ἔφη, προστεθὲν, δοκεῖ μέν πως παρ' ἡμῖν ὀρθῆς δόξης εἶναι σημαντικόν· αὐτοὶ δὲ οὐχ οὕτω νοοῦσι. τὸ γὰρ ἀδιαίρετον παρ' αὐτοῖς κατὰ τὰς Νεστορίου κενοφωνίας, καθ' ἕτερον λαμβάνεται τρόπον. φασὶ γὰρ ὅτι τῇ ἰσοτιμίᾳ, τῇ ταυτοβουλίᾳ, τῇ αὐθεντίᾳ, ἀδιαίρετός ἐστι τοῦ Θεοῦ λόγου ὁ ἐν ᾧ κατῴκησεν ἄνθρωπος. ὥστε διττὸν καὶ ὁ μέγας Κύριλλος οἶδε τὸ ἀδιαίρετον· τὸ μὲν αἱρετικῆς δόξης, τὸ δὲ οἰκεῖόν τε καὶ ὀρθοδόξου φρονήματος. διχῇ δὲ τοῦ ἀδιαιρέτου λεγομένου, ἀληθῶς ἔφησε μάχεσθαι τὸ λέγειν μίαν τοῦ λόγου φύσιν σεσαρκωμένην, τοῖς κατὰ Νεστόριον φάσκουσι δύο φύσεις ἀδιαιρέτους.

* πανούργως.
* ἀδιαιρέτως.

αὐτὸ

αὐτὸ δὲ τοῦτο τὸ εἰπὸν ὀρθῆς γίνεται δόξης, ἀπομερισθὲν τῆς ὁμωνυμίας. ἀπομερίζεται δὲ κατ' ἄλλοις τρόποις: μάλιστα δὲ ἐν τῷ τὴν καθ' ὑπόστασιν προσλαβεῖν ἕνωσιν. αὕτη γὰρ ἡ προσθήκη τὸ ἀκριβὲς πληροῦσα, καὶ τὸν δόλον ἐλαύνει Νεστορίου, καὶ τοὺς συκοφάντας τῆς δυσσεβείας καταισχύνει. ἀτελὴς οὖν ἑκατέρα φωνὴ, ὡς ἐκ τῶν εἰρημένων δῆλον καθέστηκε, μὴ προσλαβοῦσα τὴν ἑτέραν· λέγω * δὴ καὶ ἡ λέγουσα μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, καὶ ἡ δύο φύσεις ἀδιαιρέτους: τελειοῦται δὲ ἑκατέρα συμπλεκομένη τῇ ἑκατέρᾳ. ἡ μὲν γὰρ τοῦ λόγου φύσις σεσαρκωμένη τὴν καθ' ὑπόστασιν ἁπλῶς ἕνωσιν εἰσάγει: ὁ δὲ τὰς δύο φύσεις λέγων ἀδιαιρέτους, τὸ ἄφυρτόν τε καὶ ἀσύγχυτον τῶν συνελθόντων μηνύει. ἐκ τούτου ἀπομερισθεῖσα φωνὴ θατέρας ἡ ἑτέρα, καὶ σοφιστικῶς προσαγομένη δικαιοτάτην αὖ τὴν κατάγνωσιν ἐπάγεται. ὥστε δικαίως καὶ ὁ ἱερὸς Κύριλλος πρὸς Νεστόριον ἀποτεινόμενος, ὡς ἀτελῆ τὴν λέγουσαν ῥῆσιν δύο φύσεις ἀδιαιρέτους, καὶ μὴ ἐξαρκοῦσαν τὸ αἱρετικὸν φρόνημα διελέγξαι, διαβάλλεται καὶ μάχεσθαι αὐτῇ τὴν λέγουσαν μίαν [φύσιν] τοῦ λόγου σεσαρκωμένην. μεθ' ἧς εἰ συντεθεῖσα προσῆλθεν, ἀκέραιον τὴν εὐσέβειαν ἐδήλου, τὰς δύο φύσεις ἀδιαιρέτους ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει τρανολογοῦσα. οὕτω δὴ κἂν μίαν τις προσφέρῃ τοῦ λόγου φύσιν σεσαρκωμένην, καὶ μάλιστα πρὸς Ἀπολινάριον * ἀπομαχόμενος, ἢ Μάνεντα, ἢ Εὐτυχέα, ἀτελῶς τι αὖ προσφερόμενος εἴη, καὶ τῷ ἐκείνων μᾶλλον φρονήματι συνεπαμύνων· καὶ τὴν τοῦ Κυρίλλου δόξαν διαπολεμῶν καὶ ἀνατρέπων, καὶ συνελαύνων δὲ καὶ * τὰς δύο φύσεις ἀδιαιρέτους ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ὁμολογοῦντας ἑνώσει. ὅτι δὲ τὸ δύο φύσεις ὁμολογεῖν ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει, σύνδρομόν ἐστι τῇ εὐσεβῶς δοξαζούσῃ γνώμῃ μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην: ἐμαρτύρησε προφανῶς ὁ φύλαξ τῆς ἀκριβείας Κύριλλος. τοὺς γὰρ ἀνατολικοὺς τοῦ θεοῦ ἀρχιερεῖς, μίαν μὲν τοῦ λόγου φύσιν σεσαρκωμένην οὐδαμῶς εἰπόντας, δύο δὲ φύσεις ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει καὶ δογματίζοντας καὶ φρονοῦντας, εὖ μάλα καὶ μετὰ πολλῆς τῆς εὐφροσύνης ἀπεδέξατο. ὁ μὲν γὰρ ἐν ἁγίοις Ἰωάννης, ὃς τὸν ἀρχιερατικὸν τῆς Ἀντιοχείας ἐκλέισε θρόνον, ἔγραφεν, ὅτι δύο φύσεων ἕνωσις γέγονε: διὸ ἕνα Χριστὸν, ἕνα υἱὸν, ἕνα κύριον ὁμολογοῦμεν. κατὰ ταύτην τὴν τῆς ἀσυγχύτου ἑνώσεως ἔννοιαν, ὁμολογοῦμεν τὴν ἁγίαν παρθένον, θεοτόκον· διὰ τὸ τὸν θεὸν λόγον σαρκωθῆναι καὶ ἐνανθρωπῆσαι. ὁ δὲ θεσμὸς τῆς ἀκριβείας ἐραστὴς Κύριλλος, ταῦτά τε καὶ τὰ τούτοις ἀκόλουθα τοῖς γράμμασι * ἀπομολογησάμενος, οὐ μόνον ἀσμένως καὶ περιχαρῶς προσήκατο: ἀλλὰ καὶ Παῦλον τὸν Ἐμέσης ἐπίσκοπον, ὃς ἐξ αὐτοῦ ἀπεστάλη ἐπὶ πανδήμου προσομιλήσαντα πανηγύρεως, ὃ ὑπῆρχεν αὐτῷ τε καὶ τῷ ἀποστείλαντι φρόνημα, ἐγκωμίοις τε ἐδεξιώσατο, καὶ ὡς ὁμογνώμονα ἐμεγάλυνεν. ἡ δὲ ὁμιλία διεξῄει, ὡς ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, [καὶ] τὸ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν· [καὶ ὅτι τὸ δεύτερον τῆς αὐτοῦ ἑρμηνεία ἐστὶ τοῦ, ὁ λόγος σὰρξ ἐγένετο, τὸ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν] τουτέστιν, ἐν τῇ ἡμετέρᾳ φύσει. τοιαῦτα μὲν ὁμιλήσας ὁ Παῦλος, τῶν Κυριλλίων ἀπήλαυσεν ἐπαίνων. ὅρα δὲ πάλιν καὶ τὸν Ἰωάννην δύο φύσεις κηρύττοντα, καὶ ἕνα υἱόν· ἕτερον σκηνὴ, καὶ ἕτερον τὸ σκηνοῦν· ἕτερον ναὸς, καὶ ἕτερον ὁ ἐνοικῶν θεός. πρόσεχε τοῖς λεγομένοις

* al. δὴ

* ἀπομαχόμενος.

* al. τὰς

* al. ἀπομολογησάμενος.

Idem autem quod dictum est, Ecclesiæ est orthodoxæ, si æquiuocatio tollatur. Tollitur autem & aliis modis, maximè verò, in assumendo vnionem hypostaticam. Eadem enim hæc additio accuratè adimplens, & fraudem Nestorij discutit, & hæreticos confundit. Imperfecta ergo est vtraque vox, vt ex prioribus patet, non alteram arripiendo. Itaque intelligo eam vocem, quæ dicit, vnam Verbi naturam incarnatam, & illam, quæ dicit, duas naturas inconfusas, vtramq; perficere inter se copulatam. Verbi enim natura incarnata vnionem hypostaticam simpliciter profert, qui verò duas asserit indiuisas naturas, immixtum & inconfusum eorum, quæ coniunguntur significat. Igitur diuisa vox altera ab altera, & captiosè adducta iustissimam reprehensionem meretur. Quare rectè S. Cyrillus in Nestorium inuectus, vt imperfectam vocem dicentem duas indiuisas naturas, & non valentem hæreticorum sectam refutare, accusat, & pugnare [ait] cum illa quæ dicit vnam naturam incarnatam. Cum qua si composita veniat, sinceram pietatem ostendit, duas indiuisas naturas in vnione hypostatica clarè prædicans. Sic certè licet quis vnam Verbi naturam incarnatam dixerit, & maximè cum Apolinario dimicans, aut Manete, aut Eutyche, imperfectè proferat, & illorum sententiam potius adiuuans; & Cyrilli sententiam oppugnans, & inuertens, & constringens eos, qui duas naturas indiuisas in vnione hypostatica confitentur: quod autem duas naturas confiteri in vnione hypostatica, congruat cum Ecclesia vnam naturam Verbi incarnatam docente, Cyrillus accuratæ veritatis custos clarè ostendit. Orientis enim Episcopos negantes vnam Verbi incarnatam, duas verò naturas in vnione hypostatica & docentes & sentientes, rectè & lubentissimè excepit. S. enim Ioannes, qui Antiochenam tenuit sedem, scripsit, duarum factam esse vnionem naturarum & ideò vnum Christum, vnum filium, vnum dominum nos confiteri: secundum hanc inconfusæ vnionis intelligentiam, confitemur Deiparam Virginem Dei matrem esse, quia Dei Verbum incarnatum est, & carnem induit. Ardens ille veritatis studiosus Cyrillus, hæc & his consimilia scripturis asserens, non modo libenter & iucundissime accessit, sed & Paulum Emisenum. qui ab ipso missus erat in publico cœtu concionaturus, quæ & sibi & mittenti Cyrillo fuerit sententia, laudibus excepit, & vt eadem sentientem magnificeit. Concio vero persequitur illud, *Verbum caro factum est, & habitauit in nobis.* [Secundo interpretatus est: *Verbum caro factum est, & habitauit in nobis.*] hoc est in nostra natura. Talia Paulus ille prædicans, Cyrilli laudibus ornatur. Respice iterum Ioannem duas naturas declarantem, & vnum filium; aliud tabernaculum, aliud inhabitans, aliud templum, aliud inhabitans Deus. Attende dicto,

EVLOGIVS.

Ioan. 1. vulgat.

EVLOGIVS. non dixit, alius est & alius, vt de duobus Christis aut duobus filiis. Sed *aliud & aliud*, vt de duabus naturis. Quando ergo dixit, *habitauit in nobis*, & duas dixit naturas, tum & hoc addidit, *& vidimus gloriam eius, gloriam quasi vnigeniti.* Hæc & id genus alia S. Euangelistæ Ioannis verba docent vera esse cum prædictis dogmata. A propria auspicatus doctrina ait, S. Isaias propheta Christi doctorum eloquentiam prænuncians ait: *Haurietis aquas in gaudio de fontibus Saluatoris.* (Esai. 12. 3.) Ecce hausimus nobis aquas è diuino fonte, prædicti, inquam, doctoris, qui S. Spiritus facibus accensus, ostendit nobis magnum & sanctum Saluatoris mysterium. Sic S. Ioannem duas naturas sursum deorsum vertentem, feruidus ille veritatis adamator Cyrillus sacrum fontem appellat, lumine S. Spiritus plenum, & clarum prædicatorem magnorum & sanctorum Christi mysteriorum: Neque hunc solum, sed de commemorato antea Paulo ad Ioannem scribens, qui de voce dixit. Veniente Alexandriam confratre in domino pio, & sacris iisdem initiato, animi voluptate impleti sumus, & valde probabiliter, vt viri ita mediantis. & iterum, modum excedens, & non facile excusandum ecclesiarum dissidium contigit, nunc maxime domino impleti sumus, proferente epistolam B. Paulo Episcopo, irreprehensibilem habens fidei professionem. Sic quidem iucunditate dignum Paulum fuisse, & allatam Orientalium fidem irreprehensibilem prædicare. Adhæc accuratè ostendens, in quibus cum Orientalibus consentiat, & quæ communiter allegant. ne contentiosam transferre securitatem, accipiat ad quod volet, pacificam consensionem, & constitutionem verbis ipsis caput hoc postremum facit. Scimus viros diuinos scripturæ peritos quas de domino voces protulerint, partim dum veluti vni personæ illas communicant, partim dum velut in duas distribuunt, & quasdam Deo dignas respectu diuinitatis Christi, quasdam abiectas respectu humanitatis tradunt; quibus adiungit & suum iudicium; quæ cum nostris vocibus conueniunt, sic & illos sentientes reperimus: *Vnus enim dominus, vna fides, vnum baptisma?* (Ephes. 4. 5.) Sensimus vniuersorum saluatorem Deum, aliis inuicem congaudentes, quia diuinæ scripturæ, & traditioni SS. Patrum fidem habent consentientem, quæ apud vos & nos sunt ecclesiæ. Et quis alius sit generosior, & fide Cyrillo dignior, ad Cyrillum interpretandum, & eiusdem sententiam puram & hæreticis mixturis non inquinatam constituere, in quibus indifferenter opinari se, & Orientales de pietate renunciarunt. Ostendit clarè non differre & hoc, in vna persona, vel in vna hypostasi duas naturas indiuisas confiteri, & hoc, vnam Verbi naturam incarnatam anima rationali & intelligibili. Non ad Orientales modo scribens, similem illis testatur opinionem:

οὐκ* εἶπεν ἕτερος καὶ ἕτερος, ὡς ἐπὶ δύο Χριστῶν, ἢ δύο υἱῶν· ἀλλ' ἕτερον καὶ ἕτερον, ὡς ἐπὶ δύο φύσεων. ὅτε οὖν εἶπεν· ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν, καὶ ἐκήρυξε δύο φύσεις. τότε ἐπήγαγε· καὶ ἐθεασάμεθα τὴν δόξαν αὐτοῦ, δόξαν ὡς μονογενοῦς. ταῦτα οὖν καὶ τοιαῦτα, τοῦ ἱεροῦ συγγραφέως Ἰωάννου, ἐπιμαρτύρεται μὲν τοῖς εἰρημένοις δογμάτων ὀρθότητα· τῆς δὲ οἰκείας ἀπαρχόμενος διδασκαλίας,* ὧδέ φησιν· ὁ μακάριος προφήτης Ἡσαΐας τὴν ἐν Χριστῷ διδασκάλων τὰς εὐστομίας προαναχηρύττων ἔλεγεν· ἀντλήσατε ὕδωρ μετ' εὐφροσύνης ἐκ τῶν πηγῶν τοῦ σωτηρίου. ἰδοὺ τοίνυν ἠντλήσαμεν ἡμῖν ὕδωρ ἐξ ἁγίας πηγῆς, τοῦ προλαβόντος φημὶ διδασκάλου, ὃς καὶ ταῖς τοῦ πνεύματος δᾳδουχίαις λελαμπρυσμένος διεσάφησεν ἡμῖν τὸ μέγα καὶ σεπτὸν τοῦ σωτῆρος μυστήριον. οὕτω τὸν ἱερὸν Ἰωάννην, δύο φύσεις ἄνω καὶ κάτω στρέφοντα, ὁ τῆς ἀληθείας θερμὸς ἐραστὴς Κύριλλος πηγὴν μὲν ἁγίαν ἀποκαλεῖ, τῆς δὲ τοῦ παναγίου πνεύματος φωτοχυσίας ἔμπλεων καὶ λαμπρὸν ὑποφήτην τοῦ κατὰ Χριστὸν σεπτοῦ καὶ μεγάλου μυστηρίου. οὐ μόνον δὲ, ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ μνημονευθέντος ἀρχιερέως Παύλου, πρὸς τὸν αὐτὸν ἐν ἁγίοις Ἰωάννην ἀντιγράφων, ὧδέ φησιν ἐπὶ λέξεως.* ἀφικομένου τοίνυν εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν τοῦ κυρίου καὶ θεοσεβεστάτου ἀδελφοῦ καὶ συλλειτουργοῦ Παύλου, θυμηδίας ἐμπεπλήσμεθα, καὶ σφόδρα εἰκότως, ὡς ἀνδρὸς τοσούτου μεσιτεύοντος. καὶ πάλιν, ὅτι [γ] περιττῇ παντελῶς καὶ οὐκ εὐαφόρμως τῶν ἐκκλησιῶν ἡ διχοστασία γέγονε, νυνὶ μάλιστα πεπληροφορήμεθα, τοῦ κυρίου τοῦ θεοσεβεστάτου Παύλου τοῦ ἐπισκόπου χάρτην προσκομίσαντος, ἀδιάβλητον ἔχοντα τῆς πίστεως τὴν ὁμολογίαν. οὕτω μὲν οὕτω καὶ τὸν ἀρχιερέα Παῦλον θυμηδίας* ἄξιον γενέσθαι, καὶ τὴν προσκομισθεῖσαν δι' αὐτοῦ τῶν ἀνατολικῶν πίστιν, τὸ ἀδιάβλητον ἔχουσαν, ἀνακηρύττει. ἐπὶ δὲ τούτοις δεικνὺς ἐναργῶς, ἐφ' οἷς τοῖς ἀνατολικοῖς συμβαίνει, καὶ ἃ κοινῇ πρεσβεύουσιν· ἵνα μὴ τὸ φιλόνεικον μεταφέρειν ἄδειαν λάβοι πρὸς ὃ βούλοιτο, τὴν εἰρηνικὴν ὁμόνοιάν τε καὶ κατάστασιν αὐτοῖς ῥήμασι κεφάλαιον τελευταῖον ταῦτα ποιεῖται. τὰς δὲ εὐαγγελικὰς καὶ ἀποστολικὰς περὶ τοῦ κυρίου φωνὰς ἴσμεν, τοὺς θεολόγους ἄνδρας τῶν γραμμάτων, τὰς μὲν κοινοποιοῦντας ὡς ἐφ' ἑνὸς προσώπου· τὰς δὲ διαιροῦντας, ὡς ἐπὶ δύο φύσεων· καὶ τὰς μὲν θεοπρεπεῖς κατὰ τὴν θεότητα τοῦ Χριστοῦ, τὰς δὲ ταπεινὰς κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα παραδιδόντας. οἷς ἐπιφέρει καὶ τὴν οἴκοθεν κρίσιν, λέγων· ταύταις ἡμεῖς ἐντυχόντες ταῖς ἱεραῖς φωναῖς, οὕτω τε καὶ αὐτοὺς* φρονοῦντας εὑρίσκοντες· εἷς γὰρ κύριος, μία πίστις, ἓν βάπτισμα· ἐδοξάσαμεν τὸν τῶν ὅλων σωτῆρα θεὸν, ἀλλήλοις συγχαίροντες, ὅτι ταῖς *θεοπνεύστοις γραφαῖς καὶ τῇ παραδόσει τῶν ἁγίων πατέρων συμβαίνουσαν ἔχουσι πίστιν, αἵ τε παρ' ὑμῖν καὶ αἱ παρ' ἡμῖν ἐκκλησίαι. καὶ τίς ἂν ἄλλος εἴη μεγαλοφωνότερος ἢ ἀξιοπιστότερος Κυρίλλου, Κύριλλον ἑρμηνεῦσαι καὶ τὸ αὐτοῦ φρόνημα καθαρὸν καὶ ἀκαπήλευτον αἱρετικῆς ἐπιμιξίας παραστῆσαι; ἐξ ὧν οὖν ἀδιαφόρως δοξάζειν αὐτόν τε καὶ τοὺς *ἀνατολικοὺς τὴν εὐσέβειαν ἀνεῖπεν· ἔδειξε περιφανῶς ἀδιάφορον εἶναι καὶ τὸ ἐφ' ἑνὸς προσώπου, ἤτοι μιᾶς ὑποστάσεως δύο τὰς φύσεις ἀδιαιρέτως ὁμολογεῖν· καὶ τὸ, μίαν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ. οὐ μόνον δὲ, πρὸς τοὺς τῆς ἀνατολῆς γράφων, τὸ ὁμόδοξον αὐτοῖς μαρτυρεῖ: ἀλλὰ

* al. αἴτιον θυμηδίας. * al. οὕτως. * al. θεοπνεύστοις. * ἀνατολ. M. M.

ἀλλὰ καί τινων ἐγκαλεσάντων αὐτῷ, ὅτι τὰς δύο φύσεις ὁμολογοῦντας τοὺς ἀνατολικοὺς ἐδέξατο· αὐτὸς πρὸς Οὐαλεριανὸν τὸν Ἰκονίου ἐπίσκοπον γράφων αὐτῷ γράφει ὡς Νεστόριον μὲν οἱ ἀνατολικοὶ κατακρίνουσι, καὶ τὴν τῶν πατέρων ὁμολογίαν ἀκήρατον διασώζουσι, τὴν ἁγίαν παρθένον θεοτόκον μεθ' ἡμῶν ὁμολογοῦντες· καὶ ἕνα εἶναι Χριστὸν καὶ υἱὸν καὶ Κύριον, τὸν ἐκ Θεοῦ μὲν πατρὸς γεννηθέντα Θεὸν λόγον, ἐπ' ἐσχάτων δὲ τὸν αὐτὸν ἐκ γυναικὸς κατὰ σάρκα τεχθέντα. καὶ τέλειον εἶναι τὸν αὐτὸν ἐν θεότητι, καὶ τέλειον ἐν ἀνθρωπότητι· οὐ διαιροῦντες εἰς δύο υἱοὺς, ἢ χριστοὺς, ἢ κυρίους· καὶ τοὺς τολμῶντάς τι λέγειν κατ' αὐτῶν, ὡς ψεύστας καὶ ἀπατεῶνας, καὶ τὸν τοῦ ψεύδους ἑαυτῶν προβαλλομένους πατέρα μυσάττεσθαί τε παραινεῖ καὶ ἀποπέμπεσθαι. ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἀκάκιον τὸν Μελιτινῆς ἐπίσκοπον περὶ τῶν ἀνατολικῶν οὕτω φησίν· οὐ διαιροῦσι τὸν ἕνα υἱὸν καὶ Χριστόν· τὸν αὐτὸν δὲ εἶναί φασι τὸν ἐκ Θεοῦ πατρὸς ὡς Θεὸν, καὶ ἐκ γυναικὸς κατὰ σάρκα ὡς ἄνθρωπον· καὶ ὡς οὐκ ἂν νοοῖτο ὁμοούσιος ἡμῖν κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα, οὐδὲ τῷ πατρὶ κατὰ τὴν θεότητα, εἰ μὴ νοοῖτο Θεός τε ὁμοῦ καὶ ἄνθρωπος ὁ αὐτός· ὁ Νεστόριος οὐκ ἀνείχετο. οὕτως οὐ μόνον δύο λέγοντας φύσεις τοὺς ἀνατολικοὺς κατασπάζεται· ἀλλὰ κἂν κατηγορῇ τις, ὑπέρμαχος γίνεται· καὶ (τὸ παράδοξον) κἂν μὴ προσθῶσιν [τὸ] ἀδιαιρέτως, οὐ λέγει διαιρεῖν αὐτοὺς τὰς φύσεις. οἶδε γὰρ ὁ ἕνα Χριστὸν, ἓν πρόσωπον, μίαν ὑπόστασιν, ὁ λέγων τὸν αὐτὸν Θεὸν καὶ ἄνθρωπον, καὶ θεοτόκον τὴν παρθένον, οὐδὲν ἧττον, κἂν μὴ προσθῇ τὸ ἀδιαιρέτοις, ὡς ὁμολογῶν ἐκ τῶν εἰρημένων τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν, συνεισάγει καὶ τὸ ἀληθῶς ἀδιαίρετον. ὁ αὐτὸς δὲ τῆς ἀσφαλοῦς καὶ θείας ὄντως ἐραστὴς, πάλιν πρὸς Ἀκάκιον γράφων· ἔνεστιν εἰπεῖν καὶ δύο φύσεις, φησι, [καὶ] μὴ διαίρεσιν τῶν φύσεων ἐννοεῖν πως, ἐπειδάν τις συνάψοι τοῖς εἰρημένοις τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν. καὶ μὴν ἐπιστέλλων καὶ πρὸς Εὐλόγιον, ὁμόδοξον ἡγεῖται τὸν μίαν φύσιν λέγοντα τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, τῷ δύο φύσεις ἀδιαιρέτους ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει συνομολογοῦντι. ἐπιλαμβάνονταί τινες τῆς ἐκθέσεως, * ἧς πεποίηνται οἱ ἀνατολικοὶ, καί φασι. διὰ τί δύο φύσεις ὀνομαζόντων αὐτῶν ἠνέσχετο, καὶ ἐπῄνεσεν ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας. οἱ δὲ τὰ Νεστορίου φρονοῦντες λέγουσι, κἀκεῖνον οὕτω φρονεῖν· συναρπάζοντες τοὺς οὐκ εἰδότας τὸ ἀκριβές. χρὴ δὲ τοῖς μεμφομένοις ἐκεῖνα λέγειν, ὅτι οὐ πάντα, ὅσα λέγουσιν οἱ αἱρετικοὶ, φεύγειν καὶ παραιτεῖσθαι χρή· ὥστε δύο φύσεις λέγοντας τοὺς μὲν ἀνατολικοὺς ἀποδέχεται· εὐσεβῶς γὰρ οὗτοι φασι· Νεστόριον δὲ καταιρεῖ, οὐχ ὅτι δύο φύσεις ἔλεγεν· ἀλλ' ὅτι δύο φύσεις λέγων, τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν οὐ προσίετο. ὥσπερ οὐδὲ τὸ μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην. μετ' ὀλίγα γὰρ ἐπιφέρει, ὡς κἂν δύο φύσεις λέγῃ Νεστόριος, τὴν διαφορὰν σημαίνων τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ Θεοῦ λόγου· ἀλλ' οὐκέτι τὴν ἕνωσιν ὁμολογεῖ μεθ' ἡμῶν. ἡμεῖς γὰρ ἑνώσαντες αὐτὰ, ἕνα Χριστὸν, ἕνα υἱὸν, ἕνα Κύριον ὁμολογοῦμεν. ὃ κοινόν ἐστιν ὁμολόγημα αὐτοῦ τε καὶ τῶν ἀνατολικῶν. εἶτα καὶ πάλιν ἐπάγει· μίαν τὴν τοῦ υἱοῦ φύσιν ὁμολογοῦμεν σεσαρκωμένην. ὡσεὶ ἔλεγεν, ἡμεῖς [τὴν] διαφορὰν τῶν συνελθόντων ὁμολογοῦντες, δύο μὲν λέγομεν φύσεις·

* al. ἣν.

EVLOGIVS.

Sed accusantibus nonnullis, quod duas naturas confitentes Orientales susceperit, ipse ad Valerianum Iconij Episcopum scribit, Orientales Nestorium damnasse, & S S. Patrum consensionem synceram seruare, S. Virginem Dei genitricem nobiscum confitentes, & vnum esse Christum, filium & dominum à Deo patre genitum Deum Verbum, & vltimis temporibus è muliere in carne natum, & perfectũ cum esse in diuinitate, & perfectum in humanitate, non in duos filios & Christos & dominos separantes, & hæc oppugnare audentes, vt mendaces & fraudulentos, & mendacij sui patrem prætexentes, detestari hortatur ac refugere. Sed & in ea, quæ ad Acacium Melitinensem Episcopum, de his Orientalibus sic habet. Non diuidere eos vnum filium & Christum, quem è patre dicunt vt Deum, & ex muliere natum in carne vt hominem; & quomodo non intelligatur secundum humanitatem nostri similis, neque patri secundum diuinitatem, nisi intelligatur simul & Deus & homo idem. Quod Nestorius negauit. Sic non solum duas naturas Orientales asserentes salutat: Sed tametsi quis accuset, propugnator fit, & quod mirum videatur, etsi non apponant *Indiuisè*, non dicit ipsos naturas diuidere. Sciuit enim & vnum Christum, vnam personam, & vnam hypostasin, qui dicit eundem Deum & hominem, & Deiparam Virginem, nihilominus etiamsi addat indiuisos, vt confitens ex dictis vnionem hypostaticam, simul & hoc indiuisum verè adducit. Qui idem tutæ & diuinæ adamator * doctrinæ iterum ad Acacium scribens: Licet, inquit, duas naturas dicere, nec diuisionem naturarum vllo modo intelligere, cum quis adiungat prædictis vnionem hypostaticam. Et ad Eulogium scribens, consentientem existimauit secum, vnam Verbi naturam incarnatam credentem, cum duas naturas indiuisas in vnione hypostatica confitentur. Reprehendunt quidam expositionem quam faciunt Orientales, & aiunt: Quare ipsis duas naturas confitentibus; erubuit, & præsul laudauit Alexandriæ. Nestoriani asserunt illum quoque sic sentire, eos inuoluentes, qui nihil accuratè scient. Oportet autem reprehendentibus hæc respondere, non omnia quæ astruunt sectarij, vitari & reprehendi debere: quare Orientales duas naturas confitentes admittit, Piè enim illi asserunt: Nestorium damnat, non quia duas naturas dixit, sed quia duas asserens naturas, vnionem hypostaticam non recipit: Quemadmodum non, vnã Verbi naturam esse incarnatam: Mox enim subdit, vt tametsi duas naturas Nestorius dicat, differentiam carnis & Dei Verbi significans, sed nondum vnionem hypostaticam nobiscum confitetur. Nos enim hæc coniungentes, vnum Christum, vnum filium, vnum dominum confitemur. Hoc communis ipsius & Orientalium confessio. Deinde rursum adducit: Vnam Verbi naturam incarnatam confitemur, quasi diceret: Nos differentiam coëũtium confitentes, duas quidẽ asserimus naturas,

* διδασκαλίας addendum fortè.

EVLOGIVS

sed & vnionem tradentes, hoc statim adiungimus, vnam Verbi esse naturam incarnatã; hoc siquidem de vnitorũ differentia; illud vero hypostaticam vnionem ostẽdit. ex quibus de Nestorio dicit, tantum-non clamat: Vt si nobiscũ vnionem Nestorius asserit, vnum Christum, vnum dominum, vnũ filiũ confitens, recepimus illum duas dicentem naturas. Siquidem eadem voce differentiam carnis ac Dei Verbi conatur ostẽdere, sed ne decerpere veritatem conatus sit. Si vero duas naturas dicere, vt ipse dixit, differentiam significat carnis & Dei Verbi, & hanc seruare oportet [post] vnionem: nimirum duas naturas docet post vnionem seruare. Differẽtia scilicet seruata, necesse est ea sẽruari de quibus differentia, & Orientales secum ait cõsentire, & nequaquam vnam verbi naturam incarnatam asserentes, sed duas quidem asserentes naturas hypostatica vnione vnitas, indifferentes voces clare ostenditur. Quare synodus, etsi non lingua, tamen sententia vnam nouit Verbi naturam incarnatam prædicare. Nõ modò è dictis hoc facile est perspicere, sed etiam ex eo libello quem propria manu S. Flauianus conscripsit, & Theodosio Imp. inscripsit. *Concilium verò* ante alios hunc legi præcepit. Sic enim ibi ad verbum; *Etenim è duabus naturis Christum post incarnationem in vna hypostasi confitentes, & in vna persona vnum Christum, vnum filium, vnum dominum confitemur: deinde & vnam naturam Verbi incarnatam, & carnem indutam dicere non negamus, quia è duobus vnum & eundem esse dominum nostrum Iesum Christum.* Tu vero & illud considera. Concilium continenter dicit eundem & vnum Christum. Hoc verò quid aliud est quam vnionem hypostaticam confiteri, vel, si placet, vnam verbi naturam incarnatam. Etenim absque hæreticorum cauillationibus, vsus hic antea allatus differentiam continet ad prædictum sensum. Quemadmodũ autem ex humanitate atq; diuinitate Christum Dominum ex duabus naturis similiter synodus prædicans iterum laudat: sic & in diuinitate & humanitate dicens in duabus opinatur naturis ac confitetur. Non enim ex his est Christus, neq; hæc, neque illa, non in quibus, sed è quibus est, & in quibus agnoscitur. Et hæc ferè sunt. Sic quoq; B. Ambrosius libro quarto de incarnatione docet: *Ibi Deus ab aeterno esse carnis mysteria præuidit, nec separatus, sed vnus.* Postquam vtrumq; vnus, & vnus in vtroq; hoc est, in diuinitate & humanitate. Rursus idẽ alio libro, vnde mutuatus est doctus Cyrillus contra Nestoriũ, sic bonus inquit Ambrosius: *Vnus Dei filius in vtraque specie verba facit*, quando vtraque præditus natura est. Hoc vero dictum corrupit Seuerus, nihil iniuriarum omittens. Vertit enim vnam vocem in alteram, vt persuadeat apparere voce non naturam, sed loquendi formulam, quod ipsum reprehendi meritò debet. Verumtamen refellitur ob vsum vocis prędictum cum dicit, in vtroque idem designare.

B. Ambrosius

ἀλλὰ καὶ τὴν ἕνωσιν ἐξακριβοῦντες, συνάπτομεν αὖθις τό, μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην. τὸ μὲν γάρ ἐστι τῆς τῶν ἑνωθέντων διαφορᾶς, τὸ δὲ αὐτῆς τῆς καθ' ὑπόστασιν ἑνώσεως [ἐστι] δηλωτικόν. ἐξ ὧν δὲ περὶ Νεστορίου ἔφη, μονονουχὶ τοῦτο βοᾷ· ὡς εἴ γε τὴν ἕνωσιν μεθ' ἡμῶν καὶ Νεστόριος ᾔδει, ἕνα Χριστόν, ἕνα Κύριον, ἕνα υἱὸν ὁμολογῶν, ἐδεξάμεθα ἂν αὐτὸν καὶ δύο λέγοντα φύσεις· εἴπερ διὰ τῆς τοιαύτης φωνῆς τὴν διαφορὰν τῆς σαρκὸς καὶ * τοῦ θεοῦ λόγου δηλοῦν ἐβούλετο, ἀλλὰ μὴ διασπᾶν τὴν ἕνωσιν ἐπεχείρει. εἰ δὲ τὸ δύο φύσεις λέγειν, ὡς αὐτὸς εἶπε, τὴν διαφορὰν σημαίνει τῆς σαρκὸς καὶ τοῦ θεοῦ λόγου· καὶ ταύτην δεῖ σώζεσθαι [μετὰ] τὴν ἕνωσιν: δηλονότι καὶ τὰς δύο διδάσκει φύσεις μετὰ τὴν ἕνωσιν σώζεσθαι. τῆς γὰρ διαφορᾶς σωζομένης, ἀνάγκη ἐστὶ τὰ ὧν ἡ διαφορὰ συνδιασώζεσθαι· καὶ τοὺς ἀνατολικοὺς δὲ εἰπὼν συμφρονεῖν αὐτῷ, καίτοι μηδαμοῦ φανερῶς μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, ἀλλὰ δύο μὲν λέγοντας τὰς φύσεις, ἡνωμένας δὲ τῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει: ἀδιαφόρους τὰς φωνὰς περιφανῶς ἀποφαίνεται. ὥστε ἐστὶν ἡ σύνοδος κἂν * μὴ τῇ γλώσσῃ, ἀλλὰ τῇ γνώμῃ μίαν φύσιν κηρύττειν οἶδε τοῦ λόγου σεσαρκωμένην. οὐκ ἐκ τῶν εἰρημένων δὲ μόνον ῥᾷόν ἐστι τοῦτο καθορᾶν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ λιβέλλου, ὃν ἔγραψε μὲν οἰκείᾳ χειρὶ ὁ θεσπέσιος Φλαβιανός, ἐπιδέδωκε δὲ Θεοδοσίῳ τῷ βασιλεῖ. ἡ δὲ σύνοδος, πρὸ τῶν ἄλλων, ταύτην ἐκέλευσεν ἀναγνωσθῆναι. ἔχει γὰρ ἐπὶ λέξεως ὧδε· καὶ γὰρ ἐκ δύο φύσεων ὁμολογοῦντες τὸν Χριστὸν μετὰ τὴν σάρκωσιν ἐν μιᾷ ὑποστάσει, καὶ ἐν ἑνὶ προσώπῳ, ἕνα Χριστόν, ἕνα υἱόν, ἕνα Κύριον ὁμολογοῦμεν. εἶτα ἐστὶ μίαν μὲν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην μέντοι καὶ ἐνανθρωπήσασαν λέγειν, οὐκ ἀρνούμεθα, διὰ τὸ ἐξ ἀμφοῖν ἕνα ἐστὶ τὸν αὐτὸν εἶναι τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν. σὺ δέ μοι σκόπει κἀκεῖνο. ἡ σύνοδος τὸν αὐτὸν συνεχῶς λέγει καὶ ἕνα Χριστόν. τοῦτο δὲ τί ἐστιν ἕτερον, ἢ τὸ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν ὁμολογεῖν, ἤτοι, εἰ βούλει, τὴν μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην. ἔστι γὰρ καὶ χωρὶς τῶν αἱρετικῶν σοφισμάτων, ἡ χρῆσις αὕτη προφερομένη, τὸ * ἀδιάφορον ἔχει, πρός γε τὴν προειρημένην [διανοίας.] ὥσπερ δὲ ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος ἡ σύνοδος λέγουσα τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν * ἐκ δύο φύσεων ὁμοίως εὐφημεῖ: οὕτω καὶ ἐν θεότητι καὶ ἐν ἀνθρωπότητι λέγουσα, ἐν δυσὶ δοξάζει φύσεσι καὶ συνομολογεῖ. οὐ γὰρ ἐκ τούτων μέν ἐστιν ὁ Χριστός: οὐχὶ ταῦτα δέ, οὐδὲ ταῦτα μέν, οὐκ ἐν τούτοις δὲ ἀλλ' ἐξ ὧν ἐστι, καὶ ἐν τούτοις γνωρίζεται, καὶ ταῦτά ἐστιν. οὕτω δὲ καὶ Ἀμβρόσιος ὁ θαυμάσιος ἐν τῷ περὶ ἐνανθρωπήσεως τετάρτῳ δογματίζει λόγῳ. ἐν τῷ θεὸς ἐστὶν αἰώνιος τὰ τῆς σαρκὸς μυστήρια προσελάβετο, οὐ διῃρημένος. ἀλλ' εἷς: ἐπειδὴ τὸ ἑκάτερον εἷς, καὶ ὁ εἷς ἐν * ἑκατέρῳ, τουτέστιν ἐν θεότητι καὶ σώματι. πάλιν δὲ ἐν ἄλλῳ λόγῳ, ἐξ οὗ ἐστι ὁ σοφὸς Κύριλλος χρῆσιν κατὰ Νεστορίου προήνεγκεν, οὕτως ὁ χρηστὸς Ἀμβρόσιός φησιν· εἷς θεοῦ υἱὸς ἐν ἑκατέρᾳ λαλεῖ. ἐπειδήπερ ἑκατέρα φύσις ἐν αὐτῷ. τοῦτο δὲ τὸ ῥητὸν ἐκακούργησε μὲν Σευῆρος, οὐδὲν δὲ τῆς κακουργίας ὤνατο. μεταστρέφει μὲν γὰρ εἰς τὸ ἑκατέρῳ τὴν ἑκατέραν φωνήν, ἵνα πείσῃ δηλοῦσθαι διὰ τῆς φωνῆς μὴ τὴν φύσιν, ἀλλὰ τὸν τρόπον τῆς λαλιᾶς· οἷον, ἐν ἑκατέρῳ τρόπῳ θείῳ τε καὶ ἀνθρωπίνῳ λαλεῖ: ὅπερ αὐτόθεν μὲν ἔχει τὸν ἔλεγχον. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ διὰ τῆς προειρημένης ἐπιρραπίζεται χρήσεως· ἐν αὐτῇ γὰρ εἰπών, αὐτὴν τὴν λέξιν ἐν ἑκατέρῳ αὐτὸς ἡρμήνευσε.

* al. τὸ τοῦ λόγου.
* al. μὲν.
* διάφορον.
* al. ἐν.
* al. ἑκατέρᾳ.

τί βού-

*al. ἑκατέρα. τί βούλεται αὐτῷ τὸ ἐν [τῷ] *ἑκατέρῳ, τουτέστιν ἐπισυνάψας καὶ θεότητι καὶ σώματι· ὥστε εἴτε ἐν ἑκατέρᾳ λαλεῖ, ὡς ἔχει τὸ ἀκακούργητον τῶν Ἀμβροσίου ῥημάτων· εἴτε ἐν *ἑκατέρῳ, ὡς ὁ τῆς κακίας σοφιστὴς τὴν φωνὴν διαφθείρει· οὐδὲν ἧττον αἱ δύο φύσεις δηλοῦνται. διότι ὁ αὐτὸς Ἀμβρόσιος, ὡς εἴρηται, τὸ ἐν ἑκατέρῳ εἰπών, τουτέστιν ἐν *ἑκατέρῳ πράγματι πρός τε θεότητα καὶ τὸ σῶμα, τὴν φωνὴν ἀποδέδωκεν ἀναφέρεσθαι. καὶ πρὸς Ἀλβῖνον δὲ γράφων ὁ αὐτός, ἵνα (φησὶ) τέλειος ἐν ἑκατέρᾳ φύσει τυγχάνῃ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐπὶ τοσοῦτον. εἰ δέ τις ἡμῖν Ἀθανάσιον ἐν τῷ περὶ σαρκώσεως προκομίζει λόγῳ, καὶ τὸν Νεοκαισαρείας Γρηγόριον ἐν τῷ περὶ τῆς κατὰ μέρος πίστεως, δύο λέγειν κωλύοντας ἐπὶ Χριστοῦ τὰς φύσεις· μανθανέτω σαφῶς, ὅτι (καθάπερ εἴρηται πολλάκις) οὐδ᾽ οἱ λοιποὶ πατέρες τὸ δύο λέγειν φύσεις, οὔτε ἁπλῶς ἠσπάσαντο, ἀλλὰ καὶ πολλάκις ἀπώσαντο· μετὰ μὲν τοίνυν τὸ ἀδιαιρέτου προστεθῆναι τὴν φωνήν, οὔτε προπετῶς ἀσπάσασθαι, οὔτε ἀβασανίστως ταύτην περιπτύξασθαι. *ἔμπροσθεν οὖν οὐκ ἐλάμβανον τὸ ἀδιάστατον. συνομολογηθείσης δὲ τοῖς *λεχθεῖσι τῆς καθ᾽ ὑπόστασιν ἑνώσεως, οὐ μὲν ἂν ἡδέως ὤφθη τῶν εὐσεβῶν, μὴ λίαν τὴν φωνὴν ἀσπαζόμενος. μὴ οὖν λεγέτω τις, οὐδὲν γὰρ τοῦτο πρὸς τὴν εὐσέβειαν, ὡς ἐπὶ Χριστοῦ δύο φύσεις λέγειν οἱ πατέρες ἐκώλυσαν. ἀλλὰ δεικνύτω, πότε, ἢ πῶς τοὺς συνομολογοῦντας τὴν καθ᾽ ὑπόστασιν ἕνωσιν δύο λέγειν φύσεις ἀδιαιρέτους ἐκώλυσαν; καὶ γὰρ κἀνταῦθα ὅρα, πῶς φησιν ὁ Ἀθανάσιος· οὐ δύο φύσεις ὁμολογοῦμεν τὸν ἕνα υἱόν, μίαν προσκυνητήν, καὶ μίαν ἀπροσκύνητον. ἀκούεις πῶς εἶπε προσκυνητὸν καὶ ἀπροσκύνητον. καὶ τίς οὐκ οἶδεν, ὅτι τὸ προσκυνητὸν καὶ ἀπροσκύνητον εἰς δύο μὲν ὑποστάσεις τέμνουσι τὸν ἕνα, τὴν καθ᾽ ὑπόστασιν [δὲ] ἕνωσιν ἐκκηρύττουσιν, ἀλλ᾽ ἡ μὲν τοῦ μεγάλου Ἀθανασίου διάνοια δήλη. ἡ δὲ τὸν θαυματουργὸν Γρηγόριον ὑποβαλλομένη χρῆσις· λέγεται μὲν γὰρ ἐκείνου, τὴν δὲ Ἀπολλινάρειον εἰσκομίζει· καταφανῶς προβάλλεται τῆς ἀτοπίας. λέγει γάρ· καὶ ἔστι θεὸς ἀληθινὸς ὁ ἄσαρκος ἐν σαρκὶ φανερωθείς, τέλειος τῇ ἀληθινῇ καὶ θείᾳ τελειότητι, οὐ δύο πρόσωπα, οὐδὲ δύο φύσεις· οὐδὲ γὰρ τέσσαρας προσκυνεῖν λέγομεν. ὁρᾷς, ὅπως προφανὴς ἡ δυσσέβεια; τὸ τέλειον γὰρ εἰπὼν κατὰ τὴν θεότητα, τὴν ἀνθρωπότητα παντελῶς ἐσιώπησε. καὶ τὸ συνειπεῖν δέ, ὁ ἄσαρκος ἐν σαρκὶ φανερωθείς, τῆς Ἀπολιναρίου *φρενοβλαβοῦς γεωργίας πικρόν ἐστι βλάστημα. ἀλλὰ γὰρ καὶ ἡ χρῆσις, ἣν ἡ αἵρεσις προκομίζει ἐκ τῆς πρὸς Διονύσιον ἐπιστολῆς τοῦ Ἰουλίου Ῥώμης, ἀναμφίβολον μὲν οὐκ ἔχει τὸ γνήσιον. ὁ γὰρ ἱερὸς Κύριλλος, ἐν τῇ κατ᾽ Ἔφεσον συνόδῳ ἐκ τῆς πρὸς Δόκιον ἐπιστολῆς αὐτοῦ χρείαν *προενεγκών, οὐκ ἠξίωσεν εἰς μνήμην ταύτης ἐλθεῖν. ἣν δὲ τῇ συνόδῳ *ἐπανέγνωσαν, οὕτω τοῖς ῥήμασιν ἔχει· Ὁ τοῦ Θεοῦ υἱὸς σκηνώσας ἐν ἀνθρώποις, οὐκ ἐν ἀνθρώπῳ ἐνεργήσας, τέλειος θεὸς ἐν σαρκί, τέλειος ἄνθρωπος ἐν πνεύματι. οὐ δύο υἱοί· εἷς μὲν γνήσιος υἱός, ἀναλαβὼν ἄνθρωπον, ἕτερος δὲ θνητὸς ἄνθρωπος, ἀναληφθεὶς ὑπὸ τοῦ Θεοῦ· ἀλλ᾽ εἷς ἐν οὐρανῷ μονογενής, μονογενὴς ἐπὶ γῆς Θεός. ἡ μὲν τοῦ Ἰουλίου ῥῆσις, ἡ τῇ συνόδῳ διαναγνωσθεῖσα, τοιαύτη. εἰ δὲ γνησίαν ἤχει τὴν φωνήν, ἣν ἐκ τῆς πρὸς Διονύσιον προφέρουσιν ἐπιστολῆς, καὶ μάλιστα Νεστόριον κατακρίνασαν, οὐκ ἂν ὑπερεῖδε ταύτην. ἔτι δὲ κἀκεῖνο δεῖ συνιδεῖν, ὡς ὁ σοφὸς Κύριλλος τὸν ἄνθρωπον εἰς παράδειγμα, οὐχ ἵνα δείξῃ μίαν φύσιν ἐπὶ τοῦ Χριστοῦ, παραλαμβάνει·

*al. ἑκατέρα. *al. ἑκατέρα. *al. ἔμπροσθεν. *al. χείλεσι. *al. φρενοβλαβοῦς. *al. προσενεγκών. *ἀνέγνωσαν.

EVLOGIVS.

Quid sibi vult hoc *eodem* pro in *Vtroque*, hoc est coniungens diuinitati & humanitati, quare si *in Vtraque* dicat, vt syncerè habent verba Ambrosij, siue *in Vtroque*, vt improbus ille Sophista vocem deprauat; nihilominus duæ offenduntur naturæ. Idcirco, vt diximus, Ambrosius quod *in Vtroque* est dicens, hoc est *in Vtraque* re ad diuinitatem & corpus, vocem traduxisse videtur. Et idem ad Albinum scribens, vt perfectus, inquit, in vtraque natura sit. Sed hactenus de his. Si vero quis nobis Athanasium proferat libro de Incarnatione, Gregorium item Thaumaturgum in libro de fide particulari, prohibêtes duas in Christo asserere naturas: sciat ille (vt sæpe iam diximus) neque reliquos Patres duas naturas asserere, neque vnam complecti; sed & frequêter reiecisse. Post enim adductam *Indiuisi* vocem, neque temerè amplexos esse, neque improuidè illum explanasse, Neque enim sumpserunt inordinatum. Conueniente verò cum prædictis vnione hypostatica, nemo pius visus est, qui hanc vocem valde adamauerit. Nemo igitur dicat, nihil enim hoc ad pietatem, vt in Christo duas naturas dicere Patres prohibeant; sed ostendat, verum, simul confitentes vnionem hypostaticam duas dicere naturas indiuisè prohibebant: Etenim & sic vide quomodo dicat Athanasius. Non duas naturas prædicamus vnum filiû, vnam adoratam, & vnam non adoratam. Et quis ignorat, adoratum & non adoratum in duas quidem hypostases diuidunt vnum, hypostaticam vnionem prædicant. Sed magni Athanasij sensus clarus est. Testimonium quod Gregorij Thaumaturgi nomine subiicitur, illius quidem esse dicitur, sed Apollinarij esse absurditas illa manifestè declarat. Habet enim & est verus Deus sine carne in carne visus, perfectus in vera & diuina perfectione, non duæ personæ, neque duæ naturæ. Neque enim quatuor adorare dicimus. Vides quomodo pateat impietas. Nam perfectum dicens in diuinitate, humanitatem reticuit. & adiicere, sine carne in carne apparens, impiæ culturæ acerbum est germen. Sed enim testimonium quod hæresis affert ex epistola Iulij Romani ad Dionysium, haud dubiè non est genuinum. Etenim S. Cyrillus in Synodo Ephesina ex epistola ad *Decium eius vsum adducens, non dignatus est in memoriam huius venire, quam in Synodo cognouit his verbis: *Filius Dei habitans in hominibus, non in homine operans, perfectus Deus in carne, perfectus homo in Spiritu non duo filij, vnus quidem genitus Filius carnem assumens, alter verò homo morti obnoxius, assumptus à Deo: sed vnus vnigenitus in cælo, vnigenitus in terra Deus.* Iulij Papæ quidem verba in Synodo lecta hæc ferè, siue veram sonat vocem, quam ex epistola ad Dionysium adducunt, & maximè Nestorium damnās hanc non contempsit. Ad hæc & illud sciendû, B. Cyrillum hominem ponere pro exemplo, non vt ostendat vnâ naturâ in Christo capere,

*fort. Decim.

EVLOGIVS. sed vt per hoc vnionem constituat hypostaticam. Etenim in nostri comparatione, diuersæ formæ corpus & animam, vt vnita vnam perfectam hominis naturam, non adiecit *corporatam & animatam*. In verbo vnam naturam dicens, statim adiungit incarnatam. Rarius enim illam tacuisse, non repugnantiam sententiarum, sed magis confirmationem testatur. Sæpenumerò enim quod quis assiduò clamat, & validam eius opinionem omnibus inculcans, nouit vt confessum & clarum, interdum tacendo, silentio non contemnit quod sæpius dixit. sed ostendens ita firmum atq; apertum esse, vt nec verbis, nec commemoratione amplius indigeat. Sic igitur doctus & pius minime vacillans Cyrillus vnam docet verbi naturam, & illam incarnatam, & hoc non simpliciter, sed anima rationali & intelligibili, hæc assumens, & antea fundans in omnium animis per cognitionem, & non dubitationem, & naturæ comprehensionem ex parte asserens, omisit reliquum efferri & audire: Etenim multa cogitat, non verbis & nominibus sensum credit, sed mente verba & nomina conferens atque accommodans. Attende quid libro primo Thesaurorum dicat, & quid in epistolis ad Succensum. Ibi enim dicit: *Deum Verbum pro nobis summum Pontificem factum, tanquam vestem aliquam, ex Maria hominem, vel templum resumere.* Hic verò: *Non homo igitur factus est, non autem hominem assumit.* quomodo ergo ibi quidem, *non assumpsit*, hic verò *assumpsit*? Seipsum explanat. Adducit enim Nestorio videri. Quid hoc aliud est nisi verbis sensum credere, verba sensum repræsentare? Quamobrem sicubi dixisse videatur Deum Verbum hominem non assumpsisse, hac ipsa doctrina prædicauit, non omnino ipsum negare, hoc non dici: Quomodo erga alios sic loqui prohibeat, quod ipse facit? sed non sic loqui vt Nestorio visum est. Clarus itaque Eulogius vnam Verbi naturam incarnatam indicatis, hoc etiam addit. Vt si quis præceptoris sensum accuratiùs cupiat inuestigare, inueniet voce nihil aliud voluisse, quàm incommutabilitatem Verbi ostendere: Ne dictum alio, sed ad diuinitatem vnigeniti referatur. In dialogo enim, qui inscribitur, *Vnus Christus*: vnum Filium & vnam eius naturam dicimus, licet in assumptione carnis fieri intelligatur habentis animam intelligibilem. Quibus nihil aliud quàm immutabilitas diuinitatis declaratur. Non igitur vna Verbi natura, vt diximus, incommutabilitatem declarat diuinitatis, non autem duas naturas secundùm hypostasin vnitas tollit. Sic igitur intellexit pius ille scriptor, quod à præceptore ad Eulogium dictum est. (Eulogius Cyrilli discipulus.) Vnus denique Filius, & vna natura incarnati Verbi, hoc est non conuersa, nec à propria perfectione declinans. Et illud ad sensum referre oportet, vt B. Cyrillus nusquam vnam Christi naturam dicere videatur: sed vnum Christum, vnam personam, & vbique vnam Christi hypostasin.

ἀλλ' ὡς αὖ δι' αὐτῆς τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν παραστήσῃ. καὶ γὰρ ἐπὶ μὲν τοῦ καθ' ἡμᾶς συγκείματος, ἑτεροειδῆ φάμενος τὸ σῶμα καὶ τὴν ψυχὴν, καὶ ὡς ἑνωθέντα, μίαν ἀποτέλεσαι ἀνθρώπου φύσιν: οὐκ ἐπήγαγεν οὔτε σεσωματωμένην, οὔτε ἐμψυχωμένην: ἐπὶ δὲ τοῦ λόγου μίαν φύσιν εἰπὼν, εὐθὺς συνάπτει τὸ σεσαρκωμένην. τὸ γὰρ σπανιάκις αὐτὴν ἀποσιωπῆσαι, οὐκ ἐναντιότητα τῆς αὐτοῦ γνώμης, βεβαίωσιν δὲ μᾶλλον μαρτυρεῖ. πολλάκις γὰρ ὅπερ τις συνεχῶς ἀναβοᾷ, καὶ βεβαίαν τὴν περὶ αὐτοῦ δόξαν πᾶσιν ἐνιδρύσας οἶδεν: ὡς ὁμολογημένον, καὶ δῆλον, ἐνίοτε ἀποσιωπᾷ διὰ τῆς σιγῆς οὐκ ἀθετῶν, ὃ πολλάκις* ἐκήρυξεν: ἀλλὰ δεικνὺς, οὕτω βέβαιον εἶναι καὶ περιφανὲς, ὡς μηκέτι φωνῆς μηδὲ μνήμης δεῖσθαι. οὕτω τοίνυν καὶ ὁ σοφὸς, καὶ ἀδιάσειστος τῆς εὐσεβείας Κύριλλος, τὸ μίαν δοξάζειν φύσιν τοῦ λόγου, καὶ ταύτην σεσαρκωμένην· καὶ οὐδὲ τοῦτο ἁπλῶς, ἀλλὰ ψυχῇ* τῇ νοερᾷ καὶ λογικῇ· τοῦτο δὴ τοῦτο* προκαταλαβὼν, καὶ προθεμελιώσας ἐν ταῖς ἁπάντων ψυχαῖς, διά τε τὸ γνώριμον, καὶ ἀναμφισβήτητον, καὶ τὸ σύνθημα τῆς φωνῆς ἀπὸ μέρους εἰπὼν, ἀφῆκε τὸ λοιπὸν συνεκφωνεῖσθαι καὶ συνεξακούεσθαι. καὶ γάρ ἐστιν οὗτος ὁ πολὺς ἐν διανοίᾳ, οὐ τοῖς ῥήμασι καὶ τοῖς ὀνόμασιν ἀεὶ τὸν νοῦν καταπιστεύων: τοῖς δὲ νοήμασι καὶ τὰ ῥήματα καὶ τὰ ὀνόματα συμμεταφέρων τε καὶ μεθαρμοζόμενος. ἄκουε γὰρ τί μὲν ἐν τῷ πρώτῳ τῶν Θησαυρῶν λέγει, τί δὲ ἐν ταῖς πρὸς Σούκενσον ἐπιστολαῖς. ἐν ἐκείνῳ μὲν γάρ φησι τὸν θεῖον λόγον ὑπὲρ ἡμῶν ἀρχιερέα γεγονότα, ὥσπερ τινὰ ποδήρη τὸν ἐκ Μαρίας ἄνθρωπον, ἢ τὸν ναὸν ἀναλαβεῖν: ἐν ταύταις δέ· οὐκοῦν γέγονε, φησὶν, ἄνθρωπος, οὐκ ἄνθρωπον ἀνελάβετο. πῶς ἂν ἐκεῖ μὲν, οὐκ ἀνέλαβεν· ἐνταῦθα δὲ ἀνέλαβεν; αὐτὸς ἑαυτὸν ἑρμηνεύει, ἐπάγει γὰρ, ὡς Νεστορίῳ δοκεῖ. τοῦτο δὲ τί ἐστιν* ἄλλο, ἢ μὴ τοῖς ῥήμασι καταπιστεύειν τὸν νοῦν, τὰ δὲ ῥήματα τῇ διανοίᾳ ζυγοστατεῖν. ὥστε εἴ που λέγων εὑρεθείη, τὸν θεὸν λόγον ἄνθρωπον μὴ ἀναλαβεῖν, ἐκ τῆς παρούσης ἀνεκήρυξε διδασκαλίας, οὐχ ἁπλῶς αὐτὸν ἀπείργει τοῦτο μὴ λέγειν. πῶς γὰρ ἂν ἑτέρους κωλύσειεν, ὅπερ αὐτὸς λαμπρῶς διαπράττεται; ἀλλὰ μὴ λέγειν οὕτως, ὡς Νεστορίῳ δοκεῖ. ὁ μέν τοι γε κλεινὸς Εὐλόγιος τὴν μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην διδάξειεν. καὶ τοῦτό φησιν· ὡς εἴ τις τὸν νοῦν τοῦ διδασκάλου ἐξακριβώσασθαι βουληθῇ, εὑρήσει τοῦτον διὰ τῆς φωνῆς οὐδὲν ἕτερον βουλόμενον, ἢ τὸ ἄτρεπτον ἐπιδεῖξαι τοῦ λόγου· ἵνα [μὴ] τὸ λεγόμενον μὴ εἰς ἄλλό τι, ἀλλ' εἰς τὴν θεότητα τοῦ μονογενοῦς ἀναφέρηται. ἐν γὰρ τῷ διαλόγῳ, ὃς ἐπιγράφεται, ὅτι εἷς ὁ Χριστός· *ἕνα τε μὲν υἱὸν, καὶ μίαν αὐτοῦ φύσιν φαμὲν, κἂν εἰ ἐν προσλήψει νοῖτο γενέσθαι σαρκὸς, ψυχὴν ἐχούσης τὴν νοεράν. δι' ὧν οὐδὲν ἕτερον ἢ τὸ ἄτρεπτον ἀποσημαίνεται τῆς θεότητος. οὐκοῦν ἡ τοῦ υἱοῦ μία φύσις, καθάπερ εἴρηται, τὸ ἄτρεπτον ἀνυμνοῦσα τῆς θεότητος, οὐδαμῶς ἀναιρεῖ τὰς καθ' ὑπόστασιν ἑνωθείσας δύο φύσεις. οὕτω δὲ αὖ νοήσειεν ὁ τῆς εὐσεβείας [θεῖος] φίλος καὶ τὸ πρὸς Εὐλόγιον τῷ διδασκάλῳ εἰρημένον. εἷς λοιπὸν υἱὸς, καὶ μία φύσις αὐτοῦ τοῦ σαρκωθέντος λόγου· τουτέστιν, οὐ τραπεῖσα, οὐδὲ τῆς οἰκείας* ἀποστᾶσα τελειότητος. κἀκεῖνο δὲ δεῖ κατὰ νοῦν φέρειν, ὡς ὁ θεῖος Κύριλλος οὐδαμοῦ φαίνεται μίαν φύσιν Χριστοῦ εἰπών: ἀλλ' ἕνα μὲν Χριστὸν, καὶ ἓν πρόσωπον, καὶ μίαν ὑπόστασιν Χριστοῦ πανταχοῦ:

μίαν

* ἀνακηρύξει. * al. τά. * προκαταβαλών. * al. ἐστιν. * al. ἕνα γε τὸν υἱόν. * al. ἀπουσίαν.

EVLOGIVS.

μίαν δὲ φύσιν Χριστοῦ σύνθετον. τοὐναντίον μὲν τοίγε καὶ ἀποκωλύει ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς, αἳ πρὸς Σούκενσον ἐπιγεγράφονται, μίαν φύσιν λέγειν ἐπὶ τοῦ συνθέτου. ἐὰν γάρ φησιν ἀνέλωμεν τὸ, ὅτι ἐκ δύο καὶ διαφόρων φύσεων ὁ εἷς καὶ μόνος ἐστὶ Χριστὸς, ἀδιάσπαστος ὢν μετὰ τὴν ἕνωσιν: ἐροῦσιν οἱ τῇ ὀρθῇ μαχόμενοι δόξῃ, εἰ μία φύσις τὸ ὅλον, πῶς ἐνηνθρώπησεν; ὅλον δὲ εἰπὼν, καὶ μετὰ τὴν ἕνωσιν εἰπών: δῆλον ὡς οὐ τὰ πρὸ τῆς ἑνώσεως, ἀλλὰ τὰ* μετὰ τὴν ἕνωσιν, ὅπερ ἐστὶ τὸ σύνθετον λέγει: καὶ γὰρ ὅλον τί ἐστιν ὁ Χριστός. εἰ δὲ μὴ μία φύσις τὸ ὅλον, ὑπὲρ τὴν μίαν πάντως. τούτοις καὶ ὁ θεολόγος συνᾴδων Γρηγόριος, εἰ καὶ τὸ συναμφότερον ἕν φησιν: ἀλλ᾽ οὐ τῇ φύσει, τῇ δὲ συνόδῳ. ὁ μέντοι δυστυχὴς Εὐτυχὴς ἐκ δύο μὲν φύσεων τὴν ἕνωσιν ὡμολόγει, μετὰ δὲ τὴν ἕνωσιν, μίαν ἐδυσφήμει. ἐφ᾽ οἷς αὐτὸν ἥ τε ἐν Καλχηδόνι, καὶ ἡ πρὸ αὐτῆς ἐν Κωνσταντινουπόλει δικαίως κατεδίκασε σύνοδος. ἀλλ᾽ ὁ γενναῖος Διόσκορος οὐδὲν αὐτὸν Ἀπολιναρίου διαφέροντα μετὰ πλείστης ὅσης σπουδῆς *ἀπεδέξατο. ὁ γὰρ δυσσεβὴς Ἀπολινάριος, ἐν τῷ περὶ σαρκώσεως αὐτοῦ λόγῳ, πρόσεχε οἷά φησιν· ὢ καινὴ κτίσις καὶ μίξις θεσπεσία! θεὸς καὶ σὰρξ μίαν ἀπετέλεσαν φύσιν. ἐξ οὗ τοὺς ὀχετοὺς τῆς δυσσεβείας οἱ μετ᾽ ἐκεῖνον ἠρύσαντο. σὺ δέ μοι καὶ τὸν ἀρχαῖον ὅρα βόρβορον. Οὐαλεντῖνος γὰρ κατὰ λέξιν οὕτω λέγει· τῶν γαλιλαίων ἐπὶ Χριστοῦ δύο φύσεις λεγόντων, πλατὺν *καταχεόμενοι γέλωτα: ἡμεῖς γὰρ τοῦ ὁρατοῦ καὶ ἀοράτου μίαν εἶναι τὴν φύσιν φαμέν. *καὶ μὴν καὶ ὁ Μανιχαῖος πρὸς Σκυθιανὸν ἐπιστέλλων, καὶ ὑπὸ μέμψεις ποιῶν τοὺς δύο λέγοντας φύσεις, τοιαῦτά φησιν· ὁ δὲ τοῦ ἀϊδίου φωτὸς υἱὸς τὴν ἰδίαν οὐσίαν ἐν τῷ ὄρει ἐφανέρωσεν, οὐ δύο φύσεις ἔχων, ἀλλὰ μίαν ἐν ὁρατῷ τε καὶ ἀοράτῳ. καὶ Πολέμων δὲ τὸν Ἀπολινάριον διδάσκαλον ἔπος εὐφημεῖ, τὰς ἱεροὺς ἡμῶν πατέρας αἰτιώμενος, ὧ τοῖς ἐν Καλχηδόνι οἱ ἀπὸ Σεβήρου· ὅρα τί φησιν; οὐδὲν χεῖρον ἐννοῆσαι κἀκεῖνο· θεὸν γὰρ λέγοντες καὶ ἄνθρωπον τὸν αὐτὸν· οὐκ αἰσχύνονται μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, καθάπερ μίαν σύνθετον ὁμολογοῦντες. εἰ γὰρ θεὸς τέλειος, καὶ ἄνθρωπος τέλειος ὁ αὐτός: δύο φύσεις ἄρα ὁ αὐτὸς, καθάπερ ἡ τῶν Καππαδοκῶν εἰσηγεῖται καινοτομία, καὶ Ἀθανασίου ἡ οἴησις, καὶ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ ὁ τῦφος. καὶ χρηματίζονται μὲν, ὡς δῆθεν ἡμέτεροι, φρονεῖν τὰ τοῦ ἁγίου πατρὸς ἡμῶν Ἀπολιναρίου· κηρύττουσι δὲ καθάπερ οἱ Γρηγόριοι τὴν τῶν φύσεων δυάδα. πῶς οὖν ἐχρῆν Εὐτυχοῦς τε καὶ Ἀπολιναρίου, Οὐαλεντίνου τε καὶ Μανιχαίου τὴν ταύτην τῆς ἀσεβείας ῥύμην ἐπιχεῖν· καὶ τὴν νομὴν οὕτως ἕρπουσαν, καὶ τὰς τῶν ἀνθρώπων ψυχὰς καταβοσκομένην ἀναστεῖλαι: εἰ μὴ τῆς ἱερᾶς ἐν Καλχηδόνι ὁμηγύρεως ὁ θεῖος ζῆλος, δύο φύσεις ἀδιαιρέτως ἐν τῇ καθ᾽ ὑπόστασιν ἑνώσει τοῦ Χριστοῦ διατρυσίως τε καὶ θεοφρόνως *ἀνεκήρυξεν; τῶν γὰρ αἱρετικῶν φορᾶς οὕτω μαινομένης, εἰ μὴ τῆς εὐσεβείας ὁ πύργος ἀνέστη ὑψηλὸς, οὐδὲν ἐκώλυεν ὑποβρυχίους πολλοὺς τῇ πλάνῃ γενέσθαι. ὥστε εἰ μὴ τοῖς ἐμπροσθεν τυγχάνει ἡ τῶν δύο φύσεων ἐγνωρίζετο φωνὴ, τὸ ἀναγκαῖον εἶχεν ἡ σύνοδος, διὰ τὴν ἐκείνων λύσσαν, ταύτην ἀνευρεῖν τε καὶ ἀνακηρύξαι. μικροῦ δὲ πᾶσι τοῖς ἱεροῖς ἀνδράσιν ἐγνωσμένης, πῶς οὐκ ἀπαραίτητον ἦν κατὰ τῶν πολεμίων ταύτην πανδήμοις ψήφοις ἀνασπάσαι;

* μετ᾽ ἕνωσιν ἔσῃ Ν. Μ.

* ἴσ. ἀπεδέξατο

* al. καταχεόμενοι.

* al. καὶ δὴ.

* ἀνεκήρυξεν.

non autem vnam naturam. Et contra prohibet in epistolis ad Succensum, vnam naturam in composito dicere. Si enim hoc tollimus, è duabus diuersis naturis vnum solumque Christum esse post vnionem indiuisum; afferent aduersarij, si vna natura totum, quomodo incarnatus est: totum autē dicens, & post vnionem dicens, certum est quod hæc non ante vnionem, sed post vnionem, quod quidem & compositum dicit. Etenim totum quoddam est Christus: si verò non vna natura totum, at supra naturam certè. Cum his sentiens Gregorius cognomento Theologus, etsi vtrumque vnum dicat, sed non natura, sed concilio. Quanquam infelix Eutyches è duabus naturis vnionem confitebatur, post vnionem vnam nefandè dicebat. Vnde illum meritò Chalcedonensis, & antea Constantinopolitana Synodus condemnauit. Sed famosus Dioscorus, nihil illum ab Apollinario differentem magno studio suscepit. Impius verò Apollinarius libro suo de incarnatione: vide quid scribat: *O noua creatura, & diuina mistio! Deus & homo vnam conficiunt naturam.* Vnde impietatis veluti aquæductus alij post illum deriuarunt. Tu & antiquum vide lutum. Valentinus verò ad verbum sic ait: *Galilæos duas in Christo naturas dicentes, risu copioso excipimus: nos verò visibilis & inuisibilis vnam naturam esse dicimus.* Et verò Manichæus ad Scythianum scribens & eos reprehendens, qui duas dicunt naturas, hæc dicit: *Sempiterni luminis Filius propriam in monte Thabor naturam ostendit, non duas habens naturas, sed vnicam in visibili atque inuisibili.* Polemon quoq; præceptorem suum Apollinarium laudauit, sacris nostris Patribus dans crimini, quæ Patribus in Chalcedonensi Synodo Seueriani, vide quid dicat. non peius hic intelligere Deum & hominem eundem dicētes, non erubescunt vnam Verbi naturam incarnatam, quemadmodum vnum compositum confitentes. Si enim perfectus Deus & perfectus homo idem, duæ naturæ igitur vnus, quemadmodum noua Cappadocum dicit diuisio, & Athanasij opinio, & Italorum fumus, & simulant quidē, quasi nostri, se sentire quę S. noster Pater Apollinarius, sed prædicāt quemadmodū duo Gregorij naturarū dualitatē. Quomodo non licuit Eutychis, Apollinarij, Valentini, Manichæi hāc impietatis vim sustinere, & morbum sic repentem, & humanas animas depascentem remisisse: nisi sacri Chalcedonensis conuentus diuinus zelus, duas naturas indiuisas Christi in vnione hypostatica, piè & conuenienter prædicasset. Hæreticis sic delirantibus, nisi pietatis turris fluctum sistat, nihil vetat submersos multos in plano esse. Quare nisi antedictis Patribus duarum naturarum cognita fuisset vox, necessitatē haberet Synodus propter illorū amentiam hanc inuenire ac prædicare. Parum verò ab omnibus sanctis illis cognita, quomodo exorari non poterat contra hostes hanc publicis decretis reprehendere?

EVLOGIVS.

Quemadmodum enim ad impium Arrium, aliam substantiam Patris & Filij blaterantem, Nicæna Synodus consubstantialitatem decreuit, & nusquam hac voce apud Patres exstante, contra verò prohibente, à quibus Paulus Samosatensis hæreticus declaratus est. Sic etiam prædictos impios sacra Synodus cùm duas in Christo naturas agnoscit, oppugnauit. non ipsa prima impias illas voces reperiens, sed multorum antea præceptorum auctoritatem secuta. Si verò quis contendat, Iulium in Christo vnam naturam dicere; primum quidem nunquam clarum, si genuinus hic sermo: Secundum par est cognoscere, vt posterius Iulio, apud Romanos, naturæ & hypostaseos studiosè nomen indicauit, & frustra hæretica zizania semen ibidem student suffocare. Iniudicatis enim vocibus manentibus, non obuiam iuit impietas, potius valde consequens pro hypostaseos voce naturæ vti. Sed illud de Iulio licet dicere. Ad hæc hæretica impudens sententia dicit: Quare non quemadmodum ex duabus naturis dicentes hominem, deinde post vnionem & vnam ipsius naturam? Neque etiam Christum è duabus naturis dicentes, vnam eiusdem naturam post vnionem confitemur? Vnam quidem naturam scimus compositum, at resolutorio vsi schemate, duas coincidentes agnoscimus. Sed hæc quærit hæretica impudentia. Discant imperiti, hoc compositum vnam naturam sine impedimento dici, quando nec propriè in eodem simplicia, ex quibus compositus est, nomina dicantur. Velut hominem nullus corpus propriè, neque animam propriè appellabit. Neque enim corporis neque animæ termino includitur. Abusiuè quidem sæpe & leniter familiaris sermo parum limatus, & S. Scripturæ Spiritus vsus libertate, ex parte totum hominem denominant. nolumus subire iugum seruitutis dialecticæ vanitatis. Quando Ineffabilis atque incomprehensibilis vnionis neque exemplar magis proprium sumere quis possit: & asserentes Christum ex humanitate & diuinitate constare, dicimus eundem similiter & Deum eundem & hominem. Quapropter propriè ac verè semper virgo Maria Deipara dicitur. Quapropter hominis exemplar temerè ab imprudentibus in calumniandi occasionem vertit, & euertendæ vnionis secundùm hypostasin inconfusè & indiscretè duarum in Christo naturarum. quia Christus Deus noster vtrumque est propriè, vnde est, & dicitur veluti Deus & homo: alij multi clamant, & sanctus Cyrillus in epistola ad Succensum, vnum & eundem hoc & illud esse dicit. Et similiter ad Valerianum Iconij Episcopum scribit. Quare confitemur quod à carne quidē est, carnem esse, quod à Deo Deū esse, secūdùm idem vtraq; Christus, vnus Filius, vnus Dominus, est propria sua carne. Vtraq; enim quid aliud cōfirmat, quam eūdem esse Deum & hominem. Sed licet hæc vociferetur Cyrillus, tamen allatrare nonnulli ausi sunt, quasi Christus ex diuinitate atque humanitate, neq; homo neque Deus sit.

ὥσπερ γὰρ πρὸς τὸν δυσσεβῆ Ἄρειον, ἑτέραν οὐσίαν πατρὸς καὶ υἱοῦ δυσφημοῦντα, ἡ ἐν Νικαίᾳ σύνοδος τὸ ὁμοούσιον ἀντετάξατο, καίτοι τῆς λέξεως οὔπω τοῖς πατράσιν ἐπιπολαζούσης· τοὐναντίον δὲ καὶ κεκωλυμένης, ὑφ' ὧν ὁ Σαμοσατεὺς Παῦλος τὴν καθαιρετικὴν ἀπόφασιν ἐδέξατο: οὕτω δὴ καὶ κατὰ τῶν εἰρημένων δυσσεβῶν ἡ ἁγία σύνοδος διὰ τοῦ δύο φύσεις λέγειν ἐπὶ Χριστοῦ ἀνθωπλίσατο. οὐκ αὐτὴ πρώτη τὰς τῆς δυσσεβείας φωνὰς * ἀνευροῦσα, ἀλλὰ καὶ πολλοὺς ἔχουσα πρὸ αὐτῆς τούτων διδασκάλους. εἰ δέ τις φιλονεικοίη τὸν Ἰούλιον ἐπὶ Χριστοῦ μίαν εἰπεῖν φύσιν· πρῶτον μὲν οὔπω δῆλον, εἰ γνήσιος ὁ λόγος: δεύτερον δὲ προσήκει γινώσκειν, ὡς Ἰουλίου ὕστερον, παρὰ Ῥωμαίοις, τὸ τῆς φύσεώς τε καὶ ὑποστάσεως ἐφιλοκρινήθη τε καὶ διευκρινήθη ὄνομα, καὶ μάτην τὰ αἱρετικὰ ζιζάνια τὸν σπόρον ἐκεῖθεν σπουδάζει * συλλαγωγεῖν. ἀδιακρίτων γὰρ ἔτι τῶν φωνῶν * μενουσῶν, οὐδὲν ἀπαντᾷ δυσχερές, μᾶλλον δὲ καὶ λίαν ἀκόλουθον, ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως τῇ λέξει τῆς φύσεως χρήσασθαι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν * ὑπὲρ Ἰουλίου ἔξεστι φάναι. ἔτι δὲ τὸ αἱρετικὸν ἀναισχυντεῖ φρόνημα, καί φησι· διὰ τί μή, καθάπερ ἐκ δύο φύσεων λέγοντες τὸν ἄνθρωπον, εἶτα μετὰ τὴν ἕνωσιν καὶ μίαν αὐτοῦ τὴν φύσιν· μὴ καὶ τὸν Χριστὸν ἐκ δύο φύσεων λέγοντες, μίαν αὐτοῦ τὴν φύσιν μετὰ τὴν ἕνωσιν ὁμολογοῦμεν; μίαν μὲν γὰρ ἴσμεν φύσιν τὸ σύνθετον· ἀναλυτικῷ δὲ κεχρημένοι τρόπῳ, δύο τὰς συνελθούσας γνωρίζομεν. ἀλλ' ἡ μὲν αἱρετικὴ ἀναισχυντία ζητεῖ ταῦτα. μανθανέτωσαν δὲ οἱ ἀσύνετοι, ὅτι τότε τὸ σύνθετον μία φύσις ἀκωλύτως λέγεται, ἡνίκα μὴ κυρίως ἐπ' αὐτοῦ τὰ τῶν ἁπλῶν, ἐξ ὧν συνετέθη, ὀνόματα λέγεται. οἷον τὸν ἄνθρωπον οὔτε σῶμά τι ἄν τις κυρίως, οὔτε ψυχὴν εἴποι: οὐδὲ γὰρ οὐδ' ἐπιδέξαιτο ἄν, οὔτε τὸν τοῦ σώματος οὔτε τὸν τῆς ψυχῆς ὅρον. καταχρηστικῶς μέν τοι πολλάκις ἥ τε ἀνὰ χεῖρα ὁμιλία τὸ ἀκριβὲς παρατρέχουσα, καὶ τὰ ἱερὰ λόγια τῇ ἐλευθερίᾳ κεχρημένα τοῦ πνεύματος, ἐκ μέρους τὸν ὅλον ἄνθρωπον ἐπονομάζουσι, ζυγῷ δουλείας [τῆς] διαλεκτικῆς ματαιότητος ὑπείκειν οὐκ ἀνεχόμεθα. ἐπεὶ δὲ γε τῆς ἀρρήτου καὶ ἀνεπινοήτου ἑνώσεως οὔτε παράδειγμα λαβεῖν οἰκειότερον δύναιτ' ἄν τις. καὶ λέγοντες τὸν Χριστὸν ἐκ θεότητος καὶ ἀνθρωπότητος, φαμὲν αὐτὸν ὁμοίως καὶ θεὸν τὸν αὐτὸν καὶ ἄνθρωπον: διὸ καὶ κυρίως καὶ ἀληθῶς ἡ παναγία παρθένος θεοτόκος πρεσβεύεται. ὥστε μάτην ἐκακουργήθη τοῖς ἀσυνέτοις τὸ κατὰ τὸν ἄνθρωπον παράδειγμα εἰς διαβολὴν, καὶ ἀνατροπὴν τῆς ἀσυγχύτου καὶ ἀδιαιρέτου τῶν δύο τοῦ Χριστοῦ φύσεων καθ' ὑπόστασιν ἑνώσεως. ὅτι δὲ Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν κυρίως ἀμφότερα, ἐξ ὧν τέ ἐστι καὶ λέγεται, οἷον θεὸς καὶ ἄνθρωπος: ἄλλοι τε πολλοὶ βοῶσι, καὶ ὁ θεῖος δὲ Κύριλλος ἐν τῇ πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῇ, ἕνα φησὶ, καὶ τὸν αὐτὸν τοῦτο κἀκεῖνο ὑπάρχειν. καὶ πρὸς Οὐαλεριανὸν δὲ Ἰκονίου ἐπίσκοπον ὁμοίως γράφει. Οὐκοῦν ὁμολογοῦμεν, ὡς μὲν τὸ ἀπὸ σαρκὸς, σάρξ ἐστι: τὸ δὲ ἐκ θεοῦ, θεός ἐστι, κατὰ τὸ αὐτὸν ἀμφότερα * Χριστὸς, εἷς ὢν υἱὸς, εἷς κύριος μετὰ τῆς ἰδίας αὐτοῦ σαρκός. τὸ γὰρ ἀμφότερα, τί ἄλλο, ἢ [ὅτι] ὁ αὐτός ἐστι καὶ θεὸς καὶ ἄνθρωπος βεβαιοῖ; ἀλλὰ καί τοι ταῦτα βοῶντος Κυρίλλου, ὅμως ἐτόλμησάν τινες ὑλακτεῖν, ὡς ὁ Χριστὸς ἐκ θεότητος μέν ἐστι καὶ ἀνθρωπότητος, οὔτε δὲ ἄνθρωπος, οὔτε θεὸς

μηδὲ

[Marginal notes: * al. ἀναιροῦσα. mendose. — * συλλέγειν — * al. μενόντων — * al. διά — * al. ὁμολογουμένως μὲν]

μηδὲ τῦ Παύλου τὸ θεόπνευστον καὶ μεγαλόφωνον καταιδεσθέντες, ὃς κέκραγεν· Ἰησοῦς Χριστὸς χθὲς καὶ σήμερον, ὁ αὐτὸς καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας. διὰ μὲν τῦ χθὲς καὶ σήμερον, ἄνθρωπον τὸν αὐτὸν ὁμολογῶν: διὰ δὲ καὶ εἰς τοὺς αἰῶνας, τὸν αὐτὸν ἀνακηρύττων θεόν. καὶ πάλιν ὁ αὐτὸς εἷς θεὸς, εἷς καὶ μεσίτης θεοῦ καὶ ἀνθρώπων, ἄνθρωπος Χριστὸς Ἰησοῦς. ὥστε κυρίως ὁ Χριστὸς, καὶ ἄνθρωπος καὶ θεός. καὶ Ἀθανάσιος δὲ γνήσιον ἑαυτὸν τῦ Παύλου δεικνὺς μαθητὴν, οὕτω φησίν· ἐπεὶ καὶ θεός ἐστι ὁ Χριστός. Βασιλείου δὲ καὶ τῶν ἱερῶν Γρηγορίων, καὶ τῶν ἄλλων ὁσίων πατέρων, εἴ τις συλλέγειν πειραθείη, εἰς τὸ ἄπειρον αἱ μαρτυρίαι *παρατείνουσι τὸν λόγον. ὁ μὲν τοίνυν σοφὸς Κύριλλος τὸν τῆς οἰκουμένης διδάσκαλον Παῦλον μάρτυρα καλῶν, κατὰ τῶν μὴ βουλομένων ὁμολογεῖν θεοτόκον τὴν ἁγίαν παρθένον, οὕτω γὰρ ἐπιγράφει καὶ τὸν λόγον: ὅρα τί φησιν: φωνὴν δὲ τὴν φαύλην μὲν οὐκ εἴρηκεν, *ἤτοι τὴν θεοτόκος: Θεὸν δὲ τὸν Χριστὸν ἐπὶ πάντων ἀνεβόησεν. καὶ πάλιν· εἰ μὴ θεὸν *τε καὶ ἄνθρωπον ἐπίστευε τὸν Χριστὸν: οὐκ ἂν ἐπέφερε, κατὰ σάρκα. τοῦτο γὰρ φανερῶς ἐπὶ τῦ μὴ μόνον ἀνθρώπου, ἀλλὰ καὶ ἑτερόν τι τὴν οὐσίαν ὑπάρχοντος λέγεται. ὁ δὲ αὐτὸς θεοφόρος ἀνὴρ κἀν τῷ δευτέρῳ ἀναθεματισμῷ τὰ αὐτὰ βοᾷ. Εἴ τις οὐχ ὁμολογεῖ καθ' ὑπόστασιν σαρκὶ ἑνωθῆναι τὸν ἐκ θεοῦ πατρὸς λόγον, ἕνα τε Χριστὸν εἶναι μετὰ τῆς ἰδίας σαρκὸς, τὸν αὐτὸν δηλονότι θεόν τε καὶ ἄνθρωπον: ἀνάθεμα ἔστω. καὶ ἐν τῇ πρὸς τὰς βασιλίδας προσφωνητικῇ ὁμιλίας· ἕνα τε ἡμῖν οὕτως ἀναδειχθῆναι Χριστὸν, τὸν αὐτὸν ὁμοῦ θεὸν ὄντα καὶ ἄνθρωπον. καὶ μυρία ἄλλα. καταδήλον οὖν, ὡς πολλὴ καὶ ἄπειρος ἡ διαφορὰ τῦ κατὰ τὸν Χριστὸν μυστηρίου, καὶ τῦ κατὰ τὸν ἄνθρωπον παραδείγματος· ὁ μὲν γὰρ ἐξ ὧν ἐστιν, οὐ λέγεται ταῦτα: ὁ δὲ ἐξ ὧν προῆλθε, καὶ διὰ φυσίως ταῦτα ὀνομάζεται.

Ἀλλὰ γὰρ τῆς αἱρέσεως πάλιν ἡ ἀπόνοια τὴν τε τετάρτην μέμφεται σύνοδον, ὡς ὅρον ἐκθεμένην, διατεινομένη τὴν τοιαύτην ἐπιχείρησιν ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν Ἔφεσον πρώτης συνόδου παντελῶς ἀποκεκωλῦσθαι. καὶ τοίνυν εἰ κατὰ τὸν λῆρον αὐτῶν ἀπεῖρξεν ἡ σύνοδος ἕτερον ὅρον μηδ' ὅλως προάγειν, αὐτὴ καθ' ἑαυτῆς πρὸ τῶν ἄλλων τὴν καταδικάζουσαν ἐξήνεγκε ψῆφον. ὁρίζει γὰρ αὐτὸ τοῦτο ποιοῦσα, ἃ μηδ' ἑτέρα τῶν πρὸ αὐτῆς διωρίσατο. ἀλλὰ καὶ ἡ καθ' ὑπόστασιν ἕνωσις αὐτῆς ἐστιν ὅρος, ὃ ταῖς πρεσβυτέραις τῶν συνόδων οὐ διώρισται. ναὶ δὴ καὶ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει τῶν ρν' ἁγίων πατέρων, ἐξ ὧν αὐτοὶ ληροῦσι, παραγράφεται· τὸν πνευματομάχον γὰρ αὕτη καθελοῦσα, τῷ κατὰ τὴν Νίκαιαν κατατεθέντι ὅρῳ τὴν περὶ τῦ ἁγίου πνεύματος θεολογίαν προσθεῖσα συνήρμοσεν. εἰ γὰρ αἱ προλαβοῦσαι προστιθεῖσαι τὸν μῶμον ἐκφεύγουσιν, οὐδὲ αἱ μετ' αὐτὰς ἐν τοῖς ὁμοίοις ἀνομοίως ἕξουσι τὴν κατάγνωσιν. οὕτω τοι ἀσυνέτως πάντα φύρει καὶ διαστρέφει. καὶ γὰρ ἡ ἐν Ἐφέσῳ σύνοδος πίστιν μὲν ἑτέραν, ἧς ἐναντία τὰ δόγματα πρὸς τὴν ἐν Νικαίᾳ καθέστηκε σύνοδον, παντελῶς ἐκτίθεσθαι διεκώλυσεν. ἀκηράτων δὲ τῶν ἐν αὐτῇ σωζομένων, ἅπερ ὁ καιρὸς ἀπαιτεῖ προστεθῆναι: αὐτῆς τε γέγονεν ἔργον, καὶ τῶν πραγμάτων *ἡ φύσις, καὶ τῆς ἐκκλησίας ὁρᾶται τοῦτο στέργουσα διὰ παντὸς ἡ παράδοσις. διὸ καὶ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, οὔπω τῆς οἰκουμενικῆς

* al. σαφηνίζουσι.

* ἤγουν τὴν θεοτόκον.

* al. εἰ μὴ ἦν.

* ἀδιάσπαστον.

Neque Pauli illud diuinitus inspiratum & elata voce dictum reuerentur, qui clamat: *Iesus Christus heri & hodie ipse & in secula.* Per illud, *heri & hodie*, eundem hominem confessus: per hoc, *in secula*, eundem Deum prædicat. Et iterum: Vnus Deus, vnus & mediator Dei & hominum homo Iesus Christus. Quare proprie Christus & Deus & homo. Atque Athanasius germanum se Pauli discipulum ostendens, sic ait: *Cum Christus etiam Deus sit.* Basilij & sanctorum Gregoriorum, & aliorum SS. Patrum, si quis omnia colligere testimonia studeat, in infinitum trahetur oratio. Sapiens enim Cyrillus, orbis doctorem testem Paulum adducens, *Contra nolentes virginem fateri Deiparam*: sic enim habet orationis titulus, vide quid dicat, vocem quidem non pronūciauit, scilicet hanc, *Deipara*: Deum autem Christum super omnia prædicauit. & rursum, nisi Deum & hominem crediderit, non addidit, *secundum carnem*. Hoc enim perspicuè de non solum homine, sed aliud quid secundum substantiam existente dicitur. Idem homo diuinus in altero Anathematismo eadem vociferatur, *Si quis minimè confiteatur hypostaticè carni ex Patre Deo Verbum vnitum, & esse vnum Christum cum propria sua carne eundem nimirum Deum & hominem, anathema sit.* & similiter in oratione quam Reginis inscripsit, vnum nobis sic exhibitum esse Christum, eum simul Deum & hominem existentem, aliaque innumerabilia. Patet igitur magnam & infinitam differentiam esse in mysteriis CHRISTI, & humana forma. qui quidem ex quibus est, non dicitur hæc; ex quibus verò prodiit, perspicuè hæc nominatur.

Sed hæreticorum vesania quartam Synodum vituperat, quod decretum posuerit, contenditque tale propositum à prima Synodo Ephesi habita omnino prohibitum fuisse. Quamuis si secundum illorum delirium Synodus aliud decretum omnino producere vetuit, hæc ante alias contra se condemnationis sententiam protulit. Definit enim hoc adumbrans, qualia neque alia ante ipsam definiuit. Sed hypostatica vnio huius est definitio, quæ ab antiquis conciliis non statuta est. Certè & Cōstantinopolitanam CL. Patrum, ex quibus delirant ipsi, condemnat, quę cum Spiritu pugnantem [Macedonium] tollens, è Nicena Synodo declaratæ definitioni, de Spiritu S. doctrinam conueniēter addidit. Si enim præcedentes apponendo reprehensionem effugiunt, neque illas secutæ in similibus dissimiliter damnabuntur. Sic stultum omnino commiscet & conuertit. Ephesina etenim Synodus fidem quidem aliam, cuius dogmata contraria Nicænæ sint Synodo, omnino exponi vetuit. Sinceris verò in hac seruatis, quæ occasio postulat, apponere illius opus fuit, & rerum natura, & Ecclesiæ traditio videtur semper hoc adamasse. Quare & Alexandriæ, nondum œcumenicæ

EVLOGIVS.

Hebr. 13. 8.

1. Timoth. 2.

Rom. 9. 5

Rom. 1. 3.

EVLOGIVS. Synodo coacta, delectos in ea sacerdotes, B. Cyrillus congregans, & fidem scriptam disponens, ad Nestorium misit. Sic quidem effugit iniustas accusationes pietas. Hæresis aliis reprehensionibus insultare non erubescit, dicens Chalcedonensem Synodum cum Cyrilli verbis pugnare. Hic enim in epistolis ad Succensum & alibi Christum è duabus naturis docet, illa verò hanc vocem expellens duas naturas indiuisas vicissim constituit. Adeò calumniari quàm veritatem sectari studio magis est hæreticis. Dioscorum namque id quod ex duabus naturis compositum erat admittentem, duas verò naturas recusantem, quod Eutychianam saperet hæresin, Synodus repudiauit. Neque simpliciter damnauit illud ex duabus naturis Christum astruere, sed dicere cum Eutyche & Dioscoro. per dicere duas naturas indiuisas cum pio sensu, illam etiam ex duabus naturis, simul introduxit. Quia Eutyches è duabus dixit naturis, impiè verò, constat. Non igitur gratam aliquam Cyrillo vocem, sed impiam Eutychis sententiam Synodus reiecit. Etenim secundùm medium earum rerum quæ Chalcedone gesta sunt, lecta fide S. Flauiani, in qua scriptum, post incarnationem è duabus naturis constare confitemur Christum, in vna hypostasi, vnáque persona, vnum Christum vnum Filium confitentes: exclamauit Synodus, ipsos sic sentire, & Patrum fidem hanc esse cognoscere. .... Quomodo ergo hæc dicens, vel cum Cyrillo pugnat, vel asserentes piè è duabus naturis auersatur? Hæc persequens Episcopus Eulogius & admonitionem prædictis addens, ad vnionem Ecclesiæ desertores reuocantem, sermoni fidem imponit.

Proxima quoque oratio contra calumniatores Chalcedonensis Synodi serio agit: vtitur verò etiam hic exemplo hominis, quo piè vsus est Cyrillus, impiè verò nouum quid profert. Asserit vnam naturam de Christo, quemadmodum & de homine dici. Nisi quatenus pro pietate agit, contra ipsam magis pugnat, licet non sentiat. Asserit enim de dissimilibus partibus, totũ partiũ nominibus non nominari, sed propria appellatione agnosci. Si verò hoc, vnius esse cognoscetur naturæ. Hæresis sic captionẽ nectit. Hic verò Verbi discipulus Eulogius vaniloquentiã illius redarguens Patrũ testimoniis ostendit, propriè & verè vnũ Dominum Iesum Christum & Deum appellari & hominem. Quare si in quibus totum partium nomina non recipit, neque vna inducitur, in quibus totũ partium appellationes propriè suscipit: in his enim & vna natura cognoscetur. Quare sapiens auctor adducit D. Cyrillum seipsum elucidantem, quomodo & cur exemplo hominis vsus sit. Theodoro enim Mopsuestiæ humanum exemplum calumniante, vt non conueniens Christi mysterio, sic & in dicto tomo 1. repugnat Cyrillus, vnum & eundem esse cognoscimus, & è Deo Patre diuinè,

συγκροτηθείσης συνόδου, τοὺς ἐν * αὐτῇ τῶν ἱερέων λογάδας ὁ θεσπέσιος ἀθροισάμενος Κύριλλος, καὶ πίστιν ἐκθέμενος ἔγγραφον, τῷ Νεστορίῳ διεπέμψατο. ἐκφεύγει μὲν οὕτω τὰς ἀδίκους λαβὰς ἡ εὐσέβεια. τὸ αἱρετικὸν δὲ πάλιν ἑτέροις μώμοις ἐπιπηδᾶν οὐκ αἰσχύνεται, καί φησιν· ὡς ἡ κατὰ Καλχηδόνα σύνοδος, τοῖς Κυρίλλου δόγμασι μάχεται. ὁ μὲν γὰρ ἔν τε ταῖς πρὸς Σούκενσον ἐπιστολαῖς, καὶ ἀλλαχοῦ δὲ, τὸν Χριστὸν ἐκ δύο δογματίζει φύσεων: ἡ δὲ τὴν τοιαύτην φωνὴν ὀστρακίζουσα, δύο φύσεις ἀδιαιρέτους ἀντεχειροτόνησεν· οὕτω τὸ συκοφαντεῖν τοῦ ἀληθεύειν πολὺ τῇ αἱρέσει σπουδαιότερον. καὶ γὰρ Διόσκορον ἡ σύνοδος, τὸ ἐκ δύο μὲν φύσεων δεχόμενον, τὸ δύο δὲ φύσεις οὐκ ἀνεχόμενον δέξασθαι, ὡς τὰ τοῦ Εὐτυχοῦς νοσοῦντα διώσατο· καὶ οὐχ ἁπλῶς ἐξεκήρυξε τὸ ἐκ δύο λέγειν φύσεων τὸν Χριστὸν, ἀλλὰ τὸ λέγειν κατ' Εὐτυχέα καὶ Διόσκορον. διὰ μέντοι τὸ δύο φύσεις ἀδιαιρέτους μετὰ τῆς εὐσεβοῦς διανοίας λέγειν αὐτὴν, καὶ τὸ ἐκ δύο φύσεων συνεισήγαγεν. ὅτι γὰρ Εὐτυχὴς ἐκ δύο * [μὲν] ἔλεγε φύσεων, δυσσεβῶς δὲ: πρόδηλον. οὐ τοίνυν τὴν Κυρίλλου φίλην φωνὴν, ἀλλὰ τὴν Εὐτυχοῦς δυσσέβειαν ἡ σύνοδος ἀπεπέμψατο. καὶ γὰρ καὶ κατ' αὐτὸ τὸ μέσον τῶν ἐν Καλχηδόνι πεπραγμένων τῆς πίστεως τοῦ ἐν ἁγίοις Φλαβιανοῦ ἀναγινωσκομένης, ἐν ᾗ ἐγέγραπτο· ἐκ δύο φύσεων ὁμολογοῦμεν εἶναι τὸν Χριστὸν μετὰ τὴν ἐνανθρώπησιν, ἐν μιᾷ ὑποστάσει, ἐν ἑνὶ προσώπῳ, ἕνα Χριστὸν, ἕνα υἱὸν ὁμολογοῦντες: ἡ σύνοδος ἐξεβόησεν· αὐτούς τε οὕτω φρονεῖν, καὶ τὴν πατέρων πίστιν εἶναι ταύτην ἐπίστασθαι. πῶς οὖν ἡ ταῦτα λέγουσα, ἢ Κυρίλλῳ μάχεται; ἢ τοὺς λέγοντας εὐσεβῶς ἐκ δύο φύσεων ἀποστρέφεται; ταῦτα [δὲ] διεξελθὼν ὁ ἱεράρχης Εὐλόγιος, καὶ παραίνεσιν, πρὸς ἕνωσιν ἐκκλησιαστικὴν τοὺς διεστῶτας παρακαλοῦσαν, τοῖς εἰρημένοις ἐπιθεὶς, περατοῖ λόγον.

* αὐτῇ.
* al. γάρ.

Καὶ ὁ ἐφεξῆς δὲ λόγος κατὰ τῶν συκοφαντῶν τῆς ἐν Καλχηδόνι συνόδου τὴν σπουδὴν ἔχει. γυμνάζει δὲ κἀνταῦθα τὸ κατὰ τὸν ἄνθρωπον παράδειγμα, ᾧ κέχρηται μὲν Κύριλλος εὐσεβῶς, προφέρει δὲ δυσσεβῶς τὸ ἀλλόφυλον. προφέρει γὰρ ἵνα μίαν φύσιν ἐπὶ Χριστοῦ, ὥσπερ καὶ ἐπὶ τοῦ ἀνθρώπου λέγεσθαι δογματίσῃ. πλὴν ἐξ ὧν ὑπὲρ τῆς * δυσσεβείας σπουδάζει, κατ' αὐτῆς μᾶλλον, κἂν οὐκ ἔχῃ τὴν αἴσθησιν, ἐξοπλίζεται. λέγει γάρ, ὡς ἐπὶ τῶν ἀνομοιομερῶν τὸ ὅλον ταῖς τῶν μερῶν προσηγορίαις, οὐκ ὀνομάζεται, ἀλλ' ἰδιαζούσῃ κλήσει γνωρίζεται. εἰ δὲ τοῦτο, καὶ μιᾶς γνωσθήσεται φύσεως. ἡ μὲν αἵρεσις οὕτω συμπλέκει τὸ σόφισμα. ὁ δὲ τοῦ λόγου μαθητὴς Εὐλόγιος τὸ ματαιολόγον αὐτῆς ἐξελέγξας, πατρικαῖς ἐπιδείκνυσι μαρτυρίαις, κυρίως τε καὶ ἀληθῶς τὸν ἕνα Κύριον Ἰησοῦν Χριστὸν καὶ Θεὸν καλεῖσθαι καὶ ἄνθρωπον. ὥστε εἰ ἐφ' ὧν τὸ ὅλον τὰς τῶν μερῶν προσηγορίας οὐ δέχεται, οὐδὲ ἡ μία συνίσταται, ἐφ' ὧν τὸ ὅλον τῶν μερῶν τὰς κλήσεις κυρίως ἀναδέχεται: ἐπ' ἐκείνων γὰρ καὶ ἡ μία φύσις συνθεωρηθήσεται. ὁ μέντοι γε σοφὸς συγγραφεὺς παράγει τὸν ἱερὸν Κύριλλον, ἑρμηνεύοντα ἑαυτὸν, ὅπως καὶ ἐφ' ᾧ τῷ κατὰ τὸν ἄνθρωπον ἐχρήσατο παραδείγματι. Θεοδώρου γὰρ τοῦ Μοψουεστίας τὸ κατὰ τὸν ἄνθρωπον ἐνδιαβάλλοντος παράδειγμα, ὡς ὑπάρχον τῷ κατὰ Χριστὸν μυστηρίῳ ἀνάρμοστον, οὕτως ἐν τῷ λεγομένῳ πρώτῳ τόμῳ ἀνθυποφέρει ὁ Κύριλλος· ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὄντα γινώσκομεν, καὶ ἐκ Θεοῦ πατρὸς θεϊκῶς, καὶ ἐκ

* εὐσεβείας.

καὶ ἐκ γυναικὸς κατὰ σάρκα. κεχρήμεθα δὲ τῇ τοῦ παραδείγματος χρείᾳ, τηροῦντες πανταχοῦ τὴν ἕνωσιν τὸ ἀδιάσπαστον, καὶ τὴν διαίρεσιν παραιτούμενοι. ἀκούεις ἐφ' ὧν Κύριλλος παραλαμβάνει τὸ παράδειγμα. οὐ γὰρ ἵνα σὺ μίαν τοῦ Χριστοῦ φύσιν καινολογήσῃς: ἀλλ' ἵνα Θεόδωρος καὶ Νεστόριος καταισχυνθῶσι τῇ τοῦ παραδείγματος χρείᾳ, τηροῦντος τοῦ ἱεροῦ Κυρίλλου τῇ ἑνώσει τὸ ἄτμητόν τε καὶ ἀδιάσπαστον. σὺ δὲ ἴσως ἀκολουθῶν τῷ παραδείγματι, οὐδὲ Θεὸν οὐδὲ ἄνθρωπον κυρίως εἰπεῖν ἀνέχοιο ἂν τὸν Χριστὸν, διότι οὐδὲ ὁ ἄνθρωπος τὸ παράδειγμα, οὔτε σῶμα κυρίως, ἤτε ψυχὴ, εἰ ἐκβιάσῃ ταῦτα λέγειν αὐτόν: διότι * ἐπὶ τοῦ κατὰ Χριστὸν ἀπορρήτου ἑνώσεως, ἐξ ὧν αὐτὸς σύγκειται, ταῦτα κυρίως λέγεται. οὐ τοίνυν, κἂν ὁ ἄνθρωπος μιᾶς λέγοιτο φύσεως, οὐδεὶς ἀκολουθίας ἀπαιτήσει λόγος, καὶ τὸν Χριστὸν μιᾶς ὑπάρχειν διὰ τοῦτο φύσεως. διὸ καὶ Κύριλλον μὲν τὸν θαυμάσιον, μίαν μὲν τὴν ἀνθρώπου φύσιν εὑρήσεις λέγοντα· μίαν δὲ φύσιν εἰπόντα τοῦ Χριστοῦ, οὐκ ἂν φωράσῃς. εἰ δέ τις δύο φύσεις δέδοικεν εἰπεῖν, ἵνα μὴ διαίρεσιν συνεισάξῃ: πρῶτον μὲν οὕτως ἁπλῶς μηδὲ λεγέτω δύο φύσεις, προστιθέτω δὲ τὸ ἀδιαίρετον. εἶτα * συνομολογείτω καὶ ἓν καθ' ὑπόστασιν πρόσωπον, καὶ μίαν ὑπόστασιν. ἢ ἀντ' αὐτῶν * εἰ βούλεται, τὸ μίαν τοῦ λόγου φύσιν σεσαρκωμένην. ταῦτα γὰρ ὁ λέγων κατὰ τὸν γνώμονα τῆς ἀκριβείας * Κύριλλον, οὐκ ἂν οὐδὲ συκοφάνταις παραχὴν λάβοι ὡς διαίρεσιν δογματίσας τῶν φύσεων. καὶ γὰρ καὶ ἀνατολικῶν δύο φύσεις εἰπόντων, καὶ συκοφαντούντων αὐτοὺς ὡς διαιρούντας * ἑτέρων κινηθέντων, πρὸς Ἀκάκιον γράφων· ἐπειδὴ μετὰ τοῦ εἰπεῖν δύο φύσεις καὶ τὸ ἀδιαίρετον συνῆψαν, καὶ ἐν ἑνὶ καὶ τῷ αὐτῷ Χριστῷ τὰς δύο φύσεις ὁρᾶν ὡμολόγησαν: τέκνα μὲν διαβόλου τοὺς συκοφαντίας ἀποφαίνει· τοὺς δὲ ὁμολογοῦντας κατὰ τὸ φρόνημα τῶν ἀνατολικῶν ἀδύνατόν ποτε διαίρεσιν εἰσάγειν. ὅρα δὲ καὶ Ἀθανάσιον, οἷα περὶ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ λόγου γράφων, κατὰ τῶν τὰ Ἀπολιναρίου φρονούντων ἐκτίθεται. λέγων γὰρ διὰ τοῦ ἑκάτερα, τὸ δύο παρ' οὐδενὸς τῶν εὐσεβῶν εἰσάγειν ὑπενοήθη διαίρεσιν. λέγει δέ· ἀλλ' ὁ ὢν φύσει θεὸς, γίνεται ἄνθρωπος. ἵνα εἷς ἢ τὰ ἑκάτερα τέλειος, * κατὰ πάντα θεὸς καὶ ἄνθρωπος ὁ αὐτός. καὶ ὁ θεολόγος δὲ Γρηγόριος ἐν τῷ ἀπολογητικῷ φησί· τοῦτο ἡ κενωθεῖσα θεότης, τοῦτο ἡ προσληφθεῖσα σὰρξ, τοῦτο ἡ καινὴ μίξις, θεὸς καὶ ἄνθρωπος, ἓν ἐκ δυοῖν, καὶ δι' ἑνὸς ἀμφότερα. ναὶ δὴ καὶ πρὸς Οὐαλεριανὸν τὸν Ικονίου γράφων ὁ Κύριλλος· Οὐκοῦν ὁμολογουμένως μέν φησι τὸ ἀπὸ σαρκὸς σάρξ ἐστι, τὸ δὲ ἐκ Θεοῦ Θεός. ἔστι δὲ κατ' αὐτὸν ἀμφότερα ὁ Χριστός. ὥσπερ οὖν οὐ τέμνει τὸ θεὸς καὶ ἄνθρωπος τὸν ἕνα Χριστὸν, οὐδὲ τὸ ἀμφότερα, οὐδὲ τὸ ἑκάτερα· οὕτως οὐδὲ τὸ δύο, εἰ μὴ τὸν νοῦν εἶπσαν ἐκτετμημένοι τινὲς, καὶ τοῦ καλοῦ σπορέως οὐδένα καρπὸν φῦναι δυνάμενοι. σὺ δέ μοι σκόπει πάλιν νεανιευομένην τὴν αἵρεσιν. ὁ Κύριλλος, φησι, τὸ δύο λέγειν φύσεις ἀδιαιρέτους ἐξεκήρυξεν, ἀντίπαλον εἶναι νομίζων τῇ λεγούσῃ δόξῃ μίαν εἶναι φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην. ῥᾷον δὲ αὐτῆς τὸ ψεῦσμα καταβάλλεται. διττὸν γὰρ τὸ ἀδιαίρετον κἀνταῦθα, ὡς καὶ ἐν τοῖς ἄλλοις αὐτοῦ λόγοις, ὁ συγγραφεὺς ἐπιδειξάμενος [φαίνεται:]

[* al. ἐπεί.] [* al. συνομολογεῖ τό.] [* al. εἰ βούλοιτο. vel. εἰ βούλοιτο.] [* al. ἑτέρων] [* al. ἢ τά.]

& è muliere secundùm carnem. Vtimur autem exemplo, seruantes vbiq; vnione indiuulsum, diuisionem reiicientes. Audis vnde Cyrillus exemplum sumat; non enim vt tu vnã in Christo naturam noue fingas: Verùm vt Theodorus & Nestorius pudefiant exempli vsu seruante B. Cyrillo vnione sectionis expers & indiuulsum. Tu verò fortiã exemplum secutus, neque Deum neque hominem propriè dicere sustineas eundem Christum? Quia neque homo exemplum, neque corpus propriè, neq; anima, si cogas eum hæc dicere. Quandoquidem de vnione ineffabili in Christo, vnde ipse constat, propriè hæc dicũtur. Non igitur licet homo vnius dicatur naturæ, vlla consequentiæ ratio exiget, & Christum vnius esse ideò naturæ. Quare & admirandum illum Cyrillum, vnam quidem hominem asserentem naturam inuenies, vnam verò dicentem Christi non deprehendes. Si verò duas quis naturas metuat dicere, ne diuisionem inducat. Primum quidem adeò simpliciter, neque dicat duas naturas, apponat verò indiuisas, deinde confiteatur & vnam hypostaticam personam, & vnam hypostasin: aut illorum loco, si quis volet, vnam Verbi naturam incarnatam. Hoc igitur ad accuratam amussim dicto Cyrillus, neque accusatoribus præbet occasionem quasi diuisas docens naturas. Etenim Orientalibus duas naturas dicentibus, & aliis illos accusantibus, quasi alteram ab altera diuidant, ad Acacium scribit. Quando duas naturas dicendo, & indiuiduum adiunxere, & in vno eodemque Christo duas naturas se videre testati sunt: contradicentes filiorum diaboli loco tenet: qui verò idem sentiunt, quod Orientales, impossibile est aliquando diuisionem inducere. Vide etiam Athanasium, quæ de incarnatione verbi scribens contra Apolinaristas exponit. Cùm enim dicit per vtraque, nemo Christianorum suspicatus est per dualitatem diuisionem fieri. Dicit vero: *Sed qui est natura Deus generatur homo, vt vtraque sint vnus perfectus, per omnia idem Deus, & homo.* Sed & Gregorius cognomento Theologus in Apologetico ait: hoc exinanita Deitas, hoc assumpta caro, hoc noua mistio, Deus & homo, vnũ e duobus, & per vnum vtraque. Et sane ad Valerianum Iconij Episcopum scribens Cyrillus: Quare ex confesso, inquit, quod a carne caro est, quod e Deo Deus. Est verò secundùm ipsum vtraque Christus. vt ergo non diuidit Deus & homo vnum Christum, neque dictio vtraque: sic neque illud duo, nisi quod nonnulli sensum diuidant, nec boni satoris vllum fructum proferre valentes. Tu verò mihi considera iterum nouatam iam hæresim. Cyrillus, ait, duas naturas dicere indiuisas damnauit, contradicere putans opinioni dicenti vnam esse Verbi incarnatam naturam, facilius autem eius falsus deiicitur. Dupliciter enim hic indiuisum, vt & in aliis suis sermonibus prædictus scriptor ostendit, vt apparet.

EVLOGIVS.

Et hoc quidem Nestorio amicum, illud piis honoratum, & propterea inter se certant. Hoc enim relatione indiuisum, vt arma Nestorij excutitur: illud vero *hypostasi indiuisum*, vel hypostatica vnio, clarè & prædicatur & explanatur. Quare sicut si quis vnioné in Christo asserens, non coaptet vnioni hypostasin, suspectum verbum reddit: sic si quis duas naturas indiuisas dixerit, non adiungens hoc, *secundum hypostasin*, in eandem suspicionem incidit. Ad eundem modum asserens Dei Verbum assumere hominem, nisi vocem [assumere] aliunde exponat (nam fieri potest, vt ex Nestorij mente seu opinione, vel ex orthodoxa ratione explicata auditoribus causam [vel errandi vel rectè sentiédi] præbeat, culpa minime vacat. Quapropter Cyrillus in conciliandis controuersiis acutus, in Thesauro suo, à Deo verbo assumptum ex Maria hominem veluti vestem aut templum affirmat; in epistolis verò ad Succensum: Igitur homo factus est, inquit, non autem hominem assumpsit, vt Nestorius docet. Atque aduerte sis iudicij solertiam & prudentiam. Hic assumptú hominem vt templum sanctè asserit, & tamen Nestorium, hominem [à Deo] assumptum asserentem damnat. Verumque sanè rectè pieque. Etenim Nestorius hominem vna cum hypostasi humana assumptum nugabatur.

Cyrillus igitur docet Deum assumpta humanitate, siue præexistente siue subsistente hypostasi humana, sed humana naturá in ipsa diuinâ hypostasi, subsistére, sine vlla tamen diuinitatis immutatione, verè hominem factú. Sapienter ergo pariq; modo D. Cyrillus in epistola ad Succensú disputat, diciq; eum qui duas naturas post vnionem asserit indiuisas, nec tamen addit (secundum hypostaticam vnionem, pugnare cum iis, qui vnicam tantum Verbi naturam incarnatam asserút. Nequaquam ergo vox [assumpta] nisi integrè accipiatur, sed nude tantú pronuncietur, sufficit, vt cum iis conueniatur consentiaturque, qui vnam Verbi naturam incarnatam docent. Quod si quis rursum duas indiuisas naturas asserens, addat etiam, secundum hypostaticam vnionem, rectè & piè loquetur, habebitque Cyrillum suffragatorem. Sed attende extremam epistolæ partem, quemadmodum ratiocinetur; Vox, inquit, indiuisè, adiecta videtur esse nota certa nostræ & orthodoxæ sententiæ. Sed illi vocem non ita intelligunt. Quod si ita vt nos eam acciperent, rectè sentirent, & cum Cyrillo consentirent, apud quem illud, indiuisè, rectè intelligunt ij, qui vocem secundum hypostaticam vnionem accipiunt. Hæreticis autem etiam indiuisum est diuisum seu diuulsum. Ná illud ipsum secúdum hypostaticá vnioné diuellunt diuiduntq; Ita quoque reprehendas eos qui duas indiuisas naturas admittunt, sed negant eas secundú hypostaticam vnioné cóiunctas; reuera enim aduersantur iis qui vnicá Dei Verbi naturam sentiunt esse incarnatá. Illos tamé, inquit, non reprehenderim, qui duas professi naturas in hypostatica vnione indiuisas considerant, vti nec Orientales coarguerim, qui idem sentiunt. Sed neq; hos cótra me venire; neq; pugnare aduersus eos, qui vná Verbi naturá aiunt incarnatam pronunciarim. Sed tu mecú dispice, nec vnam quidé Verbi naturá, (si ita nudè & simpliciter loquare) incarnatá sine reprehésione dici posse.

καὶ τὸ μὲν Νεστορίῳ φίλον, τὸ δὲ τῇ εὐσεβείᾳ τιμώμενον, καὶ διὰ τοῦτο ἀλλήλοις ἀντικείμενα. τὸ γὰρ κατὰ σχέσιν ἀδιαίρετον ὡς ὅπλον Νεστορίου ἀποβάλλεται· τὸ δὲ καθ' ὑπόστασιν ἀδιαίρετον, ἤτοι ἡ καθ' ὑπόστασιν ἕνωσις περιφανῶς καὶ κηρύσσεται καὶ περιπτύσσεται. ὥσπερ οὖν εἴ τις ἕνωσιν ἐπὶ Χριστοῦ λέγων, μὴ συνάπτοι τῇ ἑνώσει τὸ καθ' ὑπόστασιν, ὕποπτον τὸ ῥῆμα ποιεῖ· οὕτως εἴ τις δύο φύσεις ἀδιαιρέτους λέγῃ, μὴ συνεπιφέρων τὸ καθ' ὑπόστασιν, εἰς τὴν αὐτὴν ὑποψίαν περιέξεται. ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ λέγων ἄνθρωπον ἀναλαβεῖν τὸν θεὸν λόγον· εἰ μὴ τὴν φωνὴν ἄλλοθεν ἑρμηνεύσοι [δυνατὸν γὰρ αὐτὴν κατὰ * Νεστόριον, καὶ κατὰ τὸν ὀρθὸν εἰπεῖν λόγον, λαβὴν παρέχειν τοῖς ἀκροαταῖς) οὐκ ἔστιν ἀναίτιος. διὸ καὶ ὁ διαιτᾶν σοφὸς Κύριλλος ἐν μὲν τῷ Θησαυρῷ τὸν θεὸν λόγον, ὥσπερ τινὰ στολὴν τὸν ἐκ Μαρίας ἄνθρωπον ἢ ναὸν ἀναλαβεῖν λέγει. ἐν δὲ ταῖς πρὸς Σούκενσον ἐπιστολαῖς. οὐκοῦν ἄνθρωπος (φησὶ) γέγονεν, οὐκ ἄνθρωπον ἀνέλαβεν, ὡς Νεστορίῳ δοκεῖ. καὶ ὅρα τῆς διαίτης τὸ ἀγχίνουν καὶ νηφάλιον. ὁ μὲν, ἄνθρωπον καὶ ναὸν ἀναλαβεῖν ἱερολογεῖ· Νεστόριον δὲ ἄνθρωπον ἀναλαβεῖν εἰπόντα, παραγράφεται: εὐσεβῶς δὲ ἑκάτερον. ὁ μὲν γὰρ ὑποστάντα τὸν ἄνθρωπον ἀναλαβεῖν Νεστόριος ἐσοφίζετο: ὁ δὲ * οὐ μὴν οὖν προϋποστάντα, ἐν ἑαυτῷ δὲ τοῦτον ὑποστήσαντα, κἂν τῷ ἀτρέπτῳ μεμενηκότα τῆς θεότητος, ἀληθῶς γενέσθαι καὶ ἄνθρωπον. σαφῶς οὖν καὶ ὁμοίως διαστελλόμενος ὁ ἱερὸς Κύριλλος, καὶ ἐν τῇ πρὸς Σούκενσον ἐπιστολῇ τὸ δύο φύσεις λέγειν ἀδιαιρέτους μετὰ τὴν ἕνωσιν, μὴ συνεπιφέροντα τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν, μάχεσθαι τοῖς μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην δογματίζουσι, φησίν. οὐ γὰρ αὐτάρκης οὕτως ἡμίτομος ἡ φωνὴ, ἡ ῥηθεῖσα συνελθεῖν καὶ ὁμοφρονῆσαι τοῖς μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην δογματίζουσιν. εἰ δὲ δύο τὰς φύσεις ἀδιαιρέτους εἰπὼν, συμπαραλάβοι καὶ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν: ὀρθῶς τε καὶ εὐσεβῶς ἐρεῖ, καὶ Κύριλλον εὑρήσει ὁμόψηφον. καὶ ἄκουσον κατὰ τὸ τέλος τῆς αὐτῆς ἐπιστολῆς, οἷα διέξεισι. τὸ ἀδιαιρέτως, φησὶ, προστεθὲν, δοκεῖ μὲν πως παρ' * ἡμῖν ὀρθῆς εἶναι δόξης σημαντικόν: αὐτοὶ δὲ οὐχ οὕτω νοοῦσιν. ὥστε εἰ οὕτως ἐνόουν, ὀρθοδόξως ἂν ἔλεγον, καὶ τῇ Κυρίλλου γνώμῃ συνέβαινον. ἔστι γὰρ τὸ ἀδιαίρετον αὐτοῦ δόξης ὀρθῆς, τοῖς συνάπτουσι τὴν φωνὴν * ἢ συνεπινοοῦσι τῆς καθ' ὑπόστασιν ἑνώσεως: τοῖς αἱρετικοῖς δὲ * διεσπασμένον καὶ τὸ ἀδιαίρετον· τῆς γὰρ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσεως αὐτὸ διασχίζουσιν. οὕτω δὴ ἂν εἴη μεμφόμενος καὶ τοὺς λέγοντας μὲν δύο φύσεις ἀδιαιρέτους, τὴν καθ' ὑπόστασιν δὲ μὴ συνομολογοῦντας ἕνωσιν: μάχονται γὰρ ὡς ἀληθῶς οὗτοι τοῖς μίαν φύσιν φρονοῦσι τοῦ θεοῦ λόγου σεσαρκωμένην. τοὺς μέντοι μετὰ τοῦ λέγειν δύο φύσεις ἀδιαιρέτους ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει θεωρεῖν οὔτ' ἂν μεμψαίμην, ἐρεῖ, ὥσπερ οὐδὲ τοὺς ἀνατολικοὺς τὰ ὅμοια λέγοντας ἐμεμψάμην· ἀλλ' οὔτε ἐμοὶ τἀναντία φρονεῖν, οὔτε διαμάχεσθαι πρὸς τὴν μίαν τοῦ λόγου φύσιν σεσαρκωμένην * οὐκ ἂν ψηφισαίμην. σὺ δή μοι συνδιασκόπει, ὅπως οὐδὲ ἡ μία φύσις τοῦ λόγου σεσαρκωμένη, ἁπλῶς οὕτω προφερομένη, οὐ μὴν οὖν τὸ ἀνεπίληπτον οὐ διασώζει λεγόμενον.

* al. [illegible]
* al. [illegible]
* al. ἡμῶν.
* al. οἷ.
* al. διεσπασμένον
* al. οὐκ.

λέγοιτο γὰρ ἂν μία φύσις τοῦ λόγου σεσαρκωμένη, καὶ οἷς ἄψυχος ἡ προσληφθεῖσα νομίζεται σάρξ, καὶ οἷς τῶν συνελθόντων ἡ σύγχυσις δυσσεβεῖται, καὶ οἷς ἡ τοῦ λόγου φύσις εἰς σάρκα φρενοβλαβῶς *ἀπετράπη. ὁ δὲ τῆς ἀκριβείας διδάσκαλος Κύριλλος, ἕκαστον τῶν αἱρετικῶν φρονημάτων ὁμοτίμως βδελυσσόμενος, διὰ τῆς κοινῇ προκειμένης φωνῆς, τὸ ἀδιαίρετον μὲν καὶ ἀσύγχυτον τῶν συνελθόντων παραλέγει φύσεων· ἀπευθύνει δὲ ταύτην ἔτι μᾶλλον, τὴν σεσαρκωμένην φύσιν ἐψυχῶσθαι δογματίζων ψυχῇ λογικῇ τε καὶ νοερᾷ· διὸ καὶ τοὺς ἀνατολικούς, ὡς πολλάκις εἴρηται, ταύτην μὲν τὴν φωνὴν οὐκ εἰπόντας, τὴν δὲ ἰσοδυναμοῦσαν προβαλλομένους (δύο γὰρ φύσεις εἶπον πρεσβεύειν ἐν τῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει) καὶ μηδὲ τὸ ἀδιαιρέτως *ἐπενεγκόντας, ὀρθοδόξους ἀνεκήρυξεν· καί τοιγε οὐδ' αὐτοῖς ῥήμασι τὸ καθ' ὑπόστασιν ἔγραψαν, ἀλλ' ἐξ ὧν εἶπον ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμολογεῖν τὸν ἐκ πατρὸς ἀχρόνως γεννηθέντα, καὶ ἐκ τῆς θεοτόκου Μαρίας ἐπ' ἐσχάτων· καὶ τὸν αὐτὸν πρεσβεύειν θεόν τε καὶ ἄνθρωπον· ἅτε δὴ *σύνδρομα εἰδὼς τὰ εἰρημένα τῇ καθ' ὑπόστασιν ἑνώσει φωνῇ ὁμοδοξεῖν αὐτὸν αὐτοῖς, προφανῶς ἐμαρτύρησεν. δεῖ δὴ οὖν εἰδέναι, ὡς οἱ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν εἰπόντες πατέρες ἡμῶν, δύο τινῶν συνόδων καθ' ἕνωσιν ἀδιάσπαστον διὰ ταύτης τῆς φωνῆς δογματίζουσιν. εἰ δὲ ἀσύγχυτα τὰ συνελθόντα μεμενήκει, οὐδὲν ἡ προκειμένη φωνὴ παραδίδωσιν. ὡσαύτως καὶ τὸ μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην λέγειν, εἰς τὴν αὐτὴν μὲν ἔννοιαν σχεδὸν ὑποφέρεται. παρελκυσθεῖσα δὲ πολλοῖς αἱρετικοῖς πρὸς τὸ βούλημα τὸ ῥᾴδιον *εὐπαρέχεται. ὥστε οὐχ ἁπλῶς αὐτὴν παραδεκτέον, ἀλλ' ὡς ὁ τὰ θεῖα *σοφὸς ἐχρήσατο Κύριλλος, τουτέστι ψυχῇ λογικῇ [τε] καὶ νοερᾷ συνάπτοντα ἐψυχωμένην, καὶ τῶν συνελθόντων συνεπιθεωροῦντα τὸ ἀσύγχυτον. οὕτω γοῦν ἑκατέρα φωνὴ τῆς ἀκριβείας οὐκ ἐπιτυχούσης, ἣ μὲν δηλοῖ τὸ πρόσωπον, τῶν δὲ συνελθόντων οὐ παραλογίζει τὸ ἀσύγχυτον. πάλιν οἱ δύο φύσεις ἀδιαιρέτους δοξάζοντες, τὸ μὲν ἀσύγχυτον διεξαίνωσαν, ἓν δὲ εἶναι τὸ πρόσωπον, ἤτοι τὴν ὑπόστασιν, οὐ συνδιεξαίνωσαν· ὥστε δεῖ καὶ τοὺς δύο φύσεις ἀδιαιρέτους λέγοντας, ἢ τὴν καθ' ὑπόστασιν ἐπισυνάπτειν ἕνωσιν· ἢ τὴν μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, ἢ τὸν αὐτὸν θεόν τε καὶ ἄνθρωπον. ἄνευ γὰρ ἑνὸς τῶν εἰρημένων, τὸ ἀτελὲς ἡ φωνὴ προβαλλομένη δικαίως ἂν διελέγχοιτο. ταῦτα καὶ τὰ τούτοις ὅμοια διεληλυθὼς ὁ συγγραφεύς, καὶ παραίνεσιν παρακαλοῦσαν πρὸς ὁμόνοιαν καταβαλών, καὶ τὸν παρόντα διαναπαύει λόγον.

Ὁ δὲ ἑξῆς αὐτοῦ λόγος πρὸς τοὺς οἰομένους ἀνθρωπίναις ἐπινοίαις δύνασθαι τὴν ἀληθῆ τῶν Χριστιανῶν ὑποβάλλειν θεολογίαν διαλέγεται· ἐν ᾧ θεολογήσας εὐσεβῶς, καὶ κρείττω πάσης ἐπιτεχνήσεως, καὶ τῆς ἐν λόγοις σοφίας, τὴν παρὰ Χριστιανοῖς ἀποδειξάμενος θεολογίαν, καὶ τὸ ἐξηρτημένον αὐτῆς ἀνυμνήσας, διαλαμβάνει, ὡς ἐφ' ἡμῶν [μὲν] αἱ τῶν ἰδιωμάτων διαφοραὶ φανερῶς διεστήκασι, καθ' ἃς ἀπ' ἀλλήλων διακρινόμεθα, καὶ τὰ χαρακτηριστικὰ τῆς τινὸς ὑποστάσεως ὄντα οὐκ ἐῶσι κοινοποιεῖν ἰδιώματα, ἐπὶ δὲ τῆς ἁγίας τριάδος αἱ ἰδιότητες ἀκίνητοι

* al. διετράπη.
* al. ἐπιτηρή-σαντας.
* al. σύνδρομα
* al. ἐπαρκεῖ-ται.
* σοφῶν.

EVLOGIVS.

Nam & vna Verbi natura incarnata diceretur ab iis qui putant inanimatam carnem esse assumptam; & qui ex coëuntium permixtione [naturam assumptam] blasphemant; & qui naturam Verbi in carnem mutatam ∴ insaniunt. Accuratissimus autem doctor Cyrillus singulas hæreticorum pariter execratus sententias, per vocem in medio positam, duas naturas [in Christo] concurrentes indiuisas & inconfusas planissimè demonstrat. Refellit porro hanc magis, dum docet naturam incarnatam, animâ rationis & intelligentiæ plenâ fuisse animatam. Quapropter & Orientales, vti sæpe dictum est, quamuis hanc vocem non pronuncient, aliam tamen quæ eandem vim habet, ponant (duas enim naturas in hypostatica vnione se venerari dixerunt) neque vocem, indiuisas, ∴ vsurpent, rectè sentire declarauit. Quin neque verbis ipsis, illa secundum hypostasin, in scriptis suis expresserunt; sed ex dictis quibus vnum & eūdem ex patre ab æterno, & ex Maria Dei genitrice vltimis temporibus natum confitentur, eundemq; Deum & hominem venerantur, quæ dicta cum videret ∴ respondere, vnioni secundum hypostasin, verbo se cum illis sentire apertè contestatus est.

Sciendum ergo a patribus, qui hypostaticam vnionem profitentur, hac voce, duarum quarumdam naturarum concurrentium indiuulsam vnionem asseri.

Quod si autem duæ illæ naturæ inconfusæ permansere, nihil proposita vox [veritati] officit. Eodem modo cum dicitur, vnam Verbi naturam esse incarnatam, eundem fere sensum habet. Rapi autē à multis hæreticis hoc ad cuiusq; arbitrium, non negatur; vt proinde vox non sit ita nudè acceptāda, sed quēadmodum Cyrillus rerū diuinarū sciens illam vsurpauit, hoc est, vt addas animā rationali & intelligēti [carnē] animatā, & duarum naturarū inconfusam coniunctionem intelligas. Ita ergo vtraq; voce non accuratè excussa, vnā quidem personam explicant, sed inconfusū duarum naturarum concursum non explanant. Rursū qui duas naturas indiuisas tradunt, id quidem quod est inconfusum exposuere, sed vna esse personam aut hypostasin non declarauere. Vt proinde sit necesse ab iis, qui duas naturas indiuisas profitentur, aut adiungi, secundum hypostaticam vnionem; aut vnā Verbi naturam esse incarnatam, aut eūdem simul Deum esse & hominem. Absque altero enim dictorum, vox proposita, vt imperfectum quid iure sanè reprehendatur.

Hæc & his genuina cum auctor explicasset, adiecta ad concordiam [ineundam] adhortatione libro huic præsenti finem imponit.

Quinta deinceps oratio disputat contra illos, qui humano ingenio Christianam fidem comprehendi posse existimant: in quo piè, planèque diuine philosophatur, atque ∴ dicendi ratione Christianam religionem certam ostēdit, quodque illa potissimum sequitur prædicat; & docet quemadmodum proprietatū differētiæ in nobis aperte distinctæ sint, quibus alter ab altero differt, notæque singulares alterius alicuius personæ proprietates [indiuiduo illi assignent,] communes fieri prohibeant.

In sancta autem Trinitate proprietates manēt

∴ Stultissimè delirans,
∴ al. auferunt.
∴ Cyrillum
τινῶν συνόδων
∴ Rationum formula.

EVLOGIVS. immutabiles, & per indiuisam vnionem copulantur; Cumque sit vna personarum potentia, habent tamen in ipsa differentia diuinam & inexplicabilem inter se coniunctionem, secundum quam in Patre Filius, & pater in Filio, & Filius in Patre & Spiritu sancto: & Spiritus S. in Filio & Patre cognoscitur, coniunctione vbique dominante, neque indiuisum * in proprietatibus separante. Sed aliud est Esse supremæ Trinitatis, aliud nostrum. In Trinitate Ens est supra Esse; At nostrum Esse neque propriè Ens est. Quomodo enim sit propriè Ens quod à non Ente descendit, & quod naturâ sua in non Ens desinit: Quanquam à conditore suo hoc per amorem honore & munere dignatum est, vt sit semper, & immortalitatem assequatur. Deus igitur nobis est vnus, & Trinitas [seu trinus] cognoscitur fons infinitæ & incomprehensæ sapientiæ, & quæ sanctificat, virtutis. Vnde vnus Deus & Dominus, & rex, & ipse pater est, & perfectionis auctrix Sapientia, & virtus sancti Spiritus. Indiuisus enim Pater, à sua ipsius sapientia, & virtute sanctificantis spiritus, in vna natura adorandus, nec in vnum atque vnum Deum diuidendus, quemadmodum in nobis, qui incommunicabili proprietatum discrimine & differentia operationis distinguimur & separamur, totaque diuisione ab inuicem per differentiam subsistimus. Quapropter non est in illa, vt in nobis dicendum, hoc huius esse primum, aut aliud huius secundum, aut tertium. Vnitas enim verè est trinitas, & trinitas vnitas. Nec quia vnitas est, idcirco contrahit trinitatem; Nec quia Trinitas, diuidit vnitatem. Neque enim *vnum* in diuinâ substantiâ, vt in rebus creatis accipimus, in quibus nec *vnum* propriè est intelligere. Nec enim vnũ numero in nobis, etiam propriè est vnum, Nam quod in nobis dicitur vnũ, non est propriè vnum, sed aliquid vnum: hoc autem vnum est, & non vnum, vt pote quod habeat nomẽ *vnius*, & re ipsa in multa diuidatur.

* Ob proprietates Græce ἐν ἰδιώμασι

Quando autem Theologi diuinam naturam vnum quid esse prædicant, vt mentem, id propter solam diuinam Verbi seu impatibilem generationem faciunt. Nam recta piaque sententia diuinitatem supra naturam mentis [humanæ] collocatam piè asserit. Identitas enim etiam in mente spectatur., itemque diuersitas, & motus & quies, nec omnino caret duplicitate. Sed quies quidem in ipsa propter essentiæ identitatem spectatur: diuersitas autem, & motus, propter naturalem vim & operationem. Neque enim est idem dicere vnum [per se] & vnum respectu alterius. Vnde quamuis vnus sit subiecto, tamen quando seipsum considerat, & noscitur à seipso pro vno & simplici duplex esse probatur; quod, etsi quid simile habet [vni,] propriè [tamen] ab vno, & à beata [Dei] natura prorsus alienum est. Hinc neque numero vnum est, aut vt principium numeri; neque vt magnitudo, vel vt principium magnitudinis, omnem enim magnitudinem & partem, & compositionem vincit. Et si fas liberius loqui, vnum est diuinitas secundum simplicitatem essentiæ, non vt vnum sub triplici nomine consideratum, aut in partes diuisum, aut ex pluribus compositum: Inexplicabile enim est nec vllo nomine hoc *vnum* exprimi potest;

μένουσαι, συνάπτονταί πως διὰ τῆς ἀδιαιρέτου ἑνώσεως· καὶ [τὸ] μίαν εἶναι τῶν ὑποστάσεων τὴν ἐνέργειαν· πλείστην ἔχουσαι κἂν τῇ διαφορᾷ τὴν θεϊκήν τε καὶ ἄρρητον πρὸς ἀλλήλας συνάφειαν. καθ' ἣν [ὁ] υἱὸς ἐν πατρὶ, καὶ πατὴρ ἐν υἱῷ, καὶ υἱὸς ἐν πατρὶ καὶ πνεύματι· καὶ πνεῦμα ἐν υἱῷ καὶ πατρὶ, θεωρεῖται· τῆς συναφείας πανταχόθεν ἐπικρατούσης, καὶ μηδὲ ἐν τοῖς ἰδιώμασι καταταμνούσης τὸ ἀδιαίρετον. καὶ δὴ καὶ τὸ εἶναι, ἄλλο τί ἐστιν ἐπὶ τῆς ὑπεραρχίου τριάδος, καὶ ἄλλο τὸ ἐν ἡμῖν. ἐκεῖ μὲν γὰρ τὸ ὂν, ὑπὲρ τὸ εἶναι: ἐνταῦθα δὲ, οὐδὲ κυρίως ὄν. πῶς γὰρ ἂν εἴη κυρίως ὂν, τὸ ἐκ μὴ ὄντων παρηγμένον, καὶ εἰς τὸ μὴ ὂν τῇ γε οἰκείᾳ φύσει ὑπορρέον; εἰ καὶ δωρεὰν ἐφιλοτιμήθη τοῦ δημιουργοῦ, εἰς τὸ ἀεὶ εἶναι καὶ εἰς ἀφθαρσίαν ἀναβιβάζεσθαι. θεὸς οὖν ἡμῖν ἐστιν εἷς, καὶ τριὰς θεωρούμενος, πηγὴ τυγχάνων ἀπερινοήτου σοφίας, καὶ ἁγιαστικῆς δυνάμεως. ὅθεν εἷς θεὸς καὶ κύριος καὶ βασιλεὺς, αὐτός τε πατὴρ, καὶ ἡ τελειοποιὸς σοφία αὐτοῦ, καὶ ἡ ἁγιαστικὴ δύναμις. ἀδιαίρετος γὰρ ὁ πατὴρ πρός τε τὴν ἑαυτοῦ σοφίαν, καὶ τὴν ἁγιαστικὴν δύναμιν, ἐν μιᾷ φύσει προσκυνούμενος, οὐκ εἰς ἕνα καὶ ἕνα μεριζόμενος θεὸν, καθάπερ ἐφ' ἡμῶν, οἳ τῷ ἀκοινωνήτῳ τῶν ἰδιωμάτων, καὶ τῷ διαφόρῳ τῆς ἐνεργείας μεριζόμεθά [τε] καὶ διαιρούμεθα, καὶ τῇ * δι' ὅλου τομῇ τὴν πρὸς ἀλλήλους διαφορὰν ὑφιστάμεθα. διὸ οὐδὲ ἔστιν εἰπεῖν ὥσπερ ἐφ' ἡμῶν, οὕτω καὶ ἐπ' αὐτῆς, ὅτι τόδε τούτου πρῶτον, ἢ ἐκεῖνο τοῦδε δεύτερον, ἢ τρίτον. μονὰς γὰρ ἀληθῶς ἡ τριὰς, καὶ τριὰς ἡ μονάς. οὔτε διότι μονὰς, τὴν τριάδα συστέλλουσα: οὔτε διότι τριὰς, τὴν μονάδα τέμνουσα: οὐδὲ γὰρ τὸ ἓν ἐπὶ τῆς θείας οὐσίας, ὡς ἐπὶ τῶν κτισμάτων, νοούμενον· παρ' οἷς οὐδὲ τὸ κυρίως ἓν ἐστι θεωρῆσαι. οὐ γὰρ τὸ ἓν ἀριθμῷ ἐφ' ἡμῶν καὶ κυρίως ἕν. καὶ γὰρ τὸ ἐφ' * ἡμῶν λεγόμενον ἓν, οὐ κυρίως ἓν, ἀλλά τι ἕν: τοῦτο δὲ ἕν τέ ἐστι καὶ οὐχ ἕν· ἅτε δὴ καὶ τοῦ ἑνὸς φέρον τὴν κλῆσιν, καὶ πρὸς τὸ πολλὰ εἶναι μεριζόμενον. εἰ δὲ καὶ ὡς νοῦν οἱ θεολόγοι τὸ ἓν ἐπὶ τῆς θείας ὑμνοῦσι φύσεως: ἀλλὰ διὰ μόνην τὴν ἀπαθῆ τοῦ λόγου γέννησιν τοῦτο παραλαμβάνουσιν. ἡ γὰρ εὐσεβὴς ἔννοια καὶ τῆς τοῦ νοῦ φύσεως ὑπεριδρυμένην θεολογεῖται θεότητα. καὶ γὰρ καὶ κατὰ τὸν νοῦν ταυτότης ὁρᾶται, καὶ ἑτερότης, κίνησίς τε καὶ στάσις. καὶ τῆς διπλόης παντελῶς οὐκ ἐξίσταται: ἀλλὰ στάσις μὲν αὐτοῦ διὰ τὴν τῆς οὐσίας ἐνορᾶται ταυτότητα. ἑτερότης δὲ καὶ κίνησις, διὰ τὴν αὐτεξούσιον ὁρμὴν καὶ ἐνέργειαν· οὐ γάρ ἐστι ταυτὸν ἓν εἰπεῖν, καὶ μετὰ τῆς πρὸς ἕτερα παραθέσεως ἕν. ὅθεν εἰ καὶ εἷς τῷ ὑποκειμένῳ τυγχάνει: ἀλλὰ νοῶν ἑαυτὸν, καὶ ὑφ' ἑαυτοῦ γινωσκόμενος, ἀνθ' ἁπλοῦ, διπλοῦς ἀποδείκνυται. ὅπερ καὶ εἴ τι ὅμοιον τοῦ κυρίως ἑνὸς καὶ τῆς μακαρίας φύσεως παντελῶς ἠλλοτρίωται. διόπερ οὐκ ἔστιν οὐδὲ τῷ ἀριθμῷ ἓν, ἢ ὡς ἀρχὴ ἀριθμοῦ· οὐδὲ ὡς μέγεθος, ἢ ὡς ἀρχὴ μεγέθους: πάσης γὰρ ποσότητος καὶ μέρους καὶ συνθέσεως ὑπερίδρυται. ἀλλ' εἰ δεῖ θαρρήσαντα εἰπεῖν, ἕν ἐστι τὸ θεῖον κατὰ τὴν ἁπλότητα τῆς ὑπάρξεως, οὐχ ὡς ἓν τριώνυμον θεωρούμενον, ἢ εἰς μέρη διαιρούμενον, ἢ ἐκ πλειόνων συγκείμενον· ἄρρητον γάρ ἐστι καὶ ἀκατονόμαστον τοῦτο τὸ ἕν.

* δι' ὅλου

* οἱ ἡμῶν

ἐπεὶ

EVLOGIVS.

* al. ἐν ἄλλω.

ἑνὸς δὲ αὐτοῦ τοῦ ἑνός ἐστιν αἴτιον, πάσης *ἑνάδος ἑνοποιόν· καὶ παντὸς ἑνὸς καὶ πλήθους ὑπερηπλωμένον, διὰ τὸ κυρίως ἓν εἶναι, καὶ ἐν πᾶσιν εἶναι, καὶ ὑπὲρ πάντα γινώσκεσθαι· οὐσιοποιὸν μὲν ἁπάντων τῶν ὄντων, ὑπεριδρυμένον δὲ ἐν τῇ ὑπερουσίῳ καὶ ἰδίᾳ μονότητι· ἑνὰς δὲ καὶ μονὰς θεολογούμενον, υἱὸς ἐν πατρὶ, καὶ πατὴρ ἐν υἱῷ γινωσκόμενον· πνεῦμα ἅγιον ἐκπορευόμενον ἐκ πατρὸς, ἀρχὴν μὲν ἔχον τὸν πατέρα, δι' υἱοῦ δὲ εἰς κτίσιν ἐπ' εὐεργεσίᾳ τῶν δεχομένων ἐρχόμενον· οὐ καθ' ὕφεσιν γινωσκομένης τῆς *γεννήσεως, οὐ κατὰ τομὴν θεωρουμένης τῆς ἐκπορεύσεως. εἰ γάρ τις δοίη ταῦτα· καὶ ἐπὶ τετράδα, καὶ πεντάδα, καὶ ἐπ' ἄπειρον τὴν πρόοδον ῥυῆναι, κατὰ τοὺς ἑλλήνων μύθους, συγκατασκευάσειεν· ἓν κυρίως ὂν τὸ θεῖον πληθυσμὸν οὐδένα παραδεχόμενον· ὡς ἀκριβής τε καὶ ἀληθὴς ἑνότης κατὰ τὴν φυσικὴν, εἰ χρὴ φάναι, θεωρούμενον ταυτότητα. ὅθεν εἰ καὶ ὑποστάσεις ἢ πρόσωπα ἢ ἰδιότητας ὀνομάζομεν, ἃ ὁ νοῦς ἔγνω, καθ' ὅσον δυνατόν ἐστιν, ἑρμηνεῦσαι βουλόμενοι: οὐ τὸ ἓν διαμερίζομεν, οὐ τὴν μονάδα μερίζομεν, οὐ τὴν ἑνάδα διαιροῦμεν· ἀλλὰ τῇ ἀϊδίῳ μονότητι θεολογοῦντες ταύτην, ἐν τρισὶν αὐτὴν συνθεολογοῦμεν ὑποστάσεσιν· οὐκ ἀνθρωπίνοις λογισμοῖς τὰ ὑπὲρ νοῦν *ὑποβάλλοντες, οὐδὲ περιεργαστικαῖς ἐρεύναις τὰ ὑπὲρ εὕρεσιν ἐκβιάζοντες. διὸ τοὺς παρὰ ταῦτα, ἢ τὴν ἄρρητον ἑνότητα διατέμνοντας, ἢ τὸ τριαδικὸν τῶν ὑποστάσεων εἰς μοναδικὴν στενοχωρίαν συγκλείοντας, ὡς τῆς εὐσεβείας πολεμίους ἐκτρεπόμεθα. ταῦτα καὶ [τὰ] τοιαῦτα διεξιὼν, πρὸς τοὺς ἰδίωμα μόνον εἶναι *κατολογοῦντας τὴν ὑπόστασιν ἀπεδύσατο, καὶ πλείοσι τῆς εὐσεβείας λογισμοῖς τὴν αὐτῶν ἐπιστομίζει κακόνοιαν. εἰ γὰρ ταὐτὸν ὑπόστασις καὶ ἰδίωμα, ἐνανθρωπῆσαι δὲ τὴν τοῦ λόγου φαμὲν ὑπόστασιν· ἀλλὰ τὸ ἀκόλουθον γνώριμον ὂν, καὶ πρὸς βλασφημίαν γνωριμώτερον, εἰς τὰς κεφαλὰς τῶν ῥηθῆναι βιασαμένων σιγῇ ἀπερρίφθω. πῶς δὲ καὶ τὸ πνεῦμα, εἴπερ ἰδίωμα, δύναται αἰεὶ [τοῦ πατρὸς] ἐκπορεύεσθαι, καὶ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐπ' εὐεργεσίᾳ τοῦ πλάσματος ἀποστέλλεσθαι; ἀλλὰ καὶ πᾶσα ὑπόστασις τῶν ὑφεστηκότων ἐστὶ καθ' ἑαυτά· ἰδίωμα δὲ πῶς ἂν ὑποσταίη καθ' ἑαυτὸ, μὴ ἐκεῖνο ἑδρασθὲν, οὗ καὶ εἶναι ἰδίωμα λέγεται; καὶ ἐν τρισὶ μὲν ὑποστάσεσιν ὁ ἱερὸς τῶν πατέρων χορὸς τὴν θείαν οὐσίαν δογματίζει: ἐν τρισὶ δὲ ἰδιώμασιν οὐδεὶς ἂν φαίη. τοὐναντίον γὰρ ἐν μὲν τῇ οὐσίᾳ καὶ περὶ τὴν οὐσίαν ὁρᾶται τὰ ἰδιώματα: αὐτὴν δὲ ἐν ἰδιώμασιν οὐκ ἄν τις φαίη. εἰ γὰρ καὶ τῷ θεολόγῳ εἴρηται, τὴν μίαν φύσιν ἐν τρισὶν ὑπάρχειν ἰδιότησιν: ἀλλὰ πρῶτον μὲν οὐ ταυτὸν ἰδιότης καὶ ἰδίωμα. ἔπειτα δὲ οὐδ' εἰ ὁ πατὴρ κατεχρήσατο τῇ φωνῇ, ταύτην λαβὼν ἀντὶ τῆς ὑποστάσεως, ἤδη ταὐτόν τις εἶναι δογματίσει τὴν ὑπόστασιν καὶ τὴν κυρίως ἰδιότητα. εἰ δὲ καὶ χαρακτηριστικὸν καθέστηκεν ἡ ἰδιότης τῆς ὑποστάσεως, ὥσπερ Βασιλείῳ τε καὶ πολλοῖς τῶν πατέρων δοκεῖ: οὐδὲν μὲν ἄτοπον τὸν ἱερὸν Γρηγόριον εἰπεῖν, ἐν τρισὶν ἰδιότησιν οὐ ταυτὸν ὑπάρχειν νομοθετοῦντα τῇ ὑποστάσει τὴν ἰδιότητα, ἀλλ' [ὡς] ἐκ τοῦ μάλιστα χαρακτηριστικοῦ,

* al. γεννήσεως.

* ὑπερβάλλοντες.

* κατασκευάζοντας.

quia ipsius vnius etiam est causa, & vnitatis cuiuscumque vnicus effector; Omnibus quoque tam vno, quam multis ipsa simplicitate superior, eo quod propriè vnum sit, & in omnibus, & super omnia intelligatur; Quod omnia quidem quæ sunt, condidit, in supersubstantiali autem, & sibi propria singularitate fundatum, à Theologis vnitas & singularitas vocatur: nec aliud esse cognoscitur, quam Filius in Patre, & Pater in filio; spiritus quoque sanctus procedens ex patre; & principium quidem habens Patrem, sed per filium in creaturas, pro sua ergo electos beneficentia descendens: sic tamen vt nec generatione [Filij] imminuta noscatur essentia, nec in processione [Sp. Sancti] eiusdem diuisio facta existimetur. generatione non per imminutam essentiam spectata, neque processione secundum diuisionem cognita. Si enim hæc concesserit quispiam, tum secundum fabulas paganorum vsque ad quaternarium, quinarium ac tandem progressum in infinitum cōcedere cogeretur. Itaque quicquid Deus est propriè vnum est, quod nullam admittit multitudinem, tamquam perfecta veráque secundùm naturalem, si ita loquendum est, vnitatem, spectatum. Vnde, quamuis hypostases seu personas, seu proprietates nuncupamus, quas mens cognouit, pro facultate nostra interpretari conati, nequaquam hoc vnum diuidimus aut vnitatem partimur, aut vnitatem diuellimus; sed hanc in æterna vnitate piè perpendentes, illam in tribus personis vnà profitemur, neque ea, quæ supra mentis captum sunt, rationi humanæ subijciendo, neque curiosa & vafra inuestigatione illa quæ inueniri nequeunt violando. Quapropter illos, qui hos limites egressi aut vnitatem hanc inenarrabilem partiuntur, aut tres personas ad vnitatis angustias redigunt, vt hostes pietatis profligamus.

Ac tandem etiam ad progressum infinitum aperiet.

Hæc & hoc genus alia prosecutus, contra eos disputat, qui hypostasin nihil aliud esse contendunt, quam nudam proprietatem, pluribusq; veræ pietatis rationibus impiam illorum sententiam retundit. Etenim si idē est persona & proprietas; dum Verbi hypostasin incarnatā dicimus; manifestum est id quod inde ∴ sequitur, & manifestius ob blasphemiā, quæ tacite in caput illorum retorqueatur, qui hæc dicere cogunt. Quomodo porro Spiritus S. si proprietas est, potest à Patre procedere; & à Patre in opus creatū ex beneficio mitti. Quin immo omnis persona rerum subsistentiū per se subsistit. Quomodo ergo proprietas per se subsistat, si illud positū ante non sit, cuius proprietas esse dicitur? In tribus quoq; personis sacer patrū senatus diuinam essentiam esse docet: In tribus autem proprietatibus nemo affirmauit, sed contra potius in Essentia & per essentiam cognoscuntur esse proprietates. Essentiam autem per proprietates nemo asseruerit.]

Vide D. Thomam 1. p. q. 40. a. 1.

∴ Sequitur enim proprietatem esse incarnatam, si idem est hypostasis verbi & proprietas.

Etsi enim à Theologo dictum est vnam naturam in tribus esse proprietatibus, idem tamen non est * proprietas & proprium. Deinde etiamsi abusus sit Nazianzenus voce [proprietas] non illicò tamen quis asserat, idem esse personam, & propriè dictam proprietatē; cū vero & proprietas, quasi per signū exprimat seu constituat personam, quemadmodum Basilio & plerisque patribus videtur, quid absurdi dictū est à S. Gregorio [vnam naturam] in tribus esse proprietatibus? cū non decernat idē esse personā & proprietatē, sed quasi ab optimo signo,

** Ἰδιότης [illegible] id ὅσα proprietas & appropriatio seu communicatio proprietatum seu proprium.*

EVLOGIVS. hoc est proprietatate, denominet hypostasin. Addit ergo, intellectualibus perfectionibus per se subsistentibus. quod nemo, nisi mente destitutus, de proprietatibus accipiat.

Præter ea quæ dicta sunt, Prima Synodus personas quidem consubstantiales declarauit; quis autem, nisi insanus, proprietates dixerit consubstantiales. Quod si quis proprietates ausus est dicere consubstantiales, eo quod sæpe in eadem essentia videantur concurrere, ille ipse sui oblitus, aliam consubstantialitatis significationem finxit. Præsertim autem heterogenia, seu quæ diuersi generis sunt (sic quantitatem & qualitatem & quæcumque alia simul in vnam naturam nullo modo conuenire possunt, appello) hæc nouus ille doctor seu legislator sic iubet ac si sint eiusdem naturæ eiusdem simul substantiæ concipi & appellari.

Concilium Nicænum. In nostra enim substantia apertè cernitur quantitas, & qualitas, & quod est ad aliquid relatum: Et si quis per hæc [naturam nostram] in principia incommunicabilia simul diuiserit. Atque hoc quidem absurdum dogma copiosam nobis præbuit materiam refutandi. Enimuerò nec ita quidem didicit tacere contentiosus litigator. Docent enim nonnulli ex substantiæ & proprietatis copulatione constare personam. Quæ sententia manifestè asserit [in DEO] compositionem: At vbi erit illud simplex & ab omni concretione materiæ liberum in sanctæ Trinitatis Deitate? Quin & Basilium M. huius sententiæ auctorem laudant; cum [interim] nolint capere, à sapiente illo viro neque definitam esse nec descriptam hypostasin, quando copulationis nomen vsurpauit, sed cum vellet reprimere Anomium, (qui ingenitum & essentiam confundere, & differentiam inter genitum & ingenitum ad rationem substantiæ transferre contendebat, vt non solum differentes, sed etiam contrarias ponat in Patre & Filio substantias) propterea disponens sermones suos in indicio Basilius, in disputationis certamine cum Anomio, proprium componit cum communi inconfusa nobis & distincta viâ ad capiendam veritatem demonstrata. Non potest enim humana mens simplici & vnico conceptus impetu, simul illud vnicum ac simplex [in diuinitate] & triplicem personarum numerum capere; propterea, vt magister docet; per proprietatum adiectionem distinctum in his format personarum conceptum. Methodus sanè succurrit imbecillitati, efficitque vt quod intelligi prius non poterat, facilè intelligatur. Nullo modo ergo [D. Basilius] Deitatis simplicitatem, aut personam quamcumque diuinitatis compositam voluit. Hinc adiecit, impossibile esse proprium & singularem de Patre aut filio sine proprietatum, quibus intelligendi facultas distinguatur, adiectione, formare conceptum. Et quod antea vocarat compositionem, id nunc appellauit adiectionem, vt id quod dixerat, magis declararet. Modi ergo seu tropi, ad indicandam propriè atem *(Basilius.)* ab illo in docēdo adhibiti, simplicitatis rationē non euertūt. alioqui omnia quæ de Deo dicuntur, Deum nobis compositum probabunt. *Deus non [illegible] aut simplex.* His explicatis, egregius Eulogius aliam quæstionē proponit. Enimuero, inquit, quādo contendunt proprium cum communi esse coniunctū, aut mentiuntur, cum hoc faciunt, aut verè affirmāt,

τυπῶσιν, ἐκ τῆς ἰδιότητος, ἐπισημαίνοντα τὴν ὑπόστασιν. διὸ καὶ ἐπήγαγε νοεραῖς τελείαις καθ' ἑαυτὰς ὑφεστώσαις. ὅπερ οὐδεὶς ἂν νοῦν ἔχων ἐπὶ τῶν ἰδιωμάτων παρεδέξατο. χωρὶς δὲ τῶν εἰρημένων, τὰς μὲν ὑποστάσεις ἡ ἁγία πρώτη σύνοδος ὁμοουσίους * ἀνεκήρυξε· τὰ δὲ ἰδιώματα πῶς ἄν τις μὴ μελαγχολῶν ἀποφήνοι ὁμοούσια; εἰ δέ τις ὁμοούσια ἀποθρασυνθείη λέγειν τὰ ἰδιώματα, ὅτι ἐν τῇ αὐτῇ πολλάκις οὐσίᾳ συντρέχοντα ὁρᾶται· λέληθε μὲν αὐτὸς ἑαυτόν, ἕτερον ἀναπλάττων ὁμοουσίου σημαινόμενον· ἄλλως δὲ καὶ τὰ ἑτερογενῆ, * οἷον ποσότητά φημι καὶ ποιότητα, καὶ ὅσα ἄλλα, ἀδύνατον εἰς μίαν φύσιν συνελθεῖν. ταῦτα ὁ καινὸς νομοθέτης οὕτω παρακελεύεται νοεῖν τε καὶ λέγειν ὁμοφυῆ τε καὶ ὁμοούσια. ἐν γὰρ τῇ ἡμετέρᾳ οὐσίᾳ φανερῶς ὁρᾶται καὶ ποιότης καὶ ποσότης καὶ πρός τι· καὶ εἴ τις τούτοις εἰς ἀκοινωνήτους ἀρχὰς συνδιῄρηται. ἀλλὰ τοῦτο μὲν αὐτάρκως ἔδωκε τὸν ἔλεγχον τὸ ἄτοπημα. ἀλλ' οὐδ' οὕτω σιγᾶν οἶδε τὸ φίλερι. φασὶ γάρ τινες, συμπλοκὴν οὐσίας καὶ ἰδιώματος εἶναι τὴν ὑπόστασιν· ὃ περιφανῶς συνεισάγειν οἶδε τὴν σύνθεσιν. καὶ ποῦ ἂν εἴη τὸ ἁπλοῦν καὶ ἀσύνθετον τῆς ἐν τριάδι θεότητος; οἱ δὲ καὶ Βασίλειον προΐστωσι τὸν μέγαν τῆς φωνῆς διδάσκαλον. οὐκ ἐθέλοντες νοεῖν, ὡς ὁ σοφὸς ἐκεῖνος ἀνήρ, οὔτε ὅρον, οὔτε ὑπογραφὴν ἀποδιδοὺς * ὑποστάσεως, τὸ τῆς συμπλοκῆς παρέλαβεν ὄνομα, ἀλλὰ βουλόμενος ἐπιστομίσαι τὸν * αἰώνυμον, τὴν ἀγεννησίαν καὶ τὴν οὐσίαν εἰς ταυτὸν ἀγαγεῖν φιλονεικήσαντα, καὶ τὴν πρὸς τὸν γεννητὸν τοῦ ἀγεννήτου διαφορὰν εἰς τὸν τῆς οὐσίας λόγον μεταγαγεῖν· ἵνα μὴ μόνον εἰς διαφόρους, ἀλλὰ καὶ ἀντικειμένας οὐσίας εἰσάγῃ ἐπί τε τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ. διὰ τοῦτο ὁ τοὺς λόγους οἰκονομῶν ἐν κρίσει Βασίλειος, ἐν τῷ πρὸς τὸν Ἀνόμοιον ἀγῶνι, τῷ κοινῷ συμπλέκει τὸ ἴδιον, ἀσύγχυτον ἡμῖν καὶ διακεκριμένην μεθοδεύων τὴν τῆς ἀληθείας κατάληψιν. ἀπορεῖ μὲν γὰρ ὁ ἀνθρώπινος νοῦς ἁπλῇ καὶ μιᾷ προσβολῇ τὸ ἑνιαῖον ἅμα καὶ ἁπλοῦν, καὶ τὸ τρισσὸν καταλαβεῖν τῶν ὑποστάσεων, διὸ τῇ τῶν ἰδιωμάτων, ὡς ὁ διδάσκαλος ἔφη, προσθήκῃ τὴν διαζεύξασαν ἀφορίζει τῶν ὑποστάσεων ἔννοιαν. καὶ ἔστι μὲν ἡ μέθοδος ἀσθενείας ἐπίκουρος καὶ τοῦ πρὶν τὸ ἀκατάληπτον συνεργὸς καταλήψεως· οὐ μήν γε συμπεπλεγμένον τὸ ἁπλοῦν τῆς θεότητος, ἢ ὅλως τινὰ τῶν ταύτης ὑποστάσεων οὐδαμῶς ἀπηργάσατο. διὸ καὶ ἐπήγαγεν, ὡς ἀμήχανον, ἰδιάζουσαν ἔννοιαν πατρὸς λαβεῖν, ἢ υἱοῦ, μὴ τῇ τῶν ἰδιωμάτων προσθήκῃ τῆς διανοίας διαρθρουμένης. καὶ ὅπερ ἐν τοῖς προλαβοῦσι συμπλοκὴν ἐκάλεσε, τοῦτο νῦν προσθήκην ὠνόμασε. σαφέστερον δὲ τὸ εἰρημένον ποιῶν. οὐ γὰρ οἱ * δεικτικοί, φησι, τῆς ἰδιότητος αὐτοῦ τρόποι τὸν τῆς ἁπλότητος αὐτοῦ λόγον παραλυπήσουσιν. ἢ οὕτω γε ἂν πάντα, ὅσα περὶ θεοῦ λέγεται, σύνθετον ἡμῖν τὸν θεὸν ἀναδείξει. ταῦτα διελθὼν ὁ καλὸς Εὐλόγιος, ἄλλην ἀπορίαν κινουμένην ἐκτίθησιν. ἆρα γάρ φησιν, ἡνίκα τὸ ἴδιον συμπλεκόμενον τῷ κοινῷ ψευδόμενοι τοῦτο ποιοῦσιν, ἢ ἀληθεύοντες;

al. ἀπεκήρυξε. *οἷον.* *al. [illegible].* *Ἀνόμοιον.* *al. [illegible].*

ἀλλ'

ἀλλ' εἰ καὶ ψευδόμενοι, τί καὶ προφερόμεθα λέξεις, ὧν μήτε ἔστι λαβεῖν ὑποκείμενον; εἰ δ' *ἀληθεύομεν, συμπεπλεγμένον ἂν εἴη καὶ τῆς Τριάδος, ἐφ' ἣν τὴν φωνὴν φέρομεν, *ὑπόστασις. ἡ μὲν ἀπορία τοιαύτη. ἀνασκευάζει δὲ αὐτὴν δι' ἂν εἴποι τρόπον. ἐξασθενῶν γάρ φησι περὶ τὴν τοῦ ὄντος θεωρίαν ὁ νοῦς ὁ ἀνθρώπινος, βιάζεταί πως συμπεπλεγμέναις χρῆσθαι φωναῖς, καὶ τῷ κοινῷ συνάπτειν τὸ ἴδιον, τὸ ἁπλοῦν ἅμα καὶ διακεκριμένον τῶν ὑποστάσεων ἁπλῶς καὶ *κατὰ ταὐτὸν ὑποδηλῶσαι μὴ δυνάμενος· ὡς εἴ γε οἷόν τε ἦν, ἁπλῇ τὸ ἁπλοῦν ἀπαγγεῖλαι φωνῇ τῇ συμπλοκῇ τῶν λέξεων, οὐκ ἂν ὁ νοῦς ἀπεκέχρητο. ἀλλ' ἡ συμφέρεται τῇ ἀτελείᾳ τῶν ῥημάτων τῆς θείας οὐσίας τὸ ἀκατάληπτον· ἐπεὶ καὶ αὐτὸς ὁ διδάσκαλος συμπλοκὴν εἰπὼν, ἐφεξῆς τὸ θεῖον ἁπλοῦν πάντῃ καὶ ἀσύνθετον καὶ ἀλλαχοῦ πολλάκις ἀνυμνήσας, μονονουχὶ βοῶν, ὡς ἀσθενείας ἐστὶν ἡ προσθήκη καὶ ἡ συμπλοκὴ πρόβλημα, πρὸς κατάληψιν ἡμᾶς τῆς ἀληθείας χειραγωγοῦσα· οὐ μέντοιγε τὸ ἁπλοῦν τῆς φύσεως καὶ ἀσύνθετον εἰς διπλόην καὶ σύνθεσιν καταγαγεῖν ποθὲν τόλμαν εἴληφεν. ἀρρήτως *τε καὶ ἀνεπινοήτως ἕν τι ὑπάρχον καὶ τριὰς θεωρούμενον· τὸ μὲν κατὰ τὴν ἄχραντόν τε καὶ ὑπὲρ ἡμᾶς θεολογίας καταγνοεῖται, τὸ δὲ κατὰ τὴν σχετικήν τε καὶ περὶ ἡμᾶς. τὴν μὲν οὖν ἀπορίαν οὕτως *ἔδοξεν ἐπιλύσασθαι. εἰ δέ τις οὐδὲν ἧττον ἐρεῖν οἴεται, τὸ ἠπορημένον τοῖς ἀπ' ἀρχῆς ἐπερείδεσθαι· προσλαβέτω τῷ λόγῳ, ὅτι καὶ ὅπερ ἄφραστον λέγομεν, ῥήμασιν ἀπαγγέλλομεν, καὶ τὸ ὑπερνόητον ἐγχειροῦμεν διανοεῖσθαί πως, καὶ τὸ ἄχρονον χρονικαῖς ἐπιβολαῖς καὶ κινήσεσιν ὑποβάλλομεν, καὶ τὸ ἀδιάστατον καὶ ἀκίνητον κινουμέναις τε καὶ διϊσταμέναις φαντασίαις ἀνατυπούμεθα. ὥστε εἰ, ἃ πάσχομεν περὶ τὴν τοῦ θείου θεωρίαν ἀναγόμενοι, ταῦτά τις ἐνορᾶν καὶ περὶ αὐτὸ ἐκβιάσαιτο: τὰ ἄνω κάτω ποιήσει, καὶ *πρὸ πάντων αὐτὸς ἑαυτὸν ἀμηχανίας βυθῷ περιπέμψει. ὁ δὲ ἱερὸς Εὐλόγιος ἀπὸ τῆς προταθείσης ἀπορίας ἑτέραν ἀναφυομένην διέξεισιν. εἰ γὰρ μήτε ἰδίωμά φησιν ἡ ὑπόστασις, μήτε *συμπλοκὴ οὐσίας καὶ ἰδιώματος: τί ἂν εἴη ἕτερον; καὶ ἐπιλύεται, λέγων· ὡς ὑπόστασιν μὲν καλεῖν τὸν ἕνα τῆς Τριάδος, παρὰ τῆς ἐκκλησίας μεμαθήκαμεν: τί δέ ἐστιν ὑπόστασις; εἰ μὲν ἐπὶ κτισμάτων ἐστὶν ἡ ἐρώτησις, οὐ πάνυ χαλεπόν ἐστιν ἀποκρίνασθαι, διά τε καὶ τὴν περὶ ταῦτα ἁμαρτίαν τε καὶ ἀποτυχίαν μὴ λίαν εἶναι ὑπεύθυνον. εἰ δὲ περὶ τῆς ἁπλῆς καὶ μακαρίας φύσεως· οὐδὲν παρ' ὃ παρέδοσαν οἱ θεοφόροι πατέρες ἀσφαλές ἐστιν ἀποκρίνασθαι. πλὴν οὐδὲν κωλύει γραφικῶς φάναι, ὡς ἡ τοῦ υἱοῦ ὑπόστασις, εἰκών ἐστι τοῦ θεοῦ τοῦ ἀοράτου, ὅλον ἐν ἑαυτῇ τὸν πατέρα δεικνύουσα. εἰ δὲ καὶ σοφίαν αὐτὴν πατρικὴν εἶναι, ἀποκριθήσομαι, ἢ λόγον, ἢ δύναμιν τοῦ πατρός: τῇ *ἱερολογίᾳ *συμφθέγξομαι. καὶ περὶ τῆς τοῦ πατρὸς δὲ καὶ πνεύματος ὑποστάσεως, τοιαῦτα ἄν τις ἐκ τῶν ἱερῶν λογίων ἀναλεγόμενος, καὶ διδοὺς τοῖς ἐπερωτῶσιν ἀπόκρισιν· εὐσεβῶς τε καὶ ἀνεπηρεάστως ἀποκρίναιτο.

* ἀληθεύοντες.
* al. ὑπόστασιν.
* al. καθ' αὑτὸ.
* γάρ.
* al. ἔδοξαν.
* al. πρό.
* ἴσ. συμπλοκή.
* al. ἱερουργίᾳ.
* συνεπιφθέγξομαι.

si mentiuntur, quorsum verba proferimus, quorum subiectū argumentum non capias? Si verè affirmāt, sequetur Trinitatis personam ad quā vocem referimus, esse aliquid compositum. Atque hæc quidem est proposita quæstio.

Respondet ad hanc ex antedictis. Cum enim inquit, humana mens ob [naturæ] imbecillitatem, ENTIS rationem non possit assequi: verbis aliquo modo compositis vti, & proprium cū communi copulare cogitur. Eo quod [esse diuinum] simpliciter & secundum se [prout à parte rei est] explicare non possit. Quod si fieri posset, vti simplex illud, simplici voce, non minus quam compositione verborum, sufficienter exprimeretur, mens [nostra] nequaquā [cōpositis] vteretur. Sed vocum imperfectio incomprehensibile non comprehendit [aut assequitur.] Enimuero magister ipse qui coniunctis verbis vsus erat, postea frequenter alibi Deum omni ex parte simplicem & sine vlla compositione esse prædicauit, qui tantum non clamat, coniunctionem verborum & compositionem in defectus locum adhiberi, qua ad veritatis cognitionem deducamur. Numquam autem id sibi sumere, vt simplicitatem naturæ & ab omni concretione liberam redigat ad compositionem aut duplicitatem: inexplicabili enim & incomprehensa ratione [Deus] cum vnus sit, trinus tamen cognitus, partim quidem secundum incomprehensam & quæ nostram facultatem intelligendi superet rationem consideratur, partim qua à nobis intelligi & comprehendi potest. Atque ita hanc quæstionem visus est expediisse. Quod si cui nihilominus dicendum videtur, quæstionem adhuc in ijs, quæ à principio dicta sunt, hærere; addat ille superiori causæ, quod etiam tum cum Deum inexplicabilem affirmamus, id non nisi verbis enunciemus, sicut &, quod supra intelligentem est nostram, adumbramus per intellectum; quod æternum, per temporum rationes motusque, explicamus; quod continuum & immobile, per mobiles & disiectas imagines animi repræsentamus. Vt si quis ea quæ nobis in diuina natura contemplanda occupatis accidunt, .·. vna cum re ipsa cogeretur intueri [& conferre] rem sus dé que sit acturus, & quod caput est, ipse seipsum in inextricabilium difficultatum barathrum præcipitaturus.

.·. In ipso vltroque quod intuetur hoc est: Ad ipsum esse seu diuinam naturam vteretur transferre.

Sanctus Eulogius porro ex proposita dubitatione, aliam quæstionem nascentem explicat. Si enim inquit, neque proprietas est hypostasis neque essentiæ & proprietatis coniunctio, quid erit aliud? Et soluitur quæstio cum dicit: nos ab Ecclesia didicimus vt .·. vnā personam ex Trinitate appellemus hypostasin. Quid verò est hypostasis? Si de rebus creatis sit quæstio, facile erit respondere, eò quod in his errare, & scopum non attingere non sit adeo grauis noxa. Si autem de simplici & beata natura, nihil extra diuinorum patrum traditiones *& decreta*, tuto responderi potest. Fas tamen est cū scriptura dicere, quod hypostasis Filij sit imago Dei inuisibilis, quæ totum in seipsa Patrem refert. Quod si etiam eandem patris esse sapientiam, aut Verbum, aut virtutem patris dixero, à diuinis litteris non dissentiam. Et qui ex diuinis eloquijs de Patris & Spiritus S. personis similia affirmabit quærentibusq; respondebit, is piè recteque affirmabit,

.·. Seu Patrem seu filium &c.

Potentiam.

EVLOGIVS. Tu porro inferre poteris, explicans rationem hypostaseos Filij; Deum de Deo, ab æterno, impatibili modo genitum: pariterque de Spiritu S. Deum de Deo ab æterno procedentem atque profluentem: Similique modo Patris hypostasin, verbo explicaturus, dices: Ex quo Deus Verbum genitum est, tali generationis processu, in quo ne per cogitationem quidem vlla seu diuisio, seu passio reperiri possit. Si vis autem Spiritum S. [ad Patrem aliquo modo declarandum adhibere, dices:] Ex quo, inenarrabili, & incomprehenso, impatibilique modo, coæternè procedit: Et si quid aliud huiuscemodi dicere fas est, scripturâ diuinitus inspiratâ spiritualem nobis sapientiam propinante & studium nostræ voluntatis iuuante. Atque ne sic quidem explicata seu dicta, omni imaginatione humanâ, quæ nobis [perpetuo] coniunctionem obtrudit, carebunt. Sed non vtendo voce compositionis & coniunctionis, non videtur auditorem perturbare aut offendere. Atq; in his ab eo etiam hæc præsens oratio absoluitur. Scribit verò idē vir Sanctus ad Domitianum Melitensem Episcopū, asseritq; haud abs re esse vnam Dei naturam Verbi naturam profiteri incarnatam. Ille enim S. Eulogium non extra culpam affirmabat, quod illam vocem vsurpasset. Sed Eulogius cum ex præteritis sæpe orationibus, & rectè vocem intelligentibus nihil impietatis subesse ostendisset, docet eos qui dicunt vnam Verbi naturam incarnatam esse, non affirmare vnam naturam simpliciter ex ambabus factam naturis, ita vt coniunctæ inter se confundantur; sed illud potius velle, vnigenitum Patris filium secundum hypostasim carni vnitum, qui idem Deus & homo est, quemadmodum & Theologo placet. Verbum inquit caro factum est, & habitauit in nobis. Hæc cum fusè disseruisset, & defendisset; eadem etiam Cyrillum docere affirmat. In quibus potissimum dicit; Si nos vna Verbi natura positâ tacuissemus, nec addidissemus, *incarnatam*, [eam naturam] sed quasi extrinsecam poneremus œconomiam seu dispensationem, esset illis probabilis causa si vellent quærere, vbi esset in humanitate perfectio, aut quomodo nostra subsisteret essentia? Sed quoniam in humanitate perfectio, & nostræ substantiæ declaratio per verbum, incarnatam, allata est, desinant arundine se fulcire. Duas ergo naturas hæc vox [incarnata] indiuisè constrictas posuit, vt idem clamitat Cyrillus. Hinc sæpe vnam Verbi naturā videtur dicere incarnatā. Quod si vnam duntaxat Christi naturā simpliciter profiteretur, nonne dānaretur? Quid autem sit natura humana, (vt idem alibi docuit,) aut caro intelligēti anima informata, vt vel propterea rursum vtrumq; in vnionem conuenientiū indiuisibiliter conseruetur? Patet ergo ex dictis, eos qui secundum Cyrillum orthodoxè [seu catholicè] docent vnam naturam Verbi incarnatam, non ad alium finem respicere, quam quemcumque alium, qui talē vocem [seu modum loquendi] ipsis proponit, quæ duas [nēpe] in Christo Domino naturas penitus iunctas indiuisè asserit. Dum enim B. Cyrillus docet per ipsam incarnationem vtrumqꝫ in vnionem cocuntiū indiuisibiliter cōseruari,

οὐδ᾽ ἂν δυνήσῃ λέγειν, ἀποδιδοὺς τὸν λόγον τῆς ὑποστάσεως τοῦ υἱοῦ, Θεὸν ἐκ Θεοῦ ἀχρόνως τε καὶ ἀπαθῶς γεννηθέντα. ὁμοίως δὲ καὶ τοῦ πνεύματος, Θεὸν ἐκ Θεοῦ ἀϊδίως τε ἐκπορευόμενον, καὶ ἀρρεύστως. ὡσαύτως δὲ καὶ τοῦ πατρὸς τὴν ὑπόστασιν λόγῳ παριστάναι μέλλων, φήσεις· ἐξ οὗ γεγέννηται ὁ Θεὸς λόγος, τομῆς ἁπάσης, καὶ πάσης πάθης, μηδὲ κατ᾽ ἐπίνοιαν θεωρουμένης τῇ προόδῳ τῆς γεννήσεως. εἰ βούλει δὲ τὸ πνεῦμα, ὅθεν ἀφράστως τε καὶ ἀνεπινοήτως καὶ ἀπαθῶς καὶ συναϊδίως ἐκπορεύεται), καὶ εἴ τι ἄλλο τοιουτότροπον ἔστιν εἰπεῖν παρὰ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς τὴν πνευματικὴν σοφίαν πηγαζούσης ἡμῖν καὶ συνεργούσης τῷ βουλήματι. καί τοι οὐδὲ τὰ ῥηθέντα παντελῶς ἐστιν ἐλεύθερα φαντασίας, ἀνατυπουμένης τὴν σύνθεσιν. ἀλλὰ τῷ γε μὴ τῷ ῥήματι τῆς συνθήκης καὶ τῆς συμπλοκῆς, καὶ τῶν τοιούτων, προσκεχρῆσθαι, οὐ δοκεῖ θορυβεῖν τὸν ἀκροατήν, οὐδὲ * προσίστασθαι. ἀλλ᾽ ἐν τούτοις μὲν αὐτῷ καὶ ὁ παρὼν ἀπαρτίζεται λόγος. * al. προΐστασθαι.

Γράφει δὲ ὁ αὐτὸς ἱερὸς ἀνὴρ καὶ πρὸς Δομετιανόν, Μελιτινῆς δὲ οὗτος ἐπίσκοπος, οὐκ ἀπρόσφορον εἶναι παριστῶν, τὸ μίαν λέγειν φύσιν [Θεοῦ] τοῦ λόγου σεσαρκωμένην. ὁ μὲν γὰρ οὐκ ἀνεύθυνον ἐτίθει τὸν ἱερὸν Εὐλόγιον, κεχρημένον τῷ ῥήματι: ὁ δὲ οἷς πολλάκις ἐν τοῖς προλαβοῦσι λόγοις τὴν φωνὴν ἐπικουρήσας, καὶ τοῖς ὀρθῶς αὐτὴν ἐκλαμβάνουσιν, δυσσεβῶς ἔχουσαν οὐδὲν ἔχειν· καὶ ὡς οἱ λέγοντες μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, οὐ μίαν φύσιν ἁπλῶς φασὶν ἐξ ἀμφοτέρων γεγονέναι τὴν ἕνωσιν, ὥστε καὶ συγχεῖσθαι τὰ συνελθόντα προτείνειν· ἐκεῖνο δὲ μᾶλλον βούλεσθαι, ὡς ὁ μονογενὴς τοῦ πατρὸς υἱὸς ἑνωθεὶς σαρκὶ καθ᾽ ὑπόστασιν, ὁ αὐτὸς καὶ Θεὸς καὶ ἄνθρωπος ὤν· ὡς καὶ τῷ θεολόγῳ δοκεῖ. ὁ λόγος γάρ φησι σὰρξ ἐγένετο, καὶ ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν. ταῦτα διὰ πλάτους εἰπών, καὶ ἀπολογησάμενος, οὕτω δοξάζειν καὶ Κύριλλον ἐπαγγέλλεται. ἐν οἷς μάλιστα λέγει· εἰ μὲν γὰρ μίαν εἰπόντες τοῦ λόγου φύσιν σεσιγήκαμεν, οὐκ ἐπενεγκόντες τὸ * σεσαρκωμένην, ἀλλ᾽ οἷον ἔξω τιθέντες τὴν οἰκονομίαν: ἦν αὐτοῖς τάχα που καὶ οὐκ ἀπίθανος ὁ λόγος προσποιουμένοις [ἐρωτᾶν] ποῦ τὸ τέλειον ἐν ἀνθρωπότητι; ἢ πῶς ὑφέστηκεν ἡ καθ᾽ ἡμᾶς οὐσία; ἐπειδὴ δὲ καὶ ἐν ἀνθρωπότητι τελειότης, καὶ τῆς καθ᾽ ἡμᾶς οὐσίας ἡ * δήλωσις εἰσκεκόμισται, διὰ τοῦ λέγειν σεσαρκωμένην: παυσάσθωσαν [καὶ] καλαμίνην ῥάβδον ἑαυτοῖς ὑποστήσαντες. οὐκοῦν τὰς δύο φύσεις ἡ παροῦσα φωνὴ τῷ ἀδιαιρέτῳ εἰσήνεγκεν ἐπισφίγγουσα, ὡς αὐτὸς ἐμβοᾷ ὁ Κύριλλος. διὸ καὶ μίαν φύσιν τοῦ λόγου [σεσαρκωμένην] πολλάκις φαίνεται φάμενος. μίαν δὲ φύσιν Χριστοῦ ἁπλῶς εἰπὼν οὐκ ἂν ἁλοίη; τί δ᾽ ἂν εἴη φύσις ἀνθρωπότητος, ἤ, ὡς αὐτὸς πάλιν ἐν ἄλλοις ἐδίδαξεν, σὰρξ ἐμψυχωμένη νοερῶς· ὡς καὶ διὰ τοῦτο πάλιν σώζεσθαι τὴν * συνδραμόντων εἰς ἕνωσιν ἀδιαιρέτως ἑκατέρων. δῆλον οὖν ἐκ τῶν εἰρημένων, ὡς οἱ ὀρθοδόξως λέγοντες, καὶ κατὰ Κύριλλον, μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην: οὐ πρὸς ἄλλον ἀφορῶσι σκοπόν, ἢ ὅσοις αὐτοῖς τὴν τοιαύτην φωνὴν ἐπιδέχουσι, τὰς δύο φύσεις ἐπὶ τοῦ δεσπότου Χριστοῦ τῷ ἀδιαιρέτῳ πάντως συνεισάγουσαι. ἐν τῷ γὰρ εἰπεῖν τὸν μακάριον Κύριλλον, σώζεσθαι δι᾽ αὐτῆς τῶν συνδραμόντων εἰς ἕνωσιν ἀδιαιρέτως ἑκατέρων

* al. σεσαρκωμένην.
* λέγοντες.
* al. δραμόντων.

ποῖν

EVLOGIVS.

ποῖος ἂν ἄλλος παρεισαχθείη σκοπὸς, ἢ ὁ τὰς δύο φύσεις ἐπὶ τοῦ σωτῆρος Χριστοῦ συζευγμένας κηρύττων ἀδιαιρέτως, καὶ ἀποδεχόμενος. καὶ τοῦτο φανερώτερον καὶ ἐν τῇ πρὸς Σούκενσον ὁ αὐτὸς δευτέρᾳ ποιεῖται ἐπιστολῇ. ἑρμηνεύων γὰρ ἐν αὐτῇ, τί ποτέ ἐστιν * αὐτὸ δηλῶσαι ἡ μία φύσις τοῦ λόγου σεσαρκωμένη· καὶ εἰπὼν, ὡς ἐστιν υἱὸς ὁ φύσει καὶ ἀληθῶς, εἰ καὶ κατὰ πρόσληψιν σαρκὸς οὐκ ἀψύχου, ἀλλ' ἐμψυχωμένης νοερῶς, προῆλθεν ἄνθρωπος ἐκ γυναικός· καὶ ἐπενεγκὼν, ὡς οὐ διὰ τοῦτο μεμέρισται εἰς δύο πρόσωπα ἢ υἱούς, ἀλλὰ καὶ οὕτω διαμένει εἷς· προστίθησι, πῶς οὐκ ἄσαρκος οὐδὲ ἔξω σώματος, ἀλλ' ἴδιον ἔχων αὐτὸ, δῆλον ὅτι τὸ σῶμα καθ' ἕνωσιν ἀδιάσπαστον. * κἂν τῇ πρὸς σὲ δὲ ἐπιστολῇ, καὶ ἐν ἄλλοις πολλοῖς τὰ αὐτὰ διδάσκων εὑρίσκεται. ἀλλ' οἱ περὶ Σευῆρον τὴν διαφορὰν τῶν συνελθόντων μετὰ τὴν ἕνωσιν ὁμολογεῖν οὐκ ἀνεχόμενοι, κακούργως τε καὶ δυσσεβῶς, πρῶτον μὲν τέμνουσι τὰς φωνὰς * καὶ τὴν διαφορὰν δηλοῦσι τῶν φύσεων. ἔπειτα δὲ, ὡς δῆθεν * ἀναιροῦντες αὐτὰς, τὴν μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην ἐπάγουσιν. οὐχ οὕτω δὲ ποιεῖ ἡ εὐσέβεια, ἀλλὰ ταύτην προσθεῖσα τὴν φωνὴν, εὐθὺς ἐφεξῆς δείκνυσι, καὶ διὰ ταύτης σώζεσθαι πάλιν τῶν συνελθόντων εἰς ἕνωσιν ἀδιαιρέτως ἑκάτερον. ἐλέγχουσα τοὺς δυσσεβεῖς, ὡς ἡ μία φύσις τοῦ λόγου σεσαρκωμένη οὐδὲν ἕτερον, ἢ τὴν ἀδιάσπαστον καὶ καθ' ὑπόστασιν ἕνωσιν δηλοῖ, φυλαττομένων κατὰ πάντα καιρὸν ἐν τῷ ἀσυγχύτῳ τῶν φύσεων. δύο γὰρ φύσεις ἀδιαιρέτους δοξάζει, ὡς τὸ διάφορον τῶν συνελθόντων κηρύττουσα· καὶ μίαν φύσιν τοῦ λόγου σεσαρκωμένην, ὡς τὸν αὐτὸν τοῦ πατρὸς προαιώνιον λόγον ἐνανθρωπῆσαι καὶ σαρκωθῆναι δογματίζουσα. Ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα ὑπὲρ τῆς προκειμένης ἀπολογησάμενος φωνῆς, καὶ τὰ αὐτὰ τὴν ἐν Καλχηδόνι σύνοδον φρονοῦσάν τε καὶ κηρύττουσαν ἐπιδειξάμενος, διά τε ἄλλων, καὶ ἐξ ὧν τοῦ ἐν ἁγίοις Φλαβιανοῦ ἰδιόχειρον πίστιν ἀναγνωσθεῖσαν ἡ σύνοδος ἐπεκύρωσεν: ἀπαλλάττει μὲν τὴν φωνὴν αἱρετικῆς ὑπολήψεως, ἀπαλλάττει δὲ καὶ ἑαυτὸν οὐχ ὑγιοῦς ὑπονοίας, ἣν περὶ αὐτὸν ὁ Δομετιανὸς ὑπετόπαζε· νομίζων αὐτὸν, οὐ κατὰ γνώμην ἐνδιάθετον τὴν τοιαύτην οἰκειῶσαι καὶ προάγειν φωνήν· ἐξ οἰκονομίας δὲ, καὶ ὥστε δι' αὐτῆς τοὺς ἀκροατὰς εὐμηχάνως ἄγειν πρὸς ἑνότητα, καὶ τὰς προφάσεις ἐκκόπτειν τῶν τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας διϊσταμένων. ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἕτερα ἐπιστείλας, ἅπερ κἀν τοῖς προλαβοῦσι λόγοις διεξελήλυθε, καὶ θερμὸν ἑαυτὸν τῆς τε κατὰ Καλχηδόνα συνόδου πρόμαχον, καὶ τῆς τοῦ ἐν ἁγίοις Πάπα Λέοντος ἐπιστολῆς, διὰ πολλῶν, ὧνπερ διαφόρως ἔγραψε, παραστησάμενος, πέρας τῷ γράμματι ἐπιτίθησι.

* Ir. αὐτῷ.

* ναὶ.

* al. αἱ τῶν.

* al. ἀνατρέποντες.

quis alius scopus seu finis ab eo spectaretur, quam qui duas in Saluatore Christo naturas indiuise copulatas prædicat recipitque. Et hoc clarius in epistola altera ad Succensum exponit. Cum enim explicasset in illa, quid sit hoc ipsum quod declarat; vnam naturam Verbi incarnatam; & docuisset, verum & naturalem esse [Dei] filium, quamuis secundum assumtam carnem non inanimam, sed intelligenti anima informatam, ex muliere prodierit homo; Cumque intulisset non propterea diuisum iri [Christum] in duas personas aut Filios, sed ita quoque mansurum vnum; adiungit quomodo non sine carne, nec extra corpus, sed suum ac proprium habeat corpus, secundum vnionem nempe indiuulsum. Et in Epistola ad te, aliisque locis multis, eadem docere legitur. At Seueriani differentiam post concurrentium naturarum vnionem auersati malitiose & impie primum quidem ponunt voces, quæ differentiam naturarum declarant; deinde vero cum illas ipsas scilicet inuertunt, vnam Verbi naturam aiunt incarnatam. At non ita religio Catholica, sed addita hac voce, illico deinceps ostendit per hanc rursus saluari ex coniunctis alterâ indiuisibili ratione vnitis, quæ [pietas catholica] coarguit impios, dum ostendit vnam Verbi naturam incarnatam, nihil aliud esse, quam indiuulsam secundum hypostasim vnionem, naturâ, vtraque] integra & inconfusâ semper conseruata. Duas enim indiuisas naturas asserit; quasi duarum conuenientium naturarum differentiam: indicans: Et vnam Verbi naturam incarnatam; quasi ipsum Patris ante sæcula Verbum humanâ assumtâ natura incarnatum docens. Hæc & his similia, postquam pro vocis propositæ defensione dixit, ostenditque eadê à Synodo Chalcedonêsi iudicata & prædicata, cû per alia, tum ex iis quibus Synodus S. Flauiani professionem fidei ipsius manu scriptam confirmauit, vindicat vocem [seu formulam illam Ecclesię] ab hæreseos suspicione; vindicatque seipsum a non sincera opinione, quam illi Domitianus suspiciose obiecerat, quod existimaret vocem talem non sincerè ex animo ab eo vsurpari & proponi, sed dispentatione quadã, vt per eam auditores nullo negotio ad vnitatem reuocaret, causasque dissentionum ab Ecclesia catholica præcideret. Hæc & hoc genus alia cum perscripsisset (quę & in superioribus libris exposuerat) & sese ardentem Chalcedonensis Synodi, atque S. Leonis papæ Epistolæ multis ac variis scriptis propugnatorem exhibuisset: epistolæ finem imposuit. Scribit idem venerandus vir ad Christophorum quendam, quem ipse sanctissimum in inscriptione literarum appellat, rogatus ab eo vt ad quasdam ex sacris literis dubitationes responderet. Quæstiones porro hæ sunt: *Fecit Deus Dauid numerare populum: Et infra: Quia numerauit, indignatus est contra eum.* Respondet Eulogius, in diuinis literis, Deum quemadmodum & Dominum non solum verum Deum, sed etiam ipsius mali principem nominari.

2. Reg. 24. Vide epist. Interp.

Γράφει δὲ ὁ αὐτὸς θαυμάσιος ἀνὴρ καὶ πρὸς Χριστοφόρον τινὰ, ὃν αὐτὸς ὁσιώτατον ἐπιγράφει, γραφικῶν ἐρωτήσεων αἰτησάμενον λύσεις. τὰ δὲ ἠρωτημένα ἐστί· πρῶτον μὲν, πῶς δεῖ νοεῖν τὸ ἐν τῇ δευτέρᾳ τῶν Βασιλειῶν εἰρημένον; καὶ * ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν Δαυὶδ ἀριθμῆσαι τὸν λαὸν καὶ μετὰ ταῦτα, ὅτι ἠρίθμησεν, ἠγανάκτησε κατ' αὐτοῦ; καὶ ἐπιλύεται, ὅτι θεὸν πολλάκις ἡ γραφὴ ὥσπερ καὶ κύριον, οὐ μόνον τὸν ἀληθινὸν ὀνομάζει θεὸν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν τῆς πονηρίας ἄρχοντα.

* ἐπεισεν.

EVLOGIVS.

2. Corint. 4. Luc. 16.

In hoc intellectu Paulus dixit: In quibus *Deus huius saeculi excaecauit mentes infidelium*: Et saluator, *Nemo potest duobus dominis seruire*. Hinc in primo paralipomenon apertè dicit Dauidem à Satana incitatum fuisse vt numeraret populum: nisi quod nostrum exemplar cum eo quod à te missum est, non conuenit. Ita enim habet: *Et addidit furor Domini irasci contra Hierusalem, & commouit Dauid in ipsis*: Et quae sequuntur. Ita vt videatur is qui dictus est in Paralipomenis diabolus, hic *ira Domini* appellari. Atq; siue sic [vt ego lego] siue vt tu scripsisti, se locus scripturae habet, existimo tamen certam apertamque esse quaestionis solutionē. Quod ergo vox *Dominus*, & vox *Deus*, in sacra scriptura aequiuoca sit, eademq; (vti saepe dictum est) in contrarium sensum accipiatur, explicatū est. Nihil tamen obstat, quominus etiam alium inde locum similem pi firmemus. Etenim in lege de Paschate celebrando latā [postquam dixit] vngendum sanguine superliminare & postes: *Vos* inquit, *non aggrediemini vnusquisque ianuam suam vsque mane: & transibit Dominus percutiens Aegyptios: & videbit sanguinem in superliminari & in vtroque poste, & pertransibit Dominus ostium, & non sinet percussorem ingredi domus vestras ad percutiendum*. Clarum est alium esse Dominum, quem dicit transiturum ad percutiendos Aegyptios, & alium qui prohibeat ne ingrediatur percussor in domos Israëlitarum & percutiat ipsos. Tale etiam est illud de Balaam dictum. Dicit enim scriptura permisisse quidem illi Deum vt iret ad eos qui illum vocabant; iratum verò Deum quod proficisceretur ad illos. Et hic alium insinuari ait Deum qui illum moueat vt proficiscatur, & alium qui ira commoueatur in illum. Neque enim irascebatur illi, quod mandatum exequeretur, qui id praeceperat, sed vel imperantem non oportebat irasci, aut si irasceretur ob ipsius discessum, nō oportebat imperare. Ergo Eulogius quaestionem per homonymiam [seu aequiuocationem declaratam] videtur soluere. Sed mihi videtur à Theodoreto aliisque SS. patribus dubitationis quaestio melius esse soluta. Dicit verò, Dauide in numerando populo peccante, populum dedisse poenas, non quod ille numerando peccarit, sed parricidae Absoloni bellum patri inferenti suppetias tulerit populus, & seditione eadem abreptus praetulerit illum qui ex sua ambitione seu superbia regnum rapuerat, illi qui a Deo in regem vnctus erat. Ergo solutā, vt videtur, prima quaestione, soluit & alteram, quae ita habet. Quomodo intelligendum est quod Apostolus alibi dicit: *Christum habitare in cordibus nostris*; alicubi verò: *Quotquot in Christo baptizati estis, Christum induistis*, cum magnum sit discrimen inter tabernaculum & indumentum. Vestis enim summam tantum cutem tangit, tabernaculum vero totum recipit. Affirmat enim distincta ratione eundem esse regem & pastorem; Regem quidem hominum, pastorem vero brutorū appellauit, ad varium vsum eorum, qui beneficiis ab eo afficiuntur. Neque enim quisquam rectè dicatur rex animātium,

Margin: al. persuasit, incitauit. — Exod. 12. 22. — Ita legendum in Graeco non ὑμεῖς. — Num. 22. 20. — Ephes. 3. — Gal. 3.

κατὰ τοῦτο γὰρ τὸ σημαινόμενον καὶ τὸν Παῦλον φάναι, ἐν οἷς ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου ἐτύφλωσε τὰς καρδίας τῶν ἀπίστων· καὶ ὁ σωτὴρ, οὐ δύναται δυσὶ κυρίοις δουλεύειν. διὸ καὶ ἐν τῇ πρώτῃ τῶν παραλειπομένων, ἀπαρακαλύπτως τὸν διάβολον λέγει, τὸν ἐποτρύναντα τὸν Δαυὶδ ἀριθμῆσαι τὸν λαόν. πλὴν καὶ τὸ παρ' ἡμῖν ἀντίγραφον οὐχ ὡς τὸ ἀποσταλὲν παρὰ σοῦ περιέχει. ἔχει γὰρ, καὶ προσετέθη * ὀργὴ κυρίου ἐκκαυθῆναι ἐν Ἱερουσαλὴμ, καὶ * ἔπεισε τὸν Δαυὶδ ἐν αὐτοῖς, καὶ ἑξῆς. ὡς δοκεῖν πως ὀργὴν ἐνταῦθα λέγεσθαι * κυρίου * τὸν εἰρημένον ἐν παραλειπομέναις διάβολον· εἴτε δὲ οὕτως, εἴτε, ὡς γέγραφας, ἔχει τὸ ῥητόν: οἶμαι φανερῶς τὴν λύσιν ἀναμφίβολον προσηχθῆν. ὅτι δὲ ὁμώνυμον καὶ τὸ κύριος, καὶ τὸ θεὸς, καὶ (ὡς * εἴρηται πολλάκις) ἐπὶ τοῦ ἀντικειμένου παραλαμβάνεται τῇ ἱερᾷ γραφῇ, εἴρηται μέν· οὐδὲν δὲ κωλύει καὶ ἕτερον πιστώσασθαι. ἐν γὰρ τῇ νομοθεσίᾳ τῇ περὶ τοῦ πάσχα, μετὰ τὸ χρῖσαι τῷ αἵματι τὴν φλιὰν καὶ τοὺς σταθμοὺς, ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθέ φησιν ἕκαστος τὴν * θύραν αὐτοῦ ἕως πρωΐ, καὶ παρελεύσεται κύριος πατάξαι τοὺς αἰγυπτίους, καὶ ὄψεται τὸ αἷμα ἐπὶ τῆς φλιᾶς, καὶ ἐπ' ἀμφοτέρων τῶν σταθμῶν, καὶ παρελεύσεται κύριος τὴν θύραν, καὶ οὐκ ἀφήσει τὸν ὀλοθρεύοντα εἰσελθεῖν εἰς τὰς οἰκίας ὑμῶν πατάξαι. δῆλον γὰρ, ὡς ἄλλος κύριος, ὃν λέγει παρελεύσεσθαι, καὶ τοὺς αἰγυπτίους πατάξαι· καὶ ἄλλος, ὁ μὴ συγχωρῶν, τὸν ὀλοθρεύοντα εἰσελθεῖν εἰς τὰς τῶν Ἰσραηλιτῶν οἰκίας, καὶ πατάξαι αὐτούς. τοιοῦτον δέ ἐστι, καὶ τὸ περὶ τοῦ Βαλαὰμ εἰρημένον. λέγει γὰρ ἡ γραφὴ, ἐπιτρέψαι μὲν * αὐτὸν τὸν θεὸν ἀπελθεῖν πρὸς τοὺς καλοῦντας: ὀργισθῆναι δὲ θυμῷ τὸν θεὸν, ὅτι ἐπορεύετο πρὸς αὐτούς. κἀνταῦθα γὰρ ἄλλον αἰνίττεσθαί φησι θεὸν, τὸν ἐπιτρέψαντα αὐτῷ, καὶ ἄλλον τὸν ὀργισθέντα θυμῷ ἐπ' αὐτόν. οὐ γὰρ ἂν ὁ ἐπιτρέψας ὠργίζετο τῷ πληρώσαντι τὸ ἐπιταχθέν. ἀλλ' ἢ ἐπιτρέψαντα οὐκ ἔδει θυμοῦσθαι: ἢ εἰ θυμοῦσθαι μέλλοντα ἀπελθεῖν, οὐκ ἔδει ἐπιτρέπειν. αὐτὸς μὲν οὕτω δοκεῖ πως διὰ τῆς * ὁμονοίας τὴν ἀμφιβολίαν ἐπιλύεσθαι. ἄμεινον δέ μοι δοκεῖ, Θεοδωρήτῳ τε καὶ τοῖς ἄλλοις ἱεροῖς ἀνδράσι πραγματευθῆναι τῆς προκειμένης ἀπορίας * τὴν ἐπίλυσιν. λέγει δὲ, καὶ τοῦ Δαυὶδ ἐν τῇ ἀριθμήσει ἁμαρτήσαντος, τὸ πλῆθος ὑποσχεῖν τὴν τιμωρίαν· οὐχ ὅτι ἐκεῖνος ἠρίθμησεν, ἀλλ' ὅτι τῷ πατραλοίᾳ Ἀβεσσαλὼμ, χεῖρα πολεμίαν * ἐπαναστήσαντος τῷ πατρὶ, συναντῆρέ τε ὁ λαὸς, καὶ συνεστασίασε, προτιμήσας τὸν ἐξ αὐθαδείας ἁρπάσαντα τὴν ἀρχὴν, τοῦ παρὰ θεοῦ εἰς βασιλέα χρισθέντος. τῆς οὖν προτέρας ἐπιλυσαμένης (ὡς ἔδοξεν) ἀπορίας, ἐπιλύεται καὶ τὴν δευτέραν ἔχουσαν οὕτω· πῶς δεῖ νοῆσαι πῆ μὲν λέγοντος τοῦ ἀποστόλου, ἐν ταῖς καρδίαις ὑμῶν κατοικεῖν τὸν Χριστόν: πῆ δὲ, ὅσοι εἰς Χριστὸν ἐβαπτίσθητε, Χριστὸν ἐνεδύσασθε· μεγάλης οὔσης τῆς διαφορᾶς, οἰκήσεώς τε καὶ ἐνδύσεως. ἡ μὲν γὰρ τὸ ἐπιπόλαιον, ἡ δὲ τὸ διὰ βάθους παρίστησι. λέγει δὲ τὸν νοῦν διακρίνων, ὅτι καθάπερ αὐτὸς καὶ βασιλεὺς ὑπάρχει καὶ ποιμὴν· καὶ βασιλεὺς μὲν τῶν λογικῶν, ποιμὴν δὲ τῶν ἀλόγων: πρὸς τὴν διάφορον χρείαν τῶν τὴν εὐεργεσίαν δεχομένων ὀνομαζόμενος (οὔτε γὰρ τῶν ἀλόγων βασιλεύειν, εἰκότως λεχθείη·

οὔτε

Margin: * al. ὀργὴ — * al. ἐπέσεισε — * κύριον — * τοῦ εἰρημένου — * ἐξῆχθαι — * al. χρῖσαι — * αὐτῷ — * ὁμωνυμίας — * τὸ ἐπίλυτον — * ἐπαναστάντος

* ἐπὶ δή.

οὔτε ποιμαίνειν τὰ λογικά:) οὕτω * δὴ νοεῖν καὶ τὸ προκείμενον. κατοικεῖ μὲν γὰρ, ὡς αὐτὸς ὁ θεσπέσιος λέγει Παῦλος, ἡ τοῦ θεοῦ σοφία ἐν οἷς πολιτεύεται, καὶ οἳ καθεστήκασιν ἐρριζωμένοι τε καὶ τεθεμελιωμένοι ἐν αὐτῷ: ἐνδύεται δὲ τὸν Χριστὸν, καὶ ὁ πάλιν αὐτὸν δυνάμενος ἀποδύσασθαι. διὸ φαμὲν ἐρριζωμένοις ἐν * αὐτῷ δικαίως ἐγκατοικεῖν. τοῖς δὲ ἄλλοις διὰ τὴν ἄφατον φιλανθρωπίαν ἔνδυμα γίνεται, παρέχων σκέπην, ἵνα μὴ ἀπὸ τοῦ βορρᾶ, τοῦ σκληροῦ καὶ ψυχροῦ ἀνέμου, τοῖς ἐπιστρέφουσι πρὸς αὐτὸν ἐπιζίβοιτο, ἄδικα καὶ ψυχοφθόρα ἐπιπνέοντος· ἀπὸ προσώπου γὰρ βορρᾶ ἐκκαυθήσεται κακά. τὰς οὖν δύο ταύτας ἀπορίας ἐπιλυσάμενος, ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιστολῇ εἰς ἐξαίτησιν προσευχῶν τελευτᾷ. ἔτι δὲ ὁ αὐτὸς * καθυμνολόγησεν ἐν τῷ θ' σημείῳ, δι' ὧν ἐγκώμιον μὲν διαπλέκεται τοῦ μονάδος βίου, καὶ τί ποτέ ἐστιν ὁ μοναχὸς, ὑπογράφει· καὶ αὐτὸν δὲ τῆς αὐτῆς πολιτείας ἀπαγγέλλει. παραινεῖ δὲ τοὺς τῆς μονάδος πολιτείας ἐραστὰς κατὰ τὸ ἐπάγγελμα πολιτεύεσθαι, καὶ τῇ μονότητι καὶ ἑνότητι τῆς ἐκκλησίας συναρμόζεσθαι. εἴησαν δὲ, πρὸς οὓς ἀφεώρα ἡ παραίνεσις, τῆς Σευήρου διασπορᾶς, καὶ κατὰ τομῆς μερίδος οὐκ ἄσημον. οἷς ὅπως μὲν μάχονται τῶν πατέρων αὐτῶν αἱ δόξαι πρὸς ἑαυτὰς, ὅπως δὲ πρὸς ἀλλήλας· καὶ οὐδαμῆ τὸ στάσιμον οὐδὲ τὸ * πάγιον ἔχουσιν: ἀπογυμνώσας τε καὶ * ἀποκαλυψάμενος, ἐκ τῆς ἐκεῖθεν ἀτοπίας, ὁρᾶν αὐτοὺς πρὸς τὴν ἕνωσιν τῆς ἐκκλησίας, ὑποτίθεται. τοὺς μὲν γὰρ παράγει λέγοντας σώζεσθαι τὰς διαφορὰς μετὰ τὴν ἕνωσιν, ὥσπερ καὶ Σευῆρον: τοὺς δὲ, σώζεσθαι μηδαμῶς, ὥσπερ καὶ Τιμόθεον· ἔν ἄλλοις τε, καὶ ἐν οἷς κατὰ τοῦ ἐν ἁγίοις ἀγωνίζεται Λέοντος. οὐ μόνον δὲ [αὐτὸς] οὐκ ἀνέχεται φάναι σώζεσθαι, ἀλλὰ καὶ ἀσεβείας ἐνόχους ἀποφαίνει τοὺς, εἴ τινες σώζεσθαι τῶν φύσεων τὴν διαφορὰν μετὰ τὴν ἕνωσιν δογματίζουσιν. ἀλλὰ καὶ Σευῆρος πάλιν σώζεσθαι λέγων τὰς διαφορὰς, τὰ πράγματα, οἷς ἡ διαφορὰ ἐπιθεωρεῖται, οὐ συνομολογεῖ σώζεσθαι. καὶ οὐ πανταχοῦ δογματίζει τοῦτο, παλίντροπος γάρ ἐστι τὴν πίστιν καὶ πολύμορφος. καὶ γὰρ ἔν τισιν αὐτοῦ λόγοις καὶ αὐτὰ διομολογεῖ τὰ πράγματα σώζεσθαι. οὕτως οὐ πρὸς ἀλλήλους μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς ἑαυτοὺς τὸ ἀλλόφυλον τῆς δυσσεβείας στασιάζουσι σύνταγμα. ἐκ τούτου παραινῶν τοὺς στασιάζοντας τῷ φρονήματι τῆς εὐσεβείας συνδραμεῖν, κατ' ἐπιδρομὴν ἱστορεῖ, Μαρκιανὸν μὲν συγκροτῆσαι τὴν ἐν Καλχηδόνι σύνοδον· καὶ, ὡς ἐκείνου τὸν βίον λιπόντος, Λέων μὲν κατέστη τῶν πραγμάτων κύριος· οἱ δὲ αἰγύπτιοι τῆς ἱερᾶς ἐπαναστάντες συνόδου, ταραχῆς ἐπλήρωσαν τὴν οἰκουμένην, δυσσεβῶς τε καὶ πεπλασμένως φημίσαντες, ὡς ἡ σύνοδος Κύριλλον ἀπεβάλλετο, καὶ Νεστόριον ἀπεδέξατο. ὧν τὸν ἄλογον ὁ Λέων καταστέλλων θόρυβον, τὰ ψηφισθέντα ἐν Καλχηδόνι, καὶ τὰ πραχθέντα, πανταχοῦ διαπέμψας τῆς οἰκουμένης μετ' ἐγκυκλίων κελεύσεων ἕκαστον τῶν ἀρχιερέων καὶ ἱερέων· ἀλλὰ καὶ τοὺς ὅσοι ἐν τῷ μοναδικῷ διέλαμποι βίῳ, τὸ φρόνημα αὐτῶν ἐγγράφως ὁμολογῆσαι διετάξατο, ὃ καὶ προθύμως πεπράχασι τῶν ἀρχιερέων τοῦ ἀριθμοῦ εἰς χ' καὶ χιλίους,

* ἑαυτῷ.

* καθυμνῆσαι.

* al. πατάγιον.

* ἀποκαλυψάμενοι.

EVLOGIVS.

neque pastor hominum: Ita præſentem quoque locum licet interpretari; *Habitat enim*, vt ipſe S. Paulus docet, *Sapientia Dei in iis quibus imperat, & qui in illo radicati & ſuperædificati ſunt*; Induit autem Chriſtum qui illum poſtea rurſum exuere poteſt. Quapropter merito de radicatis in eo dicitur illum habitare in eis. Aliis autem ob inexplicabilem clementiam ſuam indumentum fit; quibus regumentum præbet, ne ab Aquilone vento aſpero frigidoque, qui peſtilentem & exitiabilem animabus aſſlat auram, conuerſi ad Chriſtum pereant, *à facie enim Aquilonis exardeſcent mala*. His igitur duabus quæſtionibus ſolutis epiſtolam hanc cum votorum comprecatione finit.

Hier. 6. apud Septuag. eſt, ἐκκαυθήσεται.

Idem adhuc Eulogius in libro ſeu argumento nono declarauit, ea quibus vitæ ſolitariæ laus continetur, & quid ſit monachus deſcribit, atque rationem eius viuendi exponit. Hortatur vitæ monaſticæ cultores, vt ad profeſſionis præſcriptum vitam inſtituant, & ſe ad ſolitariam vitam & Eccleſiæ vnitatem conforment. Erant autem, quos illius admonitio reſpicit, ex factione & ſecta Seueriana, vti non eſt obſcurum; quibus, quomodo [hæreticorum ipſorum maiorum] ſententiæ cum ipſis auctoribus & cum aliis eiuſdem ſectæ pugnent, nec vſquam quicquam ſtabile & ſolidum habeant, aperiens declaranſque ex illorum abſurditate, ſi ad Eccleſiæ vnionem reſpiciant oſtendit. Hos enim producit, vt aſſerentes differentias poſt vnionem ſeruari, vti Seuerum: illos autem vt negantes ſeruari: vti Timotheum, cum in aliis ipſius ſcriptis, tum in iis quibus S. Leonem oppugnat. Ipſe verò non ſolum dicit non ſeruari differentias, ſed etiam impietatis reos peragit illos quicumque differentias poſt vnionem ſeruari docent. Sed Seuerus rurſus dum docet differentias ſeruari; res tamen, quibus differentia cognoſcitur, negat ſeruari. Nec conſtanter hoc vbique docet: inconſtans enim, & Vertumnus aliquis aut Proteus eſt in ſide; etenim in quibuſdam libris confitetur ipſas etiam res ſeruari. Adeo non ſolum inter ſe ipſi, ſed neque ſibi ipſe quiſquam conſtans dogma Babylonicum nempe & à vera pietate alienum cudunt. Hinc [ſumpta occaſione] hortatus diſſidentes, vt in Eccleſiæ ſententiam deſcendant, curſim narrat à Marciano Chalcedonenſem Synodum coactam; Leonem, Marciano mortuo, ſuffectum ſummæ rerum præfuiſſe: Ægyptios concilium euertere conatos orbem totum tumultibus impleſſe, impiè fictéque rumores ſparſiſſe, Cyrillum à Synodo damnatum, Neſtorium receptum fuiſſe. Quorum [inquit] inſanum furorem reprimens Leo Decreta concilij Chalcedonenſis Actáque cum encyclicis ſeu circularibus mandatis per totum orbem miſit; ſingulíſque Epiſcopis & presbyteris, nec non iis qui in religioſa & monaſtica vita celebres habebantur præcepit, vti ſententiã ſuam ſcripto profiterentur. Quod Epiſcopi, numero mille ſexcenti, promptè ſanè executi ſunt,

Marcianus Imperator.

Leo Imperator.

EVLOGIVS.

nemine qui aliter sentiret deprehenso præter Amphilochium Sidæ Pontificem, qui tamen & ipse paulo post concilij sententiæ subscripsit consensitque. A quibus stetit & Simeon qui in columna cœlitum vitam æmulat... & Baradatus, aliique eandem viuendi rationem secuti. His oratione decursis, cum Seuerum anathemate proscriptum dixisset, disputationem fine concludit.

Simeon Stylita.

Sequens oratio eandem præfert inscriptionem, & adhortationem ad eos continet, qui ab Ecclesia dissidebant, qua monet, vt suas inter se pugnas, suorumque dissentiones hæreticorum, cum Ecclesiæ recto consensu respiciant componantque. Ostendit præterea vnde factum sit, vt opinatio hæretica in infinitas quasi sectas & sententias distracta & diuulsa sit. Interrogans enim [hæresis] Ecclesiæ filios an, quemadmodum duas [in Christo] naturas asserunt, asserant similiter & duas personas: Et cum respondent vnam esse in Christo hypostasin: quærit an etiam asserant vnam naturam: Sed nihil herum hactenus vnquam quæ hæresis quæsiuit, ab [Ecclesiæ filiis] audiuit. Vicissim autem & ab Ecclesia interrogatur hæresis, cur id quærat? an quod existimet naturam & personam esse idem, & propterea putet eos qui asserant duas naturas, etiam asserere duas personas: Aut contra; qui vnam profiteantur personam, etiam vnam profiteri naturam censet.

Catholici nec vnam naturam, nec duas in Christo personas admittunt.

Hinc nato contentionis initio, bellum illud hæreticorum inter se digladiantium multiplex & implacabile extitit: idemne sit natura & hypostasis. Etenim cum dicamus vnam in Trinitate naturam esse, necessario dicendum esse, vnam quoque esse hypostasin. Aut si tres hypostases; natura quoque in tres erit partienda naturas. Hinc commenti sunt aliud esse naturam, & aliud essentiam. Naturam rursum diuiserunt in generalem & singulares naturas. Et cum ad Sergium scribit Seuerus: vnam, inquit, essentiam Christum esse, volumus dicere, ne concurrentium differentiam auferamus. Nam vel vna semel nata essentia aut etiam qualitate, quomodo mansit naturarum, ex quibus vnus existit Christus, secundum essentiam differentia? Si enim vna qualitas est & essentia, frustra deinceps ponit differentiam. Et sane, quibus fundamẽtis nixus vnam asserere essentiam Seuerus recusat; iisdem vel inuitus negare cogitur vnam esse in Christo naturam.

Nonnulli porro ex impudentioribus, naturam, personam, essentiam idem esse admittentes, non horruerunt affirmare etiam in S. Trinitate tres esse essentias, vnde & tres Deos & tres Deitates, etsi non verbo, mente tamen docent. Et hi quidem damnantur veluti tres essentias in Trinitate prodigiosè cudentes: Hi verò quod non propriè Deum patrem aut Filium, aut Spiritum S. dici censeant. Alii verò fortasse sint, qui tantum signatas seu figuratiuas proprietates putant esse hypostases. Ita in multas sententias & errores alios illorum dissecta secta progressa est; quemadmodum & de differentia concurrentium in Christo naturarum. Aliis enim nugatoribus visum est perire differentiam post vnionem naturarum: aliis seruari differentiam iudicatum;

συγκεφαλαιωθέντος μηδενὸς ἑτερογνωμήσαντος πλὴν Ἀμφιλοχίου τῆς Σίδης, ὃς μετ' οὐ πολὺ καὶ αὐτὸς δι' ὑπογραφῆς συνεφώνησε. μεθ' ὧν καὶ ὁ μέγας Συμεὼν, ὁ ἐν τῷ στύλῳ τὸν ἀγγελικὸν ἐκεῖνον βίον διανυσάμενος, καὶ Βαραδάτος, καὶ ἄλλοι τὸν αὐτὸν βαθμὸν τῆς πολιτείας φθάσαντες. ταῦτα διαδραμὼν καὶ δικαίως Σευῆρον τῷ ἀναθέματι παραπεμφθῆναι *συστησάμενος, εἰς τέλος *διέστησε τὴν διάλεξιν.

Καὶ ὁ ἐφεξῆς δὲ λόγος *παραδιαβάλλεται μὲν τὴν αὐτὴν ἐπιγραφήν· παραίνεσιν δὲ πρὸς τοὺς διεστῶτας τῆς ἐκκλησίας εἰσηγεῖται, ἐκ τῆς πρὸς ἀλλήλους τῶν αἱρετιζόντων καθ' ἑαυτῶν μάχης τε καὶ διαφορᾶς συνιδεῖν τὸ τῆς ἐκκλησίας ὀρθὸν φρόνημα παρακαλῶν. λέγει δὲ καὶ ὅθεν κατετμήθη εἰς μυρίας διαιρέσεις καὶ τομὰς ἡ αἱρετικὴ δόξα. ἐπηρώτα γὰρ τὰ τέκνα τῆς ἐκκλησίας, εἰ καθάπερ δύο τὰς φύσεις λέγουσιν, οὕτω καὶ τὰς ὑποστάσεις λέγειν *αἱροῖντο; καὶ ἐπεὶ μίαν λέγουσιν ἐπὶ Χριστοῦ τὴν ὑπόστασιν, ἄρα καὶ μίαν φύσιν ἐπ' αὐτοῦ δογματίζουσι; ταῦτα *ἐπιζητοῦσα ἡ αἵρεσις, ὧν ἐπεζήτησε μὲν πέρας οὐδὲν ἀκούει. ἀντεπερωτᾶται δὲ παρὰ τῆς ἐκκλησίας, τί δήποτε ταῦτα ἐρωτᾷ; ἄρα γὰρ ταὐτὸν ἡγεῖται φύσιν καὶ ὑπόστασιν, καὶ διὰ τοῦτο τοὺς δύο λέγοντας φύσεις, νομίζει δύο καὶ ὑποστάσεις δοξάζειν· ἢ ἀνάπαλιν, τοὺς μίαν ὑπόστασιν [λέγοντας] καὶ μίαν φύσιν συνομολογεῖν νομίζει. ἀρχὴν οὖν τοιαύτην τῆς κινήσεως λαβούσης, καὶ ὁ πολὺς ἐκεῖνος καὶ ἄσπονδος τῶν αἱρετιζόντων ἐν ἑαυτοῖς συνερράγη πόλεμος, εἰ ταὐτὸν φύσις καὶ ὑπόστασις; ἵνα μίαν φύσιν ἐπὶ τῆς τριάδος φαμὲν, καὶ μίαν ὁμολογεῖν ἀνάγκη τὴν ὑπόστασιν· ἢ ἐπεὶ τὰς ὑποστάσεις τρεῖς, καὶ ἡ φύσις εἰς τρεῖς *διαιρείσθω. κἀκεῖθεν ἄλλο μὲν σημαίνειν τὴν φύσιν, ἄλλο δὲ σημαίνειν τὴν οὐσίαν, ἀνέπλασαν. καὶ τὴν φύσιν πάλιν εἰς *γενικὴν φύσιν καὶ ἰδικὰς φύσεις κατεμέρισαν. καὶ πρὸς μὲν τὸν γραμματικὸν Σέργιον ὁ Σευῆρος γράφων, μίαν οὐσίαν, φησὶν, εἰπεῖν τὸν Χριστὸν ἐβουλόμεθα, ἵνα τῶν συνελθόντων τὴν διαφορὰν μὴ ἀνέλωμεν. μιᾶς γὰρ καθάπαξ γεγενημένης οὐσίας ἢ καὶ ποιότητος, πῶς ἔτι μεμένηκε τῶν φύσεων, ἐξ ὧν εἷς ὁ Χριστὸς, ἡ κατ' οὐσίαν διαφορά; εἰ γὰρ μία ποιότης καὶ οὐσία, τὰ τῆς διαφορᾶς λοιπὸν φροῦδα καθέστηκε. καίτοιγε ἐξ ὧν τὴν μίαν οὐσίαν εἰπεῖν ὁ Σευῆρος παραιτεῖται, ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ τὸ μίαν [λέγειν] φύσιν ἐπὶ Χριστοῦ, κἂν μὴ βούλοιτο, παρῃτήσατο. τινὲς δὲ τῶν ἀπηρυθριασμένων φύσιν καὶ ὑπόστασιν καὶ οὐσίαν ταὐτὸν εἰπεῖν ἐκδεξάμενοι, καὶ ἐπὶ τῆς ἁγίας τριάδος τρεῖς οὐσίας λέγειν οὐκ ἔφριξαν· δι' ὧν καὶ τὰ τρεῖς θεοὺς καὶ *θεότητας, εἰ καὶ *τῇ φωνῇ, τοῖς γε νοήμασι δογματίζουσι. καὶ οἱ μὲν κατακρίνονται, ὡς τρεῖς οὐσίας ἐπὶ τῆς τριάδος τερατευόμενοι: οἱ δὲ, ὡς οὐ κυρίως θεὸν τὸν πατέρα, ἢ τὸν υἱὸν, ἢ τὸ πνεῦμα δοξάζοντες, οὗτοι δ' ἂν εἶεν, οἱ μόνα τὰ χαρακτηριστικὰ ἰδιώματα τὰς ὑποστάσεις εἶναι δογματίζοντες. καὶ εἰς πολλὰ ἄλλα τοιαῦτα ὁρισμὸς αὐτοῖς καὶ ἡ κατατομὴ προελήλυθεν, ὥσπερ καὶ περὶ τῆς διαφορᾶς τῶν συνελθουσῶν ἐπὶ [τῶν] Χριστοῦ φύσεων. τοῖς μὲν γὰρ, μετὰ τὴν ἕνωσιν μὴ φυλάττεσθαι τὴν διαφορὰν, ἐπῆλθε φαντάζεσθαι: τοῖς δὲ, σώζεσθαι τὴν διαφορὰν ἡ ὁμολογία γέγονε.

*παρεστησάμενος. *διέστειλε.
*προσδιαβάλλεται τ. προδιαβαλλ.
*al. αἰτεῖν.
*ἐπηρώτα.
*διαιρεῖσθαι.
*al. ὑπαλλ.
*λέγοντας. *λέγειν ἴσως μή.

διχῶ

διχῇ δὲ καὶ οὗτοι διετμήθησαν. οἱ μὲν γὰρ τὴν διαφορὰν ὁμολογοῦντες σώζεσθαι, τὰ ἐν οἷς ἡ διαφορὰ σώζειν οὐ βούλονται· οἱ δὲ, κἀκεῖνα ὑπὸ τῆς ἀναγκαζούσης ἀκολουθίας συγχωροῦντες πολλάκις (ἄλλος λῆρος *οὗτος, καὶ ἄλλη παράνοια) δύο ταύτας λέγειν ὅμως οὐδ' ὅλως ἀνέχονται. ἡ γὰρ δύο φωνὴ, φασὶν, ἀνὰ μέρος καὶ καθ' ἑαυτὰ τὰ διαφέροντα τίθησι. ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα διὰ βραχέων προθεὶς, καὶ τῇ παραινέσει πλατυνάμενος, καὶ τὸν παρόντα καταπαύει λόγον. * τοῦτο.

Γράφει λόγον ἕτερον κατὰ ἀγνοητῶν. μοναχούς δέ τινας τῶν ἐν τῇ κατὰ τὰ Ἱεροσόλυμα ἐρήμου κινῆσαι [λέγει] τὸ δόγμα, οἳ ἄγνοιαν τῷ Κυρίῳ ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστῷ περιάπτειν ὑπεθρασύναντο, ἐξ ὧν τε εἶπεν αὐτὸς, ποῦ τεθείκατε Λάζαρον; καὶ, οὐδεὶς οἶδε τὴν ὥραν ἐκείνην, ἢ τὴν ἡμέραν ἐκείνην, οὐδὲ ὁ υἱός· καὶ ἐξ ἄλλων τοιουτοτρόπων ῥημάτων. ὁ δὲ ἱερὸς Εὐλόγιος οὔτε κατὰ τὸ ἀνθρώπινον, πολλῷ δὲ μᾶλλον οὐδὲ κατὰ τὸ θεῖον, ἀγνοεῖν τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, οὔτε τὸν τάφον τοῦ Λαζάρου, οὔτε τὴν τέλειον ἡμέραν, διατείνεται. οὔτε γὰρ τὸ ἀνθρώπινον, εἰς μίαν ὑπόστασιν συνελθὸν τῇ ἀπροσίτῳ καὶ οὐσιώδει σοφίᾳ, ἀγνοήσαι ἄν τι, ὥσπερ οὐδὲν τῶν παρόντων, οὕτω δὲ οὐδὲ τῶν μελλόντων. οὔτε διαψευσθῆναι δύναται τὸ εἰρημένον παρ' αὐτοῦ, πάντα ὅσα ἔχει ὁ πατὴρ, ἐμά ἐστιν· εἰ μὴ ἄρα καὶ τὸν πατέρα πρὸς τὴν ἄγνοιαν, οἱ πάντα τολμῶντες, παρηκύσουσι. τὸ μέντοιγε φάναι τὸν σωτῆρα, ποῦ τεθείκατε Λάζαρον, εἰς ἐπίστασιν καὶ μνήμην *ἄγοντα τοὺς παρόντας τῶν Ἰουδαίων, εἰπεῖν. καὶ οὐ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ ἕτερά τινα διαπράξασθαι, ὥσπερ τὸ, λύσατε αὐτὸν, καὶ ἄφετε ὑπάγειν. ἵνα ἐξ ὧν τε κατὰ μέρος εἶδον, καὶ ἐξ ὧν ἤκουσαν, πιστὸν μὲν τὸ ὁραθὲν καὶ ἀναμφισβήτητον, ἀνεξάλειπτον δὲ παραδοθείη τῇ μνήμῃ. λέγει δὲ, ὅτι καὶ τὰ ἐπὶ Χριστοῦ λεγόμενα, τὰ μὲν κατὰ ἀναφορὰν, τὰ δὲ κατὰ ἀλήθειαν λέγεται. κατὰ ἀναφορὰν μὲν, τὸ ἁμαρτίαν αὐτὸν καὶ κατάραν ὑπὲρ ἡμῶν γενέσθαι. οὐ γὰρ γέγονε ταῦτα, ἀλλ' οἷα τῆς κεφαλῆς οἰκειουμένης τὰ τοῦ ἰδίου σώματος, αὐτὸς τὰ τοῦ σώματος ἀναδέχεται. κατὰ ἀλήθειαν δὲ λέγεται ἄνθρωπός τε γεγονέναι, καὶ πεινῆσαι καὶ διψῆσαι, καὶ τὰ ὅμοια. ὥστε εἴ τις ἐθέλοι λέγειν ἀγνοεῖν αὐτὸν κατὰ ἀναφορὰν, ὡς οὐκ *ἐκτὸς ἀγνοίας ὄντος αὐτοῦ τοῦ σώματος, ἤτοι τῆς ἀνθρωπίνης *φωνῆς, ἧς ἐστιν αὐτὸς [ἡ] κεφαλή· οὐκ ἂν μὲν ἔξω τοῦ εἰκότος παρενεχθείη. οὐ μὴν ἀγνοεῖν τι τῆς τοῦ πατρὸς *σοφίας δοξάσειεν· ἀλλ' εἰ τὸ, ποῦ τεθείκατε αὐτὸν, ἄγνοιαν τοῦ Χριστοῦ κατηγορεῖν τοὺς ἀπαιδεύτους ἀνέπεισε· πῶς οὐχὶ καὶ τῷ πατρὶ τὴν αὐτὴν ἄγνοιαν ἐπιρρίψουσι, διαπυνθανομένῳ καὶ λέγοντι πρὸς τὸν Ἀδὰμ, ποῦ εἶ; καὶ πρὸς τὸν ἀδελφοκτόνον, ποῦ ἐστιν Ἄβελ ὁ ἀδελφός σου; καὶ κραυγὴ Σοδόμων καὶ Γομόῤῥας πεπλήθυνται, καὶ αἱ ἁμαρτίαι αὐτῶν μεγάλαι σφόδρα· [καὶ] καταβὰς οὖν ὄψομαι, εἰ κατὰ τὴν κραυγὴν αὐτῶν συντελοῦνται· εἰ δὲ μὴ, ἵνα γνῶ. ἐρωτᾷ δὲ καὶ ὁ Ἰησοῦς τὸ δαιμόνιον, τί ὄνομά σοι; κἀκεῖνο ἀπεκρίνετο, λεγεὼν ὄνομά μοι, ὅτι πολλοί ἐσμεν. ἀλλὰ καὶ τοῖς τυφλοῖς λέγει, τί θέλετε ποιήσω ὑμῖν; καὶ πῶς οὐκ ἔστι ταῦτα φανερὸν, ὡς οὐκ ἀγνοίας ἦν· ἀλλὰ τὸ *μὲν ἐπερωτᾶν αὐτοῦ τῶν δαιμονίων

* al. ἀνάγ. & ἀνάγοντα.
* al. ἐκ τοῦ.
* al. σοφίαν.
* al. [illegible]

qui & ipsi bifariam diuisi sunt. Nam qui differentiam manere volunt, nolunt tamen ea manere per quæ existit differentia. Alij vero & illa manere, cogente necessaria consequentia, sæpe concedentes (alia hæc est insania atque amentia) duas tamen naturas appellare penitus auersantur. Vox enim Duo inquiunt, per partes & per se res differentes ostendit. His breuiter disputatis, longa exhortatione hunc quoque librum finit.) EVLOGIVS.

Aliam orationem componit contra Agnoitas siue ignorantes: Monachos autem quosdam ait ex Palæstina solitudine excitasse [prauum] dogma, qui Domino nostro IESV Christo ignorantiam, ex iis quę ipse dixit, assignare conati sunt. *Vbi posuistis* Lazarum [inquit Dominus] Et: *Nemo nouit illam, aut diem illum, neque filius hominis.* Atque item ex aliis hoc genus verbis. Sanctus autem Eulogius iste, Christum IESVM Dominum nostrum, neque secundum humanitatem quidem, multo minus verò secundum diuinitatem ignorasse sepulchrum Lazari, neque etiam illum vltimum diem contendit. Neque enim humanitas Christi in vnam inaccessibilis & substantialis sapientiæ hypostasin admissa quicquam velut rerum præsentium, ita futurarum poterit ignorare: neque falsum esse potest quod dixit: *Omnia quæcunque habet pater, mea sunt.* An ergo & Patri, nihil non audentes, ignorantiam ascribent. Enimuero hoc quod dixit Saluator: *Vbi posuistis Lazarum*, eò dixisse ait, vt id præsentes Iudæi scirent, illorumque memoriam firmaret. Imo non hoc solum, sed & alia quædam id genus fecisse affirmat. Vt illud; *Soluite eum, & sinite abire*, vt ex iis quæ speciatim viderant, & quæ audierant, fidem oculatam testatam & indubitatam [Iudæis] faceret: memoriæ vero illorum factum nunquam obliterandum infigeretur. Docet etiam alia de Christo dicta per figuram, alia secundum rei veritatem. Figuratè dicitur illum pro nobis peccatum & maledictum factum esse, neq; enim fuit quicquam horum. Sed veluti sibi caput vendicat ea quæ sunt reliqui corporis, ita Christus ea quæ corporis sunt sibi assignat. Secundum rei veritatem autem dicitur homo factus, & esuriisse, & sitiuisse, & hoc genus similia. Quod si ergo quis velit dicere, eum figuratè & anaphoricè aliquid ignorare, eo quod corpus non sit extra ignorantiam: aut humana vox cuius ipse caput est; is non absurdè loquetur, neque interim Patris sapientiam ignorasse aliquid docebit. Sed si illa verba: *Vbi posuistis eum*, ad Christi ipsius, imperiti homines, referunt ignorantiam, quomodo non eandem ignorantiam in Patrem reiicient; quando interrogat & dicit ad Adamum: *Vbi es*: Et ad fratricidam: *Vbi est Abel frater tuus?* Et: *Clamor Sodomorum & Gomorræorum multiplicatus est & peccata eorum magna valde: descendam ergo & videbo vtrum clamorem suum* [qui venit ad me] *opere compleuerint nec ne, vt sciam.* Interrogat & IESVS dæmonium. *Quod tibi nomen est?* Et illud respondet. *Legio mihi nomen est, quia multi sumus* Quin & cæcos interrogat: *Quid vultis faciam vobis.* Et quomodo non patet, hæc non ex ignorantia quæsita? Sed à Dæmonibus quidem quærit,

Ioan. 11 Marc. 13.
Ioan. 16.
ἀναφορ.
Nos membra eramus maledictum.
Gen. 3. Gen. 4. Gen. 18.
Mar. 5.
Matth. 20.

EVLOGIVS. quanta sit obsidentium multitudo, vt discipulis ostentat se iam multis esse superiorem, & fidem firmet: animósque addit calcandi super serpentes & scorpiones, & super omnem virtutem inimici. Cęcos autem interrogat, vt petitionem ab illis eliciat. Quantum enim beneficium ex petitione accipimus, tantum afficimur ad beneficium [agnitum &] acceptum. Illud autem quod de extremo iudicij die dictū, quod illud nemo nouit, neque angeli, neque Filius, nisi solus pater; id quidam ob earrationem dictum existimant, vt discipuli arbitrati quotidie diem vltimum imminere semper vigilarent. Sed nihil obstat quo minus & hoc figuratè dictum interpretemur: quemadmodum & illud: *Tu scis insipientiam meam.* Et illud, *Deus Deus meus vt quia me dereliquisti?* Sunt qui censeant illum dixisse quod ignoraret vltimum diem, vt humanæ naturæ signum proprium quod illi inest, declararet & ostenderet; non quod ipse ignoraret: Absit [quod ipse ignoraret.] Quicunque enim vel diuinitati ipsius, vel humanitati ignorātiam adscribet, nunquam certissimę temeritatis crimen effugiet. Sed cum vt B. Cyrillus docet, subtili mentis conceptu & animi imaginibus per contemplationem, rem à re diuidimus; tum videmus proprias naturæ vtriusque, vt in se est, notas & proprietates. Aut vt Gregorius Theologus tradit, quando naturæ ratione distinguuntur, etiam nomina naturarum simul diuiduntur. Sed nudæ puræque humanitatis signum proprium est ignorantia. Hac ratione ergo Christi humanitati, vt simplici & puræ humanitatis naturæ consideratæ [præcisè secundum ea quæ à se ipsa habet] adscribi poterit ignorantia. Et hoc est quod Theologus explicauit, quando dixit: Scit quidem vt Deus, nescit verò vt homo. Quibus dictis addit: Quod si qui ex Patribus ignorātiam in Saluatore ex parte humanitatis admiserunt, id tamen non vt dogma sanxerunt, sed Arianorum insaniam repressuri (qui omnia [quæ in Christo erant] humana ad vnigeniti diuinitatem transtulerunt, vt increatum Dei verbum creaturam ostenderent) rectius hæc de humanitate dici posse existimarunt, quam humana ab illis [Arrianis] ad diuinitatem trahi. Etsi forte qui dixerit, etiam patres figuratè seu anaphoricè locutos esse, religiosius videbitur iudicasse. His expositis, dicendi finem facit.

Luc. 10.

Psal. 68.

Psalm. 21.

Liber postremus orationem continet, cui titulus: DECRETVM IN SAMARITANOS editum. Argumentum orationis huiusmodi. Plebs Samaritana in contrarias diuulsa factiones, inter se dissidebat, & peregrinis se opinionibus propugnabat. Alij enim Iesum Naue eum esse censuerunt, de quo Moyses dixit, Prophetā vobis excitabit Dominus Deus ex fratribus vestris, vt me. Alij, reiectā hac sententiā, Dosthen quendā nomine, siue Dositheum prædicarunt Samaritanū etiam gente æqualem Simoni mago. Et hunc illum esse à Moyse prædictum, portentosè commenti, ab ipsius nomine Dostheni cognominati sunt. Hic in diuinos Dei Prophetas maledicus, potissimum tamen in Iudam vnum de XII. Patriarchis contumeliosus,

Iosue.

τὸ πλῆθος τῶν κατοικούντων τοῖς μαθηταῖς ἐπιδεῖξαι βουλόμενος, ὡς ἂν μάθοιεν * καὶ τῶν πλειόνων ἤδη περιγένονται, αὐτοῖς πίστιν καὶ θάρσος ἐνθεὶς τοῦ πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων, καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ. τοὺς τυφλοὺς δὲ ἐπερωτᾷ, οἰκονομῶν ἐξ αὐτῶν προσαχθῆναι τὴν αἴτησιν. ὅσον γὰρ αἰτοῦντες τῆς ὠφελείας τυγχάνομεν, τοσοῦτον τὴν αἴσθησιν τῆς εὐεργεσίας δεχόμεθα. τὸ δὲ περὶ τῆς ἐσχάτης ἡμέρας εἰρημένον, ὡς οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι, οὐδὲ ὁ υἱὸς, εἰ μὴ ὁ πατήρ: τινὲς μὲν κατ' οἰκονομίαν εἰρῆσθαί φασιν, ἵνα τῶν μαθητῶν κατὰ πᾶσαν ἡμέραν νομιζόντων ἐπελεύσεσθαι τὴν τελευταίαν ἡμέραν, ἀεὶ * γρηγορούντων διατελῶσιν. οὐδὲν δὲ κωλύει καὶ τοῦτο ἐκλαβεῖν ὡς κατὰ ἀναφορὰν εἰρημένον, καθάπερ καὶ τὸ, σὺ ἔγνως τὴν ἀφροσύνην μου. καὶ τὸ, θεέ μου θεέ μου, ἵνα τί με ἐγκατέλιπες; ἔνιοι δέ φασιν, αὐτὸν ἀγνοεῖν φάναι τὴν ἐσχάτην ἡμέραν, τὸ * ἰδίως προσὸν τῇ ἀνθρωπίνῃ φύσει γνώρισμα δεικνύοντά τε καὶ ἐμφανίζοντα. οὐχ ὡς αὐτοῦ ἀγνοοῦντος, ἄπαγε. οὔτε γὰρ κατὰ τὴν θεότητα, οὔτε κατὰ τὴν ἀνθρωπότητα τὴν ἄγνοιαν λέγειν ἐπ' αὐτοῦ, θράσους ἐπισφαλοῦς ἠλευθέρωται: ἀλλ' ἐπειδὴ, ὡς ὁ μακάριος Κύριλλός φησιν, ἐν ἰσχναῖς διαιροῦντες ἐννοίαις, ἤτοι ταῖς φαντασίαις, τῷ τρόπῳ τῆς θεωρίας ἑκατέρας φύσεως ὁρῶμεν ἴδια καὶ καθ' ἑαυτὰ γνωρίσματα. ἢ καὶ, ὡς ὁ θεολόγος Γρηγόριος, ἡνίκα αἱ φύσεις διΐστανται ταῖς ἐπινοίαις, συνδιαιρεῖται * καὶ τὰ ὀνόματα. ἴδιον δὲ γνώρισμα ψιλῆς ἀνθρωπότητος ἡ ἄγνοια. κατὰ τοῦτο ῥηθείη ἂν ἐπί τε κατὰ Χριστὸν ἀνθρωπότητος, ὡς ἁπλῶς ἀνθρωπότητος θεωρεῖσθαι τὴν ἄγνοιαν. καὶ τοῦτο καὶ ὁ θεολόγος ἐσάφησεν, εἰπὼν* γινώσκει μὲν ὡς θεὸς, ἀγνοεῖ δὲ ὡς ἄνθρωπος, ἄν τις τὸ φαινόμενον χωρίσῃ τοῦ νοουμένου. ταῦτα εἰπὼν, ἐπάγει· ὡς εἰ καί τινες τῶν πατέρων τὴν ἄγνοιαν ἐπὶ τῆς κατὰ τὸν σωτῆρα παρεδέξαντο ἀνθρωπότητος: οὐχ ὡς δόγμα τοῦτο προσενήνοχαν, ἀλλὰ πρὸς τὴν τῶν Ἀρειανῶν μανίαν ἀντιφερόμενοι· οἱ γὰρ τὰ ἀνθρώπινα πάντα ἐπὶ τὴν θεότητα τοῦ μονογενοῦς μετέφερον, ὡς ἂν κτίσμα τὸν ἄκτιστον λόγον τοῦ θεοῦ παραστήσωσιν· οἰκονομικώτερον ἐδοκίμασαν ἐπὶ τῆς ἀνθρωπότητος ταῦτα φέρειν, ἢ παραχωρεῖν ἐκείνους μεθέλκειν ταῦτα κατὰ τῆς θεότητος. εἰ δὲ κατὰ ἀναφορὰν χᾳκείνους δοίη ταῦτά τις εἰπεῖν, τὸν εὐσεβέστερον λόγον ἀποδέξεται. ταῦτα διαλεχθεὶς, πέρατι περιβάλλει τὸν λόγον.

* λείπει ἴσ. ὅτι.

* al. χρησάμενοι.

* al. ἴδιον.

* al. διΐστ.

Τελευταῖον δὲ περιεῖχε τὸ βιβλίον λόγον, ἐπιγραφὴν φέροντα, Ὅρος ἐκφωνηθεὶς τοῖς Σαμαρείταις. ἡ δὲ ὑπόθεσις προέκειτο τοιαύτη. τῶν Σαμαρειτῶν τὸ πλῆθος εἰς ἀντικειμένας μερίδας διαιρεθέντες, καὶ στασιάσαντες πρὸς ἀλλήλους, καὶ ἀλλοφύλοις ἑαυτοὺς ἀποδιατειχίσαντες δόξαις, οἱ μὲν Ἰησοῦν τὸν ναυῆ ἐδόξαζον εἶναι, περὶ οὗ Μωσῆς εἶπε, προφήτην ὑμῖν ἀναστήσει κύριος ὁ θεὸς ἐκ τῶν ἀδελφῶν ὑμῶν, ὡς ἐμέ: οἱ δὲ τοῦτο μὲν παρεγράφοντο, Δοσθὴν δέ τινα τοὔνομα ἢ Δοσίθεον ἀνεκήρυττον, Σαμαρείτην μὲν καὶ αὐτὸν τὸ γένος, συνακμάσαντα δὲ κατά τε τοὺς χρόνους Σίμωνι τῷ μάγῳ· καὶ τοῦτον εἶναι τὸν προφητευθέντα * τερατευόμενοι, ἐξ αὐτοῦ τὴν ἐπωνυμίαν ἔφερον, Δοσθηνοὶ καλούμενοι. οὗτος δὲ ὑβριστὴς μὲν γέγονε τῶν τοῦ θεοῦ προφητῶν, ὑβριστὴς δὲ μάλιστα τοῦ Ἰούδα τοῦ ἑνὸς τῶν ιβ´ πατριαρχῶν, μηδὲ

* τερατευόμενοι.

μηδὲ τοὺς περὶ * αὐτὸν μυρίους ἐπαίνους παρὰ τῆς Μωσαϊκῆς γραφῆς αἰσχυνθείς. τοὺς οὖν εἰρημένους πάντας ἀπελάσας καὶ ἐξεγελάσας, εἰς ἑαυτὸν πάντα καὶ τὴν προφητείαν καὶ τὴν ἄλλην περιέσπασε θειότητα. μυρίαις δὲ καὶ ποικίλαις ἄλλαις νοθείαις τὴν μωσαϊκὴν ὀκτάτευχον * κατακιβδηλεύσας, καὶ ἕτερά τινα συγγράμματα, μωρά τε καὶ ἀλλόκοτα καὶ ἀπεναντία πνευματικῆς νομοθεσίας συντεταχὼς, τοῖς πειθομένοις κατέλιπεν. ἀπεκήρυττε δὲ καὶ τὴν ἀνάστασιν. αἱ μὲν οὖν μερίδες οὕτω εἰς ἀντιπάλους καὶ βλασφήμους δόξας διετέτμηντο. ἐπιδεδώκασι δὲ καὶ λιβέλλους ὑπὲρ τοῦ οἰκείου φρονήματος, καὶ κατὰ τοῦ ἀντικειμένου, μερὶς ἑκατέρα, τὸν παρ᾽ αὐτοῖς πρεσβευόμενον, προφήτην εἶναι προτιμῶσα. καθίζει δὲ τούτων δικαστὴς ὁ ἱερὸς Εὐλόγιος μετὰ συνόδου, ἀρχιερεῖς τε τῶν ἐπισήμων καὶ τοὺς λαμπροὺς τῶν ἐν ἀξιώμασι πλήρωμα ποιουμένης. Μαρκιανὸς δὲ τηνικαῦτα, ὃς τοῖς ῥωμαϊκοῖς ἐνίδρυτο σκήπτροις, ἕβδομον ἔτος ἤνυε τῆς βασιλείας. γυμνάσας δὲ τὰ παρ᾽ ἑκατέρων λεγόμενα ὁ ἱερὸς Εὐλόγιος, καὶ τῆς ἀληθείας ἑκατέρους διελέγξας μακρὰν ἀφισταμένους· τὸν μὲν προφητευόμενον, γραφικαῖς παρέστησε ῥήσεις, τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν τὸν ἀληθινὸν Θεὸν εἶναι· τοὺς δὲ μακράν τε καὶ χαλεπωτάτην ἀποπλανηθῆναι πλάνην· τοὺς μὲν, Ἰησοῦν τὸν τοῦ Ναυῆ τὸν προφητευόμενον εἶναι κενολογοῦντας. τοὺς δὲ Δόσθην ἢ Δοσίθεον τὸν δυσσεβῆ τερατολογοῦντας. καὶ οὕτω τὸν σύλλογον διαλύει, συντελευτήσης αὐτοῦ καὶ τῆς ὑποθέσεως, καὶ τῆς ἐκφωνήσεως, καὶ τοῦ περιελθόντος εἰς τὰς ἡμετέρας χεῖρας τρίτου τεύχους. ἐν τούτῳ τοῦ βιβλίου τὴν ἀνάστασιν ὁ συγγραφεὺς ἐκ τῶν μωσαϊκῶν μαρτυριῶν ἐπιδεικνύναι [* ἀποδιδοὺς,] τοιαῦτά φησιν· Εἰ μὴ παναληθὲς ἦν τὸ τῆς ἀναστάσεως χρῆμα, πῶς ἔλεγε πρὸς Ἀβραὰμ ὁ Θεός· σὺ δὲ ἀπελεύσῃ πρὸς τοὺς πατέρας σου μετ᾽ εἰρήνης, * ταφεὶς ἐν γήρει καλῷ; πῶς γὰρ ἂν ἀπῄει, καὶ πρὸς ποίους, εἰ μηδαμῶς μηκέτι μήτε * οὗτος ἔμελλεν εἶναι, μήτε πρὸς οὓς ἀπῄει; πῶς δὲ πάλιν μετ᾽ ὀλίγα τὸ ἱερὸν λόγιόν φησι περὶ αὐτοῦ· καὶ ἐκλιπὼν ἀπέθανεν Ἀβραὰμ ἐν γήρει καλῷ, πρεσβύτης καὶ πλήρης ἡμερῶν, καὶ προσετέθη πρὸς τὸν λαὸν αὐτοῦ. τίς γὰρ τοῦ μὴ ὄντος προσθήκη, καὶ πῶς προστίθεται τοῖς μὴ οὖσι τὸ ὄν; τί δὲ λέγει καὶ περὶ τοῦ Ἰακώβ· ὅτι συνήχθησαν πάντες οἱ υἱοὶ αὐτοῦ, καὶ πᾶσαι αἱ θυγατέρες, καὶ ἦλθον παρακαλέσαι αὐτὸν, καὶ οὐκ ἤθελε παρακαλεῖσθαι, λέγων· ὅτι καταβήσομαι πρὸς τὸν υἱόν μου πενθῶν εἰς ᾅδην· πῶς γὰρ ἂν ἐπινοηθείη κάθοδος τοῦ μὴ ὄντος; πῶς δὲ καὶ κατέβαινε καὶ πρὸς τὸν υἱὸν, τὸ μηδαμῇ μηδαμῶς, κατὰ τὸν Δοσιθέου δύσφημον λῆρον, δυνάμενον εἶναι; πάλιν δὲ τοὺς υἱοὺς εὐλογήσας ὁ Ἰακὼβ φησίν· ἐγὼ δὲ προστίθεμαι πρὸς τὸν λαόν μου. εἰ γὰρ συναπογινομένην ᾔδει τὴν ὕπαρξιν αὐτοῦ τῷ πέρατι τοῦ παρόντος βίου, πῶς ἔλεγε προστίθεσθαι, οὐκ ὢν οὗτος τῷ μηδαμῇ μηδαμῶς ὄντι αὐτοῦ λαῷ; ὅρα δὲ καὶ αὐτὸς ὁ δεσπότης καὶ Θεὸς τῶν ὅλων τί λέγει τῷ Μωσεῖ, ὅτε αὐτὸν εἰς τὸ ὄρος ἀναβιβάζει τὸ πέραν Ναβαῦ, καὶ τὴν γῆν ἐπιδεικνύει, ἣν ἔμελλε κατακληροδοτεῖν τῷ Ἰσραήλ; ἐπάγει γάρ· καὶ ὄψει αὐτὴν εἶτα, καὶ προστεθήσῃ πρὸς τὸν λαόν σου καὶ σὺ, καθὰ προσετέθη καὶ Ἀαρὼν ὁ ἀδελφός σου.

* al. καταλυμηνάμενος.

* al. αὐτῶν.

* al. τραφεὶς.

* οὗτος.

nihil reueritus immensas de illo in voluminibus Mosaicis perscriptas laudes. His ergo Prophetis omnibus explosis exsibilatisque ipse sibi omnia & vaticinia, & reliquam diuinitatem arrogauit. Octateuchum spuriis scriptis & omni genere mixtis corruptelis adulterauit, aliosque libros stultitia & portentis plenos, diuinisque legibus contrarios consarcinauit, suisque asseclis reliquit. Resurrectionem quoque negauit. Hæ ergo factiones ita in dissidentes, contrarias & impias sectas & opiniones dissectæ fuerant. Vtraque porro factio libellos pro sua sententia, & contra aduersariam partem, suum quæque Prophetam alteri præferendo, porrexit. S. Eulogius cum Synodo frequentissima, pontificibus plena insignibus atque illustribus dignitate viris, iudex his præsedit. Marcinus susceptum imperium Romanũ septimum iam annum administrabat. B. Eulogius discussis quæ ab vtraque parte adferebantur, & vtrâque erroris à veritate procul remoti conuictá, illum à Prophetis prædictum Messiam, ex scripturis sacris docuit esse Dominum nostrum IESVM Christum verum Deum: illos vero grauissimo errore laborasse: hos quidem quod IESVM Naue illum Prophetam prænunciatum fingerent; illos verò quod Dosthen seu Dositheum impium portentosè comminiscerentur. Atque ita concilium soluit. Sed argumentum, & decretum cum Eulogio periit: tertius liber superstes in nostras manus peruenit: In hoc auctor RESVRRECTIONEM ex Moysi tabulis testatam facere connixus hæc disputat. Quod nisi verissima esset de Resurrectione sententia, quomodo diceret ad Abrahamum Deus: *Tu autem ibis ad patres tuos cum pace, sepultus in senectute bona.* Quomodo enim abiret, & ad quos abiret, si ille nullus amplius futurus erat, & non essent ij amplius ad quos abiturus erat. Et quomodo rursum paulo infra de illo diuinum ait eloquium: *Et deficiens mortuus est Abraham in senectute bona, prouectaque ætatis, & plenus dierum, congregatusque est ad populum suum.* Quænam congregatio sit ad id, quod non est? Et quomodo id quod est, addi potest iis quæ non sunt. Quid porro de Iacob dicit? *Congregati sunt omnes filij & filiæ, vt lenirent dolorem patris, noluit consolationem accipere, sed ait: Descendam ad filium meum lugens in infernum.* Quomodo intelligitur descensus eius qui non existit? & quomodo descendit ad filium, qui, ex deliramento execrati Dosithei, nullus vsquam esse potest? Rursum Iacob quando benedicit filiis, ait. *Ego congregor ad populum meum.* Si nouerat suam naturam [seu essentiam] vna cum præsenti vita finitum iri; quomodo dixit qui mortuus, nusquam amplius fuit, se ad populum suum qui nusquam erat, congregari? Aduerte tu, quid ipse Dominus & DEVS vniuersorum dicat ad Moysem, quando illum in extremum .·. Nebo, deduxit, & ostendit illi terram quam daturus erat in hæreditatem Israël. Addit enim *& videbis eam:* Deinde; *& apponeris ad populum tuum & tu, sicut appositus est & Aaron frater tuus,*

EVLOGIVS.

Gen. 15.

Gen. 25. 8.

Gen. 37.

Gen. 49.

Deut. 32.

.·. Nab.

EVLOGIVS. Illud autem quos non moueat, Deo ipso clamante affirmanteque. *Ego sum* DEVS *Abraham, & DEVS Isaac & DEVS Iacob.* Et quomodo erit DEVS, DEVS verus eorum qui nusquam futuri sunt, sed in nihilum redacti? Eccur paradisum ad orientem plantauit in terra Eden, in quo hominem, quem formarat, posuit, si illum statim quidem peccaturum norat, & è paradiso in exilium eiectum iri, neminem vero postea ex hominibus in illo habitaturum? Etenim si omnes, siue qui piam siue impiam hanc vitam exegerunt, decurso vitæ præsentis stadio in nihilum recidunt, nec quisquam manet, qui paradisum vt hæres occupet, diuinisque gaudiis in illo perfruatur, quomodo non hæc ingrata aduersus DEVM, & impia opinio, frustra creatum ostendit, & per hanc in illum iniuriam, ipsum communem rerum effectorem Deum contumeliosè perstringit, quando illum ea fecisse insimulat, quæ nec mediocriter prudens vnquam faceret? Sic impiam Dosithei de resurrectione sententiam ex sacra scriptura refutans, ostendit mundum corrumpi, quem ille incorruptibilem, animam verò corruptibilem monstrosè fingebat: Angelorum naturam a Deo factam, quam insanus ille, inter ea quæ nusquam existunt, ponebat: Dæmonum quoque genus factum esse, & manere; Dositheni vero idola seu simulacra, dæmonas esse dictitabant, aliud genus dæmoniorum nullum agnoscebant: eo insaniæ illum esse progressum ostendit.

In hoc [porro] libro quæstionem addit; cur, cum multa essent animalia inter munda numerata, quinque tantum sacrificata fuerint, & ab antiquis [Iudæis] ad rem diuinam adhibita; hircus nempe, & aries, & bos, turtur, & columba? Respondet, antiqua figuram esse, & pleraque ad ænigmatum cognitionem referri. Quinque autem ex mundis sacrificari ait, quod per illa quinque sensus nostros pari numero voluerit insinuare: His enim purificatos seu mundos nos adiungere Verbo vult legislator & decernit. Atque hæc quidem [ex orationibus Eulogii] excerpta sunt.

CCXXXI. SOPHRONII HIEROSOLYMITÆ Synodica Epistola.

LEGI epistolam Synodicam Sophronij Patriarchæ Hierosolymitani, Honorio Romano Imperatori missam. Hæc epistola plena est pietate, nouis passim verbis, vt equi pullus saltibus gaudens, nisi quod rectam opinionem diligenter examinet, & sacrorum dogmatum non fortuitam esse cognitionem ostendat. In hac epistola inuenias Magnum cum Apollinario excommunicatum & Theodoretum ab Ecclesia non admissum, *etsi vbi Cyrillum damnauit, prauum & malum asseruerit.* Sed & quod alius sit Origenes antiquus, alius qui post illum vocatus Adamantius, quodque cum aliis hæreticis condemnetur Iacobus Syrus, à quo hæreticorum Acephalorum secta nomen traxit. Rogat autem hæc epistola si quid prætermissum sit eorum quæ dici debuerant Honorium Rom. Imperatorem,

O ignes dam.

ἐκεῖνο δὲ τίνας οὐκ ἂν δυσωπήσειεν, αὐτοῦ τοῦ θεοῦ διακεκραγότος καὶ λέγοντος· ἐγώ εἰμι ὁ θεὸς Ἀβραάμ, καὶ ὁ θεὸς Ἰσαάκ, καὶ ὁ θεὸς Ἰακώβ. πῶς γὰρ ἂν εἴη θεὸς ὁ ἀληθινὸς θεὸς τῶν μηκέτι ἐσομένων, ἀλλὰ ἀποφθαρέντων εἰς τὸ μὴ ὄν; τί δὲ καὶ τὸν κατὰ ἀνατολὰς παράδεισον ἐφύτευσε, τὸν ἐν Ἐδὲμ, ἐν ᾧ τὸν ἄνθρωπον, ὃν ἔπλασεν, ἔθετο: εἰ ἐκεῖνον μὲν εὐθὺς παραβησόμενον ᾔδει, καὶ τοῦ χωρίου ἐξωσθησόμενον ὕστερον· μηδένα δὲ τῶν μετὰ ταῦτα ἀνθρώπων μέλλοντα πάλιν οἰκήσειν αὐτόν; εἰ γὰρ ἕκαστος καὶ τῶν * εὐσεβῶς βεβιωκότων, καὶ τῶν δυσσεβῶς πολιτευσαμένων, μετὰ τὸ * στάδιον τοῦ παρόντος βίου, πρὸς τὸ μὴ ὂν ἀναλύεται, καὶ οὐδεὶς οὐκ ἔτι διαμένει, ὥστε καὶ παράδεισον κληρονομεῖν, καὶ τῆς ἐν αὐτῷ ξυμφῆς ἀπολαύειν ἱερᾶς: πῶς οὐ μάτην αὐτὸν γεγενῆσθαι, ἡ τοιαύτη ἀγνώμων καὶ δυσσεβὴς ὑπόληψις * ἀποφανεῖ, καὶ διὰ τῆς εἰς ἐκεῖνον ὕβρεως τὸν κοινὸν * ἐξυβρίσει δημιουργὸν, ἐκεῖνα πεπρᾶχθαι * κατηγορῶν, ἃ μηδὲ μέχρις ἂν τις * διαπράξοιτο ἀνήρ; οὕτω τὸ δυσσεβὲς περὶ ἀναστάσεως διὰ τῶν ἱερολογιῶν Δοσιθέου κήρυγμα καταβαλὼν, καὶ ὅτι φθαρτὸς ὁ κόσμος· ἐκεῖνος [γὰρ] φθαρτὴν [εἶναι] τὴν ψυχὴν, ἄφθαρτον δὲ τοῦτον ἐτερατολόγει: καὶ ὅτι τῶν ἀγγέλων ἡ φύσις παρὰ θεοῦ ὑπέστη· τῶν γὰρ μὴ ὄντων καὶ * τούτων [τὴν φύσιν] ἐκεῖνος ὁ ληρώδης ἐνόμιζε: ναὶ δὴ καὶ, ὅτι τὸ δαιμόνιον γέγονέ τε καὶ διαμένει φῦλον· οἱ γὰρ Δοσιθεανοὶ, τὰ μὲν εἴδωλα δαίμονας ἔλεγον, ἄλλο δέ τι δαιμόνιον φῦλον οὐκ ἐγίνωσκον: εἰς πολλὴν αὐτὸν ἐλάσαι φρενοβλάβειαν διήλεγξεν. ἐν τούτῳ τῷ βιβλίῳ ἀπορίαν προσθεὶς, ὅτι πολλῶν ὄντων ζώων, ἃ τῶν καθαρῶν ἐτάχθη μερίδος: διὰ τί πέντε μόνα * ἐθυσιάζοντο τοῖς παλαιοῖς καὶ ἱερουργοῦντο, τράγος καὶ κριὸς, καὶ βοῦς, ζευγὸν καὶ περιστερά; καὶ ἐπιλύεται, τύπον μὲν εἶναι λέγων τὰ παλαιὰ, καὶ τὰ πλείω εἰς αἰνιγμάτων ἀναφέρεσθαι θεωρίαν. πέντε δὲ ἐκ τῶν καθαρῶν ἱερουργεῖσθαι, ἅτε δὴ καὶ τὰς ἡμετέρας αἰσθήσεις τὸν ἴσον ἀριθμὸν ὑποβαλλόμενος· ταύτας γὰρ ἡμᾶς κεκαθαρμένας προσάγειν τῷ λόγῳ, νομοθετεῖ τε καὶ βούλεται ὁ νομοθέτης. ἀλλὰ τὰ μὲν τῆς ἐκλογῆς ἐν τούτοις.

* al. εὐσεβῶν.

* al. στάδιον.

* al. ἀποφαίνει & ἐξυβρίζει.

* ir. κατηγορῶσα.

* κατάπραξ.

* al. τούτων ἐκεῖνα.

* al. ἐθυσίαζον.

ΣΩΦΡΟΝΙΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ συνοδικὴ ἐπιστολή.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Σωφρονίου Ἱεροσολύμων πατριαρχοῦ συνοδικὴ, ἡ ἀπεστάλη ἐν Ῥώμῃ Ὀνωρίῳ τῷ ταύτης ὑπάρχοντι. αὕτη ἡ ἐπιστολὴ πλήρης μὲν ἐστιν εὐσεβείας, ἐννεωτερίζει δὲ * πανταχοῦ τοῖς ῥήμασι, καθάπερ τις πῶλος ἐπαγαυρούμενος τοῖς σκιρτήμασι· πλὴν τήν τε ὀρθόδοξον ὡς μάλιστα γνώμην ἐξακριβοῖ, καὶ τῶν ἱερῶν δογμάτων οὐ τὴν τυχοῦσαν μάθησιν ἐπιδείκνυται. ἐν ταύτῃ τῇ ἐπιστολῇ εὑρήσεις καὶ Μάγνον σὺν Ἀπολιναρίῳ ἀναθεματιζόμενον, καὶ Θεοδώρητον τῆς ἐκκλησίας οὐκ ἀποκηρυττόμενον, εἰ καὶ ἐν οἷς * Κυρίλλου κατεψηφίσατο, τὸ ἀδόκιμον καὶ μεμπτὸν ἀπηνέγκατο. ἀλλὰ καὶ ὡς ἄλλος μὲν ἐστιν Ὠριγένης ὁ παλαιὸς, ἕτερος δὲ ὁ μετ' ἐκεῖνον, ὁ ἐπικληθεὶς ἀδαμάντιος. καὶ ὡς τοῖς ἄλλοις αἱρετικοῖς συναναθεματίζεται ὁ σύρος Ἰάκωβος, ἐξ οὗ τὴν ἐπωνυμίαν τὸ τῶν ἀκεφάλων αἱρετικῶν εἵλκυσε σύστημα. αἰτεῖται δὲ ἡ ἐπιστολὴ, καὶ εἴ τι παρεῤῥύφθη τῶν ὀφειλόντων ῥηθῆναι, τῆς Ῥώμης Ὀνώριον

σλα´.
Sophronij Hierosolymita Synodica epistola.

* πολλαχοῦ.

* al. Κυρίλλου.

SOPHRON.

οἷα δὴ καὶ δυνάμενον ταύτης ποιήσασθαι καὶ τὴν διόρθωσιν καὶ τὴν ἀναπλήρωσιν. μεγάλην δ' ἂν ὁμολογήσοι τὴν χάριν, εἰ μὴ διαμάρτοι τῆς αἰτήσεως, καὶ μηδέποτε φανῆναι τῆς εὐεργεσίας ἀγνώμονα. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἐν τῷ βιβλίῳ ἔλεγεν ἡ συνοδικὴ Σωφρονίου τοῦ ἁγιωτάτου ἐπιστολή. ἐν δὲ τῷ αὐτῷ ἐδείκνυντο τεύχει χρήσεις ἁγίων καὶ διαφόρων πατέρων, τῶν τε πρεσβυτέρων τῆς τετάρτης συνόδου, καὶ τῶν κατ' αὐτὴν ἀκμασάντων, καὶ τῶν ἔτι μεταγενεστέρων. αἱ δὲ χρήσεις τὴν διπλῆν ἐνέργειαν ἐπὶ Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ ἡμῶν ἀνεκήρυττον· ὧν πατέρες καὶ γεννήτορες ἦσαν· Λέων τε ὁ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης ἀρχιερεὺς, καὶ αὐτὴ ἡ τετάρτη καὶ οἰκουμενικὴ ἁγία σύνοδος, Πέτρος τε ὁ Μυρέων ὁσιώτατος ἐπίσκοπος, καὶ Γεννάδιος ὁ Κωνσταντινουπόλεως, καὶ ὁ τῆς Φωτικῆς ἐπισκοπῆς ὄνομα Διάδοχος, καὶ Εὐφραίμιος ὁ τῆς Ἀντιοχείας ἀρχιερεὺς, ὃς καὶ κατὰ τῶν Ἀκεφάλων ἐν πολλοῖς συντάγμασι *γενναίως ἠγωνίσατο. καὶ Διονύσιος ὁ πολὺς μὲν τὴν γλῶτταν, πλείων δὲ τὴν θεωρίαν, ὁ μαθητὴς Παύλου, καὶ τοῦ Χριστοῦ μάρτυς, καὶ τῶν Ἀθηναίων ἐπίσκοπος, καὶ Ἰουστῖνος ὁ μαρτυρικοῖς αἵμασι βεβαιώσας τὸ φιλόσοφον, καὶ ὁ πολύαθλος Ἀλεξανδρείας Ἀθανάσιος· Γρηγόριός τε ὁ τῆς θεολογίας μυσταγωγὸς, καὶ τῆς ἐκκλησίας ὁ κόσμος Βασίλειος, καὶ ὁ ποταμὸς τῶν λόγων ὁ Νύσσης Γρηγόριος, καὶ ὁ νικηφόρος Κύριλλος· καὶ ὁ τῆς ἐνθέου παρρησίας γνώμων ἀκίνητος, ὁ τῆς εὐσεβείας, ὁ Μεδιολάνων Ἀμβρόσιος· καὶ ὁ χρυσοῦς τὴν γλῶτταν καὶ τὸ στόμα Ἰωάννης ὁ Κωνσταντινουπόλεως ἐπίσκοπος· καὶ Σευηριανὸς ὁ Γαβάλων, καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Θεόδοτος, Ἀγκύρας ἐπίσκοπος· καὶ Ἰωάννης ὁ Κωνσταντινουπόλεως, ὁ ἐκ Καππαδοκίας ἕλκων τὸ γένος καὶ τὸ ἐπώνυμον, ἀνὴρ ἀρετῆς οἰκητήριον, καὶ ὁ ἐν ἁγίοις Εὐλόγιος, ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας ἀρχιεπίσκοπος, ὁ πολλοῖς λόγοις καταβαλὼν τὴν τῶν ἀκεφάλων δυσσέβειαν· καὶ Ἰωάννης ὁ ἐν ἁγίοις ἐπίσκοπος Σκυθοπόλεως, ὃς καὶ ὑπὲρ τῆς ἐν Καλχηδόνι συνόδου σοφῶς τε καὶ θεοφρόνως ἐπεδήμησε, καὶ Ἡρακλειανὸς ὁ Καλχηδόνος ἐπίσκοπος, ὁ πολὺν κατὰ τῶν θεομάχων Μανιχαίων ἀγῶνα βαλλόμενος· καὶ Λεόντιος, ὁ τὴν ἐρημικὴν πολιτείαν καὶ τὸν μονάδα βίον ἑλόμενος, Ἀναστάσιός τε ὁ ἐν ἁγίοις Θεουπόλεως ἐπίσκοπος, καὶ Συμεώνιος μοναχὸς καὶ πρεσβύτερος. ἡ δὲ χρῆσις ἣν ὅσιον ἐπιγινώσκειν, ἐξ ἐπιστολῆς ἐστιν ἧς πρὸς τὸν Ἰουστινιανὸν βασιλέα διεπέμψατο, ἣ καὶ κατὰ Νεστοριανῶν τε καὶ Εὐτυχιανιστῶν τὸν ἀγῶνα ἔχει. αὐτός τε ὁ Ἰουστινιανὸς, ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς, ἐν οἷς πρὸς Ζωΐλον ἔγραψε (πατριάρχης δὲ Ἀλεξανδρείας οὗτος ἦν) καὶ τὴν ἐπιστολὴν θησαυρὸν ἐπωνόμασε· καὶ ὁ Κωνσταντῖνός τις, τὴν κοιαιστώρων φέρων τὸ ἀξίωμα· καὶ γὰρ οὗτος λόγον κατὰ Θεοδοσίου τοῦ δυσσεβοῦς ἐξέδωκεν· ἐξ οὗ χρήσεις περὶ τῶν δύο ἐνεργειῶν συναγαγὼν). ἔτι πᾶσι καὶ Θεόφιλός τις τῶν θεοφιλῶν καὶ λογίων, ὃς κατὰ Σευήρου πολὺν ἐν λόγοις ἀγῶνα διήνυσεν, ὃν καὶ δυσχεραίνων καὶ διαπληκτιζόμενος ὁ δυσσεβὴς *καλλιγράφον ὁ κακογράφος, οἷα δὴ ἐνυβρίζων, ὠνόμαζεν. αἱ μὲν οὖν χρήσεις, ἃς ἡ βίβλος περιεῖχε, τοὺς εἰρημένους ἱεροὺς ἄνδρας πατέρας ἐπεγράφοντο. χρήσιμοι δ' ἂν εἶεν πρὸς ἔλεγχον τῶν φρονούντων ἐπὶ Χριστοῦ δυσσεβῶς μίαν ἐνέργειαν. περιείχετο μέντοι ταῖς εἰρημέναις καὶ ἐξ ἀνεπιγράφου χρῆσις· τὸ δὲ σύνταγμα, ἐξ οὗ ἡ χρῆσις, Σευῆρον ὑποδείκνυ γενναίως τοῖς λόγοις καταβαλλόμενον λέγει.

IV. Synodus Oecumenica.

*al. γενναίων. *κλῶν.

*[illegible]

vt qui posset ea & implere & corrigere. Habiturum autem se magnam gratiam, si voto non frustratus fuerit, & nunquam beneficij immemorem fore. Hæc autem in hac oratione Synodica S. Sophronij epistola tradit. In hoc volumine continebantur testimonia sanctorum variorum Patrum, qui ante quartam Synodum fuerunt, & qui post illam floruerūt, & post nati sunt. *Quæ testimonia* duplicē in Christo Deo nostro operationem prædicarunt, quarū principes & præcipui erant, Leo veteris Romæ Pōtifex, & quarta illa œcumenica Synodus, Petrus sanctissimus Myrorum Episcopus, Gennadius Constantinopolis, & Photicæ Diadochus, & Euphræmius Antiochiæ Præsul, qui etiam contra Acephalos in multis libris strenuè certauit. Et Dionysius copiosus quidem verbis, copiosior tamen speculatione, discipulus S. Pauli, Christi martyr, Atheniensium Episcopus, & Iustinus Martyrij sanguine philosophiam confirmans, & strenuus Athanasius Alexandriæ præsul, & Gregorius Theologiæ arcanum vas, & decus Ecclesiæ Basilius, & verborum flumen Nyssenus, & fortis athleta Cyrillus, & in Dei sententia liberè confitenda infractus Ambrosius Mediolani antistes, & aureus ore & lingua Ioannes Constantinopoleos Episcopus, & Seuerianus Gabalorum, & S. Theodotus qui Ancyræ præfuit, & Ioannes Constantinopolitano genere & cognomine Cappadox, homo verè virtutis domicilium, & B. Eulogius Episcopus Alexandriæ, qui multis verbis Acephalorū sententiam refellit, & B. Ioannes Antistes Scythopolitanus, qui doctè & piè de Synodo Chalcedonensi scripsit, & Heraclianus Episcopus Chalcedonensis, qui cum Manichæis maximū certamen iniit, & Leontius solitariā & monasticam vitam ducens, & B. Anastasius Theopolitanus, & Symeonius monachus & presbyter. *Testimonium vero quod sanctum agnoscit* ex epistola eius ad Iustinianum Imperatorem, quæ etiā contra Nestorianos & Eutychianos digladiatur, depromptum est. Ipse vero Iustinianus pius Imperator in ijs quæ ad Zoilum Patriarcham Alexandrinum scripsit, *hanc epistolam Thesaurum* nominauit, etiam profecto Constantinus quidam dignitate quæstoria (nam ipse quoque contra impium Theodosium scripsit,) vnde testimonia de duabus in Christo operationibus describuntur. Ad hos omnes accedit Theophilus vnus è pijs & doctis, qui in scriptis suis cum Seuero plurimum pugnat, quē odiosus & contentiosus sectarius librarium ipse pessimus scriptor per contumeliā nominat. *Hæc quidem testimonia* quæ liber hic continebat è sanctis illis prius nominatis patribus deprompta sunt. Vtilia verò essent ad reprehendendum eos qui vnam tantum in Christo operationem asserunt. Continebatur etiam testimonium in supradictis quoddam è libro quodam sine inscriptione positum. Liber vero *vnde testimonium* erat petitum Seuerum his orationibus reprehensum clare demonstrabat.........)

Dionysius Areopagita.

SOPHRON. CCXXXII.

Stephani Gobari Tritheitæ *liber.*

LEGI librum Stephani Tritheitæ cognomine Gobari. Opus magni videbatur laboris, fructum verò non æqualem operæ tulit. Laudis enim studium magis quam magnam vtilitatem præ se fert. Ipsa capita quæ tractat, quæque in communes & Ecclesiasticas quæstiones retulit, minimum quinquaginta duo erant, paucis his adiectis *particularibus*. Hæc duplices *Sententias* includunt, & non solum duplices, sed etiam repugnantes. Sententias verò has non argumentis, nec verbis S. Scripturæ confirmauit: sed *testimoniis tantum, vt scriptor putauit, variorum Patrum, quorum alia sententia Ecclesiæ, alia contrariam continebant.* Contrariam quidem, antiqua testimonia, & antiquorum hominum non multum de certa sententia laborantium asseruerũt, quarum aliqua non amplexi sunt, sed tamen ei qui hæc collegit amplecti visi sunt: Ecclesiasticam verò opinionem confirmant testimonia virorum qui verè senserunt. Hæc autem sunt capita, de quibus per testimonia duplex, & contraria sententia proponitur.

1. Proprietas, & figura, & forma hypostasis est, sed non coniunctio *substantiæ, & proprietatis, nec per se subsistens.*

Hoc primum nonnulla testimonia confir-
2. marunt; deinde rursum postea contrarium *alia, hoc est, formam & proprietatem, & characterem* hypostasin non esse, sed hypostaseos figuram. Et in aliis capitibus, ne in singulis eadem repetere cogamur; *testimonia diuersa contrarium asserentia*, videntur vtrumque prolatum confirmare.

3. Ioannes Baptista Octobri mense conceptus est, cuius contrarium, non in hoc, sed Nouembri.

Deipara Dominicæ conceptionis in mense *nouorum* Annunciationem accepit, nimirum Aprili, quem Hebræi Nisam dicũt, peperit verò Dominum nostrum IESVM Christum mensibus nouem euolutis, hoc est, quincto Ianuario, media nocte, quæ est octauo Idus Ianuarias: huic opinio contraria, non in illo mense, quem diximus, sed 25. Martij Annunciationem accepisse, & peperisse Saluatorem non quinto Ianuarij, sed octauo Cal. Ianuar.

4. In resurrectione idem omnino corpus quo nunc induimur, assumemus, nullam mutationem in incorruptibile assumentes, & è contrario, non corruptibile hoc idem nos corpus assumemus.

5. Eadem forma resurgemus, & non eadem, sed alia.

6. Quá ætate quis mortuus est, eadem resurget: contrarium, non ita, sed pueri in perfecta statura resurgent, & non simul omnes, sed diuisim.

7. Tenue, aërium, ætherium, & spirituale tempore resurrectionis corpus assumemus, & non hoc, sed terreum, densum, & solidum.

ΣΤΕΦΑΝΟΥ ΤΡΙΘΕΙΤΟΥ ΤΟΥ ἐπίκλην γοβάρου βιβλίον.

σλβ. *Stephani Gobari Tritheitæ liber.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Στεφάνου τινὸς τριθεΐτου, ᾧ ἐπίκλην ὁ γόβαρος. τὸ δὲ βιβλίον πόνων μὲν ἐδόκει μακρῶν, κέρδος δ' ἔφερε τῆς πολλῆς οὐχ ὅμοιον σπουδῆς. φιλοτιμίαν γὰρ μᾶλλον, ἢ χρείαν ἐπεδείκνυτο προεστίν. ἀλλὰ γὰρ τὰ μὲν κεφάλαια, περὶ ὧν ἡ σπουδὴ, καὶ ὅσα εἰς κοινὰς καὶ ἐκκλησιαστικὰς ἀνεφέρετο ζητήσεις, μικροῦ δύο καὶ πεντήκοντα ἦν, μερικωτέρων τινῶν οὐ πολλῶν τούτοις παρεμβεβλημένων. ταῦτα δὲ διτταὶ δόξαι κατεμερίζοντο· καὶ οὐ διτταὶ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀντικείμεναι. τὰς δὲ δόξας, οὐ λογισμοί τινες, οὐδὲ λόγια συνεκρότουν ἱερά: χρήσεις δὲ μόνον, ὡς ὁ γράφων ἐνόμιζε, διαφόρων πατέρων. ὧν αἱ μὲν τὸ ἐκκλησιαστικὸν φρόνημα, αἱ δὲ συνεκρότουν τὸ ἀπόβλητον. ἀλλὰ τὸ μὲν ἀπόβλητον, παλαιαί τε χρήσεις καὶ παλαιῶν ἀνδρῶν, οὐ πάντα πρὸς ἀκρίβειαν ἐξετασάντων, περιέθαλπον. ὧν ἐνίων μὲν οὐδ' ἔθαλπον, ἐδόκουν δὲ θάλπειν ὅμως τῷ συλλέγοντι ταύτας. τὸ δὲ φρόνημα τὸ ἐκκλησιαστικὸν αἱ τῶν μάλιστα τὴν ἀλήθειαν ἐξακριβωσάντων ἱερῶν ἀνδρῶν ἐβεβαίουν μαρτυρίαι. ἔστι δὲ τὰ κεφάλαια, περὶ ὧν ἡ διὰ τῶν χρήσεων διπλῆ καὶ ἀντικειμένη σπουδάζει κατασκευὴ ταῦτα.

Ὅτι τὸ ἰδίωμα καὶ ὁ χαρακτὴρ καὶ ἡ μορφὴ ὑπόστασίς ἐστιν, ἀλλ' οὐχὶ συμπλοκὴ τῆς οὐσίας καὶ τοῦ ἰδιώματος, οὐδὲ τὸ αὐθυπόστατον. τοῦτο μὲν αἱ χρήσεις κατασκευάζουσι πρότερον. εἶτα πάλιν ὕστερον τὸ ἐναντίον ἕτεραι· τουτέστιν, ὅτι τὸ ἰδίωμα καὶ ἡ μορφὴ, καὶ ὁ χαρακτὴρ, οὐκ ἔστιν ὑπόστασις, ἀλλὰ τῆς ὑποστάσεως χαρακτήρ. καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλων κεφαλαίων, ἵνα μὴ τὰ αὐτὰ καθ' ἕκαστον λέγειν συναναγκαζοίμεθα, τὴν ἀντίθεσιν αἱ διάφοροι χρήσεις ὑπολαμβάνουσαι, δοκοῦσιν ἑκατέρωθεν συνιστᾶν τὸ προτεινόμενον. α'.

Ὡς ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης ὀκτωβρίῳ μηνὶ συνελήφθη. οὗ τὸ ἀντικείμενον, ὡς οὐκ ἐν τούτῳ, ἀλλ' ἐν τῷ νοεμβρίῳ. β'.

Ὡς ἡ θεοτόκος τὴν δεσποτικὴν σύλληψιν ἐν τῷ μηνὶ τῶν νέων εὐηγγελίσθη, οἷον ἀπριλλίῳ, ὃν οἱ ἑβραῖοι νισὰν καλοῦσι. τέτοκε δὲ τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστὸν, μηνῶν τελεσθέντων θ', τουτέστιν, ἰανουαρίῳ ε', κατὰ τὸ μέσον τῆς νυκτὸς, ἥτις ἐστὶ πρὸ ὀκτὼ εἰδῶν ἰανουαρίων. τὸ δὲ τούτου ἀντικείμενον, ὡς οὐκ ἐν τῷ εἰρημένῳ μηνὶ, ἀλλ' ἐν πέμπτῃ καὶ εἰκάδι τοῦ μαρτίου εὐηγγελίσθη. ἐτέχθη δὲ ὁ σωτὴρ ἡμῶν οὐκ ἰανουαρίῳ πέμπτῃ, ἀλλὰ πρὸ ὀκτὼ καλανδῶν, * ἰανουαρίων. γ'. * ἰανουαρίων.

Ὅτι ἐν τῇ ἀναστάσει τὸ σῶμα, κατὰ πάντα ὃ καὶ νῦν περικείμεθα, ἀποληψόμεθα, μηδεμίαν διαφορὰν ἐπὶ τὸ ἄφθαρτον προσειληφότες. καὶ τὸ ἀντικείμενον, ὡς οὐ τὸ αὐτὸ σῶμα τῷ νῦν ἀναληψόμεθα φθειρομένῳ. δ'.

Ὅτι ἐν τῷ αὐτῷ σχήματι ἀναστησόμεθα: καὶ ὅτι οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ, ἀλλ' ἐν ἑτέρῳ. ε'.

Ὅτι καθ' ἣν ἡλικίαν ἕκαστος τὸν βίον μετήλλαξεν, κατὰ ταύτην καὶ ἀναστήσεται· τὸ δὲ ἀντικείμενον, ὅτι οὐχ οὕτως, ἀλλὰ καὶ τὰ παιδία ἐν τελείῳ σχήματι ἀναστήσονται. καὶ οὐκ ἀθρόον πάντες, ἀλλὰ παρὰ μέρος. ς'.

Ὅτι λεπτὸν καὶ ἀερῶδες καὶ αἰθέριον καὶ πνευματικὸν ἐν τῷ καιρῷ τῆς ἀναστάσεως ἀποληψόμεθα τὸ σῶμα· καὶ ὅτι οὐ τοιοῦτον, ἀλλὰ γήϊνον καὶ παχὺ καὶ ἀντίτυπον. ζ'.

Ὅτι

η'. Ὅτι τὸ θεῖον ἀνθρωπόμορφον καὶ ἔμψυχον· καὶ ὅτι τὸ κατ' εἰκόνα, τὸ σωματικὸν σχῆμα δηλοῖ, καθ' ὃ καὶ ὁ ἄνθρωπος πρὸς μίμησιν τοῦ ἀρχετύπου διεπλάσθη· καὶ ὡς οἱ ἄγγελοι σώματά τε ἔχουσιν ὁμοιόσχημα τῶν ἀνθρωπίνων σωμάτων· καὶ ὡς ἐκ τῆς θείας οὐσίας ἡ ἀνθρωπίνη προελήλυθε ψυχή· καὶ τὰ ἀντικείμενα τούτοις· ὡς οὔτε τὸ θεῖον ἀνθρωπόμορφον, οὔτε ὅλως ἐσχηματισμένον, ἀλλ' οὔτε ἄλλο τι πέφυκεν εἶναι τῶν προειρημένων· ὡσαύτως δὲ οὐδ' οἱ ἄγγελοι σώματα, ἀλλ' ἀσώματοι. καὶ ὡς ἡ τῶν ἀνθρώπων ψυχὴ οὐκ ἐκ τῆς θείας οὐσίας.

θ'. Ὅτι ἄλλο ἦν τὸ πρὸ τῆς παραβάσεως τοῦ ἀνθρώπου σῶμα, ὅπερ καὶ αὐγοειδὲς καλοῦσι· καὶ ἄλλο τὸ μετὰ τὴν παράβασιν, ὃ νυνὶ περικείμεθα σαρκινὸν (καὶ τοῦτό ἐστιν οἱ δερμάτινοι χιτῶνες) ὅπερ καὶ ἀποτιθέμεθα ἐν τῇ ἀναστάσει. καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὅτι οὐχ ἡ σάρξ ἡμῶν οἱ δερμάτινοι χιτῶνες.

ι'. Ὅτι πρότερον οἱ δίκαιοι ἀναστήσονται, καὶ σὺν αὐτοῖς πάντα τὰ ζῶα, καὶ ὅτι χίλια ἔτη τρυφήσουσι καὶ ἐσθίοντες καὶ πίνοντες, καὶ τεκνοῦντες, καὶ μετὰ τοῦτο ἡ καθολικὴ ἐπιστήσεται ἀνάστασις. καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὅτι τῶν δικαίων προανάστασις οὐκ ἔστιν, οὐδὲ ἡ χιλιονταετὴς τρυφή, οὐδὲ ὁ γάμος.

ια'. Ὅτι μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἐν παραδείσῳ τῶν δικαίων ἔσται ἡ διαγωγή. καὶ ὅτι οὐκ ἐν παραδείσῳ, ἀλλ' ἐν τοῖς οὐρανοῖς. καὶ ὡς ὁ παράδεισος οὔτε ἐν τῷ οὐρανῷ, οὔτε ἐπὶ τῆς γῆς, ἀλλὰ τούτων μεταξύ.

ιβ'. Ὡς ὁ παράδεισος ἡ ἄνω ἐστὶν Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐν τῷ τρίτῳ ἐστὶν οὐρανῷ, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ ξύλα νοερά τε εἶναι, καὶ συνίεσιν ἔχειν καὶ λόγον· καὶ ὡς ὁ ἄνθρωπος, μετὰ τὴν παράβασιν, ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν γῆν κατηνέχθη. εἶτα καὶ τὸ ἀντικείμενον, ὅτι ὁ παράδεισος οὐκ ἔστιν ἐν τῷ τρίτῳ οὐρανῷ, ἀλλ' ἐπὶ τῆς γῆς.

ιγ'. Ὅτι τὰ ἡτοιμασμένα τοῖς δικαίοις ἀγαθὰ οὔτε ὀφθαλμὸς εἶδεν, οὔτε οὖς ἤκουσεν, οὔτε ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέβη. Ἡγήσιππος μέντοι, ἀρχαῖός τε ἀνὴρ καὶ ἀποστολικός, ἐν τῷ πέμπτῳ τῶν ὑπομνημάτων, οὐκ οἶδ' ὅ τι καὶ παθών, μάτην μὲν εἰρῆσθαι ταῦτα λέγει, καὶ καταψεύδεσθαι τοὺς ταῦτα φαμένους τῶν τε θείων γραφῶν, καὶ τοῦ κυρίου λέγοντος, μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν οἱ βλέποντες, καὶ τὰ ὦτα ὑμῶν τὰ ἀκούοντα, καὶ ἑξῆς.

ιδ'. Ὅτι οἱ ἐν τῇ κολάσει παραδιδόμενοι τῶν ἁμαρτωλῶν καθαίρονται τῆς κακίας ἐν αὐτῇ, καὶ μετὰ τὴν κάθαρσιν ἀπολύονται τῆς κολάσεως. καί τι οὐ πάντες οἱ παραδοθέντες τῇ κολάσει καθαίρονται, καὶ ἀπολύονται, ἀλλά τινες. καὶ ὅτι, ὅπερ ἐστὶν ἀληθὲς τῆς ἐκκλησίας φρόνημα, οὐδεὶς ἀπολύεται τῆς κολάσεως.

ιε'. Ὅτι τὸ καίεσθαι καὶ μὴ κατακαίεσθαι, φθορά ἐστιν ἀφθάρτως φθείρεσθαι. Τίτος δὲ ὁ ἐπίσκοπος Βοστρῶν, κατὰ Μανιχαίων γράφων, ἐν τῷ πρώτῳ λόγῳ φησί· πῶς ἂν [εἴη] φθορὰ * ἑαυτῆς ἡ φθορά; πάντως γὰρ ἕτερόν τι φθείρει, οὐχ ἑαυτήν. εἰ δὲ ἑαυτὴν ἐφθείρεν, οὐκ ἂν τὴν ἀρχὴν ἂν ὑπέστη· φθαρήσεται γὰρ ἑαυτὴν μᾶλλον φθείρουσα ἢ οὖσα. τοῦτο ἂν γὰρ ἀθάνατον ἀδύνατον, κατά γε τὰς κοινὰς ἐννοίας, ἐπινοηθῆναί ποτε. καὶ δῆλον ὅτι ὁ μὲν ἱερὸς οὗτος ἀνὴρ καθ' ἑτέραν ἔννοιαν εἶπεν ἀδύνατον εἶναι τὴν φθορὰν ἄφθαρτον· ὁ δὲ θεσπέσιος Ἰωάννης καθ' ἑτέραν. ὁ μὲν γὰρ, τὴν φθορὰν ἄφθαρτον εἶπεν, ἀντὶ τοῦ διαιωνίζουσαν καὶ διὰ παντὸς γινομένην

* ἴσ. ἐπ' αὐτῇ
* ἑαυτοῦ

STEPHAN.

8. Deitatem humana esse forma, & animatam, *& illud*; ad imaginem corpoream figuram ostendere, qua & homo ad imitationem archetypi conditus est. Angelos habere corpora eiusdem figuræ, qua sunt hominum, & è diuina substantia animam humanam prodijsse. Et his contraria. Deitatem non esse humana forma, nec omnino figuratam, sed neque quidquam aliud prædictorum naturâ esse. Similiter nec Angelos corporeos, sed incorporeos esse, humanámque animam non esse è diuina substantia.

9. Aliud fuisse hominis corpus ante præuaricationem, quod splendidum vocant, & aliud post transgressionem, carneum scilicet, vt nunc est, (& hoc sunt pelliceæ tunicæ) *quod in* resurrectione deponemus. & è contrario, * pellitas tunicas non esse carnem nostram.

* Pellitas vestes interpres.

10. Primo resurgent Iusti, & cum ijs omnia animalia, & [post] mille annos viuét laute, comedentes, bibétes, generantes, & post hęc vniuersalis fiet resurrectio. & è contrario, neq; Iustorum neq; pręcedet resurrectio post mille annos deliciæ, neque generatio erit.

11. Post resurrectionem in paradiso iusti viuent, & non in paradiso, sed in cœlis, & paradisus non in cœlo, nec in terra, nec in ijs quæ interiecta sunt.

12. Super Hierusalem est paradisus, & in tertio cœlo, & arbores in eo, sensu præditæ sunt, & intellectum habent, & rationem, & homo post præuaricationem inde in terram delatus est. Deinde & contrarium. Paradisum non in tertio esse cœlo, sed in terra.

13. Bona quæ præparata sunt iustis oculus nó vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt. Quanquam Hegesippus vir antiquus & Apostolicus, libro quinto Commentariorum haud scio an offensus dicit frustra hæc dici, & eos qui hæc dicunt *in S. scripturam*, & contra *Christum dicentem*, beati oculi vestri videntes, & aures vestræ hæc audientes, &c. mentiri.

14. Damnati peccatores in punitione absoluũtur à peccatis suis, & post mundationem absoluentur à pœna. Quanquam non omnes damnandi liberantur, & absoluuntur, sed aliqui tantum, & hanc esse Ecclesiæ sententiam, neminem è pœna eripi.

15. Vri & non comburi, est incorruptibiliter corrumpi. Titus autem Episcopus Bostrorum contra Manichæos scribens primo libro ait: Quomodo corruptio suimet corruptio. Semper enim aliud quid corrumpit, non seipsum. Si seipsum corrumperet, principium non habuisset: corrumperetur enim seipsum corrumpens. Fieri enim non potest incorruptibilem corruptionem communi sensu percipi aliquando posse, & clarum est hunc S. virum in altero sensu dixisse impossibilem esse corruptionem non corruptam. Et S. Ioannes secundum alterum sensum. Hic quidem incorruptibilem esse corruptionem dixit, pro perpetuo viuentem, & semper existentem.

STEPHAN. Ille vero corruptionem incorruptibilem non esse, hoc est, non posse corruptionem impassibilitatem esse, & incorruptionem, & accidentium seruatricem [impassibilitatem] sed num vtraque sententia ita se habeat Gobarus auctor operis differentem sententiam non intelligens pugnātes quodammodo inter se tradidit conclusiones.

16. Futurum sęculum octauum est, & contra non octauum: sed nonum est.

17. Saluatoris nostri IESV Christi corpus tenue erat post resurrectionem, & agile, cœleste, leue, neque tangibile. *Et ideo intrauit clausis ianuis.* (Ioan. 20.) Et tangibile & crassum corpus est aliud à tenui, & eo quod est diuersæ figuræ & diuersæ substantiæ. Huius contrarium est: Dominum nostrum IESVM Christum post resurrectionem, nec putum, nec subtile, nec agile corpus habuisse: magica vero arte, non ipsius corporis natura, ianuis clausis intrasse.

18. Christus non deposuit carnem post resurrectionem, sed vna cum carne in dextra sedet Patris; & è contrario, veniet iudicare viuos & mortuos, non carnem indutus, sed diuinum habens corpus.

19. Non veniet Dominus in carne in secundo aduentu, sed nuda diuinitate. Hoc vero Gobarus caput constituens, & testimonia adducens Titi Episcopi Bostrorum, milleq; alia habens quæ adducere posset testātia, Dominum IESVM Christum in sola diuinitate venturum; omnia omisit, & nullius meminit, vbique *præsultantem* suam impietatem, quæ in negādo, carnis vnam naturam esse, impudens est, ostendens.

20. Corpus impassibile, inuulnerabile, & immortale, alterius est substantiæ, & generationis, quam corpus nostrum: & mortalia in incorruptionem & immortalitatem transeuntia, mutationem substantiæ admittunt.

21. Definitio vnaquæque perfecta manens definitorum conseruat naturam: si quis vero ab illo aliquid sustulerit, eiue addiderit: definitum dissoluitur. Hæc duo igitur capita, quemadmodum & parua illa prius dicta, ex vna parte tantum, & non ex vtraque oppositorum testimoniis muniuntur.

22. Deus Verbum totus est in omni, & super omne, & totus est corpore, quod sibi hypostaticè aduniuit, & simpliciter diuinitatis substantia tum natura, cum virtute, & operatione, omnia complet, & per singula creata communicando se ad vniuersum transit. Et non ita. Deus sua substantia est extra vniuersum, in omnibus vero suis est virtutibus.

23. Ante mundi creationem Deus Angelos creauit. Et non sic, sed primo die quo mundum fecit.

24. Angeli & Dæmones corporibus vniuntur, & contra, neutri horum corporibus vniuntur.

25. Angeli & rationales animæ, & omnes creaturæ intelligibiles, natura ipsa, & secundum naturam incorruptibiles & immortales sunt. Et è contrario. Non natura, sed gratia sunt immortales: natura vero solus Deus.

ὁ δὲ τὴν φθορὰν ἄφθαρτον μὴ εἶναι, τουτέστι, μὴ δύνασθαι τὴν φθορὰν ἄφθαρτον μὴ εἶναι· τουτέστι, μὴ δύνασθαι τὴν φθορὰν ἀπαθείαν εἶναι, καὶ ἀφθαρσίαν, καὶ συνεκτικὴν τῶν ὑποκειμένων [ἀπαθείαν.] ἀλλ' οὕτως [ἐχούσης] ἑκατέρας διανοίας, ὁ πατὴρ τῆς παρούσης σπουδῆς Γωβάρος τὴν διάφορον ἔννοιαν οὐ συνιεὶς, ὡς ἀντικειμένας ἀλλήλαις παρέθηκε τὰς φωνάς.

Ὅτι ὁ μέλλων αἰὼν ὄγδοός ἐστι· καὶ τὸ ἀντικείμενον, ὡς οὐκ ὄγδοος, ἀλλ' ἔνατος. ις'.

Ὅτι τὸ τοῦ σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ σῶμα λεπτομερὲς μετὰ τὴν ἀνάστασιν γέγονε, καὶ πνευματικὸν, καὶ οὐράνιον, καὶ κοῦφον, καὶ μηδὲ ὑποπίπτον ἁφῇ· καὶ διὰ τοῦτο καὶ τῶν θυρῶν εἰσῆλθε κεκλεισμένων. καὶ ὡς τὸ ἁπτὸν καὶ παχυμερὲς σῶμα ἕτερόν ἐστι παρὰ τὸ λεπτομερὲς, καὶ ἀντίτυπον, καὶ οὐσίας διαφόρου. Ἐκ τοῦ εἰρημένου τὸ ἀντικείμενον, ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς μετὰ τὴν ἀνάστασιν οὔτε ἀνέπαφον, οὔτε λεπτομερὲς, οὔτε πνευματικὸν εἶχε σῶμα: κατὰ θαυματουργίαν δὲ, καὶ οὐ τῇ τοῦ σώματος φύσει, τῶν θυρῶν εἰσῆλθε κεκλεισμένων. ιζ'.

Ὅτι ὁ Χριστὸς οὐκ ἀπέθετο τὴν σάρκα μετὰ τὴν ἀνάστασιν, ἀλλὰ μετὰ τῆς σαρκὸς ἐν δεξιᾷ καθέζεται τοῦ πατρὸς καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου, ὡς ἐλεύσεται μὲν κρῖναι ζῶντας καὶ νεκρούς· οὐκέτι δὲ σάρκα ἔχων, ἀλλὰ θεοειδέστερον σῶμα. ιη'.

Ὅτι οὐ μετὰ σαρκὸς, ἀλλὰ γυμνῇ τῇ θεότητι κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν ὁ δεσπότης παραγίνεται. τοῦτο δὲ θέμενος ὁ Γωβάρος εἰς κεφάλαιον, καὶ χρήσεις παραγαγὼν Τίτου ἐπισκόπου Βόστρων, μυρίας ἔχων ἑτέρας συναγαγεῖν, αἳ καταδηλοῦσι τὸ γυμνῇ τῇ θεότητι παραγενέσθαι τὸν δεσπότην Χριστόν: πάσας παρῆκε, καὶ οὐδεμιᾶς ἐμνήσθη, πανταχοῦ προπηδῶσαν αὐτοῦ τῆς ψυχῆς ἐπιδεικνὺς τὴν ἀσέβειαν, ἥτις ἐν τῇ ἀπαρνήσει τῆς σαρκὸς μίαν φύσιν δογματίζειν ἀναιδεύεται. ιθ'.

Ὅτι τὸ ἀπαθὲς καὶ ἄτρωτον καὶ ἀθάνατον σῶμα, ἑτεροούσιόν ἐστι καὶ ἑτερογενὲς τοῦ ἡμετέρου σώματος: καὶ ὅτι τὰ θνητὰ, εἰς ἀφθαρσίαν καὶ ἀθανασίαν μεταβάλλοντα, τὴν κατ' οὐσίαν τροπὴν ἐπιδέχεται. κ'.

Ὅτι ἕκαστος ὅρος μένων ἐντελὴς, τὴν τῶν ὁριστῶν διασώζει φύσιν. εἰ δέ τις τούτου ἀφέλοι τι, ἢ προσθείη: τὸ ὁριστὸν διαλύεται. Ταῦτα τοίνυν τὰ δύο κεφάλαια, ὥσπερ καὶ τὰ μικρὰ πρόσθεν εἰρημένα, μονομερῶς καὶ οὐκ ἐξ ἑκατέρου τῶν ἀντικειμένων ταῖς χρήσεις ἐδείξατο. κα'.

Ὅτι ὁ τοῦ θεοῦ λόγος ὅλος ἐστὶν ἐν τῷ παντὶ, καὶ ὑπὲρ τὸ πᾶν, καὶ ὅλος ἐστὶν [ὁ] ἐν τῷ σώματι ὃ καθ' ὑπόστασιν ἥνωσεν ἑαυτῷ· καὶ ἁπλῶς ἡ τῆς θεότητος οὐσία καὶ φύσει καὶ τῇ δυνάμει καὶ τῇ ἐνεργείᾳ πάντα πληροῖ, καὶ δι' ἑκάστου τῶν ὄντων δίεισι τῇ πρὸς τὸ πᾶν ἀνακράσει. καὶ ὅτι οὐχ οὕτως: ἀλλ' ὁ θεός ἐστιν ἐκτὸς τοῦ παντὸς κατ' οὐσίαν, ἐν πᾶσι δέ ἐστι ταῖς ἑαυτοῦ δυνάμεσιν. κβ'.

Ὅτι πρὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως, καὶ ἀγγέλους ὁ θεὸς ἔκτισε. καὶ ὅτι οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἐν τῇ πρώτῃ τῆς κοσμογενείας ἡμέρᾳ. κγ'.

Ὅτι οἱ ἄγγελοι καὶ οἱ δαίμονες σώμασιν ἑνοῦνται, καὶ ὅτι οὐδέτεροι αὐτῶν σώμασιν ἑνοῦνται. κδ'.

Ὅτι οἱ ἄγγελοι, καὶ αἱ λογικαὶ ψυχαὶ, καὶ πάντα τὰ νοερὰ κτίσματα φύσει καὶ κατὰ φύσιν εἰσὶν ἄφθαρτα: καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου, ὅτι οὐ φύσει, ἀλλὰ χάριτί εἰσιν ἀθάνατοι· φύσει δὲ μόνος ὁ θεός. κε'.

Ὅτι

κϛʹ. Ὅτι οἱ ἄγγελοι κατελθόντες ἐκ τῶν οὐρανῶν εἰς τὴν γῆν, σάρκα τε ἔσχον, καὶ παιδοποιὰ μόρια, καὶ ταῖς γυναιξὶν ὁμιλήσαντες τοὺς γίγαντας ἐγέννησαν, καὶ ἐδίδαξαν αὐτοὺς τέχνας τε, καὶ κακοτεχνίας. οἱ δὲ γίγαντες *ἀλόγοις μιγέντες, ἐγέννησαν τερατώδεις ἀνθρώπους, καὶ δαιμόνια ἄρρενά τε καὶ θήλεα. κολάζονται δὲ οἱ ἄγγελοι ἐκεῖνοι, ἔνθα ἡ γῆς πῦρ ἀναδίδοται, καὶ θερμὰ ὕδατα. καὶ ὅτι αἱ ψυχαὶ τῶν ἁμαρτωλῶν δαιμόνια γίνονται· καὶ τἀναντίον, ὅτι ἄσαρκοι ὄντες οἱ ἀποστατήσαντες ἄγγελοι, οὐ δι' ἑαυτῶν, ἀλλὰ διὰ μέσων ἀνθρώπων ἐμίγησαν ταῖς γυναιξί· μᾶλλον δὲ οὔτε δι' ἑαυτῶν, οὔτε διὰ μέσων ἀνθρώπων. καὶ ὅτι οὐ *μεταβάλλονται αἱ τῶν ἀνθρώπων ψυχαὶ εἰς δαιμόνια.

* ἀλλήλοις M. M.
* μεταβάλλονται.

κζʹ. Ὅτι ὁ οὐρανὸς σφαιρικός ἐστι, οὔτε κύκλῳ κινεῖται. καὶ ὅτι οὐ σφαιρικός ἐστι, καὶ κύκλῳ κινεῖται.

κηʹ. Ὅτι τὸ εἰρημένον, πνεῦμα Θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος, τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἦν· καὶ ὅτι οὐ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἦν, ἀλλὰ τὸ ἓν τῶν τεσσάρων στοιχείων.

κθʹ. Ὅτι ἡ κυριακὴ ἡμέρα, ἡ αὐτή ἐστιν ἡ ὀγδόη καὶ πρώτη· καὶ ὅτι οὐχί.

λʹ. Ὅτι σωματικαί εἰσι νοεραὶ αἱ τῶν ἀνθρώπων ψυχαί, καὶ διατετυπωμέναι κατὰ τὸ φαινόμενον ἔξωθεν τοῦ σώματος σχῆμα. καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου, ὅτι ἀσώματός ἐστιν ἡ ψυχή, καὶ σωματικοῖς οὐχ ὑπόκειται τύποις.

λαʹ. Ὅτι αἱ ψυχαὶ πρὸ τῆς τοῦ κόσμου ὑπῆρχον καταβολῆς, καὶ ὅτι ἐκ τῶν οὐρανῶν εἰς τὰ σώματα *μετέβησαν· ὥσπερ Μωσῆς, καὶ οἱ προφῆται, καὶ Σωκράτης, καὶ Πλάτων, καὶ ὁ Βαπτιστὴς Ἰωάννης, καὶ τῶν ἀποστόλων αἱ ψυχαί· ἀλλὰ καὶ αὐτή γε ἡ τοῦ κυρίου. καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου, ὅτι πρὸ τῶν σωμάτων οὐκ ἦσαν αἱ ψυχαὶ ἐν οὐρανοῖς, ἀλλ' ἐν τῇ τοῦ σώματος γενέσει ὑφίστανται· προϋπάρχει μὲν τοίνυν τὸ σῶμα, εἶτα ἡ ψυχή· ἢ μᾶλλον, ὅτι οὔτε προϋπάρχουσιν, οὔτε μεθυπάρχουσιν, ἀλλὰ συνυπάρχουσιν ἀλλήλοις.

* μετέβαινον.

λβʹ. Ὅτι τὸ σῶμα τοῦ Ἀδὰμ ἀπὸ γῆς ἔπλασεν ὁ Θεός· καὶ ὅτι οὐκ ἀπὸ γῆς, ἀλλ' ἐξ ὕδατος καὶ πνεύματος.

λγʹ. Ὅτι ἡ πνοή, ἣν ἐνεφύσησεν ὁ Θεὸς εἰς τὸ πρόσωπον τοῦ Ἀδάμ, πρόσκαιρος ἦν, καὶ οὐχ ὡς τὸ πνεῦμα αἰώνιον. καὶ ὅτι οὐ πρόσκαιρος ἦν, ἀλλὰ ψυχὴ ἀθάνατος.

λδʹ. Ὅτι οὐ πρόσκαιρος ἦν, οὔτε ψυχή, ἀλλὰ νοῦς· ὡς ἐκ τριῶν συγκεῖσθαι μερῶν τὸν ἄνθρωπον, νοῦ τε καὶ ψυχῆς καὶ σώματος· καὶ ὅτι οὐδὲν τῶν εἰρημένων ἦν ἡ ἐμφυσηθεῖσα πνοή, ἀλλὰ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον. καὶ οὐκ αὐτὸ ψυχή, οὐδὲ νοῦς χρηματίσαν, ἀλλὰ δεδημιουργηκὸς τὴν ψυχήν.

λεʹ. Ὅτι ἡ γῆ καὶ τὸ ὕδωρ καὶ τὰ λοιπὰ στοιχεῖα μεταβάλλει εἰς *τοὺς καρπούς, καὶ τὰ φυτά· καὶ ἡ τροφὴ εἰς σάρκα καὶ νεῦρα, καὶ τὰ λοιπὰ μέρη τοῦ σώματος. καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου, ὅτι οὐ μεταβάλλει ἡ γῆ εἰς σάρκα καὶ νεῦρα, καὶ τὰ φυτὰ καὶ τοὺς καρπούς, οὔτε ἡ τροφὴ εἰς τὸ ἡμέτερον σῶμα.

* al. τὸν καρπόν.

λϛʹ. Ὅτι μετὰ θάνατον ἡ ψυχὴ οὔτε τοῦ σώματος, οὔτε τοῦ τάφου χωρίζεται. καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου, ὅτι οὐ παραμένει τῷ σώματι ἡ ψυχή, οὔτε τῷ τάφῳ. ἐνταῦθα δὲ μυρίων *εὐπορῶν ὁ Γόβαρος χρήσεων, Σευηριανοῦ *μόνου τοῦ Γαβάλων καὶ Εἰρηναίου παρέθηκε χρήσεις.

* al. ἀπορῶν.
* μόνου.

λζʹ. Ὅτι πᾶν γενητὸν, φθαρτόν ἐστι καὶ θνητόν, βουλήσει δὲ Θεοῦ διαμένει ἄλυτον καὶ ἄφθαρτον. καὶ ἐκ τοῦ ἐναντίου, ὅτι τὸ φύσει φθαρτὸν, οὐ δύναται ἄφθαρτον εἶναι βουλήσει Θεοῦ. ἐναντία γὰρ

STEPHAN.

Angeli descendentes è cœlo in terram, carnem habuerût, & genitalia, & cum mulieribus commisti gigantes procrearunt: & docuerunt illos artes & malas artes. Gigantes vero cum brutis congredientes, homines prodigiosos genuere, & dæmones tam virili quam muliebri specie. illi Angeli puniuntur: *ubi terrarum ignis editur atque erumpit*, & calida aqua. Animæ peccatorum dæmonia fiunt. Et contra omnes angeli rebelles cum sine carne fuerint, nô per se, sed usi hominibus velut instrumentis congressi sunt cum feminis: at potius neque per se, neque hominibus usi velut medijs; & non mutâtur hominum animæ in dæmonia. 26.

Cœlum rotundum est, neque in orbem vertitur. Et non est rotundum, & in orbem vertitur. 27.

Hoc quod dictum: *Spiritus Domini ferebatur super aquas*, hic Spiritus sanctus fuit; & contra Spiritus sanctus non fuit, sed unum è quatuor elementis. 28.

Dies Dominicus idem est, & octauus & primus, & non sic. 29.

Animæ hominum sunt corpora intelligibilia, & eadem figurâ sunt, qua forma exterior corporis, & è contrario; Incorporea est anima, & corporeis non subjicitur figuris. 30.

Animæ hominum ante mundi constitutionem fuerunt, & è cœlis in corpora transierunt, ut Moses & Prophetæ, Socrates, Plato, Ioannes Baptista, Apostolorumque animæ, & ipsa etiam Christi. Et è côtrario: non ante corpora in cœlo erant hominum animæ, sed in corporis ortu subsisterunt. Ante fuit corpus, deinde anima: Vel potius, nec prius sunt, nec post sunt, sed simul existunt. 31.

Corpus Adami fecit Deus è terra; & non è terra, sed ex aqua & vento. 32.

Spiraculum quod Deus inspirauit in faciem Adami temporarium fuit, nec ut æternus spiritus; Et non temporarium fuit, sed animus immortalis. 33.

Temporarium spiraculû non fuit, neque anima, sed mens, ut è tribus partibus homo constituatur mente, anima, & corpore. & nihil dictorum fuit, *inspiratum illud spiraculum, sed Spiritus sanctus. * non ipse fuit anima, neque mens appellatus*; sed creans animam. 34.

Terra, aqua, & reliqua elementa mutantur in fructus, & plantas, & cibus in corpora & neruos, & reliqua membra corporis. Et è contrario. Terra non conuertitur in carnem & neruos, & plantas, & fructus, nec alimentum in corpus nostrum. 35.

Post mortem anima, neque corpus, neque sepulcrum excedit: Et è contrario, non manet cum corpore anima, neque in sepulcro. Hic mille testimonijs abundans Cobarus, Seueriani solum Gabalorum antistitis, & Irenæi adhibuit. 36.

Irenæi.

Omne generatû corruptibile est, & mortale, voluptate v. Dei manet insolubile & incorruptibile. Et è contrario natura corruptû nô pôt incorruptibile esse volûtate Dei. Contraria.n. 37.

STEPHAN. docet sibi hoc asserens, & impossibilitatem Creatori assignat. ad hanc opinionem confirmandam testimonium adducit Iustini Martyris, è libro quo Gentium errores refutat, & contra Platonis argumentum dicentis.

38. Cum facti estis, immortales non estis, neque omnino indissolubiles: neque igitur dissoluemini, nec moriemini morte, nacti legem, quæ mea voluntate fortior est. Ipse quidem Martyr Platonicum arguens sophisma ostendit Platonem creatorem inducere, quasi contra se ipsum loquatur & nullam *consequentiam* dictis adhibeat. vel enim necesse est omne generatum corruptibile esse secundum priorem definitionem, vel cum dicendo omne generatum corruptibile esse mentiri. Gobarus gentile argumentum euertens nititur ad Ecclesiæ opinionem traducere. Hæc igitur priora capita duobus, & contrariis testimoniis, vt putauit, adornans, ad ea quæ vnius partis tantum sunt

Leges κεφάλαια descendit. Et primo quidem dicit, quod totius opusculi caput est tricesimum octauum, quomodo de Domini incarnatione Beatus Eustathius Antiochenus antistites docuerit.

39. Et vt B. Cyrillus Alexandrinus, & qua ratio-
40. ne hoc doctores Ecclesiæ intellexerint: *De die illo, vel hora nemo scit, neque Angeli, neque filius, nisi Pater*: & quomodo hoc Seuerus intellexe-
41. rit. Hæc capita vnius opinionis prosequens descendit, iterum ad ea quæ duplices opiniones continent, & caput constituit.

42. Dominus noster IESVS Christus lacte è B. Virgine nutritus est, & non lacte nutritus est.

43. Minimus in regno cœlorum maior est Ioanne Baptista, de se ipso dixit Saluator, & non de se ipso, sed de Ioanne Euangelista.

44. Dominus noster IESVS Christus tricesimo ætatis anno crucifixus est, & non tricesimo, sed tricesimo tertio. Et non tricesimo tertio, sed quadragesimo; & nec tricesimo tertio, nec etiam solum quadragesimo, sed amplius, non multum à quinquagesimo distans.

45. Eo tempore quo IESVS Christus tradidit discipulis noui Testamenti mysterium, Pascha secundum leges comedit, & quod tunc non comederit pascha legale.

46. Æneus serpens quem Moses in eremo erexit, typus fuit Christi, & non typus, sed antitypus.

47. Fuit Thomas, qui seruo summi sacerdotis auriculam amputauit; & non fuit Thomas, sed Petrus.

48. Tempore passionis Deitas è corpore Christi * discessit, & non discessit ab anima nec à corpore.

* ἐψιλώθη. separata fuit.

49. Saluator Lytrum pro humano genere comprehenso, proprium inimico sanguinem dedit, inimico hunc eligente. Et è contrario: Non inimico, sed Deo Patri hunc obtulit.

50. Gloriosius & admirabilius Christus resurrexit quam in monte transfiguratus est. Et resurgens non mutauit corpus in gloriam sibi debitam, sed tale monstrauit quale erat ante mortem. Et hoc quidem dicit Cyrillus, sed contrarium Dionysius Alexandrinus.

δοξάζει ἑαυτῷ ὁ τοῦτο λέγων, καὶ ἀδυνάτῳ χαρίζεται τῷ δημιουργῷ. ταύτης δὲ τῆς δόξης χρῆσιν μὲν παρέθηκεν ἐκ τοῦ μάρτυρος Ἰουστίνου. Iustinus martyr τῷ δὲ πρὸς τὴν ἑλληνικὴν μὲν δόξαν συνεστήκει τὸ μάχῃ, καὶ τὸ Πλάτωνος ἔλεγχος κατεσκεύαζετο, * εἰρηκότος· * al. λέγοντες. ἐπείπερ ἐγένεσθε, ἀθάνατοι μὲν οὐκ ἐστὲ, οὐδὲ ἄλυτοι πάμπαν· * οὔτι γε μὲν λυθήσεσθε, οὐδὲ τεύξεσθε θανάτου μοίρης, τῆς ἐμῆς βουλήσεως ἰσχυροτέρου θεσμοῦ λαχόντες. καὶ ὁ μὲν μάρτυς, τὸ Πλατωνικὸν διελέγχων σόφισμα, ἐπιδείκνυσι τὸν Πλάτωνα τόν τε δημιουργὸν εἰσάγοντα, τἀναντία λέγοντα ἑαυτῷ, καὶ εἱρμὸν ἀκολουθίας οὐδένα τοῖς εἰρημένοις ἁρμόζοντα. ἢ γὰρ ἀνάγκη πᾶσα τὸ γενητὸν φθαρτὸν εἶναι, κατὰ τὸν πρότερον ὅρον· ἢ ψεύδεσθαι λέγοντα, πᾶν τὸ γενόμενον φθαρτὸν εἶναι. ὁ δὲ * Γόβαρος τὸν ἑλληνικὸν * al. Γόμαρος. ἔλεγχον εἰς ἀνατροπὴν ἐκβιάζεται χρῆσθαι τοῦ φρονήματος τοῦ ἐκκλησιαστικοῦ. τὰ πρῶτα εἰρημένα κεφάλαια διπλαῖς καὶ ἀντικειμέναις χρήσεσιν, ὡς ἐνόμιζε, κατασκευάζων, ἐπὶ τὰ μονομερῆ πάλιν μεταβαίνει. καὶ πρῶτον μέν φησιν, ὅπερ ἐστὶ τῆς ὅλης συντάξεως ἡ καὶ λʹ κεφάλαια, ὅπως ἐδίδαξε περὶ τῆς τοῦ Κυρίου ἡμῶν ἐνανθρωπήσεως ὁ ἐν ἁγίοις Εὐστάθιος ὁ τῆς Ἀντιοχείας ἀρχιερωσύνης προεδρεύσας. ἐφεξῆς δὲ ὅπως ὁ ἁγιώτατος Κύριλλος, ὁ τῆς λθʹ. Ἀλεξανδρείας ἀρχιερεύς. Καὶ ὅπως ἐνόησαν οἱ μʹ. τῆς ἐκκλησίας διδάσκαλοι τό, περὶ δὲ τῆς ἡμέρας ἐκείνης καὶ τῆς ὥρας, οὐδεὶς οἶδεν, οὐδὲ οἱ ἄγγελοι, οὐδὲ ὁ υἱός, εἰ μὴ ὁ πατήρ. Καὶ ὅπως τοῦτο Σευῆρος ἐνόησε. ταῦτα μονομερῶς διελθὼν τὰ κεφάλαια, μα'. μεταβαίνει πάλιν ἐπὶ τὴν διπλῆν προκομιδὴν τῶν χρήσεων, καὶ ποιεῖται κεφάλαιον.

Ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς ἐγαλακτοτροφήθη ἐκ τῆς θεοτόκου Μαρίας, καὶ ὅτι οὐκ ἐγαλακτοτροφήθη. μβ'.

Ὅτι, ὁ δὲ μικρότερος ἐν τῇ βασιλείᾳ τῶν οὐρανῶν μείζων ἐστὶν Ἰωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ, περὶ ἑαυτοῦ εἶπεν ὁ σωτήρ· καὶ ὅτι οὐ περὶ ἑαυτοῦ, ἀλλὰ περὶ Ἰωάννου τοῦ Εὐαγγελιστοῦ. μγ'.

Ὅτι ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς τριάκοντα ἐνιαυτῶν ὑπάρχων ἐσταυρώθη· καὶ ὅτι οὐ τριάκοντα, ἀλλὰ τριῶν καὶ τριάκοντα. καὶ ὅτι οὐ τριῶν καὶ λʹ, ἀλλὰ μʹ· καὶ ὅτι οὐ λʹ ἐτῶν, οὔτε μʹ μόνον· ἀλλὰ καὶ πλείον, οὐ πολὺ τῶν πεντήκοντα ἀφεστηκώς. μδ'.

Ὅτι ἐν ᾧ καιρῷ παρέδωκε τοῖς μαθηταῖς ὁ Κύριος τὸ τῆς καινῆς διαθήκης μυστήριον, τὸ νομικὸν ἔφαγε πάσχα· καὶ ὅτι οὐκ ἔφαγε τηνικαῦτα τὸ νομικὸν πάσχα. με'.

Ὅτι ὁ χαλκοῦς [ὄφις,] ὃν ὕψωσεν ἐν τῇ ἐρήμῳ ὁ Μωσῆς, τύπος ἦν τοῦ δεσπότου. καὶ ὅτι οὐχὶ τύπος, ἀλλὰ ἀντίτυπος. μϛ'.

Ὅτι ὁ τὸ ὠτίον ἀποκόψας τοῦ δούλου τοῦ ἀρχιερέως, Θωμᾶς ἦν· καὶ ὅτι οὐχὶ Θωμᾶς ἦν, ἀλλὰ Πέτρος. μζ'.

Ὅτι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ πάθους ἡ θεότης ἐχωρίσθη τοῦ σώματος τοῦ Χριστοῦ. καὶ ὅτι οὔτε τῆς ψυχῆς, οὔτε τοῦ σώματος, ἡ θεότης ἐχωρίσθη. μη'.

Ὅτι λύτρον ἀντὶ τοῦ κατεχομένου ἀνθρώπου τῷ ἐχθρῷ τὸ οἰκεῖον ὁ σωτὴρ ἔδωκεν αἷμα, τοῦ ἐχθροῦ τοῦτο αἱρησαμένου· καὶ τὸ ἀντικείμενον, ὡς οὐχὶ τῷ ἐχθρῷ, ἀλλὰ τῷ θεῷ καὶ πατρὶ προσήνεγκε τοῦτο. μθ'.

Ὅτι κρεῖσσον καὶ θαυμασιώτερον τῆς ἐν τῷ ὄρει μεταμορφώσεως ἀνέστη ὁ Χριστός· καὶ ὅτι οὐ μετεστοιχείωσεν ἀναστὰς τὸ σῶμα πρὸς δόξαν τὴν αὐτῷ κεχρεωστημένην, ἀλλὰ τοιοῦτον ἔδειξεν, οἷον ἦν καὶ πρὸ τοῦ θανάτου. καὶ τοῦτο μὲν λέγει Κύριλλος· τὸ δὲ ἀντίθετον ὁ Ἀλεξανδρείας Διονύσιος. ν'.

Ὅτι

ια'. Ὅτι ἐν τῇ δωδεκάτῃ τοῦ πρώτου μηνὸς ἤλειψε τὸν Κύριον ἡ Μαρία μύρῳ ἐν οἰκίᾳ Σίμωνος τοῦ λεπροῦ. ἐν δὲ τῇ ιγ' τὸ μυστικὸν δεῖπνον ὁ Κύριος παραδέδωσι τοῖς μαθηταῖς. ἐν δὲ τῇ ιδ' τὸ σωτήριον ὑπέστη πάθος. ἐν δὲ τῇ ιε' ἐκ νεκρῶν ἀνέστη. καὶ τῇ ις' ἀνελήφθη· ἢ οὐχ οὕτως. ἀλλὰ τῇ μὲν ιδ' τὸ μυστικὸν ἔφαγε δεῖπνον. τῇ δὲ ιε' ἐσταυρώθη· ἀνέστη δὲ τῇ ις'· ἢ ὅτι οὐδὲ τοῦτο, ἀλλ' ὅτι τριήμερος μὲν, καὶ ἐν τῇ κυριακῇ γέγονεν ἡ τοῦ Κυρίου ἀνάστασις, καὶ μετὰ μ' ἡμέρας ἀνελήφθη.

ιβ'. Ὅτι ἀπὸ τῆς ἑσπέρας τῆς ε', ὅτε τὸ μυστικὸν δεῖπνον ὁ Κύριος παρεδίδου τοῖς μαθηταῖς, τότε τὸ * σῶμα αὐτοῦ ἐτέθυτο.

Μέχρι μὲν οὖν τούτων περὶ τῶν κοινῶν τῆς ἐκκλησίας δογμάτων τε καὶ ζητημάτων μικροῦ διὰ πάντων τῶν κεφαλαίων ἐποιεῖτο τὸν λόγον. τὰ πλεῖστα μὲν διὰ ἀντικειμένων χρήσεων ἑκάτερον μέρος τῆς ἀντιθέσεως * ἐπικουρῶν· ὀλίγα δὲ, καὶ μονομερέσι μαρτυρίαις ἐπιβεβαιῶν. ἐντεῦθεν δὲ περί τινων ἰδικῶν κεφαλαίων τὸν ἀριθμὸν ὀκτωκαίδεκα διαλαμβάνει. οἷον τίνας εἶχεν ὑπολήψεις Σευῆρος περὶ τῶν τῆς ἐκκλησίας ὁσίων μυσταγωγῶν; καὶ ὅπως διετέθη πρὸς τὰ εἰρημένα παρὰ Κυρίλλου καὶ Ἰωάννου ἐν τῇ πρὸς Θωμᾶν τὸν ἐπίσκοπον γερμανικείας; καὶ ὅτι τὰ ἐν ἁγίοις Γρηγορίῳ, τῷ ἐπισκόπῳ νύσσης, τὰ εἰρημένα περὶ ἀποκαταστάσεως οὐκ ἀποδέχεται· οὐ μὴν ἀλλ' οὐδὲ * Παπίαν τὸν ἱεραπόλεως ἐπίσκοπον καὶ μάρτυρα· οὐδὲ Εἰρηναῖον τὸν ὅσιον ἐπίσκοπον λουγδούνων, ἐν οἷς λέγουσιν αἰσθητῶν τινῶν βρωμάτων ἀπόλαυσιν [εἶναι] τὴν τῶν οὐρανῶν βασιλείαν.

α'. Ὅτι Βασίλειος ὁ ἐν ἁγίοις τὸν ἐν ἁγίοις Διονύσιον Ἀλεξανδρείας οὐκ ἐν πολλοῖς ἀποδέχεται· μάλιστα δὲ ἐν οἷς τὸ Ἀρειανῶν ἔθνος ἐπερείδεται. ἀπολογεῖται δὲ ὑπὲρ αὐτοῦ ὡς οὐκ * ἀσεβεῖ γνώμῃ, μάχῃ δὲ τῇ πρὸς Σαβέλλιον εἰς τὸ ἀντίθετον κατὰ τοὺς λόγους περιξαπίναι δυσφημίαν. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ περὶ τοῦ πνεύματος, οὐκ εὐαγεῖς αὐτὸν ἀφεῖναι φωνάς.

β'. Ἀλλὰ καὶ ὁ μέγας Ἀθανάσιος τοῦ αὐτοῦ ἀνδρὸς Διονυσίου ὑπεραπολογεῖται. τὰ γὰρ Ἀρείου φησὶ, Διονύσιος οὔτε ἐφρόνησέ ποτε, οὔτε ἠγνόησε τὴν ἀλήθειαν. οὔτε γὰρ ὑφ' ἑτέρων ἐπισκόπων ἐπ' ἀσεβείᾳ κατεγνώσθη, μήτε τὰς Ἀρειανικὰς φωνὰς ἐφθέγξατο ὡς δογματίζων. ἀλλὰ καὶ Θεοδώρητος τοὺς αὐτοὺς ὑπὲρ τοῦ εἰρημένου Διονυσίου λογισμοὺς ἀποδίδωσιν.

γ'. * Ἔτι μὴν παρατίθησι μαρτυρίας. καὶ ὅπως μὲν διετέθη Θεόφιλος καὶ ἡ σὺν αὐτῷ σύνοδος πρὸς τὸν ἐν ἁγίοις Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον.

* al. ἔτι.

δ'. Καὶ ποίας εἶχε δόξας Ἀττικὸς καὶ Κύριλλος περὶ τοῦ αὐτοῦ ἁγιωτάτου Ἰωάννου Κωνσταντινουπόλεως.

ε'. Καὶ οἵας εἶχεν ὑπολήψεις ὁ εὐλαβέστατος Ἰσίδωρος ὁ τοῦ πηλουσίου περὶ Θεοφίλου, καὶ Κυρίλλου τῶν Ἀλεξανδρείας ἱεραρχῶν· καὶ περὶ τοῦ ἐν ἁγίοις Ἰωάννου τοῦ Χρυσοστόμου· ὧν * τοὺς μὲν, ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν Χρυσόστομον ἀπεχθείας ἐκάκιζε. τὸν δὲ ἐπῄνει τε καὶ ἐθαύμαζεν.

* al. τὸν

ς'. Ὅτι Σευῆρος τὸν ἐν ἁγίοις Ἰσίδωρον μέμψασθαι μὲν ὁρμηθεὶς, οὐκ ἔχων δὲ ὅθεν, φησὶν αὐτὸν * ἀναπλάττει ὠριγενιασμὸν, εἰ καὶ ταύτην αὐτὸς πάλιν ἀποσκευάζεται δι' ἑαυτοῦ, ὑπὸ τῆς ἀληθείας νικώμενος.

* ἀναπλάττει.

ζ'. Ἔτι δὲ ποίας ὑπολήψεις εἶχεν Ἱππόλυτος καὶ Ἐπιφάνιος περὶ Νικολάου τοῦ ἑνὸς τῶν ζ' διακόνων.

η'. Καὶ ὅτι ἰσχυρῶς αὐτοῦ καταγινώσκουσιν.

θ'. Ἰγνάτιος μὲν τοι ὁ θεοφόρος, καὶ Κλήμης ὁ στρωματεὺς, καὶ Εὐσέβιος ὁ παμφίλου, καὶ Θεοδώρητος

Duodecimo primi mensis Christum Maria in domo Simonis Leprosi vnguento vnxit, & decimo tertio Christus sacram cœnam Discipulis dedit. Decimo quarto salutarem passionem subiit. Decimo quinto resurrexit a mortuis, & decimo sexto assumptus est. Vel non ita: sed necimo quarto sacram cœnam manducauit, decimo quinto crucifixus est, decimo sexto resurrexit. Vel neque hoc, sed post triduum, & in Dominica facta est Resurrectio, & post quadraginta dies assumptus est. STEPHAN. 51.

A vespera quinta cum Dominus cœnam Discipulis dedit, tunc corpus suum sacrificauit. 52.

Hactenus quidem de communibus doctrinis Ecclesiæ, & quæstionibus per omnia fere capita, disseruit plerunque per contraria testimonia alteram contradictionis partem confirmans, pauca vero vnius opinionis testimoniis confirmans. Hinc autem quædam capita particularia numero octodecim tractat. Vt, quales opiniones habuerit Seuerus de sanctis Ecclesiæ sacerdotibus? Et quomodo sentiat de iis quæ dicta sunt à Cyrillo, & Ioanne in epistola ad Thomam Germaniceæ Episcopum. Et quod ea quæ dicta sunt de restauratione rerum à Gregorio Nysseno non probet, *neque Papiam Episcopum Hieropolitanum, & Martyrem, nec S. Irenæum Lugdunensem, vbi dicunt regnum cœlorum esse fruitionem* quandam ciborum sensibilium. Papiam.

1. D. Basilius S. Dionysium Alexandrinum in locis multis non admittit, maxime vbi Arianorum hæresim confirmat. Defendit illum non vt impia sentientem, sed quod nimio Sabellium oppugnandi studio verbo tenus in contrariam deflexerit opinionem. Quin & de Spiritu sancto impiam illum verba fundere.

2. Magnus Athanasius hunc Dionysium defendit. Dionysius, inquit, nunquam sensit cum Arianis, nec veritatem ignorauit, nec ab aliis Episcopis impietatis damnatus est, nec Arianas voces locutus est, tanquam docendo. Quin & Theodoretus eadem de hoc Dionysio habet.

3. Apponit adhæc testimonia, & quomodo Theophilus & cum eo tota Synodus erga B. Ioannem Chrysostomum affecta fuerit.

4. Qualem habuerit opinionem de B. Ioanne Chrysostomo Episcopo Constantinopolitano Cyrillus & Atticus.

5. Quid senserit S. Isidorus Pelusiota de Theophilo, & Cyrillo Alexandriæ Episcopis, deque Ioanne Chrysostomo; illos, odij erga Ioannem Chrysostomum, accusauit; hunc vero laudauit & coluit. Isidori Pelusiotæ.

6. Seuerus impulsus, vt B. Isidorum reprehenderet, non inuenta causa aliqua, affingit illi quod cum Origene senserit, etsi idem iterum per sese, à veritate superatus id reuocet.

7. Adhæc qualem opinionem habuerit Hippolytus & Epiphanius de Nicolao è septem Diaconis vno: & quod validè illum condemnent.

8. Diuinus Ignatius, & Clemens Stromateus, Eusebius Pamphili, Theodoretus

STEPHAN. Cyri episcopus Nicolaitarum damnant hæresim, sed ipsum Nicolaum talem fuisse negant.

10. Hippolytus & Irenæus Epistolam Pauli ad Hebræos dicunt non esse illius. Clemens quidem, & Eusebius, aliorumque Patrum consessus hanc etiam aliis adnumerant, & aiunt hunc Clementem hanc ex Hebræo transtulisse.

11. Origenes. Origenem & Theognostum magnus ille Athanasius Alexandrinus in multis libris admittit. Et Titus Bostrorum, & Gregorius Theologus in epistolis eundem Philocalum nominat. Et Nyssenus laudabiliter eius mentionem facit, & Dionysius Alexandrinus ad hunc eundem scribit: & post mortem illius scribens ad Theotecnum Cæsariensem Episcopum laudat Origenem, atque Alexander Hierapolitanus ad Origenem scribens, verbis cum plurimum delinit.

12. Theophilus & Epiphanius Origenem plurimum aversantur.

13. Quid senserit B. Hippolytus de hæresi Montanistarum, & quid Gregorius Nyssenus. Hæc quidem particularia magis quam capita in his. Iterum vero in quid communius delabitur, & adfert testimonia.

14. Anima omnis mortui iuuatur maxime per preces, oblationes, & eleemosynas pro se factas. Et e contrario non sic.

15. Hactenus quidem reperimus Gobarum capitum suorum libellum confecisse.

GERMANI PATRIARCHÆ C. P. LIBER

CCXXXIII. [*Apologeticus pro Gregorio Nysseno.*]

Legi librum auctore Germano, qui primum Cyzici ordinatus, post Constantinopolitanus Patriarcha fuit, qui liber inscribitur, *Retributis & legitima*: quod perinde est ac si dixeris: De vera & legitima retributione, quod rependatur hominibus pro ut vixerint. Et hæc quidē tituli inscriptio. Contendit vero Gregorium Nyssæ Episcopum eiusque scripta ab Origenis errore esse immunia. Etenim quibus delirium illud placet, dæmonibus & hominibus in æternam pœnam coniectis liberationem inde expectandam: illi (quod virum doctrina singularem, & eloquentia insignem cum agnoscerent, claramq; sanctitatis existimationem per omnium ora decantatam viderēt, aggressi sunt claris & salutaribus eius scriptis, obscura ac perniciosa Origeniani somnii venena admiscere, virtutique hominis, & doctrinæ celebri hæreticam occulte amentiam subuehere. Quare partim Additamentis falsis; partim rectis argumentis violenter detortis, multa ex irreprehensibilibus eius monumentis calumniari conati sunt. Contra quos Germanus pietatis patronus acutum veritatis gladium stringens, *& vulnere prostratos hostes relinquens, victorem superioremque eum constituit in quem hæretica* colluuies insidias struxerat, & poterat.

ὁ κύριος· τῶν μὲν νικολαϊτῶν καταγινώσκουσι αἵρεσιν, τὸν δὲ Νικόλαον, μὴ [τ] τοιοῦτον εἶναι ἀποφαίνονται.

Ὅτι Ἱππόλυτος καὶ Εἰρηναῖος τὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴν Παύλου, οὐκ ἐκείνου εἶναί φασι. Κλήμης ι'.
μέν τοι καὶ Εὐσέβιος, καὶ πολὺς ἄλλος τῶν θεοφόρων πατέρων ὅμιλος, ταῖς ἄλλαις συναριθμοῦσι ταύτην ἐπιστολαῖς, καί φασιν, αὐτὴν ἐκ τῆς ἑβραΐδος μεταφράσαι τὸν εἰρημένον Κλήμεντα. ια'.

Ὅτι Ὠριγένην καὶ Θεόγνωστον ὅ, τε μέγας Ἀθανάσιος ὁ Ἀλεξανδρείας ἐν πολλοῖς ἀποδέχεται λόγοις, καὶ Τίτος ὁ Βοστρῶν, καὶ ὁ θεολόγος Γρηγόριος, ἐν ἐπιστολαῖς φιλόκαλον αὐτὸν λέγει· καὶ ὁ Νύσσης δὲ εὐφήμως εἰς μνήμην ἄγει. ἀλλὰ καὶ Διονύσιος ὁ Ἀλεξανδρείας, πρὸς αὐτὸν ἐκεῖνον γράφων· ἔτι δὲ καὶ μετὰ θάνατον ἐκείνου πρὸς Θεότεκνον τὸν τῆς καισαρείας ἐπίσκοπον γράφων, δι' ἐπαίνων τὸν Ὠριγένην ἄγει. καὶ Ἀλέξανδρος ὁ Ἱεραπόλεων ἐπίσκοπος καὶ μάρτυς, πρὸς τὸν αὐτὸν Ὠριγένην γράφων, λίαν οἰκειοῦται τὸν ἄνδρα τοῖς λόγοις. ιβ'. περὶ Ὠριγένους

Ὅτι Θεόφιλος μὲν καὶ Ἐπιφάνιος λίαν ἐκτρέπονται τὸν Ὠριγένην. ιγ'.

Τίνας ὑπολήψεις εἶχεν ὁ ἅγιος Ἱππόλυτος [περὶ] τῆς τῶν μοντανιστῶν αἱρέσεως, καὶ τίνας ὁ ἐν ἁγίοις τῆς Νύσσης Γρηγόριος. ταῦτα μὲν οὖν μερικώτερα τῶν κεφαλαίων ἐν τύποις. πάλιν δὲ ἐπί [τι] κοινότερον μεταβαίνει, καὶ παρατίθησι χρήσεις. ιδ'.

Ὅτι παντὸς τεθνειῶτος ψυχὴ ὠφελεῖται μάλιστα διὰ τῶν ὑπὲρ αὐτοῦ ἐπιτελουμένων εὐχῶν καὶ προσφορῶν, καὶ ἐλεημοσυνῶν· καὶ ἐκ τοῦ ἀντικειμένου, ὅτι οὐχ οὕτω. ιε'.

Τὸν μὲν οὖν Γόβαρον μέχρι τούτων τῶν κεφαλαίων τὸν πόνον εὕρομεν ἀναδεξάμενον.

ΓΕΡΜΑΝΟΥ ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ Κωνσταντινουπόλεως βίβλος.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον τοῦ ἐν ἁγίοις Γερμανοῦ φέρον συγγραφεῖα, ὃς μετὰ τὸ κυζίκου χειροτονηθῆναι Κωνσταντινουπόλεως ἐχρημάτισεν ἀρχιερεύς. ἀνταποδοτικὸς δὲ ἢ ἀνόθευτος τὴν ἐπιγραφὴν ἔχει· ὅσον ἂν εἴποι περὶ τῆς ἀνοθεύτου τῶν βεβιωμένων ἀνθρώποις ἀνταποδόσεως. ἡ μὲν οὖν ἐπιγραφῆς ἡ ἐπαγγελία τοιαύτη. ἀγωνίζεται δὲ ὁ λόγος τὸν ἐν ἁγίοις τῆς Νύσσης Γρηγόριον καὶ τὰ τούτου *συγγράμματα, τῆς Ὠριγένους παραχρῆιν ἐλεύθερα λώβης. καὶ γὰρ οἷς τοῦ δαιμονίου φλυαρίαι τῆς εἰς κόλασιν ἀτελεύτητον παραπεμπομένων ἀνθρώπων ἢ δαιμόνων ἀποκατάστασις φίλον, οὗτοι δὲ (ἅτε τὸν ἄνδρα ὑψηλὸν τὰ τοῖς δόγμασι, καὶ πολλοὺς τοῖς τῶν λόγων ῥώμασιν εἰδότες, καὶ λαμπρὰν τῆς εὐσεβείας τὴν ὑπόληψιν εἰς πάντας ἀνθρώπους περιηχηθεῖσαν ὁρῶντες) *ἐπιβάλλονται παρεντείρειν τοῖς ἐκείνου φωτιστικοῖς καὶ σωτηρίοις λόγοις τὰ ζοφώδη καὶ ὀλέθρια τῆς Ὠριγένους ὀνειρώξεως ἀμβλωθρίδια, τῇ τοῦ ἀνδρὸς *πολυωνύμῳ ἀρετῇ τε καὶ γνώσει τὴν αἱρετικὴν ὑποβαλεῖν λαθραίως ἐπινοήσαντες ἀπόνοιαν. διὸ καὶ τοῦτο μὲν προσθήκαις νόθοις, τοῦτο δὲ καὶ διαστροφῇ τῶν ὀρθῶν λογισμῶν ἐκβιασάμενοι, πολλὰ τῶν ἀμωμήτων ἐκείνου συνταγμάτων καταχθῆναι ἐπεχείρησαν. καθ' ὧν Γερμανὸς, ὁ τῆς εὐσεβείας συνήγορος, ὀξὺ τὸ ἀληθείας ἐπαφεὶς τὸ ξίφος, καὶ νεκροὺς τῇ πληγῇ λιπὼν τοὺς πολεμίους, νικηφόρον καὶ προστατευτικὸν τὸν καθ' οὗ τὰς ἐπιβουλὰς ἡ αἱρετικὴ φάλαγξ ἐρραδιούργει καὶ κατεσκεύαζε, παρεστήσατο.

σλγ'. Germanus Patriarcha C. P. liber apologeticus pro Greg. Nysseno.

* al. γράμματα
* al. ἐπιβάλλοντο.
* al. πολυωνύμῳ.

Eo

Ἔστι μὲν οὖν ὁ ἀνὴρ ἐν τῷ παρόντι λόγῳ καθαρός τε καὶ διειδὴς, καὶ τὰς ἐν ὀνόμασι * τροπὰς εὐστόχως ὑποβαλλόμενος· καὶ τὴν μὲν φράσιν ἡδύνων, οὐχ ὑφιζάνων δὲ πρὸς ψυχρότητα· γενναῖος μὲν τὴν ἐπιβαλεῖν τῇ προθέσει, ὅμοιος δὲ διελθεῖν τὰ ἀγωνίσματα· καὶ τῶν μὲν ἀναγκαίων μηδὲν ἔξωθεν παραπλέκων, οὐδὲν δὲ τῶν ὀφειλόντων ῥηθῆναι παρορῶν, οὔτε ταῖς κατασκευαῖς, οὔτε τοῖς ἐπιχειρήμασιν, οὔτε τοῖς ἐνθυμήμασιν. ἀλλ᾽ ἔστιν ὥσπερ τῶν εὐσεβῶν δογμάτων κανὼν ἀπαρέγκλιτος, οὕτω καὶ τῶν, εἴ τις ἐθέλει λόγους γράφειν δυνατοὺς καὶ σαφεῖς καὶ χαρίεντας, καὶ πνευματικὴν διδασκαλίαν προτιμῶντας τῆς ἐπιδείξεως, καλὸν παράδειγμα, καὶ ἀξιοζήλωτον. ἐπιρραπίζει μὲν οὖν πρότερον τὸ αἱρετικὸν δόγμα, ὃ τῆς ἀποκαταστάσεως τῶν δαιμόνων εἰς τὸ ἀρχαῖον, καὶ τῶν ἐν ἁμαρτίαις καταλυσάντων τὸν βίον, κατά τινας ποινὰς ἀφορισθείσας εἰς τὴν χορὸν τῶν δικαίων μεταλαβεῖν τερατεύεται. ἐλέγχει δὲ τὸ μυθῶδες τοῦτο δυσσέβημα, πρῶτον μὲν ἐξ αὐτῶν τῶν δεσποτικῶν φωνῶν· δεύτερον δὲ ἐκ τῶν ἀποστολικῶν κηρυγμάτων οἷς καὶ προφητικὰς ἐπισυνάπτει μαρτυρίας, * ἐξανολογούσας ὥσπερ αἰώνιον τὴν τῶν δικαίων ἀνεκλάλητον ἀπόλαυσιν, οὕτω καὶ τὴν τῶν ἁμαρτωλῶν ἀπέραντόν τε καὶ ἀνυπόστατον κόλασιν. οὐκ ἐκ τῶν εἰρημένων δὲ μόνον χρήσεων τὸ αἱρετικὸν καὶ ἀλλόφυλον καταβάλλει φρύαγμα, ἀλλὰ καὶ ἐξ ἄλλων ἱερῶν αἰδεσίμων· ναὶ δὴ, τὸ κρατιώτερον, καὶ ἐκ λογίων αὐτοῦ ἐκείνου, ὧν κακουργήσασα ἡ αἵρεσις συνήγορον λαβεῖν ἠγωνίζετο. διὰ δὴ τούτων ἁπασῶν τῶν ἱερολογιῶν, τὸ μὲν παθοποιὸν καὶ ψυχοφθόρον πάσης ἐκκλησιαστικῆς χοροστασίας ἀπελαύνων ἀπεδείχθη μυθολόγημα· τὸ δὲ τῆς εὐσεβείας μισοπόνηρον κρατυνῶν τε καὶ ἀνυψῶν φρόνημα. οὕτω δὲ προδιασκευάσας καὶ κραταιωσάμενος τὸ τῆς ἀληθείας ὀχύρωμα, ἐξ οὗ καταβαλεῖν ῥᾷον ἔμελλε τὸν πολέμιον· τὰ ῥητὰ λοιπὸν μετὰ ταῦτα τοῦ ἱεροῦ προσάγει πατρὸς, οἷς οἱ κακοὶ καὶ πονηροὶ τῶν δογμάτων κάπηλοι τὸν οἶνον ὕδατι μιγνύντες κιβδηλεύειν [αὐτὰ,] μᾶλλον δὲ τὰ τῆς ἐκκλησίας, ἐμελέτησαν * διδάγματα. ταῦτα δὴ τὰ ἱερὰ ῥητὰ προθεὶς, ἐκλωπεύσας ἐπ᾽ αὐτοφώρῳ τοὺς παρεγχειρήσαντας, οἷς ἐκακούργουν, ἐθριάμβευσε. τοῦτο μὲν ἀπηρυθριασμέναις καὶ ἀναιδέσι προσθήκαις ἐπινοθεύοντας διήλεγχε τὰ ἀνόθευτα· τοῦτο δὲ, καὶ τὸ συνεχὲς ὑφορώμενος τῆς προσθήκης, ἐκ πολλῆς ἄλλης αὐθαδείας τε καὶ ἀπονοίας, πρὸς τὴν αἱρετικὴν αὐτῶν ἐπίνοιαν, ἀποθρασυνθέντας ἐκβιάζεσθαι. καὶ ὡς ἔπος εἰπεῖν, πάσης τῆς τοῦ ἀνδρὸς ἀπηλλαγμένους πόνους ἀποφαίνει αἱρετικῆς τε ἐπιβουλῆς καὶ συκοφαντίας, ἀφορμῆς εἰς ἀσέβειαν. ἡ δ᾽ ἀπαλλαγὴ, καὶ τῆς κακουργίας ὁ ἔλεγχος, ἔκ τε τῶν προηγουμένων τοῦ κεκακουργημένου χωρίου, καὶ τῶν ἑπομένων, κατασκευάζεταί τε καὶ ἀνακαλύπτεται· καὶ ἐξ ἄλλων δὲ τοῦ θεσπεσίου Γρηγορίου μυρίων λόγων, τὸ ὀρθὸν φρονούντων καὶ ἀνόθευτον. καὶ ταῦτα καλῶς ἀγωνισάμενος, καὶ ὡς οὐκ ἄν τις ἄλλος ἄμεινον, εἰς σωτηρίους εὐχὰς καὶ δοξολογίας Θεοῦ ἀποπεραιοῦται τὸ φιλοπόνημα. οἱ δὲ λόγοι, οὓς ὑπελθεῖν ἐνέδραις τὸ ἀλλόφυλον * ἐπεχείρησατο, καὶ ὁ ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ταχθεὶς στρατηγὸς τῆς λῃστρικῆς ἐφόδου κακῶν ἀπαθεῖς διεσώσατο, ὅ τε περὶ ψυχῆς διάλογος πρὸς τὴν ἀδελφὴν Μακρίναν διάλογος· καὶ δὴ καὶ ὁ κατηχητικὸς, καὶ ὁ περὶ τοῦ τελείου βίου τὴν ἀφήγησιν ἀναδεξάμενος.

* τροπὰς. al. Μ. ... * al. τροπολογῶν. * al. δόγματα. * ἐπεχείρησεν.

Huius stylus in hoc opusculo purus ac clarus, verborumque tropos feliciter arripiens, phrasi venusta & eleganti non ad frigiditatem vergens, proposito valide insistens, par etiam in contentionibus suscipiendis, nihilq; citra necessitatem immittens, nihil quod dictu sit necessarium prætermittens, tum constructione & epicheirematibus, tum entymematibus, & est veluti clara sanæ doctrinæ norma. Ita & illorum si quis vehementes, claras, & gratas, & spiritualem *doctrinam ostentationi* præferentes scribere orationes cupit, egregium est exemplum, & imitatione dignum. Notat enim primo hæreticum dogma, quod dæmones in antiquum statum, & eos qui in flagitiis suis moriuntur, post pœnas definitas in Beatorum numerum aggregandos nugatur. Refellit vero fabulis plenam impietatem, primum è Domini verbis, hinc ex Apostolicis Decretis, quibus & Prophetarum testimonia adiicit, clare ostendentia, vt æterna est Iustorum ineffabilis fruitio; sic & peccantium sempiternam atque infinitam pœnam futuram. non modo autem testimoniis allatis hæreticum atque profanum condemnat venenum, verum etiam è sanctis Patribus. Quin etiam validius, ex eiusdem propriis scriptis quorú perfide hæresis patronum accipere aggressa est: ex his omnibus piis sententiis & verbis calamitosam illam animæque perniciosam fabulam à toto clero Ecclesiastico illum amouere, pium vero dogma, malitiam exosam confirmare & erigere apparet ad eundem quoque modum instruere ac munire veritatis vallum, vnde hostem arcere in promptu sit. Dicta reliqua deinde sancti Patris adfert, quibus improbi ac nequam sectarú caupones, vinum aquę miscentes adulterare illa, quin potius Ecclesiasticas doctrinas conati sunt. Has porro sacras sententias adducens de Origenistis in propriis sententiis conuictis quibus illi male vtebantur, triumphum egit. Reprehendens tum quod legitima quidem audacibus & impudentibus additamentis illegitima redderent, tum vero additamenta continuantes, nouá magna arrogantia & stupiditate ad hæreticam suam opinionem ea audacter detorquerent. Et, vt breuiter dicam omnia, Sancti huius Patris scripta ab omni hæretica prauitate, & à calumnia, quæ in impietatem vergit, immunia esse declarat. Hæc porro immunitas & improbitatis refutatio & ex antecedentibus loci deprauati, & ex consequentibus conficitur, & demonstratur; & ex aliis sexcentis B. Gregorij Nysseni libris, qui orthodoxè & legitimè sentiunt, recte excutiens, vt nemo melius, in salutares preces ac laudes Dei laborem finiit: Libri autem *quos insidiis* excipere hæretici moliti sunt, & quos Germanus veritatis propugnator primarius ab latronum insultu sine noxa seruauit, *Sunt Dialogus ad Macrinam sororem de Anima; & liber catechenicus, & ille qui de perfecta vita narrationem continet.*

METHOD. CCXXXIV.

EXCERPTA EX ORATIONE S. METHODII de Resurrectione.

Legi S. Methodij Episcopi & Martyris, ex oratione de RESVRRECTIONE: cuius compendij hoc est argumentum: Corpus non esse vinculum animæ vt Origenes existimauit; neque carceribus illigatas à Hieremia propheta dici, eo quod in corporibus sint: neque enim animæ operationes à corpore impediri affirmat, immo corpus circumferri potius, & cooperari ea ad quæ anima inuitat. Enimuero quomodo illud Gregorij Nazianzeni, & multorum aliorum intelligendum? Origenes asseruit corpus post præuaricationem animo vinculi loco adiunctum esse, cum prius sine corpore viueret. Quin & hoc corpus quod gestamus causam esse peccatorum: propterea etiam vinculum appellauit, vt quod animam à bonis operibus prohibere possit.

Threni 3. 34.

Quod si corpus animæ vt vinculum copulatum est post præuaricationem; aut datum est, bonorum aut malorum animæ: impossibile est bonorum: nullus enim medicorum aut artificum aliorum porrigit remedium peccanti, vt plus peccet: multo minus Deus. Sequitur ergo malorum. atqui videmus, vt primum Cain hoc corpore vestitus homicidium fecerit; Posteri verò ad quæ scelera prolapsi sint, manifestum est. Ergo corpus non est vinculum malorum, nec vllum penitus vinculum [aut carcer] nec illud anima post præuaricationem primum induit.

.˙. Methodius.

Homo .˙. inquit, secundum naturam, dicitur verissimè neque anima sine corpore: neque corpus sine anima, sed illud quod ex anima & corpore in vnam pulchritudinis formam componitur .˙. Origenes vero, vt Plato, solam animam dixit constituere hominem. Differentiam inter hominem & cætera animalia esse dicit: Animalibus variæ species & diuersæ formæ datæ sunt, quantas nimirum valida & visibilis natura Deo iubente produxit: Homini vero datum est vt esset similis Deo, Deique formæ, & omnia quæ ad perfectam & primigeniam Patris & Filij vnigeniti imaginem spectant: Et qua ratione hoc [datum sit] sanctus ait inuestigandum. Phidiam statuarium ait, cum Pisæam statuam ex ebore formasset, imperasse vt oleum interius infusum semper ex statua promanaret, vt illi immortalem vim hoc modo conciliaret.

.˙. Neque Origenes.

Diabolus, inquit, est spiritus, circa materiam, à Deo factus, vt & Athenagoræ placuit, quemadmodum & reliqui angeli ab eodem Deo facti sunt, cui materia & quæ ad materiæ formas pertinent, administratio commissa est. Ad hoc enim angeli creati à Deo, vt rebus ab ipso effectis præessent: vt Deus quidem communem & generalem omnium prouidentiam gerens, qua rerum omnium potestas & imperium ab ipso pendet. reliqui vero angeli in iis officiis ad quæ illos Deus fecit, & præfecit, manere: Diabolus verò arrogantia elatus, & in rebus suæ fidei commissis, quid à adactus nos concepta, perfidus factus est. Quemadmodum & ij, qui postea corporum amore capti,

ΤΟΥ ΑΓΙΟΥ ΜΕΘΟΔΙΟΥ ΕΚ τοῦ περὶ ἀναστάσεως λόγου.

σλδ'. Excerpta ex oratione S. Methodii de Resurrectione.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ ἁγίου Μεθοδίου ἐπισκόπου καὶ μάρτυρος, ἐκ τοῦ περὶ ἀναστάσεως λόγου, οὗ ἡ ἐκλογὴ τὰ ὑποκείμενα λέγει· ὅτι οὐ δεσμόν φησι τὸ σῶμα τῆς ψυχῆς εἶναι, ὡς Ὠριγένης ᾠήθη, οὐδὲ δεσμωτίδας τὰς ψυχὰς [καὶ] παρὰ τοῦ προφήτου Ἱερεμίου καλεῖσθαι, διὰ τὸ ἐν σώμασιν αὐτὰς τυγχάνειν. οὐ γὰρ ἐμποδίζειν τὰς τῆς ψυχῆς ἐνεργείας τὸ σῶμα, πῶς; συμπεριάγεσθαι μᾶλλον τὸ σῶμα, καὶ συνεργεῖν, πρὸς ἃ ἡ ψυχὴ ἐπιτρέπει. ἀλλὰ πῶς τὸ τοῦ θεολόγου Γρηγορίου νοητέον, καὶ ἄλλων πολλῶν; Ὅτι Ὠριγένης δεσμὸν τὸ σῶμα ἔλεγε δίδοσθαι τῇ ψυχῇ, μετὰ τὴν παράβασιν· πρὶν γὰρ * ἀσωμάτως αὐτὴν βιοῦν. ἀλλὰ καὶ τοῦτο τὸ σῶμα, ὃ περικείμεθα, αἴτιον εἶναι τῶν ἁμαρτιῶν· διὰ τοῦτο καὶ δεσμὸν ἔλεγεν, ὡς ἀπὸ τῶν ἀγαθῶν ἔργων κωλύειν δυνάμενον τὴν ψυχήν. Ὅτι εἰ δεσμὸς ἐδόθη τὸ σῶμα μετὰ τὴν παράβασιν· ἢ τῶν κακῶν ἢ τῶν ἀγαθῶν ἐδόθη τῇ ψυχῇ. τῶν μὲν οὖν ἀγαθῶν, ἀδύνατον· οὐδεὶς γὰρ * ἰατρὸς ἢ τεχνίτης ἄλλος τῷ ἁμαρτήσαντι δίδωσι φάρμακον, ὥστε πλέον ἐξαμαρτῆσαι, μή ὅτι γε Θεός. λείπεται δὴ τῶν κακῶν. ἀλλὰ μὴν ὁρῶμεν, ὡς κατ' ἀρχὰς ὁ μὲν Κάϊν περικείμενος τοῦτο τὸ σῶμα ἐφόνευσεν· οἱ δὲ ἐφεξῆς πρὸς αἷς ἀθεμιτουργίας ἐξώκειλαν, δῆλον. οὐδὲ τῶν κακῶν ἄρα δεσμὸς τὸ σῶμα, οὐδ' ὅλως ἄρα δεσμός, οὐδ' ὕστερον αὐτὸ ἠμφιάσατο μετὰ τὴν παράβασιν ἡ ψυχή. Ὅτι ἄνθρωπος φησὶ λέγεται κατὰ φύσιν ἀληθέστατα οὔτε ψυχὴ χωρὶς σώματος, οὔτ' αὖ πάλιν σῶμα χωρὶς ψυχῆς· ἀλλὰ τὸ ἐκ συστάσεως ψυχῆς καὶ σώματος εἰς μίαν τὴν τοῦ καλοῦ μορφὴν συντεθέν. * ὁ δὲ Ὠριγένης τὴν ψυχὴν μόνην ἔλεγεν ἄνθρωπον, ὡς ὁ Πλάτων. Ὅτι διαφορὰν ἀνθρώπου, καὶ τῶν ἄλλων ζώων φησί· καὶ τοῖς * μὲν διάφορα σχήματα φύσεως δίδοται καὶ μορφαί, ὁπόσας ἡ προσταχθεῖσα καὶ ὁρατὴ φύσις καλλίονα ἐξήνεγκε Θεοῦ· τῷ δὲ τὸ θεοειδὲς καὶ θεοείκελον καὶ πάντα πρὸς ἐκείνην * ἀπηκριβωμένον τὴν πρωτότυπον τοῦ πατρὸς καὶ μονογενοῦς εἰκόνα. καὶ πῶς τοῦτο, λέγει ὁ ἅγιος, ἐπισκεπτέον. Ὅτι φησὶ Φειδίαν τὸν ἀγαλματοποιὸν τὸ Πισαῖον εἴδωλον ποιήσαντα * ἐξ ἐλέφαντος, προστάξαι ἔλαιον ἐκχεῖσθαι τοῦ ἀγάλματος ἐγχέειν, ὥστε ἀθάνατον εἰς δύναμιν αὐτὸ φυλάσσεσθαι. Ὅτι φησὶν ὁ διάβολος ἐστὶ πνεῦμα περὶ τὴν ὕλην γενόμενον ὑπὸ τοῦ Θεοῦ, καθάπερ καὶ Ἀθηναγόρᾳ * εἴρηται· ὥσπερ δὴ καὶ οἱ λοιποὶ γεγόνασιν ὑπ' αὐτοῦ ἄγγελοι· καὶ τὴν ἐπὶ τῇ ὕλῃ καὶ τοῖς τῆς ὕλης εἴδεσι πεπιστευμένον διοίκησιν. τούτων γὰρ ἡ τῶν ἀγγέλων σύστασις τῷ Θεῷ ἐπὶ προνοίᾳ γεγονέναι τοῖς ὑπ' αὐτοῦ διακεκοσμημένοις· ἵνα τὴν μὲν παντελικὴν καὶ γενικὴν ὁ Θεὸς ἔχων τῶν ὅλων πρόνοιαν, ᾗ τὸ κῦρος καὶ τὸ κράτος ἁπάντων αὐτὸς ἀνήρτηται, ἀλλ' οἱ μὲν λοιποὶ, ἐφ' ὧν αὐτὸς ἐποίησε καὶ διετάξατο ὁ Θεὸς, ἔμειναν· αὐτὸς δὲ ἐνύβρισε, καὶ πονηρὸς περὶ τὴν τῶν πεπιστευμένων ἐγένετο διοίκησιν, φθόνον ἐγκισσήσας καθ' ἡμῶν· ὥσπερ καὶ οἱ μετὰ ταῦτα σαρκῶν ἐρασθέντες καὶ ταῖς

*al. ἀσώματον.
*ἰατρὸς.
*al. ὁ δὲ Ὠριγ.
*al. μὲν.
*al. ἀπηκριβωμένην.
*ἐξ ἐλέφαντος.
*al. ἐλέχθη.

καὶ ταῖς τῶν ἀνθρώπων εἰς φιλοτησίαν ὁμιλήσαντας θυγατράσιν. αὐθαίρετον γὰρ καὶ αὐτοῖς ἔχειν πρὸς ἑκάτερα διετάξατο βούλησιν ὁ θεὸς, οἷα καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων. καὶ πῶς τοῦτο ληπτέον; Ὅτι δερματίνους χιτῶνας τὸν θάνατόν φησι. λέγει γὰρ περὶ τοῦ Ἀδάμ, ὃν ὁ θεὸς ὁ παντοκράτωρ ἀθάνατον, κακὸν ἐξ ἐπιβουλῆς ἰδὼν γεγενημένον, καθάπερ καὶ ὁ πλανήσας αὐτὸν διάβολος ἦν, τοὺς δερματίνους χιτῶνας διὰ τοῦτο κατεσκεύασεν, οἱονεὶ νεκρότητι περιβαλὼν αὐτὸν, ὅπως διὰ τῆς λύσεως τοῦ σώματος πᾶν τὸ ἐν αὐτῷ *γεννηθὲν κακὸν ἀποθάνῃ. Ὅτι δύο ἀποκαλύψεις φησὶ γεγονέναι τῷ ἁγίῳ Παύλῳ. λέγει γὰρ, ἀλλ' οὐδὲ ὁ ἀπόστολος ὑποτίθεται τὸν παράδεισον ἐν τῷ τρίτῳ οὐρανῷ, τοῖς λεπτῶν ἀκριβῶς λόγων ἐπισταμένοις. οἶδα γὰρ τὸν τοιοῦτον ἁρπαγέντα ἕως τρίτου οὐρανοῦ, λέγων· καὶ οἶδα τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον εἴτε ἐν σώματι, εἴτε χωρὶς τοῦ σώματος, ὁ θεὸς οἶδεν, ὅτι ἡρπάγη εἰς τὸν παράδεισον· δύο ἀποκαλύψεις μεγάλας ἑωρακέναι μηνύει, δὶς ἀναληφθεὶς ἐναργῶς. ἅπαξ μὲν ἕως τρίτου οὐρανοῦ [ἅπαξ δὲ εἰς τὸν παράδεισον. τὸ γὰρ οἶδα ἁρπαγέντα τὸν τοιοῦτον ἕως τρίτου οὐρανοῦ,] ἰδίως ἀποκάλυψιν *αὐτῷ κατὰ τὸν τρίτον οὐρανὸν πεφηνέναι σημαίνει. τὸ δὲ καὶ οἶδα πάλιν ἐπιφερόμενον τὸν τοιοῦτον ἄνθρωπον εἴτε ἐν σώματι, εἴτε ἐκτὸς σώματος, ὁ θεὸς οἶδεν, ὅτι ἡρπάγη εἰς τὸν παράδεισον· ἑτέραν αὖθις αὐτῷ πεφανερῶσθαι κατὰ τὸν παράδεισον ἀποκάλυψιν δηλοῦσι. ταῦτα δὲ λέγει, ἐπεὶ οἱ δι' ἐναντίας τὸν παράδεισον νοητὸν *ἔδοξαν ἐκ τοῦ ἀποστολικοῦ ῥητοῦ ὡς ὄντα ὑπὲρ τὸν οὐρανὸν, ἵνα τὸ ἀσωμάτως γενέσθαι τὴν ἐν τῷ παραδείσῳ διαγωγὴν συνάξουσιν. Ὅτι φησὶ τὸ μὲν πρᾶξαι ἢ μὴ πρᾶξαι τὰ κακὰ, ἐφ' ἡμῖν· ἐπεὶ οὐκ ἂν δίκας ἐδίδομεν τῶν *κακῶς δρωμένων, ἢ ἀμοιβὰς ἐλαμβάνομεν τῶν καλῶς. τὸ δὲ ἐνθυμεῖσθαι τὰ κακὰ, ἢ μὴ, οὐκ ἐφ' ἡμῖν. διὸ καὶ τὸν θεῖον Παῦλον φησὶ λέγειν· οὐ γὰρ ὃ θέλω, τοῦτο πράσσω· ἀλλ' ὃ οὐ θέλω, τοῦτο ποιῶ· τουτέστιν, οὐχ ὃ θέλω ἐννοεῖν, τοῦτο ἐννοῶ· ἀλλ' ὃ οὐ θέλω. ἐκριζωθῆναι δέ φησι τὸ τὰ κακὰ ἐνθυμεῖσθαι διὰ τῆς τοῦ φυσικοῦ θανάτου παρουσίας· ἐπεὶ καὶ διὰ τοῦτο θάνατος ἐδόθη παρὰ θεοῦ τῷ ἐξημαρτηκότι, ἵνα μὴ ἀθάνατον μείνῃ τὸ κακόν. ἀλλὰ πῶς τοῦτο εἴρηται ἐξ ἡμῶν σημειωτέον, ὅτι καὶ ἄλλοις ἡμῶν παραδέδοται, εἴπερ ὁ θανάτου τοῖς τῶν μετερχομένοις κατὰ τὸν καιρὸν ἀπελθόν τῆς συνειδήσει, οὔτε *ὑφαίρεσις ἁμαρτημάτων γίνεται.

*al. φυῆναι.

*κατὰ M. M.

*ἔδοξαν.

*al. πραχθέντων δρωμένων.

*ὑφαίρεσις.

cum filiabus hominum per amorem sunt congressi. Nam & ipsis Deus, vti & hominibus, liberum dedit [ad bonum eligendum, aut malum] arbitrium.

Et per pelliceas tunicas mortem intelligit. Narrat enim de Adam: Quem DEVS omnipotens cum immortalem fecisset, sciens eum ex insidiis [diaboli] malum factum, vti & ille erat qui eum deceperat, diabolus, propterea illi pelliceas vestes concinnauit, quasi illum induens mortalitate, vt per corporis solutionem omne quod in eo malum erat, moreretur.

S. Paulo binas reuelationes contigisse dicit: Neque enim Apostolus, inquit, paradisum in tertio cœlo collocat, vti norunt qui subtilia eius verba animaduertunt, quando dicit: *Scio hominem huiusmodi raptum vsque ad tertium cœlum*: Et, *Scio huiusmodi hominem, siue in corpore, siue extra corpus, Deus scit; quoniam raptus est in paradisum.* Duas illustres reuelationes se vidisse significat: bis manifestè raptus: semel quidem vsque ad tertium cœlum [semel autem in paradisum. Illud enim: *Scio raptum huiusmodi vsque ad tertium cælum*] propriè significat illi apparitionem factam in tertio cœlo. Illud vero; *Scio rursum raptum huiusmodi hominem, siue in corpore siue extra corpus, Deus scit, quoniam raptus est in paradisum*: alteram rursum apparitionem sibi factam in paradiso ostendit. Hæc autem eò dicit quod contrarium sentientes paradisum tantum spiritualem ponerent ex Apostolicò dicto, velut qui supra cœlum esset, vt inde concluderent sine corpore futuram in paradiso vitam.

2. Cor. 12. 2.

Docet etiam malum facere aut non facere esse in nostra potestate, quia non penderemus pœnas de malis coactis, aut præmia reciperemus pro benefactis. Sed cogitare vel non cogitare mala, in nostra potestate non est. Hinc D. Paulum ait dicere; *Non quod volo hoc facio; sed quod nolo, hoc facio*, hoc est, Non quod volo cogitare, hoc cogito: sed quod nolo. Porro eradicatum esse vitium mala cogitandi affirmat per potestatem mortis naturalis. Propterea enim à Deo peccatori mors infertur, ne malum esset æternum. Sed qua ratione hoc intelligendum est? Sciendum hoc etiam ab aliis nostris Patribus esse traditum: morientibus per mortem peccata nec augeri nec minui.

Lectionem in ore sequor alioqui non est sensus. Lego δ ἀμοιβὰς absque interrogatione. Ad Rom. 7.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΕΚ ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ *λόγου ἀποστολικῶν ῥητῶν ἑρμηνεία κατὰ σύνοψιν.

COMPENDIOSA EXPOSITIO DICTORVM quorundam Apostolicorum ex eodem S. Methodij libro.

Expositio dictorum quorundam Apostolicorum ex eodem illo S. Methodij libro.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ αὐτοῦ λόγου, ἀποστολικῶν ῥητῶν ἑρμηνεία κατὰ σύνοψιν.

LEGI ex eodem illius libro compendiosam dictorum quorundam Apostolicorum explanationem. Videamus quid ad Apostolum habeamus dicere. Illud enim, quod ab eo dictum est: *Ego viuebam sine lege.* Aliquando [nempe] iterum in paradiso (vt ab initio posuimus) ante legem, non extra corpus, sed cum corpore nostro, (vitam in protoplastis actam indicit) extra cōcupiscentiá tamen viximus, ignari penitus quæ vis [aut impetus] esset concupiscétiæ.

Rom. 7.

ἴδωμεν δὲ τί ἂν ὅπερ πρόσθεν εἰς τὸν ἀπόστολον προηχήθημεν εἰπεῖν. τὸ γὰρ, ἐγὼ δὲ ἔζων, λεχθὲν αὐτῷ, χωρὶς νόμου, ποτὲ ἄνω τὴν ἐν τῷ παραδείσῳ, καθάπερ ἐξ ἀρχῆς ὑπεθέμεθα, πρὸ τῆς ἐντολῆς, οὐκ ἐκτὸς σώματος, ἀλλὰ μετὰ σώματος ἡμῶν, ἐν τοῖς πρωτοπλάστοις διαγωγὴν παρεγγυᾷ· ἐκτὸς δὲ ἐπιθυμίας διήγομεν δὲ μὴ γινώσκοντες ὅλως ἐπιθυμίας προσβολὴν·

METHOD. Etenim non habere ad cuius præscriptum viuas; neque explicandi iussi diuini (quo pacto viuendum sit, vt vel debito præmio afficiaris, vel damneris) liberam potestatem; hoc abomni rerum crimine absoluit, quia nemo appetit ea, quæ non prohibentur. Et quamuis concupierit: non tamen accusabitur. Appetere enim non cadit in præsentia, & ea quæ in potestate sunt posita; [sed in præsentia quidem, non tamen in potestate nostra posita:] Quomodo enim hoc quispiam amet, à quo non arcetur, & quo non indiget? Hinc concupiscentiam nesciuissem, nisi lex dixisset *Non concupisces*. Audiëtes enim *de ligno scientiæ boni & mali non comedetis. In quocumque enim die comederitis ex eo, morte moriemini.* Tunc concupiscentiam arripuerunt, & conceperunt. Ideo bene dictum est: *Concupiscentiam nesciebam, nisi lex dixisset: Non concupisces.* Nec comedere [appetiuissem] nisi dictũ fuisset: *Non comedetis ex illo.* Hinc enim peccatum mihi illudendi occasionem accepit. Dato enim mandato, diabolus occasionem habuit excitandi in me concupiscentiam. Nam sine lege peccatum erat mortuum. Non data enim lege peccatum quasi inefficax erat. Ego autem viuebam ante legem inculpatè, vt qui normam non haberem, secundum quam viuerem. *Sed cum venisset mandatum, peccatum reuixit. Ego autem mortuus sum, & inuentum est mihi mandatum quod erat ad vitam, hoc esse ad mortem.* Nam post legem à Deo latam, & mandatum mihi datum quid faciendum esset, operatus est in me concupiscentiam diabolus. Nam ∴ promissio Dei mihi data ad vitam & immortalitatem, vt obediens illi, vitam ad immortalitatem semper efflorescentem habeam, & gaudeam, contemnenti illam in mortem vertit; cum diabolus, quem hic peccatum nominauit, eo quod ipse architectus seu auctor sit peccati, qui accepta, per preceptum, occasione me per inobedientiam decipiendi, deceptum occidit, hæc scilicet damnationis sententia; *quacumque die comederitis ex illo, moriemini*: reum pergit: *Vt lex quidem sancta: & preceptum Dei sanctum*, iustum & bonum, ad salutem nempe non ad exitium datum: nihil enim inutile vel noxium à Deo fieri credimus. Quid ergo: num bonum mihi mortem creauit, quod mandatum mihi datum summi boni causa fieri debebat? absit. Quia lex Dei mihi nequaquam causa fuit, vt corruptionis iugum subirem, sed diabolus; vt per bonum, malũ palam fieret, qui effecit apud me vt fieret & deprehenderetur summus peccator peccati & fabricator. *Scimus enim quod lex spiritualis est*, eoque nulli vllius damni causa: Spiritualia enim ab irrationali concupiscentia & peccato procul habitant. *Ego autem carnalis sum, venundatus sub peccatis*, quasi diceret: Ego autem carnalis sum, & in medio boni & mali in libero arbitrio constitutus, vt in mea potestate sit, quid velim eligere; *Posui enim ante faciem tuam*, inquit, *vitam & mortem.* Ego pronus ad violandam legem spiritualem videlicet præcepti; & [promptus] ad materialem [seu carnalem] serpentis videlicet suggestionem, propter hanc electionem venundatus

Gen. 2.

Rom. 7.

∴ Preceptum.

Rom. 7.

Rom. 7.

τὸ γὰρ μὴ ἔχειν διορισμὸν, καθ' ὃν δεῖ πολιτεύεσθαι, μηδὲ ἐξουσίαν αὐτοδέσποτον λογίου, ποίῳ δὲ χρῆσθαι πολιτεύματι, ἵνα δικαίως ἢ τιμηθῇ ἢ ψεχθῇ: ἀνυπεύθυνον παντὸς λέλεκται ὑπάρχειν τοῦ ἐγκλήματος. ὅτι μὴ δύναται τούτων τις ἐπιθυμῆσαι, ὧν μὴ κεκώλυται· κἂν ἐπιθυμήσῃ δὲ, οὐκ αἰτιαθήσεται. τὸ γὰρ ἐπιθυμῆσαι, οὐκ ἐπὶ τῶν παρόντων καὶ ὑποκειμένων ἐν ἐξουσίᾳ πίπτει· [ἀλλ' ἐπὶ τῶν παρόντων μὲν, μὴ ὄντων δὲ ἐν ἐξουσίᾳ:] πῶς γὰρ, οὗ μὴ κεκώλυταί τις, μηδὲ ἐνδεής ἐστι, τούτου ἐρᾷ; ὅθεν, διὰ τοῦτο τὴν ἐπιθυμίαν οὐκ ᾔδειν, εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγεν, οὐκ ἐπιθυμήσεις. ἀκούσαντες γὰρ, ἀπὸ δὲ τοῦ ξύλου τοῦ γινώσκειν καλὸν καὶ πονηρὸν οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ: ᾗ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε: τότε τὸ ἐπιθυμῆσαι συνέλαβον, καὶ ἐκίσσησαν. διὸ δὴ τὴν ἐπιθυμίαν καλῶς οὐκ ᾔδειν ἐλέχθη, εἰ μὴ ὁ νόμος ἔλεγεν, οὐκ ἐπιθυμήσεις: οὐδὲ ἐσθίειν, εἰ μὴ εἴρητο· οὐ φάγεσθε ἀπ' αὐτοῦ. ἐντεῦθεν γὰρ ἐκπίσατο ἀφορμὴν εἰς τὸ διαπαῖξαί με ἁμαρτία. δοθείσης γὰρ τῆς ἐντολῆς, ἔσχε λαβὴν ὁ διάβολος κατεργάσασθαι ἐν ἐμοὶ τὴν ἐπιθυμίαν: χωρὶς γὰρ νόμου ἡ ἁμαρτία νεκρά. οἷον, οὐ δοθείσης γὰρ τῆς ἐντολῆς, ἄπρακτος ἦν ἡ ἁμαρτία. ἐγὼ δὲ ἔζων πρὸ τῆς ἐντολῆς *ἀμέμπτως, οὐκ ἔχων ἐπιταγὴν, καθ' ἣν ἔδει πολιτεύεσθαι: ἐλθούσης δὲ τῆς ἐντολῆς, ἡ ἁμαρτία ἀνέζησεν. ἐγὼ δὲ ἀπέθανον, καὶ εὑρέθη ἡ ἐντολὴ, ἡ εἰς ζωὴν, αὕτη εἰς θάνατον. ὅτι μετὰ τὸ νομοθετῆσαι τὸν θεὸν, καὶ διαστείλασθαί μοι ἃ ποιητέον, καὶ μὴ ποιητέον, κατειργάσατο ἐν ἐμοὶ τὴν ἐπιθυμίαν ὁ διάβολος. ἡ γὰρ ἐπαγγελία τοῦ θεοῦ ἡ δοθεῖσά μοι, αὕτη εἰς ζωὴν καὶ ἀφθαρσίαν, ἵνα πειθόμενος αὐτῇ ἀεὶ θάλλοντα πρὸς ἀθανασίαν βίον ἔχω, καὶ χαίρω. ἀθετήσαντι αὐτὴν εἰς θάνατον ἀπέβη. ἐπειδὴ ὁ διάβολος, ὃν ἁμαρτίαν νῦν οὗτος ἐκάλεσε, διὰ τὸ δημιουργὸν αὐτὸν ἁμαρτίας ὑπάρχειν, διὰ τῆς ἐντολῆς ἀφορμὴν λαβὼν *πρὸς παρακοὴν ἀπατῆσαί με, ἀπατήσας ἀπέκτεινε· τό, ᾗ δ' ἂν ἡμέρᾳ φάγητε ἀπ' αὐτοῦ, θανάτῳ ἀποθανεῖσθε, κατακεῖμαι ὑπεύθυνον γενέσθαι κατεργασάμενος. ὥστε ὁ μὲν νόμος, ἅγιος· καὶ ἡ ἐντολὴ τοῦ θεοῦ ἁγία καὶ δικαία καὶ ἀγαθή. ὅτι μὴ ἐπὶ τὸ βλάψαι, ἀλλ' ἐπὶ τὸ σῶσαι ἐδόθη. μὴ γὰρ οἰόμεθα ἀνωφελές τι ἢ βλαβερὸν ποιεῖν τὸν θεόν. τί οὖν τὸ ἀγαθὸν ἐμοὶ ἐγένετο θάνατος, ὃ τοῦ μεγίστου μοι ὡς αἴτιον ἐσόμενον ἀγαθοῦ νομοθέτημα ἐδόθη; μὴ γένοιτο. ὅτι μὴ ἡ ἐντολὴ τοῦ θεοῦ εἰς τὸ καταδουλωθῆναί με ἐγένετο τῇ φθορᾷ αἰτία, ἀλλ' ὁ διάβολος· ἵνα φανερωθῇ διὰ τοῦ ἀγαθοῦ τὸ κακὸν ἐμοὶ κατασκευάσας, ἵνα γένηται καὶ ἐλεγχθῇ καθ' ὑπερβολὴν ὁ εὑρετὴς τῆς ἁμαρτίας ἁμαρτωλός. οἴδαμεν γάρ, ὅτι ὁ νόμος ἐστὶ πνευματικός· διὸ καὶ *οὐδὲν αἴτιος βλάβης οὐδενί· πόρρω γὰρ ἐπιθυμίας ἀλόγου καὶ ἁμαρτίας ἐσκήνωται τὰ πνευματικά. ἐγὼ δὲ σαρκικός εἰμι, πεπραμένος ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν. οἷον, ἐγὼ δὲ σαρκικὸς ὢν, καὶ ἐν μέσῳ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ πονηροῦ κατασταθεὶς ὡς αὐτεξούσιος, ἵνα ἐπ' ἐμοὶ ἑλέσθαι ὃ βούλομαι ᾖ. τέθεικα γὰρ πρὸ προσώπου (φησὶ) τὴν ζωὴν καὶ τὸν θάνατον· νεύσας πρὸς τὸ παρακοῦσαι μὲν τοῦ πνευματικοῦ νόμου, οἷον τῆς ἐντολῆς, ὑπακοῦσαι δὲ τοῦ ὑλικοῦ, οἷον τοῦ ὄφεως τῆς συμβουλίας· πέπραμαι διὰ τὴν τοιαύτην αἵρεσιν, πεσὼν

* βίον ἄμεμπτον.

* al. παρακοὴν

* al. ὑπάρχει.

πεσὼν ὑπὸ τὴν ἁμαρτίαν τοῦ διαβόλου. ὅθεν ἐντεῦθεν πολιορκήσας με τὸ κακὸν ἐνιζάνει, καὶ ἐμπολιτεύεται * εἰσοικισθὲν ἐν τῇ σαρκί μου, δίκης ἐπιτεθείσης μοι, τὴν ἐντολὴν ἀθετήσαντι, πραθῆναι τῷ κακῷ. διὸ καὶ τὸ οὐ γινώσκω ὃ κατεργάζομαι, καὶ, ποιῶ, ὃ μισῶ, λεγόμενον· οὐκ ἐπὶ τοῦ διαπράξαι τὸ φαῦλον, ἐκδεκτέον· ἀλλ' ἐπὶ τοῦ μόνον ἐνθυμηθῆναι. οὐ γὰρ ἐφ' ἡμῖν τὸ ἐνθυμεῖσθαι, ἢ μὴ ἐνθυμεῖσθαι κεῖται τὰ ἄτοπα· ἀλλὰ τὸ χρῆσθαι ἢ μὴ χρῆσθαι τοῖς ἐνθυμήμασι. κωλῦσαι μὲν γὰρ πίπτειν εἰς ἡμᾶς τοὺς λογισμοὺς οὐ δυνάμεθα, προσδεχομένων ἡμῶν ἔξωθεν εἰσπνεομένους· μὴ πειθαρχῆσαι μέντοι, ἢ μὴ χρῆσθαι δυνάμεθα. διὸ τὸ μὲν θέλειν αὐτὰ μὴ ἐνθυμηθῆναι πρόκειται· τὸ δὲ κατεργάσασθαι εἰς τὸ ἀφανίσαι, ἵνα * καὶ αὖθις περὶ τὸν λογισμὸν μὴ ἀνέλθωσιν, οὐχ. ὅτι μὴ κεῖται τοῦτο ἐφ' ἡμῖν, ὡς ἔφην, ὡς εἶναι τὸν νοῦν τοιοῦτον τοῦ ῥητοῦ· οὐ γὰρ ὃ θέλω, ποιῶ ἀγαθόν· θέλω γὰρ μὴ ἐνθυμεῖσθαι ἃ βλάπτει με, ἐπειδὴ τοῦτο τὸ ἀγαθὸν παναμώμον. καὶ τοῦτο μὲν, ὃ θέλω ἀγαθὸν, οὐ ποιῶ· ὃ δὲ μὴ θέλω, πράσσω κακόν. οὐ θέλων ἐννοεῖσθαι, καὶ ἐννοούμενος, ἃ μὴ θέλω, καὶ ἐπισκέψασθε, εἰ μὴ διὰ ταῦτα αὐτὰ καὶ ὁ Δαυὶδ ἐνετύγχανε τῷ θεῷ, δυσχεραίνων ὅτι περὶ λογίζεσθαι καὶ αὐτὸν, ἃ μὴ ἤθελεν· ἀπὸ τῶν κρυφίων μου καθάρισόν με, καὶ ἀπὸ ἀλλοτρίων φεῖσαι τοῦ δούλου σου. ἐὰν μή μου κατακυριεύσωσι, τότε ἄμωμος ἔσομαι, καὶ καθαρισθήσομαι ἀπὸ ἁμαρτίας μεγάλης. καὶ αὐτὸς δὲ ὁ ἀπόστολος ἐν * ἑτέρῳ· λογισμοὺς καθαιροῦντες, καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ θεοῦ, καὶ αἰχμαλωτίζοντες πᾶν νόημα εἰς τὴν ὑπακοὴν τοῦ Χριστοῦ. εἰ δέ τις ὁμόσε τῷ λόγῳ ἰέναι ἐπιλαβόμενος ἀποκρίνοιτο, ὡς ἄρα * διδάσκοι ὁ ἀπόστολος, ὡς οὐ μόνον ἐν τῷ λογίζεσθαι τὸ κακὸν μισοῦμεν, καὶ ὃ οὐ θέλομεν, πράττομεν· ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ κατεργάζεσθαι αὐτὸ, διὰ τὸ οὐ γὰρ ὃ θέλω, ποιῶ ἀγαθὸν, λελέχθαι. ἀλλ' ὃ οὐ θέλω κακὸν, τοῦτο πράσσω, ἀξιώσομέν που, εἰ * ἀληθῶς λέγει ὁ ταῦτα λέγων, διασαφῆσαι, τί ἦν τὸ κακὸν, ὃ ἐμίσει μὲν ὁ ἀπόστολος, καὶ οὐκ ἐβούλετο ποιεῖν, ἐποίει δὲ καὶ τὸ ἀγαθὸν ὃ * ἐβούλετο μὲν ποιεῖν, οὐκ ἐποίει· ἀλλ' αἱ προφάσεις, ὁσάκις μὲν ἤθελε ποιῆσαι τὸ ἀγαθὸν, τοσαυτάκις οὐ τὸ ἀγαθὸν, ὃ ἤθελεν, ἐποίει· ἀλλὰ τὸ πονηρὸν, ὃ μὴ ἤθελεν, ἐποίει. πῶς δὲ καὶ ἡμᾶς εἰς τὸ παντάπασιν ἀποπτύσασθαι τὸ [illegible] προτρεπόμενος, μιμηταί [μου] γίνεσθε, καθὼς κἀγὼ Χριστοῦ * φησιν· οὐ τῷ ποιεῖν, ἃ μὴ ἤθελεν, ὑποθεὶς τὰ προειρημένα· ἀλλὰ * τῷ μόνον λογίζεσθαι. ἐπεὶ πῶς ἂν ἦν μιμητὴς Χριστοῦ ἀκριβής; καλὸν μὲν * ἂν, εἰ μὴ εἴχομεν, ἦν ἂν καὶ χαριέστατον, τοὺς ἀντιπαραταττομένους ἡμῖν καὶ μαχομένους. ἐπεὶ δὲ τοῦτο ἀδύνατον, καὶ ὃ θέλομεν οὐ δυνάμεθα· θέλομεν γὰρ μὴ ἔχειν τοὺς ἕλκοντας εἰς τὰ πάθη (ἦν γὰρ * ἀνιδρωτὶ σωθῆναι·) καὶ ὃ θέλομεν τοῦτο οὐ γίνεται, ἀλλ' ὃ οὐ θέλομεν. δεῖ γὰρ ἡμᾶς δοκιμασθῆναι, ὡς ἔφην· μὴ ἐνδιδῶμεν, ὦ ψυχή, μὴ ἐνδιδῶμεν ἐν τῷ πονηρῷ. ἀλλ' ἀναλαβόντες τὴν πανοπλίαν τοῦ θεοῦ, ἣ φραγνύει ἡμᾶς, ἐνδυσώμεθα τὸν θώρακα τῆς δικαιοσύνης, καὶ ὑποδυσώμεθα τοὺς πόδας ἐν ἑτοιμασίᾳ τοῦ εὐαγγελίου· ἐπὶ πᾶσι τε ἀναλάβωμεν τὸν θυρεὸν τῆς πίστεως, ἐν ᾧ δυνησόμεθα πάντα τὰ βέλη τοῦ πονηροῦ τὰ πεπυρωμένα σβέσαι·

* al. εἰσοικ[illegible]. * al. μὴ. * al. ἑτέρῳ. * al. διδάσκει. * ἀληθῶς. * ἐβούλετο. * al. [illegible] vel. εἶχε· τὸ μόνον [illegible]. * al. ἦν ἂν. * al. ἀνιδρωτί.

METHOD.

cecidi in peccatum obnoxius diabolo. Hinc ergo obsidens me peccatum insidet & incolit atque inhabitat in carne mea, pœna mihi legem præuaricanti imposita, vt venundarer peccato. Hinc illud dictum: *Quod operor non intelligo; & quod odi, facio*: non est de factis intelligendum, sed de solo cogitatu: Neque enim est in nostra potestate cogitare, aut non cogitare absurda: sed vti, vel non vti cogitationibus reipsa in nobis est. Nam arcere cogitationes vti nobis non incidant, non possumus, cum aliunde suggestas admittamus: sed consentire, aut patrare non cogimur. Propterea, *Velle mihi quidem adiacet*, ne mala cogitem *perficere autem*, vt illa extinguam, ne amplius menti occurrant, *non habeo*. Quia hoc, vt dicebam, non est in nostra potestate, vt sit sensus talis huius dicti: *Non enim, quod volo bonum facio*. Volo enim ne cogitare quidem, quæ mihi noceant; hoc etenim bonum prorsus inculpatum est. Et hoc quidem; quod volo bonum, non facio: *quod vero nolo, facio malum*. Nolo cogitare, cogitando interim quæ nolo cogitare. Atque propter hæc ipsa forte Dauid DEVM [supplex] adiit, iratus cogitationibus suis, quas passus est inuitus. *Ab occultis meis munda me, & ab alienis parce seruo tuo. Si mei non fuerint dominati, tunc immaculatus ero, & emundabor a delicto magno*. Et ipse Apostolus alibi: *consilia destruentes, & omnem altitudinem extollentem se aduersus scientiam Dei, & in captiuitatem redigentes omnem intellectum in obsequium Christi*.

Si quis autem in eodem [Pauli] loco progredienti ausus dixerit, quasi doceat Apostolus, quod non solum ratiocinando malum oderimus, & quod nolumus, faciamus; sed etiam in operando id ipsum, eo quod dicat: *non quod volo facio bonum: sed quod nolo malum hoc facio*, ab hoc, qui verè, ita vt dicit, sentit, petimus explicari, quod sit illud malum, quod Apostolus oderat, & nolebat facere: Faciebat autem & bonum, quod volebat facere, tamen non faciebat, sed contra potius, quoties volebat bonum facere, toties bonum, quod volebat, non faciebat, sed malum quod nolebat, faciebat. Quemadmodum verò nos quoque vt peccatum penitus abiiciamus adhortatur: *imitatores*, inquit, *mei estote, sicut & ego Christi*: Ita non faciendo quę nolebat, subiicit ante dicta. Sed solum cogitando, quomodo Christi sedulus erit imitator: Bonum igitur, nisi haberemus hostes & aduersarios, erat iucundissimum. Sed quia hoc erat impossibile & quæ volemus, nequimus: nolumus enim aduersarios, qui nos in vitia trahant (quod esset sine sudore saluari.) Et hoc quod volumus, non fit, sed quod nolumus. oportebat enim nos probari; ne dedamus ô anima, ne dedamus nos in malo. *Sed accipientes armaturam Dei protegentem nos: induamur loricam iustitiæ, & calceemus pedes in præparationem Euangelij, in omnibus sumamus scutum fidei, in quo possimus omnia tela nequissimi ignea extinguere*,

Rom. 7. Forte, i. Dei [illegible]. Psal. 19. 2. Cor. 10. 1. Cor. 11. 1. Eph. 6.

METHOD. *& galeam salutis, & gladium spiritus, quod est verbum Dei, vt possitis stare aduersus insidias diaboli, consilia destruere, & omnem altitudinem extollentem se contra scientiam Christi. Quoniam* 2. Cor. 10. Ep. 6. 12. Rom. 7. *non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem. Non enim quod volo, hoc ago; sed quod odi, hoc facio.* Si autem quod nolo, illud facio, consentio legi, quoniam bona est. *Nunc autem non amplius ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Scio enim quia non habitat in me, hoc est, in carne mea bonum.* recte dicens [D. Paulus.] Meministis enim, quemadmodum antea a nobis explicatum est, postquam accidit vt homo deceptus præceptum contemneret, ab illo tempore peccatum, propter inobedientiam, originem accepit in homine habitandi. In hunc enim statum res incidit. Ærumnis anxiis & cogitationibus importunis oppressi, Dei spiritu exuti sumus, & corporali concupiscentia impleti, quam callidus nobis serpens immisit. Hinc Deus mortem, qua deleret in nobis peccatum, excogitauit, vt ne in nobis, si immortales mansissemus, etiam concupiscentia semper repullulans immortalis esset. Vnde Apostolus: *Scio enim quod non habitet in me, hoc est, in carne mea, bonum*; quod cum dicit, vult declarare peccatum in nobis, post præuaricationem, per concupiscentiam nidificasse, cuius velut noua germina, cogitationes carnem titillantes in nobis semper excitantur. Duo enim cogitationum genera existunt, alterum a concupiscentia, se in corpus nostrum insinuante, natum, quod ex sensu, vt dixi, seu cogitatione, corporalis spiritus constat, alterum autem a lege diuini præcepti, [profectum] quam vti naturalem legem à Deo insitam accepimus, quæ mentem nostram ad virtutem excitat. Vnde condelectamur legi, in animo, hoc enim interior homo Rom. 7. est. Legi vero diaboli [condelectamur] secundum inhabitantem in carne concupiscentiam. Diabolus enim, qui repugnat, & oppugnat legem Dei quasi impetum quendam mentis ad bonum; hic est qui sensus nostros corporales & vitiosos semper impellit ad impietatem. Tres enim Paulus, hic manifestè mihi leges explicare videtur: nam secundum insitum in nobis bonum, quam apertè vocauit legem mentis: alteram, quæ fit ex diaboli impetu seu tentatione, cum sæpe ad improbas animam pertrahit imaginationes; quam ait repugnare legi mentis. Tertiam secundum peccatum ex concupiscentia inueterascentem in carne, quam legem peccati habitantem in membris appellauit, qua inductu [homo] sæpe ad peccatum, & improbas actiones pellicitur. Videtur enim quasi nobis ipsis nunc hoc melius, nunc illud deterius; & cum id, quod nobis videtur natura melius, deteriore illo potentius fuerit, animus toto impetu fertur in bonum; quando vero id quod deterius est, regnum insolenter affectarit, homo rursum contraria via in deteriores cogitationes & consilia præceps agitur. Ea propter Apostolus ab eo velut Rom. 7. morte & exitio cupit liberari, quemadmodum Psal. 7. & propheta: ab occultis meis műda me inquit; ipsa ergo verba hoc declarãt Apostoli dicẽtis,

καὶ τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου, καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος, ὅ ἐστι ῥῆμα Θεοῦ, πρὸς τὸ δύνασθαι στῆναι πρὸς τὰς μεθοδείας τοῦ διαβόλου, λογισμούς τε καθελεῖν, καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Χριστοῦ. ὅτι οὐκ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα. οὐ γὰρ ὃ θέλω πράσσω, ἀλλ' ὃ μισῶ, τοῦτο ποιῶ. εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω, τοῦτο ποιῶ, σύμφημι τῷ νόμῳ ὅτι * καλός· νυνὶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτό, ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοί, τουτέστιν, ἐν τῇ σαρκί μου τὸ ἀγαθόν· ὀρθῶς λέγων. μέμνησθε γὰρ ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν διωριζόμεθα, ἀφ' οὗ τὸν ἄνθρωπον πλασθέντα τὴν ἐντολὴν ἀθετῆσαι συνέβη· ἐντεῦθεν ἐκ τῆς παρακοῆς τὴν ἁμαρτίαν λαβοῦσαν γένεσιν εἰς αὐτὸν εἰσῳκηκέναι. οὕτω γὰρ στάσις ἐνέπεσε, σφαδασμῶν τε καὶ λογισμῶν ἀνοικείων ἐπληρώθημεν, κενωθέντες μὲν τοῦ ἐμφυσήματος τοῦ Θεοῦ, πληρωθέντες δὲ ἐπιθυμίας ὑλικῆς, ἣν ὁ πολύτροπος ἐνεφύσησεν εἰς ἡμᾶς ὄφις. διὸ καὶ τὸν θάνατον ὁ Θεὸς πρὸς ἀναίρεσιν τῆς ἁμαρτίας ὑπὲρ ἡμῶν ἐδωρήσατο, ἵνα μὴ ἐν ἀθανάτοις ἡμῖν ἀνατείλασα, ὡς ἔφην, ἀθάνατος ᾖ. ὅθεν ὁ ἀπόστολος, οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοί, τουτέστιν, ἐν τῇ σαρκί μου τὸ ἀγαθόν, λέγων: τὴν ἀπὸ τῆς παραβάσεως διὰ τῆς ἐπιθυμίας εἰσοικισθεῖσαν εἰς ἡμᾶς ἁμαρτίαν βούλεται μηνύειν, ἧς δὴ καθάπερ βλαστήματα νέα οἱ φιλήδονοι περὶ ἡμᾶς ἀεὶ λογισμοὶ συνίστανται. δισσὰ γὰρ ἐν ἡμῖν λογισμῶν γένη· ~~τὸ μὲν ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας τῆς ἐμφωλευούσης ἐν~~ τῷ σώματι συνιστάμενον, ἥτις ἐξ ἐπινοίας (ὡς ἔφην) συνίστη τοῦ ὑλικοῦ πνεύματος· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ κατὰ τὴν ἐντολήν, ὃν ἔμφυτον ἐλάβομεν ἔχειν καὶ φυσικὸν νόμον, πρὸς τὸ καλὸν ἡμῶν ἐξεγείροντα τὸν λογισμόν. ὅθεν τῇ μὲν νομοθεσίᾳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν νοῦν συνηδόμεθα· τοῦτο γάρ ὁ ἔσω ἄνθρωπος: τῇ δὲ νομοθεσίᾳ τοῦ διαβόλου κατὰ τὴν ἐνοικοῦσαν ἐπιθυμίαν ἐν τῇ σαρκί. ὁ γὰρ ἀντιστρατευόμενος καὶ ἀντιπράσσων τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ, οἷον τῇ πρὸς τὸ ἀγαθὸν ὁρμῇ τοῦ νοός, αὐτός ἐστιν ὁ τὰς * ἐμπαθεῖς ἀναφύων ἀεὶ καὶ ὑλικὰς πρὸς ἀνομίας περισπασμούς. τρεῖς γὰρ νόμους ὑποτιθέμενος [ὁ] Παῦλος ἀναφανδὸν ἐνταῦθά μοι καταφαίνεται, ἕνα μὲν κατὰ τὸ ἔμφυτον ἐν ἡμῖν ἀγαθόν, ὃν καὶ νόμον σαφῶς ἐκάλεσε νοός: ἕνα δὲ τὸν ἐκ προσβολῆς συνιστάμενον νόμον τοῦ πονηροῦ, καὶ εἰς τὰς ἐμπαθεῖς ἐξέλκοντα πολλάκις φαντασίας τὴν ψυχήν, ὃν ἀντιστρατεύεσθαι τῷ νόμῳ τοῦ νοὸς ἔφη: καὶ τρίτον, τὸν κατὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐκ τῆς ἐπιθυμίας * σκιῤῥώσαντα ἐν τῇ σαρκί, ὃν ἁμαρτίας νόμον οἰκοῦντα ἐν τοῖς μέλεσιν ἐκάλεσεν. ᾧ ἐποχούμενος πολλάκις καθ' ἡμῶν ἐγκελεύεται πρὸς ἀδικίαν καὶ πράξεις συνελαύνων κακάς. φαίνεται γὰρ ὡς ἑαυτοῖς ἡμῖν τὸ μὲν βέλτιον, τὸ δὲ χεῖρον ὄν. καὶ ὅταν μέλλῃ τὸ βέλτιον φύσει τοῦ χείρονος ἐγκρατέστερον γενηθῆναι, φέρεται ὅλος πρὸς τὸ ἀγαθὸν ὁ νοῦς: ὅταν δὲ τὸ χεῖρον ἐπιβρίσῃ πλεονάσαν, ἄγεται πάλιν ἀντιστρόφως πρὸς λογισμοὺς χείρονας ὁ ἄνθρωπος. οὗ δὴ καὶ χάριν ὁ ἀπόστολος εὔχεται ῥυσθῆναι, θάνατον αὐτὸ καὶ ὄλεθρον ἡγούμενος. ὥσπερ δὴ καὶ ὁ προφήτης, ἀπὸ τῶν κρυφίων μου καθάρισόν με, λέγων. αὐτὰ οὖν τὰ ῥήματα τοῦτο συνιστῶσι.

* καλόν.
* ἀγαθόν.
* συῤῥέοντα.

συνήδο-

συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω, λέγοντος, ἄνθρωπον: βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἀντιστρατευόμενον τοῖς μέλεσί μου τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου, καὶ αἰχμαλωτίζοντά με τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας, τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσί μου. ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος, τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου; οὐ τὸ σῶμα θάνατον ἀποφαινόμενος, ἀλλὰ τὸν νόμον τῆς ἁμαρτίας τὸν ἐν τοῖς μέλεσι διὰ τῆς παραβάσεως ἐν ἡμῖν ἐμφωλεύοντα, καὶ πρὸς θάνατον ἀεὶ τῆς ἀδικίας τὴν ψυχὴν ἐμβαπτίζοντα. ἐπιφέρει γοῦν εὐθέως, ἅτε δὴ ἀπολυόμενος, ὁποίῳ θανάτῳ ἐγλίχετο ῥυσθῆναι, καὶ τίς αὐτὸν ὁ ῥυόμενος ἦν; χάρις δὲ τῷ Θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ. προσεκτέον δέ, εἰ τὸ σῶμα θάνατον τοῦτο, ὦ Ἀγλαοφῶν, ὡς ὑπειλήφατε, ἔλεγεν, οὐκ ἂν τὸν Χριστὸν, ὡς ῥυσάμενον αὐτὸν ὕστερον ἐκ τοῦ τοιούτου κακοῦ, παρελάμβανεν. ἐπεὶ τί παράδοξον ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ τῆς παρουσίας ἐσχηκὼς ἦν, τί δὲ καὶ ὁ ἀπόστολος ὅλως, ὡς διὰ τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ δεδυναμωμένος τοῦ θανάτου ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐλευθερωθῆναι, τοῦτο ἐφθέγγετο, ὁπότε πᾶσι καὶ πρὸ τοῦ τὸν Χριστὸν ἐλθεῖν εἰς τὸν κόσμον συνέβαινε θνήσκειν. ὥστε οὐ τὸ σῶμα τοῦτο, ὦ * Ἀλαοφῶν, θάνατον, ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν τὴν κατοικήσασαν διὰ τῆς ἐπιθυμίας ἐν τῷ σώματι, λέγει, ἧς ὁ Θεὸς αὐτὸν διὰ τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ ἐρρύσατο. ὁ γὰρ νόμος τῆς ζωῆς τοῦ πνεύματος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἠλευθέρωσεν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου: ὅπως ὁ ἐγείρας ἐκ νεκρῶν Ἰησοῦν διὰ τὸ ἐνοικοῦν αὐτοῦ πνεῦμα ἐν ὑμῖν ζωοποιήσῃ καὶ τὰ θνητὰ σώματα ἡμῶν, τῆς ἁμαρτίας τῆς ἐν τῷ σώματι κατακριθείσης * πρὸς ἀναίρεσιν· ἵνα τὸ δικαίωμα τοῦ κατὰ τὴν ἐντολὴν πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἡμᾶς ἑλκομένου φυσικοῦ νόμου φανερωθῇ ἐξαφθέν. τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦ ἐν ἡμῖν φυσικοῦ ἀγαθοῦ, ἐν ᾧ ἠσθένει ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ἡττώμενον τῆς ἐγκειμένης ἐν τῷ σώματι, ὁ Θεὸς * ἀνερρώσατο, πέμψας τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὴν ὁμοίαν τῆς σαρκὸς τῆς ἁμαρτίας σάρκα ἀνειληφότα· ἵνα τῆς ἁμαρτίας κατακριθείσης πρὸς ἀναίρεσιν, εἰς τὸ μηκέτι καρποφορῆσαι ἐν τῇ σαρκί, τὸ δικαίωμα τοῦ φυσικοῦ νόμου πληρωθῇ, πλεονάσαν τῇ ὑπακοῇ τοῖς μὴ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν [τῆς σαρκὸς περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν] τοῦ πνεύματος, καὶ τὴν τῆς ζωῆς ὑφήγησιν. ὁ γὰρ νόμος τοῦ πνεύματος ὁ δή ἐστι τὸ εὐαγγέλιον, ἕτερος ὢν τῶν προειρημένων νόμων, διὰ τοῦ κηρύγματος πρὸς ὑπακοὴν τεθεὶς καὶ ἄφεσιν ἁμαρτημάτων, ἠλευθέρωσεν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας [καὶ τοῦ θανάτου, νικήσας ἐκ παντὸς τὴν ἁμαρτίαν βασιλεύουσαν, τῆς σαρκός.

* Αγλαόφων

* εἰς

* ἀνεδέξατο.

METHOD. Rom. 7.

Condelector enim legi secundum interiorem hominem, video autem legem in membris meis contradicentem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius. Non corpus mortem appellans, sed legem peccati in membris per præuaricationem in nobis latitantem, & semper ad mortem peccati animam trahentem. Statim ergo infert, (vtique liberatus, à quali morte liberari cupiebat: quis autem illum liberauit:) Gratia Dei per IESVM Christum. Itaque, ô Aglaophon, animaduertendum, si hoc corpus, vt existimatis, mortem appellauit; non Christum quasi liberatorem suum à tali postea malo nominasset. Quid deinde Christi aduentus, singulare nobis attulisset; quid omnino Apostolus, veluti per Christi aduentum confirmatus, vt a morte per Deum liberaretur, hoc prædicaret? quando omnibus, etiam antequam Christus in mundum veniret, mori datum est, vt non hoc corpus, ô Alaophron mortem appellet, sed peccatum quod per concupiscentiam habitat in corpore, à qua ipsum Deus per aduentum Christi liberauit. Lex enim vitæ spiritus in Christo IESV liberauit nos à lege peccati & mortis: vt is qui IESVM ex mortuis excitauit, propter spiritum eius inhabitantem in nobis, viuificet mortalia corpora nostra, peccato in corpore ad abolitionem damnato, vt iustificatio naturalis legis secundum præceptum nos ad bonum trahentis accensa appareat. Nam infirmam partem naturalis boni, quæ victa a concupiscentia in corpore degente ægrotabat, sanauit Deus, mittens filium suum, qui similem carnem carni peccati assumsit, vt peccato ad internecionem profligato, ne repullularet in carne, & proprietas naturalis legis .·. impleretur in ijs qui non secundum concupiscentiam carnis, sed secundum desiderium & ductum spiritus ambulant. Lex enim spiritus vitæ, quod est Euangelium (quæ alia est ab ante dictis legibus, per prædicationem ad obedientiam & remissionem peccatorum posita) liberauit nos a lege peccati, & mortis, deuicto penitus peccato quod carni dominabatur. Plantas, ait [Methodius] nec à terra ali nec augeri. Dubitet, inquit, quispiam quomodo terra immutata in tantam arborum amplitudinem assumi [seu crescere] possit. Oportebat enim locum, in quo arbor excreuit, & circum iacente terra subductâ in ligni naturam excauari. Inanis ergo illorum talis de corporum fluxu consideratio. Quomodo enim vlla ratione terra per radices in truncos ingressa, & per venas in omnes earum ramos diffusa, in folia & fructus commutatur. Proceræ quidem arbores cedrus, vel pinus, vel abietes, & multas frondes & fructus quotannis ferunt.

Alaophron. Aglaophon.

.·. Obedientia excellent.

Ὅτι φησὶ μὴ ἐνδέχεσθαι αὐξάνειν ἀπὸ τῆς γῆς τὰ φυτά. λέγει γάρ, διαπορήσαι δ᾽ ἄν τις, πῶς εἰς τὸν ὄγκον ἀναλαμβάνεσθαι δύναται τῶν δένδρων ἡ γῆ μεταλλοιουμένη; ἐχρῆν γάρ, ἅτε τῆς ὑποκειμένης γῆς ἀναρπαζομένης ἀεὶ διὰ τῶν ῥιζῶν εἰς ὅλην τὴν ἕξιν τοῦ ξύλου τὸν τόπον, καθ᾽ ὃ τὸ δένδρον βεβλάστηκε, κοιλαίνεσθαι· ὥστε μάταιος αὐτῶν ὁ τοιοῦτος τῆς περὶ τὰ σώματα ῥύσεως ἀναλογισμός. πῶς γὰρ ὅλως ἡ γῆ διὰ τῶν ῥιζῶν εἰς τοὺς κορμοὺς τῶν φυτῶν εἰσδυομένη, καὶ διὰ τῶν πόρων εἰς πάντας αὐτῶν κατακερματιζομένη τοὺς κλάδους, εἰς φύλλα καὶ καρπὸν μεταβάλλεται]; ἀμέλει μηκυνόμενα τὰ δένδρα, κέδρος, ἢ πίτυς, ἢ ἐλάτη], καὶ πολλὴν * φέρουσι κατ᾽ ἔτος κόμην καὶ καρπὸν,

* al. φύτ.

METHOD. Licet enim videre, vt nihil subiectæ terræ in vastitatem quercus assumant. Oportebat enim, si verum sit, terram per radices ascendentem in lignum mutari, omnémque circum circa locum terræ cauari: quia quod aridum est non ita potest affluere vt humor semper affluit, cum proximus submouetur. Iam vero & ficus, similesq; stirpes inædium recessibus frequentes latæ, nihil omnino ex ædificio in se vertisse ∴ videntur. Ergo si multorum annorum fructus ex illis & folia quis colligeret, ingentem in domorum penetralibus terræ copiam ex illis factam videret. Vnde absurdissimum est existimare terram in fructuum vbertatem mutari, & folia consumi. quamuis per hanc omnia fiant. cum terræ sede, locoque vtuntur. Neque panis sine mola, loco, tempore & igne fit, & tamen nihil horum est aut fit panis, vti & in sexcentis idem est videre.

Lignescere.

∴ referuntur.

Hoc Pauli; *Scimus enim, quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, &c.* Origenistæ ad tollendam corporum resurrectionem aiunt tabernaculum accipi pro corpore, & cœlestem domum nulla manu factam, quæ illi spiritualia indumenta vocant. Hinc dicit S. Methodius, per terrestrem domum, breuem hanc vitam abusiuè intelligendam, & non hoc habitaculum. Si enim per terrestrem domum dissoluendam corpus nostrum ab eo intelligi putaris; quid habitaculum sit docete, cuius domus sit dissoluenda. Aliud enim est habitaculum, aliud habitaculi domus, & aliud nos, quorum est habitaculum. Si enim, inquit, terrestris domus nostra habitationis dissoluitur; quasi figuratè nos esse animas ostenderet, habitationem verò corpus, domum autẽ habitationis vsuram carnis in præsenti vita. Si ergo hæc corporis vita instar domus dissoluatur, habebimus in cœlo non manufactã inquit, quod hæc vita differẽtię causa manufacta propterea dicatur, eo quod omnis cultus & studia vitæ huius manibus administrentur & gerantur: Corpus enim, cum sit opus Dei manufactum non dicitur, eo quod non sit arte hominũ effectum. Si autem corpus propterea manufactum dixerint, quod à Deo sit effectum, tunc etiam animæ, & angeli, & ipsa in cælis indumenta manufacta dicentur. Omnia quippe hęc Dei sunt opera. Quæ est ergo domus manufacta? Hæc inquam breuis vita, ope humana sustentata seu condita, *In sudore* inquit *vultus tui vesceris pane tuo*: qua dissoluta illam immortalem non manufactam occupamus, quemadmodum Dominus ipse declarauit, cum dixit. *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, vt cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.* Quod enim ibi Dominus appellauit *tabernacula*; hic Apostolus vocat *indumenta*. Quod ibi *amicos iniquitatis*, hic Apostolus *domus* dissoluẽdas diuersorij seu *habitationis*. Quemadmodum ergo, cum dies vitæ nostræ præsentis defecerint, bona opera, animas nostras ad cõpẽsanda benefacta, quæ in vita iniquitatis possedimus,

2. Cor. 5.

Gen. 3.

Luc. 16.

ἰδεῖν [γάρ] ἐστιν, ὡς οὐδὲν τῆς ὑποκειμένης γῆς εἰς τὸν αὐτῆς ὄγκον τῆς δρυάδες καταναλίσκουσιν. ἐχρῆν γάρ, εἰ ἀληθὲς ἦν, διὰ τῶν ῥιζῶν ἀνερχομένην ἀποξυλοῦσθαι τὴν γῆν, ἅπαντα τὸν περὶ αὐτὰ τόπον τῆς γῆς κοιλαίνεσθαι, ὅτι μὴ ἐπιρρεῖν πέφυκε τὸ ξηρὸν, καθάπερ καὶ τὸ ὑγρὸν, ἀεὶ πρὸς τὸ κινούμενον. ἤδη δὲ καὶ συκαῖ, καὶ ἄλλα τοιαῦτα φυτὰ μυχμαίων ἐν οἰκοδομήμασι πολλάκις βλαστήσαντα, οὐδὲν εἰς ἑαυτὰ τῆς οἰκοδομῆς ὅλως ἰσορεῖται καταναλωκέναι. εἰ γοῦν ἐτῶν πολλῶν συλλογίσασθαί τις τὸν καρπὸν αὐτῶν καὶ τὰ φύλλα βουληθείη, κατίδοι ἂν πολλαπλασίονα τῆς ἐπὶ τῶν μυημείων γῆς τὸν ὄγκον αὐτῶν γεγενημένον. ὅθεν ἀτοπώτατον ἡγεῖσθαι, τὴν γῆν εἰς καρπῶν φορὰν μεταβαλλομένην, καὶ φύλλα καταναλίσκεσθαι, κἂν δι' αὐτῆς ἅπαντα * γίνωνται, ἕδρᾳ αὐτῇ * χρώμενοι καὶ τόπῳ. οὐδὲ γὰρ ἄρτος δίχα μύλου, καὶ τόπου, καὶ χρόνου, καὶ πυρὸς γίνεται· τὸ οὐδὲν ἐστιν ἢ γίνεται τούτων ὁ ἄρτος. καὶ ἐπὶ ἄλλων μυρίων ὡσαύτως.

* al. γίνεται.

* ἴσ. χρώμενα.

Ὅτι τὸ, οἴδαμεν γὰρ ὡς ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνους καταλυθῇ, καὶ ἑξῆς, οἱ ὠριγενιασταὶ εἰς ἀναίρεσιν τῆς τῶν σωμάτων ἀναστάσεως προβάλλονται, * σκῆνος τὸ σῶμα, τὸ ἀχειροποίητον ἐν οὐρανοῖς οἰκίαν τὰ παρ' αὐτῶν πνευματικὰ ἐνδύματα λέγοντες. διό φησιν ὁ ἅγιος Μεθόδιος, ἐπίγειον οἰκίαν τὴν ἐνταῦθα ~~βραχύβιον ζωὴν νοεῖσθαι χρῆναι καταχρηστικῶς, ἀλλ' οὐ~~ τὸ σκῆνος τοῦτο. εἰ γὰρ ἐπίγειον οἰκίαν ταλαιπωρουμένην τὸ σῶμα τίθεσθαι αὐτὸν νομίζετε: φράσατε τὸ σκῆνος τί ἐστιν, οὗ ἡ οἰκία καταλύεται; ἕτερον γὰρ τὸ σκῆνος, καὶ ἄλλο τοῦ σκήνους ἡ οἰκία, καὶ ἕτεροι ἡμεῖς, ὧν ἐστὶ τὸ σκῆνος, ἐὰν γὰρ ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία, φησὶ, τοῦ σκήνους καταλυθῇ· οἷον ἡμᾶς μὲν, τὰς ψυχὰς τροπικῶς δηλώσας, σκῆνος δὲ, τὸ σῶμα· οἰκίαν δὲ τοῦ σκήνους, τὴν κατὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν ἀπόλαυσιν τῆς σαρκὸς τροπικῶς. ἐὰν οὖν ἡ νῦν δὴ αὕτη [ἡ] τοῦ σώματος ζωὴ δίκην οἰκίας καταλυθῇ: ἕξομεν τὴν ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀχειροποίητον. ἀχειροποίητόν φησι, διὰ τὸ χειροποίητον ταύτην λέγεσθαι τὴν ζωὴν κατὰ αντιδιαστολὴν, * διὰ τὸ πάντα ἡμῶν τὰ κοσμήματα καὶ σπουδάσματα τοῦ βίου χερσὶ παλαμᾶσθαι ἀνθρώπων. τὸ γὰρ σῶμα, δημιούργημα ὑπάρχον θεοῦ, χειροποίητον οὐ λέγεται, ὅτι μὴ ἐπαλαμήθη τέχναις ἀνθρώπων. εἰ δὲ διότι ὑπὸ θεοῦ ἐδημιουργήθη, χειροποίητον αὐτὸ λέξουσι: χειροποίητοι ἄρα καὶ αἱ ψυχαὶ [τε] οἱ ἄγγελοι, καὶ τὰ ἐνδύματα αὐτῶν τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. θεοῦ γὰρ αὐτουργήματα καὶ ταῦτα. τίς οὖν ἐστιν ἡ χειροποίητος οἰκία; ἡ βραχύβιος, ὡς ἔφην, αὕτη ζωὴ, ἡ ἀπ' ἀνθρωπίνων χειρῶν θεραπευομένη. φάγῃ γάρ φησιν, ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου τὸν ἄρτον σου: ἧς καταλυθείσης, ἐκείνην τὴν ἀχειροποίητον ζωὴν ἕξομεν. καθάπερ καὶ ὁ κύριος εἰπὼν, ἐδήλωσε. ποιήσατε φίλους ἐκ τῆς ἀδικίας τοῦ μαμμωνᾶ: ἵνα ὅταν ἐκλίπητε, δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς. ὃ γὰρ ἐκεῖ σκηνὰς ὁ κύριος ἐκάλεσε, τοῦτο ἐνταῦθα ὁ ἀπόστολος ἐνδύματα: ὃ δὲ ἐκεῖ φίλους ἐκ τῆς ἀδικίας, ἐνταῦθα καταλυομένας ὁ ἀπόστολος οἰκίας. καθάπερ γοῦν ἐὰν ἐκλείψωσιν αἱ τῆς παρούσης ζωῆς ἡμῶν ἡμέραι, τὰ πρὸς ἀντίδοσιν τὰς ψυχὰς ἡμῶν ὑποδέξονται ἀγαθοεργήματα, ἃ ἀπὸ τῆς ἐν τῇ ἀδικίᾳ ζωῆς ἐκτησάμεθα,

* al. σκηνῆς.

2. Cor. 5.

* al. διὰ τὸ

Gen. 3.

Luc. 16.

πρὸς

* al. ὁ τῶν. τῷ τὸν κόσμον ἐν τῷ πονηρῷ κεῖσθαι· *ἔτι τῆς ζωῆς καταλυθείσης τῆς σκηνῆς, τῆς πρὸ τῆς ἀναστάσεως, ἕξομεν οἴκησιν [αἱ ψυχαί] παρὰ τῷ Θεῷ, ἕως ἂν ἀνακαινισθεῖσαν ἡμῖν καὶ μὴ πεσουμένην ἀναλάβωμεν τὴν οἰκίαν. ὅθεν καὶ στενάζομεν, μὴ θέλοντες τὸ σῶμα ἀπεκδύσασθαι, ἀλλ᾽ ἐπ᾽ αὐτῷ τὴν λοιπὴν ἐπενδύσασθαι ζωήν. τὸ γὰρ οἰκητήριον τὸ ἐξ οὐρανοῦ, ὃ ἐπενδύσασθαι ἐπιθυμοῦμεν, ἡ ἀθανασία ἐστίν. ἣν ἐὰν ἐπενδυσώμεθα, καταποθήσεται πᾶν τὸ ἐν αὐτῇ ὅλως ἀσθενὲς ὑπὸ τῆς ἀχράντου ζωῆς καταναλωθέν, καὶ θνητόν. διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν, οὐ διὰ εἴδους. τουτέστι, διὰ πίστεως γὰρ ἐπιβαίνομεν ἔτι, ἀμυδροτάτῳ λογισμῷ τὰ ἐκεῖ πράγματα κατοπτεύοντες, καὶ οὐ σαφῶς· ὥστε καὶ 2. Cor. 15. ὁρᾶν καὶ ἀπολαύειν καὶ ἐν αὐτοῖς εἶναι. τοῦτο δέ φημι ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα κληρονομῆσαι βασιλείαν Θεοῦ οὐ δύνανται, οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ. σάρκα φησὶν οὐ τὴν σάρκα αὐτὴν ἐδήλωσεν, ἀλλὰ τὴν ἄλογον πρὸς τὰς μαχλώσας τῆς ψυχῆς ὁρμὴν ἡδονάς. εἰπὼν [οὖν] ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν Θεοῦ κληρονομῆσαι οὐ δύνανται, ἐπεξηγήσατο, οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ. φθορὰ δὲ οὐκ αὐτό ἐστι τὸ φθειρόμενον, ἀλλὰ τὸ φθεῖρον. ἐπικρατήσαντος μὲν γὰρ τοῦ θανάτου, κλίνεται τὸ σῶμα εἰς φθοράν· ἐπιμένοντος δὲ ἔμπαλιν τῆς ζωῆς ἐν αὐτῷ, ἕστηκε μὴ καταφθειρόμενον. ὅθεν ἐπειδὴ μεθόριον τῆς ἀφθαρσίας ἐγενήθη καὶ τῆς φθορᾶς ἡ σάρξ, οὔτε οὖσα φθορὰ οὔτε ἀφθαρσία, ἐκρατήθη τε διὰ τὴν ἡδονὴν ὑπὸ τῆς φθορᾶς ποίημα τῆς ἀφθαρσίας καὶ κτῆμα ὑπάρχουσα· διὰ τοῦτο γέγονεν εἰς φθοράν. καὶ ἐπειδὴ συνεκρατήθη ὑπὸ τῆς φθορᾶς, καὶ θανάτῳ διὰ παιδείαν παρεδόθη· εἰς νῖκος αὐτὴν *τῇ φθορᾷ καθάπερ κληρονομίαν οὐ κατέλιπεν. ἀλλὰ πάλιν διὰ τῆς ἀναστάσεως νικήσας τὸν θάνατον, ἀπέδωκε τῇ ἀφθαρσίᾳ· ἵνα μὴ κληρονομήσῃ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν, ἀλλ᾽ ἡ ἀφθαρσία τὸ φθαρτόν. ἐπαναλέγεται γοῦν, δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι τὴν ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τὴν ἀθανασίαν· φθαρτὸν δὲ καὶ θνητὸν ἐνδυόμενον ἀθανασίαν καὶ ἀφθαρσίαν, τί ἂν ἕτερον εἴη παρὰ τὸ σπειρόμενον ἐν φθορᾷ, καὶ ἀνιστάμενον ἐν ἀφθαρσίᾳ; ἵνα, καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσωμεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου. ἡ γὰρ εἰκὼν τοῦ χοϊκοῦ, ἣν ἐφορέσαμεν, τὸ γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ ἐστίν, ἡ δὲ εἰκὼν τοῦ ἐπουρανίου, ἡ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις καὶ ἡ ἀφθαρσία. Ἰουστῖνος δὲ ὁ Νεαπολίτης, ἀνὴρ οὔτε τοῖς χρόνοις πόρρω ὢν τῶν ἀποστόλων, οὔτε τῇ ἀρετῇ, κληρονομεῖσθαι μὲν τὸ ἀποθνῆσκον, κληρονομεῖν δὲ *τὸ ζῶν, λέγει. καὶ ἀποθνήσκειν μὲν σάρκα, ζῆν δὲ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ὁπόταν δὴ σάρκα ὁ Παῦλος, καὶ αἷμα μὴ δύνασθαι τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ κληρονομῆσαι λέγῃ, οὐχ ὡς ἐκφαυλίζων φησὶ τῆς σαρκὸς τὴν παλιγγενεσίαν ἀποφαίνεται, ἀλλὰ διδάσκων, οὐ κληρονομεῖσθαι βασιλείαν Θεοῦ αἰώνιον ὑπάρχουσαν ζωὴν ὑπὸ τοῦ σώματος, ἀλλὰ τὸ σῶμα ὑπὸ τῆς ζωῆς. εἰ γὰρ ἐκληρονομεῖτο ἡ βασιλεία τοῦ Θεοῦ ὑπὸ τοῦ σώματος ζωὴ ὑπάρχουσα, συνέβαινεν ἂν τὴν ζωὴν ὑπὸ τῆς φθορᾶς καταπίνεσθαι. νῦν δὲ τὸ τεθνηκὸς ἡ ζωὴ κληρονομεῖ, ἵνα εἰς νῖκος καταποθῇ ὁ θάνατος ὑπὸ τῆς ζωῆς, καὶ τὸ φθαρτὸν τῆς ἀφθαρσίας κτῆμα ἀναφανῇ·

* ὡς ἐν φθορᾷ. M. M.

* ζωὴν

(eo quod mundus sit in maligno positus) recipient, ita breu. hac vita soluta, animæ ante resurrectionem habitationem habebunt apud Deum, donec instauratam & nunquam casurã recipiamus domum. Vnde & ingemiscimus, nolentes corpus hoc exuere, sed super ipsũ reliquam vitam induere. Illud enim domicilium cœleste, quod superinduere cupimus, est immortalitas; quam vbi induerimus, absorbebitur penitus a vita æterna consumtum, quicquid in illa infirmum & mortale. Per fidem enim ambulamus non per speciem, hoc est, per fidem adhuc progredimur, statum illic obscurissima consideratione contemplantes, & non aperte, vt videre, & frui, & esse in illo possimus. *Hoc autem dico fratres, quod caro & sanguis regnum Dei possidere non possint, neque corruptio incorruptionem hæreditabit.* Cum carnem vocat, non hanc carnem intellexit, sed irrationalem impetum contra lasciuas animæ voluptates. Cum ergo dicit, *quod caro & sanguis regnum Dei non possidebunt*, simul declarauit, quod neque corruptio hæreditabit incorruptionem. Corruptio autem non est id quod corrumpitur, sed quod corrumpit. Morte enim prædominante, corpus in corruptionem vergit, Vita autem in eo rursum manente, manet incorruptum. Quare cum inter confinia corruptionis & incorruptionis caro nata sit, nec sit corruptio nec incorruptio, victa est à corruptione, propter delectationem, incorruptionis opificium, quamuis esset in possessione [incorruptio.] Hinc [caro] nata est in corruptionem. Et postquam victa est à corruptione, & morti propter castigationem tradita, non reliquit illam corruptioni ad victoriam in hæreditatem, sed rursum victã per resurrectionem morte reddidit incorruptioni, vt ne corruptio incorruptionem in hæreditatem acciperet, sed potius incorruptio corruptibile [absorberet] Dicit enim: *Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale immortalitatem.* Corruptibile autem & mortale induere immortalitatem & corruptionem quid aliud sit, quam seminatum in corruptione, resurgens in incorruptione: *Vt sicut portauimus imaginem terreni, portemus & imaginem cœlestis.* Imago enim terreni, quam portauimus, illud est: *Terra es & in terram reuerteris.* Imago autem cœlestis est resurrectio ex mortuis, & incorruptio.

Iustinus vero Neapolitanus vir haud longè ab Apostolorum temporibus & virtutibus remotus; quod mortale est hæreditate accipi dicit, vitam verò hæreditatem accipere. Et carnem quidem mori, viuere vero regnum cœlorum. Quando verò Paulus, à sanguine regnum Dei possideri posse negat, nõ dicit hoc, vt carnis regenerationẽ videatur negare: sed vt doceat, non possideri regnum Dei, quod est vita æterna, à corpore, sed corpus à vita. Si enim regnũ Dei, quod est vita, à corpore possideretur, eueniret vt vita à corruptione absorberetur. nũc cõtra id quod mortuũ est, a vita possidetur, vt in victoria mors à vita absorbeatur, & corruptibile ab incorruptibili possideri videatur;

1. Ioan. 5. 19.

2. Cor. 5.

Hæc habitatio quæ de cœlo, quam.

1. Cor. 15.

συναφθεῖσα lego.

1. Cor. 15.

Gen. 3.

1. Cor. 15. 50.

METHOD.

liberum tamen à morte & peccato factum; sed vt seruiat & ministret immortalitati, vt corpus sit incorruptionis, non incorruptio corporis.

1. Thess. 4. *Quod mortui in Christo resurgent primum, deinde nos qui viuimus.* De hoc ita censet S. Methodius. Hoc est: [inquit] Ipsa nostra hæc corpora. Nos enim qui viuimus, animæ sumus, qui excitata è terra corpora mortua accipimus, vt in occursum Domini simul cum ipsis rapti gloriosè celebremus illi festum Resurrectionis, pro quibus æterna nobis tabernacula non interitura aut soluenda accepimus.

Salicem torrentes vt fert. Leu. 23. Iob. 40. Vidi, inquit, in Olympo monte Lyciæ ignem sponte sua in montis cacumine ex imo terræ enascentem, iuxta quem stirps, pyragnus [nomine] existit adeo florida, virens, & opaca, vt è fonte potius nata videatur. Quam igitur ob causam cum naturæ corruptibiles sint, & corpora ab igne consumantur, hæc sola stirps non solum non exuritur, sed magis etiam efflorescit, quamuis naturâ facile exuri possit, præsertim ad ipsius radices igne eructante? Ramos ergo ex circum iacentis siluæ arboribus, in ignem illic erumpentem conieci, qui subito flammis correpti in cinerem redacti sunt. Quid ergo sibi vult hoc miraculum? signum & indicium futuri diei Deus hoc exhibuit, vti sciamus, flāmis olim omnia absumpturis corpora quæ in puritate & iustitia vitam transegere, per ignem non secus ac frigidam aquam transitura. (In igne versatura.) Vide, inquit, vtrum non B. Ioannes cum dicit, *Dedit mare mortuos suos, qui in eo erant: & mors & infernus dederunt mortuos suos, qui in ipsis erant:* (Apoc. 20.) partes ab elementis redditas ad vniuscuiusque reparationem, ostenderit? Mare quidem [constat] esse naturam humidam, infernum autem, aërem ab obscuritate, quod non videatur, quemadmodum Origenes explicat, mortem item esse terrā, eo quod mortuus in ea reponatur. (Psal. 21. 16.) Vnde & puluis est appellata mors in psalmis, Christo dicente *se in puluerem mortis deductum esse.*

Ait [Methodius.] Quicquid ex puro aëre & puro igne componitur, & angelicis naturis consubstantiale est, illud non potest habere terræ & aquæ qualitatem, quia necessario ipsum esset terrestre. Tale autem & ex hisce [aëre & igne] resurrecturum corpus fingit Origenes, quod spirituale appellauit.

Atqui, inquit, quæ species erit resurgentis, si forma hæc humana, velut inutilis ipsi, extinguatur, quæ ex omnibus in animalia cadentibus formis est amabilior, qua Numen ipsum vtitur, quemadmodum Sapiētiss. Paulus explanat. *Vir quidem non debet velare caput suum, quoniam imago & gloria Dei est,* (1. Cor. 11.) ad quod rationalia quoque angelorum corpora sunt exornata. Eritne ergo [∴ forma] circularis, aut angularis, aut cubica, aut pyramidalis? (∴ Corporis resurgentis.) variæ enim sunt figurarum species: sed hoc est impossibile. Ecqua hæc sors esset, formam Deo similem (similem enim animam esse corpori ipse quoque fatetur) velut deteriorem abiici, & [corpus] sine pedibus manibusque resurgere?

ἀλλὰ δεκτικὸν μὲν θανάτου καὶ ἁμαρτίας γεγενημένον, δοῦλον δὲ καὶ ὑπήκοον ἀθανασίας· ὅπως τῆς ἀφθαρσίας τὸ σῶμα ᾖ, καὶ μὴ τοῦ σώματος ἡ ἀφθαρσία.

Ὅτι δὲ οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον, ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες ὁ ἅγιος Μεθόδιος [οὕτω] φησί· τουτέστιν, αὐτὰ ἡμῶν ταῦτα τὰ σώματα· ἡμεῖς γὰρ οἱ ζῶντες, αἱ ψυχαί ἐσμεν, οἱ ἀπολαμβάνοντες *ἐγερθέντες ἐκ τῆς γῆς τοὺς νεκρούς (*al. ἐγερθέντας)· ἵνα εἰς ἀπάντησιν ἅμα αὐτοῖς ἁρπαγέντες τοῦ κυρίου, ἐνδόξως ἑορτάσωμεν αὐτῷ τὴν φαιδρὰν τῆς ἀναστάσεως ἑορτήν, ἀνθ' ὧν αἰωνίους ἡμῶν τὰς σκηνὰς οὐκέτι τεθνηξομένας ἢ λυθησομένας ἀπειλήφαμεν.

Ὅτι φησὶν ἐθεασάμην ἐν Ὀλύμπῳ ἐγὼ (ὄρος δέ ἐστιν ὁ Ὄλυμπος τῆς Λυκίας) πῦρ αὐτομάτως κατὰ τὴν ἀκρώρειαν τοῦ ὄρους κάτωθεν ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδόμενον, περὶ ὃ πύραγνος φυτόν ἐστιν, οὕτω μὲν εὐθαλὲς καὶ χλοερόν, οὕτω δὲ εὔσκιον, ὡς ὑπὸ πηγῆς μᾶλλον αὐτὸ βεβλαστηκέναι. δι' ἣν τίνα οὖν αἰτίαν, εἰ φύσεις εἰσὶ φθαρτῶν, καὶ ὑπὸ πυρὸς καταναλουμένων σωμάτων, οὐ μόνον οὐ καταφλέγεται τὸ φυτὸν τοῦτο, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἀκμαιότερον ὑπάρχει, εἰ τῇ φύσει ἐστὶν εὔκαυστον, καὶ ταῦτα περὶ αὐτὰς αὐτοῦ τὰς ῥίζας [τοῦ πυρὸς] ἐκτυφωμένου; κλάδους γοῦν ἐγὼ δένδρων ἐκ τῆς παρακειμένης ὕλης ἐπέρριψα, καθ' ὃν αὖ ἐρεύγεται τὸ πῦρ τόπον, καὶ εὐθέως εἰς φλόγα ἀρθέντες, ἐτεφρώθησαν. τί οὖν βούλεται τὸ παράδοξον; δεῖγμα τοῦτο τῆς μελλούσης ὁ θεὸς ἡμέρας καὶ προοίμιον ἔθετο· ἵνα γινώσκωμεν, ὅτι πάντων πυρὶ κατομβρουμένων, τὰ ἐν ἁγνείᾳ σώματα διαζήσαντα καὶ δικαιοσύνῃ, καθάπερ ψυχρῷ ὕδατι τῷ πυρὶ ἐπιβήσονται.

Ὅτι φησίν, ἐπίστησον δὲ μή ποτε καὶ ὁ μακάριος Ἰωάννης, ἔδωκεν ἡ θάλασσα τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτῇ, λέγων. καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾅδης ἔδωκαν τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτοῖς· τὰ ἀπὸ τῶν στοιχείων ἀναδιδόμενα πρὸς ἀποκατάστασιν ἑκάστου μέρη ἐδήλωσε· τὴν μὲν γὰρ θάλασσαν εἶναι τὴν ὑγρὰν οὐσίαν, ᾅδην δὲ τὸν ἀέρα, παρὰ τὸ ἀειδὲς διὰ τὸ μὴ ὁρᾶσθαι, καθάπερ ἐλέχθη καὶ Ὠριγένει· καὶ θάνατον τὴν γῆν, παρὰ τὸ ἐν αὐτῇ κλίνεσθαι τὸν θνήσκοντα· ὅθεν καὶ χοῦς ἐκλήθη *θανάτου ἐν ψαλμοῖς, εἰς χοῦν θανάτου κατῆχθαι εἰρηκότος Χριστοῦ. (*[illegible]) Ὅτι φησὶ πᾶν γὰρ τὸ ἐκ καθαροῦ ἀέρος καὶ καθαροῦ πυρὸς συνιστάμενον σύγκριμα, καὶ τοῖς ἀγγελικοῖς ὁμοούσιον ὑπάρχον, οὐ δύναται γῆς ἔχειν ποιότητα καὶ ὕδατος· ἐπεὶ συμβήσεται γεῶδες αὐτὸ εἶναι. τοιοῦτον καὶ ἐκ τούτων τὸ ἀναστῆναι μέλλον σῶμα ἀνθρώπου Ὠριγένης ἐφαντάζετο, ὃ πνευματικὸν ἔφησεν. Ὅτι, φησὶ τὸ ποδαπὸν ἄρα *ἐστὶ καὶ σχῆμα τὸ ἀνιστάμενον (*al. [illegible]), εἰ ὅλως τὸ ἀνθρωποειδὲς τοῦτο, ὡς ἄχρηστον ὂν κατ' αὐτόν, ἐξαφανίζεται· ὃ πάντων ἐστὶ τῶν εἰς ζῶα συγκεκριμένων σχημάτων ἐρασμιώτερον· ᾧ καὶ τὸ θεῖον χρῆται εἰκόνι, καθάπερ καὶ ὁ σοφώτατος Παῦλος δηλοῖ· ἀνὴρ μὲν γὰρ οὐκ ὀφείλει κατακαλύπτεσθαι τὴν κεφαλήν, εἰκὼν καὶ δόξα θεοῦ ὑπάρχων, εἰς ὃ καὶ τὰ νοερὰ τῶν ἀγγέλων σώματα διεκοσμήθησαν· ἆρα κυκλοτερὲς ἢ πολυγώνιον ἢ κυβικὸν ἢ πυραμοειδές; πλεῖσται γὰρ τῶν σχημάτων αἱ παραλλαγαί. ἀλλὰ τοῦτο ἀμήχανον. οὐκοῦν τίς ἡ ἀποκλήρωσις, τὸ μὲν θεοείκελον σχῆμα (ὁμολογεῖ γὰρ καὶ αὐτὸς ὁμοειδῆ εἶναι τὴν ψυχὴν τῷ σώματι) ἀπαγορεύεσθαι ὡς ἀτελέστερον· ἄπουν δὲ καὶ ἄχειρον ἀνίστασθαι;

Ὅτι φησὶν ὁ μετασχηματισμὸς, ἡ εἰς τὸ ἀπαθὲς καὶ ἔνδοξόν ἐστιν ἀποκατάστασις· νῦν μὲν γὰρ [τὸ] σῶμα ἐπιθυμίας ἐστὶ καὶ ταπεινώσεως. διὸ καὶ Δανιὴλ, ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν,* ἤκουε, τότε δὲ μετασχηματισθήσεται εἰς σῶμα ἀπαθές· οὐ τῇ ἐξαλλαγῇ τῆς διακοσμήσεως τῶν μελῶν, ἀλλὰ τῷ μὴ ἐπιθυμεῖν τῶν ὑλικῶν ἡδονῶν. Ὅτι φησὶν ἐξελέγχων τὸν Ὠριγένην· βούλεται τοίνυν ὁ Ὠριγένης τὴν μὲν αὐτὴν σάρκα μὴ ἀποκαθίστασθαι τῇ ψυχῇ, τὴν δὲ ποίαν ἑκάστου μορφὴν, κατὰ τὸ εἶδος τὸ τὴν σάρκα καὶ νῦν χαρακτηρίζον, ἐν ἑτέρῳ πνευματικῷ ἐντετυπωμένην ἀναστήσεσθαι σώματι· ἵνα ἕκαστος πάλιν ὁ αὐτὸς φαίνηται κατὰ τὴν μορφήν. καὶ τοῦτο εἶναι τὴν ἐπαγγελλομένην ἀνάστασιν. ῥευστοῦ γάρ φησιν ὑπάρχοντος τοῦ ὑλικοῦ σώματος, καὶ μηδέποτε μένοντος ἐφ᾽ ἑαυτοῦ· ἀλλὰ ἀπογινομένου καὶ ἐπιγινομένου περὶ τὸ εἶδος τὸ χαρακτηρίζον τὴν μορφὴν, ὑφ᾽ οὗ καὶ συγκρατεῖται τὸ σχῆμα: ἀνάγκη δὴ τὴν ἀνάστασιν ἐπὶ μόνου εἴδους ἔσεσθαι. εἶτα μετ᾽ ὀλίγον φησὶν, Οὐκοῦν, ὦ Ὠριγένες, εἰ ἐπὶ τοῦ εἴδους μόνον προσδοκᾶσθαι διϊσχυρίζῃ τὴν ἀνάστασιν ἐν πνευματικῷ μετατιθεμένου σώματι, ἀπόδειξίν τε δοκιμωτάτην τὴν κατὰ τὸν Ἠλίαν ἡμῖν ὀπτασίαν καὶ Μωσέα παρέχεις. ὥσπερ ἐκεῖνοι, φάμενος, μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ βίου ἔξοδον ὤφθησαν οὐχ ἕτερον, παρ᾽* ὃ εἶχον, εἶδος ἐξ ἀρχῆς διασώζοντες, κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ἡ πάντων* ἔσται ἀνάστασις, ὁ Μωσῆς δὲ καὶ Ἠλίας πρὸ τοῦ τὸν Χριστὸν παθεῖν καὶ ἀναστῆναι, ἤδη τὸ εἶδος τοῦτο ὃ φὴς ἔχοντες ἀνέστησαν καὶ ὤφθησαν. πῶς δ᾽ ἔτι ὁ Χριστὸς πρωτότοκος ἐκ τῶν νεκρῶν ὑπὸ τῶν προφητῶν καὶ τῶν ἀποστόλων ᾄδεται; εἰ γὰρ πρωτότοκος τῶν νεκρῶν Χριστὸς εἶναι πεπίστευται, πρωτότοκος δέ ἐστι τῶν νεκρῶν ὁ πρὸ πάντων ἀναστάς· ὁ δὲ Μωσῆς ἤδη καὶ πρὸ τοῦ τὸν Χριστὸν παθεῖν, ἔχων τὸ εἶδος τοῦτο ἐφάνη τοῖς ἀποστόλοις, περὶ οὗ πληροῦσθαι φὴς αὐτὸς τὴν ἀνάστασιν: οὐκ ἄρα τοῦ εἴδους, χωρὶς τῆς σαρκὸς, ἐστὶν ἡ ἀνάστασις. ἤτοι γὰρ τοῦ εἴδους ἐστὶν * ὥσπερ ἰσχυρίζῃ μόνου ἡ ἀνάστασις, καὶ οὐ δύναται ἔτι πρωτότοκος εἶναι ὁ Χριστὸς τῶν νεκρῶν τῶν πρὸ αὐτοῦ ἐχουσῶν τοῦτο μετὰ τὴν τελευτὴν τὸ εἶδος πεφηνέναι ψυχάς: ἢ πρωτότοκος ἀληθῶς ὥσπερ ἐστὶ, καὶ ἀδυνατον ὅλως ἠξιῶσθαι πρὸ αὐτοῦ τινὰς τῆς εἰς τὸ μὴ αὖθις ἀποθανεῖν ἀναστάσεως. εἰ δὲ ἀνέστη οὐδεὶς πρὸ αὐτοῦ, οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Μωϋσέα καὶ τὸν Ἠλίαν σάρκας μὲν ἔχοντες τοῖς ἀποστόλοις οὐκ ὤφθησαν, μόνον δὲ τὸ εἶδος: ἡ ἄρα ἀνάστασις ἐπὶ τῆς σαρκὸς ἐμφανῶς δηλοῦται. καὶ γὰρ ἀτοπώτατον ἐπὶ μόνου τοῦ εἴδους τὴν ἀνάστασιν διορίζεσθαι, ὁπότε αἱ ψυχαὶ καὶ μετὰ τὴν σαρκῶν ἔξοδον οὐδέποτε φαίνονται τὸ εἶδος, ὅ φησιν, ἀνίστασθαι ἀποτιθέμεναι. εἰ δὲ συμπαρίσταται αὐταῖς τοῦτο ἀναφαίρετον, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῇ Μωσέως καὶ Ἠλιοῦ ψυχῇ, καὶ οὔτε φθείρεται, κατὰ σὲ, οὔτε ἀπόλλυται, σὺν αὐταῖς πανταχοῦ συμπαρόν: οὐκ ἄρα τὸ εἶδος ἀνίσταται, ὃ μηδέποτε πέπτωκεν. ἐὰν δή τις δυσχεράνας καὶ πῶς δὴ ἀποκριθῇ εἰ μηδεὶς ἀνέστη πρὸ τοῦ κατελθεῖν εἰς τὸν ᾅδην τὸν Χριστὸν, ἀναστάντες ἤδη τινὲς ἱστορήθησαν πρὸ αὐτοῦ· ἐν οἷς τῆς Σαρεφθηνῆς χήρας ὁ υἱὸς, καὶ τῆς Σωμανίτιδος, καὶ ὁ Λάζαρος·

* al. [illegible]
* al. ὃ.
* al. τῶν ἀναστάσεων
* al. ἰσχυρίζῃ.

METHOD.

Transformatio, inquit, est ad immortalitatem & gloriam transmutatio. Nunc enim corpus est in desiderio & humilitate. Vnde Daniel *vir desideriorum* est appellatus. Tunc autem transfigurabitur in corpus impassibile, nō mutato in deterius ornatu membrorum, sed extinctā corporalium voluptatum concupiscentiā. Coarguens dein Origenem ait; Origenes igitur vult non eandem carnem cum anima coniunctum iri; sed qualem nunc singulorum formam, secundum speciem corpus carni imprimit, [talem sed] in alio corpore spirituali impressam resurrecturam, vt vnusquisque rursum idem videatur secundum formam; & hanc esse promissam nobis resurrectionem. Cum enim, inquit, corpus materiale fluxum sit, & in seipso nequaquam persistat, sed deficiat & crescat secundum figuram, quæ formam exprimit, sub qua [specie] continetur & figura, necesse est, vt resurrectio in sola specie fiat. Deinde post pauca dicit: Si igitur ô Origenes, resurrectionem in sola specie in spirituale corpus mutatā, expectandam contendis, & visionem Eliæ & Moysis nobis pro certissima demonstratione exhibes: quemadmodum illi, inquis, post mortem non aliā, quam viuentes olim habebant, species apparuerunt: ita & nos omnes resurgemus: Moyses autem & Elias ante Christi passionem & resurrectionem, formam hanc, quam ais, habentes resurrexerunt & apparuerunt. Quomodo ergo Christus [ô Origenes] primogenitus mortuorum à Prophetis & Apostolis celebratur; si enim primogenitus mortuorum Christus esse creditus est, primogenitus verò is est, qui ante omnes ex mortuis resurrexit: Moyses autem iam ante Christi passionem hanc habens formam Apostolis apparuit, secundum quam impleri ais resurrectionem; atqui non formæ sine carne est resurrectio: aut enim solius formæ est resurrectio, vt doces; & [hac ratione Christus] non potest esse amplius primogenitus mortuorum, eo quod animæ post mortem secundum formam ante Christum hoc habuerint vt apparerent: an reuera, primogenitus est, vt est; & impossibile est prorsus vt aliqui ante illum dignati fuerint ea resurrectione vt non amplius morerentur. Si autem nemo ante illum surrexit: Moyses autem & Elias non in corpore, sed tantum per formam Apostolis apparuerunt; profectò Resurrectio manifestè in carne [futura esse] declaratur. Absurdissimum enim est resurrectionem sola forma definire, quando animæ post exitum à corporibus nunquam apparent secundum formam, quod ad resurrectionem sint repositæ. Si autem aderit illis hoc quod ab illis nunquam auferetur, quemadmodum in Moysi & Eliæ anima adfuit; neque corrumpitur secundum te, neque perit, semper præsens cum illis, non forma profectò resurgit, quæ nunquam cecidit. Quod si quis indignatus dicat, si nemo resurrexit antequam Christus descenderet ad inferos, quomodo memorantur quidam ante illum surrexisse, inter quos viduæ Sareptanæ filius, & Sunamitidis filius, itemque Lazarus?

Dan. 9. 23.

METHOD. Respondendum, hos resurrexisse vt iterum morerentur: Nos autem de iis pronunciamus, qui post resurrectionem nunquam amplius sunt morituri. Quod si de Eliæ anima dubius dixeris, quasi scripturis affirmantibus illum in carne assumptum esse, nos doceamus illum Apostolis absque carne apparuisse: Respondendum, quod etsi diceremus illum Apostolis in carne apparuisse, illud tamen pro nobis magis faceret. Ostenderetur enim propterea quoque corpus nostrum immortalitatis esse capax, quemadmodum ostensum est in Enoch translato. Si enim incorruptionis capax non esset, haud potuisset tanto tempore sine labe corruptionis permanere. Ergo cum corpore apparuit, erat ille quidem moriturus, sed nondum adhuc surrexerat. Et hæc vt demus Origeni, qui formam secundum eadem lineamenta post mortem à corpore seiunctam, animæ reddi dicit, quod nulla prorsus ratione fieri potest, eo quod forma carnis prius in alterationibus corrumpatur, quemadmodum & figura fusæ statuæ ante totius operis solutionem, qualitas enim à materia secundum hypostasin separatur quidem à fusa statua, forma in ære deleta, sed quæ non amplius secundum substantiam subsistat. Quia verò forma à carne in morte recedere dicitur, age quomodo recedat videamus. Separari aliquid ab aliquo dicitur aut facto & subsistentia; aut cogitatione; aut facto quidem seu operatione, sed non hypostasi: Vt si quis triticum & hordeum mixta inter se secernat. quatenus enim secundum motum secernitur, operatio dicitur. quatenus verò secreta per se subsistunt; hypostasi diuisa dicuntur. Cogitatione verò seu ratione, quando materiam à qualitatibus distinguimus, & qualitates à materia. Operatione tantum & non hypostasi, quum separatum aliquid ab aliquo non amplius fuerit, substantiæ hypostasin non habens. Intelligat autem quispiam hoc etiam in rebus mechanicis, quomodo se habeat, si statuam videat, aut equum ex ære fusum. Hæc enim contemplatus videbit naturalem formam in his mutari, & in aliam figuram mutata transformari, à qua prior forma naturalis deletur. Etenim si quis signa in hominis aut equi figuram effigiata colliquefaciat; figuræ formam videbit extinctam, materiam manere. Itaque absurdum est affirmare formam quidem nequaquam corruptam resurgere, corpus autem, in quo forma descripta est corrumpi. Atqui sanè inquit: in spirituale transferetur corpus. Ergo fateri necesse est eandem propriè formam primam non resurgere, eo quod simul mutata & corporea sit cum corpore. Etsi enim in spirituale corpus translata sit: ipsa tamen eadem non erit primum propriè subiectum, [quod ante fuit] sed quædam illius in subtili corpore transformata similitudo. Si autem non eadem forma, neque idem corpus resurgit, sed aliud pro alio, simile enim alterum simile sibi est; Illud ipsum, ad cuius exemplum factum est, fieri non potest.

Formam ait esse id, quod in figura formæ vniuscuiusque, membrorum identitatem exhibet.

λεκτέον, ἀλλ' οὗτοι εἰς τὸ καὶ αὖθις ἀποθανεῖν ἀνέστησαν· ἡμεῖς δὲ περὶ τῶν μηκέτι μετὰ τὴν ἔγερσιν διοριζόμεθα τεθνηξομένων. ἐὰν δὲ καὶ περὶ τῆς ψυχῆς διαπορήσας φράσῃ τοῦ Ἠλίου, ὡς τῶν μὲν γραφῶν ἀνειλῆφθαι αὐτὸν λεγουσῶν ἐν σαρκί, ἡμῶν δὲ ἀσώματον σαρκὸς τοῖς ἀποστόλοις ὦφθαι φασκόντων· λεκτέον, ὅτι καὶ μὴν μᾶλλον τὸ λέγειν αὐτὸν ὦφθαι τοῖς ἀποστόλοις ἐν σαρκί, πρὸς ἡμῶν ἐστι. δείκνυται γὰρ καὶ διὰ τοῦτο ἀφθαρσίας ἡμῶν ὑπάρχον τὸ σῶμα δεκτικόν, καθάπερ ἐδείχθη καὶ ἐπὶ τοῦ Ἐνὼχ μετατεθειμένου. εἰ μὴ γὰρ ἀφθαρσίαν ἠδύνατο δέξασθαι, οὐκ ἂν οὐδὲ διέμεινεν ἐν ἀπαθείᾳ τοσούτῳ χρόνῳ. εἰ τοίνυν ὤφθη μετὰ τοῦ σώματος, καὶ ἦν τελευτήσας μέν, ἀναστὰς δὲ ἤδη ἐκ νεκρῶν οὔπω. καὶ ταῦτα μὲν δὴ συγχωρήσαιμεν τῷ Ὠριγένει καθ' ἑαυτὸ τὸ εἶδος λέγοντι μετὰ τὴν τελευτὴν ἀποζευγνύμενον ἀπὸ τοῦ σώματος τῇ ψυχῇ δίδοσθαι, ὅπερ ἐστὶν ἁπάντων ἀδύνατον, τῷ προαπόλλυσθαι τὸ εἶδος τῆς σαρκὸς ἐν ταῖς ἀλλοιώσεσι, καθάπερ καὶ τὸ σχῆμα τοῦ συγχωνευομένου ἀνδριάντος πρὸ τῆς διαλύσεως τῆς ὅλης, ὅτι μὴ δύναται χωρίζεσθαι καθ' ὑπόστασιν ἀπὸ τῆς ὕλης ἡ ποιότης. χωρίζεται μὲν γὰρ [ἀπὸ] τοῦ ἀνδριάντος χωνευθέντος ἡ περὶ τὴν χαλκὴν μορφὴ ἀφανιζομένη, οὐ μὴν ὑφεστῶσα ἔτι κατ' οὐσίαν. ἐπεὶ δὲ λέγεται ἐν τῷ θανάτῳ τὸ εἶδος χωρίζεσθαι ἀπὸ τῆς σαρκός· φέρε τὸ χωριζόμενον ποσαχῶς λέγεται χωρίζεσθαι, ἐπισκεψώμεθα. λέγεται τοίνυν χωρίζεσθαί τι ἀπό τινος ἢ ἐνεργείᾳ καὶ ὑποστάσει, ἢ ἐπινοίᾳ· ἢ ἐνεργείᾳ μέν, οὐ μὴν καὶ ὑποστάσει. ὡς εἰ πυρούς τις καὶ κριθὰς μεμιγμένα χωρίσειεν ἀπ' ἀλλήλων· ᾗ μὲν γὰρ κατὰ κίνησιν χωρίζεται, ἐνεργείᾳ λέγεται· ᾗ δὲ χωρισθέντα ὑφεστήκασιν, ὑποστάσει λέγεται κεχωρίσθαι. ἐπινοίᾳ δέ, ὅταν τὴν ὕλην ἀπὸ τῶν ποιοτήτων χωρίζωμεν, καὶ τὰς ποιότητας ἀπὸ τῆς ὕλης. ἐνεργείᾳ δέ, οὐ μὴν καὶ ὑποστάσει, ὅταν χωρισθέν τι ἀπό τινος μηκέτι ὑπάρχοι, ὑπόστασιν οὐσίας οὐκ ἔχον. γνοίη δ' ἄν τις καὶ ἐν τοῖς χειροτεχνήμασιν ὡς ἔχει ἀνδριάντα ἰδὼν ἢ ἵππον χαλκοῦν. ταῦτα γὰρ λογιζόμενος, ὄψεται τὴν ἔμφυτον μορφὴν διαλλάττοντα· εἰς δὲ ἑτέραν ὄψιν *μεθιστάμενα ὑφ' ἧς τὸ ξυγχεόμενον εἶδος ἀφανίζεται. εἰ γάρ τις τὰ ἔργα τὰ σχηματιζόμενα εἰς εἶδος ἀνθρώπου ἢ ἵππου συντήκοι, εὑρήσει τὸ μὲν τοῦ σχήματος εἶδος ἀφανιζόμενον, αὐτὴν δὲ τὴν ὕλην μένουσαν. ὥστε ἀσύστατον τὸ λέγειν, τὸ μὲν εἶδος ἀνίστασθαι ἠμαυρωμένον μηδέν, τὸ δὲ σῶμα, ἐν ᾧ ἦν τὸ εἶδος ἐντετυπωμένον, διαφθείρεσθαι. ἀλλὰ καί φησιν, ἐν πνευματικῷ γὰρ μετατεθήσεται σώματι· οὐκοῦν ἀνάγκη τὸ μὲν εἶδος ἰδίως ὁμολογεῖν αὐτὸ τὸ πρῶτον μὴ ἀνίστασθαι, τῷ συναλλοιοῦσθαι αὐτὸ συμφθεῖρον τῇ σαρκί. κἂν γὰρ ἐν πνευματικῷ μεταπλασθῇ σώματι, αὐτὸ μὲν ἰδίως τὸ πρῶτον ὑποκείμενον ἐκεῖνο οὐκ ἔσται, ὁμοιότης δέ τις ἐκείνου καὶ λεπτομερεῖ μεταπεπλασμένη σώματι. εἰ δὲ μήτε τὸ εἶδος τὸ αὐτό, μήτε τὸ σῶμα ἀνίσταται, ἀλλ' ἕτερον ἀντὶ τοῦ προτέρου· τὸ γὰρ ὅμοιον ἕτερον τοῦ ἑαυτοῦ ὁμοίου ὄν· *αὐτὸ ἐκεῖνο τὸ πρῶτον, πρὸς ὃ ἐγένετο, εἶναι οὐ δύναται.

Ὅτι εἶδός φησιν εἶναι τὸ τὴν ταυτότητα τῶν μελῶν ἐν τῷ χαρακτῆρι τῆς μορφῆς ἑκάστου ἐμφαῖνον.

* al. [illegible]

* al. αὐτοῦ

Ὅτι

Ὅτι τὸ ῥητὸν τοῦ προφήτου Ἰεζεκιὴλ περὶ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν ῥητὸν εἰρημένον τοῦ Ὠριγένους ἀλληγοροῦντος, καὶ εἰς τὴν τῶν εἰς Βαβυλῶνα αἰχμαλωτισθέντων Ἰσραηλιτῶν ἐπάνοδον ἐκβιαζομένου εἰρῆσθαι, ἐξελέγχων μετὰ πολλὰ ὁ ἅγιος, καὶ τοῦτό φησιν· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ αὐτοὶ πρὸς ἐλευθερίαν ἀνεσφήλαντο καθαράν, οὐδὲ τῶν ἐχθρῶν κατακρατήσαντες ἐξουσιαστικώτερον κατῴκισαν τὴν Ἱερουσαλήμ. εἴργοντο γοῦν * ὑπὸ τῶν ἀλλοεθνῶν πολλάκις οἰκοδομῆσαι θελήσαντες μᾶλλον· ὅθεν καὶ ἐν μʹ αὐτὸν καὶ ἓξ ἔτεσι μόλις ἠδυνήθησαν δείμασθαι, τοῦ Σολομῶντος ἐν ἑπταετεῖ χρόνῳ ἐκ θεμελίων αὐτὸν συμπληρώσαντος. καὶ τί χρὴ λέγειν; ἀπὸ γὰρ δὴ Ναβουχοδονόσορ, καὶ τῶν μετ᾽ αὐτὸν Βαβυλῶνος βασιλευσάντων, ἄχρι τῆς Περσῶν ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους καθόδου, τῆς τε Ἀλεξάνδρου ἡγεμονίας, καὶ τοῦ Ῥωμαίων τοῦ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους συρραγέντος πολέμου, ἑξάκις κατεσκάφησαν ὑπὸ τῶν πολεμίων τὰ Ἱεροσόλυμα. καὶ τοῦτο * Ἰώσηππος ἱστορεῖ λέγων, ἔτει δευτέρῳ τῆς Οὐεσπασιανοῦ ἡγεμονίας, ἁλοῦσα δὲ καὶ πρότερον πεντάκις, τοῦτο δεύτερον ἠρημώθη. Ἀσοχαῖος μὲν γὰρ, ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς, καὶ μετ᾽ αὐτὸν Ἀντίοχος, ἔπειτα Πομπήιος, καὶ ἐπὶ τούτοις σὺν Ἡρώδῃ Σόσσιος ἑλόντες ἐνέπρησαν τὴν πόλιν. πρὸ δὲ τούτων, ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς κρατήσας ἠρήμωσεν αὐτήν.

Ὅτι Ὠριγένης τάδε φησί· περὶ τοῦ Λαζάρου καὶ τοῦ πλουσίου ἀπορεῖσθαι δύναται· τῶν μὲν * ἁπλούστερον οἰομένων ταῦτα λελέχθαι, ὡς ἀμφοτέρων μετὰ τῶν σωμάτων λαμβανόντων τὰ ἄξια τῶν παρὰ βίῳ πεπραγμένων, τῶν δὲ * ἀκριβέστερον· ἐπεὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν οὐδεὶς ἐν βίῳ καταλείπεται, οὐκ ἐν τῇ ἀναστάσει οἰομένων ταῦτα γεγονέναι. λέγει γὰρ ὁ πλούσιος, ὅτι πέντε ἀδελφοὺς ἔχω, καὶ ἵνα μὴ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου, πέμψον Λάζαρον ἀπαγγέλλοντα αὐτοῖς τὰ ἐνταῦθα. καὶ διὰ τοῦτο ζητούντων τὴν γλῶσσαν, καὶ τὸν δάκτυλον, καὶ τοὺς κόλπους Ἀβραάμ, καὶ τὴν * ἀνάκλησιν, καὶ τάχα τὸ τῆς ψυχῆς ἅμα τῇ ἀπαλλαγῇ σχῆμα, ὁμοιοειδὲς ὂν τῷ παχεῖ καὶ γηΐνῳ σώματι, δύναται οὕτως λαμβάνεσθαι. εἴ ποτε γοῦν ἱστόρηταί τις τῶν κεκοιμημένων φαινόμενος, * ὁμοίως ἑωρᾶσθαι τῷ ὅτε τὴν σάρκα εἶχε σχήματι. εἶτα, ἀλλὰ καὶ ὁ Σαμουὴλ φαινόμενος, ὡς δῆλόν ἐστιν ὁρατὸς ὤν, παρίστησιν ὅτι σῶμα περιέκειτο· μάλιστα ἐὰν ἀναγκαζώμεθα ὑπὸ τῶν ἀποδείξεων τὴν οὐσίαν τῆς ψυχῆς ἀσώματον εἶναι, καὶ ταύτην ἀποφαίνεσθαι. ἀλλὰ καὶ ὁ κολαζόμενος πλούσιος, καὶ ὁ ἐν κόλποις Ἀβραὰμ πένης ἀναπαυόμενος, πρὸ τῆς παρουσίας τοῦ σωτῆρος καὶ πρὸ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος, καὶ διὰ τοῦτο * πρὸ τῆς ἀναστάσεως λεγόμενοι, ὁ μὲν ἐν ᾅδου κολάζεσθαι, ὁ δὲ ἐν κόλποις Ἀβραὰμ ἀναπαύεσθαι, διδάσκουσιν ὅτι καὶ νῦν τῇ ἀπαλλαγῇ σώματι χρῆται ἡ ψυχή. Πρὸς ταῦτα ὁ ἅγιος τάδε φησί· σχῆμα ἄλλο ὁμοειδὲς τῷ αἰσθητῷ τούτῳ μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἐκδημίαν ἔχειν ὑποτιθέμενος τὴν ψυχὴν ἀσώματον ὑπό τι πλατωνικῶς ἀποφαίνεται αὐτήν. τὸ γὰρ καὶ μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ κόσμου ἀποφοίτησιν ὀχήματος αὐτὴν δεῖσθαι καὶ περιβολῆς λέγειν, ὡς οὐ δυναμένην καταχθῆναι γυμνήν, πῶς οὐκ ἂν καθ᾽ ἑαυτὴν * ἀσώματον εἶναι

* al. ἀπὸ. * al. Ἰώσηπος. * al. ἁπλουστέρων. * al. ἀκριβεστέρων. * ἴσ. ἀνάκλισιν. * al. ὅμοιον. * al. ἀπὸ. * ἀσώματος.

METHOD.

Verbum quod dixit Propheta Ezechiel de mortuorum resurrectione Origenes Allegoricè interpretatus est, & ad Israëlitarum ex captiuitate Babylonica reditum quasi per vim detorsit, quem post multa S. Methodius coarguens hoc dicit: Neque Iudæi plenam sinceramque libertatem assecuti sunt, neque hostibus deuictis maiori cum potestate Hierosolymam incoluerunt. Immo sæpe cum instaurare vrbem conarentur, ab aliis populis sunt impediti. Vnde & intra quadraginta sex annos vix templum absoluerunt, cum illud Solomon septem annis ab ipsis fundamentis excitatum perfecisset. Et quid opus est verbis, à Nabuchodonosore, & successoribus eius in Babylone vsque ad Persarum in Assyrios expeditionem, & Alexandri imperium, & bellum iam cum Romanis inerudescens sexies ab hostibus Hierosolyma euersa sunt. Et hoc Iosepho teste qui dicit: Anno altero Vespasiani imperatoris, capta autem & ante iam quinquies fuerat, iterum excisa est Hierosolyma. Asochæus enim Ægypti Rex, & huius successor Antiochus: deinde Pompeius, deinde post hos Sosius cum Herode captam vrbem incenderunt. Ante hos verò Babylonis Rex expugnatam vastauit. Ezech. 37.

Origenes præterea hæc dicit: de Lazaro & diuite dubitari potest: Aliis quidem simplicius dictum putantibus, quasi ambo in corporibus suis assumptis digna factis in vita præmia receperint; aliis subtilius: quia cum post resurrectionem nemo in vita relinquatur, non existimant hæc in resurrectione contigisse. Dicit enim diues: habeo quinque fratres, ne & ipsi veniant in locum hunc tormentorũ, mitte Lazarum, qui nunciet ipsis, quæ hic fiunt. Quærunt ergo per hæc linguam & digitum & sinus Abrahæ, & compellationis vocem, & fortasse figuram illam seu formam statim cum animæ excessu, similem corpori crasso & terreno. Res ita potest intelligi: Si quando quis ex mortuis narratur apparuisse, videtur in simili forma, quam in carne habuit. Deinde Samuel apparens, vt manifestum est, spectabilis probat se corpore indutum fuisse. Si maximè demonstrationibus vrgeamur fateri, animæ naturam incorpoream esse, hanc videri [demonstrationem.] Sed & diues punitus, & pauper in sinu Abraham requiescens ante Saluatoris aduentum, & ante consummationem sæculi, & propterea ante resurrectionem, dum dicuntur hic quidem apud inferos puniri, ille verò in sinu Abrahæ requiescere, docent, etiam nunc post excessum è vita animam corpore vti. Ad hæc vir Sanctus respondet, figuram aliam visu similem sensibili huic, animam post emigrationem ex hac vita habere; animam incorpoream professus ad Platonicam ferè rationem definit. Dum enim dicit illam post excessum ex hac vita vehiculo egere & veste, eo quod nuda comprehendi tenerive non possit. Quomodo ergo per se non sit incorporea Luc. 16.

METHOD.

Cum autem incorporea sit, quomodo non expers erit [per se] passionum, seu dolorum. Comitatur enim ipsam, si incorporea sit, vti nec pati, nec teneri possit. Ergo si concupiscentiâ irrationali nulla ratione fuit tacta, neque corporis dolentis patientisque sensu vllo fuit tacta, (nam incorporeum quomodo corporis sensu, aut corpus incorporei affectu tangatur:) Sequitur conuenienter prædictis vt incorporea esse videatur. Si autem cum corpore patiatur, quemadmodum ex iis qui apparuerunt comprobatur, incorporea esse non potest. Ergo solus Deus natura ingenita, nullius indigens, & indefessa nec tangabilis prædicatur, qui cum incorporeus sit propterea est inuisibilis. Deum enim nemo vidit. Animæ vero à Patre vniuersorum corpora rationalia conditæ, in membra ratione percipienda exornatæ, hanc figuram acceperunt: vnde apud inferos vt in Lazaro & diuite [est videre] linguam, & digitum & alia membra habere dicuntur, non quod alienum corpus cum illis existat inuisibile, sed quod ipsæ animæ, ab omni tegumento nudatæ per se natura sua secundum substantiam tales sint. Addit in fine vir Sanctus, illud dictum: *In hoc Christus mortuus est vt viuorum & mortuorum dominetur.* de animabus & corporibus accipiendum esse viuis scilicet animabus, vtpote immortalibus, mortuis verò corporibus. Quod si corpus humanum omnium animalium aliorum corporibus est nobilius, quia ipsius Dei manibus efformatum & rationalis animæ præstantius vehiculum: quomodo hoc tam breuis est æui, cum multa animalium irrationalium corpora sint hoc multo longioris vitæ? Manifestum ergo illius substantiam post resurrectionem longæuam [siue æternam] fore.

Error Methodii animas esse corporeas.

Rom. 14. 9. Se lego ὅ pro ὅτι, vt videtur legendum propter sequens ὅ δύο, alius sensus est Comprehenderetur mortuorum sine corporum Dominus aut quia corpus humanum est aut quia manifestum est illius.

CCXXXV.

Ex Lib. S. Methodii de creatis excerpta.

Legi è sancto Methodio Episcopo martyre per compendium excerpta de genitis seu creatis. Illud Christi, *Nolite proiicere Sanctum canibus, neque margaritas vestras ante porcos*: dixit margaritas esse eos qui in Ecclesiã sanctiora diuinæ religionis mysteria capiunt: porcos vero, qui in omni genere impietatis & voluptatis veluti porci in cœno adhuc volutantur. His, inquit, a Christo dictum est, non esse ∴ cœlestia mysteria proiicienda, eo quod hæc capere non possint, veluti impietatis & feris fœdisve voluptatibus iam ante occupati. S. Methodius ait, si per margaritas intelligendæ sunt venerandæ sacræque literæ, per porcos autem homines impietati & voluptatibus dediti, quibus Apostolica dicta, ad pietatem & Christi fidem ducentia, non sint ·.· accommodata, sed celata, vide ne dicas vllum Christianorum Apostolicis præconiis ex prioris vitæ impietate conuersum esse. Neque enim vlla ratione diuina Christi mysteria* proiecerint iis, qui propter infidelitatem similes sunt porcis.

Matth. 7. 6.

∴ Forte Origenes quem refutat.

·.· Sacras literas ἱερὸν hoc loco pro Ecclesia accipiendum puto, ita communi [illegible] hospitium, nisi forte eum intelligat vbi catechumeni simul & pagani docebantur religionem Christianam. Et inde atrium est eadem quod venerandum vbi peregrini recipiuntur.

·.· Non proponentes.

** παρέβαλον.*

ἀσώματος δὲ οὖσα, πῶς οὐκ ἔσται καὶ ἀνεπίδεκτος παθῶν; ἀκολουθεῖ γὰρ τῷ ἀσώματον αὐτὴν ὑπάρχειν, καὶ τὸ ἀπαθῆ εἶναι καὶ ἀπερίλαστον. εἰ μὲν οὖν ὑπὸ ἀλόγου οὐ παρείλκετο ὅλως ἐπιθυμίας, οὐδὲ συμμετεβάλλετο ἀλγοῦντι καὶ πάσχοντι τῷ σώματι· ἀσώματον γὰρ σώματι ἢ σῶμα ἀσωμάτῳ οὐκ ἄν ποτε συμπάθοι, ἵνα ἂν ἀσώματον δόξαι αὐτὴν * ἀκολούθως τοῖς εἰρημένοις. εἰ δὲ συμπάσχοι τῷ σώματι, καθάπερ καὶ διὰ τῆς ἐπιμαρτυρήσεως τῶν φαινομένων ἀποδείκνυται: ἀσώματος εἶναι οὐ δύναται. ἤγουν ἀγέννητος καὶ ἀνενδεὴς καὶ ἀκάματος φύσις ὁ Θεὸς μόνος ᾄδεται, ἀσώματος ὤν, διὸ καὶ ἀόρατος: Θεὸν γὰρ οὐδεὶς ἑώρακεν. αἱ δὲ ψυχαὶ ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ καὶ πατρὸς τῶν ὅλων, σώματα νοερὰ ὑπάρχουσαι, εἰς λόγῳ θεωρητὰ μέλη διακεκοσμημέναι, ταύτην λαβοῦσαι τὴν διατύπωσιν. ὅθεν καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ, καθάπερ καὶ ἐπὶ τοῦ Λαζάρου καὶ τοῦ πλουσίου, καὶ γλῶσσαν καὶ δάκτυλον καὶ τὰ ἄλλα μέλη ἱστοροῦνται ἔχειν· οὐχ ὡς σώματος ἑτέρου συνυπάρχοντος αὐταῖς ἀοράτως, ἀλλ' ὅτι [καὶ] αὐταὶ φύσει, αἱ ψυχαί, παντὸς ἀπογυμνωθεῖσαι περιβλήματος, τοιαῦται κατὰ τὴν οὐσίαν ὑπάρχουσιν· Ὅτι φησὶν ὁ ἅγιος ἐν τέλει, ὥστε τὸ διὰ τοῦτο Χριστὸς ἀπέθανε λεγόμενον, ἵνα ζώντων καὶ νεκρῶν κυριεύσῃ, ἐπὶ τῶν ψυχῶν καὶ ἐπὶ τῶν σωμάτων παραληπτέον: ζώντων μὲν τῶν ψυχῶν, καθὸ ἀθάνατοι, νεκρῶν δὲ τῶν σωμάτων. Ὅτι [εἰ] τιμιώτερον σῶμα ἀνθρώπου τῶν ἄλλων ζώων, ὅτι χερσί τε Θεοῦ λέγεται πεπλάσθαι, καὶ ὅτι * τιμιώτερον τῆς λογικῆς ψυχῆς τετύχηκεν * ὄχημα· πῶς τοῦτο μὲν ὀλιγοχρόνιον, ἀλόγων δὲ σωμάτων πολλὰ πολυχρονιώτερα; ἢ δῆλον ὡς ἡ τούτου πολυχρόνιος ὕπαρξις μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἔσται.

* al. ἀκολούθως.

* al. τιμιωτέρου ... ὀχήματος.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΓΕνητῶν ἐκλογὴ κατὰ σύνοψιν.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἐκ τοῦ ἁγίου μάρτυρος καὶ ἐπισκόπου Μεθοδίου τοῦ περὶ τῶν γενητῶν ἐκλογὴ κατὰ σύνοψιν. Ὅτι τὸ μὴ βάλητε τὸ ἅγιον τοῖς κυσὶ, μηδὲ τὰς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων· μαργαρίτας μὲν τοὺς ξυνιῶντας τὰ μυστικώτερα τῆς θεοσδότου θρησκείας ἐκλαμβάνοντας μαθήματα: χοίρους δὲ τοὺς ἔτι ἀσεβείᾳ καὶ ἡδοναῖς παντοίαις, δίκην χοίρων, ἐν βορβόρῳ καλινδουμένους, τούτοις γὰρ εἰρῆσθαι παρὰ Χριστοῦ, ἔλεγε, μὴ παραβαλεῖν τὰ θεῖα μαθήματα: διὰ τὸ μὴ δύνασθαι αὐτὰ φέρειν, ἅτε τῇ ἀσεβείᾳ καὶ ταῖς ἀγρίαις ἡδοναῖς προκατεσχημένους. Ὁ μέγας Μεθόδιος φησὶν, εἰ μαργαρίτας, τὰ σεμνοπρεπῆ καὶ θεῖα μαθήματα δεῖ ἐξακούειν, χοίρους δὲ τοὺς ἀσεβείᾳ καὶ ἡδοναῖς συζῶντας, οἷς καὶ ἀπαράβλητα καὶ ἀπόκρυφα τὰ πρὸς εὐσέβειαν καὶ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ἀποστολικὰ ἐναγόμενα κηρύγματα δεῖ εἶναι. ὅρα ὡς οὐδένα λέγεις τῶν Χριστιανῶν τοῖς τῶν ἀποστόλων κηρύγμασιν ἐξ ἀσεβείας αὐτῶν τῆς προτέρας * ἐπιστρέψαι. οὐδὲ γὰρ ἂν πάντως παρέλαβον τὰ κατὰ τὸν Χριστὸν μυστήρια τοῖς δι' ἀπιστίαν χοίροις ἐοικόσιν.

* al. ἀνεπίστ...

E Lib. S. Methodii de creatis excerpta.

ἢ οὐ

ἢ οὖν πᾶσι τοῖς Ἕλλησι καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπίστοις ταῦτα παρεβλήθη παρὰ τῶν τοῦ Χριστοῦ μαθητῶν καὶ ἐκηρύχθη, καὶ ἀπὸ τῆς ἀσεβείας μετέβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν (ὥσπερ οὖν καὶ πιστεύοντες ὁμολογοῦμεν) καὶ οὐκέτι δύναται νοεῖσθαι τὸ μὴ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, ὡς ἐρρήθη· ἢ τούτου ὡς ἐλέχθη νοουμένου, ἀνάγκη ἡμᾶς λέγειν, ὡς οὐδενὶ τῶν ἀπίστων, οὓς χοίροις ἀπεικάζομεν, ἐκ τῶν ἀποστολικῶν διδαγμάτων, μαργαριτῶν δίκην τὰς ψυχὰς καταυγαζόντων, ἡ εἰς πίστιν καὶ ἡ τῆς ἀσεβείας ἐλευθερία γεγένηται. βλάσφημον δὲ τοῦτο. οὐκ ἄρα δεῖ μαργαρίτας μὲν τὰ μυστικώτερα τῶν μαθημάτων ἐκλαμβάνειν ἐνταῦθα· χοίρους δὲ, τοὺς ἀσεβεῖς. οὐδὲ τὸ, μὴ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, εἰς τὸ μὴ παραβάλλετε τοῖς ἀσεβέσι καὶ ἀπίστοις τὰ μυστικὰ καὶ τελειοποιὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως διδάγματα παραλαμβάνειν· ἀλλὰ μαργαρίτας μὲν τὰς ἀρετὰς, ἐκδέχεσθαι χρή, αἷς ὥσπερ πολυτίμοις μαργαρίταις ἡ ψυχὴ καθωραΐζεται. μὴ παραβαλεῖν δὲ αὐτὰς τοῖς χοίροις, τουτέστι, μὴ παραβαλεῖν αὐτὰς τὰς ἀρετὰς, οἷον ἁγνείαν, καὶ σωφροσύνην, καὶ δικαιοσύνην καὶ ἀλήθειαν, ταύτας δὴ μὴ παραβαλεῖν ταῖς μαχλώσαις ἡδοναῖς, χοίροις γὰρ ἐοίκασιν αὗται· ἵνα μὴ τὰς ἀρετὰς αὗται καταφαγοῦσαι, χοιρώδη βίον καὶ πολυπαθῆ τὴν ψυχὴν βιοτεύειν παρασκευάσωσιν. Ὅτι ὁ Ὠριγένης, ὃν κένταυρον καλεῖ, ἔλεγε συναΐδιον εἶναι τῷ μόνῳ σοφῷ καὶ ἀπροσδεεῖ θεῷ τὸ πᾶν. ἔφασκε γὰρ, εἰ οὐκ ἔστι δημιουργὸς ἄνευ δημιουργημάτων, ἢ ποιητὴς ἄνευ ποιημάτων, οὐδὲ παντοκράτωρ ἄνευ τῶν κρατουμένων· τὸν γὰρ δημιουργὸν διὰ τὰ δημιουργήματα ἀνάγκη, καὶ τὸν ποιητὴν διὰ τὰ ποιήματα, καὶ τὸν παντοκράτορα διὰ τὰ κρατούμενα λέγεσθαι· ἀνάγκη ἐξ ἀρχῆς αὐτὰ ὑπὸ τοῦ θεοῦ γεγενῆσθαι, καὶ μὴ εἶναι χρόνον, ὅτε οὐκ ἦν ταῦτα. εἰ γὰρ ἦν χρόνος, ὅτε οὐκ ἦν τὰ ποιήματα, ἐπεὶ τῶν ποιημάτων μὴ ὄντων, οὐδὲ ποιητής ἐστιν· ὅρα οἷον ἀσεβὲς ἀκολουθεῖ· ἀλλὰ καὶ ἀλλοιοῦσθαι καὶ μεταβάλλειν τὸν ἄτρεπτον καὶ ἀναλλοίωτον συμβήσεται θεόν. εἰ γὰρ ὕστερον πεποίηκε τὸ πᾶν, δῆλον ὅτι ἀπὸ τοῦ μὴ ποιεῖν εἰς τὸ ποιεῖν μετέβαλε. τοῦτο δὲ ἄτοπον μετὰ τῶν προειρημένων. οὐκ ἄρα δυνατὸν λέγειν, μὴ εἶναι ἄναρχον καὶ συναΐδιον τῷ θεῷ τὸ πᾶν. πρὸς ὃν φησὶ δι' ἑτέρου προσώπου ὁ ἅγιος ἐρωτῶν, ἆρα γε σοφίας καὶ δόξης, καὶ συλλήβδην πάσης ἀρετῆς ἀρχὴν καὶ πηγὴν οὐσιωδῶς, ἀλλὰ μὴ ἐπικτήτως ἡγῇ τὸν θεόν; ὁ δὲ, ναί. τί δὲ πρὸς τούτοις, οὐχὶ τέλειος πάντη δι' ἑαυτὸν καὶ ἀπροσδεὴς ἀληθῶς; ἀμήχανον γὰρ τὸ ἀπροσδεὲς δι' ἕτερον εἶναί τι ἀπροσδεές, ἀμήχανον. πᾶν γὰρ τὸ δι' ἕτερον πλῆρες ὂν, καὶ ἀτελὲς λεκτέον ἀνάγκη. τὸ γὰρ αὐτὸ δι' ἑαυτὸ ἑαυτοῦ πλήρωμα ὂν, καὶ αὐτὸ ἐν ἑαυτῷ μένον, τέλειον εἶναι. τοῦτο δὲ μόνον δοξαστέον; ἀληθέστατα λέγεις. τὸ δὲ μήτε αὐτὸ δι' ἑαυτὸ, μήτε αὐτὸ ἑαυτοῦ πλήρωμα ὂν φαίης ἂν ἀπροσδεές; οὐδαμῶς. οὐκ ἄρα ὁ θεὸς τέλειος, διά τι νομισθήσεται. ὁ γὰρ διά τι τέλειον ὄν, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἀτελὲς ἀνάγκη τυγχάνειν; ἀνάγκη. οὐκοῦν καὶ ὁ θεὸς αὐτὸς δι' ἑαυτὸν τέλειος, ἀλλ' οὐ δι' ἕτερον λογισθήσεται; ὀρθότατα.

Aut ergo omnibus Græcis & aliis infidelibus hæc mysteria à Christi discipulis sunt proposita & prædicata, illosq; ab impietate ad Christum conuerterunt, (vti & nos credentes confitemur) & illud dictum, Ne proiicite margaritas vestras ante porcos, non potest amplius ita accipi, vti dictum est: aut hoc ita, vt dictum est, accepto seu intellecto, dicendum erit nobis, nulli infidelium quos porcis comparamus, per Apostolica documenta quæ animas instar margaritarum illuminant, fidem in Christum & ab impietate libertatem partam esse. Sed hoc blasphemum est dicere. Ergo margaritæ hoc loco non sunt accipiendæ pro sanctioribus [Ecclesiæ] disciplinis, neque porci pro impiis. Neque illud dictum: nolite proiicere margaritas vestras ante porcos: ita explicandum est: ne proiicite impiis & infidelibus diuina & fidem in Christum perficientia præcepta: sed margaritæ pro virtutibus accipiendæ sunt, quibus veluti preciosis gemmis anima exornatur. Non abiiciendas autem eas porcis, hoc est, non proiiciendas virtutes, castitatem nempe, temperantiam, iustitiam, & veritatem, has inquam non obiiciendas esse impuris voluptatibus, hæ enim porcis comparantur, ne has depascentes, illos vitam porcis similem viuere cogant, & animam omni vitiorum genere compleant. Origenes, quem centaurum ∴ appellat, asserebat vniuersum hoc [quod creatum est,] soli, sapienti & nullius indigo Deo coæternum esse. Dicebat enim, sicut non est opifex sine opificio, poeta sine poematis, imperator sine subiectis, necesse est enim vt opifex ab opificio, poeta à poëmatis, & imperator à subiectis nominetur, [ita] necesse est creata à principio à Deo facta esse, nec tempus vllum esse, quo hæc non fuerint. Si enim fuit tempus quo non fuerunt opificia, ergo opificiis nullis existentibus, neque opifex est. Vide quæ sequatur [ex dictis] impietas; Quin alterari etiam & mutari sequetur immutabilem & inuariabilē Deum. Si enim non ab æterno omnia creauit, manifestum est, illum à non faciendo ad faciēdum transiisse. Sed hoc vna cum antedictis absurdū est, ergo dici non potest, non esse principij expers & Deo coæternum hoc vniuersum. Huic respondet alia quasi persona per interrogationem [sermocinationis siue Dialogi.] Nonne Deum existimas principium & fontem sapientiæ, gloriæ, & simul omnis virtutis substantialiter & non adscititie? Sanè inquit, sed quid hoc ad rem? Nonne absolute per se ipsum perfectus est & nullius indigens? Ita est. Impossibile enim est, vt id quod nullius indiget, sit propter alterum aliquid, [quam etiam] nullius indigens. impossibile [inquam.] Quicquid enim propter alterum perfectum est, necesse est dicatur imperfectum. Hoc enim solū quod propter seipsum sui ipsius perfectio est & in seipso manet, perfectum esse censendum est? verissimè censes. Quod autem neque ipsum, propter seipsum; neque ipsum suiipsius est perfectio, dices alieni non egentem? Nequaquam. Deus ergo non perfectus propter aliud existimabitur. Quod enim propter aliud perfectū est, nonne est necesse vt id in seipso sit imperfectum? necesse. Nonne ergo Deus ipse propter seipsum & non propter aliud perfectus iudicabitur? rectissimè.

METHOD.

° Videtur redundare.

∴ Methodius Origenem centaurum appellauit. Bene.

METHOD.

Nonne aliud est Deus mundi, & aliud mundus Dei. Omnino. Non igitur Deus & creator & omnipotens, perfectus est dicendus propter mundum? Nequaquam, ne propter mundum, præsertim mutabilem, ac non propter se ipsum [potius] dicatur secundum se perfectus, merito conuenienter. Quamobrem diues, nonne propter diuitias diues appellandus est? recte, & sapiens secundum participationem essentialis sapientiæ, qui non est ipsa sapientia, sapiens tamen dicendus est: sane. An ergo & Deus, qui non est mundus, propter mundum tamen sic diues, benefactor, & creator nominandus est: nequaquam, apage. Nonne ipse in se ipso & propter seipsum diues ac potens est: videtur. Etatne etiam ante mundi molitionem, omnino nullis indigens, pater nempe & omnipotens, & creator, adeo vt propter seipsum & non propter aliud sit hæc omnia? necessarium est. Si enim propter mundum, & non propter seipsum alius a mundo existens, omnipotens esse intelligeretur, (pace tua Devs cogor ita loqui) ipse secundum seipsum imperfectus esset, & indigens his, quorum causa omnipotens & creator est supernaturalis. Reiiciendus ergo perniciosus error eorum, qui dicunt de Deo, Devm non propter seipsum, sed propter subiectas res & creatas, quæ mutabiles sunt, esse omnipotentem & creatorem.

Etiam ita ratiocinare: Si non ab æterno, inquis, mundus est conditus, & olim non fuit, necesse est Devm impatibilem & inalterabilem, mutari. Etenim necesse est illum prius nihil facientem à non faciendo ad faciendum transire & mutari: Dicebant enim: Requieuit ne Devs a mundo faciendo nec ne: requieuit, alioqui enim nondum esset perfectus. Ita est. Si ergo facere, à non faciendo, Deo alterationem adfert, nonne etiam non facere, à faciendo: ita prorsus. mutatum autem diceres eum hodie operantem, ab eo quod erat cum non operaretur: nequaquam. Neque ergo ideo illum mutari necesse erit, quod faciat mundum, ab eo quod erat, quando non faciebat. Atque [ita] non necessario dicendum erit hoc vniuersum existere cum illo, propter hoc ipsum illi coæternum, ne cogamur dicere illum esse mutatum. Atqui sic mecum disputant. Diceresne genitum, quod generationis principium non habet? Non equidem. Quod enim caret generationis principio, necessario est ingenitum. Si autem genitum est, concedis ab aliqua causa esse genitum: prorsus enim impossibile est sine causa generationem esse: impossibile. Nonne ergo & mundum, & quæcumque sunt in illo? Nonne vel ab aliquo, vel Deo creatore postea factum dicemus cum prius non esset? perspicuum est à Deo. Impossibile enim est, vt quod generationis principio circumscribitur id infinito esse coinfinitum? impossibile. Ergo iterum, centaure, ad principium disputationis reuertamur. Affirmatis ne ea quæ existunt, diuinâ scientiâ facta esse nec ne? Iterum dicent: minimè. Sed ab elementis, vel materia, aut firmamentis, aut quibus hæc verbis appellare vultis, nihil enim interest. His enim absque creatione præexistentibus, temereque oberrantibus, Devs [illa] secernens, omnia fabricatus est, velut præstans pictor ex multis coloribus vnam exprimit ideam seu imaginē,

ἕτερον θεὸς κόσμου, καὶ ἕτερον κόσμος θεοῦ; παντελῶς. οὐκ ἄρα τέλειον φατέον, καὶ δημιουργὸν καὶ παντοκράτορα, διὰ κόσμον τὸν θεόν; οὐ. ὅπως [μὴ] δι' ἑαυτὸν, ἀλλὰ μὴ διὰ κόσμον, καὶ ταῦτα ξένον, αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν τέλειος εὑρίσκοιτο, προσηκόντως. τί δὲ τὸν πλούσιον, διὰ τὸν πλοῦτον λεκτέον πλούσιον; ὀρθῶς. καὶ τὸν σοφὸν κατὰ μετοχὴν τῆς οὐσιώδους σοφίας, οὐκ αὐτὸν σοφίαν ὄντα σοφὸν προσαγορευτέον; ναί. τί δὲ καὶ τὸν θεὸν ἕτερον ὄντα κόσμου, διὰ κόσμον ταύτῃ πλούσιον καὶ εὐεργέτην καὶ δημιουργὸν κλητέον; οὐδαμῶς, ἄπαγε. οὐκοῦν αὐτὸς ἑαυτῷ πλουτεῖ, καὶ δι' ἑαυτὸν πλουσίως καὶ δυνατὸς τυγχάνει; ἔοικεν. ἦν ἄρα καὶ πρὸ κόσμου πάντῃ ἀπροσδεὴς, ὢν καὶ πατὴρ καὶ παντοκράτωρ καὶ δημιουργὸς, ὅπως αὐτὸς δι' ἑαυτὸν, ἀλλὰ μὴ δι' ἕτερον ταῦτα ᾖ; ἀνάγκη. εἰ γὰρ διὰ κόσμον, καὶ οὐχὶ δι' ἑαυτὸν ἕτερος ὢν [καὶ] κόσμου παντοκράτωρ γνωρίζοιτο, (συγγνώμην ὁ θεὸς, ἀναγκάζομαι γὰρ τοῦτο εἰπεῖν:) αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἀτελὴς [ἂν] ἔσται καὶ προσδεὴς τούτων, δι' ἃ παντοκράτωρ καὶ δημιουργός ἐστιν ὑπερφυῶς. οὐκ ἄρα ἀποδεκτέον ταύτην τὴν ὀλέθριον ἁμαρτίαν περὶ θεοῦ τῶν λεγόντων, παντοκράτορα καὶ δημιουργὸν διὰ τὰ κρατούμενα καὶ δημιουργούμενα τρεπτὰ: ἀλλ' οὐ δι' ἑαυτὸν εἶναι τὸν θεόν. ὅρα δὲ καὶ ὧδε· εἰ ὕστερον ἔφης πεποίηται ὁ κόσμος, μὴ πρότερον ὤν: μεταβάλλειν ἀνάγκη τὸν ἀπαθῆ καὶ ἀναλλοίωτον θεόν. τὸν γὰρ ποιοῦντα πρότερον μηδὲν ὕστερον δὲ ἀπὸ τοῦ μὴ ποιεῖν εἰς τὸ ποιεῖν μεταβάλλειν καὶ ἀλλοιοῦσθαι ἀνάγκη. ἔλεγον γὰρ, πέπαυται δὲ τοῦ ποιεῖν ποτὲ τὸν κόσμον ὁ θεὸς, ἢ οὔ; πέπαυται, οὔπω γὰρ ἦν τετελειωμένος ἄν. ἀληθές. εἰ οὖν τὸ ποιεῖν ἐκ τοῦ μὴ ποιεῖν ἀλλοίωσιν τοῦ θεοῦ καταψηφίζεται, οὐχὶ καὶ τὸ μὴ ποιεῖν ἐκ τοῦ [μὴ] ποιεῖν; ἀνάγκη. ἠλλοιῶσθαι δὲ αὐτὸν φαίης μὴ ποιοῦντα σήμερον παρ' ὃ ἦν ὅτε ἐποίει; οὐδαμῶς. οὐδ' ἄρα ὅτι ποιεῖ τὸν κόσμον, ἠλλοιῶσθαι αὐτὸν ἀνάγκη, παρ' ὃ ἦν ὅτε οὐκ ἐποίει· καὶ οὔτε ἀνάγκη συνυπάρχειν αὐτῷ τὸ πᾶν δεῖ λέγειν, διὰ τὸ μὴ ἀναγκάζεσθαι λέγειν ἠλλοιῶσθαι, ὅτι συναΐδιον δι' αὐτὸ τοῦτο. καί μοι *φάθι καὶ ὧδε· γεννητὸν τὸ μὴ γενέσεως ἔχον ἀρχὴν φαίης ἄν; οὐ δῆτα. εἰ γὰρ μὴ ὑποπίπτει γενέσεως ἀρχῇ, ἐξ ἀνάγκης ἀγέννητόν ἐστιν: εἰ δὲ γέγονεν ὑπὸ αἰτίου τινὸς, δίδως αὐτὸ γεγονέναι· πάντῃ γὰρ ἀδύνατον χωρὶς αἰτίας γένεσιν ἔχειν; ἀδύνατον. κόσμον δὴ οὖν, καὶ ὅσα ἐν αὐτῷ, μετὰ ἄλλου τινὸς ἢ θεοῦ δημιουργοῦντος φήσομεν γεγονέναι ὕστερον, *πρότερον οὐκ ὄντα, δῆλον ὅτι θεοῦ. ἀδύνατον γὰρ τὸ γενέσεως ἀρχῇ περιορισθὲν συναπειρωθῆναι [γὰρ τὸ γενέσεως] εἶναι τῷ ἀπεράντῳ; ἀδύνατον. πάλιν δὴ οὖν, ὦ κένταυρε, ἐξ ἀρχῆς διαλεγόμεθα· θείᾳ ἐπιστήμῃ τὰ ὄντα φατὲ γεγονέναι, ἢ οὔ; *ὢ βάλη λέξουσιν οὐδαμῶς, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν *στοιχείων, ἢ ὕλης, ἢ στερεωμάτων, ἢ ὅπως αὐτοὶ ταῦτα βούλεσθε ὀνομάζειν: οὐδὲν γὰρ διαφέρει. τούτων ἀγεννήτως προϋφεστηκότων καὶ πλημμελῶς φερομένων, ὁ θεὸς διακρίνας *ἐτεχνήσατο τὰ πάντα, ὥσπερ ἀγαθὸς ζωγράφος ἀπὸ πολλῶν χρωμάτων μίαν τεχνησάμενος ἰδέαν; οὐδὲ

Margin notes (left): ἕτερον ὄντα κόσμου, ἕτερ. non κόσμου, ... ἕτεροι κόσμου. — ἢ deletur. — μὴ deletur. — [illegible]

Margin notes (right): * al. φασί. — * al. πρότερον. — * al. πάλιν. — * al. τυχῶν. — * ἐνεχρήσατο.

οὐδὲ τοῦτο. πάντως γὰρ ἀποφεύξονται ὁμολογῆσαι καθ' ἑαυτῶν, ἵνα μὴ τῆς κατακοσμήσεως καὶ τῆς μεταμορφώσεως τὴν ὕλην συγχωρήσαντες ἀρχὴν ἐσχηκέναι, ἀναγκασθῶσι τῷ λόγῳ καὶ πάντα τὸν Θεὸν ἦρχθαι τοῦ διοικεῖν λέγειν, καὶ κατακοσμεῖν τὴν πρότερον ἄμορφον οὖσαν ὕλην. φέρε γάρ, ἐπειδή, σὺν τῷ Θεῷ φάναι, ἐνταῦθα τοῦ λόγου γεγόναμεν. ἔστω τις ἀνδριάς, ἑστὼς ἐπὶ βάσεως, καλός· οὗ θαυμάζοντες οἱ θεώμενοι τὴν * εὐρύθμιον καλλονὴν, διαφερέσθωσαν πρὸς ἀλλήλους, οἱ μὲν γεννητὸν, οἱ δὲ καὶ ἀγέννητον λέγειν πειρώμενοι. ἐροίμην γὰρ σφᾶς, δι' ἣν αἰτίαν ἀγέννητον αὐτὸν * φατέ, πότερον διὰ τὸν τεχνίτην, ὅπως μηδαμῶς ἀργήσας τῆς δημιουργίας νομίζοιτο, ἢ δι' αὐτόν; εἰ μὲν γὰρ διὰ τὸν τεχνίτην, πῶς ἀγέννητος ὢν πρὸς τοῦ τεχνίτου δημιουργεῖται; εἰ γὰρ ὅλως ἐν ἐνδείᾳ τῆς τέχνης καθέστηκε χαλκουργούμενος πρὸς τὸ ἔχειν ὁποῖον ὁ δημιουργὸς ἐθέλοι χαρακτῆρα, ποίῳ τρόπῳ ἀγέννητος ἔσται πάσχων τε καὶ δρώμενος; εἰ δὲ αὖ δι' ἑαυτὸν τέλειος καὶ ἀγέννητος λέγοιτο μὴ δεῖσθαι τῆς τέχνης ὁ ἀνδριάς, κατὰ τὸ ὀλέθριον δόγμα· ἀνάγκη αὐτοματισμὸν ὁμολογεῖν. ἢ οὐδὲ τοῦτον ἴσως ἐθελήσαντες προσίεσθαι τὸν λόγον, πικρότερον ἀποκρινοῦνται, τὸ μὲν βρέτας ἀγέννητον οὐκ εἶναι λέγοντες· γεννητὸν δὲ εἶναι ἀεὶ γενέσεως ἀρχὴν οὐκ ἔχον, ὅπως ἀνάρχως λέγοιτο κρατεῖν τοῦ τεχνάσματος ὁ τεχνίτης. οὐκοῦν, ὦ οὗτοι, λέξομεν αὐτοῖς, εἰ μὴ χρόνος μήτε αἰὼν ὑπολείποιτο ἐπάνω, ὅτε οὐκ ἦν τέλειος ὁ ἀνδριάς, τί παρέσχεν αὐτῷ ὁ τεχνίτης, ἢ τί ἐνήργησεν εἰς αὐτόν, φατέ; εἰ γὰρ ὁ αὐτὸς ἀνενδεὴς ὤν, καὶ οὐκ ἔχων ἀρχὴν γενέσεως τυγχάνει, ταύτῃ μᾶλλον καθ' ὑμᾶς ὁ δημιουργὸς οὐδέποτε δημιουργήσας, οὔτε δημιουργῶν εὑρεθήσεται. καὶ πάλιν εἰς αὐτὸ ἔοικεν ὁ λόγος περιδεδραμηκέναι αὐτοματισμὸν ὁμολογεῖν. ἐὰν γὰρ καὶ * τὸ ἀκραιφνέστατον ἀνδριάντα κινήσας ὁ δημιουργὸς λεχθῇ, ἀρχῇ ὑποπεσεῖται, καθ' ἣν πρότερον αὐτὸν ἄκοσμον καὶ ἀκίνητον ὄντα ἤρξατο κινεῖν καὶ κοσμεῖν. οὐκοῦν καὶ ἦν καὶ ἔσται διηνεκῶς ὁ αὐτὸς ἀεὶ κόσμος· ἀπεικαστέον γὰρ τὸν μὲν Θεὸν τῷ τεχνίτῃ, τὸν δὲ ἀνδριάντα τῷ κόσμῳ. πῶς δὴ οὖν, ὦ ἠλίθιοι, οἴεσθε τὴν κτίσιν συναπέραντον οὖσαν τῷ δημιουργῷ μὴ δεῖσθαι τοῦ δημιουργοῦ; τὸ γὰρ συναπέραντον μηδαμῶς ἀρχὴν γενέσεως ἔχον, καὶ συναγέννητον καὶ ἰσοδύναμον ἀνάγκη τυγχάνειν. τὸ δὲ ἀγέννητον, αὐτοτελὲς εἶναι καὶ ἄτρεπτον φανθὲν, καὶ ἀπροσδεὲς καὶ ἄφθορον [ἂν] ἔσται. καὶ εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει, οὐκέτι ὁ κόσμος τρεπτὸς καθ' ὑμᾶς.

Ὅτι ἐκκλησία παρὰ τὸ ἐκκεκλικέναι τὰς ἡδονὰς λέγεσθαί φησιν.

Ὅτι φησὶν ὁ ἅγιος, δύο δὲ δυνάμεις ἐν τοῖς προωμολογημένοις ἔφαμεν εἶναι * ποιητικάς, τὴν ἐξ οὐκ ὄντων γυμνῷ τῷ βουλήματι, χωρὶς μελλησμοῦ, ἅμα τῷ θελῆσαι αὐτουργοῦσαν ὃ βούλεται ποιεῖν· τυγχάνει δὲ ὁ πατήρ· θατέραν δὲ κατακοσμοῦσαν καὶ ποικίλλουσαν κατὰ μίμησιν τῶν προτέρων τὰ ἤδη γεγονότα· ἔστι δὲ ὁ υἱός, ἡ παντοδύναμος καὶ κραταιὰ χεὶρ τοῦ πατρός, ἐν ᾗ μετὰ τὸ ποιῆσαι τὴν ὕλην ἐξ οὐκ ὄντων * κατακοσμεῖ. Ὅτι τὸ Ἰὼβ βιβλίον, Μωσέως εἶναι ὁ ἅγιός φησι.

* ἴσ. εὔρυθμον.

* al. φατέ.

* al. τιν.

* al. κτιστικάς.

* μετακοσμεῖ.

METHOD.

nec hoc [dicent.] Omnino enim refugient contra feipfos hoc teftari, ne dato quod materia habuerit principium fecretionis & transformationis, cogantur fateri DEVM cœpiffe materiam prius indigeftam feu informem verbo perfecte digerere & expolire. Age verò quoniam DEO iuuante dicendo ad hunc locum peruenimus.

Si cui ftatua bafi fua collocata, elegánfque fit, cuius concinnam pulchritudinem fpectatores mirentur, fed diffentientes inter fe conentur euincere partim effe ∴ genitam: partim verò ∴ ingenitam; quæfierim ego ex vobis qua de cauffa ingenitam dicatis, an propter artificem ∴ vt ne vnquam ab opere vacuus effe cenfeatur? an propter feipfam. Atqui fi propter artificem, quomodo ingenita erit cum ab artifice efformetur. Nam fi expers omnis penitus artis & rudis, effingatur ad quamcumque velit artifex formam feu figuram, quomodo erit ingenita, [manum] paffa & tractata. Si rurfum propter feipfam perfecta& ingenita,dicatur,fecundum perniciofam veftram fententiam, arte non egere, neceffe erit fateri ftatuá per fe fponte[fine artifice] factam.At neque hanc admiffuri orationé,mordacius refpondebunt, fimulacrum quidem ingenitum non effe dictitantes, genitum autem effe generationis principio femper carens, vt opifex opificio ab æterno maior dicatur. Agite vos, nonne illis dicemus; fi neque tempus, neque æuum retro vllum reperiatur, quando ftatua perfecta non fuit, quid illi artifex præftitit? aut quid efformauit in illá? dicite.Nam fi ipfa nullius indiga principium generationis nullum habet, ita fecundum vos, potius creator nunquam creauit, neque creare dicetur.atque ita rurfum ad idem reuoluta oratio, cogetur opus fua fponte factum fateri.

Quod fi enim, quamuis rudiffimam ftatuam molitus fit artifex, illa tamen [generationis]principium habebit, quo informem & rudem artifex cœpit tractare & expolire;Ergo nec erat nec erit perpetuo idem femper mundus. (comparandus eft enim artifex DEO, & ftatua mundo) quomodo ergo, ô ftupidiffimi, exiftimatis creaturam creatori coæternam [adeóque]creatore[non]indigere? Coæternum enim,cum nullú generationis principium admittat, neceffe eft vt fit etiam ingenitum & eiufdem potentiæ.Quod autem ingenitum eft, id manifeftè etiam per fe perfectum & immutabile, nulliúfque egens & incorruptibile erit. Et fi ita fe res habet, ex veftra fententia mundus erit immutabilis.

Ecclefiam ab euocandis voluptatibus (hoc eft extirpandis) dictam ait.

Porro Sanctus dicit: duas in fupra dictis affirmabanius effe effectrices facultates; vnam quæ ex rebus non exiftentibus fola voluntate; fine partiũ diftinctione fimul atque vult, quicquid vult efficit, Eft autem hic pater; alteram, quę perficit, variatque & exornat, fecũdũ prioris potentiæ ideam, quod iam ante factum eft. Et hic eft Filius, omnipotens nempe & inuicta manus Patris, qua materiam ex nihilo prius creatam, poftea perficit feu exornat.

Affirmat etiam S. librum Iob effe Mofis.

∴ Factam.

∴ Non factam.

∴ Caufam hanc non bene affequor.

ἀκίνητον im- motum.intactū.

Delenda vox (non.)

METHOD. Gen. 1. Docet præterea super illis verbis: *In principio creauit DEVS cælum & terram*: cum qui principium ipsam dixerit esse sapientiam, non aberraturum. Dicitur enim apud quendam è cœtu sacro scriptorum sic de se ipsa loqui: *Dominus condidit me initium viarum suarum ad opera sua, ante sæculum fundauit me.* (Ex LXX. Prouerb. 8.) Erat enim consequens & decentius omnia quæ creata sunt, esse hac posteriora, cum per eam facta sint. Considera, an non & hoc Euangelistæ: *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum;* (Ioan. 1.) hæc consequatur? *Et Deus erat Verbum: hoc erat in principio apud Deum.* Principium enim, à quo germinauit vetustissimum Verbum, fatendum est esse patrem conditorem vniuersorum: in quo erat [Verbum.] Illud autem: *Hoc erat in principio apud Deum*: potentiam Verbi, quam habuit apud Patrem, antequam mundus crearetur, insinuare videtur, cum potentiam *principium* appellat. Ergo post proprium æternumque principium quod Pater est, Verbum quoque est aliorum principium per quod omnia creantur.

Origenes postquam multa fabulatus est de vniuersi æternitate, etiam hoc infert: Neque ergo ab Adam, vt quidam affirmant, cum prius non esset homo, tunc omnium primus formatus in mundum venit. Neque mundus rursum, ante sex dies, quam crearetur Adam, cœpit fieri. Quod si quis hæc cupiat dispicere, prius perpendat; an non secundum Mosen sit facilis numeratu vnus dies, iis qui ita Mosen exponunt, prophetica voce hic etiam acclamante: (Psal. 89. 2. 4.) *A sæculo & vsque in sæculum tu es, quoniam mille anni ante oculos tuos, tanquam dies hesterna quæ præteriit, & custodia in nocte.* mille annis in vnum diem conclusis, in oculis DEI.

A condito mundo vsque ad requiem nostram, optimi calculandi magistri affirmant sex dies præteriisse. (Vsque ad requiem nostram: i. vsque ad conditionem hominis postquam quieuit Deus.) Annum verò sexies millesimum, ab Adamo ad nos vsque aiunt extendi. Ergo à nobis vsque ad principium in quo DEVS creauit cœlum & terram tredecim dies numerantur, (nam in septimo mundi millenario iudicium aiunt futurum.) quibus DEVS antiquior, vt vos ipsi secundum vestram insaniam dicitis, nihil quicquam [ante id tempus] egit aut creauit, & patris nomine ac creatoris priuatus est. Si autem tredecim dies sunt in oculis DEI à mundo condito, quomodo Sapientia in Iesu Syrach dicit: (Eccli. 1. 2.) *Arenam maris, & pluuiæ guttas, & dies sæculi quis dinumerauit.* Hæc serio disputans Origenes vide quomodo nugetur?

CCXXXVI. E LIBRO S. METHODII *De Libero arbitrio.*

LEGI eiusdem quædam ex libro de Libero arbitrio. pariterque (nactus ipse eiusmodi compendium) vnde sint mala, & quis eorum auctor. DEVS enim is non est; neque enim malis delectatur, quin etiam mala facientes abominatur. Quapropter ∴ censui aliquid existere cum Deo, quod materiam nominant, ex qua vniuersa condidit, ex qua mala esse mihi videtur. Cum enim materia informis

∴ Hac ex aliena sententia dicit.

Ὅτι περὶ τῶ, ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν τὸν οὐρανὸν, καὶ τὴν γῆν, φησίν· ἀρχὴν δὲ αὐτὴν τὴν σοφίαν λέγων τις, οὐκ ἂν ἁμάρτοι. λέγεται γὰρ παρά τινι τῶν ἐκ τοῦ θείου χοροῦ λέγουσα περὶ αὐτῆς τὸν τρόπον τοῦτον· Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ, εἰς ἔργα αὐτοῦ, πρὸ τοῦ αἰῶνος ἐθεμελίωσέ με. ἦν γὰρ ἀκόλουθον καὶ πρεπωδέστερον, πάντα, ὅσα εἰς γένεσιν ἦλθον, εἶναι ταύτης νεώτερα, ἐπεὶ καὶ δι' αὐτῆς γεγόνασιν. Ἐπίσκοπον γὰρ, εἰ μὴ καὶ τὸ, ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεὸν, κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος· οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεὸν, εἰ μὴ τούτοις ἀκολουθεῖ. τὴν μὲν γὰρ ἀρχὴν, ἀφ' ἧς ὁ ἀρχαιότατος ἐβλάστησεν ὁ ὀρθότατος λόγος, τὸν πατέρα καὶ ποιητὴν τῶν ὅλων * φατέον, ἐν ᾧ ἦν. τὸ δὲ, οὗτος [ἦν] ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεὸν, τὸ ἐξουσιαστικὸν τοῦ λόγου, ὃ εἶχε παρὰ τῷ πατρὶ καὶ πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἰς γένεσιν παρελθεῖν, ἔοικε σημαίνειν, τὴν ἐξουσίαν ἀρχὴν εἰπών. οὐκοῦν ἀρχὴ, μετὰ τὴν ἰδίαν ἄναρχον ἀρχὴν τὸν πατέρα, αὐτὸς τῶν ἄλλων γίνεται, δι' ἧς ἅπαντα δημιουργοῦνται. * γρ. λ.

Ὅτι Ὠριγένης μετὰ τὸ πολλὰ μυθήσασθαι περὶ τῆς τοῦ παντὸς ἀϊδιότητος, ἐπάγει καὶ τοῦτο· Οὔτε οὖν ἀπὸ Ἀδὰμ, ὥς φασί τινες, πρότερον οὐκ ὢν ὁ ἄνθρωπος, τότε πρῶτος πλασθεὶς εἰς κόσμον παρῆλθεν: οὔτε αὖ κόσμος πρὸ ἓξ ἡμερῶν τῆς τοῦ Ἀδὰμ γενέσεως ἤρξατο δημιουργεῖσθαι. εἰ δὲ φιλοφρονοῖτο διαφέρεσθαι πρὸς ταῦτά τις: πρότερον φρασάτω, εἰ μὴ διαριθμητὸς ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως, κατὰ τὴν Μωσέως βίβλον, τοῖς οὕτως αὐτὴν ἐκλαμβανομένοις ὁ χρόνος * εἰς ἡ, τῆς προφητικῆς καὶ ἐνθάδε * al. δια. βοώσης φωνῆς, ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος σὺ εἶ: ὅτι χίλια ἔτη ἐν ὀφθαλμοῖς σου, ὡς ἡμέρα ἡ χθὲς, ἥτις διῆλθε, καὶ φυλακὴ ἐν νυκτί. χιλίων γὰρ ἐτῶν περιορίζομένων εἰς μίαν ἡμέραν, ἐν ὀφθαλμοῖς θεοῦ. ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως μέχρι καταπαύσεως μέχρις ἡμῶν, ὡς οἱ περὶ τὴν ἀριθμητικὴν φάσκουσιν αὐτοὶ, ἓξ ἡμέραι συμπεραιοῦνται. ἑξακισχιλιοστὸν ἄρα ἔτος φασὶν ἀπὸ Ἀδὰμ εἰς ἡμᾶς συντείνειν: τῇ γὰρ ἑβδομάδι τῆς ἑπτακισχιλιοστῆς ἔτους κρίσιν ἀφίξεσθαί φασιν. οὐκοῦν αἱ πᾶσαι ἡμέραι δέκα καὶ τρεῖς ἀφ' ἡμῶν, ἕως εἰς τὴν ἐν ἀρχῇ, ἐν ᾗ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, μετροῦνται. ὧν ὁ θεὸς ἀνώτερον κατὰ τὴν σφῶν αὐτῶν ἄνοιαν οὐδὲν οὐδαμῶς δημιουργήσας, ἐγεγύμνωτο τοῦ πατὴρ καὶ παντοκράτωρ εἶναι. εἰ δὲ καὶ τρισκαίδεκά εἰσιν ἡμέραι ἐν ὀφθαλμοῖς θεοῦ ἀπὸ γενέσεως κόσμου: πῶς φησὶν ἡ ἐν τῷ Σειρὰχ σοφία, ἄμμον θαλασσῶν, καὶ σταγόνας ὑετοῦ, καὶ ἡμέρας αἰῶνος, τίς ἐξαριθμήσει; ταῦτα φησὶν ὁ Ὠριγένης σπουδάζων, καὶ ὅρα οἷα παίζει.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΟΥ αὐτεξουσίου.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ αὐτεξουσίου, ὡσαύτως [τοῦ ἴσως καὶ αὐτὸς τυχὼν συνόψεως] πόθεν τὰ κακὰ, καὶ τίς ὁ τούτων ποιητής; ὁ μὲν γὰρ θεὸς οὐκ ἔστιν· ὅτι μηδὲ τέρπεται τούτοις, ἀλλὰ καὶ τοὺς δρῶντας αὐτὰ βδελύσσεται. διόπερ ἔδοξέ μοι συνυπάρχειν τι αὐτῷ, τοὔνομα ὕλη, ἐξ ἧς τὰ ὄντα ἐδημιούργησεν, ἐξ ἧς καὶ τὰ κακὰ εἶναι μοι δοκεῖ. ἀποίου τε γὰρ καὶ ἀσχηματίσου οὔσης

σλς'. E Libro S. Methodij de libero arbitrio excerpta.

ὕλης αὐτῆς, πρὸς δὴ τούτοις καὶ ἀτάκτως φερομένης, οὐ διὰ παντὸς κατέλιπεν αὐτὴν οὕτω φέρεσθαι· ἀλλὰ δημιουργεῖν ἤρξατο, καὶ ἀπὸ τῶν χειρίστων αὐτῆς τὰ κάλλιστα διακρίνειν ἤθελε. καὶ οὕτω γοῦν ἐδημιούργησεν ὅσα ἐξ αὐτῆς ἥρμοζε θεῷ δημιουργεῖν. τὰ δὲ ὅσα αὐτῆς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τρυγώδη ἐτύγχανε, ταῦτα ἀνάρμοστα ὄντα πρὸς δημιουργίαν, ὡς εἶχε κατέλιπεν· ἐξ ὧν δοκεῖ μοι νῦν ἐπιρρεῖν τὰ κακά. Ταῦτα μὲν ἐκεῖνος. πρὸς αὐτὸν δέ φησιν. Ὅτι μὲν οὖν ἀδύνατον ἀγένητα δύο ἅμα εἶναι, οὐδέ σε ἀγνοεῖν νομίζω. ἢ γὰρ ἡνῶσθαι, ἢ κεχωρίσθαι αὐτὰ, λέγειν ἀνάγκη. εἰ μὲν οὖν ἡνῶσθαι λέξοι, ἓν τὸ ἀγένητον· ἕκαστον γὰρ τούτων μέρος [ἂν] εἴη τοῦ πλησίον· ἀλλήλων δὲ μέρη* τυγχάνοντα ἀγένητον. ἀλλ' οὐκ ἀγέννητα [ἂν] ἔσται· οὐδὲ γὰρ τὸν ἄνθρωπον μέρη ἔχοντα κατακερματίζομεν εἰς πολλὰ γενητά. εἰ δὲ κεχωρίσθαι φήσει τις, ἀνάγκη εἶναί τι τὸ ἀνὰ μέσον ἀμφοτέρων, ὅπερ καὶ τὸν χωρισμὸν αὐτῶν δείκνυσι. τοῦτο δὲ ἤτοι ταυτὸν ὂν ἥνωται θατέρῳ τῶν δύο, καὶ ἀνάγκη πάλιν ἢ ἕνωσιν ἢ χωρισμὸν πρὸς τὸ ἕτερον ζητεῖν· ἕνωσιν μὲν ἀδύνατον ἰδεῖν, εἴπερ θατέρῳ ταυτὸν εἴη καὶ ἡνῶσθαι δέδοται· ἥνωτο γὰρ οὕτως ἂν καὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς, ᾧ ταυτὸν εἴη τοῦτο ἰδεῖν. εἰ δὲ κεχωρίσθαι ἀπαιτεῖ ὁ λόγος· πάλιν τὸ χωρίζον ἀπαιτητέον, ἕως ἂν ἄπειρον ἡμῖν ἀγενήτων ἐσμὸς ἀναφανῇ. εἰ δ' ἄρα τις καὶ τρίτον ἕξει λόγον, τουτέστι τὸ μήτε κεχωρίσθαι τὸν θεὸν τῆς ὕλης, μηδ' αὖ πάλιν [ὡς] ἐν μέρει ἡνῶσθαι, εἶναι δὲ ὡς ἐν τόπῳ καθάπερ τῇ ὕλῃ τὸν θεὸν, καὶ τὴν ὕλην ἐν τῷ θεῷ· ἀκουέτω, ὅτι ἐὰν τόπον τοῦ θεοῦ τὴν ὕλην εἴπωμεν, ἐξ ἀνάγκης ἐστὶ χωρητὸς* ἔσται, τῇ ὕλῃ περιγραφόμενος, καὶ τῇ ὕλῃ ὁμοίως ἀτάκτως φερόμενος· τοῦ γὰρ ἐν ᾧ ἐστὶ πλημμελῶς κινουμένου, ἀνάγκη καὶ τὸ ἐν αὐτῷ συγκινεῖσθαι. πότερον δὲ ἐπλήρου τὴν ὕλην ὁ θεὸς, ἢ ἐν μέρει αὐτῆς ἐτύγχανεν; εἰ μὲν γὰρ ἐν μέρει, μικρότερος αὐτῆς, ἅτε δὴ ἐν μέρει αὐτῆς χωρηθείς· εἰ δὲ ἐπλήρου, πῶς ταύτην ἐδημιούργησεν; ἀνάγκη γὰρ ἢ συστολήν τινα τοῦ θεοῦ λέγειν, ἧς γινομένης ἐδημιούργησεν ἐκεῖνο, ἀφ' οὗ ὑπεχώρησεν· ἢ καὶ αὐτὸν τῇ ὕλῃ συνδημιουργεῖν, οὐκ ἔχοντα* ὑποχωρήσεως τόπον. εἰ δὲ τὴν ὕλην ἐν τῷ θεῷ εἶναι λέγοι τις· ῥητέον, πότερον ὡς διϊσταμένου αὐτοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ ὥσπερ ἐν ἀέρι ζώων ὑπάρχει γένη, μεριζομένου αὐτοῦ εἰς ὑποδοχὴν τῶν γινομένων ἐν αὐτῷ· ἢ ὥσπερ ἐν γῇ ὕδωρ; εἰ μὲν γὰρ ὡς ἐν ἀέρι, μεριστὸν ἀνάγκη λέγειν τὸν θεόν· εἰ δὲ ὡς ὕδωρ ἐν τῇ γῇ, ἦν δὲ ἄτακτος καὶ ἄκοσμος ἡ ὕλη, πρὸς δὲ τούτοις ἔχουσα καὶ κακά· τὸν θεὸν λέγειν ἀνάγκη τῶν ἀκοσμήτων καὶ κακῶν τούτων αἴτιον. καὶ ὅρα γὰρ ὡς ὕλην ὑποτιθέμενος, ἵνα μὴ τῶν κακῶν ποιητὴν* εἴπῃς τὸν θεὸν, δοχεῖον αὐτὸν τῶν κακῶν εἶναι* λέγεις. λέγε δὲ καὶ ὧδε· εἰ τοίνυν, ἄποιον ὕλην συνυπάρχειν τῷ θεῷ, ἐξ ἧς τὴν τοῦ κόσμου γένεσιν ἐδημιούργησεν; οὕτω μοι δοκεῖ. οὐκοῦν εἰ ἄποιος ἐτύγχανεν ἡ ὕλη, γέγονε δὲ κόσμος πρὸς τοῦ θεοῦ, ἐν δὲ τῷ κόσμῳ αἱ ποιότητες· τῶν ποιοτήτων γέγονε ποιητὴς ὁ θεός; οὕτως ἔχει.

* τυγχάνον. M. M.

* ἦν.

* al. ὑποχωρήσεως.

* εἰπεῖν.

* ἐν. λέγεις.

esset & absque vlla figura, & insuper temerè inerraret, non passus est eam omnino ita casu circumferri, sed perficere cœpit, optimáque à pessimis secernere voluit. Itaque ergo molitus est ea quæ Deo ad creandum erant apta. Quæcumque verò, vt sic loquar, erant feculenta, illa, vt ad creationem inepta, vt erant reliquit. Vnde mihi nunc videntur proluxisse mala. Hæc quidem ille. contra quem disputat [Methodius.]

Inepta sententia & damnata.

Quod si fieri nullo modo possit, vt duo simul sint increata, nec te quidem ignorare puto; aut enim illa inter se vnita, aut separata esse necessario dicendum erat. Siquis vnita dixerit: erit vnum increatum, vnaquæque enim pars horum erit alteri similis, partes enim inter se .·.pares sunt vnum increatum, & non erunt increata, neque enim hominem ex multis partibus constantem in multa creata diuidimus; Si verò diuisa seu separata quis dixerit [illa increata duo] necesse est vt sit aliquod medium inter vtrumque, quod separationem illorum ostendat. Hoc autem si sit idem cum altero ex duobus, cum illo vnitum est, & rursum erit necesse quærere aut coniunctionem aut separationem alterius ab altero. Vnionem enim videre impossibile est si alterum sit idem cum eo, & vnitum esse concedatur. Sic enim vniretur etiam id quod à principio idem cum eo fuisse concessum est. Si autem separatum fuisse ratio docet, rursum quærendum est per quod fuit separatum, donec infinitorum nobis copia increatorum occurrat. Quod si quis etiam tertiam sententiam habuerit, hoc est, neque separatum fuisse Deum à materia, neque rursum velut in parte [seu cum altera partium] vnitum, sed esse Deum in materia velut in loco, & materiam in Deo, is intelligat; quod si locum Dei, materiam esse dixerimus, necessario etiam materia circumscriptus, veluti loco includetur, vnàque cum materia temerè circumferetur. Etenim illo temerè moto in quo est, necessario etiam id vna mouetur quod est in illo. Totamne materiam Deus occupabat, an partem illius tantum? Si partem tantum, ergo minor erat illà, vtpote vna tantum illius parte totus circumscriptus; si totam, quomodo hanc creauit? Necesse est enim vt dicamus Deum fuisse aliquo modo in se retractum, vt contractione facta illam partem, à qua se retraxit, crearet; aut illum vna cum materia creasse, cum non haberet locum, quo se interim reciperet. Si verò quis asserat materiam in Deo fuisse, quærendum est, an Deus à seipso loco fuerit diuisus, & velut in aëre animalia sunt, illo diuiso locus sit factus iis rebus quæ in eo fiunt: aut velut in terra aqua? Et siquidem vt in aëre, tunc Deum diuisum cogemur asserere: si autem vt aqua in terra; cum materia esset informis & indigesta, & mala præterea in se contineret, necesse erit dicere Deum rerum informium & malarum esse auctorem. Et aduerte, quemadmodum materiam supponendo ne malorum conditorem Deum affirmare cogaris, Deum facias receptaculum malorum. Quin & ita argumentare. Materiam ergo informem ais extitisse cum Deo, ex qua mundum creauit: Ita mihi videtur. Nónne igitur, si .·. informis erat materia, formatus est mundus à Deo: in mundo autem sunt qualitates; qualitatum conditor fuit Deus. Ita est.

.·. Quartum alterra est alterius

.·. Sine qualitatibus.

METHOD.

& galeam salutis, & gladium spiritus, quod est verbum Dei, vt possitis stare aduersus insidias diaboli, consilia destruere, & omnem altitudinem extollentem se contra scientiam Christi. Quoniam non est nobis colluctatio aduersus carnem & sanguinem. Non enim quod volo, hoc ago; sed quod odi, hoc facio. Si autem quod nolo, illud facio, consentio legi, quoniam bona est. *Nunc autem non amplius ego operor illud, sed quod habitat in me peccatum. Scio enim quia non habitat in me, hoc est, in carne mea bonum.* recte dicens [D. Paulus.] Meministis enim, quemadmodum antea a nobis explicatum est, postquam accidit vt homo deceptus præceptum contemneret, ab illo tempore peccatum, propter inobedientiam, originem accepit in homine habitandi. In hunc enim statum res incidit. Ærumnis anxiis & cogitationibus importunis oppressi, Dei spiritu exuti sumus, & corporali concupiscentia impleti, quam callidus nobis serpens immisit. Hinc Deus mortem, qua deleret in nobis peccatum, excogitauit, vt ne in nobis, si immortales mansissemus, etiam concupiscentia semper repullulans immortalis esset. Vnde Apostolus: *Scio enim quod non habitet in me, hoc est, in carne mea, bonum;* quod cum dicit, vult declarare peccatum in nobis, post præuaricationem, per concupiscentiam nidificasse, cuius velut noua germina, cogitationes carnem titillantes in nobis semper excitantur. Duo enim cogitationum genera exsistunt, alterum a concupiscentia, se in corpus nostrum insinuante, natum, quod ex sensu, vt dixi, seu cogitatione, corporalis spiritus constat; alterum autem a lege diuini præcepti, [profectum] quam vti naturalem legem à Deo insitam accepimus, quæ mentem nostram ad virtutem excitat. Vnde condelectamur legi, in animo, hoc enim interior homo est. Legi vero diaboli [condelectamur] secundum inhabitantem in carne concupiscentiam. Diabolus enim, qui repugnat, & oppugnat legem Dei quasi impetum quendam mentis ad bonum; hic est qui sensus nostros corporales & vitiosos semper impellit ad impietatem. Tres enim Paulus, hic manifeste mihi leges explicare videtur: vnam secundum insitum in nobis bonum, quem aperte vocauit legem mentis: alteram, quæ fit ex diaboli impetu seu tentatione, cum sæpe ad improbas animam pertrahit imaginationes; quam ait repugnare legi mentis. Tertiam secundum peccatum ex concupiscentia inueterascentem in carne, quam legem peccati habitantem in membris appellauit, qua inductu [homo] sæpe ad peccatum, & improbas actiones pellicitur. Videtur enim quasi nobis ipsis nunc hoc melius, nunc illud deterius; & cum id, quod nobis videtur natura melius, deteriore illo potentius fuerit, animus toto impetu fertur in bonum; quando vero id quod deterius est, regnum insolenter affectarit, homo rursum contraria via in deteriores cogitationes & consilia præceps agitur. Ea propter Apostolus ab eo velut morte & exitio cupit liberari, quemadmodum & propheta: ab occultis meis munda me inquit; ipsa ergo verba hoc declarant Apostoli dicentis,

2. Cor. 10.
Eph. 6. 12.
Rom. 7.

Rom. 7.

Rom. 7.
Psal. 7.

καὶ τὴν περικεφαλαίαν τοῦ σωτηρίου, καὶ τὴν μάχαιραν τοῦ πνεύματος, ὅ ἐστι ῥῆμα Θεοῦ, πρὸς τὸ δύνασθαι στῆναι πρὸς τὴν μεθοδείαν τοῦ διαβόλου, λογισμοὺς τε καθελεῖν, καὶ πᾶν ὕψωμα ἐπαιρόμενον κατὰ τῆς γνώσεως τοῦ Χριστοῦ. ὅτι μὴ ἔστιν ἡμῖν ἡ πάλη πρὸς αἷμα καὶ σάρκα. οὐ γὰρ ὃ θέλω πράσσω, ἀλλ' ὃ μισῶ, τοῦτο ποιῶ. εἰ δὲ ὃ οὐ θέλω, τοῦτο ποιῶ, σύμφημι τῷ νόμῳ ὅτι *καλός. νυνὶ δὲ οὐκέτι ἐγὼ κατεργάζομαι αὐτό, ἀλλ' ἡ οἰκοῦσα ἐν ἐμοὶ ἁμαρτία. οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοί, τουτέστιν, ἐν τῇ σαρκί μου τὸ ἀγαθόν· ὀρθῶς λέγων. μεμνήμεθα γὰρ ὡς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν διηρεζόμεθα, ἀφ' οὗ τὸν ἄνθρωπον πλανηθέντα τὴν ἐντολὴν ἀθετῆσαι συνέβη· ἐντεῦθεν ἐκ τῆς παρακοῆς τὴν ἁμαρτίαν λαβοῦσαν γένεσιν εἰς αὐτὸν εἰσῳκηκέναι. οὕτω γὰρ στάσις ἐνέπεσε, σφαδασμῶν τε καὶ λογισμῶν αἰσχρῶν ἐπληρώθημεν, κενωθέντες μὲν τοῦ ἐμφυσήματος τοῦ Θεοῦ, πληρωθέντες δὲ ἐπιθυμίας ὑλικῆς, ἣν ὁ πολύτροπος ἐνεφύσησεν εἰς ἡμᾶς ὄφις. διὸ καὶ τὸν θάνατον ὁ Θεὸς πρὸς ἀναίρεσιν τῆς ἁμαρτίας ὑπὲρ ἡμῶν ἀπεδοκίμαζεν, ἵνα μὴ ἐν ἀθανάτοις ἡμῖν ἀνατέλλουσα, ὡς ἔφην, ἀθάνατος ᾖ. ὅθεν ὁ ἀπόστολος, οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ οἰκεῖ ἐν ἐμοί, τουτέστιν, ἐν τῇ σαρκί μου τὸ ἀγαθόν, λέγων: τὴν ἀπὸ τῆς παραβάσεως διὰ τῆς ἐπιθυμίας εἰσοικισθεῖσαν εἰς ἡμᾶς ἁμαρτίαν βούλεται μηνύειν, ἧς δὴ καθάπερ βλαστήματα νέα οἱ φιλήδονοι περὶ ἡμᾶς ἀεὶ λογισμοὶ συνίστανται. δισσὰ γὰρ ἐν ἡμῖν λογισμῶν γένη· ~~τὸ μὲν ἀπὸ τῆς ἐπιθυμίας τῆς ἐμφωλευούσης~~ ἐν τῷ σώματι συνιστάμενον, ἥτις ἐξ ἐπινοίας (ὡς ἔφην) συνίστη τοῦ ὑλικοῦ πνεύματος· τὸ δὲ ἀπὸ τοῦ νόμου τοῦ κατὰ τὴν ἐντολήν, ὃν ἐμφυτον ἐλάβομεν ἔχειν καὶ φυσικὸν νόμον, πρὸς τὸ καλὸν ἡμῶν ἐξεγείροντα τὸν λογισμόν. ὅθεν τῇ μὲν νομοθεσίᾳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν νοῦν συνηδόμεθα, τοῦτο γάρ ὁ ἔσω ἄνθρωπος: τῇ δὲ νομοθεσίᾳ τοῦ διαβόλου κατὰ τὴν ἐνοικοῦσαν ἐπιθυμίαν ἐν τῇ σαρκί. ὁ γὰρ ἀντιστρατευόμενος καὶ ἀντιπράσσων τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ, οἷον τῇ πρὸς τὸ ἀγαθὸν ὁρμῇ τοῦ νοός, αὐτός ἐστιν ὁ τὰς *ἐμπαθεῖς ἀναφύων ἀεὶ καὶ ὑλικὰς πρὸς ἀνομίαν περισπασμούς. τρεῖς γάρ νόμους ὑποτιθέμενος [ὁ] Παῦλος ἀναφανδὸν ἐνταῦθά μοι καταφαίνεται, ἕνα μὲν κατὰ τὸ ἔμφυτον ἐν ἡμῖν ἀγαθόν, ὃν καὶ νόμον σαφῶς ἐκάλεσε νοός: ἕνα δὲ τὸν ἐκ προσβολῆς συνιστάμενον νόμον τοῦ πονηροῦ, καὶ εἰς τὰς ἐμπαθεῖς ἐξέλκοντα πολλάκις φαντασίας τὴν ψυχήν, ὃν ἀντιστρατεύεσθαι τῷ νόμῳ τοῦ νοὸς ἔφη: καὶ τρίτον, τὸν κατὰ τὴν ἁμαρτίαν ἐκ τῆς ἐπιθυμίας *σκιρῥώσαντα ἐν τῇ σαρκί, ὃν ἁμαρτίας νόμον οἰκοῦντα ἐν τοῖς μέλεσιν ἐκάλεσεν. ᾧ ἐποχούμενος πολλάκις καθ' ἡμῶν ἐγκελεύεται πρὸς ἀδικίαν καὶ πράξεις συνελαύνων κακάς. φαίνεται γὰρ ὡς ἑαυτοῖς ἡμῖν τὸ μὲν βέλτιον, τὸ δὲ χεῖρον ὄν. καὶ ὅταν μέλλῃ τὸ βέλτιον φύσει τοῦ χείρονος ἐγκρατέστερον γενέσθαι, φέρεται ὅλος πρὸς τὸ ἀγαθὸν ὁ νοῦς: ὅταν δὲ τὸ χεῖρον ἐπιβρίσῃ πλεονάσαν, ἄγεται πάλιν ἀντιστρόφως πρὸς λογισμοὺς χείρονας ὁ ἄνθρωπος· οὗ δὴ καὶ χάριν ὁ ἀπόστολος εὔχεται ῥυσθῆναι, θάνατον αὐτὸ καὶ ὄλεθρον ἡγούμενος. ὥσπερ δὴ καὶ ὁ προφήτης, ἀπὸ τῶν κρυφίων μου καθάρισόν με, λέγων. αὐτὰ οὖν τὰ ῥήματα τοῦτο συνιστῶσι συνηδό-

* καλὸν.
* ἀπαθεῖς.
* σκιῤῥώσαντα.

συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ Θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω, λέγοντος, ἄνθρωπον· βλέπω δὲ ἕτερον νόμον ἀντιστρατευόμενον τοῖς μέλεσί μου τῷ νόμῳ τοῦ νοός μου, καὶ αἰχμαλωτίζοντά με τῷ νόμῳ τῆς ἁμαρτίας, τῷ ὄντι ἐν τοῖς μέλεσί μου. ταλαίπωρος ἐγὼ ἄνθρωπος, τίς με ῥύσεται ἐκ τοῦ σώματος τοῦ θανάτου τούτου; οὐ τὸ σῶμα θάνατον ἀποφαινόμενος, ἀλλὰ τὸν νόμον τῆς ἁμαρτίας τὸν ἐν τοῖς μέλεσι διὰ τῆς παραβάσεως ἐν ἡμῖν ἐμφωλεύοντα, καὶ πρὸς θάνατον ἀεὶ τῆς ἀδικίας τὴν ψυχὴν ἐμβαπτίζοντα. ὃ ἐπιθυμεῖ γοῦν λυθῆναι, ἀμέλει διαλυόμενος, ὁποίῳ θανάτῳ ἐγκλιθεὶς τὸ ῥυσθῆναι, καὶ τίς αὐτὸν ὁ ῥυόμενος ἦν; χάρις δὲ τῷ Θεῷ διὰ Ἰησοῦ Χριστοῦ. προσεκτέον δέ, εἰ τὸ σῶμα θάνατον τοῦτο, ὦ Ἀγλαοφῶν, ὡς ὑπειλήφατε, ἔλεγεν, οὐκ ἂν τὸν Χριστόν, ὡς ῥυόμενον αὐτὸν ὕστερον ἐκ τοῦ τοιούτου κακοῦ, παρελάμβανεν. ἐπεὶ τί παράδοξον ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ τῆς παρουσίας ἐσχήκαμεν, τί δὲ καὶ ὁ ἀπόστολος ὅλως, ὡς διὰ τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ δυναμούμενος τῷ θανάτῳ ὑπὸ τοῦ Θεοῦ ἐλευθερωθῆναι, τοῦτο ἐφθέγξατο, ὁπότε πᾶσι καὶ πρὸ τοῦ τὸν Χριστὸν ἐλθεῖν εἰς τὸν κόσμον συνέβαινε θνήσκειν. ὥστε οὐ τὸ σῶμα τοῦτο, ὦ * Ἀγλαοφῶν, θάνατον, ἀλλὰ τὴν ἁμαρτίαν τὴν κατοικήσασαν διὰ τῆς ἐπιθυμίας ἐν τῷ σώματι, λέγει, ἧς ὁ Θεὸς αὐτὸν διὰ τῆς παρουσίας τοῦ Χριστοῦ ἐρρύσατο. ὁ γὰρ νόμος τῆς ζωῆς τοῦ πνεύματος ἐν Χριστῷ Ἰησοῦ ἠλευθέρωσεν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας καὶ τοῦ θανάτου· ὅπως ὁ ἐγείρας ἐκ νεκρῶν Ἰησοῦν διὰ τὸ ἐνοικοῦν αὐτοῦ πνεῦμα ἐν ὑμῖν, ζωοποιήσῃ καὶ τὰ θνητὰ σώματα ἡμῶν, τῆς ἁμαρτίας τῆς ἐν τῷ σώματι * κατακριθείσης πρὸς ἀναίρεσιν· ἵνα τὸ δικαίωμα τοῦ κατὰ τὴν ἐντολὴν πρὸς τὸ ἀγαθὸν ἡμᾶς ἑλκομένου φυσικοῦ νόμου φανερωθῇ ἐξαφθέν. τὸ γὰρ ἀδύνατον τοῦ ἐν ἡμῖν φυσικοῦ ἀγαθοῦ, ἐν ᾧ ἠσθένει ὑπὸ τῆς ἐπιθυμίας ἡττώμενος τῆς ἐγκειμένης ἐν τῷ σώματι, ὁ Θεὸς * ἀνερρώσατο, πέμψας τὸν υἱὸν αὐτοῦ τὴν ὁμοίαν τῆς σαρκὸς τῆς ἁμαρτίας σάρκα ἀνειληφότα· ἵνα τῆς ἁμαρτίας κατακριθείσης πρὸς ἀναίρεσιν, εἰς τὸ μηκέτι καρποφορῆσαι ἐν τῇ σαρκί, τὸ δικαίωμα τοῦ φυσικοῦ νόμου πληρωθῇ, πλεονάσαν τῇ ὑπακοῇ τοῖς μὴ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν [τῆς σαρκὸς περιπατοῦσιν, ἀλλὰ κατὰ τὴν ἐπιθυμίαν] τοῦ πνεύματος, καὶ τὴν τῆς ζωῆς ὑφήγησιν. ὁ γὰρ νόμος τοῦ πνεύματος ὃ δή ἐστι τὸ εὐαγγέλιον, ἕτερος ὢν τῶν προειρημένων νόμων, διὰ τοῦ κηρύγματος πρὸς ὑπακοὴν τεθεὶς καὶ ἄφεσιν ἁμαρτημάτων, ἠλευθέρωσεν ἡμᾶς ἀπὸ τοῦ νόμου τῆς ἁμαρτίας [καὶ τοῦ θανάτου], νικήσας ἐκ παντὸς τὴν ἁμαρτίαν βασιλεύουσαν, τῆς σαρκός.

Margin: * Ἀγλαόφων. * ὧν. * ἀνερρώσατο.

METHOD. Rom. 7.

Condelector enim legi secundum interiorem hominem, video autem legem in membris meis contradicentem legi mentis meæ, & captiuantem me in lege peccati, quæ est in membris meis. Infelix ego homo, quis me liberabit de corpore mortis huius. Non corpus mortem appellans, sed legem peccati in membris per præuaricationem in nobis latitantem, & semper ad mortem peccati animam trahentem. Statim ergo infert, (vtique liberatus, à quali morte liberari cupiebat: quis autem illum liberauit?) Gratia Dei per IESVM Christum. Itaque, ô Aglaophon, animaduertendum, si hoc corpus, vt existimatis, mortem appellauit; non Christum quasi liberatorem suum à tali postea malo nominasset. Quid deinde Christi aduentus, singulare nobis attulisset; quid omnino Apostolus, veluti per Christi aduentum confirmatus, vt à morte per Deum liberaretur, hoc prædicaret: quando omnibus, etiam antequam Christus in mundum veniret, mori datum est, vt non hoc corpus, ô Alaophron mortem appellet, sed peccatum quod per concupiscentiam habitat in corpore, à qua ipsum Deus per aduentum Christi liberauit. Lex enim vitæ spiritus in Christo IESV liberauit nos à lege peccati & mortis: vt is qui IESVM ex mortuis excitauit, propter spiritum eius inhabitantem in nobis, viuificet mortalia corpora nostra, peccato in corpore ad abolitionem damnato, vt iustificatio naturalis legis secundum præceptum nos ad bonum trahentis accensa appareat. Nam infirmam partem naturalis boni, quæ victa a concupiscentia in corpore decente ægrotabat, sanauit Deus, mittens filium suum, qui similem carnem carni peccati assumsit, vt peccato ad internecionem profligato, ne repullularet in carne, & proprietas naturalis legis .·. impleretur in iis qui non secundum concupiscentiam carnis, sed secundum desiderium & ductum spiritus ambulant. Lex enim spiritus vitæ, quod est Euangelium (quæ alia est ab ante dictis legibus, per prædicationem ad obedientiam & remissionem peccatorum posita) liberauit nos a lege peccati, & mortis, deuicto penitus peccato quod carni dominabatur. Plantas, ait [Methodius] nec à terra ali nec augeri. Dubitet, inquit, quispiam quomodo terra immutata in tantam arborum amplitudinem assumi [seu crescere] possit. Oportebat enim locum, in quo arbor excreuit, & circum iacente terrâ subductâ in ligni naturam excauari. Inanis ergo illorum talis de corporum fluxu consideratio. Quomodo enim vlla ratione terra per radices in truncos ingressa, & per venas in omnes earum ramos diffusa, in folia & fructus commutatur. Proceræ quidem arbores cedrus, vel pinus, vel abietes, & multas frondes & fructus quotannis ferunt.

Margin: Alaophron. Aglaphon. .·. Obedientia excedens.

Ὅτι φησὶ μὴ τρέφεσθαι ἢ αὐξάνειν ἀπὸ τῆς γῆς τὰ φυτά. λέγει γάρ, διαπορήσαι δ' ἄν τις, πῶς εἰς τὸν ὄγκον ἀναλαμβάνεσθαι δύναται τῶν δένδρων ἡ γῆ μεταλλοιουμένη; ἐχρῆν γάρ, ἅτε τῆς ὑποκειμένης γῆς ἀναρπαζομένης ἀεὶ διὰ τῶν ῥιζῶν εἰς ὅλην τὴν ἕξιν τοῦ ξύλου τὸν τόπον, καθ' ὃν τὸ δένδρον βεβλάστηκε, κοιλαίνεσθαι· ὥστε μάταιος αὐτοῖς ὁ τοιοῦτος τῆς περὶ τὰ σώματα ῥύσεως ἀναλογισμός. πῶς γὰρ ὅλως ἡ γῆ διὰ τῶν ῥιζῶν εἰς τοὺς κορμοὺς τῶν φυτῶν εἰσδυομένη, καὶ διὰ τῶν πόρων εἰς πάντας αὐτῶν κατακερματιζομένη τοὺς κλάδους, εἰς φύλλα καὶ καρπὸν μεταβάλλει; δένδρα, μακρὰ δὲ δένδρα, κέδρος, ἢ πίτυς, ἢ ἐλάτη, καὶ πολλὴν * φέρουσι κατ' ἔτος κόμην καὶ καρπὸν

Margin: * al. φύτ.

METHOD. Licet enim videre, vt nihil subiectæ terræ in vastitatem quercus assumant. Oportebat enim, si verum sit, terram per radices ascendentem in lignum mutari, omnémque circum circa locum terræ cauari: quia quod aridum est non ita potest affluere vt humor semper affluit, cum proximus submouetur. Iam vero & ficus, similesq; stirpes in ædium recessibus frequentes latæ, nihil omnino ex ædificio in se vertisse ∴ videntur. Ergo si multorum annorum fructus ex illis & folia quis colligeret, ingentem in domorum penetralibus terræ copiam ex illis factam videret. Vnde absurdissimum est existimare terram in fructuum vbertatem mutari, & folia consumi. quamuis per hanc omnia fiant, cum terræ sede, locoque vtuntur. Neque panis sine mola, loco, tempore & igne fit, & tamen nihil horum est aut fit panis, vti & in sexcentis idem est videre.

Lignescere.

∴ resorbentur.

2. Cor. 5. Hoc Pauli; *Scimus enim, quoniam si terrestris domus nostra huius habitationis dissoluatur, &c.* Origenistæ ad tollendam corporum resurrectionem aiunt tabernaculum accipi pro corpore, & cœlestem domum nulla manu factam, quæ illi spiritualia indumenta vocant. Hinc dicit S. Methodius, per terrestrem domum, breuem hanc vitam abusiuè intelligendam, & non hoc habitaculum. Si enim per terrestrem domum dissoluendam corpus nostrum ab eo intelligi putatis; quid habitaculum sit docete, cuius domus sit dissoluenda. Aliud enim est habitaculum, aliud habitaculi domus, & aliud nos, quorum est habitaculum. Si enim, inquit, terrestris domus nostra habitationis dissoluitur; quasi figuratè nos esse animas ostenderet, habitationem verò corpus; domum autẽ habitationis vsuram carnis in præsenti vita. Si ergo hæc corporis vita instar domus dissoluatur, habebimus in cœlo non manufactã inquit, quod hęc vita differẽtię causa manufacta propterea dicatur, eo quod omnis cultus & studia vitæ huius manibus administrentur & gerantur: Corpus enim, cum sit opus Dei manufactum non dicitur, eo quod non sit arte hominũ effectum. Si autem corpus propterea manufactum dixerint, quod a Deo sit effectum, tunc etiam animæ, & angeli, & ipsa in cœlis indumenta manufacta dicentur. Omnia quippe hęc Dei sunt opera. Quæ est ergo domus manufacta? Hæc inquam breuis vita, ope humana sustentata seu condita, *In sudore* inquit *vultus tui vesceris pane tuo*: qua dissoluta illam immortalem non manufactam occupamus, quemadmodum Dominus ipse declarauit, cum dixit. *Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, vt cum defeceritis, recipiant vos in æterna tabernacula.* Quod enim ibi Dominus appellauit *tabernacula*; hic Apostolus vocat *indumenta*. Quod ibi *amicos iniquitatis*, hic Apostolus *domus* dissoluẽdas diuersorij seu *habitationis*. Quemadmodum ergo, cum dies vitæ nostræ præsentis defecerint, bona opera, animas nostras ad cõpẽsanda benefacta, quæ in vita iniquitatis possedimus,

Gen. 3.

Luc. 16.

ἰδεῖν [γάρ] ἐστιν, ὡς οὐδὲν τῆς ὑποκειμένης γῆς εἰς τὸν αὐτῆς ὄγκον τῆς δρυάδες καταναλίσκουσι. ἐχρῆν γὰρ, εἰ ἀληθὲς ἦν, διὰ τῶν ῥιζῶν ἀνερχομένην ἀποξυλοῦσθαι τὴν γῆν, ἅπαντα τὸν περὶ αὐτὰ τόπον τῆς γῆς κοιλαίνεσθαι, ὅτι μὴ ἐπιρρεῖν πέφυκε τὸ ξηρὸν, καθάπερ καὶ τὸ ὑγρὸν, ἀεὶ πρὸς τὸ κινούμενον. ἤδη δὲ καὶ συκαῖ, καὶ ἄλλα τοιαῦτα φυτὰ μνημείων ἐν οἰκοδομήμασι πολλάκις βλαστήσαντα, οὐδὲν εἰς ἑαυτὰ τῆς οἰκοδομῆς ὅλως ἰσορροῦνται καταναλωκέναι. εἰ γοῦν ἐκ πολλῶν συλλογίσασθαί τις τὸν καρπὸν αὐτῶν καὶ τὰ φύλλα βουληθείη, κατίδοι ἂν πολλαπλασίονα τῆς ἐπὶ τῶν μνημείων γῆς τὸν ὄγκον αὐτῶν γεγενημένον. ὅθεν ἀτοπώτατον ἡγεῖσθαι, τὴν γῆν εἰς καρπῶν φορὰν μεταβαλλομένην, καὶ φύλλα καταναλίσκεσθαι, κἂν δι' αὐτῆς ἅπαντα * γίνωνται, ἕδρα αὐτῇ * χρώμενοι καὶ τόπῳ. οὐδὲ γὰρ ἄρτος δίχα μύλου, καὶ τόπου, καὶ χρόνου, καὶ πυρὸς γίνεται· ὧν οὐδὲν ἐστιν ὃ γίνεται τούτων ὁ ἄρτος. καὶ ἐπὶ ἄλλων μυρίων ὡσαύτως. * al. γίνεται. * lc. χρώμενα.

Ὅτι τὸ, οἴδαμεν γὰρ ὡς ἐὰν ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία τοῦ σκήνους καταλυθῇ, καὶ ἑξῆς, οἱ προσχηματισταὶ εἰς ἀναίρεσιν τῆς τῶν σωμάτων ἀναστάσεως προβάλλονται, * σκῆνος τὸ σῶμα, τὴν ἀχειροποίητον ἐν οὐρανοῖς οἰκίαν τὰ παρ' αὐτῶν πνευματικὰ ἐνδύματα λέγοντες. διό φησιν ὁ ἅγιος Μεθόδιος, ἐπίγειον οἰκίαν τὴν ἐνταῦθα ~~βραχύβιον ζωὴν αὐτῶν χρηστικῶς ἀκούειν, καὶ οὐ~~ τὸ σκῆνος τοῦτο. εἰ γὰρ ἐπίγειον οἰκίαν ταύτην καταλυομένην τὸ σῶμα τιθέασιν αὐτὸν νομίζετε: φράσατε τὸ σκῆνος τί ἐστιν, οὗ ἡ οἰκία καταλύεται; ἕτερον γὰρ τὸ σκῆνος, καὶ ἄλλο τοῦ σκήνους ἡ οἰκία, καὶ ἕτεροι ἡμεῖς, ὧν ἐστι τὸ σκῆνος, ἐὰν γὰρ ἡ ἐπίγειος ἡμῶν οἰκία, φησὶ, τοῦ σκήνους καταλυθῇ· οἷον ἡμᾶς μὲν, τὰς ψυχὰς εἶναι δηλώσας σκῆνος δὲ, τὸ σῶμα· οἰκίαν δὲ τοῦ σκήνους, τὴν κατὰ τὴν παροῦσαν ζωὴν ἀπόλαυσιν τῆς σαρκὸς τροπικῶς. ἐὰν οὖν ἡ νῦν δὲ αὕτη [ἡ] τοῦ σώματος ζωὴ δίκην οἰκίας καταλυθῇ: ἕξομεν τὴν ἐν τοῖς οὐρανοῖς ἀχειροποίητον. ἀχειροποίητον φησι, διὰ τὸ χειροποίητον ταύτην λέγεσθαι τὴν ζωὴν κατὰ ἀντιδιαστολήν, * παρὰ τὸ πάντα ἡμῶν τὰ κοσμήματα καὶ σπουδάσματα τοῦ βίου χερσὶ παλαμᾶσθαι ἀνθρώπων. τὸ γὰρ σῶμα, δημιούργημα ὑπάρχον θεοῦ, χειροποίητον οὐ λέγεται, ὅτι μὴ ἐπαλαμήθη τέχναις ἀνθρώπων. εἰ δὲ διότι ὑπὸ θεοῦ ἐδημιουργήθη, χειροποίητον αὐτὸ λέξουσι: χειροποίητοι ἄρα καὶ αἱ ψυχαὶ [καὶ] οἱ ἄγγελοι, καὶ τὰ ἐνδύματα αὐτῶν, τὰ ἐν τοῖς οὐρανοῖς. θεοῦ γὰρ δημιουργήματα καὶ ταῦτα. τίς οὖν ἐστιν ἡ χειροποίητος οἰκία; ἡ βραχύβιος, ὡς ἔφην, αὕτη ζωὴ, ἡ ἀπ' ἀνθρωπίνων χειρῶν δραματουργουμένη. φάγῃ γάρ φησιν, ἐν ἱδρῶτι τοῦ προσώπου σου τὸν ἄρτον σου: ἧς καταλυθείσης, ἐκείνην τὴν ἀχειροποίητον ζωὴν ἕξομεν. καθάπερ καὶ ὁ κύριος εἰπὼν, ἐδήλωσε. ποιήσατε φίλους ἐκ τῆς ἀδικίας τοῦ μαμμωνᾶ: ἵνα ὅταν ἐκλίπητε, δέξωνται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς. ὃ γὰρ ἐκεῖ σκηνὰς ὁ κύριος ἐκάλεσε, τοῦτο ἐνταῦθα ὁ ἀπόστολος ἐνδύματα: ὃ δὲ ἐκεῖ φίλους ἐκ τῆς ἀδικίας, ἐνταῦθα καταλυομένας ὁ ἀπόστολος οἰκίας. καθάπερ γοῦν ἐὰν ἐκλείψωσιν αἱ τῆς παρούσης ζωῆς ἡμῶν ἡμέραι, τὰ πρὸς ἀντιτίσιν τὰς ψυχὰς ἡμῶν ὑποδέξονται ἀγαθοεργήματα, ἃ ἀπὸ τῆς ἐν τῇ ἀδικίᾳ ζωῆς ἐκτησάμεθα.

* al. συσκήνωσις.

2. Cor. 5.

* al. διὰ τὸ

Gen. 3.

Luc. 16.

πρὸς

METHOD.

* al. ὑπὸ τῶν. τὸν κόσμον ἐν τῷ πονηρῷ κεῖσθαι· * ἔπειτα τῆς ζωῆς καταλυθείσης τῆς ἐνταῦθα, τὴν πρὸ τῆς ἀναστάσεως ἕξομεν οἴκησιν [αἱ ψυχαὶ] παρὰ τῷ θεῷ, ἕως ἂν ἀνακαινοποιηθεῖσαν ἡμῖν ἄπταιστον ἀναλάβωμεν τὴν οἰκίαν. ὅθεν καὶ στενάζομεν, μὴ θέλοντες τὸ σῶμα ἀπεκδύσασθαι, ἀλλ᾽ ἐπ᾽ αὐτῷ τὴν λοιπὴν ἐπενδύσασθαι ζωήν. τὸ γὰρ οἰκητήριον τὸ ἐξ οὐρανοῦ, ὃ ἐπενδύσασθαι ἐπιθυμοῦμεν, ἡ ἀθανασία ἐστίν. ἣν εἰ ἐπενδυσόμεθα, καταποθήσεται πᾶν τὸ ἐν αὐτῷ ἄλογον ἀθρόως ὑπὸ τῆς ἀγήρου ζωῆς καταναλωθέν, καὶ θνητόν. διὰ πίστεως γὰρ περιπατοῦμεν, οὐ διὰ εἴδους. τουτέστι, διὰ πίστεως γὰρ ἐπιβαίνομεν ἔτι, ἀτρανωτάτῳ λογισμῷ τὰ ἐκεῖ πράγματα κατοπτεύοντες, καὶ οὐ σαφῶς· ὥστε καὶ ὁρᾶν καὶ ἀπολαύειν καὶ ἐν αὐτοῖς εἶναι. τοῦτο δέ φημι ἀδελφοί, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα κληρονομῆσαι βασιλείαν θεοῦ οὐ δύνανται, οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ. σάρκα φησὶν οὐ τὴν σάρκα αὐτὴν ἐδήλωσεν, ἀλλὰ τὴν ἄλογον πρὸς τὰς μαχλώσας τῆς ψυχῆς ὁρμὴν ἡδονάς. εἰπὼν [οὖν] ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα βασιλείαν θεοῦ κληρονομῆσαι οὐ δύνανται, ἐπεξηγήσατο, οὐδὲ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν κληρονομεῖ. φθορὰ δὲ οὐκ αὐτό ἐστι τὸ φθειρόμενον, ἀλλὰ τὸ φθεῖρον. ἐπικρατήσαντος μὲν γὰρ τοῦ θανάτου, κλίνεται τὸ σῶμα εἰς φθοράν· ἐπιμένοντος δὲ ἔμπαλιν τῆς ζωῆς ἐν αὐτῷ, ἕστηκε μὴ καθαιρούμενον. διὸ ἐπειδὴ μεθόριον τῆς ἀφθαρσίας ἐγεννήθη καὶ τῆς φθορᾶς ἡ σάρξ, οὔτε οὖσα φθορὰ οὐδὲ ἀφθαρσία· ἐκρατήθη τὸ διὰ τὴν ἡδονὴν ὑπὸ τῆς φθορᾶς, ποίημα τῆς ἀφθαρσίας καὶ κτῆμα ὑπάρχουσα· διὰ τοῦτο γέγονεν εἰς φθοράν. καὶ ἐπεὶ συνεκρατήθη ὑπὸ τῆς φθορᾶς, καὶ θανάτῳ διὰ παιδείαν παρεδόθη· εἰς νῖκος αὐτὴν * τῇ φθορᾷ καθάπερ κληρονομίαν οὐ κατέλιπεν. ἀλλὰ πάλιν διὰ τῆς ἀναστάσεως νικήσας τὸν θάνατον, ἀπέδωκε τῇ ἀφθαρσίᾳ· ἵνα μὴ κληρονομήσῃ ἡ φθορὰ τὴν ἀφθαρσίαν, ἀλλ᾽ ἡ ἀφθαρσία τὸ φθαρτόν. ἐπαναφέρεται γοῦν, δεῖ γὰρ τὸ φθαρτὸν τοῦτο ἐνδύσασθαι τὴν ἀφθαρσίαν, καὶ τὸ θνητὸν τὴν ἀθανασίαν· φθαρτὸν δὲ καὶ θνητὸν ἐνδυόμενον ἀθανασίαν καὶ ἀφθαρσίαν, τί ἂν ἕτερον εἴη παρὰ τὸ σπειρόμενον ἐν φθορᾷ, καὶ ἀνιστάμενον ἐν ἀφθαρσίᾳ; ἵνα, καθὼς ἐφορέσαμεν τὴν εἰκόνα τοῦ χοϊκοῦ, φορέσωμεν καὶ τὴν εἰκόνα τοῦ ἐπουρανίου. ἡ μὲν γὰρ εἰκὼν τοῦ χοϊκοῦ, ἣν ἐφορέσαμεν, τὸ γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ ἐστίν, ἡ δὲ εἰκὼν τοῦ ἐπουρανίου, ἡ ἐκ νεκρῶν ἀνάστασις καὶ ἡ ἀφθαρσία. Ἰουστῖνος δὲ ὁ Νεαπολίτης, ἀνὴρ οὔτε τῷ χρόνῳ πόρρω ὢν τῶν ἀποστόλων, οὔτε τῇ ἀρετῇ, κληρονομεῖσθαι μὲν τὸ ἀποθνῆσκον, κληρονομεῖν δὲ * τὸ ζῶν, λέγει. καὶ ἀποθνήσκειν μὲν σάρκα, ζῆν δὲ τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν. ὁπόταν δὴ σάρκα ὁ Παῦλος, καὶ αἷμα μὴ δύνασθαι τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ κληρονομῆσαι, λέγῃ· οὐχ ὡς ἐκφαυλίζων φησὶ τῆς σαρκὸς τὴν παλιγγενεσίαν ἀποφαίνεται, ἀλλὰ διδάσκων, οὐ κληρονομεῖσθαι βασιλείαν θεοῦ αἰώνιον ὑπάρχουσαν ζωὴν ὑπὸ τοῦ σώματος, ἀλλὰ τὸ σῶμα ὑπὸ τῆς ζωῆς. εἰ γὰρ ἐκληρονομεῖτο ἡ βασιλεία τοῦ θεοῦ ὑπὸ τοῦ σώματος ζωὴ ὑπάρχουσα, συνέβαινεν ἂν τὴν ζωὴν ὑπὸ τῆς φθορᾶς καταπίνεσθαι. νῦν δὲ τὸ τεθνηκὸς ἡ ζωὴ κληρονομεῖ, ἵνα εἰς νῖκος καταποθῇ ὁ θάνατος ὑπὸ τῆς ζωῆς, καὶ τὸ φθαρτὸν τῆς ἀφθαρσίας κτῆμα ἀναφανῇ.

2. Cor. 15.

* τὴν φθοράν. al. M.

* ζωὴν.

(eo quod mundus sit in maligno positus.) 1. Ioan. 5. 19. recipientis ita breui. hac vita soluta, animæ ante resurrectionem habitationem habebunt apud Deum, donec instauratam & nunquam casurã recipiamus domum. Vnde & ingemiscimus, nolentes corpus hoc exuere, sed super ipsũ reliquam vitam induere. Illud enim domicilium cœleste, quod superinduere cupimus, est im- 2. Cor. 5. mortalitas; quam vbi induerimus, absorbebitur penitus à vita æterna consumtum, quicquid in illa infirmum & mortale. Per fidem enim ambulamus non per speciem, hoc est, per fidem adhuc progredimur, statum illic obscurissima consideratione contemplantes, & non aperte, vt videre, & frui, & esse in illo possimus. *Hoc autem dico fratres, quod caro & sanguis regnum Dei possidere non possint, neque corruptio incorruptionem hæreditabit.* Cum carnem vocat, non hanc carnem intellexit, sed irrationalem impetum contra lasciuas animæ voluptates. Cum ergo dicit, *quod caro & sanguis regnum Dei non possidebunt*, simul declarauit, quod neque corruptio hæreditabit incorruptionem. Corruptio autem non est id quod corrumpitur, sed quod corrumpit. Morte enim prædominante, corpus in corruptionem vergit, Vita autem in eo rursum manente, manet incorruptum. Quare cum inter confinia corruptionis & incorruptionis caro nata sit, nec sit corruptio nec incorruptio, victa est à corruptione, propter delectationem, incorruptionis opificium, quamuis esset in possessione [incorruptio.] Hinc [caro] nata est in corruptionem. Et postquam victa est à corruptione, & morti propter castigationem tradita, non reliquit illam corruptioni ad victoriam in hæreditatem, sed rursum victã per resurrectionem morte reddidit incorruptioni, vt ne corruptio incorruptionem in hæreditatem acciperet, sed potius incorruptio corruptibile [absorberet.] Dicit enim: *Oportet enim corruptibile hoc induere incorruptionem, & mortale immortalitatem.* Corruptibile autem & mortale induere immortalitatem & corruptionem quid aliud sit, quam seminatum in corruptione, resurgens in incorruptione: *Vt sicut portauimus imaginem terreni, portemus & imaginem cœlestis.* Imago enim terreni, quam portauimus, illud est: *Terra es & in terram reuerteris.* Imago autem cœlestis est resurrectio ex mortuis, & incorruptio.

1. Cor. 15.

Hic deest aliquid ... quam.

συναμφοτέρα lega.

1. Cor. 15.

Gen. 3.

Iustinus vero Neapolitanus vir haud longè ab Apostolorum temporibus & virtutibus remotus; quod mortale est hæreditate accipi dicit, vitam verò hæreditatem accipere. Et carnem quidem mori, viuere vero regnum cœlorum. Quando verò Paulus, à sanguine regnum Dei possideri posse negat, nõ dicit hoc, vt carnis regeneratione videatur negare: sed vt doceat, non possideri regnum Dei, quod est vita æterna, à corpore, sed corpus à vita. Si enim regnũ Dei, quod est vita, à corpore possideretur, eueniret vt vita à corruptione absorberetur, nũc cõtra id quod mortuũ est, à vita possidetur, vt in victoria mors à vita absorbeatur, & corruptibile ab incorruptibili possideri videatur.

1. Cor. 15. 50.

METHOD.

liberum tamen à morte & peccato factum; sed vt seruiat & ministret immortalitati, vt corpus sit incorruptionis, non incorruptio corporis. *Quod mortui in Christo resurgent primum, deinde nos qui viuimus.* De hoc ita censet S. Methodius. Hoc est: [inquit] Ipsa nostra hæc corpora. Nos enim qui viuimus, animæ sumus, qui excitata è terra corpora mortua accipimus, vt in occursum Domini simul cum ipsis rapti gloriosè celebremus illi festum Resurrectionis, pro quibus æterna nobis tabernacula non interitura aut soluenda accepimus.

1. Thess. 4.

Salicem terrentis v tit. Leu. 23. Iob. 40.

Vidi, inquit, in Olympo monte Lyciæ ignem sponte sua in montis cacumine ex imo terræ enascentem, iuxta quem stirps, pyragnus [nomine] exsistit adeo florida, virens, & opaca, vt è fonte potius nata videatur. Quam igitur ob causam cum naturæ corruptibiles sint, & corpora ab igne consumantur, hæc sola stirps non solum non exuritur, sed magis etiam efflorescit, quamuis naturâ facile exuri possit, præsertim ad ipsius radices igne eructante? Ramos ergo ex circum iacentis siluæ arboribus, in ignem illic erumpentem conieci, qui subito flammis correpti in cinerem redacti sunt. Quid ergo sibi vult hoc miraculum? signum & indicium futuri diei Deus hoc exhibuit, vti sciamus, flāmis olim omnia absumpturis corpora quæ in puritate & iustitia vitam transegere, per ignem non secus ac frigidam aquam transitura. Vide, inquit, vtrum non B. Ioannes cum dicit; *Dedit mare mortuos suos, qui in eo erant: & mors & infernus dederunt mortuos suos, qui in ipsis erant*: partes ab elementis redditas ad vniuscuiusque reparationem, ostenderit? Mare quidem [constat] esse naturam humidam, infernum autem, aërem ab obscuritate, quod non videatur, quemadmodum Origenes explicat, mortem item esse terrā, eo quod mortuus in ea reponatur. Vnde & puluis est appellata mors in psalmis, Christo dicente *se in puluerem mortis deductum esse*.

In igne versatura.

Apoc. 20.

Psal. 21. 16.

Ait [Methodius.] Quicquid ex puro aëre & puro igne componitur, & angelicis naturis consubstantiale est, illud non potest habere terræ & aquæ qualitatem, quia necessario ipsum esset terrestre. Tale autem & ex hisce [aëre & igne] resurrectum corpus fingit Origenes, quod spirituale appellauit.

Atqui, inquit, quæ species erit resurgentis, si forma hæc humana, velut inutilis ipsi, extinguatur, quæ ex omnibus in animalia cadentibus formis est amabilior, qua Numen ipsum vtitur, quemadmodum Sapientiss. Paulus explanat. *Vir quidem non debet velare caput suum, quoniam imago & gloria Dei est*, ad quod rationalia quoque angelorum corpora sunt exornata. Eritne ergo [.·. forma] circularis; aut angularis, aut cubica, aut pyramidalis? variæ enim sunt figurarum species: sed hoc est impossibile. Ecqua hæc sors esset, formam Deo similem (similem enim animam esse corpori ipse quoque fatetur) velut deteriorem abiici, & [corpus] sine pedibus manibúsque resurgere?

1. Cor. 11.

.·. Corporis resurgentis.

ἐλεύθερον μὲν θανάτου καὶ ἁμαρτίας γεγενημένον, δοῦλον δὲ καὶ ὑπήκοον ἀθανασίας· ὅπως τῆς ἀφθαρσίας τὸ σῶμα ᾖ, καὶ μὴ τοῦ σώματος ἡ ἀφθαρσία.

Ὅτι καὶ οἱ νεκροὶ ἐν Χριστῷ ἀναστήσονται πρῶτον, ἔπειτα ἡμεῖς οἱ ζῶντες ὁ ἅγιος Μεθόδιος [οὕτω] φησί· τουτέστιν, αὐτὰ ἡμῶν ταῦτα τὰ σώματα· ἡμεῖς γὰρ οἱ ζῶντες, αἱ ψυχαί ἐσμεν, οἱ ἀπολαμβάνοντες *ἐγερθέντας ἐκ τῆς γῆς τοὺς νεκροὺς· ἵνα εἰς ἀπάντησιν ἅμα αὐτοῖς ἁρπασθέντες τοῦ κυρίου, ἐνδόξως ἑορτάσωμεν αὐτῷ τὴν φαιδρὰν τῆς ἀναστάσεως ἑορτὴν, ἀνθ' ὧν αἰωνίους ἡμῶν τὰς σκηνὰς οὐκέτι τεθνηξομένας ἢ λυθησομένας ἀπειλήφαμεν. *al. ἐγηγερμένας

Ὅτι φησὶν ἐθεασάμην ἐν ὀλύμπῳ ἐγὼ (ὄρος δέ ἐστιν ὁ ὄλυμπος τῆς λυκίας) πῦρ αὐτομάτως κατὰ τὴν ἀκρώρειαν τοῦ ὄρους κάτωθεν ἐκ τῆς γῆς ἀναδιδόμενον, περὶ ὃ πύραγνος φυτόν ἐστιν, οὕτω μὲν εὐθαλὲς καὶ χλοερὸν, οὕτω δὲ εὔσκιον, ὡς ἀπὸ πηγῆς μᾶλλον αὐτὸ βεβλαστηκέναι. διὰ ποίαν οὖν αἰτίαν, εἰ φύσεις εἰσὶ φθαρτῶν, καὶ ὑπὸ πυρὸς καταναλουμένων σωμάτων, οὐ μόνον οὐ καταφλέγεται τὸ φυτὸν τοῦτο, ἀλλὰ καὶ μᾶλλον ἀκμαιότερον ὑπάρχει, εἰ τῇ φύσει ἐστὶν εὔκαυστον, καὶ ταῦτα περὶ αὐτὰς αὐτοῦ τὰς ῥίζας [τοῦ πυρὸς] ἐκτυφωμένου; κλάδους γοῦν ἐγὼ δένδρων ἐκ τῆς παρακειμένης ὕλης ἐπέρριψα, καθ' ὃν ἀνερεύγεται τὸ πῦρ τόπον, καὶ εὐθέως εἰς φλόγα ἀρθέντες, ἐτεφρώθησαν. τί οὖν βούλεται τὸ παράδοξον; δεῖγμα τοῦτο τῆς μελλούσης ὁ θεὸς ἡμέρας καὶ προοίμιον ἔθετο: ἵνα γινώσκωμεν, ὅτι πάντων πυρὶ κατομβρουμένων, τὰ ἐν ἁγνείᾳ σώματα διαπρέψαντα καὶ δικαιοσύνῃ, καθάπερ ψυχρῷ ὕδατι τῷ πυρὶ ἐπιβήσονται.

Ὅτι φησὶν, ἐπίστησον δὲ μή ποτε καὶ ὁ μακάριος Ἰωάννης, ἔδωκεν ἡ θάλασσα τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτῇ, λέγων. καὶ ὁ θάνατος καὶ ὁ ᾅδης ἔδωκαν τοὺς νεκροὺς τοὺς ἐν αὐτοῖς: τὰ ἀπὸ τῶν στοιχείων ἀναδιδόμενα πρὸς ἀποκατάστασιν ἑκάστου μέρη ἐδήλωσε: τὴν μὲν γὰρ θάλασσαν εἶναι τὴν ὑγρὰν οὐσίαν, ᾅδην δὲ τὸν ἀέρα, παρὰ τὸ ἀειδὲς· διὰ τὸ μὴ ὁρᾶσθαι, καθάπερ ἐλέχθη καὶ Ὠριγένει· καὶ θάνατον τὴν γῆν, παρὰ τὸ ἐν αὐτῇ κλίνεσθαι τὸν θνήσκοντα· ὅθεν καὶ χοῦς ἐκλήθη *θανάτου ἐν ψαλμοῖς, εἰς χοῦν θανάτου κατῆχθαι εἰρηκότος Χριστοῦ. Ὅτι φησὶ πᾶν γὰρ τὸ ἐκ καθαροῦ ἀέρος καὶ καθαροῦ πυρὸς συνιστάμενον σύγκριμα, καὶ τοῖς ἀγγελικοῖς ὁμοούσιον ὑπάρχον, οὐ δύναται γῆς ἔχειν ποιότητα καὶ ὕδατος: ἐπεὶ συμβήσεται ἔσεσθαι αὐτὸ γεῶδες. τοιοῦτον καὶ ἐκ τούτων τὸ ἀναστῆναι μέλλον σῶμα ἀνθρώπου Ὠριγένης ἐφαντάζετο, ὃ πνευματικὸν ἔφησεν. * θάνατος.

Ὅτι, φησὶ, ποδαπὸν ἄρα * ἐστὶ καὶ σχῆμα τὸ ἀνιστάμενον, εἰ ὅλως τὸ ἀνθρωποειδὲς τοῦτο, ὡς ἄχρηστον ὂν κατ' αὐτὸν, ἐξαφανίζεται: ὃ πάντων ἐστὶ τῶν εἰς ζῶα συγκεκριμένων σχημάτων ἐρασμιώτερον· ᾧ καὶ τὸ θεῖον χρῆται εἰκόνι, καθάπερ καὶ ὁ σοφώτατος Παῦλος δηλοῖ· ἀνὴρ μὲν γὰρ οὐκ ὀφείλει κατακαλύπτεσθαι τὴν κεφαλὴν, εἰκὼν καὶ δόξα θεοῦ ὑπάρχων, εἰς ὃ καὶ τὰ νοερὰ τῶν ἀγγέλων σώματα διεκοσμήθησαν· ἆρα κυκλοτερὲς ἢ πολυγώνιον ἢ κυβικὸν ἢ πυραμοειδές; πλεῖσται γὰρ τῶν σχημάτων αἱ παραλλαγαί. ἀλλὰ τοῦτο ἀμήχανον. οὐκοῦν τίς ἡ ἀποπλήρωσις, τὸ μὲν θεοείκελον σχῆμα (ὁμολογεῖ γὰρ καὶ αὐτὸς ὁμοειδῆ εἶναι τὴν ψυχὴν τῷ σώματι) ἀπαγορεύεσθαι ὡς ἀκλεέστερον: ἄπουν δὲ καὶ ἄχειρον ἀνίστασθαι; *al. ἐπῇ.

Ὅτι

Ὅτι φησὶν ὁ μετασχηματισμὸς, ἡ εἰς τὸ ἀπαθὲς καὶ ἔνδοξόν ἐστιν ἀποκατάστασις· νῦν μὲν γὰρ [τὸ] σῶμα ἐπιθυμίας ἐστὶ καὶ ταπεινώσεως. διὸ καὶ Δανιὴλ, ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν, * ἤκουε· τότε δὲ μετασχηματισθήσεται εἰς σῶμα ἀπαθές· οὐ τῇ ἐξαλλαγῇ τῆς διακοσμήσεως τῶν μελῶν, ἀλλὰ τῷ μὴ ἐπιθυμεῖν τῶν ὑλικῶν ἡδονῶν. Ὅτι φησὶν ἐξελέγχων τὸν Ὠριγένην· βούλεται τοίνυν ὁ Ὠριγένης τὴν μὲν αὐτὴν σάρκα μὴ ἀποκαθίστασθαι τῇ ψυχῇ, τὴν δὲ ποίαν ἑκάστου μορφὴν, κατὰ τὸ εἶδος τὸ τὴν σάρκα καὶ νῦν χαρακτηρίζον, ἐν ἑτέρῳ πνευματικῷ ἐντετυπωμένην ἀναστήσεσθαι σώματι· ἵνα ἕκαστος πάλιν ὁ αὐτὸς φαίνηται κατὰ τὴν μορφήν. καὶ τοῦτο εἶναι τὴν ἐπαγγελλομένην ἀνάστασιν. ῥευστοῦ γάρ φησιν ὑπάρχοντος τοῦ ὑλικοῦ σώματος, καὶ μηδέποτε μένοντος ἐφ' ἑαυτοῦ· ἀλλὰ ἀπογινομένου καὶ ἐπιγινομένου περὶ τὸ εἶδος τὸ χαρακτηρίζον τὴν μορφὴν, ὑφ' οὗ καὶ συγκρατεῖται τὸ σχῆμα: ἀνάγκη δὴ τὴν ἀνάστασιν ἐπὶ μόνου εἴδους ἔσεσθαι. εἶτα μετ' ὀλίγον φησὶν, Οὐκοῦν, ὦ Ὠριγένες, εἰ ἐπὶ τοῦ εἴδους μόνον προσδοκᾶσθαι διϊσχυρίζῃ τὴν ἀνάστασιν ἐν πνευματικῷ μεταβαλλομένου σώματι, ἀπόδειξίν τε δοκιμωτάτην τὴν κατὰ τὸν Ἠλίαν ἡμῖν ὀπτασίαν καὶ Μωσέα παρέχεις. ὥσπερ ἐκεῖνοι, φαμὲν, μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ βίου ἔξοδον ὤφθησαν οὐχ ἕτερον * παρ' ὃ εἶχον, εἶδος ἐξ ἀρχῆς διασώζοντες, κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ἡ πάντων * ἔσται ἀνάστασις, ὁ Μωσῆς δὲ καὶ Ἠλίας πρὸ τοῦ τὸν Χριστὸν παθεῖν καὶ ἀναστῆναι, ἤδη τὸ εἶδος τοῦτο ὃ φὴς ἔχοντες ἀνέστησαν, καὶ ὤφθησαν. πῶς δὴ ἔτι ὁ Χριστὸς πρωτότοκος εἶναι τῶν νεκρῶν ὑπὸ τῶν προφητῶν καὶ τῶν ἀποστόλων ᾄδεται; εἰ γὰρ πρωτότοκος τῶν νεκρῶν Χριστὸς εἶναι πεπίστευται, πρωτότοκος δέ ἐστι τῶν νεκρῶν ὁ πρὸ πάντων ἀναστάς· ὁ δὲ Μωσῆς ἤδη καὶ πρὸ τοῦ τὸν Χριστὸν παθεῖν, ἔχων τὸ εἶδος τοῦτο ἐφάνη τοῖς ἀποστόλοις, καθ' ὃ πληροῦσθαι φὴς αὐτὸς τὴν ἀνάστασιν: οὐκ ἄρα τοῦ εἴδους, χωρὶς τῆς σαρκὸς, ἐστὶν ἡ ἀνάστασις. ἤτοι γὰρ τοῦ εἴδους ἐστὶν * ὥσπερ ἐγγυαὶ μόνου ἡ ἀνάστασις, καὶ οὐ δύναται ἔτι πρωτότοκος εἶναι ὁ Χριστὸς τῶν νεκρῶν, τῷ πρὸ αὐτοῦ ἐχούσας τοῦτο μετὰ τὴν τελευτὴν τὸ εἶδος πεφηνέναι ψυχάς: ἢ πρωτότοκος ἀληθῶς ὥσπερ ἐστὶ, καὶ ἀδύνατον ὅλως ἠξιῶσθαι πρὸ αὐτοῦ τινὰς τῆς εἰς τὸ μὴ αὖθις ἀποθανεῖν ἀναστάσεως. εἰ δὲ ἀνέστη οὐδεὶς πρὸ αὐτοῦ, οἱ δὲ ἀμφὶ τὸν Μωϋσέα καὶ τὸν Ἠλίαν σάρκας μὲν ἔχοντες τοῖς ἀποστόλοις οὐκ ὤφθησαν, μόνον δὲ τὸ εἶδος: ἡ ἄρα ἀνάστασις ἐπὶ τῆς σαρκὸς προφανῶς δηλοῦται. καὶ γὰρ ἀτοπώτατον ἐπὶ μόνου τοῦ εἴδους τὴν ἀνάστασιν διορίζεσθαι, ὁπότε αἱ ψυχαὶ καὶ μετὰ τὴν σαρκῶν ἔξοδον οὐδέποτε φαίνονται τὸ εἶδος, ὅ φησιν, ἀνίστασθαι ἀποτιθέμεναι. εἰ δὲ συμπαρέσται αὐταῖς τοῦτο ἀναφαίρετον, καθάπερ καὶ ἐπὶ τῇ Μωσέως καὶ Ἠλιοῦ ψυχῇ, καὶ οὔτε φθείρεται, κατὰ σὲ, οὔτε ἀπόλλυται, σὺν αὐταῖς πανταχοῦ συμπαρόν: οὐκ ἄρα τὸ εἶδος ἀνίσταται, ὃ μηδέποτε πέπτωκεν. ἐὰν δή τις δυσχεράνας καὶ πῶς δὴ ἀποκριθῇ εἰ μηδεὶς ἀνέστη πρὸ τοῦ κατελθεῖν εἰς τὸν ᾅδην τὸν Χριστὸν, ἀναστάντες ἤδη τινὲς ἱστορήθησαν πρὸ αὐτοῦ· ἐν οἷς τῆς Σαρεφθίνης χήρας ὁ υἱὸς, καὶ τῆς Σωμανίτιδος, καὶ ὁ Λάζαρος;

* al. ἤκουσε.
* al. ἢ.
* al. οὐχ ἑτέραν.
* al. παρουσία.

METHOD.

Transformatio, inquit, est ad immortalitatem & gloriam transmutatio. Nunc enim corpus est in desiderio & humilitate. Vnde Daniel *vir desideriorum* est appellatus. Tunc autem transfigurabitur in corpus impassibile, nõ mutato in deterius ornatu membrorum, sed extinctâ corporalium voluptatum concupiscentiâ. Coarguens dein Origenem ait; Origenes igitur vult non eandem carnem cum anima coniunctum iri; sed qualem nunc singulorum formam, secundum speciem corpus carni imprimit, [talem sed] in alio corpore spirituali impressam resurrecturam, vt vnusquisque rursum idem videatur secundum formam; & hanc esse promissam nobis resurrectionem. Cum enim, inquit, corpus materiale fluxum sit, & in seipso nequaquam persistat, sed deficiat & crescat secundum figuram, quæ formam exprimit, sub qua [specie] continetur & figura, necesse est, vt resurrectio in sola specie fiat. Deinde post pauca dicit: Si igitur ô Origenes, resurrectionem in sola specie in spirituale corpus mutatâ, expectandam contendis, & visionem Eliæ & Moysis nobis pro certissima demonstratione exhibes: quemadmodum illi, inquis, post mortem non aliâ, quam viuentes olim habebant, species apparuerunt: ita & nos omnes resurgemus: Moyses autem & Elias ante Christi passionem & resurrectionem, formam hanc, quam ais, habentes resurrexerunt & apparuerunt. Quomodo ergo Christus [o Origenes] primogenitus mortuorum à Prophetis & Apostolis celebratur; si enim primogenitus mortuorum Christus esse creditus est, primogenitus verò is est, qui ante omnes ex mortuis resurrexit: Moyses autem iam ante Christi passionem hanc habens formam Apostolis apparuit, secundum quam impleri ais resurrectionem; atqui non formæ sine carne est resurrectio: aut enim solius formæ est resurrectio, vt doces; & [hac ratione Christus] non potest esse amplius primogenitus mortuorum, eo quod animæ post mortem secundum formam ante Christum hoc habuerint vt apparerent: an reuera, primogenitus est, vt est; & impossibile est prorsus vt aliqui ante illum dignati fuerint ea resurrectione vt non amplius morerentur. Si autem nemo ante illum surrexit: Moyses autem & Elias non in corpore, sed tantum per formam Apostolis apparuerunt; profectò Resurrectio manifestè in carne [futura esse] declaratur. Absurdissimum enim est resurrectionem sola forma definire, quando animæ post exitum à corporibus nunquam apparent secundum formam, quod ad resurrectionem sint repositæ. Si autem aderit illis hoc quod ab illis nunquam auferetur, quemadmodum in Moysi & Eliæ anima adfuit; neque corrumpitur secundum te, neque perit, semper præsens cum illis, non forma profectò resurgit, quæ nunquam cecidit. Quod si quis indignatus dicat, si nemo resurrexit antequam Christus descenderet ad inferos, quomodo memorantur quidam ante illum surrexisse, inter quos viduæ Sareptanæ filius, & Sunamitidis filius, itemque Lazarus?

Dan. 9. 23.

Ὅτι τὸ ῥητὸν τοῦ προφήτου Ἰεζεκιὴλ περὶ τῆς ἀναστάσεως τῶν νεκρῶν ῥητὸν εἰρημένον τοῦ Ὠριγένους ἀλληγορήσαντος, καὶ εἰς τὴν τῶν εἰς Βαβυλῶνα αἰχμαλωτισθέντων Ἰσραηλιτῶν ἐπάνοδον διαβιαζομένου εἰρῆσθαι, ἐξελέγχων μετὰ πολλὰ ὁ ἅγιος, καὶ τοῦτό φησιν· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ αὐτοὶ πρὸς ἐλευθερίας ἀκριβείας καθαρᾶς, οὐδὲ τῶν ἐχθρῶν κατακρατήσαντες ἐξουσιαστικώτερον κατῴκισαν τὴν Ἱερουσαλήμ. εἴργοντο γοῦν * ὑπὸ τῶν ἀλλοεθνῶν πολλάκις οἰκοδομῆσαι θελήσαντες μᾶλλον· ὅθεν καὶ ἐν μʹ αὐτὸν καὶ ἓξ ἔτεσι μόλις ἠδυνήθησαν δείμασθαι, τοῦ Σολομῶντος ἐν ἑπτὰ τοῖς χρόνοις ἐκ θεμελίων αὐτὸν συμπληρώσαντος. καὶ τί χρὴ λέγειν; ἀπὸ γὰρ δὴ Ναβουχοδονόσορ, καὶ τῶν μετ' αὐτὸν Βαβυλῶνος βασιλευσάντων, ἄχρι τῆς Περσῶν ἐπὶ τοὺς Ἀσσυρίους καθόδου, τῆς τε Ἀλεξάνδρου ἡγεμονίας, καὶ τοῦ Ῥωμαίων τοῦ πρὸς τοὺς Ἰουδαίους συρραγέντος πολέμου, ἑξάκις κατεστράφησαν ὑπὸ τῶν πολεμίων τὰ Ἱεροσόλυμα. καὶ τοῦτο * Ἰώσηπος ἱστορεῖ λέγων, ἔτει δευτέρῳ τῆς Οὐεσπασιανοῦ ἡγεμονίας, ἁλοῦσα δὲ καὶ πρότερον πεντάκις, τοῦτο δεύτερον ἠρημώθη. Ἀσωχαῖος μὲν γὰρ, ὁ τῶν Αἰγυπτίων βασιλεὺς, καὶ μετ' αὐτὸν Ἀντίοχος, ἔπειτα Πομπήιος, καὶ ἐπὶ τούτοις σὺν Ἡρώδῃ Σόσσιος ἑλόντες ἐνέπρησαν τὴν πόλιν. πρὸ δὲ τούτων, ὁ τῶν Βαβυλωνίων βασιλεὺς κρατήσας ἠρήμωσεν αὐτήν.

Ὅτι Ὠριγένους τάδε φησί· περὶ τοῦ Λαζάρου καὶ τοῦ πλουσίου ἀπορεῖσθαι δύναται· τῶν μὲν * ἁπλούστερον οἰομένων ταῦτα λελέχθαι, ὡς ἀμφοτέρων μετὰ τῶν σωμάτων λαμβανόντων τὰ ἄξια τῶν τοῦ βίου πεπραγμένων, τῶν δὲ * ἀκριβέστερον: ἐπεὶ μετὰ τὴν ἀνάστασιν οὐδεὶς ἐν βίῳ καταλείπεται, οὐκ ἐν τῇ ἀναστάσει οἰομένων ταῦτα γεγονέναι. λέγει γὰρ ὁ πλούσιος, ὅτι πέντε ἀδελφοὺς ἔχω, καὶ ἵνα μὴ ἔλθωσιν εἰς τὸν τόπον τοῦτον τῆς βασάνου, πέμψον Λάζαρον ἀπαγγέλλοντα αὐτοῖς τὰ ἐνταῦθα. καὶ διὰ τούτων ζητούντων τὴν γλῶσσαν, καὶ τὸν δάκτυλον, καὶ τοὺς κόλπους Ἀβραάμ, καὶ τὴν * ἀνάκλισιν, καὶ τάχα τὸ τῆς ψυχῆς ἅμα τῇ ἀπαλλαγῇ σχῆμα, ὁμοιοειδὲς ὂν τῷ παχεῖ καὶ γηΐνῳ σώματι, δύναται οὕτως λαμβάνεσθαι. εἴ ποτε γοῦν ἱστόρηταί τις τῶν κεκοιμημένων φαινόμενος, * ὁμοίως ἑωρᾶτο καὶ ὅτε τὴν σάρκα εἶχε χρήματι. εἶτα, ἀλλὰ καὶ ὁ Σαμουὴλ φαινόμενος, ὡς δῆλόν ἐστιν ὁρατὸς ὢν, παρίστησιν ὅτι σῶμα περιέκειτο· μάλιστα ἐὰν ἀναγκαζώμεθα ὑπὸ τῶν ἀποδείξεων τὴν οὐσίαν τῆς ψυχῆς ἀσώματον εἶναι, καὶ ταύτην ἀποφαίνεσθαι. ἀλλὰ καὶ ὁ κολαζόμενος πλούσιος, καὶ ὁ ἐν κόλποις Ἀβραὰμ πένης ἀναπαυόμενος, πρὸ τῆς παρουσίας τοῦ σωτῆρος καὶ πρὸ τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος: καὶ διὰ * τοῦτο πρὸ τῆς ἀναστάσεως λεγόμενοι, ὁ μὲν ἐν ᾅδου κολάζεσθαι, ὁ δὲ ἐν κόλποις Ἀβραὰμ ἀναπαύεσθαι, διδάσκουσιν ὅτι καὶ νῦν τῇ ἀπαλλαγῇ σώματι χρῆται ἡ ψυχή. Πρὸς ταῦτα ὁ ἅγιος τάδε φησί, σχῆμα ἄλλο ὁμοειδὲς τῷ αἰσθητῷ τούτῳ μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἐκδημίαν ἔχειν ὁριζόμενος τὴν ψυχὴν ἀσώματον ὑπό τι πλατωνικῶς ἀποφαίνεται αὐτήν. τὸ γὰρ καὶ μετὰ τὴν ἀπὸ τοῦ κόσμου ἀποφοίτησιν ὀχήματος αὐτὴν δεῖσθαι καὶ περιβολῆς λέγειν, ὡς οὐ δυναμένην κατασχεθῆναι γυμνὴν, πῶς οὐκ ἂν καθ' ἑαυτὴν * ἀσώματον εἶναι

Verbum quod dixit Propheta Ezechiel de mortuorum resurrectione Origenes Allegoricè interpretatus est, & ad Israelitarum ex captiuitate Babylonica reditum quasi per vim detorsit, quem post multa S. Methodius coarguens hoc dicit: Neque Iudæi plenam sinceramque libertatem assecuti sunt, neque hostibus deuictis maiori cum potestate Hierosolymam incoluerunt. Immo sæpe cum instaurare vrbem conarentur, ab aliis populis sunt impediti. Vnde & intra quadraginta sex annos vix templum absoluerunt, cum illud Solomon septem annis ab ipsis fundamentis excitatum perfecisset. Et quid opus est verbis, à Nabuchodonosore, & successoribus eius in Babylone vsque ad Persarum in Assyrios expeditionem, & Alexandri imperium, & bellum iam cum Romanis incrudescens sexies ab hostibus Hierosolyma euersa sunt. Et hoc Iosepho teste qui dicit: Anno altero Vespasiani imperatoris, capta autem & ante iam quinquies fuerat, iterum excisa est Hierosolyma. Asochæus enim Ægypti Rex, & huius successor Antiochus: deinde Pompeius, deinde post hos Sosius cum Herode captam vrbem incenderunt. Ante hos verò Babylonis Rex expugnatam vastauit.

Origenes præterea hæc dicit: de Lazaro & diuite dubitari potest: Aliis quidem simplicius dictum putantibus, quasi ambo in corporibus suis assumptis digna factis in vita præmia receperint; aliis subtilius: quia cum post resurrectionem nemo in vita relinquatur, non existimant hæc in resurrectione contigisse. Dicit enim diues: habeo quinque fratres, ne & ipsi veniant in locum hunc tormentorũ, mitte Lazarum, qui nunciet ipsis, quæ hic fiunt. Quærunt ergo per hæc linguam & digitum & sinus Abrahæ, & compellationis vocem, & fortasse figuram illam seu formam statim cum animæ excessu, similem corpori crasso & terreno. Res ita potest intelligi: Si quando quis ex mortuis narratur apparuisse, videtur in simili formâ, quam in carne habuit. Deinde Samuel apparens, vt manifestum est, spectabilis probat se corpore indutum fuisse. Si maximè demonstrationibus vrgeamur fateri, animæ naturam incorpoream esse, hanc videri [demonstrationem.] Sed & diues punitus, & pauper in sinu Abraham requiescens ante Saluatoris aduentum, & ante consummationem sæculi, & propterea ante resurrectionem, dum dicuntur hic quidem apud inferos puniri, ille verò in sinu Abrahæ requiescere, docent, etiam nunc post excessum è vita animam corpore vti. Ad hæc vir Sanctus respondet, figuram aliam visu similem sensibili huic, animam post emigrationem ex hac vita habere; animam incorpoream professus ad Platonicam ferè rationem definit. Dum enim dicit illam post excessum ex hac vita vehiculo egere & veste, eo quod nuda comprehendi tenerive non possit. Quomodo ergo per se non sit incorporea

Marginalia: METHOD. — Ezech. 37. — Luc. 16. — * al. ὑπὸ — * al. ἰώσηπος — * al. ἁπλούστερον — * al. ἀκριβέστερον — * f. ἀνάκλισιν — * al. ὅμοιον — * al. διὰ — * ἀσώματος.

METHOD.

Cum autem incorporea sit, quomodo non expers erit [per se] passionum, seu dolorum. Comitatur enim ipsam, si incorporea sit, vti nec pati, nec teneri possit. Ergo si concupiscentiâ irrationali nulla ratione fuit tacta, neque corporis dolentis patientiisque sensu vllo fuit tacta, (nam incorporeum quomodo corporis sensu, aut corpus incorporei affectu tangatur:) Sequitur conuenienter prædictis vt incorporea esse videatur. Si autem cum corpore patiatur, quemadmodum ex iis qui apparuerunt comprobatur, incorporea esse non potest. Ergo solus Deus natura ingenita, nullius indigens, & indefessa nec tangabilis prædicatur, qui cum incorporeus sit propterea est inuisibilis. Deum enim nemo vidit. Animæ vero à Patre vniuersorum corpora rationalia conditæ, in membra ratione percipienda exornatæ hanc figuram acceperunt: vnde apud inferos vt in Lazaro & diuite [est videre] linguam, & digitum & alia membra habere dicuntur, non quod alienum corpus cum illis exsitat informe, sed quod ipsæ animæ, ab omni tegumento nudatæ per se natura sua secundum substantiam tales sint. Addit in fine vir Sanctus, illud dictum: *In hoc Christus mortuus est vt viuorum & mortuorum dominetur.* de animabus & corporibus accipiendum esse viuis scilicet animabus, vtpote immortalibus, mortuis verò corporibus. Quod si corpus humanum omnium animalium aliorum corporibus est nobilius, quia ipsius Dei manibus efformatum & rationalis animæ præstantius vehiculum: quomodo hoc tam breuis est æui, cum multa animalium irrationalium corpora sint hoc multo longioris vitæ? Manifestum ergo illius substantiam post resurrectionem longæuam [sine æternam] fore.

Error Methodii animas esse corporeas.

Rom. 14. 9. Si le... pro ... vt videtur legendum propter sequens ... alioqui sensus est Christum dominaturum mortuorum siue corporum Demonum cui quod corpus humanum est ... manifestum est illius.

CCXXXV.

EX LIB. S. METHODII DE *creatis excerpta.*

LEGI è sancto Methodio Episcopo martyre per compendium excerpta de genitis seu creatis. Illud Christi, *Nolite proiicere Sanctum canibus, neque margaritas vestras ante porcos:* dixit margaritas esse eos qui in Ecclesiâ sanctiora diuinæ religionis mysteria capiunt: porcos vero, qui in omni genere impietatis & voluptatis veluti porci in cœno adhuc volutantur. His, inquit, a Christo dictum est, non esse ∴ cœlestia mysteria proiicienda, eo quod hæc capere non possint, veluti impietatis & feris fœdisve voluptatibus iam ante occupati. S. Methodius ait, si per margaritas intelligendæ sunt venerandæ sacræque literæ, per porcos autem homines impietati & voluptatibus dediti, quibus Apostolica dicta, ad pietatem & Christi fidem ducentia, non sint .' accommodata, sed celata, vide ne dicas vllum Christianorum Apostolicis præconiis ex prioris vitæ impietate conuersum esse. Neque enim vlla ratione diuina Christi mysteria* proiecerint iis, qui propter infidelitatem similes sunt porcis.

Matth. 7. 6.

∴ Forte Origenes quem refutat.

·. Sacras literas ... hoc loco per Ecclesiam circumdum puto, quæ communi consensu ... hospitium, nisi forte ... intelligat vt eo ... ad Christum ... & ... agans ducebantur religionem Christianam ... quam ... regnum recipiuntur.

.' Non proponenda.

** παρέβαλεν.*

ἀσώματος δὲ οὖσα, πῶς οὐκ ἔσαι καὶ ἀνεπίδεκτος παθῶν; ἀκολουθεῖ γὰρ τῷ ἀσώματον αὐτὴν ὑπάρχειν, καὶ τὸ ἀπαθῆ εἶναι καὶ ἀσυνελατον. εἰ μὲν οὖν ὑπὸ ἀλόγου οὐ παρειλκετο ὅλως ἐπιθυμίας, οὐδὲ συμμετεβάλλετο ἀλγοῦντι ἢ πάσχοντι τῷ σώματι· ἀσωμάτῳ γὰρ σῶμα τι ἢ σῶμα ἀσωμάτῳ οὐκ ἄν ποτε συμπαθοῖ, ἵνα ἂν ἀσώματος δόξαι αὐτὴν * ἀκολούθως τοῖς εἰρημένοις. εἰ δὲ συμπάσχοι τῷ σώματι, καθάπερ καὶ διὰ τῆς ἐπιμαρτυρήσεως τῶν φαινομένων ἀποδείκνυται: ἀσώματος εἶναι οὐ δύναται. ἤγουν ἀγέννητος καὶ ἀνενδεὴς καὶ ἀκάματος φύσει ὁ Θεὸς μόνος ἄδεται, ἀσώματος ὤν, διὸ καὶ ἀόρατος. Θεὸν γὰρ οὐδεὶς ἑώρακεν. αἱ δὲ ψυχαὶ ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ καὶ πατρὸς τῶν ὅλων, σώματα νοερὰ ὑπάρχουσαι, εἰς λόγῳ θεωρητὰ μέλη διακεκοσμημέναι, ταύτην λαβοῦσαι τὴν διατύπωσιν. ὅθεν καὶ ἐν τῷ ᾅδῃ, καθάπερ καὶ ἐπὶ τοῦ Λαζάρου καὶ τοῦ πλουσίου, καὶ γλῶσσαν καὶ δάκτυλον καὶ τὰ ἄλλα μέλη ἱστοροῦνται ἔχειν· οὐχ ὡς σώματος ἑτέρου συνυπάρχοντος αὐταῖς ἀειδοῦς, ἀλλ' ὅτι [καὶ] αὗται φύσει, αἱ ψυχαί, παντὸς ἀπογυμνωθεῖσαι περιβλήματος, τοιαῦται κατὰ τὴν οὐσίαν ὑπάρχουσιν. Ὅτι φησὶν ὁ ἅγιος ἐν τέλει, ὥστε τὸ διὰ τοῦτο Χριστὸς ἀπέθανε λεγόμενον, ἵνα ζώντων καὶ νεκρῶν κυριεύσῃ, ἐπὶ τῶν ψυχῶν καὶ ἐπὶ τῶν σωμάτων παραληπτέον: ζώντων μὲν τῶν ψυχῶν, καθὸ ἀθάνατοι, νεκρῶν δὲ τῶν σωμάτων. Ὅτι [εἰ] τιμιώτερον σῶμα ἀνθρώπου τῶν ἄλλων ζώων, ὅτι χερσὶ τοῦ Θεοῦ λέγεται πεπλάσθαι, καὶ ὅτι * τιμιώτερον τῆς λογικῆς ψυχῆς τετύχηκεν * ὄχημα. πῶς τοῦτο μὲν ὀλιγοχρόνιον, ἀλόγων δὲ πολλῶν πολλαὶ πολυχρονιώτερα; ἢ δῆλον ὡς ἡ τούτου πολυχρόνιος ὕπαρξις μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἔσται.

* al. ἀκολούθως.

* al. τιμιωτέρας ὀχήματος.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΓΕ-νητῶν ἐκλογὴ κατὰ σύνοψιν.

σλέ.

E Lib. S. Methodii de creatis excerpta.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἐκ τοῦ ἁγίου μάρτυρος καὶ ἐπισκόπου Μεθοδίου τοῦ περὶ τῶν γενητῶν ἐκλογὴ κατὰ σύνοψιν. Ὅτι τὸ μὴ βάλητε τὸ ἅγιον τοῖς κυσί, μηδὲ τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων· μαργαρίτας μὲν τοὺς ξενιώτερον τὰ μυστικώτερα τῆς θεοσδότου θρησκείας ἐκλαμβάνοντας μαθήματα: χοίρους δὲ τοὺς ἔτι ἀσεβείᾳ καὶ ἡδοναῖς παντοίαις, δίκην χοίρων, ἐν βορβόρῳ καλινδουμένους, τούτοις γὰρ εἰρῆσθαι παρὰ Χριστοῦ, ἔλεγε, μὴ παραβαλεῖν τὰ θεῖα μαθήματα: διὰ τὸ μὴ δύνασθαι αὐτὰ φέρειν, ἅτε τῇ ἀσεβείᾳ καὶ ταῖς ἀγρίαις ἡδοναῖς προκατεχομένους. Ὁ μέγας Μεθόδιος φησίν, εἰ μαργαρίτας, τὰ σεμνοπρεπῆ καὶ θεῖα μαθήματα δεῖ ἐξακούειν, χοίρους δὲ τοὺς ἀσεβείᾳ καὶ ἡδοναῖς συζῶντας, οἷς καὶ ἀπαράβλητα καὶ ἀπόκρυφα τὰ πρὸς εὐσέβειαν καὶ τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν ἀποστολικὰ διεγείροντα κηρύγματα δεῖ εἶναι. ὅρα ὡς οὐδένα λέγεις τῶν Χριστιανῶν τοῖς τῶν ἀποστόλων κηρύγμασιν ἐξ ἀσεβείας αὐτῶν τῆς προτέρας * ἐπιστρέψαι. οὐδὲ γὰρ ἂν πάντως παρέλαβον τὰ κατὰ τὸν Χριστὸν μυστήρια τοῖς δι' ἀπιστίαν χοίροις ἐοικόσιν.

* al. ἀποστρέψαι

ἢ οὖν

ἢ οὖν πᾶσι τοῖς Ἕλλησι καὶ τοῖς ἄλλοις ἀπίστοις ταῦτα παρεβλήθη παρὰ τῶν τοῦ Χριστοῦ μαθητῶν καὶ ἐκηρύχθη, καὶ ἀπὸ τῆς ἀσεβείας μετέβαλεν αὐτοὺς εἰς τὴν εἰς Χριστὸν πίστιν. (ὥσπερ οὖν καὶ πιστεύοντες ὁμολογοῦμεν) καὶ οὐκέτι δύναται νοεῖσθαι τὸ μὴ βάλητε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, ὡς ἐρρέθη· ἢ τοῦτο ὡς ἐλέχθη νοούμενον, ἀνάγκη ἡμᾶς λέγειν, ὡς οὐδενὶ τῶν ἀπίστων, οὓς χοίροις ἀπεικάζομεν, ἐκ τῶν ἀποστολικῶν διδαγμάτων, μαργαριτῶν δίκην τὰς ψυχὰς καταυγαζόντων, ἡ εἰς πίστιν καὶ ἡ τῆς ἀσεβείας ἐλευθερία γεγένηται. βλάσφημον δὲ τοῦτο. οὐκ ἄρα δεῖ μαργαρίτας μὲν τὰ μυστικώτερα τῶν μαθημάτων ἐκλαμβάνειν ἐνταῦθα· χοίρους δὲ, τοὺς ἀσεβεῖς. οὐδὲ τὸ, μὴ βάλλετε τοὺς μαργαρίτας ὑμῶν ἔμπροσθεν τῶν χοίρων, εἰς τὸ μὴ παραβάλλετε τοῖς ἀσεβέσι καὶ ἀπίστοις τὰ μυστικὰ καὶ τελειοποιὰ τῆς εἰς Χριστὸν πίστεως διδάγματα παραλαμβάνειν· ἀλλὰ μαργαρίτας μὲν τὰς ἀρετὰς, ἐκδέχεσθαι χρὴ, αἷς ὥσπερ πολυτίμοις μαργαρίταις ἡ ψυχὴ καθωραΐζεται. μὴ παραβαλεῖν δὲ αὐτὰς τοῖς χοίροις, τουτέστι, μὴ παραβαλεῖν αὐτὰς τὰς ἀρετὰς, οἷον ἁγνείαν, καὶ σωφροσύνην, καὶ δικαιοσύνην καὶ ἀλήθειαν, ταύτας δὴ μὴ παραβαλεῖν ταῖς μαχλώσαις ἡδοναῖς, χοίροις γὰρ ἐοίκασιν αὗται· ἵνα μὴ τὰς ἀρετὰς αὗται καταφαγοῦσαι, χοιρώδη βίον καὶ πολυπαθῆ τὴν ψυχὴν βιοῦν παρασκευάσωσιν. Ὅτι ὁ Ὠριγένης, ὃν κένταυρον καλεῖ, ἔλεγε συναΐδιον εἶναι τῷ μόνῳ σοφῷ καὶ ἀπροσδεεῖ θεῷ τὸ πᾶν. ἔφασκε γὰρ, εἰ οὐκ ἔστι δημιουργὸς ἄνευ δημιουργημάτων, ἢ ποιητὴς ἄνευ ποιημάτων, οὐδὲ παντοκράτωρ ἄνευ τῶν κρατουμένων· τὸν γὰρ δημιουργὸν διὰ τὰ δημιουργήματα ἀνάγκη, καὶ τὸν ποιητὴν διὰ τὰ ποιήματα, καὶ τὸν παντοκράτορα διὰ τὰ κρατούμενα λέγεσθαι· ἀνάγκη ἐξ ἀρχῆς αὐτὰ ὑπὸ τοῦ θεοῦ γεγενῆσθαι, καὶ μὴ εἶναι χρόνον, ὅτε οὐκ ἦν ταῦτα. εἰ γὰρ ἦν χρόνος, ὅτε οὐκ ἦν τὰ ποιήματα, ἐπεὶ τῶν ποιημάτων μὴ ὄντων, οὐδὲ ποιητὴς ὤν, ὁρᾷς οἷον ἀσεβὲς ἀκολουθεῖ: ἀλλὰ καὶ ἀλλοιοῦσθαι καὶ μεταβάλλειν τὸν ἄτρεπτον καὶ ἀναλλοίωτον συμβήσεται θεόν. εἰ γὰρ ὕστερον πεποίηκε τὸ πᾶν, δῆλον ὅτι ἀπὸ τοῦ μὴ ποιεῖν εἰς τὸ ποιεῖν μετέβαλε. τοῦτο δὲ ἄτοπον μετὰ τῶν προειρημένων. οὐκ ἄρα δυνατὸν λέγειν, μὴ εἶναι ἄναρχον καὶ συναΐδιον τῷ θεῷ τὸ πᾶν. Πρὸς ὅν φησι δι' ἑτέρου προσώπου ὁ ἅγιος ἐρωτῶν, ἆρά γε σοφίας καὶ δόξης, καὶ συλλήβδην πάσης ἀρετῆς ἀρχὴν καὶ πηγὴν οὐσιωδῶς, ἀλλὰ μὴ ἐπίκτητον ἡγῇ τὸν θεόν; ὁ δὲ, ναί. τί δὲ πρὸς τούτοις, οὐχὶ τέλειος πάντη δι' ἑαυτὸν καὶ ἀπροσδεής; ἀληθῆ. ἀμήχανον γὰρ τὸ ἀπροσδεὲς δι' ἕτερον εἶναί τι ἀπροσδεὲς, ἀμήχανον. πᾶν γὰρ τὸ δι' ἕτερον πλῆρες ὂν, καὶ ἀτελὲς λεκτέον ἀναγκαίως. τὸ γὰρ αὐτὸ δι' ἑαυτὸ ἑαυτοῦ πλήρωμα ὂν καὶ αὐτὸ ἐν ἑαυτῷ μένον, τέλειον εἶναι τοῦτο μόνον δοξαστέον; ἀληθέστατα λέγεις. τὸ δὲ μήτε αὐτὸ δι' ἑαυτὸ, μήτε αὐτὸ ἑαυτοῦ πλήρωμα ὂν φαίης ἂν ἀπροσδεές; οὐδαμῶς. οὐκ ἄρα ὁ θεὸς τέλειος, διά τι νομισθήσεται. ὃ γὰρ διά τι τέλειόν ἐστιν, αὐτὸ καθ' ἑαυτὸ ἀτελὲς ἀνάγκη τυγχάνειν; ἀνάγκη. οὐκοῦν καὶ ὁ θεὸς αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ τέλειος, ἀλλ' οὐ δι' ἕτερον νομισθήσεται; ὀρθότατα.

Aut ergo omnibus Græcis & aliis infidelibus hæc mysteria a Christi discipulis sunt proposita & prædicata, illosq; ab impietate ad Christum conuerterunt, (vti & nos credentes confitemur) & illud dictum, Ne proiicite margaritas vestras ante porcos, non potest amplius ita accipi, vti dictum est: aut hoc ita, vt dictum est, accepto seu intellecto, dicendum erit nobis, nulli infidelium quos porcis comparamus, per Apostolica documenta quæ animas instar margaritarum illuminant, fidem in Christum & ab impietate libertatem partam esse. Sed hoc blasphemum est dicere. Ergo margaritæ hoc loco non sunt accipiendæ pro sanctioribus [Ecclesiæ] disciplinis, neque porci pro impiis. Neque illud dictum: nolite proiicere margaritas vestras ante porcos: ita explicandum est: ne proiicite impiis & infidelibus diuina & fidem in Christum perficientia præcepta: sed margaritæ pro virtutibus accipiendæ sunt, quibus veluti preciosis gemmis anima exornatur. Non abiiciendas autem eas porcis, hoc est, non proiiciendas virtutes, castitatem nempe, temperantiam, iustitiam, & veritatem, has inquam non obiiciendas esse impuris voluptatibus, hæ enim porcis comparantur, ne has depascentes, illos vitam porcis similem viuere cogant, & animam omni vitiorum genere compleant. Origenes, quem centaurum ∴ appellat, asserebat vniuersum hoc [quod creatum est,] soli, sapienti & nullius indigo Deo coæternum esse, Dicebat enim, sicut non est opifex sine opificio, poeta sine poematis, imperator sine subiectis, necesse est enim vt opifex ab opificio, poëta a poëmatis, & imperator a subiectis nominetur, [ita] necesse est creata à principio a Deo facta esse, nec tempus vllum esse, quo hæc non fuerint. Si enim fuit tempus quo non fuerunt opificia, ergo opificiis nullis existentibus, neque opifex erit. Vide quæ sequatur [ex dictis] impietas; Quin alterari etiam & mutari sequetur immutabilem & inuariabilē Deum. Si enim non ab æterno omnia creauit, manifestum est, illum à non faciendo ad faciēdum transiisse. Sed hoc vna cum antedictis absurdū est, ergo dici non potest, non esse principij expers & Deo coæternum hoc vniuersum. Huic respondet alia quasi persona per interrogationem [sermocinationis siue Dialogi.] Nonne Deum existimas principium & fontem sapientiæ, gloriæ, & simul omnis virtutis substantialiter & non adscititiè? Sanè inquit, sed quid hoc ad rem? Nonne absolutè per se ipsum perfectus est & nullius indigens? Ita est. Impossibile enim est, vt id quod nullius indiget, sit propter alterum aliquid, [quam etiam] nullius indigens, impossibile [inquam.] Quicquid enim propter alterum perfectum est, necesse est dicatur imperfectum. Hoc enim solū quod propter seipsum sui ipsius perfectio est & in seipso manet, perfectum esse censendum est? verissimè censes. Quod autem neque ipsum, propter seipsum, neque ipsum suipsius est perfectio, dices alieni non egentem? Nequaquam. Deus ergo non perfectus propter aliud existimabitur. Quod enim propter aliud perfectū est, nonne est necesse vt id in seipso sit imperfectum? necesse. Nonne ergo Deus ipse propter seipsum & non propter aliud perfectus iudicabitur? rectissimè.

METHOD. ° Videtur abundare.

∴ Methodius Origenem centaurum appellauit. Bene.

METHOD.

Nonne aliud est Deus mundi, & aliud mundus Dei: Omnino. Non igitur Deus & creator & omnipotens, perfectus est dicendus propter mundum: Nequaquam, ne propter mundum, præsertim mutabilem, ac non propter se ipsum [potius] dicatur secundum se perfectus, merito conuenienter. Quamobrem diues, nonne propter diuitias diues appellandus est: recte, & sapiens secundum participationem essentialis sapientiæ, qui non est ipsa sapientia, sapiens tamen dicendus est: sane. An ergo & Deus, qui non est mundus, propter mundum tamen sic diues, benefactor, & creator nominandus est: nequaquam, apage. Nonne ipse in se ipso & propter seipsum diues ac potens esse videtur. Eratne etiam ante mundi molitionem, omnino nullis indigens, pater nempe & omnipotens, & creator, adeo vt propter seipsum & non propter aliud sit hæc omnia: necessarium est. Si enim propter mundum, & non propter seipsum alius a mundo existens, omnipotens esse intelligeretur, (pace tua Devs cogor ita loqui) ipse secundum seipsum imperfectus esset, & indigens his, quorum caussa omnipotens & creator est supernaturalis. Reiiciendus ergo perniciosus error eorum, qui dicunt de Deo, Devm non propter seipsum, sed propter subiectas res & creatas, quæ mutabiles sunt, esse omnipotentem & creatorem.

Etiam ita ratiocinare: Si non ab æterno, inquis, mundus est conditus, & olim non fuit, necesse est Devm impatibilem & inalterabilem, mutari. Etenim necesse est illum prius nihil facientem à non faciendo ad faciendum transire & mutari: Dicebant enim: Requieuit ne Devs a mundo faciendo nec ne: requieuit, alioqui enim nondum esset perfectus. Ita est. Si ergo facere, à non faciendo, Deo alterationem adfert, nonne etiam non facere, a faciendo: ita prorsus. mutatum autem diceres cum hodie operantem, ab eo quod erat cum non operaretur: nequaquam. Neque ergo ideo illum mutari necesse erit, quod faciat mundum, ab eo quod erat, quando non faciebat. Atque [ita] non necessario dicendum erit hoc vniuersum existere cum illo, propter hoc ipsum illi coæternum, ne cogamur dicere illum esse mutatum. Atqui sic mecum disputant. Diceresne genitum, quod generationis principium non habet: Non equidem. Quod enim caret generationis principio, necessario est ingenitum. Si autem genitum est, concedis ab aliqua causa esse genitum: prorsus enim impossibile est sine causa generationem esse: impossibile. Nonne ergo & mundum, & quæcumque sunt in illo? Nonne vel ab aliquo, vel Deo creatore postea factum dicemus cum prius non esset: perspicuum est à Deo. Impossibile enim est, vt quod generationis principio circumscribitur id infinito esse coinfinitum? impossibile. Ergo iterum, centaure, ad principium disputationis reuertamur. Affirmatis ne ea quæ existunt, diuina scientia facta esse nec ne: Iterum dicent: minime. Sed ab elementis, vel materia, aut firmamentis, aut quibus hæc verbis appellare vultis, nihil enim interest. His enim absque creatione præexistentibus, temereque oberrantibus, Devs [illa] secernens, omnia fabricatus est, velut præstans pictor ex multis coloribus vnam exprimit ideam seu imaginé,

ἕτερον θεὸς κόσμου, καὶ ἕτερον κόσμος θεοῦ; παντελῶς. οὐκ ἄρα τέλειον φατέον, καὶ δημιουργὸν καὶ παντοκράτορα, διὰ κόσμον τὸν θεόν; οὔ. ὅπως [μὴ] δι' ἑαυτὸν, ἀλλὰ μὴ διὰ κόσμον, καὶ ταῦτα τρεπτὸν, αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν τέλειος εὑρίσκοιτο. προσηκόντως. τί δὲ τὸν πλούσιον, διὰ τὸν πλοῦτον λεκτέον πλούσιον; ὀρθῶς. καὶ τὸν σοφὸν κατὰ μετοχὴν τῆς οὐσιώδους σοφίας, οὐκ αὐτὸν σοφίαν ὄντα σοφὸν προσαγορευτέον; ναί. τί δὲ καὶ τὸν θεὸν ἕτερον ὄντα κόσμου, διὰ κόσμον ταύτῃ πλούσιον καὶ εὐεργέτην καὶ δημιουργὸν κλητέον; οὐδαμῶς, ἄπαγε. οὐκοῦν αὐτὸς ἑαυτῷ πλοῦτος, καὶ δι' ἑαυτὸν πλούσιος καὶ δυνατὸς τυγχάνει; ἔοικεν. ἦν ἄρα καὶ πρὸ κόσμου πάντῃ ἀπροσδεὴς, ὢν καὶ πατὴρ καὶ παντοκράτωρ καὶ δημιουργὸς, ὅπως αὐτὸς δι' ἑαυτὸν, ἀλλὰ μὴ δι' ἕτερον ταῦτα ᾖ; ἀνάγκη. εἰ γὰρ διὰ κόσμον, καὶ οὐχὶ δι' ἑαυτὸν ἕτερος ὢν [καὶ] κόσμου παντοκράτωρ γνωρίζοιτο, (συγγνώμην ὁ θεὸς, ἀναγκάζομαι γὰρ τοῦτο εἰπεῖν:) αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν ἀτελὴς [ἂν] ἔσται καὶ προσδεὴς τούτων, δι' ἃ παντοκράτωρ καὶ δημιουργός ἐστιν ὑπερφυῶς. οὐκ ἄρα ἀποδεκτέον ταύτην τὴν ὀλέθριον ἁμαρτίαν περὶ θεοῦ τῶν λεγόντων, παντοκράτορα καὶ δημιουργὸν διὰ τὰ κρατούμενα καὶ δημιουργούμενα τρεπτά: ἀλλ' οὐ δι' ἑαυτὸν εἶναι τὸν θεόν. ὅρα δὲ καὶ ὧδε· εἰ ὕστερον ἔργης πεποίηται ὁ κόσμος, μὴ πρότερον ὤν: μεταβάλλειν ἀνάγκη τὸν ἀπαθῆ καὶ ἀναλλοίωτον θεόν. τὸν γὰρ ποιοῦντα πρότερον μηδὲν, ὕστερον δὲ ἀπὸ τοῦ μὴ ποιεῖν εἰς τὸ ποιεῖν μεταβάλλειν καὶ ἀλλοιοῦσθαι ἀνάγκη. ἔλεγον γὰρ, πέπαυται δὲ τοῦ ποιεῖν ποτὲ τὸν κόσμον ὁ θεὸς, ἢ οὔ; πέπαυται, οὔπω γὰρ ἦν τετελειωμένος ἄν. ἀληθές. εἰ οὖν τὸ ποιεῖν ἐκ τοῦ μὴ ποιεῖν ἀλλοίωσιν τοῦ θεοῦ καταψηφίζεται, οὐχὶ καὶ τὸ μὴ ποιεῖν ἐκ τοῦ [μὴ] ποιεῖν; ἀνάγκη. ἠλλοιῶσθαι δὲ αὐτὸν φαίης μὴ ποιοῦντα σήμερον παρ' ὃ ἦν ὅτε ἐποίει; οὐδαμῶς. οὐδ' ἄρα ὅτι ποιεῖ τὸν κόσμον, ἠλλοιῶσθαι αὐτὸν ἀνάγκη, παρ' ὃ ἦν ὅτε οὐκ ἐποίει· καὶ οὔτε ἀνάγκη συνυπάρχειν αὐτῷ τὸ πᾶν δεῖ λέγειν, διὰ τὸ μὴ ἀναγκάζεσθαι λέγειν ἠλλοιῶσθαι, ὅτι συναΐδιον δι' αὐτὸ τοῦτο. καί μοι *φάθι καὶ ὧδε· γεννητὸν τὸ μὴ γενέσεως ἔχον ἀρχὴν φαίης ἄν; οὐ δῆτα. εἰ γὰρ μὴ ὑποπίπτει γενέσεως ἀρχῇ, ἐξ ἀνάγκης ἀγέννητόν ἐστιν: εἰ δὲ γέγονεν ὑπὸ αἰτίου τινὸς, δίδως αὐτὸ γεγονέναι· πάντῃ γὰρ ἀδύνατον χωρὶς αἰτίου γένεσιν ἔχειν; ἀδύνατον. κόσμον δὴ οὖν, καὶ ὅσα ἐν αὐτῷ, μὴ ἄλλου τινὸς ἢ θεοῦ δημιουργοῦντος φήσομεν γεγονέναι ὕστερον, *πρότερον οὐκ ὄντα, δῆλον ὅτι θεοῦ. ἀδύνατον γὰρ τὸ γενέσεως ἀρχῇ περιορισθὲν συναπειράζειν [γὰρ τὸ γενέσεως] εἶναι τῷ ἀπειράστῳ; ἀδύνατον. πάλιν δὴ οὖν, ὦ κένταυρε, ἐξ ἀρχῆς διαλεγόμεθα· θεία ἐπιστήμῃ τὰ ὄντα φατὲ γεγονέναι, ἢ οὔ; *ὧ βάλη λέξουσιν οὐδαμῶς, ἀλλὰ ἀπὸ τῶν *στοιχείων, ἢ ὕλης, ἢ στερεωμάτων ἢ ὅπως αὐτοὶ ταῦτα βούλεσθε ὀνομάζειν: οὐδὲν γὰρ διαφέρει. τούτων ἀγεννήτως προϋφεστηκότων καὶ πλημμελῶς φερομένων, ὁ θεὸς διακρίνας *ἐπεχρύσατο τὰ πάντα, ὥσπερ ἀγαθὸς ζωγράφος ἀπὸ πολλῶν χρωμάτων μίαν τεχνησάμενος ἰδέαν; οὐδὲ

ἔστιν ἄρα κόσμῳ λεγ. τοῦ κόσμου, καὶ ὁ ἐνίοτε ἕτερος κόσμου.

ἢ deletur.

μὴ deletur.

ἢ οὐδὲ ἢ σπεί. In margine ... generatione ... nisi idem ...

* al. φασί.

* al. πρότερα.

* al. πάλαι.

* al. τυχῶν.

* ἐπεχρώσατο.

οὐδὲ τοῦτο. πάντως γὰρ ἀποφεύξονται ὁμολογῆσαι καθ' ἑαυτῶν, ἵνα μὴ τῆς κατασκευῆς καὶ τῆς μεταμορφώσεως τὴν ὕλην συγχωροῦντες ἀρχὴν ἐσχηκέναι, ἀναγκασθῶσι τῷ λόγῳ μετὰ πάντα τὸν θεὸν ἤρξασθαι τοῦ διοικεῖν λέγειν, καὶ καταρκοσμεῖν τὴν πρότερον ἄμορφον οὖσαν ὕλην. φέρε γάρ, ἐπειδή, σὺν τῷ θεῷ φάναι, ἐνταῦθα τοῦ λόγου γεγόναμεν. ἤτω τις ἀνδριάς, ἑστὼς ἐπὶ βάσεως, καλός· οὗ θαυμάζοντες οἱ θεώμενοι τὴν * ἐρρυθμίαν καλλονήν, διαφέρεσθαι πρὸς ἀλλήλους, τῇ μὲν γεννητόν, τῇ δὲ καὶ ἀγέννητον λέγειν πειρώμενοι. ἐροίμην γὰρ σφᾶς, δι' ἣν αἰτίαν ἀγέννητον αὐτὸν * φατε, πότερον διὰ τὸν τεχνίτην, ὅπως μηδαμῶς ἀργήσας τῆς δημιουργίας νομίζοιτο, ἢ δι' αὐτόν; εἰ μὲν γὰρ διὰ τὸν τεχνίτην, πῶς ἀγέννητος ὢν πρὸς τοῦ τεχνίτου δημιουργεῖται; εἰ γὰρ ὅλως ἐν ἐνδείᾳ τῆς τέχνης καθέστηκε χαλκουργούμενος πρὸς τὸ σχεῖν ὁποῖον ὁ δημιουργὸς ἐθέλοι χαρακτῆρα, ποίῳ τρόπῳ ἀγέννητος ἔσται πάσχων τε καὶ δρώμενος; εἰ δὲ αὖ δι' ἑαυτὸν τέλειος καὶ ἀγέννητος λέγοιτο μὴ δεῖσθαι τῆς τέχνης ὁ ἀνδριάς, κατὰ τὸ ὀλέθριον δόγμα· ἀνάγκη αὐτοματισμὸν ὁμολογεῖν. ἢ οὐδὲ τοῦτον ἴσως ἐθελήσαντες προσίεσθαι τὸν λόγον, πικρότερον ἀποκρινοῦνται, τὸ μὲν βρέτας ἀγέννητον οὐκ εἶναι λέγοντες· γεννητὸν δὲ εἶναι ἀεὶ γενέσεως ἀρχὴν οὐκ ἔχον, ὅπως ἀνάρχως λέγοιτο κρατεῖν τοῦ τεχνάσματος ὁ τεχνίτης. οὐκοῦν, ὦ οὗτοι, λέξομεν αὐτοῖς, εἰ μὴ χρόνος μήτε αἰὼν εὑρίσκοιτο ἐπάνω, ὅτε οὐκ ἦν τέλειος ὁ ἀνδριάς, τί παρέσχεν αὐτῷ ὁ τεχνίτης, ἢ τί ἐνήργησεν εἰς αὐτόν, φατε; εἰ γὰρ ὁ αὐτὸς ἀνενδεὴς ὤν, καὶ οὐκ ἔχων ἀρχὴν γενέσεως τυγχάνει, ταύτῃ μᾶλλον καθ' ὑμᾶς ὁ δημιουργὸς οὐδέποτε δημιουργήσας, οὔτε δημιουργῶν εὑρεθήσεται. καὶ πάλιν εἰς αὐτὸ ἔοικεν ὁ λόγος περιδεδραμηκέναι αὐτοματισμὸν ὁμολογεῖν. ἐπεὶ γὰρ κἂν * τὸ ἀναρμοστότατον ἀνδριάντα κινήσας ὁ δημιουργὸς λεχθῇ, ἀρχῇ ὑποπεσεῖται, καθ' ἣν πρότερον αὐτὸν ἄκοσμον καὶ ἀκίνητον ὄντα ἤρξατο κινεῖν καὶ κοσμεῖν. οὕτω καὶ ἦν ἔσται διηνεκῶς ὁ αὐτὸς ἀεὶ κόσμος· ἀπεικάσειν γὰρ τῷ μὲν θεῷ τὸν τεχνίτην, τὸν δὲ ἀνδριάντα τῷ κόσμῳ. πῇ δὴ οὖν, ὦ ἠλίθιοι, οἴεσθε τὴν κτίσιν συναΐδιον οὖσαν τῷ δημιουργῷ μὴ δεῖσθαι τοῦ δημιουργοῦ; τὸ γὰρ συναΐδιον μηδαμῶς ἀρχὴν γενέσεως ἔχον, καὶ συναγέννητον καὶ ἰσοδύναμον ἀνάγκη τυγχάνειν. τὸ δὲ ἀγέννητον, αὐτοτελὲς εἶναι καὶ ἄτρεπτον φανθέν, καὶ ἀπροσδεὲς καὶ ἄφθορον [ἂν] ἔσται. καὶ εἰ τοῦτο οὕτως ἔχει, οὐκέτι ὁ κόσμος τρεπτὸς καθ' ὑμᾶς.

Ὅτι ἐκκλησία παρὰ τὸ ἐκκεκληκέναι τὰς ἡδονὰς λέγεσθαί φησιν.

Ὅτι φησὶν ὁ ἅγιος, δύο δὲ δυνάμεις ἐν τοῖς προωμολογημένοις ἔφαμεν εἶναι * ποιητικάς, τὴν ἐξ οὐκ ὄντων γυμνῷ τῷ βουλήματι, χωρὶς μελλησμοῦ, ἅμα τῷ θελῆσαι αὐτουργοῦσαν ὃ βούλεται ποιεῖν· τυγχάνει δὲ ὁ πατήρ· θατέραν δὲ καταρκοσμοῦσαν καὶ ποικίλλουσαν κατὰ μίμησιν τῆς προτέρας τὰ ἤδη γεγονότα· ἔστι δὲ ὁ υἱός, ἡ παντοδύναμος καὶ κραταιὰ χεὶρ τοῦ πατρός, ἐν ᾗ μετὰ τὸ ποιῆσαι τὴν ὕλην ἐξ οὐκ ὄντων * καταρκοσμεῖ. Ὅτι τὸ Ἰὼβ βιβλίον, Μωσέως εἶναι ὁ ἅγιος φησί.

* ἴσ. ἔρρυθμον.

* al. φατέον.

* al. τίν.

* al. ποιητικῶν.

[illegible]

* μετακοσμεῖ.

nec hoc [dicent.] Omnino enim refugient contra feipfos hoc teftari, ne dato quod materia habuerit principium fecretionis & transformationis, cogantur fateri DEVM cœpiffe materiam prius indigeftam feu informem verbo perfecte digerere & expolire. Age verò quoniam DEO iuuante dicendo ad hunc locum peruenimus.

Si cui ftatua bafi fua collocata, elegánfque fit, cuius concinnam pulchritudinem fpectatores mirentur, fed diffentientes inter fe conentur euincere partim effe *. genitam: partim verò *. ingenitam; quæfierim ego ex vobis qua de caufla ingenitam dicatis, an propter artificem *. vt ne vnquam ab opere vacuus effe cenfeatur? an propter feipfam. Atqui fi propter artificem, quomodo ingenita erit cum ab artifice efformetur. Nam fi expers omnis penitus artis & rudis, effingatur ad quamcumque velit artifex formam feu figuram, quomodo erit ingenita, [manum] paffa & tractata. Si rurfum propter feipfam perfecta & ingenita, dicatur, fecundum perniciofam veftram fententiam, arte non egere, neceffe erit fateri ftatuá per fe fponte [fine artifice] factam. At neque hanc admiffuri orationé, mordacius refpondebunt, fimulacrum quidem ingenitum non effe dictitantes, genitum autem effe generationis principio femper carens, vt opifex opificio ab æterno maior dicatur. Agite vos, nonne illis dicemus; fi neque tempus, neque æuum retro vllum reperiatur, quando ftatua perfecta non fuit, quid illi artifex præftitit? aut quid efformauit in illa: dicite. Nam fi ipfa nullius indiga principium generationis nullum habet, ita fecundum vos, potius creator nunquam creauit, neque creare dicetur. atque ita rurfum ad idem reuoluta oratio, cogetur opus fua fponte factum fateri.

Quod fi enim, quamuis rudiffimam ftatuam molitus fit artifex, illa tamen [generationis] principium habebit, quo informem & rudem artifex cœpit tractare & expolire; Ergo nec erat nec erit perpetuo idem femper mundus. (comparandus eft enim artifex DEO, & ftatua mundo) quomodo ergo, ô ftupidiffimi, exiftimatis creaturam creatori coæternam [adeoque] creatore [non] indigere? Coæternum enim, cum nullú generationis principium admittat, neceffe eft vt fit etiam ingenitum & eiufdem potentiæ. Quod autem ingenitum eft, id manifeftè etiam per fe perfectum & immutabile, nulliufque egens & incorruptibile erit. Et fi ita fe res haber, ex veftra fententia mundus erit immutabilis.

Ecclefiam ab euocandis voluptatibus (hoc eft extirpandis) dictam ait.

Porro Sanctus dicit: duas in fupra dictis affirmabamus effe effectrices facultates; vnam quæ ex rebus non exiftentibus fola voluntate, fine partiú diftinctione fimul atque vult, quicquid vult efficit, Eft autem hic pater, alteram, quę perficit, variatque & exornat, fecúdú prioris potentiæ ideam, quod iam ante factum eft. Et hic eft Filius, omnipotens nempe & inuicta manus Patris, qua materiam ex nihilo prius creatam, poftea perficit feu exornat.

Affirmat etiam S. librum Iob effe Mofis.

METHOD.

*. Factam.

*. Non factam.

*. Caufam hanc non bene affequor.

ἀκίνητον immotum antea &.

Delenda vox (non.)

METHOD. Gen. 1. Docet praeterea super illis verbis: *In principio creauit DEVS caelum & terram*: cum qui principium ipsam dixerit esse sapientiam, non aberraturum. Dicitur enim apud quendam è coetu sacro scriptorum sic de se ipsa loqui: Ex LXX. Prouerb. 8. *Dominus condidit me initium viarum suarum ad opera sua, ante seculum fundauit me.* Erat enim consequens & decentius omnia quae creata sunt, esse hac posteriora, cum per eam facta sint. Considera, an non & hoc Euangelistae: Ioan. 1. *In principio erat Verbum, & Verbum erat apud Deum*; haec consequatur? *Et Deus erat Verbum*: *hoc erat in principio apud Deum.* Principium enim, à quo germinauit verissimum Verbum, fatendum est esse patrem conditorem vniuersorum: in quo erat [Verbum.] Illud autem: *Hoc erat in principio apud Deum*: potentiam Verbi, quam habuit apud Patrem, antequam mundus crearetur, insinuare videtur, cum potentiam principium appellat. Ergo post proprium aeternumque principium quod Pater est, Verbum quoque est aliorum principium per quod omnia creantur.

Origenes postquam multa fabulatus est de vniuersi aeternitate, etiam hoc infert: Neque ergo ab Adam, vt quidam affirmant, cum prius non esset homo, tunc omnium primus formatus in mundum venit. Neque mundus rursum, ante sex dies, quam crearetur Adam, coepit fieri. Quod si quis haec cupiat dispicere, prius perpendat, an non secundum Mosen sit facilis numeratu vnus dies, iis qui ita Mosen exponunt? prophetica voce hic etiam acclamante: Psal. 89. 2. 4. *A saeculo & vsque in saeculum tu es, quoniam mille anni ante oculos tuos, tanquam dies hesterna quae praeteriit, & custodia in nocte.* mille annis in vnum diem conclusis, in oculis DEI.

Vsque ad requiem nostram i. vsq; ad creationem hominis postquam quieuit Deus. A condito mundo vsque ad requiem nostram, optimi calculandi magistri affirmant sex dies praeteriisse. Annum verò sexies millesimum, ab Adamo ad nos vsque aiunt extendi. Ergo à nobis vsque ad principium in quo DEVS creauit coelum & terram tredecim dies numerantur, (nam in septimo mundi millenario iudicium aiunt futurum.) quibus DEVS antiquior, vt vos ipsi secundum vestram insaniam dicitis, nihil quicquam[ante id tempus] egit aut creauit, & patris nomine ac creatoris priuatus est. Si autem tredecim dies sunt in oculis DEI à mundo condito, quomodo Sapientia in Iesu Syrach dicit: Eccle. 1. 2. *Arenam maris, & pluuiae guttas, & dies saeculi quis dinumerauit.* Haec serio disputans Origenes vide quomodo nugetur?

CCXXXVI. E LIBRO S. METHODII *De Libero arbitrio.*

LEGI eiusdem quaedam ex libro de Libero arbitrio. pariterque (nactus ipse eiusmodi compendium) vnde sint mala, & quis eorum auctor. DEVS enim is non est; neque enim malis delectatur, quin etiam mala facientes abominatur. Quapropter .·. censui aliquid existere cum Deo, quod materiam nominant, ex qua vniuersa condidit, ex qua mala esse mihi videtur. Cum enim materia informis

.·. Hoc ex alio fortasse addit.

Ὅτι περὶ τοῦ, ἐν ἀρχῇ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, φησίν· ἀρχὴν δὲ αὐτὴν τὴν σοφίαν λέγων τις, οὐκ ἂν ἁμάρτοι. λέγεται γὰρ παρά τινι τῶν ἐκ τοῦ θείου χοροῦ λέγουσα περὶ αὐτῆς τὸν τρόπον τοῦτον· Κύριος ἔκτισέ με ἀρχὴν ὁδῶν αὐτοῦ, εἰς ἔργα αὐτοῦ, πρὸ τοῦ αἰῶνος ἐθεμελίωσέ με. ἦν γὰρ ἀκόλουθον καὶ εὐπρεπέστερον, πάντα, ὅσα εἰς γένεσιν ἦλθον, εἶναι ταύτης νεώτερα, ἐπεὶ καὶ δι' αὐτῆς γεγόνασιν. ἐπίσκεψαι γὰρ, εἰ μὴ καὶ τὸ, ἐν ἀρχῇ ἦν ὁ λόγος, καὶ ὁ λόγος ἦν πρὸς τὸν θεὸν, κατὰ τὸν εὐαγγελιστὴν, καὶ θεὸς ἦν ὁ λόγος· οὗτος ἦν ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεὸν, εἰ μὴ τούτοις ὁμαρτεῖ. τὴν μὲν γὰρ ἀρχὴν, ἀφ' ἧς ἀνεβλάστησεν ὁ ὀρθότατος λόγος, τὸν πατέρα καὶ ποιητὴν τῶν ὅλων * φατέον, ἐν ᾧ ἦν. τὸ δὲ, οὗτος [ἦν] ἐν ἀρχῇ πρὸς τὸν θεὸν, τὸ ἐξουσιαστικὸν τοῦ λόγου, ὃ εἶχε παρὰ τῷ πατρὶ καὶ πρὸ τοῦ τὸν κόσμον εἰς γένεσιν παρελθεῖν, ἔοικε σημαίνειν, τὴν ἐξουσίαν ἀρχὴν εἰπών. οὐκοῦν ἀρχὴ, μετὰ τὴν ἰδίαν ἄναρχον ἀρχὴν τὸν πατέρα, αὐτὸς τῶν ἄλλων γίνεται. δι' ἧς ἅπαντα δημιουργοῦνται. * φατέ.

Ὅτι Ὠριγένης μετὰ τὸ πολλὰ μυθήσασθαι περὶ τῆς τοῦ παντὸς ἀϊδιότητος, ἐπάγει καὶ τοῦτο· Οὔτε οὖν ἀπὸ Ἀδὰμ, ὥς φασί τινες, πρότερον οὐκ ὢν ὁ ἄνθρωπος, τότε πρῶτος πλασθεὶς εἰς κόσμον παρῆλθεν: οὔτε αὖ κόσμος πρὸ ἓξ ἡμερῶν τῆς τοῦ Ἀδὰμ γενέσεως ἤρξατο δημιουργεῖσθαι. εἰ δὲ φιλοφρονοῖτο διαφέρεσθαι πρὸς ταῦτά τις: πρότερον φρασάτω, εἰ μὴ εὐαρίθμητος ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως, κατὰ τὴν Μωσέως βίβλον, τοῖς οὕτως αὐτὴν ἐκλαμβανομένοις ὁ χρόνος * εἷς, τῆς προφητικῆς καὶ ἐνθάδε βοώσης φωνῆς, ἀπὸ τοῦ αἰῶνος καὶ ἕως τοῦ αἰῶνος σὺ εἶ: ὅτι χίλια ἔτη ἐν ὀφθαλμοῖς σοῦ, ὡς ἡμέρα ἡ χθὲς, ἥτις διῆλθε, καὶ φυλακὴ ἐν νυκτί. χιλίων γὰρ ἐτῶν περιορίζομένων εἰς μίαν ἡμέραν, ἐν ὀφθαλμοῖς θεοῦ. ἀπὸ τῆς τοῦ κόσμου γενέσεως μέχρι καταπαύσεως μέχρις ἡμῶν, ὡς οἱ περὶ τὴν ἀριθμητικὴν φάσκουσι δεινοὶ, ἓξ ἡμέραι συμπεραιοῦνται. ἑξακισχιλιοστὸν ἄρα ἔτος φασὶν ἀπὸ Ἀδὰμ εἰς δεῦρο συντείνειν: τῇ γὰρ ἑβδομάδι τῇ ἑπτακισχιλιοστῷ ἔτει κρίσιν ἀφίξεσθαί φασιν. οὐκοῦν αἱ πᾶσαι ἡμέραι δέκα καὶ τρεῖς ἀφ' ἡμῶν, ἕως εἰς τὴν ἐν ἀρχῇ, ἐν ᾗ ἐποίησεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν, μετροῦνται. ὧν ὁ θεὸς ἀνώτερον κατὰ τὴν σφῶν αὐτῶν ἄνοιαν οὐδὲν οὐδαμῶς δημιουργήσας, ἐστερημένος τοῦ πατὴρ καὶ παντοκράτωρ εἶναι. εἰ δὲ καὶ τρισκαίδεκά εἰσιν ἡμέραι ἐν ὀφθαλμοῖς θεοῦ ἀπὸ γενέσεως κόσμου: πῶς φησὶν ἡ ἐν τῷ Σειρὰχ σοφία, ἄμμον θαλασσῶν, καὶ σταγόνας ὑετοῦ, καὶ ἡμέρας αἰῶνος, τίς ἐξαριθμήσει; ταῦτα φησὶν ὁ Ὠριγένης σπουδάζων, καὶ ὅρα οἷα παίζει.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΟΥ αὐτεξουσίου.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ αὐτεξουσίου, ὡσαύτως [τῆς ἴσης καὶ αὐτὸς τυχὼν συντομίας] πόθεν τὰ κακὰ, καὶ τίς ὁ τούτων ποιητής; ὁ μὲν γὰρ θεὸς οὐκ ἔστιν. ὅτι μηδὲ τέρπεται κακοῖς, ἀλλὰ καὶ τοὺς δρῶντας αὐτὰ βδελύσσεται. διόπερ ἔδοξέ μοι συνυπάρχειν τι αὐτῷ, τοὔνομα ὕλη, ἐξ ἧς τὰ ὄντα ἐδημιούργησεν, ἐξ ἧς καὶ τὰ κακὰ εἶναι μοι δοκεῖ. ἀποίου τε γὰρ καὶ ἀσχηματίστου οὔσης σλς'. E Libro S. Methodii de libero arbitrio excerpta.

* al. δύο

ὕλης αὐτῆς, πρὸς δὴ τούτοις καὶ ἀτάκτως φερομένης, οὐ διὰ παντὸς κατέλιπεν αὐτὴν οὕτω φέρεσθαι· ἀλλὰ δημιουργεῖν ἤρξατο, καὶ ἀπὸ τῶν χειρίστων αὐτῆς τὰ κάλλιστα διακρίνειν ἤθελε. καὶ οὕτω γοῦν ἐδημιούργησεν ὅσα ἐξ αὐτῆς ἥρμοζε θεῷ δημιουργεῖν. τὰ δὲ ὅσα αὐτῆς, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τρυγώδη ἐτύγχανε, ταῦτα ἀνάρμοστα ὄντα πρὸς δημιουργίαν, ὡς εἶχε κατέλιπεν· ἐξ ὧν δοκεῖ μοι νῦν ἐπιρρεῖν τὰ κακά. Ταῦτα μὲν οὗτος. πρὸς αὐτὸν δέ φησιν. Ὅτι μὲν οὖν ἀδύνατόν ἐστιν ἀγένητα δύο ἅμα, οὐδέ σε ἀγνοεῖν νομίζω. ἢ γὰρ ἡνῶσθαι, ἢ κεχωρίσθαι αὐτὰ, λέγειν ἀνάγκη. εἰ μὲν οὖν ἡνῶσθαι λέξοι, ἓν τὸ ἀγένητον· ἕκαστον γὰρ τούτων μέρος [αὖ] ἔσται τοῦ πλησίον· ἀλλήλων δὲ μέρη* τυγχάνοντα ἀγένητα. ἀλλ' οὐκ ἀγένητα [αὖ] ἔσται· οὐδὲ γὰρ τὸν ἄνθρωπον μέρη ἔχοντα κατακερματίζομεν εἰς πολλὰ γενητά. εἰ δὲ κεχωρίσθαι φήσει τις, ἀνάγκη εἶναί τι τὸ ἀνὰ μέσον ἀμφοτέρων, ὅπερ καὶ τὸν χωρισμὸν αὐτῶν δείκνυσι. τοῦτο δὲ ἤτοι ταυτὸν ὂν ἥνωται θατέρῳ τῶν δύο, καὶ ἀνάγκη πάλιν ἢ ἕνωσιν ἢ χωρισμὸν πρὸς τὸ ἕτερον ζητεῖν· ἕνωσιν μὲν ἀδύνατον ἰδεῖν, εἴπερ θατέρῳ ταυτὸν εἴη καὶ ἡνῶσθαι δίδωται· ἡνοῦτο γὰρ οὕτως αὖ καὶ τὸ ἐξ ἀρχῆς, ᾧ ταυτὸν εἶναι τοῦτο ἐδόθη. εἰ δὲ κεχωρίσθαι ἀπαιτεῖ ὁ λόγος, πάλιν τὸ χωρίζον ἀπαιτητέον, ἕως ἂν ἄπειρον ἡμῖν ἀγενήτων ἐσμὸς ἀναφανῇ. εἰ δ' ἄρα τις καὶ τρίτον ἕξει λόγον, τουτέστι τὸ μήτε κεχωρίσθαι τὸν θεὸν τῆς ὕλης, μηδ' αὖ πάλιν [ὡς] ἐν μέρει ἡνῶσθαι, εἶναι δὲ ὡς ἐν τόπῳ καθάπερ τῇ ὕλῃ τὸν θεὸν, καὶ τὴν ὕλην ἐν τῷ θεῷ· ἀκουέτω, ὅτι εἰ τόπον τοῦ θεοῦ τὴν ὕλην εἴπομεν, ἐξ ἀνάγκης καὶ χωρητὸς* ἔσται, τῇ ὕλῃ περιγραφόμενος, καὶ τῇ ὕλῃ ὁμοίως ἀτάκτως φερόμενος· τοῦ γὰρ ἐν ᾧ ἐστι πλημμελῶς κινουμένου, ἀνάγκη καὶ τὸ ἐν αὐτῷ συγκινεῖσθαι. πότερον δὲ ἐπλήρου τὴν ὕλην ὁ θεὸς, ἢ ἐν μέρει αὐτῆς ἐτύγχανεν; εἰ μὲν γὰρ ἐν μέρει, μικρότερος αὐτῆς, ἅτε δὴ ἐν μέρει αὐτῆς χωρηθείς· εἰ δὲ ἐπλήρου, πῶς ταύτην ἐδημιούργησεν; ἀνάγκη γὰρ ἢ συστολήν τινα τοῦ θεοῦ λέγειν, ἧς γενομένης ἐδημιούργησεν ἐκεῖνο, ἀφ' οὗ ὑπεχώρησεν· ἢ καὶ αὐτὸν τῇ ὕλῃ συνδημιουργεῖν, οὐκ ἔχοντα* ὑποχωρήσεως τόπον. εἰ δὲ τὴν ὕλην ἐν τῷ θεῷ εἶναι λέγοι τις, ῥητέον, πότερον ὡς διισταμένου αὐτοῦ ἀφ' ἑαυτοῦ, καὶ ὥσπερ ἐν ἀέρι ζώων ὑπάρχειν γένη, μεριζομένου αὐτοῦ εἰς ὑποδοχὴν τῶν γινομένων ἐν αὐτῷ· ἢ ὥσπερ ἐν γῇ ὕδωρ; εἰ μὲν γὰρ ὡς ἐν ἀέρι, μεριστὸν ἀνάγκη λέγειν τὸν θεόν· εἰ δὲ ὡς ὕδωρ ἐν τῇ γῇ, ἦν δὲ ἄτακτος καὶ ἀκόσμητος ἡ ὕλη, πρὸς δὴ τούτοις ἔχουσα καὶ κακά· τὸν θεὸν λέγειν ἀνάγκη τῶν ἀκοσμήτων καὶ κακῶν τούτων αἴτιον. καὶ ὅρα γὰρ ὡς ὕλην ὑποτιθέμενος, ἵνα μὴ τῶν κακῶν ποιητὴν* εἴπῃς τὸν θεὸν, δοχεῖον αὐτὸν τῶν κακῶν εἶναι* λέγεις. λέγε δὲ καὶ ὧδε· φῂς τοίνυν, ἄποιον ὕλην συνυπάρχειν τῷ θεῷ, ἐξ ἧς τὴν τοῦ κόσμου γένεσιν ἐδημιούργησεν; οὕτω μοι δοκεῖ. οὐκοῦν εἰ ἄποιος ἐτύγχανεν ἡ ὕλη, γέγονε δὲ κόσμος παρὰ τοῦ θεοῦ, ἐν δὲ τῷ κόσμῳ αἱ ποιότητες· τῶν ποιοτήτων γέγονε ποιητὴς ὁ θεός; οὕτως ἔχει.

* τυγχάνει. M. M.

* ἦν.

* al. ὑποχωρήσεως.

* οἶμαι.

* ἐν λόγοις.

METHOD.

esset & absque vlla figura, & insuper temerè inerraret, non passus est eam omnino ita casu circumferri, sed perficere cœpit, optimáque à pessimis secernere voluit. Itaque ergo molitus est ea quæ Deo ad creandum erant apta. Quæcumque verò, vt sic loquar, erant feculenta, illa, vt ad creationem inepta, vt erant reliquit. Vnde mihi nunc videntur profluxisse mala. Hæc quidem ille. contra quem disputat [Methodius.]

Inepta fœculenta & damnata.

Quod si fieri nullo modo possit, vt duo simul sint increata, nec te quidem ignorare puto; aut enim illa inter se vnita, aut separata esse necessario dicendum erat. Siquis vnita dixerit: erit vnum increatum, vnaquæque enim pars horum erit alteri similis, partes enim inter se ∴ pares sunt vnum increatum, & non erunt increata, neque enim hominem ex multis partibus constantem in multa creata diuidimus; Si verò diuisa seu separata quis dixerit [illa increata duo] necesse est vt sit aliquod medium inter vtrumque, quod separationem illorum ostendat. Hoc autem si sit idem cum altero ex duobus, cum illo vnitum est, & rursum erit necesse quærere aut coniunctionem aut separationem alterius ab altero. Vnionem enim videre impossibile est si alterum sit idem cum eo, & vnitum esse concedatur. Sic enim vniretur etiam id quod à principio idem cum eo fuisse concessum est. Si autem separatum fuisse ratio docet, rursum quęrendum est per quod fuit separatum, donec infinitorum nobis copia increatorum occurrat. Quod si quis etiam tertiam sententiam habuerit, hoc est, neque separatum fuisse Deum à materia, neque rursum velut in parte [seu cum altera partium] vnitum; sed esse Deum in materia velut in loco, & materiam in Deo; is intelligat; quod si locum Dei, materiam esse dixerimus, necessario etiam materia circumscriptus, veluti loco includetur, vnáque cum materia temerè circumferetur. Etenim illo temerè moto in quo est, necessario etiam id vna mouetur quod est in illo. Totam ne materiam Deus occupabat, an partem illius tantum? Si partem tantum, ergo minor erat illâ, vtpote vna tantum illius parte totus circumscriptus; si totam, quomodo hanc creauit? Necesse est enim vt dicamus Deum fuisse aliquo modo in se retractum, vt contractione facta illam partem, à qua se retraxit, crearet; aut illum vna cum materia creasse, cum non haberet locum, quo se interim reciperet. Si verò quis asserat materiam in Deo fuisse, quærendum est, an Deus à seipso loco fuerit diuisus, & velut in aëre animalia sunt, illo diuiso locus sit factus iis rebus quę in eo fiunt; aut velut in terra aqua? Et siquidem vt in aëre, tunc Deum diuisum cogemur asserere: si autem vt aqua in terra; cum materia esset informis & indigesta, & mala præterea in se contineret, necesse erit dicere Deum rerum informium & malarum esse auctorem. Et aduerte, quemadmodum materiam supponendo ne malorum conditorem Deum affirmare cogaris, Deum facias receptaculum malorum. Quin & ita argumentare. Materiam ergo informem ais extitisse cum Deo, ex qua mundum creauit? Ita mihi videtur. Nónne igitur, si ∴ informis erat materia, formatus est mundus à Deo: in mundo autem sunt qualitates; qualitatum conditor fuit Deus. Ita est.

∴ Quarum altera est alterius

∴ Sine qualitatibus.

METHOD.

ἀλλ' εἰ ἐξ ὧν ἐνεργεῖ ἕκαστος, ὑπάρχει κακός· ἃ δὲ ἐνεργεῖ, ἀρχὴν τοῦ εἶναι λαμβάνει· ἤρξατο κακὸς εἶναι κακός· ἤρξατο δὲ καὶ ταῦτα τὰ κακά. εἰ δ' οὕτως ἔχει, οὐκ ἔστιν ἀνάρχως τις κακός, οὐδὲ ἀγέννητα τὰ κακά. ἀλλὰ τὸν μὲν πρὸς τὸν ἕτερον λόγον ἱκανῶς, ὦ φίλε, πεποιηκέναι μοι δοκεῖς. ἐξ ὧν γὰρ προλαβὼν ἔδωκε τῷ λόγῳ, ἐκ τούτων συνάγειν ἔδοξας καλῶς. ὡς ἀληθῶς γάρ, εἰ ἄποιος ἐτύγχανεν ἡ ὕλη, τῶν δὲ ποιοτήτων δημιουργὸς ὁ θεός· ποιότητες δὲ τὰ κακά· τῶν κακῶν ἔσται ποιητὴς ὁ θεός. ἐμοὶ δὲ ψεῦδος δοκεῖ, τὴν ὕλην ἄποιον λέγειν· οὐδὲ γὰρ ἔνεστιν εἰπεῖν περὶ τῆς τινος οὐσίας ὡς ἔστιν ἄποιος. ἀλλὰ μὴν καὶ ἐν ᾧ ἄποιον εἶναι λέγει, τὴν ποιότητα αὐτῆς μηνύει, ὁποία ἐστὶν ἡ ὕλη διαγραφόμενος· ὅπερ ἐστὶ ποιότητος εἶδος. ὅθεν, εἴ σοι φίλον ἐστίν, ἄνωθεν * ἄρχου τοῦ λόγου· ἐμοὶ γὰρ ἡ ὕλη ποιότητας ἀνάρχως ἔχειν δοκεῖ· οὕτω γὰρ καὶ τὰ κακὰ ἐκ τῆς ἀποῤῥοίας αὐτῆς εἶναι λέγω, ὦ φίλε. εἰ ἔμποιος ἦν ἀνάρχως ἡ ὕλη, τίνος [ἄρα] ἔσται ποιητὴς ὁ θεός; εἴτε γὰρ οὐσίας ἐροῦμεν, προεῖναι φαμέν· εἴτε αὖ ποιότητας, καὶ * ταύτας ὑπάρχειν λέγομεν. οὐκοῦν οὐσίας τε οὔσης, καὶ ποιοτήτων, περιττὸν εἶναί μοι δοκεῖ δημιουργὸν λέγειν τὸν θεόν. ἀλλ' ἀπόκριναι ἐρωτώμενος, τίνι τρόπῳ δημιουργὸν εἶναι φῂς τὸν θεόν; πότερον, ὅτι τὰς οὐσίας ἔτρεψεν ἐκείνας εἰς τὸ μηκέτι ὑπάρχειν, αἵπερ ἦσάν ποτε· ἢ ὅτι τὰς μὲν οὐσίας ἐφύλαξε, τὰς δὲ ποιότητας αὐτῶν ἔτρεψεν; οὔτι μοι δοκεῖ ἀλλαγὴν οὐσιῶν γεγονέναι, ἀλλὰ μόνον ποιοτήτων· καθ' ἃς δημιουργὸν εἶναι λέγομεν τὸν θεόν. * καὶ ὥσπερ εἰ τύχοι λέγειν ἐκ λίθων οἰκίαν γεγονέναι, ἀφ' ὧν οὐκ ἔνεστιν εἰπεῖν, ὡς οὐκ ἔτι λίθοι μένουσι τῇ οὐσίᾳ, οἰκία λεγόμενοι οἱ λίθοι. τῇ γὰρ ποιότητι τῆς συνθέσεως τὴν οἰκίαν γεγονέναι φημί· οὕτω μοι δοκεῖ, καὶ τὸν θεόν, ὑπομενούσης τῆς οὐσίας, τροπήν τινα τῶν ποιοτήτων αὐτῆς πεποιηκέναι, καθ' ἣν τὴν τοῦδε τοῦ κόσμου γένεσιν πρὸς τοῦ θεοῦ γεγονέναι φημί. πότερον καὶ σοὶ δοκεῖ τὰ κακὰ ποιότητες οὐσιῶν εἶναι; δοκεῖ. ἄνωθεν δὲ ἦσαν αἱ ποιότητες αὗται ἐν τῇ ὕλῃ, ἢ ἀρχὴν ἔσχον τοῦ εἶναι; συνεῖναί φημι ἀγεννήτως τῇ ὕλῃ ταύτας [δὴ] τὰς ποιότητας. οὐκ οὖν δὲ τὸν θεὸν φῂς τροπήν τινα τῶν ποιοτήτων πεποιηκέναι; τοῦτό φημι. εἰς τὸ κρεῖττον; ἐμοὶ δοκεῖ. οὐκοῦν εἰ ποιότητες ὕλης τὰ κακά, τὰς δὲ ποιότητας αὐτῆς εἰς τὸ κρεῖττον ἔτρεψεν ὁ θεός· πόθεν τὰ κακὰ ζητεῖν ἀνάγκη. ἢ γὰρ πᾶσαι κακαὶ οὖσαι ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐτράπησαν· ἢ αἱ μὲν ἦσαν κακαί, αἱ δὲ μή. αἱ μὲν κακαί, οὐκ ἐτράπησαν ἐπὶ τὸ κρεῖττον· αἱ δὲ λοιπαί, ὅσαι διάφοροι ἐτύγχανον, τῆς διακοσμήσεως ἕνεκα, πρὸς θεοῦ ἐτράπησαν. οὕτως ἄνωθεν εἶχον ἐγώ. πῶς τοίνυν τὰς τῶν φαύλων ποιότητας, ὡς εἶχον, καταλελοιπέναι λέγεις, πότερον δυνάμενον μὲν ἐκείνας ἀνελεῖν, ἢ βουληθέντα μέν, μὴ δυνάμενον δέ; εἰ μὲν γὰρ δυνάμενον λέγεις, μὴ βουληθέντα δέ· * αὐτὸν αἴτιον τούτων. ὅτι δυνάμενος ποιῆσαι μὴ εἶναι κακά, συνεχώρησεν αὐτὰ μένειν ὡς ἦν· καὶ μάλιστα ὅτε δημιουργεῖν τὴν ὕλην ἤρξατο. εἰ γὰρ μηδὲ ὅλως ἔμελεν αὐτῷ τῆς ὕλης, οὐκ ἂν αἴτιος ἦν ὧν συνεχώρησε μένειν.

* ὑπάρχου.
* al. αὐτάς.
* παρά. * al. εἰ δ.
* al. αὐτὸν τοῦ τούτων αἴτιον εἶναι.

Atqui si ob ea quæ quisque facit, malus est; quæ autem facit principium habent, ergo cœpit & ille esse malus, & cœperunt esse, ipsa quoque mala. Quod si verum est, ergo nemo ab æterno malus, neque æterna siue ingenita sunt mala. Enimuero, amice, præsentem quidem disputationem mihi contra alium opportunius videris instituisse. Vnde enim ille visus est orationis fundamenta sumere, inde tu bene visus cōcludere. Verè enim disputasti; si materia informis seu sine qualitatibus fuit, qualitatum autem auctor Deus est; mala verò, qualitates sint, malorum ergo conditor Deus erit. At mihi falsum videtur, materiam informem seu sine qualitatibus esse. De nulla enim substantia possis affirmare illam informem esse. Quin hoc ipso quod informem appellat, qualitatem eius declarat, & qualis materia sit describit, quod est species qualitatis. Quare, si tibi placet, altius ordire disputationem. Mihi enim materia qualitates ab æterno habere videtur; Ita quippe, ô amice, & mala ex eodem fonte promanare assero. Si materia fuit affecta qualitatibus ab æterno fuit, cuius erit creator Deus? siue enim substantiās dixerimus creatas, affirmamus illas iā ante fuisse; siue rursus qualitates, & illas extitisse asserimus. Ergo & substantiæ & qualitatū conditorem asserere Deum superuacaneum mihi videtur.

Sed interrogatus responde: qua ratione Deū creatorem esse dicis, an quod substantias, quæ aliquando fuerunt, in nihilum redegerit: an quod substantias quidem conseruarit, sed qualitates earum mutarit? Nulla mihi videtur substantiarum mutatio facta, sed tantum qualitatum, quarum caussa creationem esse Deum asseueramus. Et quemadmodum si quis dicat, ex lapidibus factam esse domum, de quibus non solet dici, quod adhuc substantiā maneant lapides, sed lapides domus dicuntur: Nā ex qualitatum compositione domum factam dico, Ita censeo Deum, manente substantia, mutationē quandam qualitatum fecisse, cuius caussâ mundum hunc à Deo procreatum esse affirmo. Videntúrne tibi quoque mala, substantiarum esse qualitates: videntur.

Fuerunt ne hæ qualitates ab æterno, in materiâ, an principium existendi habuerunt? fuisse has qualitates ab æterno cum materia existimo. Non arbitraris mutationem aliquam qualitatum esse à Deo factam: arbitror factam. In melius: mihi videtur. Ergo si qualitates materiæ inter mala sunt numeratæ, Deus autem materiæ qualitates in melius aliquid cōuertit, necessariò quærendum est vnde mala sint. Aut enim omnes, cum malæ essent, in melius sunt conuersæ: aut aliæ quidem erant malæ, aliæ verò non. Et malæ quidem mutatæ non sunt in melius: Reliquæ vero, quæcumque erant commodæ, ornatus caussâ à Deo mutatæ sunt. Ita, ego censeo, ab æterno qualitates fuerunt constitutæ. Quomodo ergo malas qualitates, vt à principio fuerunt, relictas dicis: an potuisse illas [a Deo] tolli? aut Deum quidem voluisse; non potuisse tamen eas tollere? si potuisse ais, & noluisse, facis illum auctorem horum malorum: quod potuerit efficere vt non essent mala, & tamē illa, vt erāt, esse permiserit.

METHOD. Quoniam cum partem aliquam materiæ perficeret, partem autem illius negligeret, cum & illam in melius posset mutare, mihi videtur causa malorum, quod partem materiæ reliquerit malam: Ergo in exitium partis partem [Deus] condidit. Immo illius causa hæc pars summa iniuria affecta mihi videtur. quam materiæ partem à malis secretam exornauit. Antequam enim ∴ perpoliretur, nullus illi sensus malorum aderat: nunc vero singulæ illius partes sensum capiunt malorum. Accipe ab homine exemplum: priusquam animal fiat, mala non sentit. At vbi à Deo formatus homo fit, tunc simul & mali incumbentis sensum accipit. Ita hoc, quod à Deo beneficij causa materiæ collatum dicis, potius in exitium illius procreatum deprehenditur. Si vero dicas a Deo mala tolli non potuisse; hæc impossibilitas aut arguit illum naturà esse imbecillum, aut timore à fortiore aliquo victum: vide vtrum horum omnipotenti & bono Deo velis assignare? Sed iterum de materia responde. Estne simplex aliqua materia an composita: si enim simplex & vniformis materia fuit, quomodo vero compositus est mundus, & ex diuersis substantiis constat? fieri non potest vt dicatur hoc compositum ex materia factum, eo quod composita non possint ex vno informi componi [subsistereve:] compositum enim simplicium aliquorum mixtionem indicat. Quod si iterum, materiam dicas esse quid compositum; omnino debuit ex simplicibus componi, & erant olim separata simplicia, quibus compositis facta est materia. composita autem ex simplicibus constant & subsistunt. Erat aliquando cum materia non esset, hoc est, antequam simplicia componerentur. Si vero fuit aliquando tempus, quo materia non fuit: non fuit autem vnquam tempus, quo ingenitum non erat. non erit ergo ingenita [ab æterno] materia. Hoc autem hinc sequetur multa fore ingenita: si enim Devs ingenitus: & erant simplicia ingenita, ex quibus materia composita est, non erunt amplius duo & sola ingenita. Vt pretermittam querere quid fuerint illa simplicia, materia an forma? multa enim & hinc absurda sequentur. Videturne tibi nihil eorum quæ existunt, ipsum sibi ipsi contrarium videtur: At igni contraria est aqua; & luci tenebræ, & frigido calidum; & arido humidum: Mihi ita videtur. Ergo si nihil eorum quæ existunt ipsum sibi contrarium est, hæc autem sibi repugnant; ergo non erunt vna materia, neque ex vna materia composita. Rursum velim audire. Videnturne tibi partes sibi mutuo nocere: videntur. materiæ partem agnoscis vnã ignem, alteram aquam, & ita reliquas? Ita censeo. Quid verò; non videtur tibi aqua nocere igni, lux tenebris [aduersari] & alia quæcunque sunt his similia? videtur. Nõne ergo, si partes inter se sibi mutuo non nocent, hæ autem se mutuo perimunt, non erunt inter se partes: si autem non erunt mutuæ inter se partes, non erunt vnius materiæ: immo nec erũt materia, eo quod nihil sibi ipsi sit contrarium seu noxiũ. Cum ergo se ita habeãt opposita, patet inde ea non esse materia. Atque de materia satis dictũ.

∴ Malorum dolore sentire coeperunt.

Lege μοι μὲν.

ἐπεὶ δὲ μέρος μέν τι αὐτῆς δημιουργεῖ, μέρος δέ τι αὐτῆς ἐᾷ, δυνάμενος κἀκεῖνο ῥέψαι εἰς τὸ κρεῖττον: αἴτιός μοι τῶν κακῶν [δοκεῖ,] καταλιπὼν μέρος ὕλης πονηρόν. ἐπ' ὀλέθρῳ οὖν ἐδημιούργησε μέρους. ἀλλὰ μὴν καὶ τὰ μέγιστα, κατὰ τοῦτο, τοῦτο τὸ μέρος ἠδικῆσθαί μοι δοκεῖ, ὅπερ κατεκόσμησε τῆς ὕλης μέρος ἀντιλαμβανόμενον τὰ ἐκ τῶν κακῶν. πρὶν γὰρ αὐτὴν *διακοσμηθῆναι, τὸ μηδὲ αἰσθάνεσθαι τῶν κακῶν, παρῆν αὐτῇ: νῦν δὲ ἕκαστον τῶν μερῶν αὐτῆς, αἴσθησιν λαμβάνει τῶν κακῶν. καί μοι ἐπ' ἀνθρώπου λάβε τὸ παράδειγμα. πρὶν [γὰρ] ζῶον γένηται, ἀναίσθητον ἦν τῶν κακῶν· ἀφ' οὗ δὲ εἰκονισθεὶς ἄνθρωπος πρὸς θεοῦ γίνεται, τότε καὶ τὴν αἴσθησιν τοῦ προσπελάζοντος κακοῦ προσλαμβάνει. καὶ τοῦτο, ὅπερ ἐπὶ εὐεργεσίᾳ τῆς ὕλης πρὸς θεοῦ γεγονέναι λέγεις, εὑρίσκεται μᾶλλον ἐπὶ τῷ χείρονι προσγενόμενον αὐτῇ. εἰ δὲ μὴ δύνασθαι παῦσαι τὰ κακὰ τὸν θεὸν φῂς, τὸ δὲ ἀδύνατον ἤτοι τῇ φύσει ἀσθενῆ ὑπάρχειν ἐστὶν, ἢ τῷ νικᾶσθαι τῷ φόβῳ δεδουλωμένον πρός τινος κρείττονος: ὅρα ὁποῖον τούτων προσάπτειν ἐθέλοις τῷ παντοκράτορι καὶ ἀγαθῷ θεῷ; ἀλλὰ πάλιν περὶ τῆς ὕλης ἀπόκριναι, πότερον ἁπλῆ τίς ἐστιν ἡ ὕλη, ἢ σύνθετος; εἰ γὰρ ἁπλῆ τις ἐτύγχανεν ὕλη καὶ μονοειδὴς, σύνθετος δὲ ὁ κόσμος, καὶ ἐκ διαφόρων οὐσιῶν συνεστώς ἐστιν; ἀδύνατον τοῦτο ἐξ ὕλης γεγονέναι λέγειν, τῷ τὰ σύνθετα μὴ οἷόν τε ἐξ ἑνὸς ἁπλοῦ τὴν σύστασιν ἔχειν· τὸ γὰρ σύνθετον ἁπλῶν τινῶν μίξιν μηνύει. εἰ δ' αὖ πάλιν σύνθετον λέγοις τὴν ὕλην, πάντως ἐξ ἁπλῶν συνετέθη, καὶ ἦν ποτε καθ' ἑαυτὰ ἁπλᾶ, ὧν συντεθέντων γέγονεν ἡ ὕλη· τὰ δὲ σύνθετα ἐξ ἁπλῶν τὴν σύστασιν ἔχει. ἦν ποτε καιρὸς, ὅτε ὕλη οὐκ ἦν, τουτέστι πρὶν τὰ ἁπλᾶ συνελθεῖν. εἰ δὲ ἦν ποτὲ καιρὸς, ὅτε ἡ ὕλη οὐκ ἦν, οὐκ ἦν δέ ποτε καιρὸς, ὅτε *ἀγένητον οὐκ ἦν: οὐκ [ἄρα ἔσται] ἀγένητος ἡ ὕλη· τὸ δ' ἐντεῦθεν [ἄρα ἔσται] πολλὰ τὰ ἀγένητα. εἰ γὰρ ἦν ἀγένητος ὁ θεὸς, ἦν δὲ ἀγένητα καὶ τὰ ἁπλᾶ, ἐξ ὧν ἡ ὕλη συνετέθη: οὐκ ἄρα [ἔσται] δύο καὶ μόνα τὰ ἀγένητα. ἵνα *παρήσω τὸ ἐπιζητῆσαι, τί ποτέ ἐστιν ἁπλᾶ, ὕλη ἢ εἶδος; πολλὰ γὰρ καὶ οὕτως ἄτοπα ἀκολουθήσειεν. δοκεῖ δέ σοι μηδὲν τῶν ὄντων αὐτὸ ἑαυτῷ ἀντικεῖσθαι; δοκεῖ. ἀντίκειται δὲ τῷ πυρὶ τὸ ὕδωρ, καὶ τῷ φωτὶ τὸ σκότος, καὶ τῷ ψυχρῷ τὸ θερμὸν, καὶ τῷ ξηρῷ τὸ ὑγρόν; οὕτως ἔχειν μοι δοκεῖ. οὐκοῦν εἰ μηδὲν τῶν ὄντων αὐτὸ ἑαυτῷ ἀντίκειται, ἀλλήλοις δὲ ταῦτα ἀντίκειται: οὐκ ἔσονται ὕλη μία, οὐδὲ μὴν ἐξ ὕλης μιᾶς. πάλιν δὲ πυθέσθαι βούλομαι· δοκεῖ σοι τὰ μέρη μὴ ἀναιρετικὰ ἀλλήλων εἶναι; δοκεῖ. εἶναι δὲ τῆς ὕλης μέρος τό, τε πῦρ καὶ τὸ ὕδωρ, ὡσαύτως δὲ καὶ τὰ λοιπά; οὕτως ἔχει. τί δὲ, οὐ δοκεῖ σοι ἀναιρετικὸν μὲν εἶναι τοῦ πυρὸς τὸ ὕδωρ, τοῦ δὲ σκότους τὸ φῶς, καὶ τἆλλα ὅσα τούτοις παραπλήσια; δοκεῖ. οὐκοῦν εἰ τὰ μέρη οὐκ ἔστιν ἀλλήλων ἀναιρετικὰ, ταῦτα δὲ *ἀναιρετικὰ τυγχάνει: οὐκ [ἄρα] ἔσται ἀλλήλων μέρη· εἰ δ' οὐκ ἔσται ἀλλήλων μέρη, οὐκ ἔσονται ὕλης μιᾶς. ἀλλὰ μὴν οὐδ' αὐτὰ ἔσονται ὕλη, τῷ μηδέν τι τῶν ὄντων αὐτὸ ἑαυτοῦ ἀναιρετικὸν εἶναι. οὕτως οὖν τῶν ἀντικειμένων ἐχόντων, τὸ μὴ εἶναι τὴν ὕλην δείκνυται. περὶ μὲν τῆς ὕλης, αὐτάρκως ἔχει.

ἐπὶ δὲ

* al. διαπλασθῆναι.

* ἀγέννητον

* al. παρέασω

* al. συναιρετ.

Ἐπὶ δὲ τὴν τῶν κακῶν ἐξέτασιν ἔρχεσθαι δεῖ, καὶ ἀναγκαίως ἀναζητεῖν τὰ παρὰ ἀνθρώποις. τὰ παρὰ ἀνθρώποις κακὰ πότερον εἴδη τυγχάνει κακοῦ, ἢ μέρη; εἰ γὰρ εἴδη· οὐκ [ἄρα] ἔσται ἕτερον παρὰ ταῦτα τὸ κακὸν καθ' ἑαυτό· πρὸ τὰ γένη ἐν τοῖς εἴδεσιν ἐξετάζεσθαι, καὶ ὑφεστάναι. εἰ δὲ τοῦτο, γεννητὸν [ἄρα] ἔσται τὸ κακόν· τὰ γὰρ εἴδη γεννητὰ ὄντα δείκνυται, οἷον φόνος, καὶ μοιχεία, καὶ τὰ τούτοις παραπλήσια. εἰ δὲ μέρη τινὸς κακοῦ ταῦτα εἶναι ἐθέλοις, ἔστι δὲ ταῦτα γεννητά· ἀνάγκη κἀκεῖνο γεννητὸν ὑπάρχειν· ὧν γὰρ τὰ μέρη γεννητά, ταῦτα ὁμοίως ἐξ ἀνάγκης ἐστὶ γεννητά· τὸ γὰρ ὅλον ἐκ μερῶν συνέστηκε. καὶ τὸ μὲν ὅλον οὐκ ἔσται, μὴ ὄντων μερῶν. * ἔσται δέ τινα τῶν μερῶν, κἂν μὴ τὸ ὅλον παρῇ. οὐδενὸς δὲ τῶν ὄντων μέρος μέν ἐστι γεννητόν, μέρος δὲ ἀγέννητον. εἰ δὲ καὶ τοῦτο συγχωρήσαιμι τῷ λόγῳ, ἦν ποτὲ τὸ κακόν, ὅτι ὁλόκληρον οὐκ ἦν, τουτέστι πρὶν δημιουργῆσαι τὴν ὕλην τὸν θεόν· τότε δὲ ὁλόκληρον γίνεται, ὅτε πρὸς θεοῦ γέγονεν ἄνθρωπος· τῶν γὰρ μερῶν τοῦ κακοῦ ἄνθρωπος ὑπάρχει ποιητής. καὶ τὸ ἐντεῦθεν ὁλόκληρον εἶναι τὸ κακόν, αἴτιος * ἔσται δημιουργήσας ὁ θεός, ὅπερ ἀσεβές. εἰ δὲ οὐδὲ ὁπότερον τούτων λέγεις τὸ κακόν, πρᾶξιν δέ τινος * κακοῦ εἶναι λέγεις, γεννητὸν αὐτὸ ὑπάρχειν ἐδήλωσας· ἡ γὰρ τοῦ τινος πρᾶξις, ἀρχὴν τοῦ εἶναι λαμβάνει. πρὸς δὲ τούτοις οὐδὲν ἕτερον παρὰ ταῦτα τὸ κακὸν εἰπεῖν ἔχεις. ποίαν γὰρ πρᾶξιν κακὴν ἑτέραν παρὰ * τὸ ἐν ἀνθρώποις δεῖξαι ἔχεις. ὅτι γὰρ ὁ ἐνεργῶν οὐ κατὰ τὸν τῆς οὐσίας λόγον ὑπάρχει κακία, ἀλλὰ κατ' αὐτὸ τὸ ἐνεργεῖν τὸ κακόν, ἤδη δεδήλωται. Ὅτι τῇ φύσει κακὸν οὐδέν ἐστιν, ἀλλὰ τῇ χρήσει γίνεται κακὰ τὰ κακά. Ὅτι αὐτεξούσιόν φησι γεγονέναι ἐγὼ μὴ τὸν ἄνθρωπον, οὐχ ὡς προϋποκειμένου τινὸς ἤδη κακοῦ, οὗ τὴν ἐξουσίαν, εἰ βούλοιτο, τοῦ ἑλέσθαι ὁ ἄνθρωπος ἐλάμβανεν· ἀλλὰ τοῦ ὑπακοῦσαι [τῷ θεῷ, καὶ μὴ ὑπακοῦσαι] αἴτιον μόνον ἦν. τοῦτο γὰρ τὸ αὐτεξούσιον ἐβούλετο τότε· καὶ γενόμενος ὁ ἄνθρωπος ἐντολὴν λαμβάνει παρὰ τοῦ θεοῦ, καὶ ἐντεῦθεν ἤδη τὸ κακὸν ἄρχεται· οὐ γὰρ πείθεται τῷ θείῳ προστάγματι. καὶ τοῦτο καὶ μόνον ἦν τὸ κακόν, ἡ παρακοή, ἥτις * τοῦ εἶναι ἤρξατο.

* al. ἔρα δέ.
* al. ἄρα.
* al. κακόν.
* al. τό.
* al. αὐτοῦ.

METHOD.

Veniendum autem est ad malorum disquisitionem, & necessario excutienda hominum mala. Mala hominum suntne species mali, an partes: si species, non erit aliud malum, præter has species, secundum seipsum eò quod genera in speciebus inquirantur, & subsistant. Si autem hoc [genus est] malum erit genitum: nam species genitæ probantur: vt est cædes, adulterium, & hoc genus similia. Si autem partes alicuius mali species has esse velis, sunt autem hæ genitæ: necesse erit vt & totum illud genitum sit. quorum enim partes genitæ sunt, necessario & hæc tota similiter sunt genita, totum enim ex partibus constat. Ac totum quidem non erit, partibus non existentibus; partes verò aliquæ erunt, quamuis totum non adsit. Nullius autem rei existentis pars altera est genita, altera ingenita: Si autem & hoc orationi concedam. Malum fuit olim, cum totum integrum non esset, hoc est, antequam Deus materiam crearet. Tunc autem totum integrum extitit, quando à Deo homo conditus est. Partium enim mali auctor est homo. hinc vt totum integrum mali existeret, auctor erit, qui condidit [illum] DEVS. quod impium est. Si vero neutrum horum dixeris esse malum, sed mali alicuius opus esse affirmas, tum genitum esse ipsum doces. opus enim cuiuscumque, principium existendi habet. Adhæc, præter hæc nullum aliud malũ assignare potes. quod enim opus aliud malum, præter id quod inter homines est, potes exhibere. Nam quod is qui operatur, non sit secundum rationem substantiæ, malitia, sed secundum ipsam operationem mali, iam ostensum est. [Dicit] Methodius natura nihil esse malum, sed vsu mala, fieri mala. Libero cum arbitrio inquit Methodius, factum esse dico hominẽ, non tanquam malo aliquo iam ante existẽte, cuius eligendi, si vellet, potestatem haberet: sed sola causa erat; obediendi Deo vel non obediendi. Hoc enim tunc erat in ipsius arbitrio. Et homo conditus, à Deo præceptum accipit, & hinc iam malum incipit. non enim paret diuino mandato. & hoc, & solum erat malum, inobedientia, quæ ibi cœpit existere.

Totum integrũ intelligit positis omnibus partibus ponitur totum. sublata vna parte, tollitur totum.

Hoc enim tunc sibi voluit liberum arbitrium.

EXCERPTA E LIBRO S. METHODII *de Castitate.* CCXXXVII.

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΕΡΙ ΑΓΝΕΙΑΣ.

σλζ.

Excerpta e libro Methodii de Castitate.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ ἐκ τοῦ περὶ ἁγνείας [ὡς καὶ ἐν ὁμοίῳ συνόψεως ἐκδοθὲν τύπῳ] ὡσαύτως. Ὅτι φησὶν ὁ μὲν Ἀβραὰμ πρῶτος ἐν διαθήκῃ τὴν περιτομὴν λαβὼν, οὐδὲν ἕτερον αἰνίττεσθαι δοκεῖ, τὸ οἰκεῖον ἀποτεμνόμενος μέλος τῆς σαρκὸς αὐτοῦ μᾶλλον, ἢ τοῦτο, τὸ μηκέτι εἰς τὴν ἐκ τοῦ αὐτοῦ αἵματος σάρκα δημιουργηθεῖσαν παιδοποιΐαν ἐπιτελεῖν, ἀπὸ τῆς ἰδίας ἕκαστον διδάσκων ἀδελφῆς οἷα σαρκὸς ἀποτέμνειν τὴν κατὰ συνουσίαν ἡδονήν. Ὅτι φησὶν, ἐγὼ γὰρ καθεωρακέναι μοι δοκῶ σαφῶς ἀπὸ τῶν γραφῶν, ὅτι παρθενίας ἐλθούσης, ὁ λόγος οὐκ ἀνεῖλε πάντη τεκνογονίαν. οὐ γὰρ ἐπειδὴ τῶν ἀστέρων ἡ σελήνη μείζων ἐστί, παρὰ τῶν τῶν ἄλλων ἀστέρων τὸ φῶς αἱρεῖται· ἢ ἐπειδὴ τῶν ἄλλων ἐστὶ γλυκύτερον τὸ μέλι, καὶ ἥδιον, τὰ λοιπὰ πικρὰ καὶ ἀηδῆ νομιστέον.

LEcta similiter eiusdem quædam ex libro de Castitate; vt in simili compendio sunt edita. Primus, inquit, Abraham cum in testamento circumcisionis legem acciperet, nihil aliud insinuare videtur, suæ ipsius carnis membrum circumcidendo; quam hoc, non amplius esse liberorum procreationem, in creatã ex eodem sanguine carne instituendam: singulos suæ sororis exemplo docens quemadmodum carnis voluptas in congressu sit resecanda.

Ego, inquit præterea, mihi clarè videor ex scripturis sacris animaduertisse, per virginitatis institutionem à Verbo non esse omnino sublatam liberorum generationem.

Neque enim quia stellis ∴ maior est luna; propterea aliorum siderum lumen extinguit: aut quia aliis cibis dulcius est mel & suauius, propterea alia sũt acerba & amara existimãda.

Matth. 19. 1. Cor. 7.

∴ Secundum aspectum non secundum corp.

[METHOD.] Illud: Filij adulterorum imperfecti, de veritatem adulterantibus ait esse dictum, quo falso sibi arrogant sapientiam, & scripturas deprauant, immaturamque producunt sapientiam, quique per speciem pietatis docent errores. Aliter [hoc dictum] non est intelligendum. [Prouerb.] neque enim de liberis ex adulterio non pariendis, & in lucem hanc sensibilem edendis potest accipi; qui non solum multi nati sunt, sed etiam nati ex adulterio alios pepererunt.

Neque de spirituali & diuina perfectione potest explicari, multorum enim adulterorum filij pleni fuerũt Spiritu sancto. Dubitat etiam: si, inquit, animæ a DEO, & non à patre [naturali] nascituris dantur, quomodo dat etiam ex adulterio procreatis? videtur enim adulteris cooperari. Si enim non crearet animam, non nascerentur. Soluit quæstionem multis & perspicuis exemplis.

[Gen. 2. 23.] Illa ex Genesi prolata, quale est: *Hoc nunc os ex ossibus meis, & caro ex carne mea; hæc vocabitur* [∴ Mulier.] ∴ *virago, quoniam de viro suo sumpta est. Quam obrem relinquet homo patrem suum & matrem suam, & adhærebit vxori suæ, & erunt duo in carne vna.* Hæc negat secundum literam explicanda, sed spiritualiter de CHRISTO & eius Ecclesia. Diuum quoque Paulum ait, post dictorum verborum expositionem dicere: [Eph. 5. v. 32.] *Hoc mysterium magnum est, dico autem ego, in Christo & Ecclesia.* [Gen. 1. v. 28.] Quin & hoc: *crescite & multiplicamini*, non de hominibus ex seminis commixtione procreatis, & alimento crescentibus solum esse dictum; sed de natis & perfectis secundum spiritum; quemadmodum Paulus clamat: cum filios appellat illos quos ita [per spiritum] genuerat, *Filioli* inquit, *quos iterum parturio, donec Christus in vobis formetur.* [Gal. 4.] Et iterum, [1. Cor. 4.] *In Christo Iesu enim per Euangelium ego vos genui.*

[Luca 15.] Illud etiam in Euangelio per parabolam dictum, *Quis est ex vobis homo, qui habet centum oues, & vnum perdidit ex illis*, & quæ sequuntur: Per nonaginta nouem oues intelligendæ sunt cœlestes potestates siue angeli; vna autem perdita hominem significat, siue naturam humanam, propter quam ait Verbum patris è cœlo descendisse.

[Psalm. 136.] Illud: *super flumina Babylonis*, &c. ab animabus dictum existimat: organa enim habitacula sua appellant, quæ suspenderunt a funibus castitatis, vt laquearia tangerent, ne rursum detractæ intemperantiæ lacu volutarentur.

Babylon autem perturbatio & confusio explicatur, & vitam hanc in fluentibus sitam ostendit, in cuius medio sedentes iniquitatis fluminibus irruentibus conclusi inundamur. Quare cum lacrymis & gemitu clamamus ad DEVM, ne organa nostra à stirpe castitatis per fluctus voluptatum auulsa pereant. per salicem enim scripturæ vbique adumbrant figuram virginitatis. Quia flos salicum si in aqua decoctus sumatur, quidquid ad coitum excitat & libidinem, extinguit, donec genitalem sementem penitus sterilem reddat. quemadmodum & Homerus declarauit, qui salices propterea frugiperdas nominauit.

Ὅτι τό, τέκνα δὲ *μοιχῶν ἀτελεσφόρητα, περὶ τῶν τὴν ἀλήθειαν μοιχευομένων φησὶν εἰρῆσθαι, οἵτινες κλεψίσοφοι, νοθεύοντες τὰς γραφάς, ἀτελεσφόρητον γεννῶσι σοφίαν, τῇ θεοσεβείᾳ συγκαλύπτοντες τὴν πλάνην. ἄλλως γὰρ νοηθῆναι οὐκ ἐγχωρεῖ. οὔτε γὰρ ἐπὶ τοῦ μὴ τίκτεσθαι τὰ ἐκ μοιχείας τέκνα, καὶ εἰς φῶς αἰσθητὸν ἄγεσθαι, νοεῖσθαι δύναται· ὅτι πολλοὶ οὐ μόνον ἐτέχθησαν, ἀλλὰ καὶ τετόκασιν ἐκ μοιχείας τεχθέντες: οὔτε ἐπὶ τοῦ πνευματικῶς καὶ θείως τελεσφορηθῆναι· πολλῶν γὰρ μοιχῶν τέκνα πλήρη ἐγένετο ἁγίου πνεύματος. [*μοιχευομένων] Ὅτι ἀπορεῖ λέγων, εἰ παρὰ θεοῦ δίδονται αἱ ψυχαί, ἀλλ' οὐ παρὰ τοῦ *πατρὸς τοῖς τικτομένοις, πῶς δίδωσι καὶ τοῖς ἐκ μοιχείας τικτομένοις; εἰ γὰρ δίδωσι, συνεργεῖν ἂν *δόξῃ τοῖς μοιχευομένοις. εἰ γὰρ μὴ *ἔδωκε τὴν ψυχήν, οὐκ ἂν ἐτίκτοντο. [*al. πνεύματος] [*al. δόξειεν] [*al. ἔδωκεν] λύει δὲ τὴν ἀπορίαν διὰ πλειόνων καὶ σαφῶν παραδειγμάτων. Ὅτι τὰ ἐν τῇ Γενέσει φερόμενα, οἷον τό· τοῦτο νῦν ὀστοῦν ἐκ τῶν ὀστῶν μου, καὶ σὰρξ ἐκ τῆς σαρκός μου, αὕτη κληθήσεται γυνή, ὅτι ἐκ τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς ἐλήφθη· ἕνεκεν τούτου καταλείψει ἄνθρωπος τὸν πατέρα αὐτοῦ, καὶ τὴν μητέρα, καὶ προσκολληθήσεται τῇ γυναικὶ αὐτοῦ, καὶ ἔσονται οἱ δύο εἰς σάρκα μίαν. [Genes. 2.] ταῦτα νῦν οὐ κατὰ τὸ γράμμα φησὶ δεῖν μόνον νοεῖσθαι, ἀλλὰ καὶ πνευματικῶς εἰς Χριστὸν καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. καί φησιν· ὅτι καὶ ὁ θεῖος Παῦλος μετὰ τὴν τῶν ῥητῶν τούτων ἔκθεσιν λέγει, τὸ μυστήριον τοῦτο μέγα ἐστί· λέγω δὲ ἐγὼ εἰς Χριστόν, καὶ εἰς τὴν ἐκκλησίαν. [Ephes. 5. v. 32.] ἀλλὰ καὶ τό, αὐξάνεσθε καὶ πληθύνεσθε, οὐκ ἐπὶ τῶν ἐκ σπέρματος καὶ μίξεως γεννωμένων ἀνθρώπων, καὶ σιτίοις αὐξανομένων φησὶν εἰρῆσθαι μόνον: ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν κατὰ πνεῦμα τελειουμένων καὶ γεννωμένων, καθὼς καὶ Παῦλος βοᾷ, τέκνα λέγων τοὺς οὔπω δι' αὐτοῦ γεννηθέντας. [Genes. 1.] [Galat. 4.] τέκνα γάρ φησιν, οὓς πάλιν ὠδίνω, ἕως οὗ Χριστὸς ἐν ὑμῖν μορφωθῇ. καὶ πάλιν, ἐν γὰρ Χριστῷ Ἰησοῦ διὰ τοῦ εὐαγγελίου ἐγὼ ὑμᾶς ἐγέννησα. [1. Cor. 4. v. 15.] Ὅτι τὸ ἐν τοῖς εὐαγγελίοις εἰρημένον παραβολικῶς, τίς ἐστιν ἐξ ὑμῶν ἄνθρωπος, ὃς ἔχει ἑκατὸν πρόβατα, καὶ ἀπολέσει ἓν ἐξ αὐτῶν, καὶ ἑξῆς· [Luca 15.] ἐννενήκοντα ἐννέα μὲν πρόβατα τὰς οὐρανίους δυνάμεις φησὶν ἐκδέχεσθαι χρή, ἓν δὲ τὸ ἀπολωλός, τὸν ἄνθρωπον, ἤγουν τὴν ἀνθρωπείαν φύσιν, δι' ἣν [καὶ] καταληλυθέναι τὸν λόγον τοῦ πατρὸς ἐκ τῶν οὐρανῶν. Ὅτι τὸ ἐπὶ τῶν ποταμῶν Βαβυλῶνος, καὶ τὰ ἑξῆς, αἱ ψυχαί φησι λέγουσιν· *ἴστεον γὰρ ἀνακαλοῦσαι τὰ σκηνώματα ἑαυτῶν, ἃ ἐκρέμασαν ἀπὸ τῶν πεισμάτων τῆς ἁγνείας ἐξάψασαι τοῦ ξύλου, ἵνα μὴ δυνηθῶσιν ἐξαρπασθεῖσαι πάλιν παρασυρῆναι τῷ ῥεύματι τῆς ἀκρασίας· [Psal. 136.] [*al. ὄργανα] Βαβυλὼν γάρ, ταραχὸς ἡ σύγχυσις, ἑρμηνευομένη, τὸν περίρρυτον βίον δείκνυσι τοῦτον, οὗ ἐν μέσῳ *καθεσθέντες, περικλυζόμεθα, τῶν ποταμῶν τῆς κακίας ἐφορμώντων. [*al. καθισθέντες]

διὸ καὶ βοῶμεν μετὰ κλαυθμοῦ πρὸς τὸν θεόν, ἵνα μὴ καταλισθήσωσιν ἡμῶν *ἀπορρηχθέντα τοῖς κύμασι τῆς ἡδονῆς [ἀπὸ] τοῦ φυτοῦ τῆς ἁγνείας τὰ ὄργανα. [*al. ἀπορριφθέντα] ἐν τύπῳ γὰρ τῆς παρθενίας τὴν ἰτέαν πανταχοῦ παραλαμβάνουσιν αἱ γραφαί. ἐπειδήπερ τὸ ἄνθος αὐτῶν εἰς ὕδωρ ἀποζέσεν ἂν ποθῇ, πᾶν ὅσον εἰς ὀργίας ἀνάζῃ, καὶ ἐρεθισμούς, ἀποσβεννύουσιν, ἕως τ' ἂν εἰς ἄρδην ἀποστερώσῃ τὴν ἐπὶ παιδοποιίαν φοράν. [Odyss. κ'.] ὥσπερ δὴ καὶ ὁ Ὅμηρος ἐμήνυσε, διὰ *τοῦτο καλέσας ὠλεσικάρπους τὰς ἰτέας. [*al. τὸ καλέσας]

Ὅτι

Ὅτι φησὶν ἀπειλεῖ τὸ μὴ ἐπιλαθέσθαι νύμφην τὸν κόσμον, μηδὲ παρθένον τὴν στηθοδεσμίδα λεγόμενον ἐν Ἱερεμίᾳ, τὸ μὴ ἐνδοῦναι καὶ *χαλάσαι τὸν δεσμὸν τῆς σωφροσύνης ἀπάταις δηλοῖ. στήθη γὰρ αἱ φρένες, εἰκότι λόγῳ, καὶ ὁ τῆς ἡμῶν ψυχῆς νοῦς νομίζεται. ἡ δὲ στηθοδεσμὶς, ἡ συνδοῦσα ζώνη τὴν προαίρεσιν τῆς ψυχῆς εἰς ἁγνείαν, ἐστὶν ἡ πρὸς Χριστὸν ἀγάπη. Ὅτι τὸ, λάβε μοι δάμαλιν τριετίζουσαν, καὶ κριὸν τριετίζοντα, καὶ τρυγόνα καὶ περιστεράν· αἰνίττεσθαί φησιν· ὅτι προσένεγκέ μοι *ἄζυγα, καὶ ἀκεραιότατόν σου τὴν ψυχὴν, δαμάλεως δίκην, καὶ τὴν σάρκα καὶ τὸν λογισμόν· τὴν μὲν ὡς αἶγα, ἐπειδὴ τὰ μετέωρα καὶ κρημνώδη περιπολεῖ. *τὸν δὲ ὡς κριὸν, ἵνα μηδαμῶς ἀποσκιρτήσας, ἐξολισθήσῃ τῆς ἀληθείας. οὕτω γὰρ ἀνεπίληπτος ἔσῃ, ὡς ὁ Ἀβραὰμ, ἂν ἀναθῇς ἐμοὶ καὶ τὴν ψυχὴν καὶ τὴν αἴσθησιν, καὶ τὸν νοῦν· ἃ συμβολικῶς δάμαλιν ἔφη, καὶ αἶγα, καὶ κριὸν τριετίζοντα· οἱονεὶ τὴν γνῶσιν ἀκεραίως ἐμφαίνειν τῆς τριάδος *ἐπανῃρημένα. τάχα δὲ καὶ τὴν πρώτην καὶ τὴν μέσην καὶ τὴν τελευταίαν τοῦ βίου τῆς ἡλικίας ἡμῶν αἰνίσσεται τρίβον. βουλόμενος, ὡς *ὅτι μάλιστα καὶ τὸν τῶν παίδων, καὶ τὸν τῶν ἀνδρῶν, καὶ τὸν τῶν γεραιτέρων χρόνον συμμέτρως βιώσαντες αὐτῷ προσενεγκεῖν· καθ' ὃν τρόπον καὶ ἐν εὐαγγελίοις ὁ κύριος νομοθετεῖ. διὰ τοῦτο καὶ ὑμεῖς ὅμοιοι γίνεσθε ἀνθρώποις προσδεχομένοις τὸν κύριον αὐτῶν, πότε ἀναλύσει ἐκ τῶν γάμων, ἵνα ἐλθόντι καὶ κρούσαντι αὐτῷ εὐθέως ἀνοίξωσι. μακάριοι ἐστὲ, ὅτι *ἀνακλινεῖ ὑμᾶς, καὶ παρελθὼν διακονήσει. κἂν τῇ δευτέρᾳ καὶ τῇ τρίτῃ, μακάριοί ἐστε. ἐπισκέψασθε γὰρ, ὅτι τρεῖς *ἐπιθέμενος φυλακὰς νυκτὸς, ἑσπερινὴν καὶ δευτέραν, καὶ τρίτην, καὶ τρεῖς ἡμῶν τῆς ἡλικίας ᾐνίξατο μεταβολὰς, τὴν μειρακιώδη, καὶ τὴν πρέσβιον, καὶ τὴν πρεσβυτικήν. βουλόμενος, ἵνα καὶ παῖδας ὄντας ἐὰν ἔλθῃ παραληψόμενος τὸν κόσμον, ἑτοίμους καταλάβοι καὶ καθαρούς, καὶ τὴν δευτέραν ὁμοίως, καὶ τὴν τρίτην. ἑσπερινὴ γὰρ φυλακὴ, ὁ καιρός ἐστι τῆς ἀκμῆς τοῦ ἀνθρώπου, καθ' ἣν ἄρχεται ταράσσεσθαι τὸ ἡγεμονικὸν, ἐπιθολούμενον τοῖς πάθεσι. δευτέρα δὲ, ὁπηνίκα λοιπὸν εἰς ἄνδρα τέλειον ἐλάσας, ἄρχεται βεβαιότητα τῶν θορύβων ὁ νοῦς προσλαμβάνειν. τρίτη δὲ, ὅτε αἱ πλεῖσται φαντασίαι τῶν ἐπιθυμιῶν ἐθίνεσιν, ἀπομαραινομένης ἤδη τῆς σαρκὸς, καὶ εἰς γῆρας προκοπτούσης. δεῖ προσήκει ἄσβεστον ἐν τῇ καρδίᾳ τῆς πίστεως ἐξάψαντας τὸν λύχνον, καὶ τὴν ὀσφὺν ἀναζωσαμένους τῇ σωφροσύνῃ, ἐγρηγορέναι, καὶ προσδοκᾶν ἀεὶ τὸν κύριον. Ὅτι σίκερά φησι πᾶν τὸ μέθην φέρον μετὰ τὸν οἶνον, τὸν ἐξ ἀμπέλων. Ὅτι δύο εἴδη ἀμπέλων παρὰ τῇ γραφῇ, λίαν ἀγαθὴ, καὶ λίαν κακή. καὶ γὰρ, φησὶν ὁ κύριος, ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος ἡ ἀληθινὴ, ὑμεῖς τὰ κλήματα: ἡ δὲ κακὴ καὶ ἀγρία, ἐστὶν ὁ διάβολος, λύσσαν ἀποστάζων. ὡς καὶ Μωσῆς διαγορεύων περὶ αὐτοῦ φησίν· ἐκ γὰρ ἀμπέλου Σοδόμων ἡ ἄμπελος αὐτῶν, καὶ ἡ κληματὶς αὐτῶν ἐκ Γομόρρας· καὶ ἑξῆς. Ὅτι ὁ χρυσὸς, ἰὸν οὐ παραδέχεται. Ὅτι φησὶ, τὸ γὰρ λεγόμενον ὁμοιῶσθαι τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν δέκα παρθένοις, σημαίνειν βούλεται, τὴν αὐτὴν ὁδὸν τοῦ ἐπιτηδεύματος πάσας ἐπανῃρημένας διὰ τὴν ἔμφασιν τοῦ ἰῶτα στοιχείου. Matt. 25.

* al. χαλᾶσθαι. * al. ἄζυγα. * al. τὸν δὲ. * al. ἐπανῃρημένα. * al. ὅπω. * ἀνακλινεῖ. * al. ἐπιθέμενος.

METHOD. Illud Hieremiæ: *sponsam sollicitam esse, ne obliuiscatur ornamenti sui, & virginem ne pectoralis sui*: docet non committenda nec laxanda esse fraudibus fræna seu vincula temperantiæ. Per pectora enim sensus animi, sanè conuenienti ratione, & mens nostra intelligitur. Pectorale autem, propositum animi ad castitatem colligans, est charitas in Christum. Osey. 110. Hier. 2. 32.

Illud: *sume mihi vitulam triennem, & arietem triennem, & turturem, & columbam* ait significare [hoc;] affer mihi iugi expertem animam, instar vitulæ, & omni malitia carentem; corpus item & rationem: corpus quidem veluti capram, quia per altas rupes & præcipitia incedit; rationem verò vt arietem, ne exultans excidat à veritate. Sic enim inculpabilis eris, quemadmodum Abraham, si mihi animam & sensus mentemque consecraris, quæ figuratè dicit vitulam & capram, & arietem triennem, quasi optimam Trinitatis cognitionem * tollentia. Forte etiam & primam & mediam, & vltimam vitæ ætatem [Deo consecrandam] insinuant, vt qui maximè velit nos & annos pueritiæ, & virilis ætatis, & senectutis pari pietate traductos sibi offerre. ad quem modum etiam in Euangelii Dominus nobis præcipit: *Quapropter & vos similes estote hominibus qui expectant Dominum suum quando reuertatur a nuptiis, vt cum venerit, & pulsauerit, confestim aperiant ei: beati estis, quia faciet vos discumbere, & transiens ministrabit vobis. Et si in secunda, & tertia, beati estis.* Gen. 15. 9. Luc. 12. 36-38.

* Pro se ferentia, significantia.

Considerate enim quod tres vigilias ponendo vespertinam, alteram, & tertiam, tres quoq; ætatis mutationes significarit: adolescentiam, virilem ætatem, & senectutem, quod velit nos, cum venerit mundum [in iudicio] assumpturus paratos esse ac puros quamuis adhuc in pueritia versantes; similiter secundam & tertiam vigiliam indicat. Vespertina enim vigilia est florentis ætatis humanæ status, quo incipit rationis imperium passionibus agitatum turbari; altera verò, quādo deinceps in perfectum virum euadens incipit mens perpetuis negotiorum tumultibus occupari. tertia verò, quando infinitæ cupiditatum imagines corpore iam marcescente & in senium vergente sensim deficiunt. Quapropter æterna fidei lampas in corde fouenda est, lumbique temperantiâ accingendi, vigilandum, & Dominus noster semper expectandus.

Sicera, inquit, est quicquid, extra vinum è vite expressum, inebriat.

Duo vitis genera ait in scriptura poni: alterum optimum, alterum pessimum. Etenim *ego* inquit Dominus *sum vitis vera, vos palmites.* Mala autem & agrestis est Diabolus furorem distillans, quemadmodum Moses de eo scribens ait: *De vinea Sodomorum vinea eorum, & vitis eorum vua fellis*; & quæ sequuntur. Io. 15. Deut. 32.

Aurum ærugini non esse obnoxium docet.

Illa: *assimulatum esse regnum cælorum decem virginibus*; vult significare, omnes idem vitæ genus seu studiū arripuisse, propter significationē & vim elementaris literæ IOTA [quæ decē valet.] Matth. 25.

METHOD.

Significat ἐστείλαντο apud Græcos decem & nota ι' figura I. … ornamente, vitis.

Ornarunt enim seipsas simili cultu, vt idem vitæ genus omnes profiterentur, sed non eodem omnes modo exierunt vt occurrerét sponso. Hæ enim alimenta copiosa præbuerunt lampadibus oleo fouendis: illæ vero cessarunt per ignauiam. Hinc in quinque pari numero diuisæ sunt. Quia quinque sensus sunt, quos illæ quidem puros custodierunt, quos plurimi vocarunt portas sapientiæ; hæ vero per malitiam deformarũt. Nam dum colunt temperantiam & sanctificantur, ∴ magis abundarunt vitiis quam iustitia seu virtutibus. vnde etiam euenit vt damnarentur: Siue enim rectè agamus siue peccemus, per hos [sensus] vtraque & præclarè facta & improbè fiunt. & virtus generosa, & male facta vincunt. Et quemadmodum virgo ait, continentiam esse oculorum, & aurium, & linguæ, & reliquorum deinceps sensuum; ita quæ hic fidem impredabilem quinque viarum virtutis, visus [inquam,] olfactus, gustatus & auditus custodiunt, illæ, quinque virgines, appellantur, eo quod quinque sensuum specula siue imagines CHRISTO puras, (ab vnaquaque [sensuum imagine] sanctitatem veluti lampadem clarè refulgentem) sistant. Nam quinque lychnis lampas verè nostrum corpus est, quod anima instar facis circumfert, Christóque sponso repræsentat, ad diem Resurrectionis apparens, perque omnes sensus clarissimos fidei radios diffundens, quemadmodum ipse CHRISTVS docuit cum dixit: *Ignem veni mittere in terram, & quid volo nisi vt iam ∴ ardeat.* terram nostra tabernacula corpora dicit, in quibus voluit vim seu operationem doctrinæ suæ feruentem & celeriter ∴ mobilem accendi. oleum autem iustitiæ & sapientiæ comparandum: per moram illud temporis interuallum dixit, quod vsque ad CHRISTI ∴ aduentum porrigitur, dormitionem vero & soporem virginis, exitum ex hac vita. Mediam noctem verò Antichristi regnum, qua nocte angelus perditor domos peruadet. Clamorem autem qui dicit: Ecce sponsus venit, exite obuiam ei: vocem è cœlo & tubam quando omnes resurgentibus propriis corporibus, nubibus vecti obuiam rapientur Domino.

∴ In corpore … Al. S. magis abundarunt vitiis quam virtutibus seu iustitiis. Locus hic plane videtur corruptus, aliquid enim deest. Idem animadvertit D. Hæschelius.

Luc. 12. 49. *∴ Accendatur.* *∴ Sabulum.* *∴ Iudicium.* *ἔρχεται lege.*

Cum de virginibus & castis animis plurima dixisset, & hoc infert. Has igitur solas animas, electam sponsam suam, Verbum vocat. Reliquas verò concubinas, adolescentulas & filias appellans hunc in modum: *Sexaginta sunt reginæ, & octoginta concubinæ, & adolescentularum non est numerus: Vna est columba mea, perfecta mea: vna est matri suæ electa genitrici suæ. Viderunt eam filiæ, & beatam prædicauerunt eam reginæ, & concubinæ laudabunt eam.* Cum enim multæ sint filiæ, vt patet, Ecclesiæ, vna tamen est electa & preciosa in oculis eius præ omnibus, status nempe virginum. Et reginas videtur prophetia velle insinuare, [quia non ad vnum regem reginæ hæ adducebantur, sed vnaquæque velut Domina per se & regina erat, aliarúmque post hac auctrices & principes.] illas regias, quæ ante diluuium vixerunt, animas DEO placentes, hoc est, Abelis, Sethi, Enochi,

1. Thess. 4. 17. *Cant. 6.*

ἐστείλαντο μὲν γὰρ παραπλησίως ἑαυτὰς εἰς τὸ * καθωμολογηκέναι, καὶ πάντη κεκλήσονται δέκα. οὐκ ἔτι δὲ ὁμοίως ἐξῆλθον ὑπαντήσουσαι τῷ νυμφίῳ. αἱ μὲν γὰρ ἐφόδιον * ἄφθονον ἐπορίσαντο ταῖς ἐλαιοθρέπτοις λαμπάσιν· αἱ δὲ κατερραθύμησαν. διὸ δὴ καὶ ἰσάριθμοι πρὸς ε διαιροῦνται· ἐπειδήπερ τὰς ε αἰσθήσεις, αἱ μὲν αὐτῶν ἐφυλάξαντο καθαράς, ἃς οἱ πλεῖστοι σοφίας πύλας προσηγόρευσαν· αἱ δὲ τοὐναντίον κατελωβήσαντο κακίᾳ. ἐγκρατευσάμεναι γὰρ καὶ ἁγνεύουσαι, δικαιοσύνης μᾶλλον ἐφόρεσαν παραπτώματα· ἐξ οὗ καὶ συνέβη αὐτὰς ἀπαγορευθῆναι. εἴτε γὰρ κατορθοῦμεν, εἴτε πλημμελοῦμεν, διὰ τούτων ἑκάτερα καὶ τὰ ἀνδραγαθήματα κρατύνεται, καὶ τὰ κακὰ πράγματα. καὶ ὥσπερ ἡ Θάλλουσα καὶ ὀφθαλμῶν ἁγνείαν ἔφη καὶ ὤτων εἶναι καὶ γλώσσης καὶ τῶν λοιπῶν καθεξῆς αἰσθητηρίων· οὕτω δὴ καὶ τὰ ἐνταῦθα τὴν πίστιν ἄσυλον ἡ φυλαξαμένη τῶν ε διόδων τῆς ἀρετῆς ὁράσεως, [ὀσφρήσεως] γεύσεως, ἁφῆς τε καὶ ἀκοῆς, πέντε * προσαγορεύονται παρθένοι. διὰ τὸ τὰς πέντε τῆς αἰσθήσεως ἁγνὰς ἀποκαταστῆσαι τῷ Χριστῷ φαντασίας, ἀφ᾽ ἑκάστης αὐτῆς οἷα λαμπάδα τὴν ὁσιότητα λάμπουσαν σαφῶς. ἡ γὰρ πεντάφωτος ἡμῶν ἀληθῶς λαμπὰς ἡ σάρξ ἐστιν, ἣν ἡ ψυχὴ βαστάζουσα δᾳδὸς δίκην, τῷ νυμφίῳ παρίσταται Χριστῷ, τῇ ἡμέρᾳ τῆς ἀναστάσεως περιφαίνουσα, διὰ πασῶν τῶν αἰσθήσεων διεκθρώσκουσαν λαμπρὰν τὴν πίστιν, καθὼς αὐτὸς ἐδίδαξεν εἰπών· πῦρ ἦλθον βαλεῖν ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ * ἤθελον εἰ ἤδη ἀνήφθη. γῆν ἡμῶν τὰ σκηνώματα φράσας, εἰς ἃ ἐβούλετο ταχέως ἀναφθῆναι τὴν ὀξυκίνητον τῆς διδασκαλίας αὐτοῦ καὶ διάπυρον πρᾶξιν. τὸ γὰρ ἔλαιον τῇ δικαιοσύνῃ καὶ τῇ σοφίᾳ παραβλητέον· χρονισμὸν δὲ, τὸ περὶ τῆς παρουσίας διάστημα τοῦ Χριστοῦ· νυσταγμὸν δὲ καὶ κοίμησιν τῆς παρθένου, τὴν ἔξοδον τὴν ἀπὸ τοῦ βίου· μεσονύκτιον δὲ, τὴν βασιλείαν τοῦ ἀντιχρίστου, καθ᾽ ἣν ὁ ὀλοθρευτὴς ἄγγελος ἐπιπορεύεται τὰς οἰκίας· κραυγὴν δὲ, λέγουσαν· ἰδοὺ ὁ νυμφίος ἔρχεται εἰς ἀπάντησιν, τὴν ἀπὸ τῶν οὐρανῶν φωνὴν καὶ σάλπιγγα, ὁπότε πάντες, ἐξαναστάντων αὐτοῖς τῶν σωμάτων, ἐπὶ νεφελῶν ὀχήσονται, εἰς τὴν ἀπάντησιν ἁρπαγέντες τοῦ κυρίου.

** καθωμολογῆσαι.* ** ἔτι. * ἄφθονον.* ** προσαγορεύονται.* *Luca 12. v. 49.* ** al. τί θέλω.*

Ὅτι περὶ τῶν παρθένων καὶ ἁγνῶν ψυχῶν πλεῖστα εἰπών, ἐπιφέρει καὶ τοῦτο· ἀμέλει ταύτας μόνον ἐκλεκτὴν νύμφην τὰς ψυχὰς ὁ λόγος ἑαυτοῦ καλεῖ· τὰς λοιπὰς δὲ παλλακὰς καὶ νεάνιδας καὶ θυγατέρας, λέγων ὧδε· ἑξήκοντά εἰσι βασίλισσαι, καὶ ὀγδοήκοντα παλλακαὶ [καὶ νεάνιδες, ὧν οὐκ ἔστιν ἀριθμός. μία ἐστὶ περιστερά μου τελεία μου, μία ἐστὶ τῇ μητρὶ αὐτῆς, ἐκλεκτή ἐστι τῇ τεκούσῃ αὐτήν. εἴδοσαν αὐτὴν θυγατέρες, καὶ μακαριοῦσιν αὐτήν, βασίλισσαι καί γε παλλακαὶ] αἰνέσουσιν αὐτήν. πολλῶν γὰρ οὐσῶν δηλονότι τῆς ἐκκλησίας τῶν θυγατέρων, μία ἐστὶ μόνη ἡ ἐκλεκτὴ καὶ τιμιωτάτη ἐν ὀφθαλμοῖς αὐτῆς ὑπὲρ πάσας, τὸ τάγμα τῶν παρθένων. καὶ βασιλίσσας δὲ αἰνίττεσθαι ἡ προφητεία βούλεται. [ὅτι οὐχ ὑφ᾽ ἕνα ἤγοντο βασιλέα βασιλευόμεναι, ἀλλ᾽ ἑκάστη ὥσπερ αὐτοδέσποτος καὶ βασίλισσα ἦν· καὶ ὅτι τῶν μετ᾽ αὐτὰς ἀρχαὶ καὶ πρόεδροι ἦσαν] τὰς βασιλικὰς ἐκείνας, τὰς πρὸ τοῦ κατακλυσμοῦ ψυχὰς εὐαρέστους τῷ θεῷ γεγενημένας. τουτέστι, τὰς ἀμφὶ τὸν Ἄβελ, καὶ τὸν Σήθ, καὶ τὸν Ἐνώχ· παλλακὰς

Cantic. 6.

παλλακὰς δὲ τὰς μετὰ τὸν κατακλυσμὸν τῶν προφητῶν, αἷς πρὸ τοῦ τὴν ἐκκλησίαν ἁρμοσθῆναι τῷ κυρίῳ, παλλακίδων δίκην συγγινόμενος ὁ ἀληθὴς ὑπέσπειρε λόγους ἐν ἀφθόνῳ καὶ καθαρᾷ φιλοσοφίᾳ, ἵνα γεννήσωσιν αὐτῷ συλλαβοῦσαι πίστιν σωτηρίας. παλλακὰς δὲ προσηγόρευσε τὰς προφητικὰς ψυχὰς ὁ λόγος, ὅτι μὴ φανερῶς αὐτὰς, ὥσπερ δὴ καὶ τὴν ἐκκλησίαν, ἐπηγάγετο, θύσας δι' αὐτὴν μόσχον τὸν σιτευτόν. ἑξήκοντα δὲ βασιλίσσας ἐντεῦθεν, ὡς οἶμαι δὴ, τοὺς ἀπὸ τοῦ πρωτοπλάστου μέχρι Νῶε κατὰ διαδοχὴν εὐαρεστήσαντας ἐκάλεσε τῷ θεῷ· ἐπειδήπερ ἑτέρων οὔπω προσταγμάτων εἰς τὸ σωθῆναι χρείαν οὐκ ἐσχήκασιν, ἔτι [δὲ] προσφάτου τῆς κατὰ τὴν ἑξαήμερον οὔσης αὐτοῖς τοῦ κόσμου συστάσεως· ἐμέμνηντο γὰρ, ὅτι ἐν ἓξ ἡμέραις ὁ θεὸς ἐτεκτήνατο τὴν κτίσιν, τά, τε ἐν τῷ παραδείσῳ γεγονότα. ἐντεῦθεν οὖν δὴ τὰ ἀπὸ τῆς συστάσεως εὐθέως τοῦ κόσμου κατὰ διαδοχὴν τὸν θεὸν ἑλομένας ποθεῖν ψυχὰς, καὶ σχεδὸν (εἰ χρὴ φάναι) τὰς τοῦ πρώτου αἰῶνος οὔσας ἔγγονα, καὶ γείτονας τῆς μεγάλης ἑξαημέρου, ἑξήκοντα βασιλίσσας ἔφη συμβολικῶς, διὰ τὸ μετὰ τὴν ἑξαήμερον ταύτας, ὡς ἔφην, γεγονέναι· μεγάλην γὰρ οὗτοι τιμὴν ἐσχήκασιν ἀγγέλοις ὁμιλήσαντες, καὶ τὸν θεὸν ὕπαρ οὐκ ὄναρ θεασάμενοι. ἐπισκέψασθε γὰρ ὅσην εἶχε παρρησίαν ὁ Σὴθ πρὸς τὸν θεὸν, ὅσην ὁ Ἄβελ, ὅσην ὁ Ἐνὼχ, ὅσην ὁ Μαθουσάλα, ὅσην ὁ Νῶε πρῶτοι δικαιοσύνης ὄντες ἐρασταί; καὶ περὶ τούτων μὲν αὐτάρκως. περὶ δὲ τῶν παλλακῶν πάλιν λεκτέον. τοῖς μετὰ τὸν κατακλυσμὸν ἀπωτέρω λοιπὸν ἡ γνῶσις ἦν τοῦ θεοῦ, καὶ ἐδέησεν ἑτέρας διδαχῆς, ἑρπούσης ἤδη τῆς εἰδωλολατρείας. ὁ οὖν θεὸς ἵνα μὴ παντελῶς τὸ γένος τῶν ἀνθρώπων ἀϊστωθῇ, λήθῃ τῶν καλῶν, τὸν ἴδιον παῖδα τοῖς προφήταις ἐκέλευσεν *ὑφηγήσασθαι τὴν ἐσομένην αὐτοῦ παρουσίαν διὰ σαρκὸς εἰς τὸν κόσμον· καθ' ἣν ἡ τῆς πνευματικῆς ὀγδοάδος χαρὰ καὶ γνῶσις κηρυχθήσεται), ἀφέσεως ἁμαρτημάτων ἔσται καὶ ἀναστάσεως παρεκτική, *περιτμηθήσεσθαι γὰρ δι' αὐτῆς τὸν ἄνθρωπον, τὰ πάθη καὶ τὴν φθοράν· καὶ διὰ τοῦτο τὸν κατάλογον τῶν ἀπὸ τοῦ Ἀβραὰμ προφητῶν, διὰ τὴν τῆς περιτομῆς πρεσβείαν, τὸν ὀκτὼ περιέχουσαν ἀριθμὸν, ἧς ἐξήρτηται καὶ ὁ νόμος, παλλακὰς ἐκάλεσεν· ὅτι πρὸ τοῦ τὴν νύμφην τὴν ἐκκλησίαν κατεζεῦχθαι τῷ λόγῳ, τὰ θεῖα *συλλαβόντες σπέρματα, τῆς νοητῆς προεξήγγελλον ὀγδοάδος τὴν περιτομήν. νεάνιδας δὲ πάλιν εἰς ἀναρίθμητον συντελούσας ὅμιλον, τὰ ὑπὸ τοῖς κρείττοσι δικαιοπραγήσαντα πλήθη, καὶ νεανικῶς καὶ γενναίως διαθλήσαντα, πρὸς τὴν ἁμαρτίαν καλεῖ. ἀλλὰ τούτων οὔθ' αἱ βασίλισσαι, οὔθ' αἱ παλλακαὶ συγκρίνονται τῇ ἐκκλησίᾳ. ἡ γὰρ τελεία καὶ ἐκλεκτὴ παρὰ πάσας ὀνομαζομένη, ἡ ἐκ πάντων συνεστῶσά τε καὶ συνηρμοσμένη, τῶν ἀποστόλων ἐστὶν, ἡ ὑπερβάλλουσα νύμφη τῷ κάλλει τῆς ἀκμῆς καὶ τῆς παρθενίας πάσας. διὸ καὶ μακαρίζεται πρὸς τῶν ἄλλων, ὅτι αὕτη εἶδε καὶ ἤκουσεν ἀφθόνως, ἃ ἐκεῖναι ἐπεπόθησαν ἰδεῖν καὶ ἀκοῦσαι, καὶ οὐκ εἶδον, οὐδὲ ἤκουσαν. μακάριοι γὰρ οἱ ὀφθαλμοί φησιν [ὑμῶν] ὁ κύριος τοῖς μαθηταῖς, οἱ βλέποντες ἃ βλέπετε. λέγω γὰρ ὑμῖν, ὅτι πολλοὶ προφῆται ἐπεθύμησαν ἰδεῖν ἃ βλέπετε, καὶ οὐκ εἶδον, καὶ ἀκοῦσαι ἃ ἀκούετε, καὶ οὐκ ἤκουσαν.

*al. ὑφηγήσασθαι.

*al. περιτμηθήσεσθαι.

*al. συλλαβ.

Luca 10. v. 24.

Concubinas autem, quæ post diluuium fuerũt, animas prophetarum, quæ priusquam Ecclesia Deo desponsaretur, qui velut cum concubinis versatus in copiosa & sincera sapientiæ doctrinà vera submisit oracula, vt caperent illi fidem salutis. Concubinas autem nominauit Verbum prophetarum animas, quia non apertè vt Ecclesiam sibi eas copulauit, sacrificans illam in figura vituli saginati. Sexaginta autem reginas inde, vt reor ab Adamo protoplasto vsque ad Noe per successionem viros Deo placentes vocauit, quia isti *. aliis præceptis ad salutem acquirendam non indiguerunt, eo quod adhuc recens esset illis mundi sex diebus conditi molitio. Meminerunt enim mundum à Deo sex diebus perfectum esse, quæque in paradiso acciderunt. Hinc ergo animas hasce, quæ Deo à condito mundo per successionem placere desiderarunt, & quasi, (si fas ita loqui) primi sæculi nepotes, & vicinas illi ingenti sex dierũ operi, sexaginta reginas figuratè appellauit, eo quod, vt dixi, hæ post sex dierum opera, vixerint. Magno enim illi [sancti] honore sunt affecti, cum dignati colloquio angelorum Devm non per somnium sed apertam visionem spectarunt. Perpendite enim quantam fiduciam habuerit Seth ad Devm, quantam Abel, quantam Enoch, quantam Mathusala, quantam Noe primi iustitiæ cultores? Sed de his satis. De concubinis iterum dicendum.

*. Alterum.

Ab iis qui post diluuium vixerunt, Dei cognitio paulo longius recessit, aliáque ratione docti sunt, serpente iam passim idololatria. Devs ergo ne genus humanum obliuione honestatis penitus aboleretur, suum filium per prophetas iussit dictare, aduentum eius in mundum carne assumpta futurum, quo spiritualis octonarij gaudium & cognitio prædicaretur ad exhibendam remissionem peccatorum, & resurrectionem, per illum enim circumcisum iri hominem, vitia [inquam] & corruptionem. Hinc catalogum prophetarum ab Abrahamo cœptum, propter circumcisionis, quæ octonarium continet numerum, *. antiquitatem, à qua lex pendet, concubinas appellauit. Nam antequam sponsa Ecclesia Verbo desponderetur, concipientes diuinam sementem spiritualis octonarij, circumcisionem prænunciarunt. Ad multitudinem vero rursum innumerabilem [hominum,] quæ pro maiorum imperio iustè viuit, & viriliter & generosè contra vitia decertat, adolescentulas appellat. Sed ex iis neque reginæ, neque concubinæ, cum Ecclesia comparantur. Hæc enim perfecta & electa præ omnibus nominata, quæ ex omnibus constat & concinnata est, est Apostolorum, quæ sponsa flore pulchritudinis & castitatis superat omnes. Quapropter beata ab aliis prædicatur, quia hæc apertè vidit & audiuit, quæ illæ videre & audire desiderauerunt. *Beati oculi*, inquit Dominus discipulis, *qui vident, quæ vos videtis. Dico enim vobis, quod multi prophetæ desiderauerunt videre quæ videtis, & non viderunt; & audire quæ auditis, & non audierunt.*

*. [illegible] antiquitatem. N. S. apud Budæum [illegible].

Luc. 10. 24.

METHOD.

Nonne propterea Beatam prædicant ipsam prophetæ, quod quibus ipsi non potuerunt, his Ecclesia potita sit, & dignata? Potest quis Sponsam etiam aliter explicare, & dicere carnem esse intemeratam Domini, cuius causa patrem deseruit & in terram huc descendit, ei que per incarnationem copulatus est. Hinc figurate illam columbam appellauit, quod animal sit cicur & sub tectis degens, conuictuque hominũ delectetur. Et in quadragesimoquarto Psalmo. *stans regina a dextris* (Deo sibi sinistras sumēte) aureo virtutis cultu exornata; cuius pulchritudinem concupiuit Rex, caro est, vt dixi, illa illibata & beata, quam secum in cœlum deportauit Verbum, atque in dextra patris collocauit, vestitu deaurato exornatam, quod mysticè est studiis innocentiæ seu incorruptionis. [Dicit] quod παρθενία dicatur a παρθενία mutatione vnius literæ quasi quæ sola illum, qui virginitatis intemerata cōtineat mysteria, Deo comparet, quo bonum nullum inueniri maius potest. Virtutem, ait, siue propter seipsam, siue quod animas sublimet & in cœlum tollat hanc nominis appellationem accepisse. Cum dictis hactenus etiam hoc ait videri facere. Oraculũ cœlitus à patre CHRISTO in Iordane datum: *Filius meus es tu, ego hodie genui te.* Obseruandũ hic, illud: filium tuum esse, indefinitè & sine tēpore dictum. Es enim filius ipsi dixit, & non [dixit] factus es, declarans neque nouum seu recentem ipsum adeptum esse filiationem, neque finem habuisse eum qui prius extiterit, sed eundem semper esse. Illud vero: *Ego hodie genui te*: volui inquit eum qui prius iam inde ante sęcula in cælis fuerat etiam mundo generare, hoc est, prius ignotum, notum, reddere.

Nimirum, iis qui multimodam DEI sapientiam nondum intelligunt nunquam adhuc natus est Christus, hoc est, nunquam cognitus & releuatus. Plurima ex Apocalypsi S. Ioannis dicta ad Ecclesiam & virginales animas refert. Quin imo omnia ferè dicta aliunde interpretatur, nec ad literam, sed allegorice in hoc dialogo exponit. Refellit eos qui fatum ponunt, his verbis: Si astra mortalibus calamitates & malam mentem concilient, circa luxuriam & vitæ inconstantiam occupata, ipsis hominibus infeliciora sunt, quod non ipsa [astra] ament mala; sed homines etiam vt ea designent, cogant. Præterea si nulla actio sine desiderio fit, & omne desiderium careat desiderato, DEVS autem nullius sit indigens, ergò nec malitiam meditatur. Astrorum natura propior est Deo, adeoque melior bonorum hominum virtute; ergo astra mali sunt expertia, nec vllius indigent.

Adhæc, ad refellendum, quod genesis quædam operetur, [dicit: Hoc lex] prohibet, impostores punit, minisque genethliacorum doctrinam proscribit: ergo lex contraria est genesi. Quæcunque enim lex prohibet, genesis definit; quæcunque autem cogit genesis facere, ea lex interdicit; ergo lex inimica genesi est; si autem inimica; ergo legislatores non sunt legislatores secundum genesim. (hoc est, non sunt genesi necessitatio per fatum subiecti.)

Margin notes: ὑπωρόφιον. — παρθενία inter t & i posito & a propositionis ultimam abiice. Ita est unius literæ permutatio ν pro α. Etymologus hoc non facit qui dicit dictum ὅτι παρὰ θεῷ ἰσοῖ. Psal. 2. — Legendum ἦ γὰρ υἱόν. — Legendum κατὰ γένεσιν.

οὐκοῦν διὰ ταῦτα μακαρίζουσιν αὐτὴν οἱ προφῆται, ὅτι ὧν αὐτοὶ μὴ ἐπέτυχον, ἡ ἐκκλησία μετείληφε, καὶ ἠξίωται. δύναται δέ τις καὶ ἑτέρως τὴν νύμφην φάναι, τὴν σάρκα τὴν ἀμόλυντον εἶναι τοῦ κυρίου. ἧς χάριν καταλείψας τὸν πατέρα, κατῆλθεν ἐνταῦθα, καὶ προσεκολλήθη αὐτῇ, ἐνανθρωπήσας. διὸ δὴ καὶ περιστερὰν αὐτὴν τροπικῶς ἔφη· ἐπειδὴ τιθασὸν τὸ ζῶον καὶ ὑπωρόφιον, καὶ διαίτῃ τῇ τῶν ἀνθρώπων ἀσμενίζον. καὶ ἐν τῷ μ΄ καὶ δ΄ ψαλμῷ, ἐκ δεξιῶν παρεσταμένη [λαιῶν καὶ τοῦ θεοῦ μερῶν] βασίλισσα ἐν τῷ διαχρύσῳ τῆς ἀρετῆς κόσμῳ κατεστολισμένη, ἧς ἐπεθύμησε τοῦ κάλλους ὁ βασιλεὺς, ἡ σὰρξ ἐστὶν (ὡς ἔφην) ἡ ἄχραντος ἐκείνη καὶ μακαρία, ἣν αὐτὸς *ἀνακομίσας ὁ λόγος εἰς οὐρανοὺς, ἐκ δεξιῶν παρέστησε τοῦ πατρὸς, ἐν ἱματισμῷ διαχρύσῳ κεκοσμημένην· ὃ δή ἐστι συμβολικῶς τοῖς ἐπιτηδεύμασι τῆς ἀφθαρσίας. Ὅτι *παρθενία ἡ παρθενία κατὰ μίαν ἀπαλλαγὴν καλεῖται στοιχείου, ὡς δὴ μόνη τὸν ἔχοντα αὐτῆς τὰς ἀφθόρους τελετὰς θεῷ ἀπεικάζουσα, οὗ μεῖζον ἀγαθὸν, ἀδύνατον εὑρεῖν. Ὅτι φησὶν ἡ ἀρετὴ, ἤτοι δι' ἑαυτὴν *εἴτε διὰ τὸ αἴρειν καὶ μετεωρίζειν πρὸς οὐρανὸν τὰς ψυχὰς, ταύτην ἔσχηκε τὴν ἐπωνυμίαν. Ὅτι φησὶν, ἔοικε δὲ τοῖς εἰρημένοις καὶ τοῦτο μάλιστα συμφωνεῖν· τὸ χρησμῳδούμενον ἄνωθεν ἐξ αὐτοῦ τοῦ πατρὸς τῷ Χριστῷ ἐν τῷ Ἰορδάνῃ· υἱός μου εἶ σὺ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε. παρατηρητέον γὰρ, ὅτι τὸ μὲν υἱὸν *αὐτὸν εἶναι, ἀορίστως ἀπεφήνατο, καὶ ἀχρόνως. εἶ γὰρ *υἱὸς αὐτῷ ἔφη [καὶ οὐ γέγονας] ἐμφαίνων μήτε προσφάτως αὐτὸν τετυχηκέναι τῆς υἱοθεσίας, μήτε αὖ προϋπάρξαντα τέλος ἐσχηκέναι· ἀλλὰ εἶναι ἀεὶ τὸν αὐτόν. τὸ δὲ, ἐγὼ σήμερον γεγέννηκά σε, ὅτι προόντα ἤδη πρὸ τῶν αἰώνων [λέγει] ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ἐβουλήθην καὶ τῷ κόσμῳ γεννῆσαι, ὃ δή ἐστι, πρόσθεν ἀγνοούμενον γνωρίσαι. ἀμέλει τοῖς μηδέπω τῶν ἀνθρώπων συνῃσθημένοις τὸ πολυποίκιλον τῆς θεοῦ σοφίας, ὁ Χριστὸς οὐδέπω γεγέννηται· ὅπερ ἐστὶν, οὐδέπω ἐγνώσθη, οὐδέπω πεφανέρωται. Ὅτι τὰ πλεῖστα τῆς τοῦ ἁγίου Ἰωάννου ἀποκαλύψεως ῥητὰ εἰς τὴν ἐκκλησίαν καὶ τὰς παρθενευούσας ψυχὰς ἀνάγει· ἀλλὰ σχεδὸν καὶ ὅσα ἂν ῥητὰ καὶ ἄλλοθεν ἔλαβεν, ἀλληγορικῶς αὐτὰ καὶ οὐ κατὰ τὸ γράμμα διηγεῖται ἐν τῷδε τῷ διαλόγῳ. Ὅτι ἀναιρῶν τοὺς εἱμαρμένην δοξάζοντας, φησίν· εἰ τὰς τῶν θνητῶν συμφορὰς δὲ καὶ κακοφροσύνας τὰ ἄστρα τίκτειν, περὶ τὰς ἀσελγείας καὶ τροπὰς τοῦ βίου ἀσχολούμενα, ἄρα ἀθλιώτερα τῶν ἀνθρώπων ἐστίν· ὅτι οὐ μόνον αὐτὰ τῶν κακῶν ἐρῶσιν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἀνθρώπους ἀναγκάζουσι ταῦτα πράττειν. ἔτι εἰ πᾶσα πρᾶξις χωρὶς ἐπιθυμίας οὐ γίνεται, οὐδὲ μὴν ἐπιθυμία χωρὶς ἐνδείας· ἀνενδεὲς δὲ τὸ θεῖον· ἀνεπίδεκτον ἄρα πονηρίας. ἡ δὲ τῶν ἀστέρων φύσις ἐγγυτέρω τέτακται θεοῦ, κρείσσων οὖσα τῆς τῶν κρεισσόνων ἀνθρώπων ἀρετῆς· ἀνεπίδεκτα κακίας ἄρα, καὶ ἀνενδεῆ ἐστὶ τὰ ἄστρα. ἔτι εἰς τὸ ἀνελεῖν τινα γένεσις ἐργάζεται· τοῦτο δὲ νόμος κωλύει, κολάζων τοὺς ἀλάστορας, καὶ διὰ ἀπειλῆς ἀπείργων τὰ τῆς γενέσεως δόγματα: ἐναντίος ἄρα νόμος γενέσει. ὅσα μὲν γὰρ νόμος κωλύει, ταῦτα γένεσις ὁρίζει· ὅσα δὲ γένεσις ποιεῖν βιάζεται, ταῦτα νόμος κωλύει, πολέμιος ἄρα γενέσει νόμος· εἰ δὲ πολέμιος, οὐκ ἄρα κατὰ γένεσιν οἱ νομοθέται νομοθετοῦσι·

τὰ γὰρ

Margin notes: * al. ἀνακομίσας. — * al. παρὰ. — * αἱρετό. — * al. ἑαυτόν. — * al. υἱόν …

METHOD.

τὰ γὰρ ἐναντία δογματίζοντες γενέσει, γένεσιν λύουσιν. ἤτοι οὖν γένεσίς ἐστι, καὶ ἀρχὴν ἔχει νόμος, ἢ εἰσὶ νόμοι, καὶ οὐκ εἰσὶ κατὰ γένεσιν. ἀλλὰ ἀμήχανον χωρὶς γενέσεως *φυῆναί τινί τινα καὶ διαπράξασθαί τι. οὐδὲ γὰρ τὸν δάκτυλον ἐξεῖναί φασιν χωρὶς εἱμαρμένης κινῆσαι· κατὰ γένεσιν ἄρα καὶ Μίνως καὶ Ῥαδάμανθυς καὶ Δράκων, καὶ Λυκοῦργος, καὶ Σόλων καὶ Σέλευκος νομοθέται φύντες διετάξαντο τοὺς νόμους, ἀπαγορεύοντας κλοπὰς, φόνους, καὶ τὰ ὅμοια, ἃ κατὰ γένεσιν ἐπισυμβαίνειν δογματίζουσιν, ὅπερ ἀδύνατον. αὐτὴ γὰρ ἂν ὑφ' ἑαυτῆς ἀνῃρεῖτο γένεσις, αὐτὴ ἑαυτὴν ἀκυροῦσα· καὶ ἐνταῦθα μὲν ἀπαγορευτικοὺς μοιχείας καὶ τῶν ἄλλων νόμους τιθεμένη, [ἐνταῦθα δὲ τοὺς *νόμους καὶ τὰς μοιχείας ἐργαζομένη·] οὐδὲν γὰρ ἀλλόκοτον [αὖ] αὐτὸ ἑαυτῷ μαχόμενον, καὶ αὐτὸ ἑαυτὸ καταλύειν αὐτοῦ δὸν· οὐκ ἄρα γένεσις. Ὅτι φησὶν ἡ κατὰ σωφροσύνην ἀρετὴ κρείσσων ἐστὶ τῆς κατὰ ἀκρασίαν κακίας, μαθεῖν ἐστι καὶ ἀπὸ βασιλέων, ἀπὸ ἀρχόντων, ἀπὸ στρατηγῶν, ἀπὸ τέκνων, ἀπὸ πολιτῶν, ἀπὸ οἰκετῶν, ἀπὸ παιδαγωγῶν. ἕκαστος γὰρ τούτων ἑαυτῷ, καὶ τῷ κοινῷ ὠφέλιμος γίνεται σωφρονῶν· ἀκολασταίνων δὲ ἑαυτῷ καὶ τῷ κοινῷ βλαβερός. Ὅτι φησὶν ὁ μὲν νόμος, τύπος ἐστὶ καὶ σκιὰ τῆς εἰκόνος, τουτέστι, τοῦ εὐαγγελίου. ἡ δὲ εἰκὼν τὸ εὐαγγέλιον αὐτῆς τῆς ἀληθείας, τῆς ἐσομένης ἐν τῇ δευτέρᾳ τοῦ κυρίου παρουσίᾳ. [Ὅτι ἐν τῷ Λευϊτικῷ περὶ τῆς σκηνοπηγίας λεγόμενον εἰς τὴν ἐν τῇ β' τοῦ κυρίου παρουσίᾳ] ἐσομένην τῶν ἀνθρώπων ἀνάστασιν ἐκδέχεται, σκηνὴν ἑκάστου τὸ οἰκεῖον *τιθεὶς σῶμα, τὰς δὲ ἑπτὰ ἡμέρας εἰς τύπον τῶν ἑπτὰ αἰώνων, καὶ τἄλλα ἀναλόγως. Ὅτι *ἀναγωγικῶς ἐκδέχεται τὸ εἰς τοὺς κριτὰς εἰρημένον, πορευόμενα ἐπορεύοντο τὰ ξύλα τοῦ χρῖσαι ἐφ' ἑαυτοῖς βασιλέα, καὶ *εἶπον τῇ ἐλαίᾳ, βασίλευσον ἐφ' ἡμῶν· καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ ἐλαία, ἀφεῖσα τὴν πιότητά μου, ἣν ἐδόξασεν ὁ θεὸς καὶ οἱ ἄνθρωποι, πορευθῶ ἄρχειν τῶν ξύλων; καὶ εἶπον τὰ ξύλα τῇ συκῇ, δεῦρο σὺ βασίλευσον ἐφ' ἡμῶν· καὶ εἶπεν αὐτοῖς ἡ συκῆ, ἀφεῖσα τὴν γλυκύτητά μου, καὶ τὸ γέννημά μου τὸ ἀγαθὸν, πορευθῶ ἄρχειν τῶν ξύλων; καὶ εἶπον τὰ ξύλα τῇ ἀμπέλῳ, καὶ ἕως οὗ καὶ εἶπον τῇ ῥάμνῳ, καὶ ἑξῆς. φησὶ γὰρ, ταῦτα δὲ ὅτι μὴ περὶ ξύλων λέγεται, σαφές ἐστιν· ἀλλὰ περὶ ψυχῶν ἱστορεῖται ταῦτα, αἳ πρὸ τῆς ἐνανθρωπήσεως τοῦ Χριστοῦ καθυλομανήσασαι τοῖς παραπτώμασι, προσιοῦσιν, οἶκτον αὐτῶν *ἀξιοῦσαι λαβεῖν τὸν θεὸν, καὶ βασιλεῦσαι τὸν ἔλεον ἐπ' αὐτὰς ἤδη, καὶ τὴν εὐσπλαγχνίαν, ἣν ἐλαίας τύπῳ παρέλαβεν ἡ γραφὴ, καὶ ἐπισκέψασθε, μήποτε τὰς ἐπὶ τοῦ πρωτοπλάστου μέχρι τοῦ Χριστοῦ καθεξῆς ἡ γραφὴ νομοθεσίας δηλοῖ, ὧν ὁ διάβολος ἀντιμίμοις ἐξηπάτησε πλάσμασι τὸ ἀνθρώπων γένος. τὴν μὲν οὖν συκῆν ἀπεικάζουσα τῇ κατὰ τὸν παράδεισον δοθείσῃ τῷ ἀνθρώπῳ ἐντολῇ, ἐπειδὴ τὴν γύμνωσιν ἀπατηθεὶς τοῖς πετάλοις ἐπεκάλυψε συκῆς· τὴν δὲ ἄμπελον, τῇ ἐπὶ τοῦ κατακλυσμοῦ *τοῦ Νῶε, διὰ τὸ οἴνῳ χλευασθέντα κοιμηθῆναι· τὴν δὲ ἐλαίαν, τῇ κατὰ τὴν ἔρημον τοῦ Μωϋσῇ, ἐπειδὴ τὸ χάρισμα τὸ προφητικὸν, τὸ ἔλαιον τὸ ἅγιον, ἀνομησάντων αὐτῶν, ἐκλελοίπει τῆς κληρονομίας· τὴν δὲ ῥάμνον, τῇ ἐπὶ *τῇ σωτηρίᾳ τοῦ κόσμου τοῖς ἀποστόλοις, ἐπειδήπερ δι' αὐτῶν ἐδιδάχθημεν ἁγνείαν, ἧς ἀπατηλὸν μόνης εἴδωλον ὁ διάβολος οὐκ ἴσχυσε σκευάσαι.

* al. φῦναι.
* in. γόνους.
* τιθεὶς.
* al. ἀναλόγως.
* al. εἶπαν. Iudic. 9.
* al. ἠξίωσαν.
* al. τῇ.
* τῇ σωτηρίᾳ.

Nam dum contraria genesi decernunt, genesim destruunt. Ergo aut genesis est, & tolluntur leges: aut leges sunt, & non sunt quæ genesi respondent. Sed, non est possibile, inquiunt, quisquam vt nascatur vt quicquam à quoquam fiet sine genesi, neque digitum sine fato posse moueri aiunt: An ergo secundum genesim nati Minos, Rhadamantus, Dracon, Lycurgus, Solon, Seleucus legislatores, leges condiderunt quæ damnarunt furta, cædes, & hoc genus alia, quæ fato fieri non potest, nam genesis à seipsa euerteretur, dum ipsa seipsam exauctorat.

Hinc enim ponat genesis leges quæ adulteria & alia crimina damnant, illinc vero [eadem genesis] cædes & adulteria operetur: nihil enim idem à seipso diuersum, secum pugnat, idemque ad sui ipsius exitium vergit. Ergo genesis nulla est. Temperantiæ virtutem ait vtiliorem esse vitio intemperantiæ, idque patere ex regibus, magistratibus, belli ducibus, filiis, ciuibus, seruis, pædagogis; singuli enim horum, cum temperanter viuunt, prosunt sibi & Reipu. cum intemperanter, sibi & Reip. nocent. *Lex*, inquit, *figura & vmbra est imaginis*, hoc est Euangelii: Euangelium verò imago futuræ in secundo Domini aduentu, veritatis. Dictum in Leuitico de scenopegiis seu tabernaculis refert ad resurrectionem hominum in secundo Domini aduentu futurá: tabernaculum enim vniuscuiusque corpus interpretatur; septem autem dies figuram ait septem sęculorum aliaque id genus analogicè exponit. Anagogicè illud [in iudicum libris] in iudices dictum accipit: *Euntia euntes ligna vt vngerent super se regem, & dixerunt oliua, regna super nos. & dixit eis oliua: Deserens pinguedinem meam, quam in me glorificant Deus & homines, abibo vt dominer inter ligna? Et dixerunt ligna ficui: Veni regna super nos. Et ait eis ficus: Deserens dulcedinem meam, & fructum meum bonum, abibo vt imperem lignis? Et dixerunt ligna viti*: vsque ad illud: *Et dixerunt rhamno*. & quæ sequuntur. Hæc, inquit, constat non esse de lignis dicta. Sed de animabus hæc narrantur, quæ ante CHRISTI incarnationem luxuriæ vitiis inquinatæ, accedunt rogantes vt misericordiam à DEO impetrent, & vt iam miseratio super eas regnet & viscera misericordiæ, quam oleæ figura expressit scriptura. Et aduertite verum non à protoplasto vsque ad CHRISTVM deinceps scriptura præcepta significet, quibus sua diabolus opponendo adumbrata figmenta, genus humanum decepit. Ficum quippe cum præcepto homini in paradiso dato comparauit, quia deceptus homo foliis fici nuditatem suam velauit; vitem vero legi post diluuium Noe datæ, eo quod vino sopitus fuerit irrisus; Oleam verò legi Mosis in deserto, quia oleum sanctum siue gratia prophetica, præuaricantibus illis defecerat ab hæreditate. Rhamnum comparat datæ legi ad salutem mundi Apostolis, quia per illorum doctrinam castitatem didicimus, cui soli similem nullá potuit speciem diabolus inuenire.

ἡ δὲ εἰκών. Analogus comparatio est τοῦ ad rem. septem annos seculis millenariis, &c.
Iud. 9. ex sept.
ἱστορεῖται. ἐπισκέψασθε. M. S.
τῇ ἐντολῇ πρωτοπλ.

METHOD.

∴ Incarnationem.

Hinc quatuor Euangelia edita sunt, DEO quater ∴ humanitatem annunciante, & quaternis legibus docente, quarum tempora aperte per fructuum discrimina intelliguntur. Ficus enim propter dulcedinem & nutritionem, legem ante præuaricationem latam declarat: Nonnunquam enim ficus in scriptura in meliorem partem accipitur. Vitis verò ob vini iucunditatem & lætitiam, eorum qui ex ira Dei & diluuio seruati sunt, timorem & sollicitudinem in gaudium versa insinuat. Olea verò, propter olei fructum, intimam Dei misericordiam significat; DEO rursum homines ad impietatem post diluuium prolapsos tolerante, & dignante quibusdam legem dare & apparere. Rhamnus autem virginitatem denotat. Rhamnus enim arbor casta est, & fortasse ex simili quadā cum virgine natura stirps hæc ῥάμνος, καὶ ἁγνὸς appellatur; rhamnus quidem propter robur & fortitudinem contra voluptates, ἁγνὸς verò, quod omni ex parte casta & pura sit. Vnde & Heliam ferunt a facie Iezabelis mulieris fugientem ad rhamnum primum venisse, atque exauditum fuisse, cibumque accepisse, quia fugientibus stimulum carnis, & fœminam, & voluptatem, perfugium & tegumentum, castitatis lignum germinauit, quod ∴ ab aduentu principis Virginum Christi, regnum in homines obtinuit: Hoc enim vnicum castitatis regnum, cuius ipsos nunquam pœniteret, post Christi aduentum arripuerunt homines, cum singulorum aliorum, quibus datæ fuerant leges ante Christi aduentum, regnorum habenas à seipsis celeriter excussissent, & contrario falsoq; parere & se subiicere maluissent. Quanquam sæpe pœnitentes quæsiuerint iterum regale Dei legis imperium recteq; factorum animi vitiis corruptorum renouationem. Nam hostium manibus, & ignominiæ passionibus traditi, rursum imperio præceptisque Dei regi voluerunt, vt ex infinitis ærumnis malisque eriperentur. Sed hæc legum regna propter fœtentia & immedicabilia vulnera animarum, noluerunt illis imperare, donec DEVS quartum miseratus hominem, misit Castitatem, à scriptura rhamnum congruenter appellatam, quæ illi imperaret, quæ voluptatibus superatis, etiam in reliquum tempus illis interminata est, quod, nisi sibi parerent omnes, & sincerè ad se accederent, futurum vt omnes flammis absumerentur; nullam enim post hanc aliam legem aut doctrinam secuturam, sed iudicium & ignem. Hinc deinceps homo cœpit iustitiam colere, Deoque constanter per fidem adhærere, & se à diabolo seiungere.

Ῥάμνος castus putat.

∴ Quod ab aduentu virginitatis Christo plantatum est in quo virginitas complectuntur. Vide notas Hœschelii.

Obseruandum dialogum hunc qui, Symposium, inscribitur, siue de castitate, magnam partem adulteratum esse: offendes enim in illo adiectas & Arianas vanasque opiniones, aliasque male sentientium fabulas.

Notandum. Quid sit cur solus homo ex omnibus à DEO creatis rebus dicatur factus secundum imaginem DEI: nihil enim

καὶ διὰ τοῦτο καὶ εὐαγγέλια τέσσαρα παραδίδοται, τετράκις εὐαγγελισαμένου τοῦ θεοῦ τὴν ἀνθρωπότητα, καὶ παιδαγωγήσαντος τοῖς τέτρασι νόμοις, ὧν οἱ καιροὶ σαφῶς ἀπὸ τῆς διαφορότητος δηλοῦνται τῶν καρπῶν. ἡ μὲν γὰρ συκῆ, διὰ τὴν γλυκασίαν καὶ τὴν τροφὴν, τὴν πρὸ τῆς παραβάσεως τοῦ ἀνθρώπου παρίστησι γεγενημένην. ἔστι γὰρ ὅτε τῆς συκῆς ὁ καρπὸς τῇ γραφῇ ἐπὶ τὸ κρεῖττον ἐκλαμβάνεται. ἡ δὲ ἄμπελος, διὰ τὴν ἱλαρότητα τὴν ἐκ τοῦ οἴνου, καὶ τὴν εὐφροσύνην, τῶν περισωθέντων ἐκ τῆς ὀργῆς καὶ τοῦ κατακλυσμοῦ, τὴν ἀπὸ τοῦ φόβου καὶ τῆς φροντίδος τὴν εἰς χαρὰν αὐτῶν μεταβολὴν αἰνίσσεται. ἡ δὲ ἐλαία, διὰ τὸν καρπὸν τοῦ ἐλαίου τὴν εὐσπλαγχνίαν τοῦ θεοῦ μηνύει, πάλιν ἀνεξικακήσαντος τοῦ θεοῦ μετὰ τὸν κατακλυσμὸν, τῶν ἀνθρώπων ἐκτραπέντων εἰς ἀθεότητα, δοῦναι νόμον καὶ ἐμφανισθῆναί τισιν. ἡ δὲ ῥάμνος, τὴν ἁγνείαν παρίστησι. τὸ γὰρ αὐτὸ δένδρον ῥάμνος καὶ ἁγνός ἐστι, καὶ τάχα διὰ τὸ συγγενὲς τὸ φυτὸν τοῦτο τῇ παρθενίᾳ ταύτῃ ῥάμνος καὶ ἁγνὸς προσηγορεύθη: ῥάμνος μὲν παρὰ τὸ στερέμνιον καὶ καρτερὸν πρὸς τὰς ἡδονάς· ἁγνὸς δὲ, παρὰ τὸ διὰ παντὸς ἁγνεύειν. ὅθεν καὶ τὸν Ἠλίαν ἐκ προσώπου τῆς Ἰεζάβελ (καὶ) γυναικὸς φεύγοντα, λόγος ὑπὸ ῥάμνον ἐλθεῖν πρῶτον, καὶ εἰσακουσθῆναι, καὶ λαβεῖν τροφήν. 1. Reg. 19. Ὅτι τῶν φευγόντων τὸν οἶστρον καὶ τὴν γυναῖκα (καὶ) τὴν ἡδονὴν, τὸ καταφύγιον, καὶ ἡ σκέπη, τὸ τῆς ἁγνείας ἐβλάστησε ξύλον, ἀπὸ τῆς παρουσίας τοῦ ἀρχιπαρθένου Χριστοῦ βασιλεῦσαν τῶν ἀνθρώπων. ταύτην γὰρ μόνην τὴν τῆς ἁγνείας βασιλείαν ἀπὸ τῆς τοῦ Χριστοῦ παρουσίας ἀμεταμελητὶ προσήκαντο οἱ ἄνθρωποι, ἑκάστης τῶν προδεδομένων αὐτοῖς ἐντολῶν πρὸ τῆς Χριστοῦ παρουσίας κατὰ τάχος βασιλείας ἑαυτοὺς ἀφηνιάζοντες, καὶ τῇ ἀντιμίμῳ μᾶλλον πειθαρχεῖν καὶ ὑπ' αὐτῆς βασιλεύεσθαι προαιρούμενοι οἱ καὶ * μεταμελούμενοι πολλάκις, ἐπεζήτουν πάλιν τὴν παρὰ θεοῦ διδομένην αὐτοῖς βασιλικωτάτην ἐντολὴν καὶ ἀνακαινισμὸν τῶν διαφθαρέντων * ὑπὸ τῆς κακίας ψυχικῶν κατορθωμάτων. παραδιδόμενοι γὰρ εἰς χεῖρας ἐχθρῶν, καὶ πάθη ἀτιμίας, ἐπεζήτουν βασιλεύεσθαι τῇ ἐντολῇ καὶ τοῖς προστάγμασι τοῦ θεοῦ: ἵνα γένηται αὐτοῖς λύσις τῶν πολυπλόκων συμφορῶν, καὶ ἀπαλλαγὴ τῶν κακῶν. αἱ δὲ διὰ τὸ προσόζειν αὐτῶν, καὶ ἀνιάτους ἔχειν τὰς τῆς ψυχῆς μώλωπας, οὐκ ἐβούλοντο βασιλεύειν αὐτῶν, μέχρις ὁ θεὸς τέταρτον κατελεήσας τὸν ἄνθρωπον, τὴν ἁγνείαν ἀπέστειλε βασιλεῦσαι, ἣν ῥάμνον ἀκολούθως ἐκάλεσεν ἡ γραφή· ἥτις καταπαλαίσασα τὰς ἡδονὰς, καὶ ἀπειλήσασα λοιπὸν, εἰ μὴ αὐτῇ πείθεσθαι πάντες, καὶ ἐν ἀληθείᾳ προσέρχοιντο, πυρὶ καταδαπανήσειν πάντας· οὐκ ἔτι γὰρ μετὰ ταύτην ἕτερόν τινα νόμον ἢ διδασκαλίαν ἔσεσθαι· ἀλλὰ κρίσιν, καὶ πῦρ· καὶ διὰ τοῦτο λοιπὸν ἀπ' ἐντεῦθεν δικαιοπραγεῖν ὁ ἄνθρωπος ἤρξατο, καὶ πιστεύειν βεβαίως τῷ θεῷ, καὶ ἀποχωρίζεσθαι τοῦ διαβόλου. Ὅτι σημειωτέον, ὡς ὅδε ὁ διάλογος, ὃ ἐπιγραφὴ Συμπόσιον ἢ περὶ ἁγνείας, παρὰ πολὺ (γὰρ) νενοθευμένος ἐστίν· εὑρήσεις γὰρ ἐν αὐτῷ παραβεβλημένας καὶ ἀρειανικὰς δοξοκοπίας, καὶ ἑτέρων τινῶν κακοδοξούντων μυθολογήματα. Ὅτι σημειωτέον, τί ποτέ ἐστι τὸ κατ' εἰκόνα, ὃ μόνος ἐγκρίνεται λέγεσθαι ἄνθρωπος τῶν ὑπὸ θεοῦ γεγενημένων. οὐδὲ γὰρ

* al. μεταμελόμενοι.
* al. διαφθαρέντων.

αἱ λοιπ

ἂν εὕροι τις ἐπ' ἀνθρώπου τι τῶν τιμίων, οὗ μὴ καὶ ἀγγέλων μετέχει φύσις. οὔτε γὰρ τὸ ἀθάνατον, καὶ γὰρ καὶ ἄγγελος, οὔτε τὸ αὐτεξούσιον. εἰ γὰρ ὅτι ἀγγέλοις, κατὰ τὸν θεολόγον, ἐπὶ τὸ ἀγαθὸν μᾶλλον ἡ ῥοπή, κατὰ τοῦτο ὅρα, ὅτι μηδ' ὅλως δυνατὸν τὸ κατ' εἰκόνα τοῦτο ἐννοεῖν. εἰ δὲ τὸ ἀρχικὸν λέγεις· ἀρχὴν γὰρ τῶν ἰχθύων καὶ τῶν ἄλλων ὁ ἄνθρωπος πρὸς θεοῦ ἠξίωται ἐν τῇ τῆς κοσμογονίας συγγραφῇ· οὐδ' οὕτως ἀλλοτριώσεις τὸν ἄγγελον. ἀρχὴν γὰρ τῶν ἀγγέλων τοὺς πλείους, ἔθνεσι καὶ φυλαῖς, παρὰ τῆς γραφῆς ἰδίως δεδιδάγμεθα. εἰ δὲ ὅτι μὲν χειροήθεις αὐτοῖς τοὺς ἀρχομένους τελοῦσι τὴν διαφορὰν εἰσάγεις, καθάπερ ἐκεῖνοι τὰ πολλὰ τῶν ζώων· οὐδὲν πρὸς τὸ γελωτικὸν κομπάζεις. οὐδὲ γὰρ ὡς εἰκόνα φέρειν ὁ ἄνθρωπος λέγεται, χειροήθεις τοὺς ἀρχομένους (ἄπαγε) δεικνύει. τί οὖν ἐστὶ τὸ κατ' εἰκόνα; ὅσοι γὰρ τὴν τοῦ σωματικοῦ σχήματος εὐπρέπειαν ἐρραψῳδήσαν, πρὸς τοῖς μυρίοις ἐλέγχοις, οὐδὲ τῆς πρὸς τὸν ἄγγελον κοινωνίας κατὰ τοῦτο, ὅπερ ἐστὶ τὸ ζητούμενον, τὸν ἄνθρωπον ἠλευθέρωσαν. ἀνθρωπόμορφον γὰρ αἱ θεῖαι γραφαὶ τοὺς ἀγγέλους ἡμῖν ἐνδεδυμένους σχῆμα ἐνετύπωσαν. εἰ δὲ τὸ δημιουργικὸν καὶ παρακτικὸν εἰς ὕπαρξιν, τὸ κατ' εἰκόνα φυλάσσειν ἔχει ἐπ' ἀνθρώπου· δημιουργεῖ γὰρ ὁ θεὸς τὸ πᾶν, ἀφράστως καὶ ἀπερινοήτως παράγων τὰ μὴ ὄντα· ἀλλὰ καὶ ἄνθρωπος ἐνίοτε μὲν ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας καὶ φύσεως, σπορᾶς καταβολῇ, ὅμοιον ἄνθρωπον γεωργεῖ, ἐνίοτε δὲ τέχνῃ πολλὰ τῶν τεχνητῶν δημιουργεῖ, εἰ καὶ μὴ ἐκ τοῦ μηδαμῶς ὄντος. ἀλλὰ καὶ τοῦτο τὸ πιθανὸν ἔχον ῥᾳδίως ἐλέγχεται. οἵ τε γὰρ μονάζοντες καὶ διὰ τὸ δοκεῖν φυλάσσειν τὸ κατ' εἰκόνα, παντὸς ἀνθρωπίνου τεχνήματος ἢ τεχνάσματος ἀνωτέρους ἑαυτοὺς ἐργασάμενοι, ἄθλιοι ἂν φανεῖεν, τὸ κατ' εἰκόνα δι' αὐτὸ τοῦτο ἀπολέσαντες. τί οὖν τὸ κατ' εἰκόνα; ἡ τῶν ἀρετῶν δι' ἐπιμελείας κτῆσις. ἄγγελοι μὲν γὰρ ἔχειν ἀρετὴν, ἀλλ' οὐ τὴν δι' ἐπιμελείας καὶ πόνου, ὅτι μὴ μεθέλκονται ὑπὸ κακίας, δοξάζονται. ἀλλ' εἰ καὶ τοῦτο συγχωρηθείη, ἄκοπον ἀρετῶν κτῆσιν τοῖς ἀγγέλοις ἀποκεκληρῶσθαι· ἢ καὶ οὗτοι τὸ κατ' εἰκόνα τοῦ ἀκόπως ἔχειν θεῷ μᾶλλον πλησιάζοντες ἕξουσιν· ἢ εἰ μὴ οὗτοι, πολλῷ μᾶλλον οὐδὲ ὁ ἄνθρωπος, ὅτι μετὰ ταύτης ἢ πρὸ ταύτης τὴν κτῆσιν πολλῶν ταλαιπωριῶν καὶ πόνων ἐμπιπλάμενος ταύτην ἐνδέχεται.

* al. ἐγγέλων. * al. ἔτι. * al. ἔστι. * al. ἐπιτύπωσαν. * al. τὸ ἔχον * al. εἰ δὲ.

in homine reperiat quis nobile, quo careat angelica natura; non immortalitatem: nam & angelus immortalis, non liberum arbitrium: nam si angeli vt sentit Theologus magis quam homines] propendent in bonum, secundum hoc intellige nullo modo posse accipi illud secundum similitudinem. Si imperium dicas, (dignatus est enim homo à DEO imperio piscium & aliorum in ipsa mundi fabricati descriptione) ne sic quidem angelos ostendes esse diuersos. Dominari enim plures angelorum gentibus, & nationibus singulatim è scriptura didicimus. Si autem, quod subiectos non grauabiles sibi reddunt, quemadmodum illi multa animalia, differentiam constituas, nihil nisi risum iactas, neque enim homo cuius imaginem ferre dicitur, (apage dictum) subiectos reddit siue ostendit mansuetos. Quid igitur est illud, secundum imaginem? Nam quicumque corporeæ figuræ elegantiam commenti sunt, omnibus suis argumentis hominem neque ab angelorum quidem formæ communione pro ratione .·. quæstionis liberarunt. Ab angelis enim humanam indutam esse formam, nobis diuinæ literæ prodiderunt. Si autem opificis & effectoris substantiæ humanæ .·. effigiem in homine dicis manere, (creat enim DEVS, vniuersa inexplicabili & incomprehenso modo producendo ea quæ non sunt) etiam homo quandoque ex sua substantia & natura, sati seminis similem sibi hominem creat, quandoque vero artificio multa opificum artificia quamuis ex nulla re prius existente, fingit; Enimuero & hoc si quid probabile habet, facilè refellitur. Nam & qui solitariam vitam degunt, & propterea quod videantur illud, ad imaginem, seruare, posteaquam seipsos supra omne artificium humanum & artem perfecerint, miseri viderentur, quod hoc ipso illud, secundum similitudinem, perdidissent.

Quid ergo est hoc, secundum similitudinem? virtutum industria partarum thesaurus est. Angeli enim quamuis virtutem habeant, non dicuntur tamen per laborem & industriam partam habere quia non sollicitantur a peccato. Sed quamuis hoc concederetur ab angelis virtutem sine labore possessam, aut hi quoque illud, ad imaginem, sine labore habēdo magis DEO similes habebunt hanc: aut, si hi non, multo minus homo, quia cum illius, aut ante illius imaginis possessionem, multis ærumnis & laboribus exantlatis hanc assequitur.

METHOD. Nazianzenus. Dan. 10. .·. Quærat, quid ... similis esset Deo. .·. Effigiem ... pro hominem putat.

ΙΩΣΗΠΟΥ ΤΗΣ ΑΡΧΑΙΟΛΟγίας ἡ ἐκλογή.

σλη'. *Fl. Iosephi antiquitatum Iudaicarum libri.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἰωσήπου [ἡ ἀρχαιολογία· ἧς ἡ ἐκλογὴ, ὅσα τε ἱστορεῖ περὶ Ἡρώδου, καταλέγει τήν τε ἀνοικοδομὴν τοῦ ναοῦ· ὅπως τε τὴν ἰουδαϊκὴν ὑπεισῆλθε βασιλείαν, καὶ ὅπως αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν οἱ ἐκ γένους διεδέξαντο· ὅπως τε αὕτη εἰς ἀριστοκρατίαν κατελύθη, τῶν προστασίαν τοῖς ἔθνεσι τῶν ἀρχιερέων ἀναδεξαμένων· καὶ ὅσα ἄλλα τούτοις συνδιαπλέκεται. Ὅτι Ἰώσηπος] πρὸς τῷ τέλει τῆς ιε' κατὰ τὴν ἀρχαιολογίαν ἱστορίας, ὀκτωκαιδέκατον ἔτος τῆς βασιλείας

FLAVII IOSEPHI ANTIQVITATVM CCXXXVIII *Iudaicarum Libri.*

LEGI *Iosephi*, [Antiquitates, quarum Excerpta, quæ de Herode narrant, describunt instaurationem templi, vt Iudæorum occupauerit dominium, vtque eius stirps imperium adepta sit, vt denique in optimatium regnum verterit, principatum summis Pontificibus inuadentibus, & alia quæ his adiunguntur. Iosephus [*ad finem libri* quinti decimi Antiquitatum tradit. Octauo decimo regni

Cap. 14.

IOSEPHVS. Herodis anno perfectum templum Hierosolymis: quod Salomon Rex exædificauit, quod euersum iterum captiui è Babylone reducti Persarum Rege Dario coadiuuante erexerunt sex & quadraginta annis. Hunc Herodem refert, auferentem fundamenta antiqua, alia vero contra illa iacientem duplò priore maius fecisse.

Superauit enim altitudine templum quod captiui erexerunt templum Salomonis mensuris quibusdam. Continebat templum Herodis centum cubitos longitudine: altitudo amplius viginti, quos etiam transcendit, tempore fundamentis subsidentibus, quam etiam Neronis imperio Iudæi attollere cogitatunt. Ædificatum vero templum ab Herode vno anno & sex mensibus Iosephus refert, & domus, & monumenta quæ circum erant octo integris annis.

Lapides quibus templum ædificatum candidos ac firmos, singulos fuisse longitudine cubitorum viginti quinque, altitudine octo, latitudine duodecim; finitum vero hac industria. eo in opere magna Herodis enituit diligentia: aduexit prius omnem materiam, erantque illi plaustra, mille lapides vehere consueta, decem millia opificum, sacerdotum, qui in adytis seruirent mille. His enim ædificare lignáque cedere instituit, sacras illis omnibus vestes coëmens, & apparatus, voluntatem, opinione citius ad exitum perduxit, & magnam gratiam apud populum conciliauit sibi. Sacrificat autem Herodes absoluto templo trecentas vaccas; quantum vero alij Iudæi sacrificarint, dici non potest. Hic vero Herodes filius fuit Antipatri Idumæi, & Arabissæ cui nomen Cypris, quo regnante CHRISTVS è Virgine ad redimendum genus humanum natus est. In quem sæuiens peccauit, & contrucidatis tot infantibus; qua crudelitate ac cæde omnes retro tyrannos superasse fertur. Eius vxoris Mariammes (quæ Alexandræ Pontificis Hyrcani filiæ filia fuit) venustas corporis tanta fuit vt nulla vnquam illi par fuisse videretur. Ex hac igitur duo nati filij Aristobulus, & Alexander, qui pulchritudine, orationisque gratia, manuúmque promptitudine, nihil non regium habere, omnium ore ferebantur. Contra hos omnes calumniis Antipatri efferatus est. Primo quidem in vxorem, deinde filios, & demũ Antipatrum è priore natum vxore. Acerbo morbo vexatus (vexabatur enim intestinorum exulceratione) non nisi erectus anhelabat, pedes tumebant phlegmate humido, & graues coli passiones, verenda putrefacta scatebant vermibus: & alia multa. Et quinto post cædem Antipatri filij die etiam vitam finiit. Viuẽs annos omnes*, imperans ex illis sex & triginta. Regnat vero illegitime, & præter spẽ suam, studio Antonij ducis Romanorũ pecunia corrupti, & Augusti cõmẽdatione,

* Septuaginta.

* Ἡρώδου ἀνύσαντα τὸν ἐν Ἱεροσολύμοις νεὼν, ὃν ἔκτισε Σολομὼν ὁ βασιλεύς, καταστραφέντα δὲ πάλιν οἱ ἐκ Βαβυλῶνος ἀναχθέντες, αἰχμάλωτοι Δαρείου τοῦ Περσῶν βασιλέως συναιρομένου αὐτοῖς, ἀνέστησαν ἐν ἓξ ἔτεσι καὶ μʹ. τοῦτόν φησι τὸν περιώνυμον ναὸν μετὰ ἔτη ἑξακόσια, ἀνελόντα μὲν τοὺς ἀρχαίους θεμελίους, ἑτέρους δὲ καταβαλόντα ἐπ' * αὐτὸν τὸν Ἡρώδην διπλάσιον τοῦ προτέρου ἀναστῆσαι· λείπεσθαι γὰρ τὸν ὑπὸ τῶν αἰχμαλώτων τοῦ Σολομωντείου μέτροις κατὰ τὸ ὕψος ποσίν. εἶχε δὲ ὁ Ἡρώδου νεώς, μῆκος μὲν πήχεις ἑκατὸν, ὕψος δὲ εἴκοσι περιττοῖς. * οὓς καὶ ὑπέβη τῷ χρόνῳ τῶν θεμελίων συνιζησάντων, ὃ καὶ κατὰ τοὺς Νέρωνος καιροὺς Ἰουδαῖοι ἐγνώκεισαν ἐπεγείρειν· οἰκοδομηθῆναι δ' Ἡρώδῃ τὸν ναὸν Ἰώσηπός φησιν ἐνιαυτῷ ἑνὶ, καὶ μησὶν ἕξ· * τὰ δὲ περὶ τὸν νεὼν οἶκον καὶ περιβόλων ἔτεσιν ὅλοις ὀκτώ. λίθους δ', ἐξ ὧν ἠγείρετο ὁ νεώς, λευκοὺς μὲν εἶναι καὶ καρτερούς, ἔχειν δὲ ἕκαστον αὐτῶν μήκους μὲν πήχεις εἰκοσιπέντε, ὕψους δὲ ὀκτὼ, καὶ εὔρους περὶ δυοκαίδεκα. τελεσθῆναι δὲ τὸ ἔργον φησὶν ἐπινοίᾳ τοιαύτῃ. Ἡρώδῃ πολλή τις ἐγένετο ἡ περὶ τὸ ἔργον φιλοτιμία. ἀγείρει * οὖν πρότερον ἅπασαν ὕλην, καὶ χίλιαι αὐτῷ ἅμαξαι λίθους ἄγειν δυνατοὺς ἦσαν. ἐργάται δὲ ἄλλοι μὲν μύριοι, τῶν δὲ ἱερέων, οἱ τῶν ἀδύτων ἔργων ἔμελλον ἅπτεσθαι, χίλιοι. τοσούτων γὰρ οἰκοδομεῖν καὶ ξυλουργεῖν ἐξεπαίδευσεν ἱερατικὰς αὐτοῖς ἅπασιν ὠνησάμενος στολάς. καὶ ἤδη ἡ παρασκευὴ θᾶττον μὲν ἐλπίδος, εἰς πέρας τὸ βούλημα ἤγαγε. μεγάλας δὲ καὶ πολλὰς ἀπὸ τοῦ πλήθους τὰς εὐχαριστίας ἐν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἐχθομένου Ἡρώδου προεξένησε. θύει δ' Ἡρώδης ἅμα τῷ συντελέσαι τὸν νεὼν βοῦς τριακοσίας· τῶν δὲ ἄλλων Ἰουδαίων ὅσα θύσειαν, οὐδ' ἐγένετο λαβεῖν ἀριθμῷ· οὗτος Ἡρώδης ἐστὶν [ὁ] Ἀντιπάτρου τοῦ Ἰδουμαίου καὶ τῆς Ἀραβίσσης (Κύπρις δ' ὄνομα αὐτῇ) παῖς, ἐφ' οὗ καὶ Χριστὸς ὁ θεὸς ἡμῶν ἐπὶ σωτηρίᾳ τοῦ ἡμετέρου γένους παρθενικῆς ἀποτίκτεται μήτρας. καθ' οὗ καὶ μανεὶς Ἡρώδης, τοῦ μὲν δεσπότου διήμαρτε, φονεὺς δὲ πολλῶν νηπίων γίνεται· εἰς ὠμότητα δὲ καὶ μιαιφονίαν πάντας ὅσοι τύραννοι ὑπερβαλέσθαι ἱστόρηται. καὶ γυναικὸς δὲ τῆς Μαριάμμης (θυγάτηρ δὲ ἦν αὕτη Ἀλεξάνδρας τῆς Ὑρκανοῦ τοῦ ἀρχιερέως παιδὸς) ὥρᾳ σώματος οὐδενὶ χρόνῳ λείπουσα δόξαι ταύτης ἐφάμιλλον, ταύτης οὖν καὶ δύο τῶν ἐξ αὐτῆς αὐτῷ γεννηθέντων παίδων, Ἀριστοβούλου καὶ Ἀλεξάνδρου, οἳ κάλλει τε καὶ λόγων ἀσκήσει, καὶ χειρῶν ἔργοις, οὐδὲν ἧττον ἢ ὅτι βασιλέως ἦσαν παῖδες, ἀνὰ πάντων ἐφέροντο στόμασι. τούτων [οὖν] συμπάντων διαβολαῖς Ἀντιπάτρου μανεὶς δήμιος γίνεται. πρῶτον μὲν τῆς γαμετῆς, εἶτα καὶ τῶν παίδων, καὶ τελευταῖον Ἀντιπάτρου, καὶ αὐτοῦ παιδὸς ἐκ προτέρας γυναικός. νόσῳ δὲ πικρᾷ παραδοθεὶς, ἑλκώσεις γὰρ ἐντέρων εἶχε τὸν δύστηνον, ὄρθιόν τε ἆσθμα, καὶ ποδῶν λευκοῦ * φλέγματος οἴδημα, δειναί τε τοῦ κόλου ἀλγηδόνες, καὶ αἰδοίου σῆψις σκώληκας ἐμποιοῦσα, καὶ μυρία ἄλλα. κατὰ πέμπτην δὲ ἡμέραν τῆς Ἀντιπάτρου σφαγῆς τοῦ παιδὸς, καὶ αὐτὸς τὸν βίον κατέστρεψε. διαβιοὺς μὲν ἔτη σύμπαντα * βασιλεύσας δ' ἐξ αὐτῶν, ἑπτὰ καὶ τριάκοντα. βασιλεύει δὲ οὗτος παρανόμως τε, καὶ παρ' ἐλπίδας αὐτοῦ ἐκείνου, σπουδῇ μὲν Ἀντωνίου τοῦ στρατηγοῦ Ῥωμαίων χρήμασιν ὑπηρετουμένου, καὶ Αὐγούστου κατανεύσει.

* al. Ἡρώδῳ.

* al. αὐτῷ.

* al. [illegible]

* [illegible]

* al. φθέγγοντες

* λείπει. οʹ.

ψήφῳ

ψήφῳ δὲ πρὸς ἀφοσίωσιν καὶ τῆς βουλῆς ῥωμαίων.

[al. Ἡρώδου] Ὅτι Ἡρώδου τοῦδε, τοῦ πρώτου ἐξ ἀλλοφύλων ἐπὶ τοὺς νόμους βασιλεύσαντος ἰουδαίων, τούτου πατὴρ ἦν Ἰδουμαῖος γένος ἐξ ἀσκάλωνος πόλεως, παῖς Ἀντίπα, Ἀντίπας καὶ αὐτὸς ἐπικαλούμενος πρότερον, Ἀντίπατρος δ᾽ ἔπειτα. οὗτος πολλῶν μὲν χρημάτων εὐπορῶν, δραστήριος δὲ τὴν φύσιν, καὶ στασιαστὴς, Ὑρκανῷ τῷ ἰουδαίων ἀρχιερεῖ δι᾽ εὐνοίας Ἀριστοβούλῳ * τῷ ἀδελφῷ Ὑρκανοῦ, διάφορος· * διὸ πείθει Ὑρκανὸν, πολλάκις ἐνοχλήσας, τὴν βασιλείαν πάλιν ἀναζητεῖν ἅπασι τρόποις, ἣν ἐκείνου συγχωρήσαντος ἀφελόμενος Ἀριστόβουλος εἶχεν ὁ ἀδελφός. αὕτη τῶν ἀδελφῶν ἡ στάσις μεγάλη κακῶν αἰτία αὐτοῖς τε καὶ γένει καὶ τῷ ἰουδαίων ἔθνει κατέστη, καὶ τῆς εἰς ἀλλοφύλους τῆς βασιλείας μεταπτώσεως. ἐν τῇ στάσει * ταύτῃ πολλὰ φαίνεται Ἀντίπατρος ὑπὲρ Ὑρκανοῦ κατ᾽ Ἀριστοβούλου πράξας. τέλος Ἀριστόβουλος μὲν εἰς ῥώμην ἅμα παισὶν αἰχμάλωτος ἄγεται. ἐκεῖθεν δὲ φυγὼν, πάλιν εἰς τὰ περὶ τὴν ἰουδαίαν παραγίνεται· πάλιν τε πολιορκηθεὶς ὑπὸ ῥωμαίων, ἅμα τῷ παιδὶ Ἀντιγόνῳ (οὗτος γὰρ ἔτυχεν ἐκ ῥώμης τῷ πατρὶ συμφυγὼν) ἁλίσκεται, καὶ εἰς ῥώμην ἀναπέμπεται, καὶ δεθεὶς κατείχετο, βασιλεύσας μὲν καὶ ἀρχιερατεύσας ἔτη γ´, μῆνας ἕξ: λαμπρὸς δὲ καὶ μεγαλόψυχος ἐν τῇ ἀρχῇ γεγονώς. Ὑρκανῷ δὲ ἡ μὲν ἀρχιερωσύνη δίδοται, οὐκ ἔτι δὲ ἡ βασιλεία: ἀλλ᾽ ἦν τὸ ἔθνος αὐτονομούμενον· ἐθνάρχης δ᾽ ὅμως ἀντὶ βασιλέως τῆς δεδομένης αὐτῷ ἐξουσίας εἶχεν ὄνομα. Ἀντιπάτρῳ δὲ Ὑρκανοῦ ἀρχιερατεύοντος, ἐπὶ πλεῖστον τὰ τῆς δυναστείας ηὔξετο. ῥωμαίων τε γὰρ τοῖς στρατηγοῖς κατὰ τῶν ἀνθισταμένων συνεμάχει, καὶ τὰ ἰουδαίων διὰ χειρὸς, τῇ ἀπραγμοσύνῃ, καὶ τῷ συγκεχωρηκότι Ὑρκανοῦ, αὐτὸς εἶχε πράγματα. Ἀριστόβουλον δὲ Ἰούλιος ὁ καῖσαρ, λύσας τῶν δεσμῶν, εἰς συρίαν κατὰ τῶν Πομπηίου πέμπειν ἐγνώκει. ἀλλ᾽ αὐτὸν φθάσαντες οἱ τὰ Πομπηίου φρονοῦντες, φαρμάκῳ διαφθείρουσι. καὶ Σκιπίων δὲ, ἐπιστείλαντος αὐτῷ Πομπηίου τὸν * Ἀριστοβούλου παῖδα Ἀλέξανδρον ἐπικαλέσας ἃ πρότερον εἰς ῥωμαίους ἥμαρτε, πελέκει διεχρήσατο. ἀποδείκνυται δὲ ὑπὸ Ἰουλίου καίσαρος Ἀντίπατρος μετὰ τὴν κατὰ Πομπηίου νίκην καὶ ἐπίτροπος ἰουδαίας. ὃς * ἐπ᾽ αὐτὴν παραγενόμενος, Φασαήλῳ μὲν τῷ παιδὶ ἱεροσολυμιτῶν καὶ τῶν περιξ τὴν στρατηγίδα ἀρχὴν δίδωσι· τὸν δὲ μετ᾽ αὐτὸν Ἡρώδην υἱὸν ὄντα κομιδῇ, πεντεκαίδεκα γὰρ αὐτῷ ἀπὸ γενέσεως ἔτη ἦν, τῆς γαλιλαίας ἀποφαίνει ἐπίτροπον, οὐδὲν ὑπὸ τῆς νεότητος * τὸ μὴ ἔχει τὸ δεινὸν αὐτοῦ καὶ γενναῖον ἐμφῆναι κωλυόμενον. καὶ ταῦτα πράττων Ἀντίπατρος, καὶ θαυμαζόμενος οὐδὲν ἧττον ὑπὸ τῶν ἐθνῶν ἢ καὶ βασιλεύς: ὅμως τῆς πρὸς Ὑρκανὸν τὸν ἀρχιερέα εὐνοίας καὶ πίστεως οὐδὲν ὅλως ἠλλοίωσεν. ἀναιρεῖται δὲ ὁ Ἀντίπατρος, λαμπρὸν καὶ λαμπρότατον διὰ παντὸς ἀνατείνων βίον, ἐξ ἐπιβουλῆς, φαρμάκῳ Μαλίχου τὸν * οἰνοχόον χρήμασι πείσαντος, μίξαι τῷ πόματι τὸ φάρμακον. * Μάλιχος δὲ οὗτος ἰουδαῖος μὲν ἦν, δεινὸς δὲ δόλους ῥάψαι, καὶ δοθείσης ὑπονοίας, ὅρκοις τὴν ὑπόνοιαν θεραπεῦσαι, καὶ ὑποκρίσει φιλίας. ἀλλ᾽ οὐδὲν ἧττον ὡς ἐδόκει, Ἡρώδῃ τοιαῦτα μηχανᾶσθαι φύσιν λαχόντι, ἢ καὶ δριμυτέρῳ περιτυχεῖν

[Margin: * al. τὰ διαφ. — * al. ὁ δὲ. — * al. ταύτῃ. — * al. Ἀριστόβουλον. — * al. ἐπὶ ταύτην. — * al. τὸ. — * al. οἰνοχόον. — * al. μάλιχον.]

decreto ad confirmationem Senatus Rom. Herodis huius, qui primus externorum Iudæis imperauit, pater fuit Idumæus natione ex Ascalone filius Antipæ, etiam Antipas prius vocatus, deinde Antipater. Hic multis pecuniis abundans, factiosus ingenio, & seditiosus cum Hyrcano Iudæorum Pontifice, eo quod faueret Aristobulo fratri Hyrcani inimicitias gessit. Quare cum multas sæpe conciret turbas, eo permouet Hyrcanum vt regnum iterum requirat omnibus modis, quod illo donáte habuerat Aristobulus frater interfectus. Hæc fratrum discordia magna malorum causa ipsis, & cognationi, gentique Iudæorum fuit, & cur regnum ad externos delaberetur. In hac discordia multa Antipater pro Hyrcano contra Aristobulum visus est fecisse. Tandem Aristobulus vna cum liberis captiuus ducitur. Inde fuga ereptus, ad rem Iudæorum iterum se conuertit, iterúmque obsessus à Romanis cum filio Antigono (hic enim cum patre vna captiuus fuit) capitur, Romamque mittitur, & ligatus comprehensus est, cum regalem & pontificalem dignitatem annos tres & sex menses gessisset: Illustris & magnanimus in regno factus. Hyrcano quidem Pontificatus tributus est, nondum vero regnum: sed populus proprijs legibus viuebat, populi Præfectus pro rege data sibi potestate dictus est. Antipater autem, pontificatum gerente Hyrcano, ad magnam potentiam peruenerat. Nam cum Rom. ducibus contra rebellantes auxiliando pugnabat, regnumque Iudæorum propter robur iniustè, & concedente Hyrcano adeptus est. Iulius vero Cæsar Aristobulum carcere soluens in Syriam contra Pompeianos mittere decreuit. Sed illum præuenientes Pompeiani veneno corrumpunt. Et Scipio, mittente Pompeio illo Aristobuli puerum Alexandrum accusante, quæ prius in Romanos peccauerat, securi percussit.

Declaratur vero à Iulio Cæsare Antipater post victoriam contra Pompeium Præfectus Iudææ: qui in Iudæam veniens Phasaelo filio Hierosolymorum vicinorúmque imperium dedit. Post se vero Herodem admodum iuuenem, decimo quinto ætatis anno Galilææ principem declarat, nihil à iuuentute prohibitum magnum quid & virile præstare. Hæcque faciens Antipater, & nihilo minus à populo cultus, quam si Rex esset. Nihil tamen prorsus à fide & beneuolentia erga Hyrcanum Pontificem Max. alienatus est. Finit Antipater splendidam, & claram omnino vitam, occultò veneno, Malcho pincernam pecunia corrumpente, vt veneno potum inficeret. Malchus hic quidam Iudæus erat, nectendorum dolorú peritus, & data suspicione, iuramento suspicioné lenit, & fictione amicitiæ. Sed nihil minus, vt videbatur, in Herodem hæc ingenio machinátem facere, aut etiam vehementiorem incidés,

IOSEPHVS.

pœnam postulantem paternæ cædis, pugionibus confossus interficitur. Antigonus vero filius Aristobuli, Fabio pecuniis corrupto, & Ptolemæo Hymenæi F. propter matrimonium (soror enim eius nupserat illi,) & aliis nonnullis, aggressus est descendere in Iudæam. Sed Herodes pugna congressus vicit, & è Iudæa expellit, & ab Hierosolymis, & ipso Hyrcano honorifice, parta victoria, susceptus est. Antonius vero dux Romanorum, pecuniis excæcatus Herodi & fratri Phaselo Iudæorum tetrachias dedit, Hyrcano contra hæc non indignante, populum vero accusantibus Herodianis, nihil amplius erat quam vt supplicium subirent, loco pœnæ sumendæ, ob quæ accusauerant: quia Antonius corruptus fuerat auro, & Hyrcanus cum Herodianis sentiret. Iam enim filiæ filiam Mariamnem Herodes desponsam habebat. Ptolemæo vero Hymenæo vita defuncto Lysanias filius accipit imperium, & Pacorus regis filius, & Basapharmanes Sattrapa Parthus, occuparunt Syriam. Lysanias vero habens secum satrapam, init amicitiam cum Antigono Aristobuli filio, & Antigonus promittit Parthis mille talenta se daturum, & quingentas mulieres, si paternum imperium darent, interfecto Hyrcano, & Herodianis. Propterea Pacorus & Basapharmanes adducunt Antigonum, & illato ab Herodianis bello, multi vtrinque cæduntur, multum Herode laboribus celebrato. Tandem Herodes, & Phasaelus dolo capiuntur à Parthis, & Phasaelus hostium cædem præuertens, illiso ad petram capite finiuit vitam: captiuus vero tenebatur Hyrcanus. Et denique Parthi Hierosolyma occupantes, vix illos Herode, animi præstantia & celeritate consilii, manuúmque robore cum familia fugiente, pecunias Hierosolymitanorum rapuerunt, præter eas quæ erant Hyrcani; octoginta verò erant talenta, & sic in patrium regnum Antigonum constituerunt. Antigonus vero Hyrcano, ne amplius sacerdotium gereret, (nam qui aliqua parte corporis mutili sunt, non sunt apti ad sacerdotia apud Iudæos) aures incidit, & Parthis secum vt ducant committit. Herodes nequaquam quiescebat; sed primam quidem ad Malichum Arabum Regem vadit, auxilium iuxta paternam amicitiam inuenturum se sperans: frustratus vero Brundisium ad Antonium ducem Roman. inde cum illo Romam contendit, deplorans ea quę accidissent, fratrisque mortem. Cogitauerat vero fratri vxoris filio filiæ Hyrcani, si quomodo posset regnum tradere, diffidebat enim omnibus modis sibi externo id posse cótingere. Sed Augustus & Antonius eodem vsi consilio regem Iudæorum creant, & contra Antigonum sæpe cum illo pugnátes post multas clades & bella, Antigonum captiuum ducunt, Sosio Rom. duce finem huic bello imponente. Illum vero magis in imperio confirmát. Antonius dux accipiens captiuum Antigonú,

δίκην εἰσπραττομένῳ τοῦ πατρῴου φόνου, ξιφιδίοις κατακεντηθεὶς, κτείνεται. Ἀντίγονος δὲ ὁ Ἀριστοβούλου παῖς, Φαβίου χρήμασι διαφθαρέντος, καὶ Πτολεμαίου τοῦ Ὑμβραίου, διὰ τὸ κήδευμα (ἀδελφὴν γὰρ αὐτοῦ ἐγεγαμήκει) συλλαμβανομένου καὶ ἑτέρων τινῶν, ἐπεχείρησε κατιέναι ἐπὶ Ἰουδαίαν. ἀλλ' Ἡρώδης μάχῃ συμπλακεὶς, νικᾷ, καὶ τῆς Ἰουδαίων γῆς ἀπελαύνει, καὶ ὑπὸ Ἱεροσολύμων, καὶ αὐτοῦ Ὑρκανοῦ, λαμπρῶς ἐπὶ τῇ νίκῃ ἐδέχθη. παραγαγόντος δὲ Ἀντώνιος χρήμασιν, ὁ ῥωμαίων στρατηγὸς, Ἡρώδῃ καὶ τῷ ἀδελφῷ Φασαήλῳ τὰς τῶν Ἰουδαίων τετραρχίας δίδωσιν, οὐδὲν πρὸς ταῦτα δυσχεραίνοντος Ὑρκανοῦ. τοῦ δὲ πλήθους τῶν περὶ Ἡρώδην κατηγορούντων, οὐδὲν πλέον πλὴν τοῦ τιμωρίαν ὑπέχειν αὐτὶ τοῦ λαβεῖν ὧν ἐνεκάλουν ἐγίνετο· διὰ τὸ χρήμασιν Ἀντώνιον διεφθάρθαι, καὶ Ὑρκανὸν τοῖς περὶ Ἡρώδην πείθεσθαι. ἤδη γὰρ καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ παῖδα Μαριάμμην Ἡρώδης ἠγγυήτο. Πτολεμαίου δὲ τοῦ Ὑμβραίου τὸν βίον λιπόντος, ὁ παῖς λαμβάνει τὴν ἀρχὴν Λυσανίας. καὶ Πάκορος δὲ ὁ βασιλέως παῖς, καὶ Βαζαφαρμάνης σατράπης πάρθος, κατεῖχον τὴν Συρίαν. Λυσανίας δὲ τὸν σατράπην ἔχων σὺν αὐτῷ, ποιεῖται πρὸς Ἀντίγονον τὸν Ἀριστοβούλου φιλίαν. καὶ Ἀντίγονος ὑπισχνεῖται πάρθοις χίλια τάλαντα δώσειν, καὶ πεντακοσίας γυναῖκας, εἰ τὴν πατρῴαν ἀρχὴν ἀποδώσουσιν Ὑρκανὸν ἀφελόμενοι, καὶ τοὺς περὶ Ἡρώδην ἀνέλοιεν. διὸ Πάκορος καὶ Βαζαφαρμάνης κατάγουσιν Ἀντίγονον. καὶ πολέμου αὐτοῖς ὑπὸ τῶν περὶ Ἡρώδην συσταθέντος, πολλοὶ ἀφ' ἑκατέρων κτείνονται, εὐδοκιμοῦντος μάλιστα τοῖς πόνοις Ἡρώδου. τέλος Ὑρκανὸς καὶ Φασάηλος δόλῳ συλλαμβάνονται ὑπὸ πάρθων. καὶ ὁ μὲν Φασάηλος τῶν ἐχθρῶν προφθάσας τὴν σφαγὴν, πέτρᾳ τὴν κεφαλὴν προσαράξας, ἔξεισι τοῦ βίου· Ὑρκανὸς δὲ δέσμιος εἴχετο. καὶ οἱ πάρθοι λοιπὸν τὰ Ἱεροσόλυμα λαβόντες, μόλις αὐτοὺς Ἡρώδου, δεινότητι γνώμης, καὶ τάχει τοῦ προμηθοῦς, καὶ χειρῶν ἀρετῇ, σὺν τῇ γενεᾷ διαφυγόντος, τὰ τῶν Ἱεροσολυμιτῶν διήρπαζον χρήματα, πλὴν τῶν Ὑρκανοῦ· ὀγδοήκοντα δὲ ἦν τάλαντα· καὶ οὕτως εἰς τὴν πατρῴαν ἀρχὴν Ἀντίγονον ἐγκαθιστῶσιν. Ἀντίγονος δὲ Ὑρκανοῦ τοῦ θείου ὑπὲρ τοῦ μὴ πάλιν ἀναλαβεῖν τὴν ἱερωσύνην (τὸ γὰρ σεσινωμένον κατά τι τοῦ σώματος μέρος ἀπείρηται Ἰουδαίοις ἱερᾶσθαι) περιτέμνει τὰ ὦτα, καὶ πάρθοις ἄγειν σὺν αὐτοῖς δίδωσιν. Ἡρώδης δὲ οὐδαμῶς ἠρέμει. ἀλλὰ πρῶτον μὲν εἰς Μάλιχον τὸν Ἀράβων ἄπεισι βασιλέα, ἐπικουρίας κατὰ πατρῴαν φιλίαν ἐλπίδας ἔχων εὑρεῖν· ἀποτυχὼν δὲ, ἐπὶ Βρεντήσιον πρὸς Ἀντώνιον τὸν ῥωμαίων στρατηγὸν, κἀκεῖθεν εἰς Ῥώμην σὺν αὐτῷ ἀνάγεται, ἀπολοφυρόμενος τὰ συμπεσόντα, καὶ τὸν τἀδελφοῦ θάνατον. ἐποιεῖτο δὲ γνώμην, τῷ τῆς γαμετῆς ἀδελφῷ, Ὑρκανοῦ δὲ θυγατρὸς παιδὶ, εἴ πως δυνῷτο τὴν βασιλείαν καταπράξασθαι· αὐτῷ γὰρ ἀνέλπιστον ἦν παντάπασι ταύτην περιελθεῖν ἀλλοφύλῳ ὄντι. ἀλλ' Ἀντώνιος καὶ Αὔγουστος σύμψηφον λαβόντες τὴν βουλὴν, καὶ βασιλέα Ἰουδαίων ἀποφαίνουσι, καὶ κατὰ Ἀντιγόνου πολλάκις αὐτῷ συμμαχήσαντες μετὰ πολλὰς σφαγὰς καὶ πολέμους, Ἀντίγονον μὲν αἰχμάλωτον ἄγουσι, * Σοσσίου στρατηγοῦ ῥωμαίων τέλος τοῦτο τοῖς πολέμοις ἐπιθεμένου· αὐτῷ δὲ τὰ τῆς ἀρχῆς ἐπὶ μᾶλλον κρατύνουσιν. Ἀντώνιος δὲ ὁ στρατηγὸς λαβὼν αἰχμάλωτον τὸν Ἀντίγονον, δέσμιον

* al. [illegible]

δέσμιον ἔγνω μέχρι τοῦ θριάμβου φυλάττειν. μαθὼν δὲ νεωτερίζειν τὸ ἰουδαϊκὸν ἔθνος ἐκ τοῦ πρὸς Ἡρώδην μίσους, τοῦτον ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐπελέκισεν. Ὑρκανὸς δέ, ἐπεὶ Ἡρώδην βασιλεύειν ἤκουσεν, ἐδεήθη * Φραάτου βασιλέως. καὶ συνδεηθέντος Ἡρώδου, ἀφίεται εἰς τὴν πατρίδα, πολλῶν ἐλπίσας παρ' Ἡρώδῃ τυχεῖν. Ἡρώδης δὲ σχήματα μὲν εὐνοίας καὶ τιμῆς τῆς προσηκούσης πολλὰ εἰς αὐτὸν ἐδείκνυ· ἐν ὑστέρῳ δὲ διαβολὰς ἐπενεγκὼν δωροδοκίας καὶ τῆς πρὸς Ἄραβας προδοσίας, ἀναιρεῖ ἄνδρα, ὑπὲρ τὰ ὀγδοήκοντα ἔτη ἐνιαυτῷ ἑνί, μετὰ πολλῆς καὶ ἀφάτου τῆς ἐπιεικείας καὶ ἀπραγμοσύνης βεβιωκότα. καὶ Ἀριστόβουλον δὲ τὸν υἱὸν μὲν Ὑρκανοῦ Μαριάμμης δὲ τῆς γαμετῆς ἀδελφόν, ἐνοχλησάσης Ἀλεξάνδρας τῆς τῶν παίδων μητρός, καὶ * αὐτῆς Μαριάμμης, ἀρχιερέα μὲν καθίστησιν ἑπτακαιδέκατον ἔτος ἄγοντα· καὶ μετ' ὀλίγον ἐν Ἱεριχοῦντι ταῖς ἐκεῖσε κολυμβήθραις ἀποπνιγῆναι [καὶ] κατεπράξατο. ἀλλ' Ἡρώδης μὲν τοιοῦτος, οἷος καὶ προείρηται.

* al. Ἀφραάτου.
* al. αὐτῶν

Ὅτι τελευτῶν Ἡρώδης Ἀρχέλαον τὸν υἱὸν διατίθεται, Καίσαρος διδόντος, τῆς βασιλείας γενέσθαι διάδοχον. Καῖσαρ δὲ ὁ Αὔγουστος διὰ μὲν τῆς ἡμισείας Ἀρχέλαον ἀποφήνας κύριον, καὶ βασιλείᾳ τιμήσειν εἶπεν, [εἰ] ἐπιεικῶς καὶ δικαίως τὴν ἀρχὴν μάθοι χειρίζοντα· τὴν δὲ ἄλλην μοῖραν διελών, τετράρχας Φίλιππον καὶ Ἀντίπατρον, καὶ αὐτοὺς Ἡρώδου παῖδας ὄντας, καθίστησιν. ἀλλ' Ἀρχέλαος ἐπεὶ ὠμῶς [καὶ] κατὰ τὸν πατέρα Ἰουδαίων ἦρχε, Καίσαρος δεηθέντων τῶν τυραννουμένων, δεκάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας ἐκπεπτωκὼς καὶ Βίενναν οἰκεῖν τῆς Γαλλίας καταδικάζεται, καὶ μεταπίπτει ἐντεῦθεν ἡ Ἰουδαία ἐκ βασιλείας εἰς ἐπαρχίαν.

Ὅτι Ἡρώδης ὁ τετράρχης Γαλιλαίας καὶ Περαίας, παῖς Ἡρώδου τοῦ μεγάλου, ἠράσθη, (ὡς) Ἰώσηπός φησιν, ἀδελφοῦ Ἡρώδου γυναικὸς ὄνομα Ἡρωδιάδα· ἀπόγονος δὲ ἦν αὕτη τοῦ μεγάλου Ἡρώδου, Ἀριστοβούλῳ τῷ παιδί, ὃν ἐκεῖνος ἀνεῖλε, γεγεννημένη· ἦν δὲ αὐτῇ καὶ ὁ ἀδελφὸς Ἀγρίππας. ταύτην Ἡρώδης τἀνδρὸς διαστήσας ἠγάγετο γυναῖκα. οὗτός ἐστιν ὁ τὸν μέγαν ἀνελὼν Ἰωάννην τὸν πρόδρομον, δεδιὼς (Ἰώσηπός φησι) μὴ τὸ ἔθνος αὐτοῦ διαστήσῃ· πάντες γάρ, δι' ὑπερβολὴν ἀρετῆς Ἰωάννου λόγοις εἵποντο. ἐπὶ τούτου καὶ τὸ σωτήριον ἐγεγόνει πάθος.

Ὅτι Ἀγρίππας ὁ Ἡρώδου μὲν ἀπόγονος τοῦ προτέρου, Ἀριστοβούλου δὲ τοῦ ἀνῃρημένου παῖς, ἀδελφὸς δὲ Ἡρωδιάδος, μυρίαις τύχαις καὶ μεταβολαῖς περιπεσών, ὅμως ἐκ φυλακῆς καὶ δεσμῶν, οἷς αὐτὸν κατεχόμενον Τιβέριος Καῖσαρ τελευτῶν ἀπολέλοιπε, ἐκ τούτων ἀπαλλαγείς, Γαΐου Καίσαρος προνοίᾳ, καὶ βασιλεὺς χειροτονεῖται τετραρχίας Φιλίππου· Ἡρώδου δ' ἦν υἱὸς ἀδελφὸς τοῦ προτέρου· προσλαμβάνει δὲ καὶ τὴν Λυσανίου τετραρχίαν· καὶ ἀποπλεῖ πρὸς τὴν Ἰουδαίαν, πάντων ἐν ἐκπλήξει καὶ θαύματι τὸ τῆς μεταβολῆς ἀθρόον ποιουμένων. μεθ' ὧν καὶ Ἡρωδιὰς ἐκπεπληγμένη, καιρίαν δέχεται πληγὴν ἐκ φθόνου, καὶ οὐκ ἀνίει διενοχλοῦσα τὸν ἄνδρα, ἕως κατειργάσατο ἀνελθεῖν εἰς Ῥώμην, καὶ βασιλείαν ἑαυτῷ σπουδὴν ποιεῖσθαι καταπράξασθαι. ἀλλ' ὁ μὲν ἄνεισι σὺν αὐτῇ· εἵπετο δ' Ἀγρίππας, καὶ * καταλαμβάνει ἄρτι καταχθέντας. κατηγορήσας δ' Ἡρώδην παρὰ Γαΐῳ Καίσαρι, ὡς δύσνους εἴη εἰς Ῥωμαίους ἀεί,

* καταλαμβάνει.

IOSEPHVS.

vinctum triumpho seruare decreuit. Cognito autem, Iudæorum populum odio in Herodem noua moliri, illum Antiochiæ securi percussit. Hyrcanus autem, cum Herodem regnare intellexit, implorauit Phraatem regem: & simul postulante Herode in patriam mittitur, multa se sperans ab Herode consecuturum. Herodes vero speciem beneuolentiæ, & primi honoris in eum magnam ostendit: deinde vero ei corruptionem largitionum obiiciens, & proditionem apud Arabes: hominem interfecit annum octogesimum primum agentem, cum magna & ineffabili clementia & incuriositate.

Lib. 15. cap. 9.

Quin & Aristobulum Hyrcani filium Mariamnæ vxoris fratrem, adnitente Alexandra puerorum matre, & Mariamna, summum Pontificem decimo septimo ætatis anno creat. Et deinde in Hiericho in piscina illic suffocari iussit. Sed Herodes quidem talis, qualis esse iam dictum est.

Moriens Herodes Archelaum filium Cæsare permittente successorem regni constituit. Cæsar vero Augustus dimidiæ regni partis Archelaum creans dominum, & regis titulo ornaturum se dixit, si clementer & iuste regnum administraturum cognouisset. Alteram vero partem diuidens Philippum & Antipatrum tetrarchas, Herodis & ipsos filios constituit. Sed Archelaus cum violenter more paterno Iudæos regeret, Cæsari supplicante populo, tyrannide oppresso, decimo anno regno excidit, & condemnatur vt habitaret Viennam Galliæ vrbem, & inde decidit Iudæa è regno in præfecturam.

Lib. 17. cap. 1.

Herodes tetrarcha Galilææ, & Peræææ, filius magni Herodis, amauit vt scribit Iosephus, fratris sui Herodis vxorem Herodiadem; quæ & ipsa è magno Herode oriunda, nata è filio Aristobulo, quem ipse interfecit. Erat huic frater Agrippa: hanc Herodes à viro disiungens, vxorem duxit. Hic est qui magnum Ioannem Præcursorem interfecit, vt ait Iosephus, ne populum ad seditionem concitaret. Omnes enim ob excellentiam virtutibus, Ioannis vocem sequebantur. Sub illo & Saluator est passus.

Lib. 18. 7.

Ioan. Baptista Matth. 14. Marc. 6. Luc. 3.

Agrippa primi Herodis nepos, Aristobuli eius, qui interemptus est filius, frater Herodiadis, sexcentis casibus & mutationibus obnoxius, tamen e custodia & vinculis, quibus illum comprehensum Tiberius moriens reliquerat, C. Cæsaris prouidentia, Rex tetrarchiæ Philippi renūciatur: Hic erat prioris Herodis frater: adeptus est & Lysaniæ tetrarchiā & in Iudæam nauigat, omnibus obstupescentibus, & tam subitam mutationē admirantibus. Cum quibus & Herodias percussa letale vulnus accipit inuidiā: nec desiit virum turbare, donec Romam ire coēgit, & in regnum sibi adiungere studere. Sed ille eam comitatus est, secutusque Agrippa, & allecutus est iam soluentes. Accusans Herodem apud C. Cæsarem, quod Romanis semper infestus fuerit,

IOSEPHUS. Lib. 18. 9.

Tiberio enim adhuc superstite, cum Seiano aduersario Romanorum amicitiam iniisse, & nunc apud Artabanem regem Parthorum eadem contra Romanos moliri: obtinet vt loco regni, quod somniauerat, propria tetrarchia excidat, & Lugdunum turpi exilio multatus abeat. Herodias vero lubens cum marito in exsilium vadit. Tetrarchiam ipsius *Caius Agrippæ tradit.* Hunc Agrippam ad discrimen filij, etiam magnum Agrippam vocant, & gratiosum hunc Iosephus ait Iudæis imperasse. Hic Iudæis, vt videbatur, gratum faciens, Iacobum Ioannis fratrem gladio percussit, & Apostolorum caput Petrum voluit, licet aberrauerit, occidere. Hic ex argento contextam vestem indutus, & plebem allocutus, cum voces *eius (postquam assentationis modum excessisset, & ad summam impietatem peruenisset) audiens, non increpans statim pœnas dedit. Ingenti enim circa ventrem dolore nato, post quinq; dies absumptus est: ætatis annum agens quinquagesimum quartum, regni septimum. Quorum quatuor Caio Romæ imperante, regnauit; tribus cæteris Philippi tenuit tetrarchiã, quarto anno & accipiens Herodis tetrarchiam. Reliquos tres sub Claudio, quibus Iudæam, Samariam, Cæsaream permittente Cæsare, possedit. Sic obiit Agrippa, bubone (auis genus sic apud Romanos vocatum est) quinque ante mortem diebus super capite apparente, cui & regnum prænunciasse putat Iosephus. Moritur quatuor relictis liberis, filio Agrippa decimum septimum ætatis annum agente; tribus vero filiabus Berenice, Mariamne, & Drusilla: quarum illa sexto decimo ætatis anno Herodi patris fratri nupsit. Mariamne decimum, Drusilla septimum annum absoluerat. Quas Sebasteni, nulla de causa nisi ob suam dementiam violenter rapientes, & in Lupanaribus collocantes, omnem in illas iniuriam fandam atque infandam ostenderunt. Quibus infensus Claudius, nihil tamen dignum hac intolentia effecit.

Act. 12.

* fr. plebis dicentis Dei vocem se audire non hominis.

Agrippa Agrippæ filius, mortuo patre Romam nauigat. Claudius vero illi paternum imperium dare statuerat, sed retentus nonnullorum sententiis, qui ætatem iuuenilem Agrippæ causarentur: Fadum Iudææ Prætorem mittit, Agrippam vero Chalcidis, cui ante Herodes mortuus præfuerat, regem creat. Quarto post anno donat & illi Philippi tetrarchiam, & Batanæam, adiungens & Trachonitin, quæ antea Lysaniæ fuit, & illa dando ademit illi Chalcidem. Agrippa sororem Drusillam Azizo Emesæ regi circumciso in vxorem dedit. Epiphanes enim Antiochi quanquam pollicitus circumcisionem non accepit. Inde sponsalia soluta sunt. Soluitur & Drusilla ab Azizo, & Felici Iudææ Præfecto cum multa ob pulchritudinem eius molitur, nubit. Mariamnem vero dat Archilao filio Helciæ, cui & viuens pater eam destinauerat,

Τιβερίου μὲν γὰρ ἔτι περιόντος πρὸς Ἰανὸν, ἐχθρὸν ὄντα ῥωμαίων, διαθεὶς φιλίαν· καὶ νῦν δὲ πρὸς Ἀρτάβανον τὸν παρθῶν βασιλέα τὰ αὐτὰ φρονεῖν κατὰ ῥωμαίων: παρασκευάζει ἀντὶ τῆς ὀνειροπολοθείσης βασιλείας, τῆς τε οἰκείας ἐκπεσεῖν τετραρχίας, καὶ εἰς *λουγδούνων ἀϊδίᾳ φυγῇ ζημιωθέντα ἐλαθῆναι. καὶ Ἡρωδιὰς δὲ ἑκοῦσα, τῷ ἀνδρὶ συμφυγαδεύεται· τὴν δὲ τετραρχίαν αὐτοῦ Γάϊος Ἀγρίππᾳ προστίθησι. τοῦτον τὸν Ἀγρίππαν πρὸς ἀντιδιαστολὴν τοῦ υἱοῦ, καὶ μέγαν Ἀγρίππαν καλοῦσι, καὶ εἰς τὸ μάλιστα κεχαρισμένον Ἰώσηπός φησιν ἰουδαίων ἄρξαι. ἀλλ᾽ ἐκείνοις, ὡς ἔοικε, χαριζόμενος, καὶ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν Ἰωάννου μαχαίρᾳ ἀνεῖλε, καὶ τὸν κορυφαῖον τῶν μαθητῶν Πέτρον ἐπεχείρησεν, εἰ καὶ διήμαρτεν, ἀνελεῖν. οὗτος ἐσθῆτα ἀργύρου πεποιημένην περιθέμενος, καὶ τῷ πλήθει δημηγορήσας, ἐπεὶ φωνὰς παρ᾽ αὐτῶν (μετὰ τὸ ὑπερβολὴν κολακείας ἔχειν, καὶ ἀσεβείας εἰς ἔσχατον ἥκειν) ἀκούων, οὐκ ἐπετίμησε: παραυτίκα δίκην δίδωσιν. ἀλγήματος γὰρ αὐτῷ κατὰ γαστέρα σφοδροῦ γεγονότος, δι᾽ ἡμερῶν πέντε τὸν βίον κατέστρεψεν· ἄγων ἀπὸ γενέσεως ἔτος τέταρτον καὶ πεντηκοστὸν, τῆς δὲ βασιλείας ἕβδομον: ὧν τέσσαρα, Γαΐου βασιλεύοντος, ἦρξε τὰ μὲν τρία τὴν Φιλίππου ἔχων τετραρχίαν, τῷ τετάρτῳ δὲ προσλαβὼν καὶ τὴν Ἡρώδου· τὰ δὲ λοιπὰ τρία, ἐπὶ Κλαυδίου, ἐν οἷς ἰουδαίαν τε καὶ σαμάρειαν καὶ καισάρειαν, καίσαρος δόντος, προσεκτήσατο. οὕτως Ἀγρίππας τελευτᾷ, τοῦ βουβῶνος (τοῦ πλευροῦ δὲ *γένος παρὰ ῥωμαίοις ἐστὶν οὕτω καλούμενον ζῷον) πρὸ πέντε τῆς τελευτῆς ἡμερῶν ὑπὲρ κεφαλῆς φανέντος, ὃ καὶ τὴν βασιλείαν προσηγγεῖλαι νομίζει Ἰώσηπος. τελευτᾷ δὲ ὃν παῖδας λιπὼν τέσσαρας, ἄρρενα μὲν Ἀγρίππαν, ἑπτὰ καὶ δέκατον ἔτος ἄγοντα· θηλείας δὲ τρεῖς, Βερενίκην, Μαριάμμην, καὶ Δρουσίλλαν. ὧν ἡ μὲν ἔτος ἄγουσα ἑκκαιδέκατον, Ἡρώδῃ πατρὸς ἀδελφῷ ἐγεγάμητο: Μαριάμμη δὲ ἠνύετο δέκατον, καὶ Δρουσίλλα ἕκτον. ἃς οἱ σεβαστηνοὶ, κατ᾽ οὐδεμίαν ἄλλην πρόφασιν, πλὴν τῆς μανίας, ἁρπάσαντες ἀθρόον, καὶ πορνείοις ἐγκαθιστήσαντες, πᾶσαν αὐταῖς ὕβριν ῥητὴν καὶ ἄρρητον ἐπεδείξαντο. οἷς χαλεπήνας Κλαύδιος, ὅμως οὐδὲν ἄξιον τῆς παρανομίας εἰσεπράξατο.

* al. λουγδοῦνον pro λούγδουνον

Act. 12.

* al. γένος:

Ὅτι Ἀγρίππας ὁ τοῦ Ἀγρίππα παῖς, τελευτήσαντος αὐτῷ τοῦ πατρὸς, εἰς ῥώμην ἀπαίρει: Κλαύδιος δὲ αὐτῷ τὴν πατρῴαν ἀρχὴν ἐγνώκει *χαρίζειν. ἀνακοπεὶς δὲ ἐνίων βουλαῖς, τὸ νέον τῆς ἡλικίας Ἀγρίππα αἰτιασαμένων: Φάδον μὲν ἐπίτροπον ἐκπέμπει τῆς ἰουδαίας, Ἀγρίππαν δὲ χαλκίδος, Ἡρώδου τελευτήσαντος τοῦ ταύτης ἔχοντος τὴν βασιλείαν, εἰς βασιλέα καθίστησι. μετὰ δὲ τέταρτον ἔτος δωρεῖται αὐτὸν τῇ τε Φιλίππου τετραρχίᾳ καὶ βαταναίᾳ, προσθεὶς αὐτῷ καὶ τὴν τραχωνῖτιν· Λυσανίου δὲ αὕτη τετραρχία ἐγεγόνει. καὶ ταῦτα δοὺς, ἀφαιρεῖται τὴν χαλκίδα. Ἀγρίππας δὲ Δρουσίλλαν τὴν ἀδελφὴν Ἀζίζῳ, τῷ ἐμεσηνῶν βασιλεῖ, περιτμηθέντι δίδωσι γυναῖκα. Ἐπιφανὴς γὰρ Ἀντιόχου, καίτοι ὑποσχόμενος, οὐκ ἐδέχετο τὴν περιτομήν· ἐξ οὗ καὶ ἡ τῆς ἐγγυήσεως διάλυσις ἠκολούθει. Δρουσίλλα δὲ καὶ Ἀζίζου διαλύεται καὶ *Φίλικι τῷ τῆς ἰουδαίας ἐπιτρόπῳ, πολλὰ σπουδάσαντος ἐκείνου διὰ τὸ κάλλος, γαμεῖται· καὶ Μαριάμμην δὲ δίδωσιν Ἀρχελάῳ παιδὶ τοῦ Ἑλκίου, ᾧ καὶ ζῶν ὁ πατὴρ ἡρμόστατο.

* χαρίζειν. & χομίζειν,

* Φήλικι.

ἐξ ὧν

ἐξ ὧν τίκτεται [καὶ] Βερενίκη. Κλαυδίου δὲ τελευτήσαντος, Νέρων καταστὰς διάδοχος, δωρεῖται Ἀγρίππαν μοίρᾳ τινὶ τῆς Γαλιλαίας, Τιβεριάδα καὶ Ταριχαίαν, κελεύσας αὐτοῦ ὑπακούειν. προστίθησι δὲ καὶ Ἰουλιάδα πόλιν τῆς Περαίας, καὶ κώμας τὰς περὶ αὐτὴν δέκα. οὗτός ἐστιν Ἀγρίππας, ἐφ' οὗ θεῖος Παῦλος, Φήστου συνεδριάζοντος, ἐδημηγόρησεν.

Ὅτι μετὰ Φάδον ἐπίτροπον Ἰουδαίας, Κουμανὸς πέμπεται· μεθ' ὃν εἰς Ῥώμην ἀναχθέντα ἐπ' αἰτίαις Φῆλιξ πέμπεται· μεθ' ὃν, Φῆστος. εἶτα Ἀλβῖνος, λοιπὸς Φλῶρος. οὗ δευτέρῳ ἔτει, διὰ τὴν ὑπερβολὴν τῶν παρ' αὐτοῦ κακῶν ὁ πρὸς Ῥωμαίους Ἰουδαίων πόλεμος ἀρχὴν δέχεται, Νέρωνος ἔτος δωδέκατον ἐν τῇ ἀρχῇ διανύοντος.

Ὅτι Ἄνανος ὁ Ἀνάνου παῖς τὴν ἀρχιερωσύνην παραλαβὼν, ἀφαιρεθέντος αὐτὴν Ἰωσήπου, θρασὺς ἦν, καὶ τολμητὴς διαφερόντως· αἵρεσιν γὰρ τὴν Σαδδουκαίων μετῄει. οὗτοι γὰρ ὠμοί τε περὶ τὰς κρίσεις, καὶ πρὸς πᾶσαν αὐθάδειαν ἕτοιμοι. οὗτος οὖν ὁ Ἄνανος, Φήστου μὲν ἐν Ἰουδαίᾳ τελευτήσαντος, Ἀλβίνου δὲ οὔπω καταλαβόντος, αὐθεντήσας καθίζει συνέδριον, καὶ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ Κυρίου, σὺν ἑτέροις, παρανομίαν αἰτιασάμενος, λίθοις ἀναιρεθῆναι παρασκευάζει. ἐφ' ᾧ τῶν Ἰουδαίων ὑπεραλγήσαντες οἱ ἐπιεικέστεροι, καὶ αὐτὸς Ἀγρίππας ὁ βασιλεὺς, ἐκβάλλουσιν ἄρξαντα μῆνας γ'· Ἰησοῦν δὲ ἀντ' αὐτοῦ τὸν Δάμνεον ἐγκατέστησαν.

Ὅτι Ἀαρὼν τελευτήσαντος, Μωϋσέως ἀδελφοῦ, οἱ παῖδες ἐκδέχονται τὴν ἀρχιερωσύνην, εἶτα ἑξῆς οἱ τούτων ἔκγονοι. νόμος γὰρ, μηδένα ἢ τὸν ἐξ αἵματος Ἀαρὼν τὴν ἀρχιερωσύνην εἰσδέχεσθαι, πάτριος ἐκράτει. ἐγένοντο οὖν ἀπὸ Ἀαρῶνος μέχρι Φανάσου, τοῦ κατὰ τὸν πόλεμον ὑπὸ τῶν στασιαστῶν ἀναδειχθέντος ἀρχιερέως, ὀγδοήκοντα τρία ἔτη. ἐκ τούτων ἀπὸ τῆς ἐν τῇ ἐρήμῳ διαγωγῆς, ἐν ᾗ καὶ ἡ σκηνὴ ἐπήγνυτο, μέχρι τοῦ ναοῦ, ὃν ἤγειρεν ὁ βασιλεὺς Σολομὼν, ἀρχιεράτευσαν δεκατρεῖς, τὴν ἀρχιερωσύνην διὰ βίου κατασχόντες ἕκαστος. ἐγένετο δὲ αὐτῶν ἀριστοκρατικὴ μὲν ἡ πρώτη πολιτεία, εἶτα μοναρχία, εἶτα βασιλέων ἡ τρίτη. ἀπὸ χρόνου τῆς ἀπ' Αἰγύπτου ἐξόδου, ἕως τοῦ ἐν Ἱεροσολύμοις ναοῦ τῆς οἰκοδομῆς, ἔτη γίνεται ιβ' καὶ χ'. μετὰ δὲ τοὺς ιγ' ἀρχιερεῖς, οἱ μετὰ τὴν οἰκοδομὴν τοῦ ναοῦ, δέκα καὶ ὀκτὼ τὴν ἀρχιερωσύνην ἔσχον, ἀπὸ Σολομῶνος βασιλέως ἐν τῷ ναῷ ἱερουμένοι. ἕως Ναβουχοδονόσορ ὁ Βαβυλωνίων βασιλεὺς τὸν ναὸν ἐμπρήσας, αἰχμαλώτους τὸ Ἰουδαίων ἔθνος, εἰς Βαβυλῶνα μετήνεγκεν *Ἀμαίην ἐκ τῆς ἀρχιερείας. τούτων χρόνος ἐστὶ τῆς ἀρχιερωσύνης τξς', μῆνες ἕξ, ἡμέραι δέκα. μετὰ δὲ τὴν ἅλωσιν, ἐτῶν ἑβδομήκοντα διελθόντων, Κῦρος ὁ Περσῶν βασιλεὺς τοὺς αἰχμαλώτους ἀπέλυσεν εἰς τὴν ἰδίαν ἐλθεῖν πατρίδα. εἷς οὖν τῶν ἀναχθέντων αἰχμαλώτων λαμβάνει τὴν ἀρχιερωσύνην, καὶ ἐκεῖθεν οἱ ἐξ αὐτοῦ ἔκγονοι πεντεκαίδεκα, μέχρις Ἀντιόχου τοῦ Εὐπάτορος, πολιτείας οὔσης ἐν αὐτοῖς δημοκρατουμένης. καὶ τούτων δὲ χρόνος ἔτη υιδ'. πρῶτος δὲ οὗτος Ἀντίοχος καὶ ὁ στρατηγὸς αὐτοῦ Λυσίας, τὸν Ὀνίαν, ᾧ Μενέλαος ἐπίκλην, παύουσι τῆς ἀρχιερωσύνης, ἀνελόντες αὐτὸν ἐν Βεροίᾳ, καὶ ἀντικαθιστῶσιν Ἰάκιμον, γένους μὲν τοῦ Ἀαρῶνος, οὐ τῆς αὐτῆς δὲ οἰκίας,

* al. Ἀμαὶ & Ἀμαία...

IOSEPHVS.

& ex illis nascitur Berenice. Claudio defuncto succedens Nero, donat Agrippæ fato quodam Galilææ Tiberiadem, & Tarichæam, imperans vt ipsi obediret. Addit & Iuliadem vrbem Peraææ, & decem circum oppida. Hic est Agrippa, apud quem D. Paulus, præsidente Festo, perorauit. Act. 25

Post Fadum Iudææ Prætorem mittitur Cumanus, post quem Romam ob crimina euocatum Felix mittitur; post quem Festus deinde Albinus, postremo Florus. Cuius secundo anno propter mala quæ ab illo supra modum fiebant, Iudaicum bellum contra Romanos duxit initium, duodecimo anno impij Neronis.

Ananus Anani filius Pontificatum adeptus, quo priuatur Iosephus, audax fuit, & supra modum temerarius. Erat enim sectæ Sadducæorũ, qui crudeles sunt in iudiciis, & ad omnem arrogantiam inclinantes. Hic igitur Ananus Festo in Iudæa defuncto, & Albino nondum obtinente officium, auctoritate sua Præses fuit, & Iacobum fratrem Domini cum aliis condẽnans vt legis violatores lapidibus occidi iussit: vnde Iudæorum mitissimi indignati, & ipse Agrippa Rex, eiiciunt, cum tribus mensibus imperasset, & loco illius Iesum Damneum collocarunt.

Mortuo Aarone fratre Mosis, filij eius in sacerdotium succedunt, & deinceps omnes ex eius stirpe. Inualuerat enim Lex patria, ne quis nisi è sanguine Aaron sacerdotium gereret. Fuerunt igitur ab Aarone vsque ad Phanasum, qui tempore belli à tumultuantibus Pontificatum accepit, anni octoginta tres. Inde à deductione è deserto, vbi & tabernaculum fabricatum est, vsque ad templum quod Salomon extruxit, tredecim Pontificatum gesserunt; qui singuli eum per totam vitam obtinuerunt. Fuit illorum dominatio prima Aristocratica siue optimatum: deinde ad vnum redacta est; ad reges tertio. Igitur ab exitu ex Ægypto, vsque ad ædificationem templi Hierosolymitani, anni sunt sexcenti & duodecim.

Post hos vero tredecim Pontifices, & post ædificationem templi octodecim Pontificatum gesserunt à Salomone rege, in templo sacrati. Donec Nabuchodonosor Babyloniæ Rex templo incenso Iudæos captiuos in Babyloniam auexit Amæa Pontifice. Horum tẽpus pontificatus sunt anni trecenti sexaginta sex, menses sex, decem dies. Post captiuitatem vero septuaginta elapsis annis Cyrus Persarum Rex captiuos in patriam suam abire permisit: Vnus igitur è reductis captiuis Pontificatum accipit, & inde quindecim eius posteri vsque ad Antiochum Eupatoris F. populo imperante, & horum tempus anni quadringenti, & quatuordecim. Primus hic Antiochus & dux eius Lysias, Onian, Menelaus cognomento, Pontificatu abdicant, interficientes illum in Berœa, & contra substituunt Iacinum; è stirpe quidem Aaronis, sed non è recta linea.

IOSEPHVS. Ideo & Ananias mortui Oniæ patruelis in Ægyptum profectus, in Ptolemæi Philometoris, & Cleopatræ vxoris amicitiam veniens, persuadet illis, condens in Heliopoli templum DEO simile ei quod est in Hierusalem, vt se Pontificem crearent. Iacimus annos tres sacerdotium cum rexisset moritur: cui intra septem annos nemo succedit. Rursum vero posteri filiorum Asamonæi imperium populi nacti, & cum Macedonibus pugnantes Ioannem Pontificem creant, qui cum septem annis præfuisset moritur, Tryphone illi necem moliente, cui succedit Simon frater: Verùm & hunc dolo in conuiuio interfectum à genero sequitur filius nomine Hyrcanus. Hic moriens, Iudæ qui & Aristobulus nominabatur relinquit regnum.

Sequitur hunc frater Alexander, morbo quidem extinctum, sed sacerdotium cum regno obtinentem, nam & diadema habuit primus Iudas vno anno. Regnans vero Alexander & Pontificatum gerens, annos XXVII. vitam finit. Alexandræ vxori permittens constituere pontificatum gerentem. Ibi illa pontificatum Hyrcano dat filio natu maiori, ipsa regnum nouem annos cum gubernasset moritur: totidem annis sacerdotium gerit Hyrcanus. Post huius mortem iunior filius contra fratrem bellum gerens, nomine Aristobulus, & auferens pontificatum, tam hoc, quam matris regno potitur. Tertio anno imperij, & mensibus totidem Pompeius veniens, & vrbem vi capiens, ipsum Romam cum filiis captiuum misit. Hyrcanum vero Pontificem designans populi imperium ei permisit, sed coronam eum ferre noluit. Imperauit vero præter nouem primos, annis quatuor & viginti. Basapharmanes & Pacorus Dynastæ Parthorum, cum Hyrcano bellum gerentes, eum viuum ceperunt: Antigonum verò Aristobuli filium regem constituerunt. Tres vero annos, & tres menses illum imperantem Sosius & Herodes expugnarunt. Antonius vero captum Antiochiæ securi percussit. Regnum autem Herodes a Romanis adeptus, non amplius è genere Asamonæo Pontifices constituit: obscuros vero aliquos, & solum è sacerdotibus oriundos, præter vnum Aristobulum, nepotem è filia Hyrcani à Parthis capti, cuius soror cum Mariamne vixit. Hunc Aristobulum metuens tanquam nobilem, & per se conspicuum, ne populus ad eum inclinaret, Hierichunte in piscina suffocari iussit. De sacerdotum constitutione similia molitus filius eius Archelaus, & post illum Romani, qui imperium inualuerunt. Sunt igitur ab Herodis temporibus qui Pontificatum gesserunt, vsque ad diem quo templum & vrbem capiendo vastauit flammis viginti octo. Tempus illorum, anni ad centum & septem. Et aliqui scilicet administrarunt sub Herodis & Archelai imperio. Post hæc ad optimates deuoluta est administratio, populi verò curam sacerdotes summi gerebant.

διὰ τοῦτο καὶ Ἀνανίας, ὁ τοῦ τελευτήσαντος Ὀνίου ἐξάδελφος, εἰς Αἴγυπτον ἀφικόμενος, καὶ Πτολεμαίῳ τῷ Φιλομήτορι καὶ Κλεοπάτρᾳ τῇ γυναικὶ διὰ φιλίας ἐλθών, πείθει τούτους κατὰ τὸν Ἡλιουπολίτην νομὸν δειμάμενος ναὸν τῷ θεῷ παραπλήσιον τῷ ἐν Ἱεροσολύμοις αὐτὸν ἀρχιερέα καταστῆσαι. ὁ μὲν οὖν Ἰάκιμος ἔτη γʹ *ἀρχιερατεύσας τελευτᾷ· ὁ δὲ διάδοχος οὐδεὶς κατέστη ἐπὶ ἔτεσιν ἑπτά. πάλιν δὲ οἱ τῶν Ἀσαμωναίου παίδων ἔκγονοι τὴν προστασίαν τοῦ ἔθνους πιστευθέντες, καὶ Μακεδόσι πολεμήσαντες, Ἰωάννην ἀρχιερέα καθιστῶσιν, ὃς ἄρξας ἐνιαυτοὺς ἑπτά, τελευτᾷ, Τρύφωνος ἐπιβουλαῖς διαμηχανηθείσης αὐτῷ τῆς τελευτῆς. οὗ διάδοχος Σίμων καθίσταται, ὁ ἀδελφός. καὶ τοῦτον δὲ δόλῳ *παρὰ τὸ συμπόσιον διαφθαρέντα ὑπὸ τοῦ γαμβροῦ, διαδέχεται παῖς Ὑρκανὸς ὄνομα· ὃς τελευτῶν, Ἰούδᾳ τῷ καὶ Ἀριστοβούλῳ κληθέντι καταλείπει τὴν ἀρχήν. κληρονομεῖ δὲ καὶ τοῦτον ἀδελφὸς Ἀλέξανδρος, ὑπὸ νόσου μὲν τελευτήσαντα, τὴν ἱερωσύνην δὲ κατασχόντα μετὰ τῆς βασιλείας· καὶ γὰρ διάδημα περιέθετο πρῶτος Ἰούδας ἐνιαυτὸν ἕνα. βασιλεύσας δὲ ὁ Ἀλέξανδρος, καὶ ἱερατεύσας, ἔτη κζ, καταστρέφει τὸν βίον. Ἀλεξάνδρᾳ δὲ τῇ γυναικὶ καταστῆσαι τὸν ἀρχιερατευσόμενον *ἐπιτρέψας. αὕτη δὲ τὴν μὲν ἀρχιερωσύνην Ὑρκανῷ δίδωσι τῷ υἱῷ τῷ πρεσβυτέρῳ· αὐτὴ δὲ βασιλείαν ἔτη θ κατασχοῦσα τελευτᾷ· τὸν ἴσον δὲ χρόνον ἀρχιερατεύει καὶ Ὑρκανός. μετὰ γὰρ τὸν ἐκείνης θάνατον ὁ νεώτερος παῖς πρὸς τὸν ἀδελφὸν πολεμήσας, Ἀριστόβουλος αὐτῷ ὄνομα, καὶ ἀφελὼν τὴν ἀρχιερωσύνην· ταύτην τε, καὶ τὴν τῆς μητρὸς βασιλείαν, αὐτὸς περιβάλλεται. ἔτει δὲ τῆς ἀρχῆς τρίτῳ, καὶ πρὸς αὐτοῖς ἴσοις Πομπήϊος ἐλθών, καὶ τὴν πόλιν κατ᾽ ἄκρας ἑλών, αὐτὸν μὲν εἰς Ῥώμην, μετὰ τῶν τέκνων, δήσας ἔπεμψε· τῷ δὲ Ὑρκανῷ τὴν ἀρχιερωσύνην ἀποδούς, τὴν μὲν τοῦ ἔθνους προστασίαν ἐπέτρεψε· διάδημα δὲ φορεῖν ἐκώλυσεν. ἦρξε δὲ πρὸς τοῖς θ πρώτοις, ἔτη τέσσαρα καὶ εἴκοσι. Βαζαφαρμάνης δὲ καὶ Πάκορος, οἱ τῆς Παρθυαίων δυνάσται, πολεμήσαντες Ὑρκανῷ, αὐτὸν μὲν ζωγρίαν ἔλαβον· Ἀντίγονον δὲ τὸν Ἀριστοβούλου υἱὸν βασιλέα κατέστησαν. τρία δὲ ἔτη καὶ μῆνας τρεῖς ἄρξαντα τοῦτον, Σόσσιος καὶ Ἡρώδης ἐξεπολιόρκησαν. Ἀντώνιος δὲ ἀναχθέντα ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐπελέκισεν. τὴν δὲ βασιλείαν Ἡρώδης παρὰ Ῥωμαίων ἐγχειρισθείς, οὐκ ἔτι ἐκ τοῦ Ἀσαμωναίου γένους καθίστησιν ἀρχιερεῖς, ἀσήμους δέ τινας καὶ μόνον ἐξ ἱερέων ὄντας, πλὴν ἑνός· Ἀριστόβουλος δ᾽ [illegible], υἱωνὸς δ᾽ ἦν οὗτος ἐκ θυγατρὸς Ὑρκανοῦ τοῦ ὑπὸ Πάρθων ληφθέντος, οὗ καὶ ἡ ἀδελφὴ συνῴκει Μαριάμμη. τοῦτον δὲ τὸν Ἀριστόβουλον δεδιώς, ἅτε γένους ὄντα λαμπροῦ, καὶ αὐτὸν καθ᾽ ἑαυτὸν περίβλεπτον, μὴ τὸ πλῆθος νεύσῃ πρὸς αὐτόν, ἐν Ἱεριχοῖ κολυμβῶντα πνιγῆναι διεμηχανήσατο. περὶ δὲ τὴν τῶν ἱερέων κατάστασιν, ὅμοια διεπράξατο Ἀρχέλαός τε, ὁ παῖς αὐτοῦ, καὶ μετ᾽ αὐτὸν οἱ τὴν ἀρχὴν *παραλαβόντες Ῥωμαῖοι. εἰσὶν οὖν ἀπὸ τῶν Ἡρώδου χρόνων ἀρχιερατεύσαντες, μέχρι τῆς ἡμέρας, ἧς τὸν ναὸν καὶ τὴν πόλιν ἑλὼν ἐπυρπόλησεν, εἴκοσι καὶ ὀκτώ. χρόνος δὲ αὐτῶν ἔτη πρὸς τοῖς ρζ. καὶ τινὲς μὲν ἐπολιτεύσαντο ἐπὶ τῆς Ἡρώδου δηλονότι καὶ Ἀρχελάου βασιλείας· μετὰ δὲ ταῦτα ἀριστοκρατία μὲν ἦν ἡ πολιτεία, τὴν δὲ προστασίαν τοῦ ἔθνους οἱ ἀρχιερεῖς ἐπιστεύοντο.

* al. ἀρχιερατεύσας

* al.

* al. ἐπιτρέψας

* al. λαβόντες

ΠΡΟΚΛΟΥ

σλθ'.

ΠΡΟΚΛΟΥ ΧΡΗΣΤΟΜΑΘΙΑΣ ἐκλογαί.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ ἐκ τῆς Πρόκλου χρηστομαθείας γραμματικῆς ἐκλογαί. Τὸ δὲ βιβλίον διαιρεῖται εἰς δ΄. καὶ ἐν μὲν τῷ πρώτῳ λέγει· ὡς *αὗται εἰσὶν ἀρεταὶ [τοῦ] λόγου καὶ ποιήματος, διαλλάσσουσι δὲ ἐν τῷ μᾶλλον καὶ ἧττον. καὶ ὅτι τοῦ πλάσματος, τὸ μέν ἐστιν ἰσχνόν· τὸ δὲ, ἁδρόν· τὸ δὲ, μέσον. καὶ τὸ μὲν ἁδρὸν, ἐκπληκτικώτατόν ἐστι, καὶ κατεσκευασμένον μάλιστα, καὶ ποιητικὸν *ἐμφαῖνον κάλλος· τὸ δὲ ἰσχνὸν, τὴν ἐκτροπικὴν μὲν καὶ φιλοκατάσκευον συνθήκην μεταδιώκει· ἐξ ἀνειμένων δὲ μᾶλλον *συνῆπται. ὅθεν ὡς ἐπίπαν γοεροῖς ἄριστά πως *ἐναρμόζει. τὸ δὲ μέσον, καὶ τοὔνομα μὲν δηλοῖ, ὅτι μέσον ἐστὶν ἀμφοῖν· αὐθέτερον δὲ κατ' ἰδίαν οὐκ ἔστι πλάσμα, ἀλλὰ συνεκφέρεται [καὶ συμμέμικται] τοῖς εἰρημένοις· ἁρμόζει δὲ ἐπιγραφαῖς καὶ λειμώνων *καὶ ἀλσῶν ἐκφράσεσιν. οἱ δὲ τῶν εἰρημένων ἀποσφαλέντες *εἰδῶν, ἀπὸ μὲν τοῦ ἁδροῦ εἰς τὸ σκληρὸν καὶ ἐπηρμένον ἐξάπτονται· ἀπὸ δὲ τοῦ ἰσχνοῦ, εἰς τὸ ταπεινόν· ἀπὸ δὲ τοῦ μέσου, εἰς τὸ ἀργὸν καὶ ἐκλελυμένον. διαλαμβάνει δὲ [καὶ περὶ κρίσεως ποιήματος] ἐν ᾧ παραδίδωσιν *ἤθους καὶ πάθους διαφοράς. καὶ ὅτι τῆς ποιητικῆς, τὸ μέν ἐστι διηγηματικὸν, τὸ δὲ, μιμητικόν. καὶ τὸ μὲν διηγηματικὸν ἐκφέρεται δι' ἔπους, ἰάμβου τε καὶ *ἐλεγείας, καὶ μέλους· τὸ δὲ μιμητικὸν, διὰ τραγῳδίας, σατύρων τε, καὶ κωμῳδίας. καὶ ὅτι τὸ *μέλος πρώτην μὲν εὗρε Φημονόη ἡ Ἀπόλλωνος προφῆτις, ἑξαμέτροις χρησμοῖς χρησαμένη. *καὶ ἐπειδὴ δὲ οἱ χρησμοὶ τὰ πράγματα εἶπον, καὶ σύμφωνα ἦν, ἔπος τὸ ἐκ τῶν μέτρων κληθῆναι. οἱ δέ φασιν, ὅτι διὰ τὴν κατασκευὴν καὶ τὴν ἄγαν ὑπεροχὴν, τὴν ἐν τοῖς ἑξαμέτροις θεωρουμένην, τὸ κοινὸν ὄνομα παντὸς τοῦ λόγου τὸ ἑξάμετρον ἰδιώσατο, καὶ ἐκλήθη ἔπος· καθάπερ καὶ ὁ Ὅμηρος ποιητὴν, καὶ ὁ Δημοσθένης τὸν ῥήτορα ᾠκειώσατο· ἐπεὶ καὶ [τὰ] τρίμετρα ἔπη προσηγόρευον. γεγόνασι δὲ τοῦ ἔπους ποιηταὶ, *κράτιστοι μὲν Ὅμηρος, Ἡσίοδος, [Πίσανδρος,] Πανύασις, Ἀντίμαχος. διέρχεται δὲ τούτων, ὡς οἷόν τε ἐστί, γένος τε [καὶ πατρίδας, καί τινας *ἐπὶ μέρους πράξεις. διαλαμβάνει δὲ καὶ περὶ τοῦ λεγομένου ἐπικοῦ κύκλου, *ὃς ἄρχεται μὲν ἐκ τῆς Οὐρανοῦ καὶ Γῆς μυθολογουμένης μίξεως, ἐξ ἧς αὐτῷ καὶ τρεῖς παῖδας γεννῶσιν ἑκατοντάχειρας, καὶ τρεῖς ἑτέρους ἀπογεννῶσι Κύκλωπας. διεξέρχεται δὲ περὶ θεῶν, τά τε ἄλλα τοῖς Ἕλλησι μυθολογούμενα, καὶ εἴ πού τι καὶ πρὸς ἱστορίαν ἐξαληθίζεται. καὶ περατοῦται ὁ ἐπικὸς *λόγος συμπληρούμενος ἐκ διαφόρων ποιητῶν, μέχρι τῆς εἰς Ἰθάκην ἀποβάσεως Ὀδυσσέως· ἐν ᾗ καὶ ὑπὸ τοῦ παιδὸς *Τηλεγόνου ἀγνοουμένου ὡς πατὴρ εἴη, κτείνεται. λέγει δὲ ὡς (τὰ) τοῦ ἐπικοῦ κύκλου τὰ ποιήματα διασώζεται, καὶ σπουδάζεται τοῖς πολλοῖς, οὐχ οὕτω *διὰ τὴν ἀρετὴν, ὡς διὰ τὴν ἀκολουθίαν τῶν ἐν αὐτῷ πραγμάτων. (λέγει καὶ τὰ ὀνόματα καὶ τὰς πατρίδας τῶν πραγματευσαμένων τὸν ἐπικὸν κύκλον. λέγει δὲ καὶ περί τινων Κυπρίων ποιημάτων·) καὶ ὡς οἱ μὲν ταῦτα εἰς Στασῖνον ἀναφέρουσι Κύπριον,

PROCLVS. CCXXXIX

PROCLI

Chrestomathia seu laudabilia de re poëtica.

LECTA sunt † laudabilia, quæ Proclus è Grammaticis excerpserat.

Liber hic in * quatuor diuiditur: ac primo quidem has [a] esse orationis, & poëmatis virtutes: differre vero in eo, quod plus, minusve est. Et plasmatis, hoc quidem tenue, illud vero plenum, atque grande, tertium verò medium. Ac plenum quidem maximè ad summam admirationem concitandam aptum, mirificéque instructum, & poëticam venustatem ostendens. Tenue verò tropis ornatam quandam, & familiarem compositionem sequitur. Verùm ex attenuatis magis coagmentatum est. vnde [b] luctuosis plurimum rebus, ac tristibus optime accommodatur. Medium, vel nomen ipsum significarit, inter vtrumque esse interiectum. Horida verò per se non est dicendi figura, sed antedictis mista cum eis simul effertur: conuenit autem locorum, pratorum lucorúmque descriptionibus: qui verò a memoratis dicendi figuris aberrarunt, à grandi ad duram elatamque, à tenui ad humilem, à media ad otiosam & solutam deflexerunt. Præcipit [c] autem & de poëmatis diiudicatione; vbi ἤθους & πάθους tradit differentiam, poëticesque aliud narratiuum esse, aliud imitatiuum. Narratiuum porrò diuiditur in Epos, Elegiam, Iambum, & Melos. Imitatiuum verò in Tragœdiam, Satyros, & Comœdiam.

Melos [d] primo reperit Phemonoë [e] Apollinis sacerdos, Hexametris oracula reddere solita. Et quoniam oracula res ipsa sequebantur, consona quæ erant, hinc, quod hexametris constat, id omne Epos dictum. Alij vero, propter accurationē, & valde insignem excellentiam, quæ in hexametris elucet, putant commune nomen totius sermonis hexametrum sibi vindicasse, vocatumque Epos: quemadmodum & Homerus poëtæ nomen sibi, & Demosthenes oratoris vsurpauit. Quando & Trimetra ἔπη vocauerunt. Inter Epicos vero poëtas excellit Homerus, Hesiodus, Pisander, Panyasis, & Antimachus. Recenset horum, quantum fieri potest, genus, patriam, & quædam opera, quæ carminibus composuerunt.

Disserit verò & de Epico, quem vocant Cyclo, qui ex Cœli & Terræ, quam poetæ fabulantur, commistione originem duxit: deinceps ex ipsa Cœlo tres filios centimanos agnoscunt genitos, totidemque alios producunt Cyclopas. Disputat de Diis breuiter, alijsque rebus, quæ Græcorum fabulis proditæ: & quidquid etiam ad historiæ veritatem pertinet. Terminatur Epicus Cyclus, ex variis poetis perfectus, ad excensionem vsque Vlyssis in Ithacam, in qua & à filio Telegono, ignaro quod pater esset, interficitur. Epici verò Cycli poëmata hodieque seruari ait, studioseque à multis frequentari, non tam virtutis caussa, quàm propter aptum ordinem & cohærentem earum rerum, quæ in ipsis continentur. Memorat etiam nomina & patriam eorum, qui Epicum Cyclum fecerunt. Quo etiam de Cypriis poëmatis narrat. Et hos quidem ad Stasinum Cyprium hæc referre;

Excerpta e Procli Chrestomathia.
* αὗται. Fr. Sylb.
* al. ἐμφαῖνον.
* al. συνήρτηται.
* ἐφαρμόζει.
* al. ἢ.
* ἰδίων.
* al. τῆς π. ἢ παθ. διαφορᾶς.
* ἐλεγείου μέλους. S.
* ἔπος F. S.
* ἐπεὶ δὲ S.
* ἄριστοι F. S.
* al. ἐπιμέρους.
* a. ὅς.
* κύκλος F. S.
* al. Τηλεγόνου ἀγνοοῦντος.
* al. δι' ἀρετήν.

a fort. αἱ αὐταί. eadem esse.
b γοεροῖς.
c Legen. fort. Διαλαμβάνει δὲ καὶ περὶ τῆς κρίσεως ποιήματος. De iudicio poëmatis.
d Fort. Epos legen.
e Phemonoe lego, et l mutata in Peritiam & alias.

PROCLVS.

illos verò ad [a] Hegesiam Salaminium: quosdam etiam Homero tribuere, dara verò pro filia Stasino, à cuius patria Cypria hoc opus appellatum: sed huic rationi auctor [b] non assentitur: neque enim κύπρια accentu [vt loquitur] in antepenultima inscribi hæc poëmata.

Elegiam verò heroico & pentametro versu constare, aptari vero iis qui obierint, vnde & nomen accepit: luctum enim ἔλεγον veteres appellarunt, eósque qui vita functi essent, his celebrarunt. Posteriores verò Elegiis ad res varias abusi sunt. Hoc metro excelluisse refert Callinum Ephesium, & Mimnermum [c] Colophonium, sed & Philetam Coum Telephi F. & Callimachum Batti F. Cyrenæum.

Iambum similiter ad conuitiandum olim, ait, comparatum. Ἰαμβίζειν enim linguæ quadam proprietate, contumeliam dicere, significabat: alij ex Iambe ancilla, genere Thracia, deriuant. Hanc ferunt, Cerere ob raptam filiam tristitia affecta, Eleusinem venisse, & lapidi, qui hodieque ἀγέλαστος, quasi risus expers, & tristis, vocatur, insidentem, ludicris quibusdam dicteriis [d] risum Deæ concitasse. Apparet autem Iambum olim tam in vituperationem, quàm laudationem [e] ex æquo conscribi solitum, quando in conuitiis, contumelisque, quidam metro insolentius vsi sunt, inde ἰαμβίζειν ad conuitia consuetudine quadam recidisse, quemadmodum à Comicis Comœdiari dictum. Iambicorum poëtarum Archilochus Parius facile princeps, & Simonides * Amorginus: vel, vt quidam volunt, Samius, & Hipponax Ephesius: quorum primus quidem tempore Gygis, alter verò Ananiæ Macedonis: Hipponax verò Darij temporibus floruerunt.

Melici autem carminis varia genera faciũt, in multásque partes diuidunt; Quædam enim ad Deos pertinent, alia ad homines, alia denique ad fortuitas calamitates.

Ad Deos quidem referuntur, Hymnus, Prosodion, Pæan, Dithyrambus, Nomos, Adonidia, Iobacchus, Hyporchemata. Ad mortales verò pertinent Encomia, Epinicij, Scolia, Amatoria, Epithalamia, Hymenæi, Silli, Lamentationes, & Epicedia. Ad Deos simul & homines, Parthenia, Daphnephorica, Oschophorica & Precatoria. Hæc enim in Deorum laudem ita composita, vt & hominum prædicationes complexa sint. Fortuitæ verò calamitates Melici carminis speciem minime constituunt, quam tamen Poetæ tentarunt: puta Pragmatica, Emporica, Apostolica, Gnomologica, Georgica, & Epistaltica.

Hymnum sic dictum aiunt, quasi ὑπόμνησις id est, commemoratio quædam sit, & quasi in memoriam reuocet res gestas eorum, qui hymnis celebrantur: vel ἀπὸ τοῦ ὑδεῖν αὐτὰς, quod valet, prædicare ipsas. Vocabant autem in vniuersum omnia, quæ in gratiam sacrorum [f] ministrorum scripta erant, hymnos: propterea Prosodion, aliaque supra enumerata, Hymno distinctè subiici videantur, vt species generi. Quare audire licet qui scribant, Hymnos Prosodios, Hymnos Encomios, Hymnos Pæanos, & de cæteris eadem ratione.

a Hyesiam legit ex Athenæo lib. 15. Deipnosoph.
b fort. ἀλλ' οὐ συντίθεται ὁ συγγραφεύς.
c Κολοφῶν.
Apollodorus lib. 1. Biblioth.
d fort. προσαγαγέσθαι.
e ὁμοίως γραφομένων, &c.
* ὁ Ἀμόργιος fort. ὁ Ἀμοργῖνος, Ex Stepha.
f Κρείττονας, fort. καθοσιωμένων, qua... qui à poetis celebrantur. vel ... virtute præditos.

οἱ δὲ * Ἡγησίαν τὸν Σαλαμίνιον αὐτοῖς ἐπιγράφουσιν. οἱ δὲ Ὅμηρον. δοκοῦσι δὲ ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς Στασίνῳ καὶ διὰ τὴν αὐτοῦ πατρίδα, * Κύπρια τὸν πόνον ἐπικληθῆναι· ἀλλ' οὐ τίθεται [ὁ συγγραφεὺς] τῇ αἰτίᾳ ταύτῃ. μηδὲ γὰρ κύπρια προπαροξυτόνως ἐπιγράφεσθαι τὰ ποιήματα. τὴν δὲ ἐλεγείαν συγκεῖσθαι μὲν ἐξ ἡρῴου καὶ πενταμέτρου στίχου: ἁρμόζειν δὲ τοῖς κατοιχομένοις· ὅθεν καὶ τοῦ ὀνόματος ἔτυχε. τὸ γὰρ θρῆνος * ἔλεγον ἐκάλουν οἱ παλαιοὶ, καὶ τοὺς τετελευτηκότας δι' αὐτοῦ εὐλόγουν. οἱ μέν τοι μεταγενέστεροι * τοῖς ἐλεγείοις πρὸς διαφόρους ὑποθέσεις ἀπεχρήσαντο. λέγει δὲ καὶ ἀριστεῦσαι τῷ μέτρῳ Καλλῖνόν τε τὸν ἐφέσιον, καὶ Μίμνερμον τὸν κολοφώνιον· ἀλλὰ καὶ τὸν [τοῦ] Τηλέφου * φιλητᾶ τὸν Κῷον, καὶ Καλλίμαχον τὸν * Βάττου, Κυρηναῖον δ' [illegible]. ἀλλὰ γὰρ καὶ τὸν ἴαμβον τάττεσθαι μὲν ἐπὶ λοιδορείας τὸ παλαιόν· καὶ γὰρ καὶ τὸ ἰαμβίζειν κατά τινα γλῶσσαν, λοιδορεῖν ἔλεγον. οἱ δὲ ἀπό τινος * Ἰάμβης θεραπαινίδος θρᾴττης τὸ γένος. ταύτην φασὶ, τῆς Δήμητρος αἰνωμένης ἐπὶ [τῇ] τῆς θυγατρὸς ἁρπαγῇ, προσελθεῖν * ἐπὶ τὴν Ἐλευσῖνα ἐπὶ τῇ νῦν Ἀγελάστῳ καλουμένῃ πέτρᾳ καθημένην· καὶ διά τινων χλευασμάτων εἰς γέλωτα προαγαγέσθαι τὴν θεόν. ἔοικε δὲ ὁ ἴαμβος τὸ μὲν παλαιὸν ἐπὶ τῶν εἰς ψόγον καὶ ἔπαινον γραφομένων ὁμοίως λέγεσθαι. * ἐπειδή τινες ἐπλεόνασαν ἐν ταῖς κακολογίαις τὸ μέτρον, ἐκεῖθεν τὸ ἰαμβίζειν εἰς τὸ ὑβρίζειν ὑπὸ τῆς συνηθείας ἐκπεσεῖν: ὥσπερ ἀπὸ τῶν κωμικῶν, τὸ κωμῳδεῖσθαι. Ἰάμβων δὲ ποιηταὶ, Ἀρχίλοχός τε ὁ Πάριος ἄριστος, καὶ Σιμωνίδης ὁ Ἀμόργιος, ἢ, ὡς ἔνιοι, Σάμιος. καὶ Ἱππώναξ ὁ ἐφέσιος· ὧν ὁ μὲν πρῶτος, ἐπὶ Γύγου. ὁ δὲ, ἐπ' Ἀνανίου τοῦ Μακεδόνος. ὁ δ' Ἱππώναξ, κατὰ Δαρεῖον ἤκμαζεν. περὶ δὲ μελικῆς ποιήσεως, * φασὶν, ὡς πολυμερεστάτη τε, καὶ διαφόρους ἔχει τομάς. ἃ μὲν γὰρ αὐτῆς μεμέρισται θεοῖς· ἃ δὲ, ἀνθρώποις· ἃ δὲ, εἰς τὰς προσπιπτούσας περιστάσεις. καὶ εἰς θεοὺς μὲν ἀναφέρεσθαι ὕμνον, προσῴδιον, παιᾶνα, διθύραμβον, νόμον, ἀδωνίδια, ἰόβακχον, ὑπορχήματα. εἰς δὲ ἀνθρώπους, ἐγκώμια ἐπινίκιοι, σκολιὰ, ἐρωτικὰ, ἐπιθαλάμια, ὑμεναίους, σίλλους, θρήνους, ἐπικήδεια· εἰς θεοὺς δὲ καὶ ἀνθρώπους, παρθένια, δαφνηφορικὰ, ὀσχοφορικὰ, εὐκτικά. ταῦτα γὰρ, εἰς θεοὺς γραφόμενα, καὶ ἀνθρώπων περιείληφεν ἐπαίνους. τὰ δὲ εἰς τὰς προσπιπτούσας περιστάσεις, οὐκ ἔστι (μὲν) εἴδη τῆς μελικῆς, ὑπ' αὐτῶν δὲ τῶν ποιητῶν ἐπικεχείρηται. τούτων δέ ἐστι πραγματικὰ, ἐμπορικὰ, ἀποστολικὰ, γνωμολογικὰ, γεωργικὰ, ἐπισταλτικά. καί φασι τὸν ὕμνον ὀνομάζεσθαι ἀπὸ τοῦ ὑπόμνησίν τινα εἶναι, καὶ οἱονεὶ εἰς μνήμην τινὰ καὶ ὑπόμνησιν ἄγειν τὰς πράξεις τῶν ὑμνουμένων· * ἢ ἀπὸ τοῦ ὑδεῖν αὐτὰς, ὅπερ ἐστὶ λέγειν. ἐκάλουν δὲ καθόλου πάντα τὰ εἰς τοὺς ὑπηρέτας γραφόμενα ὕμνους· διὸ καὶ τὸ προσῴδιον, καὶ τὰ ἄλλα τὰ προειρημένα, φαίνονται ἀντιδιαστέλλοντες τῷ ὕμνῳ, ὡς εἴδη πρὸς γένος. καὶ γάρ ἐστιν αὐτῶν ἀκούειν γραφόντων ὕμνους προσῳδίους, καὶ ὕμνους ἐγκωμίους, καὶ ὕμνους παιᾶνος, καὶ τὰ ὅμοια.

* Ἡγησίαν. Hegesiam, ex Athenæo lib. 15.
* al. Κυπρία.
* al. ἔλεγος.
* τῷ ἐλεγείῳ.
* al. φιλητᾶ & φιλιτᾶν.
* Βάτου.
* Ἰάμβης.
* οὐκ.
* ἐπεὶ δ' ἐπλ. Sc.
* φασὶ P. S.
* [illegible]
* al. ὑμνουμένων.
* ἐγκωμίων.

ἔλεγε

ἐλέγετο δὲ τὸ προσόδιον, ἐπειδὰν προσίασι τοῖς βωμοῖς ἢ ναοῖς· καὶ ἐν τῷ προσιέναι, ᾔδετο πρὸς αὐλόν. ὁ δὲ κυρίως ὕμνος, πρὸς κιθάραν ᾔδετο ἑστώτων. ὁ δὲ παιάν, ἐστὶν εἶδος ᾠδῆς εἰς πάντας νῦν γραφόμενος θεούς· τὸ δὲ παλαιὸν, ἰδίως ἀπενέμετο τῷ Ἀπόλλωνι καὶ τῇ Ἀρτέμιδι, ἐπὶ καταπαύσει λοιμῶν καὶ νόσων ᾀδόμενος· καταχρηστικῶς δὲ καὶ τὰ προσόδιά τινες παιᾶνας λέγουσιν. ὁ δὲ διθύραμβος, γράφεται μὲν εἰς Διόνυσον, προσαγορεύεται δὲ ἐξ αὐτοῦ, ἤτοι διὰ τὸ κατὰ [τὴν] Νύσαν ἐν ἄντρῳ διθυράμβῳ τραφῆναι τὸν Διόνυσον· ἢ διὰ τὸ, λυθέντων τῶν ῥαμμάτων τοῦ Διὸς, εὑρεθῆναι αὐτόν· ἢ διότι δὶς δοκεῖ γεννηθῆναι· ἅπαξ ἐκ τῆς Σεμέλης, καὶ δεύτερον ἐκ τοῦ μηροῦ. εὑρεθῆναι δὲ τὸν διθύραμβον Πίνδαρος ἐν Κορίνθῳ λέγει. τὸν δὲ ἀρξάμενον τῆς ᾠδῆς, Ἀριστοτέλης Ἀρίονα λέγει· ὃς πρῶτος τὸν κύκλιον ἤγαγε χορόν. Ὁ μέντοι νόμος, γράφεται μὲν εἰς Ἀπόλλωνα, ἔχει δὲ καὶ τὴν ἐπωνυμίαν ἀπ' αὐτοῦ· νόμιμος γὰρ ὁ Ἀπόλλων ἐπεκλήθη· ὅτι τῶν ἀρχαίων χοροὺς ἱστάντων, καὶ πρὸς αὐλὸν ἢ λύραν ᾀδόντων τὸν νόμον, Χρυσόθεμις ὁ Κρὴς, πρῶτος στολῇ χρησάμενος ἐκπρεπεῖ, καὶ κιθάραν ἀναλαβὼν, εἰς μίμησιν τοῦ Ἀπόλλωνος μόνος ᾖσε νόμον. εὐδοκιμήσαντος δὲ αὐτοῦ διαμένει ὁ τρόπος τοῦ ἀγωνίσματος. δοκεῖ δὲ Τέρπανδρος μὲν [πρῶτος] τελειῶσαι τὸν νόμον, ἡρῴῳ μέτρῳ χρησάμενος· ἔπειτα Ἀρίων ὁ Μηθυμναῖος οὐκ ὀλίγα συναυξῆσαι, αὐτὸς καὶ ποιητὴς καὶ κιθαρῳδὸς γενόμενος. Φρῦνις δὲ ὁ Μιτυληναῖος ἐκαινοτόμησεν αὐτόν· τό, τε γὰρ ἑξάμετρον τῷ λελυμένῳ συνῆψε, καὶ χορδαῖς τῶν ἑπτὰ πλείοσιν ἐχρήσατο· Τιμόθεος δὲ ὕστερον, εἰς τὴν νῦν ἤγαγε τάξιν. *ἔστι δὲ ὁ μὲν διθύραμβος, κεκινημένος, καὶ πολὺ τὸ ἐνθουσιῶδες μετὰ χορείας ἐμφαίνων, εἰς πάθη κατασκευαζόμενος, τὰ μάλιστα οἰκεῖα *τοῦ θεοῦ· καὶ σεσόβηται μὲν καὶ τοῖς ῥυθμοῖς, καὶ *ἁπλουστέραις [δὲ] κέχρηται ταῖς λέξεσιν. ὁ δὲ νόμος τοὐναντίον διὰ τὸν [*θεὸν] ἀνεῖται τεταγμένως καὶ μεγαλοπρεπῶς, καὶ τοῖς ῥυθμοῖς ἀνεῖται, καὶ *διπλασίαις ταῖς λέξεσι κέχρηται. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ταῖς ἁρμονίαις οἰκείαις ἑκάτερος χρῆται. ὁ μὲν [γὰρ] τὸν Φρύγιον καὶ ὑποφρύγιον ἁρμόζεται: ὁ νόμος δὲ, τῷ συστήματι τῷ τῶν κιθαρῳδῶν Λυδίῳ. ἔοικε δὲ ὁ (μὲν) διθύραμβος, ἀπὸ τῆς κατὰ τοὺς ἀγροὺς παιδιᾶς, καὶ τῆς ἐν τοῖς πότοις εὐφροσύνης εὑρεθῆναι· ὁ δὲ νόμος, δοκεῖ μὲν ἀπὸ τοῦ παιᾶνος ῥυῆναι. ὁ μὲν γάρ ἐστι κοινότερος, εἰς κακῶν παραίτησιν γεγραμμένος· ὁ δὲ ἰδίως εἰς *Ἀπόλλω· ὅθεν τὸ μὲν ἐνθουσιῶδες οὐκ ἔχει, ὡς ὁ διθύραμβος. ἐκεῖ μὲν γὰρ μέθη καὶ παιδιά· ἐνταῦθα δὲ ἱκετεῖαι· καὶ πολλὴ τάξις. καὶ γὰρ αὐτὸς (ὁ θεὸς) ἐν τάξει καὶ συστήματι κατεσταλμένῃ προέρχεται τὸν ῥυθμόν. Ἀδωνίδια δὲ λέγεται, τὰ εἰς Ἄδωνιν ἀναφερόμενα, ᾔδετο δὲ ὁ *Ἰόβακχος ἐν ἑορταῖς καὶ θυσίαις Διονύσου, βεβαπτισμένος πολλῷ φρυάγματι. Ὑπόρχημα δὲ, τὸ μετ' ὀρχήσεως ᾀδόμενον μέλος ἐλέγετο· καὶ γὰρ οἱ παλαιοὶ τὸ ὑπὸ, ἀντὶ τοῦ μετὰ

* ἔστι δέ.
* τοῦ θεοῦ.
* ἀν..στέροι.
* ἐπ. θεόν.
* διπλασίοις.
* ἀπόλλωνα.
* Ἰόβακχος.

Prosodion dicebatur, cum ad aras, aut templa accederent, & in accessu ad tibiam canebatur. At qui propriè Hymnus vocabatur, ab astantibus ad citharam concinebatur.

PROCLVS.

Pæan autem carminis genus, nunc ad omnes Deos refertur: olim verò attributum Apollini, & Dianæ, vt pestis, morbique [a] depellerentur, cantari solitum: vocis tamen abusione etiam Prosodia à quibusdam Pæanum nomine appellantur.

·Dithyrambus verò in Bacchum conscriptus, à quo nomen accepit, vel quod apud Nysan [b] in antro Dithyrambo, hoc est, bifori, sit educatus, vel quod λυθέντων τῶν ῥαμμάτων, hoc est apertis suturis Iouis, repertus sit: vel quod bis genitus videatur, semel ex Semele, iterúmque ex femore. Repertum verò fuisse Corinthi Dithyrambum Pindarus refert. Primum verò qui hoc carmine cecinerit, Aristoteles [c] Arionem fuisse prodit, qui primus Cyclium chorum duxit.

Nomos quidem in Apollinem conscriptus, à quo appellationem sumpsit. [d] Nomimus enim Apollo, qui ita appellatus est quod veteribus choros constituentibus, & ad tibiam vel lyram Nomon canentibus, Chrysothemis Cretensis primus stola vsus insigni, & accepta cithara, Apollinem imitatus solus cecinerit Nomon, qui cum eo genere vehementer probatus esset, permansit hic modus certaminis. Terpandrum verò Nomon absolutè apparet, cum heroicum carmen adhibuit: post Arion Methymnæus non parum auxit, poëta ipse, & citharœdus. Phrynes verò Mitylenæus nouam rationem commentus est. Hexametrum namque cum soluto carmine coniunxit, pluribus etiam, quàm septem chordis vsus: postea Timotheus eum, qui nunc est, ordinem induxit. Est autem Dithyrambus incitatus, & multum furoris cum saltatione ostendens, ad vehementioresque affectus comparatus: ad eos præsertim, qui illi numini sunt congruentes: & concitatus est numeris, & dictione vtitur simpliciori: Nomos contra [e] per affectus: & numeros lentiores remittitur, composito gradu, & magnifico incedens: verbis præterea duplicibus vtitur. Quin & vtrumque [genus carminis] congruenti vtitur harmonia. Illud quidem Phrygiam & Hypophrygiam adhibet: Nomos verò systemate citharœdorum, Lydio scilicet, temperatur. Videtur autem Dithyrambus in rusticorum lusu & hilaritate, inter pocula repertus esse, Nomos verò à Pæane fluxisse: sed hic patet latius, ad mala auerruncanda conscriptus: ille verò propriè in Apollinis laudem: vnde & furibundum nihil habet, vt Dithyrambus. Illic enim temulentia, & ludicra puerilia sunt: hic verò supplicationes: varius etiam ordo. Ordine namque & systemate moderato incedit eius concentus.

Adonidia dicuntur, quæ in Adonim referebantur.

Iobacchus canebatur in festis, & sacrificiis Bacchi, tinctus multo, & insolenti [f] fremitu.

Hyporchema vocabant carmen cum saltatione decantatum: ὑπὸ enim veteres pro μετὰ

[a] ἢ νόσων leg.
[b] κατὰ Νύσαν.
[c] A. Gellius lib. 16. cap. 19. Orthium cecinisse Arionem ab Herodoto commemorat.
[d] Nemimus, fort. Nemius, Nomius.
[e] Διὰ τοῦ θεὸν ἀνεῖται. leg. fort.
[f] φρυάγματι legendum.

PROCLVS. sæpe vsurparunt. huius inuentores fuisse referunt, hi quidem Curetas, alij verò Pyrrhum Achillis filium: vnde saltationis genus quoddam [a] Pyrrichiam nominant.

[a] Pyrrichen, vel Pyrrichen.

Epinicios, cantus post victoriam in honorem eorum qui victoriam essent adepti, conscribebatur.

Scolion, carmen quasi obliquum, inter pocula accinebatur: vnde Παροίνιον, hoc est, debacchatio vinolenta, aliquando est appellatum: remissum vero compositione, & simplex maximè. Dictum vero, Σκολιὸν, non vt quibusdam placuit per ἀντίφρασιν, quæ vt plurimum bonum omen propositum habet,, non contra bonum omen in sinistrum traducit. Sed quod præoccupatis iam sensuum instrumentis,& auditoribus vino languentibus,tunc barbiton in conuiuium inferretur, singulique debacchantes, non sine maximo periculo, ad carmen illud proferendum [b] incuruarentur. Quod igitur ipsis accidebat propter ebrietatem, hoc in carmen traducentes,quod simplicissimum erat, σκολιὸν, id est, incuruum, & tortuosum, appellabant.

ἀδεσθαι. [b] Lig. συγκό.

Ἐρωτικὰ, seu amatoria, mulierum,puerorum, & virginum casus amatorios decantant.

Epithalamia verò nouis nuptis, thalamum iam ingressis, iuuenes simul & virgines thoro astantes accinebant.

Hymenæum autem in nuptiis decantatum ferunt, propter desiderium, inuestigationémque Hymenæi, Terpsichoræ filij, quem ducta vxore euanuisse aiunt. Alij verò in honorem Attici Hymenæi, quem latrones persecutum,raptas virgines Atticas liberasse commemorant. Ego verò felicis vitæ acclamationem esse puto, præsentibusque fidam matrimonij societatem cum mutuo amore comprecari. Æolica dialecto votum innectendo, quasi ὁμεναίειν & ὁμονοεῖν, id est, vna habitare, & eadem sentire eos concorditer viuentes optarent.

Sillus parcè conuitia, irrisionésque hominum continet.

Threnus & Epicedium hoc differunt, quod iacente iam cadauere, hoc pro funere recitetur: ille verò nullo certo tempore circumscribatur.

Parthenia quæ dicuntur, virginum choris adaptabantur, sub qua etiam Daphnephorica, quasi sub genus cadunt. Lauros enim nono quoque [c] anno ad Apollinis sacra inferentes sacerdotes, hymnis cum per virgineos choros celebrabant: cuius hæc causa redditur, [d] Æoles quotquot Arnen, eáque circum loca habitabant, ex oraculo inde egressi, obsidione cingentes Thebas vastabant, quas & Pelasgi obsidebant: cum simul vtrisque Apollini status dies festus esset, inducias pacti sunt, & lauris amputatis, ab his quidem in Helicone, ab illis verò iuxta Melanem fluuium, Apollini intulerunt. Polematas verò Bœotorum dux, iuuenem quendam secundùm quietem vidit, solidam armaturam ipsi offerentem, votáque fieri præcipientem in Apollinis honorem nono quoque anno à laureatis. Tertio post die conserta manu, hostem vicit, ipséque lauri gestatione votū solutū:hinc mos ille religiosè obseruatus. Hęc Daphnephoria oleagineū lignū lauris coronant, variisque floribus exornant:cuius in apice ænea sphæra imposita:ex hac minores dependent:

[c] ἐννεατηρίδα legendum.

[d] al. Αἰολεῖς. Æoles.

πολλάκις ἐλάμβανον. εὑρετὰς δὲ τούτων φασὶν οἱ μὲν Κουρῆτας· οἱ δὲ Πύῤῥον τὸν Ἀχιλλέως. ὅθεν καὶ Πυῤῥίχην * τι εἶδος ὀρχήσεως λέγουσιν. Ὁ δὲ * ἐπινίκιος, ὑπ' αὐτὸν τὸν καιρὸν τῆς νίκης τοῖς * προτεροῦσιν ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἐγράφετο. Τὸ δὲ σκολιὸν μέλος, ᾔδετο * περὶ τὰς πότους· διὸ καὶ παροίνιον αὐτὸ ἔσθ' ὅτε καλοῦσιν· ἀνειμένον δέ ἐστι τῇ κατασκευῇ, καὶ ἁπλούστατον μάλιστα. σκολιὸν δὲ εἴρηται, οὐχ ὥς τισιν * ἤρεσε, κατ' ἀντίφρασιν· [τὰ γὰρ κατ' ἀντίφρασιν,] ὡς ἐπὶ τοῦ εὐφημισμοῦ στοχάζει) οὐκ εἰς κακοφημίαν * μεταλαμβάνει τὸ εὔφημον· [ἀλλὰ] διὰ τὸ, προκατειλημμένων ἤδη τῶν αἰσθητηρίων, καὶ παρειμένων οἴνῳ τῶν ἀκροατῶν, τηνικαῦτα εἰσφέρεσθαι τὸ βάρβιτον εἰς τὰ συμπόσια· καὶ διονυσιάζοντα ἕκαστον ἀκροσφαλῶς, * συγκόπτεσθαι περὶ τὴν ἀναφορὰν τῆς ᾠδῆς. ὅπερ οὖν ἔπασχον αὐτοὶ διὰ τὴν μέθην, τοῦτο ῥίψαντες εἰς τὸ μέλος, σκολιὸν ἐκάλουν τὸ ἁπλούστατον. Τὰ δὲ ἐρωτικὰ, δῆλον ὅτι γυναικῶν, καὶ παίδων, καὶ παρθένων, ἐρωτικὰς ᾄδει περιστάσεις. Καὶ τὰ ἐπιθαλάμια δὲ τοῖς ἄρτι θαλαμευομένοις ἅμα οἱ ἤθεοι καὶ αἱ παρθένοι ἐπὶ τῶν θαλάμων ᾖδον. Ὑμέναιον δὲ ἐν γάμοις ᾄδεσθαί φασι, κατὰ πόθον καὶ ζήτησιν Ὑμεναίου τοῦ Τερψιχόρας. ὃν φασὶ γήμαντα, ἀφανῆ γενέσθαι· οἱ δὲ, κατὰ τιμὴν τοῦ ἀττικοῦ Ὑμεναίου. τοῦτον γάρ * φησι [ποτὲ] διώξαντα ἀφελέσθαι κόρας Ἀττικὰς λῃστῶν. ἐγὼ δὲ οἶμαι βίου * τινὸς εὐτυχοῦς προαναφώνησιν ὑπάρχειν, καὶ συνεύχεσθαι τοῖς * συνοῦσι πρὸς γάμου κοινωνίαν μετὰ φιλοστοργίας, αἰολικῇ διαπλέκοντα τὴν εὐχὴν διαλέκτῳ, οἷον ὑμεναίειν καὶ ὁμονοεῖν τούτους, ἀεὶ ὁμόσε * μένοντας. ὁ δὲ * Σίλλος πεφεισμένως, λοιδορίας καὶ διασυρμοὺς ἀνθρώπων ἔχει. Διαφέρει δὲ τοῦ ἐπικηδείου ὁ θρῆνος· ὅτι τὸ μὲν ἐπικήδειον, παρ' αὐτὸ τὸ κῆδος, ἔτι τοῦ σώματος κειμένου λέγεται: ὁ δὲ θρῆνος, οὐ περιγράφεται χρόνῳ. Τὰ δὲ λεγόμενα παρθένια, χοροῖς παρθένων ἐνεγράφετο. οἷς καὶ τὰ δαφνηφορικὰ, ὡς εἰς γένος, πίπτει· δάφνας γὰρ [ἐν Βοιωτίᾳ] δι' ἐνναετηρίδος εἰς τὰ τοῦ Ἀπόλλωνος κομίζοντες οἱ ἱερεῖς, ἐξύμνουν αὐτὸν [διὰ χοροῦ παρθένων·] καὶ ἡ αἰτία· τῶν * ἰώων ὅσοι κατῴκουν Ἄρνην καὶ τὰ * ταύτης χωρία, κατὰ χρησμὸν ἀναστάντες ἐκεῖθεν, καὶ προσκαθεζόμενοι, Θήβας ἐπόρθουν * προσκαθεζομένας ὑπὸ πελασγῶν· * κοινῶς ἀμφοῖν ἑορτῆς Ἀπόλλωνος ἐνστάσης, ἀνοχὰς ἔθεντο· καὶ * δαφνας τεμόντες, οἱ μὲν, ἐξ Ἑλικῶνος· οἱ δὲ, ἐγγὺς τοῦ Μέλανος ποταμοῦ, ἐκόμιζον τῷ Ἀπόλλωνι. Πολεμάτας δὲ, ὁ τῶν Βοιωτῶν ἀφηγούμενος, ἔδοξεν ὄναρ νεανίαν τινὰ πανοπλίαν αὐτῷ διδόναι, καὶ εὐχὰς ποιεῖσθαι [προστάττειν] τῷ Ἀπόλλωνι, δαφνηφοροῦντας διὰ * ἐνναετηρίδος· μετὰ δὲ τρίτην ἡμέραν ἐπιθέμενος, κρατεῖ τῶν πολεμίων· καὶ αὐτὸς τε τὴν δαφνηφορίαν ἐτέλει, καὶ τὸ ἔθος ἐκεῖθεν διατηρεῖται. ἡ δὲ δαφνηφορία· ξύλον ἐλαίας καταστέφουσι δάφναις καὶ ποικίλοις ἄνθεσι· καὶ, ἐπ' ἄκρου μὲν χαλκῆ ἐφαρμόζεται σφαῖρα, ἐκ δὲ ταύτης μικροτέρας * ἐξαρτῶσι·

* ἴδιόν τι. * ἐπίνικ. * προνικῶσι. * ᾄδεται. * ἔδοξε. * μεταβάλλει. * συγκόπτεσθαι. * φασί. * τινὸς. * συνοῦσι. * ναίοντας. * Σίλλος περιέχει. * Αἰολέων. * ταύτῃ. * προσκαθεζομένας. * κοινῶς. * δάφνας τέμνοντες. * ἐνναετηρ. * ἐξαρτῶσι.

κατὰ δὲ

κατὰ δὲ τὸ μέσον τοῦ ξύλου, περιθέντες * ἐλάσσονας τῶν ἐπ' ἄκρου τοῦ ξύλου, καὶ θάπτουσι πορφυρᾶ στέμματα· τὰ δὲ τελευταῖα τοῦ ξύλου περιστέλλουσι κροκωτῷ. βούλεται δὲ αὐτοῖς ἡ μὲν ἀνωτάτω σφαῖρα τὸν ἥλιον, ᾧ καὶ τὸν Ἀπόλλωνα ἀναφέρουσιν· ἡ δὲ ὑποκειμένη, τὴν σελήνην. τὰ δὲ προσηρτημένα τῶν σφαιρίων, ἄστρα τε καὶ ἀστέρας· τὰ δὲ στέμματα, τὸν ἐνιαύσιον δρόμον· καὶ γὰρ καὶ τξε' ποιοῦσιν αὐτά. ἄρχει δὲ τῆς δαφνηφορίας παῖς ἀμφιθαλής· καὶ ὁ μάλιστα αὐτοῦ οἰκεῖος βαστάζει τὸ κατεστεμμένον ξύλον, ὃ κωπὼ καλοῦσιν· αὐτὸς δὲ ὁ δαφνηφόρος ἑπόμενος, τῆς δάφνης ἐφάπτεται, τὰς μὲν κόμας καθειμένας, χρυσοῦν δὲ στέφανον φέρων, καὶ λαμπρὰν ἐσθῆτα ποδήρη ἐστολισμένος, * ἰφικρατίδας τε ὑποδεδεμένος· ᾧ χορὸς παρθένων ἐπακολουθεῖ, προτείνων κλῶνας πρὸς ἱκετηρίαν τῶν ὕμνων. παρέπεμπον δὲ τὴν δαφνηφορίαν εἰς Ἀπόλλωνος Ἰσμηνίου καὶ * Γαλαξίου. Τὸ δὲ τριποδηφορικὸν μέλος, τρίποδος προηγουμένου παρὰ τοῖς Βοιωτοῖς ᾔδετο. ἔχει δὲ καὶ τοῦτο αἰτίαν τοιαύτην. Πελασγῶν τινὲς Πάνακτον τῆς Βοιωτίας ἐπόρθουν· Θηβαῖοι δὲ ἤμυνον· καὶ πέμψαντες εἰς Δωδώνην, περὶ τῆς τοῦ πολέμου νίκης ἐχρῶντο. χρησμὸς δὲ τοῖς Θηβαίοις ἐξέπεσεν, ὡς, εἰ μέγιστον ἀσέβημα ἀσεβήσουσι, νικήσουσιν. ἔδοξεν οὖν αὐτοῖς ἀσεβημάτων εἶναι μέγιστον, [τὸ τὴν χρησμῳδήσασαν αὐτοῖς] τὸν χρησμὸν αἱρεῖν· καὶ ἀνεῖλον. αἱ δὲ περὶ τὸ τέμενος συνιέρειαι, δίκην λαβεῖν ἀπῄτουν τοῦ φόνου τοὺς Θηβαίους. Θηβαῖοι δὲ, οὐκ ἐπιτρέπουσι γυναιξὶ μόναις τὴν περὶ αὐτῶν * δίκην. κοινῆς δὲ κρίσεως ἀνδρῶν καὶ γυναικῶν γεγενημένης, καὶ τῶν ἀνδρῶν λευκὰς αὐτοῖς ἐπενηνοχότων ψήφους, ἀπέφυγον οἱ Θηβαῖοι. ὕστερον ἐπιγνόντες αὐτοῖς τὸ ὑπὸ τοῦ χρησμοῦ προστασσόμενον· βαστάσαντες τῶν κατὰ τὴν Βοιωτίαν ἱερῶν * τριπόδων ἕνα, καὶ κατακαλύψαντες, ὡς ἱερόσυλοι, ἀνέπεμψαν εἰς Δωδώνην· διαπραγήσαντες δὲ ἐξ ἐκείνου τοῦ λοιποῦ τὴν πρᾶξιν ἑορτὴν ἐποίουν. Ὀσχοφορικὰ δὲ μέλη, παρὰ Ἀθηναίοις ᾔδετο· τοῦ χοροῦ δὲ δύο νεανίαι, κατὰ γυναῖκας ἐστολισμένοι, κλήματα ἀμπέλου κομίζοντες μεστὰ εὐθαλῶν βοτρύων, (ἐκάλουν δὲ αὐτὸ ὄσχην· ἀφ' οὗ καὶ τοῖς μέλεσιν ἡ ἐπωνυμία) τῆς ἑορτῆς καθηγοῦντο. ἄρξαι δὲ Θησέα φασὶ πρῶτον τοῦ ἔργου· ἐπεὶ γὰρ ἑκούσιος ὑποστὰς τὸν εἰς Κρήτην πλοῦν, ἀπήλλαξε τὴν πατρίδα τῆς κατὰ τὸν δασμὸν συμφορᾶς, χαριστήρια ἀποδιδοὺς Ἀθηνᾷ καὶ Διονύσῳ, οἳ αὐτῷ κατὰ τὴν νῆσον τὴν Δίαν ἐπεφάνησαν. ἔπραττε τοῦτο δυσὶ νεανίαις ἐσκιατραφημένοις χρησάμενος πρὸς τὴν ἱερουργίαν ὑπηρέταις. ἦν δὲ τοῖς Ἀθηναίοις ἡ παραπομπὴ ἐκ τοῦ Διονυσιακοῦ ἱεροῦ, εἰς τὸ τῆς Ἀθηνᾶς, τῆς * Σκιράδος τέμενος. εἵπετο δὲ τοῖς νεανίαις ὁ χορὸς, καὶ ᾖδε τὰ μέλη· ἐξ ἑκάστης δὲ φυλῆς ἔφηβοι διημιλλῶντο πρὸς ἀλλήλους δρόμῳ· καὶ τούτων ὁ πρότερος ἐγεύετο ἐκ τῆς πενταπλῆς λεγομένης φιάλης· ἣ συνεκιρνᾶτο ἐλαίῳ, καὶ οἴνῳ, καὶ μέλιτι, καὶ τυρῷ, καὶ ἀλφίτοις. Εὐκτικὰ δὲ μέλη ἐγράφετο τοῖς αἰτουμένοις τι παρὰ θεῶν γενέσθαι. Πραγματικὰ δὲ, ἃ τινῶν περιέχει πράξεις.

* ἐλάσσονα τῶν ἐπ' ἄκρῳ σφαιρῶν, a.

Θαλλόν.

* al. ὑποδυτὶς [?]. sed vide Diod. 3 lib. 15. Suid. & Pollux.

* Ἰσ. λαξίου.

* δίκην λαβεῖν.

* τριπόδων.

* κλῆμα ἀμπ. μεστόν.

Plut. in Theseo.

* Κιρράδος.

medio verò ligno purpureę coronæ adaptãtur minores quam quæ summo fastigio impositæ: Imam vero ligni partem circumuestiunt [a] crocotula. Significat autem ipsis suprema quidem sphæra, Solem, quo Apollinem designant: huic vero subiecta, Lunam significat. Globuli vero appensi, stellæ & astra sunt: Coronæ annuum cursum significant: trecentas enim & sexaginta quinque cōficiunt. Præest autem Daphnephoriis puer patrimus, & matrimus, [b] cui maximè coniunctus, gestat coronatum lignum, quod κωπὼ ipsi vocant. Daphnephorus verò sequitur, tangens laurum: comis quidem demissis, & fluxis, aureáque corona redimitus splendidáque veste, & talari indutus, calceisque, quos ab Iphicrate ἰφικρατίδας Græci [c] vocant. hunc virginum chorus comitatur, ramos ad supplicationem, quæ hymnis celebrabatur, pręrendens. Mittebant autem lauri gestationem ad Apollinis Ismenij, & Galaxij [d] fanum.

Τριποδηφορικὸν carmen, tripode prælato à Bœotis canebatur, institutumque hac de causa. Pelasgi quidam Panactum, Bœotiæ vrbem vastabant, Thebani verò defensabant, missisque in Dodonam legatis, de belli victoria consulebant. Oraculum verò Thebanis responsum dedit, si impiissimum crimen admitterent, fore vt victoria potirentur. Visum igitur ipsis, impiorum facinorum maximum fore, vatem quæ reddidisset ipsis oraculum, interfecerut. Quæ verò sacerdotes templo præerant, repetebant supplicium de cæde à Thebanis. Thebani verò vt solæ mulieres sententiam de se ferrent, detrectabant. Communi itaque iudicio facto, virorum simul ac mulierum, & viris candidos calculos pro illis ferentibus, effugere Thebani. Cognito tandem, id ab Oraculo illis mandatum fuisse, tripodem vnum ex iis, qui sacri erant apud Bœotos, gestantes, ac tectè, tanquam sacrilegi, circumferentes, Dodonam remiserunt. Quę res cum feliciter cessisset, exinde in solenne festum vertit.

Oschophorica vero carmina ab Atheniensibus canebantur: chori autem adolescentes duo, muliebri veste induti, palmites vitis gestantes, plenos maturis vuis, quod ipsi ὄσχην vocarunt, vnde & carminibus nomen inditum, festum auspicabantur. Primum vero Thesea hoc inchoasse ferunt. Postquam enim sponte sua in Cretam nauigationem instituisset, patriam tributi vexatione liberauit: beneficium gratitudinis ergo reddens Mineruæ, & Libero, qui ipsi in Dia insula apparuerant. Fiebat autem à duobus adolescentibus, in vmbra educatis, sacris vt operarentur, adhibitis ministris. Ducebatur autem ab Atheniensibus hæc pompa ex Liberi fano in Palladis Sciriadis templum: insequebatúrque adolescentes illos chorus, & canebant id genus carmina. Ex singulis vero tribubus puberes inter se cursu certabant, quique alios anteuertisset, ex quintuplici, quæ dicebatur phiala, & cinno, (qui ex oleo, vino, melle, caseo, & farina hordacea temperabatur) bibebat.

Precatoria carmina ab iis componebantur, qui aliquid Deum rogarent.

Pragmatica verò, quæ res gestas aliquorum continent,

PROCLVS.

a ἀμφιθαλὴς leg. ex Polluce, & Aristoph. interprete.

b Leg. ἀμφιθαλεῖ.

c Diodorus Siculus lib. 15. Biblioth. Suidas & Pollux.

d Fort. Λαξίου.

Sic & Plut. in Theseo.

PROCLVS.

Emporica, quæ quasi peregrinationem & negotiationem ostentarent, a quibusdam conscripta sunt.

Et Apostolica, quæ dum quid mitteretur ad aliquem, fiebant.

Gnomologica notum est admonitiones de moribus continere.

Georgica verò, agri & stirpium tempestiuitates & curam.

Epistaltica, quæ ad obeunda mandata aliquibus composita mittebantur.

Ἐμπορικὰ δὲ, ὅσα κατὰ τὰς ἀποδημίας ἐμπορίας ἐπιδεικνύμενά πως ἐγράφη. Καὶ ἀποστολικὰ δὲ, ὅσα διαπεμπόμενα πρός τινας ἐποίουν. Τὰ δὲ γνωμολογικὰ, δῆλον ὅτι παραίνεσιν ἠθῶν ἔχει. Καὶ τὰ γεωργικὰ δὲ, χώρας καὶ φυτῶν καιροὺς καὶ ἐπιμελείας. Καὶ τὰ ἐπισταλτικὰ δὲ, ὅσα κατ' ἐντολὰς πρός τινας ποιοῦντες, ἐξέπεμπον. Οἱ δὲ δύο λόγοι τοῦ Πρόκλου γραμματικῆς χρηστομαθείας, ἐν τούτοις.

Hactenus quidem ex duobus Procli libris ea excerpsimus, quæ ex Grammaticis laudabilia ipse deprompserat.

*ἐμπορικά. *διαπεμπόμενα. *ἐπιστ. *ἀπο. σ.

SCHOLION.

† Χρηστομαθείας ἐκλογαί. Electa, vertit. Nam & Electorum commentarios 160. reliquit Plinius maior Plinio sororis F. vt ipse ait libro 3. epistola 5. & laudabilia potius reddi, quam epitomen, vel vtilem doctrinam: ne erres: χρηστὰ enim & χρηστομαθεῖν erant in scriptoribus loca non oscitanter legenda, quod vtilia essent. quæ & X figura denotatim scripta notabantur. Latini laudabilia vocabant, & his sigla Ł. hoc est locus laudabilis, vt Val. Probus ait, designabant. contra quæ culpanda, damnanda ve videbantur, Græci ferali littera Θ, & vtrique obelo sediebant, quod θανατικὸν erat, vt monuit vir doctissimus Pet. Pithoeus lib. 2. aduersar. subsecinorum c. 3. & in M. Varronem de re rustica Pet. Victorius, se Ł. litteram, vel χρ laudabilia in veteribus libris persæpe reperisse. quæ & Ioseph. Scaliger argute explanauit.

* Διαιρεῖται εἰς δ΄.) Εἰς δύο legendum reor, itaque scripsisse Photium arbitror: nam ex duobus tantis Procli libris hoc fragmentum concinnatum est: & Suidas tres duntaxat libros χρηστομαθείας agnoscit. & verò in numerorum notis singulis faciles errandi ansa librariis obiici solet, vt β' in δ' commutarit, vel primam in δύο litteram oscitans scriba reliquisse contentus, properarit. Sexcenta id genus σφάλματα in ipso Suida, & Laertio, vt reliquos taceam deprehendas. Non procul abeero. in eo ipso Suida Μουνυχιὼν δεύτερος μὴν παρ' Ἀθηναίοις. reponendum enim δέκατος. Natum mendum suspicor, ex compendio δεκ quod in δευ migrauit. Munychion enim mensis, quem Martio respondere putant, decimus a Iunio, qui primus erat Atticorum mensium, in quem solstitium æstiuum caderet, vt Theodorus Gaza obseruauit. Sed quoniam in manibus Suidæ liber est, non pigebit de Procli scriptis reliqua describere, sed Latine. Proclus Lycius Syriani discipulus, auditor item & Plutarchi, Nestorii F. philosophi, philosophus & ipse Platonicus. Hic scholæ Athenis præfuit: ipsius discipulus & successor fuit Marinus Neapolitanus. Scripsit plurima tam Philosophica, quam Grammatica. Commentarium in integrum Homerum, in opera item & dies Hesiodi. Laudabilium locorum libros γ. de educatione lib. duos. In Platonem de repub. libros 4. In Orphei Theologiam, & de consensu Orphei, Pythagoræ, & Platonis. De Oraculis libros 10. de Diis apud Homerum, aliáque. Hæc Suidas exstant & in Euclidem, & Ptolemæum comment. vt mathematicum summum agnoscas: in Peripatetica vero disciplina, libellus de motu, quo Aristotelem a libro 3. physic. & deinceps in Compendium redegit. Platonica vero doctrina, Platonis Theologica elementa, & Physica nuper edita. In Italicis vero Bibliothecis, & August. in Timæum, in primum Alcibiadem, in Cratylum, in Parmenidem dialogos commentarij adhuc latent. Plures & nostræ, & cl. viri Pet. Io. Nunnesij in hanc Procli Chrestomathiam Notæ seorsim prodibunt.

CCXL.

IOAN. PHILOPONVS in *Hexaëmeron.*

LEGI *Ioannem Philoponum* in Hexaëmeron. Dedicat librum Sergio Constantinopolitano, cuius suasu se laborem suscepisse præfatur, seque eo respexisse, vt ostenderet Mundi ortum apud Mosem rebus apparentibus respondere.

Moses nec Physicum nec astronomum agere voluit, sed homines ad Dei cognitionem, per mundi etiam creationem trahere & inuitare conatus est. Magnum hoc & splendidum mundi opus à Deo factum, neque à se principium habere, neque ingenerabilem materiam, neque Deo coæternam. Platonémque, quem Græci sapientissimum existimarunt, etsi sæculis multis posterior fuerit, nec ex plebe cuique libros suos scripserit, sed iis qui præ cæteris in Philosophia ingêtes progressus fecerunt, Mosem in mundi côditu enarratione imitatu fuisse. Sed Mosem sublimius multò rē refert enarratio. Nihil ait in mundi creatione esse, rerumque ordine, quin Mosis verbis respondeat, côtra verò multa eorum, quorû a Physicis inuestigatæ causæ, è Mosis scriptis desumpta sunt. In multis Magnû Basiliû, & Theodorum Mopsuestiæ laudibus meritò extollit, etsi non in omnibus quę reprehêdit, licet nôpaucaiure vellicet.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΦΙΛΟΠΟΝΟΥ εἰς τὴν ἑξαήμερον.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἐκ τῶν Ἰωάννου τοῦ Φιλοπόνου εἰς τὴν ἑξαήμερον. Ὅτι τὸ σύγγραμμα Σεργίῳ τῷ Κωνσταντινουπόλεως προσφωνεῖ· ἐκείνου προτροπῇ τοῦτον ὑπελθεῖν τὸν πόνον προοιμιαζόμενος. τὸν δὲ σκοπὸν εἶναί φησι, σύμφωνον δεῖξαι τοῖς φαινομένοις τὴν τοῦ θεσπεσίου Μωσέως κοσμογένειαν. Ὅτι σκοπὸς ἦν τῷ Μωσῇ, οὔτε φυσιολογῆσαι, οὔτε ἀστρονομῆσαι· ἀλλ' εἰς θεογνωσίαν καὶ ἐπὶ τῆς κοσμογονίας ἀνθρώπους ὁδηγεῖν καὶ προβιβάσαι. Ὅτι δὴ τὸ μέγα τοῦτο καὶ λαμπρὸν τοῦ κόσμου δημιούργημα ἔχει τὸν Θεὸν ποιητήν· καὶ οὔτε αὐτόματον ἔχει τὴν ὕπαρξιν, οὔτε ἀγένητον τὴν ὑπόστασιν, καὶ τῷ Θεῷ συναΐδιον. καὶ Πλάτωνα δὲ τὸν παρ' Ἕλλησι νομισθέντα σοφώτατον, καίτοι πολλαῖς ὕστερον γενεαῖς γεγονότα, καὶ οὐ πλήθει τυχόντι τοὺς λόγους ποιούμενον, ἀλλὰ τοῖς ἐπὶ φιλοσοφίᾳ τῶν ἄλλων προήκουσιν, ὅμως Μωσέα δείκνυσιν ἐν τῇ τῆς κοσμογονίας αὐτοῦ διηγήσει ἐκμιμούμενον. πολὺ δὲ μεγαλοπρεπέστερον Μωσέα Πλάτωνος τεθεολογηκέναι παρίστησιν. Ὅτι οὐδέν φησιν οὐδ' ὅλως τῶν ἐν τῇ κοσμογονίᾳ τοῦ προφήτου τῇ τοῦ παντὸς διατάξει ἀσύμφωνον: τοὐναντίον δὲ καὶ πολλὰ τῶν ἄλλων ἀμφισβητηθέντων ὑπὸ τῶν φυσικῶν ἐκ τῶν Μωσέως γραφέντων εἴληφε τὴν ἀρχήν. Ὅτι ἐν πολλοῖς ἀξίως τὸν μέγαν ἀποθειάζει Βασίλειον, καὶ Θεόδωρον τὸν Μοψουεστίας, εἰ καὶ μὴ ἐν πᾶσιν, οἷς ἐπαγγέλλεται· ἀλλ' οὖν οὐκ ἐν ὀλίγοις ἐπιλαμβάνεται δικαίως.

σημ. Ioan. Philoponus in Hexaemeron.

Ὅτι τῆς

Ὅτι τῆς ἀρχῆς πολλαχῶς φησὶ λεγομένης τὸ ἐν ἀρχῇ νῦν κατὰ χρόνον ἀρχὴν δηλοῦν. κατὰ χρόνον δὲ λέγειν φησίν, οὐχ οὗ τῆς γενέσεως προηγεῖται χρόνος, ὡς *ἡμῶν ἑκάστου· ἀλλὰ τὸ πρῶτον τοῦ χρόνου νῦν, ἐν ᾧ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν παρήγαγεν ὁ θεός, παντὸς χρονικοῦ χωρὶς διαστήματος. πᾶσαν γὰρ ἀρχὴν, ἑτέραν εἶναι πάντως, φησὶν, ὧνπερ λέγεται ἀρχή· καὶ τοῦτο διὰ παραδειγμάτων κατασκευάζει. ὥστε ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ χρόνου, καὶ οὐκ ἐν χρόνῳ τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἐποίησεν ὁ θεός. ἀλλ' ἓν τοῦτο σημαινόμενον τῆς, ἐν * ᾧ γέγονεν, ἀρχῆς ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ. δεύτερον, τὸ πρῶτον τοῦ κατασκευάσματος μόριον· ὡς ἀρχὴ ἡ τρόπις τοῦ πλοίου, καὶ οἱ θεμέλιοι τῆς οἰκίας. δῆλον δ' ὅτι καὶ κατὰ τοῦτο φησὶ τὸ σημαινόμενον τῆς ἀρχῆς δυνατὸν ἐννοῆσαι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ἐν ἀρχῇ γεγενῆσθαι. οἷον γὰρ θεμέλιον καὶ ἀρχὴν τῶν γεγονότων ὁ θεὸς τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν προκατεβάλετο. κατὰ δὲ τὰ ἄλλα τῆς ἀρχῆς σημαινόμενα, οὐκ ἔτι. Ὅτι [τὸ] ἀντὶ τοῦ ἐν ἀρχῇ, ἐν κεφαλαίῳ εἰπὼν ὁ Ἀκύλας, ἀφορμὴν δέδωκεν ἐννοεῖν, ἀντὶ τοῦ συνηρημένως καὶ ὁμοῦ γενέσθαι τὸν οὐρανὸν σημαίνειν τὸ ἐν ἀρχῇ· οὐδὲ γὰρ τὸ μὲν αὐτῶν πρότερον, τὸ δὲ ὕστερον γέγονεν. εἰώθαμεν γὰρ κεφάλαιον καλεῖν, τὴν ἐν ἑνὶ πολλῶν ἅμα συναίρεσιν· καὶ πολλὴ ἡ χρῆσις. ἐδήλωσε δὲ τὸ ἡ τῆς σὺν προσθήκη, συνδυασμὸν ὡς τὰ πολλὰ δηλοῦσα. τὸ γὰρ εἰπών· ἐν κεφαλαίῳ ἔκτισε σὺν τὸν οὐρανὸν, σὺν τὴν γῆν: ἐν ἀρχῇ παρέχει τὴν δήλωσιν τοῦ ἅμα γενέσθαι τὰ δύο. τινὲς τὸ ἐν κεφαλαίῳ, οὐχ οὕτως, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀρχῆς τοῦ σώματος τῆς κεφαλῆς αὐτὸ λογιζόμενοι ἐσχηματίσθαι, εἰς τοιαύτην ἀρχὴν αὐτὸ μετειλήφασιν. Ὅτι, φησὶν, οὐρανὸν καὶ γῆν εἰπὼν, διὰ τῶν ἄκρων, καὶ τὰ μέσα συμπαρείληφεν, ὡς καὶ πάντα φασίν. ἄκρα δὲ εὐλόγως ταῦτα καλεῖται, ὅτι γῆ μὲν κέντρου τοῦ παντὸς ἐπέχουσα, κάτωθεν πάντων ἐστὶν ἀρχή· πέρας δὲ, ὁ πάντα περιέχων οὐρανός. πάλιν ἄνωθεν ἀρχὴ μέν ἐστιν ὁ οὐρανός· πέρας δὲ ἡ γῆ· μέσα δὲ, ὕδωρ, καὶ ἀὴρ, καὶ πῦρ. διὸ φησὶν ἑξῆς. καὶ σκότος ἐπάνω τῆς ἀβύσσου· τὸ μὲν ὕδωρ, ἄβυσσον εἰπών· τὸ δὲ σκότος, τὸν ἀφώτιστον ἀέρα· καὶ γὰρ κυρίως σκότος ἐστὶν, ἡ τοῦ φωτὸς ἀπουσία. καὶ ἡ συνήθεια δὲ σκότος τὸν ἀφώτιστον λέγει ἀέρα: ἤτοι, τὸ νυκτερινὸν τοῦ ἀέρος κατάστημα· ἢ καὶ τὸ ἄλλως πως συμβαῖνον. Ὅτι τὸ ψηλαφητὸν σκότος τοῖς αἰγυπτίοις, σκότος ψηλαφητὸν * εἰρῆσθαι διὰ δύο αἰτίας: ἢ ὅτι μηδεμία ἀκτὶς τῶν οὐρανίων εἰσεχεῖτο τῷ ἀέρι, διὰ τὴν πολλὴν αὐτοῦ παχύτητα, καὶ οἷον ψηλαφητὴν, καὶ δυναμένην αἴσθησιν ἀντιτυπίας τοῖς ἐφαπτομένοις παρέχειν· ἢ ὅτι διὰ τὸ ψηλαφητὸν, τὰ στερεώτερα τῶν σωμάτων. δίκην τυφλῶν καὶ ὑπὸ τὰς μεταβάσεις ποιεῖσθαι, ἢ καὶ αὐτὸ τοῦτο γνωρίζειν οὕτω τὰ ψηλαφώμενα. Ὅτι ἄβυσσος παρὰ πᾶσι τὸ πολὺ καλεῖται ὕδωρ, καὶ εἰς βάθος χωροῦν ἄληπτον ἡμῖν, παρὰ τὸ μνύειν*, εἰς αὐτό· διὸ καὶ Μωσῆς ἄβυσσον ἐκεῖνο τὸ ὕδωρ καλεῖ. πλὴν καὶ ὕδωρ αὐτὸ κατονομάζει. καὶ πνεῦμα γὰρ θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος· τοῖς ὕδασι γὰρ ὁ ἀὴρ ἐπινήχεται· αὐτὸ δὲ τὸ τοῦ ἀέρος ὄνομα παρὰ τῇ Μωϋσέως οὐκ ἔστι γραφῇ: ἢ μὴ πω ἐχούσης τὸ τῆς ἑβραΐδος διαλέκτου ἀφωρισμένον ὄνομα τῷ ἀέρι·

* al. ἡμῶν.

* ἴσ. ᾧ.

* ὑφ. σται.

IO. PHILOP. Genesis 1.

Principium variis modis cum dicatur, refert illud: *In principio*, nunc temporarium principium indicare: dicere vero, inquit, temporarium, non cuius generationem tempus præcedat, vt vniuscuiusque nostrum: sed primum temporis nunc, quo Deus cœlum & terram in medium produxit, sine vllo temporis interuallo. Omne enim principium omnino aliud esse dicit, quam id cuius dicitur principium, idque exemplis ostendit. Quare in principio temporis, & non in tempore, cœlum terramque condidit Deus. Sed vnum hoc significat principium, in quo cœlum & terra condita sunt. Secundò, prima fabricæ pars, vt initium nauis est carina, domus fundamenta. Hinc apparet & eodem modo significationem principij intelligi posse, cœlum & terram in principio facta esse. Tale enim fundamentum & principium rerum, Deus cœlum & terram, primum posuit, in aliis significationibus principij non ita. Pro his *In principio*, vertens sic Aquila, ἐν κεφαλαίῳ, occasionem dedit cogitandi, συνημμένως τὸ, in principio significare vnctim & simul cœlum & terram facta esse. Neque enim hoc ex illis prius, hoc vero posterius factum est. κεφάλαιον enim appellare solemus coniunctionem omnium simul in vnum, & frequens huius vsus. Ostendit & additum vocabulum σὺν [id est simul] coniunctionem. quia multa demonstrat. Dicit enim: In capite creauit simul cœlum, simul terram. In principio significat simul duo esse facta. Nonnulli illud, ἐν κεφαλαίῳ non eo modo, sed Metaphoram à summa corporis parte, quæ caput est, ductam esse volunt, & ad hoc principium retulerunt. Cœlum & terrā dicens per extrema media coniunxit, vt etiam omnia loquuntur. Extrema autem hæc ritè vocantur, terra orbis centrum sustinens, omnium inferiorum est principium; cœlum vero omnia ambiens, omnium finis est. Iterum vero cœlum descendendo, initium est, eiusque respectu terra tunc finis, media vero sunt, aqua, aër, & ignis. Ideo pergit: *Tenebræ super abyssum; aquam abyssum vocat, tenebras vero luce carentem aërem.* Etenim propriè dicuntur tenebræ cum lumen abest. Et consuetudo tenebras obscurum aërem vocat, vel speciem aeris nocturnam, vel ex alio accidente. Tenebras palpabiles, quales senserunt Ægyptij, duabus de causis dici vult, vel quod splendor nullus cœlestis immistus est aëri, ob densitatem eius, vt palpari, & tangi per resistentiam à contingentibus queat: vel quod tangendo duriora corpora instar cæcorum sic progrediantur, & hoc ipso cognoscant sic attrectata. *Abyssus* ab omnibus multa aqua dicitur, & in profundum demersa, quamque capere non valemus, nec oculis consequi. Ideo etiam Moses abyssum hanc aquam vocat, nisi quod etiam nomine aquæ nominet. *Ac Spiritus enim Domini ferebatur super aquas.* Super aquas enim aër ipse innatat. Nomen autem ἀὴρ Moses non vsurpauit: vel eo quod Hebræi nondū certum aëri nomē dedissēt,

Exod. 10.

μυεῖν*, melius μύειν Genes. 1.

IO. PHILOP. vel quod sufficeret Mosi vocabulo *aquæ* vtrumque denotare. Magnam enim aer & aqua communionem habent, & sæpius in sequentibus hoc nomine de vtroque vtitur. Moses angelorum eorumque * creationis nullam mentionem facit, quasi Mundi historiam scripserit. Verum non est dicendum illos simul extitisse vel post cœlum factos esse, sed antea; idque è rerum natura, sacrisq; litteris conatur demonstrare: depugnans scilicet aduersus Theodorum eiusq; rationes, quibus angelos vna cum cœlis factos esse asserit, & magnum Basilium eiusdem sententiæ adducens, pro quo etiam videtur decertandum. Recensens igitur summatim demonstrationes, quibus ille angelos cum mundo non simul creatos probat, addit: vide tandem ex quibus cœlestis eorum ortus constet. Primo, quod nec Moses, nec alia scriptura sacra dicit cum cœlo factos esse. Secundo quod non sint corpora, nec corporibus organicis vt anima postea vincti. Tertio, è cœlesti eorum potentia. Quarto, quod Deum assidue videant; quibus omnibus creaturæ mundanæ carent. Quinto, quod irrationales animæ cum corporibus non sint creatæ, etsi sine corporibus esse nequeant. Postremo, quod hominum animus, ne cum proprio corpore quidem sit creatus. Hoc enim è terra, ille per se diuina participat generatione, &c.

* Fort. παραγωγῆς.

CCXLI. APOLLONII TYANEI VITA è Philostrato.

LEGI vitam *Apollonij* auctore *Philostrato*. Babylonis, inquit, muri quadringentorum stadiorum & octoginta ambitum complectuntur: In altitudinem vero tria semiiugera attolluntur, cum sint paulo minus vnius iugeris latitudine. Secat autem mediam Babylona Euphrates, cum formæ similitudine, quem Euphraten occultus subit pons, regiam, quæ in vtraque ripa est, inuicem modo inuisibili coniungens. Fertur enim mulier Medea aliquando id regnum sortita fluuium iunxisse, quo modo antea nemo. Lapides enim & æs, præterea bitumen & reliqua conglutinationi in aquis faciendæ ab hominibus inuenta, ad fluminis ripas vbi coacervauit, fluminis aquas in paludes deriuauit, atque exsiccato fluminis alueo, duarum vlnarum specum excauauit, vt ad regias, quæ vtrinque fluminis ripis adiacent, per eam, quam diximus, foueam non secus ac per aridam terram aditus intercederet, ita vt fornicis altitudo fluminis alueo adæquaretur. fundamenta processerant, & parietes specus; quasi bitumen aqua indigeret, vt lapidesceret, & induraretur, Euphrates humido fornicis tecto immissus est: atque hæc iungendi ratio fuit. Regia autem ære adoperta fulget, thalami vero, & porticus, ac virorum domicilia partim argēto, partim aureis velis, partim auro ipso veluti lineamentis condecorata sunt. Ait Apollonium in porticum venisse, cuius suprema pars in formā tholi fabricata cœli faciem imitabatur Saphiro lapide adoperta:

ἢ ἀρκουμένου Μωϋσέως διὰ τοῦ ὕδατος τῆς φωνῆς ἀμφω δηλοῦν. πολλὴ γὰρ ὕδατος καὶ ἀέρος ἡ κοινωνία, καὶ πολλάκις ἐν τοῖς ἑξῆς ἐπ' ἀμφοῖν κέχρηται τῷ ὀνόματι. Ὅτι τῆς ἀγγέλων καὶ μηδαμοῦ τῆς * περαγωγῆς αὐτῶν ἐμνήσθη Μωσῆς, ἅτε τῶν ἐγκοσμίων ἱστορίας παραδιδούς. ἀλλ' οὐκ οὐδὲ δεῖ λέγειν ὡς συνυπέστησαν, φησίν, ἢ καὶ ὕστερον γεγόνασιν οὐρανοῦ. πρότερον δὲ καὶ τοῦτο πειρᾶται καὶ φυσικώτερον, καὶ ἐκ τῶν θείων λογίων, παριστάνειν· ὡς δῆθεν πρὸς Θεόδωρον ἀπομαχόμενος, καὶ τὰς παρ' αὐτοῦ κομιζομένας ἀποδείξεις, ὅτι σὺν οὐρανῷ γεγόνασιν, ἀνατρεπόμενος· καὶ σύμφωνον τὸν μέγαν ἐπικομιζόμενος Βασίλειον, ὑπὲρ οὗ καὶ δοκεῖ Θεοδώρῳ διαμάχεσθαι. ἀνακεφαλαιούμενος οὖν τὰς ἀποδείξεις, δι' ὧν τοὺς ἀγγέλους μὴ συνυποστῆναι τῷ κόσμῳ, παριστάνειν ἠγωνίσατο, φησί· σκόπει τοίνυν ἐκ πόσων αὐτῶν ἡ ὑπερκόσμιος συνῆκται φύσις, ἐκ τοῦ μήτε Μωσέα, μήτ' ἄλλην θεόπνευστον γραφὴν, ἅμα τῷ κόσμῳ γεγονέναι αὐτοὺς εἰπεῖν· ἐκ τοῦ μήτε σώματα εἶναι, μήτε συνδεδέσθαι σώμασιν ὀργανικοῖς, ὥσπερ τὴν ἡμετέραν ψυχήν· ἐκ τῆς ὑπερκοσμίου δυνάμεως αὐτῶν· ἐξ ὧν τὸ θεῖον διηνεκῶς θεωροῦσιν, ὧν οὐδὲν τῶν ἐγκοσμίων μετέχει· ἐκ τοῦ μηδὲ τὰς ἀλόγους ψυχὰς συγκαταβεβλῆσθαι τοῖς σώμασι, καίτοι χωρὶς σωμάτων μὴ δυναμένας εἶναι· ἐκ τοῦ μὴ τὴν ἀνθρωπίνην ψυχὴν μηδὲ τῷ ἰδίῳ συνυποστῆναι σώματι· τὸ μὲν γὰρ ἐκ γῆς, ἡ δὲ καθ' ἑαυτὴν θειοτέρας ὑπὸ θεοῦ μετέχει γενέσεως. λοιπά.

ΒΙΟΣ ΑΠΟΛΛΩΝΙΟΥ ΑΠΟ φωνῆς Φιλοστράτου.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀπολλωνίου βίος ἀπὸ φωνῆς Φιλοστράτου. Ὅτι Βαβυλῶνά φησι τετειχίσθαι ὀγδοήκοντα καὶ τετρακόσια στάδια κύκλῳ· τεῖχος δὲ αὐτῆς, τρία μὲν τὸ ὕψος ἡμίπλεθρα, πλέθρου δὲ μεῖον τὸ εὖρος· ποταμῷ δὲ Εὐφράτῃ τέμνεται ξὺν ὁμοιότητι τοῦ εἴδους. ὃν ἀπόρρητος ὑπερτείνει γέφυρα, τὰ βασίλεια τὰ ἐπὶ ταῖς ὄχθαις ἀφανῶς ξυνάπτουσα. γυνὴ γὰρ λέγεται Μήδεια, τῶν ἐκεῖνο ποτὲ ἄρχουσα, τὸν ποταμὸν ὑποζεῦξαι τρόπον, * ὃν μήπω τις ποταμὸς ἐζεύχθη. λίθους γὰρ δὴ καὶ χαλκὸν καὶ ἄσφαλτον, καὶ ὁπόσα ἐς ἔφυδρον ξύνδεσιν ἀνθρώποις εὕρηται, παρὰ τὰς ὄχθας τοῦ ποταμοῦ νήσασα, τὸ ῥεῦμα εἰς λίμνας ἔτρεψε· ξηρόν τε ἤδη τὸν ποταμὸν * ὤρυττεν ὀργυιὰς ἐς δύο σήραγγα ἐργαζομένη κοίλην· ἵνα ἐς τὰ βασίλεια τὰ παρὰ ταῖς ὄχθαις ὥσπερ ἐκ γῆς ἀναφαίνοιτο· καὶ ἤρεψεν αὐτὴν ἴσως τῷ τοῦ ῥεύματος δαπέδῳ. οἱ μὲν δὴ θεμέλιοι ἐβεβήκεσαν, καὶ οἱ τοῖχοι τῆς σήραγγος· ἅτε δὴ τῆς ἀσφάλτου δεομένης τοῦ ὕδατος εἰς τὸ λιθοῦσθαι καὶ πήγνυσθαι, ὁ Εὐφράτης ἐπαφείθη ὑγρῷ τῷ ὀρόφῳ, καὶ ὧδε ἔστη τὸ ζεῦγμα. τὰ δὲ βασίλεια χαλκῷ μὲν ἔρεπται, καὶ ἀπ' αὐτῶν ἀστράπτει· θάλαμοι δὲ καὶ ἀνδρῶνες, καὶ στοαὶ, τὰ μὲν ἀργύρῳ, τὰ δὲ χρυσοῖς ὑφάσμασι, τὰ δὲ χρυσῷ αὐτῷ, καθάπερ γραφαῖς, ἠγλάϊσται. φησὶ δὲ ἐλθεῖν τὸν Ἀπολλώνιον καὶ ἀνδρῶνι ἐντυχεῖν, οὗ τὸν ὄροφον εἰς θόλου ἀνῆχθαι σχῆμα, οὐρανῷ τινι εἰκασμένον· σαπφειρίνῃ δὲ αὐτὸν κατηρέφθαι λίθῳ κυανω-

σμα'. Apollonij vita è Philostrato.

* γ. κ. κ.

* al. ὤρυττε.

κυανωτάτη τε ἡ λίθος καὶ οὐράνια ἰδεῖν. Θεῶν τε ἀγάλματα, οὓς νομίζουσιν, ἵδρυται ἄνω, καὶ χρυσᾶ φαίνεται καθάπερ ἐξ αἰθέρος. δικάζει μὲν δὴ ὁ βασιλεὺς, χρυσαῖ δὲ ἴυγγες ἀποκρέμανται τοῦ ὀρόφου τέσσαρες, τὴν ἀδράστειαν αὐτῷ παρεγγυῶσαι, καὶ τὸ μὴ ὑπὲρ τοὺς * οὐρανοὺς αἴρεσθαι. ταύτας οἱ μάγοι αὐτοί φασιν ἁρμόττεσθαι, φοιτῶντες εἰς τὰ βασίλεια· καλοῦσι δὲ αὐτὰς θεῶν γλώττας.

* ἀνθρώπους.

Ὅτι φησὶν Ἀπολλώνιον καὶ τοὺς μετ' αὐτὸν ἐξιόντας τῆς Περσῶν ἀρχῆς, καὶ προσιόντας τῷ Καυκάσῳ, εὐωδεστέρας τῆς γῆς αἰσθέσθαι. τὸ δὲ ὄρος τοῦτο ἀρχὴν ποιούμεθα τοῦ Ταύρου, τοῦ δι' Ἀρμενίας τε καὶ Κιλίκων ἐπὶ Παμφύλους τε καὶ Μυκάλην στείχοντος. ἣ τελευτῶσα εἰς θάλασσαν, ἣν Κᾶρες οἰκοῦσι, τέρμα τοῦ Καυκάσου νομίζοιτ' ἄν, ἀλλ' οὐχ, ὥς ἔνιοί φασιν, ἀρχή. τό, τε γὰρ τῆς Μυκάλης ὕψος * οὔπω μέγα, καὶ αἱ ὑπερβολαὶ τοῦ Καυκάσου τοσοῦτον ἀνεστᾶσιν, ὡς σχίζεσθαι περὶ αὐτὰς τὸν ἥλιον. περιβάλλει δὲ Ταύρῳ ἑτέρῳ καὶ τὴν ὅμορον τῇ Ἰνδικῇ Σκυθίαν πᾶσαν, κατὰ Μαιῶτίν τε καὶ ἀριστερὸν πόντον, σταδίων μάλιστα δισμυρίων μῆκος· τοσοῦτον γὰρ ἐπέχει μέρος τῆς γῆς ὁ ἀγκὼν τοῦ Καυκάσου. τὸ δὲ περὶ τοῦ ἐν τῇ ἡμεδαπῇ Ταύρου λεγόμενον, ὡς ὑπὲρ τὴν Ἀρμενίαν πορεύοιτο, χρόνῳ ἀπιστηθὲν, πιστοῦνται λοιπὸν αἱ παρδάλεις * αἳ οἱ ἁλισκομένας ἐν τῇ Παμφύλων ἀρωματοφόρῳ· χαίρουσι γὰρ τοῖς ἀρώμασι, καὶ ἐκ πολλοῦ τὰς ὀσμὰς ἕλκουσαι, φοιτῶσιν ἐξ Ἀρμενίας διὰ τῶν ὀρῶν περὶ τὸ δάκρυον τοῦ στύρακος, ἐπειδὰν οἵ τε ἄνεμοι ἀπ' αὐτῶν πνεύσωσι, καὶ τὰ δένδρα ὀπώδη γένηται. καὶ ἁλῶναί ποτέ φασιν ἐν Παμφυλίᾳ πορδάλιον, στρεπτὸν ἅμα, ὃν περὶ τῇ δέρῃ ἔφερε. χρυσοῦν δὲ ἦν, καὶ ἐπεγέγραπτο Ἀρμενίοις γράμμασι, βασιλεὺς Ἀρσάκης θεῷ Νυσίῳ. βασιλεὺς μὲν δὴ Ἀρμενίας τότε ἦν Ἀρσάκης, καὶ αὐτὸς οἶμαι ἰδὼν τὴν πάρδαλιν, ἀνῆκε τῷ Διονυσίῳ διὰ μέγεθος τοῦ θηρίου. Νύσιος γὰρ ὁ Διόνυσος ἀπὸ τῆς ἐν Ἰνδοῖς Νύσης, Ἰνδοῖς τε ὀνομάζεται, καὶ πᾶσι τοῖς πρὸς ἀκτῖνα ἔθνεσιν. ἡ δὲ χρόνον μέν τινα ὑπεζεύχθη ἀνθρώπῳ, καὶ χεῖρα ἠνείχετο ἐπαφωμένην τε καὶ καταψῶσαν. ἐπεὶ δὲ ἀνοίστρησεν αὐτὴν ἔαρ, ἀνέθορεν εἰς τὰ ὄρη πόθῳ ἀρρένων, ὡς εἶχε τοῦ κόσμου, καὶ ἑάλω περὶ τὸν κάτω Ταῦρον ὑπὸ τῶν ἀρωμάτων * ἑλχθεῖσα. ὁ δὲ Καύκασος ὁρίζει μὲν τὴν Ἰνδικὴν καὶ τὴν Μηδικὴν, καθήκει δὲ ἐπὶ τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν ἑτέρῳ ἀγκῶνι. Ὅτι * παραμείψας τὸν Καύκασον τετραπήχεις ἀνθρώπους ἰδεῖν φασὶν, οὓς ἤδη μελαίνεσθαι· καὶ πενταπήχεις δὲ ἑτέρους, ὑπὲρ τὸν Ἰνδὸν ποταμὸν ἐλθόντας. Ὅτι ὑπερβαίνοντας φησὶ τὸ ὄρος τὸν Καύκασον, ἐντυχεῖν ἐπὶ ἐλεφάντων ἤδη ὀχουμένοις ἀνδράσιν. εἰσὶ δ' οὗτοι, μέσοι Καυκάσου καὶ ποταμοῦ Κωφῆνος, ἄβιοί τε, καὶ ἱππόται τῆς ἀγέλης ταύτης. καὶ καμήλοις δὲ ἐνίους ἦγον, αἷς χρῶνται Ἰνδοὶ ἐς τὰ δρομικά· πορεύονται δὲ χίλια στάδια διὰ τῆς ἡμέρας, γόνυ οὐδαμοῦ κάμψασαι. Ὅτι Ἰνδὸν ἐπεραιώθησαν περὶ Ἀπολλώνιον σταδίους μάλιστα μ', τὸ γὰρ πλώϊμον αὐτοῦ τοσοῦτον.

* ἴσως.
* ἴσ. αἳ δὴ ἁλισκόμεναι.
* ἑλχθεῖσα. M. M.
* al. παραμείψαντες.

PHILOSTR.

qui lapis maximè cæruleum cœli colorem refert. Erant illic imagines Deorum, quos illi colunt, exsculptæ, auratæ luce affusa videntur. Is autem locus est, vbi rex ius dicere consueuit; ex testitudine vero iynges auiculæ quatuor pendebant (quas Motacillas vulgo vocant) Nemesim illi exhibentes, admonentésque regem, ne se supra hominem efferret. Has vero dicunt Magos, cum in Regiam venissent, iussisse fieri. Vocant autem ipsas Deorum linguas.

Caucasus initium & Tauri.

Apollonius & alij post illum, Persarum regno exeuntes, cum ad Caucasum appropinquauerunt, olentis terræ iucundum odorem senserunt. Hunc autem montem principium facimus Tauri, qui per Armeniam & Ciliciam, & ad Pamphiliam vsque & Mylen procedit, quæ Mycale in mare iuxta quod Cares habitant, desiniens, Caucasi finis putatur, non autem principium vt quibusdã placet. Mycales enim altitudo non admodum magna est, Caucasi autem summitates in tantum exsurgere perhibentur, vt Sol circa ipsa scindatur. Complectitur autem altera parte Taurus conterminam Indiæ Scythiam omnem iuxta Mæotidem, & sinistrum Pontum, viginti millium stadiorum longitudine. Tantum enim terræ modum complectitur Caucasi ambitus. Quod autem nostra ex parte appellatus Taurus supra Armeniam prætendatur, quod longo tempore creditum non est, testantur Pantheræ, quas in Pamphiliæ parte, quæ aromata profert, captas esse comperimus. Tales enim feræ aromatibus gaudent, & ex longinquo odorem attrahentes, & ex Armenia per montes proficiscentes, ad styracis lacrymas feruntur, quoties venti ab ea parte flantes ab arboribus id gummi stillantibus odorem perferunt. Accepi etiam in Pamphylia pantheram captam fuisse, aureum torquem circa collum habentem Armeniis litteris huiusmodi inscriptum: *Rex Arsaces Deo Nysæo.* Regnabat autem temporibus illis in Armenia Arsaces. Is, vt opinor, feram eximia præ cæteris magnitudine Baccho sacrauit. Bacchus enim Nysæus à Nysa, quæ in India est, nuncupatur, non ab Indis solum, sed ab omnibus gentibus, quæ ad Orientem spectant. Illa verò, quam dixi, fera cicurata ab homine aliquandiu est, attrectari demulcerique patiens. Adueniente autem vere, vbi veneris eam cupido stimulauit, maris desiderio tacta in montes secessit, eodem quod gestabat ornamento. Capta autem fuerat in inferiore Tauri parte aromatum odore allecta. Caucasus autem, Mediam atque Indiam terminans, in mare rubrum altero cubito descendit. Transeuntibus autem Caucasum quadricubitos homines occurrisse ferunt, colore subnigros, aliósque vidisse cubitorum quinque, cùm trans flumen Indum peruenissent. Cum iam montem transgressi essent, viri occurrerunt qui elephantis vehebantur. Hi autem sunt, qui regionem colunt intra Caucasum montem, & Cophenem fluuium; homines plane inculti, & elephantorum sessores, quorum alij etiam Camelis insidebant, quibus ad cursum vtuntur Indi, hisque vno die mille stadiorum iter conficiunt, & genua nullibi flectunt. Indum fluuium Apollonius cum suis traiecit, cuius latitudo, qua nauigatur, stadiis fermè XL. extenditur.

Cameli.

PHILOSTR.

ortum è Caucaso ducit, & iam inde cæteris Asiæ fluuiis maior: deinde procedens multos nauigabiles fluuios ex se producit. vltra fluuiū autem pergentes ipsos dux a Satrapa datus, rectà ad Taxila duxit: vbi regia erat Indorū Regis. Qui secus Indum fluuium habitant, lineis vestibus amiciuntur. Linum autem plurimum in agris nascitur. Calceamenta ex papyro facta gestant, nobiliores vero bysso induūtur. Byssus ex arbore nascitur: quæ interiore sui parte populo similis est, foliis autem salici. Cum vidisset Apollonius Byssum gauisus est, quia fusco amictui, quem gestabat, non dissimilis admodum esset. Taxila vero magnitudine ab antiqua Nino non multum differt, & Græco more ædificata est. Erat autem regia Pori, regnum obtinentis. Fontes Hyphasidos fluuij, cui appropinquasse dicit Apollonium, Hydracte superato, plurimisque gentibus peragratis, huius, inquam, fluuij fontes è solo scaturiunt, estque fluuius ipse à principio nauigabilis, paululum vero procedens nauibus inuius est. Petræ namque superiori parte acutæ, atque inter se densæ, sub aqua latentes ab alueo prominent, quibus aqua illisa, & in se conuersa innauigabilem fluuium reddit. Latitudo vero Istrum adæquat, qui Europæ fluminum maximus habetur. In ripis eius arbores nascuntur, similes iis, quæ ad Istrum nascuntur, a quibus vnguentum distillat, quo in nuptiis Indi perungi consueuere. Pisces etiam quos Taos appellant in hoc duntaxat flumine oriri perhibent: vocantur autem eodem quo & pauones nomine, quia ipsis & cæruleæ sunt cristæ, squamæ vero versicolores, cauda vero aurea, in quamcumque voluerit partem versatilis. Est præterea in eodem flumine bellua albo vermi similis: ex qua capta oleum fit ad vsus ignis accommodatum, quod nisi vitro contineri non possit. Capitur autem regi tantummodo eiusce modi bellua, qua ille diruendorum mœnium causa vtitur. Nam vbi murorū propugnacula eiusmodi pinguedo tetigerit, ignis excitatur, quibuscunque rebus quas homines aduersus ignem excogitauerint, potentior. Asinos præterea siluestres, palustribus locis capi dicunt. Esse autem huiusmodi feris in fronte cornu, quo taurorum more generosissimè pugnent. Conficere autem Indos ex illis cornibus pocula: asseruntq; nullis morbis eo die affici, qui ex eiusmodi poculo potauerit, neque si vulnerati fuerint, dolere, & ex igne etiam incolumes egredi, neque vllis venenis lædi, quæcunque nocendi gratia in potu dantur. Idcirco regum esse illa pocula, & regi tantum eiusmodi feræ venationē permitti. Fabulosa hæc esse, & regum Indiæ morbi mortesque testantur. Hæc vero bellua, vt eam descripsimus, talis apparet. Inde Caucasi illam partem transcenderunt, quæ in rubrum mare porrigitur. Ea vero diuersis aromatum generibus consita est. Montis namque cacumina Cinnamomum ferunt, quod nouis sarmentis assimilatur: bonitatis autem eius experimentum dat capra. Si quis enim Cinnamomum capræ porrexerit, tanquam catulus manu demulceri affectat, abeuntémque insequitur, nares quoad potest ipsi admouet: quod si pastor eam amouerit,

Linum Indi. de quo & infra.

Pisces Pauones.

Onagri.

Aromata.

Cinnamomum.

ἄρχεσθαι δὲ αὐτόν φασιν ἐκ τοῦ καυκάσου· μείζω αὐτόθεν, ἢ οἱ κατὰ τὴν Ἀσίαν ποταμοὶ πάντες· προχωρεῖν δὲ πολλοὺς τῶν ναυσιπόρων ἑαυτοῦ ποιούμενον. Ὅτι φησὶ περαιωθέντας αὐτοὺς ὑπὸ τὸν ἰνδὸν ποταμὸν, ἦγεν ὁ παρὰ τοῦ σατράπου ἡγεμὼν εὐθὺ τῶν Ταξίλων, ἵνα τὰ βασίλεια ἦν τῷ ἰνδῷ. στολὴν δὲ εἶναι τοῖς μετὰ τὸν ἰνδὸν, λινοῦ φασιν ἐπιχωρείου, καὶ ὑποδήματα βύβλου. καὶ βύσσῳ δὲ τοὺς φανερωτέρους αὐτῶν ἐσταλθαι· τὴν δὲ βύσσον φύεσθαι δένδρου * φασὶν ὁμοίου μὲν τῇ λεύκῃ τὴν βάσιν, παραπλησίου δὲ τῇ ἰτέᾳ τὰ πέταλα. καὶ ἡσθῆναί φησι τῇ βύσσῳ ὁ Ἀπολλώνιος, ἐπειδὴ ἐοίκει φαιῷ τρίβωνι. τὰ δὲ Τάξιλα μεγέθους μὲν εἶναι κατὰ τὴν Νῖνον, τετειχίσθαι δὲ ξυμμέτρως ὥσπερ αἱ ἑλλάδες· βασίλεια δὲ εἶναι ἀνδρὸς τὴν * Πώρου ποτὲ ἀρχὴν * ἔχοντος.

* φασίν.

* ταύτην.

* ἄρχοντος.

Ὅτι αἱ πηγαὶ τοῦ Ὑφάσιος ποταμοῦ, ᾧ πλησιάσαι φησὶ τοὺς περὶ Ἀπολλώνιον τὸν Ὑδραώτην ὑπερβαίνοντας, καὶ πολλὰ διαμείψαντας ἔθνη· τούτου δὴ τοῦ ποταμοῦ αἱ πηγαὶ βλύζουσι μὲν ἐκ πεδίου ναυσίποροι αὐτόθεν. προϊοῦσαι δὲ καὶ ναυσὶν ἤδη ἄποροί εἰσιν. ἀκρωτυχαὶ δὲ παραλλὰξ πετρῶν ὑπανίσχουσι τοῦ ὕδατος· περὶ ἃς ἀνάγκη τὸ ῥεῦμα ἑλίττεσθαι, καὶ ποιεῖν τὸν ποταμὸν ἄπλουν. εὖρος δὲ αὐτῷ κατὰ τὸν ἴστρον ποταμῶν δὲ οὗτος δοκεῖ μέγιστος, ὁπόσοι δι' εὐρώπης ῥέουσι. δένδρα ὁ Ὕφασις παραπλήσια φύει περὶ τὰς ὄχθας, καί τι καὶ μύρον ἐκδίδοται τῶν δένδρων· ὃ ποιοῦνται ἰνδοὶ γαμικὸν χρῖσμα. καὶ τοὺς ἰχθῦς δὲ τοὺς ταὼς λεγομένους μόνος οὗτος ποταμῶν τρέφει· * πεποίηνται δὲ αὐτοὺς ὁμωνύμους τοῦ ὄρνιθος, ἐπεὶ κυάνεοι μὲν αὐτοῖς οἱ λόφοι, στικταὶ δὲ αἱ φολίδες, χρυσᾶ δὲ τὰ οὐραῖα, καὶ ὁπότε βούλοιντο, ἀναπλούμενα. ἔστι δὲ θηρίον ἐν τῷ ποταμῷ σκώληκι εἰκασμένον λευκῷ, τοῦτον δὲ οἱ τήκοντες ἔλαιον ποιοῦνται. πῦρ δὲ ἄρα τοῦ ἐλαίου τούτου ἐκδίδοται, καὶ στέγει αὐτὸ πλὴν ὑέλου οὐδέν. ἁλίσκεται δὴ μόνῳ τῷ βασιλεῖ τὸ θηρίον τοῦτο, πρὸς τειχῶν ἅλωσιν. ἐπειδὰν γὰρ θίγῃ τῶν ἐπάλξεων ἡ πιμελή, πῦρ ἐκκαλεῖται κρεῖττον σβεστηρίων, ὁπόσα ἀνθρώποις πρὸς τὰ πυρφόρα εὕρηται. καὶ τοὺς ὄνους δέ τινας ἀγρίους ἐν τοῖς ἕλεσι τούτοις ἁλίσκεσθαί φασιν. εἶναι δὲ τοῖς θηρίοις τούτοις ἐπὶ μετώπου κέρας, ᾧ ταυρηδόν τε καὶ οὐκ ἀγεννῶς μάχονται· καὶ ἀποφαίνειν τοὺς ἰνδοὺς ἔκπωμα τὸ κέρας τοῦτο. οὐ γὰρ οὔτε νοσῆσαι τὴν ἡμέραν ἐκείνην, [καὶ] ὁ ἀπ' αὐτοῦ πιὼν, οὔτε ἂν τρωθεὶς ἀλγῆσαι· πυρός τε διεξελθεῖν ἂν· καὶ μηδ' ἂν φαρμάκοις ἁλῶναι, ὁπόσα ἐπὶ κακῷ πίνεται· βασιλέων δὲ τὸ ἔκπωμα εἶναι, καὶ βασιλεῖ μόνῳ ἀνεῖσθαι τὴν θήραν. μῦθον δὲ ἄρα δείκνυσι ταῦτα, τῶν ἐν ἰνδοῖς βασιλέων καὶ νόσοι καὶ θάνατοι. τὸ δὲ θηρίον, οἷον εἴρηται, τοιοῦτον ὁρᾶται. ἐντεῦθεν ὑπερβαλεῖν τοῦ καυκάσου τὸ κατατεῖνον ἐς τὴν ἐρυθρὰν θάλασσαν· εἶναι δὲ αὐτὸ συνηρεφὲς ἰδέαις ἀρωμάτων. τοὺς μὲν δὴ πρῶνας τοῦ ὄρους, τὸ κιννάμωμον φέρειν. προσεοικέναι δὲ αὐτὸ νέοις κλήμασι βάσανον δὲ τοῦ ἀρώματος τὴν αἶγα εἶναι. κινναμώμου γὰρ εἴ τις * αἰγὶ ὀρέξειε, κνυζήσεται πρὸς τὴν χεῖρα, καθάπερ κύων, ἀπιόντι τε ὁμαρτήσει, τὴν ῥῖνα εἰς αὐτὸ ἐρείσασα. κἂν ὁ αἰπόλος * ὑπάγη

* al. πεποίθηνται

* ὁμωνύμους.

* αἶγα.

* αἰπόλ.

θριγκοῦ καθάπερ λωτοῦ ἀποσπωμένη. ἐν δὲ τοῖς κρημνοῖς τοῦ ὄρους, λίβανοί τε ὑψηλαὶ πεφύκασι, καὶ πολλὰ εἴδη ἕτερα. καὶ τὰ δένδρα [δὲ] αἱ πεπερίδες, ὧν γεωργοὶ πίθηκοι, εἴκασται μὲν τῷ παρ' Ἕλλησιν ἄγνῳ τά τε ἄλλα, καὶ τὸν κόρυμβον τοῦ καρποῦ. φύεται δὲ ἐν τοῖς ἀποτόμοις, οὐκ ἐφικτὸς τοῖς ἀνθρώποις, οὗ λέγεται πιθήκων οἰκεῖν δῆμος ἐν μυχοῖς· καὶ ὅτι αὐτοῦ κοῖλον. οὓς πολλοῦ ἀξίους οἱ Ἰνδοὶ νομίζοντες, ἐπειδὴ τὸ πέπερι ἀποτρυγῶσι, τοὺς λέοντας ἀπ' αὐτῶν ἐρύκουσι κυσί τε καὶ ὅπλοις. ἐπιτίθεται [δὲ] πιθήκῳ λέων, νοσῶν μὲν ὑπὲρ φαρμάκου. τὸ γὰρ νόσον αὐτοῦ τὰ κρέα ἴσχει ταῦτα· γεγηρακὼς δὲ, ὑπὲρ σίτου. τῆς γὰρ τῶν ἐλάφων καὶ συῶν θήρας ἔξωροι γεγονότες, τοὺς πιθήκους λαφύσσουσιν, ἐς τοῦτο χρώμενοι τῇ λοιπῇ ῥώμῃ. τὰ δὲ περὶ τὰς πεπερίδας * περιττόμενα ὧδε ἔχει. προσελθόντες οἱ Ἰνδοὶ τοῖς κάτω μέρεσι, καὶ τὸν καρπὸν ἀποθερίσαντες, ἅλως ποιοῦνται μικρὰς περὶ τὰ δένδρα, καὶ τὸ πέπερι περὶ αὐτὰς ξυμφέρουσιν, οἷον ῥιπτοῦντες ὡς ἄτιμόν τι καὶ μὴ ἐν σπουδῇ τοῖς ἀνθρώποις. οἱ δὲ ἄνωθεν ἐκ τῶν ἀβάτων καθεωρακότες ταῦτα, νυκτὸς ὑποκρίνονται τὸ τῶν Ἰνδῶν ἔργον· καὶ τοὺς βοστρύχους τῶν δένδρων περισπῶντες, ῥίπτουσι φέροντες εἰς τὰς ἅλως· οἱ δὲ Ἰνδοὶ ἀπόνως συλλέγουσιν. ὑπεράραντες δὲ τοῦ ὄρους, πεδίον φασὶν ἰδεῖν λεῖον, κατατετμημένον εἰς τάφρους πλήρεις ὕδατος. εἶναι δὲ αὐτῶν, τὰς μὲν * ἐπικαρσίους, τὰς δὲ ὀρθὰς διηγμένας ἐκ τοῦ ποταμοῦ τοῦ Γάγγου, τῆς τε χώρας ὅρια οὔσας, τοῖς τε πεδίοις ἐπαγομένας, ὁπότε ἡ γῆ διψῴη· τὴν δὲ γῆν ταύτην ἀρίστην φασὶ τῆς Ἰνδικῆς εἶναι, καὶ μεγίστην τῶν ἐκεῖ λήξεων· πεντεκαίδεκα ἡμερῶν ὁδοῦ μῆκος ἐπὶ τὸν Γάγγην· ὀκτωκαίδεκα δὲ ἀπὸ θαλάσσης ἐπὶ τὸ τῶν πιθήκων ὄρος. ᾧ ξυμπαρατείνεται πεδιάς· μέλαινα πᾶσα ἡ χώρα καὶ πάντων εὔφορος. ἰδεῖν μὲν γὰρ στάχυας ἀνεστῶτας, ὅσον * οἱ δόνακες· ἰδεῖν δὲ κυάμους τριπλασίους τῶν αἰγυπτίων τὸ μέγεθος· σήσαμόν τε, καὶ κέγχρον, ὑπερφυᾶ πάντα· καὶ τὰ κάρυα φύεσθαί φασι· τὰς δὲ ἀμπέλους φύεσθαι μικρὰς, καθάπερ Λυδῶν καὶ Μαιόνων. ποτίμους δὲ εἶναι καὶ ἀνθοσμίας ὁμοῦ τῷ ἀποτρυγᾶν. ἐνταῦθα καὶ δένδρῳ φησὶν ἐντετυχηκέναι προσεοικότι τῇ δάφνῃ, φύεσθαι δὲ αὐτοῦ κάλυκα εἰκασμένην τῇ μεγίστῃ ῥοᾷ· καὶ μῆλον ἐγκεῖσθαι τῇ κάλυκι κυάνεον μὲν ὥσπερ τῶν ὑακίνθων αἱ καλαὶ, πάντων δὲ ἥδιστον ὁπόσα ἐξ ὡρῶν ἥκει. καταβαίνοντες δὲ τὸ ὄρος, δρακόντων θήρᾳ περιτυχεῖν φασί. δρακόντων μὲν γὰρ δὴ ἀπείροις μήκεσι διέζωσται πᾶσα ἡ Ἰνδικὴ χώρα· καὶ μεστὰ μὲν αὐτῶν ἕλη, μεστὰ δὲ ὄρη, κενὸς δὲ οὐδεὶς λόφος. οἱ μὲν δὴ ἕλειοι νωθροί τε εἰσὶ καὶ τριακοντάπηχυν μῆκος ἔχουσι, καὶ κράνος αὐτοῖς οὐκ ἀνέστηκεν, ἀλλ' εἰσὶ ταῖς δρακαίναις ὅμοιοι· μέλανες δὲ ἱκανῶς τὸν νῶτον, καὶ ἧττον φολιδωτοὶ τῶν ἄλλων. οἱ δὲ πεδινοὶ πλεονεκτοῦσι τῶν ἑλείων πάντα. καὶ γὰρ ἐς πλέον τοῦ μήκους ἐλαύνουσι,

Vide Notas.

* γινόμενα.

* ἐγκαρσίους.

*al. ὁ δόναμιι.

* ἀεὶ δρακόντων

non secus queritur, quam si loro priuaretur. In montis autem præruptis arbores, è quibus thus distillat, procetæ nascuntur, & aromatum aliæ species multæ, inter quas & piperis arbores sunt, quod piper, tanquam agricolæ, genus quoddam simiorum colit. Piperis arbor illi similis esse traditur, quam Græci ἄγνον (id est, castam) appellant, tum partibus aliis, tum maximè fructuum racemis. Nascitur autem in extremis præruptisque locis, generi hominum inaccessis: vbi simiorum, quas diximus, populus montis cauernas, & omnia foramina incolit. Simios autem magni faciunt Indi, quoniam piperis, vt sic dicam, vindemiatores sunt: quapropter & armis & canibus leones, & cæteras feras ab ipsis arcent. Irruit autem in simium leo ægrotus, medicinæ quidem gratia; namque huiusmodi simiorum carnes leonum morbis medentur, senescens vero, pastus cibique causa. Nam vbi propter senium ceruos aut apros venari leones nequeunt, simias deuorant, quod superest virium in illas exercentes. Quæ de pipere, hæc sunt. Accedentes Indi ad arbores, quæ in parte montis infima nascuntur, fructusque ab illis decerpentes, paruas quasdam propter arbores areolas faciunt, quo piper congerunt, ipsum proiicientes, ceu rem neglectam & minimi ab hominibus existimatam. Simiæ vero in auiis abditæ desuper aspicientes, vbi nox aduenit, Indorum opus imitatæ, auulsos arborum ramusculos in areas, quas diximus, conferunt. Inde vero nullo labore colligunt. Superato monte subiectam planiciem conspicatus Apollonius cum suis, fossis aqua redundantibus intersectam animaduerterunt. Erant autem fossarum aliæ rectæ, aliæ obliquæ, aquam à Gange deriuantes. Has autem fossas partim terminis designādis, partim irrigandis agris, cum sitissent, seruire dicebant. Sunt autem agri omnium qui apud Indos coluntur feracissimi, & ibi hæreditas omnium maximè opima. Protenditur enim in longitudinem dierum quindecim secus Gangem ambulantibus, decem autem & octo è mari ad montem vsque simiarum patet. cui planicies æqua extenditur. Terra autem colore nigra est, & frugum omnium ferax, vbi spicas, arundinum instar, conspici dicunt. Fabas autem triplo maiores iis quæ in Aegypto nascuntur. Sesamum quoque proferre, & milium eximiæ magnitudinis. Præterea nuces iisdem in locis nasci perhibent. Vites autem paruæ admodum, quantæ apud Mæones Lydosque ibi nascuntur. Vinum tamen ex illis expressum, gustatu & odore iucundissimum esse aiunt. Aliam præterea arborem illic inueniri ait Lauro similem: quæ folliculum mali Punici magnitudine profert. Folliculo autem pomum inest colore cæruleum, ac veluti pulcherrimus hyacinthus: suauissimum vero omnium, quæ toto anno nascantur. Cum autem è monte descenderent, inuenerunt draconum venationem. Omnis enim Indiæ regio draconibus abundat, & multitudine & magnitudine mirandis. Itaque paludes plenæ, pleni montes, neque tumulus iis vacuus reperitur. Verum palustres pigri tardique, suntque longitudine cubitorum triginta, & vix caput attollentes: sunt vero draconibus fœminis similes; & terga habentes subnigra, & cæteris minus squamosa. Campestres palustribus per omnia superiores. Nam & in maiorem porrecti sunt longitudinem,

PHILOSTR.

Thus.

Piper.

Simia.

Horapollo lib. 2. cap. 76.

Dracones Indici.

PHILOSTR. & velocius fluminibus, quamuis rapacibus, feruntur, ita vt illos euadere nihil possit. His autem crista nascitur, iuuenibus mediocriter prominens, prouectis vero ætate grandior, & valdè allurgens, estque ignita & serrata. Hi vero iubas & ceruicem altius attollunt, & eorum squamæ instar argenti fulgent. Oculorum autem pupillæ lapides sunt tanquam ignis fulgentes. Horum serpentum vim maximam esse ferunt ad morbos periculosissimos tollendos. A venantibus reperiuntur campestres dracones (cum enim elephantem aliquem conuulserunt, vtraque bellua interit) & eos capientibus lucro sunt oculi, pelles, dentes. Sunt autem membris apris ingentibus pares, sed corpore graciliores, & in quamcunque partem versatiles, rostro autem validissimo tanquam ingentes pisces. Montani vero dracones squamas habent coloris fului, longitudine autem excedunt campestres, barbaq; illis est cincinnata, & ipsa coloris aurei, & supercilia maiora habent quam campestres, oculi autem superciliis subsunt, toruè, grauitérque aspicientes, qui dracones perinde ac si essent ænei sibilant, quandocunque per terram serpunt. E cristis vero quæ rubræ sunt, velut ignis scintillare videtur; & isti quoque elephantos capiunt. Ipsi vero ab Indis hoc modo capiuntur: Pallium coccineum litteris aureis super intextum, ante cubicula extendunt: Scripta autem incantatoria verba somnum videntur inducere, his draconum oculi, quamquam durissimi, superantur. Ipsi quoque plurima verba ex arcana sapientia superincantantes, eo draconem perducunt, vt caput latebris exerat, & litteris pallio intextis superindormiat, dormienti autem instantes Indi, securi ceruicem feriunt, scissoque capite lapillos intus exstantes auferunt. Traduntur enim montanorum draconum capitibus inesse lapilli, specie & aspectu iucundi, & splendorem quemdam coloribus inducentes: viribus autem potentiaque mirabiles, sicut annulus, quem habuisse Gygem, vulgatum est. Euenit autem interdum, vt draco Indum cum securi & arte, intra cubile trahens deuoret, etiam ipsum pene montem concutiens. Tales autem dracones montes, qui ad rubrum mare pertinent, dicuntur incolere. De longitudine autem vitæ huiusmodi belluarum, & cognoscere difficillimum, &, si dicatur, incredibile. Fistulæ sonitum audire visi sunt, quasi pastoris gregem colligentis, qui ceruas albas pascebat. Mulgent autem ipsas Indi, quod lac earum maximum nutrimentum putant. Inde quatuor dierum iter progressi per felicem & bene cultam regionem ad oppidum, id quo sapientes habitant, qui vulgo *Brachmanæ* vocantur, peruenerunt, & cum iis satis diu versati sunt: de quibus se dicunt vidisse, & audiisse, quæ nemo sanus crederet. Impium dogma de transmigratione animarum per Ægyptios ad Pythagoram hinc creditur emanasse. Comas autem nutriunt, sicut quondam Lacedæmonij, & Thurij: vittam quoque albam circundabant, & nudis pedibus ambulabant. Vestis autem eorum in superhumeralis formam composita est. Ipsius materia lanugo est, quæ sponte sua in illis locis crescit, alba quidem, veluti quæ in Pamphylia nascitur. Ex ea sacram vestem conficiunt, quia mollior est,

Ceruæ.

καὶ ταχύτεροι τῶν ὀξυτάτων ποταμῶν φέρεσθαι, καὶ διαφεύγει αὐτοὺς οὐδέν. τούτοις καὶ λόφια φύεται, νέοις μὲν ὑπανίσχοντα τὸ μέτριον, συναυξόμενα δὲ τελειουμένοις, καὶ *ἀνιόντα ἐπὶ πολὺ ὅτε δὴ καὶ πυρσοῦται καὶ πριονωτὸς γίνεται. οὗτοι καὶ γενειάσκουσι, καὶ τὸν αὐχένα ὑψοῦ *αἴρουσι, καὶ τὴν φολίδα στίλβουσι δίκην ἀργύρου. αἱ δὲ τῶν ὀφθαλμῶν κόραι λίθος ἐστὶ διάπυρος. ἰσχὺν δὲ αὐτῶν ἀμήχανον εἶναι *φασιν ἐς πολλὰ τῶν ἀποθέτων. γίνεται δὲ τοῖς θηρῶσιν ὁ πεδινὸς *εὕρημα, ἐπειδὰν τῶν ἐλεφάντων τινὰ ἐπισπάσηται· τουτὶ γὰρ ἀπόλλυσιν ἄμφω τὰ θηρία, καὶ κέρδος τοῖς ἑλοῦσι δράκοντας ὀφθαλμοί, καὶ δορὰ καὶ ὀδόντες. εἰσὶ δὲ τὰ μὲν ἄλλα ὅμοιοι τοῖς τῶν μεγίστων συῶν, λεπτότεροι δὲ καὶ διάστροφοι, καὶ τὴν αἰχμὴν *ἀτενεῖς, καθάπερ οἱ τῶν μεγίστων ἰχθύων. οἱ δὲ ὄρειοι δράκοντες, τὴν μὲν φολίδα χρυσοῖ φαίνονται, τὸ δὲ μῆκος ὑπὲρ τοὺς πεδινούς· γένεια δὲ αὐτοῖς βοστρυχώδη, χρυσᾶ κἀκεῖνα, καὶ κατωφρύωνται μᾶλλον ἢ οἱ πεδινοί. ὄμματά τε ὑποκάθηνται τῇ ὀφρύϊ δεινὸν καὶ ἀναιδὲς δεδορκότα· ὑπόχαλκόν τε *ἠχὼ θρέουσιν, ἐπειδὰν τῇ γῇ ὑποκυμαίνουσιν. ἀπὸ δὲ τῶν λοφιῶν πυρσῶν ὄντων, πῦρ αὐτοῖς ἄττει λαμπάδος πλέον. οὗτοι καὶ τοὺς ἐλέφαντας αἱροῦσιν. αὐτοὶ δὲ ὑπὸ τῶν Ἰνδῶν οὕτως ἁλίσκονται· κοκκοβαφεῖ πέπλῳ χρυσᾶ ἐνείροντες γράμματα, τιθέασι πρὸ τῆς χειᾶς, ὕπνον ἐγγοητεύσαντες τοῖς γράμμασιν, ὑφ' οὗ νικᾶται τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀτρέπτους ὄντας ὁ δράκων. καὶ πολλὰ τῆς ἀπορρήτου σοφίας ἐπᾴδουσιν αὐτῷ, οἷς ἄγεταί τε καὶ τὸν αὐχένα ὑπερβαλὼν τῆς χειᾶς, ἐπικαθεύδει τοῖς γράμμασι. προσπεσόντες οὖν οἱ Ἰνδοὶ κειμένῳ, πελέκεις ἐπαράττουσι, καὶ τὴν κεφαλὴν ἀποτεμόντες, λῄζονται τὰς ἐν αὐτῇ λίθους. λίθοι δὲ τούτοις ἀπόκεινται, τὸ μὲν εἶδος ἀνθηραί, καὶ πάντα ἀπαυγάζουσαι χρώματα· τὴν δὲ ἰσχὺν ἄρρητοι κατὰ τὸν δακτύλιον, ὃν γενέσθαι φασὶ τῷ Γύγῃ. πολλάκις δὲ τὸν Ἰνδὸν αὐτῷ πελέκει, καὶ αὐτῇ τέχνῃ συλλαβὼν ἐς τὴν αὑτοῦ χειὰν φέρων ᾤχετο, μονονοὺ σείων τὸ ὄρος. οὗτοι καὶ τὰ ὄρη τὰ περὶ τὴν ἐρυθρὰν οἰκεῖν λέγονται. τὰ δὲ ἔτη τῶν θηρίων τούτων γνῶναί τε ἄπορον, καὶ εἰπεῖν ἄπιστον. προϊόντες δὲ *φασιν αὐλοῦ μὲν ἀκοῦσαι δόξαι, νομέως δή τινος ἀγέλην τάττοντος, ἐλάφους δὲ ἄρα βουκολεῖσθαι λευκάς. ἀμέλγουσι δὲ Ἰνδοὶ ταύτας, εὐτραφὲς ἡγούμενοι τὸ ἀπ' αὐτῶν γάλα. ἐντεῦθεν ἡμερῶν τεττάρων πορευόμενοι δι' εὐδαίμονος καὶ ἐνεργοῦ τῆς χώρας, προσεχώρησαν *φασὶ τῇ τῶν σοφῶν, ἤτοι τῶν λεγομένων Βραχμάνων πόλει, καὶ συνδιέτριψαν αὐτοῖς ἐφ' ἱκανόν· περὶ οὓς αὐτοὺς *φησιν εἰρηκέναι τι καὶ ἰδεῖν καὶ ἀκοῦσαι, ἃ οὐδεὶς νοῦν ἔχων πιστεύσει. τὸ δὲ τῆς μετεμψυχώσεως βδελυκτὸν δόγμα ἐκεῖθεν δι' Αἰγυπτίων *ῥεῦσαι καὶ Πυθαγόρᾳ *ἐνσκῆψαι· κομῶσι δὲ οὗτοι οἱ Ἰνδοί, ὥσπερ Λακεδαιμόνιοι πάλαι καὶ Θούριοι· μίτραν τε ἀναδοῦνται λευκὴν καὶ γυμνὸν αὐτοῖς βάδισμα· καὶ τὴν ἐσθῆτα ἐσχημάτιζον παραπλησίως ταῖς ἐξωμίσιν. ἡ δὲ ὕλη τῆς ἐσθῆτος, ἔριον αὐτοφυὲς ἐκ γῆς φύει. *λευκὸν μὲν ὥσπερ τὸ Παμφύλων, μαλακώτερον δέ, τοῦτο ἱερὰν ἐσθῆτα ποιοῦνται·

καὶ μόνοις

καὶ μόνοις αὐτοῖς ἀνασπᾶται τῆς γῆς· φοροῦσι δὲ καὶ δακτύλιον καὶ ῥάβδον. Ὅτι λίθον *φασί, παντάρβην ὄνομα, γίνεσθαι τὴν μεγίστην κατὰ ὄνυχα δακτύλου ἀντίχειρος· κυΐσκεσθαι δὲ αὐτὴν ἐν τῇ κοίλῃ βάθος ὀργυιὰς τέσσαρας. τοσοῦτον δὲ αὐτῇ περιεῖναι τοῦ πνεύματος, ὡς ὑποιδεῖν τὴν γῆν, καὶ κατὰ πολλὰ ῥήγνυσθαι, κυϊσκομένης ἐν αὐτῇ τῆς λίθου. οὐ πᾶσι δὲ ἀνασπᾶσθαι, ἀλλὰ τοῖς τὰς ἱερὰς αὐτῇ τελετὰς ἐπισταμένοις. αὕτη νύκτωρ μὲν ἡμέραν ἀναφαίνει, καθάπερ τὸ πῦρ· ἔστι γὰρ πυρσὴ καὶ ἀκτινώδης. εἰ δὲ μεθ' ἡμέραν ὁρῷτο, βάλλει τοὺς ὀφθαλμοὺς μαρμαρυγαῖς μυρίαις· τὸ δὲ ἐν αὐτῇ φῶς πνεῦμά ἐστιν ἀπορρήτου ἰσχύος. λίθους γὰρ ὁπόσας *βούλει καὶ ποῤῥωτάτω θαλάσσῃ διαῤῥίψας, καὶ ταύτην αὐταῖς καθιμήσας ξυλλέγει *αὖ πάσας τῇ τοῦ πνεύματος διαδόσει. ὑποκείσονται [καὶ] γὰρ αὐτῇ βοτρυδὸν αἱ λίθοι, καθάπερ σμῆνος. καὶ φησιν ὁ μυθογράφος οὗτος Φιλόστρατος, ὡς ταῦτα εἰπὼν Ἰάρχας πρὸς Ἀπολλώνιον, ἔδειξε τὴν λίθον αὐτήν, καὶ ὁπόσα ἐργάζεται. τοὺς δὲ πυγμαίους φησὶν οἰκεῖν μὲν ὑπογείους, κεῖσθαι δὲ ὑπὲρ τὸν Γάγγην, ζῶντας τρόπον, ὃς πᾶσιν εἴρηται. σκιάποδας δὲ ἀνθρώπους, ἢ μακροκεφάλους, ἢ ὁπόσα Σκύλακος ξυγγραφαὶ περὶ τούτων ᾄδουσιν, οὔτε *ἀλλαχοῦ ποι βιοτεύειν τῆς γῆς, οὔτε ἐν Ἰνδοῖς. Ὅτι φησίν, ὃν ὀρύττουσι χρυσὸν οἱ γρῦπες, πέτρας εἶδεν οἱονεὶ σπινθῆρσιν ἐστιγμένας ταῖς τοῦ χρυσοῦ ῥανίσιν, ἃς λιθοτομεῖ τὸ θηρίον τοῦτο τῇ τοῦ ῥάμφους ἰσχύϊ. τὰ γὰρ θηρία ταῦτα εἶναί τε ἐν Ἰνδοῖς, καὶ μέγεθος καὶ ἀλκὴν εἰκάσθαι αὐτοὺς τοῖς λέουσιν, ὑπὸ δὲ πλεονεξίας τῶν πτερῶν αὐτοῖς τε ἐκείνοις ἐπιτίθεσθαι, καὶ τῶν ἐλεφάντων καὶ δρακόντων ὑπερτέρους εἶναι. πέτονται δὲ οὔπω μέγα· ἀλλ' ὅσον οἱ *βραχύποροι ὄρνιθες. μὴ γὰρ ἐπτιλῶσθαι σφᾶς [ὡς] ὄρνισι πάτριον, ἀλλ' ὑμέσι τοὺς ταρσοὺς ὑφαίνεσθαι πυρσοῖς. τὴν τίγριν δὲ αὐτοῖς ἀνάλωτον εἶναι μόνην, ἐπειδὴ τὸ τάχος αὐτὴν ἰσοποιεῖ τοῖς ἀνέμοις. Ὅτι περὶ τοῦ φοίνικος τῆς ὄρνιθος τὰ αὐτὰ καὶ οὗτος τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀναγράφει. Ὅτι δ' μῆνας τοῖς Ἰνδοῖς τὸν Ἀπολλώνιον συνδιατρίψαι φησίν· ἐξ ἐκείνου δὲ ἐν δεξιᾷ μὲν τὸν Γάγγην ἔχοντα, ἐν ἀριστερᾷ δὲ τὸν Ὕφασιν κατιέναι ἐπὶ τὴν θάλατταν, ἡμερῶν δέκα ὁδόν, ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ ὄχθου. κατιοῦσι δὲ αὐτοῖς πολλὰ μὲν καὶ ἄλλα φανῆναι, ἀτὰρ καὶ πιθήκων γένος ἕτερον *παρὰ τοὺς ἐν ταῖς πεπέρεσι· μέλανές τε γὰρ καὶ λάσιοι ἦσαν, καὶ τὰ εἴδη κυνεῖοι, καὶ μικροῖς ἀνθρώποις ἴσοι. ἀφικόμενοι δὲ ἐπὶ τὴν θάλασσαν τὴν ἐρυθρὰν· ταύτην δ' εἶναι *φασὶν ἄγαν κυανωτάτην, λαχεῖν δὲ τὴν ἐπωνυμίαν ἀπὸ Ἐρύθρα βασιλέως. ἐντεῦθεν ἐπιβάντες νεὼς, ἐκομίζοντο λείῳ καὶ οὐρίῳ πνεύματι, θαυμάζοντες τὸ στόμα τοῦ Ὑφάσιδος, ὡς φοβερῶς δι' αὐτοῦ ἐκχεῖται. τελευτῶν γὰρ εἰς χωρία πετρώδη καὶ στενὰ καὶ κρημνώδη ἐκπίπτει. δι' ὧν καταῤῥηγνὺς ἐς τὴν θάλατταν ἑνὶ στόματι, χαλεπὸς δοκεῖ τοῖς ἄγαν τῇ γῇ προσκειμένοις. καὶ μὴν τὸ τοῦ Ἰνδοῦ στόμα ἰδεῖν φασί· πόλιν δὲ ὑπ' αὐτῷ κεῖσθαι Πάταλα περιῤῥυτον τῷ Ἰνδῷ, εἰς ἣν τὸ ναυτικὸν τοῦ Ἀλεξάνδρου συνελθεῖν, οὗ Νέαρχος ἐπεστάτει. ἃ δὲ Ὀρθαγόρᾳ περὶ τῆς ἐρυθρᾶς εἴρηται,

* φυσί.

* al. βάλλει.

* al. ἂν πάσας.

* ἄλλοθι ἐπιβιοτεύειν,

* βραχύπτεροι.

* al. περί.

* δοκεῖν εἶναι.

PHILOSTR.

à solis ipsis è terra vellitur. Gestant annulum & baculum. Dicunt lapidem Pantarbem homine nasci, magnitudine vnguis qui in pollice. Gignitur vero in concauis terræ, profunditate iugerum quatuor. Tantum verò ipsi spiritus inest, vt intumescat, & plerumque scindatur terra, vbi eiusmodi lapis concipitur. Euellere autem ipsum nemini licet, nisi qui eius sit sacris initiatus: qui noctu diem velut ignis ostendit, quoniam igneus est ac radiosus: sin vero post diem aspiciatur, innumeris rutilationibus oculos ferit. Id autem quod in ipso lumen fulget, spiritus est potentiæ occultæ. Lapides enim spartim iactat, & in mare condit: postmodum vero hic lapis ad eos dimissus, distributione sui spiritus colligit, ita vt coaceruati lapides tanquam examen apũ illi subiaceant. Quin etiam addit ille nugator Philostratus, hæc Iarcham Apollonio dixisse, & lapidem illi ostendisse, & omnes eius potentias.

Pygmæi.

Pygmæos autem sub terra degentes ait supra Gangem posita loca incolere, & sicut fama de ipsis prædicat viuere. Sciapodes verò [id est, *qui sibi vmbram pedibus parant*] & macrocephalos, & huiusmodi monstra quotcunque *Scylacis historiæ decantant, nec apud Indos, nec alibi terrarum vsquam viuere censeo. Aurum vero quod gryphes effodere dicuntur, petræ sunt aureis guttis minutissimis conspersæ, quas hæc fera rostro discindit. Sunt enim huiusmodi aues in India, magnitudine autem & viribus leonibus pares, & alarum præsidio in leones, elephantos, & dracones inuolant, superioresque euadunt. Volant autem non multum, sed quantum paruulæ aues. Non enim pennatæ sunt, sed rubra pellicula alarum costæ connectuntur. Solam vero Tigrim insuperabilem illis esse dicunt, quoniam fugiendi celeritate ventos æquare dicitur. Hic de Phœnice aue eadem cum aliis scribit. Quatuor menses apud Indos Apollonium fuisse tradit, Inde dextra quidem Gangem, sinistra vero Hyphasin fluuios habens ad mare descendit, itinere decem dierum a sacro monte confecto. descendentes autem multa alia viderunt: simiarum genus longe diuersum ab iis, quas apud piperis arbores inuenerant. Sunt enim hæ nigræ, villosæque & paruis hominibus similes; Peruenerunt vero ad mare rubrum. Rubrum autem mare vehementer cæruleum esse tradunt, denominatum autem rubrum à rege Erythra. Post hęc autem nauem conscendentes, leni vento deferebantur, admirantes Hyphasidis ostium, qui præceps terribilisque effunditur. Decurrit enim per loca petrosa, angusta, atque prærupta, vbique retractus vno ostio mare ingreditur pernicioso admodum iis, qui nauigando littori nimium adhæserint. Indi quoque fluminis ostia se vidisse perhibent, vbi ciuitas posita est nomine Patala, fluenti Indo adiacens, eo quoque conuenisse quondam tradunt Alexandri classem, eiusque gubernatorem ducemque Nearchum. Quæ verò ab Orthagora de rubro mari narrantur,

Sciapodes.

* *Scylax Caryandensis, quæ vrbs in Caria est ad Halicarnassum, historicus & Mathematicus. Quæ scripserit indicat Suidas, extat eius Geographica cum Marciano Heracleota, alteroque, edente D. Hæschelio Augustæ anno 1600.*

Simiæ.

Mare rubrum.

PHILOSTR. quod ibi scilicet vrsa non conspicitur, neque meridiem signare nauigantes possunt, quamquam apparentia illic astra ordinem permutāt suum, hæc & illis visa sunt. Meminerunt etiam paruæ insulæ, quam Byblon appellant, vbi maxima conchylia, muricesque & ostrea eximiæ magnitudinis nasci perhibentur. Ostrea quoque petris adnascuntur decuplo maiora iis quę apud Græcos inueniuntur. Ibi etiam in alba testa lapis margarita capitur, quæ in Ostreis locum cordis dicuntur obtinere. Attigisse quoque ferunt * Eupegadem Oritarum regionem: apud quos æneæ sunt petræ, æneaque arena, æris etiam stilla deferre fluuios asserūt, & auream terram ducunt, propter pretium æris. Dicunt & se Ichthyophagis locutos esse, qui vrbem incolunt nomine Stobera: vbi ex magnorum piscium membranis vestes intexunt; ibique pecudes etiam sapore esse piscibus similes, quod pisces comedant, quæque minimè naturæ suæ conueniant. Indi vero Carmani cognominati, genus plane mansuetum, adeo piscosum mare accolunt, vt nunquam seruandi causa pisces reponant, neque ipsos sale condiant: sunt enim ipsis captu semper faciles quotquot volunt. Valara quoque ferunt applicuisse. Sunt autem Valara Emporium myrtis palmisque abundans: Laurus quoque nonnullas, & hortos plurimos ibi videri tradunt omnibus abundantes. Opposita est autem regioni illi sacra insula, quam Selira vocant. Qua parte insula pelagus respicit, immensa est maris altitudo. Fert autem Ostrea testa alba pinguedine refecta, lapidem nullum producunt. Inde maris tranquillitatem obseruantes, mare oleo infuso leniunt, & tunc Indi ad Ostrea capienda vrinando se demergunt, ita instructi paratique sunt, sicut ij qui spongias carpunt. Est autem iis ferreus later, & alabastrum vnguenti, atque ita prope Ostrea considentes Indi vnguento, quasi esca ad fallendum vtuntur, tunc aperiuntur Ostrea & vnguento inebriantur: dein ferreo stylo perforata saniem quādam emittunt, hanc venator ferreo latere excipit, qui in varias multiplicésque formas concauatus est: eá vero post modum sanies lapidescit in modum naturalis margaritæ, quæ albus est sanguis ex rubro mari. Reliqua maris huius pars fera est, impacata tota. Cete etiam illic aggregari feruntur. Quapropter nautes tutelæ causa tintinabula quædā tam à prora, quam à puppi deferunt, quorum sonitu terrefactæ beluę nauibus non appropinquat. Post hæc ingressi ostia Euphratis, aiunt inde Babylonem adnauigasse. Quatro libro nihil aliud quam fabulas mendaciaque ad Apollonio gratificandum, eumq; laudandum confinxit [Philostratus.] Europæ, Africæque promontoria stadiorum sexaginta sinum continentia, Oceanum ad externa maria immittunt, & Africæ quidem promontorium nomine Abyla, leones continet, in superciliis montium habitantes. Eius montis interior pars ad Getulos Tingasque pertinet, gentes efferas, atque Libycas. Per Oceanum vero nauigantibus stadia nongenta protenditur vsque ad Salecis fluminis ostia. illinc autem quantum vlterius protendatur, non facile coniectare quis posset. Nam post eum fluuium deserta Africa est,

Marginalia: * al. Padegem. — * al. Stoberi. — Ostrea. — Cete. — Lib. IV. — Lib. V. — Africa — Abyla.

καὶ ὅτι μήτε ἡ ἄρκτος ἐν αὐτῇ φαίνοιτο, μήτε σημαίνοιντο τὴν μεσημβρίαν οἱ πλέοντες· οἵ τε ἐπιδηλοῖ τῶν ἀστέρων ἐξαλλάττειεν τῆς ἑαυτῶν τάξεως: ταῦτα δοκεῖ καὶ τούτοις. Ὅτι νῆσόν φασιν εἶναι μικρὰν, ὄνομα Βίβλον· ἐν ᾗ τό τε τῆς κογχυλίου μέγεθος, καὶ οἱ μύες, ὄστρεά τε, καὶ τὰ τοιαῦτα, δεκαπλάσια τῶν ἑλληνικῶν τὸ μέγεθος, ταῖς πέτραις προσπέφυκεν. ἁλίσκεται δὲ [ἐκεῖ] καὶ λίθος μαργαρὶς * ἐν ὀστράκῳ λευκῷ, καρδίας τρόπον ἔχουσα τοῦ ὀστρέου. προσσχεῖν δέ φασι καὶ Ἐπηγάδας τῶν Ὠρειτῶν χώρας. οἱ δὲ Ὠρεῖται, χαλκαῖ μὲν αὐτοῖς αἱ πέτραι, χαλκῆ δὲ ἡ ψάμμος, χαλκοῦν δὲ ψῆγμα οἱ ποταμοὶ ἄγουσι· χρυσῖτιν δ' ἡγοῦνται τὴν γῆν, διὰ τὴν εὐγένειαν τοῦ χαλκοῦ. φασὶ δὲ καὶ τοῖς Ἰχθυοφάγοις ἐντυχεῖν, οἷς πόλιν εἶναι Στόβερα· διφθέρας δὲ τούτοις ἐνῆφθαι μεγίστων ἰχθύων. καὶ τὰ πρόβατα ἐκεῖ ἰχθυώδη εἶναι· ἐξ αὐτῶν γὰρ σιτεῖται· καὶ φαγεῖν ἄτοπα. Καρμανοὶ δὲ Ἰνδοὶ γένος ἥμερον εὔιχθυν ὑπονέμονται θάλατταν, ὡς μηδὲ ἀποθέτους ποιεῖσθαι τοὺς ἰχθῦς, [μηδὲ ταριχεύειν· εἶναι γὰρ αὐτοῖς * ἐπιχειρίας τοὺς ἰχθῦς] διὰ παντὸς, ὅσους βούλονται. Ὅτι προσπλεῦσαι φασὶν αὐτοὺς καὶ Βαλάροις· ἐμπόριον δὲ τοῦτο εἶναι μεστὸν μυρρινῶν, καὶ φοινίκων καὶ δαφνῶν, καὶ κήπων παντοδαπὰ φερόντων. προκεῖσθαι δὲ τοῦ χωρίου τούτου νῆσον ἱερὰν, καὶ καλεῖσθαι * Σελήρα. ταύτης τῆς νήσου τὸ ἐστραμμένον πρὸς τὸ πέλαγος, ἔστι μὲν ἄπειρος πυθμὴν θαλάσσης, φέρει δὲ ὄστρεον ἐν ἐλύτρῳ λευκῷ μεστὸν πιμελῆς· οὐδὲ γὰρ λίθον φύει οὐδένα, γαλήνην δὲ ἐπιφυλάξαντες, καὶ τὴν θάλατταν αὐτὴν τῇ ἐπιρροῇ τοῦ ἐλαίου λεαίναντες, καταδύεταί τις ἐπὶ τὴν θήραν τοῦ ὀστρέου, τὰ μὲν ἄλλα κατεσκευασμένος, ὥσπερ οἱ τὰς σπογγιὰς κείροντες. ἔστι δὲ αὐτῷ καὶ πλινθὶς σιδηρᾶ, καὶ ἀλάβαστρος μύρου. παριζήσας οὖν ὁ Ἰνδὸς τῷ ὀστρέῳ, δέλεαρ αὐτῷ τὸ μύρον ποιεῖται· τὸ δὲ ἀνοίγνυταί τε, καὶ μεθύει ὑπ' αὐτοῦ· κέντρῳ * δὲ διελασθὲν ἀποπτύει τὸν ἰχῶρα. ὁ δὲ ἐνδέχεται αὐτὸν τῇ πλινθίδι * τύποις ὀρωρυγμένῃ. λιθοῦται δὲ τὸ ἐντεῦθεν, καὶ ῥυθμίζεται καθάπερ ἡ φύσει μαργαρίς. καὶ ἔστιν ἡ μαργαρὶς αἷμα λευκὸν ἐξ ἐρυθρᾶς τῆς θαλάσσης. τὸ δὲ ἐντεῦθεν, θηριώδη μὲν τὴν θάλασσαν εἶναι πᾶσαν, ἀγελάζεσθαι δὲ ἐν αὐτῇ τὰ κήτη. τὰς δὲ ναῦς ἔρυμα τούτου κωδωνοφορεῖν κατὰ πρύμναν τε καὶ πρῷραν· τὴν δὲ ἠχὼ ἐκπλήττειν τὰ θηρία. καταπλεύσαντες δὲ εἰς τὰς ἐκβολὰς τοῦ Εὐφράτου, φασὶν εἰς Βαβυλῶνα δι' αὐτοῦ ἀναπλεῦσαι.

Ὅτι ὁ δ' λόγος οὐδὲν ἄλλο, ἢ μῦθοι καὶ πλάσματα εἰς τὸ Ἀπολλωνίῳ κεχαρισμένον, καὶ σὺν ἐπαίνῳ θαυμαζόμενον τῷ Φιλοστράτῳ συντέτακται. Ὅτι Εὐρώπης καὶ Λιβύης ἄκραι σταδίων ξ' πορθμὸν ἔχουσαι, τὸν ὠκεανὸν εἰς τὰ ἔξω πελάγη φέρουσι· καὶ τὴν τῆς Λιβύης ἄκραν (ὄνομα δὲ αὐτῇ Ἄβιννα) λέοντες ὑπονέμονται περὶ τὰς ὀφρῦς τῶν ὀρῶν, ἃ εἴσω ὑποφαίνεται· * συνάπτουσαν πρὸς Γαιτούλους τε καὶ Τίγγας, ἄμφω θηριώδη καὶ Λιβυκὰ ἔθνη. παρατείνει δὲ ἐσπλέοντι τὸν ὠκεανὸν μέχρι μὲν τῶν ἐκβολῶν τοῦ Σάλητος ἐνενήκοντα σταδία: τὸ δὲ ἐντεῦθεν οὐκ ἂν συμβάλοι τις ὁπόσα. μετὰ γὰρ τὸν ποταμὸν τοῦτον ἄβιος ἡ Λιβύη καὶ οὐκ'

Marginalia: * ἄλ. μαργαρίτης. — * ἴσ. ἐπιχειρίας. — * Σίληρα. — * al. τό. — * al. τύπῳ. — * συνάπτουσα.

καὶ οὐκ ἔτι ἄνθρωποι. τὸ δὲ τῆς Εὐρώπης ἀκρωτήριον, ὃ καλεῖται Κάλπις, δεξιὰ μὲν ἐπέχει τοῦ * ἔσπλου σταδίων ἑξακοσίων μῆκος, λήγει δὲ ἐς τὰ ἀρχαῖα Γάδειρα. τὰς δὲ τοῦ ὠκεανοῦ τροπὰς, καὶ αὐτὸς μὲν περὶ Κελτοὺς φησὶν ἰδεῖν ὁποῖαι λέγονται· τὴν δὲ αἰτίαν ἐπὶ πολλὰ εἰκάζων δι' ἣν ἄπειρον οὕτω πέλαγος ἐπιχωρεῖ τε καὶ ἀναστέλλεται, δοκῶ μοι τὸν Ἀπολλώνιον ἐπισκέψασθαι τὸ ὄν. ἐν μιᾷ γὰρ τῶν πρὸς Ἰνδοὺς ἐπιστολῶν τὸν ὠκεανόν φησιν ὑφύδροις ἐλαυνόμενον πνεύμασιν ἐκ πολλῶν χασμάτων, ἃ ὑπ' αὐτόν τε καὶ περὶ αὐτὸν ἡ γῆ παρέχεται, χωρεῖν ἐς τὸ ἔξω, καὶ ἀναχωρεῖν πάλιν, ἐπειδὰν ὥσπερ ἆσθμα ὑποστῇ τὸ πνεῦμα. πιστοῦται δὲ αὐτὸ κἀκ τῶν νοσούντων ' ἐπὶ Γάδειρα. τὸν γὰρ χρόνον, ὃν πλημμυρεῖ τὸ ὕδωρ, οὐκ ἀπολείπουσιν αἱ ψυχαὶ τοὺς ἀποθνήσκοντας· ὅπερ οὐκ ἂν ξυμβαίνειν, εἰ μὴ πνεῦμα τῇ γῇ ἐπεχώρει. ἃ δὲ περὶ τὴν σελήνην φασὶ φαίνεσθαι τικτομένην τε καὶ πληρουμένην καὶ φθίνουσαν, ταῦτα περὶ τὸν ὠκεανὸν οἶδα. τὰ γὰρ ἐκείνης ἀνει μέτρα, ξυμμειούμενος αὐτῇ καὶ ξυμπληρούμενος. ἡμέρα δ' ἐκδέχεται νύκτα, καὶ νὺξ τὴν ἡμέραν· περὶ Κελτοὺς μὲν κατ' ὀλίγον ὑπανιέντος τοῦ σκότους ἢ τοῦ φωτὸς, ὥσπερ ἐνταῦθα. περὶ Γάδειρα δὲ καὶ στήλας ἀθρόως λέγονται τοῖς ὀφθαλμοῖς ἐμπίπτειν, ὥσπερ αἱ ἀστραπαί. φασὶ καὶ τὰς μακάρων νήσους ὁρίζεσθαι τῷ λιβυκῷ τέρματι, πρὸς τὸ ἀοίκητον ἀνεχούσας ἀκρωτήριον. τὰ δὲ Γάδειρα κεῖται μὲν κατὰ τὸ Εὐρώπης τέρμα.

Περιττοὶ δέ εἰσι τὰ θεῖα. γήρως * καὶ βωμὸν ἵδρυνται, καὶ τὸν θάνατον μόνοι ἀνθρώπων παιωνίζονται. βωμοὶ δὲ ἐκεῖ καὶ πενίας καὶ τέχνης· καὶ Ἡρακλέους δὲ αἰγυπτίου· καὶ ἕτεροι Θηβαίου. καὶ τὸν μὲν γὰρ ἐπὶ τὴν ἐγγὺς Ἐρύθειαν ἐλάσαι φασίν, ὅτε δὴ τὸν μὲν Γηρυόνην τε καὶ τὰς βοῦς ἑλεῖν: τὸν δὲ σοφίᾳ δόντα, γῆν τε ἀναμετρήσασθαι πᾶσαν ἐς τέρμα. καὶ μὴν καὶ ἑλληνικοὺς εἶναί φασι τὰ Γάδειρα, καὶ παιδεύεσθαι τὸν ἡμεδαπὸν τρόπον. καὶ δένδρα δέ φασιν ἐνταῦθα, οἷα οὐχ ἑτέρωθι τῆς γῆς. γηρυόνεια μὲν γὰρ καλεῖσθαι αὐτά· δύο δὲ εἶναι· φύεσθαι δὲ τοῦ σήματος, ὃ ἐπὶ τῷ Γηρυόνῃ ἕστηκε. παραλλάττοντα δὲ ἐκ πίτυός τε καὶ πεύκης, ἐς εἶδος ἕτερον. λείβεσθαι δὲ αἵματι καθάπερ τῷ χρυσῷ τὴν ἡλιάδα αἴγειρον. ἡ δὲ νῆσος ἐν ᾗ τὸ ἱερὸν, ἔστι μὲν ὁπόση ὁ νεὼς, πετρώδης δὲ αὐτῆς οὐδὲν, ἀλλὰ βαλβῖδι ξεστῇ εἴκασται. ἐν δὲ τῷ ἱερῷ τιμᾶσθαι μὲν ἄμφω τὼ Ἡρακλέε φασίν: ἀγάλματα δὲ αὐτοῖν οὐκ εἶναι. βωμοὺς δὲ τοῦ μὲν αἰγυπτίου δύο, χαλκοῦς καὶ ἀσήμους· ἕνα δὲ τοῦ Θηβαίου. τὰς δὲ ὕδρας τε καὶ τὰς Διομήδους ἵππους, καὶ τὰ δώδεκα Ἡρακλέους ἔργα ἐκτετυπῶσθαι φασὶ λίθου ὄντα. ἡ Πυγμαλίωνος δὲ ἐλαία ἡ χρυσῆ (ἀνάκειται δὲ κἀκείνη ἐς τὸ Ἡράκλειον) ἀξία μὲν, ὥς φασι, καὶ τοῦ θαλλοῦ θαυμάζειν, ᾧ εἴκασται· θαυμάζεσθαι δ' ἂν ἐπὶ τῷ καρπῷ μᾶλλον· βρύειν γὰρ αὐτὸν σμαράγδου λίθου. καὶ Τεύκρου τοῦ Τελαμωνίου ζωστῆρα χρυσοῦν φασὶ δείκνυσθαι. πῶς δὲ ἐς τὸν ὠκεανὸν πλεύσαντος ἢ ἐφ' ὅ, τι: οὔ φασιν εἰδέναι. τὰς δὲ ἐν τῷ ἱερῷ στήλας χρυσοῦ μὲν πεποιῆσθαι καὶ ἀργύρου, συντετηκότοιν εἰς ἓν χρῶμα·

* al. ἔμπλεω

' ἐπὶ

* al. ὑ. βωμόν.

nec homines vltra reperiuntur vlli. Europæ promontorium Calpis dictum, dextera nauigationem continet stadiorum sexcentorum, terminaturque ad antiquas Gades. Oceani cõuersiones ipse quoque apud Celtas tales aspexi, quales etiam fama feruntur. Causam vero sæpenumero coniectans, ob quam tam vastum pelagus accedat recedatque inuenisse Apollonium censeo, qui in earum vna, quas ad Indos scripsit, epistola ait, Oceanum a ventis sub aqua existentibus impulsum, ex multis hiatibus quos ventos partim sub ipso, partim in terra circa ipsum ad exteriora diffundi, ac rursus retrocedere, postquam tanquam anhelitus, ventus resedit. Huic opinioni fidem facit, quod apud Gades ægrotantibus accidit. Nam quo tẽpore crescens aqua regionem inundat, animæ moribundos non deserunt, quod profecto nõ eueniret, nisi spiritus ipse in terram secederet. Quæ autem circa lunam apparere dicunt, nascentem, plenam & decrescentem, eadem omnia circa Oceanum fieri animaduerti. Eius enim mensuras sequitur simul cum ipsa decrescens augescensque, & nox dein, rursusq; dies noctem excipit, apud Celtas quidem paulatim discedentibus aut lumine, aut tenebris sicut apud nos etiam accidit: Circa Gades autem & columnas confertim tanquam fulgura ante oculos cadere dicuntur. Perhibent quoq; beatorum insulas Atticæ finibus definiri, ad inhabitabilem promontorij partem vergentes. Gades autem in Europæ lateribus positæ sunt. Superstitiosi sunt illic circa sacrificia. Senectę nãque aram dicarunt: solique hominum festis cãtibus Mortem collaudant. Sunt apud ipsos Arti & Paupertati aræ positæ, sicut Ægyptio, & alteri Thebano Herculi. Alterum namque finitimam vsque ad Erythiam penetrasse ferunt cum Geryone, eiusque boues sustulisse. Alterum vero sapientia excellentem, totum terræ ambitum dimensum esse. Præterea qui Gades incolunt Græci esse perhibentur, nostróque more eruditi. Arbores illic etiam esse tradunt, quæ nusquam alibi terrarum inueniuntur, appellatas autem Geryonias, & duas tantum esse. Ortæ sunt autem iuxta sepulcrum, quod illi Geryoni statuerunt, speciem ex pinu piceaque commistam habentes. Sanguinem vero stillare, sicut Heliadem populum auro manare, dicunt. Insula vero in qua templum situm, æqualis est magnitudine ipsi templo; nulla autem eius pars est petrosa, sed politis carceribus similis. Colunt in eodem templo ambos Hercules. Simulacra illis nulla sunt: sed Ægyptio quidem aræ sunt duæ æneæ, absque simulacro, Thebano autem vna tantum: Hydræ insuper & Diomedis equi & duodecim Herculis labores in lapidem incisa conspiciuntur. Pygmalionis insuper aurea oliua in ipso Herculis templo dedicata: Digna quidem, vt volunt admiratione ob ramum cui similis est, admirabilior vero fructu, quo abundat è smaragdo ficto. Et Teucri etiam Telamonij balteus aureus eodem in loco, monstratur. Quomodo autem, aut qua de causa ad Oceanum peruenerit, se nescire dicunt. Quæ autem in templo sunt columnæ, ex auro argentoque simul fuso, & in vnum colorem redacto factas esse narrat.

PHILOSTR.

Calpe.

Maris æstus.

Insula Beatorum.

Hercules duo Ægyptius & Thebanus.

Gades.

Templum Herculis.

PHILOSTR. Esse autem quadrangulares velut incudes, & eorum capita litteris inscripta sunt non Ægyptiis, neque Indicis, neque ab aliquo penitus cognitis. Apollonius autem, cùm de hac re sacerdotes nihil dicerent, non permittit me, ait, Ægyptius Hercules tacere quæ sciam. Hæ columnæ terrarum Oceanique vinculum sunt: ipse verò Hercules in domo Parcarum inscripsit: ne qua elementis contentio accideret, neque amicitiam disiungant, qua inuicem tenentur. Bætis fl. Nauigarunt quoque fluuium Bætim, qui maximè naturam fluxus & refluxus Oceani declarat. Excrescente enim pelago fontes repetit, spiritu quodam ipsum à mari depellente. Bæticam Regionem verò ab eo flumine Bæticam cognominatam optimam vberrimamque esse tradunt, ciuitatibusque & pascuis bene instructam. Deriuatur autem per omnes vrbes; agri verò egregiè culti affatim omnia ferunt: cœli Ætna mons. temperies talis est, qualis autumni tempore in Attica mysteriorum diebus esse solet. Omnia quæ de Ætna poëtæ dicunt, ait Apollonium, vt fabulas repudiasse, sic loquendo. Fabula enim quam reprehendimus, non est Æsopi apologis similis, sed iis qui fingere norunt, & poëtarum, qui Typhœum quemdam vel Enceladum sub monte ligatum dicunt, mortique obluctantem, hunc ignem anhelando euomere. Gigantes. Ego autem gigantes fuisse dico, multisque locis direptis tumulis eiusmodi corpora ostendi, quos vt fertur, cum Diis pugnasse non credo, sed forsan Deorum ædes ac templa violasse. quod autem cœlum aggressi fuerint, nec illic Deos consistere permiserint, dicere, insania quædam est, insanius etiam credere. Neque verò oratio hæc, quamuis sit vulgatior, à nobis probatur. Vulcanum in Ætna fabrilem artem exercere, ibique incudem resonare: multi namque alij montes diuersis terrarum locis igniti sunt; nec tamen gigantes ibi aut Vulcanum esse quisquam dicit. vt igitur montes ardeant, causa quænam huiusmodi esse dicitur? Terra bituminis sulfurisque commista, natura sua turgescit, & nondum ignem reddit. Quòd si cauernosam terram esse contigerit, vt sub ipsam spiritus aliquis ingrediatur, tunc flammam attollit, quæ magis magisque aucta, velut aqua è montibus defluens in campos effunditur: quandoque etiam ad mare delata, quasi fluminis cuiusdam impetum facit.

è lib. 6. Æthiopia totius terræ, quæ sub sole est, occidentale cornu occupat, sicut Indi id quod spectat ad Orientem; estque illa secus Meroem Ægypto coniuncta, & ad desertam Libyæ partem porrecta, mari terminatur, quod Oceanum poëtæ vocant, vno eodémque nomine totum quod terram ambit, mare nuncupantes. Nilus flu. Ægypti. Indis & Ægyptus. Fluuium autem Nilum Ægypto tribuunt. Qui ex Catadupis initium sumens Ægyptum, quam vniuersam inundat, in Æthiopiam ducit. Magnitudine quidem Indiæ non conferenda est Æthiopia, neq; vlla alia continentis pars, quæ hominibus nota sit. Quòd si totam Ægyptum Æthiopiæ adiiciamus (id enim facere fluuium arbitramur) non tamen ambæ coniunctæ magnitudinem Indiæ adæquabunt. In vtraque verò fluuij sunt inter se similes Indus & Nilus.

εἶναι δὲ αὐτὰς ὑπὲρ πῆχυν τετραγώνου σχήματος, ὥσπερ οἱ ἄκμονες. ἐπιγεγράφθαι δὲ τὰς κεφαλὰς οὔτε αἰγυπτίοις οὔτε ἰνδικοῖς γράμμασιν, οὔτε οἷοις ξυμβαλεῖν. ὁ δὲ Ἀπολλώνιος ὡς οὐδὲν οἱ ἱερεῖς ἔφραζον, οὐ συγχωρεῖ μοι, ἔφη, ὁ Ἡρακλῆς ὁ αἰγύπτιος, μὴ οὐ λέγειν ὁπόσα οἶδα. γῆς καὶ ὠκεανοῦ ξυνδέσμω αὗται αἱ στῆλαί εἰσιν. ἐγράψατο δὲ αὐτὰς ἐκεῖνος ἐν μοιρῶν οἴκῳ, ὡς μήτε νεῖκος τοῖς στοιχείοις ἐγγένοιτο, μήτε ἀτιμάσειαν τὴν φιλότητα, ἣν ἀλλήλων ἴσχουσιν. Ὅτι τὸν * Βέτιν τὸν ποταμὸν ἀναπλεῦσαί φασιν, ὃς δηλοῖ μάλιστα τὴν τοῦ ὠκεανοῦ φύσιν. * ἐπειδὰν γὰρ πλημμυρῇ τὸ πέλαγος, ἐπὶ τὰς πηγὰς ὁ ποταμὸς παλίρρους ἵεται, πνεύματος δή που ἀπωθουμένου αὐτὸν τῆς θαλάττης. τὴν δὲ ἤπειρον τὴν Βετικὴν, ἧς ὁ ποταμὸς οὗτος * ὁμώνυμος, ἀρίστην ἤπειρόν φασι· πόλεών τε γὰρ εὖ ἔχειν καὶ νομῶν· καὶ διῆχθαι τὸν ποταμὸν ἐς τὰ ἄστη πάντα, γεωργίας τε ξυμπάσης μεστὴν εἶναι, καὶ ὡρῶν τῆς ἀττικῆς αἱ μετόπωροι καὶ μυστηριώτιδες. Ὅτι τοὺς περὶ τῆς Αἴτνης λόγους τῶν ποιητῶν ὡς μύθους παραιτεῖσθαί φησι τὸν Ἀπολλώνιον, ὧδε λέγοντα. ὁ γὰρ μῦθος, ὃν παραιτούμεθα, οὐ τῶν Αἰσώπου λόγων ἐστὶν, ἀλλὰ τῶν δραματικωτέρων, καὶ ὧν οἱ ποιηταὶ θρυλλοῦσιν. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ Τυφῶ τινα ἢ Ἐγκέλαδον δεδέσθαι φασὶν ὑπὸ τῷ ὄρει, καὶ δυσθανατοῦντα ἀσθμαίνειν τὸ πῦρ τοῦτο. ἐγὼ δὲ γίγαντας μὲν γεγονέναι φημί· καὶ πολλαχοῦ τῆς γῆς ἀναδείκνυσθαι τοιαῦτα σώματα ῥαγέντων τάφων· οὐ μὴν εἰς ἀγῶνα ἐλθεῖν τοῖς θεοῖς· ἀλλ' ὑβρίσαι μὲν τάχα ἐς τοὺς νεὼς αὐτῶν, καὶ τὰ ἕδη: οὐρανῷ δὲ ἐπιπηδῆσαι, καὶ μὴ συγχωρεῖν τοὺς θεοὺς ἐπ' αὐτοῦ εἶναι· μανία μὲν λέγειν, μανία δὲ οἴεσθαι. καὶ μηδὲ ἐκεῖνος ὁ λόγος, καίτοι δοκῶν εὐφημότερος εἶναι, τιμάσθω· ὡς Ἡφαίστῳ μέλει τοῦ χαλκεύειν ἐν τῇ Αἴτνῃ, καὶ κτυπεῖταί τις ἐνταῦθα ὑπ' αὐτοῦ ἄκμων. πολλὰ γὰρ καὶ ἄλλα ὄρη πολλαχοῦ τῆς γῆς ἔμπυρα, καὶ οὐκ ἂν φθάνοιμεν ἐπιφημίζοντες αὐτοῖς γίγαντας καὶ Ἡφαίστους. τίς οὖν ἡ τῶν * τοιούτων ὀρῶν αἰτία; γῆ, κρᾶσιν ἀσφάλτου καὶ θείου παρεχομένη, τύφεται μὲν καὶ παρ' ἑαυτῆς φύσει, πῦρ δὲ οὔπω ἐκδίδωσιν· εἰ δὲ καὶ σηραγγώδης τύχοι, καὶ ὑποδράμοι αὐτὴν πνεῦμα, φρυκτὸν ἤδη αἴρει· πλεονεκτήσασα δὲ ἡ φλὸξ, ὥσπερ τὸ ὕδωρ, ἀπορρεῖ τῶν ὀρῶν, καὶ ἐς τὰ πεδία συγχεῖται· χωρεῖ τε ἐπὶ θάλασσαν πῦρ ἀθρόον, ἐκβολὰς ποιούμενον, οἷαι τῶν ποταμῶν εἰσιν.

Αἰθιοπία τῆς μὲν ὑπὸ ἡλίῳ πάσης ἐπέχει τὸ ἑσπέριον κέρας, ὥσπερ * ἰνδοὶ τὸ πρὸς ἕω· κατὰ Μερόην δὲ αἰγύπτῳ ξυνάπτουσα· καί τι καὶ τῆς ἀμαρτύρου λιβύης ἐπελθοῦσα, τελευτᾷ εἰς θάλασσαν, ἣν ὠκεανὸν οἱ ποιηταὶ καλοῦσι, τὸ περὶ γῆν ἅπαν ὧδε ὀνομάζοντες. ποταμὸν δὲ Νεῖλον αἰγύπτῳ δίδωσιν, ὃς ἐκ Καταδούπων ἀρχόμενος, ἣν ἐπικλύζει πᾶσαν Αἴγυπτον, ἀπ' αἰθιόπων ἄγει. μέγεθος μὲν οὖν οὐκ ἀξία παραβεβλῆσθαι πρὸς ἰνδοὺς * ἥδε ἡ χώρα, ὅτι μηδ' ἄλλη μηδεμία, ὁπόσαι κατ' ἀνθρώπους ὀνομασταὶ ἤπειροι. εἰ δὲ καὶ πᾶσαν Αἴγυπτον Αἰθιοπίᾳ ξυμβάλοιμεν, τουτὶ δὲ ἡγώμεθα καὶ τὸν ποταμὸν πράττειν, οὔπω ξύμμετρον πρὸς τὴν ἰνδῶν ἄμφω τοσαύτῃ ξυντεθεῖσα. ποταμοὶ δὲ ἀμφοῖν ὅμοιοι λογιζομένῳ τά Ἰνδοῦ τε καὶ Νείλου·

*al. Βαῖτιν. *al. ἐπειδὰν. *al. ὁμώνυμος. * τοιούτων. * ἰνδοί. *al. ἥδε.

περί-

PHILOSTR.

προσχαίνουσί τε γὰρ τὰς ἠπείρους ἐν ὥρᾳ ἔτους, ἐπότε ἡ γῆ ἐρᾷ τούτου· ποταμοὺς δὲ παρέχονται μόνοι τὸν κροκόδειλον, καὶ τὸν ἵππον· τὴν δὲ ὁμοιότητα τῶν ἠπείρων πιστοῦνται μὲν καὶ τὰ ἐν αὐταῖς ἀρώματα, * πιστοῦνται δὲ καὶ οἱ λέοντες, καὶ ὁ ἐλέφας, ἐν ἑκατέρᾳ ἁλισκόμενός τε καὶ δουλεύων. βόσκουσι δὲ καὶ θηρία, οἷα οὐχ ἑτέρωθι, καὶ ἀνθρώπους μέλανας, ὃ μὴ ἄλλαι ἤπειροι. πυγμαίων τε ἐν αὐταῖς ἔθνη· γρῦπες δὲ Ἰνδῶν· καὶ μύρμηκες αἰθιόπων, εἰ καὶ ἀνόμοιοι τὴν ἰδέαν εἰσὶν, ἀλλ' ὅμοιά γε, ὥς φασι, βούλονται. χρυσοῦ γὰρ φύλακες ἐν ἑκατέρᾳ ᾄδονται, τὸ * χρυσόγεων τῶν ἠπείρων ἀσπαζόμενοι. αἰθιόπων δὲ καὶ αἰγυπτίων ὅρια, τὸ καλούμενον Συκάμινον· οὗ παραγενόμενον τὸν Ἀπολλώνιον, χρυσῷ τε ἀσήμῳ φησὶν ἐντυχεῖν, καὶ λίνῳ, καὶ ἐλέφαντι, καὶ ῥίζαις, καὶ μύρῳ, καὶ ἀρώμασι. κεῖται δὲ πάντα ἀφύλακτα ἐν ὁδῷ σχιστῇ· ἡ δὲ αἰτία αὕτη· ἀγορὰν αἰθίοπες ἀπάγουσιν, ὧν αἰθιοπία δίδωσιν. οἱ δὲ ἀνελόμενοι πᾶσαν, ξυμφέρουσιν εἰς τὸν * αὐτὸν χῶρον ἀγορὰν αἰγυπτίαν ἴσου ἀξίαν, ὠνούμενοι τῶν αὐτοῖς ὄντων τὰ οὐκ ὄντα. οἱ δὲ τὰ ὅρια τῶν ἠπείρων οἰκοῦντες οὔπω μέλανες, ἀλλ' ὁμόφυλοι τὸ χρῶμα. μελαίνονται γὰρ οἱ μὲν ἧττον αἰθιόπων, οἱ δὲ μᾶλλον αἰγυπτίων. ἐντεῦθεν φησὶ τὸν Ἀπολλώνιον χωρεῖν ἐπὶ Μέμνονος· ἡγεῖσθαι δὲ αὐτοῖς μειράκιον αἰγύπτιον Τιμασίωνα ὄνομα. κακῶς δέ φησι πεπραχέναι Ἀπολλώνιον, ἀφικόμενον ἐς τοὺς τῶν αἰθιόπων γυμνοὺς, καὶ οὐχ ὁμοίως ὧν ἐξενίσθη * παρὰ τοῖς τῶν ἰνδῶν βραχμᾶσι. τὸ δὲ αἴτιον, φησὶν, ὅτι Εὐφράτης τις φιλοσοφεῖν ἐπιτηδεύων, καὶ εἰς διαφορὰν ἐλθὼν Ἀπολλωνίῳ, τὰς ἀκοὰς τῶν γυμνῶν ταῖς κατὰ Ἀπολλωνίου προκαταλαβὼν διαβολαῖς, κακῶς αὐτοὺς πρὸς αὐτὸν διακεῖσθαι παρεσκεύασε. πολλῷ δὲ κρείττους ἐπὶ σοφίᾳ τε καὶ τοῖς ἄλλοις τοὺς παρ' ἰνδοῖς βραχμᾶνας * τῶν παρ' αἰθίοψι γυμνῶν ἀποφαίνεται. οἰκεῖν δὲ τοὺς γυμνοὺς ὑπαιθρίους φασὶ, καὶ ὑπὸ τῷ οὐρανῷ αὐτῷ, ἐπί τινος δὲ γηλόφου ξυμμέτρου, μικρὸν ἀπὸ τῆς ὄχθης τοῦ Νείλου. ἐποιήσατο δὲ τὴν πρὸς αὐτοὺς ὁδὸν ὁ Ἀπολλώνιος, ἀπὸ θαλάσσης καὶ διὰ τοῦ Νείλου. συνδιατρίψας δὲ ἐπ' ὀλίγον χρόνον τοῖς γυμνοῖς, καὶ προσειπὼν, ἅμα τοῖς σὺν αὐτῷ, ἐπορεύοντο τὴν ἐς τὰ ὄρη τείνουσαν ἀριστερὰ τοῦ Νείλου. τὰ δὲ ὁρῶντες λόγου ἄξια, οἱ κατάδουποι, γεώδη ὄρη, παραπλήσια τῷ λυδῶν Τμώλῳ. καταρρεῖ δὲ ἀπ' αὐτῶν φέρεται Νεῖλος, ἣν ἐπισύρεται γῆν ποιῶν αἴγυπτον. ἡ δὲ ἠχὼ τοῦ ῥεύματος, καταρρηγνυμένου τῶν ὀρῶν, καὶ ψόφῳ ἅμα ἐς τὸν Νεῖλον * ἐκπίπτοντος, χαλεπὴ δοκεῖ, καὶ οὐκ ἀνεκτὴ ἀκοῦσαι· καὶ πολλοὶ τῶν πρόσω τοῦ μετρίου προσελθόντες ἀνέζευξαν, ἀποβάλλοντες τὸ ἀκούειν. προϊόντι δὲ τῷ Ἀπολλωνίῳ καὶ τοῖς ἀμφ' αὐτὸν, μαστοὶ ὀρῶν ἐφαίνοντο παρεχόμενοι δένδρα, ὧν αἰθίοπες τὰ φύλλα, καὶ τὸ φλοιὸν, καὶ τὸ δάκρυον, καρπὸν ἡγοῦνται. ἑώρων δὲ καὶ λέοντας ἐγγὺς τῆς ὁδοῦ, καὶ παρδάλεις, καὶ τοιαῦτα θηρία ἕτερα. ἐπῄει δὲ οὐδὲν αὐτοῖς ἀλλ' ἀπεπήδα σφῶν, ὥσπερ ἐκπεπληγμένα τοὺς ἀνθρώπους. ἔλαφοι δὲ καὶ δορκάδες καὶ στρουθοὶ καὶ ὄνοι, πολλὰ μὲν καὶ ταῦτα ἑωρᾶτο· πλεῖστα δὲ οἱ βόαγροί τε καὶ οἱ βούτραγοι.

* al. πιστοῦσι.
* χρυσόγεω.
* al. αὐτῶν.
* al. ὧν.
* al. ἐκπίπτον.

Ambo continentem [a] oblimant æstatis tempore, cùm maximè id terra expetit, solique fluuiorū Crocodilos educant & Hippopotamos. Terrarum verò similitudinem testantur aromata vtrobique nascentia; Leones præterea & Elephanti, qui in vtraque capti seruire coguntur. Præbet insuper vtraque feras, quæ alibi nusquam reperiuntur, & homines nigros aliæ nullæ continentis partes ferunt, & in iis Pygmæorum natio. Indorum verò Gryphes & Æthiopum formicæ, quamquam sint forma dissimiles, eadem tamen agere student. Nam aurum vtrobique custodire perhibentur, & terram auriferam amare. Cùm eò venisset Apollonius vbi Ægyptus Æthiopiáque terminatur (Sycaminum autem illa vocant) aurum non signatum inuenit. Linum præterea atque ebur, & radices varias: vnguentum insuper, & diuersorum generum aromata. Omnia autem in via secta sine custode passim iacebant. Hæc verò causa est: [b] Merces inuehunt Æthiopes, quæ in Æthiopia proueniunt; Ægyptij verò eas omnes cùm sustulerint, eodem comportant mercem Ægyptiam, æqualis pretij: rebus suis ea redimentes, quibus careant. Qui verò continenti viciniores habitant, nondum planè nigri, colore verò inuicem conueniunt, ab aliis diuersi. Nigrescunt enim minus quàm Æthiopes, paulò autem magis quàm Ægyptij. Deinde refert Apollonium in Memnonis regiam peruenisse. Ducebat eos adolescens Ægyptius nomine Timasij. Malè acceptum dicit Apollonium euntem ad Gymnosophistas Æthiopum, & non simili honore quo ab Indorum Brachmanis affectus fuerat; & hac quidem de causa. Euphrates quidam philosophus, inimicitias cum Apollonio gerens, famam Apollonij apud Gymnosophistas calumniis in eum iactis minuens, illos in Apollonium excitauit. Multò sapientiores esse Indos Brachmanas Gymnosophistis Æthiopiæ dixit. Viuere ait nudos illos sub dio, incolere montem egregiè à natura formatum, parum à Nili ripis distantem. Mari & Nilo nauigans ad eos Apollonius accessit. Paruo igitur tempore cum Gymnosophistis versatus & disputans cum sociis, profectus est ad montes via sinistra Nili. Quæ autem ibi viderunt memoratu digna sunt hæc: [c] Catadupa montes sunt terrei, similes Tmolo, qui in Lydia est, ab ipsis autem Nilus defluens ex ea quam auellit terra Ægyptum [d] impinguat. Sonitus autem fluctuum è montibus erumpentium & cum strepitu in Nilum cadentium horrenda quædam res, & auditu intolerabilis apparet, multique propè accedentes [e] auditum amiserunt. Procedenti autem Apollonio eiusque comitibus tumuli apparuerunt arbores ferentes: quarum folia, corticémque & lachrymas inter fructus Æthiopum numerant. Viderunt etiam secus viam [f] leones, pantheras, & alias huiusmodi feras: quarum nulla in eos impetum facere tentauit: sed tanquam hominum conspectum stupentes præteribant: ceruos insuper & capreas, struthionésque & asinos syluestres complures: & animalium varia genera; inter quæ fuere syluestres boues & hircoboues.

a προσχαίνουσι, malim προσιοῦσι.
b Mercium permutatio.
c Catadupa Nili.
d πιαίνει, repone πιαίνων.
e De Catadupis Cicero in Somnio Scipionis libro 6. de Republ.
f Ἀνθρώπους.

PHILOSTR. Sunt autem huiusmodi belluarum aliæ ex ceruo hircóque compositæ, quæ ex diuersis denominationem capiunt animalibus. Ossa insuper huiusmodi ferarum & semesa eatundem cadauera inuenerunt. Leones enim calida præda semel saturati, reliquias amplius attingere dedignantur, confidentes, vt opinor, nouam rursus se prædam posse venari. Illic Æthiopes habitant Nomades appellati, qui ciuitates in curribus positas habent. Proximi autem illis sunt, qui elephantes venantur, illosque in frusta diuisos vendunt, vnde cognomen adepti Elephantophagi vocantur. Nasamones & Anthropophagi, Pygmæi quoque & Sciapodes, hi, inquam, omnes Æthiopiæ gentes sunt, perueniunt autem ad Oceanum Æthiopiæ, quo solum vi tempestatis delati inuiti traiiciunt. Cum illi de feris quas viderant loquerentur, & naturam admirarentur, quæ tam varia, diuersáque animalium genera pascit, sonitus quidam eorum aures perculsit, tanquam tonitrus nondum inualescentis, sed adhuc intra nubis concauitatem inclusi. Tum Timasion, Prope est, inquit ô viri, cataracta, quæ ascendentibus prima, descendentibus vltima occurrit, quatuor enim sunt. Deinde stadia ferme decem progressi, viderunt fluuium ex monte defluentem, nihilo maiorem quam Marsya sit, atque Mæander, vbi primum in vnum confluunt, vlterius vero processerunt, nec vllas amplius feras videbant. Nam cum sint natura pauidæ, iuxta quietas aquas habitant potius, quam iuxta cõfragosas, & obstrepentes. Inde post stadia ferme quindecim aliam audierunt cataractam difficilem sane & intolerabilem auditu, & quæ priorem duplo fermè superaret. quam cùm ex loco longè quam prior altiore præcipitari vidisset Damis, comites aliquos, tum etiam seipsum, ita stupefactos auribus refert, vt se ab Apollonio remouerent, rogaréntque ne vlterius progrederetur. Verum ille constanter Nilo quodam nomine dumtaxat, Timasionéque comitantibus, cataractæ tertiæ propinquauit, inde ad socios reuersus, nuntiauit suspensos illic esse vertices Nili, altitudine ferme stadiorum octo: ripam verò, quæ montibus opponitur, supercilium habere lapicidinæ inenarrabilis, fontes verò ex montibus pendentes decidere in petrosam ripam, inde in Nilum refundi aquam spumantem & æstuantem. Accidentia verò, quæ inde oriantur multiplicia sunt, magisque varia quàm quæ in aliis cataractis eueniunt, & qui illic è montibus resonat fragor asperrimus est, & inenarrabilem Nili ortum reddit. Iter vero quod ad primos fontes ducit, perarduum est, & non solum accessu, sed cogitatu etiam difficile. Multa etiam de dæmonibus illic existentibus prædicant, qualia sapienter in suis hymnis Pindarus de dæmone cecinit, quem huiusmodi fontibus præesse dixit, vt Nilum moderaretur. Ait Domitianum Imper. vetuisse, ne quis castraretur, ne vites plantentur, sed quæ iam plantatæ essent etiam exscinderentur, & Apollonium ad hæc dixisse, quia ego fortitan nec pudendis, neque vino indigeo. Ignorauit vero vir admirandus, hominibus se parcere, & terram castrare.

Nomades.

Cataracta Ægypti.

Pindarus.

Domitianus Imperator.

σύγκειται δὲ τὰ θηρία ταῦτα, τὸ μὲν ἐλάφου τε καὶ τράγου, τὸ δὲ ἀφ' οὗπερ τὴν ἐπωνυμίαν εἴρηκε. καὶ ὀστοῖς δὲ τούτων ἐντυγχάνοι, καὶ ἡμιβρώτοις σώμασιν· οἱ γὰρ λέοντες, ἐπειδὰν θερμῆς τῆς θήρας ἐμφορηθῶσιν, ἀτιμάζουσιν αὐτῆς τὰ περιττά· πιστεύοντες οἶμαι τὸ καὶ αὖθις *θηράσειν. ἐνταῦθα νομάδες οἰκοῦσιν αἰθίοπες, ἐπ' ἁμαξῶν πεπολισμένοι· καὶ πλησίον τούτων οἱ τοὺς ἐλέφαντας θηρῶντες. κατακόπτοντες δὲ αὐτοὺς ποιοῦνται ἀγοράν, ὅθεν ἐπώνυμοί εἰσι τῆς τῶν ἐλεφάντων βρώσεως. Νασάμωνες δέ, καὶ ἀνδροφάγοι, καὶ πυγμαῖοι, καὶ σκιάποδες, ἔθνη μὲν αἰθιόπων καὶ οἵδε· καθήκουσι δὲ εἰς τὸν αἰθίοπα ὠκεανόν, ὃν μόνον εἰσπλέουσιν ἀπενεχθέντες ἄκοντες· διαλεγομένοις δὲ ὑπὲρ τῶν θηρίων τοῖς ἀνδράσι, καὶ φιλοσοφοῦσιν ὑπὲρ τῆς φύσεως, ἄλλο ἄλλως βοσκούσης: ἦχος προσέβαλλεν, οἷον βροντῆς οὔπω σκληρᾶς, ἀλλὰ κοίλης ἔτι, καὶ ἐν τῷ νέφει. καὶ ὁ Τιμασίων ἐγγὺς ἔφη, ὁ καταρράκτης ὁ πρῶτος μὲν ἀνιόντων, ὕστατος δὲ κατιόντων. τέσσαρες δ' ἄρα αἱ καταρράκται. στάδια δὲ ἴσως προελθόντες δέκα, ἰδεῖν φασὶ ποταμὸν ἐκδιδόμενον τοῦ ὄρους, μείω οὐδὲν ἢ ἐν πρώταις συμβολαῖς ὁ Μαρσύας καὶ ὁ Μαίανδρος. χωροῦντας δὲ πρόσω, θηρία μὲν οὐκέτι ὁρᾶν· ψοφοδεᾶ γὰρ φύσει ὄντα, προσοικεῖν τοῖς γαληνοῖς ὕδασι μᾶλλον, ἢ τοῖς ῥαγδαίοις [τε] καὶ ἐνήχοις. ἑτέρου δὲ καταρράκτου ἀκοῦσαι, μετὰ πεντεκαίδεκά που στάδια, χαλεποῦ ἤδη, καὶ οὐκ ἀνεκτοῦ *ἀκουσθῆναι· διπλάσιον μὲν γὰρ εἶναι αὐτὸν τοῦ προτέρου, ὄρους δὲ ὑψηλοτέρου ἐκπίπτειν. ἑαυτὸν μὲν οὖν καί τινας τῶν *ἑτέρων, οὕτω τι ἐκτυπηθῆναι τὰ ὦτα, φησὶν ὁ Δάμις, ὡς αὐτός γε ἀναζεῦξαι, τοῦ τε Ἀπολλωνίου δεῖσθαι μὴ πρόσω χωρεῖν. *τὸν δὲ ἐρρωμένως ξὺν τῷ Τιμασίωνι, καὶ ἑτέρῳ τινὶ τοὔνομα Νείλῳ, τοῦ τρίτου καταρράκτου ἔχεσθαι· περὶ οὗ τάδε ἀπαγγεῖλαι ἥκοντα. ἐπικρέμασθαι μὲν τοῦ Νείλου κορυφὰς ἐκεῖ, σταδίων μάλιστα ὀκτὼ ὕψος, τὴν δὲ ὄχθην τὴν ἀντικειμένην τοῖς ὄρεσι, ὀφρὺν εἶναι λιθοτομίας ἀρρήτου, τὰς δὲ πηγὰς ἀποκρεμαννυμένας τῶν ὀρῶν ὑπερπίπτειν εἰς τὴν πετρώδη ὄχθην· ἀναχεῖσθαι δὲ ἐκεῖθεν [ἐς] τὸν Νεῖλον κυμαινούσας τε καὶ λευκάς· τὰ δὲ πάθη, τὰ περὶ αὐτὰς ξυμβαίνοντα, πολλαπλασίας ἢ αἱ πρότεραι οὔσας· καὶ τὴν πηδῶσαν ἐκ τούτων ἠχὼ ἐς τὰ ὄρη, δυσήκοον ἐργάζεσθαι τὴν ἱστορίαν τοῦ ῥεύματος. τὴν δὲ πρόσω ὁδὸν τὴν ἐπὶ τὰς πρώτας πηγὰς ἄγουσαν, ἄπορον μὲν ἐλθεῖν φασιν, ἄπορον δὲ ἐνθυμηθῆναι. πολλὰ γὰρ καὶ περὶ δαιμόνων ᾄδουσιν, οἷα καὶ Πινδάρῳ κατὰ σοφίαν ὕμνηται περὶ τοῦ δαίμονος, ὃν ταῖς πηγαῖς ταύταις *ἐφίστησιν ὑπὲρ ξυμμετρίας τοῦ Νείλου. Ὅτι Δομετιανόν φησι τὸν βασιλέα νομοθετῆσαι, εὐνούχους τε μὴ ποιεῖν, καὶ ἀμπέλους μὴ φυτεύειν, ἀλλὰ καὶ τὰς οὔσας ἐκτέμνειν. εἰπεῖν δὲ πρὸς ταῦτα τὸν Ἀπολλώνιον, ὡς ἐγὼ μὲν ἴσως οὔτε αἰδοίων δέομαι, οὔτε οἴνου· λέληθε δὲ ὁ θαυμασιώτατος, τῶν μὲν ἀνθρώπων φειδόμενος, τὴν δὲ γῆν εὐνουχίζων.

* al. θηράσαι.

* ἀκοῦσαι

* ἑταίρους

* al. ὁ δὲ

* al. ἐφεστάναι

Ὅτι

Ὅτι ἐν τῷ ἑβδόμῳ καὶ ὀγδόῳ λόγῳ ὁ Φιλόστρατος τὴν πρὸς [τοὺς] τυράννους, καὶ μάλιστα πρὸς Δομετιανόν, τοῦ Ἀπολλωνίου παῤῥησίαν ἐξυμνήσας, καὶ εἰπὼν ὅπως τε ἐγράφη, καὶ ὅπως αὐτόκλητος πρὸς τὴν δίκην ἧκεν· ὅπως τε ἄγοιτο ἐν ἀδέσμῳ φρουρᾷ, καὶ ὅπως ὕστερον ἐδέθη, καὶ ἐλύθη, καὶ ἀπελογήσατο, καὶ τοῦ δικαστηρίου ἀπέστη. ταῦτα εἰπών, καὶ μαγικῆς * οὐδ' ὅπως τι αὐτὸν μετασχεῖν. ἀλλὰ καί, εἴ τις ἄλλος, μυσάττεσθαι ταύτην ἀπηχθεισάμενος (καίτοι πολλὰ τερατώδη γράφων περὶ αὐτοῦ) τὸν θάνατον ἄδηλον καὶ βίον πολύφημον * ἔφη γενέσθαι, αὐτοῦ * ἐκείνῃ τούτῳ καὶ ζῶντος ἐν μελέτῃ ποιουμένου. φησὶ γάρ, αὐτὸν λέγειν ἀεί, λάθε βιώσας· εἰ δὲ μή, λάθε ἀποθανών. Ἀρετάς τε λέγει συνεζητηκέναι τὸν ἄνδρα· καὶ τὴν Πυθαγόρου διὰ βίου σοφίαν ἐζηλωκέναι.

* αὐτὸν οὐδ' ὅπως τι αὐτῶν.

* ἐπ' αὐτοῦ. * γενέσθαι.

Οὗτος δὲ ὁ Φιλόστρατος ἀπαγγελίᾳ μὲν κέχρηται γλυκείᾳ, καὶ ποικιλωτάτῃ, καὶ λέξεσιν ἐμπρεπούσαις φράσει τοιαύτῃ. συντάξεσι μέντοιγε τοιαύταις, οἵαις οὐκ ἄν τις ἄλλος ἐς τὸ συγγράφειν τεταγμένος. δοκοῦσι γάρ πως ἀσυνταξίαις μᾶλλον ἐοικέναι, ἢ συντάξεως ὅ, ποιοῦ μετέχειν. ἔστι δ' ἴσμεν ὁ ἀνὴρ ὡς πολυμαθέστατος ὤν, οὐκ ἂν διαμαρτίᾳ τοῦ ὀρθοῦ εἰς ταύτην ἐξενεχθῆναι τὴν ἰδιάζουσαν τῶν συντάξεων καινοτομίαν, * ἀλλά τι τῶν ἀρχαιοτέρων σπανιάκις ἴσως εἰρηκότων, τούτοις ἄχρι εἰς κόρον ἀπεχρήσατο, τὴν παῤῥησιασμένην αὐτῶν τὴν χρῆσιν ἐπιδεικνύμενος· καὶ οὐδ' εἰς μάτην, ἀλλὰ τοῦ ἡδέος χάριν. ἔχουσι γὰρ καὶ τὰ τοιαῦτα τῶν λόγων, τὸ ἐπαγωγὸν καὶ ἐπαφρόδιτον.

* ἴσ. ἀλλ' ἃ.

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ βιβλίου παρεῖται, κάλλει ῥημάτων καὶ συνθήκης διαλάμποντα.

Καὶ Πυθαγόρας αὐτὸς καὶ Δημόκριτος ὁμιλήσαντες μάγοις, καὶ πολλὰ δαιμόνια εἰπόντες, οὔπω ὑπήχθησαν τῇ τέχνῃ. καὶ τίς οὐκ οἶδε τὸν Ἀναξαγόραν ἐν Ὀλυμπίᾳ μέν, ὁπότε ἥκιστα ὕει, παρελθόντα ὑπὸ κωδίῳ εἰς τὸ στάδιον ἐπὶ προῤῥήσει ὄμβρου, * ὑφ' ὧν ἔψαυσε τοῦ θείου τε καὶ δαιμονίου εἶναι, τῇ μάγων τέχνῃ. μετέχοντι δέ μοι τοῦ περὶ αὐτὸν κύκλου, καὶ γὰρ τοὺς ῥητορικοὺς πάντας λόγους ἐπῄνει καὶ ἠσπάζετο, παρ' ὧν ὑπάρχει μαθεῖν, ὡς ὑποθειάζων τὴν φιλοσοφίαν ἐγένετο. Κύκνοι τοίνυν, οὓς ὁ λειμὼν ἔβοσκε, χορὸν στήσαντες περὶ τὴν Ἀπολλωνίου μητέρα καθεύδουσαν, καὶ τὰς πτέρυγας (ὥσπερ εἰώθασιν) ἄραντες, ἀθρόον ἤχησαν· καὶ γάρ τι καὶ ζεφύρου ἦν ἐν τῷ λειμῶνι. ἡ δὲ ἐξέθορέ τε ὑπὸ τῆς ᾠδῆς, καὶ ἀπέτεκεν. ἱκανὴ δὲ πᾶσα ἔκπληξις, μαιεύσασθαι καὶ πρὸ τῆς ὥρας. ὀφθαλμοὶ δὲ πάντες ἐς αὐτὸν ἐπεστρέφοντο· σκωπτόλαι τε καὶ ὑβρισταὶ πάντες καὶ δεδώκασι τῇ ὀθόνῃ [μᾶλλον] πάντες ἡ στοὰ Ἀθηναῖοι. προάστειον, ἐν ᾧ κῆποι ἁπαλοὶ ἦσαν. Ὅτι Κιλίκιος λόγος ποῖ τρέχεις; ἢ ἐπὶ τὸν ἔφηβον; [ἢ] ἐπὶ Ἀπολλωνίῳ τε ἐγένετο, καὶ παροιμιώδη τιμὴν εἶχε. τὴν δὲ οὐσίαν λαμπρὰν οὖσαν διήλλαξε πρὸς τὸν ἀδελφόν· φιλοσοφίας γὰρ πάσης ἠχὼ ἐν αὐτῷ ἦν. Ὅτι ἐρομένου τὸν Ἀπολλώνιον τοῦ Εὐξένου, τί δὴ τὰ οὐ ξυγγράφοι, καί τοι ἀπαγγελίᾳ χρώμενος δοκίμῳ τε καὶ διηγερμένῃ; ὅτι οὔπω ἔφη * ἐσιώπα. Καὶ λιμὸς ἦν. ὄροβοι δὲ ὤνιοι, καὶ τὰ ἐς βρῶσιν ἀναγκαῖα διέβοσκεν αὐτοῖς. κελαρύζει τῶν πηγῶν οὐδεμία. κυπαρίττου τι ἔρνος ἡ γῆ ἀνέδωκεν,

* ἐσιώπησα.

Philostratus libro septimo & octauo libertatem dicendi Apollonij erga tyrannos, & maximè Domitianum describit, & quomodo accusatus fuerit, & vltrò in iudicium venerit. Quomodo in carcere seruatus, & quomodo liberatus, solutus & defensus, ex iudicio decesserit. Hæc asserit, & magum non fuisse, verùm etiam, si quem alium, magiam abominatum esse fortiter probat, etsi multa portentosa de illo scribat. Dicit etiam obscuram fuisse ipsius mortem, & vitam celebrem: & eam ipsum, dum viueret, mente agitasse. Dicere enim solitum: *Viuens late*: sin minus, *moriens late*: virtutibus hunc refert studuisse, & Pythagoram maximè imitatum fuisse.

PHILOSTR. *Lib. VII. & VIII.*

Plutarchus singulari commentario Epicuro tribuit.

Dulci & varia narrandi ratione vsus est Philostratus, & verbis huic rei conuenientibus, & simili constructione, qualem nemo scribendo inseruit. Videntur enim nonnulli incompositè magis dicere quàm compositè. Hunc verò scimus doctissimum fuisse, & à recto non aberrantem, propriam constructionis nouitatem adhibuisse: sed quæ antiqui dixerunt rarius, iis liberius vsque ad satietatem vsum esse: licitum esse eorum vsum demõstrans, nec id frustra, sed dulcedinis gratia. Huiusmodi enim oratio conciliandi vim habet & venustatem quandam.

Philostrati stylus.

Quæ sequentia (vt excerpta præsumuntur) ... Photij libito) parum sekarent ... Philostrato libri. ... da atque excutienda.

Lib. I. Philostr.

Ex eadem vita excerpta quæ prætermissa sunt, ac pulchritudine verborum & compositione excellunt.

Pythagoras ipse, & Democritus cum Magis versati, multáque dæmonia fassi, nullam tamen eius artis partem attigerunt. Quis enim ignorat Anaxagoram in Olympia, cum nulla pluuiæ suspicio immineret, pelliceam vestem indutum processisse, vt imbrem denuntiaret, nec ita multo post ingentem pluuiam secutam esse, vnde putatus est diuinus cœlestisque fuisse, idque arte magica: mihi quoque qui in eadem versatus sum: etenim omnes * orationes Rhetoricas ipse laudauit & amauit, ex quibus discere licet quam diuinus Philosophus fuerit. Cygni qui in prato pascebantur, quasi in chorum dispositi dormientem Apollonij matrem circumsteterêe, & aliis (vt eorum mos est) sublatis, ingenti clangore omnia circum loca replebant, leniter per prata spirante Zephyro: eorum cantu exiliens mulier puerum peperit: quæuis enim percussio valet etiam ante tempus partum prouocare. Oculos omnium in se conuerterat etiam aduersariorum, qui & comitia tacere, iniuriamq; facere soliti. Et linteo dederunt omnes potiusque doctrinæ Athenienses, suburbium in quo elegantes horti erant. Cilicum erat sermo quò curris? num ad impubem? quod de Apollonio dicebant, sic vt communi prouerbio celebraretur. Diuitias opimas habuit fratri æquales, & multa erat de eius philosophia fama. Interroganti aliquando Apollonium Euxeno, cur non scriptis aliquid mandaret, cùm scribendi characterem probum & excitatum nactus esset. Quia inquit, nondum tacere didici. Fames oppresserat ciuitatem, venale erat eruum, omniáque ad victum necessaria illis deerant: fontes non fluebant, cupressi velut germina terra dabat.

Pythagoras.

Anaxagoras.

Vaticinia. prædictiones.

* *fort.* ἀποφθέγματα.

Philostr. lib. I. cap. 6.

Apollonij stylus.

PHILOSTR. Vtebatur genere dicendi non Dithyrambico, aut poëticis nominibus intumescente, nec rursus nimis ieiuno, neque consuetudinem Atticam excedente, iniucundam enim putabat orationem, quæ ab Attica mediocritate decederet. Sententiæ breues, & fortes erant. Nominibus autem vtebatur propriis, atque ad res ipsas accommodatis: & quæ ab ipso proferebantur, fulminis instar resonabant. Antiquam Ninum profectus est, ibi statuam barbaro more positam conspexit. Est autem Ino Inachi filia, cui ab vtroque tempore parua, & quasi mox progressura, prominent cornua. Porrò Damis Apollonium veluti Deum suspiciebat, quo vtebatur sapientiæ magistro, & quod discebat, memoria repetebat. Erat illi vox Assyrio accommodata modulo, neque nimium loquax. Eretrij in regione Medorum habitant, non longius à
e Babylone, quam diurno itinere cursor expediret. Cùm Eretrij tumulum seminassent, vicini barbari circa messis tempus discurrentes adultas iam fruges prædabantur. Ferunt & in atrium venisse, cuius suprema pars in formam tholi fabricata cœli faciem imitabatur, Saphiro lapide adoperta, qui lapis maximè cæruleus cœli colorem refert. Deinde parum subsistens: Disces, inquit, ô Dami, Eunuchos amare, & cupiditatem, quæ per oculos inducitur, in illis non extingui, sed calidam & vigentem in ipsis permanere. (Eunuchi.) Quod si humana quædam ars esset domina potensque cupiditates eiusmodi depellere ex animo, viuerent cum virtutis oculis: nunc verò congredientem inueni & vinctum agentem. Iaculatus est auem, quæ Promethei viscera depascebatur. [Occurrunt hominibus, qui elephantis vehebantur: hi autem sunt, qui regionem colunt, inter Caucasum montem & fluuium Cophenum, homines planè inculti & elephantorum sessores.] Inter se collocuti sunt, & conuiuio exceperunt, & Nysam à Baccho plantatam esse, qui Thebis vitium semina eò transtulit. (Alexander.) Alexander honoris fuit cupidus, tum etiam antiquitatis nimis amator. (Elephantes.) Elephantes, vt experientia docuit, trecentos quinquaginta annos viuunt. (Leones.) Si leones comprehendant leænas è pardis conceptisse, catulos lacerant, & sobolem tanquam adulterinam expellunt, ita vt triduo à cibis abstineat leæna, quamuis belluarum voracissima sit. Minores elephanti præcedunt, ne fossa altius solo maiorum elephantorum viam impediant. (Vipera.) Apollonius non credit, * viperarum filios matrem perimentes prodire. Nec enim hoc quis videre potest, nec natura id patitur, neque comprobat experientia. Indus habet serpentes septuaginta cubitorum, & eorum ornatum eos mirari magis, quam fastum Babyloniæ. Neque Homerum laudatorem habuit, à quo multi improbi egregiè celebrati sunt. Dicere iam paraui, vt nihil aliis relinquatur. Inde Apollonius effecit, vt rex ille multis partibus totaque philosophia Phraota inferior esset. Ait Apollonium cum Iarcha collocutum,

(* D locuples en lib. 10. Plin. cap. 62. [illegible] Cum [illegible] Isid. Pelus. Herodot. & Maximus Ty- [illegible])

Ὅτι Ἀπολλώνιος λόγων ἰδέαν ἐπήσκησεν οὐ διθυραμβώδη, καὶ φλεγμαίνουσαν ποιητικοῖς ὀνόμασιν· οὐδ' αὖ κατεγλωττισμένην καὶ ἀττικίζουσαν· ἀηδὲς γὰρ τὸ ὑπὲρ τὴν μετρίαν ἀτθίδα ἡγεῖτο. καὶ αἱ δόξαι βραχεῖαι, καὶ ἀδαμάντινοι· κύριά τε ὀνόματα καὶ προσπεφυκότα τοῖς πράγμασι· καὶ τὰ λεγόμενα ἠχὼ εἶχεν ὥσπερ ἀπὸ σκήπτρου θεμιστευόμενα. καὶ ἀφικνεῖται ἐς τὴν ἀρχαίαν Νίνον, ἐν ᾗ ἄγαλμα ἵδρυται τρόπον βάρβαρον. ἔστι δὲ ἄρα Ἰὼ ἡ Ἰνάχου, καὶ κέρατα τῶν κροτάφων ἐκκρουεῖ μικρά, καὶ οἷα μέλλοντα. (L. Inachi F.) ὁ μὲν δὴ Δάμις ὥσπερ δαίμονα τὸν Ἀπολλώνιον ἔβλεπε, συνὼν τε αὐτῷ ἐπιδιδοὺς τὴν σοφίαν· καὶ ὅτι μάθοι μνημονεύων. φωνὴ δ' ἦν τῷ Ἀσσυρίῳ συμμέτρως πεζῇ τισι· τὸ γὰρ λογοειδὲς οὐκ εἶχεν. οἰκοῦσι γὰρ Ἐρετριεῖς ἐν τῇ Μηδικῇ Βαβυλῶνος, οὐ πολὺ ἀπέχοντες δρομικοῦ ἀνδρί. (ἀνδρὶ) οἱ πρόσοικοι τοῦ λόφου βάρβαροι, περιιόντων τὴν Ἐρετρίαν αὐτῶν, ἐληΐζοντο τὰ φυόμενα, περὶ τὸ θέρος ἥκοντες, καὶ πεινῆν ἐδόκουν γεωργοῦντας ἑτέροις. φασὶ δὲ καὶ ἀνδρῶνι ἐντυχεῖν, οὗ τὸν ὄροφον ἐς θόλου ἀνῆχθαι σχῆμα, οὐρανῷ τινὶ εἰκασμένον. σαπφειρίνῃ δὲ αὐτὸν κατηρέφθαι λίθῳ· κυανωτάτη δὲ ἡ λίθος καὶ οὐρανία ἰδεῖν. ὁ δὲ βραχὺ ἐπισχὼν, ἔφη, ὦ Δάμι, μάθοις ἄν, ὅτι καὶ εὐνοῦχοι ἐρῶσι, καὶ τὸ ἐπιθυμητικὸν, ὅπερ εἰσάγονται διὰ τῶν ὀφθαλμῶν, οὐκ ἀπομαραίνεται σφῶν· ἀλλ' ἐμμένει θερμόν τε καὶ ζώπυρον. εἰ δὲ καὶ τέχνη τις ἦν ἀνθρωπεία τύραννος, καὶ δυνατὴ τὰ τοιαῦτα ἐξωθεῖν τῆς γνώμης· ἔζων γε ὑπὲρ τοῖς τῆς ἀρετῆς ὀφθαλμοῖς. νῦν δὲ καὶ ξυγκατακείμενον εὕρηκέναι καὶ ἀνδριζόμενον ἐπὶ τὴν γυναῖκα. Ἀλλὰ τοξεύσαι τὸν ὄρνιν, ὃν ἔβοσκεν ὁ Προμηθεὺς τοῖς σπλάγχνοις. Ἐντυγχάνουσιν ἐπ' ἐλεφάντων ὀχουμένοις ἀνθρώποις (εἰσὶ δ' οὗτοι μέσοι Καυκάσου καὶ ποταμοῦ Κωφῆνος, ἄβιοί τε, καὶ ἱπποὶ τῆς ἀγέλης ταύτης) ἐδέξαντο τὸν λόγον τοῦτον, καὶ ἠσπάσαντο διαλεχθῆναι. καὶ τὴν Νῦσαν * αὐτοῦ Διονύσῳ φασὶν ἐκφυτεῦσαι, ἀπάγοντα ἐκ Θηβῶν τὸ γόνυ τῆς ἀμπέλου. (* Ἴσ. αὐτοῦ τοῦ Διονύσου.) Ὁ δὲ Ἀλέξανδρος φιλότιμός τε ἦν, καὶ ἀρχαιολογίας ἥττων. Ὅτι οἱ ἐλέφαντες ὑπὲρ τὰ τριακόσια πεντήκοντα ἔτη βιοῦσιν, ὡς δείκνυσιν ἡ πεῖρα. Εἰ γὰρ φωραθεῖεν οἱ λέοντες τὰς λεαίνας ἐκ τῶν παρδάλεων τεκεῖν, διασπῶνται τοὺς σκύμνους, καὶ ξαίνουσι τὴν φορὰν ὡς νόθον. ὡς μὴ προσδέξασθαι τριῶν ἡμερῶν σῖτον, διὰ τὸν θάνατον τοῦ σκύμνου, καίτοι βορώτατη θηρίων οὖσα. οἱ δὲ ἐλάττους τῶν ἐλεφάντων προπορευόμενοι, ὡς δὴ ἂν βλάπτοιεν τὴν τῶν μειζόνων διαπορείαν ἧττον * ἐμβαθυνθέντες. (* ἐμβαίνοντες.) Ὅτι ὁ Ἀπολλώνιος ἀπρόσδεκτον ἡγεῖται τὸν λόγον, ὅς λέγει, τὰς ἐχίδνας τίκτεσθαι φθειρούσας τὴν μητρῴαν νηδύν. μηδὲ γὰρ δυνατὸν ὅλως τοῦτο ἐπί τινος ὁρᾶσθαι· καὶ ἡ [τῆς] φύσις ἀπαιτεῖ, καὶ ἡ πεῖρα συνᾴδει. Ὅτι ὁ Ἰνδὸς τρέφει ὄφεις πηχῶν ἑβδομήκοντα, καὶ τὸν κόσμον ἀγασθῆναι μᾶλλον, ἢ τὰ ἐν Βαβυλῶνι φλεγμαίνοντα· οὔτε Ὁμήρου ἐπαινετοῦ ἔτυχεν, * ἐφ' οὗ μὴ τῶν πάνυ σπουδαίων πολλοὶ ἐς ὄνομα ἤχθησαν. λέγειν ἤδη [ ] παρεσκευασάμην, ὡς μηδὲν * ἐλλείψειν τοῖς πᾶσιν ἀνὴρ ἠξίωσαν * σρίσιν. ἐκ τούτου μὲν διεξῆλθεν ὁ Ἀπολλώνιος, ὡς βασιλεὺς ἐκεῖνος, οὐκ ὀλίγοις * μέρεσι, φιλοσοφίᾳ δὲ πάσῃ τοῦ Φραώτου λείποιτο. Ὅτι Ἀπολλώνιον ξυμφιλοσοφήσαντα τῷ Ἰάρχᾳ ξυγγρά-

(* al. ὑφ'. * παρεκλελυμένων. * al. ἄφορ'ο. * al. ἱμέρῳ.)

ξυγγράψαι μὲν ἐκεῖθεν περὶ μαντείας, ξυγγράψαι δὲ περὶ θυσιῶν, πολυμαθέστατόν τε, καὶ φιλομαθείας ἥττω. Ἰάρχας δὲ περὶ μαντικῆς πολλὰ μὲν ἀγαθὰ ἔλεγε τοὺς ἀνθρώπους εἰργάσθαι, μέγιστον δὲ τὸ τῆς ἰατρικῆς δῶρον. οὐ γὰρ ἄν ποτε τοὺς σοφοὺς Ἀσκληπιάδας ἐς ἐπιστήμην τούτου * παρελθεῖν, εἰ μὴ παῖς * Ἀπόλλωνος Ἀσκληπιὸς γενόμενος, καὶ κατὰ τὰς ἐκείνου φήμας τε καὶ μαντείας ξυνθεὶς τὰ προσφορὰ ταῖς νόσοις φάρμακα, παισί τε αὐτοῦ παρέδωκε, καὶ τοὺς ξυνόντας ἐδιδάξατο, τίνας μὲν δεῖ προσάγειν πόας ὑγροῖς ἕλκεσι, τίνας δὲ αὐχμηροῖς καὶ ξηροῖς, ξυμμετρίας τε ποτίμων φαρμάκων, ἀφ' ὧν ὕδεροι ἀποχετεύονται, αἷμά τε ἴσχεται, καὶ τὰ ἄλλα ἰάσεως τυγχάνει. Ὅτι τοὺς ἐν Ἰνδοῖς γρῦπας μέγεθος καὶ ἀλκὴν εἰκάσθαι * φασι τοῖς λέουσιν· ὑπὸ δὲ πλεονεξίας τῶν πτερῶν αὐτοῖς τε ἐκείνοις ἐπιτίθεσθαι, καὶ τῶν ἐλεφάντων δὲ καὶ δρακόντων ὑπερτέρους εἶναι. πέτονται δὲ οὔ που μέγα, ἀλλ' ὅσον οἱ βραχύποροι ὄρνιθες. μὴ γὰρ ἐπτιλῶσθαι σφᾶς, ὡς ὄρνισι πάτριον· ἀλλ' ὑμέσι τοὺς ταρσοὺς ὑφαίνεσθαι πυρσοῖς, ὡς πέτεσθαί τε καὶ ἐκ μετεώρου μάχεσθαι. τὴν Τίγριν δὲ αὐτοῖς ἀνάλωτον εἶναι μόνην, ἐπειδὴ τὸ τάχος αὐτὴν ἐξισοῖ τοῖς ἀνέμοις. ἀλλὰ ἀπαγγέλλεται ἥδιστος, καὶ τῶν ἐν θαλαττουργίᾳ θαυμασιώτερος. οὐχ ὥσπερ οἱ Σωκρατικοί, τῶν μὲν ἄλλων ἀπάγων, καὶ σπουδάζων: φιλοσοφίᾳ δὲ μόνῃ ξυμβουλεύων, καὶ ἑξῆς. καί, εἰ καὶ καλλίστη πόλεων, ὁπόσαι ὑπὸ ἡλίῳ εἰσί, καὶ τὸ πέλαγος οἰκειοῦται, ζεφύρου τε πηγὰς ἔχει. ἀλλὰ [δὲ] ἀνδράσιν αὐτὴν στεφανοῦσθαι ἥδιον. Ὅτι Ἀπολλώνιος τὴν ὀρθῶς οἰκησομένην πόλιν ἔλεγεν ὁμονοίας δεῖσθαι στασιαζούσης. τοῦτο δὲ τοιοῦτόν ἐστι· στάσις, ἡ μὲν ἐπὶ ξίφη καὶ τὸ καταλιθοῦν ἀλλήλους ἄγουσα, ἀπέστω πόλεως· ἢ παιδοτροφίας τε δεῖ, καὶ νόμων, καὶ ἀνδρῶν, ἐφ' οἷς λόγοι καὶ ἔργα. φιλοτιμία δὲ ἡ πρὸς ἀλλήλους ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ, καὶ πῶς ὁ μὲν γνώμην εἴποι βελτίω γνώμης, ὁ δὲ ἑτέρου ἄμεινον ἀρχῆς προσταίη, ὁ δὲ * πρεσβεύσειεν: ἔρις οἶμαι αὕτη ἀγαθή, καὶ στάσις ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ. εἰ δὲ ἐν τούτοις ἐλλείψει τι τῶν ἑαυτοῦ ἔργων, ἢ ἀμαθῶς τῆς ναυτικῆς ἅψεται, πονηρὸν πλοῦν πλεύσονται, καὶ ὁ χειμὼν αὐτοὶ δόξουσιν. εἰ δὲ φιλοτιμήσονται πρὸς ἑαυτούς, καὶ στασιάσουσι, μὴ κακίων ἕτερος ἑτέρου δόξαι: καλοὶ μὲν ὅρμοι τῇ νηὶ ταύτῃ, μεστὰ δὲ εὐδίας τε καὶ εὐπλοίας πάντα. Ποσειδῶν δὲ ἀσφάλειος ἡ περὶ αὐτῆς εὐβουλία δόξει· καὶ γὰρ ἱκέτευε, καὶ πολλὰ ὑπὲρ ἐλέου ἔλεγεν. ὡς κολωνὸν λίθων περὶ αὐτὸν χώσασθαι· εὖ * ξυμβόλων ὀνειράτων τεύξονται. καὶ γὰρ μετόπωρον ἐτύγχανε, καὶ ἡ θάλασσα ἧττον βεβαία. ἐπεὶ δὲ Ὀρφεὺς ἐχθρὸς * μόνος ἄρτι ἐκ Θρᾴκης ἥκουσα ἡ κεφαλὴ ἐφίσταται οἱ χρησμῳδοῦντι ὁ Ἀπολλώνιος, καὶ πέπαυσο ἔφη τῶν ἐμῶν, καὶ γὰρ δὴ ᾄδοντά σε ἱκανῶς ἤνεγκα· ξυνῆκεν ὁ Ἀπολλώνιος. Ὅτι λόγον ἕτερον ὁ Δάμις προσάγειν βούλεται. δεῖξον ἡμῖν, Ἀχιλλεῦ, τὸ σεαυτοῦ εἶδος. καὶ γάρ ἂν ὄναιο ἄγαν τῶν ἐμῶν ὀφθαλμῶν, εἰ μάρτυσιν αὐτοῖς τοῦ εἶναι χρήσαιο. μουσῶν δὲ θρήνων καὶ νηρηίδων, οὓς ἐπ' ἐμοὶ γενέσθαι φασί: μοῦσαι μέν, οὐκ ἀφίκοντό ποτε ἐνταῦθα· νηρηίδες δὲ ἔτι φοιτῶσι

* προσελθεῖν.
* al. Ἀπολλώνιος.
* φασί.
* πρεσβεύειν.
* al. ξυμβόλων
* μὴ ὡς ἄρτι.

PHILOSTR.

libros deinde de diuinatione & de sacrificiis conscripsisse, cum esset multa admodum discendi cupidissimus. Dixit Iarchas multa bona erga homines diuinationem fecisse, in quibus præcipuum est medicinæ donum. Non enim, inquit, ij, qui sapientes in hac arte habiti sunt Æsculapij filij, tam multum processissent, nisi Apollinis filius Æsculapius ex patris præscripto & vaticinio morbis vtilia remedia composuisset, quæ ille deinceps filios docuit ac familiares, quales herbas humidis vlceribus, quales siccis & ardentibus oporteat adhibere: potiones insuper medicamentorum miscere, quibus hydropici sanentur, sanguinis fluxus sistatur, & alia multa quæ curationum vim habent. Indicas Gryphes magnitudine & viribus leonibus pares esse tradit, & alarum præsidio in leones, elephantos, ac dracones inuolare & superare: volant autem non multum, sed quantum paruulæ aues. Non enim plumatæ sunt vt reliquæ aues, sed rubra pellicula alarum costæ tanquam digiti connectuntur. Itaque in altum elatæ aliquantum volare, & è sublimi pugnare. Solam vero Tigrim insuperabile illis esse dicunt, celeritateque ventos æquare. Dicitur iucundissimus fuisse & rei nauticæ peritissimus, non vt Socratici, alia omnia deserens, & soli philosophiæ studens &c. etsi omnium pulcherrima sit ciuitatum, & mare proprium, Zephyrique fontes habeat, sed pulcrius est illam viris illis condecorari. Dicebat bene constituendam ciuitatem discordi indigere concordia. Quod autem dico, tale quid est: Seditio quæ ad gladios mutuasq; lapidationes ciues deducit, e ciuitatibus exterminanda penitus est. Ciuitas enim puerorum institutione & legibus & viris indiget, à quibus verba & actiones prodeunt. Mutua autem ciuium æmulatio pro communi ciuitatis bono, seu quod alius alio melius sententiam dicat, aut magistratum rectius gerat, aut præclarius legatione fungatur: talis inquam contentio & æmulatio, ciuitati plurimum confert. Quod si quis horum suo operi peragendo defuerit, quasi rem nauticam imperite tractet, male sese nauis habebit, & ipse met quasi procella quædam nauim lædet. Verùm si æmulatione quadam inter se certantes laborabunt, one quis altero deterior in suo opere inueniatur, recte probeque in portu nauis firmabitur, prospereque cum lætitia tota nauigatio peragetur, eorum in consultando rectitudo tantum ipsis proderit, quantum si Neptunus tutelam, securitatemque polliceretur. Etenim supplicauit, & multa de misericordia locutus est. Lapidum aceruum super eum coaceruasse. Somnia recte conicient. Erat autem autumni tempus, & mare minus securũ. Cùm Orpheus nuper e Thracia aduectus esset, superstitit, & superstans, Apollo, desine, inquit, quæ mea sunt occupare: iam satis enim te canentem pertuli. Apollonius intellexit. Sed alium sermonem Damis inducere volebat. Ostende nobis imaginem tuam, ô Achilles Tu namque valde iuuaberis meis oculis, si ipsis tuæ præsentiæ vteris. De Musarum verò & Nereidum lacrymis, quas mea causa fusas esse homines perhibent. Musæ huc non perueniunt. Nereides autem nunc & frequenter accedunt,

Medicina
Gryphes.
Tigris.
Reipubl. administratio cum æmulatione.
Orpheus

PHILOSTR. Ad hæc Achilles, nec barbari, inquit, nobis erant multo inferiores, vsque adeò per id tempus virtus in terra florebat. Iam enim Gallorũ cantus audiebantur: verùm adolescens tãquam è graui somno excitatus, oculos frequenter terebat, & ad Solis radios faciem vertens, verecundia etiam perfusus, quod omnes in se respicientes animaduerteret, nec vlterius petulans apparebat. Mutans igitur chlamydes, & reliquum * Sybariticum cultum, venit in desiderium vestis sordidæ & tritæ, & in mores Apollonij abiuit. Si enim est tripudiatio Laconica, simul tripudiabo: sin mollis est, & fœminea, non amplius mulierum imitatrice, vt ait Euripides, latua vtar, nec verbis. Pocula in mensa statuuntur, & hauriebant sitientes. Quando nuptiæ feruent, ait, & forte cras: Sapientiam suam simulabat, & lingua quidem satis promptus, sed mollior ad incommoda toleranda, sollicitus de adolescentibus. De feris non facile dixeris an matres discerpserint. Nero hoc cibo satiatur, insanior Oreste, & Alcmæone, sed facti prætextus illis auctores erant. ille quidem mortuus, hic in portu venditus. Ille opera matris ab Imperatore tum sene adoptatus, & imperium hæreditatis iure consecutus, ad intemperantiam delabitur, homo ebriosus, nec insuaui voce. Omnium oculis expositus est, qui in principem conijciuntur. Æsopi ranæ, inquit, & asini, nugæ pueris, aniculisq; tractandæ. A pueritia in illis enutriti, & in illis cõsumpta infantia est. De singulis animalibus opiniones habemus: hæc quidem vt imperio digna, illa vt simpliciora. Ægyptij autes ad Apollonium arrigebant. Claudius etsi tantus erat, multa tamen puerilia præterea exhibuit. Mulierculis imperium submisit, quo homines reguntur. Adulterinum enim aurum, & nigrum erat è lacrymis procedens. Assentabatur, & referebat de nouerca sermonem voce demissa, nec venerea attigit, nec aliter in eum quis petulantiam ostendit. Sed erat agrestiore ingenio, ac prædaro. Visus est & Gymnasticam scitè attigisse. Expedit sapienti purum esse à cibo, qui spirat libidinem, quæ per oculos venit: & inuidiam, quæ magistra iniustis contentionum ac dissensionum est. Non eget veritas incantamentis, & arte violenta. Vitium auro ornatum & torquibus vestéque purpurea, genarum rubore, crinium que cincinnis, oculorúmque coloribus, & aureis calceis petulanter depictum est: virtus verò laboriosa adiuncta est horrido aspectui, studet squalore ornari, nec lanam, quæ ab animato carpitur, gestat. Etenim visa est mihi hominum superstitiosorum esse, qui mentem puram habent, cuius immortalitas, & initio carentia generationis fomes. Apollonius ait: Hæc me ad Indos duxerunt cogitantem, quia subtiliores intellectu tales homines purioribus occupati cogitationibus, veriores in opinionibus de Diis & natura, quasi vicini Diis & ad initia viuificæ & calidæ Solis substantiæ habitantes. Sed & arenæ numerũ nosse dicit Apolloniũ, & maris mensurã omnẽ cõprehendisse.

Vide prouerbium.

Nero Imp. parricida.

Æsopi Apologi.

Claudius Imp.

Vitij ac virtutis imago.

ἔτι δ' ἔφη ὁ Ἀχιλλεύς, ὡς οὐδὲ οἱ βάρβαροι πολὺ ἡμῶν ἐλείποντο· οὕτως ἡ γῆ πᾶσα ἀρετῆς ἐτέθηλε. καὶ γὰρ δὴ καὶ ἀλεκτρυόνες ἤδη ᾠδῆς ἦρχον. τὸ δὲ μειράκιον, ὥσπερ ἀφυπνίσαν, τούς τε ὀφθαλμοὺς ἔτριψε, καὶ πρὸς τὰς αὐγὰς τοῦ ἡλίου εἶδεν· αἰδῶ τε ἠσπάσατο, πάντων ἐς αὐτὸ ἐστραμμένων· οὐσελγὲς τε οὐκ ἔτι ἐφαίνετο. μεταβαλὼν δὲ τῶν * χαλινιδίων, καὶ τῆς ἄλλης συβαρίδος, εἰς ἔρωτα ἦλθεν αὐχμοῦ καὶ τρίβωνος, καὶ ἐς τὰ τοῦ Ἀπολλωνίου ἤθη ἀπεδύσατο. εἰ μὲν γὰρ λακωνικὴ ἡ ὄρχησις, συνορχήσομαι: εἰ δὲ ἁπαλὴ, καὶ ἐς τὸ θῆλυ σπουδάζουσα, οὐκ ἔτι γυναικομίμῳ (κατ' Εὐριπίδην φάναι) μορφώματι λόγων τε κρατῆρες ἵσταντο, καὶ ἠρύοντο αὐτῶν οἱ διψῶντες, πηνίκα οἱ γάμοι θερμοὶ, ἔφη, καὶ ἴσως αὔριον. σοφίαν δὲ αὐτοῦ κατεψεύδετο· καὶ χαλινὸς οὐκ ἦν ἐπὶ τῇ γλώττῃ. ἦν δὲ ὁ Φιλόλαος τὴν μὲν γλῶτταν ξυγκείμενος, μαλακώτερος δὲ καρτερῆσαί τι, δείσας περὶ τοῖς νέοις. περὶ μὲν * γε θηρίων οὐκ ἂν εἴποις, ὅτι τὰς μητέρας αὐτῶν ἐδαίσαντο. Νέρων δὲ ἐμφορεῖται τῆς βορᾶς ταύτης, ἴσα Ὀρέστῃ καὶ Ἀλκμαίωνι· ἀλλ' ἐκείνοις σχῆμα τοῦ ἔργου πατέρες ἦσαν, ὁ μὲν ἀποθανὼν, ὁ δὲ ὅρμου πραθείς. οὗτος δὲ καὶ εἰσποιηθεὶς ὑπὸ τῆς μητρὸς γέροντι βασιλεῖ, καὶ κληρονομήσας τὸ * ἀρχὴν, ἐπὶ κῶμον ἔρχεται, μεθύων ἀνθρώπους, οὐκ ἀγλύκως τῆς φωνῆς ἔχων. περιῄρηται πᾶσιν ὀφθαλμοῖς, ὁπόσοις ἡ ἀρχὴ βλέπει. οἱ δὲ δὴ Αἰσώπου οἱ βάτραχοι, ἔφη, καὶ ὄνοι, καὶ λῆροι, γραῦσιν οἷοι μασᾶσθαι καὶ παιδίοις. ἐκ παίδων γὰρ τοῖς λόγοις τούτοις ξυγγινόμενοι, καὶ ὑπ' αὐτῶν ἐκνηπιωθέντες, δόξας ἀναλαμβάνομεν περὶ ἑκάστου τῶν ζώων, τὰ μὲν ὡς βασιλικὰ εἴη, τὰ δ' ὡς εὐήθη. καὶ τὰ ὦτα ἐς Ἀπολλώνιον αἰγυπτίοις ὀρθὰ ἦν. Ὅτι Κλαύδιος, πηλίκος δὲ ὤν, πολλὰ μειρακιώδη ἔπαθε, καὶ μηλόβοτον γυναιξὶ τὴν ἀρχὴν ἀφῆκεν. κίβδηλος γὰρ ὁ χρυσὸς, καὶ μέλας ἦν ἐκ δακρύων * ἥκων. ἤκαλλε καὶ διῆλθε τὸν περὶ μυξηκαῖ λόγον * ὑφειμένον πρὸς τόνῳ· οὐδὲ ἀφροδισίων ἥπτετο· οὐδ' ἑτέρας ἐπ' αὐτὸν οὐδεὶς ἐκώμασεν· ἀλλ' ἦν τῆς ἀγροικοτέρας καὶ ἀτίτλου μοίρας. ἐδόκει καὶ γυμναστικῆς ἐπαφροδίτως ἅψασθαι, ἀπὸ χρὴ τὸν σοφὸν βρώσεώς τε καθαρὸν εἶναι, ὁπόση ἔμπνους ἱμέρου τε, ὃς φοιτᾷ δι' ὀμμάτων· φθόνου τε, ὃς διδάσκαλος ἀδίκων ἐπὶ χεῖρα καὶ γνώμην ἥκει. θαυματουργίας τε καὶ βιαίου τέχνης μὴ δεῖσθαι ἀλήθειαν. ἡ μὲν κακία, χρυσῷ τε κατεσκευασμένη, καὶ ὅρμοις, ἐσθῆτί τε ἁλιπορφύρῳ, καὶ παρειᾶς ἄνθει, καὶ χαίτης ἀναπλοκαῖς, καὶ γραφαῖς ὀμμάτων· ἔστι δ' αὐτῇ καὶ χρυσοῦ πέδιλον. γέγραπται γὰρ καὶ τοῦτο ἐνσοβοῦσα. ἡ δ' ἀρετὴ πεπονηκυῖα μὲν προσφερὴς, τραχὺ δὲ ὁρῶσα, τὸν δὲ αὐχμὸν πεποιημένη κόσμημα, οὐδὲ ἔριον ὃ ἀπὸ ἐμψύχου ἐπήχθη. καί μοι ἔδοξεν ἀνδρῶν εἶναι περιττῶν τὰ θεῖα, ψυχὴν δὲ ἄριστα ἐπεσκεμμένων, ἧς τὸ ἀθάνατόν τε καὶ * ἀγέννητον πηγαὶ γενέσεως. Ὁ Ἀπολλώνιός φησι, ταῦτά με πρὸ ἡμῶν ἐπ' Ἰνδοὺς ἔπεμψεν, ἐνθυμηθέντα, ὡς λεπτότεροι μὲν τὴν ξύνεσιν οἱ τοιοίδε ἄνθρωποι, καθαρωτέραις ὁμιλοῦντες ἀκτῖσιν, ἀληθέστεροι δὲ τὰς περὶ φύσεως καὶ θεῶν δόξας, ἅτε ἀγχίθεοι, καὶ πρὸς ἀρχαῖς τῆς ζωογόνου καὶ θερμῆς οὐσίας οἰκοῦντες. ἀλλὰ τὴν ψάμμον εἰδέναι φησὶν ὁ * Ἀπόλλων, ὁπόσα ἀριθμῆσαι αὐτῇ, καὶ τὰ τῆς θαλάσσης μέτρα ξυνειληφέναι πάντα.

φαίνεσθαι

* χλανιδίων.

* γάρ.

* κλῆρον.

* al. ἥκει

* al. ὑφειμένον.

* ἀγένητοι

* al. Ἀπολλώνιος.

Φαίνεσθαι δέ τινα καὶ περὶ τοὺς λοιποὺς ἔκπληξιν, ἐφ' οἷς ἐῤῥωμένως τε καὶ συνδεξίως διαλεγομένου Ἀπολλωνίου ἤκουσαν. διαπρεσβεύων δὲ αὐτὸν ὁ Θεσπεσίων λέγεται γὰρ καὶ τὴν Φραάτου λόγων ἀγάλματα ἀπὸ Ἰνδῶν ἄγειν. τὸ γὰρ καιρὸν τοῦτον καὶ οἱ Ἰνδοὶ πρὸς ἱερεῖς. ἔοικας δειπνητικὸς εἶναι, καὶ δεινὸς φαγεῖν. εἰ γὰρ τὰ παλαιὰ νόμιμα, καὶ πολιώτερα ᾔ γινώσκειν αὐτὰ πικρῶς ἐξετάζοιμεν, πολλοὶ καὶ ἄτοποι λόγοι ἀναφύσονται ἡλίκων. ἐπεὶ δὲ Τίτος ᾑρήκει τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ νεκρῶν πλέα ἦν πάντα τὰ ὅμορα ἔθνη, ἐστεφάνουν αὐτόν: ὁ δὲ οὐκ ἠξίου ἑαυτὸν τούτου. μὴ γὰρ αὐτὸς ταῦτα εἰργάσθαι· θεῷ δὲ ὀργὴν φήναντι ἐπιδεδωκέναι τὰς ἑαυτοῦ χεῖρας· τοὺς δὲ τοιούτους ὑποβλέπουσιν οἱ συκοφάνται, κέντρα ἐπ' αὐτοὺς ἡρμένοι τῶν γλωττῶν. εἰς διδασκάλων ἐβάδιζεν, ὑφ' ὧν καὶ ἡ γνώμη αὐτῷ καὶ ἡ γλῶττα ἴσχυσε. δεινόν γε ἔφη χρηματιστὴν ὁρῶ, κακοδαίμονα μὲν οὖν εἶπεν, ᾧ γε ἐστὶν οὐδὲν, πλὴν ὀλίγων, ἃ μὴ ἀποχρῇ βόσκειν τὸν οἶκον. πείθει τὸν ἄνθρωπον ἀποδοῦναί οἱ δισμυρίων αὐτὸν ὅρμημα ποιησάμενον τὰς ε'. ὁ μὲν δὴ τοῦ θησαυροῦ ἐρῶν, οὔπω ξυνίει τοῦ δώρου, ἀλλ' ᾤετο ἴσα ἔχειν· τοσούτῳ δ' ἐλάττω ὅσῳ τὰς μὲν δισμυρίας ἐν ταῖς χερσὶν οὔσας, ἐφ' ἑαυτῷ εἶναι· τὸν δ' αὖτ' αὐτῶν ἀγρὸν ἐπὶ πάχναις κεῖσθαι, καὶ χαλάζαις, καὶ τοῖς ἄλλοις, ἃ τοὺς καρποὺς φθείρει.

Φιλοσοφία δὲ οὕτω τι ἐπῆξεν, ὡς ἀποβαλόντας τὸ σχῆμα, οἱ μὲν ἀποδεδρᾶναι σφᾶς ἐς τὴν Κελτῶν ἑσπέραν, οἱ δὲ ἐς τὰ ἐρῆμα Λιβύης τε καὶ Σκυθίας, ἐνίους δὲ εἰς λόγους ἀπενεχθῆναι, ξυμβούλους τῶν ἁμαρτημάτων. ἱζησάντων δὲ ὑπὸ πλατάνῳ, οἱ μὲν τέττιγες ἐν ᾠδαῖς ἦσαν, ὑποψαλλούσης αὐτοῖς τῆς ὥρας: ἡττηθεὶς δὲ ὁ Δάμις τῶν τοῦ Δημητρίου λόγων, Ἀλλὰ σύ γε, ἔφη, φίλος αὐτῷ παρών, γένοιο ἂν ἀγαθόν τι τούτῳ μέγα. ἐμοῦ γὰρ σμικρὸς λόγος, εἰ συμβουλεύοιμι αὐτῷ μὴ κυβιστᾶν ἐπ' ὀρθὰ ξίφη, μηδ' ἀναῤῥιπτεῖν πρὸς τυραννίδα, ἧς οὔπω χαλεπωτέρα. Ὅτι μὲν γὰρ ψηφιεῖται ἐπὶ σοί, οὐκ οἶδα. διάκειται δὲ ὥσπερ οἱ καταψηφίσασθαι μὲν ἐπιθυμοῦντες, αἰσχυνόμενοι δὲ, τὸ μὴ ἐπ' ἀληθεῖ· καὶ πρόφασιν ἀπωλείας ὑπ' αὐτῶν αἰδεῶν ποιεῖταί σε. βούλεται [μὲν] γὰρ ἃ μὴ δεῖ· πράττεσθαι δὲ αὐτὰ καταρυθμίζων εἰς τὴν τοῦ δικαίου δόξαν· ἔλεγε δ' αὐτὰ μασώμενός τε καὶ ξυγγελῶν. ὁ δὲ οὐκ ἀκηκοότι ὅμοιος διηγεῖτο πρὸς τὸν Δάμιν ὑπὲρ τοῦ Δέλτα, περὶ ὃ φασὶ τὸν Νεῖλον σχίζεσθαι· ἀλλ' ὅμως, οὕτω μὲν χρηματίσαντες τὸν πλοῦτον, οὕτω ἀσφαλῶς τειχισάμενοι, κινδυνεύομεν περὶ αὐτοῦ νῦν, οἰκίας τε ἐπὶ τῶν μαζῶν πεποίηνται· Ἴστροι γὰρ αὐτοὺς καὶ Ταναΐδες ὁρίζουσιν, οὐ ῥᾴδιοι ποταμοὶ ὑπερβῆναι. ἑώρων μὲν δὴ ἐς τὸν Ἀπολλώνιον πάντες. αὐτῷ τε γὰρ τοῦ σχήματος ἀπέβλεπον, καὶ θεία ἐδόκει ἡ περὶ τοῦ εἴδους ἔκπληξις. ὑπὲρ μὲν τῆς κουρᾶς ἐλήλυθεν, ὦ βασιλεῦ, ἔφη· περὶ ταῖς θριξὶ κινδυνεύων. δεδεμένου τοῦ Ἀπολλωνίου, ἀφικνεῖταί τις ἐς τὸ δεσμωτήριον, τὸ προσελθεῖν αὐτῷ ἐωνῆσθαι φάσκων, ξύμβουλος δὲ σωτηρίας ἥκειν. ἦν μὲν δὴ Συρακούσιος οὗτος, Δομετιανοῦ δὲ νοῦς τε καὶ γλῶττα. ἐγένετο Πύθων ὁ Βυζάντιος, ῥήτωρ ἀγαθὸς τὰ κακὰ πείθειν· ἢ τὴν κόμην ἔτερόν τι παρ' ὅ ἐστιν. ἔστι δὲ [οἶμαι] ἡλιῶσά τε καὶ ὑποφαίνουσα.

Videri & aliqua apud reliquos mirabilia, in quibus fortiter & eleganter Apollonium narrantem audiuerunt. mitigans verò illum Thespesion. Dicitur & elegãtias verborum Phraatæ ab Indis attulisse. hoc enim tempus & Indi ad sacerdotes. Videris mihi bene concoquere & egregiè comedere. Si enim antiquas leges & vetustiores cognoscere liceret, poteram illas seuerius excutere. multi & absurdi sermones inter æquales renascentur. Cum Titus Hierosolyma euertisset, & omnia circumloca cadaueribus oppleuisset, coronare illum voluere, sed ille seipsum putauit indignum. Non enim se esse talium operum auctorem, sed Deo iracundiam contra Iudæos monstranti suas manus præbuisse: hos tales accusatores* irrident, in illos stimulos linguæ suæ vibrantes. Ad præceptores se contulit, qui mentem illius & linguam erudierant. Magnum, inquit, mensarium video: infelicem quidem dixit, cui nihil est præter pauca, quæ non sufficiunt ad domum pascendam. Persuadet homini vt daret sibi vicies mille, repositurum se quinque. Ille vero thesaurum amans, nunquam donare omnino recusauit, sed putauit æqualem se habere partem, tanto vero minorem, quanto duas myriades in manibus existentes, in sua esse potestate: agrum vero pro illis in pruina iacere, & grandine & aliis incommodis, quæ fructus corrumpunt. Philosophia sic aliquos commouet, vt habitum reiicientes, illi quidem occurrerint, relictis suis ad Occidentem ad Celtas, illi in deserta Africæ & Scythiæ, aliqui in eos sermones inciderunt, qui ad flagitia accendunt. Sedentibus aliis sub platano, cicadæ in cantu erant, cum ver eas ad cantandum incitaret. Hac oratione Demetrij superatus Damis, Tu quidem, inquit, cum hic viro adsis amicus, nunc certè magnum illi bonum videris afferre. Quæ enim parua ratio habebetur, si suadeam, ne in gladios iam nudatos incurreret, neue in tyrannidem rueret, qua nihil crudelius. Quid de te decernendum nescio: (iudex) affectus est tanquam ij qui decernere cupiunt, veriti ne non verum iudicent, & reum perditionis ipsorum facit te. Vult enim quæ non decent: Facienda vero dirigens ad iuris sententiam. Non audienti similis differebat cum Damide supra delta, vbi Nilum aiunt diuidi. Verumtamen hîc quidem diuitias valide munientes, & tam diligenter veluti muro cingentes, de illis nunc periclitamur domi,* placentæ coctæ sunt. Istri enim illos & Danaides terminant fluuij non faciles ad transgrediendum. Omnes Apollonium intuiti sunt, illius vero faciem suspexerunt, & diuina quædam in facie eius species oculos præstinguebat: vt tonderer, veni, inquit, ô rex, de capillis periclitans. Apollonio vincto ingreditur aliquis carceres, dicens se emisse pretio, vt in carcerem ad illum aditum daretur, & venire vt de salute consilium daret. Erat hic Syracusanus, Domitiani mens & lingua. Python [illegible] Byzantinus aptus erat ad mala persuadenda. Vel comam aliquid præter id quod est: est vero, vt puto, vigens & splendens.

Marginal notes (left): * al. φαίνεσθαι · * al. ὡς ἱερεῖ γίνεται · * ἢ · * γάρ · * al. δὴ · * ταῖς χερσὶν · * al. ἑαυτῷ · * κεῖσθαι · * ἐπῆξεν M.M. · * ὑπ' αὐτῶν · * ὡς ἀττικοὶ ἀπὸ · * al. ἁμαξῶν · * ὁρίζουσιν · * τὸ σχῆμα καὶ βλέμμα · * al. [illegible]

Marginal notes (right): PHILOSTR. · Imp. Titus Vespasianus Hierosolymam obsidet. · * fort. ἐπισοβοῦσιν, detestantur. · * Al. Danaides ad Amazonibus. · Python orator. · Coma.

PHILOSTR. Ego verò non solùm conuenire pro pecuniis, sed illos expuli, tanquam non sanos. Ego adhuc iuuenis propter pecuniam iratius sum, paterna bona satis ampla vno solùm vidi die: fratribus meis reliqui, & amicis, & cognatis pauperibus. Sapiẽtis viri comæ pateat ferrum: non enim illud admouere licet, * vbi omnes sensuum fontes, omnia vota, & oracula cõspiciuntur, & oratio sapientiæ interpres. Neruam quouis imperio dignum puto, & omni oratione bonis votis prosequente. Bellatorem enim, curarum non vtilem dicit Apollonius. Euphrati adulatori quid dico pecuniæ, imo fontes sunt diuitiarum: & in mensis disputat caupo administer, publicanus, fœnerator: omnia factus, & vendita & vendentia. Impressusque semper potentium ianuis, adest frequentius quam ipsi ianitores. Custodit diuitias suas aliis, Ægyptiũ hunc pascens pecuniis, & acués in me linguam, quæ meretur exsecari. Iuuentus digna erat omnium admiratione, & ad philosophiam admodum procliuis, & in nulla vrbe iniucundus erat, sed dignus qui amaretur.

* Lego οὐ πάσαι.

Neruas Imp.

CCXLII. Ex Isidori Philosophi Vita Damascio auctore.

Legi vitam Isidori philosophi. Nemo adeò serò discere cœpit, tardìque est ingenij, quin ferè ex omnibus & dicentibus & scribentibus audierit, Ægyptios omnium post homines natos esse antiquissimos. Hæc verò sapientia intus in penetralibus fabulosæ illius veritatis abscondita, adeò lentè reuelatur, eò quod diuinus ille animæ splendor ad Deum sensim duntaxat conuerti possit. Colunt, inquit, præ cæteris Diis Ægyptij Osirim & Isim: illum omnia condere, & figuris, numerisque materiam adornare arbitrati; hanc verò immensis perennis vitæ riuulis illius fabricam irrigare ac saginare. Ex his constat Theocrasia, hoc est diuina temperatio, aut potius perfecta vnio est, reditus animarũ nostrarum ad Deum reuersarum, & è multa distractione in vnum collectarum. Etenim non de auulsione luculenter dico, qua huc demissæ & terrenum indutæ corpus, à se inuicem illæ diuulsæ sunt, & reuera à furiosis, & à terrenis affectibus per mundum sparsæ sunt, qui non modo cum Typhone comparandi, sed adhuc multò, vt puto, perturbatiores sunt. Verùm cuius gratia hæc omnia? Iam tempus adiungere, & iterum narrationem extra argumentum exspatiantem reuocare: & coniungitur illa è terrestri hac vita ad cœlestem illum fornicem auolans. Sed statim quis existimaret ea quæ dicta sunt, beatitudinem sonare. In promptu est interrogare: Vnde ô amice, manifestum est, dicat aliquis, tuum illum philosophum ab hac turba animarum ortum duxisse. Ego autem ad illa non decertando, more iudiciorum, sed mitius respondebo, neque contendendo, vt fit in disputatione, vbi acerrimè certatur,

Isidori hanc vitam scripsisse Damasciũ partim liquet ex iis quæ supra leguntur, partim è Suida, partim denique ex infra positis.

ἐγὼ δὲ οὐ μόνον οὐ προσῄειν ὑπὲρ χρημάτων, ἀλλὰ κἀκείνους ἐώθουν, ὡς οὐχ ὑγιαίνοντας. διαβέβλημαι δὲ πρὸς χρήματα, μειράκιον ἔτι ὤν. τὰ γὰρ πατρῷα, λαμπρὰ δὲ ὄντα ταῦτα, μιᾶς μόνης ἰδὼν ἡμέρας, ἀδελφοῖς τε τοῖς ἐμαυτοῦ αὐτίκα, καὶ φίλοις, καὶ τῶν ξυγγενῶν τοῖς πένησιν. σοφοῦ δὲ ἀνδρὸς κόμης φειδέσθω σίδηρος· οὐ γὰρ θεμιτὸν ἐπάγειν αὐτήν. * αἱ πᾶσαι μὲν αἰσθητηρίων πηγαὶ· πᾶσαι δὲ εὐχαὶ, ὀμφαί τε ἀναφαίνονται· καὶ σοφίας ἑρμηνεὺς λόγος. *al. ὅθ.

Νερούαν δὲ * ἄξιον μὲν ἀρχῆς ἡγοῦμαι πάσης, καὶ λόγου παντὸς εἰς εὐφημίαν ἥκοντος· ἀγωνιστὴν δὲ φροντίδων οὐ χρηστὸν, ὁ Ἀπολλώνιός φησι. τῷ γὰρ Εὐφράτῃ ἐκ τοῦ κολακεύειν τοὺς δυνατοὺς, τί λέγω χρήματα; πηγαὶ μὲν οὖν εἰσι πλούτου· κἀπὶ τῶν τραπεζῶν ἤδη διαλέγεται κάπηλος, ὑποκάπηλος, τελώνης, ὀβολοστάτης, πάντα γινόμενος· τὰ πωλούμενά τε καὶ πωλοῦντα. ἐντετύπωται δὲ ἀεὶ ταῖς τῶν δυνατῶν θύραις καὶ προσέστηκεν αὐτῶν πλέον, ἢ οἱ θυρωροί: ἐπιτειχίζει δὲ τὸν ἑαυτοῦ πλοῦτον ἑτέροις· τὸν αἰγύπτιον τουτονὶ βόσκων χρήμασι, καὶ ὀξύνων ἐπ' ἐμὲ γλῶτταν ἀξίαν ἐκτετμῆσθαι. νεότης ἐγένετο θαυμάσαι ἄξιοι τοῦ πλήθους, καὶ τῆς ἐς τὸ φιλοσοφεῖν ὁρμῆς· καὶ ἐν οὐδεμίᾳ τῶν πόλεων ἀηδὴς δοκῶν, ἀλλὰ καὶ * ποθεῖσθαι ἄξιος. *ἄξίως. *πόθου ἄξιος.

ΙΣΙΔΩΡΟΥ ΒΙΟΣ ΥΠΟ ΔΑμασκίου συντεθείς.

σμβʹ. Ex Isidori vita, excerpta. * al. ἐκ τοῦ Ισιδώρου βίου.

Ἀνεγνώσθη * Ἰσιδώρου βίος τοῦ φιλοσόφου. Αἰγύπτιοι τοίνυν ὅτι μὲν παλαίτατοι ἀνθρώπων εἰσὶν, ὡς ἀκοῇ γινώσκομεν, ὀλίγου τι πάντων οὐδεὶς ἔστιν ὀψιμαθὴς, ὡς οὐχὶ πολλῶν ἀνήκοε λεγόντων τε καὶ γραφόντων. εἴσω δὲ ἡ τοιαύτη σοφία κρυπτομένη, ἐν τῷ ἀδύτῳ τῆς μυθολόγου ταύτης ἀληθείας, οὕτω ἠρέμα παραγυμνοῦται κατὰ βραχύ περ δυναμένῳ πρὸς θεὸν ἀνακλίναι τὴν ἱερὰν αὐγὴν τῆς ψυχῆς. Ὅτι οἱ αἰγύπτιοι * ἔσεβον θεῶν μάλιστα φησιν Ὀσιρίν τε καὶ Ἶσιν: τὸν μὲν ἅπαντα δημιουργεῖν νομίζοντες, εἴδεσί τε καὶ ἀριθμοῖς τὴν ὕλην διακοσμοῦντα. τὴν δὲ κατάρδουσάν τε καὶ πιαίνουσαν τὴν τούτου δημιουργίαν, ἀενάοις * ζώσης ὀχετοῖς ἀμείβησεις. [ἐκ τούτων αὐτὴ τοῦτον,] καὶ τοῦτ' ἂν εἴη θεοκρασία· μᾶλλον δὲ ἕνωσις παντελὴς, ἐπάνοδος τῶν ἡμετέρων ψυχῶν πρὸς τὸ θεῖον ἐπιστρεφομένων, καὶ συναθροιζομένων ἀπὸ τοῦ πολλοῦ μερισμοῦ. καὶ τί γὰρ οὐ λέγω σπαραγμοῦ διαρρήδην, ὃν ἐνταῦθα ῥυεῖσαι, καὶ σῶμα γήϊνον λαβοῦσαι διεσπάσθησαν αὗται ἀφ' ἑαυτῶν, καὶ πολλαχῇ διῳκίσθησαν * ὑπὸ τῶν τυφωνείων τῷ ὄντι καὶ ἄλλως γηγενῶν παθημάτων· ὄντων γε οὐ κατὰ τὸν Τυφῶνα μόνον, ἀλλ' ἔτι οἶμαι καὶ τούτου πολυπλοκωτέρων. ἀλλ' οὗ δὴ ἕνεκα τὸν λόγον τοῦτον [ἅπαντα] ἠγείραμεν, καιρὸς ἂν εἴη προσαποδοῦναι· καὶ ἅμα ἀνακαλέσασθαι τὴν διήγησιν, ἔξω φερομένην τῆς ὑποθέσεως. καὶ ἔχεται αὐτῆ καταπᾶσα τῆς οὐρανίας ἀψῖδος τοῦ χθονίου βίου. ἀλλὰ τάχα ἄν τις ὑπολάβοι τὸ λεγόμενον ᾄδειν μακαρείας. ἕτοιμον γὰρ [καὶ] εἰς ἐρώτησιν· πόθεν, ὦ ἑταῖρε, δῆλον, εἴποι τις ἂν, ὅτι ὁ σὸς φιλόσοφος ἀπὸ τοῦδε τοῦ ἔθνους ὡρμήθη τῶν ψυχῶν; ἐγὼ δὲ πρὸς ταῦτα ἀποκρινοῦμαι οὔτι γε μαχητικῶς, ὥσπερ ἐν δικαστηρίῳ, ἀλλὰ πρᾳότερον· οὐδέ γε διὰ σπουδῆς, οἵας ἐν διαλέξει πρὸς τὸ ἀκριβέστατον ἁμιλλωμένης:

*ἱερώτατα

*ζωῆς.

*ὑπό.

ἀλλὰ

ἀλλ' οἷα μέτρα βιογραφίας ταῦτα μόνα, ἅπερ ἀληθῆ εἶναι πιστεύω, καὶ τοῦ ἐμοῦ καθηγεμόνος ἀκήκοα *προσγεγραμμένος. ἦν δὲ ὁ Σεβῆρος Ῥωμαῖος, καὶ Ῥωμαίων πατὴρ, κατὰ τὴν τοῦ νόμου ἀξίωσιν· ὃς ἔλεγε καὶ λίθον ἰδεῖν, ἐν ᾧ σελήνης ἐγίνετο σχήματα, μεταμορφουμένης παντοῖα μὲν, ἄλλοτε δὲ ἄλλας πρὸς ἥλιον *αὐξανομένης καὶ μειουμένης, ἐνόντα τῷ λίθῳ καὶ αὐτὸν τὸν ἥλιον. ὁ γοῦν Ἰσίδωρος ἐῴκει μὲν τὸ ζητούμενον εἰδότι, λέγειν δὲ οὐκ ἐβούλετο· καὶ τοῦτο δὲ μαθεῖν ἐξ ὀνείρου θαυμασίου τινὸς ἐναργέστατα διετείνετο. καὶ γὰρ ἦν ὁ μέγας Ἰσίδωρος εἰς τοσοῦτον εὖ ἥκων φύσεώς τε καὶ *τύχης ὀνειροπολήσεως· ὥστε ἔμοιγε θαυμάζειν ἐπῄει πολλάκις, ἀποπειρωμένῳ τῶν ἔργων, ἀποβαινόντων τῆς τοιαύτης αὐτοῦ προρρήσεως. εἰσὶ μὲν δὴ καὶ Ἀλεξανδρεῖς ὀλίγου πάντες εὐφυεῖς τε καὶ εὐτυχεῖς ὀνειροπολεῖσθαι· καὶ τοὺς ὀνείρους ἐκεῖνοι διὰ τοῦτο καὶ νῦν χρησμοὺς ὀνομάζουσιν. ἐγρηγορότι μὲν τῷ Ἰσιδώρῳ οὐ παρῆν ἡ ἄρρητος αὐγοψία. οὐ γὰρ οὕτω λαμπρὰν, οὐδὲ βαθεῖαν παρείχετο τὴν μαρμαρυγὴν, ὥστε καὶ ὑπὸ τῆς αἰσθητῆς ἐπὶ θάτερα ἀντιλαμπούσης ἐπηλυγαζομένην, εἴσω ὅμως ἀνάπτεσθαι καὶ διαλάμπειν. ἀλλ' ὅτε ἔξω τούτων γένοιτο ἡ ψυχὴ, μηκέτι τῆς αἰσθήσεως ἐνεργούσης, ἤδη δὲ παρειμένης ὑπὸ τοῦ ὕπνου, τότε μονουμένη καθ' ἑαυτὴν *ἣν ἀεὶ ἔνδον ἱστῶσα τὴν θείαν ἀστραπὴν, καὶ ἀπαλλαττομένη τῶν ἐμποδίων, ἐπὶ μᾶλλον *ἀνεζωπυρεῖτο, καὶ ἐξεχεῖτο πρὸς τὸ ἐκτὸς ἐπὶ πλεῖστον, ἕως ἂν καὶ αὐτὴν καταστράψειεν ἐπ' ἔσχατον τῆς φαντασίας. Ὅτι διττὸν ἔλεγεν ἐν τούτῳ τὸν τρόπον τῆς θείας αὐτοψίας· τὸν μὲν αἰσθητικὸν, τῶν ἐγρηγορότων· φανταστικὸν δὲ, τῶν καθευδόντων, ἀληθῆ δὲ *ἑκάτερον ἀπαλλαγὴν ἧττον τοῦ καταλύζοντος ὀχετοῦ τῆς γενέσεως. ἦν δὲ ἰδεῖν ὁ Ἰσίδωρος ἐμφρονικὸς καὶ πρεσβυτικός. ἔτι δὲ ἐμβριθὴς καὶ βεβαιότροπος. τὸ μὲν πρόσωπον, ὀλίγου τετράγωνον ἦν, Ἑρμοῦ λογίου τύπος ἱερός· οἱ δὲ ὀφθαλμοὶ πῶς μὲν οὐ φράσαιμι τὴν ἐν αὐτοῖς ἱδρυμένην χαρίτωσαν ἀλκαθοῦς Ἀφροδίτην. *ποῦ δὲ ἀπαγγείλαιμι τὴν ἐνοῦσαν αὐταῖς Ἀθηνᾶν σοφωτάτην. οὐκ ἂν δὲ φθάνοιμι λέγων, αὐτοὺς ἀπὸ τῶν ἐναντίων εἰς τὸ αὐτὸ *συνηρμοσμένους, ἓν εἶδος ἀμήχανον· ἑστῶτας ἅμα βεβαίους καὶ ἐπίτροχα κινουμένους πῶς φαίην τὸ πᾶν ἐν τῷ αὐτῷ καὶ περὶ τὸ αὐτὸ δινουμένους· ἅμα μὲν τὸ σεμνὸν ἅμα δὲ τὸ χαρίεν ἐπιφαίνοντας, βαθυτέρους τε αὖθις καὶ ἁπλουστέρους εἶναι βουλομένους· ἁπλῶς δὲ εἰπεῖν, ἀγάλματα ἦσαν ὀφθαλμοὶ ἐκεῖνοι τῆς ψυχῆς ἀκριβῆ· οὐ μόνης γε, ἀλλὰ καὶ τῆς ἐνοικούσης αὐτῇ θείας ἀπορροῆς. αἵ γε αἰσθήσεις μετρίως αὐτῷ διέκειντο, πρὸς μόνην ὑπηρετοῦσαι τὴν χρείαν. καὶ οὐχ αἱ αἰσθήσεις μόναι, ἀλλὰ καὶ τὸ κρεῖττον ἐκμαγεῖον ἡ φαντασία, ὅτι πρὸς μνήμην τι τῶν πολλῶν διαφέρουσα, καὶ τῆς λήθης οὐ τὸ παράπαν ἀπηλλαγμένη. καὶ γὰρ ἐβουλήθη αὐτὸν ὁ θεὸς, ὡς ἔοικε, ψυχὴν μᾶλλον ὄντα ἐπιδεῖξαι, ἢ τὸ συναμφότερον μετὰ τοῦ σώματος· καὶ τὴν φιλοσοφίαν *οὐ τῷ συναμφοτέρῳ ἐναποθεῖναι, ἀλλὰ αὐτῇ μόνῃ τῇ ψυχῇ ἐνιδρῦσαι. ὡς ἔγωγε ἐνίοις ἤδη περιτετύχηκα, τὰ μὲν ἔξω φιλοσοφοῦσι λαμπρῶς, ἔν τε μνήμῃ βαθείᾳ πολλῶν δοξασμάτων, καὶ ἐν ἀγχιστρόφῳ δεινότητι συλλογισμῶν ἀπεράντων, καὶ ἐν δυνάμει συχνῇ δαιμονίας αἰσθήσεως· εἴσω δὲ τὰ τῆς ψυχῆς ἀποροῦσι καὶ πενομένοις ἀληθοῦς ἐπιστήμης. εἰ δέ ποτε

*προσγεγραμμένον. *ἀνυψουμένης. *τύχης. M. M. *ἢ. *ἀνεζωπυρεῖτο. *ἑκατέρων. *al. πῶς. *συνηρμοσμένους. *al. αὐτῇ.

PHILOSTR.

sed vt leges sunt eorum, qui vitas describunt, ea sola, quæ vera esse credo, producens, quæque à præceptore audiui. Seuerus Imperator Romanus fuit, Romanorúmque pater legis præscripto. Qui & lapidē se ait vidisse, in quo contineretur figura Lunæ vario modo mutatæ ex alio in aliud, & contra Solem auctæ & minutæ, & lapidi etiam Solem inesse. Isidorus igitur quæstionem scire videbatur; dicere verò noluit, & hoc è somno quodam mirabili discere quàm accuratissimè conatus est. Tam enim prompto somniandi ingenio & arte fuit magnus Isidorus, vt sæpius opera quæ ipsius prædictioni respondent, explorata demirer. Sunt sanè etiam penè omnes Alexandrini felices & apti in somniando, & ideò illi etiam nunc somnia oracula cognominant. Cùm verò expertectus esset, non videbat illam inexplicabilem visionem. Neque enim adeò clarum neque profundum vibrabat splendorem, vt contectus à sensibilibus alio reuerberaretur, intus tamen accendatur & luceat. Sed cùm extra hæc consistit anima, sensu non amplius operante vi somni remissiore, tunc soli sibi relictæ animæ adest semper interior Dei lux, & obstaculis iam libera, magis accenditur, & sæpissimè ad exteriora effunditur, donec tandem ipsam imaginationem collustret. Duplicem inde rationem diuinarum visionum dixit: hanc quidem sensibilem vigilantium, imaginariam alteram dormientium: vtraque autem veram continentiam postulat. Videbatur sapiens maturúsque Isidorus, quin etiam grauis morum constantia, facies penè quadrangula, eloquentis Mercurij quoddam sacrum simulacrum: oculi, vt sic loquar, verè gratiosam in se sitam Venerem, vtque sic efferam, infixam sibi sapientissimam Palladem continebant. Illud non omittam, ipsi oculi à contrariis in vnam eandemque speciem inexplicabilem simul referebantur, stabant simul firmiter, & velociter ita mouebantur, vt versati viderentur circa eandem speciem, & quiduis in eadem repræsentabatur: simul & grauitatem, venustatémque præferebant, & iidem cum vellent, profundius abditi aut expeditiores: vtque verbo dicam, erant oculi illi perfecta animæ simulacra, non solius animi, sed & inhabitantis in ea diuinæ influentiæ. Sensus moderatè in illo affecti erant, vt soli necessitati seruientes, nec soli sensus, sed etiam imaginatio, quæ certa imago est: neque memoria admodum valens supra vulgus, & ab obliuione non omnino remota. Etenim, vt verisimile est, voluit illum Deus [a] animum potius declarare, quàm vtrumque cum corpore, & Philosophiam in vtroque non relinquere, sed soli animo infigere. Vt ego iam quosdam reperi, qui exterius philosophantur luculenter, & vtuntur memoria multarum capaci opinionum, & facile valēt inexplicabiles contexere syllogismos, multáq; in iis facultas est diuinorum sensuū, intus verò anima egent, & inopes sunt veræ scientiæ. Sin quandoquo

Seuerus Aug. Isidorus somniator. Isidori forma. Isidori oculi. Sensus. Memoria. a Ex Platonicorum sententia.

DAMASCIVS.

iratus videbatur, ratio imperabat, & ira parebat. Neque enim poterat mansuescere, neque iracundiam in hominum vitiis reprehendendis exuere. Promptissimus erat bene de aliis merendo: verùm adhuc promptior in flagitiis carpendis: ideòque multorum animos sæpe offendit, eorum scelera blandis verbis extenuare non sustinens, nec loco veræ amicitiæ valde detestandam adulationem adhibens. Sic erga omnes affectus erat, vt neque contentiones amaret, neque inimicitias sponte susciperet, quæ omnia eius forma digna erant. Hæc noster philosophus ob zelum ad hominum mores corrigendos, & ob inimicitias odiumque, quibus flagitia hominum prosequebatur. Solers fuit & industrius, & facilem se comemque præbebat. Facile enim adnumerauerit quis cum mansuetis, quasi non accuratè hæc inuestigaret, quod præ lenitate minus esset suspicax, si quid tamen suspectione futura anteuertente dignum fuisset, si quid doli aut insidiarum esset, minimè eum fefellit. Cùm tres sint partes vel species animæ, vel vt cui placet appellare, triplicem fieri rationem vitæ dixit, quam quælibet trium illarum comprehenderet, sed ad eam, quæ vna omnia vinceret sese conformare, illámque cæteras ratione maximè anteire, quam aliquis Saturni vitam, vel auream ætatem, vel genus proximè ad Deos accedens appellare possit, quam fabulæ inuolucro [a] poëtæ in tripode Musarum sedentes deprædicant. Hic cum [b] simplicitate tantùm veritatem dilexit, vt supra modum verax esse, nec fictum aliquid in se continere videretur. Pecuniæ acquirendæ non studebat, sed rei domesticæ à natura gubernandæ peritus erat, quin etiam in aliis omnibus gnauus, domus curam gerebat, magnámque diei partem in eo studio ponebat, partim ipse agendo, partim ordinando. Cùm aurora surgeret, etiam surgebat, animo adhuc oraculis intento, & narrabat somnium. Ego autem non insomnium loco somnij, loco veritatis veritatem, vigilanté loco dormientis exaggeraui, vt audiui sic scribens: Cùm incidisset in eam calamitatem vt bona proscriberentur, is qui prius depositum fraudasset, ille depositum, bonaque sua, quæcunque poterat, ante capiens, apud ciuem fide dignissimum deposuit, quæ cum Epidaurius cum aliis admisisset, quod fraudauit, depositum intellexit, erant quidem qui suadebant res domesticas inuaderet, & nihil daret ei, qui initio fraudasset: hic verò in iis quæ illi credita erant, non putauit decere infidelem esse, nec fidem omnium virtutum vtilissimam hac infelicitate, quæ rationi consentanea videretur, contaminare. [c] Nolebat verò iustus videri, sed reipsa esse, veritate ipsa copiosum prudentiæ fructum colligens. atque ostendet, quantum sciuerit singularum rerum explicatio. Pauca quidem locutus est, multa verò è sermonibus seniorum audiuit. Magnus vir non paruum discrimen adibat; quin vbi fugaces alij per ignauiam fugiunt, illic periculum subibat,

a Amplius hinc Suidas de ... ψυχὴ ... hoc ἀμαρτύρητα adfertur quam. quam & infra legitur.
b Suidas & hæc laudat in dict. ἀφέλεια, & mox quædam in διαλύει, ἐπιμελητὴς.
c οὐ δοκεῖν δὲ δίκαιος, ἀλλ' εἶναι θέλει Verba Aeschyli de Amphiarao.

θυμούμενος ἐφαίνετο, καὶ ἀγανακτῶν. ἀλλὰ τοῦ λογισμοῦ ἡγουμένου, καὶ ὁ θυμὸς δὴ κατόπιν εἵπετο. οὐδὲ γὰρ οἷός τε ἦν γίνεσθαι πρᾶος, οὐδὲ ἄθυμος ἐν τῷ ἐλέγχειν τῶν ἀνθρωπίνων πονηρευμάτων. ὢν γὰρ ἑτοιμότατος εἰς *ἐργασίαν, ἔτι καὶ τούτου προχειρότερος ἦν εἰς ἐπιτίμησιν τῆς πονηρίας. διὸ καὶ θαμὰ δὴ πολλοῖς προσέκρουεν, οὐκ ἀνεχόμενος αὐτῶν τὴν κακίαν ὑποκορίζεσθαι, οὐδὲ μελετῶν ἀντὶ τῆς ἀληθινῆς φιλίας τὴν πολυάρατον κολακείαν. δοκεῖ [μοι] ταῦτα ἀξιόμορφα καθεστάναι, εἴτε φιλαιτίως εἴτε ἐθελέχθρως πρὸς οὐδένα διέκειτο. *ταῦτα ὁ ἡμέτερος ἐπεπόνθει φιλόσοφος· ὑπὸ ζήλου μὲν τῆς *πρὸς τὰ ἀνθρώπινα πράγματα διορθώσεως, ἔχθρας δὲ καὶ μίσους ἀδιαλλάκτου τῶν κακοηθῶν ἐπιτηδευμάτων. ἀγχίνους δὲ ὢν καὶ ἐπιστρεφής, ὅμως τι καὶ εὐπαράγωγον ἐπεδείκνυτο. τῶν μὲν γὰρ ἐπιεικῶν εἶναι προσποιουμένων ῥᾳδίως ἄν τις *αὐτὸν παρήγαγεν· ἅτε οὐκ ἐπιφέροντα ἐπὶ τοῦτο ἀκριβῆ ἐξέτασιν, διὰ τὸ τῆς ἐπιεικείας ἀνύποπτον· *ὃ δὲ τῆς προλαμβανούσης ὑποψίας ἄξιον, οὐκ ἂν αὐτὸν ἔλαθεν ἐνεδρεῦον, οὐδὲ πλέκον δόλους. τριῶν δὲ ὄντων μερῶν ἢ εἰδῶν ψυχῆς, ἢ ὅπως ἄν τις ἐθέλοι καλεῖν, τριττὴν ἔφασκε γίνεσθαι πολιτείαν, ἔχουσαν μὲν *ἑκάστην τὰς τρεῖς, ἀλλὰ τῷ κρατοῦντι *ἑνὶ τὸ πᾶν μορφουμένην, καὶ *τὴν προέχειν μάλιστα κατὰ λόγον. ἣν ἄν τις οἶμαι τὸν ἐπὶ Κρόνου βίον ἐπονομάσειεν, ἢ τὴν χρυσῆν γενεὰν ἢ τὸ θεῶν ἀγχίσπορον γένος, οἷα ἐν σχήματι μύθου σεμνύνουσιν ἐν τῷ τρίποδι τῆς μούσης καθήμενοι ποιηταί. ὁ δὲ πρὸς τῇ *ἀφελείᾳ οὕτως καὶ τὴν ἀλήθειαν ἠγάπα, ὥστε καὶ ἀληθὴς ... πέρα τοῦ δέοντος ἐδόξαζετο, καὶ οὐδέν, ὃ ποιῶ ἔχειν ἐν ἑαυτῷ προσποιούμενος· πολλοῦ δὲ καὶ ἐδέησε τοῦτο παθεῖν. οὐκ ἦν φιλοχρήματος, ἀλλ' οἰκονομικὸς κατὰ φύσιν. ἦν γὰρ καὶ τὰ ἄλλα πάντα σοφός· οἴκου διαθέτης, καὶ πολύ τι τῆς ἡμέρας εἰς ταῦτα ἀνήλισκε μέρος· τὰ μὲν αὐτουργῶν, τὰ δὲ διατάττων. καὶ ὁ μὲν διαναστάς, ἐπειδὴ ἕως ἐγεγόνει, ἔτι τὴν ψυχὴν ὑπὸ τῆς ὀμφῆς κατεχόμενος, διηγεῖτο τὸν ὄνειρον. ἐγὼ δὲ οὐκ ὄναρ ἀντὶ ὀνείρατος, ἀντὶ δὲ ἀληθείας ἀλήθειαν ἐγρηγορυῖαν ἀντὶ ὑπνωττούσης ἐπιδίδωμι, ἅπερ ἀκήκοα διεξιών. ὑποπεσὼν δὲ συμφορᾷ δημευούσῃ τὰ ὄντα, ὁ πρὶν τὴν παρακαταθήκην ἀποστερήσας, κἀκείνην, καὶ τῶν αὐτοῦ ὅσα ἠδύνατο, προλαβών, παρέθετο τῷ πιστοτάτῳ τῶν πολιτῶν. ὡς δὲ παρεδέξατο ὁ Ἐπιδαύριος μετὰ τῶν ἄλλων, καὶ ἣν ἀπεστέρητο παρακαταθήκην, καὶ ἐπέγνω ταύτην· ἦσαν μὲν οἱ συμβουλεύοντες κατέχειν τὰ οἰκεῖα, καὶ μὴ ἀποδοῦναι τῷ κατ' ἀρχὰς ἀπεστερηκότι. ὁ δὲ ἐν οἷς ἐπιστεύθη, οὐκ ᾤετο δεῖν ἄπιστος γενέσθαι, οὐδὲ καταρρυπαίνειν τὴν πασῶν ἀρετῶν ὠφελιμωτάτην πιστότητα διὰ τῆς εὐλόγου φαινομένης ἀπιστίας. οὐ δοκεῖν δὲ δίκαιος, ἀλλ' εἶναι ἤθελε, βαθεῖαν τῷ ὄντι καὶ αὐτὸς αὔλακα διὰ φρενῶν καρπούμενος· ἐπιδείξει τε, ὅσον οὐκ ἤδη, τὸ ἑκάστου ἡ τῶν καθόλου τοῦ λόγου διέξοδος. ἐφθέγγετο μὲν ἐλάχιστα, τὰ πολλὰ δὲ ἠκροᾶτο λόγων γεγηρακότων. ὁ μέγας ἀνὴρ οὐδένα μικρὸν ἀγῶνα *προΐετο: ἀλλ' ὅπου φυγάδες οἱ ἄλλοι δι' ἀνανδρίαν ἀποδιδράσκουσιν, ἐνταῦθα καταλαμβάνει παραβαλλόμενος.

ἔνθα

* ἐνεργείαν. * τοιαῦτα. * ἀεί. * αὐτῶν. * οἶδε. * al. ἰσχύει. * al. ἔχει. * ἐπικρατοῦντι. * ἀσφαλείᾳ. * ἀπείπατο.

ª διὰ κεῖται. ἔνθα [ἀρετὴ]ª διαπρέπει ἀνδρῶν, κατὰ τὸν ποιητήν. καὶ ἐδόκει τῷ ὄντι δίκαια μέμφεσθαι, τῷ γε ἀκριβεῖ λογισμῷ. τῷ δὲ συνήθει καὶ ἀνθρωπίνῳ πολλαχῇ μεῖζον ἔδοξεν ἂν ὑπερβαίνειν. καὶ ἐθαύμαζον ἐπὶ πολλοῖς οἱ ἐγκαλούμενοι, καὶ ὡς φιλαιτίῳ περὶ αὐτὸν διέκειντο τὰς γνώμας. ὁ δὲ παράδειγμα ἀληθινὸν ὁμονοίας ἀληθινῆς ἐν ἑαυτῷ περιφέρων, πρὸς τοῦτο τοὺς ἄλλους ἤκριβε.

Τρία πάντες ὁμολογοῦσι πρῶτα καὶ μέγιστα στοιχεῖα τῆς τῶν ὄντων φιλοθεάμονος ἱστορίας, ἔρωτα τῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν δυνατὸν ἰχνευτήν· ὀξεῖαν καὶ ἀγχίνουν φύσεως δύναμιν, ἐπὶ πολλὰ δι' ὀλίγου φέρεσθαι δυναμένην· ἑτοιμοτάτην συνιέναι καὶ γνωρίζειν τὰ ἴχνη τῶν θηρευμάτων, ὅσα ᵇ τε ἀληθῆ καὶ ὅσα ψευδῆ ἐστι πρὸς τὸ ἀγρεύειν. ἐκ δὲ αὖ τρίτου φιλοπονίαν ἄτρυτον, οὐκ ἐῶσαν τὴν ψυχὴν ἠρεμεῖν, ἕως [ἂν] ἐπὶ τέλος ἔλθῃ τοῦ κυνηγεσίου, ὅ ἐστι τῆς ἀληθείας ἡ εὕρεσις.

ᵇ τε.

Ὅτι ἀγχίνοιαν καὶ ὀξύτητα ὁ Ἰσίδωρος, φησὶν, ἔλεγεν οὐ τὴν εὐκίνητον φαντασίαν, οὐδὲ τὴν δοξαστικὴν δεινότητα, οὐδὲ μὴν (ὡς ἄν τις οἰηθείη) διάνοιαν εὔστοχον, καὶ γόνιμον ἀληθείας· οὐ γὰρ εἶναι ταύτας αἰτίας, ἀλλὰ τῇ αἰτίᾳ δουλεύειν εἰς νόησιν· τὴν δὲ εἶναι θείαν ᶜ κατακωχὴν, ἠρέμα διανοίγουσαν καὶ ὑποκαθαίρουσαν τὰ τῆς ψυχῆς ὄμματα, καὶ τῷ νοερῷ φωτὶ καταλάμπουσαν, εἰς θέαν καὶ γνώρισιν τοῦ ἀληθοῦς καὶ τοῦ ψεύδους. ὁμοιότητα ταύτην ἐκεῖνος ὠνόμαζε· καὶ ὡς οὐδὲν ἦν τι ἂν ὄφελος αὐτῆς δικαιοσύνης· ὡς οὐδὲ ὀφθαλμῶν ὑγιαινόντων ὄφελος ἄνευ τοῦ οὐρανίου φωτὸς, διετείνετο. Τὸ ὑψηλόνουν καὶ πλεονεκτοῦν εἶχεν, ᵈ οὐ περὶ τὰ κάτω στρεφόμενον, ἀλλ' εὐθὺς ἀναθρῴσκον ἀπὸ μικρᾶς ἀφορμῆς ἐπὶ τὰ πρεσβύτατα τῶν θεαμάτων. αὐταῖς γε ταῖς Πλάτωνος ἀκηράτοις ἐννοίαις οὐ κατὰ τὰς συνήθεις τῶν πολλῶν φιλοσόφων ἐπιβολὰς ἐνεφύετο, μετὰ δὲ γε Πλάτωνα καὶ ταῖς θαυμασταῖς Ἰαμβλίχου περινοίαις. Ὅτι οὐκ ὀλίγοις τῶν φιλοσοφούντων ὁρωμένων καὶ ἀκουομένων, τοῖς μὲν ἄβατον εἶναι τὸν Ἰάμβλιχον οἰομένοις, τοῖς δὲ αὐθάδει μεγαληγορίᾳ λόγων τὸ πλέον, ἢ ἀληθείᾳ πραγμάτων ἐπαιρόμενον. Ῥητορικῆς καὶ ποιητικῆς ᵉ πολυμαθίας μικρὰ ἥψατο· εἰς δὲ τὴν θειοτέραν φιλοσοφίαν ἐξωρμημένος τὴν Ἀριστοτέλους. ὁρῶν δὲ ταύτην τοῖς ἀναγκαίοις μᾶλλον, ἢ τῷ οἰκείῳ τῷ πιστεύουσαν· καὶ τεχνικὴν μὲν ἱκανῶς εἶναι σπουδάζουσαν, τὸ δὲ ἔνθεον ἢ νοερὸν οὐ πάνυ περιβαλλομένην· ὀλίγον καὶ ταύτης [ὁ Ἰσίδωρος] ἐποιήσατο λόγον. ὡς δὲ τῶν Πλάτωνος ἐγεύσατο νοημάτων, οὐκέτι πάντῃ αὐτὴν ἠξίου προσιδεῖν, ὡς ἔφη Πίνδαρος· ἀλλὰ τέλος ἐγκυνήλπιζεν, εἰ τῆς Πλάτωνος διανοίας εἴσω τῶν ἀδύτων δυνηθείη διαβαλεῖν· καὶ πρὸς ᶠ ταῦτα ὁ πᾶς αὐτοῦ δρόμος ἐτέτατο τῆς σπουδῆς. Ὅτι τῶν μὲν παλαιτάτων φιλοσοφησάντων Πυθαγόραν καὶ Πλάτωνα θειάζει, καὶ τῶν ἐπτερωμένων ἐκείνων ψυχῶν εἶναι, αἳ εἰς τὸν ὑπερουράνιον τόπον, εἰς τὸ πεδίον τῆς ἀληθείας, εἰς τὸν λειμῶνα τῶν θείων νέμονται εἰδῶν. τῶν νεωτέρων δὲ Πορφύριον καὶ Ἰάμβλιχον καὶ Συριανὸν καὶ Πρόκλον, καὶ ἄλλους δὲ ἐν μέσῳ τοῦ χρόνου πολὺν θησαυρὸν συλλέξαι λέγει ἐπιστήμης θεοπρεποῦς. τοὺς μὲν τὰ θνητὰ καὶ ἀνθρώπινα φιλοπονουμένους,

ᶜ μετοχήν.

ᵈ οὐδέ.

ᵉ al. πολυμαθίας.

ᶠ ταύτας

iuxta poëtam: *Virtus vbi clara virorum Cernitur*. Et sanè verè videbatur reprehendere accuratè expendenti: familiaritate verò & humanitate modū excedere visus est. & propterea cum mirabantur accusati, & erga eum vt litium amantem malè affecti erant. Verùm ille exemplar veræ concordiæ in seipso circumferens, ex illo cæteros æstimabat.

Tria esse omnes asserunt principia prima & maxima eius cognitionis, quæ res contemplari solet, amorem honesti & boni peritissimum indagatorem, acutam solertemque ingenij facultatem, quæ breui ad multa ferri possit, promptissimam ad intelligendum & cognoscendum vestigia rerum quærendarum, quæ vera, quæ falsa ad adipiscendum sint: Ex tribus his laboris amor indefessus oritur, non permittens animum quiescere, donec ad inuestigandi finem venerit, qui est veritatis inuentio. ᵃ Solertiam & acrimoniam Isidorus dixit esse imaginationem non facilè mobilem, neque ingenium facilè opiniones comminiscens, neque solam, vt aliquis putarit, intelligentiam volubilem, & gignentem veritatem. Neque enim has esse caussas, sed ad intelligēdum, caussæ seruire: diuinum verò esse instinctum, sedatè apetientem & repurgantem animæ oculos, & intelligibili lumine illustrantem, ad verum falsúmque & videndum & cognoscendum. Bonā constitutionem ipse appellauit, nullumque fine ea esse emolumentum, neque oculorum sanorum commodum sine cœlesti lumine afferuit. Speculationi aptum animum habebat simul & rebus gerendis, non ad hæc inferiora inclinatum, sed statim se eleuantem etiam parua occasione ad præstantissimas illas contemplationes. Ipsisque Platonis perfectis notionibus non secundum cōsuetos aliorum philosophorum conatus, inhæsit. post Platonem verò etiā Iamblichi mirabilibus commentis. Videmus multos philosophorū & audimus, hos quidem putantes Iamblichum intellectu difficilē esse, illos verò hunc superba grandiloquentia verborum magis, quàm rerum veritate se efferentem. Rhetoricas, poëticásque artes parum attigit: sed ad sanctiorem Aristotelis philosophiam se conuertit, vidénsque illam necessariis ratiocinationibus magis quàm proprio sensui credere, & vt via ac ratione procedat, diuinis autē imaginationibus non adeò vti, parum etiā de hac sollicitus fuit: vbi autem Platonis sententias gustauit, non iam aspicere, vt ait ᵇ Pindarus, dignatus est vlterius. Sed finem consecuturum sperauit, si in Platonis sententiarum adyta penetrare potuisset. & eo omne suum studium, impetumque conuertit. Antiquissimos Philosophos Pythagoram & Platonem vt Deos coluit, & eorum animas alatas, quas in locum supercœlestem, inque campum veritatis, & pratum eleuatas diuinis putauit Ideis pasci. De recentioribus vero Porphyrium, Iamblichum, Syrianum, Proclum, & alios mediæ ætatis, magnum thesaurum collegisse diuinæ scientiæ dicit. Eos autem qui in caducis, & humanis studiis libenter occupātur,

ª Suidas ἀγχίνοιαν, & Hesych. ...

Plato.

Iamblichus.

ᵇ Oda 1 Olymp. ... Nemeæ ... Vistur & Oda 3 extrema & in Pythiis Oda 3. ... Philosophi ...

DAMASC.

vel qui intelligere acutè, ac scire multa volunt, non magnopere conferre ad sublimem ac diuinam sapientiam. Antiquorum enim Aristotelem & Chrysippum ingeniosissimos, & discendi cupidissimos, quin etiam laboriosos, nec tamen omnino ad summum ascendisse. Recentium verò Hieroclem, & similes, scientiis humanis nulli quidem fuisse inferiores, sed in diuinis notionibus non admodum fuisse versatos tradit. Librorum copiam reprehendit, quæ potius multarum opinionum, quam cognitionum causa est. Vno verò solo præceptore acquiescens, ad hunc vnum seipsum effingebat, illius dictata exscribendo, Præsentia, vt apparet, hæc non amauit, nec statuas adorare volebat: sed iam ad ipsos accessit Deos intus latentes, non in adyto, sed in arcano sui, quod aliquando summæ est ignorantiæ. Qua ratione igitur ad eos, cùm sic essent, adiit? vehementi amore, eoque latente. Et quis alius amor nisi occultus? & quemnam hunc dicimus, sciunt qui experti sunt: dicere autem non possumus, ac ne cogitare quidem. Dixerit quispiam illũ non verba, sed rerum dicere substantias. Promptissimè inueniebat de quibus ipse dubitabat apud alios, & de quibus alij apud ipsum disceptabant, non multarum quidem rerum cognitione, & alienarum doctrinarum scientia obruendo veritatem, dubitantes autem confutando, sed excellẽtis ingenij vi, ac planè diuina, & immenso desiderio diuina peruestigandi veritatem compertam, vaticinanti similis erat. Poterat perspicere quid reconditum tegeret oratio, quidve sanũ inesset. Marinus, qui [a] Procli successor, & Isidori cum cæteris in Aristotelis doctor, cùm librum multorum versuum scripsisset in Philebum Platonis, eumque legere iuberet Isidorum, & iudicium ferre an euulgari posset, ille libro lecto, sententiam suam liberè patefecit, nullam tamen inconcinnam vocem emisit, hanc tantùm: Videri magistro digna. Marinus hoc intelligens, librum igni tradidit. Hoc etiam à cæteris Philosophis distabat Isidorus, quod non sola Syllogismorum vi se aut suos vellet adhærere veritati: cumque veritas non vna videatur via, nolebat eos ratione, *veluti cæcos in rectam viam ductrice, impelli. Sed persuadere semper adnisus est, & oculos ad animam referre, *aut si inessent, repurgare. Cum Imperatorum res gestas scribere iussus, obsecutus est: de quo opere dicam, quod scio, cum eo perducta erit oratio: non dico modo, quasi ne audire quidem debuerim. Neque Leontius, qui optimè sibi consultum putabat, cum dicendi libertate infelici ac infortunata domum reuertit, neque diues factus, nec seruatus, vt putabat, sed diuina priuatus pietate, animo corruptissimo ac perditissimo fuit. Sic quidem omnem vitam in infortuniis transegit. [b] Nemo adeò immiti fuit animo, & barbaro, qui sacro Isidori ab ore verbis manantibus non persuasus fuit, & mitigatus, talis in labris viri insidebat suadela,

a Codex & vitam Marini Neapolitani, quæ exstat, conscripsit Sup. C. C.XXXI. ~ Vide Suidam in Marino.

b Suidas in ἀτεράμων.

ἢ συνιέντας ὀξέως, ἢ φιλομαθεῖς εἶναι βουλομένους, οὐδὲν μέγα συντελεῖν εἰς τὴν θεοπρεπῆ καὶ μεγάλην σοφίαν. τῶν γὰρ παλαιῶν, Ἀριστοτέλην καὶ Χρύσιππον, εὐφυεστάτους γενομένους, ἀλλὰ καὶ φιλομαθεστάτους γεγονότας· ἔτι δὲ καὶ φιλοπόνους, οὐκ ἀναβῆναι ὅμως τὴν ὅλην ἀνάβασιν. τῶν δὲ νεωτέρων, Ἱεροκλέα τε, καὶ εἴ τις ὅμοιος, οὐδὲν μὲν ἐλλείποντας εἰς τὴν ἀνθρωπίνην παρασκευήν, τῶν δὲ μακαρίων νοημάτων πολλαχῇ πολλῶν ἐνδεεῖς γενομένους, φησίν. Ὅτι τῶν βιβλίων τὸν ὅμαδον παρῃτεῖτο, πολυδοξίας μᾶλλον αἴτιον ὄντα, ἢ πλευσίας. ἔτι δὲ μόνῳ τῷ διδασκάλῳ ἐπαναπαυόμενος, πρὸς μόνον ἐκεῖνον ἀπετύπου ἑαυτόν, τὰ παρ' αὐτοῦ λεγόμενα ἀπογραφόμενος. δῆλος δ' ἦν οὐκ ἀγαπῶν τὰ παρόντα, οὔτε τὰ ἀγάλματα προσκυνεῖν ἐθέλων· ἀλλ' ἤδη ἐπ' αὐτοὺς τοὺς θεοὺς ἱέμενος, εἴσω κρυπτομένους οὐκ ἐν ἀδύτοις, ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ ἀπορρήτῳ, *ὅτι ποτέ ἐστι τῆς παντελοῦς ἀγνωσίας. πῶς οὖν ἐπ' αὐτοὺς ἵετο τοιούτους ὄντας; ἔρωτι δεινῷ, ἀπορρήτῳ καὶ τούτῳ. καὶ τίς δὲ ἄλλος, ἢ ἄγνωστος καὶ ὁ ἔρως; καὶ τίνα τοῦτον φαμέν, ἴσασιν οἱ πειραθέντες. εἰπεῖν δὲ ἀδύνατον, καὶ νοῆσαι γε οὐδὲν μᾶλλον ῥᾴδιον. εἴποι ἄν τις, οὐ λόγους αὐτόν, ἀλλὰ πραγμάτων φθέγγεσθαι οὐσίας. ἦν δὲ καὶ εὑρετὴς ἑτοιμότατος ὧν τε αὐτὸς ἠπόρει πρὸς ἑτέρους, καὶ ὧν ἕτεροι πρὸς αὐτόν· οὐ πολυμαθείᾳ, καὶ ἀλλοτρίων δοξασμάτων ἱστορίᾳ, καταχωννὺς μὲν τὴν ἀλήθειαν, ἐπιστομίζων δὲ τοὺς ἀπορήσαντας· ἀλλὰ ῥώμῃ γενναίας φύσεως, καὶ θεῶν ἀτεχνῶς ὁρῶν, πόθῳ τε ἀμηχάνῳ τῆς περὶ *τὸ θεῖον βακχείας, οἷον ἀπομαντευομένῳ ἐῴκει τὴν τῆς ἀληθείας εὕρεσιν. ἦν δὲ ἱκανὸς εἰδέναι, ὅπῃ τε θησαυρὸν φθέγγεται ὁ λόγος, καὶ ὅπῃ ὑγιές. Μαρῖνος δὲ ὁ Πρόκλου διάδοχος, ὁ καὶ Ἰσιδώρου, μετὰ καὶ ἄλλων, τῶν Ἀριστοτέλους λόγων διδάσκαλος, ὑπόμνημα πολύστιχον εἰς Φίληβον συντάξας τὸν Πλάτωνος· ἔδωκε τῷ Ἰσιδώρῳ ἐντυχεῖν τε τῷ ὑπομνήματι κελεύει, καὶ ἐπικρῖναι, εἰ ἐξοιστέον· ὁ δὲ ἀναγνοὺς οὐδὲν ἀπεκρύψατο τῶν αὐτῷ δοκούντων· οὐ μήν τοι οὐδὲ ἄμουσον ἀφῆκε φωνήν, τοσοῦτον δὲ μόνον ἔφη· ἱκανὰ εἶναι τὰ τοῦ διδασκάλου. ὁ δὲ Μαρῖνος συνεὶς πυρὶ διέφθειρε τὸ βιβλίον. ἐξαίρετον δ' ἦν αὐτῷ *παρὰ τοὺς ἄλλους καὶ τοῦτο φιλοσόφους, οὐκ ἐβούλετο συλλογισμοῖς ἀναγκάζειν μόνον οὔτε ἑαυτόν, οὔτε τοὺς συνόντας, ἐπακολουθεῖν τῇ ἀληθείᾳ, μὴ ὁρωμένην κατὰ μίαν ὁδὸν προβιάζεσθαι συνελαυνομένους ὑπὸ τοῦ λόγου, οἷον τυφλοῦ πρὸς ὀρθὴν *ἀγομένους πορείαν· ἀλλὰ πείθειν ἐσπούδαζεν ἀεί, καὶ ὄψιν ἐντιθέναι τῇ ψυχῇ, μᾶλλον δὲ ἐνοῦσαν διακαθαίρειν. ὑπηρεσίαν ἐτέλει, ἢ πρὸς ἔργον ἐπετέτακτο γράφειν τὰ ὑπὸ τῶν ἀρχόντων πραττόμενα. περὶ οὗ ἐρῶ κατὰ τὸν ἱκνούμενον λόγον ὁ εἰδώς. οὐ λέγω ὡς μηδὲ ἀκοῦσαι ὠφελον. οὐδὲ Λεόντιος ἄριστα βουλεύεσθαι νομίζων, οἴκαδε ἐπανήει μετὰ παρρησίας ἀτυχοῦς καὶ κακοδαίμονος· οὐ πλουτήσας, οὐδὲ σωθείς, ὡς ᾤετο· ἀλλὰ ζημιωθεὶς μὲν εὐσεβείας θεοφιλοῦς, πανολεθρίᾳ δὲ τὴν ψυχὴν διαφθαρείς. ὁ μὲν οὕτω διετέλεσε πάντα τὸν βίον ἐν συμφοραῖς. οὐδεὶς οὕτως ἦν τὴν ψυχὴν ἀτεράμων καὶ βάρβαρος, ὃς οὐκ ἐπείθετο καὶ κατεκηλεῖτο τοῖς ἀπὸ τοῦ ἱεροῦ στόματος ἐκείνου ῥέουσι λόγοις· τοιάδε τις ἐπεκάθητο πειθὼ τοῖς χείλεσι τοῦ ἀνδρός, οὐκ ἀν-

Aristoteles. Chrysippus.

Hierocles.

* ὅ, τι

* al. τῷ.

Marinus Procli successor.

* al. ὡς.

* ἀγομένους.

οὐκ ἀνθρώπειόν τι χρῆμα, ἀλλὰ θειότερον φύσιν ἀξιάγαστος· μέγας μὲν τὸ σῶμα, καὶ εὐμήκης ἰδεῖν, καλὸς δὲ καὶ ἀγαθὸς * εἰς ὄψιν. τῆς δὲ ἡλικίας ἐν τῷ φρονίμῳ ἔτει τότε γεγονὼς, εὐόμιλός τε καὶ ἡδὺς, ἱκανὸς καὶ ὠφέλιμος τοῖς ἐντυγχάνουσι. καὶ τὴν τροφὴν ἐκληρώσατο μετρίαν τινὰ καὶ ἄθρυπτον· οὔτε κακουργοῦσαν διὰ πενίαν, οὔτε διὰ πλοῦτον βλακεύουσαν: ἀλλὰ μέσην καὶ μουσικὴν τὸν Δώριον τρόπον τῆς τύχης, ὡς ἀληθῶς ἡρμοσμένην. μόνος δὲ ἀνθρώπων, ὧν ἀκοῇ ἴσμεν, τὴν παλαιὰν παροιμίαν ἔργῳ διήλεγξεν, οὐχ ἥλιξιν, ἀλλὰ πρεσβύταις καὶ πρεσβυτικοῖς λόγοις τερπόμενος. εἴποις δὲ ἂν καὶ μόνος ἀνθρώπων, ὡς ἀκοὴ ἔχει ἢ ἔγνω· ἢ καὶ ὅπως, οἳ πρὸς ἀκοὴν ἦλθον, ἢ ὧν εἰς κατάληψιν ἀκοὴ ἧκεν, ἢ ὡς δι' ἀκοῆς ἴσμεν, ἢ ὡς διασώζει μνήμη, ἢ ὡς οὐκ ἐσβέσθη λήθη, καὶ πολλὰ τοιαῦτα. Ὅτι Φυλακαῖα οἱ Ἀλεξανδρεῖς ἐκάλουν τὰ ἐκμαγεῖα τῶν γυναικείων μολυσμῶν· οὐκ ἦν δὲ γνήσιος ὁ γάμος, εἰ μὴ ὁ * ἱερεὺς, ὁ τοῦ θεοῦ, ἐν τοῖς γαμικοῖς συμβολαίοις ὑπεσημήνατο χειρὶ τῇ ἑαυτοῦ. Ὅτι ὁ Ἱεροκλῆς, ὁ τὰς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διατριβὰς ὑψηλοφροσύνῃ καὶ μεγαληγορίᾳ κοσμήσας μετὰ τοῦ στασίμου καὶ μεγαλοπρεποῦς, εὔφορός τε τὴν διάνοιαν εἰς ὑπερβολὴν ἦν, καὶ διαφέρων εὐγλωττίᾳ καὶ εὐπορίᾳ τῶν καλλίστων ὀνομάτων καὶ ῥημάτων, κατέπληττε πανταχῆ τοὺς ἀκροωμένους, πρὸς τὴν Πλάτωνος ἁμιλλώμενος ἀεὶ καλλιρρημοσύνην καὶ πολυνοίαν. οὗτός ποτε τὸν Πλάτωνος Γοργίαν τοῖς ἑταίροις ἐξηγεῖτο. εἷς δέ τις τῶν ἀκροατῶν, Θεοσέβιος, ἀπεγράψατο τὴν ἐξήγησιν. πάλιν δὲ, οἷα εἰκὸς, ἐκ δευτέρου τοῦ Ἱεροκλέους εἰς τὸν Γοργίαν καταβαλλομένου, μετά τινα χρόνον τὴν ἐξήγησιν ὁ αὐτὸς ταύτην ἀπεγράψατο, καὶ αὖ τι παραβαλὼν τὰ πρότερα καὶ τὰ ὕστερα, εὗρεν οὐδὲν τῶν αὐτῶν, ὡς ἔπος εἰπεῖν· ἑκάτερα δὲ ὅμως, ὃ καὶ παράλογον ἀκοῦσαι, τῆς Πλάτωνος εἴχετο μὲν, καθόσον οἷόν τε, προαιρέσεως. τοῦτο μὲν οὖν ἐπιδείκνυται, τοῦ ἀνδρὸς ἡλίκον ἦν ἄρα τὸ τῶν φρενῶν πέλαγος. γυναῖκα παιδοποιὸν ἄγεται· ὡς δὲ οὐκ ἐπείθετο τὸ δαιμόνιον τῆς γυναικὸς ἐξελθεῖν λόγοις ἡμερωτέροις, ὅρκῳ αὐτὸ ἠνάγκαζεν ὁ Θεοσέβιος. καίτοι οὔτε μαγεύειν εἰδὼς, οὔτε θεουργίας [μάτην] μελετήσας. ὥρκιζε δὲ τὰς τοῦ ἡλίου προτείνων ἀκτῖνας, καὶ τὸν Ἑβραίων θεόν. ὁ δὲ ἀπηλλάγη ὁ δαίμων, ἀνακραγών. εὐλαβεῖσθαι μὲν τοὺς θεοὺς, αἰσχύνεσθαι δὲ καὶ αὐτόν. πάντα οὖν κάλων ἐκίνει, καὶ πάντα ἔπραττε καὶ ἔλεγε, πείθων καὶ παρακαλῶν, οἷος ἐκείνου θυμὸς οὐδὲν ἄπρακτον ἀπολιπεῖν αἰτούμενος, ἐφ' ὅ, τι ἂν ὁρμήσειεν. ἔλεγε μὲν ὁ Θεοσέβιος τὰ πολλὰ ἀπὸ τῶν Ἐπικτήτου σχολῶν· τὰ δὲ καὶ αὐτὸς ἐπετεχνᾶτο τῆς ἠθοποιοῦς διανοήματα μούσης. ὁ δὲ πάντων σωφρονέστατος Θεοσέβιος, καὶ τὴν πρὸς γυναῖκα παιδοποιὸν ὁμιλίαν ἐδέξατο. ἐπεὶ δὲ παῖδας οὐκ ἐγεννάτην, κατασκευασάμενος ὁ Θεοσέβιος τὸν τῆς σωφροσύνης δακτύλιον, [ὦ γύναι, φησὶ τῇ γυναικὶ, πάλαι μέν σοι ἐπιδέδωκα δακτύλιον] ἁρμοστὴν παιδουργοῦ συμβιώσεως· τανῦν δὲ τοῦτον ἐπιδίδωμί σοι σωφροσύνης, ἐπίκουρον σοι παρεσόμενον ἀεὶ τοῦ σώφρονος οἰκείως. εἰ μὲν οὖν δυνήσῃ τε καὶ θελήσεις ἐμοὶ συμβιῶναι τὸν καθαρώτερον τρόπον· εἰ δὲ μὴ, ἔξεστιν ἀπαλλάττεσθαι πρὸς ἕτερον, ἀμέμπτως καὶ τελέως ἐκδιδομένην παρὰ φίλου φίλην.

non humanum opus, sed diuinum, natura sua admiratione dignus erat. Ingenti quidem corpore & spectabili proceritate, visu pulcher & facilis, ad maturam ætatem cum peruenisset, comis & suauis, commodus, & colloquentibus vtilis: mediocri nec delicato vius est cibo, neque propter paupertatem noxio, neque propter diuitias opiparo: sed & musicam adhibuit temperatam, & [a] Dorico modo reuera accommodatam. Solus ipse inter homines, quos audiuimus, [b] antiquum prouerbium re ipsa coarguit, non iuuenibus, sed senibus ac senum congressu delectabatur. Dixeris, & solus inter homines quos audiuit, vel cognouit: vel etiam sic, qui ad famam venerunt: vel quorum fama innotuit: vel, quos fama nouimus, quos memoria seruauit: vel quos obliuio non deleuit, aliaque similia. Alexandrini pannos sordium muliebrium nominabant [c] Phylacæa. Non erant legitimæ nuptiæ, nisi sacerdos Dei matrimonia manu sua notasset. Hierocles, qui scholas Alexandriæ instituit, constans & magnificus excellenti ingenio & facundia pulcherrimorum nominum,& verborum facilitate & copia, in sui admirationem auditores rapiebat, cum Platonis oratione venusta & docta semper contendens. Hic aliquando Platonis Gorgiam sociis explicabat. Vnus verò auditorum Theosebius explicationem descripsit. Iterùm verò, vt verisimile est, secundam explicationem Hieroclis Gorgiam explicantis post aliquod tempus similiter descripsit, & collatis prioribus cum secundis, nihil, vt sic dicam, eorundem inuenit. Vtraque tamen, quod sanè auditu nouum est, Platonis, quoad eius fieri poterat, institutum continebat. Hinc colligitur quanta viri illius in sententiis copia. Vxorem quoque ex qua liberos susciperet, ducit, cuius postquam dæmonium mansuetioribus verbis egredi recusaret, iuramentis illud Theosebius, quamuis nec magiæ esset peritus, nec miracula patrasset, exire compulit. Iurauit Solis radios prætendens, per [d] Deum Hebræorum. Dæmon verò expulsus est clamans, se quidem Deos colere, sed etiam hunc revereri. Omnem igitur rudentem mouit, & omnia fecit, & dixit, suadendo & hortando, prout ei animus fuit. Nihil infectum cupiens relinquere, quod suscepisset. Theosebius multa dixit de scholis Epicteti: has verò morales Musæ fictiones ipse confinxit. Omnium verò temperantissimus Theosebius, & congressus est cum muliere prolis causa. Cùm verò liberos non produxissent, fecit annulum temperantiæ Theosebius, [mulier, inquit, olim dedi annulum] procreatricis coniunctionis conciliatorem, hunc verò iam tibi do temperantiæ magistrum, adiutorem tibi, semper futurum temperantis officij. Si igitur potueris, & cupieris mecum viuere caste: sin minus, licet tibi bona cum venia alij nubere, dum te amicus amicam relinquam.

* τῶν

* al. ἱερεύς.

Hierocles.

DAMASC.

a Suidas in Dorico.

b Arist. lib. 1. Rhetor. cap. de voluptate, ἥλιξ ἥλικα τέρπει.

c Suidas φυλάκαια.

Hierocles.

Hierocles in Platonis Gorgiam.

Theosebius.

d Christum intelligit. Iudæi enim & Hebræi tunc iam sunt appellati Christiani.

DAMASCIUS.

Ipsa autem conditionem lubens accepit. Ammonius in poëtarum narratione ac correctione Græcarum vocum occupatam artem dilexit. Hic fuit Ammonius, qui habuit Asinum, quem aiunt poëticas audiendo disciplinas sæpe pabulum neglexisse, licet etiam appositum esset, & esuriente cogeretur: sic poëtico studio asinus capi visus est. Mediocriter, inquit, Isidorus poëtica attigit, parum de eis sollicitus, quod non instruant animum, sed imaginatione linguáque tenus maneant, & illa cum omnibus exploratis notionibus pugnát, ideoque in his infirmior fuit, vnde etiam Hymnos quos scripsit, aliquis videat sublime quid & diuinum continere, versuum tamen speciem non habere. [a] Theon non admodum ingeniosus fuit nec acutus, sed studiosus ac laboriosus, si quis alius: ideoque poëtas & oratores calebat, memoriaque tenebat, & ad summam vtrorumque artis accurationem venire sibi videbatur, versus tamen & orationes, licet plurimú amaret, scribere non valuit. Commissa pugna contra Scythas ante conspectum vrbis Romæ, quos Attila contra Valentinianum, qui post Honorium Romæ imperabat, duxit, tanta vtrinque facta est cædes, vt nemo pugnantium ab vtraque parte seruaretur, præterquam duces, paucique satellites eorum. Hoc verò omnium narratu maximè incredibile: cùm cecidissent pugnantes, corpore defatigati, animo adhuc erecti, pugnabant tres integras noctes & dies, nihil viuentibus pugnando inferiores, neque manibus, neque animo. Visæ igitur, & auditæ animarum formæ pugnantes, & armis strepentes, & antiquas, similésque bellorum facies in hunc vsque diem videri aiunt, nisi quod omnia illa faciendo, quæ viui homines bellando solent, ne paruam quidem edere vocem possint, & vnum spectrum quidem videri in campo iuxta [b] Sudam, qui olim palus fuit: videri autem mane visionem, aurora iam terrá illustrante. Secundò in Cubis campo Cariæ. Ibi enim nonquotidie, sed interdum aliquibus diebus, nec illis certis, circa crepusculum matutinum aurora oriente, in aëre frequentia animarum spectra vmbrarum figura inter se pugnantia videri. Et nostra tempestate multi narrarunt homines bonæ fidei, iuxta Siciliam in cápo nominato Tetrapyrgio, & in aliis non paucis locis videri equitum pugnantium simulacra, idque maximè æstatis tempore, cùm ardentissimus est meridies.

Seueri equus, qui Romanus erat, (spem faciénte Anthemio, Romam euersam iterum per ipsum erigendam Romam, hac spe cum prius discessisset, reuersus consulatum adeptus) huius igitur equus, quo multum vsus est, tractatus scintillas è corpore multas, & magnas eiecit, donec illi portentum hoc ad consulatem dignitatem Romæ illum euexit. Sed & Tiberio asinus, vt refert [c] Plutarchus Chęronęsis, adhuc iuueni, & in Rhodo operam dati eloquentiæ,

Ammonius, & eius asinus. Tales inducuntur apud etiam auctores à Luciano & Apuleio.

a Theon. Videndus Suidas: exstant & Theonis progymnasmata & in extremo Declamationes, quas post Libanium fecit.

Valentinianus Imp.

b Al. Seidam.

Equus Seueri.

Tiberii asinus & Romæ Tiberius Imperatorem, ad quæ interpretatio ... sed ferè in talibus Lampridi.

ἢ διεληλύθησαν. ὁ δὲ * Ἀμμωνιανὸς ἠγάπα τὴν ἐπὶ ποιητῶν ἐξήγησιν καὶ διόρθωσιν τῆς ἑλληνικῆς λέξεως καθῃρημένην τέχνην. ὅδε ἦν Ἀμμωνιανὸς, ᾧ συνέβη κεκτῆσθαι ὄνον, ὅν φασιν ἀκροώμενον τῶν ποιητικῶν μαθημάτων πολλάκις, τροφῆς ἀμελεῖν· καίτοι καὶ ἐν παρασκευῆς καὶ λιμώττειν ἠναγκασμένον: οὕτως ὤφθη φιλομαθίας ποιητικῆς ἁλοὺς ὁ ὄνος. Ὅτι φησὶ μετρίως μετέχειν τῶν ποιητικῶν ὁ Ἰσίδωρος, οὐ λίαν σπουδάσας περὶ αὐτὰ, ἅτε οὐχ ἁπτόμενα τῆς ψυχῆς· ἀλλὰ μέχρι φαντασίας καὶ γλώσσης ἱστάμενα· τὰ δὲ αὐτῶν καὶ μαχόμενα ταῖς ὁμολογουμέναις ἐννοίαις, διὸ καὶ ἐνδεέστερος ἦν ἐν τούτοις. ὅθεν καὶ ὕμνους, ὅσους ἔγραψεν, εὕροι τις ἂν, τὸ μὲν ὑψηλόνουν καὶ πλεονεκτοῦν ἐπιφαίνοντας· τοῖς δὲ ἔπεσιν οὐ πάνυ συντεταγμένους. ἦν δὲ ὁ Θέων οὐ μάλα ἀγχίνους, οὐδὲ ὀξύς· φιλομαθὴς δὲ καὶ φιλόπονος, εἴ τις ἄλλος. διὸ καὶ ποιητῶν καὶ ῥητόρων ἐμπειρότατός τε καὶ μνημονικώτατος γέγονε, καὶ τεχνικῆς ἀκριβείας ἑκατέρων εἰς ἄκρον ἥκειν ἐδόκει. γράφειν δὲ μέτρα, ἢ λόγους, καίτοι λίαν ἐρῶν, ἀδύνατος ἦν. Ὅτι μάχης περὶ τῆς ῥώμης ἄστεως γεγενημένης [ῥωμαίων] πρὸς σκύθας, οὓς * Ἀττίλας ἦγεν Οὐαλεντινιανοῦ, τοῦ μετὰ Ὀνώριον ῥώμης βασιλεύοντος, φόνος ἐρρύη ἑκατέρωθεν τοσοῦτος, ὡς μηδένα τῶν συμπλακέντων τῇ μάχῃ μηδετέρου μέρους περισωθῆναι πλὴν τῶν ἡγεμόνων, καὶ τῶν περὶ αὐτοὺς ὀλίγων δορυφόρων. τὸ δὲ παραλογώτατον. Ὅτι φασὶν, ἐπειδὴ πεπτώκασιν οἱ μαχόμενοι, τοῖς σώμασιν ἀπειπόντες, ἔτι ταῖς ψυχαῖς ἵσταντο, πολεμοῦντες ἐπὶ τρεῖς ἡμέρας ὅλας καὶ νύκτας· οὐδὲν τῶν ζώντων εἰς ἀγῶνα ἀπολειπόμενοι, οὔτε κατὰ χεῖρας, οὔτε κατὰ θυμόν. ἑωρᾶτο γοῦν καὶ ἠκούετο τὰ εἴδωλα τῶν ψυχῶν ἀντιφερόμενα, καὶ τοῖς ὅπλοις ἀντιπαταγοῦντα. καὶ ἀρχαῖα δὲ ἄλλα τοιαῦτα φαντάσματα πολέμων μέχρι νῦν φαίνεσθαί * φασι: πλὴν ὅτι ταῦτα μὲν ἄλλα, ὅσα ζῶντες ἄνθρωποι κατὰ πόλεμον δρῶσιν, οὐδὲν ὑστερίζει· φθέγγεσθαι δὲ οὐκ ἐπὶ μικρόν. καὶ ἓν μὲν ἐπιφαίνεσθαι τὸ περὶ * Σούδαν ποτὲ λίμνην οὖσαν πεδίον· φαίνεσθαι δὲ ὑπὸ τὴν ἕω φάσμα, φωτὸς ἤδη τὴν γῆν ὑπαυγάζοντος. δεύτερον δὲ ἐν * κύβοις χωρίον τῆς καρίας· ἐν τούτῳ γὰρ φαίνεσθαι οὐ καθ' ἑκάστην ἡμέραν, ἀλλ' ἔστιν διαλείπουσας ὀλίγας τινὰς, * οὐ διωρισμένας γε ταύτας, περὶ ὄρθρον, ἕως ἡλίου λαμπρᾶς ἀνατολῆς, ἐν ἀέρι διαφοιτῶντα ψυχῶν ἄττα σκιοειδῆ φάσματα πολεμοῦντα ἀλλήλοις. καὶ ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις πολλοὶ διηγήσαντο, οὐχ οἷοί τε ὄντες ψεύδεσθαι, κατὰ σικελίαν ἐν τῷ λεγομένῳ πεδίῳ τετραπυργίῳ καὶ ἐν ἄλλοις οὐκ ὀλίγοις αὐτοῖς μέρεσιν ὁρᾶσθαι * ἱπποτῶν πολεμίων ἐπελαυνόντων φάσματα κατὰ τὸν τοῦ θέρους [μάλιστα] καιρὸν, μεσημβρίας σταθερᾶς ἱσταμένης. Ὅτι τὸν Σεβήρου ἵππον φησὶ, ῥωμαῖος δὲ ἦν οὗτος, καὶ Ἀνθεμίου παράγοντος ἐλπίδας, ὡς ἡ ῥώμη πεσοῦσα, πάλιν δι' αὐτοῦ ἀναστήσεται): ἐπὶ ῥώμην ταύτης προαναχωρήσας, ἐπανῆκε, καὶ τιμῆς ὑπατικῆς ἔτυχε. τούτου τοίνυν ὁ ἵππος, ᾧ τὰ πολλὰ ἐχρῆτο ψηχόμενος, σπινθῆρας ἀπὸ τοῦ σώματος πολλούς τε καὶ μεγάλους ἠφίει, ἕως αὐτοῦ τὸ τέρας εἰς τὴν ὑπατικὴν ἀρχὴν ἐν ῥώμῃ κατηύθυνε. ἀλλὰ καὶ Τιβερίῳ ὄνος, ὡς Πλούταρχος ὁ Χαιρωνεύς φησιν, ἔτι μειρακίῳ ὄντι, καὶ ἐν ῥόδῳ ἐπὶ λόγοις ῥητορικοῖς σχολάζοντι, τὴν

* Ἀμμώνιος.

Θέων.

* Ἀττίλας.

* φασί.

* al. Σεῖδαν

* Κύβοις.

* οὐδὲ ὡρισ.

* al. ἱππο τῶν.

τὴν βασιλείαν διὰ τοῦ αὐτοῦ παθήματος προεμήνυσεν. ἀλλὰ καὶ τὸν περὶ * Ἀτίλλαν ἕνα ὄντα, τὸν Βαλέμεριν, ἀπὸ τοῦ οἰκείου σώματος ἀποπάλλειν σπινθῆρας. οὗτος δὲ ἦν ὁ Βαλέμερις Θευδερίχου πατήρ, ὃς νῦν τὸ μέγιστον ἔχει κράτος Ἰταλίας ἁπάσης. λέγει δὲ καὶ περὶ ἑαυτοῦ ὁ συγγραφεύς, ὡς καὶ ἐμοὶ ἐνδυομένῳ τε καὶ ἐκδυομένῳ, εἰ καὶ σπάνιον τοῦτο συμβαίνει, συμβαίνει δ᾽ οὖν, σπινθῆρας ἀποπηδᾶν ἐξαισίους, ἔστιν ὅτε καὶ κτύπον παρέχοντας· ἐνίοτε δὲ καὶ φλόγας ὅλας καταλάμπειν τὸ ἱμάτιον, μὴ μέντοι καιούσας. καὶ τὸ τέρας ἀγνοεῖν, εἰς ὃ τελευτήσει. ἰδεῖν δὲ λέγει καὶ ἄνθρωπόν τινα ἀπὸ τῆς κεφαλῆς ἀφιέντα σπινθῆρας. ἀλλὰ καὶ φλόγα ἀναπέμποντα, ὅτε βούλοιτο, ἱματίῳ τινὶ τραχεῖ παρατριβομένης. ἤλαυνε τὸν ἵππον, ὅσον εἶχε τάχους. εἶχε δὲ τῶν ἄλλων ἐνδεέστερον. τῶν πολιτικῶν πραγμάτων ἀποτυχών, ἐπὶ τὸν ἡσύχιον καὶ ἀπράγμονα βίον ἐξάπτετο, μίσει τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ δυσχεραινόντων. ἧκον δὲ πρὸς τὸν Σεβῆρον καὶ Βραχμᾶναι κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν, καὶ ἐδέξατο σφᾶς οἴκῳ ἰδίῳ, καὶ θεραπείᾳ τῇ προσηκούσῃ· οἱ κατὰ χώραν ἐπ᾽ οἴκου μάλα σεμνῶς ἐβίουν, οὔτε λουτρῶν δεόμενοι δημοσίων, οὔτε ἄλλης ἐπόψεως οὐδεμιᾶς τῶν κατὰ ἄστυ γινομένων· ἀλλὰ πᾶν τὸ * θυραῖον ἐξετρέποντο. ἐσιτοῦντο δὲ φοίνικας, καὶ ὄρυζαν καὶ ἦν αὐτοῖς πόμα, τὸ ὕδωρ. ἦσαν δὲ οὔτε τῶν ἐν ὄρει διατριβόντων Βραχμάνων, οὔτε τῶν ἐν πόλεσι κατῳκημένων Ἰνδῶν· ἀλλ᾽ ἀτεχνῶς ἀμφίβιοι, τοῖς Βραχμᾶσιν ὑπηρετούμενοι τὰ πρὸς τὰς πόλεις, ἅττα δέοιντο, καὶ ταῖς πόλεσιν * αὐτῶν τὰ πρὸς τοὺς Βραχμᾶνας. ἔλεγον δὲ καὶ οὗτοι περὶ τῶν ὀρείων Βραχμάνων, ὅσα οἱ συγγραφεῖς περὶ αὐτῶν θρυλοῦσιν, ὄμβρους τε καὶ ἀνομβρίας εὐχαῖς καταπράττειν· καὶ λιμῶν τε καὶ λοιμῶν ἀποδιώξεις ἄλλων τε κακῶν ἀποτροπάς, ὅσα μὴ ἀνίατον ἔχει τὴν εἱμαρμένην. ἔλεγον δὲ οὗτοι καὶ μονοπόδας ἀνθρώπους παρὰ σφίσιν ἱστορεῖσθαι, καὶ δράκοντας ἐξαισίους [κατὰ] μέγεθος ἑπτακεφάλους, καὶ ἄλλα ἄττα πολὺ τὸ παράλογον ἔχοντα. Ὅτι ἔλεγεν ὁ Σεβῆρος τεθεᾶσθαι Γοργονιάδα βοτάνην, ἧς εἶναι τὴν ῥίζαν ἄντικρυς ὁμοίαν παρθένῳ, τὴν κεφαλὴν ἐχούσῃ κατεστεμμένην δρακοντείοις πλοκάμοις. Ὅτι, διὰ τῶν νεφῶν μαντικὴν οὐδαμῶς τοῖς παλαιοῖς κατ᾽ ἀκοὴν ἐγνωσμένην, Ἀνθοῦσαν γυναῖκα ἐξευρεῖν ἐν ταῖς ἡμέραις Λέοντος τοῦ Ῥωμαίων βασιλέως· ἐξ Αἰγῶν δὲ κατήγετο τῶν Κιλικίων ἡ γυνή. τὸ δὲ ἀνέκαθεν ἀπὸ τῶν ἐν Καππαδοκίᾳ κατῳκισθέντων ἐπὶ τὸν Κόμανον, τὸ ὄρος, Ὀρεστιάδων· καὶ ἀνῆγεν τὸ γένος εἰς Πέλοπα. αὕτη * φροντίζουσα [περὶ] ἀνδρός, ἐπιτεταγμένου στρατιωτικὴν ἀρχήν τινα, καὶ ἐπὶ τὸν κατὰ Σικελίαν ἀπεσταλμένου μετὰ καὶ ἄλλων πόλεμον, ηὔξατο προειδεῖν ὄνειρον τὰ συμβησόμενα· ηὔξατο δὲ πρὸς ἥλιον ἀνίσχοντα. ὁ δὲ πατὴρ ὄναρ αὐτῇ ἐκέλευσε καὶ πρὸς δυόμενον εὔξασθαι. καὶ εὐχομένης, ἐξ αἰθρίας τινὸς νέφος συστῆναι περὶ τὸν ἥλιον· ἐκεῖθεν δ᾽ αὐξηθῆναι, καὶ εἰς ἄνθρωπον διατυπωθῆναι. ἕτερον δ᾽ αὖθις νέφος * ἀποσπασθέν, ἐπεδίδου τε εἰς μέγεθος ἴσον, καὶ εἰς λέοντα διεσχηματίζετο τὸ θηρίον· ὁ δὲ ἠγρίαινε καὶ μέγα χάσμα πεποιημένος ὁ λέων, κατέπινε τὸν ἄνθρωπον. Γότθῳ ἐῴκει τὸ ἀνθρώπειον καὶ νεφοποίητον εἴδωλον. ἐπὶ δὲ τοῖς φάσμασιν, ὀλίγον ἔπειτα τὸν ἡγεμόνα τῶν Γότθων Ἄσπαρα βασιλεὺς Λέων ἐδολοφόνησεν αὐτὸν καὶ παῖδας.

** al. Ἀτίλλαν.*
** θυραῖον.*
** αὐτῶν.*
** al. φροντίζουσά τι ἑταίρου.*
** ἀποσπασθέν.*

DAMASC.

imperium eodem euentu præsignificauit. Sed & Balemerin vnum ex Attilæ aulicis de suo corpore iecisse scintillas. Hic Balemeris pater fuit Theodorici eius, qui nunc summum totius Italiæ imperium tenet. Dicit autem etiam de seipso auctor, vt etiam mihi cum & induor, & exuor, etsi id rarò admodum accidit, accidit tamen, vt scintillæ ingentes exsiliant, aliquando cum sonitu, interdum etiam flammæ integræ vestem illustrent, nihil tamen exurant. & se ignorare quo hoc portentum tenderet. Vidisse se ait & hominem quendam è capite scintillas eiibrantem, & flammam, cum vellet, è capite veste asperiore attrito excitantem. Impulit equum quam potuit celerimè, indiguit & aliis rebus. Reip. administratione excidés, ad quietam otiosamque vitam se contulit, odio eorum qui in Rep. molesti erant. Venerunt ad Seuerum Brachmanni iuxta Alexandriam, & proprio hospitio illos, & debito cultu suscepit. Hi de gentis more domi admodum grauiter vixerunt, neque balnea publica, neque conspectum vllum vrbanum quærentes, sed externum omne fugerunt. Comedebant palmas & oryzam, aquam bibebant. Erant illi non è Brachmannis, qui in montibus degunt, neque ex Indis, qui vrbes incolunt: sed vtrorumque vitam prorsus sectabantur, Brachmannorum apud populum negotia, si quibus indigerent, & populi apud Brachmannos peragentes. Dixerunt illi de Brachmannis montanis, quæcunque de iis scriptores diuulgant: imbres precibus illos petere, & etiam eosdem auertere, famem, pestemque, aliaque mala, quæ curari non possunt, precibus posse depellere. Dixerunt iidem vnipedes homines apud se esse, & dracones ingentis magnitudinis septicipites, & alia valde inusitata.

Dixit Seuerus videri Gorgoniadem herbam, eiusque radicem omnino similem esse puellæ, caput crinibus tectum serpentinis habenti. Diuinationem è nubibus, antiquis ne auditu quidem notam, quandam mulierem Anthusam temporibus Leonis Imp. Rom. refert inuenisse. Quæ in Ægis Cilicijs nata dicebatur, origené primam a Cappadocibus habitantibus ad Comanum montem Orestiadum trahens, referens genus suum ad Pelopem. Hæc solicita de viro, cui militare aliquod munus demandatum, quique ad bellum Siculum cum alijs missus erat, orauit in somno, vt futura cognosceret, & orauit ad Solem orientem versa: Pater vero eius in somnis iussit illam ad Solem etiam occidentem orare, & illa orante, per serenum subito nubes circa Solem orta est, & deinde aucta in hominem formata est: alia vero nubes orta, & in æqualem crescens magnitudinem, in leonem ferum mutata est. Leo vero ingenti hiatu oris facto hominem deglutit. Species illa hominis è nube facta Gotho fuit similis. Nam post paulo Leo rex ducem Gothorum Asperem, & filios fraudulẽter necauit.

Gorgonia herba.

Anthusa Leo Imp.

DAMASC. Ex illo tempore in hunc vsque diem Anthusa assiduè meditata est, qua ratione è nubibus prædicere diuinando posset. Ægyptij Sothin Isin esse asserunt, Græci hanc ad Sirium stellam referunt, & Sirium tanquam canem Orionis venatoris comitem pingunt: quin potius in cœlo depictum ostendunt. Aliqui per impudentiam statuas fregerunt & perdiderunt, & sacro auxilio destituti ciues, humana opera, & arte portum vix sibi seruant Ægyptij. hi persequebantur, vxoris inquam, ministri, canem ex Attica fugientem struthionis diripientem carnes: fodientibus vero apparet, prominétq; antiquissimi templi pinnaculum.

Isis Dea. Canicula. Plutarch. lib. de Iside & Osiride. Hyrapollo lib. 1. Hieroglyph. 6. cap. 3.

Hermias natione Alexandrinus pater Ammonij; & Heliodori. Hic fuit natura * bonus & simplex, † auditor Syriani cum Proclo. laboris studio nulli inferior: solers tamen non admodum fuit, nec firma ad rem argumenta inuenire poterat, neque magnus veritatis inuestigator. Quare non poterat contra dubitantes fortiter dimicare, quamuis ea memoria valeret, vt recitaret quæcunque à præceptore docente audiuisset, quæque scriptis mandata essent. Sed mentis celeritas cum discendi studio non vigebat. Virtuti egregiam operam nauauit, vt nihil in eo Momus ipse reprehédere, nec liuor odisse posset. Cum imperitus ei librum venderet, & pretium minus quam valeret exigeret, hominis errorem correxit, & pluris emit. Nec semel hanc iustitiam, cuius nullam alij rationem habent, verum etiam sæpius, quoties venditorem debitum pretium ignorare contigisset, ostendit: non aliorum more fortuito lucro deditus, ratus aliquam se iniuriam facturum, si volens à volente etiam quouis modo emeret. Nam dolum quendam esse in contractu & fraudem, non indicare errorem, sed veritatem occultare, & cum sit iniuria non violéta sed fortuita, plerosque latere, nec furari aliquid, instar latronú, cum periculo, sed a lege quidem obsolui, iustitiam autem corrúpere. Habuit fratrem Gregorium omnino dissimilem, plus nimio acutum, & ad quęstiones & disciplinas expeditum; cæteroquin inquietum, nec placidis moribus, sed nonnihil emotæ mentis. Post autem crebro morbo correptus est, vt rationis vsu parum valeret, & organum valde mutaretur. Natus est Hermiæ ex Ædesia filius, cæteros philosophorum filios superans: & Ædesia cum filio iam septem nato menses, vt fieri amat, iocabatur, & Babium & puellum voce diminutiua appellabat. Pater audiens conquestus est, & increpuit hanc puerilem diminutionem, & articulatam increpando vocem protulit: aliáque multa de illo puero mira dicuntur, cum scilicet vitam in corpore non tolerasse, sed septimo anno viuere desiisse, nec eius animá terrestrem aliquem locum excepisse. Syri & maxime qui in Damasco habitant, pueros recens natos Babia vocant: Iam vero & adolescentes à Dea Babia, quę apud illos putatur esse, sic vocát

Hermias.

** Ammonij pater ... φύσιν*
† Suidas in Hermias legendas.

Babia.

Ὅτι ἐξ ἐκείνου τοῦ χρόνου διέμεινεν ἡ Ἀνθοῦσα ἄχρι δεῦρο, ἀεὶ ἐπιτηδεύουσα τὸν τρόπον τῆς διὰ τῶν νεφῶν μαντικῆς προγνώσεως. Ὅτι τὴν Σῶθιν Αἰγύπτιοι τὴν Ἶσιν εἶναι θεολογοῦσιν· οἱ δὲ Ἕλληνες εἰς τὸν Σείριον ἀνάγουσι τοῦτο τὸ ἄστρον· καὶ ὡς κύνα τὸν Σείριον, ὀπαδὸν τοῦ Ὠρίωνος ὄντα κυνηγετικοῦ, ἤπου διαζωγραφοῦσι. μᾶλλον δὲ ἐντετυπωμένον τῷ οὐρανῷ δεικνύουσι· τινὲς δὲ ἔλαθον τὸ ἱέρωμα κατάξαντες καὶ διαφθείραντες, καὶ ἀπορούμενοι τελεστικῆς βοηθείας οἱ ἐπιχώριοι, ἀνθρωπίνῃ σπουδῇ καὶ τέχνῃ τὸν λιμένα μόλις ἑαυτοῖς περισώζουσιν οἱ Αἰγύπτιοι· οἱ δὲ ἐδίωκον, οἱ τῆς γυναικὸς θεράποντες, τὸν κύνα φεύγοντα διὰ Λιβύης, στρουθοῦ τὰ κρέα ἁρπάσαντα· ὀρυττόντων δὲ ἀνεκύπτει καὶ ἀνεφαίνετο παλαιοτάτου νεὼ ἀέτωμα.

Ὅτι ὁ Ἑρμείας γένος μὲν ἦν Ἀλεξανδρεύς, πατὴρ δὲ Ἀμμωνίου καὶ Ἡλιοδώρου· οὗτος ἐπιεικὴς ἦν τὴν φύσιν, καὶ ἁπλοῦς τὸ ἦθος. ἠκροάσατο δὲ καὶ Συριανοῦ σὺν Πρόκλῳ. φιλοπονίᾳ μὲν οὐδενὸς ἦν δεύτερος· ἀγχίνους [δὲ] οὔτι σφόδρα ἦν, οὔτε λόγων εὑρετὴς ἀποδεικτικῶν· οὐδὲ γενναῖος ἄρα ζητητὴς ἀληθείας· οὔκουν οὐδ' οἷός τε ἐγεγόνει πρὸς ἀποροῦντας κατὰ τὸ καρτερὸν ἀνταγωνίζεσθαι, καίτοι ἐμέμνητο, ὡς εἰπεῖν, πάντων ὧν τε ἀκηκόει τοῦ διδασκάλου ἐξηγουμένου, καὶ τῶν ἐν βιβλίοις ἀναγεγραμμένων. ἀλλὰ τὸ αὐτοκίνητον οὐ προσῆν τῇ φιλομαθίᾳ. τὸ δὲ πρὸς ἀρετὴν εὖ ἤσκητο, ὥστε μηδ' ἂν τὸν Μῶμον αὐτὸν ἐπιμεμψήσασθαι, μηδὲ μισῆσαι τὸν φθόνον. Οὗτος, ἰδιώτου ποτὲ πωλοῦντος αὐτῷ * βιβλίον, καὶ ἔλαττον ὑπὲρ ἦν ἄξιον αἰτοῦντος, ἐπανωρθώσατο τὴν πλάνην, καὶ πλείονος ὠνήσατο· καὶ οὐχ ἅπαξ τὴν δικαιοσύνην ταύτην, ἧς τοῖς ἄλλοις οὐδέ τις ἐπιστροφή· ἀλλὰ καὶ πολλάκις, ὁσάκις συνέβαινεν ἀγνοεῖν τὸν πιπράσκοντα τὸ δίκαιον τίμημα, ἐπεδείκνυτο· οὐ κατὰ τοὺς ἄλλους ἀγαπῶν τὸ ἕρμαιον, οὐδὲ οἰηθεὶς, * ὅτι μηδὲν ἀδικεῖν εἰ ἑκὼν παρ' ἑκόντος * ὁτιοῦν ὠνήσαιτο. καὶ γὰρ ἐνέδραν τινα εἶναι τῷ πράγματι καὶ ἀπάτην, οὐ λέγουσαν τὸ ψεῦδος, ἀλλὰ σιωπῶσαν τὴν ἀλήθειαν· καὶ ἀδικίαν οὖσαν λανθάνειν τοὺς πολλούς, οὐ βίαιον· ἀλλὰ κλοπιμαίαν· οὐδ' ἐπικίνδυνόν τινα λῃστοῦ δίκην κλέπτουσαν· ἀλλ' ὑπὸ μὲν τοῦ νόμου ἀφειμένην, τὸ δὲ δίκαιον ἀνατρέπουσαν. Ὅτι ὁ ἀδελφὸς Ἑρμείου Γρηγόριος ἅπας ἦν τοὐναντίον, ὀξύτατος μὲν εἰς ὑπερβολήν, καὶ εὐκίνητος ἐπὶ τὰς ζητήσεις καὶ τὰς μαθήσεις· ἄλλως δὲ οὐχ ἥσυχος, οὐδὲ γαλήνην ἐν τοῖς ἤθεσι φέρων τινά· ἀλλά τι καὶ παρακινητικῶς· ὕστερον δὲ καὶ τῇ νόσῳ ἑάλω ἐπὶ πλέον, ὥστε δύσχρηστον αὐτῷ τοῖς λογισμοῖς καὶ πολὺ παραλλάττον γενέσθαι τὸ ὄργανον. Ὅτι τῷ Ἑρμείᾳ ἐκ τῆς Αἰδεσίας πρεσβύτερον τῶν φιλοσόφων υἱῶν τίκτεται παιδίον, καὶ ἡ Αἰδεσία τῷ υἱεῖ ἑπτὰ * μῆνας ἀπὸ γενέσεως ἄγοντι, προσέπαιζέ τε, οἷα εἰκός, καὶ Βάβιον καὶ παιδίον ἀνεκάλει, ὑποκορίζουσα τὴν φωνήν. ὁ δὲ ἀκούσας ἠγανάκτησε, καὶ ἐπετίμησε τὸν παιδικὸν τοῦτον ὑποκορισμόν, καὶ διηρθρωμένην τὴν ἐπιτίμησιν ἐξήνεγκεν. καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ περὶ τοῦ παιδὸς τούτου τερατολογεῖ· καὶ ὅτι οὐκ ἀνεχόμενος τὴν ἐν σώματι ζωὴν, ἑπτὰ ἐτῶν τοῦ βίου ἀπέστη. οὐ γὰρ ἐχώρει αὐτοῦ τὴν ψυχὴν ὁ περίγειος ὅδε τόπος. Βάβια δὲ οἱ Σύροι, καὶ μάλιστα οἱ ἐν Δαμασκῷ, τὰ νεογνὰ καλοῦσι παιδία· ἤδη δὲ καὶ τὰ μειράκια ἀπὸ τῆς παρ' αὐτοῖς νομιζομένης * Βαβίας θεοῦ.

Hermias. * βίβλους. * ὅρα. * οἰκεῖν. * al. μῆτρας. * Βαβίας.

ἤδη

ἤδη γὰρ ἐνίοις τῶν τὰ ὦτα κατεαγότων, καὶ ἅμα διεφθαρμένων τὰς διανοίας, εἰς κωμῳδίαν ἐξέπεσε, καὶ γέλωτα πολὺν, τὰ τῆς φιλοσοφίας ἀπόρρητα. Ὅτι πανικόν τι ζῶον διακομιζόμενος θεάσασθαί φησιν ὁ Ἱέραξ ὁ Ἀλεξανδρεὺς, ὁ συνακμάσας Ἀμμωνίῳ ἐξ αἰθιοπίας εἰς τὸ βυζάντιον ἐοικὸς ἀκριβῶς τοῖς γραφομένοις καὶ τυπουμένοις· ἀκηκοέναι τε αὐτοῦ τῆς φωνῆς διὰ τῆς Ἀλεξανδρείας φερομένου οἱονεὶ τριζούσης. Ὅτι ὁ Ἀμμώνιος φιλοπονώτατος γέγονε, καὶ * πλείστους ὠφέλησε τῶν πώποτε γεγονότων ἐξηγητῶν· μάλλον δὲ τὰ Ἀριστοτέλους ἐξήσκητο. ἔτι δὲ διήνεγκεν οὐ τῶν καθ' ἑαυτὸν μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν πρεσβυτέρων τοῦ Πρόκλου ἑταίρων· ὀλίγου δὲ ἀποδέω καὶ τῶν πώποτε γεγονότων * εἰπεῖν τὰ ἀμφὶ γεωμετρίαν τε καὶ ἀστρονομίαν. καὶ ὁ Πρόκλος ἐθαύμαζε τὸ Ἰσιδώρου πρόσωπον, ὡς ἔνθεον ἦν καὶ * πλῆρες εἴσω φιλοσόφου ζωῆς· οἵ τε ὀφθαλμοὶ τὸ τῆς διανοίας εὔτροχον ἀποσημαίνοντες καὶ ἅμα αὐτοῖς ἐπιθέουσα σεμνότης ἡδεῖα, καὶ ἄπλαστος αἰδὼς, ἐπέστρεφε πρὸς αὐτὸν τὸν φιλόσοφον.

Hierax Alexandrinus. *Ἀλεξανδρεῖας,*
** πλείστ.*
** al. οὐ. + αἰτεῖ πρ.*
** πλήρη.*

Ὅτι Εὐνόϊος ὁ ῥήτωρ βραδύνους ἦν, ἤδη νεανικοῦ φρονήματος ὑπόπλεως, καὶ σοβαρὸς ἐν λόγοις.

Eunoius.

Ὅτι Σουπηριανὸς, τριάκοντα ἐτῶν, τῶν ῥητορικῶν ἀρξάμενος, καί τοι τὴν φύσιν ὑπονωθέστερος ὢν, ὅμως δι' ὑπερβολὴν φιλοπονίας, ὕστερον ἐν ταῖς λιπαραῖς καὶ ἀοιδίμοις ἀθήναις ἀνηγορεύετο σοφιστὴς, οὐ πάνυ τῆς Λαχάρου δόξης ἀπολειπόμενος.

Superianus.

Ὅτι Λαχάρης ἐξ ἐπιμελείας μᾶλλον, ἢ καὶ φύσεως, ἔδοξε κατὰ τὴν ῥητορικὴν εὐδοκιμῆσαι· δηλοῖ δὲ αὐτοῦ τὸ τῆς φύσεως ἀγωνιστερον καὶ τὰ συγγράμματα αὐτοῦ, ἄνδρα ἱερὸν καὶ περὶ τὰ θεῖα βακχεύοντα μεγαλοπρεπῶς.

Lachares.

Ὅτι Μητροφάνης ὁ σοφιστὴς ἔκγονος ἦν Λαχάρους.

Ὅτι ὁ συγγραφεὺς ἄγαλμα τῆς ἀφροδίτης * ἰδεῖν ἱδρυμένον Ἡρώδου τοῦ σοφιστοῦ ἀνάθημα. τοῦτο οὖν φησὶ θεασάμενος, ἵδρωσα μὲν ὑπὸ [τοῦ] θάμβους τε καὶ ἐκπλήξεως, οὕτω δὲ τὴν ψυχὴν διετέθην ὑπὸ τῆς εὐφροσύνης, ὥστε οὐχ οἷος ἦν οἴκαδε ἐπανιέναι· πολλάκις δὲ ἀπιὼν ἐπαναστρέφειν ἐπὶ τὸ θέαμα. τοσοῦτον αὐτῷ κάλλος ἐνεκέρασεν ὁ τεχνίτης, οὐ γλυκύ τι καὶ ἀφροδίσιον, ἀλλὰ βλοσυρόν τε καὶ ἀνδρικόν· ἔνοπλον μὲν, οἷον δὲ ἀπὸ νίκης * ἐπανερχομένης, καὶ τὸ γηθὸς ἐπιφαινούσης. Ὅτι Ἱέριον τὸν Πλουτάρχου, ὑπὸ Πρόκλῳ φιλοσοφοῦντα, εἰς τὴν * Κυρίνου λεγομένην οἰκίαν θεάσασθαί φησι μικρὰν οὕτω κεφαλὴν μόνην ἀνθρώπου, τό, τε μέγεθος καὶ τὸ εἶδος οὐδὲν ἐρεβίνθου διαφέρουσαν· διὸ καὶ ἐρέβινθον αὐτὴν καλεῖσθαι· τὰ δ' ἄλλα κεφαλὴν ἀνθρωπείαν εἶναι, ὀφθαλμούς τε ἔχειν καὶ πρόσωπον, καὶ τρίχας ἄνω, καὶ στόμα πᾶν, καὶ ἀπὸ τοῦ στόματος φωνὴν ἀφιέναι, ὅσον ἀνθρώπων χιλίων τοσοῦτον μεγάλην. τοῦτο τερατευσάμενος περὶ τοῦ ἐρεβίνθου ὁ συγγραφεὺς τῆς κεφαλῆς, καὶ ἄλλα μυρία περὶ αὐτῆς ἄξια Δαμασκίῳ τῷ δυσσεβεῖ καὶ γράφειν καὶ πιστεύειν προστερατεύεται.

** ἰσ. ἰδεῖν.*
** ἐπανηγμένης. M. M.*
** al. Δυρίνου.*

Ὁ Σαλούστιος κυνίζων οὐ τὴν εἰθισμένην ὁδὸν ἐπορεύετο τῆς φιλοσοφίας, ἀλλὰ τὴν * κεχαραγμένην πρὸς ἔλεγχόν τε καὶ λοιδορίαν, καὶ τὸν μάλιστα δὴ πόνον ὑπὲρ ἀρετῆς. ὑπεδέδετο δ' οὖν σπανιάκις, ἢ τὰς ἀττικὰς ἰφικρατίδας, ἢ τὰ συνήθη σάνδαλα περιδεδεμένος.

** al. κεχαρισμένων.*

DAMASCIVS.

Iam enim nonnulli eorum, qui aures fractas habent, & sensum deprauatum, in Comœdiam & in risum Philosophorum arcana conuerterunt. Panicum quoddam animal vidisse ait Hieracem Alexandrinum Ammonio æqualem cum ex Æthiopia Byzantium proficisceretur, quod depictis & delineatis admodum simile, & audisse illum vocem animalis huius circa Alexandriam, veluti si strideret. Ammonius fuit diligentissimus, & multos explicatores; qui olim floruissent, iuuit, maximè autem Aristotelem sectabatur. Quin etiam non solum æqualibus suis, verum etiam aliis Proclo antiquioribus præstitit, propè dixerim qui vnquã extiterunt, in Geometria & Astronomia. Proclus os Isidori, tanquam diuinum, & plenum intus philosophicæ vitæ, admiratus est: oculi celeritatem mentis demonstrantes, & iucunda grauitas emicans, syncerúsque pudor Philosophum ad ipsum conuertebat.

Panicum animal.

Eunoius tardæ mentis fuit, modo iuuenili insolentia tumens, & in orationibus turgidus. Superianus iam triginta annorum Rhetorica auspicatus est, quamquam ingenio tardior esset, tamen nimio studio tandem Athenis clara & celebri vrbe designatur sophista, non multum gloria Lachare inferior.

Eunoius Orator. *Superianus.* *De hoc & Lachare Suidam consule.*

Lachares studio magis, quam ingenio claruit Orator, ingenij eius tarditatem scripta satis arguunt, sacrum fuisse virum, & sacro diuinarum rerum flagrasse amore.

Lachares.

Metrophanes sophista natus ex Lachare.

Refert auctor vidisse se simulacrum Veneris, quod in templo Herodes sophista dedicarat. Hoc, inquit, contemplans, sudaui præ stupore & admiratione, adeoque gaudio perfusus sum, vt domum redire non possem; & sæpius abituriens ad videndum redirem. Tantam illi pulchritudinem artifex immiscuerat, non blãdum quid aut molle, sed toruum & masculum; armatam quidem, sed velut quæ à victoria lætabunda reuertitur.

Hierum Plutarchi F. sub Proclo philosophantem in domo Quirini vidisse refert adeo paruum caput humanum, vt cicer adæquaret magnitudine & forma, vnde & nomen capiti ex cicere inditum esse: cæteroquin humanum caput esse, oculos & vultum habere, & superius crines, & integrum os, & ore tantam vocem emittere, quantam mille homines.

Hierius Plutarchi filius.

Hæc de ciceris hoc capite prodigiosè refert auctor, aliáque innumerabilia, digna impij Damascij & scriptione, & fide.

Salustius Cynicus non tritam philosophiæ viam tenuit, sed quæ aduersus reprehensiones, & risiones * tuta est, firmáque, & ad laborem pro virtute suspiciendum. Rarius induebat, vel iphicratidas, vel vsitata sandalia.

Salustius.
** κεχαρισμένων.*
** De hoc calceamenti genere, vos ex Iulio Polluce, aliísque ad Procli Chrestomathiam.*

DAMASCIUS.

Visus est corpore nunquam diu infirmus, nec animo æger. Sed, vt dici solet, erecta ceruice laborem subibat, honesta item & laudabilia studia, & id genus alia homine digna.

Carthaginensium Rex Gezerichus, audito, Romanos dolo & præter iuramentum, Marcellinum, qui contra se cum eis belligerarat, interemisse, magno gaudio elatus est, spe victoriæ, & locutus est verba non Carthaginensem, sed Rom. Imperat. decentia, *Romani*, inquit, *sinistra manu dexteram amputarunt*. Marcellinus vero Dalmatiæ, cui cum imperio præerat, dux erat, sed gentilis.

Salustius inspiciens obuiorum oculos, prædixit frequenter singulis mortem violentam. Causam vero, qua ante prænosceret, ne ipse quidem dicere poterat, quanquam interrogatus prætenderet oculorum obscuritatem, & tenebras, & humore plenos esse, qualis in luctu pupillis ipsis oculorum contineretur. Et ait quendam Vranium nomine, Apamenum ciuem in Syria, & dominantem Cæsareæ in Palæstina, ex oculis nosse eodem modo plurimos præstigiatores admodum execrandos, & quendam Nomum ciuem sum auctor ait, ex visu oculorum occurrentium, latentes homicidas agnouisse. Isidorus & ipse Asclepiades, cum traiecissent mare Ægæum, aiunt se vidisse in flumine Nilo cæsariem, mira magnitudine & forma. Statim vero comedente vtroque iuxta Nilum (aderat & tertius noster Philosophus) accurrit à Nilo cæsaries, vt videbatur, quinque cubitorum: & alia monstra narrat. Iuxta Heliopolin Syriæ, ait Asclepiadem in montem Libani ascendisse, & vidisse multa Betulia vel bætula, de quibus multa prodigiose, dignáq; impio ore prosequitur, dicitque se & Isidorum hæc postea vidisse. Sacra progenies per se vixit vitam felicem & piam, philosophicam, diuinarúmque rerum inuestigatricem. sancto igne aras accenderunt.

Pardalis semper sitit, accipiter nunquam, ideoq; rarius videtur bibere.[a] Hippopotamus iniusta bellua, vnde & in [b] Hieroglyphicis litteris crudelitatem significat, patrem necat, matrem violat. Suchus vero iustus est, quod nomen crocodili & species est: nullum enim animal lædit. Duodecim tempora felis distinguit, singulas noctes & dies vrinam singulis horis emittens, semper instar instrumenti cuiusdam horas dirigens: quin etiam lunæ dies, ait, numerare proprio fœtu. Quin etiam felem septem primo, sex secundo partu, tertio quinque, quarto quatuor, quinta tres, sexto duos, septimo vnum edere, & tot esse fœtus felis, quot habet Luna dies. Cebus est simiæ species & semen circa Solis, & Lunæ congressum emittit. * Oryx animal sternutans ostendit Sothin oriri. Ne duces eorum perniciosis ciuitati contentionibus distraherentur, prædicebat ex secreta quadam visione.

a Hippopotamum. De hoc fluuiatili equo eadem Plinius, Solinus, & Ammianus Marcellinus, & Plutarchus in Iside & Osiride, & impudentiam significare ait. & Clemens lib. 5. Stromat.
b Horapollo lib. 1. cap. 56. quem etiam consule de Crocodilo, Aeluro, &c.
* Plutarch. de Sollertia animal. & Aelian. lib. 7. cap. 8. Origem sternutando caniculæ ortum velut venerari, auctores & Pierius lib. 3. cap. 4. & lib. 8. cap. 11. Aristoteles mouentem ... lib. 1. de part. animal. cap. 2. & lib. 2. hist. animal. cap. 1. Vide Horapollinem lib. 1. cap. 49.

ἐφαίνετο δὲ οὐδέποτε ἐπὶ πλεῖστον χρόνον οὔτε ἀρρωστῶν τὸ σῶμα, οὔτε ταλαιπωρούμενος τὴν ψυχήν· ἀλλὰ (τὸ λεγόμενον) ὀρθῷ αὐχένι τὴν ἄσκησιν ὑπέμενε, καλὰ καὶ ἀξιέπαινα πολιτεύματα, καὶ ὅσα τοιαῦτα φιλανθρωπεύματα.

Ὁ Καρχηδονίων βασιλεὺς Γιζέριχος, ἀκούσας, ὡς οἱ Ῥωμαῖοι τὸν σύμμαχον αὐτοῖς κατ' αὐτοῦ Μαρκελλῖνον δόλῳ καὶ παρὰ τοὺς ὅρκους ἀνεῖλον· ἥσθη τε ἄγαν ἐπὶ ταῖς ἐλπίσι τῆς νίκης, καὶ ἔδοξεν εἰρηκέναι λόγον οὐ Καρχηδονίῳ πρέποντα, ἀλλὰ Ῥωμαίῳ βασιλεῖ· τοὺς γάρ τοι Ῥωμαίους ἔφατο τῇ ἀριστερᾷ χειρὶ ἀποκόψαι τὴν δεξιάν. ὁ δὲ Μαρκελλῖνος τῶν Δαλματῶν ἦν χώρας αὐτοδιάκτορος ἡγεμών, Ἕλλην τὴν δόξαν.

Ὅτι ὁ Σαλούστιος εἰς τοὺς τῶν ἐντυγχανόντων ὀφθαλμοὺς ἀφορῶν, προέλεγεν ἑκάστοτε τὴν * βίᾳ γενησομένην ἑκάστῳ τελευτήν· τὴν δὲ αἰτίαν τῆς προγνώσεως, οὐδ' αὐτὸς εἶχε φράζειν· καί τοι * ἐπεπείρατο ἐρωτώμενος τὸ σκοτεινὸν τῶν ὀφθαλμῶν αἰτιᾶσθαι, καὶ ἀχλυῶδες, καὶ ποτισμοῦ μεστόν· οἷον ἐπὶ πένθεσι ταῖς κόραις αὐταῖς ἐμφερόμενον. καὶ Οὐράνιόν τινα ὄνομα * Ἀπαμέᾳ τῇ ἐν Συρίᾳ πολίτην, καὶ ἄρξαντα Καισαρείας τῆς ἐν Παλαιστίνῃ, ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν γνωρίζειν τὸν ὅμοιον τρόπον τοὺς πολυαράτους γόητας, φησί. καὶ Νόμον δέ τινα τοὔνομα πολίτην ἴδιον ὁ συγγραφεὺς λέγει ἀπὸ τῆς κατὰ τὰ ὄμματα τῶν ἐντυγχανόντων θέας, τοὺς λανθάνοντας ἐπιγινώσκειν φονέας. ὁ δὲ τὸν Αἰγαῖον διαπεραιωθεὶς ὁ Ἰσίδωρος, καὶ αὐτὸς δὲ Ἀσκληπιάδης, ἔφασκεν ἑωρακέναι πλόκαμον ἐν τῷ Νείλῳ ποταμῷ, δαιμόνιον τὸ μέγεθος, καὶ τὸ κάλλος· αὖθις δέ ποτε * παρὰ τὸν Νεῖλον ἑστιωμένοις ἀμφοτέροις (παρῆν δὲ ἐκ τρίτων ὁ ἡμέτερος φιλόσοφος) ἀνέδραμεν ἀπὸ τοῦ ποταμοῦ πλόκαμος, ὡς ἰδεῖν πεντάπηχυς· καὶ πολλὰ τοιαῦτα φάσματα λέγει. Ὅτι κατὰ τὴν Ἡλιούπολιν Συρίας, εἰς ὄρος τὸ τοῦ Λιβάνου, τὸν Ἀσκληπιάδην ἀνελθεῖν φησί, καὶ ἰδεῖν πολλὰ τῶν λεγομένων βαιτυλίων, ἢ βαιτύλων, περὶ ὧν μυρία τερατολογεῖ ἄξια γλώσσης ἀσεβούσης. λέγει δὲ καὶ ἑαυτὸν καὶ τὸν Ἰσίδωρον ταῦτα χρόνῳ ὕστερον θεάσασθαι. ἡ δὲ ἱερὰ γενεὰ καθ' ἑαυτὴν διέζη βίον θεοφιλῆ καὶ εὐδαίμονα, τόν τε φιλοσοφοῦντα, καὶ τὸν τὰ θεῖα θεραπεύοντα. ἀνέκαιον ὁσίῳ πυρὶ τοὺς βωμούς.

Ὅτι Πάρδαλις ἀεὶ διψᾷ, ὁ ἱέραξ οὐδέποτε· διὸ σπανιάκις ὁρᾶται πίνων. ὁ ἱπποπόταμος ἄδικον ζῶον, ὅθεν καὶ ἐν τοῖς ἱερογλυφικοῖς γράμμασιν ἀδικίαν δηλοῖ· τὸν γὰρ πατέρα ἀποκτείνας, βιάζεται τὴν μητέρα. ὁ Σοῦχος δίκαιος· ὄνομα δὲ κροκοδείλου καὶ εἶδος, ὁ Σοῦχος· οὐ γὰρ ἀδικεῖ ζῶον οὐδέν. τὰς δώδεκα ὥρας ἡ αἴλουρος διακρίνει, νύκτας καὶ ἡμέρας οὐροῦσα καθ' ἑκάστην, ἀεὶ δίκην ὀργάνου τινὸς ὡρογνωμονοῦσα. ἀλλὰ καὶ τῆς σελήνης, φησίν, ἀπαριθμεῖται τὰ φῶτα γεννήμασι τοῖς οἰκείοις. καὶ γὰρ τὴν αἴλουρον ἑπτὰ μὲν τεκεῖν τὸ πρῶτον, ἓξ δὲ τὸν δεύτερον τόκον, τὸν τρίτον ε΄, καὶ δ΄ τὸν τέταρτον, καὶ τρία τὸν πέμπτον, ἐφ' οἷς δύο τὸν ἕκτον, καὶ ἕνα ἐπὶ πᾶσι τὸν ἕβδομον· καὶ εἶναι τοσαῦτα γεννήματα τῆς αἰλούρου, ὅσα καὶ τὰ τῆς σελήνης φῶτα. Ὁ Κῆβος (ἔστι δὲ πιθήκου εἶδος) ἀποσπερμαίνει κατὰ τὴν σύνοδον ἡλίου καὶ σελήνης. ὁ Ὄρυξ τὸ ζῶον πταρνύμενος, ἀνατέλλειν διασημαίνει * τὴν Σῶθιν, ἕως οἱ ἡγεμόνες αὐτῶν διέστησαν εἰς ἔριν πολιτοφθόρον, καὶ προέλεγε κατὰ τὴν ἀπόρρητον θέαν.

* βιαίων.
* al. ἐπεπείρατο ... [illegible]
* ἀπάμεια τῆς.
* al. περὶ
* τὴν

ὁ δ' ἐν

ὁ δὲ ἐν τῷ τοίχῳ τοῦ φωτὸς φανεὶς ὄγκος, οἷον παγεὶς εἰς πρόσωπον διεμορφοῦτο, πρόσωπον ἀτεχνῶς θεσπέσιον δή τι καὶ ὑπερφυές, οὐ γλυκείαις χάρισιν, ἀλλὰ βλοσυραῖς ἀγαλλόμενον, κάλλιστον δὲ ὅμως ἰδεῖν, καὶ οὐδὲν ἧττον ἐπὶ τῷ βλοσυρῷ τὸ ἤπιον ἐπιδεικνύμενον, ὃν Ἀλεξανδρεῖς ἐτίμησαν, * Ὄσιριν ὄντα καὶ Ἄδωνιν κατὰ τὴν μυστικὴν θεοκρασίαν. Ὅτι ἐνῆν, φησὶ, τῇ τοῦ Ἡραΐσκου τοῦ φιλοσόφου φύσει καί * τι τῆς μολυσμοὺς τῆς γενέσεως ἀναιρούμενον. εἰ γοῦν ἀκούσοιτο * φθεγγομένης, ὅπως δὴ καὶ ὅθεν γυναικὸς ἀκαθάρτου, πόνος εὐθὺς ἐλάμβανε τὴν κεφαλήν. οὕτω μὲν ζῶντι συνῆν ἀεί τι θεοειδές. ἀποθανόντι δὲ ἐπειδὴ τὰ νομιζόμενα τοῖς ἱερεῦσιν ὁ Ἀσκληπιάδης ἀποδιδόναι παρεσκευάζετο, τά τε ἄλλα, καὶ τὰς Ὀσιριάδας ἐπὶ τῷ σώματι περιβολάς: αἵτινα φωτὶ κατελάμπετο πανταχῇ τῶν σινδόνων ἀπόρρητα διαγράμματα, καὶ περὶ αὐτὰ καθεωρᾶτο φασμάτων εἴδη θεοπρεπῶν. ἦν δὲ αὐτοῦ καὶ ἡ πρώτη γένεσις, ἱερὰ καὶ μυστική. λέγεται δὲ κατελθεῖν ἀπὸ τῆς μητρὸς εἰς τὸ φῶς, ἐπὶ τοῖς χείλεσιν ἔχων [τὸν] κατασιγάζοντα δάκτυλον· οἷον Αἰγύπτιοι μυθολογοῦσι γενέσθαι τὸν Ὧρον, καὶ πρὸ τοῦ Ὥρου τὸν ἥλιον. καὶ ἐπεὶ συνεπεφύκει τοῖς χείλεσιν ὁ δάκτυλος, ἐδεήθη τομῆς, καὶ διέμεινεν ἀεὶ τὸ χεῖλος ὑποτετμημένον ἰδεῖν, * φανερὸν τὸ σημεῖον τῆς ἀπορρήτου γενέσεως. Λέγεται δὲ καὶ ὁ Πρόκλος ἑαυτοῦ ἀμείνω τὸν Ἡραΐσκον ὁμολογεῖν· ἃ μὲν γὰρ αὐτὸς ᾔδει, καὶ ἐκεῖνον εἰδέναι· ἃ δὲ Ἡραΐσκος, οὐκέτι Πρόκλον.

Ὅτι Ἀνθέμιον φησὶ τὸν Ῥώμης βασιλεύσαντα, Ἑλληνόφρονα καὶ ὁμόδοξον Σεβήρου τοῦ εἰδώλοις προσκειμένου λέγει· ὃν αὐτὸς ὕπατον χειροτονεῖ, καὶ ἀμφοῖν εἶναι κρυφίαν βουλὴν τὸ [τῶν] εἰδώλων μύσος ἀνανεώσασθαι. Ὅτι καὶ Ἴλλουν φησὶ καὶ Λεόντιον, ὃν ἐκεῖνος χειροτονεῖ, Ζήνωνι βασιλεῖ τὰ αὐτὰ καὶ φρονεῖν καὶ βούλεσθαι πρὸς ἀσέβειαν, Παμπρεπίου πρὸς ταύτην αὐτοὺς ἑλκύσαντος, διατείνεται. Ὅτι Παμπρεπίου τὸ τερατολόγον καὶ ἄπιστον φίλοις, καὶ τὸν βίαιον θάνατον, ὁμοίως τοῖς ἄλλοις καὶ αὐτὸς ἱστορεῖ· ἦν δὲ Αἰγύπτιος γένος, τέχνην γραμματικός [ὁ Παμπρέπιος:] οὐκ εἰμὶ πρόθυμος πρᾶγμα λέγειν, καὶ ἄδηλον εἰς ἀλήθειαν, καὶ πρόχειρον εἰς φιλαπεχθημοσύνην· βούλομαι δὲ καὶ ἀφεὶς ἤδη τὸν Πύθιον, ἐπὶ τὸν Ἡραΐσκον ἐπανελθεῖν [τὸν * Εὔβοια αἴσβοα] μακρὸν ὅσον. [ὧ] τῆς κεφαλῆς αἱ κόμαι καθεῖντο μέχρι τῶν ὤμων.

Ὅτι Φοίνικες καὶ Σύροι τὸν Κρόνον Ἢλ καὶ Βὴλ καὶ Βολάθην ἐπονομάζουσιν. ἀνέβησαν μὲν εἰς τὸ ῥεῖθρον τοῦ Μαιάνδρου διανήξασθαι ποταμοῦ αὐτός τε καὶ [ὁ Ἀσκληπιόδοτος] ὁ πάλαι γεγονὼς παιδαγωγὸς αὐτοῦ: ὁ δὲ σφᾶς ἐν μέσαις ταῖς δίναις ἀπολαβὼν ὁ Μαίανδρος, ὑποβρυχίους ἐποίει· ἕως ὁ Ἀσκληπιόδοτος ἐπὶ μικρὸν ἀνασχὼν, ὅσον θεάσασθαι τὸν ἥλιον, ἀποθνήσκομεν ἔφη καί τι προσθεῖναι καὶ ἀπόρρητον ἠδυνήθη. τότε δὲ ἐξαίφνης, ἀπὸ οὐδεμιᾶς φανερᾶς περιπεσόντες βοηθείας, ἐπὶ τῆς ὄχθας ἔκειντο τοῦ ποταμοῦ, ἡμιθνῆτες. εἶτα ἀνακτησάμενοι τὰς ψυχὰς ἀνεχώρησαν ἐξ αὐτοῦ τῶν γε τοῦ ᾅδου ῥευμάτων. οὕτως ἔνθεον ἐκέκτητο δύναμιν ὁ Ἀσκληπιόδοτος, καὶ ταῦτα μετὰ τοῦ σώματος ἔτι ὤν. Ἀπόλλωνος αὐλὰς τοῦτο δὴ τὸ χωρίον οἱ Κᾶρες καλοῦσιν. ὁ Ἀσκληπιόδοτος τοίνυν ἀπὸ τῶν αὐλῶν εἰς Ἀφροδισιάδα οἴκαδε ἐπανερχόμενος, ἤδη μὲν ὁ ἥλιος ἐδεδύκει: ὁ δὲ παραχρῆμα ἀνατέλλουσαν ἐθεάσατο τὴν σελήνην

In pariete lumen densum apparet, transformatur tanquam concretus in faciem reuera diuinam & supernaturalem, non dulci venustate, sed seuera efformatam, visu pulcherrimam, tamen in seueritate illa blandum quid ostendit; hunc Alexandrini loco Osiridis & Adonidis in Deorum mysteriis coluerunt. Erat in Heraisci philosophi natura aliquid quod inquinamenta generationis aboleret. Si quam impura loquentem mulierem de quacunque tandem re audisset, statim ei caput doluit: atque ita viuenti semper quædam diuinitas aderat; mortuo vero, cum lege vsitata sacerdotibus Asclepiades tradere pararet, cum cæteraque Osiridis vestes, quibus tegeretur † corpus, statim, cum lumine è sindonibus vndique arcanæ descriptiones elucebant, & circum has species quædam diuinorum simulacrorum videbantur. Fuit & primus eius ortus sacer & mysticus. Fertur enim ex vtero matris produisse, indice silentij digito labiis adhærente, quo modo & Ægyptij fabulantur Orum, & ante Orum Solem natum esse. Itaque cum digitus labiis adhæreret, sectione illi fuit opus, & labrum semper leuiter incisum permansit, conspicuum omnibus signum inenarrabilis illius natiuitatis. Dicitur Proclus Heraiscum se doctiorem confessus esse. Quæ enim ille sciuit, & Heraiscus norat; sed quæ Heraiscus, non item Proclus.

Dicit Anthemium Rom. Imperatorem gentilem, & cum Seuero, qui idola adoraret, sensisse, quem ipse Consulem designat, & inter se occulta consilia agitasse de execrabili idolorum cultu redintegrando. Illum & Leontium, quem ipse elegit cum Zenone Imp. eadem & sensisse & voluisse in impietate, ad eam ducente Pamprepio asserit. * Pamprepij nugas & infidelitatem erga amicos, violentamque mortem, eodem quo alij modo & idem scribit: fuit genere Ægyptius, arte grammaticus.

Non sum promptus ad rem narrandam, cuius incerta est veritas, & apta ad inimicitias concitandas. Relinquens igitur Pythium, ad Heraiscum reuerti volo Euboeum, cui promissæ capitis comæ in humeros demittuntur.

Phœnices & Syri Saturnum El, & Bel, & Bolathen nominant. Ipse & Asclepiodotus olim ocius magister ad natandum in Mæandrum descenderant. Mæander verosque medius vorticibus hauriens sub aquam traxit, donec Asclepiodotus paulum eleuatus, vt posset Solem intueri: Morimur, inquit, & aliquid infandum addere potuit. Tum vero repente, nulla aperta adhibita ope, in ripa fluminis iacebant semimortui: deinde animis receptis è mortis fluctibus liberati sunt. Adeo diuinam virtutem in se Asclepiodotus, & quidem in corpore adhuc existens, continebat. Cares illam regionem Apollinis Aulas [id est, tibias] appellabant. Asclepiodotus igitur Aulis domum ad Veneris vrbem, Sole occidente, reuertitus est. Statim vero Lunam orientem iam plenam vidit,

DAMASC.

* al. ἐτίμων.

* al. γάρ.

* φθεγγομένης.

* φανερόν.

* Ἰσ. εὔβοιαν.

† ἐπὶ τῷ σώματι.

Anthemius Imp.

* Suidas vid.

Saturnus.

Mæander.

DAMASCIVS.

quanquam non esset in signo, quod è diametro Soli opposita erat. Sed profecto & hanc imaginem aboleuit, quæ omnia abolet necessitas.

Alexandrinus erat natione: quo ad Fortunæ bona obscuris natus parentibus, alioquin probis & piis.

Iacobus Medicus. De Iacobo medico (qui propius quidem genere Alexandrinus erat, longius Damascenus, filius medici, qui quadraginta annos in ea peritia posuerat, & pene orbem terrarum exercitatione, artisque iudicio peruasit, qui & Iacobum filium medicam artem totidem annos docuit.) De Iacobo igitur, quemadmodum & alij, mirabilia dicit, quod audiens mulierem sternutantem frequentius, omnes amiserit dentes, hocque solo accidente, omnia quæ ad mulierem spectant, & formam, colorémque corporis, & magnitudinem, & in anima quæcunque naturæ mores magis conuenirent, enunciarit. Iacobi, inquit, pater post multos per orbem errores Byzantium venit, & medicos ibi reperit, qui nihil in arte sua perfecte scirent, nec ipsi experientia, sed ex aliorum doctrina cognouissent: non sanãtes, sed nugantes: ambo vero pater, & filius impij erant. Vtebantur illi aduersus morbos purgationibus multis, & balneis. Ad chirurgicam ferro, igneque non admodum erant prompti. Sed & pessima vlcera diæta pellebant, venarum sectiones repudiabant. Diuites sanans hortatus est, vt pauperibus ægrotantibus opem ferrent, & ille nulla mercede sanauit, publico contentus frumento. Ait auctor, vidisse se Athenis statuam Iacobi, & visam fuisse sibi admodum ingeniosi hominis, seueri, & grauis. Hic Iacobus celebris Proclum Athenis ægrotum curans, iussit illum à crambe abstinere, holera plurima comedere. Hic, more Pythagoræ, maluam comedere noluit.

Asclepiodotus ex Musico Medicus. Asclepiodotus non omnino ingeniosus, vt multis hominibus visum est, sed in dubitationibus acutissimus, ad intelligendum non adeo solers, neque ipse sui similis, alioquin & res diuinas, obscuras, & sub intelligentiam cadentes, & eximios illos sensus Platonis intelligebat. ad Orphicam, Chaldaicamque altiorem cognitionem, quæ communem Philosophorum captum excederet, longe erat inferior. In Physicis omnium sui sæculi erat doctissimus: similiter & in Mathesi, vnde & præter alia magnam ingenij gloriam consecutus est. In Morali Philosophia, & quæ de virtutibus est, semper nouum quid inuenire, & contemplationem ad inferiora, visibiliaque trahere conabatur: nihil quidem, vt ita loquar, ex antiquis intelligentiis seruans, omnia condensans & colligens in naturam mundi. Natus ad musicam Asclepiodotus, deperditum tamen Enarmonicum non potuit reuocare, quamquam alia duo cantus genera rescinderet & reprimeret, alterum Chromaticum appellatum, alterum Diatonicum; harmoniam tamen non inuenit, quamuis magades, vt dixit, mutarit, & transposuerit, non minus quam viginti & duas

οἷα πανσέληνον οὖσαν. καί τοι οὐκ ἦν τῷ διαμετροῦντι ζωδίῳ τὸν ἥλιον. ἀλλὰ δὴ καὶ τοῦτο τὸ ἄγαλμα καθεῖλεν ἡ πάντα ἀρχαῖα καθελοῦσα ἀνάγκη.

Ἀλεξανδρεὺς ἦν τὸ γένος· ἦν ἐπιφανῶν γονέων τὰ ἀπὸ τῆς τύχης, ἐπιεικῶν δὲ ἄλλως, καὶ ἱερῶν. Ὅτι *Iacobus Medicus.*

περὶ Ἰακώβου, τοῦ ἰατροῦ, ὅσον ἐγγὺς μὲν τὸ γένος, Ἀλεξανδρεὺς ἦν, πορρώτερον δὲ ἐκ Δαμασκοῦ, υἱὸς δὲ ἰατροῦ, μ' ἔτη τῇ πείρᾳ σχολάσαντος, καὶ μακροῦ τὴν οἰκουμένην ἐπὶ γυμνασίᾳ καὶ κρίσει τῆς τέχνης ἐπελθόντος, ὃς καὶ τὸν Ἰάκωβον * τῆς ἰατρικῆς τὸν παῖδα ἐπὶ ἔτη τὰ ἴσα ἐδιδάξατο τέχνην. * *olim* [illegible]

περὶ τοίνυν τοῦδε τοῦ Ἰακώβου, ὥσπερ καὶ ἄλλοι, παράδοξα λέγει, καὶ ὡς ἀκούσας γυναῖκα * πταρεῖσαν ἀθροώτερον πάντας ἀποβαλεῖν τοὺς ὀδόντας. ἐκ τούτου μόνου τοῦ συμβεβηκότος αἰνίττειν τὰ περὶ τῆς γυναικὸς ἅπαντα· εἶδός τε, καὶ χρῶμα σώματος, καὶ μέγεθος· καὶ τῆς ψυχῆς, ὅσα φυσικώτερα τῶν ἠθῶν. * *al.* παρεῖσαν.

Ὅτι ὁ τοῦ Ἰακώβου πατὴρ μετὰ τὴν πολλὴν τῆς οἰκουμένης πλάνην, ἦλθε καὶ εἰς τὸ Βυζάντιον, φησί, καὶ τοὺς ἐνταῦθα κατέλαβεν ἰατροὺς, οὐδὲν ἄρα τῆς τέχνης ἐπισταμένους ἀκριβὲς, οὐδὲ αὐτόπτας. ἀλλὰ ἀπὸ τῶν ἀλλοτρίων δοξασμάτων: οὐ θεραπεύοντας, ἀλλὰ φλυαροῦντας. ἄμφω δὲ, καὶ ὁ παῖς καὶ ὁ πατὴρ, ἀσεβεῖς ἤστην. Ὅτι ἐχρῶντο κατὰ τῶν νόσων οὗτοι καθαρσίοις πολλοῖς καὶ βαλανείοις. χειρουργεῖν δὲ σιδήρῳ καὶ πυρὶ, οὐ λίαν ἦσαν ἕτοιμοι. ἀλλὰ καὶ τὰ μοχθηρότερα τῶν ἑλκῶν διαίτῃ κατηγωνίζοντο. φλεβοτομίας δὲ οὐ * προσίετο. ἐπειδὴ ὁ Ἰάκωβος τοὺς πλουσίους ἰατρεύων βοηθεῖν τῇ νοσούσῃ πενίᾳ, καὶ αὐτὸς προῖκα ἰατρεύει, τῷ δημοσίῳ μόνῳ ἀρκούμενος σιτηρεσίῳ. * *in.* [illegible]

Ὅτι, φησὶν ὁ συγγραφεὺς, εἶδον εἰκόνα τοῦ Ἰακώβου Ἀθήνησι, καί μοι ἔδοξεν ὁ ἀνὴρ εὐφυὴς μὲν οὐ πάνυ εἶναι, σεμνὸς δὲ καὶ ἐμβριθής. οὗτος [δὲ] ὁ Ἰάκωβος Πρόκλῳ νοσοῦντι, ἐν Ἀθηναίοις διατρίβων, καὶ θαυμαζόμενος, προσέταξεν ἀπέχεσθαι μὲν κράμβης, ἐμφορεῖσθαι δὲ τῶν * λαχάνων, ὁ δὲ κατὰ τὸν Πυθαγόρειον νόμον, οὐκ ἠνείχετο * μαλάχην ἐσθίειν. *Iacobus Medicus.* * μαλάχην.

Ἦν δὲ ὁ Ἀσκληπιόδοτος οὐχ ὁλόκληρος τὴν εὐφυΐαν, ὡς τοῖς πλείοσιν ἔδοξε τῶν ἀνθρώπων. ἀλλ' ἀπορεῖν μὲν ὀξύτατος, συνεῖναι δὲ οὐ λίαν ἀγχίνους· οὐδὲ αὐτὸς ἑαυτῷ ὅμοιος, ἄλλως τε καὶ τὰ θειότερα τῶν πραγμάτων [ὅσα] ἀφανῆ, καὶ νοητὰ, καὶ τῆς Πλάτωνος ἐξαίρετα διανοίας. πρὸς δὲ τὴν ὀρφικήν τε καὶ χαλδαϊκὴν ὑψηλοτέραν σοφίαν, καὶ τὸν κοινὸν φιλοσοφίας νοῦν ὑπεραίρουσαν, ἔτι μᾶλλον ἐλείπετο. περὶ δὲ φυσιολογίαν, τῶν καθ' ἑαυτὸν πάντων ἦν ἐρρωμενέστατος· ὡσαύτως καὶ ἐν τοῖς μαθήμασιν, ἀφ' ὧν καὶ ἐπὶ τὰ ἄλλα τὸ μέγα τῆς φύσεως ἀπηνέγκατο κλέος. ἐν τοῖς περὶ ἠθῶν δὲ καὶ ἀρετῶν ἀεί τι καινουργεῖν ἐπεχείρει, καὶ πρὸς τὰ κάτω καὶ τὰ φαινόμενα συστέλλειν τὴν θεωρίαν· οὐδὲν μὲν (ὡς ἔπος εἰπεῖν) τῶν ἀρχαίων νοημάτων ἀποικονομούμενος, πάντα δὲ συνωθῶν καὶ κατάγων εἰς τήνδε τὴν φύσιν τὴν περικόσμιον. Ὅτι εὐφυέστατος ὁ Ἀσκληπιόδοτος περὶ μουσικὴν γεγονὼς, τὸ ἐναρμόνιον γένος ἀπολωλὸς, οὐχ οἷός τε ἐγένετο ἀνασώσασθαι, καί τοι τὰ ἄλλα δύο γένη κατατεμὼν καὶ ἀνακερασάμενος, τό, τε χρωματικὸν ὀνομαζόμενον, καὶ τὸ διατονικόν: τὸ δὲ ἐναρμόνιον οὐχ εὗρε, καίτοι μαγάδας, ὡς ἔλεγεν, ἐπαλλάξας καὶ μεταθεὶς, οὐκ ἐλάττους εἴκοσι καὶ διακοσίων. *Asclepiodotus.* * *al.* [illegible]

αἴτιον

αἴτιον δὲ τῆς μὴ εὑρέσεως, τὸ ἐλάχιστον μέτρον τῶν ἐναρμονίων διαστημάτων, ὅπερ δίεσιν ὀνομάζουσι. τοῦτο δὴ ἀπολωλὸς ἐκ τῆς ἡμετέρας αἰσθήσεως, καὶ τὸ ἄλλο γένος τὸ ἐναρμόνιον *συνεξαπώλεσεν. Ὅτι Ἰακώβῳ τὰ κατὰ τὴν ἰατρικὴν μαθητευθεὶς ὁ Ἀσκληπιόδοτος, καὶ κατ' ἴχνη βαίνων ἐκείνου, ἔστιν οἷς καὶ ὑπερεβάλλετο. καὶ γὰρ καὶ τοῦ λευκοῦ *ἐλλεβόρου πάλαι τὴν χρῆσιν ἀπολωλυῖαν, καὶ μηδὲ Ἰακώβῳ ἀνασωθεῖσαν, αὐτὸς ἀνεκαίνισε, καὶ δι' αὐτοῦ ἀνιάτους νόσους παραδόξως *ἰάσατο. Ὅτι ὁ Ἀσκληπιόδοτος, τῶν μὲν νεωτέρων ἰατρῶν τὸν Ἰάκωβον μόνον ἀπεδέχετο, τῶν δὲ πρεσβυτέρων μετὰ τὸν Ἱπποκράτην, Σωρανὸν τὸν Κίλικα καὶ τὸν Μαλεώτην. τοιγάρτοι καὶ ἀπετέλεσεν ὁ Ἀσκληπιόδοτος τὴν Δαμιανὴν αἰδημονεστάτην καὶ παράλογον οὖσαν, τὴν ἑαυτοῦ γαμετὴν, ὑψηλόφρονα καὶ ἀνδρόβουλον εἰς οἰκονομίαν, ὥσπερ σώφρονα καὶ ἄθρυπτον εἰς συμβίωσιν. Ὅτι ἐν Ἱεραπόλει τῆς Φρυγίας ἱερὸν ἦν Ἀπόλλωνος, ὑπὸ δὲ τὸν ναὸν καταβάσιον ὑπέκειτο θανασίμους ἀναπνοὰς παρεχόμενον· τοῦτον τὸν βόθρον οὐδὲ ὑπεράνω ἔστιν ἀκινδύνως οὐδὲ τοῖς πτηνοῖς τῶν ζώων διελθεῖν· ἀλλ' ὅσα κατ' αὐτὸν γίνεται, ἀπόλλυται. τοῖς δὲ τετελεσμένοις, φησὶ, δυνατὸν ἦν κατιέναι καὶ εἰς αὐτὸν τὸν μυχὸν ἀβλαβῶς διάγειν. λέγει δὲ ὁ συγγραφεὺς, ὡς αὐτός τε, καὶ Δῶρος ὁ φιλόσοφος, ὑπὸ προθυμίας ἐκνικηθέντες, κατέβησάν τε, καὶ ἀπαθεῖς κακῶν ἀνέβησαν. λέγει δὲ ὁ συγγραφεὺς, ὅτι τότε τῇ Ἱεραπόλει ἐγκαθευδήσας, ἐδόκουν ὄναρ ὁ Ἄττης γενέσθαι, καί μοι ἐπιτελεῖσθαι παρὰ τῆς μητρὸς τῶν θεῶν [τὴν] τῶν ἱλαρίων καλουμένων ἑορτήν· ὅπερ ἐδήλου τὴν ἐξ ᾅδου *γεγονυῖαν ἡμῶν σωτηρίαν. διηγησαμένῳ δὲ τῷ Ἀσκληπιοδότῳ, ἐπανελθὼν εἰς Ἀφροδισιάδα, τὴν τοῦ ὀνείρου ὄψιν. ὁ δὲ ἐθαύμασέ τε τὸ συμβεβηκὸς, καὶ διηγήσατο οὐκ ὄναρ αὐτὸ ὀνειρώττων, ἀλλὰ θαῦμα μεῖζον, αὐτὸ ἐλάττιον. νεώτερος γὰρ ἔλεγεν εἰς τὸ χωρίον ἐλθεῖν τοῦτο, καὶ ἀποπειραθῆναι αὐτοῦ τῆς φύσεως· δὶς οὖν καὶ τρὶς ἐπιπτύξας τὸ ἱμάτιον περὶ τὰς ῥῖνας, ἵνα, κἂν ἀναπνέῃ πολλάκις, μὴ τὸν διεφθαρμένον καὶ λυμαντικὸν ἀέρα ἀναπνῇ, ἀλλὰ τὸν ἀπαθῆ καὶ σωτήριον, ὃν ἔξωθεν εἰσήγαγε περιλαβὼν ἐν τῷ ἱματίῳ. οὕτω περιέξας, εἰσῄει τε ἐν τῇ καταδύσει τῇ ἐκροῇ τῶν θερμῶν ὑδάτων, ἐπακολουθῶν ἐπὶ πλεῖστον τοῦ ἀβάτου μυχοῦ. *οὐ μὴν εἰς τέλος ἀφίκετο τῆς καταβάσεως. ἡ γὰρ εἴσοδος ἀπερρώγει πρὸς τὸ βάθος. ἤδη πολὺ τῶν ὑδάτων καὶ ἀνθρώπῳ γε οὐ διαβατὸν ἦν· ἀλλ' ὁ καταβάτης ἐνθουσιῶν, ἐφέρετο μέχρι τοῦ πέρατος. ὁ μὲν δὴ Ἀσκληπιόδοτος ἐκεῖθεν ἀνῆλθε σοφίᾳ τῇ αὐτοῦ κακῶν ἀπαθής· ἀλλὰ καὶ ποιὸν παραπλήσιον ὕστερον τῷ θανασίμῳ ἐκ διαφόρων εἰδῶν κατασκευάσαι ἐμηχανήσατο, χωρὶς τὰ φιλοσόφων καὶ τὰ τῶν ἱερέων ὁρίσματα, οὐδὲν ἧττον ἢ τὰ λεγόμενα Μυσῶν καὶ Φρυγῶν· ἀλλ' ὅμως ὁ πατρίκιος ἐτόλμησε, παρὰ νόμον τὸν φιλοσοφίας, ἐπὶ ταῦτα ῥυείς. ἡ δὲ ἔφη, ἐγὼ χωρῖτις εἰμὶ καὶ ἀγροικός. ἀλλὰ διαναστὰς ἀπὸ τοῦ ὕπνου καὶ διαγκωνισάμενος ἐπὶ τοῦ σκίμποδος, ἔφη, ἀστεῖός τε ἦν καὶ εὐόμιλος, οὐ μόνον πρὸς τὴν σπουδάζουσαν, ἀλλὰ καὶ πρὸς τὴν παίζουσαν ἐνίοτε συνουσίαν, ὥστε καὶ ἥδιστος εἶναι τοῖς πλησιάζουσι πρὸς τῷ ὠφελίμῳ. τὸν θεὸν προσεκαλεῖτο ἐπὶ παντὶ περιωδύνῳ, τῆς τῶν ὀπισθίων ὀχετῶν ἀφέσεως.

Margin notes: * al. ἀπώλεσεν. — * ἰήσατο. — Dorus philosophus. — * γενομένην M. M. — * ὁ μή. — * al. ποιόν.

Causa cur non inueniret, hæc est: minimam moderationem harmonicarum dimensionum, quam dielin, (hoc est, primum sonum, qui in cantibus percipitur) vocant, è nostro sensu perdidit, & etiam aliud genus Enarmonicum simul corrupit. Asclepiodotus a Iacobo medicinam discens ad vestigium illum sequitur, in multis etiam superat.

Nam amissum olim vsum albi Ellebori, nec etiam a Iacobo obseruatum, ipse renouauit, & illo insanabiles morbos inusitato modo sanauit. Asclepiodotus nullum è nouis medicis, præter Iacobum, probauit, ex antiquis post Hippocratem, Soranum Cilicem, Maleoten. Quocirca vxorem suam Damianen Asclepiodotus pudicissimam, & quod rarum est, magnanimam, virilisque mentis in administratione familiæ, quemadmodum in consuetudine castam nec voluptuariam reddidit. Hierapoli in Phrygia templum erat Apollinis; subtus spiraculum erat letiferi spiritus. Spelunca hæc superne nec auibus præteruolantibus sine periculo est, sed quæcunque illac volant: moriuntur. At iis, qui sacrificiis sunt initiati, facile fuit ingredi, & in illa spelunca sine vlla noxa degere. Refert auctor se & Dorum Philosophum, cupiditate captos intrasse, & illæsos egressos esse. Dicit scriptor cum tunc Hierapoli dormiret in somnis sibi visum esse Attin, sibique a matre Deorum festum, quod dicitur Hilariorum, mandatum, quod indicabat nostram conseruationem ab inferis. Reuersus itaque in Veneris vrbem narraui Asclepiodoto visionem: Ille rei miraculo obstupuit, & mihi pro hoc somnio non somnium narrauit, & minoris rei narrationem rependit maiore. Dixit se etiamnum iuuenem in hanc regionem venisse, se naturam eius expertum. Bis itaque & ter vestem naribus applicans, ne, licet respiraret sæpius, corruptum noxiúmque aërem attraheret, sed aërem bonum & salutarem, quem aliunde adduxerat in veste concludens, ingressus est in speluncam scatentem calidis aquis, sequens semper inuiam voraginem, & ad finem descensus peruenit. Via enim circa profunditatem abrupta est: at tunc ob multitudinem aquarum etiam homini inuia erat. Sed descensor fatidico furore correptus ad finem accessit. Asclepiodotus igitur sapientia sua incolumis hinc euasit, sed & postea spiritum letali similem è variis speciebus miscendum excogitauit, negligens & philosophorum, sacerdotúmque rationes, nihil secus atque * Mysorum, Phrygumque dicta: sed tamen Patricius ausus fuit eodem contra Philosophorum decreta pergere. Quædam dixit: ego agrestis, & rustica sum. Sed surgens è somno, & innitens, inquit, scabello, ciuilis & comis fuit, non solum in serio, sed etiam in puerili aliquando colloquio, vt & iucundissimus cum quibus versaretur, cum vtilitate esset. Deum inuocauit in graui periculo, vt cataractas aquarum quæ adhuc restarent, amoueret.

Margin notes: DAMASCIUS. — Elleborus. — Apollinis fanum Hierapoli. — * Strabo Phrygiorum.

DAMASCIVS.

Vxorem vicinam partui vna adduxit. Adhuc in sponda iacenti contigit illi e vestigio Dicen videre, egregiam puellam, expeditam, tunica sine manicis, lutei coloris, & purpureis clauis exstantibus decoratam: caput vitta ligatum, sine amiculo, vultu nonnihil tetrico & fronte contracta. Non aliquid ad illum, sed & ad introitum. Asclepiodotus Procli discipulus, in summis tenebris sine lumine legit, astantesque homines dignouit. Aliquando itaque in Caria ait se caput draconis in agrum Pythea Caris cadens, & allatum à Pythea ipso, magnitudine maximi taurini capitis vidisse. Refert etiam Asclepiodotum vidisse & viuum draconem sublimem in aëre concretum, a vento conceptum, nubibus condensatis immobilem stare, & instar magni conti extentum. Hunc itaque & vidisse, astantibusque monstrasse, cumque nubes magis magisque constiparentur, feram euanuisse. [a] Marinus, inquit, Procli successor, genus ducebat Neapoli in Palæstina, iuxta montem, cui nomen [b] Hargarizus. Deinde blasphemans, impius inquit ille scriptor addit: In quo monte Iouis summi sacratissimum templum est, ibi & [c] Abraham primus antiquorum Iudæorum sacratus fuit, vt idem dixit Marinus. Samaritanus initio factus cum esset Marinus, eorum opinionem repudiauit, quasi ab Abrahami sacrificiis recens in nouam degenerasset opinionem: & ad gentilismum se conuertit. Veruntamen labori, & assiduis curis incumbens, multorum etiam ingeniosissimorum, & antiquissimorum gloriam suo nomine Marinus obscurauit. Noluit vero illum Isidorus interrogare infirmitate corporis laborantem, metuens, ne homo turbaretur. E dictis tamen & scriptis eius (quæ non admodum multa sunt) facile erat colligere Marinum non fœcundum & probè subactum Noematum agrum fuisse, qui segetem sapientis rerum naturalium contemplationis proferret.

[d] [Ptolemæus astronomicæ scientiæ princeps scripsit, vt loquitur Plato, placita interpretum ad senectutis obliuionem, relinquens sibi, & condens monumenta] Proclus videns illum defluxum corporis, adolescenti metuit. Hic igitur mortuus, tunc beatus, anima, inquam, animæque imago apertè mihi in hoc scabello sedenti astitit: credere autem oportet sermoni, quem vitio philosophiæ principis confirmat, & recens alterius fama vere secundi post illum, & insuper tertius suggestu, & qui hæc scripsit propter eorum quæ nunciauimus, pompam veritatis studiosam. [e] Proclus ea spe, quam de se concitarat, nec Platonis dignitatem aspernari, nec Iamblichi, nec Plutarchi iudicium oppugnare, nec supra communiter vtile consilium sapere potuit: sed quantum crescebat instituti magnitudo in dicendo, tanto minus persuadere sibi patiebatur Isidorus, quod maius esset onus, quam ferre posset.

a Marinus Procli successor: cuius extat & de vita Procli libellus aureolus Ineditus.
b Mons in sacris litteris Garizin Deut. 11. 29. Iudic. 9. 7. & 2. Machab. 6. 2.
c Abrahamus Patriarcha.
Et Æschyle.
d Ptolemæus Astrologus. Tres hi versus aliunde inculcati docto obseruantur, & luxata multa, & detruncata in hac ipsa vita.
e Proclus.

* ἐπίσκεψιν τὴν γαμετὴν συνεπήγετο. ἐπὶ τῆς κλίνης ἀνακειμένῳ ἐξαπίνης τὴν Δίκην ἰδεῖν συνέβη, λαμπρὰν κόρην, αἴζωνον, κολοβὸν χιτῶνα * μηλοχρόα, ἀνεζωσμένην πορφυροῖς πλατέσι σημαδίοις κεκοσμημένον, ἀναδεδεμένην * μὲν τὴν κεφαλὴν ἀναδέσμῃ, γυμνὴν δὲ περιβολαίου, βλοσυρόν τι ὁρῶσαν, καὶ συνωφρυωμένον· οὐ τι γε πρὸς αὐτὸν, * ἀλλὰ καὶ τὴν εἴσοδον. Ὅτι Ἀσκληπιόδοτος ὁ φιλόσοφος, ὁ Πρόκλου μαθητὴς, ἐν σκότῳ βαθεῖ γράμματά τε ἀνεγίνωσκεν ἄνευ φωτὸς, καὶ τοὺς παρόντας τῶν ἀνθρώπων διεγίνωσκε. κεφαλὴν * γοῦν ποτὲ δρακοντείαν ἐν Καρίᾳ εἰς ἀγρὸν πεσοῦσαν Πυθέου τοῦ Καρὸς, ἐνεχθεῖσαν δὲ αὐτῷ παρὰ Πυθέα, καὶ αὐτὸς ἔφη θεάσασθαι μέγεθος οὖσαν ταύρου μεγίστου κατὰ κεφαλήν. ἰδεῖν δὲ τὸν Ἀσκληπιόδοτον καὶ ζῶντα δράκοντα μετέωρον ἐν ἀέρι συνεστῶτα πεπηγότα, καὶ συνειλημμένον ὑπὸ τοῦ πνεύματος, ἐν τῇ πυκνότητι τῶν νεφῶν ἀκίνητον ἑστῶτα, ὅσον δὴ κοντόν τινα μέγαν ἀποτεταμένον, ἰδεῖν τε τοῦτον, καὶ ἐπιδεῖξαι τοῖς παροῦσι, πυκνωθεισῶν δὲ ἐπὶ μᾶλλον τῶν νεφῶν, ἀφανισθῆναι τὸ θηρίον. Ὅτι ὁ διάδοχος Πρόκλου, φησὶν, ὁ Μαρῖνος, γένος ἦν ἀπὸ τῆς ἐν Παλαιστίνῃ νέας πόλεως πρὸς ὄρει κατῳκισμένης, τῷ Ἀργαρίζῳ καλουμένῳ. εἶτα βλασφημῶν ὁ δυσσεβὴς φησὶν ὁ συγγραφεὺς, ἐν ᾧ Διὸς ὑψίστου ἁγιώτατον ἱερὸν, ᾧ καθιέρωτο Ἅβραμος ὁ τῶν πάλαι Ἑβραίων πρόγονος: ὡς αὐτὸς ἔλεγεν ὁ Μαρῖνος· Σαμαρείτης οὖν τὴν ἀπαρχὴν ὁ Μαρῖνος γεγονὼς, ἀπετάξατο μὲν πρὸς τὴν ἐκείνων δόξαν, ἅτε εἰς καινοτομίαν ἀπὸ τῆς Ἀβράμου θυσίας ἀπορρυεῖσαν: τὰ δὲ Ἑλλήνων ἠγάπησεν, ὅμως φιλοπονίᾳ τε καὶ ἀτρύτοις πόνοις ἐχόμενος, εὐφυεστέρων ἤδη πολλῶν καὶ τῶν πρεσβυτέρων κατέχωσε δόξας τῷ ἑαυτοῦ ὀνόματι ὁ Μαρῖνος. οὐκ εἴα δὲ αὐτὸν ἐρωτᾶν ὁ Ἰσίδωρος ἀσθενείᾳ σώματος ἐνοχλούμενον, εὐλαβείᾳ τοῦ ἐνοχλεῖν. πλὴν ὁ Μαρῖνος ἐξ ὧν διηγεῖτο, καὶ ἐξ ὧν ἔγραφεν (ὀλίγα δὲ ταῦτά ἐστι) δῆλος ἦν * οὐ βαθεῖαν αὔλακα τῶν νοημάτων παρεχόμενος, ἐξ ὧν τὰ σοφὰ βλαστάνει θεάματα τῆς τῶν ὄντων φύσεως.

Ὁ ἄρειος ἡγεμὼν Πτολεμαῖος τῆς ἀστροθεάμονος ἐπιστήμης, τὰ ἀρέσκοντα τοῖς ἐξηγηταῖς ἀπεγράψατο εἰς τὸ τῆς * λήθης γῆρας, ὡς ἔφη Πλάτων, ὑπομνήματα καταλιπὼν ἑαυτῷ καὶ ἀποθησαυρίζων. καὶ τὴν τοῦ σώματος ἀπορροὴν βλέπων ὁ Πρόκλος, ἐδεδίει περὶ τῷ νεανίσκῳ. ὁ τότε μὲν τεθνηκὼς, ὁ δὲ τότε εὐδαίμων, ἡ ψυχὴ φημὶ, καὶ τὸ τῆς ψυχῆς εἴδωλον, παρέστη μοι ἐναργῶς ἐπὶ τοῦδε τοῦ σκίμποδος ἀναθεμένῳ· ἀπιστεῖν δὲ οὐ δίκαιον τῷ λόγῳ βεβαιουμένῳ διά τε ἐναργείας τοῦ κορυφαίου σοφοῦ, καὶ ἀκοῇ πρόσφατον τοῦ δευτέρου πρὸς ἀλήθειαν μετ' ἐκεῖνον, καὶ ἔτι τοῦ τρίτου βήματι, καὶ εἰς ταύτην καταβεβηκότος τὴν συγγραφὴν ὑπὸ τῇ φιλαλήθει πομπῇ τῆς ἐμῆς ἀγγελίας. καὶ ὁ Πρόκλος ἐπὶ δὲ ἰδίου ταῖς εἰς αὐτὸν ὁρμήσασαις ἐλπίσι μηδὲ τὸ τοῦ Πλάτωνος ἀτιμάζειν ἀξίωμα, μηδὲ τὴν Ἰαμβλίχου κρίσιν μηδὲ τὴν Πλουτάρχου καταισχύνεσθαι. μηδ' αὖ μεῖζον φρονεῖν τῆς κοινωφελοῦς προαιρέσεως, ἀλλ' ὅσῳ ηὔξετο τῆς * διαγωγῆς μέγεθος ἐν τῷ λέγειν, τοσούτῳ μᾶλλον ὁ Ἰσίδωρος πρὸς τὸ πείθειν συνεστέλλετο, μεῖζον γὰρ ἢ καθ' ἑαυτὸν ἀράμενος φορτίον. δεδιὼς

* ἐπ. Επιτεγ. * al. ἐπίσκεψιν
* μηλόχροα.
* al. δέ.
* ἢ πρός.
Marinus.
* al. δὲ.
Ptolemaus Astronomiarum princeps.
* al. ἀληθείας.
* διαδοχῆς τῆς.

δεδιὼς δ' ὁ Πρόκλος περὶ τῇ Πλάτωνος χρυσῇ τῷ ὄντι σειρᾷ, μὴ ἡμῖν ἀπολίπῃ τὴν πόλιν τῆς Ἀθηνᾶς· δεδιὼς δὲ ἐπὶ τῷ Μαρίνῳ, διὰ τὴν τοῦ σώματος ἀσθένειαν. ἀληθινὸς ἔρως ἐμφυτεύεται φιλοσοφίας· καὶ πάντα γήϊνα δεσμὰ ἀπορρήξας, ἐλπίδας τε πάσας ὁμοῦ τιμῶν τε καὶ χρημάτων καταπατήσας, ἀφικνεῖται Ἀθήναζε. ἀλλά γε τοιοῦτος καὶ ὁ φιλόσοφος *ἱστορεῖται Ζηνόδοτος, παιδικὰ τοῦ Πρόκλου καλεῖσθαι μόνος ἀξιωθεὶς, ἐφ' ᾧ δὴ καὶ τὰς μάλιστα ἐποίησεν ἐλπίδας. καὶ οὐκ ἦν τις ἄρα πρὸς αὐτὸν ἀλαζὼν, οὐδὲ σκαιὸς, οὐδὲ σοβαρὸς τὴν ἔντευξιν, τῇ τε ἐξ ἀρχῆς εὐγενείᾳ, καὶ τῇ μεγαλοφροσύνῃ τῶν τρόπων, καὶ τῇ περὶ λόγους διαφανεῖ σπουδῇ τε καὶ ἐπιμελείᾳ. πρὸς γάρ τοι τοὺς ἄλλους, τοὺς εἰς βουλὴν τὴν μεγάλην συγκαλουμένους, οὐ μόνον τὰ ἄλλα διαφέρων ἀνθρώπων ἦν ὁ Θεαγένης, ἀλλ' ἤδη τις καὶ φιλόσοφος. ἡ τῶν διαδόχων οὐσία, οὐχ ὡς οἱ πολλοὶ νομίζουσι, Πλάτωνος ἦν τὸ ἀνέκαθεν· πένης γὰρ ἦν ὁ Πλάτων, καὶ μόνον τὸν ἐν Ἀκαδημίᾳ ἐκέκτητο κῆπον, οὗ ἡ πρόσοδος νομισμάτων τριῶν· ἡ δὲ τῆς οὐσίας ὅλης χιλίων ἢ καὶ πλειόνων ὑπῆρχεν ἐπὶ Πρόκλου, πολλῶν τῶν ἀποθνησκόντων *κτήματα τῇ σχολῇ καταλιμπανόντων. ἤδη τοίνυν κρουόμεθα πρύμναν ἐπὶ τὸν λόγον ὃν ἀπελίπομεν. ὁ μὲν Ἀσκληπιόδοτος ἐκοσμεῖτο πᾶσι τοῖς τοῦ βίου λαμπροῖς· οἱ δὲ οὐδενὶ τούτων οἱ προβεβλημένοι τὴν γαμικὴν προβολήν. ἀλλὰ μόνον ἦσαν τῷ ὄντι φιλόσοφοι ἐπ' ἄκρον ἑκάτερος ἥκων. ὁ μὲν εὐθυβόλου φύσεως ὁ ἐπὶ θυγατρὶ γαμβρὸς τοῦ μεγάλου Ἀσκληπιοδότου Ἀσκληπιόδοτος. ὃν δὴ ἤδη ἐμνήστευεν ἐπιμελοῦς ἀκριβείας ὁ Ἰσίδωρος, πηγὴ ἀναδίδωσιν ὕδωρ ἱερόν τε καὶ εὔποτον, ὥστε ποιητικὸς ἀνὴρ ἔφη ἂν τὸ στόμα αὐτοῦ, καὶ τὸ ἄλλο πρόσωπον, οἰκητήριον εἶναι αὐτὸ τῶν Χαρίτων. εἴ ποτε γὰρ καὶ αὐτοί τινος ἠπορήθησαν, ᾔεσαν αὐτίκα παρ' αὐτὸν φίλοι παρὰ φίλον. ὁ Ἰσίδωρος πολὺ διαφέρων ἦν τῆς Ὑπατίας, οὐ μόνον οἷα γυναικὸς ἀνὴρ, ἀλλὰ καὶ οἷα γεωμετρικῆς τῷ ὄντι φιλόσοφος. στερρὸς δὲ τὸ ἦθος ὁ Σευηριανὸς ὢν, καὶ ἅπερ ἂν διανοηθείη, ταῦτα πράττειν ἐσπουδακὼς, ἔφθανε τῷ πρακτικῷ τὸ *βουλευτικόν, καὶ διὰ τοῦτο ὁ βίος αὐτοῦ πολλαχῇ ἐπισφαλής. οὐ γὰρ ἐπιδιδόναι ῥᾳδίως, οὐδὲ ἦν αὔξεσθαι κατὰ πῆχυν, ὥσπερ Θεόδωρος ὁ Ἀσιναῖος ηὐξήθη ὑπὸ τοῦ Πορφυρίου, ὥστε εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς τὰ ἀναγκαῖα μόνα προσφέρειν τῷ σώματι, ἀφροδισίων δὲ ἄγευστον εἶναι διὰ βίου παντός. ὁ Παμπρέπιος ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ λογιώτατος εἶναι ἔδοξε καὶ πολυμαθέστατος, οὕτω διεπονεῖτο περὶ τὴν ἄλλην προπαιδείαν, ὅσην ποιητική τε καὶ γραμματικὴ σοφίζει παιδεύουσα. αἰγύπτιος δ' ἦν, καὶ τὴν ποιητικὴν ἐν τῇ πατρίδι ἀσκήσας· εἶτα Ἀθήναζε παρεγένετο. οἱ δὲ Ἀθηναῖοι γραμματικὸν αὐτὸν ἐποιήσαντο, καὶ ἐπὶ νέοις διδάσκαλον ἔστησαν. δειλὸς δὲ *ὢν ὁ Ζήνων φύσει καὶ τὸν Ἰλλοῦν ὁρῶν ἐν δίκῃ ἀγαπώμενον, καὶ μέγα ἤδη δυνάμενον· εὐλαβεῖτο περὶ αὐτοῦ, καὶ δι' ἀπιστίαν οὐχ οἷός τε ἦν ἠρεμεῖν, ἀλλὰ πάσας ὁδοὺς διεξῄει, καὶ πάσας ἔπλεκε μηχανὰς, ὅπως ἂν ἐκποδὼν ποιήσοιτο τὸν Ἰλλοῦν ὁ Ζήνων. ὁ δὲ τῶν κρατούντων τῆς πολιτείας ἡγεμὼν τὴν δόξαν ἐπισκοπεῖν εἰληχὼς, ὄνομα Πέτρος, ἀνὴρ ἰταμὸς ὢν καὶ περιπόνηρος· ἀλλ' ἴσως καὶ ἐνταῦθα ἐκράτουν

* ἴσ. ἱστορεῖται. Zenodotus. — Theogenes. — * χρήματα M. M. — Asclepiodotus. — Seuerianus. — * βουλευματικόν. — Theodorus Asinaeus. — Pampreprius. — * ὢν M. M.

Sollicitus vero erat Proclus de [a] aurea reuera Platonis catena, ne nobis vrbem Atheniensem relinqueret. Sollicitus etiam de Marino propter corporis infirmitatem. Verus Philosophiae amor inseritur, & omni terreno vinculo disrupto, Athenas odio omnium bonorum, diuitiarumque contemptu venit. Talis etiam Philosophus [b] Zenodotus fuisse dicitur, qui solus dignus fuit deliciae Procli vocari, de quo maximam etiam spem concepit, nec erga illum superbe se gerebat, neque sinister erat, nec colloquio tumidus, licet praeditus esset nobilitate imperio parta, & generositate morum, apertóque studio, curáque verborum. Alios ad graue consilium conuocatos, non modo superabat Theogenes, sed iam etiam aliquis erat Philosophus. Diuitiae [c] successionum [in ludo] non, vt nonnulli putát, téporibus Platonis fuere. [d] Plato enim pauper fuit, & vnum hortum in Academia habuit, cuius prouentus trium erat nummorum. Prouentus vero omnium diuitiarum sub Proclo mille nummum, aut etiam plurimû fuit, quod multi morientes opes suas scholae relinquerét. Iam enim ad extremum sermonis, quem reliquimus, deuenimus, [e] Asclepiodotus omnibus vitae splendoribus ornatus fuit. Nulli eorum connubium obiiciunt, sed soli re ipsa philosophi ad summum peruenerunt. Asclepiodotus ingenij dextri, gener magni Asclepiodoti per filiam, sponsus iam erat, vir magnae diligentiae. Fons erat aquam sacram & potabilem effundens, vt quod poëtarum more dixit auctor, os eius & reliqua facies domicilium sit Gratiarum. Si quando enim & illi re aliqua indiguissent, omnes ad illú tanquam amici ad amicum accesserunt. [f] Isidorus multum praestabat Hypatiae, non solum vt vir mulieri, sed vt geometriae deditae re ipsa Philosophus.

Seuerianus constanti animo fuit, & quae cum animo cogitasset: re exequi paratus, agendo consilium anteuertebat. Itaque saepe vita eius impegit: non enim facile erat crescere, & ad amussim proficere, vt [g] Theodorus Asinaeus profecit sub Porphyrio, qui statim initio sola necessaria corpori conferrent, & omnem vitam castè traduceret. [h] Pamprepius breuissimo tempore eloquentissimus, & doctissimus fuisse visus est, sic incubuit primis doctrinae rudimentis, quas Grammatica & Poëtica docent. Erat natione Aegyptius, & poëticam in patria cum didicisset, Athenas profectus est: sed Athenienses Grammaticum eum fecerunt, puerorumque scholae cum praeesse voluerunt. Zeno natura timidus erat, & videns Illum iudicibus charum, & maximae auctoritatis, sibi de eo cauit, & quod illi minus fideret, quiescere non poterat, sed omnibus modis tentauit, omnésque machinas adhibuit Zeno, vt Illum amoueret. Sed princeps inter eos qui rerum potiebatur Petrus nomine, vir impudens & improbus: cuius erat forte opinionem examinare, sed fortitan & hic euicerunt

DAMASC. — a Prouerb. & Homer. — b Zenodotus. — c Retine διαδοχῶν. — d Plato Suid. & Laert. — e Asclepiodotus — f Hypatia Isidori vxor. — g Theodorus Asinaeus. — h Pamprepius.

DAMASC.

Pamprepij lenta semper responsa & longius bellum protrahentia. Pamprepius in Ægypto agens, Isidoro verbis significauit, quod non faueret Illo, sed iam proditionem molienti similis esset, & Romano imperio inhiaret. Hæc rupes superius in latitudinem extensa, inferius angustior quidem, sed quæ suffulciat suspensam latitudinem valde sublimem, superantem ei subiectam, & sustinentem montis crepidinem. Similem dixeris illam magno collo sustinenti caput ingens, dignumque visu. Rursum ad Isidorum orationem reuocemus. Non inflatus erat Isidorus, nec in colloquio difficilis, nec Stoicam * affectationem ignorauit: nunc que videbatur hilaris, & lætus, & corpore venusto, & animo sursum erecto, adhæc alienus à mortis curâ. Improbum hominem, & vita infami, contra Athanasium sectantem fortiorem sententiam. Hæc Iuliani vasculis immiserunt. Isidorus arculam, aliaq; vascula disposuit vt parata, & in promptu essent, tanquam in mercatum missurus, turbam hominum collectam ad profectionem. Imperauit etiam seruis, vt iam strigiles pararent, & philosophos in carcerem denuo coniecit, eo quod secundo conuicti essent. Iulianus silentio excepit, multque in tergo multas plagas tympanis illatas. Nam multis fustibus cæsus est, nihil omnino locutus, videns supellectilia ad nauigationem parata: cur hoc, inquit, facis? custodes portuum te capient: decessit igitur non multo post, & domi meæ diuersabatur. Iuit igitur Athenas, Proclo sepulcralia cum thure allaturus. Extrema malitia, & incurabilis, meretur statim supplicium, quæ vero paulatim deflexerit, venia statim digna est. Plurimis vero media peccata admittentibus, iustitia differt malorum remedia: siue quod subsidium habeát à virtute, si forte effugerint magis sectiones, & vstiones: siue quod ob facinoris magnitudiné festinato sint remedio indigni: siue quod quibusdam antequam peccata puniantur, pro bonis gratia debeatur. Philosophorum fastus in monendo potest etiam virum barbarú exasperare: etsi philosophi putant tolerare oportere, & casum æquo animo ferre. In mulieré sacrá, incidit, cui miro modo diuinæ auræ particula insita erat. Aquam enim puram cum infudisset vitreo poculo, videbat in aqua poculi rerum futurarum species, & illa prædicebat ex visione, quæ om nino futura essent: huius experimentum nos quoque cepimus. Anatolius Ioannem flagris cæsum bonis cum exuisset, statim vitam finiit. Conueni necessario Emelionem. Non enim æquo animo tulissem eius stultitiam, sed legatio adire me compulit. Arabiæ aqua stygia subterlabés exonerat se in * Bostra Arabiæ, quæ sub Seuero Imperatore in ciuitatem redacta est, cum olim præsidium fuisset, in gratiam vicinorum Dionysiorum à Regibus Arabicis muris cinctum. Cum intellexisset Io

* τετυφω-μένος

Aqua Stygia.
* Bostra ciuitas

οἱ Παμπρεπίου χρησμοὶ, βασιλεύοντες ἀεὶ καὶ ἀναβάλλοντες εἰς χρόνους τὸν πόλεμον. ὁ δὲ Παμπρέπιος κατὰ τὴν αἴγυπτον διατρίβων, Ἰσίδωρον παρίστη ἐκ τῶν λόγων αἰσθάνεσθαι ὡς οὐχ ὑγιαίνοι πρὸς Ἰλλοῦν· ἀλλ' ἤδη προδοσίᾳ τινὶ ἔοικε, καὶ μὴ ἴσα καὶ περιεσομένῳ τὴν ῥωμαίων βασιλείαν. ἡ πέτρα αὕτη τὰ μὲν ἄνωθεν ἐκπεπταμένη εἰς εὖρος, τὰ δὲ κάτωθεν ἀποπεριεργμένη ἐπὶ ὅσον ὑπερείδειν τὴν ἐπικρεμαμένην εὐρύτητα, ὥσπερ πολλαχῇ ὑπερέχουσαν τῆς ὑποκειμένης καὶ ἀνεχούσης κρηπῖδος ὀρείας· εἰκάσαις ἂν αὐτὴν αὐχένι μεγάλῳ, φέροντι κεφαλὴν ὑπερμεγέθη τινὰ καὶ ἀξιοθέατον. πάλιν δὲ ἐπὶ τὸν Ἰσίδωρον ἀνακαλεσώμεθα τὴν συγγραφήν. οὔτε τετυφωμένος ἦν ὁ Ἰσίδωρος, οὔτε δυσομίλητος, οὐδὲ ἠγνόει τὴν στωϊκὴν ἐπιμέλειαν τὴν λεγομένην· καὶ ἦν τότε αὐτὸ θεάσασθαι παιδαγωγεῖν τι καὶ γεγηθότα, τό τε σῶμα αἰθυσσόμενον, καὶ τὴν ψυχὴν ὑψοῦ διηγερμένον ἔτι καὶ ἄλλα τὰ περὶ θανάτου φροντίδων * ὑπολειπομένην. πονηρὸν δὲ αἰσχρόν τε καὶ τὸν βίον ἐπίρρητον. Πρὸς τὸν ἐπὶ τὸ ἰσχυρὸν ἀντιφιλονεικοῦντα τὸν κρατήσαντα δόξαν Ἀθανάσιον. ἐνέβαλλον ταῦτα τοῖς Ἰουλιανοῦ σκευαρίοις. ὁ δὲ Ἰσίδωρος τὸ [τε] κιβώτιον, καὶ τὰ ἄλλα σκευάρια διέθηκεν ἕτοιμα εἶναι καὶ πρόχειρα, ὡς ἀποπέμψων εἰς τὸ ἐμπόριον, σῖτον ἀνθρώπων συμπεπορευμένον εἰς ἔφοδον. ὁ δὲ καὶ ξύστρας ἤδη ἀπέδειξε διεκελεύετο τοὺς ὑπηρέτας, καὶ τοὺς φιλοσόφους εἰς τὸ δεσμωτήριον πάλιν * ἔβαλλεν ἐπὶ ψήφῳ δευτέρῳ ἐλέγχων. ὁ δὲ Ἰουλιανὸς σιωπῇ ἐδέξατο, καρτερῶν τὰς πολλὰς ἐπὶ τοῦ νώτου διὰ τῶν τυμπάνων πληγάς· καὶ γὰρ πολλαῖς ἐπαίετο βακτηρίαις, μηδὲν ὅλως φθεγξάμενος, ἰδὼν τὰ σκευάρια συσκευασμένα πρὸς τὴν ἀπόπλευσιν. τί τοῦτο, ἔφη, ποιεῖς ἄνθρωπε, ἁλώσῃ δὲ ὑπὸ τῶν λιμενοφυλάκων. ἀφίκετο τοίνυν οὐ πολλῷ ὕστερον, καὶ ἐν ἐμοῦ τῷ οἴκῳ διῃτᾶτο. ἀφίκετο μὲν ἀθήναζε τότε τῷ Πρόκλῳ * ἐπιταφίους, θυμιάσοντα φέρων. Ἡ μὲν ἐσχάτη κακία καὶ ἀβοήθητος, ἀξία τῆς παραυτίκα κολάσεως, ἡ δὲ ἐπ' ὀλίγον παρατρεψαμένη, ἀξία καὶ αὐτὴ τῆς ταχέσης * ἐπιστροφῆς. πλείστοις δὲ τὰ μέσα ἀναβάλλεται ἡ δίκη τὰ τῶν παθῶν ἰάματα, ἤτοι ὡς βοήθειαν ἔχουσιν ἀπὸ τῆς ἀρετῆς, εἴ πως ἐκφύγοιεν μᾶλλον τὰς τομὰς καὶ τὰς καύσεις, ἢ ὡς ἀναξίοις τοῦ παραυτίκα φαρμάκου διὰ κακίας μέγεθος, ἢ ὀφείλεται ἐνίοις πρὸ τῆς τῶν κακῶν ἡ ἀμοιβὴ τῶν ἀγαθῶν. ἡ τῶν φιλοσόφων ὑπεροψία τῆς παρακλήσεως ἱκανὴ ἐκθηριῶσαι ἄνδρα βάρβαρον· ἀλλ' ὅμως οἱ φιλόσοφοι καρτερεῖν ὥοντο δεῖν, καὶ τὰ συμβαίνοντα φέρειν ἀλύπως. καὶ γυναικὶ ἐνέτυχεν ἱερᾷ θεόμοιρον ἐχούσῃ φύσιν παραδοξοτάτην. ὕδωρ γὰρ ἀκραιφνὲς ἐγχέασα ποτηρίῳ τινὶ τῶν ὑαλίνων, ἑώρα κατὰ τοῦ ὕδατος εἴσω τοῦ ποτηρίου τὰ φάσματα τῶν ἐσομένων πραγμάτων, καὶ προὔλεγεν ἀπὸ τῆς ὄψεως αὐτὰ, ἅπερ ἔμελλεν ἔσεσθαι πάντως. ἡ δὲ πεῖρα τοῦ πράγματος οὐδὲ ἡμᾶς παρελήλυθεν. τὸν δὲ Ἰωάννην ὁ Ἀνατόλιος αἰκισάμενός τε, καὶ τῶν ὑπαρχόντων γυμνώσας, αὐτίκα μὲν ἤδη καὶ αὐτὸς ἀπέρρηξε τὸν βίον. ἐνέτυχον ἐξ ἀνάγκης τῷ Ἐμεσίωνι. οὐ γὰρ ἄν ποτε ἑκὼν ἀνεσχόμην τῆς αὐτοῦ ἠλιθιότητος, ἀλλ' ἡ πρεσβεία με ἠνάγκασε.

* ἀπορ-ρήτοις

* al. ἔβαλεν & ἐνέβαλεν

* al. ἐπὶ τα-φῇ ἰόντι.

* al. ἐπιφορᾶς.

al. γυναικὶ μαντευομένῃ.

Anatolius

Τῆς ἀραβίας [καὶ] τὸ στυγαῖον ὕδωρ κατειβόμενον ἀποδιδωσιν εἰς τὰ βόστρα τῆς ἀραβίας, πόλιν μὲν οὐκ ἀρχαίαν (ὑπὸ γὰρ Σεβήρου τοῦ βασιλέως πολίζεται) φρούριον δὲ παλαιὸν, ἀποτετειχισμένον τοῖς πέλας διονυσιεῦσιν ὑπὸ τῶν ἀραβικῶν βασιλέων, ἀκούσας τὸν Ἰω

θρυλλου-

θρυλλουμένην, καὶ τὸ ὄνομα τῆς πόλεως εἰς τὸν οἶστρον τῆς βοὸς ἀναλυόμενον, ἠγάπησε τὴν συνέχειαν τῆς περὶ τὴν Ἰὼ πλάνης μυθολογουμένης. ἔγνω δὲ ἐνταῦθα τὸν Θεανδρίτην, ἀρρενωπὸν ὄντα θεὸν, καὶ τὸν ἄθηλυν βίον ἐμπνέοντα ταῖς ψυχαῖς. λέγεται δὲ καὶ τοῦτο τὸ ὕδωρ εἶναι Στύγιον. τὸ δὲ χωρίον, ἐν ᾧ ἐστι πεδίον τῆς Ἀραβίας, ἀναπεπταμένον ἀπὸ τῆς ἕω, μέχρι Δίας τῆς ἐρήμου πόλεως. εἶτα ἐξαίφνης ἀναρρήγνυται χάσμα εἰς ἄβυσσον πέτραις πανταχόθεν συνηρεφές· καί τισιν ἀγρίοις φυτοῖς ἀνημέροις καὶ ἀτάκτοις δασύνεται τῶν πετρῶν ἀποφυομένοις· κάθοδος ἐξ ἀριστερᾶς κατιόντι στενὴ καὶ τραχεῖα, μακρὰ δὲ ὅσον ἐπὶ * σταδίοις πεντεκαίδεκα· πλὴν καταβαίνουσιν αὐτὴν οὐ μόνον ἄνδρες, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες αἱ εὐζωνότεραι· κατελθόντι δὲ, κῆποι καὶ γεωργίαι πολλαὶ ἐν τῷ διαδεχομένῳ αὐλῶνί εἰσι. τὸ δὲ ἦν ἄκρον αὐτοῦ καὶ στενότατον ὑποδοχὴν ἔχει τῶν κατειβομένων ἐν κύκλῳ Στυγίων ὑδάτων, καὶ διὰ τὸ ἀπὸ πολλοῦ ὕψους φορεῖν εἰς ἀέρα σκεδαννυμένων, εἶτα αὖ πάλιν εἰς τὸ κάτω συμπηγνυμένων. θέαμα τοῦτο καὶ φύσεως ἔργον σεμνὸν καὶ φρικῶδες· οὐκ ἔστιν οὐδεὶς ἀνὴρ ὃς ἰδὼν οὐκ ἂν πληρωθείη σεβασμίου φόβου. τῶν δὲ ῥιπτουμένων τῷ ὕδατι ἀναθημάτων, τὰ μὲν καταδύνεται εἰς ἄβυσσον, κἂν ἐλαφρὰ ᾖ, οἷς εὐμενῶς ἔχει τὸ θεῖον· οἷς δὲ μὴ, ταῦτα δὲ ἄρα κἂν βαρύτατα ᾖ ἐπιπλάζει, καὶ εἰς τὸ ἐκτὸς ἀποπτύεται, θαυμαστόν τινα τρόπον. τὸ δὲ ὅρκιον τοῦ τε χωρίου καὶ τῶν ὑδάτων πεπείρακασι διὰ πείρας οἱ ἐπιχώριοι, διὸ καὶ ἥκιστα ὀμνύουσιν. εἰ δέ ποτέ τις ἐπιορκήσῃ, * εἴσω ἐνιαυτοῦ ἀπόλλυσθαί φασι φυσηθεὶς ὑδέρῳ τὸ σῶμα, καὶ οὐδεὶς τὴν δίκην διέφυγεν.

Ὅτι Διόνυσός φασι Λυκοῦργον καὶ τοὺς ἑπομένους αὐτῷ Ἄραβας κατηγωνίσατο οἴνῳ, ἀπ' ἀσκοῦ καταβράνας τὴν πολεμίαν στρατιὰν, ἐξ οὗ καὶ τὴν πόλιν ἐκάλεσε Δαμασκόν. οἱ δὲ τὴν ἐπωνυμίαν διδόασι τῇ πόλει ἀπὸ γίγαντος, [πρὸς] ᾧ ὄνομα Ἀσκὸς, ὃν ὁ Ζεὺς ἐδάμασεν ἐνταῦθα. ἄλλοι δὲ καὶ ἄλλας λέγουσι τῆς ἐπωνυμίας αἰτίας. ὁ δὲ συγγραφεὺς ἐκ ταύτης ὡρμῆτο τῆς πόλεως. ὡς ἡ ἀγωγία τοῦ ῥητορεύειν δεινὴ, στρέφουσα μὲν περὶ στόμα καὶ γλῶτταν τὴν ὅλην [μὴ] σπουδὴν, ἀποστρέφουσα δὲ τῆς ψυχῆς καὶ τῶν ἀποκαθαιρόντων αὐτὴν, μακαρίων τε καὶ θεοφιλῶν ἀκουσμάτων. ταῦτα δὲ εἰπὼν, φησὶν ὁ συγγραφεὺς, ἐνίοτε διακοπτούσῃ τῶν ῥητορικῶν ἐξηγήσεων, ἐνναέτης οὔπω μοι διῆλθεν, συνδιήγομεν ἀλλήλοις, ὅσαι ἡμέραι καὶ ὅσαι νύκτες, ἐπὶ μῆνας η. εἶδόν φησι τὸν βαίτυλον διὰ τοῦ ἀέρος κινούμενον, ποτὲ δὲ ἐν τοῖς ἱματίοις κρυπτόμενον, ἤδη δέ ποτε καὶ ἐν χερσὶ βασταζόμενον τοῦ θεραπεύοντος. ὄνομα δὲ ἦν τῷ * θεραπεύοντι τὸν βαίτυλον Εὐσέβιος, ὃς καὶ ἔλεγεν ἐπελθεῖν αὐτῷ ποτε ἀδοκήτως ἐξαίφνης προθυμίας ἀποπλανηθῆναι τοῦ ἄστεος * ἐμέσης ἐν νυκτὶ μεσαζούσῃ σχεδὸν ὡς πορρωτάτω πρὸς τὸ ὄρος αὐτὸ, ἐν ᾧ τῆς Ἀθηνᾶς ἵδρυται ναὸς ἀρχαιοπρεπής. ἀφικέσθαι δὲ τὴν ταχίστην εἰς τὴν ὑπώρειαν τοῦ ὄρους, καὶ αὐτόθι καθίσαντα, ἀναπαύεσθαι ὥσπερ ἐξ ὁδοῦ· σφαῖραν πυρὸς ὑψόθεν καταθρώσκουσαν ἐξαίφνης ἰδεῖν, καὶ λέοντα μέγαν τῇ σφαίρᾳ παρεστάμενον· τὸν μὲν δὴ παραχρῆμα ἀφανῆ γενέσθαι, αὐτὸν δὲ ἐπὶ τὴν σφαῖραν δραμεῖν ἤδη τοῦ πυρὸς ἀποσβεννυμένου, καὶ καταλαβεῖν αὐτὴν οὖσαν τὸν βαίτυλον, καὶ ἀναλαβεῖν αὐτὸν

* al. σταδίους.
* al. ἕως.
Damascus urbs.
* θεραπεύοντι.
* al. ἐμέσης.

toties decantatam, & nomen ciuitati ab œstro bouis inditum esse, amauit illam propter originem fabulosam quæ est * de Io vagante. Hic vero cognouit esse Theandritem Deum specie virili animisque vitam castam inspirare. Dicitur in eo loco aqua Stygia esse, in quo Arabiæ campus est, qui ab ortu Solis Diam vsque desertam vrbem extenditur. Deinde repente hiatus aperitur in immensam voraginem, saxis vndique impendentibus, & aliquibus plantis siluestribus, horridis, & incultis è petris nascentibus opacatur. Descensus à sinistris ingredienti angustus & scabrosus, longus stadiis quindecim, nisi quod non solum viri, sed etiam fœminæ valde expedite illam ingrediantur. Descendenti horti & agri plurimi in sequenti valle occurrunt. Summa pars & angustissima, habet receptaculum, quo omnis vndiq; aqua stygia influit, quæ quod ab altissimo loco fertur, in aëre spargitur, deinde iterum inferius concurrit. Spectaculum hoc, & naturæ opus religione plenum, & terribile est. Nemo est, qui viderit, quin timore sancto repleatur. Quædam è donariis quæ aquæ iniciuntur, deferuntur in profundum, tametsi leuia, quibus ipse Deus propitius est: quibus vero minus, ea licet grauissima, supernatant, & expuitur foras admirando quodam modo. * Iurare per campum illum & aquas incolæ experimento edocti horrent, quare minimum iurant. Si quis aliquando peierauerit, intra annum corpore hydrope tumefacto moritur, nemoque vnquam pœnam euasit.

Fertur & Bacchus Lycurgum & cæteros Arabes comites eius vino domuisse, cum ex vtre exercitum irrorasset hostilem, vnde & vrbem Damascum appellauit. Quidam vrbi nomen à quodam gigante tribuunt, cui nomen Ascus, quem Iupiter illic domuit, alij alias huius nominis rationes reddunt. Auctor ex hac vrbe originem duxit. Vt studium aptum ad Rhetoricam, omnemque curam ad os, & linguam conuertere, ab anima autem rerum sanctarum, ac diuinarum cogitationem auertere. Hæc, inquit auctor, intelligens, aliquando oratorias exercitationes reliqui, & sic nouem anni elapsi sunt, viximus simul omnibus & noctibus & diebus, menses octo. Videram, inquit. Bætulum in aëre motum, vestibus interdum tectum, aliquando vero etiam manibus medici portatum. Nomen medici, qui Bætulum gestabat, erat Eusebius, qui etiam dixit accidisse sibi aliquando nec opinanti subitum impetum errandi ab Emesa vrbe, pene media nocte, quam longissime ad montem illum, in quo Palladis templum veteri magnificentia conditum est, & iusisse sese celerrimè ad cacumen montis, & ibidem tanquam è via fessum desedisse, & vidisse globum ignis celeriter decidentem, & Leonem ingentem in globo constitutum, & illum statim euanuisse: seque, igne iam extincto, ad globum cucurrisse, & illum tanquã Bætulum accepisse,

DAMASC.
Ad Homeri locum respexit Il. δ. ver. 37. & ibid. Eustath. & Mela de Alpheo.
* Ouid. Metam. Horat. Iamb. & Girald.

* Virgilius VI. Aeneid. 323. Cocyti stagna alta vides, Stygiámque Paludem, Dij cuius iurare timent, & fallere num en. At Iuppiter lege veluti solus iurat Stygij per flumina fratris. Per picetorrentes, atraque voragine ripas lib. 9. & 10. & 12. Aeneid.

Emesa vrbs.

DAMASC. & rogasse cuius Dei esset, & respondisse illum esse Gennæi. Gennæum Heliopolitæ colunt, erecta quadam Leonis forma in templo Iouis. Iuisse eadem nocte via non minus quam decem & ducentorum stadiorum, vt aiebat, continuo. Eusebius non erat dominus * Bætuli motuum, vt alij aliorum, sed hic petebat, & orabat: ille vero locum dabat oraculis. Hæc, & multa similia nugatur dignus profecto Bætulis lapidibus: quin etiam formam eius describit: Globus quidem, inquit, egregius, colore subcandido, diametro longus palmo, sed interdum maior apparebat, interdum minor, interdum purpureus, & litteras ostendit nobis in lapide descriptas, idque colore Tingabarino, vt vocant, & in muro fixit. Vnde sciscitanti oraculum dedit, & vocem emisit è tenui fistula, quam interpretatus est Eusebius. Vanæ mentis ille alia multa miranda de Bætulo narrat. Equidem putaram diuinius esse oraculum Bætuli, Isidorus dæmonium potius esse dixit. Esse enim aliquem dæmonem mouentem illum, non vnum ex admodum malis, non omnino immaterialis, nec omnino puris: Bætulorum alium alij incumbere, vt ille criminans dicit, Deo, Saturno, Ioui, Soli, & alijs.

* Hesych. Cy-pala.

Maximinus, en hic Imperator? Vide omnino.

Maximinus, inquit, religione erat gentilis, oculis adeo terribilibus, vt intuentium auersaretur oculos. Cuius sibi conscius, vt plurimum terram, non ipsos homines obuios respiciebat, & etiam multa vidit visa, quæ alij non videbant. Poterat & dæmones noxios immittere, & aliúde immissos coercere. Cum impiè quid ageret Byzantij, gladij pœna affectus est, nec philosophicam vitam intelligens, si quis multitudine iniuriam ei inferret, ignorabat ciuilia, & grauia negotia. Cũctatio longior ei fuit, quã spes festinandi in Cariam vel Athenas ferret. Venio ad precationes, quas ad Deum habuit, & Cyllenio tardante, & negotia differente, nihil Isidorus perfecit, parcens preciosissimæ rei, * iuxta sententiam sapientis, tempori. Videns meipsum diuino lumine illustratum, quantam putas animi contentionem fecisse? Insanus factus cum esset, arrepta securi, sibi virilia amputat. Et ego hæc Isidoro nunciaui, qui semper sapienter, & diuinitus sacris sermonibus attendit, cum putarét se de corpore periclitari. Hoc vero exemplum propriæ voluntatis est, hæc grati animi ergo, pauca pro multis reddenti. Nauigabamus Samum, corpus vero tumebat à pedibus intra incipiens, vsque ad inguina & verenda: consopitus tum in naui: deinde in somnis polluor, vittam, sacram vestem, stolam, faciei simulacrum, falciã. Tantum Philosophiam audiuimus contemni nunquam Athenis, quãtum vidimus vituperari ab Hegia.

* Vide Menest. & Stobæum, πολυτελέστατον ἀνάλωμα χρόνος.

καὶ διερωτῆσαι, ὅτου θεῶν ἂν εἴη· φάναι δὲ ἐκεῖνον εἶναι τοῦ Γενναίου· τὸν δὲ Γενναῖον Ἡλιοπολῖται τιμῶσιν, ἐν Διὸς ἱδρυσάμενοι μορφήν τινα λέοντος. ἀναγαγεῖν τε οἴκαδε τῆς αὐτῆς νυκτὸς οὐκ ἐλάττους σταδίων δέκα καὶ διακοσίων, ὡς ἔφη, διελκύσας. οὐκ ἦν δὲ κύριος ὁ Εὐσέβιος τῆς Βαιτύλου κινήσεως, ὥσπερ ἄλλοι ἄλλων· ἀλλ' ὁ μὲν ἐδεῖτο καὶ ηὔχετο· ὁ δὲ * ὑπήκουσε πρὸς τὰς χρησμῳδίας. ταῦτα ληρήσας, καὶ πολλὰ τοιαῦτα, ὁ [τῶν] Βαιτυλίων ὡς ἀληθῶς ἄξιος τῶν λίθων, διαγράφει καὶ τὸ εἶδος αὐτοῦ. σφαῖρα μὲν γάρ φησιν ἀκριβὴς ἐτύγχανεν ὤν, ὑπόλευκος δὲ τὸ χρῶμα, σπιθαμιαία δὲ τὴν διάμετρον κατὰ μέγεθος. ἀλλ' ἐνίοτε μείζων ἐγίνετο καὶ ἐλάττων, καὶ πορφυροειδὴς ἄλλοτε. καὶ γράμματα ἀπέδειξεν ἡμῖν ἐν τῷ λίθῳ γεγραμμένα, χρώματι τῷ * καλουμένῳ * τιγγαβαρίνῳ ἐγκεχρωσμένα, καὶ ἐν τοίχῳ δὲ ἐνέκρουσε. δι' ὧν ἀπεδίδου τὸν ζητούμενον τῷ πυνθανομένῳ χρησμόν, καὶ φωνὴν ἀφίει λεπτοῦ * συρίσματος, ἣν ἡρμήνευσεν ὁ Εὐσέβιος. τερατολογήσας οὖν τὰ εἰρημένα ὁ κενόφρων οὗτος, καὶ μυρία ἄλλα παραλογώτερα περὶ τοῦ βαιτύλου ἐπάγει· ἐγὼ μὲν ᾤμην θειότερον εἶναι τὸ χρῆμα τοῦ Βαιτύλου, ὁ δὲ Ἰσίδωρος δαιμόνιον μᾶλλον ἔλεγεν. εἶναι γάρ τινα δαίμονα, τὸν κινοῦντα αὐτόν, οὔτε τῶν βλαβερῶν, οὔτε τῶν ἄγαν προσύλων, οὐ μὲν τοι τῶν * ἀνηγμένων εἰς τὸ ἄυλον εἶδος· οὐδὲ τῶν καθαρῶν παντάπασι· τῶν δὲ Βαιτύλων ἄλλον ἄλλῳ ἀνακεῖσθαι, ὡς ἐκεῖνος δυσφημῶν λέγει, θεῷ, Κρόνῳ, Διΐ, ἡλίῳ, καὶ τοῖς ἄλλοις.

* ὑπήκουσε

* al. κεκαλυμμένῳ.

* τιγγαβαρίνῳ.

* συρίγματος.

* ἀνηγμένων.

Maximinus.

Ὅτι Μαξιμῖνος, φησίν, Ἕλλην δὲ ἦν τὸ σέβας, τὰς βολὰς τῶν ὀμμάτων [ἀφιεὶς] οὕτω φοβερόν τι καὶ βλαβερὸν ἀνέβλεπεν, ὥστε τῶν ἐνορώντων ἀποστρέφειν τὰς ὄψεις· καὶ τοῦτο (φασὶν) ἐκεῖνος συνειδὼς ἑαυτῷ, τὰ πολλὰ κάτω καὶ οὐ πρὸς τοὺς ἐντυγχάνοντας ἔβλεπεν. ἀλλὰ καὶ πολλῶν ἦν φασμάτων ἐγίνετο θεατής, ἄλλοις οὐχ ὁρωμένων. ἱκανὸς δὲ ἦν καὶ δαίμονας ἐπιπέμπειν φθοροεργούς, καὶ * ἄλλοθεν ἐπιπεμπομένους * ἀνατέλλειν. πλὴν * ἀσεβῶν ἁλοὺς κατὰ τὸ Βυζάντιον, τὴν διὰ ξίφους οὐκ ἐξέφυγε δίκην· οὔτε φιλόσοφον βίον ἐννοήσας εἴ τις [ἦν] τῶν πολλῶν [ὑβρίζει] ὕβρεις τὰς ἐξ ἀνθρώπων, ἄπειρος ὢν τῶν πολιτικῶν τούτων καὶ ἀναγκαίων πραγμάτων. ἡ ἀναβολὴ μακροτέρα αὐτοῦ γέγονε τῆς * τότε εἰς Καρίαν, καὶ τὴν Ἀθήναζε ἀποδιδούσης ἐλπίδων. καὶ πρὸς θεοῦ λιπαρήσας ἔρχομαι. καὶ τοῦ Κυλληνίου βλακεύοντος, καὶ τὰ πράγματα ἀναβάλλοντος, οὐδὲν ἤνυσεν ὁ Ἰσίδωρος, φεισάμενος τοῦ πολυτελεστάτου τοῦ ὄντι δαπανήματος, τοῦ χρόνου, κατὰ τὸν εἰπόντα σοφόν. ὁρῶν δὲ ἐμαυτὸν τῷ θείῳ φωτὶ περιρρεόμενον, πῶς οἴει σφόδρα τὴν ψυχὴν ἐπιτεινόμενον; ἐμμανὴς γενόμενος, ἀνελὼν τὸν πέλεκυν, ἀποτέμνει τὰ ἄρθρα ἑαυτοῦ παιδοποιὰ μόρια. καὶ ἐγὼ ταῦτα ἀπήγγελλα τῷ Ἰσιδώρῳ σοφόν τε καὶ ἔνθεον ἀεὶ προτείνοντι πρὸς τοὺς μύθους τὰς ἱερὰς ἀκοήν. οἰηθέντα περὶ τὸ σῶμα κινδυνεύειν. ἀλλὰ τοῦτο μὲν τῆς ἰδίας τινὸς ἦν παράδειγμα προαιρέσεως, ὀλίγα ἀντὶ πολλῶν ἀποδιδόντι χαριστήρια. ἐναυστολούμεθα πρὸς τὴν Σάμον. τὸ σῶμα δὲ ᾤδησα, κάτωθεν ἀρξάμενον ἀπὸ τῶν ποδῶν, ἕως ἤδη τῶν βουβώνων καὶ τῆς αἰδοῦς. κατακοιμηθεὶς ἐπὶ τῆς νεώς, καί πως ἀφοσιάζομαι τοῖς ὀνείρασι, κρήδεμνον, φαρσώνιον, ὀράριον, τοῦ προσώπου ἐκμαγεῖον * ἡμιτύβιον. εἰς τοσοῦτον γὰρ ἀκηκόαμεν φιλοσοφίαν καταφρονηθεῖσαν οὐδέ ποτε Ἀθήνησιν, ὅσον ἑωράκαμεν ἀτιμαζομένην ἐπὶ Ἡγίου.

* ἄλλοθεν N. M.

* ἐπικαταπτάμενος.

* ἀσεβῶν.

* al. τὸ ὑπὸ

* αἰδοῖον ὑπὸ τὴν

ὁ δὲ

Ἀρχίδας. ὁ δὲ * Ἀρχιάδας τὸ μὲν ὅλον τοῦ πατρὸς οὐκ ὀλίγῳ διέφερεν, καὶ πολλῶν ἄλλων, εἰς ἀρετὴν· τὰ δὲ εἰς φιλοσοφίαν ἀργότερα παρειμένος, ἅτε πρὸς ταῦτα ἀναγκαῖος ὤν, διὰ τὴν οὐκ ἀκολάκευτον πατρῴαν οὐσίαν, ἱερὰν δὲ ζωὴν περιβεβλημένος εἴπερ τις ἄλλος. ὁ μὲν οὖν Εὐπείθιος εὐφυέστερος μὲν ἐγένετο· τὰ δὲ ἤθη ἁπλούστερος μὲν εἰς ἰδιωτισμόν· ἤδη δὲ καὶ ἀσθενέστερον ἔχων, ἢ κατ' ἰδιώτην, ἀσθενῶν αὐτὸς τὸ σῶμα καὶ οὐ πόρρω τινῶν θανάτου. ὁ δὲ πρὸς μὲν τὸ παραυτίκα δυσχερῶς ἤκουσε τῆς ἀπολογίας, ἅτε [δὴ] μὴ κατ' ἐλπίδας αὐτοῦ βελτίστης τῆς ἀγαθοειδοῦς προαιρέσεως. τοιαῦτα πολλὰ λέγων τε καὶ ἐπᾴδων, ἔπεισε τὸν Ἰσίδωρον ὁ Μαρῖνος δέξασθαι τὸ ψήφισμα τῆς διαδοχῆς· καὶ ἐψηφίσθη διάδοχος, ἐπ' ἀξιώματι μᾶλλον ἢ πράγματι τῆς πλατωνικῆς ἐξηγήσεως. εἰ δὲ θειότερον χρῆμα, ὡς σὺ φῄς, ὦ Ἡγία ἔλεγε πρὸς αὐτὸν ὁ Ἰσίδωρος, ἡ ἱερατικὴ πραγματεία· φημὶ μὲν τοῦτο κἀγώ· ἀλλὰ πρῶτον ἀνθρώπους γενέσθαι τοὺς ἐσομένους θεοὺς δεῖ· διὰ τοῦτο καὶ ὁ Πλάτων ἔφη μὴ ἐλθεῖν εἰς ἀνθρώπους μεῖζον ἀγαθὸν φιλοσοφίας. ἀλλὰ τοῦτο συμβέβηκε νῦν ἐπὶ ξυροῦ ἑστάναι οὐ τῆς ἀκμῆς, τοῦ δὲ ἐσχάτου γήρως ὡς ἀληθῶς. ἐλάνθανε δὲ ἑαυτὸν *al. ἔτι τὰ,* * ἀνίατα πράγματα καὶ πόρρω μοχθηρίας προβεβηκότα διορθώσασθαι ἐπιχειρῶν· ἤνυε δὲ οὐδὲν πλέον. ἦρι δὲ ἀρχομένῳ, τοῦ Μαρίνου τὸ σῶμα ἀπολιπόντος, ἐβούλετο τὰς Ἀθήνας ἀπολιπεῖν ὁ Ἰσίδωρος· παρῄνει δὲ Συριανὸν καὶ Ἡγίαν ὁ Ἰσίδωρος, ὡς χρεὼν εἴη φιλοσοφίαν ὑπορρέουσαν ἀναστῆσαι.

ὅσα παρεῖται λέξεως ταῖς ἐκλογαῖς συμπλέκεσθαι καὶ νῦν ἀναγκαῖον.

Διὰ μηχανῆς τινος ἀπόρου καὶ ἀνθρωπίνης ἐλπίδος ἔξω καθεστηκυίας ἐν ἀπορρήτοις τὰ ἀπόρρητα διαμηχανωμένους ὑπέρ τε σφῶν αὐτῶν τῆς οὐρανίας ἐλπίδος, καὶ ὑπὲρ τῶν ἄλλων Αἰγυπτίων τῆς ὅλης οἰκονομίας· ἀλλ' ἐντεῦθεν ποθὲν ἀπὸ τῆς τρίτης καὶ περικοσμίου γενέσεως ἀναδήσασθαι τὰ πείσματα τῆς ἀναγωγοῦ σωτηρίας. ὁ δὴ Σεβῆρος, ἀνὴρ τῆς Ῥώμης πατρίκιος, ἄλλα τε διηγεῖτο ἐν Ἀλεξανδρείᾳ συνδιατρίβων, καὶ ὅτι λίθον ἐθεάσατο, ἐν ᾧ Σελήνης ἐνῆν σχήματα μεταμορφουμένης παντοῖα μὲν, ἄλλοτε δὲ ἄλλα πρὸς ἥλιον αὐξομένης καὶ μειουμένης ἐνόντα τῷ λίθῳ [καὶ] αὐτὸν τὸν Ἥλιον. ὅθεν ἡ φήμη τοὺς τοιούτους λίθους καλεῖ συνοδίτας. καὶ ἡλίτην δὲ λίθον ἔλεγεν ἑωρακέναι, οὐχ οἷον οἱ πολλοὶ ἑωράκαμεν, ἀκτῖνας διαφαίνοντα ἀπὸ τοῦ βάθους χρυσίτιδας, ἀλλὰ δίσκον ἡλιοειδῆ κείμενον μέσον τοῦ λίθου, σφαῖραν αὐτὸ πυρὸς ὡς ἰδεῖν. ἀπ' αὐτῆς δὲ τὰς ἀκτῖνας ἐνθρώσκειν, ἕως ἐπὶ τὴν ἴτυν· εἶναι γὰρ σφαιροειδῆ καὶ ὅλον τὸν λίθον. ἰδεῖν δὲ καὶ σεληνίτην, οὐ τὸν ὕδατι βρεχόμενον, εἶτα ἐκφαίνοντα τὸν μηνίσκον, καὶ διὰ τοῦτο ὑδροσεληνίτην καλούμενον: ἀλλὰ κατὰ φύσιν τὴν ἑαυτοῦ τρεπόμενον, ὅπῃ καὶ ὥς που ἡ σελήνη τρέποιτο· θαυμάσιον [χρῆμα] τοῦτό γε φύσεως, τυφλῆς δὲ καὶ ἀσαφοῦς τῆς φήμης περιπλανωμένης. ὁ μὲν οὖν πλεῖστος λόγος, ἀπολωλέναι τὸν Αἰγύπτιον· διεφέρετο δὲ ὅμως καὶ σωτηρίας τις ἀγγελθεῖσα φήμη, καὶ τάχα ἂν ἤδη ἡ πάθη ἀπροαίρετος ἂν εἴη, καὶ διὰ τοῦτο συμβαίνοι ἂν ἴσως καὶ τοῖς ἀκηράτοις. τὰ βέλτιστα παραινῶν, καὶ παροξύνων τῷ λόγῳ τοὺς ἐν τῷ ἔργῳ βλακεύοντας.

Ὅτι τριῶν ὄντων εἰδῶν τῆς ψυχῆς, τριττὴ καὶ ἡ πολιτεία. καὶ ἔχει μὲν ἑκάστη τὰς τρεῖς

DAMASC.

* Archiadas patrem & alios multos superabat non parum virtute. Philosophica minus curabat, tanquam adeo ineptus, propter patrimonium blandiens, vita pius si quis alius. ** al. Archidas Heros. vide Suidam.* Eupithius ingeniosior erat, moribus tamen idiota: imo etiam idiota & simplicior: imbecillum illius erat corpus, & non multum a morte seiunctum. Hic quidem statim ægrè audiuit defensionem, quasi spei illius consilium speciosum non satisfaceret. Talia multa dicens & occinens, persuasit * Marinus Isidoro, vt reciperet decretum de successione, & successor creatus est, nomine magis quam re ipsa, Platonicæ doctrinæ. ** Marini successor Isidorus.* Quod si diuinior res est, vt tu ais, Hegia, (dicebat illi Isidorus) sacerdotalis administratio, idem ego affirmo: sed primû homines esse Deos futuros necesse est. Ideoque & Plato dixit, maius bonum homini accidere non posse, quam philosophiam. Sed hoc contigit nunc 1 stare in acie, non nouacula, sed vltimæ reuera senectutis. *1 Vide ap. Platon & prouer.* Ignorabat se aggredi ad corrigendas res incurabiles & nequissimas, nihil amplius vero profecit. Vere ineunte, mortuo Marino, voluit Isidorus Athenas deserere: monebat autem Syrianum & Hegiam Isidorus, quam necessarium sit, Philosophiam labentem restituere.

[*Quæ verbis ornata prætermissa sunt, ea necesse est cum excerptis coniungi.*]

Per artem quandam dubiam, & extra humanam spem constitutam, in secretis arcana pro se ipsis diuinæ spei quærentes, & pro aliis Ægyptiis, totius ordinis. Sed hinc alicunde à tertio ortu, qui circa mundum est ligare funem reuocatæ separationis. Seuerus Patricius Rom. & alia narrabat multa Alexandriæ agens, & lapidem se vidisse, in quo Lunæ erant mutantes variè formam secundum Solem, quandoque crescentes, interdum decrescentes; lapidi ipse etiam Sol inerat. *Seuerus Rom.* Vnde dicuntur hi lapides Synoditæ vocati. & dixit se etiam Solarem lapidem vidisse, non qualem multi vidimus, radios ex sese aureos effundentem, sed discum Solis forma in medio lapide esse, & inde ignis globum videri, ab illo vero radios exilire, vsque ad circumferentiam: esse enim globosum, & integrum lapidem. Vidisse & Lunarem non aqua maceratum, qui deinde exhibet Lunulam, & ideo aquilunarem vocatum: sed natura se vertentem secundum motus Lunæ. Mirabile est hoc opus naturæ, sed multa obscura & non intelligibilia de eo narrantur. Multi dicunt periisse Ægyptium. fama tamen salutis nuncia vulgabatur, & forsitan res inuoluntaria sit, & idem fortasse etiam rebus immortalibus accidat: optima monens, & oratione hortans eos, qui in opere torpescerent.

Cum tres sint animæ species, triplex etiam politicæ ratio, quarû quælibet tres illas habet, *Animi species tres. Vide Volsium in Cebetis tabulam.*

DAMASC. sed vna præcipua forma est, à qua appellatur, ac prima quidem rationem secuta est ducem, cuiusmodi vita & Resp. sub Saturno fuit, quæ aurea ætas dicitur, vel genus proximum Diis, vt fabulæ modo poëtæ in tripode Musæ sedentes tradunt. *Aurea secula.* Alia quæ iracundia inflammata, in bella & pugnas ruit, & vt summatim dicam, principatus & gloriæ cupiditate æstuans: cuiusmodi fuisse audiuimus eam, de qua crebræ narrationes historiarum. Alia, quæ appetitu regitur, luxu & delitiis diffluens, corrupta, abiecto & muliebri animo ignauiæ dedita, incerta sorte iactata, auara, vilis, seruilis, qualis nunc est hominum vita. Propendebat in peregrinationem non vanam, aut delitiosam, inhiantem hominum substructionibus spectandis, aut vrbibus magnis ac pulcris: sed sicubi quid mirandum audiret, vel augustum, siue occultum, siue apertum, ipsisimet oculis videre volebat. Ipsam animam in sacris precibus totum diuinitatis oceanum esse dixit, primo à corpore in se collectam: deinde à suis moribus recedentem, & à rationalibus notionibus deflectentem ad res, quæ menti cognatæ sunt. tertiò diuinitus afflatam & mutatam in insolitam serenitatem, non humanam, sed Deo conuenientem. Hunc laudans Isidorus in ore habuit. Commodior enim persuasio, præceptióque, præ aliis materiis, vulgo ab historia, & maximè à recentiore potius quam antiquiore, & audientibus aliquid notius afferens. At illi in disciplinis etiam Ægyptiis Isidorum sociũ, sodalemque assumpserunt inuestigandi veritatem sacrã, quæ in profundo lateret, & illis sæpe in quæstionibus antiquæ sapientiæ lumen accendit. Omnis illi solertia non à libris & disciplinis alienis per memoriam suppetebat, sed habitum quendam firmum, & fœcundissimum, qui omnia comprehenderet huius veritatis, ab initio habuit. Et occidet hominibus, vt qui diuinum eius ortum ferre nequeant. coactus est curam filiorum gerere, vt bene instituerentur. Verborum in explicando parcior fuit, quam vt satis sensa animi explicaret: neque enim natura, exercitatióque cum hic destituebat, sed studium ipse ad perspicuitatem conuertebat. Nominum concinnitatem & ostentationem aliis relinquens, rem sectatus est: non plura verba loquutus, quã sensa mentis essent, neque plura sensa, quam rerum natura pateretur, Iustitiam, quæ Deum veneratur, in lucem ferens. Gaudebat Isidorus viso Proclo, ratus in eo se venerãdũ, & grauem Philosophiæ vultum verè videre. Cũ etiã Proclus Isidori faciem ut diuinam fuerit miratus, plenáque intus Philosophiæ vitæ. Salustius non amplius forensi: sed oratoriæ arti intendit animum. Publicatas etiam Demosthenis orationes memoriæ mandauit omnes. Adhæc satis erat disertus, non recentiores sophistas imitãs, sed cum vetere scriptionis splendore certans, orationesque scripsit nõ multo illis inferiores.

ἀλλ' ἑνὶ διαμορφοῦται καὶ ὀνομάζεται τῷ ἐπικρατοῦντι. καὶ λέγω μὲν ἰθύνεσθαι, ὡς ὁ ἐπὶ Κρόνου βίος, ἡ λεγομένη χρυσῆ φυτά, ἢ τὸ θεῶν ἀγχίσπορον γένος, οἷα ἐν σχήματι μύθου σημαίνουσιν οἱ ἐν τῷ τρίποδι τῆς μούσης καθήμενοι ποιηταί. θυμῷ δὲ διανισταμένην πολιτείαν τὴν ἐπὶ πολέμους καὶ μάχας, καὶ ὡς ἐπίπαν φάναι, τὴν περὶ προστασιῶν καὶ δόξης ἀγωνιζομένην, *οἵαν φασὶ τὴν ἐπὶ τῆς ἱστορίας* (* al. οἵαν) ἑκάστοτε θρυλλουμένην ἀκούομεν. ἐπιθυμίᾳ δὲ, τὴν πανταχῇ διαρρέουσαν, καὶ ὑπὸ τρυφῆς ἀκολάστου διεφθαρμένην, ταπεινὰ καὶ γυναικεῖα φρονοῦσαν, δειλίας σύνοικον καὶ ἐν πάσῃ* κύβεια καλινδουμένην (* ὑπτία.), φιλοχρήματα, μικροπρεπῆ, δουλεύειν ἀσφαλῶς θέλουσαν, οἷα τῶν ἐν τῷ νῦν γένει πολιτευομένων ἡ ζωή. προεθυμεῖτο δὲ εἰς ἀποδημίαν οὐ τὴν ματαίαν καὶ τρυφῶσαν, εἰς ἀνθρώπινα οἰκοδομήματα, καὶ μεγέθη καὶ κάλλη πόλεων διαχαίνουσαν· ἀλλ' εἴ που τι θαυμαστὸν ἀκήκοεν, ἢ ἱεροπρεπὲς, ἀφανὲς ἢ φανερὸν, αὐτόπτης ἐβούλετο γίνεσθαι τοῦ θαύματος. αὐτὴν δὲ τὴν ψυχὴν ἐν ταῖς ἱεραῖς εὐχαῖς πρὸς ὅλον τὸ θεῖον πέλαγος ἔλεγε· τὰ μὲν πρῶτα, συναγειρομένην ἀπὸ τοῦ σώματος* εἰς ἑαυτήν (* al. πρῶτον)· αὖθις δὲ ἐξισταμένην τῶν ἰδίων ἠθῶν, καὶ ἀναχωροῦσαν ἀπὸ τῶν λογικῶν ἐννοιῶν ἐπὶ τὰς τῷ νῷ συγγενεῖς. ἐκ δ' αὖ τρίτων ἐνθουσιῶσαν καὶ παραλλάττουσαν εἰς ἀήθη τινὰ γαλήνην θεοπρεπῆ καὶ οὐκ ἀνθρωπίνην. τοῦτον ἐπαινῶν Ἰσίδωρος ὁ φιλόσοφος κατὰ στόμα εἶχε. μεθοδικωτέρα γὰρ πειθὼ καὶ παραίνεσις τοῖς ἀπὸ τῶν ἄλλων λόγων τοῖς πολλοῖς, ἢ ἀπὸ τῆς ἱστορίας, καὶ μᾶλλον τῆς παλαιοτέρας ἢ ἀπὸ τῆς νεωτέρας, καὶ τοῖς ἀκροωμένοις φέρουσά τι γνωριμώτερον. οἱ δὲ καὶ ἐν τοῖς αἰγυπτίοις φιλοσοφήμασι [τὸν Ἰσίδωρον] συνεργὸν καὶ συγκυνηγέτην παρελάμβανον τῆς ἐν βυθῷ κεκρυμμένης ὡς ἀληθῶς ἱερᾶς ἀληθείας· καὶ πολλαχοῦ φῶς ἀνῆπτεν αὐτοῖς ἐν ταῖς ζητήσεσι τῆς ἀρχαιοτέρας σοφίας. τὸ δὲ σύμπαν αὐτοῦ τῆς εὐπορίας, οὐκ ἀπὸ βιβλίων καὶ δοξασμάτων ἐπορίζετο ἀλλοτρίων διὰ μνήμης, ἀλλ' ἕξιν τινὰ βεβαίαν καὶ παμφόρον ἀληθείας τῆς γε τοιαύτης ἀπαρχῆς ἐκτήσατο. καὶ δύσεται τοῖς ἀνθρώποις, ἅτε οὐ δυναμένοις αὐτοῦ φέρειν τὴν θείαν ἀνατολήν· *ἠναγκάζετο ἐπιμελεῖσθαι τῆς τῶν παίδων διαγωγίας (* al. ἴσως ἠναγ-κάζετο). καὶ μὴν καὶ ἐν ταῖς ἐξηγήσεσιν ἐνδεέστερος τοῦ λόγου, [ἢ] ὥστε ἑρμηνεύειν τὰ δοκοῦντα ἀποχρώντως. οὐ μὴν ἤδη ἐνταῦθα ἀβοήθητος ἦν ὑπὸ τῆς φύσεως καὶ τῆς ἄλλης μελέτης. ἀλλὰ κατεβάλλετο μὲν σπουδὴν πρὸς τὴν σαφήνειαν· τὴν δὲ τῶν ὀνομάτων εὐρυθμίαν ἀφιεὶς ἑτέροις πρὸς ἐπίδειξιν, εἴχετο τῶν πραγμάτων· οὐ λόγους τὸ πλεῖον, ἢ νοήσεις φθεγγόμενος· οὐδὲ νοήσεις μᾶλλον, ἢ τὰς οὐσίας αὐτὰς τῶν πραγμάτων ἄγων εἰς φῶς, τὴν περὶ τὸ θεῖον ἁγιστεύουσαν θέμιν. εὐφραίνετο δὲ ὁρῶν τὸν Πρόκλον ὁ Ἰσίδωρος, αἰδοῖόν τε ἅμα καὶ δεινὸν ἰδεῖν αὐτὸ δοκῶν ἐκεῖ ὁρᾶν τὸ φιλοσοφίας τῷ ὄντι πρόσωπον. ἐπεὶ καὶ ὁ Πρόκλος ἐθαύμαζε τοῦ Ἰσιδώρου τὸ εἶδος, ὡς ἔνθεον, καὶ *πλήρης εἴσω φιλοσόφου ζωῆς. (* al. πλῆρες.) ὁ δὲ Σαλούστιος οὐκέτι τοῖς δικανικοῖς, ἀλλ' ἤδη τῷ σοφιστικῷ βίῳ προσεῖχε τὸν νοῦν. ἐξέμαθε δὲ καὶ τοὺς δημοσίους ἅπαντας τοῦ Δημοσθένους λόγους. καὶ δὴ λέγειν ἦν ἱκανὸς, οὐ τοὺς νέους μιμούμενος σοφιστὰς, ἀλλὰ πρὸς τὸν ἀρχαῖον *πόνον τῆς λογογραφίας ἁμιλλώμενος (* al. τύπον). ἀμέλει καὶ ἔγραψε λόγους οὐ πολύ τι ἐκείνων λειπομένους·

ἀγυπό-

ἀνυπόδετος περιῄει τὴν οἰκουμένην, ὡς φασὶ λόγοι, ἅπασαν. Ὅτι τὰ ἕδη καὶ διὰ αὐτῶν λαμβάνεται τῶν τεμενῶν. τάττεται δὲ καὶ ἐπὶ τῶν ἀγαλμάτων. λέγεται δὲ ἕδος, καὶ τὸ ἔδαφος τοῦ νεώ. Ὄναρ μὲν μυριάκις παρῆν ὡς φάναι τὸ ἔπος· ἅπαξ δὲ καὶ * ὕπαρ φαίνεται τὸ φάσμα περισκοπούμενον τὸν ἄνθρωπον. ἀντὶ τοῦ * ἐμβλέπον ἀκριβῶς διασκοποῦν, ἐναντίως τῇ τῶν πολλῶν χρήσεως. ἀκώλυτοι διέμενον ὑπὸ τῶν εἰωθότων καὶ τὸ ἀνθρώπινον κωλυμάτων. οὐδείς ἐστιν οὕτω τὸ θεῖον ἐκκεκωφημένος, ὃς οὐκ αἰσθάνεται αὐτοῦ τῆς ἐνεργείας πάσης μέν, οὐχ ἥκιστα δὲ τῆς κολαζούσης τοὺς ἁμαρτάνοντας· οὐκ ἂν ἁμάρτοι μούσης ἀληθοῦς, ἢ οὐκ ἂν ἁμάρτοι ἀληθείας * ἱερᾶς. οἱ τῆς ἀλλοφύλου δόξης ἑταῖροι καὶ συστασιῶται καὶ πρὸς φιλοσοφίαν ἐρρώννυντο, καίτοι ἀρχὴν ἀτυχοῦντες διαγωγίας φιλοσόφου. καὶ τῇ εὐχῇ * χρησάμενος εἰς τὴν συνήθη καὶ ἀνθρωπίνην αἴσθησιν ἀπὸ τῶν ἀλλοκότων ὄψεων ἐπανῆλθε, καὶ δὴ ἐξεδίδου ἱκανουμένῳ τοῦ τοῦ γάμου καιροῦ. ἀλλὰ καὶ τρίβωνα φιλοσοφίας περιβαλοῦσαν, ὡς φιλόσοφον τὴν νύμφην, τῆς περὶ τὰ θεῖα διατριβούσης θρησκείας, ὅση τε ῥητὴ καὶ ὅση ἀπόρρητος. ὁ δὲ εἰς Ἀφροδισιάδα μετεχώρησε [illegible] ἄπαιδα βίον τῇ γυναικὶ συμβεβίωκεν. ὁ δὲ Ἱλάριος φιλοσοφῶν μέν, ἐκδεδιῃτημένος δὲ τὰς ὑπογαστρίους ἡδονάς, οὐκ ἔτυχε Πρόκλου διδασκάλου. πολλάκις ἔλεγε πολυχρονιώτερον οἱ γενέσθαι τὸν μετὰ τοῦ σώματος βίον, διὰ τὴν δεξιότητα τῆς γυναικός. καὶ ταῦτα ἔλεγεν, οὐ χαίρειν ὁμολογῶν ὡς ἄν τῳ δόξειεν: ἀλλὰ δυσχεραίνων πρὸς τὴν ἐν σώματι διατριβήν, καὶ εἰς ἐκείνην ἀναφέρων, ὅσα γε εἰς ἄνθρωπον, τὴν τοῦ θανάτου ἀναβολήν. καὶ τῆς γυναικὸς ἐπῄνει τὴν διαγωγίαν, καὶ συνήδετο. κατελεήσας τοῦ γάμου τὰς πρώτας ἐλπίδας ὁ θεὸς, ἐδίδου σύμβολον τῆς ἐσομένης γονῆς· καὶ τὴν γαμετὴν λοιπὸν ἑώρα * ἐπίτεκα οὖσαν ὁ ἀνήρ. καὶ οὐδὲν ἐμποδὼν πρὸς τὴν ἀνάγνωσιν τῷ Ἀσκληπιοδότῳ ὁ σκότος ἐγίνετο. διηγεῖτο δὲ ἄλλα τε ὧν ἀκήκοε, καὶ δὴ καὶ τῆς αὐτοῦ ὄψεως οὐκ ὀλίγα θαύματος ἄξια. ἡ δὲ ἄγνωστος φωνὴ ὅπου εἴη τὴν ναῦν ἀνακωχεύειν ἐκέλευε. τοῦ * ὁμακοΐου τῆς αὐτοψίας καὶ ἀκοῆς ἅμα. καὶ διετέλεσεν ἄχρι θανάτου ἀμιγὴς παντὸς σώματος· οὐδ' ἔστιν ὅστις ἐσυκοφάντησεν αὐτὸν ἐπὶ τοιαύταις διαβολαῖς, οὐδὲ τῶν ἐχθίστων. ὁ δὲ Μαρῖνος τῷ ἀτόνῳ τῆς φύσεως, οὐδὲ τοῦ Παρμενίδου τὴν ὑπεραίρουσαν ἐξήγησιν τοῦ διδασκάλου ἤνεγκεν· ἀλλὰ τὰ εἴδη δὲ τῆς θεωρίας κατήγαγεν, ἀπὸ τῶν ὑπερουσίων ἑνάδων, ταῖς Φιρμοῦ καὶ Γαληνοῦ τὸ πλέον ἐννοίαις ἐπισπώμενος, ἢ ταῖς ἀκηράτοις ἐπιβολαῖς τῶν μακαρίων ἀνδρῶν. ἐθεράπευε τὰ δίκαια, καὶ φιλοσοφίᾳ πρέποντα, ἀλλ' οὐ τὸν θῶπα τρόπον καὶ βάναυσον. διὰ τὴν στάσιν ὁ Μαρῖνος ἐξ Ἀθηνῶν εἰς Ἐπίδαυρον ἀνεχώρησε τὰς ἄχρι τοῦ σώματος ἐκβαινούσας ἐπιβουλὰς ὑφορώμενος. ὁ δὲ Μαρῖνος, καὶ αὐτὸς ὁ Πρόκλος, οὐ τῇ ἑτέρᾳ μόνον ἀλλὰ ἀμφοῖν * ταῖν χεροῖν τοῦ Ἰσιδώρου περιείχοντο· ὁ δὲ Πρόκλος ὁρῶν αὐτοῦ τὴν προθυμίαν ἄξυλον οὖσαν, καὶ τὴν φιλομαθείας ἀκόρεστον· πηγὰς λόγων εἰς τὴν ἐκείνου ψυχὴν ἀφθόνως ἱερῶν τε καὶ φιλοσόφων, γαννύμενος αὐτοῦ [illegible] πλατείας ὑπέχοντα καὶ ἀρίηκοον τὴν τῆς διανοίας ὑποδοχήν. εἶξε δεδιὼς τὴν ἑκατέρου ἐπιτίμησιν, καὶ ἅμα λύπην ἀγανάκτησιν. [illegible] τινα σεισμόν, καὶ οὐ φύσεως ἔκγονον. ἦν ἄρα τις Ἀττικὴ γυνή, πολλὰς εἰδυῖα μηχανὰς εἰς

Margin notes (Greek): * ὕπαρ ἐφάνη. * al. ἐμβλέπων. * ἱερᾶς. * al. χ. * ἐμφρ. Hilarius philosophus. * ἐπίτοκα. * al. ὁμακοΐου. * τοῖν Μ. Μ.

DAMASC.

Nudis pedibus orbem terrarum, vt fertur, ambiit. Ἕδη, capit pro ipsis delubris. Ponitur eadem vox & pro statuis: item pro templi pauimento. Millies insomnia vidit, vt vno verbo dicam. Semel vero etiam verum visum apparuit hominem circumspiciens, pro accuratè contemplans, præter consuetum morem loquendi. Liberi erant ab humanis impedimentis, quæ plerunque sunt. Nemo in diuinis rebus adeo hebes est, quin sentiat omnem Dei vim maximè autem in puniendis improbis. Non aberraret à vera Musa, vel à sacra veritate. Socij alius opinionis, & sectatores, & ad Philosophiam roborabantur, quanquam initio philosophandi dexteritatem non assequerentur. Voto vsus, ad familiarem humanumque sensum a portentosis spectris rediit, & elocauit ad tempus matrimonio aptum. Sed etiam Philosophiæ induto pallio, tanquã sponsa philosophica in diuinis rebus exercente religione, & quæcunque efferri, & quæcũque nõ efferri possunt. Ille Aphrodisiadem secessit, & cum vxore sine liberis vixit. Hilarius philosophus, amans voluptates venereas, Proclo non est vsus magistro. Dixit persuasum longiorem sibi fore in corpore vitam, ob dexteritatem vxoris: & hæc dixit, non gratum sibi esse confitens, vt alicui videri possit: sed ægrè ferens moram in corpore, & ad vxorem referens, quantum homini licet, mortis dilationem, vxorisque laudauit facilitatem, & collætatus est. Deus primam matrimonij spem miseratus, dedit illi signum futuræ stirpis, & tandem vxorem suam maritus grauidam vidit. Asclepiodoto tenebræ, quo minus legeret, impedimento non erant. Narrauit & alia, quæ audiisset, & de eius visu multa digna admiratione. Vox cuiusnam esset incertum, nauem sistere iussit, & de ὁμακόου est; quod ipsi videmus & audimus. Et vsque ad mortè castus vixit, nec quisquã est, etiam inter inimicos, qui eum reprehenderit. Marinus inepto ingenio, nec excellentem Parmenidis expositionem præceptoris sui tulit, ad ideas verò contemplationem demisit, à supernaturalibus vnitatibus: Firmi & Galeni notionibus vt plurimum motus, aut incorruptis conceptibus mentis beatorum virorum. Iustitiam coluit, & quæ Philosophum decent, non adulatorios mores, aut sordidos. Marinus propter seditionem Athenis Epidaurum secessit, subodoratus, insidias vitæ comparatas. Marinus & ipse Proclus non vna solum, sed ambabus manibus Isidorum amplexi sunt. Proclus videns illius animi indefessam alacritatem, discendi ardorem insatiabilé, multas in illius animum deriuare doctrinas & sacras & philosophicas gaudens perrexit, sinus mentis illi pandentis, & audiendi cupidinem afferentis. Cessit metuens vtriusque reprehensionem, querelam, & indignationem. Concitauit incredibilem quendam motum, cumque nõn à natura profectum. Fuit sanè Attica mulier, quæ multas norat artes persuadendi,

Margin notes (Latin): Hilarius, vide Suidam. De Asclepiodoto sup. Marinus. Proclus.

DAMASC.

vt ipse docuerat, non vna manu, vt loquimur, sed ambabus largiens. Talis fuit corpore & animo, vt ij, cum quibus colloquerentur, quando tempus erat, seueritate & constantia morum verborumque obstupuerint. Gratiosus erat apud gratiosos. Loco philosophiæ, otiique felicis, ad rempub. seipsum, & ad magistratus contulit. Natura contentiosus erat, & insuperabilis in quauis re, cui animum applicuisset. Gloriæ amans si quis alius, obiurgatoriis verbis, operibusque vsus, & quæ virtutem animi foras producerent. Cum superioribus semper contendit. Solus voluit in pretio haberi, cum deesset illi comitas, qua superiorem teneret: plurimi verò respiciendo ad antiqua sperabant.

Pamprepius. Pamprepius instrumentum idoneum fuit necessitatis restantis honestati. Procedente tempore dixit, pro eo quod instat.

Damascius. Damascius enumerans eos qui sacram & indissolubilem fidem nostram insanè oppugnarunt, etiam vt apparet, inuitus & coactus veritatis vi hæc scribit. Conatus est Iulianus Imp. (*Iulianus Imp.*) sed vltra quatuor annos non progressus est. Cogitauit & idem postea Lucius dux militiæ Byzantij sub Theodosio (*Theodosius Imp.*), qui conatus Imperatorē interficere, in palatium venit, & ter tentans gladium educere, perterritus decessit. Vidit enim repentè mulierē insitatæ magnitudinis, & terribilem, à tergo Theodosium amplexantem. Post hæc magnus orientis ductor Zeno (*Zeno.*) id conatus est, sed violenta morte prepeditus fuit. Nam cadens ex equo crus confringēs exspirauit. Deinde Seuerianus noster ciuis nostro tēpore, cum aliis nonnullis compluribus, parum abfuit quin multaretur morte propter conscio-rum perfidiam, & aliorum fortasse, & Armorichi filij Asperis, qui cōiurationem Zenoni detexit. Præter hos & Marsus & Illus; quorum Marsus in ipsa rebellione, morbo extinctus est. Caput in hostium exercitum iaculatur, supernè è rupe præcipitatur. Ammonius (*Ammonius.*) amans turpis lucri, & omnia ad quamcumque vtilitatem referens, paciscitur cum eo, qui tunc inspecturus venerat, quænam esset præualitura opinio. Sūpellectilia erant omnis generis librorū, cum liberis operam dabat gratia reipub. Verbis primum, inquit auctor, specimen edidi, Rhetoricæ pallium induens: quare erat pallium etiam oratorium, vt philosophicum. Natura homines otiosæ vitæ virtutem tribuunt, quum meo quidem iudicio sic se non habeat. Virtus enim in media repub. in ciuilibus officiis & sermonibus versans, animum ad fortitudinem exercet, & experientia magis confirmatur quid sanum sit & integrum: quidque fictum & adulterinum latitet in hominum vita. Hoc omne reprehenditur, & citius emendatur: Boni vero & vtilitatis quantum est in rebus publicis, quantum & confidentiæ, & fortitudinis. Quare orationes priuatim habentes,

πεφθεὶς, ὡς διεδίδαξεν, οὐ μιᾷ χειρὶ δωρούμενος, ἀλλ' ἀμφοῖν, κατὰ τὴν παροιμίαν. τοιοῦτος ἦν σῶμα καὶ τὴν ψυχήν, ὥστε καταπλαγῆναι τῇ συνουσίᾳ τοὺς ἐντυγχάνοντας, ἡνίκα καιρὸς ἦν σεμνότητος καὶ εὐσταθεστέρου ἤθους τε καὶ λόγων· χαρίεις δὲ ἦν πρὸς τοὺς χαριέντας· αὐτὴ γὰρ φιλοσοφίας καὶ ἀπραγμοσύνης εὐδαίμονος, εἰς πολιτείαν ἑαυτὸν καὶ εἰς ἀρχὰς ἐξέωσε φέρων. φύσει δὲ ὢν φιλόνεικος, καὶ ἀντίτυπος, ἐφ' ὅτι ἂν ὁρμήσειε· καὶ φιλόδοξος, ὡς οὐκ οἶδ' εἴ τις ἕτερος, ἐπιτιμίοις ἔργοις τε καὶ λόγοις, καὶ τὴν ἀρετὴν εἰς τὸ ἔξω προαγουσι τῆς ψυχῆς. προσχρηστικὸς ἀεὶ καὶ ἁμιλλητικὸς πρὸς τοὺς ὑπερέχοντας ἦν· ηὔχετο δὲ μόνος ἀξιωθῆναι ὁ δυσμενὴς τῆς τὸ ἄρχοντα προσηκούσης ἐνδοξίας: οἱ δὲ πλεῖστοι, ὠρθοῦντο πρὸς τὰ ἀρχαῖα ταῖς ἐλπίσιν.

Ὄργανον ὁ Παμπρέπιος ἐπιτήδειον τῆς πρὸς τὸ κάλλιον ἀντιπνεούσης ἀνάγκης ἦν. κατὰ τὸν ἱκνούμενον χρόνον, ἀντὶ τοῦ κατὰ τὸν ἐπιόντα.

Ὅτι τοὺς κατὰ τῆς ἱερᾶς ἡμῶν καὶ ἀκαταλύτου πίστεως ἐπιλυττήσαντας ὁ Δαμάσκιος ἀριθμούμενος, καὶ ἄκων (ὡς ἔοικε) καὶ ὑπὸ τῆς κατὰ τὴν *ἐνέργειαν ἀληθείας βιαζόμενος, τάδε ἀναγράφει. ἐπεχείρησε μὲν γὰρ καὶ Ἰουλιανὸς ὁ βασιλεύς, ἀλλ' *ἐτέων οὐκ ἐπέβη πισύρων, ἐπεχείρησε δὲ χρόνοις ὕστερον καὶ Λούκιος, ἀνὴρ ἐν Βυζαντίῳ τὴν στρατηγίδα ἀρχὴν ὑπὸ βασιλεῖ Θεοδοσίῳ κοσμῶν, ὃς πειραθεὶς τὸν βασιλέα ἀνελεῖν, εἴσω τῶν βασιλείων παρῆλθε, καὶ τρὶς θελήσας ἐξελκύσαι τοῦ κολεοῦ τὸ ξίφος, ἀπετρέπετο καταπεπληγμένος· ἑώρα γὰρ ἐξαίφνης γυναῖκα μεγάλην καὶ βλοσυρὰν περιπτυσσομένην κατὰ νώτου τὸν Θεοδόσιον. μετὰ ταῦτα ὁ μέγας τῆς ἕω στρατηλάτης ἐπεχείρησεν: ἀλλ' ἐπεσχέθη, βίαιον εὑράμενος θάνατον. ἀπὸ γὰρ τοῦ ἵππου πεσών, καὶ τὸ σκέλος κακῶς διατεθείς, ἐτελεύτησε τὸν βίον. εἶτα Σευηριανός, φησίν, ὁ πολίτης ἡμῶν ἐν τοῖς καθ' ἡμᾶς χρόνοις, μετὰ καὶ ἄλλων [τινῶν] συχνῶν· ἀλλ' ὀλίγου δεῖν θανάτῳ ἐζημιώθη, διὰ ἀπιστίαν τῶν συνειδότων, ἄλλων τε ἴσως, καὶ *Ἀρμαρίχου τοῦ Ἄσπερος παιδός, ἐξειπόντος τὴν συνωμοσίαν τῷ Ζήνωνι. πρὸς οἷς Μάρσος καὶ Ἰλλοῦς. ὧν ὁ μὲν Μάρσος ἐν αὐτῇ τῇ ἐπαναστάσει νόσῳ τέθνηκεν· ὁ δὲ Ἰλλοῦς συλληφθείς, ξίφει τὸν βίον κατέστρεψεν. ἀκοντίζει τὴν κεφαλὴν εἰς τὸ τῶν πολεμίων στρατόπεδον, ἄνωθεν ἀπὸ τῆς πέτρας ἀποδισκεύσας. ὁ δὲ Ἀμμώνιος αἰσχροκερδὴς ὤν, καὶ πάντα ὁρῶν εἰς χρηματισμὸν ὁντιναοῦν, ὁμολογίας *τίθεται πρὸς τὸν ἐπισκοποῦντα τὸ τηνικαῦτα τὴν κρατοῦσαν δόξαν. χρήματα ἔκειτο παντοδαπῶν βιβλίων, ὅταν ἀφροδισιάζῃ ἐπὶ παιδοποιίᾳ πολιτικῇ. λόγοις, φησὶν ὁ συγγραφεύς, ἐπεδειξάμην πρότερον τὸν ἐπὶ ῥητορικῇ τρίβωνα περιθέμενος: ὥστε ἦν καὶ τρίβων ῥητορικὸς, ὡς καὶ φιλόσοφος. πεφύκασι δὲ ἄνθρωποι τῇ μισοπράγμονι ζωῇ τὴν ἀρετὴν ἐπιφημίζειν, *οὐχ οὕτως ἔχον κατά γε τὴν ἐμὴν κρίσιν. ἡ γὰρ ἐν μέσῃ τῇ πολιτείᾳ διὰ τῶν πολιτικῶν ἔργων τε καὶ λόγων ἀναστρεφομένη ἀρετὴ γυμνάζει τε τὴν ψυχὴν πρὸς τὸ ἐρρωμενέστερον, καὶ βεβαιοῦται μᾶλλον ἐπὶ τῆς πείρας, ὅσον αὐτῆς ὑγιές τε καὶ ὁλόκληρον· ὅσον δὲ κίβδηλον καὶ ἐπίπλαστον ἐμφωλεύει ταῖς ἀνθρωπίναις ζωαῖς, τοῦτο πᾶν διελέγχεται, καὶ ἑτοιμότερον καθίσταται πρὸς διόρθωσιν· τὸ δὲ ἀγαθοεργόν τε καὶ ὠφελητικόν, ὅσον ἐστὶν ἐν τοῖς πολιτεύμασι. τὸ δὲ θαρραλέον καὶ βέβαιον ἡλίκον. τοιγαροῦν οἱ ἐν γωνίᾳ καθήμενοι λόγοι, καὶ πολλὰ

Damascius. — * al. ἐνάργειαν. — *Iulianus apostata.* — * al. ἐτῶν. — *Lucius.* — *Zeno.* — *Seuerianus.* — * Ἀρμαρίχου. — *Marsus Illus.* — * τίθησι M. M. — * ἀλλ' οὕτως ἔχον M. M.

καὶ πολλὰ φιλοσοφοῦντές τε μάλα σεμνῶς περὶ δικαίου καὶ σωφροσύνης, ἐκβαίνειν ἐπὶ τὰς πράξεις ἀναγκαζόμενοι, δεινὰ ἀσχημονοῦσιν. εἰς Ἀθήνας καὶ Πρόκλον * ἀπαίρειν ἔτι διαχρωζόμενον ἐν τῷ σώματι.

* ἴσ. ἀναβαίν.

Agapius

σεμνὸς ὢν ἅμα καὶ εὐόμιλος ὁ Ἀγάπιος, τήν τε ἀρχαίαν γλῶτταν ὑπὲρ τὴν ἰδιωτικὴν μελετήσας, ἐπέστρεψεν εἰς ἑαυτὸν τοὺς ἐν Βυζαντίῳ ἀνθρώπους. θαῦμα δὲ ἑαυτοῦ παρέσχε καὶ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τοῖς λογιωτέροις· ὥρμητο γὰρ ἀπὸ πάσης τῆς παιδείας. ζητητικός τε καὶ κριτικὸς ἐβούλετο εἶναι γραμματικῶν τε καὶ ῥητορικῶν· καὶ συλλήβδην εἰπεῖν, ἐδόκει τετράγωνος εἶναι καὶ ἦν τὴν σοφίαν.

Γ f. al.

καὶ εἰς κλέος ὁ Γέσιος μέγα ἀνέβη, οὐ μόνον ἰατρικῆς ἕνεκα παρασκευῆς, τῆς τε διδασκαλικῆς καὶ τῆς ἐργατικῆς· ἀλλὰ καὶ τῆς ἄλλης πάσης παιδείας: διαλεκτικαῖς συνουσίαις ἀρδόμενος τὴν ψυχήν.

Ὅτι ἀγαγομένῳ Ἰσιδώρῳ Δόμναν γυναῖκα, τίκτεται αὐτῷ παῖς ἐξ αὐτῆς, Πρόκλον τὸ παιδίον * ἐπονομασθέν· καὶ ἡ Δόμνα ἐπί γε τόκῳ πέμπτῃ ὕστερον ἡμέρᾳ ἀποθνήσκει, κακοῦ θηρίου καὶ πικροῦ συνοικεσίου ἐλευθερώσασα τὸν φιλόσοφον ἑαυτῆς.

* ἐπονομασθὲ.

Æsculapius.

Ὅτι ὁ ἐν Βηρυτῷ, φησίν, Ἀσκληπιὸς οὐκ ἔστιν Ἕλλην, οὐδὲ Αἰγύπτιος, ἀλλά τις ἐπιχώριος Φοῖνιξ. Σαδύκῳ γὰρ ἐγένοντο παῖδες, οὓς Διοσκόρους ἑρμηνεύουσι καὶ Καβείρους. ὄγδοος δὲ ἐγένετο ἐπὶ τούτοις ὁ Ἔσμουνος, ὃν Ἀσκληπιὸν ἑρμηνεύουσιν. οὗτος κάλλιστος ὢν θέαν, καὶ νεανίας ἰδεῖν ἀξιάγαστος, ἐρώμενος γέγονεν, ὥς φησιν ὁ μῦθος, Ἀστρονόης θεοῦ φοινίσσης, μητρὸς θεῶν· εἰωθώς τε κυνηγετεῖν ἐν ταῖσδε ταῖς νάπαις, ἐπειδὴ ἐθεάσατο τὴν θεὸν αὐτὸν ἐκκυνηγετοῦσαν, καὶ φεύγοντα ἐπιδιώκουσαν, καὶ ἤδη καταληψομένην, ἀποτέμνει πελέκει τὴν αὐτὸς αὐτοῦ παιδοσπόρον φύσιν· ἡ δὲ τῷ πάθει περιαλγήσασα, καὶ Παιᾶνα καλέσασα τὸν νεανίσκον, τῇ τε ζωογόνῳ θέρμῃ ἀναζωπυρήσασα θεὸν ἐποίησεν, Ἔσμουνον ὑπὸ Φοινίκων ὀνομασμένον ἐπὶ τῇ θέρμῃ τῆς ζωῆς· οἱ δὲ τὸν Ἔσμουνον ὄγδοον ἀξιοῦσιν ἑρμηνεύειν.

Astronoe

Paean

* al. Σαδύκ.

Ὅτι ὄγδοος ἦν τοῦ * Σαδύκου παῖς, ἐν σκότῳ διαλυγίῳ πολὺ φῶς ἀνάψας. τοῦτον ἀπεδέξαντο τοῦ νεανίσκου τὸν λόγον, καὶ ἠγάσθησαν οἱ ἀμφὶ τὸν Μαρῖνον, πῶς οἴει σφόδρα; οὔπω ἐξεφεύγει τὰ δύσκολα τῆς ὑποθέσεως· ἐμὲ δὲ ἐπεσπάσατο ἡ ῥώμη τοῦ λόγου πρὸς τὰ μετὰ ταῦτα ἐμβεβηκότα ποιήσασθαι τὴν ἐκβολήν, ἐπακολουθήσαντα τῷ προϊόντι τοῦ βίου τὴν διαδοχήν, οὓς εἵλετο Πρόκλος. ὃ δὲ καὶ παράδοξον ἀκοῦσαι, μετὰ σεμνότητος ἐμμελοῦς καὶ βεβαίας ἐφαίνετο τοῖς παροῦσι χαρίεις· τὰ μὲν πολλὰ σπουδάζων εἰς τὸ κοινὸν τοῖς ἀκούουσιν ὄφελος, ἀνιεὶς δὲ ἐνίοτε τῷ παίζοντι τὴν σπουδήν, καὶ σκώπτων εὐφυῶς τοὺς ἁμαρτάνοντας, ὥστε ἐπικαλύπτειν τῷ γελοίῳ τὸν ἔλεγχον. εἰς ὕψος καὶ μῆκος, οἷον θαυμάσιον ἀπὸ τὰ ἀρχαῖα, καὶ πρὸς τὸ μυθῶδες ἀνενηνοχότα, μηκέτι ἄπιστα εἶναι· καὶ ᾔτει παρ' ἐμοὶ ὑποδοχὴν λανθάνουσαν.

ὁ δὲ Θεοσέβιος τὸν τῆς σωφροσύνης δακτύλιον, ὃν ὁ χυδαῖος εἰσιὼν παραδίδωσι, τοῦτον ἐπικαλλωπισάμενος, προσῆψε τῇ γυναικὶ εἰπών· πάλαι μέν σοι ἐπιδέδωκα δακτύλιον ἁρμοστὴν παιδοποιοῦ συμβιώσεως: ταννῦν δὲ τοῦτον ἐπιδίδωμί σοι σωφρονιστήν, ἐπίκουρον σοι παρεσόμενον

DAMASC.

Proclus.

& multa optimè & grauiter de iustitia & temperantia philosophantes, ad res coacti descendere, valde ineptè se gerunt. Proclum Athenas ire adhuc in corpore existentem.

Agapius grauis simul & facilis, antiquam linguam supra vulgarem imitatus, omnes in se Byzantinos conuertit. Admirationi fuit Alexandriæ disertis hominibus: omnibus enim artibus instructus erat. Volebat Grammaticos, & Rhetores examinare & iudicare, &, vt paucis dicam, in sapientia quadrangulus esse videbatur, & etiam erat.

Agapius lassi cubus, vid. prouerbium.

Gesius.

Magnum honorem Gesius consecutus est, non solùm quod arte medica valeret, & docendo & operando: sed etiam ob omnem aliam eruditionem, Dialecticis sese instruens.

Domna Isidori vxor.

Isidoro Domnam vxorem ducente, natus est filius, quem Proclum non inauit. Domna quinto post partum die mortua: maritum philosophum mala fera, amaróque coniugio liberauit.

Æsculapius.

Æsculapius Beryti non est Græcus, neque Ægyptius, sed aliquis Phœnix indigena. Nam Saduco nati sunt filij, quos Dioscuros Cabiros interpretantur. octauus natus est Esmunus, quem Æsculapium interpretantur. Hic visu pulcerrimus, & iuuenis, qui visus admirationé excitaret, quem, vt ait fabula, Astronoe Dea Phœnissa mater Deum adamauit. Solitusque in saltibus venari, vt vidit Deam sibi insidiantem, & se dum fugeret insequentem, & iamiam comprehensuram, pudenda securi sibi amputat. Ipsa hoc casu dolens, & Pæana vocans iuuenem, recreatum vitali calore in Deos retulit, à Phœnicibus Esmunum vocatum ob calorem vitę. Alij dignantur Esmunum octauum interpretari.

Octauus filius Saduco erat, qui in densis tenebris magnam lucem accendit. Hanc iuuenis orationem exceperunt, & valde admirati sunt Mariniani. Nondum tamen difficultate argumenti rupta: me orationis vis attraxit, vt ad sequentia me ab illa reuocarem, & instante vita, eos successores imitarer, quos Proclus elegerat. Quodque nouum auditu, cum generosa, solidaque grauitate videbatur præsentibus gratus. Plurima conatus ad communem auditoribus vtilitatem, interdum verò iocando de illa grauitate remittens, & peccantes ingeniosè carpens, vt risu increpationem tegeret. Altitudine & longitudine egregius, vt antiqua & fabulosa iam vera sint, & à me petebat occultam admissionem.

Theosebius de eodem supr.

Theosebius castitatis annulum, quem accedens vilis quispiam dedit, adornans vxori dedit, dicens: Olim tibi annulum dedi coniunctionis filiorum procreandorum, nunc tibi do temperantiæ, qui tibi ad castam domus

Exemplum continentiæ in coniugibus.

DAMASC. custodiam adiumento futurus est. Illa verò libenter accepit, & reliquo tempore cum viro castè vixit. Hoc munimento non in vxore solùm, sed etiam in se magnitudinem animi testari solebat. Etenim iuuenis cum esset, testatus est etiam ipse, eruditionis certamen subiisse se cum hostibus, qui generationem procurarent, tam extrinsecus imminentes, quam intus proditionem molientes. reclamans autem omnibus sensibus, maximè tactui reclamabat. Hunc enim esse reuera terrestrem, rebellem, trahentem animam ad perennem fontem generationis.

CCXLIII HIMERII SOPHISTÆ *Declamationes.*

LEgi quasdam Declamationes Himerij Sophistæ.

Ex oratione Hyperidis pro Demosthene.

Ex Theoria.

Suspecta & periculosa omnibus hæc deliberatio est, magnámque habet difficultatem, antequam auditori persuadeat. Ad populum hæ duæ habitæ. & quàm optimè elaboratæ: siquidem non simplicibus, & nudis nominibus vtuntur, sed iis, quæ emphasi quadam cõsilium clarius exhibent.

Huius Declamationis hoc proœmium.

PHILIPPVS, Athenienses, non Demosthenem solum hoc vno edicto, sed & reliquos vestros Oratores, qui cum illo se totos reipub. dederant, existimauit se ablaturum. Hactenus quidem Philippum Attica prohibuimus, vrbique ad hæc vsq; tempora libertatem integram conseruauimus. Nunc enim sponte calamitatibus premi velle videbimur, nec Philippi imperium detrectare, qui ad barbaros primum conuersus, & totam illic regionẽ depopulás, deinde ad vicina vrbi nostræ, totique Græciæ loca vndecunque nos infestans descẽdit, venatores hac in re callidos imitatus, qui eo tempore tãtùm feris parcunt, quo se ad venandum magis comparant. Nihil tamẽ nobis vt victis eripuit, nec Peloponesus perfossa, neque ruina Phocẽsium, neque Eubœa cum Medorum trophæis tyrannide oppressa, nec Arcadia in seruitutem redacta, nec Elea Fortuna, nec nostrum imperium coegit immutare. Quin & tẽtatam Chersonesum cognoscimus, & Hellespontum inimicum habebimus. Quænam obsecro, pestis, aut terræ-motus tot ciuitates exinaniuit, tot nationes euertit, ac perdidit, quot ipse Philippus, eiusque tempora? Probè enim sciuit fore, si quis Demostheni auscultauerit, nihil se vnquam hoc impediente consequi, nec eorum, quæ habet, quidquam occupare posse. Nec dona solum dat ad vrbes corrumpendas, proditorum consiliis excitatus, neque solùm præmia pro patria nostra proponit, neque modò in populum improbos inducit, sed in oratores ac rhetores dolos machinatus est, quam rem omnes festi loco, ac velut Panegyrin duxerunt, tum ille non verbis, sed more suo tacitè cœpit nocere. Imponebat etenim mari terram, superque medios montes nauigabat, terræque vice mari, marique loco terra vtebatur, & vrbs in triremes pro Attica demigrans,

Fort. de Xerxe.

τ͂ σώφρον@ οἰκουρίας. ἡ δὲ ἀσμένως ἐδέξατο, καὶ συνέζησε τῷ ἀνδρὶ τὸν λοιπὸν χρόνον ἀδιάστωμα τῆς κοινωνίας. τῷ δὲ φυλακτηρίῳ τούτῳ τὸ δραστήριον οὐκ ἐπὶ γαμετῇ μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐφ' ἑαυτοῦ πάλαι εἰώθει μαρτυρεῖν. καὶ γὰρ ὅτι νεώτερος ἦν, ὡμολόγει καὶ αὐτὸς ἀγωνίσασθαι τὸν παιδείας ἀγῶνα πρὸς τοὺς γενεσιουργοὺς πολεμίους, τούς τε ἔξωθεν ἐπιτιθεμένους, καὶ τοὺς *ἔνδον προδιδόντας. καταβοῶν δὲ τῶν αἰσθήσεων πασῶν, μᾶλλον τῶν ἄλλων τῆς ἁπτικῆς κατεβόα· εἶναι γὰρ αὐτὴν τῷ ὄντι χθονίαν, καὶ ἀντίτυπον, καὶ κατασπῶσαν τὴν ψυχὴν εἰς τὸν τῆς γενέσεως ἀέναον ὀχετόν.

ΕΚ ΤΟΥ ΙΜΕΡΙΟΥ ΤΟΥ ΣΟΦΙΣΤΟΥ διάφοροι μελέται.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἐκ τῶν Ἱμερίου τοῦ σοφιστοῦ *μελετῶν.

ἐκ τῆς ὑπὲρ Δημοσθένους, Ὑπερείδου.

ἐκ τῆς θεωρίας.

Ὕποπτος μὲν καὶ σφαλερὰ παντὶ δήμῳ τοιαύτη συμβουλὴ, καὶ οὐ μικρὰ λιποῦσα πρὸς πειθὼ τὸν ἀκούοντα. ἀμφότεροι γὰρ δημοτικοὶ καὶ πρὸς τὸ βέλτιον ὑπειλημμένοι τυγχάνουσιν. οὐδὲ τοῖς γυμνοῖς χρῶνται τῶν ὀνομάτων, ἀλλὰ τοῖς δι' ἐμφάσεως τὸ βούλημα σημαίνουσιν.

ἐκ τῆς μελέτης αὐτὸ τὸ προοίμιον.

Ὠΐετο μὲν, ὦ Ἀθηναῖοι: Φίλιππος δι' ἑνὸς τούτου κηρύγματος οὐ Δημοσθένη μόνον, ἀλλὰ καὶ πάντας ὑμῶν ἀφαιρήσεσθαι τοὺς δημαγωγοὺς, ὅσοι μετ' ἐκείνου δόντες ἑαυτοὺς τῇ πολιτείᾳ. Φιλίππῳ μὲν ἄβατον τὴν ἀττικὴν, τῇ πόλει δὲ τὴν ἐλευθερίαν ἀκέραιον μέχρι νῦν διετηρήσαμεν. δόξομεν γὰρ ἑκόντες ἤδη καὶ οὐκ ἄκοντες δυστυχεῖν τε καὶ ὑποβεβλῆσθαι Φιλίππῳ. ὁ δὲ ἐπὶ τοὺς βαρβάρους ἐτράπετο πρότερον, καὶ τὴν ἐκεῖ κενώσας ἤπειρον, ἐπὶ τὰ καίρια μέρη λοιπὸν τῆς πόλεως καὶ τῶν Ἑλλήνων ἐφέρετο, πανταχόθεν ἡμᾶς περιστοιχιζόμενος, κατὰ τοὺς δεινοὺς τῶν θηρατῶν, οἳ τοσοῦτον φείδονται τῶν θηρίων χρόνον, ὅσον ἔτι παρασκευάζονται. ἐκίνησε δὲ ἡμᾶς οὐδὲν, οὐδὲ *ἀντιλαβέσθαι τῶν πραγμάτων ἠνάγκασεν, οὐ διορυττομένη Πελοπόννησος, οὐ τὸ πτῶμα τὸ Φωκικὸν, οὐκ Εὔβοια μετὰ τῶν τροπαίων τῶν μηδικῶν τυραννουμένη, οὐκ Ἀρκαδία δουλεύουσα, οὐ τὰ *Ἤλιδος *ἀτυχήματα· ἀλλὰ καὶ Χερρόνησον πειραζομένην ἐπείδομεν, καὶ τὸν Ἑλλήσποντον ἀλλοτριούμενον ὁρῶντες, ἐμέλλομεν. τίς γὰρ λοιμὸς ἢ σεισμὸς τοσαύτας πόλεις ἐκένωσεν, ἢ τοσαῦτα γένη ἀνθρώπων ἠφάνισε καὶ κατέδυσεν· ὅσα Φίλιππος καὶ ὁ Φιλίππου χρόνος; οἶδε γὰρ ἀκριβῶς, ὧν τε μηδέπω τυγχάνει διὰ *τοῦτον ἀποστερήμενος, καὶ ὧν ἔχει μηδὲν *ἂν λαβὼν εἰ συμβουλεύοντι Δημοσθένει τις ἐπείθετο. οὐδὲ κατὰ τῶν πόλεων μόνον δωροδοκεῖ, ταῖς τῶν προδοτῶν ἐπηρμένος γνώμαις ὁ Φίλιππος· οὐδὲ ἆθλα τῶν πατρίδων προτίθησιν· οὐδὲ κατὰ τῶν δήμων ὁπλίζει τοὺς ἀλάστορας· ἀλλ' ἐπὶ τοὺς ῥήτορας *ἐπὶ τοὺς δημαγωγοὺς μετήνεγκε τὸ μηχάνημα, ἀλλὰ καὶ τουναντίον ἑορτὴν εἶναι καὶ πανήγυριν ἐκείνην τὴν πρᾶξιν ἅπαντες ἐνομοθέτησαν: τότε ἐκεῖνος παρανομεῖν οὐκ ἀπὸ ῥημάτων, ἀλλ' ἀπὸ τῆς φύσεως ἤρχετο. *ἐπέθει γὰρ θαλάττῃ μὲν ἤπειρον, δι' ὀρῶν δὲ μέσων ἐναυτίλλετο· θαλάττῃ μὲν, ὅσα γῇ, γῇ δὲ ὅσα θαλάττῃ χρώμενος· καὶ ταῖς τριήρεσιν ἀντὶ τῆς ἀττικῆς μετοικίσασα ἡ καὶ πάντα

σμγ'.

Himerij sophistæ Declamationes.

* διάφοροι μελέται τοῦ ὁμοφόρου ἐν ... ὁ ἐκλογὴ ... τοῦτο ... ἀποθησαυρίζει.

* ἐνεδίδου.

* ἀντιλαμβάνεσθαι

* Ἤλιδος.

* δυστυχήματα M. M.

* al. τοῦτο.

* al. ἀναλαβ. ὃ

* ἢ τό. M. M.

* al. ἐπετίθετο

καὶ πάντα ὅσα ἐν ἀνακτόροις, ἐπὶ τῆς θαλάσσης ἡ πόλις ὑπέφηνεν. οἱ Μακεδόνες ἐπιπλάζουσι τοῖς πράγμασιν, οἱ πρόσθεν ἀγαπητῶς μετὰ τῶν φόρων σωζόμενοι. παρωσάμενοι δὲ τῆς * ἀρχῆς τὴν ἡμετέραν πόλιν, αὐτοὶ παρέδυσαν εἰς τὴν τάξιν ἐκείνην, ἐφ᾽ ἣν ἡμᾶς οἱ πρόγονοι κατέλιπον. τίς * νόμων κατήγαγεν ἐπὶ θάλατταν Φίλιππον· καὶ στοιχείου μηδὲν αὐτοῦ διαφέροντος προσάψασθαι κατηνάγκασεν; ὅταν μὲν γὰρ τὰ αὐτὰ κελεύωσιν ὅ, τε νόμος καὶ ὁ τῶν πραγμάτων καιρὸς, ἀμφοτέροις διὰ τὸ συμφέρον πείθομαι. ὅταν δὲ ἕτερα μὲν ἡ χρεία, ἕτερα δὲ οἱ νόμοι φράζουσι· παρεὶς ἀκούειν τῶν συλλαβῶν, ἀκολουθῶ τῷ συμφέροντι. καὶ τίς οὐκ οἶδεν, ὡς ἐκεῖνοι πάλαι τοῖς παρ᾽ ἡμῶν νομοθέταις ἐρρῶσθαι φράσαντες, καὶ πολλὰ μὲν χαίρειν Σόλωνι καὶ Δράκοντι καὶ τοῖς ἄλλοις εἰπόντες ἅπασι, τὸ Μακεδονικὸν καὶ τὴν Φιλίππου φιλίαν, νόμους καὶ πατρίδα, καὶ πάντα τὰ τιμιώτατα νομίζουσι· στηλίτην * παρὰ τοῦ θεοῦ γινόμενον αὐτὸ τὸ ἐν στήλῃ θριαμβευόμενον ὧν ἐτόλμησεν. ὑφορῶμαι Αἰσχίνην· ταράττει γάρ με τὸ δρᾶμα τὸ Φωκικὸν, ὅπερ οὐκ ἐπὶ σκηνῆς ἡμῖν, ἀλλ᾽ ἐπὶ τῆς ἀληθείας αὐτῆς ὁ θαυμαστὸς οὗτος τριταγωνιστὴς ἐπεδείξατο. ἀλλ᾽ ὅμως καὶ τούτων οὕτως ἐχόντων, εἰρωνεύονται τὸν ἄνθρωπον, καὶ τὸν Πεισίστρατον πολλάκις [illegible]· καὶ οὐκ αἰσχύνονται γυμνοῦν μὲν εἰς δειλίαν καὶ μαλακίαν σκώπτοντες, νῦν δὲ μὴ τυραννήσῃ τῆς πόλεως δεδιότες· ἃ πλεῖστον ἀλλήλων κεχώρισται. ὁ στόλοις ὅλοις ἐκ τοῦ Πειραιῶς ἐπὶ τοὺς τυράννους ἀναγόμενος· φθείρουσι μὲν τὰ περὶ αὐτὴν τὴν πόλιν, Φιλίππῳ δὲ ὁδοποιοῦσι τὰ πράγματα.

*al. τύχης. *al. νόμος. *al. [illegible]

Ἐκ τῆς μελέτης τῆς Δημοσθένην εἰσάγει συμβουλεύοντα κατάγειν Αἰσχίνην, φήμης ῥυείσης, ὅτι Ἀλέξανδρος τοὺς φυγάδας κατάξει.

Ὄντος γὰρ ἑκατέρου δεινοῦ, καὶ τὸ λύειν ψήφισμα ἑκόντας, καὶ τὸ ταῦτα ὑπομεῖναι πρὸς ἀνάγκην ἐπιτάγματος, ἧττον ἑκόντας κακὸν τὸ λύειν ἀκούσας ὑπέλαβον. τὸ μὲν γὰρ ἐνδέχεται ποτὲ καὶ φιλανθρωπίας δόξαν λαβεῖν· οἱ δὲ ἑτέροις ὑπακούοντες, τὴν μὲν αἰσχύνην ἑαυτῶν ποιοῦσι, τῶν δὲ προσταξάντων τὴν εὔκλειαν. κοινολογεῖται καὶ μετὰ βῆμα βασιλεῦσιν Αἰσχίνης, καὶ μετὰ Κτησιφῶντα, καὶ τὴν φυγὴν, τυράννους ἔτι περιεργάζεται. ἄνθρωπος τὴν Ἀσίαν ὅλην ἐπιπηδήσας τοῖς ὅπλοις, καὶ τῇ φύσει φιλονεικῶν λοιπὸν ὅτι πολεμίοις κέκτημαι· δι᾽ οὓς ἤρθη τοσοῦτος Φίλιππος, δι᾽ ὧν ἔπεσε τὰ τῶν Ἑλλήνων φρονήματα· παρ᾽ ὧν σύμμαχοι, τόποι, καιροὶ, πᾶσα τῶν μεγάλων κατορθωμάτων ἡ πρόφασις. ἀλλὰ τὸ μὲν Θηβαίων πάθος ἐπέστρεφε τοὺς Ἕλληνας· Ἀλέξανδρος δὲ τὴν πόλιν καὶ μετὰ Θήβας ᾐδεῖτο· καίτοι γε εἶχέ τι τότε τῇ πόλει καὶ μέμψασθαι. ἡμεῖς γὰρ Θηβαίων πεσόντων τὴν τελετὴν ἀπεκλείσαμεν· ἵνα μὴ τοῖς Θηβαίων θρήνοις ἀντιβοῶμεν τὸν Ἴακχον. ὥσπερ γὰρ ἀγαθοῦ φανέντος τοῦ κομιζομένου τὴν χάριν, μεθέξειν ἡ πόλις τὸ μέρος τῆς δόξης ἤμελλεν· οὕτω τῆς αἰσχύνης οἱ * πονηροῦ [illegible] ἂν αἱ ἑτέρου γράφοντος καὶ παρανομοῦντος ἐσίγησα· ἀλλὰ προσδραμὼν [illegible]

*al. πονηρο[illegible]

HIMERIVS

omnia quęcunque in palatiis solent, super aquā exhibuit. Non Macedones finibus insistunt suis, prius scilicet clementer exactis tributis à nobis conseruati, sed exacta ciuitate nostra ex imperio, irrepserunt in eum locum, quem nobis maiores nostri reliquerunt.

Quænam Philippum lex ad mare du[illegible], & illud elementum contingere coëgit, cu. non multum dissimilis est?

Quando quidem enim lex, & rerum occasio idem postulant, vtilitate incitatus vtrique morem geram, quando aliud vsus seu occasio, aliud leges suadent, Omittens legis verba, vtilitatem sequor.

Et quis vestrum ignorat, quomodo illi olim nostris legislatoribus valere iussis, & Solone, Dracone, alisq; omnibus neglectis, Macedonum Philippique amicitiam, legis loco, & patriæ, reique preciosæ duxerint.

Infamia notatum à Deo, pro in columna triumphantem Iob ea quæ ausus fuit. Suspectum habeo Æschinem. Turbat enim me comœdia Phocensis, quam nobis non in scena adumbrate, sed re ipsa egregius ille histrio, tertias partes sortitus, exhibuit.

Veruntamen cum hæc ita se habent: hominē risu excipiunt, & Pisistratum sæpenumero appellant, neque erubescunt, vt ignauum, & mollem scommatibus petere, nunc etiam metuentes ne tandem etiam vrbem tyrannide opprimat. quæ maximè à se mutuò differunt.

· Qui integris classibus ad reges è Pyræo delatus est.

Hæc corrumpunt rempub. Philippo verò viam sternunt.

Ex oratione in qua Demosthenem inducit de reuocando Æschine consultantem: vulgato rumore Alexandrum exules reuocaturum.

Æschines.

CVm vtrumq; acerbum sit, & edictum spōte soluere, & hæc sustinere præter voluntatem ex mandato, minus malum existimaui sponte soluere, quam inuitè tolerare. Nam fieri quidem potest, vt hoc aliquando humanitatis gloriam consequatur, qui verò aliis obedlunt, sibi ipsis infamiam, imperantibus verò honorem conciliant.

Æschines confert cum regibus sermones pro suggestu, & post exsilium propter Ctesiphontem amplius sollicitat reges.

* Homo vniuersam Asiam armis peragrans, & ingenio id demum adnitens, ne habeam cum quibus contendam.

· Per eos tantum elatus est Philippus, per quos Græcorum animi deciderunt: a quibus commilitones, loci opportunitates, omnis fortiter gerendarum rerum occasio data erat.

Thebæ.

Thebanorum quidem calamitas aduocabat Græcos: Alexander vero hanc vrbem post Thebas reuerebatur, quanquam & tunc aliquid habuerit, quod vrbi huic obiiceret. Non enim Thebanorum victorum sacra exclusimus, ne ad eorum lamenta Bacchum hymno inuocaremus. Quemadmodum enim vrbs, si vir sincerus compareat, qui gratiam queat referre, gloriæ particeps futura est, sic & malo referente gratiam, infamia notatur.

Neque alio scribente, & contra leges agente, ego obmutuerim, sed conscensis

HIMERIVS.

rostris Solonem inuocans, & rempub. compellans, dixerim: Leges non abrogo, neque exsules recipio ex mandato, ac ne iubente quidem Phocensium percussore, neque fœdus ineo, sed quamdiu portus habuero, quamdiu robustam ætatem, quamdiu trophæa numerauero, quamdiu adhuc vna è Pyræeo triremis adducetur, non deseram leges, neque rempub. relicturus sum, nec patiar huius ciuitatis gloriam diripi, nec veritus Fortunæ casus, ego ipse mihi manus inferam, antequam seruitutem videam. Redeat igitur Demosthene, non Alexandro iubente. Æschines, præter legem agente oratore, non imperante rege, redeat quasi exsul misericordiam consecutus, non tanquam ex præcepto nobis metuendus. Hæ Atheniensium voces è quibus vrbem agnosco. Vos enim estis, qui pro institutis maiorum, & pro libertate, terra mariq; trophæa fixistis. Tanto exercitu aduenit Xerxes, terram & mare permutans, vt petentes glebam & cyathum loco concionis in barathrum coniecerit. At ipsa ciuitas elementis his fortior permansit. Quoniã licet aliis, vt sic dixerim, singula eorum, quæ gesta sunt, eadem natura esse videantur, specie tamen distinguuntur: verbi gratia aliquis proximum percutit: in certamine si vicerit, coronam habebit, extra certamen pœnas dabit.

Atheniensium laudatio.

Deplorauimus vrbem hanc olim à tyrannis euersam, tamen vltrò quàm defendere debuimus, eam Medis incendendam tradidimus. Ille cum Philippo, etiam post calamitatem Cheronensem, societatem non iniit.

Fuit nobis aliquando illa consuetudo, vt Greciæ præessemus, & pro libertate contra tyrannos depugnaremus.

Ortum à Miltiade hæc lex habuit, floruit sub Themistocle, peruenit vsque Cimonem, seruata est sub Pericle, culta sub Alcibiade, & ego eam seruatam voluissem, sed libidine assentationeque proditorum abrogata est. Imperio alios exuimus, non contradixisti, a patrio more discessimus: non conquestus es.

Non cessit vrbs nostra Lacedæmoniorum vrbi ad Siciliam. Verùm tota insula vnam ætatem extra patriam transegit: vrbs verò hæc etiam ad Occidentem prudentia inexpugnabilis permansit.

Fac, si libet, improbum esse Æschinem, perniciem Phocensium, proditorem Thraciæ interitũ * Cersoblepti, & si quibus aliis nominibus iniuriosè populum tractans, appellatus est. Athenis enim semper vna cũ fertilitate contra Græcos, ò Athenienses, succreuit & vitium. Multos quidem degeneres sæpenumero vrbs cõseruauit, non eorum factionem probans, sed calamitatem miserata. Nemini vnquam contra leges, quamdiu prudentiam retinuit, subiecta fuit. Quid igitur non iam ante denuncio, quin vita prius decedo, quàm videam hanc vrbem seruitute oppressam. Ego idem ipse sanè non talem esse rumorem existimo, qualem nonnulli fingunt, primum Alexandri mores considerans, & quisnam ille sit, qui simul & aggreditur & perficit: imò verò rebus, quas aggreditur, famam, & eos qui nunciant, anteuertit.

** κερσοβλέπτου.*

Alexandri mores.

τῷ βήματι, τὸν Σόλωνα κεκραγώς, τὴν πολιτείαν ἐπιβοώμενος, καὶ λύσω τοὺς νόμους, ἀλλ' ἐφίων, οὐδὲ δέχομαι φυγάδας ἐξ ἐπιτάγματος, οὐδὲ τοῦ φωκέων αὐθέντου κελεύοντος. ἀλλ' οὐκ ἀπονοοῦμαι· ἀλλ' ἕως ἂν ἔχω λιμένας, ἕως ἡλικίαν ἀκμάζουσαν, ἕως ἀριθμῶ τὰ τρόπαια, ἕως γοῦν μία ἐκ πειραιῶς ἔτι τριήρης ἀνάγεται· οὐ προΐεμαι τοὺς νόμους, οὐδὲ τῆς πολιτείας ἀφίσταμαι, οὐδὲ ποιῶ τὴν φήμην αὐτῆς τῆς πόλεως πόρθησιν· οὐδ' ὑποπτεύων τὰ παρὰ τῆς τύχης ἀμφίβολα, φθάνω τὴν δουλείαν αὐτὸς ἑκουσίως αἱρούμενος. κατίτω τοίνυν Αἰσχίνης Δημοσθένους, ἀλλὰ μὴ Ἀλεξάνδρου κελεύοντος· παρανομοῦντος ῥήτορος, ἀλλὰ μὴ βασιλέως προστάττοντος· ὡς φυγὰς ἐλεούμενος, μὴ φοβερὸς ἡμῖν ὡς ἐκ προστάγματος. ἀθηναίων οἱ λόγοι· καὶ γνωρίζω τὴν πόλιν ἀπὸ τοῦ ῥήματος. * ὑμεῖς γὰρ ἐστε οἱ πᾶσαν μὲν γῆν, πᾶσαν δὲ θάλασσαν τροπαίων ὑπὲρ τῶν νόμων καὶ τῆς ἐλευθερίας πληρώσαντες. ἐπολέμει Ξέρξης, γῆν μεταποιῶν καὶ θάλατταν, ὅτι τοὺς τὴν βῶλον καὶ τὴν κύαθον αἰτησάντας, τὸ βάραθρον ἀντὶ τῆς ἐκκλησίας ἐδέξατο. ἀλλ' ἡ πόλις ἔμεινε τῶν στοιχείων πλέον ἀκίνητος· ἐπεὶ κἂν τοῖς ἄλλοις, ὡς ἔπος εἰπεῖν, τῶν πραττομένων ἕκαστον, κἂν ταυτὸν εἶναι τῇ φύσει δοκῇ, ἀλλὰ τῇ προφάσει μερίζεται. οἷον τύπτει τις τὸν πλησίον, ἂν μὲν ἐν ἄθλοις, ἔχει νικήσας τὸν στέφανον· ἂν δὲ τῆς ἀγωνίας ἐκτὸς, ὑπέχει τὸ τίμημα. ἐθρηνοῦμέν ποτε πορθουμένης ὑπὸ τῶν τυράννων τῆς πόλεως· ἀλλ' ἑκόντες αὐτὴν ὑπὲρ ἀνδραγαθίας τῷ πυρὶ τῶν μήδων ἐδώκαμεν. ὁ μὴ Φιλίππῳ προσισάμενος, μηδὲ μετὰ τὴν μέσην τῆς * πονηρᾶς τύχης χαιρωνείας. ἦν ἡμῖν ποτὲ πάτριον, ἡγεῖσθαι τῆς ἑλλάδος, καὶ τοῖς τυράννοις ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀνταγωνίζεσθαι. οὗτος ὁ νόμος ἤρξατο μὲν ἀπὸ Μιλτιάδου πρότερον, ἤκμασε δὲ ἐπὶ Θεμιστοκλέους, κατέβη δὲ εἰς Κίμωνα, ἐφυλάχθη δὲ ὑπὸ Περικλέους, ἐθαυμάσθη δὲ ὑπὸ Ἀλκιβιάδου· ἐπ' ἐμοῦ δὲ τῇ γνώμῃ μὲν ἐτηρήθη, τῇ ψυχῇ δὲ καὶ τῇ κολακείᾳ τῶν προδιδόντων διέφθαρται. ἀπέστημεν ἑτέροις τῆς ἡγεμονίας, οὐκ * ἀντεῖπες· [ὅτι] παρεχωρήσαμεν τοῦ πατρίου σχήματος, οὐκ ἠγανάκτησας. οὐκ εἶξε μετὰ σικελίαν λακεδαιμονίοις ἡ πόλις· ἀλλ' ἡ μὲν νῆσος τὴν ἡλικίαν ὅλην ἐχώρησεν, ἡ πόλις δὲ ἔμεινε τῷ φρονήματι καὶ μετὰ τὴν ἑσπέραν ἀνάλωτος. ἀλλὰ πονηρὸς * Αἰσχίνης, προδότης εἰ βούλει, καὶ φωκέων ὄλεθρος, καὶ προδοσίαν θρᾴκης, καὶ ἀναίρεσιν κερσοβλέπτου, καὶ πάνθ' ὅσα πολλάκις Αἰσχίνης ἀδικῶν τὸν δῆμον ἐγκέκληται. νόσημα γὰρ, ὦ ἀθηναῖοι, κατὰ τῶν ἑλλήνων τῇ φορᾷ τῶν ἀθηναίων συνήκμασε. πονηροὺς μὲν γὰρ ἡ πόλις * πως ἤδη πολλάκις ἔσωσεν, οὐκ ἐπαινοῦσα τὴν γνώμην, ἀλλὰ τὴν τύχην οἰκτείρουσα· ὑπήκουσε δὲ οὐδενὶ κατὰ τῶν νόμων, ἡνίκα ἐτήρει τὸ φρόνημα. τί οὖν οὐκ ἤδη προαγγέλλω, τί δὲ οὐκ ἔξειμι τοῦ βίου, πρὶν ἰδεῖν τὴν πόλιν δουλεύουσαν; ἐγὼ γοῦν καὶ αὐτὸς ἡγοῦμαι τὴν φήμην ἔχειν, οὐχ οὕτως [δὲ] ἔχειν, ὡς πλάττουσί τινες· σκοπῶν πρῶτον μὲν, ὦ ἀθηναῖοι, τὸν Ἀλεξάνδρου τρόπον, τίς δὲ οὗτός ἐστιν, ὁμοῦ τι ἐγχειρεῖ, καὶ πέπρακται· μᾶλλον δὲ φθάνει τοὺς μὲν λογισμοὺς ταῖς πράξεσιν, οἷς δὲ ἐγχειρεῖ, τοὺς διαγγέλλοντας·

ἐπεὶ

* al. ὑμῖν

* al. πονηρίας χαιρωνείας

* ἀντεῖπας. M. M.

* al. ἀσχήμων

* al. ὅλως

ἐπεὶ καὶ τὰ πολλὰ δὴ ταῦτα καὶ μεγάλα τῶν ἔργων, * ἃ λογοποιοῦσιν οἱ κόλακες, τάχει μᾶλλον ἢ τῇ ῥώμῃ κρατῶν, οὕτως οἷς ἐπίῃ κατορθοῖ· πρὶν ἀγγελθῆναι πάρεστι, πρὶν ἀκουσθῆναι φαινόμενος· κατὰ τοὺς σκηπτοὺς, ἢ τὰς βροντὰς, αἳ πολλάκις φθάνουσι * τῆς προσδοκίας ἠχήσασθαι. οὕτω Σάρδεις εἷλεν, οὕτω Καρίαν ἐπόρθησεν, οὕτω Λυκίαν παρεσύρεν, οὕτω Παμφυλίαν ἐπέδραμεν, οὕτως ὤφθη Κίλιξιν. οὕτως ἐπέστη Πέρσαις, οὕτω Δαρεῖον ἐξέπληξεν· οἴμοι τῶν ἐγγὺς κακῶν. οὕτω καὶ Θήβας ἀνήρπασεν· ἔπεσε πόλις ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος μέσης, φθάσαντος τὴν φήμην τοῦ πτώματος. κἀγὼ μὲν ἠγνόουν τὴν συμφορὰν, τὴν δὲ πόλιν εἶχε τὸ πολυάνδριον. τοῦτο μὲν δὴ πρῶτον οὐκ ἐᾷ με προσέχειν. δεύτερον δὲ ὅτι οἶδεν Ἀλέξανδρος κἂν εἰς σφόδρα τις αὐτὸν μεθύειν ὑπὸ τῆς εὐτυχίας ὑπολάβοι, καὶ ἑξῆς. τί οὖν οὐ καθαιρῶ τὰ τρόπαια; τί δὲ οὐκ ἀνατρέπω τὰς στήλας; τί δὲ οὐκ ἐξαλείφω τὰ ἐπιγράμματα; πάντα γὰρ * οἶμαι τὰ τῆς ἀρετῆς ὑπομνήματα, ὥσπερ τοῖς ἀγαθοῖς κόσμος ἐστίν· οὕτως ἔλεγχος τοῖς καταισχύνουσι. καλῶς ἐθαύμαζον τὴν ποικίλην οἱ Σαλαμίνιοι κινδυνεύσαντες. ἐδαπάνων γὰρ ἐπὶ τῆς θαλάττης τὸ τῆς ἠπείρου λείψανον. Παρνασσὸς δὲ εἰς τὴν θάλασσαν ἐσφενδόνα [τὰς] κορυφὰς, καὶ τοῖς ἑαυτοῦ μέρεσιν ἀντὶ βελῶν ὑπὲρ τοῦ γένους ὡπλίζετο. μερίζονται δὲ τὰς μάχας Ἕλληνες, καὶ νέμονται πρὸς ἀλλήλους μετὰ στοιχείων τὰ κατορθώματα, Λακεδαιμόνιοι τὴν ἤπειρον, ἡμεῖς τὴν θάλατταν· ἐκεῖνοι τριακοσίοις τὰς πύλας σώμασιν, ἡμεῖς τοσαύταις τριήρεσι τὰς τῆς Ἑλλάδος παρόδους κλειόμενοι. νεανίσκου δὲ Μακεδόνος καθ' ὅλης τῆς ὑφ' ἡλίῳ κωμάζοντος, καὶ λυποῦντος μικροῦ καὶ αὐτὴν τὴν τύχην οἷς ἐνυβρίζει τοῖς ἀτυχήμασιν, οὐκ ἔστιν ὃς ἀνθίσταται. ὅτι βασιλεῖ τὰς ὑποσχέσεις * διακονούμενος οὐ πείσας ἀπῆλθεν· ἀλλὰ κερδάνας, ὅτι μὴ πεσὼν ἐσώζετο. ὑμᾶς δὲ χειροήθεις ἀεὶ τοῖς * τυραννοῦσι παρασκευάζουσιν, ἵνα αὐτοῖς μὲν ὑπάρχῃ πλουτεῖν, τῇ πόλει δὲ τὸ τῶν οἰκείων στέρεσθαι. ἀναγκαῖος μὲν ὁ φόβος, ὀψὲ δὲ καὶ λίαν βραδέως ἀντὶ τοῦ τρόπου τοῦ Αἰσχίνου φυλάττεσθαι, τὰς τριήρεις ἐμπρήσας τῆς πόλεως· οὐκέτι δι' Ἀντιφῶντος, οὐδὲ δι' ἀπορρήτων, ὡς πρότερον· ἀλλ' αὐτοπροσώπως τῆς ἀδικίας ὑποκρινόμενος· ὁ δῆμος ὁ τῶν Ἀθηναίων Αἰσχίνῃ γράφει [τὴν] κάθοδον, ὁ τὰς ἀπ' Ἰνδῶν φήμας ὡς ὅπλα καὶ μάχας φοβούμενος. οὐκ ἦν Ἀριστείδην κατάγειν, καὶ ταῦτα οὐ κακίαν, ἀλλ' ἀρετὴν τῆς ψυχῆς ἔχοντα πρόφασιν. ἵνα γὰρ * πειθῶσι τῷ Σόλωνι, οὐδ' αὐτὸν ἔφυγον ἀδικεῖν δόξαι τὸ δίκαιον. κεῖται Βαβυλὼν, Δαρεῖος οἴχεται, Ἰνδοὺς ἀνήρηκε, Πέρσαι δουλεύουσι, μόναι λείπουσιν αἱ Ἀθῆναι τοῖς κατορθώμασιν· ὧν Πέρσαι τοσαυτάκις ἤσθοντο τῆς ἀρετῆς, ὁσάκις εἰς μάχην ἦλθον.

Ἐκ τῆς μελέτης. [ἧς] ἡ ἐπιγραφὴ, Ἐπίκουρος, πρόνοιαν οὐκ εἶναι λέγων, ἀσεβείας φεύγει γραφήν. ἐκ τῆς θεωρίας.

Οἶδεν ἡ ῥητορικὴ καὶ * φιλοσοφίαν ἑαυτῆς ὕλην ποιήσασθαι, τύραννος γὰρ ἡ τοῦ λέγειν αὕτη δύναμις.

Margin notes: * al. κατορθοῦσιν. * al. προσδοκίας. * τὰ πάντα. * διαπλεκόμενος. * τυγχάνουσι. * al. πυθῶσι. * al. φιλοσοφίαν.

Cùm alia multa, magnáque opera sua, quæ adulatores confingunt, celeritate potius, quàm virtute eos, quos adoritur, antequam adesse diceretur, & visus fuisse audiret, superans, confecerit instar fulminis, & tonitrui, quod sæpe antequam exspectetur, præcedit. Sic Sardes occupauit, sic Cariam euertit, sic Lyciam distraxit, sic Pamphyliam inuasit, sic viderunt eum Cilices. sic incubuit Persis, sic Darium perterruit. Et, proh dolor, quàm vicina etiam calamitas! Sic & Thebas diripuit. Sic cecidit vrbs illa in vmbilico Græciæ, antequam audiissem, cúmque ego adhuc calamitatem eius ignorarem, sepulchrum suorum facta est. Hoc autem impedit, quo minus primum prosequar. Secundò verò sciuit Alexander, quamuis eum quis admodum rebus secundis ebrium putarit &c. Cur ergo † non tollo trophæa? cur columnas non euerto? cur inscriptiones non expungo? Nam hæc omnia virtutis memoriam existimo continere, vt iustis in honorem, deterioribus in opprobrium cedant.

Meritò Salaminij Variam post pericula porticum admirabantur. Nam quæ in terra superfuerant reliquiæ, eas in mari pro hac consumpserunt. Parnassus contorsit in mare montis vertices, & partibus suis loco telorum pro hac gente pugnauit. Diuiserunt Græci inter se pugnas, & distribuerunt cum elementis & officia, Lacedæmonij terra, nos mari pugnaturi, illi trecentis hominibus Thermopylas, nos totidem triremibus omnes Græciæ aditus occlusimus. Nemo verò erat, qui posset resistere adolescenti illi Macedonio, totum qua patet orbem peruadenti, & penè constristanti ipsam fortunam iisdem rebus secundis quibus ille nos infestat.

Hic regi promissiones explens, re infecta rediit, sed id commodi accepit, vt seruaretur.

Semper quidem vos faciles tyrannis præbuistis, vt illi quidem ditescant: ciuitas verò bonis spolietur. Necessarius quidem metus, tandem serò, lenteque admodum Æschinis consuetudinem retinere, vrbis triremes incendent, non per Antiphontem, aut alios occultos, vt prius, sed per se ficta improbitate. Populus Atheniensis licet famam Indorum vt arma & bella metuat, Æschinem reuocat. Negligit reuocare Aristidem, qui non propter delictum, sed virtutis nomine exsulauit. Si enim Solonis legibus parerent, iustum certè non proscriberent.

Iacet Babylon, cæsus est Darius, Indos euertit, Persas subegit, soli Athenienses virtute sua reliqui sunt, quorum robur toties Persæ experti sunt, quoties pugna contenderunt.

Ex Declamatione cui titulus est: Epicurus prouidentiam negans, impietatis accusatur.

EX THEORIA.

SCIVIT Rhetorica sibi philosophiam materiam dicendi parare: sublimior enim dicendi vis, instar tyranni est.

Margin notes: HIMERIVS. Thebas. † καθαιρῶ emendo. Facile porticus Athenis. Vide Æmilium Probum. Vide inf. in orat. proxima. Seneca rhetor in Suasoriis. Plutarchus in decem Græciæ oratoribus. Vide Plutar. & Corn. Nepotem seu Probum.

IVS.

Exordium orationis.

DISCET nunc aperte Epicurus, si antea ignorabat, non doctus, sed conuictus, prouidentia regi vniuersum. Quod enim mali condemnentur, puniantur, & pœnas luant, manifestum est indicium non naturæ temere ac frustra ruentis, sed legis atque instituti, & rationis administrandi, & hoc amplius, ipsius prouidentiæ est argumentum. Iam itaque aliquid, Athenienses, commemoratione dignum accidit. Venit in iudicium Epicurus vultu subtristi, & suam, quam de voluptate habet, opinionem, tetrico vultu corrupit. Duplici de causa odio dignissimus, cum quod aliter doceat priuatim, tum quod aliter publice exhibeat. Ibi enim voluptatem quidem iactat, vt iucunditatem ex omnibus rebus colligat: hic verò grauitatem mentitur, vt iudices conciliando surripiat. Nouum sanè iudicium, homo propter naturam mundi iudicatur, & peruersus sophista, propter prouidentiam pœnam subit. Perit omnis virtus per doctrinam Epicuri, & sermones. Pereunt concilia, & iudicia, honestatis præmia, improbitatis supplicium, quin & supra cœlum euadit impietas, nullusque est locus qui impudentiæ & audaciæ Epicuri sit expers. Et hac de causa, antiquis philosophiæ vestigiis insistere erubuit, & eandem quam priores † ire viam neglexit. Eorum porro animi angustiam potissimum incusat, qui à nobis propter doctrinas impias puniti sunt, quare omnes adhuc impietate longo interuallo superare parat. Cur non accusetur, qui tale ac tantum nomen ausus est sibi affingere? at vbi hæc profitetur? Vbinam conuenit & committetur voluptas laboribus, fortitudo deliciis? Academia lupanaribus, philosophia potationibus, temperantium vita cum impudicis adolescentibus? & quid prædixit, quid ausus est? bellum & arma vniuersæ naturæ legibus indicit, contra omnem ætatem dementiam effundit, & de impiis sectatoribus eos plurimum colit, qui voluptatem ante alios demirantur.

† Sic Lucretius de ipso Epicuro: Auia Pieridum peragro loca, nullius ante Trita solo.

Prius verò defensionem eius consideremus, an doctrinæ eius pœnam exigis? minimè, sed impietatis. Licet enim docere quod libet, impio esse non licet. Si probare potes non esse eos impios in verbis, verba non damno: at si verbis inest impietas, non propter illa pœnam dabis, sed eo magis puniere, quia ad impietatem confirmandam his verbis vsus es. Non enim pœnam in iudicio dabit, si quis, etsi liceat vti ad ea quæ oportet, ad rem non conuenientem verbis vti velit: contra verò, si rem honestam inhonestis verbis inquinarit, ob verba pœnam luet. Vocamus huc in iudicium oratores, & si quis lentus accesserit, frequenter communi ciuitatis suffragio vel inuitus ad dicendum cogitur. Venit aliquis iuuenis vel iuuencula (nam ob hanc ætatem præclarus ille conuentus ordinatus est) in venerandam Epicuri scholam, audacia superat ille Ixionem, ferocia Salmoneum, temeritate Tantalum: sed hæc in fabulis, & per vmbram vix credimus.

ἐξ αὐτῆς μελέτης τὸ προοίμιον.

Νῦν μὲν εἰ καὶ μὴ πρότερον εἴσεται σαφῶς Ἐπίκουρος, ὅτι προνοία διοικεῖ τὴν τῶν ὅλων φύσιν, οὐ δογματίζων, ἀλλὰ κρινόμενος. τὸ γὰρ τοὺς πονηροὺς κρίνεσθαι καὶ κολάζεσθαι, καὶ διδόναι δίκην οὐκ εἰκῆ φερομένης καὶ μάτην φύσεως, ἀλλὰ θεσμοῦ, καὶ νόμου, καὶ πολιτείας, καὶ (τὸ μέγιστον) αὐτῆς τῆς προνοίας λαμπρὸν ὑπάρχει τεκμήριον. ἤδη μὲν οὖν προὔργου τι τῆς γραφῆς, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, γεγένηται. συγνάζων ἥκει ἐπὶ τὴν κρίσιν Ἐπίκουρος, καὶ τὸ τῆς ἡδονῆς δόγμα τῇ κατηφείᾳ διέφθαρκε. δι' ἀμφότερα δὲ μισεῖσθαι δίκαιος, κἂν ἰδίᾳ παιδεύει, κἂν δημοσίᾳ πλάττεται. ἐκεῖ μὲν γὰρ τὴν ἡδονὴν θρυλλεῖ, ἵνα τὴν ὥραν τῶν χρωμένων καρπώσηται· ἐνταῦθα δὲ τὴν σεμνότητα καθυποκρίνεται, ἵνα ὑφαρπάσῃ τὸ δικαστήριον. ὢ τῆς * φύσις παραδόξου· ἀνὴρ πρὸς τὴν φύσιν τῶν * ὄντων κρίνεται, καὶ πονηρὸς σοφιστὴς πρὸς τὴν πρόνοιαν δικάζεται. οἴχεται μὲν ἀρετὴ πᾶσα τοῖς Ἐπικούρου λόγοις καὶ δόγμασιν· οἴχεται δὲ δικαστήρια καὶ κρίσεις, καὶ τῶν μὲν ἀγαθῶν αἱ τιμαί, τῶν δὲ ἐναντίων τὸ τίμημα. ἀναβαίνει δὲ καὶ εἰς οὐρανὸν ἄνω τοῖς ἀδικήμασι, καὶ τόπος οὐδεὶς τῆς θρασύτητος Ἐπικούρου καὶ τῶν τολμημάτων ἐξαίρετος. τὸ δ' αἴτιον, ᾐσχύνθη τοῖς ἀρχαίοις ἐμμεῖναι φιλοσοφίας ὅροις Ἐπίκουρος, καὶ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἐλθεῖν τοῖς πρότερον φιλοσοφήσασιν ὤκνησε. μᾶλλον δὲ μικροψυχίαν καταγινώσκει τῶν ὅσοι παρ' ὑμῶν ἐπὶ πονηροῖς δόγμασι πλημμελοῦντες ἐκολάσθησαν, ἵνα πάντας ἀθρόως ὑπερβαλέσθαι τοῖς ἀδικήμασιν. ἢ πῶς οὐκ ἄξιος μέμψεως, τοσαύτης καὶ τηλικαύτης ἐπωνυμίας ἐπιχειρῶν καταψεύδεσθαι; ποῦ γὰρ * ὁμολογεῖται ταῦτα; ποῦ δὲ συμβαίνει καὶ μίγνυται ἡδονὴ πόνοις; καρτερία τρυφῇ; ἀκαδημία καὶ πόρναις; φιλοσοφία καὶ πότος; σωφρονούντων βίος, καὶ ἀκόλαστα μειράκια; ὁ δὲ τί * προείρηκε, καὶ τί τετόλμηκε; πόλεμον ἀπειλεῖ καὶ μάχην τοῖς νόμοις ὅλης τῆς φύσεως· ἐμάνη μανίαν καθ' * ἡλικίας ἁπάσης Ἐπίκουρος, καὶ δυσσεβεῖς ἐραστὰς ἐράσθη πάντων ὅσοι τὴν ὥραν ὑπὲρ τοὺς ἄλλους θαυμάζονται. πρότερον δὲ αὐτοῦ τὴν ἀπολογίαν σκεψώμεθα. δόγματος οὖν ἀπαιτεῖς δίκας; οὐκ, ἀλλ' ἀσεβείας. δογματίζειν μὲν γὰρ ἔξον, ἀσεβεῖν δὲ οὐκ ἐπιτέτραπται. εἰ μὲν οὖν * ἔχεις εἰπεῖν, ὡς οὐκ ἀσεβεῖς οἷς εἴρηκας, οὐ κρίνω τοὺς λόγους· εἰ δ' ἀσέβεια τοῖς λόγοις πρόσεστιν, οὐ διὰ τοὺς λόγους κερδανεῖς τὴν δίκην, ἀλλὰ κολασθήσῃ πλέον οἷς ἐπὶ τὸ ἀδικεῖν τοῖς λόγοις κέχρησαι. οὐ γὰρ εἴ τις, ἐξὸν χρῆσθαι πρὸς ἃ δεῖ, κἂν πρὸς ἃ μὴ δεῖ θέλῃ, δίκην οὐ δώσει κρινόμενος· τοὐναντίον ὑφέξει λόγον, ὅτι καλὸν πρᾶγμα πονηρᾷ γνώμῃ διέφθειρε. καλοῦμεν ἐπὶ τὸ βῆμα τοὺς ῥήτορας· κἂν ὀκνῇ τις, πολλάκις ἡ κοινὴ φωνὴ τῆς πόλεως ἐπὶ τὸ λέγειν ἐγείρει καὶ τὸν οὐ λέγειν βουλόμενον. παρέρχεταί τις εἰς τὸ σεμνὸν Ἐπικούρου φροντιστήριον νέος, ἢ νέα; εἰς γὰρ ταύτην τὴν ἡλικίαν τὸ λαμπρὸν τοῦτο συνέδριον. ὑπὲρ τὸν Ἰξίονα τὸ θράσος ἄνθρωπος, ὑπὲρ τὸν Σαλμωνέα τὴν ὕβριν, τὴν τόλμαν ὑπὲρ τὸν Τάνταλον. ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν μῦθοι καὶ τῇ σκηνῇ μόλις τὰ γε τοιαῦτα πιστεύομεν.

* al. γίνεται. * al. ὅλων.
* ὁμολογοῦν
* ἀφῆκαι
* ἡλικίαν
* al. ἔχει

Ἐπίκουρος

Ἐπίκουρος δὲ οὐκ ἐν μύθοις, ἀλλ' ἐν δόγμασι καὶ πράξεσι νικῶν ἐκείνους εὑρίσκεται. κἀκεῖνοι μὲν ἑτέρωθι τοῦ ταῦτα τολμῆσαι λέγονται· οἱ μὲν ἐν ὄρεσιν, οἱ δὲ ἐν νάπαις, οἱ δὲ ἐν βαρβάροις τισὶ καὶ ἀπερριμμέναις χώραις (δίδωσι δὲ * ποτε συγγνώμην καὶ τόπου φύσις ἐγκλήμασιν.) Ἐπίκουρος δὲ Ἀθήνησι ταῦτα φιλοσοφεῖ· Ἀθήνησι δὲ ὅταν εἴπω, τὸ μέγιστον εἶπον τῆς εὐσεβείας κεφάλαιον· οὐδὲν ὁ Σωκράτης σοι δοκεῖ πρὸς μίμησιν; καὶ τί, φησὶ, τῶν ὑπευθύνων ἠσέβησα; αὐτό μοι λέγεις, Ἐπίκουρε, τὸ μεῖζον ἔγκλημα, ὅτι μὴ δυσσεβεῖς μόνον, ἀλλ' ὅτι καὶ καινά. ὅθεν διχόθεν ὑπεύθυνος. βωμοὺς οὐκ ἀνέτρεψας; ἀλλὰ μάτην ἑστῶτας ἔδειξας, πρόνοιαν ἀνελὼν, δι' ἣν βωμοὺς ἱδρυσάμεθα· θυσίαν καινὴν * οὐκ ἔθυσας, ἀλλὰ πάσας ἀνῄρηκας. * μηδὲ ῥυέσθω τῆς τιμωρίας Ἐπίκουρος, ὅτι μὴ κατὰ τοὺς πρότερον κατὰ θεῶν ἐθρασύνατο. πάντας μὲν γὰρ ἀσεβῆσαι τρόπους, ἑνὶ τῶν κατὰ τὴν πόλιν ἀδύνατον. εἰ δὲ ἕκαστος ἀνθ' ὧν ἔδρασε προβαλλόμενος ἃ μὴ πεποίηκε, τὴν τιμωρίαν [οὐκ] ἐκφεύξεται· τίς ὑφέξει τὴν ἀσεβῶν δίκην, εἰ πάντας ἰσχυριοῦνται * ἑκάστῳ ἀσεβεῖν· καὶ τοῖς κρινομένοις ἐξὸν ἀντὶ τῶν πεπραγμένων τὰ μὴ πεπραγμένα προτείνεσθαι. οὐ δεῖ ταῦτά γε νοῦν ἐχόντων τὰς διαλύσεις προΐεσθαι. οὐ γὰρ ὑπὲρ ὧν τις οὐκ εὐθύνεται, τὴν ἀπολογίαν προσήκει ποιεῖσθαι· ἀλλ' ἐφ' οἷς οἵ τε κρίνοντες κατηγοροῦσιν, οἵ τε δικάζοντες κάθηνται. οἱ δὲ ἀφέντες τὸ δικαιότατον, ἐπὶ τὸ ῥᾷστον βαδίζουσι. τὸ μὲν γὰρ δικαιότατον, λύειν τὸ ἔγκλημα, διότι κρίνεται· τὸ ῥᾷστον δὲ, ἀπολογεῖσθαι περὶ τούτων, ἐφ' οἷς οὐ φεύγει τις δίκας· εἰ μὲν οὖν ὅτι μή πω δέδωκας δίκην, οὐκ εἶναι νομίζεις πρόνοιαν· ὀρθῶς βεβούλευσαι: εἰ δὲ διὰ τὴν φύσιν τῶν ὅλων, ὁ λόγος μάταιος. ἀλλὰ πόθεν, πρὸς τῶν ἀτόμων καὶ τοῦ * χάους τοῦ πολυθρυλλήτου, ταύτην τὴν δόξαν ἐξεύρηκας; ἄτακτος τις ἐνοχλεῖ τὴν τῶν ὅλων φύσιν φορὰ καὶ κίνησις· ἀλλ' ἀρχαῖον τὸ χάος, καὶ τῶν σῶν λόγων πρεσβύτερον. ἀλλ' οὐδὲ πείθεται τοῖς ὡρισμένοις νόμοις τῆς φύσεως· καὶ μὴν ἅπαντα καὶ τάξει χωρεῖ· καὶ τῆς προνοίας ταύτης μέγιστον οἶμαι τεκμήριον, τὸ πάντα σώζεσθαι: ἀταξία μὲν γὰρ φθορὰν, τάξις δὲ σωτηρίαν ἐργάζεται. Τί συλᾷς ἐκ Δελφῶν, ὡς ἐξ οὐρανοῦ, τὴν πρόνοιαν; ἀλλ' ὅμως ἐκινεῖτο μὲν Παρνασσὸς, καὶ κατὰ Περσῶν ἐσφενδονᾶτο· κορυφαὶ δὲ ὀρῶν ἀντὶ βελῶν ἐξεσφενδονοῦντο· πέρσαι δὲ ἔπιπτον, τάφοις ταῖς πέτραις χρησάμενοι. Ἐπικούρου δὲ ταῦτα λέγειν κατὰ * τοῦ θεοῦ τολμήσαντος, οὐχ ὄρη σείεται, οὐχ Ὑμηττὸς συγκραδαίνεται; οὐ πρηστῆρες, οὐδὲ σκηπτοὶ αὐτῇ τῇ Ἀκαδημίᾳ συναφανίζουσι; συνίημι τὸ στρατήγημα τῶν θεῶν, ὑμετέραις ψήφοις τοῦτον ἐτήρησαν, ἵνα Ἀττικὸν δικαστήριον ἴσα Πυθίῳ βουλεύσηται. εἰ μὲν οὖν γράψαι τοσοῦτον μόνον ἐτόλμησεν, ὅσον * καθαιρεῖν τὰ τῆς προνοίας ἀγάλματα: ἔδει διδόναι δίκην ὡς ἀσεβήσαντα· εἰ δὲ εἰς αὐτὴν ἐκείνην ἀσεβεῖ, ἧς οὐρανὸς καὶ γῆ, καὶ στοιχείων φύσις, ἀγάλματα: ὡς μικρόν τι δεδρακότος φεισόμεθα; δυστυχοῦσι γὰρ, φησὶν, οἱ κακοὶ καὶ τί κακίας μεῖζον δυστύχημα; δυστυχοῦσι γὰρ οἱ σοφοί.

Sed non in fabulis Epicurus, verùm in doctrinis actionibusque hos superare conuincitur. Quibus in locis hæc illi ausi sunt? alius in montibus, alter in saltibus, ille in barbaris quibusdam & abiectis regionibus, vt etiam locus veniam peccatis dare videatur. Verùm Epicurus hæc docet Athenis, Athenas cum dico, pietatis caput intelligo. Num tibi videtur Socrates, quem imiteris, dignus? Et quid dignum, inquit, cur reus sim commisi? Hoccine mihi ais, Epicure? maius iam crimen est, non impietatis modo, sed quia nunc etiam nouum adiungis. Vnde iam duplici de causa reus factus es. Aras non euertisti? at eas frustra esse ostendisti, cùm prouidentiam è rerum natura tollis, ob quam aras exstruximus, sacrificia noua non introduxisti? at omnia sustulisti. Non absoluatur Epicurus, quia non eadem quæ priores de Diis sensit. Fieri enim non potest, vt vnus in vrbe ciuis omnibus modis sit impius, si verò vnusquisque pro his quæ fecit adducens ea quæ non fecit, supplicium euadet, quis impietatis pœnas dabit? Cùm nulli sint omnino impij, & liceat reis pro malefactis benefacta proferre. Non sunt à sapientibus hæ frustrationes† admittendæ. Non enim adhibenda defensio est eorum, de quibus quis non accusatur, verum de quibus coram iudicibus accusatur, & ob quæ disceptatores sedent. Illi verò, æquissimis omissis, ad facillima dilabuntur. Æquissimum enim est obiectum diluere: facillimum ea defendere, de quibus non accusatur. Si igitur quia pœnas nondum dedisti, ideò prouidentiam negas? rectè iudicasti: sin propter naturam vniuersi, stultè. Sed vnde hanc de atomis & Chao adeò trito opinionem inuenisti? inordinata quædam volutio, & motus hoc vniuersum turbat, & antiquum chaos est, & tuis verbis antiquius, neque definitis naturæ legibus obtemperat. Porrò autem omnia ordine procedunt, quod maximum prouidentiæ argumentum puto, omnia scilicet conseruari: nam inordinatio corruptionem: ordo verò conseruationem inducit.

Quid adimis Delphis, sicut & cœlo, prouidentiam? veruntamen mouebatur Parnassus, & contra Persas iaciebatur: montium verò vertices pro telis torquebantur. Ceciderę autem Persæ, in petris sepulti. Verùm cùm Epicurus hæc in Deos dicere audeat, montes non concutiuntur, non Hymetus cribratur? non fulmina, non tonitrua hunc vna cum Academia hominum oculis eripiunt. Callidum Deorum inuentum intelligo, hunc vestris iudiciis reseruarunt, vt Atheniensis Senatus eadem quæ Pythius vates Apollo decernat. Si vel tantummodò scribere ausus fuisset, quantum satis esset ad tollenda prouidentiæ signa, puniendus fuisset vt impius. Si autem in eam ipsam prouidentiam impius sit, cuius simulacra sunt cœlum, terra, elementorumque naturæ: an parcemus tanquam modicum facinus patrarit? Bene enim est, inquit, improbis: at quænam tamen maior improbitate infelicitas? malè verò est sapientibus.

Margin notes: * al. ποτε. — Athenas. — Socrates. — * ἔθυσας. * al. μὴ γὰρ. — * ἰσχυρ. — Prouidentiæ argumentum. — * al. τοῦ. — * καθαιρεῖν. — † ἀπροσδόκητοι. al. steph.

HIMERIUS. An aliam felicitatem putas virtute meliorem? Ita: non vna est cuiusque hominis vitæ ratio à natura & voluntate: sed diuiduntur quidem hominum intentiones: tribuunt verò vnicuique proprium sibi finem. Nullus imperium omnium ambit sapiens, cuius possessores plurimi beatos prædicant, nec, si minus consequatur, damnum putat. Quid ergo spectat, quid intendit, cur laborat, cur noctu vigilat, & interdiu studet? Vt virtutem consequatur. Hanc quomodo obtinebit? & qua ratione diuinæ illius prædæ compos fiet? Opibus & diuitiis non acquiritur virtus, neque corporis robore. Omnem enim oleagineam coronam excedit. Virtute bellica? Et quænam trophæa chariora quàm de vitio statuuntur? Non igitur sapienti pauperi paupertatem obiicias: non enim spectat diuitias. Neque ægrotanti inualetudinem exprobres, siquidem melior pars illius salua sit, neque improbes, si a ciuitati imperantibus vincatur, quandoquidem etiam fortioribus superior est. Tantum enim abest, vt vir sapiens horum possessionem sectetur, vel se infelicem, si careat, existimet, vt etiam aliqui maximè eorum, qui sapientia & virtute claruerunt, iis se sponte priuarint, quo liberi ab omni externo impedimento, immortalis virtutis diuitias emerent. Anaxagoras omnia patriæ pascua dimisit, reipsa declarans quænam agricultura sapientibus conueniat. Vltrò Democritus morbum cõcupiuit, vt pars melior sana esset. Quid ergo prouidentiam incusas, tanquam non rectè quid sit iustum distribuentem? Si enim omnia externa bona despiciunt, quomodo non habentes molestè ferant? vel vt assequantur laborent? Quis enim diues non existimet opes maximo impedimento esse. Diuinarum autem & humanarum rerum cognitio, & talis ac tantæ sapientiæ magnitudo, tibi ne videatur superuacaneum quid mercaturam facienti, & sarcinam sollicitè gerenti, & onus ei, qui honores ac magistratus in ciuitate sectatur? Non ergo eos infelices appellato, qui omnium sunt felicissimi, neq; infortunatos, qui ditissimi sunt, neque pauperes quorum thesaurus immortalis est: neque ignobiles & abiectos, quos pro Diis habemus. Sæpe enim multi improbi sunt voluntate, ab aliquibus tamen vtilitati potius quam veritati seruientibus laudantur. Libenter sanè eos interrogarem, qui sapientibus infelicitatem exprobrare student, an tales fuerint antequam sapientes fierent, an verò postea felicitatem amiserint. Si prius non est, non est virtutis culpa: sin vero ex quo sapientiam acquisierint, non ea quę desiderabant, sed ea quę non desiderabant, amiserunt. Hic verò calamitatem illam deridet, & in iudicio hanc consuetudinem exibilat. Nam quibus nihil eorum, vt puto, quæ antea solitus erat, obiecit, his quia neque imperium obiecerat, sperarat fore, vt idcirco non maiori pœna & supplicio dignus exsisteret, quoniam tanta, & talia fecisset, quorum exempla non possunt reperiri.

Orig. lib. 2. contra Celsum. Lactan. lib. 3. de falsa sap. c. 23. Plut. in vita Pericl.

εἶτα εὐτυχίαν ἄλλην ἀρετῆς ἡγῇ βελτίω; ναὶ. οὐχ εἷς βίος ἀνθρώπου γνώμης ὑπάρχει καὶ φύσεως· ἀλλὰ σχίζονται μὲν οἱ τῶν βιούντων σκοποὶ, συμμερίζονται δὲ πέρας ἑκάστῳ τὸ προσφορον. οὐκ ἐρᾷ σοφὸς τὴν ἀρχὴν οὐδενὸς τῶν πάντων, ἐφ' οἷς οἱ πλεῖστοι τοὺς κεκτημένους * εὐδαιμονίζουσιν, οὐκοῦν οὐδὲ ζημίαν τὸ μὴ τυγχάνειν ὑπείληφε. τί οὖν ἐκείνῳ τέλος; καὶ πρὸς τί * βλέπων, καὶ πόνοις πονεῖ, καὶ νύκτωρ ἀγρυπνεῖ, καὶ μεθ' ἡμέρας ἐσπούδακεν; ἀρετῆς κτῆσις ὦ τᾶν. ταύτην δὲ πῶς * αἱρεῖ; κατὰ τίνα τρόπον τῆς θείας ἐκείνης θήρας ἐγκρατὴς γίνεται; πλούτῳ καὶ χρήμασιν οὐκ ἔστιν * αἱρετή. οὔτε ῥώμῃ * τοῦ σώματος. [αἱρετὴ] ὑπὲρ ἅπαντα κότινον ὁ ταύτης στέφανος· δυνάμει τῇ κατὰ τὸν πόλεμον; καὶ τίνα τρόπαια τῶν * ἀπὸ κακίας μείζονα; μήτ' οὖν πενομένῳ τῷ σοφῷ πενίαν πρόσφερε· οὐ γὰρ ἦν σκοπὸς τὰ χρήματα. μήτε νοσοῦντι τὴν ἀρρωστίαν ὀνείδιζε, εἴπερ ὑγιαίνει τὰ κρείττονα. μήτε τῷ ἡττωμένῳ τῶν δυναστευόντων ἐν πόλεσιν, εἴπερ κρατεῖ τοὺς ἀμείνους. τοσοῦτο γὰρ ὁ θεῖος σπουδαῖος αὐτὴν μεταδιώκειν τὴν τῶν τοιούτων κτῆσιν, ἢ δυστυχεῖν ὑπολαμβάνειν τὸ στέρεσθαι· ὥστε ἤδη τινὲς καὶ μάλα τῶν ὀνομαστῶν ἐπὶ σοφίᾳ καὶ ἀρετῇ, οἱ τούτων ἑκόντες ἀπέστησαν, ἵνα πάσης ἑαυτοὺς τῆς ἔξωθεν ἀσχολίας ἐλευθερώσαντες, τὸν ἀθάνατον τῆς ἀρετῆς πλοῦτον ἀλλάξωνται. Ἀναξαγόρας γῆν ἀνῆκε τὴν ἑαυτοῦ πᾶσαν μηλόβοτον, ἔργῳ νομοθετῶν τίς γεωργία τοῖς σοφωτέροις ἁρμόττουσα. ἑκὼν δὲ ἐνόσει σῶμα Δημόκριτος, ἵνα ὑγιαίνῃ τὰ κρείττονα. τί οὖν ἐγκαλεῖς προνοίᾳ, ὡς μὴ μεριζούσῃ κατ' ἀξίαν τὸ δίκαιον; εἰ γὰρ καὶ θελόντων ὑπερορῶσι τῶν ἐκτὸς ἁπάντων, πῶς ἢ ἄχθονται μὴ παρόντων, ἢ ὅπως ὑπάρχῃ σπουδάζουσι; τίς γὰρ πλουτῶν οὐκ ἀσχολίαν ἄγει μεγίστην αὐτὰ τὰ χρήματα; θείων δὲ γνῶσις καὶ ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ τοσαύτης καὶ τηλικαύτης σοφίας μέγεθος, ἆρά σοι δοκεῖ πάρεργον μὲν εἶναι τοῦ χρηματιστοῦ, τῷ δὲ παρεργουμένῳ ἐφόλκιον, τοῦ δὲ τὰς ἐν πόλει τιμὰς * διώκοντος ἐπακολούθημα; μὴ τοίνυν κακοδαίμονας κάλει τοὺς τὴν μεγίστην εὐδαιμονίαν εὐδαιμονήσαντας· μηδὲ δυστυχεῖς, τοὺς ὁμοιουμένους τοῖς κρείττοσι· μηδὲ πένητας, ὧν θησαυρὸς * ὁ θάνατος· μηδὲ ἀτίμους, οὓς ἴσα θεοῖς θαυμάζομεν. πολλοὶ γὰρ πολλάκις κακοὶ μὲν γνώμην τυγχάνουσιν, ἐπαινοῦνται δὲ πολλάκις παρ' ἐνίων, τῆς χρείας ποιούσης ἀντὶ τῆς ἀληθείας τὸν ἔπαινον. καίτοιγε ἡδέως ἂν ἠρόμην τοὺς ὀνειδίζειν τοῖς σοφοῖς τὴν δυστυχίαν ἐθέλοντας, πότερον ἦσαν τοιοῦτοι πρὶν γενέσθαι σοφοὶ ἢ μετὰ ταῦτα τῶν λεγομένων εὐτυχημάτων ἀφῄρηνται; εἰ μὲν πρότερον, οὐ τῆς ἀρετῆς τὸ ἔγκλημα· εἰ δὲ ἐξ ἧς ταύτην εἰλήφασιν, οὐχ ὧν ἐπόθουν, ἀλλ' ὧν οὐκ ἐπόθουν ἐστέρηνται. ὁ δὲ [καὶ] καταιρωνεύεται * τὰς συμφορὰς, καὶ παραγελᾶται τὸν τρόπον ἤδη τῆς κρίσεως. οἷς γὰρ οὐδὲ ὃ νῦν (οἶμαι) τῶν εἰωθότων ἠδίκηκε, τούτοις ὅτι μηδὲ τὴν ἀρχὴν ἠδίκηκε, δεῖξαι ὑπείληφεν, ὥσπερ οὐ διὰ τοῦτο μείζονος ὀργῆς καὶ κατηγορίας ὑπάρχων ἄξιος, ὅτι τοιαῦτα καὶ τηλικαῦτα πεποίηκεν, ὧν οὐκ ἔστιν εὑρεῖν παραδείγματα. εἰ δ'

* al. εὐδαιμονίζουσι.
* al. βλέπων.
* ἴσως M. M.
* al. τοῦ σώματος.
* al. αἱρεῖ.
* al. ὑπὸ.
Anaxagoras.
Democritus.
* al. διώκων.
* al. θάνατος.
* τὰς συμφορὰς

εἰ δ᾽ οἱ τὰ μείζω τολμήσαντες, ὅτι τὰ μείζω δεδράκασι, τὴν τιμωρίαν οὐ δώσουσι: τίς ἔτι λόγος κολάζειν ἐθέλει τοὺς τὰ μικρότερα; τί δὲ, εἰ * τοὺς μὴ τὰ συνήθη παραβαίνοντας ἀφήσομεν, πῶς οὐκ ἐξουσία πᾶσα γενήσεται τοῖς ἐθέλουσι πλημμελεῖν ἃ μὴ συνήθισται, ὅταν οἱ πρῶτοι ταῦτα τολμήσαντες ὡς οὐκ ἀδικοῦντες ἐκφύγοιεν; χρὴ δὲ οὐκ ἀφέσεις τῶν κρίσεων τὰς ὑπερβολὰς τῶν ἀδικημάτων μᾶλλον, ἢ τἀναντίον αἰτίας γίνεσθαι, ὅσῳ μετὰ τῶν ἔργων καὶ τὸ τῆς γνώμης μεμίσηται. τὸ γὰρ οἷς ἀδικεῖ τις καὶ φύσιν ἀδικημάτων καινὴν προστάττειν βούλεσθαι, διχόθεν ἂν εἴη τὴν μοχθηρίαν ἐλεγχόμενος· καὶ τῷ πλημμελεῖν ἃ μὴ δεῖ, καὶ τῷ ποιεῖν ἐθέλειν ἃ μή τις πρότερον δράσειεν. οὐδὲν σοι, φής, τῶν εἰωθότων τετόλμηται. αὐτήν μοι λέγεις * τὴν ὑπερβολὴν ὧν ἠτυχήκαμεν. οἱ μὲν γὰρ ἠδικημένοι τοῦτον ἅπερ καὶ ἑτέροις ἠδικημένοις ἐπίστανται, φέρουσι ῥᾷον τὰς συμφορὰς· παραμυθίαν ὧν πεπόνθασι τὴν * τῶν πέλας * δυστυχίαν νομίζοντες· οἱ δὲ νεωτέρων ἀδικημάτων οὐκ ἔχοντες παραδείγματα, ἀφόρητον ἡγοῦνται τὴν συμφοράν, τῷ μὴ τῶν ὁμοίων εὐπορεῖν ἔχειν ἐφ᾽ οἷς ἠτύχησαν.

Ἠδίκηταί τις εἰς παῖδα * οὐχὶ καὶ γυνὴ προσενδίκηται; δι᾽ ἀμφοῖν ἡ βλάβη κεχώρηκεν: οὐ * προσκεῖται φόνος τοῖς ἀδικήμασι; σφαγῆς τις αἴτιος γέγονε; τὸ λαθεῖν θεραπεύει τὴν συμφοράν. μοιχείαν τολμᾷ, καὶ λαθραίοις μηχανήμασιν οἶκον διαλύει σώφρονα. * οὐ μὴν ἑαυτῷ γε κακὸν κακῷ μείζονι κατασκευάζει δεινότερον, παῖδα ἐπιβαλὼν μητρὶ, καὶ τοῖς τῶν μοιχευόντων σώμασι κοῦφον ποιῶν καὶ αὐτὸ τὸ τῆς μοιχείας δοκοῦν ἀδίκημα εἶναι. ἀδιάφθορον τὴν τύχην ἔχομεν; ἀλλ᾽ οὐχὶ καὶ τὴν οἰκίαν ἕξει δι᾽ ἡμᾶς ἀδιάφθορον; οὐκ ἐψεύσατο τοῖς ἔργοις τὰς ἀπειλὰς, ὦ πολῖται· ἑαλώκαμεν, νενικήμεθα, σιωπῶμεν, τῆς πολιτείας ἐπιλανθανόμεθα. ἀπέτεμες ἡμῶν τὴν φωνὴν τοῖς φόνοις, καὶ τὸ στόμα τὸ λάλον ἀπέφραξας τοῖς τραγικοῖς τούτοις γνωρίσμασι. μόλις τἀναγκαῖα λέγω καὶ φθέγγομαι· ῥήτωρ εἰμὶ λοιπὸν οὐκέτι τῆς πόλεως, ἀλλ᾽ ἤδη μόνης τῆς συμφορᾶς. τίνος τὰ τηλικαῦτα μιάσματα; οὐ σὰ πάντα, οὐ τῇ μὲν δεξιᾷ τῇ ἐμῇ, τῇ σῇ δὲ γνώμῃ πάντες ἀνήλωνται; οὔπω τὸ κεφάλαιον τῶν ἀδικημάτων εἶπον, τῆς λαμπρᾶς σου σκηνῆς τὰ κατὰ καιρὸν αἰσχυνθέντα γνωρίσματα. ὦ κωμικὸν πέρας τραγικαῖς τύχαις * ἐπαναγαγὼν, καὶ τούτοις αὐξήσας τὴν συμφορὰν, οἷς ἐν κωμῳδίαις πάθη λύεται. οὕτω τοίνυν πάντα τὰ καθ᾽ ἡμῶν διαπεπραγμένος ὡραῖον λέγει· τί δ᾽ ἂν εἴποις περὶ τῆς πενίας; ὅτι μηδεὶς * κωλύει νόμος κατηγορεῖν θέλει ἢ γράφεσθαι; εἶτά [με] ἐρωτᾷ, οὐκ * ἔξεστιν ἂν ἀνελέσθαι παιδίον, οὐκ * ἔξεστιν ἂν μηδὲν ἀδικεῖν ἀναλαμβάνοντα; εἰ δ᾽ ἑκάτερον τοῦ νόμου διδόντος, καὶ τὸ ἐξὸν εἴληφας, καὶ τὸ μὴ ἐξὸν προστέθεικας, οὐ δι᾽ ἀμφοτέρων ἀφεθήσῃ μᾶλλον, ἢ δίκην ὑφέξεις οἷς τούτῳ προσάπτεις καὶ ἃ μὴ ἔξεστιν. ἔξεστί μοι, φησί. πλουσίου λόγος, τυραννικῆς ὑπερηφανίας ἀπόκρισις. ἐγὼ δέ σοι πρᾴως οὕτω καὶ δημοτικῶς ἀποκρίνομαι· δώσεις γὰρ δίκας πως ἂν οὗτοι δικάζουσιν. ἔγνωκας τί ποιεῖ ἀνεύθυνον; * ἔχειν τὴν ἐξουσίαν. εἰ δὲ τὴν ἐξουσίαν εἰς παρανομίαν μετήνεγκας, κολάζω ταύτην.

* al. τὰς

* ἢ ὑπερβολὴν M. M.

* τῶν ἐν τυχίαις. τύχην

* al. προσέκκειται.

* al. οὐκ ἔτι.

* ἐπαναγαγών.

* al. κωλύειν.

* al. ἔστι.

* al. ἔχειν

Sin hi qui maiora ausi sunt, quia maiora commiserunt, pœnam non luent, quænam ratio est eum puniri qui minora commisit? Quid autem? Si eos dimittamus, qui præter solitum nihil fecerunt, nonne fiet omnibus potestas volentibus committere quæ non consueuerunt, quandoquidem & primo eadem ausis impunè cessit. Non enim oportet magis criminum exsuperantias iudicia tollere, quin potius eorum causas exsistere æquum est: quod opera simul & voluntas odio habeantur. Velle enim nouum flagitij genus addere iis quæ commisit duplici nomine reprehendendus sit, cum quod nefas patrasset, tum quod ea committere, quæ antea nemo ausus sit: at nihil te eorum quæ antea commiseris, fecisse inquies. * Ipsum acceptorum infortuniorum excessum narras. Qui verò in recentioribus malis non habent quos imitentur, intolerabilem miseriam suam existimant, eo quod sociis iis in rebus, quæ illis aduersæ fuerunt, prosperè cesserit.

Ex Declamatione, in causa patris peremptoris filij.

Aliquis me iniuriam à filio accepit? non & mulier violata est? an ab vtroque damnum illatum est? nunquid & stupri causa cædes facta? quis necis auctor exstitit? mitigatur dolor quia ignoto. Audet adulterium committere, & occultis dolis honestam familiam euertit. Non tamen tantum malum maiori quodam malo grauius reddit, filium adiiciens matri, & illis mœchantium corporibus leue reddens adulterij crimen. Fortunæ bona fortitus est: at non & intactam eius domum relinquemus. Non ego frustra minatus sum, ô ciues. Capti, prostrati sumus, obmutescimus, & Resp. memoria excidit. Cædibus nobis vocem eripuisti, & tragicis illis actionibus facundum hoc os obturasti. Vix quæ dicenda sunt profero: in posterum non amplius ciuitatis orator futurus, sed meæ solius calamitatis. Cuius sunt hæc facinora: nonne omnia tua: nonne mea illa quidem dextera, sed tuo consilio omnes perierunt? Nondum id, quod caput est malorum, commemoraui: spectacula, inquam, claræ illæ tuæ scenæ, quæ suo tempore acta sunt. Quam lætum finem tragicis addis infortuniis, & iis calamitatē auges, quibus in comœdiis luctus leniri solet. Sic igitur omnia quæ contra nos adornauit vndique colligens proferens profert. Quid de paupertate diceres? an, quod nullus prohibet, lex accuset, ac condemnet? Dein me interrogat, num liceat puerum necare, num liceat proli, quam suscepisti, iniuriam facere? Si autem vtrumque lex permittat, & quod licitum est, assumpsisti, & quod non licet coniunxisti, non per vtrumque absolueris potius, quam pœnam subibis eorum, quæ huic adiungis, & quæ non licent. licet mihi, inquit. Diuitis hæc verba, & tyrannicæ superbiæ responsum. Ego verò tibi benignè atque humaniter respondeo. Dabis enim pœnas dum hi iudices sedebunt. Nosti quid hominem absoluat? facere licuisse. At si licentia abusus es, hanc punio,

HIMERIVS.

* Al. Aduersam mihi fortunam obiicis.

De patre diuite adoptante filium pauperis, uxorem eius matrem deprehensam, occidente.

HIMERIVS. quod hac occasione omnem licentiæ naturam exuerit. Pulchrum est commisceri, sed tum demum, cum id suspicione vacat. Sin autem domum quis perfodiat, insidietur vxori, cognationem violet, familiam corrumpat, fictam humanitatem simulet omni odio plenam, quæ adiunctam interim iustitiam non habentia, permissu quodam fiunt. Hæc quod eam assumpserint quo videntur minus reprehendenda, eo sunt iniustiora. Sed adoptandi forte gratia quærebas filium, cur non ante partum voluntatem tuam indicasti? aut cur adhuc puerum post partum non postulasti? an fortasse neutrum horum volebas? Sed defectu hæredis apprehensum non indicasti? nonne secundum leges adoptionem fecisti? Hæc nobis quis respondebit, contra leges factam non esse? Impudens meretrix per fraudem ausa est, & infelix puer in miseram matrem execrabili amoris scypho miserè inebriatus est, & patris dextra malis artibus in carissimorum suorum cædem conuersa est. Lugeo igitur eos quos non vt hostes necaui, & lacrymans victimis assideo, quas legitimè factas putabam, quémque ante cædem adulterum existimaui, hunc post cædem filium agnoui. Nunc omnino vulneratus es, nunc & fascias sepulcrales accepis, fili. Extremum te inuocabo non nominibus, quæ per adulterum sortitus es, sed quæ per generationem nostram. Non enim tu meorum calamitatum causa, sed alius. Libenter autem hoc primum quæsierim à diuite, bonisque moribus, an contra improbus iuuenis fuisse ei videatur. Si enim bonus, non obscurum est, cuius hæ sint factiones: sin improbus erat, patri reddi oportebat. Deinde non sciuisti hæc eum patrare solitum: an sciens prudens non prohibuisti? Si enim ignorabas, ad patrem custodiá pertinere dicis: si verò sciebas, vt verisimile est, futura adhuc nec facta prohibere debebas. Hoc enim curæ, illud nequitiæ indicium est: hoc beneuolentiam, illud simulationem declarat. Adolescens est, omnem culpam sustinet. Si enim emittere vocem voluisset, si aliquis Deus (qualia multa apud poëtas audimus) illum tam diu reliquisset, dum iudicio sisteretur, nónne in mediis vulneribus & plagis clamaret, ego adulter, ego præuaricator improbe diues. Serò enim me appellationes eas, quæ tibi conueniant, docuisti, sed misertum, inquit, te cladis satis indicasti, cupiens à te adolescentem paternis sepulturis dignum reddi, opportunè sanè. Non enim fœdus seruasti, & tunc in mentem tibi venit coniungere cognatos, quando implacabile bellum in gladio & adulterio collocasti. Sic dicat, & scribat, & vitæ paternæ seriem inueniat, plura signa non petam è vestigiis totam naturam deprehensam. Fac morbo & peste exstinctum efferri, plorabo vel tunc agnitum, cum mihi nomen patris solo sepulcro seruaueris. Erit mihi solatio filium morbo extinctum non in tragœdia ad Manes mittere. Nunc verò, ò tragicam, ò immaturam & crudelem signorum declamationem!

ὅτι τῇ προφάσει τὴν φύσιν τοῦ μηκέτι ἐξεῖναι περιείληφε. τὸ * κοινωνεῖν καλὸν, ἀλλ᾽ ὅταν ἡ χάρις ἀνύποπτος. ἂν δὲ διορύττῃ μὲν οἰκίας τις, ἐπιβουλεύῃ δὲ γάμοις, λυμαίνηται δὲ γένη, διαφθείρῃ δὲ ἑστίας, ὑποκρίνηται δὲ φιλανθρωπίαν ἀπανθρωπίας ἁπάσης γέμουσαν, ἃ τὴν προσθήκην οὐκ ἔχοντα πως τὴν * ἄδικον, μετ᾽ ἐξουσίας ἐπράττετο. ταῦτα ὅτι ταύτην προσείληφε τὸ δοκεῖν ἀνεύθυνα φαίνεσθαι, προσθήκη τῶν ἀδικημάτων γίνεται. ἀλλ᾽ εἰς θέσιν ἴσως ἐζήτεις παιδίον. τί δὲ οὐ πρὸ τοῦ τόκου τὴν γνώμην σου κατεμήνυες; ἢ τὸ παιδίον μετὰ τὰς ὠδῖνας οὐκ ᾔτησας; ἢ τυχὸν οὐδέτερον τούτων ἤθελες. ἀλλ᾽ οὖν ἐκ τῆς ἐρημίας αἱρῶν εὐθὺς οὐκ ἐκοινολογήσω περὶ τοῦ πράγματος; οὐ κατὰ νόμους τὴν θέσιν ἔπραττες; ταῦτα ἀφαιρήσεταί τις ἡμᾶς, ὡς παρὰ τοὺς νόμους οὐ πέπρακται ἐναγὴς μοιχεία, διὰ σοφισμάτων τετόλμηται, καὶ παῖς δυστυχὴς κατὰ μητρὸς * ἀθλίας ξεναγοῦ κρατῆρος ἐμεθύσθη κακῶς, καὶ δεξιὰ πατρὸς ἐπὶ φόνους τῶν φιλτάτων ὑπὸ κακοήθους * τέχνης ἐξώπλισται. θρηνῶ νῦν οὓς ὡς πολεμίους ἐφόνευσα, καὶ σφαγαῖς παρακάθημαι δακρύων, ἃς ᾤμην μετὰ τῶν νόμων ἐργάζεσθαι, καὶ ὃν πρὸ τῶν φόνων μοιχὸν ἐνόμιζον, τοῦτον παῖδα μετὰ τὴν σφαγὴν ἐγνώρισα. νῦν ὄντως τέθνηκας, νῦν τὴν ταφείαν λαμβάνεις παιδίον. καλέσω γάρ σε λοιπὸν οὐ τοῖς τῶν ἀδικημάτων, ἀλλὰ τοῖς τοῦ γένους ὀνόμασιν· οὐ γὰρ σύ μοι τῶν ἀτυχημάτων, ἀλλ᾽ ἕτερος αἴτιος. ἡδέως δ᾽ ἂν ἐρωτήσαιμι ἐκεῖνο δή που πρῶτον τὸν πλούσιον, χρηστὸς αὐτῷ τὸν τρόπον ὁ νεανίσκος ἐφαίνετο, ἢ τοὐναντίον παράνομος; εἰ μὲν γὰρ χρηστὸς, * τίνος αἱ πράξεις, οὐκ ἄδηλον; εἰ δὲ πονηρὸς, ἐχρῆν ἀποδιδόναι τῷ φύσαντι. πρὸς δὲ τούτοις * πότερον ἐλήλυθε σε ταῦτα ποιῶν, ἢ προειδὼς οὐκ ἐκώλυες; εἰ μὲν γὰρ ἠγνόεις, πατρός γε ὄντως φυλακὴν λέγεις; εἰ δ᾽ οὐκ ἠγνόεις, ὥσπερ εἰκὸς, μέλλοντα κωλύειν οὐ πεποικότα * ἐχρῆν. τὸ μὲν γὰρ προνοίας, τὸ δὲ ἀδικίας τεκμήριον· καὶ τὸ μὲν τὸν εὔνουν, τὸ δὲ τὸν προσποιούμενον δείκνυσιν. ὁ νεανίσκος, ὁ * πάντων αἴτιος. εἰ γὰρ οἷός τε ἦν ἀφεῖναι φωνὴν· εἰ γάρ τις αὐτὸν θεῶν (οἷα πολλὰ πολλάκις * παρὰ τῶν ποιητῶν ἀκηκόαμεν) * ὡς μικρὸν ἀνῆκεν, ὅσον παραχθυίεσθαι τῇ κρίσει: οὐκ ἂν ἐκ μέσων τῶν πληγῶν καὶ τῶν τραυμάτων ἀνέκραγεν, ἔγωγε μοιχὸς, ἐγὼ παράνομος, ἐχθρὲ καὶ πλούσιε. ὀψὲ γάρ με τὰς σεαυτοῦ πρεπούσας ἐπωνυμίας ἐδίδαξας. ἀλλ᾽ οἰκτείρας (φησὶ) τὸ πάθος, * ἐπέδειξας τὰ γνωρίσματα, τάφων πατρῴων ἀξιωθῆναι παρὰ σοῦ τὸν νεανίσκον βουλόμενος. εἰς καιρόν γε· οὐ γὰρ τὰς διαλλαγὰς ἐτήρησας, καὶ τότε ἀνεμνήσθης συνάψαι τὸ γένος, ὅτε τὸν πόλεμον ἄσπονδον ἐν ξίφει καὶ μοιχείᾳ πεποίηκας. εἰ λέγει καὶ γράφει καὶ τὴν πατρικὴν τοῦ βίου τάξιν εὑρίσκεται, οὐ δεήσομαι γνωρισμάτων πλειόνων, γνωρίζω τὴν φύσιν ἀπὸ τοῦ βήματος. δός μοι νόσῳ καὶ λοιμῷ δαπανηθέντα κομίσασθαι. θρηνήσω μὲν καὶ τότε τῆς συντυχίας τῆς γνώσεως, ὅτι μου τὴν ἐπωνυμίαν τὴν τοῦ πατρὸς μόνῳ τῷ τάφῳ τετήρηκας· παραμυθήσεται δέ με τὸ πέμψαι τὸν παῖδα τοῖς κάτω θεοῖς νόσῳ λυθέντα, οὐκ δράμασι. νυνὶ δὲ, ὦ τῆς τραγικῆς ὄντως, ὦ τῆς ἀώρου καὶ ἀπηνοῦς τῶν γνωρισμάτων * καταμηνύσεως! νῦν ἡ τάγ-

* κοινὸν M. M.
* ἀδαίον
* ἀθρόαν ξεναγ.
* al. τύχαις.
* al. νόσος.
* al. σπίτηρα
* al. ἰδ᾽.
* ἐχρῆν
* al. ἀκίτιον
* al. ἐπὶ μικρόν.
* al. ἐπέδειξα.
* al. καταμηνύσεως.

HIMERIVS.

νῦν ἠνάγκασμαι γνωρίζειν τὸν παῖδα, ὅτε ἀγνοεῖν συνέφερε· καὶ τότε πατὴρ ἀναγορεύομαι, * ὅτε καὶ παιδοκτόνος εὑρίσκομαι. ἔα με μόνην τὴν μοιχείαν θρηνεῖν, ἑνί μου παραχώρησον τὰ δυστυχήματα δράματι. τί δέ με μερίζεις τοῖς ποιηταῖς; τί δὲ καθ᾽ ἕκαστον τῶν ἐμῶν ἀτυχημάτων σκηνὴν ἐγείρεις καὶ θέατρα; νυνὶ δὲ παρηκολούθηκας ἀριθμῷ μου τὰ δυστυχήματα· καὶ τότε μου πληρῶσαι τὸν τάφον θέλεις, ὅτε τὸν οἶκον ἐκένωσας. θάψαι μου βούλει τὸν παῖδα; καλῶς γε. οὐ γάρ μοι * φιλοτιμίας παρεχώρησας. ἐμὲ δὲ ἄφες στένειν τὰς συμφοράς· σὺ καὶ θάψον, εἰ θέλεις, τὸν ἀνῃρημένον, καὶ δὸς αὐτῷ φέρειν ἀντὶ τῶν ἐνταφίων τὰ σφάγματα. αἱ σαὶ χεῖρές εἰσι τοιαύτης ταφῆς ἐπάξιαι. πόθεν * δὲ καὶ τὴν ἐκφορὰν ποιήσομαι; ἀπὸ τῆς ἑστίας; καὶ ποῖον ὄρυγμα τῆς δυστυχοῦς ἐκείνης σκυθρωπότερον; * ἔνθα αὐτῇ δυστυχῆ σώματα, καὶ φοβερὸν αἷμα κατὰ πᾶν μέρος ἐκκέχυται, καὶ πολὺς φόνος ἐν μέσῳ κατὰ τῆς θέαμα πρόκειται· περικάθηνται αὐτὴν ποινῶν καὶ δαιμόνων καὶ ἀλαστόρων στρατόπεδον. νυνὶ δὲ (ὦ τῆς ὑπερβολῆς, ὦ τῆς ὑπερηφανίας τῶν κακῶν) πατὴρ ὥπλισται κατὰ παιδός, μήτηρ εἰς μῖξιν ἀθέμιτον παιδὸς βεβίασται· ἀλλ᾽ ὦ πολέμου καὶ λοιμοῦ καὶ τυραννίδος ἐχθρὲ βαρύτερε, ἀλλ᾽ ὦ τῆς πατρίδος πλέον ἢ τῆς πολιτείας τῆς ἡμετέρας πολέμιε, * οἵας αὐτῷ οἵαν ἐκτίνεις τῇ πόλει αὐτὰς τὰς χάριτας; αὐτὴ προεδρίας, αὐτὴ τιμῶν, αὐτὴ ὧν ἀνάξιον ὄντα σε τοσούτων πολλάκις καὶ τηλικούτων ἠξίωσεν, ἐκδέδωκας αὐτὴν τῇ σκηνῇ, καὶ τραγῳδιῶν πεποίηκας τὴν πόλιν ἡμῶν ἀγώνισμα. καὶ * ἡ μὲν συμφορὰ τῷ βίῳ τῷ ἐμῷ περιγραφήσεται, τὸ μίασμα δὲ καὶ ὁ σὸς τρόπος τῷ τῆς πόλεως βίῳ συνεκταθήσεται. σὺ δὲ καὶ λέγε, καὶ γράφε, καὶ νομοθέτει, καὶ πρέσβευε. καὶ πρῶτον, εἰ θέλεις, τοῦτον τὸν νόμον εἰσήγαγε· Μὴ λέγειν ἔτι τὸν λοιπὸν πένητα. ζημιοῦντι δὲ τίμημα ἐπικείσθω, τοῖς ἰδιώταις γινέσθω δημόσιον. μᾶλλον δὲ (τί γάρ σοι δεῖ ῥημάτων ἔτι καὶ συλλαβῶν;) ἐναργέστερος σοι διὰ τῆς ἐμῆς συμφορᾶς ὁ νόμος γέγραπται· ἀποτετείχισταί σοι λαμπρῶς τὸ βῆμα, καὶ πᾶσα πένητος ἐκκέκοπται γλῶσσα τῷ παραδείγματι. λέγε μόνος, * πολιτεύου μόνος· ἀντερεῖ δ᾽ οὐδείς. τυχὸν δὲ ἴσως οὐδὲ μικρολογήσεις λοιπόν, οὐδὲ ὁριεῖς τὴν δυναστείαν ἄχρι τοῦ βήματος. σκηνῆς ὑψηλοτέρας τῶν ἐνταῦθα * δεήσει σοι τάχα, καὶ δραμάτων οὐκ ἐχόντων τὴν τραγῳδίαν ἀπόρρητον. ἵνα δὲ πλέον φοβήσῃς ἅπαντας, μίμησαι καὶ γράφε τὸ πάθος, καὶ δὸς ἐν εἰκόνι τὴν συμφοράν. χαλεπὸν δὲ εὑρεῖν τέχνην οἵαν τε οὖσαν ἀπομιμήσασθαι πράγματος φύσιν οὕτως ἀλλόκοτον. πλὴν ἀλλὰ τῷ πλησίον τῶν πάντων οὐδὲν ἀτόλμητον. * ἔστω μὲν ἔκ τινος ποίμνης * λοιμωδῶν καὶ ἐριννύων τὰ φάρμακα· ὑποκείσθω δὲ ὁ πίναξ τῇ γραφῇ, ἐξ ἐπαράτου ποθὲν καὶ ἐναγοῦς ὕλης γινόμενος. πῦρ δὲ ὑπηρετείσθω τῇ γραφῇ, οἷον ἀνάπτειν πεφύκασι τιμωροὶ τοιούτων θανάτων δαίμονες. ζήτησον δὲ καὶ ζωγράφον τραγικὸν μὲν τὴν * χεῖρα, τὴν δὲ ψυχὴν τραγικώτερον· καλεῖ δὲ αὐτόν, τῶν ἐμῶν ἀτυχημάτων, τάξιν ποιεῖσθαι καὶ τῆς γραφῆς. μηδὲν δὲ γραφέτω πρὸ τῆς ἐκθέσεως, μὴ λέγοντα, μὴ δημηγοροῦντα

* ἔα. — * φιλοτιμίας. — * al. δὲ. — * al. ἐπὶ αὐτῷ δυστυχ. — * τάδε γ. M.N. — * al. ἐπὶ συμφορᾷ. — * πολιτεύομαι. — * al. δέον. — * al. ἐξ ἀδ. — * al. ἐκ μόνων. — * χεῖρα H. St.

Iam agnoscere filium coactus sum, quando ignorare præstitisset: & tum demum patris nomen adscisco, cùm filij percussor deprehendar. Sine me solum adulterium deplorare, des in vno dramate infortuniis meis locum. Quid autem me diuersis poëtis tradis? Quid ad singulas meas calamitates scenam, & spectacula adornas? nunc verò numerum calamitatis meæ vidisti, & tum adimplere sepulcrum meum cupis, cùm familiam exhauseris. Sepelire meum vis filium? Honestè quidem: non enim mihi contentione cessisti. Permitte mé fortunam meam deplorare: at tu interfectum si lubet terræ manda, atque illi pro sepultura da fascias. Tuæ enim manus hoc sepulcro dignæ sunt. Vnde autem funus efferam? E domo? Et quodnam sepulcrum hac infelici domo dirius? Hic infelicia corpora, & facer sanguinis ab omni parte effusus est, multaque cædes (triste spectaculum) in medio iacet: hanc domum dirarum, dæmonum, ac furiarum ambit cohors. Nunc vero (proh malorum ingentem cumulum) in filium armatus est pater, mater in nefario cum filio congressu per vim oppressa. Sed, o hostem, bello, peste, tyrannide grauiorem, & magis patriæ, quam familiæ nostræ proditorem, quam pro quibus meritis ciuitati gratiam refers? pro imperio, pro honoribus, pro his quibus te talibus ac tantis indignum sæpissime dignum existimauit, illam in theatrum produxisti, & ciuitatem fecisti tanquam tragœdorum argumentum. Calamitas quidem mea vitæ meæ terminis definietur: at tua flagitia tuique mores cum ciuitatis vita interibunt. Tu verò dic, & scribe, decerne, & constitue: & hanc primo, si lubet, legem ferto. In posterum in iudicio pauper non loquatur, loquenti pœna irrogetur, inter plebeios referatur. A te vero (quid enim tibi amplius verbis & syllabis opus est?) manifestior ob eam calamitatem lex scripta est, splendidè tibi exstructus est suggestus, hoc exemplo omnis pauperibus præcisa est lingua. Tu dic solus, impera solus, nemo contradicet, fortitan neque humilia deinceps tractabis, neque vno tribunali tuam potentiam definies. Sed statim sublimiore quam his tibi opus fuerit scena, & dramatibus infandam tragœdiam repræsentantibus. Vt verò magis omnes terreas finge, & pinge iniuriam meam, & imagine meam calamitatem exhibe. Difficile est artem, quæ rei naturam adeo atrocem effingat, reperire: nihil tamen horum maiorum non audet [a] diues. Adeste quidem ex prato aliquo pestilentium furiarum pigmenta atque colores; supponatur autem tabula dira & nefanda composita materia: seruiat picturæ ignis, qualem vltores huiusmodi cædium dæmones solent excitare: quære pictorem tragicum quidem arte & [b] manu, animo vero magis tragicum. Iube vero seriem fortunarum mearum in [c] tabula depingat, nihil ante narrationem pingat, neque dicentem, neque concionantem

a H. St. πλουσίῳ.
b χεῖρα H. St.
c Vel tabula, pictura.

HIMERIVS. neque coronatum, nec quidquam eorum quæ fortunatis solent accidere. Plena sit tota meis calamitatibus tabula. Primo pingatur infelix pater, suis manibus infantem in testudinem ferens, deplorans, lugens infortunium, exiens, rediens, deponens, attollens, cedens naturæ, & rursum necessitate victus; imitetur pictor, quoad eius fieri potest, sermonem gemebundo vultu, vt omnes per picturam verba intelligant. Dein pinge insignes illos amores: potissimum vero nihil in depingendo filio temere fingas, fac illum tardum, mox tenus aggredientem, respuentem, animo perturbatum, metu autem coactum, refugientem adulterium, nondum intelligentem, quia à matre cogitur. Stet & alibi infelix anus, & eam, si iubet, amore correptam describe tam rugosam, & crinibus canam, vt rei nouitatem magis obstupescas. Venias demum ad picturæ caput, arma infelicem pauperem in carnifices, & talia excogita, quæ licet ficta, crudelitatem tuam valeant explere. Impone denique dramati finem, te ipsum scilicet in cæde signis quibusdam eminentem, ridentem, hilarem, & quasi re bene gesta exultantem. Serua & mihi per Deos aliquam partem tabulæ, ne quis quæsierit vbi infelix pauper: quomodo vixit, qua ratione post tot casus vitam egerit. Verum nos hæc tibi perpetua fuerit felicitas, ô diues, & te oportet dramatis partem esse. *Nemo vnquam insignem aliquam spectauit tragœdiam, in qua * Tyranni non è pristina fortuna deciderint.*

* Iuuenalis Sat. x. v. 112. *Ad generum Cereris sine cæde & vulnere pauci. Descendunt reges, & sicca morte Tyranni.*

Ex Declamatione cuius hæc inscriptio: Athenienses post Medicum bellum, contra Barbaros bellum decreuere. Quo cognito, Rex accepta damna, si bello abstineant, resarturum sese promisit. Assentientibus Atheniensibus contradicit Themistocles.

PROOEMIVM.

NVnquam adducar, vt credam, Athenienses, regem in nobis tentandis finem facturum, etsi inuenerit ciues nostros arte militari superiores. Equidem nihil admirandum puto, si Rex eadem rursus attentet. Qui enim in timore ac * paupertate versantur, quid mirum si ad artes confugiant, quo suæ medeantur calamitati? Quare nõ hoc omnino absurdũ est. Iustius vero quis Oratores nostros admiretur, si nos prodedi occasionem sibi adhuc esse putarent, quãdo ne Rex quidem ipse potentia sua nos fortiores esse negat. Decet autem nihilo nos inferiores existimare illius de nobis viri existimatione. Absurdum enim est nos Barbaros armis superare, consilio autem iisdem inferiores esse. Quin & has de nobis omnibus voces Diis significauit, & Pythium Apollinem de triremibus cõsului. Quid facta propter me turbas? Quid mõtes secas, vt instar maris sit iter? Quid terra tegis vndas, sine stet Athos, nec mõtibus, sed mari innatet classis. Quod licet horũ exiguum habuisti rationem, miniméque curasti, cœlestia vero & superna caue ne attingas.

* Persius, Magister artis ingeniique largitor venter.

μὴ στεφανούμενον, μή τι τῶν εὐτυχεστέρων ἕτερον. ὅλη γεμέσθω μεστὴ τῶν σκυθρωποτέρας τύχης ἡ γραφή. ὁ δυστυχὴς πρῶτος. * ἔστω πατὴρ φέρων εἰς τὴν ἐρημίαν ταῖς ἑαυτοῦ χερσὶ τὸ βρέφος, ὀδυρόμενος τὴν τύχην, θρηνῶν τὴν συμφορὰν, ἐξιὼν, ἐπαστρέφων πάλιν, τιθεὶς, ἀναιρούμενος, εἴκων τῇ φύσει, τῆς ἀνάγκης πάλιν ἡττώμενος. μιμησάσθω καὶ λόγους (εἰ δυνατὸν) ἡ γραφὴ διὰ προσώπου στενάζοντος, καὶ πᾶς τις τῶν ῥημάτων ἀκουσάτω διὰ τοῦ σχήματος. γράφε μετὰ τοῦτο τοὺς καλοὺς ἔρωτας· μάλιστα δὲ μὴ καταψεύσῃ μηδὲν τῇ γραφῇ τοῦ παιδός· ποίησον ὀκνοῦντα, μέλλοντα, χωροῦντα πρὸς τὴν πρᾶξιν, ἀναδυόμενον· ἰλιγγιῶντα μὲν τῇ ψυχῇ, τῷ φόβῳ δὲ βιαζόμενον· δεδιότα μὲν τὴν μοιχείαν, οὔπω δὲ συνιέντα, ὅτι καὶ τὴν μητέρα ἀναγκάζει. ἔστω πού τε δυστυχὴς πρεσβύτις, εἰ θέλεις, γράψον αὐτὴν ἐρῶσαν, ἀλλὰ μετὰ ῥυτίδος, ἀλλὰ μετὰ τῆς κόμης τῆς πολιᾶς· ἵνα μᾶλλον ἐκπλήξῃς τῷ παραλόγῳ τοῦ δράματος. ἐλθὲ λοιπὸν ἐπὶ τὸ κεφάλαιον τῆς γραφῆς· ὅπλισον τὸν δυστυχῆ πένητα κατὰ τῶν φιλτάτων· καὶ τοσαῦτα μίμησαι πρεύματα, ὅποσα ἐμπλήσει τὴν σὴν ἀπανθρωπίαν πλαττόμενα. πρόσθες ἤδη λοιπὸν τὸν κολοφῶνα τοῦ δράματος, σαυτὸν τοῖς φόνοις μετὰ τῶν γνωρισμάτων ἐπιφαινόμενον, μειδιῶντα, φαιδρὸν, τοῖς κατορθουμένοις γαννύμενον. τήρησον πρὸς θεῶν κἀμοί τι μέρος τοῦ πίνακος, ἵνα μή τις ἐπιζητήσῃ, ποῦ δὲ ὁ δυστυχὴς πένης; πῶς ἔζη; πῶς ἐβίω μετὰ τοσαύτας συμφοράς; ἀλλ᾽ οὐ πάντα γραφήσῃ πλούσιε. δεῖ γενέσθαι καί σε μέρος τοῦ δράματος. οὐδεὶς οἶδεν ὑψηλὴν τραγῳδίαν, ὅπου μὴ πίπτουσι τύραννοι.

Ἐκ τῆς ἐπιγραφομένης μελέτης, Μετὰ τὰ Μηδικὰ ἐψηφίσαντο πρὸς τοὺς βαρβάρους Ἀθηναῖοι πόλεμον. πυθόμενος ὁ βασιλεὺς, ὑπέσχετο τὰ * λῃστρικὰ ἐπανορθώσασθαι, εἰ τὸν πόλεμον καταλύσειαν. βουλομένων αὐτῶν, Θεμιστοκλῆς ἀντιλέγει. αὐτὸ τὸ προοίμιον.

* λειτουργηθέντα M. St.

Οὔπω τῆς πείρας, ὡς ἔοικεν, ὦ Ἀθηναῖοι, ὁ καθ᾽ ἡμῶν βασιλεὺς παύεται, κἂν ἀεὶ κρείττω τῆς ἑαυτοῦ τέχνης τὸν τρόπον εὑρίσκῃ τῆς πόλεως. ἐγὼ δὲ οὐδὲν βασιλέα * τῷ ἑαυτοῦ αὖθις ἐπιχειρεῖν, θαυμαστὸν οἴομαι. τοὺς γὰρ ἐν ἀπορίᾳ καθεστηκότας καὶ φόβοις, οὐδὲν θαυμαστὸν, μηδὲ ἀφ᾽ ὧν διορθώσονται τὰς συμφορὰς, εὑρίσκειν δύνασθαι. * ὥστε τοῦτο μὲν οὐδαμῶς ἄτοπον. τοὺς δὲ ῥήτορας ἄν τις δικαίως μᾶλλον τοὺς παρ᾽ ἡμῖν θαυμάσειεν, εἰ καιρὸν αὐτοῖς ἔτι τῆς παρ᾽ ἡμῖν προδοσίας νομίζουσιν, ὅτε μηδὲ βασιλεὺς ἀρνεῖσθαι τὸ κρείττους εἶναι τῆς ἑαυτοῦ δυναστείας διέγνωκε. προσήκει δὲ καὶ ἡμᾶς μὴ χείρους ἐν κοινῷ τῆς ἑνὸς ἀνδρὸς γνώμης ἐλέγχεσθαι. ὡς ἔστιν ἄτοπον, φιλοτιμεῖσθαι μὲν ἐπὶ τῷ τοὺς βαρβάρους τοῖς ὅπλοις νικᾶν: ἁλίσκεσθαι δὲ ἐλάττους ἐν τῷ * βουλεύεσθαι. ἤδη δὲ καὶ τὰς αὐτὰς ἠδίκει φωνὰς ὑπὲρ τῶν ὅλων τοῖς θεοῖς, καὶ τὰ αὐτὰ τῷ Πυθίῳ περὶ τῶν τριήρων * ἐδόξαζεν. τί πορθμοὺς ἐνοχλεῖς δι᾽ ἐμέ; τί δὲ ὄρη τέμνεις εἰς θάλασσαν; τί καλύπτεις ἠπείρῳ τὸ ῥόθιον; ἐᾶσον ἑστάναι τὸν Ἄθω καὶ * μὴ πέμπε μοι διὰ τῶν ὀρῶν, ἀλλὰ διὰ τοῦ ῥοθίου, τὸν στόλον. ἀλλ᾽ εἰ καὶ τούτων ὀλίγον τινὰ ἐποιήσω λόγον. τῶν οὐρανίων ἀπέχου μοι, καὶ φείσαι τῆς ἄνω λήξεως, μή μοι

* al. ὡς.

* τοῖς αὐτοῖς ἐν M. M. τοῖς ἑαυτοῦ.

* al. ὡς.

* βέλτιστα.

* al. ἰσδόξαζεν.

* al. πέμπε μάτια.

HIMERIVS.

σύ μοι νύκτα ποίει τὴν ἡμέραν τοῖς βέλεσι, μηδ᾽ ἀποκρυπτέτω τὸν ἥλιον νέφος ἐκ τῶν βελῶν τῆς σῆς στρατιᾶς συγκείμενον. ἀλλ᾽ οὐδὲν ἐᾷς ἀκίνητον, ἵνα ἂν γένηται τῶν μηδικῶν διηγημάτων ἡ πόλις [ἡ] Ἀθηναίων. φοβερώτερος δὲ τῆς φήμης ἐπὶ τῆς πείρας φαινόμενος, νῦν μὲν ἐπὶ τῆς ἠπείρου τὰ θαύματα, νῦν δὲ μεταφέρων τὴν μεγαλουργίαν ἐπὶ τὴν θάλατταν· καὶ νῦν μὲν ἐπαφιεὶς τοῖς ποταμοῖς τὸ στράτευμα, νῦν δὲ ἡλίῳ τὰ βέλη, νῦν δὲ τῷ ῥοθίῳ τὰς μάστιγας. ὄρος ἐπλεῖτο χειμαζόμενον, καὶ πορθμὸς ὅλος γεφυρωθεὶς ἐπεζεύετο. Ἄθως διὰ μέσου τριήρεις ἔπεμπε, καὶ τὴν ἵππον ὑπὲρ τοῦ ῥοθίου θέουσαν τὴν μηδικὴν Ἑλλήσποντος εἶδε. τριακοσίους ἦν ὁπλίτας τὸ παρὰ Λακεδαιμονίοις ὄφελος, οἱ δὲ λοιποὶ τύχῃ τὸ γένος ἐμερίζοντο. οὐ λέληθας ἡμᾶς, ἄλλον δεινότερον ἐπάγων τοῦ προτέρου πόλεμον· οὐκ ἔτι χιλίας καὶ τριακοσίας τριήρεις πληρώσας κατὰ τῆς πόλεως, οὐδὲ ἀποκρύπτεις ἠπείρῳ τὸ ῥόθιον, οὐδὲ στενοχωρεῖς στρατιώταις τὴν ἤπειρον· οὐδὲ τὰ στοιχεῖα πρὸς τὴν σαυτοῦ χρείαν καταναγκάζεις μετασκευάζεσθαι. οἶδας γὰρ ὡς πάντων ἐκείνων κρείττω με ἡγούμενος μαχόμενος· ἀπὸ Βαβυλῶνος προσβάλλεις τῇ πόλει, καὶ διὰ τῶν κηρύκων ἡμῖν ἐφιστᾷς μηχανήματα, καὶ ταῖς πρεσβείαις δορυφορεῖς τὴν ἐπὶ τῶν καλλίστων φιλοτιμίαν * τῇ πόλει, καὶ ταῦτα δωρεὰς ὀνομάζεις καὶ χάριτας. μὴ πρὸς τρόπαιον διὰ γῆς καὶ θαλάττης ἐγειρομένων. * εἰ μὲν οὖν οἴεσθε δεῖν γράφειν μὲν ἃ χρὴ ποιεῖν, ἃ δ᾽ ἂν γράψητε μὴ ποιεῖν· καὶ λαμπροὶ μὲν ἐπὶ τῶν ψηφισμάτων * φαίνεσθε, διὰ δὲ τῶν ἔργων οὐχ ὅμοιοι: καλῶς ἔχει. ὁ μὲν γὰρ ἐν τῷ βουλεύσασθαί τι λαμπρός, πράξαι δὲ μή που δῆλος ὢν καὶ * πράξειν, οὔπω καθαρὰς τὴν εὐφημίαν κομίζεται, ἀλλ᾽ ἔτι πρὸς τοὺς ἐπαίνους ἀμφίβολος (περιμένουσι γὰρ τὸ τέλος ἅπαντες, ἵνα τὴν γνώμην θαυμάσωσιν) ὁ δὲ ἐξ ὧν ἔγνω καλῶς, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἔργων πεῖραν ἐλόμενος, ἐπ᾽ ἀμφοτέροις θαυμάζεται· τὴν μὲν γνώμην, οἷς ἔκρινε· τὴν δὲ * πρᾶξιν, οἷς οὐκ ἤλεγξε τὰ ψηφισθέντα τοῖς πράγμασιν. ἡδέως δ᾽ ἂν ἐροίμην τοὺς ἀντιλέγοντας, πότερον ἀντεῖπον, ἡνίκα ἐκυροῦμεν τὸν πόλεμον ἢ, τὴν ἡσυχίαν ἄγοντες, * εἴκειν ἠξίουν τοῖς συμβουλεύουσιν; εἰ μὲν γὰρ οὐκ ἀντεῖπον: οὐχ ἡμῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ σφίσιν αὐτοῖς τἀναντία διαπράττοντες φαίνονται· τούτοις ἐγκαλεῖν σπουδάζοντες, οἷς ὡς μάλιστα ἔχουσι σιωπὴν * ἐπεψήφιζον. οὐ γάρ που * δυσνοίας γε φύσει τὸ συμφέρον ἑκόντες ἀποκρύψασθαι. ἀλλὰ μὴν εἴγε ἀντειπόντες ἡττήθησαν, πῶς οὐκ ἀβουλίας ὑπεύθυνοι, τὰ αὐτὰ λέγειν ἐπιχειροῦντες δεύτερον, ἃ πρόσθεν εἰπεῖν τολμήσαντες, ἥττους ἐφάνησαν τῶν ἀντιλεγόντων ἐλεγχθῆναι; καὶ μὴν εἴγε λύσομεν ἃ κεκυρώκαμεν, οὐκ ἄδηλον ὁπόθεν ὡς εὐχερείας τι ὁμοῦ καὶ ἀβουλίας ὄφλος ἕξομεν: ἀβουλίας μέν, ὡς ἐν ἀρχῇ δέον εὑρεῖν τὸ συμφέρον, ἀδυνατήσαντες· εὐχερείας δέ, ὡς ἀφ᾽ ὧν ἐκρίναμεν, ταχέως αὖθις μεταβαλλόμενοι· καὶ οὔπω λέγω τὸ μεῖζον ἔγκλημα, ὅτι καὶ χρείας ἡττημένοι δόξομεν ἐθελοντὶ ἡμῶν αὐτῶν καταψηφίζεσθαι· ὅπερ (οἶμαι) καὶ ἀπαραίτητον ποιεῖ τὸ ἔγκλημα. εἰ γὰρ καὶ χωρὶς τοιαύτης αἰτίας οὐκ αἰσχρὸν ἡμαρτηκότας ἐλέγχεσθαι, πῶς οὐχ ἅπαξ ἀσύγγνωστον, ὅταν καὶ λήμματος

* ἂν πόλεων.
* al. εἰ μὲν ὁ οἴεσθε.
* al. φαίνεσθε
* al. πράξειν.
* πρᾶξιν.
* al. εἴκειν.
* al. ἐπεψήφιζον c δυσνοίᾳ.

Non iaculis mihi pro die noctem inducas, neque è sagittis exercitus tui nubes densa Solem cooperiat. Sed nihil intentatum relinquis, vt nimirum Athenarum ciuitas Medorum historiæ partem aliquam obtineat. Visus es fama ipsa terribilior, quod experienta didicimus, nunc in continentem terram miranda illa facinora, nunc in mare grandium rerum conatus tuos transferens, & nunc quidem in flumina copias, nunc in Solem iacula, in fluctus flagra mittis. Mons procellis agitatus nauigatur, fretum integrum ponte commisso pedibus traiicitur. Per medium Athon nauigant triremes, in fluctibus currentem Medorum vidit equitatum Hellespontus. Trecenti Spartani erant milites, auxiliares copiæ. reliqui vero diuersarum erant gentium. Scimus bellum periculosius priori te conflasse, non mille & trecentas ad vrbem triremes adducis, nec fluctus terra tegis continente, neque terram militibus angustam tuis reddis, & elementa tuo vsui loco moueri cogis. Nouisti enim me his omnibus fortiorem exstitisse. Babylone copias adducens vrbem oppugnas, & per præcones nos machinis tuis adoriris, & gloriam, præcipuum Reip. nostræ ornamentum legationibus perfringis, non autem trophæis terra marique erectis, hæcque beneficij & gratiæ nomine appellas. Si illa scribenda existimetis, quæ manibus facienda sunt, at quæ scripta sunt non facienda, vt illustres vestris appareatis decretis, factis autem dissimiles: Benè habet. Hic consilio egregius, gestis non ita excellens, nunquã perfectam laudem reportauit, sed semper cum exceptione laudatus est. Nam finem omnes, vt consilium admirentur, expectant. Hic autem à rebus experimentum capiens ob hæc vtraque, quæ optimè tenet, suspicitur: ob sententiam cum iudicauit: dein ob factum cum decreta factis non coarguit. Libenter autem eos, qui contradicunt, interrogarim, vtrum, cum bellum confirmaueramus, contradixerint an quietem amantes consentire cum consultantibus dignati sint. Si non contradixerint; non modo nobis, verum etiam sibi ipsis repugnantia facere videntur, his eos accusare nitentes, quos in iudicium vocare statuentes, dum res prosperæ essent, silentium induxerunt. Neque enim è prauo ingenio libentes se vtilitatem occultasse dicent. Verum si contradicentes causa ceciderunt, quomodo non ignauię rei, hæc iterũ aggredités dicere, quæ prius qui ausi sunt, minores esse contradicétibus cõuicti sunt. Si vero dissoluimus, quæ decreuimus, non erit vtique obscurũ, nos & nimiæ facilitatis simul & temeritatis crimé subituros: temeritatis quidem, quod initio cum oporteret inuestigare vtile nunc nõ potuimus: nimiæ facilitatis cum ea quę decreuimus statim, & ex tempore commutauimus. Nondum maximum crimen dico, quia videbimur necessitate victi nobis ipsis velle aduersari, quod sane inexcusabiles nos reddit. Cum igitur non sit ferendũ eis qui peccarunt, etiã sublato tali crimine, quomodo non simul venia indigni videamur, turpitudinem

HIMERIVS.

mutare lucro. Si quis vero commilitonû huius vrbis donis a rege acceptis, ciuitatis decretum soluere aggrederetur, vel societatem frangere auderet, nunquid irasceremini, & pœnam a soluere volentibus quæ decreuistis sumeretis? Equidem omnino sentio. An vero cum aliis vestra decreta frangere non permisistis, hoc vos fecisse videbimini? Et in quibus alio faciente supplicium non omitteretis, in iis vos vltro delinquere cognoscemini? Porro autem cauendum est, ne omnia, & reuera mala, & quæ mala putantur agamus, ea autem cauenda sunt magis de quibus alium antea accusauit. Nam de quibus quis semel vt malis côquestus fuisse deprehenditur, & iterum eadem facere conuincitur, & inimicus, & sceleratus est: sceleratus quidem ea faciendo, quæ facere non oportebat: inimicus vero, cum iis illos prohibere nititur, quę, licet verbo odisse appareat, operibus tamẽ diligere videatur. Dic, si lubet, legislatorum verba, numera deinde, si cupias, ciuitatis trophæa. Nam omnia ciuitatis facinora bene gesta militares leges appello. Quid iam omnibus his effectum est? non pacisci scilicet cum Barbaris, gentem alienam execrari, implacabile bellum cum hostibus existimare: & sane merito. Quos enim naturales hostes arbitrabantur, ab his aliquid detrimenti semper exspectantes, lege cohibuerunt, ne quid mali paterentur, maximum vrbis præsidium eorum infidelitatem existimantes. Solent enim scelerati homines, & lucro dediti specie amicitiæ lucrari plura, quam tûc cum aperte bellum denunciant. Atheniensium statuta Pythia oracula nuncupo. Persa non vno tempore aut vno momento, neque hoc modo belli tempore hostis noster, sed omni vrbis nostræ vita, non Platæas modo diruit, & populum vltro ad bellum pro libertate susceptum exterminauit. Non enim hæc animo voluente, quæ Rex aduersa habuit, illum crimine liberare debemus, sed ea reputantes, quæ victor fecisset, eandem illi pœnam irrogare oportet. Neque iustum est eadem nos victores perpeti, quæ ab iisdem victi subiissemus. Hic vero statim antequam hostes inducerẽt, à quibus circumuenti erant, irrumpens, & vindictam exigens, neque tempus defendendi sui illis dedit, & magnam sibi, ne quid pateretur, securitatem attulit, & quibus semel irrupit, his in posterum a victis omnem accessionem circumscripsit. Dona, inquiunt, populo misit Rex. Cyrsili mihi verba dicis, & mali nuncij successor es. Et hæc ausus es Athenis dicere, vbi & alterum id prius dicentem sepeliuimus. Cum vero ignoremus quo modo naualis pugna iudicanda sit, non sane honestum est, ob quæ studia laudati videmur, & in quibus nati sumus, iam ea hoc consilio obliterare. Nam quibus initio exigua virtutis cura est, non magna his pereuntibus iactura fit: quibus vero virtutis tanta ac talia statuta sunt exempla, si priorem gloriam posterioribus actionibus repudiasse arguantur.

ἀλλάττεσθαι τὴν ἀδοξίαν φαινώμεθα: εἰ δέ τις τῶν συμμάχων τῆς πόλεως δωρεὰς παρὰ βασιλέως δεξάμενος, λύειν ἐπεχείρει τὸ δόγμα τῆς πόλεως, ἢ καταλύειν τὴν συμμαχίαν ἐτόλμησεν· ἆρ' οὐκ ἂν ὠργίζεσθε, καὶ δίκην ἀπῃτήσατε παρὰ τῶν αἱρεῖν ἐπιχειρούντων ἃ κεκυρώκατε; ἐγὼ μὲν ἀκριβῶς οἶμαι. εἶθ' ἑτέροις ἄν τι λῦσαι τῶν ὑμετέρων οὐ συγχωρήσαντες, αὐτοὶ τοῦτο ποιοῦντες ὀφθήσεσθε; καὶ ἐφ' οἷς ἄλλου πράξαντος οὐκ *ἀνείχεσθε τὸ μὴ καὶ δίκας εἰσπράξασθαι, ταῦτα ἑκόντες αὐτοὶ πλημμελεῖν δόξετε; καὶ μὴν ἅπαντα μὲν εὐλαβητέον ἐργάζεσθαι τὰ καὶ ὄντα πονηρὰ καὶ νομιζόμενα· ἐκεῖνα δὲ πλεῖον, ὧν αὐτός τις φθάσας κατέγνωκεν. ἐφ' οἷς γάρ τις ἀγανακτῶν ὡς φαύλοις ἐπιδείκνυται, εἰ ταῦτα αὐτὰ πράττων ἁλίσκοιτο, φιλαπεχθήμων ὁμοῦ καὶ πονηρός. πονηρὸς μὲν, οἷς ἃ μὴ χρὴ πράττων ἐλέγχεται· φιλαπεχθήμων δὲ, ὅτι τούτων τοὺς πλησίον *εἴργειν ζητεῖ, ἃ τῷ λόγῳ μισεῖν προσποιούμενος, ἔργοις μεταδιώκων ἁλίσκεται. λέγε μοι τὰ τῶν νομοθετῶν, εἰ βούλει, ῥήματα· ἀρίθμει μοι μετὰ τοῦτον, εἰ θέλεις, καὶ τὰ τῆς πόλεως τρόπαια. νόμους γὰρ ἐγὼ πολεμικοὺς ὀνομάζω τὰ τῆς πόλεως κατορθώματα. τί νῦν ἐν ἅπασι τούτοις διεσπούδασται; μὴ σπένδεσθαι βαρβάροις, μισεῖν τὸ γένος ὡς ἀλλότριον, ἀδιάλλακτον ἡγεῖσθαι [τὸν] πρὸς ἀλλήλους πόλεμον καὶ μάλ' εἰκότως. οὓς γὰρ τῇ φύσει πολεμίους ἐνόμιζον, παρὰ τούτων ἀεί τι κακὸν προσδοκήσαντες, νόμῳ τὸ μὴ παθεῖν ἐφυλάξαντο· μέγιστον εἶναι τῆς πόλεως φυλακτήριον τὴν ἀπιστίαν τὴν πρὸς αὐτοὺς ἡγησάμενοι. εἰώθασι γὰρ οἱ πονηροὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ πρὸς πλεονεξίαν τὰ πάντα βλέποντες, πλείονα κερδαίνειν ἐπὶ φιλίας προσχήματι, ἢ ὅτε φανερῶς ὁμολογοῖεν τὸν πόλεμον. ψηφίσματα γὰρ Ἀθηναίων ἐγὼ καλῶ τὰ τοῦ θείου Πυθίου μαντεύματα. πολέμιος ὁ Πέρσης οὐ καθ' ἕνα καιρὸν, οὐδὲ χρόνον, οὐδὲ παρ' αὐτὴν μόνην τὴν τοῦ πολέμου καταβολήν· ἀλλ' εἰς πάντα τὸν βίον τῆς πόλεως. οὐ γὰρ Πλαταιὰς μόνας κατέσκαψε, καὶ δῆμον εἰς τοὺς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας πολέμους αὐτόκλητον ἐποίησεν ἄπολιν. οὐ γὰρ ἃ πέπονθε βασιλεὺς, ταῦτα *διαλογιζομένους, ἐκεῖνον ἀπαλλάττειν τῆς μέμψεως *χρή· ἀλλ' ἅπερ ἂν κρατήσας ἔδρασεν, ἐν τοῖς λαβόντας, πᾶσαν ἴσως νομίζειν δίκην τῆς ἀξίας κομίζεσθαι. οὐδὲ δίκαιον *τὰ αὐτὰ ὧν δρᾶσαι κρατήσαντας, ἅπερ ἡττηθέντες ὑπὸ τῶν κεκρατηκότων ἂν ἐπάθομεν. ὁ γὰρ, πρὶν ἀντιτείνειν αὐτοῖς *τοὺς ἐναντίους, ἀφ' ὧν ἐσφάλησαν, ἐπεξιὼν καὶ τιμωρούμενος, οὐδὲ ἐκείνοις καιρὸν ἐπὶ τῆς ἀμύνης ἐνδέδωκε, καὶ πᾶσαν ἑαυτῷ προξενεῖ τοῦ μή τι παθεῖν ἀσφάλειαν, οἷς κατὰ καιρὸν ἐπεξῆλθε, τούτοις περιγράφων ἅπασαν τὴν ἐν ὑστέρῳ παρὰ τῶν πεπονθότων ἐπίδοσιν. καί φασι, δωρεὰς τῷ δήμῳ [βασιλεὺς] πέπομφε. *Κυρσίλου μοι λέγεις ῥήματα καὶ πονηρᾶς εἶ δημηγορίας διάδοχος. καὶ ταῦτα λέγειν ἐν Ἀθήναις ἐπικεχείρηκας, ἐν οἷς τὸν προειπόντα τὸ πάρος ἐτυμβευσάμεθα τὸν τόπον; ἐπεὶ ὅπερ εἰσήκει φθεγγόμενος· ἄδηλον δὲ ὅστις τινὰ τρόπον ἡ ναυμαχία κριθήσεται), οὐ δὴ καλὸν, ἀφ' ὧν εὐδοκιμοῦντες φαινόμεθα, καὶ μὴν ἐν ἐπιτηδευμάτων διαγεγόναμεν, ἄκυρα ποιεῖν ἐπὶ τῷ παρόντι βουλεύεσθαι. οἷς μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὀλίγος τῆς ἀρετῆς ὁ λόγος, οὐ μέγας τούτοις οὐδὲ σφαλεῖσιν ὁ κίνδυνος· οἷς δὲ τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα παραδείγματα τῆς ἀρετῆς ἕστηκε, τίς συγγνώμη παρὰ τοῖς ἔξωθεν, εἰ τοῖς τελευταίοις ἀφανίζοντες, τὴν ἔμπροσθεν δόξαν ἐλέγχοιντο;

πῶς

* ἀνείχεσθε.
* ἐξείργειν. H. 51.
* διαλογιζόμενοι.
* al. δεῖ.
* ταὐτά.
* τοὺς ἐναντίους.
* Κυρσίλου M. M.

HIMERIVS.

πᾶς γὰρ ἐμοὶ Ξέρξου πρὸς δωρεὰν καὶ χάριν ἐγγύτερος. ἔτι τοίνυν, εἰ μὲν προῖκα παρεῖχε τὴν ἔμπροσθεν δωρεάν, ἦν ἄν τις λόγος ἴσως τοῖς βασιλεῖ * συναγορεύουσι, καίτοι γε οὐδὲ τοῦτο τῶν Ἀθηναίων ἄξιον. εἰ δ' ἀνταιτεῖ χάριν παρὰ τῆς πόλεως, οὐ δῆλον δήπουθεν ὡς εἰς παρ' ἡμῶν αὐτὸ ἐκείνων τυχεῖν ἐσπούδασε, τούτοις ἐπιδείκνυσι μηδὲν αὐτοὺς χαριζόμενος. εἰ δὲ ἁπλῶς διδοῖτο, λαβεῖν οὐκ εὔλογον. πῶς οὖν πλέον, ὅτε μηδὲ προῖκα τὴν δωρεάν, ἀλλ' ἐπ' ἀντιδόσει τοσαύτῃ καὶ αὐτὸς δῆλός ἐστιν ἃ δίδωσιν ὁμολογῶν ἀνταλλάξασθαι; φέρε δὴ καὶ αὐτὰς τὰς ὑποσχέσεις σκεψώμεθα. ἀντικαταστήσω (φησὶν) οἷς ἐλυμηνάμην κατὰ τὸν πόλεμον. αὐτήν μοι λέγεις τοῦ πολέμου τὴν πρόφασιν, καὶ μάχης μᾶλλον ἢ διαλλαγῆς * ἀναγινώσκεις συνθήματα· καὶ λανθάνεις οἷς διαλλάξαι βασιλεῖ τὴν πόλιν ἐσπούδακας, τούτοις ἡμᾶς ἐγείρων πλέον ἐπὶ τὸν πόλεμον. ὢ τῶν ἀνομοίων ῥημάτων! λυμεῶνά μοι τὸν αὐτὸν προσαγορεύεις καὶ φίλον, αὐτόχειρα δὲ πάλιν ἔνσπονδον. τὴν αὐτὴν * ἀναγινώσκεις ἐπιστολὴν μεστὴν ἀδικημάτων καὶ δωρεῶν, μιγνὺς καὶ τὰ ἄμικτα πάθη, δωρεάς, χάριτας, συμφοράς, βαρβάρους, Ἕλληνας· καὶ τὸ μὲν δοκεῖν, σπουδάζεις ὑπὲρ τῆς πόλεως· τὸ δὲ ἀληθές, βασιλεῖ ποιεῖς φιλοτιμίας ὑπόθεσιν τὸ πτῶμα τῆς πόλεως. τί οὖν οὐκ ἐπὶ τὰς τριήρεις * εἶμεν, ἀλλ' ἀνεχόμεθα προσφερομένου ἡμῖν βασιλέως τὴν πόρθησιν; ἐπολυπραγμόνησέ μου Ξέρξης τὰ διηγήματα, ὥσπερ καὶ τοῖς ἐγκωμίοις * πολεμῆσαι θέλων τῆς πόλεως. εἰ μὲν οὖν παρ' ἑτέρου μὲν τὸ ἀδίκημα, παρ' ἑτέρου δὲ ἡ χάρις· τὸν μὲν ἐχθρὸν ὡς πολεμίῳ χρῆσθαι, τὸν δὲ ὡς εὐεργέτην ἀμείβεσθαι. εἰ δὲ ὁ αὐτὸς ἀμφότερα· τί μᾶλλον εἰδέναι χάριν ἀνθ' ὧν ὑπισχνεῖται προσήκει, ἢ τιμωρίαν ἀπαιτεῖν ἐφ' οἷς ἀδικῶν ἐλέγχεται; τίνα δὲ καὶ τὰ * λελυμασμένα καλεῖ; αἰνίττεται γὰρ καὶ διὰ τῶν γραμμάτων τὴν χάριν. τὰς Ἀθήνας πάντως ἀνοικιεῖν ἐπαγγέλλεται· τοῦτο γὰρ ὑπαινίττεται δήπου, κἂν μὴ τολμᾷ φανερῶς ὀνομάζειν τῷ ῥήματι. Ἀθήνας ἀνοικιῶ, φησί. σὺ τὴν τῆς Ἀθηνᾶς πόλιν; σὺ τὴν Θησέως καὶ Κέκροπος; εἶτα οἰκισθήσονται Ἐριχθόνιοι καὶ Κέκροπες, ἔτι δὲ Θησεῖς καὶ Κόδροι; πάντων [δὲ] * ἔσται Ξέρξης τῇ πόλει οἰκιστής, ἀρχηγέτης τῶν ἐπαίνων, τῶν ἐγκωμίων ὑπόθεσις; οἴμοι τῶν κακῶν! ἡττημένος μου Ξέρξης, λαμβάνει τὴν πόλιν. τί δ' ἂν καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς κατὰ τῶν Ἑλλήνων συστρατεύεσθαι κελεύῃ; οὐ γὰρ ἔστι δίκαιον τοῖς τοσαύτην ἐνδεικνυμένοις περὶ τὴν πόλιν μεγαλοψυχίαν, [καὶ] μὴ πάντα τρόπον συναγωνίζεσθαι * καλῶς γε. οὐ γὰρ τότε καὶ τῶν τροπαίων ἀξίας τῶν ἐγηγερμένων τὰς παρατάξεις παραταξόμεθα. ὑπὸ Ξέρξῃ στρατηγῷ τοὺς κατὰ τῶν ὁμοφύλων πολέμους ἐκφέροντες, δι' οὓς ὤφθη Πέρσαις ἀντὶ νικηφόρου σχῆμα δραπέτου καὶ φυγάδος περικείμενος, τούτοις πόλιν οἰκίζειν, τούτοις εὐεργετεῖν αἱρεῖται; εἰ μὲν γὰρ οὐδεὶς * ἀναμάχεσθαι τοῖς ὅπλοις τὴν ἧτταν ἐπίστευεν, ἐστράτευσεν ἄν, οὐκ ἐπρεσβεύετο· ἐπεὶ δὲ ἀπογινώσκει τῶν δυνάμεων, τὴν ἀπάτην τέως ἀντὶ τῶν ὅπλων προβέβληται. ἔτι τοίνυν καὶ διαβάλλειν τοὺς Ἕλληνας πρὸς τὴν πόλιν ἐσπούδασεν, ἵνα ἐρήμους τῆς παρ' ἐκείνων συμμαχίας ἐργασάμενος, πρὸς μόνους ἡμᾶς ὕστερον ἐξενέγκῃ τὸν πόλεμον· καὶ μὴν ἐξ αὐτῶν ῥημάτων δῆλός ἐστι πρὸς τὴν δωρεὰν ἀφοσιούμενος.

* προσαγορεύουσι.
* μὴ λέγεις οὐκ.
* al. ἀναγινώσκεις.
* ἴωμεν.
* πολεμῆσαι.
* λελυμασμένα. al. M.
* al. δέ.
* al. καλῶς γε.
* ἀναμάχεσθαι.

Omnes enim mihi Xerxi propinquiores ob munera & beneficia. Atque etiam si gratis donum dedisset, esset forsitan iusta quædam causa iis qui Regi patrocinantur, quanquam hoc neque Atheniensibus dignum sit. Si remunerationem ab vrbe petat, manifestum sane est nihil vtique gratis dedisse, quando pro iis rependi sibi mutuum cupiat. Si vero ab eo simpliciter donante non est æquum accipere; quanto minus par est, quando non gratuito donat, sed remunerationis eiusmodi gratia, qua satis testatur, suum velle pensari beneficium. Agedum promissa hæc videamus. Ea, inquit, reponam, quæ bello deieci. Hunccine mihi bellandi prætextum dicis, & pugnæ potius, quam fœderis tesseram profers, nec vides iis verbis, quibus regi vrbem conciliare niteris, nos ad bellum magis excitari? O quam diuersa sunt hæc verba! perditorem eundem vocas & amicum, interfectorem & socium, eandem legis epistolam plenam iniuriis, & donis, permiscés mere mala & dona, beneficia, & damna, Barbaros, & Græcos. Hoc studes vrbis commodum videri quærere, sed verius illud, cum vrbis nostræ ruinam regi honoris initium facias. Quid ergo ad triremes non vadimus, sed sustinemus regem patriæ ruinam afferentem? Sed & historiam nostram curiose Xerxes quæsiuit, quasi & cum vrbis preconiis bellũ suscepturus. Quare si ab altero iniuriā, ab altero beneficium accepimus, illum quidem vt hostē tractare, hũc vero vt beneficum remunerari oportuit. Quod si vtrumque idem præstitit, vtrum decet beneficium attendere pro iis quæ promittit, vel exigere, cuius accusatur iniuriæ? Quænam sunt, quæ ille læsa dicit? per has literas beneficium dicis gratia pollicetur, Athenas omnino restauraturum se significat; hoc scilicet obscurè dicitur, licet apertè verbo nominare non audeat: *Athenas*, inquit, *restaurabo*. Tu vrbem Palladis? Tu ciuitatē Thesei, & Cecropis? dein de Erichthonij & Cecropes, & Thesei, & Codri obscurabuntur: Hæc omnia ciuitati Xerxis debebunt conditor, dux laudũ, preconiorũ materia? Hei mihi his malis! Victus à me Xerxes capit vrbem. Quid verò & nosmet cõtra Græcos iubet pugnare? Non enim æquum nos illi, qui circum hanc vrbem mira edit facinora, non venire auxilio: & merito. Non enim tum aciem dignam erectis trophæis instruemus. Xerxe duce vicinis nostris bellum inferentes, propter quos visus est Persis non victor, sed tanquam exsul & fugitiuus, his vrbem condere, & his benefacere cupiet? Quod si putaret acceptam cladem armis instaurare posse, exercitum adduceret, non autem legatos mitteret. At cum viribus diffidat suis, fraudē pro armis adhibet. Cum autem copias recensuisset, tum demum fraudem armorum loco produxit. Quin etiam vrbem hanc apud cæteros Græcos infamē reddere contēdit, vt nos eorũ auxilio desertos redderet, & nobis solis bellum postea inferret. Et ex his verbis patet donum dicis gratia offerre.

Athenarū vrbs.

HIMERIVS.

Illius erat manifeste litteris inscribere hanc velle se vrbem instaurare. Hoc autem non declarans, simpliciter se damna bello illata resarturum dicit, aduerbij amphibolia, quæ mala cogitauit, epistola significauit. Quod autem erat vrbis nostræ insigne? magnificentia ædificiorum, antiquæ vbicunque virtutis testimonia, naturæ ornatus, qui maius vrbi addit ornamentum quam artificium. Qualis cernitur hic † arx, vbi tale, cœlo excepto, hospitium est Deorum? Quale templum Poliadis Mineruæ? & huic vicinum delubrum Neptuni. Coniunximus enim post contentionem Deos per reges in templis cum aliis. Non recipio * formulam sacrorum ab homine, qualem per præconem arcere solemus. Quis reparabit homines quos bello perdidit? Quis reddet mortuorum corpora, quæ bello abstulit? Viri enim, vt aiunt, vrbes sunt, non domus ipsæ; si damna se instauraturum pollicetur, ex his quædam non integre restituere potest, quædam non paria prioribus reddere potest. quomodo illius in his promisso vt impossibilis non redarguatur ab omnibus? Illi Lacedæmonios trecentos ad Pylas non sustinuerût, sed in oculis regis tot myriades ceciderunt aduersus vnum agmen, quasi flagris ordinatæ: Ipse Rex in Asiam nos vocat, ostendens demptis pugnis tutum secum bellum fore. Vna acies contra totam Asiam instructa & trecenti Spartani prius armis Thermopylas, deinde morte occludentes, honorabilius sepulcrum, quam sint tropæa excitarunt. Ego quoque de Thebanis supplicium sumendum putaui. Accusati sunt Græci à Persis proditionis gentis suæ, & vrbs mea Persicum contra Græcos assumpsit exercitum. Cum Persæ victi sunt, non modo Athenienses, sed & omnes Græci lucrum reportarunt. Vtinam etiam ad Pylas occurissemus, Lacedæmonij pro sepultura trophæum ostendant. In Xerxem hęc dico, in Xerxem, inquam, ô Apollo, qui vsque * ad aras tuas bellum gessit, & ignem sacro tripodi tuo subiicere conatus est, per quem edis oracula. Volo regionibus de meis rectè factis nomen imponi, & maria, ac flumina potius à meis tropæis, quam antiquis nominibus denominari. Obiiciet aliquis, quando vrbem vel vnde reficiemus? Quam amplius vrbem quæris, cum habeas triremes pro noua vrbe, & ductorem Apollinem: Obiicit autem pro mœnibus mare, & pro turribus insulas, & pro ornatu tropæa. Si & terminos studes cognoscere, obiuit fama totum terrarum orbem, terram quà itur, mare quà nauigatur. Hos Athenienses duce Themistocle consecuti sunt terminos. Postulabo à Xerxe non oleaginum ramum Palladis, sed platanum; vt duo Palladis tropæa iuxta arcem videantur, contra Neptunum olea, contra Barbaros platanus.

† Vet. Pallas quas condidit arces ipsa colat.

* τύπον al. νόμον locum sacrorum.

* μέχρι ἀδύτων legendum puto.

τοῦ μὲν γὰρ ἀνοικίσαι τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν θέλοντος, ἔργον ἦν αὐτὸ τοῦτο σαφῶς ἐγγράψαι τοῖς γράμμασιν. ὁ δὲ τοῦτο μὲν οὐκ εἰπών, ἁπλῶς δὲ ἀντικαταστῆσαι φήσας οἷς ἐλυμήνατο κατὰ τὸν πόλεμον, τῇ τοῦ προσρήματος ἀμφιβολίᾳ * κακῶς ὃ κακουργεῖ διὰ τῶν γραμμάτων δεδήλωκε. τί δὲ ἦν τῆς πόλεως τῆς ἡμετέρας τὸ ἐπίσημον; σεμνότης οἰκοδομημάτων, πανταχοῦ τῆς ἀρχαίας ἀρετῆς ὑπομνήματα, ὁ παρὰ τῆς φύσεως κόσμος, μεῖζον τοῦ παρὰ τῆς τέχνης προστεθεὶς τῇ πόλει τὸ κάλλος. οἵα μὲν ἰδεῖν ἀκρόπολις, οἷον ἄλλο (θεῶν) μετ' οὐρανὸν ἐνδιαίτημα; οἷος δὲ ὁ τῆς πολιάδος ναὸς, καὶ τὸ πλησίον * τοῦ Ποσειδῶνος τέμενος; συνήψαμεν γὰρ διὰ τῶν ἀνακτόρων τοὺς θεοὺς ἀλλήλοις μετὰ τὴν ἅμιλλαν. οὐ λαμβάνω παρὰ ἀνδρὸς τὸν τελετῆς * τύπον, ὃν εἴργει τῆς τελετῆς τῆς ἡμετέρας τὸ κήρυγμα. τίς ἀναστήσει τοὺς ἄνδρας, οὓς ἀπολώλεκε; τίς τὰ σώματα τῶν πεσόντων, οἷς * ἐστὶ κατὰ τοὺς πολέμους λελύμανται; ἄνδρες γὰρ (φησὶν) αἱ πόλεις, οὐκ οἰκοδομήματα. εἰ δὲ τὰ * λελυμασμένα ἡμῖν ἀποδώσειν ἐπαγγέλλεται, τούτων δὲ τὰ μὲν οὐδ' ὅλως ἐγχωρεῖ λαβεῖν, τὰ δὲ τοῖς διεφθαρμένοις οὐχ ὅμοια: πῶς οὐκ ἀδύνατος ἐλέγχεται τοῖς πᾶσιν ἡ περὶ τούτων ὑπόσχεσις; οὐκ ἤνεγκαν οὐδὲ τριακοσίους ἐκεῖνοι * λακεδαιμονίους ἐν Πύλαις, ἀλλ' ἐν ὀφθαλμοῖς βασιλέως ἔπιπτον αἱ τοσαῦται μυριάδες, πρὸς ἕνα λόχον, ὑπὸ μαστίγων * παρατεταγμέναι. αὐτὸς ἡμᾶς ἐπὶ τὴν ἀσίαν καλεῖ βασιλεὺς, οἷς παραιτεῖται τὰς μάχας, τούτοις ἀκίνδυνον εἶναι τὸν πρὸς αὐτὸν δεικνύων πόλεμον. λόχος εἷς πρὸς ὅλην τὴν ἀσίαν παρατεταγμένος. καὶ τριακόσιοι σπαρτιᾶται κλείοντες πρότερον μὲν τοῖς ὅπλοις, ὕστερον δὲ τῷ θανάτῳ τὰς Πύλας, σεμνότερον ἤγειραν τροπαίου τὸ πολυάνδριον. ἐγὼ καὶ ὑπὲρ θηβαίων * ἀπαιτῆσαι δίκας ἐσπούδακα. δῆμος ἕλλην διὰ πέρσας τοῦ κοινοῦ γένους προδοσίαν κατέγνωσται, καὶ πόλις ἐμὴ περσικὸν ἐδέξατο κατὰ τῶν ἑλλήνων στρατόπεδον. κέρδος οὐκ ἀθηναίων μόνον, ἀλλὰ καὶ κοινὸν τῶν ἑλλήνων ἁπάντων, πέρσαι νικώμενοι. εἴθε καὶ εἰς Πύλας ἀπηντήσαμεν· τρόπαιον ἀνεδείκνυσαν νῦν ἀντὶ τοῦ τάφου λακεδαιμόνιοι. ἐπὶ Ξέρξην καλῶ, ἐπὶ Ξέρξην, Ἄπολλον, τὸν μέχρι τῶν ἀδύτων στρατεύσαντα, τὸν τοῖς ἱεροῖς σου τρίποσι τὸ πῦρ προσάγειν φιλονεικήσαντα, δι' ὧν ἐκίνησας φάσματα. ἐνδοῦναι θέλω καὶ τοῖς χωρίοις ἀπὸ τῶν ἐμῶν κατορθωμάτων ὀνόματα, καὶ τὰ πελάγη καὶ τοὺς ποταμοὺς ἀπὸ τῶν ἐμῶν τροπαίων μᾶλλον, ἢ τῶν ἀρχαίων ὀνομάτων προσαγορευθῆναι. πότε οὖν ἢ πόθεν ἀνοικιοῦμεν τὴν πόλιν; ὑπέκρουσέ τις. ποίαν γὰρ ἐπιζητεῖς ἔτι πόλιν, τὰς τριήρεις ἔχων τῆς νέας πόλεως; οἰκιστὴν ἔχων τὸν πύθιον; προβάλλεται δὲ αὐτῆς ἀντὶ μὲν τειχῶν τὴν θάλασσαν, ἀντὶ δὲ πύργων τὰς νήσους, ἀντὶ δὲ κόσμου τὰ τρόπαια. εἰ δὲ καὶ τοὺς ὅρους αὐτῆς ἐπιζητεῖς μαθεῖν, πρόελθε κύκλῳ τῷ λογισμῷ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν, καὶ γῆν ὅση βατὴ, καὶ θάλατταν ὁπόση πλώιμος· οὗτοι τῶν ἀθηναίων τῶν ἐπὶ Θεμιστοκλέους οἱ ὅροι. ἀπαιτήσω Ξέρξην ἀντὶ τοῦ θαλλοῦ τῆς ἀθηνᾶς τὴν πλάτανον· ἵνα δύο βλέπηται τῆς θεοῦ κατὰ τὴν ἀκρόπολιν τρόπαια· κατὰ μὲν Ποσειδῶνος, ὁ θαλλὸς, κατὰ δὲ τῶν βαρβάρων, ἡ πλάτανος.

* [illegible]

* τὸ Ποσειδώνιον.

* τύπον.

* ἐστὶ [illegible]

* λελυμασμένα.

* λακεδαιμονίων.

* παρατεταγμένοι.

* ἀπαιτῆσαι.

Ἐκ τοῦ

Ex τοῦ πολεμαρχικοῦ. Τὸ Προοίμιον.

* λέγουσι. H. St. * περὶ ἑαυτοῦ. * παρέσωσε. * περιεβάλλετο. * μεῖζον. * τὴν ψῆφον. * τὸν θεόν. * τοιοῦτον. * πατέρας. * τρίτον. * ἀνιστῶσι. * εὐβοίας.

ΟΥ τοῖς * ψέγουσι τὸν νόμον τῶν διὰ τοῦ μνήματος εἰωθότων λέγειν, ἀλλὰ τοῖς ἐπαινοῦσι συντίθεμαι. καὶ γὰρ ἄτοπον, τὴν τοῦ λέγειν ἐξουσίαν παρ' αὐτοῦ λαβόντας, κατ' * αὐτοῦ τῇ παρὰ τοῦ λέγειν ἐξουσίᾳ χρῆσθαι. τὸν γὰρ ἐκ τοῦ θανάτου φόβον ὁ νομοθέτης τῇ παρὰ τοῦ λόγου τιμῇ παραμυθούμενος, ἄοκνον πᾶσι τὴν τόλμαν τὴν ὑπὲρ τῶν κινδύνων * κατέστησεν. ἡ δὲ τῶν ἐγκωμίων ἀρχή, ὡς μὲν δοκεῖν, κοινὴ πρὸς ἅπαντας. τὸ δ' ἀληθές, τῶν ἀνδρῶν τούτων ἐξαίρετος. οἱ μὲν γὰρ τοὺς ἄλλους ἐπαινεῖν σπουδάζοντες, ἵνα τὸ γένος ὑμνήσωσιν, εἰς προγόνων τινὰς εὐφημίας τὴν τοῦ λέγειν φύσιν ἀναβιβάζουσιν, ἢ τὴν γῆν ὅθεν οἱ πρόγονοι τῶν ἐπαινουμένων ἐγένοντο. πάντες γὰρ ἐπιεικῶς οἱ πρόγονοι τῶν πανταχοῦ θαυμαζομένων, ἐπήλυδες. οὐ μὴν καὶ κατὰ τούτων ὁ νόμος οὐδὲν νενίκηκεν. ἀλλ' ὅμως τε ἀθηναίους εἴρηκας, καὶ μετὰ τῆς ἐπωνυμίας δηλοῖς τοὺς αὐτόχθονας. ἄοπλος ἦν ὁ βίος. ὅπλα τῶν κινδυνευόντων * προὐβάλλετο. ἵππων χρῆσιν οὐκ ἠπίστατο· * μείζω πρώτη πρὸς ἄθλους καὶ πολέμου χρείαν τὴν ἵππων γνῶσιν. κελεύεις δὲ τῆς ἁμίλλης θαλλῷ τε [ἐλαίας] καὶ κύματι, τῷ θαλλῷ * τὴν ψῆφον τιθέν). τῷ θαλλῷ δ' ὅταν εἴπω, * τὴν θεὸν λέγω. ἀθηνᾶς γὰρ (οἶμαι) τὸ γνώρισμα. ἀλλὰ γὰρ οὐχ ὅ, τι τις * τοιοῦτον εἴπῃ χαλεπὸν εὑρεῖν. ἀλλ' [οὖν] ὅπως μὴ τούτοις ἑπόμενος, πόρρω τῶν πράξεων γένωνται, ἃ τοῦτο μὲν ὑπὲρ τῆς πόλεως οἱ τῶν τῇδε κειμένων πρόγονοι, τοῦτο δὲ ὑπὲρ τῆς [ὅλης] ἑλλάδος ἤρξαντο παῖδες * πατέρας μιμούμενοι, καὶ διὰ πάσης ἡλικίας τε ὁμοῦ καὶ διαδοχῆς τοῦ γένους τὴν εὐψυχίαν καταβιβάζοντες. ἡρακλείδας δὲ ὑποδεξάμενοι, τὸν μὲν ὑβρίζοντα τῆς παρανομίας ἔπαυσαν· αὐτοῖς δὲ τὴν τύχην ἀμείψαντες, βασιλείας πελοποννήσου πάσης ἀντὶ φυγάδων εἰργάσαντο. ἐπὶ τούτοις φθόνος ποτὲ κατὰ τῆς πόλεως δωρικὸν ὁμοῦ καὶ βοιώτιον καὶ προσέτι χαλκιδικὸν τὸν ἀπ' εὐβοίας ἐκ * τρίτου πόλεμον. πῶς οὖν ἅπασι τούτοις ἡ πόλις * ἀντέστη; ἔπεσον βοιωτοί, δωριεῖς ἠγάπων σωζόμενοι, χαλκιδεῖς ἅπαντες ἑάλωσαν. τρία δὲ εἴληφεν τρόπαια· τῶν δὲ τροπαίων τὸ τάχος ἐστὶ λαμπρότερον. τὸ γὰρ κατ' * εὐβοίας καὶ βοιωτῶν, μιᾶς ἦν ἡμέρας τὸ συναμφότερον. ἀλλὰ γὰρ ἔοικα, πᾶσι τὸ μέρος ἀποδιδόναι τῆς εὐφημίας βουλόμενος, τοῖς τότε χρόνοις, ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ παντὸς τοῦ γένους κατὰ τὰς μάχας προκινδυνεύσασιν, οὔτε τούτοις τὴν ἀξίαν τηρεῖν, τῷ τὸ μέγεθος τῶν πράξεων ἐν τῷ τῶν λόγων τάχει συγκρύπτειν, καὶ μή πω τούτων προσάπτεσθαι, ὧν ἡ τῶν ἀκροωμένων προσδοκία ζητοῦσα πάλαι τὸν ἔπαινον, ἀγανακτεῖν ἔοικεν, ὅτι μή πω τὴν ἐπιθυμίαν ἐμπίπλα). οὐκοῦν ἐπὶ ταῦτα ἤδη ἴτεον τῷ λόγῳ. τὸ δὲ ἐξ ἀνάγκης ἀπολείπεσθαι μέλλειν τῶν πράξεων, ὅτι κοινὸν ἁπάντων, οὐ ξένος ἂν εἴη δίκαιον ἔγκλημα. πέρσαι κλῆρον ἕνα τὴν ὑφ' ἡλίῳ πᾶσαν δεῖξαι τοῖς ὅπλοις βουλόμενοι, μικρᾷ μερίδι τῆς πρὸς ἑσπέραν πληρῶσαι τὴν ἐπιθυμίαν ἀπείργοντο. ὡς δ' ἀφεὶς ἐπ' ἰωνίας ὁ στόλος, καὶ πάλιν ἀποκρύψας πλήθει νεῶν τὸ φαινόμενον περὶ τὰς νήσους τὰς κατ' αἰγαῖον ἐχώρει,

Ex Oratione militari.

PROOEMIVM.

* αὐτόχθονας. Strabo lib. 8.

NON astipulor iis, qui eorum, qui memoriter solent dicere, legem reprehendunt, verum laudatoribus assentiar. Absurdum enim est cùm à memoria dicendi subsidium petant Oratores, contra eandem dicere. Legislator enim metum mortis orationis dignitate eximens, audaciam strenuam in periculis, omnibus iniecit. Laudis causam, mea quidem sententia, omnes communem habent: at horum virorum præ cæteris eximia est. Quidam enim dum alios laudare conantur, vt genus ac stirpem prædicent, ad maiorum encomia orationem conuertunt, aut patriam vnde maiores extiterunt. Omnes enim qui laudantur, exteri fere fuerunt. Sed aduersus hos hæc lex non vicit, sed simul Athenienses nominauerat, & hac appellatione ostendis * indigenas esse. Viuebant sine armis, tela non producebant, equis vti non didicerant. Vsui tamen esse docuit equos in certaminibus, ac prælijs. In certaminibus ramo & germine oleagino victoriam denunciabant. Cùm ramo oleæ dico, deam indico. Hoc enim Palladis insigne existimo. Nec vero id quod huiusmodi quis dixerit, difficile est ad inueniendum: saltem vt hæc non imitans procul ab iis rebus sit, quas quidem partim pro ciuitate maiores illic iacentium, partim vero pro vniuersa Græcia filij parentes suos imitati, per omnem ætatem & successionem gentis fortitudinem proferentes susceperunt. Heraclidarum vero potentiam admittentes, alterius quidem iniurias compescuerunt, sibi vero fortunam mutantes, totius Peloponnesi reges pro exulibus fecerunt. Inuidia autem tunc temporis in hanc vrbem tria bella Doricum simul, & Bœoticum & insuper Chalcidense concitarunt. Qua igitur ratione his omnibus vrbs restitit? Ceciderunt Bœoti, Dores seruati quieuerunt: Chalcidenses omnes abducti sunt. Tria vero tunc fixit trophæa, sed illustrior est quam victoria celeritas. Vno die Eubœis & Bœotis trophæa erecta sunt. Etenim cum cupiam omnibus gloriæ aliquam partem iis tribuere, qui superioribus illis temporibus pro patria, omnique populo, pugnando primas ferebant, visus sum ne his quidem satis dignam contulisse, rerum gestarum magnitudinem verborum exilitate deterendo, neque attingendo ea quorum laudem auditores pridem exspectantes indignari videntur, quod eorum fiat minime desiderio satis. Hæc igitur iam oratione tractanda. Necessitate vero parem dicendo non esse, non vnis proprium crimen, sed commune omnium fuerit. Persæ totum terrarum orbem vno regno volētes includere, spe sua frustrati sunt, cum vna parte Occidentalis regni cupiditatem implere nōn potuerint. Classis enim ex Ionia soluens, iterumque multitudine nauium æquor tegens, insulasque Ægæi maris, dissipata est.

HIMERIVS. Naxiorum quidem ciuitatem ad mare statim inuadit, vbi eam vrbem funditus vna cum nomine diruerunt, & gentem in triremes imposuerunt. Operæ-pretium non duxerunt cum Eretriensibus armis decertare, quod eorum fortunam Persico bello inferiorem putarent, inter se manibus consertis ita inuaserunt Eretrienses, ac si in sagena concluderent. Cum Marathonem attigissent, spes labefactata est. Probe enim experimento docti didicerant, quantum inter nos, & Eretrienses interesset. Tum naualis quidam miles aduersus integram triremem ausus est depugnare. Vrgens fugientes ad mare Phœniciæ, naui manus iniecit, fortiorem existimans tota naui dextrâ. Veriti autem Barbari, ne nauis eorum Atticæ dextræ in prædam cederet, securi manum amputant: Ipse vero saucius sine manu iacebat, triremem tamen mordicus tenens. O vos primi, qui Persarum fortunam illusistis! O vos qui maiora vincitis quam natura humana permittat! O qui occumbitis cum ea rerum gestarum historia, quam neque ante vos, nec post tempus tulit! O qui illustriorem nacti estis trophæo sepulturam, qui nomen Marathonis Solis cursibus extenditis! Marathon tenet vestra corpora, animas ipsi dij, qui vobiscum pugnarunt, gloriam terra continet ac mare. Xerxes autem huic vrbi infestus nihil intactũ reliquit, sed omnia mouebat & concutiebat, quasi Neptunus terram & simul mare concuteret. terra & mare suam inuicem naturam permutabant. Imposuit terram fretis, & Phœnicum naues per continentem misit. Tunc omni spe maiora miracula vidimus, per Hellespontum equitatus Medorum, per Athonem triremium classis iter fecit. Quin & ad cœlum vsque audaciam suam Xerxes extendit, & suis prodigiosis factis transiliuit a mari in terram, à terra in cœlum, inde in solem. Nam iaculans Solis lumen obtexit, nauigans maris naturam mutauit, iter faciens cum exercitu terræ angustiam incusauit. Prætereo maria triremibus cooperta: taceo exercitum naturæ numerum excedentem: omitto gentes alimentis præbendis impares, & regem vbique metum incutientem, vbinam vero esset propter copiam exercitus, ignoratum. Huiusmodi itaque tumultu, ac tanto terrore terra vniuersa frementе, & omnibus Græciæ interitum augurantibus, hi quidem tantum commodi in calamitatibus sperabant, quantum ab ipsorum ciuitatibus Persæ abessent: ciuitas vero nostra regi omnia turbanti non cessit, nec metu rumoris, turpe quid antequam sentisceret decreuit, sed statim post primam legationem rege superior fuit. Ipse quidem seruitutis poposcit conditiones: illi libertatis remiserunt. Capitale erat si quis legatis munera daret. Nihil vero omnino illos terrebat, nihil, cur virtutis obliuiscerentur, efficiebat. Non Lacedæmonij iam victi, qui Græcis adeo profuerunt, vt fortiter dimicando occubuerint, non verberati fluctus, non puniti venti, & mollis contra naturam Barbarus terrebant. O maiora ausos Xerxe [cõtra naturá.] O animos elementis fortiores ostẽdẽtes.

Marathonis pugna.

τὴν μὲν ναξίων πόλιν πρὸς τῇ θαλάττῃ εὐθὺς μαρίζεται, τὴν μὲν ἀφεῖσα μετὰ τῆς ἐπωνυμίας τὸ ἔδαφος, αὐτὸς δὲ τὸ γένος εἰς τὰς τριήρεις ἐνθέμενος. τῶν δὲ ἐρετριέων δῆμον ὅπλων μὲν οὐκ * ἠξίωσαν, ἐλάττονα περσικοῦ πολέμου τὴν τύχην αὐτῶν νομίσαντες, χεῖρας δὲ χερσὶ πάντες ἀλλήλων συνέχοντες, σαγηνείας εἰκότα τὴν ἐρετριέων ἔδειξαν πόρθησιν. ἐπεὶ δὲ καὶ μαραθῶνος ἥψαντο, τὰ μὲν τῶν ἐλπίδων ἠφάνιστο, ἐγνώκεσαν δὲ καλῶς διὰ τῆς πείρας μαθόντες, ὅσον τὸ μέσον ἐρετριέων καὶ τῆς ἡμετέρας πόλεως. τότε τις καὶ κατὰ τριήρους ὅλης ναυτικὸς στρατιώτης ἐτόλμησεν· ἐπιδραμὼν γὰρ τοῖς φεύγουσιν εἰς τὴν θάλασσαν, φοινίσσης νεὼς λαμβάνεται, κρείττονα δεξιὰν ἔχειν τριήρους ὅλης οἰόμενος. δείσαντες δὲ ὑπὲρ τῆς τριήρους οἱ βάρβαροι, μὴ δεξιᾶς ἀττικῆς γένηται λάφυρον, πελέκει τὴν χεῖρα μερίζουσιν. ὁ δὲ πληγεὶς, ἔκειτο τὴν μὲν χειρὸς ἀφαιρεθεὶς, τῆς δὲ τριήρους ἐχόμενος. ὦ πρῶτοι τὴν περσῶν τύχην ἐλέγξαντες. ὦ κρείττους τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως νίκας νικήσαντες. ὦ μετὰ διηγημάτων πεσόντες, * ἃ μήτε πρὸ ὑμῶν μήτε μεθ᾽ ὑμᾶς ὁ χρόνος ἤνεγκεν. ὦ σεμνότερον τροπαίου τάφον κτησάμενοι. ὦ τὸ μαραθῶνος ὄνομα τοῖς ἡλίου δρόμοις συναποτείνοντες. μαραθὼν μὲν ἔχει τὰ σώματα, τὰς δὲ ψυχὰς οἱ συστρατευσάμενοι θεοί, γῆ δὲ τὸ κλέος καὶ θάλαττα. θυμούμενος δὲ ὁ Ξέρξης κατὰ τῆς πόλεως, οὐδὲν τῶν πάντων ἡσύχαζεν, ἀλλὰ πᾶν αὐτῷ συνεκινεῖτο καὶ συνεσείετο, καθάπερ Ποσειδῶνος ἀνασείοντος [τὴν] γῆν ὁμοῦ πᾶσαν καὶ θάλατταν. γῆ δὲ καὶ θάλαττα τὴν ἀλλήλων φύσιν ἠλλάττοντο. τοῖς μὲν πορθμοῖς ἐπετίθει τὴν ἤπειρον, τὰς δὲ φοινίσσας [διὰ] τῶν ἰσθμῶν ἔπεμπεν. ὤφθη τότε πάσης ἐλπίδος κρείττονα θαύματα ἵππος καθ᾽ * ἑλλήσποντον μηδική, καὶ δι᾽ ἄθω μέσου στόλος τριήρων πεμπόμενος. ἀπείχετο δ᾽ ὁ Ξέρξης οὐδὲ οὐρανοῦ τοῖς * τολμήμασιν, ἀλλὰ μετῄει καὶ μετεπήδα τοῖς θαύμασιν, ἀπὸ θαλάσσης ἐπ᾽ ἤπειρον, ἀπὸ γῆς ἐπ᾽ οὐρανόν· ἐκεῖθεν καὶ ἥλιον. τῷ μὲν γὰρ τοξεύων τὸ φῶς ἀπέκρυπτεν, τῆς δὲ πλέων τὴν φύσιν ἠμείβεν, τῆς δὲ πεζεύων τὴν χρείαν ἤλεγχεν. καὶ σιωπῶ πελάγη μὲν ὑπὸ τριήρων κρυπτόμενα, στρατόπεδα τῆς ἀριθμοῦ φύσεως κρείττονα, ἔθνη δὲ δεῖπνον δαπάνης ἥττονα βασιλέα δὲ πανταχοῦ μὲν ὄντα τῷ φόβῳ, οὗ δὲ γῆς * ἦν, διὰ τὸ πλῆθος λανθάνοντα. τοσούτου τοίνυν θορύβου γῆς ἁπάσης ἠχούσης, καὶ κρινομένων ἐπὶ τῆς ἑλλάδος τῶν ὅλων, οἱ μὲν ἄλλοι σύμπαντες τοσοῦτον * ἐν τοῖς δεινοῖς κερδαίνειν ᾤοντο, ὅσον ἀπεῖναι πέρσας τῶν πόλεων· οὐ μὴν καὶ ἡ πόλις εἶξε βασιλεῖ τὰ πάντα σείοντι, οὐδὲ φόβῳ τῆς φήμης αἰσχρόν τι καὶ πρὸ τῆς πείρας ἐβουλεύσατο, ἀλλ᾽ ἀπὸ τῆς πρεσβείας * πρώτης κρείττων βασιλέως ἐγίγνετο. ὁ μὲν τὰ τῆς δουλείας ἀπῄτει σύμβολα, οἱ δὲ τὰ τῆς ἐλευθερίας ἀντέπεμπον. ἦν γὰρ θάνατος ἡ τῆς πρεσβείας ἀντίδοσις. ἐφόβει δὲ * αὐτοὺς οὐδὲν τῶν ἁπάντων, * οὐδὲν ἐποίει τῆς ἀρετῆς ἐπιλαθέσθαι· οὐ λακεδαιμόνιοι πίπτοντες, καὶ τοσοῦτον συντηροῦντες τοῖς ἕλλησιν, ὅσον ἀνδρείως ὑπὲρ θανάτου βουλεύσασθαι. οὐ μαστιζόμενα κύματα, καὶ κολαζόμενα πνεύματα, καὶ τρυφῶν βάρβαρος κατὰ τῆς φύσεως. ὦ μείζονα Ξέρξου τολμήσαντες [κατὰ τῆς φύσεως] ὦ ψυχὰς στοιχείων βεβαιοτέρας ἐπιδειξάμενοι.

* ἠξίωσαν. * al. ἃ. * ἐλαυνόμενον. * τολμήμασιν. * ἦ. * Τοῖς τὰ δεινά. * ἐκεῖ. * αὐτοῖς. * ἐδεῖ.

αὐτοῖς

ὦ τοῖς Περσῶν τοξεύμασιν οὐ καμφθέντες τὸ φρόνημα. ὦ δύο τροπαίοις δεκαετῆ στόλον ἐλέγξαντες. ὑμεῖς τὸν ἐπὶ πᾶσαν ἰόντα γῆν καὶ θάλατταν, ἀγαπητῶς κλέψαι τὴν σωτηρίαν κατηναγκάσατε. ὦ μόνοι δείξαντες [ἀνθρώποις] ἅπασιν ὅτι πᾶσα χεὶρ ὑπ' ἀρετῆς ἐλέγχεται. ἀλλὰ κἂν ταῦτα σιγῇ παρέλθωμεν, κἂν τῆς εἰρήνης πρὸς βασιλέα γεγενημένης μνημονεύσωμεν, ἣ παντὸς τροπαίου σεμνοτέραν ἔτι τὴν πόλιν ἐργάζεται· καὶ μάλα εἰκότως. αἱ μὲν γάρ, καὶ τύχης ἔργον πολλάκις. τὸ δὲ ἑκόντα *συγχωρῆσαι βασιλέα τῇ πόλει, ἵππου μὲν δρόμον ἡμέρας, θαλάττης ἀπέχειν ἄνω, εἴσω δὲ Χελιδονίων καὶ Κυανέων μὴ πέμπειν ὁλκάδα, πῶς οὐ καθαρὰν πανταχόθεν τῇ πόλει προξενεῖ τὴν εὔκλειαν; ἀλλὰ γὰρ Ἀθηναίων τὰ μυρία τρόπαια καὶ ναυμαχίας καὶ πεζομαχίας, καὶ ὡς πρὸς ἅπασαν μὲν τυραννίδα, πρὸς ἅπασαν δὲ δυναστείαν ἀντέστησαν, ἄλλοτε κατ' ἄλλους χρόνους ὑπὲρ τοῦ γένους μυρίους ἀγῶνας ἀναδεξάμενοι· οὔτε ἐμοὶ διεξελθεῖν ῥᾴδιον· οὔτε εἴ τις πρότερον ἐπικεχείρηκε. διόπερ οἶμαι *δεῖν ὡς οἱ τοὺς ἐν τοῖς σταδίοις νικηφόρους ἀνακηρύττοντες, ἓν καὶ ταυτὸν συντεθῆναι γνώρισμα, εἶθ' οὕτω ταύτῃ καὶ πρὸς τὸν νόμον ἀφοσιώσασθαι. ὦ πᾶσαν γῆν καὶ θάλασσαν, ὅση μὲν βατὴ [νίκης καὶ] τροπαίων· ὅση δ' ἄβατος, δόξης καὶ κλέους πληρώσαντες· ὦ μόνοι ταῖς μεγάλαις πράξεσι χρόνον καὶ φθόνον νικήσαντες. ὦ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν οὐ στήλαις ἀλλὰ τροπαίοις μετρήσαντες. εἴρηται κἀμοὶ τῆς μὲν ὑποθέσεως ἴσως ἔλαττον· τῶν δὲ πολλῶν οὐκ ἐλάττω. λείπεται δὲ εὐφήμῳ βοῇ *προσηχήσαντας πανδημεὶ πάντας τῷ μνήματι, οὕτω τῆς τιμῆς ἀπαλλάττεσθαι.

* ἐγχωρῆσαι. * δεῖν. * προσηχήσαντα.

Ἐκ τοῦ ἀρεοπαγιτικοῦ ἢ ἐλευθερωτικοῦ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ Ῥουφίνου.

Τὸ Προοίμιον.

ΑΝΔΡΕΣ *οἱ καὶ θεοῖς ὑπὲρ νίκης πάλαι, καὶ νῦν *Ἀθηναίοις ὑπὲρ ἐλευθερίας δικάζοντες. εἴκων οὖν τῷ νόμῳ πειθόμενος, τὰ τῆς χρείας μόνης φθέγξομαι ῥήματα. ἐγὼ καὶ σοφιστὴς ἐγενόμην παρ' ὑμῖν καὶ πατήρ. εἰ σοφιστὴς δεξιός, ὑμεῖς ἐπίστασθε· (λέγω γὰρ ἀεί, καὶ τὴν ἐμὴν πολιτείαν ἔχει τὰ θέατρα) εἰ πατὴρ Ἀττικός, ἡ παροῦσα δείκνυσι πρόφασις. οὐ γὰρ ἀνέχομαι τὸν Ἀθηναῖον παῖδα μὴ προσαγορεύειν ἐλεύθερον. πιστεύω καὶ πρὸ ἥβης τὴν ἐλευθερίαν τῷ παιδί, ἐμός ἐστιν, Ἀθηναῖός ἐστι, πόλεως [καὶ] πλέον τιμώσης τὸ κοινὸν γέρας ἢ *τὸ τῶν πατέρων στερεῖ. οὗτός ἐστιν ἐκ Πλουτάρχου, δι' οὗ πάντας ὑμεῖς παιδεύετε. οὗτος ἐκ Μινουκιανοῦ, τοῦ διὰ τῆς ἑαυτοῦ φωνῆς πολλοὺς πολλάκις ἐλευθερώσαντος. τὸν ἐκ Νικαγόρου προσήγαγον ὑμῖν, τὸν δὲ *ἐμαυτοῦ. σοφιστῶν ὑμῖν καὶ φιλοσόφων λέγω κατάλογον, Ἀττικὴν ὄντας ἀγλαΐαν. ἀφῆκα πολλάκις τὰς τῶν σοφιστῶν φωνάς, νῦν τὰς τοῦ πατρὸς ἀφίημι. ἐδώκατέ μοι παῖδα δι' Ἀττικοῦ γένους, *λάβετε τοῦτον καὶ διὰ τῆς ὑμετέρας ἐλεύθερον. ἐγκελεύω ἀφεῖναί μοι τῇ ψήφῳ τὸν παῖδα καὶ φωνὴν ἐλευθέριον συνεπηχήσατε, ἵνα ὡς Ἀθηναῖος (ἴσον γὰρ εἰπεῖν ἐλεύθερος) καὶ λέγῃ καὶ γράφῃ παρ' ὑμῖν· κἂν οἱ θεοὶ βούλωνται, καὶ πολιτεύηται.

* θεῖ. * ἀθηναίων. * al. τῶν * ἐμαυτοῦ * al. λάβε.

O Persarum telis animo concidentes. O duobus trophæis classem decem annorum illudentes. Vos eum qui per totum orbem & mare iuit, coëgistis furtim & clementer salutem suã quærere: qui soli ostendistis omnibus hominibus omnes copias virtute posse coërceri. Sed hæc etiam silentio prætereamus, & factæ cum rege pacis recordemur, quæ hanc vrbem omni trophæo illustriorem reddit, & merito. Hoc sæpe fortuna fit, sed illud, regem libenter vrbi cedere spatio itineris equi vnius diei, superiori mari abstinere, intra Chelidoneas, & Cyaneas naues non mittere, quomodo non sinceram vndecumque vrbi gloriam parat? Etenim Atheniensium varia trophæa, & nauales & pedestres pugnas, & qua ratione tyrannidi omnique potentiæ restiterint, alias diuersis temporibus pro hac gente varia certamina recipientes, nec mihi facile est recensere, nec si quis id prius aggressus sit. Quare existimo vnum & idem monumentum coniungi oportere, quemadmodum qui renunciant in stadio victores, sic & huic vrbi secundum legem consecrandum esse. O qui omnem terram & mare quà iter est [victoria &] trophæis, & quà iter non est, gloria & splendore compleuistis, qui soli maximis rebus gestis tẽpus & inuidiam superastis, qui omnem terram non columnis, sed trophæis dimenti estis. Dixi forsitan minus quam causa exigebat, non tamen minus quam alij plurimi. Reliquum est, vt postquam omnes acclamarint memoriæ, sic omnes discedant.

Ex Areopagetica, seu qua Rufinum filium suum liberali causa manu asserit.

PROOEMIVM.

Viri qui olim de victoriis cum Diis decertabatis, & nunc cum Atheniensibus de libertate. Igitur legibus obtemperans ea solum dico, quæ necessaria. Ego & pater apud vos Sophistæ fuimus, & num argutus fuerim, vos nouistis (hoc enim frequenter vsurpo, & meam institutionem theatra loquuntur) num Atticus pater fuerit, hæc declarat oratio. Nolo enim Atheniensium sobolem liberam non appellare. Libertatem etiam ante pubertatem filio committo. Meus est, Atheniensis est, donum est publicum ciuitati plus cæteris honoratæ. Hic enim est Plutarchi, quo vos omnes magistro vtimini, hic Minuciani, qui sua voce plurimos persæpe liberos fecit, hunc Nicagoræ filium vobis adduximus, & hanc meam prolem. Sophistarum vobis, philosophorumque recenseo seriem, decus sanè Atticæ. Omisi sæpe Sophistarum nomina, nunc patris omitto. Dedistis filium mihi, quoniam Atheniensis est, accipite iam eundem vestra sententia liberum redditũ. Quare dimittite mihi vestro decreto filium, & dein vocem illam liberalem, seu vindicias secundum libertatem acclamante, vt tanquam Atheniensis (quod est ac si dicerem liber) apud vos & dicat, & scribat, &, si Dij velint, etiam in Repub. honores assequatur.

HIMERIVS.

E funebri laudatione, quam in filium eundem Rufinum habuit.

PROOEMIVM.

QVod iam mortuo Rufino verba facere incipiã, facio iniquè, nisi a numine quodam ad Monodiam dramatis seruatus sim: loquar tamen. Non enim mihi fas est oratione illum non deplorare horum Eloquẽtiæ studiorum alumnum. Nesciebam itaque infelix pro balneis me tibi sepulchrum, pro domibus bustum, & tumulum, pro diuitijs & voluptate funeralia, quæ hominibus omnium tristissima sunt, erigere. Dixisti, primo nuper ad populum perorans: omnem quæ sub Sole est terram indecoris meis verbis implebo.

Persuasit aliquando Pericles, sed postquam ab * Anaxagora factus esset orator, tu orator è cunabulis extitisti. Alcibiades totum suggestum occupauit, sed in flore iuuentutis, & ætate adolescentiæ. [at tu etiamnum vberibus & lacte nutritus.]

O dolor Æschyli dignus cothurno. Herculem terras peruagari, oportuit & ja adeo labores subire, vt terrarum orbem veluti virtutis suæ testem relinqueret. Tu vero intra tuos commoratus terminos, egregie factis Herculis columnas nobis superasti. Quod, quæso, numẽ auream cæsariem familiæ* detondit meæ? quis gloriæ meæ splendorem exstinxit? quænam furia genarum ruborem, blandum iucundumque vultus tui risum eripuit: Qua ratione, heu me, passus es, ô Liber, è delubris tuis sacrum diripi iuuenem? Commune hoc aduersum te meámque familiam Erinnyes trophæum fixerunt. Cur ei thalamum nuptialem inferiorem non apparaui, quandoquidem superiorem ei Parcæ inuiderunt. Hem, quibus quam tristibus seruatus sum luctuosis sermonibus? Omnia cum orationum argumenta tractarim, vnum luctus semper declinaui: nesciebam enim me meis lamentis seruari. Iam pridem cogitabas tuum hinc discessum, iam pridem aliis, qui poterant, coniiciendum reliquisti, quod hac sorte melior esses. O qui antea ætatis terminos virtutum dotibus transisti, iam vero morte commutasti: qui fraterno amore etiam* Dioscuros superasti. Illi quidem pro Helena bellum gesserunt, raptam tamen prohibuerunt. Tu vero fratris tui germani custos omni muro eras fortior, tu omnibus morbis solo animi robore semper restitisti. Improbus fortasse dæmon, & crudelis ideo tecum contendit, & multis prælijs superatus tandem aliquando clandestinis & fallacibus machinis te prostrauit. Neque vero cessisti ad extrema vsque dæmoni, vt possumus audire, sed corpore licet cesseris, animo non cessisti. Verum strãgulauit ille, perque vim abstulit; tu vero in ipso laqueo animã agebas, amabilem tibi nutricem voce inclamás, donec te omni ope destitutum, sic laqueo conclusit. Nouerat enim quod sæpe victus, patre præsente & iuuante, discesserat. Viceras & obstinatos, immobilesque iudicum animos: & tum primum seuerum illum consessum risile apparuit. Desiderio tui mẽtes illas flexisti,

* Valer. Max. lib. 1. extrem.

Æschylus. Grad. prouer.

* Virg. IV. Æneid. Nondum illi Proserpina crinem V. 689. & Euripides Alcestide. Bacchus an balneis præerat.

* Castoris & Pollucis.

Ἐκ τῆς μονῳδίας τῆς εἰς τὸν αὐτὸν υἱὸν Ῥουφῖνον.

Τὸ Προοίμιον.

ΑΔΙΚΩ μὲν ὅλως φθεγγόμενος Ῥουφίνου κειμένου· πλὴν *εἰ τῷ δαίμονι τετήρημαι πρὸς μόνην τὴν μονῳδίαν τοῦ δράματος. φθέγξομαί γε ὅμως· οὐ γάρ μοι θέμις μὴ καὶ λόγῳ θρηνῆσαι τὸν αὐτῶν τῶν λόγων ἔκγονον. ἠγνόουν δ' ἄρα ὁ δείλαιος αὐτὶ μὲν λουτρῶν αἰγιστάς σοι τάφους· αὐτὶ δὲ οἰκιῶν, τύμβους καὶ χώματα· αὐτὶ δὲ πλούτου καὶ χλιδῆς, ζαγκιώτατα δῶρα [τῶν] ἐν ἀνθρώποις ἐντάφια. ἐδημαγώγεις ἄρτι τὰ πρῶτα φθεγγόμενος, *αὐήρτησο πᾶσαν τὴν ὑφ' ἥλιον τοῖς ἀσήμοις ἔτι κνυζήμασιν. ἔπεισεν Περικλῆς, ἀλλὰ μετ' Ἀναξαγόραν δημήγορος· σὺ δ' ἦσθα δημήγορος ἐκ μέσων σπαργάνων. εἷλεν Ἀλκιβιάδης ὅλον τὸ θέατρον, ἀλλ' ἀκμάζων ἤδη τὴν ὥραν, καὶ τῆς ἡλικίας μειρακιούμενος· [σὺ δὲ, ἔτι τῷ μαστῷ καὶ τῷ γάλακτι προσκείμενος.] ὦ πάθος τῆς Αἰσχύλου μεγαλοφωνίας ἄξιον. Ἡρακλεῖ μὲν ἔδει πολλῆς περιόδου, καὶ τῶν ἄθλων οἶμαι τῶν δώδεκα, ἵνα μάρτυρας [τῆς ἀρετῆς] τὴν ὑφ' ἥλιον πᾶσαν κτήσηται. σὺ δ' εἴσω τοῦ κύκλου μένων, ὑπερέβης τὰς στήλας ἡμῖν τὰς ἡρακλείους τοῖς θαύμασι· τίς ἀπέκειρε δαίμων τῆς ἐμῆς ἑστίας τὸν χρυσοῦν βόστρυχον; τίς τὸν πυρσὸν τῆς ἐμῆς δόξης ἔσβεσε: τίς ἐρινύων τὸ παρειῶν ἐρύθος, καὶ τὸ προσηνὲς καὶ ἡδὺ μειδίαμα τῶν σῶν προσώπων ἐσύλησεν; οἴμοι, Διόνυσε, πῶς ἠνέσχου ἐκ τοῦ σοῦ τεμένους παῖδα τὸν ἱερὸν ἁρπαζόμενον; κοινὸν ἔστηκε κατὰ σοῦ καὶ τῆς ἐμῆς ἑστίας ἐρινύσι τοῦτο τὸ τρόπαιον. τί δ' οὐχ ἡτοίμαζον αὐτῷ τὸν κάτω θάλαμον, ἐπειδὴ τὰς ἄνω παστάδας ἐρινύων φθόνος ἐξήρπασεν; οἵαις μονῳδίαις τετήρημαι; πάσας ὑποθέσεις τολμήσας λόγων, μόνους τοὺς θρήνους ἐξέκλινον. ἐλάνθανον δ' ἄρα τοῖς ἐμαυτοῦ θρήνοις τηρούμενος. πόρρωθεν ἄρα *ἐμμελετήσας τὴν ἐνθένδε ἀναχώρησιν· πόρρωθεν ἐδίδους τοῖς δυναμένοις τεκμήρασθαι, ὅτι κρείττων ἄρα ἦσθα τῆς *τῆσδε λήξεως. ὦ πρότερον τοὺς τῆς ἡλικίας ὅρους τῇ τῶν ἀρετῶν κτήσει, νυνὶ δὲ τῷ θανάτῳ *παραμειψάμενος. ὦ φιλαδελφίᾳ νικήσας τὰ Διοσκούρων ἐγκώμια. οἱ μὲν γὰρ [ὑπὲρ] Ἑλένης ἐστράτευον, τὴν δ' ἁρπαγὴν οὐκ ἐκώλυσαν· σὺ δὲ φύλαξ τῆς αὐταδέλφου ἦσθα παντὸς τείχους ὀχυρώτερος· σὺ δὲ πρὸς πάσας νόσους ἴσης ἀεὶ μόνῳ τῷ τῆς ψυχῆς παρασήματι. ἐφιλονείκησέ σοι διὰ τοῦτο ἴσως ὁ πονηρὸς δαίμων καὶ ἄγριος, καὶ πολλὰς ἡττηθεὶς μάχας, ὀψέ ποτε λαθραίῳ καὶ δολερῷ κατέστρεψε μηχανήματι. εἶξας δ' οὐδὲ ἄχρι τῶν ἐσχάτων, ὡς ἔστιν ἀκούειν, τῷ δαίμονι· ἀλλὰ παραχωρῶν τοῦ σώματος, τοῦ φρονήματος οὐ παρεχώρησας. ἀλλ' ὁ μὲν *εἶχε καὶ ἐβιάζετο, σὺ δ' ἐκ μέσου τοῦ βρόχου διετέλεις τὴν φίλην σοι *τιθήνην ἀναφθεγγόμενος· ἕως πάσης σε συμμαχίας ποιήσας ἔρημον, οὕτω περιέσφιγξε τὸν βρόχον. ᾔδει γὰρ ὡς πολλάκις ἡττηθεὶς ἀπῆλθε τοῦ πατρὸς παρόντος καὶ συναγωνιζομένου. ἐνίκησας καὶ τοῦ δικαστηρίου τὸ στεγανόν τι καὶ ἄτρεπτον· ὤφθη τότε μειδιάσαν πρῶτον τὸ σκυθρωπὸν ἀεὶ συνέδριον. εἰς πόθον ψυχὰς ἐκίνησας,

* ἢ ἐν.

* ἀνηρτήσω.

* ἐμμελετήσας.

* τῆσδε.

* παραμειψάμενος.

* εἶχε.

* τιθήνην.

ἃς οὐκ ἐκίνησαν οὐδὲ θεοὶ δικαζόμενοι. ἀπέκλεισάς μοι τῷ θανάτῳ τὰς τοῦ ἄστεος πύλας, ἀπέκλεισάς μοι τὴν Ἐλευσῖνα. πῶς Ἀθηνᾷ θύσω, ἣ τὴν Γοργόνα κατὰ τοῦ δαίμονος ὑπὲρ σοῦ παιδίον οὐκ ἤγειρε; πῶς τοὺς τῶν πατρῴων προσδέξομαι, πατὴρ ἐπὶ παιδίῳ λυπούμενος; ὦ τολμηροὶ λόγοι. κεῖται Ῥουφῖνος, ὑμεῖς δὲ ἔτι νεανιεύεσθε; ὦ δυστυχὴς γλῶττα, ὦ πρότερον μὲν ὄργανον μουσῶν, νῦν δὲ ἀμούσου δαίμονος. ὦ λάμψας ἑωσφόρου ταχύτερον. ὦ πασῶν μὲν δείξας ἐμοὶ φαιδροτέραν ἡμέραν· ὅτε σε εἶδε πρῶτον [ὁ] ἥλιος, πασῶν δὲ ἀφεγγεστάτην αὖ πάλιν, ἀφ᾽ ἧς τὴν δυστυχῆ καὶ τραγικὴν φήμην κεκόμισμαι. οἵαν τύχην ἀνθ᾽ οἵων ἐλπίδων ὁ δαίμων μου κατεψήφισαι. θρηνῶ νῦν ὃν δεινότερον ἤλπισα Μινουκιανοῦ φθέγξασθαι, σεμνότερον δὲ Νικαγόρου, Πλουτάρχου δὲ εὐγλωττότερον, Μουσωνίου δὲ φιλοσοφώτερον, Σέξτου δὲ καρτερικώτερον, πάντων δ᾽ ὁμοῦ τῶν προγόνων λαμπρότερόν τε καὶ κρείττω. ἐγὼ μὲν γὰρ παρεχώρουν ἤδη κονιζομένῳ σοι τὰ νικητήρια, καὶ τοὺς σοὺς λόγους τῶν ἐμαυτοῦ λόγων ἡγούμην κρείττονας· προὔκρινον τῶν προδιδασμάτων τὰ σὰ ψελλίσματα. ἀλλὰ ταῦτα πάντα ὁμοῦ συλήσας ὁ δαίμων, οἴχεται· ἐμοὶ δὲ ἀφῆκεν ἀντί σου θρήνους καὶ δάκρυα. κοσμήσω σε καὶ ἐπιταφίοις ἀγῶσι, καὶ παραδώσω τῷ χρόνῳ τὸ σὸν ὄνομα, καὶ γενήσομαι τοῦ δαίμονος κατὰ τοῦτο γοῦν τὸ μέρος φιλονεικότερος. ἵνα ἔχῃ μὲν ἐκεῖνος τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν ὁ οὐρανός, τὴν δὲ δόξαν ἅπαντες ἄνθρωποι.

* παιδί.
* ἀμούσου συν.
* μου.
* Μινουκια-.
* κρείττονα.
* ἐπιταφίοις ἀγῶσι.

Ἐκ τοῦ εἰς Σεβῆρον ἐπιθαλαμίου.

Ἐκ τῆς *Προθεωρίας.

* θεωρίας.

Ἴσως μὲν ἄν τῳ περίεργον εἶναι δόξειε τὸ περὶ τῶν ἐπιθαλαμίων τεχνολογεῖν. ὅπου γὰρ Ὑμέναιος καὶ χοροὶ, καὶ ποιητικῆς αὐτονομίας ἄδεια, τίς ἐνταῦθα τέχνης καιρός; ἐπεὶ δὲ χρὴ καὶ ἐπιστήμονα, καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις μηδὲν ἄνευ τέχνης ποιεῖν· βραχέα καὶ περὶ τούτων εἰπεῖν ἄξιον. *ἔστω τοίνυν ὁ ἄριστος ἐπιθαλαμίων κανών, τὴν μὲν λέξιν πρὸς τοὺς ποιητὰς ὁρᾶν, τὰ πράγματα [δὲ] πρὸς τὴν χρείαν. τὸ δὲ μέτρον πρὸς τὴν ὑπόθεσιν. ὧν εἰ πάντων ὁ λόγος ἐστόχασται, σαφέστερον δείξει τὸ σύγγραμμα.

* al. ἔσται.

Τὸ Προοίμιον, τοῦ Ἐπιθαλαμίου.

Ἀπόλλωνά φασι, μετὰ τὰς μεγάλας νίκας, ἃς πλήττων τὴν λύραν ἤρατο, καὶ κατὰ παστάδων ἠχῆσαι μέλος γαμήλιον. ἄγει καὶ Ἀφροδίτην, ἐφ᾽ ἅρμα Χαρίτων, καὶ χορὸν ἐρώτων συμπαίζοντα. καὶ τὰς μὲν ὑακίνθῳ τὰς κόμας σφίγξασα, πλὴν ὅσαι μετώπῳ μερίζονται, τὰς λοιπὰς ταῖς αὔραις ἀφῆκεν ὑποκυμαίνεσθαι, εἰ πλήττοιεν· τῶν δὲ τὰ πτερὰ καὶ τοὺς βοστρύχους χρυσῷ κοσμήσασα πρὸ τοῦ δίφρου *προσδεῖν πολεύοντας, καὶ *δᾷδα κινοῦντας μετάρσιον. ἐπεὶ δὲ Πέλοπα οἱ τῆς Ἱπποδαμείας πόθοι Ἔρωτι καὶ Ἀφροδίτῃ λατρεύειν ἔπεισαν, τότε καὶ ὁ Ἀπόλλων τὸν τῶν Νηρηΐδων χορὸν ἀθροίσας, ἵστησι μὲν αὐτῷ κατ᾽ ἄκρας ᾐόνος τὸν θάλαμον· κῦμα γὰρ ἦν (οἶμαι) ὁ θάλαμος *πεπυκνωμένον τε καὶ μετάρσιον ὑπὸ τοῖς λέχοις κυρτούμενον, ἵνα παστάδα μιμήσηται. ἦν θεὸς καὶ φύσις· καὶ ὁ μὲν ἐδεῖτο γονῆς, ἡ δὲ τοῦ κυΐσκειν μέλλοντος.

* προΐει.
* δᾷδας ἔχοντας.
* πορφυροῦν τε.

quas Dij ipsi iudicio disceptantes flectere nequierunt. Occlusisti iam mihi morte portas vrbis, occlusisti Eleusina. Qua ratione Mineruæ sacrificabo, quæ pro te Furiam contra dæmonem illum non excitauit? Quomodo Deum patrium colam pater ob filium contristatus? O audaces sermones! Iacet Rufinus, & vos adhuc floretis? O infelix lingua, Musarum prius instrumentum, nunc vero turpis dæmonis! O qui clarius Lucifero splenduisti! qui lætissimum mihi tum diem ostendisti, cum te primum Sol cōspexit! iam vero rursum tristissimum, quo acerbum illum, & Tragicum nuncium percepi! O qualem casum pro hac spe, ô dæmon mihi destinasti! Defleo iam quem Minuciano vehementiorem, Nicagora grauiorē, Plutarcho eloquētiorem, Musonio sapientiorem, Sexto fortiorem, & omnibus denique superioribus illustriorē melioremque sperauerā Oratorum. Ego ipse victoriam tibi adhuc iuueni concedebam, tuámque orationem mea splendidiorem longe arbitrabar, & balbutientem te de studiorum ratione præiudicaui, sed hæc omnia tibi dæmon auferens effugit, & mihi dolorem lacrymásque pro te reliquit. Ornabo te ludis funebribus, & posteritati nomen tradam tuum, & hac saltem parte dæmonem vincam, vt ille quidem corpus habeat, animam astra, omnes homines famam.

Plutarchus.

Ex Epithalamio ad Seuerum.

Ex Præfatione.

Operæ pretium forsitan visum non fuerit, ante Epithalamia artificiola dicere. Nam vbi Hymenæus, Chori, Poëticæque libertatis licentia est, quis ibi arti locus? Cum autem in his ipsis sine arte nihil peritum facere oporteat, breuiter de his loqui visum. Sit igitur hæc optima Epithalamiorum norma, considerare verba, vt in Poëticis solet, rem vt in Chria, modulum, pro argumenti ratione. Quibus omnibus si accesserit oratio, apertiorem contextum reddet.

Epithalamij Proœmium.

Ferunt Apollinem post clarissimas victorias, quas feriendo lyram adamauit, ad thalamos coniugale cecinisse melos. Venerem etiam in curru Gratiarum & Amorum chorum colludentem ducit, & crines flore hyacintho constringens, præter eos qui fronte diuiduntur, reliquos vento spargi permittit, forte in lyra illidantur. Horum vero alas & cęsariem auro vestiens, ante currum mittit ministrantes, & altas quatientes faces. Cum vero Pelopi persuasisset amor *Hippodamiæ, vt Cupidini & Veneri seruiret, tum etiam Apollo collecto Nereidum choro, in summo littore illi thalamum statuit, cuius vicem vnda densè agitata, & sublimis in lecti morem flexa, ita vt thorū imitaretur, implebat. Erant illic Deus & natura: ille quidē fœtu idigebat, hęc vero quę pareret.

Philost. Icones.

Quem torus circumsilet & cupido Horat. Od. 2. & Lamb.

* Pindarus Od. 1. Olymp.

HIMERIUS. Vt autem hæc inchoarentur, omnia omnibus p[ro] thalamo erant. Ex his vtrique nuptiis * cœlum, & Sol generata sunt, astrorum cœtus, Lunæ splendor, vterque polus, circum quos primus primatum nuptiarum Dei ortus voluitur. Secundum deinde connubium Oceani, & Tethyos natura [monstrauit] à quibus nati fluuij & lacus, scaturigines, & fontes, putei, omniúmque aquarum caput mare; hinc autem natæ plantæ, & animalia; hinc terra incolitur, hinc pisces assumit mare, hinc alis penetrabilis aër. Postremo vero connubiū ipsum hominem contemplatorem diuinarum, terrenarum vero opificem rerum produxit (hominem enim terræ esse filium, & Atticā partus dolore quasi disruptam tale germen produxisse, ludicra Atticæ venustatis fabula cōfinxit) Quin etiam Venerē ipsam in mari latitantē, fractis partu fluctibus, Soli splendentem eādē nuptię exhibuerunt. Si & fluuiorū amores dicere inciperem, magnus se dicendi cāpus offerret. Nam diligere omnes ipsum mare videntur, ideoque in illud citato cursu è fontibus deferri [quasi inter se mutuo vt amicam conantur amplecti.]

* Hesiod. in Theogon.

Eccles. 1. 7.

Hoc vero feruet, ac delectatur in morem lecti sinuatum; quasi contra alios fluuios exsultans, quod solo Neptuni amore teneatur: Sic flumina æqualiter orientia, & æqualiter à simili origine deducta, communionem dilexerunt. Fertur olim Olympias Alexandri partu felix, Cabiron mysteria in Samothracia, peragendo, vidisse rem diuinam agens Philippum etiamnū iuuenem, & videndo amore captam, & quasi nuptiarum vota in sacris fecisse. Sponsa autem generis stirpem referebat ad Thraciæ quidem indigenas, sed qui à regibus ortum trahebant. Florent perinde vt verni calices, vt vuæ eiusque argi, quæ vno tempore, & florent, & auelluntur, temperantes ambo, faciles moribus, solis operibus naturalibus à se inuicem seiuncti. Hæc autem Mineruæ lanificium, ille laboribus Mercurij venustatem consecutus est; hæc de radio, ille de sermone sollicitus. Ille quidem adhuc adolescens, primam ætatis lanuginem producit, hæc vero nubilis redditur. Cupidines è rosis corollas nectentes, quas è Veneris decerpunt cum libet, hortis, thalamo suspendunt. Suada, Desiderium, & Cupido, omnem tibi ornatum addiderunt. Cupido insidet oculis, inde mirabiliter resplendens. Desiderium genas rubicundiores reddit, quam rosarum calices natura, quando verno tempore sub initium apertæ summis foliis rubescunt. Suada in labiis tuis habitans, gratiam suam cum verbis instillat. In capite plurima efflorescit flaua coma, & in frōte diuisa. Etenim si ego natus poëta essem, vt libere de sponsa loquerer iuxta thalamū consistens, Fortunæ & Cupidinibus, & Generalibus Dijs vota facerem, his vt ad extremum vsque sagittas vibrarēt, illi vt vitam darent: tertijs denique, vt legitimæ prolis generationem largirentur, vt vna cum scypho nuptiali & curam de natalicijs adhiberemus.

Olympia Alexandri mater.

Hesiodus de Pandora.

ἵνα δὴ ταῦτα ἄρξῃ), θάλαμος τῷ παντὶ τὸ πᾶν ἐγένετο. ἐκ δὲ δὴ τῶν γάμων τούτων οὐρανὸς γίνεται καὶ ἥλιος, ἔτι δὲ ἄστρων χορὸς, σελήνης φέγγος, καὶ διπλοῖ πόλοι. περὶ οὓς ἡ πρώτη γένεσις τῶν πρώτων τοῦ θεοῦ γάμων ἑλίττεται. δεύτερους δὴ μετὰ τούτους, γάμους Ὠκεανοῦ καὶ Τηθύος ἡ φύσις [ἔδειξεν] ἀφ' ὧν αὔξουσι μὲν ποταμοὶ καὶ λίμναι, ἔτι δὲ [καὶ] κρῆναι καὶ πηγαὶ, καὶ φρέατα, καὶ ἡ πάντων μήτηρ ναμάτων θάλασσα. τίκτεται δὲ καὶ φυτὰ καὶ ζῶα· καὶ γῆ οἰκεῖται, καὶ τὸ νηχόμενον λαμβάνει θάλαττα· καὶ ἀὴρ ἐφάνη * πτεροπορεύσιμος. τὸν δὲ θεωρὸν μὲν τῶν θείων, ἐργάτην δὲ τῶν ἐπὶ γῆς πραγμάτων ἄνθρωπον ὕστατον ὁ γάμος ἐγέννησε. τὸν γὰρ γῆς παῖδα γενέσθαι ἄνθρωπον, καὶ τὴν ἀττικὴν ῥαγεῖσαν ὠδῖνα τοσοῦτον βλαστῆσαι βλάστημα, μῦθός ἐστιν ἀττικῆς χάριτος παίγνιον. ἔδειξε καὶ τὴν Ἀφροδίτην αὐτὴν κατὰ θάλασσαν λανθάνουσαν, ῥήξασα τῷ τόκῳ τὰ κύματα, ἔδειξεν ἡλίῳ μαρμαίρουσαν. τοὺς δὲ ποταμῶν ἔρωτας εἰ λέγειν ἐθέλοιμι [μυρίους,] μυρίος ἂν ποταμῶν * ἐπιρρέοι ὄχλος τῷ λόγῳ. πάντες γάρ μοι δοκοῦσι θαλάττης ἐρᾶν καὶ διὰ τοῦτο ἐπ' αὐτὴν ἐκ πηγῶν πολλῷ τῷ τάχει κομίζεσθαι, [ὥσπερ ἄλλος πρὸς ἄλλον τὴν ἐρωμένην θέλων ἀσπάσασθαι.] ὁ δὲ κυμαίνει καὶ τέρπεται πορφύρεον τι καὶ εἰς παστάδα κυρτούμενος· ὥσπερ (οἶμαι) φρονῶν κατὰ ποταμῶν τῶν ἄλλων, ὅτι δὴ μόνος τοῦ Ποσειδῶνος πόθου πεπίστευται. οὕτω καὶ ὕδατι φύντες ἴσως καὶ ἐκτραφέντες ὁμοίως ἀπ' ἴσων ἁπάντων, τῆς κοινωνίας ἠράσθησαν. λέγεταί ποτε καὶ Ὀλυμπιάδα τὴν ἐπὶ τοῖς Ἀλεξάνδρου τόκοις εὐδαίμονα, ὀργιάζουσαν τὰ καβείρων ἐν Σαμοθρᾴκῃ μυστήρια, ἰδεῖν κατὰ τὴν τελετὴν τὸν Φίλιππον· (ἦν * ὑπηνήτης ἔτι) ἰδοῦσαν τε ἐρασθῆναι τοῦ νεανίσκου, καὶ ὁμολογῆσαι τὸν γάμον πρὸς τέλειά τε ποιησαμένην τοῦ γαμηλίου πρὸς τὰ μυστήρια. γένος δὲ τῇ νύμφῃ Θρᾳκῶν τὰ πρῶτα. αὐτόχθονες (οἶμαι) τινες καὶ εἰς βασιλείους τύχας τὰς ἄνω ῥίζας ἀναβιβάζοντες. ἀκμάζουσι μὲν γὰρ ἐπίσης ὥσπερ ἐαριναὶ κάλυκες, ἀφ' ἑνὸς λειμῶνος βότρυες, αἳ καθ' ἕνα καιρὸν καὶ βλαστάνουσιν ἅμα καὶ σχίζονται, σώφρονες ἄμφω, δεξιοὶ τὸν τρόπον, μόνοις τοῖς ἔργοις τοῖς κατὰ φύσιν σχιζόμενοι. ἡ μὲν γὰρ ταλασίαν τὴν Ἀθηνᾶς τέχνην, ὁ δὲ τοῖς πόνοις τὴν Ἑρμοῦ χάριν κεκάρπωται· καὶ τῇ μὲν κερκὶς, τῷ δὲ λόγος μέλει. ὁ μὲν, ὑπηνήτης ἔτι, πρεσβύτερον τῆς ἡλικίας βλαστήσας ἴουλον· ἡ δὲ ἀκμάζει πρὸς γάμον. Ἔρωτες δὲ ῥόδων στεφάνους πλεξάμενοι, οὓς ἐκ Ἀφροδίτης κήπων, ὅταν θέλωσι, * δρέπονται, τὸν παστάδα πᾶσαν ἀνάπτουσι. Πειθὼ δὲ καὶ Πόθοι καὶ Ἵμερος τὸ σοὶ κάλλος ἅπαν ἐνείμαντο· ὁ μὲν, ἐνιζάνων σοῖς ὄμμασι, κάλλιστον ἐκπυρσεύων ἀμήχανον· οἱ δὲ, τὰς παρειὰς αἰδοῖ φοινίσσοντες πλέον ἢ τὰς τῶν ῥόδων ἡ φύσις κάλυκας, ὅταν ἠριναῖς ὥραις ὑπὸ τῆς ἀκμῆς σχιζόμεναι, πετάλοις * ἄκροις ἐρυθαίνωνται.

* οἰκεῖον σωμάτιον.

* ἐπιρρέοι.

* ὑπηνήτης.

* δρέπονται.

* ἔρωτι.

Πειθώ γε κατὰ τῶν χειλέων σκηνώσασα, τὴν ἑαυτῆς χάριν συνεπιστάζει τοῖς ῥήμασιν. ἐπανθεῖ δὲ τῇ κεφαλῇ πολὺς ὁ βόστρυχος, πορφύρεον τε καὶ κατὰ μέτωπον σχιζόμενος. ἀλλ' εἰ γὰρ ἐγὼ ποιητικὸς τὴν φύσιν, ὥστε ἀφεῖναι κατὰ τῆς νύμφης γλῶτταν αὐτόνομον, ἐγὼ [δὲ] στὰς παρ' αὐτὸν τὸν θάλαμον, τύχῃ καὶ ἔρωσι γενεθλίοις προσεύξομαι, τοῖς μὲν, τοξεύειν εἰς τέλος· τῇ δὲ, διδόναι βίον· τοῖς δὲ, παίδων γνησίων γένεσιν, ἵνα τῷ γαμηλίῳ κρατῆρι καὶ τὸ γενέθλιον σπουδὴν συνάψωμεν.

Ex τοῦ

* λόγου Ἐκ τοῦ ἐπιγραφομένου * διαλόγου Διογένους ἢ προπεμπτικός.

* θεωρίας ## ΕΚ ΤΗΣ * ΠΡΟΘΕΩΡΙΑΣ.

Ταῖς κοινότησι τῶν ὑποθέσεων ἰδίας αἱ μεταχειρίσεις ἐργάζονται. διὸ καὶ τοὺς προπεμπτικοὺς λόγους, κἂν νέοι τῷ νόμῳ τυγχάνωσιν, ἀλλ' οὖν * ἐξέσται τῇ τέχνῃ καὶ πρεσβυτέρους ἐργάσασθαι· ὅπερ ἡμεῖς πεποιήκαμεν. τὴν γὰρ παροῦσαν ὑπόθεσιν εἰς σχῆμα διαλόγου μετασκευάσαντες, οὔτε τὴν χρείαν διεφθείραμεν, οὔθ' ὅσον σεμνὸν τοῖς διαλόγοις ὀφείλεται· καὶ Πλάτωνά γε καὶ ἡμεῖς, ἠθικοῦ τοῦ λόγου τυγχάνοντος, ὅμως φυσικῆς τε καὶ θεολογικῆς θεωρίας, ἐγκαταμιγνύντες ταύτας τοῖς ἠθικοῖς, ἐφαπτόμεθα· καὶ μύθῳ δὲ τὰς θειοτέρας τῶν λόγων τοῦ Πλάτωνος ἐναποκρύπτοντος, χρὴ σκοπεῖν εἰ τὸν τοιοῦτον ζῆλον μετεδιώξαμεν. τὰς δὲ ἄλλας ἀρετὰς τῶν διαλόγων, ἀναπαύλας λέγω καὶ θέσεις, καὶ ἐπεισόδια, ἔτι δὲ χάριτας, καὶ τὸ δι' ὅλου δραματικὸν ἄμεινον εἰ κατωρθώθη δείξει τὸ σύγγραμμα. τῶν δὲ διαλόγων ἀρχομένων ἀπὸ τῆς ἰσχνοτέρας ἰδέας, ἵνα τὴν ἀφέλειαν ὁ τύπος * προσβάλλῃ τῆς λέξεως, ἐν δὲ τοῖς ἐφεξῆς συνεξαιρομένων ὁμοῦ τοῖς πράγμασιν, εἰ καὶ τοῦτο ἡμεῖς τετηρήκαμεν, πάρεστι κρίνειν οἷς τέχνη πρὸς ἀκρόασιν τὴν ἀκοὴν * παρεσκεύασεν.

* ἔξεστι

* περιβάλῃ.

* παρεσκευάσαμεν.

ΑΥΤΟΥ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ τὸ Προοίμιον.

Σιωπῆς μὲν καιρὸς, οὐ λόγων, ὅταν οἱ λόγοι συγκλάζωσι, τοὺς ἑαυτῶν τροφίμους ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν ἀγέλης ἐκπέμποντες. ὅμως δὲ (χρὴ γὰρ λέγειν ἐν πάσῃ τύχῃ τοὺς λογίους) φέρε καὶ αὐτὸς, ὃν ἡ φροντὶς ἡ προσπεσοῦσα λόγον ἐγέννησεν, εἰ φίλον ὑμῖν, καὶ πρὸς ὑμᾶς ἀφηγήσομαι. ἑκάτερος τοσούτοις διαστήμασι τῆς ἀρετῆς ἀφεστηκότες ἀλλήλων, ὅσον Εὐρώπης τὰ μέσα πρὸς τοὺς ἄνω μυχοὺς Ἀσίας χωρίζεται, εἰς τὸν τούτου πόθον συνέδραμον, ἑκάτερος προαρπάσαι τὰς πρώτας ὠδῖνας τῆς τούτου γλώττης βουλόμενος· οὐ μιμησάμενος τὸν μυστικὸν νόμον, ὃς ἐπόπτῃ τε καὶ μύστῃ μερίζει τὸν χρόνον, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν ἐν ταυτῷ μύστην τε ὁμοῦ καὶ προφήτην τῆς ἱερᾶς τελετῆς τῶν ἐν σοὶ λόγων δεξάμενος, ἔδωκας ἀπλήστως τῶν ἐκεῖθεν ναμάτων ἐμπλήσασθαι. ἢ οὐκ ἀνηκόους ὡς ὄντες ἄνθρωποι τὸ παλαιὸν οὗτοι οἱ τέττιγες, εἶτα ἔρωτι μουσῶν, ἐκ τοῦ ᾄδειν ἀεὶ, λυθέντες εἰς μέλος, ἐκ μὲν ἀνθρώπων εἰς ὄρνιθας, ἐκ δὲ ᾠδῆς εἰς ᾠδὴν ἄλλην μετέβαλλον; ἄκουε δὴ τὸν μῦθον. ὅτε τοὺς ἀνθρώπους ὁ Ζεὺς ἐγέννησε, τὰ μὲν ἄλλα πάντα εἶχον ὡς νῦν * κεκόσμηνται, ἔρως δὲ οὔπω ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων ἐγκατῳκίζετο. ἀλλ' ἔχων ἔτι τὸ πτερὸν ὁ θεὸς οὗτος μετάρσιον, οὐρανῷ τε ἐνωμίλει, καὶ εἰς θεοὺς μόνους ἐτόξευε. δείσας δὲ μὴ αὐτῷ ἀφανισθῇ τῶν ποιημάτων τὸ κάλλιστον, ἔρωτα πέμπει τῷ τῶν ἀνθρώπων γένει ἐσόμενον φύλακα. ὁ δὲ ταύτην ἐκ Διὸς τὴν ἐπιτροπὴν λαβὼν, τὸ μὲν ἁπάσαις ψυχαῖς ἐγκατοικίζεσθαι, ἢ πᾶν ἐπίσης ἦθος νεωτελές τε καὶ βέβηλον ἔχειν τέμενος, οὐκ ἐδοκίμαζεν· ἀλλὰ τὰς μὲν πολλὰς καὶ ἀγελαίους ψυχὰς τοῖς πανδήμοις ἔρωσι τοῖς τῶν νυμφῶν παισὶ ποιμαίνειν ἀπένειμεν, αὐτὸς δὲ τὰς θείας καὶ οὐρανίας ψυχὰς * ἐσωκίσατο καὶ ταύτας ἀναβακχεύων ἐπὶ μανίαν ἐρωτικὴν, μυρία ἀγαθὰ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος εἰργάσατο.

* κεκόσμηνται.

* al. ᾠκίσατο.

E Dialogo inscripto Diogenes, vel Propempticon. Ex Præfatione.

Faciendum semel est initium in nouo genere argumentorum, quod * præmissæ orationes etsi nouæ sint, non possint artificio vetustatem induere, vt nunc fecimus. Hoc enim argumentum more Dialogi concinnantes, nec vsum nec grauitatem dialogos decentem corrupimus. More Platonis nos id aggredimur, licet moralis sit oratio, tamen Physica, ac Theologica moralibus commiscentes, & videndum est vtrum hoc genus dicendi Platonis qui fabulis res diuinas inuoluit, assecuti simus, & cæteras dialogorum virtutes, inspirationes, inquam, ordines, & episodia; dein & lepores, & actio in genere meliorem ostendit compositionem, si recte successerit. Cum autem dialogi initio humiles sint, vt ipse dicendi character simplicitatem adjiciat, in sequentibus simul & rem auferant; an hoc præstiterimus, aliorum esto judicium, quibus hæc audire contigerit.

* πρεσβυτέροι καὶ λόγοι Vide Sidonij Apoll. Sebastian.

Sigonius de Dialogo.

Huius Dialogi proœmium.

Silentij iam tempus est, non loquendi, cum oratio proprios alumnos à grege suo demittens deploret. Verumtamen (nam in omni euentu dicendum est) age & ipse, sustine orationem, quam incidens sollicitudo conflauit, si vobis gratum est, etiam ad vos pronunciabo. Vterque tantis interuallis a capite ab inuicem distantes, quanto media Europæ ab extremis Asiæ locis separantur, in huius amorem concurrerunt, vterque præripere primos partus huius linguæ conatus, non imitatus sacram legem, qui inspectori, & sacris initiato tempus attribuit, sed eundem, & sacerdotem simul, & inspectorem sacræ hostiæ in hac tua oratione esse declarans, dedisti his aquis sine satietate impleri. An non audiuisti quomodo homines illi antè cicadæ fuerint; deinde Musarum amore ob perpetuum cantum in melos soluti, ex hominibus in aues, ex vna cantione in aliam transformati sint? Audi fabulam: Cum Jupiter homines condidisset, omnia alia eo ornamento fuerunt, quo nunc sunt. Cupido autem nondum animis hominum insidebat, sed habens Deus ille ingentes alas in cœlo habitabat, & in solos Deos tela vibrauit. Metuens autem ne pulcherrima omnium creatura pessum iret; Cupidinem ad homines custodiendos misit. Ille datam à Ioue potestatem arripiens, omnibus scilicet mentibus insidere, vel in omnibus cœlestibus ac * profanis, æque habitare loco templi noluit. Sed multas & gregales mentes amore vulgari sponsarum occupari dedit. Ipse vero Deorum cœlestiumque mentes incoluit, & illas in libidinosam amentiam furore incitans, infinitis bonis humanum genus affecit.

Fabula.

Confer quæ inf. in exord. orat. in a... Cyprium.

* βέβηλον.

HIMERIVS.

Quando igitur videris tardam quandam naturam, & ad amorem lentam, cogita nunc donis illius cupidinis indignum fuisse: cum vero incitatam & feruidam mentem, & flammæ instar ad amabilem amicitiam ducentem, puta illam à dono Cupidinis venire. Vnum mihi, ô amice Socrates, dicis, amatorum optime, partem virtutis Cliniæ, fortitudinem scilicet in periculis, quam exercitatione sæpe exhibet, interpretem orationum non exspectans. Dat eidem hanc licentiam, quam primo Pericli cum pro vrbe bellum gereret. Hæc est sincera ratio. Si vero hunc videas iudiciaria sede expulsum, implora cum gemitu legem, quia auro victus est. Nam simul florens cum vrbe regia, circum quam ingentia maria separantur, & idem cum ea gloriæ suæ fundamenta iaciens, quamdiu in cunabulis adhuc corpus vrbis fingebatur, alia imperia è regia potestate decreuit. Cum verò indigeret sedula opera tanquam statua perfecta, quam adumbratam prius viderant, eandem potestatem assumpsit, vt idem initium & finem omni ornamento vrbis fecerit. vrbes excitatas, populum crescentem, Tartessii vitam, cornu Amaltheæ, caput omnis felicitatis. Sed quæ est erga hunc iuuenem studij causa? tota mens nuper à supernis sedibus digrediens, infixam adhuc fert speciem simulacrorum illorum, quæ tum vidit, cum hilarem choream cum variis Diis saltauit. Cum igitur viderit illic pulchritudinem, quam tunc vere descripsit, intra mentem diuinam absconditam, desiderat & gaudet hoc spectaculo, & seipsam splendore scientiáque eleuans, cum hoc loco coniungere festinat. Tale quid mihi in adolescente accidit. Nam veluti in speculo huius in animo speciem animi mei apparentem videns, ea sum delectatus, & ideo amaui, & quasi alterum me huius animum quæsiui. Probè potest omnia memoria custodire, quæcunque sub duce gesserit animo Philosophus, orationibus non his modo, sed & omnibus, quæ è Musarum, & Apollinis pratis pullulant. Vnde omnis doctrinæ fructus discerpens tãquam veris corollam, his animum suum ornauit. Si dicere necesse fuerit, ne amplius quæras cuius sit filius, & ad quem pertineat. Sic primam imaginem accuratius quàm quiuis pictor expressit: bonus quidem socius, si cum duce pugnandum sit, bonus etiam sua sponte. * Iuste igitur poetæ, & cum iis pictores & fictores Cupidini senectutem demunt, iuuenem hunc Deum, & pubescẽtem fingunt, fraudem illius ætate iuuenili demonstrantes. O qui tantum lingua vales, quantum audio * Cineam Thessalum, qui cum rege Pyrrho omnem terram & mare emensus non machinis, sed oratione vrbes euicit. Non enim ille huius magister per vestros, ô sermones, amores, propter quos ego beatas paternas abiiciens opes, iuxta secretas Ilissi ripas habitaui.

Alexander totius mundi partium trophæis potitus. Tum enim è meridie confluit æstas, aurora mitigat Solem, & elatos in proram fluctus diuidit Zephyro.

Plato in Phædro, vel Sympos. Alciat. Emblem.

Argantonius.

* Philostratus & Gyraldus.

* Cineas Thessalus, Demosthenis auditor. Plutarch. in Pyrrho.

Alexander.

ὅταν μὲν οὖν ἴδῃς τινὰ βραδύν τε τὴν φύσιν καὶ πρὸς φιλίαν δυσκίνητον, νόησον ὅτι τῆς ἔρωτος ἐκείνου ξενίων οὐδαμῶς οὗτος ἠξίωται. ὅταν δὲ ὀξὺν καὶ θερμὸν τὴν γνώμην, καὶ φλογὸς δίκην ἐπ' ἐρωτικὴν φιλίαν * ἄγοντα, νόησον τοῦτον εἶναι ἐκείνου ξένιον τοῦ Ἔρωτος. ἕν γάρ μοι λέγεις, ὦ φίλε Σώκρατες, ἐραστῶν ἄριστε, ἀρετῆς Κλεινίου μέρος, ἀνδρείαν ἐν φόβοις, ἣν καὶ μελέτῃ πολλάκις δίδωσιν, ἐξηγητὴν * λόγον ἀναμείνασα. δίδωσι δ' αὐτῷ τὴν παρρησίαν, ὅπερ καὶ Περικλεῖ προέτρεψεν, ὅτ' ἐστρατήγει τῆς πόλεως. τοῦτο δὲ οὗτος τρόπος ἄδολος. εἰ δὲ τοῦτον ἴδοις δικαστικῶν θρόνων εἰργόμενον, στέναξον τὸν νόμον, ὅτι χρυσίου νενίκηται. συνακμάσας γὰρ τῇ βασιλέως πόλει, περὶ ἣν τὰ μεγάλα πελάγη σχίζεται, καὶ τὴν αὐτὴν ἐκείνῃ κρηπῖδα τῆς ἑαυτοῦ δόξης * βαλόμενος, ἕως μὲν ἐν σπαργάνοις ἔτι τὸ σῶμα τῆς πόλεως ἐπλάττετο, ἑτέρας ἀρχὰς ἐκ βασιλέως * κατηυθύνετο. ἐπεὶ δὲ ἔδει τῆς ἀκριβοῦς χειρὸς, καθάπερ ἐν τύποις ἀγάλματος, [ἴσα αὐτὴν] ἐπάνεισιν, ἵνα αὐτὸς τὸ * ἀρχὴ καὶ τέλος γένοιτο τῷ παντὶ κόσμῳ τῆς πόλεως· πόλεις ἐγειρομένας, δήμους ἀκμάζοντας, Ταρτησσοῦ βίον, Ἀμαλθείας κέρας, πᾶν ὅσον εὐδαιμονίας κεφάλαιον. ἀλλὰ τίς τῆς περὶ * τὸν νεανίσκον σπουδῆς αἰτία; ψυχὴ πᾶσα, ἄρτι χωρισθεῖσα τῆς ἄνω λήξεως, ἔναυλον ἔτι φέρει τὴν θέαν τῶν ἀγαλμάτων ἐκείνων, ἃ τότε εἶδεν, ὅτε δὴ εὐδαίμονα χορείαν σὺν θεῶν * δίφροις ἐχόρευεν. ὅταν οὖν ἴδῃ καὶ τῇδε κάλλος, * ὃ τότε πλάσματος αὐτῷ ἱστόρησεν, εἴσω ψυχῆς θείας κρυπτόμενον * σπαργᾷ τε καὶ χαίρει τῇ θέᾳ, καὶ συμβιβάζειν * ἑαυτὴν πρὸς τὸν ἐκεῖ τόπον ἐπείγεται, δόξῃ τε καὶ ἐπιστήμῃ κουφίσασα. τοιοῦτόν τι πάθος καὶ αὐτὸς περὶ τὸν νέον ἔπαθον. καθάπερ γὰρ ἐν κατόπτρῳ τῇ τοῦδε ψυχῇ, εἴδωλόν τι τῆς ἐμαυτοῦ γνώμης ἰδὼν φαινόμενον, ἥσθην τε αὐτῷ, καὶ διὰ τοῦτο ἐπόθησα· καὶ καθάπερ ἄλλον ἐμαυτὸν τὴν τοῦδε ψυχὴν ἐξεζήτησα, ἢ * ἐξήσκησα. δεινὸς μὲν οὖν καὶ * μνήμῃ φυλάξαι πᾶν, ὅπερ ἂν ὑφ' ἡγεμόνι ποιήσαιτο· φιλόσοφος μὲν τὴν γνώμην, τοὺς δὲ λόγους οὐ τούτους μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶν ὅτι βούλει τῶν ὅσα Μουσῶν τε καὶ Ἀπόλλωνος λειμῶνες βρύουσιν. ἀφ' ὧν δρεψάμενος ἁπάσης παιδείας λωτὸν, οἷόν τινα στέφανον ἠρινὸν, τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἀπείργασται. εἰ μὲν γὰρ λέγειν δεήσειεν, οὐκ ἄν ἔτι * ζητήσαις ὅτου παῖς εἴη, καὶ ὅτῳ προσήκει· οὕτω πάσης γραφῆς ἀκριβέστερον τὴν εἰκόνα τοῦ καθηγεμόνος μεμίμηται· ἀγαθὸς μὲν συμπαραστάτης, εἴ που * δέοι τῷ καθηγεμόνι συναγωνίζεσθαι· ἀγαθὸς δὲ καὶ * αὐτοπροσώπως. δικαίως ἄρα οἱ ποιηταὶ καὶ μετ' αὐτῶν γραφεῖς τε καὶ πλάσται Ἔρωτος γῆρας ἀποσυλήσαντες, νέον ποιοῦσι τὸν θεὸν τοῦτον καὶ ἔφηβον, τὰ τῆς ἀπιστίας αὐτοῦ * τῷ νεαρῷ τῆς ἡλικίας * ἐμφαίνοντες. ὦ τοσοῦτον ἰσχύσας τοῖς λόγοις, ὅσον καὶ τὸν Θετταλὸν ἀκούω Κινέαν, ὃς σὺν βασιλεῖ Πύρρῳ γῆν ἐπιὼν πᾶσαν καὶ θάλασσαν, περὶ τῶν μηχανημάτων τοῖς λόγοις τὰς πόλεις εἷλεν. οὐ γὰρ αὐτὸς γε τούτου διδάσκαλος, ἢ μὰ τοὺς ὑμετέρους, ὦ λόγοι, πόθους· δι' οὓς ἐγὼ πατρικὸν ὄλβον ῥίψας εὐδαίμονα, παρ' Ἰλισοῦ μυστικαῖς ὄχθαις ἐσκήνωμαι. Ἀλέξανδρος ὁ τοῖς τροπαίοις, ὅροις τοῖς * ὅλοις χρησάμενος. τότε γὰρ τῆς μεσημβρείας ὑπορρεῖ θέρος, αὔρα τε πραΰνει τὸν ἥλιον, καὶ σχίσαι Ζεφύρῳ πορφυροῦντα περὶ τὴν πρῴραν τὰ κύματα.

* ἄγοντα.

* λόγον.

* βαλλόμενος.

* κατηύθυνεν.

* ἀρχή.

* τῶν νεανίσκων.

* διαφόροις.

* ὅτι.

* σπαργᾷ.

* ἑαυτῆς.

* ἐξεζήτησα.

* μνήμην.

* ζητήσαις.

* δέοιτο καί.

* αὐτοπροσώπως.

* τῷ ἀπὸ τοῦ.

* φαίνοντες.

* ὅλων.

Ext

HIMERIVS.

Ἐκ τοῦ πρὸς τοὺς ἑταίρους συντακτικοῦ, ὅτε ἐξῄει ἐπὶ Κόρινθον.

Ex oratione ad Socios dum iret Corinthum.

Τὸ Προοίμιον.

PROOEMIVM.

ΟΙ πάλαι τὴν λύραν κάμνοντες, εἴ ποτε γῆν ἐπ' ἄλλην ἐσπεύδοντο, οὐκ ἄφθογγον τὴν ἀποδημίαν * ἐποίουν, ἀλλ' ᾠδῇ καὶ μέλει τὸν χορὸν τὸν ἑαυτῶν ἠσπάζοντο.

* ἐποιήσαντο.

VETERES lyram fabricantes, si quando in aliam terram properarent, peregrinationem non vacantem Musica faciebant, sed cantu, & carmine chorum suum retinuerunt.

Ἐκ τῶν ὑπολοίπων, διαφόρων ὄντων, καὶ διαφόρους ἐχόντων ὑποθέσεις.

Ex orationibus reliquis diuersis diuersorum argumentorum.

ΤΑΣ βασιλέως αὐλὰς καὶ χρυσῆν τύχην ὑπόπτερον. οὐ γὰρ ἀφῃρέθης τὴν ἀρχήν, ἀλλ' ἑκὼν ἔρριψας, ὥσπερ τις ὑπὸ τρυφῆς κατὰ τὴν παιδικὴν εὐφρᾶναι βουλόμενος, τὴν χρυσῆν κόμην * ῥόδων στεφάνῳ πορφυρέῳ. ἀλλὰ τίς τούτων ἡ χάρις; φυγὴ καὶ δρασμὸς, καὶ τοσαύτης φιλίας ἄρνησις. ἐνίκησα μὲν ὑπό σοι κριτῇ κατὰ τὴν θερινὴν ὥραν τὸν τέττιγα, ἠπείλησα δὲ καὶ ταῖς ἀηδόσι ταῖς ἀττικαῖς, εἴ ποτέ μοι καὶ ἀττικὸν πήξαιο θέατρον, μῦθον ὄντως τὰς ἐκείνων γλώττας ταῖς ἐπί σοι φωναῖς ἀπεργάσασθαι. Ὦ καὶ τὸ σαυτοῦ γένους ὄμμα φανότατον, καὶ ταυτὸν τῷ γένει γινόμενος, ὅπερ καί σοι πολλάκις ὁ προπάτωρ ἥλιος, τὸ γὰρ συνωρίδος ταύτης δὴ τῆς καλῆς, ὁ μὲν καταυγάζοντι τοὺς μεγάλους θρόνους, * ὥς τις ἑωσφόρος συνανίσχει ὄρθριος, ταῖς * αὐτοῦ βολαῖς τὰς σὰς ἀκτῖνας μιμούμενος· ὁ δὲ, τῶν νέων ἀγέλης ἐκλάμπων, καθάπερ τις ταῦρος ἀγελάρχης ἀγέρωχος ἐσκίρτησε μὲν κατὰ τοὺς Μουσῶν λειμῶνας, ὥσπερ τις πῶλος ὑψαύχην καὶ ἔνθεος, ἐμιμήσατο δὲ καὶ τὸν Ὁμηρικὸν νεανίσκον τὸν Θέτιδος καὶ μύθων ῥητὴρ ἀγαθὸς καὶ * πρακτὴρ ἔργων γινόμενος. εἰ δέ μοι καὶ τῆς ποιητῶν ἐξουσίας μετῆν, ἔδειξα ἄν σοι καὶ Ἰλισσὸν τοῦτον δακρύοντα, ἔγραψα δ' ἂν καὶ κατηφεῖ χρώματι τὰ καλὰ Καλλιρρόης νάματα. πέμποι μέν σε Πὰν ἐνόδιος πομπαῖον, καὶ γλυκὺ προσηχῶν μέλος τῇ σύριγγι· Ἀφροδίτη δὲ καὶ οἱ ταύτης παῖδες Ἔρωτες, πόθου κρατῆρα κεράσαντες, σοῦ τῆς ὁδοῦ προπομπεύοιεν.

* ῥόδων.
* ἑωσφόρος τῶν
* ἑαυτοῦ.
* πρακτήρ.
* γλυκὺ προσηχῶν.

O Aulam regiam, & fortunam auri alatam! Non vi è regno eiectus es, sed libenter excidisti, non secus quam si superbus quis in puerilibus voluptatem capere contenderet. Auream cæsariem permutasti iubente corona rosarum. Sed quænam horum gratia rependitur? fuga & cursus, & tantæ amicitiæ renunciatio. Vici, te iudice, æstatis tempore cicadam, minatus etiam sum philomelis Atticis, si quando mihi etiam Atticum Theatrum statueris, me omnino hac voce effecturum penes te, vt eorum linguæ instar tabulæ sint. O tui stemmatis lumen clarissimum, idq; sæpe generi tuo exstitisti, quod sæpius auus tibi sol. Etenim ex hac pulchra coniunctione, hic quidem altiores sedes illustranti, quasi matutinus aliquis lucifer consurrexit, suis repercussionibus radios suos imitatus. Ille verò iuuenum cœtum illustrans, vt taurus aliquis ductor, armenti petulcus, lasciuiit in Musarum pratis, vt pullus Lunaticus, & numine plenus, & Homericum iuuenem Thetidis * filiū, & hæc verba, *Bonus orator alíorque rerum*, imitatus est. Si ad me poëtarum licentia pertineret, ostendissem tibi & Ilissum hunc lacrymantem, depinxissem tristi colore pulchram Callirrhoës vndam. * Triuialis Pan te euocatorem animarum, dulce fistula carmen personans deduceret. Venus verò, & huius filij Cupidines, desiderij tibi miscētes potum, viam tuam honorificè comitarentur.

* Achilles.
* ἐνόδιος. Gerald.

Προπεμπτικοῦ λόγου. Τὸ προοίμιον.

Ex oratione propemptica.

PROOEMIVM.

Ο Τοῦ Διὸς παῖς Ἀλέξανδρος (συνάπτει γὰρ αὐτὸν οὐρανῷ καὶ Διῒ τὸ πολὺ κλέος καθ' Ἑλλήνων) ὅτε πληρώσας τῆς ἑαυτοῦ δόξης τὴν Εὐρώπην ἅπασαν ἐπὶ τὴν Ἀσίαν ἐστέλλετο, συνάψαι τὰς ἠπείρους τοῖς καθ' ἑαυτὸν ἐθέλων θαύμασι, τὸν Τιμοθέου προκαλέσας αὐλὸν, (οὕτω γὰρ ἤχει μέγα καὶ τοσούτου βασιλέως ἄξιον) ὑπὸ τοῖς ἐκείνου μέλεσιν * ἔλυε τοῦ στόλου τὰ πείσματα. φέρε δὴ γράψω * τῷ λόγῳ τὸν πίνακα. ἔχει γὰρ (οἶμαι) πρὸς μίμησιν οἰκεῖα καὶ λόγος φάρμακα. ναῦς ἦν κατὰ τὴν γραφὴν καὶ θάλαττα. ἡ δὲ θάλαττα (οἶμαι) Αἰγαῖος ἦν. αἱ γὰρ πολλαὶ νῆσοι, αἱ κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο μέρος τῆς θαλάσσης σχιζόμεναι, Αἰγαῖον ὑπὸ αὐτῶν ἐδείκνυον εἶναι ἡ θάλαττα. γεγράπται δὲ οὐκ ἄπλωτος * τε καὶ ἄγριος, οὐδὲ εἰς αὐτοὺς ἐγείρων νεφέλας τὰ κύματα, οἷα τὰ πολλὰ Αἰγαῖος κατὰ τῶν ἐκεῖ πλωτήρων θρασύνεται· ἀλλ' ἐστόρεσο μὲν εἰς γαλήνην τὰ κύματα, τὸ δὲ ὕδωρ ὅλον ἐπόρφυρε πρὸς ταῖς * ἠϊόσιν, εἰς γλαυκὸν ἄνθος ἠρέμα μεθισταμένου τοῦ κύματος· πρῶτοι γὰρ Φρύγες αἰτίαν ἔχουσιν αὐλῷ τε ἐμπνεῦσαι, καὶ ταῖς τελεταῖς ἀναμίξαι τὰ * κύμβαλα.

* ἔλαυνε.
* τοῦ λόγου.
* al. τε ἄ.
* ἠϊόσιν.
* κυμβάλματα.

ALEXANDER filius Iouis (comparat enim illum cœlo & Ioui rerum gestarum cōtra Græcos gloria) cùm Europam nominis sui fama impleuisset, in Asiam se conuertit, continentem suis propriis adnitens gestis coniungere, Timothei prouocans tibiam (nam adeo magnū & tali rege dignum canebat) vt illo canēte soluerit nauium rudētes. Fer tabulam, & ego orationes pingam. Nam habet etiam oratio, vt puto, non ineptos ad imitandum colores. Erat in pictura nauis, & mare, & vt existimo, Ægæum fuit. Multę enim insulæ hinc, & illinc sparsę in mari erant, vt Ægæum ante alia inprimis mare esse videretur, pictum erat non violentum, aut terribile, neque vsque eleuans fluctus, qualia contra naturas illic audet sæpius Ægæum, sed tranquillè strati erāt fluctus, omnis aqua in littoribus voluebatur, in luteum colorem parum mutata vnda. Primi Phryges tibiam inflare inuenerunt, & sacrificiis adhibere cymbala.

Alexander Magnus.
Timotheus.
Ægæum mare.

HIMERIVS. Hoc verò contra vtramque nauis partem in proram iam attritum, tanquam auream materiam reddebat. Hic verò & artem admirari æquum est. Aqua enim marina diuisa circa proram, auri repercussionibus splenduit, & in similem colorem mutasse mare videbatur. Proinde: date mihi artificium Zeuxidis, & Parrhasij scientiam. Delphi igitur vrbs dicata Apollini, colit semper hunc Deum, & tripudiant adhibito * pæane circum Tripodem. Quin etiam Elei lacrimantur, amnem *. Pisæum ad Siculum vsque fontem comitantes, quasi metuentes, ne amnis decessum meditans, aliis hominibus aquam largiatur. Celeriter & philomelæ & cygni, omnisque cantus simul volabunt. Nostræ enim Musæ iam nauiculam audent compingere, & fugam minantur & mare, licet fluctibus sæuiat. Abiiciens è manibus lyram, silentium cantionum suadebit. Nauis prætoria in portubus, velum supremum sublime, quale radiis claris & maritimis extendi solet. Parua in gratiam Hesperidum prata, paruæ ad magnitudinem pyramides Ægyptiæ, & si quid Persarum & Assyriorum manus construentes posteris spectandum tradiderunt. Sed ad amicas Athenas hæc classis, quæ suis adeo te amoribus incenderunt, vt amorem erga hanc linguam semper circumferas. Quid autem responsum communis omnium statuæ apud alias habitaturæ denegas? Fabula Cimmeriis populis occidentalibus Solem eripuit, sed metuens, ne redargueretur, obscuris verbis tegere rumorem adnixa est. Nos verò nullus poëta mentiri putauerit, post tuam peregrinationem auferre Solem cupiens, ô amica patria. Nunc tibi iniuriam intulisse me sentio, tuos amatores despiciens, infido amatori omnia cupiens largiri. Sed parum horum legem secutus, ad inhonestatem orationem conuerti, licet mihi desiderium Dij impleuerint. Iterum enim sceptra, iterum iudicij sedes. Hoc Ephyra attulit, vrbs non solùm ad admirationem fabulis illustrata, vt pleræque omnes Græciæ, sed etiam iudicanti oculo felicitatem adferens. Sic huius gens infinitis orationibus, operibus & similibus exsultat. Recordandum est huius iam gentis: non tamen totius: (non omnia narrare magno mihi oneri esset) vnum ex iis qui ab illis nuptiis progeniti sunt, assimilabo sapientiam animæ statuis. * Sinus Ionicus alluens mitigat littus fluctu, iuxta hanc oram tripudiat Nereidum chorus, omnes albæ, lac quale fieret arte pastorum, oculis glaucis, ornatæ musco, præterea albam spumam è mari summis stillantes crinibus. Illa vicissim sponsum amabat, & arrhabone nuptias confirmat. Producit enim medio mari fontem. Hæc vero sciens hoc beneficium à sponsa profectum esse, aliis nautis vndam eripit, solis verò his reseruat amabilem potum, vt hauriant qui è sponsa sunt, quod etiam contra virtutem factum est. Promptus ad discendum illi est animus, celer ad intelligendum, memoria innata, prompta est ad dicendum,

Delphi.

* Proelus sup. in Chrestomathia.

*. an Alpheum fl.

Ephyra Vrbs.

* Homer. Od.

τὸ δὲ ἐπὶ * θάτερα τῆς νεὼς μέρος εἰς πρῷραν ἤδη θλιβόμενον, χρυσοῦν * τῆς ὕλης πεποίηκε. ἔνθα καὶ θαυμάσαι * τὴν τέχνην ἄξιον. τὸ γὰρ περὶ τὴν πρῷραν τῆς θαλάσσης ὕδωρ σχιζόμενον, ταῖς τοῦ χρυσοῦ βολαῖς ἐπαυγάζον, εἰς ὅμοιον αὐτῷ ἀμείβειν ἐδόκει τὴν θάλασσαν. ἐνεγκοῦ δότε μοι τὴν Ζεύξιδος τέχνην, τὰ Παρρασίου σοφίσματα. Δελφοὶ δὲ ἄρα * ἱερὰ πόλις Ἀπόλλωνος, λατρεύουσι μὲν ἀεὶ τῷ θεῷ, καὶ περιχορεύουσι μετὰ παιᾶνος τὸν τρίποδα. καὶ μὴν καὶ Ἠλεῖοι δακρύουσι, τὸν ποταμὸν τὸν Πισαῖον ἐπὶ τὴν Σικελικὴν κρήνην προπέμποντες. ὥσπερ (οἶμαι) τοῦτο φοβούμενοι, μὴ μελετῶν τὴν ἀποδημίαν ὁ ποταμὸς, ἄλλοις ἀνθρώποις χαρίσηται τὰ νάματα. τάχα δέ σοι καὶ ἀηδόνες καὶ κύκνοι καὶ πάντα τὰ μέλη συναποπτήσεται. αἱ μὲν γὰρ ἡμέτεραι μοῦσαι φυγαῖς καὶ * σκάφην ἤδη τολμῶσι πηγνύναι, καὶ ἀπειλοῦσι φυγὴν, καὶ θάλατταν, κἂν ἀγριαίνει τοῖς κύμασι. ῥίψας ἐκ τῶν χειρῶν τὴν λύραν, σιωπὴν τῶν μελῶν καταψηφίζεται. ναῦς ἐν ὅρμοις στρατηγὶς, ἱστὸν ὑψηλὸν μετάρσιον, οἷον καὶ λαμπραῖς αὐγαῖς καὶ πελαγίοις πετάννυσθαι. μικροὶ μὲν εἰς χάριν Ἑσπερίδων λειμῶνες, μικραὶ δὲ εἰς μέγεθος πυραμίδες αἰγύπτιαι, καὶ εἴ τι περσῶν καὶ ἀσσυρίων χεῖρες * πονήσασαι θαῦμα ἀφῆκαν τοῖς ὕστερον. ἀλλ' ἐπὶ τὰς φίλας Ἀθήνας ὁ στόλος, αἵ σε τοῖς πόθοις οὕτως ἐξέκαυσαν, ὡς καὶ ἐπ' αὐτῆς περιφέρειν γλώττης τὸν ἔρωτα. τί, ὀκνεῖς τὴν ἀπόκρισιν τοῦ κοινοῦ πάντων ἀγάλματος μεταστελουμένου παρ' ἑτέροις μάλλον τί; Κιμμερίους μὲν δή μοι ἑσπερίους ἀφείλετο μῦθος τὸν ἥλιον, εἶτα φοβηθεὶς τὸν ἔλεγχον, ἀμφιβόλοις ῥήμασι κρύψαι τὴν φήμην ἐσπούδασεν. ἡμᾶς δὲ οὐδεὶς ποιητὴς ψεύδεσθαι δόξειε μετὰ τὴν σὴν ἀποδημίαν ἀφελέσθαι θέλων τὸν ἥλιον. ὦ φίλη πατρὶς, νῦν σε ὄντως ἀδικήσας αἰσθάνομαι, τοὺς σοὺς ὑπεριδὼν ἐραστὰς, ἐραστῇ θέλων ἀπίστῳ πάντα χαρίσασθαι. ἀλλὰ μικρὸν τῷ νόμῳ τῷ περὶ τούτων ἑπόμενος, εἰς ἀκοσμίαν τὸν λόγον ἔτρεψα· καίτοι μοι τῶν θεῶν πληρωσάντων τὸν πόθον. πάλιν γὰρ σκῆπτρα, πάλιν τῆς δίκης οἱ θρόνοι. τοῦτον ἤνεγκε μὲν Ἐφύρα, πόλις οὐ μόνον καλλωπιζομένη μύθοις πρὸς τὸ θαυμάζεσθαι, οἷα τῶν Ἑλληνίδων αἱ πλείονες, ἀλλ' ὀφθαλμῷ κριτῇ τῆς εὐδαιμονίας * περιβάλλουσα. οὕτω καὶ τὸ τούτου γένος μυρίοις μὲν λόγοις, μυρίοις δὲ ἔργοις καὶ παραπλησίοις ἀγάλλεται. μνηστέον ἤδη καὶ αὐτοῦ τοῦ γένους, οὐ παντός. κἀμοὶ γὰρ αὖ (οἶμαι) καὶ ἱστορία τοσοῦτον πλῆθος φροντίζουσα. οἱ ἀπ' ἐκείνων τῶν γάμων ἀποβλαστήσαντες, * εἰκώ τινα τὴν ἐκείνου σοφίαν τοῖς τῆς ψυχῆς * θέσθαι ἀγάλμασι. περικλύζων κόλπος Ἰόνιος λεαίνει τὴν θῖνα τῷ κύματι. κατὰ δὲ ταύτης τὴν ἠϊόνα χορὸς Νηρηΐδων * ἐχόρευε, λευκαὶ πᾶσαι, γάλα αὐτὸ, οἷον ἂν ἐκεῖνο γένοιτο τέχναις ποιμένων ἱστάμενον. γλαυκαὶ τὸ ὄμμα, κομῶσαι τῷ βρύῳ, ἔπι λευκὸν ἐκ τῆς θαλάττης ἀφρὸν ἐξ ἄκρων πλοκάμων * βαστάζουσαι. ἡ δὲ ἀντερᾷ τοῦ νυμφίου, καὶ * δώρῳ πιστοῦται τὸν γάμον· ἀναδίδωσι γὰρ ἐκ μέσης θαλάσσης πηγήν. ἡ δὲ, ὥσπερ ἐπισταμένη τὴν χάριν ὑπὸ τῆς νύμφης ἐγένετο, κλέπτει μὲν τοῖς ἄλλοις πλωτῆρσι τὰ νάματα, μόνοις δὲ τηρεῖ τοῖς ἐκ τῆς νύμφης τὴν πότιμον φιλοτησίαν ἀρύσασθαι. ὅπερ καὶ κατὰ τῆς ἀρετῆς αἰνίττεται. εὐμαθὴς * ἐστι ψυχὴ, ταχεῖα συνέσει, μνήμη συμφυὴς, ἕτοιμος πρὸς λόγους,

δεινὰ

* θάτερα. * τῷ ὕλη. * τῇ τέχνῃ. * ἱερόπολις. * σκάφη. * ποιήσασαι. Ephyra Vrbs. * περιβάλλουσα. * εἰκότα. * φέρει. * ἐχόρευον. * τύζουσαι. * δώρῳ. * ἴσο.

δεινὴ μὲν κρύπτειν, κρείττων λανθάνειν. σοφώτερον δὲ τοῦτο καὶ ἅμα θεοῖς προσφιλέστερον. δεινότερα δὲ φωρᾶσαι τὸν ἐντυχόντα, κρείττων ἡδονῆς, ἥττων φιλίας· * ἄκρα σοφίαν, δεινὸς εἰπεῖν, ἀνάλωτος φιλία. γενναῖος ἐν φόβοις, ὑψηλὸς ἰδιώτης, ἄρχων ἐπιεικής. τὸν μὲν ἰδιώτην ἀποσεμνύων φρονήματι, λόγῳ δὲ πραΰνων τὸ τῆς ἐξουσίας αὐθέκαστον. ἀλλὰ καὶ τὴν τύχην ἴδοις ἂν ὥσπερ ἐξ οὐσίας τὸν τοῦδε * βίον συμπαραπέμπουσαν. πρεσβύτης τις ἦν σεμνὸς ἰδεῖν, ἀρχαῖος τὸν βίον, τὸν λόγον ὅμοιος. σοφὸς εἰπεῖν, ἀμείνων ἀκοῦσαι· τὰ πάντα γενναῖος. πλήρης δὲ ὢν ἤδη τοῦ κλέους, καὶ πᾶσαν εἰς ἑαυτὸν ἐπιστρέφων τὴν ἑλλάδα, διαβαίνει καὶ εἰς βασιλέα τῷ θαύματι, πρὶν ὑπηνήτης γενέσθαι, πρὶν καθέρπυσαι τὸν πρῶτον ἴουλον. * ποιητοῦ δὲ ἄρα ἦν ἐνταῦθα τοῦ λόγου· ῥόδοις μὲν ἀναπλέξαι τὸν στέφανον, ἄγειν δὲ ἐξ ἑλικῶνος τὰς μούσας περὶ τὴν πόλιν ἐκείνην, ἣν ἀπὸ γαδείρων εὐρώπη λήγουσα πορθμῷ θαλάσσης πρὸς τὴν ἀσίαν μερίζεται. ἤλασεν εἶτα καὶ κατ᾽ ἴστρου, καὶ ποταμὸν οὐκ ἔδεισε βάρβαρον κρυστάλλῳ πεδία μιμούμενον. ἐπεὶ δὲ θεὸς πρὸς πᾶσαν αὐτὸν ἀρετὴν ἀκριβῶσαι βουλόμενος, καὶ ἀπεναντίας ποτὲ τὸ πνεῦμα τῆς τύχης * ἔστησεν, ἵν᾽ * οἷος ᾖ, τοιοῦτος τὴν γνώμην καὶ ἐν ταῖς κυμίαις πραγμάτων καὶ χειμῶνι βίου, δειχθείη * τοῖς πᾶσι, καὶ κατ᾽ αὐτὸ τὸ μέρος διαδοκιμήσῃ. τίς ἐνταῦθα ποιητὴς ἢ λόγων συνθέτης φωνὴν ἀξίαν τοῖς ὑπὸ τούτου κατειργασμένοις συμβάλλοιτο; οὐδὲ σικελικήν τινα * σκύλλαν, καὶ χάρυβδιν, ἀνδρῶν δὲ ἀτασθάλων ὑπὲρ τὸν ἄγριον ἐκεῖνον τὸν σικελικὸν τὸν ποιμένα τὸν Κύκλωπα, μυρίας ἐπ᾽ αὐτὸν κινηθείσας φάλαγγας οὐκ ἀγχεμάχοις ὅπλοις, οὐδὲ ξυστοῖς τε καὶ δόρασιν, ἀλλὰ φρονήσει καὶ λόγῳ κατὰ γῆς ἁπάσης ἐτρέψατο. ὁ δὲ δὴ τῶν τελχίνων τε ἡγεμὼν καὶ κορυφαῖος καλούμενος, πληγὴν καιρίαν δεξάμενος, στένει δακρύων τὸν πόλεμον. * ἀσία πᾶσα, οὐχ ἣν νῦν οὕτω προσαγορεύομεν τὴν τῆς ὅλης ἐπωνυμίαν ἠπείρου τῷ μέρει μόνῳ τιθέμενοι. ἄρχεται μὲν ἀπ᾽ ἰνδῶν ἄνω, πρὸς μὲν ἕω καὶ ἄρκτον, ἐρυθρῷ κόλπῳ καὶ φάσιδι, πρὸς δὲ μεσημβρίαν καὶ ἀπιόντα ἥλιον, αἰγύπτῳ τε καὶ τῷ Ἰονίῳ πελάγει, πρὸς τὰς ἄλλας ἠπείρους ἀποσχιζομένη καὶ λήγουσα. παρατείνει δὲ αὐτὴν ἐκ προποντίδος εἰς παμφυλίαν πλευρὰ παρήκουσα, ἣν αἰγαῖος προσκλύζει σύμπασαν, ἐκ μιᾶς καὶ ὥσπερ ἀρχῆς τῇ πλευρᾷ ταύτῃ πιπτόμενος. οἵ τε ἐνοικοῦντες τὰς πόλεις ἄνθρωποι οὐ τῷ τέττιγι καὶ τῷ χιτῶνι τοὺς προπάτορας, * ἀλλ᾽ ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ καθαρῶς δή που δεικνύουσιν. ὅθεν (οἶμαι) καὶ τὸ ἀρχαῖον ἐγένοντο. ὁ γὰρ δὴ Μέλης οὗτος (οὐ γὰρ δὴ θέμις σιωπῇ παρελθεῖν γλῶσσαν τοσαύτην γεννήσαντα) ἀνίσχει μὲν ἐκ προαστείων τῆς σμύρνης, πηγάζουσι δὲ αὐτὸν μυρίαι πηγαί, καὶ πλησίον ἀλλήλων βλαστάνουσαι· ἀφ᾽ ὧν πλημμύρων ὁ ποταμὸς πελαγίζει τε εὐθὺς, καὶ ἐκ πηγῶν ἔκπλους καὶ ὁλκάσι καὶ κώπῃ γίνεται. παραμείψας δὲ τὰς ἑκατέρωθεν ὄχθας, κυπαρίττῳ κομώσας καὶ δόναξι, τῇ πλησίον θαλάττῃ κοινοῦται τὸ ῥεῦμα· εἰ ῥεῦμα θέμις ἐκεῖνο καλεῖν· οὐ γὰρ ἠχοῦντος ἀκούσῃ, οὐδὲ δόξειεν ἄν σοι τὸ ὕδωρ φέρεσθαι. ἀλλ᾽ ὥσπερ τις ἐραστὴς παιδικῶν συνουσίαν κλέψαι βουλόμενος, λαθὼν τῇ θαλάττῃ κιρνᾶται, λεαίνων τὸ κῦμα τῷ ῥεύματι.

Margin notes: * ἄκρως · * βίον · * ποιητοῦ · * ἔστησεν · * οἷος · * τοῖς πᾶσιν · * σικελικήν · * ἀσίας πάσης · * ἀρετῇ δὲ μᾶλλον

HIMERIUS.

ad tegendum idonea, ad latendum paratior. Hoc sapientius, simulque Diis gratius: Aptior verò ad obuium deprehendendum, voluptate fortior, amicitia inferior, per sapientiam summa, apta ad dicendum, inexpugnabilis amicitia, strenuus in timore, cum priuatus est summus, cùm in magistratu æquus. Priuatum honestans consilio, eloquentia imperij seueritatem mitigans. Quin etiam fortunam videas, quasi huius vitæ rationem propter felicitatem auersantem. Legatus fuit in animaduertendo serius, vita, vt etiam in oratione, grandis: ad dicendum sapiens, ad audiendum instructior, in omnibus egregius. Plenus laude iam, & omnem in se Græciam conuertens, suis facinoribus ad regiam dignitatem ascendit, priusquam pullularet barba, primáque lanugo tonderetur. Hæc poëtarum instar fecit oratio, rosis nectere coronam, ducere circum vrbem hanc ex Helicone Musas, quam Europa extrema exiguo freto à Gadibus vsque Asiam extendit. Ad Istrum se conuertit, nec veritus est flumen barbarum glacie in morem campi constratum. Cùm verò Deus omnem illam virtutem explorare voluisset, & aduersæ aliquando fortunæ ventum constituit, vt qualis esset, talis opinione, & in rerum fluctibus vitæque tempestate omnibus videretur, & in hac etiam parte celebraretur. Quis poëta, vel orandi peritus voce digna explicet ea, quæ ille fecit? Nec Siciliæ aliquam Scillam & Charybdim strauit, sed virorum etiam Cyclope illo pastore Siculo crudeliorum, mille contra se motas acies, non confertis manibus, nec telis, aut hastis, sed prudentia & oratione vbique terrarum subegit. Hic verò Telchinum dux, & Coryphæus nuncupatus, lethali accepto vulnere, bellum gemens deplorat. Vniuersa Asia non quam sic nunc appellamus, attribuentes huic soli parti totius continentis nomen, incipit ab Indis superioribus, ad Orientem verò & Septentrionem, rubro mari & Phaside, ad Meridiem & Occasum Ægypto & mari Ionio, ad alias terras diuisa & terminata: extenditur verò deducto latere à Propontide in Pamphyliam, quam Ægæum ex vno initio etiam hoc latere oriens, totam alluit. At homines vrbes incolentes non cicada aut tunica maiores suos vnde eos olim genitos puto, sed virtute & sapientia manifestè ostendunt. Meles enim ille (non enim par est huius linguæ auctorem silentio præterire) ortus est in suburbiis Smyrnæis, produxerunt eundem varij fontes, non procul à se inuicem scaturientes, vnde statim flumen profluens exæstuat, & è fontibus onerariis remisque enauigabile redditur. Pertransiens vero vtrasque ripas, cypresso, & arundinibus vernans, & iuxta mare fluctus communicat. Si fluxus illos fas est nominare: Non enim sonantem audieris, neque aquam ferri putaris. Verùm, vt Amasius quispiam cupiens amatæ concubitum occultare, furtim mari miscetur, fluctum fluxu mitigans,

Margin notes: Gades ad columnas Herculis. · Asia maior & minor.

HIMERIVS.

neque coronatum, nec quidquam eorum quæ fortunatis solent accidere. Plena sit tota meis calamitatibus tabula. Primo pingatur infelix pater, suis manibus infantem in solitudinem ferens, deplorans, lugens infortunium, exiens, rediens, deponens, attollens, cedens naturæ, & rursum necessitate victus; imitetur pictor, quoad eius fieri potest, sermonem gemebundo vultu, vt omnes per picturam verba intelligant. Dein pinge insignes illos amores: potissimum vero nihil in depingendo filio temere fingas, fac illum tardum, mox rem aggredientem, respuentem, animo perturbatum, metu autem coactum, refugientem adulterium, nondum intelligentem, quia à matre cogitur. Stet & alibi infelix anus, & eam, si iubet, amore correptam describe iam rugosam, & crinibus canam, vt rei nouitatem magis obstupescas. Venias demum ad picturæ caput, arma infelicem pauperem in carissimos, & talia excogita, quæ licet ficta, crudelitatem tuam valeant explere. Impone denique dramati finem, teipsum scilicet in cæde signis quibusdam eminentem, ridentem, hilarem, & quasi re bene gesta exsultantem. Serua & mihi per Deos aliquam partem tabulæ, ne quis quæsierit vbi infelix pauper: quomodo vixit, qua ratione post tot casus vitam egerit. Verum non hæc tibi perpetua fuerit felicitas, ô diues, & te oportet dramatis partem esse. *Nemo vnquam insignem aliquam speciauit tragœdiam, in qua * Tyranni non è pristina fortuna exciderint.*

* Iuuenalis Sat. x. v. 112. *Ad generum Cereris sine cæde & vulnere pauci. Descendunt reges, & sicca morte Tyranni.*

Ex Declamatione cuius hæc inscriptio: Athenienses post Medicum bellum, contra Barbaros bellum decreuere. Quo cognito, Rex accepta damna, si bello abstinerent, resarturum sese promisit. Assentientibus Atheniensibus contradicit Themistocles.

PROOEMIVM.

NVnquam adducar, vt credam, Athenienses, regem in nobis tentandis finem facturum, etsi inuenerit ciues nostros arte militari superiores. Equidem nihil admirandum puto, si Rex eadem rursus attentet. Qui enim in timore ac * paupertate versantur, quid mirum si ad artes confugiant, quo suæ medeantur calamitati? Quare nõ hoc omnino absurdũ est. Iustius vero quis Oratores nostros admiretur, si nos prodendi occasionem sibi adhuc esse putarent, quãdo ne Rex quidem ipse potentia sua nos fortiores esse negat. Decet autem nihilo nos inferiores existimare illius de nobis viri existimatione. Absurdum enim est nos Barbaros armis superare, consilio autem iisdem inferiores esse. Quin & has de nobis omnibus voces Diis significauit, & Pythium Apollinem de triremibus cõsuluit. Quid fretа propter me turbas? Quid mõtes secas, vt instar maris seruiãt? Quid terra tegis vndas, sine stet Athos, nec mõtibus, sed mari innatet classis. Quod licet horũ exiguum habuisti rationem, miniméque curasti, cœlestia vero & superna caue ne attingas.

* *Persius*, Magister artis ingeniique largitor venter.

μὴ ἐστεφανωμένον, μή τι τῶν εὐτυχεστέρων ἕτερον. ὅλη γεμέτω μεστὴ τῆς σκυθρωποτέρας τύχης ἡ γραφή. ὁ δυστυχὴς πρῶτος. *ἔστω πατὴρ φέρων εἰς τὴν ἐρημίαν ταῖς ἑαυτοῦ χερσὶ τὸ βρέφος, ὀδυρόμενος τὴν τύχην, θρηνῶν τὴν συμφοράν, ἐξιών, ἀναστρέφων, τιθείς, ἀναιρούμενος· εἴκων τῇ φύσει, τῆς ἀνάγκης πάλιν ἡττώμενος. μιμησάσθω καὶ λόγους (εἰ δυνατὸν) ἡ γραφὴ διὰ προσώπου στενάζοντος, καὶ πᾶς τις τῶν ῥημάτων ἀκουσάτω διὰ τοῦ σχήματος. γράφε μετὰ τοῦτο τοὺς καλοὺς ἔρωτας· μᾶλλον δὲ μηδὲν τολμήσῃ ψεῦδος ἐν τῇ γραφῇ τοῦ παιδός· ποίησον ὀκνοῦντα, μέλλοντα, χωροῦντα πρὸς τὴν πρᾶξιν, ἀναδυόμενον· ἰλιγγιῶντα μὲν τῇ ψυχῇ, τῷ φόβῳ δὲ βιαζόμενον· δεδιότα μὲν τὴν μοιχείαν, οὔπω δὲ συνιέντα, ὅτι καὶ τὴν μητέρα ἀναγκάζεται. ἔστω πού τις δυστυχὴς πρεσβῦτις, εἰ θέλεις, γράψον αὐτὴν ἐρῶσαν, ἀλλὰ μετὰ ῥυτίδος, ἀλλὰ μετὰ τῆς κόμης τῆς πολιᾶς· ἵνα μᾶλλον ἐκπλήξῃς τῷ παραλόγῳ τοῦ δράματος. ἐλθὲ λοιπὸν ἐπί τι κεφάλαιον τῆς γραφῆς· ὅπλισον τὸν δυστυχῆ πένητα μετὰ τῶν φιλτάτων, καὶ τοσαῦτα μιμησάσθω πλάσματα, ὁπόσα ἐμπλήσει τῆς ἀπανθρωπίας πλαττόμενα. προσθεὶς ἤδη λοιπὸν τὸν κολοφῶνα τοῦ δράματος, σαυτὸν τοῖς φόνοις μετὰ τῶν γνωρισμάτων ἐπιφαινόμενον, μειδιῶντα, φαιδρόν, τοῖς κατορθωμένοις γανύμενον. τήρησον πρὸς θεῶν κἀμοί τι μέρος τοῦ πίνακος, ἵνα μή τις ἐπιζητήσῃ, ποῦ δὲ ὁ δυστυχὴς πένης; πῶς ἔζη; πῶς ἐβίω μετὰ τοσαύτας συμφοράς; ἀλλ' οὐ πάντα χαρίσῃ πλούσιε. δεῖ γενέσθαι καί σε μέρος τοῦ δράματος. οὐδεὶς οἶδεν ὑψηλὴν τραγῳδίαν, ὅπου μὴ πίπτουσι τύραννοι.

* al. ὡς.

Ἐκ τῆς ἐπιγραφομένης μελέτης, Μετὰ τὰ Μηδικὰ ἐψηφίσαντο πρὸς τοὺς βαρβάρους Ἀθηναῖοι πόλεμον. πυθόμενος ὁ βασιλεύς, ὑπέσχετο τὰ *λῃστευθέντα ἐπανορθώσασθαι, εἰ τὸν πόλεμον καταλύσειαν. βουλομένων αὐτῶν, Θεμιστοκλῆς ἀντιλέγει. αὐτὸ τὸ προοίμιον.

* λελυμασμένα H. St.

Οὔπω τῆς πείρας, ὡς ἔοικεν, ὦ Ἀθηναῖοι, τῆς καθ' ὑμῶν βασιλεὺς παύεται, κἂν ἀεὶ κρείττω τῆς ἑαυτοῦ τέχνης τὸν τρόπον εὑρίσκῃ τῆς πόλεως. ἐγὼ δὲ οὐδὲν βασιλέα *τῷ ἑαυτοῦ αὖθις ἐπιχειρεῖν θαυμαστὸν οἴομαι. τοὺς γὰρ ἐν ἀπορίᾳ καθεστηκότας καὶ φόβοις, οὐδὲν θαυμαστόν, μηδὲ ἀφ' ὧν διορθώσονται τὰς συμφοράς, εὑρίσκειν δύνασθαι. *ὥστε τοῦτο μὲν οὐδαμῶς ἄτοπον. τοὺς δὲ ῥήτορας αὖ τις δικαίως μᾶλλον τοὺς παρ' ὑμῖν θαυμάσειεν, εἰ καιρὸν αὐτοῖς ἔτι τῆς παρ' ὑμῖν προδοσίας νομίζουσιν, ὅτε μηδὲ βασιλεὺς ἀρνεῖσθαι τὸ κρείττους εἶναι τῆς ἑαυτοῦ δυναστείας διέγνωκε. προσήκει δὲ καὶ ἡμᾶς μὴ χείρους ἐν κοινῷ τῆς ἑνὸς ἀνδρὸς γνώμης ἐλέγχεσθαι. ὡς ἔστιν ἄτοπον, φιλοτιμεῖσθαι μὲν ἐπὶ τῷ τοὺς βαρβάρους τοῖς ὅπλοις νικᾶν· ἁλίσκεσθαι δὲ ἐλάττους ἐν τῷ *βουλεύεσθαι. ἤδη δὲ καὶ τὰς αὐτὰς ἠφίει φωνὰς περὶ τῶν ὅλων τοῖς θεοῖς, καὶ τὰ αὐτὰ τῷ Πυθίῳ περὶ τῶν τριήρων *ἐδόξαζεν. τί πορθμοὺς ἐνοχλεῖς δι' ἐμέ; τί δὲ ὄρη τέμνεις εἰς θάλασσαν; τί καλύπτεις ἠπείρῳ τὸ ῥόθιον; ἔασον ἑστάναι τὸν Ἄθω καὶ *μὴ πέμπε μοι διὰ τῶν ὀρῶν, ἀλλὰ διὰ τοῦ ῥοθίου, τὸν στόλον. ἀλλ' εἰ καὶ τούτων ὀλίγον τινὰ ἐποιήσω λόγον, τῶν οὐρανίων ἀπέχου μοι, καὶ φεῖσαι τῆς ἄνω λήξεως, μή μοι

* τοῖς αὐτοῦ c. M. N. τῷ ἑαυτοῦ.

* al. ὡς.

* βουλεῦσαι.

* al. ἐδίδαξεν.

* al. πέμπε μάτια.

μή μοι νύκτα ποίει τὴν ἡμέραν τοῖς βέλεσι, μηδ' ἀποκρυπτέτω τὸν ἥλιον νέφος ἐκ τῶν βελῶν τῆς σῆς στρατιᾶς συνιστάμενον. ἀλλ' οὐδὲν ἐᾷς ἀκίνητον, ἵνα ἂν γένηται τῶν μηδικῶν διηγημάτων ἡ πόλις [ἡ] Ἀθηναίων. φοβερώτερος δὲ τῆς φήμης ἐπὶ τῆς πείρας φαινόμενος, νῦν μὲν ἐπὶ τῆς ἠπείρου τὰ θαύματα, νῦν δὲ μεταφέρων τὴν μεγαλουργίαν ἐπὶ τὴν θάλατταν· καὶ νῦν μὲν ἐπαφιεὶς τοῖς ποταμοῖς τὸ στράτευμα, νῦν δὲ ἡλίῳ τὰ βέλη, νῦν δὲ τῷ ῥοθίῳ τὰς μάστιγας. ὄρος ἔπλει χειμαζόμενον, καὶ πορθμὸς ὅλος γεφυρωθεὶς ἐπεζεύετο. Ἄθως διὰ μέσου τριήρεις ἔπεμπε, καὶ τὴν ἵππον ὑπὲρ τοῦ ῥοθίου θέουσαν τὴν μηδικὴν Ἑλλήσποντος. εἰς τριακοσίους ἦν ὁπλίτας τὸ παρὰ Λακεδαιμονίοις ὄφελος, οἱ δὲ λοιποὶ τύχη τὸ γένος ἐμέριζον. οὐ λελήθας ἡμᾶς, ἄλλον δεινότερον ἐπάγων τοῦ προτέρου πόλεμον· οὐκ ἔτι χιλίας καὶ τριακοσίας τριήρεις πληροῖς κατὰ τῆς πόλεως, οὐδὲ ἀπηχοῦντας ἠπείρῳ τὸ ῥόθιον, οὐδὲ στενοχωρεῖς στρατιώταις τὴν ἤπειρον· οὐδὲ τὰ στοιχεῖα πρὸς τὴν σαυτοῦ χρείαν καταναγκάζεις μετασκευάζεσθαι. οἶδας γὰρ ὡς πάντων ἐκείνων κρείττων ἐγενόμην μαχόμενος· ἀπὸ Βαβυλῶνος προσβάλλεις τῇ πόλει, καὶ διὰ τῶν κηρύκων ἡμῖν ἐφιστὰς μηχανήματα, καὶ ταῖς πρεσβείαις διορύττεις τὴν ἐπὶ τῶν καλλίστων φιλοτιμίαν * τῇ πόλει, καὶ ταῦτα δωρεὰς ὀνομάζεις καὶ χάριτας. μὴ πρὸς τρόπαιον διὰ γῆς καὶ θαλάττης ἐγηγερμένων. * ἐπεὶ μὲν οὖν οἴεσθε δεῖν γράφειν μὲν ἃ χρὴ ποιεῖν, ἃ δὲ ἂν γράφηται μὴ ποιεῖν· καὶ λαμπροὶ μὲν ἐπὶ τῶν ψηφισμάτων * φαίνεσθε, διὰ δὲ τῶν ἔργων οὐχ ὅμοιοι: καλῶς ἔχει. ὁ μὲν γὰρ ἐν τῷ βουλεύσασθαί τι λαμπρός, τῷ μή που δῆλος ὅτι καὶ * πράξειν, οὔπω καθαρὰς τὴν εὐφημίαν κομίζεται, ἀλλ' ἔτι πρὸς τοὺς ἐπαίνους ἀμφίβολος· (περιμένουσι γὰρ τὸ τέλος ἅπαντες, ἵνα τὴν γνώμην θαυμάσωσιν) ὁ δὲ τοῖς ἔργοις καλῶς, καὶ τὴν ἀπὸ τῶν ἔργων πεῖραν εἰλημμένος, ἐπ' ἀμφοτέροις θαυμάζεται· τὴν μὲν γνώμην, οἷς ἔκρινε· τὴν δὲ * τάξιν, οἷς οὐκ ἤλεγξε τὰ ψηφισθέντα τοῖς πράγμασιν. ἡδέως δ' ἂν ἐροίμην τοὺς ἀντιλέγοντας, πότερον ἀντεῖπον, ἡνίκα ἐκυροῦμεν τὸν πόλεμον ἤ, τὴν ἡσυχίαν ἄγοντες, * εἴκειν ἠξίουν τοῖς συμβουλεύουσιν; εἰ μὲν γὰρ οὐκ ἀντεῖπον: οὐχ ἡμῖν μόνον, ἀλλὰ καὶ σφίσιν αὐτοῖς τἀναντία διαπράττοντες φαίνονται· τούτοις ἐγκαλεῖν σπουδάζοντες, οἷς ὡς κάλλιστα ἔχουσι σιωπὴν * ἐπεφήμιζον. οὐ γάρ που * δυσνοίας γε φήσουσι τὸ συμφέρον ἑκόντες ἀποκρύψασθαι. ἀλλὰ μὴν εἴ γε ἀντειπόντες ἡττήθησαν, πῶς οὐκ ἀβουλίας ὑπεύθυνοι, τὰ αὐτὰ λέγειν ἐπιχειροῦντες δεύτερον, ἃ πρότερον εἰπεῖν τολμήσαντες, ἥττους [?] τῶν ἀντιλεγόντων ἠλέγχθησαν; καὶ μὴν εἴ γε λύσομεν ἃ κεκυρώκαμεν, οὐκ ἄδηλον δήπουθεν ὡς εὐχερείας τε ὁμοῦ καὶ ἀβουλίας ὄφλημα ἕξομεν: ἀβουλίας μέν, ὡς ἐξ ἀρχῆς δέον εὑρεῖν τὸ συμφέρον, ἀδυνατήσαντες· εὐχερείας δέ, ὡς ἀφ' ὧν ἐκρίναμεν, ταχέως αὖθις μεταβαλλόμενοι· καὶ οὔπω λέγω τὸ μεῖζον ἔγκλημα, ὅτι καὶ χρείας ἡττημένοι δόξομεν ἐθελονταὶ ἡμῶν αὐτῶν καταψηφίζεσθαι· ὅπερ (οἶμαι) καὶ ἀπαραίτητον ποιεῖ τὸ ἔγκλημα. εἰ γὰρ καὶ χωρὶς τοιαύτης αἰτίας οὐκ ἀνεκτὸν ἡμαρτηκότας ἐλέγχεσθαι, πῶς οὐχ ἅπαξ ἀσύγγνωστον, ὅταν καὶ λήμματος

* αὖ πάλιν.
* al. εἰ μὲν ὃ οἴεσθε.
* al. φαίνεσθαι.
* al. πράξειν.
* πρᾶξιν.
* al. εἴκειν.
* al. [?]

HIMERIUS.

Non iaculis mihi pro die noctem inducas, neque è sagittis exercitus tui nubes densa Solem cooperiat. Sed nihil intentatum relinquis, vt nimirum Athenarum ciuitas Medorum historiæ partem aliquam obtineat. Visus es fama ipsa terribilior, quod experienta didicimus, nunc in continentem terram miranda illa facinora, nunc in mare grandium rerum conatus tuos transferens, & nunc quidem in flumina copias, nunc in Solem iacula, in fluctus flagra mittis. Mons procellis agitatus nauigatur, fretum integrum ponte commisso pedibus traiicitur. Per medium Athon nauigant triremes, in fluctibus currentem Medorum vidit equitatum Hellespontus. Trecenti Spartani erant milites, auxiliares copiæ. reliqui vero diuersarum erant gentium. Scimus bellum periculosius priori te conflasse, non mille & trecentas ad vrbem triremes adducis, nec fluctus terra tegis continente, neque terram militibus angustam tuis reddis, & elementa tuo vsui loco moueri cogis. Nouisti enim me his omnibus fortiorem exstitisse. Babylone copias adducens vrbem oppugnas, & per præcones nos machinis tuis adoriris, & gloriam, præcipuum Reip. nostræ ornamentum legationibus perfringis, non autem trophæis terra marique erectis, hæcque beneficij & gratiæ nomine appellas. Si illa scribenda existimetis, quæ manibus facienda sunt, at quæ scripta sunt non facienda, vt illustres vestris appareatis decretis, factis autem dissimiles: Bene habet. Hic consilio egregius, gestis non ita excellens, nunquã perfectam laudem reportauit, sed semper cum exceptione laudatus est. Nam finem omnes, vt consilium admirentur, exspectant. Hic autem à rebus experimentum capiens ob hæc vtraque, quæ optime tenet, suspicitur: ob sententiam, cum iudicauit: dein ob factum cum decreta factis non coarguit. Libenter autem eos, qui contradicunt, interrogarim, vtrum, cum bellum confirmaueramus, contradixerint, an quietem amantes consentire cum consultantibus dignati sint. Si non contradixerint; non modo nobis, verum etiam sibi ipsis repugnantia facere videntur, his eos accusare nitentes, quos in iudicium vocare statuentes, dum res prosperæ essent, silentium induxerunt. Neque enim è prauo ingenio libentes se vtilitatem occultasse dicent. Verum si contradicentes causa ceciderint, quomodo non ignauię rei, hæc iterũ aggredićtes dicere, quæ prius qui ausi sunt, minores esse contradicẽtibus cõuicti sunt. Si vero dissoluimus, quæ decreuimus, non erit vtique obscurũ, nos & nimiæ facilitatis simul & temeritatis crimẽ subituros: temeritatis quidem, quod initio cum oporteret inuestigare vtile nunc nõ potuimus: nimiæ facilitatis cum ea quę decreuimus statim, & ex tempore commutauimus. Nondum maximum crimen dico, quia videbimur necessitate victi nobis ipsis velle aduersari, quod sane inexcusabiles nos reddit. Cum igitur non sit ferendũ eis qui peccarunt, etiã sublato tali crimine, quomodo non simul venia indigni videamur, turpitudinem

HIMERIVS.

mutare lucro. Si quis vero commilitonū huius vrbis donis a rege acceptis, ciuitatis decretum soluere aggrederetur, vel societatem frangere auderet, nunquid irasceremini, & pœnam a soluere volentibus quæ decreuistis sumeretis? Equidem omnino sentio. An vero cum aliis vestra decreta frangere non permisistis, hoc vos fecisse videbimini? Et in quibus alio faciente supplicium non omitteretis, in iis vos vltro delinquere cognoscemini? Porro autem cauendum est, ne omnia, & reuera mala, & quæ mala putantur agamus, ea autem cauenda sunt magis de quibus alium antea accusauit. Nam de quibus quis semel vt malis cōquestus fuisse deprehenditur, & iterum eadem facere conuincitur, & inimicus, & sceleratus est: sceleratus quidem ea faciendo, quæ facere non oportebat: inimicus vero, cum iis illos prohibere nititur, quę, licet verbo odisse appareat, operibus tamē diligere videatur. Dic, si lubet, legislatorum verba, numera deinde, si cupias, ciuitatis trophæa. Nam omnia ciuitatis facinora bene gesta militares leges appello. Quid iam omnibus his effectum est? non pacisci scilicet cum Barbaris, gentem alienam execrari, implacabile bellum cum hostibus existimare: & sane merito. Quos enim naturales hostes arbitrabantur, ab his aliquid detrimenti semper expectantes, lege cohibuerunt, ne quid mali paterentur, maximum vrbis præsidium eorum infidelitatem existimantes. Solent enim scelerati homines, & lucro dediti specie amicitiæ lucrari plura, quam tūc cum aperte bellum denunciant. Atheniensium statuta Pythia oracula nuncupo. Persa non vno tempore aut vno momento, neque hoc modo belli tempore hostis noster, sed omni vrbis nostræ vita, non Platæas modo diruit, & populum vltro ad bellum pro libertate susceptum exterminauit. Non enim hæc animo voluente, quæ Rex aduersa habuit, illum crimine liberare debemus, sed ea reputantes, quæ victor fecisset, eandem illi pœnam irrogare oportet. Neque iustum est eadem nos victores perpeti, quæ ab iisdem victi subiissemus. Hic vero statim antequam hostes inducerēt, à quibus circumuenti erant, irrumpens, & vindictam exigens, neque tempus defendendi sui illis dedit, & magnam sibi, ne quid pateretur, securitatem attulit, & quibus semel irrupit, his in posterum a victis omnem accessionem circumscripsit. Dona, inquiunt, populo misit Rex. Cyrsili mihi verba dicis, & mali nuncij successor es. Et hæc ausus es Athenis dicere, vbi & alterum id prius dicentem sepeliuimus. Cum vero ignoremus quo modo naualis pugna iudicanda sit, non sane honestum est, ob quæ studia laudari videmur, & in quibus nati sumus, iam ea isto consilio obliterare. Nam quibus initio exigua virtutis cura est, non magna his pereuntibus iactura fit: quibus vero virtutis tanta ac talia statuta sunt exempla, si priorem gloriam posterioribus actionibus repudiasse arguantur.

ἀλλάττεσθαι τὴν ἀδοξίαν φαινώμεθα; εἰ δέ τις τῶν συμμάχων τῆς πόλεως δωρεὰν παρὰ βασιλέως δεξάμενος, λύειν ἐπεχείρει τὸ δόγμα τῆς πόλεως, ἢ καταλύειν τὴν συμμαχίαν ἐτόλμησεν· ἆρ' οὐκ ἂν ὠργίσατε, καὶ δίκην ἀπῃτήσατε παρὰ τῶν ἀναιρεῖν ἐπιχειρούντων ἃ κεκυρώκατε; ἐγὼ μὲν ἀκριβῶς οἶμαι. εἶθ' ἑτέροις μὲν τι λῦσαι τῶν ὑμετέρων οὐ συγχωρήσαντες, αὐτοὶ τοῦτο ποιοῦντες ὀφθήσεσθε; καὶ ἐφ' οἷς ἄλλου πράξαντος οὐκ *ἀνείχεσθε τὸ μὴ καὶ δίκας εἰσπράξασθαι· ταῦτα ἑκόντες αὐτοὶ πλημμελεῖν δόξετε; καὶ μὴν ἅπαντα μὲν εὐλαβητέον ἐργάζεσθαι τὰ καὶ ὄντα πονηρὰ καὶ νομιζόμενα· ἐκεῖνα δὲ πλεῖον, ὧν αὐτός τις φθάσας κατέγνωκεν. ἐφ' οἷς γάρ τις ἀγανακτῶν ὡς φαύλοις ἐπιδείκνυται, εἶτα αὐτὰ πράττων ἁλίσκοιτο, φιλαπεχθήμων ὁμοῦ καὶ πονηρός. πονηρὸς μὲν, εἰς ἃ μὴ χρὴ πράττων ἐλέγχεται· φιλαπεχθήμων δὲ, ὅτι τούτων τοὺς πλησίον *εἴργειν ζητεῖ, ἃ τῷ λόγῳ μισεῖν προσποιούμενος, ἔργοις μεταδιώκων ἁλίσκεται. λέγε μοι τὰ τῶν νομοθετῶν, εἰ βούλει, ῥήματα· ἀρίθμει μοι μετὰ τοῦτον, εἰ θέλεις, καὶ τὰ τῆς πόλεως τρόπαια. νόμους γὰρ ἐγὼ πολεμικοὺς ὀνομάζω τὰ τῆς πόλεως κατορθώματα. τί νῦν ἐν ἅπασι τούτοις διεσπούδασται; μὴ σπένδεσθαι βαρβάροις, μισεῖν τὸ γένος ὡς ἀλλότριον, ἀδιάλλακτον ἡγεῖσθαι [τὸν] πρὸς ἀλλήλους πόλεμον καὶ μάλ' εἰκότως. οὓς γὰρ τῇ φύσει πολεμίους ἐνόμιζον, παρὰ τούτων ἀεί τι κακὸν προσδοκήσαντες, νόμῳ τὸ μὴ παθεῖν ἐφυλάξαντο· μέγιστον εἶναι τῆς πόλεως φυλακτήριον τὴν ἀπιστίαν τὴν πρὸς αὐτοὺς ἡγησάμενοι. εἰώθασι γὰρ οἱ πονηροὶ τῶν ἀνθρώπων, καὶ πρὸς πλεονεξίαν τὰ πάντα βλέποντες, πλείονα κερδαίνειν ἐπὶ φιλίας προσχήματι, τῶν ὅτε φανερῶς ὁμολογοῦσι τὸν πόλεμον. ψηφίσματα γὰρ Ἀθηναίων ἐγὼ καλῶ τὰ τοῦ θείου Πυθίου μαντεύματα. πολέμιος ὁ Πέρσης οὐ καθ' ἕνα καιρὸν, οὐδὲ χρόνον, οὐδὲ παρ' αὐτὴν μόνην τὴν τοῦ πολέμου καταβολήν· ἀλλ' εἰς πάντα τὸν βίον τῆς πόλεως. οὐ γὰρ Πλαταιὰς μόνας κατέσκαψεν, ἀλλὰ καὶ δῆμον εἰς τοὺς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας πολέμους αὐτόκλητον ἐποίησεν ἄπολιν. οὐ γὰρ ἃ πέπονθε βασιλεὺς, ταῦτα *διαλογιζομένους, ἐκεῖνον ἀπαλλάττειν τῆς μέμψεως *χρή· ἀλλ' ἅπερ ἂν κρατήσας ἔδρασεν, ἐν τῷ λαβόντας, πᾶσαν ἴσως νομίζειν δίκην τῆς ἀξίας κομίζεσθαι. οὐδὲ δίκαιον *τὰ αὐτὰ ἡμᾶς δρᾶσαι κρατήσαντας, ἅπερ ἡττηθέντες ὑπὸ τῶν κρατηκότων ἂν ἐπάθομεν. ὁ γὰρ, πρὶν ἀντιτείνειν αὖθις *τοὺς ἐναντίους, ἀφ' ὧν ἐσφάλησαν, ἐπεξιὼν καὶ τιμωρούμενος, οὐδὲ ἐκείνοις καιρὸν ἐπὶ τὴν ἀμύνης ἐνδίδωσι, καὶ πᾶσαν ἑαυτῷ προξενεῖ τοῦ μὴ παθεῖν ἀσφάλειαν, οἷς μετὰ καιρὸν ἐπεξέλθῃ, τούτοις περιγράφων ἅπασαν τὴν ἐν ὑστέρῳ παρὰ τῶν πεπονθότων ἐπίδοσιν. καί φασι, δωρεὰς τῷ δήμῳ [βασιλεὺς] πέπομφε. *Κυρσίλου μοι λέγεις ῥήματα, καὶ πονηρᾶς εἶ δημηγορίας διάδοχος. καὶ ταῦτα λέγειν ἐν Ἀθήναις ἐπικεχείρηκας, ἐφ' οἷς τὸν πρότερον εἰπόντα τάφον ἐποιησάμεθα τὸν τόπον, ἔτι ὑπὲρ εἰσῆκεν φθεγγόμενος. ἄδηλον δὲ ὄντος τίνα τρόπον ἡ ναυμαχία κριθήσεται, οὐ δὴ καλὸν, ἀφ' ὧν εὐδαιμονοῦντες φαινόμεθα, καὶ μεθ' ὧν ἐπιτηδευμάτων διεγεγόναμεν, ἄκυρα ποιεῖν ἐπὶ τῇ παρόντι βουλεύεσθαι. οἷς μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὀλίγος τῆς ἀρετῆς ὁ λόγος, οὐ μέγας τούτοις οὐδὲ σφαλεῖσιν ὁ κίνδυνος· οἷς δὲ τοσαῦτα καὶ τηλικαῦτα παραδείγματα τῆς ἀρετῆς ἔστηκε, τίς συγγνώμη παρὰ τοῖς ἔξωθεν, εἰ τοῖς τελευταίοις ἀφανίζοντες, τὴν ἔμπροσθεν δόξαν ἐλέγχοιντο;

πᾶς

* ἠνείχεσθε
* ἐξείργειν. H. St.
* διαλογιζομένους.
* al. δεῖ
* ταὐτά.
* τοὺς ἐναντίους
* Κυρσίλου M. M.

πᾶς γὰρ ἐμοὶ Ξέρξου πρὸς δωρεὰν καὶ χάριν ἐγγύτερος. ἔτι τοίνυν, εἰ μὲν προεῖκα παρεῖχε τὴν ἔμπροσθεν δωρεάν, ἦν ἄν τις λόγος ἴσως τοῖς βασιλεῖ * συναγορεύουσι, καίτοιγε οὐδὲ τοῦτο τῶν Ἀθηναίων ἄξιον. εἰ δ' ἀνταιτεῖ χάριν παρὰ τῆς πόλεως, πῶς οὐ δῆλον δήπουθεν ὡς ὧν παρ' ἡμῶν ἀντ' ἐκείνων τυχεῖν ἐσπούδασε, τούτοις ἐπιδείκνυσι μηδὲν αὐτοὺς χαριζόμενος. εἰ δὲ ἁπλῶς δίδοιτο, λαβεῖν οὐκ εὔλογον. πῶς οὖν πλέον, ὅτε μηδὲ προεῖκα τὴν δωρεάν, ἀλλ' ἐπ' ἀντιδόσει, ὅ ταύτῃ καὶ αὐτὸς δῆλός ἐστιν ἃ δίδωσιν ὁμολογῶν ἀνταλλάξασθαι; φέρε δὴ καὶ αὐτὰς τὰς ὑποσχέσεις σκεψώμεθα. ἀντικαταστήσω (φησὶν) οἷς ἐλυμηνάμην κατὰ τὸν πόλεμον. αὐτήν μοι λέγεις τοῦ πολέμου τὴν πρόφασιν, καὶ μάχης μᾶλλον ἢ διαλλαγῆς * ἀναγινώσκεις συνθήματα· καὶ λανθάνεις οἷς διαλλάξαι βασιλεῖ τὴν πόλιν ἐσπούδακας, τούτοις ἡμᾶς ἐγείρων πλέον ἐπὶ τὸν πόλεμον. ὢ τῶν ἀνομοίων ῥημάτων! λυμεῶνά μοι τὸν αὐτὸν προσαγορεύεις καὶ φίλον, αὐτόχειρα καὶ πάλιν ἔνσπονδον. τὴν αὐτὴν * ἀναγινώσκεις ἐπιστολὴν μεστὴν ἀδικημάτων καὶ δωρεῶν, μιγνὺς καὶ τὰ ἄμικτα, πάθη, δωρεάς, χάριτας, συμφοράς, βαρβάρους, Ἕλληνας· καὶ τῷ μὲν δοκεῖν, σπουδάζεις ὑπὲρ τῆς πόλεως· τὸ δὲ ἀληθές, βασιλεῖ ποιεῖς φιλοτιμίας ὑπόθεσιν τὸ πτῶμα τῆς πόλεως. τί οὖν οὐκ ἐπὶ τὰς τριήρεις * εἶμεν, ἀλλ' αἰσχυνόμεθα προσφερόμενον ἡμῖν βασιλέως τὸν ὄλεθρον; ἐπολυπραγμόνησέ μου Ξέρξης τὰ διηγήματα, ὥσπερ καὶ τοῖς ἐγκωμίοις * πολεμεῖσθαι θέλων τῆς πόλεως. εἰ μὲν οὖν παρ' ἑτέρου μὲν τὸ ἀδίκημα, παρ' ἑτέρου δὲ ἡ χάρις· τὸν μὲν ἐχθρὸν ὡς πολεμίῳ χρῆσθαι, τὸν δὲ ὡς εὐεργέτην ἀμείβεσθαι. εἰ δὲ ὁ αὐτὸς ἀμφότερα, τί μᾶλλον εἰδέναι χάριν αὐτῷ ὧν ὑπισχνεῖται προσήκει, ἢ τιμωρίαν ἀπαιτεῖν ἐφ' οἷς ἀδικῶν ἐλήλεγκται; τίνα δὲ καὶ τὰ * λελυμασμένα καλεῖ; ἀποσπᾶται γὰρ καὶ διὰ τῶν γραμμάτων τὴν χάριν. τὰς Ἀθήνας πάντως ἀνοικιεῖν ἐπαγγέλλεται· τοῦτο γὰρ ὑπαινίττεται δήπου, κἂν μὴ τολμᾷ φανερῶς ὀνομάζειν τῷ ῥήματι. Ἀθήνας ἀνοικιῶ, φησί. σὺ τὴν τῆς Ἀθηνᾶς πόλιν; σὺ τὴν Θησέως καὶ Κέκροπος; εἶτα συναπτήσονται Ἐριχθόνιοι καὶ Κέκροπες, ἔτι δὲ Θησεῖς καὶ Κόδροι; πάντα [δὲ] * ἔσται Ξέρξης τῇ πόλει; οἰκιστής, ἀρχηγέτης, τῶν ἐπαίνων, τῶν ἐγκωμίων ὑποθέσεις; οἴμοι τῶν κακῶν! ἡττημένος μου Ξέρξης, λαμβάνει τὴν πόλιν. τί δ' ἂν καὶ ἡμᾶς αὐτοὺς κατὰ τῶν Ἑλλήνων συστρατεύεσθαι κελεύῃ; οὐ γὰρ δὴ δίκαιον περὶ ταύτην ἐνδεικνυμένῳ περὶ τὴν πόλιν μεγαλοψυχίαν, [καὶ] μὴ πάντα τρόπον συναγωνίζεσθαι. * καλῶς γε. οὐ γὰρ τοῦτο καὶ τῶν τροπαίων ἀξίας τῶν ἐγηγερμένων τὰς παρατάξεις παραταξόμεθα. ὑπὸ Ξέρξῃ στρατηγῷ τοὺς κατὰ τῶν ὁμοφύλων πολέμους ἐκφέροντες, δι' οὓς ὤφθη Πέρσαις ἀντὶ νικηφόρου σχῆμα δραπέτου καὶ φυγάδος περικείμενος, τούτοις πόλιν οἰκίζειν καὶ τούτοις εὐεργετεῖν ἀξιοῖ; εἰ μὲν γὰρ ᾤετο * ἀναμάχεσθαι τοῖς ὅπλοις τὴν ἧτταν δυνήσεσθαι, ἐστράτευσεν ἄν, οὐκ ἐπρεσβεύετο· ἐπεὶ δὲ ἀπογινώσκει τῶν δυνάμεων, τὴν ἀπάτην ἀντὶ τῶν ὅπλων προβέβληται. ἔτι τοίνυν καὶ διαβάλλειν τοὺς Ἕλληνας πρὸς τὴν πόλιν ἐσπούδασεν, ἵνα ἐρήμους τῆς παρ' ἐκείνων συμμαχίας ἐργασάμενος, πρὸς μόνους ἡμᾶς ὕστερον ἐξενέγκῃ τὸν πόλεμον· καὶ μὴν ἐξ αὐτῶν ῥημάτων δῆλός ἐστι πρὸς τὴν δωρεὰν ἀφοσιούμενος.

* προσαγορεύουσι.
* γρ. λέγεις εὐήθη.
* al. ἀναγινώσκεις.
* εἰμί.
* πολεμεῖσθαι.
* λελυμασμένα. N.
* al. ζ.
* al. καλῶς γε.
* ἀναμαχέσασθαι.

HIMERIVS.

Omnes enim mihi Xerxi propinquiores ob munera & beneficia. Atque etiam si gratis donum dedisset, esset fortitan iusta quædam causa iis qui Regi patrocinantur, quanquam hoc neque Atheniensibus dignum sit. Si remunerationem ab vrbe petat, manifestum sane est nihil vtique gratis dedisse, quando pro iis rependi sibi mutuum cupiat. Si vero ab eo simpliciter donante non est æquum accipere, quanto minus par est, quando non gratuito donat, sed remunerationis eiusmodi gratia, qua satis testatur, suum velle pensari beneficium. Agedum promissa hæc videamus. Ea, inquit, reponam, quæ bello deieci. Hunccine mihi bellandi prætextum dicis, & pugnæ potius, quam fœderis tesseram profers, nec vides iis verbis, quibus regi vrbem conciliare niteris, nos ad bellum magis excitari? O quam diuersa sunt hæc verba: perditorem eundem vocas & amicum, interfectorem & socium, eandem legis epistolam plenam iniuriis, & donis, permiscés mere mala & dona, beneficia, & damna, Barbaros, & Græcos. Hoc studes vrbis commodum videri quærere, sed verius illud, cum vrbis nostræ ruinam regi honoris initium facias. Quid ergo ad triremes non vadimus, sed sustinemus regem patriæ ruinam afferentem? Sed & historiam nostram curiose Xerxes quæsiuit, quasi & cum vrbis præconiis bellū suscepturus. Quare si ab altero iniuriā, ab altero beneficium accepimus, illum quidem vt hostē tractare, hūc verò vt beneficum remunerari oportuit. Quod si vtrumque idem præstitit, verum decet beneficium attendere pro iis quæ promittit, vel exigere, cuius accusatur iniuriæ? Quænam sunt, quæ ille læsa dicit? per has literas beneficium dicis gratia pollicetur, Athenas omnino restauraturum se significat; hoc scilicet obscurè dicitur, licet apertè verbo nominare non audeat: *Athenas*, inquit, *restaurabo*. Tu vrbem Palladis? Tu ciuitatē Thesei, & Cecropis? dein de Erichthonij & Cecropes, & Thesei, & Codri obscurabuntur? Hæc omnia ciuitati Xerxis debebunt? conditor, dux laudū, præconiorū materia? Hei mihi his malis! Victus à me Xerxes capit vrbem. Quid verò & nosmet cōtra Græcos iubet pugnare? Non enim æquum nos illi, qui circum hanc vrbem mira edit facinora, non venire auxilio: & merito. Non enim tum aciem dignam erectis trophæis instruemus. Xerxe duce vicinis nostris bellum inferentes, propter quos visus est Persis non victor, sed tanquam exsul & fugitiuus, his vrbem condere, & his benefacere cupiet? Quod si putaret acceptam cladem armis instaurare posse, exercitum adduceret, non autem legatos mitteret. At cum viribus diffidat suis, fraudē pro armis adhibet. Cum autem copias recensuisset, tum demum fraudem armorum loco produxit. Quin etiam vrbem hanc apud cæteros Græcos infamē reddere contēdit, vt nos eorū auxilio desertos redderet, & nobis solis bellum postea inferret. Et ex his verbis patet donum dicis gratia offerre.

Athenarum vrbs.

HIMERIVS. Illius erat manifeste litteris inscribere hanc velle se vrbem instaurare. Hoc autem non declarans, simpliciter se damna bello illata resarturum dicit, aduerbij amphibolia, quæ mala cogitauit, epistola significauit. Quod autem erat vrbis nostræ insigne: magnificentia ædificiorum, antiquæ vbicunque virtutis testimonia, naturæ ornatus, qui maius vrbi addit ornamentum quam artificium. Qualis cernitur hic † arx, vbi tale, cœlo excepto, hospitium est Deorum? Quale templum Poliadis Mineruæ? & huic vicinum delubrum Neptuni. Coniunximus enim post contentionem Deos per reges in templis cum aliis. Non recipio * formulam sacrorum ab homine, qualem per præconem arcere solemus. Quis reparabit homines quos bello perdidit? Quis reddet mortuorum corpora, quæ bello abstulit? Viri enim, vt aiunt, vrbes sunt, non domus ipsæ; si damna se instauraturum pollicetur, ex his quædam non integre restituere potest, quædam non paria prioribus reddere potest. quomodo illius in his promisso vt impossibilis non redarguatur ab omnibus? Illi Lacedæmonios trecentos ad Pylas non sustinuerũt, sed in oculis regis tot myriades ceciderunt aduersus vnum agmen, quasi flagris ordinatæ: Ipse Rex in Asiam nos vocat, ostendens demptis pugnis tutum secum bellum fore. Vna acies contra totam Asiam instructa & trecenti Spartani prius armis Thermopylas, deinde morte occludentes, honorabilius sepulcrum, quam sint tropæa excitarunt. Ego quoque de Thebanis supplicium sumendum putaui. Accusati sunt Græci à Persis proditionis gentis suæ, & vrbs mea Persicum contra Græcos assumpsit exercitum. Cum Persæ victi sunt, non modo Athenienses, sed & omnes Græci lucrum reportarunt. Vtinam etiam ad Pylas occurissemus, Lacedæmonij pro sepultura trophæum ostendant. In Xerxem hęc dico, in Xerxem, inquam, ô Apollo, qui vsque * ad aras tuas bellum gessit, & ignem sacro tripodi tuo subiicere conatus est, per quem edis oracula. Volo regionibus de meis rectè factis nomen imponi, & maria, ac flumina potius à meis tropæis, quam antiquis nominibus denominari. Objiciet aliquis, quando vrbem vel vnde reficiemus? Quum amplius vrbem quæris, cum habeas triremes pro noua vrbe, & ductorem Apollinem: Obiicit autem pro mœnibus mare, & pro turribus insulas, & pro ornatu tropæa. Si & terminos studes cognoscere, obiuit fama totum terrarum orbem, terram quà itur, mare quà nauigatur. Hos Athenienses duce Themistocle consecuti sunt terminos. Postulabo à Xerxe non oleaginum ramum Palladis, sed platanum; vt duo Palladis tropæa iuxta arcem videantur, contra Neptunum olea, contra Barbaros platanus.

† Vis, Pallas quam, cum sit dea, arces ipsa colat.

* τόπον al. τύπον locum sacrorum.

* μεχρὶ ἀδύτων legendum puto.

τοῦ μὲν γὰρ ἀνοικίσαι τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν θέλοντος, ἔργον ἦν αὐτὸ τοῦτο σαφῶς ἐγγράψαι τοῖς γράμμασιν. ὁ δὲ τοῦτο μὲν οὐκ εἰπών, ἁπλῶς δὲ ἀντικαταστῆσαι φήσας οἷς ἐλυμήνατο κατὰ τὸν πόλεμον, τῇ τοῦ προσρήματος ἀμφιβολίᾳ * κακῶς ὁ κακουργεῖ διὰ τῶν γραμμάτων δεδήλωκε. τί δὲ ἦν τῆς πόλεως τῆς ἡμετέρας τὸ ἐπίσημον; σεμνότης οἰκοδομημάτων, πανταχοῦ τῆς ἀρχαίας ἀρετῆς ὑπομνήματα, ὁ παρὰ τῆς φύσεως κόσμος, μεῖζον τοῦ παρὰ τῆς τέχνης προστιθεὶς τῇ πόλει τὸ κάλλος. οἷα μὲν ἰδεῖν ἀκρόπολις, οἷον ἄλλο (θεῶν) μετ᾽ οὐρανὸν ἐνδιαίτημα; οἷος δὲ ὁ τῆς πολιάδος νεώς, καὶ τὸ πλησίον * τοῦ Ποσειδῶνος τέμενος; συνῳκίσαμεν γὰρ διὰ τῶν ἀνακτόρων τοὺς θεοὺς ἀλλήλοις μετὰ τὴν ἅμιλλαν. οὐ λαμβάνω παρὰ ἀνδρὸς τὸν τελετῆς * τύπον, ὃν εἴργει τῆς τελετῆς τῆς ἡμετέρας τὸ κήρυγμα. τίς ἀναστήσει τοὺς ἄνδρας, οὓς ἀπολώλεκε; τίς τὰ σώματα τῶν πεσόντων, οἷς * ὑπὲρ κατὰ τοὺς πολέμους λελύμανται; ἄνδρες γὰρ (φησὶν) αἱ πόλεις, οὐκ οἰκοδομήματα. εἰ δὲ τὰ * λελυμασμένα ἡμῖν ἀποδώσειν ἐπαγγέλλεται, τούτων δὲ τὰ μὲν οὐδ᾽ ὅλως ἐγχωρεῖ λαβεῖν, τὰ δὲ τοῖς διεφθαρμένοις οὐχ ὅμοια: πῶς οὐκ ἀδύνατος ἐλέγχεται τοῖς πᾶσιν ἡ περὶ τούτων ὑπόσχεσις; οὐκ ἤνεγκαν οὐδὲ τριακοσίους ἐκεῖνοι * λακεδαιμονίους ἐν Πύλαις, ἀλλ᾽ ἐν ὀφθαλμοῖς βασιλέως ἔπιπτον αἱ τοσαῦται μυριάδες, πρὸς ἕνα λόχον, ὑπὸ μαστίγων * παρατεταγμέναι. αὐτὸς ἡμᾶς ἐπὶ τὴν ἀσίαν καλεῖ βασιλεύς, οἷς παραιτεῖται τὰς μάχας, τούτοις ἀκίνδυνον εἶναι τὸν πρὸς αὐτὸν δεικνύων πόλεμον. λόχος εἷς πρὸς ὅλην τὴν ἀσίαν παρατεταγμένος. καὶ τριακόσιοι σπαρτιᾶται κλείοντες πρότερον μὲν τοῖς ὅπλοις, ὕστερον δὲ τῷ θανάτῳ τὰς Πύλας, σεμνότερον ἠγείραντο τροπαίου τὸ πολυάνδριον. ἐγὼ καὶ ὑπὸ θηβαίων * ἀπαιτῆσαι δίκας ἐσπούδακα. δῆμος ἕλλην διὰ πέρσας τοῦ κοινοῦ γένους προδοσίαν κατέγνωσται, καὶ πόλις ἐμὴ περσικὸν ἐδέξατο κατὰ τῶν ἑλλήνων στρατόπεδον. κέρδος οὐκ ἀθηναίων μόνον, ἀλλὰ καὶ κοινὸν τῶν ἑλλήνων ἁπάντων, πέρσαι νικώμενοι. εἴθε καὶ εἰς Πύλας ἀπηντήσαμεν· τρόπαιον ἀνεδείκνυσαν νῦν ἀντὶ τοῦ τάφου λακεδαιμόνιοι. ἐπὶ Ξέρξην καλῶ, ἐπὶ Ξέρξην, Ἄπολλον, τὸν μέχρι τῶν ἀδύτων στρατεύσαντα, τὸν τοῖς ἱεροῖς σου τρίποσι τὸ πῦρ προσάγειν φιλονεικήσαντα, δι᾽ ὃν ἐκίνησας φάσματα. ἐνδοῦναι θέλω καὶ τοῖς χωρίοις ἀπὸ τῶν ἐμῶν κατορθωμάτων ὀνόματα, καὶ τὰ πελάγη καὶ τοὺς ποταμοὺς ἀπὸ τῶν ἐμῶν τροπαίων μᾶλλον, ἢ τῶν ἀρχαίων ὀνομάτων προσαγορευθῆναι. πότε οὖν ἢ πόθεν ἀνοικιοῦμεν τὴν πόλιν ἢ ὑπέκρουσέ τις. ποίαν γὰρ ἐπιζητεῖς ἔτι πόλιν, τὰς τριήρεις ἔχων τῆς νέας πόλεως; οἰκιστὴν ἔχων τὸν πύθιον; προβάλλεται δὲ αὐτῆς ἀντὶ μὲν τειχῶν τὴν θάλασσαν, ἀντὶ δὲ πύργων τὰς νήσους, ἀντὶ δὲ κόσμου τὰ τρόπαια. εἰ δὲ καὶ τοὺς ὅρους αὐτῆς ἐπιζητεῖς μαθεῖν, περιελθὲ κύκλῳ τῷ λογισμῷ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν, καὶ γῆν ὅση βατή, καὶ θάλατταν ὁπόση πλώϊμος· οὗτοι τῶν ἀθηνῶν τῶν ἐπὶ Θεμιστοκλέους οἱ ὅροι. ἀπαιτήσω Ξέρξην ἀντὶ τοῦ θαλλοῦ τῆς ἀθηνᾶς τὴν πλάτανον· ἵνα δύο βλέπηται τῆς θεοῦ κατὰ τὴν ἀκρόπολιν τρόπαια· κατὰ μὲν Ποσειδῶνος, ὁ θαλλός, κατὰ δὲ τῶν βαρβάρων, ἡ πλάτανος.

* κακῶς ὁ κακουργεῖ

* τὸ Ποσειδώνιον.

* τύπον.

* ὑπὸ τοῦ.

* λελυμασμένα.

* λακεδαιμονίους.

* παρατεταγμέναι.

* ἀπαιτῆσαι.

Ex τοῦ

Ἐκ τοῦ πολεμαρχικοῦ. Τὸ Προοίμιον.

Οὐ τοῖς * ψέγουσι τὸν νόμον τὸν διὰ τοῦ μνήματος εἰωθότων λέγειν, ἀλλὰ τοῖς ἐπαινοῦσι συντίθεμαι. καὶ γὰρ ἄτοπον, τὴν τοῦ λέγειν ἐξουσίαν παρ' αὐτοῦ λαβόντας, κατ' * αὐτοῦ τῇ παρὰ τοῦ λέγειν ἐξουσίᾳ χρῆσθαι. τὸν γὰρ ἐκ τοῦ θανάτου φόβον ὁ νομοθέτης τῇ παρὰ τοῦ λόγου τιμῇ παραμυθούμενος, ἄοκνον πᾶσι τὴν τόλμαν τὴν ὑπὲρ τῶν κινδύνων * καθίστησιν. ἡ δὲ τῶν ἐγκωμίων ἀρχή, ὡς μὲν δοκεῖν, κοινὴ πρὸς ἅπαντας. τὸ δ' ἀληθές, τῶν ἀνδρῶν τούτων ἐξαίρετος. οἱ μὲν γὰρ τοὺς ἄλλους ἐπαινεῖν σπουδάζοντες, ἵνα τὸ γένος ὑμνήσωσιν, εἰς προγόνων τινὰς ἀτιμίας τὴν τοῦ λέγειν φύσιν ἀναβιβάζουσιν, ἢ τὴν γῆν ὅθεν οἱ πρόγονοι τῶν ἐπαινουμένων ἐγένοντο. πάντες γὰρ ἐπιεικῶς οἱ πρόγονοι τῶν πανταχοῦ θαυμαζομένων, ἐπήλυδες. οὐ μὴν καὶ κατὰ τούτων ὁ νόμος οὗτος νενίκηκεν. ἀλλ' ὁμοῦ τε Ἀθηναίους εἴρηκας, καὶ μετὰ τῆς ἐπωνυμίας ἐδήλωσας τοὺς αὐτόχθονας. ἄοπλος ἦν ὁ βίος. ὅπλα τῶν κινδυνευόντων * προὐβάλετο. ἵππων χρῆσιν οὐκ ἠπίστατο· * μείζω πρῶτα πρὸς ἄθλους καὶ πολέμου χρείας τὴν ἵππων φύσιν. κελεύσεις δὲ τῆς ἁμίλλης θαλλῷ τε [ἐλαίας] καὶ κύματι, τῷ θαλλῷ * τὴν ψῆφον τίθενται. τῷ θαλλῷ δὲ ὅταν εἴπω, * τὴν θεὸν λέγω. Ἀθηνᾶς γὰρ (οἶμαι) τὸ γνώρισμα. ἀλλὰ γὰρ οὐχ ὅ, τι τις * τοιοῦτον εἴπῃ χαλεπὸν εὑρεῖν. ἀλλ' [οὖν] ὅπως μὴ τούτοις ἑπόμενος, πόρρω τῶν πράξεων γένωμαι. οὗτοι μὲν ὑπὲρ τῆς πόλεως οἱ τῶν τῇδε κειμένων πρόγονοι, τοῦτο δὲ ὑπὲρ τῆς [ὅλης] Ἑλλάδος ἠγωνίσαντο παῖδες * πατέρας μιμούμενοι, καὶ διὰ πάσης ἡλικίας τε ὁμοῦ καὶ διαδοχῆς τοῦ γένους τὴν εὐψυχίαν ἀναβιβάζοντες. Ἡρακλείδας δὲ ὑποδεξάμενοι, τὸν μὲν ὑβρίζοντα τῆς παρανομίας ἔπαυσαν· αὐτοῖς δὲ τὴν τύχην ἀμείψαντες, βασιλέας Πελοποννήσου πάσης ἀντὶ φυγάδων εἰργάσαντο. ἐκίνησε φθόνος ποτὲ κατὰ τῆς πόλεως Δωρικὸν ὁμοῦ καὶ Βοιώτιον καὶ προσέτι Χαλκιδέων τῶν ἀπ' Εὐβοίας ἐκ * τρίτου πόλεμον. πῶς οὖν ἅπασι τούτοις ἡ πόλις * ἀντέστη; ἔπεσον Βοιωτοί, Δωριεῖς ἠγάπων σωζόμενοι, Χαλκιδεῖς ἅπαντες ἤγοντο. τρία δὲ ἔστησε τρόπαια· τῶν δὲ τροπαίων τὸ τάχος ἐστὶ λαμπρότερον. τὸ γὰρ κατ' * Εὐβοίας καὶ Βοιωτῶν, μιᾶς ἦν ἡμέρας τὸ συναμφότερον. ἀλλὰ γὰρ ἔοικα, πᾶσι τὸ μέρος ἀποδιδόναι τῆς εὐφημίας βουλόμενος, τοῖς ἄνω χρόνοις ὑπὲρ τῆς πατρίδος καὶ παντὸς τοῦ γένους κατὰ τὰς μάχας προτερεύσασιν, οὔτε τούτοις τὴν ἀξίαν τηρεῖν, τῷ τὸ μέγεθος τῶν πράξεων ἐν τῷ τῶν λόγων τάχει συγχρωτίσαι, καὶ μή πω τούτων προσάπτεσθαι, ὧν ἡ τῶν ἀκροωμένων προσδοκία ζητοῦσα πάλαι τὸν ἔπαινον, ἀγανακτεῖν ἔοικεν, ὅτι μή πω τῆς ἐπιθυμίας ἐμπίπλαται. οὐκοῦν ἐπὶ ταῦτα ἤδη ἰτέον τῷ λόγῳ. τὸ δὲ ἐξ ἀνάγκης ἀπολείπεσθαι μέλλειν τῶν πράξεων, ὅτι κοινὸν ἁπάντων, οὐδ' ἴδιον ἂν εἴη δίκαιον ἔγκλημα. Πέρσαι κλῆρον ἕνα τὴν ὑφ' ἡλίῳ πᾶσαν δεῖξαι τοῖς ὅπλοις βουλόμενοι, μικρῷ μέρει τῷ πρὸς ἑσπέραν πληρῶσαι τὴν ἐπιθυμίαν ἀπείργοντο. ὡς δ' ἀφεὶς ἐπ' Ἰωνίας ὁ στόλος, καὶ πάλιν ἀποκρύψας πλήθει νεῶν τὸ φαινόμενον περὶ τὰς νήσους τὰς κατ' Αἰγαῖον ἐσχίζετο·

* λέγουσι. R. St. * καθ' ἑαυτοῦ. * παρίστησι. * προὐβάλλοντο. * μείζω. * τὴν ψῆφον. * τοῦ θεοῦ. * τοιοῦτον. * πατέρα. * τρίτον. * ἀνέστησεν. * Εὐβοίας.

Ex Oratione militari.

PROOEMIUM.

NON astipulor iis, qui eorum, qui memoriter solent dicere, legem reprehendunt, verum laudatoribus assentiar. Absurdum enim est cùm à memoria dicendi subsidium petant Oratores, contra eandem dicere. Legislator enim metum mortis orationis dignitate eximens, audaciam strenuam in periculis, omnibus iniecit. Laudis causam, mea quidem sententia, omnes communem habent: at horum virorum præ cæteris eximia est. Quidam enim dum alios laudare conantur, vt genus ac stirpem prædicent, ad maiorum encomia orationem conuertunt, aut patriam vnde maiores extiterunt. Omnes enim qui laudantur, exteri fere fuerunt. Sed aduersus hos hæc lex non vicit, sed simul Athenienses nominauerat, & hac appellatione ostendis * indigenas esse. Viuebant sine armis, tela non producebant, equis vti non didicerant. Viui tamen esse docuit equos in certaminibus, ac prœliis. In certaminibus ramo & germine oleagino victoriam denunciabant. Cùm ramo oleæ dico, deam indico. Hoc enim Palladis insigne existimo. Nec vero id quod huiusmodi quis dixerit, difficile est ad inueniendum: saltem vt hæc non imitans procul ab iis rebus sit, quas quidem partim pro ciuitate maiores illic iacentium, partim vero pro vniuersa Græcia filij parentes suos imitati, per omnem ætatem & successionem gentis fortitudinem proferentes susceperunt. Heraclidarum vero potentiam admittentes, alterius quidem iniurias compescuerunt, sibi vero fortunam mutantes, totius Peloponnesi reges pro exulibus fecerunt. Inuidia autem tunc temporis in hanc vrbem tria bella Doricum simul, & Bœoticum & insuper Chalcidense concitarunt. Qua igitur ratione his omnibus vrbs restitit, Ceciderunt Bœoti, Dores seruati quieuerunt: Chalcidenses omnes abducti sunt. Tria vero tunc fixit trophæa, sed illustrior est quam victoria celeritas. Vno die Eubœis & Bœotis trophæa erecta sunt. Etenim cum cupiam omnibus gloriæ aliquam partem iis tribuere, qui superioribus illis temporibus pro patria, omnique populo, pugnando primas ferebant, visus sum ne his quidem satis dignam contulisse, rerum gestarum magnitudinem verborum exilitate deterendo, neque attingendo ea quorum laudem auditores pridem exspectantes indignari videntur, quod eorum fiat minime desiderio satis. Hæc igitur iam oratione tractanda. Necessitate vero parem dicendo non esse, non vnis proprium crimen, sed commune omnium fuerit. Persæ totum terrarum orbem vno regno volétes includere, ipse sua frustrati sunt, cum vna parte Occidentalis regni cupiditatem implere nôn potuerint. Classis enim ex Ionia soluens, iterumque multitudine nauium æquor tegens, insulasque Ægæi maris, dissipata est.

* αὐτόχθονας Strabo lib. 8.

HIMERIVS.

Naxiorum quidem ciuitatem ad mare statim inuadit, vbi eam vrbem funditus vna cum nomine diruerunt, & gentem in triremes imposuerunt. Operæ-pretium non duxerunt cum Eretriensibus armis decertare, quod eorum fortunam Persico bello inferiorem putarent, inter se manibus consertis ita inuaserunt Eretrienses, ac si in sagena concluderent. Cum Marathonem attigissent, spes labefactata est. Probe enim experimento docti didicerant, quantum inter nos, & Eretrienses interesset. Tum naualis quidam miles aduersus integram triremem ausus est depugnare. Vrgens fugientes ad mare Phœniciæ, naui manus iniecit, fortiorem existimans tota naui dextrã. Veriti autem Barbari, ne nauis eorum Atticæ dextræ in prædam cederet, securi manum amputant: Ipse vero saucius sine manu iacebat, triremem tamen mordicus tenens. O vos primi, qui Persarum fortunam illusistis! O vos qui maiora vincitis quam natura humana permittat! O qui occumbitis cum ea rerum gestarum historia, quam neque ante vos, nec post tempus tulit! O qui illustriorem nacti estis tropæo sepulturam, qui nomen Marathonis Solis cursibus extenditis! Marathon tenet vestra corpora, animas ipsi dij, qui vobiscum pugnarunt, gloriam terra continet ac mare. Xerxes autem huic vrbi infestus nihil intactũ reliquit, sed omnia mouebat & concutiebat, quasi Neptunus terram & simul mare concuteret. terra & mare suam inuicem naturam permutabant. Imposuit terram fretis, & Phœnicum naues per continentem misit. Tunc omni spe maiora miracula vidimus, per Hellespontum equitatus Medorum, per Athonem triremium classis iter fecit. Quin & ad cœlum vsque audaciam suam Xerxes extendit, & suis prodigiosis factis transiliuit à mari in terram, à terra in cœlum, inde in solem. Nam iaculans Solis lumen obtexit, nauigans maris naturam mutauit, iter faciens cum exercitu terræ angustiam incusauit. Prætereo maria triremibus cooperta: taceo exercitum naturæ numerum excedentem: omitto gentes alimentis præbendis impares, & regem vbique metum incutientem, vbinam vero esset propter copiam exercitus, ignoratum. Huiusmodi itaque tumultu, ac tanto terrore terra vniuersa frementе, & omnibus Græciæ interitum augurantibus, hi quidem tantum commodi in calamitatibus sperabant, quantum ab ipsorum ciuitatibus Persæ abessent: ciuitas vero nostra regi omnia turbanti non cessit, nec metu rumoris, turpe quid antequam sensisceret decreuit, sed statim post primam legationem rege superior fuit. Ipse quidem seruitutis poposcit conditiones: illi libertatis remiserunt. Capitale erat si quis legatis munera daret. Nihil vero omnino illos terrebat, nihil, cur virtutis obliuiscerentur, efficiebat. Non Lacedæmonij iam victi, qui Græcis adeo profuerunt, vt fortiter dimicando occubuerint, non verberati fluctus, non puniti venti, & mollis contra naturam Barbarus terrebant. O maiora ausos Xerxe [cõtra naturã.] O animos elementis fortiores ostẽdẽtes.

Marathonia pugna.

τὴν μὲν Ναξίων πόλιν πρὸς τῇ θαλάττῃ εὐθὺς μορίζεται, τὴν μὲν ἀφεῖσα μετὰ τῆς ἐπωνυμίας τὸ ἔδαφος, αὐτοὺς δὲ τὸ γένος εἰς τὰς τριήρεις ἐνθέμενος. τῶν δὲ Ἐρετριέων δήμῳ ὅπλων μὲν οὐκ * ἠξίωσαν, ἐλάττονα Περσικοῦ πολέμου τὴν τύχην αὐτῶν νομίσαντες, χειρὶ δὲ χεῖρα πάντες ἀλλήλων συνέχοντες, σαγηνείας εἰκόνα τὴν Ἐρετριέων ἔδειξαν πόρθησιν. ἐπεὶ δὲ καὶ Μαραθῶνος ἥψαντο, τὰ μὲν τῶν ἐλπίδων ἠφάνιστο, ἐγνώρισαν δὲ καλῶς διὰ τῆς πείρας μαθόντες, ὅσον τὸ μέσον Ἐρετριέων καὶ τῆς ἡμετέρας πόλεως. τότε τις ἐπὶ κατὰ τριήρους ὅλης ναυτικὸς στρατιώτης ἐτόλμησεν· ἐπιδραμὼν γὰρ τοῖς φεύγουσιν εἰς τὴν θάλασσαν, Φοινίσσης νεὼς λαμβάνεται, κρείττονα δεξιὰν ἔχειν τριήρους ὅλης οἰόμενος. δείσαντες δὲ ὑπὲρ τῆς τριήρους οἱ βάρβαροι, μὴ δεξιᾶς Ἀττικῆς γένηται λάφυρον, πελέκει τὴν χεῖρα μερίζουσιν. ὁ δὲ πληγεὶς, ἔκειτο τῆς μὲν χειρὸς ἀφαιρεθεὶς, τῆς δὲ τριήρους ἐχόμενος. ὦ πρῶτοι τὴν Περσῶν τύχην ἐλέγξαντες. ὦ κρείττους τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως νίκας νικήσαντες. ὦ μετὰ διηγημάτων πεσόντες, * ἃ μήτε πρὸ ὑμῶν μήτε μεθ' ὑμᾶς ὁ χρόνος ἤνεγκεν. ὦ σεμνότερον τροπαίου τάφον κτησάμενοι. ὦ τὸ Μαραθῶνος ὄνομα τοῖς ἡλίου δρόμοις συναποτείνοντες. Μαραθὼν μὲν ἔχει τὰ σώματα, τὰς δὲ ψυχὰς οἱ συστρατευσάμενοι θεοί, γῆ δὲ τὸ κλέος καὶ θάλαττα. θυμουμένου δὲ τοῦ Ξέρξου κατὰ τῆς πόλεως, οὐδὲν τῶν πάντων ἡσύχαζεν, ἀλλὰ πᾶν αὐτῷ συνεκινεῖτο καὶ συνεσείετο, καθάπερ Ποσειδῶνος αὐτοῦ τινάσσοντος [τὴν] γῆν ὁμοῦ πᾶσαν καὶ θάλατταν. γῆ δὲ καὶ θάλαττα τὴν ἀλλήλων φύσιν ἠλλάττοντο. τοῖς μὲν πορθμοῖς ἐπετίθει τὴν ἤπειρον, τὰς δὲ Φοινίσσας [διὰ] τῶν ἰσθμῶν ἔπεμπεν. ὤφθη τότε πάσης ἐλπίδος κρείττονα θαύματα, ἵππος καθ' * Ἑλλήσποντον Μηδική, καὶ δι' Ἄθω μέσου στόλος τριήρων πεμπόμενος. ἀπείχετο δ' ὁ Ξέρξης οὐδὲ οὐρανοῦ τοῖς * τολμήμασιν, ἀλλὰ μετῄει καὶ μετεπήδα τοῖς θαύμασιν, ἀπὸ θαλάσσης ἐπ' ἤπειρον, ἀπὸ γῆς ἐπ' οὐρανόν· ἐκεῖθεν καὶ ἥλιον. τοῦ μὲν γὰρ τοξεύων τὸ φῶς ἀπέκρυπτεν, τῆς δὲ πλέων τὴν φύσιν ἤμειβεν, τῆς δὲ πεζεύων τὴν χρείαν ἤλεγχεν. καὶ σιωπῶ πελάγη μὲν ὑπὸ τριήρων κρυπτόμενα, στρατόπεδα τὸν ἀριθμὸν φύσεως κρείττονα, ἔθνη δὲ δεῖπνον δαπάνης ἥττονα, βασιλέα δὲ πανταχοῦ μὲν ὄντα τῷ φόβῳ, οὗ δὲ γῆς * ἦν, διὰ τὸ πλῆθος λανθάνοντα. τοσούτου τινὸς θορύβου γῆς ἁπάσης ἠχήσαντος, καὶ κρινομένων ἐπὶ τῆς Ἑλλάδος τῶν ὅλων, οἱ μὲν ἄλλοι σύμπαντες τοσοῦτον * ἐν τοῖς δεινοῖς κερδαίνειν ᾤοντο, ὅσον ἀπεῖναι Πέρσας τῶν πόλεων· οὐ μὴν καὶ ἡ πόλις εἶξε βασιλεῖ τὰ πάντα σείοντι, οὐδὲ φόβῳ τῆς φήμης αἰσχρόν τι καὶ πρὸ τῆς πείρας ἐβουλεύσατο, ἀλλ' ἀπὸ τῆς πρεσβείας * πρώτης κρείττων βασιλέως ἐγένετο. ὁ μὲν τὰ τῆς δουλείας ἀπῄτει σύμβολα, οἱ δὲ τὰ τῆς ἐλευθερίας ἀντέπεμπον. ἦν γὰρ θάνατος ἡ τῆς πρεσβείας ἀντίδοσις. ἐφόβει δὲ * αὐτοὺς οὐδὲν τῶν ἁπάντων, * οὐδὲν ἐποίει τῆς ἀρετῆς ἐπιλανθάνεσθαι· οὐ Λακεδαιμόνιοι πίπτοντες, καὶ τοσοῦτον συντηρήσαντες τοῖς Ἕλλησιν, ὅσον ἀνδρείως ὑπὲρ θανάτου βουλεύσασθαι. οὐ μαστιζόμενα κύματα, καὶ κολαζόμενα πνεύματα, καὶ τρυφῶν βάρβαρος κατὰ τῆς φύσεως. ὦ μείζονα Ξέρξου τολμήσαντες [κατὰ τῆς φύσεως] ὦ ψυχὰς στοιχείων βεβαιοτέρας ἐπιδειξάμενοι.

* ἠξίωσαν. * al. ἃ. * ἀλλάττοντος. * τολμήμασι. * ἦν. * ἐν τοῖς δεινοῖς. * πρώτης. * αὐτοῖς. * ἐδίδου.

αὐτοῖς

ὦ τοῖς Περσῶν τοξεύμασιν οὐ καμφθέντες τὸ φρόνημα. ὦ δύο τροπαίοις δεκαετῆ στόλον ἐλέγξαντες. ὑμεῖς τὸν ἐπὶ πᾶσαν ἰόντα γῆν καὶ θάλατταν, ἀγαπητῶς κλέψαι τὴν σωτηρίαν κατηναγκάσατε. ὦ μόνοι δείξαντες [ἀνθρώποις] ἅπασιν ὅτι πᾶσα χεὶρ ὑπ' ἀρετῆς ἐλέγχεται. ἀλλὰ καὶ ταῦτα σιγῇ παρέλθωμεν, καὶ τῆς εἰρήνης πρὸς βασιλέα γεγενημένης μνημονεύσωμεν, ἣ παντὸς τροπαίου σεμνοτέραν ἔτι τὴν πόλιν ἐργάζεται· καὶ μάλα εἰκότως. αἱ μὲν γάρ, καὶ τύχης ἔργον πολλάκις. τὸ δὲ ἑκόντα * συγχωρῆσαι βασιλέα τῇ πόλει, ἵππου μὲν δρόμον ἡμέρας, θαλάττης ἀπέχεσθαι ἄνω, εἴσω δὲ χελιδονίων καὶ κυανέων μὴ πέμψαι ὁλκάδα, πῶς οὐ καθαρὰν πανταχόθεν τῇ πόλει προξενεῖ τὴν εὔκλειαν; ἀλλὰ γὰρ ἀθηναίων τὰ μυρία τρόπαια καὶ ναυμαχίας καὶ πεζομαχίας, καὶ ὡς πρὸς ἅπασαν μὲν τυραννίδα, πρὸς ἅπασαν δὲ δυναστείαν ἀντέστησαν, ἄλλοτε κατ' ἄλλους χρόνους ὑπὲρ τοῦ γένους μυρίους ἀγῶνας ἀναδεξάμενοι· οὔτε ἐμοὶ διεξελθεῖν ῥᾴδιον· οὔτε εἴ τις πρότερον ἐπικεχείρηκε. διόπερ οἶμαι * δεῖν ὡς οἱ τοὺς ἐν τοῖς σταδίοις νικηφόρους ἀνακηρύττοντες, ἓν καὶ ταύτην συνθεῖναι γνώρισμα, εἶθ' οὕτω ταύτῃ καὶ πρὸς τὸν νόμον ἀφοσιώσασθαι. ὦ πᾶσαν γῆν καὶ θάλασσαν, ὅση μὲν βατὴ [νίκης καὶ] τροπαίων· ὅση δ' ἄβατος, δόξης καὶ κλέους πληρώσαντες· ὦ μόνοι ταῖς μεγάλαις πράξεσι χρόνον καὶ φθόνον νικήσαντες. ὦ τὴν οἰκουμένην ἅπασαν οὐ στήλαις ἀλλὰ τροπαίοις μετρήσαντες. εἴρηται κἀμοὶ τῆς μὲν ὑποθέσεως ἴσως ἔλαττον· τῶν δὲ πολλῶν οὐκ ἐλάττονα. λείπεται δὲ εὐφήμῳ βοῇ * προσεπιχρήσαντας πανδημεὶ πάντας τῷ μνήματι, οὕτω τῆς τιμῆς ἀπαλλάττεσθαι.

* ἐκχωρῆσαι. * al. δεινῶ. * προσεπιχέαντας

Ἐκ τοῦ ἀρεοπαγιτικοῦ ἢ ἐλευθερωτικοῦ τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ τοῦ Ῥουφίνου.

Τὸ Προοίμιον.

ΑΝΔΡΕΣ * οἱ καὶ θεοῖς ὑπὲρ νίκης πάλαι, καὶ νῦν * ἀθηναίοις ὑπὲρ ἐλευθερίας, δικάζοντες. οὐκοῦν τῷ νόμῳ πειθόμενος, τὰ τῆς χρείας μόνης φθέγξομαι ῥήματα. ἐγὼ καὶ σοφιστὴς ἐγενόμην παρ' ὑμῖν καὶ πατήρ. εἰ σοφιστὴς δεξιὸς, ὑμεῖς ἐπίστασθε· (λέγω γὰρ ἀεὶ, καὶ τὴν ἐμὴν πολιτείαν ἔχει τὰ θέατρα) εἰ πατὴρ ἀττικὸς, ἡ παροῦσα δείκνυσι πρόφασις. οὐ γὰρ ἀνέχομαι τὸν ἀθηναίων παῖδα μὴ προσαγορεύειν ἐλεύθερον. πιστεύω καὶ πρὸ ἥβης τὴν ἐλευθερίαν τῷ παιδί, ἐμός ἐστιν, ἀθηναῖός ἐστι, πόλεως [καὶ] πλέον τιμώσης τὸ κοινὸν γέρας ἢ * τὸ τῶν πατέρων ἔτεσι. οὗτός ἐστιν ἐκ Πλουτάρχου, δι' οὗ πάντας ὑμεῖς παιδεύετε. οὗτος ἐκ Μινουκιανοῦ, τοῦ διὰ τῆς ἑαυτοῦ φωνῆς πολλοὺς πολλάκις ἐλευθερώσαντος. τὸν ἐκ Νικαγόρου προσήγαγον ὑμῖν, τὸν δὲ * ἐμαυτοῦ. σοφιστῶν ὑμῖν καὶ φιλοσόφων λέγω κατάλογον, ἀττικὴν ὄντως εὐγένειαν. ἀφῆκα πολλάκις τὰς τοῦ σοφιστοῦ φωνάς, νῦν τὰς τοῦ πατρὸς ἀφίημι. ἐδώκατέ μοι παῖδα δι' ἀττικοῦ γένους, * λάβετε τοῦτον καὶ διὰ τῆς ὑμετέρας ἐλεύθερον. οὐκοῦν ἄφετέ μοι τῇ ψήφῳ τὸν παῖδα καὶ φωνὴν ἐλευθέριον συνεπηχήσατε, ἵνα ὡς ἀθηναῖος (ἴσον γὰρ εἰπεῖν ἐλεύθερος) καὶ λέγῃ καὶ γράφῃ παρ' ὑμῖν· κἂν οἱ θεοὶ βούλωνται, καὶ πολιτεύηται.

* θεοῖς. * ἀθηναίοις. * al. τά· * ἑαυτοῦ. * al. λάβε.

O Persarum telis animo concidentes. O duobus trophæis classem decem annorum illudentes. Vos eum qui per totum orbem & mare iuit, coëgistis furtim & clementer salutem suã quærere: qui soli ostendistis omnibus hominibus omnes copias virtute posse coërceri. Sed hæc etiam silentio prætereamus, & factæ cum rege pacis recordemur, quæ hanc vrbem omni trophæo illustriorem reddit, & merito. Hoc sæpe fortuna fit, sed illud, regem libenter vrbi cedere spatio itineris equi vnius diei, superiori mari abstinere, intra Chelidoneas, & Cyaneas naues non mittere, quomodo non sinceram vndecumque vrbi gloriam parat? Etenim Atheniensium varia trophæa, & nauales & pedestres pugnas, & qua ratione tyrannidi omnique potentiæ restiterint, alias diuersis temporibus pro hac gente varia certamina recipientes, nec mihi facile est recensere, nec si quis id prius aggressus sit. Quare existimo vnum & idem monumentum coniungi oportere, quemadmodum qui renunciant in stadio victores, sic & huic vrbi secundum legem consecrandum esse. O qui omnem terram & mare quà iter est [victoria &] trophæis, & quà iter non est, gloria & splendore compleuistis, qui soli maximis rebus gestis tẽpus & inuidiam superastis, qui omnem terram non columnis, sed trophæis dimensi estis. Dixi forsitan minus quàm causa exigebat, non tamen minus quam alij plurimi. Reliquum est, vt postquam omnes acclamarint memoriæ, sic omnes discedant.

Ex Areopagetica, seu qua Rufinum filium suum liberali causa manu asserit.

PROOEMIVM.

VIri qui olim de victoriis cum Diis decertabatis, & nunc cum Atheniensibus de libertate. Igitur legibus obtemperans ea solum dico, quæ necessaria. Ego & pater apud vos Sophistæ fuimus, & num argutus fuerim, vos nouistis (hoc enim frequenter vsurpo, & meam institutionem theatra loquuntur) num Atticus pater fuerit, hæc declarat oratio. Nolo enim Atheniensium sobolem liberam non appellare. Libertatem etiam ante pubertatem filio committo. Meus est, Atheniensis est, donum est publicum ciuitati plus cæteris honoratæ. Hic enim est Plutarchi, quo vos omnes magistro vtimini, hic Minuciani, qui sua voce plurimos persæpe liberos fecit, hunc Nicagoræ filium vobis adduximus, & hanc meam prolem. Sophistarum vobis, philosophorúmque recenseo seriem, decus sanè Atticæ. Omisi sæpe Sophistarum nomina, nunc patris omitto. Dedistis filium mihi, quoniam Atheniensis est, accipite iam eundem vestra sententia liberum redditũ. Quare dimittite mihi vestro decreto filium, & dein vocem illam liberalem, seu vindicias secundum libertatem acclamante, vt tanquam Atheniensis (quod est ac si dicerem liber) apud vos & dicat, & scribat, &, si Dij velint, etiam in Repub. honores assequatur.

ἃς οὐκ ἐκίνησαν οὐδὲ θεοὶ δικαζόμενοι. ἀπέκλεισάς μοι τῷ θανάτῳ τὰς τοῦ ἄστεος πύλας, ἀπέκλεισάς μοι τὴν Ἐλευσῖνα. πῶς Ἀθηνᾷ θύσω, ἣ τὴν Γοργόνα κατὰ τοῦ δαίμονος ὑπὲρ σοῦ παιδίον οὐκ ἔσεισε; πῶς τοὺς πατρῴους προσεύξομαι, πατὴρ ἐπὶ *παιδίῳ λυπούμενος; ὢ τολμηροὶ λόγοι. κεῖται Ῥουφῖνος, ὑμεῖς δὲ ἔτι νεανιεύεσθε; ὦ δυστυχὴς γλῶττα, ὢ πρότερον μὲν ὄργανον Μουσῶν, νυνὶ δὲ *ἀμούσου δαίμονος. ὢ λάμψας ἑωσφόρου ταχύτερον. ὃ πασῶν μὲν δείξας ἐμοὶ φαιδροτέραν ἡμέραν· ὅτε σε εἶδε πρῶτον [ὁ] ἥλιος, πασῶν δὲ ἀφεγγεστάτην αὖ πάλιν, ἀφ' ἧς τὴν δυστυχῆ καὶ τραγικὴν φήμην κεκόμισμαι. οἵαν τύχην ἀνθ' οἵων ἐλπίδων ὁ δαίμων *μοι κατεψήφισται. θρηνῶ νεκρὸν ὃν δεινότερον ἤλπισα *Μινουκιανοῦ φθέγξασθαι, σεμνότερον δὲ Νικαγόρου, Πλουτάρχου δὲ εὐγλωττότερον, Μουσωνίου δὲ φιλοσοφώτερον, Σέξτου δὲ καρτερικώτερον, πάντων δὲ ὁμοῦ τῶν προγόνων λαμπρότερόν τι καὶ *κρεῖττον. αὐτὸς μὲν γὰρ παρεχώρουν ἔτι κομίζοντί σοι τὰ νικητήρια, καὶ τοὺς σοὺς λόγους τῶν ἐμαυτοῦ λόγων ἡγούμην κρείττονας· προὔκρινον τῶν σπουδασμάτων τὰ σὰ ψελλίσματα. ἀλλὰ ταῦτα πάντα ὁμοῦ συλήσας ὁ δαίμων οἴχεται. ἐμοὶ δὲ ἀφῆκεν ἀντὶ σοῦ θρήνους καὶ δάκρυα. κοσμήσω σε καὶ *ἐπιταφίοις ἀγῶσι, καὶ παραδώσω τῷ χρόνῳ τὸ σὸν ὄνομα, καὶ χρήσομαι τοῦ δαίμονος κατὰ τοῦτο γοῦν τὸ μέρος φιλονεικότερος. ἵνα ἔχῃ μὲν ἐκεῖνος τὸ σῶμα, τὴν δὲ ψυχὴν ὁ οὐρανός, τὴν δὲ δόξαν ἅπαντες ἄνθρωποι.

* παιδί. * ἀμούσου αἰ. * μοι. * Μινουκιανοῦ. * κρείττονα. * ἐπιταφίοις ἀγῶσι.

Ἐκ τοῦ εἰς Σεβῆρον ἐπιθαλαμίου.
Ἐκ τῆς *Προθεωρίας.

Ἴσως μὲν ἄν τῳ περίεργον εἶναι δόξειε τὸ περὶ τῶν ἐπιθαλαμίων τεχνολογεῖν. ὅπου γὰρ Ὑμέναιος καὶ χοροὶ, καὶ ποιητικῆς αὐτονομίας ἄδεια, τίς ἐνταῦθα τέχνης καιρός; ἐπεὶ δὲ χρὴ τὸν ἐπιστήμονα, καὶ ἐν τοῖς τοιούτοις μηδὲν ἔξω τέχνης ποιεῖν· βραχέα καὶ περὶ τούτων εἰπεῖν ἄξιον. *ἔστω τοίνυν ὁ ἄριστος ἐπιθαλαμίων κανὼν, τὴν μὲν λέξιν πρὸς τοὺς ποιητὰς ὁρᾶν, τὰ πράγματα [δὲ] πρὸς τὴν χρείαν. τὸ δὲ μέτρον πρὸς τὴν ὑπόθεσιν. ὧν εἰ πάντων ὁ λόγος ἐστόχασται, σαφέστερον δείξει τὸ σύγγραμμα.

* θεωρίας. * al. ἐστί.

Τὸ Προοίμιον, τοῦ Ἐπιθαλαμίου.

Ἀπόλλωνά φασι, μετὰ τὰς μεγάλας νίκας, ἃς πλήττων τὴν λύραν ἤρατο, καὶ κατὰ παστάδων ᾆσαι μέλος γαμήλιον. ἄγει καὶ Ἀφροδίτην, ἐφ' ἅρμα Χαρίτων, καὶ χορὸν Ἐρώτων συμπαίζοντα. καὶ τῶν μὲν ὑακίνθῳ τὰς κόμας σφίγξασα, πλὴν ὅσαι μετώπῳ μερίζονται, τὰς λοιπὰς ταῖς αὔραις ἀφῆκεν ὑποκυμαίνειν, εἰ πλήττοιεν· τῶν δὲ τὰ πτερὰ καὶ τοὺς βοστρύχους χρυσῷ κοσμήσασα πρὸ τοῦ δίφρου *στέλλει πολιτεύοντας, καὶ *δᾷδα κινοῦντας μετάρσιον. ἐπεὶ δὲ Πέλοπα οἱ τῆς Ἱπποδαμείας πόθοι Ἔρωτι καὶ Ἀφροδίτῃ λατρεύειν ἔπεισαν, τότε καὶ ὁ Ἀπόλλων τὸν τῶν Νηρείδων χορὸν ἀθροίσας, ἵστησι μὲν αὐτῷ κατ' ἄκρας ἠιόνος τὸν θάλαμον· κῦμα δὲ ἦν (οἶμαι) ὁ θάλαμος, *προσαρασσόμενόν τε καὶ μετάρσιον ὑπὲρ τὰ λέχους κυρτούμενον, ἵνα παστάδα μιμήσηται. ἦν θεὸς καὶ φύσις· καὶ ὁ μὲν ἐδεῖτο γονῆς, ἡ δὲ τὸ κυήσεσθαι μέλλοντος.

* στέλλει. * διακονοῦντας. * περιφορίοντε.

HIMERIUS.

quas Dij ipsi iudicio disceptantes flectere nequierunt. Occlusisti iam mihi morte portas vrbis, occlusisti Eleusina. Qua ratione Mineruæ sacrificabo, quæ pro te Furiam contra dæmonem illum non excitauit? Quomodo Deum patrium colam pater ob filium contristatus? O audaces sermones! Iacet Rufinus, & vos adhuc floretis? O infelix lingua, Musarum prius instrumentum, nunc vero turpis dæmonis! O qui clarius Lucifero splenduisti! qui lætissimum mihi tum diem ostendisti, cum te primum Sol cõspexit! iam vero rursum tristissimum, quo acerbum illum, & Tragicum nuncium percepi! O qualem casum pro hac spe, ô dæmon mihi destinasti! Defleo iam quem Minuciano vehementiorem, Nicagora grauiorẽ, Plutarcho eloquẽtiorem, Musonio sapientiorem, Sexto fortiorem, & omnibus denique superioribus illustriorẽ melioremque sperauerã Oratorum. Ego ipse victoriam tibi adhuc iuueni concedebam, tuámque orationem mea splendidiorem longe arbitrabar, & balbutientes te de studiorum ratione prœiudicaui, sed hęc omnia tibi dæmon auferens effugit, & mihi dolorem lacrymásque pro te reliquit. Ornabo te ludis funebribus, & posteritati nomen tradam tuum, & hac saltem parte dæmonem vincam, vt ille quidem corpus habeat, animam astra, omnes homines famam.

Plutarchus.

Ex Epithalamio ad Seuerum.
Ex Præfatione.

Operæ pretium forsitan visum non fuerit, ante Epithalamia artificiosa dicere. Nam vbi Hymenæus, Chori, Poëticæque libertatis licentia est, quis ibi arti locus? Cum autem in his ipsis sine arte nihil peritum facere oporteat, breuiter de his loqui visum. Sit igitur hæc optima Epithalamiorum norma, considerare verba, vt in Poëticis solet, rem vt in Chria, modulum, pro argumenti ratione. Quibus omnibus si accesserit oratio, apertiorem contextum reddet.

Epithalamij Proœmium.

Ferunt Apollinem post clarissimas victorias, quas feriendo lyram adamauit, ad thalamos coniugale cecinisse melos. Venerem etiam in curru Gratiarum & Amorum chorum colludentem ducit, & crines flore hyacintho constringens, præter eos qui fronte diuiduntur, reliquos vento spargi permittit, forte in lyra illidantur. Horum vero alas & cęsariem auro vestiens, ante currum mittit ministrantes, & altas quatientes faces. Cum vero Pelopi persuasisset amor * Hippodamiæ, vt Cupidini & Veneri seruiret, tum etiam Apollo collecto Nereidum choro, in summo littore illi thalamum statuit, cuius vicem vnda densè agitata, & sublimis in lecti morem flexa, ita vt thorũ imitaretur, implebat. Erant illic Deus & natura: ille quidẽ fœtu indigebat, hęc vero quę pareret.

Philost. Icon.

Quam etiam … cupido. Horat. Od. 2. & Lamb.

* Pindarus Od. 1. Olymp.

HIMERIVS.

* Hesiod. in Theogon.

Vt autem hæc inchoarentur, omnia omnibus pro thalamo erant. Ex his vtrique nuptiis * cælum, & Sol generata sunt, astrorum cœtus, Lunæ splendor, vterque polus, circum quos primus primatum nuptiarum Dei ortus voluitur. Secundum deinde connubium Oceani, & Tethyos natura [monstrauit] à quibus nati fluuij & lacus, scaturigines, & fontes, putei, omniúmque aquarum caput mare; hinc autem natæ plantæ, & animalia; hinc terra incolitur, hinc pisces assumit mare, hinc alis penetrabilis aër. Postremo vero connubiũ ipsum hominem contemplatorem diuinarum, terrenarum vero opificem rerum produxit (hominem enim terræ esse filium, & Atticã partus dolore quasi disruptam tale germen produxisse, ludicra Atticæ venustatis fabula cõfinxit) Quin etiam Venerẽ ipsam in mari latitantẽ, fractis partu fluctibus, Soli splendentem eædẽ nuptiæ exhibuerunt. Si & fluuiorũ amores dicere inciperem, magnus se dicendi campus offerret. Nam diligere omnes ipsum mare videntur, ideoque in illud citato cursu è fontibus deferri [quasi inter se mutuo vt amicam conantur amplecti.]

Eccles. 1. 7.

Hoc vero feruet, ac delectatur in morem lecti sinuatum; quasi contra alios fluuios exsultans, quod solo Neptuni amore teneatur: Sic flumina æqualiter orientia, & æqualiter à simili origine deducta, communionem dilexerunt.

Olympia Alexandri mater.

Fertur olim Olympias Alexandri partu felix, Cabiron mysteria in Samothracia peragendo, vidisse rem diuinam agens Philippum etiamnũ iuuenem, & videndo amore captam, & quasi nuptiarum vota in sacris fecisse. Sponsa autem generis stirpem referebat ad Thraciæ quidem indigenas, sed qui à regibus ortum trahebant. Florent perinde vt verni calices, vt vuæ eiusque agri, quæ vno tempore, & florent, & auelluntur, temperantes ambo, faciles moribus, solis operibus naturalibus à se inuicem seiuncti. Hæc artem Mineruæ lanificium, ille laboribus Mercurij venustatem consecutus est; hæc de radio, ille de sermone sollicitus. Ille quidem adhuc adolescens, primam ætatis lanuginem producit, hæc vero nubilis redditur. Cupidines è rosis corollas nectentes, quas è Veneris decerpunt cum libet, hortis, thalamo suspendunt. Suada, Desiderium, & Cupido, omnem tibi ornatum addiderunt. Cupido insidet oculis, inde mirabiliter resplendens. Desiderium genas rubicundiores reddit, quam rosarum calices natura, quando verno tempore sub initium apertæ summis foliis rubescunt. Suada in labiis tuis habitans, gratiam suam cum verbis instillat. In capite plurima efflorescit flaua coma, & in frõte diuisa. Etenim si ego natus poëta essem, vt libere de sponsa loquerer iuxta thalamũ consistens, Fortunæ & Cupidinibus, & Generalibus Dijs vota facerem, his vt ad extremum vsque sagittas vibrarẽt, illi vt vitam daret: tertijs denique, vt legitimæ prolis generationem largirentur, vt vna cum scypho nuptiali & curam de natalitijs adhiberemus.

Hesiodus de Pandora.

ἵνα δὴ ταῦτα ἄρξηται), θάλαμος τῷ παντὶ τὸ πᾶν ἐγίνετο. ἐκ δὲ δὴ τῶν γάμων τούτων ὁ οὐρανὸς γεννᾶται καὶ ἥλιος, ἔτι δὲ ἄστρων χοροὶ, σελήνης σέλας, καὶ διπλοῖ πόλοι. περὶ οὓς ἡ πρώτη γένεσις τῶν πρώτων τοῦ θεοῦ γάμων ἑλίττεται. δεύτερους δὲ μετὰ τούτους, γάμους Ὠκεανοῦ καὶ Τηθύος ἡ φύσις [ἔδειξεν] ἀφ' ὧν ἀνίσχουσι μὲν ποταμοὶ καὶ λίμναι, ἔτι δὲ [καὶ] κρῆναι καὶ πηγαὶ, καὶ φρέατα, καὶ ἡ πάντων μήτηρ ναμάτων θάλασσα. τίκτεται δὲ καὶ φυτὰ καὶ ζῶα· καὶ γῆ οἰκεῖται, καὶ τὸ νηχόμενον λαμβάνει θάλαττα· καὶ ἀὴρ ἐφάνη * πτεροπορεύσιμος. τὸν δὲ θεωρὸν μὲν τῶν θείων, ἐργάτην δὲ τῶν ἐπὶ γῆς πραγμάτων ἄνθρωπον ὕστατον ὁ γάμος ἐγέννησε. τὸν γὰρ γῆς παῖδα γενέσθαι ἄνθρωπον, καὶ τὴν ἀττικὴν ῥαγεῖσαν ὠδῖνα τοσοῦτον βλαστῆσαι βλάστημα, μῦθός ἐστιν ἀττικῆς χάριτος παίγνιον. ἔστι καὶ τὴν Ἀφροδίτην αὐτὴν κατὰ θάλασσαν λανθάνουσαν, ῥήξας τῷ τόκῳ τὰ κύματα, ἔδειξεν ἡλίῳ μαρμαίρουσαν. τοὺς δὲ ποταμῶν ἔρωτας εἰ λέγειν ἐθέλοιμι [μυρίοις,] μυρίος ἂν ποταμῶν * ἐπιρρέοι ὄχλος τῷ λόγῳ. πάντες γάρ μοι δοκοῦσι θαλάττης ἐρᾶν, καὶ διὰ τοῦτο ἐπ' αὐτὴν ἐκ πηγῶν πολλῷ τῷ τάχει κομίζεσθαι, [ὥσπερ ἄλλος πρὸς ἄλλον τὴν ἐρωμένην θέλων ἀσπάσασθαι.] ὁ δὲ κυμαίνει καὶ τέρπεται πορφύρεον τι καὶ εἰς παστάδα κυρτούμενος· ὥσπερ (οἶμαι) φρονῶν κατὰ ποταμῶν τῶν ἄλλων, ὅτι δὴ μόνος τοῦ Ποσειδῶνος πόθου πεπίστευται. οὕτω καὶ οὗτοι ῥεύσαντες ἴσως καὶ ἐκραγέντες ὁμοίως ἀπ' ἴσων ἁπάντων, τῆς κοινωνίας ἠράσθησαν. λέγεταί ποτε καὶ Ὀλυμπιάδα τὴν ἐπὶ τοῖς Ἀλεξάνδρου τόκοις εὐδαίμονα, ὀργιάζουσαν τὰ Καβείρων ἐν Σαμοθρᾴκῃ μυστήρια, ἰδεῖν κατὰ τὴν τελετὴν τὸν Φίλιππον (ἦν * ὑπηνήτης ἔτι) ἰδοῦσαν τι ἐρασθῆναι τοῦ νεανίσκου, καὶ ὁμολογῆσαι τὸν γάμον προτέλειά τε ποιησαμένην τοῦ γαμηλίου πυρὸς τὰ μυστήρια. γένος δὲ τῇ νύμφῃ Θρᾳκῶν τὰ πρῶτα. αὐτόχθονες (οἶμαι) τινες καὶ εἰς βασιλείους τύχας τὰς ἄνω ῥίζας ἀναβιβάζοντες. ἀκμάζουσι μὲν γὰρ ἐπίσης ὥσπερ ἐαριναὶ κάλυκες, ἀφ' ἑνὸς λειμῶνος βότρυες, αἳ καθ' ἕνα καιρὸν καὶ βλαστάνουσιν ἅμα καὶ σχίζονται), σώφρονες ἄμφω, δεξιοὶ τὸν τρόπον, μόνοις τοῖς ἔργοις τοῖς κατὰ φύσιν σχιζόμενοι. ἡ μὲν γὰρ ταλασίαν τὴν Ἀθηνᾶς τέχνην, ὁ δὲ τοῖς πόνοις τὴν Ἑρμοῦ χάριν κεκάρπωται)· καὶ τῇ μὲν κερκὶς, τῷ δὲ λόγος μέλει. ὁ μὲν, ὑπηνήτης ἔτι, πρεσβύτερον τῆς ἡλικίας βλαστήσας ἴουλον· ἡ δὲ ἀκμάζει πρὸς γάμον. Ἔρωτες δὲ ῥόδων στεφάνους πλεξάμενοι, ὡς ἐξ Ἀφροδίτης κήπων, ὅταν θέλωσι, * δρέπονται), τὴν παστάδα πᾶσαν ἀνάπτουσι. Πειθὼ δὲ καὶ Πόθοι καὶ Ἵμερος τὸ σοὶ κάλλος ἅπαν ἐνείμαντο· ὁ μὲν, ἐνιζάνων τοῖς ὄμμασι, κἀκεῖθεν ἐκπυρσεύων ἀμήχανον· οἱ δὲ, τὰς παρειὰς αἰδοῖ φοινίσσοντες πλέον ἢ τὰς τῶν ῥόδων ἡ φύσις κάλυκας, ὅταν ἠριναῖς ὥραις ὑπὸ τῆς ἀκμῆς σχίζωνται, πετάλοις * ἄκροις ἐρυθαίνωνται)·

* αἰθεροπορεύσιμος.

* ἐπιρρέοι.

* ὑπηνήτης.

* δρέπονται.

* ἐρυθαίνωνται.

Πειθώ γε κατὰ τῶν χειλέων σκηνώσασα, τὴν ἑαυτῆς χάριν συναποστάζει τοῖς ῥήμασιν. ἐπανθεῖ δὲ τῇ κεφαλῇ πολὺς ὁ βόστρυχος, πορφύρεος τε καὶ κατὰ μέτωπον σχιζόμενος. ἀλλ' εἰ γὰρ ἐγὼ ποιητικὸς τὴν φύσιν, ὥστε ἀφεῖναι κατὰ τῆς νύμφης γλῶτταν αὐτόνομον, ἐγὼ [δὲ] στὰς παρ' αὐτὸν τὸν θάλαμον, Τύχῃ καὶ Ἔρωσι γενεθλίοις προσεύξομαι, τοῖς μὲν, τοξεύειν εἰς τέλος· τῇ δὲ, διδόναι βίον· τοῖς δὲ, παίδων γνησίων γένεσιν, ἵνα τῷ γαμηλίῳ κρατῆρι καὶ τὴν γενέθλιον σπουδὴν συνάψωμεν.

HIMERIVS.

* λόγου

Ἐκ τοῦ ἐπιγεγραμμένου * διαλόγου Διογένης ἢ προπεμπτικός.

* χαρίεις

ΕΚ ΤΗΣ * ΠΡΟΘΕΩΡΙΑΣ.

* ἔξεσ

Τὰς κοινότητας τῶν ὑποθέσεων ἰδίας αἱ μεταχειρίσεις ἐργάζονται. διὸ καὶ τοὺς προπεμπτικοὺς λόγους, κἂν νέοι τῷ νόμῳ τυγχάνωσιν, ἀλλ' οὖν * ἔξεστι τῇ τέχνῃ καὶ πρεσβυτέρους ἐργάσασθαι. ὅπερ ἡμεῖς πεποιήκαμεν. τὴν γὰρ παροῦσαν ὑπόθεσιν εἰς σχῆμα διαλόγου μετασκευάσαντες, οὔτε τὴν χρείαν διεφθείραμεν, οὐθ' ὅσον σεμνὸν τοῖς διαλόγοις ὀφείλεται. καὶ Πλατωνικά γε καὶ ἡμεῖς, ἠθικοῦ τοῦ λόγου τυγχάνοντος, ὅμως φυσικῆς τε καὶ θεολογικῆς θεωρίας, ἐγκαταμιγνύντες ταύτας τοῖς ἠθικοῖς, ἐφαπτόμεθα· καὶ μύθῳ δὲ τὰς θειοτέρας τῶν λόγων τοῦ Πλάτωνος ἐναποκρύπτοντος, χρὴ σκοπεῖν εἰ τὸν τοιοῦτον ζῆλον μετεδιώξαμεν. τὰς δὲ ἄλλας ἀρετὰς τῶν διαλόγων, ἀναπαύλας λέγω καὶ θέσεις, καὶ ἐπεισόδια, ἔτι δὲ χάριτας, καὶ τὸ δι' ὅλου δραματικὸν ἄμεινον εἰ κατωρθώθη δείξει τὸ σύγγραμμα. τῶν δὲ διαλόγων ἀρχομένων ἀπὸ τῆς ἰσχνοτέρας ἰδέας, ἵνα τὴν ἀφέλειαν ὁ τύπος * προσβάλλῃ τῆς λέξεως, ἐν δὲ τοῖς ἐφεξῆς συνεξαιρομένων ὁμοῦ τοῖς πράγμασιν, εἰ καὶ τοῦτο ἡμεῖς τετηρήκαμεν, πάρεστι κρίνειν οἷς τύχη πρὸς ἀκρόασιν τὴν ἀκοὴν * παρεσκεύασεν.

* προβάλλῃ.

* συγκατεσκεύασεν.

ΑΥΤΟΥ ΤΟΥ ΔΙΑΛΟΓΟΥ τὸ Προοίμιον.

Σιωπῆς μὲν καιρὸς, οὐ λόγων, ὅταν οἱ λόγοι στενάζωσι, τοὺς ἑαυτῶν τροφίμους ἀπὸ τῆς ἑαυτῶν ἀγέλης ἐκπέμποντες. ὅμως δὲ (χρὴ γὰρ λέγειν ἐν πάσῃ τύχῃ τοὺς λόγους) φέρε καὶ αὐτὸς, ὃν ἡ φροντὶς ἡ παραπέμπουσα λόγον ἐγέννησεν, εἰ φίλον ὑμῖν, καὶ πρὸς ὑμᾶς ἀφηγήσομαι. ἑκάτεροι τοσούτοις διαστήμασι τῆς ἀρετῆς ἀφεστηκότες ἀλλήλων, ὅσον Εὐρώπης τὰ μέσα πρὸς τοὺς ἔσω μυχοὺς Ἀσίας χωρίζεται, εἰς τὸν τούτου πόθον συνεδράμομεν, ἑκάτερος προαρπάσαι τὰς πρώτας ὠδῖνας τῆς τούτου γλώττης βουλόμενος· οὐ μιμησάμενος τὸν μυστικὸν νόμον, ὃς ἐπόπτῃ τε καὶ μύστῃ μερίζει τὸν χρόνον, ἀλλὰ τὸν αὐτὸν ἐν ταυτῷ μύστην τε ὁμοῦ καὶ προφήτην τῆς ἱερᾶς τελετῆς τῶν ἐν σοὶ λόγων δεξάμενος, ἔδωκας ἀπλήστως τῶν ἐκεῖθεν ναμάτων ἐμπλήσασθαι. ἢ οὐκ ἀκήκοας ὡς ὄντες ἄνθρωποι τὸ παλαιὸν οὗτοι οἱ τέττιγες, εἶτα ἔρωτι μουσῶν, ἐκ τοῦ ᾄδειν ἀεὶ, λυθέντες εἰς μέλος, ἐκ μὲν ἀνθρώπων εἰς ὄρνιθας, ἐκ δὲ ᾠδῆς εἰς ᾠδὴν ἄλλην μετέβαλλον; ἄκουε δὴ τὸν μῦθον. ὅτε τοὺς ἀνθρώπους ὁ Ζεὺς ἐγέννησε, τὰ μὲν ἄλλα πάντα εἶχον ὡς νῦν * κεκόσμηνται, ἔρως δὲ οὔπω ταῖς ψυχαῖς τῶν ἀνθρώπων ἐγκατῴκιστο. ἀλλ' ἔχων ἔτι τὸ πτερὸν ὁ θεὸς ἦν μετάρσιος, οὐρανῷ τε ἐνωμίλει, καὶ εἰς θεοὺς μόνους ἐτόξευε. δείσας δὲ μὴ αὐτῷ ἀφανισθῇ τῶν ποιημάτων τὸ κάλλιστον, ἔρωτα πέμπει τοῖς τῶν ἀνθρώπων γένεσιν ἐσόμενον φύλακα. ὁ δὲ ταύτην ἐκ Διὸς τὴν ἐπιτροπὴν λαβὼν, τὸ μὲν ἁπάσαις ψυχαῖς ἐγκαθίζεσθαι, ἢ πάσης ἐπίσης ἤθους νεοτελεῖς τε καὶ βεβήλους ἔχειν τιμώμενος, οὐκ ἐδοκίμαζεν· ἀλλὰ τὰς μὲν πολλὰς καὶ ἀγελαίους ψυχὰς τοῖς πανδήμοις ἔρωσι τοῖς τῶν νυμφῶν παισὶ ποιμαίνειν ἀπένειμεν, αὐτὸς δὲ τὰς θείας καὶ οὐρανίας ψυχὰς * ἐνῳκίσατο καὶ ταύτας ἀναβακχεύων ἐπὶ μανίας ἐρωτικῆς μυρία ἀγαθὰ τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος εἰργάσατο.

* ἀκόσμηται.

* al. ἐνῳκίσατο.

E Dialogo inscripto Diogenes, vel Propempticon.

Ex Præfatione.

Faciendum semel est initium in nouo genere argumentorum, quod * præmissæ orationes etsi nouæ sint, non possint artificio vetustatem induere, vt nunc fecimus. Hoc enim argumentum more Dialogi concinnantes, nec vsum nec grauitatem dialogos decentem corrupimus. More Platonis nos id aggredimur, licet moralis sit oratio, tamen Physica, ac Theologica moralibus commiscentes, & videndum est vtrum hoc genus dicendi Platonis qui fabulis res diuinas inuoluit, assecuti simus, & cæteras dialogorum virtutes, inspirationes, inquam, ordines, & episodia; dein & lepores, & actio in genere meliorem ostendit compositionem, si recte successerit. Cum autem dialogi initio humiles sint, vt ipse dicendi character simplicitatem adjiciat, in sequentibus simul & rem auferant; an hoc præstiterimus, aliorum esto iudicium, quibus hæc audire contigerit.

* προπεμπτικοὶ λόγοι Vide Sidonij Apoll. Sobolessen.

Sigonius de Dialogo.

Huius Dialogi proœmium.

Silentij iam tempus est, non loquendi, cum oratio proprios alumnos a grege suo demittens deploret. Veruntamen (nam in omni euentu dicendum est) age & ipse, sustine orationem, quam incidens sollicitudo conflauit, si vobis gratum est, etiam ad vos pronunciabo. Vterque tantis interuallis a capite ab inuicem distantes, quanto media Europæ ab extremis Asiæ locis separantur, in huius amorem concurrerunt, vterque præripere primos partus huius linguæ conatus, non imitatus sacram legem, qui inspectori, & sacris initiato tempus attribuit, sed eundem, & sacerdotem simul, & inspectorem sacræ hostiæ in hac tua oratione esse declarans, dedisti his aquis sine satietate impleri. An non audiuisti quomodo homines illi ante cicadæ fuerint; deinde Musarum amore ob perpetuum cantum in melos soluti, ex hominibus in aues, ex vna cantione in aliam transformati sint? Audi fabulam: Cum Iuppiter homines condidisset, omnia alia eo ornamento fuerunt, quo nunc sunt. Cupido autem nondum animis hominum insidebat, sed habens Deus ille ingentes alas in cœlo habitabat, & in solos Deos tela vibrauit. Metuens autem ne pulcherrima omnium creatura pessum iret, Cupidinem ad homines custodiendos misit. Ille datam à Ioue potestatem arripiens, omnibus scilicet mentibus insidere, vel in omnibus cœlestibus ac * profanis, æque habitare loco templi noluit. Sed multas & gregales mentes amore vulgari sponsarum occupari dedit. Ipse vero Deorum cœlestiumque mentes incoluit, & illas in libidinosam amentiam furore incitans, infinitis bonis humanum genus affecit.

Fabula.

Confer quæ inf in eius orat. in aduentum Cypriorum.

* βέβηλοι.

HIMERIVS.

Quando igitur videris tardam quandam naturam, & ad amorem lentam, cogita nunc donis illius cupidinis indignum fuisse: cum vero incitatam & feruidam mentem, & flammæ instar ad amabilem amicitiam ducentem, puta illam à dono Cupidinis venire. Vnum mihi, ô amice Socrates, dicis, amatorum optime, partem virtutis Cliniæ, fortitudinem scilicet in periculis, quam exercitatione sæpe exhibet, interpretem orationum non exspectans. Dat eidem hanc licentiam, quam primo Pericli cum pro vrbe bellum gereret. Hæc est sincera ratio. Si vero hunc videas iudiciaria sede expulsum, implora cum gemitu legem, quia auro victus est. Nam simul florens cum vrbe regia, circum quam ingentia maria separantur, & idem cum ea gloriæ suæ fundamenta iaciens, quamdiu in cunabulis adhuc corpus vrbis fingebatur, alia imperia è regia potestate decreuit. Cum verò indigeret sedula opera tanquam statua perfecta, quam adumbratam prius viderant, eandem potestatem assumpsit, vt idem initium & finem omni ornamento vrbis fecerit. vrbes excitatas, populum crescentem, Tartessi vitam, cornu Amaltheæ, caput omnis felicitatis. Sed quæ est erga hunc iuuenem studij causa: tota mens nuper à supernis sedibus digrediens, infixam adhuc fert speciem simulacrorum illorum, quæ tum vidit, cum hilarem choream cum variis Diis saltauit. Cum igitur viderit illic pulchritudinem, quam tunc vere descripsit, intra mentem diuinam absconditam, desiderat & gaudet hoc spectaculo, & seipsam splendore scientiaque eleuans, cum hoc loco coniungere festinat. Tale quid mihi in adolescente accidit. Nam veluti in speculo huius in animo speciem animi mei apparentem videns, ea sum delectatus, & ideo amaui, & quasi alterum me huius animum quæsiui. Probè potest omnia memoria custodire, quæcunque sub duce gesserit animo Philosophus, orationibus non his modo, sed & omnibus, quæ è Musarum, & Apollinis pratis pullulant. Vnde omnis doctrinæ fructus discerpens tanquam veris corollam, his animum suum ornauit. Si dicere necesse fuerit, ne amplius quæras cuius sit filius, & ad quem pertineat. Sic primam imaginem accuratius quàm quiuis pictor expressit: bonus quidem socius, si cum duce pugnandum sit, bonus etiam sua sponte. * Iussè igitur poetæ, & cum iis pictores & fictores Cupidini senectutem demunt, iuuenem hunc Deum, & pubescentem fingunt, fraudem illius ætate iuuenili demonstrantes. O qui tantum lingua vales, quantum audio * Cineam Thessalum, qui cum rege Pyrrho omnem terram & mare emensus non machinis, sed oratione vrbes euicit. Non enim ille huius magister per vestros, ô sermones, amores, propter quos ego beatas paternas abiiciens opes, iuxta secretas Ilissi ripas habitaui.

Alexander totius mundi partium trophæis potitus. Tum enim è meridie confluit æstas, aurora mitigat Solem, & elatos in proram fluctus diuidit Zephyro.

Plato in Phædro, vel Sympos. Alciat. Emblem.

Argenthonius.

* Philostratus & Gyraldus.

* Cineas Thessalus, Demosthenis auditor. Plutarch. in Pyrrho.

Alexander.

Ὅταν μὲν οὖν ἴδῃς τινὰ βραδύν τε τὴν φύσιν καὶ πρὸς φιλίαν δυσκίνητον, νόησον ὅτι τῶν ἔρωτος ἐκείνου ξενίων οὐδαμῶς οὐδὲ ἠξίωται. ὅταν δὲ ὀξὺν καὶ θερμὸν τὴν γνώμην, καὶ φλογὸς δίκην ἐπ' ἐρωτικὴν φιλίαν * ἄττοντα, νόησον τοῦτον εἶναι ἐκείνου ξένιον τοῦ Ἔρωτος. ἓν γάρ μοι λέγεις, ὦ φίλε Σώκρατες, ἐραστῶν ἄριστε, ἀρετῆς Κλεινίου μέρος, ἀνδρείας ἐν φόβοις, ἣν καὶ μελέτῃ πολλάκις δίδωσιν, ἐξηγητὴν * λόγον ἀναμείνασα. δίδωσι δ' αὐτῷ τὴν παρρησίαν, ὅπερ καὶ Περικλεῖ πρότερον, ὅτ' ἐστρατήγει τῆς πόλεως. τοῦτο δέ ἐστι τρόπος ἄδολος. εἰ δὲ τοῦτον ἴδοις δικαστικῶν θρόνων εἰργόμενον, στέναξον τὸν νόμον, ὅτι χρυσίου νενίκηται. συνακμάσας γὰρ τῇ βασιλέως πόλει, περὶ ἣν τὰ μεγάλα πελάγη σχίζεται, καὶ τὴν αὐτὴν ἐκείνῃ κρηπῖδα τῆς ἑαυτοῦ δόξης * βαλόμενος· ἕως μὲν ἐν σπαργάνοις ἔτι τὸ σῶμα τῆς πόλεως ἐπλάττετο, ἑτέρας ἀρχὰς ἐκ βασιλέως * κατηύθυνεν. ἐπεὶ δ' ἐδεῖτο τῆς ἀκριβοῦς χειρὸς, καθάπερ ἐν τύποις ἀγάλματος, [ἐπ' αὐτὴν] ἐπάνεισιν, ἵνα αὐτός τε * ἀρχὴ καὶ τέλος γένοιτο τῷ παντὶ κόσμῳ τῆς πόλεως· πόλεις ἐγειρομένας, δήμους ἀκμάζοντας, Ταρτησσοῦ βίον, Ἀμαλθείας κέρας, πᾶν ὅσον εὐδαιμονίας κεφάλαιον. ἀλλὰ τίς τῆς περὶ * τὸν νεανίσκον σπουδῆς αἰτία; ψυχὴ πᾶσα, ἄρτι χωρισθεῖσα τῆς ἄνω λήξεως, ἔναυλον ἔτι φέρει τὴν θέαν τῶν ἀγαλμάτων ἐκείνων, ἃ τότε εἶδεν, ὅτε εὐδαίμονα χορείαν σὺν θεῶν * δίφροις ἐχόρευεν. ὅταν οὖν ἴδῃ καὶ τῇδε κάλλος, * ὃ τότε πλάσματος αὐτὴ ἱστόρησεν, εἴσω ψυχῆς θείας κρυπτόμενον· * σπαργᾷ τε καὶ χαίρει τῇ θέᾳ, καὶ συμβιβάζειν * ἑαυτὴν πρὸς τὸν ἐκεῖ τόπον ἐπείγεται, δόξῃ τε καὶ ἐπιστήμῃ κουφίσασα. τοιοῦτόν τι πάθος καὶ αὐτὸς περὶ τὸν νέον ἔπαθον. καθάπερ γὰρ ἐν κατόπτρῳ τῇ τοῦδε ψυχῇ, εἴδωλόν τι τῆς ἐμαυτοῦ γνώμης ἰδὼν φαινόμενον, ἥσθην τε αὐτῷ, καὶ διὰ τοῦτο ἐπόθησα· καὶ καθάπερ ἄλλον ἐμαυτὸν τὴν τοῦδε ψυχὴν ἐξεζήτησα, ἢ * ἐξήσκησα. δεινὸς μὲν οὖν καὶ * μνήμῃ φυλάξαι πᾶν, ὅπερ αὖ ὑφ' ἡγεμόνι πεποίηκε· φιλόσοφος μὲν τὴν γνώμην, τοὺς δὲ λόγους οὐ τούτους μόνον, ἀλλὰ καὶ πᾶν ὅτι βούλει τῶν ὅσα Μουσῶν τε καὶ Ἀπόλλωνος λειμῶνες βρύουσιν. ἀφ' ὧν δρεψάμενος ἁπάσης παιδείας λωτὸν, οἷόν τινα στέφανον ἠρινὸν, τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν ἀπείργασται. εἰ μὲν γὰρ λέγειν δεήσειεν, οὐκέτ' ἂν * ζητήσαις ὅτου παῖς εἴη, καὶ ὅτῳ προσήκει; οὕτω πάσης γραφῆς ἀκριβέστερον τὴν εἰκόνα τοῦ καθηγεμόνος μεμίμηται· ἀγαθὸς μὲν συμπαραστάτης, εἴ που * δέοι τῷ καθηγεμόνι συναγωνίζεσθαι· ἀγαθὸς δὲ καὶ * αὐτοπροαίρετος. δικαίως ἄρα οἱ ποιηταὶ καὶ μετ' αὐτῶν γραφεῖς τε καὶ πλάσται Ἔρωτος γῆρας ἀποσυλήσαντες, νέον ποιοῦσι τὸν θεὸν τοῦτον καὶ ἔφηβον, τὰ τῆς ἀπάτης αὐτοῦ * τῷ παρὰ τῆς ἡλικίας * ἐμφαίνοντες. ὦ τοσοῦτον ἰσχύσας τοῖς λόγοις, ὅσον καὶ τὸν Θετταλὸν ἀκούω Κινέαν, ὃς σὺν βασιλεῖ Πύρρῳ γῆν ἐπιὼν πᾶσαν καὶ θάλασσαν, πρὸ τῶν μηχανημάτων τοῖς λόγοις τὰς πόλεις ἔκλινεν. οὐ γὰρ αὐτός γε τούτου διδάσκαλος, οὐ μὰ τοὺς ὑμετέρους, ὦ λόγοι, πόθους· δι' οὓς ἐγὼ πατρικὸν ὄλβον ῥίψας εὐδαίμονα, παρ' Ἰλισσοῦ μυστικαῖς ὄχθαις ἐσκήνωμαι. Ἀλέξανδρος ὁ τοῖς τροπαίοις, ὅροις τοῖς * ὅλοις χρησάμενος. τότε γὰρ τῆς μεσημβρίας ὑπορρεῖ ζέον, αὔρα τε πραΰνει τὸν ἥλιον, καὶ σχίσαι Ζεφύρῳ πορφυρέοντα περὶ τὴν πρῷραν τὰ κύματα.

* ἄγοντα. * λόγων. * βαλλόμενος. * κατηύθυνεν. * ἀρχή. * τῷ νεανίσκῳ. * διαφόροις. * ἔτι. * σπαργᾶν. * ἑαυτῇ. * ἐξετάσασα. * μνήμην. * ζητοίης. * δέοιτο καί * αὐτοπροαίρετος. * τὰ ἀπὸ. * φαίνοντες. * ὅλων.

Ext

HIMERIVS.

Ἐκ τοῦ πρὸς τοὺς ἑταίρους συντακτικοῦ, ὅτε ἐξῄει ἐπὶ Κόρινθον.

Τὸ Προοίμιον.

Οἱ πάλαι τὴν λύραν κάμνοντες, εἴ ποτε γῆν ἐπ' ἄλλην ἐστέλλοντο, οὐκ ἄφθογγον τὴν ἀποδημίαν *ἐποίουν, ἀλλ' ᾠδῇ καὶ μέλει τὸν χορὸν τὸν ἑαυτῶν ἀπησπάζοντο.

* ἐτεχνῶντο.

Ἐκ τῶν ὑπολοίπων, διαφόρων ὄντων, καὶ διαφόρους ἐχόντων ὑποθέσεις.

Τὰς βασιλέως αὐλὰς καὶ χρυσῆν τύχην ὑπόπτερον. οὐ γὰρ ἀφῃρέθης τὴν ἀρχήν, ἀλλ' ἑκὼν ἔρριψας, ὥσπερ τις ὑπερόπτης καὶ τῶν παιδικῶν ἐντρυφῆσαι βουλόμενος. τὴν χρυσῆν κόμην *ῥόδων στεφάνῳ πορφύρεσι. ἀλλὰ τίς τούτων ἡ χάρις; φυγὴ καὶ δρασμὸς, καὶ τοσαύτης φιλίας ἄρνησις. ἐνίκησα μὲν ὑπό σοι κριτῇ κατὰ τὴν θερινὴν ὥραν τὸν τέττιγα, ἠπείλησα δὲ καὶ ταῖς ἀηδόσι ταῖς ἀττικαῖς, εἴ ποτέ μοι καὶ ἀττικὸν πήξαιο θέατρον, μῦθον ὄντως τὰς ἐκείνων γλώττας ταῖς ἐπὶ σοὶ φωναῖς ἀπεργάσασθαι. Ὦ καὶ τὸ σαυτοῦ γένους ὄμμα φαιδρότατον, καὶ ταυτὸν τῷ γένει γινόμενος, ὅπερ καί σοι πολλάκις ὁ προπάτωρ ἥλιος, τὸ γὰρ συνωρίδος ταύτης δὴ τῆς καλῆς, ὁ μὲν καταυγάζοντι τοὺς μεγάλους θρόνους, *ὥς τις ἑωσφόρος συνανίσχεν ὄρθριος, ταῖς *αὐτοῦ βολαῖς τὰς σὰς ἀκτῖνας μιμούμενος· ὁ δὲ, τὸν τῶν νέων ἀγέλης ἐκλάμπων, καθάπερ τις ταῦρος ἀγελάρχης ἀγέρωχος ἐσκίρτησε μὲν κατὰ τοὺς μουσῶν λειμῶνας, ὥσπερ τις πῶλος ὑψαύχην καὶ ἔνθεος, ἐμιμήσατο δὲ καὶ τὸν ὁμηρικὸν νεανίσκον τὸν Θέτιδος ἐκ μύθων, ῥητήρ ἀγαθὸς ἐστὶ *πρακτήρ ἔργων γινόμενος. εἰ δέ μοι ἐκ τῶν ποιητῶν ἐξουσίας μετῆν, ἔδειξα ἄν σοι ἐκ Ἰλισσὸν τοῦτον δακρύοντα, ἔγραψα δ' ἂν καὶ κατηφεῖ χρώματι τὰ καλὰ καλλιρρόης νάματα. πέμποι μέν σε Πὰν ἐνόδιος πομπαῖον, καὶ γλυκὺ προσηχῶν μέλος τῇ σύριγγι· Ἀφροδίτη δὲ καὶ οἱ ταύτης παῖδες ἔρωτες, πόθου κρατῆρα κεράσαντες, σὺν τῆς ὁδοῦ προπομπεύοιεν.

* ῥόδοις.
* ἀστέρ τις.
* ἑαυτοῦ.
* πρακτήρ.
* γλυκὺ ἀφιεὶς ἦχον.

Ex oratione ad Socios dum iret Corinthum.

P R O OE M I V M.

Veteres lyram fabricantes, si quando in aliam terram properarent, peregrinationem non vacantem Musica faciebant, sed cantu, & carmine chorum suum retinuerunt.

Ex orationibus reliquis diuersis diuersorum argumentorum.

O Aulam regiam, & fortunam auri alatam! Non vi è regno eiectus es, sed libenter excidisti, non secus quàm si superbus quis in puerilibus voluptatem capere contenderet. Auream cæsariem permutasti iubente corona rosarum. Sed quænam horum gratia rependitur? fuga & cursus, & tantæ amicitiæ renunciatio. Vici, te iudice, æstatis tempore cicadam, minatus etiam sum philomelis Atticis, si quando mihi etiam Atticum Theatrum statueris, me omnino hac voce effecturum penes te, vt eorum linguæ instar fabulæ sint. O tui stemmatis lumen clarissimum, idq; sæpe generi tuo exstitisti, quod sæpius auus tibi sol. Etenim ex hac pulchra coniunctione, hic quidem altiores sedes illustranti, quasi matutinus aliquis lucifer consurrexit, suis repercussionibus radios suos imitatus. Ille verò iuuenum cœtum illustrans, vt taurus aliquis ductor, armenti petulcus, lasciuiit in Musarum pratis, vt pullus Lunaticus, & numine plenus, & Homericum iuuenem Thetidis * filiũ, & hæc verba, *Bonus orator actorque rerum*, imitatus est. Si ad me poëtarum licentia pertineret, ostendissem tibi & Ilissum hunc lacrymantem, depinxissem tristi colore pulchram Callirrhoës vndam. * Triuialis Pan te euocatorem animarum, dulce fistula carmen personans deduceret. Venus verò, & huius filij Cupidines, desiderij tibi miscẽtes potum, viam tuam honorificè comitarentur.

* Achilles.
* ἐνόδιος. Girald.

Ex oratione propemptica.

P R O OE M I V M.

Προπεμπτικοῦ λόγου. Τὸ προοίμιον.

Ὁ τοῦ Διὸς παῖς Ἀλέξανδρος (συνάπτει γὰρ αὐτὸν οὐρανῷ καὶ Διῒ τὸ πολὺ κλέος καθ' Ἕλληνας) ὅτε πληρώσας τῆς ἑαυτοῦ δόξης τὴν Εὐρώπην ἅπασαν ἐπὶ τὴν Ἀσίαν ἐστέλλετο, συνάψαι τὰς ἠπείρους τῷ καθ' ἑαυτὸν ἐθέλων θαύματι· τὸν Τιμοθέου προσκαλέσας αὐλὸν, (οὕτω γὰρ ἦχει μέγα καὶ τοσούτου βασιλέως ἄξιον) ὑπὸ τοῖς ἐκείνου μέλεσιν *ἔλυε τοῦ στόλου τὰ πείσματα. φέρε δὴ γράψω *τῷ λόγῳ τὸν πίνακα. ἔχει γὰρ (οἶμαι) πρὸς μίμησιν οἰκεῖα καὶ λόγος φάρμακα. ναῦς ἦν κατὰ τὴν γραφὴν καὶ θάλαττα. ἡ δὲ θάλαττα (οἶμαι) αἰγαῖος ἦν. αἱ γὰρ πολλαὶ νῆσοι, αἱ κατ' ἄλλο καὶ ἄλλο μέρος τῆς θαλάσσης σχιζόμεναι, αἰγαῖος ὑπὲρ αὐτῶν ἐδείκνυτο εἶναι ἡ θάλαττα. γέγραπται δὲ οὐκ ἀπηνὴς *τε καὶ ἄγριος, οὐδὲ εἰς αὐτοὺς ἐγείρων νεφέλας τὰ κύματα, οἷα τὰ πολλὰ αἰγαῖος κατὰ τῶν ἐκεῖ πλωτήρων θρασύνεται· ἀλλ' ἐστόρεστο μὲν εἰς γαλήνην τὰ κύματα, τὸ δὲ ὕδωρ ὅλον ἐπόρφυρε πρὸς αὐταῖς *νήσοιν, εἰς γλαυκὸν αὖθις ἠρέμα μεθιστάμενον τοῦ κύματος· πρῶτοι γὰρ Φρύγες αἰτίαν ἔχουσιν αὐλῷ τε ἐμπνεῦσαι, καὶ ταῖς τελεταῖς ἀναμῖξαι τὰ *κύμβαλα.

* ἵετο.
* τῷ λόγῳ.
* al. τι. ἦ.
* ἠϊόσι.
* κυκλώματα.

Alexander filius Iouis (comparat enim illũm cœlo & Ioui rerum gestarum cõtra Græcos gloria) cùm Europam nominis sui fama impleslet, in Asiam se conuertit, continentem suis propriis adnitens gestis coniungere, Timothei prouocans tibiam (nam adeo magnũ & tali rege dignum canebat) vt illo canẽte soluerit nauium rudẽres. Fer tabulam, & ego orationes pingam. Nam habet etiam oratio, vt puto, non ineptos ad imitandum colores. Erat in pictura nauis, & mare, & vt existimo, Ægæum fuit. Multę enim insulæ hinc, & illinc sparsę in mari erant, vt Ægæum ante alia inprimis mare esse videretur, pictum erat non violentum, aut terribile, neque vsque eleuans fluctus, qualia contra naturas illic audet sæpius Ægæum, sed tranquillè strati erãt fluctus, omnis aqua in littoribus voluebatur, in luteum colorem parum mutata vnda: Primi Phryges tibiam inflare inuenerunt, & sacrificiis adhibere cymbala.

Alexander Magnus.
Timotheus.
Ægæum mare

HIMERIVS. Hoc verò contra vtramque nauis partem in proram iam attritum, tanquam auream materiam reddebat. Hic verò & artem admirari æquum est. Aqua enim marina diutiùs circa proram, auri repercussionibus splenduit, & in similem colorem mutasse mare videbatur. Proinde: date mihi artificium Zeuxidis, & Parrhasij scientiam. Delphi igitur vrbs dicata Apollini, colit semper hunc Deum, & tripudiant adhibito * pæane circum Tripodem. Quin etiam Elei lacrimantur, amnem ·. Pisæum ad Siculum vsque fontem comitantes, quasi metuentes, ne amnis decessum meditans, aliis hominibus aquam largiatur. Celeriter & philomelæ & cygni, omnisque cantus simul volabunt. Nostræ enim Musæ iam nauiculam audent compingere, & fugam minantur & mare, licet fluctibus sæuiat. Abiiciens è manibus lyram, silentium cantionum suadebit. Nauis prætoria in portubus, velum supremum sublime, quale radiis claris & maritimis extendi solet. Parua in gratiam Hesperidum prata, paruæ ad magnitudinem pyramides Ægyptiæ, & si quid Persarum & Assyriorum manus construentes posteris spectandum tradiderunt. Sed ad amicas Athenas hæc classis, quæ suis adeo te amoribus incenderunt, vt amorem erga hanc linguam semper circumferas. Quid autem responsum communis omnium statuæ apud alias habitaturæ denegas? Fabula Cimmeriis populis occidentalibus Solem eripuit, sed metuens, ne redargueretur, obscuris verbis tegere rumorem adnixa est. Nos verò nullus poëta mentiri putauerit, post tuam peregrinationem auferre Solem cupiens, ô amica patria. Nunc tibi iniuriam intulisse me sentio, tuos amores despiciens, infido amatori omnia cupiens largiri. Sed parum horum legem secutus, ad inhonestatem orationem conuerti, licet mihi desiderium Dij impleuerint. Iterum enim sceptra, iterum iudicij sedes. Hoc Ephyra attulit, vrbs non solum ad admirationem fabulis illustrata, vt pleræque omnes Græciæ, sed etiam indicanti oculo felicitatem adferens. Sic huius gens infinitis orationibus, operibus & similibus exsultat. Recordandum est huius iam gentis: non tamen totius: (non omnia narrare magno mihi oneri esset) vnum ex iis qui ab illis nuptiis progeniti sunt, assimilabo sapientiam animæ statuis. * Sinus Ionicus alluens mitigat littus fluctu, iuxta hanc oram tripudiat Nereidum chorus, omnes albæ, lac quale fieret arte pastorum, oculis glaucis, ornatæ musco, præterea albam spumam è mari summis stillantes crinibus. Illa vicissim sponsum amabat, & arrhabone nuptias confirmat. Producit enim medio mari fontem. Hæc vero sciens hoc beneficium à sponsa profectum esse, aliis nautis vndam eripit, solis verò his reseruat amabilem potum, vt hauriant qui è sponsa sunt, quod etiam contra virtutem factum est. Promptus ad discendum illi est animus, celer ad intelligendum, memoria innata, prompta est ad dicendum,

Delphi.

* Proclus sup. in Chrestomathia.

·. an Alpheum f.

Ephyra Vrbs.

* Herod. Od.

τὸ δὲ ἐπὶ * θάτερα τῆς νεὼς μέρος εἰς πρῴραν ἤδη θλιβόμενον, χρυσοῦν * τῆς ὕλης ἐποίει. ἔνθα καὶ θαυμάσαι * τὴν τέχνην ἄξιον. τὸ γὰρ περὶ τὴν πρῷραν τῆς θαλάσσης ὕδωρ σχιζόμενον, ταῖς τοῦ χρυσοῦ βολαῖς ἐπαυγάζον, εἰς ὅμοιον αὐτῷ ἀμείβειν ἐδόκει τὴν θάλασσαν. σύ μοι οὖν δότε μοι τὴν Ζεύξιδος τέχνην, τὰ Παρρασίου σοφίσματα. Δελφοὶ δὲ ἄρα * ἱερὰ πόλις Ἀπόλλωνος, λατρεύουσι μὲν ἀεὶ τῷ θεῷ, καὶ περιχορεύουσι μετὰ παιάνων τὸν τρίποδα. καὶ μὴν καὶ Ἠλεῖοι δακρύουσι, τὸν ποταμὸν τὸν Πισαῖον ἐπὶ τὴν Σικελικὴν κρήνην προπέμποντες. ὥσπερ (οἶμαι) τοῦτο φοβούμενοι, μὴ μελετήσας τὴν ἀποδημίαν ὁ ποταμὸς, ἄλλοις ἀνθρώποις χαρίσηται τὰ νάματα. τάχα δὲ σοι καὶ ἀηδόνες καὶ κύκνοι καὶ πάντα τὰ μέλη συναποπτήσονται. αἱ μὲν γὰρ ἡμέτεραι μοῦσαι φυγὴν, καὶ * σκάφην ἤδη τολμῶσι πήγνυσθαι, καὶ ἀπειλοῦσι φυγὴν, καὶ θάλατταν, κἂν ἀγριαίνει τοῖς κύμασι. ῥίψας ἐκ τῶν χειρῶν τὴν λύραν, σιωπὴν τῶν μελῶν καταψηφίζεται. ναῦς ἐν ὅρμοις στρατηγὶς, ἱστὸν ὑψηλὸν μετάρσιον, οἷον καὶ λαμπραῖς αὐγαῖς καὶ πελαγίοις πετάννυσθαι. μικροὶ μὲν εἰς χάριν ἑσπερίδων λειμῶνες, μικραὶ δὲ εἰς μέγεθος πυραμίδες αἰγύπτιαι, καὶ εἴ τι περσῶν καὶ ἀσσυρίων χεῖρες * πονήσασαι θαῦμα ἀφῆκαν τοῖς ὕστερον. ἀλλ᾽ ἐπὶ τὰς φίλας ἀθήνας ὁ στόλος, αἵ σε τοῖς πόθοις οὕτως ἐξέκαυσαν, ὡς καὶ ἐπ᾽ αὐτῆς περιφέρειν γλώττης τὸν ἔρωτα. τί, ὀκνεῖς τὴν ἀπόκρισιν τοῦ κοινοῦ πάντων ἀγάλματος μετασκηνοῦν παρ᾽ ἑτέροις μέλλοντος; Κιμμερίοις μὲν δὴ δήμοις ἑσπερίοις ἀφείλετο μῦθος τὸν ἥλιον, εἶτα φοβηθεὶς τὸν ἔλεγχον, ἀμφιβόλοις ῥήμασι κρύψαι τὴν φήμην ἐσπούδασεν. ἡμᾶς δὲ οὐδεὶς ποιητὴς ψεύδεσθαι δόξει μετὰ τὴν σὴν ἀποδημίαν ἀφελέσθαι θέλων τὸν ἥλιον. ὦ φίλη πατρὶς, νῦν σε ὄντως ἀδικήσας αἰσθάνομαι, τοὺς σοὺς ὑπεριδὼν ἔρωτας, ἐραστῇ θέλων ἀπίστῳ πάντα χαρίσασθαι. ἀλλὰ μικρὸν τῷ νόμῳ τῷ περὶ τούτων ἑπόμενος, εἰς ἀκοσμίαν τὸν λόγον ἔτρεψα· καίτοι μοι τῶν θεῶν πληρωσάντων τὸν πόθον. πάλιν γὰρ σκῆπτρα, πάλιν τὰ δίκης οἱ θρόνοι. τοῦτον Ἐφύρα μὲν ἤνεγκε, πόλις οὐ μόνον καλλωπιζομένη μύθοις πρὸς τὸ θαυμάζεσθαι, οἷα τῶν ἑλληνίδων αἱ πλείονες, ἀλλ᾽ ὀφθαλμῷ κριτῇ τὴν εὐδαιμονίαν * προβάλλουσα. οὕτω καὶ τὸ τούτου γένος μυρίοις μὲν λόγοις, μυρίοις δὲ ἔργοις καὶ παραπλησίοις ἀγάλλεται. μνηστέον ἤδη καὶ αὐτοῦ τοῦ γένους, οὐ παντός. κἀμοὶ γὰρ ἂν (οἶμαι) καὶ ἱστορία τοσοῦτον πλῆθος φροντίζουσα. οἱ ἀπ᾽ ἐκείνων τῶν γάμων ἀποβλαστήσαντες, * εἰκόνι τινὰ τὴν ἐκείνου σοφίαν τοῖς τῆς ψυχῆς * θείοις ἀγάλμασι. περικλύζων κόλπος ἰόνιος λεαίνει τὴν ἀκτὴν τῷ κύματι. κατὰ δὲ ταύτης τὴν ἠϊόνα χορὸς νηρηΐδων * ἐχόρευε, λευκαὶ πᾶσαι, γάλα αὐτὸ, οἷον ἂν ἐκεῖνο γένοιτο τέχναις ποιμένων ἱστάμενον. γλαυκαὶ τὸ ὄμμα, κομῶσαι τῷ βρύῳ, ἔτι λευκὸν ἐκ τῆς θαλάττης ἀφρὸν ἐξ ἄκρων πλοκάμων * βαστάζουσαι. ἡ δὲ ἀντερᾷ τοῦ νυμφίου, καὶ * δώροις πιστοῦται τὸν γάμον· ἀναδίδωσι γὰρ ἐκ μέσης θαλάσσης πηγήν. ἡδὲ, ὥσπερ ἐπιστάμενη τὴν χάριν ὑπὸ τῆς νύμφης ἐγένετο, κλέπτει μὲν τοῖς ἄλλοις πλωτῆρσι τὰ νάματα, μόνοις δὲ τηρεῖ τοῖς ἐκ τῆς νύμφης τὴν πότιμον φιλοτησίαν ἀρύσασθαι. ὅπερ καὶ κατὰ τῆς ἀρετῆς ἀνύμνηται. εὐμαθὴς * ἐστι ψυχὴ, ταχεῖα σύνεσιν, μνήμη συμφυὴς, ἕτοιμος πρὸς λόγους, δεινὴ

* θάτερον.

* τῇ ὕλῃ.

* τὴν τέχνην.

* ἱερὰ πόλις.

* σκάφος.

* πονήσασαι.

Ephyra Vrbs.

* προβάλλουσα.

* εἰκόνα.

* θείοις.

* ἐχόρευον.

* τάζουσαι.

* δώρῳ.

* ἔστω.

HIMERIVS.

δυνατὴ μὲν κρύπτειν, κρείττων λανθάνειν. σοφώτερον δὲ τοῦτο καὶ ἅμα θεοῖς προσφιλέστερον. δεινότερα δὲ φωρᾶσαι τὸν ἐντυχόντα, κρείττων ἡδονῆς, ἥττων φιλίας· *ἄκρα σοφίαν, δεινὸς εἰπεῖν, ἀνάλωτος φιλίᾳ. γενναῖος ἐν φόβοις, ὑψηλὸς ἰδιώτης, ἄρχων ἐπιεικής. τὸν μὲν ἰδιώτην ἀποσεμνύνων φρονήματι, λόγῳ δὲ πραΰνων τὸ τῆς ἐξουσίας αὐθέκαστον. ἀλλὰ καὶ τὴν τύχην ἴδοις ἂν ὥσπερ ἐξ οὐρίας τὸν τῇδε *βίον συμπαραπέμπουσαν. πρεσβεύτης τις ἦν σεμνὸς ἰδεῖν, ἀρχαῖος τὸν βίον, τὸν λόγον ὅμοιος. σοφὸς εἰπεῖν, ἀμείνων ἀκοῦσαι· τὰ πάντα γενναῖος. πλήρης δὲ ὢν ἤδη τοῦ κλέους, καὶ πᾶσαν εἰς ἑαυτὸν ἐπιστρέφων τὴν ἑλλάδα, ἀναβαίνει καὶ εἰς βασιλέα τῷ θαύματι, πρὶν ὑπηνήτης γενέσθαι, πρὶν καθερπύσαι τὸν πρῶτον ἴουλον. *ποιητῇ δὲ ἄρα ἦν ἐνταῦθα τοῦ λόγου· ῥόδοις μὲν ἀναπλέξαι τὸν στέφανον, ἄγειν δὲ ἐξ ἑλικῶνος τὰς μούσας περὶ τὴν πόλιν ἐκείνην, ἣν ἀπὸ γαδείρων ἀρξαμένη λήγουσα πορθμῷ θαλάσσης πρὸς τὴν ἀσίαν μερίζει. ἤλασεν ἄχρι καὶ κατ' ἴστρου, καὶ ποταμὸν οὐκ ἔδεισε βαρβάρων κρυστάλλῳ πεδία μιμούμενον. ἐπεὶ δὲ θεὸς πρὸς πᾶσαν αὐτὸν ἀρετὴν ἀκριβῶσαι βουλόμενος, καὶ ἀπὸ ἐναντίας ποτὲ τὸ πνεῦμα τῆς τύχης *ἔστησεν, ἵν' *οἷος ἦ, τοιοῦτος τὴν γνώμην καὶ ἐν τρικυμίαις πραγμάτων καὶ χειμῶνι βίου, δειχθείη *τοῖς πᾶσι, καὶ κατ' αὐτὸ τὸ μέρος δοκιμασθῇ. τίς ἐνταῦθα ποιητὴς ἢ λόγων συνθέτης φωνὴν ἀξίαν τοῖς ὑπὸ τούτου κατειργασμένοις συμβάλλοιτο; οὐδὲ σικελικήν τινα *σκύλλας, καὶ χάρυβδιν, ἀνδρῶν δὲ ἀτασθάλων ὑπὲρ τὸν ἄγριον ἐκεῖνον τὸν σικελικὸν τὸν ποιμένα τὸν Κύκλωπα, μυρίας ἐπ' αὐτὸν κινηθείσας φάλαγγας οὐκ ἀγχεμάχοις ὅπλοις, οὐδὲ ξυστοῖς τε καὶ δόρασιν, ἀλλὰ φρονήσει καὶ λόγῳ κατὰ γῆς ἁπάσης ἐστόρεσεν. ὁ δὲ δὴ τῶν τελχίνων τε ἡγεμὼν καὶ κορυφαῖος καλούμενος, πληγὴν καιρίαν δεξάμενος, στένει δακρύων τὸν πόλεμον. *ἀσία πᾶσα, οὐχ ἣν νῦν οὕτω προσαγορεύομεν τὴν τῆς ὅλης ἐπωνυμίαν ἠπείρου τῷ μέρει μόνῳ τιθέμενοι. ἄρχεται μὲν ἀπὸ ἰνδῶν ἄνω, πρὸς μὲν ἕω καὶ ἄρκτον, ἐρυθρῷ κόλπῳ καὶ φάσιδι, πρὸς δὲ μεσημβρίαν καὶ ἀπιόντα ἥλιον, αἰγύπτῳ τε καὶ τῷ ἰονίῳ πελάγει, πρὸς τὰς ἄλλας ἠπείρους ἀποτειχιζομένη καὶ λήγουσα. παρατείνει δὲ αὐτὴν ἐκ προποντίδος εἰς παμφυλίαν πλευρὰ παρέχουσα, ἣν αἰγαῖος προσκλύζει σύμπασαν, ἐκ μιᾶς καὶ αὐτὸς ἀρχῆς τῇ πλευρᾷ συμπιπτόμενος. οἵ τε ἐνοικοῦντες τὰς πόλεις ἄνθρωποι οὐ τῷ τέττιγι καὶ τῷ χιτῶνι τοὺς προγόνους, *ἀλλ' ἀρετῇ καὶ σοφίᾳ καθαρῶς δή που δεικνύουσιν. ὅθεν (οἶμαι) καὶ τὸ ἀρχαῖον ἐγένοντο. ὁ γὰρ δὴ Μέλης οὗτος (οὐ γὰρ δὴ θέμις σιωπῇ παρελθεῖν γλῶσσαν τοσαύτην γεννήσαντα) ἀνίσχει μὲν ἐκ προαστείων τῆς σμύρνης, τίκτουσι δὲ αὐτὸν μυρίαι πηγαί, καὶ πλησίον ἀλλήλων βλαστάνουσαι· ἀφ' ὧν πλημμύρων ὁ ποταμὸς πελαγίζει τε εὐθύς, καὶ ἐκ πηγῶν ἐκπλωτὸς καὶ ὁλκάσι καὶ κώπῃ γίνεται. παραμείψας δὲ τὰς ἑκατέρωθεν ὄχθας, κυπαρίττῳ κομώσας καὶ δόναξι, τῇ πλησίον θαλάττῃ κοινοῦται τὸ ῥεῦμα· εἰ ῥεῦμα θέμις ἐκεῖνο καλεῖν· οὐ γὰρ ἠχοῦντος ἀκούσῃ, οὐδὲ δόξειεν ἄν σοι τὸ ὕδωρ φέρεσθαι. ἀλλ' ὥσπερ τις ἐραστὴς παιδικῶν συνουσίαν κλέψαι βουλόμενος, λάθρα τῇ θαλάττῃ κεράννυται, λεαίνων τὸ κῦμα τῷ ῥεύματι.

ad tegendum idonea, ad latendum paratior. Hoc sapientius, simulque Diis gratius: Aptior verò ad obuium deprehendendum, voluptate fortior, amicitia inferior, per sapientiam summa, apta ad dicendum, inexpugnabilis amicitia, strenuus in timore, cum priuatus est summus, cùm in magistratu æquus. Priuatum honestans consilio, eloquentia imperij seueritatem mitigans. Quin etiam fortunam videas, quasi huius vitæ rationem propter felicitatem auersantem. Legatus fuit in animaduertendo serius, vita, vt etiam in oratione, grandis: ad dicendum sapiens, ad audiendum instructior, in omnibus egregius. Plenus laude iam, & omnem in se Græciam conuertens, suis facinoribus ad regiam dignitatem ascendit, priusquam pullularet barba, primáque lanugo tonderetur. Hæc poëtarum instar fecit oratio, rosis nectere coronam, ducere circum vrbem hanc ex Helicone Musas, quam Europa extrema exiguo freto à Gadibus vsque Asiam extendit. Ad Istrum se conuertit, nec veritus est flumen barbarum glacie in morem campi constratum. Cùm verò Deus omnem illam virtutem explorare voluisset, & aduersæ aliquando fortunæ ventum constituit, vt qualis esset, talis opinione, & in rerum fluctibus vitæque tempestate omnibus videretur, & in hac etiam parte celebraretur. Quis poëta, vel orandi peritus voce digna explicet ea, quæ ille fecit? Nec Siciliæ aliquam Scillam & Charybdin strauit, sed virorum etiam Cyclope illo pastore Siculo crudeliorum, mille contra se motas acies, non confertis manibus, nec telis, aut hastis, sed prudentia & oratione vbique terrarum subegit. Hic verò Telchinum dux, & Coryphæus nuncupatus, lethali accepto vulnere, bellum gemens deplorat. Vniuersa Asia non quam sic nunc appellamus, attribuentes huic soli parti totius continentis nomen, incipit ab Indis superioribus, ad Orientem verò & Septentrionem, rubro mari & Phaside, ad Meridiem & Occasum Ægypto & mari Ionio, ad alias terras diuisa & terminata: extenditur verò deducto latere à Propontide in Pamphyliam, quam Ægæum ex vno initio etiam hoc latere oriens, totam alluit. At homines vrbes incolentes non cicada aut tunica maiores suos vnde eos olim genitos puto, sed virtute & sapientia manifestè ostendunt. Meles enim ille (non enim par est huius linguæ auctorem silentio præterire) ortus est in suburbiis Smyrnæis, produxerunt eundem varij fontes, non procul à se inuicem scaturientes, vnde statim flumen profluens exæstuat, & è fontibus onerariis remisque enauigabile redditur. Pertransiens verò vtrasque ripas, cypresso, & arundinibus vernans, & iuxta mare fluctus communicat. Si fluxus illos fas est nominare: Non enim sonantem audieris, neque aquam ferri putaris. Verùm, vt Amasius quispiam cupiens amatæ concubitum occultare, furtim mari miscetur, fluctum fluxu mitigans,

Gades ad columnas Herculis.

Asia mater & …

HIMERIVS. Nunc etenim more poëtarum ventum cupiens dicere, deinde verbum poeticum proferre nequiens, è propria arte appellare volo ventum. Factus verò ob fluctus mollior, diuidens aquas circum proram allurgit. Non enim diros optans amores, tuum pernauigare mare nititur, sed cupit omnes Iones venerandis temperátiæ mysteriis initiare. Sermo est apud Rhodios aurum pluisse, Ioue aperiente illis auream nubem: fortunam vero vestram, quam per illum consequemini, non narrat ambigua quædam fabula, sed ad oculum res gestæ patebunt. Reducet nobis pulchrum ver, non luscinias, non cygnos, vel cicadas, sed Solem eundem aureis radiis Ioniam illustraturum. Ante alios autem omnes, pullorum nostrorum iacet ille & inton̄sus pullus equinus dux est, quales Deo soli Nisæi donant. Hunc ego pullum frenis Musarum adornans, & totum Charitū mitris reuinciens, quasi Deo cuidam gregis mex primitias ferens dicaui. Cæruleæ stellæ oriuntur iucunda claritate resplendentes. Hæc oratio mea parum curat futura anteuertere, cantuque sensim procedenti concionem festinantem coniungere studet. Tum quidam puto, intelligent reuertentem aspicientes, iterum Musarum carminibus illi applaudent.

Rhod. fabula.

Nisæi. Corald.

Ex alia suasoria.

PROOEMIVM.

Lysippus. Hom. & Apul. Occasio Dea.

LYSIPPVS itaque non manibus solum, sed etiam ingenio insignis. Qualia enim ille ab ingenio ausus est? Depinxit Diis occasionem, & imagine adumbrans, naturam eius per colores exposuit. Sic autem artificium, quantū licet meminisse, se habet. Pingit quendam figura ætate venustum, ephebum, comatum è temporibus ad frontem vsque: hinc ad terga vsque nudum, dextram armatam ferro, & tenentem sinistra bilancem, alatis plantis, non vt sublimis super terram in altum efferatur, sed vt terram attingere videatur, ignoretur verò occultè terræ insistere. Glaucus autem, vt arbitror, occultans hanc certaminis occasionem, solus ad coronatorem venit, & primus coronam accepit. Omnia enim bona in occasione, & diligens iaculator est, qui nouit opportuna tela mittere. Lusciniæ sanè è terra in cœlum volitant. Fabula enim audet in cœlum cantu aues tollere. Veniunt igitur ad olorem, qui mãsit in campo quodam verno, donec Zephyro ad cantum explicaret alas.

Ex oratione in crudelem Aegyptium.

Plinius.

AEGYPTII incrementum Nili per cubitos denunciant, & mensura metiuntur aquas, & cubitus illis materia laudis est. Ducetque strenuos videbit trophæis minoribus mille victorias prædicare. Paruus fuit in Artemisio Themistocles (etenim * supra regis maiores præclare rem gessit) maior in Psyttalia, magnus in Salamine. Illic enim totam Asiam pugnando demersit.

* κατά, melius, ut Vat. Psilium seu Nepotem.

νῦν γὰρ ποιητικῶς * ἐθέλων καλέσαι τὸν ἄνεμον, εἶτα οὐκ ἔχων ποιητικὴν ἀφεῖναι φωνὴν, ἐκ τῆς οἰκείας μούσης προσειπεῖν ἐθέλω τὸν ἄνεμον. ἁπαλὸς δὲ ὑπὸ κυμάτων * γενόμενος, πορφυρᾶ σχίζει περὶ τὴν πρῷραν τὰ κύματα. οὐ γὰρ ἀταλαλοῦς * μαστεύων ἔρωτας τὴν σὴν πλεῦσαι σπεύδει θάλασσαν, ἀλλὰ τελέσαι θέλων πάντας τοὺς Ἴωνας τὰ σεμνὰ σωφροσύνης μυστήρια. ῥοδίοις μὲν δὴ λόγος * ῥυῆναι χρυσᾶ, χρυσὴν ἐπ' αὐτοὺς τοῦ Διὸς νεφέλην ῥήξαντος. τὴν δὲ ὑμετέραν τύχην, ἣν διὰ τοῦδε * καρπώσεσθε, οὐ μῦθος ἐρεῖ τις ἀμφίβολος, ἀλλ' ἐν ὀφθαλμοῖς ἔσται τὰ θαύματα. ἤμελλεν ἄρα τὸ καλὸν ἔαρ οὐκ ἀηδόνας ἄξειν ἡμῖν, οὐδὲ τινὰς κύκνους ἢ τέττιγας, ἀλλ' αὐτὸν τὸν ταῖς χρυσαῖς ἀκτῖσι καταυγάζειν μέλλοντα τὴν ἰωνίαν ἥλιον. πρὸ δὲ τῶν ἄλλων ἁπάντων ὁ τῶν ἐμῶν πώλων ἔξαρχος πῶλος ἱερὸς καὶ ἀγέρωχος, οἵους ἡλίῳ θεῷ * νισαῖοι πώλους πωλεύουσι. τοῦτον ἐγὼ τὸν πῶλον ψαλίοις κοσμήσας μουσῶν, καὶ ταῖς χαρίτων μίτραις ὅλον ποιήσας ἀνάδετον, ὥσπερ τινὶ θεῷ τῆς ἐμῆς ἀγέλης ἀπαρχὰς φέρων ἀνέθηκα. Γλαυκοὶ δὲ ἀστέρες ἀνίσχουσι φαιδρῷ φωτὶ τὴν ἀναγωγὴν καταυγάζοντες. οἱ δέ μοι λόγοι καὶ προλαβεῖν μικροῦ τὸ μέλλον ὠδίνουσι, καὶ τοῖς * ἐμβατηρίοις μέλεσι τὴν ᾠδὴν τὴν ἐπιβατήριον συνάψαι σπεύδουσιν. ὃν γοῦν λαμβάνοντες, τίνες (οἶμαι) τοῦτο γενήσονται, ὅταν ἐπανήκοντα προσβλέψαντες αὐτῷ πάλιν τὰ μουσῶν χορεύειν μέλλουσιν.

* θέλων. * χείμενος. * μαντεύων. * ὑσθῆναι. * καρπώσεσθε. * Νισαῖοι. * ἐμβατηρίοις.

Ἑτέρου προτρεπτικοῦ λόγου. Προοίμιον.

ΔΕινὸς δὲ ἦν ἄρα οὐ χεῖρα μόνον, ἀλλὰ καὶ γνώμην, ὁ Λύσιππος. οἷα γοῦν ἐκεῖνος διὰ τῆς ἑαυτοῦ γνώμης τετόλμηκεν; εἰσγράφει τοῖς θεοῖς τὸν καιρὸν, καὶ μορφώσας ἀγάλματι, τὴν φύσιν αὐτοῦ διὰ τῆς εἰκόνος ἐξηγήσατο. ἔχει δὲ ὧδέ πως, ὡς ἐμὲ μνημονεύειν, τὸ δαίδαλμα. ποιεῖ παῖδα τὸ εἶδος ἁβρὸν τὴν ἀκμὴν, ἔφηβον, κομῶντα μὲν τὸ ἐκ κροτάφων εἰς μέτωπον, γυμνὸν δὲ τὸ ὅσον ἐκεῖθεν ἐπὶ τὰ νῶτα μερίζεται. σιδήρῳ τὴν δεξιὰν ὡπλισμένον, ζυγῷ τὴν λαιὰν ἐπέχοντα. πτερωτὸν τὰ σφυρὰ, οὐχ ὡς μετάρσιον ὑπὲρ γῆς ἄνω κουφίζεσθαι, ἀλλ' ἵνα δοκῶν ἐπιψαύειν τῆς γῆς, λανθάνῃ κλέπτων τὸ μὴ κατὰ γῆς ἐπερείδεσθαι. ὁ δὲ Γλαῦκος, ὥσπερ (οἶμαι) λοχῶν αὐτὸ τῆς ἀγωνίας τὸ καίριον, ἧκέ τε ἐπὶ τὸν στεφανίτην μόνος, καὶ πρῶτος * εἶλε τὸν στέφανον. πάντα γὰρ καλὰ ἐν καιρῷ. καὶ τοξότης ἐπίσκοπος, ὅς τις οἶδε καίρια * βάλλειν τοξεύματα. καὶ δὴ εἰς οὐρανὸν ἀηδόνες ἀπὸ γῆς ἵπτανται. τολμᾷ γὰρ ἀνάγειν ὑπὲρ ᾠδῆς εἰς αὐτὸν [τὸν] οὐρανὸν ὁ μῦθος ὄρνιθας. ἧκον οὖν παρὰ τὸν κύκνον. ὁ δὲ ἔτυχεν ἐπί τινος λειμῶνος ἠρινοῦ, ἄρτι ζεφύρῳ πρὸς ᾠδὴν ἐκδιδόναι μέλλων τὰς πτέρυγας.

* ἦχε. * βάλλει.

Ἐκ τοῦ εἰς τὸν νηλεᾶ τὸν αἰγύπτιον.

ΠΗχεις οἱ αἰγύπτιοι τὴν αὔξησιν τοῦ Νείλου προσαγορεύουσι, καὶ μέτρῳ μετροῦσι τὰ νάματα, καὶ πανήγυρις αὐτοῖς ὁ πῆχυς γίνεται. καὶ τοὺς γενναίους ὄψει τῶν στρατηγῶν ἀπ' ἐλαττόνων τροπαίων τὰς μυρίας νίκας κηρύττοντας. μικρὸς ἦν ἐν ἀρτεμισίῳ Θεμιστοκλῆς (* κατὰ γὰρ τῶν στρατηγῶν ἔτι τοῦ βασιλέως ἠρίστευε) μείζων ἐν ψυτταλίᾳ, μέγας ἐπὶ σαλαμῖνα. ἐβάπτιζε γὰρ ὅλην ἐκεῖ τὴν ἀσίαν μαχόμενος.

* ὑπὲρ.

Ἐκ [τοῦ] προπεμπτικοῦ.

Καὶ τοῦτο μὲν ἴσως καλῶς ποιεῖς· ἀνάγκη γὰρ δή που τὸν ἐπαινεῖσθαι βουλόμενον, καὶ τῶν πράξεων ἐκείνων ἐπιθυμεῖν, ἀφ' ὧν ὑπάρχει τὸ θαυμάζεσθαι. οὐ γὰρ ἀπήρκεσε τοῖς παισὶ τὰ τοῦ Περικλέους σεμνολογήματα, ἀλλ' ἀνάξιοι * τῆς πατρῴας ἀρετῆς γενόμενοι, μείζονος δή που διὰ τὰς αἰτίας τὴν πατρῴαν δόξαν ἐκτήσαντο. καὶ πολλῶν [δὲ ἄλλων] ἀνδρῶν ἀρίστων γεγόνασι παῖδες, οἷς ἅπασιν οὐ πρὸς ἐγκώμιον πλέον, ἔλεγχος δὲ κακίας ἐγένετο τὰ τῶν * πατέρων ὀνόματα. τίς οὖν (ἴσως ἂν ἐρεῖς) ἡ θεραπεία τοῦ νοῦ; ἀρετὴ καὶ λόγος· ἡ μὲν, ἄρχουσα καὶ ἐπιτάττουσα τῷ λόγῳ· ὁ δὲ, καθάπερ τις δεξιὸς ἀγαθῆς βασιλίδος διάκονος, τὰ ἐκείνης ἐπιταγὰς σπουδῇ πάσῃ εἰς ἔργον τε ἄγων προστάγματα. ἔστι καὶ ἄλλος ἀρετῶν μυρίος χορὸς, ὃν ἅπαντα εὑρήσεις εἴσω παιδείας ἀνακτόρων γενόμενος. ταύτας δὲ ὥσπερ τιθήνους καὶ μητέρας ἐκείνων προξενοῦμαί σοι. καί φημι δὴ δι' ἐκείνων καὶ τὴν τῶν ἐχομένων θήρας ἐφίξεσθαι. οἱ δὲ παῖδες ἀπολελυμένοι διδασκάλων, εἰς πόλιν ἐκείνην ἐπέμποντο. Ὁ δὲ Φρὺξ ὁ Μίδας [ἑλεῖν] * θελήσας τὸν σάτυρον, οἴνῳ φαρμάττει τὰ νάματα, καὶ δήσας ὕπνῳ καὶ κώματι, θήραν ἐποιεῖτο τοῦ σατύρου.

τῆς πατρῴας ἀρετῆς. *πατέρων.* *θελήσας.*

Ἐκ τοῦ ἐπὶ τῇ κατὰ τὴν διατριβὴν στάσει * αὐτοσχεδίου.

σχεδίου.

Τὸ Προοίμιον.

Ἆρά τι καὶ ἐν τοῖς ἡμετέροις λόγοις ἐστὶν, ὦ φίλοι, φάρμακον ἔριν κοιμίσαι δυνάμενον; καὶ τί βούλεται ὅτι τοῦτο ἡ παρ' ἡμῖν τέχνη νεανιεύεται, * ὁποῖον Ὅμηρος διὰ τοῦ κρατῆρος τοῦ τῆς Ἑλένης αἰνίττεται, ὃν ἡ τοῦ Διὸς παῖς τοῖς ξένοις ἵστησιν ἐν Μενελάου * δακρύουσιν; ἢ καὶ τὸ τῆς Ἑλένης φάρμακον οὐ πόα τις ἦν, οὐδέ τις αἰγυπτία τέχνη νηπενθὲς πόμα σκευάζουσα· ἀλλά τις λόγος ἡδὺς καὶ πάνσοφος, φαρμάκου δίκην σβέσαι δυνάμενος θυμὸν ἐκ μέσης καρδίας ζέοντα. ἀπάγει δὲ εἰς Αἴγυπτον τὸν μῦθον ἡ ποίησις, ἵνα τὴν μητέρα τῶν σοφῶν λόγων αἰνίξηται. ἐφρόνει ποτὲ βασιλεὺς μικρότερον; οὐκ εἴα τοῦτο Τιμόθεος, ἀλλὰ καὶ εἰς οὐρανὸν αὐτὸν * ἀνῆγε τὴν γνώμην τοῦ βασιλέως τοῖς μέλεσι. θυμὸς ἔπεζε τῆς ψυχῆς πλέον; ἀφῄρει * παρὼν ἐκεῖνος τὸ πλεονάζον τοῖς κρούμασιν. ἄθυμος ἦν; μειδιῶντα εὐθὺς * ἐδείκνυεν. ἡδοναῖς ἐνεδίδου; εὐθὺς αὖ σεμνὸν μετὰ τὴν μουσικὴν Ἀλέξανδρον· καὶ τὸ σύμπαν εἰπεῖν, ὁποῖον ἐξῆν ὁρᾶν ἐκεῖνον, ὁποῖον αὐτὸν ποιεῖ διὰ τῶν αὐλημάτων Τιμόθεος. πραΰνει ζέφυρος ταῖς αὔραις τὰ κύματα· Ἀττικὸς δὲ ῥήτωρ καὶ λόγος Ἑλληνικὸς οὐ λύσει στάσιν εἰ μόνον ἐπιφθέγξαιτο; ὅτε Ξενοφῶν ἐστρατεύετο. καὶ γὰρ καὶ δόρυ μετὰ Σωκράτην Ξενοφῶν ἤνεγκε· τὸ γὰρ εὐφυὲς, εὐάρμοστον. ἁβρὸς ἦν Ἀλκιβιάδης, ὁπηνίκα παρ' Ἀθηναίοις εἶχε τὴν δίαιταν, σεμνὸς ἦν ἐν Λακεδαίμονι. τὰ τρυφῶντα μόνος * ἐξήλεγξεν. εἰ δέ ποτε ἔδει καὶ λόγους φροντίσαι, καὶ τὰ φιλοσοφίας γυμνάσασθαι, * Λύκειον ἅπαντα καὶ ἀκαδημίαν ταῖς * αὐτοῦ συνουσίαις εἰργάζετο. οἱ κόμοντες τὴν ἱστορίαν τὴν ἀμφὶ τούτους.

ἄρα. *δακρύουσιν.* *ἀνῆγε.* *παρών.* *ἐδείκνυεν.* *αἰδοῖ(?)* *ἐξήλεγξεν.* *λυκειον.* *ἑαυτοῦ.*

E propemptica.

Et hoc fortisan rectè facis. Nam necesse vtique est, cum qui laudari desiderat, etiam res illas desiderare vnde laus procedit. Non enim filiis Periclis præclarè gesta sufficerunt, sed indigni paterna virtute existentes, ad maioris reprehensionis materiam paternam celebritatem adepti sunt. Aliorumque filij multorum fortium virorum fuêre, quibus omnibus parentum gloria non ad pleniorem laudem, sed ad improbitatis accusationem fuit. Fortitan dixeris, quis igitur erit mentis cultus? Virtus & eloquentia. Illa quidem imperans & dominans eloquentiæ: hæc verò tanquam fidelis bonæ reginæ ministra, illius præcepta omni contentione perficiens. Est & multiplex virtutum chorus, quem totum inuenies in disciplinarum gymnasio versans, has vt nutrices & matres earum tibi concilians. Et sanè dico per has illarum fruitionem aduenturam. Filij verò à præceptoribus abdicati, in vrbem illam ducebantur. Midas Phryx cupiens Satyrum comprehendere, vino aquam miscet, & somno captum & sopore, Satyrum venatorum more comprehendit.

Periclis filij. *Valer. Max.* *Midas Phryx. De quo Max. Tyr. serm. 10.*

Ex oratione extemporanea in seditionem pro ludum concitatam.

EXORDIVM.

An aliquod in nostris orationibus, amici, medicamentum est ad discordiam sedandam conueniens: & quid nostra ars tantum efflorescere cupit, quantum Homerus de cratere Helenæ, quem Iouis proles hospitibus porrigebat, in lacrymis Menelai confingit? vel Helenæ poculum non herba aliqua fuit, non ars quædam Ægyptia hilarem potum præparare edocta: sed dulcis quidam sermo & sapiens, potens instar medicamenti iracundiam in medio pectore æstuantem extinguere. In Ægyptum poesis fabulam trahit, vt eam matrem argutiarum insinuet. Parumne rex aliquando sapuit? non permisit id Timotheus, sed cantu in cœlum vsque regis animum abduxit. Immoderatene æstuabat animus? præsens ille elatum animum pulsando citharam domabat. Mœstusne erat? statim ridentem ostendebat: an voluptatibus tenebatur? post cantum statim castissimum videbas Alexandrum, &, vt omnia dicam, talem videre eum licebat, qualem tibi cum Timotheus reddidisset. Mitigat aura fluctus ipse Zephyrus. Orator Atticus, & oratio Græca non tollet seditionem si solùm perorarit? Cum Xenophon militaret (nam & post Socratis disciplinam etiam hastã tulit.) Ingenium quippe commodum & congruum. Delicatus fuit Alcibiades cum Athenis habitaret, sobrius cum Lacedæmone. Persas propter delicias solus reprehendit. Si verò aliquando necesse esset eum operam dare eloquentiæ, & in philosophicis exerceri, totum Lyceum & Academiam conuocabat. Texentes hanc de illis historiam.

Timotheus Musicus apud Alexandrum regem. *Xenophon Socraticus Plutarch. in X. oratoribus. Alcibiades. Plutarchus.*

δεινὴ γὰρ ἡ συνήθεια κόρον τεκεῖν, καὶ τὴν ἐξουσίαν τῇ ὕβρει λυμήνασθαι. οἰκοῦντες γῆν, ζητοῦμεν θάλατταν· καὶ πλέοντες πάλιν, περισκοποῦμεν τὰ λήϊα. ὁ πλωτὴρ μακαρίζει γηπόνον, καὶ τὸν ναυτίλον ἀροτὴρ ἡγεῖται πάλιν εὐδαίμονα. ταῦτα πάντα τῶν κόρων παίγνια. κόρον γεννᾷ ἡ συνήθεια. φεύγωμεν τὸν κόρον, ὦ παῖδες. τοξεύει πολλάκις δι' ὕβριν οὗτος καὶ αὐτοὺς ἤδη τοὺς ἔρωτας. τοῦτο γάρ ποτε τῆς παροιμίας ἤκουσα.

[* ὕβρει]

HIMERIVS. Horat. lib. 1. serm. Satyra 1.

consuetudo enim satietatem facilè parit, & licentiam ferociâ corrumpit. Terram incolentes, mare quærimus, & rursum nauigantes mentem conijcimus in segetem. Nauta felicem prædicat agricolam, & nautam contra arator fortunatum putat. Hæc omnia pueriles lusus: Satietatem gignit consuetudo. Fugiamus satietatem pueri. Sæpe hæc ferociâ tanquam sagitta ferit, & ipsis iam amoribus. Hoc enim aliquando prouerbio didici.

Ἔρωτι τοξεύεται Xenoph.

Ἐκ τοῦ εἰς Μουσώνιον τὸν ἀνθύπατον Ἑλλάδος.

Τὸ Προοίμιον.

Ὀκνοῦντά με πάνυ τὰ θέατρα, καὶ τῶν πανδήμων συλλόγων ἀπάγειν τοὺς λόγους πειρώμενον, λῦσαι τὸν νόμον ἠνάγκασας. λύει καὶ κύκνος σιγὴν, λύραν ὅταν Ἀπόλλωνος ἀκούσῃ πλήττοντος· καὶ τῶν ἄντρων ἐξάγει τὴν ἀηδόνα πρὸς ἥλιον, λυρικὸν ἠχήσας ὁ Ζέφυρος. τολμᾷ καὶ ναύτης τὰ κύματα, καὶ βακχεῖος ἀνὴρ θαῤῥῶν ἐγείρει τὸ σκίρτημα· ὁ μὲν, ἔαρ ὅταν *κοιμίζῃ θάλατταν· ὁ δὲ, ὅταν Διονύσου θύρσον δονοῦντος αἰσθάνηται. μὲν σὲ ποιητής τις εὔτολμος οὐκ ἂν (οἶμαι) ὀκνήσειεν οὐδ' αὐτῷ εἰκάσαι Ἀπόλλωνι· τόξα δὲ *σοι καὶ βέλη τοσοῦτον φίλα, ὅσον Ἀπόλλωνος φύσιν ἐνδείξασθαι, ἀναίμακτα δὲ μένει ἀεί. σοῖς γὰρ ἀκίδος φόνον ἀνθρώπων *οὐ θέμις ἅψασθαι, ἀλλά τις ἔφυγεν [δίκην] τὴν ψῆφον, καὶ δήμιον *εἶδε τὸ ξίφος κατὰ τῆς σφαγῆς ἀνατείνοντα. οὕτω καὶ πῶλος καλῶς πωλεύεται, καὶ σκύλαξ δεξιῶς σκυλακεύεται, ὅταν ἄνευ κέντρου καὶ μάστιγος ὁ μὲν πωλοδάμνης τὸν ἵππον, ὁ δὲ σκυλακευτὴς τὴν κύνα χειρὶ τιθασσεύων ἐκτρέφειν βούλοιτο. τί Κῦρον ἐν Πέρσαις μέγαν ἐποίησεν; ἥμερος τρόπος καὶ μείλιχος. εὐτύχησε γὰρ ἀεὶ κατὰ βαρβάρων ἡ πόλις. ἀγγέλλει ποτὲ τὴν νίκην τῶν τις ἀρίστων τῷ δήμῳ· οἱ δὲ *ὄντως αὐτὸν τῆς προθυμίας ἠγάσθησαν, ὥστε χαλκοῦν παρ' Ἀθηναίοις ἀπὸ τῶν λόγων ἐκείνων ἔστησαν.

[* ὑγρὰ κυμαίζῃ.] [* al. τοι.] [* ἐπ' ἔπι. * δί.] [* ὄντως.]

10 Ex oratione in Musonium Proconsulem Græciæ.

EXORDIVM.

Coegisti me theatra negligentem, & de publicis concionibus orationem auertere conantem, legem soluere. Rumpit & silentium cygnus cùm audierit Apollinem lyram ferientem, & Zephyrus lyricum quid sonans ex antris ad Solem prouocat Acdonem. Audent nautæ se mari committere, & vir Bacchicus securus excitat lasciuiam. Illi cùm ver mare mulcet, hic cum Bacchum thyrsum sensit vibrasse. Te quidem vt puto, poëta quidam audaculus non neglexit cum Apolline ipso componere. In tantum tibi iacula & sagittæ grata, in quantum Apollinem imitantur, incruenta perpetuò manent. Non licet cuspidi tuæ hominem interimere, sed aliquis effugit iudicium tuum, & sensit te publicum gladium contra cædem extendere. Sic pullus benè domatur, & catulus scitè informatur, cùm sine calcari domitor equum, cùm sine flagello magister canem manu demulcens enutrire cupiet. Quid Cyrum Persis commendauit? lenes mores & placidi. Felix semper hæc vrbs aduersus Barbaros fuit. Nuntiat modo victoriam populo quidam è nobilibus, qui sic strenuitatē eius admirati sunt, vt apud Athenienses hac oratione statuam posuerint.

Cygnus.

Cyrus vero de quo Xenophon in Cyropædia.

Ἐκ τοῦ εἰς Σεβῆρον ἐπήλυν.

Τὸ Προοίμιον.

Ἐμέμνητο δὲ ἄρα καὶ παρὰ τὰς μάχας Ἀχιλλεὺς τῆς λύρας· καὶ τὰ μὲν πεδία τοῖς ὅπλοις ἤστραπτεν, ὁ δὲ κατὰ τὴν σκηνὴν, τὴν ἑαυτοῦ κιθάραν *ἥρμοζεν. ἡ δὲ τῆς ᾠδῆς ὑπόθεσις· ἤρα ἀρετῆς Ἀχιλλεὺς, καὶ τὰ κλέα τῶν ἀνδρῶν νῦν μὲν πολεμῶν ἐμιμεῖτο, νῦν δὲ ᾠδὰς ἐργαζόμενος. ἔρις ἦν ἀμφὶ τοῖς παιδικοῖς τῶν θεῶν· ἀλλ' οὔτε Ἀθηνᾶ τὰ ὅπλα ἔχουσα, τοῖς ὅπλοις ἤριζεν· οὔτε Ποσειδῶν φέρων τὴν τρίαιναν, ταύτην προεβέβλητο· ἀλλ' ἡ μὲν τὸν θαλλὸν ἀνέσχεν, ὁ δὲ ἀντήχει τοῖς κύμασι· καὶ λύει ψῆφος τὴν κρίσιν, καὶ Ἀθηνᾶ λαμβάνει τὰ νικητήρια· καὶ ἡ μὲν αὐλεῖ, ἡ δὲ κιθάραν εἶχεν, ἡ δὲ ἐνέπνει τῇ σύριγγι.

[* ὁ. ἥρμοττ.]

Ex oratione in Seuerum aduenam.

EXORDIVM.

Achilles etiam inter prælia lyræ memor fuit, & qui campos armorum fulgore illustrabat, hic in tentorio suam citharam aptauit. Cantus argumentum, amabat virtutem Achilles, virorumque gloriam nunc bellando, nunc cantando imitabatur. De delicijs suis Dij inter se certabant. Neque Pallas armis instructa armis contendit, neque Neptunus, quo armatur, tridentem protulit. Verùm illa oleam excitauit, hic fluctibus contra sonuit. Et decreto soluitur lis, & Mineruа vicit iudicio: hæc tibia modulata est, altera citharam pulsauit, tertia fistulam inflauit.

Ἐκ τῆς λαλιᾶς. Τὸ Προοίμιον.

Ὅταν αἱ Μοῦσαι καθ' Ἑλικῶνα χορεύωσι, πάντα [μοι] ἠχῆς *ἐμπέπληται. *ἠχεῖ μὲν τέττιξ, καὶ ἀναμιμνήσκει τὸν μῦθον τῷ μέλει. ὅτι ἐγώ, φησιν, ὢν ἄνθρωπος ᾖδον ἀεὶ, καὶ ἐπειδὴ τὴν φύσιν ἤμειψα, οὐ συναπέθηκα τῷ βίῳ τὸν πόθον. ἀηδόνων δὲ καὶ χελιδόνων γένη, ἔτι δὲ κύκνων ἀγέλαι περὶ τὰς θεὰς χορεύουσιν.

[* ἐμπέπληται. * al. ἠχεῖ.]

Ex oratione ad voluptatem captandam comparata.

EXORDIVM.

Cvm Musæ in Helicone ducunt choreas, omnia circum mihi cantu replentur: Cātat cicada, & fabulam cantu suo refricat in memoriam. Quia, inquit, ego olim homo cùm essem semper cecini, & cum natura mutata est, non vna cum vita desiderium amisi. Philomelarum & hirundinum genus, & cygnorum copia circum Deas canunt.

HIMERIVS.

Ex oratione in Vrsicium Comitem.

QVAECVNQVE pictores, etiam poterunt oratores, omnis potius imitatio ad orationem comparata minor est. Narrant Abarim philosophum genere hyperboreum, lingua quidem Graecum, veste habituque Scytham fuisse. Sin alibi locutus fuerit, hoc è media Academia, & Lyceo existimari. Dicitur Triptolemus sublatus esse à Cerere, vt pastoralem mentam suaui tritico commutaret. Venit Athenas Abaris instructus sagittis, humeris portans pharetram, astricta chlamyde, circa lumbos aurea erat zona, femorale ab imis pedibus in nates vsque extensum. Hanc vbique orationem reperimus, vt in harmonia lyrica cum animo consonantem. Comis fuit in conueniendo, in rebus magnis tacitè peragendis industrius, in re praesenti videnda peracutus, in futura praecauẽda circumspectus, sapientiae cupidus, amicitiae cultor, pauca committens fortunae, omnibus tamen ob prudentiam commissus.

Abaris philosophus. Triptolemus.

Ex oratione in Seuerum collegam.

QVIS magis illo, vel cum celeritate iustitiam sectatus est, vel cum ratione sectatus, magis eam publicè demonstrauit? quis sic in agendo subtilis, quis in puniendis sontibus ita tardus: Quis adeò auri victor, quis ita cupidus humanitatis, & tantae erga miseros clementiae. Maturus quidem in verbis in rebus & operibus maturior.

Ex oratione in Cylaceum Graeciae Procoss.

CLYPEVS auro coruscat, & Vulcaniam refert artificio dextram, quae sola ob sapientiam artificio naturam valet adumbrare. Meander Cariae fluuius, quantum magnitudine à Nilo superatur, tantum natura superat terra, quam Aegyptiis largitur, de hoc fabulam fingit. Ille vero nauis mare eripiens, agricolis dedit aratris pro aquis sulcos scindere. Videas campum, vbi prius fuit mare, videas lasciuientes hinnulos loco delphinorum, loco nautae hortantis, pastoris sonantem fistulam audias.

Maeander. Nilus.

Ex oratione in aduenas Ephesios.

EXORDIVM.

CVM Apollo diuinatorium tripodem collocans omnibus oracula redderet, omnes gentes omnésque vrbes fama hac ad Deum attrahebantur.

Ex oratione in populares suos.

EXORDIVM.

ETENIM iam demum tempus est, iuuenes, etiam ciuibus lyram nostram adaptandi. Quid vrbem proferre dicemus? sed cùm non in curribus nos vehamur, neque studia poëtarum amplectamur, age viris & oratione vrbem muniamus. Quid ex omnibus magnam Homeri famam in furorem egit, num virorum gloria? Ego virtutem quaero, & ob hanc viros celebrare cupio. Principium virtutis duplicia sunt indicia, cum regis decreta, tum subditorum amor. Cum subditis amorem,

Homeri fama. Principis dotes.

Ἐκ τοῦ εἰς τὸν κόμητα Οὐρσίκιον.

ΟΣα γραφεῖς, καὶ λόγοι δύναιντ᾽ ἄν· μᾶλλον δὲ μικροτέρα μίμησις πᾶσα πρὸς λόγους. Ἄβαριν τὸν σοφὸν, γένος μὲν ὑπερβόρειον λέγουσιν, ἕλληνα δὲ τὴν φωνὴν γεγενῆσθαι, καὶ σκύθην μὲν ἄχρι στολῆς τε καὶ σχήματος. εἰ δέ πως γλῶτταν κινήσειε, τοῦτο *ἐκεῖνο ἐκ μέσης ἀκαδημίας καὶ αὐτοῦ λυκείου νομίζεσθαι. τὸν Ἐλευσίνιον ἔφηβον ἀρθῆναι λόγος πρὸς Δήμητρος, ἵνα τὴν νομάδα τράπεζαν ἡμέροις ἀμείψῃ πυροῖς. ἧκεν Ἄβαρις ἀθήναζε τόξα ἔχων, φαρέτραν ἠμμένος εἰς ὦμον, χλαμύδι σφιγγόμενος. ζώνη ἦν κατ᾽ ἰξύαν χρυσῆ, ἀναξυρίδες ἐκ ταρσῶν ἄκρων, ἄχρι καὶ γλουτῶν ἀνατείνουσαι. τοῦτον πανταχόθεν εὑρίσκομεν καθάπερ ἐν ἁρμονίᾳ λύρας σύμφωνον ἠχοῦντα τῇ γνώμῃ τὸν λόγον. ἦν ἡδὺς ἐντυχεῖν, δεινὸς ἡσυχῇ μεγάλην πρᾶξιν ἐργάσασθαι. ὀξὺς τὸ παρὸν ἰδεῖν, προμηθὴς τὸ μέλλον φυλάττεσθαι, σοφίας ἥττων, ἐραστὴς φιλίας· ὀλίγα μὲν τύχῃ πιστεύων, γνώμῃ δὲ τὰ πάντα πιστευόμενος.

* ἑαυτῷ.

Ἐκ τοῦ εἰς Σεβῆρον ἑταῖρον.

ΤΙς γὰρ ἐκείνου μᾶλλον ἢ σὺν τάχει τὸ τῆς δικαίας φύσιν ἐθήρασεν: ἢ σὺν ὀρθότητι θηράσας, ἐδημοσίευσεν; τίς μὲν οὕτως ὀξὺς πρᾶξαι, τίς δὲ βραδὺς κολάσαι τὸν κινδυνεύοντα; τίς μὲν οὕτω κρείττων χρυσίου; τίς δὲ *ἥττων φιλανθρωπίας καὶ τοῦ κατελεῆσαι τὸν δυστυχήσαντα; ἁδρὸς μὲν ἐν λόγοις, ἔργα δὲ καὶ πράξεις ἁδρότερος.

* φιλανθρωπότερον.

Ἐκ τοῦ εἰς *Κυλάκειον τὸν ἀνθύπατον ἑλλάδος.

ΧΡυσῇ μὲν ἀσπὶς ἀστράπτουσα, καὶ τὴν Ἡφαίστου μηνύουσα χεῖρα τοῖς θαύμασιν, ὅτι μόνη διὰ σοφίας ἠπίστατο τῇ τέχνῃ φύσιν μιμήσασθαι. Μαίανδρος ὁ *κὰρ ποταμὸς, ὅσον πλήθει τοῦ Νείλου λείπεται, τοσοῦτον φύσει προέχει. τοῦ μὲν γὰρ μῦθος ἡ γῆ ἣν αἰγυπτίοις χαρίζεται. ὁ δὲ πλωτῆρας ἀποσυλήσας τὴν θάλατταν, γηπόνοις σχίζειν ἔδωκεν ἀρούραις ἀντὶ κυμάτων *τὰς αὔλακας. ἴδοις ἂν πεδίον μὲν τὴν πρόσθεν θάλατταν, σκιρτῶντα δὲ ἀντὶ μὲν δελφίνων νεβρόν· ἀντὶ δὲ ναύτου κελεύοντος, νομέως ἠχούσης ἀκούσῃ σύριγγος.

* al. Χαλκάνιον. * κάριος. * ἐκ τῶν

Ἐκ τοῦ εἰς νήλυδας *ἐφεσίους.

Τὸ Προοίμιον.

ΟΤε ὁ μαντικὸς Ἀπόλλων ἱδρύσας τρίποδα τοῖς πανταχόθεν ἐθέσπιζε, πάντα γένη καὶ πᾶσαι πόλεις παρὰ *τὸν θεὸν ἐστέλλοντο ὑπὸ τῆς φήμης δημαγωγούμενοι.

* al. ἠπείρ. * τῶν θεῶν.

Ἐκ τοῦ εἰς τοὺς πολίτας πατρίδος.

Τὸ Προοίμιον.

ΑΛλὰ γὰρ ὥρα λοιπὸν, ὦ παῖδες, καὶ τοῖς πολίταις τὴν λύραν τὴν ἡμετέραν ἁρμόσασθαι. τί τὴν ἐνεγκοῦσαν πόλιν ποιήσομεν; ἀλλ᾽ ἐπεὶ οὐκ ἐπὶ τῶν ἁρμάτων ἡμεῖς ὀχούμεθα, οὐδὲ τὰ ποιητῶν ἀσπαζόμεθα· φέρε ἀνδράσι καὶ λόγοις τὴν πόλιν τειχίσωμεν. τί δὲ Ὁμήρου τὴν μεγάλην ἠχὼ τῶν ἁπάντων ἐξέμηνεν; οὐκ ἀνδρῶν δόξα; ἐγὼ δὲ ἀρετὴν ζητῶ, καὶ ἀπὸ ταύτης ἐπαινεῖν τοὺς ἄνδρας βούλομαι. τῆς δὲ ἀρχικῆς ἀρετῆς διπλᾶ τεκμήρια, βασιλέως τε αἱ ψῆφοι καὶ τῶν ἀρχομένων οἱ πόθοι. μετὰ τῶν ἀρχομένων οἱ πόθοι,

μετὰ τῶν ἔργων τὴν φύσιν σκέπτεσθαι ἄξιον· καὶ ἴσον τις εὑρήσει τάς τε πράξεις ἡκούσας, καὶ τὴν φύσιν ὅθεν κατώρθωνται. τίνα δὴ τῆς φύσεως τούτων γνωρίσματα; ὀξὺς φρόνησιν, ὑψηλὸς *γνώμην, εὖ ποιεῖν ἄοκνος, δημοτικὸς τὸν τρόπον. εἰ μὲν εἰπεῖν δέοι, τὸν Περικλέα νικᾶν· εἰ δέ τι πρᾶξαι, τὸν Ἀλκιβιάδην μιμούμενος· μᾶλλον δὲ καὶ φιλόπολις· μᾶλλον δὲ καὶ χρημάτων κρείττων, ὅπερ ἡ συγγραφὴ τὸν Περικλέα προείρηκεν· ἐν δὲ ταῖς πρακτέοις, πολλῷ τοῦ Κλεινίου θερμότερος· ἁπάσης ἀτεχνῶς λύρας οὐ μεῖον πρὸς πᾶσαν πρᾶξιν ἐφαρμόσιος. τοιοῦτόν τινα καὶ τὸν Πρωτέα γενέσθαι μῦθοι δηλοῦσιν Αἰγύπτιοι, ὅταν αὐτὸν νῦν μὲν εἰς ὕδωρ ἀμείβωσι, νῦν δὲ εἰς δένδρον καὶ φλόγα. τὸ εὔκολον γὰρ τῆς φύσεως διὰ τούτου σημαίνειν βούλονται.

*al. [illegible]

cum operibus naturam par est considerari, & aliquis reperiet opera æqualia cum natura, à qua diriguntur. Quænam principum naturæ signa? acerrimo esse iudicio, sublimi animo, in benefaciendo promptum, moribus esse popularibus, eloquentia si dicendum esset, Periclem vincere, si quid agendum, Alcibiadem imitari, vrbem potius amare, pecuniásque potius contemnere, quemadmodumPericlem fecisse diximus,in agendo vehementiorem multò esse Clinia,ad agendum vel sine arte lyra quauis aptiorem esse. Talem aliquem Proteum esse Ægyptiæ fabulæ ostendunt,cùm eundem nunc in aquam,nunc in arborem,& flammam mutant. Promptitudinem naturæ per hoc significare volunt.

HIMERIVS.

Proteus.

Ἐκ τοῦ εἰς [τὸν] Πριβάτον Ῥωμαῖον.

Τὸ Προοίμιον.

Ἤγαγε δὲ ἄρα ὁ τοῦ πυρὸς τοῦ κατ' Ἐλευσῖνα πόθος καὶ Ἀνάχαρσιν τὸν Σκύθην ἐπὶ μυστήρια.

Ex oratione in Priuatum Romanum.

AMOR ignis Eleusini traxit etiam Anacharsin Scytham ad mysteria.

Ἐκ τοῦ ὅτε ἀπὸ τῆς Κορίνθου ἐπανῆλθεν.

Εἰ δὲ ἄρα τύχη τις διασχίζοι τὰ σώματα, τῇ γοῦν ψυχῇ προβλέπειν, καὶ μὴ τῷ πόθῳ τῶν παιδικῶν ἀποσχίζεσθαι. γνωρίζω τὸ πάθος, ἐμὴν ἑρμηνεύει γνώμην ἡ ποίησις.

Ex oratione, cùm Corintho reuersus esset.

SI casus aliquis corpora separaret, animo tùc prospiciendum, & amore amor amicorum non est disiungendus: agnosco affectum animum meum explicat poësis:

Ἐκ τῆς εἰς Ἀμπέλιον προπεμπτικῆς.

Τὸ Προοίμιον.

Ἤμελλον ἄρα, ὦ παῖδες, ἤμελλον μόνος εὑρήσειν ἐλλείψειν τὰ τῆσδε φυγῆς τὰ θήρατρα. χθὲς δρασμὸν ἠπείλει καὶ ἅρματα, τήμερον ὤφθη τοῖς ἐμοῖς δικτύοις ἁλώσιμος. γέγονε μὲν καὶ Ἀλεξάνδρου λόγος ταῖς παλαιαῖς τέχναις ἀγώνισμα· ὥστε δὴ καὶ νειμάμενοι τὴν μορφὴν αὐτοῦ Λύσιππος καὶ Ἀπελλῆς, ὁ μὲν φαρμάκοις, ὁ δὲ χαλκῷ τὴν φύσιν τοῦ βασιλέως ἡρμήνευσαν. ἐπεὶ δὲ ὁ λόγος ὑπερβὰς τὸ σῶμα, ψυχῆς ὡμίλει καὶ κάλλει καὶ χάρισιν· εἴη αὖ καὶ οὗτος ἀψευδὴς ζωγράφος, μὴ τὸν προχειρότατον ἐπιστήμονα πάσῃ ναυτιλίᾳ κτησάμενος. τὸ γὰρ ἄπειρον *ἐπὶ τῆς χρείας ταράττει, τὸ δὲ μελετῆσαι θαρρεῖ τὴν τέχνην, ἣν ἔμαθεν. ἐκ πυλῶν εἰς νύσσαν ἴσον τὸν δρόμον ἰθύνατε. πρᾶος εἶ; κοινὸν καὶ τοῦτο πλεονέκτημα. κακίαν μισεῖς; κακίας συνεπεστράτευσεν. ἀδίκων δώρων ἐξέκλινας φύσιν; ἀπέκλεισε καὶ αὐτὰς τῆς ψυχῆς πύλας ὑβριστῇ χρυσῷ καὶ δικαιοσύνην ἐλέγχοντι. ἔγνω γὰρ, ὡς οὐ δικαιοσύνη σὺν ὀλίγοις, ψόγος. ἀλλὰ σὺν ἀδικίᾳ πλοῦτος, ἐχθρὸς *ἀρετῆς καὶ τοῦ θαυμάζεσθαι. αὕτη δὴ *πρώτη τῶν ἐγκωμίων ἀρχή, ὅτι καὶ ἀρχὴ τῶν πράξεων. τὸ δὲ μετὰ τοῦτο, τί μὲν εἴποι τις; τί δὲ φυλάξαιτο; καὶ γὰρ τὸ λέγειν, ἄπορον· καὶ τὸ μὴ λέγειν, ἀχάριστον. ὥσπερ γὰρ οἱ τὰ *κάλλη τῶν ἀγαλμάτων θεώμενοι, ἕλκονται μὲν τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑπὸ τοῦ πρώτου προσπίπτοντος, μεταβιβάζοντες δὲ ἄλλοτε ἐπ' ἄλλο τὴν θέαν, ἀποροῦσιν ὅ, τι καὶ πρῶτον θεάσονται· μᾶλλον δὲ (τί γάρ μοι δεῖ παλαιᾶς εἰκόνος;) ὥσπερ οἱ τι τῶν νέων δημιουργημάτων θεώμενοι, προσβλέπειν μὲν ἅπασιν ἀθρόως ὑπὸ τοῦ περικεχυμένου τῷ παντὶ κάλλους βιάζονται, ἐν μέρει δὲ ἄλλου ἀλλαχόθεν δημαγωγοῦντος τὸν πόθον, σχίζονται τὴν θέαν τῷ θαύματι:

* ἐπὶ τῆς. M. M.

* αὐτῆς ἀρετῆς.

* τῶν ἀγαλμ. κάλλη.

E propemptica in Ampelium.

EXORDIVM.

SOLVS è Græcis, ô adolescentes, huius fugæ laqueos reperiam. Heri fugam minatus est currus, hodie visus est meis retibus constrictus esse. Fertur Alexander vetustis materiam artificibus dedisse, ita vt Lysippus & Apelles formam ipsius partiti, ille quidem coloribus, hic vero ære naturam regis explicuerint. Cùm verò oratio corpus transcendens, cum animi venustate & decore coniungatur. Sit & hæc vera delineatrix, nullum gubernatorem peritum omni habens nauigatione. Infinitum cum inopia confunditur. Exercitatio præsumit artem quam didicit. E carceribus ad calcem cursum dirigite. facilis es! communis hæc est virtus. malum odisti: cum malo etiam bellum gessit. Iniustorum naturam donorum fugisti? ipsæ etiam animæ suæ ianuam damnoso auro, iustitiámque coarguenti occlusit. Nouerat enim iustitiam, non esse cum tenuibus opibus infamiam, sed cum improbitate diuitias, virtuti inimicas & gloriæ. Hæc initium laudum est, quia & initium rerum. Hoc vero deinde, quid quis dixerit? quid obseruauerit? Dicere enim infinitum est, non dicere, ingratum. Quemadmodum illi qui pulchras statuas intuentur, coniiciunt oculos in eam quæ primo occurrit, deinde aliam post aliam spectantes dubitant quam prius conspiciant. Potius verò (quid enim mihi opus antiqua similitudine?) vt ij qui aliquam è multis nouis statuis nouam vident, aspicere summatim omnes è pulchritudine quæ est, in toto circumfusa coguntur, particulatim verò alia alio ducente cupiditatem, admiratione spectaculum abrumpunt:

Alexander.

HIMERIVS. sic & facta tua vndique conuenientia aliâ historiam postulant, nec his orationis terminis includi volunt. Quis facta tua, vel iustitiam, vel priuatam operam, vel reipublicæ curas, inopiæ prouidentiam, vel principium temperantiam cum clementia, dicere posset? Propter te Sparta sordidum crinem in venustam cæsariem commutans, in deliciis agit. Quis infinitam ædificiorum copiam pro dignitate recenseat? Suffecit Pericli ad commendationem Propylæa, & Parthenon, & Dario domus regalis, aureaque vitis Artaxerxi Theodori Samij opus, cum Medus ille inutile hoc opus aduersa natura in deliciis haberet. Tu autem à Thermopylis incipiens, ad vsque extimum Peloponnesi recessum, omnem locum medium vrbes esse declarasti. Fuit quidam vicus Colyttus in vrbis meditullio vocitatus, populi quidem habens nomen, sed fori vsu celebris, antiquus gloria, venit ille huc fama ductus. Videns verò naturam loci admiratus est: ornatu verò vrbis magis confusus est, non tamen desiit in re gerenda propter vrbem pudore suffundi. Tu verò fabulas credibiles esse ostendisti. Cùm lapides tui amantes ingemiscant, & lachrymas libent velut ab amata separatus furtim amasius, vt ego vereor, ne tui desiderium damnum aliquot excitet. & aliqui naturam commutantes, in florem aut arborem conuersi fabula absurda fiant.

Ex oratione in Anatolium Præfectum.

IVPITER per Mercurium è cœlo tesseram mittens, apud Homerum, iussit Achillem socij casum deplorantem arma sumere. Agedum ergo etiam nos tanquam cœlesti aliquo impulsu in festiuitate dolorem soluentes, Apollini cantemus. Nos nostris artibus magnum illum principem cepimus. Non hæc sunt nugæ, aut Attici sales, Bacchum è Thebis peregrinum, Neptunum è fluctibus amantem, sicuti ad vrbem Lacones ludunt, sed verum colloquium, sed institutio & sanctio, radix bonorum & initium. Ipse verò hoc germine animum suum plantat, Atticis irrigans aquis. Semper vero omnia pulchra rara, & immortalem gloriam intelligentibus conciliant. Primus sapiens Anacharsis è Scythia in Græciam venit? Primus Pelops è Lydia immortalibus in serenitate vectus equis, & mercedem nouæ diuisionis accipit, vt dederit regioni cognomen. Et laus illa quidem adhuc in littoribus: fluctuat verò oratio non videns portum apparentem. Optimum igitur forsitan fuerit, hunc imagine eius naturam exprimentem, Phidiam in eo imitari. Non ignorabat Phidias, quis & in quibus Iupiter esset, scilicet animo sapientior quàm dextra. Cupiês igitur vna imagine Iouis ingenium exprimere auro commiscens ebur, Eleis quidem Olympium, aliis hominibus Iouem vna imagine talem, vt est, effingens. Volo tibi è diuinis coloribus tabulam pingere: terreni enim colores tempore eluûtur: sententiâ verò & opinionem, si cui placet nominare tabulam, non contendâ.

Anacharsis. Pelops.

Phidias.

οὕτω καὶ αἱ σαὶ πράξεις πᾶσαι πανταχόθεν περιστοιχοῦσαι, ἱστορίαν ἄλλην ζητοῦσιν, ἀλλ' οὐ τὸν παρόντα τῶν λόγων νόμον ἀνέχονται. τὰς πράξεις εἴπῃ τις, ἢ τὰς δίκας, ἢ τὴν ἐν μέρει σπουδὴν, ἢ τὰς ὑπὲρ τῶν ὅλων φροντίδας, πενίας πρόνοιαν, ἢ τὴν σὺν πρᾳότητι τῶν δυναστευόντων σωφρονισμόν; ἀλλὰ διά σε καὶ Σπάρτη τρυφᾷ· ῥυπῶντα πλόκαμον εἰς εὐανθῆ κόμην ἀμείψασα. τὸ δὲ ἄπειρον τῶν οἰκοδομημάτων ὄχλον τίς ἂν κατ' ἀξίαν δηλώσειε; Περικλεῖ μὲν προπύλαια πρὸς φιλοτιμίαν ἤρκει, καὶ παρθενὼν, καὶ οἶκος Δαρείῳ βασίλειος, καὶ ἄμπελος Ἀρταξέρξῃ χρυσῆ, Θεοδώρου σαμίου ποίημα, ἄχρηστον ἔργον τρυφῶντος μήδου κατὰ τῆς φύσεως· σὺ δὲ ἐκ πυλῶν ἀρξάμενος, ἄχρι καὶ πελοποννήσου μυχοῦ, πάντα τὸν ἐν μέσῳ τόπον πόλεις ἀπέφηνας. σιωπῶ τις ἦν* Σολυττὸς οὕτω καλούμενος ἐν τῷ μεσαιτάτῳ τῆς πόλεως, δήμου μὲν [ἔχων] ἐπώνυμον, ἀγορᾶς δὲ χρείᾳ τιμώμενος· κατὰ δὴ κλέος τὸ πάλαι ἔρχεται καὶ οὗτος ἐπὶ τὸν τόπον, ὑπὸ τῆς φήμης δημαγωγούμενος· ἰδὼν δὲ, τὴν μὲν φύσιν ἠγάσθη τοῦ τόπου, τῇ κατασκευῇ δὲ ᾐσχύνθη πλέον ὑπὲρ τῆς πόλεως· οὐ μὴν ἀφῆκε πλέον ἐρυθριάσαι τὴν πόλιν ἐπὶ τῷ πράγματι. σὺ καὶ τοὺς μύθους, πιστοὺς ἀπέδειξας· ὅτι στένει καὶ λίθος ἐρῶν, καὶ λείβει δάκρυα ὥσπερ ἐραστὴς τῆς ἐρωμένης κλεπτόμενος· ὡς ἐγὼ δέδοικα μή τι καὶ πάθος ὁ περί σε πόθος ἐργάσηται, καί τινες τὴν φύσιν ἀμείψαντες, εἶτα ξένον μῦθον γεννήσωσιν, ἄνθος ἢ δένδρον γενόμενοι.

Ἐκ τοῦ εἰς Ἀνατόλιον ὕπαρχον.
Τὸ Προοίμιον.

ΑΧιλλέα παρ' Ὁμήρῳ φόνον ἑταίρου δακρύοντα Ζεὺς ἐξ οὐρανοῦ, δι' Ἑρμοῦ πέμψας σύνθημα, ὅπλων ἐκέλευσεν ἅψασθαι. φέρε οὖν καὶ ἡμεῖς ὥσπερ ἔκ τινος ἄνωθεν ῥεύματος εἰς πανήγυριν τὸ πάθος λύσαντες, τῷ μουσηγέτῃ χαριζόμενοι. θήρα γέγονε τῆς ἡμετέρας τέχνης ὁ μέγας ὕπαρχος· οὐ μῦθος ταῦτα οὔτε ἀττικὰ κομψεύματα, ξένος ἐκ θηβῶν Διόνυσος, Ποσειδῶν ἐραστὴς ἀπὸ τοῦ κύματος, οἷα κατὰ τῆς πόλεως λάκωνες παίζουσιν· ἀλλ' ἀληθὲς* ἐντύχημα, ἀλλὰ παιδεία καὶ νόμοι, ῥίζα τῶν ἀγαθῶν καὶ μητρόπολις. αὐτὸς τι φυτεύει τῷ φυτῷ τούτῳ τὴν ἑαυτοῦ ψυχὴν, ἀττικὰ* ἐπάρδων τὰ νάματα. ἀεὶ δὲ καλὰ σπάνια, καὶ δόξαν ἀθάνατον τοῖς ἐπινοοῦσι προξενούμενα. πρῶτος μὲν ὁ σοφὸς Ἀνάχαρσις ἐκ σκυθῶν ἦλθεν εἰς ἕλληνας· πρῶτος δὲ Πέλοψ, λυδῶν, ὑπ' ἀθανάτων ἵππων κατὰ γαλήνης ὀχούμενος, καὶ μισθὸν τῆς καινοτομίας λαμβάνει δοῦναι τῇ χώρᾳ τὸ πρόσρημα. καὶ ὁ μὲν ἔπαινος ἐν αἰγιαλοῖς ἔτι· πλάζεται δὲ ὁ λόγος, οὐχ ὁρῶν ὅρμον φαινόμενον. κράτιστον οὖν ἴσως εἰκόνι τὴν τῆσδε φύσιν θηράσαντα, τὸ τοῦ Φειδίου μιμήσασθαι. οὐκ ἠγνόει Φειδίας, ὅσος καὶ ἐν ὅσοις ὁ Ζεὺς, ἅτε τὴν ψυχὴν τῆς χειρὸς σοφώτερος. βουλόμενος οὖν ἑνὶ θηρᾶσαι τὴν Διὸς φύσιν ἀγάλματι, χρυσῷ κεράσας ἐλέφαντα, ἠλείοις μὲν τὸν Ὀλύμπιον, τοῖς δὲ ἄλλοις ἀνθρώποις τὸν Δία εἰκόνι μιᾷ τοσοῦτον ὅσον ἐκτυπωσάμενος. ἐθέλω δέ σοι θείοις ἐκ φαρμάκων γράψαι τὸν πίνακα. ἔκπλυτα γὰρ ταχέως χρόνῳ τὰ γήϊνα. δόγμα δὲ καὶ δόξαν εἴ τῳ φίλον καλεῖν τὸν πίνακα, οὐ διοίσομαι. ἐπει-

* al. ἐσχάτη.
* al. εὐτύχημα.
* al. ἀπάρδων.

ἐπειδὰν κἀμοὶ τὸ πολὺ σῶμα τοῦτο κακίας νόσῳ φθειρόμενον (ὃ γῆν μὲν ἡμεῖς, κέντρον ἐκείνου τοῦ θείου κόσμου, νομίζομεν) τότε Λαχέσεως *ἄξαντες οὐρανὸν σχίσας τοῖς νήμασιν, ἐκ τῆς Διὸς ἑστίας ἄγει ψυχὴν ἀκραιφνῆ, τῶν θείων *φασμάτων παρ' ἡμᾶς τὴν οὐσίαν διαπορθμεύουσαν. αὕτη φέρει δικαιοσύνην, αὕτη ἀνδρείαν. παρ' αὐτῆς αὐτοφρόνησις καθαρῶς ἡ τοιαύτη ψυχή. ἕπεται δὲ αὐτῇ καὶ ἀρετῶν συμφύτων μυρίος θίασος, ὕψος ψυχῆς, μεγαλοπρέπεια γνώμης, ἐλευθέρα φωνή, χεῖρες ἄδωροι, φιλίας πόθος, ἀληθείας ἔρως, ἄτρεπτον φρόνημα, οὐκ ἐκ φιλίας ἀρετὴν *κρῖνον, ἀλλ' ἐξ ἀρετῆς τὰ τῆς φιλίας *σταθμώμενον.

* ὑφαντιν
* φαντασμάτων.
* al. κρίνον.
* σταθμωμένης.

Ἐκ τοῦ εἰς Φοῖβον τὸν [τοῦ] ἀνθυπάτου παῖδα.

Τὸ Προοίμιον.

*Σοφιστοῦ δὲ θύραν ἐκ μικροτέρας γλώττης ἀμείψαντες, σοφιστικοῖς εἰκὸς οἶμαι περιτυγχάνειν καὶ διηγήμασιν. *Ἰσοκράτης ὁ σοφιστής. γνώριμον δὲ πᾶσιν οἶμαι μετὰ τῶν λόγων [καὶ] τοὔνομα. ὅτι δι' ἐκεῖνον σοφιστῶν γλῶττα *ποιητικὴν ἀτιμάσασα, οἰκεῖον νόμον ἠσπάσατο, λόγων μὲν ἀεὶ τοῖς λόγων ἐρῶσι τὰ βασίλεια τῶν ἑαυτοῦ μουσείων ἀναπετάννυσιν.

* Σοφίαι τέλ. H. St.
Ἰσοκράτην H. St.
* τὰς ποιητικὰς ἠτιμάσατο.

Ἐκ τοῦ εἰς Ἀρκάδιον τὸν ἰατρὸν καὶ κόμητα.

Παίζοντας γὰρ τοὺς νέους περὶ θάλαμον ἱστόρησε, καὶ ταῖς ἑαυτῶν ἴυγξι ποιεῖ τὴν χάριν ἐλέγχοντας. νῦν δὲ ἕτερος ἆθλος, καὶ ἄλλο στάδιον, καὶ μουσῶν τέμενος, [καὶ] μύσταις ὁσίοις ἀνοιγόμενον παρὰ τοῖς φιλτάτοις κυβεύουσι. φασὶ δὲ καὶ Δημοκήδην τὸν κροτωνιάτην ἐκεῖνον τὴν πρώτην [ἰατρικὴν] ἑλλάδα παρὰ βαρβάροις κομίσασθαι.

Ἐκ τοῦ προπεμπτικοῦ τοῦ εἰς τοὺς προσελθόντας ἑταίρους.

Ὁ θυμοειδὴς τὴν ψυχήν, λόγῳ κεράσας τὸ πάθος, ἀνδρεῖος ἤκουσεν· ὁ τὸν βίον ἁβρός, μέτρον ἐπιθεὶς τῇ φύσει, τὴν σωφροσύνην ἐλάμβανεν. ἀμείβει τὴν φύσιν εἰς πολλὰς ἰδέας καὶ θάλαττα· πορφύρει μὲν, ὅταν εἰς γαλήνην στορέσῃ τὰ κύματα· ζόφον δὲ ἔχει τὸ πρόσωπον, ὅταν ἀγριαίνῃ ταρασσομένη τοῖς κύμασιν.

Ἐκ τοῦ εἰς Φλαβιανὸν προπεμπτικοῦ.

Τὸ Προοίμιον.

Κρείττονά με λύραν, ὦ φίλε, κάμνοντα, ἵνα σε μετὰ λιβύην ἀσπάσωμαι, φεύγων ἐξαίφνης εἰς στυγνὸν μέλος ἀπέρριψας. οὔπω τὸ ἔαρ ὤφθη, καὶ χειμὼν ἑλλησπόντιος προσβαλὼν τὴν ψυχὴν πνίγουσιν· οὔπω τὸν ἥλιον εἴδομεν· καὶ τὰς ἀκτῖνας ἑτέρωσε κλίνων, ἀπειλεῖ νύκτα ποιήσειν τοῖς Ἕλλησι. πρὶν μειδιάσαι στενάζομεν, πρὶν ἐπιδήμια θῦσαι, θεοῖς ἐνοδίοις εὐχόμεθα. λόγους δὲ χειρὸς ἀτολμοτέρους ἐλέγχομεν, ἐκνικῶντας ποιεῖν ἃ κηρός τε ἐθέλει καὶ σίδηρος. *δίπλει γὰρ ἀεὶ τὸ κλέος ἀπὸ λιβύης εἰς Ἕλληνας. τὴν μὲν αὖ πρὶν ἐποίει καὶ τεθρυμμένην καὶ παίζουσαν, οἵας τὰς Λυδὰς ποιοῦσι ζωγράφοι κατὰ πινάκων τέχνην *μεθυούσας. μικρὸν οὖν ἀναβιβάσαντες ἐκ μέσου τὸν λόγον, εἶτα ῥυῆναι κατὰ *λιβύης ἐάσομεν. νικᾷ δὲ οὐδείς, ὅτι τὰ *πάντα θαυμάζεται. ἀλλ' ὁ λόγος [γὰρ] ἀκολουθήσας τῷ πόθῳ ὥσπερ τινὶ βιαίῳ ῥεύματι, μικροῦ πρὸς ἑτέραν ὁδὸν μετακέκληται φερόμενος.

* ἔπλει H. St.
* μιλήσαντες.
* al. λιβύην
* κάτιον.

HIMERIVS.

Quandoquidem & mihi hoc ingẽs corpus improbitatis morbo (quod terram quidem nos cẽtrum diuini illius mundi putamus) Tunc Lacheseos fusus cœlum tela penetrans, è Iouis penetralibus animam sinceram trahit, diuinarum imaginationum substantiam ad nos transferẽtem. Hæc parit iustitiam, hæc fortitudinem, ex illa propriam sententiam purè ipsa anima habet: hanc verò sequitur magna virtutum similium societas, sublimitas mentis, excellentia animi, libera vox, manus beneficiis non alliciẽdæ, amicitiæ studium, veritatis amor, incõmutabilis sententia ex amicitia virtutem non diiudicans, sed virtute amicitiam ponderans.

Ex oratione in Phœbum proconsulis filium.

EXORDIVM.

Sapientiæ initiis humiliore lingua responsuri, verisimile puto fore, vt sophisticis etiam rationibus occurrant. Isocrates sophista: notum omnibus hoc nomen cum orationibus puto, quia ob illum Sophistæ poeticam negligentes, propriam legem amplexi sunt, orationes quidem semper eloquentiæ amatoribus regalia scholarum suarum patefecit.

Isocrates.

Ex oratione in Arcadium medicum & principem.

Descripsit pueros circum thalamum ludentes, & suis eos fistulis facit specimen exhibere. Nunc verò aliud certamen, aliud stadium, Musarúmque delubrum sacris sacerdotibus apertum ab amicissimis aleatoribus. Aiunt Democidem illum Crotoniatam, primum Græcam [medicinam] apud Barbaros coluisse.

Democides, Medicus.

E propemptica in socios aduenientes.

Animosus, orationi miscens affectum, & fortis audiuit: vita mollis, mensuram ponens naturæ, temperantiam assumpsit. Mare mutat naturam in multas formas. Purpurascit quidem cùm in tranquillitatem sedarit fluctus, obscuram verò speciem habet cum fluctibus turbatum efferatur.

Maris species.

E propemptica in Flauianum.

Coniecisti me, meliorem parantem lyram, ò amice, vt te scilicet post Africã salutarem, repentè fugiens in inamœnã Musam. Visum nondũ est ver, & tempestas Hellespontiaca irrumpens animam suffocauit. Nondum Solẽ vidimus, & radios auersus mutauit, Græcisque noctem inducere minatus est. Prius ingemiscimus, quàm riserimus, prius diis viarum * præsidibus vota dedimus, quàm sacrificia te reduce fecerimus. orationem timidiorẽ quàm dextram coargui, ea præstare negligentem, quæ cera & ferrum audent. semper enim gloria ex Africa in Græciam profecta est. veterum quidem fecit iocantem & ludentem, quales pictores in tabulis artificio suo ebrias Lydas faciunt. Parum igitur orationem è medio trahemus, & deinde de Africa liberè fluere permittemus. Nemo vincit, quia õnia admiratur, sed oratio amorẽ secuta tanquã violentum fluxum, parum ad aliam viam delata deflexit.

* Dij viales.

HIMERIVS. Reducenda igitur oratio ad Africam. Pericles accusatus est vt eloquentia nemini * secundus, accusatus est Themistocles, vt mente tardior atque obtusior, Plato propter ingenium, ob leges Solon, & norunt omnes, vnumquemque vt solis, vt omnibus sic exultare. Quid faciam? quid consilij capiam? mittam ducem Romanis? Lætus populus sobrium ignorat aurigam. Celeriter mihi Carthago indignatur, vrbs supra Africam ob virtutem Romanæ vrbis æmula, vrbs totam Italiam suis ornamentis depascens, vrbs propter id non prima, propter quod Romá veretur. Periclitatur mihi magna vrbs, & tota continens male gubernatur. Mittamus ipsú magnum victoriæ aurigá. Nouit hæc rex, & aureæ statim tabellæ sententiam præcesserunt. Cùm huc in oratione venissem,

Quid primum, quid deinde canam, quo fine silebo.

Mouentur enim vndique negotia, æquale est & dubium æquè & non dicere, & dicere: hoc multitudine, illud verò magnitudine prohibetur. Dicendum igitur non quod res est, sed quod licet. Videntes autem eundem per pratum vt per tranquillitatem classem instruere, & in fluctibus tanquam in portu ludentem, hi quidem tanquam aërem amatorem desiderant, hi metuunt tanquam omni metu superiorem, excellentiorem pompam duxit quam Vulcanus. Contra fluctus sonat populus, & contra impetum applausus ex vrbe, & fremitum maris Carthaginensis clamor compleuit. Veniam dent omnes, & senex & iuuenis, si adhuc loquar. Sciuit enim sciuit amor orationem propriam facere. Hic morbo laborauit maiore quam fortuna sua pateretur, iniquitate non minore. Et vero nemo miretur an hæc ille contra hunc virum ausus fuerit. Viri boni, qui ante nos fuerunt, à malis hominibus accusati sunt. Accusauit Periclem Cleon, fugit Hyperbolum Nicias, in crimen vocauit Demades Demosthenem, Cleophon Alcibiadem proscripsit. Vir Seriphius conuiciatus est Themistocli. Nam qui excellentiori fortunæ inuident, cogunt audaciæ adæquare dignitatem minorem virtutis & calliditatis constituit.

* fort. ὑςεύτερος.

Carthago.

Accusati.

CCXLIV. E DIODORO SICVLO *Excerpta*.

DIVERSOS è Diodori Bibliotheca libros legimus, tricesimum secundum [tricesimum quartum] quadragesimum octauú, tricesimum primum, secundum, quartum, sextum, septimum, octauú, è quibus hæc descripsimus.

Multi, atque diuersi tradidere, multos e specie qua fœminæ putabantur, in virilem & sexum & naturam transiisse. Cæterum Diodorus res Alexádri Cœlo-Syriæ, & Antiochiæ regis prosequens, hæc ad prodigium addidit. Cum Alexander, inquit, victus è pugna in ciuitaté Arabiæ Abas ad Dioclem regem, apud quem & filium Antiochum adhuc infantem deposuerat, cum quingentis aufugisset, ecce duces illi Heliadis, qui sese Alexandro coniunxerát,

Inserta hæc numera à R. e codice addita.

ἐπανακτέον οὖν ἐπὶ (τὴν) λιβύην τὸν λόγον. ἠλέγχθη Περικλῆς εἰς πειθὼ δεύτερος, ἠλέγχθη δὲ Θεμιστοκλῆς εἰς γνώμης τάχος ἀμβλύτερος, καὶ Πλάτων εἰς φύσιν, καὶ Σόλων εἰς νόμους· καὶ πάντες ἴσασιν ὅτι εἷς ἕκαστος ὡς μόνοις ὡς πᾶσιν οὕτως ἀγάλλεται. τί δράσω; τί δὲ βουλεύσομαι; ὕπαρχον πέμψω ῥωμαίοις; χλιδῶν δὲ δῆμος σεμνὸν οὐκ οἶδεν ἡνίοχον. δυσχεραίνει μοι τάχα καρχηδὼν καὶ πόλις ἐπὶ λιβύην δι' ἀρετήν ποτε κατὰ ῥώμης φρονήσασα· πόλις ἰταλίαν ὅλην τοῖς ἑαυτῆς κάλλεσι βόσκουσα· πόλις διὰ τοῦτο οὐ πρώτη, παρ' ὅσον ῥώμην αἰσχύνεται. κινδυνεύει μοι πόλις μεγάλη, καὶ ἤπειρος ὅλη πονηροῖς κυβερνᾶται τοῖς οἴαξι. πέμψωμεν αὐτὸν τὸν μέγαν τῆς * νίκης ἡνίοχον. ἔγνω ταῦτα βασιλεὺς, καὶ χρυσοῖ * παρὰ χρῆμα δέλτοι τὴν γνώμην ἔφθανον. ἐνταῦθα τοῦ λόγου γενόμενος,

τί πρῶτον, τί δ' ἔπειτα, τί δ' ὑστάτιον καταλέξω;

κινοῦνται μὲν γὰρ πανταχόθεν αἱ πράξεις. ἴσα δὲ πάντα, καὶ τὸ μὴ λέγειν τὸ λέγειν ὁμοίως ἄπορον. ὅτι τὸ μὲν πλήθει, τὸ δὲ μεγέθει κωλύεται. λεκτέον οὖν οὐχ ὅσα ἔνεστιν, ἀλλ' ὅσα ἔξεστιν. ὁρῶντες δὲ αὐτὸν κατὰ τοῦ λειμῶνος ὡς κατὰ γαλήνης τὸν στόλον πέμποντα, καὶ κατὰ κυμάτων ὡς κατὰ λιμένων ἀθύροντα, οἱ μὲν ὡς δημιουργὸν ἐραστὴν ἐπόθουν, οἱ δὲ ἐφρίττον ὡς πᾶσι φόβοις ἀήττητον· κρείττονα πομπὴν τῆς Ηφαίστου ἐπόμπευον. ἀντήχει δὲ δῆμος (τοῖς) κύμασι, καὶ ῥοθίῳ κρότος ἐκ πόλεως· καὶ ψόφον θαλάσσης βοὴ καρχηδονίου ἐξεπλήρου. συγγνώμην δὲ ἅπας ἐχέτω καὶ γέρων καὶ νέος, εἰ * ἐπιφθέγγομαι. οἶδε γὰρ οἶδεν ἔρως καὶ λόγον ποιεῖν οἰκεῖον. ἐπεὶ νόσον ἐνόσησε τῆς μὲν ἑαυτοῦ τύχης μείζονα, τῆς δὲ πονηρίας οὐχ ἥττονα. καὶ μὴ * θαυμάσῃ τις, εἰ ταῦτα ἐκεῖνος κατὰ τοιοῦδε ἀνδρὸς * ἐνόσησεν. ἄνωθεν κατὰ τῶν ἀρίστων ἀρχόντων τοῖς ἐλάττοσι * φθόνος φύεται. ἐσυκοφάντει Περικλέα Κλέων· ἔφυγε Νικίας Υπέρβολον· Δημάδης δὲ ἔκρινε Δημοσθένην· Κλεοφῶν Αλκιβιάδην ἐγράψατο. ἀνὴρ ἐλοιδόρει Θεμιστοκλέα Σερίφιος. τοῖς γὰρ ὑπερβάλλουσι τῆς τύχης φθονοῦντες, τὸ ἐλαττούμενον τῆς ἀξίας ἀνισοῦν θράσει βιάζονται. ἔνθα δὴ καὶ μάλιστα ἔδειξεν, ὅσον τὸ μέσον ἀρετῆς τε καὶ πανούργου τρόπου καθέστηκεν.

Carthago.

* Νίκ.

* παραυτίκα.

* al. ἐπιφθέγγομαι.

* θαυμάσει.

* ἐνόσει.

* μῶμος.

ΤΗΣ ΔΙΟΔΩΡΟΥ ΒΙΒΛΙΟθήκης ἐκλογαί.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ ἐκ τῆς Διοδώρου βιβλιοθήκης, ἄλλοι τε λόγοι, καὶ ὁ λβ´, [καὶ λδ´,] καὶ ὁ μη´, καὶ ὁ λα´, καὶ ὁ β´, καὶ δ´, καὶ ς´, καὶ λζ´, καὶ λη´. ὧν ἐκλογὴν ἡ παροῦσα ἔκδοσις περιέχει.

σμδ´.

Ex Diodoro Siculo excerpta.

Οτι πολλοὶ μὲν καὶ ἄλλοι ἱστόρησαν, ἀπὸ σχήματος γυναικείου καὶ ὑπολήψεως εἰς ἄνδρος καὶ σχῆμα καὶ φύσιν ἀνθρωπεύσαι: ἀτὰρ καὶ Διόδωρος, ἐν τῇ λβ´ τῶν ἱστοριῶν, τοιαῦτα περὶ ταύτης τῆς περιπετείας ἱστορεῖ, τὰ περὶ Αλέξανδρον τὸν κοίλης συρίας καὶ ἀντιοχείας βασιλεύσαντα διεξιών. φησὶ δὲ· ὁ δὲ Αλέξανδρος ἀπὸ μὲν τῆς μάχης μετὰ * πεντακοσίων τὴν φυγὴν ἐποιήσατο τῆς ἀραβίας εἰς τὰς καλουμένας ἄβας πρὸς Διοκλέα τὸν δυνάστην, πρὸς ὃν ἦν καὶ τὸν υἱὸν Αντίοχον προεκτεθειμένος ὄντα νήπιον. εἶτα οἱ μὲν περὶ τὸν Ηλιάδην ἡγεμόνες, οἱ συνῆσαν Αλεξάνδρῳ, λάθρα

lib. n. & xxxii.

* πεντακοσίων.

λάθρᾳ διεπρεσβεύσαντο περὶ τῆς ἰδίας ἡγεμονίας, ἐπαγγελλόμενοι δολοφονήσειν τὸν Ἀλέξανδρον· συγχωρήσαντος δὲ τοῦ Δημητρίου περὶ ὧν ἠξίουν, οὐ μόνον προδόται τοῦ βασιλέως, ἀλλὰ καὶ φονεῖς ἐγενήθησαν.

Οὐκ ἄξιον δὲ παρελθεῖν τὴν γενομένην περιπέτειαν πρὸ τῆς Ἀλεξάνδρου τελευτῆς, διὰ δὲ τὸ παράδοξον ἴσως ἀπιστηθησομένην.

Ἀλεξάνδρου γὰρ τοῦ βασιλέως βραχὺ πρὸ τῶν *ἐνεστώτων χρόνων χρηστηριαζομένου κατὰ τὴν Κιλικίαν, ἔνθα φασὶν Ἀπόλλωνος Σαρπηδονίου ἱερὸν εἶναι, ἀνειπεῖν αὐτῷ λέγεται τὸν θεὸν, φυλάξασθαι τὸν τόπον τὸν ἐνεγκόντα *(τὸν) θεὸν δίμορφον. καὶ τότε μὲν αἰνιγματῶδες τὸ χρηστήριον εἶναι δόξαι, ὕστερον μέντοι, μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ βασιλέως, ἐπιγνωσθῆναι τὸ λόγιον διὰ τοιαύτας τινὰς αἰτίας. τῆς Ἀραβίας ἐν ταῖς καλουμέναις Ἄβαις ᾤκει τις Διόφαντος ὄνομα, τὸ δὲ γένος Μακεδών· οὗτος ἐγχώριον Ἀραβίαν γυναῖκα γήμας, ἐγέννησε μὲν υἱὸν ὁμώνυμον ἑαυτῷ, θυγατέρα δὲ τὴν προσαγορευθεῖσαν Ἡραΐδα. τὸν μὲν οὖν υἱὸν πρὸ τῆς ἀκμῆς ἐπεῖδε τελευτήσαντα. τὴν δὲ θυγατέρα γάμου ἔχουσαν ὥραν προικίσας συνῴκισέ τινι ὄνομα *Σαμιάδῃ. οὗτος μὲν συμβιώσας τῇ γαμηθείσῃ χρόνον ἐνιαύσιον, ἀπεδήμησε μακρὰν ἀποδημίαν. τὴν δ' Ἡραΐδα φασὶν ἀρρωστίᾳ περιπεσεῖν παραδόξῳ καὶ παντελῶς ἀπιστουμένῃ· φλεγμονὴν γὰρ ἰσχυρὰν γενέσθαι περὶ τὸ ἦτρον αὐτῆς. ἐπὶ πλεῖον δὲ οἰδήσαντος τοῦ τόπου, καὶ ἐπὶ τῷ πυρετῷ μεγάλων συνεπιγινομένων, καταδοξάσαι τοὺς ἰατροὺς, ἕλκωσιν γεγονέναι περὶ τὸν τράχηλον τῆς μήτρας. χρωμένων δ' αὐτῶν θεραπείαις, αἷς ὑπελάμβανον καταστέλλειν τὰς φλεγμονάς· ἑβδομαίας δ' οὔσης, ῥῆξιν ἐπιγενέσθαι τῆς ἐπιφανείας, καὶ προπεσεῖν ἐκ τῶν τῆς Ἡραΐδος γυναικείων αἰδοῖον ἀνδρεῖον, ἔχον διδύμους προσηρτημένους. τὴν δὲ ῥῆξιν ὅτε καὶ τὸ πάθος γενέσθαι, μήτε ἰατροῦ μήτ' ἄλλου τῶν ἔξω παρόντων, πλὴν μητρὸς, καὶ δύο θεραπαινίδων. τότε μὲν ἀχανεῖς γινομένας διὰ τὸ παράδοξον, τὴν ἐνδεχομένην ἐπιμέλειαν ποιήσασθαι τῆς Ἡραΐδος, καὶ κατασιωπῆσαι τὸ γεγονός. τὴν δὲ ἀπολυθεῖσαν τῆς νόσου, τὴν ἐσθῆτα φορεῖν γυναικείαν, καὶ τὴν ἄλλην ἀγωγὴν οἰκουρὸν καὶ ὕπανδρον διαφυλάττειν. *καταδέξασθαι δὲ ὑπὸ τῶν συνειδότων τὴν περιπέτειαν, ἑρμαφρόδιτον εἶναι. καὶ κατὰ τὴν γεγενημένην μετ' ἀνδρὸς συμβίωσιν, τῆς κατὰ φύσιν ἐπιπλοκῆς αὐτὴν παραιτουμένης, δοκεῖν μόνον ταῖς ἀρρενικαῖς συμπεριφοραῖς καθωμιλῆσθαι. λανθανούσης δὲ τοὺς ἐκτὸς τῆς διαθέσεως ταύτης, ἐπανελθεῖν τὸν Σαμιάδην, καὶ (καθάπερ ἦν ἐπιβάλλον) τὴν γαμηθεῖσαν ἐπιζητεῖν. οὐ τολμώσης δὲ ἐκείνης εἰς ὄψιν ἐλθεῖν, διὰ τὴν αἰσχύνην, τὸν Σαμιάδην φασὶ βαρέως ἐνεγκεῖν. ἐπικειμένου δὲ συνεχέστερον, καὶ ἀπαιτοῦντος τὴν σύμβιον, καὶ τοῦ πατρὸς μὴ συγχωροῦντος μὲν, αἰσχυνομένου δὲ τὴν αἰτίαν εἰπεῖν· εἰς μέγα τὴν ἐξ αὐτῶν διαφορὰν προελθεῖν, ἐγκαλεῖν τε διὰ τοῦτο δίκην τῷ πατρὶ περὶ τῆς ἰδίας γυναικὸς, τῆς τύχης ὥσπερ ἐν δράμασι τὸ παράδοξον τῆς περιπετείας ἀγούσης εἰς ἔγκλημα. συνεδρευσάντων δὲ τῶν κριτῶν, καὶ λόγων ῥηθέντων· συμπαρεῖναι μὲν τῇ κρίσει τὸ ἀμφισβητούμενον σῶμα· διαπορεῖν δὲ τοὺς δικαστὰς, πότερον προσήκει τὸν ἄνδρα τῆς γυναικὸς, ἢ τὸν πατέρα τῆς θυγατρὸς κυριεύειν. τέλος τῶν κριτῶν οἰομένων δεῖν ἀκολουθεῖν τἀνδρὶ τὴν γαμηθεῖσαν, τὴν ἀλήθειαν διασαφῆσαι τὸ τῆς φύσεως ἄρρεν, καὶ θυμῷ τετολμηκότι τὴν καθυποκεκριμένην ἐσθῆτα λύσασαν δεῖξαι πᾶσι, ῥῆξαί τε φωνὴν δεινοπαθοῦσαν, εἴ τινες ἀναγκάζουσι συνοικεῖν ἀνδρὶ τὸν ἄνδρα.

*ἐνεστώτων. — * διφυᾶ. — Diophantus. — * al. δ. l. Σαμίαν. — * al. κατεδέξαντο.

DIODORVS Siculus.

de proprio commodo legationem clam adornant, & dolo sese Alexandrum necaturos promittunt. Annuente vero postulatis Demetrio, non modo regem suum prodiderunt, verum etiam interfecerunt.

Prodigium.

Non est prætereundum prodigium illud, quod mortem Alexandri præcessit; licet fortasse propter nouitatem fidem excedere videatur. Paucis ante diebus, cum iuxta Ciliciam Alexander rex oraculum consuleret, quod Apollinis Sarpedonij templum ibidem diceretur, respondisse fertur illi Deus, cum vt locum caueret, qui geminum Deum protulisset. Ambiguum tunc temporis, & obscurum visum est; post regis autem mortem, verum oraculum fuisse cœptum est intelligi, his de causis. Diophantus quidam è Macedonia in ciuitate Abis in Arabia habitabat, qui ducta vxore Arabissa, filium genuit eiusdem nominis Diophantum, & filiam nomine Heraidem. Filium, antequam iuuenesceret amisit, sed filiam nubilem cuidam Samiadi dotatā dedit: qui exacto vno cum vxore anno, procul à domo peregrinatus est. Herais autem, vt dicitur, interea in nouum omnino morbum, & sane incredibilem incidit. Nam ingens circa aluum natum est tuber, quod cum indies excresceret, & locus intus condensaretur, cōsuluntur medici. hi vlcus circa ostium vuluæ esse asserūt, quocirca adhibent medicamenta, quibus tuber hoc possint supprimere. Septimo autem die disrupta summa cute, excidit ex pudendo inguen adiunctis testibus, & hæc ruptio hicque affectus nec medico, nec quoquam externo præter matrē duásque ancillas præsente accidit. Itaque rei nouitate perculsæ, omnem curam Heraidis gerunt, & id quod accidisset occultant. Mulier vero liberata morbo, sumpta veste fœminea, domestica exercitia, & vxoria exequitur. Qui prodigiū cognoscebant, iudicant eam Hermaphroditū esse, & ideo virile quoddā gestasse, quia coiens cum viro cōtrario naturæ modo coiuit. Latuit hoc externos. Reuersus autem Samiades, vt par est, super vxore rogitat, quæ præ pudore nō fuit ausa cōparere. quod acerbe ferens Samiades, instituit amplius & consortium cum vxore sua postulauit: patre vero renuente, & causam dicere erubescente, magna orta est contentio. Itaque pro vxore sua socero diem dicit, &, vt fit in dramatis, prodigium fortuna in crimen conuertit. Cum iam iudices consedissent, & causæ essent allatæ, adesse iubetur persona de qua contendatur: Iam vero dubitant iudices, vtrum viro coniugem, an filiam patri adiudicent; censent tandem id veritatem indicare, vxorem viro esse adiungendam. Ipsa mox audacter vestem fictam soluens, ostendit palam virum sese esse, lamentabilem tollens vocem, ad quid cogerent virum cohabitare viro?

DIODORVS Siculus.

Obstupescere omnes, & admirabili voce se perculsos testari. Tunc Herais remoto pudore, virilem habitum reiecto feminineo memoratur assumpsisse. Medici autem his visis sic dixerunt: Eodem loco & femineum & virilem sexum tegi, & pelliculam quæ testes tegeret, nouo more peruiam factam esse, quo retrimenta naturæ transirent: quare patentem illum locum obducere, & claudere, virilé mque naturam promptam reddere coacti sunt, omnibus adhibitis medicamentis. Herais vero induto nomine Diophanti conscripta est inter equites, & militaris vna cum rege Abas secessit. Tunc vero oraculum quod antea occultum fuit, verum fuisse apparuit. Nam Abas cum rex confugisset, ibidem etiam biformis Diophantus fuit. At Samiades quod amori primóque matrimonio seruiisset, pudore, & contra naturam nuptiis initis afflictatus, Diophantum hæredem bonorum suorum scripsit, & sibi ipsi vitam eripuit. Vide quomodo femina virilem animum & audaciam assumat, & vir femina fiat imbecillior. Simile priori triginta post annos in Epidauro prodigium contigit. Kallo quædam fuit Epidauria parentibus orbata, quæ puella esse videbatur. Habebat enim ea quæ feminis natura concessit, verum non peruia iuxta hunc locum, alia via a natiuitate excrementa naturæ transmittebant. Ad ætatem nubilem vbi peruenisset, nupsit cuidam ciui, duósque annos in matrimonio cum viro exegit. Sed coniunctionem feminis vsitatam non admittens, inuersam, & contra naturam sustinere debuit. Post autem multis doloribus circa vterum ingens oritur tuber, quod è multis medicis, qui eo confluxerant, nemo sanare potuit. Pharmacopola vero quidam se curaturum promisit. Hic tumentem illum locum aperiens, virilia membra & testes, & virgulam non peruiam inde eduxit. Rei nouitate omnes obstupescunt. Pharmacopola tum reliquis partibus læsis medicatus est. Primo quidem summitatem pudendorum patum secans, perduxit vsque ad initium vesicæ, & fistulam inseruit argenteam, qua excrementa pertransirent, locum vero ante patentem sanauit, & clausit; quare hoc loco sanato, duplicem mercedem poposcit, primo quia mulierem liberasset à morbo, & virum ex ea perfectum perfecisset. Kallo vero virili veste sumpta, & viri moribus reiectis radio textorio, & mulierum opificio, vna littera omini adiuncta; scilicet N. Kallon vocitata est. Narrant quidam illam antequam in virilem formam mutaretur, Cæteris sacra viris ipsis non adeunda, vidisse, & ideo impietatis accusatam fuisse. Similia Neapoli, & aliis in locis plurima facta dicuntur prodigia, non quod masculinus & fœmininus sexus in geminum locum collocatus sit, quod fieri non potest, verum quia natura aliqua membra corporis,

πάντων δὲ καταπεπληγμένων, καὶ φωνῇ θαυμαζόντων τὸ παράδοξον ἐπισημαινομένων: τὴν μὲν Ἡραΐδα φασὶν ἀποκαλυφθείσης τῆς αἰσχύνης, μεταμφιάσασθαι τὸν γυναικεῖον κόσμον εἰς νεανίσκου διάθεσιν· τοὺς δὲ ἰατροὺς ἐπιδειχθέντων αὐτοῖς τῶν φανέντων, γνῶναι ὅτι κατεκέκρυπτο φύσις ἄρρενος ἐν ᾠοειδεῖ τόπῳ φύσεως θηλείας· καὶ δέρματος περιειληφότος παρὰ τὸ σύνηθες τὴν φύσιν, συνέβησις ἐγεγόνει, δι᾿ ἧς ἐξωδεύετο τὰ περιττώματα. διόπερ τὸν προσσεσυριγγωμένον τόπον ἑλκώσαντας δεῖν * καταλῶσαι· τὴν δὲ ἀνδρὸς φύσιν εὔκοσμον ποιήσαντας, συνενδεχομένῃ χρήσασθαι δόξαι θεραπείᾳ. τὴν δὲ Ἡραΐδα μετονομασθεῖσαν Διόφαντον, εἰς τοὺς ἱππεῖς καταλεχθῆναι, καὶ σὺν τῷ βασιλεῖ παραταξάμενον εἰς τὰς Ἄβας συναναχωρῆσαι. διὸ καὶ τὸν πρότερον ἀγνοούμενον χρησμὸν τότε γνωσθῆναι· φανέντος τοῦ βασιλέως ἐν ταῖς Ἄβαις, καθ᾿ ὃν τόπον ὁ δίμορφος ἐγεγόνει. τὸν δὲ Σαμιάδην λέγουσιν, ἔρωτι καὶ τῇ προγεγενημένῃ συνηθείᾳ δεδουλωμένον, αἰσχύνῃ τε τῷ παρὰ φύσιν γάμου συνεχόμενον· τῆς μὲν οὐσίας τὸν Διόφαντον ἀναδεῖξαι διαθήκῃ κληρονόμον· ἑαυτὸν δὲ τοῦ ζῆν μεταστῆσαι. ὥστε τὴν μὲν γυναῖκα γεγενημένην, ἀνδρὸς ἀναλαβεῖν δόξαν καὶ τόλμαν, τὸν δὲ ἄνδρα γυναικείας ψυχῆς ἀσθενέστερον γενέσθαι. Παραπλησία δὲ ταύτῃ τῇ διαθέσει συνετελέσθη περιπέτεια τριάκοντα ἔτεσιν ὕστερον ἐν τῇ πόλει τῶν Ἐπιδαυρίων. ἦν γάρ τις Ἐπιδαυρία, κόρη μὲν εἶναι δοκοῦσα, γονέων δὲ ὀρφανή, Καλλὼ δὲ ὄνομα. αὕτη τὸν ἐπὶ τῆς φύσεως ἀποδεδειγμένον ταῖς γυναιξὶ πόρον, ἄτρητον εἶχεν. * παρ᾿ αὐτὸν δὲ τὸν καλούμενον τόπον συνεσυριγγωμένος ἐκ γενετῆς, τὰς περιττώσεις τῶν ὑγρῶν ἐξέκρινεν. εἰς δὲ τὴν ἀκμὴν τῆς ἡλικίας παραγενομένη, συνῳκίσθη τινὶ τῶν πολιτῶν. διετῆ μὲν οὖν χρόνον συνεβίωσε τἀνδρί· τὴν μὲν γυναικείαν ἐπιπλοκὴν οὐκ ἐπιδεχομένη, τὴν δὲ παρὰ φύσιν ὁμιλίαν ὑπομένειν ἀναγκαζομένη. μετὰ δὲ ταῦτα φλεγμονῆς αὐτῇ συμβάσης περὶ τὸν κτένα, καὶ δεινῶν ἀλγηδόνων ἐπιγινομένων· συνεκλήθη πλῆθος ἰατρῶν. καὶ τῶν μὲν ἄλλων, οὐδεὶς ὑπισχνεῖτο θεραπεύειν· φαρμακοπώλης δέ τις ἐπαγγελλόμενος ὑγιάσειν, ἔτεμε τὸν ἐπηρμένον τόπον. ἐξ οὗπερ ἐξέπεσεν ἀνδρὸς αἰδοῖα, δίδυμοι, καὶ καυλὸς ἄτρητος. πάντων δὲ τὸ παράδοξον καταπεπληγμένων· ὁ φαρμακοπώλης ἐβοήθει τοῖς λειπομένοις μέρεσι τῆς πηρώσεως. τὸ μὲν οὖν πρῶτον, τὸ αἰδοῖον ἄκρον ἐπιτεμὼν, συνέτρησεν εἰς τὸν οὐρητῆρα· καὶ καθεὶς ἀργυροῦν καυλίσκον, * ταύτῃ τὰ περιττώματα τῶν ὑγρῶν ἐξεκόμιζε. τὸν δὲ σεσυριγγωμένον τόπον ἑλκώσας, συνέφυσε· καὶ τοῦτον τὸν τρόπον ὑγιοποιήσας, διπλοῦν ἀπῄτει τὸν μισθόν. ἔφη γὰρ, ἀντὶ παρειληφέναι γυναῖκα νοσοῦσαν, καθεστακέναι δὲ νεανίσκον ὑγιαίνοντα. ἡ δὲ Καλλὼ τὰς μὲν ἐκ τῶν ἱστῶν κερκίδας, καὶ τὴν ἄλλην τῶν γυναικῶν ταλασιουργίαν, ἀπέθετο· μεταλαβοῦσα δὲ ἀνδρὸς ἐσθῆτα, καὶ τὴν ἄλλην διάθεσιν, μετωνομάσθη Καλλων, ἑνὸς στοιχείου ἐπὶ τῷ τέλει τοῦ ν προστεθέντος. λέγεται δὲ ὑπό τινων, ὅτι πρὸ τοῦ μεταλαβεῖν τὴν εἰς ἄνδρα μορφὴν, ἱέρεια τῆς Δήμητρος ἐγεγόνει· καὶ τὰ τοῖς ἄρρεσιν ἀόρατα ἰδοῦσα κρίσιν ἔσχεν ἀσεβείας. ὁμοίως δὲ ἐν τῇ * νεαπόλει, καὶ κατ᾿ ἄλλους τόπους πλείονας, ἱστοροῦνται γεγονέναι τοιαῦται περιπέτειαι, οὐκ ἄρρενος καὶ θηλείας φύσεως εἰς δίμορφον τύπον δημιουργηθείσης (ἀδύνατον γὰρ τοῦτο) ἀλλὰ τῆς φύσεως διὰ τῶν τοῦ σώματος μερῶν

ψευδο-

Margin notes: * καταλῶσαι. Callo Epidauria. * παρὰ δὲ. * ταυτί. * νεαπόλει M. M.

ψευδογραφεῖ τις εἰς ἔκπληξιν καὶ ἀπάτην τῶν ἀνθρώπων. διόπερ ἡμεῖς τὰς περιπετείας ταύτας ἀναγραφῆς ἠξιώσαμεν, οὐ ψυχαγωγίας, ἀλλ' ὠφελείας ἕνεκα τῶν ἀναγινωσκόντων. πολλοὶ γὰρ, τέρατα τὰ τοιαῦτα νομίζοντες εἶναι, δεισιδαιμονοῦσιν, οὐκ ἰδιῶται μόνον, ἀλλὰ καὶ ἔθνη καὶ πόλεις. κατ' ἀρχὰς γοῦν τοῦ Μαρσικοῦ πολέμου, πλησίον τῆς Ῥώμης οἰκοῦντά φασιν Ἰταλικὸν, γεγαμηκότα παραπλήσιον τοῖς εἰρημένοις ἀνδρόγυνον, προσαγγεῖλαι τῇ συγκλήτῳ· τὴν δὲ δεισιδαιμονήσασαν, καὶ τοῖς ἀπὸ Τυῤῥηνίας ἱεροσκόποις πεισθεῖσαν, ζῶντα προστάξαι καῦσαι. τοῦτον μὲν οὖν * ὁμοίας κεκοινωνηκότα φύσεως, ἀλλ' οὐ πρὸς ἀλήθειαν τέρας γεγενημένον, φασὶν ἀγνοίᾳ τῆς νόσου παρὰ τὸ προσῆκον ἀπολωλέναι. μετ' ὀλίγον δὲ καὶ παρ' Ἀθηναίοις [τις] τοιούτου γενομένου, διὰ τὴν ἄγνοιαν τοῦ πάθους, ζῶντα * φησὶ κατακαῆναι. καὶ γὰρ καὶ τὰς λεγομένας ὑαίνας τινὲς μυθολογοῦσιν ἄρρενας ἅμα καὶ θηλείας ὑπάρχειν, καὶ παρ' ἐνιαυτὸν ἀλλήλας ὀχεύειν, τῆς ἀληθείας οὐχ οὕτως ἐχούσης. ἑκατέρου γὰρ τοῦ γένους ἁπλῆν ἔχοντος καὶ ἀσύμμικτον τὴν φύσιν, * προσώρισται τὸ ψευδογραφοῦν καὶ παρακρουόμενον τοὺς εἰκῇ θεωροῦντας. τῇ μὲν θηλείᾳ πρόσκειταί τι κατὰ τὴν φύσιν * παρεμφερὲς ἄρρενι μορίῳ, τῷ δὲ ἄρρενι κατὰ τὸ ἐναντίον ἔμφασις θηλείας φύσεως. ὁ δ' αὐτὸς λόγος καὶ ἐπὶ πάντων τῶν ζώων, γενομένων μὲν πρὸς ἀλήθειαν πολλῶν καὶ παντοδαπῶν τεράτων, μὴ τρεφομένων δὲ, καὶ εἰς τελείαν αὔξησιν ἐλθεῖν οὐ δυναμένων. ταῦτα μὲν εἰρήσθω πρὸς διόρθωσιν δεισιδαιμονίας. Ὁ μὲν οὖν Διόδωρος πρὸς τῷ τέλει τοῦ λβʹ λόγου τῆς ἱστορικῆς αὐτοῦ πραγματείας ταῦτα διέξεισι· καὶ ἄλλοι δὲ πλεῖστοι τοιαύτας περιπετείας ἱστορήκασιν.

* ἐμφύσεως.
* φασί.
* ἀφώρισται M. M.
* παρεμφερές.

Ἐκ τοῦ λδʹ.

Lib. D. S. XXXIV.

Ὡς Ἀντίοχος ὁ βασιλεὺς, φησὶν, ἐπολιόρκει τὰ Ἱεροσόλυμα· οἱ δὲ Ἰουδαῖοι μέχρι μέν τινος ἀντέσχον. ἐξαναλωθέντων δὲ τῶν ἐπιτηδείων ἁπάντων, ἠναγκάσθησαν περὶ * διαλύσεως διαπρεσβεύσασθαι. οἱ δὲ πλείους αὐτοῦ τῶν φίλων συνεβούλευον κατὰ κράτος αἱρήσειν τὴν πόλιν, καὶ τὸ γένος ἄρδην * ἀνελεῖν τῶν Ἰουδαίων· μόνους γὰρ ἁπάντων ἐθνῶν ἀκοινωνήτους εἶναι τῆς πρὸς ἄλλο ἔθνος ἐπιμιξίας, καὶ πολεμίους ὑπολαμβάνειν πάντας. ἀπεδείκνυον δὲ καὶ τοὺς προγόνους αὐτῶν ὡς ἀσεβεῖς καὶ μισουμένους * παρὰ θεῶν ἐξ ἁπάσης τῆς Αἰγύπτου πεφυγαδευμένους. τοὺς γὰρ ἀλφοὺς ἢ λέπρας ἔχοντας ἐν τοῖς σώμασι, καθαρμοῦ χάριν, ὡς ἐναγεῖς συναθροισθέντας, ὑπερορίους ἐκβεβλῆσθαι. τοὺς δὲ ἐξορισθέντας καταλαβέσθαι μὲν τοὺς περὶ τὰ Ἱεροσόλυμα τόπους, συστησαμένους δὲ τὸ τῶν Ἰουδαίων ἔθνος, παραδόσιμον ποιῆσαι τὸ μῖσος [το] πρὸς τοὺς ἀνθρώπους. διὰ τοῦτο δὲ καὶ νόμιμα παντελῶς ἐξηλλαγμένα καταδεῖξαι, τὸ μηδενὶ ἄλλῳ ἔθνει τραπέζης κοινωνεῖν τὸ παράπαν, μηδ' εὐνοεῖν. ὑπέμνησαν δὲ αὐτὸν καὶ περὶ τοῦ * γενομένου μίσους τοῖς προγόνοις πρὸς τοῦτο τὸ ἔθνος. Ἀντίοχος γὰρ ὁ προσαγορευθεὶς Ἐπιφανὴς, καταπολεμήσας τοὺς Ἰουδαίους, εἰσῆλθεν εἰς τὸν ἄδυτον τοῦ θεοῦ σηκὸν, οὗ * νόμιμον εἰσιέναι μόνον τὸν ἱερέα. εὑρὼν δὲ ἐν αὐτῷ λίθινον ἄγαλμα ἀνδρὸς βαθυπώγωνος, καθήμενον ἐπ' ὄνου, μετὰ χεῖρας ἔχον βιβλίον. τοῦτο μὲν ὑπέλαβε Μωσέως εἶναι, τοῦ κτίσαντος τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ συστησαμένου τὸ ἔθνος. πρὸς δὲ τούτοις νομοθετήσαντος τὰ μισάνθρωπα καὶ παράνομα ἔθη τοῖς Ἰουδαίοις. αὐτὸς δὲ στυγήσας τὴν μισανθρωπίαν πάντων ἐθνῶν, ἐφιλοτιμήθη καταλῦσαι τὰ νόμιμα.

* al. συναινέσεως
* ἀναιρεθῆ M. M.
* ὑπὸ τῶν θεῶν.
* [illegible]
* al. ἤ.

DIODORVS Siculus.

in hominum stuporem, & fraudem falso describat. Quare nos hæc digna censuimus quæ litteris non oblectationis causa legentium, sed vtilitatis mandarentur. Multi enim superstitiosè putant hæc prodigia esse, nec solum rudes, sed etiam integræ gentes & vrbes. Fama est initio belli Marsici, iuxta Romam Italum quendam Androgynum vxore ducta prioribus non absimilem, reum factum apud Senatum fuisse, qui superstitiosus nimium, & a Tyrrhenis aruspicibus persuasus, hominem viuum iussit exuri. Verum senatus ignorans morbum, iniustè hunc similis participantem quidem naturæ, non reuera autem monstrum, damnauit. Non multo post Athenienses eadem de causa morbum ignorantes, quendam viuum ait exussisse. Nugantur etiam quidam Hyænas vtriusque naturæ esse, & intra annum sibi inuicem coire: sed res tota falsa. Nam vtramq; naturam simplicem, & non permixtam habent, & male tradiderunt ij, qui temere obseruarunt. Muliebri sexui adiacet quiddam simile secundum naturam parti virili, & virili contrario modo quod referat speciem muliebris.

Androgyni.

Palladius de Hyænis in vt Marcoris & fortasse Basilius in legatione Byzan.

Hæc quidem de omnibus animalibus non crescentibus, & ad perfectum incrementum pertingere non valentibus, quamuis multa & varia reuera accidant prodigia, dicta sunt ad superstitionem tollendam. Hæc Diodorus circa finem libri tricesimi secundi historiarum prosequitur, licet etiam * alij, & plurimi de prodigiis scripserint.

* Iulius obsequens T. Liuius Plutarchus. Dion & alij.

Ex libro tricesimo quarto.

OBsidenti, inquit, Antiocho regi Hierosolyma, eo vsque Iudæi restiterunt, donec necessaria omnia defecissent. Tunc de componenda re legatos miserunt, & eos plerosque regios amicos. Itaque suasere regi, vt violenter vrbem dirueret, & gentem Iudæorum funditus euerteret. Solos enim eos esse qui cum aliis gentibus nihil habeant commune, & omnes in hostium numero ponant, & clarũ esse quomodo maiores eorũ, vt impij & execrabiles à Diis ex omni Ægypto expulsi, & quomodo leprosi confestim loco mundationis velut detestandi profugi eiecti sint, & mox Hierosolymis loca contermina arripientes hanc gentem ordinauerint, & odium erga omnes homines induxerint. Quare & aliam omnino vitæ institutionem complecti, nec cum alia gente omnino velle comedere, nec etiam velle benefacere. Ad hæc ei maiorum odium suorum erga hunc populum in memoriam reuocarunt. Antiochus enim dictus Epiphanes deuictis Iudæis intrauit Sancta Sanctorum, adiit solis sacerdotibus adeunda, & inuenit ibidem lapideam statuam viri barba promissa, tenentis manibus librũ insidentisque asino, quam putabat Mosis esse, qui vrbem & condiderit, & gentem fundarit, & odiosas illas omnibus gentibus leges tulerit. Ipse vero cupiens obducere odium omnium gentium, leges dissoluere conatus est.

Iudæi.

DIODORVS Siculus.

Quare statuæ conditoris, & altari Dei subdiali porcam ingentem sacrificauit, & sanguine illos perfudit, & carnem coquens, iussit sacros eorum libros, qui leges continerent, iure illo corrumpi, & oblinirei: ignem nunquam deficientem, & semper, vt aiunt, ardentem, in templo extingui, & carnem suillam summum sacerdotem, aliosque Iudæos comedere coegit. Hæc narrantes illi amici, Antiochum vehementer ad totam gentem perdendam, aut saltem ad euertendas leges, & vitæ institutionem mutare cogendum incitarunt. Verum Rex magnanimus, moribusque mansuetus, impositisque tolerandis tributis, & muro priuans ciuitatem Hierosolymorum, acceptis obsidibus Iudæos crimine liberauit. Hæc Diodorus de Mosaicis institutis & legibus, de conditore Hierosolymorum, de exitu ex Ægypto mentitur. Et in reprehensione Iudæorum in mendacio perseuerans, ne sibi ipsi contradicere videatur, tanquam alios narrantes inducit, quibus Antiochi amicitiam adiungit. Hæc quoque de Iudæis libro quadragesimo Bibliothecæ habet.

Ex quadragesimo circa medium.

Scripturus bellum contra Iudæos par esse existimaui principium prius & ortum huius gentis & instituta recensere. Multi apud Ægyptios olim perniciosæ huius calamitatis causam ad Deum referunt. Cum multi & varij peregrini Ægyptum incolerent, diuersis sacrificandi vtentes ritibus, factum est, vt patrij erga Deos cultus deficerent, quod incolæ, nisi alienigenas dimitterent, malorum indicium fore suspicati sunt. Statim itaque ex eiectis profugis præstantissimi efficacissimique (vt quidam nugantur) in Græciam, locaque vicina illapsi sunt, præstantes habentes ductores, quorum principes Danaus & Cadmus exstiterunt. Reliqua vero turba eam regionem, quæ nunc Iudæa dicitur, non procul ab Ægypto distantem, & in illa vsque tempora penitus desertam occupauit. Hanc porro coloniam Moses prudentia & robore cæteros excellens deduxit, qui hanc regionem inuadens, multas vrbes condidit, & vnam quæ nunc celeberrima est appellatam Hierosolyma; maximè autem religionem & cultum eis colendum dedit, venerationes & sacrificia edocuit, & de eis quæ ad remp. pertinent leges tulit & decreta. In duodecim tribus populum diuisit, existimans hunc numerum esse perfectissimum, & anno duodecim mensibus completo persimilem. Imagines Deorum omnino non sculpsit, quod putaret humana Deum non videri forma, sed cœlum terram ambiens esse Deum, & omnia suo imperio gubernare. sacrificia vitæque rationes diuersas prorsus ab aliis gentibus ordinauit.

Moses. Vide Strab. & Iustin.

διὸ τῷ ἀγάλματι τοῦ κτίστου, καὶ τῷ ὑπαίθρῳ βωμῷ τοῦ θεοῦ, μεγάλην ὗν θύσας, τό, τε αἷμα περιέχεεν αὐτοῖς, καὶ τὰ κρέα σκευάσας, προσέταξε τῷ [μὲν] ἀπὸ τούτων ζωμῷ τὰς ἱερὰς αὐτῶν βίβλους καὶ περιεχούσας τὰ μισόξενα νόμιμα καταρρᾶναι· τὸν δὲ ἀθάνατον λεγόμενον παρ᾽ αὐτοῖς λύχνον, καὶ καιόμενον ἀδιαλείπτως ἐν τῷ ναῷ, κατασβέσαι. τῶν τε κρεῶν ἀναγκάσας * προσενέγκασθαι τὸν ἀρχιερέα, καὶ τοὺς ἄλλους ἰουδαίους. ταῦτα δὴ διεξιόντες οἱ φίλοι, τὸν Ἀντίοχον παρεκάλουν μάλιστα μὲν ἄρδην ἀνελεῖν τὸ ἔθνος. εἰ δὲ μή, καταλῦσαι τὰ νόμιμα, καὶ συναναγκάσαι τὰς ἀγωγὰς μεταθέσθαι. ὁ δὲ βασιλεὺς μεγαλόψυχος ὤν, καὶ τὸ ἦθος ἥμερος· λαβὼν ὁμήρους, ἀπέλυσε τῶν ἐγκλημάτων τοὺς ἰουδαίους. φόρους τε τοὺς ὀφειλομένους πραξάμενος, καὶ τὰ τείχη περιελὼν τῶν ἱεροσολύμων. ταῦτα Διόδωρος περὶ τῶν μωσαϊκῶν ἐθῶν καὶ νομίμων, ἀλλὰ καὶ τοῦ τῶν ἱεροσολύμων κτίστου καταψευσάμενος, καὶ αὐτῆς τῆς ἐξ αἰγύπτου τῶν ἰουδαίων ἐξόδου· καὶ πρὸς τὸν ἔλεγχον τοῦ ψεύδους ὥσπερ ἑαυτῷ, τὸ μὴ αὐτὸς ἁλῶναι, διοικονομούμενος. ἑτέροις περιτίθησι προσώποις τὴν περὶ τῶν διεψευσμένων ἀφήγησιν, τὴν Ἀντιόχου φιλίαν τούτοις προσεπισυνάπτων. γράφει δὲ καὶ τῷ μ΄ λόγῳ τῆς αὐτῆς βιβλιοθήκης περὶ ἰουδαίων ταῦτα.

* ἀναμάσασθαι. τὸν ἀρχιερέα.

Ἐκ τοῦ μ΄ λόγου, περὶ τὸ μέσον.

Ἡμεῖς δὲ μέλλοντες ἀναγράφειν τὸν πρὸς ἰουδαίους πόλεμον, οἰκεῖον εἶναι διαλαμβάνομεν προδιελθεῖν ἐν κεφαλαίοις τήν τε τοῦ ἔθνους τούτου ἐξ ἀρχῆς κτίσιν, καὶ τὰ παρ᾽ αὐτοῖς νόμιμα. κατὰ τὴν Αἴγυπτον τὸ παλαιὸν, λοιμικῆς περιστάσεως γενομένης, ἀνέπεμπον οἱ πολλοὶ τὴν αἰτίαν τῶν κακῶν ἐπὶ τὸ δαιμόνιον. πολλῶν γὰρ καὶ παντοδαπῶν κατοικούντων ξένων, καὶ διηλλαγμένοις ἔθεσι χρωμένων περὶ τὸ ἱερὸν καὶ τὰς θυσίας, καταλελύσθαι συνέβαινε παρ᾽ αὐτοῖς τὰς πατρίους τῶν θεῶν τιμάς. ὅπερ οἱ τῆς χώρας ἐγγενεῖς ὑπέλαβον, ἐὰν μὴ τοὺς ἀλλοφύλους μεταστήσωνται, κρίσιν οὐκ ἔσεσθαι τῶν κακῶν. εὐθὺς οὖν ξενηλατουμένων τῶν ἀλλοεθνῶν οἱ μὲν ἐπιφανέστατοι καὶ δραστικώτατοι συστραφέντες ἐξερρίφησαν (ὥς τινες φασιν) εἰς τὴν Ἑλλάδα, καί τινας ἑτέρους τόπους, * ἔχοντες ἀξιολόγους ἡγεμόνας, ὧν ἡγοῦντο Δαναὸς καὶ Κάδμος τῶν ἄλλων ἐπιφανέστατοι. ὁ δὲ πολὺς λεὼς ἐξέπεσεν εἰς τὴν νῦν καλουμένην ἰουδαίαν, οὐ πόρρω μὲν κειμένην τῆς αἰγύπτου, παντελῶς δὲ ἔρημον οὖσαν κατ᾽ ἐκείνους τοὺς χρόνους. ἡγεῖτο δὲ τῆς ἀποικίας ὁ προσαγορευόμενος Μωσῆς, φρονήσει * δὲ πολλῇ καὶ ἀνδρείᾳ πλεῖστον διαφέρων. οὗτος δὲ καταλαβόμενος τὴν χώραν, ἄλλας τε πόλεις ἔκτισε, καὶ τὴν νῦν οὖσαν ἐπιφανεστάτην, ὀνομαζομένην ἱεροσόλυμα. ἱδρύσατο δὲ καὶ τὸ μάλιστα παρ᾽ αὐτοῖς τιμώμενον ἱερόν· καὶ τὰς τιμὰς καὶ * ἁγιστείας τοῦ θείου κατέδειξε· καὶ τὰ κατὰ τὴν πολιτείαν ἐνομοθέτησέ τε καὶ διέταξε. διεῖλε δὲ τὸ πλῆθος εἰς δώδεκα φυλὰς, διὰ τὸ τὸν ἀριθμὸν τοῦτον τελειότατον νομίζεσθαι, καὶ σύμφωνον εἶναι τῷ πλήθει τῶν μηνῶν τῶν τὸν ἐνιαυτὸν συμπληρούντων. ἄγαλμα δὲ θεῶν τὸ σύνολον οὐ κατεσκεύασε, διὰ τὸ μὴ νομίζειν ἀνθρωπόμορφον εἶναι τὸν θεόν· ἀλλὰ τὸν περιέχοντα τὴν γῆν οὐρανὸν μόνον εἶναι θεὸν, καὶ τῶν ὅλων κύριον. τὰς δὲ θυσίας ἐξηλλαγμένας συνεστήσατο τῶν παρὰ τοῖς ἄλλοις ἔθνεσι, καὶ τὰς κατὰ τὸν βίον ἀγωγάς·

* ἔχοντες.

* ἐν τῇ.

* al. ἁγιστείας

διὰ

διὰ γὰρ τὴν ἰδίαν ξενηλασίαν ἀπάνθρωπόν τινα καὶ μισόξενον βίον εἰσηγήσατο. ἐπιλέξας δὲ τῶν ἀνδρῶν τοὺς χαριεστάτους καὶ μάλιστα δυνησομένους τοῦ συμπαντὸς ἔθνους προΐστασθαι, τούτους ἱερεῖς ἀπέδειξε· τὴν δὲ διατριβὴν ἔταξεν αὐτῶν γίνεσθαι περὶ τὸ ἱερὸν, καὶ τὰς τοῦ θεοῦ τιμάς τε καὶ θυσίας. τοὺς αὐτοὺς δὲ καὶ δικαστὰς ἀπέδειξε τῶν μεγίστων κρίσεων. καὶ τὴν τῶν νόμων καὶ τῶν ἐθῶν φυλακὴν τούτοις ἐπέτρεψε· διὸ καὶ βασιλέα μὲν μηδέποτε τῶν ἰουδαίων, τὴν δὲ τοῦ πλήθους προστασίαν δίδοσθαι διὰ παντὸς τῷ δοκοῦντι τῶν ἱερέων φρονήσει καὶ ἀρετῇ προέχειν. τοῦτον δὲ προσαγορεύουσιν ἀρχιερέα, καὶ νομίζουσιν αὐτοῖς ἄγγελον γίνεσθαι τῶν τοῦ θεοῦ προσταγμάτων. τοῦτον δὲ κατὰ τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰς ἄλλας συνόδους φησὶν ἐκφέρειν τὰ παραγγελλόμενα· καὶ πρὸς τοῦτο τὸ μέρος οὕτως εὐπειθεῖς γίνεσθαι τοὺς ἰουδαίους, ὥστε παραχρῆμα πίπτοντας ἐπὶ τὴν γῆν, προσκυνεῖν τὸν τούτοις ἑρμηνεύοντα ἀρχιερέα. προσγέγραπται δὲ καὶ τοῖς νόμοις ἐπὶ τῆς τελευτῆς, ὅτι Μωσῆς ἀκούσας τοῦ θεοῦ, τάδε λέγει τοῖς ἰουδαίοις. ἐποιήσατο δὲ ὁ νομοθέτης τῶν τε πολεμικῶν ἔργων πολλὴν πρόνοιαν, καὶ τοὺς νέους ἠνάγκαζεν καρτερίαν τε καὶ ἀνδρείαν ἀσκεῖν, καὶ [τὸ σύνολον] πάσης ὑπομονὴν κακοπαθείας. ἐποιεῖτο δὲ καὶ στρατείας εἰς τὰ πλησιόχωρα τῶν ἐθνῶν· καὶ πολλὴν κατακτησάμενος χώραν, κατεκληρούχησε· τοῖς μὲν ἰδιώταις ἴσους ποιήσας κλήρους, τοῖς δὲ ἱερεῦσι μείζονας· ἵνα λαμβάνοντες ἀξιολογωτέρας προσόδους, ἀπερίσπαστοι συνεχῶς προσεδρεύωσι ταῖς τοῦ θεοῦ τιμαῖς. οὐκ ἐξῆν δὲ τοῖς ἰδιώταις τοὺς ἰδίους κλήρους πωλεῖν, ὅπως μή τινες διὰ πλεονεξίαν ἀγοράζοντες τοὺς κλήρους, ἐκθλίβωσι τοὺς ἀπορωτέρους, καὶ κατασκευάζωσιν ὀλιγανδρίαν. τεκνοτροφεῖν τε ἠνάγκαζε τοὺς ἐπὶ τῆς χώρας· καὶ δι' ὀλίγης δαπάνης ἐκτρεφομένων τῶν βρεφῶν, ἀεὶ τὸ γένος τῶν ἰουδαίων ὑπῆρχε πολυάνθρωπον. καὶ τὰ περὶ τοὺς γάμους δὲ, καὶ τὰς τῶν τελευτώντων * ταφὰς, πολὺ τὸ παρηλλαγμένον ἔχειν ἐποίησε νόμιμα πρὸς τὰ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. κατὰ δὲ τὰς ὕστερον γενομένας ἐπικρατείας ἐκ τῆς τῶν ἀλλοφύλων ἐπιμιξίας, ἐπί τε τῆς τῶν περσῶν ἡγεμονίας, καὶ τῶν ταύτην καταλυσάντων μακεδόνων, πολλὰ τῶν πατρίων τοῖς * ἰουδαίοις νομίμων ἐκινήθη. ἕως μὲν καὶ ταῦτα φησὶ περὶ τῶν * πατρίων τε καὶ νομίμων, καὶ αὐτῶν ἐκείνων τῆς ἐξ αἰγύπτου ἀπαλλαγῆς, καὶ τοῦ θείου Μωσέως, ψευδολογῶν τὰ πλεῖστα καὶ διερχόμενος· πρὸς τοὺς ἐλέγχους πάλιν ὢν κατεψεύσατο τῆς ἀληθείας, ἀναχώρησιν ἑαυτῷ μεθοδεύσάμενος, εἰς ἕτερον καὶ νῦν ἀναφέρει τῶν εἰρημένων τὴν παριστορίαν. ἐπάγει γάρ. περὶ μὲν τῶν ἰουδαίων ἑκαταῖος ὁ Μιλήσιος ταῦτα ἱστόρηκεν.

* τὰς γραφάς.

* al. ἰουδαίων.

* l. πατρίων ἐθῶν.

Nam quia externos vrbe sua interdicerent, odiosam sane vitam, & aliis inuisam induxit. Iussit insuper vt qui genti præessent, grati essent populo, & maxime auctoritate potentiores, quos sacerdotes esse voluit, & eos præcepit circa altaria Deique cultum & sacrificia exerceri, & ex his optimos iudicio viros iudices constituit, quibus & legum institutique custodiam attribuit. Non ordinauit Iudæis Regem, sed imperium populi ei censuit committendum, qui prudentia & virtute inter sacerdotes aliis præstare videretur; hunc summum Pontificem appellant, quem velut nuntium sibi diuinorum præceptorum esse ducunt, hunc edicta in populi congregationibus & conciliis, ait proferre, cui Iudæi ita obtemperant, vt statim Pontifice loquente cadentes in terram adorent. Additum est in fine legis, Hæc Moses loquitur Iudæis obediens Deo. Magnam etiam bellicarum institutionum curam adhibuit, iuuenésque ad tolerantiam & fortitudinem, & ad omnem malorum patientiam exerceri voluit. Multa quoque cōtra varios populos bella gessit, magnámque subigens regionem sorte eam diuisit; æquales populo portiones, sacerdotibus maiores assignauit: vt latiores terminos possidentes, continenter sine vlla molestia Dei sacrificiis occuparentur. Nec etiam licitum erat pauperibus portiones proprias diuendere, ne aliqui per auaritiam coëmentes inopes excludant, & in causa sint vt populus minuatur. In regione pueros ali voluit, qui exiguo sumptu alebantur, & ideo copiosa & fœcunda semper Iudæorum natio extitit. Diuersi quoque ab aliis in nuptiis & sepulturis fuerunt. Sed propter accessiones quæ postea è multis victoriis acciderunt, monarchia quarta scilicet Persarum, & deinde Macedonum, multa patriis Iudæorum institutis decesserunt. Ita hic de moribus & legibus maiorum, & discessu eorum ex Ægypto, déque sacro Mose, in multis mentitur, plurima etiam nō attingens. In accusationibus quas contra veritatem profert, deflectit, ad alium dictorum narrationem referens. Subdit enim statim. Hæc de Iudæis Hecatæus Milesius tradidit.

Vide Iosephum lib. I. aduersus Appionem.

E libro quadragesimo octauo.

QVæ Iouiano Imp. ab aliquibus mortis causa fuisse traditur, vt scilicet dormiens in domo recens inalbata, & igne propter humorem excitato, vaporibus è madida calce prodeuntibus extinctus sit, hanc sponte Catulum subiisse lōgo ante tempore narrat Diodorus. nam in libro quadragesimo octauo initio hæc habet. Cinnani & Mariani consilium ineunt cum præstantissimis ducibus, vt firma in pace viuerent, & tandem ita concluserunt, vt inimicorum clarissimos quosque, & de imperio contendere valentes interficerent,

In Epitome Sexto Aurelij Victoris Iouianus a Persis hieme aspera, media per Constantinopolim accelerat, cruditate stomachi ... repente interiit.

Ex τοῦ μή.

l. l. D. S. XLIII.

ΟΤι ὃ λέγεται συμπεσεῖν αἴτιον θανάτου παρά τισιν Ἰοβιανῷ τῷ βασιλεῖ, τὸ κατακοιμηθῆναι ἐν οἴκῳ νεωστὶ κεκονιαμένῳ, πυρὶ δὲ διὰ τὴν ψύξιν ὑποθερμαινομένῳ, καὶ ἀσμοὺς ἀφιέντι τοὺς ἐκ τῆς νενοτισμένης κονίας. τοῦτο ἑκόντα ὑπελθεῖν, ἱστορεῖ Διόδωρος, κατὰ τοὺς πολλῷ παλαιοτέρους χρόνους Κάτλον. φησὶ γὰρ ἐν μη λόγῳ πρὸς τῇ ἀρχῇ· Ὅτι οἱ περὶ τὸν Κίνναν καὶ Μάριον συνεδρεύσαντες μετὰ τῶν ἐπιφανεστάτων ἡγεμόνων ἐβουλεύοντο, ὅπως βεβαίως καταστήσωσι τὴν εἰρήνην· τέλος ἔδοξεν αὐτοῖς τοὺς ἐπιφανεστάτους τῶν ἐχθρῶν, καὶ δυναμένους ἀμφισβητῆσαι [περὶ] πραγμάτων, πάντας ἀποκτεῖναι

DIODORVS Siculus.

vt scilicet pura factione eorum reddita, reliquo tempore, vt vellent, sine timore cum amicis suis temp. administrarent. Quare statim pactas conditiones & fidem neglexerunt, & cædes condemnatorum impune & vbique factæ sunt. Q. vero Lutatius Catulus, qui clarissimum de Cimbris triumphum egerat, populo prius carissimus à quodam tribuno plebis apud populum reus mortis factus est. quare metuens periculum ex accusatione, speransque auxiliū aliquod ad Marium se contulit: ipse autem antea amicus eius, tunc elatus superbia, secius erga eum affectus est, nullumque aliud responsum dedit nisi, *Moriendum est.* Catulus vero desperata salute properans sine iniuria vitam terminare, seipsum vita priuauit, idque nouo & inusitato more, nam includens seipsum in domo recens dealbata, & vaporem è calce igne & fumo excitans, respirandi facultate impeditus extinctus est.

ὅπως καθαρᾶς γενομένης τῆς ἰδίας αἱρέσεως καὶ μερίδος, ἀδεῶς τὸ λοιπὸν, καὶ ὡς ἂν βούλωνται μετὰ τῶν φίλων διοικῶσι τὰ κατὰ τὴν ἡγεμονίαν. εὐθὺς οὖν τῶν μὲν γεγενημένων συνθέσεων καὶ πίστεων ἠμέλησαν· σφαγαὶ δὲ τῶν καταψηφισθέντων αὐτοῖς ἄκριτοι καὶ πανταχοῦ ἐγίνοντο. Κόϊντος δὲ Λυτάτιος ὁ Κάτλος, τεθριαμβευκὼς μὲν ἐπισήμως ἀπὸ * Κίμβρων, ἀγαπώμενος δὲ ὑπὸ τῶν πολιτῶν περιττότερον· ὑπό τινος δημάρχου κατηγορίας ἐτύγχανεν ἐν τῷ δήμῳ θανάτου. φοβούμενος δὲ τὸν ἐκ τῆς συκοφαντίας κίνδυνον, ἧκεν εἰς τὸν Μάριον, δεόμενος τυχεῖν βοηθείας. ὁ δὲ, τὸ μὲν ἔμπροσθεν γεγονὼς φίλος· τότε δ' ἔκ τινος ὑποψίας ἀλλοτρίως ἔχων πρὸς αὐτὸν, ἓν τὸ μόνον ἀπεκρίθη, θανεῖν δεῖ. καὶ ὁ Κάτλος ἀπογνοὺς μὲν τὰς σωτηρίας ἐλπίδας, σπεύδων δὲ χωρὶς ὕβρεως καταστρέψαι τὸν βίον, ἑαυτὸν τοῦ ζῆν μετέστησεν, ἰδίῳ τινὶ καὶ παρηλλαγμένῳ * τρόπῳ συγκλείσας ἑαυτὸν εἰς οἶκον νεόχριστον καὶ τὴν ἐκ τῆς κονίας ἀναφορὰν πυρὶ καὶ καπνῷ συναυξήσας, τῇ τῆς ἀναπνοῆς φθορᾷ περιπνιγεὶς γενόμενος, ἀπήλλαξεν.

* al. Σκίμβρων.

* al. τέφρῳ.

Ex tricesimo primo.

HÆc dum geruntur, Romam venêre legati Rhodiorum, ad diluenda quibus impediti fuerant crimina. Videbantur enim in bello, quod aduersus Perseum gestum est, animus ad regem inclinasse, & quam cum Romanis habebant amicitiam, prodiisse. Cumque nihil legatione sua proficerent, desponsabant animos, & cum lacrymis colloquia habebant. Cum autem eos in senatum introduxisset vnus tribunorum, nomine Antonius; primus orationem de legatione habuit Philophron: & secundum eum Astymedes. Hi cum multa suppliciter & deprecatoriè dixissent, & ad extremum (vt est in prouerbio) cygneam cantionem cecinissent, ægrè responsa acceperunt, per quæ ab extremo quidem metu liberati sunt, sed de criminibus acerbè obiurgati. Quare licet apud Romanos videre præstantissimos quosque de gloria contendentes, per quos omnia pene maxima a populo peficiuntur. Sed in aliis vrbibus sibiipsis omnes inuident, Romani vero inuicem laudant, vnde euenit optimè & fortissimè rem vt gerant, remp. amplificare studentes, & alij iniustè sentientes, & seipsos circumuenientes patriam perdant.

Perseum vltimum regem Macedoniæ, postquam is sæpe cum Romanis amicitiam iniit, sæpe item non contemnendo exercitu bellum gessit, tandem Æmilius debellatum cepit, & præclarum ob eam victoriam triumphum egit. Perseus vero tantis agitatus calamitatibus vt similes esse videantur eius casus fabulis rerum nunquam gestarum, ne discedere quidem è vita volebat. Priusquam enim senatus de eo pronunciasset, quid faciendum esset Vrbano Prætori, coniecit eum in carcerem, qui est Albæ, cum natis. Est autem carcer ille, antrum subterraneum profundum, magnitudine maximè, quantum est cœnaculum octo lectorum. Estque tenebrarum plenum ac fœtoris, propter multitudinem hominum rei capitalis damnatorum, qui in eum locum traduntur,

Ἐκ τοῦ λα´.

Lib. D. S. XXXI.

ἍΜα δὲ τούτοις πραττομένοις, εἰς Ῥώμην παρεγένοντο πρεσβευταὶ Ῥοδίων, τὰς γεγενημένας διαβολὰς κατ' αὐτῶν ἀπολυσόμενοι. ἐδόκουν γὰρ ἐν τῷ πρὸς Περσέα πολέμῳ ταῖς διανοίαις ἀποκεκλικέναι πρὸς τὸν βασιλέα, καὶ προδεδωκέναι τὴν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν. μηδὲν δὲ ἀνύοντες ὧν ἐπρέσβευον· εἰς ἀθυμίαν ἐνέπιπτον, καὶ μετὰ δακρύων ἐποιοῦντο τὰς ἐντεύξεις. εἰσαγαγόντος δὲ αὐτοὺς εἰς τὴν σύγκλητον ἑνὸς τῶν δημάρχων Ἀντωνίου· πρῶτος μὲν ἐποιεῖτο τὸν ὑπὲρ τῆς πρεσβείας λόγον Φιλόφρων· μετὰ δὲ τοῦτον Ἀστυμήδης. πολλὰ δὲ πρὸς δέησιν καὶ παραίτησιν εἰπόντες, καὶ τὸ τελευταῖον, κατὰ τὴν παροιμίαν, τὸ κύκνειον ᾄσαντες· μόλις ἔλαβον ἀποκρίσεις. δι' ὧν τὸν μὲν ὁλοσχερῆ φόβον παρελύθησαν, περὶ δὲ τῶν ἐγκλημάτων πικρῶς ὠνειδίσθησαν. διόπερ ἰδεῖν ἐστι, παρὰ Ῥωμαίοις τοὺς ἐπιφανεστάτους ἄνδρας ὑπὲρ δόξης ἁμιλλωμένους, δι' ὧν ἅπαντα σχεδὸν τὰ μέγιστα τῷ δήμῳ κατορθοῦται. ἐν μὲν γὰρ ταῖς ἄλλαις πολιτεύμασι ζηλοτυποῦσιν ἀλλήλους, Ῥωμαῖοι δὲ ἐπαινοῦσιν. ἐξ οὗ συμβαίνει μάλιστα τοὺς μὲν πράσσειν τὰ κάλλιστα τῶν ἔργων, ἁμιλλωμένους αὔξειν τὸ κοινὸν συμφέρον· τοὺς δ' ἄλλους ἀδικοδοξοῦντας, καὶ τὰς ἀλλήλους * ἐπιβουλὰς λυμαινομένους, βλάπτειν τὴν πατρίδα.

* al. ἐπιβουλὰς.

Ὅτι Περσέα τὸν τελευταῖον Μακεδονίας βασιλέα, πολλάκις Ῥωμαίοις διὰ φιλίας ἰόντα, πολλάκις δὲ καὶ στρατιᾷ οὐκ ἀναξιολόγῳ πολεμήσαντα, τέλος Αἰμίλιος καταπολεμήσας εἷλε, καὶ λαμπρὸν θρίαμβον ἐπὶ τῇ νίκῃ κατήγαγε. Περσεὺς δὲ τηλικαύταις περιπεσὼν συμφοραῖς, ὥστε δοκεῖν ὅμοια μύθοις ἀγενήτοις εἶναι τὰ πάθη τὰ περὶ αὐτὸν, οὐδ' ἀπολυθῆναι τοῦ ζῆν ἤθελε. πρὶν γὰρ ἢ τὴν σύγκλητον ὑπὲρ αὐτοῦ διαλαβεῖν ὃ χρὴ * παθεῖν; τῶν κατὰ πόλιν στρατηγῶν εἷς ἐνέβαλεν αὐτὸν εἰς τὸν ἐν Ἄλβαις κάρκαρον μετὰ τῶν τέκνων. ἔστι δὲ ὁ κάρκαρος, ὄρυγμα κατάγειον βαθὺ, τὸ μὲν μέγεθος ἔχον οἴκου μάλιστά πως ἐννεακλινίου, σκότου δὲ πλήρης καὶ δυσοσμίας, διὰ τὸ πλῆθος τῶν παραδιδομένων εἰς τοῦτον τὸν τόπον ἀνδρῶν, τῶν ἐπὶ θανατικοῖς ἐγκλήμασι καταδικαζομένων· ὧν ἐν

* παθεῖν τὸν κατὰ πόλιν στρατηγόν, ll. ἐνέβαλεν αὐτόν. ll. εἰς.

ὧν ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις οἱ πλείους ἐνταῦθα κατείργνυντο. ἐν οὕτω γὰρ στενωπῷ συγκεκλεισμένων πολλῶν ἀνδρῶν, ἀπεθηριοῦτο τὰ τῶν ἀτυχῶν σώματα. τῶν τε πρὸς τροφὴν καὶ τὴν ἄλλην πᾶσαν χρείαν ἀνηκόντων πάντων ἐν ταυτῷ πεφυρμένων, τοιαύτην προσπίπτειν δυσωδίαν συνέβαινεν, ὥστε μηδένα τῶν προσιόντων ῥᾳδίως δύνασθαι καρτερῆσαι. ἐφ' ἡμέρας μὲν οὖν ἑπτὰ διετέλεσεν ἐνταῦθα κακουχούμενος, ὥστε καὶ παρὰ τῶν ἐσχάτων καὶ * τὰ κατὰ σιτουμένων ἐπικουρίας δεηθῆναι. συμπαθεῖς γὰρ ὄντες, * φιλανθρώπως τούτων ἐκείνῳ μετεδίδοσαν δακρύοντες. * ἐρρίφθη δ' αὐτῷ καὶ ξίφος πρὸς ἀναίρεσιν, καὶ κάλως πρὸς ἀγχόνην, ἐξουσίας διδομένης ὡς ἂν βούλοιτο χρήσασθαι. ἀλλ' οὐδὲν οὕτω γλυκὺ φαίνεται τοῖς ἠτυχηκόσιν ὡς τὸ ζῆν, καίπερ αὐτῶν ἄξια θανάτου πασχόντων. καὶ πέρας ἐν ταύταις ἂν ταῖς ἀνάγκαις κατέστρεψε τὸν βίον, εἰ μὴ Μάρκος Αἰμίλιος προκαθήμενος τοῦ βουλευτηρίου, τηρῶν τό τε περὶ αὑτὸν ἀξίωμα, καὶ τὸ τῆς πατρίδος ἐπιεικές, παρῄνεσε τῇ συγκλήτῳ σχετλιάζων· εἰ μὴ τὸν ἀνθρώπινον φόβον εὐλαβοῦνται, τήν γε τοὺς ὑπερηφάνως ταῖς ἐξουσίαις χρωμένους μετερχομένην νέμεσιν αἰδεῖσθαι. διόπερ εἰς ἐπιεικεστέραν δοθεὶς φυλακήν, καὶ κεναῖς ἐλπίσι προσανέχων, ὁμοίαν τοῖς προητυχημένοις ἔσχε τὴν τοῦ βίου καταστροφήν. διετῆ γὰρ χρόνον φιλοψυχήσας, καὶ προσκόψας τοῖς φυλάττουσι βαρβάροις, κωλυόμενος ὑπ' ἐκείνων ὕπνου τυχεῖν, ἐτελεύτησεν.

Ὅτι λέγουσιν (φησὶν) ἑαυτοὺς οἱ τῆς Καππαδοκίας βασιλεῖς εἰς Κῦρον ἀναφέρειν τὸ γένος, τὸν ἐν Πέρσαις. διαβεβαιοῦνται δὲ καὶ τῶν ἑπτὰ Περσῶν τῶν τὸν μάγον ἐπανελομένων ἑνὸς ὑπάρχειν ἀπόγονοι. καὶ τὴν μὲν ἀπὸ Κύρου συγγένειαν, οὕτω καταριθμοῦνται. Καμβύσου τοῦ Κύρου πατρὸς ἀδελφὴν ὑπάρξαι [τὴν] γνησίαν, * Αττόσαν· ταύτης δὲ καὶ Φαρνάκου τοῦ Καππαδοκίας βασιλέως γενέσθαι * παῖδα Γάλλον, καὶ τούτου γενέσθαι Σμέρδιν, οὗ Αρτάμνην· τοῦ δὲ Αναφᾶν· ὃν καὶ διενεγκεῖν μὲν ἀνδρείᾳ καὶ τόλμῃ, γενέσθαι δ' ἕνα τῶν ἑπτὰ Περσῶν. τὴν μὲν οὖν εἰς Κῦρον συγγένειαν οὕτω γενεαλογοῦσι, καὶ τὴν εἰς Αναφᾶν· ὃν φασὶ δι' * ἀνδρείαν συγχωρηθῆναι, τὴν Καππαδοκίας δυναστείαν, ὥστε μὴ τελεῖν φόρους Πέρσαις. οὗ τελευτήσαντος, ὁμώνυμος υἱὸς ἄρχει. μετὰ δὲ τὴν τούτου τελευτήν, ἀπολειφθέντων δυεῖν υἱῶν Δατάμου καὶ Αριμναίου, διαδέξασθαι τὴν ἀρχὴν Δατάμην, ἄνδρα κατὰ πόλεμον καὶ κατ' ἄλλα μέρη τῆς βασιλείας ἐπαινούμενον. ὃς Πέρσαις διὰ μάχης ἐλθών, καὶ λαμπρῶς κατὰ τὴν μάχην ἀγωνισάμενος, ἐν αὐτῇ τελευτᾷ. διεδέξατο δὲ τὴν βασιλείαν ὁ υἱὸς Αριάμνης· οὗ γίνονται παῖδες Αριαράθης καὶ Ὀλοφέρνης· οὗτος δὲ ἔτη πεντήκοντα δυναστεύσας, καὶ μηδὲν ἔργον ἄξιον μνήμης πράξας, τελευτᾷ. τὴν δὲ ἀρχὴν διεδέξατο ὁ πρεσβύτερος τῶν υἱῶν Αριαράθης· ὃς φιλοστοργῆσαι διαφερόντως λέγεται τὸν ἀδελφόν, καὶ προαγαγεῖν αὐτὸν εἰς τὰς ἐπιφανεστάτας τάξεις· ὃν καὶ Πέρσαις κατ' Αἰγυπτίων ἀποσταλέντα συμμαχῆσαι, μετὰ μεγάλων τιμῶν ἐπανελθεῖν, ἃς Ὦχος ὁ Περσῶν βασιλεὺς ὑπὲρ ἀνδρείας ἐδίδου· καὶ τὸν βίον ἐν τῇ πατρίδι λιπεῖν, υἱοὺς ἐγκαταλιπόντα Αριαράθην καὶ Αρύσην. ὁ δὲ ἀδελφὸς καὶ τῆς Καππαδοκίας ἔχων τὴν ἀρχήν (οὐ γὰρ ἦν αὐτῷ * γονὴ γνησία)

* al. τὰ ἔγγιστα.
* al. φιλανθρώπως.
* ἐρρίφη δ' οὖν. Ι.. δε.
* Ατίσσαν.
* παιδάγαμον.
* ἀνανδρίαν.
* al. γονή.

quorum maxima pars illis temporibus hic claudebatur. Conclusis enim in tam angusto loco tot hominibus, efferebantur miserorum corpora, & confusis inter sese omnibus, quæ vel ad victum, vel ad alios vsus pertinent, tantus fœtor existebat, vt nullus accedentium facile durare posset. Igitur ille per dies septem loco hoc miseriam pertulit, vt etiam extremæ conditionis hominum & statuum cibum accipientium ope indigeret. Hi enim eius vicem propter infortuniorum magnitudinem dolentes, quæ ipsi accipiebant, hæc ei benignè lacrymantes impertiebant. Igitur ei gladius ad occisionem, & restis ad strangulationem proiectus est, data vtriusuis optione. Verum nihil tam dulce miseris videtur quam viuere, etiamsi morte dignam miseriam patiantur. Ac tandem in his necessitatibus vitam finiuisset, nisi Marcus Æmilius curiæ præsidens, & suam dignitatem & patriæ æquitatem retinens, Senatum cum graui reprehensione commonefecisset, vt si humano metu non terreretur, at Nemesim vltricem certe vererentur, quæ in eos animaduertere solet, qui potestatibus superbè vtuntur. Itaque ille in mitiorem datus custodiam, & vanas spes fouens, similem superioribus casibus exitum vitæ sortitus est. Postquam enim biennium vitæ cupidus durauit, cum custodes barbaros offendisset, prohibitus est ab illis somno frui, atque ita vitam finiuit.

Dicunt sese (inquit) Cappadociæ reges ad Cyrum Persam referre genus suum, contenduntque prognatos esse se vno septem Persarum, qui Magum occiderunt, & ductam quidem à Cyro cognationem sic enumerant. Cambyse Cyri patris sororem fuisse germanam Atossam. Ex hac & Pharnace Cappadociæ rege natum fuisse * Pedagamum, & huius filium fuisse Smerdim: cuius porro Artamnam, & huius Anapham, qui fortitudine & audacia excelluerit, & vnus septem Persarum fuerit. Igitur suam ad Cyrum cognationem sic enumerant, & ad Anapham, cui perhibent propter virtutem sic concessum fuisse Cappadociæ principatum, vt Persis tributa non penderet. Eo vita defuncto imperauit eiusdem nominis filius. Post cuius obitum superstitibus duobus filiis, Datama, & Arimnæo, successisse imperio Datamam, virum & bello & aliis regni partibus laudatum, qui cum Persis prælio congressus & strenue præliatus, in eo occubuerit. Regnum accepit filius Ariamnes, cuius fuere filij Ariarathes & Olofernes. Is Ariamnes cum annos quinquaginta imperasset, nec vllum opus dignum memoria fecisset, obiit. Eius in imperium successit natu grādior filius Ariarathes, qui supra modum amasse fratrem dicitur, & ad clarissimos ordines euexisse, atq; idem cum Persis aduersus Ægyptios missus, belli socius fuisse, & cum magnis honoribus reuenisse, quos Persarum rex Ochus propter virtutē in eum conferebat, vitámq; in patria reliquisse, superstitibus filiis Ariaratha & Arysa: frater autem & Cappadociæ imperiū habens (nec enim germaniā prolem habebat)

DIODORVS Siculus.
Nemesis Dea.
Persei exitus.
* al. παῖδα Γάλλον, filium Gallam.

DIODORUS Siculus. *Alexander Magnus.*

grandiorem fratris filium Ariarathem adoptauit. Per ea tempora Alexander Macedo Persas debellauit, deinde obiit. At Perdiccas omnium tunc rerum gubernator, Eumenem misit ducem Cappadociæ, ac debellato Ariaratha & in pugna interfecto, tam ipsa Cappadocia quam finitimæ regiones, in Macedonum potestatem venerunt. Ariarathes vero postremi regis filius in præsentia desperans, concessit cum paucis in Armeniam. Haud multo post tempore, Eumene & Perdicca mortuis, & Antigono ac Seleuco sublectis, ille acceptis ab Armeniorum rege Ardoata copiis, & Macedonum ducem Amyntam interfecit, & Macedones celeriter è finibus eiecit, domesticúmque imperium recuperauit. Habuit hic tres filios, quorum natu maximus Ariamnes regnum accepit, qui affinitatem contraxit cum Antiocho cognomine Deo, eius filiam Stratonicam Ariarathæ filiorum suorum natu maximo collocauit. *Ariarathes ... lans.* Cumque esset filiorum supra modum amans, puero diadema imposuit, cum totius in regno imperij atque iuris ex æquo secum socium fecit. Mortuo patre Ariarathes solus regnauit, & è vita discedens regnum filio suo admodum puero reliquit. Hic duxit in vxorem filiam Antiochi magni, nomine Antiochidem, versutam admodum. Hanc, cum liberos non gigneret, suppotuisse ferunt sibi duos filios ignorante viro, videlicet Ariarathem & Olofernem. Aliquanto post tempore cum semen suscepisset, ipsam præter spem peperisse duas filias, & vnum filium, nomine Mithridatem. At tunc virum de subditis consuluisse, & fecisse vt grandior cum mediocribus facultatibus Romam mitteretur, & iunior in Ioniam, ne de regno cum germano filio contenderent. Hûc adultum Ariarathem aiunt cognominatum, & literis Græcis imbutum, atque ob cæteras virtutes laudatum fuisse. Et pater quidem filio patris amanti studebat se vicissim amantem filij exhibere: atque eousque processit eorum mutua beneuolentia, vt pater toto imperio cedere filio certaret, ille contra demonstraret fieri non posse, vt à parentibus adhuc viuentibus eiusmodi beneficium admitteret. Hic, postquam parentem fata vocarunt, regnum accepit, tum in reliquis vitæ moribus eximium se præbens, tum Philosophiæ operam nauans. Quo factum est, vt Cappadocia olim Græcis ignota, tunc eruditis fuerit receptaculum. Idem cum Romanis amicitiam societatémque renouauit. *Vide Ciceronis epistolas.* Aliaque plurima de relatione regum Cappadociæ præsentium vsque ad Cyrum.

Ex eodem.

Imagines Rom. in funere. Vide Tacitum & Iuuenal.

DE L. Æmilij, qui Persem debellauit, sepultura hæc habet, quam propter ista maximè dicit illustrem. Solent enim Romani qui nobilitate & maiorum suorum gloria præstarent, mortuorũ imagines ad similitudinẽ vitæ,

τὸν πρεσβύτερον τῶν παίδων τἀδελφοῦ Ἀριαράθην υἱοποιεῖται. κατὰ δὲ ταύτας τοὺς χρόνους Ἀλέξανδρος ὁ Μακεδὼν καταπολεμήσας μὲν Πέρσας, εἶτα καὶ τελευτᾷ. καὶ Περδίκκας, ὁ τῶν ὅλων τότε ἡγούμενος, *Εὐμένη πέμπει Καππαδοκίας στρατηγόν. καὶ καταπολεμηθέντος Ἀριαράθου, πεσόντος τε ἐν τῇ μάχῃ, αὐτή τε ἡ Καππαδοκία, καὶ τὰ πλησιόχωρα αὐτῆς, ἔπεσεν ὑπὸ Μακεδόνας. Ἀριαράθης δὲ, ὁ τοῦ προβεβασιλευκότος υἱὸς, ἀπελπίσας κατὰ τὸ παρὸν, ἀποχωρεῖ μετ' ὀλίγων πρὸς τὴν Ἀρμενίαν. μετ' οὐ πολὺν δὲ χρόνον τῶν περὶ τὸν *Εὐμένη καὶ Περδίκκαν τελευτησάντων, Ἀντιγόνου δὲ καὶ Σελεύκου περισπωμένων, ὁ μὲν λαβὼν δύναμιν παρὰ τοῦ βασιλέως τῶν Ἀρμενίων Ἀρδοάτου, τὸν μὲν τῶν Μακεδόνων στρατηγὸν Ἀμύνταν ἀπέκτεινεν· ἐξέβαλε δὲ καὶ Μακεδόνας ταχέως τῆς χώρας, καὶ τὴν οἰκείαν ἀρχὴν ἀνεκτήσατο. τούτῳ δὲ τριῶν παίδων γενομένων, παρέλαβε τὴν βασιλείαν ὁ *πρεσβύτατος, Ἀριάμνης· ὃς ἐπιγαμίαν πρὸς Ἀντίοχον ποιησάμενος, τὸν ἐπονομασθέντα Θεὸν, τὴν τούτου θυγατέρα Στρατονίκην συνῴκισε τῷ πρεσβυτέρῳ τῶν υἱῶν Ἀριαράθῃ. ὑπάρχων δὲ φιλότεκνος διαφερόντως, περιέθετο τῷ παιδὶ διάδημα, καὶ συνάρχειν πάντων τῶν *τῆς βασιλείας προτερημάτων ἐπίσης μεταδίδωσι. τοῦ δὲ πατρὸς τελευτήσαντος, Ἀριαράθης βασιλεύει καθ' ἑαυτόν. εἶτα μεταλλάσσων τὸν βίον, κατέλιπε τὴν βασιλείαν *Ἀριαράθῃ τῷ υἱῷ, νηπίῳ παντελῶς ὄντι τὴν ἡλικίαν. οὗτος δὲ ἔγημε θυγατέρα τοῦ μεγάλου κληθέντος Ἀντιόχου, ὀνομαζομένην Ἀντιοχίδα, πανοῦργον μάλιστα. *ταύτην δὲ μὴ γενομένων τέκνων ὑποβαλέσθαι δύο παῖδας, ἀγνοοῦντος τοῦ ἀνδρὸς, Ἀριαράθην καὶ Ὀλοφέρνην. μετὰ δέ τινα χρόνον τῆς φύσεως ἐπιδεξαμένης, ἀνελπίστως τεκεῖν αὐτὴν δύο μὲν θυγατέρας, υἱὸν δὲ ἕνα τὸν ὀνομασθέντα Μιθριδάτην. ἐξ οὗ τοὺς ὑποβολιμαίους ἀναδιδαξαμένην τἀνδρὶ, τὸν μὲν πρεσβύτερον μετὰ συμμέτρου χορηγίας εἰς Ῥώμην ἀποστεῖλαι παρασκευάσαι· τὸν δὲ νεώτερον εἰς τὴν Ἰωνίαν· χάριν τοῦ μὴ διαμφισβητεῖν ὑπὲρ τῆς βασιλείας τῷ γνησίῳ. τοῦτον δὲ ἀνδρωθέντα καὶ Ἀριαράθην φασὶ μετονομασθῆναι, παιδείας τε ἑλληνικῆς μεταλαχεῖν, εἶτα καὶ κατὰ τὴν ἄλλην ἐπαινεῖσθαι ἀρετήν. καὶ ὁ μὲν πατὴρ, φιλοπάτορι ὄντι τῷ υἱῷ, ἴσας ᾤετο δεῖν ἀποδοῦναι τὰς τῆς φιλοτεκνίας σπουδήν. καὶ ἐπὶ τοσοῦτον αὐτοῖς προέβη τὰ τῆς πρὸς ἀλλήλους εὐνοίας, ὥστε ὁ μὲν πατὴρ ἐξίστασθαι τῆς ὅλης ἀρχῆς ἠγωνίζετο τῷ παιδί· ὁ δὲ ἀδύνατον *ἐδείκνυε δέξασθαι αὐτὸν παρὰ γονέων ἔτι ζώντων τὴν τοιαύτην χάριτα. εἶτα, τὸν πατέρα τοῦ πεπρωμένου καταλαβόντος, διεδέξατο τὴν βασιλείαν· τήν τε ἄλλην ἀγωγὴν τοῦ βίου ἀξιολογωτάτην ἐνδεικνύμενος, καὶ φιλοσοφίᾳ προσανέχων. ἐξ οὗ καὶ ἡ παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἀγνοουμένη πάλαι Καππαδοκία, τότε τοῖς πεπαιδευμένοις *ἐμβιωτήριον ὑπῆρχεν. ἀνενεώσατο δ' οὗτος καὶ τὴν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν τε καὶ συμμαχίαν. ἀλλὰ τὰ μὲν περὶ τῆς εἰς Κῦρον ἀναφορᾶς τῶν μέχρι τοῦδε τῆς Καππαδοκίας βασιλευσάντων ἐν τούτοις.

* al. Εὐμένην. * al. Εὐμένη. * al. πρεσβύτερος. * βασιλικῶν. * al. Ἀριαράθῃ. * al. ταύτῃ & ὑποβαλέσθαι. * al. ἐδείκνυεν. * ἐμβιωτήριον. H. St.

Ex τοῦ αὐτοῦ.

ΟΤι περὶ Λευκίου *Αἰμιλίου, τοῦ Περσέα καταπολεμήσαντος, τῆς ταφῆς διερχόμενος, καὶ λαμπρὰν αὐτὴν ἐς τὰ μάλιστα γενέσθαι λέγων, ἐπάγει· τῶν γὰρ Ῥωμαίων οἱ ταῖς εὐγενείαις καὶ προγόνων δόξῃ διαφέροντες, μετὰ τὴν τελευτὴν εἰδωλοποιοῦνται κατά τε τὴν τοῦ χαρακτῆρος ὁμοιότητα, καὶ

LIB. D. S. XXXI. * Αἰμιλίου. M. M.

ἢ καὶ τὴν ὅλην τοῦ σώματος περιγραφὴν, μιμητὰς ἔχοντες ἐκ παντὸς τοῦ βίου παρατετηρηκότας τήν τε πορείαν, καὶ τὰς κατὰ μέρος ἰδιότητας τῆς ἐμφάσεως. παραπλησίως δὲ καὶ τῶν προγόνων ἕκαστος προηγεῖται τοιαύτην ἔχων διασκευὴν, καὶ κόσμον· ὥστε τοὺς θεωμένους, διὰ τῆς ἐκ τούτων ἐμφάσεως γινώσκειν, ἐφ' ὅσον * ἕκαστος τιμῆς προεληλύθησαν καὶ μετέσχον τῶν ἐν τῇ πολιτείᾳ καλῶν. Ὅτι τοὺς Ἴβηρας καὶ Λυσιτανοὺς ὀνομάζει. φησὶ γὰρ ὡς Μέμμιος * ἐξαπέλεκυς στρατηγὸς εἰς τὴν Ἰβηρίαν ἐξαπέσταλτο μετὰ δυνάμεως, οἱ δὲ Λυσιτανοὶ συνεπιφέντες πρὸς αὐτὸν, καὶ λαβόντες * ἐκπεπληγμένον ἐκ κατάπλου μάχῃ τε ἐνίκησαν, καὶ τὸ πλεῖστον τοῦ στρατοῦ διέφθειραν. περιβοήτου δὲ γενομένης τῆς τῶν Ἰβήρων εὐημερίας· οἱ μὲν Ἀρουακοὶ νομίσαντες πολὺ κρείττους εἶναι τῶν Ἰβήρων, κατεφρόνησαν τῶν πολεμίων· καὶ τὸ πλῆθος τὸ κατὰ τὴν ἐκκλησίαν, διὰ ταύτην μάλιστα τὴν αἰτίαν, εἵλετο τὸν πρὸς Ῥωμαίους πόλεμον.

* ἕκαστοι.
* al. [illegible]
* ἐκπεπληγμένους.

Ἐκ τοῦ λβ'.

Lib. D. S. XXXII.

Ὅτι τὸ τεῖχος τῶν Καρχηδονίων τῆς πόλεώς φησιν ὕψος μὲν εἶναι πηχῶν τεσσαράκοντα, πλάτος δὲ εἰκοσιδύο· ὅμως, * καὶ τοιούτων ὄντων αἱ Ῥωμαίων μηχαναὶ, καὶ τὰ κατὰ πόλεμον ἀνδραγαθήματα, κρείττους ὤφθησαν τῆς ἐκείνων ἀσφαλείας· καὶ ἑάλω ἡ πόλις καὶ κατερειπώθη.

Ὅτι * Μασανάσσης ὁ Λιβύων βεβασιλευκὼς, καὶ τὴν πρὸς Ῥωμαίους φιλίαν τετηρηκὼς, ἐννενήκοντα μὲν ἰδίῳ ἔτη ἐν δυνάμει, παῖδας δέκα ἐν τῷ ἀπαλλάττεσθαι * καταλιπὼν, οὓς καὶ Ῥωμαίοις ἐπιτροπεύεσθαι παρακατέθετο. ἦν δὲ καὶ κατὰ τὴν τοῦ σώματος εὐτονίαν διαφέρων, καὶ καρτερίᾳ καὶ πόνοις συνήθης ἐκ παιδός. ὅς γε στὰς ἐν τοῖς ἴχνεσιν, ὅλην τὴν ἡμέραν ἀκίνητος ἔμενε· καθεζόμενος δὲ οὐκ ἠγείρετο, μέχρι νυκτὸς ἐνημερεύων ταῖς τῶν πόνων μελέταις. ἐπὶ δὲ * τῶν ἵππων ἐπιμένων συνεχῶς ἡμέραν καὶ νύκτα, καὶ ταῖς ἱππασίαις χρώμενος, οὐκ * ἐξελύετο. σημεῖον δὲ τῆς περὶ αὐτὸν εὐεξίας τε καὶ δυνάμεως μέγιστον. ἐννενήκοντα γὰρ σχεδὸν ἔχων ἔτη, υἱὸν εἶχε τετραετῆ, διαφέροντα τῇ τοῦ σώματος ῥώμῃ. ἐν δὲ ταῖς τῶν ἀγρῶν ἐπιμελείαις τοσοῦτον διήνεγκεν, ὡς ἑκάστῳ τῶν υἱῶν ἀπολιπεῖν ἀγρὸν μυριόπλεθρον, κεκοσμημένον πάσαις ταῖς κατασκευαῖς, ἐβασίλευσε δὲ ἐπιφανῶς ἔτη ἑξήκοντα.

* κρείττω τούτων. H. St.
* al. Μασσανάσσης.
* μικρόν.
* τοῖς ἵπποις ἐπιβαίνων. H. St.
* διελύετο.
* al. ἐβασίλευσεν.

Ὅτι Νικομήδης Προυσίαν τὸν ἑαυτοῦ πατέρα καταπολεμήσας, καὶ καταφυγόντα εἰς τὸ τοῦ Διὸς ἱερὸν, ἀνελὼν, παρέλαβε τὴν βασιλείαν τῆς Βιθυνίας, ἀσεβεστάτῳ φόνῳ κτησάμενος τὴν ἀρχήν.

Ὅτι Λυσιτανοί, φησι, τὸ μὲν πρῶτον οὐκ ἔχοντες ἀξιόχρεων ἡγεμόνα, εὐάλωτοι καθίσταντο Ῥωμαίοις πολεμοῦντες, ὕστερον δὲ * Ὑριάτθου κυριεύσαντες, μεγάλα Ῥωμαίους ἔβλαψαν. ἦν μὲν οὖν οὗτος τῶν παρὰ τὸν ὠκεανὸν οἰκούντων Λυσιτανῶν, ποιμαίνων ἐκ παιδός· ὀρείῳ βίῳ κατέστη συνήθης, συνεργὸν [ἔχων] καὶ τὴν τοῦ σώματος φύσιν· καὶ γὰρ ῥώμῃ, καὶ τάχει, καὶ τῇ τῶν λοιπῶν μερῶν εὐκινησίᾳ, πολὺ διήνεγκε τῶν Ἰβήρων. * συνείθιστο δὲ αὐτὸν τροφῇ μὲν ὀλίγῃ, γυμνασίοις δὲ πολλοῖς χρῆσθαι, καὶ ὕπνῳ μέχρι μόνου τοῦ ἀναγκαίου. καθόλου δὲ σιδηροφορῶν συνεχῶς, καὶ θηρίοις καὶ λῃσταῖς εἰς ἀγῶνας καθιστάμενος, περιβόητος παρὰ τοῖς πλήθεσι, καὶ ἡγεμὼν αὐτοῖς ᾑρέθη, καὶ ταχὺ σύστημα περὶ ἑαυτὸν λῃστῶν ἠθροίσε.

* Οὐριάτθου.
* ἐνδείας.

totiúsque corporis delineationem effingere, vt vitæ seriem seruantes, & iuxta imaginis cuiusque propriam virtutem haberent quos imitarentur. Eodem modo vnusquisque è parentibus eiusmodi statuas, & ornamenta habuit & præcessit, vt ex eorum picturis quisque intelligat, quantas in repub. dignitates singuli & honores gesserint. Nominat Hispanos & Lusitanos. addit enim quomodo Memmius Prætor ad vrbem in bello in Hispaniam cum copiis sit missus, & vt Lusitani cum eo congredientes, exscendentem imparatum occupant, pugnáque cum superant, magnámque exercitus partem cædunt, facta autem Hispanorum victoria iam celebri, Arevaci existimantes se Iberis fortiores adhuc esse, hostem contempserunt, & in concione populus, hac præsertim de causa, contra Romanos bellum mouit.

DIODORVS Siculus.
L. Memmius.
Eutrop. in lib. 4.

Ex tricesimo secundo.

Licet Carthaginensium mœnia quadraginta cubitos altitudine, & latitudine viginti duos excederent, Romanorum tamen machinæ, & virtus fortior, quam murus fuit, sic vt vrbem ceperint, & solo æquauerint.

Vide Ortelij Theatrum in Parergo.

Massinissa rex Africanorum, qui amicitiam cum Romanis tenuit, annos nonaginta in vigore vixit: filios decem moriens reliquit, quos Romanis in tutelam commisit. Erat & corporis firmitate præstans, & duritiei ac laboribus à pueritia assuetus. Etenim stans in vestigiis totum diem manebat immotus, & sedens non surgebat vsque ad noctem, toto die labores meditans, & in equo continenter toto die & nocte sedens, & equitationibus vtens non defatigabatur. Est eius valetudinis vigorisq; signum hoc maximum, quod fere iam nonagenarius, filium haberet quadrimulum, corporis robore præstantem. In agrorum cultura vsque adeo excelluit, vt singulis filiis reliquerit agrum decem millium iugerum omni instrumento ornatum. Regnauit præclare annos sexaginta.

Nicomedes patrem Prusiam persequens, ad aram Iouis confugientem interfecit, & nefanda cæde imperium inuadens, Bithyniæ regnum adeptus est.

Nicomedes.

Lusitani primo parem ducem non habentes, facile superabantur, bellum cum Romanis gerentes. Postea Viriatum adepti multum Romanis incommodarunt. Erat is ex ea gente Lusitanorum, qui Oceanum accolunt. Pastor fuit à teneris montanæ vitæ assuetus, adiuuante etiam corporis natura. Nam & robore & celeritate reliquarúmque partium agilitate Hispanos longè antecellebat, cum cibo exiguo, & multis exercitationibus vti consuefecisset, & somno dumtaxat quantum esset necesse. In summa ferrum continenter gestans, & cum belluis & latronibus manus conferens, vulgo celebris euasit, & ab illis dux electus, breui latronum cateruam se circum congregauit.

Viriatus Dux. Scriptor de viris illustribus cap. 71.

DIODORVS Siculus.

Cicero in 2. Offic.

Atque in bellis proficiens, non solum admirationi fuit propter robur corporis, verum etiam dux excellens visus est. Erat autem in dispertienda præda iustus, & eos qui egregiè pugnauerant, pro dignitate donis extollebat. Tandem cum iam non latronem, sed principem sese exhibuisset, bellum gessit cum Romanis, multisque præliis superior euasit, adeo vt etiam ducem Romanorum Vitellium cum ipso exercitu profligauerit, captiuúmque ceperit, & gladio necauerit, & alia multa in bello feliciter gesserit, donec Fabius belli aduersus illum dux creatus est. Inde non paulo inferior esse cœpit. Deinde creatus, & Fabio superior factus, eum in pacta descendere indigna Romanis coëgit. Verum Scipio aduersus Viriathum dux electus, quæ acta fecit irrita, & superatum sæpe Viriathum, ad extremam deinde cladem compulsum, adeo vt pacem spectaret, per domesticos dolo interfecit, & eius imperij successorem Tautamum eiusque socios perculit, & vt pax arbitrio suo fieret, effecit, atque illis agrum & vrbem dedit ad habitandum.

καὶ προκόπτων ἐν τοῖς πολέμοις, οὐ μόνον ἐθαυμάσθη δι' ἀλκὴν, ἀλλὰ καὶ στρατηγεῖν ἔδοξε διαφερόντως. ἦν δὲ καὶ δίκαιος ἐν ταῖς διανομαῖς τῶν λαφύρων, καὶ κατ' ἀξίαν τοὺς ἀνδραγαθήσαντας *ἐξῆρε ταῖς δωρεαῖς. προϊὼν δὲ, οὐκ ἔτι ληστὴν, ἀλλὰ δυνάστην αὑτὸν ἀναδείξας ἐπολέμησε Ῥωμαίοις, καὶ πολλαῖς ἐκράτησε μάχαις· ὡς καὶ στρατηγὸν Ῥωμαίων *Οὐιτίλιον αὐτῷ καταπολεμῆσαι στρατῷ, καὶ αἰχμάλωτον λαβεῖν, καὶ ξίφει ἀνελεῖν, καὶ πολλὰ ἕτερα διημερῆσαι κατὰ πόλεμον· ἕως Φάβιος στρατηγὸς τοῦ πρὸς αὐτὸν πολέμου κεχειροτόνητο. ἐκεῖθεν δ' ἐλαττοῦσθαι ἤρξατο *ἐπ' οὐκ ὀλίγον. εἶτα ἀναλαβὼν, καὶ καταδοκιμήσας Φαβίου εἰς συνθήκας αὐτὸν ἐλθεῖν, ἀναξίους Ῥωμαίων ἠνάγκασεν. ἀλλ' ὅγε *Σκηπίων στρατηγεῖν κατ' *Οὐεριάτθου αἱρεθεὶς τάς τε συνθήκας ἠκύρωσε, καὶ *πολλάκις Οὐεριάτθον ἐλαττώσας, εἶτα εἰς ἔσχατον ἥττης συνελάσας, ὥστε καὶ πρὸς σπονδὰς ὁρᾶν, διὰ τῶν οἰκείων ἐδολοφόνησε. καὶ τὸν διαδεξάμενον αὐτοῦ τὴν στρατηγίαν Ταύταμον, καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, καταπληξάμενος, καὶ σπονδὰς οἵας ἐβούλετο θέσθαι προσαναγκασάμενος, ἔδωκε χώραν καὶ πόλιν εἰς κατοίκησιν.

* Χαρίεις τοῦ λυρεῖ. * Ἰδιοτέρω. * ἐπὶ ἐπ' ὀλίγον. * Σκιπίων. * κατ' Υριάτθου. * πολλὰ Υριάτθου.

Lib. D. S. XXXIV.

Ex libro tricesimo quarto.

Seruile bellum in Sicilia.

CVm post deletos Carthaginenses, Siculorum res annis sexaginta in florentissima fortuna permansissent, tandem seruile bellum apud eos hac de causa exortum est. Vitæ commoditatibus magnopere aucti, ac diuitias ingentes adepti, magnam seruorum multitudinem emere soliti erant: quorum veluti greges quosdam, simulatque è locis in quibus nutriebantur eduxerant, certis illos notis compungebant: & eos quidem qui iuniores erant, pastores constituebant: aliorum autem opera ad alia ministeria, prout cuiusque vsus postulabat, vtebantur. Verum præterquam quod erga eos se asperos ac rigidos in imperandis ministeriis exhibebant, etiam eorum victus ac vestitus vix vllam gerere curam dignabantur. Vnde fiebat, vt eorum bona pars vitam rapto sustentaret, omniaque sanguine redundarent: vtpote prædonibus, tanquam militum exercitibus, longè latéque grassantibus. Prouinciarum autem præfecti prohibere quidem conabantur, sed cum supplicium de iis sumere non auderent propter magnam dominorum potentiam atque auctoritatem, suam quisque prouinciam sinere impune diripi cogebatur. Nam cum plerique è dominis equites Rom. essent, & iudices constituerentur accusationum, quæ aduersus præfectos è prouinciis afferebantur, formidolosi ipsis præfectis erant. Iam vero cum ærumnis premerentur serui, & cum aliis modis pessimè acciperentur, tum vero plagis subinde præter rationem & iniuriosè contunderentur, patientiam abrumpere cœperunt. Itaque opportunum tempus nacti, in vnum conuenientes, de defectione sermones inter se conferre solebant, donec tandem verba ad rem contulerunt. Erat enim seruus quidam Syrus in vrbe Apamea natus (cuius dominus Antigenes vocabatur, erátque Enna ortus) vir magicis incantationibus & circulatoriis captionibus ac præstigiis deditus. Hic se futura prædicere instinctu afflatúque diuino ipsi in somnis apparentium simulabat: multísque per eam qua vtebatur hac in parte solertiam ad dexteritatem imponebat. Ab his autem primordiis longius progressus, non solum ex somniorum visis futura pronunciabat,

Ἐκ τοῦ λδ'.

Ὅτι μετὰ τὴν Καρχηδονίων κατάλυσιν, ἐπὶ ξ' ἔτεσι τῶν Σικελῶν εὐρουντων ἐν πᾶσιν, ὁ δουλικὸς αὐτοῖς ἐπανέστη πόλεμος, ἐξ αἰτίας τοιαύτης· Ἐπὶ πολὺ τοῖς βίοις ἀναδραμόντες, καὶ μεγάλους περιποιησάμενοι πλούτους, συνηγόραζον οἰκετῶν πλῆθος. οἷς ἐκ τῶν σωματοτροφείων ἀγεληδὸν ἀπαχθεῖσιν, εὐθὺς χαρακτῆρα ἐπέβαλλον, καὶ στιγμὰς τοῖς σώμασιν. ἐχρῶντο δὲ αὐτῶν τοῖς μὲν νέοις, νομεῦσι· τοῖς δ' ἄλλοις, ὥς πη ἑκάστῳ ἡ χρεία ἐπέβαλλε. βαρέως δ' αὐτοῖς κατά τε τὰς ὑπηρεσίας ἐχρῶντο, καὶ ἐπιμελείας παντελῶς ὀλίγης ἠξίουν, ὅσα τε ἐντρέφεσθαι, καὶ ὅσα ἐνδύσασθαι. ἐξ ὧν οἱ πλείους ἀπὸ λῃστείας τὸ ζῆν ἐπορίζοντο, καὶ *μεστὰ φόνων ἦν ἅπαντα, καθάπερ στρατευμάτων διεσπαρμένων τῶν λῃστῶν. οἱ δὲ στρατηγοὶ κωλύειν μὲν ἐπεχείρουν. κολάζειν δὲ οὐ τολμῶντες, διὰ τὴν ἰσχὺν καὶ τὸ βάρος τῶν κυρίων, οἳ ἐδέσποζον λῃστῶν: ἠναγκάζοντο περιορᾶν λῃστευομένην τὴν ἐπαρχίαν. οἱ πλεῖστοι γὰρ τῶν κτητόρων ἱππεῖς ὄντες τῶν Ῥωμαίων, καὶ κριταὶ τοῖς ἀπὸ τῶν ἐπαρχιῶν κατηγορουμένοις *στρατηγοῖς γινόμενοι, φοβεροὶ τοῖς ἄρχουσιν ὑπῆρχον. πιεζόμενοι δὲ οἱ δοῦλοι ταῖς ταλαιπωρίαις καὶ πληγαῖς, τὰ πολλὰ *παρὰ λόγον ὑβριζόμενοι, οὐχ ὑπέμενον. *συνιόντες οὖν ἀλλήλοις κατὰ τὰς εὐκαιρίας, συνελάλουν περὶ ἀποστάσεως, ἕως εἰς ἔργον τὴν βουλὴν ἤγαγον. ἦν δέ τις οἰκέτης Σύρος, Ἀντιγένους, Ἐνναίου τὸ γένος, ἐκ τῆς Ἀπαμείας, ἄνθρωπος μάγος καὶ τερατουργὸς τὸν τρόπον. αὐτὸς προσεποιεῖτο θεῶν *ἐπιτάγμασι καθ' ὕπνον προλέγειν τὰ μέλλοντα· καὶ πολλοὺς διὰ τὴν εἰς τοῦτο *φύσιν εὐφυΐαν ἐξηπάτα. ἐντεῦθεν προϊὼν, οὐ μόνον ἐξ ὀνείρων ἐμαντεύετο·

* Βίαιος. * ἐν. στρατηγοῖς. * παραλόγως. * συνιόντες. * ἐπιφάσμασι. * μέρος.

ἀλλὰ

ἀλλὰ καὶ ἐγρηγορότως θεοὺς ὁρᾶν ὑπεκρίνετο, καὶ ἐξ αὐτῶν ἀκούειν τὰ μέλλοντα. πολλῶν δ' ὑπ' αὐτοῦ σχεδιαζομένων, ἀπὸ τύχης ἔνια πρὸς ἀλήθειαν ἐξέβαινε. καὶ τῶν μὲν μὴ γινομένων ὑπ' οὐδενὸς ἐλεγχομένων, τῶν δὲ συντελουμένων ἐπισημασίας τυγχανόντων: προκοπὴν ἐλάμβανεν ἡ περὶ * αὐτὸν δόξα. τελευταῖον διά τινος μηχανῆς πῦρ, * μετά τινος ἐνθουσιασμοῦ, καὶ φλόγα διὰ τοῦ στόματος ἠφίει, καὶ οὕτω τὰ μέλλοντα ἀπεφοίβαζεν. εἰς γὰρ κάρυον ἤ τι τοιοῦτο τετρημένον ἐξ ἑκατέρου μέρους ἐνετίθει πῦρ, καὶ τὴν συνέχειν αὐτὸ δυναμένην ὕλην. εἶτα ἐντιθεὶς τῷ στόματι, καὶ προσπνέων· ποτὲ μὲν σπινθῆρας, ποτὲ δὲ φλόγα ἐξέκαιεν. οὗτος πρὸ τῆς ἀποστάσεως ἔλεγε, τὴν Συρίαν θεὸν ἐπιφαινομένην αὐτῷ λέγειν, ὅτι βασιλεύσει· καὶ τοῦτο οὐ πρὸς * ἄλλους μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸς αὐτὸν τὸν κύριον αὐτοῦ διετέλει λέγων· εἰς δὲ γέλωτα τρεπομένου τοῦ πράγματος. ὁ μὲν οὖν Ἀντιγένης ψυχαγωγούμενος ἐπὶ τῇ τερατείᾳ, παρῆγε τὸν Εὔνουν εἰς τὰ συνδεῖπνα (τοῦτο γὰρ ὄνομα τῷ τερατίᾳ) καὶ διηρώτα περὶ τῆς βασιλείας, καὶ πῶς ἑκάστῳ χρήσεται τῶν παρόντων; τοῦ δὲ ἀτρέπτως ἅπαντα διηγουμένου, καὶ ὡς μετρίως χρήσεται τοῖς κυρίοις, καὶ τὸ σύνολον, ποικίλως τερατευομένου· γέλωτες ἐγίνοντο τοῖς παρακεκλημένοις. καί τινες αὐτῶν ἀπὸ τῆς τραπέζης ἀξιολόγους μερίδας αἴροντες, ἐδωροῦντο, ἐπιλέγοντες· ὅπως ὅταν γένηται βασιλεύς, τῆς χάριτος μνημονεύῃ. οὐ μὴν ἀλλ' ἡ τερατεία προῆλθεν εἰς ἀληθινὸν ἀποτέλεσμα βασιλείας· καὶ τὴν ἀνταπόδοσιν τοῖς * περὶ τὰ δεῖπνα δεξιωσαμένοις ἐν γέλωτι, οὐ χωρὶς σπουδῆς * ἐποιήσατο τῆς χάριτος. ἀρχὴ δὲ τῆς ὅλης ἀποστάσεως ἐγένετο τοιαύτη. Δαμόφιλός τις ἦν Ἐνναῖος, τὴν δ' οὐσίαν μεγαλόψυχος, ὑπερήφανος δὲ τὸν τρόπον. οὗτος κακῶς εἰς ὑπερβολὴν ἐχρῆτο τοῖς δούλοις. καὶ ἡ γυνὴ δὲ Μεγαλλὶς ἀντεφιλονείκει τἀνδρὶ πρὸς τὴν τιμωρίαν, καὶ τὴν ἄλλην ἀπανθρωπίαν, τὴν περὶ τοὺς δούλους. ἐξ ὧν ἀποθηριωθέντες οἱ προπηλακιζόμενοι, συνέθεντο πρὸς ἀλλήλους ὑπὲρ ἀποστάσεως καὶ φόνου τῶν κυρίων. καὶ πρὸς τὸν Εὔνουν ἐλθόντες, ἠρώτων εἰ συγχωρεῖται παρὰ τῶν θεῶν αὐτοῖς τὸ βεβουλευμένον; ὁ δὲ μετὰ τερατείας, ὡς εἰώθει, συνθέμενος ὅτι συγχωροῦσι· παραχρῆμα πείθει ἔχεσθαι τῆς ἐγχειρήσεως. εὐθὺς οὖν τετρακοσίους τῶν ὁμοδούλων συνήθροισαν· καὶ ὡς ὁ καιρὸς ἐδίδου, καθοπλισθέντες εἰς τὴν Ένναν τὴν πόλιν εἰσπίπτουσιν, ἀφηγουμένου αὐτῶν, καὶ τὰς τοῦ πυρὸς φλόγας τερατευομένου τούτοις, τοῦ Εὔνου. ταῖς δ' οἰκίαις ὑπεισελθόντες, πλεῖστον φόνον εἰργάζοντο· μηδ' αὐτῶν τῶν ὑπομαζίων φειδόμενοι. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τῆς θηλῆς ἀποσπῶντες προσήρασσον τῇ γῇ· εἰς δὲ τὰς γυναῖκας οὐδ' ἔστιν εἰπεῖν (* καί τοι βλεπόντων τῶν ἀνδρῶν) ὅσα ἐνύβριζόν τε καὶ * ἐνασέλγαινον· πολλοῦ αὐτοῖς πλήθους τῶν ἀπὸ τῆς πόλεως δούλων προστεθέντος. οἳ καὶ κατὰ τῶν κυρίων πρότερον τὰ ἔσχατα ἐνδεικνύμενοι, οὕτω πρὸς τὸν τῶν ἄλλων φόνον ἐτρέποντο. οἱ δὲ περὶ τὸν Εὔνουν πυθόμενοι, τὸν Δαμόφιλον ὅτι κατὰ τὸν πλησίον τῆς πόλεως παράδεισον διατρίβει μετὰ τῆς γυναικός·

* αὐτῶν
* διά τινος.
* ἐκ ἑαυτ. M. M.
* παρὰ
* ἀντεποιήσατο
* ἡ γυνή
* ἐνύβριζον

DIODORVS Siculus.

sed & vigil cernere se Deos, & ex iis res futuras audire fingebat. Cum autem in multis vaticinationibus mendax comperiretur, interim tamen casu euentus quarundam rerum verè prædictionibus eius responderent, & falsa quidem eius vaticinia nemo coargueret, vera autem cum applausu diligenter notarétur, hominum opinio de eo indies augebatur. Postremo artificium excogitauit, quo flammam ex ore cum quodam fanatico furore emittebat, & cum flamma simul vaticina verba Phœbadum more fundebat. Ignem enim in nucem, aut aliquid huiusmodi vtrinque perforatum, simulque materiam quæ illum alere posset, imponebat, deinde ori indens & afflans, modo scintillas, modo flammam accendebat. Hic ante defectionem iactare consueuerat, apparentem sibi in somnis Syriam deam dignitatem regiam polliceri. Et hoc non aliis solum, sed & suo ipsius domino assiduè dictitabat. Cum autem risu res hæc exciperetur, Antigenes ex hisce prodigiosis mendaciis voluptatem capiens, in conuiuiis ad quæ inuitatus erat, Eunum (ita enim hic præstigiator vocabatur) asseclam habebat, eumque super regno interrogabat, & quomodo erga vnumquemque eorum, qui in cœtu illo erant, gerere se decreuisset. Cum autem ille ita iis responderet, vt in suis sermonibus minimè vacillaret, polliceretúrque fore, vt dominos suos leniter clementérque acciperet, mera denique monstra illis super aliis variis rebus narrare pergeret, omnibus conuiuis risum mouebat. ex quibus nonnulli ferculorum non pœnitendas port ones ablatas è mensa ei porrigebant, atque inter porrigendum hortabantur, vt regnum ad ptus accepti ab ipsis beneficij memor esset. Sed enim quæ prodigiosa esse videbatur vaniloquentia, minimè vanum nacta est tandem exitũ, regni adoptionem. Principiũ autem totius defectionis fuit huiusmodi. Ennensis quidam nomine Damophilus, vir elato ingenio præditus, indignis modis supra quã credi possit seruos suos acceperat: eiusque vxore Megallide certatim eos suppliciis variis afficiente, & omnẽ erga eos sensum humanitatis exuente, exactionẽ & dominorũ cędem inter se coniurant, Eunúmque adeuntes interrogant, an suum ipsorum conceptum à diis concederetur. Hic autem illis assentiens à diis concedi respondet, verba cum solitis præstigiis fundens: simúlque illis, vt primo quoque tempore illud aggrediantur, persuadet. Statim igitur coacta quadringentorum conseruorum manu, & in eum quem pro tempore poterant armati modum, in vrbem Ennam irrumpunt, ducem habentes Eunum, suis in emittenda ex ore flamma præstigiis vtentem. Domos autem ingressi, stragem magnam edunt, ne lactentibus quidem infantibus parcentes: sed eos ab vbere matris raptos solo affligentes. In mulieres autem quæ contumeliæ & petulantiæ genera exercuerint, (idque in ipsorum maritorum conspectu) verbis exprimi nullis pro dignitate potest. Illis enim se magna seruorum vrbis multitudo adiunxerat. Cæterum cum in dominos omnia exempla cruciatusque edidissent, ad cædem aliorum se conuerterunt. Eunus autem cum Damophilum in suburbanis hortis vna cum vxore rusticari audisset,

Vide Flori Epitomen.

Vide Lucianum & Athenagorã in Apologia.

DIODORVS Siculus.

illuc quosdam è suis misit, qui ambos inde in vrbem vinctos protraxerunt, variis in via contumeliis affectos. Soli autem eius filiæ serui prorsus pepercerunt, & ne minima quidem eam iniuria vel contumelia affecerunt, ob humanos eius mores, & animum ad commiserationem erga seruos propensum, atque adeo iis auxiliandi cupidum. Quod quidem argumento erat seruos non crudelitate naturæ talia perpetrare in alios, sed illatas sibi iniurias vlciscentes. Cæterum Damophilum cum sua Megallide cum in vrbem protraxissent ii, quibus datum erat negotium, vt diximus, in Theatrum eos produxerunt, vbi defectorum vniuersa congregata erat multitudo. Cumque Damophilus arte aliqua saluti suæ consulere conans, multorum ex illis voluntates ad se oratione sua inclinaret, Hermeas & Zeuxis acerbo eum odio prosequentes, impostorem vocitabant: miniméque exspectantes dum populus certum de eo iudicium pronunciasset, alter ensem per latera eius adigit, alter securi ceruicem eius abscindit. Hic vero Eunus rex creatur: non quod vir fortis esset ille quidem, vel bonus imperator, sed ob suam præstigiatoriam artem, quodque defectionis auctor fuisset. Quin etiam nominis eius fuit habita aliqua ratio, vt pote quod velut augurium esset futuræ illius erga subditos beneuolentiæ. Itaque defectores cum rerum summam ad eum detulissent, aduocata concione, ex Ennensibus qui viui capti erant, omnes eos interfecit, qui fabricationis armorum imperiti erat: peritos autem vinctos operi faciendo addixit. Megallidem præterea in seruarum potestatem tradidit, vt pro suo arbitrio in eam animaduerterent. Illæ autem eam primum cruciatibus affecerunt, deinde præcipitem dederunt. Ipse quoque proprios occidit dominos, Antigenem & Pythonem. Tandem vero imposito capiti diademate, rebusque suis omnibus regali splendore adornatis, sua item vxore (quæ & ipsa Syra erat, eiusque ciuis) declarata regina, ex eorum numero qui prudentia cæteris antecellere videbantur, aliquot sibi consiliarios delegit. Ex quibus erat Achæus, non tantum nomine, sed & natione Achæus, vir & consilio præstans & manu mirum in modum promptus. Hic trium dierum spatio cum sex hominum armasset millia, vt tempus dabat, cum his vero & aliis haberet asciis & securibus, aut fundis, aut falcibus, aut sudibus præustis, aut coquorum verubus instructos, tota regione prædas agens peragrabat: Simul vero multitudinem infinitam seruorum asciscens Romanos etiam Imperatores bello ausus est lacessere, consertisque manibus cum eis, militum numero potentior, victoria sæpe potitus est, vtpote plusquam decem hominum millia ducens. Dum hæc aguntur, Cilix quidam cui Cleon nomen erat, auctor defectionis aliorum seruorum fuit, & cum ad eam spem erecti omnium animi essent, fore vt orta seditione hi aduersus illos arma caperent, atque ita sibi mutuum exitium afferentes, Siciliam tumultu liberarent, præter omnium exspectationem coitionem inter se fecerunt, quippe cum Cleon nudo Euni mandato se submitteret, vt sub illo, vt rege, imperatoris munia obiret, militũ propiorũ quinque millia habens. Hoc autẽ factũ fuit triginta fere a defectione diebus.

εἷλκον ἐκεῖθεν, διά τινων ἐξ αὐτῶν σταλέντων· αὐτόν τε καὶ τὴν γυναῖκα δεδεμένους ἐξαγαγόντες, πολλὰς κατὰ τὴν ὁδὸν ὕβρεις ὑποσχόντας. μόνης δὲ τῆς θυγατρὸς αὐτῶν οἱ δοῦλοι ἐφάνησαν εἰς πάντα φεισάμενοι, διὰ τὸ φιλάνθρωπον αὐτῆς ἦθος, καὶ περὶ τοὺς δούλους συμπαθὲς, καὶ βοηθητικὸν κατὰ δύναμιν. ἐξ ὧν ἐδείκνυτο, τῶν δούλων οὐχ ὠμότης εἶναι φύσεως τὰ γινόμενα εἰς τοὺς ἄλλους, ἀλλὰ τῶν * προϋπηργμένων εἰς αὐτοὺς ἀδικημάτων ἀνταπόδοσις. τὸν δὲ Δαμόφιλον καὶ τὴν Μεγαλλίδα εἰς τὴν πόλιν οἱ ἀπεσταλμένοι ἑλκύσαντες, ὥσπερ ἔφημεν, εἰς τὸ θέατρον εἰσήγαγον, συνεληλυθότος ἐνταῦθα τοῦ πλήθους τῶν ἀποστατῶν. καὶ τοῦ Δαμοφίλου τεχνάσασθαί τι πρὸς τὴν σωτηρίαν ἐγχειρήσαντος, καὶ πολλοὺς τοῦ πλήθους τοῖς λόγοις ἐπαγομένου· Ἑρμείας καὶ Ζεῦξις πικρῶς πρὸς αὐτὸν διακείμενοι, πλάνον τε ἀπεκάλουν, καὶ οὐκ ἀναμείναντες τὴν ἀκριβῆ τοῦ δήμου κρίσιν, ὁ μὲν διὰ τῶν πλευρῶν τὸ ξίφος * ὦσεν· ὁ δὲ πελέκει τὸν τράχηλον ἔκοψεν. ἐπειδὴ αἱρεῖται βασιλεὺς ὁ Εὔνους, οὔτε δι' ἀνδρείαν, οὔτε διὰ στρατηγίαν· διὰ δὲ μόνην τερατείαν, καὶ τὸ τῆς ἀποστάσεως ἄρξαι. ἅμα δὲ καὶ τῆς προσηγορίας, οἱονεί τινα καλὸν οἰωνὸν ἐχούσης, πρὸς τὴν τῶν ὑποταττομένων * εὔνοιαν. τῶν ὅλων δὲ τοῖς ἀποστάταις καταστὰς κύριος, καὶ συναγαγὼν ἐκκλησίαν, ἀνεῖλε τοὺς ἐζωγρημένους τῶν Ἐνναίων, ὅσοις οὐκ ἦν ἡ τέχνη ὅπλα ἐργάζεσθαι· ἐκείνους δεδεμένους τοῖς ἔργοις ὑπέβαλλεν. ἔδωκε δὲ καὶ ταῖς θεραπαίναις τὴν Μεγαλλίδα χρήσασθαι εἰς ὃ βούλοιντο· καὶ αὗται κατεκρήμνισαν αἰκισάμεναι. καὶ αὐτὸς δὲ τοὺς ἰδίους ἀνεῖλε κυρίους Ἀντιγένη καὶ * Πύθωνα. περιθέμενος δὲ διάδημα, καὶ πάντα τὰ ἄλλα τὰ περὶ αὐτὸν βασιλικῶς διακοσμήσας, τήν τε συμβιοῦσαν αὐτῷ, Σύραν καὶ συμπολῖτιν οὖσαν, βασίλισσαν ἀποδείξας· συνέδρους τε τοὺς συνέσει δοκοῦντας διαφέρειν ποιησάμενος· ὧν ἦν Ἀχαιὸς καὶ τοὔνομα καὶ τὸ γένος, ἀνὴρ καὶ βουλῇ καὶ χειρὶ διαφέρων· καὶ ἐν τρισὶν ἡμέραις πλείους τῶν ἑξακισχιλίων τὸν δυνατὸν καθοπλίσας τρόπον· καὶ ἑτέρους συνεπαγόμενος ἀξίναις καὶ πελέκεσι χρωμένους, ἢ σφενδόναις, ἢ δρεπάνοις, ἢ ξύλοις πεπυρακτωμένοις, ἢ καὶ μαγειρικοῖς ὀβελοῖς: ἐπῄει πᾶσαν λεηλατῶν τὴν χώραν, καὶ πλῆθος ἄπειρον οἰκετῶν προσλαμβάνων, ἐθάρρησε καὶ στρατηγοῖς Ῥωμαίων πολεμῆσαι· καὶ συμπλακεὶς τῷ πλήθει πολλάκις ἐκράτησεν, ἔχων ἤδη στρατιώτας ὑπὲρ τοὺς μυρίους. ἐν τούτῳ δὲ Κλέων τις Κίλιξ, ἄλλων δούλων ἀποστάσεως ἦρξε. καὶ πάντων ταῖς ἐλπίσι μετεωρισθέντων, ὡς ἀντιπολεμήσοντα τὰ στασιάσαντα πρὸς ἀλλήλους, καὶ αὐτοὶ ἑαυτοὺς οἱ ἀποστάται διαφθείροντες, ἐλευθερώσουσι τὴν Σικελίαν τῆς * ἀποστάσεως: παρὰ δόξαν ἀλλήλοις συνέβησαν τοῦ Κλέωνος ὑποταγέντος ψιλῷ τοῦ Εὔνου προστάγματι, καὶ τὴν τοῦ στρατηγοῦ (οἷα δὴ βασιλεῖ) χρείαν ἀποπληροῦντος, ἔχοντος οἰκεῖον πλῆθος στρατιωτῶν πεντακισχιλίων. ἡμέραι δ' ἐγγὺς ἦσαν ἀπὸ τῆς ἀποστάσεως τριάκοντα.

* ὑπηργμένων.
* al. ὦσε.
* al. ἔννοιαν.
* al. πύθωνα.
* al. φόνου.

καὶ μετ'

καὶ μετὰ βραχὺ ἐκ Ῥώμης ἥκοντι στρατηγῷ Λευκίῳ Ὑψαίῳ, ἔχοντι στρατιώτας ἐκ Σικελίας ὀκτακισχιλίους, εἰς πόλεμον καταστάντες οἱ ἀποστάται ἐνίκησαν, πλῆθος ὄντες δισμύριοι. μετ' οὐ πολὺ δὲ ἀθροίζεται τὸ σύστημα αὐτῶν εἰς μυριάδας εἴκοσι. καὶ πολλοὺς τοὺς πρὸς Ῥωμαίους πολέμους εὐδοκιμήσαντες, ἔλαττον αὐτοὶ ἔπταιον. οὗ διαβοηθέντος, κατὰ τὴ Ῥώμην δούλων ἀπόστασις ἑκατὸν πεντήκοντα συνομοσάντων ἀνήπτετο· καὶ κατὰ τὴν Ἀττικὴν ὑπὲρ χιλίων, ἔν τε Δήλῳ καὶ κατ' ἄλλους *πολλοὺς τόπους. οὓς τάχει τῆς βοηθείας, καὶ τῇ σφοδρᾷ κολάσει τῆς τιμωρίας, οἱ καθ' ἕκαστον ἐπιμεληταὶ τῶν κοινῶν θᾶττον ἠφάνισαν. σωφρονίσαντες καὶ τὸ ἄλλο, ὅσον ἦν ἐπὶ ἀποστάσει μετέωρον. κατὰ δὲ Σικελίαν ηὔξετο τὸ κακόν, καὶ πόλεις ἡλίσκοντο αὔτανδροι, καὶ πολλὰ στρατόπεδα ὑπὸ τῶν ἀποστατῶν κατεκόπησαν. ἕως *Ῥουτίλιος ὁ Ῥωμαίων στρατηγὸς τὸ Ταυρομένιον ἀνεσώσατο Ῥωμαίοις· καρτερῶς μὲν αὐτὸ πολιορκήσας, καὶ εἰς ἄφατον ἀνάγκην καὶ λιμὸν τοὺς ἀποστάτας συγκλείσας, ὥστε ἀρξαμένους ἐκ παίδων βορᾶς, καὶ διελθόντας διὰ γυναικῶν, μηδὲ τῆς *αὐτῶν ἀλληλοφαγίας μηδ' ὅλως φείσασθαι. Ὅτι καὶ Κομανὸν τὸν ἀδελφὸν Κλέωνος φεύγοντα, τῆς πολιορκουμένης πόλεως, *εἷλε. καὶ τὸ τελευταῖον, Σαραπίωνος Σύρου τὴν ἄκραν προδόντος, συμπάντων τῶν ἐν τῇ πόλει δραπετῶν ὁ στρατηγὸς ἐκυρίευσεν· οὓς καὶ αἰκισάμενος, κατεκρήμνισεν. ἐκεῖθεν ἐπὶ τὴν Ἔνναν ἐλθών, παραπλησίως ἐπολιόρκει, εἰς ἐσχάτην ἀνάγκην συγκλείων τὰς τῶν ἀποστατῶν ἐλπίδας. καὶ Κλέωνα τὸν στρατηγόν, ἐξελθόντα τῆς πόλεως, καὶ ἡρωϊκῶς ἀγωνισάμενον, μετ' ὀλίγον ὑπὸ τῶν τραυμάτων δείξας νεκρόν, εἷλε καὶ ταύτην προδοσίᾳ τὴν πόλιν. ἐπεὶ *καὶ ἦν ἀνάλωτος διὰ τὴν ὀχυρότητα, βίᾳ χειρός. ὁ Εὔνους ἀναλαβὼν τοὺς *σωματοφύλακας, ὄντας ἑξακοσίους, ἔφυγεν ἀνάνδρως εἴς τινας κρημνώδεις τόπους. ἀλλ' οἱ μὲν σὺν αὐτῷ ἄφυκτον τὸν περὶ αὐτοὺς κίνδυνον ἐπιστάμενοι (ἤδη γὰρ καὶ ὁ στρατηγὸς *Ῥουτίλιος ἐπ' αὐτοὺς ἤλαυνεν) ἀλλήλους τοῖς ξίφεσιν *ἔσφαζον ἀπαυχενίσαντες. ὁ δὲ τερατίας Εὔνους καὶ βασιλεύς, καταφυγὼν διὰ δειλίαν ἔν τισι κοιλάσιν, ἐξειλκύσθη ἅμα τεττάρων, μαγείρου, καὶ ἀρτοποιοῦ [καὶ τοῦ τρίβοντος αὐτὸν ἐν τῷ λουτρῷ, καὶ τετάρτου] τοῦ παρὰ τὰς πότας εἰωθότος ψυχαγωγεῖν αὐτόν. καὶ παραδοθεὶς εἰς φυλακήν, καὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ διαλυθέντος εἰς φθειρῶν πλῆθος, οἰκείως τῆς περὶ αὐτὸν ῥαδιουργίας κατέστρεψε τὸν βίον ἐν τῇ Μοργαντίνῃ. ἐντεῦθεν *Ῥουτίλιος *ἐπιτρέχων ὅλην τὴν Σικελίαν ἅμα λογάσιν ὀλίγοις, θᾶττον ἤπερ τις ἤλπισε παντὸς αὐτὴν ἠλευθέρωσε λῃστηρίου.

Ὅτι ὁ τῶν ἀποστατῶν βασιλεὺς Εὔνους ἑαυτὸν μὲν Ἀντίοχον, Σύρους δὲ τῶν ἀποστατῶν τὸ πλῆθος ἐπωνόμασεν.

Margin notes: * ἐνδ. M. M. — * al. Ῥουτίλιος & Ῥοτίλιος. — * αὐτῶν — * ἰδία — * μὲν. — * διὰ σωματοφυλακῆς. — * Ῥουτίλιος. * ἔσφαζον. — * Ῥουτίλιος. * ἐπιτρέχων ἤ.

Non multo post commissa pugna cum Imp. L. Hypsæo Roma veniente cum octo millibus Siculorum militum, victoria potiti sunt, vtpote qui viginti millia essent. Aliquando post autem eorum numerus vsque ad centum millia creuit. cumque aduersus Romanos prælia subinde gererent, sæpe ex iis gloriam reportabát, rarò autem clade accepta redibant. Cuius rei cum dissipatus esset rumor, iam serui centum quinquaginta Romæ conspiratione inter se facta ad defectionem incensi erát, in Attica autem plusquam mille: itidem verò Deli, multisque aliis in locis. Sed vnoquoq; in loco ij quorum curæ negotia publica demádata erant, subitò rebus in discrimé adductis opitulati, cùm grauia de illis supplicia sumpsissét, cęteros quibus iá & ipsis spes accésa defectionis erat, metu represserunt, & ad saniorem mentem reuocarunt. At verò in Sicilia malum indies ingrauescebat, cùm & vrbes vnà cum ipsis ciuibus caperentur, & multi exercitus à defectoribus deleterentur. Sed tandem Rutilius Rom. Imperator Tauromenium ipsis recuperauit, postquam vehementissimè illud oppugnasset, & defectores qui in eo erant ad summas angustias redegisset, atque ad tam acrem famé compulisset, vt cùm primò liberorum suorum corporibus vesci cœpissent, mox ad vxorum corpora se conuertissent, postremo ne sibi quidem inuicem parcerent, sed alij alios vorarent. Eodem tempore Comanum Cleonis fratrem ex vrbe dum obsideretur, fugientem cepit, & ad extremum arce à Sarapione Syro prodita, quotquot in vrbe fugitiui erát, in potestatem imperatoris venerunt, quos etiam cruciatibus affectos præcipitauit. Inde Ennam profectus similem eius obsidionem aggreditur, defectores ad summam desperationem adigens. Cùmq; Cleonem Imp. vrbe egressum, ac heroica quadam fortitudine præliatum vulneribus mox confodisset, hanc quoq; vrbem cepit, idque proditione. Ita enim eam situs ipse munitá reddebat, vt vi expugnari nullo modo posset. Eunus autem assumptis sexcentis, ad loca quædam prærupta, vt erat ignauus, fuga se recepit. Sed qui cum eo erant, exitiú sibi ineuitabile impendere scientes, (iam enim Rutilius imperator ad eos cursu contendebat) vt manus hostium præueuirent, sibi mutuo ceruices abscindebant. At Eunus præstigiator pariter & rex, cùm præ timiditate in quasdá speluncas cófugisset, vnà cum quatuor ex suis inde extractus est, coquo, pistore, & eo cuius manu in balneo fricabatur, quarto autē eo, qui inter epulas oblectamenta ei afferebat. Is extractus inde, & in carcerem coniectus, in magnam pediculorum vim resoluto corpore, apud Morgantinam dignum suis temerariis ausis nactus est vitæ exitum. Postea verò Rutilius, tota Sicilia cum parua eáq; selecta manu celerius omnium spe peragrata, a prædonibus eam omnino liberauit.

Eunus defectorum rex seipsum Antiochum, socios verò suos deficientes Syros nominauit.

Margin notes: DIODORVS Siculus. — Enna Siciliæ. — Euni mors.

Ex lib. D. S. XXXVI.

Ἐκ τῆς λς'.

Ὅτι ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἐν Ῥώμῃ, καθ' οὓς Μάριος μὲν τοὺς κατὰ Λιβύην βασιλεῖς Βόκχον καὶ Ἰουγούρθαν κατεπολέμησε μεγάλῃ παρατάξει. καὶ πολλὰς μὲν τῶν Λιβύων μυριάδας ἀνεῖλεν, ὕστερον δὲ αὐτὸν *Ἰουγούρθαν συλληφθέντα

Ex libro XXXVI.

Eodem tempore quo Marius Africæ reges Bocchum & Iugurtham magno prælio debellauerat, & Afrorum infinita prope millia occiderat, ipsum deinde Iugurtham (a Boccho

Margin notes: Ἰουγούρθαν. — Iugurtha.

DIODORVS Siculus.

comprehensum, sibi susceptum aduersus bellũ condonari cupiente) captiuum abduxerat, quo item Romani graues apud Galliam in Cimbrico bello clades non sine magno dolore acceperant: eodem, inquam, tempore Romam aduenerunt quidam è Sicilia, plurima seruorũ millia defecisse nunciantes. Quo accepto nuncio, summis in angustiis totus populus Romanus versari cœpit, vtpote cui militum delectorum 60000. in bello aduersus Cimbros apud Galliam occubuissent, nec de integro parem exercitum in expeditionem educere posset. Cæterum ante hunc in Sicilia rebellantium seruorum tumultum tales & in Italia excitati fuerant, sed parui ac minimè diuturni: velut numine, quam atrox futura esset in Sicilia rebellio, præsignificante. Primus autem apud Nuceriam exstiterat, cum triginta serui coniurationem fecissent, & quamprimum pœnas dedissent: secundus Capuæ, cùm ducenti serui rebellassent, ac sine mora deleti fuissent. Tertius autem miro quodam exortus est modo. Erat quidam Titus Minutius eques Romanus, & prædiuite natus patre, qui alienæ famulæ formosissimæ amore captus, vt in eius amplexum veniret effecit. Tandem vero ita eam deperire cœpit, vt à domino illius septem talentis Atticis emeret, cùm ad hanc emptionem eum amoris insania compelleret, quam ægrè alioqui à domino illius impetrabat. Sed illa vbi aduenit, itque soluendo non esset, vt sibi dies triginta prorogarentur obtinuit. Rursum & hoc spatio exacto, cùm ille pactum pretium exigeret, hic nullam soluendi nominis rationem inire posset, interea verò amor inualesceret, nouum & inauditum facinus aggressus est. Iis enim qui debitum exigebant, insidias struere, & monarchicã quandam potentiam sibi assumere instituit. Nam coëmptis quingentis panopliis tempus pretij persolutioni præfixit, fideque impetrata, eas clanculum in agrum quendam deferendas curauit. Deinde cum suos seruos ad defectionem sollicitasset, numero quadringentos, sibique diadema imposuisset, purpuram quoque cum aliis insignibus regiis assumpsisset, tandemque seruorum auxilio regem se constituisset, primum quidem eos, qui pactum pretium exigebant, virgis cæsos securi percussit: postea vero cùm sua illa seruitia armasset, vicinas villas peragrare placuit: in quibus eos qui se prõpto & alacri animo socios defectionis adiungebant, armabat: quotquot autem repugnabant, eos interficiebat. Quum igitur plures septingentis milites coëgisset, eosq; in centurias distribuisset, ac locum in quo erat vallo circumiecto clausisset, ad se eos qui deficiebant, recipiebat.

Qua defectione Romam nuntiata, Senatus de ea consilium prudens iniit, felicémque eius exitum habuit. Siquidem ex iis qui in vrbe erant imperatoribus vni L. Lucullo subigendorum fugitiuorum negotium dedit. Hic autem eo ipso die quum Romæ sexcentos milites lectos conscripsisset, Capuam contendit, peditum millia quatuor, equites quadringentos collecturus. Minutius vbi Lucullum concitato cursu aduentare intellexit, collem natura loci munitum occupauit cum vniuersis suis copiis, quæ tria hominum millia & quingentos efficiebant, atque amplius.

ὑπὸ Βόκχου, ὥστε τυχεῖν συγγνώμης παρὰ ῥωμαίων, ὑπὲρ ὧν αὐτοῖς κατέστη πρὸς πόλεμον· λαβὼν ἐκεῖθεν αἰχμάλωτον εἶχε. μεγίστοις δὲ πταίσμασι τοῖς κατὰ Γαλατίαν τῶν κίμβρων πολεμούντων ῥωμαίοις περιπεσόντες, ἠθύμουν. κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους ἧκόν τινες ἀπὸ σικελίας, ἀπόστασιν ἀγγέλλοντες οἰκετῶν εἰς πολλὰς ἀριθμουμένων * μυριάδας. οὗ προσαγγελθέντος, ἐν πολλῇ περιστάσει τὸ ῥωμαϊκὸν ἅπαν συνεχόμενον διετέλει. ὡς ἂν στρατιωτῶν ἐπιλέκτων σχεδὸν ἑξακισμυρίων ἐν τῷ πρὸς κίμβρους κατὰ γαλατίαν πολέμῳ διολωλότων, καὶ ἀπόρων ὄντων εἰς ἀποστολὴν στρατιωτῶν λογάδων. πρὸ δὲ τῆς κατὰ σικελίαν τῶν δούλων ἐπαναστάσεως, ἐγένοντο κατὰ τὴν ἰταλίαν πλείους ἀποστάσεις ὀλιγοχρόνιοι καὶ μικραί· καθάπερ τοῦ δαιμονίου προσημαίνοντος τὸ μέγεθος τῆς ἐσομένης κατὰ τὴν σικελίαν ἐπαναστάσεως. πρώτη μὲν ἡ περὶ Νουκερίαν, τριάκοντα οἰκετῶν συνωμοσίαν ποιησαμένων, καὶ ταχὺ κολασθέντων· δευτέρα ἡ περὶ τὴν Καπύην, διακοσίων οἰκετῶν ἐπαναστάντων, καὶ ταχὺ καταλυθέντων. τρίτη δὲ παράδοξος γέγονε. τις ἦν Τίτος Μινούτιος, ἱππεὺς μὲν ῥωμαίων, μεγαλοπλούτου δὲ πατρὸς παῖς. οὗτος ἠράσθη θεραπαινίδος ἀλλοτρίας, κάλλει διαφερούσης. συμπλακεὶς δ' αὐτῇ, εἰς ἔρωτα παράδοξον αὐτῆς ἐμπεσὼν, ἐξηγόρασεν αὐτήν. οὕτω τε μανιώδους ἔρωτος βιαζομένου, καὶ τοῦ κυρίου τῆς κόρης τὴν πρᾶσιν μόλις καταινέσαντος· ταλάντων ἀττικῶν ἑπτὰ καὶ χρόνον ὥρισε, καθ' ὃν ἀποτίσει τὸ χρέος. ἐπιστεύετο δὲ διὰ τὴν πατρῴαν περιουσίαν. ἐνστάντος δὲ τοῦ ὁρισθέντος, καὶ μὴ ἔχων ἀποδοῦναι· πάλιν ἔταξε τριάκοντα ἡμερῶν προθεσμίαν. ὡς δὲ καὶ ταύτης ἐπιστάσης, οἱ μὲν ἀπῄτουν, ὁ δὲ οὐδὲν πλέον εἶχεν ἀνύειν. ὁ δ' ἔρως ἤκμαζεν. ἐπεχείρησε πράξει παραλογωτάτῃ. ἐπιβουλεύει μὲν γὰρ τοὺς ἀπαιτοῦντας, ἑαυτῷ δὲ μοναρχικὴν ἐξουσίαν περιέθηκε. * συναγοράσας γὰρ πεντακοσίας πανοπλίας, καὶ χρόνον τῆς τιμῆς συνταξάμενος, καὶ πιστευθεὶς λάθρα πρὸς ἀγρόν τινα παρακομίσας, τοὺς ἰδίους * αἴτησε πρὸς ἀπόστασιν οἰκέτας, τετρακοσίους ὄντας. εἶτα ἀναλαβὼν διάδημα, καὶ περιβόλαιον πορφυροῦν, καὶ ῥαβδούχους, καὶ τὰ ἄλλα σύσσημα τῆς ἀρχῆς, καὶ βασιλέα ἑαυτὸν * συνεργίᾳ τῶν δούλων ἀναδείξας· τοὺς μὲν ἀπαιτοῦντας τὴν τιμὴν τῆς κόρης ῥαβδίσας, ἐπελέκισεν. ἐξοπλίσας δὲ τοὺς οἰκέτας, ἐπῄει τὰς σύνεγγυς ἐπαύλεις· καὶ τοὺς μὲν προθύμως συναφισταμένους καθώπλιζε, τοὺς δ' ἀντιπράττοντας ἀνῄρει. ταχὺ δὲ συναγαγὼν στρατιώτας πλείους τῶν ἑπτακοσίων, καὶ τούτους εἰς ἑκατονταρχίας καταλέξας· ἐνεβάλλετο χάρακα, καὶ τοὺς ἀφισταμένους ὑπεδέχετο. τῆς δ' ἀποστάσεως εἰς ῥώμην ἐπαγγελθείσης, ἡ σύγκλητος * ἐμφρόνως περὶ αὐτῆς ἐβουλεύσατο, καὶ κατώρθωσε. τῶν γὰρ κατὰ πόλιν στρατηγῶν ἀπέδειξεν ἕνα πρὸς τὴν τῶν δραπετῶν σύλληψιν, Λεύκιον Λούκουλλον. οὗτος δὲ αὐθημερὸν ἐκ τῆς ῥώμης ἐπιλέξας στρατιώτας ἑξακοσίους, εἰς τὴν Καπύην ἦλθε, συναθροίσας πεζοὺς μὲν τετρακισχιλίους, ἱππεῖς δὲ τετρακοσίους. ὁ δὲ * Οὐέττιος τὴν ὁρμὴν τοῦ Λουκούλλου πυθόμενος, κατελάβετο λόφον καρτερὸν, ἔχων τοὺς πάντας πλείους τῶν γ, καὶ φ. καὶ τὸ

* αἱ μυριάδες.
* συναγοράσας.
* ἀνίστησι.
* συνεργίᾳ.
* εὐφρόνως. M. M.
* ἴσ. Μινούτιος.

καὶ τὸ μὲν πρῶτον, συμβουλῆς γενομένης, ἐπλεονέκτησαν οἱ δραπέται, ἐκ τόπων ὑπερδεξίων μαχόμενοι. μετὰ δὲ ταῦτα τὸν μὲν στρατηγὸν τοῦ Οὐεττίου Ἀπολλώνιον διαφθείρας ὁ Λούκουλλος, καὶ τῇ δημοσίᾳ πίστει τὴν ἄφεσιν τῆς τιμωρίας βεβαιώσας· ἔπεισεν αὐτὸν προδότην γενέσθαι τῶν συναποστατῶν. διὸ καὶ τούτου συνεργοῦντος τοῖς ῥωμαίοις, καὶ τὰς χεῖρας προσφέροντος τῷ Οὐεττίῳ· φοβηθεὶς τὴν ἐκ τῆς ἁλώσεως τιμωρίαν, ἑαυτὸν ἀπέσφαξεν· αὐτίκα συναπολωλότων καὶ τῶν τῆς ἀποστάσεως κεκοινωνηκότων, πλὴν τοῦ προδόντος Ἀπολλωνίου. καὶ ταῦτα μὲν περὶ τὴν κατὰ σικελίαν, ὥσπερ προοιμιαζόμενα * ταύτην, μεγίστης ἀποστάσεως· ἥτις ἀρχὴν ἔλαβε τοιαύτην. κατὰ τὴν ἐπὶ τοὺς κίμβρους τοῦ Μαρίου στρατείαν, ἔδωκεν ἡ σύγκλητος ἐξουσίαν τῷ Μαρίῳ, ἐκ τῶν πέραν θαλαττίων ἐθνῶν μεταπέμπεσθαι συμμαχίαν· * ὅθεν Μάριος ἐξέπεμψε πρὸς Νικομήδην τὸν τῆς βιθυνίας βασιλέα περὶ βοηθείας. ὁ δὲ ἀπόκρισιν ἔδωκε, τοὺς πλείους τῶν βιθυνῶν ὑπὸ τῶν * δημοσίων διαρπαγέντας δουλεύειν ἐν ταῖς ἐπαρχίαις. τῆς δὲ συγκλήτου ψηφισαμένης, ὅπως μηδεὶς σύμμαχος ἐλεύθερος ἐν ἐπαρχίᾳ δουλεύῃ, καὶ τῆς τούτων ἐλευθερώσεως οἱ στρατηγοὶ πρόνοιαν ποιῶνται: τότε κατὰ τὴν σικελίαν ὢν στρατηγὸς Λικίνιος Νερούας, ἀκολούθως τῷ δόγματι συχνοὺς τῶν δούλων ἠλευθέρωσε, κρίσεις προθεὶς· ὡς ἐν ὀλίγαις ἡμέραις πλείους τῶν ὀκτακοσίων τυχεῖν τῆς ἐλευθερίας. καὶ ἦσαν πάντες οἱ κατὰ τὴν νῆσον δουλεύοντες μετέωροι πρὸς τὴν ἐλευθερίαν. οἱ δ' * ἀξιώματι συνδραμόντες, παρεκάλουν τὸν στρατηγὸν, ἀποστῆναι ταύτης τῆς * ἐπιβολῆς, ὁ δ' εἴτε χρήμασι πεισθεὶς, εἴτε χάριτι δουλεύσας· τῆς μὲν τῶν κριτηρίων τούτων σπουδῆς ἀπέστη, καὶ τοὺς προσιόντας ἐπὶ τὸ τυχεῖν τῆς ἐλευθερίας ἐπιπλήττων, εἰς τοὺς ἰδίους κυρίους προσέταττεν ἐπαναστρέφειν· οἱ δὲ δοῦλοι συστραφέντες, καὶ τῶν Συρακουσῶν ἀπαλλαγέντες, καὶ καταφυγόντες εἰς τὸ τῶν παλικῶν τέμενος, διελάλουν πρὸς ἀλλήλους ὑπὲρ ἀποστάσεως. ἐκεῖθεν ἐν πολλοῖς τόποις τῆς τῶν οἰκετῶν τόλμης ἐνδήλου γενομένης· πρῶτοι τῆς ἐλευθερίας ἀντεποιήσαντο, κατὰ τὴν ἀγκυλίων χώραν, ἀδελφῶν δυεῖν μεγαλοπλούτων οἰκέται τριάκοντα, ὧν ἡγεῖτο Οάριος ὄνομα· οἳ πρῶτον μὲν νυκτὸς κοιμωμένους τοὺς ἰδίους δεσπότας ἀπέσφαξαν· εἶτα ἐπὶ τὰς γειτνιώσας ἐπαύλεις παρελθόντες παρεκάλουν ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν τοὺς δούλους. καὶ ἐν αὐτῇ τῇ νυκτὶ συνέδραμον πλείους τῶν ρκʹ. καὶ καταλαβόμενοι χωρίον φύσει ὀχυρὸν, τοῦτο μᾶλλον ἐπωχύρωσαν, προσδεξάμενοι καὶ ἑτέρους δούλους ὡπλισμένους πʹ. ὁ δὲ στρατηγὸς τῆς ἐπαρχίας Λικίνιος Νερούας κατὰ τάχος αὐτοῖς ἐπελθὼν, καὶ πολιορκῶν· ἄπρακτον εἶχε τὴν σπουδήν. ἐπεὶ δὲ βίᾳ ἀνάλωτον τὸ φρούριον ἑώρα· ἐπὶ τὴν προδοσίαν ὁρᾷ· καὶ σωτηρίας ὑποσχέσεσι Γάϊον Τιτίνιον ἐπικαλούμενον Γαδαῖον ἀναπείσας (ἦν δ' οὗτος πρὸ δυεῖν ἐτῶν καταδικασθεὶς μὲν θανάτῳ· τὴν τιμωρίαν δ' ἐκφυγὼν) καὶ πολλοὺς τῶν κατὰ τὴν χώραν ἐλευθέρων κατὰ λῃστείαν ἀναιρῶν, οὐδένα δὲ τῶν οἰκετῶν παραλυπῶν· εἶχεν ὑπηρέτην τοῦ σκοποῦ.

Et primo quidem conflictu stetit à fugitiuis victoria, quippe qui è superiore loco prælium inirent: Postea cum Apollonium imperatorem exercitus Vettij Lucullus largitionibus corrupisset, fidémque publicam dedisset pœnam illi remissum iri, cum ad prodendos socios impulit. Quare illo Romanis operá suam nauante, atque adeò ipsi * Vettio manus inferente, hic supplicium sibi capto impendens veritus, mortem sibi consciuit. Simul verò defectionis participes cæsi fuerunt, præter eum qui illos prodiderat Apollonium. Et hæc quidem anteuerterunt maximam qui in Sicilia contigit defectionem, quasi quæ eius quoddam præludium essent. Ea autem hinc orta est. In Marij aduersus Cymbros expeditione senatus auxilia ex transmarinis nationibus accersendi potestatem Mario dederat. Marius igitur ad Nicomedem Bithyniæ regem de mittendis ad se auxiliaribus copiis scribit. Is responsum dat, bonam Bithynorum partem à vectigalium publicorum redemptoribus direptam seruire seruitutem per prouincias. Cùm autem SC. esset, ne quis ex populi Roman. sociis, qui quidem liber esset, in prouincia vlla seruiret, & vt imperatores curam eorum manumittendorum gererent, accidit vt imperator Licinius Nerua, qui tum fortè in Sicilia erat, decretum senatus obseruans, multos ex seruis iudiciis cōstitutis manumitteret, adeò vt intra paucos dies plures octingentis in libertatem assererentur. Iamque erant animi omnium illius insulæ seruorum in spem libertatis erecti, cum graues auctoritate viri ad ipsum Imperatorem conueniunt, eúmque vno omnes ore, vt ab incepto desistat, rogant. Atque hic siue pecuniis expugnatus, siue gratiam aucupatus, iudicium hac de re accuratius exercere desiit: & ad se venientibus vt libertate donarentur, vt ad suum quisque dominum reuerteretur, imperare cœpit. Tum verò serui coitione facta Syracusas relinquere, & ad Palicorum delubrum confugere, ibique inter se de defectione sermones conferre. Fama autem huiusce tam audacis seruorum facinoris per Ancyliorum loca iam vulgata, primi se in libertatem vindicarunt triginta duorum ditissimorum fratrum serui: quorum dux erat quidam nomine Oarius. Hi primum suos heros noctu dormientes iugularunt, deinde ad vicinas etiam progressi villas seruorum animos ad libertatis studium accenderunt, adeò vt illa ipsa nocte concursus ad eos factus sit aliorum centum & viginti, atque amplius. Hi occupato loco natura munito, arte haud paulò munitiorem reddiderunt, assumptis & aliis octoginta seruis, qui armati essent. Prouinciæ autem imperator Licinius Nerua cùm repentè superueniens eos obsidere cœpisset, nihil vllis conatibus promouere poterat. Quamobrem nullis viribus inexpugnabile præsidium illud esse cernens, ad proditionem animum conuertit. Eius autem ministrum habuit quendam C. Titinium cognomento Gadæum, spe salutis adductum, fuerat enim hic Titinius ante duos annos [Romæ] capitis condemnatus, sed pœnam effugerat; multósque ex hominibus liberis eius regionis prædabundus interficere solebat, seruis contra ne minimum quidem negotij facessens.

Marginalia: * al. ταύτῃ & ταυτί. — * ἢ μή. — * δημοσιώνων. H. St. — * ἐν ἀξιώματι — * al. ἐπιβουλῆς. — DIODORVS Siculus. — * Minutio. — Bellum Siculū.

DIODORVS Siculus.

Vnde cùm multos ibi seruos sibi fidos haberet, ad castellum, tanquam & ipse pro virili parte aduersus Romanos præliaturus, accedit. Beneuolè autem comiterq; receptus, etiam Imperator fortitudinis ergo creatus fuit. Quam dignitatem adeptus, castellum prodidit. Tum verò ex defectoribus alij quidem in prælio concisi fuerunt, alij verò pœnæ metu, quam se captos manere sciebant, se præcipites dederunt. Prima igitur fugitiuorum seditio repressa hoc modo fuit. Verum enimuero militibus ad sedes suas dimissis, affertur à quibusdam nuntius, seruos 80. coniuratione facta P. Clonium qui equestris ordinis fuit, interfecisse, magnamque sibi manum adiungere. Quinetiam ipse Imperator consiliis aliorum deceptus, iam bona suorum militum parte dimissa, defectoribus ad se melius muniendos tempus dabat. Tandem tamen cum qualicunq; potuit manu ad eos contendit, traiectoque fluuio Alba, defectores in monte Capriano stationem agentes prætergressus est, & ad Vrbem Heracleam perrexit. Cum igitur de ignauia Imperatoris rumorem sparsissent, vtpote illos prœlio lacessere non ausi, multos ex seruis ad defectionem animabant. Adeò multis vndique circumfluentibus, seq; iis, quorum facultatem tempus locusque dabant, armis instruentibus, vt intra primos septē dies octingentis plures armati fuerint, postea verò vsque ad duorum millium numerum creuerint. Postquam autem Imperator apud Heracleam de auctis eorum viribus certior factus fuit, ducem aduersus eos M. Titinium creauit, cumque cum sexcentis ex Enna præsidiariis militibus misit. Hic verò defectores adortus prœlio (cùm illi & numero superiores essent, & in eo quoque meliori conditione forent, quod locis difficilem aditum præbentibus defenderentur:) vna cum iis qui illi astabant terga dedit, multisq; interfectis, reliqui abiectis armis vix sibi fuga salutem quæsiuerunt. Defectores igitur tot armaturis, simul etiam victoria subito potiti, in suo incepto audacius pergebant, & omnium seruorum animi ad spem libertatis erigebantur. Cumque multi indies deficerent, breui tempore supra quam credi possit auctus eorum numerum fuit. Siquidem intra paucos dies plures sex millibus numerati fuerunt. Tum verò coacto concilio, & deliberatione de summa rerum proposita, ante omnia crearunt regem Saluium quendam, qui aruspicinæ peritus habebatur, & in mulierem corona cantu tibiarum, ad insaniam vsq; perstrepere solitus erat. Hic regnum adeptus, cùm vrbes desidia mollitiem fouere existimaret, eas sibi vitandas iudicauit. Quare defectoribus tres in partes diuisis, totidemque ducibus vnicuique parti attributis, effusis populationibus peragrare regionem totam, omnesque certum ad locum, certóque tempore remeare imperauit. Illi cum aliorum animalium, tum verò equorum copiam suis excursionibus adepti, breui peditum viginti millia, equitum duo effecerunt: idque hominum qui iam tirocinium non sine summa laude posuerant. Repentè igitur ad vrbem munitam Morgantinam magno impetu contendunt: cùmque tum validis tum assiduis impressionibus oppugnare occipiunt. Imp. autem cum eodem nocturnis itineribus peruenisset, tanquam ad ferendas vrbi suppetias, ducens militum circiter decem millia,

ὅθεν ἔχων * αὐτοῦ πιστοὺς οἰκέτας ἱκανοὺς, προσῆκε τῷ φρουρίῳ [τῶν ἀποστατῶν] ὡς δὴ συμμεθέξων τοῦ κατὰ ῥωμαίων πολέμου. εὐμενῶς δὲ καὶ φιλοφρόνως προσδεχθεὶς, ᾑρέθη διὰ τὴν ἀνδρείαν καὶ στρατηγὸς, καὶ προὔδωκε τὸ φρούριον. τῶν δ' ἀποστατῶν οἱ μὲν, μαχούμενοι κατεκόπησαν. οἱ δὲ, τὴν ἀπὸ τῆς ἁλώσεως δεδιότες τιμωρίαν, ἑαυτοὺς κατεκρήμνισαν. ἡ μὲν οὖν πρώτη τῶν δραπετῶν στάσις κατελύθη τὸν εἰρημένον τρόπον. τῶν δὲ στρατιωτῶν πρὸς τὰ οἰκεῖα ἤθη ἀπολυθέντων, ἧκόν τινες ἀπαγγέλλοντες, ὅτι Πόπλιον Κλώνιον, γενόμενον ἱππέα ῥωμαίων, ἐπαναστάντες οἱ δοῦλοι κατέσφαξαν ὀγδοήκοντα ὄντες· καὶ ὅτι πλῆθος ἀγείρουσι. καὶ ὁ μὲν στρατηγὸς ἑτέρων βουλαῖς παρακρουσθεὶς, ἤδη καὶ τῶν πλείστων στρατιωτῶν ἀπολελυμένων· καιρὸν παρεῖχε διὰ τῆς ἀναβολῆς τοῖς ἀποστάταις βέλτιον αὐτοὺς ἀσφαλίσασθαι. προῆγε δὲ μετὰ τῶν ἐνόντων στρατιωτῶν, καὶ διαβὰς τὸν ἄλβαν ποταμὸν, παρῆλθε τοὺς ἀποστάτας διατρίβοντας ἐν ὄρει καλουμένῳ Καπριανῷ, καὶ κατήντησεν εἰς πόλιν ἡράκλειαν. ἐκ * γὰρ τοῦ μὴ προσβαλεῖν αὐτοῖς τὸν στρατηγὸν· ἀτολμίαν αὐτοῦ διαφημίσαντες, συχνοὺς ἀνέστησαν τῶν οἰκετῶν. καὶ πολλῶν συρρεόντων, καὶ τὸν δυνατὸν τρόπον εἰς μάχην παρασκευαζομένων, ἐν ἑπτὰ ταῖς πρώταις ἡμέραις καθωπλίσθησαν πλείους τῶν ὀκτακοσίων. ἐφεξῆς δ' ἐγένοντο τῶν δισχιλίων οὐκ ἐλάττους. πυθόμενος δ' ἐν ἡρακλείᾳ τὴν αὔξησιν αὐτῶν ὁ στρατηγὸς· ἡγεμόνα προεχειρίσατο Μάρκον Τιτίνιον, δοὺς αὐτῷ στρατιώτας τοὺς ἐκ τῆς ἔννης φρουροὺς ἑξακοσίους. οὗτος δὲ μάχῃ προσβαλὼν τοῖς ἀποστάταις (ἐπεὶ καὶ τῷ πλήθει καὶ ταῖς * δυσχερείαις ἐπλεονέκτουν ἐκεῖνοι) ἐτράπη σὺν τοῖς περὶ αὐτόν· πολλῶν μὲν ἀναιρεθέντων, τῶν δὲ λοιπῶν ῥιψάντων τὰ ὅπλα, καὶ φυγῇ μόλις διασωθέντων. καὶ οἱ ἀποστάται ὅπλων τε εὐπορήσαντες τοσούτων ἀθρόον, καὶ νίκης· θερμότερον εἴχοντο τῶν ἔργων, καὶ πάντες τῶν δούλων ἐμετεωρίζοντο πρὸς ἀπόστασιν. καὶ πολλῶν καθημέραν ἀφισταμένων, αἰφνίδιον καὶ παράδοξον ἐλάμβανον αὔξησιν· ὡς ἐν ὀλίγαις ἡμέραις πλείους γενέσθαι τῶν ἑξακισχιλίων. ὅτε δὴ καὶ εἰς ἐκκλησίαν συνελθόντες, καὶ βουλῆς προτεθείσης· πρῶτον μὲν εἵλοντο βασιλέα τὸν ὀνομαζόμενον Σαλούιον, δοκοῦντα τῆς * ἱεροσκοπίας ἔμπειρον εἶναι, καὶ γυναικείαις θέαις αὐλομανοῦντα [οὗτος βασιλεύσας, πόλεις ἀργίας καὶ τρυφῆς νομίζων, ἐξέκλινε] εἰς τρία δὲ μερίσας τοὺς ἀποστάτας, καὶ ἴσους ἡγεμόνας ἐγκαταστήσας ταῖς μερίσι· προσέταξεν ἐπιέναι τὴν χώραν, καὶ πρὸς ἕνα τόπον καὶ καιρὸν ἅπαντας ἀπαντᾶν. διὸ πολλῶν ἐκ τῆς ἐπελασίας ἄλλων τε ζώων καὶ ἵππων εὐπορήσαντες, ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ κατεσκευάσθησαν ἱππεῖς μὲν πλείους τῶν δισχιλίων, πεζοὶ δὲ οὐκ ἐλάττους τῶν * δισμυρίων, ἤδη καὶ γυμνασίαις πολεμικαῖς ἐνδιατρίβοντες. προσπεσόντες οὖν ἄφνω πόλει * ὀχυρᾷ μοργαντίνῃ, προσβολὰς ἐνεργεῖς καὶ συνεχεῖς ἐποιοῦντο. ὁ δὲ στρατηγὸς ὡς βοηθῶν τῇ πόλει ἐπελθὼν, νυκτοπορείᾳ χρησάμενος, ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ ἰτα-

* αὑτοῦ.
* al. γοῦν.
* δυσχωρίαις.
* οἰωνοσκοπίας.
* τρισμυρίων M. M.
* ἰσχυρᾷ.

Ἰταλιώτας τε καὶ ἐκ Σικελίας ˙σχεδὸν στρατιώτας μυρίους, κατέλαβε τοὺς ἀποστάτας ἀσχολουμένους περὶ τὴν πολιορκίαν. καὶ ἐπιθέμενος αὐτῶν τῇ παρεμβολῇ, καὶ εὑρὼν ὀλίγους μὲν τοὺς φυλάττοντας, πλῆθος δὲ γυναικῶν αἰχμαλώτων, καὶ λείας ἄλλης παντοδαπῆς· ῥαδίως ἐξεῖλε τὴν στρατοπεδείαν. καὶ ταύτην μὲν διήρπασεν, ἐπὶ δὲ τὴν Μοργαντίνην* ἦγεν. οἱ δὲ ἀποστάται ἐξαίφνης ἀντεπιθέμενοι, καὶ ὑπερδέξιον τὴν τάξιν ἔχοντες, βιαίως τε ἐπιρράξαντες· εὐθὺς ὑπὸ προτερήματος ἦσαν· οἱ δὲ τοῦ στρατηγοῦ ἐτράπησαν πρὸς φυγήν. τοῦ δὲ βασιλέως τῶν ἀποστατῶν κήρυγμα ποιησαμένου, μηδένα κτείνειν τῶν τὰ ὅπλα ῥιπτούντων· οἱ πλεῖστοι ῥιπτοῦντες ἔφευγον. καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ καταστρατηγήσας τοὺς πολεμίους ὁ Σαλούϊος, τήν τε παρεμβολὴν ἀνεκτήσατο, καὶ περιβόητον νίκην ἀπενεγκάμενος πολλῶν ὅπλων ἐκυρίευσεν. ἀπέθανον δὲ ἐν τῇ μάχῃ τῶν Ἰταλιωτῶν τε καὶ Σικελῶν οὐ πλείους ἑξακοσίων, διὰ τὴν τοῦ κηρύγματος φιλανθρωπίαν. ἑάλωσαν δὲ περὶ τετρακισχιλίους. ὁ δὲ Σαλούϊος, πολλῶν πρὸς αὐτὸν ἀπὸ τοῦ κατορθώματος συρρεόντων· διπλασιάσας τὴν ἰδίαν δύναμιν, ἐκράτει τῶν ὑπαίθρων. καὶ πολιορκεῖν πάλιν ἐπεχείρει τὴν Μοργαντίναν, κήρυγμα δοὺς τοῖς ἐν αὐτῇ δούλοις, τὴν ἐλευθερίαν. τῶν δὲ κυρίων *ἀντιπεριποιούντων αὐτοῖς ταύτην, εἰ σφίσι συναγωνίσαιντο· εἵλοντο μᾶλλον τὴν ἀπὸ τῶν κυρίων. καὶ προθύμως ἀγωνισάμενοι, ἀπεκρούσαντο τὴν πολιορκίαν. ὁ δὲ στρατηγὸς μετὰ ταῦτα τὴν ἐλευθερίαν ἀνατρέψας, αὐτομολῆσαι τοὺς πλείστους παρεσκεύασε τοῖς ἀποστάταις. περὶ δὲ τὴν Αἰγεσταίων καὶ Λιλυβαίων χώραν, ἔτι δὲ τῶν ἄλλων τῶν πλησιοχώρων, ἐνόσει πρὸς ἀπόστασιν τὰ πλήθη τῶν οἰκετῶν. γίνεται δὲ τούτων ἀρχηγὸς, Ἀθηνίων ὄνομα, ἀνὴρ ἀνδρείᾳ διαφέρων, Κίλιξ τὸ γένος· οὗτος οἰκονόμος ὢν δυοῖν ἀδελφῶν μεγαλοπλούτων, καὶ τῆς ἀστρομαντικῆς πολλὴν ἔχων ἐμπειρίαν. ἔπεισε τῶν οἰκετῶν πρῶτον μὲν τοὺς ὑφ᾽ ἑαυτὸν τεταγμένους περὶ διακοσίους ὄντας, ἔπειτα τοὺς γειτνιῶντας· ὥστε ἐν πέντε ἡμέραις συναχθῆναι πλείους τῶν χιλίων. ὑπὸ δὲ τούτων αἱρεθεὶς βασιλεὺς, καὶ διάδημα περιθέμενος, ἐναντίαν τοῖς ἄλλοις ἅπασιν ἀποστάταις τὴν διάθεσιν ἐποιεῖτο. οὐ γὰρ προσεδέχετο πάντας τοὺς ἀφισταμένους· ἀλλὰ τοὺς ἀρίστους ποιούμενος στρατιώτας, τοὺς ἄλλους ἠνάγκαζε μένοντας ἐπὶ τῶν προϋπηργμένων ἐργασιῶν, ἐπιμελεῖσθαι τῆς ἰδίας ἕκαστον οἰκονομίας καὶ τάξεως· ἐξ ὧν καὶ τροφὰς ἀφθόνους τοῖς στρατιώταις ἐχορήγει. προσεποιεῖτο δὲ τοὺς θεοὺς αὐτῷ διὰ τῶν ἄστρων προσημαίνειν, ὡς ἔσοιτο τῆς *βασιλείας συμπάσης βασιλεύς· διὸ δεῖν αὐτῆς τε τῆς χώρας, καὶ τῶν ἐν αὐτῇ ζώων τε καὶ καρπῶν ὡς ἰδίων φείδεσθαι. τέλος ἀθροίσας ὑπὲρ τοὺς μυρίους, ἐτόλμησε *πόλιν ἀπόρθητον τὸ Λιλυβαῖον πολιορκεῖν. μηδὲν δὲ ἀνύων, μετανίστατο ἐκεῖθεν, εἰπὼν αὐτῷ τοὺς θεοὺς τοῦτο ἐπιτάττειν. ἐπιμένοντας γὰρ τῇ πολιορκίᾳ δυστυχήματος πειραθῆναι. ἐνσκευαζομένου δὲ αὐτοῦ τὴν ἀπὸ τῆς πόλεως ἀναχώρησιν κατέπλευσάν τινες ἐν ταῖς ναυσὶ κομίζοντες ἐπιλέκτους Μαυρουσίους. οἳ ἐπὶ βοήθειαν ἦσαν ἀπεσταλμένοι

* ἴσως [illegible]

* ἀντιπεριποιούντων.

* [illegible]

* al. πάνυ

partim Italicorum, partim ex Sicilia defectores circa obsidionem occupatos inuenit. Cùm ergo in eorum castra irruptionem fecisset, & exiguum illic præsidium reperisset, magnam autem captiuatum multitudinem, magnam item alius prædæ omnis generis, nullo negotio castra eorum submouit, iisque direptis ad vrbem Morgantinam iter conuertit. At defectores repentè in illum irruentes vicissim, cùm è loco superiore pugnarent, violenta irruptione facta, secundam fortunam experiri, Romani Imperatoris copiæ terga vertere cœperunt. Cæterùm quia rex defectorum imperauerat edicto, vt omnibus arma abiicientibus parceretur, bona pars iis abiectis in fugam se dabat. Quo quidem stratagemate Saluius aduersus hostes vsus, castra sua recuperauit, victoriaque simul & magna multitudine armorum potitus est. Cæsi autem hoc in prælio fuerunt ex Italiis & Siculis non plures sexcentis, propter edicti illius clementiam, sed capta fuerunt circiter quatuor millia. Porrò quum ad Saluium, rebus ab illo bene gestis, multi confluerent, duplicato exercitu, atque aperto potius campo, Morgantinæ obsidionem redintegrauit, iussitque proclamari se iis libertatem, qui ibi essent, seruis donaturum. Sed enim eorum dominis vicissim eam illis proponentibus, dummodo secum aduersus hostes dimicarent: eam ab ipsis accipere maluerunt, tantáque animi pugnarunt alacritate, vt obsidionem submouerent. Verùm enimuerò Imperator postea denegans promissam illis libertatem, in causa fuit cur ad defectores plurimi transfugerent. Iam verò & apud Ægestæos, paritérque Lilibæenses, ac finitimos illis populos, eadem defectionis cupiditas, ceu morbus quidam per seruorum greges serpebat. Eorum autem dux constituitur Athenio quidam vir fortitudine præstans, ortus autem è Cilicia. Hic cùm res domesticas duorum opulentissimorum fratrum dispésaret, & eius quæ fit ex astris scienciæ peritissimus esset, seruos in suam sententiam pertraxit, primum quidem eos, quos sub potestate habebat, numero circiter ducentos; postea verò & vicinos, adeò vt quinque dierum spatio mille & amplius congregarentur. Ab his autem rex creatus, impositoque capiti diademate, secus quàm cæteri defectores suas rationes instituebat. Neque enim omnes quotquot deficiebant, recipiebat, sed ex iis strenuissimos quosque in suorum militum numerum allegens, reliquos cogebat, repetitis pristinis opificiis, vnúquemq; eundem quem antea locum tenere, & quarum rerum dispensatio esset eius officij, eam studiosè suscipere. Qua ex re largum etiam comparabat suis commeatum. Porrò fingebat deos per astra futurum se vniuersæ Siciliæ regem præsignificare, ideoque oportere tam ipsi regioni, quàm animalibus & fructibus, qui in ea essent tanquam propriis parcere. Tandem verò cùm supra decem millia hominum coëgisset, Lilybæum inexpugnabilē vrbē obsidere est ausus. Sed se operam perdere animaduertens, obsidionem tanquam Deorum imperio soluit, vtpote aliqua non mediocri impendente calamitate obsidione non absistétibus. Cùm igitur ab vrbe recedere pararet, appulerunt naues quædam delectam Maurorum aduehentes manū, auxilio Lilybæensibus

DIODORVS Siculus.

Cic. in Verr.

DIODORVS Siculus.

missam: cui præerat quidam nomine Gomon. Hic cum suis noctu & improuiso Athenionem suas copias ducentem adortus, cum multos iter facientes prostrasset, non paucos autem vulnerasset, ad vrbem pedem retulit. Quare illa Athenionis ex castris vaticinatio in pretio, & admiratione erat. Inter ea autem valde confusus perturbatusque erat rerum Siciliæ status, veréque malorum Ilias eam occupauerat. Neque enim serui dumtaxat, sed etiam ex liberis hominibus ij qui egestate premebantur, omne latrocinij flagitiique genus exercebant. At ne quis hanc perditam nequitiam nunciare posset, obuium quemlibet, seruum pariter & ingenuos trucidabant. Vnde fiebat, vt qui in oppidis erant, ea quæ intra muros essent, vix propria existimarent: quæ autem extra, aliena & domino exlegi violentæque potentiæ subdita. Multa denique alia contra fas & æquum perpetrare audebant in Sicilia. Saluius autem qui Morgantinam obsidebat, factis in totam illam regionem incursionibus, ad Leontinum vsque campum, totum exercitum ibi recollegit in quo numerabant triginta millia, & quidem selectorum. Tum verò Italis heroibus sacra fecit, vnámque purpureis vestibus dicauit, gratus ac memor beneficij, in quo illum victoriam dantes affecerant. Tandem verò cum regis nomen sibi asciuisset, pro Saluio Tryphon à defectoribus appellari cœpit. Habens autem in animo Triocala occupare, ibique regiam suam statuere, euocat etiam Athenionem, & quidem eum vt rex imperatorem accersens. Hic verò cùm omnes arbitrarentur fore, vt Athenio primum & altissimum dignitatis gradum obtinere vellet, atque hinc orto inter defectorum principes dissidio, facilè huic bello finem impositú iri, fortuna tanquam de industria copias fugitiuorum augens, duces eorum in concordiam adduxit. Trypho enim magnis itineribus ad vrbē Triocala cum vniuerso suo exercitu peruenit. Eodem & Athenio magna celeritate contendit, ex suis tria dumtaxat adducens millia: & Tryphoni vt Imperator Regi dicto audiens. Reliquum autem exercitum ad depopulandos longè latéque agros, seruitiáque ad defectionem sollicitanda miserat. Verùm postea Trypho suspicatus fore vt Athenio prima quoque occasione, aduersus ipsum arma caperet, cum in carcerem coniecit. Cæterum præsidium illud alioqui munitissimum indies magis ac magis muniebat, & magnificis structuris adornabat. Aiunt autem Triocala fuisse nominatam quod τρία καλὰ (id est tria pulcra) ei inessent. Primùm quod scaturigines plurimæ aquarum in ea extarent, quæ dulcedine magnopere commendarentur. Deinde quod adiacentes agri vinera simul & oliueta haberent, essent verò & culturæ mirú in modum idonei. Postremò quod natura locus ita munitus foret, vt nihil supra posset, quippe qui magnam quandam & inexpugnabilem haberet rupem: quam vrbis ambitu, qui mille passus amplectitur, cùm cinxisset, fossáque in summam altitudinem producta circumdedisset, pro regia sua habuit, omnium quæ humanæ vitæ vsus postulat, abudantia refertum. Construit insuper basilicam: forum item numerosæ hominú turbæ capax. Prætetea ex prædictis insigni prudentia viris delegit quot satis erant, eosque sibi consiliarios statuit, atque assessores in iuris disceptationibus habere instituit. Iam vero & toga prætexta tunicáque lati clauis amictus ius reddebat, licto-

τοῖς Λιλυβαΐταις, ἔχοντες ἡγούμενον, ὃς ὠνομάζετο Γόμων. οὗτος σὺν τοῖς ἅμα αὐτῷ [κατὰ νύκτα καὶ ἀνελπίστως ἐπιθέμενος] τοὺς περὶ Ἀθηνίωνα ὁδοιποροῦντας πολλοὺς καταβαλόντες, οὐκ ὀλίγους δὲ τραυματίσαντες, εἰς τὴν πόλιν ἐπανῆλθον. διόπερ οἱ ἀποστάται τὴν ἀπὸ τῆς ἀστρομαντείας πρόρρησιν ἐθαύμαζον. εἶχε δὲ τὴν Σικελίαν * πᾶσα σύγχυσις καὶ κακῶν Ἰλιάς. οὐ γὰρ οἱ δοῦλοι μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐλευθέρων οἱ ἄποροι, πᾶσαν ἁρπαγὴν καὶ παρανομίαν ἐργαζόμενοι, καὶ τοὺς περιτυγχάνοντας δούλους τε καὶ ἐλευθέρους, ὅπως μηδεὶς ἀπαγγέλλῃ τὴν περὶ αὐτοὺς ἀπόνοιαν, ἐφόνευον ἀναιδῶς. διὸ καὶ πάντες οἱ κατὰ τὰς πόλεις ὑπελάμβανον, τὰ μὲν ἐντὸς τειχῶν μόλις εἶναι ἴδια, τὰ δ' ἐκτὸς ἀλλότρια καὶ δοῦλα τῆς παρανόμου χειροκρασίας. καὶ ἄλλα δὲ πολλὰ πολλοῖς ἄτοπα κατὰ τὴν Σικελίαν ἐτολμᾶτο. ὁ δὲ τὴν * Μοργαντίνην πολιορκήσας Σαλούιος, ἐπιδραμὼν τὴν χώραν μέχρι τοῦ Λεοντίνου πεδίου, ἤθροισεν αὐτοῦ τὸ σύμπαν στράτευμα, ἐπιλέκτους ἄνδρας οὐκ ἐλάττους [τῶν] τρισμυρίων. καὶ θύσας τοῖς Παλικοῖς ἥρωσι, τούτοις μὲν ἀνέθηκε μίαν τῶν ἁλουργῶν περιπορφύρων στολήν, χαριστήρια τῆς νίκης· αὐτὸς δ' ἀναγορεύσας ἑαυτὸν βασιλέα, * Τρύφων μὲν ὑπὸ τῶν ἀποστατῶν προσηγορεύετο. διανοούμενος δὲ τὰ Τριόκαλα καταλαβέσθαι, καὶ κατασκευάσαι βασίλεια· πέμπει καὶ πρὸς Ἀθηνίωνα, μεταπεμπόμενος αὐτὸν ὡς στρατηγὸν βασιλεύς. πάντες μὲν οὖν ὑπελάμβανον, τὸν Ἀθηνίωνα τῶν πρωτείων ἀντιποιήσεσθαι, καὶ διὰ τὴν στάσιν τῶν ἀποστατῶν ῥᾳδίως καταλυθήσεσθαι τὸν * πόλεμον. ἡ δὲ τύχη καθάπερ ἐπίτηδες αὔξουσα τὰς τῶν δραπετῶν δυνάμεις, ὁμονοῆσαι τοὺς τούτων ἡγεμόνας ἐποίησεν. ἧκε μὲν γὰρ συντόμως [μετὰ τῆς δυνάμεως] ἐπὶ τὰ Τριόκαλα ὁ Τρύφων· ἧκε δὲ καὶ Ἀθηνίων μετὰ τρισχιλίων, ὑπακούων ὡς στρατηγὸς βασιλεῖ τῷ Τρύφωνι· τὴν ἄλλην αὐτοῦ δύναμιν κατατρέχειν τὴν χώραν, καὶ ἀναπείθειν πρὸς ἀπόστασιν τοὺς οἰκέτας ἀπεσταλκώς. μετὰ δὲ ταῦτα ὑπονοήσας ὁ Τρύφων, τὸν Ἀθηνίωνα ἐπιθήσεσθαι· ἐν καιρῷ παρέδωκεν εἰς φυλακήν. τὸ δὲ φρούριον ὀχυρώτατον ὂν κατεσκεύαζε πολυτελέσι κατασκευαῖς, καὶ ἐπὶ μᾶλλον ὠχύρου. Τριόκαλα δὲ αὐτὸ φασὶν ὠνομάσθαι, διὰ τὸ τρία καλὰ ἔχειν. πρῶτον μὲν ναματιαίων ὑδάτων πλῆθος, διαφόρων τῇ γλυκύτητι. δεύτερον, παρακειμένην χώραν ἀμπελόφυτόν τε καὶ ἐλαιόφυτον, καὶ γεωργεῖσθαι δυναμένην θαυμαστῶς. τρίτον, ὑπερβάλλουσαν ὀχυρότητα, ὡς ἂν οὔσης μεγάλης πέτρας ἀναλώτου· ἣν καὶ περιβόλῳ πόλεως σταδίων ὀκτὼ προσπεριβαλών, καὶ ταφρεύσας βαθείᾳ τάφρῳ βασιλείοις ἐχρῆτο, πάσῃ ἀφθονίᾳ τῶν κατὰ τὸν βίον ἅπαντα πεπληρωμένην. κατεσκεύασε δὲ καὶ βασιλικὴν οἰκίαν, καὶ ἀγορὰν δυναμένην δέχεσθαι πλῆθος ἀνθρώπων. ἐξελέξατο δὲ καὶ τῶν φρονήσει διαφερόντων ἀνδρῶν τοὺς * ἱκανούς· οὓς ἀποδείξας συμβούλους, ἐχρῆτο συνέδροις αὐτοῖς· τήβεννάν τε περιπόρφυρον περιεβάλλετο, καὶ πλατύσημον ἔδυ χιτῶνα, κατὰ τοὺς χρηματισμούς. καὶ ῥαβδούχους

* al. πᾶσι κτ.

* μοργαντίνην.

* al. Τρύφωνα μ. τῶν ἀποστατ. προσηγόρευσε.

* πολέμιον

* συνετοὺς ingenio. M. M.

ῥάβδους εἶχε μετὰ πελέκεων τοὺς προηγουμένους· καὶ τἆλλα * πάντα, ὅσα ποιοῦσί γε καὶ ἐπικοσμοῦσιν ἐπιτήδειοι βασιλείαν. προχειρίζεται δὲ κατὰ τῶν ἀποστατῶν ἡ σύγκλητος τῶν Ῥωμαίων Λεύκιον Λικίννιον Λούκουλλον, ἔχοντα στρατιώτας μυρίους μὲν καὶ τετρακισχιλίους, Ῥωμαίους καὶ Ἰταλούς· Βιθυνοὺς δὲ καὶ Θετταλοὺς καὶ Ἀκαρνᾶνας ὀκτακοσίους. ἐκ δὲ τῆς Λευκανίας ἑξακοσίους· ὧν ἡγεῖτο Κλέπτιος, ἀνὴρ στρατηγικός, καὶ ἐπ᾽ ἀνδρείᾳ περιβόητος· ἔτι δὲ καὶ ἑτέρους ἑξακοσίους· ὡς γενέσθαι συμπάντας, ἑπτακισχιλίους καὶ μυρίους· οὓς ἔχων κατέλαβε τὴν Σικελίαν. ὁ δὲ Τρύφων ἀπολύσας Ἀθηνίωνα τῆς αἰτίας, * ἐβουλεύετο περὶ τοῦ πρὸς Ῥωμαίους πολέμου. καὶ τῷ μὲν ἤρεσκεν, ἐν τοῖς Τριοκάλοις ἀγωνίζεσθαι. Ἀθηνίων δὲ συνεβούλευε μὴ συγκλείειν ἑαυτοὺς εἰς πολιορκίαν, ἀλλ᾽ ἐν ὑπαίθρῳ διαγωνίζεσθαι. κρατησάσης δὲ * ταύτης τῆς βουλῆς, κατεστρατοπέδευσαν πλησίον * σκιρθαίας, ὄντες οὐκ ἐλάττους τῶν τετρακισμυρίων. ἀπεῖχε δ᾽ αὐτῶν ἡ Ῥωμαίων παρεμβολὴ στάδια ιβ´. τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἐγίνοντο συνεχεῖς ἀκροβολισμοί. εἶτα παραταξαμένων ἑκατέρων, καὶ τῆς μάχης ὧδε κἀκεῖσε ῥεπούσης, καὶ πολλῶν ἑκατέρωθεν πιπτόντων· ὁ μὲν Ἀθηνίων ἔχων συναγωνιζομένους διακοσίους ἱππεῖς * ἐπιλέκτων, πάντα τὸν περὶ αὐτὸν τόπον νεκρῶν ἐπλήρωσε. τρωθεὶς δ᾽ εἰς ἀμφότερα [τὰ] γόνατα, καὶ τρίτην λαβὼν· * ἄχρηστος ἐγένετο πρὸς τὴν μάχην. ἐξ οὗ οἱ δραπέται ταῖς ψυχαῖς πεσόντες, πρὸς φυγὴν ἐτράπησαν. ὁ δὲ Ἀθηνίων ὡς νεκρὸς ὢν ἔλαθε. καὶ προσποιηθεὶς τετελευτηκέναι, τῆς νυκτὸς ἐπιλαβούσης διεσώθη. ἐπεκράτησαν δὲ λαμπρῶς οἱ Ῥωμαῖοι, φυγόντων καὶ τῶν μετὰ Τρύφωνος, καὶ αὐτοῦ ἐκείνου. καὶ πολλῶν κατὰ τὴν φυγὴν κοπέντων, τέλος οὐκ ἐλάττους τῶν δισμυρίων ἀνῃρέθησαν. οἱ δὲ λοιποί, τῆς νυκτὸς συνεργούσης, διέφυγον εἰς τὰ Τριόκαλα. καίτοι ῥᾷον ἦν ἐπιδιώξαντι τῷ στρατηγῷ καὶ τούτους ἀνελεῖν. ἐπὶ τοσοῦτον δὲ τεταπείνωτο τὸ οἰκετικόν, ὥστε καὶ ἐβουλεύσαντο ἐπὶ τοὺς κυρίους ἐπαναδραμεῖν, καὶ σφᾶς αὐτοὺς ἐγχειρίσαι. πλὴν ἐπεκράτησεν ἡ γνώμη τῶν μέχρι τελευτῆς ὑποθεμένων ἀγωνίσασθαι, καὶ μὴ τοῖς ἐχθροῖς ἑαυτοὺς καταπροδοῦναι. μετὰ * δ᾽ ἐνάτην ἡμέραν ὁ στρατηγὸς ἧκε πολιορκήσων τὰ Τριόκαλα. καὶ τὰ μὲν ἀναιρῶν, τὰ δὲ ἀναιρούμενος, ἔλαττον ἔχων ἀπηλλάγη· καὶ οἱ ἀποστάται αὖθις ἐφρονηματίζοντο. οὐδὲν δὲ τῶν δεόντων ὁ στρατηγός, εἴτε διὰ ῥαστώνην, εἴτε διὰ δωροδοκίαν, ἤδει. ἀνθ᾽ ὧν καὶ δίκην ὕστερον κριθεὶς Ῥωμαίοις ἔδωκε. Γάϊος δὲ Σερουΐλιος καταπεμφθεὶς στρατηγὸς διάδοχος Λουκούλλου, οὐδ᾽ αὐτός τι ἄξιον μνήμης ἔπραξε. διὸ καὶ ὁμοίως Λουκούλλῳ ὕστερον φυγῇ κατεδικάσθη. τελευτήσαντος δὲ Τρύφωνος, διάδοχος τῆς ἀρχῆς ὁ Ἀθηνίων καθίσταται. καὶ τοῦτο μὲν * πόλεις ἐπολιόρκει, τοῦτο δὲ πᾶσαν τὴν χώραν ἀδεῶς κατέτρεχε· καὶ πολλῶν ἐκυρίευσε. τοῦ Σερουϊλίου δὲ μηδὲν ἀντιπράττοντος. τοῦ δ᾽ ἐνιαυσίου χρόνου διελθόντος, ὕπατος ἐν Ῥώμῃ Γάϊος Μάριος ᾑρέθη τὸ πέμπτον, καὶ Γάϊος * Ἀκύλλιος. οὗ ὁ Ἀκύλλιος στρατηγὸς κατὰ τῶν ἀποστατῶν σταλείς,

* καὶ ὅσα
* ἐβεβούλευτο. M. M.
* al. αὐτῶν.
* σκιρθαίαν. & σκιρθαίας.
* al. ἐπιφανῶν.
* ἄχρηστον M. M.
* δ᾽ ἐνάτην.
* πόλεις. M. M.
* Ακίλλιος. M. M.

DIODORVS Siculus.

résque illi cum securibus præibant: quæ denique regiam dignitatem efficiunt, & quæ ornant, ea omnia consectantur. Cæterum Imperatorem aduersus defectores Senatus Rom. delegit L. Licinium Lucullum, habentem Rom. quidem & Italorum militum quatuordecim millia, Bithynos autem Thessalos, Acarnanes 800. ex Lucania verò 600. quibus præerat Cleptius Imperator, rei militaris scientia & fortitudine celeberrimus. Alios præterea 600. adeò vt vniuersi numerum septemdecim millium efficerent. Cum his copiis Siciliam occupat. Tryphon igitur culpam Athenioni condonans, ad deliberationem de bello in Rom. gerendo eum adhibuit. & Triphonis quidem consilium erat, vt Triocalis manentes, inde pugnam committerent: Athenio autem auctor erat, ne se ipsos obsidione intercludi paterentur, sed potius in aperto campo dimicarent. Cùm igitur potior visa esset hæc sententia, iuxta Scirthæam castrametati sunt, quadraginta millia non pauciores. Aberant verò ab iis Romanorum castra passibus 1250. Primò igitur velitares pugnæ subinde committebantur: sed cùm tandem vtrinque aciem instruxissent, diuque ancipiti Marte pugnatum esset, ac multi ab vtraque parte cecidissent, Athenio stipatus 200. selectis equitibus, strage omnia circumquaque impleuit: verum genu vtroque vulneratus, postea & tertio vulnere in alia corporis parte accepto, pugnæ vtilis esse desiit. Quamobrem fugitiui animum despondentes, fugæ se dederunt. Athenio autem cùm mortuus crederetur latitauit, & simulata aliquantisper morte, cùm primum nox aduenit, fuga sibi salutem peperit. Præclaram verò adepti sunt Romani victoriam, Triphonis comitibus & illo ipso in fugam conuersis, multisque in fuga cæsis, tandem viginti millia cæsorum compererunt esse. At reliqui commoditate noctis vsi, ad Triocala confugerant, quamquam & hos interficere facile erat Imperatori, si persequutus eos fuisset. Adeò autem abiecerant animos serui, vt etiam de redeundo ad dominos, seque eorum potestati committendo, deliberatio ab iis proposita fuerit. Eorum tamen vicit sententia, qui auctores erant vt ad extremum vsque spiritum dimicarent, nec ipsi seipsos prodentes in manus hostium se traderent. Sexto post die imperator ad obsidenda Triocala venit, qui cùm hostes cæderet, vicissimque ab illis cæderetur, tandem inferior discessit. Qua ex re multum fiduciæ ac spiritus defectoribus rediit. Nec verò ipse imperator vlla in parte (siue præ desidia, siue quod muneribus corruptus esset) officio suo satisfaciebat. Vnde etiam postea in iudicium à Rom. vocatus, multatúsque fuit. At C. Seruilius missus Imperatori Lucullo successor, ipse quoque nihil quidquam memorabile gessit: quare eodem quo Lucullus modo multatus exilio fuit. Dum hæc geruntur, moritur rex Trypho. Regno succedit Athenio. hic vrbes obsidendo, totámque regionem incursionibus pro libidine infestando, præda ingenti, non obsidente Seruilio potitus est. Porrò exacto annuo spacio Romæ quintum consul cú C. * Acilio creatus fuit C. Marius. Missus autem Acilius aduersus defectores Imperator,

* al. Aquilio.

DIODORVS Siculus.

ita se fortiter gessit, vt defectores illustri prælio superauerit. Quin etiam cum ipsorum rege Athenione conserta manu heroicum prælium commisit: tandémque eum interfecit, accepto solo vulnere in capite, ex quo sanatus aliquanto post fuit. Moxq; defectorum reliquias bello persecutus decem millia hominum. Verùm hi cùm impetum eius non sustinuissent, sed ad loca munita confugissent, non tamen Acylius omnia tentare prius destitit, quam eos expugnatos in potestatem redegit. Quum autem superessent adhuc mille, quorum dux erat Satyrus, primum quidem conatus est armis eos subigere, postea verò cum legatis missis se dedissent, in præsens quidem pœnam remisit, sed Romam abductos cum bestiis commisit, vbi proditum est à quibusdam, eos maxima cum laude vitam finiuisse. Nam certamen cũ bestiis detrectasse, & ad publicas aras mutuis vulneribus occubuisse, cúmq; vltimum ex iis ipse Satyrus interfecisset, eum post reliquos omnes, cum magno ac planè heroico animi robore, sibi manus intulisse. Bellum igitur seruile in Sicilia, cùm annos durasset propemodum quatuor, hunc ferè tragicum exitum habuit.

Gladiatores.

Venit, inquit, è Pessinunte Phrygiæ sacerdos quidam magnæ Deorum matris nomine Battacis, qui se iussu Deæ asserens adesse, in Senatu coram magistratibus dixit: Sacra Deæ polluta esse, atque ideò Romæ publicè expiari debere. ferebat ad id vestem, aliáq; corporis ornamenta noua & nunquam Romanis visa, coronámque auream magnitudine inusitata, & stolã floribus intextis & inauratam, regio sanè splendore. Itaque è rostris ad populum verba faciẽs, ad superstitiosum cultum eos incitauit, & hospitiis publicis & diuersoriis exceptus, à tribuno plebis A. Pompeio coronam ferre prohibitus est. Ab altero autem tribuno deductus in rostra, & de templi expiatione interrogatus, superstitiosum sanè responsum reddidit. Itaque à Pompeio seditiosè tractatus, & cum iniuria ad hospitium deductus, non amplius prodiit, non se modò, verùm etiam Deam iniuriosè habitam esse dicens. Pompeius verò extempore febri vehementi corripi cœpit, vnde pauló post mutus factus est, anginæque doloribus supra modum vexatus, post diem tertium exspirauit, multique eò quod sacerdotem, ipsamque Deam offendisset, diuina quadam prouidentia exstinctum suspicabantur. Superstitionibus enim mirum in modum dediti Romani sunt Quare Battaces sacræ stolæ indutus ornamento, amplioribus à viris multis & fœminis hospitiis exceptus, Romáq; discedens cum pompa dimissus est.

Vide P. Valerianum [illegible] lib. vi. de militia Romanorum.

Solent Romani milites ducem, quando aduersus hostes cum illis pugna contendens, supra sex mille hostium profligasset, Imperatorẽ hoc est regem renunciare.

Ex libro XXXVII. & VIII. & aliis sequentibus.

Marsicum bellum.

AIt Diodorus bellum quod dicitur Marsicum, sua ætate cæteris antecedentibus

διὰ τῆς ἰδίας ἀνδρείας ἐπιφανεῖ μάχῃ τοὺς ἀποστάτας ἐνίκησε. καὶ πρὸς αὐτὸν δὲ τὸν βασιλέα τῶν ἀποστατῶν Ἀθηνίωνα συμβαλὼν, ἡρωϊκὸν ἀγῶνα συνεστήσατο. καὶ τοῦτον μὲν ἀνεῖλεν, αὐτὸς δὲ εἰς τὴν κεφαλὴν τρωθεὶς ἐθεραπεύθη. καὶ στρατεύει ἐπὶ τοὺς ὑπολειπομένους τῶν ἀποστατῶν, ὄντας μυρίους. οὐχ ὑπομεινάντων δὲ τὴν ἔφοδον, ἀλλ' εἰς τὰ ὀχυρώματα καταφυγόντων, ὅμως Ἀκύλλιος οὐκ ἐνεδίδου πάντα πράττων, ἕως αὐτοὺς * ἐκπολεμήσας ἐχειρώσατο. ἔτι δὲ ὑπολειπομένων χιλίων, καὶ στρατηγὸν ἐχόντων τὸν Σάτυρον, τὸ μὲν πρῶτον ἐπεβάλλετο διὰ τῶν ὅπλων αὐτοὺς χειρώσασθαι. μετὰ δὲ ταῦτα, διαπρεσβευσαμένων, καὶ παραδόντων ἑαυτοὺς, τῆς μὲν παραυτίκα τιμωρίας ἀπέλυσεν· ἀπαγαγὼν δὲ εἰς τὴν Ῥώμην, θηριομάχας αὐτοὺς ἐποίησε. τοὺς δέ φασί τινες ἐπιφανεστάτην ποιήσασθαι τοῦ βίου καταστροφήν. τοῦ γὰρ πρὸς τὰ θηρία μάχης ἀποστῆναι, ἀλλήλους δὲ ἐπὶ τῶν δημοσίων βωμῶν κατασφάξαι· καὶ τὸν τελευταῖον αὐτὸν τὸν Σάτυρον ἀνελόντα, τοῦτον δὲ ἐπὶ πᾶσιν αὐτοχειρίᾳ ἡρωϊκῶς καταστρέψαι. ὁ μὲν οὖν κατὰ Σικελίαν τῶν οἰκετῶν πόλεμος, διαμείνας ἔτη σχεδόν που τέτταρα, τραγικὴν ἔσχε τὴν καταστροφήν.

* ἐκπολιορκήσας.

Ὅτι * Βαττάκης τις ὄνομα ἧκε (φησὶν) ἐκ Πεσσινοῦντος τῆς Φρυγίας, ἱερεὺς ὑπάρχων τῆς μεγάλης τῶν θεῶν μητρός. οὗτος κατὰ πρόσταγμα τῆς θεοῦ παρεῖναι φήσας, τοῖς ἄρχουσιν ἐνέτυχε καὶ τῇ συγκλήτῳ, λέγων τὸ ἱερὸν τῆς θεοῦ * μεμιάνθαι, καὶ δεῖν αὐτοὺς δημοσίᾳ καθαρμοὺς ἐπὶ τῆς Ῥώμης συντελεσθῆναι. ἐφόρει δὲ ἐσθῆτα, καὶ τὴν περὶ τὸ σῶμα ἄλλην κατασκευὴν ἐξηλλαγμένην, καὶ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων ἐθῶν οὐκ ἐπικεχωρημένην. χρυσοῦν τε γὰρ στέφανον εἶχεν ὑπερμεγέθη, καὶ στολὴν ἀνθινὴν διάχρυσον, βασιλικὴν ἀξίαν ἐπιφαίνουσαν. ποιησάμενος δὲ λόγους ἐπὶ τῶν ἐμβόλων ἐν τῷ δήμῳ, καὶ τὸ πλῆθος εἰς δεισιδαιμονίαν ἐμβαλὼν, καταλύματος μὲν δημοσίου καὶ ξενίων ἠξιώθη· τὸν δὲ στέφανον ἐκωλύθη φορεῖν, ὑφ' ἑνὸς τῶν δημάρχων Αὔλου Πομπηΐου. διά τινος δὲ ἑτέρου δημάρχου προαχθεὶς ἐπὶ τὰ ἔμβολα, καὶ περὶ τῆς εἰς τὸ ἱερὸν ἁγνείας ἐπερωτώμενος, ἀποκρίσεις ἐποιεῖτο δεισιδαιμονίαν περιεχούσας. καταστασιασθεὶς δὲ ὑπὸ Πομπηΐου, καὶ μεθ' ὕβρεως ἀπαλλαγεὶς ἐπὶ τὴν κατάλυσιν, οὐκ ἔτι προεπορεύετο, λέγων μὴ μόνον ἑαυτὸν ἀσεβῶς προπεπηλακίσθαι, ἀλλὰ καὶ τὴν θεόν. ὁ δὲ Πομπήϊος παραχρῆμα μὲν λάβρῳ πυρετῷ συνεσχέθη. μετὰ δὲ ταῦτα ἄφωνος γενόμενος, καὶ καταληφθεὶς κυναγχικῷ πάθει, τριταῖος κατέστρεψε τὸν βίον, παρὰ τοῖς πολλοῖς ὑποληφθεὶς θείᾳ τινὶ προνοίᾳ, ἀνθ' ὧν εἰς τὸν ἱερέα καὶ τὴν θεὸν ἐπλημμέλησεν, τοῦ ζῆν ἐστερῆσθαι. σφόδρα γὰρ Ῥωμαῖοι δεισιδαιμονοῦσι. διόπερ ὁ * Βαττάκης λαβὼν τὴν συγχώρησιν τῆς κατὰ τὴν ἱερὰν στολὴν κατασκευῆς, καὶ τιμηθεὶς ἀξιολόγοις ξενίοις ὑπὸ πολλῶν ἀνδρῶν τε καὶ γυναικῶν προεπέμφθη, τὴν ἐκ Ῥώμης ἐπάνοδον ποιούμενος.

* Βαττάκης.

* μεμιᾶσθαι.

* Βαττάκης.

Ὅτι ἔθος ἦν τοῖς Ῥωμαίων στρατιώταις, ἡνίκα ὁ στρατηγὸς αὐτῶν σὺν αὐτοῖς μάχῃ πρός τινας τῶν πολεμίων συμπλακεὶς, ὑπὲρ τοὺς ἑξακισχιλίους τῶν ἐχθρῶν ἐφαίνετο ἀνελὼν, ἰμπεράτορα αὐτὸν ἀναγορεύειν καὶ ἀποκαλεῖν, ὅ ἐστι βασιλέα.

Ἐκ τοῦ λζ´, καὶ λη´, καὶ τῶν ἐφεξῆς.

ΟΤι τὸν Μαρσικὸν ὀνομασθέντα πόλεμον ἐπὶ τῆς αὐτοῦ ἡλικίας Διόδωρος μείζονα ἁπάντων τῶν

DIODORUS Siculus.

τῶν προγεγονότων ἀποφαίνεται. ὀνομασθῆναι δέ *φασι μαρσικὸν ἐκ τῶν ἀρξάντων τῆς ἀποστάσεως· ἐπεὶ σύμπαντές γε ἰταλοὶ κατὰ ῥωμαίων τοῦτον ἐξήνεγκαν τὸν πόλεμον. αἰτίαν δὲ πρώτην γενέσθαι τοῦ πολέμου, τὸ μεταπεσεῖν τοὺς ῥωμαίους ἀπὸ τῆς εὐτάκτου καὶ λιτῆς ἀγωγῆς καὶ ἐγκρατοῦς, δι' ἧς [μέγα] ἐπὶ πολὺ ηὐξήθησαν, εἰς ὀλέθριον ζῆλον τρυφῆς καὶ ἀκολασίας. ἐκ γὰρ τῆς διαφορᾶς ταύτης στασιάσαντος τοῦ δημοτικοῦ πρὸς τὴν σύγκλητον, εἶτα ἐκείνης ἐπικαλεσαμένης τοὺς ἐκ τῆς ἰταλίας ἐπικουρῆσαι, καὶ ὑποσχομένης τῆς πολυεράστου ῥωμαϊκῆς πολιτείας μεταδοῦναι, καὶ νόμῳ κυρῶσαι· ἐπεὶ οὐδὲν τῶν ὑποσχημένων τοῖς ἰταλιώταις ἐγένετο: ὁ ἐξ αὐτῶν πόλεμος πρὸς ῥωμαίους ἐξεκαύθη, ὑπατευόντων ἐν τῇ ῥώμῃ Λουκίου Μαρκίου Φιλίππου, καὶ Σέξτου Ἰουλίου. ὀλυμπιὰς δ' ἤχθη πρὸς ταῖς ἑκατὸν ἑβδομήκοντα. ἐν τούτῳ τῷ πολέμῳ ποικίλα καὶ πολύτροπα πάθη, καὶ πόλεων ἁλώσεις ἑκατέρῳ μέρει τῶν διαπολεμησάντων συνέβη· ταλαντευομένης ὥσπερ ἐπίτηδες παρὰ μέρος τῆς νίκης, καὶ μηδετέροις ἐν βεβαίῳ διαμενούσης, ὅμως ἀπείρου πλήθους ἑκατέρωθεν πεσόντος, ὀψὲ καὶ μόλις ῥωμαίοις ἐξενίκησε βεβαιωθῆναι τὸ κράτος. ἐπολέμουν δὲ ῥωμαίοις σαυνῖται, Ἀσκολανοί, Λευκανοί, Πικεντῖνοι, Νωλανοί, καὶ ἕτεραι πόλεις, καὶ ἔθνη· ἐν οἷς ἐπισημοτάτη καὶ μεγίστη καὶ κοινὴ πόλις, ἄρτι συντετελεσμένη τοῖς ἰταλιώταις, τὸ κορφίνιον ἦν. [ἐν ᾗ] τά τε ἄλλα, ὅσα μεγάλην πόλιν καὶ ἀρχὴν κρατύνουσι, *συνεστήσαντο, καὶ ἀγορὰν εὐμεγέθη, καὶ βουλευτήριον, καὶ τὰ ἄλλα [τὰ] πρὸς πόλεμον ἄφθονα ἅπαντα, καὶ χρημάτων πλῆθος, καὶ τροφῆς δαψιλῆ χορηγίαν· συνεστήσαντο δὲ καὶ σύγκλητον *κοινὴν πεντακοσίων ἀνδρῶν. ἐξ ὧν οἵ τε τῆς πατρίδος ἀρχῆν ἄξιοι προαχθήσεσθαι ἔμελλον, καὶ οἱ προβουλεύεσθαι δυνάμενοι περὶ τῆς κοινῆς σωτηρίας. καὶ τούτοις *ἐπέτρεψαν τὰ κατὰ τὸν πόλεμον διοικεῖν, αὐτοκράτορας ποιήσαντες τοὺς συνέδρους. οὗτοι δὲ ἐνομοθέτησαν δύο μὲν ὑπάτους κατ' ἐνιαυτὸν αἱρεῖσθαι, δώδεκα δὲ στρατηγούς. καὶ κατεστάθησαν ὕπατοι μὲν Κόϊντος Πομπαίδιος Σίλων, μάρσος μὲν τὸ γένος, πρωτεύων δὲ τῶν ὁμοεθνῶν· καὶ δεύτερος ἐκ τοῦ σαυνιτῶν γένους, Γάϊος Ἀπώνιος Μότυλος, καὶ αὐτὸς δόξῃ καὶ πράξεσι τοῦ ἔθνους προέχων. τὴν δὲ ὅλην ἰταλίαν εἰς δύο μέρη διελόντες, ὑπατικὰς ἐπαρχίας ταύτας καὶ μερίδας ἀπέδειξαν. καὶ τῷ μὲν Πομπαιδίῳ προσώρισαν χώραν ἀπὸ τῶν κερκώλων καλουμένων, μέχρι τῆς ἀδριατικῆς θαλάσσης, τὰ πρὸς δυσμὰς καὶ τὴν ἄρκτον νενευκότα μέρη· καὶ στρατηγοὺς ἔταξαν αὐτῷ ς'. τὸ δὲ λοιπὸν τῆς ἰταλίας, τὴν πρὸς ἕω καὶ μεσημβρίαν νεύουσαν, προσώρισαν Γαΐῳ Μοτύλῳ, στρατηγοὺς ὁμοίως συζεύξαντες ς'. οὕτω πάντα δεξιῶς καὶ κατὰ μίμησιν, τὸ σύνολον φάναι, τῆς ῥωμαϊκῆς καὶ ἐκ παλαιοῦ τάξεως τὴν ἑαυτῶν ἀρχὴν διαθέμενοι, κατὰ τὸ σφοδρότερον λοιπὸν εἴχοντο καὶ τοῦ ἐφεξῆς πολέμου, τὴν κοινὴν πόλιν ἰταλίαν *ὀνομάσαντες. καὶ διεπολέμησαν ῥωμαίοις τὰ πλεῖστα, κατὰ τὸ ἐπικρατέστερον· ἕως Γναῖος Πομπήϊος, ὕπατος αἱρεθεὶς καὶ στρατηγὸς τοῦ πολέμου, καὶ Σύλλας στρατηγὸς ὑπὸ τῷ ἑτέρῳ ὑπάτῳ Κάτωνι, ἐπιφανεστάταις [ταῖς] μάχαις τοὺς ἰταλιώτας οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ πολλάκις νικήσαντες,

* al. φασί.
* al. συνεστήσαντο.
* al. ἢ μὴν.
* ἐπιτρέψαντες
* al. [illegible]

maius esse. & ideò ab auctoribus rebellionis Marsicum denominatum esse. Siquidem Itali omnes Romanis bellum hoc intulerunt. Belli causa prima fuit, quia Romani compositis sobriisque & continentibus moribus, per quos tantopere creuerant, ad perniciosum deliciarum & intemperantiæ studium desciuerunt. Nam ob hanc corruptelam orta plebis aduersus Senatum seditione, cùm deinde Senatus Italorum opem implorasset, & eis optatum illud Romanæ ciuitatis ius pollicitus fuisset, idque se lege sanciturum promisisset, cùm promissorum nihil Italis præstaretur, exarsit ex illis bellum aduersus Romanos, Romæ consulatum gerentibus L. Marcio Philippo, & Sex. Iulio, Olympiade supra centesimam septuagesima secunda. In hoc bello diuersi vtrique casus & vrbium expugnationes vtrique bellantium parti contigerunt, nutante quasi data opera in vtramque partem victoria, & neutris stabili permanente. tamen postquam vtrinque cecidit immensa hominum multitudo, serò & ægrè Romani victoriam adepti, firmas vires obtinuerunt. Oppugnabant autem Romanos Samnites, Asculani, Lucani, Picentini, Nolani, & aliæ vrbes atque gentes, in quibus erat illustrissima & maxima, & communis vrbs nuper ab Italis perfecta Corfinium, in qua cùm cætera quæ magnam vrbem & imperium confirmant, constituerunt, tum forum permagnum, & curiam, & cætera omnia ad bellum necessaria copiosè, & pecuniæ multitudinem, & cibariorum largum commeatum. Constituerunt & Senatum nouum quingentorum virorum, ex quibus qui patriæ imperio digni essent, producerentur, & qui de communi salute consultare possent, iisque belli curam mandarunt, summa potestate consessoribus permissa. Hi leges tulerunt, vt duo consules quotannis crearentur, & xii duces. Consules creati sunt Q. *Pompædius Silo, natione Marsus, & suæ gentis primarius. Alter ex Samnitum genere C. Aponius Motulus, ipse quoque gloria rebusque gestis suæ gentis clarissimus. Et tota Italia in partes duas diuisa, eas consulares præfecturas atque partes constituerunt. Et Pompædio quidem regionem assignarunt ab eo loco qui Cercola appellatur, vsque ad Adriaticum mare, eos tractus qui ad Occasum & Septentriones vergunt, & duces ei sex attribuerunt. Reliquum Italiæ, videlicet eam partem, quæ spectat ad Orientem & Meridiem, assignarunt C. Motulo, adiunctis ei itidem sex ducibus. Itaque postquam suum imperium, & omnia ferè, & (vt summatim dicam) ad imitationem Romani & antiqui ordinis composuerunt, deinceps vehementius futuro bello incumbebant, cum quidem Italiam communem vrbem nuncupassét, & ita bellum gessere cum Romanis, vt maxima ex parte fuerint superiores, donec Cn. Pompeius consul & belli dux electus, & Sulla dux sub altero consule Catone, nobilissimis prælus Italos non semel, sed sæpius vincendo,

f.
Corfinium.
* Vide in Pompeio.

DIODORVS Siculus.

illorum res eo redegerunt, vt profligatæ fuerint. Igitur non amplius bellarunt, sed C. Coscinio in Iapygiam duce misso, sæpe victi sunt, atque ita superati, & ex multis pauci relicti, communi sententia nouam deserunt vrbem Corfinium, quoniam Marsi & omnes finitimæ gentes defecerant ad Romanos. Consederunt autem in Æsernia Samnitum, creatis sibi quinque ducibus, quorum vni maximè Q. Popædio Siloni omnium imperium crediderunt, propter eius imperandi virtutem ac gloriam. Is de communi ducum sententia magnum exercitum comparauit, adeò vt in vniuersum, cum iis qui iam erant, fuerit circiter triginta millia. Præter hos congregauit etiam seruos, à se libertate donatos, & vt tempus ferebat armatos, non multò pauciores decem millibus, & equites mille. Ac prœlio cum Romanis congressus, quorum dux erat Mamercus, Romanos paucos interficit, & suorum supra sex millia amittit. Per idem tempus Metellus in Apulia Venusiam, vrbem satis magnam, & milites multos habentem, expugnauit, & plusquam tria millia captiuorum cepit. Iamque superantibus indies magis magisque Romanis, mittunt Itali ad Mithridatem regem Ponti, pollentem tunc bellica manu atque apparatu, petentes vt in Italiam aduersus Romanos adduceret copias, ita enim facilè coniunctis copiis posse Romanorum vires deturbari. Mithridates responsum dat, ducturum se copias in Italiam, postquam Asiam subegerit, id enim agebat. Hanc ob rem prorsus reiecti rebellatores despondebant animos. Erant enim reliqui Samnitum pauci, & Sabelli Nolæ degentes, & præter hos Lamponius & Cleptius, habentes Lucanorum reliquias. Itaque Marsico bello iam ferè exolescente, superioris temporis seditiones ciuiles Romæ nouos motus faciebant, multis illustribus viris belli imperium aduersus Mithridatem ambientibus, propter præmiorum magnitudinem. Nam & C. Iulius, & C. Marius, is qui sexies consulatum gesserat, inter se contendebant & plebis pars altera alteri suffragabatur. Extiterunt & aliæ turbæ. Iam Sulla consul Roma profectus, ad congregatas apud Nolam copias venit, & multos finitimorum perterritos coëgit, & seipsos & vrbes dedere. Cùm autem Sulla in Asiam aduersus Mithridatem profectus fuisset, & Roma magnis tumultibus, & ciuilibus cædibus destinaretur, M. Aponius & Tib. Cleptius, præterea Pompeius, reliquorum Italorum duces in *Bretia degentes, Asiæ vrbem validam cum diu obsedissent, non potuerunt capere, sed relicta in obsidione parte exercitus, reliqua parte Rhegium acriter obsidentes, sperantes, si hac potiti fuerint, facilè in Siciliam transportaturos copias, & insula potituros omnium quæ sub sole essent beatissima. Verùm eius dux C. Orbanus magno exercitu & apparatu & alacritate vsus,

Mithridates.

* Bretia.

Ebrilia lam.

τὰ πράγματα αὐτῶν εἰς τὸ *συντρίβεσθαι περιέστησαν· ἐπολέμησαν δὲ οὐκ ἔτι· ἀλλὰ *Γαΐου Κοσκινίου σταλέντος εἰς Ἰαπυγίαν στρατηγοῦ, πολλάκις ἡττήθησαν. εἶτα ἐλαττωθέντες, εἰ καὶ ἐκ πολλῶν ὀλίγοι καταλειφθέντες, κοινῇ γνώμῃ τὴν καινὴν ἐκλείπουσιν πόλιν τὸ Κορφίνιον· διὰ τὸ τούς τε Μάρσους καὶ πάντα τὰ γειτνιῶντα τῶν ἐθνῶν προσκεχωρηκέναι τοῖς Ῥωμαίοις. εἰς δὲ τὴν ἐν Σαυνίταις Αἰσερνίαν καθίδρυσαν, πέντε στρατηγοὺς αὖθις ἐπιστήσαντες. ὧν ἑνὶ [μάλιστα] Κοΐντῳ Πομπαιδίῳ Σίλωνι τὴν πάντων ἡγεμονίαν ἐπίστευσαν, διὰ τὴν περὶ αὐτὸν ἐν τῷ στρατηγεῖν ἀρετήν τε καὶ δόξαν. οὗτος δὲ μετὰ τῆς κοινῆς τῶν στρατηγῶν γνώμης κατεσκεύασε μεγάλην δύναμιν, ὡς τοὺς σύμπαντας μετὰ τῶν ὑπαρχόντων περὶ τρισμυρίους γενέσθαι. χωρὶς δὲ τούτων τοὺς δούλους ἐλευθερώσας, καὶ (ὡς ὁ καιρὸς ἐδίδου) καθοπλίσας, συνῆγεν οὐ πολὺ λείποντας τῶν δισμυρίων, ἱππεῖς δὲ χιλίους. συμβαλὼν δὲ Ῥωμαίοις, Μαμέρκου στρατηγοῦντος αὐτῶν, Ῥωμαίους μὲν ἀναιρεῖ ὀλίγους· τῶν δ' οἰκείων ὑπὲρ ἑξακισχιλίους ἀποβάλλει. καὶ Μέτελλος κατὰ τὴν Ἀπουλίαν τὴν *Οὐενουσίαν πόλιν ἀξιόλογον οὖσαν, καὶ στρατιώτας πολλοὺς ἔχουσαν, ἐξεπολιόρκησε. κατὰ καιρὸν τὸν αὐτὸν καὶ πλείους τῶν τρισχιλίων αἰχμαλώτους εἷλεν. ἐπικρατούντων δ' ἐπὶ μᾶλλον καὶ μᾶλλον τῶν Ῥωμαίων: πέμπουσιν οἱ Ἰταλοὶ πρὸς Μιθριδάτην τὸν βασιλέα Πόντου, ἀκμάζοντα τότε πολεμικῇ χειρὶ καὶ παρασκευῇ, ἀξιοῦντες ἐπὶ τὴν Ἰταλίαν κατὰ Ῥωμαίων ἄγειν τὰς δυνάμεις· οὕτω γὰρ *ῥᾴδιον ἂν συναφθέντων, τὸ Ῥωμαϊκὸν καταβληθήσεσθαι κράτος. ὁ δὲ Μιθριδάτης ἀπόκρισιν δίδωσιν, ἄξειν τὰς δυνάμεις εἰς [τὴν] Ἰταλίαν, *ἐπειδὰν αὐτὸς καταστήσῃ τὴν Ἀσίαν· τοῦτο γὰρ καὶ ἔπραττε. διὸ παντελῶς οἱ ἀποστάται τεταπεινωμένοι ἀπεγίνωσκον. λοιποὶ γὰρ ὑπῆρχον Σαυνιτῶν ὀλίγοι. καὶ Σαβέλλοι διατρίβοντες ἐν τῇ Νώλᾳ καὶ πρός γε τούτοις οἱ περὶ Λαμπώνιον καὶ Κλέπτιον, ἔχοντες λείψανα τῶν Λευκανῶν. διὸ τοῦ Μαρσικοῦ πολέμου σχεδὸν ἤδη διαλυομένου, πάλιν αἱ προγεγενημέναι στάσεις ἐμφύλιοι κατὰ τὴν Ῥώμην κινήσεις ἐλάμβανον· ἀντιποιουμένων πολλῶν ἐνδόξων τὸ τυχεῖν τῆς κατὰ Μιθριδάτου στρατηγίας, διὰ τὸ μέγεθος τῶν ἐπάθλων· Γάϊός τε γὰρ Ἰούλιος καὶ Γάϊος Μάριος, ὁ ἑξάκις ὑπατεύσας, ἀντεφιλονείκουν· καὶ τὸ πλῆθος ἦν ἑκατέροις συμμεριζόμενον ταῖς γνώμαις. συνέβησαν δὲ καὶ ἕτεραι ταραχαί. ὁ μὲν οὖν Σύλλας ὕπατος ὢν, χωρισθεὶς τῆς Ῥώμης, πρὸς τὰς περὶ Νῶλαν ἠθροισμένας παρεγένετο δυνάμεις· καὶ πολλοὺς τῶν πλησιοχώρων καταπληξάμενος, ἠνάγκασε παραδοῦναι σφᾶς αὐτοὺς καὶ τὰς πόλεις. τοῦ δὲ Σύλλα στρατεύσαντος μὲν *ἐπὶ τὴν Ἀσίαν κατὰ Μιθριδάτου, τῆς δὲ Ῥώμης μεγάλαις ταραχαῖς καὶ φόνοις ἐμφυλίοις περισπωμένης: Μάρκος Ἀπώνιος καὶ Τιβέριος Κλέπτιος, ἔτι δὲ Πομπήϊος, οἱ τῶν ὑπολοίπων στρατηγοὶ Ἰταλιωτῶν, διατρίβοντες ἐν τῇ *Βρεττίᾳ, Ἀσίας μὲν πόλιν ὀχυρὰν ἐπὶ πολὺν χρόνον πολιορκήσαντες, τῇ λοιπῇ τὸ Ῥήγιον ἰσχυρῶς ἐπολιόρκουν· ἐλπίζοντες, εἰ ταύτης *κρατήσειεν, ῥᾳδίως εἰς τὴν Σικελίαν διαβιβάσειν τὰς δυνάμεις, καὶ κρατήσειν τῆς εὐδαιμονεστάτης τῶν ὑπὸ τὸν ἥλιον νήσων. ἀλλ' ὁ ταύτης στρατηγὸς Γάϊος Ὀρβανὸς πολλῇ δυνάμει καὶ παρασκευῇ καὶ προθυμίᾳ χρησάμενος,

* al. τρίβεσθαι.
* Γαΐου.
* Οὐενουσίαν.
* al. ῥᾳδίως.
* al. ἐπεὶ δ' αὐτός.
* al. ἐπ.
* Βρεττία.
* al. κρατήσειαν.

καὶ

καὶ καταπληξάμενος τοὺς Ἰταλιώτας τῷ μεγέθει τῆς παρασκευῆς, ἐξήρπασε τοὺς * Ῥηγίνους. εἶτα τῆς περὶ Σύλλαν καὶ Μάριον ἐμφυλίου στάσεως ἀναρριπισθείσης Ῥωμαίοις, οἱ μὲν Σύλλᾳ, οἱ δὲ Μαρίῳ συνεμάχησαν. καὶ τὸ μὲν πλέον αὐτῶν ἔπεσε τοῖς πολέμοις· τὸ δ᾽ ὑπόλοιπον ἐπικρατήσαντι Σύλλᾳ * προσεχώρησε. καὶ οὕτω τέλειον τῇ ἐμφυλίῳ συναπεσβέσθη στάσει μέγιστος γεγονὼς, καὶ ὁ Μαρσικὸς ἐπικληθεὶς, πόλεμος.

* al. ῥηγίνων.

* al. προσεχώρουν.

Ὅτι μεγάλη στάσις ἐμφύλιος ἤδη διαλυομένου τοῦ Μαρσικοῦ γέγονε πολέμου, ἧς ἡγοῦντο Σύλλας καὶ Γάϊος Μάριος, νέος ὢν, ὁ Μαρίου τοῦ πολλάκις ὑπατευκότος (ἑπτάκις γὰρ ὑπάτευσε) παῖς. ἐν δὲ τῇ στάσει πολλαὶ μυριάδες ἀνθρώπων ἀνῃρέθησαν. ἐκράτησε δ᾽ ὁ Σύλλας· καὶ δικτάτωρ γεγονὼς, ἐπαφρόδιτόν τε ὀνομάσας ἑαυτὸν, οὐκ ἐψεύσθη τῆς ἀλαζονείας· κρατῶν γὰρ τοῖς πολέμοις, ἰδίῳ ἀπεβίω θανάτῳ. ὁ δὲ Μάριος μάχῃ τῇ πρὸς Σύλλαν γενναίως ἀγωνισάμενος, ὅμως ἡττηθεὶς κατέφυγεν εἰς Πραίνεστον, ἅμα μυρίοις πεντακισχιλίοις· συγκλεισθεὶς δ᾽ ἐν αὐτῇ, καὶ χρόνον οὐκ ὀλίγον πολιορκηθεὶς, ἠναγκάσθη, πάντων αὐτὸν ἐγκαταλιπόντων, καὶ μηδεμίαν σωτηρίας ὁδὸν καθορῶν, τὴν ἑνὸς οἰκέτου τῶν πιστῶν χεῖρα εἰς λύσιν τῶν δεινῶν παρακαλέσαι. καὶ ὅ γε πεισθεὶς, καὶ μιᾷ πληγῇ τοῦ βίου τὸν δεσπότην ἀπαλλάξας, ἑαυτὸν ἐπικατέσφαξε. καὶ παύεται μὲν αὕτη ἡ στάσις. λείψανα μέντοι τοῦ πολέμου ὑπολειφθέντα τῆς Μαρίου μοίρας ἐπὶ χρόνον Σύλλᾳ διεμαχέσαντο, ἕως καὶ αὐτὰ συνδιέφθειρε τοῖς ἄλλοις. μετὰ μέντοι τὴν τούτων ἀπαλλαγὴν, Πομπηΐῳ τῷ ἐπικληθέντι Μάγνῳ, διὰ τὰς πράξεις ἃς κατώρθωσε Σύλλᾳ τε στρατηγῶν καὶ καθ᾽ ἑαυτὸν Ῥωμαίοις· τούτῳ δὴ καὶ Ἰουλίῳ Καίσαρι ἔρις ἐκραγεῖσα, εἰς ἐμφυλίους σφαγὰς τοὺς Ῥωμαίους πάλιν ἠνάγκασε συρραγῆναι. Πομπηΐου δὲ λαμπρῶς τοῖς ὅλοις ἡττηθέντος, καὶ κατὰ τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀναιρεθέντος· συστέλλεται μὲν ἡ τῶν ὑπάτων ἀρχὴ εἰς μοναρχίαν Καίσαρι τῷ Ἰουλίῳ, παύεται δὲ τέλεον καὶ ἡ στάσις ἐκείνη. ἀνῃρημένου δὲ, κατὰ Βρούτου καὶ Κασσίου τῶν ἀνελόντων πόλεμος ἐμφύλιος κινεῖται, * χειμαζομένων Λεπίδου τε καὶ Ἀντωνίου, καὶ Ὀκταβιανοῦ τοῦ Αὐγούστου τὴν ὑπάτων ἀρχὴν ἐχόντων. οὐ βραδέως δὲ τοῦ πολέμου κρίσιν τοῖς ὅπλοις λαβόντος, καὶ νικηθέντων καὶ ἀναιρεθέντων τῶν περὶ Κάσσιον καὶ Βροῦτον· μετ᾽ οὐ πολὺ ῥήγνυται εἰς τὸ φανερὸν ἡ ἐνδομυχοῦσα Αὐγούστου καὶ Ἀντωνίου ὑπὲρ τῆς φιλοπρωτείας ἅμιλλα. καὶ πολλῶν συγγενῶν αἱμάτων ἑκατέρωθεν ἐκχυθέντων· τὸ κράτος Αὐγούστῳ βεβαιοῦται, καὶ τῶν ὅλων ἡ ἐξουσία αὐτῷ παραμένει διὰ βίου, τῆς τῶν ὑπάτων λοιπὸν ἀρχῆς τὴν [ἰδίαν] τάξιν καὶ δυναστείαν ἀποβεβληκυίας.

* χειμαζομένου.

Ὅτι τὸ τῶν Ἰλλουστρίων ἀξίωμα τρίτην ἀπὸ τῆς πατρικίων τάξιν ἐπέχειν οὗτός φησιν.

Ὅτι πρὸ τῆς τοῦ Αὐγούστου μοναρχίας ταῦτα ἐγίνωσκον Ῥωμαῖοι ἀρχικοῦ κράτους ὀνόματα, πατρικίους, οἳ καὶ βουλὴ καὶ σύγκλητος ἐκαλοῦντο· δημάρχους· τοὺς προεστῶτας τοῦ δήμου· ἀγορανόμους· ὑπάτους, τοὺς ἔχοντας * ὑπεύθυνον τὸ κατὰ πάντων κράτος· [δικτάτορα, ἔχοντα καὶ αὐτὸν, ἀλλ᾽ ἀνυπεύθυνον καὶ μεῖζον τὸ κατὰ πάντων κράτος·] στρατηγοὺς, ὑπάρχους· αὐτοκράτορας στρατηγούς· ἀνθυπάτους· καὶ ἕτερα τοιαῦτα.

* al. ἀνυπεύθυνον κατὰ παντοκράτορι στρατηγεῖν &c.

percutit Italos apparatus magnitudine, atque ita Rhegienses ex periculo eripuit. Deinde cùm exarsisset apud Romanos Sullæ & Marij ciuilis seditio, alij Sullæ, alij Marij partes secuti sunt: & eorum pars maior bellis cecidit: reliqua ad victorem Sullam desciuit, atque ita tandem vnà cum seditione ciuili exstinctum est bellum illud Marsicum appellatum, cùm fuisset maximum.

Extitit autem, exolescente iam bello Marsico, ingens seditio ciuilis, cuius duces erant Sulla & C. Marius, iuuenis adhuc C. Marij filius, eius qui toties (septies enim) consulatum gessit. In ea seditione interfecta sunt hominum multa millia, ac superior factus Sulla, & dictator creatus * Felicem seipsum nominauit, quæ eum arrogantia non fefellit. Armis enim superior propria morte occubuit. Marius verò prælio cum Sulla congressus, quamuis generosè præliatus, tamen victus Præneste confugit, vnà cum mille quingentis militibus, & in ea vrbe conclusus, nec parum diu obsessus, coactus est (ab omnibus derelictus, nec vllam salutis viam videns) vnius fidelis famuli manum finiendis miseriis inuocare. Et ille obsecutus, vno ictu herum vita priuauit, & seipsum insuper iugulauit. Et sedata est quidem seditio: verum reliquæ belli reliquiæ factionis Marianæ Sullæ aliquandiu repugnarunt, donec [illegible]æ quoque cum aliis profligatæ sunt. Veruntamen post horum finem, inter Pompeium (cui propter rerum gestarum magnitudinem, quas Romanis partim Sullam iuuando, partim ipse suo Marte gessit, Magno cognomen fuit) inter hunc, inquam, & Iulium Cæsarem accensa discordia ad ciuiles cædes Romanos iterum sese conuertere coëgit. Pompeio deinde egregiè omni ex parte superato, & ad Alexandriam interfecto, imminuta est consulum potestas, & sub vnius Iulij Cæsaris dominatum redacta, tandémque seditio sedata. Illo deinde interfecto, aduersus Brutum & Cassium eius interfectores ciuile bellum motum est, auctoribus Lepido & Antonio, & Octauiano Augusto, Consulatum gerentibus: Quod bellum cùm finem armis non tardè accepisset, & Cassius atque Brutus victi occisique fuissent, non multò post erupit in apertum occulta Antonij & Augusti de primatu contentio, ac post fusum vtrinque multum cognati sanguinis, stabilitæ sunt vires Augusti, & ei summa potestas per omnem vitam permansit, postquam consulare imperium, ordinem, potentiámque suam in posterum amisit.

* ἐπαφρόδιτον.

Marij mors.

Bellum ciuile Pompeianum.

Illustrium ait dignitatem tertium à patriciis ordinem sustinere.

Ante Augusti monarchiam, hæc magistratuum nomina habebant Romani. *Patricios*, qui *Consilium* & *Senatus* vocabantur, Tribunos plebis, qui populo præsunt, Censores, Consules, quorum potestas omnes excedebat, [Dictatorem, qui & potestatem, sed maiorem, quæque rationem reddere non cogeretur, habebat,] duces, tribunos, imperatores militares, proconsules, aliáque similia.

Magistratus Rom.

Hæc quoniam posterioris sunt æui cum Illustres dicti Diodori esse non videntur.

DIODORVS Siculus. * Fort. Consulis. * Proconsulis quidem insignia hæc sunt, secures duodecim, toga prætexta. Dictatoris quidem secures, & cætera.

CCXLVI. E PLVTARCHI PARALLELIS EXCERPTA.

LEGIMVS è Plutarchi parallelis diuersos libros, quorum compendiola descriptio hæc selecta magnam vtilitatem discentibus continet.

E Dionis vita.

Timæus. TIMÆVS Philisti in tyrannos studium atque fidem, occasionem sanè reprehendendi non iniustam arripiens, ad satietatem vsque conuiciis hominem proscindit. Sanè qui tum ab eo viuente iniuria affecti fuissent, ignosci iis poterat, quod iræ impotentis essent. Eos autem qui posteriores tempore historias scripserunt, nihil eius factis læsos, oratione autem etiã adiutos, commune hominum iudicium dehortari debuit, ne contumeliosè aut scurriliter calamitates eis exprobrarentur, quibus quo minus iniuria fortunæ etiam optimus quisque tentatur, nihil obstat. Ephorus. Neque vero sanus Ephorus, qui Philistum prædicans, quamuis fuerat callidissimus, malos mores & iniusta facta honestis in speciem præscriptionibus tegere, atque excusare crederetur, id tamen omni conatu atque opera crimen diluere non potuit, hominem fuisse eum tyrannorum studiosissimum, & qui maximè omnium luxum, potentiam, diuitias nuptiasque tyrannorum suspiceret atque admiraretur. Tutissimum est neque laudare Philisti facta, neque fortunas exprobrare.

Ex Bruto.

HVIVSMODI in primis Epistolis fuit Brutus. Iam verò aliis ad Cæsarem, aliis ad Antonium discedentibus, & exercitibus velut sub præcone prostantibus, atque ei qui plus dedisset se adiungentibus, desperatis planè rebus Italia excedere statuit, pedestrique itinere per Lucaniam ad mare Eleam venit. Inde Romam * Porcia reuersura, cum conaretur occultare dolorẽ quem animo ob digressum mariti summum capiebat, victa est contẽplatione picturæ cuiusdam, generosa aliàs, fortisque mulier. Erat autem picturæ Græcum argumentum, Andromacha Hectorem comitans, puerum ab eo redditum accipiens, inque maritum respiciens. Hanc picturam intuenti Porciæ, affectuum suorum obiecta effigies lacrymas excussit, interdiuque sæpè eo accedens plorauit.

* Sic emendandum. Nam alioquin hoc πολιορκίας legitur, pro Πορκίας. Porcia Bruti Vxor.

Ex Paulo Æmilio.

IN quo passionum variarum morborumque internorum principatum duxit auaritia. De Perseo Macedonum rege ait Plutarchus.

Ex Demosthenis vita.

OMNIBVS auditis legatis Atheniensium qui ad se venerant Philippus, accuratissimè Demostheni respondit. Honore autẽ & humanitate eum, qua cæteros, non eadẽ est prosecutus, Æschinẽ & Philocratẽ magis amplexus.

σύμβολα μὲν οὖν τῆς αὐθυπάτου ἀρχῆς, πελέκεις δώδεκα, καὶ τήβεννα περιπόρφυρος. τῆς δὲ δικτάτορος, πελέκεις μὲν * λείπει.

ΤΩΝ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΠΑΡΑΛΛΗΛΩΝ διάφοροι λόγοι.

σμϛ'. E Plutarchi parallelis excerpta.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ ἐκ τῶν Πλουτάρχου παραλλήλων, διάφοροι λόγοι. ὧν ἡ ἔκδοσις κατὰ σύνοψιν ἐκλέγεται διάφορον χρησιμαθίαν.

Ἐκ τοῦ βίου Δίωνος.

ΑΛλὰ Τίμαιος οὐκ ἄδικον λαβὼν πρόφασιν, τὴν ὑπὲρ τῆς τυραννίδος τοῦ Φιλίστου σπουδὴν καὶ πίστιν, * ἐμπίμπλαται κατ' αὐτοῦ βλασφημιῶν. ᾧ τοὺς μὲν ἀδικηθέντας συγγνωστόν ἐστιν ἴσως ἄχρι τοῦ [εἰς] ἀναισθήτου ὀργῆς χαλεποὺς γενέσθαι· τοὺς δ' ὕστερον συγγράφοντας τὰ πεπραγμένα· καὶ τῷ μὲν βίῳ μὴ λυπηθέντας αὐτοῦ, τῷ δὲ λόγῳ χρωμένους ἡ δόξα παραιτεῖται μὴ μεθ' ὕβρεως, μηδὲ μετὰ βωμολοχίας ὀνειδίζειν τὰς συμφοράς, ὧν οὐδὲν ἀπέχει καὶ τὸν ἄριστον ἀνδρῶν ἐκ τύχης μετασχεῖν. οὐ μὴν οὐδ' Ἔφορος ὑγιαίνει τὸν Φίλιστον ἐγκωμιάζων· ὃς καίπερ ὢν δεινότατος ἀδίκοις πράγμασι καὶ πονηροῖς ἤθεσιν εὐσχήμονας αἰτίας περιβάλλειν, καὶ λόγους ἔχοντας κόσμον ἐξευρεῖν· αὐτὸς ἑαυτὸν οὐ δύναται πάντα μηχανώμενος ἐξελέσθαι τῆς γραφῆς, ὡς οὐ φιλοτυραννότατος ἀνθρώπων γένοιτο· καὶ μάλιστα πάντων ἀεὶ ζηλώσας καὶ θαυμάσας τρυφὴν καὶ δύναμιν, καὶ πλούτους καὶ γάμους τοὺς τῶν τυράννων. ἀλλὰ γὰρ Φιλίστου μὲν ὁ μήτε τὰς πράξεις ἐπαινῶν, μήτε τὰς τύχας ὀνειδίζων, ἐμμελέστατος.

* ἐμπίμπλαται.

Ἐκ τοῦ Βρούτου.

ΕΝ μὲν οὖν ταῖς πρώταις ἐπιστολαῖς, τοιοῦτος ὁ Βροῦτος. ἤδη δὲ τῶν μὲν ὡς Καίσαρα, τῶν δὲ ὡς Ἀντώνιον διϊσταμένων, ὠνίων δὲ τῶν στρατοπέδων ὥσπερ ὑπὸ κήρυκι προστιθεμένων τῷ πλεῖον διδόντι· παντάπασιν ἀπογνοὺς τῶν πραγμάτων ἔγνω καταλιπεῖν Ἰταλίαν· καὶ πεζῇ διὰ Λουκανίας εἰς Ἐλέαν ἐπὶ θάλασσαν * ἀπήντησεν. ὅθεν ἡ πολιορκία μέλλουσα πάλιν εἰς Ῥώμην ἀποτρέπεσθαι, λανθάνειν μὲν ἐπειρᾶτο, περιπαθῶς ἔχουσα: γραφὴ δέ τις αὐτὴν προὔδωκε, τἆλλα γενναίαν οὖσαν. ἦν γὰρ ἐκ τῶν ἑλληνικῶν διάθεσις, Ἕκτωρ ὑπὸ Ἀνδρομάχης προπεμπόμενος, κομιζομένης παρ' αὐτοῦ τὸ παιδίον. ἐκείνου δὲ προσβλεπούσης, ταῦτα θεωμένην τὴν Πορκίαν ἡ τοῦ πάθους εἰκὼν ἐξέτηξεν εἰς δάκρυα· καὶ πολλάκις φοιτῶσα τῆς ἡμέρας ἔκλαιεν.

* al. ἧκεν.

Ἐκ τοῦ Αἰμυλίου.

ΕΝ ᾧ παθῶν τε παντοδαπῶν καὶ νοσημάτων ἐνόντων, * ἐπρώτευσεν ἡ φιλαργυρία. περὶ δὲ τοῦ Περσέως τῶν Μακεδόνων ὁ Πλούταρχος λέγει.

* ἱερόντω.

Ἐκ τοῦ Δημοσθένους.

ΟΤι τῶν πρέσβεων ἐξ Ἀθηνῶν πρὸς Φίλιππον παραγενομένων, ἤκουσεν ἁπάντων ὁ Φίλιππος. ἀντεῖπε δὲ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας πρὸς τὸν Δημοσθένους λόγον. οὐ μὴν ταῖς ἄλλαις τιμαῖς καὶ φιλοφροσύναις ὅμοιον ἑαυτὸν τῷ Δημοσθένει παρεῖχεν, ἀλλὰ καὶ προσήγετο τοὺς περὶ Αἰσχίνην καὶ Φιλοκράτην μᾶλλον.

ὅθεν

ὅθεν ἐπαινούντων ἐκείνων τὸν Φίλιππον, ὡς λέγει δεινότατον, καὶ κάλλιστον ὀφθῆναι, καὶ νὴ Δία συμπιεῖν ἱκανώτατον· ἠναγκάζετο βασκαίνων ἐπισκώπτειν· ὡς τὸ μὲν σοφιστοῦ, τὸ δὲ γυναικός· τὸ δὲ σπογγιᾶς· εἴη δὲ βασιλέως οὐδὲν ἐγκώμιον.

Ὅτι τῆς θυγατρὸς τοῦ Δημοσθένους ἀποθανούσης, γνοὺς αὐτὸς κρύφα τὴν τοῦ Φιλίππου τελευτὴν, *προῆλθε φαιδρὸς εἰς τὴν βουλὴν, ἐπιθαρρύνων τοὺς Ἀθηναίους πρὸς τὰ μέλλοντα· καὶ ὄναρ ἑωρακέναι ἔλεγεν, ἀφ' οὗ τι μέγα προσδοκᾶν Ἀθηναίοις ἀγαθόν. καὶ μετ' οὐ πολὺ παρῆσαν οἱ τὸν Φιλίππου θάνατον ἀπαγγέλλοντες. καὶ *προῆλθεν ὁ Δημοσθένης ἐστεφανωμένος, ἔχων καὶ λαμπρὸν ἱμάτιον, ἑβδόμην ἡμέραν τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ τεθνηκυίας· ὡς Αἰσχίνης φησί· λοιδορῶν αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ, καὶ κατηγορῶν αὐτοῦ μισοτεκνίαν· αὐτὸς ὢν ἀγεννὴς καὶ μαλακὸς, εἰ *τὸ ταπεινὸν καὶ τοὺς ὀδυρμοὺς ἡμέρου καὶ φιλοστόργου ψυχῆς ποιεῖται σημεῖα· τὸ δὲ ἀλύπως καὶ πράως ταῦτα φέρειν, ἀπεδοκίμαζεν. ἐγὼ δὲ, ὡς μὲν ἐπὶ θανάτῳ βασιλέως ἡμέρως οὕτω καὶ φιλανθρώπως, ἐν οἷς ηὐτύχησε, χρησαμένου πταίσμασιν αὐτοῖς, στεφανηφορεῖν καλῶς εἶχε, καὶ θύειν· οὐκ ἂν εἴποιμι. πρὸς γὰρ τῷ νεμεσητῷ καὶ ἀγεννὲς, ζῶντα μὲν τιμᾶν, καὶ ποιεῖσθαι πολίτην. πεσόντος δὲ ὑφ' ἑτέρου, μὴ φέρειν τὴν χαρὰν μετρίως, ἀλλ' ἐπισκιρτᾶν τῷ νεκρῷ.

Ὅτι μέν τοι τὰς οἴκοι τύχας, καὶ δάκρυα, καὶ ὀδυρμοὺς *ἀποβαλὼν ταῖς γυναιξὶν ὁ Δημοσθένης, ἃ τῇ πόλει συμφέρειν ᾤετο, ταῦτα ἔπραττεν· ἐπαινῶ, καὶ τίθεμαι πολιτικῆς καὶ ἀνδρώδους ψυχῆς, ἀεὶ πρὸς τὸ κοινὸν *ἐνιστάμενον, καὶ τὰ οἰκεῖα πράγματα καὶ πάθη τοῖς δημοσίοις ἐπανέχοντα, τηρεῖν τὸ ἀξίωμα πολὺ μᾶλλον, ἢ τοὺς ὑποκριτὰς τῶν βασιλικῶν καὶ τυραννικῶν προσώπων· οὓς ὁρῶμεν οὔτε κλαίοντας οὔτε γελῶντας ἐν τοῖς θεάτροις, ὡς αὐτοὶ θέλουσιν, ἀλλ' ὡς ὁ ἀγὼν ἀπαιτεῖ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν. χωρὶς δὲ τούτων, *εἰ δεῖ τὸν ἀτυχήσαντα μὴ περιορᾶν ἀπαρηγόρητον ἐν τῷ πάσχειν κείμενον, ἀλλὰ καὶ λόγοις χρῆσθαι κουφίζουσι, καὶ πρὸς ἡδίω πράγματα τρέπειν τὴν διάνοιαν· ὥσπερ τοὺς ὀφθαλμιῶντας ἀπὸ τῶν λαμπρῶν καὶ ἀντιτύπων ἐπὶ τὰ μαλακὰ καὶ χλωρὰ χρώματα τὴν ὄψιν ἀπάγειν κελεύοντες. πόθεν ἄν τις *ἐπάγοιτο βελτίω παρηγορίαν, ἢ πατρίδος εὐτυχούσης ἐκ τῶν κοινῶν παθῶν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα σύγκρασιν πορίζόμενος, [καὶ] τοῖς βελτίοσιν *ἐμφανιζούσας τὰ χείρω.

Ὅτι Δημοσθένης, φησὶ, πληγεὶς ὑπὸ τῆς δωροδοκίας Ἁρπάλου, ὥσπερ *δεδεγμένος φρουρὰν προσκεχωρήκει αὐτῷ. καὶ ἀθροισθείσης ἐκκλησίας, ἣ ἔμελλε τὰ περὶ Ἅρπαλον ἐπισκέψασθαι· *ἀντέλεγον γὰρ τοῖς βουλομένοις σώζειν αὐτὸν καὶ δέχεσθαι, πρὸ τοῦ τὴν χεῖρα τῷ χρυσίῳ ὑποσχεῖν· εὖ καὶ καλῶς ἐρίοις καὶ ταινίαις κύκλῳ τὸν τράχηλον καθελιξάμενος, εἰς τὴν ἐκκλησίαν προῆλθε· καὶ κελευόντων ἀνίστασθαι, καὶ λέγειν, διένευεν, ὡς ἀποκεκομμένης αὐτοῦ τῆς φωνῆς. οἱ δὲ εὐφυεῖς χλευάζοντες, οὐχ ὑπὸ συνάγχης ἔφραζον, ἀλλ' ἀργυράγχης εἰλῆφθαι νύκτωρ τὸν δημαγωγόν.

* al. προῆλθε.
* al. προσῆλθε.
* τὰ πένθη καὶ τοὺς Ald.
* al. ἀπολιπὼν, itemque Ald.
* ἱστάμενον Ald.
* εἰ δεῖ Ald.
* al. ἐπάγοιτο Ald. ἀπαγάγοιτο.
* ἀφανίζουσαι. Ald.
* παραδεδεγμένος Ald.
* ἀντέλεγε.

PLVTARC.

Quamobrem iis Philippum laudantibus, quod & facundissimus esset & formosissimus, & optimus potator, inuidiæ succumbēs ad irridendas eas laudes se contulit. Nullam regiam laudem hic esse dicens, sed primum rhetori, alterum mulieri, tertium spongiæ cōuenire. Mortua filia Demosthenes, cum de obitu occultè Philippi cognouisset, vt animos Atheniensium bona futurorum spe iniecta præoccuparet, læto vultu in senatum prodiit, somnium se vidisse ferens, quod magnam aliquam populo felicitatem protenderet. Paulo post adfuere, qui Philippum vita excessisse enunciarent. Progressus est etiam in publicum Demosthenes splendidè vestitus ac coronatus, septimo à morte filiæ suæ die, quod Æschines exprobrandi causa refert, inhumanitatem ei erga liberos obiiciens: mollis ipse & degeneris animi, si luctum & eiulatum mansueti animi & suorum amantis signa censuit, sine doloris autem sensu & molliter casus huiusmodi ferre, in vitio posuit. Equidem Atheniensibus decorum fuisse, ob mortem regis, qui tam clementem victis se eis præbuerat coronas ferre, adde etiam sacrificare, nequaquā affirmo: nam præterquam quod inuidiosum hoc est, indignum etiam ingenuis hominibus erat, quem viuentem honoribus affecissent, ac ciuitate donassent, ob eius mortem exultare gaudio, defunctóque insultare. Quod autem domesticam calamitatem deflendam mulieribus reliquit Demosthenes, ipse ea, quæ è repub. esse crederet agenda suscipiens, id laudo, profectúmque à forti animo, ciuilique iudico, cuius officium est semper reipub. intentum esse, eique res casusque domesticos postponere, semperque dignitatem suam tueri, multo magis quam in scenis histriones faciunt regis aut tyranni personam agentes: quos ipsos videmus non vt ipsis libitum est vel ridere vel plorare; sed vt ratio propositi ad agendum argumenti requirit. Iam si contra officium est, ictum aliquem infortunio negligere, patique vt is omnis expers consolationis mœrore se suo conficiat, sed & leuandus verbis eius dolor est, & abducendus ad rerum lætiorum cogitationem animus, quomodo ex oculis laborantes à conuictu rerum splendidarum, suóque fulgore eos ferientium, deflectere aspectum in virides & molles colores iubemus, quod tandem patriæ lugenti melius consolandi genus adhibeat aliquis, quam si domesticas calamitates cum publicis temperarit, melioribus deteriora obscuret!

Victus munere, inquit, Harpali Demosthenes, perculsúsque perinde ac si præsidium sibi esset impositum, eius partibus se adiunxit: & conuocata multitudine, quæ de Harpali rebus animaduersura; contradixerat enim iis qui seruare cuperent & eum suscipere, antequam auro manum implesset: rectè, & benè collo lana & fasciis accuratè inuoluto in concionem prodiit: iussúsque ad dicendum surgere, vocem sibi intercidisse innuit. vrbaniores autem homines cauillabantur, non angina, sed argentangina nocte correptum oratorem dicentes.

PLVTARCHVS. *Vide an hæc non confundat Plutarch. Alter enim Archias lib. 11. cap. 9. de Milesiorum legatis, non de Harpalo.*

Postquam in exilium propter accepta ab Harpalo munera pulsus esset Demosthenes, adolescentes qui ad se conueniebant, & consuetudine ipsius vtebantur, à repub. dehortabatur dicens, se, si ab initio duæ propositæ fuissent viæ, altera ad suggestum & concionem, altera ad certum exitium ducens, ac si præsciuisset mala quæ in rep. versantibus incumbunt, terrores, inuidias, calumnias, contentiones, vtique eam ingressurum fuisse quæ recta ad interitum isset.

E Cicerone.

SAne actio, inquit, Ciceroni haud leue momentum ad persuadendum contulit: idemque magna vociferatione vtentes oratores irridens, ob imbecillitatem ad clamorem, veluti claudos ad equos confugere dicebat. Conuitiis acerbioribus inimicos vel aduersarios dicteriis insectari videtur oratorium, proximum vero risus captandi causa offendens multorum in se odia concitauit. E ex hac dicacitate multos parauit inimicos, Clodiúsque cum aliis hanc occasionem nactus conspirauit. Omnium minimum apud Romanos numisma æreum, est quadrans. fertur, inquit, Cæsar cum primis diebus pro Ciceronis salute certasset, tertia die concessisse, vt amicus proscriberetur. fuit autem permutatio ita instituta, vt Cæsar Ciceronem, Lepidus Paulum fratrem, L. Cæsarem auunculum Antonius proscribi permitterent. Adeo ita eis & rabies omnes humanas cogitationes excusserant: imo autem illi demonstrarunt, nullam esse belluam homine, potestate ad exequendum, quod perturbato animo decreuit, armato, ferociorem.

Ex Phocione.

FVit Phocion seuerus & tetricus. Cum exercitus conscribendi causa pro tribunali sedens Aristogitonem sycophantam, qui in concionibus ad bellum excitare populum solitus fuerat, procul cum baculo & crure obligato adire videret, exclamauit: Scribe Aristogitonem etiam claudum & nequam. Ac mirari quidem possit non nemo, quomodo ire seuerus & durus nomen Boni inuenerit. Sed arbitror vt difficile esse, ita tamen fieri posse, vti idem homo (sicut & vinum) dulcis simul, & austerus sit: quemadmodum contra nonnulli cum suaues videantur, acerbissimi sunt vtentibus & plurimum nocent. ferunt sane Hyperidem etiam aliquando ad populum ita locutum: Cogitate, Athenienses, non modo an sim acerbus, sed etiam an nõ offensus talis sim. Equidē Phocion inimicitiæ causa nemini ciuium malefecit, ac ne inimicum quidem vllum putauit: quantum res ipsa postulabat, vt aduersariis suorum, quæ ob vtilitatem patriæ iniisset, consiliorum resisteret, asperum se peruicacémque præbuit. Priuatim communem omnibúsque benignum & mitem sese exhibuit, ita vt inimicis quoque infortunium passis auxilium tulerit, & in iudicio periclitantium salutem defenderit. Ipsum Antipatrum Macedonum ducem dixisse perhibent, se de duobus amicis, quos Athenis haberet, Phocione & Demade, alteri vt acciperet persuadere, alterum dando saturare nequiuisse.

Ὅτι μετὰ τὸ φυγαδευθῆναι τὰ Ἁρπάλεια διαχρήματα, Δημοσθένης τοὺς προσιόντας αὐτῷ καὶ συνδιατρίβοντας νεανίσκους ἀπέτρεπε τῆς πολιτείας, λέγων ὡς εἰ *δυοῖν αὐτῷ προκειμένων ἀπ' ἀρχῆς ὁδῶν, τῆς μὲν ἐπὶ τὸ βῆμα καὶ τὴν ἐκκλησίαν, τῆς δ' ἄντικρυς εἰς τὸν ὄλεθρον· *ἐτύγχανεν εἰδὼς τὰ κατὰ τὴν πολιτείαν κακὰ, φόβους καὶ φθόνους, καὶ *διαβολὰς, καὶ *ἀγωνίας: ἐπὶ ταύτην ἂν ὁρμῆσαι τὴν ὁδὸν τὴν ἐπὶ θανάτῳ τείνουσαν.

* al. δυεῖν.
* ἐτύγχανε δὲ προειδώς. Ald.
* al. διαφοράς.
* ἀγῶνας Ald.

Ἐκ τοῦ Κικέρωνος.

ΟΤι οὐ μικρὰ (φησιν) ἐκ τοῦ ὑποκρίνεσθαι ῥοπὴ προσῆν εἰς τὸ πείθειν τῷ Κικέρωνι· καὶ τοὺς τῷ μεγάλα βοᾶν χρωμένους ῥήτορας ἐπισκώπτων, ἔλεγεν ἐπὶ τὴν κραυγὴν δι' ἀσθένειαν ὥσπερ τοὺς χωλοὺς ἐφ' ἵππον πηδᾶν. Ὅτι τὸ μὲν πρὸς ἐχθροὺς ἢ πρὸς ἀντιδίκους σκώμμασι χρῆσθαι πικροτέροις, δοκεῖ ῥητορικὸν εἶναι· τὸ δ' οἷς ἔτυχε προσκρούειν, ἕνεκα τοῦ γελοίου, πολὺ συνήγαγε μῖσος τῷ Κικέρωνι· καὶ ἐκ τούτου πολλαῖς γέγονεν ἀπεχθὴς, καὶ οἱ περὶ Κλώδιον συνέστησαν ἐπ' αὐτὸν ἀρχὴν ταύτην λαβόντες. Ὅτι τὸ λεπτότατον τοῦ χαλκοῦ νόμισμα, κουαδράντην ῥωμαῖοι καλοῦσιν. Ὅτι λέγεταί φησι τὰς πρώτας ἡμέρας διαγωνισάμενος ὑπὲρ τοῦ Κικέρωνος ὁ *Καῖσαρ ἐνδοῦναι τῇ τρίτῃ, καὶ προέσθαι τὸν φίλον. τὰ δὲ τῆς ἀντιδόσεως οὕτως εἶχεν. ἔδει Κικέρωνος μὲν ἐκστῆναι Καίσαρα· Παύλου δὲ τἀδελφοῦ, Λέπιδον. Λευκίου δὲ Καίσαρος, Ἀντώνιον, ὃς ἦν θεῖος αὐτῷ πρὸς μητρός· οὕτως ἐξέπεσον ὑπὸ θυμοῦ καὶ λύσσης *ἀνθρωπίνων λογισμῶν. μᾶλλον δ' ἀπέδειξαν, ὡς οὐδὲν θηρίον ἀνθρώπου ἐστὶν ἀγριώτερον, ἐξουσίαν πάθει προσλαβόντος.

* Καῖσαρ M. M.
* τῶν ἀνθρωπίνων.

Ἐκ τοῦ Φωκίωνος.

ΟΤι (φησιν) ὁ Φωκίων τραχὺς ἦν καὶ κατηφὴς, διὸ καὶ Ἀριστογείτονος τοῦ συκοφάντου, πολεμικοῦ ὄντος ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, καὶ *παροξυνοῦντος ἐπὶ τὰς πράξεις τὸν δῆμον, νῦν δὲ τῷ καταλόγῳ προσῆχθαι ἐπὶ βακτηρίᾳ τὸ σκέλη καταδεδεμένον πόῤῥωθεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βήματος ἰδὼν ὁ Φωκίων, ἀνέκραγε· Γράφε καὶ Ἀριστογείτονα χωλὸν καὶ πονηρόν. ὥστε θαυμάζειν, ὅπως καὶ πόθεν τραχὺς οὕτως ἀνὴρ καὶ σκυθρωπὸς ἐκτήσατο τὴν τοῦ χρηστοῦ προσηγορίαν. ἔστι δὲ (οἶμαι) χαλεπὸν, οὐ μὴν ἀδύνατον, ὥσπερ οἶνον, καὶ ἄνθρωπον, τὸν αὐτὸν ἡδὺν ἅμα καὶ αὐστηρὸν εἶναι· καθάπερ ἕτεροι πάλιν φαινόμενοι γλυκεῖς, ἀηδέστατοι τοῖς χρωμένοις εἰσὶ καὶ βλαβερώτατοι. καί τοί φασιν Ὑπερείδην ποτὲ εἰπεῖν πρὸς τὸν δῆμον· ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ σκοπεῖτε μόνον, εἰ πικρός εἰμι, ἀλλ' εἰ προῖκά εἰμι πικρός. Φωκίων τοίνυν ἔχθρα μὲν τῶν πολιτῶν κακῶς οὐδένα ἐποίησεν, οὐδὲ ἐνόμιζεν ἐχθρὸν: ἀλλ' ὅσον ἔδει *μόνῳ τῷ ἐνισταμένῳ οἷς ἔπραττεν ὑπὲρ τῆς πατρίδος κατεξαναστῆναι. τραχύς τε ὢν καὶ δυσεκβίαστος καὶ ἀπαραίτητος. εἰς τὸν ἄλλον βίον εὐμενῆ πᾶσι, καὶ κοινὸν, καὶ φιλάνθρωπον, ἑαυτὸν παρεῖχεν· ὥστε καὶ πταίουσι βοηθεῖν, καὶ κινδυνεύουσι συνεξετάζεσθαι τοῖς διαφόροις.

* παροξύνοντος.
* μόνῳ τῷ ἐνισταμένῳ. Ald.

Ὅτι Ἀντίπατρον τὸν μακεδονίας στρατηγὸν λέγεται, εἰπεῖν ὡς *δυοῖν αὐτῷ φίλων Ἀθήνησιν ὄντων, Φωκίωνος καὶ Δημάδου: τὸν μὲν, λαβεῖν οὐ πέπεικε, τὸν δὲ, διδοὺς οὐκ ἐμπέπληκεν.

* al. δυεῖν illud etiam Ald.

PLVTARCHVS.

Ἐκ τοῦ Κάτωνος.

Ὡς οὖν εἰς τὸ μανθάνειν ἧκεν ὁ Κάτων, νωθρὸς ἦν ἀναλαβεῖν, καὶ βραδὺς· ἀναλαβὼν δὲ κάτοχος καὶ μνημονικός. ὃ δὴ καὶ πέφυκεν ἄλλως· τοὺς μὲν εὐφυεστάτους, ἀναμνηστικοὺς μᾶλλον εἶναι: *μνημονικοὺς δὲ τοὺς μετὰ πόνου καὶ πραγματείας παραδεχομένους. γίνεται γὰρ [οἷον] ἔγκαυμα τῆς ψυχῆς τῶν *παθημάτων ἕκαστον.

*ἐμμημονευτικούς. M. M.

* al. μαθημάτων.

Ἐκ τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Ὅτι (φησὶ) λευκὸς ἦν ὁ Ἀλέξανδρος. ἡ δὲ λευκότης ἐπεφοινίσσετο αὐτοῦ μάλιστα περὶ τὸ στῆθος καὶ τὸ πρόσωπον. Ὅτι δὲ τοῦ χρωτὸς ἥδιστον ἀπέπνει· καὶ τὸ στόμα κατεῖχεν εὐωδία, καὶ τὴν σάρκα πᾶσαν, ὥστε πληροῦσθαι τοὺς χιτωνίσκους: πολλοὶ γεγράφασιν. αἰτία δὲ ἴσως, ἡ τοῦ σώματος κρᾶσις, πολύθερμος οὖσα καὶ πυρώδης. ἡ γὰρ εὐωδία γίνεται πέψει τῶν ὑγρῶν ὑπὸ θερμότητος, ὡς οἴεται Θεόφραστος. ὅθεν οἱ ξηροὶ καὶ διάπυροι τόποι τῆς οἰκουμένης τὰ πλεῖστα καὶ κάλλιστα τῶν ἀρωμάτων φέρουσιν. ἐξαίρει γὰρ ὁ ἥλιος τὸ ὑγρὸν ὥσπερ ὕλην σηπεδόνος ἐπιπολάζον τοῖς σώμασιν. Ἀλέξανδρον δὲ, ὡς ἔοικεν, ἡ θερμότης [τοῦ σώματος] καὶ ποτικὸν καὶ θυμοειδῆ παρεῖχεν. Ὅτι τὸν *Βουκέφαλον προσαχθέντα ὤνιον ταλάντων δέκα καὶ τριῶν παρὰ Φιλονείκου τοῦ Θεσσαλοῦ· ὁ μὲν Φίλιππος ἀπεπέμπετο* πρὸς τὸν ἀναβάτην οὐ δεχόμενον, οὐδὲ φωνὴν τινὸς τῶν περὶ τὸν Φίλιππον ὑπομένοντα. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος μεμψάμενος τὴν ἀποπομπὴν τοῦ ἵππου, ᾐτήσατο παρὰ τοῦ πατρὸς λαβεῖν αὐτόν. καὶ λαβὼν τὸν δοκοῦντα ἵππον ἄγριον εἶναι πρὸς πάντας, οἳ προσήεσαν αὐτῷ, καὶ ἀκόλαστον· προσδραμὼν τῷ ἵππῳ, καὶ παραλαβὼν τὴν ἡνίαν ὁ Ἀλέξανδρος, ἐπέστρεψε πρὸς τὸν ἥλιον· ὡς ἔοικεν, ἐννοήσας ὅτι τὴν σκιὰν προσπίπτουσαν καὶ σαλευομένην ὁρῶν πρὸ αὐτοῦ, διαταράττοιτο. μικρὰ δὲ οὕτω παρακαλπάσας καὶ καταψήσας· ὡς ἑώρα θυμοῦ πληρούμενον ὁμοῦ καὶ πνεύματος, ἀπορρίψας ἡσυχῇ τὴν χλαμύδα, καὶ μετεωρίσας ἑαυτὸν, ἀσφαλῶς περιέβη· καὶ ἤλαυνεν ἀνακρατῶν τὸν ἵππον. καὶ τοῖς μὲν δέος καὶ ἀγὼν ἐνέπιπτε, μή τι τὸ μειράκιον πάθῃ. τοῖς δὲ κρότος ἦν χαιρόντων, καὶ *τερπνὸν θέαμα· πάντας δὲ ὁμοίως εἶχεν ἔκπληξις. ὡς δὲ κάμψας *ὑπέστρεψεν ὀρθῶς, *σοβαρῶς καὶ γεγηθώς: ἅπαντες μὲν χαίροντες ἀνηλάλαξαν. ὁ δὲ πατὴρ καὶ δακρῦσαι λέγεται πρὸς τὴν χαράν. καταβάντος δὲ αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν φιλήσας, ὦ παῖ, φάναι, ζήτει σεαυτοῦ βασιλείαν ἴσην· Μακεδονία γάρ σε οὐ χωρεῖ. Ὅτι Ἀλέξανδρος (φησὶ) τοῦ νικᾶν τοὺς πολεμίους τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ βασιλικώτερον ἡγούμενος, οὔτε τινὸς τῶν Δαρείου θυγατέρων, κάλλει διαπρεπεστάτων οὐσῶν, οὐδεμιᾶς ἔθιγεν· οὔτε ἄλλην ἔγνω γυναῖκα πρὸ γάμου, πλὴν *Βαρσίνης. ἀνδρὸς αὐτῆς κεχηρωμένης. Ὅτι προβάτου (φησὶ) τεκόντος ἄρνα περὶ τὴν κεφαλὴν σχῆμα καὶ χρῶμα ἔχοντα τιάρας, καὶ διδύμους ἑκατέρωθεν αὐτοῦ· βδελυχθεὶς τὸ σημεῖον ἐκαθάρθη μὲν ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων ὁ Ἀλέξανδρος, οὓς ἐξ ἔθους ἐπήγετο πρὸς τὰ τοιαῦτα. διελέχθη δὲ πρὸς τοὺς φίλους, ὡς οὐ δι' αὐτὸν, ἀλλὰ δι' ἐκείνους ταράττοιτο· μὴ τὸ κράτος εἰς ἀγεννῆ καὶ ἄναλκιν [ἄνθρωπον,] ἐκλιπόντος αὐτοῦ, περιστήσῃ τὸ δαιμόνιον. οὐ μὴν ἀλλὰ βέλτιόν τι σημεῖον γενόμενον τὴν ἀθυμίαν διέλυσεν.

* al. Βουκέφαλον.

* ἴσ. δι. τὸν

* al. τερπνόν.

* ἐπέστρεψε.

* σοβαρῶς.

* Βαρσίνης.

E catone.

CVm se ad discendum Cato contulisset, tardus fuit ad percipiendum: quæ autem percepisset, ea firmiter memoria retinebat. quomodo videmus qui bono sunt ingenio præditi, cito eos memoriæ mandare, qui autem non nisi cum magno labore discũt, eos memoriter quæ apprehenderunt tenere, eo quod singula quæ didicerunt, quasi inuruntur eorum animis.

Ex Alexandro.

ALbum ait Alexandrum fuisse, ruborémque in pectore præterim & facie albedini admistum habuisse. Suauissimũ odorem ab ore & vniuersa eius carne exhalasse, ita vt & tunicæ fragrantia repletæ inde sint, vt multi tradiderunt. Causa fortasse fuit calidum & igneum corporis temperamentum. Bonus enim odor, Theophrasto si credimus, existit cum humores à calore coquuntur: itaque siccæ & torridæ orbis terrarum partes plurima & optima gignunt aromata, quod sol humorem, qui in summis corporibus veluti materia putredinis innatat, attollit. Et consentaneum est Alexandrũ ob calorem corporis bibacem iracundúmque fuisse. Cum Bucephalum tredecim talentis venalem, adductum a Philonico Thessalo Philippus dimitteret, quod neque sessorem admitteret, neque vocem vllius eorum qui cum Philippo erant auscultaret, id ægrè ferens Alexander, petiit à patre vt equum acciperet, & accipiens ab omnibus pro effero & indomito iudicatum, fræno correptum aduersus solem obuertit: nimirum animaduertens equum vmbræ, quæ agitata & tremens ei appropinquaret aliàs, cõspectu perturbari: deinde cum paululum palpasset, manuque leuiter ducta demulsisset, vt ita repletum vidit, sensim abiecta chlamyde sese in eum extulit, tutóque consedit, & violenter equum impulit, & aliqui ex iis qui aderant, anxie taciteque spectabant, ne quod incommodum adolescenti accideret, aliqui manibus plaudentes iucunde, omnes vero similiter stupescebãt, postquam exultans gaudio saluus terro acto equo rediit, omnium acclamatione sublata, Philippus præ lætitia etiam illacrymasse commemoratur, caputque filij, cum ab equo descendisset, osculatus dixisse: O nate regnum tibi par quære, Macedonia enim te non capit. Alexander, inquit, seipsum vincere quam hostes magis regium existimans esse, nec vllam fi iarum Darij alioqui pulcherrimarum, neque vllam aliam ante nuptias attigit mulierem, Barsina excepta, quæ vidua fuit. Cum autem ouis agnum peperisset, qui in capite figuram & colorem tiaræ, & ex vtraque eius parte testiculos haberet, abominatus id prodigium, à Babyloniis, quos eius rei causa ex more quodam secum ducebat, expiatus, ad amicos etiam dixit, se non sui, verum ipsorum causâ perturbatum esse, ne ipso defuncto summam rerum ad ignobilem & imbellem aliquem hominem fatum deuolueret. Sed hunc eius mœrorem aliud lætius ostentum sustulit.

PLVTARC. Etenim Proxenus stratoribus regiis præfectus, cum tentorio regis locum foderet iuxta Oxum fluuium, fontem liquoris pinguis aperuit, cuius cum summum esset haustum, purum deinde & perlucidum oleum scaturiit, neque odore quidquam, neque gustu ab oleo, neque nitore etiam & pinguedine differens, & vero nullæ sunt in ista regione oleæ: Oxum autem mollissimam habet aquam, adeo vt lauatibus cutim pinguedine quadam inungat. Mirifice eo prodigio Alexáder delectatus est. Fuit & Philippo filius Aridæus, ex ignobili scorto Philina prognatus, mentis non plane compos, quod corporis morbo ei eueniebat. Verum is morbus non naturæ vitio, quin imo in puero eo satis bona atque ingenua indoles apparuisse dicitur, sed postmodũ venenis ab Olympiade corruptus, sanæ mentis iacturam fecisse.

Ex Cæsaris vita.

FErunt proximo, quam Ariminum peruenisset (vrbs ea est magna in Celtica, quam subito impetu inuadens occupauit) nocte obscœnum Cæsari insomnium visum, nempe se cum matre sua corpus miscere.

Ex Eumenis vita.

ENimuero secundæ res etiam ingenio modico & submisso preditos attollunt, vt magni sibi videantur, cristásque erigant, cum excelso loco collocatos se vident: vera animi magnitudo & constantia, rebus aduersis ferendis emendandisque casibus elucescit: Cuius rei exemplum Eumenes præbuit. Magis enim illius nobilitas animæ apparuit & patuit, & alacritas ingenij omnibus calamitatibus longe superioris. Ea propter sentiens eos sese mutuo contemnere, ipsum metuere, & in hoc esse, vt capta occasione occidant: pecunia sibi opus esse simulauit, eoque sub prætextu, ab iis quibus maxime odio erat, multa talenta mutuo accepit, vt ij fidem ipsi haberẽt, & metu admittendi crediti ab insidiis desisterent. Ita euenit, vt alienam ille pecuniam corporis sui custodem habuerit, & aliis salutem suam data pecunia redimentibus, solus ipse accipiendo tutum se præstitit. Philopolemus, [id est, militiæ amans] est, qui vtilitatem securitati præfert; Polemicus [id est militaris] bello possidens securitatem.

E Sertorij vita.

AGenti Sertorio in Hispania nautæ quidã ei occurrũt, qui nuper ex Athlanticis insulis redierant. Duæ sunt insulæ stricto admodum freto distinctæ, decem stadiorũ millibus ab Africa remotæ: eædémq; insulæ Beatorum Fortunatæ dicuntur. Imbribus modicis idque raro rigantur, plerumq; lenibus ac roscidis vẽtis perflatæ, non arationibus modo & plãtationi fertilem terram præbent, sed & vltro fruges effundũt, quæ sua & copia & dulcedine sufficiãt ad alendum ociosum, & nullis negotiis decitũ populum. Aër innoxius est, annique tempestates mediocri mutatione iis in insulis variãtur.

ὁ περ ἐπὶ τῶν στρωμάτων τεταγμένος ὄνομα Πρόξενος, χώραν ὀρύττων τῇ βασιλικῇ σκηνῇ παρὰ τὸν Ὦξον ποταμὸν, ἀπεκάλυψε, πηγὴν ὑγροῦ λιπαροῦ καὶ πιμελώδους. ἀπαντλουμένου δὲ τοῦ πρώτου, καθαρὸν ἀνέβλυζεν ἤδη καὶ διαυγὲς ἔλαιον, οὔτε ὀσμῇ δοκοῦν οὔτε ἐλαίου γεύσει διαφέρειν, στιλβότητι δὲ καὶ λιπαρότητι παντάπασιν ἀπαράλλακτον, καὶ ταῦτα τῆς χώρας μηδὲ ἐλαίας φερούσης. λέγεται μὲν οὖν καὶ τὸν Ὦξον αὐτὸν μαλακώτατον ὕδωρ, ὥστε τὸ δέρμα τοὺς λουομένους ἐπιλιπαίνειν. οὐ μὴν ἀλλὰ [καὶ] θαυμαστῶς Ἀλέξανδρος τῷ σημείῳ ἥσθη. Ὅτι Ἀρριδαῖος μὲν γέγονε τῷ Φιλίππῳ ἐξ ἀδόξου γυναικὸς καὶ κοινῆς, Φιλίνης· ἀτελὴς δὲ * τῷ φρονεῖν διὰ σώματος ἐγεγόνει νόσον· οὐ μὴν φύσει, ἀλλὰ καὶ πάνυ φασὶν αὐτῷ παιδὸς ὄντος διαφαίνεσθαι χάριεν ἦθος, καὶ οὐκ ἀγεννές. εἶτα μέν τοι φαρμάκοις ὑπὸ Ὀλυμπιάδος κακωθέντα, διαφθαρῆναι τὴν διάνοιαν. * al. vel.

Ἐκ τοῦ Καίσαρος.

ΟΤι Καῖσαρ λέγεται τῇ προτέρᾳ νυκτὶ τῆς ἐπ' * ἀριμίνου διαβάσεως (πόλις δέ ἐστιν αὕτη τῆς κελτικῆς μεγάλη, ἣν καὶ ἀθρόον ἐπελθὼν ἔσχεν) ὄναρ ἰδεῖν ἔκθεσμον. ἐδόκει γὰρ αὐτὸς τῇ ἑαυτοῦ μητρὶ μίγνυσθαι τὴν ἄρρητον μίξιν. * ἀρίμινον

Ἐκ τοῦ Εὐμένους.

ΤΟ μὲν εὐτυχεῖν καὶ τοὺς φύσει μικροὺς συνεπικουφίζει τοῖς φρονήμασιν, ὥστε φαίνεσθαι τι μέγεθος περὶ αὐτοὺς καὶ ὄγκον ἐκ πραγμάτων ὑπερεχόντων ἀποβλεπομένους. ὁ δέ γε ἀληθῶς μεγαλόφρων, καὶ βέβαιος, ἐν τοῖς σφάλμασι μᾶλλον καὶ ταῖς δυσημερίαις ἀναφέρων, γίνεται κατάδηλος· ὥσπερ ὁ Εὐμένης κακοπραγήσας. μᾶλλον γὰρ αὐτοῦ τὸ γενναῖον [τῆς ψυχῆς] ἐπεφαίνη καὶ ἐξέλαμψε, καὶ τὸ ἀπτόητον τοῦ φρονήματος καὶ ταῖς συμφοραῖς ἀταπείνωτον. Ὅτι αἰσθόμενός (φησι) τοὺς ὑπ' αὐτοῦ ἀλλήλων καταφρονοῦντας, αὐτὸν δὲ φοβουμένους, καὶ παραφυλάττοντας ἀνελεῖν, εἰ γένοιτο καιρὸς· ἐσκήψατο χρημάτων δεῖσθαι, καὶ συνεδανείσατο τάλαντα πολλὰ παρὰ τῶν μάλιστα μισούντων, ἵνα καὶ πιστεύωσι, καὶ ἀπέχωνται περὶ τὸ δάνειον ἀγωνιῶντες. ὥστε συνέβη, τὸν ἀλλότριον πλοῦτον φύλακα τοῦ σώματος ἔχειν καὶ τῶν ἄλλων ἐπὶ σωτηρίᾳ διδόντων μόνον ἐκ τοῦ λαβεῖν κτήσασθαι τὴν ἀσφάλειαν. Ὅτι φιλοπόλεμος μὲν ἐστί (φησιν) ὁ τῆς ἀσφαλείας τὴν πλεονεξίαν προτιμῶν· πολεμικὸς δὲ ὁ τῷ πολέμῳ κτώμενος τὴν ἀσφάλειαν.

Ἐκ τοῦ Σαρτωρίου.

ΟΤι διατρίβοντι (φησι) Σερτωρίῳ περὶ ἰβηρίαν, ναῦταί τινες ἐντυγχάνουσιν αὐτῷ ἐκ τῶν ἀτλαντικῶν νήσων ἀναπεπλευκότες. αἱ δύο μέν εἰσι λεπτῷ παντάπασι πορθμῷ διαιρούμεναι, μυρίους δὲ ἀπέχουσι λιβύης σταδίους, καὶ ὀνομάζονται μακάρων. ὄμβροις δὲ χρώμεναι μετρίοις σπανίως, τὰ πλεῖστα πνεύμασι μαλακοῖς καὶ δροσοβόλοις· οὐ μόνον ἀροῦν, ἀλλὰ καὶ φυτεύειν παρέχουσιν ἀγαθὴν καὶ πίονα χώραν. ἀλλὰ καὶ καρπὸν αὐτοφυῆ φέρουσιν, ἀποχρῶντα πλήθει καὶ γλυκύτητι βόσκειν, ἄνευ πόνων καὶ πραγματείας, σχολάζοντα δῆμον. ἀὴρ δὲ ἄλυπος, ὡρῶν τε κράσει καὶ μεταβολῆς μετριότητι κατέχει τὰς νήσους.

οἱ γὰρ

οἱ γὰρ ἐνθένδε τῆς γῆς ἀποπνέοντες ἔξω βορέαι καὶ ἀπηλιῶται, διὰ μῆκος ἐκπεσόντες εἰς τόπον ἀχανῆ, διασπείρονται, καὶ προαπολείπουσι. πελάγιοι δὲ περιρρέοντες ἀργέσται καὶ ζέφυροι (καὶ) βληχροὺς μὲν ὑετοὺς καὶ σποράδας ἐκ θαλάττης ἐπάγοντες, τὰ δὲ πολλὰ νοτεραῖς αἰθρίαις ἐπιψύχοντες, ἡσυχῇ τρέφουσιν· ὥστε μέχρι τῶν βαρβάρων * διῆχθαι πίστιν ἰσχυρὰν, αὐτόθι τὸ ἠλύσιον εἶναι πεδίον, καὶ τὴν τῶν εὐδαιμόνων οἴκησιν, ἣν Ὅμηρος ὕμνησε. ταῦτα ὁ Σερτώριος ἀκούσας, ἔρωτα θαυμαστὸν ἔσχεν οἰκῆσαι τὰς νήσους, καὶ ζῆν ἐν ἡσυχίᾳ, τυραννίδος ἀπαλλαγεὶς καὶ πολέμων * ἀπάντων. ἀλλὰ διεμάραναν αὐτοῦ καὶ περιέσπασαν τὸν ἔρωτα ἥ τε κίνησις τῶν μετ' αὐτοῦ Κιλίκων * ἐπαραχθεῖσα, καὶ νεωτέρων φροντὶς πολεμίων. Ὅτι λέγεται (φησὶν) ὁ Σερτώριος οὔτε ὑφ' ἡδονῆς οὔτε ὑπὸ δέους εὐάλωτος γενέσθαι· φύσει τε ἀνέκπληκτος περὶ τὰ δεινὰ, μετρίως ἐνεγκεῖν εὐτυχίαν· οὐδενὸς μέν τοι οὐδὲ πρὸς εὐθυμαχίαν ἀτολμότερος τῶν καθ' ἑαυτὸν ἡγεμόνων. ὅσα δὲ κλοπίας ἐν πολέμοις ἔργα καὶ πλεονεξίας περὶ τόπους ὀχυροὺς καὶ διαβάσεις, τάχους δεομένας, ἀπάτης τε καὶ ψευδῶν ἐν δέοντι, σοφιστὴς δεινότατος. ἐν δὲ ταῖς τιμαῖς τῶν ἀνδραγαθημάτων δαψιλὴς φαινόμενος, περὶ τὰς τιμωρίας ἐμετρίαζε τῶν ἁμαρτημάτων· καί τοι δοκεῖ περὶ τὸν ἔσχατον αὐτοῦ βίον ὠμότητος καὶ βαρύτητος τὸ περὶ τοὺς ὁμήρους πραχθὲν ἔργον, ἐπιδεῖξαι τὴν φύσιν οὐκ οὖσαν ἥμερον, ἀλλ' ἀμπεχομένην λογισμῷ διὰ τὴν ἀνάγκην. ἐμοὶ δὲ ἀρετὴν μὲν εἰλικρινῆ καὶ κατὰ λόγον συνεστῶσαν, οὐκ ἄν ποτε δοκεῖ τύχη τις ἐκστῆσαι πρὸς τοὐναντίον. ἀλλ' ὡς (δὲ) προαιρέσεις καὶ φύσεις χρηστὰς ὑπὸ συμφορῶν μεγάλων παρ' ἀξίαν κακωθείσας οὐκ ἀδύνατον τῷ δαίμονι συμμεταβαλεῖν τὸ ἦθος· ὃ καὶ Σερτώριον οἶμαι παθεῖν, ἤδη τῆς τύχης αὐτὸν ἐπιλειπούσης, ἐκτραχυνόμενον ὑπὸ τῶν πραγμάτων, καὶ γινόμενον πονηρὸν πρὸς τοὺς ἀδικοῦντας.

* διῖχθαι Add.
* ἀπαύστων.
* ἐκταχθεῖσα.

Etenim qui versus eas partes à terra feruntur boreæ & subsolani, cum in vastum ob longitudinem distantiæ incidunt locum, dissipantur, & antequam eo perferantur, concidunt: Cauri autem & Zephyri qui ab alto circumstant, pluuias à mari modicas raráſque infundunt, plerumque humectis serenitatibus refrigerant, incoláſque placide alunt. Ita vsque ad barbaros etiam, constans & probata percrebuit opinio, esse illis in insulis Elysios istos campos, & beatorum, quam descripsit Homerus, habitationem. His de rebus vt auditu percepit Sertorius, mirabilis cum inuasit amor eas insulas incolendi, tyrannidéque & bellis euitatis in pace & quiete viuendi. Verum turbauit & dissipauit hunc amorem Cilicum aduentus, & nouorum bellorum administratio. Sertorium memoriæ proditum est, neque voluptati, neque metui obnoxio ingenio fuisse: natura & imperterritum rebus aduersis, & qui res secundas moderatè ferret: neminem eo tempore ducem magis aperta prœlia vitasse: callidissimum vero furtiuis belli operibus, in occupandis locis natura munitis, & fluminibus traiiciendis, aliisq; id genus rebus quæ celeritate, astutia, & mendacio conficiuntur: perliberalem in præmiis virtutum conferendis, in suppliciis moderatum. Quamquam extremo vitæ cursu videtur id quod in obsides statuit, ostendisse animum eius non verè mansuetum fuisse, sed crudelitatem eius arte quadã necessitatis causa fuisse celatam. Mihi autem vt veram virtutem rationéque recta stabilitam, nunquam videtur fortunæ vis in contrarium posse conuertere, ita consilia tamen alias recta bonáſque naturas indigne grauibus calamitatibus afflictas, non absurdum puto credere vna cum fortuna mutari. Id quod ego tum Sertorio accidisse puto, iam fortuna eum destituente, rebúſque ipsis exasperatum, iniurias malorum atrocius vltum arbitror.

Ἐκ τοῦ Δημητρίου.

Ὅτι Δημήτριος (φησὶ) μεγέθει μὲν ἦν τοῦ πατρὸς ἐλάττων, καίπερ ὢν μέγας· * ἰδέᾳ δὲ καὶ κάλλει προσώπου θαυμαστὸς καὶ περιττὸς, ὥστε τῶν πλαττόντων καὶ γραφόντων μηδένα τῆς ὁμοιότητος ἐφικέσθαι. τὸ γὰρ αὐτὸ χάριν, καὶ βάρος, καὶ φόβον, καὶ ὥραν εἶχε, καὶ συνεκέκρατο τῷ νεαρῷ καὶ ἰταμῷ δυσμίμητος ἡρωϊκή τις ἐπιφάνεια καὶ βασιλικὴ σεμνότης. οὕτω δέ πως καὶ τὸ ἦθος ἐπεφύκει πρὸς ἔκπληξιν ἀνθρώπων ἅμα καὶ χάριν.

Ὅτι τὸ ὑπερφυέστατον ἐνθύμημα τοῦ Στρατοκλέους φησίν. οὗτος γὰρ ἦν ὁ τῶν σοφῶν τούτων καὶ περιττῶν καινουργὸς ἀρεσκευμάτων, ἔγραψεν, ὅπως οἱ πεμπόμενοι κατὰ ψήφισμα δημοσίᾳ πρὸς Ἀντίγονον ἢ Δημήτριον ἀντὶ πρεσβευτῶν θεωροὶ λέγοιντο, καθάπερ οἱ Πυθοῖ καὶ Ὀλυμπίαζε τὰς πατρίους θυσίας * ἀπάγοντες ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς ἑορταῖς. οὕτω δὴ καταμωκώμενοι τοῦ Δημητρίου προσδιέφθειραν αὐτὸν οὐδ' ἄλλως ὑγιαίνοντα τὴν διάνοιαν. Ὅτι Ἀθηναῖοι, πολιορκοῦντες αὐτοὺς Φιλίππου, γραμματοφόρους ἑλόντες, τὰς μὲν ἄλλας ἀνέγνωσαν ἐπιστολὰς, μόνην δὲ τὴν Ὀλυμπιάδος οὐκ ἔλυσαν, ἀλλ' ὥσπερ ἦν κατασεσημασμένην, πρὸς ἐκεῖνον ἀπέλυσαν.

* Ms. M. M.
* ὑπὲρ τῶν πόλεων.

Ex Demetrij vita.

DEmetrius statura patre fuit inferior, tametsi magnus: figura autem & pulchritudine faciei ita insigni & eximia, vt eam fingendo pingendoque assequi nemo potuerit. Nam vna cum venustate & elegantia grauitas terrórque in vultu inerat, & heroica quedã ac regia maiestas iuuenili alacritati admixta. Sic ingenium quoque erat, & ad perterrendos homines, & ad conciliandam sibi eorum gratiam aptum.

Insolentissimum fuit Stratoclis (is enim scitarum istarum fuit & subtilium auctor blanditiarum) commentum, qui legem promulgauit, vt si qui publico edicto ad Antigonum vel Demetriũ mitterentur, ij non legati, sed Theori, id est cõsultores nominarẽtur: quod nomẽ eorum est, qui Pythiæ aut Olympiæ à maioribus tradita sacrificia pro ciuitatibus in solẽni Græcorum conuentu peragebant. His illi adulationibus Demetrium alioqui sana mente præditũ demulcentes corruperunt. Athenienses obsessi à Philippo tabellarios intercipientes, lectis reliquis epistolis, missam ab Olympiade nõ aperuerunt, sed obsignatã adhuc Philippo miserãt.

PLVTARC.

Herodot. Thalia, & Orig. lib. 8. contra Celsum p. 262. edit. August. Vind.

Neque vero vlla regi conuenientior actio est, quam iustitiæ executio. Mars enim (vt Timotheus ait) tyrannus est, legem vero omnium regem Pindarus appellat. Vsque ad Demetrium Antigoni, qui poliorcetes appellabatur, nemo hominum viderat ante quindeciremem aut sedeciremem. Postea quidem temporis Ptolemæus Philopator quadragintaremem construxit, longam CCLXXX. altam ab imo fundo vsque ad summum puppis XLVIII. cubitos, remigibus quater mille, & nautis præterea quadringentis instruebatur, recipiebatque classiariorum in foris & tabulato prope tria millia, [sed nautæ CCCC. remiges IIII CIↃ. & milites III CIↃ. erát in sūma VII CIↃ CCCC.] Verum hæc nauis spectaculo magis & ostentationi quam vsui fuit, quod difficulter neque sine periculo commoueri posset, parumque ab ædificiis fixis differret.

Ex Antonij vita.

MVlta Antonius ignorauit, non tam ob socordiam, quam simplicitatem, qua ductus facile suis credebat. Erat enim simplici ingenio, & tarde sentiebat: cum autem sensisset se peccasse, graui mouebatur pœnitentia, & apud eos ipsos quos offendisset, confitebatur. magna & supplicia & præmia irrogabat, modi tamen in gratificando, quam puniendo erat negligentior. Iocis autem eius nimiæque dicacitati hoc aderat remedium, quod se vicissim morderi patiebatur, neque minori cum voluptate ridebatur, quam ridebat, quæ res illi maximo fuit malo. Qui enim libere secum iocarentur, ab eis serio loquentibus nequaquam putabat sibi adulari: itaque laudando facile decipiebatur. non enim intelligebat esse, qui adulationi libertatem veluti subausterum condimentum admiscerent, quo proteruæ inter pocula loquacitati tædium & satietatem dimoueant, idque consequantur, vt assentantes & concedentes, quoties de re graui sermo incideret, non gratiam captare, sed prudentia inferiores videantur.

Ex Pyrrhi vita.

FVit Pyrrhus vultu regio quidem, sed terribiliore quam venerabiliore. Non habuit multos dentes, sed supra erat vnum os continuum, in quo dentium interualla tenuibus veluti sulcis detinebantur. è liene laborantibus salutem afferre credebatur, si gallum album mactans, supinatis illis dextro pede leuiter viscera premeret, neque fuit quisquam ita vel pauper vel vilis, cui rogatus eam medicinam facere dedignaretur: gallum ipse Pyrrhus accipiebat, atque immolabat, iisque ei erat honor gratissimus. Et ferunt pedis eius pollicem vim diuinam habuisse, atque etiam cremato post mortem corpore, hunc illæsum intactúmque ab igne fuisse repertum.

Ex Marij vita.

MArio & téperantiæ ac tolerátiæ testimonia perhibentur: & huius quidé indiciū

Ὅτι οὐδὲν (φησὶν) οὕτω βασιλεῖ προσήκειν, ὡς τὸ τῆς δίκης ἔργον. Ἄρης μὲν γὰρ τύραννος, ὥς φησι Τιμόθεος· νόμος δὲ πάντων βασιλεὺς, κατὰ Πίνδαρόν ἐστιν. Ὅτι μέχρι Δημητρίου (τοῦ) Ἀντιγόνου παιδὸς, ὃς πολιορκητὴς ὠνομάζετο, οὐδεὶς εἶδεν * ἀνθρώπων, οὔτε πεντεκαιδεκήρη ναῦν πρότερον, οὔτε ἑκκαιδεκήρη· ὕστερον δὲ καὶ τεσσαρακοντήρη Πτολεμαῖος ὁ φιλοπάτωρ ἐναυπηγήσατο, μῆκος διακοσίων ὀγδοήκοντα πηχῶν, ὕψος δὲ ἕως ἀκροστολίου πεντήκοντα δυεῖν δέοντα· ναύταις δὲ χωρὶς ἐρετῶν ἐξηρτυμένην τετρακοσίοις, ἐρέταις δὲ τετρακισχιλίοις· χωρὶς δὲ τούτων, ὁπλίτας δεχομένην, ἐπί τε τῶν παρόδων καὶ τοῦ καταστρώματος ὀλίγῳ τρισχιλίων ἀποδέοντας· ἀλλὰ ναῦται υʹ, ἐρέται ͵δ, ὁπλῖται παρὰ μικρὸν ͵γ, ὁμοῦ ͵ζυ. Θέαν μόνην ἐκείνη παρέσχε, καὶ μικρὸν ὅσον διαφέρουσα τῶν * νομίμων οἰκοδομημάτων φανεῖσα πρὸς ἐπίδειξιν, οὐ χρείαν, ἐπισφαλῶς καὶ δυσέργως ἐκινήθη.

* οὐδεὶς, Ald.

* μονίμων Ald.

Ἐκ τοῦ Ἀντωνίου.

ὍΤι Ἀντώνιος ἠγνόει πολλὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ γινομένων, οὐχ οὕτω ῥᾴθυμος ὢν, ὡς δι' ἁπλότητα πιστεύων τοῖς περὶ αὐτόν. ἐνῆν γὰρ * ἁπλότης τῷ ἤθει, καὶ βραδεῖα μὲν αἴσθησις· αἰσθανομένῳ δὲ τῶν ἁμαρτανομένων ἰσχυρὰ μετάνοια, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐξομολόγησις τοὺς ἀγνωμονηθέντας· μέγεθος δὲ καὶ περὶ τὰς ἀμοιβὰς καὶ περὶ τὰς τιμωρίας. μᾶλλόν γε μὴν ἐδόκει χαριζόμενος, ἢ κολάζων, ὑπερβάλλειν τὸ μέτριον. ἡ δὲ περὶ τὰς παιδιὰς καὶ τὰς σκώψεις ὕβρις ἐν ἑαυτῇ τὸ φάρμακον εἶχεν· ἀντισκῶψαι γὰρ * ἐξῆν καὶ ἀνθυβρίσαι. καὶ γελώμενος ἢ γελῶν ἔχαιρε· καὶ τοῦτο διελυμήνατο τὰ πολλὰ τῶν πραγμάτων. τοὺς γὰρ ἐν τῷ παίζειν παρρησιαζομένους οὐκ ἂν οἰηθεὶς σπουδάζοντας κολακεύειν αὐτὸν, ἡλίσκετο ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν ἐπαίνων· ἀγνοῶν, ὅτι τὴν παρρησίαν τινὲς ὡς ὑπόστυφον ἥδυσμα τῇ κολακείᾳ παραμιγνύντες, ἀφῄρουν τὸ πλήσμιον τῇ παρὰ τὴν κύλικα θρασύτητι καὶ λαλιᾷ, διαμηχανώμενοι τὴν τῶν πραγμάτων * ὕφεσιν καὶ συγκατάθεσιν, ὡς μὴ πρὸς χάριν ὁμιλεῖν, ἀλλὰ τῷ φρονεῖν ἡττωμένων φαίνεσθαι.

* ἁπλότητος ἴδιον

* ἐξῆν

* al. ἔφεσιν.

Ἐκ τοῦ Πύρρου.

ὍΤι Πύρρος (φησὶ) τῇ μὲν ἰδέᾳ τοῦ προσώπου φοβερώτερον ἦν ἔχων, ἢ σεμνότερον καὶ βασιλικώτερον. πολλοὺς δὲ ὀδόντας οὐκ εἶχεν, ἀλλ' ἓν ὀστοῦν συνεχὲς ἦν, ἄνωθεν οἷον λεπταῖς ἀμυχαῖς τὰς διαφυὰς ὑπογεγραμμένον τῶν ὀδόντων. τοῖς δὲ σπληνιῶσιν ἐδόκει βοηθεῖν, ἀλεκτρυόνα θύων λευκὸν, ὑπτίων τε κατακειμένων τῷ δεξιῷ ποδὶ πιέζων ἀτρέμα τὸ σπλάγχνον. οὐδεὶς δὲ ἦν πένης, οὔτε ἄδοξος οὕτω, ὥστε μὴ τυχεῖν τῆς ἰατρείας δεηθείς. ἐλάμβανε δὲ καὶ τὸν ἀλεκτρυόνα θύσας· καὶ τὸ γέρας τοῦτο ἥδιστον ἦν αὐτῷ. λέγεται δὲ τοῦ ποδὸς ἐκείνου τὸν μείζονα δάκτυλον δύναμιν ἔχειν ἰδίαν, ὥστε μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ λοιποῦ σώματος κατακαέντος, ἀπαθῆ καὶ * ἄλυπον ὑπὸ τοῦ πυρὸς * εὑρεθῆναι.

* ἄθικτον Ald.

* ἀνευρεθῆναι

Ἐκ τοῦ Μαρίου.

ὍΤι τῷ Μαρίῳ (φησὶ) καὶ σωφροσύνην καὶ καρτερίαν μαρτυροῦσιν· ἧς δεῖγμα καὶ τὸ περὶ τὴν χειρουρ-

χειρουργίαν ἔστη. ἰξῶν γὰρ ἀνάπλεως ἄμφω τὰ σκέλη γεγονὼς, καὶ τὴν ἀμορφίαν δυσχεραίνων, ἔγνω παραχεῖν ἑαυτόν. καὶ παρέσχεν ἄδετος θάτερον σκέλος, οὐδὲ κινηθεὶς, οὐδὲ στενάξας, ἀλλὰ καθεστῶτι τῷ προσώπῳ καὶ μετὰ σιωπῆς τινος ὑπερβολὰς [καὶ] ἀλγηδόνας ἐπὶ ταῖς τομαῖς ἀνασχόμενος. τοῦ δὲ ἰατροῦ μεταβαίνοντος ἐπὶ θάτερον, οὐκ ἔτι παρέσχε, φήσας ὁρᾶν τὸ ἐπανόρθωμα τῆς ἀλγηδόνος οὐκ ἄξιον. Ὅτι Μάριος ἐκ Λιβύης μετὰ τοῦ στρατεύματος ἀνακομισθεὶς, τήν τε ὑπατείαν ἀνέλαβε, καὶ τὸν θρίαμβον εἰσήλασεν ἄπιστον ἐπιδειξάμενος θέαμα Ῥωμαίοις, Ἰουγούρθαν αἰχμάλωτον· οὗ ζῶντος, οὐδ' ἂν εἰς ἤλπισε πολεμίων κρατήσειν· οὕτως ἦν ποικίλος ἀνὴρ τύχαις ὁμιλῆσαι, καὶ πανουργίᾳ πολλῇ μεμιγμένον ἔχων τὸ θυμοειδές. ἐν δὲ τῷ θριάμβῳ κομισθῆναι λέγουσι χρυσίου μὲν ἑπτὰ καὶ τρισχιλίας λίτρας· ἀργύρου δὲ ἀσήμου πεντακισχιλίας ἑπτακοσίας ἑβδομήκοντα πέντε· νομίσματος δὲ δραχμὰς ἐπὶ μυριάσιν ἢ καὶ κ'. Ὅτι τοὺς φιλοπόνους καὶ σιωπῇ μετ' εὐκολίας τὰ προσταττόμενα πράττοντας (ἄξιος γὰρ ἦν ὁ Μάριος) καὶ αὐτουργεῖν τὰ πολλὰ, καὶ μιμεῖσθαι, διδάσκειν αὐτὸν, καὶ ἐξομοιοῦσθαι τοὺς στρατιώτας, ἡμιόνους Μαριανοὺς ὠνόμαζον. οἱ δὲ, ὅτι Μάριός φησιν ὑπὸ Σκηπίωνι πάλαι στρατευόμενος, καὶ πολυπραγμονοῦντι περί τε τῶν ὅπλων καὶ τῶν ὑποζυγίων· τὸν στρατιώτην προσήγαγεν, ἵππον τε κάλλιστα τεθραμμένον, καὶ ἡμίονον εὐεξίᾳ καὶ πραότητι καὶ ῥώμῃ διαφέροντα πολὺ τῶν ἄλλων. ἡσθεὶς δὲ τοῦ στρατηγοῦ τοῖς τοῦ Μαρίου θρέμμασι, καὶ πολλάκις αὐτῶν μνησθείς· οὕτως ἄρα τοὺς σκώπτοντας ἐν ἐπαίνῳ τὸν ἐνδελεχῆ καὶ τλήμονα, καὶ φιλόπονον, Μαριανὸν ἡμίονον προσαγορεύειν.

Ὅτι Τεύτονας Μαρίου κατακόψαντος, μυριάδας δέκα, Μασσαλιῶται τοῖς ὀστέοις λέγονται περιθριγκῶσαι τοὺς ἀμπελῶνας· τὴν δὲ γῆν, τῶν νεκρῶν καταναλωθέντων ἐν αὐτῇ, καὶ διὰ χειμῶνος ὄμβρων ἐπιπεσόντων, οὕτως ἐκλιπανθῆναι, καὶ γενέσθαι διὰ βάθους ἀνάπλεων, τῆς σηπεδόνος ἐνδύσης, ὥστε καρπῶν ὑπερβάλλον εἰς ὥρας πλῆθος ἐξενεγκεῖν· καὶ μαρτυρῆσαι τῷ Ἀρχιλόχῳ λέγοντι, [πιαίνεσθαι πρὸς τὸ τοιοῦτο τὰς ἀρούρας] ἐπιεικῶς δὲ ταῖς μεγάλαις μάχαις ἐξαισίους ὑετοὺς ἐπικαταρρήγνυσθαι λέγουσιν: εἴτε δαιμονίου τινὸς τοῖς καθαροῖς καὶ διϊπετέσιν ἁγνίζοντος ὕδασι καὶ κατακλύζοντος αὐτὸ τὸ φόνου (καὶ) τῆς σηπεδόνος ἐξανιείσης ὑγρὰν καὶ βαρεῖαν ἀναθυμίασιν, ἣ τὸν ἀέρα συνίστησιν, εὔτρεπτον ὄντα καὶ ῥᾳδίως μεταβάλλεσθαι ἐπὶ πλεῖστον ἀπὸ σμικροτάτης ἀρχῆς. Ὅτι ἄξιον θαυμάσαι τοὺς Κορνούτου θεράποντας· πολλῶν γὰρ ἐν στάσει ζώντων τῇ πόλει θανάτων, καὶ τῶν αἰτιῶν, καταψηφισαμένων· καὶ μυρίων σφαγῶν καὶ ποικίλων γενομένων: οὗτοι τὸν δεσπότην ἀποκρύψαντες, νεκρὸν δέ τινα τῶν πολλῶν ἀναρτήσαντες ἐκ τοῦ τραχήλου, καὶ περιθέντες αὐτῷ χρυσοῦν δακτύλιον, ἐπεδείκνυον τοῖς Μαρίου δορυφόροις· καὶ κοσμήσαντες, ὡς ἐκεῖνον αὐτὸν ἔθαπτον. * ᾐσθάνετο δὲ οὐδείς· ἀλλ' οὕτω λαθὼν ὁ Κορνοῦτος, ὑπὸ τῶν οἰκετῶν εἰς Γαλατίαν διεκομίσθη.

* al. ἐπαίνουν

exstat. Varicibus enim magnis cum vtrumque eius crus laboraret, deformitatem ægrè ferens, medicum accersiuit, eique non ligatus crus alterum præbuit, ac nihil ipse motus, nullo edito gemitu, constanti vultu tacitus incredibiles secturæ dolores pertulit: ad alterum transeunte medico, non sustinuit, remedium hoc non dignum esse inquiens, cuius causa tanti cruciatus tolerarentur. Marius ex Africa cum exercitu transuectus & consulatum accepit, & triumphum duxit, Iugurtham captiuum incredibile Romanis spectaculum exhibens, quo viuo victoriam de hostibus nemo ne sperasset quidem: adeo ad omnem fortunam se accommodare callidus, astutiæ magnæ admixtam ferociam habebat. In triumpho præterea illata narrant auri ter mille ac septem pondo, argenti non signati quinquies millia DCCLXXV. signati CCLXXXVII. millia denarium. Solent milites laboriosos, quique taciti promptè imperata faciunt, *mulos Marianos* appellare (erat enim Marius indefatigabilis) quod sua ipsi facerent, & eum hac in re imitarentur. Quidam quia Marius olim sub Scipione militans curiosè arma & carros inspicienti, adduxit bellicosum equum optime enutritum, & multum cæteris habitiorem & cicuritate & robore præstantem multo: cumque Imperator Marij iumentis oblectaretur, & sæpe eorum recordaretur: inde ortum vt qui per cauillum ob laborum assiduitatem & tolerantiam laudaretur, *Marianus mulus* appellaretur. Deuictis centum millibus Teutonum à Mario, Massilienses ferunt ossibus vineas sepiisse: tellurem vero consumptis in ea cadaueribus, ac per hiemem imbribus delapsis, ita pinguem redditam, putredine in profundum penetrante repletam, vt legitimo tempore abunde fructuum protulerit, & quod Archilochus dixit, *hoc modo agros pinguescere*, id tum fuisse confirmatum. Neque abs re est, quod post magna prœlia immodicæ pluuiæ decidant: siue Deus aliquis terram puris & cœlestibus aquis lustrat atque proluit: siue cadaueribus & pinguedine humidam grauemque emittentibus exhalationem, ita aer coit, alioquin facile etiam leuissimis de causis mutationi obnoxius. Digni itaque admiratione Cornuti serui, multis cum bello ciuili morte sine causa condemnatis, variisque cædibus perpetratis, cum herum suum occultassent, aliud quoddam cadauer de mortuorum aceruo arreptum collo trahentes, aureum annulū digito accommodantes, Marianis ita satellitibus ostenderunt, & ornato funere, quasi herile esset sepeliuerunt: neque id quisquam sensit, eoque modo Cornutus clam opera seruorum in Galliam euasit.

PLVTARC.

Vide Festum.

Marianus mulus.

Ex Arati vita.

ARato cum Aristippo & militibus acri pugna congrediente, & tyranno à Crete quodam nomine Tragisco necato, & amissis

Ἐκ τοῦ Ἀράτου.

Ὅτι ὁ Ἄρατος (φησὶ) λαμπρῶς καὶ κατὰ Ἀριστίππου τοῦ τυράννου καὶ κατὰ τῶν σὺν αὐτῷ ἀγωνισάμενος· πεσόντος καὶ αὐτοῦ τοῦ τυράννου ὑπὸ Κρητός τινος Τραγίσκου τοὔνομα, καὶ τοῦ πλήθους

PLVTARC. ipsorum plusquam M D. viris, & nemine suorum amisso, Argos tamen neque cepit neque liberauit. Agis enim & Aristomachus minor, cum exercitu regio irruperant eo, & rerum potestatem occupauerant. Magnam quidem partem cauillorum, dicteriorumque & scurrilium insectationem, quibus eum adulatores tyrannorum traducebant, refutauit: *qui in gratiam dominorum dictitare solebant, duci Achaeorum tempore praelij aluum conturbari, vertiginem & grauem soporem obouiri simul atque tuba sonitum exaudiuisset. Itaque vt primum aciem instruxisset, & tesseram dedisset, percontari solitum centuriones, & quid sua praesentia opus foret, iacta iam alea; atque ita digredientem quam longissime, euentum pugnae expectare.* Haec quidem ita obtinuit opinio, vt Philosophi etiam in scholis disputent, tremórne cordis & mutatio coloris, & alui solutio praesente periculo timidorũ sit, an cuiusque intemperiei in corpore & frigiditatis: Aratum enim bonum semper ducem habitum, cui tamen ea semper in obeundis periculis acciderint. Quia antiqua lex erat, ne quis intra muros sepeliretur, eámque legem magna comitabatur superstitio, Delphos miserunt ea de re sciscitatum Pythiam, quae permisit. & tum caeteri Achaei, tum vero Sicyonij gauisi sunt: mutatóque in festiuitatem luctu, coronati albisque induti vestibus corpus eius statim in vrbem deportarunt, paeanes choreis accinétes: ac loco delecto qui omnium conspectui pateret, tanquam conditorem seruatorémque vrbis sepeliuerunt. Loco etiamnum est nomen Arateum. mortuus est specie familiaritatis veneno & dolis, caede à Taurione perpetrata, Philippo Peloponesio tyranno edicente, vt impune illi quae fecisset cederent.

Ex Artaxerxis.

Mater Artaxerxis fuit Parysatis, solers sane femina, & taxillos iacere nõ indocta. Metus tyranno stimulus ad caedem acerrimus.

Ex Agide Plutarchi nihil excerpsit Photius.

Ex Clement. Antigonus Macedoniae rex vocatus ad auxilium ab Achaeis contra Cleomené, pugna superauit & fugauit Cleomené, & cum esset Lacedaemone potitus, humaniter ciues tractauit, dignitatémq; Spartae nullo modo conculcauit, aut ludibrio habuit, sed leges rémque publicam Spartanis reddidit, & in Macedoniá tertio die discessit, quod eam bello ardere, atq; à barbaris vastari inaudiuisset. Iam & morbus ipsũ occupauerat, in phthisim vehementé vergens, defluxumque ex capite continentem. Nõ tamen ei succubuit, sed ita in certamine pro regno suo perdurauit, vt maxima parta victoria, ingentiq; barbarorum caede peracta, maiori cũ gloria mortem obiret. Philarchus scribit, eũ in ipso praelio vociferatione corpus rupisse: quod vero non est dissimile. In contabulationibus hominum ferebatur, eum post praelium clamantem prae gaudio, *O pulchrum diem*, multũ sanguinis expuisse, acutaq; febri decessisse.

τῶν ἄλλων ὄντων ἀφ' ὧν αἱρεθέντων, καὶ μηδένα τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν ἀποβαλὼν ὅμως οὐκ ἔλαβε τὸ Ἄργος, οὐδὲ ἠλευθέρωσε τοὺς ἐν αὐτῷ. τῶν περὶ Ἆγιν, καὶ τὸν νεώτερον Ἀριστόμαχον, μετὰ δυνάμεως βασιλικῆς παρεισπεσόντων, καὶ κατασχόντων τὰ πράγματα. τὸ μὲν οὖν πολὺ τῆς διαβολῆς, καὶ λόγους καὶ σκώμματα καὶ βωμολοχίας παρείλετο τῶν κολακευόντων τοὺς τυράννους καὶ διεξιόντων, ἐκείνοις χαριζομένων. [Ὡς τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ἀχαιῶν ἐκταράττοιτο μὲν ἡ κοιλία παρὰ μάχας, κάρος δὲ καὶ ἴλιγγος προσπίπτοι ἅμα τῷ παραστῆναι τὸν σαλπικτήν. ἐκτάξας δὲ τὴν δύναμιν, καὶ τὸ σύνθημα παρεγγυήσας, καὶ πυνθανόμενος τῶν ὑποστρατηγῶν, μή τις αὐτοῦ χρεία παρόντος, βέβληνται γὰρ τοὺς ἀστραγάλους; ἀπέρχοιτο, καραδοκήσων πόρρωθεν τὸ συμβησόμενον.] Ταῦτα γὰρ οὕτως ἴσχυσεν, ὥστε καὶ τοὺς φιλοσόφους ἐν ταῖς σχολαῖς *ζητοῦντας, εἰ τὸ πάλλεσθαι τὴν καρδίαν, καὶ τὸ χρῶμα φαίνεσθαι ἠλλοιωμένον, καὶ τὴν κοιλίαν ἐξυγραίνεσθαι, παρὰ τὰ φαινόμενα δεινά, δειλίας ἐστὶν ἢ δυσκρασίας τινὸς περὶ τὸ σῶμα καὶ ψυχρότητος; τὸν γὰρ Ἄρατον ἀεὶ μὲν ἀγαθὸν ἡγεῖσθαι στρατηγόν, ἀεὶ δὲ ταῦτα πάσχοντα παρὰ τοὺς ἀγῶνας. Ὅτι νόμου (φησὶν) ὄντος ἀρχαίου, μηδένα θάπτεσθαι τειχῶν ἐντός, ἰσχυρᾶς τε τῷ νόμῳ δεισιδαιμονίας προσούσης· ἔπεμψεν εἰς Δελφοὺς περὶ τούτων ἐρησόμενοι τὴν Πυθίαν· ἡ δὲ ἐπέτρεψε. καὶ οἵ τε Ἀχαιοὶ ἅπαντες ἥσθησαν καὶ διαφερόντως οἱ Σικυώνιοι *μεταβάλλοντες εἰς ἑορτὴν τὸ πένθος, εὐθὺς ἐκ τοῦ Αἰγίου τὸν νεκρὸν Ἀράτου ἐστεφανωμένοι καὶ λευχειμονοῦντες ὑπὸ παιᾶσι καὶ χοροῖς εἰς τὴν πόλιν ἀνῆγον· καὶ τόπον ἐξελόμενοι περίοπτον, ὥσπερ οἰκιστὴν καὶ σωτῆρα τῆς πόλεως ἐκήδευσαν· καὶ καλεῖται μέχρι νῦν Ἀράτειον. ἡ δὲ τελευτὴ αὐτοῦ ἐν φιλοφροσύνης σχήματι φαρμάκῳ καὶ δόλῳ γέγονε· Ταυρίωνος μὲν τοῦ στρατηγοῦ ὑπηρετησαμένου τοῦ φόνου. Φιλίππου δὲ τοῦ Πελοποννησίου τυράννου ὡς ἄδειαν ἔχοι πράττειν ἃ βούλοιτο τῶν ἐκθέσμων προστάξαντος.

* ζητοῦν.
* λευκ[illegible] οἱ

Ex τοῦ Ἀρταξέρξου.

Ὅτι ἡ τοῦ Ἀρταξέρξου μήτηρ Παρύσατις θυμόσοφος ἦν γυνή, καὶ δεινή (φησι) κυβεύειν. Ὅτι ἡ δειλία (φησὶ) φονικώτατόν ἐστιν ἐν ταῖς τυραννίσιν.

Ex τοῦ Ἄγιδος.

Ὅτι Ἀντίγονος (φησὶν) ὁ Μακεδονίας βασιλεύς, ἐπικαλεσαμένων αὐτὸν ἐπὶ βοήθειαν κατὰ Κλεομένους Ἀχαιῶν, μάχῃ ἐνίκησε. καὶ ἐξ ἐφόδου φυγόντος Κλεομένους· τὴν πόλιν παραλαβών, καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις φιλανθρώπως χρησάμενος, καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς Σπάρτης οὐ προπηλακίσας, οὐδὲ ἐνυβρίσας, ἀλλὰ καὶ νόμους καὶ πολιτείαν ἀποδούς, ἀνεχώρησεν εἰς Μακεδονίαν ἡμέρᾳ τρίτῃ· πόλεμον αὐτοῦ φύντων ἐκεῖσε, καὶ παρεῖναι βιαζομένων. ἤδη δὲ καὶ τὸ νόσημα κατεῖχεν αὐτόν, εἰς φθίσιν *ἐμβεβληκὸς ἰσχυράν, καὶ κατάρρουν συντονόν. οὐ μὴν *ἀπεῖπεν, ἀλλ' ἀντήρκεσε πρὸς τοὺς οἰκείους ἀγῶνας, ὅσον ἐπὶ νίκῃ μεγίστῃ καὶ φόνῳ πλείστῳ τῶν βαρβάρων εὐκλεέστερος ἀποθανεῖν (ὡς μὲν εἰκός ἐστι, καὶ λέγουσιν οἱ περὶ Φύλαρχον) αὐτῇ τῇ περὶ τὸν ἀγῶνα κραυγῇ τὸ σῶμα προσαναρρήξας. ἐν δὲ ταῖς σχολαῖς ἦν ἀκούειν, ὅτι βοῶν μετὰ τὴν νίκην ὑπὸ χαρᾶς, ὦ καλῆς ἡμέρας· πλῆθος αἵματος ἀνήγαγε, καὶ πυρέσσας συντόνως, ἐτελεύτησεν.

* ἐμβεβληκώς.
* ἀπεῖπε.

Ὅτι

PLVTARC.

Ὅτι Κλεομένης αἰγύπτῳ προσεστρατηγότος, μετὰ τὴν ὑπ' Ἀντιγόνου ἧτταν, τὰ μὲν πρῶτα ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου ἐν τιμῇ καὶ δεξιώσεσι περιεῖπε τὸν ἄνδρα. μετ' οὐ πολὺ δὲ μηδὲν ἀδικοῦντα, ἐξ ὑποψιῶν ἀλόγων καὶ συκοφαντῶν κακούργων, ὑπορρυείσης μὲν τῆς περὶ αὐτὸν διαθέσεως, ἐν φρουρᾷ κατεῖχεν ἀδέσμῳ, μελετῶν κατ' αὐτοῦ θάνατον. ὁ δὲ μετά τινων ἑξκαίδεκα τῶν αὐτοῦ ἑταίρων ἐκπηδήσας μετὰ ξιφῶν τοῦ οἰκήματος, ἔθει μὲν διὰ τῆς ἀγορᾶς, καὶ τοὺς πολίτας καὶ τοὺς ἄλλους εἰς ἐλευθερίαν ἐκάλει. οἱ δὲ ἐπῄνουν μὲν τὴν γνώμην, καὶ ἐθαύμαζον τὸ γενναῖον· οὐδεὶς μέντοι διὰ τὸν ἐκ τῆς τυραννίδος φόβον ἐτόλμα συνεπιλαβέσθαι. ἀναιροῦντες δ' οὖν τοὺς εἰς χεῖρας [κ.] ἐλθόντας καὶ δύο τῶν ἐχθίστων. πολλοῦ * συῤῥυέντος ἐπ' αὐτοὺς πλήθους, καὶ πολλοὺς ἀνελόντες, καὶ αὐτοὶ κατεκόπησαν, εἶτα ἀνεσταυρώθησαν. ὀλίγαις δὲ ὕστερον ἡμέραις οἱ τὸ σῶμα τοῦ Κλεομένους ἀνεσταυρωμένον παραφυλάττοντες, εἶδον εὐμεγέθη δράκοντα τῇ κεφαλῇ περιπεπλεγμένον, καὶ ἀποκρύπτοντα τὸ πρόσωπον, ὥστε μηδὲν ὄρνεον ἐφίπτασθαι σαρκοφάγον. ἐκ δὲ τούτου δεισιδαιμονία προσέπεσε τῷ βασιλεῖ καὶ φόβος, ὡς ἀνδρὸς ἀνῃρημένου θεοφιλοῦς καὶ κρείττονος τὴν φύσιν. οἱ δὲ ἀλεξανδρεῖς καὶ * προσετρέποντο φοιτῶντες ἥρωα τὸν Κλεομένην καὶ θεῶν παῖδα προσαγορεύοντες, ἄχρις οὗ κατέπαυσαν αὐτοὺς οἱ σοφώτεροι, διδόντες λόγον· ὡς μελίττας μὲν βόες, σφῆκας δὲ ἵπποι ἀποσαπέντες ἐξανθοῦσι· κάνθαροι δὲ τὸ αὐτὸ * παθόντων τῶν ὄνων ζωογονοῦνται· τὰ [δὲ] ἀνθρώπινα σώματα περὶ τὸν μυελὸν ἰχῶρον συῤῥοίας τινὰ καὶ σύστασιν ἐν ἑαυτοῖς λαβόντων ὄφεις ἀναδίδωσι. καὶ τοῦτο κατιδόντες οἱ παλαιοί, μάλιστα τῶν ζώων τὸν δράκοντα τοῖς ἥρωσι συνῳκείωσαν.

* al. συῤῥέοντος.

* Al. προσέτρεπον.

* al. παθόντων ζώων.

Ἐκ τοῦ Τίτου.

Ὅτι ἰσθμίων ἀγομένων, πλήθους μὲν ἀνθρώπων ἐν τῷ σταδίῳ καθῆστο τὸν γυμνικὸν ἀγῶνα θεωμένων, ἅτε διὰ χρόνων πεπαυμένης μὲν πολέμων τῆς ἑλλάδος· * ἐλευθερίᾳ δὲ σαφεῖ καὶ εἰρήνῃ πανηγυριζούσης, τῇ σάλπιγγι δὲ σιωπῆς εἰς ἅπαντας διαδοθείσης· προελθὼν ὁ κῆρυξ εἰς μέσον, ἀνεῖπεν· Ὅτι ῥωμαίων ἡ σύγκλητος, καὶ Τίτος Κοΐντιος στρατηγὸς ὕπατος, καταπολεμήσαντες βασιλέα Φίλιππον καὶ μακεδόνας, ἀφιᾶσιν ἀφρουρήτους καὶ ἐλευθέρους καὶ ἀφορολογήτους τοὺς ἕλληνας, νόμοις χρωμένους τοῖς πατρίοις, κορινθίους, λοκρούς, εὐβοέας, φωκεῖς, ἀχαιοὺς, φθιώτας, μάγνητας, θετταλοὺς, * περραιβούς. τὸ μὲν οὖν πρῶτον οὐ πάντες, οὐδὲ σαφῶς ἤκουσαν, ἀλλ' ἀνώμαλος καὶ θορυβώδης κίνησις ἦν, ἐν τῷ σταδίῳ θαυμαζόντων, καὶ διαπυνθανομένων, καὶ πάλιν ἀνειπεῖν κελευόντων. ὡς δ' ἅπαξ ἡσυχίας γενομένης, ἀναγαγὼν ὁ κῆρυξ τὴν φωνὴν, προθυμότερον εἰς ἅπαντας γεγωνότερον καὶ διῆλθε τὸ κήρυγμα: κραυγὴ μὲν ἄπιστος τὸ μέγεθος, διὰ χαρὰν, ἐχώρει μέχρι θαλάσσης· ὀρθὸν δὲ ἀνέστηκει τὸ θέατρον, * οὐδεὶς δὲ λόγος ἦν τῶν ἀγωνιζομένων· ἔσπευδον δὲ πάντες ἀναπηδῆσαι καὶ δεξιώσασθαι, καὶ προσειπεῖν τὸν σωτῆρα τῆς ἑλλάδος καὶ πρόμαχον. τὸ δὲ πολλάκις λεγόμενον εἰς ὑπερβολὴν καὶ μέγεθος τῆς φωνῆς, ὤφθη τότε.

* aliter libri editi.

* al. περιοίκους Φθιώτας (?)

* οὐδεὶς λόγος M. M.

Cum Cleomenes ab Antigono superatus in Ægyptum profugisset, initio à rege magno honore affectus est. Deinde haud longo post tempore sine iniuria, propter iniquam suspectionem & maleuolentiam accusatorum, deficiente erga eum affectu, coniectus est à rege in carcerem, ad mortem quæsitus. Ille vero cum aliis XVI. sociis cum gladiis domo exsiliens, per vicos currit, & ad libertatem populum vocat. Laudant mirantúrque ciues Cleomenis audaciam & animum, sequi & opem ferre ausus est nemo metu tyranni. Illi autem obuios quosque trucidarunt, & inter eos duos inimicissimos, cúmque magnam ad se confluentem hominum multitudinem interfecissent, tandem etiam interfecti sunt, & in crucem acti. Post dies aut multos, ij qui in crucem actum corpus Cleomenis custodiebant, iustæ magnitudinis draconem vident caput eius circumplicasse, faciémque operuisse, ita vt nulla carniuora eius aduolaret. Id superstitionem regi iniecit & metum, quod vir dijs carus & præstantioris humana naturæ interfectus videbatur. Alexandrini etiam frequentes ad eum locum commeantes, heroem Cleomenem, & Deorum filium appellauere tantisper, dum eum errorem doctiores minuerunt: docentes putrefacto bouis cadauere apes, equi vespas, asini scarabeos generari: in humano autem corpore confluente sanie, quæ est circa medullam, & in vnum coalescēte angues nasci, id quod intelligentes antiqui, & omnibus animantibus draconem potissimum heroibus consecrauerunt.

Vide Heraclidem (?) lib. 2. c. 44. & Origenem contra Celsum, lib. IV.

Ex Titi Flaminini.

CVm Isthmia celebrarentur, ac multitudo hominum in stadio consedisset spectandi gymnici certaminis causa, eo magis, quod illo tempore Græcia à bellis vacabat, spemque libertatis propositam cernens, manifesta in pace diem festum agebat: postquam tuba silentium vndique est factum, progressus in medium præco ita pronunciauit: Senatus Romanus & Titus Quinctius Imperator Consul, deuicto Philippo & Macedonibus, absque præsidiis esse liberos, & immunes, suis legibus viuere iubet, Corinthios, Locros, Phocenses, Eubœenses, Achæos, Phthiotas, Magnetas, Thessalos, Perrhæbos. Primum neque omnes plane, neque perfectè vocem præconis exaudierunt: Erátque promiscua & tumultuaria in stadio commotio admirātium, sciscitantium, repetique edictum poscentium. Vt vero iterum facto silentio, altiori voce eadem præco proclamauit, exauditumque est ab omnibus edictum: tantus, quantum credibile vix sit, clamor præ lætitia omniū exortus, ad mare vsque peruasit. Quotquot in theatro erant, assurrexere omnes, neque iam quisquam certantium spectaculo tenebatur, protinus omnes, amplecti & alloqui Græciæ seruatorem atque propugnatorem properabāt. Atque eo tempore id re ipsa apparuit, quod de immenso immodicoque clamore dici solet.

PLVTARC. Corui enim qui tum forte prætereuolabant, in stadium deciderunt. Cuius rei quidem causa est aëris peruptio. Nam vox cum magna atque multa effertur, ea diuulsus aër, volantes non sustinet, facitque vt aues ita atque si in vacuo sint loco, delabantur. nisi potius ictu tum quodam aëris aues veluti sagitta transfixæ, deturbentur atque decidant. Potest & ad aëris verticem seu procellam transferri. cum maris ille instar, ob clamoris magnitudinem inuoluatur, rursúmque cum impetu sese explicet. Cæterum Quinctius, nisi celerrimè dimissis ludis impetum & concursum populi declinasset, haud profecto saluum potuisse euadere crediderunt, tam multis simul vndiq; ei se circumfundentibus. Plutarchus sicut in hac Quinctij, & in alijs vitis compositis ait, * Neronis erat temporibus.

*Traiani.

EX ARISTIDIS ORATIONE Panathenaica, quæ est Athenarum laudatio, Excerpta.

CCXLVI. Ex Gul. Cantero V. clariss. interpretatione.

LEGI Aristidis Panathenaicam orationem, verborum ac nominum explanationem comprehendentem, & periodorum: etiam sensus potestate, & ornatu præparato.

Terra quidem ad omne fœtus genus fuit instructa. Hæc autem beneficia cum à Diis accepissent, ita cœperunt eorum auctores imitari, vt aliis ipsi loco Deorum fuerint, & hac primum ratione dignos se donis istis esse comprobauerint, quod iis rectè fuerint vsi. Nec enim vel sub terram existimauerunt defodienda, vel alios sibi æquales euasuros esse timuerunt: sed ita demum se, quantum reliquis præstarent, posse ostendere putarunt, si essent erga omnes benefici. Sed me oratio fluctus instar transuersum rapuit, itaque ad id, vnde digressus fueram, redeo. Diuina igitur pompa commeatum in omnes regiones, tanquam pecuniam theatralem dimittunt. Maximum autem beneficium est illud, quod omnes vndique afflictos susceperunt, ac fouerunt. Athenarum laus. Nulla namque Græciæ gens est, vt ita dicam, quæ hac ciuitate non sit vsa. Quorum omnium meminisse primo factu sit difficile, & pares memoriæ sermones accommodare, quæ prima sunt, & antiquissima exponam. Hercules. Cum Hercules è viuis excessisset, vrbs ei primum templa & aras consecrauit.

[*Subiecta phrasis per eclipsim, aliquid blandi habens, qua sæpe vtitur.*]

Et nunc ciuitatis stant beneficio Messenij. Etenim sola cum omnium fortuna perpetuo cõtendit vrbs, omniumq; clades in melius conata est conuertere, vetusq; dictum immutauit. Ostendit enim se amicos infelices nequaquam fugere, cum permultos etiã, à quibus antea dissidebat, post acceptas clades in amicitiã receperit. Nec quos felices admiserat, infelices factos dimiserit, quasi fortunæ humanitatem accõmodaret, sed infortuniis ad beneficiorũ occasionem sit vsa, de suo plerisque impertiens, quæ prius nunquam vel sperauerant. Et iam ad vtrumq; terræ terminum vestri habitant liberi,

κόρακας γὰρ περιπετομένους μετὰ τύχην, ἐμπεσεῖν εἰς τὸ στάδιον. αἰτία δὲ ἡ τοῦ ἀέρος ῥῆξις. ὅταν γὰρ ἡ φωνὴ πολλὴ καὶ μεγάλη φέρηται, διασπώμενος ὑπ᾽ αὐτῆς οὐκ ἀντερείδει τοῖς πετομένοις, ἀλλ᾽ ὀλίσθημα ποιεῖ καθάπερ κενεμβατοῦσιν· εἰ μὴ νὴ Δία πληγῇ μᾶλλον ὡς ὑπὸ βέλους διελαυνόμενα πίπτει καὶ ἀποθνήσκει. δύναται δὲ καὶ περιδίνησις εἶναι τοῦ ἀέρος, οἷον ἑλιγμὸν ἐν πελάγει, καὶ πάλιν ῥύμην διὰ μέγεθος λαβόντος. ὁ δ᾽ οὖν Τίτος εἰ μὴ τάχιστα τῆς θέας διαλυθείσης ὑπεκδέμενος τὴν φθορὰν, τοῦ πλήθους, καὶ τὸν δρόμον ἐξέκλινεν· οὐκ ἂν ἐδόκει περιγενέσθαι τοσούτων αὐτῷ περιχεομένων. Ὅτι Πλούταρχος, ὡς αὐτὸς κἀν τῷ παρόντι Παραλλήλῳ καὶ ἐν ἄλλοις φησὶν, *ἐπὶ τοῦ Νέρωνος ἦν. *al. ἐκ.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ Ο ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΚΟΣ.

σμς'. Ex Aristidis oratione panathenaica excerpta.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀριστείδου ὁ Παναθηναϊκὸς, ἐκλογὴν ὑπέχων ῥημάτων τε καὶ ὀνομάτων, καὶ περιόδων· ἀλλὰ καὶ νοημάτων εἰς δεινότητα καὶ κάλλος διεσκευασμένων.

Ἔῤῥωτο μὲν ἡ γῆ πρὸς ἁπάσας γονάς· λαβόντες δὲ οὕτω τὰς παρὰ τῶν θεῶν δωρεὰς, οὕτως εὖ τοὺς δόντας ἐμιμήσαντο, ὥστε αὐτοὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἀντὶ τῶν θεῶν κατέστησαν. καὶ πεῖραν ταύτην πρώτην ἔδοσαν τοῦ κατ᾽ ἀξίαν τυχεῖν τὸ χρήσασθαι τοῖς ὑπάρχουσιν ὡς προσῆκεν. οὐ γὰρ ἠξίωσαν αὐτὸ δὴ τοῦτο γῇ κρύψαντες ἐξαφανίζειν· ἀλλὰ τοσοῦτον ἀπέσχον τοῦ φοβηθῆναι, μὴ ἄρα τοὺς ἄλλους ἐξίσου σφίσι ποιήσωσιν. ὥστε οὐκ ἔστι κάλλιον ᾠήθησαν, ὅσῳ τῶν ἄλλων προέχουσιν ἐνδείξασθαι, ἢ εἰ πάντας ὡς ποιοῦντες ὀφθήσονται. ἀλλ᾽ ὁ λόγος γὰρ ὥσπερ ῥεῦμα φέρον ὑπήνεγκε βίᾳ. ἀναχωρεῖν οὖν ὅθεν ἐξέβην καιρός. πέμπουσι δὴ θείᾳ πομπῇ γῆν ἐπὶ πᾶσαν, ἀφορμὰς τοῦ βίου καθάπερ θεωρικοῦ τινος διάδοσιν. ὡς γὰρ ποιοῦντες, ἔφθανον τὴν ἐπιθυμίαν τῶν εὖ παθεῖν δεομένων. ἡ γὰρ ἐστι γένος οὐδὲν τῆς ἑλλάδος, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὃ τῆς δὲ τῆς πόλεως ἀπείρατόν ἐστι. ὧν ἁπάντων μὲν ἀμήχανον καὶ μνημονεῦσαι πρῶτον, καὶ τῆς μνήμης τοὺς λόγους συμμέτρους ἀποδοῦναι. ἃ δέ ἐστι τῶν παλαιῶν ἐντιμότατα, καὶ ὥσπερ ἀρχὴ τοῖς πολλοῖς διηγεῖσθαι· Ἡρακλέους ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθόντος, ἡ μὲν πόλις καὶ νεὼς καὶ βωμοὺς ἱδρύσατο πρώτη.

[κατ᾽ ἔλλειψιν ἡ προκειμένη φράσις, ἔχουσά τι ἐπαγωγόν· πολλαχοῦ δὲ αὐτῇ κέχρηται.] σχόλιον.

Καὶ νῦν εἰσι Μεσσήνιοι διὰ τὴν πόλιν. μόνη γὰρ (ὡς εἰπεῖν) διατελεῖ πρὸς τὴν ἁπάντων τύχην διαμιλλωμένη, καὶ πειρωμένη πάσας τὰς συμφορὰς περιτρέπειν ἐπὶ θάτερα· καὶ τὴν παροιμίαν ἐνήλλαξεν. οὐ γὰρ ἐκποδὼν εἶναι κατέδειξε, φίλου κακῶς πεπραγότος· ἀλλὰ πολλοὺς καὶ τῶν πρόσθεν διαφόρων ἐπὶ τοῖς ἀτυχήμασι φίλους πεποίηται. *οὓς δ᾽ εὖ μὲν πράττουσι κέχρηται, κακῶς δὲ ἀπαλλάξαντας ἠτίμασε, τῇ τύχῃ μετροῦσα τὴν φιλανθρωπίαν: ἀλλὰ τοὺς τοῦ δυστυχεῖν καιροὺς, τοῦ πράττειν εὖ πεποίηκε τοῖς πολλοῖς τὰ παρ᾽ αὐτῆς ἀγαθὰ προσθεῖσα, καὶ ποιησαμένη κοινωνοὺς ὧν ἐπὶ κάλλιστα ἔπραττον, ὧν οὐδὲ ἐλπὶς ἦν αὐτοῖς. καὶ νῦν ἐπ᾽ ἀμφοτέροις τοῖς πέρασι τῆς γῆς ἡμετέρων παίδων παῖδες οἰκοῦσιν· *al. οἱ δι.

οἱ μὲν

οἱ μὲν ἄχρι Γαδείρων ἀπὸ Μασσαλίας παρήκοντες, οἱ δὲ ἐπὶ τῷ Ταναΐδι καὶ τῇ λίμνῃ μεμερισμένοι. ἐκδέχεται δὲ ἡ πάλαι τοῦ λόγου προσδοκωμένη μοῖρα, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ * ὑπὲρ πολλῶν αἱ μετὰ τῶν κινδύνων πράξεις· ἃς ἐγὼ δέδοικα μὴ τῷ λέγοντι κίνδυνον ἔχωσιν εἰπεῖν μᾶλλον, ἢ τῇ πόλει, τῶν ἔργων ὅτε ἐπραγματεύετο. οὐ μὴν ἀλλ' ἀναγκαῖον ἅψασθαι καὶ τούτων ἤδη. καὶ μὴν αὐτὸ τοῦτο πρῶτον, τὸ πάντας τοὺς ἐν χρείᾳ βοηθείας καταφεύγειν ἐπὶ τὴν πόλιν, ὥσπερ ἐκ δυοῖν ποδοῖν [ὡς] ἀληθῶς, καὶ μηδεμίαν τῶν ἄλλων πόλεων ὁρᾶν μέγα καὶ φανερὸν σύμβολόν ἐστι, καὶ στήλης ἄμεινον, τοῦ προέχειν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, οὐχ ὅσον λανθάνειν καὶ μαρτύριόν * γε δυοῖν τοῖν καλλίστοιν, ἀνδρείας, καὶ φιλανθρωπίας. [εἰ δὲ βούλει λέγω δικαιοσύνης ἀντὶ τῆς φιλανθρωπίας.] ὥσπερ γὰρ κήρυκες ἅπαντες οὗτοι περὶ αὐτῆς γεγόνασι, καὶ τὴν ἀνάρρησιν ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων πεποίηνται· μήτε μέλλειν περὶ τοῦ δικαίου μᾶλλον τῶν Ἀθηναίων, μήτε ἀμείνους εἶναι κωλύειν ὅσα αὖ ἔξω τοῦ καλοῦ γίγνοιτο· ἀλλ' εἶναι τὰς μὲν ἄλλας πόλεις * τῶν Ἀθηναίων δεομένας· αὐτὰς δ' ἐφ' ἑαυτῶν ἀριθμὸν πληρούσας τῇ Ἑλλάδι. τὴν δὲ ὡς ἀληθῶς ὥσπερ πόλιν ἐν χωρίοις ἀνέχουσαν ὁμοίαν τῇ κατασκευῇ καὶ τοῖς λογισμοῖς, τῶν μὲν τὰ δίκαια τιμώντων * ὀχυρωτέραν, τῶν δὲ τὰς δυνάμεις ἐχόντων ἐπιεικεστέραν· μᾶλλον δὲ τῶν μὲν τὰ δίκαια τιμώντων ἀκριβεστέραν εἰς αὐτὸν τὸν τοῦ δικαίου λόγον, τῶν δὲ ἐπὶ τοῦ βιάζεσθαι δυνατωτέραν εἰς τέλος· ὥστε ἀμφοτέρω τὼ γένη δι' ἀμφοῖν νικᾶν. ταῦτα μὲν οὖν κοινὰ δείγματα.

* Ald. ὑπὸ

* al. τὸ

* al. τῶν

* al. ἰσχυροτέραν

Σχόλιον. [Τὸ προκείμενον τοῦ λόγου σχῆμα διαφόροις ὀνόμασι κέκληται· καὶ γὰρ στρεψίλυτον καλεῖται, καὶ διάλληλον, ἐναγώνιον, διαγώνιον, χιαστόν, πλεκτόν, καὶ λυτόν, παρακειμένου κακοῦ ἀναίρεσις. στρεψίλυτον μέν, παρὰ τὸ ἐκ τῶν ἀντιστρόφων λύειν τὰ λεγόμενα· ἐναγώνιον δέ, διὰ τὸ δοκεῖν ἔχειν ἀγῶνα τῇ ἐπαγωγῇ τῶν νοημάτων. χιαστὸν δέ, διότι δύο προτάσεων οὐσῶν τοῦ δικαίου καὶ τοῦ δυνατοῦ, ὃ μὲν ἔδει τῷ δικαίῳ δοῦναι, τοῦτο ἀπένειμε τῷ δυνατῷ· ὃ δὲ ἔδει τῷ δυνατῷ, ἀνέθηκε τῷ δικαίῳ πάλιν, ἐναλλάξας τὰς ἐννοίας· παρακειμένου δὲ κακοῦ ἀναίρεσις λέγεται, ἐπειδὴ παράκειται ὡς δικαίοις, τὸ εὐχερῶς πάσχειν καὶ ἀδικεῖσθαι· ὡς δὲ ἀνδρείοις, τὸ ἀδικεῖν, ἀνεῖλε τὴν ἑκατέρου κακίαν. οἷον δικαία οὖσα καὶ οὐ πάσχουσα, καὶ ἀνδρεία οὖσα καὶ ἀδικοῦσα οὐδ' ὅλως. εἰ γὰρ καὶ ἐν τέλει τέθηκε τὸ συγκριτικὸν τοῦ ὀνόματος, ἀλλ' οὐκ ἔστι τὸ σχῆμα συγκριτικόν· ἀλλ' ὡς εἴρηται παρακειμένου κακοῦ μεθοδεύει ἀναίρεσιν.]

Ἀμαζόσι μὲν γάρ, αἳ παρῆλθον τοῖς ἔργοις τὴν φύσιν, ἱππομαχίας συνάψαντες, πανωλεθρίᾳ διέφθειραν· οὐδενὸς ἀνταίροντος τῶν μέχρι τῆς Ἀττικῆς· ἀλλ' ἐξῳκίκασιν ἤδη * τὰς ἠπείρους, ὥσπερ ἀπὸ σημείου τοῦ Θερμώδοντος [ὁρμώμεναι.] ἐντεῦθεν δέ, ὥσπερ * κάλω ῥαγέντος, ἐχώρησαν ὀπίσω· καὶ διελέλυτο Ἀμαζόνων ἥ τε ἀρχὴ καὶ ὁ δρόμος, καὶ ἡ πόλις. κἀνταῦθα ἐβοήθησε τῇ κοινῇ φύσει, καὶ νῦν εἰς ἄπιστον περιέστηκεν, εἴ ποτε ἐγένοντο. [illegible] δὲ ὄντος τοῦ πόνου καθεστῶτος τοῦ τε εὑρεῖν ἃ χρὴ παραλιπεῖν, καὶ τοῦ * πρὸς ἀξίαν εἰπεῖν τὰ * νικήσαντα· καὶ οὐδενὸς μὲν οὐδ' ἐν ἁπλῇ διηγήσει * πάντα πω διεξελθόντος, πλεῖστα δὲ ὑπὲρ μιᾶς πόλεως ταύτης ἁπάντων εἰρηκότων μᾶλλον ἢ ὑπὲρ μόνης πλείω σχεδόν, ἢ τῶν ἄλλων ἁπασῶν,

* al. [illegible]
* al. κάλου.
* κατ' ἀξίαν.
* [illegible]
* [illegible]

ARISTIDES.

partim ad Gades vsque à Massilia pertinentes, partim per Tanaim, ac paludem diffusi. Sequitur ea nunc orationis pars, à multis, vt opinor, exspectata, quæ res belli summo discrimine gestas complectitur, quas equidem metuo maiorem narrandi difficultatem dicenti, quam ciuitati olim gerendi, exhibituras esse non tamen necesse eas iam est attingere. Atqui hoc ipsum primum, quod omnes, qui sunt in necessitate constituti, ad hanc vrbem, vtroque, vt aiunt, pede confugiunt, nec ad aliud vllum oppidum respiciunt, id euidenter, omnique columna clarius ostendit, eam ab initio statim Græciæ principem, non modo non ignobilem fuisse, ac de rebus duabus pulcherrimis, fortitudine & humanitate [aut potius iustitia, testimonium illi perhibet.] Etenim illi omnes instar præconum ipsius fuerunt, qui experientia docti prædicarent, Athenienses & iustissimos esse, & iniuriam optimè coercere, aliasque ciuitates huius indigas, pro se singulas Græciæ numerum explere, hanc autem vere tanquam vrbem inter pagos eminere, apparatu & prudentia æquali instructam, vt iustis fortiorem, ita potentibus æquiorem, aut potius & iustis exacte iustiorem, & violentis potiorem, ita vt vtrosque vtroque superet. Atque hæc quidem communia sunt exempla.

SCHOLION. [*Hoc orationis schema variis nominibus appellatur. Etenim dicitur streptolytum, diallelon, enagonium, diagonium, chiastum, implicatum, solutum, subiecti mali amolitio. Streptolytum quidem, quia ex æquiualentibus soluit dicta, enagonium vero quia videtur habere certamen in inductione sensuum, chiastum, quia duarum propositionum, iusti scilicet & potentis, quod quidem oportebat dare iusto, dat potenti, quodque potenti, iterum dat iusto, sensum permutans. Dicitur autem subiecti mali amolitio, cum subiecit vt iustis, facile pati iniuriam, vt fortibus vero iniuriam facere, sustulit vtriusque malitiam. quale est, iusta est & non patiens, & fortis est & iniuriam faciens haudquaquam. Si enim in fine posuit nominis comparatiuum, sed non est schema comparatiuum, sed vt dictum est, subiecti mali machinatur amolitionem.*]

Amazones. Nam cum Amazonibus, quarum facta superarunt naturam, equestri prælio commisso, totam gentem deleuerunt, cum eis nullus ad Atticam vsque restitisset, verum omnia solo adæquassent, à Thermodonte quasi centro [profectæ.]

Vnde tunc omnia quasi fune rupto retrocesserunt, dissoluto Amazonum & imperio, & excursu, & vrbe, & sic communi subuenit naturæ, effecitque, vt iam dubium sit, an vnquam extiterint. At nunc cum par labor in quæstione omittendorum, & digna eorum, quæ clarissima videantur explicatione sit ponendus, nec quisquam adhuc vel nuda narratione sit omnia complexus, quamuis alioqui plurima singuli, de hac vna ciuitate, atque adeo plura quam de reliquis omnibus, dixerint,

ARISTIDES. non licet nobis accuratius tractare singula, & plurima sunt omittenda, vt maxima quæ sunt referamus, quandoquidem certe nemo sit, quin libenter ista in medium proferat. Nam cum Græci de summa rerum cum Barbaris decertarent, parua terræ parte cum ingenti commissa, & pro virtute ac salute certamen esset, tum ciuitas vtramque gentem præter omnem spem vicit, & alteram esse paruam sibi appendicem, alteram tanto deteriorem, quanto videbatur maior, declarauit. Tum vero facta sunt a verbis, aliena videlicet a nostris, superata, cumplebiscitum omni tropheo præclarius, verbis pariter & re vicit, quandoquidem manibus statim fuit comprobatum, non modo sublatis, vt fieri solet, sed etiam præcones perdentibus. De eo autem, qui literarum fuerat interpres, populum quidem in suffragium miserunt, vt iudicij formam, quoniam Græcus erat, præter cæteros haberet, nihilominus tamen & ipsum interemerunt, quasi ne voce quidem soli Barbaris esset inseruiendum. Itaque id quo ille maxime nitebatur, cum fefellit, cum illi censerent hominem municipalem interpretis officio contra vrbem, & Græcos pro hostibus fungi non debere. Tum in barathrum proiecti sunt, sic vt alij responsa regi insulerint.

[*Sublatus interpres Samius erat genere, nomine vero Mys.*]

Ciuitas autem pompam potius ducere, quam ad certamen se comparare videbatur. Templa namque omnia aperuerat, sacerdotibus conuocatis, ac Diis antiquo more supplicationes faciebat. Ac primū quidem cursus eos omnes, qui ob coronæ præmium suscipi solent, longe superabant, æqualem præmiorum excellentiæ præstantes alacritatem; in fine vero sese ipsi vincebant. Tanta vero fuit huius apparatus & facti superbia, vt existimarēt Barbari se, si modo visi essent, tantum effecturos, vt omnes velut in ludis mox cederent, vltroque se dederent. Atque hæc prima inter homines publica virtutis cum diuitiis, & prudentiæ Græcæ cum turba & apparatu barbarico exstitit controuersia, quæ non sermonis eloquentia, sed factorum demonstratione, temporisque opportunitate fuit dirempta. Nec enim isto spectaculo in metum, sed alacritatem illi conuersi sunt, nec insolentiam eorum, quæ cernebant, obstupuerunt, sed cum viderent quot essent vincendi, lætati sunt, quoniam se istam occasionem à fortuna omnium fortiter superandorum nactos putabant, & hoc fore tanti exercitus commodum, quod abundantem sui vsum esset præbiturus, ac se iamiam magnifico seque digno quasi conuiuio excipiendos putabant. Nam vt equi, & tela, & naues, tum phaleræ, & torques, canes, omnésque opes, fortunæ dona, proponuntur fortioribus, & hæc omnia largitur victoria. (Dona ad victoria.) Quæ cum apud se doces, & inter se milites expendissent, tum a Diis, & amico ossi Apolline, curriculo tanquam patente campo processerunt, nec Barbaris videndi, quid agereetur, spacium dederunt. Verum pariter & acies rumpebantur, & homines occidebantur, & capiebantur equi, naues,

οὐκ ἐνδέχε]) διεξιέναι καθ' ἕκαστον ἀκριβῶς· ἀλλ' ἀνάγκη τὰ πλεῖστα παραλιπεῖν, ἵνα (δὴ) τοῖς μεγίστοις χρησώμεθα. ἐπεὶ τίς οὐκ ἂν ἀσμένως, * καὶ ταῦτα εἰς μέσον ἤνεγκεν; ὅτε γὰρ τοῖς Ἕλλησι καὶ βαρβάροις τὰ πράγματα ἐκρίνετο, καὶ μικρὸν πρὸς πολὺ μέρος τῆς γῆς ἠγωνίζετο· ὁ δ' ἀγὼν ἦν ὑπὲρ σωτηρίας ἅμα καὶ ἀρετῆς: τότε ἐνίκησεν ἡ πόλις (* ἐν μέσον ἦ ταῦτα.) ἀμφοῖν * τὸ μὲν κάλλιον ἀρχῆς. ὡς * τὸ μὲν προσθήκην μικρὰν ἑαυτῆς ἀποφανθῆναι. * τὸ δὲ πλεῖον χεῖρον, ἢ ὅσῳ πλεῖον ἐδόκει. ἐν ἐκείνοις μὲν τοῖς καιροῖς ἔργα λόγων ἡττήθη· λέγω δὲ τὰ τῶν ἄλλων ἔργα, λόγων τῶν παρ' ἡμῶν: καὶ ψήφισμα τροπαίου κρεῖττον εἰς μνήμην ἐνίκησεν, ἅμα λόγῳ καὶ ἔργῳ νικήσαν. εὐθὺς γὰρ ἐν χερσὶν κύριον ἦν, οὐ τῇ χειροτονίᾳ μόνον ὡς νόμος, ἀλλὰ καὶ τῷ διαφθαρῆναι τοὺς ἀγγέλους. τῷ δ' ἑρμηνεύσαντι τὰ γράμματα, διὰ χειροτονίαν μὲν ἀπέδοσαν, ἵνα ἐπειδήπερ Ἕλλην ἦν, ἔχοι πλεῖον τῆς κρίσεως εἰκόνα. ἀπέκτειναν δὲ καὶ τοῦτον, ὡς οὐδ' ἄχρι φωνῆς διακονῆσαι προσῆκον τοῖς βαρβάροις, καὶ τὸ ἰσχυρὸν περιῆλθεν αὐτῷ. τὸν γὰρ τῆς πόλεως ἀποικον οὐκ ἠξίουν κατὰ τῆς πόλεως καὶ τῶν Ἑλλήνων ἑρμηνέα τοῖς φύσει πολεμίοις γίνεσθαι. καὶ οὕτω δὴ ῥίπτουσιν εἰς τὸ βάραθρον, ὥστε ἄλλους ἀναγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ τὰς ἀποκρίσεις.

(* τὰ ἴδια. * Schol. τὸ ἐνδεέστερον. * Schol. τὸ βαρβαρικόν.)

[Ὁ ἑρμηνεὺς ὁ ἀναιρεθεὶς, Σάμιος ἦν τὸ γένος, ὄνομα (δὲ) Μῦς] (χείλιον.)

Ἡ δὲ πόλις πομπὴν ἄγουσι προσεῴκει μᾶλλον, ἢ πρὸς ἀγῶνα κοσμουμένῃ· ἱερά τε γὰρ πάντα ἀνέῳγε, καὶ τὰ τῶν ἱερέων γένη συνῆγε, καὶ διεπρεσβεύετο πρὸς τοὺς θεοὺς, τὸν ἀρχαῖον τρόπον. καὶ πρῶτον μὲν τοὺς ἐν τοῖς στεφανίταις δρόμους ἀπέκρυψαν· ὅσῳ περὶ καλλιόνων τῶν ἄθλων ἠγωνίζοντο, τοσούτῳ * θαυμαστοτέραν τὴν προθυμίαν * ἐπιδειξάμενοι. τοσαύτη δ' ἦν ἡ ὑπερηφανία τῆς παρασκευῆς καὶ τῶν ποιουμένων, ὥστε ἐξαρκεῖν ἐδόκει τοῖς βαρβάροις ὀφθῆναι μόνον· ᾤοντο γὰρ ὥσπερ ἐν ἄθλοις ἅπαντας εὐθὺς ἀπογνώσεσθαι, καὶ δώσειν ἑαυτοὺς ἀκονιτί. αὕτη πρώτη δημοτελὴς κρίσις ἐν τῷ μέσῳ κατ' ἀνθρώπους ἐγένετο, ἀρετῆς πρὸς πλοῦτον, καὶ φρονήματος ἑλληνικοῦ πρὸς βάρβαρον πλῆθος καὶ παρασκευήν· οὐ λόγων εὐφημίᾳ κριθεῖσα, ἀλλ' ἔργων ἀποδείξει, καὶ τῷ καλοῦντι τοῦ καιροῦ. οὐ γὰρ εἰς φόβον τὴν θέαν * ἔτρεψαν, οὐδ' ἐξεπλάγησαν τῶν ὁρωμένων τὴν ἀλήθειαν: ἀλλ' ἥσθησαν ὁρῶντες, ὅσων κρείττους γενήσονται· καὶ νομίσαντες, ὥσπερ ἀφορμὴν εἰληφέναι παρὰ τῆς τύχης, ὑπερβαλλέσθαι πάντας ἀνθρώπους ἀνδραγαθίᾳ· καὶ τοῦτ' εἶναι πλεῖον τῆς τοσαύτης στρατιᾶς ἔχειν, ὥσπερ χρήμασιν ἀφθόνως χρήσασθαι. καὶ διανοηθέντες, ὅτι νῦν ὥσπερ ἑστιάσονται λαμπρῶς * ὑπὸ τῶν βαρβάρων, καὶ τῆς ἀρετῆς ἀξίως τῆς ἑαυτῶν· καὶ γὰρ ἵπποι καὶ βέλη, καὶ νῆες, καὶ ψέλλια, καὶ στρεπτοὶ, καὶ κύνες, καὶ πάντα χρήματα, δῶρα τῆς τύχης ἐστὶ προτιθέμενα τοῖς κρείττοσι. * ταῦτα καὶ στρατηγοὶ πρὸς ἑαυτοὺς εἰπόντες, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἕκαστοι διαλεχθέντες, ἐκ θεῶν ἀρξάμενοι καὶ τοῦ φίλου παιῶνος ἐπιχώριον δρόμον, καθάπερ διὰ ψιλοῦ τῆς πεδίου θέοντες· καὶ τοὺς βαρβάρους οὐκ ἔδωκαν ἰδεῖν, ὅ, τι ἐστι τὰ γιγνόμενα· ἀλλ' ἅμα τάξεις ἐρρήγνυντο, καὶ ἄνδρες ἐκτείνοντο, καὶ ἵπποι συνελαμβάνοντο, καὶ νῆες εἵλκοντο, καὶ χρή-

(* al. ἔτρεψαν. * al. ἀπό. * θαυμαστότερον. Schol. προσέχοντες. * Schol. δὲ ταῦτα πάντα ἡ τύχη παρατίθησι.)

* al. παιδιὰ. καὶ χρήματα ἤγετο, καὶ χορεία* Πανὸς ἦν τὰ ποιούμενα. ἤδη δέ τις τελευτήσας εἱστήκει περιτοξευθεὶς ὑπὸ τῶν βαρβάρων, φοβῶν τοὺς λοιπούς, ὥσπερ ἀθάνατος ὤν. ἀλλὰ ὡς ἀληθῶς ὄχλος ὄντες ᾐσθάνοντο, καὶ μέγιστον ἐναντίωμα ἑαυτοῖς, καὶ τοῖς πλείοσιν ἥττους ἐγένοντο, ἢ ὅσοις ἄν τις ἐξ ἀρχῆς ἐθάρρησεν ἀντιστῆναι. ὥστ' εἰκότως εἰπεῖν ἔστι, τὴν μὲν πόλιν, τὸν ἐλευθέριον Δία τιμᾶν ἐπὶ τοῖς πραχθεῖσι προσήκειν· τοῖς δ' ἄλλοις Ἕλλησι τὴν πόλιν καὶ νομίζειν τὸν Ἀθηναίων δῆμον ὥσπερ *ἐλευθέριον τοῖς Ἕλλησιν εἶναι. ὥστε εἰ τὸ μὴ ἔχειν ἐξ ἴσου, γίγνεσθαι τῶν ἡττόνων ἐστίν· ἅπαντας ἀνθρώπους νενικήκασιν. ὁ δὲ πάντας βασιλέας παρενεγκὼν ταῖς ἐπινοίαις, καὶ μηδὲν καταλιπὼν *ἄτοπον νομίσαι Ξέρξης ὁ Δαρείου· καταγνοὺς μὲν τοῦ πατρὸς ὡς *ἐνδεῶς ἐπιχειρήσαντος, ὑπεριδὼν δὲ τῆς πόλεως καὶ τῶν Ἑλλήνων, ὡς οὐδαμοῦ φανησομένων: ἀγῶνα διπλοῦν ἀγωνίζεται· τὸν μὲν ὑπερβαλέσθαι, τὴν δὲ τιμωρήσασθαι μετὰ πολλοῦ τοῦ κρείττονος. δοκεῖ δέ μοι καὶ πρὸς τὰς διοσημείας τότε Ξέρξης *ἁμιλλήσασθαι, καὶ πρὸς ἅπασαν ὄψιν τε καὶ ἀκοὴν ἀνθρώποις ἀνέλπιστον, ὥσπερ ἐνδείξασθαι βουλόμενος, ὅτι αὐτοῦ βεβαίως ἐστὶν ἡ γῆ.

* ἐλευθέριον τῶν Ἑλλήνων.
* Schol. παράδοξον.
* al. τῶν.
* Schol. ἐφιλονείκησε πρὸς τὰ μετέωρα.

σχόλιον.
* al. λέξιν.

[Ὅτι Ἰσοκράτης ἀνθηρότατα εἶπεν. οὕτω τὴν *πρᾶξιν ἀπαγγείλας, καθάπερ πρὸς τὸν Δία τὰ ὄντα διανεμόμενος· καὶ τῷ μὲν δὴ παραχωρήσας τοῦ οὐρανοῦ ἑαυτῷ δὲ τὴν γῆν.]

Ἢ ποίους φόβους ἐγγαίους, ἢ θαλαττίους, οὐχὶ συνέστειλε τοῖς παρ' αὐτοῦ; οὗ τὰς ἀπειλὰς πρῶτον οὐκ ἦν ἴσως τοῖς ὠσὶν ἀκοῦσαι. ἀλλ' ἀπῄεσαν εἰς ἔσχατα γῆς, καὶ προὔλεγον, ἃ μηδενὸς ἦν εὑρεῖν πλὴν ἐκείνου μόνου. ἔτι δὲ Ἀτλαντικοῦ πελάγους κληρουχίας ἀτίμους ἠπείλει, καὶ γῆς κτίσιν ἔξω τῆς οἰκουμένης, ἣν ἀναγκάσειν ἠκρωτηριασμένους προσχοῦν εἰς τὸ πέλαγος. ὕδωρ μὲν ἀντλοῦντας, πέτρας δὲ ὀρύττοντας. τοσαῦτα ἔχοντας τοῦ σώματος, ὅσα τοῖς ἔργοις ἀρκέσει. καὶ οὐχ ἠπείλει μὲν οὕτως ἀήθη καὶ ὑπέρογκα, καὶ φόβου μείζω· ἐπελεύσετο δ' ἐνταῦθα· ἀλλ' ἀπέκρυψε τοῖς ἔργοις τὰς ἀπειλάς, οὐδὲ τὸ τι δυνηθῆναι, λέγω δὴ χρήσασθαι τῇ πόλει. καὶ ὁ Ἄθως αὐτίκα στήλη τῶν ἔργων λέλειπται, κάμηλοι δὲ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κατέλαμπον, ὅσον μήκιστον ἀνύσαι, τοσοῦτον ὑπέχουσαι. εἰ δ' ἐπιθυμήσειε σκιᾶς, δένδρον ἦν αὐτῷ χρυσοῦν ἡ σκιά. ὥστε νύκτωρ μὲν ἤστραπτεν ἀργύρῳ καὶ χρυσῷ, μεθ' ἡμέραν δὲ νύκτα ἐπῆγεν, ὁπόταν τοξεῦσαι κελεύσειεν. ἀλλὰ τούς τε Ἕλληνας συνεκάλει πρὸς τὸν ἀγῶνα τὸν κοινόν, αἰσχυνθεῖσ' ἥν δοκεῖν μοι μόνη ἀμύνασθαι τὸν βάρβαρον καθάπερ πρότερον Μαραθῶνι. οὐ γὰρ αὐτή γε ἐν ἄλλοις εἶχε τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας, ἀλλ' οἱ *πάντες εἶχον ἐν αὐτῇ τὰς ὑπὲρ αὑτῶν. καίτοι τίς προθυμία λαμπροτέρα; τίς εὐψυχία φανερωτέρα ἢ τίνων Ἑλλήνων ἢ καθάπαξ εἰπεῖν ἀνθρώπων *ἐξετάζοντα φανῆναι]* οἱ τῆς γῆς ἐξέστησαν ὑπὲρ τοῦ μήτε ἐν γῇ μήτε ἐν θαλάσσῃ δουλεῦσαι· τὸ μὲν τηρεῖν τὰ ὑπάρχοντα, δουλείας ἀρχὴν νομίσαντες εἶναι, τὴν δὲ τῶν ὄντων στέρησιν, ἀφορμὴν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ποιησάμενοι, καὶ τοὺς ἔχοντας τὰ ἑαυτῶν ἔσωζον ἀφ' ὧν αὐτοὶ στέροιντο τὴν ἑαυτῶν. πρὸς ταῦτα αἱρεῖσθε ὁπότερα ἄρ' ἢ τοὺς δικαίους λόγους οὐχ

* πάντες.
* al. ἐξεταζόντων.
* δέον.

ARISTIDES.

opes, instar Panicæ cuiusdam choreæ. Quid quod etiam mortuus quidam, cum Barbarorum telis confossus esset, stetit erectus, ac tanquam immortalis esset, reliquos perterruit.

Sed tum re vera turbam se esse, maximéque seipsos impedire cognouerunt, cum essent maiore numero, quam cui aliquis initio sustinuisset resistere.

Vt iure dicendum sit cum Iouem liberatorem ob res gestas vrbs colat, Græcos vrbem ac populum Atheniensem liberatoris loco habere debere. Quocirca si inæqualitas inferiorum est; omnibus hi victoriam ademerunt.

Xerxes.

Filius Darij Xerxes, qui omnium Regum cogitationes superauit, & nihil mirandum non tentauit, cum & patris * conatus inopia fuisse impeditos crederet, ciuitatémque & Græcos nusquam comparituros contemneret, duplex instituit certamen, quo partim illi antecelleret, partim hanc egregiè puniret. Quin etiam cum effectis cœlestibus, omniq; tum visu, tum rumore insolito, [non, cum patre dumtaxat] videtur certasse, quasi qui suam esse terram voluisset ostendere.

* al. domandi patrem vt qui per ignauiam res gessisset.

Floridius hoc dixit Isocrates, sic rem enuntians, veluti cum Ioue creata diuidens, Ioui cælum, sibi verò terram distribuens.

Quos terrores terra marique suis non incussit? cuius minas primum nemo poterat attentis auribus audire, cùm ad vltimas terræ fines progrederentur, ea prædicentes, quæ ex ipsius tantùm ingenio poterant prodire. Atlantici denique maris colonias viles redditurum, & extra eam quæ habitatur terram, conditurum: iámque ipsos coacturum mutilatos in mare exaggerare, aqua exhausta, lapidibus effossis, tantum habentes membrorum, quantum ad opus sufficeret. Nec verò cum ista tam insolita, omnique metu maiora minatus esset, substitit, verùm factis verba longè superauit, præterquam quod vrbi nihil potuit nocere. Athos ad rei memoriam relictus est. Cameli verò tam aurei quam argentei collucebant, longissimum occupantes spacium. Si vmbram desiderabat, præstò erat arbor aurea, quæ vmbram faceret. Itaque & nocte auro atque argento diem, interdiu, cùm suos iaculari iuberet, noctem inducebat. Sed & Græcos ad commune certamen conuocabat, quod erubesceret, vt arbitror, sola se barbaris Græca opponere, vt apud Marathonem fecerat. Nec enim in aliis ipsa spem salutis suæ ponebat, verùm alij, qui salute simul & libertate indigerent, in ipsa spem suam collocarant. Quæ autem vnquam vel alacritas præclarior, vel animi fortitudo euidentior in vllis hominibus exstitit? Cùm hi terra cesserint, ne vel terra vel mari seruirent, quod rerum suarum & conseruationem in seruitutis occasionem, & amissionem in nouarum opum subsidium, vertendam existimarent, ita vt aliorum fortunas, suarum iactura tuerentur.

Proinde, vtrum malitis, eligite: hæc ergo cùm dixissent, num aliis verbis, quam quæ cum

DIODORUS Siculus. * Fort. Consulis.

* Proconsulis quidem insignia hæc sunt, secures duodecim, toga prætexta. Dictatoris quidem secures, & cætera.

σύμβολα μὲν οὖν τῆς τοῦ ἀνθυπάτου ἀρχῆς, πελέκεις δώδεκα, καὶ τήβεννα περιπόρφυρος. τοῦ δὲ δικτάτορος, πελέκεις μὲν * λείπει.

CCXLV. E PLVTARCHI PARALLELIS EXCERPTA.

LEGIMVS è Plutarchi parallelis diuersos libros, quorum compendiosa descriptio hæc selecta magnam vtilitatem discentibus continet.

ΤΩΝ ΠΛΟΥΤΑΡΧΟΥ ΠΑΡΑΛΛΗΛΩΝ διάφοροι λόγοι.

σμέ. E Plutar. parallelis excerpta.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ ἐκ τῶν Πλουτάρχου παραλλήλων, διάφοροι λόγοι. ὧν ἡ ἔκδοσις κατὰ σύνοψιν ἐκλέγεται διάφορον χρηστομαθίαν.

E Dionis vita.

Timæus.

TIMÆVS Philisti in tyrannos studium atque fidem, occasionem sanè reprehendendi non iniustam arripiens, ad satietatem vsque conuiciis hominem proscindit. Sanè qui tum ab eo viuente iniuria affecti fuissent, ignosci iis poterat, quod iræ impotentis essent. Eos autem qui posteriores tempore historias scripserunt, nihil eius factis læsos, oratione autem etiam adiutos, commune hominum iudicium dehortari debuit, ne contumeliose aut scurriliter calamitates eis exprobrarentur, quibus quo minus iniuria fortunæ etiam optimus quisque feriatur, nihil obstat. Neque vero sanus Ephorus, qui Philistum prædicans, quamuis fuerat callidissimus, malos mores & iniusta facta honestis in speciem præscriptionibus tegere, atque excusare crederetur, id tamen omni conatu atque opera crimen diluere non potuit, hominem fuisse eum tyrannorum studiosissimum, & qui maximè omnium luxum, potentiam, diuitias nuptiasque tyrannorum suspiceret atque admiraretur. Tutissimum est neque laudare Philisti facta, neque fortunas exprobrare.

Ephorus.

Ἐκ τοῦ βίου Δίωνος.

ἈΛλὰ Τιμαῖος οὐκ ἄδικον λαβὼν πρόφασιν, τὴν ὑπὲρ τῆς τυραννίδος τοῦ Φιλίστου σπουδὴν καὶ πίστιν, * ἐμπίμπλαται κατ' αὐτοῦ βλασφημιῶν. ὧν τοὺς μὲν ἀδικηθέντας συγγνωστόν ἐστιν ἴσως ἄχρι τοῦ [εἰς] αἰσθητὴν ὀργῆς χαλεποὺς γενέσθαι· τοὺς δ' ὕστερον συγγράφοντας τὰ πεπραγμένα καὶ τῷ μὲν βίῳ μὴ λυπηθέντας αὐτοῦ, τῷ δὲ λόγῳ χρωμένους ἡ δόξα παραιτεῖται μὴ μεθ' ὕβρεως, μηδὲ μετὰ βωμολοχίας ὀνειδίζειν τὰς συμφοράς, ὧν οὐδὲν ἀπέχει καὶ τὸν ἄριστον ἀνδρῶν ἐκ τύχης μεταχεῖν. οὐ μὴν οὐδ' Ἔφορος ὑγιαίνει τὸν Φίλιστον ἐγκωμιάζων· ὃς καίπερ ὢν δεινότατος ἀδίκοις πράγμασι καὶ πονηροῖς ἤθεσιν εὐσχήμονας αἰτίας περιβάλλειν, καὶ λόγους ἔχοντας κόσμον ἐξευρεῖν· αὐτὸς ἑαυτὸν οὐ δύναται πάντα μηχανώμενος ἐξελέσθαι τῆς γραφῆς, ὡς οὐ φιλοτυραννότατος ἀνθρώπων γένοιτο· καὶ μάλιστα πάντων ἀεὶ ζηλώσας καὶ θαυμάσας τρυφὴν καὶ δύναμιν, καὶ πλούτους καὶ γάμους τοὺς τῶν τυράννων. ἀλλὰ γὰρ Φιλίστου μὲν ὁ μήτε τὰς πράξεις ἐπαινῶν, μήτε τὰς τύχας ὀνειδίζων, ἐμμελέστατος.

* ἐμπίπλαται.

Ex Bruto.

HVIVSMODI in primis Epistolis fuit Brutus. Iam verò aliis ad Cæsarem, aliis ad Antonium discedentibus, & exercitibus velut sub præcone prostantibus, atque ei qui plus dedisset se adiungentibus, desperatis planè rebus Italia excedere statuit, pedestrique itinere per Lucaniam ad mare Eleam venit. Inde Romam * Porcia reuersura, cum conaretur occultare dolorē quem animo ob digressum mariti summum capiebat, victa est contēplatione picturæ cuiusdam, generosa aliàs, fortisque mulier. Erat autem picturæ Græcum argumentum, Andromacha Hectorem comitans, puerum ab eo redditum accipiens, inque maritum respiciens. Hanc picturam intuenti Porciæ, affectuum suorum obiecta effigies lacrymas excussit, interdiuque sæpe eo accedens plorauit.

* Sic emendandum. Male enim bis πολιορκίας legitur, pro Πορκίας. Porcia Bruti Vxor.

Ἐκ τοῦ Βρούτου.

ΕΝ μὲν οὖν ταῖς πρώταις ἐπιστολαῖς, τοιοῦτος ὁ Βροῦτος. ἤδη δὲ τῶν μὲν ὡς Καίσαρα, τῶν δὲ ὡς Ἀντώνιον διισταμένων, ὠνίων δὲ τῶν στρατοπέδων ὥσπερ ὑπὸ κήρυκι προστιθεμένων τῷ πλεῖον διδόντι· παντάπασιν ἀπογνοὺς τῶν πραγμάτων ἔγνω καταλιπεῖν Ἰταλίαν. καὶ πεζῇ διὰ Λουκανίας εἰς Ἐλαίαν ἐπὶ θάλασσαν ἐπανῆκεν. ὅθεν ἡ πολιορκία * μέλλουσα πάλιν εἰς Ῥώμην ἀπαλλάττεσθαι, λανθάνειν μὲν ἐπειρᾶτο, περιπαθῶς ἔχουσα· γραφὴ δέ τις αὐτὴν προὔδωκε, τἆλλα γενναίαν οὖσαν. ἦν γὰρ ἐκ τῶν Ἑλληνικῶν διάθεσις Ἕκτωρ ὑπὸ Ἀνδρομάχης προπεμπόμενος, κομιζομένης παρ' αὐτοῦ τὸ παιδίον, ἐκείνῳ δὲ προσβλεπούσης. ταῦτα θεωμένην τὴν Πορκίαν ἡ τοῦ πάθους εἰκὼν ἐξέτηξεν εἰς δάκρυα· καὶ πολλάκις φοιτῶσα τῆς ἡμέρας ἔκλαιεν.

* al. Πορκία.

Ex Paulo Æmilio.

IN quo passionum variarum morborumque internorum principatum duxit auaritia. De Perseo Macedonum rege ait Plutarchus.

Ἐκ τοῦ Αἰμυλίου.

ΕΝ ᾧ παθῶν τι παντοδαπῶν καὶ νοσημάτων ἐνόντων * ἐπρώτευσεν ἡ φιλαργυρία. περὶ δὲ τοῦ Περσέως τῶν Μακεδόνων ὁ Πλούταρχος λέγει.

* ἐπρώτευε.

Ex Demosthenis vita.

OMNIBVS auditis legatis Atheniensium qui ad se venerant Philippus, accuratissimè Demostheni respondit. Honore autē & humanitate eum, qua cæteros, non eadē est prosecutus, Æschinē & Philocratē magis amplexus.

Ἐκ τοῦ Δημοσθένους.

ΟΤι τῶν πρέσβεων ἐξ Ἀθηνῶν πρὸς Φίλιππον παραγεγονότων, ἤκουσεν ἁπάντων ὁ Φίλιππος. ἀντεῖπε δὲ μετὰ πλείστης ἐπιμελείας πρὸς τὸν Δημοσθένους λόγον. οὐ μὴν ταῖς ἄλλαις τιμαῖς καὶ φιλοφροσύναις ὅμοιον αὐτὸν τῷ Δημοσθένει παρεῖχεν, ἀλλὰ καὶ προσήγετο τοὺς περὶ Αἰσχίνην καὶ Φιλοκράτην μᾶλλον.

ὅθεν

ὅθεν ἐπαινουμένου ἐκείνων τὸν Φίλιππον, ὡς λέγειν δεινότατον, καὶ κάλλιστον ὀφθῆναι, καὶ νὴ Δία συμπιεῖν ἱκανώτατον· ἠναγκάζετο βασκαίνων ἐπισκώπτειν· ὡς τὸ μὲν σοφιστοῦ, τὸ δὲ γυναικός· τὸ δὲ σπογγιᾶς· εἴη δὲ βασιλέως οὐδὲν ἐγκώμιον.

Ὅτι τῆς θυγατρὸς τοῦ Δημοσθένους ἀποθανούσης, γνοὺς αὐτὸς κρύφα τὴν τοῦ Φιλίππου τελευτήν, * προῆλθε φαιδρὸς εἰς τὴν βουλήν, ἐπιθαρρύνων τοὺς Ἀθηναίους πρὸς τὰ μέλλοντα· καὶ ὄναρ ἑωρακέναι ἔλεγεν, ἀφ' οὗ τι μέγα προσδοκᾶν Ἀθηναίοις ἀγαθόν. καὶ μετ' οὐ πολὺ παρῆσαν οἱ τὸν Φιλίππου θάνατον ἀπαγγέλλοντες. καὶ * προῆλθεν ὁ Δημοσθένης ἐστεφανωμένος, ἔχων καὶ λαμπρὸν ἱμάτιον, ἑβδόμην ἡμέραν τῆς θυγατρὸς αὐτοῦ τεθνηκυίας· ὡς Αἰσχίνης φησὶ λοιδορῶν αὐτὸν ἐπὶ τούτῳ, καὶ κατηγορῶν αὐτοῦ μισοτεκνίαν· αὐτὸς ὢν ἀγεννὴς καὶ μαλακὸς εἰ * τὸ πενθεῖν καὶ τοὺς ὀδυρμοὺς ἡμέρου καὶ φιλοστόργου ψυχῆς ποιεῖται σημεῖα· τὸ δὲ ἀλύπως καὶ πράως ταῦτα φέρειν, ἀποδοκιμάζει. ἐγὼ δὲ, ὡς μὲν ἐπὶ θανάτῳ βασιλέως ἡμέρως οὕτω καὶ φιλανθρώπως, ἐν οἷς ηὐτύχησε, χρησαμένου πταίσμασιν αὐτοῖς, στεφανηφορεῖν καλῶς εἶχε, καὶ θύειν οὐκ ἂν εἴποιμι. πρὸς γὰρ τῷ νεμεσητῷ καὶ ἀγεννές, ζῶντα μὲν τιμᾶν, καὶ ποιεῖσθαι πολίτην. πεσόντος δὲ ὑφ' ἑτέρου, μὴ φέρειν τὴν χαρὰν μετρίως, ἀλλ' ἐπισκιρτᾶν τῷ νεκρῷ.

Ὅτι μὲν τὰς οἴκοι τύχας, καὶ δάκρυα, καὶ ὀδυρμοὺς * ἀποβαλὼν ταῖς γυναιξὶν ὁ Δημοσθένης, ἃ τῇ πόλει συμφέρειν ᾤετο, ταῦτα ἔπραττεν, ἐπαινῶ, καὶ τίθεμαι πολιτικῆς καὶ ἀνδρώδους ψυχῆς, ἀεὶ πρὸς τὸ κοινὸν * ἐνιστάμενον, καὶ τὰ οἰκεῖα πράγματα καὶ πάθη τοῖς δημοσίοις ἐπανέχοντα, τηρεῖν τὸ ἀξίωμα πολὺ μᾶλλον ἢ τοὺς ὑποκριτὰς τῶν βασιλικῶν καὶ τυραννικῶν προσώπων· οὓς ὁρῶμεν οὔτε κλαίοντας οὔτε γελῶντας ἐν τοῖς θεάτροις, ὡς αὐτοὶ θέλουσιν, ἀλλ' ὡς ὁ ἀγὼν ἀπαιτεῖ πρὸς τὴν ὑπόθεσιν. χωρὶς δὲ τούτων, * εἰ δεῖ τὸν ἀτυχήσαντα μὴ περιορᾶν ἀπαρηγόρητον ἐν τῷ πάσχειν κείμενον, ἀλλὰ καὶ λόγοις χρῆσθαι κουφίζουσι, καὶ πρὸς ἡδίω πράγματα τρέπειν τὴν διάνοιαν· ὥσπερ τοὺς ὀφθαλμιῶντας ἀπὸ τῶν λαμπρῶν καὶ ἀντιτύπων ἐπὶ τὰ μαλακὰ καὶ χλωρὰ χρώματα τὴν ὄψιν ἀπάγειν κελεύοντες. πόθεν ἄν τις * ἐπάγοι βελτίω παρηγορίαν, ἢ πατρίδος εὐτυχούσης ἐκ τῶν κοινῶν παθῶν ἐπὶ τὰ οἰκεῖα σύγκρασιν πορίζομενος, [καὶ] τοῖς βελτίοσιν * ἐμφανιζούσας τὰ χείρω.

Ὅτι Δημοσθένης, φησί, πληγεὶς ὑπὸ τῆς δωροδοκίας Ἁρπάλου, ὥσπερ * δεδεγμένος φρουρὰν, προσκεχωρηκέναι αὐτῷ. καὶ ἀθροισθείσης ἐκκλησίας, ἣ ἔμελλε τὰ περὶ Ἅρπαλον ἐπισκέψασθαι· * ἀντέλεγον γὰρ τοῖς βουλομένοις σώζειν αὐτὸν καὶ δέχεσθαι, πρὸ τοῦ τὴν χεῖρα τῷ χρυσίῳ ὑποσχεῖν· εὖ καὶ καλῶς ἐρίοις καὶ ταινίαις κατὰ τοῦ τραχήλου κατειλιξάμενος εἰς τὴν ἐκκλησίαν προῆλθε· καὶ κελευόντων ἀναστῆναι, καὶ λέγειν ἀνένευεν, ὡς ἀποκεκομμένης αὐτῷ τῆς φωνῆς. οἱ δὲ εὐφυεῖς χλευάζοντες, οὐχ ὑπὸ συνάγχης ἔφραζον, ἀλλ' ἀργυράγχης εἰλῆφθαι νύκτωρ τὸν δημαγωγόν.

* al. προῆλθε.
* al. προῆλθε.
* τὰ πένθη καὶ τοὺς Ald.
* al. ἀποθέμενος, ἀποτιθέμενος Ald.
* ἐνιστάμενον Ald.
* εἰ δεῖ Ald.
* al. ἐπάγοι, Ald. ἀναγάγοιτο.
* ἐμφανιζούσαις Ald.
* παραδεδεγμένος Ald.
* ἀντέλεγε.

Quamobrem iis Philippum laudantibus, quod & facundissimus esset & formosissimus, & optimus potator, inuidiæ succumbés ad irridendas eas laudes se contulit. Nullam regiam laudem hîc esse dicens, sed primum rhetori, alterum mulieri, tertium spongiæ cõuenire. Mortua filia Demosthenes, cum de obitu occultè Philippi cognouisset, vt animos Atheniensium bona futurorum spe infecta præoccuparet, læto vultu in senatum prodiit. somnium se vidisse ferens, quod magnam aliquam populo felicitatem protenderet. Paulo post adfuere, qui Philippum vita excessisse enunciarent. Progressus est etiam in publicum Demosthenes splendidè vestitus ac coronatus, septimo à morte filiæ suæ die, quod Æschines exprobrandi causa refert, inhumanitatem ei erga liberos obiiciens: mollis ipse & degeneris animi, si luctum & eiulatum mansueti animi & suorum amantis signa censuit, sine doloris autem sensu & molliter casus huiusmodi ferre, in vitio posuit. Equidem Atheniensibus decorum fuisse, ob mortem regis, qui tam clementem victis se eis præbuerat coronas ferre, adde etiam sacrificare, nequaquã affirmo: nam præterquam quod inuidiosum hoc est, indignum etiam ingenuis hominibus erat, quem viuentem honoribus affecissent, ac ciuitate donassent, ob eius mortem exultare gaudio, defunctoque insultare. Quod autem domesticam calamitatem deflendam mulieribus reliquit Demosthenes, ipse ea, quæ è repub. esse crederet agenda suscipiens, id laudo, profectumque à forti animo, ciuilique iudico, cuius officium est semper reipub. intentum esse, eique res casusque domesticos postponere, semperque dignitatem suam tueri, multo magis quam in scenis histriones faciunt regis aut tyranni personam agentes: quos ipsos videmus non vt ipsis libitum est vel ridere vel plorare, sed vt ratio propositi ad agendum argumenti requirit. Iam si contra officium est, ictum aliquem infortunio negligere, patique vt is omnis expers consolationis mœrore se suo conficiat, sed & leuandus verbis eius dolor est, & abducendus ad rerum lætiorum cogitationem animus, quomodo ex oculis laborantes à contuitu rerum splendidarum, suoque fulgore eos ferientium, deflectere aspectum in virides & molles colores iubemus, quod tandem patriæ lugenti melius consolandi genus adhibeat aliquis, quam si domesticas calamitates cum publicis temperarit, melioribus deteriora obscuret!

Victus munere, inquit, Harpali Demosthenes, perculsúsque perinde ac si præsidium sibi esset impositum, eius partibus se adiunxit, & conuocata multitudine, quæ de Harpali rebus animaduersura; contradixerat enim iis qui seruare cuperent & eum suscipere, antequam auro manum implesset: rectè, & benè collo lana & fasciis accuratè inuoluto in concionem prodiit: iussúsque ad dicendum surgere, vocem sibi intercidisse innuit. vrbaniores autem homines cauillabantur, non angina, sed argentangina nocte correptum oratorem dicentes.

PLVTARC.

PLVTARCHVS. *Vide an, ac non confundas Plutarch. Alter enim Arelius lib. 11. cap. 9. de Milesiorum legatis, non de Harpalo.*

Postquam in exilium propter accepta ab Harpalo munera pulsus esset Demosthenes, adolescentes qui ad se conueniebant, & consuetudine ipsius vtebantur, à repub. dehortabatur dicens, se, si ab initio duæ propositę fuissent viæ, altera ad suggestum & concionem, altera ad certum exitium ducens, ac si præsciuisset mala quæ in rep. versantibus incumbunt, terrores, inuidias, calumnias, contentiones, vtique eam ingressurum fuisse qua recta ad interitum isset.

E Cicerone.

SAne actio, inquit, Ciceroni haud leue momentum ad persuadendum contulit: idemque magna vociferatione vtentes oratores irridens, ob imbecillitatem ad clamorem, veluti claudos ad equos confugere dicebat. Conuitiis acerbioribus inimicos vel aduersarios dicteriis insectari videtur oratorium, proximum vero risus captandi causa offendens multorum in se odia concitauit. Et ex hac dicacitate multos parauit inimicos, Clodiusque cum aliis hanc occasionem nactus conspirauit. Omnium minimum apud Romanos numisma æreum, est quadrans. fertur, inquit, Cæsar cum primis diebus pro Ciceronis salute certasset, tertia die concessisse, vt amicus proscriberetur. fuit autem permutatio ita instituta, vt Cæsar Ciceronem, Lepidus Paulum fratrem, L. Cæsarem auunculum Antonius proscribi permitterent. Adeo ira eis & rabies omnes humanas cogitationes excusserant: imo autem illi demonstrarunt, nullam esse belluam homine, potestate ad exequendum, quod perturbato animo decreuit, armato, ferociorem.

Ex Phocione.

FVit Phocion seuerus & tetricus. Cum exercitus conscribendi causa pro tribunali sedens Aristogitonem sycophantam, qui in concionibus ad bellum excitare populum solitus fuerat, procul cum baculo & crure obligato adire videret, exclamauit: Scribe Aristogitonem etiam claudum & nequam. Ac mirari quidem possit non nemo, quomodo ire seuerus & durus nomen Boni inuenerit. Sed arbitror vt difficile esse, ita tamen fieri posse, vt idem homo (sicut & vinum) dulcis simul, & austerus sit: quemadmodum contra nonnulli cum suaues videantur, acerbissimi sunt vtentibus & plurimum nocent. ferunt sane Hyperidem etiam aliquando ad populum ita locutum: Cogitate, Athenienses, non modo an sim acerbus, sed etiam an nō offensus talis sim. Equidē Phocion inimicitiæ causa nemini ciuium malefecit; ac ne inimicum quidem vllum putauit: quantum res ipsa postulabat, vt aduersariis suorum, quæ ob vtilitatem patriæ iniisset, consiliorum resisteret, asperum se peruicacémque præbuit. Priuatim communem omnibúsque benignum & mitem sese exhibuit, ita vt inimicis quoque infortunium passis auxilium tulerit, & in iudicio periclitantium salutem defenderit. Ipsum Antipatrum Macedonum ducem dixisse perhibent, se de duobus amicis, quos Athenis haberet, Phocione & Demade, alteri vt acciperet persuadere, alterum dando saturare nequiuisse.

Ὅτι μετὰ τὸ φυγαδευθῆναι ἐπὶ τοῖς Ἁρπάλου χρήμασι, Δημοσθένης τοὺς προσιόντας αὐτῷ καὶ συνδιατρίβοντας νεανίσκους ἀπέτρεπε τῆς πολιτείας, λέγων ὡς εἰ * δυοῖν αὐτῷ προκειμένων ἀπ᾽ ἀρχῆς ὁδῶν, τῆς μὲν ἐπὶ τὸ βῆμα καὶ τὴν ἐκκλησίαν, τῆς δ᾽ ἄντικρυς εἰς τὸν ὄλεθρον· * ἐτύγχανεν εἰδὼς τὰ κατὰ τὴν πολιτείαν κακὰ, φόβους καὶ φθόνους, καὶ * διαβολὰς, καὶ * ἀγωνίας: ἐπὶ ταύτην ἂν ὁρμῆσαι τὴν εὐθὺ τοῦ θανάτου τείνουσαν. * al. δυεῖν. * ἐτύγχανε δὲ προειδώς. Ald. * al. διαφοράς. * ἀγῶνας Ald.

Ἐκ τοῦ Κικέρωνος.

ΟΤι ὁ μὲν ἐκ (φησιν) ἐκ τοῦ ὑποκρίνεσθαι ῥοπὴ πρὸς εἰς τὸ πείθειν τῷ Κικέρωνι· καὶ τοὺς τῷ μεγάλα βοᾶν χρωμένους ῥήτορας ἐπισκώπτων, ἔλεγεν ἐπὶ τὴν κραυγὴν δι᾽ ἀσθένειαν ὥσπερ τοὺς χωλοὺς ἐφ᾽ ἵππον πηδᾶν. Ὅτι τὸ μὲν πρὸς ἐχθροὺς ἢ πρὸς ἀντιδίκους σκώμμασι χρῆσθαι πικροτέροις, δοκεῖ ῥητορικὸν εἶναι· τὸ δὲ οἷς ἔτυχε προσκρούειν, ἕνεκα τοῦ γελοίου, πολὺ συνήγαγε μῖσος τῷ Κικέρωνι· καὶ ἐκ τούτου πολλοῖς γέγονεν ἐπαχθὴς, καὶ οἱ μετὰ Κλωδίου συνέστησαν ἐπ᾽ αὐτὸν ἀρχὴν τοιαύτην λαβόντες. Ὅτι τὸ λεπτότατον τοῦ χαλκοῦ νόμισμα, κουαδράντην ῥωμαῖοι καλοῦσιν. Ὅτι λέγεταί φησι τὰς πρώτας ἡμέρας διαγωνισάμενος ὑπὲρ τοῦ Κικέρωνος ὁ * Καῖσαρ ἐνδοῦναι τῇ τρίτῃ, καὶ προέσθαι τὸν φίλον. τὰ δὲ τῆς ἀντιδόσεως οὕτως εἶχεν. ἔδει Κικέρωνος μὲν ἐκστῆναι Καίσαρα· Παύλου δὲ τἀδελφοῦ, Λέπιδον. Λευκίου δὲ Καίσαρος, Ἀντώνιον, ὃς ἦν θεῖος αὐτῷ πρὸς μητρός· οὕτως ἐξέπεσον ὑπὸ θυμοῦ καὶ λύσσης * ἀνθρωπίνων λογισμῶν. μᾶλλον δὲ ἀπέδειξαν, ὡς οὐδὲν θηρίον ἀνθρώπου ἐστὶν ἀγριώτερον, ἐξουσίαν πάθει προσλαβόντος. * Καῖσαρ M. M. * τῶν ἀνθρωπίνων

Ἐκ τοῦ Φωκίωνος.

ΟΤι (φησιν) ὁ Φωκίων τραχὺς ἦν καὶ σκυθρωπὸς· διὸ καὶ Ἀριστογείτονος τοῦ συκοφάντου, πολεμικοῦ ὄντος ἐν ταῖς ἐκκλησίαις, καὶ * παροξύνοντος ἐπὶ τὰς πράξεις τὸν δῆμον, νῦν δὲ τῷ καταλόγῳ προσηγοῦντος ἐπὶ βακτηρίᾳ τὸ σκέλος καταδεδεμένον πόῤῥωθεν αὐτὸν ἀπὸ τοῦ βήματος ἰδὼν ὁ Φωκίων, ἀνέκραγε· Γράφε καὶ Ἀριστογείτονα χωλὸν καὶ πονηρόν. ὥστε θαυμάζειν, ὅπως καὶ ὁπόθεν τραχὺς οὕτως ἀνὴρ καὶ σκυθρωπὸς ἐκτήσατο τὴν τοῦ χρηστοῦ προσηγορίαν. ἔστι δὲ (οἶμαι) χαλεπὸν μὲν, οὐ μὴν ἀδύνατον, ὥσπερ οἶνον, καὶ ἄνθρωπον, τὸν αὐτὸν ἡδὺν ἅμα καὶ αὐστηρὸν εἶναι· καθάπερ ἕτεροι πάλιν φαινόμενοι γλυκεῖς, ἀηδέστατοι τοῖς χρωμένοις εἰσὶ καὶ βλαβερώτατοι. καί τοι φασιν Ὑπερείδην ποτὲ εἰπεῖν πρὸς τὸν δῆμον· ἄνδρες ἀθηναῖοι, μὴ σκοπεῖτε μόνον, εἰ πικρός εἰμι, ἀλλ᾽ εἰ προῖκά εἰμι πικρός. Φωκίων τινὰ ἔχθρᾳ μὲν τῶν πολιτῶν κακῶς οὐδένα ἐποίησεν, οὐδὲ ἐνόμιζεν ἐχθρόν: ἀλλ᾽ ὅσον ἔδει * μόνῳ τοῖς ἐνισταμένοις οἷς ἔπραττεν ὑπὲρ τῆς πατρίδος καταξαναστῆναι. τραχύς τε ὢν καὶ δυσεκβίαστος καὶ ἀπαραίτητος· εἰς τὸν ἄλλον βίον εὐμενῆ πᾶσι, καὶ κοινὸν, καὶ φιλάνθρωπον, ἑαυτὸν παρεῖχεν· ὥστε καὶ πταίουσι βοηθεῖν, καὶ κινδυνεύουσι συνεξετάζεσθαι τοῖς διαφόροις. * παροξύνοντος. * μόνον τῶν ἐνισταμένων. Ald.

Ὅτι Ἀντίπατρον τὸν Μακεδονίας στρατηγὸν λέγεται, εἰπεῖν· ὡς * δυοῖν αὐτῷ φίλων Ἀθήνησιν ὄντων, Φωκίωνος καὶ Δημάδου: τὸν μὲν, λαβεῖν οὐ πέπεικα, τὸν δὲ, διδοὺς οὐκ ἐμπέπληκα. * al. δυεῖν illud etiam Ald.

PLVTARCHVS.

Ἐκ τοῦ Κάτωνος.

Ὡς οὖν εἰς τὸ μανθάνειν ἧκεν ὁ Κάτων, νωθρὸς ἦν ἀναλαβεῖν, καὶ βραδύς· ἀναλαβὼν δὲ, κάτοχος καὶ μνημονικός. ὃ δὴ καὶ πέφυκεν ἄλλως· τοὺς μὲν εὐφυεστάτους, ἀναμνηστικοὺς μᾶλλον εἶναι: *μνημονικοὺς δὲ τοὺς μετὰ πόνου καὶ πραγματείας παραδεχομένους. γίνεται γὰρ [οἷον] ἔγκαυμα τῆς ψυχῆς τῶν *παθημάτων ἕκαστον.

*μνημονευτικούς. M. M.
* al. μαθημάτων.

Ἐκ τοῦ Ἀλεξάνδρου.

Ὅτι (φησὶ) λευκὸς ἦν ὁ Ἀλέξανδρος. ἡ δὲ λευκότης ἐπεφοίνισσεν αὐτοῦ μάλιστά περ τὸ στῆθος καὶ τὸ πρόσωπον. Ὅτι δὲ τοῦ χρωτὸς ἥδιστον ἀπέπνει· καὶ τὸ στόμα κατεῖχεν εὐωδία, καὶ τὴν σάρκα πᾶσαν, ὥστε πληροῦσθαι τοὺς χιτωνίσκους: πολλοὶ γεγράφασιν. αἰτία δὲ ἴσως, ἡ τοῦ σώματος κρᾶσις, πολύθερμος οὖσα καὶ πυρώδης. ἡ γὰρ εὐωδία γίνεται πέψει τῶν ὑγρῶν ὑπὸ θερμότητος, ὡς οἴεται Θεόφραστος. ὅθεν οἱ ξηροὶ καὶ διάπυροι τόποι τῆς οἰκουμένης τὰ πλεῖστα καὶ κάλλιστα τῶν ἀρωμάτων φέρουσιν. ἐξαίρει γὰρ ὁ ἥλιος τὸ ὑγρὸν ὥσπερ ὕλην σηπεδόνος ἐπιπολάζον τοῖς σώμασιν. Ἀλεξάνδρου δὲ, ὡς ἔοικεν, ἡ θερμότης [τοῦ σώματος] καὶ ποτικὸν καὶ θυμοειδῆ παρεῖχεν. Ὅτι τὸν *Βουκέφαλον προσαχθέντα ὤνιον ταλάντων δέκα καὶ τριῶν παρὰ Φιλονείκου τοῦ Θεσσαλοῦ· ὁ μὲν Φίλιππος ἀπέπεμπε τὸ *πρὸς τὴν ἀναβάτην οὐ δεχόμενον, οὐδὲ φωνὴν τινὸς τῶν περὶ τὸν Φίλιππον ὑπομένοντα. ὁ δὲ Ἀλέξανδρος μεμψάμενος τὴν ἀποπομπὴν τοῦ ἵππου, ἠτήσατο παρὰ τοῦ πατρὸς λαβεῖν αὐτόν. καὶ λαβὼν τὸν δοκοῦντα ἵππον ἄγριον εἶναι πρὸς πάντας, οἱ προσίεσαν αὐτῷ, καὶ ἀκόλαστον· προσδραμὼν τῷ ἵππῳ, καὶ παραλαβὼν τὴν ἡνίαν ὁ Ἀλέξανδρος, ἐπέστρεψε πρὸς τὸν ἥλιον· ὡς ἔοικεν, ἐννοήσας ὅτι τὴν σκιὰν προσπίπτουσαν καὶ σαλευομένην ὁρῶν πρὸ αὐτοῦ, διαταράττοιτο. μικρὰ δὲ οὕτω παρακαλπάσας καὶ καταψήσας· ὡς ἑώρα θυμοῦ πληρούμενον ὁμοῦ καὶ πνεύματος, ἀπορρίψας ἡσυχῇ τὴν χλαμύδα, καὶ μετεωρίσας ἑαυτὸν, ἀσφαλῶς περιέβη, καὶ ἤλαυνεν ἀνακρατῶν τὸν ἵππον. καὶ τοῖς μὲν δέος καὶ ἀγὼν ἐνέπιπτε, μή τι τὸ μειράκιον πάθῃ. τοῖς δὲ κρότος ἦν χειρῶν, καὶ *τερπνὸν θέαμα· πάντας δὲ ὁμοίως εἶχεν ἔκπληξις. ὡς δὲ κάμψας *ὑπέστρεψεν ὀρθῶς, *σοβαρῶς καὶ γεγηθὼς: ἅπαντες μὲν χαίροντες ἀνηλάλαξαν. ὁ δὲ πατὴρ καὶ δακρῦσαι λέγεται πρὸς τὴν χαράν. καταβάντος δὲ αὐτοῦ τὴν κεφαλὴν φιλήσας, ὦ παῖ, φάναι, ζήτει σεαυτοῦ βασιλείαν ἴσην· Μακεδονία γάρ σε οὐ χωρεῖ. Ὅτι Ἀλέξανδρος (φησὶ) τοῦ νικᾶν τοὺς πολεμίους τὸ κρατεῖν ἑαυτοῦ βασιλικώτερον ἡγούμενος, οὔτε τινὸς τῶν Δαρείου θυγατέρων, κάλλει διαπρεπεστάτων οὐσῶν, οὐδεμιᾶς ἔθιγεν· οὔτε ἄλλην ἔγνω γυναῖκα πρὸ γάμου, πλὴν *Βαρσίνης. αὕτη δὲ χήρα ἦν κεχηρευμένης. Ὅτι προβάτου (φησὶ) τεκόντος ἄρνα περὶ τὴν κεφαλὴν σχῆμα καὶ χρῶμα ἔχοντα τιάρας, καὶ διδύμους ἑκατέρωθεν αὐτοῦ· βδελυχθεὶς τὸ σημεῖον ἐκαθάρθη μὲν ὑπὸ τῶν Βαβυλωνίων ὁ Ἀλέξανδρος, οὓς ἐξ ἔθους ἐπήγετο πρὸς τὰ τοιαῦτα. διελέχθη δὲ πρὸς τοὺς φίλους, ὡς οὐ δι' αὑτὸν, ἀλλὰ δι' ἐκείνους ταράττοιτο· μὴ τὸ κράτος εἰς ἀγεννῆ καὶ ἄναλκιν [ἄνθρωπον,] ἐκλιπόντος αὐτοῦ, περιστήσῃ τὸ δαιμόνιον. οὐ μὴν ἀλλὰ βέλτιόν τι σημεῖον γενόμενον τὴν ἀθυμίαν διέλυσεν.

* al. Βουκέφαλαν.
*ἴσ. ὡς τόν.
* al. τερπνόν.
* ὑπέστρεψε.
* σοβαρόν.
* Βαρσίνης.

E Catone.

Cum se ad discendum Cato contulisset, tardus fuit ad percipiendum: quæ autem percepisset, ea firmiter memoria retinebat. quomodo videmus qui bono sunt ingenio prediti, cito eos memoriç mandare, qui autem non nisi cum magno labore discũt, eos memoriter quæ apprehenderunt tenere, eo quod singula quæ didicerunt, quasi inuruntur eorum animis.

Ex Alexandro.

Album ait Alexandrum fuisse, ruboremq; in pectore præsertim & facie albedini admistum habuisse. Suauissimũ odorem ab ore & vniuersa eius carne exhalasse, ita vt & tunicæ fragrantia repletæ inde sint, vt multi tradiderunt. Causa fortasse fuit calidum & igneum corporis temperamentum. Bonus enim odor, Theophrasto si credimus, existit cum humores à calore coquuntur: itaque siccæ & torridæ orbis terrarum partes plurima & optima gignunt aromata, quod sol humorem, qui in summis corporibus veluti materia putredinis innatat, attollit. Et consentaneum est Alexandrũ ob calorem corporis bibacem iracundúmque fuisse. Cum Bucephalum tredecim talentis venalem, adductum à Philonico Thessalo Philippus dimitteret, quod neque sessorem admitteret, neque vocem vllius eorum qui cum Philippo erant auscultaret, id ægrè ferens Alexander, petiit à patre vt equum acciperet, & accipiens ab omnibus pro effero & indomito iudicatum, fræno correptum aduersus solem obuertit: nimirum animaduertens equum vmbræ, quæ agitata & tremens ei appropinquaret aliàs, cõspectu perturbari: deinde cum paululum palpasset, manúque leuiter ducta demulsisset, vt ira repletum vidit, sensim abiecta chlamyde sese in eum extulit, tutóque consedit, & violenter equum impulit, & aliqui ex iis qui aderant, anxiè taciteque spectabant, ne quod incommodum adolescenti accideret, aliqui manibus plaudentes iucunde, omnes vero similiter stupescebãt, postquam exultans gaudio saluus terro acto equo rediit, omnium acclamatione sublata, Philippus præ lætitia etiam illacrymasse commemoratur, caputque filij, cum ab equo descendisset, osculatus dixisse: O nate regnum tibi par quære, Macedonia enim te non capit. Alexander, inquit, seipsum vincere quam hostes magis regium existimans esse, nec vllam filiarum Darij alioqui pulcherrimarum, neque vllam aliam ante nuptias attigit mulierem, Barsina excepta, quæ vidua fuit. Cum autem ouis agnum peperisset, qui in capite figuram & colorem tiaræ, & ex vtraque eius parte testiculos haberet, abominatus id prodigium, à Babyloniis, quos eius rei causa ex more quodam secum ducebat, expiatus, ad amicos etiam dixit, se non sui, verum ipsorum causâ perturbatum esse, ne ipso defuncto summam rerum ad ignobilem & imbellem aliquem hominem fatum deuolueret. Sed hunc eius mœrorem aliud lætius ostentum sustulit.

PLVTARC.

οἱ γὰρ ἐνθένδε τῆς γῆς ἀποπνέοντες ἔξω βορέαι καὶ ἀπηλιῶται, διὰ μῆκος ἐκπεσόντες εἰς τόπον ἀχανῆ, διασπείρονται, καὶ προαπολείπουσι. πελάγιοι δὲ περιρρέοντες ἀργέσται καὶ ζέφυροι (καὶ) βληχροὺς μὲν ὑετοὺς καὶ σποράδας ἐκ θαλάττης ἐπάγοντες, τὰ δὲ πολλὰ νοτεραῖς αἰθρίαις ἐπιψύχοντες, ἡσυχῇ τρέφουσιν· ὥστε μέχρι τῶν βαρβάρων * διῆχθαι πίστιν ἰσχυράν, αὐτόθι τὸ Ἠλύσιον εἶναι πεδίον, καὶ τὴν τῶν εὐδαιμόνων οἴκησιν, ἣν Ὅμηρος ὕμνησε. ταῦτα ὁ Σερτώριος ἀκούσας, ἔρωτα θαυμαστὸν ἔσχεν οἰκῆσαι τὰς νήσους, καὶ ζῆν ἐν ἡσυχίᾳ, τυραννίδος ἀπαλλαγεὶς καὶ πολέμων * ἀπάντων. ἀλλὰ διεμόρησαν αὐτοῦ καὶ περιεσπάσαντο τὸν ἔρωτα ἥ τε κίνησις τῶν μετ' αὐτοῦ Κιλίκων * ἐκζαραχθεῖσα, καὶ νεωτέρων φέροντες πολεμίων. Ὅτι λέγεται (φησὶν) ὁ Σερτώριος οὔτε ὑφ' ἡδονῆς οὔτε ὑπὸ δέους ἁλωτὸς γενέσθαι· φύσει τε ἀνέκπληκτος περὶ τὰ δεινά, μετρίως ἐνεγκεῖν εὐτυχίαν· οὐδενὸς μὲν τοι ἧττον πρὸς εὐθυμαχίαν ἀτολμότερος τῶν καθ' ἑαυτὸν ἡγεμόνων. ὅσα δὲ κλοπίας ἐν πολέμοις ἔργα καὶ πλεονεξίας περὶ τόπους ὀχυροὺς καὶ διαβάσεις, τάχους δεομένας, ἀπάτης τε καὶ ψευδῶν ἐν δέοντι, σοφιστὴς δεινότατος. ἐν δὲ ταῖς τιμαῖς τῶν ἀνδραγαθημάτων δαψιλὴς φαινόμενος, περὶ τὰς τιμωρίας ἐμετρίαζε τῶν ἁμαρτημάτων· καί τοι δοκεῖ περὶ τὸν ἔσχατον αὐτοῦ βίον ὠμότατος καὶ βαρύτατος τὸ περὶ τοὺς ὁμήρους πραχθὲν ἔργον, ἐπιδεῖξαι τὴν φύσιν οὐκ οὖσαν ἥμερον, ἀλλ' ἀμπεχομένην λογισμῷ διὰ τὴν ἀνάγκην. ἐμοὶ δὲ ἀρετὴν μὲν εἰλικρινῆ καὶ κατὰ λόγον συνεστῶσαν, οὐκ ἄν ποτε δοκεῖ τύχη τις ἐκστῆσαι πρὸς τοὐναντίον. ἀλλ' ὡς (δὲ) προαιρέσεις καὶ φύσεις χρηστὰς ὑπὸ συμφορῶν μεγάλων παρ' ἀξίαν κακωθείσας οὐκ ἀδύνατον τῷ δαίμονι συμμεταβαλεῖν τὸ ἦθος· ὁ καὶ Σερτώριον οἶμαι παθεῖν, ἤδη τῆς τύχης αὐτὸν ἐπιλειπούσης, ἐκτραχυνόμενον ὑπὸ τῶν πραγμάτων, καὶ γινόμενον πονηρὸν πρὸς τοὺς ἀδικοῦντας.

* διῆχθαι Αλ.

* ἀπαύστων

* ἐκταραχθεῖσα

Etenim qui versus eas partes à terra feruntur boreæ & subsolani, cum in vastum ob longitudinem distantiæ incidunt locum, dissipantur, & antequam eo perferantur, concidunt: Cauri autem & Zephyri qui ab alto circumstant, pluuias à mari modicas rarásque infundunt, plerumque humectis serenitatibus refrigerant, incolasque placide alunt. Ita vsque ad barbaros etiam, constans & probata percrebuit opinio, esse illis in insulis Elysios istos campos, & beatorum, quam descripsit Homerus, habitationem. His de rebus vt auditu percepit Sertorius, mirabilis eum inuasit amor eas insulas incolendi, tyrannidéque & bellis euitatis in pace & quiete viuendi. Verum turbauit & dissipauit hunc amorem Cilicum aduentus, & nouorum bellorum administratio. Sertorium memoriæ proditum est, neque voluptati, neque metui obnoxio ingenio fuisse: natura & imperterritum rebus aduersis, & qui res secundas moderatè ferret: neminem eo tempore ducem magis aperta prœlia vitasse: callidissimum vero furtiuis belli operibus, in occupandis locis natura munitis, & fluminibus traiiciendis, aliisq; id genus rebus quæ celeritate, astutia, & mendacio conficiuntur: perliberalem in præmiis virtutum conferendis, in suppliciis moderatum. Quamquam extremo vitæ cursu videtur id quod in obsides statuit, ostendisse animum eius non verè mansuetum fuisse, sed crudelitatem eius arte quadã necessitatis causa fuisse celatam. Mihi autem vt veram virtutem rationéque recta stabilitam, nunquam videtur fortunę vis in contrarium posse conuertere, ita consilia tamen alias recta bonásque naturas indigne grauibus calamitatibus afflictas, non absurdum puto credere vna cum fortuna mutari. Id quod ego tum Sertorio accidisse puto, iam fortuna eum destituente, rebusque ipsis exasperatum, immitas malorum atrocius vltum arbitror.

Ἐκ τοῦ Δημητρίου.

Ὅτι Δημήτριος (φησὶ) μεγέθει μὲν ἦν τοῦ πατρὸς ἐλάττων, καίπερ ὢν μέγας· * ἰδέα δὲ καὶ κάλλει προσώπου θαυμαστὸς καὶ περιττός, ὥστε τῶν πλαττόντων καὶ γραφόντων μηδένα τῆς ὁμοιότητος ἐφικέσθαι. τὸ γὰρ αὐτὸ χάριν, καὶ βάρος, καὶ φόβον, καὶ ὥραν εἶχε, καὶ συνεκέκρατο τῷ νεαρῷ καὶ ἰταμῷ δυσμίμητος ἡρωϊκή τις ἐπιφάνεια καὶ βασιλικὴ σεμνότης. οὕτω δέ πως καὶ τὸ ἦθος ἐπεφύκει πρὸς ἔκπληξιν ἀνθρώπων ἅμα καὶ χάριν.

* Ms. N. M.

Ὅτι τὸ ὑπερφυέστατον ἐνθύμημα τοῦ Στρατοκλέους φησίν. οὗτος γὰρ ἦν ὁ τῶν σοφῶν τούτων καὶ περιττῶν καινουργὸς ἀρεσκευμάτων· ἔγραψεν, ὅπως οἱ πεμπόμενοι κατὰ ψήφισμα δημοσίᾳ πρὸς Ἀντίγονον ἢ Δημήτριον ἀντὶ πρεσβευτῶν θεωροὶ λέγοιντο, καθάπερ οἱ Πυθοῖ καὶ Ὀλυμπίαζε τὰς πατρίους θυσίας * ἀνάγοντες ἐν ταῖς ἑλληνικαῖς ἑορταῖς. οὕτω δὲ καταμωκώμενοι τὸν Δημήτριον παρεξέφθειραν αὐτὸν οὐδ' ἄλλως ὑγιαίνοντα τὴν διάνοιαν. Ὅτι Ἀθηναῖοι, πολιορκοῦντος αὐτοὺς Φιλίππου, γραμματοφόρους ἑλόντες, τὰς μὲν ἄλλας ἀνέγνωσαν ἐπιστολάς, μόνην δὲ τὴν Ὀλυμπιάδος οὐκ ἔλυσαν, ἀλλ' ὥσπερ ἦν κατασεσημασμένην, πρὸς ἐκεῖνον ἀπέλυσαν.

* ὑπὲρ τῶν πόλεων.

Ex Demetrij vita.

Demetrius statura patre fuit inferior, tametsi magnus: figura autem & pulchritudine faciei ita insigni & eximia, vt eam fingendo pingendoque assequi nemo potuerit. Nam vna cum venustate & elegantia grauitas terrórque in vultu inerat, & heroica quędã ac regia maiestas iuuenil. alacritati admixta. Sic ingenium quoque erat, & ad perterrendos homines, & ad conciliandam sibi eorum gratiam aptum.

Insolentissimum fuit Stratoclis (is enim scitarum illarum fuit & subtilium auctor blanditiarum) commentum, qui legem promulgauit, vt si qui publico edicto ad Antigonum vel Demetriũ mitterentur, ij non legati, sed Theori, id est, cultores nominarẽtur: quod nomẽ eorum est, qui Pythiæ aut Olympiæ a maioribus tradita sacrificia pro ciuitatibus in solẽni Græcorum conuentu peragebant. His illi adulationibus Demetrium alioqui sana mente præditũ demulcentes corruperunt. Athenienses obsessi à Philippo tabellarios intercipientes, lectis reliquis epistolis, missam ab Olympiade nõ aperuerunt, sed obsignatã adhuc Philippo miserãt.

PLVTARC. Neque vero vlla regi conuenientior actio est, quam iustitiæ executio. Mars enim (vt Timotheus ait) tyrannus est, legem vero omnium regem Pindarus appellat. Vsque ad Demetrium Antigoni, qui poliorcetes appellabatur, nemo hominum viderat ante quindeciremem aut sedeciremem. Posteaquidem temporis Ptolemæus Philopator quadragintaremem construxit, longam CCLXXX. altam ab imo fundo vsque ad summum puppis XLVIII. cubitos, remigibus quater mille, & nautis præterea quadringentis instruebatur, recipiebátque classiariorum in foris & tabulato prope tria millia, [sed nautæ CCCC. remiges IIII CIƆ. & milites III CIƆ. erát in súma VII CIƆ CCCC.] Verum hæc nauis spectaculo magis & ostentationi quam vsui fuit, quod difficulter neque sine periculo commoueri posset, parúmque ab ædificiis fixis differret.

Herodot. Thalia. & Orig. lib. contra Celsum p. 262. edit. August. Vind.

Ex Antonij Vita.

MVlta Antonius ignorauit, non tam ob socordiam, quam simplicitatem, qua ductus facile suis credebat. Erat enim simplici ingenio, & tarde sentiebat: cum autem sensisset se peccasse, graui mouebatur pœnitentia, & apud eos ipsos quos offendisset, confitebatur. magna & supplicia & præmia irrogabat, modi tamen in gratificando, quam puniendo erat negligentior. Iocis autem eius nimiæque dicacitati hoc aderat remedium, quod se vicissim morderi patiebatur, neque minori cum voluptate ridebatur, quam ridebat, quæ res illi maximo fuit malo. Qui enim libere secum iocarentur, ab eis serio loquentibus nequaquam putabat sibi adulari: itaque laudando facile decipiebatur. non enim intelligebat esse, qui adulationi libertatem veluti subausterum condimentum admiscerent, quo proteruæ inter pocula loquacitati tædium & satietatem dimoueant, idque consequantur, vt assentantes & concedentes, quoties de re graui sermo incideret, non gratiam captare, sed prudentia inferiores videantur.

Ex Pyrrhi Vita.

FVit Pyrrhus vultu regio quidem, sed terribiliore quam venerabiliore. Non habuit multos dentes, sed supra erat vnum os continuum, in quo dentium interualla tenuibus veluti sulcis detinebantur. è liene laborantibus salutem afferre credebatur, si gallum album mactans, supinatis illis dextro pede leuiter viscera premeret, neque fuit quisquam ita vel pauper vel vilis, cui rogatus eam medicinam facere dedignaretur: gallum ipse Pyrrhus accipiebat, atque immolabat, iisque ei erat honor gratissimus. Et ferunt pedis eius pollicem vim diuinam habuisse, atque etiam cremato post mortem corpore, hunc illæsum intactúmque ab igne fuisse repertum.

Ex Marij Vita.

MArio & téperantiæ ac tolerátiæ testimonia perhibentur: & huius quidé indiciū

Ὅτι οὐδὲν (φησὶν) οὕτω βασιλεῖ προσήκειν, ὡς τὸ τῆς δίκης ἔργον. Ἄρης μὲν γὰρ τύραννος, ὥς φησι Τιμόθεος: νόμος δὲ πάντων βασιλεὺς, κατὰ Πίνδαρόν ἐστιν. Ὅτι μέχρι Δημητρίου (τοῦ) Ἀντιγόνου παιδὸς, ὃς πολιορκητὴς ὠνομάζετο, οὐδεὶς εἶδεν *ἀνθρώπων, οὔτε πεντεκαιδεκήρη ναῦν πρότερον, οὔτε ἑκκαιδεκήρη· ὕστερον δὲ καὶ τεσσαρακοντήρη Πτολεμαῖος ὁ φιλοπάτωρ ἐναυπηγήσατο, μῆκος διακοσίων ὀγδοήκοντα πηχῶν, ὕψος δὲ ἕως ἀκροστολίου πεντήκοντα δυεῖν δεόντων· ταύταις δὲ χωρὶς ἐρετῶν ἐξηρτυμένην τετρακοσίοις, ἐρέταις δὲ τετρακισχιλίοις. χωρὶς δὲ τούτων, ὁπλίτας δεχομένην, ἐπί τε τῶν παρόδων καὶ τοῦ καταστρώματος ὀλίγῳ τρισχιλίων ἀποδέοντας· ἀλλὰ ναῦται υʹ, ἐρέται δ, ὁπλῖται παρὰ μικρὸν Γ, ὁμοῦ, ζυ. θέαν μόνην ἐκείνη παρέσχε, καὶ μικρὸν ὅσον διαφέρουσα τῶν *νομίμων οἰκοδομημάτων φανῆναι πρὸς ἐπίδειξιν, οὐ χρείαν ἐπισφαλῶς καὶ δυσέργως ἐκινήθη.

* εἶδεν, Ald.

* μονίμων Ald.

Ἐκ τοῦ Ἀντωνίου.

Ὅτι Ἀντώνιος ἠγνόει πολλὰ τῶν ὑπ' αὐτοῦ γινομένων· οὐχ οὕτω ῥάθυμος ὢν, ὡς δι' ἁπλότητα πιστεύων τοῖς περὶ αὐτόν. ἐνῆν γὰρ *ἁπλότης τῷ ἤθει, καὶ βραδεῖα μὲν αἴσθησις· αἰσθανομένῳ δὲ τῶν ἁμαρτανομένων ἰσχυρὰ μετάνοια, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἐξομολόγησις τοὺς ἀγνωμονηθέντας· μέγεθος δὲ καὶ περὶ τὰς ἀμοιβὰς καὶ περὶ τὰς τιμωρίας. μᾶλλόν γε μὴν ἐδόκει χαριζόμενος, ἢ κολάζων, ὑπερβάλλειν τὸ μέτριον. ἡ δὲ περὶ τὰς παιδιὰς καὶ τὰς σκώψεις ὕβρις ἐν ἑαυτῇ τὸ φάρμακον εἶχεν· ἀντισκῶψαι γὰρ *ἐξῆν καὶ ἀνθυβρίσαι. καὶ γελώμενος ἢ γελῶν ἔχαιρε· καὶ τοῦτο διελυμήνατο τὰ πολλὰ τῶν πραγμάτων. τοὺς γὰρ ἐν τῷ παίζειν παρρησιαζομένους οὐκ ἂν οἰηθεὶς σπουδάζοντας κολακεύειν αὐτὸν, ἡλίσκετο ῥᾳδίως ὑπὸ τῶν ἐπαίνων· ἀγνοῶν, ὅτι τὴν παρρησίαν τινὲς ὡς ὑπόστυφον ἥδυσμα τῇ κολακείᾳ παραμιγνύντες, ἀφῄρουν τὸ πλήσμιον τῇ παρὰ τὴν κύλικα θρασύτητι καὶ λαλιᾷ, διαμηχανώμενοι τὴν τῶν πραγμάτων *ὕφεσιν καὶ συγκατάθεσιν, ὡς μὴ πρὸς χάριν ὁμιλεῖν, ἀλλὰ τῷ φρονεῖν ἡττωμένων φαίνεσθαι.

* ἁπλότητι ἴσ.

* ἐξῆν

* al. ἔφεσιν.

Ἐκ τοῦ Πύῤῥου.

Ὅτι Πύῤῥος (φησὶ) τῇ μὲν ἰδέᾳ τοῦ προσώπου φοβερώτερον ἦν ἔχων, ἢ σεμνότερον καὶ βασιλικώτερον. πολλοὺς δὲ ὀδόντας οὐκ εἶχεν, ἀλλ' ἓν ὀστοῦν συνεχὲς ἦν, ἄνωθεν οἷον λεπταῖς ἀμυχαῖς τὰς διαφυὰς ὑπογεγραμμένων τῶν ὀδόντων. τοῖς δὲ σπληνιῶσιν ἐδόκει βοηθεῖν, ἀλεκτρυόνα θύων λευκὸν, ὑπτίων τε κατακειμένων τῷ δεξιῷ ποδὶ πιέζων ἀτρέμα τὸ σπλάγχνον. οὐδεὶς δὲ ἦν πένης, οὔτε ἄδοξος οὕτω, ὥστε μὴ τυχεῖν τῆς ἰατρείας δεηθείς. ἐλάμβανε δὲ καὶ τὸν ἀλεκτρυόνα θύσας· καὶ τὸ γέρας τοῦτο ἥδιστον ἦν αὐτῷ. λέγεται δὲ τοῦ ποδὸς ἐκείνου τὸν μείζονα δάκτυλον δύναμιν ἔχειν ἰδίαν, ὥστε μετὰ τὴν τελευτὴν τοῦ λοιποῦ σώματος κατακαέντος, ἀπαθῆ καὶ *ἄλυπον ὑπὸ τοῦ πυρὸς *εὑρεθῆναι.

* ἄθικτον Ald.

* ἐλευθερωθῆναι

Ἐκ τοῦ Μαρίου.

Ὅτι τῷ Μαρίῳ (φησὶ) καὶ σωφροσύνην καὶ καρτερίαν μαρτυροῦσιν· ἧς δεῖγμα καὶ τὸ περὶ τὴν χειρουρ-

χειρουργίας ἐστίν. ἰξῶν γὰρ ἀνάπλεως ἄμφω τὰ σκέλη γεγονώς, καὶ τὴν ἀμορφίαν δυσχεραίνων· ἔγνω παρασχεῖν ἑαυτόν. καὶ παρέσχεν ἄδετος θάτερον σκέλος, οὐδὲ κινηθεὶς, οὐδὲ στενάξας, ἀλλὰ καθεστῶτι τῷ προσώπῳ καὶ μετὰ σιωπῆς τινος ὑπερβολὰς [καὶ] ἀλγηδόνων ἐπὶ ταῖς τομαῖς ἀνασχόμενος. τοῦ δὲ ἰατροῦ μετιόντος ἐπὶ θάτερον· οὐκέτι παρέσχε, φήσας ὁρᾷν τὸ ἐπανόρθωμα τῆς ἀλγηδόνος οὐκ ἄξιον. Ὅτι Μάριος ἐκ Λιβύης μετὰ τοῦ στρατεύματος ἀνακομισθεὶς, τήν τε ὑπατείαν ἀνέλαβε, καὶ τὸν θρίαμβον εἰσήλασεν ἄπιστον ἐπιδειξάμενος θέαμα Ῥωμαίοις, Ἰουγούρθαν αἰχμάλωτον· οὗ ζῶντος, οὐδ' ἂν εἷς ἤλπισε πολεμίων κρατήσειν· οὕτως ἦν ποικίλος ἀνὴρ τύχαις ὁμιλῆσαι, καὶ πανουργίᾳ πολλῇ μεμιγμένον ἔχων τὸ θυμοειδές. ἐν δὲ τῷ θριάμβῳ κομισθῆναι λέγουσι χρυσίου μὲν ἑπτὰ καὶ τρισχιλίας λίτρας· ἀργύρου δὲ ἀσήμου ψοέ. νομίσματος δὲ δραχμὰς ζ ἐπὶ μυριάσιν η καὶ κ'. Ὅτι τοὺς φιλοπόνους καὶ σιωπῇ μετ' εὐκολίας τὰ προστασσόμενα πράττοντας (ἄξιος γὰρ ἦν ὁ Μάριος) καὶ αὐτουργεῖν τὰ πολλὰ, καὶ μιμεῖσθαι διδάσκειν αὐτὸν, καὶ ἐγκωμιάζειν τοὺς στρατιώτας, ἡμιόνους Μαριανοὺς ὠνόμαζον. οἱ δὲ, ὅτι Μάριός φησιν ὑπὸ Σκηπίωνι πάλαι στρατευόμενος, καὶ πολυπραγμονοῦντι περί τε τῶν ὅπλων καὶ τῶν ὑποζυγίων τοῦ στρατιώτου προσήγαγεν, ἵππον τε κάλλιστα τεθραμμένον, καὶ ἡμίονον εὐεξίᾳ καὶ πραότητι καὶ ῥώμῃ διαφέροντα πολὺ τῶν ἄλλων. ἡσθεὶς δὲ τοῦ στρατηγοῦ τοῖς τοῦ Μαρίου θρέμμασι, καὶ πολλάκις αὐτῶν μνησθείς· ὥστε ἄρα τοὺς σκώπτοντας ἐν ἐπαίνῳ τὸν ἐνδελεχῆ καὶ τλήμονα, καὶ φιλόπονον, Μαριανὸν ἡμίονον προσαγορεύειν.

Ὅτι τοὺς Μαρίου κατακοπέντας, μυριάδας δέκα, Μασσαλιῆται τοῖς ὀστέοις λέγονται περιθριγκῶσαι τοὺς ἀμπελῶνας· τὴν δὲ γῆν, τῶν νεκρῶν καταναλωθέντων ἐν αὐτῇ, καὶ διὰ χειμῶνος ὄμβρων ἐπιπεσόντων, οὕτως ἐκλιπανθῆναι, καὶ γενέσθαι διὰ βάθους ἀνάπλεω, τῆς σηπεδόνος ἐνδύσης, ὥστε καρπῶν ὑπερβάλλον εἰς ὥρας πλῆθος ἐξενεγκεῖν· καὶ μαρτυρῆσαι τῷ Ἀρχιλόχῳ λέγοντι, [πιαίνεσθαι πρὸς τὸ τοιοῦτο τὰς ἀρούρας·] ἐπιεικῶς δὲ ταῖς μεγάλαις μάχαις ἐξαισίους ὑετοὺς ἐπικαταρρήγνυσθαι λέγουσιν: εἴτε δαιμονίου τινὸς τοῖς καθαροῖς καὶ διιπετέσιν ἁγνίζοντος ὕδασι καὶ κατακλύζοντος, εἴτε τοῦ φόνου (καὶ) τῆς σηπεδόνος ἐξανιείσης ὑγρὰν καὶ βαρεῖαν ἀναθυμίασιν, ἣ τὸν ἀέρα συνίστησιν, εὔτρεπτον ὄντα καὶ ῥᾳδίως μεταβάλλειν ἐπὶ πλεῖστον ὑπὸ σμικροτάτης ἀρχῆς. Ὅτι ἄξιον θαυμάσαι τοὺς Κορνούτου θεράποντας· πολλῶν γὰρ ἐν στασιαζούσῃ τῇ πόλει θανάτων, καὶ τῶν ἀκρίτων, κατὰ ψῆφον γινομένων· καὶ μυρίων σφαγῶν καὶ ποικίλων γεγονότων: οὗτοι τὸν δεσπότην ἀποκρύψαντες, νεκρὸν δέ τινα τῶν πολλῶν ἀναρτήσαντες ἐκ τοῦ τραχήλου, καὶ περιθέντες αὐτῷ χρυσοῦν δακτύλιον, ἐπεδείκνυον τοῖς Μαρίου δορυφόροις· καὶ κοσμήσαντες, ὡς ἐκεῖνον αὐτὸν ἔθαπτον. * ὑπενόησε δὲ οὐδείς· ἀλλ' οὕτω λαθὼν ὁ Κορνοῦτος, ὑπὸ τῶν οἰκετῶν εἰς Γαλατίαν διεκομίσθη.

* al. ἐπαίνει.

PLVTARC.

exstat. Varicibus enim magnis cum vtrumque eius crus laboraret, deformitatem ægre ferens, medicum accersiuit, eique non ligatus eius alterum præbuit, ac nihil ipse motus, nullo edito gemitu, constanti vultu tacitus incredibiles sectura dolores pertulit: ad alterum transeunte medico, non sustinuit, remedium hoc non dignum esse inquiens, cuius causa tanti cruciatus tolerarentur. Marius ex Africa cum exercitu transuectus & consulatum accepit, & triumphum duxit, Iugurtham captiuum incredibile Romanis spectaculum exhibens, quo viuo victoriam de hostibus nemo ne sperasset quidem: adeo ad omnem fortunam se accommodare callidus, astutiæ magnæ admixtam ferociam habebat. In triumpho præterea illata narrant auri ter mille ac septem pondo, argenti non signati quinquies millia DCCLXXV. signati CCLXXXVII. millia denarium. Solent milites laboriosos, quique taciti promptè imperata faciunt, *mulos Marianos* appellare (erat enim Marius indefatigabilis) quod sua ipsi facerent, & eum hac in re imitarentur. Quidam quia Marius olim sub Scipione militans curiose arma & carros inspicienti, adduxit bellicosum equum optime enutritum, & mulum cæteris habitiorem & cicuritate & robore præstantem multo: cumque Imperator Marij iumentis oblectaretur, & sæpe eorum recordaretur: inde ortum vt qui per cauillum ob laborum assiduitatem & tolerantiam laudaretur, *Marianus mulus* appellaretur. Deuictis centum millibus Teutonum à Mario, Massilienses ferunt ossibus vineas sepisse: tellurem vero consumtis in ea cadaueribus, ac per hiemem imbribus delapsis, ita pinguem redditam, putredine in profundum penetrante repletam, vt legitimo tempore abunde fructuum protulerit, & quod Archilochus dixit, *hoc modo agros pinguescere*, id tum fuisse confirmatum. Neque abs re est, quod post magna prælia immodicæ pluuiæ decidant: siue Deus aliquis terram puris & cælestibus aquis lustrat atque proluit: siue cadaueribus & pinguedine humidam grauemque emittentibus exhalationem, ita aer coit, alioquin facile etiam leuissimis de causis mutationi obnoxius. Digni itaque admiratione Cornuti serui, multis cum bello ciuili morte sine causa condemnatis, variisque cædibus perpetratis, cum herum suum occultassent, aliud quoddam cadauer de mortuorum aceruo arreptum collo trahentes, aureum annulé digito accommodantes, Marianis ita satellitibus ostenderunt, & ornato funere, quasi herile esset sepeliuerunt: neque id quisquam sensit, eoque modo Cornutus clam opera seruorum in Galliam euasit.

Vide Festum.

Marianus mulus.

Ex Arati vita.

ARato cum Aristippo & militibus acri pugna congrediente, & tyranno à Crete quodam nomine Tragisco necato, & amissis

Ἐκ τοῦ Ἀράτου.

Ὅτι ὁ Ἄρατος (φησὶ) λαμπρῶς καὶ κατὰ Ἀριστίππου τοῦ τυράννου καὶ κατὰ τῶν σὺν αὐτῷ ἀριστεύσας· πεσόντος καὶ αὐτοῦ τοῦ τυράννου ὑπὸ Κρητός τινος Τραγίσκου τοὔνομα, καὶ τοῦ πλήθους

[PLVTARC.] ipsorum plusquam M D. viris, & nemine suorum amisso, Argos tamen neque cepit neque liberauit. Agis enim & Aristomachus minor, cum exercitu regio irruperant eo, & rerum potestatem occupauerant. Magnam quidem partem cauillorum, dicteriorúmque & scurrilium insectationem, quibus eum adulatores tyrannorum traducebant, refutauit: *qui in gratiam dominorum dictitare solebant, duci Achaeorum tempore praelij aluum conturbari, vertiginem & grauem soporem oboriri simul atque tuba sonitum exaudiuisset. Itaque vt primum aciem instruxisset, & tesseram dedisset, percontari solitum centuriones, & quid sua praesentia opus foret, iacta iam alea; atque ita digredientem quam longissime, euentum pugnae expectare.* Haec quidem ita obtinuit opinio, vt Philosophi etiam in scholis disputent, tremórne cordis & mutatio coloris, & alui solutio praesente periculo timidorũ sit, an cuiusque intemperiei in corpore & frigiditatis: Aratum enim bonum semper ducem habitum, cui tamen ea semper in obeundis periculis acciderint. Quia antiqua lex erat, ne quis intra muros sepeliretur, eámque legem magna comitabatur superstitio, Delphos miserunt ea de re sciscitatum Pythiam, quae permisit. & tum caeteri Achaei, tum vero Sicyonij gauisi sunt: mutatóque in festiuitatem luctu, coronati albisque induti vestibus corpus eius statim in vrbem deportarunt, paeanes choreis accinétes: ac loco delecto qui omnium conspectui pateret, tanquam conditorem seruatorémque vrbis sepeliuerunt. Loco etiamnum est nomen Arateum. mortuus est specie familiaritatis veneno & dolis, caede à Taurione perpetrata, Philippo Peloponesio tyranno edicente, vt impune illi quae fecisset cederent.

Ex Artaxerxis.

MAter Artaxerxis fuit Parysatis, solers sane femina, & taxillos iacere nõ indocta. Metus tyranno stimulus ad caedem acerrimus.

Ex Agide Plutarchi nihil excerpsit Photius.

[Ex Cleomene.] ANtigonus Macedoniae rex vocatus ad auxilium ab Achaeis contra Cleomené, pugna superauit & fugauit Cleomené, & cum esset Lacedaemone potitus, humaniter ciues tractauit, dignitatémq; Spartae nullo modo conculcauit, aut ludibrio habuit, sed leges rémque publicam Spartanis reddidit, & in Macedoniã tertio die discessit, quod eam bello ardere, atq; à barbaris vastari inaudiuisset. Iam & morbus ipsũ occupauerat, in phthisim vehementẽ vergens, defluxúmque ex capite continentem. Nõ tamen ei succubuit, sed ita in certamine pro regno suo perdurauit, vt maxima parta victoria, ingentiq; barbarorum caede peracta, maiori cũ gloria mortem obiret. Philarchus scribit, eũ in ipso praelio vociferatione corpus rupisse: quod vero non est dissimile. In contabulationibus hominum ferebatur, eum post praelium clamantem prae gaudio, *o pulchrum diem*, multũ sanguinis expuisse, acutáq; febri decessisse.

τῶν ἄλλων ὄντων ἀπὸ τῶν ἀναιρεθέντων, καὶ μηδένα τῶν αὐτοῦ στρατιωτῶν ἀποβαλὼν, ὅμως οὐκ ἔλαβε τὸ Ἄργος, οὐδὲ ἠλευθέρωσε τοὺς ἐν αὐτῷ. τῶν περὶ Ἄγιν, καὶ τὸν νεώτερον Ἀριστόμαχον, μετὰ δυνάμεως βασιλικῆς παρεισπεσόντων, καὶ κατασχόντων τὰ πράγματα. τὸ μὲν οὖν πολὺ τῆς διαβολῆς, καὶ λόγους καὶ σκώμματα καὶ βωμολοχίας παρείλετο τῶν κολακευόντων τοὺς τυράννους καὶ διεξιόντων, ἐκείνοις χαριζομένων. [Ὡς τοῦ στρατηγοῦ τῶν Ἀχαιῶν ἐκταράττοιτο μὲν ἡ κοιλία παρὰ μάχας, κάρος δὲ καὶ ἴλιγγος προσπίπτει ἅμα τῷ παραστῆναι τὸν σαλπικτήν. ἐκτάξας δὲ τὴν δύναμιν, καὶ τὸ σύνθημα παρεγγυήσας, καὶ πυνθανόμενος τῶν ὑποστρατηγῶν, μή τις αὐτοῦ χρεία παρόντος, βεβλῆσθαι γὰρ τοὺς ἀστραγάλους; ἀπέρχοιτο, καραδοκήσων πόρρωθεν τὸ συμβησόμενον.] ταῦτα γὰρ οὕτως ἴσχυσεν, ὥστε καὶ τοὺς φιλοσόφους ἐν ταῖς σχολαῖς *ζητοῦντας, εἰ τὸ πάλλεσθαι τὴν καρδίαν, καὶ τὸ χρῶμα τρέπεσθαι ἠλλοιωμένον, καὶ τὴν κοιλίαν ἐξυγραίνεσθαι παρὰ τὰ φαινόμενα δεινὰ, δειλίας ἐστὶν ἢ δυσκρασίας τινὸς περὶ τὸ σῶμα καὶ ψυχρότητος; τὸν γὰρ Ἄρατον ἀεὶ μὲν ἀγαθὸν ἡγεῖσθαι στρατηγὸν, ἀεὶ δὲ ταῦτα πάσχοντα παρὰ τοὺς ἀγῶνας. Ὅτι νόμου (φησὶν) ὄντος ἀρχαίου, μηδένα θάπτεσθαι τειχῶν ἐντὸς, ἰσχυρᾶς τε τῷ νόμῳ δεισιδαιμονίας προσούσης· ἔπεμψεν εἰς Δελφοὺς, ὑπὲρ τούτων ἐρησόμενοι τὴν Πυθίαν· ἡ δὲ ἐπιτρέπει. καὶ οἵ τε Ἀχαιοὶ ἅπαντες ἥσθησαν καὶ διαφερόντως οἱ Σικυώνιοι *μεταβάλλοντες εἰς ἑορτὴν τὸ πένθος, εὐθὺς ἐκ τοῦ Αἰγίου τὸν νεκρὸν Ἀράτου ἐστεφανωμένοι καὶ λευχειμονοῦντες ὑπὸ παιάνων καὶ χορῶν εἰς τὴν πόλιν ἀνῆγον· καὶ τόπον ἐξελόμενοι περίοπτον, ὥσπερ οἰκιστὴν καὶ σωτῆρα τῆς πόλεως ἐκήδευσαν· καὶ καλεῖται μέχρι νῦν Ἀράτειον. ἡ δὲ τελευτὴ αὐτοῦ ἐν φιλοφροσύνης σχήματι φαρμάκῳ καὶ δόλῳ γέγονε· Ταυρίωνος μὲν τοῦ στρατηγοῦ ὑπηρετησαμένου τοῦ φόνου. Φιλίππου δὲ τοῦ Πελοποννησίου τυράννου ὡς ἄδειαν ἔχοι πράττειν ἃ βούλοιτο τὸν ἐκθέσμως πράξαντος.

[* ζητεῖν.]
[* λευκὰ ἐνδυσάμενοι.]

Ἐκ τοῦ Ἀρταξέρξου.

ΟΤι ἡ τοῦ Ἀρταξέρξου μήτηρ Παρύσατις δεινὴ φιλόσοφος ἦν γυνὴ, καὶ δεινὴ (φησὶ) κυβεύειν. Ὅτι ἡ δειλία (φησὶ) φονικώτατόν ἐστιν ἐν ταῖς τυραννίσιν.

Ἐκ τοῦ Ἄγιδος.

ΟΤι Ἀντίγονος (φησὶν) ὁ Μακεδονίας βασιλεὺς, ἐπικαλεσαμένων αὐτὸν ἐπὶ βοήθειαν κατὰ Κλεομένους Ἀχαιῶν, μάχῃ ἐνίκησε. καὶ ἐξ ἐφόδου φυγόντος Κλεομένους· τὴν πόλιν παραλαβὼν, καὶ τοῖς Λακεδαιμονίοις φιλανθρώπως χρησάμενος, καὶ τὸ ἀξίωμα τῆς Σπάρτης οὐ προπηλακίσας, οὐδὲ ἐνυβρίσας, ἀλλὰ καὶ νόμους καὶ πολιτείαν ἀποδοὺς, ἀνεχώρησεν εἰς Μακεδονίαν ἡμέρᾳ τρίτῃ· πόλεμον αὐτοῦ φύντων ἐκεῖσε, καὶ παρεῖναι βιαζομένων. ἤδη δὲ καὶ τὸ νόσημα κατεῖχεν αὐτὸν, εἰς φθίσιν *ἐμβεβληκὸς ἰσχυρὰν, καὶ κατάρρουν συντεῖνον. οὐ μὴν *ἀπεῖπεν, ἀλλ' ἀντήρκεσε πρὸς τοὺς οἰκείους ἀγῶνας, ὅσον ἐπὶ νίκῃ μεγίστῃ καὶ φόνῳ πλείστῳ τῶν βαρβάρων εὐκλεέστερος ἀποθανεῖν (ὡς μὲν εἰκός ἐστι, καὶ λέγουσιν οἱ περὶ Φύλαρχον) αὐτῇ τῇ περὶ τὸν ἀγῶνα κραυγῇ τὸ σῶμα προσαναρρήξας. ἐν δὲ ταῖς σχολαῖς ἦν ἀκούειν, ὅτι βοῶν μετὰ τὴν νίκην ὑπὸ χαρᾶς, ὦ καλῆς ἡμέρας· πλῆθος αἵματος ἀνήγαγε, καὶ πυρέξας συντόνως, ἐτελεύτησεν.

[* ἐμβεβληκὸς. * ἀπεῖπε.]

Ὅτι

PLVTARC.

Ὅτι Κλεομένης αἰγύπτῳ προσπεφευγὼς, μετὰ τὸ ὑπ' Ἀντιγόνου ἡττᾶν, τὰ μὲν πρῶτα ὁ βασιλεὺς αἰγύπτου ἐν τιμῇ καὶ δεξιώσεσι περιεῖπε τὸν ἄνδρα. μετ' οὐ πολὺ δὲ μηδὲν ἀδικοῦντα, ἐξ ὑποψιῶν ἀλόγων καὶ συκοφαντῶν κακούργων, ὑπορρυϊσκομένης τῆς περὶ αὐτὸν διαθέσεως, ἐν φρουρᾷ κατεῖχεν ἀδέσμῳ, μελετῶν κατ' αὐτοῦ θάνατον. ὁ δὲ μετά τινων ἑξκαίδεκα τῶν αὐτοῦ ἑταίρων ἐκπηδήσας μετὰ ξιφῶν τοῦ οἰκήματος, ἔθει μὲν διὰ τῆς ἀγορᾶς, καὶ τοὺς πολίτας καὶ τοὺς ἄλλους εἰς ἐλευθερίαν ἐκάλει. οἱ δὲ ἐπῄνουν μὲν τὴν γνώμην, καὶ ἐθαύμαζον τὸ γενναῖον· οὐδεὶς μέντοι διὰ τὸν ἐκ τῆς τυραννίδος φόβον ἐτόλμα συνεπιλαβέσθαι. ἀνελόντες δ' οὖν τοὺς εἰς χεῖρας [καὶ] ἐλθόντας καὶ δύο τῶν ἐχθίστων. πολλοῦ *συρρυέντος ἐπ' αὐτοὺς πλήθους, καὶ πολλοὺς ἀνελόντες, καὶ αὐτοὶ κατεκόπησαν, εἶτα ἀνεσταυρώθησαν. ὀλίγαις δὲ ὕστερον ἡμέραις οἱ τὸ σῶμα τοῦ Κλεομένους ἀνεσταυρωμένον παραφυλάττοντες, εἶδον εὐμεγέθη δράκοντα τῇ κεφαλῇ περιπεπλεγμένον, καὶ ἀποκρύπτοντα τὸ πρόσωπον, ὥστε μηδὲν ὄρνεον ἐφίπτασθαι σαρκοφάγον. ἐκ δὲ τούτου δεισιδαιμονία προσέπεσε τῷ βασιλεῖ καὶ φόβος, ὡς ἀνδρὸς ἀνῃρημένου θεοφιλοῦς καὶ κρείττονος τὴν φύσιν. οἱ δὲ Ἀλεξανδρεῖς καὶ *προσετρέποντο φοιτῶντες ἥρωα τὸν Κλεομένην καὶ θεῶν παῖδα προσαγορεύοντες. ἄχρις οὗ κατέπαυσαν αὐτοὺς οἱ σοφώτεροι, διδόντες λόγον· ὡς μελίττας μὲν βόες, σφῆκας δὲ ἵπποι ἀποσαπέντες ἐξανθοῦσι· κάνθαροι δὲ τὸ αὐτὸ *παθόντων τῶν ὄνων ζωογονοῦνται· τὰ [δὲ] ἀνθρώπινα σώματα περὶ τὸν μυελὸν ἰχῶρος συρροίᾳ τινὰ καὶ σύστασιν ἐν ἑαυτοῖς λαβόντων ὄφεις ἀναδίδωσι. καὶ τοῦτο κατιδόντες οἱ παλαιοὶ, μάλιστα τῶν ζώων τὸν δράκοντα τοῖς ἥρωσι συνῳκείωσαν.

* al. συρρέοντος.
* Al. προσέτρεχον.
* al. παθόντος ζῶα.

Cum Cleomenes ab Antigono superatus in Ægyptum profugisset, initio à rege magno honore affectus est. Deinde haud longo post tempore sine iniuria, propter iniquam suspectionem & maleuolentiam accusatorum, deficiente erga eum affectu, coniectus est à rege in carcerem, ad mortem quæsitus. Ille vero cum aliis XVI. sociis cum gladiis domo exsiliens, per vicos currit, & ad libertatem populum vocat. Laudant mirantúrque ciues Cleomenis audaciam & animum, sequi & opem ferre ausus est nemo metu tyranni. Illi autem obuios quosque trucidarunt, & inter eos duos inimicissimos, cúmque magnam ad se confluentem hominum multitudinem interfecissent, tandem etiam interfecti sunt, & in crucem acti. Post dies aut multos, ij qui in crucem actum corpus Cleomenis custodiebant, iustæ magnitudinis draconem vident caput eius circumplicasse, faciémque operuisse, ita vt nulla carniuora eius aduolaret. Id superstitionem regi iniecit & metum, quod vir dijs carus & præstantioris humana naturæ interfectus videbatur. Alexandrini etiam frequentes ad eum locum commeantes, heroem Cleomenem, & Deorum filium appellauere tantisper, dum eum errorem doctiores minuerunt: docentes putrefacto bouis cadauere apes, equi vespas, asini scarabeos generari: in humano autem corpore confluente sanie, quæ est circa medullam, & in vnum coalescẽte angues nasci, id quod intelligentes antiqui, & omnibus animantibus draconem potissimum heroibus consecrauerunt.

Vide Horapollinem lib. 2. c. 44. & Origenem contra Celsum, lib. IV.

Ἐκ τοῦ Τίτου.

Ὅτι Ἰσθμίων ἀγομένων, πλῆθος μὲν ἀνθρώπων ἐν τῷ σταδίῳ καθῆστο τὸν γυμνικὸν ἀγῶνα θεωμένων, ἅτε διὰ χρόνων πεπαυμένης μὲν πολέμων τῆς Ἑλλάδος· *ἐλευθερίᾳ δὲ σαφεῖ καὶ εἰρήνῃ πανηγυριζούσης, τῇ σάλπιγγι δὲ σιωπῆς εἰς ἅπαντας διαδοθείσης· προελθὼν ὁ κῆρυξ εἰς μέσον, ἀνεῖπεν· Ὅτι Ῥωμαίων ἡ σύγκλητος, καὶ Τίτος Κοΐντιος στρατηγὸς ὕπατος, καταπολεμήσαντες βασιλέα Φίλιππον καὶ Μακεδόνας, ἀφιᾶσιν ἀφρουρήτους καὶ ἐλευθέρους καὶ ἀφορολογήτους τοὺς Ἕλληνας, νόμοις χρωμένους τοῖς πατρίοις, Κορινθίους, Λοκρούς, Εὐβοέας, Φωκεῖς, Ἀχαιοὺς, Φθιώτας, Μάγνητας, Θετταλοὺς, *Περραιβούς. τὸ μὲν οὖν πρῶτον οὐ πάντες, οὐδὲ σαφῶς ἤκουσαν, ἀλλ' ἀνώμαλος καὶ θορυβώδης κίνησις ἦν ἐν τῷ σταδίῳ θαυμαζόντων, καὶ διαπυνθανομένων, καὶ πάλιν ἀνειπεῖν κελευόντων. ὡς δ' ἅπαξ ἡσυχίας γενομένης, ἀναγαγὼν ὁ κῆρυξ τὴν φωνὴν, προθυμότερον εἰς ἅπαντας γεγωνήσας, διῆλθε τὸ κήρυγμα· κραυγὴ μὲν ἄπιστος τὸ μέγεθος, διὰ χαρὰν, ἐχώρει μέχρι θαλάσσης· ὀρθὸν δὲ ἀνειστήκει τὸ θέατρον, *οὐδεὶς δὲ λόγος ἦν τῶν ἀγωνιζομένων· ἔσπευδον δὲ πάντες ἀναπηδῆσαι καὶ δεξιώσασθαι, καὶ προσειπεῖν τὸν σωτῆρα τῆς Ἑλλάδος καὶ πρόμαχον. τὸ δὲ πολλάκις λεγόμενον εἰς ὑπερβολὴν καὶ μέγεθος τῆς φωνῆς, ὤφθη τότε.

* aliter libri editi.
* al. Περαιβοὺς φερραιβούς.
* οὐδὲ λόγος M. M.

Ex Titi Flaminini.

Cum Isthmia celebrarentur, ac multitudo hominum in stadio consedisset spectandi gymnici certaminis causa, eo magis, quod illo tempore Græcia à bellis vacabat, spemque libertatis propositam cernens, manifesta in pace diem festum agebat: postquam tuba silentium vndique est factum, progressus in medium præco ita pronunciauit: Senatus Romanus & Titus Quinctius Imperator Consul, deuicto Philippo & Macedonibus, absque præsidiis esse liberos, & immunes, suis legibus viuere iubet, Corinthios, Locros, Phocenses, Eubœenses, Achæos, Phthiotas, Magnetas, Thessalos, Perrhæbos. Primum neque omnes plane, neque perfectè vocem præconis exaudierunt: Erátque promiscua & tumultuaria in stadio commotio admirãtium, sciscitantium, repetique edictum poscentium. Vt vero iterum facto silentio, altiori voce eadem præco proclamauit, exauditumque est ab omnibus edictum: tantus, quantum credibile vix sit, clamor præ lætitia omniũ exortus, ad mare vsque peruasit. Quotquot in theatro erant, assurrexere omnes, neque iam quisquam certantium spectaculo tenebatur, prosilire omnes, amplecti & alloqui Græciæ seruatorem atque propugnatorem properabãt. Atque eo tempore id re ipsa apparuit, quod de immenso immodicoque clamore dici solet.

PLVTARC. Corui enim qui tum forte prætereuolabant, in stadium deciderunt. Cuius rei quidem causa est aëris perruptio. Nam vox cum magna atque multa effertur, ea diuulsus aër, volantes non sustinet, facitque vt aues ita atque si in vacuo sint loco, delabantur. nisi potius ictu tum quodam aëris aues veluti sagitta transfixæ, deturbentur atque decidant. Potest & ad aëris vorticem seu procellam transferri. cum maris ille instar, ob clamoris magnitudinem inuoluatur, rursumque cum impetu sese explicet. Cæterum Quinctius, nisi celerrimè dimissis ludis impetum & concursum populi declinasset, haud profecto saluum potuisse euadere crediderunt, tam multis simul vndiq; ei se circumfundentibus. Plutarchus sicut in hac Quinctij, & in aliis vitis compositis ait, * Neronis erat temporibus.

*Traiani.

CCXLVI. EX ARISTIDIS ORATIONE Panathenaica, quæ est Athenarum laudatio, *Excerpta.*

Ex Gal. Canteri V ltraiectini interpretatione.

LEGI Aristidis Panathenaicam orationem, verborum ac nominum explanationem comprehendentem, & periodorum: etiam sensus potestate, & ornatu præparato.

Terra quidem ad omne fœtus genus fuit instructa. Hæc autem beneficia cum à Diis accepissent, ita cœperunt eorum auctores imitari, vt aliis ipsi loco Deorum fuerint, & hac primum ratione dignos se donis istis esse comprobauerint, quod iis rectè fuerint vsi. Nec enim vel sub terram existimauerunt defodienda, vel alios sibi æquales euasuros esse timuerunt: sed ita demum se, quantum reliquis præstarent, posse ostendere putarunt, si essent erga omnes benefici. Sed me oratio fluctus instar transuersum rapuit, itaque ad id, vnde digressus fueram, redeo. Diuina igitur pompa commeatum in omnes regiones, tanquam pecuniam theatralem dimittunt. Maximum autem beneficium est illud, quod omnes vndique afflictos susceperunt, ac fouerunt. Nulla namque Græciæ gens est, vt ita dicam, quæ hac ciuitate non sit vsa. Quorum omnium meminisse primo factu sit difficile, & pares memoriæ sermones accommodare, quæ prima sunt, & antiquissima exponam. Cum Hercules è viuis excessisset, vrbs ei primum templa & aras consecrauit.

Athenarum laus.

Hercules.

[*Subiecta phrasis per eclipsim, aliquid blandi habens, qua sæpe vtitur.*]

Et nunc ciuitatis stant beneficio Messenij. Etenim sola cum omnium fortuna perpetuo cótendit vrbs, omniumq; clades in melius conata est conuertere, vetusq; dictum immutauit. Ostendit enim se amicos infelices nequaquam fugere, cum permultos etiá, à quibus antea dissidebat, post acceptas clades in amicitiá receperit. Nec quos felices admiserat, infelices factos dimiserit, quasi fortunæ humanitatem accómodaret, sed infortuniis ad beneficiorũ occasionem sit vsa, de suo plerisque impertiens, quæ prius nunquam vel sperauerant. Et iam ad vtrumq; terræ terminum vestri habitant liberi,

κόρακες γὰρ παραπετόμενοι μὲν τύχην, ἔπεσον εἰς τὸ στάδιον. αἰτία δὲ ἡ τοῦ ἀέρος ῥῆξις. ὅταν γὰρ ἡ φωνὴ πολλὴ καὶ μεγάλη φέρηται, διασπώμενος ὑπ' αὐτῆς οὐκ ἀντερείδει τοῖς πετομένοις, ἀλλ' ὀλίσθημα ποιεῖ καθάπερ κενεμβατοῦσιν· εἰ μὴ νὴ Δία πληγῇ μᾶλλον ὡς ὑπὸ βέλους διελαυνόμενα πίπτει καὶ ἀποθνήσκει. δύναται δὲ καὶ περιδίνησις εἶναι τοῦ ἀέρος, οἷον ἑλιγμὸν ἐν πελάγει, καὶ πάλιν ῥύμην διὰ μέγεθος λαβόντος. ὁ δ' οὖν Τίτος εἰ μὴ τάχιστα τῆς θέας διαλυθείσης ὑπεξέμενος τὴν φορὰν τοῦ πλήθους, καὶ τὸν δρόμον ἐξέκλινεν· οὐκ ἂν ἐδόκει περιγενέσθαι τοσούτων αὐτῷ περιχεομένων. Ὅτι Πλούταρχος, ὡς αὐτὸς κἂν τοῖς παροῦσι παραλλήλοις καὶ ἐν ἄλλοις φησὶν, * ἐπὶ τοῦ Νέρωνος ἦν.

* al. ἐπὶ Τραϊανοῦ.

ΑΡΙΣΤΕΙΔΟΥ Ο ΠΑΝΑΘΗΝΑΙΚΟΣ.

σμϛ'. *Ex Aristidis oratione panathenaica excerpta.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἀριστείδου ὁ παναθηναϊκὸς, ἐκλογὴν ὑπέχων ῥημάτων τε καὶ ὀνομάτων, καὶ περιόδων· ἀλλὰ καὶ νοημάτων εἰς δεινότητα καὶ κάλλος διεσκευασμένων.

Ἐῤῥωτο μὲν ἡ γῆ πρὸς ἁπάσας γονάς· λαβόντες δὲ οὗτοι τὰς παρὰ τῶν θεῶν δωρεὰς, οὕτως εὖ τοὺς δόντας ἐμιμήσαντο, ὥστε αὐτοὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἀντὶ τῶν θεῶν κατέστησαν. καὶ πεῖραν ταύτην πρώτην ἔδοσαν τοῦ κατ' ἀξίαν τυχεῖν τῷ χρήσασθαι τοῖς ὑπάρχουσιν ὡς προσῆκεν. οὐ γὰρ ἠξίωσαν αὐτὸ δὴ τοῦτο γῇ κρύψαντες ἐξαρκεῖν· ἀλλὰ τοσοῦτον ἀπέχον τοῦ φοβηθῆναι, μὴ ἄρα τοὺς ἄλλους ἐξ ἴσου σφίσι ποιήσωσιν. ὥστε οὐκ ἂν κάλλιον ᾠήθησαν, ὅσῳ τῶν ἄλλων προέχουσιν ἐνδείξασθαι, ἢ εἰ πάντας εὖ ποιοῦντες ὀφθήσονται. ἀλλ' ὁ λόγος γὰρ ὥσπερ ῥεῦμα φέρον ὑπήνεγκε βίᾳ. ἀναχωρεῖν οὖν ὅθεν ἐξέβην καιρός. πέμπουσι δὴ θείᾳ πομπῇ γῆν ἐπὶ πᾶσαν, ἀφορμὰς τοῦ βίου καθάπερ θεωρικοῦ τινος διάδοσιν. εὖ γὰρ ποιοῦντες, ἔφθανον τὴν ἐπιθυμίαν τῶν εὖ παθεῖν δεομένων. οὐ γάρ ἐστι γένος οὐδὲν τῆς ἑλλάδος, ὡς ἔπος εἰπεῖν, ὃ τῆσδε τῆς πόλεως ἀπείρατόν ἐστι. ὧν ἁπάντων μὲν ἀμήχανον καὶ μνημονεῦσαι πρῶτον, καὶ τῆς μνήμης τοὺς λόγους συμμέτρους ἀποδοῦναι. ἃ δέ ἐστι τῶν παλαιῶν ἐντιμότατα, καὶ ὥσπερ ἀρχὴ τοῖς πολλοῖς διηγεῖσθαι· Ἡρακλέους ἐξ ἀνθρώπων ἀπελθόντος, ἡ μὲν πόλις καὶ νεὼς καὶ βωμοὺς ἱδρύεται πρώτη.

[κατ' ἔλλειψιν ἡ προκειμένη φράσις, ἔχουσά τι ἐπαγωγόν· πολλαχοῦ δὲ αὐτῇ κέχρηται.]

πρῶτον.

Καὶ νῦν εἰσι μεσσήνιοι διὰ τὴν πόλιν. μόνη γὰρ (ὡς εἰπεῖν) διαγέγονε πρὸς τὴν ἁπάντων τύχην διαμιλλωμένη, καὶ πειρωμένη πάσας τὰς συμφορὰς περιτρέπειν ἐπὶ θάτερα· καὶ τὴν παροιμίαν ἐνήλλαξεν. οὐ γὰρ ἐκποδὼν εἶναι κατέδειξε, φίλου κακῶς πράσσοντος· ἀλλὰ πολλοὺς καὶ τῶν πρόσθεν διαφόρων ἐπὶ τοῖς ἀτυχήμασι φίλους πεποίηται. * οὐδ' εὖ μὲν πράττουσι κέχρηται, κακῶς δ' ἀπαλλάξαντας ἠτίμασε, τῇ τύχῃ μετρήσασα τὴν φιλανθρωπίαν: ἀλλὰ τοὺς τοῦ δυστυχεῖν καιροὺς, τοῦ πράττειν εὖ πεποίηκε τοῖς πολλοῖς τὰ παρ' αὐτῆς ἀγαθὰ προσθεῖσα, καὶ ποιησαμένη κοινωνοὺς ὧν ὅτε κάλλιστα ἔπραττον, οὐδὲ ἐλπὶς ἦν αὐτοῖς. καὶ νῦν ἐπ' ἀμφοτέροις τοῖς πέρασι τῆς γῆς ἡμετέρων παίδων παῖδες οἰκοῦσιν·

* al. οὐδ'.

οἱ μὲν

οἱ μὲν ἄχρι γαδείρων ἀπὸ μασσαλίας παρήκοντες, οἱ δὲ ἐπὶ τὸν Τάναϊδα καὶ τῇ λίμνῃ μεμερισμένοι. ἐνδέχεται δ' ἡ πάλαι τοῦ λόγου προσδοκωμένη μοῖρα, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, καὶ * ὑπὸ πολλῶν αἱ μετὰ τῶν κινδύνων πράξεις· ἃς ἐγὼ δέδοικα μὴ τῷ λέγοντι κίνδυνον ἔχωσιν εἰπεῖν μᾶλλον, ἢ τῇ πόλει, τῶν ἔργων ὅτε ἐπραγματεύετο. οὐ μὴν ἀλλ' ἀναγκαῖον ἅψασθαι καὶ τούτων ἤδη. καὶ μὴν αὐτὸ τοῦτο πρῶτον, τὸ πάντας τοὺς ἐν χρείᾳ βοηθείας καταφεύγειν ἐπὶ τὴν πόλιν, ὥσπερ ἐκ δυοῖν ποδοῖν [ὡς] ἀληθῶς, καὶ μηδεμίαν τῶν ἄλλων πόλεων ὁρᾶν μέγα καὶ φανερὸν σύμβολόν ἐστι, καὶ στήλης ἄμεινον, τοῦ προέχειν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς, οὐχ ὅσον λανθάνειν καὶ μαρτύριον * γε δυοῖν τοῖν καλλίστοιν, ἀνδρείας, καὶ φιλανθρωπίας. [εἰ δὲ βούλει λέγω δικαιοσύνης ἀντὶ τῆς φιλανθρωπίας.] ὥσπερ γὰρ κήρυκες ἅπαντες οὗτοι περὶ αὐτῆς γεγόνασι, καὶ τὴν ἀνάρρησιν ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων πεποίηνται· μήτε μέλειν τινὶ τοῦ δικαίου μᾶλλον τῶν ἀθηναίων, μήτε ἀμείνοις εἶναι κωλύειν ὅσα ἂν ἔξω τοῦ καλοῦ γίγνοιτο· ἀλλ' εἶναι τὰς μὲν ἄλλας πόλεις * τῶν ἀθηναίων δεομένας· αὐτὰς δ' ἐφ' ἑαυτῶν ἀριθμὸν πληρούσας τῇ ἑλλάδι. τὴν δὲ ὡς ἀληθῶς ὥσπερ πόλιν ἐν χωρίοις ἀνέχουσαν ὁμοίαν τῇ κατασκευῇ καὶ τοῖς λογισμοῖς, τῶν μὲν τὰ δίκαια τιμώντων * ὀχυρωτέραν, τῶν δὲ τὰς δυνάμεις ἐχόντων ἐπιεικεστέραν· μᾶλλον δὲ τῶν μὲν τὰ δίκαια τιμώντων ἀκριβεστέραν εἰς αὐτὸν τὸν τοῦ δικαίου λόγον, τῶν δὲ ἐπὶ τοῦ βιάζεσθαι δυνατωτέραν εἰς τέλος· ὥστε ἄμφω τὼ γένη δι' ἀμφοῖν νικᾶν. ταῦτα μὲν οὖν κοινὰ δείγματα.

*al. ἐπὶ. — *al. τι. — *al. τῆς. — *al. ὀχυρωτέραν.

σχόλιον.

[Τὸ προκείμενον τοῦ λόγου σχῆμα διαφόροις ὀνόμασι κέκληται· καὶ γὰρ στρεπτόλυτον καλεῖται, καὶ διάλληλον, ἐναγώνιον, διαγώνιον, χιαστὸν, πλεκτὸν, καὶ λυτὸν, παρακειμένου κακοῦ ἀναίρεσις. στρεπτόλυτον μὲν, παρὰ τὸ ἐκ τῶν ἀντιστρόφων λύειν τὰ λεγόμενα· ἐναγώνιον δὲ, διὰ τὸ δοκεῖν ἔχειν ἀγῶνα τῇ ἐπαγωγῇ τῶν νοημάτων. χιαστὸν δὲ, διότι δύο προτάσεων οὐσῶν τοῦ δικαίου καὶ τοῦ δυνατοῦ, ὃ μὲν ἔδει τῷ δικαίῳ δοῦναι, τοῦτο ἀπένειμε τῷ δυνατῷ· ὃ δὲ ἔδει τῷ δυνατῷ, ἀνέθηκε τῷ δικαίῳ πάλιν, ἐναλλάξας τὰς ἐννοίας· παρακειμένου δὲ κακοῦ ἀναίρεσις λέγεται, ἐπειδὴ παράκειται ὡς δικαίοις, τὸ εὐχερῶς πάσχειν καὶ ἀδικεῖσθαι· ὡς δὲ ἀνδρείοις, τὸ ἀδικεῖν, ἀνεῖλε τὴν ἑκατέρου κακίαν. οἷον δικαία οὖσα καὶ οὐ πάσχουσα, καὶ ἀνδρεία οὖσα καὶ ἀδικοῦσα οὐδ' ὅλως. εἰ γὰρ καὶ ἐν τέλει ἔθηκε τὸ συγκριτικὸν τοῦ ὀνόματος, ἀλλ' οὐκ ἔστι τὸ σχῆμα συγκριτικόν· ἀλλ' ὡς εἴρηται παρακειμένου κακοῦ μεθοδεύει ἀναίρεσιν.]

Ἀμαζόσι μὲν γὰρ, αἳ παρῆλθον τοῖς ἔργοις τὴν φύσιν, ἱππομαχίας συνάψαντες, πανωλεθρίᾳ διέφθειραν· οὐδενὸς ἀνταίροντος τῶν μέχρι τῆς ἀττικῆς· ἀλλ' ἐξισώκεσαν ἤδη * τὰς ἠπείρους, ὥσπερ ἀπὸ σημείου τοῦ θερμώδοντος [ὁρμώμεναι.] ἐντεῦθεν δὲ, ὥσπερ * κάλω ῥαγέντος, ἐχώρησεν ὀπίσω· καὶ διελέλυτο ἀμαζόνων ἥ τε ἀρχὴ, καὶ ὁ δρόμος, καὶ ἡ πόλις. κἀνταῦθα ἐβοήθησε τῇ κοινῇ φύσει, καὶ νῦν εἰς ἄπιστον περιέστηκεν, εἰ ποτε ἐγένοντο. νῦν δὲ ἐξίσου καθεστώσης τῷ τε εὑρεῖν ἃ χρὴ παραλιπεῖν, καὶ τοῦ * πρὸς ἀξίαν εἰπεῖν τὰ * νικήσαντα· καὶ οὐδενὸς μὲν οὐδ' ἐν ἁπλῇ διηγήσει * πάντα πω διεξελθόντος, πλεῖστα δὲ ὑπὲρ μιᾶς πόλεως ταύτης ἁπάντων εἰρηκότων· μᾶλλον δὲ ὑπὲρ μόνης πλείω σχεδὸν, ἢ τῶν ἄλλων ἁπασῶν,

*al. ταύτας ἅπερ. — *al. κάλου. — *κατ' ἀξίαν. — *δόξαντα. καλῶς λεχθῆναι. — *πάντων καὶ διελθόντος.

partim ad Gades vsque à Massilia pertinentes, partim per Tanaim, ac paludem diffusi. Sequitur ea nunc orationis pars, à multis, vt opinor, exspectata, quæ res belli summo discrimine gestas complectitur, quas equidem metuo maiorem narrandi difficultatem dicenti, quam ciuitati olim gerendi, exhibituras esse non tamen necesse eas iam est attingere. Atqui hoc ipsum primum, quod omnes, qui sunt in necessitate constituti, ad hanc vrbem, vtroque, vt aiunt, pede confugiunt; nec ad aliud vllum oppidum respiciunt, id euidenter, omníque columna clarius ostendit, eam ab initio statim Græciæ principem, non modo non ignobilem fuisse, ac de rebus duabus pulcherrimis, fortitudine & humanitate [aut potius iustitia, testimonium illi perhibet.] Etenim isti omnes instar præconum ipsius fuerunt, qui experientia docti prædicarent, Athenienses & iustissimos esse, & iniuriam optimè coercere, aliásque ciuitates huius indigas, pro se singulas Græciæ numerum explere, hanc autem vere tanquam vrbem inter pagos eminere, apparatu & prudentia æquali instructam, vt iustis fortiorem, ita potentibus æquiorem, aut potius & iustis exacte iustiorem, & violentis potiorem, ita vt vtrosque vtroque superet. Atque hæc quidem communia sunt exempla.

ARISTIDES.

SCHOLION.

[*Hoc orationis schema variis nominibus appellatur. Etenim dicitur streptolytum, diallelon, enagonium, diagonium, chiastum, implicatum, solutum, subiecti mali amolitio. Streptolytum quidem, quia ex æquiualentibus soluit dicta, enagonium vero quia videtur habere certamen in inductione sensuum, chiastum, quia duarum propositionum, iusti scilicet & potentis, quod quidem oportebat dare iusto, dat potenti, quodque potenti, iterum dat iusto, sensum permutans. Dicitur autem subiecti mali amolitio, cum subiicit vt iustis, facile pati iniuriam, vt fortibus vero iniuriam facere; sustulit vtriusque malitiam. quale est, iusta est & non patiens. & fortis est & iniuriam faciens haudquaquam. Si enim in fine posuit nominis comparatiuum, sed non est schema comparatiuum, sed vt dictum est, subiecti mali machinatur amolitionem.*]

Nam cum Amazonibus, quarum facta superarunt naturam, equestri prælio commisso, totam gentem deleuerunt, cum eis nullus ad Atticam vsque restitisset, verum omnia solo adæquassent, à Thermodonte quasi centro [profectæ.]

Amazones.

Vnde tunc omnia quasi fune rupto retrocesserunt, dissoluto Amazonum & imperio, & excursu, & vrbe, & sic communi subuenit naturæ, effecitque; vt iam dubium sit, an vnquam exstiterint. At nunc cum par labor in quæstione omittendorum, & digna eorum, quæ clarissima videantur explicatione sit ponendus, nec quisquam adhuc vel nuda narratione sit omnia complexus, quamuis alioqui plurima singuli, de hac vna ciuitate, atque adeo plura quam de reliquis omnibus, dixerint,

ARISTIDES. non licet nobis accuratius tractare singula, & plurima sunt omittenda, vt maxima quæ sunt referamus, quandoquidem certe nemo sit, quin libenter ista in medium proferat. Nam cum Græci de summa rerum cum Barbaris decertarent, parua terræ parte cum ingenti commissa, & pro virtute ac salute certamen esset, tum ciuitas vtramque gentem præter omnem spem vicit, & alteram esse patuam sibi appedicem, alteram tanto deteriorem, quanto videbatur maior, declarauit. Tum vero facta sunt a verbis, aliena videlicet a nostris, superata, cumplebiscitum omni trophæo præclarius, verbis pariter & re vicit, quandoquidem manibus statim fuit comprobatum, non modo sublatis, vt fieri solet, sed etiam præcones perdentibus. De eo autem, qui literarum fuerat interpres, populum quidem in suffragium miserunt, vt iudicij formam, quoniam Græcus erat, præter cæteros haberet, nihilominus tamen & ipsum interemerunt, quasi ne voce quidem sola Barbaris esset ioseruiendum. Itaque id quo ille maxime nitebatur, cum fefellit, cum illi censerent hominem municipalem interpretis officio contra vrbem, & Græcos pro hostibus fungi non debere. Tum in barathrum proiecti sunt, sic vt alij responsa regi intulerint.

[*Sed latus interpres Samius erat genere, nomine vero Mys.*]

Ciuitas autem pompam potius ducere, quam ad certamen se comparare videbatur. Templa namque omnia aperuerat, sacerdotibus conuocatis, ac Diis antiquo more supplicationes faciebat. Ac primū quidem cursus eos omnes, qui ob coronæ præmium suscipi solent, longe superabant, æqualem præmiorum excellentiæ præstantes alacritatem; in fine vero sete ipsi vincebant. Tanta vero fuit huius apparatus & facti superbia, vt existimarēt Barbari se, si modo visi essent, tantum effecturos, vt omnes velut in ludis mox cederent, vltroque se dederent. Atque hæc prima inter homines publica virtutis cum diuitiis, & prudentiæ Græcæ cum turba & apparatu barbarico exstitit controuersia, quæ non sermonis eloquentia, sed factorum demonstratione, temporisque opportunitate fuit dirempta. Nec enim isto spectaculo in metum, sed alacritatem illi conuersi sunt, nec insolentiam eorum, quæ cernebant, obstupuerunt, sed cum viderent quot essent vincendi, lætati sunt, quoniam se istam occasionem à fortuna omnium fortiter superandorum nactos putabant, & hoc fore tanti exercitus commodum, quod abundantem sui vsum esset præbiturus, ac se iamiam magnifico sequc digno quasi conuiuio excipiendos putabant. Nam Dona militaria. & equi, & tela, & naues, tum phaleræ, & torques, canes, omnesque opes, Fortunæ dona, proponuntur fortioribus, & hæc omnia largitur victoria. Quæ cum apud se doceret, & inter se milites expendissent, tum a Diis, & amico ostii Apolline, curriculo tanquam patente campo processerunt, nec Barbaris videndi, quid ageretur, spacium dederunt. Verum pariter & acies rumpebantur, & homines occidebantur, & capiebantur equi, naues,

οὐκ ἐνδέχε) διεξιέναι καθ' ἕκαστον ἀκριβῶς· ἀλλ' ἀνάγκη τὰ πλεῖστα παραλιπεῖν, ἵνα (δὴ) τοῖς μεγίστοις χρησώμεθα. ἐπεὶ τίς οὐκ ἂν ἀσμένως, * καὶ ταῦτα εἰς μέσον ἐνέγκαι; ὅτι γὰρ τοῖς Ἕλλησι καὶ βαρβάροις τὰ πράγματα ἔκειντο, καὶ μικρὸν πρὸς πολὺ μέρος τῆς γῆς ἠγωνίζετο· ὁ δὲ ἀγὼν ἦν ὑπὲρ σωτηρίας ἅμα καὶ ἀρετῆς: τότε ἐνίκησεν ἡ πόλις ἄμφω * τὰ γένη κάλλιον δόξης. ὡς * τὸ μὲν προσθήκην μικρὰν αὐτοῖς ἀποφανθῆναι. * τὸ δὲ πλεῖον χεῖρον, ἢ ὅσῳ πλεῖον ἐδόκει. ἐν ἐκείνοις μὲν δὴ τοῖς καιροῖς ἔργα λόγων ἐγένετο· λέγω δὲ τὰ τῶν ἄλλων ἔργα, λόγων τῶν παρ' ἡμῖν: καὶ ψήφισμα τροπαίου κρεῖττον εἰς μνήμην ἐνίκησεν, ἅμα λόγῳ καὶ ἔργῳ νικῆσαν. εὐθὺς γὰρ ἐν χερσὶν κύριον ἦν, οὐ τῇ χειροτονίᾳ μόνον ὡς νόμος, ἀλλὰ καὶ τῷ διαφθεῖραι τοὺς ἀγγέλους. τῷ δὲ ἑρμηνεύσαντι τὰ γράμματα, διαχειροτονίαν μὲν ἀπέδοσαν, ἵνα ἐπειδήπερ Ἕλλην ἦν, ἔχοι πλεῖον τῆς κρίσεως εἰκόνα· ἀπέκτειναν δὲ καὶ τοῦτον, ὡς οὐδ' ἄχρι φωνῆς διακονῆσαι προσῆκον τοῖς βαρβάροις, καὶ τὸ ἰσχυρὸν παρῆλθεν αὐτοῦ. τὸν γὰρ τῆς πόλεως ἄποικον οὐκ ἠξίουν κατὰ τῆς πόλεως καὶ τῶν Ἑλλήνων ἑρμηνέα τοῦ φύσει πολεμίου γίνεσθαι. καὶ οὕτω δὴ ῥίπτουσιν εἰς τὸ βάραθρον, ὥστε ἄλλους ἀναγγεῖλαι τῷ βασιλεῖ τὰς ἀποκρίσεις.

[Ὁ ἑρμηνεὺς ὁ ἀναιρεθεὶς, Σάμιος ἦν τὸ γένος, τοὔνομα (δὲ) Μῦς.] χέλιον.

Ἡ δὲ πόλις πομπὴν ἀγούσῃ προσεῴκει μᾶλλον, ἢ πρὸς ἀγῶνα κοσμουμένῃ· ἱερά τε γὰρ πάντα ἀνέῳγε, καὶ τὰ τῶν ἱερέων γένη συνῆγε, καὶ διεπρεσβεύετο πρὸς τοὺς θεοὺς, τὸν ἀρχαῖον τρόπον. καὶ πρῶτον μὲν τοὺς ἐν τοῖς στεφανίταις δρόμους ἀπέκρυψαν· ὅσῳ περὶ καλλιόνων τῶν ἄθλων ἠγωνίζοντο, τοσούτῳ * θαυμαστοτέραν τὴν προθυμίαν * ἐπιδειξάμενοι. τοσαύτη δ' ἦν ἡ ὑπερηφανία τῆς παρασκευῆς καὶ τῶν ποιουμένων, ὥστε ἐξαρκεῖν ἐδόκει τοῖς βαρβάροις ὀφθῆναι μόνον· ᾤοντο γὰρ ὥσπερ ἐν ἄθλοις ἅπαντας εὐθὺς ἀπογνώσεσθαι, καὶ δώσειν ἑαυτοὺς ἀκονιτί. αὕτη πρώτη δημοτελὴς κρίσις ἐν τῷ μέσῳ κατ' ἀνθρώπους ἐγένετο, ἀρετῆς πρὸς πλοῦτον, καὶ φρονήματος ἑλληνικοῦ πρὸς βάρβαρον πλῆθος καὶ παρασκευήν· οὐ λόγων εὐφημίᾳ κριθεῖσα, ἀλλ' ἔργων ἀποδείξει, καὶ τῷ καλουμένῳ τοῦ καιροῦ. οὐ γὰρ εἰς φόβον τὴν θέαν * ἔτρεψαν, οὐδ' ἐξεπλάγησαν τῶν ὁρωμένων τὴν ἀλήθειαν: ἀλλ' ἥσθησαν ὁρῶντες, ὅσων κρείττους γενήσονται, καὶ νομίσαντες, ὥσπερ ἀφορμὴν εἰληφέναι παρὰ τῆς τύχης, ὑπερβάλλεσθαι πάντας ἀνθρώπους ἀνδραγαθίᾳ· καὶ τοῦτ' εἶναι πλεῖον τῆς τοσαύτης στρατιᾶς ἔχειν, ὥσπερ χρήμασιν ἀφθόνως χρήσασθαι. καὶ διανοηθέντες, ὅτι νῦν ὥσπερ ἑστιάσονται λαμπρῶς * ὑπὸ τῶν βαρβάρων, καὶ τῆς ἀρετῆς ἀξίως τῆς ἑαυτῶν· καὶ γὰρ ἵπποι καὶ βέλη, καὶ νῆες, καὶ ψέλλια, καὶ στρεπτοὶ, καὶ κύνες, καὶ πάντα χρήματα, δῶρα τῆς τύχης ἔτι προτεθείμενα τοῖς κρείττοσι. * ταῦτα καὶ στρατηγοὶ πρὸς ἑαυτοὺς εἰπόντες, καὶ πρὸς αὐτοὺς ἕκαστοι διαλεχθέντες, ἐκ θεῶν ἀρξάμενοι καὶ τοῦ φίλου Πυθίου ἐπιχωρίου δρόμῳ, καθάπερ διὰ ψιλοῦ τῇ πόλει θέοντες· καὶ τοῖς βαρβάροις οὐκ ἔδωκαν ἰδεῖν, ὅ, τι ἔστι τὰ γιγνόμενα· ἀλλ' ἅμα τάξεις ἐρρήγνυσαν, καὶ ἄνδρες ἐκτείνοντο, καὶ ἵπποι συνελαμβάνοντο, καὶ νῆες εἵλκοντο, καὶ χρή-

ἐν μέσῳ ἦ ταῦτα.
* τὰ γένη.
* Schol. τὸ ἐν λόγοις.
* vel. οἱ. τὸ βάρβαρον.
* θαυμαστότερον Schol. παρασχόμενοι.
* al. ἔγραψαν.
* al. λαλ.
* Schol. ἦ ταῦτα ταῖς ἦ... παραδίδονται.

καὶ χρήματα ἤγετο, καὶ χορεία * Πανὸς ἦν τὰ ποιούμενα. ἤδη δέ τις τελευτήσας εἱστήκει περιτοξευθεὶς ὑπὸ τῶν βαρβάρων, φοβῶν τοὺς λοιπούς, ὥσπερ ἀθάνατος ὤν. ἀλλὰ ὡς ἀληθῶς ὄχλος ὄντες ᾐσθάνοντο, καὶ μέγιστον ἐναντίωμα ἑαυτοῖς, καὶ τοῖς πλείοσιν ἥττους ἐγίγνοντο, ἢ ὅσοις αὖ τις ἐξ ἀρχῆς ἐθάῤῥησεν ἀντιστῆναι. ὥστ' εἰκότως εἰπεῖν ἔστι, τὴν μὲν πόλιν, τὸν ἐλευθέριον Δία τιμᾶν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις προσήκειν· τοῖς δὲ ἄλλοις Ἕλλησι τὴν πόλιν καὶ νομίζειν τὸν Ἀθηναίων δῆμον ὥσπερ * ἐλευθέριον τοῖς Ἕλλησιν εἶναι. ὥστε εἰ τὸ μὴ ἔχειν ἐξ ἴσου, γίγνεσθαι τῶν ἡττόνων ἐστίν· ἅπαντας ἀνθρώπους νενικήκασιν. ὁ δὲ πάντας βασιλέας παρενεγκὼν ταῖς ἐπινοίαις, καὶ μηδὲν καταλιπὼν * ἄτοπον νομίσαι Ξέρξης ὁ Δαρείου, καταγνοὺς μὲν τοῦ πατρὸς ὡς * ἐνδεῶς ἐπιχειρήσαντος, ὑπεριδὼν δὲ τῆς πόλεως καὶ τῶν Ἑλλήνων, ὡς οὐδαμοῦ φανησομένων: ἀγῶνα διπλοῦν ἀγωνίζεται· τὸν μὲν ὑπερβαλέσθαι, τὴν δὲ τιμωρήσασθαι μετὰ πολλοῦ τοῦ κρείττονος. δοκεῖ δέ μοι καὶ πρὸς τὰς διοσημείας τότε Ξέρξης * ἁμιλλήσασθαι, καὶ πρὸς ἅπασαν ὄψιν τε καὶ ἀκοὴν ἀνθρώποις ἀνέλπιστον. ὥσπερ ἐνδείξασθαι βουλόμενος, ὅτι αὐτοῦ βεβαίως ἐστὶν ἡ γῆ.

* al. παιδιά. — * ἐλευθέριον τῶν ἄλλων. — * Schol. παράδοξον. — * ad ὑπ. — * Schol. οὐ μόνον πρὸς τὸν πατέρα.

[Ὅτι Ἰσοκράτης αἰσθητῶς εἶπεν. οὕτω τὴν * πρᾶξιν ἀπαγγείλας, καθάπερ πρὸς τὸν Δία τὰ ὄντα διανεμόμενος· καὶ τὸν μὲν δεῖ παραχωρήσαι τοῦ οὐρανοῦ, ἑαυτῷ δὲ τὴν γῆν.]

χιλιοῖ — * al. λέξιν.

Ἢ ποίους φόβους ἐγγαίους, ἢ θαλαττίους, οὐχὶ ἐπέστειλε τοῖς παρ' αὐτῷ; οὗ τὰς ἀπειλὰς [illegible]τον οὐκ ἦν ἴσως τοῖς ὠσὶν ἀκοῦσαι. ἀλλ' ἀπῄεσαν εἰς ἔσχατα γῆς, καὶ προὔλεγον, ἃ μηδενὸς ἦν εὑρεῖν πλὴν ἐκείνου μόνου. ἔτι δὲ ἀτλαντικοῦ πελάγους κληρουχίας ἀτίμους ἠπείλει. καὶ γῆς ποιήσειν ἔξω τῆς οἰκουμένης, ἣν ἀναγκάσειν ἠκρωτηριασμένους προσχοῦν εἰς τὸ πέλαγος. ὕδωρ μὲν ἀντλοῦντας, πέτρας δὲ ὀρύττοντας. τοσαῦτα ἔχοντας τοῦ σώματος, ὅσα τοῖς ἔργοις ἀρκέσει. καὶ οὐκ ἠπείλει μὲν οὕτως ἀήθη καὶ ὑπέρογκα, καὶ φόβου μείζω· ἐπλεονέκτησε δὲ ἐνταῦθα· ἀλλ' ἀπέκρυψε τοῖς ἔργοις τὰς ἀπειλάς, οὐδὲ τοῦτο δυνηθῆναι, λέγω δὴ χρήσασθαι τῇ πόλει. καὶ ὁ Ἄθως αὐτῇ στήλης τῶν ἔργων λελείπται, κάμηλοι δὲ χρυσοῦ καὶ ἀργύρου κατέλαμπον, ὅσον μήκιστον ἀνύσαι, τοσοῦτον ὑπέχουσαι. εἰ δ' ἐπιθυμήσειε σκιᾶς, δένδρον ἦν αὐτῷ χρυσοῦν ἡ σκιά. ὥστε νύκτωρ μὲν ἡμέραν ἐξέλαμπεν ἀργύρῳ καὶ χρυσῷ, μεθ' ἡμέραν δὲ νύκτα ἐπῆγεν, ὁσάκις τοξεῦσαι κελεύσειεν. ἀλλὰ τοὺς τε Ἕλληνας συνεκάλει πρὸς τὸν ἀγῶνα τὸν κοινόν, αἰσχυνομένη δοκεῖν μοι μόνη ἀνθίστασθαι τοῖς βαρβάροις καθάπερ πρότερον Μαραθῶνι. οὐ γὰρ αὐτή γε ἐν ἄλλοις εἶχε τὰς ἐλπίδας τῆς σωτηρίας, ἀλλὰ * πάντες εἶχον ἐν αὐτῇ τὰς ὑπὲρ αὐτῶν. καίτοι τίς προθυμία λαμπροτέρα; τίς εὐψυχία φανερωτέρα; τίνων Ἑλλήνων ἢ καθάπαξ εἰπεῖν ἀνθρώπων * ἐξεταζόντων φανεῖσα; * οἳ τῆς γῆς ἐξέστησαν, ὑπὲρ τοῦ μήτε ἐν γῇ μήτε ἐν θαλάσσῃ δουλεῦσαι· τὸ μὲν τηρεῖν τὰ ὑπάρχοντα, δουλείας ἀρχὴν νομίσαντες εἶναι, τὴν δὲ τῶν ὄντων στέρησιν, ἀφορμὴν τῶν μελλόντων ἀγαθῶν ποιησάμενοι, καὶ τοὺς ἔχοντας τὰ ἑαυτῶν ἐξετάζοντες ἀφ' ὧν αὐτοὶ προεῖντο τὴν ἑαυτῶν. περὶ ταῦτα αἱρεῖσθε ὁπότερα ἄρ' ἢ τοῖς δικαίοις λόγοις ἐχ

* πάντα. — * al. ἐξεταζόμενον. — * οἷον.

ARISTIDES.

opes, instar Panicæ cuiusdam choreæ. Quid quod etiam mortuus quidam, cum Barbarorum telis confossus esset, stetit erectus, ac tanquam immortalis esset, reliquos perterruit.

Sed tum re vera turbam se esse, maximéque seipsos impedire cognouerunt, cum essent maiore numero, quam cui aliquis initio sustinuisset resistere.

Vt iure dicendum sit cum Iouem liberatorem ob res gestas vrbs colat, Græcos vrbem ac populum Atheniensem liberatoris loco habere debere. Quocirca si inæqualitas inferiorum est, omnibus hi victoriam ademerunt.

Xerxes.

Filius Darij Xerxes, qui omnium Regum cogitationes superauit, & nihil mirandum non tentauit, cum & patris * conatus inopia fuisse impeditos crederet, ciuitatémque & Græcos nusquam comparituros contemneret, duplex instituit certamen, quo partim illi antecelleret, partim hanc egregiè puniret. Quin etiam cum effectis cœlestibus, omniq; tum visu, tum rumore insolito, [non, cum patre dumtaxat] videtur certasse, quasi qui suam esse terram voluisset ostendere.

* al. damnaret patrem vt qui per ignauiam rem gessisset.

Floridius hoc dixit Isocrates, sic rem enuntians, veluti cum Ioue creata diuidens, Ioui cælum, sibi verò terram distribuens.

Quos terrores terra marique suis non incussit? cuius minas primum nemo poterat attentis auribus audire, cùm ad vltimas terræ fines progrederentur, ea prædicentes, quæ ex ipsius tantùm ingenio poterant prodire. Atlantici denique maris colonias viles redditurum, & extra eam quæ habitatur terram, conditurum: iámque ipsos coacturum mutilatos in mare exaggerare, aqua exhausta, lapidibus effossis, tantum habentes membrorum, quantum ad opus sufficeret. Nec verò cum ista tam insolita, omnique metu maiora minatus esset, substitit, verùm factis verba longè superauit, præterquam quod vrbi nihil potuit nocere. Athos ad rei memoriam relictus est. Cameli verò tam aurei quam argentei collucebant, longissimum occupantes spacium. Si vmbram desiderabat, præstò erat arbor aurea, quæ vmbram faceret. Itaque & nocte auro atque argento diem, interdiu, cùm suos iaculari iuberet, noctem inducebat. Sed & Græcos ad commune certamen conuocabat, quod erubesceret, vt arbitror, sola se barbaris Græca opponere, vt apud Marathonem fecerat. Nec enim in aliis ipsa spem salutis suæ ponebat, verùm alij, qui salute simul & libertate indigerent, in ipsa spem suam collocarant. Quæ autem vnquam vel alacritas præclarior, vel animi fortitudo euidentior in vllis hominibus extitit? Cùm hi terra cesserint, ne vel terra vel mari seruirent, quod rerum suarum & conseruationem in seruitutis occasionem, & amissionem in nouarum opum subsidium, vertendam existimarent, ita vt aliorum fortunas, suarum iactura tuerentur.

Proinde, vtrum malitis, eligite: hæc ergo cùm dixissent, num aliis verbis, quam quæ cum

ARISTIDES. æquitate congruerent, nec essent in tali necessitate contemnenda, vti fuissent: Si tamen etiam communia fuissent omnia, nemine alterum superante, omnesque ex æquo contribuissent, ducibus insuper paribus, vt tanquam in collatione communi, pro rerum qualitate duces fuerint constituendi, nonne illi inter omnes vt sidera elucebant, omniumque consequebantur suffragia, idque non modo sententiæ iure, quod illi minus existimabant, quamquam tamen in talibus negotiis summum esse solet. Alij quidem nomine gaudebant, alij officio ducum fungebantur, eoque maiorem obtinuerunt dignitatem, quod ipsis Imperatoribus imperabant. Nihil etenim, quod vni cuidam Atheniensium improbaretur, ratum habebatur. Quapropter vt Lacedæmoniorum dux singularum nauium imperabat ducibus, ita Atheniensis ducum duci. Et enim uero demonstrandi studium, sermoque alius ab alio tractus longius nos abduxit: quapropter quoniam de quibus volebam interim disserui, ad rem ipsam redeo.

Quos ergo pulchriores his virtutis, vel cultores, vel demonstratores reperias? qui nec auro, nec argento, nec ferro, nec re denique vlla vinci potuerunt, sic vt hæc omnia non maiorem Regi vsum afferrent, quàm si etiam tum sub terra delituissét, cùm illi paupertatem diuitiis, securitati pericula, humanitati Regis tantæ, iustitiam præponerent. Sed ne quid aliunde adducam, huic vni inhæream, ad cæteram, ac continuam orationis partem me conuertam.

Sed in hunc sermonem penè inuitus cecidi, narrationis serie magis quam voluntate ductus, cùm nequaquam huc tenderem.

[*Narrationis serie*] *Vel pro dignitate dicit, quemadmodum recta est via, Vel, vt contigit in via esse, sæpenumero enim à via aberrans, alio vadit ducente amico.*

Contra totum imperium Persarum discrimen in terra subirent, ac pro singulis hominibus gentes integras tum occiderent, tum caperent. Quid: quod eodem die duo parta sunt trophæa, cùm nauale prælium terrestri fuisset adæquatum. Soli enim ex iis qui communem instituerunt Rempub. & suam regionem pro aliena habuerunt, & aliena quæ esset, non sibi alienam, sed iis qui eam cum scelere incolerét, custodum denique more vixerunt, non vt qui in præsidiis collocati sunt, aut vnú aliquem locum obeunt, sed vt Græcorú omnium per totá terram circitores nominare oportebat. Donec tandem cognouit rex, perinde se cótra vrbem bellum cepisse, ac si igni latè grassanti * oleum opposuisset. Nihil enim damni erat, quod non pateretur, sic vt ipse consumeretur a sese, ac regionis spatium salutis subsidium habere se intelligeret.

* Vel ad materiam.

Propriam regionem contra se ipsum. ex hac enim Athenienses, scilicet Asia vrbis ex arce illum eiecerunt.

Nam hactenus quidé vsq; ad Peneum imperabat, aut potius (magná n. parté detraho quan-

συμβαίνοντας, ἢ ταῖς παρούσαις ἀνάγκαις οἷοις ἐγχωρεῖ * παριδεῖν, εἴπερ αὖ εἰ τοῦτό τις ἐχρῆτο. ἀλλ' εἰ κοινὰ μὲν πάντα ἦν, μηδεὶς δὲ ὑπερεῖχε μηδενός· πάντες δὲ ἐξ ἴσου συνετέλουν· οἱ δὲ ναύαρχοι παραπλησίως εἶχον τὰς τύχας ἀλλήλοις· ἑκάστου δὲ ἦν ἔδει δὴ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων σκεψαμένους τοὺς ἡγησομένους καταστῆσαι: πῶς οὐκ ἐκεῖνοι διὰ πάντων ἐξέλαμπον ὥσπερ ἀστέρες; ταῦτα δὲ ἐκείνων ἐν ταῖς ψηφίσμασιν * καὶ τῷ κέρᾳ τῆς παρατάξεως·

* ὃ μὴ ὥσπερ τῷ γράμματι.

οὕτω κἂν ταῖς πράξεσι τὴν ἡγεμονίαν ἐπεσεις παρεῖσαν, πόθεν. ἀλλ' οἱ μὲν ὄνομα ἡγεμόνων, οἱ δὲ ἔργα παρείχοντο· καὶ τοσούτῳ κάλλιον αὐτοῖς τὸ σχῆμα καθίστατο, ὅσῳ τῶν ἡγεμόνων αὐτῶν εἶχον τὴν ἡγεμονίαν. ὅτι (οὕτω) γὰρ ἀθηναίων μὴ δόξειεν ἑνὶ πάντα ἦν (τῶν ἄλλων ἑλλήνων) ἄκυρα, ὥστε ὁ μὲν λακεδαιμονίων ναύαρχος τῶν ἀφ' ἑκάστων ἀρχόντων ἦρχεν, ὁ δὲ τῶν ἄρχοντος ἀρχόντων. ἀλλὰ γὰρ ἡ περὶ τὰς ἀποδείξεις σπουδὴ, καὶ λόγῳ λόγος παραδιδοὺς ἡμᾶς παρήνεγκε, * πορρωτέρω. εἶμι δὲ ἐπ' αὐτὰς πάλιν τὰς πράξεις· ἐπειδὴ περὶ ὧν ἐβουλόμην, ἐν τῷ μέσῳ διέλαβον. τίνες οὖν ἀρετῆς ἀγωνισταὶ καλλίους; ἢ τίνες τῶν πάντων (τῶν ἀθηναίων) διαρκέστερον τὴν ἐπίδειξιν αὐτῆς ἐποιήσαντο; οἳ καὶ χρυσῷ καὶ ἀργύρῳ καὶ σιδήρῳ τοῖς πᾶσιν ἀήττητοι διεγένοντο, καὶ πάντα ἀπέφηναν ὁμοίως ἄχρηστα τῷ βασιλεῖ, ὥσπερ αὖ εἰ ἐκρύπτετο ὑπὸ * γῆς ἔτι. πενίαν μὲν ἀντὶ πλούτου τιμήσαντες, κινδύνους δὲ ἀντὶ ἀσφαλείας ἑλόμενοι· δικαιοσύνην δὲ ἀντὶ τῆς βασιλέως τοσαύτης φιλανθρωπίας. ἀλλ' ἵνα μὴ πλείω τῶν ἀναγκαίων παραιτούμενος αὐτὸ τοῦτο μηκύνω, πρὸς τὰ ἐφεξῆς τῶν λόγων καὶ συνεχῆς καὶ ἐπιτρέψομαι. ἀλλὰ γὰρ ἐνταῦθα μὲν ὥσπερ ἄκων ἐνέπεσον, καὶ καθ' ὁδὸν τοῦ λόγου (τοῦτο) μᾶλλον; ἢ προαιρούμενος· οὐ γὰρ εἰς ταῦτα ὁρμῶν ἠπειγόμην.

* al. πορρωτέρω.

* γράφ. ὑπὸ γῆς.

[Τὸ καθ' ὁδὸν ἢ κατ' ἀξίαν λέγει, ὥσπερ ἐστὶν εὐθεῖα ἡ ὁδός· ἢ ὥσπερ συμβαίνει ἐν ὁδῷ γενέσθαι. πολλάκις γάρ τις ἀπερχόμενος τῆσδε τῆς ὁδοῦ, ἄλλην ἕλκεται αὐτὸν βαδίζειν φίλου.] σχόλιον.

Ὁμοῦ δὲ πρὸς πᾶσαν τὴν τῶν περσῶν ἀρχὴν διακινδυνεύοντες ἐν τῇ γῇ ἀντ' ἀριθμοῦ σωμάτων ἐθνῶν ἀριθμοὺς διαφθείροντές τε καὶ λαμβάνοντες. ἤδη δὲ καὶ δύο τρόπαια εἰς μίαν ἡμέραν ἦλθε, καὶ ναυμαχία πεζομαχία παρεστάθη. μόνοι * γὰρ ἀνθρώπων τῶν εἰς κοινὸν πολιτευσαμένων τὴν μὲν οἰκείαν ὥσπερ ἀλλοτρίαν ἐνόμισαν. τὴν δ' ἀλλοτρίαν, οὐχ ἑαυτῶν (* ἀλλοτρίων) ἀλλὰ τῶν σὺν κακίᾳ νεμομένων. φύλακες δὲ ἐβίωσαν βίον, οὐ δὲ τούτων ἱδρυμένων, οὐδέ γε ἑνὸς τόπου τινὸς περιπόλων. ἀλλὰ τοὺς διὰ πάσης τῆς γῆς ἑλληνικοῦ περιπόλους ἐκείνους χρὴ καλεῖν, ἕως ἔγνω βασιλεὺς ἀνταίρων τῇ πόλει, παραπλήσιον ποιῶν, ὥσπερ ἂν εἰ πρὸς φλόγα πολλὴν ἐπιοῦσαν ὕλην ἐπιφερόμενος ἠγωνίζετο. οὐδὲν γὰρ ἦν ὅ, τι οὐκ ἔπασχεν· ἀλλ' ἀνηλίσκετο αὐτὸς ἐξ ἑαυτοῦ, καὶ τὴν χώραν ἐπιτείχισμα τῆς ἑαυτοῦ σωτηρίας ἔχων ᾔσθετο.

* al. δὴ

* al. ἀλλοτρί.

[τὴν ἰδίαν χώραν καθ' ἑαυτοῦ. ἐξ αὐτῆς γὰρ οἱ ἀθηναῖοι, ἤτοι τῆς ἀσίας, ὡς ἐξ ὁρμητηρίου * ἀφορμῶντες, ἐξέβαλον αὐτόν.] σχόλιον.

* ἀφιμῶντες.

Εἶχε μὲν * γε περὶ τὸν μέχρι πηνειοῦ τόπον. καί τοι τὸ θαυμαστὸν ἀφεῖλον, ὡς ἤδη τι

* al. τὸν

θαυμαστὸν

θαυμαστὸν λέγων, εἶχε πάντα τὸν μέχρι τῆς ἀττικῆς, ἕως ἐνέτυχε τοῖς ἐκ τῆς ἀττικῆς ἐν τῇ θαλάττῃ· τοσοῦτον παρεληλύθει τὸν ὀμφαλὸν τῆς γῆς τε καὶ τῆς ἑλλάδος τοὺς δελφούς. ἐκ δὲ τῶν τῆς πόλεως ἀγώνων καὶ ἀποστόλων εἰς τοῦτο κατῆλθεν· ὥστε ὡμολόγησε δυεῖν μὲν ὅρων εἴσω μηκέτι πλεύσεσθαι· πρὸς μεσημβρίαν μὲν * χελιδονίας, πρὸς δὲ ἄρκτον κυανέας θέμενος· θαλάσσης δ' ἀφέξειν ἴσον πανταχῇ σταδίους πεντακοσίους· ὡς εἶναι τὸν κύκλον τοῦτον, ἀντ' ἄλλου τινὸς στεφάνου τοῖς ἕλλησιν ὑπὲρ κεφαλῆς, καὶ τὴν φρουρὰν ἐξ αὐτῆς τῆς χώρας τοῦ βασιλέως. καίτοι τί κάλλιον εἴποι τις εἰρήνης, ἢ πολέμου κεφάλαιον, ἢ πρὸς ἕλληνας, ἢ πρὸς βαρβάρους, ᾧ κατέκλεισε τότε τὰς πράξεις ἡ πόλις; καὶ ταῦτα μέν τοι τοσαῦτα καὶ τοιαῦτα διῆλθε, σὺν πολλοῖς ὅμως ἐναντιώμασι τῶν ἑλλήνων. καὶ πάντων ὥσπερ ἀθληκότων. τὸ γὰρ ἐν πολέμῳ καὶ φιλονεικίᾳ τῶν ἑλλήνων πρὸς αὐτὴν καθεστηκότων τῆς ὑπὲρ τῶν ἑλλήνων προνοίας μηδὲν μᾶλλον ἀφεῖσθαι· ἀλλ' ὑπὲρ τῶν κοινῇ συμφερόντων βασιλεῖ πολεμεῖν διὰ γῆς ἁπάσης καὶ θαλάττης· πόσῃ τινὶ χρὴ τῇ μεγαλοψυχίᾳ προσθεῖναι; χωρὶς τοῦ πρὸς τοσαῦτα μερισθῆναι, καὶ πάντων ὡς μόνων ἑκάστων ἐφικέσθαι· τῆς μὲν γνώμης τὴν ἀνδρείαν, τῆς δὲ παρασκευῆς τὴν ὑπερβολὴν παρέχειν θαυμάσαι. τά τε γὰρ πρὸς τοὺς βαρβάρους, ὡς πᾶσαν ἄγουσα ἀπὸ πάντων σχολήν, οὕτω διῳκήσατο· καὶ τοῖς ἐνοχλοῦσι τῶν ἑλλήνων οὐδὲν μᾶλλον ὑπῆρχε χρήσασθαι τῷ καιρῷ. ἀλλὰ καὶ τούτοις οὕτως ἀπήντησεν, ὥστε σὺν πέντε καὶ σὺν πλείω ταῦτ' ἔχειν ἀπαριθμεῖν, ὥσπερ ἄλλα ἄττα συλλήβδην ἀριθμούμενα. ἐνίκων μέν γε ναυμαχίᾳ πελοποννησίους ἐπὶ κεκρυφαλείᾳ· ἐνίκων δ' αἰγινήτας πρὸς αἰγίνῃ, καὶ πελοποννησίους αὖθις· μεγαρεῦσι δ' ἔστησαν τείχη μέχρι θαλάσσης, καὶ τὴν ἐλευθερίαν ἅμα καὶ τὴν χώραν διεφύλαξαν. ἐνίκων δὲ κορινθίους πρὸ μεγαρέων· καὶ πρὶν δώδεκα ἐξήκειν ἡμέρας, ἐνίκων αὖθις ἑτέρους, οὐ καλῶς τὸ τρόπαιον ὑφαρπάζοντας. καὶ οὕπω ταῦτα μεγάλα· ἀλλ' εἰρήσεται γὰρ κἂν ἐπείγωμαι· ἡ γὰρ προσθήκη δείξει τὸ πᾶν. ἀπῆσαν μὲν γὰρ αἱ δυνάμεις τῇ πόλει· ἡ μὲν ἐπὶ τὴν τῶν αἰγυπτίων χρείαν νῆες πλείους ἢ τότ' ἦσαν ἐν τοῖς ἕλλησιν αἱ σύμπασαι σχεδόν· ἡ δὲ αἰγίνῃ προσεκάθητο, ὅπερ καὶ τοὺς ἐναντίους μᾶλλον ἐπῆρεν ὁρμῆσαι πρὸς τὰ μέγαρα. ᾤοντο γὰρ εἶναι σχολὴν ἀθηναίοις εἰς τὸ ἔργον ἑκατέροις. εἰ δ' ἄρα καὶ τὰ δεύτερα νικῷεν· ἀλλ' ἐπάνειν * πολιορκίαν λύσαντας τῆς αἰγίνης· οὐ γὰρ ἄλλοθέν γε λοιπὸν ἥξειν αὐτούς. οἱ δὲ τοσοῦτον κατεγέλασαν τοῦ σοφίσματος, ὥστε οὐδὲν μᾶλλον οἱ πρὸς αἰγίνῃ τότε ἐκινήθησαν τῶν ἐν αἰγύπτῳ. καὶ μηδὲν προτιμῶσα ἀλλὰ μόνη μὲν ἁπασῶν πόλεων ἰδίοις κινδύνοις κοινὴν ἅπασι τῇ φύσει τὴν ἀσφάλειαν ἐπορίσατο· μόνη δὲ ἐκ τῶν κοινῶν εὐεργεσιῶν τὴν ἡγεμονίαν ἐκτήσατο, καὶ μετέθηκε τὸν θεσμόν. οὐ γὰρ ἐξ ὧν κατεδουλώσατο τὰς πόλεις, ἔσχε τὴν ἀρχήν· ἀλλ' ἐξ ὧν ἐποίησεν ἐλευθέρας. ὥστε συμβῆναι τοῖς αὐτοῖς χρόνοις τοῖς μὲν ἕλλησι τὸ τῆς ἐλευθερίας, τῇ δὲ πόλει τὸ τῆς ἀρχῆς κέρδος ἐνεγκεῖν. μόνοι γὰρ ἑκόντων ἦρξαν, καὶ μόνος οὗτος δῆμος ὥσπερ εἰς ἀρχὴν αἱρετὸς ἐξ ἁπάντων ἐνίκησε τοὺς μὲν βαρβάρους τοῖς ὅπλοις βιασάμενος.

*al. χελιδονέας.

* λύοντας πολιορκίαν τὴν αἰγίνης.

quam multum dicere videor) vsque ad Atticam, donec Atheniensibus in mari occurrit. tanto iam spatio Delphos, terræ totius, Græciæque * vmbilicum, transierat. Ac per vrbis certamina, & marinas expeditiones vsque eo redactus est, vt polliceretur se nec terminos duos, Chelidoneas ad meridiem, Cyaneas ad Septentriones, nauigio deinceps superaturum, & a mari ad quingenta vndique stadia recessurum, adeò vt orbis ille pro corona capitis Græcis esset, & in ipso iam regio agro præsidia collocarent sua.

ARISTIDES.

* Pind. Pyth. Od. VIII. & XI. Eurip. Medea. Plato. lib. 4. de Repub. Clem. Alex. Protrept. & alij.

Quem autem pulchriorem vel pacis vel belli, tam contra Græcos quàm contra Barbaros, exitum quis reperiat, quàm quo res has vrbs conclusit? Quamquam nec hæc ipsa, quæ tot tantáque sunt, sine multis Græcorum obstaculis peregit, omnibus eam quasi diripientibus. Etenim quod cùm Græci contentionem & bellum contra ipsam suscepissent, nihil tamen de Græcorum cura remisit: verùm pro communi salute bellum cum Rege terra, marique gessit, quantæ est animi magnitudinis, præter quod in tot partes se diuisit, atque omnia non secus atque singula curauit, & cum animi fortitudine, tum apparatus magnitudine admirandam se præbuit. Nam & contra barbaros ita se gessit, quasi ab omnibus negotiis vacaret, nec interim Græcis, si qui erant infesti, occasionem gerendi, quæ vellent, præbuit: verùm & his ita se obuiam dedit, vt quinas vel etiam plures simul res ab ea gestas, velut ea quæ numerantur coniunctim, commemorare liceat. Vicerunt enim Peloponesios nauali prælio ad Cecryphaliam, & Æginetas ad Æginam, & rursum Peloponesios. Deinde Megariensium mœnia ad mare vsque protenderunt, libertatem eorum simul cum regione defendentes. Tum Corinthios ante Megarenses primum superarunt, & iterum vrbem vicerunt post dies duodecim, cùm iniustè trophæum surripuissent. Quæ tametsi magni momenti non sunt, dicentur a me tamen, licet festinem, quandoquidem appendix rem totam absoluet. Cùm enim abessent vrbis copiæ, partim ad Ægyptiorum subsidium, naues plures, quàm tunc erant in tota Græcia, partim in Æginæ obsidione; aggressi sunt hostes Megara inuadere, quod existimabant Atheniensium ocium sibi in occasionem rei gerendæ cedere, aut saltem si vrbs rursum vinceret, Æginæ obsidionem solutum iri: siquidem illi aliunde opem ferre non possent. Illi autem adeò hoc commentum riserunt, vt qui ad Æginam erant, non magis quam qui in Ægypto rem omnem ignorabant, loco se mouerent. Quinimò sola priuato periculo communi vtilitati studuit, & beneficiorum copia principatum sibi comparauit, more communi mutato. Non enim quod oppida subiugarat, sed quod libera fecerat, imperium est adepta: ita vt eodem tempore & Græcis libertas, & vrbi fuerit imperium tributum. Huic enim soli vltro paruerunt reliqui, & hunc populum communi suffragio iusserunt imperare, adeò vt cum armis Barbaros coëgisset,

ARISTIDES. socios tamen nihil precatus fuerit, sed ipsorum precibus compulsus principatum acceperit, quo ad iustitiæ, non iniuriæ notam vteretur. vt autem singulatim rem totam explicem, sola hæc ciuitas, Barbaris inuitis, Græcis autem petentibus, imperium est adepta. Quis vnquam digne vel expendat, vel admiretur? Vt autem insignis illa clades accepta fuit, (cur enim hoc taceam, cùm & ipsum ad vrbis magnitudinem ostendendam pertineat?) quæ ita sit ad reliquas res progressa, quasi totam cepisset Siciliam, nec copias amisisse, sed nouas comparasse videretur. Ac morum quidem facilitatem, ac temperantiam, vitæque rationem ad fugam turpitudinis susceptam, nemo facilè pro dignitate dixerit. Verùm cùm Græci omnes illos circumsisterent, & antiqui hostes tum primùm ex fortuna spem cepissent, noui autem è Sicilia accederent, omnibus verò sociis omnium tam insularum quàm regionum aliarum, rebellione in hostes mutatis, illud præterea flagitium præter opinionem commissum esset, vt regem contra vrbem aduocarent ij, quos ab eo vrbs seruauerat: ille verò libens aduenisset, ac tum militibus, tum nauibus, tum etiam pecunia opé illis ferret, omnibus terræ marisque locis in belli subsidium præstitis: non erat quisquá, qui non crederet prima fronte vrbem iamiam direptum iri, quam Græci simul & Barbari bello vexarent. At hi eam fecerunt rerum mutationem, quasi apparatus ille non damnum ipsis potius quàm auxilium attulisset, ipsique adeò hostes belli duces se præbuissent. Trophæis Hellespontum distinxerunt, aliis alio fugatis, ac velitationes potius quàm prælia cum obuiis committentes, quemadmodum tum à nobis, tum ab aliis antea dictum fuit. Denique ad Cyzicum simul cum Lacedæmoniis, Græcis, Barbaris, & Pharnabazo congressi, naues omnes, præter eas quas depresserant, ceperunt. Itaque quæ tanta laborarat seditione ciuitas, hoc tempore ne mentionem quidem pacis fecit vllam, cùm illi quibus tot initio suppeditarant commoda, clade accepta, mox ad pacem confugerent.

Cumque ipsa simul contra omnium impetus opponere se coacta sit, hostes plerique partem eius aliquam infestarunt, vniuersas copias nunquam sunt aggressi. Quapropter & ciuitatem hanc, & multos sæpe vicisse, & perpetuò inuictam permanere meritò diximus. Quid quod ipsa nemo vnquam potitus est, nec eius consilium mutauit, quandoquidem reliquæ clades ad exercitum referuntur, cùm ipsa tam consilia hostium quàm facta subiugarit, partim Xerxe ex voto egregiè fugato, partim Lacedæmoniis, & absentibus, & præsentibus, atque victis repressis.

SCHOLION. [*Ad quid inclinauit, nisi ad cupiditatem pacis?*]

Etenim Lacedæmonij cùm nec pacé cũ Thebanis facere dignarẽtur, solis Athenis honestè se cessuros rati, & cũ aliis ex Peloponeso biuicti

τοὺς δ' ὁμοφύλους, οὐ πείσας, ἀλλ' ὑπ' αὐτῶν ἀρχεῖν πεισθεὶς· σύμβολον δικαιοσύνης ἔχειν τὴν ἀρχὴν, (ἀλλ') οὐκ ἀδικίας. εἰ δὲ δεῖ διελόντα εἰπεῖν, μόνη πόλεων τῶν μὲν βαρβάρων ἀκόντων, τῶν δ' ἑλλήνων δεηθέντων ἔσχε τὴν ἀρχήν. ποία ταῦτ' *ἔνεστι ψυχῇ* περιλαβεῖν ἀνθρωπίνῃ; καὶ τίνος οὐκ εὐτυχίας μᾶλλον θαυμάσαι; γινομένου δὲ τοῦ μεγάλου πάθους (οὐ γὰρ οὐδ' ἐκεῖνο σιωπήσομαι· ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἔτι μείζω μοι δοκεῖ δεικνύναι τὴν πόλιν) οὕτω γὰρ τοῖς ὑπολοίποις προσηνέχθη πράγμασιν, ὥσπερ ἂν εἰ πᾶσαν εἰλήφει τὴν σικελίαν. οὐ γὰρ ἐστερημένη δυνάμεως ἐῴκει, ἀλλ' ἄρτι προσκεκτημένη. καὶ τὴν μὲν τῶν τρόπων εὐκολίαν καὶ *τάξιν, καὶ σωφροσύνην διαίτης, ἣν ὑπὲρ τοῦ μηδὲν αἰσχρὸν συγχωρῆσαι προείλοντο, οὐδ' ἂν εἷς ἀξίως εἴποι. περιστάντων δ' αὐτοῖς τῶν ἑλλήνων ἁπάντων, καὶ τῶν μὲν ὑπαρχόντων πολεμίων τότε πρῶτον λαβόντων ἐλπίδας, καὶ παροξυνθέντων ὑπὸ τῆς τύχης· ἐπελθόντων δὲ τῶν ἐκ σικελίας· μεταστάσης δὲ τῆς συμμαχίας ὀλίγου δεῖν ἁπάσης, καὶ νήσων, καὶ ἠπείρου, καὶ πάντων (ὡς εἰπεῖν) πολεμίων καὶ πανταχόθεν κεκυκλωμένων· ἔτι δ' ἀγνωμοσύνης ἀπροσδοκήτου συμβάσης, ὥστε καὶ βασιλέα κληθῆναι κατὰ τῆς πόλεως ὑπὸ τῶν ἀπ' ἐκείνου σωθέντων τῆς ἀπὸ τῆς πόλεως πράξεσι· προσγινομένου δὲ κἀκείνου μάλα *ἀσμένου, καὶ συμπολεμοῦντος καὶ σώμασι καὶ ναυσὶ, καὶ χρυσῷ καὶ τίνα γῆς ἢ θαλάσσης τόπον ἀφορμὴν οὐ παρέχοντος τοῦ πολέμου; ἣν μὲν οὐδ' οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἂν ἤλπισεν ἔξωθεν, ὑπαισὶ ὑπὸ τῶν ἀρπασθήσεσθαι τοῦ ἤδη τὴν πόλιν, ὑπὸ κοινοῦ πολέμου βαρβάρων τε καὶ ἑλλήνων συνεχομένην· οἱ δὲ οὕτω μετέστησαν τὰ πράγματα, ὥσπερ ἀντίπαλον τούτων *οὐ κατ' αὐτῶν, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῶν γενομένων, ἢ στρατηγούντων σφίσι τῶν πολεμίων. διέλαβον δὲ τροπαίοις τὸν ἑλλήσποντον ἄλλους *ἄλλοσε ἐκδιώκοντες· ὥσπερ μελέτας μᾶλλον ἐν σφίσιν αὐτοῖς ἢ ναυμαχίας πρὸς τοὺς ἐντυγχάνοντας ἀεὶ ποιούμενοι. εἴρηταί τε, καὶ ἐνθυμήθητε ὡς ἑτέρῳ προείρηται). τέλος δὲ ἐπὶ κυζίκῳ συμπεσόντες ὁμοῦ λακεδαιμονίοις, καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς ἑλλάδος καὶ τοῖς ἀπὸ τῆς ἀσίας βαρβάροις, καὶ φαρναβάζῳ· λαμβάνουσι τὰς ναῦς, ἅπαντα τοσοῦτον οὐ πάσας, παρ' ὅσας διέφθειραν. ὥστε *ἡ μὲν τοσοῦτον ὑπερβληθεῖσα ὑπὸ τῆς συστάσεως πόλις, οὐδ' ὄνομα εἰρήνης ἐπ' ἐκείνων τῶν χρόνων ἐνενόησεν. *οἱ δ' ἀπὸ τοσούτων καὶ τηλικούτων πλεονεκτημάτων ὁρμώμενοι πληγέντες, κατέφυγον εὐθὺς ἐπὶ τὴν εἰρήνην. ἔτι δὲ αὐτὴ μὲν πρὸς ἅπαντας πολεμεῖν ὁμοῦ ἠναγκάσθη τοὺς ἐπιόντας, οὐ κινοῦντας. τῶν δ' ἐναντίων οἱ πλεῖστοι πρὸς μέρος αὐτῆς *ἀντήρκεσαν. πρὸς ἅπασαν δὲ τὴν δύναμιν οὐδεὶς ἐπεστράφη. ὥστε ἡ τῶν ἀθηναίων πόλις νενίκηκε μὲν πολλὰ δὴ πολλάκις, αὐτὴ δ' ἴσα καὶ ἀήττητός ἐστι. τὸ δὲ πάντων μέγιστον, ὅτι αὐτῆς μὲν οὐδεὶς ἐκράτησεν. οὐδὲ γὰρ αὐτῆς τῆς γνώμης παρέστησαν, ἀλλὰ στρατιαῖς γέγονε πάντα τὰ ἀτυχήματα: αὐτὴ δὲ τὰς γνώμας τῶν ἐναντίων ἅμα τοῖς ἔργοις ἐδουλώσατο). Ξέρξην μὲν φυγεῖν ἀπὸ τῶν πραγμάτων ποιήσασα ἐν ἀρχῆς μέρει, λακεδαιμονίους δὲ ἀνακλίνασα οὐχ ἧττον τοὺς ἀπόντας, ἢ τοὺς ἐν ταῖς μάχαις παρόντας καὶ πταίσαντας αὐτῶν.

σχόλιον. [εἰς τί ἀνέκλινεν, ἢ εἰς τὸ ἐπιθυμῆσαι εἰρήνης;]

Εἰρήνην γὰρ λακεδαιμόνιοι ἀπηξίωσαν ποιήσασθαι πρὸς θηβαίους, μόνῃ τῇ τῶν ἀθηναίων πόλει νομίζοντες εἴκειν, εὐπρεπῆ συμφορὰν εἶναι. ἀναμιχθέντες δὲ τοῖς ἄλλοις *πολεμίοις οὐ μᾶλ-

* al. ἔξεστι περιλαβεῖν.
* al. συμφρο. ἢ τάξει διαιτ.
* ἀσμένοι.
* al. ὑπὲρ αὐτῶν. ἀλλ' οὐ κατ' αὐτῶν.
* ἄλλοτε.
* al. οἱ μὲν.
* al. οἱ δ'.
* ἀντήρκεσαν.

οὐ μᾶλλον σώζειν ἑτέροις εἶχον, ἢ τῶν ἄλλων ἐδίοντο σώζειν σφᾶς [οἵ γε ὀλίγον μὲν πλείους ὄντες ἢ πεντήκοντα] οἱ πρῶτοι ταῦτα * βουλεύσαντες ὁμοῦ πρός τε τὴν λακεδαιμονίων ἀρχὴν γῆς καὶ θαλάττης ἔσαι, καὶ πρὸς τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ πόλει κινδυνεύειν ὑπέστησαν· οἰόμενοι δεῖν ἢ ζῆν ἐν ἐλευθερίᾳ, ἢ μὴ περιορᾶν τὸν ἥλιον κακίας μάρτυρα ἑαυτοῖς γιγνόμενον. ἐνόσησε μὲν γὰρ τῇ τῶν πάντων ἀνθρώπων φύσει, ἰάθη δὲ τῇ ἑαυτῆς. ὥστε καὶ τοῦτο ζῆλον αὐτῇ μᾶλλον ἐνεγκεῖν ἢ συμφοράν. κρατήσαντες [δὲ] εὐτυχίᾳ τοὺς ἐχθρούς, ἐπιεικείᾳ τοὺς οἰκείους ἐνίκησαν. χρησάμενοι δὲ ἀμφοτέροις, καὶ τῇ παρὰ τοὺς ἀγῶνας ἀνδρείᾳ, καὶ τῇ μετὰ τὰς πράξεις ἣ δεῖ βουλεύσασθαι· οὕτως ἀνεκτήσαντο τὴν πόλιν. ὥστ' εἴ τις βούλοιτο μὴ * πάντα διηγεῖσθαι * ἐκεῖναι κλέψαι τὴν * σύμπασαν ἐπὶ τοῦ πολέμου συμφοράν· οὕτως ἀκολούθως ταῖς ἄνω πράξεσι τὰς ἐφεξῆς καὶ προείλοντο καὶ κατωρθώσαν.

* al. Βουλεύ-

* al. πάντως.

* ἴσως σ. συμβᾶσαν.

σχόλιον. [πόση τινὶ τῇ περιουσίᾳ χρὴ νομίζειν ταύτην ὑπεραίρειν.]

ὃ δὲ οὐδενὸς ἧττον τῶν ὑπ' ἐκείνων πραχθέντων ἄξιον εἰπεῖν τε καὶ τιμῆσαι. λακεδαιμονίων γὰρ ἃ τοῖς τριάκοντα ἐδάνεισαν ἐπὶ τὸν δῆμον ἀπαιτούντων, ἐπειδὴ συνέβησαν, * συνεξέτισεν ὁ δῆμος, ἵν' * ἔργῳ τὰς συνθήκας βεβαιώσῃ). παράδειγμα δὲ ἀνθρώποις τῶν ἐν τοῖς δεινοῖς ἐλπίδων ἐγένετο ὁ δῆμος ἤδη συνειλεγμένος· ἅμα τε εἰς χεῖρας παρῆσαν, καὶ σχεδὸν εἰς λόγους, ὥσπερ ὑπὲρ ἀλλήλων, οὐχ ὑπὲρ ἑαυτῶν πολεμήσαντες ἑκάτεροι· ὥστε μὴ εἶναι διελεῖν, πότερον τῶν ἐναντίων ἦν καταπαῦσαι τὴν στάσιν, ἢ τῶν εὐνόων * συνάξασθαι τῇ πόλει τοῦτόν γε λυθεῖσαν τὸν τρόπον. ἐπεὶ δὲ τῆς εἰρήνης ἐμνήσθην, πάλιν ἐνταῦθα ἐπανελθεῖν βούλομαι βραχύ τι. ὥστε καὶ πρώτη τοὺς βαρβάρους καὶ μόνη νενίκηκε· καὶ σὺν ἄλλοις γιγνομένη, οὐκ ἔλαττον τοὺς συμπαρόντας ἢ τοὺς ἀντιπάλους ἐνίκα. ὥσπερ οἱ θηρᾶν ἀδύνατοι, τὸ ληφθὲν ἀποδιδόντες οὐ μεθιᾶσιν. οὐδ' αὖ ἀποδόσθαι τις ἀξιώσῃ, τῆς ἀξίας τιμήσαιντ' ἄν· ἀλλὰ τὴν αὑτῶν ἀδυναμίαν προστιθέντες πλεονάζουσιν. ἡ δὲ, οἶμαι, συνειδυῖα ἑαυτῇ κρείττων οὖσα τοῖς ὅλοις, οὐδὲ πώποτε ἐμικρολογήσατο, ἐξ ἴσου τοῖς παροῦσι τὰ ἀπόντα ἐλπίζουσα. διὸ πάντα ῥᾷον τοῖς πολεμίοις ἀπέδωκεν ἢ ἐκεῖνοι τὰ σφέτερα αὐτῶν ἀπῄτησαν. ὥστε μὲν οὖν καίτοι πως * ἄτοπον ποιεῖν δοκῶ· μεμφόμενος μὲν (τοὺς συγκρίνοντας ἀθηναίοις λακεδαιμονίους) αὐτὸς δ' εἰς τοὺς ὁμοίους λόγους παρελήλυθα, καὶ δι' αὐτά γε ταῦτα εἰρηκὼς αὐτούς, δι' ἅφημι δεῖν μὴ λέγειν. οὐ μὴν ἀλλ' ἐξ αὐτῶν γε τούτων καὶ μάλιστ' ἄν τις κατίδοι, ὡς οὔτε ἡ χάρις θαυμαστὴ, (οὐδ' οἷον) τῇ πόλει κατατίθεσθαι, οὔτ' ἐξεπιτηδὲς τά γε τοιαῦτα ἀγωνιστέον.

* συνέτισεν.

* ἴσως.

* al. συνεύξασθαι.

* καίτοι ἴσως.

σχόλιον. [ἀλλὰ κατὰ τὸ πάρεργον οἷον ὥσπερ νυνὶ ἐγώ·]

* Ald. ἀξιοῖ.

ὥστ' εἴ τις * ἀξιοῖ, καὶ ἡμῖν ἄρρητα ταῦτα εἶναι, σχεδὸν τοῦτό γε χάριν εἴρηται. καὶ λακεδαιμόνιοι, (οἱ) τῶν ἑλλήνων προεστῶτες καὶ προκινδυνεύοντες ἐν ταῖς χρείαις, παῖδες τῇ πόλει παραβάλλειν εἰσίν. ὥστε ἐβουλόμην ἂν καὶ τὰ τρόπαια ἃ νῦν μᾶλλον λέγειν ἀπ' ἄλλων ὑπάρχειν ἀνακείμενα τῇ πόλει, ἵνα μὴ ἀναγκαῖον ᾖ προστιθέναι τοῖς πολλοῖς, ὅτι ἀπὸ λακεδαιμονίων.

salutem non tam afferre quàm postulare possent, [erant verò paulò plures quàm quinquaginta.] primi huius consilij auctores, pariter contra Lacedæmonios mari, terrâque imperantes, & eos qui in vrbe erant, periculosè obiecerunt: quod existimarent sibi vel liberis viuendum, vel ignauis oppetendum esse, ne Solem conscium intuerentur. Vt enim iuxta communem hominum naturam ægrotauit, ita iuxta suam fuit sanata, laudemque ex eo maiorem, quàm cladem percepit. Quod cum fecissent, tum deinde hostibus fortitudine, & amicis æquitate superatis, partim bellicis viribus, partim maturo post res gestas consilio, patriam recuperarunt. Quapropter si quis omnia non studeat complecti, is acceptam in bello cladem potest dissimulare, quandoquidem sequentes res eodem, quo priores, consilio sunt & euentu peractæ. ARISTIDES.

SCHOLION. *Qua exsuperantia hanc euehendam esse vrbem existimandum.*

Iam illud nihilo secius quàm superiora, tum narrare tum admirari debemus, quod cum Lacedæmonij ea que XXX. viris contra populum mutuauerant, postquam inter eos conuenit*, populus ex parte persoluit, quo firmitas fœderibus maior accederet. Populus enim ibi collectus, aliis in aduersis bene sperandi exemplum præbebat, simulque in manus, ac prope in sermonem conuenerat, quasi pro se inuicem dimicaturi, vt dici non possit, vtrum detestanda magis esset aduersariorum seditio, quam verò ciuitati hoc modo liberatę* optanda. Et cum pacis mentioné feci, parum quiddam de ea repetam.

* fort. pro εὔνων legendum ἐχθρῶν.

Quapropter & sola Barbaros & prima vicit, cum aliisque coniuncta, ipsa non minus atque hostes superauit. Quemadmodum qui venari nesciunt, si quid imperantes ceperint, non dimittunt, nec nisi carissime vendunt, imbecillitate sua rei pretium metientes. Hæc autem cùm se toto genere præstare cognosceret, nunquam sordidius se gessit, quoniam de absentibus non leuius quàm de præsentibus sperabat, ideóque citius omnia hostibus, quam illi sua peterent, reddidit. Comparatio.

Comparationes istas ægrè fero, quamquam & ipse quibusdam absurdè facere videbor, qui in eum sermonem, quem vituperabam, inciderim, cumque ea de causa, propter quam fuerat omittendus, habuerim. Quinimò hinc vel maximè perspicitur, nec magnam illos ab vrbe gratiam inire, nec hæc esse de industria tractanda.

SCHOLION. *Sed per transennam quemadmodum nunc ego facio.*

Quapropter si quis à nobis etiam hæc velit præteriri, hactenus certè dicta sunt. Et Lacedæmonij qui pro Græcis, vt principes opponere se solebant, puerorum vicem vrbis comparatione subeunt. Quid? quod tam inuitus in hunc sermonem incidi, vt etiam trophæa quæ recensebo, ab aliis esse vrbi parta cupiam, ne plerisque Laconicũ nomen esset inferendũ.

ARISTIDES.

Quoniam verò res ipsæ nos huc adigunt, hæc non tam contentionis gratia dicemus, quam ne res omnes transeamus, vt in quibusdam fecimus, nec est leuiter progrediendum. Nec tam vnum ediderunt benefi ij genus, quàm nullum omiserunt. Multæ autem eorundem temporum res velut in historia mihi occurrunt, quas adeò non possum facile cunctas explicare, vt ne duci quidem vlli queam sufficere. Earum verò quas, quibus omissis, recensebo: Iam illud maximam meretur admirationem, omnémque superat humanam naturam. cùm possent Lacedæmoniis terra marique pro famulis vti, vel calamitati suæ relinquere, quos & socij, & finitimi, & serui omnes oppugnabant: nihilominus æquo iure eos admiserunt, & cùm Thebani instar flammæ ad vrbem Laconicam & reliquas Peloponesi partes ferrentur, soli ex Græcis & Barbaris restiterunt. Quas ob res eo loco sunt ab omnibus habiti, vt vrbs totius societatis curia constitueretur. Præterea vtrum ciuitatem, an fœdera reprehendunt? Si enim ciuitatem accusant, nihil de rebus maximis, à quibus vrbs celebratur, videntur cognoscere: sin fœdera, vtique aliis ea dissimilia iudicant: itaque fit, vt quod in vituperium rei proferunt, eo laudent vrbem. Nam & ciuitatis & hominis cuiusuis vitium ita demum cognoscitur, si mala in eo vel sola, vel bonis plura, aut maiora (vt & hoc adiiciamus) cernuntur. Qui autem omnibus examinatis, vnum aliquid, aut item alterum reprehendunt, ij reliquis omittendis tacite laudant, præsertim si non de homine, verùm de ciuitate, eáque totius Græciæ antiquissima, plurimisque rebus præclarè gestis celeberrima iudicium fiat. Omne enim imperium à potentioribus contra æquitatis legem exercetur. Quomodo alioqui aut æquum sit, aut iustum, vt quis alienæ terræ tributum imponat, aut leges præter necessitatem ferat, aut iura illis vel iussa det, aut belligeret, aut quæ sua non sunt occupet? quandoquidem ista præter æquitatem fiunt. Quare si quis exactius iuris naturam velit perquirere, nec potius aliquid rerum naturæ concedere, quam sophistam agere, is iam protinus omnia imperia, & magistratus abrogabit, cum ea potentioribus seruentur, atque etiam ad Deos ipsos præ nimia sapientia procedet, eósque, quod non æquo iure cum hominibus agant, sed imperium sibi arrogent, calumniabitur. Sed hæc, vt arbitror, ab iis disputantur, qui in angulis educati, Solem nunquam viderunt, à quo solent aliæ stellæ lumine priuari. Sin hęc necessariò cum omni imperio cohærent, éstque hoc imperij ius, vt princeps potiori sit iure quàm cæteri: ita demum cedam, si qua vel Græca, vel barbara potestas minus imperij iure, quam populus Atheniensis, vsa demonstretur. Quemadmodum enim in præclaris consiliis optimi alicuius viri morem secutus est, ita in iis quæ calumniantur nonnulli, non secundum communem hominũ naturam, sed imperij necessitate ductus peccauit.

νῦν δὲ * αὐτὰ τὰ πράγματα ταύτῃ ἄγει. ὥστε οὐ τοῦ παρεξετάσαι χάριν εἰρήσεται· ἀλλὰ τοῦ μὴ παντάπασι τὰς πράξεις παρελθεῖν· καὶ γάρ εἰσιν ἃς παρεξέλιπον. δεῖ δὲ, ὡς ἔοικεν, οὐ τοῦ τυχόντος δρόμου, καὶ οὐχ ἓν εἶδος εὐεργεσίας ἐπιδείξασθαι. ἀλλ' οὐδὲν εἶδος εὐεργεσίας ἀπέλιπον. περιΐστανται δέ με παντοδαπὰ, ὥσπερ ἐν * συγγραφῇ τῶν αὐτῶν χρόνων, ἃ μὴ ὅτι πάντα διεξελθεῖν δυνατὸν, ἀλλ' οὐδενὸς στρατηγοῦ πάντα ἑξῆς· ὧν τι παρεὶς τινὸς μνησθήσομαι· δεῖ δὲ μάλιστα τῆς ἐκείνων φύσεως ἀγασθῆναι, καὶ κρεῖττον ἢ κατὰ ἄνθρωπον ἡγήσασθαι. ἐξὸν γὰρ ἑαυτοῖς ἀκολουθοῦντας ἔχειν Λακεδαιμονίους, καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν· ἢ προέσθαι ἐπὶ κεφαλὴν ὠσθέντας, οὓς σύμμαχοι, περίοικοι, οἰκέται ἁπάντων ἐπανεστηκότων ἐπὶ τοῖς ἴσοις ἐδέξαντο. καὶ φερομένης ὥσπερ φλογὸς τῆς Θηβαίων δυνάμεως ἐπὶ τὴν πόλιν τῶν Λακεδαιμονίων, καὶ τὰ λοιπὰ τῆς Πελοποννήσου· μόνοι καὶ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων προστάντες ἐκώλυσαν. ἐξ ὧν οὕτως ὑπὸ πάντων ἑωρῶντο, ὥστε κατασταῖναι τὴν πόλιν συνέδριον τῆς συμμαχίας ἁπάσης. ἔτι τοίνυν πότερον τῆς πόλεως, ἢ τῶν συμβάντων κατηγοροῦσιν; εἰ μὲν γὰρ τῆς πόλεως, οὐδὲν, ὡς ἔοικε, τῶν μεγίστων ἐπίστανται, ἀλλ' ἐκπεφεύγασιν αὐτοὺς * ἀφ' ὧν ἡ πόλις γνωρίζεται. εἰ δὲ τὰ συμβάντα μέμφονται, οὐχ ὅμοια τοῖς ἄλλοις, ὡς ἔοικεν, οἷς προσείλετο ἡ πόλις νομίζοντες, οὕτω μέμφονται· ὥστε ἐξ ὧν τὸ πρᾶγμα κακίζουσι, τὴν πόλιν ἐγκωμιάζουσι. τότε γὰρ κακία πόλεως καὶ ἰδιώτου δείκνυται, ὅταν ἢ μόνα τῷ προσῇ τὰ ὑπάρχοντα, ἢ πλείω τὰ φαῦλα τῶν ἐπιεικῶν ἐλέγχῃ τις ἢ μείζω. προσκείσθω γὰρ, ὅταν δι' ἐξετάζων διὰ πάντων, ἑνὸς ἢ δυοῖν λαμβάνηται, λέληθεν ἐπαινῶν οὓς ἀφίης. ἄλλως εἰ μηδ' ἰδιώτου ποιῇ τὴν κρίσιν, ἀλλὰ πόλεως, καὶ ταύτης πρεσβυτάτης τῶν Ἑλληνίδων, καὶ ᾗ πλεῖστα ὑπάρχει τὰ δέοντα συμβάντα. ἅπασα γὰρ δήπουθεν ἀρχὴ τῶν κρειττόνων ἐστὶ, καὶ παρ' αὐτὸν τὸν τῆς ἰσότητος νόμον. εἰ δὲ μὴ * τοῦ ἴσου, ἢ τοῦ δικαίου, ἢ φόρους * ἐκλογεῖν ἀπὸ τῆς ἀλλοτρίας, ἢ νόμους τιθέναι τοῖς οὐδὲν δεομένοις; ἢ κρίνειν τὰ ἐκείνων, ἢ * προστάττειν, ἢ πολεμεῖν, ἢ κτᾶσθαι τὰ μὴ προσήκοντα. ὅλως γὰρ οὐδὲν τούτων ἀπὸ τοῦ ἴσου γίνεται. ὥστ' εἴ τις ἀκριβολογεῖται περὶ τῶν δικαίων, καὶ σοφιστὴς εἶναι μᾶλλον βούλεται, ἢ τῇ τῶν πραγμάτων φύσει συγχωρεῖν· οὐκ ἂν φθάνοι διαγράφων πάσας ἀρχὰς καὶ δυνάμεις ἁπλῶς· ὡς ἅπαντά γε ταῦτά ἐστιν ἐν τῷ θεσμῷ τοῦ * κρείττονος. εἶτα ὑπὸ σοφίας ἄνεισι μέχρι τῶν θεῶν, ἐλέγχων καὶ λέγων· ὡς οὐδὲ οὗτοι τοῖς ἀνθρώποις ἐξ ἴσου προσομιλοῦσιν. ἀλλ' ἤρηνται κρείττους εἶναι. ἀλλ' οἶμαι ταῦτ' ἐστὶ γωνίας ἄξιον ἀνθρώπων, καὶ τὸν ἥλιον οὐχ ἑωρακότων, ὃς ἀφαιρεῖται τοὺς ἄλλους ἀστέρας τὸ φαίνεσθαι. εἰ δὲ ἀναγκαῖον τὸ ἁπάσῃ * δυνάμει καὶ πάσῃ περιουσίᾳ τὰ τοιαῦτα προσεῖναι· καὶ οὗτος ἐστὶν ἀρχῆς θεσμὸς, μὴ ἀπὸ τοῦ ἴσου πρὸς τοὺς ὑπηκόους κεῖσθαι· τότε νικᾶν ἀπίτω τις, ὅταν δείξῃ τῶν ἄλλων εἴτε Ἑλληνικῶν δυνάμεων, εἴτε καὶ βαρβαρικῶν βασιλειῶν, ἥν τινα οὖν ἐλάττονι τῇ τῆς πλεονεξίας * γεγονυῖαν χρησαμένην, ἢ τὸν τῶν Ἀθηναίων δῆμόν ἐστιν εὑρεῖν. φανήσεται γὰρ, ἃ μὲν διαφερόντως ἐβουλεύσατο, ἑνὸς ἀνδρὸς ἤθει κεχρημένος τοῦ βελτίστου· ἃ δὲ ἐγκαλοῦσί τινες, οὐ τῇ κοινῇ φύσει τῶν ἀνθρώπων ἐξαμαρτὼν, ἀλλὰ τῇ τῆς ἀρχῆς ἀκολουθήσας ἀνάγκῃ.

* al. περί.
* ἐξ.
* ἐκλέγειν. Ald.
* προστάττειν. M. M.
* κρείττονος.
* δυναστείᾳ.
* al. χρησαμένῳ γιγνομένην ... Ald.

καὶ

ARISTIDES

καὶ δυνάμει μὲν ἄρχων ἐκτήσατο τὸ ἐξ ἀρχῆς, φιλανθρωπίᾳ δὲ τὸ τῆς ἀρχῆς δεδωκὼς, ἑκὼν μεθεὶς, καὶ σχεδὸν τῶν ἐγκλημάτων αἴτιος καὶ αὐτὸς γεγονώς. πλεῖστα γὰρ τῷ κοινῷ καὶ μετρίῳ πρὸς ἅπαντα χρησάμενος, καὶ τρόπον τινὰ τῆς πολιτείας μᾶλλον κοινωνοὺς ποιησάμενος, ἢ δυναστείας νόμῳ κατέχων. ταὐτὸν τοῖς χρηστοῖς ἔπαθε τῶν δεσποτῶν. οὐ γὰρ διὰ τὴν ἄλλην ἐπιείκειαν χαρίεις παρ' ἐνίων ἔτυχεν. ἀλλ' εἴ τι προσηνάγκασεν, ἐπιφανῶς ἔδοξε βιάζεσθαι. καὶ μὴν εἰ μὲν ἔχοντας τὸ τῶν ὑπηκόων σχῆμα ταῦτα * εἰργασμένος φαίνεται, δῶμεν τοῖς ἐθέλουσι βλασφημεῖν: εἰ δὲ τοὺς μὲν ἀποστάντας, καὶ παρ' ἀξίαν ὑβρίσαντας εἰς αὐτὸν, τοὺς δὲ ἐκ τοῦ φανεροῦ πολεμίους ὄντας· ποτέροις ἄξιον ἐγκαλεῖν; οἶμαί γε τοῖς τὴν ἀνάγκην παρασχοῦσιν. ἐπεὶ κἀκεῖνοί μοι δοκοῦσιν, ὥσπερ ἐνέχυρον αὐτὸ τοῦτο ἔχοντες, ἐπαρθῆναι. καὶ τούτῳ μάλιστα πιστεύσαντες ἁμαρτεῖν, * οὐ περὶ διὰ τέλους κρατήσειν τῆς πόλεως, ἀλλὰ τῷ μηδ' ἂν ληφθῶσι, μηδὲν δεινὸν πείσεσθαι, ὡς Ἀθηναίους γε πεφυκότας σώζειν. δῆλον δέ. ἃ γὰρ περὶ Μιτυληναίων μετέγνωσαν, τίς ἔχει νικῆσαι πόλις, οἷς ἐξ ἀρχῆς ἐβουλεύσατο; ἐκεῖνοι γὰρ ἃ μὲν τῇ προτεραίᾳ διέγνωσαν, τῆς κρίσεως ἦν, καὶ ὧν ἠδίκηντο· ἃ δὲ τῇ ὑστεραίᾳ μετέγνωσαν, τῆς πόλεως ἦν μόνης. καὶ ἡ τριήρης τὴν τριήρη κατειλήφει. θαυμάζω δὲ, εἰ τὴν μὲν ἰδιωτῶν τῷ ἔργῳ πάντες ἀπολογίαν τιμῶσι· τῆς πόλεως δὲ οὐχ ὁρῶσιν οἱ σεμνοὶ τἄργα, δι' οἵων καὶ * ὅσων ἀπολελόγηται περὶ τούτων, καὶ ἥλιον μὲν καὶ σελήνην οὐχ ὅσα βλάπτουσι, κατηγοροῦμεν· ἀλλ' ὅσων ἀγαθῶν αἴτιοι γίνονται, θαυμάζομεν: τὴν πόλιν δ' ἐξ ὧν ἐνίοις προσέκρουσεν, ἀλλ' οὐκ ἐξ ὧν ἅπασιν ὡμίλησεν· * οὐδ' ἐκ τῆς ὅλης φύσεως κρινοῦμεν; οὐκ οἴομαί γε. ὥσπερ ἂν εἴ τις καὶ τῶν θεῶν κατηγοροίη τοὺς σκηπτοὺς, καὶ τὰς βροντὰς, κἂν εἴ τι σείσῃ, τὰς ὅλας καὶ κοινὰς εὐεργεσίας, * ἀναλύσας σκοπεῖν. ἔχων δὲ πολλὰ καὶ τῶν ὕστερον εἰπεῖν, καὶ μάχας ἀτόπους, καὶ τολμήματα θαυμαστὰ, καὶ καρτερίας ὑπερφυεῖς· οὐχ ὁρῶ τὸν καιρὸν ἀρκοῦντα. τοσοῦτον δέ τι προσθεὶς τοῖς περὶ τούτων λόγοις, ἀπαλλάττομαι. ὥσπερ γὰρ προειδυῖα ἐξ ἀρχῆς ἡ φύσις περὶ τῆς πόλεως, ὅσον * προέξει τοῖς ἔργοις τῶν ἄλλων· κατεσκεύασε τὸ αὐτῇ πρὸς ἀξίαν τοὺς λόγους, ἵνα αὐτή τε κοσμοῖτο ὑπὸ τῶν ἑαυτῆς ἀγαθῶν· κἄν ποι τῶν ἄλλων δέῃ, καὶ τοῦτ' * ἔχῃ μετὰ τῶν ἄλλων χαρίζεσθαι. πρότερον μὲν ἦν τοὺς καταφεύγοντας ἐφ' ὑμᾶς τῶν Ἑλλήνων διεσώζετε· νυνὶ δ' ἁπλῶς πάντας ἀνθρώπους, καὶ πάντα γένη τῇ καλλίστῃ τῶν ξενιῶν ἐδέξατε, ἡγεμόνες παιδείας καὶ σοφίας ἁπάσης γενόμενοι. ἀλλὰ μὴν πέντε μέν εἰσι μνῆμαι βασιλειῶν, μὴ φῦσαι δὲ πλειόνων. τούτων (δὲ) ἐπὶ μὲν τῆς Ἀσσυρίων τῆς πρεσβυτάτης, αἱ πρῶται τῆς πόλεώς εἰσι πράξεις, καὶ ὅσα τῶν θεῶν εἰς τοῦτον ἐμπίπτει τὸν χρόνον· ἐπὶ δὲ τῆς δευτέρας ηὐξήθη ἡ πόλις· τῆς δὲ τρίτης, διὰ τέλους ἐνίκησεν· ἐν δὲ τῇ τετάρτῃ μόνη μὲν ἀντέσχεν, ἄριστα δ' ἀπήλλαξε τῶν ἄλλων. ἐπὶ δὲ τῆς πάντων ἀρίστης καὶ μεγίστης, τῆς νυνὶ καθεστηκυίας τὰ πρεσβεῖα παντὸς ἔχει τοῦ Ἑλληνικοῦ. καὶ περιεγένετο οὕτως, ὥστε μὴ ῥᾳδίως ἄν τινα αὐτῇ τὰ ἀρχαῖα ἀντὶ τῶν παρόντων συνεύξασθαι· γνοίη δ' ἄν τις ὅσον τῇ πόλει περίεστιν ἐκ τοῦ παντὸς αἰῶνος,

* ἐγκαλούμενοι.

* οὐ τῷ διὰ κρατήσειν.

* πόσων

* οὐδ' ἐκ.

* ἀμελήσας.

* οἱ τ. τ. ἔργοις προέξουσιν.

* ἔχοι.

Cúmque potentia sua imperium esset ab initio adeptus, per humanitatem vltrò dimisit, ac ipse penè sibi criminum est auctor factus. Nam cùm maxima erga omnes familiaritate, atque moderatione visus esset, eósque magis in reipub. societatem quodammodo vocasset, quam principatus iure cohibuisset, idem ferè, quod solet benignis dominis accidere, passus est, vt non propter cæteram æquitatem gratiosus esset, sed cùm quid postularet, apertè vim facere videretur. Quin siquidem in eos, qui pro ciuibus sese gerebant, hæc perpetrauit, nihil vetо quo minus incusetur: sin vero quia partim defecerant, cúmque præter dignitatem contumeliosè acceperant, partim apertos hostes profitebantur, dubium non relinquitur, quin ij qui necessitatem attulerunt, crimen omne sustineant. Nam & illi eo quasi pignore videntur eáque fiducia elati peccasse, non quod vrbe perpetuò se potiri posse crederent, sed quod nec victos grauius quidquam esse passuros confiderent, quum Athenienses natura essent ad homines conseruandos propensi. Quod enim de Mitylenensibus decretum reuocarunt, quæ potest ciuitas primis consiliis vincere? Vt enim quæ pridie statuerant, iudicij erant, & iniuriæ acceptæ: ita quæ postridie mutarunt, solius erant vrbis, cum quidem triremis vna est alteram assecuta. Iam cum hominis cuiuslis defensionem cum facto coniunctam omnes recipiant, miror eos vrbis res gestas tot ac tantas, quibus illa se purgat, non considerare. An verò Solem quidem ac Lunam, non ob damna, quæ nobis dant, accusabimus, sed propter commoda ab ipsis profecta mirabimur: de vrbe non ex vniuersa eius natura, & cum omnibus consuetudine ac familiaritate, sed ex offensionibus aliquot iudicabimus? non puto. nisi quis etiam fulmina Deorum, ac tonitrua, motusque terræ velit calumniari, neglectis communibus, atque vniuersis beneficiis.

Quamuis autem multa quoque posteriorum temporum bella, insultata & inaudita constantia, narrationi meæ reliqua sint, tempus tamen me deficit. Quapropter vnum si addidero, totum de hac re sermonem concludam.

Natura quasi sciens fore, vt rebus gestis alios vrbs longè vinceret, orationes ei & litteras pro dignitate tribuit, quo & ipsa suis gauderet ornamentis, & aliis, si opus esset, vnà cum reliquis impertiri posset. Cum ergo prius Græcos ad vos confugientes seruaueritis, nunc omnes homines, gentesque cunctas pulcherrime excipitis, xenio sapientiæ, & doctrinæ duces omnibus vos præbentes, cunctosque purgantes. Iam cùm quinque memorentur regna (nec verò plura nascantur) in eorum antiquissimum Assyrium, primæ vrbis res gestæ, & quæ iis propitiis acta sunt, inciderunt: in secundo * creuit vrbs: tertio ipsa vicit: quarto cũ sola restitit, tum optimè omnium liberauit: in hoc autem omnium optimo ac maximo, totius Græciæ primas tenet, ita vt non debeat ei quisquam antiquum statum loco præsentis exoptare. Quanta verò fuerit vrbis ab omni tẽpore præstãtia, facile admodũ cognoscemus

Athenæ doctæ.

Monarchiæ quinque.

* ηὔξετο, cœpta est.

ARISTIDES. si eius ornamenta non quidem omnia (nam id omnino fieri non potest) sed aliquot in varias vrbes ac regiones distribuentes, earum deinde comparationem quasi poëtarum aut choreatum instituamus: non enim mihi facile videtur, vincentem inuenire: vt si aliæ, verbi gratia de prima hominis creatione glorientur, quædam, de frugibus vel primum inuentis, vel plurimum communicatis, nonnullæ de legibus aut feriis solemnibus constitutis, aliæ de situ commodissimo: quædam de sapientia, vel rebus bellicis, nonnullæ de Græcis exceptis, vel coloniis deductis: reliquæ denique de alia re quauis, quæ vrbi contigerit. Sic apertissimè quanto reliquas interuallo vrbs superet, ostendemus, cum ipsa, quæcunque toti Græciæ separatim sufficerent, sola complectatur. Quin & donum quod sit maximum, non facile discernetur, verùm si hic ciuitatum quoque fiat contentio, vt alia Cereris fructus afferat, alia Bacchi, nec solius vitis, sed & aliorum, quæ seruntur: tertia verò Mineruæ donum, idque duplex, multis vtique ciuitatibus gloriandi materiam, ceu de præstantissimo munere singulis dabimus.

Athenarum cũ aliis Vrbibus comparatio.

Atque hæc quidem hactenus. Magnitudo autem vrbis & reliquus apparatus, omnino fortunæ Atheniensium, & nominis amplitudini respondet, siue ipsum ciuitatis ambitum, qui maximus est & pulcherrimus in tota Græcia, consideres, siue mœnia ad mare quondam vsque pertinentia, & itineris diurni longitudinem complexa, aliósque ad mare circulos vrbanis oppositos. Quid quod * vici quidam oppidis aliis splendidiores cernuntur, omnisque ornatus, tam qui à natura, quàm qui ab arte petitur, æqualiter, & vrbi tributus est, & regioni. Ad naturam quidem pertinet aër tam eximius, & portus, qui singuli multorum instar esse possint. Tum arcis ipsius situs, & velut auræ gratia afflans vndique. Iam illud in his notatu dignum, cum aliæ vrbes cœli bonitate regioni suæ cedant, vrbs tamen quem tota Attica bonum, eum habet optimum ac purissimum aërem, adeò vt vel eminus è cœlo superiore tanquam iubare cognoscatur. Atque hæc quidem è natura sunt, pauca de multis collecta. Quæ autem ad artem referuntur, eorum quid vel maximum vel primum ponam nescio. Sunt enim hic & templa maxima omnium atque pulcherrima, & simulacra, exceptis cœlestibus facilè prima, tam venusta, quàm noua, & bibliothecæ, qui proprius est Athenarum ornatus, & lauacra multum delicata, istique diætæ conuenientia, & curricula atque gymnasia. Quocirca si quis Erichthonios, Cecropes, fabulas, fruges, trophæa, terrenas res & marinas, litteras, viros, reliqua omnia, quibus ætatem transegit, vrbi detrahat, eaque ratione, qua reliquas ciuitates, quæ sese nunc venditant, consideret, victoriam nihilominus iis, quæ adhuc in ipsa cernuntur, facilè auferet.

Athenarum magnitudo.

** Δῆμοι.*

Portus Piræi.

Bibliotheca.

εἰ τὰ ὑπάρχοντα αὐτῇ, πάντα μὲν οὐχ ἵστας δυνατὸν, μᾶλλον δὲ σαφῶς ἀδύνατον· ἀλλ᾽, ὅσα γε ἐγχωρεῖ, μερίσας ἄλλο ἄλλῃ πόλει καὶ χώρᾳ, προσχθεὶς· εἶτα ἀγῶνα τῷ λόγῳ ποιήσαιο καθάπερ ποιητῶν ἢ χορῶν. οὐ γάρ μοι δοκεῖ τὴν νικῶσαν εὑρεῖν ἂν ῥᾳδίως· οἷον εἰ φιλοτιμοῖτο ἡ μὲν, ὡς πρώτη τεκοῦσα τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος· ἡ δὲ, ὡς πρώτη δείξασα τοὺς καρπούς· ἡ δὲ, ὡς πλείστοις μεταδοῦσα· ἡ δέ τις, ὡς νόμους καταδείξασα· ἡ δὲ πανηγύρεις· ἡ δὲ, ὡς ἐν καλλίστοις κεῖται γῆς ἅμα καὶ θαλάττης· ἡ δὲ, τοῖς τῆς σοφίας ἀγαθοῖς ἀγάλλοιτο· ἡ δὲ, τὰς ἐν τοῖς πολέμοις πράξεις καταλέγοι· ἄλλη δὲ ὅσους ὑπεδέξατο τῶν Ἑλλήνων· ἡ δὲ, τὰς ἀποικίας ἃς ἀπέστειλεν· ἡ δὲ, ὅτι καὶ δοίη τις αὐτῇ τῶν ὑπαρχόντων τῇ πόλει. φημὶ * ἔγωγε μάλιστ᾽ ἂν οὕτω γενέσθαι καταφανὲς, ὁπόσοις τισὶ τοῖς κρείττοσιν ἡ πόλις * ἡμῶν τὰς ἄλλας παρελήλυθεν. ἃ γὰρ ἐξαρκεῖ * νενεμημένη τῇ Ἑλλάδι, ταῦτα μόνη συλλήβδην ἔχει. καὶ μὴν τῶν γε δωρεῶν ὡσαύτως τὴν μεγίστην οὐ ῥᾴδιον εὑρεῖν· ἁμιλλάσθω δὲ καὶ περὶ τούτων ἄλλη πρὸς ἄλλην πόλις· ἡ μὲν τοὺς Δήμητρος καρποὺς κομιζέσθω, ἡ δὲ τοὺς τοῦ Διονύσου, καὶ τούτους οὐ μόνον τοὺς ἀπὸ τῆς ἀμπέλου, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων ἡμέρων· ἡ δὲ τρίτη λεγέτω τὴν τῆς Ἀθηνᾶς δωρεὰν, καὶ ταύτην διπλῆν. ἆρ᾽ οὐ πολλαῖς πόλεσι μεριζόμενα * ἐξαρκεῖ τὰ ἐκ τῶν θεῶν ἑκάστῃ φιλοτιμεῖσθαι ὡς ἐχούσῃ τὸ κάλλιστον. εἶεν ἀλλὰ ταῦτα μὲν τοιαῦτα. τὰ δ᾽ αὖ τοῦ μεγέθους καὶ τῆς ἄλλης κατασκευῆς, τίς ἂν οὐκ ἄξια τῆς ὅλης τύχης εἴποι, καὶ τοῦ μεγάλου τῶν Ἀθηναίων ὀνόματος; τοῦτο μὲν αὐτὸν τὸν κύκλον τοῦ ἄστεος μέγιστον μὲν τῶν Ἑλληνικῶν, κάλλιστον δὲ τῶν πανταχοῦ. σκόπει τείχη, καθήκοντά ποτε ἐπὶ τὴν θάλατταν, ἡμεροδρομίας ὁδοῦ μῆκος τὰ σύμπαντα· καὶ πρὸς τῇ θαλάττῃ κύκλους ἑτέρους ἀντιστρόφους τῶν περὶ τὴν πόλιν. ἀλλὰ τοὺς * δήμους πάρεστι δήπου θεωρεῖν. * ὧν ἔνιοι λαμπρότεροι τῶν ἀλλαχοῦ πόλεών εἰσι κατεσκευασμένοι· καὶ πάντα δὴ τὸν κόσμον καὶ τὸν παρὰ τῆς φύσεως, καὶ τὸν παρὰ τῆς τέχνης, ἐφάμιλλον κἀν τῇ πόλει κἀν τῇ χώρᾳ. τῶν μὲν αὐτοφυῶν, ἀήρ τε ἐξαίρετος τοῦ πολλοῦ· καὶ λιμένες τοσοῦτοι ὧν εἷς ἕκαστος ἀντάξιος πολλῶν. ἔτι δὲ αὐτῆς τῆς ἀκροπόλεως ἡ θέσις· καὶ τὸ ὥσπερ αὔρας εὐχαρεῖς προσβάλλον πανταχοῦ. ὃ δὲ καὶ ἐν αὐτοῖς τούτοις ἄξιον ἐπισημήνασθαι. ταῖς μὲν γὰρ ἄλλαις πόλεσιν, ὅπως ἂν ἔχωσι τοῦ * οὐρανοῦ, τῶν γε αὐτῶν χώρας ἐπιεικῶς ἡττᾶσθαι συμβέβηκε. τῆς δὲ τῆς πάσης Ἀττικῆς ἀέρος οὕτως ἔχοντος, ἄριστος καὶ καθαρώτατός ἐστιν ὁ τῆς πόλεως ὑπερέχων. γνοίης δ᾽ ἂν * αὐτὴν ἐπὶ τῇ πόρρωθεν ὥσπερ * αὐγῇ τοῦ ὑπὲρ κεφαλῆς ἀέρος. καὶ τὰ μὲν παρὰ τῆς φύσεως, τοιαῦτα, πολλὰ τῶν ὄντων ἀφελόντι· τῶν δ᾽ αὖ τῆς τέχνης, τί χρὴ πρῶτον * εἰπεῖν, ἢ * μέγιστον θεῖναι; ναοί τε γὰρ ἐνταῦθα οἱ αὐτοὶ μέγιστοι καὶ κάλλιστοι τῶν πανταχοῦ· καὶ ἀγάλματα, οἷα τῶν οὐρανίων, τῆς πρώτης τέχνης τὰ πρῶτα, καὶ παλαιὰ, καὶ καινά. πρὸς δὲ τούτοις βιβλίων * ταμεῖα, οἷα οὐχ ἑτέρωθι γῆς φανερῶς· καὶ μάλα τῶν Ἀθηναίων κόσμος οἰκεῖος, καὶ οἷα δὴ τῆς παρούσης ἐξουσίας τε καὶ διαίτης. λουτρά τε, σεμνότητι καὶ τρυφῇ νικῶντα· καὶ δρόμοι, καὶ * γυμνάσια. ὥστε εἴ τις ἀφέλοι τῆς πόλεως τοὺς Ἐριχθονίους, τοὺς Κέκροπας, τὰ μυθώδη· τὰ τῶν καρπῶν, τὰ τρόπαια τὰ ἐν τῇ γῇ καὶ τῇ θαλάττῃ· τοὺς λόγους, τοὺς ἄνδρας· πάντα, δι᾽ ὧν τὸν αἰῶνα διεξελήλυθε· σκοποῖτο δ᾽ αὐτὴν, ὥσπερ τὰς νῦν φρονούσας ἐφ᾽ ἑαυταῖς, ἐξαρκεῖ αὐτὴν τοῖς ὁρωμένοις νικᾶν. ἀλλὰ

* al. ἐγὼ. * ἡμῶν. * al. ἐξαρκοῦντα ἦν. * al. δημοσίων. * al. ὧν. Schol. τοῦ ἀέρος. * al. αὐτόν. * Ald. αὐτῇ. * Ald. αὐτῆ. * ὃ vel μέγιστον M. R. * ταμιεῖα. * γυμνάσια.

ἀλλὰ μόνη δὴ πόλεων τὰ μὲν παλαιὰ τοῖς παλαιοῖς νικᾷ· τὰ δὲ καινὰ τοῖς καινοῖς· εἰ δὲ βούλει, τὰ μὲν παλαιὰ τοῖς καινοῖς· τὰ δὲ καινὰ τοῖς παλαιοῖς· τοῖς ἑαυτῆς λέγω τὰ ἄλλων.

σχόλιον. [Ὅτι πολλάκις σχηματίζει]. σχηματίσαις δ' ἂν τὸ χωρίον, μεταλαμβάνων καὶ οὕτω. τὰ μὲν παλαιὰ τοῖς παλαιοῖς νικᾷ, τὰ δὲ καινὰ τοῖς παλαιοῖς. μᾶλλον δὲ ἀντὶ τοῦ, εἰ βούλει, καὶ ἑξῆς. καὶ ἔτι τὰ μὲν παλαιὰ τοῖς παλαιοῖς νικᾷ· τὰ δὲ καινὰ τοῖς καινοῖς. εἶτα, πῶς εἶπον, ἀλλὰ καὶ τὰ παλαιὰ τοῖς καινοῖς. καὶ τὰ καινὰ τοῖς παλαιοῖς. ἔτι δὲ εἴποι δ' ἄν τις ἄμεινον. ἢ διέλοι δ' ἄν τις οἰκειότερον λέγων, ἢ οὐκ ἂν διαμάρτοις· καὶ πολλαχῶς ἄλλως.]

* ἐκ ὑμῶν. *Ὡς δ' ἂν εἰπεῖν, ἅπαντα ἢ παρ' ὑμῖν ἐστι καὶ μόνοις· ἢ καὶ παρ' ὑμῶν. καὶ τριῶν ἕν γέ τι συμβέβηκε. τὰ μὲν γὰρ παρ' ὑμῶν ἤρξατο· τὰ δὲ ὡς κάλλιστα παρ' ὑμῖν ἐστι· τὰ δ' ὡς πλεῖστα. εἰσὶ τοίνυν οἱ μηδὲν ἔχοντες φανερὸν δεῖξαι, μηδὲ εἰπεῖν ἔργον ἑαυτῶν, μηδὲ ἐφ' ὅτῳ ἂν δικαίως φρονοῖεν· ἐπὶ τοὺς τρωϊκοὺς καταφεύγουσι χρόνους, καὶ φιλοτιμίας ἀμφισβητοῦσιν. οὐδ' οὕτω λέγοντες οὐδὲν κοινὸν ἑαυτῶν, ἀλλ' ἑνὸς ἀνδρὸς δόξης ἐξαρτώμενοι. ὥσπερ τινὲς *γεωργοὶ δι' ἑνὸς τῶν πλησίων ἑαυτοὺς ποιούμενοι· ἡ πόλις δὲ πρὸς τῷ μηδὲν δεῖσθαι τοιαύτης *καταφυγῆς, οὐδὲ ταύτης στέρεται τοῦ ἡδύσματος. ἀλλ' ὁ κοινὸς τῶν ἑλλήνων ποιητὴς ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν νεῶν τε καὶ πόλεων τὸν ἀθηναίων στρατηγὸν εἰς *ἄκρον φησὶν ἐλθεῖν, κοσμῆσαι ἵππους τε καὶ ἀνέρας ἀσπιδιώτας. [εἰς Μενεσθέα Ἀλέξανδρον ἀποτείνεται.] εἰ γὰρ δεῖ τῶν ἄλλων ἀποστάντα ὑπὲρ τῆς δημοκρατίας μόνης εἰπεῖν, φανήσονται τοῖς μὲν βουλήμασι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις πολλῷ προπετέστεροι καὶ ὑβριστότεροι πάντες οἱ τοῦ σχήματος τούτου μετασχόντες· τῷ δ' ἀξιώματι καὶ τῇ λαμπρότητι μηδὲ τοῖς ἀπὸ τῆς πόλεως γεγενημένοι. καὶ μὴν ἐκεῖνό γε ἡ πόλις πρώτη κατέδειξε, μὴ *τεθηπέναι πλοῦτον. μηδὲ θαυμάζειν. οὔτε γὰρ τοὺς ὑπερέχοντας ταῖς οὐσίαις οὐδὲ πώποτε ἐπῇρεν, ἀλλ' *ὅσον μὴ ἀδικεῖσθαι διὰ τοῦτο, τοσοῦτον αὐτοῖς (ἠξίου παρ' αὑτῆς) ὀφείλεσθαι· οὔτε τοῖς ἀρετῇ μὲν ὑπερφέρουσι, χρήμασι δ' ἡττωμένοις οὐδαμοῦ πώποτε ἔλαττον ἔνειμεν. αἰσχρὸν εἶναι νομίζουσα, τῶν μὲν οἰκετῶν οὐ τοὺς εὐπορωτάτους, ἀλλὰ τοὺς πιστοτάτους, βελτίστους νομίζειν· τῶν δὲ ἐλευθέρων σαφῶς ὄντων εἶναι, τὴν ἀξίαν ὥρισαι χρήμασιν· ἀλλὰ μὴ ὁποῖός τις ἂν *αὐτῶν ἕκαστος ᾖ, τοιοῦτον νομίζεσθαι. ἐμοὶ μὲν οὐδὲ πένταθλοι δοκοῦσιν οἱ πάντα νικῶντες· τοσοῦτον τοῖς πᾶσι κρατεῖν.

σχόλιον. [πράγματα εἶπεν ἀντὶ προσώπου· δέον γὰρ εἰπεῖν οἱ τοὺς πεντάθλους νικῶντες· ὁ δὲ εἶπεν οἱ πένταθλοι πάλην, δρόμον, ἀκόντιον, δίσκον, παγκράτιον. ἢ ἀντὶ [illegible] ἀγωνιζόμενοι. ἢ οἱ ἐν τοῖς πέντε ἀγωνίσμασι νικῶντες. οὐχ ὅτι δὲ οἱ πένταθλοι πάντα νικῶσιν· ἀρκεῖ γὰρ αὐτοῖς τρία τῶν πέντε πρὸς νίκην. λέγεται δὲ Πηλεὺς, ὅτι ἦν μετὰ τῶν *ἀργοναυτῶν, τοῦτον θεῖναι τὸν ἀγῶνα πρῶτος· τὰ δὲ πέντε ἄθλα ἦν, ἃ προείρηται. οἱ δὲ ἀντὶ τοῦ παγκρατίου τὸ ἅλμα συναριθμοῦσι.

* αὐτοῦ Ald. Καὶ τίς δῆμος *αὐτοῦ ὀξύτερος καὶ πρᾳότερος; ἢ τίνες δημαγωγοὶ μᾶλλον ἄξιοι θαυμάσαι;

Marginal notes: * γεωργοί, οἱ διὰ οἰκείαν γῆν ἔχοντες ἀρετήν. * καταφυγῆς. * ἄκρον. * αἰσθάνεσθαι. * ὑπερέχοντας τῇ χρήματι φόβου ἔχειν. * αὐτῶν. * ἀργοναυτῶν.

ARISTIDES.

Verum sola inter omnes vrbes, & vetera veteribus; & noua nouis, aut potius & vetera nouis, & noua veteribus superat. quibus addo & alia eiusdem.

SCHOLION. *Quia sæpè figuratè loquitur. Sic & tu hunc locum illustrabis, sic disponens. Vetera quidem veteribus vincit, noua verò veteribus. aut potius pro hoc, si vis, & adhuc vetera veteribus superat, noua vero nouis. Deinde quomodo dicit: Sed & vetera nouis, & noua veteribus. Melius vero quis dixerit, aut explicarit quis magis propriè, aut non aberrauerit, & sæpe alias.*

Omnia denique, vt sic dicam, vel apud vos duntaxat exstant, vel à vobis orta sunt, & trium vnum aliquod contigit, & partim à vobis ceperunt, vel partim apud vos vel optima vel plurima cernuntur. Multi quoque cum nihil rerum suarum, de quo iure glorientur, proferre possint, ad Troiana confugiunt tempora, ac de gloria contendunt, quamquam nec sic aliquid, quod habeant commune, afferunt, cùm ab vnius alicuius viri fama pendeant. Quales agricolæ qui inopum more ad ditiorē aliquem se referunt. Ac vrbs quamuis perfugio hoc non indigeat, nequaquam tamen caret illo condimento. Communis etenim Græcorum poëta, in vrbium & nauium numero Atheniensium ducem ait peritissimum fuisse:

Origenes à Troiano bello ducta.

Scutatos ornare viros, & corpora equorum. *Homer. Iliad. 6.*

SCHOLION. [*Ad Menesthєum Alexandrum Paridem pertinet.*]

Vt enim reliquis omissis populi dumtaxat potentiam spectemus: quicunque eodem reipubl. genere vsi sunt, ij vt cupiditates suas ac libidines citius atque violentius exercuerunt, ita dignitate & splendore Atheniensibus longè cesserunt. Quin & prima diuitias nec secuta est vrbs, nec admirata, cùm neque ditiores vnquam extulerit, illud ipsis modo deberi, vt nihil ob eam rem paterentur incommodi, rata: neque eos qui virtute præstarent, licet opibus inferiores essent, minoris vnquam fecerit. Existimauit enim turpe fore, si seruorum non opulentissimi, sed fidelissimi, quique cæteris meliores censerentur, liberorum hominum dignitas opibus, non qualitate cuiusque æstimaretur. Sin erat viribus opus, nemo cum illis erat conferēdus, qui pleniorem quouis pentathlo victoriam referrent.

SCHOLION. *Rem dicit pro persona: Oportet enim dicere: Vincentes Penthalos. Sed ipse dicit, Pentathli luctā, cursu, iaculo, disco Pancratio, vel pro his in quinque certantes, vel in quinque certaminibus vincentes. Non quod Pentathli omnia vincerent, sufficiunt enim illis tria ad victoriam. Dicitur vero Peleus, quum esset cum Argonautis, primum certamen instituisse. Quinque vero certamina erant quæ prædicta sunt: quidam vero pro Pancratio numerant saltum.*

Pentathlus.

Quis populus hoc acutior reperiatur, & mansuetior, aut qui celebriores oratores?

ARISTIDES. Quid? quod aquilam in nubibus vocat eam Deus, aliarum ciuitatum comparatione. Huic enim soli vrbi duo contraria euenerunt. Quod cum plurima de ipsa & præclarissima homines dixerint, minimas tamen omnium laudes fuit consecuta. Vt enim præter cæteras admirationi fuit, ita nihil de se pro dignitate dici audiuit. Itaque cum mirarer audire me sapientiæ curiam, & Græciæ larem atque columen, & similia, quæ de vrbe canebantur, nunc mihi ea minora videntur omnia. Quin si ciuitas vlla Deorum ministra & cognata, vel humanæ naturæ simulacrum vocari debet, hæc id nominis iure obtinebit. Quas ob res, ô Græci, nec inuidere deberis vrbi, nec verecundè cedere potius, quàm eam certatim pro viribus extollere. Nam si Athenienses fuerint superiores, erit vestra victoria. Etenim cùm omnes optimi esse nequeunt, tum vt ex ducis præstantia laudem capit ciuitas, ita si princeps vrbs honorem sortiatur se dignum, is ornatus ad omne pertinet. Quemadmodum igitur Athenienses ipsi non ægrè tulerint, si quis ipsorum arcem celebret.

SCHOLION. *Pro, pulcherrimam & honoratissimam omnis Atticæ, si quis dicat arcem.*

Ita vos quoque vrbem pro arce quadam, vel fastigio Græciæ ac sociorum habentes, verbis eam & factis ornare, itaque laudem communicare, nec ea vos priuari existimare decet. Hæc igitur à nobis oratio pepli instar ad ornatum pompæ Panathenaicæ confecta sit, quæ vt gratiam mereatur, efficiet eadem Dea, & cui oratio est & vrbs consecrata.

ἀετόν τε ἐν νεφέλαις αὐτὴν ὁ θεὸς καλεῖ, πρὸς τὰ ἄλλα πολίσματα. μόνη δ', ὡς ἔοικε, ταύτῃ πόλεων δύο τἀναντία συμβέβηκε. πλεῖστα τε (γὰρ) καὶ κάλλιστα ἀνθρώποις εἴρηται περὶ ταύτης· καὶ οὐκ ἔστιν ἥτις ἐλαττόνων τετύχηκε. περὶ μὲν γὰρ τὴν ἄλλων τεθαύμασαι, ἄξιον δ' αὐτῆς οὐδὲν ἤκουσε. πρότερον μὲν οὖν ἠγάπων (ἀκούων) τὸ τῆς σοφίας πρυτανεῖον, καὶ τὴν τῆς Ἑλλάδος ἑστίαν, καὶ τὸ ἔρεισμα, καὶ ὅσα τοιαῦτα εἰς τὴν πόλιν ᾔδετο. νῦν δέ μοι δοκεῖ ταῦτα πάντα ἔσω πίπτειν. ἀλλ' εἴ τινα χρὴ πόλιν θεῶν *ὕπαρχον, ἢ συγγενῆ προσειπεῖν, ἢ τῆς φύσεως τῆς ἀνθρωπίας εἰκόνα καὶ ὅρον· ἥδ' ἄν μοι δοκεῖ δικαίως κληθῆναι. ἀνθ' ὧν, ὦ ἄνδρες Ἕλληνες, οὔτε φθόνον εἰκὸς ἔχειν τῇ πόλει, οὔθ' ὑποχωροῦντας αἰσχύνεσθαι· ἀλλὰ συναύξειν ἐκ τῶν ἐνόντων καὶ φιλοτιμεῖσθαι. τῶν γὰρ Ἀθηναίων νικώντων, παρ' ἡμῖν ἐστι τὸ νικᾶν. πάντας μὲν γὰρ *πάντων (ἂν) εἶναι ἀμείνους, ἀδύνατον. ὥσπερ δὲ ὅταν στρατηγὸς προέχῃ, μετέχει τῆς δόξης ἡ πόλις: οὕτω τῆς ἡγουμένης πόλεως τὰ εἰκότα τιμωμένης, ἅπασι μέτεστι τῆς φιλοτιμίας. οἶμαι δὲ οὐδ' αὐτοῖς Ἀθηναίοις φέρειν αἰσχύνην, ἄν τις αὐτοῖς προσβάλῃ τὴν ἀκρόπολιν.

* αἱ. ὑπάρχειν. * ἀμείνους Ald.

σχόλιον. [ἀντὶ τοῦ τιμιωτέραν καὶ ἐνδοξοτέραν τῆς πάσης Ἀττικῆς εἴ τις λέγοι τὴν ἀκρόπολιν.

χρὴ τοίνυν καὶ *ὑμᾶς ὥσπερ ἀκρόπολίν τινα ἢ κορυφὴν νομίσαντας τῆς Ἑλλάδος καὶ τῶν ὁμοφύλων τὴν πόλιν, καὶ ἔργῳ καὶ λόγῳ κοσμεῖν, καὶ μετέχειν τῆς δόξης· ἀλλ' οὐκ ἀποστερεῖσθαι νομίζοντας. εἴργασται καὶ ἡμῖν (ὁ) λόγος ἀντὶ τοῦ πέπλου, κόσμος Παναθηναίων τῇ θεωρίᾳ· δοίημι δὲ χάριν, τῆς αὐτῆς θεοῦ, ἧσπερ καὶ ὁ λόγος καὶ ἡ πόλις.

* ὑμῶν Ald.

CCXLVII. EX EIUSDEM ARISTIDIS IV. Orationibus pro Rhetorica aduersus Platonis Gorgiam,

Excerpta.

LEctæ sunt eiusdem de Rhetorica orationes aduersus Platonem, necessitatem eidem huius ostendentes.

Existimo equidem eum, qui vel rectè dicturus, vel æquum sit suffragium laturus, non id spectare debere, nec inuidere, si quem priorum ac celebrium virorum, aliter eadem de re dixisse contingat, sed cuius vbique maximam oportet haberi rationem, huic quoque ab vtra parte consistit veritas, inquirere, atque eo victoriam deferre. Etenim foret absurdum, si in concionibus & iudiciis non ei qui primum dixisset, fides haberetur, verum probè scirent omnes fore, vt, si hac ratione disceptarentur ista, reorum nullus euaderet, quandoquidem omnes post actorem dicunt, in ipsis autem litteris, & quod de iis exercetur, iudicio non ij qui sententiam suam comprobarent, sed essent tempore priores, vincerent. Est autem admodum iniquum eos qui corpus exercent & colunt, adeò magnam & priorem habere honestatis ac iustitiæ speciem.

SCHOLION. *Scilicet bona ordinatione, cùm omne bene ordinatum secundum rationem fit, malè vero ordinatum præter rationem.*

Qui in literis excellunt, & absque earum studio ne vitam quidem expetendam putent,

ΤΟΥ ΑΥΤΟΥ ΠΡΟΣ ΠΛΑΤΩΝΑ ὑπὲρ ῥητορικῆς λόγοι δ'.

σμζ. Ex eiusdem Aristidis 4. Orationib. pro Rhetorica excerpta.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ τοῦ αὐτοῦ πρὸς Πλάτωνα ὑπὲρ ῥητορικῆς λόγοι τέσσαρες, τὴν αὐτὴν τῷ προκειμένῳ παρεχόμενοι χρείαν.

Οἶμαι δεῖν, ὅστις μέλλει τὰ δέοντα ἐρεῖν, ἢ ψηφιεῖσθαι ὀρθῶς ἔσεσθαι, μὴ τοῦτο σκοπεῖν, μηδὲ βασκαίνειν, εἴ τινι τῶν πρότερον καὶ δόξαν ἐχόντων ἑτέρως εἰρῆσθαι περὶ τῶν αὐτῶν συμβέβηκεν· ἀλλ' οὗ πανταχοῦ πλεῖστον εἰκός ἐστι λόγον εἶναι, τοῦτο κἂν τῷ παρόντι ζητεῖν ὁπότερον τἀληθές, καὶ τοῦτο συμβουλεύεσθαι νικᾶν. ἄτοπον γὰρ, ἐν μὲν ταῖς ἐκκλησίαις μὴ τὸν πρῶτον εἰπόντα πιστεύεσθαι, μηδὲ ἐν τοῖς δικαστηρίοις· ἀλλὰ τοῦτό γε εὖ εἰδέναι πάντας, ὅτι εἰ ταύτῃ ταῦτα κριθήσεται, τῶν φευγόντων οὐδεὶς ἀποφεύξεται. πάντες γὰρ *δή που ὕστεροι τοῦ διώκοντος λέγουσιν. ἐν δὲ τοῖς λόγοις αὐτοῖς, καὶ τῇ περὶ τούτων κρίσει, τοὺς τῷ χρόνῳ προλαβόντας κρατεῖν, ἀλλὰ μὴ τοὺς ἀποδείξοντας περὶ ὧν ἀγωνίζονται. καίτοι πῶς οὐκ ἀλογία πολλή, τοὺς μὲν, ἃ τῆς τοῦ σώματος τύχης ἔχεται, μαλττοῦντας ἢ τιμῶντας, οὕτω σφόδρα καὶ πρότερον τὸ τοῦ λόγου καλὸν καὶ δίκαιον προτετιμηκέναι·

* δύνανται.

[ἴδιον τῆς ἀταξίας· ἐπειδὴ πᾶν τὸ εὔτακτον, κατὰ λόγον γίνεται· τὸ δὲ ἄτακτον ἀλόγως·]

Τοὺς δ' ἐπὶ (τὸ) τῶν λόγων αἰσχύναντας, καὶ χωρὶς τῆς ἐν τούτοις διατριβῆς οὐδ' ἂν ζῆν δεξαμένους· οὕτως

Schol. ἀργοὺς ἀντὶ τοῦ, διὰ τὸ μὴ ἀντιλέγοντας· ἀδίκους δὲ διὰ τὸ ἐπιτιμῶντας τοῖς ἀντιλέγουσιν.

* πισθεί M. M.

οὕτως *ἀργοὺς; μᾶλλον δὲ ἀδίκους ἔχειν, ὥστε ἑνὶ *ποσῷ χρῆσθαι περὶ ἁπάντων, ὅς τις φθάσῃ γενόμενος, καὶ τὰ ὀνόματα ἀντὶ τῆς ἀληθείας θαυμάζειν αἱρεῖσθαι, ὥσπερ νομίσαντας δεῖν οὐχ εὑρεῖν τὸ βέλτιον. καὶ τοὺς μὲν νόμους αὐτοὺς ἂν συμφέρῃ κινεῖν· τοὺς δὲ περὶ τῶν ἀεὶ μενόντων τῇ φύσει λόγους, ἐπὶ τοῖς προτέροις μὴ δέχεσθαι, ἀλλ' ὥσπερ ὅρους ἢ στήλας τοὺς προκατειληφότας προσβάλλειν. καὶ ταῦτα οὐ λύειν ὥσπερ ἐν τοῖς νόμοις τοὺς προτέρους διὰ τῶν ἐναντίων δέον, ἀλλὰ τῆς αὐτῆς χώρας καὶ ἑτέρους ἀξιοῦν αὐτοῖς· καὶ τοῖς μὲν ὅρκοις τοῖς κοινοῖς προσπαραγράφειν ἐξεῖναι, αὔξειν καὶ προσθεῖναι, ὅ, τι ἂν σκοπουμένοις ὕστερον συνδοκῇ· οὓς δὲ ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἐξουσίας ἀεὶ καὶ διὰ παντὸς ἐξετάζειν δεῖ λόγους, τῷ παρεληλυθότι χρόνῳ μόνῳ προσθεῖναι· ὥσπερ ἂν εἴ τις καὶ ὑγιαίνειν φάσκοι χρῆναι μόνους τοὺς πρώτους γενομένους. καὶ μηδὲ ἐκεῖνο ὁρᾶν, ὅτι ἡ τοιαύτη κρίσις, καὶ ὁ λογισμὸς ὁ τοιοῦτος, αὐτοῖς πρώτοις οὓς τιμῶσιν οὐ λυσιτελεῖ· εἰ γὰρ τῷ χρόνῳ δεῖ συγχωρεῖν, καὶ τὴν ἀξίαν ἀπὸ τούτου μετρεῖν, οὐκ ἔτ' ἔχει τόπον ἡ νυνὶ παρὰ πάντων εἰς ἐκείνους αἰδώς. Ἴασος γὰρ ἂν οὕτω γε νικῴη περὶ λόγους, καὶ Κρίασος καὶ ὁ Κρότωπος καὶ Φορωνεύς, καὶ εἴ τις ἀρχαῖος ἐκ μύθου, καὶ Δευκαλίων [αὐτῶν βεβοημένων.] ἐὰν οὕτω κρίνωμεν, ὡς οὐ Κόδρῳ γε μέτεστι τῆς φιλοτιμίας, ἀλλὰ καὶ ἔσται παῖς οἷς εἶπον *συμβάλλειν· καὶ οὔτ' ἀρχαῖος. καὶ κατὰ μικρὸν οὕτω ζητήσομεν, εἴ τις ἦν πρὶν σελήνην ἦν. Ὁμήρου δὲ καὶ Ἡσιόδου, καὶ τῶν εἰς ἡμᾶς νενικηκότων, Πλάτωνος (εἰ βούλει) καὶ Δημοσθένους καὶ τῶν ὀλίγων πρὸ τούτων· οὐδ' εἰς *πολλοστὸν χρόνον ἐλπὶς ὁμοίαν ἐγγενέσθαι δόξαν, *προεστῶτος ἴσου τοῦ πρὸ αὐτῶν ἐκείνοις ἀεί. εἰ δὲ τοῦτο εὔδηλον ἅπασιν, ὅτι καὶ οὗτοι φύσει καὶ δυνάμει διενεγκόντες τοὺς πρὸ αὐτῶν ἀπέκρυψαν: οὐδὲ *τοὺς ὕστερον παντάπασιν ἅπαντας ἀπείργειν εἰκὸς· οὐδ' ἀπιστεῖν, εἴ τις καὶ τοῦ νυνὶ χρόνου μετεσχηκὼς ἔχει συμβαλέσθαι γνώμην, περὶ ὧν πρόκειται λόγος. ἀλλὰ παρ' αὐτῶν, ὡς ἔοικεν, ὧν τιμῶμεν ὑπάρχει, εἰδότας, τὸ προεῖναι καὶ προέχειν ὁπόσον διαφέρει. ἅπαντας μὲν οὖν ἴσως τοὺς παλαιοὺς αἰδεῖσθαι μὲν δίκαιον· φρίττειν δ' οὐκ ἄξιον, εἴπερ μὴ τοὺς ἐπὶ τοῖς λόγοις ὀνομασθέντας μᾶλλον ἢ τοὺς λόγους αὐτοὺς δεῖ δοκεῖν τιμᾶν. ὅτι δ' εἰ πρὸς ἄλλον τινὰ χρὴ γνώμης οὕτως ἔχειν, καὶ πρὸς Πλάτωνα· οὐκ ἄλλου δέομαι μάρτυρος. ἀλλ' αὐτὸς ἐξαρκεῖ, οὐ μόνον οἷς ἁπανταχοῦ βοᾷ καὶ παρακελεύεται, μηδὲν πρότερον ποιεῖσθαι τῆς ἀληθείας· ἀλλὰ καὶ ὀλίγῳ τῷ παραδείγματι. εἰ γὰρ ἐκεῖνος Ὁμήρῳ τῷ τοσοῦτον πρὸ αὐτοῦ περὶ πολλῶν ἐπιτιμῶν, οὐκ ἀπεστέρηται λόγου, ἀλλ' ἔχει πρὸς τοὺς ἀγανακτοῦντας ὅ, τι εἴποι: καθ' αὐτόν, ὡς ἔοικε, Πλάτωνα, καὶ τοὺς ἐκεῖνον ἐγκωμιάζοντας, καὶ πάσης αἰτίας ἀφιέντας, ἔστι κἂν ἄλλος τις ἐκείνῳ *δοκεῖ τι λέγειν ὑπεναντίον τολμᾶν ἀκροάσασθαι· μή που τοῦτο ἔγκλημα ποιουμένους, ἀλλ' ἐὰν τοῖς περὶ τῶν πραγμάτων λόγοις ἀπολειφθῇ. καὶ γὰρ ἂν εἴη δεινόν, εἰ ἐκεῖνος μὲν οὓς ἔγνω κατηγορεῖν ἐκ προφανοῦς, οὐκ ἀπεστέρησε τρόπον γέ τινα αὐτὴν τῆς ὑπὲρ ἑαυτῆς λόγων· ἀλλ' ἀπέδωκε δυοῖν καὶ τρισὶν ἀντειπεῖν, ὡς γοῦν ἐν σχήματι διαλόγων· ἡμεῖς δὲ οἱ τὸ ὅλον βοηθεῖν ἔχοντες, καὶ προῃρημένοι,

* συμβαλεῖν.

* Schol. ὕστερον.

* προεστῶτος.

* οὐδὲ.

* al. δοκῇ.

eos tam ignauos,

Dixit ignauos propter non contradicentes: iniquos propter reprehendentes eos, qui contradicunt.

aut potius iniquos esse, vt vno ad omnia vtantur argumento, si quis extiterit prior, ac pro veritate nomina admirentur, quasi non oportere quidquam reperiri melius existiment: ac leges quidem ipsas, si sit vtili mutare: qui autem de iis, quorum est natura perpetua, tractant sermones, eos post primos non recipere, verùm priores quasi terminos, aut columnas venerari, nec ea, quemadmodū in legibus priores per contrarias abrogantur, soluere, verùm eodem loco etiam alios habere: & iuramentis quidem publicis hoc ascribere licet, demere & addere, quidquid posterius consultantibus visum fuerit, quas autem eadem semper, & vbiq; libertate decebat examinari litteras, eas superioribus dumtaxat temporibus tribui, veluti si quis primos tantùm homines sanos esse dicat oportere, nec hanc ratiocinationem ipsis primam, quos honorant, inutilem esse animaduertere. Nam si tempori omnia sunt tribuenda, eoque metienda dignitas, non amplius is, qui nunc illis habetur ab omnibus honor, locum habebit. Hac enim ratione Iasus & Criasus, atque Crotopus & Phoroneus, ac si quis est in fabulis Argus & Deucalio, qui nunc celebrantur, palmam obtinebunt. Atque si ita iudicemus, ne Codrus quidem, cur glorietur, habebit, qui cum istis, quos dixi, comparatus, puer sit nec antiquus: atque ita paulatim si quis ante Lunam extiterit, inquiremus. Iam Homeri atque Hesiodi, atque eorum qui hactenus excelluerunt, Platonis si placet, & Demosthenis, & qui paulò ante vixerunt, ne ad longissimum quidem tempus similis est speranda gloria: Sed si id omnibus est manifestum, hos, cum natura & industria præstitissent, maiores suos superasse, neque posteriores erant omnes omnibus modis arcendi, neque reiiciēdi, si quis hoc etiam tempore de re proposita sententiam queat ferre: verùm ex ipsis quos colimus, aliud esse præcedere, aliud præstare, cognoscendum est. Et antiquos quidem omnes venerari oportet, non horrere, nisi fortè litteris insignes, maiore quàm ipsas litteras, honore censeamus afficiendos: quod autem, si erga quempiam alium, erga Platonem certè sic esse debemus affecti, non alium requiro testem, cùm sufficiat ipse, non tantùm quoniam vbique clamat, & edicit nihil esse veritati præferendum, sed & exemplo non magno. Etenim si ille cum Homerum, qui tanto ante ipsum tempore floruit, multis de causis incusaret, ratione non caruit, qua contra indignantes vteretur, licebit nimirum secundum Platonem ipsum, & eos qui illum laudant, atque omni absoluunt crimine, si quis aliquid contra illum dicere cœperit, auditionem sustinere, nec prius id crimini vertere, quam ille rationibus ad propositum pertinentibus deficiatur. Indignum enim foret, cum ille, quam palam constituerat accusare, defensione sua quodammodo non priuarit, verùm duobus aut tribus defensionem forma dialogorum tribuerit, si nos, qui rem totam sustinere possumus & volumus,

Homerus à Platone accusatus.

ARISTIDES. id non auderemus, quasi non esset amplius Platoni respondendum, quæ ipse sibi voluerit. Absurdum deinde mihi videbitur, si Plato Rhetoricam, cuius & ipse partem fortasse consecutus aliquam erat, vituperare non est veritus, nos pro Rhetorica, ne quis illius causa indignetur, dicere pudebit. Præterea, siquidem nihil oporteret contradicere, sed eam deserti vadimonij velut in curia damnari, idque dicendi magistram, alia quædam hæc esset ratio. Sin quemquam oporteat, nobis hoc propemodum conueniet, vt ex hac quoque te primum instituti nostri ius declaremus. Nec enim æquum est, vt a qua id accepimus, quo cæteris patrocinari possemus, ea suis destituatur bonis, nec potius vel talis, qualem Plato voluit, videatur, vel vt videri possit efficiatur. Nam quod vulgò dicitur, silentium confirmare crimina; id vnum ac simplex non est. verùm simul & iure suo priuabitur, & dignitatem totam amittet. In his nulla prorsus inest demonstratio, nec argumentum necessarium, sed pro concessis sumuntur, de quibus erat prius disputandum, quasi ab auditoribus ea sibi dari petiisset. Atqui si ea, de quibus quæritur, ridiculum est pro concessis ponere, quomodo vel æquum sit ea, quæ ridiculum sit quærere, initio ponere, vel non ridiculū, vtrum ars dicendi & coquendi eiusdē sint naturæ, quærere? At ipse hoc tantùm concessum sumsit. Licebit autē id cognoscere, si quis sublato Rhetoricæ nomine, Philosophiam in eius locum substituat, atque ita iisdem vtatur omnibus. Nec verò vel rusticum quisquam, vel frigidum hunc fore sermonem existimet. Primum enim cùm duarum artium vel facultatum, eos qui alteram sectantur, si de alteris quippiam secus dixerint, nihil inieleganter agere dicturi sumus, alteris meritò eandem concedemus defendendi rationem. Deinde non ostentæ gratia, sed demonstrationis, quæ in his nusquam apparet, profertur.

Atque magis multò videbimus, si rationem relinquamus. Quo fit, vt omnes propemodum Dij suffragio suo restentur, contemnendam esse orationem eam quæ vel artem quærit, vel id quod cum ea non sit coniunctum, vituperat. Ergo si quis carmen fine arte fecerit, hoc non difficile, sed diuinum sæpe iudicabitur [quemadmodum Rhetores] sint optimè sine arte dixerit, magnum erit? Equidem cur id fiat non video. Absurdum enim foret, cùm poëta sine arte oratorem possit imitari & optimè dicere, si orator ipse sine arte optimè dicere non possit. Quod si ergo, Iupiter ac Dij omnes! furor est aliquis sana mente melior, quique diuinitus homini donetur, cur id omne, quod arte careat vituperemus, aut cur Rhetoricam turpem temerè duxerimus? Sed alicubi præclarius esse ac Dijs gratius esse arti non seruire. Apertè enim jam Plato profitetur, non esse in rebus maximis artem quærendam. Atqui si fide dignus est Plato, hic est ipse, qui victoriam arti non tribuat. Si nec hoc quisquam concedat, cur propter eius verba turpis habeatur Rhetorica?

μὴ τολμήσαιμεν ὥσπερ τοσαῦτ' ἀντιλέγειν Πλάτωνι δέον, ὁπόσα ἂν αὐτὸς πρὸς αὑτὸν βουληθείη. *ἄτοπον δέ μοι *φαίνεται, εἰ Πλάτων μὲν οὐκ ᾐδέσθη ψέγων ῥητορικήν, ἧς ἴσως τι καὶ αὐτὸς μετῆν· ἡμεῖς δ' αἰσχυνόμεθα ὑπὲρ ῥητορικῆς λέγοντες, μή τις δι' ἐκεῖνον ἀχθεσθείη. χωρὶς δὲ τούτων, εἰ μὲν μηδὲν ἀντειπεῖν δεῖ, ἀλλ' ἐρήμην ἑαλωκέναι καθάπερ ἐν δικαστηρίῳ καὶ ταῦτα λόγων τέχνην οὖσαν: ἄλλο τι ταῦτ' ἂν εἴη τὸ πρᾶγμα. εἰ δ' ἐστὶν ὅντινα δεῖ, σχεδὸν ἡμῖν ἂν *προείη, ἵνα καὶ τὸ δίκαιον εὐθὺς ἐν αὐτῷ τούτῳ πρώτῳ δείξωμεν, οὗ προεστήκαμεν· ὡς ἔστιν *οὐ λόγον σώζον, παρ' ἧς τὸ τοῖς ἄλλοις συναγορεύειν ἔστι, ταύτῃ τὸ παρ' αὐτῆς μὴ μεταδοῦναι· ἀλλὰ δεῖν θάτερον, ἢ τοιοῦτον εἶναι δοκεῖν αὐτήν, οἷον Πλάτων βούλεται. ἢ τοιοῦτον εἶναι δοκεῖν ποιῆσαι. οὐ γάρ ἐστιν ἓν τοῦτο ὃ πανταχοῦ, ὅτι τὰς αἰτίας ἡ σιωπὴ βεβαιοῖ· ἀλλ' ἅμα τῶν τε δικαίων οὐ τεύξεται, καὶ τὸ σεμνὸν αὐτῆς ἐξελήλεγκται. δόξει γὰρ οὐχ οἵα τε εἶναι σώζειν τὰ δίκαια. ἐνταῦθα ἀπόδειξις μὲν οὐδ' ἡτισοῦν *ἔνεστιν, οὐδ' ἔλεγχος ἀνάγκην προσειληλυθώς· ὑπόκειται δὲ ἁπλῶς ὥσπερ ἐκ δόσεως πολλὴν ἰδίως προέτεινεν. οὐδὲν διαφέροντως, ἢ εἰ χαίρειν ἤτει τοὺς ἀκούοντας ταῦτα συγχωρῆσαι. καίτοι εἰ τὰ ζητούμενα ὡς ὁμολογούμενα ὑποτίθεσθαι, γέλως· πῶς εἰκός, ἅ γε ζητεῖν γέλως, ταῦτα ἐξ ἀρχῆς ὑποτίθεσθαι; πῶς γὰρ οὐ γέλως, εἰ τῆς αὐτῆς φύσεως ῥητορικὴ καὶ ὀψοποιητική, ζητεῖν, ὃ δὲ ὥσπερ ὁμολογούμενον εἴληφεν αὐτό. γνοίη δ' ἄν τις ἐκείνως, εἰ τὸ τῆς ῥητορικῆς ὄνομα ἐξελὼν τὸ τῆς φιλοσοφίας ἀντ' ἐκείνου [ὄνομα] *μεταβάλοι, καὶ ἐπὶ τούτῳ πᾶσι τοῖς αὐτοῖς χρήσαιτο. καὶ μηδεὶς μήτ' ἀγροικίαν, μήτε ψυχρότητα καταγνῷ τοῦ λόγου. μάλιστα μὲν γὰρ οὐ δή που δυοῖν ἐπιστήμαιν, ἢ δυνάμεοιν, τοῖς μὲν *τὴν ἑτέραν προεστάμενος οὐδ' ἂν ὁτιοῦν βλασφημῶσιν εἰς τοὺς ἑτέρους, *οὐδὲν ἄγροικον ὑπεῖναι φήσομεν· τοῖς δ' οὐδὲ τοῖς αὐτοῖς ἀμύνεσθαι δώσομεν. ἔπειτ' οὐ τοῦ φορτικοῦ χάριν εἴρηται, ἀλλὰ τῆς ἀποδείξεως· ἣν οὐδαμοῦ τούτοις εἶναι φαμέν. πολλῷ μὲν τ' ἂν πλέον ἐκείνων ἐλλείποιμεν τοῦ συνερεῖν. σκοποῦμεν παρὰ πάντων, ὡς εἰπεῖν, τῶν θεῶν μαρτυρία καὶ ψῆφος ἐπῆκται, τοῦ μηδενὸς ἄξιον εἶναι τὸν τοιοῦτον λόγον, ὅστις ἢ τὴν τέχνην ζητεῖ, ἢ φαυλίζει τὸ μὴ σὺν ταύτῃ πανταχοῦ. εἶτ' οὖν, ὦ πρὸς Διός, ἐν μέτρῳ μὲν εἰπεῖν [μουσοληπτούμενον] ἄνευ τέχνης οὐ δεινόν, ἀλλὰ καὶ θεῖον πολλάκις [ὥσπερ οἱ ῥήτορες.] οὑτωσὶ δὲ εἰπεῖν τὰ βέλτιστα δεινόν, ἐὰν μὴ σὺν τέχνῃ· ἐγὼ μὲν [γὰρ] οὐχ ὁρῶ τὴν ἀνάγκην. πῶς γὰρ οὐκ ἄτοπον, εἰ ὁ μὲν ποιητὴς ἄνευ τέχνης ποιῶν, ὀρθῶς τὸν ῥήτορα μιμήσεται, καὶ τὰ βέλτιστα ἐρεῖ: ὁ ῥήτωρ δ' αὐτὸς οὐκ ἐρεῖ τὰ βέλτιστα: ἐὰν μὴ τέχνῃ. εἰ τοίνυν, ὦ Ζεῦ καὶ θεοί, μανία τίς ἐστιν ἀμείνων σωφροσύνης, καὶ παρὰ θεῶν ἀνθρώποις γιγνομένη. πῶς ἄξιον, πᾶν γε τὸ μὴ τέχνῃ γινόμενον ψέγειν; ἢ πῶς ῥητορικὴν ἁπλῶς αἰσχρὸν ἡγεῖσθαι; ἀλλ' ἔστιν οὗ καὶ λαμπρότερον καὶ θεοφιλέστερον εἶναι, τὸ μὴ δουλεύειν τέχνῃ. *σαφῶς γὰρ οὑτωσὶ Πλάτων διορίζεται, τὸ μὴ δεῖν ἐπὶ τῶν μεγίστων τέχνην ζητεῖν. καὶ μήν, εἰ μὲν ἀξιόπιστος Πλάτων, οὗτος αὐτός ἐστιν, ὁ μὴ διδοὺς τῇ τέχνῃ τὰ πρεσβεῖα. εἰ δὲ [τὸ ἀξιόπιστον ἦν ἄν] οὐδὲν τοῦτό τις συγχωρεῖ: πῶς ῥητορικὴ διὰ τοὺς ἐκείνου λόγους αἰσχρόν;

ἐγὼ

*ἄτοπον. *φαίν.

*προείη

*ὁ λόγος.

*ἔνι. M.M

*μεταβάλλοι cod. Flor.

*τῶν ἑτέρων

*ὁ Med. Fl.

*ὅτι Πλάτων αὐτὸς ὁ τέχνην νομίζει πρῶτος αὐτοῖς Πλάτων διορίζεται τὸ μὴ δεῖν ἐπὶ τῶν μεγίστων τέχνην ζητεῖν.

ἐγὼ δὲ ἀξιόπιστον μὲν τοῖς ὅλοις οὐδενὸς ἧττον Ἑλλήνων ἡγοῦμαι. ἡδέως δ' ἂν ἐροίμην τοὺς περὶ ἐκεῖνον, πότερ' αὐτοῦ μᾶλλον πιστεύειν ἄξιον ταῦτα, ἢ ἐκεῖνα, καὶ μὴν εἰ τὰ μάλιστα σεμνός ἐστι, φαίνεται μαρτυρῶν ἡμῖν. ὥστε ὑπὲρ ἡμῶν σεμνός ἐστιν. Ὅταν γὰρ ἡμεῖς μὲν καὶ ἡμῖν αὐτοῖς ταὐτὰ λέγωμεν, κἀκείνῳ· ἐκεῖνος δὲ μήθ' αὑτῷ μηδὲ ἡμῖν· οὐκ ἀντιλέγει (ἡμῖν) μᾶλλον, ἢ μαρτυρεῖ κατ' αὐτὸ τοῦτο, μὴ τἀληθῆ λέγειν. περὶ δή γε τούτου τοῦ μέρους, οὐκέτ' ἐκ λόγου πρὸς Πλάτωνα ἀγωνιοῦμαι· ὡς ἄρα πολλοὶ διὰ θείας μοίρας ἰσώθησαν. οὐδέ μοι νεμεσήσει δήπουθεν οὔτε Αἰσχίνης ὁ Λυσανίου, οὔτε ἄλλος οὐδείς, εἰ φαίην αὐτὸς ἔχειν μαρτυρῆσαι μᾶλλον τοῖς ῥήμασιν, ἢ τῆς παρ' ἐκείνου πρὸς δὴ ταῦτα προσδεῖσθαι μαρτυρίας· ἀλλ' ὡς ἀληθῶς ὥσπερ οἱ θεομάντεις, οἱ τοῖς τῶν πραγμάτων ἐπωνύμοις τετελεσμένοι, παρ' αὐτῶν τῶν θεῶν ἔχω τὸ μάθημα· ὑφ' ὧν ἃ μηδεὶς ἰατρῶν μήτε οἶδεν ὅ,τι χρὴ προσειπεῖν, οὐχ* ὅπως ἰάσασθαι, μήτε εἶδεν ἀνθρωπίνῃ φύσει συμβαίνοντα, ἄλλοτε ἄλλαις παραμυθίαις τε καὶ συμβουλαῖς ἐκ τοῦ θεοῦ διαφυγὼν ζῶ παρὰ πᾶν τὸ ἐκ τῶν παρόντων εἰκός. καί τοι τέχνης μὲν ἡμῶν οὔτ' ὁποιουοῦν εἰς ταῦτα μέτεστιν οὐδενὶ δήπουθεν [τῶν ἰωμένων] ἀλλὰ καὶ τοῦ καταφυγεῖν ἐπὶ τοὺς θεοὺς σχεδὸν ἀρχὴ τὸ τῆς τέχνης ὑπεριδεῖν ἐστιν. ὅμως δὲ σὺν αὐτοῖς εἰπεῖν, οὔθ' οἱ θεοὶ τὸν τοιοῦτον ἡμῶν λογισμὸν ἀτιμάζουσιν, οὔτε πολλοὶ μετέγνωσαν, τῶν πρὸ τῆς τέχνης τὴν παρὰ τῶν θεῶν τύχην ἀνθελομένων. ὥστε καὶ τοὺς ἰατροὺς οὐδὲν κωλύει φρίττειν ἐπειδὰν ἀκούσωσι πολλὰ τῶν (θείων) ἔργων. πότερ' οὖν τὰ ὀνείρατα ποιεῖ θεοῖς ἀνακεῖσθαι τὰ ἀνθρώπινα; ἢ τὸ θεοὺς ἀνθρώπων κήδεσθαι, ποιεῖ καὶ δι' ὀνειράτων ἀνθρώπους σῴζεσθαι. ἐγὼ μὲν οἶμαι τοῦτο. τί οὖν, ὦ μεγίστη σὺ γλῶττα τῶν ἑλληνίδων, ἔφη Κρατῖνος [ποιῶν, ἀλλ' οὕτω σφόδρα ταῦθ' οἰκεῖα τοῦ Σωκράτους ἤθει καὶ προσήκοντα ἐκρίθη, ὥστε καὶ ταύτῃ τῇ δόξῃ γενέσθαι χώραν.] δοκεῖ δέ μοι καὶ Σωκράτης αὐτός, εἰ καὶ μηδεὶς λόγος αὐτοῦ γραφῇ σώζεται, οὐχ ἧττον οὔτε Πλάτωνος τοῦ σεμνοῦ, οὔτε Αἰσχίνου τοῦ κομψοῦ μαρτυρεῖν· ἀλλ' ἔτι κάλλιον καὶ ὡς ἀληθῶς εἰς τὸ μέσον. ὁμολογεῖται μὲν *γὰρ λέγειν αὐτόν, ὡς ἄρα οὐδὲν ἐπίσταιτο· καὶ πάντες τοῦτό φασιν οἱ συγγινόμενοι. ὁμολογεῖται δ' αὖ καὶ τοῦτο, σοφώτατον εἶναι Σωκράτη, τὴν Πυθίαν εἰρηκέναι. πῶς οὖν ταῦτ' ἔχει; οὐ γὰρ τόν γε τοῦ παντὸς ἐσφαλμένον, ὡς [illegible] σοφώτατον ἀνθρώπων πιστεῦσαι θεμιτὸν περὶ τοῦ θεοῦ. τέχνην δ', ὡς ἔοικεν, ἐξαρνούμενος οὐκ ἀπεῖπεν ἀληθῆ λέγων· ᾧ γοῦν συνηγεῖτο Ἀναξαγόρας, οὐκ ἐκείνου τιμήσας φαίνεται. ἐκ οὖν μηδὲν μὲν ἐπίστασθαι τῶν δεόντων ἀμήχανον, ᾧ γε παρηκολούθει τὸ δαιμόνιον. ὅτι δ' οὐδὲν *ἐπίσταιτο, αὐτὸς ἔλεγε· λέγων δ' οὐκ ἐψεύδετο· εἴπερ γε μηδὲ ὁ θεὸς σοφώτατον αὐτὸν εἰρηκώς. λοιπὸν οὖν, τί ποτέ ἐστι τὸ φάσκειν αὐτὸν οὐκ εἰδέναι; οἶμαί γε τὸ μὴ τέχνῃ τί ποτε ἐπίστασθαι. ἀλλὰ μὴν εἰ μηδ' ἑτέρως γ' ἂν σοφώτατος ἦν ἔτι, μήτε ψευδόμενος περὶ ἑαυτοῦ εἴπερ ἦν τι τῶν αἰσχρῶν τὸ ψεύδεσθαι, μήτε ἀληθῆ λέγων, εἰ τὸ μὴ χρῆσθαι τέχνῃ τῶν ἁπλῶς αἰσχρῶν ἦν. ἅμα Σωκράτης τε δι' ἀμφοτέρων μαρτυρεῖ τῷ λόγῳ, καὶ ὧν ἔξαρνος ἦν, καὶ ὧν ὡμολόγει· καὶ διὰ τοῦ Σωκράτους ὁ θεὸς περὶ ἀμφοῖν μεμαρτύρηκε χρήσας *ἐκεῖνον σοφώτατον εἶναι. ὥστε διπλῆν οὖσαν τὴν τοῦ Σωκράτους μαρτυρίαν, ἡ τρίτη κυρία τῇ παρ' αὐτοῦ βεβαιοῖ.

*al. οὔτε. Scholion, τῶν ἐπιλαθομένων ἀπ' ... ὁ Ἀριστείδης

Quadrato inclusa desunt in al.

*al. γάρ.

*al. ἐπίσταιτο.

*ἐκεῖνον σοφώτατον.

Ego verò vt illum vbique fide dignum, si quéquam Græcorum alium, existimo, ita libenter ex eius sectatoribus quæsierim, num hæc illi magis quàm illa, sint credenda. Quin vt maximè sit vir grauis, nobis dat testimonium, adeóque nostro commodo grauis est. Nam cum nos quidem & nobiscum, & cum illo consentimus, ille verò nec secum nec nobiscum, non tam contradicit hoc pacto nobis, quàm non vera se dicere fatetur.

ARISTIDES.

De hac certè parte, quod multi sint auxilio diuino sanati, non amplius ex verbis cum Platone disputabo, nec inuidebit mihi vel Æschines Lysaniæ F. vel alius quisquam, si meipsum potius illorum dicta confirmare posse, quàm illius indigere testimonio dixero. Et enim reuera, quemadmodum vates rerum cognominibus initiati, ab ipsis Diis hoc didici, quorum opera ex iis, quæ medicorum nullus nec quomodo appellaret sciebat, nedum quomodo sanaret, nec in humana natura extitisse cognouerat, variis Dei consolationibus & consiliis elapsus, præter omnem fidem viuo. Cùm autem nihil in his artis habeat quisquam, ac potius artis contemptus ad Deos fugere eos cogat, tamen nec Dij, quod ipsorum pace dixerim, hanc sententiam nostram reiiciunt, nec multos ex iis, qui diuinum auxilium arti prætulerunt, pœnituit. Nec vetat quicquam quo minus horreant etiam medici, postquam intellexerunt pleraque. Vtrum ergo somnia rés humanas Diis commendant, an quia Dij homines curant, eos etiam seruant per somnia? mihi quidem hoc placet. Quid erat ergo quod prohibeat?

Æschines Lysaniæ F. Socraticus. Vide supra in Pirrhandro & Laertio. SCHOLION. Elapsorum erat de numero Aristides.

Græcanicarum lingua longè maxima.

inquit Cratinus. [Etenim hęc Socratis ingenio tam propria & accommoda sunt habita, vt huic etiam opinioni repertus sit locus.] Opinor autem Socratem quoq; ipsum, quamuis nulla eius exstet scriptio, non minus quàm vel grauis Plato, vel festiuus Æschines, verùm etiã pulchrius, ac verè palam nobis testimonium perhibere. Illud certè constat eũ dixisse, nihil se scire: idq; omnes, qui cũ eo sunt versati, profitentur. Constat autem & hoc, sapientissimũ à Pythia fuisse Socratẽ iudicatum. Quomodo igitur hęc se habent, cùm eum qui ignoret omnia, sapientissimum esse iudicatũ, non sit fas de Deo credere? Iam arti, vt apparet, negabat se studere, nec falso. Nam Anaxagoram quidem, cum quo versatus est, non magni videtur fecisse. Cùm itaque nihil eorũ, quæ erant cognitu necessaria ignorare posset is, cui præstò erat dæmonium, nihil tamen se scire dicebat ipse, nec id falsò, quandoquidem nec Deus eum sapientissimum esse falsò dixerat. Quomodo ergo dicit se nihil scire? arte ni fallor. Iam si neutro modo sapientissimus fuisset, nec cùm de se mentiretur, quoniã turpe est mentiri, nec cùm vera diceret, nisi artis vsus reuera turpis esset, simul & Socrates vtroq; pacto, tum iis quæ negabat, tum quæ fatebatur, & per Socratem Deus, qui illũ sapientissimũ iudicauit, de vtroq; testatus est, ac duplex Socratis testimonium suo tertio confirmauit.

Cratini dictum in Periclem torquet in Platonem. Vide sup. in orat. pro Quatuorviris. Socratis.

ARISTIDES.

SCHOLION. *[Hæc argumentatio cornuta est, talemque sensum ostendit: dicit [inquit] Socrates, nihil se scire. si verum hunc concedimus dicere, Socrates non est sapiens: si falsum, iterum non sapiens est. & per vtraque sapiens, quibus & se negat quicquam scire (nihil enim sciuit arte, & verum dixit nihil se scire) & quibus confitetur, dæmonium sibi dicere. Dupliciter enim testatur. Primo quia dæmonium sibi insinuare dicit, secundo cum nihil se scire affirmat, & vtrumque testimonium obsignat ipse Apollo, sapientissimum hunc esse pronuncians, hoc est, neque falsum, neque turpe esse, nihil scire arte.*

Quod si poëtarum quoque sunt arcessenda testimonia, quamquam vel omnium, vel præcipuorum colligere dicta sit difficile, tamen quæ de nobilissimis selecta proferri possunt, ignaui foret omittere. Et communiter quidem poëtæ omnes reipsa testimonium præbent, siquidem ea ratione quæ artem superat poëtæ sunt effecti. Verum hoc testimonio iam non indigeo, quoniam supra relatum est, sed eo quod in verbis consistit. Nec hoc frustra, vel quasi appendicem superiorum adiungens, sed hoc demonstrans & indicans, ornatum illum & splendorem, non tam ex arte, quam diuino afflatu proficisci. Inuentionem igitur, ó Plato, disciplina meliorem censet Hesiodus, & artem posteriorem natura: & merito quidem ita sentiens atque dicens, nec immemor laureæ, quam vt acceperat, mox è pastore poëta fuerat redditus. Nam & artes ipsas atque opificia, natura præstantes vtique primum inuenerunt homines: nec enim artes naturas condiderunt, verum naturæ præstantissimæ inuenerunt artes. Quo fit, vt & ordinis & facultatis ratione priores naturæ debeantur. Quod si nec hominibus prorsus artium concedimus inuentionem, sed his deos eas demonstrasse dicimus, ad præstantem nimirum erant aliquem referendæ. Iam si hoc apud omnes erit manifestum, non deos ab hominibus, sed homines a diis artes accepisse, atq; illos præceptores, nos esse discipulos, tanto videbitur disciplinæ præstare inuentio, quanto melior est homine Deus. Vt enim illi inuenerunt omnia, ita nos inuentis vtimur. Rectè igitur ac merito, & vt eum qui deorum afflatu hæc ipse loquebatur, decebat, Heliconis accola, eum quidem *sibi qui cuncta inuenit ipse*, primum ac præstantissimum, ceu deum ac diis propinquum posuit, auditorem vero ac discentem secundum.

Hesiodus. *

Etenim si disciplina esset optima, non esset prima, Nam ab alio discendum foret: itaque non esset prior doctor, si disciplina melior ac prima poneretur. Vnde enim is, qui suo quoque testimonio Variam exornauit, quod sequeretur audiuisset, si discipulus inuentori præstaret: nec esset necessario secundus, si quid vnquam discendum foret. Omnis enim discipulus, eo vtiq; ipso quod indiget disciplina, deteriorem se profitetur. Itaque nisi sibi primum ipse, se indigere persuadeat, quomodo vel discat, vel alteri docenti obtem-

Pertinet Athenæ nomen Varia ποικίλη.

[Τὸ μὲν παρὸν ἐπιχείρημα διλημματόν ἐστι· τοιοῦτον δὲ τὸ ἐπιχείρημα δηλοῖ. εἰπὼν (φησὶν) ὁ Σωκράτης μηδὲν ἐπίστασθαι. εἰ μὲν ἀληθῆ δῶμεν λέγειν αὐτόν· οὐ σοφὸς Σωκράτης: εἰ (δὲ) ψευδῆ πάλιν, οὐ σοφός. καὶ κατ᾽ ἀμφότερα σοφὸς· καὶ δι᾽ ὧν ἀρνεῖταί τι εἰδέναι (οὐ γὰρ ᾔδει τέχνῃ, καὶ ἀληθεύσε λέγων μὴ εἰδέναι) καὶ δι᾽ ὧν ὁμολογεῖ τὸ δαιμόνιον αὐτῷ λέγειν. διπλῆ δὲ μαρτυρεῖ Σωκράτης· μιᾷ μὲν ὅτι δαιμόνιον αὐτῷ προλέγειν φάσκει· δευτέρᾳ δὲ ὅτι λέγει μὴ εἰδέναι. καὶ ἑκατέρας μαρτυρίας ἐπισφραγίζεται ὁ Ἀπόλλων, σοφώτατον αὐτὸν εἶναι λέγων, τοῦτ᾽ ἔστι μήτε ψευδόμενον, μήτ᾽ αἰσχρὸν εἶναι, τὸ μὴ εἰδέναι τέχνῃ.] σχόλιον.

Εἰ δὲ δεῖ καὶ ποιητῶν παράγειν μαρτυρίας, ἔστι μὲν ἔργον, ἢ τὰς ἁπάντων ἢ τὰς τῶν προηκόντων διὰ πάντων παραγαγεῖν. ὅμως δὲ, ὅσας ἄν τις ἔχοι τῶν γνωριμωτάτων ἐκλέξας εἰπεῖν, ῥαθυμία παραλιπεῖν. κοινῇ μὲν οὖν πάντες ποιηταὶ μαρτυροῦσι τὴν ἔργῳ μαρτυρίαν, εἴπερ εἰσὶ ποιηταὶ τῷ κρατοῦντι [τῷ ὑπὲρ τὴν τέχνην] λόγῳ τῆς τέχνης. ἀλλ᾽ οὐ ταύτης δέομαι τανῦν, ἔστι γὰρ ἐν τοῖς εἰρημένοις· ἀλλὰ τῆς κατὰ ῥῆμα. οὐδὲ τοῦτο πάρεργον προσθεὶς, οὐδὲ εἰκῇ, οὐδὲ ἐφέλκιον ἄλλως ἐπὶ τοῖς ἄνω· ἀλλ᾽ ἐνδεικνύμενος καὶ προσσημαινόμενος, ὅτι τοῦτο τὸ ἐν κόσμῳ, καὶ λαμπρὸς, οὐκ ἐκ τέχνης, ἀλλ᾽ ἐπιπνοίᾳ θεῶν παραγίνεται. εὑρεῖν οὖν φησιν, ὦ Πλάτων, κρεῖττον ἢ μαθεῖν, καὶ τέχνην φύσεως δεύτερον, εἰκότως ὁ Ἡσίοδος, καὶ φρονῶν οὕτω καὶ λέγων, καὶ τῆς δάφνης οὐκ ἀμνημονῶν. ἣν ἅμα τῷ λαβεῖν ποιητὴς ἦν (γεγονὼς) ἐκ ποιμένος. ἐπεὶ καὶ τὰς τέχνας αὐτὰς, καὶ τὰ ἐπιτηδεύματα, φύσει δήπου διενεγκόντες ἄνθρωποι, καὶ νικήσαντες, ἀνεῦρον τὸ ἐξ ἀρχῆς. οὐ γὰρ αἱ τέχναι τὰς φύσεις ἐποίησαν, ἀλλ᾽ αἱ κράτισται φύσεις τὰς βελτίστας τῶν τεχνῶν εὗρον. ὥστε καὶ τῇ τάξει καὶ τῇ δυνάμει παρὰ τῇ φύσει τὰ πρεσβεῖα ἐστί. εἰ δὲ δὴ μηδὲ ἁπλῶς ἀνθρώποις τὴν εὕρεσιν προστίθεμεν τῶν τεχνῶν, ἀλλὰ θεοὺς ἡγήσασθαι φαμὲν αὐτοῖς, καὶ καταδεῖξαι: πῶς οὐκ εὔδηλον, ὅτι πολλῷ τινος εἶναι νικῷτο δεῖ προσήκειν τὴν τέχνην; καὶ μὴν εἰ τοῦτο δῆλον ἅπασι, καὶ πάντες ἂν συμφαῖεν, μὴ θεοὺς παρ᾽ ἀνθρώπων λαβεῖν τὰς ἐπιστήμας, ἀλλ᾽ *ἀνθρώπους, παρὰ θεῶν· καὶ διδασκάλων μὲν ἐκείνους, μαθητῶν δὲ ἡμᾶς τάξιν ἔχειν: τοσούτῳ κρεῖττον, ὡς ἔοικεν, εὑρεῖν ἢ μαθεῖν, ὅσῳ κρεῖττον ἀνθρώπου θεός. οἱ μὲν γὰρ εὑρήκασιν (ἅμα) ἅπαντα· ἡμεῖς δὲ, οἶμαι, λαβόντες χρώμεθα. ὀρθῶς ἄρα καὶ δικαίως ὁ τοῦ Ἑλικῶνος πρόσοικος, καὶ (ὡς εἰκὸς ἦν) τὸ αὐτὸν ἐκ θεῶν ἐπιπνοίας λέγειν εἰληφότα· τὸν μὲν ζητοῦντα ἄνδρα, ὡς θεὸν *καὶ θεοῖς ἐγγὺς πρῶτον καὶ κράτιστον μὲν *ἔθετο, ὃς καὶ αὐτὸς πάντα νοήσῃ· τὸν δὲ ἀκούσαντα, καὶ μαθόντα, δεύτερον. εἰ γὰρ ἦν τὸ μαθεῖν ἄριστον καὶ πρῶτον, οὐδ᾽ ἂν (αὐτὸ) πρῶτον τὸ μαθεῖν ἦν. ἔχρῆν γὰρ δήπου μαθεῖν παρ᾽ ἑτέρου. ὥστε οὐκ ἂν ἦν ὁ

Hesiodus.

* ἀνθρώπους παρὰ

* ξυνῇ. M.M.
* al. φρα. ὃ.

διδάσκων πρῶτος, εἰ τὸ μαθεῖν κρεῖττον καὶ πρῶτον ἦν. παρὰ τοῦ γὰρ, ὦ καὶ σὺ τὴν ποικίλην στοὰν κοσμήσας, ἀκούσῃ τις *πυθῇ; εἰ κρείττων ὁ μαθὼν ἐστὶ τοῦ τὸ πρῶτον εὑρόντος, καὶ μὴ ἀνάγκη δεύτερος, εἴ πέρ τι *μέλλοι μαθήσεσθαι. πᾶς γὰρ ὁ μανθάνων ὡμολόγηκε δήπου θεὶ εἶναι χείρων αὐτοῦ τοῦ δεῖσθαι μαθεῖν. ὡς εἴ γε μὴ πείσειεν αὐτὸν δεῖσθαι πρότερον, πῶς ἂν μάθοι; ἢ πῶς ἄλλῳ γ᾽ ἂν εἴποντι πιθοίη;

* al. πεύσεται.
* al. μέλλει.

παιδευθείη; οὐκ οὖν ἄτοπον, τόν γε αὐτὸν ὡμολογηκότα εἶναι χείρω, τοῦτον ἀμείνω καλεῖν. καὶ ταῦτα δι' αὐτὸ τοῦτ' ἐπαινούμενον, ὅτι ὡμολόγηκεν οἷς ἐζήτησε μαθεῖν χείρων εἶναι. ἄτοπον δὲ καὶ μηδὲ ἐκεῖνο ὁρᾶν, ὅτι οὐ μόνον ἐξ ἀρχῆς αἱ φύσεις τὰς τέχνας συνεστήσαντο. ἀλλὰ καὶ περὶ αὐτὰς τὰς τέχνας οἱ τῇ φύσει νικήσαντες διενηνόχασιν. ἕνεκα μὲν γὰρ τῆς τέχνης πάντας ἔδει παραπλησίους εἶναι τοῖς αὐτὰ μαθοῦσι. οἶμαι δὲ καὶ χείρους, τοὺς δευτέρους ἀεὶ τῶν προτέρων· ἕως εἰς τὸ λυθῆναι τὴν τέχνην ἀφίκετο. οὐ γὰρ ἐνῆν πάντα λαβεῖν ἀκριβῶς παρ' ἑτέρου λαμβάνοντα, ἀλλ' ἔδει * διαφεύγειν ἀεί τι. ῥώμῃ δέ, οἶμαι, φύσεως καὶ περιουσίᾳ τὴν δόξαν οἱ κρατήσαντες εἰλήφασι· καὶ οὐδεὶς τὸν Δαίδαλον, οὐδὲ τοὺς * ἄνω θαυμάζει, παρὰ Φειδίαν· ἀλλὰ τοὐναντίον ἐκ μικρῶν καὶ φαύλων τὸ καταρχὰς εἰς τὸ μεῖζον καὶ τελεώτερον αἱ τέχναι κατέστησαν. εἰ δὲ τοῦθ' ἅπασιν εὔδηλον· εἰ καὶ μὴ πρότερον, ἀλλὰ νῦν γε εἰρημένον· οἱ μέγιστοι τῶν ἐν ταῖς τέχναις * οὐχ ᾗ μετεσχήκασι τῆς τέχνης, μέγιστοι γεγόνασιν· ἀλλ' ᾗ τὴν τέχνην παρεληλύθασιν. αὐταῖς τοίνυν, ὡς ἔοικε, ταῖς τέχναις οὐ λυσιτελοῦν φαίνεται τὴν τέχνην πρὸ τῆς φύσεως τετιμῆσθαι. οὐκοῦν προελθεῖν γ' ἂν * αὐταῖς ἐνῆν οὐδὲ τυχεῖν τοῦ νῦν σχήματος, οὐδὲ συστῆναι. ἀλλ', οἶμαι, οὐχ αἱ τέχναι τοὺς ἄνδρας ἦραν μεγάλους, ἀλλ' οἱ τῇ δυνάμει προέχοντες ἐντίμους τὰς τέχνας ἐποίησαν· οὐ μείναντες ἐφ' ὧν παρέλαβον, ἀλλ' ἐνδόντες τῇ φύσει τῶν λόγων· οἱ δὲ τῶν πραγμάτων, παῖδας τοὺς πρὸ αὐτῶν [δυνάμει εὐχερῶς] ἀπέδειξαν. ἀλλὰ πάσας τὰς τέχνας, ὅπερ εἶπον, ἡ φύσις εὗρεν. εἰ γὰρ αἱ τέχναι τὰς τέχνας μᾶλλον εὑρήσουσιν, οὐκ ἂν ἐνῆν λαβεῖν τὴν ἀρχήν. οὐ γάρ πω τεχνῶν οὐσῶν, οὐκ ἂν ἐνῆν τέχνην εὑρεῖν; τῇ γὰρ μὴ οὔσῃ πῶς ἐνῆν εὑρεῖν; οὐκοῦν καὶ κατὰ τοὺς εὑρόντας τὰς τέχνας ἐξ ἀρχῆς, καὶ κατὰ τοὺς ὑπερέχοντας ἐν αὐταῖς, ἡ φύσις νικᾷ. φαίνεται τοίνυν καὶ κατὰ τοῦτον τὸν λόγον ἡ μὲν φύσις ἄρχοντος χώραν ἔχουσα· ἡ δὲ ἐκ τοῦ μαθεῖν τέχνη διακόνου καὶ πειθομένου τῷ κρείττονι. ἃ μὲν οὖν, εἰ καὶ μὴ τέχνην εἶναι δοίημεν τὴν ῥητορικήν, ἔχοι τις ἂν λέγειν ὑπὲρ αὐτῆς, πολλὰ ἀφέλοντο τῶν ἐπιόντων, τοσαῦτα καὶ τοιαῦτά ἐστιν.

* διαφεύγειν.
* ἄνωθεν M. M.
* ἀλ. ὡς.
* ἀλ. αὐταῖς.

Ἴσως δέ τις οἴεται, τούτων οὕτως ἀποδεδειγμένων, τὸ φαυλότερον προσθήσειν ἡμᾶς λοιπόν, ἐάν, ὅτι καὶ τέχνη, διδάσκειν πειρώμεθα. ἐγὼ δὲ οὔτε τῶν εἰρημένων οὐδὲν μετατίθεμαι, οὔτε Πλάτωνι συγχωρῶ, τὸ μηδὲν μετεῖναι ῥητορικῇ τέχνης. ἀλλ' ὅσον αὐτῇ τέχνης (χρήσομαι γὰρ τοῖς τοῦ Πλάτωνος αὐτοῖς ῥήμασιν) τοῦτ' ἐπέξειμι. καίτοι πῶς οὐχ ὑπεναντίον, φάσκειν μὲν στοχάζεσθαι [τὴν ῥητορικήν:] λέγειν δέ, ὡς οὐ χρῆται λόγῳ δι' αὐτὸ τοῦτο. πάντες γὰρ οἱ στοχαζόμενοι δή που τῷ λόγῳ προσάγοντες ἑαυτούς, οὕτω στοχάζονται. οὐ γάρ ἐστι μὴ λόγῳ χρώμενον στοχάζεσθαι· ἀλλ' ὁ τοῦ πράγματος [λόγος] οὗτός ἐστιν, ὁ ποιῶν στοχάζεσθαι. ἔστι δὲ στοχάζεσθαι, τὸ τυχεῖν τοῦ πράγματος, ὡς οἵ γε ἀποτυχόντες, ἀρχὴν οὐδὲ στοχάζονται. οὐκοῦν οὐχ ᾧ στοχάζεται, ἁμαρτάνει τις· ἀλλ' ᾧ διήμαρτεν, οὐκ ἐστοχάσατο εἰκότως. οὐδεὶς γὰρ ἁμαρτάνει λόγῳ χρώμενος· ἀλλ' ἅμα ἐσφάλη, καὶ τὸν λόγον οὐ διεσώσατο· [τὸ μέλλον ἑκάστῳ συνοίσειν ἐκλέγοντες.] καὶ ταῦτα, ὦ Πλάτων, ταῖς σαῖς ἀδαμαντίναις ἀνάγκαις ἀποδείκνυται.

peteret? Quocirca est absurdum eum, qui semel ipse deteriorẽ fateatur, atque ob id ipsum laudetur, præstantiorẽ dicere. Alienum à ratione foret, si ne hoc quidem animaduerteremus, non modo naturas initio artes constituisse, sed & in ipsis artibus eos, qui natura valerent, excelluisse. Nam artis quidem causa similes oportebat omnes esse, qui eadem didicissent, atque etiam posteriores prioribus semper deteriores, donec ad artis solutionem esset ventum, (nec enim poterat quis ab alio accuratè percipere omnia, quin aliquid semper effugeret) naturæ autem vi & excellentia gloriam sibi viri præclarissimi pepererunt. Nec quisquam vel Dædalum vel superiores præ Phidia miratur; verum contra artes ex paruis & vilibus initiis maiores ac perfectiores sunt redditæ. Quod si est manifestum, licet nunc primum dictum sit, maximi artifices non quatenus artes cognouerunt, maximi exstitere, sed quatenus eas superarunt. His igitur artibus, vt par est, non æquum videtur artem naturæ præponi, non ergo ante hanc fuit, neque eo quo nunc modo, neque gloriata est.

Verum, vt puto, non artes sustulisse viros magnos, sed qui potentia primi essent honorabiles, artes fecisse, non manentes à quibus accepissent, verum inspecta verborum, alij rerum natura, pueros præ se maiores fecerunt videri. Sed artes omnes, vt dixi, naturæ sunt inuentum. Etenim si artes essent artes productura, nullum exstaret principium. Cum enim nondum essent artes, reperiri non potuerunt, quandoquidem quæ non erat, inuenire nihil poterat. Quamobrem tum inuentorum ratione, tum sequentium victoriam reportat natura. Hac igitur quoque ratione apparet naturam quidem principis, artem vero disciplina constantem, ministri ac meliori parentis, obtinere locum.

Atque ea quidem, quæ pro Rhetorica, etiam si artem non esse eam posuerimus, dici possent, multis omissis, hæc fere sunt ac talia.

His autem ita demonstratis, existimabit forsitan aliquis peiorem nos deinceps partem sectari, si etiam artem esse voluerimus docere. Ego vero nec de supradictis quicquam muto, nec Platoni concedo, nihil habere artis Rhetoricam, sed quantum in ea artis est, (vt ipsius vtar Platonis verbis) tantumdem prosequar. An vero contraria non sunt, si & intendere eam veluti in scopum dixeris, & eadem de causa, ratione carere. Omnes enim qui collineant, ratione vtique vtentes, collineant: Nec enim licet ratione non vtentem collineare, siquidem ratio iaculationem efficiat. Nam collineare est rem attingere, vt qui aberrant, non benè collineant. Itaque non qui collineat aberrat, sed qui aberrauit non collineauit, & merito; siquidem nemo dum ratione vtitur, errat, verum simulatque rationem amisit, errat. [Id quod cuique profuturum est, deligentes.] Atque hæc quidem, Plato, adamantinis tuis demonstrantur necessitatibus.

ARISTIDES. Cum Rhetoricam coniicere miraris? Eodem enim modo atque diuinatio videtur se habere, nisi quod cum diuinatio post coniecturam desinat, Rhetorica non tantum coniicit, sed & ea, quæ optima censuerit, per ministros perficit. Itaque diuinationis occupat locum, & artis militaris, quam quidem ad ciuilem scientiam pertinere non negabit Plato. Quo igitur modo ciuilis scientiæ partis erat simulacrum Rhetorica, si non isto? at ita simulacrum non erit, [hoc per ironiam, nisi quatenus similis est arti militari, & reliqua, ex discretione, quia neque secundum hos posset simulacrum esse.] Iam quod ait, Oratores ea quæ populo placeant, suadere, atque id solum spectare, id omnino sophisticum esse, si non puer, vir certe prudens ostenderit. Nam mihi quidem contra videtur, nec Rhetorica quidquam habere magis proprium, quam vt ea, quæ populo videntur, non statim fieri permittat, nec oratores quidquam potius, quam optima quæque spectare, nec vel ipse populus diffiteri, quin in rebus considerandis, ac toto vitæ habitu & conditione, præstent ipsi oratores, idque ex honoribus, quos eis tribuit, manifestum fieri obiicit. Sin eos populo dicis cedere, & facere imperata non imperare, famulam pro domina sumis, & cum plebicolas vituperes, putas tibi rem esse cum Oratoribus. Verum nec plebicolæ magni se faciunt, quod ciuitati seruiant, & Oratores hac ipsa de causa sibi placent, quod non quæ populo, sed quæ sibi videantur optima dicant. Quod si multitudinis obtemperarent libidini, & pro iudicum arbitrio concionarentur, ne libere loqui quidem possent vnquam, nedum aliis se proferre. At norunt se non voluptatibus seruire, sed cupiditates moderari, nec vulgus spectare, vel ei parere, sed ab eo spectari, eique imperare, atque inde nomen acceperunt, in libertatis signum, vt demagogi vocarentur, non quod à populo ducũtur. O qui sursum omnia ac deorsum inuertis, sed quod eum ducunt, quemadmodum & pædagogos, opinor, appellamus, non qui pueris seruiant, sed qui eos ducant. Quidquid enim horum dixeris, Princeps, Præfectus, Præceptor, id oratori conuenie, atque eius erit nomen. Et omnes quidem principes natura subiectis suis præstant, si quis autem in potestate etiam gratificatur, & persuadet, non cogit, atque vltra officium suum, etiam suorum cupiditatem spectat, hic est vere politicus ille Homeri.

Oratorum officium.

Δημαγωγοὶ unde dicti.

Pædagogi qui.

Politicum.

Ne igitur Oratores per conuitium gratificari dicas, sed benè dicendo gratiam quoque captare, atque ita meritam laudem Rhetoricæ tribues, eámque similibus remuneraberis officiis. Quomodo ergo aliquis tam variis populi sententiis seruiet, aut quomodo cupiditatibus aliorum obsequetur? Postquam enim multis seruiendum est, ii autem non consentiunt inter se, nec omnibus eadem ratione gratificari quisquam possit,

τί δὲ περὶ ῥητορικῆς, εἰ στοχάζεται, θαυμάζεις; φαίνεται * γὰρ ἡ ῥητορικὴ ὁμοίως διακειμένη τῇ μαντικῇ. πλὴν ὅσον μαντικὴ μὲν ἀπήλλακται * στοχαζομένης· ῥητορικὴ δὲ οὐ στοχάζεται μόνον τῶν πραγμάτων, ἀλλὰ καὶ πράττει διὰ τῶν ὑπηρετῶν, ἅττα ἂν εὕρῃ βέλτιστα. ὥστε καὶ τὸν τῆς μαντικῆς ἐπέχει λόγον, καὶ τὸν τῆς στρατηγικῆς· ἣν μηδὲν προσήκειν τῇ πολιτικῇ Πλάτων οὐκ ἐρεῖ. πῶς οὖν ῥητορικὴ πολιτικῆς μορίου εἴδωλον, εἰ μὴ οὕτως; ἀλλὰ μὴν οὕτω γε οὐκ εἴδωλον εἶεν. κατ᾽ εἰρωνείαν τὸ οὕτω· οἷον εἰ μὴ κατὰ τὸ ἐοικέναι τῇ στρατηγικῇ, καὶ λοιπὸν ἐξ ἐπικρίσεως, ὅτι οὔτε κατὰ τοῦτο δύναιτ᾽ ἂν εἴδωλον εἶναι.] Ὅτι τοίνυν ὅλως ἐστὶ σόφισμα τὸ φάσκειν, τὰ δοκοῦντα τοῖς πλήθεσι, ταῦτα συμβουλεύειν τοὺς ῥήτορας· καὶ τούτου μόνου στοχάζεσθαι, εἰ καὶ μὴ παῖς ἐξελέγξειεν· ἀλλ᾽ ὅστις γε εὖ φρονεῖ· ἐμοὶ μὲν γὰρ τοὐναντίον πᾶν φαίνεται, μήτε ἐν τῇ τῆς ῥητορικῆς φύσει πλεῖον εἶναι μηδὲν, ἢ (τὸ) μὴ τὰ δοκοῦντα τοῖς πλήθεσιν εὐθὺς ἐᾶν γίνεσθαι· * μηδὲ τοὺς ῥήτορας (εἰς) ἄλλο τι μᾶλλον σκοπεῖν ἢ τὰ βέλτιστα, μήτε τοὺς δήμους αὐτοὺς τοῦτό γε ἐκφυγεῖν, ὡς οὐκ ἀμείνους σφῶν οἱ ῥήτορες λογίσασθαι περὶ τῶν πραγμάτων· καὶ πᾶσαν ὅλως τὴν τοῦ βίου θέσιν καὶ τὴν τύχην, καὶ τοῦτο ἐξ αὐτῶν τῶν τιμῶν εἶναι δῆλον, ὧν αὐτοῖς ἀπονέμουσιν. εἰ δὲ * αὐτοὺς τοῖς πλήθεσιν ὑπείκειν φῂς, καὶ ποιεῖν τὰ κελευόμενα· ἀλλ᾽ οὐ κελεύειν· τὴν θεράπαιναν εἴληφας ἀντὶ τῆς δεσποίνης, καὶ τοὺς δημοσίους ψέγων δοκεῖς τοὺς ῥήτορας. ἀλλ᾽ οὐδ᾽ οἱ δημόσιοι μέγα φρονοῦσιν ἐφ᾽ ἑαυτοῖς, ὅτι δουλεύουσι τοῖς τῆς πόλεως βουλήμασι. καὶ τοῖς ῥήτορσι τοῦ φρονεῖν αὐτὸ τοῦτο αἴτιόν ἐστι, τὸ μὴ τὰ δοκοῦντα τοῖς δήμοις λέγειν, ἀλλ᾽ ἃ δοκοῦσιν αὐτοὶ βέλτιστα εἶναι. εἰ δὲ ἦσαν διάκονοι τῶν τῶν πολλῶν ἐπιθυμιῶν, καὶ τὰ δοκοῦντα τοῖς καθημένοις ἐδημηγόρουν. οὐδ᾽ ἂν παρρησιάσασθαί ποτ᾽ αὐτοῖς ἐξῆν, οὐχ ὅπως ὑπὲρ τοὺς ἄλλους φρονεῖν. ἀλλ᾽ οἶμαι συνίσασιν ἑαυτοῖς οὐ τὰς ἡδονὰς θεραπεύουσιν, ἀλλὰ τῶν δήμων τὰς ἐπιθυμίας σωφρονίζουσιν· οὐδὲ ὁρῶσιν εἰς τοὺς πολλοὺς, ἀλλὰ πολλοὶ ὁρῶσιν εἰς τούτους· οὐδ᾽ ἀρχομένοις ὑπὸ τῶν ἰδιωτῶν ἑαυτοῖς, ἀλλ᾽ ἄρχουσιν ἑαυτοῖς τῶν πολλῶν. καὶ τὴν ἐπωνυμίαν διὰ τοῦτο εἰλήφασι παρ᾽ αὐτῶν ἀντ᾽ ἄλλου συμβόλου μαρτύριον τῆς ἐξουσίας λέγω τὴν τῶν δημαγωγῶν. οὐκ ἐπειδήπερ ὑπὸ τῶν δήμων ἄγονται, ὦ πάντα ἄνω καὶ κάτω ποιῶν· ἀλλ᾽ ὅτι τοὺς δήμους ἄγουσιν. ὥσπερ δὴ καὶ τοὺς παιδαγωγοὺς οἶμαι καλοῦμεν, οὐκ ἐπειδήπερ ὑποπεπτώκασι τοῖς παισὶν, ἀλλ᾽ ὅτι αὐτοῖς ἡγοῦνται. ὅτι γὰρ ἂν φαίης ἁρμόττειν τὸ τοιοῦτον ἀκοῦσαι τῷ ῥήτορι· ἄρχων, προστάτης, διδάσκαλος. πάντα ταῦτά ἐστι τοῦ ῥήτορος τὰ ὀνόματα. πάντες μὲν οὖν ἄρχοντες ἐν ἑκάστῃ πράξει κρείττους φύσει τῶν ὑφ᾽ ἑαυτοῖς. εἰ δέ τις μετ᾽ ἐξουσίας καὶ χαρίζεται πείθων, οὐκ ἀναγκάζων· καὶ πέρας τοῦ σώζειν τὴν ἑαυτοῦ τάξιν, στοχάζεται καὶ τῆς ἐπιθυμίας τῆς τῶν ὑφ᾽ ἑαυτοῦ· οὗτος ἐκεῖνός ἐστιν ὁ τῷ ὄντι πολιτικός. μὴ δὴ τοῦτο λέγε, ὡς ὄνειδος κατὰ τῶν ῥητόρων, εἰ χαρίζονται· ἀλλ᾽ εἰ μετὰ τοῦ βελτίστου καὶ τῆς χάριτος στοχάζονται. καὶ κατὰ τοῦτο ἀπόδος τῇ ῥητορικῇ τὴν πρέπουσαν εὐφημίαν, ἵνα τοῖς ὁμοίοις αὐτὴν ἀμειβόμενος φανείης. πῶς δέ τις καὶ διακονήσεται μυρίαις γνώμαις δήμου καὶ ἀλλήλαις μαχομέναις ταῖς ἐπιθυμίαις; ὅταν γὰρ δέῃ μὲν διακονεῖν πολλοῖς, οὗτοι δ᾽ ὡς μὴ κατὰ ταὐτὰ γινώσκοντες· πᾶσι δὲ ἀμήχανοι τοῖς τοιούτοις ἐκ τῶν αὐτῶν τὰ αὐτὰ χαρίζεσθαι.

πῶς

* al. ἀ.

* στοχαζομένη.

* μηδ᾽ εἰ δόξειε μ. ἄλλο σκοπεῖν

* ὑπὸ τῶν ῥητόρων.

πῶς (οὖν) ὁ ῥήτωρ * θεραπεύσει τὰς ἐπιθυμίας αὐτῶν; ἅμα γὰρ χαριεῖται τοῖς ἑτέροις, καὶ τοὺς ἑτέρους ἀνιάσει. ὥστε οὐ μᾶλλον πρὸς ἡδονὴν ἢ πρὸς ἀηδίαν ἕξει. οὐκοῦν εἰ μὲν ἡ ῥητορικὴ πειθοῦς δημιουργὸς, καὶ τὸ πείθειν τῶν ῥητόρων. οὐ κολακεύουσιν οἱ ῥήτορες. οὐ γὰρ διακονοῦσι τοῖς πολλοῖς, ἀλλὰ πείθουσιν· εἰ δὲ οἱ ῥήτορες τὰ δοκοῦντα λέγουσι τοῖς πολλοῖς, οὐ δημιουργὸς ἡ ῥητορικὴ πειθοῦς· πειθομένους γὰρ τοῖς πολλοῖς, ἀλλ' οὐ πείθοντας παρέχεται. πρὸς ταῦτα ἰδοῦ ὁπότερόν τι τὸ ψεῦδος. Πλάτων γὰρ ἡμῖν ἐλέγχει Πλάτωνα· καὶ, τὸ κάλλιστον, οὐ πόρρωθεν· ἀλλ' ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ τοῖς αὐτοῖς τούτοις λόγοις ἀναμίξ. οὐδὲ μεθ' ὧν ἀρτίως διεξῄει τεχνῶν ἐστὶ τῶν πολλῶν, ἀλλὰ καὶ (ὅτι τοίνυν) πλεῖστον λόγου μετέχον (ἡ ῥητορική.) μᾶλλον δὲ ἅπαν ἐν λόγοις, καὶ μέγιστον, καὶ πρῶτον τῶν ἐν ἀνθρώποις, καὶ τελεώτατον, καὶ πάσης, ὡς οἷόν τ' εἰπεῖν, εὐχῆς ἄξιον δεῖξαι. οἶμαι τοίνυν ἅπαντας * ἂν, οἷς δυνατὸν, συμφῆσαι, τὸ μὴ κατ' αὐτὰ φῦναι τοὺς ἀνθρώπους, ἀλλὰ δυεῖν μοῖραι δοῖν· τὴν μὲν οἵαν βιάζεσθαι καὶ πλεονεκτεῖν εἶναι, ἣν τῶν κρειττόνων τις ἂν εἴποι, λέγω δὲ οὐκ ἀρετῇ βελτιόνων, ἀλλ' ἰσχυροτέρων τῶν ἄλλων, οἵαν ἐλαττοῦσθαι καὶ ἄκοντα γνώμην συγχωρεῖν, ἀπορίᾳ τοῦ κωλύειν, ἣν τῶν ἀσθενεστέρων οὖσαν γινώσκομεν. τοῦτο οὖν εἶναι αἴτιον τὸ ποιῆσαν εὑρεῖν τι τοιοῦτον ἀνθρώπους ὑπὲρ αὐτῶν, ἢ θεούς γε ὑπὲρ τῶν ἀνθρώπων, ὃ τὴν μὲν ἰσχὺν ἐπισχήσει, τοῦ δὲ ἴσου καὶ δικαίου πᾶσιν ὥσπερ ἐνέχυρον γενήσεται ἑαυτὸν, τοῖς τε πολλοῖς συμφέρον, καὶ τοῖς πρὸς τὸ βιάζεσθαι πεφυκόσιν αὐτοῖς. οὐδὲ γὰρ ἐκεῖνοι ἔμελλον ἐκτεύξεσθαι τῶν ἀδίκων καὶ κακῶν ἔργων τἀπίχειρα. ἀλλὰ τῶν ἀσθενεστάτων προαναιρεθέντων, ἄλλων ὑπ' ἄλλων κατὰ μικρὸν, οὕτως ἀεὶ τῶν λοιπῶν ὑπεξαιρουμένων * ἔμελλε τελευτῶντας αὐτοὺς ὑφ' ἑαυτῶν ἐλθεῖν. ὥσπερ φασὶ τοὺς Σπαρτοὺς, εἰ ἄρα καὶ ὁ μῦθος τοῦτο αἰνίττεται. ἔδει * δὴ κοινόν τι φάρμακον εὑρεθῆναι τῷ γένει, ὃ καὶ τὸ ἅπασι συμφέρον τοῖς ἰσχυροῖς, τοῖς ἥττοσι, τοῖς ἐπιεικέσιν. ὡς τοὺς μὲν ἢ κωλύσαι πρὸ τῶν ἀδικημάτων, ἢ παρ' αὐτὰ τιμωρήσασθαι. τοῖς δ' ἀδεῶς τὸν βίον διαγενέσθαι· τοῖς δὲ χάριν τῶν πεπτωκόσιν, ὅσοι τὸ δίκαιον ἐτίμων ἑκόντες. εὑρέθη τοίνυν ἐκ τούτων ῥητορικὴ καὶ παρῆλθε φυλακτήριον δικαιοσύνης καὶ σύνδεσμος τοῦ βίου τοῖς ἀνθρώποις, ὅπως μὴ ταῖς χερσὶ, μηδὲ τοῖς ὅπλοις, μηδὲ τῷ προλαβεῖν, μηδὲ πλήθει καὶ μεγέθει, μηδ' ἄλλῳ τῶν ἀνίσων μηδενὶ κρίνοιτο τὰ πράγματα, ἀλλ' ὁ λόγος τὸ δίκαιον ἐφ' ἡσυχίας διαιροῖ. ἀρχὴ μὲν οὖν αὕτη καὶ φύσις ῥητορικῆς, καὶ βούλημα τοῦτο, σώζειν πάντας ἀνθρώπους, καὶ τὴν βίαν διὰ τῆς πειθοῦς ἀπώσασθαι. φαίνεται τοίνυν ἡ ῥητορικὴ τῇ νομοθετικῇ τῆς αὐτῆς μετειληφυῖα φύσεως, εἴπερ τό γε ἀκριβὲς ἐπ' ἀμφοτέρων δεῖ θεωρεῖν. μᾶλλον δὲ μέρος ἐστὶ τῆς ῥητορικῆς ἡ νομοθετική, καὶ τοῖς πᾶσι δευτέρα. πῶς; πρῶτον μὲν ὅτι καὶ αὐτῶν ἔδει τῶν νόμων λόγου τοῦ πείσοντος. εἰ γάρ ἐστιν εὔδηλον, ὅτι οἱ νόμοι μὲν ὑπὲρ τοῦ πάντας τὸ προσῆκον ἔχειν, ἔμελλον τεθήσεσθαι· τοῦτο δὲ οἱ τῇ χειρὶ κρείττους ἔμελλον συμβουλήσεσθαι: πῶς οὐκ ἀναγκαίως ἔδει λόγου τοῦ πείσοντος ἤδη; οὐ γὰρ βιάσασθαί γε ἐνῆν τοὺς * πρὸς αὐτὸ τοῦτο πεφυκότας: οὐδ' ἦν αὕτη νόμων ἀρχή. ὑπὲρ γὰρ αὐτοῦ τοῦ μὴ βιάζεσθαι, τοὺς νόμους ἔδει θέσθαι. οὐκοῦν ἦν τεθῆναι βιασάμενον,

* al. ἀνθρώποις εἶ..
* al. ἔμελλε.
* al. δεῖ τι κοινὸν εὑρεθῆναι φάρμακον.
* al. τὸ ἐξ ἴσου τὰ μὲν αἰρουμένους.

ARISTIDES.

quomodo poterit eorum libidini orator seruire? simul enim & his gratificabitur, & illos offendet. Itaque non tam iucunda, quam molesta erit eius oratio. Quocirca si persuasionis effectrix est Rhetorica, & persuadere debent oratores, non adulantur, quandoquidem multitudini non seruiunt, sed ei persuadent. Sin oratores populi sequuntur libidinem, non est persuasionis effectrix Rhetorica, quandoquidem eos à multitudine persuaderi, nō ipsos persuadere docet. Proinde vbi sit mendacium considera. Etenim Plato nobis Platonem refutat, & quod est maximum, non procul, verum in his ipsis sermonibus permixtè. Nec inter alias artes, quas modo memorabam, sit recensenda: sed & plurimum rationis habeat, aut potius tota ratione constet, & maximum, primum, ac perfectissimum sit in rebus humanis, omnisque voti, vt ita dicam, finis. Existimo igitur omnes id, quicumque possunt, assensuros esse, non eadem natura homines esse natos, sed è duabus partibus alteram vim inferre, & aliena inuadere solere, quam præstantiorem quis dixerit, non quidem virtute sed viribus: alteram vero vinci, & cum prohibere nequeat, inuitam concedere, quæ est imbecilliorum. Hac ergo de causa homines, vel dij hominum gratia, tale quid inuenerunt, quod & vim cohiberet, & æquitatis omnibus ac iustitiæ pignus esset, idemque tam vulgo prodesset quam iis qui vim exercebant. Nam nec hi suarum erant iniuriarum mercedem euaturi, quin imbecillioribus à se inuicem primum paulatim interfectis, atque ita reliquis semper sublatis, se mutuo denique inuaderent, quemadmodum de * Spartis legitur, nisi forte hoc etiam indicat fabula.

* al. Sati.

Commune quoddam toti generi fuit inueniendum remedium, quod omnibus esset vtile, fortibus, imbecillibus, iustis, ita vt illi vel iniuste agere veratentur, vel cum iniuria punirentur, hi vero securè viuerēt, postremi autē quotquot vltro iustitiam colebant, mercedem æqualem consequerentur. Inuenta est igitur Rhetorica, proditque iustitiæ custodia, & humanæ vitæ copula, ne vel manibus, vel armis, vel occupatione, vel multitudine ac magnitudine, vel alia re aliqua inæquali res discernerentur potius, quam ratio suum cuique tranquille tribueret. Hæc igitur est origo Rhetoricæ & natura, hoc eius propositum, vt omnes homines conseruet, & vim persuasione repellat. Quapropter eandem Rhetorica quam ars legum ferendarum est naturam sortita, si quidem vtramque diligenter velimus inspicere, atque adeo pars est Rhetoricæ ars legum, atque in omnibus inferior. Quomodo? Primum enim ipsis etiam legibus oratione erat opus ad persuadendum. Etenim si leges ea de causa, vt suū cuique concederetur, erant ferendæ, id autē fortissimis quibusq; placiturū non erat, omnino fuit adhibere orationē necessarium. Nam vim quidem non licebat iis inferre, qui liberi nati essent, nec hæc erat legum origo, quæ contra vim ferri debebant. Itaque per vim ferri non poterāt,

Iuris prudentia Rhetoricæ pars

ARISTIDES. cum id primum contra leges futurum fuerit. Quapropter & heic Rhetorica spectat idem quod iudicialis : hoc vero superat, quod vtramque [legis factoriam & iudicialem] sola complectitur. Etenim cum vellet iudicialis arti legum ferendarum, quasi in prælio, opem ferre, idem ipsi, quod illi, contigit. Nam & illi Rhetorica primum, vt per eam legibus aditus pateret, opus fuit, & iudicialis cum auxiliantis habitum sumsisset, ipsa prius Rhetoricæ desiderauit auxilium. Quoniam enim facultatem iuuandi requirebat, eam sine Rhetorica consequi non poterat.

Vtrum ergo Ciuilis partis simulacrum est Rhetorica, an partes scientiæ ciuilis, quas dicis, sub Rhetorica continentur? Nam mihi quidem vt [vere non Rhetoricam] in istis videtur suggillare, nec ciuilis partis eam simulacrum esse ostendere, verum quasi Rhetoricæ simulacrum aliquod sumsisset, in eo studium omne ponere, nec ipsam attingere, veluti Stesichori Troiani

——— *Helenæ simulacra tenentes.*

quasi ipsam haberent. Tantum tamen erit discriminis, quod est Rhetoricæ dissimile simulacrum. Itaque cum neutrum se malle dicit, acceptam quoque iniuriam in malo se ponere ostendit, sic vt præstet quidem iniuriam pati quam facere, non tamen quam nec pati nec facere, ac rectè quidem, vt arbitror, & sentiens & dicens. Quapropter si Rhetorica pati quidem iniuriam prohiberet, verum inferre cogeret, ne sic quidem prorsus esset mala, cum id quod est malum, iniuriam pati, prohiberet, peior tamen meliore, quandoquidem accipere iniuriam quam inferre præstat. Sin & hoc prohibet, nec ad illud cogit, huius quidem ratione nec bona censebitur, nec mala, vt id nunc concedamus, illius vero prorsus bona.

Præterea qui statuit iniuriam non inferre, non simul & ipse à malefaciendo abstinebit, & iniuriam à nemine patietur. Illud enim ipsum est iniuriam facere, cum quis ei cui non oportebat, malefacit. Itaque donec erit inter homines malitia, iniuriam exspectabit. Qui autem ne lædatur cauet, is etiam ne quis lædat prohibet. Etenim quemadmodum simul & læditur ipse, & læsit alios, ita qui ne lædatur, cauere potest, is etiam ne quis lædat, potest prohibere. Quamobrem si non affici iniuria, Rhetoricæ tribuit, non afficere, philosophiæ, tanto quam philosophia deterior Rhetorica est, quanto afficere iniuria, quam affici. Cum autem illi hoc, quando quis nec patitur iniuriam nec facit, præfert, rursum præfertur philosophiæ Rhetorica, quandoquidem simul cum iniuriæ acceptione etiam factionem tollit. Nam vt leges vetant quemquam lædi, simul etiam lædere profectò vetant.

Rhetorices ac Philosophiæ comparatio.

Hæc apposite magis quam necessario dicit Aristides. quæ enim de non ferenda iniuria & Rhetorica arguatur, iis ostendit meliorem Philosophia esse Rhetoricam: Hæc de non facienda iniuria, & Philosophia indifferenter ponens Philosophiam meliorem Rhetorica quis demonstret.

Quod si Rhetoricam ad iustitiam omnino iuuandam probamus esse inuentam, & co-

ἀλλὰ τοῦτ᾽ ἦν πρότερον παρὰ τοὺς νόμους. φαίνεται τοίνυν κἀνταῦθα ἡ ῥητορικὴ βουλομένη μὲν ταὐτὰ τῇ δικαστικῇ. τοσοῦτον δὲ νικῶσα, ὅσον ἀμφοτέρας (τὴν νομοθετικὴν καὶ δικαστικὴν) συνέχει μόνη βεβαίως. βουλομένη γὰρ ἡ δικαστικὴ καθάπερ ἐν μάχῃ τῇ νομοθετικῇ βοηθῆσαι, ταὐτὸν ἔπαθεν αὐτῇ τῇ νομοθετικῇ. ἐκείνη τε γὰρ ῥητορικῆς πρότερον ἐδεήθη, ὥστε * ταύτην ἔχειν πάροδον τοὺς νόμους· ἥ τε δικαστικὴ σχῆμα ἐπικούρου λαβοῦσα τοῖς νόμοις, αὐτὴ πρότερον προσεδεήθη τῆς παρὰ τῆς ῥητορικῆς βοηθείας. ἔδει γὰρ δυνηθῆναι βοηθῆσαι, τοῦτο δ᾽ οὐκ ἦν ἄνευ ῥητορικῆς. πότερον οὖν πολιτικῆς μορίου εἴδωλον ἡ ῥητορική, ἢ τὰ τῆς πολιτικῆς, ὡς σὺ φῄς, μόρια ὑπὸ τῆς ῥητορικῆς συνέχεται; ἐμοὶ μὲν γὰρ ὡς (ἀληθῶς οὐ ῥητορικὴν) ἐν τούτοις κακίζειν φαίνεται, οὐδὲ πολιτικῆς μορίου εἴδωλον δεικνύναι. ἀλλ᾽ οὕτως, ὥσπερ εἴδωλον ῥητορικῆς, ἀναπλάσας ἐπὶ τούτῳ σπουδάζειν, αὐτῆς δὲ οὐδ᾽ ἅπτεσθαι. ὥσπερ οἱ Στησιχόρου τροφεῖς, οἱ τὸ τῆς Ἑλένης εἴδωλον ἔχοντες ὡς αὐτήν. διαφέρει δ᾽ αὖ τοσοῦτον, ὅτι οὐδὲν ὅμοιον τῇ ῥητορικῇ τὸ εἴδωλον. ἐκεῖνο ὁπότε οὐδέτερον μήτ᾽ ἀδικεῖν φησι βούλεσθαι. δῆλον ὅτι καὶ τὸ ἀδικεῖσθαι κακὸν * ἡγούμενος, οὔ φησι βούλεσθαι· ἀλλὰ τοῦ μὲν ἀδικεῖν ἄμεινον τὸ ἀδικεῖσθαι, οὐ μὴν ἐκείνου γε τοῦ μήτ᾽ ἀδικεῖν, μήτ᾽ ἀδικεῖσθαι· ὀρθῶς οἶμαι καὶ γινώσκων καὶ λέγων. εἰ μὲν τοίνυν ἡ ῥητορικὴ ἀδικεῖσθαι μὲν ἐκώλυεν, ἀδικεῖν δὲ προσηνάγκαζεν· οὐδ᾽ οὕτω μὲν ἴσως ἂν καθάπαξ πονηρὸν ἦν, πονηρόν γε ὂν κωλύουσα τὸ ἀδικεῖσθαι, χεῖρον δ᾽ ἂν ἴσως βελτίονος, ὅπερ ἀδικεῖσθαι κρεῖττον ἢ ἀδικεῖν. εἰ δ᾽ οὔτε ἐκεῖνο ἐπαναγκάζει, καὶ τοῦτο κωλύει· κατ᾽ ἐκεῖνο μὲν, οὔτ᾽ ἀγαθὸν οὔτε κακόν που. δεῖ μὲν γὰρ, ὡς ἐν τῷ παρόντι· κατὰ τοῦτο δὲ κυρίως ἀγαθόν. καὶ μὴν ὁ μὲν μὴ ἀδικεῖν ἐγνωκὼς, οὐχ ἅμα αὐτός τε τοῦ κακουργεῖν ἀπέχεται, καὶ τὸ ἀδικεῖσθαι πέφευγεν. αὐτὸ γὰρ τοῦτο ἦν ἀδικεῖν, τὸ κακῶς, ὃν οὐ προσῆκε, ποιεῖν. ὥστε ἕως ἂν ἐν ἀνθρώποις ᾖ τὸ κακουργεῖν, ἀδικήσεται· ὁ δὲ τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι φυλακὴν ἔχων, ἅμα καὶ τὸ ἀδικεῖν που κωλύει. ὥσπερ γὰρ ἅμα * ἠδίκηται, καὶ ἠδίκηκεν ὁ ἕτερος· οὕτως ὁ τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι δύναμιν ἔχων, τοῦ αὐτοῦ που μὴ ἐᾶν ἀδικεῖν ἔχει. ὥστε εἰ τὸ μὲν μὴ ἀδικεῖσθαι τῆς ῥητορικῆς τίθησι· τὸ δὲ μὴ ἀδικεῖν, τῆς φιλοσοφίας· τοσούτῳ χεῖρον φιλοσοφίας ῥητορική, ὅσῳ τοῦ ἀδικεῖσθαι τὸ ἀδικεῖν. * ὁπότε δ᾽ αὖ περὶ τούτῳ τίθησι, τὸ μήτε ἀδικεῖν μήτε ἀδικεῖσθαι· τούτῳ βελτίων αὖ γίνεται ῥητορικὴ φιλοσοφίας, ἐπειδή γε ὁμοῦ τὸ ἀδικεῖσθαι καὶ τὸ ἀδικεῖν ἀναιρεῖ. ἐπεὶ καὶ οἱ νόμοι κωλύοντες ἀδικεῖσθαι, ἅμα καὶ ἀδικεῖν δήπου κωλύουσιν.

* al. ταύτῃ ἔχειν

* al. ἡγεῖται

* al. ἠδίκησε

* ὑποτίθησι

[Ταῦτα πιθανῶς μᾶλλον ἢ ἀναγκαίως λέγει Ἀριστείδης. ἃ γὰρ περὶ τοῦ μὴ ἀδικεῖσθαι καὶ τῆς ῥητορικῆς στωμύλλεται, κρείττω δεικνύναι φιλοσοφίας φιλοτιμούμενος τὴν ῥητορικήν· ταῦτα περὶ τοῦ μὴ ἀδικεῖν καὶ τῆς φιλοσοφίας ἀπαραλλάκτως μεταλαβὼν, τὴν φιλοσοφίαν ἀμείνω τῆς ῥητορικῆς ἐπιδείξειέ τις.]

Εἰ δὲ δὴ καὶ ὅλως βοηθείας ἕνεκα τοῦ δικαίου τὴν ῥητορικὴν δείκνυμεν εὑρεθεῖσαν, καὶ τὴν αὐτὴν

αὐτὴν καθεστῶσαν τάξιν ἔχουσαν τοῖς νόμοις, ὡς δύναμιν ἔχει τὴν αὐτὴν οὐ μόνον (ὡς ἔοικεν) ὁ ῥήτωρ· οὐ τὸ μὲν ἀδικεῖσθαι φεύξεται, τὸ δὲ ἀδικεῖν βεβαιώσει· ἀλλ' οὐδὲν οὕτως ὡς τὸ ἀδικεῖν κωλύσει. οὐ γὰρ μόνον τὴν εἰς αὐτὸν χρῆσιν παρέχεται, ἀλλ' ὅπως μηδ' ἄλλος πείσεται κακῶς· εἴπερ ἂν τοὺς νόμους χάριν, τούτου καὶ * τὴν ῥητορικὴν εὑρέσθαι γεγένηκεν. ἀλλὰ μὴν ὅγε ἑτέρους τὰ δίκαια πράττειν ἐπαναγκάζων, πολύ που πρότερον αὐτός γε * παρεσκεύασται. οὐ γὰρ ἐγχειρεῖ βοηθεῖν μὲν τῷ δικαίῳ, τῷ δὲ καταλύειν τὸ δίκαιον αὐτὸν πρῶτον ὑπάρχειν. οὐ μὴν ἀλλ' εἰ τοῦτο Πλάτων ἰσχυρίζεται, ὡς οὐ πολλήν τινα, οὐδ' ἀξίαν σπουδῆς, οὐδὲ λόγου, χρείαν ἡ ῥητορικὴ παρέχεται, ὅτι οὐ τηλικοῦτόν ἐστι τὸ ἀδικεῖσθαι κακὸν, ἡλίκον τὸ ἀδικεῖν: τί κωλύει καὶ τοὺς νόμους αὐτὸν ἅπαντας τοῖς αὐτοῖς τούτοις διαγράφειν λόγοις; ἀλλ' ὥσπερ ἑταιρείας καταγνωσθείσης, μετὰ καὶ τῶν ταὐτὰ συμβουλευομένων νόμων ἐξελαθήσεται. καὶ τότε ῥητορικὴν ἐκπεμψόμεθα, καὶ προπηλακιοῦμεν, ὅταν καὶ τοὺς νόμους συνεκπέμψαι καλῶς ἡμῖν ἔχῃ, ἐκβάλλωμεν τῆς πόλεως καὶ τοῦ βίου. ἀλλ', ὦ δαιμόνιε, καὶ πάντα σὺ θαυμαστὰ εὑρίσκων, εἰ μηδέν ἐστι πρᾶγμα τὸ ἀδικεῖσθαι, μηδ' ἡ τοῦτο κωλύουσα δύναμις μηδενὸς ἀξία λόγου, μηδ' ὁπόσα ἐστὶ καὶ γίνεται * μὴ δι' αὐτῆς μηδὲν χεῖρον· ἀλλ' οὕτως ἄτιμον καὶ ἀνελεύθερον, ὥς εἶναι μόριον κολακείας καὶ σκιᾶς· τοῦ χάριν ταύτην οἰκίζων τὴν ἐν τῇ βίβλῳ πόλιν καθίσης αὐτῇ πολιτείαν, ἀφ' ἧς μηδ' ὁτιοῦν πείσεται καὶ τὸ μάχιμον χεὶρ τῶν ἄλλων * ἱδρύσθαι κελεύεις· πρώτην τὴν πρώτην ἀποδείς, ἵνα μήτι πάθῃ, μηδ' ὑπὸ * τινων ἀδικηθῇ πολεμίων. εἰ γὰρ * ἐξήρκει μὴ ἀδικεῖν: τί δέδοικας, εἰ πρὸς τοῦτο τ' αὐτὴν παρεσκεύασας; εἰ δὲ καὶ χεῖρον τοὺς ἀδικοῦσιν, ὅταν μὴ διδῶσι δίκην· καὶ χρὴ δὴ, κατά σε, καὶ αὐτὸν ἑαυτοῦ κατήγορον, ὅταν ἀδικήσῃ, γίνεσθαι καὶ * παιδίον καὶ πατέρας αὐτοῦ· τοὺς δὲ ἐχθροὺς ἐᾶν: τί οὐ συγχωρεῖς τοῖς πολεμίοις ἐπελθεῖν, καὶ λαβεῖν τὴν πόλιν; καὶ νὴ Δία τοὺς μὲν ἐν ἡλικίᾳ πάντας κατακόψαι, καὶ ταῦτα πρὸς τοῖς βωμοῖς· παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας ἐξανδραποδίσασθαι πέρα, εἰ βούλει, Γαδείρων· τὰ δὲ ἱερὰ συλήσαντας, κατασκάψαι πάντα· μὴ λιπεῖν δὲ μηδὲ τοὺς τάφους ἀθῴους τῆς ἑαυτῶν πλεονεξίας· * ἵν' ἀδικήσαντες τὰ μέγιστα, ἐν τοῖς μεγίστοις δὴ κακοῖς ὦσι, μὴ δόντες δίκην. ἀλλὰ τοσοῦτον ἀπέχεις τοῦ ταῦτα συμπράττειν, ὥστε * κωλύεις· καὶ βίον ἐν τοῖς ὅπλοις εὕρηκας, ἵνα μήτι τοιοῦτον γένοιτο· κἄν τις ἐξελέγχηται προδότης, τοῦτον οὐ στεφανοῦν κελεύεις, οὐδὲ κηρύττειν: ἀλλὰ ταῦτα τοῖς ἄλλοις νομοθέταις περὶ τούτων * νομίζεις. εἰπὲ, πρὸς Διὸς τερασίου, τί χρὴ περὶ τούτων ἡμᾶς νομίζειν; εἶεν, ὦ γενναῖε! νόμους δὲ δὴ τοῦ χάριν ἡμῖν ἐτίθης. εἰ γὰρ ὦ τᾶν! τὸ δίκην λαμβάνειν, καὶ τὸ μὴ ἐᾶν ἀδικεῖν, οὐχ ἕν τι τῶν σπουδαίων ἦν, τοῦ χάριν * ταῦτα πραγματεύῃ, καὶ σκοπεῖς, ὅπως μηδεὶς (πού τῶν ἐν τῇ πόλει) ἀδικήσεται; καὶ μὴν ἃ μὲν εἰς ἡμεῖς λέγομεν, καὶ τοῖς ἄλλοις συνδοκοῦν ἐστι, καὶ τῷ Πλάτωνι προσέστιν. ἃ δ' οὗτος ἐνταῦθα εἴρηκεν, οὐ μόνον τοῖς τῶν πραγμάτων λόγοις, ἀλλὰ καὶ τοῖς αὐτοῦ Πλάτωνος ἐξελέγχεται λόγοις καὶ βουλήμασιν. ἐκείνων μὲν ὀρθῶς ἐχόντων συγχωρουμένων, καὶ ἡ παρὰ τῶν ἄλλων μαρτυρεῖ δόξα, καὶ ψῆφος ἐρρέθη. ταῦτα δὲ εἰ δεῖ μὲν κρατεῖν, ἄπεστι τὸ ὁτῳοῦν συνδοκεῖν τῶν ἄλλων.

* al. τῇ ῥητορικῇ.
* παρεσκευάσαται.
* οὕτω αὐτὸς ἔγραψε.
* al. μηδὲ.
* al. ἱδρύσαι.
* al. ποιεῖν.
* al. ἐξήρκει.
* παίδων.
* ἃ ὑπὸ πάντα ἢ τάφοι σώζουσι ἢ κατασκάψαι.
* προσκύνησιν.
* νομοθετῶν.
* νόμους εἰς φέρα.

ARISTIDES.

dem, quo leges esse loco, non tantum iniuriæ acceptionem euadet Orator, vt videtur, & factionem confirmabit, verum nihil magis quam factionem prohibebit. Nec enim suis tantum rebus consulet, sed ne alij damnum faciant prohibebit, siquidem eadem de causa Rhetoricam, qua & Leges, constabit inuentam esse. Iam qui alios ad rectè agendum cogit, ipse multo prius ad id se præparauit. Nec enim potest & iustitiæ opem ferre, & eam primus ipse violare. Verum tametsi hoc nititur Plato, non magnum esse Rhetoricę vsum, probare, quod non tam vitiosum sit iniuriam pati quam facere, cur non etiam leges omnes hac ratione abrogat: Sed quasi collegium esset condemnatum, vna cum legibus quæ idem sentiunt, expelletur, ac tum Rhetoricam emittemus ac traducemus, cum leges simul honestè poterunt emitti.

O vir præclare, & omnium inuentor mirabilium rerum, si nullius est momenti iniuriæ acceptio, quæque eam prohibet facultas, nullius est ponderis, nec quidquam boni efficit, sed adeo ignobilis est & illiberalis, vt adulationis atque vmbræ sit particula, Cur, obsecro, tu * librariam istam constituens vrbem, talem ei tribuis Rempub. quæ nihil illi noceat, ac militarem tribum scortum collocari iubes primo loco, ne quid patiatur, nec ab hostibus iniuriam accipiat? Nam si hoc sufficiebat, iniuriam non facere, quid erat timendum, postquam ad id eam præpararas: Quod si etiam nocet iniuriam inferentibus, si pœnas non dederint, ac debet quisque secundum tuam sententiam, etiam seipsum, cum iniuriam fecit, accusare, & liberos & parentes ipsos, omissis inimicis, Quin optas vt hostes vrbem aggressi capiant, ac viros quidem omnes ad aras trucident, mulieres autem cum liberis captiuas vltra Gades, si videtur abducant, templis vero spoliatis omnia diruant, nec vel sepulchra suæ petulantiæ relinquant expertia; vt postquam maximas fecerint iniurias, in maximis sint malis, dum pœnas non luunt? Verumtamen tantum abest, vt ista studeas, vt prohibeas, & impedias, vitamque militarem, ne quid fieret tale, institueris: ac si quis exstiterit proditor, eum non iubes coronari nec prædicari, sed idem de ipso quod alij statuis. Dic per Iouem prodigiosum, quid nobis de hisce est existimandum. Iam age, ô bone vir, Leges qua de causa tanto numero scortim nobis fers. Etenim nisi magnum quiddam est pœnas sumere, & iniurias prohibere, cur ista narras, & vt nemo in vrbe lædatur, caues?

Atqui quæ nos dicimus, ea simul & aliis & Platoni videntur: quæ vero hic ait, non rebus tantum, sed & ipsius Platonis verbis & consiliis repugnant. Ac si illa quidem rectè se habere concedantur, aliorum quoque sententia & suffragium accedet, sin his assentiamur, deest aliorum omnium calculus.

Platonis Resp. quaest.
* ἐν τῇ βίβλῳ.
Direpta vrbis facies. Propert. in Catalau. Quid faciant hostes capta crudeliter vrbe?

ARISTIDES. Est autem fortius, quod & omnibus & Platoni videtur, quam quod nec cuiquam nec Platoni. Quapropter non tam huius testimonium, propter aliorum suffragium fugiemus, quam aliorum testimonio huius adiiciemus suffragium. Atque hæc quidem etiam facti testimonium continere crediderim. Nam qui verbis cum altero disceptans, verbis alius adversarium sibi serio testimonium dare confirmat, is facti producit testimonium. Veruntamen etiam vlterius volo progredi, vt quoniam vnius & eiusdem, cum quo disputatur suffragium probat, & verbis eum & factis mecum sentire ostendam. Tu quidem hospitis Syracusani communis patriæ hostis causa non semel, sed iterum ac ter mare senex nauigabas. Nec tyranni consuetudinem fugiebas, quasi moræ prætextus te consolaretur, quo videlicet Dio domi maneret, ac rebus suis frueretur. Si quis autem in sua patria ne ciues sui, parentes, ac fratres patiantur iniuriam, caueat, & sese atque illos seruet, atque adeo tyrannum, futurum & Dionysio similem possit reprimere, verbisque facta coercere, & legibus partam securitatem apud omnes confirmare, nihil eum facere magni dicemus, nec laudabimus talem, siue sit, siue non sit, ars dicenda? An quia sola iniuriæ factio magnum erat malum, nullum autem acceptio?

Plato in Siciliam ad Dionem nauigat.

Ego etenim nec ipse hoc Platoni crimini verto, si de causa quauis in Siciliam proficisci voluit, nec si quis id alius obiecerit, sanum crediderim, nec omnino quidquam præter ea, quæ ad rem pertinent, curiosè sector, quandoquidem nullum tanti sit victoriæ præmium. Sed ea quæ fecit ipse, & qua de causa fecerit, clare dixit, pro Rhetorica facere affirmo.

Quinimo quantum fortitudini prudentia, tantum Rhetorica bellicæ præstat alacritati. Vt enim summatim dicamus, nihil est aliud Rhetorica, quam prudentia cum facultate dicendi coniuncta; Vt non ipse tantum quis optima quæque facere, sed etiam aliis persuadere possit. Atque hæc quidem etiam satis arbitror esse confirmata, vel etiam nimis fortasse. Nunc autem ad ipsum colophonem, vt quis dixerit, verborum Platonis contendo. Nec enim solum ex iis per quæ refutatur, idem cum testari ostendam, sed & quasi coram voce sua testimonium daret. Quapropter cum vel lædere cogat, vel lædi permittat, & vt ex præcedentibus est effectum, nec lædere nec lædi quemquam permittat; siquidem eadem est etiam Philosophiæ definitio, Philosophiæ quoddam genus erit Rhetorica. sin Philosophia sufficit, vt neminem lædat, perfectior est Rhetorica. Quis enim nescit Rhetoricam à tyrannide tantum distare, quantum à vi persuasionem: at hæc nemo contraria dicere verebitur. Etenim qui fieri potest, vt oratores pariter & adulentur, & inter Satrapas sint? Tyranni verò tantum ab adulatione absunt, vt omnes vi cogant, nec ab iis vel æqui quidquam possit quisquam consequi,

Adulator quis sit. *Tyrannus.*

ἰσχυρότερον δὲ τὸ καὶ ἅπασι καὶ Πλάτωνι (τοῦ μηδενὶ καὶ μηδὲ Πλάτωνι) συνδοκεῖν, ὡς οὐκ ἄλλαχόθεν μᾶλλον ἢ τὴν παρὰ τούτου μαρτυρίαν διὰ τὴν παρὰ τῶν ἄλλων φευξόμεθα, ἀλλὰ τῇ τῶν ἄλλων τὴν παρὰ τούτου προσθήσομαι. ἡγοῦμαι μὲν τοίνυν κἂν τούτοις τὴν ἔργῳ μαρτυρίαν παρέχεσθαι· τὸ γὰρ δὴ λόγοις πρὸς λόγους ἀγωνιζόμενον, λόγοις ἑτέροις σπουδαίοις μαρτυρεῖσθαι ἀποφαίνειν τὸν ἀντίπαλον, τὴν ἔργῳ παρέχεσθαι μαρτυρίαν ἐστίν. οὐ μὴν ἀλλ' ἔτι καὶ προσωτέρω προελθεῖν βούλομαι. ἵνα, ἐπειδὴ τιμᾷ τὸ ἕνα ἐπιψηφίζειν, καὶ αὐτὸ πρὸς ὃν αὖ οἱ λόγοι γίγνονται· καὶ λόγῳ καὶ ἔργῳ σύμψηφον ὄντα αὐτόν μοι δείξω. σὺ μὲν ξένου χάριν Συρακουσίου κοινῇ τῆς πατρίδος ἐχθροῦ, ἔπλεις οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ δὶς καὶ τρὶς, ἐν γήρᾳ, πέλαγος τοσοῦτον· καὶ τοῦ τυράννῳ τὸ συνεῖναι δοκεῖν οὐκ * ἔφυγες· ὡς ἔχων παραμυθίαν τὸ σχῆμα τῆς διατριβῆς, ὃ Δίωνι μένειν οἴκοι, καὶ τῆς οὐσίας κρατεῖν ἦν. τὴν δ' αὐτοῦ τις οἰκῶν καὶ τοῖς αὐτοῦ πολίταις καὶ γονεῦσι καὶ ἀδελφοῖς εἰ τὴν ὅπως μὴ ἀδικήσονται φυλακὴν ἔχοι, καὶ σώζοι καὶ τούτους καὶ ἑαυτόν. καὶ νὴ Δία γε * εἰ τοῦτ' αὐτὸ τύραννον ἔσεσθαί τινα μέλλοντα, καὶ Διονυσίῳ προσόμοιον, οἷός τε εἴη κωλῦσαι, καὶ * παρελέσθαι λόγῳ τὰς πράξεις, καὶ τὴν ἐκ τῶν νόμων ἄδειαν ἅπασι βεβαιῶσαι· ἐπειδὴ οὐδὲν σπουδαῖον τοῦτ' εἶναι φήσομεν· οὐδ' ἐπαινεῖν χρὴ τὴν τοιαύτην εἴτε τέχνην εἴτε μηδὲ τέχνην εἰπεῖν δεῖ. ὅτι νὴ Δία ἓν μέγα (τοῦτ' ἦν) κακὸν, τὸ ἀδικεῖν. τὸ δὲ ἀδικεῖσθαι, πρᾶγμα οὐδέν. ἐγὼ γὰρ οὔτ' αὐτὸς ἔγκλημα δή που τοῦτο ποιοῦμαι, εἴ ποι καὶ ὁποσοῦν ᾠήθη δεῖν εἰς Σικελίαν Πλάτων ἐλθεῖν ἧς τινοσοῦν ἕνεκα αἰτίας. οὔτ' ὅστις ἄλλος προσφέρει τι τοιοῦτον εὖ φρονεῖν ἡγοῦμαι· οὔθ' ὅλως ἔξω τῶν εἰς τὸν λόγον ἡκόντων οὐδὲν περιεργάζομαι, μὴ τοσούτου μηδὲν ἄξιον ἔστω νικητήριον. ἀλλ' ἃ αὐτὸς ἔπραξε καὶ ὧν τινων ἔπραξε χάριν· αὐτὸς καθαρῶς εἴρηκε. ταῦτα συμβαίνειν φημὶ τοῖς ὑπὲρ τῆς ῥητορικῆς λόγοις. καὶ μὴν ὅσῳ κάλλιον φρόνησις ἀνδρείας, τοσούτῳ ῥητορικὴ τῆς κατὰ πόλεμον εὐψυχίας· εἰ γὰρ δεῖ συνελόντα εἰπεῖν, οὐδέν ἐστιν ἄλλο ῥητορικὴ ἢ φρόνησις, λόγων δύναμιν προσειληφυῖα. ὡς μὴ μόνον αὐτὸς ἔρδειν τὰ βέλτιστα, ἀλλὰ καὶ ἑτέρους πείθειν ἔχοι. ἡγοῦμαι μὲν τοίνυν καὶ ταῦτα πίστεις ἱκανὰς ἔχειν τῆς ἀληθείας, εἰ μὴ καὶ πλείους ἄρα τῶν ἱκανῶν· εἶμι δ' ἐπ' αὐτὸν ἤδη τὸν κολοφῶνα τῶν Πλάτωνος, ὡς ἄν τις εἴποι, * ῥημάτων. οὐ γὰρ μόνον ἐξ ὧν ἐλέγχεται βούλομαι φαίνεσθαι μαρτυροῦντα αὐτὸν, ἀλλὰ καὶ ὥσπερ ἂν εἰ (καὶ) παραστὰς αὐτὸς ἐμαρτύρει τῇ ἑαυτοῦ φωνῇ. οὐκοῦν * ὅτ' ἀδικεῖν μὲν οὐκ ἐπηνάγκαζεν, ἀδικεῖσθαι δ' οὐκ ἐᾷ. οὐδ' ἐκ τοῦ λόγου συνέβαινεν, οὐδ' ἕτερον τούτων ἐᾷ οὔτ' ἀδικεῖν, οὔτ' ἀδικεῖσθαι. εἰ μὲν καὶ τῆς φιλοσοφίας ὁ αὐτός ἐστιν ὅρος, φιλοσοφία τις οὖσα ἡ ῥητορικὴ φαίνεται· εἰ δὲ ἐξαρκεῖ τῇ φιλοσοφίᾳ ἀδικεῖν, ἡ ῥητορικὴ τελειότερον. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν, ὅτι ῥητορικὴ καὶ τυραννὶς τοσοῦτον ἀλλήλων κεχώρισται, ὅσον τὸ πείθειν τὸ βιάζεσθαι; ἀλλὰ μὴν ταῦτά γε οὐδείς ἐστιν, ὃς ἂν τὴν ἐναντίαν φύσιν εἰπὼν ἔχειν αἰσχυνθείη. πῶς γὰρ ὁμοῦ * κολακεύουσιν οἱ ῥήτορες, ὁμοῦ δ' ἐν τοῖς δυνάσταις εἰσί; οἱ δ' αὖ τύραννοι ἀπέχουσι τοσοῦτον τοῦ κολακεύειν, ὥστε βίᾳ πάντας ὠθοῦσι. καὶ οὐδενός ἐστι παρ' αὐτῶν τυχεῖν, οὐδὲ τῶν μετρίων.

* al. ἔφυγον ἐκεῖ, νομ.
* ἴσ. τοῦτ'.
* ἀφελέσθαι
* al. ῥημάτιο
* ἐκ τοῦ λόγου συνέβαινε τὸ ῥητορικὴν μηδ' ἀδικεῖν, μηδ' ἀδικεῖσθαι ἐᾶν οὐδὲ τοῦτο.
* [illegible]

μή τι

μή τι γε δὴ τὸ ὑπὲρ τὸ προσῆκον θεραπείας. ὥστε ὁ τύραννος μικροῦ δεῖν καὶ τὸ τοῦ δεσπότου μέτρον παρελήλυθε. (καὶ) κόλακος μὲν γὰρ οὐδέν ἐστι δή που ταπεινότερον, οὐδ' ὅτι μᾶλλον ἠρέμα δουλεύειν· τυράννου δὲ οὐδὲν ἂν εἴποις ἀγριώτερον, οὐδ' ὅτι μᾶλλον πρὸς τὸ δεσπόζειν ἐθέλειν ἐστίν. ὥστε εἰ μὲν κολακεία ἡ ῥητορική, τὰ τῶν τυράννων ἐγκλήματα οὐ πρὸς *αὐτούς ἐστιν. εἰ δ' ὁμοῦ τῇ τυραννίδι τὴν κολακείαν μεγάλοις τοῖς ὅροις παρελήλυθεν· συνοικοῦν τά γε ἕτερα πάντως ἤδη ψευδῆ. *τοσοῦτον γὰρ ἡ ῥητορικὴ κεχώρισται δυναστείας, ὅσον (εἰ καὶ τοῦτ' εἰπεῖν δεῖ) Πλάτων Διονυσίου. *φανήσεται γὰρ οὐθ' ὅπου ῥητορικὴ σώζεται, τύραννος ἐγγινόμενος μέχρις ἂν σώζηται λόγος· οὔθ' αὖ ἔνθα τυραννὶς κρατεῖ, ῥητορικὴ ἀκμάζουσα: ἀλλ' ὅτε ῥήτωρ πάντα πράττων, ὅπως μηδεὶς τύραννος ἐγγένηται, τότε αὐτοῦ καὶ τὸ κοινὸν ὁμοῦ προορῶν, ὅπως μηδεὶς *αὐτὸν τῷ λόγῳ πείθειν παρελόμενος αὐτὸς ἄγῃ κατ' *ἀρχὴν τὰ πράγματα. οἵ τε τύραννοι σκοποῦντες καὶ φοβούμενοι τῶν πάντων οὐδὲν μᾶλλον, ἢ μή τις ἐγγένηται λέγειν καὶ πείθειν δυνατός· ὅστις συναγαγὼν τὰ πλήθη, καὶ σύμβουλος καὶ μηνυτὴς τοῦ προσήκοντος *γινόμενος, ὁμοῦ τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς ἐξουσίας ἀκύρους αὐτοὺς καταστήσῃ· διόπερ τὴν ἔχθραν ἀναγκαίως ἀλλήλοις ἔχουσιν. ἡ γὰρ τῶν ἑτέρων σωτηρία καὶ δύναμις μὴ εἶναι τοὺς ἑτέρους ἐστὶ τὴν ἀρχήν. πῶς οὖν τἀναντία (φησὶν) ἀλλήλοις οἱ ῥήτορες λέγουσιν; ἔστι μὲν οὐκέτι τοῦτ' ἐν εἰρημένοις ὑπὸ Πλάτωνος. ὅμως δὲ ὑπὲρ τοῦ πανταχῇ διακαθᾶραι τὸν λόγον, τοῦθ' ἡμῖν ἀνεξέταστον ἀφείσθω. καὶ *τοῦτ' οὖν ἰσχυρότατον πάντων ὂν σχεδόν, ὡς ἐν ψεύδεσιν, ὧν *ἐκεῖνος εἴρηκεν. ὅτι οἶμαι καὶ ἡμῖν αὐτοῖς ἀπαντῶμεν ἐν *τοῖς λόγοις αὐτὸ τοῦτο καὶ νῦν πεποίηκα. ἀλλ' οὐδὲν μᾶλλον ὅ γε ἐξ ἀρχῆς λόγος διαφθείρεται. ἐπεὶ καὶ οἱ φιλοσοφεῖν οὕτω λεγόμενοι, οὐ τοῖς αὐτοῖς λόγοις ἅπαντες δή που χρῶνται· ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐναντιωτάτοις ἀλλήλοις. ἀλλ' οὐδὲν κωλύει, κατὰ τοὺς τυγχάνοντας τῆς ἀληθείας, φιλοσοφίαν εἶναι καλόν. οὐ δή τι διπλοῦν ἐστιν, οὐδ' ἐναντίον αὐτὸ ἑαυτῷ. πῶς οὖν ἄν φαίη τις, ἢ φιλοσοφεῖν ἀμφοτέρους φήσομεν τἀναντία λέγοντας, ἢ τὸ φιλοσοφεῖν εἶναι καλόν; *ὡς ἔφην. ἴδοις δ' ἂν καὶ κυβερνήτας ἐναντία ἀλλήλοις ναυμαχοῦντας: ἀλλ' ὅμως τῆς κυβερνητικῆς ἐστι σώζειν τὴν ναῦν· οὕτω τοίνυν καὶ ὅταν οἱ ῥήτορες ἀλλήλοις ἐναντία, ὡς ἄν τις φαίη, λέγωσιν· οὐ κωλύεται τὸ ἐξ ἀρχῆς κεφάλαιον τῆς ῥητορικῆς, ἀλλὰ τὸ συμβαῖνον τῷ λόγῳ χρὴ σκοπεῖν, μεμνημένους ὧν ἕνεκα εὑρέθη· (εὑρέθη δὲ τὸ λέγειν ὑπὲρ τῶν δικαίων.) ὁ μὲν οὖν ὑπὲρ ῥητορικῆς λόγος οὗτος.

[ὁ μὲν α. λόγος ὑπὲρ ῥητορικῆς μόνον ἦν· οὗτος δὲ καὶ ὑπὲρ ῥητορικῆς καὶ ὑπὲρ ῥητόρων.]

Ἐκ τῶν Ἀριστείδου πρὸς Πλάτωνα ὑπὲρ ῥητορικῆς.

Τὸ Προοίμιον τοῦ δευτέρου λόγου.

Ἐπεὶ δὲ καὶ Μιλτιάδου καὶ Θεμιστοκλέους κατέδραξε καὶ Κίμωνος καὶ Περικλέους, οὐ πρὸς τὸ βέλτιστον φάσκων προεστηκέναι τῆς πόλεως· ἔστι μὲν οὖν ἴσως οὐδὲν κατεπεῖγον περὶ τούτων νῦν διαφέρεσθαι. οὗτοι μὲν γάρ, εἰ δίκαια Πλάτων αὐτῶν κατηγόρηκε, δικαίως ἂν φαῦλοι νομίζοιντο. ῥητορικὴ δέ, εἰ καὶ πάνυ τῶν μοχθηροτάτων τούτους θείημεν, οὐδὲν μᾶλλον ἐλέγχεται συγχωρούντων μὲν οὖν ἡμῶν.

[Marginal notes, Greek column: * al. αὐτῷ οὐδ' ὁμοῦ. — * τοσοῦτο δ'. — * φαίνεται δ' ὅπου ῥητορικὴ σώζεται οὐδαμοῦ. — * al. αὐτόν τό. — * al. ἀρχὰς πάντων. — γινόμενος. — * al. ταῦτ'. — * ὁ Πλάτων. — * τοῖς λόγοις. — * al ὥσπερ. — Excerpta è secunda oratione Aristidis Platonica pro Rhetorica.]

nedum præter officium cuiquam inseruiant: adeo vt tyrannus heri quoque mensuram propemodum transeat. Nam adulatore quidem nihil est humilius, nec quod ad seruitutem sit propensius, tyranno autem nihil est ferocius, nec quod imperium amet magis. Quare si adulatio fuerit Rhetorica, nihil ad eam tyrannorum pertinent crimina: sin vna cum tyrannide magis adulationem terminis superauit, manifestum est in alteris mendacium. Tantum enim à tyrannide distat Rhetorica, quantum à Dionysio Plato, si & hoc dicendum est. Etenim neque vbi valebit Rhetorica, tyrannis orietur, donec ea valebit, neque vbi regnabit tyrannis, valebit Rhetorica, sed & orator nihil non agit nequis oriatur tyrannus, tam sibi quã Reip. prouidendo, ne quis ipsi verborum persuasione intercepta, res ipse administret, & tyranni nihil curant, nec metuunt magis, quam ne quis dicendi persuadendique peritus oriatur, qui collecta multitudine, eoque quod fieri debeat persuaso ac patefacto, imperio simul ipsos & potestate priuet. Itaque necessaria inter vtrosque constat inimicitia; cum alterorum salus ac potestas in eo consistat, vt alteri omnino non sint. Cur ergo sibi inuicem contradicunt oratores? quamquam enim hoc à Platone dictum non est, tamen vt vndique decidatur controuersia, nec hoc non discussum relinquemus, cum præsertim sit omnium, quæ ille protulit, vt in mendaciis firmissimum. Nempe quia nobis ipsi quoque in sermone contradicimus, vt ego iam nunc feci. Neque tamen ideo priora non manent. Nam & qui philosophari dicuntur, non iisdem omnes profecto vtuntur rationibus, verum maximè contrariis. Nihil tamen vetat, quo minus philosophia secundum eos qui veritaté assequuntur, præclara sit res, nec duplex, neque sibiipsi contraria. Quid ergo dicemus? an vtrosque philosophari cum dicũt contraria, aut Philosophiam ita, vt dixi, esse præclaram: Quin etiam gubernatores videas contra se inuicem ex nauibus decertare, cum tamen ars gubernãdi nauem seruet. Similiter & oratores cum sibi inuicem contradicunt, vt aliquis dixerit, non tollitur vltimum Rhetoricę fundamentum, sed quid rationi sit consentaneum, spectare debemus, cuiusque rei causa sit inuenta, meminisse [inuenta est autem ars dicendi à iustis] quamobrem de Rhetorica hæc sit oratio.

Prima hæc oratio solum de Rhetorica, cætera de Rhetorica & Rhetoribus.

Ex Aristidis contra Platonem pro Rhetorica.

PROOEMIVM SECVNDAE ORATIONIS.

Quoniam vero Miltiadem quoq; ac Themistoclem, & Cimonem atque Periclem attigit, nec eos omnium optimè Remp. ait administrasse, nihil fortasse nunc de iis opus est contendere. Nam hi quidem, si verè eos accusauit Plato, merito mali censeantur, nec tamen Rhetorica, etiamsi pessimi fuerint, in quoquam refutatur. Itaque quamuis hoc concedamus,

[Marginal notes, Latin column: ARISTIDES. — SCHOLION. — *Excerpta è secunda oratione Aristidis Platonica pro Rhetorica. Quamquam Postius duas hic orationes constituat, vna tamen atq; eadem est ex Aristide.*]

ARISTIDES. nihil tamen iniuriæ fiet Rhetoricæ. Verumtamen si de his quoque non satis candidè locutus fuisse conuincatur, omnino contentiosus esse deprehendetur: quamobrem de his quoq; dicere sit operæ pretium.

Exemplum ipsi aliis patientiæ in periculis & necessitatibus exhibendæ nosmet præbendo, nostrámque, si dicere permittis, virtutem demonstrando fuimus. Cur ergo nobis adulationem & ministerium obiicis? Cur cum eos, qui priuatim nutricatus præmia non soluerent, improbos sis iudicaturus, ipse non magnam nobis communis Græcorum salutis ac nutrimenti, quod opera nostra partim tu, partim alij in libertate estis consecuti, gratiam rependis? Hæc si dicerent illi quosnam euoluens sapientiæ labyrinthos, aut quid omnino dicens, respondere posset? Quinimo citius ad hæc quiuis, quam Plato, responderet. Quid ita? quoniam in iis ipsis, quæ ad Dionis amicos scripsit, & in quibus mortuus ab ipso Dio loquens, tanquam viuus introducitur, hæc continentur. Est autem omnium absurdissimum, quod cum his vtatur, quando Rhetoricam docet esse adulationem, quasi hi fuerint Oratores, rursum eos ipse adulatione liberat, quādoquidem hac eos vsos non ait, cum de calamitatibus ipsorum loquitur. Quapropter & hic in alterutro cernitur mendacium. Nam si adulatio est Rhetorica, adulatores omnino hi fuerunt, quoniam oratores, vt ait. sin hi nihil habent adulationis, quomodo propter eos adulatio dicetur Rhetorica, aut quid his erat opus exemplis. Iā nec hoc æquum videtur, omissis illorum consiliis, calamitates in quas inciderunt, prætexere. Nec enim, si res ipsis è sententia non successit, improbi exstiterunt, verum si non optimis sunt vsi consiliis. Vt enim illud est fortunam accusare, ita hoc sententiam refutare. Quomodo vero ferri hoc queat, cum Alcibiadem quidem & Critiam Socratis sodales, qui tot ac tantis criminibus & apud populum & apud optimates obnoxij fuerunt, vt Critia quidem nihil potuerit vel fingi sceleratius, qui inter triginta Græcorum pessimos primus fuerit, cum hos, inquam, negant argumento esse, quod iuuentutem Socrates corrumperet, aut eorum peccata quidquam ad Socratem pertinere, qui nec ipse se cum iuuenibus colloqui negaret: verum si populus Atheniensis, inter multas ac magnas res, quas tum pro se, tum pro Græcis gessit, quædam rectè ac decenter decreuit, nonnulla quoq; in præfectos peccauit, ea censent præfectis ipsis esse imputanda: Atqui Deos quoq; eadem ratione liceret accusare, quorum tanta debeat esse prouidentia, vt omnem iniustitiam & ingratum animum ex humanis tollerent, ne quid amplius homines vsquam delinquerent Nunc autem quomodo vel prouidere nobis putentur, donec ij quibus imperant peccare non desinant, vel non merito à quibusdam contemni: Et auriga quidē si calcitrosos habet equos, cicures ac mansuetos reddit, & deniq; tuto & commode, quocunque vult vehitur, dij vero nondum ex hominibus iniustitiā sustulerūt,

Critia, Vnus è triginta tyrannis Athenis.

ὅγε ὑπὲρ ῥητορικῆς οὐκ ἀπόλωλε λόγος. εἰ δὲ δὴ καὶ περὶ τούτων ἐλέγχοιτο οὐ παντάπασιν εὐγνωμόνως τῷ λόγῳ κεχρημένος, πανταχῇ διελεγχθήσεται φιλονεικῶν· τοῦτ᾽ ἐστι προὔργου τὸ καὶ περὶ τούτων εἰπεῖν. αὐτοὶ παράδειγμα τοῖς ἄλλοις γενόμενοι τοῦ πῶς δεῖ καρτερεῖν ἐν αὐτοῖς τοῖς δεινοῖς, καὶ ταῖς ἀκμαῖς τῶν κινδύνων τὴν ἡμετέραν αὐτῶν, εἰ συγχωρεῖς εἰπεῖν, ἀρετὴν ἐπιδεικνύμενοι. τί οὖν ἡμῖν προφέρεις κολακείαν καὶ διακονίαν, καὶ τοὺς ἴδια τροφεῖα μὴ ἐκτίνοντας, φαύλους ἂν εἶναι συμφήσας, αὐτὸς ἡμῖν οὐ καλλίω χάριν ἐκτίνεις τῆς κοινῆς τῶν ἑλλήνων σωτηρίας καὶ τροφῆς, ἣν σύ τε καὶ οἱ ἄλλοι δι᾽ ἡμᾶς (ἐν) ἐλευθερίᾳ τετράφθε. εἰ ταῦτα λέγοιεν οἱ ἄνδρες, (ποίους) λαβυρίνθους σοφίας ἀνελίξας, ἢ τί λέγων τῶν πάντων, οἷός τε γένοιτ᾽ ἂν ἀντειπεῖν; πᾶσι τοίνυν προτέροις *ἐστὶ λόγος (πρὸς ταῦτα) ἢ Πλάτωνι. διὰ τί; ὅτι ἐν αὐτοῖς τούτοις ἃ πρὸς τοὺς Δίωνος γέγραφεν ἑταίρους, καὶ ἐν οἷς ὁ Δίων αὐτοῦ τετελευτηκὼς ὑπόκειται *λέγων ὡς ἔμπνους, ἔνεστι ταυτί. τὸ δὲ πάντων ἀτοπώτατον, ὅτι χρῆται μὲν τούτοις ἐν ἐλέγχῳ τοῦ κολακείαν εἶναι τὴν ῥητορικήν· ὡς δὴ τούτους ὄντας ῥήτορας, πάλιν δ᾽ αὐτὸς αὐτοὺς ἀφίησι τῆς κολακείας. οὔκουν φησί γε αὐτοὺς ταύτῃ χρῆσθαι ἐν οἷς περὶ ὧν ἔπαθον λέγει. κἀν τούτοις οὖν ἀνάγκη θάτερα ἐψεῦσθαι. εἰ μὲν γὰρ ἡ ῥητορικὴ κολακεία, πάντως *δεῖ κόλακας τούτους εἶναι, ῥήτοράς γε ὄντας, ὥς φησιν. εἰ δὲ οὐδὲν οὗτοι κολακείᾳ προσήκουσι, ποῦ ῥητορικὴ κολακεία προσήκει διὰ τούτους, ἢ τί τούτων ἔδει τῶν παραδειγμάτων; ἀμέλει δὲ οὐδὲ τοῦτο τῶν δικαίων εἶναι, τὰς προαιρέσεις τὰς ἐκείνων ἐξετάζοντα, τὰς συμφορὰς αἷς ἐχρήσαντο ὑπολογίζεσθαι. οὐ γὰρ εἰ μὴ κατὰ νοῦν ἀπήλλαξαν, φαῦλοι γεγόνασιν· ἀλλ᾽ εἰ μὴ τὰ βέλτιστα *ἐβουλεύοντο τοῖς πράγμασιν. ἐκεῖνο μὲν γάρ ἐστι τῆς τύχης κατηγορεῖν· τοῦτο δὲ, τὴν γνώμην ἐλέγχειν. ἐνθυμοῦμαι δ᾽ ἔγωγε, πῶς ἀνέχεσθαι χρὴ ὅταν Ἀλκιβιάδην μὲν καὶ Κριτίαν Σωκράτει συγγενομένους, οἱ τοσαύτας καὶ τηλικαύτας αἰτίας ἔσχηκασι καὶ ὑπὸ τῶν πολλῶν καὶ ὑπὸ τῶν ὀλίγων, ὥστε Κριτίου γε οὐδ᾽ ἐπινοῆσαι ῥᾷδιον ἐξωλέστερον, ὃς ἐν τριάκοντα τοῖς πονηροτάτοις τῶν ἑλλήνων πρῶτος ἦν. τοὺς μὲν οὔ φασι δεῖν ἐν τεκμηρίῳ ποιεῖσθαι, ὅτι ὁ Σωκράτης τοὺς νέους διέφθειρεν· οὐδ᾽ εἶναι τὰ ἐκείνων ἁμαρτήματα, οὐδ᾽ ὁπωσοῦν πρὸς Σωκράτην, τὸν οὐδὲ αὐτὸν ἔξαρνον ὄντα τὸ μὴ οὐ διαλέγεσθαι τοῖς νέοις. εἰ δ᾽ Ἀθηναίων δῆμος ἐν πολλοῖς καὶ μεγάλοις, οἷς καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ τῶν ἑλλήνων διεχείρισεν, ἔσθ᾽ ἃ μὲν ὀρθῶς καὶ προσηκόντως ἐβουλεύσατο· ἔστι δὲ ἃ καὶ ἐξήμαρτεν εἰς τοὺς προεστηκότας. ταῦτ᾽ ἀξιοῦσιν αὐτοῖς τοῖς προστάταις λογίζεσθαι. ὥσπερ ἂν εἴ τις καὶ κατηγοροίη τοῖς αὐτοῖς θεοῖς, ὅτι χρῆν *αὐτοῖς τὴν πρόνοιαν εἶναι (καὶ) τοιαύτην, ὡς ἀδικίαν καὶ ἀγνωμοσύνην ἀνελεῖν παντάπασιν ἐξ ἀνθρώπων, καὶ μηδὲν ἁμαρτάνειν μηδένας ἀνθρώπων μηδαμῆ. νῦν δὲ πῶς, εἰ προνοεῖν αὐτοὺς χρὴ νομίζειν, ὅταν μὴ (εἰ δ᾽ οὐ) παύωντ᾽) πλημμελοῦντες *ὧν ἄρχουσι, μὴ δικαίως ὑπό τινων ἀμελεῖσθαι. καὶ ὁ μὲν ἡνίοχος παραλαβὼν λακτίζοντας τοὺς ἵππους πρᾴους καὶ τιθασοὺς ἐφ, καὶ τελευτῶν ἐπ᾽ αὐτῶν ἀσφαλῶς κατὰ πολλὴν ῥᾳστώνην εἶσιν ὅποι βούλεται· οἱ θεοὶ δὲ οὐδέ πω καὶ νῦν ἐξῃρήκασιν ἀδικίαν ἐξ ἀνθρώπων ἐν *τοσούτῳ, καὶ ταῦτα

* Ισ.

* al. λέγων.

* al. ἔδει.

* ἐβουλεύσαντο.

* al. αὐτοῦ τὴν.

* διὰ μέσ᾽ ἄδικοι αυτὸ.

* τόσον.

καὶ ταῦτα ἐκ παντὸς τοῦ αἰῶνος πολιτευόμενοι, καὶ προσέτι εἰς ἑαυτοὺς ἁμαρτάνοντας ὁρῶντές τινας αὐτῶν. ἀλλὰ μὴν * ὅτι ταῦτα οὐδ' ἂν εἷς ὑγιαίνων εἴποι σπουδῇ, πλὴν ὡς ἡμεῖς νῦν εἰς ἔλεγχον λόγου, πῶς οὐ κομιδῇ Πλάτων συκοφαντεῖ; εἰ γὰρ ἃ μηδ' οἱ θεοὶ πώποτε πεποιήκασι, μηδὲ παρ' αὐτῆς τῆς Ἀθηνᾶς τῆς πολιάδος εἶχεν ἀπαιτῆσαι, ταῦτα παρὰ Θεμιστοκλέους καὶ Περικλέους ἀπαιτεῖ· αὐτὸν ἐρωτῶ, πῶς οὐ συκοφαντεῖ; ἀλλ' οἶμαι τὴν μὲν τοῦ δήμου φύσιν οὐκ ἠδυνήθησαν μεταποιῆσαι, οὐδ' ἀφανίσαι. ἔστι δ' αὕτη, μηδέποτε γενέσθαι πάντα χρηστὸν, μηδ' ἀναμάρτητον. ὅσα δὲ κινδυνεύοντας ἔδει προνοήσασθαι, ἐν οἷς ἅμα καὶ τῶν πολλῶν καὶ τῶν ἐπιεικῶν ἦν εὐεργέτας εἶναι, ἢ κατ' ἐξουσίαν πράττοντας, ἀπάγειν ἀπὸ τῶν δυσχερεστάτων ἀεὶ, καὶ * ὡς ἐλάχιστον εἶναι τὰ τῆς φύσεως ἁμαρτήματα· ταῦτα οὐκ ἔστιν ὅπως οὐ παρὰ τούτοις ὄντα φανεῖται. καὶ ταῦτα πρὸς τοῖς λόγοις τοῖς παρ' ἡμῶν, καὶ ταῖς ἀποδείξεσι Πλάτων αὐτὸς ἐπισφραγίζεται· καὶ ἔστιν ἡμῖν κἀνταῦθα μάρτυς ὑπὸ τῆς αὐτῆς δεξιότητος, ὥσπερ κἂν τοῖς ἄνω κατὰ τὴν χρείαν ἀεί. καί τοι πῶς οὐκ ἄτοπον ἦν, τὰ ἔργα κοσμεῖν * τούτων, τὴν δὲ πολιτείαν φαυλίζειν· καὶ ἃ τῆς τῶν πεισθέντων ἀρετῆς τίθεται (τις) δείγματα, ταῦτα μὴ τῆς τῶν πεισάντων σοφίας ὑπάρχειν ἡγεῖσθαι. ἔγκειται μὲν γάρ που ταῦτα μεταξὺ τοῦ μύθου (χωρίς τινος προφάσεως) οὐκ ἀσκέπτως, ἐμοὶ δοκεῖν, (οὐδὲ φαύλως) οὐδ' ὡς ἔτυχεν· ἀλλ' ὅπως συγκρυφθείη τε ὡς δυνατὸν μάλιστα. καὶ εἴ τις εὑρεῖν χρῷτο, μηδ' αὐτὸς δοκῇ παρελθεῖν, ἀλλ' ἐκείνη· οὕτω μέσην τινὰ εὗρε τάξιν, καὶ ἅμα πρὸς τῇ τελευτῇ τοῦ λόγου τοῦ παντὸς, ἃ θεὶς ἐν ἀρχῇ, τὰ ἐφεξῆς οὐκ ἔμελλεν ἕξειν οἶμαι χρῆσθαι. οὐ γὰρ εἰ ῥᾴδιον ἢ μὴ, τὸν ὄντι γενέσθαι ῥήτορα προὔκειτο σκοπεῖν. ἐπεὶ τοῦτό γε καὶ ἡμεῖς, εἰ βούλει, μαρτυροῦμεν, κἂν εἰ τὴν Στέντορος φωνὴν κτησάμενοι, φθεγξαίμεθ' ἂν, ὡς οὐ ῥᾴδιον, κἂν ὁ Νεῖλος, ὦ μακάριε, τοῖς ἑπτὰ στόμασιν εἰ λάβοι φωνὴν, ὥσπερ ὁ Σκάμανδρος παρ' Ὁμήρῳ. ἀλλ' εἰ δυνατὸν ἢ μὴ, καὶ φύσιν ἔς' ἔχον συμβῆναι, τοῦτ' ἦν ἐκ τοῦ λόγου. φανεῖται γὰρ * οὐχ ἁπλῶς, οὐδ' ὡς νῦν μόνον δεικνύμεν εἰς τοὺς ἐναντίους ἐληλυθὼς αὐτὸς ἑαυτῷ· ἀλλὰ καὶ ἐξ ὧν ἐκείνους ᾐτιᾶτο (τοῦτον) Ἀριστείδην ὃν ἐπῄνεσεν ἐπαινεῖν οὐκ ἔχων· ἢ εἴπερ ὀρθῶς ἐπαινεῖ τοῦτον, διὰ τὸ αὐτὸ τοῦτο οὐδὲν ἐκείνους ἔχων αἰτιᾶσθαί πως· ὅτι * σύμβολον οἶμαι ποιεῖται τοῦ κακῶς ἀθηναίων ἐκείνους προστῆναι, τὸ παθεῖν αὐτοὺς ὑπ' ἀθηναίων κακῶς· ὡς οὐκ ἂν τούς γε βελτίους ὑπ' αὐτῶν γενομένους ἁμαρτάνοντας εἰς * τούτους, ὑφ' ὧν μηδ' εἰς τοὺς ἄλλους ἁμαρτάνειν ἐπαιδεύθησαν. ταῦτα δὲ ὑποθεὶς, καὶ ἡνιόχους καὶ τὰ τοιαῦτα ἐπεισαγαγὼν ἐνταυθοῖ· τόν γε Ἀριστείδην οὐ μόνον οὐδὲν * φαῦλον εἴρηκεν, ἀλλὰ καὶ σαφῶς ἐξαίρετον τῶν ἄλλων * πεποίηται. καίτοι εἰ τὸ παθεῖν κακῶς ὑπ' ἀθηναίων ἦν τι δεῖγμα τοῦ μὴ καλῶς ἀθηναίων προστῆναι, οὐδ' Ἀριστείδης προέστη καλῶς. οὐδὲ γὰρ οὗτος ἀθῷος δή που διέφυγεν, ἀλλ' ἐξέπεσε. προσθήσω δὲ, ὅτι οὗτός γε οὐδὲν δικαστηρίῳ δυστυχήσας ὥσπερ Μιλτιάδης καὶ Περικλῆς, οὐδ' ὑπὸ τούτων, οἷς προσέκρουσεν ὑπὲρ τῶν πολλῶν· ἀλλ' ἐξοστρακισθεὶς ὑπ' αὐτοῦ τοῦ δήμου. ἔστι δὲ ὁ κυβερνήτης καὶ παντὶ συνιδεῖν, ὅτι κυβερνήτης μὲν ὅστις πλείστους ἀθρόους ἔσωσεν ὑπὲρ χιλίους· τὸ δὲ τοῦ ῥήτορος πλήρωμα οὐ σώζει, οὐ κατὰ ναῦν οὔτε αἰγυπτίαν, οὐδέ γε

* τῷ
* ἀεὶ.
* al. τὸ τῶν ... φαυλίζειν.
* ᾶ.
* al. σύμβολον.
* al. τὸν.
* φαῦλον.
* πεποίηται.

ARISTIDES.

cum tamen ab omni æuo rerum administrationi præfuerint, atque etiam quosdam eorum in sese peccasse cognouerint. Cum autem hæc nemo sanus serio dixerit, nisi ad refutandum, vt nos, liquido cernitur Platonis calumnia. Etenim si quæ nec dij vnquam fecerunt, nec ab ipsa vrbis præside Minerua iustè posset petere, hæc à Themistocle & Pericle requiret, quomodo calumniæ crimen effugiat, quæro. Sed vt arbitror, populi quidem naturam nec mutare potuerunt, nec abolere, quæ quidem est ea, nunquam vt omnes probi & inculpati existát; cum autem vel prouidendum erat aliquid non sine periculo, qua quidem in re simul & vulgi, & optimatum gratiam merebantur, vel cum potestate populus à rebus grauissimis auertendus, ac naturæ peccata vel tantillum corrigenda, his profectò nunquam sibi nec populo defuerunt. Quibus rebus vltra nostram disputationem & confirmationem, Plato suffragatur ipse, atque hic etiam nobis testimonium perhibet eadem dexteritate, qua & in superioribus, quotiescunque fuit opus. Absurdum est autem, quorum facta prædicat, eorum gubernationem sugillare, quæque eorum qui paruerunt, virtutis ponit indicia, non iis qui persuaserunt, primam tribuere. Hæc enim intra fabulam sunt alicubi coniecta non oscitanter, vt opinor, nec temere, sed vt simul & laterent quã maximè, & si quis ea post inuenisset, ne ab ipso quidem viderentur esse præterita. Ita mediam quandam inuenit viam, atque etiam ad finem totius sermonis reiecit, quæ si posuisset in initio, non potuisset, credo, reliqua deducere. Nec enim id querebatur, vtrum facilius esset existere vel non existere verum oratorem. Nam hoc quidem & nos testamur, ac, si Stentoris haberemus vocem proclamaremus, & Nilus si ostiis septem loqui posset, vt apud Homer. Scamander. Sed vtrum fieri per naturam posset, an minus, hoc erat in quæstione positum. Nec enim simpliciter modo, neque vt nunc ostendimus, ipsum sibi contradixisse, sed & dum illos reprehendit, hunc Aristidem quem laudauit, laudare non posse, aut si hunc rectè laudat, illos eadem de causa reprehendere non posse declarabimus. Etenim hoc malæ ipsorum administrationis signum ponit, quod ab Atheniensibus male sint tractati, quasi qui fuerant ab ipsis optimi redditi, non debuissent in eos peccare; per quos etiam ab aliis lædendis abstinere didicerant. Quæ cum ita posuisset, & aurigas ac similia huc adduxisset, Aristidẽ tamẽ non modo nõ reprehendit, sed & inter cæteros eximiũ iudicauit. Atqui si ab Atheniensibus malè mulctari, malæ ipsorum gubernationis erat signum, ne Aristides quidem rectè eos rexit, quandoquidem nec ipse impune euasit; quin excideret. idque non in curia, sicut Pericles & Miltiades, nec per eos quos populi causa offenderat, verum ab ipso testularum suffragio condemnatus.

Sed gubernator omnia nouit; & ipsum quidem plures vltra mille seruare, oratorem vero non Ægyptiis nauibus, nec etiam classe

Stentoris Vox in [illegible] abiit.

Aristides, cui ipse commendatus fuit.

Ostracismo pulsus Aristides. Vide Plutarchũ & Probum, seu Corn. Nepotem.

ARISTIDES. tota salutem definire, sed & portus ipsos & vrbes, non tantum decem hominum militum capaces, pro nauibus decem millium pondo, verum etiam non facile sub mensuram cadentes suo regere imperio. Ac gubernator quidem postquam appulit, arte non amplius vtitur, oratori vero nullus est vacuus locus. Verum ne sermo sermoni succedat, cum sufficiant ea quæ sunt potiora, omittam in præsentia longiorem hac de re disputationem.

Rhetoricam per omnes virtutum partes penetrare, cum per Prudentiam sit inuenta pro Iustitia, Temperantiaq; & fortitudine conseruetur. Item & in his licet animaduertere. Etenim cum sit hoc concionari, ea quibus opus est inuenire ac disponere, ac decorum cum ornatu & potestate obseruare, inuentio quidem prudétiæ debetur, cum nequeat is qui prudentia careat, vtile quidquam inuenire, temperantia vero administrationi præest, & imperátium ac parentium concordiæ. Nam pro iustitia decorum ponatur, quod in eo consistit, vt quanta & qualia singulis rebus conueniant, obseruetur. Fortitudinem autem nihil adeo requirit vt oratio. Nihil enim exterminat longius ac despicit æque humilitatem atque ignobilitatem quam oratio. Quæ cum ita se habeant, hæc admonendo proficit, & accusando fidem facit. Nam qui quid dicendum sit nouit, quid faciendum sit non ignorat: Et nemo potest agenda præcipere, qui quid agendum sit ignorat.

Dicere quam facere præstat.

Nam quanto melius est imperare, quam ministrare, tãto præstat quæ oportet dicere quam facere. Vt enim ille multis consilium impertit, ita hic instar alterius est cuiuuis. Quare sicut Architecti fabris necessario præstant, quamuis in eodem versentur opera, sic eos qui in foro & dicendo præcellunt, horum ministris poeta meliores posuit, & illustres appellauit, idque admodum rectè.

* ἔξελθε.

Quod si fabula quoque narranda est, vereor equidem, ne quis aniculas nobiscum * vnde vi posse agere dicat per iocum Comicus. proferam tamen fabulam, non temere in seipsa desinentem, sed & cum rerum fide coniunctam.

Prometheus

Et quoniam Prometheus singillatim omnibus, sensus & alia corporis membra formarat, non ita Mercurio præcepit Iuppiter, quasi theatralem pecuniam distribueret, vt omnes ex ordine Rhetoricam, quasi oculos, manus aut pedes consequerentur, sed optimos quosque & nobilissimos, ac natura validissima præditos seligeret, quibus hoc donum impertiret, quo sese pariter & alios seruare possent. Iam cum ad homines a Diis esset delata Rhetorica, tum & belluarum terrorem potuerunt effugere, & inimicitias vndique deposuerunt, ac societatis inuenerunt initium. De montibus itaque descendentes, alij ad alia loca sibi inuicem appropinquarunt, ac primum quidem sub dio, postea vero inualescente iam sermone, vrbem construxerunt, ac diuisionem sui instituerunt non fortuitam, vt olim, sed in formam dignitatemque collegiorum paulatim redactam. Atque hunc quidem habeat, finem fabula, capite quoque, ni fallor, non inepto prædita.

ὅλως μεθέξεται στόλῳ· ἀλλὰ καὶ λιμένες αὐτοὶ καὶ πόλεις οὐ μυρίανδροι μόνον ἀντὶ τῶν μυριοφόρων, ἀλλὰ καὶ μείζους οὖσαι χαλεπαί, τῇ τῆς ῥητορικῆς ὑποπίπτουσι τύχῃ τε καὶ προστασίᾳ. καὶ ὁ μέν γε κυβερνήτης καταχθείς, οὐκέτι ἔχει τι χρήσασθαι τῇ τέχνῃ· τῷ δὲ ῥήτορι οὐδέν ἐστι χωρίον ἐξαίρετον. ἀλλ᾽ ἵνα μὴ λόγους ἡμῖν λόγον ἐκδέξηται ἀγαπητόν, ὃν εἰ καὶ τοῖς ἐπιχειρήσεως ἐξαρκέσαμεν, ἐῶ τὸ νῦν εἶναι τὴν ὑπὲρ τούτου διαφοράν. ὅτι ἡ ῥητορικὴ διὰ πάντων τῶν τῆς ἀρετῆς μερῶν ἥκει· φρονήσει μὲν εὑρεθεῖσα, εὑρεθεῖσα δὲ ὑπὲρ δικαιοσύνης· σωφροσύνῃ δὲ καὶ ἀνδρείᾳ φυλαττομένη. τοῦτο δὲ καὶ κατὰ τούτους τοὺς λόγους, ὡς μέλλω εἰπεῖν αὐτῆς, * ἰδεῖν ἐστιν. ἔστι μὲν γὰρ δή που ῥητορεύειν, τὸ τὰ δέοντα ἐξευρεῖν, καὶ τάξαι, καὶ τὰ πρέποντα ἀποδοῦναι μετὰ κόσμου καὶ δυνάμεως. φαίνεται δὲ ἡ μὲν εὕρεσις, κατὰ τὴν φρόνησιν ἔχουσα, εἴπερ ἀμήχανον φρονήσεως ἀπολειπόμενον, τῶν χρησίμων εὑρεῖν ὁτιοῦν. ἡ δὲ σωφροσύνη, κατὰ τὴν * διαχείρησιν οὖσα, καὶ τὴν τῶν ἡγουμένων τε καὶ εἰκότων συμφωνίαν· αὐτὴ δ᾽ αὖ τῆς δικαιοσύνης τὸ πρέπον τίθεται. τοῦτο δέ ἐστιν ὁποῖα ἄττα καὶ ὁπόσα προσήκει ἑκάστῳ εἶναι τῷ πράγματι· ἀλλὰ μὴν ἀνδρείας ἐκ τοῦ λόγου οὐδὲν οὕτω μετέχειν, ὡς ὁ λόγος βούλεται. τὸ γὰρ ταπεινὸν καὶ ἀγεννὲς οὐδὲν οὕτως, ὡς ὁ λόγος, ἐξορίζει, καὶ ὑπερφρονεῖ· εἶεν· ἔστιν ὁ νουθετῶν ἄνευ τε, ἔστιν ὁ κατηγορῶν πιστοῦται. καὶ μὴν ὅστις γε ἃ προσήκει λέγειν οἶδεν οὐδ᾽ ἃ προσήκει πράττειν ἀγνοεῖ· οὐδ᾽ ὅστις ἀγνοῶν ἃ προσήκει πράττειν, εἰπεῖν ἔχει. ὅσῳ γὰρ ἄρχειν βέλτιον ἢ διακονεῖν, τοσούτῳ λέγειν τὰ δέοντα βέλτιον ἢ πράττειν. ὁ μὲν γάρ, οἶμαι, πολλοῖς σύμβουλος γίνεται· ὁ δὲ αὐτὸς ἑνὸς ἄλλου τινὸς γίνεται. ὥσπερ οὖν τοὺς ἀρχιτέκτονας τῶν τεκτόνων ἀνάγκη προέχειν * ὄντας ὅμως περὶ ταὐτά, ἃ καὶ τῆς τῶν τεκτόνων ἐστὶν ἐμπειρίας· οὕτω καὶ τοὺς ἐν ταῖς ἀγοραῖς καὶ τοῖς λόγοις προέχοντας, τῶν τούτοις ὑπηρετούντων βελτίους ὁ ποιητὴς ἔθηκε, καὶ προσεῖπεν ἀριπρεπεῖς· μάλα ὀρθῶς προσειπών. εἰ δὲ δεῖ καὶ μῦθον λέγειν· δέδοικα μὲν ἐγώ, μὴ καὶ ταῖς γραυσὶν ἡμᾶς ἐξήλυς ὀχλεῖν, ἐπισκώπτων φῇ τις ἀνὴρ κωμικός. ἐρῶ δὲ οὐ μῦθον ἄλλως αὐτὸν εἰς ἑαυτὸν τελευτῶντα, ἀλλὰ καὶ ἐνταῦθα ἡ παρὰ τῶν πραγμάτων προσέσται πίστις. ὁ μὲν οὖν Προμηθεὺς καθ᾽ ἕκαστον ἐπιστὰς ἅπασι, τάς τε αἰσθήσεις καὶ τὰ μέλη τοῦ σώματος * συμπεπλακὼς ἦν πρότερον· τῷ δὲ Ἑρμῇ οὐχ οὕτως ἐκέλευσεν ὁ Ζεύς, ὥσπερ θεωρικοῦ διάδοσιν διελεῖν· ἵνα πάντες ῥητορικῆς ἐφεξῆς μετέχοιεν, ὥσπερ ὀφθαλμῶν, καὶ χειρῶν, καὶ ποδῶν· ἀλλ᾽ ἐπιλεξάμενον τοὺς ἀρίστους καὶ * γενναιοτάτους, καὶ * τὰς φύσεις ἐρρωμενεστάτους, τούτοις ἐγχειρίσαι τὸ δῶρον· ἵνα ὁμοῦ σφᾶς τε αὐτοὺς καὶ τοὺς ἄλλους σώζειν ἔχοιεν. ἀφικομένης δὲ ῥητορικῆς ἐκ θεῶν οὕτως εἰς ἀνθρώπους, ἠδυνήθησαν μὲν ἄνθρωποι τὴν μετὰ τῶν θηρίων δίαιταν χαλεπὴν ἐκφυγεῖν. ἐπαύσαντο δὲ ἐχθροὶ πάντες ὄντες ἀλλήλοις ἐν κύκλῳ· κοινωνίας δὲ εὗρον ἀρχήν. καταβάντες δὲ ἐκ τῶν ὀρῶν, ἄλλοι κατ᾽ ἄλλα μέρη τῆς οἰκουμένης ἐπλησίασαντο γε πρῶτον ὕπαιθροι· μετὰ δὲ τοῦτο ἤδη λόγου νικήσαντος, πόλιν τε κατεσκευάσαντο καὶ διεκόσμησαν, οὐχ ὥσπερ πρότερον ὡς ἔτυχεν, [καὶ] εἰς τὸ νῦν σχῆμα καὶ ἀξίωμα χρόνῳ τε καὶ κατὰ μικρὸν * ἀνήχθησαν. καὶ ὁ μῦθος μὲν ἡμῖν ταύτην ἐχέτω τὴν τελευτήν, οἶμαι κεφαλὴν * οὐδὲν ἄτιμον εἰληφώς.

* αὐτὸ. ἴσως μὴ. ὁ μέλλω.

* al. διαχείρισιν.

* ὄντως.

* al. συμπεπλακὼς

* al. γενναιοτάτους

* τὰς φύσεις.

* al. ἐπεδόχθησαν.

* οὐδὲ.

ὅτι

ὅτι δὲ οὐκ ἄλλως μῦθος ταῦτα οὐδ' ὄναρ, ἀλλ' ὕπαρ καὶ ὁ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἐστι λόγος, δῆλον ἐξ αὐτῶν. ἐὰν τοίνυν ἔτι τούτων ἐγγυτέρω προσαγάγω τὸν λόγον, εἴ που τρυφή τις ἂν εἴη τὸ τῆς ἀποδείξεως, καὶ οὔτ' ἐπίνοιαν, οὔτ' ἐλπίδα ἔλεγχον ἰσχυρότερον οὐδ' εἷς ἔτι δή που λάβοι. οὐ γὰρ μόνον αὐτὸς Πλάτων, ὡς πολλάκις ἐδείξαμεν πρότερον, ἀλλὰ καὶ ἐν αὐτοῖς τούτοις τοῖς λόγοις τῷ παραδόξῳ δὴ συγγράμματι διαρρήδην ὁμολογεῖ [τῇ ῥητορικῇ] κάλλιστα εἶναι πράττειν. τὰ μὲν οὖν ἄλλα ἢ ψυχαγωγίας ἢ χρείας ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον εἰπεῖν ἔχει· μόνον δὲ τὸ τῆς ῥητορικῆς μάλιστά γε ἀμφοτέροις, καὶ μετὰ τῶν ὠφελειῶν τὴν χάριν θαυμαστὴν ἔχει· ὥστε καὶ ὅταν εἰς πολέμους ἀλλήλοις ἔλθωσιν ἄνθρωποι, τοὺς παρὰ τῶν αὐτοχειρῶν πρέσβεις ἀφικνουμένους δέχονται, καὶ ἀποπέμπουσιν ἐνθυμούμενοι τὸ τῶν ῥητόρων φῦλον, ὑπεξαιρούμενοι τὴν τοῦ λόγου φύσιν· αἰδούμενοι ὅτι ἐξ ἀρχῆς ἐπὶ σωτηρίᾳ καὶ κοινῇ χρείᾳ τοῦ γένους εἰσῆλθεν. εἰ δέ τις ἡμῖν περὶ Πλάτωνος ὑπολάβοι, ὅτι οὐ ταύτην κακῶς εἴρηκε τὴν ῥητορικήν, ὑπὲρ ἧς νῦν ἡμεῖς τοὺς λόγους ποιούμεθα· ἀλλὰ δύο οὐσῶν, τὴν ἑτέραν κακίζει· πρῶτον μὲν οὐδὲν μᾶλλον τά γε ἡμῖν εἰρημένα φαύλως ἔχοντα ἐλέγχει, ἀλλὰ κατ' αὐτὸ τοῦτο καλῶς καὶ προσηκόντως ἅπαντα ταῦτα εἰρῆσθαι μαρτυρεῖ· ὥσπερ γὰρ ἐκεῖνος τὴν φαύλην δικαίως ψέγει, τί κωλύει τήν γε ἐναντίαν ἡμᾶς ἐπαινοῦντας ὀρθῶς ποιεῖν; ἔπειτα οὐκ αἱρεῖ τοὺς παρ' ἡμῶν ἐλέγχους ἡ παραίτησις αὕτη· ἀλλὰ καὶ οὕτως ἐναντία φαίνοιτο ἂν εἰρηκὼς αὐτὸς ἑαυτῷ, εἰ διττὴν εἶναι τὴν ῥητορικὴν ἀξιῶν, εἶθ' ὡς μιᾶς καὶ ἁπλῆς τινος οὔσης τὴν κατηγορίαν πεποίηται. δῆλον γάρ, ὅτι εἰ τοῦτ' ἐστὶν ἀληθές, τὴν μὲν φαυλίζειν, τὴν δὲ ἐπαινεῖν, προσῆκεν αὐτὸν διῃρημένως. ὥσπερ ἐν τοῖς περὶ ἔρωτος λόγοις φαίνεται πεποιηκώς· καὶ πολύ γε μειζόνων εὐφημιῶν τὸν χρηστὸν ἠξιωκώς, ἢ οἵων τὸν ἕτερον βλασφημιῶν. ὁ δ' ἂν αὐτὸς λόγος καὶ περὶ πάσης φιλοσοφίας, καὶ περί γε τῶν τῆς ἀρετῆς. εἴ τις βούλοιτο διαιρούμενος, πρῶτον μὲν σοφίας δύο προσαγορεύειν· τὴν μέν, ᾗ τὰ βέλτιστα συνίεμεν· τὴν δ' ἑτέραν, ᾗ κακουργοῦσιν. ἔπειτα σωφροσύνην διπλῆν, τὴν μὲν σπουδῆς ἀξίαν καὶ πολιτικήν, τὴν δὲ * νωθράν τε καὶ ἠλιθίαν. ἔτι δ' αὖ δικαιοσύνην ὀρθήν, καὶ ἑτέραν ταπεινήν· καὶ διπλῆν ἀνδρίαν· τὴν μέν, σὺν τῇ φρονήσει· τὴν δέ, ἀπονοίας καὶ μανίας οὖσαν. ἀλλ', οἶμαι, ταῦτα πάντα τῶν * φυρόντων ἐστὶ τὰ ὀνόματα. καὶ διῄρηνται σοφία καὶ κακουργία, σωφροσύνη καὶ βλακεία, δικαιοσύνη τε καὶ εὐήθεια, ἀνδρεία καὶ θρασύτης. οὐδέτερον δέ γε οὔτε καλὸν χαλεπόν, οὔτε προσῆκον. πολλῷ γὰρ ταῦτα ἀπ' ἀλλήλων διῄρηται, καὶ οὔτε τὰς κακίας ὑποκορίζεσθαι * τοῖς τῆς ἀρετῆς ὀνόμασιν, οὔτε τὰς ἀρετὰς φαυλίζειν τοῖς τῆς κακίας ἑκάστῃ * παρατιθέντα. εἰ γὰρ ὅτι μάλιστα οὕτω Πλάτων διενοεῖτο, ὥσπερ ἔγωγε οὐκ ἀπελπίζω. ἀλλ' ὑπεξῄρηται τὴν καθαρὰν καὶ τῷ ὄντι ῥητορικήν. ἄξιον * μὴ παρακρουσθῆναι, μηδ' ἀγνοῆσαι τοῦτο αὐτὸ τοὺς πολλούς· μηδ' ὡς ψήφῳ καθαρᾷ προσέχοντας θᾶττον, ἢ συμφέρει βουλεύσασθαι, περὶ τῶν τηλικούτων. πανταχῇ δὲ καὶ διὰ πάντων ἐκπίπτουσιν ἡμῖν αἱ ψῆφοι. πρῶτος δὲ Πλάτων αὐτὸς ψηφίζεται καὶ μέσος (φασὶ) καὶ τελευταῖος. καὶ κινδυνεύω δοκεῖν ἀντιλέγειν Πλάτωνι, πάντως μᾶλλον συναγορεύειν. εἰ δὲ δεῖ τι καὶ παῖξαι, δέδοικά μοι

* νωθρὰν τε καὶ ἠλιθίαν.

* σεμνολογούντων.

* τοῖς τῆς ἀρετῆς ὀνόμασι.

* al. π.

* μὴ

ARISTIDES.

Verumtamen non esse fabulam hanc, nec rem fictam sed veram, atque ipsarum rerum rationem, ex ipsis patet. Quapropter si etiam propius sermonem deduxero, mirum nisi delicias in demonstrationibus facere videbimur, nec vllum poterit argumentum fortius, à quoquam vel sperari, nedum inueniri. Neque enim ipse tantum Plato, vt sæpè ante, sed & in his ipsis sermonibus, mirabili videlicet opere palam fatetur, Rhetoricam optima quæque agere. Hæc de oblectatione & vtilitate, vt sæpius, dicta sunt. Hæc duo vero maxime Rhetoricam ditant, & cum vtilitate, gratiam mirabilem habet, vt cum ad arma homines descendunt, vtrinque missos legatos suscipiunt, animaduertentesque mittuntoratores, suscipientes orationis naturam, pudore affecti, quia non ab initio pro salute, vtilitatéque communi generis venerunt.

Quod si quis obiiciat, Platonem non eam quam nos defendimus Rhetoricam criminari, sed è duabus alteram, primum non ideo minus ea quæ sunt a nobis dicta constant, sed hac ipsa de causa rectè omnia decenterque prolata vincitur. Nam quemadmodum ille malam rectè suggillat, ita nos cum contrariam laudamus, rectè, ni fallor, facimus. Deinde non tollit hæc excusatio nostram probationem potius, quam cum sic quoque sibi ipsi contradixisse declarat, qui, cum duplicem voluisset esse Rhetoricam, deinde tanquam vnius & simplicis accusationem instituit. Etenim si verum hoc est, alteram reprehendere, alteram seorsim laudare conueniebat, sicut in sermonibus de amore habitis fecit, & honestum quidem maioribus laudibus quam alterum conuiciis est prosecutus.

Diuisio in disputando necessaria.

Idem porro de tota quoque Philosophia dici poterit, ac de virtutis partibus, si quis eas diuidens, primum duas ponat Prudentias, alteram qua optima quæque intelligimus, alteram qua dolose agimus: deinde Temperantiam duplicem, alteram experendam & ciuilem, alteram supinorum & stupidorum, tum Iustitiam rectam & humilem alteram: denique Fortitudinem duplicem, vnam cum prudentia coniunctam, alteram insaniam & furorem. Verum hoc est, opinor, confundere nomina, ac separatæ sunt a se sapientia & astutia, temperantia, & stupiditas, iustitia & simplicitas, fortitudo & audacia. Neutrum vero vel honestum est, vel difficile, nec vitiis virtutis titulo blandiri, nec virtutes additis vnicuique vitiis suis, calumniari, in tantum hæc inter se distinguntur. Si enim prorsus sic existimat Plato, vt equidem negare nolim, & veram excepit Rhetoricam, æquum est cauere, ne decipiantur, & hoc ipsum ignorent plerique, ac citius, quam conducat de rebus tantis, quasi puro suffragio statuant. Omnino autem & vbique nobis excidunt calculi, primusque suffragium fert ipse Plato, & medius, vt aiunt, atque postremus. Ac videor, cum Platoni contradico, maximè cum ipso sentire, &, vt hoc ioci causa addam, cum secundum

Prouerbium.

ARISTIDES. comicos ad oratores quasi aufugientem retracturus, qui postquam didicerit, sic iactet.

ORATIO *tertia Aristidis inscripta Platonica ad Capitonem.*

PROOEMIVM.

Plato. NVnc te magis etiam amamus, cum Platonem tanto studio prosequeris, quem ego dixerim colere me, secundum Homerum,

Iliad. 6. 82. *Non secus atque meum caput.*

Etenim quamuis omnes illius comparatione nihili sunt, sibi tamen quisque, vt aiunt, est charissimus. Sed quid aio: Equidem nescio an sis crediturus, dicam tamen quod est verum. Nam

Prouerbium: Suum cuique pulchrum.

si cum nobiscum ne comparandum quidé esse dixisses, non ita lætatus essem, ac postquam te præoccupatum ostendisti.* Adeo mihi amicus est vir, & amicis omnibus potior. Simile autem circa Demosthenem quoq; mihi quiddam contigit, quod iam narrabo. Senator quidam Romanus, ex Africa oriundus, Maximus nomine, vir grauis, & orator inter Romanos primus, vt aiunt quibus hæc sunt curæ, is Demosthenis orationibus mirificè erat addictus, & nostris quoque istis nescio quo pacto capiebatur. Tertiam ad Leptinem orationem forte conscripseram ex tali occasione. Cum in manibus haberem Demosthenis orationem, postquam ad capita veni, quæ à Leptine dicenda, ipse intercipiebat. Deposito libro mecú eorum quoddam considerraui. Postquam autem duo vel tria, quæ ad rem pertinebat, inueneram, ad alia deinde perrexi, atque ita tentanti semper idem contigit, donec à fimbria tunicam tandé, aut si mauis ab vngue leonem absolui. Hanc igitur orationem cum ei vellem recitare, prædixi futurum, vt ad Leptinem adinuenta, cum oratione ad Leptinem inueniret. Num, inquá, iniuriam facio: Tum ille generosè, & vt quiuis se gessisset philologus: An ignoras, inquit, à Demosthene me stare: Et ego: eundem igitur, inquam, quem ego, colis, ita vt, si me vicerit, non sit inimicus coronandus, sed is cui simul vterque libamus. Vt autem libellos recitari iussit, & seria res agi cœpit, ita ferè dixi: Equidé ni fallor, idem de Demosthene quod tu existimo, difficulter eum superari posse. His auditis ille lætatus est, quemadmodum ego lætatus eram, cum eum Demostheni esse addictum cognouissem, & orationis recitandæ copiam fecit. Qualiter autem deinde fuerit affectus, ipse norit: & tu, si quando in eum incides memineris. Quinimo nos etiam ad Platonem pertinemus, si non quantum Philosophi, at quatenus eum amare possimus. Age verò videamus apertius, quid te in iis offenderit: quæ ad ipsum à nobis prolata quidam aiebant. Equidem conabar demonstrare ipsum vbique nobis suffragari, Nam siue quod ineptiuimus, nihil est opus Stesichori palinodia, medebitur spongia: siue etiam melius aliquid diximus, quàm quod tale mereatur præmium, tu nihilominus ne lauda, si nolis, verum saltem ignoscere dignare. Dicebas auté, vt audio, ægrè te ferre, quod Siculæ peregrinationis memineram,

Prouerbia. ἐγκυρωμῆθος. Phrasis. Centones ἐγκυροφῆ...

Platonis peregrinatio in Siciliam.

τοὺς κωμῳδοποιοὺς ὥσπερ ἀποδιδράσκοντα αὖ πάλιν ἕλξειν εἰς τοὺς ῥήτορας, ὅτι μάθοι καὶ καλλωπίζει).

Ἀριστείδου ἐκ τοῦ ἐπιγεγραμμένου λόγου Πλατωνικὸς τρίτος πρὸς Καπίτωνα.

Τὸ Προοίμιον.

ΝΥΝ σε καὶ μᾶλλον φιλοῦμεν, ἥτως ἐρωτικῶς τοῦ Πλάτωνος ἔχοντα, ὃν ἐγὼ φαίην ἂν τιμᾶν καθ' Ὅμηρον ἶσον ἐμῇ κεφαλῇ. εἰ γάρ τοι καὶ πάντες φαῦλοι πρὸς ἐκεῖνον· ἀλλ' ἕκαστος τιμιώτατος αὐτὸς ἑαυτῷ φασι. καὶ τοί τι λέγω; οὐκ οἶδα μὲν γὰρ εἰ πιστεύεις ἀληθῶς δ' ἐρῶ. εἰ δὲ μὴ εἴγως ἐκεῖνον ἔφησας ἡμῖν εἶναι, οὐκ ἂν οὕτω με *εὔφρανας, ὡς ὅτι προκατειλῆφθαι δείξας, οὕτως ἐμοὶ φίλος ἀνήρ, καὶ φίλων ἐπέκεινα. συνέβη δέ μοι καὶ περὶ Δημοσθένην τοιοῦτον ἕτερον· φράσω δὲ καὶ πρός σε. ἀνὴρ τῶν ἐκ τῆς γερουσίας τῆς ῥωμαίων, λίβυς τὰ ἀρχαῖα, Μάξιμος τοὔνομα, ἄξιος ὅτου βούλει. φασὶ δὲ οἱ τὰ τοιαῦτα δεινοί, καὶ ῥήτορα αὐτὸν ἐν πρώτοις εἶναι ῥωμαίων. οὗτος τοῖς τε Δημοσθένους λόγοις προσεκεῖτο ἐκτόπως, καὶ οὐκ οἶδ' ὅντινα τρόπον τοῖς ἡμετέροις ἑάλω τούτοις. ἔτυχε *γάρ μοι λόγος τις πεποιημένος ὁ τρίτος πρὸς Λεπτίνην, ἐξ ἀρχῆς τοιᾶσδε. εἶχον [μὲν γε] ἐν χερσὶ τὸν λόγον τὸν τοῦ Δημοσθένους, καὶ ὡς ἐγενόμην ἐπὶ τῶν κεφαλαίων, ἃ τοῦ Λεπτίνου μέλλοντος ἐρεῖν ὑπετέμνετο· ἀποστήσας ἐμαυτὸν τοῦ Δημοσθένους *ὑπ' ἐμαυτῷ τι συνεώρων. ὡς δ' εὗρον καὶ δύο καὶ τρία τῶν χρησίμων· ἐνταῦθα πάλιν αὖ ἐπ' ἄλλο τι ἐχώρουν. καί μοι πειρωμένῳ, τὸ αὐτὸ ἀεὶ συνέβαινε. καὶ οὕτω δὴ ἀπὸ τοῦ κρασπέδου θοἰμάτιον· εἰ δὲ βούλει, τὸν λέοντα ἀπὸ τοῦ ὄνυχος ἀπειργασάμην. τοῦτον αὐτῷ τὸν λόγον δεῖξαι ἐπεχείρησα· καὶ μέλλων δείξειν, προεῖπον ὅτι πρὸς Λεπτίνην ἐφευρημένος σὺν τῷ πρὸς Λεπτίνην ἐφευρήσοι. ἆρα μὴ ἀδικῶ *σε, ἔφην ἐγώ· καὶ ὅς, μὰ Δία εὐγενῶς τε, καὶ ὡς ἂν *πᾶς ἠράσθη τε καὶ ἠγάσθη, ὅστις φιλολόγος. οἶσθα, *ἔφη, ὅτι κάθημαι πρὸς τοῦ *Δημοσθένους; κἀγὼ τὸν αὐτὸν ἄρα ἔφην ἐμοὶ βουκολεῖς. ὥστε εἰ νικῴη με, οὐκ ἐχθρὸς ὁ στεφανούμενος, ἀλλ' ᾧ σύ γε κἀγὼ συσπένδομεν. ὡς δὲ ἐκέλευε τὰ βιβλία ἐν μέρει δεικνύναι, καὶ τὸ πρᾶγμα πανταχῇ σπουδῆς ἦν. ὑπερεσί τοι, ἔφην ἐγώ, σοὶ ταυτὰ γινώσκω περὶ Δημοσθένους, καὶ ἡγοῦμαι ταὐτόν, ὅπερ σύ, μὴ ῥᾴδιον εἶναι τὸν ἄνδρα ἐκεῖνον παρελθεῖν. καὶ ὡς ἥσθη τε ἀκούσας, ὥσπερ ἐγὼ ἐκείνου ἀκούσας ἥσθην· ὅτι τῷ Δημοσθένει συνεστήκοι, καὶ ἔδωκεν ἄδειαν δεῖξαι τὸν λόγον. ὡς δ' ὁ λόγος ἐδείχθη, καὶ ὅπως ἤδη διετέθη τὰ ἐπὶ τούτοις· αὐτὸς ἂν εἰδείη. πάρεστι δέ σοι γνῶναι, ὅτι καὶ ἡμῖν τι προσήκει Πλάτωνος· εἰ καὶ μὴ τοσοῦτον, ὅσον τοῖς σοφοῖς, ἀλλ' ὅσον ἐπίστασθαι χαίρειν τῷ ἀνδρί. φέρε δὴ σαφέστερον κατίδωμεν, τί ποτε ἦν ὅσοι προσέστη τῶν λόγων, οὓς δὴ πρὸς αὐτὸν ἡμῖν φασί τινες πεποιῆσθαι; ἐγὼ μὲν γὰρ ἐπειρώμην αὐτὸν πανταχοῦ *σύμψηφον ὄντα ἐμαυτῷ δεικνύναι. εἴτε γὰρ ἡμῖν τι λελήρηται, οὐδὲν δεῖ τῆς Στησιχόρου παλινῳδίας, ἀλλὰ σπογγιὰ ἰάσεται· εἴτε τι καὶ κρεῖττον ἐν τοῖς λόγοις ἔνεστιν, ἢ ὡς τοῦτο τὸ ἆθλον πρέπειν αὐτοῖς. σὺ δὲ ἐπαίνει μέν, εἴ σοι μὴ δοκεῖ μηδὲν μᾶλλον. συγγίνωσκε δ' ὅμως, εἰ καὶ μὴ τιμῆς ἀξιοῖς, ἀλλὰ τούτου γε αὖ ἀξιοῖς ἔφησθα, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι δυσχεραίνειν, ὅτι ἦν ἐν τοῖς λόγοις μνήμη τῆς εἰς σικελίαν ἀποδημίας αὐτοῦ· καὶ ὅτι

Excerpta à tertia Aristidis ...

* ἐπιφρανας.

* δέ μοι.

* al. ἐπὶ.

* al. γε.

* al. πᾶς.

* al. ἐφ' αὐτὸν * Δημοσθένους ...

* σύμψηφον.

* al. μάθ' ἐν τούτῳ

ARISTIDES.

καὶ ὅτι δὴ τοῦ βίου τοῦ Πλάτωνος ἐν τούτοις ἐδοκοῦμεν καθάπτεσθαι. ἐχρῆν δὲ ἄρα τοῦτο μὲν χωρίς που εἶναι, τὸ λόγον * διελέγχειν. καὶ ταῦτά γε οὐκ ἐρῶντος μόνον ὄντα ἐγκλήματα, ἀλλὰ καὶ σωφρονοῦντος περὶ λόγους. * ἀλλ' ὅρα μὴ ἀναίτιον με αἰτιᾷ. ἐγὼ γὰρ οὐκ ἔλεγον δή που Πλάτωνα κακῶς, ὥσπερ ἐν δικαστηρίῳ τινὶ κρίνων, οὔτε δὴ ᾐτιώμην τὰς ἀποδημίας, ἵνα χείρων νομίζοιτο· ἀλλὰ κἂν τούτοις μαρτυρεῖν ἔφασκον ἐμαυτῷ τε καὶ ῥητορικῇ· [ἀλλὰ μή πω περὶ τούτων.] ἀλλὰ τί με χρῆν; ὦ πρὸς Διὸς ποιεῖν; πότερον μὴ μνησθῆναι τὸ παράπαν τῆς εἰς Σικελίαν ἀποδημίας, ὥσπερ τι τῶν ἀπορρήτων μέλλοντα ἐρεῖν; ἀλλ' οὔτε ψήφισμα συνῄδειν ἀπαγορεῦον καὶ τῷ λόγῳ συνέφερε, καὶ ἅμα ἀληθὲς ἦν. καὶ γὰρ ἔπλευσεν οὐχ ἅπαξ καὶ ὑπὲρ τοῦ Δίωνι γενέσθαι τὰ δίκαια· ἀλλὰ νὴ Δία ἀνιαρὸν τοῦτο τοῖς Πλάτωνος ἑταίροις. ἕτερος λόγος οὗτος, οὐ πρὸς ἐμέ, ἀλλὰ πρὸς ὅν τινα δή ποτε. ἢ καὶ τοῦτο ἀδικῶ, ὅτι τὰ ἐκ τῶν νόμων αὐτοῦ παρεγραψάμην, καὶ ὅπως γε καὶ τοῦτο * ὑποδύξουσιν. ἐπεὶ καὶ δυσχεραίνουσιν, ὡς οὐ τοῖς αὐτὸς ἑαυτῷ περὶ τινας λόγους, ἐπειδάν τι * φαίνῃ. τοῖς δὲ εὐδαιμόνως ζῶσιν ὑπάρχειν ἀνάγκη πρῶτον, τὸ μὴ ἀδικεῖν ἄλλους, μήτε αὐτοὺς ὑφ' ἑτέρων ἀδικεῖσθαι, καὶ ἑξῆς. ἢ καὶ τοῦτο ἀδικοῦμεν, καὶ περιεργαζόμεθα, ὅτι προσήγαγον ἡμεῖς εἰς μέσον ταῦτα, καὶ οὐ προσεκυνοῦμεν ὥσπερ τινὰ τῶν ἀπορρήτων * κρύψαντες. ἐγὼ δὲ οὐ τοῦτο ᾤμην εἶναι τὸ τὰ ἀπόρρητα ἐκφέρειν, ἀλλὰ ἄττα τοιαῦτα. διὰ ταῦτα ἠξίουν ἀκροάσασθαι διὰ τέλους, ὅστις μέλλει τὸ ἀγώνισμα πᾶν ὄψεσθαι, καὶ ψῆφον ὀρθὴν καὶ δικαίαν ἐποίησεν.

[Ὅτι ὁ Ἀριστείδης τὴν ἀνακεφαλαίωσιν τῶν προειρημένων ἐπάνοδον φησιν. εἴποις δ' ἂν καὶ συγκεφαλαίωσιν. καὶ ἐπίλογον, καὶ σύνοψιν, καὶ ἀνάμνησιν, καὶ συλλογίσασθαι τὰ εἰρημένα. ὡς ὁ Δημοσθένης, καὶ συναγαγεῖν καὶ συντόμως εἰπεῖν, καὶ ἀριθμῆσαι, καὶ ἀπαριθμήσασθαι, (καὶ ἀλλ' ἄττα τοιαῦτα) καὶ ἐπαναλαβεῖν καὶ ἀνακεφαλαιῶσαι.]

Οὕτω πᾶσαν αἰδῶ καὶ τιμὴν ἀποδεδώκαμεν αὐτῷ, ὥστε εἰ αὐτὸς πρὸς ἑαυτὸν ἔμελλεν ἀγωνιεῖσθαι, οὐκ ἄν μοι δοκοίη μᾶλλον ἑαυτοῦ φείσασθαι. ἀτὰρ, ὦ ἄριστε Καπίτων, ἐνεθυμήθην καὶ τοῦτο μεταξὺ τῶν λόγων, ὅτι πάντα εἴδωλά ἐστι τῷ ἀνδρί· καὶ τοῦτο μὲν οἱ ποιηταὶ μιμηταὶ εἰδώλων ἀρετῆς, τοῦτο δὲ ἡ ῥητορικὴ πολιτικῆς μορίου εἴδωλον. εἰδώλων δὲ πλέον περιθύρου φαίη ἂν εἰς αὐτὸν Ὅμηρος. πότερον ταῦτα θρασύτερα καὶ προπετέστερα, ἢ τἄμὰ ἐν οἷς φημι Πλάτωνα ἀποδημῆσαι ὑπὸ αὐτῶν, καί φημι ταῦτα λέγειν, οὐ τὴν ἀποδημίαν κακίζων, ἀλλὰ τῇ ἀποδημίᾳ τὸν λόγον πιστούμενος· ναί· ἀλλ' ἀπεστερήκαμεν αὐτὸν δόξης, φιλοσοφίας, ὥσπερ ἐκεῖνος τοὺς μὲν τῆς τραγῳδίας ποιητὰς ἤδη ἐν ὀλίγῳ τίθησι. Ὅμηρον δὲ τραγῳδοποιὸν προσείρηκεν· οὐ τοῦτον οὕτω κοσμῶν. ἀλλὰ τούτοις μὲν διὰ * μεταίρων τούτων κολούων, τοῦτον δὲ ἀτιμίᾳ κατασείρων. ἐκεῖνῳ δεινὸν, εἰ τοὺς μὲν καὶ τραγῳδοποιοὺς καὶ κωμῳδοποιοὺς, καὶ πόλιν, καὶ πολιτείαν καὶ νόμους ἑαυτῷ κατέθηκεν: ἡμῖν δὲ (μηδὲ) λόγου τινος ἐξέσται πρὸς αὐτὸν ἀμφισβητῆσαι. καὶ ταῦτα οὐ μύρῳ ἐπαλείψαντες αὐτὸν, ἀλλὰ λόγοις τοῖς εὐφημοτάτοις, καὶ ὧν οὐδ' ἂν αὐτὸς ἠξίωσε μείζους ἀκούειν ὑπὲρ ἑαυτοῦ.

atque ita Platonis vitam carpere videbar, cùm hoc seorsum à disputatione poni debuerit, atque hanc non amantis tantùm, verum etiam in dicendo temperantis esse accusationem. Sed vide ne me inculpatum culpes. Nec enim ego de Platone tanquam in iudicio malè loquebar, nec eius peregrinationes accusabam, quo deterior haberetur. Sed per has eum quoque mihi & Rhetoricæ testimonium perhibere affirmabam[sed nondum de his.] Verum quid me, obsecro, facere oportebat? Vtrum prorsus omittere Siculam peregrinationem, tanquam arcanum quiddam? At nec decreti conscius eram, quod vetaret, & causæ conducebat, atque etiam verum erat. (Etenim non semel nauigauit, vt Dio ius suum consequeretur.)

An verò Platonis amicis hoc dolet? Alius hic est sermo non ad me, sed quemuis alium prolatus. Num etiam hac in re iniuriam feci, quod ex eius legibus quædam descripsi? At vide, vt quoniam indignantur, hoc etiam ostendant, non ipsum sibi, cùm quid ait, contradicere. *Iis autem qui beate viuunt, illud primum suppetere debet. Vt nec alios afficiant iniuria, nec ab aliis ipsi afficiantur, &c.*

Verùm hæc rectè & necessario sunt in medium prolata, an hoc quoque si non adoramus, vt * cistam mysteriis plenam, inique facimus? At ego non putabam, hoc esse mysteria proferre, & alia. Quocirca iubebam vsque ad finem auscultare, quisquis controuersiam totam cogniturus, & rectum suffragium laturus esset.

* Rectè aiea Conterm. In Photio ἀπόρρητα ὥσπερ κίστ.

SCHOLION.

[*Quia Aristides prædictorum anacephalæosin reditum dicit: Dicas vel collectionem, epilogum, compendium, commemorationem, vel prædicta concludere, enumerare, remunerare, [& si quæ sunt similia] de integro incipere, vel receptionem facere.*]

Adeo enim omni reuerentia ac honore sumus eum prosecuti, vt si ipse contra nos dicturus fuisset, non potuerit sibi magis, credo, parcere.

Verùm hoc quoque, optime Capito, aliud agens consideraui, nihil aliud hominem, quam simulacra in ore habere, ac tum poetas simulacrorum virtutis imitatores esse, tum Rhetoricam ciuilis partis simulacrum.

Aula simulacris scatet --- Odyss. υ 355.

diceret ad ipsum Homerus. Non hæc audaciora sunt ac magis temeraria, quam nostra, cum Platonem peregrinatum esse diximus, idque non peregrinationem sugillantes, sed ea causam nostram confirmantes. An verò Philosophiæ priuauimus eum opinione, quemadmodum ipse tragicos quidem nihili facit, Homerum autem tragicum vocauit, non tam honoris gratia, quàm vt & illos per hunc mutilaret, & hunc, dum honorat, deprimeret. Indignum erit igitur, si tragicos ipse & comicos & ciuitatem sibi & rempub. atque leges componet: nobis autem ne de dicto quidem aliquo licebit cum ipso disceptare, idque non vnguentis delibuto, sed laudibus maximis, quibus; nec ipse de se maiores audire sustinuisset.

Homerus Tragicus poeta.

Margin notes (left): * ἴσ. διελέγχειν. — * ἴσ. ὅρα μὴ. — * al. ὑποδύξονται. — * al. ἔχει. — * φέρουσαν. — * μεταίρων.

ARISTIDES

LECTÆ sunt eiusdem orationes communi defensione similem tractantes quattuornem.

CCXLVIII.

Ex Aristidis Platonica pro Quatuorviris.

De Pericle.

PROOEMIVM.

SÆPIVS iisdem de rebus veniam petere non existimo necesse, præsertim cum non tam ad viros illos dictum sinus, quam pro viris optimis, nec paucis, neq; Platone iunioribus potiùs quàm antiquioribus, si quis hoc quoq; fortè reuerentia dignum censeat. Quapropter cùm id, quo tendebat oratio, concessum esset, quid poterat nocere, si viros intactos reliquisset? At nunc quasi parturiret, vndique communita ad ipsos via, sic insidiosè sermonem aggreditur. Neque vero paruum est discrimen. Nam illud quidem erat pro veritate ipsa decertare, hoc autem non ego quidem vnquam, sed alius quis per calumniam non procul à malignitate abesse dixerit. Pericles igitur tam seuere vixit, quippe qui ne ridere quidem sit vnquam visus.

Pericles nunquam ridere visus.

Quinimo quod ad respub. curam & æqualitatis amoré pertinebat, nemini cedebat animi magnitudine, quod non eadem quæ vulgus spectaret, paucos habebat similes. Quod autem Socrati inter sophistas, hoc illi inter oratores à natura præcipue datum fuit, vt elatum populum ac superbientem facillimè comprimeret: desperantem rursus, & abiectum dicendo reuocaret, ac spe repleret, quemadmodum ille cum adolescentibus agere solebat. Denique vrbis dignitas erat Pericles, vt qui nec multitudinis cupiditatibus obtemperaret, sed ipse populo imperaret, nec quod illis videbatur, diceret, sed quod sibi videretur, id illos facere cogeret, nec adulatoris fungeretur officio, sed omnem adulatoribus, quàtum in se erat, intercluderet aditum: cùm, quatenus probus erat & æquus, patris vicem populo præstaret, quatenus autem omnes coërcebat, & in sua potestate habebat omnia, plusquam tyrannus esset. Vnde licet euidenter perspicere, Periclem, si quem alium, sponte iustum fuisse. Nec enim vnquam iniquitati potius quàm iustitiæ studuit, nec vt maiorem obtineret locū, curauit, cùm id quouis Pisistrato facilius posset: verùm quasi arcem ad leges seruandas & omnes communiter iuuandos occupasset, ita se gerebat.

Pisistratus tyrannus.

SCHOLION. *Sic fortè: Quod in medio iacet, aquale est, si dicas omnes, velut in orbem fertur, vel quia arx media iacet in vrbe.*

At postquam ille mortuus est, iam & Siciliam somniabant, & Italiam affectabát, & Carthaginem atq; Africam appetebant, atque omnia circumspiciebant, nec ipsis quidquam sufficiebat, & longiore belli fecerunt appendicē. Hæc autem, ò Plato, & Socrates, suadebat vester nō socius, sed sodalis, vt tu dixeris an potius dixisti. Quocirca quis ea vel iustè Pericli, vel non necessariò tribuat Alcibiadi, qui ciuitatem,

Alcibiades.

Excerpta συνόψεως oratione Aristidis Platonica pro Quatuoruiris.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ ὑπὲρ τῆς κοινῆς ἀπολογίας, τὸ ὅμοιον διὰ τῆς ἐκλογῆς περιλαμβανόμενον τρόπον· [ὑπὲρ Περικλέους.]

Ἐκ τοῦ Ἀριστείδου πρὸς Πλάτωνα ὑπὲρ τῶν τεσσάρων.

Τὸ Προοίμιον.

Παραιτεῖσθαι μὲν οὐκ οἶδ᾽ ὅτι δεῖ * περὶ τῶν αὐτῶν πολλάκις, ἄλλως τε καὶ οὐ πρὸς ἄνδρας μέλλοντας ἐρεῖν μᾶλλον, ἢ ὑπὲρ ἀνδρῶν καλῶν καὶ ἀγαθῶν, καὶ τούτων οὐκ ὀλίγων, οὐδὲ ἧττον παλαιῶν ἢ Πλάτων, ὅτι μὴ καὶ πρεσβυτέρων ἐκείνου, εἴ τῳ καὶ τοῦτο αἰδοῦς ἄξιον εἶναι δοκεῖ. ὥστε ὅταν ὡμολόγητο καὶ συνεκεχώρητο, ὑπὲρ οὗ πᾶς ἐτείνετο ὁ λόγος, καὶ πρὸς ὃ πάντα ταῦτ᾽ εἶχε τὴν ἀναφοράν, τίς ἦν ζημία τῶν ἀνδρῶν μὴ προσκαθάπτεσθαι. νῦν δὲ ὥσπερ ὠδίνων, καὶ περιβαλλόμενος κύκλῳ τὴν ἐπ᾽ ἐκείνους ὁδόν, οὕτως ἐπιβούλως ἐλθὼν ἐπὶ τοὺς [κατ᾽ ἐκείνων] τοὺς λόγους φαίνεται. καίτοι τὸ μὲν διάφορον, οὐχὶ μικρόν. ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἦν ὑπὲρ αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἀγωνίζεσθαι. τοῦτο δὲ ἐγὼ μὲν οὐδέ ποτε ἂν φήσαιμι. ἄλλος δ᾽ ἄν * τις εἴποι διαβάλλων, οὐ πόρρω κακοηθείας εἶναι. * Περικλῆς τοίνυν τά τε ἄλλα τὸν βίον ἦν ἄριστος, καὶ οὐδὲ γελῶν πώποτε ὑπό τινος ὤφθη. καὶ τῇ μὲν τῆς πολιτείας φυλακῇ, καὶ τῷ τὸ ἴσον τοῖς ἄλλοις ἔχειν ἀξιοῦσθαι κοινὸς (εἴπερ τις ἀνθρώπων) ἐπιεικὴς ἐξετάζεσθαι εἶναι· τῷ δὲ ἀξιώματι τῆς γνώμης καὶ τῷ μὴ τῶν αὐτῶν ἡττᾶσθαι τοῖς πολλοῖς ὀλίγοις καταλιπεῖν ἴσους ἐλθεῖν ἑαυτοῦ. ὃ δέ φασιν ὑπάρξαι Σωκράτει σοφιστῶν διαφερόντως, τοῦτ᾽ ἐκείνῳ δημαγωγῶν. ἐπαρθέντα μὲν γὰρ τὸν δῆμον, καὶ μείζονα φρονήσαντα, δεινότατος εἶναι συστεῖλαι καὶ καθελεῖν· ἀθυμήσαντα δὲ καὶ ταπεινωθέντα ἀναγαγεῖν αὖ τοῖς λόγοις, καὶ μεστὸν ἐλπίδων ποιῆσαι * ὥσπερ ἐκεῖνος εἰώθει περὶ τοὺς νέους ποιεῖν. συνελόντι δὲ εἰπεῖν, σχῆμα τῆς πόλεως ἦν Περικλῆς, οὐ δουλεύων ταῖς τῶν πολλῶν ἐπιθυμίαις, ἀλλ᾽ αὐτὸς ἄρχων τῶν πολλῶν. οὐδ᾽ ὅτι δόξειεν ἐκείνοις τοῦτο λέγειν ἀξιῶν, ἀλλ᾽ ὅτι δόξειεν αὐτῷ, τοῦτ᾽ ἐκείνους πράττειν ἀναγκάζων· οὐδ᾽ ἐν κόλακος μοίρᾳ προσκείμενος, ἀλλ᾽ οὐδαμοῦ τοῖς κόλαξι πάροδον (τὸ καθ᾽ αὑτὸν) διδούς. τῇ μὲν χρηστότητι καὶ ταῖς ἐπιεικείαις ἐν πατρὸς ὢν τάξει τῷ δήμῳ· τῷ δὲ κατείργειν ἅπαντας, καὶ πάνθ᾽ ὑφ᾽ ἑαυτὸν ἔχειν πλέον ἢ τύραννος. ἐξ ὧν, ὡς ἔοικεν, ἔξεστι σαφῶς ἰδεῖν, ὅτι εἴ τις ἄλλος καὶ Περικλῆς ἑκὼν δίκαιος. οὐδαμοῦ γὰρ τὴν πλεονεξίαν ἀντὶ τῶν νόμων ἠγάπησεν· οὐδ᾽ ὅπως ἔσται μείζων τάξεως προενοήθη, παρὸν * αὐτῷ μᾶλλον παντὸς Πεισιστράτου· ἀλλ᾽ ἦν παραπλήσιος κατέχοντι τὴν ἀκρόπολιν ἐπὶ τῷ σώζειν τοὺς νόμους, καὶ τῷ πάντας εὖ ποιεῖν ἐκ μέσου (τοῦ δημοσίου.)

[Οἷον ἴσως. τὸ γὰρ ἐκ μέσου φερόμενον, ἴσον ἐπὶ πάντας ὥσπερ ἐπὶ κύκλῳ φέρεται. ἢ, ὅτι ἡ ἀκρόπολις μέση κεῖται τῆς πόλεως.] Σχόλιον.

* Γρ. οἷ. * προσήκει. * δεῖσαι. ὃ δὲ Π. ... ἀπελαύσει.

* al. τὸ

* ... Περικλῆς ... ἐν τῇ ... λατρῇ ...

* ἐμπ.

* αὐτῷ.

ἐπειδὴ δὲ ἐτελεύτησεν ἐκεῖνος· ὠνειροπόλουν μὲν Σικελίας, ἐφίεντο δὲ Ἰταλίας, ὠρέγοντο δὲ Καρχηδόνος καὶ Λιβύης· πάντας δ᾽ ἀνθρώπους περιεσκόπουν· ἤρκει δὲ αὐτοῖς οὐδέν, μακροτέραν δὲ τοῦ πολέμου τὴν παρενθήκην ἐποιήσαντο. ὁ δὲ ταῦτα πείθων ἦν, ὦ Πλάτων τε καὶ Σώκρατες, ὁ ὑμέτερος· κοινωνὸς μὲν οὐκ ἔστιν εἰπεῖν, ἑταῖρος δέ, καὶ αὐτὸς ἂν φαίης· μᾶλλον δ᾽ εἴρηκας. πῶς οὖν ἄν τις ταῦτα δικαίως κατηγοροίη Περικλέους, ἢ πῶς οὐκ ἀναγκαίως Ἀλκιβιάδου; ὃς παραλαβὼν τὴν

τὴν πόλιν, εἰδείη ἂν ἀκούειν συμβούλων, εἶθ᾽ ὅπως ἐξέμηνεν. Οὐκοῦν τοῦ μὲν ἅπαντος κέρδους κρείττω παρέχειν ἑαυτὸν, δικαιοσύνης ἀπόδειξιν δῆλος ἦν. τοῦ δὲ τὸν ἐν * τάξει βίον αἱρεῖσθαι τῆς πρὸς ἡδονὴν (προηρεῖσθαι) σωφροσύνης πίστιν παρείχετο ἐμφανῆ. καὶ μὴν ἀνδρείας γε· ἐν οἷς οὐ πρὸς χάριν, οὐδ᾽ ὑποπεπτωκὼς, ἀλλ᾽ ὡς οἷόν τε μάλιστα ἐλευθέρως ὡμίλει τῷ δήμῳ. μόνος εἰδὼς καὶ τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι προειδὼς, καὶ τοῖς παροῦσι χρήσασθαι δυνηθεὶς· πῶς οὐκ ἂν σοφίας δικαίως δόξαν φέροιτο τῆς γε δὴ χρησιμωτάτης, εἴ τις ἀνθρωπίνως ἐθέλοι λογίζεσθαι; εἶθ᾽ * ὃν ἐξ ἁπάντων τῶν τῆς ἀρετῆς μορίων ὑπάρχει προσειπεῖν ἀνδρεῖον, δίκαιον, φρόνιμον, σώφρονα· τοῦτον Πλάτων μετὰ τῶν κολάκων ἠρίθμησε. λάλους γάρ φησιν Ἀθηναίους ἐποίησε, καὶ ἀργοὺς, καὶ δειλοὺς, καὶ φιλαργύρους, εἰς μισθοφορὰν καταστήσας. περὶ μὲν δὴ λάλων, ὦ Πλάτων, καὶ ἀργῶν καὶ δειλῶν αὐτόθεν κατάβαλε μή πού τις καὶ Τρῶας * ἀγείρησι θεὸς ἄλλος. [κατάβαλε, κατάθου, πέπαυσο, σίγα.] σὺ δὲ * μαντινικὴν, καὶ ξένην καὶ μιλησίαν ἐπίστασαι κοσμεῖν· καὶ οὕς τινας ἄν σοι δοκῇ, πάνυ ῥᾳδίως μεγάλων ἠξίωσας· τῶν δὲ Ἑλλήνων τοὺς ἄκρους, καὶ παρὰ πᾶσι βεβοημένους, ἐν φαύλοις * καθαιρεῖς. αἴτιον δ᾽ οὐ τὸ ἀγνοεῖν τὴν ἀξίαν. ἀλλά πως ἂν εἴποιμι εὐπρεπῶς σφόδρα τῶν * λογίων γένη; [ἀντὶ τοῦ λέσχης γένη, καὶ οὐ τῆς τῶν πραγμάτων ἀληθείας.] πῶς ἂν εἴη διεφθαρκὼς Ἀθηναίους, ἢ πῶς λάλους πεποιηκὼς * ὅς γε κἂν τοῖς λόγοις αὐτοῖς τὸ μηδὲν φαύλως μηδ᾽ εἰκῇ, τιμήσας φαίνεται; τοὐναντίον γὰρ ἐμοί γε πάνυ αὐτοὺς ἐθίσαι δοκεῖ· μήτε λέγειν ὅπως ἔτυχε μηδὲν, μήτε ποιεῖν ἀπὸ τοῦ πρώτου παραστάντος. ἔτι δ᾽ ἄλλου μέν τινος πράγματος σκέψεως μάρτυρα κωμῳδίας διδάσκαλον, τάχα ἂν οὐκ ἰσχυρὸν ἦν· εἰς δὲ λόγων κρίσιν μή ποτε οὕτω σεμνὸς γενοίμην, ὥστε ὑπεριδεῖν τῶν ἀνδρῶν τούτων, ὡς οὐδενὸς ἀξίων. ὁ μὲν τῶν Ἑλληνίδων μεγίστην ὁ Κρατῖνος τὴν ἐκείνου γλῶτταν εἴρηκε, λέγων μὲν ἴσον τι καὶ φωνῶν· ἀναμίξας δέ τι τῆς παρὰ τῆς τέχνης πικρίας τοῖς ἀπὸ τῆς ἀληθείας. ὅμως οὐκ ἐξέφυγε τὸ μὴ οὐ τὰ πρῶτα δοῦναι τῷ ἀνδρὶ, μηδ᾽ ἐνδείξασθαι τὴν μεγαλοπρέπειαν τὴν περὶ τοὺς λόγους αὐτοῦ. ὁ δὲ Ἀριστοφάνης ἀστράπτειν καὶ βροντᾶν αὐτὸν, καὶ * μυκᾶν, φησι, δημηγοροῦντα. μὴ γάρ μοι τοῦτο, εἴ τι μέμφεται αὐτῷ· ἀλλ᾽ ὅσον εἰς τὸν παρόντα προσήκει λόγον τῆς μαρτυρίας λάβωμεν. [ἀλλ᾽ οὐ πολλῇ τινι τῇ περιουσίᾳ χρώμενος, οὕτω διεγίνετο· πόρρω μὲν αὐτὸς ὢν τοῦ ληρεῖν, πλεῖστον δὲ τοὺς ἄλλους ἐθίζειν ἀπέχων] πῶς οὖν ὁ τοσοῦτον ὑπερέχων, καὶ μόνος πᾶσι τοῖς κριταῖς νικῶν, τὴν τοῦ φλυαρεῖν εἰκῇ καὶ παρὰ καιρὸν Ἀθηναίους αἰτίαν φέροιτ᾽ ἂν δόξαν; ἐγὼ μὲν γὰρ τοὐναντίον ἡγοῦμαι, σιωπῆς αἴτιον αὐτὸν πλείονος, ἢ προπετείας καταστῆναι. ἴσμεν γοῦν, ὅτι κἂν ταῖς ἄλλαις δή που δυνάμεσιν, οὗ μὲν πολλοὶ παραπλήσιοι καὶ ἐφάμιλλοι πρὸς ἀλλήλους, πολλὰ τὰ πράγματα, καὶ πλείων ἡ ἔρις. ἐπειδὰν δέ τις εἷς ὑπερέχῃ λαμπρῶς, ἅπαντες ἤδη συγκεχωρήκασιν, οὕτω δὴ καὶ λέγειν. ἐπειδὰν δέ τις εἰς ἄκρον ἔλθῃ, στέργειν ἀνάγκη τοὺς πλείους· καὶ μὴ πολυπραγμονεῖν, ἀλλ᾽ ὡς οἷόν τε μάλιστα εὐλαβεῖς καὶ κοσμίους εἶναι περὶ τοὺς λόγους. οὐ γὰρ ἂν ὧ γέ τις ἐστὶ βέλτιστος, τούτῳ χείρους ἀπεργάζοιτο· ἀλλ᾽ ὥστε καὶ πρὸς αὐτὰ ταῦτα, ἃ βέλτιστός ἐστιν.

Margin notes (Greek column): * al. τάξις. * al. ὅτι [?]. * al. ἐγείρησι. * al. μαντικὴν. * al. καθαίρεις. * λέγων. Schol. * πεποιηκώς [?]. * κυκᾶν.

ARISTIDES.

quam acceperat consiliis obtemperare valentem, in talem furorem egit? Quocirca cùm nulli esset lucro deditus, iustitiæ manifestum dabat specimen, vt & temperantiæ, dum vitam modestam voluptati perferebat: fortitudinis etiam, cùm non ad gratiam nec submissè, sed liberrimè cum populo agebat. Denique cùm solus & futura præscire, & præsentibus vti potuerit, meritò prudentiæ laudem, si quis res humanas consideret, consequatur. Ergo quem de cũctis virtutis partibus, licet fortem, iustum, prudentem, temperantem vocare, cum inter adulatores Plato posuit? *Nam loquaces, inquit, ociosos, ignauos, & auaros, postquam stipendia iussit facere, Athenienses reddidit.* Ac de loquacibus, ociosis, & ignauis, Plato, indidem suppura.

Ne quis fortè Deus Troianos excitet vsquam SCHOLION.
[*suppura, depone, quiesce, tace.*]

At tu Mantinensem quidem hospitam, & Milesiam nouisti laudare, ac quoscunque libet, facile prædicas: Græcorum autem principes, vbique celebres, temerè deprimis. Id autem non eo facis, quòd dignitatem eorum non cognoscas, sed vt honestè dicam, nimium sermoni indulges. [*γένη pro garrulitate, non pro rei veritate.*] SCHOLION.

Quomodo potuit Athenienses corrumpere, vel loquaces reddere [Pericles,] qui etiam in vestris libris ipsis, ne quid esset temerè prolatum, cauerit. Quinimò contra mihi videtur eos assuefecisse, ne quid temerè dicerent vel facerent. Deinde in alia quidem re non esset fortasse magni momenti Comicum testimonium: at in eloquentiæ iudicio, vt illos quasi viles contemnam, nunquam tam superbus ero. Cratinus quidem Græcanicarum maximam vocauit eius linguam, cùm diceret idem quod sentiebat, nonnihil tamen veritati ex arte acerbitatis aspergeret, verumtamen facere non potuit, quin primas ei tribueret, eiúsque in dicendo declararet excellẽtiam. Aristophanes fulgurare eum ac tonare ac miscere dixit inter concionandum. Nihil enim curo si quid in eo reprehendit, sed quantum ad hanc rem attinet, eius vtor testimonio.

Cratinus de Pericle sup in orat pro rhetor. contra Platon.

Aristophanes.

[Sed nondum hæc omnia: verumtamen illud confessus est, perfectum euasisse oratorem.] Cur ergo qui tantum præstitit, ac solus omnium suffragia tulit, Athenienses ad ineptam garrulitatem credatur incitasse? Nam ego quidem contra magis eum silentij quàm temeritatis causam fuisse existimarim. In aliis certè facultatibus videmus, vbi multi sunt inter se similes, multa negotia, maioremque contentionem exsistere; postquam autem vnus aliquis excelluerit, reliquos cedere. Similiter in dicendo, cùm quis princeps exsistit, acquiescunt plerique, nec sibi negotium facessunt, verùm, quàm possunt cautissimè dicunt & modestissimè. Nec enim eo quo quis excellit, alios deteriores reddit, & in iis præsertim in quibus excellit,

ARISTIDES. At non esse inhonestam, nec ignominiosam, nec etiam accusatione vel venia, sed aliquo maiore præmio dignam ipsam dicendi vim, si demonstrare vellem, puderet me Deorum eloquentium. Tamen hoc saltem dicam (quod si quis moleste ferat alius, in me totum auertat, nec ego de fortuna conquerar) vim dicendi cum proba & modesta vita, qualis in hominem maxima posset cadere, coniunctam me malle, quam decies millies Darium Hystaspis F. fieri, & eius respectu iam omnia mihi videri sordere. Quin nec Platonem fere aliud habere quidquam præter verba, scio, eique dictionem gratulor, & quamuis per iocum se dicat istud minime curare, non temere credam, sed id admodum studere intelligam, ac tum maxime, cum videtur quasi ludens loqui. Itaque domesticum proderemus thesaurum, si ista carperemus. [*Prouerbium de iis qui domestica criminantur.*] Verum de his ne dicendum quidem est, ac tanto minus, quanto maior est vis dicendi. Ergo cum ego, qui tam acer vigil, ac propemodum alatus fuit, vel ipsum ociosum fuisse, vel alium reddidisse credam? Nihil equidem scire viderer, cum ille non Athenienses modo, sed ne hostes quidem otiari permiserit. Talem enim mouendi suis necessitatem attulit, vt ipsi quoque mores suos mutare cogerentur. Idque iuste fiebat, inquit Demosthenes. Verumtamen cum Plato otiosos ac ignauos ait fecisse: Cretensis mare dicat aliquis. [*Prouerbium in eos qui simulant se ignorare. Sunt enim Cretenses periti nauigationis, & dicitur insulanus mare ignorare, & Siculus mare.*] Verum quamuis in hoc grauius quam cæteri, premeretur, quod illi quidem rebus præsentibus dolebant, ipse autem ciues ita videbat affectos, vt ad rem gerendam essent inutiles, nec hostibus modo cederent, sed & ipsi tanquam fortunæ præsentis auctori irascerentur: ac præter duo fortunæ mala [bellum & morbum] duo hæc eos sibi videret conscisse, dolorem & indignationem: & in mediis hæreret periculis, vndique, vt ita dicam, desertus: nihil tamen timuit, nec remisit, neque sententiam quasi colorem mutauit, cum pariter cum ciuibus & hostibus pugnaret, sed quasi artem eos aliquam doceret, eodem vtebatur quo prius tenore, nec periculorum gratia decreta sua aboleuit, neque in securitate dumtaxat philosophatus est: verum quemadmodum si de numeris & mensuris fuisset interrogatus, idem & olim respondisset & postea, ita quoque tunc idem de summa rei statuebat, nec vel pericula fugere, vel seipsum castigare, & ipsorum causa, qui cum temporibus mutati essent, ruborem suscipere dignabatur. Quocirca non hoc erat dicendum, copias cum non eduxisse, sed id cum esset faciendum, & pugnandum, omisisset, considerandum. Nam & Lacedæmonios aiunt, cum eos aliquando premerent Thebani, vt vel ad pugnam exire, vel deteriores esse se confiteri iuberent, ita respondisse:

Eloquentia cum virtute coniuncta.

Platonis stylus.

SCHOLION.

SCHOLION.

ἀλλὰ μὴν ὡς αὐτό γε οὐκ ἄτιμον, τὸ δύνασθαι λέγειν, οὐδ᾽ εἰς ὄνειδος φέρον, οὐδὲ κατηγορίας ἄξιον, οὐδέ γε συγγνώμης, ἀλλά τινος κρείττονος· αἰσχυνοίμην ἂν τοὺς λογίους θεοὺς εἰ ζητοίην ἀποδεικνύναι. πλήν γε τοσοῦτον ἂν εἴποιμι· ἐμοὶ γὰρ εἴη, εἴ τις ἄλλος δυσχεραίνει, καὶ *τρέποι τὸ ἅπαν εἰς ἐμέ· καὶ οὐ μέμψομαι τῷ δαίμονι, ὡς ἐγὼ δεξαίμην ἂν δύνασθαι λέγειν μετὰ χρηστοῦ βίου καὶ σώφρονος, εἷς ὅστις οἷός τε κάλλιστα ἀνθρώπων μᾶλλον, ἢ μυριάκις Δαρεῖος ὁ Ὑστάσπου γενέσθαι· καὶ μικρά μοι πάνθ᾽ ὡς ἀληθῶς πρὸς τοῦτο *ἤδη φαίνεται. οἶδα δὲ καὶ τὰ Πλάτωνος πράγματα, εἰ μὴ τυφώμεθα, οὐδὲν ἄλλο σχεδὸν ὄντα, ἢ λόγους καὶ συγχαίρω τῆς λέξεως αὐτῷ· κἂν με προσπαίζων ἐνταυθοῖ πείθῃ, μὴ πάνυ τούτου φροντίζειν· οὐ πάνυ πείσομαι, ἀλλ᾽ εἴσομαι σφόδρα σπουδάζοντα, καὶ τηνικαῦτα μάλιστα, ἡνίκα ἂν ὡς παίζων λέγῃ. ὥστε τὸν οἴκοι θησαυρὸν διαβάλλοιμεν ἄν, εἰ ταῦτα διασύροιμεν. [παροιμία. τάττεται δὲ ἐπὶ τῶν τὰ οἴκοι διαβαλλόντων.] ἀλλ᾽ ὑπὲρ μὲν τούτων οὐδὲ λέγειν ἄξιον· ἀλλὰ *τοσούτῳ ἧττον, ὅσῳ περ ἂν ᾖ κρεῖττον τὸ δύνασθαι λέγειν. (εἶεν.) εἶτα τὸν οὕτως ὀξὺν καὶ ἄγρυπνον, καὶ ἥκιστα ἂν εἴποι ὑπόπτερον τοῦτον· ἢ ἀργεῖν αὐτὸν ἢ ἑτέρους ἐθίζειν ἐγὼ πείσω; οὐκ ἄρα ἐπίστασθαι δόξω τῶν πραγμάτων οὐδέν· ὅς γε μὴ ὅτι ἀθηναίοις, ἀλλ᾽ οὐδὲ τοῖς πολεμίοις ἀργεῖν ἐπέτρεπεν, ἀλλὰ κἀκείνους ἐποίησε μεταβαλεῖν τοὺς τρόπους· τοσαύτας ἀνάγκας αὐτοῖς *περιέστησε τοῦ κινεῖσθαι, καὶ τὸ δικαίως οἷς ἐποίει προσῆν, ἔφη Δημοσθένης. ἀλλ᾽ ὅμως Πλάτων ᾐτιάσατο αὐτὸν ἀργοὺς καὶ δειλοὺς πεποιηκέναι· ὁ κρὴς δὴ τὸν πόντον φησί τις. [παροιμία ἐπὶ τῶν προσποιουμένων τὸ ἀγνοεῖν. οἱ γὰρ κρῆτες, ἔμπειροι θαλάσσης· λέγεται δὲ καὶ ὁ νησιώτης ἀγνοεῖν τὴν θάλασσαν, καὶ σικελὸς τὴν θάλασσαν.] ἀλλ᾽ οἱ μὲν ἄλλοι τοῖς παροῦσι τούτοις ἠθύμουν, ὁ δὲ καὶ τοῦτ᾽ αὐτὸ προσειλήφει μεῖζον, τὸ τοὺς πολίτας οὕτως ἔχοντας ὁρᾶν, ὥστε ἀπόρους εἶναι χρῆσθαι· καὶ ταῦτα οὐχ ἧσσον τοῖς πολεμίοις ὑποπεπτωκέναι, ἀλλὰ κἀκείνῳ δυσμεναίνειν, ὡς τῶν παρόντων πραγμάτων αἰτίῳ. πρὸς δυοῖν τοῖν ἀπὸ τῆς *τύχης (τῷ πολέμῳ καὶ τῇ νόσῳ) δύο ταῦτα προσειληφότας ὁρῶν αὐτούς, λύπην καὶ παροξυσμὸν εἰς αὐτόν. ἐν μέσοις τοῖς δεινοῖς ἐμβεβηκώς, καὶ πανταχόθεν μεμονωμένος (ὡς εἰπεῖν) οὐκ ἔδεισεν, οὐδ᾽ ὑπεχώρησεν, οὐδ᾽ ὥσπερ χροιὰν τὴν γνώμην μετέβαλε, τοῖς τε πολίταις καὶ τοῖς πολεμίοις ὁμοῦ ἀντιτεταγμένος· ἀλλ᾽ ὥσπερ ἄλλο τι μάθημα διδάσκων αὐτοὺς κατὰ ταὐτά, ἃ καὶ πρότερον διεξῄει. καὶ οὐ διέφθειρε τὰ δόγματα ἐπὶ τῶν κινδύνων· οὐδὲ ἐπὶ τῆς ἐξουσίας ἐφιλοσόφησε μόνον· ἀλλ᾽ ὡς περὶ ἀριθμῶν ἢ μέτρων ἐρωτηθείς, ταὐτὸν ἀπεκρίνατο ἂν καὶ ὕστερον καὶ πρότερον. οὕτω καὶ τότε τὰς αὐτὰς ἠφίει φωνὰς ὑπὲρ τῶν ὅλων πραγμάτων. οὔτε τοῖς δεινοῖς *εἴκειν ἀξιῶν, οὔτε ἑαυτῷ μέμφεσθαι· αἰσχύνεσθαί τε ὑπὲρ αὐτῶν *ἅμα τοῖς καιροῖς ἑτέροις γεγονότων. μὴ δὴ τοῦτο λέγωμεν, ὡς οὐκ ἐξήγαγεν· ἀλλ᾽ *εἰ προσῆκον ἐξάγειν καὶ μάχεσθαι παρεῖδε, τοῦτο σκοπῶμεν. ἐπεὶ καὶ λακεδαιμονίους ἀκούομεν δή που *προσκειμένων αὐτοῖς ποτε Θηβαίων, καὶ κελευόντων ἐξιέναι καὶ μάχεσθαι, ἢ χείρους ὁμολογεῖν εἶναι σφῶν· ἀποκρίνασθαι.

* al. τρίψαιτο ἅπαν.

* al. εἶναι φαίνεται.

σχόλιον.

* al. οὕτω.

* al. περιῆν ... καὶ τοῦ ... ἢ ... ἔφη.

σχόλιον.

* al. ψυχῆς.

* al. ἥκειν.

* al. ἑτέροις ἅμα καὶ τοῖς καιροῖς γεγονότων.

* al. ... προσκειμένων.

προς

,, περὶ μὲν τοῦ, πότεροι βελτίους, τὰς πράξεις κρίνειν
,, τὰς ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων ἑκατέροις πεπραγμένας.
,, μαχεῖσθαι δὲ οὐκ ἐν τῷ τῶν πολεμίων καιρῷ, οὐδ'
,, ὅτε ἐκεῖνοι κελεύουσιν· ἀλλ' ἡνίκα ἂν αὐτοῖς δοκῇ.
,, καὶ οὐ χρῆσθαι περὶ τούτου συμβούλοις Θηβαίοις. ἐγὼ μὲν οὖν ὅπερ λέγω περὶ τούτων, οὕτω καὶ χαίρω τῇ μεγαλοπρεπείᾳ παντὸς μᾶλλον, ὥς γε ἐμαυτὸν πείθω. ὁρῶ δὲ ὅτι πολλὰ τῶν πόλεών ἐστιν ὥσπερ *ἐφόλκια, οἷς ἀνάγκη συγχωρεῖν ὥσπερ ἐν σώματι. καὶ γὰρ τὰ σώματα, καὶ τὰ χείριστα καὶ τὰ κάλλιστα, ἀκούω ἐκ τῶν αὐτῶν κεκρᾶσθαι· τῷ δὲ ἢ πλείονος ἢ ἐλάττονος τούτων (ἑκάστου) μετέχειν, τούτῳ κρίνεσθαι τό, τε χεῖρον καὶ τὸ βέλτιον. οὕτω δὴ καὶ τὰς πόλεις ἀνάγκη τῆς φύσεως τῆς ἀνθρωπείας ἀπολαύειν, κἂν ὡς βέλτιστα οἰκεῖσθαι δοκῶσιν. ἐπεὶ κἂν τῷδε τῷ παντὶ τοσούτων καλῶν καὶ τοσαύτης ἀγαθῆς τύχης μετειληφότι, καὶ οὐδὲν ἔξω δήπουθεν αὐτοῦ λελοιπότι τῶν καλῶν, πολλὰ ἂν εὕροις, οἷς ἥκιστα ἂν ἡσθείης· ἀλλ' οὐ κατηγορεῖς διὰ ταῦτα τοῦ παντός, οὐδὲ τοῦ ποιήσαντος· οὐδὲ νομίζεις, ἄλλον τινὰ δή τι βελτίω γενέσθαι ποτὲ ἂν αὖθις δημιουργὸν τῶν ὅλων· ἀλλὰ δίδως τῇ φύσει ταῦτα ἐφελκύσασθαι, καὶ οὐ πολυπραγμονεῖς. τί δὴ θαυμαστόν; εἰ καὶ Ἀθήνησί τι τῶν πάντων οὕτως ἔσχεν, ὥσπερ ἴσως ἄν που καὶ ἄλλοθι. καὶ συνεχώρησαν οἱ προεστῶτες, ἅμα μὲν τὴν τῶν πολλῶν πενίαν καὶ χρείαν ἐπανορθούμενοι, δι' ἣν οὐκ ἐλάχιστα τῶν ἁμαρτημάτων συμβαίνει, ἃ κωλύειν μᾶλλον οὕτως ἡγοῦντο· ἅμα εὐλαβούμενοι, μή τι καὶ χεῖρον ἐξεργάσαιντο τῷ κατείργειν παντελῶς αὐτάς. τί γὰρ οὐκ ἦν προσδοκῆσαι ποιήσειν ἀνθρώπους τοσούτους τὸ πλῆθος, καὶ οὕτως ὀξεῖς, καὶ χρημάτων τοσούτων παρόντων· εἰ μηδεὶς αὐτοῖς μετεδίδου τὰ μέτρια; ἆρ' οὐ πάντ' ἂν αὐτοὺς ἐπιχειρῆσαι λαβεῖν. οὐκ ἔστι ταῦτα, ὦ Πλάτων, ἀλλὰ δυοῖν θάτερον· ἢ οὐκ ἦσαν Ἀθηναῖοι τοιοῦτοι, οἵους σὺ κατῃτιάσω: ἢ πάντες μᾶλλον ἢ Περικλῆς αἴτιος· εἴπερ γε μήτε φαύλως ἐδείκνυ τὰ παλαίσματα, μήτε ἀσαφεῖς τινας, ἢ κιβδήλους, ἢ σκολιὰς παρεῖχε τὰς γραμμάς.

* Schol. τὰ ἁμαρτήματα λέγει.

Ἐκ τῶν *περὶ Κίμωνος.

* Περικλ. Κίμων.

[Ὅτι ὁ Κίμων Μιλτιάδου μὲν ἔφυ πατρός, εὐήθης δὲ τὰ πρῶτα δόξας, ὕστερον ἐν πολλοῖς καὶ στρατηγῶν εὐδοκίμησεν. ἐξοστρακισθεὶς δὲ κατῆλθε, καὶ στρατηγήσας, ἐνίκησεν ἐπ' Εὐρυμέδοντι ποταμῷ καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν· τέθνηκε δέ, τὸ *Κίτιον τῆς Κύπρου πολιορκῶν.]

* al. κίτιον.

Excerpta ex Aristidis Cimone.

Ἐβουλόμην δ' ἂν καὶ πρὸς ἄλλον τινά μοι τὸν ἀγῶνα τυγχάνειν ὄντα, καὶ μὴ πρὸς Πλάτωνα· καὶ περὶ τούτου λέγω, καὶ περὶ τῶν ἄλλων, ἵνα πᾶσιν οἷς εἶχον ἐχρώμην θαρροῦντες: καὶ μὴ συνέβαινέ μοι παραπλήσιον, ὥσπερ ἂν εἰ πλέων, καὶ παρὸν ἐξ οὐρίας κομίζεσθαι, εἶτα ὑφιέμην ὑπὸ δειλίας· ἢ καὶ ἵπποις ἀγωνιζόμενος, ἐξὸν καὶ ταχὺ καὶ τοσοῦτον ὅσον βούλομαι παρενεγκεῖν, εἶτ' ἂν εἶχον ἐξεπίτηδες, φειδοῖ τοῦ προειληφότος. οὕτω πολὺ πλείω ποιοῦμαι λόγον, μηδὲν ἀπηχὲς εἰς Πλάτωνα τυχεῖν εἰπὼν, μηδ' ὥσπερ εἰ θρασύνεσθαι δοκεῖν, ἢ ἐκείνων ἕκαστον ἐπαινέσαι, εἰκότως· οὐδὲ γὰρ ἐλάττονος ἀξία χάριτός μοι τὰ πρὸς τοῦτον. οὐ μὴν ἀλλ' εἴ γε ἄμφω συμβήσεται, καὶ τὰς κατ' ἐκείνων αἰτίας ἀπολύσασθαι, καὶ Πλάτωνι πᾶν ὅσον αἰδοῦς καὶ τιμῆς ἔξεστι σεσωκέναι. καὶ προέσται τὸ δίκαιον ἀμφοτέροις· μετρίως ἂν ἔχοι τὸ δίκαιον πανταχῇ.

ARISTIDES.

" Vtri quidem essent meliores, vel ab vtrisque
" pro Græcia res gestas testari, cæterùm non ad
" hostium occasionem vel præceptum se pugna-
" turos esse, sed cùm sibi visum foret, nec in ea re
" Thebanorum vti velle consilio. Atq; ego quidem sicut loquor, sic etiam plurimum delector magnificentia, quemadmodum mihi persuadeo. Ciuitatum autem multas esse video quasi [*peccata dicit*] appendices, quibus necessario sit tanquam in corpore concedendum, Nam & corpora tam pulcherrima quàm turpissima, ex iisdem esse rebus composita, quatenus autem de singulis plus vel minus fuerint adepta, hactenus deteriora vel meliora censeri. Similiter etiam ciuitates, quamuis optimè videantur constitutæ, naturam tamen humanam necessariò sequuntur. Nam & in hoc vniuerso, quod ita est rerum omnium bonarum particeps, vt ei nihil deesse videatur, multa quæ displiceant reperias: nec tamen ideò vniuersum ipsum accusas, aut eius auctorem, nec alium aliquando meliorem opificem exstiturum credis: sed hæc à natura sinis attrahi, nec tibi negotium facessis. Quid ergo mirum, si quid Athenis etiam tale fuit, quemadmodum & alibi fortasse, quod concesserint præfecti, quo simul & vulgi inopiæ mederentur, ex qua non minima oriuntur delicta, sic quæ videbantur posse tolli, & cauerent, ne quid etiam peius efficerent, si eos omnino coërcerent. Quid enim non exspectandum fuerat à tot hominibus, ac tam acribus, quique tantas opes haberent, nisi quis partem cum iis aliquam communicasset? nonne fore vt omnia conarentur sumere? Ne hæc amplius, ô Plato: verum aut non erant Athenienses tales, quales dicis, aut quiuis potius, quàm Pericles, eius rei causam præbuit. Quandoquidem ille nec viles edebat luctas, nec obscuras, vel adulterinas, vel obliquas ducebat lineas.

SCHOLION.

Ex iis quæ de Cimone.

SCHOLION.

Cimon natus patre Miltiade, stupidus visus initio, postea rebus multis bellicis commendatus est. Eiectus Ostracismo rediit, vicitque apud Eurymedontem fluuium terra marique, obsidensque Citium Cypri vrbem, extinctus est.

Excerpta ex Aristidis Cimone.

VELLEM autem cum alio mihi, quàm cum Platone institutam esse contentionē, tam de hoc quàm de reliquis, vt omnibus, quibus possem argumētis audacter vterer, neque quasi vector, cùm secundo liceret vento ferri, præ timore vela constringerem: aut quasi equestri contendens certamine, cùm liceret celerrimè progredi, spōte me inhiberem, quo præcedenti parcerem, Adeò multò diligentius obseruo, nequid in Platonem dicam grauius, & quasi ferocire videar, quàm vt illorum vnumquemque suis ornem laudibus: nam non minoris est mihi huius gratia. Verumtamen si vtrumque consequemur, vt & illorum dissoluamus crimina, & Platoni omnem tribuamus honorem ac reuerentiam, atque in vtroque iustè nos geramus, mediocriter nobiscum agetur.

ARISTIDES. Nam si contraria contrariis definiemus, quo pacto tua singulis constabit natura? Si enim imperium in seruitute ponatur, vix aliud quicquam seruitutem effugerit, & si imperium esse seruitutem ponimus, quid prohibet, quo minus eadem ratione seruitutem esse imperium ponamus, atque ita res circumagatur, nec vnquam eodem maneat loco: verùm imperium prius ad seruitutem redactum, per eam rursus fiat imperium: seruitus autem prius ad imperium redacta, per illud ipsum rursus existat seruitus. Itaque vagentur ac transmutentur hæc nomina, quæ sunt rerum contrariarum, aut potius rebus ipsis contraria. [*rebus dicit, grauiter.*

SCHOLION. *cùm vnum esse & idem imperium & seruitutem confirmes.*] Tales, ô Plato, Græciæ præbebat adiutores Itaque donec viuebat Cimon, peribant Barbari metu Græcorum.

SCHOLION. *Demosthenicum hoc schema. ait enim metu legatos moriturs, timore verò Græcos, pro, timore Græcorum, vel quia sic terruerant Græcos, vt prope mortui fuerint.*

Cimon Ostracismo eiectus. At cum Ostracismo expulerunt, ne vocem eius per decem annos audirent. Cæterùm sed cum ante annos decem exactos reuocarunt, vt eius audirent vocem. Ita eum desiderabant. Verùm tu quem condemnarint, dicis: quam sententiam mutarint, non cogitas, quæque vel rectè decreuerunt, vtrisque exprobras, quæ rectè consuluerunt, nec illis veniam putas, nec huic maximum præbere virtutis testimonium. Cumque ij, qui eum condemnarunt, ipsi sententiam mutarint, nec antiquum seruarint decretum, tu id quasi ratum semper fuisset, obiicis, nec Athenienses hac in re vis imitari, vt à crimine virum absoluas: verùm si quid acerbius illi fecerunt, hoc imitaris, omittis reliqua. Quid? quod multò maius est & gloriosius, eiectum redire, quàm prorsus non eiici. Nam vt hoc etiam cuilibet contingit, ita illud non erat omnium. Atque vt hoc fortunæ quis potuisset tribuere, ita nisi reliquis præstantior habitus fuisset, illud ei non contigisset. Vt enim quis eiiciatur ac exulet, inuidia facit, vel aliud simile: vt ante tempus reuocetur, nihil præter virtutem efficit, propter quam illum & absentem sunt reueriti, & vt adesset, è re sua fore existimarunt, quôdque est omnium maximum, seipsos potius quam illum condemnare maluerunt. Quare siue per se vir est considerandus, cur, si quid in eum quis peccauit, recensemus? siue ex aliis, maximos in eum honores collatos videmus. Sed nondum hæc: mox enim magis erunt fortè congrua.

SCHOLION [*scilicet in communi defensione.*]

De Miltiade.

NVnc autē ad Miltiadē nobis redit oratio, quem ego laudare potius erubesco quam reprehendere: ita videor omnia minora quam cupiam dicturus esse. Miltiades autem iāpridē

εἰ γὰρ τἀναντία τοῖς ἐναντίοις ὁριούμεθα, πῶς ἕκαστον ἔσθ' ἡμῖν σώσει τὴν ἑαυτοῦ φύσιν; εἰ γὰρ ἡ ἀρχὴ δουλεία, χαλεπῇ γ' ἂν ἄλλο τι δουλείαν ἐκφύγοι. κἂν εἴ γε τὴν ἀρχὴν δουλείαν εἶναι τιθείημεν, τί κωλύει, καὶ τὴν δουλείαν ἀρχὴν τοῖς αὐτοῖς τούτοις τιθέναι λόγοις; κἀντεῦθεν περίεισιν ἡμῖν ἡ θέσις, καὶ οὐδέ ποτε ἐν τῷ αὐτῷ μενεῖ· ἀλλ' ἡ μὲν ἀρχὴ δουλεία πρότερον γενομένη, δι' ἐκείνης πάλιν ἀρχὴ γίνεται· ἡ δ' αὖ δουλεία, πρότερον ἀρχὴ νομισθεῖσα, ὑπ' αὐτῆς τῆς ἀρχῆς, ἐπάνεισι δουλεία πάλιν εἶναι. καὶ οὕτω πλανήσεται, καὶ μεταχωρήσεται τὰ ὀνόματα ταῦτα, τῶν ἐναντίων πραγμάτων ὄντα, εἰ δὲ βούλει τὰ ἐναντία τοῦ πράγματος. [τοῦ πράγματος εἶπε, δεινῶς· ἐπεὶ δὴ ἓν καὶ ταὐτὸν εἶναι τὴν ἀρχὴν καὶ τὴν δουλείαν κατασυλλογίσασθαι.] τοιούτους ἐπικούρους, ὦ Πλάτων, τοῖς Ἕλλησι παρείχετο· ὥστε ἕως ἔζη Κίμων, τεθνάναι περιῆν τοῖς βαρβάροις τῷ φόβῳ τοὺς Ἕλληνας.

σχόλιον. [Δημοσθενικὸν τὸ σχῆμα. ἔφη γὰρ, * τεθνᾶσι τῷ δέει τοὺς ἀποστόλους, τῷ δὲ φόβῳ τοὺς Ἕλληνας· ἀντὶ, τοῦ τῷ φόβῳ τῶν Ἑλλήνων, ἢ ὅτι κατέπληξαν τοὺς Ἕλληνας οὕτως, ὡς ἐγγὺς τοῦ τεθνάναι γενέσθαι.] * τεθνᾶσι.

Νὴ Δία ἀλλ' ἐξωστράκισαν αὐτὸν, ὅπως αὐτοῦ δέκα ἐτῶν τῆς φωνῆς μὴ ἀκούσειαν· καὶ πάλιν γε κατήγαγον, πρὶν τὰ δέκα ἐξήκειν ἔτη, ἵνα αὐτοῦ τῆς φωνῆς ἀκούσειαν· οὕτως ἐπόθησαν. σὺ δὲ ὡς μὲν κατέγνωσαν, λέγεις· ὡς δὲ μετέγνωσαν, οὐκ ἐνθυμῇ. καὶ ἃ μὲν οὐ δικαίως κατεψηφίσαντο κατ' ἀμφοτέρων, λέγεις· ἃ δὲ ὀρθῶς ἐβουλεύσαντο, οὐχ ἡγῇ. τοῖς μὲν προαχθεῖσι παραίτησιν, τῷ δὲ ἀφεθέντι * μεγίστην πίστιν τῆς ἀρετῆς ἔχειν. * al. μεγάλην. καὶ, ὡς ἔοικεν, οἱ μὲν καταγνόντες αὐτοὶ μετέγνωσαν, καὶ οὐκ ἔμειναν ἐφ' ὧν ἔγνωσαν ἐξ ἀρχῆς· σὺ δὲ ὥσπερ τι κύριον ἐγκέκληκας, καὶ οὐκ ἠξίωσας ταύτῃ μιμήσασθαι τοὺς Ἀθηναίους, ἀφεὶς τὸν ἄνδρα τῆς αἰτίας. ἀλλ' ὃ μὲν ἦν χαλεπώτερον αὐτῶν, ἐμιμήσω· τὸ δὲ λοιπὸν εἴασας. καὶ μὴν πολὺ μεῖζον καὶ κάλλιον, εἰς ἀρετῆς λόγον ἐκπεσόντα κατελθεῖν ἢ μὴ φυγεῖν ὅλως. τὸ μὲν γὰρ καὶ τοῖς τυχοῦσιν ὑπάρχει δήπου· τοῦτο δὲ, οὐ κατὰ τοὺς πολλοὺς ἄνδρας ἦν. κἀκεῖνο μὲν ἂν τῇ τύχῃ τις εἶχε λογίσασθαι· τοῦτο δὲ τὸν κρείττονα ἢ κατὰ τοὺς ἄλλους ὄντα γιγνώσκεσθαι. τὸ μὲν γὰρ ἐκπεσεῖν καὶ φεύγειν, φθόνος αἴτιος· καὶ τάχα ἄν τι καὶ ἄλλο τοιοῦτο φανείη. τῆς δὲ πρὸ τοῦ χρόνου κλήσεως καὶ παρακλήσεως οὐδὲν ἐσθ' ἕτερον πλὴν τῆς ἀρετῆς αἰτιάσασθαι· δι' ἣν καὶ ἀπόντα ᾐσχύνοντο, καὶ * παρεῖναι λυσιτελεῖν αὐτοῖς ὑπελάμβανον. καὶ, τὸ μέγιστον, σφῶν αὐτῶν καταγινώσκειν μᾶλλον ἠξίουν, ἢ ἐκείνου. ὥστε εἰ μὲν αὐτὸν ἐφ' ἑαυτοῦ δεῖ σκοπεῖν, τί δεῖ λέγειν, εἴ τις εἰς ἐκεῖνον ἐξήμαρτεν; εἰ δὲ ἀπὸ τῶν ἄλλων αὐτὸν δεῖ θεωρῆσαι, διαφερόντως οὗτος τιμηθεὶς φαίνεται; ἀλλὰ μὴ πω ταῦτα. αὐτίκα γὰρ μᾶλλον ἴσως ἁρμόσει (ἤγουν ἐν τῇ κοινῇ ἀπολογίᾳ.) * παρόντα.

Ὑπὲρ Μιλτιάδου. Τὸ Προοίμιον. Μιλτιάδης.

ΠΕριήκει δ' ἡμῖν ὁ λόγος εἰς αὐτὸν τὸν Μιλτιάδην· ὃν ἐγὼ μᾶλλον αἰσχυνοίμην ἐπαινῶν, ἢ ψέγων· οὕτω μοι δοκῶ πάντα ἂν ἐλάττω εἰπεῖν, ἢ βούλομαι. Μιλτιάδης δὲ πάλαι πιπει-

πεπεικὼς ἦν Ἀθηναίους, μηδένα δεσπότην πλὴν τῶν νόμων ἡγεῖσθαι· μηδὲ τοῦ καλοῦ καὶ δικαίου μηδένα κρείττω νομίσαι φόβον· μηδ' οὕτως ἀνάγκην ἰσχυρὰν, δι' ἣν προσήκει γίνεσθαι χείρους, ὥστε ταῦτα εἶχον, ὅτι χρῷντο αὐτοῖς. ἀλλ' ὥσπερ οἱ γεωργοὶ πολλοστῷ μὲν τῶν σπερμάτων τὴν ἐπικαρπίαν κομίζονται, καὶ οὐχ ἅμα τῷ καταβαλεῖν· οὕτω καὶ ἐκείνους Μιλτιάδης παλαιαῖς ὁμολογίαις καταληφθεὶς, εἶχεν ἐν καιρῷ χρησίμους· οὐκ ἐπὶ τῆς χρείας λαμβάνοντας τὰ μαθήματα (αἰσχρῶς γὰρ ἂν οὕτω * γε χορὸς ἠγωνίσατο αὐτῷ) ἀλλ' ἐπὶ τῆς ἐξουσίας εἰς τὴν χρείαν ἠσκημένους. οὕτω τοίνυν καὶ Μιλτιάδου προεστῶτος τοὺς μὲν ὡς πλεῖστον τῆς ἐκείνου δυνάμεως ἀπολαῦσαι, τοὺς δὲ μέσως· κἂν τῷ μέσῳ τὸ παράλλαξ αὖ τίθει. γένοιτο δ' αὖ τις ἐν πλήθει καὶ περὶ ὦτα ἀπεχέστερος· οὔ τοι πάντας οὐδ' ὁ ἥλιος οἷός τε ἐστὶ θερμαίνειν· ἀλλ' ἤδη τις ἐν καθαρῷ τῆς μεσημβρίας ἐρρίγωσε, τῆς καταβολῆς ἐπελθούσης. ἀλλ' ἐκεῖνος ὁ καιρὸς ὥσπερ κήρυξ ἐκάλει τῶν Ἑλλήνων τὸν ἀνδρειότατον, καὶ τὸν ἐκ πλείστου τοῖς ἀρίστοις λογισμοῖς ὡμιληκότα, καὶ ὅστις εἰδείη ὅπως δεῖ σώζειν τε καὶ σώζεσθαι. εἰ δ' ἀπ' αὐτῶν τῶν κηρύκων ἀρξάμενοι, καὶ τῆς ἀποκρίσεως προαγορευούσης Ἀθηναίοις, ὅτι δεῖ μελετᾶν τὸν ὑπὲρ τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας ἀγῶνα, καὶ μὴ λιπεῖν τὴν τοῦ φρονήματος τάξιν· καὶ αὐτὰ ὅπλα ῥίψαντας, οὐδὲ τοῖς φόβοις εἴξαντας, ἀλλ' ἀναλαβόντας τὰ ὅπλα καὶ τῶν φόβων κρείττους γενομένους· μᾶλλον δ' ἕτερα τοῦτον φόβον καὶ δεινὸν καὶ ἀφόρητον νομίσαντας, εἶξαι τοῖς χείροσι, καὶ προδεδωκέναι τὸ τοῦ προγόνου σχήματος. εἰ ταῦτα λέγοντας, καὶ οὕτω παρεσκευασμένους, ἠξίουν ἀπαντᾶν ἐπὶ τὴν κρίσιν τὴν περὶ τῶν ὅλων, καὶ δέξασθαι τὸ ἐκβησόμενον ὡς ἐπ' ἀμφότερα ὁμοίως εὐδαιμονήσοντας, οὐχ ὁρῶ τίνα ταῦτ' ἔχει διακονίας ἀγεννῆ, ἢ πῶς ἔοικε τοῖς τοῦ κυβερνήτου λογισμοῖς· ὁρᾷς, ὅσῳ κυβερνήτου παραλλάττει. καὶ γάρ τοι ὅσοι μὲν τότε ἐπελάθοντο αὐτοῦ, σεμνοὶ σεμνῶς καὶ τὸν κάλλιστον δὴ πάντων Ἑλλήνων καταλύσαντες τὸν αἰῶνα, μνημεῖον τῆς ἀρετῆς τὸν τάφον κεκτημένοι, καὶ ὑπὸ γῆς ὄντες, τὴν γῆν φυλάττοντες αὐτήν, ἀλλ' οὐχ ὑπ' αὐτῆς φυλαττόμενοι· τῆς Ἡσιόδου προσρήσεως ἐγγύς τι τὰ ἥκοντα μετέχειν, ἣν ἐκεῖνος εἰς τὴν τοῦ χρυσοῦ γένους τελευτὴν ἐποίησεν, εἰπών·

> οἱ μὲν δαίμονες ἁγνοὶ ὑποχθόνιοι καλέονται,
> ἐσθλοί, ἀλεξίκακοι, φύλακες θνητῶν ἀνθρώπων.

κἀκείνους πλὴν ὅσον οὐ δαίμονας, ἀλλὰ δαιμονίους καλῶν, θαρρούντως ἂν ἔχοις λέγειν ὑποχθονίους τινὰς φύλακας, καὶ σωτῆρας τῶν Ἑλλήνων ἀλεξικάκους· καὶ πάντα ἀγαθούς, καὶ ῥύεσθαί γε τὴν χώραν οὐ χεῖρον ἢ τὸν ἐν Κολωνῷ κείμενον Οἰδίπουν, ἢ εἴ τις ἄλλοθι που τῆς χώρας ἐν καιρῷ τοῖς ζῶσι κεῖσθαι πεπίστευται. καὶ μὴν τεχνικόν γε εἶναι περὶ λόγους Πᾶνα τὸν Ἑρμοῦ, Πλάτωνός ἐστι ῥῆσις. σκέψαι δὴ καὶ τοῦτο, ὁπόσον τι τῆς ἐκείνου σωφροσύνης τεκμήριον· καὶ ὅτι, εἰ χρυσῆν ἐτύγχανεν ἔχων τὴν ψυχήν, οὐκ ἂν αὐτῇ καλλίω βάσανον προσενήνοχεν. οἶμαι δὲ κἂν ἐν θεῶν δικαστηρίῳ κρινόμενον Μιλτιάδην ἁπάσας ἀποφυγεῖν· οὐχ ὥσπερ τὸν Ὀρέστην φασί τινες, ἡμισείας μεταλαβεῖν εἰκότως. ὁ μὲν γὰρ τὴν μητέρα ἀπέκτεινε δικαίως· ὁ δὲ τὴν Ἑλλάδα ἔσωσε δικαίως· καὶ τὸ ἔργον κάλλιστα ἀνθρώπων ἐξετίσεν, οὐ μόνον τῇ πατρίδι,

al. ἢ χόνι.

docuerat Athenienses, nullum præter leges agnoscere dominū, nec* iusto & iniusto potiorem habere quemquam metum, nec tam valētē necessitatem, propter quam deteriores fierent: per iustum verò & iniustū illis vti poterat. Sed quemadmodū agricolæ aliquot post mensibus, non mox post sementē, messem faciūt, & simul omnia non faciunt, ita Miltiades istos quoque antiquis pactis suos cùm fecisset, habebat in tēpore paratos, qui non in necessitate operam disciplinis darent, (turpiter enim hic se gessisset chorus) sed per otium se ad necessitatem comparassent.

ARISTIDES.

* χρεὼ ἢ δίκην.

Quapropter etiam sub Miltiade pone alios plurimum ex illius facultate percepisse, alios mediocriter, atque in hoc vicissitudinem colloca: nam & in populo quispiam aures habet surdiores. Quid? quod nec Sol quidem omnes potest calefacere, atque aliquis meridie serena sub accessionem febris aliquando riguit. Verùm hæc res instar præconis fortissimos quosque Græcorum euocabat, & qui dudum optimis consiliis antè valuissent, ac quomodo seruare seruarique deberent, scirent. Sin ab ipsis præconibus ac responso exorsi iniunxerunt Atheniensibus, vt certamen pro Græcorum libertate meditarentur, nec gloriam suam proiicerent, neque abiectis armis metui cederent; verum iis resumptis metum abiicerent, atque hoc potius grauissimè metuerent, ne deterioribus, nec auitæ dignitati cederent: si hoc eos modo ad commune de summa rerum certamen occurrere voluerunt, & euentum exspectare, quasi in vtramque partem felices æquè essent futuri, non video quid in hac re fuerit vilis ministerij, aut quomodo hæc gubernatoris sine consilio similia? Vides igitur quanto superet gubernatorem interuallo. Atque ij quidem quotquot hunc paruerunt, magnanimi magnificè mortui sunt, & omnium Græcorum præclarissimam mortem obierunt; sepulchrum pro virtutis monumento consecuti, & cum sub terra iaceant, ipsam conseruant terram, nec ab ea seruantur, ad Hesiodi appellationem proximè accedentes, quam ille ad finem aurei generis vsurpauit his verbis:

> *Diui sub terris sacrique bonique vocantur,*
> *Custodes hominum, depulsoresque malorum.*

Hesiodus lib. 1.

Nam & illos si non diuos, sed diuinos appellaueris, meritò possis subterraneos quosdam custodes & conseruatores Græcorum, malorum depulsores, & vndique optimos dicere: ac regionem non minus tutam præstare, quam in Colono situm Oedipum, aut si cuius alibi sepulchrum viuis prodesse creditur. Quid? quod artificem esse dicendi Panem Mercurij F. Platonis est dictum. Iam & hoc modestiæ illius signum considera, quódque si vel aureum habuisset animum, non eum potuisset explorare diligentius. Quid? quod existimo Miltiadem etiam, si deorum subiret iudicium, omnium calculis absolutū iri, nec, vt Orestes, alteram duntaxat partem consecuturum, nec iniuria. Nam vt ille matrem iustè occidit, ita hic Græciam iustè seruauit, nec patriæ modò

Vide Sophoclis tragœdiam.

ARISTIDES. sed & communi generis Græcæ naturæ pulcherrimè omnium nutrimenti præmia rependit. Cúmque singulæ ciuitates suos habeant generis auctores, hunc meritò communem Græci generis auctorem quis dixerit. Quin etiam crimen existimo, quod postea sustinuit, si quid de eo etiam dicendum est, maximum iam esse illius præstantiæ signum. Cunctos enim censebant ij suis virtute superari, nec, vbi Miltiades adesset, quidquam vinci, vel capi non posse. Et eum ego qui tam fortis, tam prudens, tam modestus fuit, ac virtutem per totam vitam coluit, adulationis partem sectatum credam? Quique cùm reus ageretur, non vulnera iudicibus ostenderit, cùm haberet Cimonem: non liberos sustulerit, cùm haberet Cimonem: hunc ego adulatorem appellem, atque adulationem fuisse illius demonstrationis ac vitæ scopum dicam? Meritò verò nos ipsos quis adulari diceret, ac seruiliter, non ingenuè nos gerere, qui dum alterius aucupemur gratiam, sponte veritatem opprimamus.

Miltiades pro Themistocle.

EXORDIVM.

RESTAT igitur Themistocles, quem quidem minimè decebat è secundis primas ferre, quamquam hoc illi maximè soli contigit. Quin potius quis ab eo sit secundus, difficile, credo, sit inuentu. Tanto enim Marathonium illum, aut quocumque eum voles appellare nomine, interuallo superauit omnibus in se cadentibus rebus, quanto Darium Xerxes omni vicisse apparatu creditur. Atque ille quidem regis præfectos, hic ipsum vicit regem, qui post Marathoniam pugnam alterum adduxit exercitum, post Salaminam in fugam se dedit. Nam vt illa clade excitatus, ita hac ad desperationem fuit redactus, sic vt salutem in lucro poneret. Sciebat enim tum quidem exiguam copiarum suarum aduenisse partem: nunc autem se cum omnibus prope hominibus esse deuictum. Ac Miltiadis quidem fortitudo in vnum incidit negotium, licet ea in omni vteretur administratione: Themistoclem verò posteriora semper prioribus excipiebant maiora, &, vt est in prouerbio, alius cum relinquebat fluctus, alius comprehendebat, donec per vndas decumanas victor euasit. Quid ergo vetat, quo minus breuiter ostendamus, qualibus in rebus qualem se Themistocles exhibuerit. At hoc nihil ad rem fortassis faciet. Nam quæ nemo verbis posset complecti quomodo quis illum ex iis cernat? Nisi si hoc cogitabit, quæ nemo posset pro arbitrio dicere, hæc eum pro arbitrio gessisse. Etenim decem annis tota parturiebat continens, cùm singuli homines Marathoniam pugnam studerent vlcisci, omnisque apparatus ex omni terra marique cogebatur. Cùm autem Ægyptius interea defecisset, Rex ea facile ad deditionem coacta, rursus ad eadem redibat. Decimo demum anno regiones ac gentes omnes conuenerunt,

Prouerbiũ.

Xerxes Persarum Rex.

ἀλλὰ καὶ τῇ κοινῇ φύσει τοῦ γένους τοῦ ἑλληνικοῦ. καὶ γάρ τοι κατὰ πόλεις μὲν, ἄλλοις ἄλλοι νομίζουσιν ἀρχηγέτας. κοινὸν δὲ τῆς ἑλλάδος ἀρχηγέτην, ἐκεῖνον δικαίως ἄν τις ἡγοῖτο. νομίζω δ' ἔγωγε καὶ τὴν αἰτίαν, ἣν ὕστερον ἔσχεν, εἰ δεῖ τι καὶ περὶ ταύτης εἰπεῖν) ἤδη μέγιστον σύμβολον εἶναι τοῦ πολλῷ τινὶ τῶν ἄλλων ἐκεῖνον διενεγκεῖν. *ἅπαντες γὰρ ἠξίουν ἡττᾶσθαι τῆς ἀρετῆς τῆς ἐκείνου, καὶ μηδὲν ἀντίπαλον εἶναι, μηδ' ἀνάλωτον, ὅπου Μιλτιάδης παρείη. εἶτ' ἐγὼ τὸν οὕτως ἀνδρεῖον καὶ φρόνιμον καὶ σώφρονα, τὸν διὰ βίου μελετήσαντα ἀρετὴν, τοῦτον κολακείας μορίῳ χολάσαι δοκῶ; τὸν οὐδ' ὅτε ἐκρίνετο, οὐδὲν πλέον τοῖς δικασταῖς δείξαντα τοῦ ξαύματος, οὐ δακρύσαντα, οὐ παιδία ἀναβιβασάμενον, ὄντος αὐτῷ Κίμωνος. τοῦτον ἐγὼ κόλακα ὑπονοῶ προειπεῖν μεγαλοπρεπῶς; καὶ τοῦτ' ἦν τὸ κεφάλαιον τῶν ἐκείνῳ πεπολιτευμένων καὶ βεβιωμένων, κολακεία; καί πως οὐ δικαίως ἄν τις ἡμᾶς αἰτιῷτο αὐτοὺς κολακεύειν, καὶ διακόνων ἔργον οὐκ ἐλευθέρων ποιεῖν, εἰ τοῦ ἑτέρου χάριν διώκοντες τἀληθὲς ἑκόντες διαφθείρομεν.

Μιλτιάδης ὑπὲρ Θεμιστοκλέους.

Τὸ Προοίμιον.

ΛΟιπὸς τοίνυν Θεμιστοκλῆς. ἥκιστα δὴ πάντων ἄξιος ἐκ δευτερείων τὰ πρωτεῖα ἔχειν, εἰ τὰ μάλιστα καὶ τοῦτο αὐτὸ ἐκείνῳ μόνῳ τῶν πάντων ὑπάρξαι φαίνεται· ἀλλὰ μᾶλλον ὅστις ἐκείνου δεύτερος, τοῦτο ἴσως ἔργον εὑρεῖν. τοσοῦτον γὰρ ἡμῖν τὸν *μαραθῶνα, τὸν πάνυ, τὸν ὡς βούλει λέγε· τοσούτῳ δ' οὖν ἐκεῖνον ὑπερεβάλλετο πᾶσι τοῖς εἰς αὐτὸν ἐλθοῦσι, πῶς ἂν εἴποιμι ὁμολογουμένως, ὅσῳ Ξέρξης Δαρεῖον ταῖς παρασκευαῖς ἅπασι δῆλός ἐστιν ὑπερβαλλόμενος. καὶ μὴν ὁ μὲν τοὺς ὑπάρχους τοῦ βασιλέως, ὁ δὲ αὐτὸν ἐνίκα βασιλέα. καὶ μετὰ μέν γε τὴν *Μαραθῶνι μάχην αὖθις ἐπεστράτευσε· μετὰ δὲ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν, φεύγων ᾤχετο. πρὸς μὲν γὰρ ἐκείνην τὴν ἧτταν παρωξύνθη, πρὸς δὲ ταύτην ἀπεῖπεν· ἀλλ' ἱκανὸν κέρδος ἡγεῖτο, ἂν σωθῇ. ᾔδει γὰρ τότε μὲν πολλοστὸν μέρος τῆς πάσης *ἐλθὸν δυνάμεως· νῦν δὲ σχεδὸν μετὰ πάντων ἀνθρώπων ἡττώμενος. Μιλτιάδῃ μὲν οὖν εἰς ἓν κεφάλαιον ἡ τῆς ἀνδρείας ἀπόδειξις ἧκεν, εἰ καὶ τὰ μάλιστα ἐχρῆτο αὐτῇ παρὰ πᾶσαν τὴν πολιτείαν. Θεμιστοκλέα δὲ *ἀεὶ τὰ δεύτερα τῶν προτέρων μείζονα ἐξεδέχετο, καὶ τὸ τῆς παροιμίας αὐτοῦ περιεστήκει· τὸ μὲν γὰρ ἔλιπεν αὐτὸν κῦμα, τὸ δὲ ἐγκατελάμβανεν, ἕως διεξῆλθε διὰ τῶν τρικυμιῶν νικῶν.

Τί οὖν κωλύει δεῖξαι διὰ βραχέων, ἐν ποίοις τισὶ πράγμασι ποῖός τις ἦν ὁ Θεμιστοκλῆς; *καίτοι τοῦτό γε οὐδὲν ἴσως προὔργου. ἃ γὰρ οὐκ ἔστιν ἐνδείξασθαι τῷ λόγῳ, πῶς ἄν τις ἐκ τούτων ἐκεῖνον θεωρήσειε; πλὴν εἰ τοῦτό γε αὐτὸ ἐνθυμηθείς, ὅτι ὑπὲρ ὧν οὐδ' εἰπεῖν ὡς βούλεταί τις ἐγχωρεῖ, ταῦτ' ἐκεῖνος *μετεχείριστο ὡς ἐβούλετο. *δέκα μὲν γὰρ ἑξῆς ἔτη ἡ ἤπειρος ὤδινεν ἅπασα, φιλονεικοῦντες ἅπαντες ἄνθρωποι δίκην τῆς Μαραθῶνι μάχης λαβεῖν· ἡτοιμάζετο δὲ ἐκ πάσης γῆς καὶ θαλάττης πάντα. αἰγύπτου δὲ ἀποστάσης, ἐν τῷ διὰ μέσου βασιλεὺς οὐδὲν πονήσας, αὖθις ἦν ἐν τοῖς αὐτοῖς· οὕτω ῥᾳδίως ἐκείνην παρεστήσατο. δεκάτῳ δὲ ἔτει συνῆλθον ἐσχατιαὶ πᾶσαι, καὶ γένη πάντα,

* al. ἅπαντες.

Θεμιστοκλῆς.

* al. μαραθῶνι.

* λείπει ἴσως ἐν

* al. ἐλθεῖν.

* al. τὰ δεύτερα ἀεὶ.

* al. καίτοι γε [illegible]

* μετεχειρίσατο.

* al. [illegible]

ὧν αὐτὸς

ὥσπερ μεθισταμένης ἑτέρωσε τῆς οἰκουμένης, καὶ βασιλεὺς ἀπῄει, δεδιὼς, μὴ οὐ δέξαιτο τὸ πλῆθος ἡ Ἑλλὰς, ὥσπερ ἀρχὴ γῆς [πάσης] τοῦ στρατοπέδου γιγνόμενον, καθ' ὃ βούλοιτο ἀεί. καὶ οὐ τοσοῦτον γ' αὖ αὐτοὺς ἡ τοῦ ἡλίου συμβᾶσα ἔκλειψις ἐξέπληξεν, ὅσον ἡ τῆς γῆς καὶ θαλάττης ἔκλειψις γενομένη πρὸς τὴν τοῦ βασιλέως, ἐμοὶ δοκεῖν, ἐπιθυμίαν μᾶλλον ἢ χρείαν. πρὸς τούτοις, τείχη μὲν ᾠκοδομεῖτο, ὅπως ἀριθμοίη κατὰ μυρίους· ὁ δ' *ἥλιος συνεκρύπτετο τοῖς τοξεύμασιν. ἦν δὲ πλήρης ἡ μὲν θάλαττα νεῶν, ἡ δὲ γῆ πεζῶν, ὁ δ' ἀὴρ βελῶν. παρεῖναι καὶ μέλλειν ἴσον ἦν, ὥστε ἔχεσθαι πάντας· πάντα δὲ, ὥσπερ τοῦ Ποσειδῶνος κατιόντος, ἐσείετο. ταῦτα δὲ τὰ ἐπιόντα Θεμιστοκλῆς εἰς ἑαυτὸν ἀναδεξάμενος, καὶ τὴν αὐτοῦ γνώμην ὑποθεὶς, ἀντ' ἄλλου τοῦ φυλακτηρίου, καὶ μόνος ὀρθοῖς τοῖς ὀφθαλμοῖς ἀντισχὼν ἅπασι καὶ τοῖς παροῦσι καὶ τοῖς ἐπιοῦσι πράγμασι, καὶ οὐκ ἀποστραφεὶς, ὥσπερ οἱ πρὸς τὸν ἥλιον βλέποντες· ὃ πᾶσι μικροῦ δεῖν συνέβη τοῖς τότε. οὐκ ἂν εἴποιμι ὡς οὐκ ἐψεύσατο τῆς ἐλπίδος τοὺς Ἕλληνας, ἀλλὰ καὶ πολὺ τὴν προσδοκίαν ἐνήλλαξεν αὐτοῖς. οὐδὲν γὰρ τῶν ἐσχάτων, ὅ,τι οὐ πείσεσθαι τῶν πολλῶν νομιζόντων, καὶ βλεπόντων εἰς αἰσχρὰς μηχανὰς, καὶ ἀπόρους καταφυγὰς, τοσοῦτον μετέστησε τὰ πράγματα· ὥστε εἴ τις ὕστερον αὐτοὺς ἀπελθόντων τῶν βαρβάρων ἤρετο, εἰ ἐβούλοντο ἂν μήτ' ἐκείνους ἐπιστρατεῦσαι, μήτε σφίσι ταῦτα πεπρᾶχθαι· μήτε τοὺς κινδύνους σφίσι, μήτε τὰς πράξεις γεγονέναι· τεθνάναι πάντας ἂν εἰπεῖν ἐθέλειν μᾶλλον, ἢ ταῦτα ἄπρακτα αὐτοῖς εἶναι.

[μικροῦ δεῖν, παρ' ὀλίγον, σχεδὸν, ἐγγὺς ἦκεν, οὐ πόρρω ἦν, οὐ πόρρω εἰπεῖν, ὡς εἰπεῖν, ὡς ἔπος φάναι, ὡς τὸ ἔπος φάναι, ὀλίγου δεῖν, ὀλίγου δεῖν φάναι, μονονουχί.]

Οὕτως οὐ μόνον τὰς ἐλπίδας, ὅσαι γε καὶ τὰ μήκιστα ἤλπισαν αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ τὰς εὐχὰς τῶν πλείστων *ὑπερεβάλλετο. εἶτα γὰρ, ὦ πρὸς τῶν θεῶν! εἰ δὲ μὴ, ἄλλος τις κληρονομείτω τοῦ λόγου, λεγέτω, δεικνύτω, τί χρῆν πράττειν τὸν Θεμιστοκλέα τότε, καὶ πῶς χρήσασθαι τοῖς παροῦσι; πότερον εἰς τὴν πνύκα συλλέξαντα Ἀθηναίους περὶ τῶν ἰδεῶν αὐτοῖς διαλέγεσθαι, καὶ διδάσκειν τί αὐτοδίκαιον, καὶ τί αὐτοκαλὸν, καὶ τί τὸ ὂν μὲν ἀεὶ, γένεσιν δὲ οὐκ ἔχον; ταχέως μέντ' ἂν αὐτοὺς καὶ γένεσις, καὶ τὸ εἶναι, καὶ πάντα ἐπέλιπεν. ἀλλ' ὅθεν ἀνδρεία τὸ πρῶτον ἐκλήθη, καὶ ὅθεν δειλία, ζητεῖν; καὶ πότερον ῥεῖ τὰ πάντα, ἢ οὔ; ἔγνωσαν μέντ' ἂν κακῶς ῥέοντα τὰ πάντα αὐτοῖς. ἀλλὰ τί μὴν ὅλως ἔδει λέγειν, ἢ ποιεῖν; ξένον γὰρ ἤδη [αὐτὸ] τὸ ἐρώτημα, ὥσπερ σύνθημα, περιήκει. πόθεν ἐξετάσομεν τὸν Θεμιστοκλέα; τίς τε σύμβουλος τῷ ὄντι καὶ προστάτης καὶ ἡγεμὼν ἦν, ἢ τί καὶ ἄλλο πρέπον ἀκοῦσαι. καὶ μὴν δεῖγμα δυεῖν θάτερον, ἢ τὰ πραχθέντα ὑπ' αὐτοῦ μέμψασθαι, τίνα *ἔχει ἡ δεῖξαι, τί δέον πρᾶξαι παρέλιπε, τὸ ῥᾷον καὶ ἥδιον ἀντὶ τοῦ καλοῦ προελόμενος; καίτοι τήν γε ὕστερον τῶν πραγμάτων σοφίαν, καὶ τοὺς ἐπὶ τῆς ἀδείας ἐλέγχους, οὐδὲν ἔχειν λαμπρόν φασιν, οὐδ' ὑπερήφανον. ἐγὼ δ' οὖν καὶ τοῦτο συγχωρῶ· κἄν τις ἀμείνω τινὰ πρᾶξιν, ἢ λόγους βελτίους, ἢ προαίρεσιν δικαιοτέραν, ἢ τοῖς πᾶσι βελτίω δείξῃ τοῦ ἐγχειρῆσαι, παρ' ἣν ἐκεῖνος ἐνεστήσατο, ἐγὼ μεσάντος τῆς αἰτίας κληρονομεῖν.

* al. τῶν.

* ὑπερβάλλετο.

* al. ἔχειν.

ARISTIDES

quasi in alium locum terra migraret, ac metuebat Rex, ne non caperet omnes Græcia, & quacunque volebat castrorum partem, quasi toti imperaret orbi, occupabat.

Nec eos tantum Solis perterruit, quantum maris ac terræ defectus, ad cupiditatem potius, vt arbitror, quam vsum regis procuratus. Deinde muri extruebantur, vt simul decies mille numeraret viros, Sol autem telis obtegebatur, ac mare nauibus, terra militibus, aër iaculis erat plenus. Præsentia quoque & futura eodem habebantur loco, sic vt omnes tenerentur, omniáque tanquam Neptuno descendente commouerentur. Themistocles cùm in se suscepisset omnia, suumque consilium propugnaculi instar constituisset, & solus rectis oculis, tum præsentibus omnibus, tum futuris rebus obstitisset, nec vt ij qui Solem aspiciunt, se auertisset, quod omnibus propemodum acciderat, non modò Græcorum spem non fefellit, sed & exspectationem magnopere mutauit. Nam cùm plerique nihil non extremum se perpessuros crederent, & ad turpes rationes ac difficilia perfugia se conferrent, tantam fecit rerum mutationem, vt si quis eos discessum barbarorum interrogasset, num nec illos bellum intulisse, nec se res eas gessisse, eaque discrimina subiisse vellent, mortem sibi omnes potius, quam vt ista non peregissent, optaturi fuissent.

SCHOLION.

[*Parum abesse, ferè, propemodum, propius factum est nihil, non procul erat, non procul dixero, vt ita dicam, vt dictum videatur, vt id dictum dicam, parum abesse, parum abest quin dicam, tantum non.*]

Vsque eo non spem tantùm, etiam qui longissimè sperauerunt, sed & votum fere omnium superauit. Dic etiam per Deos (aut alius sermoni succedat) quid facere tum Themistoclem oportuerit, in eo rerum statu? Vtrù conuocatis Atheniensibus, de Ideis disserere, ac quid esset ipsum iustū, & ipsum honestum docere, quidque semper esset, nec vllū haberet ortū? Ac cito eos & ortus, ac natura & omnia defecissent: An id vnde primum fortitudo sit & ignauia dicta, quærere, & vtrum fluerent an non omnia? an malè res suas fluere comperissent. Verum quid omnino dicendum aut faciendum erat? hæc enim tertia iam interrogatio, quasi tessera, profertur. Vnde verò Themistoclem examinabimus, vtrum reuera consiliarius, præfectus ac dux fuerit, an aliud mereatur nomen, Atqui est alterutrum necesse, vt vel res ab eo gestas quis reprehendat, vel quid, quod faciendum fuerat, omiserit, prælata honestati voluptate ac facilitate, ostendat. Et quanquam prudentiam res gestas subsequentem, & in otio factas reprehensiones, non esse magni momenti tradunt: tamen etiam hoc concedam, ac si quis vel factum melius, vel sermones præstantiores, vel consilium iustius adhiberi potuisse ostenderit, vel omnibus vtilius per quod ipse instituitur, ipse crimen in me suscipiam.

Platonis dogmata.

ARISTIDES. SCHOLION.

[Vel sic dicas, non esse magni momenti dicunt. Multa enim quæ silentio ac meditatione bene consueta apparuerunt, suo tempore malorum causa fuisse visa sunt. Vel etiam sic: Multa enim in consiliis indicata recta esse, exequendo damna attulerunt. similiáque non plura alia, sed talia nunquam, eáque manifestè malefacta, neque consueta accusatis, non magnam præbeant licentiam loquendi. Vel sic: Accusati non satis consuete facere videantur, si hic pro se causam dicant. Etenim quomodo consentiunt cum gestis non rectè præcedentibus tanquam bene. in his enim inerat necessitas vnde processit enthymema, in illis verò necessitas nulla, & epicherematis substantiam constituit.

[ἢ οὕτως ἐρεῖς, οὐδὲν φασι λαμπρὸν, οὐδ' ὑπερήφανον. πολλὰ γὰρ ἃ κατὰ μελέτην ἔδοξεν ἄριστα βεβουλεῦσθαι, ὅτε τὸν καιρὸν ἐδείχθη τῶν ἀτυχημάτων αἴτια φανέντα· ἢ καὶ οὕτω, πολλὰ γὰρ ἐν ταῖς βουλαῖς τὴν κρίσιν τοῦ νικᾶν λαβόντα, ὅτε τῆς χρείας τὴν αἰτίαν ἀπενήνεκτο τῆς * ἀτυχίας· καὶ οὐκ ὀλίγα ἄλλα τοιαῦτα. ἀλλὰ μή ποτε τοιαῦτα, καὶ τὰ περιφανῶς οὐκ εὖ πεπραγμένα, οὐδὲ βεβουλευμένα τοῖς αἰτιωμένοις, οὐ πολλὴν παρέχοι τὴν παρρησίαν. ἢ οὕτω * τοῖς αἰτιωμένοις δόξειεν ἂν εἰς οὐκ εὔλογον ποιεῖν, ἀποβλέπειν ἀπολογεῖν· ἀλλὰ γάρ πως ἀναντίως ταῦτα τοῖς μὴ ὀρθῶς προελθοῦσιν, ὥσπερ τοῖς εὖ φαύλως. ἐν ἐκείνοις μὲν γὰρ ἐνῆν τὸ δέον, ἐξ οὗ προήγετο τὸ ἐνθύμημα· ἐν τούτοις δὲ τὸ μὴ δέον προφαινόμενον, καὶ ἑαυτὴν ἐπεῖχε τὴν γένεσιν τοῦ ἐπιχειρήματος.]

* al. ἀτυχίας.

* al. τοῖς αἰτιωμένοις.

Ipse qui sciebat futurum, si summum ius quærerent, & de principatu contenderent, vt pessum irent omnia, nec quid agerent scire possent: ipse inquam Atheniensibus persuaserit, vt sese submitterent, ac Lacedæmoniis in præsentia principatum concederent, eundem seipsis à volentibus Græcis recuperaturum pollicitus. Nec vero fidem fefellit, ac nomen potius ferè principatus, quam ipsum iussit imperium concedere. Nam si rem spectemus ipsam, sibi imperium, illis nomen detulerunt, ac præter communem salutem, & cum hostes fortitudine, tum socios mansuetudine superatos, dignitatem quoque præclarissimam sunt & augustissimam consecuti, quandoquidem ducum duces erant redditi. Hoc edictum non adulator, quantum iudicio, nec qui oculos demitteret, aut auditoribus se submitteret, sed Deorum aliquis per Themistoclis os protulit. Cum videret ipsos lacrymantes, audiret liberos ac mulieres quiritantes, aliquot necessariò relinqueret, ac videretur vrbs propemodum vi capta, meritò, (nam & futura erant omnibus incerta, paruáque spe atque infida subnixa, & præsens rerum status, amissionem vrbis, bonorum vitæque totius prioris continebat.)

Σιμωνίδην ἐκεῖνος, ὁ πάντα ἄριστος, ὡς εἰ τὸ δίκαιον ἀκριβῶς ἐξετάζοι, καὶ στάσις ἐγγένοιτο ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας· ἅπαντα ἀπολεῖται κακῶς, καὶ οὐχ ἕξουσιν ὅτι χρήσονται· πείθει τοὺς Ἀθηναίους ὑφεῖσθαι, καὶ συγχωρῆσαι τοῖς Λακεδαιμονίοις ἐν τῷ τότε τὴν ἡγεμονίαν ὑποσχόμενος, παρ' ἑκόντων αὐτοῖς τῶν Ἑλλήνων * αὐτὴν ἀνακτήσασθαι· καὶ οὐκ ἐψεύσατο. σχεδὸν δέ τι καὶ τοὔνομα τῆς ἡγεμονίας, ἀλλ' οὐκ αὐτὴν ἔπεισε παρεῖναι. ἐπεὶ τό γε ἀληθὲς εἰπεῖν, αὑτοῖς μὲν τὴν ἡγεμονίαν, ἐκείνοις δὲ τὴν ἐπωνυμίαν ἀνέθεσαν· καὶ περιεγένετο αὐτοῖς ἄλλα τῆς σωτηρίας τῆς κοινῆς, τῶν μὲν πολεμίων, ἀνδρείᾳ· τῶν δὲ συμμάχων, πρᾳότητι κρατῆσαι· καὶ τὸ σχῆμα τῷ παντὶ κάλλιον, καὶ σεμνότερον. ἡγεμόνων γὰρ ἡγεμόνες κατέστησαν. τοῦτο τὸ ψήφισμα, οὐ κόλαξ (ἐμοὶ δοκεῖν) ἄνθρωπος, οὐδὲ κάτω βλέπων, οὐδ' ὑποπεπτωκὼς τοῖς ἀκούουσιν· ἀλλὰ θεῶν τις διὰ τῆς Θεμιστοκλέους * γλώττης ἐφθέγξατο. ὥστε ὁρῶν μὲν αὐτοὺς δακρύοντας, ἀκούων δὲ παίδων καὶ γυναικῶν ποτνιωμένων, ἔτι δὲ ὑπολειπομένων τινῶν ἀναγκαίως· παραπλησίου δὲ μάλιστά πως ὄντος, ὥσπερ ἂν εἰ ἑαλωκυίας τῆς πόλεως κατὰ κράτος· εἰκότως. τὸ μὲν γὰρ μέλλον ἦν ἅπασιν ἐν ἀφανεῖ. λεπτὴν καὶ ἄπιστον ἔχον τὴν ἐλπίδα· τὰ δὲ παρόντα, στέρησις πόλεως, καὶ κτημάτων καὶ διαίτης ἁπάσης τῆς προτέρας. καὶ παραλαβὼν αὐτοὺς ὥσπερ παῖδας, ἁρμόζουσι τούτους ἐξῆγε τῇ ψυχῇ. καὶ τοῖς λογισμοῖς ἑστῶσιν, οὐ μόνον τοῖς ὀφθαλμοῖς. οὐκοῦν δεινὸν, ὦ γῆ καὶ θεοί! καὶ λόγων καὶ ἔργων ἡγεμόνες. ἐξάγομαι γὰρ εἰπεῖν, Σωκράτη μὲν καὶ τῆς φυγῆς ἐπαινεῖν, καὶ φάσκειν ἐκεῖνον ἀναχωρεῖν κάλλιον Λάχητος. Θεμιστοκλέα δὲ ὡς διώκων, οὐ φεύγων τοὺς πολεμίους τὴν ἀνδρείαν ἐπεδείκνυτο, καὶ οὗ τῆς ἀρετῆς ἀπέλαυσεν ἅπασα ἡ Ἑλλὰς, ἃ τῆς δειλίας καὶ τῆς ἀνανδρίας ἐστὶν ὀνόματα, τούτοις καλοῦντα μὴ φροντίζειν· ὃς καὶ ὅτ' ἀπ' Εὐβοίας ἀνεχώρει νενικηκὼς, τοιαῦτα ἐν μέσῳ διεπράττετο, οἷα οὐδείς πω τῶν ἐπειγομένων ὅπως σωθῇ ἀπελθεῖν. εἶτα λέγεις, ὡς οὐ πολλοῦ τινος ἡ σωτηρία ἄξιον. τί οὖν κωλύει καὶ τοῖς σωτῆρσι θεοῖς, οἳ καὶ καθ' ἕνα ἡμᾶς σώζουσι, καὶ τότε ἐκεῖνα κατεργάσασθαι τοῖς Ἕλλησι παρέχον. ἀλλ' ἐγὼ μὲν ἐάσω τὸ βλάσφημον· ὑπονοεῖν δὲ ἔστι τό γε ἐκ τοῦ λόγου συμβαῖνον, ἢ πάνυ σφόδρα ἄν τι δόξεις λέγειν.

* ταύτην.

* λέξιν. M M

Eosque tanquam pueros firmo animo & cogitationibus, non oculis tantum stantibus deducebat. Nonne ergo indignum est, ò terra, ac Dij, dictorum factorumque duces (nec enim cohibere me possum) Socratem fugientem laudare, eumque Lachete honestius discessisse dicere, Themistoclem autem, qui fugandis hostibus, non fugiendis fortitudinem suam declarabat, eiusque virtutis fructum tota percepit Græcia ignauiæ ac molliciei nomine tam facilè donare. Qui etiam ex Eubœa victor intercedebat, ea gessit interea, quæ nemo vnquam aliorum ad fugam festinantium. Et ais non esse magni admodum pretij salutem. Quin ergo Diis etiam seruatoribus, qui & singulatim nos conseruant, & earum rerum ferendarum Græcis tunc auctores fuerunt. Verum omittam maledictionem: quid autem consequatur, difficilius est conjicere ex oratione, quam explicare.

σχόλιον. [ἀντὶ τοῦ οὐδαμῶς μὲν παραλαμβάνεται τὸ ἧττον· ἐνταῦθα δὲ ὁ Ἀριστείδης ἀντὶ τοῦ πολλῷ πλεῖον ἔλαβεν. εἰρωνικῶς δὲ τὸ πολλῷ πλεῖον εἶπεν· οἷον οὐδόλως. καὶ πολλάκις οὕτω τὸ ἧττον ἀντὶ τοῦ πολλῷ πλεῖον χρῆται· μᾶλλον δὲ σχεδὸν ἀεί.]

καὶ μὴν οὐχ ὅμοιον ἐν μέσῃ τῇ θαλάσσῃ περὶ τῶν ἐν τῷ πλοίῳ λέγειν καὶ τὴν εὐψυχίαν τὴν αὑτοῦ δεικνύναι, καὶ καθήμενον ἔξω τῆς ζάλης ὑπὸ τῷ τειχίῳ· ἃ Πλάτων παντὸς μᾶλλον καλῶς εἰδώς, ἑκὼν ὑπερβαίνει, καὶ κατηγορεῖ Θεμιστοκλέους ἐμβιβάσαντος Ἀθηναίους εἰς τὰς τριήρεις.

σχόλιον. παροιμία· τάττεται δὲ ἐπὶ τῶν ἄλλα ἀντ᾽ ἄλλων ποιούντων ἢ ἐωμένων. παρῆκται δὲ ἀπὸ τοῦ Πριάμου καὶ τῆς Ἑλένης ἐκ τοῦ τείχους θεωρούντων τοὺς Ἕλληνας, περὶ αὐτῶν διαλεγομένων.]

ἐγὼ δ᾽, εἰ μὲν ἦν ἕτερον τρόπον νικῆσαι, ἢ σωθῆναι τὸ πρῶτον· τάχ᾽ ἄν τι τυχεῖς ἡμῖν τοὺς λόγους εἶναι. ὅτε δ᾽ ἦν αἵρεσις, ἢ ναυμαχοῦντας κρατεῖν, ἢ κατὰ γῆν ἀπολωλέναι· πῶς ἦν ἴσον, ἢ τίς ἡ θαυμαστὴ φιλοσοφία, τεθνάναι μάτην, ἐξὸν μετὰ τῆς μεγίστης εὐδοξίας σωθῆναι; ἀρχὴν δ᾽ ἔγωγε οὐκ ἐπινοῶ, τί διαφέρει, κατὰ γῆν μὲν νικῆσαι, καλὸν εἶναι· ἐν θαλάττῃ δ᾽ αἰσχρόν; ἢ τὴν μὲν κρανίαν καὶ τὴν βύρσαν πολλοῦ τινος ἀξίαν εἶναι· τὰ δὲ νεῖα καὶ τὰς κωπέας τοῦ μηδενός.

σχόλιον. [Λείπει τὸ δεῖ νομίζειν. κρανίαν, τὴν περικεφαλαίαν λέγει· βύρσαν δέ, τὸ ὅπλον, παρὰ τὸ ἔχειν βύρσαν περὶ ἑαυτό· νεῖα δέ, τὰ σχοινία· κωπέας δέ, τὰ ξύλα τὰ πρὸς κώπας ἐπιτήδεια.]

εἰ δ᾽ ἅπασα μὲν ἡ γῆ κατείληπτο, ἐπέρρει δὲ ὥσπερ θαλάττης ἐπίκλυσις ἡ στρατιά, πάντα δ᾽ ἄρδην ἀνηρπάζετο· ἀναβλέπειν δ᾽ οὐκ ἦν, ἀλλ᾽ ἐν τοῖς στενοῖς οὐ τῆς Πελοποννήσου μόνον, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐλπίδων ἐκάθηντο· ἀπέκειτο δὲ μήτε γῆς μήτε θαλάττης εἶναι μηδαμοῦ· τί ταῦτα τὰς ἀχαιὲς ἀπὸ τοῦ πύργου κρινόμεθα.

(παροιμία· ὥσπερ, ὁ Πρίαμος ἐκ τοῦ τείχους καὶ Ἑλένη.)

μόνος δ᾽ ἢ μετ᾽ ὀλίγων πάντων ἀνθρώπων ἢ κομιδῇ γε ἐν ὀλίγοις δεῖξαι Θεμιστοκλῆς ἀληθῆ τὸν λόγον ὄντα, ὃν πάλαι μὲν Ἀλκαῖος ὁ ποιητὴς εἶπεν, ὕστερον δὲ οἱ πολλοὶ παραλαβόντες ἐχρήσαντο· ὡς ἄρα οὐ λίθοι, οὐδὲ ξύλα, οὐδὲ τέχνη τεκτόνων αἱ πόλεις εἶεν, ἀλλ᾽ ὅπου ποτ᾽ ἂν ὦσιν ἄνδρες αὑτοὺς σώζειν εἰδότες, ἐνταῦθα τείχη καὶ πόλεις. εἰ μὲν *οὖν αὐτῷ γνώμῃ μόνον περὶ τούτων ἐκέχρητο Θεμιστοκλῆς, ἐκείνου τίς ἂν εἶπεν αὐτὸν τὴν κατηγορίαν πεποιῆσθαι· ἐπεὶ δὲ καὶ θεὸς ταῦτα κελεύων φαίνεται· ἐγὼ μὲν ὀκνῶ λέγειν, πᾶς δ᾽ ἄν τις συνίη τὸ λοιπόν. ὁ δ᾽ οὖν Θεμιστοκλῆς λαμπρῶς ἀποφεύγει τὴν αἰτίαν. τοῦτο γὰρ *εἰ μὴ τῆς ἀπορίας διαλύσαντες, ἕως ἐχέτωσαν τιμὰς τὰς αὐτὰς τῷ Ἀπόλλωνι, καθίστασαν παρὰ τὸν τρίποδα τὸν ἐν Δελφοῖς, ὃν οἱ Ἕλληνες ἕως ἂν τοὺς βαρβάρους καταπολεμήσωσι, καὶ τὰ ἐκείνων λαβεῖν ἀπὸ τῶν βαρβάρων, ἀνέστησαν. ὁ μὲν τοίνυν θεὸς θείαν προσεῖπε τὴν Σαλαμῖνα, ὡς ἐν αὐτῇ μελλόντων ἔργων ἔσεσθαι κρειττόνων, ἢ κατὰ (πάντα) τἀνθρώπινα. Πλάτων δὲ τὸν ταῦτα κατειργασμένον, καὶ τὸν κομίσαντα αὐτοὺς εἰς τὴν Σαλαμῖνα, λυμήνασθαί φησι τοῖς πράγμασι, καὶ τῶν πρὸς ἡδονὴν ὑπηρετούντων οὐδὲν γενέσθαι βελτίω. καὶ γάρ τοι μετὰ τὴν ναυμαχίαν, συνελθόντων εἰς τὸν ἰσθμὸν ἁπάντων, καὶ φερόντων τὴν ψῆφον ἀπὸ τοῦ βωμοῦ τοῦ Ποσειδῶνος περὶ τῶν ἀριστείων·

(margin: * τοίνυν. — * ἴμεν.)

ARISTIDES. SCHOLION. *Ἧττον pro οὐδαμῶς capitur, hic autem Aristides pro πολλῷ πλεῖον accepit. Ironicè vero dixit πολλῷ πλεῖον, velut non prorsus. & sic sæpe ἧττον pro πολλῷ πλεῖον vtitur, quin ferè semper.*

Iam aliud est in mari medio de re nautica disserere, suamque ostendere fortitudinem, aliud extra tempestatem * ad parietem sedentem. Quæ cùm Plato probè sciat, sponte negligit, & Themistoclem accusat, qui Athenienses in triremes compulerit.

SCHOLION. [* *Prouerbium. Dicitur in eos qui aliud pro alio faciunt aut permittunt. ortum à Priamo & Helena, qui è muris Græcos de se differentes videbant.*]

Ego verò, siquidem vincere quis posset, vt non se seruaret prius, aliquid a te dici putarem; cùm autem vel nauali prælio vincendum, vel terrestri pereundum fuerit, quæ hæc fuisset philosophia, cùm liceat magnificentissimè seruari, temerè mori? Ac prorsus equidem non intelligo, cur terrestris victoria pulchra sit, turpis marina, vel cassis atque corium magni sint pretij rudentes ac remi nullius.

SCHOLION. [*Deest* δεῖ νομίζειν. κρανίαν, *pro galea dicit,* βύρσαν *vero pro armis, quod corio tegerentur:* νεῖα *funes.* κωπέας *verò, ligna necessaria ad remos.*]

Sin tota erat occupata terra, exercitus instar maris inundabat, omnia diripiebantur, nec vel respicere licebat. Verùm in angustia non Peloponesi modo, sed etiam spei sedebant, nec vsque vel terrarum vel maris futuri credebantur, cur ita de Achiuis ex turre iudicamus.

SCHOLION. [*Prouerbium. Vt Priamus & Helena ex muris.*]

Solus porrò vel inter paucos admodum videtur hoc dictum Themistocles comprobasse, quod cùm Alcæus poëta protulisset olim, multi postea vsurparunt: *Non lapides, non ligna, nec fabrorum artem ciuitates efficere: sed vbi viri sunt, qui se ipsos seruare norint, ibidem & vrbes esse & mœnia.* Ita si suo dumtaxat consilio his in rebus vsus esset Themistocles, cur quis diceret ab illo fuisse accusatum? Cum autem Deus quoque idem iusserit, quid consequatur, vt equidem vereor dicere: ita quiuis facile intelligit. Themistocles certè prorsus absoluitur.

Alcæus poëta Lyricus.

Hunc enim si soluerint nodum, donec tribuant honores Apollini, iuxta Delphicum tripodem, quem de Barbaris dedicarunt Græci, STANTO.

At Deus quidem diuinam vocauit Salaminem, quippe ad quam maiora quam pro viribus humanis erant facta peragenda. Plato autem horum auctorem, quique Salaminem illos deduxit, Græcis nocuisse dicit, nec iis, qui voluptati plebis subseruirent, meliorem prorsus extitisse. Quare cum post nauale prælium essent omnes in Isthmum collecti, & ex ara Neptuni de principatu sententiam ferrent,

ARISTIDES.

quamuis in ea liceat aliquã ingrati animi turpitudinem Græcorũ accusare, possumus tamen de cætero gratum animũ laudare, ac pro Themistocle suscipere. Cum enim seipsum quisque primo posuisset loco, secundum omnes pronũtiarũt Themistoclem. Ergo de principatu sententia ex eo quod est omnibus in natura situm, vt neminem quis magis quam se diligat, præueniebat: ideoque nec momentum habebat vllum, nec erat venia indigna: Verùm quã de secundis ferebant partibus, ea veritatis erat illustre testimonium, nec eos aliter centere posse ostendebat. Quapropter si prædictum fuisset initio, ne quis sibi palmam tribueret, omnes erant Themistoclem pronuntiaturi, quem quidem omnibus aliis præferebant singuli: nec aliter primus, ac tum secundus fuisset. Similiter & nunc, postquam eum secundo posuerunt loco, perinde fecerunt, ac si primo posuissent. Verùtamen ne sic quidem inferiores tulit potius, quàm vtroque vicit. Nam prima quidem erat à veritate, & à seipso consecutus: quandoquidem idem quod alij, solus iustè fecerat: secunda verò iam ei concessa fuerant sic vt omni ratione primus esset. Et quoniam posteriores quoque clades eius recensere possem, ac quomodo totum negotium fuerit confectum, qualemque in his iste se præbuerit, declarare: vellem equidem eam nobis ab oratione afferri necessitatem, vt etiam de his esset dicendum. nam ea nec leuiora, ni fallor, vel minora forent iis, quæ iam relata sunt. Verùm quoniam & argumentum superant, & nimium crescit oratio, omittam ea, & hoc tantum hac etiam de re addam, cum postquam contra Græciam fuit militandum, mori maluisse, qua quidem re cum crimen omne dissoluit, tum ostendit manifestè, quanti priores gestas res & reipublicæ administrationem faceret, nec vnquam se scientem quidquam virtute & officio prius habiturum, non diuitias, non liberos, non spem, non ipsam salutem. Atque existimo equidem & sacerdotes, & quisquis alius Athenis preces faciebat, meritò tum quidem publicè quotannis hoc fuisse inter alia oraturos, vt aliquis apud ipsos Themistocli similis nasceretur. & inter cæterum prouentum hoc etiam bonum terra produceret. Nec enim minorem videntur mihi fructum fuisse percepturi, quam si omnia cum centesimo, vel etiam maiore fœnore regio protulisset. Ac puderet me propemodum, cùm tot ac talia dixerim, teste insuper adhibere, nisi vnius esset aliquod momentum testimonij, quod proferendum censeo. Videamus ergo quid Æschines Socratis sodalis, Platonis autem condiscipulus dixerit: *Quoniam igitur Themistoclis ausus es vitam carpere, vide qualem adoriaris virum. Itaque cogita vnde sol oriatur, atque vbi occidat. Non est, inquit, hoc difficile, Socrates, cognoscere.* Postque plurimas laudes hanc quoque adiungit.

Themistocles bello vadit.

Æschines Socraticus.

[*Tantum hic illi prudentia præstabat.*] *Quare cùm aliquando esset ex vrbe expulsus, gratias ei ceu conseruatori suo retulit. & cum alia multa dona, tum Magnesiæ totius imperium dedit.*

Themistocles exsulatus.

ἔξεστι μὲν τι καὶ ἀγνώμον ἐνταῦθα κατηγορῆσαι τῶν ἑλλήνων, ἔξεστι δὲ τὸ λοιπὸν τῆς ἀγνωμοσύνης ἐπαινέσαι, καὶ λαβεῖν ὑπὲρ Θεμιστοκλέους. ἕκαστος γὰρ ἑαυτὸν πρῶτον φέρων, δεύτερον συνεξέπιπτον ἅπαντες φέροντες Θεμιστοκλέα. ἡ μὲν οὖν τοῦ πρωτείου ψῆφος, οἶμαι, τῷ πᾶσι φύσει συμβεβηκότος ἀνθρώποις ἦν· τοῦτο δ' ἐστι, μηδένα ἑαυτοῦ μᾶλλον φιλεῖν. ὥστε οὔτε ἰσχυρὸν εἶχεν οὐδὲν, οὔτε συγγνώμης ἀπήλλακτο. ἡ δὲ ὑπὲρ τῶν δευτέρων, σαφὲς ἤδη σύμβολον ἦν τῆς ἀληθείας, καὶ ὅτι οὐκ εἶχον ἑτέρως θέσθαι. ὥστε εἰ προείρητο ἐξ ἀρχῆς μηδένα ἑαυτὸν φέρειν, ἀλλ' ἕτερον· Θεμιστοκλέα πάντες οἴσειν ἔμελλον, ὅν γε καὶ παντὸς ἄλλου πᾶς τις προὔκρινεν αὐτῶν· καὶ ὁμοίως ἂν πρῶτος ἐγίγνετο, ὥσπερ τότε δεύτερος. οὕτω καὶ νῦν δεύτερον αὐτὸν ψηφισάμενοι, πρῶτον ἐποίουν, ὥσπερ ἂν εἰ πρῶτον ἐψηφίσαντο. οὐ μὴν οὐδ' οὕτως ἔλαττον ἔχων ἀπῆλθεν, ἀλλ' ἀμφοτέροις ἐνίκησε. τὰ μὲν γὰρ πρῶτα, καὶ παρὰ τῆς ἀληθείας, καὶ παρ' αὐτοῦ λαβὼν, εἶχε. τὸ γὰρ αὐτὸ τοῖς ἄλλοις ἐποίησε μόνος τῶν ἄλλων δικαίως: τὰ δὲ δεύτερα ἤδη συνεχώρητο, ὥστε ἐξ ἁπάντων πρῶτος ἦν. ἔχων δὲ λέγειν [πολλὰ] καὶ περὶ τὴν ὕστερον αὐτοῦ συμφορὰν, καὶ ὅπως ἂν ἅπαν τὸ πρᾶγμα συνεσκευάσθη, καὶ ὁποῖόν τινα κἀν τούτοις παρέσχεν ἑαυτόν: ἐβουλόμην ἂν ἐν τούτῳ χρείας εἶναι τὸν λόγον, ὥστε καὶ περὶ τούτων ἐπείγεσθαι, διελθεῖν. οἶμαι γὰρ * οὐδὲ φαυλότερα οὐδ' ἐλάττω τῶν εἰρημένων ἤδη εἰπεῖν ἂν περὶ αὐτοῦ. ἐπεὶ δὲ ἅμα τε ἔξω τῆς ὑποθέσεώς ἐστι, καὶ μῆκος ἐπεισέρχεται τοῖς λόγοις· παραλείψω ταῦτα, τοσοῦτον ἐπιφθεγξάμενος καὶ περὶ τούτου τοῦ μέρους· ὅτι ἐπειδὴ ἔδει στρατεύειν ἐπὶ τὴν ἑλλάδα, προὔκρινε τελευτᾶν· ἔργῳ μὲν * λύσας πᾶσαν αἰτίαν, δείξας δὲ ὁπόσου τιμᾶται τὰς πρότερον πράξεις, καὶ τὰ πολιτεύματα· καὶ ὅτι οὐδέποτε ἑκὼν εἶναι τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ προσήκοντος οὐδὲν πρότερον ποιήσεται, οὐ πλοῦτον, οὐ παῖδας, οὐκ ἐλπίδας, οὐ τὴν σωτηρίαν αὐτήν. ἐγὼ μὲν οἶμαι καὶ ἱερέας, καὶ ἱερείας, καὶ ὅστις ἄλλος Ἀθήνησιν εὔχεται, δημοσίᾳ τοῦτ' ἂν εἰκότως καθ' ἕκαστον ἔτος πρὸς ἅπασι τοῖς ἄλλοις προσεύχεσθαι. κατὰ γοῦν ἐκείνους τοὺς χρόνους, καὶ ἕως ἐξῆν, φῦναί τινα αὐτοῖς ἄνδρα ὅμοιον Θεμιστοκλεῖ, καὶ κατὰ τὰς ἄλλας φορὰς, καὶ τοῦτ' ἐνεγκεῖν τὴν γῆν τἀγαθόν. οὔκουν ἐλάττω γ' ἂν ὄνασθαί μοι δοκοῦσιν, ἢ εἰ πάντα εἰς ἑκατὸν καὶ ἔτι πλείω τῆς χώρας αὐτοῖς ἐξενεγκούσης. ἄλλως μὲν τοίνυν ᾐσχυνόμην ἔγωγε ἐπὶ τοσούτοις, καὶ τοιούτοις, τοῖς εἰρημένοις μάρτυσι προσχρώμενος. ἔστι δέ τι πάρεργον μιᾶς μαρτυρίας ἣν δεῖ παρασχέσθαι. σκεψώμεθα * δὲ ποῖα ἄττα λέγει περὶ Θεμιστοκλέους ἡμῖν Αἰσχίνης ὁ Σωκράτους μὲν ἑταῖρος, Πλάτωνος δὲ συμφοιτητής. ἐπειδὴ τοίνυν τῷ Θεμιστοκλέους βίου ἐπιλαμβάνεσθαι ἐτόλμησας, σκέψαι οἵῳ ἀνδρὶ ἐπιτιμᾶν * ἠξίωσας· ἐνθυμήθητι γὰρ ὁπόθεν ὁ ἥλιος ἀνίσχει, καὶ ὅπου δύεται. ἀλλ' οὐδὲν, ἔφη, χαλεπὸν, ὦ Σώκρατες, τὰ τοιαῦτα εἰδέναι, καὶ μετὰ πολλὰ ἄλλα ἐγκώμια, ἐπάγει καὶ ταῦτα [τοσοῦτον αὐτοῦ ἐκεῖνος τῷ φρονεῖν περιεγένετο.] τοι γάρ τοι φυγάδι ποτὲ αὐτῷ τῆς πόλεως γενομένῳ, ὡς σεσωσμένος ὑπ' αὐτοῦ χάριν ἀπέδωκε· καὶ ἄλλα τε δῶρα πολλὰ ἐδωρήσατο, καὶ Μαγνησίας ὅλης ἀρχὴν ἔδωκε.

* al. ἤδη

* ἅπαντα λύσαι αἰτίαν.

* al. δὴ

* ἐτόλμησας.

ὥστε

ὥστε καὶ φεύγοντος αὐτοῦ τὰ πράγματα μείζω ἦν, ἢ πολλῶν Ἀθηναίων, καὶ καλῶν καὶ ἀγαθῶν εἶναι δοκούντων, οἴκοι μενόντων. τίς αὖ οὖν ἐν ἐκείνῳ τῷ χρόνῳ δικαίως ἂν αἰτίαν ἔχοι μεγίστην δυνάσθαι ἄλλος γε ἢ Θεμιστοκλῆς. ὃς τὸν ἀφ' ἡλίου ἀνίσχοντος μέχρις ἡλίου δυομένου βασιλεύοντα, στρατηγήσας τῶν Ἑλλήνων, κατεστρέψατο. ἐνθυμοῦ δή, ἔφην ἐγώ, ὦ Ἀλκιβιάδη, ὅτι ἐκείνῳ, τοιούτῳ ὄντι, οὐχ ἱκανὴ ἡ ἐπιστήμη, *τοσαύτη οὖσα, ἐγένετο, ὥστε φυλάξασθαι μὴ ἐκπεσεῖν, μηδὲ ἄτιμον ὑπὸ τῆς πόλεως γενέσθαι· ἀλλ' ἐνέδεισε. καὶ μὴν ἐξ ἴσου μὲν ἔγωγε οὐδέ ποτ' ἂν θείην Αἰσχίνην Πλάτωνι, μή ποτε οὕτω φιλονεικήσαιμι· ἀλλ' ἀφείσθω τοῖς *τόποις τῶν σοφιστῶν ἡ κρίσις αὕτη. φημὶ δὲ ὅσῳ μείζω καὶ τελεώτερος Πλάτων εἰς λόγους, τοσούτῳ μᾶλλον ὑπέρ γε Θεμιστοκλέους ἐκεῖνα προσήκει δέχεσθαι. τὰ μὲν γὰρ ἃ ἤκουσεν, εἰκὸς λέγειν, ἢ ὅτι ἐγγυτάτω ἐκείνων. ὁ δὲ τῇ φύσει οἶμαι κέχρηται τῇ περιουσίᾳ. ὥσπερ καὶ ἄλλα δή που μυρία διεξέρχεται ἐπὶ τῷ Σωκράτους ὀνόματι, περὶ ὧν ὁμολογεῖται μηδὲν ἐκεῖνον πραγματεύσασθαι. δίκαια μὲν οἶμαι ποιῶν κατ' αὐτό γε τοῦτο, καὶ ἀνδρὸς ἀρίστου τὸν διδάσκαλον ἀξιοῦν κοσμεῖν, πλήν γε ὅτι καὶ τὸ μηδ' ἄλλους τῶν οὐκ ἀξίων καταισχύνειν ἐθέλειν, προσεῖναι προσήκει.

* τοιαύτη.
* al. ἀτόποις.

Ἐκ τῆς κοινῆς ἀπολογίας.

Τὸ Προοίμιον.

Α μὲν τοίνυν περὶ τῶν ἀνδρῶν εἰπεῖν εἰκὸς ἦν, ὥστε τῶν ἀναγκαίων εἰρῆσθαι μηδὲν παρέντας, μήτε πάντα ἐφεξῆς οἰομένους δεῖν λέγειν, ὡς ἂν μή που δοκοῖμεν ἀπειροκάλως ἔχειν· ταῦτά ἐστιν. ἐγκαλεῖται δ' οἷς προσεπταίσαν πρὸς τὸ δημόσιον, ὥσπερ εἴ τινες χεῖρον ἔγνωσαν περὶ αὐτῶν· αὐτοὺς χείρους ἡγεῖσθαι προσῆκον, ἢ τῷ καὶ ἄλλους τινὰς εἰς αὐτοὺς ἐξαμαρτεῖν, οὐδ' ἡμᾶς τοῦ προπηλακίζειν ἀπέχεσθαι δέον. ἀλλὰ μὴν ὅπου γε καὶ τοῖς ἁμαρτάνουσιν αὐτοῖς εἰκὸς εἶναι συγγνώμην, ἦ που τοῖς γε ἄγουσιν αὐτοὺς πρὸς τὸ *βέλτιστον, καὶ οἷς ὅθ' ἡμάρτανον οὐκ ἐπείθοντο· δεινὸν εἰ μὴ φήσομεν. Πλάτων τοίνυν ὡς μὲν ἐκείνοις χρώμενοι κατώρθωσαν, *οὐδὲν ἐᾷ σκοπεῖν· ἃ δὲ εἰς αὐτοὺς ἐκείνους ἐξήμαρτον, τοσοῦτον ἀπέχον τοῦ δοκοῦντά γε ἐκείνοις ποιεῖν, [ὡς] ταῦτα *κατηγορεῖν. καὶ ἃ μὲν τῆς παιδείας ἦν τὴν ἀπόλαυσιν, ὑπερβαίνει· ἃ δὲ οὐκ ἂν ἐπαιδεύθησαν ἦν, ἀλλὰ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ἐμμεμενηκότα, ταῦτ' ἐπ' ἐκείνους ἄγει, τοὺς ὅπως μηδὲν ἁμαρτήσονται πᾶν ὅσον ἦν, *ἐν αὐτοῖς πράττοντας. ὥσπερ ἂν εἴ τις τοὺς γραμματιστάς, τοὺς παραδείξαντας τοῖς παισὶ τὰ γράμματα, καὶ δείξαντας γράφειν ἐκ τῶν δυνατῶν, αἰτίους εἶναι φάσκοι τῶν περὶ *ταῦτα ἁμαρτημάτων, εἴ τι μὴ καλῶς ὕστερον, μηδὲ ὡς χρὴ γράφοιεν *ἀφ' ἑαυτῶν. εἰ δὲ μὴ πάντας ἐπαίδευσαν, μηδὲ ὡς οἷόν τε ἀκριβέστατα, μηδ' ὡς μάλιστα ἐβουλήθησαν· τί τό γε ἐκπεφευγὸς τῆς ἐκείνων προστασίας αὖ τις ποθεῖν; οὐ γὰρ τῆς ἐκείνων ὁμιλίας τοῦτο ἀπέλαυσαν· ἀλλ' οὐκ ἀπέλαυσαν ἐκείνων ἔτι [τι] τοῦτό γε. οὐκοῦν ἐξ ὧν προσεῖχον αὐτοῖς, ἐκ τούτων ἡμάρτον· ἀλλ' ἐξ ὧν οὐ προσεῖχον, ἐπλημμέλησαν. *οὕτως ἄρα ἐπείθοντο, ταῦτ' ἄρ' οἱ πείθοντες, ἔπειθον καλῶς. τὴν δὲ πολιτικὴν εἰ μὴ πάντας ἐπαίδευσαν Ἀθηναίους Θεμιστοκλῆς, καὶ Περικλῆς, καὶ Μιλτιάδης, καὶ Κίμων, μηδ' ἅπαντας ἐφεξῆς βελτίους ἐποίησαν κατὰ φυλάς· καὶ κατ' ἄνδρα ὥσπερ θεωρικὸν τὴν ἐπιστήμην διανέμοντες. εἶθ' ὑπερφυές τι φήσομεν κατ' αὐτῶν εὑρηκέναι, ὡς οὐδ' αὐτοὶ βελτίους ἦσαν οὐδενὸς εἰς ταῦτα.

* βέλτιον.
* al. ὑπεξ.
* al. κατηγορεῖ.
* ἐπ' αὐτοῖς.
* αὑτῷ.
* τῷ.
* al. οὕτως.

sic ut exul esset meliore, quam Athenis ciues plerique, qui probi videbantur conditione. Quis igitur illo tempore potentissimus fuisse dicatur alius, quam Themistocles, qui regem ab ortu ad occasum Solis imperantem, Græcorum dux deuicerit. Hoc igitur, inquiebam, cogita, Alcibiade, illi, qui talis esset, scientiam talem non suffecisse, ne eiiceretur, & a suis ignominia notaretur. Atque vt Æschinem cum Platone nolim comparare, nec ea de re contendere, verùm hoc iudicium sophistis ineptis malim relinquere, ita quo maior est ac doctior Plato, hoc magis illa pro Themistocle credi aio debere. Nam hic quidem quæ audiuit, vel his certè proxima videtur tradere: ille autem ingenio vtitur suo, quemadmodum & alia multa sub nomine Socratis tractat, de quibus nihil cum fatetur disputasse. Ac rectè quidem & iustè facit, dum præceptorem studet ornare, nisi quod nec alios, qui non merebantur, insuper dedecorare velle debebat.

Æschines Socrati dicta scripsit.

Ex commvni

Defensione.

Atque hæc quidem fere sunt, quæ de Viris erant dicenda, sic vt nec ea quæ dici oportebat, omitteremus, nec omnia singillatim putaremus esse referenda, ne cui ineptire videremur. Sed offensionibus populi nititur, quasi ipsi, quoniam nonnulli minus recte de illis statuerint, peiores habendi sint, aut cum alij quidam in eos peccauerint, nec nos a conuitiis abstinere debeamus. Quinimo cum etiam ipsis qui peccauerunt, merito venia tribuatur, mirū erit, si illis qui eos ad optima quæque duxerāt, & quibus, cum peccarent, nō obtemperauerāt, negabitur. Iam Plato nihil eorum, quæ ex illorum consilio rectè gesserunt, considerari permittit: quæ autem in illos ipsos peccauerant, in iis tantum ab illorum voluntate recesserunt, vt ea culpentur, & fructus quidem eos, quos ex illorum institutione perceperant, transilit, quæ autem non tam ex institutione prodierant, quā ex humana natura superfuerāt, hęc illis tribuit, qui, nequid hi peccarent, omnem lapidem mouerant: velut si quis litteratores, qui pueros litteras docent, & quantum possunt, scribere, in causa fuisse diceret, si quid minus rectè postea per se scriberent. Quod si non cunctos docuerunt, nec accuratissime, neque vt volebant maximè, cur id quod effugit, ad ipsorum quis magistros referat: Nec enim hunc fructum ex illorum consuetudine perceperant potius, quam non iam id illis poterant acceptum ferre. Quocirca non quia illos attendebant, peccabant, sed quia non attendebant, vsque eo illa, quæ persuadebantur, rectè illis suadebant.

Ciuilem vero scientiam nisi Athenienses omnes docuerint, Themistocles, Pericles, Miltiades, & Cimon, atque cunctos ex ordine tributim ac viritim meliores reddiderant, scientia quasi Theatrali pecunia distributa, ne ipsos quidem ea in re excelluisse dicemus:

ARISTIDES. Nec illud Protagoræ tui tibi sufficit, si vulgus vel ex parte aliqua ad virtutem perduxerunt, verum nisi omnia quàm rectissimè populus, & quasi vir vnus administrauit, id iam Præfectis imputas. Num ergo mirum erit, si nec illi, cum multa bona docuissent Athenienses, ac noxas multas impediuissent, semper eos cohibere potuerunt, neque morbos immortales curarunt, sed à populi natura, siue potius communi hominum sunt victi, nec iniquitatem prorsus è ciuitate potuerunt extirpare, quemadmodum cum agricolæ quotannis agri detrimenta exscindunt, nec per totum semen penetrant. Hoc modo si & illos, cum ciuitatem purgare vellent, necessarium iniustitiæ atque ingrati animi semen effugit, & remansit, nec ipsis obtemperarunt omnia, quin etiam per se populus nonnulla statueret, cur hæc improbitatem viris afferant, aut ipsis imputentur aliena? Quasi quis exorta seditione, & his meliori parti præpositis, tum aliorum in hos peccata his ipsis tribueret. Quomodo autem sit æquum, qui nec ea fecerint, & insuper prohibere voluerint. Quod si nec eos, quorum est fama læsa, iisdem putabit ansis vti debere: idque non ad maledicendum vicissim, sed vt se per alios absoluant, quomodo eum probabit, qui prior, nulla coactus necessitate maledixit, vt per quę illos peiores videri curabat, dextrũ quid putare iusserit. Prouerbia Enimuero nesciebas te his prouerbiis teneri, *ignẽ verberare, lapidẽ coquere, saxa seminare.* Quod enim illi ex admonitionibus tuis ac sermonibus lucrati sunt: quam rem vel diuinam vel humanam post eum diem, quo tibi aures præbuerat Dionysius, vel Dio, rectius administrarant? Tanto nostros nos, ô Plato, quam tu tuos, meliores efficimus. Quod si horum indolem dices meliorem fuisse, hac quoque in re nostram declaras prudentiam, qui spem in his aliquam posuerimus, cum tu toto erraueris cælo, quando cum illis vtiliter te disputaturum credidisti. Deinde sicut ea in quibus alios vicerunt, indoli tribuis, sic etiam si quid tibi satis temere videntur egisse, hoc eidem indoli imputa, neque cum quæ nobis imperantibus gesserunt, ea nostro consilio detrahis, quæ per se in nos peccarunt, ea nostræ iniquitati ascribe. Vt enim illarum rerum nos quoque auctores fuimus, ita horum nequaquam.

Et Pollis iterum Platonem reducebat, ac Dionysium vel absentem reuerebatur, & eius mandata in animo conseruabat, te quem videbat & alloquebatur, nihili faciebat: sic vt admirabilis tua persuadendi vis imperio Dionysij cederet, & illi Pollis quamuis talia præceperat, operam suam nauabat, tibi nullam, etsi Spartanus erat, & in ea nutritus Rep. cui tu secundas vel primas potius tribuis, itaque frustra videbaris vrbem Spartanam tot illi laudibus exornasse.

καὶ οὐκ ἀγαπῶς τῷ τοῦ Πρωταγόρου, εἰ καὶ * καθ' ὅσον οὖν προὐβίβασαν τοὺς πολλοὺς εἰς τὸ βέλτιον· ἀλλ' εἰ μὴ πάντα ὁ δῆμος ἀνεγκλήτως, καὶ ὥσπερ εἷς ἀνὴρ μετεχείρισε, τοῦτ' ἤδη καὶ τῶν προστατῶν ἐστί σοι. τί οὖν θαυμαστὸν, εἰ κἀκεῖνοι πολλὰ καὶ χρηστὰ συμβουλεύσαντες Ἀθηναίοις, καὶ πολλὰ τῶν δυσχερῶν κωλύσαντες, μὴ διὰ τέλους αὐτοὺς ἠδυνήθησαν κατασχεῖν, μηδ' ἀθάνατα ἰάσαντο· ἀλλ' ἡττήθησαν τῆς δήμου φύσεως, εἴτε καὶ τῆς κοινῆς ἀνθρώπων δεῖ λέγειν, καὶ μὴ ἠδυνήθησαν καθάπαξ ἐκ τῆς πόλεως ἐξελεῖν ἀδικίαν· ὥσπερ γεωργοὶ τὰ λυμαινόμενα τῇ χώρᾳ καθ' ἕκαστον ἐνιαυτὸν ἐκκόπτοντες, εἶτ' οὐκ ἐφικνούμενοι διὰ παντὸς τοῦ λυμαινομένου τὴν χώραν] σπέρματος· εἰ τοῦτον τὸν τρόπον κἀκείνους ἐθέλοντας * καθαίρειν τὴν πόλιν ἐξέφυγε, καὶ ἐνέμεινε σπέρμα ἀναγκαῖον ἀδικίας καὶ ἀγνωμοσύνης, καὶ οὐ * πάντη ὑπήκουσεν αὐτοῖς, ἀλλ' ἔστιν ἃ καὶ καθ' αὑτὸν ὁ δῆμος ἐβουλεύσατο, τίνα * τοῦτο τοῖς ἀνδράσιν ἔχει φαυλότητα; ἢ τί δεῖ τὰ * ἐκείνων ἑτέροις λογίζεσθαι; ὥσπερ ἂν εἰ καὶ στάσεως οὔσης ἐν τῇ πόλει, καὶ τούτων τῆς ἑτέρας ἡγουμένων τις τῶν ἐπιεικῶν, εἶτα τὰ τῶν ἑτέρων * ἁμαρτήματα, καὶ τῶν εἰς τούτους πλημμελούντων, αὐτοῖς τούτοις τις * προστιθείη. καὶ τίνα ἔχει φύσιν, οἳ μήτε ἔδρων ταῦτα, καὶ προσέτι κωλύειν ἠξίουν; ἀλλὰ μὴν εἴ γε μηδὲ κακῶς ἀκούσασι * καλῶς ἔχειν οἰήσεταί τις, ταῖς [αὐταῖς] χρήσασθαι λαβαῖς, καὶ ταύταις μὴ ἐπὶ τῷ κακῶς ἀντειπεῖν, ἀλλ' ἐπὶ τῷ διὰ τῶν ἐκείνου τὰ ἑαυτῶν ἀπολύσασθαι· πῶς εἰρηκέναι γ' αὐτὸν πρότερον κακῶς, ἃ μηδεὶς ἐπηνάγκαζε, καὶ δι' ὧν χείρους φέρετο ἐκείνους ἀποφῆναι, δεξιόν τι νομίζειν κελεύσει; ἐλελήθεις ἄρα σαυτὸν ἁπάσαις ταῖς παροιμίαις ἐνεχόμενος, εἰς πῦρ ξαίνων, καὶ λίθον ἕψων, καὶ σπείρων τὰς πέτρας. τί γὰρ τῶν σῶν νουθεσιῶν καὶ λόγων * ἀπήλαυσαν ἐκεῖνοι; τί τῶν θείων ἢ τῶν ἀνθρωπίνων ἄμεινον μετεχειρίσαντο Διονύσιος ἢ Δίων, μετ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν, ἐν ᾗ σοι τὰ ὦτα ὑπέσχον; τοσοῦτον ἡμεῖς ἀμείνους τοὺς ἡμῖν χρωμένους, ὦ Πλάτων, ἀπεδείξαμεν, ἢ σὺ τοὺς σούς. εἰ δ' ἐρεῖς, ὅτι βελτίους οὗτοι τὴν φύσιν, καὶ ταύτῃ φρονιμωτέρους ἡμᾶς ἀποδεικνύεις, εἴ τινας ἐν τούτοις ἔχομεν ἐλπίδας· οὐχ ὥσπερ σὺ τοῦ παντὸς διημαρτες, ἐκείνοις διαλέγεσθαι προὔργου τι δόξας εἶναι. ἔπειτα ὥσπερ ἐν οἷς βελτίους ἑτέρων γεγόνασι τὴν φύσιν αἰτιᾷ, οὕτως * εἴ τι καὶ προπετέστερον εἰργάσθαί σοι δοκοῦσι τῆς φύσεως, αὐτὸν θὲς τῆς αὐτῆς, καὶ μὴ λάμβανε ἐφ' ἡμᾶς· μήθ' ἃ μὲν ἡμῶν ἡγουμένων κατέπραξαν, ἀποστέρει τοὺς συμβουλεύσαντας, καὶ τοὺς συγκατεργασαμένους ἡμᾶς τῷ δοκεῖν τὰ βέλτιστα προαιρέσθαι. ἃ δ' ἐπὶ σφῶν αὐτῶν ἐξημάρτον εἰς ἡμᾶς, ταῦτα ὡς ἡμεῖς ἀδικοῦμεν, λέγε· ἐκείνων μὲν γὰρ καὶ ἡμεῖς αἴτιοι τὸ μέρος τούτων δ' οὐδὲ μικρόν.

* al. καθ' ἰσον. * καθαίρειν. * πάντα. * al. αὐτό. * ἑτέροις ἐκείνων. * ἁμαρτήματα. * προστιθῇ. * al. κακῶς. * ἀπέλαυσαν. * ἔνι. * αὐτὸ θὲς τῇ ἑαυτῆς.

Καὶ ὁ Πόλλις αὖ πάλιν παραλαβὼν Πλάτωνα, Διονύσιον μὲν καὶ * ἀπόντα ᾐσχύνετο, καὶ ὧν ἐπέσκηψεν ἐμέμνητο: * σὲ δ' ὁρῶν, καὶ συνὼν, παρ' οὐδὲν ἐποιεῖτο. ἀλλ' [ἡ] ἡ θαυμαστή σου δύναμις καὶ πειθὼ κατὰ τοὺς λόγους ἡττᾶτο τῶν ἐντολῶν τοῦ Διονυσίου· καὶ Πόλλις ἐκείνῳ μὲν συνεβάλλετο, καὶ ταῦτα τοιαῦτα ἐπιτάξαντι, σοὶ δ' οὐδέν. προσθῶμεν δ', ὅτι καὶ Σπαρτιάτης ὢν, καὶ τεθραμμένος ἐν νόμοις καὶ πολιτείᾳ, δεύτερα τῶν πασῶν ἐχούσῃ παρά σοι κρίσει. μᾶλλον δὲ τὰ πρῶτα πασῶν· καί σοι μάτην (ὡς ἔοικε) τὰ πολλὰ ἐκεῖνα εἰς τὴν τῶν Λακεδαιμονίων πόλιν ὕμνητο.

* al. ἀπιόντα. * al. σύ.

ὁ γοῦν

ὁ γοῦν τῶν Λακεδαιμονίων ποτὲ ναύαρχος τοσοῦτον διήμαρτε τῆς σῆς ἀξίας, ὅσον οὐδ᾽ ἂν εἷς Περσῶν ἢ Σκυθῶν, οἷς οὐκ ἦν συνεῖναι τῆς σῆς φωνῆς τὸ παράπαν. καίτοι γε εἰ μὲν ἠξίους αὐτὸν (τὸν ναύαρχον τῶν Πελοποννησίων Πόλλιν) ἀμείνω γενέσθαι Διονυσίου περὶ σέ, καὶ βουλεύσασθαί τι βέλτιον· ὁ δὲ οὐ προσεῖχέ σοι τὸν νοῦν, ἀλλὰ μὴν τοῦ παρόντος ἦν, * καὶ τὰ αἴσχιστα ἐντειλαμένου· πῶς οὐχ ἧττον πάμπολυ τοῦ τυράννου; καὶ ποῦ δίκαιος εἶ προφέρειν, εἴ τινά τις πείθειν ἐπιχειρῶν ἀπέτυχεν; εἰ δὲ σὺ μὲν στέργειν ἠξίους τοῖς παροῦσιν· ὁ δὲ οὐκ ᾐδεῖτό σου τὴν σιωπήν, οὐδ᾽ ἁπάντων λόγων ἡγεῖτο ἱκανωτέραν εἶναι τοὺς προσήκοντας αὐτῷ λογισμοὺς περὶ σοῦ παρασχῆσαι· πῶς τῶν εἰκότων ἐτύγχανες, ἢ πῶς τὰ πρέποντα ἀπέλαβες τῆς φύσεως τῆς σεαυτοῦ; νὴ Δί᾽ ἀλλ᾽ οὐδὲν σὺ χείρων, εἰ παρέπαιε Πόλλις καὶ Διονύσιος. οὐδέ γε ἡμεῖς, ὦ μακάριε, εἴ τις * περὶ ἡμᾶς Ἀθηναίων φαῦλος ἐγένετο. καὶ πωλοῦντος Πόλλιδος Ἑλλήνων μὲν οὐδεὶς ὠνεῖτό σου τὴν ἱερὰν κεφαλήν, οὕτω πάντες κατείχοντο ὑπὸ τῶν σῶν λόγων. Λίβυς δὲ ἄνθρωπος Ἀννίκερις ὄνομα, ὃν οὐδ᾽ ἠπίστατο ἀνθρώπων οὐδείς, εἰ μὴ ταῖς σαῖς συμφοραῖς ἀπεχρήσατο. νῦν δ᾽ οὐ Πλάτωνα ἐπρίατο, ἀλλὰ δόξαν ἑαυτῷ καὶ τὸ γιγνώσκεσθαι. * μή τοι νομίσῃς ἡμᾶς ἀγνοεῖν τοὺς σοὺς λόγους, ἢ μὴ συγχωρεῖν ἀληθεῖς εἶναι, ὡς οὐ θέμις ἀνδρὶ βελτίονι ὑπὸ χείρονος οὔθ᾽ ὑβρίζεσθαι οὔτε βλάπτεσθαι. συνίσμεν ταῦτα, καὶ μαρτυροῦμεν ὡς ἀληθῆ λέγεις. ὅμως δέ γε ὁ θαυμαστὸς ἐκεῖνος ἐραστής σου οὐδ᾽ ὁτιοῦν ὕβρεως καὶ ἀσελγείας ἀπέλιπε. καὶ σὺ μὲν * οὐδὲν ὑβρισθεὶς ἴσως· ὁ δὲ οἷς ᾤετο ὑβρίζειν, πλείω ταῦτα ἐποίει, ἢ δι᾽ ὧν ἐδόκει τιμᾶν σε· ἀλλ᾽, ὦ πάντων θαυμάσιε Πλάτων, * μὴ δι᾽ ἀμφοῖν ἴθι· καὶ ταῦτα οὐ διὰ τῶν φίλων ἑνὸς καὶ τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ διὰ σαυτοῦ τε καὶ τούτων, οὓς μᾶλλον φίλους εἰκὸς ἡγεῖσθαι. εἰ δὲ μὴ * σκόπει, μὴ ὅτι ἔγ[illegible]ς, ἀλλ᾽ ὅτι ἀπολογήσῃ πρότερον. τοσαῦτα [illegible] καὶ τὰ σά. εἰ δ᾽ αὐτὴν ἐφ᾽ ἑαυτῆς δεῖ τὴν προαίρεσιν ἐξετάζειν· ἀναίτιον μὲν τὸ σὸν εἰκότως, ἀναίτιον δὲ ἐκ τῶν αὐτῶν καὶ τὸ ἡμέτερον. καὶ πρέπει (καὶ) τὸ κρατῆσαι τῶν πραγμάτων, καὶ τὸ μείζω ταῦτα εἶναι τῶν τε ὑπὸ σοῦ σπουδαζομένων, ὧν τε αὐτοὶ προεχειρούσαμεν. σὺ μὲν τοίνυν (τὸν Ἀγαμέμνονα ὀνειδίσαντα τὸ γένος ὅτι νόθον) ἐλέγχειν ἡμᾶς ἀξιοῖς, καὶ τὸ σαυτοῦ λέγεις· ἡμεῖς δὲ ὑπὲρ * ἡμῶν αὐτῶν λέγοντες, καὶ τὸ σὸν συναγωνιζόμεθα. μᾶλλον δὲ τῆς μὲν σῆς ἀπολογίας καὶ ἡμεῖς μετέχομεν, σοὶ δ᾽ οὐχ ὅσον ἡμῖν ὑπάρχει. ὥστε εἰ μὲν ἡμῶν τις φείσεται, ἄδηλον εἰ καὶ σοῦ. εἰ δὲ σοῦ τις καταγνοίη, τάχ᾽ ἂν ἡμῖν γε συγγνοίη· εἰ δ᾽ αὖ (γε) μηδ᾽ ἡμῶν φείσεται, σχολῇ γε σοῦ. οὕτω τὸ νικᾶν ἡμᾶς ὑπὲρ σοῦ γίνεται. πρὸς ταῦτα σκόπει μὴ τὸ ἐμόν, ἀλλὰ καὶ τὸ σόν, Τεῦκρος ἔφη τινί· καὶ μὴ βούλου πάντα ἀκριβῶς ἐξετάζειν, μηδὲ τριῶν ὄντων εἰς ἅ τις * ἀποβλέψειε, τῆς γνώμης, τῶν ἔργων, τῆς τύχης· ἀφεὶς τὰ δύο, τὸ τρίτον λαμβάνου· καὶ ταῦτα καὶ τούτου τοῦ πλείστου μέρους μεθ᾽ ἡμῶν ὄντος. εἰ γὰρ ἡμᾶς ἰδοὺ ταῦτα προσῆλθεν ἐξ ἀρχῆς ἐπιτήδες ὑπὲρ τῆς Ἑλλάδος ἡμᾶς αὐτοὺς ἐπιδοῦναι, οὐκ ἂν ὠκνήσαμεν, οὐδ᾽ ἐλειπόμεθα τοῦ Κόδρου. καὶ τοῦτον καὶ σύ γ᾽ ἂν οἶμαι ταῦτα συνεβούλευσας.

* al. ταῦτα αἴσχιστα. * al. πρὸς. * al. μὴ τοίνυν. * al. οὐδέ. * al. μηδ᾽ ἀμφοῖν. * αὐτῶν. * πρός.

ARISTIDES.

Quocirca Laconicæ quondam classis præfectus, tantum in dignitatem tuam peccauit, quantum nec Persarum quisquam, nec Scytharum, qui vocem tuam prorsus intelligere non poterant. Atqui siquidem volebas eum [navarchum Peloponnesiorum Pollin] melius aliquid in te, quam Dionysium, consulere, nec ille te attendebat, verum absentis, & qui turpissima præceperat, totus erat, multum à tyranno vincebaris, nec iure cuiquam potes obiicere, si quid minus alicui persuadere potuit: sin tu quidem fortunam præsentem æquo ferebas animo, ille vero silentium tuum non reuerebatur, nec sermone quouis potentius ad conueniens consilium de te capiendum iudicabat, quomodo ius tuum consequebaris, aut ingenij tui, quem meritus eras, fructum capiebas? At non ideo tu peior, si Pollis ac Dionysius delirarunt; neque nos, bone vir, si quis erga nos, Atheniensis improbus exstitit. Et, vendente Pollide, Græcorum quidem nullus te sacrum caput redemit (vsque eo cuncti tua tenebantur eloquentia) verum Afer quidam, Anniceris nomine, quem nemo, nisi tua calamitate fuisset abusus. Nunc vero non Platonem, sed famam & celebritatem sibi comparauit. Ne forte putes nos rationes tuas ignorare, aut falsas credere, cùm negas virum meliorem à peiore posse iniuria affici vel lædi. Quæ cum sciamus, & verè dici testemur, ille tamen magnus amator tuus, nihil petulantiæ nec contumeliæ reliquum fecit, & quamuis tu nullam patereris iniuriam, ille nihilominus ea potius quibus iniuriam, quam in quibus honorem tibi deferre se putaret, faciebat. Quo circa noli, admirande Plato, vtrumque transfigere, idque alterum amicum, hostem alterum: verum teipsum & hos pete, quos potius debebas pro amicis habere. Alioqui nó tam quid accuses, quam quid prius excutiendum tibi fuerit, siquidem tua quoque tanta sunt. Sin ipsum per se considerádum est consilium, nec tuum culpari iure potest, nec etiam eadem de causa nostrum, quo accedit vt voti compotes facti simus, & hæc tum tuis studiis, tum nostris ostensis sint maiora. Quare cum tu nos [vt alter Agamemnon exprobrans genus tanquam spurium] redarguere studes, teipsum quoque refellis: nos, dum nobis suppetias ferimus, tuá quoque rem agimus. Quinimo tua defensio nobis quoque conuenit, verum tibi non tot, quot nobis sunt adiumenta. Itaque vt nobis quis parcat, incertum sit an & tibi; sin te condemnet, nobis fortasse veniam dabit. Quod si nec nobis parcat, nihil erit ibi sperandum: vsque eo victoria nostra cedit in tuum commodum

Quapropter etiam tua require, non mea.

Inquit ad * quendam Teucer, nec omnia conare studiosè scrutari, neque cum tria sint consideranda, animus, facta, fortunæ, duobus omissis, arripe tertium, cuius item pars maxima nobiscum facit. Etenim si his initio relictis, pro Græcia nos deuouere debuissemus, non eramus recusaturi; neque Codro tantum cessuri: atque ad id tu, credo, adhortatus esses.

* Quendam Agamemnonem Aiace Sophoclis

ARISTIDES.

Age vero vtrum hoc maluisses, vt nihil à nobis gestum vnquam fuisset, nec in nos ciuium quisquam peccasset (itaque tam in nos, quam in illos, erant alij peccaturi) an vt hæc quoque, si fuerat opus, quo fierent illa, contigissent. Hæc, arbitror, malles. Ergo cum vtrumque te, quam neutrum, malle dicis, cum omnia quæ requirebantur, in administrationem nostram incidisse confiteris, tum plura vrbi, de quibus glorietur, quam ob quæ reprehendatur, suppetere. Quin ergo laudas potius quam vituperas. Denique cur ab iis rationes repetimus solis, qui soli rerum auctores non fuerunt. Nam nec primos reprehendimus aurigas, si quis eosdem equos alius deteriores reddiderit. Verum & aurigæ equorúmque domitores, magistri fiunt pluris, cum alij eandem potestatem nacti, non eodem modo se gerunt, idque eodem tempore. Age vero, quæ viris his acciderint, etiam percurramus. Neque enim omnes eodem modo populus condemnauit, neque id illi communi decreto sunt passi, neque etiam prorsus omnes. Verum Themistocles quidem & Cimon Ostracismo sunt expulsi. Id autem non erat odij, nec quia alienus erat ab illis plebis animus, sed legem hac de re conscriptam habebant, quæ vt olim se habuit, (id enim omittam, nisi quis eam valde voluerit laudare) illorum tamen delictum non carebat excusatione, cum haberet aliquem decorem, quandoquidem ex lege proficiscebatur. Lex autem sic erat, vt eos *qui cæteris antecellerent in annos decem ablegarent.* Nec aliud deerat crimen, neque quasi conuicta res esset ira. Indignum sit ergo, si eos, quos nec ipsi poterant qui eiecerunt reprehendere, nos istorú causa reprehendamus, vt qui certi nihil sciamus, sed rumorem quendam, eumque obscurum accusemus. Sed vt huc redeam, quod ad gloriam comprimendam hoc exsilij genus introduxerunt, ea res, quantum ab adulatione fuerint hi remoti, indicat clarissimè. Quocirca ne nimis clari fierent, hac sola de causa illos ablegarunt. Itaque non contra ipsos hoc dixisti, sed insciens pro ipsis. Egregiè tu quidem potes, quæ dicuntur obseruare, & alios refellere. Nam cum calamitates eas, in quas tempore Pisistridarum incurrerant, considerassent, videtur neminem voluisse cæteris præferri, sed omnes æqua vigere potestate. Rectè ne igitur Cimonem atque Themistoclem eiecerunt? Equidem non dico, non tamen prorsus impudenter, sed vt & ipsi defensionem haberent, & illi non inhonestam paterentur iniuriam. Pericli vero donec in pace vigebat ciuitas, nullum nec magnum nec paruum crimen est impositum, verum Deorum instar colebatur, & quamuis prius etiam Athenienses non paucos contra fœdifragos in prælium eduxerat, non tamen inculpatus modo, sed & facile primus fuerat. Postquam vero simul & agro carere cogebatur, & pestis cuncta vastans incumbebat, nec erat malorú vlla requies, tum demú calamitatibus succúbétes in illú sút exacerbati.

Quatuor Virorum casus in Atheniensium Rep.

Ostracismi lex.

Periclis

ἐπεὶ, φέρε πρὸς φιλίου, πότερ' ἂν μᾶλλον ἐβουλήθης, μήτε τὰ πραχθέντα δι' ἡμῶν πεπρᾶχθαι τῇ πόλει, μήτε εἰς ἡμᾶς μηδένα τῶν πολιτῶν ἐξαμαρτεῖν; ἢ κἂν ἕτεροι καὶ εἰς ἡμᾶς καὶ εἰς ἐκείνους ἔμελλον· ἢ ἐκεῖνα γε ἕνεκα ὥστε πραχθῆναι, καὶ ταῦτα εἰ δέοι συμβῆναι; ἐγὼ μὲν οἶμαι ταῦτα. οὐκοῦν ὅτ' ἀμφότερα φαίνῃ ἐθέλειν μᾶλλον, ἢ μηδέτερα, ὁμολογεῖς καὶ τοῖς πεπολιτευμένοις ἡμῖν ἅπαντα ἃ προσῆκε προσεῖναι, καὶ μείζονας τὰς πρὸς δόξαν τῇ πόλει τῆς αἰτίας εἶναι. πῶς οὖν οὐ δίκαιος ἦσθα μᾶλλον ἐπαινεῖν ἢ ψέγειν; ὅλως δ' ἁπλῶς εἰπεῖν, τί δίκαιον, μόνους ἀπαιτεῖν εὐθύνας, τοὺς οὐ μόνους τῶν πραγμάτων αἰτίους; οὐκοῦν τούς γε ἡνιόχους αἰτιώμεθα, οὓς ἐξ ἀρχῆς ἂν ἕτερος, τοὺς αὐτοὺς ἵππους παραλαβὼν, χείρους ἀποδείξῃ· ἀλλὰ καὶ ἡνίοχοι καὶ πωλοδάμναι καὶ διδάσκαλοι μείζονως εὐδοκιμοῦσιν, ὅταν τῶν αὐτῶν ἕτεροι κύριοι καταστάντες, μὴ τῶν ἴσων ἄξιοι γένωνται, καὶ νὴ Δί' αὖ γε καὶ κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους. φέρε δὴ καὶ περὶ τῶν συμβεβηκότων αὐτοῖς τοῖς ἀνδράσι σκεψώμεθα, καὶ διέλθωμεν. οὐ γὰρ ἁπάντων ὁ δῆμος οὑτωσὶ κατεψηφίσατο, *οὐδ' ἀπὸ κοινοῦ δόγματος ταῦτ' ἔπαθον· ἀρχὴν δὲ οὐδὲ ταῦτα πάντες. πόθεν; ἀλλὰ Θεμιστοκλῆς μὲν καὶ Κίμων ἐξωστρακίσθησαν· τοῦτο δ' ἦν οὐ μῖσος, οὔτ' ἀλλοτρίωσις τοῦ δήμου πρὸς αὐτούς· ἀλλ' ἦν *νόμος αὐτοῖς περὶ ταῦτα, ἔχων μέν πως δή ποτε. ἐῶ γὰρ, εἰ μὴ σφόδρα ἄν τις ἐπαινέσαι τὸν νόμον. τὸ δ' οὖν ἁμάρτημα οὐκ ἀπαραίτητον αὐτῶν, ἀλλ' ἔχον ὡς ἐν τοιούτοις εὐπρέπειαν· νόμῳ γὰρ, ὥσπερ εἶπον, ἐγίνετο. ἦν δὲ οὗτος ὁ νόμος· *ἐκέλευον τοὺς ὑπερέχοντας μεθιστάντες ἔτη δέκα· ἄλλο δὲ οὐδὲν ἔγκλημα προσῆν, οὐδ' ὡς ἐπὶ ἐλέγχῳ πραγμάτων ὀργή. καίτοι πῶς οὐ δεινὸν, εἰ οὓς οὐδ' αὐτοὶ οἱ μεθιστάντες εἶχον αἰτιάσασθαι, τούτοις αἰτιασόμεθα ἡμεῖς διὰ τοὺς μεταστήσαντας; ὥσπερ οἱ βέβ[...] μὲν οὐδ' ὅ, τι κοινῶν ἐπιστάμενοι, ἀκοὴν δέ τ[...] κατηγοροῦντες, καὶ ταῦτ' οὐδ' αὐτὴν σαφ[...] ἀκοήν. ἀλλ' ἐκεῖσε ἐπάνειμι, *ὅτι ὑπὲρ τοῦ τὰ φρονήματα ἐπισχεῖν, τοῦτο τὸ εἶδος τῆς φυγῆς ἐνόμισαν. οὐκοῦν τοῦτο μέγιστον δηλόν ἐστιν, ὅσον κολακείας οἱ ἄνδρες ἀπεῖχον, οὕς γε ὅπως ὑφεῖντο (ἄλλου) τοῦ φρονήματος διὰ τοῦτο μεθίστασαν· οὐδενὸς *ἄλλου τῶν πάντων ἕνεκα. ὥστε τοῦτό γε οὐ κατ' αὐτῶν, ἀλλ' ὑπὲρ αὐτῶν, ἔλαθες εἰρηκώς. ὡς δεινὸς εἶ τηρεῖν τὰ λεγόμενα, καὶ τοὺς ἄλλους *ἐλέγχειν. δοκοῦσι γάρ μοι τὰς συμφορὰς ἐνθυμούμενοι τὰς ἐπὶ τῶν Πεισιστρατιδῶν γενομένας ἑαυτοῖς, μηδένα βούλεσθαι μεῖζον ἐᾶν τῶν πολλῶν φρονεῖν· ἀλλ' ἐξ ἴσου εἰς δύναμιν εἶναι. δίκαια ἄρα ἐποίουν ἐλαύνοντες Κίμωνα καὶ Θεμιστοκλέα; οὐ λέγω ταῦτα· ἀλλ' οὐδ' αἰσχυντά γε παντελῶς· ἀλλὰ καὶ αὐτοῖς ἔχοντα παραίτησιν. κἀκείνοις οὐκ ἀσχήμονα τῆς *συμφορᾶς. Περικλῆς δὲ, ἕως μὲν εἰρήνην ἡ πόλις ἦγεν, οὐδεμίαν οὔτε μείζω οὔτε ἐλάττω παρ' αὐτοῖς αἰτίαν εἶχεν· ἀλλ' ἐξ ἴσου τοῖς θεοῖς ἐθαυμάζετο. καὶ ἔτι πρότερον στρατιὰς πολλὰς ἐξαγαγὼν Ἀθηναίων ἐπὶ τοὺς οὐκ ἐθέλοντας τοῖς δικαίοις ἐμμένειν, οὐκ ἄμεμπτος μόνον, ἀλλὰ καὶ πολλῷ τινι πρῶτος ἦν. ἐπεὶ δ' ἅμα τῆς τε χώρας *ἠναγκάζετο στέρεσθαι, καὶ ὁ λοιμὸς ἅπαντα φθείρων ἐπέκειτο, καὶ κακῶν ἀνάπαυσις οὐκ ἦν. ὑπὸ δὲ τῶν συμφορῶν ἡττηθέντες, *ἐξετραχύνθησαν πρὸς αὐτόν. καί μοι

* ὑπ' ἐκδ. F.

* al. μόνος

* Schol. [illegible]

* al. ἵνα

* al. ἀπ' ἀ τῶν

* al. ἐλέγχων

* al. διαφορᾶς

* al. ἐνηγκάζετο.

* al. [illegible]

καί μοι τὸ παράδειγμα ἐνταῦθα ἀναμνήσθητι, τὸ τῶν ἡνιόχων. τάχα γὰρ ἂν ἀλόγως τοῖς * ἅρμασι τοῖς σαυτοῦ, καὶ οὐ τοῖς πτεροῖς. ἀλλ' οὐδ' εἶχεν (οὐδ' ὁ Νέστωρ) ὅτι χρήσαιτο, μὴ ὅτι ἐκείνῳ τῷ τὴν πληγὴν λαβόντι· ἀλλ' οὐδὲ τοῖς ἄλλοις ἵπποις τεταραγμένοις ὑπὸ τοῦ πάθους· ἀλλ' οὐδ' ἀπολῦσαι τὰ ῥυτῆρα ἐν τῷ θορύβῳ ῥᾳδίως ἠδύνατο· ἀλλ' ὥσπερ ἐπὶ χαλκοῦ ζεύγους εἱστήκει, μόνον ὅσα μὴ ἀπεῖναι τό γε ἀτρεμεῖν.

*[illegible] ἅρμασιν αὐτῶν

Atque heic mihi aurigarum exemplum recordare, nec enim pennis potius quam curribus tuis capieris. Sed non potuit Nestoris equus parere vulneratus, non illo tantum sed & reliquis equis hoc casu turbatis. Quid? quod nec frænum in hoc tumultu facile poterat demere, verum tanquam in æneo vehiculo stabat manens, nisi quod commouere se poterat. Domi male habebant [pro infeliciter.]

ARISTIDES.

οἶκοι πονηρῶς ἐπεπράγεσαν. ἀντὶ τοῦ, ἀτυχῶς.

ἀπεσείσαντο μὲν τὸν ἡνίοχον· ἀποσεισάμενοι δὲ, οὕτως εὖ καὶ καλῶς ἤχθησαν ὑπ' αὐτοῦ τὸν ἄνω χρόνον, ὥστε ἔγνωσάν τι ὧν ἔδρασαν, καὶ μετέγνωσαν, καὶ ὑποκύψαντες ἐξ ἀρχῆς παρῆσαν ἄρχειν καὶ ἄγειν ὅποι βούλοιτο ἑαυτούς. ἀλλὰ μὴν ὅτι καὶ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον ηὐδοκίμει, πολλὰ ἑξῆς ἔτη καὶ μετὰ τὴν καταδίκην μέγιστος πάλιν ἦν τῶν πολιτῶν. πῶς οὐκ ἀμφοτέρων ἕνεκα ζηλωτός ἐστι, καὶ τῆς ἀρχῆς, καὶ τοῦ τέλους; οὐ γὰρ τὸ προσκροῦσαι τοῖς ἔμπροσθεν, ἐπεσκότισεν· ἀλλὰ τὸ τιμᾶσθαι μετὰ τοῦτο, πᾶσαν * παρεγράψατο τὴν συμφοράν. οὐ γὰρ τὸ μέσον, κυριώτερόν ἐστιν ἑκατέρου τῶν καιρῶν· ἀλλὰ κρατεῖ τὸ συναμφότερον τοῦ μέσου. εἴτε γὰρ τοῖς προτέροις δεῖ διδόναι τὴν ψῆφον, ἐτιμᾶτο * ἐξ ἀρχῆς· εἴτε τοῖς ὕστερον, οὐκ ἐν οἷς κατέγνωσαν ἔμειναν, ἀλλὰ προσεῖχον πάλιν ὡς αὐτῷ βελτίονι. καὶ μὴν οὐχ ὅσον δύο ἀνθ' ἑνός ἐστιν, ἀλλ' * ὅτι καὶ τὸ πλῆθος ἑκάστου χρόνου οὐκ ἴσον, οὐδ' ἐγγύς. καὶ μὴν οὐδὲ τοὺς * λέγοντας ὅλως χρὴ πάντας καταψηφίσασθαι τὴν γραφὴν αὐτοῦ· ἀλλ' εἶναί τινας, οἳ καὶ τῷ Περικλεῖ καλῶς ποιοῦντες * ἔθεντο. οὐκοῦν τούτους (γε) βελτίους τε καὶ βελτίστους ἦν πεποιηκώς. καί τοι τί φήσομεν, ὦ τῶν Ἑλλήνων ἄριστε, πότερον δικαίως εἰς σὲ τότ' ἐκείνους ταῦτα τολμᾶν; ἢ σὲ τῆς ἐκείνων μανίας ὑπεύθυνον εἶναι; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδέτερον ἂν φαίην. καὶ μὴν ἔχοι γ' ἄν τις τοὺς σοὺς λόγους ἀμυνόμενος διπλᾶ στρέφειν κατὰ σοῦ, καὶ κατὰ Σωκράτους. ὡς καὶ εἰ τὰ μάλιστα ἀδίκως * ὑμῖν ταῦτα συνέβαινε, τρόπον γέ τινα τὰ προσήκοντα ἐπάσχετε· εἴπερ γε τοιούτους ἀπεδείξατε, οὓς ἐπαιδεύετε. οὐκοῦν εἰ μὲν τὰ τῶν ὁμιλητῶν ἁμαρτήματα, τῶν προεστηκότων ἐστὶ κατηγορήματα, σαυτοῦ καὶ τοῦ ἑταίρου μᾶλλον κατηγόρηκας, ἢ Περικλέους τε, καὶ ὧν οἶδα. καὶ νὴ Δί', εἰ βούλει, τὸ μᾶλλον ἀφίημί σοι· ὅτι δὲ οὐχ ἧττον ἀρκεῖ. * εἰ δ' ὑμεῖς ἀθῷοι, κἀκεῖνοι ἐκ τῶν αὐτῶν εἰκός ἐστιν εἶναι. εἴπερ γε τοῦ ἴσου μέμνησαι, καὶ μὴ ὑπερβαίνεις τὴν γεωμετρίαν ἑκών. εἶθ' ὃν αὐτὸς ἀφῆκας ἂν τῆς αἰτίας, τοῦτον διαβάλλεις ἐκ τῆς αὐτῆς ταύτης αἰτίας. καὶ πῶς οὐκ ἄτοπον, ἄλλῳ μὲν ἂν λέγοντι μὴ πιστεύειν, αὐτὸν δὲ κατηγορεῖν· καὶ δι' ἃ τὸν λέγοντα ἡγοῦ χείρω, διὰ ταῦτα Περικλέα ἀξιοῦν φαῦλον νομίζεσθαι; καὶ τοὺς καταψηφισαμένους αἰτιώμενος ἡμᾶς πείθειν συγκαταγνῶναι, ὥσπερ χρηστοῦ τινος πράγματος μεθέξειν μέλλοντας· ἀλλ' οὐχ ὃ μηδ' ἐκείνοις καλῶς εἶχε ποιῆσαι. κἀκεῖνοι μὲν αὐτοὶ τὴν ἑαυτῶν καταδίκην οὐχ ὑπελογίσαντο, ἀλλ' ἐτίμων πάλιν ὡς χρηστὸν καὶ δίκαιον· ἡμεῖς δὲ οὗ μηδὲν ἄλλο κατηγορεῖν ἔχομεν, τοῦτον ἀτιμάσομεν διὰ τὴν καταδίκην, καὶ τῶν αὐτῶν ἀνδρῶν, ὧν μὲν ἥμαρτον, ἰσχυρὸν ποιησόμεθα· ἃ δὲ εὖ φρονοῦντες ἔπραξαν, ἐν οὐδενὸς μοίρᾳ θησόμεθα· καὶ ταῦτα ὁμολογοῦντες, ὡς ἥμαρτον·

*al. διεγράψατο.

*al. ἀπ' ἀρχῆς.

*al. ἔτι.

*[illegible]

*ἐψηφίσαντο.

*ταῦτα ὑμῖν.

*al. ἔτι.

Aurigam excusserunt. Quemadmodum excusserant, ab eo tam probe fuerant olim gubernati; vt & factum suum cognouerint, & sententiam mutarint, eumque denuo se regere, & quocunque vellent ducere iusserint. Quin si & prioribus annis multis gratiosus fuit, & post condemnationem rursum maximus euasit; nimirum ex vtroque, tam principio quam fine, admirandus exstitit. Nec enim offensa res priores obscurauit, verum honor post delatus omnem deleuit calamitatem. Non enim medium tempus vtrique præstat, verum simul vtrumque medio. Nam siue priora specteris; in honore primum fuit, siue posteriora, in condemnatione non perseuerabant, sed rursus vt potiorem attendebant. Neque vero duo dumtaxat vni opponuntur, verum ne singulorum quidem temporum spatium est vllo modo æquale. Quinimo nec omnes eum iudices condemnasse censendi sunt, sed aliqui etiam Pericli rectè suffragati sunt. Nos igitur meliores atque optimos reddiderat. Quid ad hæc, Græcorum optime, dicemus? vtrum rectè illos hæc in te commisisse, an te illorum esse insaniæ reum? Equidem neutrum dixerim. Veruntamen posset aliquis tuis verbis respondens, bifariam contra te & Socratem hoc torquere, quasi rectè quodammodo vobis, quamuis iniustissimè hæc acciderint, quandoquidem tales discipulos protulistis. Quare si assectarum peccata præsidum culpam continet, teipsum & sodalem potius, aut saltem non minus, quam Periclem & quos volebas, accusasti. Sin vos estis insontes; eodem quoque illi modo debent esse, siquidem æqualitatis meministi, nec Geometriam sponte transgrederis.

Ergo quem ipse à crimine absoluisses, cum criminis eiusdem accusas? Quid autem absurdius quam alteri dicenti non credere, ipsum accusare? propter quæ dicentem peiorem fores habiturus, propter ea Periclem velle improbum videri? Et cum eos, qui illum condemnarunt, improbes, nos ad similem condemnationem hortari, quasi rei alicuius præclaræ, & non eius, quæ nec illos decuit, participes futuri simus. Illi vero suam condemnationem ipsi non excusarunt, sed rursum tanquam probum & iustum in oculis tulerunt: nos eum, cui nullum possumus aliud crimen imponere, propter condemnationem contemnemus? Et eorundem hominum peccatis nitemur, rectè facta non attendemus? Cum præsertim illorum peccata fateamur,

ARISTIDES.

aut potius accusemus. Quam id, obsecro, rationis habet speciem? Equidem non intelligo. At Plato cladem pro iniuria sugillat, cum fortunam decreti loco considerans, tum aliorum delicta his imponens. Si verò quis calcitrantibus eos qui condemnati sunt confert, aliquid se contra illos grauius arbitratur dicere. Quod si condemnantes cum * Diis duodecim conferre possent, à vituperandis reis, credo, abstinuisset. Cæterum si viros vtroque modo volet Plato reprehendere, quasi acutum quiddam arripuerit, quid vetat, quominus aliquis parte pari reddens, vtroque rursum modo sic dissoluat: Si eos rectè & iustè condemnarunt Athenienses, non erant ab illis corrupti. nam cum rectè agebant, non eos illi corruperant. Quare si merito sunt condemnati, non heic peiores erunt, sin eos iniustè condemnarunt, iniuriam passi sunt viri, non intulerunt: tales autem adiuuandi sunt, non accusandi, aut si iuuari nequeunt, saltem accusari non debent. Ego vero elegantioribus hæc relinquo. Ipse autem quid affirmo? aut quam rationem sequor? Non possunt vtrique simul accusari, & vulgus & viri, nisi alteros manifestè calumniari volumus. Etenim si rectè sint condemnati, ipsi quidem fuerint improbi. populus officio suo functus est. Itaque non debet ob hanc rem quidem culpari, an ergo cum eum cum ferocientibus bestiis comparamus, rectè nos facere dicemus? Sin peccauit populus, vna cum ipsius peccato virorum probrum diluitur. In hoc enim ipso Athenienses deliquisse dicimus, quod illos exsilio, pecunia, vel alia re quacunque multarunt. Quid autem hæc affert ratio? nihil eos horum meritos esse. Atqui si male fecerant, meriti erant: quoniam autem meriti non erant, liquido colligitur, male nihil fecisse. Iam qui probis maledicunt, & calumnias ingerunt, non vtique probe faciunt. nos igitur pro accusatione vtrorumque, iustam vtrorumque defensionem proferemus, ac nec populi totius hanc esse culpam, nec illos sicubi offenderût, peiores haberi debere dicemus. Nec enim vt athletis solet, sic & Poëtis præstantioribus semper defertur victoria, verum & heic Pindaricum illud locum habet, verissimè enim cecinit ille: *In circo autem fortuna, non robur, vincit.*

Itaque conspicatus Eumelum Achilles, cadentem è curru misertus dixit: *Optimus extremo vir eques agit ordine fortes.* Atqui absurdum erat hæc ita deinceps coniungere, atque eundem optimum & extremum dicere. Verumtamen ita res, inquit, humanæ ferunt. Hoc enim videntur mihi verba velle, eundem esse & optimum & extremum, quod olim Orontem Persam de digito dixisse ferunt, eundem situ alio nunc decem millia, nunc vnum duntaxat ostendere. Quare ad Platonis exemplum mihi certe videtur Eumelus in cæteris spectare, cum non victoria tantum priuatus est, sed

Et cubitos atque est nares laceratus & ora,

equis optimis & à quib' nûquā fuerat deiectus.

Dii maiores duodecim quos apud Apuleium Ennius sic recensuit: Iuno, Vesta, Minerua, Ceres, Diana, Venus, Mars, Mercurius, Iouis, Neptunus, Vulcanus, Apollo.

Dissimile.

Pindarus.

μᾶλλον δὲ κατηγορήσωμέν τις. καὶ τίνα ταῦτ' ἔχει λόγον, ἐγὼ μὲν οὐκ ἐπινοῶ. Πλάτων δὲ τὴν συμφορὰν ὡς ἀδίκημα κατηγόρηκε, τὴν μὲν τύχην αἰτίαν γνώμης ἐξετάζων, τὴν δ' ἑτέρων ἁμαρτίαν ὡς ἐκείνων οὖσαν τιθείς. (εἰ δὲ) τοὺς καταψηφιζομένους καὶ τοῖς ἵπποις ἀπεικάζων τοῖς λακτίζουσιν, ἰσχυρόν τι λέγειν καθ' ὧν ἡ ψῆφος οἴεται· τάχύ γ' ἂν εἰ τοῖς δώδεκα θεοῖς εἶχεν εἰκάσαι τοὺς καταγνόντας, ἀπέσχετ' ἂν τῶν ἀλιτηρίων τὸ μὴ οὐ κακῶς εἰπεῖν. εἰ δὲ ἐπ' ἀμφότερα Πλάτων αἰτιᾶται τοὺς ἄνδρας, ὥσπερ σοφόν τινα εἰληφὼς, τί κωλύει τινὰ τοὺς ὁμοίας, αὐτὰ ἀποδιδόντα ἐπ' ἀμφότερα αὖ φιλονείκως ὑπολαμβάνοντα, διαλύειν ὡδὶ τὸν λόγον; ὅτι εἰ καλῶς καὶ τὰ δίκαια αὐτῶν Ἀθηναῖοι κατέγνωσαν, οὐκ ἦσαν ὑπ' αὐτῶν διεφθαρμένοι· τὰ γὰρ δίκαια ἐποίουν. οὐκοῦν οὐδ' ἐκεῖνοι διέφθαρκεσαν. ὥστε εἰ δικαίως ἑάλωσαν, οὐδὲν ταύτῃ γε χείρους ἦσαν. εἰ δὲ ἀδίκως αὐτῶν ἐκεῖνοι κατεψηφίσαντο, ἠδικεῖσθαι τοῖς ἀνδράσιν περίεστιν, ἀδικεῖν γε οὐδαμῶς· τοῖς δ' ἀδικηθεῖσι βοηθεῖν, οὐκ ἐγκαλεῖν, εἰκός ἐστιν. εἰ δέ τῳ καὶ μὴ δυνατὸν βοηθεῖν, ἀλλ' οὔχι καὶ δίκαιον ἐγκαλεῖν. ἐγὼ δὲ ταῦτα μὲν τοῖς κομψοτέροις παρίημι. αὐτὸς δὲ τί φημι, καὶ πῶς δέχομαι τὸν λόγον; οὐκ ἔστι δίκαιον ἅμα ἀμφοῖν κατηγορεῖν, καὶ τοῦ δήμου κἀκείνων· ἢ σαφῶς τοὺς ἑτέρους συκοφαντήσομεν. εἰ μὲν γὰρ ὀρθῶς ἐκεῖνοι κατεγνώσθησαν, * ἠδίκουν μὲν (ὡς ἔοικεν) ἐκεῖνοι, τῷ δήμῳ δ' ἃ προσῆκει πέπρακται, ὥστε οὐχὶ δή που ταῦτά γε δίκαιον κατηγορεῖν αὐτοῦ. πῶς οὖν τοῖς ἀγριαίνουσι τῶν ζώων αὐτὸν ἀπεικάζοντες, ὀρθῶς φήσομεν ποιεῖν; εἰ δ' ἥμαρτεν ὁ δῆμος· ἅμα τε ἐκείνῳ ἡμάρτηται, καὶ τοῖς ἀνδράσι τὸ ὄνειδος λέλυται· αὐτὸ γὰρ τοῦτο φαμὲν δήπουθεν ἁμαρτεῖν Ἀθηναίους, τιμήσαντας ἐκείνοις φυγῆς ἢ χρημάτων, ἢ ὅτου δήποτε ἐτίμησαν ἑκάστῳ. τοῦτο δὲ ὁ λόγος τί λέγει; μηδενὸς τούτων ἐκείνους ἀξίους εἶναι. καὶ μὴν εἴ γε ἠδίκουν, ἄξιοι τούτων ἦσαν· ὅτε δὲ οὐ τούτων ἄξιοι, σαφῶς οὐκ ἠδίκουν. τοὺς δ' οὐκ ἀδικοῦντας κακῶς λέγειν, καὶ συκοφαντεῖν, οὐχὶ δίκαια ποιεῖν ἐστι. ἡμεῖς τοίνυν ἀντὶ τοῦ κατηγορεῖν ἀμφοτέρων, ὑπὲρ ἀμφοτέρων τὰ πρέποντα ἀπολογούμεθα· οὔτε τοῦ δήμου τὴν αἰτίαν παντὸς εἶναι φάσκοντες, οὔτε ἐκείνους προσήκειν, εἰ ὅπῃ προσέπταισαν χείρους νομίζεσθαι. καὶ οὐχ ὥσπερ μὲν τῶν ἀθλητῶν οὕτω συμβαίνει, τὰ δὲ τῆς μουσικῆς ἐπιτεύξεις ἔχει τὴν νίκην τοῖς κρείττοσιν· ἀλλὰ κἀνταῦθα τὸ τοῦ Πινδάρου κρατεῖ. πάνυ γὰρ μετ' ἀληθείας τοῦτ' ἐκεῖνος ὕμνησεν· Ἐν ἔργμασι νικᾷ τύχα, οὐ σθένος. ὥστε ἰδὼν τὸν Εὔμηλον Ἀχιλλεὺς τοῦ ἅρματος ἐκπεσόντα, ᾤκτειρέ τε καὶ λέγει.

λοῖσθος ἀνὴρ ἄριστος ἐλαύνει μώνυχας ἵππους.

ἆρ' οὖν οὐ παράδοξον, ἐξῆς οὑτωσὶ θεῖναι παράλληλα, καὶ τὸν αὐτὸν λοῖσθόν τε καὶ ἄριστον προσειπεῖν· ἀλλ' ὅμως τοιαῦτά φησι τὰ ἀνθρώπεια· τοῦτο γάρ μοι δοκεῖ τῶν ῥημάτων τὸ βούλημα εἶναι. ὁ αὐτὸς (ἀνὴρ) ἄριστός τε καὶ ἔσχατος· * ὅπερ περὶ τοῦ δακτύλου φασί ποτ' εἰπεῖν * Ὀρόντην τὸν πέρσην, ὡς (ὁ) αὐτὸς ὢν, τῇ θέσει ποτὲ μὲν τὰ μυρία σημαίνει, ποτὲ δὲ οὐ πλεῖον ἢ ἕν. ὥς ἐμοὶ μὲν ἄντικρυς εἰς τὸ Πλάτωνος παράδειγμα ὁ Εὔμηλος τείνειν δοκεῖ, κατά τε ἄλλα, καὶ οὐχ ὅσον τῆς νίκης ἐστερήθη· ἀλλὰ καὶ ἀγκῶνάς τε περιεδρύφθη, στόμα τε, ῥῖνάς τε ὑπὸ τῶν ἵππων τῶν ἀρίστων· καὶ ὑφ' ὧν οὐδὲ πώποτε ἐσφάλη.

* ἠδίκησαν.

* ὥσπερ Φιλ.

* αι. Ὀρόντην.

(Ὀρόντης

(Ὀρόντης ὁ πέρσης ἐκπεσὼν τῆς ἀρχῆς· καὶ ὁ δάκτυλος, ἔφη, ποτὲ μὲν ἕν, ποτὲ δὲ μυρία σημαίνει.) εἰ* χρήμασιν, εἰ δόξαν ἔχεις ἐν τῇ πόλει, μηδενὶ τούτων ἐπαρθῇς· μηδὲ μεῖζον φρονήσῃς τῆς ἐξουσίας· εἰ πάντων κρατήσῃς, ἡττήσῃ τῆς τύχης· ταῦτ' ἐστὶν ὁ ἀγὼν οὗτος, ταῦτ' Ὅμηρος λέγει. οὐδὲν τῶν ἀνθρωπίνων ἀσφαλές, οὐδ' ὁμαλόν, οὐδ' αὔταρκες· ἀλλ' ἡττήσεται μὲν ὁ ἰσχυρὸς τοῦ ἀσθενοῦς, ὅταν ὁ καιρὸς ᾖ τούτου· ἁλώσεται δὲ Βαβυλὼν αὐτοῖς τείχεσι· πάλιν δὲ τοὺς πέρσας πορθήσουσιν ἕτεροι· πάντα ταῦτα ἐναλλὰξ περιέρχεται. εἰ δὲ ἔσωζον μὲν οἱ κυβερνῆται πάντες ἅπαντας τοὺς ἐμπλέοντας, ἔσωζον δ' οἱ ἰατροὶ πάντες ἅπαντας τοὺς κάμνοντας· ἐνίκων δὲ οἱ κρείττονες. ἐνίκων δὲ οἱ μείζονες· τὸ δ' ἀεὶ τούτοις πᾶσι περιῆν· μηδεὶς δ' ἐσφάλετο τῶν ἀρξαμένων κατορθοῦν· εὐχὴ δὲ καὶ δύναμις* μηδενὶ διέφερεν: ἀθάνατα ἦν ἅπαντα τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα· καὶ οὐδὲν ἂν ἴσως εὐχῆς προσέδει· οὐδ' ἂν κατέκλυζεν ἡμᾶς τὸν πίθον ἄπειρος, ὥσπερ νῦν· μὴ τοίνυν θαυμάσῃς, εἰ Περικλῆς ἔχων ἐπιστήμην καὶ τέχνην τοῦ θεοῦ, καὶ τῆς τύχης ἡττᾶτο· μηδ' ἀμνημόνει τῶν καιρῶν, ὡς αὐτὸς φῂς οὐκ ὀλίγον δύνασθαι, εἰς ἃ ἀσθενεστάτοις ἐκεῖνος τότε χρησάμενος φαίνεται. πολλὰ καὶ παράδοξα κατ' ἀνθρώπους καὶ γέγονε καὶ γενήσεται· ὧν ἐστι καὶ τὰ τούτοις τοῖς ἀνδράσι συμβάντα. τίς δ' οὐκ ἂν φαίη; ἀλλ' ὅμως τοῦτό ἐστιν ἔλεγχος κατ' αὐτῶν, ὡς οὔτε ἠπίσταντο χρηστὸν οὐδέν, οὔτε ἐδύναντο βελτίους ποιεῖν· ἀλλ' ἐξῆν αὐτοῖς τήν γε τέχνην δήπουθεν ἔχειν, καὶ τὸ χρηστοὺς εἶναι, εἰ καὶ τῶν μειζόνων ἐπικουριῶν ἔν γε τῷ τότε ἐστέρηντο. ἡδέως δ' ἂν ἐροίμην, ὅστις βούλεται δέξασθαι τὸ ἐρώτημα ὑπὲρ Πλάτωνος; αὐτὸς δὲ δὴ τί μαθὼν ἡμῖν ὁ Πλάτων οὐκ ἐπολιτεύσατο; ἆρ' ἄλλο τι φήσειεν ἄν; ὅστις ἂν ᾖ, τὸ αὐτὸ τοῦτο, ὅπερ καὶ Σωκράτης, λέγων ἐκεῖνος φαίνεται, τί μὴν ἔπειτα; εἶτ' ἃ* μὴ φοβηθεὶς πάθῃς, οὐκ ἐδημηγόρεις· ταῦτ' εἴ τις ἐκείνων πέπονθεν, ὡς οὐ τὰ βέλτιστα συμβουλεύων, ἰσχυρίζῃ. καὶ μὴν εἰ μὲν οὐδεὶς ἐπῆν κίνδυνος, τοῦ χάριν οὐδὲν ἀπώνησας (καὶ) τὴν πατρίδα; εἰ δ' ἕτοιμος ἦν ἀπολωλέναι· τί θαυμάζεις, εἴ τις ἐκείνων ἐχρήσατο συμφορᾷ; καὶ σὺ τὰ βέλτιστα λέγειν τιθεὶς αὐτὸς ἔπειτα τὸ κινδυνεύειν, ἐκείνους ἐξ ὧν ἐτόλμησαν ἀποστερεῖς τοῦ λέγειν τὰ βέλτιστα. οὐκοῦν ὅτι ἐκεῖνοι φαίνονται μηδὲν τῶν μελλόντων αὐτοῖς ἔσεσθαι δυσχερῶν ὑπολογισάμενοι πρὸς τὸ δίκαιον, ἀλλ' ἀφθόνως καὶ ἁπλῶς δόντες αὐτοὺς ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ βελτίστου· τῷ Σωκράτους κέχρηνται λόγῳ. ὥστε ἢ δεικτέον ἐστίν, ὡς οὔτε δίκαια οὔτε ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἦν ἔργα ἃ προείλοντο, καὶ οἷς ἐπεχείρησαν· ἢ συγχωρητέον, χρηστοὺς εἶναι τοὺς ἄνδρας, εἰ καί, ὅ, τι πολὺ ἀπήντησε. καὶ τοσούτῳ μᾶλλον καὶ μειζόνως, ὅσῳ τὴν δυσκολίαν τοῦ πράγματος οὐκ ἔδεισαν· φαῦλοι γὰρ ἂν κατά γε (Σωκράτους) λόγον εἶεν. ἔπειτα τοσούτου ἐδέησε τῆς ὑπαρχούσης δόξης ἐκείνοις ἀφελεῖν ἐπιχειρεῖν, ἵνα δὴ μείζων αὐτὸς φανείη· ὥστε τῆς αὐτοῦ πολιτείας εἰς τὴν ἐκείνων ἀνήνεγκεν· ἔπειθ' ὅτι οὐδὲ τὰ τῶν ἀντιπάλων παραπλήσια, ἀλλὰ πρὸς ἄνδρας ὀξεῖς καὶ δεινοὺς ἦν ὁ Δημοσθένης παρατεταγμένος, καὶ συνεκκεκροτημένους, καὶ τοῖς Ἀθηναίοις ὁμόρους καὶ προσοικοῦντας, καὶ ἅμα τῷ κηρυκείῳ καὶ τῷ σιδήρῳ χρωμένους, καὶ τὰ πλεῖστα τῶν πραγμάτων ἐξ ἀφανοῦς ἀφαιρουμένους.

* εἰ οὐδὲν ἐδυνάμην.

* φοβηθεὶς μή.

[Orontes Persa excidens imperio, digitus, inquit, nunc vnum, nunc millia ostendit.] Quocirca siue amicis, siue opibus vales, siue gloriam inter ciues es consecutus, noli te extollere, nec plus tibi quam liceat, tribuere. Vt omnia sibi suppetant, à fortuna vinceris. Hæc sibi vult certamen istud: hæc Homerus dicit. Nihil est in rebus humanis securum, nihil æquabile, nihil sibi sufficiens: verum, cum tempus feret, fortem vincet imbecillior, Babylon vna cum mœnibus capietur, Persas rursum populabuntur alij. Hæc enim omnia in orbem feruntur. Quod si gubernatores omnes cunctos vectores saluos præstarent, ac medici omnes cunctos sanarent ægrotos, & maiores ac potiores vincerent, atque hi omnes semper florerent, nec quisquam eorum qui recte cœpisset agere, erraret, neque votum à facultate quidquam differret, immortales forent res omnes humanæ, nec precibus fortassis opus esset, neque nos, vt nunc, dolium alterum perfudisset. Ne mireris igitur, si Pericles, cum scientiam & artem habebat, à Deo & fortuna vincebatur, neque temporum obliuiscere, quibus ipse non parum tribuis, & ille non optimis, vt apparet, tunc visus fuit. Multa inter homines facta sunt, & fient miranda, inter quæ sunt etiam quæ his viris contigerunt, vt nemo negat. Verum ea nondum conuincunt, illos nec boni quidquam sciuisse, nec meliorem quemquam reddere potuisse, siquidem poterant & artem tenere & probi esse, quamquam eo quidem tempore maioribus carebant adiumentis. Libenter autem quæsierim si quis pro Platone velit respondere, cum ipse Plato Remp. non administrarit, numquid causæ dicet quisquam, præter id, quod apud ipsum dicit Socrates: Quid enim aliud: Ergo si in ea quorum tu metu publica non curabas, illorum aliquis incidit, cum non optima quæque suasisse contendis? Atqui si nihil erat periculi, cur patriam nulla in re iuuisti: Sin erat paratus interitus, cur miraris illorum quemquam in cladem incidisse, & cum optima consilia ipse cum periculis coniungas, illos, postquam offenderunt, optimi fuisse consilij negas.

Cum igitur illi nullam secuturam cladem iustitiæ prætexuerunt, verum largiter ac simpliciter communi bono impenderunt; Socratis sermoni obtemperarunt. Itaque vel eos nec iustis nec bonis rebus ostende studuisse, vel probos fuisse concede, quidquid consecutum sit, atque eo magis, quo minus rei difficultatem reformidarunt. *Essent enim secundum rationem tuam temerarij.* Deinde tantum abfuit, vt illorum gloriam diminuere cogerentur, quo maior ipse videretur, vt suam administrationem ad illos retulerit. Deinde nec hostes erant ijdem, verum contra acres & accinctos viros Demosthenem opponere, cósque Atheniensibus vicinos & finitimos, & caduceo pariter ac ferro vtentes, & pleraque furtim auferentes.

Rerum omnium vicissitudo.

Plat. in Apologia.

ARISTIDES SCHOLIO. *Philippus proditione multa valuit, velut bonum aduentitium adducens, & de Pericle eos monuit & aliis.*

Sed quod volebam dicere, vter erit humanior, & in dicendo dexterior hoc loco censendus, is qui nulla cogente necessitate male de viris loqui studuit, an qui nec alterius stimulis est excitatus, neque vt seipsum laudaret, alios vituperare voluit? Mane obsecro, potest ne quisquam sibi ipse magis contrarius deprehendi? qui tum quos adulatores esse contenderat, negat adulatoria vsos fuisse, tum ea de quibus eos absoluerat, reprehendit. Itaque quibus eos argumentis conabatur conuincere, iisdem coactus est absoluere: Quibus autem absoluit quos adulationis insimularat, iis Rhetoricam vult adulationé esse cóuincere. Quinimò, vt ad firmissima veniamus, si eos adulatores quodámodo per crimina fuerat effecturus, atque ita sermonem absoluturus, quamuis etiam ficta protulisset crimina, aliquid tamen dixisse visus fuisset: cum autem omnibus quæcúque putaret contra eos dici posse prolatis, postea velut iudex, qui alterum audiuit loquenté, eos absoluit, quis est vsus verborum, aut quomodo omnia sint pariter & frustra dicta?

Heic autem quid ait? *Etenim præfectus vrbis nunquam quisquam iniustè pereat per eam Remp. cui præfectus est.* Quomodo, per deos immortales, hæc eiusdem dicamus esse sententiæ, aut eadem spectare, vt simul & quia iustitiam tueatur, necesse habeat per eam Remp. cui præfectus est, perire. & si pereat, nunquam id iniustè ab ea cui præest Rep. patiatur. Quæ est in his verbis similitudo? quæ consensio?

Verum & illud considero, si Rhetorica sit adulatio, omnes hanc adulationem exercuisse, quandoquidem oratores erant. Cur igitur hos absoluit, vel quandam dixit esse veram Rhetoricam? Sin bona res est, & expetenda Rhetorica, nimirum hi optimarum rerum curam gesserunt. Cur igitur vel hos optime dixisse negat, vel Rhetoricam vocat adulationem? Quod si duplex est Rhetoricæ genus, quorum alterum sit adulatio, turpisque concio, alterum iustitiæ cura, alterutrum in his manifeste cerni oportet. Cur igitur aufers vtrumque? Sin vtrumque rectè aufers, tertia quædam præter vtramque erit Rhetoricæ species. Itaque non iam duplex erit Rhetorica, neque tamen Plato quæ esset tertia ostendit.

Rhetorica duplex Platonis.

Quod si ad gratiam sunt & voluptatem omnino conficta, & ex adulatoribus vnum se facit, dum iucunda pro veris refert, nulla præsertim necessitate impulsus; sin iustè sunt & verè dicta, quæ requiritur maior criminum solutio, aut quis commodior ipso Platone testis, qui heic quidem eos continuo absoluat, alibi vero prorsus laudet etiam, & Stesichori Palinodiam imitetur. At qui eum neget esse Græcorum optimum, is quidem pessimus sit & Græcorum & Barbarorum.

[διὰ γὰρ τῶν προδοτῶν τὰ πολλὰ Φίλιππος ἴσχυεν· ὥσπερ ἐπείσοδιον χρηστὸν ἐπεισάγων, καὶ τὰ τοῦ Περικλέους αὐτοὺς ὑπομιμνήσκει. καὶ ἄλλων.] σχόλιον.

πότερος καὶ τὴν ἄλλην γνώμην φιλανθρωπότερος, καὶ περὶ αὐτοὺς τοὺς λόγους δεξιώτερος, κατὰ τοῦτο τὸ μέρος; πότερος τις, αὐτοῦ μηδεμιᾶς ἀνάγκης ὑπαρχούσης, κακῶς λέγειν εἵλετο τοὺς ἄνδρας, ἢ ὅστις, οὔτε μὲν τοῦ παροξύνοντος, οὐ προήχθη· οὐδ' ἠξίωσεν ἑαυτὸν σεμνύνειν, ἐν οἷς ἑτέρους ἔμελλε κακῶς ἐρεῖν; ἔχε δὴ πρὸς θεῶν, πῶς ἄν τις μᾶλλον ἁλοίη τἀναντία λέγων αὐτὸς ἑαυτῷ· ὅστις λέγων μὲν ὡς ἦσαν κόλακες, καὶ τοῦτ' ἀγωνιζόμενος· εἶτ' αὐτοὺς αὖ φησιν, ὡς οὐκ ἐχρῶντο τῇ κολακικῇ; πάλιν δὲ * ὧν ἀφῆκεν αὐτούς, ταῦτα κατηγορεῖ· καὶ δι' * ὧν μὲν ἐλέγχειν προὐθυμεῖτο, διὰ τούτων * ἀφεῖναι ἠναγκάσθη. δι' ὧν (τοὺς ἐκπεσεῖν) δ' ἀφῆκεν, ὡς ᾐτιάσατο τῆς κολακείας, διὰ τούτων ῥητορικὴν ὡς κολακείαν * ἐλέγξειν ἀξιοῖ. καὶ μήν, εἰ μὲν ἔμελλε (τοῦτο γάρ ἐστιν ἤδη τὸ ἰσχυρότατον) κόλακας τρόπον τινὰ αὐτοὺς ἐκ τῶν αἰτιῶν δόξειν ἀποφαίνειν· κἀνταῦθα στήσεσθαι τοῦ λόγου τάχ' ἄν, εἰ καὶ μὴ τὰ ὄντα (μὴ ὄντα) κατηγόρησεν. ἀλλ' οὖν ἐδόκει γ' ἄν τι προὔργου τῶν λόγων εἰπεῖν. ὅτε δὲ εἰπὼν ἅπανθ', ὅσα ἔχειν ἡγεῖτο κατ' αὐτῶν· εἶτα ὥσπερ δικαστὴς ἑτέρου λέγοντος ἀκηκοώς, ἀφῆκε τῆς αἰτίας αὐτούς· τίς ἔσθ' ἡ χρεία τῶν λόγων; ἢ πῶς οὐχ ἅμα τε ψευδῆ, καὶ μάτην ἅπαντα εἴρηται; φέρε δὴ τί αὖ φησιν ἐνταῦθα: προστάτης γὰρ πόλεως οὐδ' ἂν εἷς ποτε ἀδίκως ἀπόλλοιτο ὑπ' αὐτῆς ταύτης τῆς πόλεως, ἧς προστατεῖ. ταῦτ' ὦ πρὸς Διός, πῶς τις εἶναι τῆς τῆς αὐτῆς γνώμης ἢ πρὸς τὸ αὐτὸ τελευτᾶν; ἅμα μὲν τὸν τοῦ δικαίου βοηθοῦντα ἀναγκαίως ἔχειν ἀπολέσθαι ὑπὸ τῆς πόλεως, ἧς προστατεῖ· ἅμα δ' ἂν ἀπόληται· οὐκ ἄν ποτε τοῦτ' ἀδίκως παθεῖν (ὑπὸ τῆς πόλεως, ἧς προστατεῖ.) πῶς ταῦτ' ἐστὶν ἐοικότα, ἢ πῶς εἰς ταὐτὸν * λήγει; σκοπῶ δὲ κἀκεῖνο, ὡς εἰ μέν ἐστιν ἡ ῥητορικὴ κολακεία, καθάπαξ δεῖ τῇ κολακείᾳ χρωμένους αὐτοὺς φαίνεσθαι· ἐπειδή γε ἦσαν ῥήτορες. ὥστε πῶς ἢ ἐκείνους ἀπολύει τῆς αἰτίας, ἢ ῥητορικήν * προκεχείρικέ τινα ἀληθινήν; εἰ δ' αὖ χρηστόν, ἢ σπουδαῖον, ἡ ῥητορική· δεῖ τοῦ βελτίστου δοκεῖν μέλλειν αὐτοῖς· ὥστε πῶς ἢ ἐκείνους μὴ πρὸς τὸ βέλτιστον λέγειν αἰτιᾶται, ἢ τὴν ῥητορικὴν κολακείαν καλεῖ; εἰ δ' αὖ διπλοῦν τὸ τῆς ῥητορικῆς ἐστι, καὶ τὸ μὲν αὐτοῦ κολακεία τε καὶ αἰσχρὰ δημηγορία, τὸ δ' ἕτερον προστασία τοῦ δικαίου· ἀναγκαῖον ἐκείνοις τό γ' ἕτερον μετεῖναι σαφῶς γε οὑτωσί. πῶς οὖν ἀμφοτέρων ἀποστερεῖς αὐτούς; καὶ μὴν εἴ γε καὶ δικαίως ἀποστερεῖς ἀμφοτέρων· τρίτη τις ἂν εἴη παρ' ἀμφοτέρας ταύτας ῥητορικὴ πάλιν. ὥστε οὔτε διπλοῦν ἔτι τοῦτο τῷ λόγῳ τὸ τῆς ῥητορικῆς· οὐδ' ἔδειξε δή που Πλάτων, ἥ τις ἐστὶν ἡ τρίτη. εἰ μὲν γὰρ ἄλλως ταῦτ' ἐστὶ λόγου χάρις τε καὶ ἡδονή, τί τῆς ῥητορικῆς ταῦτα κατηγορεῖ; καὶ τί τῶν κολάκων εἷς γίνεται, λέγων τὰ ἡδέα περὶ * τῶν ὄντων, καὶ ταῦτα μηδεμιᾶς ἀνάγκης ἐπούσης; εἰ δὲ ἐφ' ἅπασι δικαίοις καὶ μετὰ τῆς ἀληθείας εἴρηται, τίνι χρὴ μείζονι λῦσαι τὰ τῆς βλασφημίας; ἢ τίνα καλλίω ποιήσασθαι μάρτυρα αὐτοῦ Πλάτωνος; ὅταν ἐνταῦθα μὲν καὶ παραχρῆμα ἀφεὶς φαίνηται τῆς αἰτίας αὐτούς, ἑτέρωθι δὲ καὶ καθάπαξ ἐγκωμιάζων, καὶ τὸν Στησίχορον μιμούμενος τῇ παλινῳδίᾳ. ἀλλὰ γὰρ ὡς μὲν οὐκ ἄριστος τῶν Ἑλλήνων Πλάτων, κάκιστος (δ') ἂν εἴη καὶ Ἑλλήνων καὶ βαρβάρων, ὅστις οὐκ ἐθέλει λέγειν.

* Schol. τῆς κολακείας.
* Schol. τοῦ κατηγορῆσαι ὡς κόλακας.
* Schol. τὸ εἶναι κόλακας.
* ἐλέγχειν.
* al. λήγοι ἢ λέγοι.
* προῄρηκε.
* al. τῶν ἀνδρῶν.

ἔοικε

ἔοικε δέ τι καὶ τῆς φύσεως ἀπολαύειν, ὥσπερ οἱ βασιλεῖς τῆς ἐξουσίας· οἷον καὶ περὶ αὐτὴν τὴν λέξιν ἔστιν ὅτε φαίνεται ποιῶν, ἀδείᾳ λόγων πλείονι χρώμενος, καὶ περί γε αὐτὰς τὰς ὑποθέσεις.

σχόλιον. [Ὅτι ὀνοματοποιεῖ, καὶ ὅτι τοὺς ἀποβεβιωκότας ὡς ἔτι παρόντας εἰσάγει τοῖς ἐπαινοῦσι διαλεγομένους.]

Οὐδέ γε Εὐριπίδου φήσομεν τὸ ἰαμβεῖον εἶναι, τὸ·

Σοφοὶ τύραννοι τῶν σοφῶν συνουσίᾳ.

οὐδ' εἴ τις ἄλλος τῶν σοφῶν εἴρηκεν. ἔστι γὰρ ἐξ Αἴαντος Σοφοκλέους, Αἴαντος τοῦ Λοκροῦ. ἀλλ' ἔστι ταῦτα ἀπὸ τῆς τῶν διαλόγων ἐξουσίας καὶ συνηθείας ὡρμημένα. πάντας γὰρ ἅπαντας αὐτοὺς εἶναι ἐπιφανῶς πλάσματα, καὶ πλέκειν ἐξεῖναι, δι' ὧν ἄν τις βούληται· ὥστε τι χρὴ τοῖς λόγοις αὐτοῖς οὐ σφόδρα προσεῖναι τὴν ἀλήθειαν· καὶ ἅμα μοι δοκεῖ ἐφέλκεταί τι τῆς ἐλευθερίας καὶ τῆς μεγαλοπρεπείας, καὶ οὐ παντάπασιν ἀκριβολογεῖται. ἀλλ', ὥσπερ ἔφην, συγχωρεῖ τῇ φύσει. ἔπειτα ταῦθ' ἡμεῖς ἁπλῶς οὕτω παραδεξόμεθα· οὐκ ἄρα εἰδέναι τὰ ἐκείνου δόξομεν.

σχόλιον. [τὸ ἀμέλει Ἀριστείδης πολλάκις ὡς παρέλκον λαμβάνει.]

Οὔ τι φιλαθηναῖόν γ' ἐστι, τὴν ἀκαδημίαν μόνην θαυμάζειν τῆς Ἀττικῆς, τὴν δ' ἄλλην ἅπασαν ὥσπερ ἐχθρὰν κρίνειν καὶ πολεμίαν. οὐδὲ γὰρ καταγελάσαντας ἀποφήναντας τοὺς ἄλλους ἅπαντας, οὕτω καί ποτε χρὴ Πλάτωνα *θαυμάζειν ἀναμένειν. τοῦτο γὰρ οὐ Πλάτωνος ἂν εἴη τιμή, ἀλλ' ἀτιμία τῶν ἄλλων μᾶλλον· χεῖρον δ' ἔτι καὶ αὐτοῦ Πλάτωνος. τὸ γὰρ ἡγεῖσθαι, χρηστοῦ τινος ἄλλου κεκριμένου, μὴ εἶναι τοῦτον πλείονος ἄξιον δόξαν, πῶς οὐ τοιοῦτόν ἐστιν; *οὐ δεῖ τὴν πρὸς τοὺς ἑτέρους ἀπέχθειαν νομίζειν ἀφορμὴν τῆς πρὸς τοὺς ἑτέρους πίστεως εἶναι. εἰ γὰρ τὸν Πλάτωνα καλόν τι λέγειν ἀξιοῦμεν, τοῖς ἀνδράσι τὰ πρέποντα ἀποδιδόντες, οὐκ ἀδικοῦμεν, οἶμαι. ταῦτα γὰρ καὶ πολιτικὰ, καὶ ἀνθρώπινα, καὶ θεοῖς ἀρέσκοντα ἐκ τοῦ παντὸς χρόνου. ἀλλ' εἴ τοι γε φαῦλόν γε ἡ τραγῳδία, καὶ φαύλων ἀνθρώπων· πῶς σε φῶμεν τραγῳδίας ποιεῖν; οὐ γὰρ τό γε ὅλως αἰσχρὸν οὐδαμῶς ἔνι δή που πεισθῆναι καλῶς. καὶ λέγεις μὲν ὡς οὐ χρὴ μιμεῖσθαι τοὺς φαύλους, οὐδ' ἀφομοιοῦν τοῖς χείροσιν· αὐτὸς δ' οὐ πάνυ χρῇ τούτῳ διὰ τέλους· ἀλλὰ μιμῇ σοφιστὰς, μιμῇ συκοφάντας, μιμῇ [τὸν αἰσχυντὸν πάνυ τὸν φασὶν] Θρασύμαχον, τὸν οὐδεπώποτε ἐρυθριάσαντα. *θυρωροὺς μυσίους, παιδία. ἀλλ' οἶμαι τὸ τῆς φύσεως ἐλλαμπικὸν, καὶ εὔκολον, καὶ τὴν χάριν, καὶ ποικίλον. καὶ θεῖον, ἐφ' ἅπαντα ταῦτα ἄγον σε, ποιεῖ μαρτυρεῖν ὅτι καὶ τούτων ἑκάστου χρῆσίς ἐστι, καιρὸν ἔχουσα καὶ χάριν ἐμμελῆ. εἶτα λέγεις, ὅτι πάντες οὗτοι, τῆς πρὸς ἡδονὴν ἐξήρτηνται· πότερ' οὖν σε φῶμεν ἔλαττον τοῦ δέοντος λέγειν, ἢ πλέον; ὅτι μὲν γὰρ καὶ τῆς πρὸς ἡδονὴν φροντίζουσιν οἱ ποιηταὶ, ὁμολογεῖται. ὧν δ' ὅσον *προσθεῖναι προσῆκεν, τοῦτ' ἀφελὼν ἔλαττον παρὰ τὸ εἴρηκας. ὅτε δ' αὐτοῖς κολακείαν ἐπενεγκὰς, ἐκ τούτου πῶς οὐκ ἔξω τοῦ δέοντος εἴρηκας; ἢ πῶς οὐ ταύτῃ πλέον αὖ τοῦ δέοντός ἐστιν ἔχων ὁ λόγος; ἐξῆν γὰρ ὦ γενναῖε, καὶ τοὺς νέους δικαίους εἶναι προτρέπειν, καὶ τοῖς πρεσβυτέροις τὰ πρέποντα ἀποδιδόναι. καὶ γὰρ εἰ μηδὲν εἴχομεν ἐπαινεῖν αὐτοὺς, ἀλλ' οὐκ ἦν γε δήπου σιωπῇ παρελθεῖν καὶ οὐκ ἐμμελῶς ὀφλήσειν

* ἀπάξιον.
* μάλ.
* Καθολικῶς θυρωροὺς μυσίους καὶ παιδία ἔφη, ὡς πιστοὺς φύλακας.
* Schol. ἐχρῆν προσθεῖναι, σὺ δὲ ὑφεῖλες.

ARISTIDES.

Verumtamen nonnihil etiam ingenio vtitur, quemadmodum potestate reges, sicut & in ipsa dictione facit aliquando, dum libertatem vsurpat loquendi, atque etiam in argumentis ipsis:

SCHOLION. *Fingit hic & inducit mortuos, quasi præsentes ac disserentes.*

Nec Euripidis Iambicum illud esse dicemus:

Euripideus. *Sapientum commercio princeps sapit.*

quamuis id sapientum quidam dixerit, cum sit ex Aiace Sophoclis: qui Locrus inscribitur, sumptum. Sed hæc licentiæ dialogorum & consuetudini tribuuntur. Etenim cum sint omnes figmenta, & quocunque quis velit modo possit nectere, fit vt nec ipsa verba sint admodum veritati consona. Simul & libertatem videtur atque magnificentiam nonnihil sectari, nec ad exactam rationem referre cuncta; verum, quod iam dixi, ingenio concedit. Et hæc nos ita temere recipiemus: non igitur eum cognoscere videbimur.

SCHOLION. *ἀμέλει sæpe ponit Aristides quasi redundans.*

Nemo certè qui solam admiretur Academiam reliquam Atticam hostilem & inimicam habeat, Athenienses amare dicatur: neque cum reliquos omnes ridendos proposuerimus, tum fore sperandum est, vt Platonem quisquam admiretur. Id enim non in honorem Platonis, sed aliorum potius omnium ignominiam, atque adeo Platonis ipsius cederet. Nam cum putamus eum non posse: si quis alius probus habeatur, pluris fieri, tale quiddam efficimus. Neque conuenit contractum cum aliis odium, fidei apud alios occasionem fore credere. Nam si Platoni non malafaciendo debitam viris laudem tribuimus, nemini credo facimus iniuriam. Hæc enim politica sunt, humana, ac Diis ab omni æuo placita. Verum si res est improba tragœdia, atque improborum hominum scriptum, quis te dicat esse tragicum? Quod enim prorsus est turpe, id nullo modo potest honestum fieri. Deinde negas quemquam debere improbos imitari, vel ad exemplum deterius se componere; nec ipse hoc vbiq; præstas, verum imitaris Sophistas, sycophantas, Thrasymachum, quem plane impudentem fuisse aiunt, quia nunquam erubuit, [a] ianitores, pueros, cunctos homines. Sed vt arbitror Græcum illum, facile, gratiosum, varium, ac diuinum, quod adhæc omnia te ducit, ingenium, fateri te cogit, horum quoque singula suum habere vsum cum tempore & gratia coniunctum. Atque hos omnes [b] voluptati studere affirmas. Verum te igitur minus, an plus, quam deceat, ponere dicemus. Etenim voluptati quoque poëtas studere creditur. Quapropter cum id, quod [c] adiiciendum erat, aufers, minus, quam decet, dicis. Cum autem ex eo adulationem illis imponebat, plus profecto quam requirebatur tua continebat oratio. Poteras enim, vir præclare, simul & iuuenes ad iustitiam confortari, & senioribus suum tribuere. Etenim vt laudari non potuissent, silentio tamen poterant præteriri, neque fueras ob eam rem [d] rationum non relatarum accu-

SCHOLION. a Audires ad ostia ponimus, vt fideles custodes.

b Rhetores in voluptate studeant.

c Oportebat rem adiicere, subtraxisti.

d Negare causa.

ARISTIDES. sandus. Sed non hoc aliquem ad indignationem commoueat maximè, quod Plato Græcorum facile princeps, & qui merito plurimum sibi tribuat, magnitudine quadam & ingenij libertate quosdam accusare voluit; sed & quod nonnulli nullius pretij homines, hac occasione sumpta, rem in consuetudinem trahunt, atque etiam de Demosthene, quem ego [a] Mercurij cuiusdam eloquentis loco in terras arbitror descendisse, nihil non audent effutire. Quis vero viuos hos ferat, qui sæpius solœcismum committunt quam loquuntur, alios contemnunt, quantum erant ipsi contemnendi, in cæteros anquirunt, in se nunquam; virtutem extollunt, non exercent; vagi obambulant; *vita functorum simulacra carentum*, Hesiodi fuci, Archilochi simiæ, duabus formis pro tribus vaccæ tragicæ præditi. Qui cum se Ioui negent cedere, pecunia tantopere vincuntur, & aliis conuitiantur, non quod res ipsas condemnarint, sed quia cum paria facere non possint, inuident. Quod si quis ipsis de continentia disputantibus oppositus [b] placentas ostendat & monilia, linguam demittunt, vt ensem [c] Menelaus. Nam si Helenam videant ipsam, Helenam autem! si vel ancillam qualem finxit Menander Phrygiam, Sophoclis Satyros reuera pro ludicro curant haberi. Qui priuationem [d] vocant communionem: inuidiam autem philosophiam, & inopiam pecuniæ contemptum. Cum autem humanitatem profiteantur, neminem iuuerunt vnquam, & qui voluit ipsis vti, eos infestant. Et alios quidem vix occurrentes aspiciunt, diuitum autem gratia ad fines regionis occurrunt, quemadmodum Phryges propter oleas. Etenim hi sunt, qui impudentiam & offensam putant esse libertatem, humanitatem in accipiendo ponunt. Quidquod ad eam sapientiam peruenerunt, vt pecuniam non exigant, quod autem pecuniam valet, accipere norint, in sententia perseuerent, sin turgidior sit effectus sacculus Gorgonem cepterit Perseus. Non alieni ab impiorum Palæstinorum moribus. Nam & illi hoc habent impietatis signum, quod Deos esse non putent, atque hi a Græcis, atque adeo bonis omnibus quodammodo dissentiunt, in reliquis quidem rebus vmbra sua magis muti: Cum autem aliquis criminandus & calumniandus est, vix æri Dodonæo, verum culicibus potius in tenebris perstrepentibus conferendi, ad rem maximè necessariam peragendam maxime inutiles, ad ædes perforandas, & perturbandos atque inter se committendos domesticos, omnémque administrationem sibi arrogandam, omnium aptissimi. Sed in latibula submersi, miranda quædam comminiscuntur, ad vmbram nescio quam verba eructantes, inquit Sophocles, Anthericum metentes, funiculum in arena nectentes, telam nescio quam retexentes. Quantum enim in sapientia proficiunt, tantumdem [e] amittunt, magnopere sibi placentes, cum Rhetoricæ maledixerint,

a Mercurius aliter prouerbij loco, Photius Demosthenem laus. Poeta sophis V. hiess.

Hom. Iliad. ψ.

b Verum q. spe... placenta.
c apud Eurip. Andromach.

d hoc reprehendendo Platonem dicit.

Iudæi notantur ab ethnico Aristide.

In Aiace.

e Per malam ipsorum fortunam.

*ἀλογίου. ἀλλὰ γὰρ οὐχ *ὅτι Πλάτων ὁ τῶν Ἑλλήνων τοσοῦτον ὑπερφέρων, καὶ δικαίως μέγιστον ἐφ' ἑαυτῷ φρονῶν, κατηγορῆσαι τινῶν ἠξίωσε μεγέθει τινὶ καὶ ἐξουσίᾳ φύσεως, τοῦτο καὶ μάλιστ' ἄν τις ἀγανακτήσειεν· ἀλλ' ὅτι [καὶ] τῶν κομιδῇ τινες ἀξίων οὐδενὸς ἀφορμῇ ταύτῃ χρώμενοι, μελέτην ἤδη τὸ πρᾶγμα πεποίηνται, καὶ τολμῶσι καὶ περὶ Δημοσθένους (ὃν ἐγὼ φαίην ἂν Ἑρμοῦ τινος λογίου τύπον εἰς ἀνθρώπους κατελθεῖν) ὅτι ἂν τύχωσι βλασφημεῖν. καίτοι τίς ἂν εἰς ζῶντας τελῶν, τούτων ἀνάσχοιτο; οἳ πλείω μὲν σολοικίζουσιν ἢ φθέγγονται· ὑπερορῶσι δὲ τῶν ἄλλων, ὅσον αὐτοῖς ὑπερορᾶσθαι προσήκει. καὶ τοὺς μὲν ἄλλους ἐξετάζουσιν, αὑτοὺς δὲ οὐ πώποτε ἠξίωσαν. καὶ σεμνύνουσι μὲν τὴν ἀρετήν, ἀσκοῦσι δ' οὔ. περιέρχονται δὲ ἄλλως βροτῶν εἴδωλα καμόντων, Ἡσιόδου κηφῆνες, Ἀρχιλόχου πίθηκοι, δύο μορφὰς ἔχοντες ἀντὶ τριῶν τῆς τραγικῆς βοός. οἳ τοῦ μὲν Διὸς οὐδὲν χείρους φασὶν εἶναι, τοῦ δὲ ὀβολοῦ τοσοῦτον ἐλαττοῦνται. ὀνειδίζουσι δὲ τοῖς κακοῖς ἄλλοις, οὐ τῶν πραγμάτων κατεγνωκότες, ἀλλὰ φθονοῦντες, ὅτι αὐτοὶ πράττειν ταῦτα δύναιντο. εἰ δέ τις αὐτῶν περὶ τῆς ἐγκρατείας διαλεγομένων ἀπαντικρὺ σταίη, ἔχων *ἔνθρυπτα καὶ στρεπτούς, ἐκβάλλουσι τὴν γλῶτταν, ὥσπερ ὁ Μενέλεως τὸ ξίφος. αὐτὴν μὲν γὰρ ἐὰν ἴδωσι τὴν Ἑλένην, Ἑλένην λέγω· θεράπαιναν μὲν οἵαν ἐποίησε Μένανδρος, τὴν Φρυγίαν τῷ ὄντι παιδιὰν ἀποφαίνουσι τοὺς σατύρους τοῦ Σοφοκλέους. οἳ τὸ μὲν ἀποστερεῖν, κοινωνεῖν ὄνομα *τίθενται· τὸ δὲ φθονεῖν, φιλοσοφεῖν· τὸ δ' ἀπορεῖν, ὑπερορᾶν χρημάτων· ἐπαγγελλόμενοι δὲ *φιλανθρωπίαν, ὤνησαν μὲν οὐδένα πώποτε· ἐπηρεάζουσι δὲ τοῖς χρωμένοις. καὶ τοὺς μὲν ἄλλους οὐδ' ἀπαντῶντας ὁρῶσι· τῶν δὲ πλουσίων ἕνεκα, εἰς τὴν ὑπερορίαν ἀπαίρουσιν, ὥσπερ οἱ Φρύγες, οἱ τῶν ἐλαιῶν ἕνεκα τῆς συλλογῆς, οἳ καὶ προσιόντων εὐθὺς ἀπεστρέφοντο. οὗτοι γάρ εἰσιν οἱ τὴν μὲν ἀναισχυντίαν, ἐλευθερίαν νομίζοντες· τὸ δ' ἀπεχθάνεσθαι, παρρησιάζεσθαι· τὸ δὲ λαμβάνειν, φιλανθρωπεύεσθαι. εἰς τοῦτο δ' ἥκουσι τῆς σοφίας, ὥστε ἀργύριον μὲν οὐ πράττονται, ἀργυρίου *δ' ἄξια λαμβάνειν ἐπίστανται. κἂν μέν γε τύχῃ τις ἔλαττον πέμψας, ἐνέμειναν τῷ δόγματι· ἂν δὲ παχύτερον τὸ σακκίον αὐτοῖς φανῇ, Γοργόνα Περσεὺς ἐχειρώσατο. τοῖς ἐν Παλαιστίνῃ δυσσεβέσι παραπλήσιοι τοὺς τρόπους. καὶ γὰρ ἐκείνοις τοῦτ' ἔστι σύμβολον τῆς δυσσεβείας, ὅτι τοὺς κρείττους οὐ νομίζουσι. καὶ οὗτοι τρόπον τινὰ ἀφεστᾶσι τῶν Ἑλλήνων, μᾶλλον δὲ καὶ πάντων τῶν κρειττόνων. τὰ μὲν ἄλλα ἀφωνότεροι τῆς σκιᾶς τῆς ἑαυτῶν. *ἐπειδὰν δέ τινας εἰπεῖν κακῶς δέῃ, καὶ διαβαλεῖν, τῷ Δωδωναίῳ μὲν οὐκ ἂν εἰκάσαις αὐτοὺς χαλκείῳ· μὴ γάρ, ὦ Ζεῦ, τοῖς δὲ κώνωψι ταῖς ἐν τῷ *σκότῳ βομβούσαις. συγκατασκευάσαι μέν τι τῶν δεόντων ἁπάντων ἀχρηστότατοι, διορύξαι δὲ οἰκίαν, καὶ ταράξαι, καὶ συγκροῦσαι τοὺς ἔνδον πρὸς ἀλλήλους, καὶ φῆσαι πάντ' αὐτοὺς διοικήσειν πάντων δεινότατοι· καταδύντες δὲ εἰς τοὺς χηραμούς, ἐκεῖ τὰ θαυμαστὰ σοφίζονται, σκιᾷ τινι λόγοις ἀνασπῶντες, ἔφη ὁ Σοφοκλῆς, τὸν ἀνθέρικα θερίζοντες, [καὶ] τὸ ἐκ τῆς ἄμμου σχοινίον πλέκοντες· *οὐκ οἶδ' ὅν τινα ἱστὸν ἀναλύοντες, ὅσον γὰρ ἂν προκόψωσι τῆς σοφίας, τοσοῦτον *ἀνταφαιροῦσι μέγα φρονοῦντες, ἐὰν ῥητορικὴν εἴπωσι κακῶς. ὥσπερ

* Schol. ...
* al. ὑπὸ Πλάτωνος.

* Schol. ...

* τιθεῖσαι. Schol. τοῦτο τὸν Πλάτωνα διαβάλλει φησί.
* φιλοσοφίαν, M.M.

* al. ...

* al. ...

* al. σκότει.

* al. ...
* Schol. διὰ τῶν ... αὐτῶν γνώμας.

ARISTIDES.

ὥσπερ οὖν καὶ τοὺς δούλους τοῖς δεσπόταις ὑπ' ὀδόντα πολλάκις καταρωμένους, καὶ μάλιστα τὰς δεσποίνας αὐτῶν. ἤδη δέ τις καὶ * σάτυρος τῶν ἐπὶ σκηνῆς κατηράσατο τῷ Ἡρακλεῖ. εἶτά γ' ἐκεῖνος προσιόντος κάτω. εἰκότως δέ μοι δοκοῦσι κακῶς ἅπαντας λέγειν· πλεῖστον γὰρ αὐτοῖς τοῦ πράγματος περίεστιν. οἵ γε κἂν μηδενὸς ἀνθρώπων μεμνήσωνται, λέγουσι δ' ἃ λέγουσι κακῶς· ὥστε ἀεὶ ἀνέχουσι χαρίζεσθαι· εἶτα τὸ κάλλιστον τῶν ὀνομάτων αὐτοῖς τίθενται φιλοσοφίαν, ὥσπερ θέαν προκατειληφότες. ἐγὼ μὲν οὖν καὶ Πλάτωνι τὴν προσήκουσαν τιμὴν ἀπένειμα, καὶ τοῖς ἀνδράσι τὰ πρέποντα ἐβοήθησα· καὶ οὐχὶ ῥᾳθύμως. εἰ δέ τι ἀντειπεῖν ἔχει τις τούτοις, φυλάττων ἐμοὶ τὴν ἴσην εὐφημίαν, ἥνπερ ἐγὼ Πλάτωνι· τοῦτον ἐγὼ καὶ νῦν καὶ ὕστερον φίλον, οὐκ ἐχθρὸν, κρίνω.

* Σάτυρος ἐστὶν ὁ τοῦ δαίμονος λέγει τοῦ Διονύσου.

quasi non etiam famuli sæpe, ac præsertim magistræ, dominos intra dentes execrentur. Quin etiam ᵃ Satyrus quidam Scenicus olim est Herculi imprecatus, ad cuius aduentum confestim succubuit. Nec immerito videntur mihi cunctis maledicere, quandoquidem hac re plurimum valent, qui vt nullius hominis mentionem faciant, male tamen dicunt omnia, ita quod habent in medium conferunt.

Atque etiam pulcherrimũ Philosophiæ nomen sibi tribuunt, quasi locum in theatro præoccupassent. Atque equidem, & Platoni debitum honorem tribui, & virorum dignitati opẽ tuli non ignauiter. Quod si quis hæc refutare potest, si id eadem seruata mihi beneuolentia, qua Platonem ego sum prosecutus, fecerit, eum ego nunc, & in posterum, amicum, non hostem indicabo.

a Satyrus quidam non certum genium, dicit Bacchi.

ΠΥΘΑΓΟΡΟΥ ΒΙΟΣ.

σμθ.

E Vita Pythagoræ, excerpta.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Πυθαγόρου βίος. ὅτι ὁ ἔνατος ἀπὸ Πυθαγόρου διάδοχος γέγονε, φησί, Πλάτων, Ἀρχύτου τοῦ πρεσβυτέρου μαθητὴς γενόμενος· δέκατος δὲ Ἀριστοτέλης. τῶν δὲ Πυθαγόρου οἱ μὲν ἦσαν περὶ τὴν θεωρίαν καταγινόμενοι, οἵπερ ἐκαλοῦντο σεβαστικοί· οἱ δὲ περὶ τὰ ἀνθρώπινα, οἵπερ ἐκαλοῦντο πολιτικοί· οἱ δὲ περὶ τὰ μαθήματα, γεωμετρικὰ καὶ ἀστρονομικὰ, οἵπερ ἐκαλοῦντο μαθηματικοί. καὶ οἱ μὲν αὐτῷ τῷ Πυθαγόρᾳ συγγινόμενοι, ἐκαλοῦντο Πυθαγορικοί· οἱ δὲ τούτων μαθηταὶ, Πυθαγόρειοι· οἱ δὲ ἄλλως ἔξωθεν ζηλωταὶ, Πυθαγορισταί. ἀπείχοντο δὲ ἐμψύχων, καὶ κατὰ καιρὸν μόνον θυσιῶν ἐγεύοντο.

Ὅτι ρʹ καὶ τέταρτον ἔτος λέγεται ἐζηκέναι τὸν Πυθαγόραν. καὶ ὁ μὲν Μνήσαρχος εἷς τῶν υἱῶν αὐτοῦ λέγεται νεώτερος τελευτῆσαι, Τηλαύγης δὲ ὕστερος διεδέξατο, καὶ Σάρα, καὶ Μυῖα αἱ θυγατέρες. καὶ ἡ Θεανὼ δὲ λέγεται οὐ μαθήτρια μόνον, ἀλλὰ καὶ μία τῶν θυγατέρων αὐτοῦ εἶναι.

Ὅτι διαφέρειν ἔλεγον οἱ ἀπὸ Πυθαγόρου μονάδα καὶ ἕν. μονάδα μὲν γὰρ παρ' αὐτοῖς ἐνομίζετο τὴν ἐν τοῖς νοητοῖς οὖσαν· ἓν δὲ, τὸ ἐν τοῖς ἀριθμοῖς· ὁμοίως δὲ καὶ δύο τὸ ἐν τοῖς ἀριθμητοῖς. ἔλεγον δὲ τὴν * μονάδα ἀόριστον.

* δυάδα.

Ὅτι ἡ μὲν μονὰς, κατὰ τὴν ἰσότητα καὶ τὸ μέτρον λαμβάνεται, ἡ δὲ δυὰς καθ' ὑπερβολὴν καὶ ἔλλειψιν. μεσότης μὲν οὖν καὶ μέτρον οὐ δέχεται μᾶλλον καὶ ἧττον γενέσθαι· ἡ δὲ ὑπερβολὴ καὶ ἔλλειψις, ἐπειδὴ εἰς ἄπειρον προχωρεῖ, διὰ τοῦτο ἀόριστον αὐτὴν ἔλεγον δυάδα. καὶ ἐπειδὴ πάντα εἰς τοὺς ἀριθμοὺς ἀνῆγον ἐκ τῆς μονάδος καὶ τῆς δυάδος, καὶ τὰ ὄντα πάντα, ἀριθμοὺς προσηγόρευον. ὁ δὲ ἀριθμὸς συμπληροῦται τῇ δεκάδι· ἡ δὲ δεκὰς, συντιθεμένων τῶν τεσσάρων κατὰ τὸ ἑξῆς ἀριθμουμένων ἡμῖν· καὶ διὰ τοῦτο τὸν ἀριθμὸν πάντα τετρακτὺν ἔλεγον.

* κατὰ πάντα τρόπον, ὁ ἀριθμὸς τούτου γίνεται δεκάς.

Ἔλεγον δὲ τὸν ἄνθρωπον αὐτὸν ἑαυτοῦ βελτίω κατὰ τρεῖς τρόπους γίνεσθαι· πρῶτον μὲν τῇ ὁμιλίᾳ τῇ πρὸς τοὺς θεούς· ἀνάγκη γὰρ, προσιόντα αὐτοῖς, κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν χωρίζεσθαι * αὐτὸν πάσης κακίας, εἰς δύναμιν ὁμοιοῦντα * ἑαυτὸν τῷ θεῷ. δεύτερον, ἐν τῷ εὖ ποιεῖν· θεοῦ γὰρ τοῦτο, καὶ θείας μιμήσεως. τρίτον, ἐν τῷ ἀποθνήσκειν. εἰ γὰρ κατὰ ποσόν τι ἡ ψυχὴ τοῦ σώματος, ἐν τῷ ζῆν τὸ ζῷον,

* αὐτὸν.
* ἑαυτόν.

EXCERPTA è VITA *Pythagoræ.*

CCLIX.

LEGIMVS & vitam Pythagoræ. Excepit, inquit, docendi munere Pythagoram Plato nonus successor, Archytæ senioris discipulus, decimus Aristoteles. Pythagoræ autem discipuli, qui contemplationi dediti erant, Sebastici [id est pii] vocati sunt, qui circa humana versarentur Politici, qui Mathesin, Geometriam, Astronomiam amarent, Mathematici, qui familiares ei essent, Pythagorici, horúmque discipuli Pythagorei: quique aliter extrinsecus eum imitarentur, Pythagoristæ. Omnes hi animalibus abstinentes, certo tempore è victimis solis gustabant.

Pythagorei & Pythagoristæ.

Centum & quatuor vixisse annis fertur Pythagoras, & Mnesarchus etiamnum iuuenis vnus filiorum obiisse, successit huic Telauges, Saráque & Myia illius filiæ, ipsáque Theano, non discipula modo, verum & filia fuisse memoratur.

Pythagoras æt.

Differunt, vt aiunt Pythagorei, vnitas, & vnum. vnitas quidem in rebus quæ sub intellectum cadunt, ab iis collocatur: vnum vero in ipsis numeris, & eodem modo duo in numeratis dualitatem infinitam perhibent.

Dogmata Pythagoreorum.

Vnitas quidem secundum æqualitatem & medium sumitur: dualitas autem secundum exsuperantiam, id quod minus est. Itaque medium & modus non possunt plus aut minus fieri, sed excessus, & defectus, cum in infinitum procedant, atque ideò asseruerunt dualitatem infinitam. Et licet omnia è monade & dualitate in numeros referant, omniáque quæ extant numerum appellent, decimo tamen numerus completur. Decimus vero fit a quatuor nobis ordine numerantibus numeris. Idcirco omnem numerum Quaternarium appellant.

Tribus quoque asserebant modis seipso hominem meliorem fieri: primo cum Diis colloquendo: Accedentem enim ad eos tunc potissimum ab omni se maleficio abstinere necesse est, & quoad eius fieri potest Deo assimilari. Deinde bene de aliis merendo: Dei enim hoc proprium est in eoque Deum imitatur. Tertio demque moriendo. Si enim animus, qui in vita ipsa est vitæ causa, paululum à corpore

VITA PYTHAGOR. separatus, seipso redditur melior. siquidem in somnis per insomnia, & in ecstasibus morborum, diuinator fit, multo sane tunc præstantior seipso fit, cum iam postremo è corpore migrauit. Apud eosdem exordium rerum omnium est vnitas, deinde punctum initium lineæ, linea supe ficiei, & superficies triplicis in quantitate dimensionis, vel, vt vocant, corporis. Verum ante punctum cognoscimus Monadem. Quare corporum initium est vnitas, sicut omnia corpora è Monade componuntur.

Ab animatis cur abstineant. Vide Porphyriū & Agellium lib. 4. cap. 11. Fabricius introductum. Agell. ibid.

Adhæc, propter transmigrationem animarum, quam stulto sane consilio veram putant, ab animatis abstinent: deinde quia ingenium grauant, ob nimium nutrimentum & digestionem. Quin & fabas non edunt, nimium secundum eos inflationi obnoxias, & nimis alentes, aliisque de causis, quæ fabarū esum prohibeát.

Plurima Pythagoras prædixisse fertur, & omnia accidisse.

Plato. Platonem à Pythagoreis in Italia Speculatiuam & Physicam aiunt, & à Socrate Ethicam didicisse: apud Zenonem vero, & Parmenidem Eleatas fundamenta Logices iecisse, qui omnes è Pythagoræ schola profecti sunt.

Colores XII. Iuxta Pythagoræ, Platonis, & Aristotelis opinioné, duodecim coloribus oculus iudicat, de albo, & nigro, & de cæteris interiectis, flauo, fusco, pallido, rubro, cæruleo, purpureo, rutilo, & luteo. De acuta & graui voce iudicium fert auris. Odoratus bonos & malos sentit odores, & alios, putridos, humidos, liquidos, vaporatos. Gustui dulcia sapiunt & amara, & alia quinque media. In vniuersum autem septem

Sapores. sunt sapores, dulcis, amarus, asper, acidus, mollis salsus, austerus. Plurimorum censor est tactus. Tangit enim grauia & leuia, & quæ inter hæc sunt: calida item & frigida, & quæ interiacent: dura & mollia, & horum media: sicca, & humida, & quæ intersunt. Reliqui quidem quatuor sensus in solo capite stationem habent, & propria occupant organa. Sed per caput, & totum corpus habitat tactus, aliisque sensibus communis est: in manibus autem præsertim vis illius emicat.

Orbes cœlestes. Asserunt insuper duodecim orbes in cœlo esse, & primum quidé & remotissimum firmamentú, vbi & summus Deus, cæteriq; intelligentia præditi Dij, vt vocat Aristoteles, aut secundum Platonem Ideæ. Deinde septem Planetæ sequuntur, Saturni, Iouis, Martis, Veneris, Mercurij, Solis & Lunæ, post planetas ignis, mox aër, quem sequitur aqua, omnibus vltima subest tellus. Duodecim orbium firmamentum causa est prima: & quanto quodque illi vicinius, tanto etiam firmius & melius esse aiunt & quæ longius absunt, non ita firma sunt. & vsque ad Lunam hic ordo seruatur, infra Lunam minime. Necessaria vero omnia mala terra sustinet, quandoquidem instar fundi totum mundum sustinet, & receptaculum necessarium est eorum, quæ in imo subsistunt. Et has omnes partes Prouidentia, firmáque ordinatione,

χωριζομένη βελτίων γίνεται ἑαυτῆς· ἔν τε ταῖς ὕπνοις κατὰ τοὺς ὀνείρους, καὶ ἐν ταῖς ἐκστάσεσι τῶν νόσων μαντικὴ γίνεται: πολλῷ δὲ μᾶλλον βελτιοῦται, ὅταν τέλειον χωρισθῇ ἀπὸ τοῦ σώματος.

Ὅτι τὴν μονάδα πάντων ἀρχὴν ἔλεγον Πυθαγόρειοι: ἐπεὶ τὸ μὲν σημεῖον, ἀρχὴν ἔλεγον γραμμῆς· τῆς δὲ, ἐπιπέδου· τὸ δὲ, τῆς τριχῆ διαστατοῦ, ὅ ἐστι σώματος. τοῦ δὲ σημείου προεπινοεῖται ἡ μονάς: ὥστε ἀρχὴ τῶν σωμάτων, ἡ μονάς· ὥστε τὰ σώματα πάντα, ἐκ τῆς μονάδος γεγένηται.

Ὅτι οἱ * Πυθαγόρειοι τῶν ἐμψύχων ἀπείχοντο, τὴν μετεμψύχωσιν ἀφρόνως ὡς ἀληθῆ ὑπολαμβάνοντες. καὶ ὅτι τὰ τοιαῦτα τῶν βρωμάτων παχύνει τὸν νοῦν, τροφιμώτερα ὄντα, καὶ πλείω ἀνάδοσιν ποιοῦντα. διὰ τοῦτο καὶ τοῦ κυάμου ἀπείχοντο, ὅτι φυσώδης καὶ τροφιμώτατος. καὶ ἄλλας δέ τινας αἰτίας πλείους ἀποδιδόασιν, δι' αὐτοὺς ἐκεῖνοι ἀπέχεσθαι τῶν κυάμων. * al. πυθαγόρειοι.

Ὅτι τὸν Πυθαγόραν πολλά * φασι προειπεῖν, καὶ πάντα ἐκβῆναι. * φασί.

Ὅτι τὴν μὲν θεωρητικὴν καὶ φυσικὴν Πλάτωνά φασι παρὰ τῶν ἐν Ἰταλίᾳ Πυθαγορείων ἐκμαθεῖν· τὴν δὲ ἠθικὴν μάλιστα παρὰ Σωκράτους. τῆς δὲ λογικῆς σπέρματα καταβαλεῖν αὐτῷ Ζήνωνα καὶ Παρμενίδην τοὺς Ἐλεάτας· καὶ οὗτοι δὲ τῆς Πυθαγορείου ἦσαν διατριβῆς.

Ὅτι ἡ ὄψις, κατὰ Πυθαγόραν καὶ Πλάτωνα καὶ Ἀριστοτέλην, τῶν δώδεκα χρωμάτων ἐστὶ κριτική, λευκοῦ καὶ μέλανος, καὶ τῶν μεταξὺ, ξανθοῦ, φαιοῦ, ὠχροῦ, ἐρυθροῦ, κυανοῦ, ἀλουργοῦ, λαμπροῦ, ὀρφνίνου· ἡ δὲ ἀκοὴ, κριτική ἐστι ὀξέος καὶ βαρέος φθόγγου. ἡ δὲ ὄσφρησις, κριτικὴ εὐωδῶν καὶ δυσωδῶν ὀσμῶν, καὶ τῶν μεταξὺ ἓξ, σηπομένων τε καὶ βρεχομένων, ἢ τηκομένων, ἢ θυμιαζομένων. ἡ δὲ γεῦσις, κριτική ἐστι γλυκέων τε καὶ πικρῶν χυμῶν, καὶ τῶν μεταξὺ πέντε. ἑπτὰ γάρ εἰσιν οἱ χυμοὶ πάντες, γλυκὺς, πικρὸς, ὀξὺς, δριμὺς, στρυφνὸς, ἁλυκὸς, στρυφνός. ἡ δὲ ἁφὴ, πλείστων ἐστὶ κριτική· οἷον, βαρέων, κούφων, καὶ τῶν μεταξύ· θερμῶν τε καὶ ψυχρῶν, καὶ τῶν μεταξύ· τραχέων, καὶ λείων, καὶ τῶν μεταξύ· ξηρῶν καὶ ὑγρῶν, καὶ τῶν μεταξύ. καὶ αἱ μὲν δ' αἰσθήσεις ἔν τε τῇ κεφαλῇ εἰσι, καὶ ἰδιάζουσι περικλείονται ὀργάνοις· ἡ δὲ ἁφὴ, καὶ διὰ τῆς κεφαλῆς καὶ δι' ὅλου τοῦ σώματος κεχώρηκε, καὶ ἔστι κοινὴ πάσης αἰσθήσεως· μᾶλλον δὲ κατὰ τὰς χεῖρας ἐπιδηλοτέραν παρέπεται τῶν χειρῶν. τίνων χρωμάτων ἡ ὄψις κριτήριον.

Ὅτι δώδεκα τάξεις ἐν τῷ οὐρανῷ φησιν εἶναι [καὶ] πρώτην καὶ ἐξωτάτην τὴν ἀπλανῆ σφαῖραν· ἐν ᾗ ἐστιν ὅ, τε πρῶτος θεὸς, καὶ οἱ νοητοὶ θεοὶ, ὡς Ἀριστοτέλει δοκεῖ, κατὰ δὲ Πλάτωνα αἱ ἰδέαι· μετὰ δὲ τὴν ἀπλανῆ, ὁ τοῦ Κρόνου τέτακται ἀστὴρ, καὶ οἱ ἐφεξῆς * πλανῆται ἕξ, ὁ τοῦ Διός φημι, ὁ τοῦ Ἄρεος, ὁ τῆς Ἀφροδίτης, ὁ τοῦ Ἑρμοῦ, ὁ τοῦ Ἡλίου, ὁ τῆς Σελήνης. εἶτα ἡ τοῦ πυρὸς σφαῖρα· ἑξῆς ἡ τοῦ ἀέρος· μετ' αὐτὸν ἡ τοῦ ὕδατος· λοιπὴ καὶ ἐπὶ πᾶσιν ἡ γῆ. δώδεκα δὲ τάξεων οὐσῶν, ἐν τῇ ἀπλανεῖ τὸ πρῶτον αἴτιόν ἐστι· καὶ ὅ, τι αὖ ἐγγὺς αὐτοῦ, τοῦτό φασι τετάχθαι βεβαίως καὶ ἀρίστως· τὰ δὲ πόρρωθεν, ἧττον· τὴν δὲ τάξιν μέχρι Σελήνης σώζεσθαι· τὰ δὲ ὑπὸ Σελήνην οὐκέτι ὁμοίως. ἐξ ἀνάγκης δέ ἐστι καὶ ἡ κακία εἰς τὸν περὶ γῆν τόπον· ἅτε δὴ πυθμένος λόγον ἐπεχούσης τῆς γῆς πρὸς πάντα τὸν κόσμον, καὶ πρὸς ὑποδοχὴν ὑποστάθμης οὔσης ἐπιτηδείας. καὶ πάντα μὲν τὰ ἄλλα μέρη κατὰ τὴν πρόνοιαν, καὶ τὴν βεβαίαν τάξιν, * πλάνητες.

καὶ τὴν εἱμαρμένην τοῦ θεοῦ, ἑπομένην αὐτῷ φασι διοικεῖσθαι. τὰ δὲ μετὰ τὴν Σελήνην τέτταρσιν αἰτίαις· κατὰ θεόν, καθ' εἱμαρμένην, κατὰ προαίρεσιν ἡμετέραν, κατὰ τύχην· οἷον· τὸ μὲν εἰσελθεῖν αὐτὴν ναῦν ἢ μὴ εἰσελθεῖν, ἐφ' ἡμῖν ἐστι. τὸ μέν τοι ἐν εὐδίᾳ χειμῶνα καὶ ζάλην ἐξαίφνης ἐπιγενέσθαι, ἐκ τύχης. τὸ μέν τοι βαπτιζομένην τὴν ναῦν παρ' ἐλπίδα σωθῆναι, προνοίας θεοῦ. τῆς δὲ εἱμαρμένης πολλοί εἰσι τρόποι, καὶ διαφοραί. διαφέρει δὲ τῆς τύχης ὅτι ἡ μὲν εἱρμὸν ἔχει, καὶ τάξιν, καὶ ἀκολουθίαν, ἡ δὲ τύχη τὸ αὐτόματον, καὶ τὸ ὡς ἔτυχεν. οἷον, τὸ ἐκ τοῦ παιδὸς εἰς μειράκιον ἐλθεῖν, καὶ τὰς καθ' ἑξῆς ἡλικίας οἰκείως διελθεῖν, τοῦτο ἑνὸς τρόπου τῆς εἱμαρμένης.

διὰ τί ζῳδιακὸς λοξῶς κινεῖται.

Ὅτι ὁ ζῳδιακὸς λοξῶς κινεῖται, ὡς ζητήσας ἀκριβῶς ἔδοξεν Ἀριστοτέλης, ἕνεκεν τῆς γενέσεως τῶν περὶ γῆν τόπων πρὸς ἀναπλήρωσιν τοῦ παντός. εἰ γὰρ κατὰ παραλλήλως ἐκινεῖτο, ἀεὶ ἂν μία ὥρα ἦν τοῦ ἔτους, ἤ τοι θέρος, ἢ χειμών, ἢ ἄλλη τις. νῦν δὲ ἐκ τοῦ τὸν ἥλιον καὶ τοὺς ἄλλους πλανήτας καταβαίνειν ἀπὸ ζῳδίου ἐπὶ ζῴδιον γίνονται αἱ μεταβολαὶ τῶν ὡρῶν τέσσαρες· καὶ ἐκ τῆς τούτων εἰς ἄλληλα μεταβολῆς οἵ τε καρποὶ φύονται, καὶ ἄλλαι γενέσεις τῶν ζῴων γίνονται.

ποσαπλάσιος ὁ ἥλ. τῆς γῆς.

Ὅτι ὁ μὲν ἥλιος, ὡς ἐπὶ οἰκείαν ἀποφαίνεται δόξαν, ἣν καὶ ἀληθῆ λέγει, ἑκατονταπλασίων ἐστὶ τῆς γῆς. οἱ δὲ πολλοὶ οὐκ ἐλάττονα τοῦ τριακονταπλασίονα αὐτῆς φασι.

Ὅτι μέγαν ἐνιαυτὸν καὶ τὴν τοῦ Κρόνου περίοδόν φασιν. ὅτι τῶν λοιπῶν ἓξ πλανωμένων ἐν ἐλάττονι χρόνῳ, οὗτος ἐν τριάκοντα τὸν οἰκεῖον δρόμον ἀπαρτίζει. ὁ μὲν τοῦ Διός, ἐν ιβ΄ ἔτεσι τὸν ἴδιον διαπεραίνει κύκλον· ἐν δυσὶ δὲ ὁ Ἄρης. ὁ δὲ Ἥλιος, ἐνιαυτῷ· Ἑρμῆς δὲ καὶ Ἀφροδίτη ἰσοταχεῖς τῷ ἡλίῳ· Σελήνη δὲ προσγειοτάτη, καὶ ἐλάχιστον κύκλον περιϊοῦσα, ἐν μηνί.

Ὅτι πρῶτος Πυθαγόρας τὸν οὐρανὸν κόσμον προσηγόρευσε, διὰ τὸ τέλειον εἶναι καὶ πᾶσι κεκοσμῆσθαι τοῖς τε ζῴοις, καὶ τοῖς καλοῖς.

Ὅτι Πλάτων, φησί, καὶ Ἀριστοτέλης, ἀθάνατον ὁμοίως λέγουσι τὴν ψυχήν· κἂν τινὲς εἰς τὸν Ἀριστοτέλους νοῦν οὐκ * ἐμβαθύνοντες, θνητὴν νομίζουσιν αὐτὸν λέγειν.

* al. ἐμβαίνοντες.

Ὅτι ὁ ἄνθρωπος μικρὸς κόσμος λέγεται, οὐκ ἄρα ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων σύγκειται· τοῦτο γὰρ καὶ ἕκαστον τῶν ζῴων καὶ τὸ τελευταῖον· ἀλλ' ὅτι πάσας ἔχει τὰς τοῦ κόσμου δυνάμεις. ἐν γὰρ τῷ κόσμῳ εἰσὶ θεοί, ἔστι καὶ τὰ τέσσαρα στοιχεῖα. ἔστι καὶ τὰ ἄλογα ζῷα, ἔστι καὶ φυτά. πάσας δὲ ταύτας τὰς δυνάμεις ἔχει ὁ ἄνθρωπος. ἔχει γὰρ θείαν μὲν δύναμιν, τὴν λογικήν· ἔχει τὴν τῶν στοιχείων φύσιν, τὴν θρεπτικήν, καὶ αὐξητικήν, καὶ τὴν ὁμοίου γεννητικήν· ἐν ἑκάστῃ δὲ τούτων λείπεται. καὶ ὥσπερ ὁ πένταθλος πάσας ἔχων τὰς δυνάμεις, ἐν ἑκάστῃ ἥττων ἐστὶ τοῦ ἕν τι ἐπιτηδεύοντος τῶν ἀθλημάτων· οὕτω καὶ ὁ ἄνθρωπος πάσας ἔχων τὰς δυνάμεις, ἐν ἑκάστῃ λείπεται. ἧττον μὲν γὰρ ἔχομεν τὴν λογικὴν δύναμιν, ἤπερ οἱ θεοί· καὶ τὰ τῶν στοιχείων ὁμοίως ἧττον, ἢ ἐκεῖνα· καὶ τὸν θυμὸν καὶ ἐπιθυμίαν ἐνδεέστερα τῶν ἐν τοῖς ἀλόγοις· καὶ τὴν θρεπτικὴν καὶ αὐξητικὴν δύναμιν ἐλαττουμένας τῶν ἐν τοῖς φυτοῖς. ὅθεν ἐκ ποικίλων δυνάμεων συνεστῶτες, δύσκολον τὸν βίον ἔχομεν· ἕκαστον γὰρ τῶν ἄλλων ὑπὸ μιᾶς φύσεως οἰακίζεται, ἡμεῖς δὲ ὑπὸ τῶν διαφόρων δυνάμεων ἀν-

VITA PYTHAGOR.

& diuina quadam necessitate Deo propria, aiunt gubernari. Sed quæ infra Lunam quatuor causis: Deo, Fato, nostro consilio, & fortuna. Verbi gratia. Nauem ipsam conscendere, & non, in nostra est potestate: tempore sereno procellas & tempestatem subito oriri, Fortunæ est: nauem mersam præter spem conseruari, diuina fit prouidentia. Multis autem, & diuersis modis accidit Fatum, & sic differt à Fortuna: quoniam serie quadam ordinatè, & consequēter fit, cum Fortuna suapte fiat, & prout contingit. Vt, è puero iuuenescere, & ad reliquas vsque ætates commode ascendere, vno Fati modo accidit.

Zodiacus obliquus circumfer.

Zodiacus, vt placuit Aristoteli diligenter inuestiganti, propter generationem eorum, quæ in terra ad Vniuersi complementum gignuntur, oblique mouetur. Nam æquali si distantia verteretur, vnum semper anni idemque tempus esset, vel æstatis, vel hiemis, aut cuiusuis alterius. Nunc vero quoniam Sol aliique planetæ, è signo in aliud signum egrediuntur, quatuor in anno tempestates sunt, quo fit, vt propter hanc in alia signa mutationem, & fructus proueniant, aliæque animalium generationes oriantur,

Solis magnitudo.

Sol quidem, vt priuatim ipse & vere vt puto, sentit, centies magnitudine terram excedit, quamuis alij tantum tricies asserant.

Magnus annus. Planetarum cursus.

Sunt qui magnum annum Saturni ambitum esse doceant: quia cæteri sex errantes breuiori tempore cursum suum conficiant. Saturnus enim triginta annis, Iupiter duodecim, duobus Mars, Sol vno, vt & Mercurius, & Venus, circulū absoluit. At Luna quia infima est, & minimum sortita orbem, vno mense.

Primus Pythagoras cœlum esse * mundum dixit, quia perfectum est, omnibusque animantibus ac signis pulchris decoratur.

* κόσμον.

Animus immortalis.

Plato & Aristoteles vno consensu immortalem dicunt animum, quamuis alij aliá mentem Aristotelis non intelligentes, mortalem esse animam eum dicere existiment.

Homo paruus mundus.

Dicitur homo μικρόκοσμος (id est mundi compendium) non quia quatuor, vt reliqua animalia etiam minima, constet elementis: verum quia omnes mundi virtutes cōtinet. Nam sunt in mundo Dij, quatuor elementa, bruta, plantæ. Has omnes potentias possidet homo, habet Rationem pro diuina virtute, habet pro natura Elementorum mouendi vim, crescendi, suique similem productricem: singulis his inferior est. Ac quemadmodum pentathlus omnes habens virtutes, in singulis tamen minor est eo, qui vnum aliquod certamen callet, ita & Homo omnes habens virtutes, in singulis singillatim superatur. Minorem enim rationis vsum habemus, quam ipsi Dij, & minus de Elementis, quam ipsa Elementa. Cupiditas & Iracundia nostra minor quam brutorum: à plantis nutriendi, & accrescendi qualitate vincimur. Quare vt è variis compositi rebus, vitam quæ ægre traducatur, habemus. Alia enim omnia ab vna tantum natura reguntur, nos vero homines variis qualitatibus distra-

Simile.

VITA PYTHAGOR.

himur: vt, nunc à Deo trahimur ad meliora, nunc vincente vi animali ad deteriora; sic & in cæteris potētiis. Si quis igitur coluerit, quod in nobis ipsis diuinum est, instar aurigæ vigilis ac periti, poterit singulis virtutibus, permistione, inquam Elementorum, Ira, Cupiditate, habituq; rationis experte, quoad par est vti.

Nosse seipsum. Difficillimum est seipsum nosse, quamuis facile videatur: quod Pythij Apollinis esse dicunt, licet ad Chilonem vnum è septem Sapientibus referāt. Nos autem hortatur, vt quisque, quid possit, cognoscat. Sed nihil est aliud *Nosse se ipsum*, quam totius mundi naturam nosse, quod sine Philosophia fieri non potest, quodque Deus nos monet.

Cognitionis instrumenta. Cognitionis octo sunt organa: Sensus, imaginatio, ars, opinio, prudentia, scientia, sapientia, mens. Artem, prudentiam, scientiam, mentem, communem cum Diis habemus. Sensum & imaginationem cum bestiis. Nobis autem solummodo propria est opinio. Sensus est * fallax cognitio per corpus. Imaginatio motus quidam in animo. Ars est habitus cum ratione laborans: additur hoc: *cum ratione*: quia etiam aranea operatur: verumtamē sine ratione. Prudentia est habitus, qui in rebus rectè peragendis continetur. Scientia est habitus eorum quæ semper & similiter eadem fuerunt. Sapientia plurimarum causarum cognitio. Mens initium & fons est omnis boni.

** Al. ἀψευδὴς vera.*

Docilitatis triplex ratio: Ingenium, memoria, & industria. Tres sunt docilitatis partes: Sollertia, memoria, & ingenij vis. Memoria custodit ea, quę quondam quis didicit. Vis ingenij est intelligendi velocitas. Sollertia est ex iis, quæ quis didicit, ea inuestigare, quæ non didicit.

Cœlum. Tria sunt, quæ cœli nomine dicuntur. Primo firmamentum: secundo distantia illa, quæ est à firmamento vsque ad Lunam: tertio vniuersus mundus, cœlum inquam & terra.

Optima & pessima nata sunt, inquit, ad semper operandum, Deus scilicet & plantæ. Deus enim, & quæ illi proxima sunt, mente, & ratione semper operatur, itemq; germina: nam nocte & die nutriuntur. Non semper autem homo in opere, neque bruta animantia, sed medio pene tempore dormiunt, & quiescunt.

Græci & Barbari: De his vide Strabonem. Græcos ait moribus barbaros semper superasse, ob temperiem aëris quo viuunt: Scythas verò & Æthiopes, illos frigore scilicet vexatos, hos verò cute æstu exustos, & ingentem intus calorem & humorem alentes, quia malè temperatum cœlū sortiti sunt, violentos & audaces semper exstitisse. Sic vicissim eos qui mediæ zonæ & montibus vicini sunt, de temperie loci illius, cui subsunt, participare. Ideoq; ait Plato, Græcos disciplinas quas a Barbaris acceperint, eas melius proferre, & maximè Athenienses. Quapropter rei bellicæ & picturæ primi inuentores exstitere, & omnis artis mechanicæ

Athenienses εὑρετικοί. & militaris, oratoriæ, & disciplinarum. Non igitur, vt dixi, aduentitiæ Athenis sunt scientiæ, sed ibidem a natura insitæ, idque ex aëre tenui & puro, vt non solum terram attenuet,

Attica. (quam ob causam etiam sterilis est Attica)

παιώμεθα. οἷον, ποτὲ μὲν ὑπὸ τοῦ θείου ἀναγόμενα ἐπὶ κρείττω· ποτὲ δὲ τοῦ θηριώδους ἐπικρατήσαντος, ἐπὶ τὰ χείρω. ὁμοίως δὲ καὶ τῶν ἄλλων δυνάμεων. ἐὰν οὖν τις ἐπιμελήσηται τοῦ ἐν ἡμῖν θείου, ὥσπερ [ἡνίοχοι] ἐμπειρότατοι καὶ ἐπιστήμονα ἐπιστήσας· δυνήσεται ἑκάστῃ τῶν ἄλλων δυνάμεων εἰς δέον χρήσασθαι· τῇ τε κράσει φημὶ τῶν στοιχείων, καὶ τῷ θυμῷ, καὶ τῇ ἐπιθυμίᾳ, καὶ τῇ ἕξει.

Τὸ γνῶθι σαυτόν, δοκοῦν ῥᾷστον εἶναι, πάντων ἐστὶ χαλεπώτατον· ὃ καί φασι τοῦ Πυθίου εἶναι Ἀπόλλωνος, εἰ καὶ εἰς Χίλωνα τῶν ἑπτὰ σοφῶν ἕνα τὸ ἀπόφθεγμα ἀναφέρουσι. παραινεῖ δ' ἡμῖν, γνῶναι τὴν ἑαυτῶν δύναμιν. τὸ δὲ γνῶναι ἑαυτὸν οὐδὲν ἄλλο ἐστὶν, ἢ τὴν τοῦ σύμπαντος κόσμου φύσιν γνῶναι. τοῦτο δὲ ἀδύνατον, ἄνευ τοῦ φιλοσοφεῖν· ὅπερ ἡμῖν ὁ θεὸς παραινεῖ.

** Γνῶθι σαυτόν.*

Ὅτι γνώσεως ὀκτώ, φασιν, ὄργανα· αἴσθησιν, φαντασίαν, τέχνην, δόξαν, φρόνησιν, ἐπιστήμην, σοφίαν, νοῦν. τούτων κοινὰ μὲν ἐστὶν ἡμῖν πρὸς τὰ θεῖα, τέχνη καὶ φρόνησις, καὶ ἐπιστήμη, καὶ νοῦς· πρὸς δὲ τὰ ἄλογα, αἴσθησις καὶ φαντασία· ἴδιον δὲ ἡμῶν μόνον ἡ δόξα. ἔστι δὲ αἴσθησις μὲν, γνῶσις * ψευδὴς διὰ σώματος· φαντασία δὲ, κίνησις ἐν ψυχῇ· τέχνη δὲ, ἕξις ποιητικὴ μετὰ λόγου. τὸ δὲ μετὰ λόγου, πρόσκειται, ὅτι καὶ ὁ ἀράχνης ποιεῖ, ἀλλ' οὐ μετὰ λόγου. φρόνησις δὲ, ἕξις προαιρετικὴ τῆς ἐν τοῖς πρακτοῖς ὀρθότητος. ἐπιστήμη δὲ, ἕξις τῶν ἀεὶ κατὰ τὰ αὐτὰ καὶ ὡσαύτως ἐχόντων. σοφία δὲ, ἐπιστήμη τῶν πρώτων αἰτιῶν· νοῦς δὲ ἀρχὴ καὶ πηγὴ πάντων τῶν καλῶν.

Γνώσεως ὄργανα.

** ἀψευδής.*

Ὅτι τρία μέρη εὐμαθίας· ἀγχίνοια, μνήμη, ὀξύτης. μνήμη μὲν οὖν, ἐστὶ τήρησις ὧν ἔμαθέ τις. ὀξύτης δὲ, ἡ ταχύτης τῆς διανοίας· ἀγχίνοια δὲ, ἐξ ὧν ἔμαθέ τις, ἃ μὴ ἔμαθε θηρεύειν.

** Τρία μέρη εὐμαθίας.*

Ὅτι ὁ οὐρανὸς τριχῶς λέγεται· ἓν μὲν, αὕτη ἡ ἀπλανὴς σφαῖρα. δεύτερον, τὸ ἀπὸ τῆς ἀπλανοῦς σφαίρας μέχρι τῆς σελήνης διάστημα· τρίτον, ὁ σύμπας κόσμος, ὁ οὐρανός φημι καὶ ἡ γῆ ἅμα.

** ὁ οὐρανὸς τριχῶς.*

Ὅτι πέφυκέ φησι τὰ τελεώτατα καὶ τὰ χείριστα ἀεὶ ἐνεργεῖν. ταῦτα δέ ἐστι θεὸς καὶ φυτά. ὅ, τε γὰρ θεὸς κατὰ τὸν νοῦν καὶ τὸν λόγον ἀεὶ ἐνεργεῖ, καὶ τὰ πλησίον αὐτοῦ ὄντα· καὶ πάλιν τὰ φυτὰ ἀεὶ ἐνεργεῖ. τρέφεται γὰρ νύκτωρ τε καὶ μεθ' ἡμέραν. ὁ δὲ ἄνθρωπος οὐκ ἀεὶ ἐνεργεῖ, οὐδὲ τὰ ἄλογα ζῶα· ἀλλὰ σχεδὸν τὸν * ἥμισυ χρόνον καθεύδει τε καὶ ἡσυχάζει.

** ἥμισυ.*

Ὅτι οἱ Ἕλληνες ἀεὶ ἀμείνους τὰ ἤθη τῶν βαρβάρων, ὡς τὴν εὔκρατον οἰκοῦντες. Σκύθαι δὲ καὶ Αἰθίοπες, οἱ μὲν ὑπὸ κρύους ἐνοχλούμενοι, οἱ δὲ ὑπὸ θάλπους πυκνούμενοι τῆς ἐπιφανείας τοῦ σώματος, καὶ ἀπολαμβανομένου ἐντὸς τοῦ θερμοῦ πολλοῦ καὶ τοῦ ὑγροῦ, τὸ δύσκρατον ἐκληρώσαντο· συμβαίνει οὖν * ἰταμικοὺς καὶ θρασεῖς εἶναι. τοὺς οἰκοῦντας ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις· ἀναλόγως δὲ καὶ οἱ τῷ μέσῳ καὶ τῶν ἀκρωτηρίων πλησιέστεροι ὄντες, τῆς κράσεως τῶν περιεχομένων αὐτοῖς μετέχουσι. διὸ καὶ, ὡς ὁ Πλάτων φησίν, Ὅ,τι ἂν καὶ παρὰ βαρβάρων μάθημα λάβωσιν οἱ Ἕλληνες, τοῦτο ἄμεινον ἐκφέρουσι· μάλιστα δὲ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων, οἱ Ἀθηναῖοι. διόπερ καὶ στρατηγικοὶ γεγένηνται ἀρχῆθεν, καὶ γραφικῆς εὑρετικοὶ, καὶ πάσης τέχνης, βαναύσου τε καὶ πολεμικῆς. ἔτι δὲ καὶ λόγων, καὶ μαθημάτων. διὸ καὶ οὐδ' ἐπείσακτός ἐστιν (ὡς εἶπον) ἡ παιδεία ἐν ταῖς Ἀθήναις, ἀλλ' ἐκ φύσεως ὑπάρχουσα· τοῦ τοιούτου ἀέρος ἰσχνοτάτου ὄντος, καὶ καθαρωτάτου. ὡς μὴ μόνον τὴν γῆν λεπτύνειν (δι' ἣν αἰτίαν καὶ λεπτόγεως ἐστὶν ἡ Ἀττική)

** ἰταμικούς.*

ἀλλὰ

ἀλλὰ καὶ τὰς ψυχὰς τῶν ἀνθρώπων. συμβαίνει γὰρ τὸν λεπτὸν ἀέρα τὴν μὲν γῆν βλάπτειν, τὰς δὲ ψυχὰς ὠφελεῖν.

Διὰ τί οἱ ἐτήσιοι ἄνεμοι πνέουσι τοῦ θέρους.

Ὅτι οἱ ἐτήσιαι πνέουσι κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ ἀκμαιοτάτου θέρους δι' αἰτίαν τοιαύτην· ὁ ἥλιος μετεωρότερος, καὶ ἀπὸ τῶν μεσημβρινῶν τόπων ἀρκτικώτερος γινόμενος, λύει τὰ ὑγρὰ, τὰ ἐν *ταῖς ἄρκτοις· λυόμενα δὲ ταῦτα, ἐξαεροῦται· ἐξαερούμενα δὲ, πνεύματα γίνεται· καὶ ἐκ τούτων γίνονται οἱ *ἐτήσιαι ἄνεμοι, ἐκ τῶν πνευμάτων, τῶν ἀπὸ τῆς λύσεως τῶν ἀρκτικῶν ὑγρῶν γινομένων. φέρονται δὲ λοιπὸν ἐπὶ τοὺς ἐναντίους τόπους τοὺς μεσημβρινούς. ἐκεῖ δὴ ταῦτα ἐκφερόμενα, προσπίπτει τοῖς ὑψηλοτάτοις ὄρεσι τῆς Αἰθιοπίας· καὶ πολλὰ καὶ ἀθρόα γινόμενα, ἀπεργάζεται ὑετούς· καὶ ἐκ τῶν ὑετῶν τούτων ὁ Νεῖλος πλημμυρεῖ τοῦ θέρους, ἀπὸ τῶν μεσημβρινῶν καὶ ξηρῶν τόπων ῥέων. καὶ τοῦτο Ἀριστοτέλης ἐπραγματεύσατο. ὥσπερ γὰρ ἀπὸ τῆς φύσεως ἔργῳ κατενόησεν, ἀξιώσας πέμψαι τὸν Ἀλέξανδρον τὸν Μακεδόνα εἰς ἐκείνους τοὺς τόπους, καὶ ὄψει τὴν αἰτίαν τῆς τοῦ Νείλου αὐξήσεως παραλαβεῖν. διό φησιν, ὡς τοῦτο οὐκέτι πρόβλημά ἐστιν. ὤφθη γὰρ φανερῶς, ὅτι ἐξ ὑετῶν αὔξει. καὶ τὸ παράδοξον, ὅτι ἐν τοῖς ξηροτάτοις τόποις τῆς Αἰθιοπίας, ἐν οἷς οὔτε χειμὼν οὔτε ὕδωρ ἐστὶ, ξυμβαίνει τοῦ θέρους πλείστους ὑετοὺς γίνεσθαι.

* al. τοῖς.

* al. ἐτήσιοι & ἐτησίαι.

ΑΓΑΘΑΡΧΙΔΟΥ ΛΟΓΟΙ.

σν'. Ex Agatharchidis lib. excerpta.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ἀγαθαρχίδου λόγοι δύο, ὁ πρῶτος καὶ ὁ πέμπτος, περὶ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης, καὶ ἑτέρων παραδόξων ἔργων, ἐν κεφαλαίῳ διαλαμβάνοντες.

Ἐκ τοῦ πρώτου λόγου τοῦ περὶ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

Ὅτι Πτολεμαῖόν *φασι τὸν μετὰ τὸν Λάγου, πρῶτον ἐλεφάντων θήραν συστήσασθαι· ἀλλὰ γὰρ καὶ τῶν ὁμοιοτρόπων· καὶ τὰ τῇ φύσει κεχωρισμένα, τῇ προνοίᾳ συναγαγεῖν ὑπὸ μίαν οἴκησιν. σκεπτέον δὲ τί φησιν ἐνταῦθα ὁ ἱστορικός. καὶ γὰρ πρὸ τῶν Πτολεμαίων ἐλέφασι πολλοὶ χειροήθεσι καὶ ἐν πολέμῳ ἐχρῶντο, ὡς Πῶρός τε ὁ Ἰνδὸς πρὸς Ἀλέξανδρον πολεμήσας, καὶ ἄλλοι οὐκ ὀλίγοι. ἢ ὅτι Πτολεμαῖος οὗτος πολὺ πρῶτος περὶ ταύτην ὤφθη τὴν σπουδήν. ἢ πρῶτος τῶν μετ' Ἀλέξανδρον, ἢ τῶν Αἰγύπτου βασιλέων πρῶτος.

* φησί.

Ὅτι τὴν ἐρυθρὰν θάλατταν τὸ ὄνομα *ἑλκύσαι φησίν, οὐχ ὅτι τοῦ Ἀραβίου καλουμένου κόλπου τὰ μὲν πρὸς ἑσπέραν ὄρη, δειμαίας καὶ διαπύρου τῆς ἡλιακῆς ἀκτῖνος βαλλούσης, ἀνθρακος φαντασίαν ἀποδίδωσι· τὰ δὲ πρὸς ἀνατολαῖς θῖνες ἄμμου γεώδεις ὑπέρυθροι, παρὰ πολλὰ στάδια τῆς αὐτόθι παραλίας ἐκκέχυνται. συμβαίνουσιν οὐκ ἐκ τούτου ἐρυθρὰ κέκληται. εἰ γὰρ καὶ ὁ παράπλοις μὲν ἐστι στενὸς, τῶν δὲ λόφων καὶ θινῶν ἐφ' *ἑκατέρας τοῦ κόλπου πάντως ὑπερκειμένων, ἡ πίπτουσα παρ' ἀμφοτέρων εἰς τὸν πόρον τῆς ἠπείρων αὐγὴ, τῇ χέρσῳ παρείκασε τὴν θάλατταν ὁμοίαν· τῆς μὲν ἰδέας πᾶσιν ὁρωμένης, τοῦ δὲ πάθους οὐ πᾶσι γινωσκομένου. ἀλλ' οὐδ' οὐ διὰ τοῦτό φησι τὴν κλῆσιν λαβεῖν τὴν θάλατταν, εἰ καὶ τῶν πρὸ αὐτοῦ τοῦτο πολλοῖς ἔδοξεν.

* ἐκλήσθαι φησίν.

* ἑκατέρα.

sed & ingenia hominum subtilia reddet. Inde contingit tenuem quidē aëra terræ nocere, ingeniis verò prodesse.

VITA PYTHAGOR.

Etesiæ venti ardentissimo æstatis tempore flant, hac de causa: Sol iam sublimis, & à locis meridionalibus ad septentrionem conuersus, soluit humida ad Boream, quæ soluta aërem, deinde ventos gignunt: è quorum numero & Etesiæ sunt, è spiritu scilicet, qui ex humidis solutis ad septentrionem oritur. Ad oppositas verò plagas meridionales feruntur, eoque delata in altissimos Æthiopiæ montes decidunt. Cùm autem condensati, & frequentes fuerint, pluuias creant, è quibus æstiuo tempore Nilus auctus exundat, ex australibus locis, & aridis profluens, idémque Aristoteles inuestigando comperit. Ipse enim ingenij præstantia hoc deprehendit, cùm æquum putasset Alexādrum Macedonem ad ea loco mittere, vt oculis caussam incrementi Nili fluminis cognosceret. Propterea asserit hoc non amplius dubium esse. Clarè enim patet è pluuiis augeri. Et sanè mirum, quod in locis Æthiopiæ maximè siccis, vbi nunquam hiems est neque pluuia, tempore ęstatis densissimi oriantur imbres.

Etesiæ vnde.

Nilus. Vide Theophilactum Simocattam de vita Mauritij Imp. lib. 7. extremo, Herodotum, Melam & alios.

EX AGATHARCHIDE excerptæ historiæ,

CCL.

[*INTERPRETE LAVRENTIO Rhodomanno.*]

LECTI sunt Agatharchidæ libri duo, primus & quintus de rubro mari, ceterisque rebus fidem excedentibus summa capita comprehendentes.

Ex libro primo, De mari rubro.

CAPVT PRIMVM.

PTOLEMÆVM, qui post Lagi filium in Ægypto regnauit, primum instituisse elephantum atque eiusmodi belluarum venationem: & quæ natura disiunxit, sub vnam quasi stabulationem redegisse, affirmat.

Quomodo Ptolemæi primum elephantum venationes instituerint.

Expendendum verò quid hoc loco dicat historicus. nam etiam ante Ptolemæorum ætaté, multi quoque elephantibus cicuratis vsi legūtur: vt Porus Indorum rex, qui cum Alexandro bellum gessit, aliique non pauci. Forte Ptolemæus hic primus impensè illi studio incubuisse visus est: aut primus successorum Alexandri, vel aliorum Ægypti regum, ei operam dedit.

RVBRVM mare inde nomen trahere ait, non quod eius sinus quem Arabicum vocant, montes, occasum versus, dum acres & ignei Solis radij eos feriunt, carbonis reddant speciem: ad ortum verò tumuli arenæ & glebæ insigniter rufi, ad multa oræ illius maritimæ stadia effundantur. Hanc (inquit) ob causam mare illud rubrum non vocatur. Nam cùm nauigatio illac sit angusta, dum vertices & tumuli vniuerso vtrinque sinui impendent, splēdor ex vtraque continente in fretum incidens, mare terræ assimile esse denuntiaret, vt species illa in omnium oculos incurreret, etiamsi affectio cunctis non foret explorata. Ideò cognomen hac de causa non adeptum esse auctor testatur, licet multi ante ipsum ita sint opinati.

CAP. II. Quadruplex Etymologia rubri maris.

AGATHARCHIDIS.

Hæc igitur est prima ratio, quamuis à vero dissentanea.
II. Altera perinde se habet, Quod Sol illic exortus, non vt apud nos, lucidos in fretum radios dimittat, sed cruori assimiles, vnde cruentam maris speciem efficiat intuentibus hæc affectio. Et hinc rubri appellationem exsistere.
III. Tertius hinc sermo Argolicus est: ausu quidem magnus, sed persuasu inanis. Nam qui Cliniam sectantur historici, ex poëtarum licentia etiam ipsi securitatem nacti, perhibent ex Argis in Æthiopiam (quæ Cepheniæ tunc habebat nomen) Perseum ad filiam Cephei liberandam profectum, & inde ad Persas transgressum, nomen hoc a filiorum quopiam cum Persis communicasse: & procreato Erythra filio, nomen ab hoc mari indidisse. Hæc protrita & vulgaris est Argiuorum de rubro mari fabula.
IV. Quarta, & vero non ita aberrans ratio, (quam auctor ex Persa quodam Boxo se didicisse affirmat, & lingua & mente Græcos imitante, qui relicta patria Athenis vitam egerit) ex narratione Persæ hæc est. Erythras quidam fuit genere Persa, filius Myozæi, qui animi præsentia & vi opum præclaram sibi existimationem comparauit. Domúsque eius non procul à mari, contra insulas desertas (non quidem hac tempestate, sed qua Medi imperium tenebant, quando etiam Erythras noscebatur.) Tempore autem hyberno ad Pasargadas commigrabat, & sub ortum veris ad rem suam familiarem redibat, tum aliam ob vtilitatem, tum vt aliquam vitæ suæ voluptatem hac commutatione indulgeret. Atqui cùm in armenta eius leones irruptione facta, nonnullas equarum agrestium interemissent, reliquæ adhuc incolumes, consternatione ex re visa, ceu œstro perculsæ, ad mare cursu arrepto, magno in aquas impetu (aura tum fortè à terris afflabat) prolabuntur. Cúmque initio præter littus natassent, pauore non desistente, à flatibus abreptæ, difficulter ad insulæ aduersæ oram emerserunt, vnúsque ex armentariis, adolescens audacia præcellens, dum aliâs aliam armo prensat, vnà transmisit. Erythras igitur, equas non amplius visas inuestigans, primus hominum eius loci ratem construit, magnitudine quidem mediocrem, sed robore validissimam. Eáque, venti secundi & commodi tenorem nactus, in fretum descendit, & subitò venti ope prouectus, reperit equas & pastorem simul. Insulæ autem admiratione captus, & vrbem in portu accommodè fundauit, & ex opposita continente rei domesticæ inopia laborantes illuc habitatum transtulit. Atque inde etiam insulas cæteras, cultoribus vacuas, habitatorum frequentia ad humanitatis cultum traduxit. Tantum igitur gloriæ ex rebus gestis, apud vulgus sibi comparauit, vt mare illud, magnitudine infinitum, omnes ad nostram vsque ætatem Erythræum appellent.

Nominis igitur rationes distinctæ ita se habent. Nam longè aliud est, si Erythræ mare dixeris, quam si Erythrum (quod Latini rubrum vertunt.) Hoc enim rubedinem aquæ, illud virum mari potitum, significat. Verùm

ἤτω μὲν οὖν ὁ πρῶτος εἰ καὶ μὴ ἀληθὴς τῆς αἰτίας λόγος. δεύτερος δὲ, ὅμοιον ἔχων· τὸν ἥλιον (ἐκεῖσε) *φασιν ἐπιτέλλοντα, οὐχ ὡς παρ' ἡμῖν λαμπρὰς ταῖς ἀκτῖσιν εἰς τὸν πόρον βάλλειν, ἀλλὰ παρεμφερεῖς αἵματι. ἐξ ὧν τοῖς ὁρῶσιν ὕφαιμον παρασκευάζειν τὸ πάθος τὴν τῆς θαλάττης ἔμφασιν, κἀκεῖθεν ἐρυθρὰν κατονομάζεσθαι. τρίτος δέ ἐστιν ὁ ἀργολικὸς λόγος, ὅς ἐστι (φησὶ) τῇ μὲν τόλμῃ μέγας, τῇ δ' *ἀποδείξει κενός. οἱ γὰρ περὶ Κλεινίαν ἱστορικοί φασιν, ἀπὸ τῆς ποιητικῆς ἐξουσίας καὶ αὐτοὶ ἄδειαν λαβόντες, ἐξ Ἄργους εἰς Αἰθιοπίαν (ἐκαλεῖτο δὲ τότε Κηφηνία) παραγεγονότα ἐπὶ λύσει τῆς Κηφέως θυγατρὸς τὸν Περσέα, ἐκεῖθεν δὲ εἰς Πέρσας *μετὰ ταῦτα, Πέρσαις μὲν ἀπό τινος τῶν ἐγγόνων τῆς κλήσεως μεταδοῦναι· Ἐρύθραν δὲ γεννήσαντα υἱὸν, καὶ ἐξ ἐκείνου τῇ θαλάττῃ τὴν κλῆσιν παρασχεῖν. τοιοῦτος μὲν καὶ ὁ ἀργολικὸς περὶ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης σχεδιασμός. τέταρτος δὲ καὶ ἀληθής ἐστιν, ὃν αὐτὸς μεμάθηκε παρὰ Πέρσου· Βόξος δ' ἦν τούτῳ ὄνομα, φησὶν, ὃν καὶ ἑλληνίσαι γλῶτταν καὶ γνώμην, καὶ ταῖς Ἀθήναις, λιπόντα τὴν πατρίδα, ἐμβιῶσαι. ἔλεγε δὲ ὁ τοῦ Πέρσου λόγος ταῦτα. γίνεταί τις κατ' εὐτολμίαν καὶ πλοῦτον εὐδαιμόνων, Ἐρύθρας ὀνομαζόμενος, μὲν Πέρσης, υἱὸς δὲ Μυοζαίου· κατοικῶν δὲ *θαλάττας μὲν οὐ πόῤῥω, κατεναντίον δὲ νήσων ἐρήμων *οὐσῶν (οὐ νῦν, ἀλλ' ἐπὶ τῆς Μήδων ἡγεμονίας· τότε γὰρ καὶ ὁ Ἐρύθρας ἐγνωρίζετο) ὃς τοῦ μὲν χειμῶνος ἐν Πασαργάδαις ἐποιεῖτο τὴν οἴκησιν· ἔαρος δὲ μετέβαινεν ἐπὶ τὴν ἰδίαν κτῆσιν, τῆς τε ἄλλης ἕνεκα χρείας, καὶ χάριν τινὰ τοῦ βίου διὰ τῆς τοιαύτης μεταβολῆς ἀπονέμων. τούτου φορβάδων ἀγέλῃ μείζονι λέοντες ἐπορούσαντες, τινὰς μὲν αὐτῶν ἀπέκτειναν· αἱ δὲ περισωθεῖσαι, τῷ δέει τῆς ὄψεως οἶστρον λαβοῦσαι, ἐπὶ τὴν θάλατταν ἠλαύνοντο. καὶ (ἦν γὰρ αὔρα μετὰ τὸν χρόνον ἀπόγαιος) ἐμμεγέθεις ἐμπεσοῦσαι τοῖς ῥείθροις μετὰ *πτοήσεως, τὰ μὲν πρῶτα παρὰ τὴν γῆν ἐνήχοντο· τοῦ δὲ δείματος οὐ λήγοντος, ἐξεκυμάνθησαν· καὶ μόλις ἐπὶ τὸ τῆς ἀντικρὺ νήσου πέρας διεσώθησαν, ἑνὸς τῶν αἰπόλων νεανίου, καὶ τόλμῃ διαφέροντος, συμπεραιωθέντος, ἄλλοτε ἄλλης τῶν ὤμων ἀντεχομένου. ὁ οὖν Ἐρύθρας ζητῶν τὰς οὐ φαινομένας φορβάδας, πρῶτος τῶν ἐκεῖσε σχεδίαν ἐπήξατο μεγέθει μὲν σύμμετρον, τῇ δυνάμει δὲ στερεάν. καὶ λαβὼν στάσιν οὐρίου καὶ συμμέτρου πνεύματος, ἀφῆκεν εἰς τὸν πόρον. ταχὺ δὲ τοῦ κύματος αὐτὸν περαιώσαντος, εὗρε μὲν τὰς ἵππους, εὗρε δὲ τὸν νομέα. θαυμάσας δὲ τὴν νῆσον καὶ πόλισμα ἐπὶ λιμένος ἐπικαίρου ἱδρύσατο, καὶ ἐκ τῆς ἀντιπέρας τοὺς ἀπορουμένους βίου μετοικίσας, ἐπόλισεν ἐκεῖθέν τε καὶ τὰς ἄλλας νήσους ἐρήμους οὔσας ἀνθρώπων, οἰκήτορσιν ἐξημέρωσε· καὶ τηλικαύτην δόξαν ἐκ τῶν πραχθέντων πολλοῖς ἐνεποίησεν, ὥστε τὴν ἐκεῖσε θάλατταν, οὖσαν ἄπειρον μεγέθει, πάντας ἔτι καὶ καθ' ἡμᾶς ἐπονομάζειν ἐρυθράν. τὰ μὲν οὖν αἴτια τῆς κλήσεως ἔχοντα διαφοράν. μέγα γὰρ τὸ παραλλάττον, Ἐρύθρα θάλατταν εἰπεῖν ἢ θάλατταν ἐρυθράν· τὸ μὲν γὰρ κυριεύσαντα σημαίνει *τῆς θαλάττης ἄνδρα· τὸ δὲ τὴν πυῤῥότητα δηλοῖ τῆς ῥηθείσης φύσεως, ἐν τούτοις. ἔστι δέ φησι, τὸ μὲν

* φασίν.
* Κεν. ἦν Η. Β.
* μεταδόντα.
* θαλάττης.
* αἰ. οὔσας.
* πτοήσεως. H. St.
* τῆς θαλάττης.

τὸ μὲν ἀπὸ τοῦ χρώματος τὴν κλῆσιν κατασκευάζον, ψεῦδος (οὐ γάρ ἐστιν ἐρυθρά) τὸ δ᾽ ἀπὸ τοῦ δυναστεύσαντος ἀληθές· ὡς Περσικὸς λόγος ἐπιστώσατο.

Ὅτι οὐδ᾽ ἀπό τινος τῶν τοῦ Περσέως ἐγγόνων ἀξιοῖ οὗτος (καίτοι πολλῶν ἄλλων λεγόντων) τὴν κλῆσιν τοὺς Πέρσας κληρώσασθαι. μηδὲ γὰρ ἐκείνους σφᾶς αὐτοὺς Πέρσας παροξυτόνως ὀνομάζειν, ἀλλὰ Περσᾶς, ἐπὶ τέλει τῆς περισπωμένης τιθεμένης.

Περὶ παραδόξων ζώων καὶ ἄλλων πραγμάτων.

Ὅτι (τὰ) κατὰ τὸν Περσέα εἰς ψεῦδος καὶ δι᾽ ἄλλων πολλῶν ἀπάγειν σπουδάζων, προστίθησι καὶ ταῦτα· πλὴν εἰ μὲν τραγικῶς ὁ Περσεὺς ἐστράτευσε,* τὸ πρόσωπον περιθέμενος, καὶ τὴν ἅρπην λαβών, καὶ περὶ τὴν ἑξῆς* ἐπιστρέψας ὑποκριτῇ καὶ χορῷ διαλύσασθαι, καὶ τὰ τῆς ἀπιλογίας εἰς μῦθον ὡς οἱ πολλοὶ συγκεχωρήκασιν. ἐπιδράμωμεν τούτων τὰ κεφάλαια, διὰ βραχέων. Κενταύρους γεγονέναι. Γηρυόνην, Κύκλωπα, Χρύσην, Κίρκην, Καλυψώ, Μινόταυρον, Σκύλλαν, Χίμαιραν, Πήγασον, Λαιστρυγόνας, Κέρβερον, Γλαῦκον θαλάττιον, Ἄτλαντα, Πρωτέα, Νηρέα, Νηρεΐδας, τοὺς παῖδας τοῦ Ἀλωέως, ἐννεοργυιῆς μὲν αὐξηθέντας μῆκος, ἐννεαπήχεις δὲ εὖρος. ἔτι δὲ γένος μὲν ἀναφῦναι καθ᾽ Ἡσίοδον, πρῶτον μὲν χρυσοῦν, ἔπειτα ἀργυροῦν, εἶτα χαλκοῦν. πάλιν, ἵππους μὲν γενέσθαι περὶ τῶν μελλόντων συλλαλοῦντας Ἀχιλλεῖ· Σφίγγα δὲ τῶν Θηβαίων παισὶν αἴνιγμα προβαλλοῦσαν. Σειρῆνας δ᾽ ἐπ᾽ ὀλέθρῳ τῶν ἀκροωμένων ᾀδούσας. Νιόβην δὲ καὶ Πολυδέκτην διὰ φόβον ἀπολιθωμένους. ἔτι δὲ τοὺς τοῦ Ὀδυσσέως συμπλεύσαντας, ἐκ μὲν ἀνθρώπων εἰς σῦς, ἐκ συῶν δὲ εἰς ἀνθρώπων μεταβαλεῖν διάθεσιν. ἔτι Τάνταλον τιμᾶσθαι μὲν διὰ σωφροσύνην, συνέστιον ὄντα θεοῖς· τιμωρεῖσθαι δὲ δι᾽ ἀκολασίαν, ἐν ἀέρι φερόμενον. ἑτέρους εἰς ᾅδου καταβαίνοντας διὰ προαίρεσιν· τοὺς μὲν, ὅπως ὑπὲρ τῶν ζώντων τοῖς νεκροῖς μάντεσι χρήσαιντο· τοὺς δὲ, διὰ τὴν Περσεφόνην, ὡς ἔρημον ὑπάρχουσαν βίᾳ νυμφεύσωσι. καὶ κῴδιον ἐπὶ προβάτου τὴν τῆς χρυσομάλλου, μηλέας ἐν τῇ Λιβύῃ πεφυκέναι, μῆλα φερούσας χρυσᾶ. σῶμα ἔμψυχον πάντα τὸν βίον διακαρτερεῖν ἄγρυπνον· Βορέαν καὶ Νότον μετὰ τῶν ἄλλων ἀνέμων ἐν ἀσκῷ πνίγεσθαι συγκεκλεισμένους. πρὸς τούτοις, Πασιφάην μὲν ταύρῳ, Τυρὼ δὲ ποταμῷ μίγνυσθαι, πρὸς ἃ οὐδὲν γένος τὴν εὐνὴν ἐχούσας ἀλλόφυλον· καὶ Φιλομήλαν μὲν ἀηδόνος ἐξαλλάξαι μορφήν· Τηρέα δὲ, ἔποπος. Ἑκάβην δὲ εἰς κυνὸς οἰκουροῦ καταστρέψαι φύσιν. ἐπὶ τούτοις, τὴν Ἰὼ γεγονέναι μὲν Ἰνάχου θυγατέρα, ταυροκέρῳ δὲ* μορφῇ διαπλεῦσαι, βοὸς οἰστρωθείσης, τὸ Ποντικὸν πέλαγος· ἀφ᾽ ἧς καὶ τὸν Βόσπορον εἰληφέναι τὴν κλῆσιν. ἔτι, Καινέα τὸν Λαπίθην τὸ μὲν ἀπ᾽ ἀρχῆς γενέσθαι παρθένον καὶ γυναῖκα· ἡβήσαντα δὲ, εἰς ἄνδρα μεταστῆναι· τὸ δ᾽ ὕστερον εἰς τὴν γῆν ὑπὸ τῶν Κενταύρων καταδῦναι, ταῖς ἐλάταις τυπτόμενον, ὀρθόν τε καὶ ζῶντα. καὶ Λήδαν μὲν ἀντὶ τῆς καθηκούσης γυναικὶ τεκνώσεως, ᾠὸν τεκεῖν φύσιν, ἐξ οὗ τὸ περιμάχητον εἶδος, τὴν Ἑλένην λέγω, τυπωθῆναι. τὴν δὲ Ἕλλην καὶ Φρίξον ἐπὶ κριοῦ τοῖς ποσὶ πτερωμένοις, τὸν πόρον περαιώσαντας,

* ἴσ. σκευοποιῶν
* ἐπιστρέψας.
* μορφῇ.

etymologia a colore falsa est. Mare enim rubri coloris non est. A Principe autem deducta, vera est, vt narratio Persica fidem facit.

AGATHARCHIDES.

CÆTERVM nec à filiis aut nepotibus Persei nomen referre Persas (quod tamen complures alij confirmant) auctor contendit. Nec illos Persas, accentu in penultima, sed Persâs, vltima circumflexa se appellare, dicit.

CAP. III. Persarum etymologia.

De raris animantibus, & aliis.

DVM verò narrationem de Perseo per multa quoque alia exempla ad mendacium restringere studet, adiungit etiam illa. Atqui si tragico ita more Perseus expeditionem fecit, larua indutus, & ense falcato instructus, & quæ sequuntur histrioni & choro transigenda committens, etiam alia, quibus huic fabulæ contradici potest, absurda (prout vulgi assensu comprobata sunt) notatis modò capitibus, quam breuissimè percurremus. Centaurum videlicet fuisse, Geryonem, Cyclopem, Chrysen, Circen, Calypso, Minotaurum, Scyllam, Chimæram, Pegasum, Læstrygonas, Cerberum, Glaucum marinum, Atlantem, Protea, Nereum, Nereides, Alcæi filios, qui ad IX orgyiarum longitudinem & IX cubitorum latitudinem excreuerunt.

CAP. IV. Fabulas de Perseo multis exemplis verisimiles minime esse demonstrat.

Tum, Hesiodo auctore, genus exstitisse primò aureum, deinde argenteum, post hæc æneum. Rursus equos fuisse, qui de futuris collocuti sint cum Achille: & Sphingem, quæ Thebanorum pubi ænigma proposuerit: & Sirenes, quæ ad perniciem auditorum cantillarint; Niobem etiam & Polydecten, in saxa ex pauore conuersos. Nauigationis insuper comites Vlyssis, ex hominibus in porcos, & è porcis in humanum rursus habitum transiisse. Item Tantalum propter mentis integritatem honore affici, mensæ Deorum admotum, & propter flagitiosam libidinem in aera sublatum plecti. Nonnullos etiam data opera descendisse ad Plutonis, tum vt vates mortuos de viuis consulerent, tum vt Proserpinam, ceu solitariam, vi sponsam sibi facerent. Et vellus aureæ lanæ in oue exstitisse, malosque in Africa nasci, quæ aurea mala producant. Animatum corpus per omnem vitam insomne permansisse. Boream & Austrum cum ceteris ventis in vtre tantummon præfocare inclusos. Adde Pasiphaen cum Tauro, & Tyro cum fluuio rem habere: cùm tamen ad nullum diuersæ naturæ genus lectum ineant. Et Philomelam in lusciniæ, Tereum in vpupæ, & * Hecuben in canis domestici naturam esse mutatam. Io præterea filiam amnis fuisse, sed cornuta bouis forma, cum asilo agitaretur, Ponticum mare transcurrisse. vnde & Bosphorus nomen acceperit. Et Cæneum Lapitham, primo virginem, circa pubertatis annos ex fœmineo sexu in virilem transmigrasse: atque ad postremum, cum à centauris abietum incussu verberaretur, viuum & erectum subiisse terram. Et Ledam, eius quæ in fœminam cadit procreationis loco, natiuum peperisse ouum: vnde forma illa tot pugnis experita. Helena inquam, efformata sit. Hellem etiam & Phrixum aurietis pedibus volantes, confecto cursu,

Lib. 1. Ἔργων.

* Cic. Tuscul. 3.

AGATARCHIDES.

mare illud ad vtrumque littus vsque, Hellespontum de se nominasse. Quid quod Hercules etiam vasta maria, vbi maximæ oriuntur tempestates, in olla ementus sit: & Africam semenris & aquæ vixque expertē solus peragrarit: & ab Atlante tantæ magnitudinis & grauitatis mundum in se receperit: non quòd mandatum haberet, sed tantùm vt gratiam iniret? Quid quòd Orphei, citharam pulsantis, vestigia montes & scopuli, amore & studio Musicæ sectati. Et carnes boum Solis inter assandum vocem hominum intellectui obuiam ediderint? Et quòd vita defuncti, per ocium, omnes generis sermones cum Vlysse credant, ex informi vmbra proprium faciei agnoscentes? Aliique horum bibant, cùm nec aluus nec gula restet: alij ferrum extimescant, vulnerationi tamen non amplius obnoxij. Nonnulli saxum voluant, quorum corpora iam olim conflagrarunt. Aliqui etiam ius dicant cæteris, vbi tamen nihil iniuriarum est reliquum. Quid tandem quòd eorum qui non amplius sunt, simulacra in cymba traiiciant, Charonte nauclero & gubernatore, vt ne submersi denuò funeris elatione opus habeant? Et quòd Alcestis, & Protesilaus, & Glaucus, post vitæ finem surgant? Siquidem illam Hercules reducit, istum vxoris amor exstimulat, hunc vates vnà defossus excitat. Et quòd Amphiarai, vita adhuc integra, corpus vnà cum equis & curru tellus absorbeat? Et quòd dentibus è Cadmi dracone disseminatis viri armati, interque se depugnantes, enascantur? Et quod Talos, Minois custos, ter vno quolibet die totam circumambulet Cretam, tam longè latéque patentem, solúsque animatorum in talo vitam possideat. Et quod Minoi vita abrumpi nequeat, nisi quis feruentem ei aquam affundat. Adhæc quod incantatione Medeæ immutatus senex hircus ad iuuentutem redierit, & à Peliadibus incoctus sit pater, vt reiuuenesceret. Et quòd tres anus Phorcides vnius oculi vsu vitam exigant, indissolubilis inter se fidei commutantes vicem. Item quòd Arcadiæ cultores & Atticæ, terrigenæ sint, & præter naturam orti. Et quòd mactata in Aulide viuam se exhibuerit apud Tauros. Et quòd in Peloponneso mari demersa à patre Arisio, Seriphiorum littoribus incolumis vnà cum infante appulerit. Et quòd à Medelao in singulari certamine iam subactus, post arreptionem subitam, vertetur in thalamo, ad complexum paratus, & omnis aduersi casus oblitus. Et quòd lignei equi receptaculum non ad expugnationem vrbis sit compactum, sed ob proditionem Vlyssis & Neoptolemi, sociorúmque. Vide qualis hoc modo stultitia depingatur, & artificis qui equum exstruxit, & procerum, qui hunc inierunt, & ciuium, qui in propriam vrbem eundem susceperunt! Adde his, quod cœlum tam vastum, Diis in eo commorantibus suis Athlas humeris exceperit, & Atlandides tamen genuerit, quod fieri nullo potest modo. Quod orbem totum Oceanus circúluat & ambiat, custodiens cum fluxibus suis & continens.

τὴν ἐφ' ἑκάτερα θάλατταν, Ἑλλήσποντον ἀφ' ἑαυτῆς προσαγορεῦσαι, τὸν δ' Ἡρακλέα καὶ τὰ πελάγη μὲν, οὗ μέγιστοι χειμῶνες, ἐν λέβητι διαπλεῖν· τὴν δὲ Λιβύην ἄσπορον, ἄνυδρον, ἀπρόσιτον ὑπάρχουσαν, μόνον *διέρχεσθαι. τὸν δ' Ἄτλαντα τὸν τηλικοῦτον *διαδέξασθαι κόσμον, πρόσταγμα μὲν οὐκ ἔχοντα, χάριν δὲ τιθέμενον· καὶ τῷ μὲν Ὀρφεῖ κιθαρίζοντι, διὰ φιλομουσίαν τὰ ὄρη καὶ τὰς πέτρας ἀκολουθεῖν. κρέα δὲ ὀπτώμενα τῶν ἡλίου βοῶν φωνὴν προΐεσθαι τοῖς ἀνθρώποις συνετήν. τῶν δὲ μετηλλαχότων τὸν βίον ἐπὶ σχολῆς πρὸς Ὀδυσσέα διεξέρχεσθαι παντοδαπὴν ἀδολεσχίαν, ἐκ τῆς ἀμόρφου σκιᾶς τὸ τῆς ὄψεως γινώσκοντας ἰδίωμα. καὶ τοὺς μὲν αὐτῶν ἀπὸ τοῦ πίνειν, οὐ κοιλίας, οὐ βρόγχους ἔχοντας· ἑτέρους δὲ φοβεῖσθαι τὸν σίδηρον, οὐκέτι δυναμένους τρωθῆναι· τινὰς δὲ πέτρον κυλίειν, τῶν σωμάτων πάλαι κατακεκαυμένων· ἄλλους δὲ δικάζειν ἑτέροις τεθνηκόσιν, ἀδικήματος οὐδενὸς ὑπάρχοντος. τὸ δ' ἔσχατον, τοὺς οὐκ ἔτι ὄντας τοὺς τύπους ἐν πορθμίδι διαπλεῖν, ἔχοντας Χάρωνα ναύκληρον καὶ κυβερνήτην· ἵνα μὴ καταστραφέντες, ἐκφορᾶς ἐπιδέωνται πάλιν. καὶ τὴν μὲν Ἄλκηστιν, καὶ Πρωτεσίλαον, καὶ Γλαῦκον τετελευτηκότας, πάλιν ἀναστῆναι· τὴν μὲν, ὑφ' Ἡρακλέους ἀναχθεῖσαν· τὸν δὲ, διὰ τὸν τῆς γυναικὸς ἔρωτα· τὸν δὲ, ὑπὸ τοῦ μάντεως τοῦ συγκατορυχθέντος. τοῦ δὲ Ἀμφιαράου ζῶντος τὸ σῶμα καταδέξασθαι μετὰ τῶν ἵππων καὶ τοῦ δίφρου τὴν γῆν. ἔτι τοίνυν ὀδόντας ἐκ Κάδμου σπαρέντας δράκοντος· ἐκ δὲ τούτων ὁπλίτας ἀνατεῖλαι μαχομένους ἀλλήλοις· τὸν δὲ *ἰταλωτὸν Μίνω τρὶς μὲν ἐν ἡμέρᾳ πᾶσαν περιπολεῖν τὴν Κρήτην, τηλικαύτην οὖσαν· τὴν δὲ ζωὴν μόνον τῶν ἐμψύχων τοῦτον ἐν τῷ σφυρῷ κεκτῆσθαι. καὶ τῷ Μίνῳ δὲ ἀμήχανον εἶναι διαλῦσαι τὸν βίον, εἰ μή τις αὐτῷ ζέον ὕδωρ καταχέαι. πρὸς τούτοις, ὑπὸ μὲν τῆς Μηδείας γέροντα κριὸν ἐπῳδαῖς μεταπεσόντα, νέον γενέσθαι πάλιν. ὑπὸ δὲ τῶν Πελιάδων καθεψηθῆναι τὸν πατέρα Πελίαν, ἵνα γένηται νέος. τὰς δὲ Φορκίδας, τρεῖς μὲν οὔσας γραίας, ἑνὶ δὲ χρωμένας ὀφθαλμῷ, διεξάγειν τὸν βίον, ἄλυτον παρ' ἀλλήλων κατὰ μέρος ἀμειβομένας πίστιν. ἔτι δὲ, τοὺς τὴν Ἀρκαδίαν οἰκοῦντας καὶ τὴν Ἀττικὴν, γηγενεῖς τε εἶναι, καὶ παρὰ φύσιν γεγονέναι· καὶ τὴν μὲν ἐν Αὐλίδι σφαγεῖσαν, ἐν Ταύροις ἀναφανῆναι ζῶσαν· τὴν δ' ἐν Πελοποννήσῳ καταποντωθεῖσαν, ὑπὸ τοῦ πατρὸς Ἀκρισίου τῇ παραλίᾳ τῇ Σεριφίων ἀβλαβῆ μετὰ τοῦ βρέφους προσπεσεῖν. τὸν δ' ὑπὸ Μενελάου κατὰ τὴν μονομαχίαν ἤδη χειρούμενον, ἐξαίφνης ἁρπαγέντα ἐν τῷ θαλάμῳ γενέσθαι, πρὸς συνουσίαν ἕτοιμον ὄντα, τῶν δεινῶν ἁπάντων ἐπιλελησμένον. τοῦ δὲ δουρείου τὸ κύτος οὐκ ἐφ' ἁλώσει συμπαγῆναι πόλεως, ἀλλ' ἐπὶ προδοσίᾳ τῶν περὶ τὸν Ὀδυσσέα καὶ τὸν Νεοπτόλεμον. τοιαύτην ὁ τρόπος ὑπογράφει τὴν εὐήθειαν καὶ τοῦ κατασκευάσαντος τεχνίτου, καὶ τῶν ἐμβάντων ἀριστέων, καὶ τῶν ὑποδεξαμένων εἰς τὴν ἰδίαν πόλιν. ἐπὶ τούτοις, ὅτι τὸν τηλικοῦτον οὐρανὸν μετὰ τῶν ἐν αὐτῷ διατριβόντων θεῶν τοῖς ἰδίοις ὁ Ἄτλας ὤμοις ὑπειληφὼς, ὅμως τὰς καλουμένας Ἀτλαντίδας ἐτεκνοποιήσατο. ὅπερ ἀμήχανον. Ὅτι τὴν ἅπασαν οἰκουμένην ὠκεανὸς περικυκλοῖ, φρουρῶν καὶ συνέχων τοῖς ἑαυτοῦ ῥεύμασιν· ὃ *φασὶ

* ἀνεξέρχεσθαι. [illegible] * διαδέξασθαι. M. M.

* Τάλων τὸν φύλακα τῆς.

ἧς * φασὶ πέρας οἰκεῖν τὰς Γοργόνας Ἡσίοδος. Ὅτι τῶν ἡρώων τινὲς ἀπαθῆ τὴν διαμονὴν τῶν σωμάτων διαφυλάττουσι πάντα τὸν χρόνον ἐν ταῖς μακάρων νήσοις· ἃς οὐδεὶς κυρίως ἱστόρηκε. καὶ ταῦτα μὲν εἰς ἄπορα καὶ περιττεύοντα δόξας. πολλαῖς καὶ τῶν γυναικῶν δι' ὄλογον παραδιδόασι χλευασμόν. τὴν δ' αὖ θεῶν πῶς * παραδεξαίμεθα, τὸν μὲν ἐν μηρῷ * καταῤῥαφθέντα τραφῆναι· τὴν δὲ τῇ τοῦ Διὸς κεφαλῇ κοιλίᾳ χρήσασθαι. τὸν δὲ ἄνευ τοῦ πατρὸς τελειωθῆναι, λέγω δὴ τὸν Ἥφαιστον· τὸν δὲ ἥλιον, διὰ τὰς Ἀτρέως εἰς Θυέστην πράξεις, τὴν μὲν δύσιν, ἀνατολὴν ποιῆσαι· τὴν δὲ ἀνατολὴν, δύσιν. πρὸς δὲ τούτοις, Ἀπόλλωνα μὲν καὶ Ποσειδῶνα ἐν Τροίᾳ θητεύσαντας ἐνιαυτὸν, οἰκοδομίας ἀποστερηθῆναι μισθὸν καὶ βουκολίας, ταῖς δυσχερεστάταις ὑπὸ Λαομέδοντος περιπεσόντας ἀπειλαῖς· Διόνυσον δὲ ὑπὸ Λυκούργου διὰ φόβου καταδιωχθέντα, εἰς τὴν θάλατταν πρὸς Θέτιν καταφυγεῖν. πρὸς δὲ τούτοις, ἔριν ὑπὲρ κάλλους κατασταθῆναι * θεαῖς, ἃν ἑκάστη μὲν ἐδέκαζε τὸν κριτὴν ταῖς παρ' ἑαυτῇ δωρεαῖς, ἵνα παρείδῃ τὸ δίκαιον· οὐδεμιᾷ δὲ παρηκολούθει τὸ συμπεσούμενον ἐκ τῆς κρίσεως τέλος. ἔτι, τὸ μὲν Ἀθηνᾶς μέγεθος, εἰς χελιδόνος συγκαταβῆναι ὄγκον· τὸ δὲ τοῦ Διὸς ἀξίωμα εἰς * κύκνου * κατατεταλκέναι τάξιν· τὸ δὲ τῆς * Δήμητρος κάλλος εἰς τὴν αἰσχίστην μετασταθῆναι διάθεσιν. τὸν δὲ νομιζόμενον μέγιστον Δία ἐπιβουλευθῆναι μὲν ὑπὸ τοῦ ἀναγκαιοτάτου τῆς γυναικὸς ἀδελφοῦ, σωθῆναι δὲ ὑπὸ τῶν ἐχθίστων, λέγω δὴ τῶν Τιτάνων· οὓς ἀναβαίνοντας ἐκ τῶν δεσμῶν καὶ τοῦ σκότους, καὶ τῆς ἐκεῖσε φυλακῆς, ἐπεὶ τὴν χρείαν παρέσχοντο, φοβήσαντας τοὺς περὶ τὸν Ποσειδῶνα καταβῆναι πάλιν ἑκουσίως εἰς τὸν Ἀχέροντα, * καὶ τὸν ᾅδου τόπον. ἔτι τὴν μὲν Ἀφροδίτην τετραυματισμένην ὑπὸ θνητῆς δυνάμεως, τὸν δ' Ἄρην δεσμευόμενον ὑπ' Ὤτου καὶ Ἐφιάλτου· τὸν δὲ Ἅδην ἐν ᾧ τόπῳ τὴν βασιλείαν εἶχεν, ἐκεῖ ὑφ' Ἡρακλέους τοξευθέντα ταῖς μεγίσταις ἀλγηδόσι περιπεσεῖν· τὸν δὲ Ἥφαιστον, ἀπὸ τοῦ οὐρανοῦ * ἀποῤῥιφέντα ὀψὲ, εἰς Λῆμνον ἐνεχθῆναι διαπειρόμενον ἐσχάτως. τῆς δ' Ἥρας ὑπὸ τοῦ Διὸς * κρεμασθείσης ἐκ τῶν ποδῶν ἐνδεθῆναι παμμεγέθεις ἄκμονας. καθόλου δὲ θεοὺς μοιχεύοντας, κεραυνουμένους, κυλλόποδας, κλέπτειν εἰθισμένους, ἀνθρώπων ἀσθενεστέρους, προπετῶς λοιδορουμένας, ἀδικοῦντας, μεμψιμοιροῦντας· πέρας, οὐδενὸς πάθους ἐκτὸς καθεστῶτας, ὑφ' ὧν ἡμεῖς ὀχλούμενοι τοὺς θεοὺς ἐπικαλούμεθα. οἱ οὖν τὰ τοιαῦτα πιστεύοντες, πόῤῥω τῆς ἀληθείας ἱστάμενοι, οὐκ ἂν ἑτέροις ταύτην εἰσηγεῖσθαι κριθεῖεν ἂν ἀξιόλογοι. διὰ τοιούτων καὶ τοσούτων Ἀγαθαρχίδης τὰ περὶ τὸν Περσέα εἰς ὁμοίους * ἀπάγει μύθους, οὐδὲ τὴν ἐρυθρὰν ἐκ τοῦ παιδὸς αὐτοῦ κληθῆναι δίδωσι.

Ὅτι αὐτὸς, φησὶν, ἑαυτοῦ αἴτιος καθίσταται ἐλέγχου, ὅτι τὴν τῶν μυθοποιῶν ἐξουσίαν εἰς πραγμάτων * ἐπάγει ἐπιστήμην· ἧς ἄν τις ἀφέλῃ τὸν ἔλεγχον, οὐδὲν ἀπολείπεται καταλείψας λόγον τῆς πίστεως ἡρμοσμένης. ἐπεὶ διὰ τίνα αἰτίαν Ὅμηρος οὐκ ἐδίδαξε, Διὸς καὶ Ποσειδῶνος φράζοντα διαφορεῖν,

cuius extrema Gorgones accolere Hesiodus canit. Et quod heroum nonnulli corporum incolumitatem, extra omnes adiectiones, conseruent, in beatorum insulis: de quibus tamen nemo certi aliquid memoriæ prodidit.

Hæc igitur cùm in dubias & perplexas desinant opiniones, multis etiam è sexu muliebri risum non improbabilem tradunt.

Cæterùm de Diis nugas quomodo accipiamus; Quod videlicet quidam femori insutus ad maturitatem peruenerit: quædam Iouis capite pro matrice sit via. Et quidem sine patre (Vulcanum dico) sit perfectus. Quod Sol, propter nefariam Atrei in Thyestem impietatem, ex occasu ortum, & ex ortu occasum fecerit: præterea quòd Apollo & Neptunus, locata apud Troiam mercenaria opera per annum, præterquam quòd ædificationis & ministerij pastoralis mercede fraudarentur, atrocissimis Laomedontis minis obiecti sint. Et quòd Bacchus à Lycurgo perterrefactus fugatúsque in mare, Thetidos opem implorarit. Huc accedit, quòd lite de formæ elegantia inter Deas orta, vnaquæque muneribus suis iudicem corrumpere studeat? & nullam tamen harum assequatur finis ex hoc iudicio euenturus. Imo, Mineruàm fabulantur, quanta quanta est, in hirundinis corpusculum se abdidisse, & maiestatem Iouis à cygni forma veluti in ordinem redactam, & Cereris pulchritudinem in turpissimum transiisse habitum. Et Iouem, qui pro maximo habetur, à maximè necessario, vxoris germano, insidias expertum, & seruatum esse à maximè inuisis, Titanibus inquam: qui egressi è vinculis & tenebris, ~~& qua illic est custodia~~, postquam in fugam coniecto Neptuno, operam illi nauassent, sponte ad Acherontem & Plutonis regnum denuò se receperint. Tum Venerem mortali manu sauciam: Et Martem ab Oto & Ephialte vinculis constrictum, & Ditem in regno suo, ab Hercule sagittis ictum, in maximos incidisse cruciatus: Et Vulcanum à cacumine cœli deiectum in Lemnum, non absque læsione corporis & dolore extremo: Et Iunonem à Ioue suspensam alligatis vtrique pedi incudibus maximis. Summatim, Deos adulteria committere, fulmine feriri, loripedes esse, furtis adsuescere, ab hominibus virtute superari, procaciter conuitiari, iniurias patrare, sortem deplorare, & tandem nullius affectionis immunes esse, à qua nos perturbati Deorum opem inuocamus. Quare qui hæc fabularum portenta hominibus credenda proponunt, tam procul à veritate remoti, num putas magistros fide dignos aliis docendis esse iudicandos? Dum tot & talibus Agatharchides exemplis narrationem de Perseo ad fabulas relegat, nec mari rubro a filio Persei nomen obuenisse tradit.

CAP. V. Fabularum finis delectatio.

Hinc seipsum in caussa sibi esse vt redarguatur, ostendit, propterea quòd ad scientiam rerum gestarum tractationem, fabulatorum licentiam traducat. Nam ab hac si quis refellendi studium detrahat, nullam relicturus est materiam vilioré, sublata nimirum fide. Quam enim ob caussã nõ damno Homerũ (inquit) quod Iouis & Neptuni dissidium adierit,

Margin notes: * φασὶ H. S. — * παραδεξόμενα H. St. — * καταῤῥαφ- — ζεῦ. — * κατατίνει. * Δήμητρας H. St. — * ἐᾶν H. St. — * ἀποῤῥιφέντα H. St. — * κρεμασθεὶς. — * ἀπάγει. — * μετάγει.

AGATARCHIDES.

cùm fieri non possit, vt homo mortalis fidem hac in parte adstruat. Nec Hesiodum vitupero, Deum generationem exponere ausum. Nec Æschylum increpo, qui & in plerisque mentitur, & multa, quæ concedi nunquam possunt, in literas refert. Nec Euripidem accuso, quòd Archelao tribuit res à Temeno gestas, & Tiresiam in theatro plusquam quinq; ætates vitâ cóplexum introducit? Nec aliis vitio verto, quòd apparatu in fabularum actione vtuntur virium excedente humanarum modū. Quia omnis poëta magis voluptatis scopum quàm veritatis sibi propositum habet,

Euripides.

CAP. VI. Quæ terra elephantos producat.

ELEPHANTOS, scribit auctor, Indorum terra nutrit, & Æthiopum, quæ Thebanorum fines attingit, necnon Libya.

CAP. VII. Ægypti limites.

QVATVOR, inde perhibet, limitibus Ægyptum esse inclusam: à septentrione, pelago: ab ortu & occasu, desertis: & à meridie, gentibus Æthiopum.

AVSTERVS hic sermo, sed salutaris? ostenditur enim non mœstitiæ, sed custodiæ gratia? & ex oratione voluptatem sustulit, ne ex rebus gratiam adepti pro bonis mala consequamur: vel per Iouem vel Deos, & non in medio posita quædam remittamus. Priuati verò diuitias longè profundiores, sine negotio est difficile seruare. Tu verò horum & similium bonorum hæreditatem consequi te posse sine certamine confidis? præsertim cùm scias, quòd lex possidenti illa conseruet, hæc ferrum aufert de imbecillioribus.

Hic multa omissa sunt ab interprete & in Græco edit. Bear. Steph.

Sumus, inquit, multo tempore in hac sententia, regum amicitias ab occasione confirmari & solui, & tuam occupationem alteri dare argumentum, ex aliis res augendo & minuendo. Hic verbo continenter gratificatus, rerum gestarum fidem excedens, falsa commemorat: ille amicis in societatem consilij adhibitis tempore eiuscemodi neque vrgentis impetum exigit. quis enim adeo expers consilij, qui ab altero quid sibi videatur cognoscere velit, & in dubiis consilio vti explentis desiderium ipsius? Si enim dominus bonorum, non succumbit cupiditati eorum qui cogunt: Beatum prædico hæc possidentem. tollere autem non possum armis coactus, sumptus. Quid igitur arduum actionem in vanum rumorem adducere, spésque inanes reueritum fuisse præ cæteris periculis? Sed percellunt Græcos Æthiopes, quare? nigredine & formæ differentia. Non excedit puerilem ætatem hic metus apud nostros. In bellis vero grandioribúsque contentionibus, non facie aut colore, sed audacia & re militari res diiudicantur. Ego vero à quo die constitutus sum tutor corporis tui, quum iuuenis admodum esses, totiúsque regni, ab illo statim in magnum me laborem conieci. quemnam? Iis qui in voluptate versantur repugnare atque indignari, non facultates tibi primum auferendo, sed imperitiam, vt tantis bonis prudens fruaris, non peccans. Hoc enim quærebam, patris nactus beneuolentiam tempore cóciliatam, non adulationis irrisionem opportunitate allectam.

ἀδύνατον ἀνθρώπῳ πίστιν παρασκευάσαι. οὐδ' Ἡσιόδῳ μέμφομαι, δηλοῦν τολμῶντι θεῶν γενέσεις· οὐδ' Αἰσχύλον ἐπιπλήττω, πολλοῖς διεψευσμένον, καὶ πολλὰ συγγράφοντα τῶν ἀσυγχωρήτων. οὐδ' Εὐριπίδου κατηγορῶ, τῷ μὲν Ἀρχελάῳ περιτεθεικότος τὰς Τημένου πράξεις, τὸν δὲ Τειρεσίαν βεβιωκότα παρεισάγοντος πέντε γενεῶν πλεῖον· οὐδὲ τοὺς ἄλλους εἰς ἐπιτίμησιν ἄγω, διασκευαῖς ἐν τοῖς δράμασι χρωμένους ἀδυνάτοις· ὅτι πᾶς ποιητὴς ψυχαγωγίας* ἢ ἀληθείας ἐστὶ στοχαστής.

* λείπει ἴσ. μᾶλλον.

ΟΤι καὶ τὴν Ἰνδικὴν χώραν ἐλέφαντας τρέφειν φησί, καὶ τὴν Αἰθιοπίαν, ἣ τοῖς Θηβαίοις ὁρίοις ἐστὶν ὅμορος· καὶ δὴ καὶ τὴν Λιβύην.

ΟΤι τέσσαρες τόποι τὴν Αἴγυπτον περιειλήφασιν· ἀπὸ μὲν τῆς ἄρκτου, τὸ πέλαγος. ἀπ' ἀνατολῆς δὲ καὶ δύσεως, ἐρημίαι· ἀπὸ δὲ τῆς μεσημβρίας, Αἰθίοπες.

Αὐστηρὸς ὁ λόγος, ἀλλὰ σωτήριος. δηλοῦται γὰρ οὐ λύπης, ἀλλὰ φυλακῆς ἕνεκεν· καὶ τὴν ἡδονὴν ἐκ τῶν λόγων ἦρκεν, ὅπως τὴν ἐκ τῶν πραγμάτων χάριν ἀπολαβόντες, μηδέποτε ἀντὶ τοῦ βελτίονος τὸ χεῖρον αἱρώμεθα· ἢ, πρὸς Διὸς καὶ θεῶν, ἵνα μηδὲ τῶν ἐν μέσῳ κειμένων ἔνια παρείωμεν. ἰδιώτου μὲν οὐσίας * μικρᾶς βαθυτέρας ὑπερεχομένους ἐστὶ χαλεπὸν διασῶσαι· σὺ δὲ τοσούτων καὶ τηλικούτων κληρονομίαν ἀγαθῶν καθέξειν χωρὶς ἀγωνίας ἐλπίζεις; καὶ ταῦτα, γινώσκων, ὅτι * κἀκεῖνα μὲν ὁ νόμος τῷ κεκτημένῳ διαφυλάττει· ταῦτα δὲ ὁ σίδηρος ἀφαιρεῖται τῶν ἀσθενεστέρων.

* μακρᾶς M. M.

* κύρια μὲν. M. M.

Ὅτι, φησίν, ἐκ πολλοῦ χρόνου περιειληφότες ἴσμεν, ὅτι τὰς τῶν δυναστῶν φιλίας ὁ καιρὸς σφραγίζεται καὶ λύει· καὶ τὴν σὴν ἀσχολίαν ἄλλῳ δίδωσιν ἀφορμήν, αὔξων καὶ φθίνων τὰ πράγματα ἐξ ἀλλήλων. ὁ μὲν τῷ λόγῳ συνεχῶς χαριζόμενος, τὸ ἐκ τῶν ἔργων δυνατὸν ὑπερβαίνων, πολλὰ διαψεύδεται· ὁ δὲ προσλαμβάνων τοὺς αὐτοῦ φίλους βουλῆς κοινωνοὺς ἐν καιροῖς τηλικούτοις, * οὐ τοῦ τὴν ὁρμὴν ἐπιτάσσοντος δεῖται. τίς γὰρ οὕτως ἄβουλος, ὃς τὸ δοκοῦν αὐτῷ παρ' ἑτέρου βούλεται μαθεῖν, καὶ ποιεῖν * τὸν σύμβουλον τῶν ὑπορρυμένων, συνήγορον τῆς ἐπιθυμίας; εἰ γὰρ ὁ κύριος τῶν τοσούτων ἀγαθῶν, κρείττων ἐστὶ τῆς ἐπιθυμίας τῆς τῶν βιαζομένων· μακαρίζω μὲν ἔχων τοῦ ταῦτα κεκτημένου τὴν ἐξουσίαν, ἀφελέσθαι δὲ τοῖς ὅπλοις βιασάμενος τὰς χορηγίας οὐ δύναμαι. τί οὖν ἀμήχανον πρᾶξιν εἰς κενὴν * ἐπαγγελίαν ἄγειν, καὶ τὰς ἀδήλους ἐλπίδας τῶν προδήλων κινδύνων πλέον εὐλαβεῖσθαι; ἀλλὰ καταπλήξονται τοὺς Ἕλληνας οἱ Αἰθίοπες τίνι; τῇ μελανίᾳ καὶ τῇ παραλλαγῇ τῆς μορφῆς. οὐχ ὑπερβαίνει τὴν τοῦ παιδὸς ἡλικίαν παρ' ἡμῖν ὁ τοιοῦτος φόβος. ἐν δὲ τοῖς πολέμοις, καὶ τοῖς μείζοσι διαφοραῖς, οὐκ ὄψει καὶ χρώματι, τόλμῃ δὲ καὶ στρατηγίᾳ τὰ πράγματα κρίνεται. Ἐγὼ δ' ἀφ' ἧς ἡμέρας ἡ τύχη με κατέστησεν ἐπίτροπον τοῦ σώματος τοῦ σοῦ, νέου παντελῶς ὄντος, καὶ τῆς ὅλης βασιλείας· ἀπ' ἐκείνης εὐθὺς μέγαν ἐμαυτῷ πόνον ἐπέβαλον. τίνα τοῦτον; τοῖς πρὸς ἡδονὴν ὁμιλοῦσιν ἐναντιοῦσθαι (καὶ) δυσχεραίνειν, οὐ πρῶτον αὐτὴν περιαιρούμενος ἡ τὴν ἐξουσίαν, ἀλλὰ τὴν ἄγνοιαν· ἵνα τῶν τοσούτων ἀγαθῶν φρονῶν ἀπολαύσῃς, μὴ διαμαρτάνων. τὸ γὰρ ἐζήτουν πατρὸς ἔχειν εὔνοιαν χρόνῳ στοχαζομένην, οὐ κόλακος εἰρωνείαν καιρῷ προσομιλοῦσαν οἶδα

* al. τοῦ τὴν

* al. τὸ συμβουλ.

* al. ἐπαγγελίαν.

οἶδα γὰρ πρεσβύτερος ὢν, καὶ πολλῶν ἔμπειρος γεγονὼς πραγμάτων, διὰ τὰς θωπείας ἐπιβεβλημένους τοὺς ἐν ταῖς ὑπεροχαῖς, καὶ τὰς μεγίστας βασιλείας ἄρδην ἀνῃρημένας, τὴν Κασσάνδρου, τὴν Λυσιμάχου, τὴν Ἀλεξάνδρου, τηλικαύτας οὔσας, τὴν Μήδων, τὴν Σύρων, τὴν Περσῶν· ὥστε μηδὲ * σπέρματα καταλειφθῆναι τοῦ γένους. οὐκ ἀλόγως. νέου γὰρ πολλὰ μὲν ἀγνοοῦντος διὰ τὴν ἡλικίαν, εὐλογουμένου δὲ ἐπὶ τοῖς ἁμαρτήμασιν, οὐδὲν σφαλερώτερον, οὐδὲ ἐπικινδυνότερον. ὁ γοῦν Ἀλέξανδρος, ἀήττητος ὢν ἐν τοῖς ὅπλοις, ἀσθενέστατος ἦν ἐν ταῖς ὁμιλίαις· ἡλίσκετο γὰρ ὑπὸ τῶν ἐπαίνων. καὶ Ζεὺς καλούμενος, οὐ χλευάζεσθαι ἐνόμιζεν, ἀλλὰ τιμᾶσθαι· τῶν μὲν ἀδυνάτων ἐπιθυμῶν, τῆς δὲ φύσεως ἐπιλελησμένος.

* al. σπέρμα

Ὅταν ὁ δημαγωγὸς τοῖς πολλοῖς διαλέγηται, μὴ τὴν τοῦ φίλου τάξιν ὑποστησάμενος, ἀλλὰ τὴν τοῦ κόλακος· ἡ τῶν ὄχλων ὁρμὴ βεβαιωτὴν λαβοῦσα τῆς ἁμαρτίας τὸν σύμβουλον, ἀνέτρεψε τὴν πόλιν. ἐφέστηκε γὰρ ὁ μῶμος οὐ κατὰ τῶν ὑπαιτίων μόνον, ἀλλὰ καὶ οἷς ὁ φθόνος αὐτῷ τὴν εἴσοδον προοδοποιήσηται. κρατεῖ γὰρ ὁ μῶμος, οὐ τῶν ὑπαιτίων μόνον, ἀλλ' ἔσθ' ὅτε καὶ τῶν ἐπικρατεστέρων αἰτίας. ἐπειδὰν ὁ φθόνος πικρὸν τὸ βέλος ἀφεὶς, προσκατισχύσηται τὸν οὐκ ἄξιον τοῦτο * πείσεσθαι.

* πείθεσθαι.

Χρῶνται δὲ ἐπὶ τῶν κινδύνων τῶν πολεμικῶν Αἰθίοπες τοῖς μὲν τόξοις μεγάλοις, βραχέσι δὲ τοῖς οἰστοῖς· ἐπὶ δὲ τῆς ἄκρας τοῦ καλάμου καρφίδος ἀντὶ τοῦ σιδήρου προμήκης τῷ τύπῳ λίθος αὐτοῖς ἐντίθεται, νεύροις ἐσφιγμένος, ὀξὺς μὲν ὑπερβολῇ, φαρμάκοις δὲ θανασίμοις βεβαμμένος.

Ὅτι Πτολεμαῖος, φησὶν, εἰς τὸν κατὰ Αἰθιόπων πόλεμον ἀπὸ τῆς Ἑλλάδος πεντακοσίους συνέλεξεν ἱππεῖς· ὧν τοῖς προκινδυνεύειν μέλλουσι καὶ καθηγουμένοις τὸ πλῆθος οὖσιν ἑκατὸν, ὁπλισμὸν περιέθηκε τρόπον. στολὰς γὰρ αὐτοῖς τε καὶ τοῖς ἵπποις περιέθηκε πιλητὰς, ἃς οἱ κατὰ χώραν ἐκείνην προσαγορεύουσι * κάσας, ὥστε πᾶν κρύπτειν τὸ σῶμα, πλὴν τῶν ὀφθαλμῶν.

* al. σάσας.

Noui enim vt natu grandior, multarúmque rerum experientiam consecutus, per assentationem eos, qui excellerent dignitate, regnáque simul funditus deleta Cassandri, Lysimachi, & Alexandri, tanta cum fuerint, Medorum, Syrorum, & Persarum: vt neque generis semina reliquerint, non sine causa. Iuuene enim per ætatem rerum imperito, celebri vero in peccatis, nihil neque promptius ad lapsum, neq; periculosius. Alexander igitur armis inuictus, in vitæ consuetudine fuit infirmior: laudatione enim captus est, appellatúsque Iupiter, non se subsannari, sed honorari existimabat. Experitis iis quæ fieri nequiuerant, naturæ fuit oblitus.

Quando orator cum populo disseruit, non amici sed adulatoris personam sustinens, plebis impetus consiliatium, qui in peccato confirmaret nactus, vrbem euertit. Imminet enim aduersarius non reo tantùm, sed & iis, aduersus quos inuidia ipsi aditum adornauit. vel accusator enim vincit non modò reorum, sed etiam interdum potentiorum accusationes, postquam inuidia telum acerbum iaciens persuasit, non esse eo dignum facinus.

Vtuntur & Æthiopes in bellicis periculis ingentibus telis, breuibus verò iaculis, in summa arundinis parte pro ferro oblongum figurà lapidem ponunt, funibus constrictum, acutum supra modum, venenis verò mortiferis tinctum.

Ptolemæus, ait, ad bellum contra Æthiopes è Græcia quingentos equites conscripsit. De his qui in prima acie versaturi erant, & agmen ducturi, numero centum, eos singularibus instruxit armis. Nam & ipsis & equis vestes ad pilei modum constipatas, quas *Casas* in regione illa vocant, attribuit, vt totum præter oculos contegeretur corpus.

* ἀντιθέσει.

ΕΚ ΤΗΣ ΠΕΜΠΤΗΣ ΑΓΑΘΑΡΧΙδου ἱστορίας τῆς περὶ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης.

Ὅτι πολλοί, φησι, καὶ τῶν πολιτικῶν ἀνδρῶν, καὶ τῶν ποίημα γεγραφότων, διηπορήκασι πῶς τὰς ὑπερβαλλούσας ἐνίοις ἀτυχίας καὶ ἐκτὸς τῶν κινδύνων κειμένων πρεπόντως ἐξαγγελτέον· ὧν ὁ τρόπος οὐ λίαν γένοιτ' ἂν ἐμφανὴς, εἰ μή τις ὑποτάξειεν ἀκολούθως τοῖς ἐμφανιζομένοις.

Ὄλυνθον καὶ Θήβας δύο πόλεις ἐνδόξους Ἀλέξανδρος καὶ Φίλιππος διαρπάσαντες, καθεῖλον εἰς ἔδαφος. τὸ δὲ δεινὸν τοῦ συντελεσθέντος παρ' ἐλπίδα προσπεσὸν, καὶ τοῖς Ἕλλησιν πολλοῖς ἀγωνίαν περὶ τῶν ὅλων μεγάλην ἐνέστησεν· καὶ τῶν ῥητόρων οὐκ ὀλίγοις λόγου παρέσχεν ἀφορμὴν, εἰς τὸ δηλῶσαι τὰ πεπραγμένα τοῦ πάθους οἰκείως. εἰρήκασιν οὖν περὶ τούτου τοῦ πράγματος ἄλλοι μὲν ἀλληγορικῶς τῷ τρόπῳ, καὶ ταῖς διαλέκτοις, ὡς δοκοῦσι, περιττῶς· οἱ δ' ἐμβριθέστεροι, τὰ συνήθη καὶ τὰς κυριολογίας ἐν τοῖς δεινοῖς οὐ προδόντες. ἑκατέρου δέ σοι προθησόμεθα παραδείγματα γένους· ἵνα τοὺς χαρακτῆρας ἐκ παραβολῆς * ἐπιδὼν, τοὺς ἀμείνους καὶ τοὐναντίον εἰπόντας ἐπ' αὐτοῖς * εὕρῃς ταῖς δοκιμασίαις.

* al. ἐπὶ τῶν σοφῶν.
* al. εὕρῃς.

Ex Libro quinto Agatharchidis, De mari rubro.

Plerique etiam politicorum virorum ac poëtarum dubitarunt, quomodo summas quorundam calamitates iis qui extra pericula positi sunt, decenter nunciandæ sint. quorum modus non facile inclarescit, nisi aliquis præstruxerit causam iis quæ aperiuntur conuenientem. Olynthum & Thebas oppida duo clara, Philippus & Alexander diripientes, solo æquarunt. quod malum quum præter spem acciderit, magnum de imperio multis etiam Græcis terrorem incussit, multisque oratoribus dicendi materiam suppeditauit, vt calamitates propriè ostenderent. Alij ergo vt videbantur super hac re allegoricè ac variis dialectis abundè dixerunt, alij vero vehementius consueto more, propriéque loqui rebus arduis non subterfugiebant. Vtriusque tibi generis exempla proferam, vt formas è comparatione cognoscens, vtri melius aut deterius dicant, tuo iudicio colligas.

AGATHARCHIDES. Hegesias.

Hegesias quidem euersionem vrbium sæpe commemorans exilis est, nolens enim tempora singulatim recensere, studens verò necessario in acerbis leporem nimium adhibere, sui argumenti scopum aliquantum assequitur, sed non pro rei dignitate, quemadmodum in suis orationibus conuincitur. quale illud: *Vrbe relicta nomen acquisiuimus.* Specta igitur hoc: affectionem nequaquam mouet, sed significationem tacitam infert, & in dicta inquirere cogit. Vbi enim ambiguitatem sententiæ videt, ibi de sermonis grauitate remisit. Quare: quia dictum clarè perspiciendo, animi consensum deprehendere licet. Postposita verò perspicuitate, neque vis aut splendor verbis subesse potest. Hinc de Thebanis ad eundem modum loquitur: *Maximè enim locum clamantem, mutum calamitas reddidit.* Rursum de Olynthiis: *Veni ex vrbe Myriandro, reuersus non amplius vidi:* quæris quidnam? Ipsum enim dictum emphasin requirens, in errorem nostrum iudicium duxit. Decet enim milesantem ab asteismo abstinere, rem designare quæ affectioni propria est, si dictione ornaturus sit, sed calamitatis causæ seruiturus. Sed ad alia procedendum.

O Alexander, Epaminondam existima conspectis vrbis reliquiis, præsentem non comprecari. Accusatio quidem iuuenilis, & dura translatio & tristis actionis aspectus dici non potest. ALIVD: *Regia insania vrbe euersa, miserandum magis quam tragœdia spectaculum dedit:* ad quoduis potius, quàm rhetoris munus aptum videtur, nihil valde ad rem pertinens attingit. Difficile enim puto difficillimis rebus ridiculum accommodare sermonem. ALIVD: *Quid attinet commemorare Olynthios & Thebanos, quæ per singulas vrbes morientes perpessi sunt?* ALIVD simile adulationis non pulchræ, & simplicitatem habens: *Simile quid Alexander fecisti, Thebas cùm diruisses, ac si Iupiter ex aliqua cœli parte Lunam sustulisset. Relinquo enim Athenis Solem: Duæ enim hæ ciuitates Græciæ sunt oculi, & duo de altera certabant. Alter enim eruilsus oculus est, Theba.* Mihi quidem iocari sophista hisce videtur, non deplorare vrbis fortunam, & videre, quomodo breuissimè sermonem abscindat: & quomodo sub aspectum calamitatem ducat perspicuitate sermonis. ALIVD quid simile: *vrbes vicinæ deflebant vrbem, quæ prior fuisset, videntes iam non esse.* Si quis igitur Thebanis aut Olynthiis sub ipsam euersionem huiusmodi periodos collectas recitasset, viderentur mihi scriptorem derisuri, & quodammodo miseriorem ipsis existimaturæ fuisse. ALIVD genus attingemus, tati ipsum sophistam: *Graue, regionem sterilem esse, quæ satos homines genuit.* Sed non sic Demosthenes, cuius ille sententiam deteriorem reddit. Scribit enim, Atticam ouium fieri pascuam, esse graue, quæ prima ante alias satiuum produxit fructum. Ille verò dum dixit, graue esse, terram infœcundam esse, quæ satos homines produxerit, è verbis pugnantia sumit, non ex re. Hinc & frigiditatem summam ostendit.

Ἡγησίας μὲν οὖν πολλάκις τῆς ἀπωλείας μεμνημένος τῶν πόλεων, εὐτελής ἐστιν. ὁ γὰρ μὴ θέλων τοῖς χρεώδεσιν οἰκείως διειλέχθαι, ζητῶν δὲ ἐξ ἀνάγκης ἐν αὐστηρῷ πράγματι κουφότητα διαφαίνειν, τοῦ μὲν ἰδίου* ζητήματος ἐπὶ ποσὸν τυγχάνει, τῆς δὲ τῶν ὑποκειμένων ἀξίας οὐ στοχάζεται· ὥσπερ δέδεικται ἐν τοῖς αὐτοῦ φερομένοις λόγοις. οἷον, ὄνομα κατελάβομεν, πόλιν καταλιπόντες. σκόπει τοίνυν τοῦτο, πάθος μὲν οὐδαμῶς ποιεῖ, ἀλλὰ συνάγει πρὸς τὴν ἔμφασιν, καὶ ποιεῖ ζητεῖν τί λέγει. *οὐ γὰρ ἄν τις τῇ γνώμῃ διασυρμὸν ἐνεργάσηται, ἐκεῖσε ἀπὸ τοῦ λόγου τὸ δεινὸν ἀφῆκε. διὰ τί; ὅτι τὸ ῥηθὲν ἐν τῷ σαφῶς γνῶναι καὶ τὴν συμπάθειάν ἐστι λαβεῖν. ὁ δὲ ὑστερήσας τοῦ σαφοῦς, ἀπολέλειπται καὶ τῆς *ἐναργείας. εἶτα ὅμοιον περὶ Θηβαίων φησί. τὸν γὰρ μέγιστα φωνήσαντα τόπον, ἄφωνον ἡ συμφορὰ πεποίηκε. πάλιν ἐπ' Ὀλυνθίων. Ἐκ Μυριάνδου πόλεως ἐξῆλθον, ἐπιστραφεὶς δὲ οὐκ ἴτ' εἶδον: ἐζήτεις δὲ τί; τὸ μὲν γὰρ ῥηθέν, ὑπὸ τοιαύτην ἔμφασιν πεπτωκός, πεπλάνηκεν ἡμῶν ἀπὸ τοῦ προκειμένου τὴν γνώμην. δεῖ δὲ τὸν ἀττικιζόμενον ἀφέντα τοὺς *ἀστεϊσμούς, τὸ πρᾶγμα σημαίνειν ᾧ οἰκεῖον τὸ πάθος, *εἰ μᾶλλον μὴ τῇ λέξει διακοσμεῖν, ἀλλὰ τῷ τῆς συμφορᾶς αἰτίῳ προσεδρεύειν. ἀλλ' ἐφ' ἕτερον ἰτέον.

Ἀλέξανδρε, τὸν Ἐπαμινώνδαν νόμισον ὁρῶντα τὰ λείψανα τῆς πόλεως, παρόντα μὴ συνικετεύειν. αἴτημα μὲν μειρακιῶδες, καὶ μεταφορὰ σκληρά, τὸ δὲ συνθετικὸν τῆς πράξεως ἄφραστον. ἄλλο. βασιλικῇ μανίᾳ προσπταίσασα πόλις, τραγῳδίας ἐλεεινοτέρα γέγονε, θέα πού μᾶλλον. ἢ τὸ καθῆκον σοφιστῇ *ἡτοιμάσθαι φάναι* οὐδὲν οὐ λίαν ἅπτεται τοῦ προκειμένου. χαλεπὸν γὰρ οἶμαι, χαλεποῖς πράγμασι μωκωμένην διάλεκτον *ἐφαρμόσαι. ἄλλο. τί δεῖ λέγειν Ὀλυνθίους καὶ Θηβαίους, οἷα κατὰ πόλεις ἀποθανόντες πεπόνθασιν; ἕτερον παραπλήσιον κολακείας οὐκ εὐσχήμονος καὶ εὐηθείας ἐχόμενον. Ὅμοιον πεποίηκας, Ἀλέξανδρε, Θήβας κατασκάψας, ὡς ἂν εἰ ὁ Ζεὺς ἐκ τῆς κατ' οὐρανὸν μερίδος *ἐκβάλοι τὴν σελήνην. ὑπολείπομαι γὰρ τὸν ἥλιον ταῖς Ἀθήναις. δύο γὰρ αὗται πόλεις, τῆς Ἑλλάδος ἦσαν ὄψεις. διὸ καὶ περὶ τῆς ἑτέρας ἀγωνιῶ νῦν. ὁ μὲν γὰρ εἷς αὐτῶν ὀφθαλμὸς ἡ Θηβαίων *ἐκκέκοπται πόλις. ἐμοὶ μὲν οὖν σκώπτειν καὶ ὁ σοφιστὴς δοκεῖ διὰ τούτων, οὐκ ὀλοφυρόμενος τὴν τῶν πόλεων τύχην· καὶ σκοπεῖν, πῶς ἂν τάχιστα συγκόψαιτο τὸν λόγον· *οὐ πῶς τὸ πάθος ὑπὸ τὴν ὄψιν ἀγάγοι διὰ τῆς ἐναργείας. ἕτερον ὅμοιον. αἱ δὲ πόλεις αἱ πλησίον, ἔκλαιον τὴν πόλιν, ὁρῶσαι τὴν πρότερον οὖσαν, οὐκ ἔτ' οὖσαν. εἴ τις οὖν τοῖς Θηβαίοις καὶ τοῖς Ὀλυνθίοις παρ' αὐτὴν τὴν ἅλωσιν τὰς περιόδους ταύτας *συναχθόμενος ἔλεγε, δοκοῦσιν ἄν μοι γελάσαι τὸν γράψαντα, καὶ τρόπον τινὰ αὐτῶν ὑπολαβεῖν ἀθλιώτερον. *ἀλλ' οὖν ἑτέρους ἁψόμεθα, τὸν αὐτὸν ἡγούμενοι σοφιστήν. δεινόν, τὴν χώραν ἄκαρπον εἶναι τὴν τοὺς σπαρτοὺς τεκοῦσαν. ἀλλ' οὐχ οὕτως ὁ Δημοσθένης, οὗ τὴν γνώμην οὗτος ἐπὶ τὸ χεῖρον μετέθηκε. γράφει δὲ δεινὸν μηλόβοτον γενέσθαι τὴν Ἀττικήν, ἣ πρώτη τοῖς ἄλλοις ἐξήνεγκε τὸν ἥμερον καρπόν. ὁ δὲ φήσας· δεινὸν εἶναι, τὴν γῆν ἄκαρπον γενέσθαι, τὴν τοὺς καρποὺς τεκοῦσαν. ἐκ τῶν ὀνομάτων τὴν ἐναντίωσιν εἴληφεν, οὐκ ἐκ τοῦ πράγματος. διὸ καὶ ψυχρότητα ἐσχάτην ἐμφαίνει.

* al. ἀδιαφόρως
* al. οὐ.
* al. ἐνεργείας ἡ
* al. ἐξόντα
* al. εἰ μᾶλλον.
* al. ἡτοιμάσθαι φαίνεται.
* al. οὐδὲν ὅ ἅπτεται.
* al. ἐφαρμόσαι.
* al. ἐκβάλλοι.
* al. ἐκκεκόπται.
* al. οὕτως ὁ ἀγών.
* al. συναχθόμενος.
* al. οὐκ ἄλλ' οὐ.

ὥσπερ

* al. Ἑρμησιάναξ ὁ Νάξιος.

ὥσπερ καὶ * Ἑρμησιάναξ, ὁ τὴν Ἀθηνᾶν ἐγκωμιάσας οὕτως. ἐκ γὰρ τῆς τοῦ Διὸς γεγεννημένη κεφαλῆς, εἰκότως ἔχει τῆς εὐδαιμονίας τὸ κεφάλαιον τοιοῦτον. καὶ τίς δ᾽ ἂν δύναιτο ποιῆσαι τὴν τοῦ Κύρου δόσιν ἄκυρον; ἔστι τι δὲ τὸ ὅμοιον. τόπος δὲ πῶς γένοιτ᾽ ἂν ἄβατος, βάτου περικειμένου; πάντα (φησὶν ὁ Ἀγαθαρχίδης) τὰ τοιαῦτα ἀδόκιμα· ἀλλ᾽ εἰ μὲν προσελθεῖν * ὁμολογίαν λέγοι, ἐγγὺς τοῦ πρέποντος ἴσα)· εἰ δὲ πρὸς πᾶσαν ἰδέαν λόγου, οὐκ ὀρθῶς τῇ κρίσει ἐπέβαλε. πλὴν, προστίθησι καὶ ἕτερα τῶν εἰρημένων ὅμοια, ὑπὸ τὴν αὐτὴν καὶ ταῦτα φέρων διαβολήν. οἷον· Θηβαῖοι ἐν τῇ μάχῃ τῇ πρὸς Μακεδόνας ὑπὲρ τοὺς μυρίους ἀνετράπησαν. ὢ καλῆς ἐμφάσεως· ἄνθρωποι τοσοῦτοι παραλόγως ἀνατετραμμένοι. καὶ πάλιν· τῆς μὲν πόλεως κατασκαφείσης, οἱ μὲν ἄνδρες παίδων * συμφορὰς ὑπομένουσιν· αἱ δὲ γυναῖκες μετήχθησαν εἰς Μακεδονίαν, τὴν πόλιν * θάψασαί τινα τρόπον. ἱππεῖς * ὅμοιοι. ἡ δὲ φάλαγξ τῶν Μακεδόνων εἰσβιασαμένη τοῖς ὅπλοις ἐντὸς τείχους, τὴν πόλιν ἀπέκτεινεν. ἐκεῖ μὲν ταφὴ πόλεως, ἐνταῦθα δὲ θάνατος. λοιπὸν ἐκφορὰν δεῖ προθέντας, ἐπιγράμματι χρήσασθαι· καὶ παντελὴς ἡ πρᾶξις· πλὴν τῆς μὲν τόπου κουφότητος, ἵνα μὴ μανίας εἰπὼν, πικρότερος φανῶ, διεληλύθαμεν φασὶ τὰ πλεῖστα. εἰσάγει δὲ μετὰ σαφηνείας καὶ τῆς πρεπούσης [λόγῳ] κοσμιότητος εἰς τὸν ὅμοιον εἰπόντας * τρόπον· Στρατοκλέα μὲν οὕτω· Ἀροῦται καὶ σπείρεται τὸ Θηβαίων ἄστυ, τῶν συναγωνισαμένων ὑμῖν τὸν πρὸς Φίλιππον πόλεμον. ἅμα (φησὶ) τὸ πάθος τῆς πόλεως εὐσήμως ἐξέθηκε, καὶ τῆς τῶν ἠτυχηκότων φιλίας ὑπεμνήσθη. τὸ δεινὸν γὰρ εὐνοίᾳ προστεθὲν, ἐμβριθεστέρους εἴωθε τοὺς οἴκτους ποιεῖν. μετὰ Στρατοκλέα ὁμοίως Αἰσχίνην εἰσάγει, λέγοντα· πόλις ἀστυγείτων ἐκ μέσης τῆς Ἑλλάδος ἠφάνισται. ἄριστα (φησὶ) τῆς μὲν ἀπωλείας τὸ τάχος τῇ μεταφορᾷ σημειώσας. τοὺς κινδύνους δὲ ἐφιστὰς ἐκ τοῦ τὸν πεπονθότα τοῖς ἀκούουσι δεικνύειν ὅμορον ὑπάρχοντα. ἀλλὰ γὰρ ὁ Δημοσθένης, φησὶ, μετενέγκας τοὺς λόγους ἐπὶ τὸν Ἀλέξανδρον, οὕτω δεδήλωκε· τὴν μὲν πόλιν ἐξώρυξεν ἐκ τῶν θεμελίων, ὥστε μηδὲ ἐπὶ ταῖς ἑστίαις καταλιπεῖν τὴν τέφραν. παῖδας δὲ καὶ γυναῖκας τῶν ἡγησαμένων τῆς Ἑλλάδος ἐπὶ τὰς σκηνὰς τῶν βαρβάρων διένειμε. πικρῶς καὶ σαφῶς, καὶ βραχέως * ἀφ᾽ ἑκάστου τῶν εἰδῶν εἰληφὼς τὴν ὑπερβολὴν, ὅμως τῆς διδασκούσης τὸ πρᾶγμα ἐναργείας οὐκ ἐπελάθετο. πάλιν ἐπ᾽ Ὀλυνθίων ὁ αὐτὸς ῥήτωρ· Ὄλυνθον δὴ καὶ Μεθώνην καὶ Ἀπολλωνίαν, καὶ δύο καὶ τριάκοντα πόλεις τὰς ἐπὶ Θρᾴκης, ἃς ἁπάσας οὕτως ὠμῶς ἀνῄρηκεν, ὥστε εἰ μηδὲ πώποτε ᾠκίσθησαν, ῥᾴδιον εἶναι προσελθόντας εἰπεῖν. ἐμφανίσας τὸ πλῆθος τῶν πόλεων, τῶν ἀνδρῶν τὴν συμφορὰν * ἐπέλαβεν, ὅπως ὁ πλεῖστος οἶκτος τοῦ παραδόξου τεθέντος, μᾶλλον τῶν ἀκροωμένων ἐκκαλέσηται τὸ πάθος· ταῦτα καὶ τοιαῦτα ἕτερα καὶ ἑτέρων εἰπὼν συγγραφέων· τὰ μὲν ἀποδέχεται, τοὺς δὲ περὶ Ἡγησίαν, καὶ τὰ παρ᾽ ἐκείνων παραγράφει).

* al. πρὸς ἰδιολογίαν.
* συμφορὰς.
* al. θάψαι.
* al. ὅμοιοι.
* al. εἰπόντα τόπον.
* ἐφ᾽ Μ. Μ.
* al. ἐπέβαλεν.

AGATHARCHIDES.

Ermesias Naxius.

Quemadmodum Ermesianax qui sic Athenas laudauit: Ex Iouis enim capite prognata, meritò tale habet caput felicitatis; & quis possit Cyri donationem ἄκυρον (nomini eius non respondentem) facere? Et simile hoc: *Hæc via quomodo inuia est, via adiacente?* Talia omnia (inquit Agatharchides) sunt ab vsu remota. Sed si ad commiserationem mouendam dicta, non procul à decoro absunt. Sin de omni Idea accipit, iudicium non rectè tulit, nisi quod præter dicta id genus alia plurima congerit. Similiter criminatur & hæc, veluti; *Thebani in bello Macedonico plusquam mille strauerunt.* pulchra sane demonstratio: tot homines præter rationem occisi sunt. & iterum: *Vrbe deleta, viri quidem filiorum calamitates spectabant: mulieres autem in Macedoniam translatæ sunt, vrbem aliquo modo sepelientes.* Aliud simile: *Turma Macedonum vero irruens armis intra muros, vrbem vastauit, ibi quidem vrbis sepulchrum, hic verò mors.* Cæterùm oportet funeris elationem ponentes, epigrammate vti. & integra res est, nisi quod huius festiuitatis, ne dicens insaniæ acerbior videar, enarrauimus, inquiunt plurima. Introducit verò cum perspicuitate & ornatu qui debetur orationi, similia eloquentes. Stratoclem quidem sic: *Aratur iam & seritur Thebanorum ciuitas; qui nobiscum contra Philippum arma sumpserunt:* simul (inquit) casum vrbis euidenter exposuit, *& infelicium amicitiæ recordatus est. Durum enim beneuolentiæ appositum, maiorem solet commiserationem mouere.* Post Stratoclem similiter Æschinem inducit dicentem: *Vrbs contermina è media Græcia deleta est*, inquit, celeritatem excidij metaphorâ significans. Periculum verò inferens ex hoc, quòd ostendit pati eum qui finitimus est. Sed & Demosthenes, inquit, transferens sermonem suum, in Alexandrum sic ostendit: *Vrbem funditus euertit, vt ne cinerem quidem domuum reliquerit. Liberos verò & vxores Ducum Græciæ per tabernacula Barbarorum distribuit.* Acriter & clarè & breuiter de singulis speciebus vsus excessu, non oblitus fuit tamen rem docentis energiæ. Rursum de Olynthiis idem orator, *Olynthum & Methonem & Apolloniam & duas & triginta vrbes Thraciæ, quas omnes ita crudeliter euertit, ac si nunquam condita fuissent, facile esse aduenientes dicere.* Ostendens enim vrbium multitudinem, virorum calamitatem comprehendit, vt plurima commiseratio posito inopinato, magis auditorum affectionem moueat. Hæc & id genus alia aliorum etiam scriptorum dicens; recipit quidem: Hegesiam vero, & ab ipso profecta reiicit.

CAP. IX. De præfecturis Ægypti, à Memphi ad Thebaidem vsque.

Ὅτι ἀπὸ τοῦ Μεμφιτῶν ἄστεος εἰς τὴν Θηβαΐδα πέντε εἰσὶ μεταξὺ νομοὶ ἐθνῶν, ἔχοντες πολυάνθρωπον τάξιν. πρῶτος μὲν ὁ Ἡρακλεοπολίτης, δεύτερος ὁ Λυκοπολίτης, τρίτος ὁ Ὀξυρυγχίτης·

A Memphitarum vrbe in Thebaidem quinque gentium præfecturæ (Nomos appellant) interiacent, quarum populosus est ordo. I. Est Heracleopolitarum, II. Lycopolitarum. III. Oxyrinchitarum.

AGATHARCHIDES.

IV. Hermopolitarum. V. Alij Phylacam (custodiam,) alij Schediam (ratem) nominant. In hac rerum quæ ex superioribus terris importantur, exigunt & deponunt vectigal. Et qui dicta hæc loca superat, principium Thebaidos est vrbs Lycum, id est, luporum. Inde alia vrbs Veneris. Et præter has Panon. Exin Thœnis. Et post hanc Bopos: sub qua vrbs Iouis, cognomento parua. A Thentyritarum, quam vocant præfectura, Apollinis nomine vrbs est, supra quam Coptus & porro Elephantina. Tandem occurrit Æthiopum terra, & Cortia prima. Loca igitur à Memphi ad Æthiopiam præcipua hic sunt enumerata.

CAP. X. Nilus. De marmoreis aurimetallis.

PRope rubrum mare, quamuis diuerticula multa & anfractus faciat Nilus, insigniter tamen illuc deflectit, & ad dexterum riparum tractum magnam illam declinationem efficit, prolixusq; è pelago in continentem sinus protenditur, ita vt quæ in medio est aquarum, salsæ & potabilis, diameter, instar limi copiosi in arctum cogatur. Ad mare igitur hoc, in propinquo sunt loca, vbi metalla (quæ * genuina vocitant) affatim proueniunt, colore quidem supra modum nigro, sed quæ tale intra se marmor producunt, vt nihil sit quod cum eo certet, dum candor nullam admittit comparationem.

* al. Aurea.

CAP. XI. De pauperum afflictione in ergastulis aurifodinarum, deque modo aurum effodiendi.

EXtremos illic & abiectæ sortis homines in aurifodinarum seruitutẽ acerbissimam tyrannis abducit: quorum alij cum vxoribus & liberis, alij etiam absque illis, ærumnas tolerant: quas cum tragice exaggerauit auctor, quòd ad summam calamitatem nihil reliqui sibi faciant, * modum exponit quo aurum illud elaborent. Montium illorum, vbi aurum reperitur, quæ prærupta sunt & asperam omnino naturam habent, lignis incendunt: cumque igni laxos & molles fecerunt, experimentum illis deinum admouent. Tum quæ in petra emollita sunt ferro latomico in frusta scindunt. Præestque aliis artifex, qui lapidem diuidit. Qui postquam vias metalli indagatoribus ostendit, totum opus misellorum necessitati dispertit. Ad hunc modum robore & ætate integri, malleis ex ferro incisoriis locum marmore grauidum perstringunt, ictusque non arte sed viribus administratur, & plures per rupem cuniculos agunt, non quidem rectos: nam quandoque sursum, quandoque deorsum, nunc ad latus sinistrum, nunc in obliquum & transuersum, perinde vt arborum radices, lapis auro prægnans deuergit. Illi igitur lychnis ad frontes alligatis lapidem cædunt, candore eius, vt vena, deducti. Et vbi variis modis posita illis corpora efformarunt, in terram fragmenta deiiciunt, non pro sui roboris habitu, sed ad oculum præfecti, qui verbera ab increpatione non seiungit. Pueri autem impuberes, in cuniculos ab illis effossos irrepantes, etiam lapillos, de proiectis multo collectos labore, intra ostium deportant. Ab his porrò senes, & hominum inualidorum turba, lapidem transferunt, & translatum inspectoribus (qui Epoptei vocantur) exhibent.

* Idem.

τέταρτος ὁ Ἑρμοπολίτης· πέμπτος, ὃν οἱ μὲν * φυλακὴν, οἱ δὲ Σχεδίαν καλοῦσιν. ἐν ταύτῃ τῶν ἄνωθεν καταγομένων εἰσπράττονται καὶ τιθέασι τὸ τέλος. τοὺς δὲ εἰρημένους ὑπερβάλλοντι τόπους, ἀρχὴ τῆς Θηβαΐδος ἡ Λύκων πόλις. εἶτα Ἀφροδίτης ἄλλη. πρὸς δὲ τούτοις, Πανῶν· ἔπειτα * Θοῖνις· μετὰ ταύτην, Βόπος· ὑφ' ἣν Διὸς πόλις, ἣν [καὶ] καλοῦσι μικράν. μετὰ δὲ τὸν προσαγορευόμενον Τεντυρίτην νομὸν, Ἀπόλλωνος ὀνομάζεται πόλις· ἧς ἐπάνω μὲν Κοπτὸς, ἔπειτα Ἐλεφαντίνη· * εἶτα Αἰθιόπων χώρα, Κορτία πρώτη. τὰ μὲν οὖν ἀπὸ Μέμφεως ἕως Αἰθιοπίας, εἴρηται.

* φυλακὴν.

* al. Θοῖνις.

* al. αἰθ.

Ὅτι πλησίον τῆς Ἐρυθρᾶς θαλάσσης, καθ' ὃν ὁ Νεῖλος πολλὰς ἐκτροπὰς καὶ παραφορὰς ποιούμενος, ὅμως ἐκεῖσε ἀπὸ καμπῆς περιφανοῦς, καὶ ποιεῖται κατὰ τὴν δεξιὰν ῥύσιν τῶν ἀγκώνων τὴν * κλίσιν μεγάλην, ἔκ τε τοῦ [μεγάλου] πελάγους κόλπος εἰς τὴν ἤπειρον ἀνατείνεται πολύς· ὥστε τὴν μεταξὺ διάμετρον τῶν ὑδάτων, τοῦ τε ἁλμυροῦ καὶ ποτίμου, παραπλήσιον πηλοῦ πολλοῦ τὴν συστολὴν λαμβάνειν. κατὰ τοίνυν τὴν εἰρημένην θάλατταν, πλησίον εἰσί τινα τῶν καλουμένων * χρυσίων πλῆθος ἔχοντα μετάλλων τὴν χρόαν μὲν ὄντα καθ' ὑπερβολὴν μέλανος μαρμάρου δὲ ποιοῦντα τοιότητας ἐν ἑαυτοῖς ἐκφύσεις, ὥστε πᾶν λείπεσθαι τὸ διαμιλλώμενον, τῆς λευκότητος κρίσιν οὐκ ἐχούσης.

* μεγάλ. κλίσιν H. St.

* γνησίων. H. St.

Ὅτι οὓς * ἔσχατον (φησὶ) κατέχει ἀκλήρημα, τούτους ἡ τυραννὶς εἰς τὴν τῶν χρυσωρυχείων ἀπάγει πικροτάτην δουλείαν· τοὺς μὲν, ἅμα γυναιξὶ καὶ παισὶ ταλαιπωρουμένους· τοὺς δὲ καὶ χωρὶς τῶν εἰρημένων. ὑπερβολὴν οὖν οὐδενὶ τὸ πάθος δυστυχήματι καταλιπεῖν ἐκτραγῳδήσας, [τὸν * τόπον ἀπαγγέλλει τῆς περὶ τὸ χρυσίον ἐργασίας.] τῶν ὀρῶν, φησὶν, ἐν οἷς ὁ χρυσὸς εὑρίσκεται, τὰ μὲν ἀπότομα καὶ τελείως σκληρὰν ἔχοντα φύσιν, ἐμπρήσαντες ὕλῃ, καὶ * χαῦνα τῷ πυρὶ ποιήσαντες, οὕτως αὐτοῖς προσάγουσι τὴν πεῖραν· τὰ δ' αἰρόμενα τῇ πέτρᾳ σιδήρῳ λατομικῷ κερματίζονται. καθηγεῖται δὲ τῶν ἄλλων τεχνίτης, ὁ τὸν λίθον διαιρῶν. ὅταν δὲ τοῖς * μεταλλεῦσι τὰς ὁδοὺς ὑποδείξῃ, τὸ πᾶν ἔργον καταμερίζεται τῇ τῶν ἀτυχούντων ἀνάγκῃ. τοῦτον τὸν τρόπον οἱ μὲν εὔρωστοι καὶ νέοι τύποις σιδηροῖς κόπτουσι τὴν χώραν τὴν μαρμαρίζουσαν, οὐ τέχνῃ τὴν πληγὴν, ἀλλὰ βίᾳ· καὶ τέμνουσι διὰ τῆς πέτρας ὑπονόμους πλείονας οὐκ εὐθύς· * ἄλλοτε μὲν ἄνω τῆς χρυσίτιδος ἀποσαλευούσης * λίθου, ποτὲ δὲ κατωτέρω· πάλιν δὲ εἰς τὴν εὐώνυμον κλίσιν· ἐνίοτε δὲ σκολιὰν καὶ διεστραμμένην, καὶ παραπλησίαν ταῖς τῶν δένδρων ῥίζαις. οὗτοι μὲν οὖν * λύχνους προσδεδεμένους τοῖς μετώποις ἔχοντες, λατομοῦσιν ἀκολουθοῦντες οἷον φλεβὶ τῷ λευκανίζοντι. καὶ πολλαχῶς κατασχηματίσαντες τῶν σωμάτων τὰς θέσεις, καταβάλλουσι τὰ * θραύσματα εἰς ἔδαφος, οὐ πρὸς τὴν ἰδίαν ἕξιν τε καὶ δύναμιν, ἀλλὰ πρὸς ὀφθαλμὸν ἐπιστάτου, πληγῆς τὴν ἐπιτίμησιν οὐδέποτε χωρίζοντος. οἱ δὲ ἄνηβοι παῖδες εἰς τοὺς ὑπὸ τούτων ὀρυχθέντας ὑπονόμους εἰσδυόμενοι, καὶ τὴν χάλικα τῶν ῥιπτουμένων * ἐπιπόνως συλλέγοντες, ἐκτὸς τῶν στομίων κομίζουσι. παρὰ δὲ τούτων οἵ τε πρεσβύτεροι καὶ τῶν ἀσθενῶν οἱ πολλοὶ τὸν λίθον μεταφέρουσι· μετακομίζουσι δὲ οὗτοι τοῖς * καλουμένοις * ἐποπτεῦσιν.

* ἐσχάτων. H. St.

* τρόπον H. St.

* χαῦν αὐτὰ πυρί.

* μεταλλεύουσι.

* ἄνω ὅτε.

* al. λίθου.

* λύχνους.

* al. θραύσματα.

* al. ἐπιπόνως.

* χαλουμένοις M. M.

* al. ἐποπτεύουσι.

οἱ γὰρ

οἱ γὰρ ἐντὸς τῶν τριάκοντα ἐτῶν, καὶ τοῖς εἴδεσι καρτεροί, [* al. λιθίνους] * ὅλμους λιθίνους * παρειληφότες ὑπέρῳ σιδηρῷ * πτίσσουσιν ἐπιστρεφῶς· [* ὑπέρῳ σιδηρῷ. * al. πτίσσουσι.] καὶ ποιήσαντες τὸ μέγιστον ψῆφος ὀρόβῳ παραπλήσιον, πρὸς τὴν αὐτὴν ὥραν ἀπομετροῦσιν ἑτέροις. ἔστι δὲ ἐπὶ ὁ πόνος τῶν γυναικῶν, τῶν εἰς τὰς φυλακὰς συναπηγμένων ἀνδράσιν ἢ γονεῦσι. μύλοι γὰρ ἑξῆς πλείους βεβήκασιν, ἐφ' οὓς τὸν ἐπτισμένον ἐπιβάλλουσι λίθον· καὶ παραστᾶσαι τρεῖς ἑκατέρωθεν πρὸς τὴν [* al. κώπην. * δυσπροσώπως. * μόνην.] μίαν * κώπην, οὕτως ἐζωσμέναι * δυσπροσώπως, ὥστε * μόνην τὴν αἰσχύνην τοῦ σώματος κρύπτειν, ἀλήθουσιν· ἀλήθουσι δὲ ἕως ὑπὸ τὸν τῆς σεμιδάλεως τόπον ἀχθῇ τὸ παραδοθὲν μέτρον. οὗτοι πάντες οἱ τὸν εἰρημένον τῆς τύχης κλῆρον ὑπελθόντες, ποθεινότερον ἔχουσι τοῦ βίου τὸν θάνατον. παρὰ δὲ τοῦ θήλεος γένους διαδέχονται μὲν τὸ κατειργασμένον, οἱ καλούμενοι σελαγγεῖς· εἰσὶ δὲ οὗτοι τεχνῖται, πρὸς τὸ πέρας ἄγειν δυνάμενοι τὴν βασιλικὴν χρείαν. ἡ δὲ ἐργασία, τοιαύτη· καταβάλλουσι τὴν ἀληλεσμένην μάρμαρον ἐπὶ σανίδος πλατείας μὲν καὶ κατεξυσμένης εἰς εὐθεῖαν τομήν, οὐκ ἐν ὀρθῇ δὲ χώρᾳ βεβηκυίας, ἀλλὰ μικρὰν ἐχούσης ἐπίκλισιν. [* καταχέοντες.] εἶτα * καταχέοντες ὕδωρ, τρίβουσι ταῖς χερσί, τὰ πρῶτα μὲν κούφως· ἔπειτα [δὲ] μᾶλλον. ὅθεν, οἶμαι, τὸ μὲν γεῶδες ἐκτηκόμενον, συναπορρεῖ κατὰ τὴν ἐπίνοιαν τοῦ σανιδώματος· τὸ δὲ [* ἰσχυρόν.] * ἰσχυρὸν καὶ δυνατόν, ἐπὶ τοῦ ξύλου μένει ἀκίνητον. πολλάκις δὲ τοῖς ὕδασιν ἀποπλυνὰς ὁ καλούμενος [* al. σπογγιάς.] * σελαγγεύς, μεταλαμβάνει σπόγγους μαλακοὺς καὶ πυκνούς. οἷς ἐπαπτόμενος τῆς μαρμάρου κούφως, καὶ θλίβων ἐπὶ ποσόν· τὸ μὲν ἐλαφρὸν καὶ χαῦνον ἐμπλεκόμενον τοῖς ἀραιώμασιν ἀπὸ τῆς σήραγγος ἀναφέρει καὶ ἐκρίπτει· τὸ δὲ ἐμβριθὲς καὶ στίλβον ἐπὶ τῆς σανίδος [* al. ἀποκεκριμένον.] * ἀποκεκριμένον ἀπολείπεται, δυσκίνητον διὰ βάρος τῆς τοιαύτης φύσεως ὑποκειμένης. οὕτως οὖν ὁ σελαγγεύς, περικαθάρας τὰ ψήγματα τοῦ χρυσοῦ, παραδίδωσι τοῖς ἑψηταῖς. οἱ δέ, λαβόντες μέτρῳ τε καὶ σταθμῷ τὸ συνηγμένον, εἰς ἄγγος κεραμεοῦν ἐνέβαλον. καὶ [* μολίβδου.] μίξαντες κατὰ λόγον τοῦ πλήθους * μολίβδου βῶλον, καὶ χόνδρους ἁλῶν, καὶ κασσιτέρου βραχύ, καὶ κρίθινον πίτυρον· κἄπειτα ἐπιθέντες ἐπίθημα καλῶς ἡρμοσμένον, καὶ [* πανταχόθεν H. St. * al. ἕψουσι.] * πανταχόθεν χρίσαντες, * ἕψουσιν ἐν καμίνῳ πέντε ἡμέρας καὶ τὰς ἴσας νύκτας, οὐδὲν διαλείποντες. τῇ δὲ ἐχομένῃ σύμμετρον τῇ πεπυρωμένῃ προσάγοντες ψύξιν, εἰς ἀγγεῖον κατήρασαν· ἄλλο μὲν τῶν συνεμβεβλημένων οὐδὲν εὑρίσκοντες, αὐτοὶ δὲ [* τὸ τοῦ χρυσίου H. St.] * τοῦ χρυσίου τὸ χύμα, βραχεῖαν ἐλαττώσεως ἀπουσίαν ἀπὸ τοῦ ψήγματος. ἡ μὲν οὖν πρὸς τοῖς μετάλλοις ἀπώλεια τῶν πολλῶν σωμάτων πρὸς τὸ ῥηθὲν τέλος κομίζεται τὴν διέξοδον, αὐτῆς τῆς φύσεως δεικνυούσης, ὅτι τοῦ χρυσίου συμβέβηκεν ὑπάρχειν καὶ τὴν γένεσιν ἐπίπονον, καὶ τὴν φυλακὴν σφαλεράν, καὶ τὴν σπουδὴν μεγίστην, καὶ τὴν χρῆσιν, ἡδονῆς καὶ λύπης ἀνὰ μέσον κειμένην· τήν τε ἐργασίαν τρόπον τινὰ τοῦ γένους ἀρχαιοτάτην. εὕρηται μὲν γὰρ ὑπὸ τῶν πρώτων τοῦ τόπου βασιλέων τῶν μετάλλων ἡ φύσις. διέλιπε δὲ ἐνεργοῦσα, ποτὲ μὲν αἰθιόπων ἐπὶ τὴν αἴγυπτον πλήθεος συνελθόντος, καὶ πολλὰ τὰς πόλεις ἔτη φρουρήσαντος (ὑφ' ὧν τὰ μεμνόνεια συντετελέσθαι φασί) ποτὲ δὲ μήδων καὶ περσῶν ἐπικρατησάντων. [* al. χρυσείοις.] εὑρίσκονται δὲ ἔτι καὶ καθ' ἡμᾶς ἐν τοῖς * χρυσείοις, τοῖς ὑπ' ἐκείνων κατασκευασθεῖσι

Nam qui sunt intra xxx. annos & robore spectabiles, mortariis è saxo acceptis, pistillo enixè subigunt & pinsunt, vt maximum inde frustulum non excedat eruum. Tum eadem hora admetiuntur aliis. Labor hic est fœminarum, quæ vnà cum maritis aut parentibus in ergastula sunt abductæ. Plures enim ordine molæ agitantur, quibus pistum illum lapidem subiiciunt, & ternæ vtrinque ad vnum contusionis ictum adstantes, tam fœdo succinctu, vt sola corporis pudenda contegant, molendo incumbunt, & eò vsque molunt, dum tradita ipsis mensura similaginis ad modum redacta fuerit. His igitur vniuersis, qui eam fortunæ sortem tolerant, mors vita est optabilior. A fœmineo sexu puluerem ita subactum excipiút alij, quos Selangeos nominant. Artifices sunt illi, quorú in facultate est hoc regiæ vtilitatis opus ad finem perducere. Operatio ita se habet. Marmor ita commolitum in tabula effundunt, lata quidem & ad rectam sectionem polita, quæ tamen non recto incumbit loco, sed exiguam declinationem habet. In hac puluerem, affusa aqua, manibus terunt initio leuiter deinde pressius. Vnde opinor, terrestria eliquantur & ad tabulati nutum defluunt. Id autem quod validum est & aliquid pollet, in ligno subsistit immobile. Cum igitur crebrò aquis materiam eluit Selangeus, spongiis mollibus & densis marmor leuiter attrectat, & aliquando premens, quod leue est & laxum, fungositati implicatum, è cauerna extrahit & abiicit, quod verò graue est & splendet, in tabula secretum relinquit, quia propter grauitatem natura haud facile mobilis ei subest. Hoc igitur modo Selangeus postquam auri ramenta expurgauit: coctoribus transmittit: qui simul ac coactum illud ad mensuram & libram acceperunt, in vas immittunt fictile, & ad multitudinis proportionem bolum plumbi & salis grumos, pauxillúmque stanni & furfurem hordeaceum admiscent. Hinc imposito quod bene tegat operculo, & vndique circumlito, in fornace coquunt, dies v. & totidem noctes sine intermissione. Sequenti deinceps die, iusta materiæ vstulatæ refrigeratione adhibita, in vasculum aliud extrahunt, nihilque rerum simul iniectarum inueniunt, præter eandem auri massam iam conflatam, quæ à scobe pristina non multum deficit. Hæc itaque ad fodinas illas corporum multorum perditio, ad eum, quem dixi, finem exitum sortitur, ipsa prope natura demonstráte, & generationem auri laboriosam, & custodiam lubricam, & sedulitatem maximam esse, vsúmq; in medio voluptatis & ægritudinis consistere. Elaboratio autem huius generis quodammodo antiquissima est. Nam à primis loci regibus inuenta est ea metalli natura. Desitque in actu esse tum, quando Æthiopum olim agmen Ægyptum incursauit, & multis annis vrbes custoditas præsidiis suis tenuit, à quibus etiam Memnonia esse perfecta memorant, tum quando Medi & Persæ rerum potiebantur. Et reperiuntur etiam tempestate nostra in aurifodinis illorum manu factis,

AGATHARCHIDES.

mallei incisorij ex ære (qui temporibus illis ferri vsus admodum exiguus erat) & ossa hominum incredibili multitudine: proptereaque non pauci in cuniculis illis laxis & crustaceis (vt fieri probabile est) opprimebatur. Tanta fodinarum magnitudo est, & obliqua profunditate ad mare ipsum pertingunt.

CAP. XII. De victu Ichthyophagorum infra Ægyptum. Dique gente quæ sola piscibus vescitur: & quomodo eos capiat, atque cibū vertat.

AD Australem Ægypti plagam IV. sunt hominum nationes maximæ. prima fluuiis adiuncta, quæ sesamum & milium serit. II. Quæ paludes accolit, calamumque & syluulam teneriorem carpit. III. Quæ temere huc illuc oberrat, carnibúsque & lacte vitam traducit. IV. Ex littoribus maris egressa piscium venationi dat operam. Hoc genus nec vrbes habet, nec regiones, nec vllum apparatus artificiosi rudimentum. Est inter cætera, vt quidam asseuerant, maximum. Nam ab Autæis, qui ad extremum secessum, vasto inclusum mari, ad Indiam & Gedrosiam & * Germaniam & Persas, insulásque memoratis gentibus subiectas vsque habitant, Ichthyophagi (homines ex piscibus victitantes) vbique domicilia sua habent: qui nudo, tam fœminæ quam viri, sunt corpore, & communem sobolis procreationem habent. Naturali quidem voluptatis & molestiæ cognitione: sed turpium & honestorum nec minima præditi notitia. His loca maris proxima ad vitam sustentandam cuncta sunt aliena. Consimiliter etiam quæ magnis littoribus adiacent. Nec enim piscis, nec alterius generis capturæ obnoxij, continens illic venationem præbet vberiorem. Habitacula autem cunctis exposita sunt ad crepidines, & cauitates habent profundas, contuallésque inæquales, & angustiora æstuaria, atque diuerticula obliqua, quorum situs cum ad vsus aptè congruat, rudes alicunde lapides sublatos in lacunas demittunt. Quando igitur æstus pelagi terræ se infert (quod bis fit vno quoque die, circiter horam nonam & tertiam) mare totum cooperit dorsum, vi secum adducens, ex gurgite ad littus, etiam pisces non paucos, qui in maritima interim ora manent, pastus gratia circa recessus illos & cauernas dispaciantes. Cum vero æstus maris retrofugit, humor equidem per lapides & fossas ad humiliora & vergentia loca refluit, at pisces in cauitatibus relicti paratam ichthyophagis venationem & alimoniam sufficiunt. Alij quidem pisces, vt dixi, facili certamine subiguntur. At cum fors offert canes & Phocas maiores & scorpios murænásque, & id genus cuncta, conflictus fit, non sine periculo. Quotquot vero ceperunt, in feruidas ad meridiem petras conijciunt. Nec longum in medio tempus, cum eodem se vniuersi referunt, & tota agitata mole, carnosa tum pars excidit, feruore quem diximus emollita. Spinam vero illi coaceruant, vnde & ex longinquo vastæ magnitudinis tumuli conspiciuntur. Tum carnes, in planū aliquod saxū collectas, ad tempus non mediocre impensè calcāt, etiam paliuri admixto semine.

Forte legendum est Carmaniam.

λατομίδες μὲν χαλκαῖ, διὰ τὸ μὴ * πω τῶ σιδήρου. κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐγνωρίσθαι χρείας. ὀστᾶ δὲ ἀνθρώπων ἄπιστα τῷ πλήθει, πτωμάτων (ὅπερ εἰκὸς * γενέσθαι) οὐκ ὀλίγων ἐν τοῖς χαύνοις καὶ πλακώδεσιν ὑπονόμοις γινομένων. τηλικαῦτα δὲ ὀρυγμάτων μεγέθη, καὶ διατείνοντα βάθεσιν ἐπικαρσίοις ἐπ' αὐτὴν τὴν θάλατταν.

* al. πω.

* al. γίνεσθαι.

ΟΤι παρὰ τὴν νότιον τῆς αἰγύπτου κλίσιν, τέσσαρά ἐστι φῦλα τὰ μέγιστα· τὸ μὲν, τοῖς ποταμοῖς παρεζευγμένον, ὃ σπείρει σήσαμον καὶ κέγχρον· τὸ δὲ, περὶ τὰς λίμνας οἰκοῦν, ὃ τῶν καλάμων καὶ τῆς ὕλης ἅπτεται τῆς ἁπαλῆς· τὸ δὲ, εἰκῇ πλανώμενον, ὃ σαρκὶ καὶ γάλακτι διαπέμπει τὸν βίον· τὸ δὲ ἐκ τῆς παραλίας ὁρμώμενον, τοὺς * ἰχθῦς ἀγρεῦον. τοῦτο δὲ τὸ γένος ἔχει μὲν οὔτε πόλεις, οὔτε χώρας, οὔτ' ἄλλης ἐντέχνου κατασκευῆς ὑπογραφὴν οὐδὲ μίαν· ἔστι δὲ τῶν ὑπολοίπων, ὥς τινές φασι, μέγιστον. ἀπὸ γὰρ αὐταίων, οἳ τὸν ἔσχατον [μυχὸν] κατοικοῦσιν, ὃν τῇ μεγάλῃ συμβέβηκε συγκλείεσθαι θαλάττῃ, μέχρι τῆς ἰνδικῆς καὶ κεδρωσίας, ἔτι δὲ γερμανίας καὶ περσῶν, καὶ τῶν τοῖς εἰρημένοις γένεσιν ὑποκειμένων νήσων, ἰχθυοφάγοι πάντη κατοικοῦσι· γυμνοὶ μὲν ὄντες αὐτοί, γυμνὰς δὲ ἔχοντες τὰς γυναῖκας, κοινὴν δὲ τέκνων γένεσιν. ἔτι δὲ ἡδονῆς μὲν καὶ πόνου φυσικὴν ἔχοντες γνῶσιν, αἰσχρῶν δὲ καὶ καλῶν, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην εἰσφερόμενοι ἔννοιαν. τούτοις δὲ τὰ μὲν ἀγχιβαθῆ πάντ' ἐστὶ πρὸς τὸν βίον ἀλλότρια, παραπλησίως δὲ τὰ παρακείμενα μακραῖς ἠόσι. θήραν γὰρ οὔτε ἰχθύος, οὔτ' ἄλλου γένους ὁμοιοπαθοῦς ἁδροτέραν παραδιδόασιν ἡ τοιάδε χέρσος. αἱ δὲ οἰκήσεις πᾶσιν ἔγκεινται τοῖς εἰρημένοις παρὰ τὰς ῥαχίας· αἳ καὶ κοιλάδας βαθείας ἔχουσι, καὶ φάραγγας ἀνωμάλους, καὶ * στενὰς αὐλῶνας, καὶ σκολιὰς ἐκτροπάς. ὧν πρὸς τὴν χρείαν ὑποκειμένων οἰκείως, ἀναθέμενοι πέτρους αὐτοφυεῖς ἐπὶ τῆς κοιλίας οἱονεί τινας ἀραιούς. ὅταν οὖν ἐκ πελάγους ἡ πλημμυρὶς ἐπὶ τὴν χέρσον φέρηται (ὃ ποιεῖ δὶς ἑκάστης ἡμέρας, περὶ ὥραν ἐννάτην τε καὶ τρίτην) ἡ μὲν θάλαττα πᾶσαν τὴν ῥαχίαν ἐπικαλύπτει, συναπάγουσα ἐκ τοῦ * πόρου πρὸς τὴν * ἠόνα βίᾳ καὶ τῶν ἰχθύων οὐκ ὀλίγους, οἳ τέως μὲν ἐν τῇ παραλίᾳ μένουσι, νομῆς χάριν πλανώμενοι περὶ τὰς ὑποδύσεις. ἐπὰν δὲ αὖθις ἀναδύῃ τὸ τῆς ἀμπώτεως, τὸ μὲν ὑγρὸν διὰ τῶν λίθων καὶ τῶν φαράγγων ἀπορρεῖ εἰς τὸν ἐπιφερῆ καὶ κατεπείγοντα τόπον· οἱ δ' ἰχθύες ἐν τοῖς κοιλώμασιν ὑπολειπόμενοι, ἕτοιμον θήραμα καὶ τροφὴ γίνονται τοῖς ἰχθυοφάγοις. ἀλλ' οἱ μὲν ἄλλοι ἰχθύες (ὡς ἔφημεν) εὐπετῶς καταγωνίζονται· ἐπὰν * δ' ἐμπέσωσι κύνες τε καὶ φῶκαι μείζους, καὶ σκορπίοι, * σμύραιναί τε, καὶ πᾶν τὸ τοιοῦτον γένος, μετὰ κινδύνου ἡ συμπλοκὴ γίνεται. ὅταν δὲ θηρεύσωσιν ὅσους δή ποτ' * αὖ, μετενέγκαντες ἐπὶ τὰς πέτρας τὰς κειμένας πρὸς μεσημβρίαν, οὔσας διαπύρους, ταύτας δ' ἐπέρριψαν· χρόνον δὲ οὐ πολὺν ἐάσαντες, στρέφουσιν ἐπὶ τοὔμπαλιν ἅπαντας. εἶθ' ὅταν λάβωνται τῆς οὐρᾶς, καὶ τὸν ὅλον ὄγκον σείσωσιν, ἐκ ταύτης ὁ μὲν σαρκώδης τόπος ἅπας ἐκπίπτει θρυπτόμενος διὰ τὴν εἰρημένην θερμασίαν· τὴν δ' ἄκανθαν συρρίπτουσιν αὐτοί, ἀφ' ἧς ἐκ πλείονος τόπου κολωνοὶ παμμεγέθεις ὁρῶνται. τὴν δὲ σάρκα τῶν ἰχθύων εἰς * λεωπετρίας συναγαγόντες, πατοῦσιν ἐκτενῶς ἐπὶ χρόνον οὐκ ὀλίγον· καὶ μίξαντες τὸν * καρπὸν τοῦ παλιούρου

(τοῦτον

* al. ἰχθύων

* στενὰς.

* πόντου.

* ἠϊόνα.

* εἰκότως.

* al. ἢ σμύραιναί τε, πᾶν τό.

* al. οὖν.

* λεωπετρίαν

* σπέρμα.

(τούτου γὰρ συμμιγέντος καλῶς ἄγαν) εἰς μὲν * τὸ πάμπολυ μᾶλλον γίνεται), δοκεῖ δ' οἷον ἥδυσμα τῷ τῆς παρεμπλοκῆς τάξιν ἔχειν. ἐπὰν δὲ ἱκανὸν χρόνον τοῖς ποσὶ συμψήσωσι, πλινθίδας παραμήκεις * διαπλάσαντες, πάλιν εἰς τὸν ἥλιον τιθέασιν. ὧν ξηρασίαν λαβουσῶν, καθίσαντες ἀθροισθέντες πάντες, οὐ πρὸς μέτρον καὶ σταθμόν, ἀλλὰ πρὸς τὴν ἑκάστου βούλησιν καὶ χάριν.

* τὸ πάμπολυ. * al. [συνθέντες?]

Ὅτι πρὸς τοὺς αἰφνιδίους χειμῶνας, οἳ τὴν ἀπὸ τῶν ἰχθύων αὐτοῖς θήραν ἀφαιροῦνται, τοιόνδε τι μηχανῶνται. πλανώμενοι παρὰ πᾶσαν τὴν πλησίον παραλίαν, κόχλους συνάγουσι (μέγιστοι δὲ τυγχάνουσιν, ὥστε τοῖς μὴ * εἰδόσιν, ἄπιστον αὐτοῖς τοῦ μεγέθους τὴν ὑπερβολὴν εἶναι) ὧν τὸ κρέας ὠμόν, τὴν ἐνδείας ἀναπληροῦσι κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἔχουσι. τῆς δὲ χρείας τῆς ἀπὸ τῶν ἰχθύων ἔτι τούτοις παραμενούσης, τοὺς εἰρημένους κόχλους συλλέγουσι καὶ τούτοις φύκει τε προσφάτῳ καὶ ἰχθύων τῶν ἐλαττόνων κεφαλαῖς ἐν ὀρύγματι καταθέντες, διατρέφουσι. τῆς δὲ ἐνδείας αὐτοὺς καταλαβούσης, ταῦτα (ὡς εἴρηται) ποιοῦνται σιτίον. εἰ δὲ καθ' ἑκάτερα αὐτοῖς σίτησις ἐπιλείψει, ἀπὸ παντὸς τῶν ἀκανθῶν σωροῦ τὰς ἐγχύμους αὐτῶν καὶ προσφάτους ἐπιλέγοντες, ἀφαιροῦσι κατ' ἄρθρον. κἄπειτα τὰς μὲν κόπτοντες ἐπὶ πετρώδους τόπου, αἳ δὲ κατεργαζόμενοι διὰ τῶν ὀδόντων, τοῖς φωλεύουσι τῶν θηρίων τὴν αὐτὴν διάθεσιν λαμβάνουσι. ποτῷ δὲ πολὺ θαυμαστοτέρῳ χρῶνται. ἐπὶ μὲν γὰρ τέτταρας ἡμέρας πρὸς ταῖς θήραις γίνονται, καὶ πρὸς ᾠδαῖς ἀναρθρεῖς, καὶ πρὸς ταῖς συνουσίαις ταῖς παιδιᾶς χάριν γινομέναις, ὑπ' οὐδενὸς περισπώμενοι, διὰ τὴν ἀκοπίαν τῆς τροφῆς. τῆς δὲ πέμπτης * ἐπιλαβούσης, ὁρμῶσιν εἰς τὴν ὑπώρειαν, ποτοῦ χάριν, εἰς τὰς πηγὰς τῶν νομάδων, πρὸς ἃς καὶ τὰ κτήνη ποτίζουσιν. ἑσπέριος δὲ ἡ πορεία γίνεται. καταλύσαντες δὲ εἰς τὰς ποτίστρας τῶν νομάδων, τὸ κοίλωμα τῷ κύκλῳ περιέστησαν. εἶτ' ἀπερεισάμενοι τὰς χεῖρας εἰς τὴν γῆν, καὶ θέντες τὰ γόνατα, * βοηδὸν πίνουσιν· οὐ πρὸς μίαν ἀναπνοῆς ὁρμήν, ἀλλὰ πολλάκις αὐτὰς ἀναπαύοντες. πληρώσαντες δὲ τὰς κοιλίας τῶν ὀγκῶν, καθάπερ ἀγγεῖα, πρὸς θάλατταν μόλις ἀποχωροῦσιν. εἶτα ἐπανελθόντες, ἐκείνην μὲν τὴν ἡμέραν ἕκαστος οὔτε ἰχθύος οὔτε ἄλλου τινὸς γεύεται· κεῖνται δὲ ὑπερπλήρεις καὶ δυσπνοεῖς, ὥστε εἶναι τρόπον τινὰ παραπλήσιον τοῖς μεθύουσι τὸ βάρος. ἀπὸ δὲ τῆς ἐχομένης, ἐπὶ τὴν εἰρημένην δίαιταν ἐπανάγει· καὶ τοῦτο κύκλῳ διὰ βίου γίνεται, πρὸς ἀσχολίας καὶ μερίμνας οὐδενὸς ἀποβλεπόντων αὐτῶν πραγματείᾳ. καὶ νοσήμασι μὲν, διὰ τὴν ἁπλότητα τῆς διαίτης, σπανίοις περιπίπτουσι. τοσοῦτον δὲ ἀφαιροῦσιν ἀπὸ τοῦ χρόνου τοῦ βίου, * ὅσονπερ ἀποτέμνουσι τῶν λοιπῶν ἔχουσι τὴν ἀναστροφήν.

* ἰδοῦσι. * [ἐπιλαβόντες?] M. S. * al. βάλλει. * al. [illegible]

Ἀλλ' οἱ μὲν ἐντὸς τῶν στενῶν τὰς οἰκήσεις ἔχοντες ἰχθυοφάγοι, οὕτω διαζῶνται· οἱ δὲ τὴν ἐκτὸς παραλίαν κατῳκημένοι, ἄγρας μὲν ἐνδελεχῶς (τοιαύτης) εὐποροῦσιν, ὑγροῦ δ' ἁπλῶς οὐ δέονται. προσεντυγχάνοντες γὰρ τὸν ἰχθὺν ἔγχυλον, ὥστε μικρὰν εἶναι τὴν ὡμὴν τὴν παραλλαγήν· οὐχ οἷον ποτὸν ἐπιζητοῦσιν, ἀλλ' οὐδὲ ἔννοιαν ἔχουσι τοῦ γένους. φέρουσι δὲ ἀλύπως ἅπερ αὐτοῖς ἀπ' ἀρχῆς ἡ τύχη παραδέδωκεν.

AGATHARCHIDES.

Huius enim ceu glutinis admistione in solidam massam longè magis coalescunt. Videtur autem condimenti aut infarti vicem præstare. Tandem vbi satis diu pedibus subegerunt, laterculos inde formatos ad solem denuò exponunt. Quibus siccitatem adeptis, discumbentes quotquot sunt vna epulantur, non ad mensuram & pondus, sed ad cuiusque arbitrium & voluptatem.

CAP. XIII. Vt comedant et bibant Ichthyophagi & potum exeunt.

Contra hyemes repentinas, quæ piscium venationem eis intercipiunt, tale quippiam machinantur. Vagantes per totam viciniæ littoralis oram conchas (quæ ibi sunt maximæ, vt magnitudinis excessus his qui non viderunt sit incredibilis) colligunt: nudisque harum carnibus in illa temporis difficultate indigentiam compensant & explent. Quinimo dum adhuc piscium illis copia suppetit, conchas illas colligunt, easque recenti alga & piscium minorum capitibus, fossis demersas, nutriunt. Et postea egestate correpti, in cibum, (vt dictum est) eas vertunt. Quod si vterque illos cibus defecerit, ex vniuerso spinarum aceruo recentes, & adhuc succi plenas seligunt, & articulatim inde sublatas, partim in saxoso alicubi comminuunt loco, partim dētibus cōficiunt, bestiarum quæ in latibulis versantur morem & ingenium repræsentantes. Potu autē longè mirabiliore vtuntur. Ad quatuor enim dies piscationi, & cantilenis sane inconditis, & sodalitiis, ludi gratia institutis, vacant, nulla re distracti: propter summam alimenti parandi facultatem. Sed imminente iam die quinto, in regionem montibus subiectam, potus causa exeunt, ad Nomadum (pastorum) riuos, quo pecora sua potum agunt. Profectio autem illa fit tempore vespertino. Proinde cum ad aquaria Nomadum diuerterunt, lacum in orbem circumstant. Postea manibus humo connixis, & flexis genibus, boum more bibunt, non vno respirationis impetu, sed crebro interquiescendo. Sic vbi ceu dolia ventres liquore impleuerunt, ad mare difficulter inde abscedunt. Postride quam deuentum est eo, neque de pisce, neque de re alia, quisquam gustat. Sed plenus supra modum & difficulter anhelans quisque recubat, ebrio quadamtenus, grauedine scilicet, assimilis. Insequente demum die ad consuetam victus rationem reditur. Hoc, velut orbis circumrotati vicibus, per totam agitant vitam, nemine ex ipsis ad occupationem aut curam negotij respiciente. In morbos propter victus simplicitatem raros incidunt: tantumque de numero annorum auferunt, quanto magis quam cæteri absque laboribus ætatem agunt. Ad hunc itaque modum, qui intra fauces & locorum angustias sedes habent, Ichthyophagi vitam degunt.

CAP. XIV. De Ichthyophagis non sitientibus.

At qui exteriorem sibi oram vendicāt, piscatu huiusmodi abundāt perpetuo. Humore autem prorsus non habent opus. Quando enim piscem adhuc succulentum comederunt, non modo potum non requirunt, sed nec generis huius notitiam aut cogitationem habent, animisque tranquillis ferunt quæcunque ab initio fortuna eis tradidit.

AGATARCHIDES. CAP. XV. De Apathia Ichthyophagorum quorundam.

IN locis ante dictis versantes, nec maximorum (vt inter nos habentur) malorum communem nobiscum notionem & sensum habent. Nec enim ferrum contra se strictum & intentatum refugiunt, nec contumelia iniuriáve irritantur, nec integri aduersis casibus adfectorum vicem dolent, sed si tale quippiam ab alienigenis circa eos contingit, intentis quidem oculis ad factum respiciunt, & crebros dant nutus capitibus, at eorum quæ homo circa hominem facere solet, ne minimam quidem animaduersionem produnt. Vnde mihi (inquit auctor) ne signum quidem notitiæ certum habere, sed adsuefactione, & nutu, sonisque ac imitatrice significatione, cuncta in vita administrare videntur.

De non sitientibus Ichthyophagis & de Phocis rarum quid.

CAP. XVI. Amicitia Ichthyophagorum cum Phocis.

ICHTHYOPHAGIS (quos non sitire fama est) finitimi, ceu inuiolabile sancitum eis fœdus sit cum phocis, nec ipsi phocas lædunt, nec ab illis nocumento adficiuntur: imò etiam prædas inter se venatori integras, & insidiarum immunes, vtrumque genus custodit, & ita mutuam inter se consuetudinem habent, vt vix homines, qui cum hominibus ita conuictum agant, inueniantur.

CAP. XVII. Habitacula Ichthyophagorum & funeratio.

PARS Ichthyophagûm pro tabernaculis habent specus, non conuersos ad meridiem, propter immodicum æstum, sed in plagam contrariam auersos. Pars sub costis piscium, quibus algæ insternuntur, degunt. Alij vertices oliuarum inter se connexos pro domiciliis vsurpant. Id autem genus oliuæ fructum edit nuci castaneæ persimilem. Quarta gens Ichthyophagûm talem habitandi consuetudinem habet. Immensus arenæ cumulus ex omni æuo congestus est, instar montis. Isque totus à fluctu perpetuo alluente condensatur, vt à mole aliqua generis & naturæ vnius, propter arenæ concretionem nihil differat. Hinc cuniculis ad longitudinem viri actis, quæ in fastigio sunt, indurescere & tecti vsum præbere sinunt, propter quam dixi connexionem: sed in pauimento inferiori oblongos ducunt meatus vndique inter sese perforatos. In his, aliquatenus ad penetralia vento exposita luce admissa, quietem capiunt. Si quando autem maris inundatio oritur, prædam, quo diximus modo, ex piscatione acquirunt. Nec vlla sane morientes cura dignantur, cum mens illorum misericordia (quam opinio gignit) non afficiatur. Ideo proiectos iacere sinunt, donec reciprocatio æstus oborta in mare illos, escam piscibus, abstulerit.

CAP. XVIII. Indi quidam sponte nati, seu terrigenæ.

NONNVLLI [Indorum,] qui ex mari victitant, cũ aliis etiam hoc multo insolentius habent, & quod in rationis fidem non facile cadit. Nam vnde aut quomodo in locũ, vbi núc versantur, peruenerint, cognitione assequi nõ licet. Siquidem ardua & prærupta eis petra ceu iugo continuo impendet, & præcipitia montium ex obliquo transitus adimunt, & pelagus omnẽ ex aduerso continentẽ disterminat,

ΟΤι τοὺς ἐν τοῖς εἰρημένοις τόποις οἰκοῦντας (φησὶ πρὸς τοῖς εἰρημένοις) ἔτι μηδὲ περὶ τὰ μέγιστα τῶν παρ' ἡμῖν δεινῶν ὁμοίαν ἡμῖν ἔχειν τὴν ἔννοιαν. οὔτε γὰρ σίδηρον κατ' αὐτῶν ἐπαιρόμενον φεύγειν, οὔτε προπηλακισμῷ ἐρεθίζεσθαι, οὔτε τοὺς μὴ πάσχοντας τοῖς πάσχουσι συναγανακτεῖν· ἀλλ' εἴ τι γένοιτο περὶ αὐτοὺς ἐξ ἀλλοφύλων τοιοῦτον, βλέπουσι μὲν * ὄντι ἀτενῶς εἰς τὸ γενόμενον, καὶ τὰς κεφαλὰς * πυκνῷ διανεύουσι· τῶν δὲ εἰθισμένων ἀνθρώπῳ πρὸς * ἄνθρωπον, οὐδὲ τὴν ἐλαχίστην διδόασιν ἔννοιαν. ὅθεν (φησὶν ὁ συγγραφεὺς) ἔγωγε νομίζω, μηδὲ χαρακτῆρα διάγνωσον ἔχειν αὐτοὺς, ἐθισμῷ δὲ καὶ νεύματι, ἤχοις τε καὶ μιμητικῇ δηλώσει, διοικεῖν πάντα τα πρὸς τὸν βίον.

*Margin: Ὅτι οἱ περὶ τὰ μέγιστα τῶν παρ' ἡμῖν δεινῶν μὴ τὴν ἔννοιαν ἔχουσι. — * ὄντα ἀτενῶς H. St. — * πυκνὰ H. St. — * ἀνθρώπων.*

Περὶ τῶν ἀδίψων ἰχθυοφάγων, καὶ τῶν φωκῶν, ξένον.

*Margin: * al. ζ. ἴσως*

ΟΤι, φησὶ, πλησίον τῶν ἀδίψων ἰχθυοφάγων οἱ κατοικοῦντες, ὥσπερ * ἀβάτων σπονδῶν μεταξὺ * τεθέντων αὐτῶν τε καὶ τῶν φωκῶν, οὔτε αὐτοὶ τὰς φώκας σίνονται, οὐδ' ὑπ' ἐκείνων οὔτι βλάπτονται· ἀλλὰ καὶ ἀλλήλων θήρας ἀνεπιβουλεύτους τῷ θηρεύσαντι ἑκάτερον γένος συντηρεῖ· καὶ συναναστρέφονται οὕτως ἀλλήλοις, ὡς μόλις ἂν εὑρεθῆναι πρὸς ἀνθρώπους συμβιοῦντες ἄνθρωποι.

*Margin: * ἀπαραβάτων. * τεθεισῶν H. St.*

ΟΤι τῶν ἰχθυοφάγων, φησὶν, οἱ μὲν σκηνώματα ... ἐστραμμένοις πρὸς μεσημβρίαν, διὰ τὸ πνιγῶδες, ἀλλὰ τοῖς ἀπεστραμμένοις αὐτῶν, χρῶνται· οἱ δὲ ὑπὸ ταῖς τῶν ἰχθύων πλευραῖς, φυκία * ἐπιβάλλοντες αὐτοῖς· οἱ δὲ τὰς τῶν ἐλαιῶν κορυφὰς ἀλλήλαις συνάπτοντες, εἶτα χρῶνται σκηνώμασι. τὴν δὲ τοιαύτην ἐλαίαν καρπὸν φέρειν φησὶ κασταναϊκῷ καρύῳ προσεμφερῆ. τὸ δὲ τέταρτον τῶν ἰχθυοφάγων γένος, τὴν οἴκησιν ἔχει τοιαύτην· ἄμμου φορτὸς * ἄπλετος ἐκ τοῦ παντὸς αἰῶνος, ὄρει παραπλήσιος, σεσώρευται καὶ τοῦτο ὑπὸ τοῦ προσβάλλοντος ἀεὶ κύματος σκληρῶς * πεπιλωμένος, ὥστε ὁμογενοῦς ὄγκου καὶ μίαν φύσιν ἔχοντος, διὰ τὴν μίξιν καὶ συμπλοκὴν τῆς ἄμμου, μηδὲν παραλλάσσειν. εἶτα ὑπονόμους αὐτοῖς ἀνδρομήκεις ὀρύττουσι· τὸν μὲν κατὰ κορυφὴν ὄγκον ἐῶντες ὠχυρῶσθαι καὶ στέγειν διὰ τὴν εἰρημένην συνδέσεως, ἐκ δὲ τοῦ κάτωθεν ἐδάφους παραμήκεις αὐλῶνας * κατεσκευασμένοι πρὸς ἀλλήλους πάντοθεν συντετρημένους, ἐν οἷς τέως μέν τινος τὰ πρὸς τὸν ἄνεμον φωτίσαντες, ἄγουσιν ἡσυχίαν· ἐπὰν δὲ πλημμυρεὶς * ἐπέλθῃ, τὰ πρὸς τὴν ἄγραν (ὡς καὶ προείρηται) παρασκευάζονται. τοὺς μέν τοι γε τελευτῶντας αὐτῶν οὐδεμιᾶς ἀξιοῦσι προνοίας. ἀπαθῆ πρὸς τὸν ἐκ δόξης ἔλεον κεκτημένοι τὴν γνώμην· διὸ καὶ καιῶδες ἐρριμμένους ἐῶσιν, ἕως ἂν ἀμπώτις ἐπιγενομένη, τροφὴν εἰς τὴν θάλασσαν κομίσῃ τούτους τοῖς ἰχθῦσιν.

*Margin: * ἐπιβαλόντες. * ἄπλατος. * πεπιλημένος. * κατεσκευασμένους. * al. ἔλθῃ.*

ΟΤι φησὶν ἐνίους τῶν ἀπὸ τῆς θαλάττης σιτουμένων, μετὰ τῶν ἄλλων, καὶ τοῦτο ἔχειν παραδοξότερον, καὶ εἰς λογισμὸν * παραχωρῆσαι πίστιν οὐ ῥᾴδιον. οὔτε γὰρ πόθεν εἰς τὸν χῶρον, ἐν ᾧ οἰκοῦσιν, * ἀφῖκον, ἔστιν ἐπιγνῶναι· οὔτε ὅπως λισσῆς μὲν πέτρας ἄνωθεν ἐπεζευγμένης, ἐκ πλαγίου δὲ κρημνῶν ἀφαιρουμένων τὰς παρόδους, τὴν δὲ ἀπέναντι πᾶσαν ὁρίζοντος

*Margin: * παραχωρῆσαι M. M. * ἀφίκοντο*

δὲ καὶ

ὃ καὶ πεζῇ μὲν ἐλθεῖν παντελῶς (ὡς εἶπον) ἀδύνατον, *χελίαις δὲ ὁμοίως, ἀπορίᾳ τῶν παρ' ἡμῖν, ἐξίσου ἄπορον. τούτων δὲ ὑφεστώτων, φησὶ, λοιπὸν εἰπεῖν ὡς αὐθιγενεῖς εἰσι, *λύμην τοῦ πρώτου σπέρματος οὐ λαβόντες, ἀεὶ δὲ ὑπάρχοντες· ὃν τρόπον ἔνιοι τῶν καλουμένων ὡρίσαντο φυσικῶν.

* al. σχεδίαις. * al. μνήμην.

Ὅτι τῶν στενῶν ἐπέκεινα, φησὶ, τῶν συγκλειόντων τήν τε Ἀραβίαν καὶ τὴν ἀντίπεραν χώραν, νῆσοι κεῖνται σποράδες, ταπειναὶ πᾶσαι, μικραὶ τῷ μεγέθει, τὸ πλῆθος ἀμύθητοι, καρπὸν οὐδένα γεννῶσαι πρὸς τὸν βίον, οὔτε ἥμερον, οὔτε ἄγριον· ἀπέχουσαι μὲν τῆς εἰρημένης ἠπείρου σταδίους ὡς ἑβδομήκοντα, τετραμμέναι δὲ πρὸς τὸ δοκοῦν πέλαγος, παρεκτείνειν τὴν Ἰνδικὴν καὶ *Γεδρωσίας. ἐνταῦθα κῦμα μὲν οὐ γίνεται· ἀλλ' ἄλλη μὲν ἄλλης *προκαθημένη, τὸν κλύδωνα τοῖς ἀκρωτηρίοις λαμβάνει. ἀέρα δὲ τὸν ἄριστον δοκοῦσιν ἔχειν. ταύταις ἄνθρωποι κατανέμονται *ἀριθμῷ μὲν οὐ σύμμετροι, ζῶντες δὲ (τὸν) βίον τοιοῦτον· ἐν τῷ παρήκοντι πελάγει, τραχεῖ καὶ χειμερίῳ ὑπάρχοντι, τελέως γίνεται τῷ πλάτει καὶ τῷ μεγέθει πλῆθος ἄπιστον χελωνῶν, ἃς θαλαττίας πάντες νομίζομεν. αὗται νυκτὸς μὲν ἐν τῷ βυθῷ νέμονται· ἡμέρας δὲ, εἰς τὴν ἐν ταῖς νήσοις ἡσυχίαν καὶ γαλήνην ἀφικόμεναι, κοιμῶνται· καὶ τοῦτο ποιοῦσι πρὸς τὸν ἥλιον μετεωριζόμεναι, ταῖς κατεσκευασμέναις πορθμίσιν ὁμοιοπαθεῖς. ταύτας κατ' ἐκεῖνο καιροῦ οἱ ἐπιχώριοι τέχνῃ καὶ σπουδῇ καὶ μηρίνθοις εἰς τὴν χέρσον ἐκβαλόντες, τὰ μὲν ἐντὸς ἅπαντα σιτοῦνται, βραχὺ πυροπλήσαντες ἐν τῷ καύματι χρόνον· τοῖς δὲ κύτεσι χρῶνται, τὰς σκηνωτὰς καθιστῶντες, οἱονεὶ καλύβας ἐφ' ὑψηλοῖς τόποις πρανεῖς *καθιστῶντες, καὶ πρὸς τοὺς διάπλους δὲ, καὶ ὑδρείας ἕνεκα κέχρηνται αὐτοῖς· ὥστε εἶναι τὸ αὐτὸ ναῦν, οἰκίαν, ἀγγεῖον, τροφὴν τοῖς εἰρημένοις ἀνθρώποις.

* al. Γεδρωσίας. * al. προκαθημένη. * ἀριθμῷ μὲν οὐ σύμμετροι H. St. * καθισάντες H. St.

Ὅτι οὐ πολὺ διεστῶτες τοῦ εἰρημένου γένους, σύμμετροι τῷ ἀριθμῷ βίον ἔχουσι τοιοῦτον· ἐκ τῶν ἐκριπτομένων εἰς τὴν *χέρσον κητῶν διαζῶσι. σπανιζούσης δὲ αὐτοῖς τῆς τοιαύτης σιτήσεως (γίνεται δὲ πολλάκις) ἐκ τῶν ὀστῶν τούς τε χόνδρους καὶ τὰ ἄκρα τῶν πλευρῶν κατεργαζόμενοι, τὴν ἔνδειαν, εἰ καὶ *χαλεπὰ, ὅμως παραμυθοῦνται. τὰ μὲν οὖν τῶν ἰχθυοφάγων γένη ἐστιν, ἃ κατειλήφαμεν (μυρίων ὄντων, ἃ τὴν ἡμῶν διέφυγε γνῶσιν) τοσαῦτα.

* νῆσον M. M. * χαλεπῶς.

Ὅτι τῆς ζωῆς ἡμῶν ἡμῖν ἐφεστώσης ἔν τε τοῖς περιττοῖς καὶ τοῖς ἀναγκαίοις· (καὶ) τὰ εἰρημένα γένη τῶν ἰχθυοφάγων, τὰ μὲν ἄχρηστα περιγεγράφασιν ἅπαντα, φησί· τῶν δὲ καθηκόντων οὐδὲν ἐλλείπουσι, τῇ θείᾳ πρὸς τὸ ζῆν ὁδῷ βραβευόμενοι πάντες, οὐ τῇ παρασοφιζομένῃ ταῖς δόξαις τὴν φύσιν· οὐ γὰρ ἀρχῆς ἱμειρόμενοι, *τύχην ἀγωνίᾳ φιλονείκῳ καὶ δυστυχεῖ συνέχονται· οὐδὲ πλεονεξίας ἐρῶντες, πολλὰ μὲν ἄλλους δρῶσι, πολλὰ δὲ πάσχουσι τῶν οὐκ ἀναγκαίων· οὐδ' ἔχθρας ἐνιστάμενοι μείζους ἐπὶ βλάβῃ σώματος πολεμίου. (οὐ) σφάλλονται δὲ ἐν ἀτυχίαις οἰκείων,

* τέχνῃ

AGATHARCHIDES.

ut pedestri itinere omnino (quod dixi) illuc veniri non possit, & ratibus aut lembis, ob defectum rerum apud nos usitatarum, aeque sit difficile. Quae cum ita se habeant, reliquum est, ut dicatur, indigenas esse, qui primi seminis labem non acceperint, sed perpetuo subsistant: quemadmodum physicorum (qui appellantur) nonnulli definierunt.

CAP. XIX. De Sporadibus Aethiopum insulis.

VLTRA angustias illas, quae Arabiam & oppositam regionem excludunt, insulae iacent Sporades, depressae omnes, magnitudine paruae, & numero infinitae: quae nullum ad vitae commoditatem fructum proferunt, neque satiuum neque sylvestrem. Distant autem à continente superiori LXX stadia circiter, conuersae ad pelagus quod praeter Indiam & Gedrosiam excurrit. Hic nullus exsistit fluctus, sed alia alij quasi praesidens, tempestatem promontoriis excipit. Aërem autem videntur habere optimum. In his commorantur homines, qui proportione enumeratis respondent, vitamque hoc modo sustentant. In circumfuso pelago, quod asperum est & tempestuosum, testudinum copia nascitur, quae latitudine & magnitudine fidem prope excedunt: pro marinis autem à nobis omnibus habentur. Hae noctu in profundo maris pascuntur: sed interdiu in quietos & tranquillos insularum recessus exspaciatae dormiunt, idque ad solem in summo apricantes faciunt: quo modo nauiculae hominum industria factae adflictuntur. Has illo temporis momento incolae arte & studio & funibus in terram eiectas capiunt, & quicquid interius est, ad breue tempus solis feruore assatum, comedunt, testas vero ad aedium constructionem usurpant. Gurgustia enim in editis locis prominentia inde coagmentant: ad nauigationis praeterea usum & aquationis transferunt. Quo fit ut res eadem, nauis, domus, vasis & alimenti hominibus illis usum praebeat.

De testudinum captura in eis usitata.

CAP. XX. De aliis qui balaenis vescuntur.

NON procul ab hoc genere mortalium remoti & numero pares, hunc viuendi morem habent. De balaenis in terram expulsis victum sibi comparant: cuius si desit copia (id quod non raro accidit) cartilaginem ex ossibus & costarum extremitates conficiendo, egestatem, quamuis moleste & aerumnose, tamen ita consolantur. Tot igitur sunt genera Ichthyophagorum, quae accepimus: cum innumera interim cognitionem nostram subterfugiant.

CAP. XXI. Ichthyophagorum αὐτάρκεια.

CVM vita, qualem nos veluti magistram sequimur, in superfluis & necessariis consistat, Ichthyophagûm quas recitaui gentes, cuncta quorum usus non est necessarius, angusto quasi orbe circumscripta excludunt: interéaque nullis rebus, quae naturae competunt, destituuntur: cum diuina ad frugaliter viuendum ducantur via, non ea quae fallaci opinionum specie naturam seducit. Non enim circa imperij & magistratus affectationem contentiosa fortunae & infelici trepidatione anguntur: nec auaritiae studio multa in alios committunt, multaque contra recipiunt de malis non necessariis. Nec inimicitias sibi conflant maiores, in ferenda inuisa corpori noxa: nec in domesticorũ infortuniis labascũt,

AGATARCHIDES.

nec nauigando, & lucri gratia vitæ modum supra quam fas est extendendo, aduersis vitæ casibus ægritudinem metiuntur: sed dum exiguis indigent, exigua etiam dolent, Quod enim satis est tenent, & quod plus est non inquirunt. Vnumquemque autem perturbat non id quod ignorat, si absit, sed quod libera voluntate appetit, si properante cupiditate ab occasione fruendi destituatur. Quocirca ille cuncta habens quæ velit, beatus erit, qui ad naturæ, non ad opinionis iudicium se accommodabit. Nec legibus ius disceptant. Quid enim opus est edicto subseruire eũ qui sine litera rectam habere, & factis exhibere mentem potest?

οὐδὲ ναυτιλλόμενοι, κέρδους ἕνεκα τὸ ζῆν ὑπερτείναντες, περιστάσμασι τοῦ βίου μετροῦσι τὴν λύπην· ἀλλὰ μικρῶν δεόμενοι, μικρὰ καὶ πενθοῦσι· τὸ μὲν ἀρκοῦν κτώμενοι, τὸ δὲ πλέον οὐ ζητοῦντες. ἐνοχλεῖ δὲ ἕκαστον οὐ τὸ ἀγνοούμενον, εἰ μὴ πάρεστιν· ἀλλὰ τὸ βουλητὸν, ὅταν ὑστερίζῃ τοῦ καιροῦ τῆς ἐπιθυμίας ἀποδιδόντος. οὐκοῦν ἐκεῖνος πάντ᾽ ἔχων ἃ θέλει, εὐτυχήσει καὶ κατὰ τὸν τῆς φύσεως λογισμὸν, οὐ κατὰ τὸν τῆς δόξης. νόμοις δὲ οὐ δικαιοῦνται. τί γὰρ δεῖ προστάγματι δουλεύειν τὸν χωρὶς γράμματος εὐγνωμονεῖν δυνάμενον;

CAP. XXII. Æthiopũ circa Meroen victus & calamus.

POST Ichtyophagos, iuxta flumen Astabaran, qui per Æthiopiam & Libyam defertur longè Nilo submissior, ideoque alueum suum cum maiore coniungens, ambitu suo Meroen insulam efficit. Huius igitur amnis ripas vtrasque turba quædam hominum accolit non numerosa, tali vitæ ratione. Ex vicina palude arundinum radices effodit, purèque ablutas saxis in frustula confringit. Cum ibi læuem & viscosam reddidere massam, particulas inde non omnino manum implentes efformant, & ad solis æstum assatas edulij loco apponunt. Cum malo conflictantur ineuitabili, vt pote leonibus in stagnis, qui eos inuadunt. Sub ortum etiam * canis, ingens culicum multitudo eos infestat, tantis viribus pollens, vt populus in aquas lacustres præfugiens se ibi occultet. Ab his leones quoque exterminantur, non tam à morsu vexati (quamuis molesto satis,) quam quod stridorem vocis peregrinum perferre nequeunt. Atqui hoc miræ nouitatis gratia commemoratum esto. Quid enim singularius, quam leones culicibus loco cedere, & homines ex eiusmodi periculo euadere incolumes?

* al. Canicula.

Ὅτι μετὰ τοὺς ἰχθυοφάγους περὶ τὸν Ἀσταβόραν ποταμὸν, ὃς φέρεται μὲν διὰ τῆς Αἰθιοπίας καὶ τῆς Λιβύης, ἐπὶ δὲ τοῦ Νείλου πολλῷ ταπεινότερος, συμβάλλει δὲ τὴν εἰκαίαν ὁρμὴν τῷ μείζονι ῥείθρῳ, νῆσον ποιεῖ τῇ περιρρύσει τὴν Μερόην· περὶ γοῦν τὸν εἰρημένον ποταμὸν ἐπ᾽ ἀμφοτέροις κατοικεῖ τοῖς χείλεσιν ὄχλος, οὐ πολὺς μὲν, τῷ δὲ βίῳ τοιοῦτος. ἐκ τοῦ παρήκοντος ἕλους τὰς ῥίζας τῶν καλάμων ὀρύττει, κἄπειτα πλύνας καθαρῶς, ἐκκόπτει λίθοις πρὸς μέρος. ποιήσας δὲ λεῖον καὶ κολλῶδες, αὖ ἔπλασεν ἐκμαγεῖον, εἰ καὶ οὐ χειροπληθεῖς, ὄγκους. εἶτα ἐν τῷ καύματι παροπτῶν, ταύτην ἔχει προσφοράν. ἔχουσι δὲ οὗτοι κακὸν ἄφυκτον, τοὺς ἐν τοῖς ἕλεσι λέοντας ἐπιτιθεμένους αὐτοῖς. ὑπὸ δὲ τὴν ἐπιτολὴν τοῦ κυνὸς γίνεταί τι κωνώπων πλῆθος ἄπλετον, τηλικαύτην ἔχον δύναμιν, ὥστε τὸν λαὸν εἰς τὰς λιμνώδεις ὑγρασίας ἀπελθόντα ἐκεῖ μένειν ἀφανῆ. ὑφ᾽ ὧν καὶ οἱ λέοντες ἐκτοπίζονται· οὐχ οὕτως ὑπὸ τοῦ δηγμοῦ δηλούμενοι, καίπερ ὄντος ἐπαχθοῦς, ὡς τὸν ὑπὸ τῆς φωνῆς ἦχον ἀλλόφυλον ἀδυνατοῦντες φέρειν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἀπηγγέλθω τοῦ παραδόξου χάριν. τί γὰρ ἰδιαίτερον, ἢ λέοντας μὲν ἐκχωρεῖν κώνωψιν, ἀνθρώπους δὲ σώζεσθαι ὑπὸ τοιούτου κινδύνου;

περὶ τῶν ἰχθυοφάγων.

CAP. XXIII. De Hylophagis horumque natura & moribus.

IAM commemoratis Hylophagorum gens non ita multum discrepans approximat, quę etiam seminibus vescitur. Nam fructus ex arboribus decidentes comedunt, etiam tempore æstatis. Aliâs herbam decerpunt, quæ in vmbrosis vallibus nascitur, duræque est indolis, & caulem educat assimilem napis, quas Buniades vocant. Hinc quidquid de materia tenerum exsistit & molle, fit esculentum. Noctes quidem somno tribuunt: sed locum deligunt, qui contra beluas firmus sit & excubiis aptus. Mane quam primum sol emergit, cum liberis & vxoribus arbores vniuersi conscendunt, & enixè summos assequi ramos contendunt. Hinc decerpta virgultarum tenerrima, sine fastidio edunt. Eamque ex tota sibi vita habitudinem compararunt, vt incredibilis sit visa illorum in arbores excursus, & mira non tantum manuum, digitorum & pedum, sed in vniuersum cæterorum quoque membrorum contentio. Nam expeditæ de ramo in ramum transiliunt, & alter alteri termites, etiam in locis periculosissimis, eripit: & id genus alia ostẽtant, vt qui videt, ipse quidem stupore percellatur, sed inexpertis enuntiare non ausit. Nec quicquam frondis est succi plenum, quod dentibus cõmolitum non concoquant ventriculis.

Ὅτι τοῖς εἰρημένοις, φησὶ, τὸ τῶν ὑλοφάγων καὶ τὸ τὰ σπέρματα σιτουμένων ἐγγίζει γένος, βραχεῖαν ἔχον τὴν παραλλαγήν. οἱ μὲν γὰρ, τὸν πίπτοντα καρπὸν ἀπὸ τῶν δένδρων σιτοῦνται, (καὶ) ὑπὸ τὴν θερείαν· τὸ δὲ λοιπὸν, τὰς πόας * ἅπτονται * τὰς ἐν ταῖς σκιεραῖς ἄγκεσι * γινομένην, στερεά τε τὴν φύσιν, καὶ καυλὸν ἐκτρεφούσης παρόμοιον ταῖς καλουμέναις βουνιάσιν· οἱ δὲ, τῆς ὕλης τὴν ἁπαλὴν σιτοῦνται. οὗτοι τὰς μὲν νύκτας κοιμῶνται, τόπον ἀπὸ τῶν ἐκεῖ θηρίων πρὸς ὀχύρωσιν ἐξειλεγμένοι καὶ φυλακήν· ἅμα δὲ ἡλίῳ μετὰ τέκνων καὶ γυναικῶν ἐπὶ τὰ δένδρα πάντες ἀναβαίνουσι, σπουδῇ καταλαβεῖν ζητοῦντες τοὺς ἄκρους κλῶνας. κἀκεῖθεν τὴν ἁπαλωτάτην ὕλην ἀμέλγοντες εὐμαρῶς σιτοῦνται. τοιαύτην δὲ ἐκ τοῦ παντὸς βίου πεποίηνται τὴν ἕξιν, ὥστε καὶ τὰ τῆς ἀναδρομῆς ἄπιστον ἔχειν τὴν θέαν· καὶ τὴν συντονίαν οὐ χειρῶν μόνον καὶ δακτύλων καὶ ποδῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν μερῶν τῶν ὑπολοίπων ἁπλῶς. μεταπηδῶσι γὰρ εὐπόρως ἀπ᾽ ἄλλου πρὸς ἕτερον κρεμάμενοι. καὶ τοὺς κλάδους ἀλλήλων πολλάκις ἐν τοῖς ἐπισφαλεστάτοις τόποις ἀφαιροῦνται. καὶ τοιαῦτα ἐνδείκνυνται, ὥστε τὸν ἰδόντα, αὐτὸν μὲν ἐκπλήττεσθαι, μὴ μέντοι θαρρεῖν εἰς τοὺς ἀπείρους ἐξαγγέλλειν. καὶ πάντα δὲ κλάδον τοῖς ὀδοῦσιν ἔγχυλον κατεργάζονται, καὶ ταῖς κοιλίαις εὐπόρως * πέπτουσι·

περὶ ὑλοφάγων καὶ σπερματοφάγων

* al. ἐσθίουσι.

* γινομένων, στερεάν.

* al. πέσσουσι

καὶ

καὶ τὸ σφαλὲν ἄνωθεν σῶμα, διὰ τὴν ἰσχνότητα, οὐ βαρείας τυγχάνει τῆς πληγῆς. οὗτοι δὲ γυμνοὶ μέν εἰσι πάντες· κοινοῖς χρῶνται καὶ τέκνοις καὶ γυναιξί. πολεμοῦσι δὲ περὶ τῶν τόπων ἀλλήλοις. μεταλλάττουσι δὲ οἱ πλεῖστοι λιμῷ πιεζόμενοι, γλαυκωμάτων περὶ τὰ πεντήκοντα ἔτη τοῖς ὄμμασιν ἐπιτρεχόντων.

Περὶ τῶν λεγομένων κυνηγετῶν.

Ὅτι μετὰ τοὺς προειρημένους, εἰσὶν οἱ παρὰ τοῖς ἐγχωρίοις λεγόμενοι κυνηγοί. οὗτοι διὰ τὴν τῶν θηρίων φορὰν, ἣν ὁ τόπος ἄπλετον φέρει, ἐν τοῖς δένδρεσι μὲν σκηνοῦσιν. ἐξ ἐνέδρας δὲ ἀγρεύοντες τὰ θηρία, τροφὴν ἑαυτοῖς ταῦτα ποιοῦνται. εἰσὶ καὶ τοξείας ἐπιστήμονες. ἐπὰν δὲ θήρας ἀπορῶσι, τοῖς δέρμασι τῶν προτεθηραμένων τὴν ἔνδειαν ἀναπληροῦσι, βρέξαντες τὰς βύρσας, καὶ ἐπ' ἀνθρακιὰν κούφην ἐπιβαλόντες, εἶτα ἀποδίσαντες καὶ εἰς διαίρεσιν ἀγαγόντες.

Περὶ τῶν ἐλεφαντοφάγων.

Ὅτι μετὰ τοὺς εἰρημένους, πολὺ τόπον ἀφεστῶτες, καὶ πρὸς ἑσπέραν μᾶλλον ἀνατείνοντές εἰσιν, οἱ ἐκ τῆς τῶν ἐλεφάντων θήρας τὸν βίον ποιοῦνται. οἱ μὲν ἀπὸ δένδρων, ἐφ' ὧν κάθηνται, σκοπεύοντες τὰς παρόδους τῶν θηρίων, ταῖς μὲν χερσὶ τῆς οὐρᾶς λαβόμενοι, τοῖς ποσὶ δὲ, *εἰς τὸν μηρὸν τὸν ἀριστερὸν ἐπιβαίνουσιν· εἶτα πέλεκυν ἐπιτήδειον καὶ εὔσιμον ἔχουσι, τὴν δεξιὰν ἰγνύαν, πυκναῖς ταῖς πληγαῖς χρώμενοι, νευροκοποῦσιν. οὗτοι δὲ ἐκτενῶς τῇ μὲν καταφέροντες, τῇ δὲ τῆς οὐρᾶς κρατοῦντες, ὡς ἄθλου προκειμένου τῆς ψυχῆς· ἢ γὰρ ἀποκτεῖναι *χρὴ ἢ τελευτᾶν, ἄλλην τοῦ καιροῦ διέξοδον οὐκ ἔχοντος. ἐπὰν δὲ τὸ ζῶον ἐκ τῆς πληγῆς καὶ τῆς αἱμορραγίας πέσῃ, οἱ συνθηραταὶ παραγίνονται ἐπὶ τὸ πτῶμα· καὶ τοῦ θηρίου ζῶντος ἔτι παρατέμνοντες ἐκ τῶν ὀπισθίων τὰς σάρκας, εὐωχοῦνται. τὸν ἔσχατον τοῦ καταπονηθέντος οὕτως ἰωμένοντες θάνατον. ἀλλ' οἱ μὲν μετ' ἐσχάτου κινδύνου ἐλεφαντοθηροῦσι τοιοῦτοι. ἕτεροι δὲ θηρῶσιν αὐτοὺς οὕτω. τρεῖς ἄνδρες ἓν μὲν ἔχοντες τόξον, οἰστοὺς δὲ (καὶ) πλείους κεχρισμένους τῇ χολῇ τῶν ὄφεων, ἱστᾶσιν ἐν δρυμῷ* παρὰ τὰς τῶν θηρίων διεξόδους. ἐπὰν δὲ προσάγῃ τὸ ζῶον, ὁ μὲν εἷς κατέχει τόξον τῷ ποδὶ *προσβεβηκώς· οἱ δὲ δύο, τὴν νευρὰν ἑλκύσαντες ἐκ πάσης βίας ἀφῆκαν τὸ βέλος, ἵνα σκοπὸν ἔχοντες ἐπὶ μέσην τὴν πλευρὰν, ὥστε διατρῆσαι τῆς περιοχῆς ἐντὸς, καὶ τοὺς κυρτοὺς τεμεῖν καὶ τρῶσαι τόπους, ἐκεῖθεν τὸ τηλικοῦτον θηρίον ἐλαυνόμενόν τε καὶ σπαραττόμενον διαλύεται καὶ πίπτει. τρίτον δὲ ἐστι γένος ἐλεφαντοφάγων, ὃ ἐπειδὰν οἱ ἐλέφαντες τῆς νομῆς ἐμφορηθέντες, πρὸς ὕπνον τραπῶσι ζητοῦσιν· (οὐκ ἐπὶ γῆς δὲ ἀναπεσόντες ὑπνοῦσιν, ἀλλὰ τοῖς παχυτάτοις καὶ μεγίστοις δένδρεσι προσανακλίνοντες ἑαυτούς· ὥστε τοὺς μὲν (δύο) πόδας τοὺς πλησίον στελέχους πρὸς τὴν γῆν (ἐλαφρῶς) ὑπερείδεσθαι, τὴν δὲ πλευρὰν τὸ πᾶν σῶμα ἐκδεχομένην, ἐρείδεσθαι πρὸς τῇ φύσει τοῦ ξύλου· καὶ τοῦτον τὸν τρόπον τῆς καταφορᾶς τυγχάνει οὐκ εἰλικρινοῦς, ἀλλὰ παρεψευσμένης, διὰ τὸ προσκεῖσθαι τοῖς βαθέσιν ὕπνοις ἀγωνίαν ἰσχυρὰν, φθορᾶς ὑποκειμένης παραχρῆμα τῷ σφαλέντι, διὰ τὴν ἔκλυσιν τὴν φυσικήν·)

* al. πρὸς.
* al. χρῆν.
* ἐς ἣν.
* al. προσβεβηκώς.

AGATHARCHIDES.

Corporis ex alto delapsi non grauis est plaga propter exilitatem. Nudi sunt omnes communisque illis sobolis & vxorum educatio, & fructus. Fit vt de locis inter se belligerent. Pleriquæ præ angustia famis vitam cum morte commutant, quando glaucomata (ad annum id quinquagesimum accedit) oculos incursant.

De iis quos venatores incolæ appellant.

CAP. XXIV. *De venatricum gente, quæ etiam hortis vescitur.*

POST iam descriptos, sunt quos venatores incolæ nominant. Hi propter beluarū frequentiam (nam innumeras fert regio) in arboribus contubernia habent: sed ex insidiis feras capiunt, captásque sibi alimentum faciunt. Sagittariæ etiam artis peritia valent. Si accidit vt venationis prouentu careant, pellibus ante captorum inopiam explent. Coria enim madefacta, leuibus admotis prunis, obruūt cinere. Atque ita tosta ad diuisionem producunt.

De elephantophagis.

CAP. XXV. *De elephantophagis variaque eorū venatione.*

SEQVVNTVR hos, sed per internallum satis longum, & occasui magis obiecti, qui ex elephantum venatione victum acquirunt. Nam sunt ex his qui insidentes arbori, beluarum transitus speculantur: factoque pernicíter descensu, manibus complexi caudam, & pedibus in femen sinistrum connixi, bipennis, aptæ ad hoc & paratæ, crebris ictibus poplitis dextri neruos succidunt: támque valide hac vulnera inferunt, illâc caudam tenent, quam si de vita certamen sit institutum. Aut enim interimendum est, aut oppetendum. Siquidem alium temporis hic articulus exitum non patefacit. Prolapsa igitur ex continente percussu & sanguinis profluuio bestia, illico venationis comites sunt præsto, dúmque adhuc viuit, carnes ex posterioribus resecant: & hilarem ad modum inde conuiuantur. Atq; fera ita domita longum & atrocem interitum sustinet. Sic ergo se habēt inter pericula extrema elephantum venatores. Sunt alij qui diuersam eos capiendi rationem ineunt. Viri enim terni, vno instructi arcu, & sagittis pluribus, anguium felle tinctis, ad exitus belluarū in saltu consistunt. Si qua igitur accedit, vnus arcum pedi admotum tenet, duo reliqui summa vi tracto neruo telum emittunt, ad latus medium vnicè directū, vt ad interiora complexus penetret, & deuexas illas secet ac vulneret partes. Hinc tantum feræ monstrum dolore conuulsū & agitatum, elanguescit & procumbit. Tertiū quoque Elephantophagum genus est, qui hunc venationis modum seruant. Quando elephantes ad saturitatem pasti, sub somno recipiunt, non humi procumbentes dormiunt, sed crassis & maximis arboribus se acclināt, vt pedes, stipiti proximi, terræ leuiter innitantur, & latus quod totum corpus excipit, à ligno sustentetur, itaque non sincerum hunc sed adulterinū dixeris cubandi modum propterea quod somno profundiori adiuncta sit vehemēs solicitudo & metus exitij, quod prolapsum illico excipit, propter naturalē erigendi sese impotentiā.

AGATHARCHIDES.

Ergo qui vitæ ex horum venatu alimenta quærunt, in nemoribus circumuagando, vbicunque bestiæ obseruarunt cubile, auersam arboris partem serra incidunt, dum nec tota inclinet, nec valida nimis & firma maneat, sed ad exiguum tantummodo impulsum restet. Belua igitur è pascuis reuersa cum ad assuefactam cubandi stationem se applicat, stipite confestim diffracto euertitur, ad paratam venantibus cœnam exposita. Posteriores enim mox carnes rescindunt, & vita cum sanguine exhausta, cætera defuncti membra, ad suum quisque vsum, distributa auferunt. Hos venatores Ptolemæus rex Ægypti edicto ab elephantum cæde abstinere iussit, vt viuos sibi haberet, multáque & admiratione digna eis promisit. Non modo tamen nô persuasit, verametiam cum toto Ægypti regno se præsentem hunc victum non permutaturos esse, ab illis responsum accepit.

οἱ καὶ ἀπὸ τῆς τούτων θήρας τὸν βίον ποιούμενοι, τοὺς δρυμοὺς περιπλανώμενοι, καὶ τὴν τοῦ θηρίου κοίτην ἐπισημηνάμενοι, ἐκ τῶν ὄπισθεν τοῦ δένδρου τόπων πρίουσιν, ἕως ἂν μήτε κλίνῃ τὸ πᾶν, μήτε ἰσχύον ἄγαν (καὶ) ἰσχυρὸν ἀπολείποιτο· μένει δὲ * καὶ ἕστηκεν ἐπὶ βραχείας ῥοπῆς. τὸ δὲ ζῶον ἀπὸ τῆς νομῆς ἐπὶ τὸν συνήθη τῆς κοίτης τόπον ἀνακλινόμενον, αἰφνίδιόν τε πίπτει, τοῦ ξύλου κλασθέντος, καὶ * προσκεῖται τοῖς θηράσασι δεῖπνον ἕτοιμον. τὰς γὰρ ὀπισθίας κόψαντες οὗτοι σάρκας, καὶ ποιήσαντες ἔξαιμον τὸ ζῶον, εἶτα νεκρὸν, πρὸς τὴν ἑαυτοῦ χρείαν ἕκαστος τὰ μέλη διαφέρουσιν.

* ἵσταται.
* φρίττεται.

ΟΤι τούτους τοὺς κυνηγοὺς Πτολεμαῖος ὁ Αἰγύπτου βασιλεὺς * ἀποσχέσθαι τοῦ φόνου τῶν ἐλεφάντων παρῄνει, ἵν' ἔχοι αὐτὸς ζῶντας· καὶ πολλὰ καὶ θαυμαστὰ αὐτοῖς ὑπισχνούμενος, οὐ μόνον οὐκ ἔπεισεν, ἀλλ' οὐδ' ἂν τὴν ὅλην ἀλλάξασθαι βασιλείαν πρὸς τὸν ἐνεστῶτα βίον εἰπόντων, ἀπόκρισιν ἤκουσεν.

* al. ἀπέχεσθαι.

De Aethiopum Struthiophagis & Simis.

CAP. XXVI.

DE venatoribus his, quos Nomades impuros nominare solent, pars quædam ad occidentem, ab Æthiopibus auulsa, degit, & Simi vocantur: pars quædam Austro obiacet, gens non ita magna, hi Struthiophagi nuncupantur. Nam Struthiones artificio & dolo clauísque subigunt, vnde viuant. Carnes enim cibos, pellêsque, indumenta & lectisternia sufficiunt. Infensi sunt his Simi, bellâque inferunt. Orygum cornibus vtuntur hi pro telis. Grandia enim sunt & ad incidendum peracuta. Regio illa in magna copia animal hoc nutrit.

Περὶ αἰθιόπων τῶν σιμῶν, καὶ τῶν στρουθοφάγων.

ΟΤι τῶν κυνηγῶν τούτων, οὓς οἱ νομάδες ἀκαθάρτους καλεῖν εἰώθασι, τὸ μὲν πρὸς ἑσπέραν ἀπόσπασμα, αἰθιόπων νεμόμενον, οὓς καλοῦσι σιμούς. τὸ δὲ πρὸς μεσημβρίαν, οὐ μέγα ἔθνος, οἱ καλούμενοι στρουθοφάγοι, οἳ ταύτας τέχνῃ καὶ δόλῳ καὶ ῥοπάλοις θηρεύοντες, ἐκ τούτων βιοῦσι. σιτούμενοι μὲν τὰς σάρκας, ἐνδύονται δὲ καὶ στρωμνῇ τοῖς δὲ τῶν χρώμενοι δέρμασι, πολεμούμενοι δὲ ὑπὸ τῶν σιμῶν. οὗτοι τοῖς τῶν ὀρύγων κέρασιν, ὅπλοις χρῶνται, (καὶ) μεγάλοις καὶ τμητικοῖς οὖσι· τρέφει δὲ ἡ χώρα πολυπληθὲς τὸ ζῶον τοῦτο.

De Acridophagis.

CAP. XXVII De Acridophagis, eorumque prematuro & misero interitu.

EXiguo inde interuallo disiuncti sunt Acridophagi, gens cæteris breuior. Tenui enim & macilento sunt corporis habitu, & extra modum nigri. Appetente æquinoctio verno, inenarrabile locustarum prægrandium agmen, ex terris nondum peruestigatis vna cum ventis aduolat, & vi quidem volatus, ab auibus parum variant, sed corpore permultum. Ex hoc insecti genere quouis tempore aluntur, cum aliis modis, tum etiam in salitura præparato. Venantur eas, fumo ex aëre ad terram degrauatas. Agiles esse perhibentur, & pedibus celeriores. Verum vltra XL. annos non viuunt. Etenim simul ac senium imminet, in corporibus ipsorum volatile pediculorum genus innascitur. Ricinis hi non dissimiles, sed paulo minores sunt muscis, quæ in canibus apparent. Incipiunt à præcordiis & aluo, & omnem protinus superficiem corporis cum tota facie depascuntur. Illi igitur primò affecti sunt, vt quos scabies pruritu suo lacessit. Verum temporis successu aliquo, non absque molestia seipsos lacerant. Tandem morbo hoc ad maturitaté extracto, præter pustularum eruptioné, & tenuis saniei effluxum, intolerabiles sustinere acerbitates miseros contingit. Talem itaq; interitum (siue corporis succi, siue alimentum, aut etiam aër, vitio & corruptioni huic causam præbeat) Acridophagi sortiuntur.

* In Græco, hæc desunt: pro siccitate animi, vitamque finibus acerbius quam vt veniant.

Περὶ ἀκριδοφάγων.

ΟΤι τῶν εἰρημένων οὐ πολὺ διεστῶτές εἰσιν οἱ ἀκριδοφάγοι· τὸ δὲ ἔθνος, βραχύτεροι (μὲν) τῶν λοιπῶν, ἰσχνοὶ δὲ τοῖς εἴδεσι, μέλανες δὲ ὀξέως. ὑπὸ δὲ τὴν ἐαρινὴν ἰσημερίαν, ὅτε λίβυες παρ' αὐτοῖς καὶ ζέφυροι πνέουσι, * παμμεγεθῶν ἀκρίδων πλῆθος ἀμύθητον ἐκ τῆς ἀνιστορήτου, μετὰ τῶν ἀνέμων, παραγίνεται χώρας· τῇ μὲν διευθύμει τῆς πτήσεως, τῶν ὀρνίθων μικρὸν παραλλάττον, μακρὸν (δὲ) τῷ σώματι. ἀπὸ τούτου τοῦ ζώου τρέφονται πάντα τὸν χρόνον, ἄλλως τε τούτοις καὶ ταριχευομένοις χρώμενοι. καπνῷ δὲ * ταύτας θηρῶσι, ἐκ τοῦ ἀέρος ἐπὶ γῆν καταφέροντες. οὗτοι κοῦφοι μὲν εἶναι λέγονται καὶ τοῖς ποσὶν ὀξύτεροι, ζῶσι δὲ οὐ πλεῖον τεσσαράκοντα ἐτῶν, ξηρᾶς κοινωνοῦντες τελείως τροφῆς. τελευτῶσι δὲ τὸν βίον ἀθλιώτερον. ἅμα γὰρ πλησιάζειν τὸ γῆρας, ἐγγίνεται τοῖς σώμασιν αὐτῶν πτερωτὰ φθεὶρ ἐθηριῶν· ὅμοια μὲν τῷ τύπῳ τοῖς κρότωσι, * βραχεῖα δὲ ἐλάττω τῶν ἐν τοῖς * κυσὶ φαινομένων· ἀρχόμενα μὲν ἀπὸ τοῦ στήθους καὶ τῆς κοιλίας, ἐπινεμόμενα δὲ συντόμως μετὰ τοῦ παντὸς προσώπου τὴν ἐπιφάνειαν. οἱ δὲ τὰ μὲν πρῶτα τοῖς ὑπὸ ψώρας ἠρεθισμένοις ὁμοίως διάκεινται· ὕστερον δ' ἐπιπόνως ἑαυτοὺς ἀναξαίνουσιν, εἶτα τοῦ πάθους εἰς ἀκμὴν ἑλκομένου, καὶ μετὰ τῆς τῶν θηρίων ἐκφύσεως καὶ λεπτῶν ἀναχεομένων ἰχώρων, ἀκαρτερήτους ὑφίστασθαι τοὺς ἀθλίους τὰς δριμύτητας συμβαίνει. οὗτοι μὲν εἴτε τοὺς χυμοὺς, εἴτε τὴν τροφὴν, εἴτε τὸν ἀέρα τῆς κακίας ἔχοντες αἴτιον, οὕτως ἀπόλλυνται.

* al. παμμεγέθης, ἀκρίδων πλῆθος ἀμύθητον.
* al. ταῦτα.
* al. βραχύ.
* al. κόρεσι.

Περὶ

AGATHARCHIDES.

Περὶ τῆς πλησιαζούσης χώρας τοῖς ἀκριδοφάγοις.

Ὅτι τῶν ἀκριδοφάγων, φησίν, ἀστυγείτων χώρα πολλή, καὶ νομὰς ἔχουσα ποικιλίᾳ διαφερούσας· ἔρημος δὲ τελέως, καὶ πᾶσι τοῖς περιοίκοις ἄβατος· οὐκ ἀπ' ἀρχῆς ἀνανίσωσα ἀνθρωπίνου γένους, ἀλλ' ὑπὸ πλήθους ἀπίστου σκορπίων καὶ φαλαγγίων, ἃς τετραγνάθους ὀνομάζουσιν ἔνιοι. τοῦτο γὰρ τὸ φῦλον ἔκ τινος ἐπομβρίας λέγουσιν ἐπιπολάσαι· καὶ τῶν ἐνοικούντων πρὸς τὸ κακὸν ἀντισχεῖν οὐ δυναμένων, ἀλλὰ φυγῇ τῶν ἐκπεσόντων τοῦ ὀλέθρου, τῆς σωτηρίας ἀντὶ τῆς πατρίδος ἑλομένων, ἔρημον ° ἐξ ἐκείνου, γένους ἀνθρωπίνου τὴν χώραν ἀπολειφθῆναι. καὶ μυῶν δὲ πλῆθος ἀρχαῖον ὡς τοῖς περὶ Ἰταλίαν, καὶ στρουθοὶ τὰ σπέρματα κατεσθίοντες, ὡς περὶ Μηδίαν· καὶ βάτραχοι, ὃ γέγονε περὶ τοὺς Ἀφθαρεάτας· καὶ ὑπὸ λεόντων ἐπιπολασάντων πόλεις μετανέστησαν, ὡς ἐπὶ Λιβύης· καὶ πολλὰ ἀνέλπιστα πάθη καταλαβόντα πολλὰς χώρας τῶν οἰκητόρων ἐξηρήμωσαν.

° ἐκκληρωθῆναι.

De regione contermina acridophagis.

CAP. XXVIII. De regione deserta propter serpentes & phalanges.

CONTERMINA illis est regio quædam spatiosa, quæ mira quidem pascuorum varietate abundat, sed deserta est omnino, nullisque eo incolis patet accessus, non quod ab initio defuit ei genus mortalium, sed quod incredibilis ibi frequétia est scorpionum & phalangiorum, quadrimaxillas nonnulli vocant hos vermes, eosque ex imbrium vi & copia redundasse narrant. Cumque incolæ pesti huic resistere non valerent, fugáque elapsi, exsilij salutem patriæ anteferrent, factum esse vt deserta ab hominibus terra ex eo tempore relinqueretur. Sic etiam murium copia, vt in Italia & passeres semina deuorantes, vt in Media, & ranæ, quod Aphthanatis vsu venit, & leonū increbrescens multitudo, vt in Africa, causa fuere vt ciuitates alio commigrarent. Multæque aliæ calamitates insperatæ terras, quas corriperent, habitatoribus viduarunt.

Vide Plin.

Περὶ κυναμολγῶν.

Ὅτι ὕστατοι, φησί, τῶν πρὸς μεσημβρίαν οἰκούντων εἰσὶν οὓς Ἕλληνες μὲν κυναμολγοὺς καλοῦσιν· οἱ δ' ἀστυγείτονες, ὡς ἄν τις εἴποι, ἀγρίους βαρβάρους. οὗτοι κομῆται μέν εἰσι, καὶ πώγωνας τρέφουσιν ἐξαισίους· κύνας δὲ τρέφουσι πολλοὺς καὶ μεγάλους, ὁμοίως τοῖς ὑρκανοῖς· καὶ τοὺς ἐπιφοιτῶντας αὐτῶν τῇ χώρᾳ ἰνδικοὺς βόας δι' αὐτῶν θηρῶσι, πλῆθος ἐπιφαινομένους ἀμύθητον, ἀπὸ τροπῶν χειμερινῶν ἕως μέσου χειμῶνος· εἶτα καὶ τὰς τῶν κυνῶν θηλείας ἀμέλγοντες, τῷ γάλακτι τρέφονται. καὶ ἐξ ἄλλων δὲ θήρας ζῶσι. καὶ τὰ μὲν πλοῦ ἄξια τῆς πρὸς μεσημβρίαν τοιαῦτα.

De Cynamolgis.

CAP. XXIX.

POSTREMO meridiem versus habitant, quos Græci Cynamolgos, finitimi, agrestes & feros (vt quis ita interpretetur) barbaros appellant. Hi comas promissas, & barbas gestant immodicas, canésque multos alunt & magnos, Hyrcanorum more, quorum opera, euagantes in prouinciam ipsorum ex India boues, venantur. Innumera enim deinde armenta, à solstitio hyberno ad mediam vsque hyemem, videre est. Adhæc fœmellas canum mulgent, & de lacte nutriuntur. Nihilo tamen minus ex aliarum quoque ferarum captura viuunt. Atque ita postrema ad meridiem descripta habentur.

Περὶ τρωγλοδυτῶν.

Τὰ δὲ κατὰ τοὺς Τρωγλοδύτας, τοιαῦτα. τὸ μὲν γένος τῆς συστάσεως, τυραννίς· αἱ δὲ γυναῖκες κοιναί, καὶ οἱ παῖδες· μόνῃ δ' οὐκ ἔξεστι πλησιάσαι τῇ τοῦ τυράννου. τῷ δὲ πλημμελήσαντι, πρόβατον καταδίκης τὸ ἐπιτίμιον δίδοται. ἡ δὲ ἀναστροφὴ αὐτῶν· τὸν μὲν παρ' αὐτοῖς χειμῶνα (ἔστι δ' οὗτος ὑπὸ τὰς ἐτησίας) πᾶσαν αὐτῶν τοῦ θεοῦ τὴν χώραν ὕδασι λάβροις ἐπέχοντος, ἀφ' αἵματος καὶ γάλακτος ζῶσιν, ° εἰς ταὐτὸ μίξαντες καὶ κυλίσαντες, ἐν ἀγγείοις εἰκῆ πεπυρωμένοις. ἐπὰν δὲ ἐπιστῇ τὸ θέρος, ἐν τοῖς τελματώδεσιν ἀναστρέφονται χωρίοις, μαχόμενοι πρὸς ἀλλήλους περὶ τοῦ χλωροῦ· καὶ τὰ πρεσβύτερα τῶν βοσκημάτων καὶ νοσοῦντα δαπανῶσι, [καὶ] διὰ τῶν μαγείρων ταῦτα κτείνοντες, οὓς καλοῦσιν ἀκαθάρτους. οὗτοι ἀνθρώπων μὲν οὐδενὶ περιτιθέασι τὴν τῶν γονέων κλῆσιν· ταῦρον δὲ καὶ βοῦν, τὸν μὲν πατέρα καλοῦσι, τὴν δὲ μητέρα. ὡσαύτως κριόν τε καὶ πρόβατον· διὰ τὸ λαμβάνειν τὴν τροφὴν τὴν καθημερινὴν οὐ παρὰ τῶν τοκέων, ἀλλὰ παρ' ἐκείνων. οὗτοι καὶ ποτῷ, ὁ μὲν πολὺς ὄχλος, ἀποβρέγματι παλιούρου χρῶνται· οἱ δὲ τύραννοι, ἀπό τινος ° ἄνθους σκευασθέντος πίνουσι, παραπλησίου μοχθηρῷ γλυκεῖ. γυμνοὶ δὲ τὸ ἄλλο σῶμα τυγχάνοντες, τὰ ἰσχία διφθέραις εἰσὶ διεζωσμένοι· τὰ δὲ αἰδοῖα τοῖς μὲν ἄλλοις Τρωγλοδύταις ἔθος εἰθισμένον περιτέμνεσθαι, καθάπερ Αἰγυπτίοις πάντας.

° al. τοῦτο.

° al. βάθους.

De Troglodytis.

CAP. XXX. De Troglodyt. victu, circumcisione, [illegible], [illegible], somno, morte violenta.

TROGLODYTARUM porro conditio hæc est. Qua gens hæc imperij forma continetur tyrannis est. Vxores, vt & liberi, sunt communes. Cum tyranni dūtaxat coniuge rem habere, vetitum. Hoc tamen auso, deponendæ ouis multa irrogatur. Mos vitæ talis. Quando hyems est, (id quod sub Etesiarum tempus natura comparatum est) Deo regionem ipsorum largis inundante aquis, è sanguine & lacte pabulum vitæ capiunt, quæ in vnam mixta versatáque colluuiem, in ollis ad ignem leuiter calefaciunt. At si æstas instat, in vdis versantur locis de pabulo inter se depugnantes, & tum pecorum annosiora & morbida absumunt, laniorum (qui immundi ipsis nominantur) opera mactata. Neminem ex mortalibus parentū nomine dignantur, præterquam taurum & vaccam. Illum enim patrem: hanc matrem vocitát: Eodem honore arietem & hircum, ouémque & capellam afficiunt. Hoc ideo obseruát, quod alimentum non à parentibus, sed ab illis, quotidianum accipiunt. Potu vtitur vulgi pars maxima paliuri herba macerato. Tyranni de confecto è flore quodam bibūt, qui mustum refert improbum. Nudi corpus reliquum, nates duntaxat pellibus succingūt. Membra corporis genitalia cæteris quidem Troglodytis præcidere more est receptum, vt cuncti solent Ægyptij:

AGATHARCHIDES.

At quos mutilos Græci nominant, totam illam partem, quam reliqui circumcidunt, nouacula infantibus amputare religione & more sancitum habent. Vnde cognomentum illud sibi ipsi consciuerunt. Hinc digressione facta auctor monet, se, quamuis Atticè loquatur, *Cameræ* tamen (*Vrbis in Creta*) dialecto familiariter vti. Inde ad institutum reuersus, quæ circa defunctos agant Troglodytæ, edisserit. Laqueis ex paliuro contextis colla mortuorum cruribus alligant. Tum colli aut tumulo alicui impositos, manuariis lapidibus obruunt, non absque salso ioco & derisu: donec de forma eis nihil amplius videatur. Capreæ de hinc cornu in cipum fixo, sine perturbatione omnino hilares abscedunt. Sic funerationis vsum sapienter inuertunt, siquidem ob res mœrore vacuas mœrore se non affligere prudentiæ est. De pascuis subito repullulascentibus inimicitias & pugnas atque bella quando excitant, (nam alia de re inter se non dimicant) matronæ ætate prouectiores, in medium prosilientes, certamen dirimunt, & verbis ad lenitatem compositis irritatos animos reprimunt. Somnum non pro aliorum hominum more capiunt, sed pecorum greges perpetuo secum circumducunt. Quotquot ex his sunt mares, horum de cornibus tintinnabula suspendunt, vt sonitus horum fures abarceat fugetque. Iam si nox ingruit, in caulas prædam cogunt, & storeas è palmis desuper iniiciunt. Huc fœminæ cum infantibus se recipiunt. Viri autem ignibus circumcirca accensis, patrias & gentiles quasdam fabulas decantando, somnum à se repellunt. Sic in multis assuefactio naturam per necessaria quædam vincit. Si qui ingrauescente senio (quod omnibus ex æquo debetur) greges assequi non possint, hos cauda bouis collo iniecta, nodóque inuertice arctè constricto, è vita exoluunt. Quòd si quis eorum exitum è vita longiùs extendat, quicunque velit repentè assistens, quasi beneuolentia inductus cunctationem illam summoueat, dum admonet simul & culpat tergiuersationem, eademvia hominem exanimat. Nec senio tantum exhaustos ita è viuis subducunt, verùm etiam quos pertinax morbus, aut membri alicuius vitium ad comitandum armenta inutiles reddit.

* al. κομμίζεις, voce vti.

CAP. XXXI. De scriptoribus rerum in quatuor mūdi plagis.

CVm totus habitabilis orbis quatuor in circuitu plagis sit definitus, ortu inquam & occasu, septemquetrione & meridie: quæ vesperam respiciunt, Lycus & Timæus exegerunt, quæ ad ortum sunt, Hecatæus & Basilis: septentrionibus autem subiecta, Diophantus & Demetrius: at quæ meridiei sunt obuersa, nos (ait auctor) quamuis molesta sit veritas, persecuti sumus.

CAP. XXXII. Quod non tanta locorum sit distantia, quanta putetur.

CÆTERVM diuersissimæ hominum viuendi rationes non ita longis diuiduntur locorum interuallis. Nam ex palude Mæotica multi onerariis vecti nauigiis, decima luce in Rhodiorum portus intrant. Inde eadem nauigationis commoditate ad diem quartum Alexandriæ appellunt. Ab hac aduersus amnis decursum subuecti, intra dies alios decē, non difficili negotio, Æthiopiam contingere possunt.

τοὺς δὲ ὑπὸ τῶν ἐλλήνων [καὶ] καλουμένους κολοβοὺς, πᾶν τὸ τοῖς λοιποῖς μέρος περιτομῆς τυγχάνον, ξυροῖς ἀφαιρεῖν ἐστὶν ἔθος νηπίων ὄντων· ἐξ οὗ καὶ τὴν εἰρημένην κλῆσιν ἑαυτοῖς πεποίηνται.

Ὅτι κέχρηται ὁ συγγραφεὺς, ἀττικιστὴς καί τι ὢν, τῇ τῆς καμάρας λέξει.

Ὅτι οἱ τρωγλοδύται περὶ τοὺς μετηλλαχότας, φησὶν, οὕτω πράττουσι· ταῖς ἐκ τῆς παλιούρου λύγοις τὸν αὐχένα πρὸς τὰ σκέλη συνέδησαν. εἶτα ἐπ' ὄχθον ἐπιθέντες, βάλλουσι * χειροπληθέσι λίθοις, γελῶντες, * ἕως ἀποκρύψωσι τὴν τοῦ τετελευτηκότος μορφήν. κἄπειτα αἴωθεν ἐπιθέντες κέρας αἰγὸς, ἀπαθεῖς ἀπολύονται καὶ παντελῶς ἱλαροί. οὕτω, φησὶ, ταῖς κηδείαις καταχρῶνται συνεχῶς, εἴπερ μὴ * λύπην ἑαυτοῖς ἐπὶ τοῖς ἀλυπήτοις, συνέσεως σημεῖον. τὰς δ' ὑπὲρ τῆς ἀναφυομένης αἰφνιδίως νομῆς ἔχθρας τε καὶ μάχας καὶ πολέμους αὐτῶν πρὸς ἀλλήλους (οὐδὲ γὰρ ὑπὲρ ἄλλου τινὸς μάχονται) ἀλλ' ἐν ταύταις αἱ πρεσβύτεραι γυναῖκες προπηδῶσαι διαλύουσι, κατὰ τὸ μέσον ἐλθοῦσαι, καὶ τοῖς προσηνέσι λόγοις τοὺς θυμοὺς ἀνηρεθισμένους καταστέλλουσαι. ὕπνῳ δὲ, φησὶν, οὐ κατὰ τοὺς ἄλλους τῶν ἀνθρώπων χρῶνται· ἀλλὰ θρεμμάτων μὲν πλῆθος ἑαυτοῖς ἔχουσι συνεπόμενον, κώδωνας δὲ ἐξήρτησαν ἐκ τῶν κεράτων τῶν ἀρρένων πάντων, ὅπως ὁ ἀπ' αὐτῶν ψόφος διώκῃ τὰ θηρία. ἐπὰν δὲ νὺξ ἐπῇ, εἰς μάνδρας μὲν συνάγουσι τὴν λείαν, ἄνωθεν δ' ἐπιβάλλουσι ῥίπους ἐκ φοινίκων. καὶ αἱ μὲν γυναῖκες μετὰ τῶν νηπίων τούτοις ἐπιβαίνουσιν· οἱ δὲ ἄνδρες πυρὰ * καίουσι κύκλῳ, ᾄδοντες πατρίους τινὰς μύθους· καὶ τὸν ὕπνον οὕτω παραθεωροῦνται, ἐν πολλοῖς τῆς μελέτης διὰ * τἀναγκαῖα τὴν φύσιν νικώσης. ἐπὰν δέ τινες τοῦ πᾶσιν ὀφειλομένου γήρως βαρυνόμενοι μηκέτι δύνωνται ταῖς ποίμναις ἐπακολουθεῖν, περιθέντες βοὸς οὐρὰν περὶ τὸν αὐχένα τὸν αὐτῶν, καὶ τὸν ὀπίσω τοῦ τραχήλου δεσμὸν εὖ μάλα περισφίγξαντες, ἀπολύουσι τοῦ βίου. εἰ δέ τις αὐτῶν τὴν τελευτὴν ὑπερβάλλοι, παρασπάσας ὁ θέλων ἄφνω, ὡς ἐπ' εὐνοίᾳ τὸν ὄκνον ἀφαιρούμενος, νουθετῶν ἅμα τῷ * λόγῳ τῆς ἀναστροφῆς, διὰ τῆς αὐτῆς ὁδοῦ παρέλυσεν. οὐ τοὺς γηράσκοντας δὲ μόνον οὕτω τοῦ ζῆν ὑπεξάγουσιν, ἀλλὰ καὶ οὓς ἡ νόσος ἐπίμονος, ἢ μελῶν τινος πήρωσις ἀχρήστους εἰς τὸ ταῖς ἀγέλαις παρακολουθεῖν συνέπεσε.

* al. χειροπληθέσι.

* ἕως.

* λυπεῖσθαι: H. S.

* al. κύκλῳ χαίουσι.

* τῶν ἀναγκαίων.

* ψόγῳ H. St.

ΟΤι, * φησὶ, τῆς ὅλης οἰκουμένης ἐν τέτταρσι κυκλιζομένης μέρεσιν, ἀνατολῆς λέγω, δύσεως, ἄρκτου καὶ μεσημβρείας· τὰ μὲν πρὸς ἑσπέραν ἐξείργασται Λύκος τε καὶ * Τίμαιος· τὰ δὲ πρὸς ἀνατολὰς, Ἑκαταῖος καὶ Βάσιλις· τὰ δὲ πρὸς [τὰς] ἄρκτους, Διόφαντος καὶ Δημήτριος· τὰ δὲ πρὸς μεσημβρείαν, φορτικὸν, φησὶ, τὸ ἀληθὲς ἡμεῖς.

* al. φασί.

* al. Τιμαῖος.

ΟΤι τοὺς τῶν ἀνθρώπων διαφορωτάτους βίους, οὐ πολὺ διαμερεῖ καὶ διορίζει τόπος, ἐκ γὰρ τῆς μαιώτιδος λίμνης, πολλοὶ τῶν φορτιζομένων ἐν φορτηγαῖς ἀκάτοις, * δεκαταῖοι κατῆρξαν εἰς τὸν ῥοδίων λιμένα· ἀφ' ὧν ὑπὸ τὸν αὐτὸν καιρὸν τεταρταῖοι μὲν ἀφίκοντο εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν· ἐκ δὲ ταύτης, ἐναντίως τῷ ῥεύματι πλεύσαντες ἀνὰ τὸν ποταμὸν, ἐν ἄλλαις δέκα παραγένοιντ' ἂν οὐ χαλεπῶς εἰς αἰθιοπίαν·

* al. δεκαταῖοι.

ὥστε

ὥστε ἀπὸ τῆς ὑπερβολῆς τοῦ ψύχους εἰς ἄκραν τοῦ καύματος τὴν ἄνοδον μὴ πλείους εἴκοσι γίνεσθαι καὶ πέντε τοῖς κομιζομένοις ἐνδελεχῶς ἡμέραις. ἀλλ' ὅμως, τοσαύτης οὔσης τῆς τοπικῆς διαστάσεως, ἀνυπέρβλητον ἔχουσι πρὸς ἀλλήλους οἱ ἄνθρωποι *τῶν τε βίων καὶ τῶν *ἐθῶν καὶ τοῦ ἀέρος τὴν διαφοράν· ὥστε μηδὲ πιστεύεσθαι παρ' ἑτέροις τὰ παρ' *ἀλλήλοις συνήθη τε καὶ ὁμολογούμενα, μηδὲ στέγειν ὅλως δύνασθαι ὧν χωρὶς ἕτεροι οὐδὲ ζῆν ἀνέχοιντο. οὕτως ἔχει τι φίλτρον μέγα πᾶσα συνήθεια· καὶ νικᾷ τὴν ἀπὸ τοῦ περιέχοντος δυσχέρειαν ὁ χρόνος, ὁ τὴν πρώτην διεξάμενος εἰς τὸν βίον ἡλικίαν.

* τοῦ τε βίου. * al. ἐθνῶν. * ἄλλοις.

Περὶ τῶν κατὰ τὴν Ἀραβίαν λεόντων.

Ὅτι οἱ κατὰ τὴν Ἀραβίαν λέοντες, φησὶ, ψιλότεροι μέν εἰσι καὶ θρασύτεροι· τοῖς χρώμασι δὲ ὁμαλοὶ, καθάπερ οἱ γινόμενοι περὶ τὴν Βαβυλωνίαν. οὕτω δὲ τοῖς τριχώμασι στίλβοντες, ὥστε ἀπὸ τῶν αὐχένων ξανθότητα ἀπολάμπειν χρυσῷ παραπλησίαν.

Περὶ μυρμηκολεόντων.

Τῶν δὲ καλουμένων *μυρμήκων, οἱ μὲν πλεῖστοι κατὰ τὴν ἰδέαν, τῶν λοιπῶν οὐδὲν παραλλάττουσι· τὴν δὲ τῶν αἰδοίων φύσιν ἀπεστραμμένην ἔχουσιν, ἐναντίαν τοῖς ἄλλοις.

* μυρμηκολεόντων.

Περὶ παρδάλεων.

Ὅτι αἱ παρδάλεις οὐκ εἰσὶ καθάπερ ἐν τοῖς τόποις τοῖς περὶ Καρίαν καὶ Λυκίαν, μακραὶ δὲ τοῖς σώμασι, καὶ κακοπαθεῖν ἐν τραύμασι καὶ πόνοις δυνάμεναι πολὺ μᾶλλον· τῇ δὲ ἀλκῇ *τοσοῦτον διαφέρουσι τῶν ἄλλων, ὅσον ἄγριοι ἡμέρων.

* al. τιθασσῶν.

Περὶ *ῥινοκέρωτος.

* al. ῥινοκέρωτ.

Ὅτι ὁ ῥινόκερως, ἐλέφαντος μὲν οὐ λείπεται, τῷ δὲ ὕψει καταδεέστερος ὑπάρχει. χρῶμα δὲ ἔχει πύξῳ παρεμφερὲς *ἁπαλεῖ, καὶ τὴν ἀφὴν τοῦ δέρματος· σιμὸν δὲ ἐπ' ἄκρων φορεῖ τῶν μυκτήρων κέρας, σιδήρῳ τὴν βίαν παραπλήσιον· *ὃ τὸν μὲν ἄλλον χρόνον, πρὸς τὰς πέτρας παραθήγεται, ῥήσσει προσβαλὼν τὰ στέρνα· συμπεσὼν δὲ ἐλέφαντι (τούτῳ γὰρ τὸν πάντα περὶ τῆς νομῆς διαμιλλᾶται βίον) ὑποδὺς τὴν κοιλίαν, καὶ τῷ κέρατι τὸ κύκλωμα τῆς σαρκὸς ἀναρρήξας, ἔξαιμον εὐθὺς ποιεῖ. καὶ πλείους ἔστιν ἐλέφαντας ἰδεῖν οὕτω τετελευτηκότας. ἂν μέντοι συμβῇ τῷ ῥινοκέρωτι τῆς κοιλίας μὴ ἅψασθαι, τοὐναντίον αὐτὸς ὑπὸ τῆς προβοσκίδος καὶ τῶν ὀδόντων τυπτόμενος, πολλαχῶς ἐξαδυνατεῖ, καὶ παραλύεται, μεγάλης ὑπαρχούσης κατὰ τὴν ἰσχὺν καὶ βίαν τῆς παραλλαγῆς.

* Ξυλίνῃ δὲ H. St. * ἐξ H. St.

Περὶ καμηλοπαρδάλεως.

Ὅτι παρὰ τοῖς Τρωγλοδύταις *ἐστὶν ἡ λεγομένη παρ' Ἕλλησι καμηλοπάρδαλις, σύνθετον τρόπον τινὰ *κατὰ τὴν φύσιν λαχοῦσα. τὴν μὲν γὰρ ποικιλίαν, ἔχει παρδάλεως· τὸ μέγεθος δὲ, καμήλου· τὸ πάχος δὲ ὑπερφυές· τὸν δὲ αὐχένα, τοιοῦτον, ὥστε ἀπ' ἄκρων ἀμέλγεσθαι τῶν δένδρων τὴν τροφήν.

* ἔστιν ἡ. * al. ἡ ταῖν.

Περὶ σφιγγὸς, κυνοκεφάλου, καὶ κήπου.

Ὅτι αἱ σφίγγες, φησὶ, καὶ οἱ κυνοκέφαλοι καὶ κῆποι παραπέμπονται εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἐκ τῆς Τρωγλοδυτικῆς καὶ τῆς Αἰθιοπίας. εἰσὶ δὲ αἱ μὲν σφίγγες, ταῖς γραφομέναις παρόμοιαι· πλὴν ὅτι πᾶσαι δασεῖαι, καὶ ταῖς ψυχαῖς ἥμεροι καὶ

A summo igitur frigore ad extremum æstus vigorem continuum iter facientibus, intercedunt non plures viginti quinque dies. Tam exigua vero quamuis sit locorum distantia, tanta inter se homines tamen vitæ, morumq; & aëris discrimina habent, vt maiora esse non possint; adeo vt alteri non credant, quæ apud alteros more & vsu sunt trita, notáque passim, nec omnino sufferre valeant, sine quibus alij vitam quoque acerbam sibi putent. Sic magno sui amore percellit omnis adsuetudo, & circumfusi aëris locique difficultatem tempus, primam vitæ ætatem suscipiens vincit.

De Arabiæ Leonibus.

CAP. XXVIII. De Arabia leonibus fulgidiss.

ARABIÆ leones sunt minus hirsuti & feroces, sed colore assimiles iis quos fert Babylonia. Pilis vero vsque adeo rutilis, vt ceruicum iubæ auri instar refulgeant.

De Myrmecoleonibus.

CAP. XXIX.

AT eorum qui Myrmecoleones appellantur, plerique specie à cæteris nihil differunt. Genitalia tamen his sunt auersa, contra quam aliis.

De Pardalibus.

CAP. XXX.

PARDALES hîc non sunt quales in Cariæ & Lyciæ tractibus, sed corpore prolixo. Et vulnerum laborúmque molestias perferre norunt multo constantius, viribusque tanto præstant aliis, quanto cicuribus agrestes & indomitæ.

De Rhinocerote.

CAP. XXXI. De Rhinocerote & elephanti pugna.

RHINOCEROS vastitate quidem non minor, sed altitudine inferior est elephanto, buxique refert colorem, pellis etiam contactu tenuior. Is repandum in naribus fert cornu ad ferri vim & rigorem proximè accedens. Quo, cætero quidem tempore, ad quamcumq; approximet cautem, limato, præcordia verberat impetens. sed in dimicatione cum elephanto (cum hoc enim de pascuis æternas habet conflictationes) ventrê subit, & perrupto carnium ambitu exsanguem facit. Plurimique elephantum ita exanimati cernuntur. At si aluum contingendi copia non datur, contra ipse à probo scide & dentibus ictus variis modis, amittit vires & deficit, quia robore & vi ab illo permultum differt.

De Camelopardali.

CAP. XXXII. De Camelo Pardali prægrandi bellua.

APVD Troglodytas bestia est, quæ camelopardalis Græcis dicitur. Nam vt nomen ita & natura quodammodo composita est. Varietatem enim pardale habet, magnitudinem à camelo. Monstrosa ei crassities, collumque adeo prælongum, vt à summis arboribus pabulum carpat.

De Sphinge & Cynocephalo & Cepo.

CAP. XXXIII.

SPHINGES, & Cynocephali, & Cepi, Alexandriam ex Troglodytarum solo, & cætera Æthiopia, transmittuntur. Sunt autem Sphinges iis quæ à pictoribus adumbrantur cõsimiles, nisi quod totæ hirsutæ, lenes & placidos animos

AGATHARCHIDES.

habent. Plurimum eis versutiæ inest, ideoq; ad aliquam, doctrinæ compendio, scientiam perducuntur. concinnitatem in omnibus quam seruant, non abs re quis admiretur.

In Cynocephalo hominis corpus, specie turpis, adumbratur. Canina ei facies, vocem stridori muris non dissimilem exprimit. Sed immodicè ferum est animal, nec vllo modo cicuratur: vultumque à superciliis & oculis austerum prodit. Ita mas comparatus est. Fœmineo generi hoc est proprium, vt vterum extra corpus gestet, eoque habitu totam exigat vitam.

Cepus facie leonem, corpore Pantheram, & magnitudine Dorcadem (*capream seu damam*) imitatur. Prout varius est, ita & nomen (*Cepus enim, hortus est Græcis*) sibi inditum habet.

CAP. XXXIX. De Tauro carniuoro.

OMNIVM quæ adhuc commemorauimus immanissimum & maximè indomitum est Taurorum genus, quod carnes vorat, magnitudine crassius domesticis, & pernicitate antecellens, insigniter rufum. Os ei ad aures vsque diductum. Visus glauco colore magis rutilat quam leoni. Cornua aliàs non secus atque aures mouet, sed in pugna, vt firmo tenore consistant, facit. Ordo pilorum inuersus contra quam aliis animantibus. Bestias etiam validissimas aggreditur, & cæteras omnes venatur, maximéque greges incolarum infestos reddit maleficio. Solum est lancea & arcu inuulnerabile. Quod caussæ est, vt nemo id subigere (quamuis multi id tentarint) valuerit. In fossam tamen, aut similem ei dolum, si quando incidit, præ animi ferocia cito suffocatur. Ideo rectè putatur etiam à Troglodytis, fortitudine leonis, & velocitate equi, & robore tauri præditum, ferroque cedere nescium.

De Crocottâ ferâ.

CAP. XL. De Crocotta, voce humanam imitante.

QVI Crocottas apud Æthiopes vocatur, inde nomen habet, quod ex lupo & cane natura eius constat, sed vtroque multo sæuior est, & tum facie tum summis pedibus longè grauior, & ventre & dentibus antepollet omnes. Etenim quodlibet genus ossis frangit haud difficulter, & dilacerata protinus consumit. Nec facile dictu quam leuiter conficiat ventre & digerat. Hoc quoque vocem effingere humanam qui perhibent, nobis fidem non faciunt. Insuper & hoc addunt, quod nominatim homines noctu euocet, hósque velut ad vocem humanam egressos, concitato irruens impetu, deuoret.

De Serpentibus stupendæ magnitudinis.

CAP. XLI. De serpentibus, & quomodo cicurentur.

SERPENTES etiam magnitudine stupendos, & genere mirum in modum varios, illis in locis esse narratur, qui omnes vitæ nutrimenta ex venatu capiunt. Enimuero maximus illorum, qui nostris exhibitus est oculis, triginta cubitorum videbatur. Omnis serpens, etiam vastissimus, mansuefactioni se accommodum præbet, si inopia nutrimenti premitur & maceratur. Nam vidisse se auctor testatur, qui cibi inopia, semper tamen oculis obiecti, cum in canistro victimas ad desiderium eius vndique circumponerent, simul & animi virulentiam submitteret, & vehementiorem escæ appetitum conciperet,

σοφοὶ καὶ πανουργίας κοινωνοῦσι πλείστης, διδασκαλίας τε μεθοδευτικῆς ἐπὶ πᾶσιν ἅπτονται, ὥστε τὴν εὐρυθμίαν ἐν πᾶσι θαυμάζειν. ὁ δὲ κυνοκέφαλος τὸ μὲν σῶμα ἀνθρώπου δυσειδοῦς ὑπογράφει, τὸ δὲ πρόσωπον κυνός· φωνὴν δὲ ἀφίησι μυγμῷ παραπλησίαν· ἄγριον δὲ ὑπερβολῇ καὶ τελείως ἀτιθάσευτον, καὶ τὴν ὄψιν ἐμφαῖνον ἀπό τε τῶν ὀφρύων καὶ τῶν ὀμμάτων αὐστηράν. περὶ μὲν τὸν ἄρρενα ταῦτα· τῷ δὲ θήλει προσκεῖται καὶ τὸ τὴν μήτραν ἔξω τοῦ σώματος φορεῖν, καὶ οὕτω * διατελεῖν πάντα τὸν βίον. Ὁ δὲ κῆπος ἔχει τὸ μὲν πρόσωπον λέοντι, τὸ δὲ σῶμα πανθήρᾳ, τὸ δὲ μέγεθος δορκάδι. κατὰ τὴν ποικιλίαν καὶ τὴν προσηγορίαν λαβών. Πάντων δὲ τῶν εἰρημένων ἀγριώτατον καὶ * δυσκατεργαστότατον τὸ τῶν ταύρων τῶν σαρκοφάγων γένος· ὃ τῷ μεγέθει μὲν ὑπάρχει τῶν ἡμέρων ἁδρότερον, τάχει δὲ ὑπερβάλλον, πυρρὸν δὲ ἐξαισίως. καὶ τὸ μὲν στόμα μέχρι τῶν ὤτων αὐτοῦ διέστηκεν, ὄμμα δὲ ὑποφαίνει γλαυκότερον λέοντος. τὰ δὲ κέρατα τὸν μὲν ἄλλον χρόνον τοῖς ὠσὶ παραπλησίως κινεῖ· μάχῃ δὲ χρώμενον, ἵστησιν ἀραρότως. τὴν δὲ ἐπαγωγὴν τῆς τριχὸς ἐναντίαν ἔχει τοῖς ἄλλοις. τοῦτο δὲ τοῖς τε ἀλκιμωτάτοις ἐπιτίθεται, καὶ κυνηγεῖ τὰ λοιπὰ τῶν ζῴων· καὶ τὰς ποίμνας τῶν ἐπιχωρίων μάλιστα κακοποιεῖ· καὶ μόνον ἐστὶν ἄτρωτον λόγχῃ καὶ τόξῳ. διὸ καὶ ποιῆσαι μὲν ὑποχείριον οὐδεὶς πολλῶν ἐπιβεβλημένων, κατίσχυσε. τὸ δ' εἰς ὄρυγμα ἐμπεσὸν, ἤ τινα δόλον ἕτερον παραπλήσιον, ὑπὸ τοῦ θυμοῦ συντόμως γίνεται περίπνιγες. καὶ τὸ μὲν θηρίον εἰκότως κρίνεται [καὶ] παρὰ Τρωγλοδύταις ἀλκὴν μὲν ἔχειν λέοντος, τάχος δὲ ἵππου, ῥώμην δὲ ταύρου, σιδήρῳ δὲ οὐχ ὑπεῖκον.

* διάγειν.

* al. δυσκατεργαστότερον.

Περὶ κροκόττα θηρίου.

ΟΤι κατὰ τὴν αἰθιοπίαν κροκόττας ἐστὶ μὲν ὀνομαζόμενος ὡς ἐκ λύκου καὶ κυνὸς συνθετὸν, ἀμφοῖν δὲ ἀγριώτερον, καὶ πολλῷ βαρύτερον ἀπό τε τοῦ προσώπου καὶ τῶν * ἄκρων ποδῶν· ἀλκῇ δὲ θαυμαστόν· ὀδοῦσι δὲ καὶ κοιλίᾳ δυνατώτατον τῶν ἄλλων. καὶ γὰρ κατάγνυσιν εὐπόρως πᾶν ὀστοῦ γένος, καὶ τὸ διαιρεθὲν εὐθέως διαπανᾶται· καὶ περὶ τὰς πέψεις ἀδιήγητον. τοῦτο δὲ καὶ μιμεῖσθαί τινες τὴν ἀνθρωπίνην διάλεκτον διηγούμενοι, ἡμᾶς μὲν οὐ πείθουσιν· ἐκεῖνοι δὲ καὶ τοῦτο προστεθείκασιν, ὡς καὶ ἐξ ὀνόματος κατὰ τὰς νύκτας καλοῦντες, τοὺς δὲ ὡς ὑπ' ἀνθρώπου φωνῇ προσιόντας, οἱ δὲ ἀθρόοι ἐπεισπίπτοντες, κατεσθίουσιν.

* al. ἀκρωτηρίων ἰσχύει δὲ θαυμασίως τῶν ἄλλων.

Περὶ ὄφεων παραδόξων τῷ μεγέθει.

ΟΤι ὄφεις, φησὶ, λέγεται μεγέθη παράδοξα ἐν τοῖς τόποις εἶναι, καὶ γένει θαυμαστὰ, καὶ πάντα ἀπὸ κυνηγίας ἔχοντα τὸν βίον. τῶν μέντοι ὑπὸ τὴν ἡμετέραν, φησὶν, ὄψιν πεπτωκότων ὁ μέγιστος ὑπῆρχε πηχῶν τριάκοντα. γίνεται δὲ, φησὶ, πᾶς ὄφις καὶ ὁ μέγιστος, εὐχειροήθης, ἐνδείᾳ τῶν ἀναγκαίων πιεζόμενός τε καὶ κακουχούμενος. καὶ γὰρ καὶ ὃν ἰδεῖν ἐκεῖνός φησιν, ὅτι ὅτε τῆς τροφῆς ἀπορίᾳ * προσεχόμενος συνεχῶς, ἅμα τὸν θυμὸν ἐταπείνου, καὶ τροφῆς ὄρεξιν ἐνεποίει σφοδροτέραν· τηνικαῦτα ἐντὸς τοῦ πλέγματος περιβαλόντες ἱερεῖα πρὸς τὴν ἐπιθυμίαν.

* al. φρουρούμενα.

ὑπο

AGATHARCHIDES.

οὕτω παρ᾽ ὅσον ἔασαν χειροήθη καὶ πρᾶον τὸ ἄγριον, ὥστε μηδὲν τῶν ἄλλων νομίζειν μήτε ἡμερώτερον, μήτε φοβερώτερον. εἰκότως, οἶμαι, τοῖς ὑποχειρίοις τῶν ζώων τοῦτο συναντᾶται. τὸ μὲν γὰρ ἀντιβαῖνον κακοῦται, τὸ δὲ συγχωροῦν, τρέφεται. πᾶν δὲ θηρίον διδάσκεται σωφρονεῖν, οὐ λόγῳ τὴν ἐκδοχὴν τοῦ κρείττονος μανθάνον, παραπεπλεγμένης δὲ ἐναλλὰξ τῷ πάθει τῆς μνήμης.

tandémque beluam quantumuis ferocem & sæuam, tam cicurem & placidam esse factam, vt nec mitius inter alia cuncta, nec terribilius quicquam esse iudicetur. Consentaneum hoc est, arbitror, bestiis contingere mansuefactis. Nam quod contra tendit malè tractatur, quod vero cedit, nutritur. Quæuis etiam bestia sapere discit, non ratione melioris electionem docta, sed implicata est per vices affectioni memoria.

περὶ θερμῶν ὑδάτων αὐτοφυῶν.

De calidis aquis sponte nascentibus.

CAP. XLII. *Locorum insignium notatio, transitu ut ab Arsinoe, vel de ins. serpentina, Topazio, & interiore natarum circa Syrtis.*

ΟΤι, φησί, πολλῶν ὑπαρχόντων θαυμασίων, καὶ πόῤῥω κειμένων ἀπὸ τῆς συνηθείας, αὐτοὺς ἀπελεύσομαι τῶν τόπων τοὺς μνήμης ἀξίους. πρῶτον μὲν ἐπ᾽ Ἀρσινόης παραθέοντι τὴν δεξιὰν ἤπειρον θερμὰ πλείοσιν αὐλοῖς ἐκ πέτρας ὑψηλῆς εἰς θάλατταν διηθεῖται, στενὰς ἔχοντα πόρους, οὐ γλυκέος ὕδατος, ἀλλὰ πικρᾶς ἁλμυρίδος τε καὶ πηγῆς φύσιν ἐχούσης τοιαύτην. εἶτα ἀπὸ τῆς λίμνης * συμβέβηκεν ὁ Νεῖλος, ὀχετοῦ διὰ πολλῶν ἀραιωμάτων εἰς τὸν κοιλότατον ὑποδιοίτου τόπον. πλησίον δὲ τῆς λίμνης ἐν μεγάθει πεδίῳ βεβηκὸς ὄρος ἀναφαίνεται μιλτῶδες, ἄλλην μὲν οὐδεμίαν ἀποδεικνύον ἰδιότητα, χροιὰν δὲ τοιαύτην ἀπὸ τῆς κορυφῆς σημαῖνον τῆς ἄκρας, ὥστε τῶν ἀτενιζόντων τὰς ὄψεις ἐπὶ πλέον βλάπτεσθαι. ἐφεξῆς δὲ λιμὴν μέγας ἐκδέχεται. ὃς πρότερον μὲν Μυὸς ἐκαλεῖτο ὅρμος, ἔπειτα δὲ Ἀφροδίτης ὠνομάσθη· ἐν ᾧ καὶ νῆσοι τρεῖς εἰσι * προκείμεναι, ὧν αἱ μὲν ἐλαίαις πεπύκνωνται· μία δὲ * ἧττον μὲν δασεῖα, τῶν δὲ καλουμένων μελεαγρίδων ἐκτρέφουσα πλῆθος. τούτοις δὲ ἐγγίζει κόλπος, ὃν καλοῦσιν ἀκάθαρτον· ὃν παραπλεύσαντι νῆσος ἔκκειται, τῇ μὲν θέσει πελαγία, μῆκος ἔχουσα σταδίων ὡς ὀγδοήκοντα, ἣν καλοῦσιν Ὀφιώδη, πρότερον μὲν * γέμουσαν παντοίων ἑρπετῶν, ἐφ᾽ ἡμῶν δὲ * ἐλευθέραν τούτων· ἐν δὲ ταύτῃ γίνεται τῇ νήσῳ, φησί, καὶ τὸ καλούμενον τοπάζιον. ἔστι δὲ τοῦτο, λίθος διαφαινόμενος, ὑάλῳ προσεμφερής, ἡδεῖαν ἐν χρυσῷ θεωρίαν ἀποδιδούς. τοῦτον τὸν λίθον οἱ τὴν νῆσον οἰκοῦντες, ὡς τὸν λίθον βασιλικῷ φυλάσσοντες καὶ συλλέγοντες προστάγματι, οὕτω λαμβάνουσιν· ἐν τῇ νυκτὶ πρὸς μέρος περιπολοῦσιν, ἔχοντες παντοίας τοῖς μεγέθεσι σκαφίδας. ὁ δὲ ἐν ταῖς πέτραις λίθος τὴν μὲν ἡμέραν ὑπὸ τοῦ ἡλίου κρατούμενος, διὰ τὸ πνίγος οὐ γίνεται σύνδηλος· * σκότου δὲ ἐπιστάντος, ἐν ᾧ ποτ᾽ ἂν ᾖ πεφυκώς, διαλάμπει πάντοθεν. ὁ δὲ συνιδὼν φύλαξ ἡλίκον τὸν περιέθηκεν ἄγγος σημείου χάριν περὶ τὸ διαστίλβον, ἡλίκον ἂν ᾖ τοῦ θεωρουμένου φαντάσματος τὸ μέγεθος· εἶτα τὴν ἡμέραν ἐπερχόμενος, ἰσοπληθῆ τῇ προειρημένῃ περιγραφῇ περιτεμὼν πέτραν, τοῖς ἐκλεαίνειν δυναμένοις τεχνίταις παραδίδωσι. μετὰ δὲ ταῦτα τὸ πέλαγος οὕτως ἐστὶ ταπεινόν, ὥστε μήτε πλεῖον δυεῖν ὀργυιῶν ἀναμετρεῖσθαι, καὶ χλωρὸν πάντοθεν, οὐ τῇ φύσει τῶν ὑγρῶν, ἀλλ᾽ ὑπὸ τοῦ διαφαινομένου φυκίου τε καὶ βρύου. ὅθεν καὶ κυνῶν ἔχει θαλαττίων ἀναρίθμητον πλῆθος. δι᾽ ἣν αἰτίαν ὁ ῥηθεὶς πόρος ναῒ μὲν μακρᾷ καὶ τοῖς * ἐπηρετικοῖς πλοίοις γίνεται ἐναρμόζων, ἀκύμων τε γάρ ἐστι, οὐκ ἐκ πολλοῦ κυλίων τὸν κλύδωνα, καὶ θήραν ἰχθύων παραδίδωσιν ἄπιστον.

* συμβέβληκεν H. St.
* al. προκείμεναι.
* ἧττον.
* γέμουσα & ἐλευθέρα H. St.
* al. σκότους.
* l. κωπήρεσι.

CVm multa sint admirationis plena, & à vulgari consuetudine procul seiuncta, ad ipsa quæ commemoratione digna habentur loca (inquit) me conferam. Primo igitur, si quis ab Arsinoë continentem prætercurrit dextram. Thermæ, pluribus ceu fistulis, ex sublimi petra in mare percolantur, quæ angustos habent meatus, non dulcis aquæ, sed amaræ salsilaginis, & fontis talem sortiti naturam. Postea à lacu obuius est Nilus, dum riuus eius per laxa & spongiosa quædam in locum maximè humilem & concauum transcurrit. Iuxta lacum in campo satis spatioso mons assurgere videtur, rubricæ metallo fœcundus, qui, vt nihil aliud exhibeat singulare, eiusmodi tamen colorem à summo vertice ostendit, vt oculi intentè ad tempus contuentium lædantur. Hinc portus excipit magnus, qui primò Muris, deinde Veneris cognomentum fuit attributum: Vbi tres etiam insulæ extant, quarum duæ oliuas habent crebras & densas: vna minus quidem syluosa est, sed auium, quas Meleagrides vocant, copiam nutrit. His propinquus est sinus, quem impurum nominant. Quem vbi prænternauigaris, insula exporrigitur, in pelago sita, longitudine stadiorum xxc. circiter, nomine Serpentinæ. Nam omnis generis serpentibus quondam referta erat, sed ætate nostra libera est. In hac lapillus nascitur, Topazij nomine celebris. Pellucidus est & vitro similis, iucundumque in auro contuitum sui præbet. Hoc insulæ habitatores, qui etiam regio lapidem edicto custodiunt & colligunt, isto modo potiuntur. Noctu per vices circumuagantur, lintribus variæ magnitudinis instructi. Nam intra petras lapis, quia interdiu à luce superatur, propter æstum non fit manifestus, sed ingruente noctis vmbra, vbicunque loci nascitur, ab omni parte resplendet. Quo obseruato custos signi causa id quod splendet tanto circundat vase, quantam visæ imaginis magnitudinem esse arbitratur. Per diurnam postea lucem accedens, cùm æqualem priori designationi partem saxi excidit, magistris læuigandi peritis segmentum tradit. Post hæc mare adeò humile est & exiguæ profunditatis, vt nec binas orgyas mensura superet, circumquaque etiam viride, non aquarum natura, sed a musco & alga, colorem suum transmittente. Vnde & canum marinorum innumerabilis illic est multitudo. Quam ob causam naui longa, & his quæ remigio promouentur, iter illac perconmodum est & aptum, tempestates enim ignorat, nec fluctus è longinquo aduoluitur, & incredibilem piscium sufficit prædam.

AGATHARCHIDES.

Circa hæc loca, nauibus quæ elephantos vehunt accidens infortunium, ad magnam spectantes misericordiam erga afflictos prouocat. Nauigia enim fluctus repente scopulo illidit, aut in angustias arenarum, velut carceres, compingit, omnémq; salutis viam nautis præcludit. Ideo prolixus initio conquestus eò delatos occupat, melioris tamen fortunæ spe non abiecta. Iam enim nonnullos, eò discriminis redactos, æstus, intumescente ex mari fluctu, repentè susceptos seruauit. Quando verò alimenta deficiunt, innumeræ succedunt anxietates: donec ad vltimum omnes absumuntur, aut fame, aut, si diuturnam famis tabem non perferunt, ense confecti, aut spontaneo impulsu in æquor præcipitati.

CAP. XLIII. De locis supra Ptolemaidem & ingentibus balenis.

LOCA ad Tauros & Ptolemaidem vsq; explicata sunt. His autem superiora transitum non ita vulgarem admittunt. Vlteriora enim non ad meridiem amplius iacent, sed magis ac magis ad ortum se reflectunt, & vmbras intra horas binas (anni partes) proiiciunt in oppositam septentrionibus plagam. Fontes etiam edunt, è Plebæis (quos vocant) montibus scaturientes. Eius regionis tractus, qui mediterranea spectat, plenus est elephantis ac rhinocerotibus, taurisque & suibus. Quæ verò ad finum pertingunt, conferta sunt insulis: sed hæ fructuum inopes, auibus, quarum species nec dum compertæ, frequentantur. Mare exinde profundum est & nauigabile, vbi tantæ vastitatis sunt cete, vt horrorem incutiant videntibus. Nautas tamen haud vexant, nisi si qui inuiti in vertices incurrunt, imperitia locorum. Non enim consectari possunt audacius nauigantes, cùm obtusa oculorum sit acies, è mari eminentibus.

CAP. XLIV. De Nessa auium conditione.

PALMETI illic superiora, quæ oculis se offerunt, obtinentur à petris celsitudine variis. Porrectis autem ad mare littus subiectum est angustum & longum. Mare illud attingit locus, quem Nessam (Anaten) ab animalis huius multitudine, nuncupant. Iacet hæc iuxta promontorium apprimè syluosum, & si directè spectetur, ad petram (huius nominis locum) & Palæstinam vsq; expanditur. In hanc Gerrhæi & Minæi, & omnes in propinquo Arabes, thus (vt ferunt) & rerum fragrantium sarcinas, è superiori prouincia deportant.

CAP. XLV. Bythemanensium terra, pascuis felix sed noxiorum animalium copia infelix.

POST Læanitem (vt vocant) sinum, quem circumhabitant Arabes, Bythemanensium terra existit, spaciosa & plana: totaque irrigua & profunda. Gramine tantùm & medica atque loto, ad viri staturam assurgente, omnis ei fructus definitur; nec præterea quicquam agricolatur. Ideoque multæ in ea cameli agrestes, multæ ceruorum & dorcadum cateruæ, multi etiam ouium greges, & infinita multorum atque boum armenta. His autem sortis beatæ commodis infortunium hoc annexum est, vt leonum luporumque & pardalium copiam tellus producat. Quod igitur regioni felicitatem efficit, habitatoribus causa est infelicitatis.

NN. l. est ab una parte beatum.

τὸ δὲ περὶ τὰς ἐλεφαντηγοὺς γινόμενον, πολὺν ἔλεον τοῖς πάσχουσιν ἀπὸ τῶν ὁρώντων ἐκκαλεῖται. τὰ γὰρ πλοῖα τὸ κῦμα ἐξαίφνης ἢ τῇ πέτρᾳ προσέθηκεν, ἢ πρὸς ἀμμώδη συνήλασε περιέσχεν, καὶ ἄπορον τῆς σωτηρίας περιέχει τοῖς ἐμπλέουσι. διὸ τὰ μὲν πρῶτα ὀδυρμὸς τοὺς ἐπιπλέοντας συνέχει πολὺς μὲν, οὐκ ἀπογινώσκων δὲ τῆς ἀμείνω προσδοκίας. ἤδη γάρ τινας οὕτως ἀπενεχθέντας σέσωκε πλημμυρὶς *ὑπολαβοῦσα τοῖς ἀνοιδοῦσιν αἰφνιδίως ἐκ τῆς θαλάττης ὄγκοις. ἐπὰν δὲ λήγῃ τὰ τῆς τροφῆς, μυρία μὲν ἀναδέχονται πάθη, τέλος δὲ *ἀναλίσκονται πάντες ἢ λιμῷ, ἢ (τοῦ λιμοῦ τὸ μακροχρόνιον μὴ φέροντες) ξίφει, ἢ αὐτῇ θαλάσσῃ σφᾶς αὐτοὺς ἐπιρρίπτοντες.

*al. ἐπιλαβοῦσα
*al. ἀλίσκονται

ΟΤι, φησὶ, τὰ μὲν ἕως τῶν Ταύρων καὶ Πτολεμαΐδος, ἑρμήνευται· τὰ δ' ἀνωτέρω τούτων οὐ τὴν τυχοῦσαν *λαμβάνει μετάβασιν. καὶ γὰρ οὐκέτι τὰ ἐπέκεινα πρὸς μεσημβρίαν τῆς χώρας, εἰσὶ δὲ πρὸς τὴν ἀνατολὴν ἀναστρέφει μᾶλλον, καὶ τὰς σκιὰς βάλλει τέως δυεῖν ὡρῶν, εἰς τὸν ἀντικείμενον τόπον τῆς ἄρκτου. ἔτι δὲ [ποταμοὺς] *καταρρεῖται τὰς πηγὰς ἀναφαίνουσιν ἀπὸ τῶν *Ψεβαίων καλουμένων ὀρῶν. τῆς δὲ χώρας ἡ μὲν εἰς τὴν μεσόγαιαν ἀνατείνουσα, πλήρης ἐλεφάντων καὶ ῥινοκερώτων, καὶ ταύρων καὶ ὑῶν. τὰ δὲ εἰς τὸν πόρον καθήκοντα, νήσοις ἅπαντα πυκνοῦται· τῇ φύσει μὲν ἀκάρποις, γεμούσαις δὲ *ἀνεκφράστων ὀρνέων ἰδίας ἐχόντων. τὸ δὲ ἀπὸ τοῦδε, ἡ μὲν θάλαττα, βαθεῖά τε καὶ *πλώϊμος· κήτη δὲ ἔχει τηλικαῦτα, ὥστε ἀγωνιᾶν τοὺς *ἰδόντας· οὐ μέντοι διαφθείρουσιν οὐδένα, πλὴν τῶν περιπεπτωκότων *ἀκουσίως ταῖς λοφιαῖς, διὰ τὴν τῶν εἰρημένων ἄγνοιαν. καὶ γὰρ οὐδὲ διώκειν δύναται θηρεύοντα τοὺς πλέοντας, τῶν ὀμμάτων τοῖς θηρίοις ἀμαυρουμένων, ὅταν ἐκ τῆς θαλάττης τὰ πρόσωπα ἀναφαίνωσιν.

*al. μεταλαμβάνει.
*κατορρέοντα. H. St.
*Ψεβαίων. H. St.
*ἐκπεφρασμένων. H. St.
*πλώϊμος. H. St.
*ὁρῶντα M. M.
*ἀκουσίως. M. M.

ΟΤι τῶν Φοινικώνων τὰ μὲν ἄνωθεν ὁρώμενα, πέτραις ὕψεσι ποικίλαις κατέχεται. καὶ τοῖς δὲ πρὸς θάλασσαν διήκουσιν ἠιὼν ὑπόκειται στενή τε καὶ μακρά· τῇ δὲ εἰρημένῃ παραλίᾳ συνάπτει μὲν τόπος, ὃν προσηγόρευσαν νῆσσαν, ἀπὸ τῆς τῶν ζώων πολυπληθείας· αὕτη δὲ ἡ νῆσσα κεῖται μὲν ἐγγὺς ἀκρωτηρίου καθ' ὑπερβολὴν ὑλώδους, διατείνει δὲ ἐπ' εὐθείας θεωρουμένη πρός τε τὴν πέτραν καλουμένην καὶ τὴν παλαιστίνην, εἰς ἣν Γερραῖοι, καὶ *Μιναῖοι, καὶ πάντες οἱ πλησίον ἔχοντες τὰς οἰκήσεις ἄραβες, τόν τε λιβανωτὸν, ὡς λόγος, καὶ τὰ φορτία τὰ πρὸς εὐωδίαν ἀνήκοντα, ἀπὸ τῆς χώρας τῆς ἄνω κατάγουσιν.

*al. μιναῖοι.

ΟΤι μετὰ τὸν καλούμενον Λαιανίτην κόλπον, ὃν ἄραβες περιοικοῦσιν, ἡ *Βυθημανέων ἐστὶ γῆ, πολλή τε καὶ πεδιὰς, καὶ πᾶσα κατάρρυτος καὶ βαθεῖα. ἄγρωστις δὲ μόνον καὶ μηδικὴ καὶ λωτὸς βάθος ἀνδρομήκες ἔχοντα πᾶς ὁ καρπὸς αὐτῇ περιγράφεται· ἕτερον δὲ γεωργεῖ οὐδέν. διὸ πολλαὶ μὲν ἐν αὐτῇ ἀγρίαι κάμηλοι, πολλαὶ δὲ ἐλάφων καὶ δορκάδων ἀγέλαι, συχναὶ δὲ ποίμναι προβάτων, καὶ ἀμύθητος ἀριθμὸς ἡμιόνων καὶ βοῶν. τούτοις δὲ τοῖς *εὐκληρήμασιν ἀντικείμενον παραπέπλεκται κακόν. λεόντων γὰρ καὶ λύκων καὶ παρδάλεων συναναφέρει πλῆθος ἡ γῆ· ὡς εἶναι τὸ τῆς χώρας ἐπίτευγμα τοῖς οἰκητοῖς αἴτιον ἀκληρείας.

*al. Βυθημανίων.
*al. εὐκληρήμασι

Ἀπὸ

Ἀπὸ δὲ τῶν ἐφεξῆς αἰγιαλῶν κόλπος ἐστὶ, νεύων μὲν εἰς τὸν μυχὸν τῆς χώρας, οὐκ ἔλαττον δὲ σταδίων πεντακοσίων ὑποδείκνυσι τὸ βάθος. Οἱ δὲ τὸν ἐντὸς τοῦ κόλπου κατοικοῦντες, καλοῦνται μὲν Βατμιζομανεῖς· εἰσὶ δὲ κυνηγοὶ τῶν (τε) χερσαίων ζώων. Τὴν δ' εἰρημένην χώραν νῆσοι τρεῖς ἐκδέχονται, λιμένας ποιοῦσαι πλείους· ὧν τὴν πρώτην Ἴσιδος ἱερὰν ὠνόμασαν· τὴν δὲ δευτέραν, *Σουκαβύαν· τὴν δὲ τρίτην, Σαλυδώ. Ἐρήμους δὲ πάσας καὶ συσκίους ἐλαίαις οὐ ταῖς παρ' ἡμῖν, ἀλλὰ ταῖς ἐν ἐκείνοις τοῖς τόποις φυομέναις.

* Σύκαβυν & Σουκαβύαν.

AGATHARCHIDES. CAP. XLVI. De Batmizomanensi terra.

Proximis inde littoribus sinus est, ad regionis illius interiora deuergens, qui profunditate ad minimum L. stadiorum deprehenditur. Intra complexum huius qui habitant, Batmizomanensium habent nomẽ, bestiarum terrestrium venatores. Hanc terram tres sequuntur insulæ, pluribus obuiæ portubus. Prima Isidi sacra: altera Succaba: tertia Salydo nominatur. Desertæ omnes, & oliuis vmbrosæ: non quales apud nos, sed illis in locis crescunt.

Μετὰ δὲ τὰς νήσους τὰς ἐκκειμένας ἐστὶν ἤδη αἰγιαλὸς λιθώδης καὶ μακρός· ἡ δὲ χώρα, *Θαμουδηνῶν Ἀράβων· ὁ δὲ παρὰ ταύτην παράπλους, ἐπὶ σταδίους τῶν χιλίων πλείους πάντων χαλεπώτατος. Οὐ γὰρ (ἐστιν) οὐκ ἔτι λιμὴν εὔορμος, οὐ σάλος ἐπ' ἀγκύρας, οὐ κόλπος *ἐπισκεπής, οὐ χηλῆς ἐντύπωμα, ἀναγκαία καταφυγὴ, τῶν *ναυτιλλομένων δεχόμενον. Μετὰ ταῦτα δὲ οὐκ εὐθὺς ἐφεξῆς, ἀλλὰ μεθ' ὕστερά τινα, ἐστὶν αἰγιαλὸς εἰς ὑπερβολὴν κάθυδρος ἐκτεινόμενος, καὶ τὸ προσαγορευόμενον *λαιμονόρος. ἀμύθητον μὲν ἀναφαῖνον τῆς περιμέτρου τὸ μέγεθος, παντοίας δὲ ὕλης δρυμοῖς διεζωσμένον.

* Θαμουδηνῶν, H. St.

* ἐπὶ σάλου, H. St.

* ναυτίλων, H. St.

* λαιμὸν ὄρος.

CAP. XLVII. De difficili quodam transitu.

Post expositas iam insulas, littus patet lapidosum & magnum. Terra est Arabum Thamudenorum, propter quam nauigantibus iter est, vltra CI϶. stadia, omnium molestissimum. Non enim portus ibi est, accessui & stationi commodus: non solum ancoris opportunum, non portus ad protectionem, non vngulæ vestigium, quo ceu necessario nauta perfugio recipiatur. Post hæc, non continenter, sed per interualla, littus extenditur nimis quàm lapidosum: & mons Læmus inexplicabilem circuitus magnitudinem ostentans, & arborum omnis generis saltubus amictus.

Περὶ ἔθνους τῶν Δεδεβῶν.

Ὅτι τὴν ἀστυγείτονα τῆς ὀρεινῆς χώρας *Δεδεβαὶ κατοικοῦσιν οἱ μὲν νομάδες, οἱ δὲ γεωργοί. ὧν κατὰ μέσην τὴν χώραν ποταμὸς φερόμενος τριμερὴς μεταστρέφεται, ψῆγμα δὲ χρυσοῦ κατάγων, οὕτω σύνδηλον τὴν δαψίλειαν ἔχων, ὥστε τὴν ἰλὺν τὴν πρὸς ταῖς ἐκβολαῖς συνηγμένην, πόρρωθεν ἀποστίλβειν. Οἱ δὲ τὸν τόπον οἰκοῦντες, τῆς μὲν ἐργασίας εἰσὶ τῆς ταύτης ἄπειροι· φιλόξενοι δὲ εἰς ὑπερβολὴν οὐ πᾶσιν ἀνθρώποις, ἀλλὰ τοῖς ἀπὸ Πελοποννήσου διεκβάλλουσι καὶ Βοιωτίας, διά τινα μυθικὴν ἀφ' Ἡρακλέους ἱστορίαν.

* ἴσ. Δέβαι.

De gente Dedebarum.

CAP. XLVIII. De amni Dedebarum aurifero.

Finitima desertis his montanis Dedebæ incolunt, partim armentarij, partim agricolæ, quorum per mediam regionem amnis labitur natura tripartitus, & ramenta auri defert, tam conspicua vbertate, vt limus ad ostia coacceruatus, procul inde rutilet. Loci possessores ignari sunt id genus operationis, sed eximiè hospitales, non quidem erga homines vniuersos, sed eos præcipuè, qui ex Peloponneso & Bœotia illac traiiciunt: propter fabulosam quandam ab Hercule inde vsque narrationem.

Τούτων ἀστυγείτονές εἰσιν Ἀλιλαῖοι καὶ Κασανδρεῖς. κέκτηνται δὲ γῆν οὐδαμῶς ἐοικυῖαν τῇ προειρημένῃ. Οὔτε γὰρ ἐψυγμένος ὁ ἀὴρ, οὔτε ξηρὸς, οὔτε ἔμπυρος· μαλακὴν δὲ καὶ δασεῖαν νεφέλην ὑποδεικνύων· ἀφ' ἧς (ὑετοὶ) καὶ χειμῶνες γίνονται καὶ θέρους ὥραις. Τήν τε χώραν ἡ πλείστη παμφόρος μέν ἐστιν· οὐ πᾶσα δὲ τυγχάνει θεραπείας, τῶν ἄλλων ἀπειροτέρων ὄντων. Τὸν μέν τοι χρυσὸν ὀρύσσοντες, ἐν ταῖς πλακώδεσι τῆς χώρας ὑπονόμοις εὑρίσκουσι πολύν· οὐ τὸν συντηκόμενον μετ' ἐπιστήμης καὶ τέχνης (ἐκ) τοῦ ψήγματος, ἀλλὰ τὸν αὐτόματον, καλούμενον δὲ, διὰ τὸ συμβαῖνον, παρ' Ἕλλησιν ἄπυρον. Οὗ τὸ μὲν ἐλάχιστον ἔχει μέγεθος πυρῆνος· τὸ δὲ μέσον, μεσπίλου· τὸ δὲ μέγιστον, ὥστε βασιλικοῖς παραβάλλεσθαι καρύοις. Ὃν τρήσαντες ἐναλλὰξ διαφανέσι λίθοις, περί τε τοὺς καρποὺς φοροῦσι τῶν χειρῶν, καὶ περὶ τοὺς αὐχένας. Πρός τε τοὺς ἀστυγείτονας μετάγοντες, πωλοῦσιν εὐτελῶς. Τὸν μὲν γὰρ χαλκὸν πρὸς τὸν χρυσὸν, τρίσταθμον ἀλλάττονται· τὸν δὲ σίδηρον, πρὸς διπλοῦν χρυσίον. Ὁ δὲ ἄργυρος τοῦ χρυσοῦ δέκα δύναται μοίρας, τῇ δαψιλείᾳ καὶ σπάνει τῆς ἀξίας παραμετρουμένης, ἐν οἷς ἀποβλέπει πᾶς ὁ βίος οὐ πρὸς τὴν φύσιν, ἀλλὰ πρὸς τὴν χρείαν. Τούτων δὲ τῶν ἀνθρώπων συνεχεῖς *Κάρβαι κατέχουσι εἰς ἤπειρον ἐκδεχομένου λιμένος ἐγγύθεν, ἐν ᾧ κρῆναι πλείους ἀναβάλλουσιν.

* ἐν ἠπείρῳ.

CAP. XLIX. De auri ramentis apud Alilæos.

His conterminis sunt Alilæi & Casandrini, qui terram obtinent superioribus nequaquam similem. Nec enim frigidus est hic aër, nec siccus nec feruidus, sed mollem & spissam refert nubem, à qua tempestiuè existunt etiam in æstate hyemes. Plæraque regionis feracissima sunt, sed non vbique cultu suo adficitur, ob imperitiam cæterorum. Aurum sanè in crustosis terræ illius cuniculis ad magnam inueniunt copiam, non quale adhibita scientia & arte colliquescit è ramentis, sed sponte natum, quod Apyron Græci, [*ignis nescium*] ab euentu denominant: cuius portio minima non minor est oliuæ ossiculo, media granum mespili adæquat, maxima cum nucibus regiis comparari meretur. Hoc perforatum inter lapillos pellucidos alternatim, circa radices manuum gestant & colla. Et ad finitimos translatum vili precio vendunt. Cum triplo enim ære aurum commutant: & pro ferro duplum reddunt, & argentum auri decuplum valet. Modus enim æstimationis comparatur ad rationem abundantiæ & raritatis. Quibus in rebus tota hominum vita non tam ad naturam rei, quam vlus necessitatem respicit. His porro mortalibus contigui habitant Carbæ, in continente quam portus excipit vicinus, in quo plurimi erumpunt fontes.

AGATHARCHIDES. CAP. L. *De Sabæorum terra odorifera & beata, vbi de Saba eorumque rege, magnificentia & opibus.*

SABÆORVM deinceps gens adhæret per Arabiam omnium maxima, & nullius non generis felicitatem in potestate & arbitrio habens. Namque tellus omnia ferè quæ ad commoda vitæ apud nos proueniunt: & corpora sunt spectabiliora, quàm alibi: pecorum multitudo innumerabilis suppetit: amœnitas & fragrantia totam hanc oram obtinens, voluptatem præbet aduenis visu & dictu maiorem. Nam ad ipsas littorum crepidines largum nascitur balsamum & casia: longè alia quàm alibi habetur, recens nimirum: ideoque iucundissimam oculis voluptatem exhibens, quæ postea longinquitate temporis prorsus exolescit, dum stirpis vsus hebetatur, priusquam vis eius ad nos transmittatur. In mediterraneis frequentes & magnæ se attollunt syluæ. Nam arbores præcelsæ, myrrhæ ac thuris, nec non cinnamomi, & palmæ & calami, & id genus aliorum, exsurgunt. Adeò vt nulla ratione explicare queat voluptas illorum qui sensibus suis periculum de his fecerunt. Non enim in cellas abditus & exoletus aromatum illis fructus est, nec à materia procreante & nutriente, separatus, sed à diuina illa maturitate adhuc florens, & à familiari proprióque & genuino vigore vim illam admirabilem emittens, vsque adeò, vt multi in obliuionem mortalis delati felicitatis, de ambrosia se percipere nonnihil opinentur, dum res nomen ad summam prædicationem idoneum & par sibi quærit.

Malum bono adiunctum.

IN saltibus rerum odoratarum serpentis genus est omnium insolentissimum, quasi fortuna tam largis terræ commodis inuideat, & bono attexat nocumentum, ne quis bonis prosperè affluentibus animo efferatus superbo, & ad finem vsque flagitiis perpetrandis indulgeat, numénque aspernetur, sed adiectione & memoria aduersorum commonefactus, vitam modestius agat. Genus id serpentis colore est puniceo, & longitudine spithamæ, morsuque insanabili, quando super ilia hominem sauciauit. Plagam enim infert assiliens in altum.

CÆTERVM apud Sabæos stirpium fragrantium odor summus quidem est, sed voluptas minor. Nam quod à puero assiduum est, tensum minus afficit mouétque, imo obtusiorem reddit, nulla vitæ commutatione adiuncta. Verumtamen cùm non ita informare ac regere vitam possint, vt in bono semper statu permaneat: (immixtus enim spiritus facultate incisoria corpus perflat, & constipationem eius moderatam sic in plura diducit, vt ad extremam tandem laxationem redigatur) huic vitio vt medeantur, pauxillum bituminis & hirci barbam, ægrotis succendunt. Atque ita nimium fragrantiæ perpetuo aspirantis excessum amoliuntur, & quod voluptati noxium est, attemperatione eius quod molestum huic esse videtur, reprimunt. Adeò omnis felicitas, si mediocritate & bono ordine gubernatur, vitam optimè transmittit: at si moderatione & opportunitate destituitur, inutilis eius possessio.

SABA oppidum, totius gentis appellationem indicans, monti incumbit non magno, omnium in Arabia pulcherrimum.

Ἐφεξῆς δὲ τὸ τῶν σαβαίων ἐπισυνάπτει γένος, μέγιστον τῶν κατὰ τὴν ἀραβίαν, καὶ παν-βίας κύριον εὐδαιμονίας. καὶ γὰρ ἡ γῆ πάντα φέρει τὰ παρ' ἡμῖν γινόμενα πρὸς τὸν βίον· καὶ τὰ σώματά ἐστι τῶν κατοικούντων ἀξιολογώτερα. βοσκημάτων κεχορήγηνται πλήθεσιν ἀμυθήτοις. ὀσμὴ τε πᾶσαν ἐπέχει τὴν παραλίαν, θείας τε καὶ λόγου κρείττω τέρψιν τοῖς ἀφικνουμένοις κατασκευάζουσα. παρ' αὐτὴν μὲν γὰρ αὐτὴν * πέφυκε τὴν θάλασσαν τό, τε βάλσαμον πολὺ καὶ * κασία, καί τις ἄλλη πρόσφατος μὲν, ἡδίστην δ' ἔχουσα τὴν ὀμμάτων τέρψιν· ἐν δὲ τῷ χρονίζειν, γινομένη συντόμως ἐξίτηλος· ὥστε πρότερον ἀπομαραίνεσθαι τοῦ φυτοῦ τὴν χρείαν, ἢ πρὸς ἡμᾶς παραπέμπεσθαι τοῖς χρόνοις τὴν δύναμιν. ἐπὶ δὲ τῆς μεσογείου, δρυμοὶ συνεχεῖς στείχουσι καὶ μεγάλοι. * δένδρα γὰρ ἠλίβατα σμύρνης τε καὶ λιβανωτοῦ, πρὸς δὲ καὶ κινναμώμου, φοίνικός τε καὶ καλάμου, καὶ τῶν ἄλλων αἴρεται τῶν τοιούτων· ὥστε εἶναι μηδενὶ λόγῳ τὸ πρᾶγμα δηλωτὸν, ὃ συμβαίνει τοῖς περὶ τὰς αἰσθήσεις εἰληχόσι τοῖς χρόνοις τὴν δοκιμασίαν. οὐ γὰρ τὴν τεθησαυρισμένην καὶ παλαιὰν ἔχει τῶν ἀρωμάτων ἀπόλαυσιν, οὐδὲ τὴν ἀπὸ τοῦ φύοντος καὶ τρέφοντος ὄγκου διακεχωρισμένην· ἀλλὰ τὴν ἀνθοῦσαν ἀπὸ τῆς θείας ἀκμῆς, καὶ τὴν ἀπὸ τῆς οἰκείας καὶ φυσικῆς τὸ θαυμαζόμενον ἀποπέμπουσαν· ὥστε πολλοὺς εἰς λήθην ἀφικομένους τῶν θνητῶν ἀτυχημάτων, τῆς ἀμβροσίας ὑπονοεῖν ἀπολαμβάνειν, ὄνομα τοῦ πράγματος ἐπιζητοῦντος οἰκεῖον τῆς ὑποβολῆς. περὶ δὲ τοὺς δρυμοὺς τῶν εὐωδῶν, γένος ἐστὶν ὄφεων ἰδιαίτατον πάντων, οἱονεὶ φθονούσης τοῖς ἀθρόοις ἐπιτεύγμασι τῆς τύχης, καὶ παραπλεκούσης τἀγαθοῖς τὸ βλαβερὸν· ὅπως μηδεὶς εἰς τέλος ἐξυβρίζων τινὰ ταῦδις, καὶ καταγνωσκὼς τοῦ θείου, τὸ φρόνημα λαμβάνῃ τῶν ἀγαθῶν ἀτυχούντων· παιδεύηται δὲ τῇ παραθέσει καὶ μνήμῃ τῶν ἐναντίων. τὸ δὲ γένος τῶν ὄφεων, χρῶμα μὲν ἔχει φοινικοῦν, μῆκος δὲ ὅσον σπιθαμῆς· δῆγμα δ' ἀνίατον, ἂν τῆς λαγόνος ἀνώτερον αἱμάξῃ· τὴν πληγὴν δὲ δίδωσι πηδώμενον εἰς ὕψος. παρ' αὐτοῖς δὲ τοῖς σαβαίοις ἡ μὲν ὀσμὴ τῶν εὐωδῶν, ἀκρεστάτη. ἡ δὲ χάρις, ἐλλιπής. τὸ γὰρ ἐνδελεχὲς ἐκ νηπίου κινεῖ μὲν τὴν αἴσθησιν ἧττον, ἀμβλυτέραν δὲ κατασκευάζει, μεταβολῆς τῆς βίοις οὐχ ὑποκειμένης. οὐ μὴν ἀλλὰ κἀπειδὰν οὐ δύνανται τὴν ζωὴν παιδαγωγεῖν παραπλησίως ἀσταθῆ, διαπνεομένου τοῦ σώματος ὑπ' ἀκράτου καὶ τμητικῆς δυνάμεως, καὶ τὴν σύμμετρον πύκνωσιν ἐπὶ πλεῖον ἀγούσης, ὥστε ἄχρι εἰς ἔκλυσιν ἐσχάτην· τότε * δὴ ἀσφάλτου παραθυμιῶντες βραχὺ, καὶ τράγου πώγωνα, τοῖς τοιούτοις ἀφαιροῦνται τῆς ἄγαν εὐωδίας τῆς * ἐπιφορᾶς ὑπερβολὴν· καὶ τῇ μίξει τοῦ δοκοῦντος λυπεῖν τὸ τῆς ἡδονῆς βλαβερὸν ὑποκαταστέλλουσιν. οὕτως ἅπαν ἐπίτευγμα μεσότητι μὲν καὶ τάξει κυβερνώμενον, παραπέμπει τὸν βίον· συμμετρίας δὲ καὶ καιροῦ στερηθὲν, οὐκ ἔχει τὴν κτῆσιν ὀνησιφόρον. τὸ δὲ τῶν σαβαίων ἄστυ τοῦ παντὸς ἔθνους προσηγορίαν δηλοῦν, ἐπ' ὄρους ἐστὶν οὐ μεγάλου, πολὺ κάλλιστον τῶν κατὰ τὴν ἀραβίαν, ὃ καλεῖται * σαβαὶ,

al. πέφυκε *al. κασία* *al. δένδρα* *al. Ζ. θ.* *ἴσ. ἐπιφορᾶς* *al. Σαβαὶ ὃ [illegible]*

ὁ δ'

ὁ δὲ βασιλεύων τοῦ παντὸς ἔθνους, προεδρείαν ἔχει παρὰ τοῦ λαοῦ, τῇ μὲν ἔντιμον, τῇ δὲ ἀκληροτάτην· ἔντιμον μὲν, ὅτι πολλοῖς ἐπιτάττει, καὶ κρίσιν ἀνυπεύθυνον ὃ βούλεται πράττων· ἀκληρότατον δὲ, ὅτι παραλαβὼν τὴν ἐπιμέλειαν, οὐ δύναται πάλιν ἐκ τῶν βασιλείων ἐξελθεῖν· εἰ δὲ μὴ, λιθόλευστος ὑπὸ πάντων γίνεται κατὰ χρησμὸν ἀρχαῖον. ὥστε εἶναι τὴν ὑπεροχὴν βλαβεράν.

Τῶν δὲ ἀνδρῶν οἱ μὲν καταγινόμενοι (πρὸς τὸ οἴκοι ἐνδιατρίβειν) βραχύ τι τοῦ θήλεος γένους ἀλκιμώτεροι εἰσιν, ὑπὸ τῆς συνεχοῦς ἀπογυναικούμενοι ῥᾳστώνης· οἱ δὲ ἄλλοι τά τε πρὸς πόλεμον μελετῶσι, καὶ τὴν χώραν ἅπασαν ἐργάζονται, καὶ στέλλουσιν ἀποικίας, ταῖς μείζοσι χρώμενοι σχεδίαις. κομίζουσι δὲ ἄλλα τε, καὶ μάλιστα τὸν εὐώδη καρπὸν, τὸν ἐν τῇ πέραν φυόμενον· ἀραβιστὶ δὲ λέγεται λαρίμνα, μέγιστον ἔχων τῶν ἄλλων *θυμιαμάτων, εὐωδίαν· ὧν κρατεῖν λέγεται γένος ἀρρωστίας ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ σωματικῆς. οὐδεμίαν δὲ τῆς γῆς ἄλλην ὕλην φερούσης, ἀναγκάζονται πρὸς τὰ καθ' ἡμέραν τὸ κιννάμωμον καὶ τὴν κασσίαν καίειν, καὶ πρὸς τὰς ὑπολοίπους ἐν τῷ βίῳ χρείας. οὕτως ἀνίσως *ἑαυτῆς ἡ τύχη μεμέρικε· τοῖς μὲν σπάνιν τῶν σπουδαίων, τοῖς δὲ πλῆθος διδοῦσα. τῶν δὲ σαβαίων χρῶνται καὶ τοῖς δερματίνοις οὐκ ὀλίγοι πορείοις, διὰ ταχύτητος τὴν χρείαν τῆς ἀναπώτιδος, καίπερ ἐν τρυφῇ καταγινομένοις. οὐδὲν γὰρ εὐπορώτερον σαβαίων καὶ γερραίων εἶναι δοκεῖ γένος, ἐκτεταμιευμένων πᾶν τὸ πίπτον εἰς διαφορᾶς λόγον ἀπὸ τῆς ἀσίας καὶ τῆς εὐρώπης. οὗτοι πολύχρυσον τὴν Πτολεμαίου συρίαν πεποιήκασιν, οὗτοι *τῇ φοινίκων φιλεργίᾳ κατεσκευάκασι λυσιτελεῖς ἐμπορίας, καὶ μυρία ἄλλα. ἔστι δὲ πολυτέλεια παρ' αὐτοῖς οὐ μόνον ἐν *τορεύμασι θαυμαστοῖς, καὶ ποτηρίων ποικιλίαις, ἔτι δὲ κλινῶν καὶ τριπόδων μεγέθεσι, καὶ τῶν ἄλλων τῶν κατ' οἰκίας παρ' ἡμῖν ἐκτεινομένων λαμβάνει τὴν ὑπερβολὴν· πολλῶν, ὡς ἔοικε, κεκτημένων χορηγίας βασιλικάς. κίονας τε πολλοὺς αὐτοῖς (φησὶ) κατεσκευάσθαι ἐπιχρύσους τε καὶ ἀργυρέους. πρὸς δὲ καὶ τοῖς ὀροφαῖς καὶ θύραις φιάλας λιθοκολλήτοις ἐξείληφθαι πυκνάς· ὡσαύτως καὶ τὰ μεσοστύλια θέαν ἔχειν ἐκπρεπῆ· καὶ καθόλου τοὺς παρὰ τῶν ἄλλων *πλούτους ἐκείνων τὴν διαφορὰν μεγάλην. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἕως τοῦ καθ' ἡμᾶς παρ' αὐτοῖς *ἐτεθήλει βίου. οἱ δὲ μὴ πόρρω διεστηκέναι τὴν οἴκησιν κατεῖχον τῶν ἐπὶ πάντα τόπον τὰς δυνάμεις *ἐξιτόντων, οἰκονόμοι τῶν ἀλλοτρίων ἂν ὑπῆρχον οἱ κύριοι τῶν ἰδίων ἄθλων· τῆς ῥαθυμίας ἀδυνατούσης τὸ ἐλεύθερον πλείω χρόνον διατηρεῖν.

*al. ἀρωμάτων.
*τὰ ἑαυτῆς. H. S.
*al. οὗτοι.
*al. τορνεύμασι.
*ἐν τῷ.
*πλούτου.
*ἐτεθήλει.
*ἐκτεινόντων.

Παρὰ δὲ τὴν χώραν ταύτην ἡ μὲν θάλαττα λευκὴ φαίνεται ποταμῷ ἐμφερής· ὥστε παραπλήττεσθαι τοῦ γινομένου τὴν αἰτίαν. νῆσοι δὲ εὐδαίμονες παράκεινται· ἐν αἷς βοσκήματα λευκὰ μὲν ἐστὶ πάντα, οὐδενὶ δὲ τῶν θηλειῶν ἐπιφύεται κέρας. ἐν ταύταις ταῖς νήσοις ἰδεῖν ἔστιν ὁρμούσας (ἐμπορικὰς) τὰς τῶν προσχώρων σχεδίας, πλείστας μὲν ἐκεῖθεν, οὗ κατεσκεύασε παρὰ τὸν ἰνδὸν ποταμὸν ὁ Ἀλέξανδρος ναύσταθμον,

AGATHARCHIDES.

Rex toti genti imperans, prærogatiuam habet in consessu à populo scitam, quâ honore suo præditam, quâ muneris omnino expertem: Honore enim regem dignantur, quòd multis imperitat, & libero quæ decernit arbitrio agit, nulli subiectus censuræ: Exsors verò est, & quolibet priuato inferior, quòd accepta regni cura, regale egredi palatium ei nefas. Secus si fiat, lapidibus a populo obruitur. Ita enim antiquum iubet oraculum. Honorum igitur eminentia illic nociua. E virorum numero ad hoc destinati, vt domum seruent, exiguo fortius se gerunt quàm fœminæ. Continuo namque otio in fœminas degenerant. Cæteri & rebus bellicis dant operam, & totam regionem opere exercent, & colonias deducunt. Maiorum enim schediarum [*nauicularum minorum & vulgarium*] his est vsus. Vehunt cum alia, tum fructum odoratum maximè, in vlteriore terra natum: Arabicè Larimna dicitur. Maxima inter cætera thymiamata fragrantia præditus est: quorum genus infirmitatem corporis plerumque vincere perhibetur. Porrò cùm nulla solum hoc alia ferat ligna ad vsus quotidianos, cinnamomum & cassiam vrere, & ad cæteros vitæ vsus applicare, necesse habent. Quàm inæqualiter bona sua diuina sors distribuit! His rerum appetendarum vix paucitatem concedit: illis redundantiam largitur. Sabæorum non pauci coriaceis vtuntur nauculis, docente hunc eos vsum refluxu maris, quamuis in luxu & deliciis viuentes. Nulla enim Sabæis opulentior esse, & Gerrhæis, hominum natio videtur. Qui quicquid sub calculum transportationis cadit, ex Asia & Europa, dispensant. Hi auri ditissimam Ptolemæi Syriam fecerunt. Hi sedulitati Phœnicum lucrosissimas negotiationes dederunt, vt sexcenta alia prætercam. Magnos impendunt sumptus, non solùm in toreumata, & sculpturas admirabiles, & poculorum varietatem, sed magnificentia illa etiam in lectorum & tripodum, [*mensæ genus est*] aliorumque, quæ apud nos per ædes extenduntur, magnitudine ad summum gradum adscendit. Siquidem multi, vt æstimare est, sumptus faciunt regios. Huc accedit, quòd columnæ illis deauratæ & totæ argento constant, foresque & fastigia domuum crebræ è gemmis & preciosis lapidibus phialæ excipiunt. Consimiliter etiam mesostylio (in mediis ædibus columnæ) decentissimam præbet sui contemplationem. Quodque caput rei, quicquid apud alios diuitiarum est, id omne hic magna varietate expositum est. At enimuerò hæc ad nostram vsque ætatem de illis ita prædicantur. Nisi vero longè summotas haberet sedes ab his qui ad omnem ferè locum copias alunt, alienarum curatores opum forent, qui nunc in sua quasi præmia dominium retinent. Siquidem ignauia libertatem ad prolixius inde tempus conseruare nequit.

CAP. LI. De fortunatis Arabiæ insulis, & mari albo in eo loco.

PRÆTER hanc regionem mare conspicitur album ad fluuij speciem, ita vt effectus huius causam quis non sine stupore demiretur. Adiunctæ autem sunt insulæ fortunatæ, in quibus niueo sunt colore pecora vniuersa, nec vlli fœminarū cornu adnascitur. In his mercatorias accolarum naues stationem habere videas, plerasque inde profectas, vbi iuxta Indum amnem nauale instituit Alexander

AGATHARCHIDES.

nec paucas è Perside & Carmania, & tota continente finitima.

Cœlestia etiam illis mirabiliter se habent. Inter quæ est quod circa vrsam contingit. Nam à Mæmacterione [*cum Septembri hic ex parte congruit*] mense Atheniensium, nulla de septem eius stellis conspicitur, vsque ad vigiliam noctis primam. In Posideone [*Decembri quodammodo respondet*] ad secundam vsque: & eadem ratione in cæteris mensibus deinceps. Tum de aliis stellis, erraticæ non videntur: nonnullæ autem globos habent maiores. Sunt quæ non statа & legitima sibi tempora ad occidendum vindicant, & oriendum. Peculiari etiam & diuerso narrant modo Solem exhiberi vltra Ptolemaidem. Primò (aiunt) non, vt apud nos, lucem absque Sole mane vident, ad tempus mediocre, & tum demum sideris exortum, sed cùm tota immersa tenebris nox transiit, continuò Sol affulget, nec vnquam ibi fit dies, priusquam totum conspexerunt Solem. Deinde Sol ex medio pelago ascendere videtur. Tertiò offert se carboni ignitissimo persimilis, & grandes proiicit scintillas, aliquas in orbem tractus à se illustrati, aliquas etiam longinquius. Quartò, nec Sol ad disci formam se habet, sed crassam refert columnam principio, cuius à summo species aliquanto plenior, quasi caput, appareat. Quintò, nec iubar, nec radium inde resplendere, tam in mari quàm in terra, perhibent, vsque ad exitum horæ primæ, sed interim ceu ignem esse non lucidum, caligine inuolutum. Secunda autem hora, sidus totum ascendere, clypei effigiem repræsentans, & terræ marique lucem immittere, tam insolentem & igneam, vt vtriusque immodicam esse magnitudinem existimetur. Sexto, ad occasum contrario affectum modo Solem conspici affirmant. Postquam enim demersionem infra terram ostendit, non angustiore deinceps spacio tribus horis, lumen retro mittit. Quod tempus vesperæ iucundissimum apud se esse arbitrantur.

De maris reciprocationibus.

CAP. LII. *De natura, et causa* (margin)

οὐκ ὀλίγας δὲ ἀπὸ τῆς περσίδος καὶ καρμανίας, καὶ τῆς συνέχους πάσης. ἔστι δὲ αὐτοῖς καὶ τὰ κατὰ τὸν οὐρανὸν θαυμασίως ἔχοντα· ὧν ἐστι καὶ τὸ περὶ τὴν ἄρκτον συμβαῖνον. ἀπὸ γὰρ μαιμακτηριῶνος, ὃς ἄγεται παρὰ τοῖς ἀθηναίοις, οὐδεὶς ἀστὴρ τῶν ἑπτὰ φαίνεται μέχρι φυλακῆς πρώτης· ἐν δὲ ποσειδεῶνι, μέχρι δευτέρας· ἐν δὲ τοῖς ἑξῆς τῶν μηνῶν, κατὰ λόγον. τῶν δὲ ἄλλων ἀστέρων οἱ μὲν πλάνητες, ἀφανεῖς· οἱ δὲ τοῖς ὄγκοις μείζονες. οἱ δὲ οὐδὲ κατὰ τοὺς ὑφεστῶτας καιροὺς τὰς δύσεις ποιούμενοι καὶ τὰς ἐπιτολάς. τοῦ δὲ ἡλίου τὴν ἔκφασιν ἐν τοῖς ἐπέκεινα πτολεμαΐδος ἰδίαν λέγουσι καὶ παρηλλαγμένην. πρῶτον μὲν γὰρ οὐ καθάπερ παρ' ἡμῖν φῶς ἀνήλιον ἑωθινὸν ὁρᾶσθαι ἐπὶ χρόνον οὐκ ὀλίγον, εἶτα τὴν ἀνατολήν· ἀλλὰ νυκτὸς σκοτίας ὑπαρχούσης, ἐξαίφνης ἀναλάμψαι ἥλιον· ἡμέραν δὲ οὐδέποτε γίνεσθαι ἐκεῖσε, πρὶν τὸν ἥλιον ἰδεῖν. δεύτερον· ὁ ἥλιος ἀναφερόμενος, φαίνεται ἐκ μέσου τοῦ πελάγους. τρίτον· πρὸς δὲ τοῦτο ἄνθραξι μὲν αἰεὶ τῶν πυρωδεστάτων παρόμοιος, σπινθῆρας δὲ μεγάλους ἀπορριπτῶν, τοὺς μὲν εἰς τὸν κύκλῳ τόπον τοῦ φωτιζομένου, τοὺς δὲ εἰς τὸ ἀπωτέρω. τέταρτον· καὶ τὸ σχῆμα δὲ οὐ δισκοειδὲς ἔχειν τὸν ἥλιον, φασιν, ἀλλὰ * κίονι παχεῖ τά γε πρῶτα ἐμφερῆ, μικρὸν ἐμβριθέστερον ἔχοντα τὴν ἀπὸ τῶν ἄκρων φαντασίαν, οἱονεὶ κεφαλήν. πέμπτον· ἔτι τοίνυν οὔτε αὐγὴν οὔτε ἀκτῖνα ἀπολάμπειν οὐδεμίαν, οὔτε ἐπὶ τὴν γῆν, οὔτε ἐπὶ τὴν θάλατταν, ἕως πρώτης ὥρας· ἀλλ' * ἐπισκότως πῦρ ἀλαμπές. δευτέρας δὲ ἐνισταμένης τὸ ὅλον ἄστρον ἀναβαῖνον ἀσπιδοειδὲς καθιστάμενον, τοῦ σχήματος τὸν τύπον καὶ τὸ φῶς ἐπί τε τὴν γῆν καὶ τὸ πέλαγος βάλλει, οὕτως ἄτοπον καὶ * πυρρῶδες, ὥστε ἀμφοῖν νομίζεσθαι παμμεγέθεις τὰς ὑπερβολάς. ἕκτον· εἰς δὲ τὴν ἑσπέραν ἐναντίον (τὸ) περὶ τὸν ἥλιον πάθος φασὶν ὁρᾶσθαι. ὑποδείξαντα γάρ, ὅτι δέδυκε κατὰ (τῆς) γῆς, οὐκ ἐλάττω χρόνον ὡρῶν τριῶν μετὰ ταῦτα φωτίζειν· ὃν καὶ νομίζουσι παρ' αὐτοῖς καιρὸν εἶναι τῆς ἡμέρας τὸν ἥδιστον.

* al. [illegible]

* al. ἐπισκοτεῖ & [illegible]

* al. πυρῶδες

Hinc postquam varias reciprocationis causas auctor percensuit, omnésque vt quæ nihil veri contineant, improbatas reiecit, deinceps infert: Quod hæc nugis constent, & à nullius rei veritate, quæ recitatis opituletur, sint desumpta, cognitu facile est. Tum quibusdam aliis in eam sententiam adiectis, iterum subdit. Ideo de recursu maris, terræque motu, ac ventis & fulminibus, & id genus vniuersis, disputationem, quibus videlicet causis exsistant concedimus aliis, qui ad expediendum ista quàm nos sunt paratiores. At affectiones, quibus manifestæ calamitates generentur, exposuimus, à gnaris & intelligentibus acceptas. Verisimiliora autem hisce inuenire, ad argumentum quidem insolens, enixè cupimus, sed ad veræ possessionem historiæ tale quiddam à nobis admitti non potest.

Περὶ ἀμπώτεων.

Ὅτι εἰπὼν περὶ ἀμπώτεων ὁ συγγραφεὺς διαφόρους αἰτίας, καὶ πάσας ὡς οὐδὲν ἔχουσας ἀληθὲς ἀποδοκιμάσας, ἐπάγει· ὅτι δὲ ταῦτα πάντα λαλιὰν μὲν ἔχει σιγᾶν ἀξιουμένην, πρᾶγμα δὲ οὐδενὸς ἀντιλαμβάνεται βοηθείας δυνάμενον τοῖς εἰρημένοις παρασχεῖν, δῆλόν ἐστι μαθεῖν. εἶτα * προσθεὶς καὶ ἕτερα, τῆς αὐτῆς ἐννοίας ἐχόμενα, πάλιν ἐπιφέρει· διὸ περὶ μὲν ἀμπώτιδος, καὶ σεισμοῦ, καὶ πνευμάτων, καὶ κεραυνῶν, καὶ τῶν τοιούτων ἁπάντων, τὰς μὲν αἰτίας, δι' ἃς γίνεται, παραχωροῦμεν τοῖς ἑτοιμότερον ἔχουσι πρὸς δυσκολίαν, ἡμεῖς· τὰ δὲ πάθη, τὰ γεννῶντα τὰς προφανεῖς συμφοράς, δεδηλώκαμεν, μαθόντες παρὰ τῶν εἰδότων. εὑρίσκειν δὲ πιθανώτερα τούτων, εἰς μὲν ὑπόθεσιν παράδοξον, φιλοτιμούμεθα· ἱστορίας δὲ ἀπαγγέλλοντες ἀλήθειαν, οὐκ ἂν ὑπομείναιμεν.

* al. [illegible]

CAP. LIII. *De oliuis, & Isidis capella.* (margin)

In freto supra memorato circa oliuas nouũ hoc accidere tradit. Æstu maris exundante, omnes operiuntur, mariq; vudas resorbente,

Ὅτι ἐν τῷ προειρημένῳ πόρῳ, φησὶ, περὶ τὰς ἐλαίας τοιοῦτόν τι ξένον συμβαίνει· πλημμυρίδος ὑπαρχούσης, πᾶσαι καλύπτονται· τῆς δὲ ἀμπώτεως * γινομένης ἐν τῇ θαλάσσῃ,

πάντα

πάντα τὸν χρόνον θάλλουσιν. ἔστι δέ τι φυόμενον αὐτόθι κατὰ βάθος ἐν ταῖς ἐσχατιαῖς, μέλανι σχοίνῳ παραπλήσιον. ὃ φασὶν οἱ ἐκεῖσε κατοικοῦντες Ἴσιδος εἶναι τρίχωμα, μυθώδει πλάσματι πίστιν ἁπλῆν περιτιθέναι ζητοῦντες. συμβέβηκε δ᾽ αὐτῷ, τυπτομένῳ μὲν ὑπὸ τοῦ κύματος, κάμπτεσθαι πολλαχῶς, ἁπαλῆς οὔσης τῆς ὅλης περιοχῆς, καὶ τοῖς ἄλλοις παραπλησίως φυτοῖς. ἂν δέ τις ἀποκόψας εἰς τὸν ὕπαιθρον ἀναφέρῃ τόπον, σιδήρου παράχρημα γίνεται τὸ διῃρημένον, σκληρότερον.

Περὶ αἰθίοπος τοῦ ἰχθύος.

Ὅτι καὶ ἄλλοι μὲν πολλοί, φησίν, ἰχθύες περὶ τοὺς προειρημένους τίκτονται τόπους, παρηλλαγμένην ἔχοντες τὴν φύσιν· γίνεται δέ τις ἰχθὺς ὑπερβαλλόντως μέλας, ἀνδρὸς ἔχων μέγεθος, ὃν καλοῦσιν αἰθίοπα, διὰ τὸ καὶ τοῦ προσώπου σιμὸν ἔχειν τὸν τύπον. τοῦτο κατ᾽ ἀρχὰς μὲν οἱ θηρεύσαντες, διὰ τὴν ὁμοιότητα, οὔτε πωλεῖν ἠξίουν, οὔτε καταναλίσκειν. τοῦ δὲ χρόνου προϊόντος, ἀμφότερα πράττοντες, οὐδὲν ἁμαρτάνουσιν.

Τὰ μὲν οὖν ὑπὲρ τῶν ἐθνῶν τῶν ἐκκειμένων πρὸς μεσημβρίαν, ὡς ἦν ἐφ᾽ ἡμῖν, ἐν πέντε βιβλίοις ἐπιμελῶς ἱστορήκαμεν· ὑπὲρ δὲ τῶν ἐν τῷ πελάγει νήσων ὕστερον τεθεωρημένων, καὶ τῶν ἑξῆς ἐθνῶν, καὶ τῶν εὐωδῶν ὅσα φέρειν συμβαίνει τὴν Τρωγλοδυτικὴν χώραν, ἡμεῖς παραιτησάμενοι τὴν ἐξήγησιν, ἄρδην ἀπολελοίπαμεν. οὔτε τὸν πόνον τῆς ἡλικίας ὁμοίως ὑποφέρειν δυναμένης, πολλῶν ἡμῖν ὑπέρ τε τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀσίας ἀναγεγραμμένων· οὔτε τῶν ὑπομνημάτων, διὰ τὰς κατ᾽ Αἴγυπτον ἀποστάσεις, ἀκριβῆ παραδιδόντων σκέψιν. ὁ δέ γε καὶ τοῖς κατὰ μέρος *πράγμασιν ἐντετυχηκώς, καὶ λόγοις κατεσκευασμένος ἱστορίας ἀξίοις, καὶ προαίρεσιν ἔχων δυναμένην δόξαν πόνῳ θηρεύειν, οὐκ ἀφέξεται.

*al. πράγματιν.

omni tempore florent. Nascitur hic quippiam in littoribus profundè se demittens, iunco nigro non dissimile, quod Isidis capillum vocant incolæ, fabuloso commento simplicem adstruere fidem conati. Hinc accidit, vt impulsum à fluctu variis agitetur flexibus, cum tota eius substantia sit mollis, cæterisque in hoc genere virgultis respondeat. At si quis auulsum in lucem efferat subdialem, pars illa ablata, continuò rigescens, durior ferro euadit.

AGATHARCHIDES.

De Aethiope pisce.

Locis, quæ recensui, cùm alij multi, variòque naturæ discrimine pisces nascuntur, tum quidam offertur immodicè niger, ad magnitudinem viri, cui Æthiopis nomen imponunt, quod simam imagine sua faciem imitatur. Hoc monstrum piscatores initio, propter similitudinem, nec vendendum, nec in cibo absumendum iudicabant. Sed temporis progressu vtrumque factitantes, nihil peccant.

CAP. LIV.

Iam quæ memorabilia sunt de gentibus ad meridiem summotis, pro facultate nostra, quinque libris accuratè sunt exposita. Cætera de insulis in pelago serius repertis & cognitis, populisque vlterioribus, & gratis odoribus, quos Troglodytica edit prouincia, commemoratione abdicata, attexere omnino supersedemus. Cum ætas laborem perinde sufferre nequeat, multaque de Europa & Asia à nobis sint literis prodita, nec commentarij, propter Ægyptiorum defectiones, disquisitionem exactam tradant. Qui vero & particularum rebus interfuerit, & verbis historia dignis instructus studium adhibeat, gloriæ per laborem venandæ par & sufficiens, ab hoc se negotio non abstinebit.

CAP. LV. Epilogus, quo reliquam historiam ad alios remittit.

Arrhiani opusculum.

Arrhianus in libello de cometarum natura, & constitutione meteororum, enixe conatus ostendere haud quidquam eorum quæ bona *per se* aut mala sunt huiusmodi apparitionibus portendi.

Ἀρριανοῦ σύγγραμμα.

Arriani philosophi liber de Meteoris.

Ὅτι Ἀρριανὸς περὶ κομητῶν φύσεώς τε καὶ συστάσεως καὶ φασμάτων βιβλιδάριον γράψας, πολλοῖς ἀγωνίσμασι πειρᾶται δεικνύναι, ὅτι μηδὲν μήτε τῶν ἀγαθῶν μήτε τῶν φαύλων τὰ τοιαῦτα φάσματα ἀποσημαίνουσιν.

EX AGATHARCHIDE,

SCHOLION

Apud Athenæum, libro sexto.

Agatharchides *scribit, è Dardanis aliquem seruos mille possedisse, quemdam etiam plures: ac eorum vnumquemque pacis tempore agrum colere: belli verò, militiæ nomen dare, suosque illis duces esse dominos.*

Apud eundem, libro septimo.

Agatharchides tradit, Bœotes anguillas Copaidas inusitatæ magnitudinis hostiarum modo coronare, aspersáque mola cum precibus, Diis immolare: ac quum peregrinus quispiam, inopinato sacri genere obstupescens, cur id fieret sciscitaretur, Bœotos aliud nihil potuisse respondere, quam seruanda esse maiorum instituta, nec deceri rationem aliis se consuetudinis patriæ reddere.

EX AGATHARCHIDE.

Apud eundem Athenæum, libro octauo.

Agatharchides libro decimosexto rerum Europæ scribit, Magan, qui regnauit annos quinquaginta Cyrenis, cum bellis non occuparetur, & luxu difflueret, immensa carnis mole auctum fuisse. vt sub vitæ finem prodigiosus esset corporis tumor: tandémque pinguedinis copia exanimatum, partim ob ignauiam & segnitiem, partim ob ingluuiem, & nimiam cibi voracitatem. Idem scribit libro vigesimo septimo, apud Lacedæmonios insigne probrum fuisse, si cui minus esset virilis forma, aut corporis tumor in æqualitatum protractus & propensus conspiceretur. cum decimo quoque die nudos se iuuenes Ephoris contemplandos sisterent, qui & iuuenum quotidie tum cubilia, tum vestitum obseruabant, & merito quidem, quoniam Lacedæmone qui carnem ad obsonium præpararent, fuerunt, aliarum præterea cupediarum nihil. Idem auctor libro vigesimoseptimo tradit, Naucleidem Polybiadis filium supra modum corpulentum, & ob delicias crassum, à Lacedæmoniis in mediam concionem productum fuisse, & publice à Lysandro acerbè obiurgatum vt voluptuarium. minimúmque abfuisse, quin in exilium ageretur, idque futurum minitatos Lacedæmonios, nisi vitam corrigeret: Lysandrúmque tum recitasse, Agesilaum, quum ad Hellespontum barba-

AGATHARCHIDES. ros bello premeret, Asiaticos homines sumptuosis stolis excultos, sed imbelles & inutiles corporibus esse intueretur, captiuos omnes iussisse vestibus exutos ad praeconem duci, qui venales praedicaret: indumenta verò seorsum vendi, vt socij & foederati cognoscerent, praemiorum ampla spe aduersus homines nihil bellum susceptum esse, ideoque animo promptiore & alacriore cum hostibus dimicarent.

EX AGATHARCHIDE.

Apud eundem Athenaeum, XIV.

Sidas à Boeotis Punica nominari, scribit Agatharchides libro decimonono Europicorum, his verbis: Athenienses cum Boeotis de regionis finibus litigabant, quam Sidas appellant. Epaminondas in ea controuersia partes suas defendens, allegánsque iura sua, statim è sinistra manu, quod occultum gerebat punicum, dextra coepit, & Athenienses rogauit, quo nomine vocarent, responderunt illi ῥόαν sese nominare: at nos, inquit, Sidan appellamus. In eo tractu de quo fuit contentio, plurima sunt mali Punica, indéque principio nomen est inditum. Sic Epaminondas causam obtinuit.

EX AGATHARCHIDE.

Apud Plutarchum Parallelis.

Xerxes 100000 hominum exercitu instructus, ad Artemisium appulit, eiusque regionis incolas tum hostilia abs se exspectare iussit. Athenienses conturbatis animis, Agesilaum Themistoclis fratrem misere exploratum, quamquam pater eius Neocles in somnis vidisset illum ambabus truncatum manibus. Is Agesilaus vbi peruenit habitu Persico ad barbaros, Mardonium quendam de regis stipatoribus, Xerxem ratus esse, interfecit, comprehensusque à circumstantibus, vinctus ad regem est adductus. Boue tum litaturus erat rex ad Aram Solis. Ibi Agesilaus igni in ara excitato, dextram imposuit manum, cruciatumque absque vllo pertulit gemitu. Vinculis proinde solutus dixit: Tales sunt omnes Athenienses: quod si non credis, etiam sinistram imposuero. Xerxes metu concepto in custodia eum iussit asseruari. Narratio est Agatharchida Samij, libro Persicarum rerum secundo.

EX AGATHARCHIDE.

Apud eundem Plutarchum Sympos. lib. VIII. quaest. IX.

Circa rubrum vero mare correpti (vt Agatharchides narrat) cum aliis inauditis accidentibus sunt vexati, tum angues exigui nati sunt, qui exertis capitibus crura & brachia perderent, & tacti rursum carnem subirent, ac per musculosa serpentes, inflammationum vim intolerabilem excitarent. Idque morbi genus prius aut posterius vllis aliis obtigisse, nemo comperit, vt & multa alia.

HIEROCLES *De Prouidentia.*

CCLI. Legi Hieroclis librum de Prouidentia. Cur, inquit, haec tibi colligo, quando Platonici quidam non rectam de conditore Deo opinionem tuentur? Non enim satis posse Deum sustinere mundum propria virtute & sapientia ab aeterno operantem putarunt. Sed cooperatione ingenitae materiae, & natura ab eo non dependente, vtentem solum creare posse. Siquidem omnia prius in dicta materia prima sunt potentia, eaque Deus velut delineet, ac solum digerat, atque ex ipsa materia educat, quod superuacaneae potius esset diligentiae, quam bonitatis Dei. Quorsum enim ea, quae non condidit, digerere conatur, cùm omnino bona ordinatio in natura eorum ingenita consistat. Si quid enim ingenito, ac per se subsistenti addatur, praeter naturam fiet. Quod autem praeter naturam efficitur, vitiatur: quare dictam materiam ornari minimè bonum, siquidem non solum in tempore, sed & absque caussa ingenita sit: qua significatione & Deum ingenitum dicimus. Sed neque Deus ipse innoxius erit, initium creationis à quodam maleficio inchoans, quod praeter naturam afficere aequalem sibi ingenitam substantiam conetur: & sororem, quam spontanea voluntate sibi coniunxit, non sinat permanere in ordine ingenito, quod non possit res aequè ingenita contineri. Siue ab aeterno hanc sibi potentiam, siue in tempore facere coeperit, & potius à veritate recederet, si ob indigentiam materiatae operationis, & alicuius temporis ornare coepisset, nec manere illam in suo statu permisisset,

ΙΕΡΟΚΛΕΟΥΣ Ο ΠΕΡΙ ΠΡΟΝΟΙΑΣ.

σνα'. *Hierocles de prouidentia.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἱεροκλέους ὁ περὶ προνοίας. Καὶ τί, φησι, καταλέγω σοι τούτους, ὅπου γε καὶ τῶν πλατωνικῶν τινες οὐκ ὀρθὴν τὴν περὶ τοῦ δημιουργοῦ θεοῦ διασώζουσιν ἔννοιαν; οὐ γὰρ ἱκανὸν αὐτὸν εἶναι ᾠήθησαν αὐτοτελῶς *ὑποστῆσαι δύναμιν κόσμον οἰκείᾳ δυνάμει καὶ σοφίᾳ ἐξ ἀϊδίου ἐνεργοῦντα· ἀλλ' ἀγενήτου ὕλης συνεργίᾳ, καὶ τῇ μὴ παρ' *αὐτοῦ ὑποστάσῃ φύσει καταχρώμενον μόνως δημιουργεῖν δύνασθαι. πάντων μὲν δυνάμει προϋποκειμένων ἐν τῇ λεγομένῃ ὕλῃ, αὐτοῦ δὲ οἱονεὶ διαζωγραφοῦντος αὐτὰ, καὶ τάττοντος μόνον, καὶ διακρίνοντος (μόνον) ἐκ τοῦ ὑλικοῦ χύματος. ὃ περιεργία μᾶλλον ἂν εἴη, ἢ ἀγαθότητος θεοῦ. τί γὰρ δὴ μαθὼν ἃ μὴ ὑπέστησε διατάττειν πειρᾶται, πάντως που τῆς εὐταξίας αὐτοῖς ἐν τῇ *ἀγενησίᾳ τῆς ἑαυτῶν φύσεως κειμένης; τὸ γὰρ ἀγενήτως καθ' ἑαυτὸ ὑφεστὼς εἴ τι προσλάβοι, παρὰ φύσιν προσείληφε. τὸ δὲ παρὰ φύσιν διατεθῆναι, κακὸν τοῦ μεταξυποιουμένου· ὥστε οὐκ ἀγαθὸν τῇ λεγομένῃ ὕλῃ τὸ κοσμεῖσθαι, εἴπερ ἀγένητος εἴη μὴ ἀπὸ χρόνου μόνον, ἀλλὰ καὶ τὸ ἀπὸ αἰτίας καθ' ὃ σημαινόμενον καὶ τὸν θεὸν ἀγένητον λέγομεν. ἀλλ' οὐδὲ ὁ θεὸς *αὐτὸς κακῶν ἀναίτιος ἔσται, τὴν ἀρχὴν τῆς δημιουργίας ἀπό τινος κακοποιΐας ἐνστησάμενος, τοῦ παρὰ φύσιν διατιθέναι τὴν ἐπίσης αὐτῷ ἀγένητον οὐσίαν πειρᾶσθαι, καὶ τὴν ἀδελφὴν, ἣν τὸ αὐτόματον αὐτῷ συνήγαγε, μὴ ἐᾶν μένειν ἐπὶ τῆς ἀγενήτου τάξεως. πρὸς τῷ μὴ δυνατὸν εἶναι καταχρῆσθαι πράγματος ἰσοτίμως ἀγενήτου τυγχάνοντος· εἴτε ἐξ ἀϊδίου ποιεῖσθαι τὴν τοιαύτην ἐπικράτειαν, εἴτε ἀπὸ χρόνου ἐπιχειρεῖν· καὶ μᾶλλον ἂν εἴη τῆς ἀληθείας ἀφεστὼς, εἰ πρὸς τῷ ἐνδεεῖ τῆς ὑλικῆς ἐνεργείας, καὶ χρόνου τινὸς, κοσμεῖν ἤρξατο, ὅπερ οὐκ ἐᾷ μένειν αὐτὸν ἐν τῷ αὐτῷ ἤθει.

Marginal notes: * al. ὑποστῆναι. — * al. ὑπὸ ἀγεννήτου ἀγεννήτου. — * al. ἀγεννησίᾳ. — * al. αὐτοῦ.

A'. B'. Γ'.

εἰ γὰρ

εἰ γὰρ ἄμεινον μὴ ποιεῖν, πῶς εἰς τὸ ποιεῖν μεταβέβηκεν; εἰ δὲ τὸ ποιεῖν, τί μὴ ἐξ ἀϊδίου ἐποίει; εἰ δὲ ἀδιάφορον αὐτῷ καὶ τὸ ἐξ ἀϊδίου ποιῆσαι ἐφάνη, εἰ μὴ ἄρα φύσεως αὐτὸν εἴποι τις ἀνὰ μέρος ποιεῖν τε καὶ φθείρειν δυναμένης, αἰώνια δὲ δημιουργεῖν ἀσθενούσης. διότι ἡ τῆς ὕλης κακία, ᾗ προσχρῆται, τὴν ἐπίθετον καὶ ἐπεισοδιώδη τάξιν ἀποσείεται συνεχῶς, εἰς τὴν σύμφυτον αὐτοῖς (ὡς ἂν εἴποιμι) ἀταξίαν ἀναθέουσα· καὶ οὕτως ἀνὰ μέρος τοῖς χρόνοις κόσμον καὶ ἀκοσμίαν ἐπικρατεῖν, ἢ, ἀληθέστερον εἰπεῖν, ἀεὶ ἀκοσμίαν· ἐπεὶ καὶ ἡ κόσμησις παρὰ φύσιν οὖσα διάθεσις, ἀκοσμία τοῖς ὀρθῶς λογιζομένοις φανήσεται.

Ὅτι σύμφωνοι ἐν τοῖς δόγμασι Πλάτων καὶ Ἀριστοτέλης.

Ὅτι πολλοὶ τῶν ἀπὸ Πλάτωνος καὶ Ἀριστοτέλους *συγκροτεῖν ἀλλήλοις τοὺς σφῶν διδασκάλους κατὰ τὰ καίρια, *φησί, τῶν δογμάτων σπουδὴν καὶ μελέτην εἰσενηνοχότες, μέχρι τοῦ τε φιλονεικίας καὶ τόλμης ἤλασαν, ὡς καὶ τὰ συγγράμματα τῶν οἰκείων νοθεῦσαι διδασκάλων, εἰς τὸ μᾶλλον ἐπιδεῖξαι τοὺς ἄνδρας ἀλλήλοις μαχομένους. καὶ διέμεινε τοῦτο τὸ πάθος ταῖς φιλοσόφοις διατριβαῖς ἐνσκῆψαν, ἕως Ἀμμωνίου τοῦ θεοδιδάκτου. οὗτος γὰρ πρῶτος ἐνθουσιάσας πρὸς τὸ τῆς φιλοσοφίας ἀληθινόν, καὶ τὰς τῶν πολλῶν δόξας ὑπεριδών, τὰς πλεῖστον ὄνειδος φιλοσοφίᾳ προστριβομένας, εἶδε καλῶς τὰ ἑκατέρου, καὶ συνήγαγεν εἰς ἕνα καὶ τὸν αὐτὸν νοῦν, καὶ ἀστασίαστον τὴν φιλοσοφίαν παραδέδωκε πᾶσι τοῖς αὐτοῦ γνωρίμοις, μάλιστα δὲ τοῖς ἀρίστοις τῶν αὐτῷ συγγεγονότων, Πλωτίνῳ καὶ Ὠριγένει, καὶ τοῖς ἑξῆς ἀπὸ τούτων.

Ὅτι Πλάτωνά, φησι, τὰς ἀνθρωπίνας μόνας ψυχὰς μετενσωματοῦσθαι, καὶ ταύτας οὐχ ἁπλῶς, ἐξ ἀνθρώπων δὲ μόνων εἰς ἀνθρώπους· ἐξ ἀλόγων δὲ ζώων εἰς ἀνθρώπους μετάβασιν, ἢ εἰς ἄλογα ἐξ ἀνθρώπων, οὐδαμῶς αὐτόν φησι δοξάζειν.

Ὅτι δημιουργὸν θεόν, φησι, προϋφίστησιν ὁ Πλάτων *ἐφεστῶτα πάσης ἐμφανοῦς τε καὶ ἀφανοῦς διακοσμήσεως, ἐκ μηδενὸς προϋποκειμένου γεγενημένης· ἀρκεῖν γὰρ τὸ ἐκείνου βούλημα εἰς ὑπόστασιν τῶν ὄντων. τῆς δὲ σωματικῆς φύσεως συντεταγμένης τῇ *ἀσωμάτῳ δημιουργίᾳ, κόσμον ἐξ ἀμφοῖν ἐστάναι *τελεώτατον, διπλοῦν ἅμα καὶ ἕνα· ἐν ᾧ ἄκρα εἶναι, καὶ μέσα, καὶ τελευταῖα. ὧν τὰ μὲν πρῶτα, οὐράνια καλεῖ καὶ θεούς· τὰ δὲ μέσα, λογικὰ αἰθέρια, καὶ δαίμονας ἀγαθούς, ἑρμηνέας τε καὶ ἀγγέλους τῶν συμφερόντων ἀνθρώποις γινομένους· τὰ δὲ τελευταῖα, λογικὰ καὶ ἐπίγεια, καὶ ἀνθρωπίνας ψυχάς, ἢ ἀθανάτους ἀνθρώπους. καὶ τῶν μὲν ὑποβεβηκότων τὰ προηγούμενα ἀεὶ ἡγεῖσθαι, πάντων τε βασιλεύειν τὸν ποιητὴν αὐτῶν θεὸν καὶ πατέρα· καὶ ταύτην τὴν πατρονομικὴν βασιλείαν αὐτοῦ, πρόνοιαν εἶναι, τὴν ἑκάστῳ φύσει τὰ προσήκοντα νομοθετοῦσαν. τὴν δὲ *αὐτῇ ἑπομένην δίκην, εἱμαρμένην καλεῖσθαι. οὐ γὰρ τὴν τῶν γενεθλιαλόγων ἀπερίσκεπτον ἀνάγκην, οὐδὲ τὴν στωϊκὴν βίαν, οὐδὲ ἣν Ἀλέξανδρος ὁ Ἀφροδισιεὺς οἴεται, εἰς *ταὐτὸ τῇ πλατωνικῇ τῶν σωμάτων φύσει ταύτην ἀνάγων, οὐδὲ τὴν ἐπῳδαῖς καὶ θυσίαις παρατρεπομένην γένεσιν, ὡς οἴονταί τινες·

* al. συγκρίνειν.
* al. φασί.
Ammonius Alexandrinus.
Plotinus. Origenes.
* al. ἐφεστῶτα.
* al. ἀσωμάτου.
* τελειότατον, τόν.
* al. ταύτῃ.
* al. ταὐτόν.

HIEROCLES

Si enim præstantius erat non fecisse, quare ergo facere incœpit? si verò fecisse melius erat, cur non ab æterno fecit? si verò indifferens ei ab æterno facere (nisi forte quis dixerit natura sua eum singulatim facere & destruere posse, æterna autem facere non posse:) quare materiæ improbitas, qua vtitur, impositum & superfluum ordinem reiicit continuò, in ingenitam illis (vt ita dixerim) inordinationem declinans vt per partes alio atque alio tempore pulchritudo, aut deformitas superet: aut, vt verius dicam, semper vincat deformitas, quandoquidem materia præter naturam ornata, bene ratiocinanti deformis videatur.

Plato & Aristoteles doctrina concordant.

Platonis & Aristotelis consensus. Strabo lib. 13.

MVLTI Platonici & Aristotelei suos inter se præceptores aliquando contendere impulerunt, allato à singulis in medium quid cuique meditato videretur, & eo vsque audaciæ & contentionis processerunt, vt & scripta præceptorum suorum deprauarent, quo magis viros inter se pugnantes exhiberent. Atque ea perturbatio perdurauit philosophicis exercitationibus illapsa, vsque ad diuinum Ammonium. Hic enim primus æstu quodam raptus ad Philosophiæ veritatem, multorumque opiniones, qui magnum dedecus Philosophiæ afferrent, contemnens, vtramque sectam probè calluit, & in concordiam adduxit, & à contentionibus liberam Philosophiam tradidit omnibus suis auditoribus, & maximè doctissimis æqualibus suis Plotino, & Origeni, & successoribus.

Ammonius Alexandrinus Philosophus.

Plotinus, & Origenes.

Ait secundum Platonem solos hominum animos in corpus transmigrare, & illos non simpliciter, sed ex solis hominibus in homines: ex brutis verò in homines transitionem, vel in bruta ex hominibus, nequaquam illum ait dicere.

Plato opificem Deum censuit sustinere omnem aspectabilem & inaspectabilem mundum, nulla prius exsistente materia productum. Sufficere enim illius voluntatem ad sustinendum vniuersum. Ex corporea verò natura incorporeæ coniuncta, mundum perfectissimum statui, duplicem simul & vnum: in quo summa esse media, & infima: quorum prima quidem cœlestia vocat, & Deos: media verò ratione prædita, aëria, dæmones bonos, interpretes & nuncios eorum quæ hominibus conducunt. Infima denique ratione prædita, & terrestria, & humanas animas, vel immortales homines. Et inferioribus superiora semper dominari: omnibus verò Deum eorum architectum & patrem, & hoc paternum eius imperium prouidentiam esse, vnicuique generi conuenientia distribuentem. Iustitiam verò subsequentem illam Fatum vocari. Non enim genethliacorum temerariam necessitatem, non Stoicam violentiam, nec quam Alexander Aphrodisieus putat, eandem illi conditionem, quàm corporum naturæ attribuens, neque incantationibus & litationibus inauspicatum natiuitati sidus, vt quidam sentiunt,

Plato.

Prouidentia.

Fatum.

Alexander Aphrodisieus. Eius de εἱμαρμένης libri quidam extant Græci.

HIEROCLES fed veterem prouidentiæ legem transeat, iudicialem Dei operationem, ordine ac serie iuxta causarum liberarum proposita res nostras dirigentem atque consilia.

Quæ sit prouidentia & ordo.

COMMVNITER quidem prouidentia & ordo a creatore DEO extenditur in omnia immortalium genera, maximè verò & coniunctius ad prima, ac summa, & continenter ab ipso ortum ducentia, & deinceps quę ab illo condita sunt, quæque intelligibilium bonorum optima communione fruuntur. Cùm enim tria sint genera in mundo ratione prædita: summum & primum communicans sine vlla commutatione cum diuina imagine, diuinum omnino ordinem compositionémque habet, qualem cœlestibus inesse diximus. Secundum verò consequenter diuinum ordinem admittens, non incommutabiliter, nec indiuisè creatoris similitudinem sortitur, sed sine errore ac vitio paternis voluitur legibus, quod ætheriis assignauimus. Tertium vero tanquam postremum, non solum cœlesti dignitate quomodocunque vertitur, sed & ab ætheriis interdum vitiatur. Et quidem semper Deum intelligere, & adhærendo illius cognitionem habere, cœlestibus inest. Illud verò semper fusè ætheriis secundùm essentiam subest. Non semper autem intelligere, atque intelligendo diuisum esse, humanis animis tanquam proprium datum est, non assequentibus in natura indiuisam intelligentiam cœlestium, nec in ordine suo plenam cognitionem ætheriorum. Siquidem nec continenter, nec perpetuò animi cognoscunt. Sed cùm ad cognitionis præstantiam ducunt, ætherium ordinem imitatur, eumque concomitantes, intelligibilium visionem percipiunt. Post tertium autem intellectuale genus aliquando quidem intelligens, aliquando non intelligens, esset nunquã intelligẽs, secundùm rationem perfectæ diuisionis. Quod certè natura est non-intelligens, veritatis & virtutis nequaquam potest esse particeps: quare & hoc genus reiicitur. Quomodo enim imago intelligibilis Dei ratione & non intellectu careat? Omnis enim illius imago intelligens & rationalis, cognoscere seipsam & sui factorem solet.

Contentaneum, inquit, est actiones nostras humanas subesse iis, quæ mediam regionem sortitæ sunt, tanquam custodibus & inspectoribus nostri. Omnem enim operationem eorum in nobis Fatum vocari, iustitiæ legibus nostra dirigens. Si verò, inquit, custodes vitæ pro merito definiti sunt, constat & vitæ tempus, quod singuli sortiti fuerint, impleturos. Non enim licet vitam seruare tempus indefinitum habentem. Quare oportet tempus definiri, vt fatalis vita conseruetur. Modum verò mortis simul determinari cum tempore, tanquam partem vltimam vitæ pro merito distributæ. Etenim ortu definito, necesse est & finem definitum esse. Initium ortus definit Fatum migrationis è vita, quod Fatum diuina voluntas est, & lex iustitiæ Dei. Fatum

ἀλλὰ τὴν τῶν ἐκβαινόντων ἐκ τῆς προνοίας ἐπιτροπήν, δικαστικὴν τοῦ θεοῦ ἐνέργειαν, τάξει καὶ εἱρμῷ πρὸς τὰς προαιρετικὰς ὑποθέσεις τῶν αὐτεξουσίων ἐπανορθουμένην τὰ καθ' ἡμᾶς.

Τίς ἡ πρόνοια καὶ τάξις;

ΟΤι κοινῶς μὲν ἡ πρόνοια καὶ τάξις ἀπὸ τοῦ δημιουργοῦ θεοῦ διήκει ἐπὶ πάντα τὰ ἀθάνατα γένη, μάλιστα δὲ καὶ προσεχέστερον ἐπὶ τὰ πρῶτα καὶ προσεχῶς ἀπ' αὐτοῦ τὴν γένεσιν ἔχοντα, καὶ *ἐφεξῆς ὄντα ἐκείνῳ, καὶ τῆς τῶν νοητῶν ἀγαθῶν ἀρίστης μετουσίας ἀπολαύοντα. τριῶν γὰρ ὄντων τῶν ἐγκοσμίων νοερῶν γενῶν· τὸ μὲν ἀκρότατον καὶ πρῶτον τῶν τοῦ δημιουργοῦ γεννημάτων ἀτρέπτως καὶ ἀμεταβλήτως τῆς πρὸς αὐτὸν ὁμοιώσεως τυγχάνον, ἐν πάσῃ ἐστὶ θεοειδεῖ διατάξει, οἷον τὸ τῶν οὐρανίων ἔφαμεν γένος. τὸ δὲ δεύτερον, δευτέρως καὶ ὑφειμένως τὴν θείαν τάξιν παραδεχόμενον, οὐκ ἀτρέπτως μέν, οὐδ' ἀμείστως τῆς δημιουργικῆς ὁμοιώσεως μεταλαγχάνει, ἀναμαρτήτως δὲ καὶ *ἀκακιώτως τῶν πατρικῶν ἐπιστρέφεται νόμων, ὃ τοῖς αἰθερίοις ἀποδεδώκαμεν. τὸ δὲ τρίτον, ὡς ἔσχατον τῶν θείων γενῶν, οὐ μόνον τὸ ὁπωσοῦν τρέπεσθαι τῆς ὑπεροχῆς τῶν οὐρανίων ὑπέβη, ἀλλὰ καὶ τὸ ποτὲ κακοῦσθαι τῆς τῶν αἰθερίων ἀξίας ὑπέστη. τὸ μὲν γὰρ ἀεὶ νοεῖν τὸν θεόν, καὶ ἡνωμένως αὐτοῦ τὴν γνῶσιν ἔχειν, τοῖς οὐρανίοις πρόσεστι. τὸ δὲ ἀεὶ μέν, διεξοδικῶς δέ, τοῖς αἰθερίοις κατ' οὐσίαν ὑπάρχει. τὸ δέ, μήτε ἀεὶ νοεῖν, καὶ ἐν αὐτῷ τῷ νοεῖν μεμερισμένως νοεῖν, ταῖς ἀνθρωπίναις ψυχαῖς ὡς ἴδιον ἀποδέδοται, ἀπολειπομέναις κατὰ φύσιν τῆς τε ἀμερίστου νοήσεως τῶν οὐρανίων, καὶ τῆς ἐν τάξει πληθυνομένης γνώσεως τῶν αἰθερίων. ἐπεὶ μήτε ἑνιαίως μήτε ἀϊδίως νοοῦσιν αὗται· ἀλλὰ καὶ ὅταν πρὸς τὴν τοῦ νοεῖν ἀξίαν ἀνάγωνται, τὴν αἰθερίαν μιμοῦνται [τάξιν] γνῶσιν, καὶ ταύτῃ συνεπόμεναι, τῶν νοητῶν καρποῦνται τὴν θέαν. μετὰ δὲ τὸ τρίτον νοερὸν γένος, τὸ ποτὲ μὲν νοοῦν, ποτὲ δὲ μὴ νοοῦν, εἴη ἂν *τὸ μηδέποτε νοοῦν, κατὰ τὸν τῆς τελείας διαιρέσεως λόγον· ὃ δὴ φύσει ἐστὶν ἀνόητον, ἀληθείας τε καὶ ἀρετῆς *οὐδαμῇ μετέχειν δυνάμενον. διὸ καὶ τοῦτο γέννημα ἐκείνου ἐκβάλλεται. πῶς γὰρ εἰκὼν τοῦ νοητοῦ θεοῦ τὸ ἄλογον, καὶ ἀνόητον; πᾶσα γὰρ ἐκείνου εἰκὼν ἔννους καὶ λογική, γινώσκειν ἑαυτὴν καὶ τὸν ποιήσαντα πέφυκεν.

Ὅτι τῶν ἐνθάδε πεπραγμένων ἡμῖν, λόγον ἡμᾶς ἕπεται, φησίν, ὑπέχειν τοῖς τὴν μέσην λῆξιν λαχοῦσιν, ἅτε δὴ φύλαξι καὶ ἐφόροις οὖσιν ἡμῶν. πᾶσαν δὲ τὴν περὶ ἡμᾶς αὐτῶν ἐνέργειαν εἱμαρμένην καλεῖσθαι, δίκης νόμοις τὰ ἡμέτερα *διαπράττουσαν. εἰ δὲ φύλακές εἰσι, φησί, τοῦ πρὸς τὴν ἀξίαν ἀφοριζομένου βίου· δηλονότι καὶ τοῦ χρόνου εἶεν ἂν *ἀποπληρωταί, ὃν ἕκαστος βίον ἐκληρώσατο. οὐ γάρ ἐστι τὸν βίον τηρεῖν, τοῦ χρόνου τὸ ἀόριστον ἔχοντος. ὥστε δεῖ τὸν μὲν χρόνον ὡρίσθαι, διὰ τὸ *σώζεσθαι τὸν εἱμαρμένον βίον. τὸν δὲ τρόπον τῆς τελευτῆς συνδιορίζεσθαι τῷ χρόνῳ, ὡς μέρος ἔσχατον τοῦ *πρὸς τὴν ἀξίαν ἀπονεμηθέντος βίου. καὶ γὰρ τῆς γενέσεως ὁρισθείσης, ἀνάγκη καὶ τὸν θάνατον ὡρίσθαι. τὴν δὲ ἀρχὴν τῆς γενέσεως ὁρίζει ἡ τῆς ἐκεῖθεν ἐκπομπῆς εἱμαρμένη, θεία βούλησις οὖσα, καὶ *νόμος τῆς τοῦ θεοῦ δίκης.

* al. ἐξῆς.
* ἀκέραι.
* al. τὸ μηδέποτε νοοῦντα.
* al. οὐδαμῶς.
* al. διατάττουσαν.
* ἴσ. ἀποπληρωταί. M. M.
* διασώζεσθαι.
* πρὸ. τὸ ἄξιον
* al. νόμου.

ὥστε

HIEROCLES

* al. ἐντεῦθεν. ὥστε καὶ τὸν θάνατον ὡρισμένον τηρήσει ἡ τῆς * ἐνθένδε ἐκεῖ τε μεταστάσεως εἱμαρμένη. διὸ ὥρισται καὶ τὸ διὰ τῶνδε μὲν παρελθεῖν εἰς τὸν βίον, διὰ τῶνδε δὲ ἐκ τοῦ βίου ἀπελθεῖν. εἰ γὰρ ἀόριστα ταῦτα· καὶ ὁ βίος ἅπας ἀόριστος, καὶ τῆς κρείττονος ἐπιστασίας ἄμοιρος. ποῦ γὰρ ἔτι, ἢ ἐν τίσι, τῆς θείας κρίσεως καὶ τῆς πρὸς ἀξίαν διανομῆς ἔσται ἡ ἐπιμέλεια, τῶν περὶ τὸ σῶμα καὶ τὰ ἐκτὸς εἰκῆ καὶ ὡς ἔτυχεν ἡμῖν συμπιπτόντων; οὐ γὰρ ταῦτα μὲν * al. τύχης. ἄτακτα καταλειψόμεθα· τὰς δὲ * ψυχῆς προαιρέσεις καὶ κρίσεις καὶ ὁρμὰς ἀπὸ κρείττονος ἀνάγκης * al. ἐπιτελεῖσθαι. * ἐγγίνεσθαι φήσομεν. οὕτω γὰρ ἀρετῆς καὶ κακίας οὐχ ἡμᾶς αὐτούς, ἀλλ' ἐκείνην αἰτιασόμεθα. οὐδὲ μὴν πάντα τῇ παρ' ἐκείνων ἀνάγκῃ εὔλογον ἀνατιθέναι, τὰ τῆς ψυχῆς λέγω καὶ σώματος, καὶ τῶν ἐκτός· ἀλλ' οὐδὲ πάντα ἀνεῖσθαι ταῖς ἀλόγοις καὶ αὐτομάτοις φοραῖς, τοῦ νοῦ τῶν πάντων ἡγουμένου, καὶ θεοῦ τῶν ὅλων ὄντος αἰτίου. ἀναγκαῖον δὴ τὸ λειπόμενον, τὰς μὲν προαιρέσεις ἐφ' ἡμῖν εἶναι· τὰς δὲ ἐπὶ ταῖς προαιρέσεσι δικαίας * al. ἐν ὕλῃ. ἀμοιβὰς, ἐπὶ τοῖς αἰθερίοις κεῖσθαι, καὶ ὑπὸ θεοῦ τεταγμένοις δικασταῖς, καὶ πεφυκόσιν ἡμῶν ἐπιμελεῖσθαι. τριῶν γὰρ ὄντων τῶν καθ' ἡμᾶς, καὶ τὸ πάντα ἠναγκάσθαι, καὶ τὸ μηδέν, τὸ ἐπηλλαγμένως ἢ ὡς δεῖ· τὴν ἴσην ἀτοπίαν ἔχει, καὶ προνοίας πάσης ἐπίσης ἐστὶν ἀναιρετικόν. ἥ τε γὰρ τῆς πρὸς ἀξίαν ὑπόθεσις, πάντως συνεισάγει τὴν πρόνοιαν, καὶ τὴν ἀπ' αὐτῆς εἱμαρμένην· καὶ ἡ προνοητικὴ κρίσις, δίκῃ καὶ νόμῳ τὰ ἀνθρώπινα τάττουσα, τοῦ αὐτεξουσίου ἡμῶν καὶ προαιρετικῆς ἀρχῆς δεῖται. ὥστε μέρος ἐστὶ τῆς ὅλης προνοίας ἡ εἱμαρμένη, τὸ πρὸς τὰς ἀνθρωπίνας ψυχὰς δικαστικῶς ἁρμοζόμενον. ἀνθρωπίνων δὲ ψυχῶν ἐνέργεια ἡ αὐτοκίνητος προαίρεσις, καὶ τὸ λεγόμενον ἐφ' ἡμῖν. ὃ δὴ τοῖς θείοις δικασταῖς ὑπόθεσις εὔλογος γίνεται τῆς ἀνίσου διανομῆς· τὸ δὲ τυχαῖον, ὅλον τοῖς θνητοῖς * al. φύσεσι. καὶ ἀλόγοις ἀποδίδοται * γενέσεσιν. οὐ γὰρ καθ' ἕκαστον τεταγμένως, οὐδὲ κατά τινα λελογισμένην ἀξίαν, ἐκ μὲν τοῦδε τοῦ πυρὸς σβεννυμένου, ἀὴρ γίνεται· ἐκ δὲ τοῦ ἀέρος παχυνομένου, ὕδωρ· οὐδὲ ἐκ τῶνδε μὲν τῶν σιτίων, ἵππου σῶμα ἢ κυνός· ἐκ τῶνδε δὲ, ἄλλο τι· ἀλλὰ πάντα ἐκ πάντων ταῖς * al. περιπλεούσαις. * περιπλεούσαις μεταβολαῖς δύναται γίνεσθαι, διὰ τὸ κοινὸν τῆς ὕλης, καὶ πρὸς πάντα δεκτικόν· τοῦ δὲ τῆς τάξεως μετέχοντα καὶ θείας ἀνάγκης, ὥστε κατὰ γένος ἕκαστα διασώζεσθαι, καὶ συμμένειν πρὸς τὸ ἀΐδιον τῇ διαδοχῇ τῶν ὑφισταμένων αὐτὰ αἰτίων. ἐν δὲ τοῖς κατὰ μέρος ζώοις τε καὶ φυτοῖς, καὶ αὐτοῖς τοῖς ἀψύχοις, οὐδὲν ὡρισμένον, οὐδὲ τεταγμένον, ὡς πρὸς ἀξίαν ἀποδιδόμενον πάθος· ἐπεὶ μήτε ἐκ * al. προβιοτῆς. * προβιοτῆς ἀμοιβάς τινας αὐτοῖς ὀφείλεσθαι, μήτ' ἐπὶ τοῖς νῦν δρωμένοις προσδοκᾶσθαι δίκας. οὐ γὰρ ἐπεισῆλθέ τι ἐν ἐκείνοις, ἐκ τοῦ αἰθερίου τόπου τὴν ὑπόβασιν ποιησάμενον, ἵνα καὶ τῇ θείᾳ κρίσει παραδιαγαγηθῇ πρὸς ἐπάνοδον· ὡς ἐν τοῖς καθέκαστα ἀνθρώποις τὰς λογικὰς καὶ * al. κακῶσαι. ἀθανάτους ψυχὰς ἐκεῖθεν κατιούσας, ἀνάγκη πλείστου ἐπιστροφῆς καὶ κηδεμονίας τυγχάνειν παρὰ τῶν συγγενῶν πρὸς ἐπανόρθωσιν τῆς εἰς κακίαν ὑπορροῆς. διὸ πάσχουσί τε καὶ αἱ * al. ἀναφύονται. ψυχαί, ἐν αὐτοῖς τοῖς πάθεσι· καὶ πάλιν * αἱρούνται καὶ πάσχουσι πρὸς τὴν ἀξίαν τῶν αἱρεθέντων. διὰ τοῦτο οὖν πολὺ τὸ ὡς ἔτυχεν ἐν τοῖς ἀλόγοις, καὶ τὸ θείας κρίσεως ἄμοιρον.

Quare etiam mortem definitam seruabit Fatum transitionis hinc illuc. Quare definitum est, quibus ad vitam, & ad mortem veniemus. Si enim hæc destinata non sint, & omnis vita infinita, nec melioris sortis particeps. Vbi enim, aut in quibus, iudicij diuini, & distributionis secundum merita erit cura, eorum quæ in corpore & externis temerè, ac fortuitò nobis accidunt? Non enim hæc inordinata relinquemus, animi consilia & iudicia, & impetus à meliori necessitate fieri dicemus. Sic enim virtutis & malitiæ non nos ipsos, sed illam accusauerimus. Neque enim æquum est fatali necessitati adscribere, quæ animo vel corpori, vel externis accidunt. Sed neque omnia ferri temerariis aut fortuitis casibus par est: Mente principatum omnium tenente, & Deo omnium exsistente causa. Necessariò itaque relinquitur arbitrium liberum in nobis esse, & iustas retributiones liberis actionibus penes æthereos esse à Deo iudices ordinatos; & nostri curam gerentes. Cum enim tria sint in nobis, omnia nimirum necessario fieri, aut nihil, aut vicissim, vel vt oportet, æquè absurdum est, & æqualiter omnem tollit prouidentiam: Merita enim præuisa vna secum omnino inducunt prouidentiam, & deinde Fatum & iudicium prouidens, iustitia & lege humana ordinans, libero ac voluntario indiget principio. Quare pars est totius prouidentiæ Fatum ad humanas animas iudiciaria lege accommodatum. Humanorum verò animorum operatio; libera actio est, &, quod dicitur in nostra esse potestate; id diuinis iudicibus rationi consentanea occasio est inæqualis distributionis. Fortuitum verò totum mortalibus, & brutis tribuitur generationibus. Non enim in singulis ordinatè, neque iuxta præuisa merita procedit: siquidem ex igne extincto aër fit; ex aëre condensato aqua; neque ex his cibis equi vel canis corpus, ex aliis verò aliud quid exsistit. Sed omnia ex omnibus temerè possunt produci propter communem materiam, & omnia in se suscipientem, eumque ordinis, diuinæque necessitatis modum participat, vt singula suo quæque genere conseruentur, & occurrere ad æternitatem successione quadam, causis subsistentibus. In animalibus singulis, & plantis, & aliis inanimatis, nihil definitum, neque ordinatum est, quasi pro meritis merces, quod ex priore vita renumeratio nulla illis debeatur, nec pro iis, quæ nunc faciunt, pœna exspectanda. Non enim iis aliquid accessit ex locis ætheriis, quod basim constituat, vt diuino iudicio ad reditum ducerentur: quemadmodum in singulis hominibus animos rationis participes, & immortales inde aduenientes, necesse est maximæ curæ ac solicitudini cognatis esse, ne in malum, id quod proni sunt, dilabantur: propterea patiuntur quidem, & simul patiendo acquiescunt: & rursum liberè volunt, ac patiuntur ad meritum liberi arbitrij consequendum. Quapropter fortuitum, & carentia diuini iudicij brutis conuenit.

Vide initium Enchiridij Epicteti.

HIEROCLES

In nostris autem actionibus, etiam quod fortuitum videtur, præuiso Fato inseruit: adeo vt Fortuna nobis, non secus atque brutis, dominari videatur, eaque nobis accidant in corporis atque externis bonis, quæ iudicium præsidis instar definiuit. Remissione enim, & intentione, variisque mutationibus eorum quæ nobis accidunt, libera animi voluntas ad moderatum statum deducitur: citius quidem, si aduersa quæ circa hæc accidunt, constanter ferat: longiore verò tempore, si impotenti atque amenti animo illa toleret. Tunc enim perfidiæ pœnas dat, & nihilominus quæ patitur ferat necesse est.

ἐν δὲ τοῖς καθ' ἡμᾶς καὶ τὸ δοκοῦν εἶναι τυχαῖον, εἰς τὴν τῆς προνοητικῆς εἱμαρμένης ὑπηρεσίαν τελεῖ. ὥστε δοκεῖν μὲν ἀπὸ ταὐτομάτου πάσχειν ἡμᾶς, καὶ ὁμοίως τοῖς ἀλόγοις ζώοις. τοῦτο δὲ πάσχειν, περί τε σῶμα, καὶ τὰ ἐκτός, ὃ ἡ ἔφορος κρίσις ὥρισε. τῇ γὰρ τῶν περὶ τε ἡμᾶς ἐπιτάσει τε καὶ ἀνέσει, καὶ ταῖς παντοίαις τούτων μεταβολαῖς, τὸ αὐτεξούσιον τῆς ψυχῆς παιδαγωγεῖται πρὸς *εὐταξίαν. θᾶττον μὲν, ἐὰν εὐγνωμόνως ὑποδέχηται τὰ περὶ ταῦτα συμβαίνοντα πάθη· ἐν πολλαῖς δὲ καὶ μακραῖς χρόνου περιόδοις, ὅταν ἰταμῶς καὶ ἀνοήτως πρὸς αὐτὰ διατεθῇ. τότε γὰρ δίκας μὲν ὑπέχει τῆς ἀγνωμοσύνης, οὐδὲν δὲ ἧττον δι' ὧν πάσχει, φέρεται πρὸς τὸ δέον.

* al. ἐκξίαν

Animam liberos habere motus, & de Prouidentia.

CVM anima, inquit, quibuscunque in actionibus liberis crimine non vacet, & digna sit, quæ à potestate sublimiore contineri regatur, pœnam, purgationem, atque supplicium pro meritis adipiscitur. Atqui libera electio ab ea pendet, quæ verò liberis contingunt actionibus, Prouidentiæ iudicio affectus animi pro meritis compensante, definita sunt: & sic eligere, atque vna sortiri viuendi genus dicimur. Compensatio autem meritis nostris definita, diuinam ostendit Prouidentiam. Itaque ab initio ad extremum vsque, liberos animi motus habemus, alij plus quidem, minus alij; nec ipsi similiter semper in nobis illam libertatem seruamus, nec mercedem æquam omnes consequimur. Atque id quod nos huc ducit, & hinc rursum abducit, nexus videlicet & concursus voluntatis humanæ, atque diuini iudicij, Fatum est. Quo fit vt libertate arbitrij nostri, quæ volumus agentes, frequenter propter certum Dei iudicium, quæ nolimus patiamur. Generali itaque decreto cum ea quæ vitam humanam participant contineantur, tum tempus, ac mortis genus, vna cum Fati decreto ordinata sunt. Operæ pretium est, inquit, scire, animam neque tum cum ad mentem conuertitur, imbecillitate aliquando intelligendi priuari, neque in extrema malitia tutius, intelligendi atque resipiscendi facultate. Sic enim anima humana natura sua condita est, vt partim ad diuinam felicitatem, partim ad humanos casus accommodata sit, ac per vices vtramque facultatem promat, siquidem iuxta Dei Prouidentiam ad vtrumque apta est. Sua enim natura sic regitur. Quod autem diutius in summis quam in infimis degat, id arbitrij sui libertate consequitur. Quocirca aliæ intra decem millia annorum, aliæ intra tria millia cursum conficere dicuntur, virtute errorem recidente, & vehementi bonorum studio terreni obsidij diuturnitatem tollente.

Ὅτι αὐτεξουσίους ἔχει ἡ ψυχὴ τὰς κινήσεις· καὶ περὶ τῆς προνοίας.

Ὅτι ἡ ψυχή, φησιν, οὐκ ἀνεύθυνον ἔχουσα τὴν ὁποιασοῦν αἱρέσεως τὴν ὁρμήν, καὶ ὑπὸ τῆς περιτεχοῦς κρείττονος γένους ἐπιστασίας ἀξιοῦται, δίκης καὶ καθάρσεως καὶ τιμωρίας τυγχάνουσα ἀεὶ πρὸς τὴν ἀξίαν τῆς ἑαυτοῦ διαθέσεως. καὶ τὸ μὲν ἑλέσθαι ἐπ' αὐτῇ κεῖται· τὰ δὲ ἐπισυμβαίνοντα ταῖς αἱρέσεσι, τῇ τῆς προνοίας κρίσει ὥρισται, πρὸς ἀξίαν ἀμειβομένη τὰς ψυχικὰς διαθέσεις· καὶ οὕτω αἱρεῖσθαί τε ἅμα καὶ κληροῦσθαι τὸν αὐτὸν βίον λεγόμεθα. ἡ γὰρ ἐπὶ τοῖς εἰργασμένοις ἡμῖν τεταγμένη ἀμοιβὴ, καὶ τὴν θείαν ἐπιστασίαν ἐμφαίνει. ὥστε ἀπ' ἀρχῆς εἰς τέλος αὐτεξουσίους [μεν] ἔχειν ἡμᾶς τὰς κινήσεις, εἰ καὶ ἄλλοι ἄλλων μᾶλλον καὶ ἧττον. καὶ αὐτοὶ δὲ οὐχ ὁμοίως ἀεὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν διασῴζομεν, οὐκ ἀδιαπτώτους δὲ τὰς πρὸς τὴν ἀξίαν ἀποδόσεις. καὶ τοῦτο [εἶναι] τὴν ἄγουσαν ἡμᾶς πρὸς τὰ τῇδε, καὶ πάλιν ἐντεῦθεν ἀπάγουσαν εἱμαρμένην, πλέγμα οὖσαν καὶ συνδρομὴν ἀνθρωπίνης προαιρέσεως καὶ θείας κρίσεως· ὥστε ἑλομένους ἡμᾶς ἃ βουλόμεθα, διὰ τὸ τῆς προαιρέσεως ἀδούλωτον, πάσχειν πολλάκις ἃ μὴ βουλόμεθα, διὰ τὸ τῆς *προαιρέσεως ἀδιάπταιστον. ἐν ὅλῳ δὴ τῷ ἀφοριζομένῳ τά τε ἄλλα κεῖται, ὅσα συνεκτικὰ τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς· καὶ ὁ χρόνος, καὶ ὁ τρόπος τοῦ θανάτου τῷ τῆς εἱμαρμένης ψηφίσματι συνδιατέτακται.

[illegible]

* al. κρίσεως,

Ὅτι, φησὶν, ἐπιστῆσαι ἄξιον, ὡς ἡ ψυχὴ οὔτε ἐν τῇ πρὸς νοῦν στροφῇ τὴν τοῦ ποτὲ ἀνοηταίνειν ἐξουσίαν ἀφῄρηται, οὔτε ἐν τῇ ἐσχάτῃ κακίᾳ τὴν τοῦ αὖθις νοεῖν δύναμιν καὶ ὀρθῶς μετανοεῖν. φύσει γὰρ ἡ ἀνθρωπίνη ψυχὴ τοιαύτη δημιουργηθεῖσα, καὶ πρὸς τὴν θείαν εὐζωΐαν, καὶ πρὸς τὴν θνητὴν γένεσιν ἐπιτηδείως ἔχει, ἀνὰ μέρος ἑκατέρᾳ προβάλλουσα δύναμιν. ἐπεὶ καὶ τὴν πρόνοιαν θεοῦ πρὸς ἄμφω γεγένηται. ἔστι γὰρ τὸ μὲν δύνασθαι αὐτὴν πολιτεύεσθαι κατ' οὐσίαν κέκτηται· τὸ δὲ πλείονα χρόνον ἄνω διάγειν ἢ κάτω, πρὸς τὴν αὐτοκίνητον αὐτῆς συμβαίνει διάθεσιν. διὸ αἱ μὲν, μυριετεῖς, αἱ δὲ τρισχιλιετεῖς περιόδους λέγονται ποιεῖσθαι, τῆς ἀρετῆς ἐπιτεμνομένης τὴν πλάνην, καὶ τοῦ συντόνου τῶν ἀγαθῶν ἔρωτος ὑφαιρουμένου τῆς περιγείου λειτουργίας τὸ πολυχρόνιον.

E LIBRO SECVNDO,

Quænam dicantur per se agere.

ILLA, inquit, per se agere dicuntur, quæ cum sine mutatione in sua essentia atque operatione maneant, & sine vlla sui mutatione ad eorũ quæ generantur sustentationem moueantur,

Ἐκ τοῦ β' λόγου: τίνα κατ' οὐσίαν λέγεται ποιεῖν;

Ὅτι, φησι, κατ' οὐσίαν ἐκεῖνα λέγεται ποιεῖν, ὅσα μένοντα ἀτρέπτως ἐν τῇ *αὐτοῦ οὐσίᾳ καὶ ἐνεργείᾳ, καὶ μηδὲν ἑαυτῶν ἀπομερίζοντα, μηδὲ κινούμενα πρὸς τὴν τῶν γινομένων ὑπόστασιν.

* al. αὐτῶν

κατ'

κατ' αὐτὸ μόνον τὸ εἶναι ὅ ἐστι παράγει τὴν διαφέρουσαν γένεσιν. οἷς ἕπεται μήτε ὕλῃ προσχρῆσθαι, μήτε ἀπὸ χρόνου ποιεῖν, μήτε εἰς χρόνον παύεσθαι, μήτε ἔξω τῆς τοῦ ποιοῦντος ἐνεργείας καθίστασθαι τὸ γινόμενον. ταῦτα γὰρ πάντα τῇ κατὰ συμβεβηκὸς ἐνεργείᾳ παρέπεται, ἐπὶ τοῦ οἰκοδόμου καὶ τῶν ὁμοίων.

Ὅτι, φησίν, ὁ Πλάτων ἐν Φαίδρῳ λέγων· τὸν δὲ ὑπερουράνιον τόπον οὔτε τις ὕμνησέ πω τῶν τῇδε ποιητὴς, οὔτε ποτὲ ὑμνήσει κατ' ἀξίαν. τόπον νῦν οὐ τὸν κυρίως φησίν, ὁ μὲν γὰρ σωμάτων ἐστὶ περιεκτικὸς τόπος· νῦν δὲ αὐτὴν τῆς οὐσίας τὴν τάξιν, καὶ γένος τοιόνδε, λέγει· οἷον ὑπερκόσμιον καὶ νοητόν, ὥσπερ εἰώθαμεν περὶ γραμμάτων τινῶν διηγούμενοι λέγειν.

Ὅτι κατ' ἐκεῖνον τὸν τόπον τοῦ λόγου γινόμενοι ἐροῦμεν· τὸ κεφάλαιον ἐκεῖνο καὶ τὸ εἶδος τῶν πραγμάτων, τόπον καλοῦντες.

Plato lib. 4. de Legib.

Ὅτι ἐν τοῖς νόμοις Πλάτων (φησὶ) τὸ διάφορον τῆς περὶ ἡμᾶς τοῦ θεοῦ προνοίας ἐνδείκνυται, λέγων· ὡς θεὸς μὲν πάντα, καὶ μετὰ θεοῦ τύχη καὶ καιρὸς τὰ ἀνθρώπινα διακυβερνῶσι ξύμπαντα. διὰ τοῦτο ὧν* δῆλόν ἐστι τοῖς μὲν ἀπαθέσι καὶ ἀεὶ τελείοις καὶ διὰ τοῦτο ἀναμαρτήτοις τὴν καθαρὰν καὶ μονοειδῆ τοῦ θεοῦ ἐπιστήσας πρόνοιαν· τοῖς δέ γε καὶ εἰς ἄνοιαν ποτὲ ὑποφερομένοις λογικοῖς, καὶ διὰ τοῦτο κακίας ἀναπιμπλαμένοις, τὴν συμμιγῆ καιροῖς καὶ τύχαις πρόνοιαν ἀποδιδούς. ἔστι γὰρ ἡ μὲν τῶν ἀγαθῶν προηγουμένη δόσις, καὶ ἡ τῶν κατὰ φύσιν *προεστώτων τήρησις, ἴδιον ἔργον τῆς καθαρᾶς προνοίας· ἡ δὲ τῶν παρὰ φύσιν διατεθέντων διόρθωσις, καὶ αἱ τῶν ἁμαρτημάτων εὔθυναι, τῆς ἐνύλου καὶ τύχῃ καὶ καιρῷ προσχρωμένης. οὐ γὰρ κατὰ τὸν προηγούμενον λόγον ἡ θεία κρίσις τοῖς δὲ μὲν ἡμῶν *ἐμφέρει τὰ δεινά, τοῖς δὲ τὰς εὐπαθείας ἀποδίδωσιν· ἀλλ' ἐξ ὑποθέσεως τῆς τῶν προβεβιωμένων ἀξίας. ἐπεὶ καὶ ἔοικεν ἡ κρίσις τῶν ἐφεστώτων ἡμῖν δικαστῶν τῇ ἰατρικῇ τέχνῃ, ἣ παραλαβοῦσα τοὺς ἀφ' ἑαυτῶν νοσήσαντας, πάντα πρὸς τὸ δέον αὐτοῖς συντάττει κατὰ καιρόν, ὃ εὖ αὐτοῖς τοῖς θεραπευομένοις εἴη λυσιτελές. καὶ διὰ τοῦτο ἡ μὲν ἀξία τῶν κρινομένων ἄλλοτε ἄλλη τυγχάνουσα, καὶ ταῖς αὐτεξουσίοις κινήσεσιν ἐναλλαττομένη, τύχην τῇ περὶ ἡμᾶς προνοίᾳ συμμιγνύουσιν· ἡ δὲ προσήκουσα ἑκάστοις τάξις, τῆς τε τιμωρίας καὶ τῆς καθάρσεως καιρὸν συνεισάγει. τύχης δὲ καὶ καιροῦ τῇ θείᾳ προνοίᾳ συνταττομένων, τὸ ὅλον *πλέγμα γίνεται εἱμαρμένη· ἐκ μὲν τῆς ἀνθρωπίνης προαιρέσεως, τὴν τύχην προσλαβοῦσα, ἐκ δὲ τῆς θείας κρίσεως ἐκπορίζουσα τὸν καιρόν. καὶ γὰρ τῆς τέχνης ἐστὶν ἀφορίσαι τὰ μέτρα τῆς θεραπείας· τοῦ δὲ ἀνθρώπου, διατεθῆναι οὕτω, ὥστε τομῆς δεηθῆναι, ἢ καύσεως, ἢ ἄλλης τινὸς ἀλγεινῆς θεραπείας. πολλαχοῦ δὲ (φησι) καὶ ἄλλοθι ὁ Πλάτων τὰ τοιαῦτα φιλοσοφεῖ περί τε τῆς ἀνθρωπίνης οὐσίας, καὶ τῆς *ἀπευθυνούσης ἡμᾶς προνοητικῆς εἱμαρμένης.

* le. ξυνα τὰ

* al. προεστώτων.

* φερόντι.

* σύγμα.

* laudabunt.

HIEROCLES

eo solum, quo sunt, id quod sunt, res à se diuersas producunt. Ex quibus efficitur, illa neque materia vti, neq; ab aliquo tempore incipere, neque in aliquod tempus desinere, neque extra agentis operationem, id quod fit, consistere. Hæc enim omnia secundum accidens operantem comitantur, verbi gratia, in ædificante, & id genus aliis.

Plato in Phædr.

Plato in Phædro ait, locum cœlestem, Poëtarum vllum neque laudasse hactenus pro dignitate, neque laudaturum: de proprio autem loco non loquitur, qui corporum est capax. Sed per locum talem essentiam, aut tale genus intelligi, qualis cœlestis est, quæque intellectu percipitur, vti solemus de scriptis quorumdam loquendo dicere. Quo etiam modo loquendi dicimus, caput & formam rerum locum appellantes.

Idem Plato de Legibus, discrimen diuinæ erga nos prouidentiæ ostendens, ait Deum omnia, vnaque Fortunam, & Occasionem humana cuncta gubernare. Hinc constat assignasse illum Dei Prouidentiam puram; & sui similem rebus affectione carentibus, semperque perfectis, ideoque non aberrantibus, iis vero, quæ aliquando in amentiam incidunt, ratione prædita, ideoque malitia implentur, Occasioni, atque Fortunæ mixtam Prouidentiam attribuisse. Præcedens enim bonorum largitio, & ex natura accedentium conseruatio, puræ proprium est opus Prouidentiæ. Eorum, quæ præter naturam composita sunt, correctio, erratorumque pœnæ, materiatæ est opus Prouidentiæ, vtentis Fortuna, & Occasione. Non enim, vt ex prædictis colligitur, diuinum iudicium hominum quosdam calamitate afficit, alios vero prosperos reddit, sed ex cuiusque antecedente merito. Cum autem medicinæ simile sit iudicium iudicum nobis præsidentium quæ ars ægrotantium curam suscipiens, omnia illis, vt par est, opportune præscribit, prout infirmis expedit: propterea meritum eorum, qui iudicantur, cum alias aliud sit, atque arbitrij libertate mutetur, Fortunam diuinæ erga nos Prouidentiæ committet. Ordo autem singulis conueniens, atque expiationis, Occasionem secum inducit: Fortuna autem, & Occasio diuinæ Prouidentiæ coniuncta, generale Fatum efficiunt, ex humana voluntate Fortunam accipiens, ex diuino autem iudicio Occasionem. Etenim artis est curandi modum definire, hominis vero sic affici, vt sectione indigeat, vel vstione, vel alia quadam molesta curatione. Passim vero & aliquid hoc modo Plato de humana natura, & Fato, prouidentia quadam nostra regente, philosophatur.

Τίς ἡ φιλοσόφου καὶ ἐρωτικοῦ διαφορά.

Differentia Philosophi, & amatoris.

Ὅτι ἀποδίδωσι, φησίν, ὁ Πλάτων φιλοσόφου καὶ ἐρωτικοῦ διαφοράν, καὶ πῶς ἰσοτίμως ἀνάγεσθαι λέγονται· φιλοσοφῆσαι μὲν ἀδόλως λέγει τὸν θεωρίαν αὐτὴν πράξεως πολιτικῆς ἀγαπήσαντα, καὶ πάντα τὰ ἄλλα παρ' οὐδὲν θέμενον, καὶ ταῖς καθαρτικαῖς ἀρεταῖς ἑαυτὸν παραδόντα,

PLATO discrimen ponens, inquit, inter Philosophum, & amantem, & quomodo honore inter se pares dicatur, philosophari quidem eũ dicit, qui soli deditus contẽplationi, ab aliis omnibus abstinet, purisq; virtutibus se dedicat,

HIEROCLES

vt tandem perfectus euadat, quemadmodum in Theæteto ait. Atque hic absolute Platoni Philosophus est. Amatorius vero ei vocatur, qui vt cum philosophia liberos amet, propter ipsam honestatem ac diuinitatem exercitatus, & spiritalium bonorum vsum adeptus, ciuilem vitæ rationem, educationemque liberorum sectatur: quod in libris de Repub. tradit: Philosophos potissimum ciuitatum esse principes, vt eas aliquando malis eripiant, neque florentes vnquam fore Resp. nisi diuino vtentes exemplari, eas definiant. Quæ autem definitionis aut descriptionis huius ratio est, nimirū sumptam ciuitatem, moresque hominum veluti tabulas puras imprimis reddant: deinde Reip. formam pingant. Denique eo confecto, frequenter, & vndique ad id quod natura iustum est, & honestum, & his similia respectum habeant, rursumque ad eam, quæ hominibus insita est, vt Homerus ait, Dei similitudinem, ac formam, & aliud quidem expungant, aliud vero inculpant quod moribus Deo maximè caros mortales reddat. Talis est Rerumpub. pictor amans cum Philosophia, hoc est, qui vna cum speculatione in Repub. versatur, cui pro liberis Sensus sint, quodq; in iis honestum elucet, & his longe antiquior ac maior, veluti Sensuum Pædagogus, Mens sit. Propterea eum, qui sola mente vtendo, in rerum humanarum despicientia moderate versatur, perfectè philosophari, hoc est, sine labore, à materia seiunctum, ac sine præstigiis affirmat. Sensus enim Menti coniunctus, fascinare Rationem, atque flectere studet, vt quod materiæ coniunctum est, bonum sibi proprium existimet. Qui vero Sensus mente gubernat, eum demum liberorum cum Philosophia amantem appellat: cui Mens contemplationi dedita pro custodia sit, ac munimento, ne Sensibus operando fallatur, cuius quidem mentis imagines pingere publicè priuatimque amat, mores hominum dirigens, dum, quoad eius fieri potest, Dei amantes, hoc est, pios reddat. Quod autem in imagine pictor perspectum habuit, diuino vsus exemplari, id aliis quoque insculpere conatur, nihilo quidem hic altero Philosopho mente inferior, cum humanitate superior appareat, quemadmodum ille huic priuatis commodis antecellit. Atque hoc quidem inter se discrimine differunt, Philosophus quidem perfecte, hoc est, parum aut nihil humana curans negotia; amatorius vero, hoc est, cognatorum, atq; affinium negotia gerendo, in eos beneficus, nihilominus quia æqualiter Philosophiam adepti sunt, pari quoque perfectionis gradu censentur, pari tempore veluti alis sublati, & eadem eruditione digni habiti.

E LIBRO TERTIO.

CAPITE X.

Leges, rationes, virtutes, & si qua similia, Prouidentiam inducere.

NON frustra, inquit Hierocles, Leges conduntur hominibus, neque Ratio iis temerè data, neque voluntas frustra est. nec vota facere superuacaneum, si res humanæ Prouidentia regantur. Iustitia & Lege mercedem liberis actionibus tribuente.

τῇ πρὸς μόνην τὴν ἰδέαν τελείωσιν * ἀναγωγῇ, ὡς ἐν Θεαιτήτῳ διεξεισιν. ἀλλ' ὁ μὲν * ἀδόλως φιλόσοφος κατὰ Πλάτωνα τοιοῦτος. ὁ δὲ ἐρωτικὸς λέγεται παρ' αὐτῷ, * ὃς καὶ παιδεραστήσει μετὰ φιλοσοφίας, ὁ ταῖς * πραγματικαῖς ἀρεταῖς διὰ τὸ θεῖον καὶ [τὸ] αὐτοκαλὸν ἐνασκηθεὶς, καὶ τὴν νοητῶν ἀγαθῶν τὴν μετάδοσιν ἐπιπαιδεύσας, πολιτικὸν τῷ ὄντι καὶ παιδευτικὸν τρόπον τοῦ βίου μεταχειριζόμενος. καὶ τοῦτο ἐν Πολιτείᾳ παραδίδωσι, τοὺς φιλοσόφους λέγων ἄρχοντας ταῖς πόλεσιν ἐφεστάναι, ἵνα λήξωσί ποτε τῶν κακῶν. καὶ ὡς οὐκ ἄν ποτε * εὐδαιμονήσειε πόλις, εἰ μὴ αὐτὴν διαγράψαιεν οἱ τῷ θείῳ παραδείγματι χρώμενοι. τίς δὲ ὁ τρόπος τῆς διαγραφῆς; ὅτι λαβόντες, ὥσπερ πίνακα, πόλιν τε καὶ ἤθη ἀνθρώπων, πρῶτον μὲν καθαρὰν ποιήσαιεν, καὶ μετὰ τοῦτο ὑπογράψαιντο ἂν τὸ σχῆμα τῆς πολιτείας. ἔπειτα, οἶμαι, ἀπεργαζόμενοι αὐτὴν, πυκνὰ * ἂν ἑκατέρωσε ἀποβλέποιεν, πρός τε τὸ φύσει δίκαιον, καὶ καλὸν, καὶ σῶφρον, καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα καὶ * πρὸς ἐκεῖνο αὖ, ὃ ἐν τοῖς ἀνθρώποις ἐμποιεῖ, * ὃ, ὡς Ὅμηρος ἔφη, τὸ θεοειδές * τι καὶ θεοείκελον. καὶ τὸ μὲν ἐξαλείφοιεν, τὸ δὲ πάλιν ἐγγράφοιεν, ἕως * ὅ, τι μάλιστα τὰ ἀνθρώπινα ἤθη θεοφιλῆ ποιήσαιεν. τοιοῦτός ἐστι πολιτειῶν ζωγράφος ὁ παιδεραστῶν μετὰ φιλοσοφίας, τουτέστιν, ὁ μετὰ θεωρητικοῦ νοῦ πολιτευόμενος. παῖδα γὰρ εἶναι τὴν αἴσθησιν καὶ τὸ ἐν αἰσθήσει καλὸν, * ὡς πρεσβύτην καὶ παιδαγωγὸν τῆς αἰσθήσεως, τὸν νοῦν. διὸ τὸν τῷ μόνῳ χρώμενον ἐν ὑπεροψίᾳ τῶν τῇδε τελειότερον ἀδόλως φιλοσοφεῖν ἀποφαίνεται, τουτέστιν, ἀπεριεργάστως καὶ ἀΰλως καὶ ἀγοητεύτως. γοητεύειν γάρ πως ἡ αἴσθησις ἐθέλει συνοῦσα, καὶ ἀναπείθειν τὸν λογισμὸν, τὸ ἔνυλόν τι ἀγαθὸν ὑπολαμβάνειν οἰκεῖον. τὸν δὲ τὴν αἴσθησιν κατὰ νοῦν διατάττοντα, παιδεραστεῖν λέγει μετὰ φιλοσοφίας, φυλακτήριον ἔχοντα μέγιστον τοῦ ἀνεξαπατήτως κατὰ τὴν αἴσθησιν ἐνεργεῖν, τὸν θεωρητικὸν νοῦν. οὗ εἰκόνας ἰδίᾳ καὶ δημοσίᾳ γράφειν ἐρᾷ, τὰ τῶν ἀνθρώπων ἐπανορθούμενος ἤθη, ἕως εἰς ὅσον ἐνδέχεται θεοφιλῆ ποιήσειεν. ἃ * δὲ ἐκεῖ ὁρᾷ, ἐγγράφειν ἐν ἄλλοις πειρᾶται ὁ τῷ θείῳ χρώμενος παραδείγμασι ζωγράφος· οὐδὲν μὲν τὴν σοφίαν κατὰ τὸν νοῦν ἀπολειπόμενος, * φιλανθρωπίᾳ δὲ αὐτοῦ δοκῶν διαφέρειν, ὥσπερ αὖ ἐκεῖνος τούτου τῇ ἰδιοπραγίᾳ κρατεῖ. τοιαύτας δὲ πρὸς ἀλλήλους ἔχοντες διαφοράς· ὁ μὲν, τὸ ἀδόλως τουτέστιν, ἐνδεῶς καὶ ἀνεπιστρόφως τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων· ὁ δὲ, τὸ ἐρωτικῶς, ὁ ταὐτόν ἐστι τῷ φιλανθρώπως καὶ κοσμητικῶς τῶν συγγενῶν· ὅμως διὰ τὸ μίαν αὐτοὺς καὶ τὴν αὐτὴν φιλοσοφίαν κεκτῆσθαι, τῆς ἀποκαταστάσεως ἰσοτίμως τυγχάνειν λέγονται, ἰσοχρονίως περιοδευόμενοι, καὶ τῆς αὐτῆς ἀναγωγῆς ἀξιούμενοι.

* ἀνάγουσι. * ἀδόλως. * al. ὅς. * πραγματικῆς. * εὐδαιμονήσειε. * al. ἀποσκοποῖεν. * al. ὅτι. * al. ὅτι δή. * al. τό. * al. ἕως. * al. πρὸς. * al. γάρ. * al. φιλανθρωπίας.

ἐκ τοῦ γ' λόγου, κεφάλ. ι'.

Ὅτι νόμοι, καὶ λογισμοὶ, καὶ ἀρεταὶ, καὶ ὅσα τοιαῦτα, τὴν πρόνοιαν συνιστῶσιν.

ΟΥ μάτην οὖν, φησὶ, νόμοι κεῖνται τοῖς ἀνθρώποις, οὐδὲ λογισμὸς εἰκῆ δίδοται, οὐδὲ τὸ βούλεσθαι παρέλκει, οὐδὲ τὸ εὔχεσθαι περιττὸν, εἰ πρόνοια τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων ἡγοῖτο. νόμῳ καὶ δίκῃ τὰς ἀμοιβὰς τῶν προαιρέσεων ταττούσης·

οὐδὲ

HIEROCLES

οὐδὲ μὴν, εἰ ταῦτα ἀναγκαῖα καὶ καλὰ καὶ σωτήρια, ἡ τῆς προνοητικῆς εἱμαρμένης τάξις ἀναιρεῖται, ἢ τὸ ἐφ' ἡμῖν τοῖς οὐκ ἐφ' ἡμῖν παιδεύουσα πάθεσι. δι' ἀλλήλων δὲ ταῦτα βεβαιοῦται μᾶλλον, ἢ διὰ θατέρου θάτερον ἀναιρεῖται. προνοίας γὰρ οὔσης· ἀνάγκη καὶ νόμους, καὶ λογισμοὺς, καὶ εὐχὰς *πλεῖστα ἡμᾶς ὠφελεῖν. μὴ οὔσης δὲ (οὐ) μόνον ἀνόνητα παντελῶς ταῦτα, ἀλλ' οὐδὲ τὴν ἀρχὴν ὑποστῆναι δυνάμενα. διὸ καὶ τὸ ἐφ' ἡμῖν, τὴν πρόνοιαν συνεισάγει· καὶ ἡ πρόνοια, τὸ ἐφ' ἡμῖν. ἡ γὰρ ἡμετέρα προαίρεσις, τὴν δικαίαν εἱμαρμένην κρατύνει, καὶ αὕτη τὴν αὐτεξούσιον ἡμῶν κίνησιν βεβαιοῦται. ἣν εἰ μὲν καθαρὰν καὶ λελογισμένην προσάγοιμεν τῷ θεῷ, νόμοις ἐμμένοντες, καὶ εὐχαῖς χρώμενοι, καὶ *εὐβουλίαν τιμῶντες, καὶ διὰ πάντων ἐπιμέλειαν ἑαυτῶν ποιούμενοι· τῶν μεγίστων ἀγαθῶν τευξόμεθα. εἰ δὲ τἀναντία· πάντως που τῶν ἐπὶ τούτοις τεταγμένων δικῶν τὰς ἰατρικὰς οἴσομεν ἀλγηδόνας, πείρᾳ τὸ δέον μεταμανθάνοντες. πρὸς αὐτὸ δὲ τὸ εὖ καὶ καλῶς ἡμᾶς διατεθῆναι, τῆς χείρονος καθαρεύσαντας προαιρέσεως, πλείστην φέρει συντέλειαν εὐχὴ καὶ νόμος καὶ συμβουλὴ, καὶ τὰ τοιαῦτα, εἰς τάξιν ἄγοντα καὶ συμφωνίαν θεοπειθῆ τὴν ἡμετέραν διάνοιαν.

* al. πλεῖσται.

* al. εὐβουλία.

Ποταπόν ἐστι τὸ ἡμέτερον αὐτεξούσιον;

Οὐ τοιοῦτόν ἐστι, φησὶ, τὸ ἡμέτερον αὐτεξούσιον, ὡς ταῖς ἑαυτοῦ προαιρετικαῖς κινήσεσι πάντα μετατιθέναι δύνασθαι, τὰ ὄντα, καὶ τὰ γινόμενα. οὕτω γὰρ ἂν οὐ μόνον καθ' ἕνα ἕκαστον ἄνθρωπον κόσμος ἄλλος ἐγίνετο, καὶ ἄλλη βίου κατασκευὴ, μὴ τὰ αὐτὰ βουλομένων ἁπάντων ἡμῶν· ἀλλὰ καὶ ταῖς ἑκάστου διαθέσεσιν, εἴπερ δραστήριοι ἦσαν καὶ οὐσιοποιοὶ, συμμετέβαλε τὰ πάντα, ταῖς ὀξυρρόποις μεταβολαῖς τῶν ἀνθρωπίνων προαιρέσεων συναλλοιούμενα. διὸ εὐλόγως ἡ δύναμις τοῦ *ἀνθρώπου αὐτεξουσίου, εὐκίνητος οὖσα καὶ ἐφήμερος, ἀδρανής ἐστι παντελῶς πρὸς ὑπόστασίν τινος, ἢ μετάθεσιν, μὴ συνεργουμένη ἔξωθεν. ἀλλὰ δὴ τὰ ὄντα, φησὶ, μὴ μετατιθέτω ἡ ἀνθρωπίνη προαίρεσις· ἐπεὶ δὴ θεῖος νόμος αὐτὰ φρουρεῖ, μηδὲ τῶν γινομένων ὅσα εἰς κοσμικὰς ἐνεργείας συντελεῖ.

* ἀνθρωπίνου.

Διὰ τί μὴ τὰ ἀνθρώπινα διατίθεται ὡς βούλεται;

Ὅτι οὐδενός ἐστι κυρία, πλὴν ἑαυτῆς, καὶ τοῦ ἑαυτὴν ἀμείνονα ἢ χείρονα ταῖς διαθέσεσιν ἀπεργάζεσθαι· κριτικὴ μόνον οὖσα τῶν ὄντων, καὶ ἀποδεκτικὴ τῶν γινομένων· καὶ ὅπως ἀρετὴν ἢ κακίαν κτωμένη πρὸς εὖ ἢ κακῶς ἐν ταῖς οἰκείαις ἐνεργείαις διατεθῆναι. τὸ γὰρ αὐτεξούσιον, τοῦτο μόνον *ἐφ' ἡμῖν εἶναι δηλοῖ, τὴν μετάθεσιν ἡμῶν αὐτῶν πρὸς τὸ δοκοῦν ἡμῖν τοῦ προσκειμένου σώματος, καὶ τῶν ἐκτὸς, οὐ συναριθμουμένων τῷ αὐτεξουσίῳ. εἰ γὰρ τὸ λεγόμενον ἐφ' ἡμῖν παρελθὸν τὴν οὐσίαν, ἐν ᾗ ἵδρυται, καὶ ὥσπερ ἐν ἀλλοτρίᾳ χώρᾳ γινόμενον, ἄλλα ἐπ' αὐτῷ εἶναι βουληθῇ, οἷον τὸ σῶμα, ἢ τὴν κτῆσιν· μυρίων ἐναντιωμάτων πειράσεται, μὴ κατὰ σκοπὸν προβαινόντων αὐτῷ τῶν πραγμάτων, καὶ μυρίων δεήσεται (τῶν) συνεργούντων, εἰ μέλλοι τι τοιοῦτον κατὰ νοῦν αὐτῷ γενήσεσθαι. τὸ δὲ τὰ ἐναντιούμενα μὴ συμβῆναι, καὶ τὰ συνεργοῦντα· οὐκ ἔστιν ἐφ' ἡμῖν, ἀλλ' ἄλλης τινὸς καὶ μακρᾶς ὑποθέσεως, καὶ τῆς ἑπομένης ταύτῃ τάξεως,

* al. ἂν.

Neque vero si hæc necessaria, honesta & utilia sunt, idcirco Fati prouidentis vis tollitur, quod Fatum externis malis id quod in nostra est potestate, corrigit: sed hæc per se magis inuicem confirmant, quam mutuo se destruunt: Prouidentia enim existente, etiam Leges necesse est, Rationes, & Vota plurimum nobis prodesse: illa vero sublata, non solum nihil profuerint, sed nec tueri quidem Remp. imperiúmque poterunt. Propterea quod in nostra est potestate, Prouidentiam inducit, & vicissim Prouidentia, id quod in nostra potestate est. Nostra enim voluntas iustum Fatum corroborat, & rursus Fatum liberum arbitrium confirmat. quod si purum ac meditatum Deo adiunxerimus, Legibus stantes, Votísque vsi, & Prudentiam sectantes, ac per omnia curam eorum gerentes, maximis fruemur bonis: contra vero, dolores perferemus, his præfixos, sed qui medicinam adferant, experimento officium edocti. vt autem benè aut malè afficiamur à deteriore voluntate purgatione liberi, plurimum conducunt Lex, Votum, Consilium, & id genus alia, quæ nos pios, Deóque consentientes efficiunt.

Arbitrij nostri libertas qualis sit.

Non tale est, inquit, liberum nostrum arbitrium, vt suis liberis actionibus omnia quæ sunt, quæque fiunt, transferre possit. Sic enim singulis hominibus nouus mundus conderetur, aliúsque vitæ apparatus esset, quandoquidem non omnes eadem cupiunt, sed pro singulis cuiusque affectibus (siquidem essentiam constituere possent) omnia traducerentur, mutata subitis humanarum voluntatum commutationibus. Merito igitur potestas hominis libera, facile mobilis, idque quotidie, impotens omnino est ad aliquid vel conficiendum, vel transferendum, nisi aliunde iuuetur. Itaque res conditas, inquit, humana non transferat voluntas, cum Lex diuina illa conseruet, neque eorum quæ fiunt, conferat quidquam ad mundum fabricandum.

Cur res humanæ non fluant ex Voto.

Libera voluntas in nullum habet imperium, præterquam in se, vtque se ipsam meliorem peioremve affectionibus reddat, res solum iudicans externas, factáq; recipiens. Quo fit, vt pro virtutibus aut vitiis acquisitis, bene aut malè in suis actionibus dirigatur. Libertas enim hoc solum penes nos esse demonstrat, nimirum vt nos applicemus, prout visum fuerit, vicino corpori, externísque rebus, quæ libera minimè sunt. Si enim arbitrium, (quo de hactenus) essentiam, in qua situm habet, transcenderet, ac veluti in aliena regione alia penes se esse vellet, verbi gratia, corpus, aut possessionem: sexcenta aduersantia haberet, rebus ei ex animi sententia non succedentibus, infinitísque auxiliantibus indigeret, vt aliquid ex voto fieret. Non est autem in nostra manu positum, ne nobis aduersa accidant, aut vt auxiliantia nanciscamur, sed alicuius alterius in potestate est: longeque antea propositi, & qui hoc cōsequitur, ordinis:

HIEROCLES quæ Fatum complere dicitur. Quod Fatum diuinum quoddam est iudicium in iis, quæ in nostra potestate non sunt, ad iustam eorum, quæ in nostra sint potestate, mercedem. Non enim arbitrij tollitur libertas, si penes Deum sit, externa prout vult distribuere, ac singulis pro meritis præmia dare. Maximè enim ad virtutem, aut vitium libertate nostra prouidens Fatum indiget, alioqui iusta non esset inæqualis illa rerum distributio, nisi occasionem ei arbitrium nostrum præberet.

Plato in extremo Timæo de corporis differens affectionibus, earumque curationibus, vetat iis vti temere purgationibus, quas medica ars adhibet, quod naturalem morborum maturitatem exspectare, ne sectionibus violentis illi augeantur, oporteat. Et sic serie quadam procedens singulis morbis tempus aliquod à natura præscriptum, ab simili animalium compositione ostendit, quorum congressus ordinatè fit, vitæ continens tempus, atque in suo quæque genere. Verbi gratia, equus quidem tot annos vixerit diutissime, bos autem tot, & sic de cæteris, vt bos decem vixerit annos nisi fera, aut alia aliqua externa calamitas accedens prius illum necarit. A natura enim singulis præfinitum tempus est, ad quem terminum, nec vltra peruenirí potest. Non omnes autem ad terminum vsque pertingere possunt, impediente extrinsecus casu aliquo violento, quem Dei erga nos Prouidentiam ordinare, in brutis autem fortuito accidere, diximus. Neque enim mortis ratio, iuxta cuiusque merita attributa, eodem modo est metienda, quo brutorum ac plantarum interitus, quando nec illa, eodem quo nos modo nascuntur. Homines enim parentum meritis, Deorum iudicio generantur, vitamque accipiunt, qua hæc continentur, natio, ciuitas, parentes, natalis dies, corpus denique, & educatio, Fortunæ bona ad vitam tuendam, mortis genus, tempus destinatum, horumque omnium custos, ac minister Genius: quorum omnium brutis nihil accidit. Nam quæ ratione præditis, quà prædita sunt, accidunt, ea omnino à brutis aliena sunt. Non igitur æquum est eandem rationem haberi animalium Rationis expertium, atque præditorum: siquidem illa Prouidentiæ tantum adipiscuntur, quantum ad speciem conseruandam satis est, quæ æterna est, & immortalis. Nisi enim prouidentiam singulatim experiamur, vt nihil non ab ea regatur, non debita erga nos sollicitudo apparebit. Decet enim nos à Deo certo aliquo ac definito numero conditos, iuxta ortus productionem Prouidentiam eius singulatim sortiri. Neque enim vnicam cōdidit animam Deus, à qua singulæ partem mutuarentur, aut in quam vicissim resoluerentur, sed singulas animas terminis suis circumscripsit. Quamobrem etiam singularum est Prouidentia, & iudicium, & pœna, & expiatio, & ad orcum missio, vitæque terminis conueniens, mors quoque non fortuita,

λὴν ἡ εἱμαρμένη ἐπιτελεῖν λέγεται. κρίσις θεία οὖσα ἐν τοῖς οὐκ ἐφ' ἡμῖν, πρὸς τὴν ἀξίαν ἀμοιβὴν τῶν ἐφ' ἡμῖν. οὐ γὰρ ἀναιρεῖται τὸ αὐτεξούσιον τῆς ἀνθρωπίνης ψυχῆς, εἰ τὰ ἐκτὸς αὐτῆς ἐπὶ τῷ θεῷ εἴη διανέμειν, καὶ ἀποδιδόναι ἑκάστῳ πρὸς τὴν ἀξίαν τῶν διαθέσεων. μάλιστα γὰρ πρὸς ἀρετὴν καὶ κακίαν αὐτοκινησίας ἡμῶν ἡ προνοητικὴ εἱμαρμένη δεῖται· οὐ γὰρ ἄλλως ἔσται δικαία ἡ ἄνισος διανομὴ, μὴ ὑπόθεσιν λαβοῦσα τὸ ἡμέτερον αὐτεξούσιον. τί ἡ εἱμαρμένη κατὰ Πλάτωνα.

Ὅτι ἐν τῷ τέλει τοῦ Τιμαίου ὁ Πλάτων, φησὶ, περὶ σωματικῶν παθῶν διαλεγόμενος, καὶ τῆς τούτων θεραπείας, καθάρσεσι φαρμακευτικαῖς ἀπαγορεύει χρῆσθαι προχείρως, διὰ τὸ δεῖν περιμένειν τὴν κατὰ φύσιν τῶν νοσημάτων πέπανσιν, καὶ μὴ ταῖς βιαίοις ἐκτομαῖς πολλαπλάσια ταῦτα ἀπεργάζεσθαι· καὶ οὕτως ἔκ τινος ἀκολουθίας προϊὼν, ἑκάστῃ νόσῳ χρόνον τινὰ φύσει τεταγμένον ἀποφαίνεται, τῇ τῶν ζώων συστάσει ἀνάλογον. ὧν ἡ σύνοδος γίνεται τεταγμένως, (ὡς) φησὶν, ἔχουσα τοῦ βίου τοὺς χρόνους κατὰ γένος· οἷον ἵππος μὲν τοσάδε ἔτη ζήσεται τὸ μήκιστον, βοῦς δὲ τοσάδε. καὶ καθέκαστον, οἷον· ὅδε ὁ βοῦς συστείη ἔτη δέκα, εἰ μὴ θηρίον, ἢ ἄλλη τις ἔξωθεν συμπεσοῦσα περίστασις αὐτὸν προανέλῃ. ἔστι γὰρ ἐκ φύσεως ἀφωρισμένον χρόνον τινὰ ἑκάστῳ, μέχρις οὗ δυνατόν ἐστιν ἐξαρκεῖν τὴν σύστασιν, καὶ οὗ εἰς τὸ πέραν οὐκ ἂν ἔτι βιώσεται· μὴ πάντως δὲ πάντας πρὸς τὸν δυνατὸν τῆς συστάσεως ἀφικνεῖσθαι χρόνον, διὰ τὰς ἔξωθεν βιαίους ἐπιφοράς· ἃς ἐφ' ἡμῶν μὲν τὴν πρόνοιαν διατάττειν ἔφαμεν, ἐπὶ δὲ τῶν ἀλόγων ζώων ὡς ἔτυχεν ἐπισυμβαίνειν. μὴ γὰρ ἀναγκαῖον εἶναι, ὡς ἐπ' ἀνθρώπων, οὕτω καὶ ἐπὶ τῶν ἀλόγων ζώων, ἢ τῶν φυτῶν, τὴν τάξιν τοῦ θανάτου φυλάττεσθαι πρὸς τὴν ἀξίαν ψυχῆς ἀποδιδομένην· ἐπεὶ μηδὲ ὁμοίως ἡμῖν ἐκεῖνα εἰς τὸν βίον παρέρχεται. ἡμεῖς μὲν γὰρ κρίσει δικαστῶν δαιμόνων πρὸς τὴν τῶν προβεβιωμένων (ἡμῖν) ἀξίαν λαγχάνομεν ἕκαστος βίον· ἐν ᾧ πάντα συνείληπται, ἔθνος, πόλις, πατὴρ, μήτηρ, καιρὸς ἀποκυήσεως, σῶμα τοιόνδε, * ἀναστροφαὶ, καὶ τύχαι παντοῖαι τῷ βίῳ προσήκουσαι, τρόπος τελευτῆς, καὶ καιρὸς ἀποτεταγμένος· καὶ τούτων ἁπάντων φύλαξ καὶ ἀποπληρωτὴς, ὁ εἰληχὼς δαίμων ἐστὶν, ὧν οὐδὲν ἐπ' ἐκείνων θεωρεῖσθαι πέφυκε. τὰ γὰρ τῇ λογικῇ οὐσίᾳ ὡς λογικῇ προσήκοντα, τῆς ἀλόγου φύσεως * παντελῶς ἐστιν ἀλλότρια. οὐ δίκαιον οὖν ἐστι, τῆς αὐτῆς ἀξιοῦσθαι προνοίας λογικὰ καὶ ἄλογα. ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν τῷ κατ' εἶδος σώζεσθαι, τὴν ἀρκοῦσαν ἔχειν πρόνοιαν· τοῦτο γὰρ μόνον ἀθάνατον, καὶ ἀεὶ τὸ αὐτὸ διαμένον: ἡμεῖς δὲ, εἰ μὴ καὶ καθ' ἕνα ἕκαστον προνοηθησόμεθα, ὥστε μηδὲν ἀλόγιστον εἶναι τῇ προνοίᾳ τῶν καθ' ἡμᾶς· τῆς προσηκούσης οὐ τευξόμεθα κηδεμονίας. πρέπει δὲ τοὺς πρὸς ἀριθμὸν ὡρισμένον ὑποστάντας ὑπὸ τοῦ δημιουργοῦ, ἑπομένους τῇ ἀπ' ἐκείνου γενέσει, καὶ καθ' ἕνα ἕκαστον τῆς προνοίας αὐτοῦ μεταλαγχάνειν. οὐ γὰρ δὴ μίαν εἰργάσατο ψυχὴν, ἧς ἕκαστος ἡμῶν ὡς ἔτυχεν ἀπὸ ταύτης ἀπομερίζεται, καὶ πάλιν εἰς ταύτην ἀνακιρνᾶται· ἀλλ' ἑκάστην ἀνθρωπίνην ψυχὴν ἰδίοις ὅροις περιγεγραμμένην ὑπέστησε. διὸ καὶ ἑκάστης ἐστὶ πρόνοια, καὶ κρίσις, καὶ δίκη, καὶ κάθαρσις, καὶ εἰς γένεσιν ἔκπεμψις, καὶ βίου λῆξις προσήκουσα· καὶ τελευτὴ οὐκ ἀπὸ ταὐτομάτου συμβαίνουσα·

καὶ μὴ

* ἐναστροφαὶ

* al. παντελῶς ὤν.

καὶ μετὰ τὴν τελευτὴν εἰς ᾅδου πορεία μετὰ ἡγεμόνος, τοῦ τὴν ζωὴν ἡμῶν εἰληχότος δαίμονος. Ἐπὶ μὲν οὖν τῶν ἄλλων ζώων καὶ φυτῶν, καὶ προαιρέσεις ἡμέτεραι, καὶ ἀλληλοφαγίας ἀναγκαῖαι χρεῖαι, παντοῖαι καὶ τυχηραὶ περιπτώσεις, ἐκβιάζονται ἕκαστα * πρὸ τῆς κατὰ φύσιν * διαλύσεως ἀτάκτως καὶ ἀορίστως φθείρεσθαι· * ὥστε προβεβιωμένων αὐτοῖς δίκης * ὑφεστώσης, μήτε ἐφ' οἷς νῦν ποιοῦσιν ἢ πάσχουσι κρίσεως προσδοκωμένης. Ἐπὶ δὲ ἀνθρώπων, * θεσμοὶ προνοίας, καὶ δαιμόνων κρίσεις, καὶ βίων κλῆροι, καὶ παλαιῶν ἁμαρτημάτων ἀμοιβαὶ, τά τε ἄλλα, καὶ τοὺς καιροὺς, καὶ τοὺς τρόπους τῆς τελευτῆς ἀφορίζουσιν· ὥστε καὶ τὰ ἀπὸ προαιρέσεως ἐνεργούμενα, καὶ τὰ ὡς ἔτυχε δοκοῦντα συμπίπτειν, πρὸς τὴν ἑκάστου ἡμῶν εἱμαρμένην συνείρεσθαι, καὶ τὴν τῆς * ἀξίας ἀποπληροῦν δίκην, ἀεὶ τῶν παρεληλυθότων τοῖς ἐφεξῆς τὴν αἰτίαν τῆς συμβάσεως παρεχομένων, καὶ τῶν ἐφ' ἡμῖν τὰς τῶν οὐκ ἐφ' ἡμῖν περιστάσεις ἐφελκομένων, τὰς ἀνθρωπίνας προαιρέσεις τοῖς εἱμαρμένοις ἀπευθύνεσθαι νόμοις, οὓς ὁ δημιουργὸς ἔταξε ταῖς ψυχαῖς. λείπει.

* al. πρὸ τῆς. * διάλυσιν. * ὡς μετ. * al. ὑφεστώσης. * al. θεσμοὶ. * ἀπαξίαν.

HIEROCLES

& post mortem ad inferos cum Genio, qui nobis obtigit descensus. In brutis vero, ac stirpibus, cum quod ab humana pendeant voluntate, tum quia inuicem se deuorant necessitate adacta, denique ob varios ac fortuitos casus, fit vt sine ordine ac termino, ante tempus à natura præscriptum, extinguantur, vt nulla iis constituta sit pœna, neque ratio reddenda eorum, quæ in vita egerunt, aut perpessa sunt. In hominibus Prouidentiæ leges, Deorúmque iudicia, vitæque conditiones, & male ante actæ vitæ pœnæ, cum alia omnia, tum tempus, mortisque genus definiunt, vt quæ liberè sunt acta, vel fortuito accidisse visa sint, cum cuiusque Fato coniungantur, & pœnam meritorum impleant, dum ante actæ vitæ sequentia respondent, & ea quæ in nostra potestate sunt, eorum quæ non sunt in nostra potestate, necessitatem attrahunt. Quo fit, vt humanæ voluntates Fati legibus, quas conditor Deus præscripsit, regantur.

ΕΚΛΟΓΑΙ ΤΟΥ ΒΙΟΥ ΓΡΗΓΟΡΙΟΥ τῆς ῥωμαίων ἐκκλησίας ἀρχιερέως.

σνβ'. Excerpta è vita Gregorij, Pp. Romani.

* ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ ἐκλογαὶ τοῦ θεαρέστου βίου Γρηγορίου, ὡς ἱεροπρεπῶς ἀρχιερατεύσας τῆς ῥωμαίων ἐκκλησίας, τοὺς βιωφελεστάτους τέσσαρας διαλόγους ἐφιλοπονήσατο.

* Ἀνεγνώσθη.

Οὗτος ὁ θεῖος Γρηγόριος, μητρὸς μὲν προῆλθεν ὄνομα Σιλβίας, οἴκου * τοῦ περὶ τὴν ῥώμην λαμπροῦ· μονάζει δὲ ἐν τῇ μονῇ τοῦ ἁγίου Ἀνδρέου τοῦ ἀποστόλου, ἣ ἐπώνυμον κλέος καλεῖν· καὶ ὕστερον καθηγήσατο τῶν ἐν αὐτῇ, τἄλλα μὲν πράττων, ἃ πρακτέον ᾔδει θεοφιλεῖ, ἔργον δὲ διδοὺς τῇ χειρὶ καὶ τὸ γράφειν. ἀρεταῖς δὲ τὸν βίον ἰθύνων, ἐλεημοσύναις περιέλαμπε. μετὰ γὰρ πολλῶν ἄλλων, δι' ὧν αὐτοῦ τὸ πρὸς τοὺς δεομένους ἔλεος καὶ ἡ συμπάθεια ἐγνωρίζετο· καὶ τοῦτο αὖ μάλιστα * χαρακτηρίζοι τῆς φιλανθρωπίας αὐτοῦ καὶ ἐλεημοσύνης τὸ θαυμάσιον. ἧκέ τις αἰτῶν ποτὲ, καὶ τοῦ αἰτεῖν ἀνάγκην εἰς ναυάγιον ἀνῆπτεν· ὁ δὲ προθύμως δίδωσι χρυσοῦ νομίσματα ἕξ. ὁ δὲ αὐτὸς ἐν δευτέρᾳ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡμέραν ἐπελθὼν, οὐκ ἐξαρκεῖν ἔλεγε πρὸς τὸ μέγεθος τῆς συμφορᾶς, τὸ δοθὲν, καὶ ᾔτει λαβεῖν. ὁ δὲ πάλιν καὶ γνώμῃ καὶ δόσεσι τοῖς ἴσοις αὐτὸν ἐδεξιοῦτο. καὶ τρίτον ἐφίσταται, τὰ ὅμοια τοῖς δευτέροις καὶ λέγων καὶ αἰτῶν. ὁ δὲ οὐδ' εἰ τὸ τρίτον ἀλλοιότερος τοῦ αἰτοῦντος κατέστη· ἀλλὰ κελεύει πάλιν διὰ τοῦ καὶ τὰ πρότερον διακονησαμένου ἴσην αὐτοῦ καὶ ὁμοίαν τὴν ἐπίδοσιν παρασχεῖν. ἐπεὶ δὲ τῶν μὲν νομισμάτων οὐδὲν ὑπελέλειπτο, ἔμαθε δὲ ζητῶν ἐπιμελῶς, ὅθεν τοῦ δεομένου ἐπικουρήσειεν, ὡς ὁ ἐξ ἀργύρου πινακίσκος, ἐν ᾧ ἡ μήτηρ εἰώθει ὀσπρέων τινὰ διάβροχα πέμπειν τῷ παιδὶ, οὔπω ἀποδέδοται· τοῦτον * ἐπιδοῦναι τῷ αἰτοῦντι προστάττει. ἀλλὰ ταῦτα μὲν τότε.

Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου ὁ βίος, ὃ ἐν ἑτέροις ἀναγέγραπται. * περὶ τὴν ῥώμην λαμπροῦ H. St.

* χαρακτηρίζει.

* ἐπιδοῦναι.

Χρόνῳ δ' ὕστερον, κρίσει μὲν θείᾳ, ψήφῳ δὲ τῶν ἱερῶν ταγμάτων τὸν ἀρχιερατικὸν λαχὼν ἰθύνειν θρόνον, δώδεκά τινας τῶν πενήτων, ὡς ἔθος πράττειν τοῖς πατριάρχαις, συνεστιαθῆναι κελεύει, καὶ συγκαλέσασθαι τούτους τὸν οἰκεῖον συγκελλάριον ἐπιτρέπει. ὡς δὲ τὸ πρόσταγμα τέλος ἔλαβε,

EXCERPTA E VITA Gregorij Pont. Rom.

CCLII.

LEGIMVS excerpta è vita Deo charissimi Gregorij, quomodo pie Romanam administrans Ecclesiam, quatuor illos dialogorum libros vitæ vtilissimos concinnarit.

Græce hanc vitam et Dialogos nunc recudi Latine etiam cum Operibus, e Frontonis Ducæi recognouit.

Hic D. Gregorius natus est matre Siluia, patricius Rom. Vixit in solitudine S. Andreæ Apostoli, cui nomen cliuus Scauri: postea cæteris in illa sanctitate præiuit, alia quidem faciens quæ pio necessaria sunt, manum operi simul & scriptioni applicans. Virtutibus vitam instituens, eleemosynis clatuit. Inter alia enim multa, quibus illius miseratio & clementia erga inopes apparebat, hoc etiam maximè mirum ad humanitatem eius, & eleemosynas animum declarat.

Venit aliquando quidam petens, & naufragium esse causam dicebat, cur stipem posceret. Ille promptè dat sex aureos nummos. Ille secundo eodem die reuertens, non sufficere respectu calamitatis magnitudinis id quod dedisset dixit, & amplius poposcit. Ille vero animo donisque æqualibus illum affecit: & tertio contigit, similia vt secundo & dixit & petiit. Hic autem tertio non auersatus petentem est: sed rursum iussit per eundem, qui prius in ea re operam præstitisset æqualem illi, & similem portionem dari. Cum vero nihil pecuniæ relictum esset, & quærens diligenter qua re potissimum inopi subueniret, cognouit argenteam scutellam qua mater consueuerat iusculentum aliquod legumi num filio mittere nondum datam, hanc dari petenti iubet. Atque hæc quidem ita tum gesta.

Deinde, iudicio quidem diuino, suffragiis sacrorũ Antistitum Pontificium sortitus thronũ ad regendum, duodecim pauperes, vt solent patriarchæ facere, cõuiuio simul adhiberi voluit, mandauitque, vt qui eleemosynis præesset, illos conuocaret. Cum mandatum perfecisset,

GREGOR. PONT. & mensam conuiuæ implessent, visus est Pontifici & tertius decimus accumbere. Reprehendit igitur inuitantem, quod vnum amplius quam duodecim vocasset. Ille crimen negabat, & numerans comedentes, vidit non plures quam duodecim. Cum vero S. Gregorius & decimum tertium vidisset, & forma non aliorum modo similis, sed & sui interdum dissimilis hospes appareret, hunc de numero cæterorum non esse intellexit. Mensa remota hunc secreto vocauit, & seueris iuramentis constrinxit, vt quis esset manifestaret. Hic illum ipsum se esse dixit, qui olim aliquando ter eodem die ab eo eleemosynam petiisset, & toties in petendo non offendisset. Quæ res Deo ita grata exstitit, vt ex illo in hunc vsque diem summam iudicandi potestatem diuinitus nacto, ego tibi semper vitæ custos, actionúmque director assistam. Angelum vero Dei se ab officio vocari. His auditis, genibus accidens adorauit, Deóque gratias egit. Ille euanuit, & non conspicuus beneficum custodiuit. Admirandus hic Gregorius multos quidem, & vtiles imprimis libros Latine conscripsit, vt Homilias quibus Euangelia populo explanauit. Quin etiam vitas eorum, qui in Italia clari essent, salubribus admistis narrationibus, quatuor dialogis concinnauit. Etenim centum & sexaginta quinque annis ij qui Latinam linguam ignorarent, soli vtilitate huius operis frustrati sunt. Zacharias vero, qui huius sancti viri post illud tempus successor fuit, (Zacharias Pontifex.) cognitionem, vtilitatémque in Italia conclusam, in Græcam linguam vertens, communem vtilitatem orbi terrarum benigne exhibuit. Nec solum dialogos, sed & dignos lectione alios labores in Græcam linguam transferre operæ pretium duxit.

CCLIII.

MARTYRIVM SEPTEM PVERORVM
[*dormientium sub Decio tyranno.*]

LEGI è Martyrio septem puerorum [vnde hæc summatim descripta] Martyrium septem puerorum, Maximiliani, Iamblichi, Martini, Dionysij, Exacustudiani, Antonini, & Ioannis. Hos septem patricios, & cognitos quod Christianam pietatem amplecterentur & amplificarent, ductos esse à Decio Tyranno, imperium Rom. Dei contemptu tyrannide commutante: ductos autem egregiam confessionem edidisse. Imperatorem cum aliò traherent otia, securitate inuenta, in speluncā in mōte iuxta Ephesum fugisse, & seruitū ipsis in iis, quæ corporalis necessitas postularet, ab vno eorum, qui Iamblichus fuisse perhibetur. Paulo post imp. fuga, & loco, vbi essent. & viuendi ratione explorata, ira plenus, obstrui speluncæ os iussit, vt fame Martyres enecarentur. Deinde post annos septuaginta duos, [& trecentos] Theodosio à tertia vsque progenie regalem dignitatem suscipiente & administrāte,

καὶ τὴν τράπεζαν οἱ δαιτυμόνες ἐπλήρωσαν· συνεωρᾶτο δὲ τῷ ἀρχιερεῖ καὶ τρισκαιδέκατος συνεστιώμενος, ᾐτιᾶτο δὲ τὸν καλέσαντα, ὡς προσθήκην τὸν ἀριθμὸν τῶν δώδεκα χυδαιώσαντα: ὁ δὲ τὰ ἀπαρνεῖτο τὴν ἐπίστασιν, καὶ ἀπηρίθμει τοὺς συνεσθιομένους, δεικνὺς ἐν τῷ ἀριθμῷ τοὺς δώδεκα· ἐπεὶ δὲ ὁ ἱερὸς Γρηγόριος καὶ τρισκαιδέκατον ἔβλεπε, καὶ ἡ μορφὴ τούτου οὐ τῶν ἄλλων μόνον, ἀλλὰ καὶ *ἑαυτῆς πολλάκις ἐπὶ τὸ ξενίζον παρήλλαττε: συνῆκε μὲν, μὴ τῶν πολλῶν ἕνα τοῦτον εἶναι. ἀναστὰς δὲ τῆς τραπέζης, καὶ τοῦτον ἰδίᾳ μετακαλεσάμενος· ὅρκοις ἰδίοις φρικτοῖς, ὅστις ποτὲ εἴη, δῆλον ποιῆσαι. ὁ δὲ αὐτὸν ἐκεῖνος (ἔφη) εἶναι, τὸν πάλαι ποτὲ τρὶς τῆς αὐτῆς ἡμέρας τὴν αἴτησιν προσενεγκεῖν ἀξιώσαντα, καὶ τοσαυτάκις μὴ διαμαρτόντα τῆς αἰτήσεως. καὶ ἡ πρᾶξις ἐκείνη οὕτω τὸ θεῖον ἐξεθεράπευσεν, ὡς ἐξ ἐκείνου μέχρι τοῦ κρίνειν ἄνωθεν λαβεῖν, σοὶ συμπαρεῖναι φύλακά τε τῆς ζωῆς, καὶ ὁδηγὸν τῶν πρακτέων. ἄγγελον δὲ τὴν φύσιν θεοῦ χρηματίζειν. καὶ ὁ μὲν, ἀκούσας ταῦτα, πεσὼν προσεκύνησε, καὶ τῷ θεῷ ηὐχαρίστησεν· ὁ δὲ *ᾤχετό τε, καὶ οὐχ ὁρώμενος τὸν εὐεργέτην διεφύλαττε.

Οὗτος ὁ θαυμάσιος Γρηγόριος πολλὰς μὲν καὶ ἄλλας ψυχωφελεῖς τῇ ῥωμαίων συνετάξατο βίβλους, ὁμιλίας τε τὰ εὐαγγέλια ἀναπτύσσων προσωμίλησεν· ἀτὰρ δὴ καὶ βίους τῶν κατὰ τὴν ἰταλίαν ἀξιολόγους· καὶ διηγήματα σωτηρίας *ἐκπαιδεύοντα συγκαταμίξας τούτοις, ἐν τέσσαρσι διαλόγοις ἐφιλοπονήσατο. ἀλλὰ γὰρ πέντε καὶ ἑξήκοντα καὶ ἑκατὸν ἔτη οἱ τῆς ῥωμαίας φωνῆς ἀνιέντες, τῆς ἐκ τῶν πόνων αὐτοῦ ὠφελείας μόνοι ἀπήλαυον. Ζαχαρίας δὲ, ὃς τοῦ ἀποστολικοῦ ἀνδρὸς ἐκείνου χρόνοις ὕστερον τοῖς εἰρημένοις κατέστη διάδοχος, τὴν ἐν τῇ ῥωμαϊκῇ *μόνῃ συγκλειομένην γνῶσιν καὶ ὠφέλειαν, εἰς τὴν ἑλλάδα γλῶσσαν ἐξαπλώσας, κοινὸν τὸ κέρδος τῇ οἰκουμένῃ πάσῃ φιλανθρώπως ἐποιήσατο. οὐ τοὺς διαλόγους δὲ καλουμένους μόνους, ἀλλὰ καὶ ἄλλους αὐτοῦ ἀξιολόγους πόνους, ἐξελληνίσαι ἔργον ἔθετο. [τέλος τῆς ἐκλογῆς τῶν περὶ τὸν βίον τοῦ ἀρχιερέως ῥώμης θαυμασίου Γρηγορίου.]

* al. ἑαυτοῦ.
* ἴχνεσι.
* al. ἐμπαιδ.
* al. μόνον.

ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ
ἑπτὰ παίδων.

σνγ'. Martyriū VII. Puerorum, sub Decio tyranno.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἐκ τοῦ μαρτυρίου τῶν ἁγίων ζ. παίδων (ἐξ οὗ κεφαλαιώδης ἐκτυπώθη χρεία.) Ὅτι τὸ μαρτύριον ἑπτὰ παίδων, Μαξιμιλιανὸν, Ἰάμβλιχον, Μαρτῖνον, Διονύσιον, Ἐξακουστουδιανὸν, Ἀντωνῖνον καὶ Ἰωάννην· τούτους τοὺς ἑπτὰ τῶν εὐπατρίδων ὄντας, καὶ τοὺς τῆς εὐσεβείας φρονεῖν καὶ κρατύνειν ἐπιγνωσθέντας, ἀχθῆναι μὲν ἐπὶ Δεκίου τοῦ τὴν ῥωμαίων ἀρχὴν, θεοῦ παραχωρήσει, εἰς (τὴν) τυραννίδα διαφθείραντος: ἀχθέντας δὲ, τὴν καλὴν ὁμολογίαν ὁμολογῆσαι. σχολῆς δέ τινος ἄλλης τὸν τύραννον μεθελκούσης, ἄδειαν εὑρόντας καταφυγεῖν ἐπί τι σπήλαιον ἐν ὄρει πλησιάζοντι τῇ ἐφεσίων διακείμενον μητροπόλει· καὶ διακονεῖσθαι αὐτοὺς ἐν ὅσοις ἡ σωματικὴ ἐβιάζετο χρεία, ὑφ' ἑνὸς αὐτῶν, ὃν προεῖπεν Ἰάμβλιχον ὁ λόγος. μετὰ δέ τινα βραχὺν χρόνον, μαθόντα καὶ τὴν φυγὴν, καὶ τὸ χωρίον τῆς διατριβῆς, καὶ τὴν δίαιταν, καὶ ὀργῆς ἔμπλεω γεγονότα: ἀναφραγῆναι τὸ τοῦ σπηλαίου στόμα προστάξαι, ὡς ἂν λιμῷ διαφθαρεῖεν οἱ μάρτυρες. εἶτα μετὰ ἔτη δύο καὶ ἑβδομήκοντα, (καὶ τριακόσια) Θεοδοσίου μὲν τοῦ ἐκ τριγονίας τὴν βασίλειον ἀρχὴν διαδεξαμένου καὶ διέποντος,

Μαρ-

Μάρε δὲ τὸν ἐν Ἐφέσῳ ἐκκλησίας τὰς ἱερὰς φροντίδας ἐγκεχειρισμένον. τὸ παράδοξον τοῦτο καὶ ὑπερφυέστατον θέαμα, ἐφαίνησαν οἱ τοῦ Χριστοῦ καλλίνικοι μάρτυρες ἀναβεβιωκότες. οἷς προσελθόντες ὅ,τε βασιλεὺς καὶ ὁ ἐπίσκοπος (ἐκάλει γὰρ καὶ τὸν βασιλέα καὶ πόρρωθεν διεξιόντα τὸ τοῦ θαύματος ὑπερθαύμαστον) μετὰ ὧν καὶ ἄλλοι πολλοὶ, προσέπεσαν τε τοῖς ποσὶν αὐτῶν, καὶ τῆς παρ' αὐτῶν εὐχῆς ἠξιώθησαν καὶ εὐλογίας. συνεκαθίσε τε αὖθις ὅ,τε βασιλεὺς καὶ ὁ ἀρχιεπίσκοπος. καί τινος ὁμιλίας *προσηχούσης, δι' ἧς καὶ τὰ κατὰ τοὺς ἄνδρας ἐπὶ μᾶλλον ἐβεβαιοῦτο, καὶ τὸ ἀδιστακτὸν προσελάμβανε· κατ' ἐνώπιον αὐτοῦ τε τοῦ βασιλέως καὶ τῶν συμπαρόντων, ἐν αὐτῷ πάλιν τῷ σπηλαίῳ, ἐν ᾧ καὶ κατέκειντο, ἀνεπαύσαντο ἅμα· τῆς ἀδιαιρέτου τελευτῆς αὐτῶν ὑπ' *ὄψιν πάντων γεγενημένης, ἐπιμαρτυρούσης αὐτῶν καὶ τὴν ἠγνοημένην πρότερον τῆς παρούσης ζωῆς κοινὴν ἀναχώρησιν. ὄγδοον δὲ καὶ τριακοστὸν τηνικαῦτα Θεοδόσιος τῆς βασιλείας *ἤνυεν ἔτος, ἡνίκα τὸ τῶν θαυμάτων ὑπερθαύμαστον τῇ οἰκουμένῃ ἀναδειχθῆναι τὸ θεῖον ᾠκονομήσατο. ἐζήτει δὲ ἄρα καὶ ὁ τότε καιρὸς τοιοῦτον τεράστιον.

Θεόδωρός τις, ὡς εἴθε μὴ ὤφελε, τῆς Αἰγέων πόλεως ἐπεσκόπευε. οὗτος οὐκ οἶδ' ὅθεν τῷ τῆς ἀπιστίας ἀπάτης βορβόρῳ, φωνὰς δυσαγεῖς ἀπηρεύγετο, τῆς τῶν νεκρῶν ἀναστάσεως καταψηφιζόμενος, καὶ πολλοὺς ἅμα τῶν σὺν αὐτῷ πρὸς τὴν οἰκείαν *μεθέλκων ἀπόνοιαν. τοῦ δὲ θαύματος λαμπρὰς τὰς τῆς ἀναστάσεως ἀκτῖνας καθ' ὅλην ἀφιέντος τὴν ὑφ' *ἥλιον: αὐτοί τε καὶ ὅσον ἑλληνικὸν *ὑπολέλειπτο, οἱ μὲν, εἰς ἀμήχανον αἰσχύνην καὶ ἀφωνίαν κατεδύοντο· οἱ δὲ, εἰς ἀμετάθετον ἐλπίδα τῆς ἀναστάσεως μετετίθεντο. τίς δὲ ὁ τρόπος τῆς τοῦ σπηλαίου ἀνοίξεως; Ἀδόλιος, ὁ τοῦ ὄρους τότε κύριος, ἐν ᾧ τὸ σπήλαιον λελατόμητο, μάνδραν θρεμμάτων οἰκοδομῆσαι κελεύει τοὺς παῖδας· καὶ τὸ προσταχθὲν ἐπὶ ἡμέρας δύο διεπεράττετο. ἡ δὲ οἰκοδομὴ αὐτοῖς ἐπελεῖτο, μετακομιζομένων τῶν λίθων, οἳ τὸ τοῦ σπηλαίου στόμα ἀπέφραττόν τε καὶ ἀπετείχιζον. καὶ οὕτω μὲν ἀνεῴχθη τὸ σπήλαιον· οἱ δὲ ἐκεῖ ἀνακείμενοι αὐτοῦ μάρτυρες τηνικαῦτα παραδόξῳ θεοῦ κρίσει ἀναβεβιωκότες, ἀποστέλλουσι τὸν συνήθως αὐτοῖς πάλαι ὑπηρετησάμενον Ἰάμβλιχον, τροφὰς ὠνήσασθαι καὶ κομίσαι. ὃς τὴν Ἐφεσίων καταλαβὼν πόλιν, συλλαμβάνεται, δι' ἃ ἐκόμιζε νομίσματα, ὡς θησαυροῦ ἀρχαίων εὑρετής· κἀκεῖθεν τὸ κατὰ τοὺς μάρτυρας θαῦμα εἰς ἀκοὰς πάντων *περιηχεῖτο διαπλεόμενον, καὶ εἰς θέαμα προὔκειτο.

Maro autem Ephesi Præsule (ô nouum & naturæ inusitatum spectaculum) apparuerunt victores Christi egregij illi Martyres, vitâ recuperatâ, ad quos accedentes Imp. & Episcopus (illû enim qui longius aberat admirandum illud spectaculum etiam vocabat) cum quibus & alij multi, acciderunt ad genua eorum, precibusque & benedictione eorum digni habiti sunt. Assedit illis Imp. & Archiepiscopus, & mutuo colloquio habito, quæ Martyribus acciderant confirmata sunt, certáque reddita. In conspectu enim Cæsaris, & præsentium, in ipso iterum antro, in quo iacuerant, simul quieuerunt: vt omnibus eorum mors clare patuerit, & incognita prius ipsorum ex hac vita communi migratio. Octauum & tricesimum annum tunc Theodosius regnarat, quando hoc maximum miraculum orbi ostentum voluit Deus. Exigebat tum ea tempestas tale prodigium.

Theodorus quidam, vtinam ita non fuisset, Episcopus Ægeorum erat. Hic nescio qua ratione, luto infidelitatis absorptus, graue olentes euomuit voces, mortuorum Resurrectionem negans, & multos cum suis sectariis eodem errore inuoluens. Hoc miraculo clarum Resurrectionis testimonium in omnem terram diuulgante, ipsi, & quicumque gentiles reliqui erant, partim rubore confusi obmutuerunt, partim certam firmamque Resurrectionis spem conceperunt. Modus vero quo spelunca aperta est, hic est.

Adolius, ad quem tunc mons ille pertinebat, in quo spelunca excisa erat, pecorum stabulum seruos coegit exstruere, rêsque intra biduum confecta est, domusque ædificata, translatis lapidibus, qui os speluncæ obstruxerant & munierant: sicque aperta spelunca est. Martyres qui illic iacebant, inaudito Dei iudicio rediuiui emittunt Iamblichum, qui solitus erat olim ipsis ministrare cibos emptum atque allatum. Qui ingressus vrbem Ephesum, comprehenditur ob eos quos proferebat nummos, tanquam thesaurum antiquum eruisset. Exindeque Martyrum miraculum ad omnium aures penetrauit, ac veluti res miranda proposita fuit.

MARTYR. septem puer.

* al. προσλαλούσης.

* al. ὄψεσι.

* al. ἤνυεν.

Theodorus.

* μεθέλκων.

* al. ἥλιον.

* al. ὑπολέλειπτο.

* al. περιηχεῖτο διαπλεόμενον.

ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ ΤΙΜΟΘΕΟΥ τοῦ Ἀποστόλου.

MARTYRIVM TIMOTHEI Apostoli.

CCLIV.

σνδʹ

Martyrium Timothei Apost.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἐκ τῆς μαρτυρικῆς Τιμοθέου τοῦ ἀποστόλου συγγραφῆς.

Ὅτι πρῶτον Τιμόθεον ἡ παροῦσα *συγγραφὴ φησὶν Ἐφέσου ἐπισκοπῆσαι, ῥοπάλοις δὲ ἀναιρεθῆναι· διότι τὰς Ἐφεσίους διεκώλυε τὰς μυσαρὰς καὶ μιαιφόνους τῶν Ἑλλήνων ἐπιτελεῖν τελετάς· ὧν μία ἦν καὶ ἡ καλουμένη καταγώγιον, καθ' ἣν ἑορτὴν, καὶ ὅτι ταύτην ἐξεκήρυττε, τοῦ μαρτυρικοῦ τέλους ἠξίωται. Δομετιανὸς δὲ τηνικαῦτα τῆς ῥωμαϊκῆς ἀρχῆς καθεστήκει τύραννος. τοῦ δὲ ἱεροῦ Τιμοθέου, τρόπῳ τῷ εἰρημένῳ τὸν βίον λιπόντος, καὶ Δομετιανοῦ ἐξ ἀνθρώπων ἀποφθαρέντος,

* al. γραφὴ.

Lecta sunt scripta de Martyrio Timothei Apostoli.

Refert historia Timotheum primum Ephesi Episcopum fuisse, clauáque interfectum, propterea quod prohibuisset Ephesios execranda & cruenta Gentium festa, & ludos agere: quorum vnum appellatum fuit * Catagogium, quod quia ille abrogarat, martyrij honore affectus est. Domitianus tunc Romanum imperium tyrannus gerebat. Cum D. Timotheus hac ratione, vt diximus, vitam finisset, & Domitiano mortuo,

* De quo post Domitianum.

MARTYR. Timothei. Nerua. B. Ioan. Euangelista.

Nerua in imperium successisset, D. Ioannes ab exsilio liber venit Ephesum, vnde prius à Domitiano relegatus fuerat (etenim ibi habitauit, naufragium iam ad littus passus, & è mari adhuc spirans eiectus, dum Nero crudelis in Christianos sæuiret.) Quo tempore tomos, qui variis linguis continebant salutarem Domini Passionem, miracula, doctrinámque à ferentibus accipiens, in ordinem digessit, distinxitque, & tribus Euangelistis quartus accessit. Etenim, vt dixi, Neruæ sententia ab exsilio reuocatus, Ephesinæ * præfuit sedi, & per se cum septem Episcopis, Ephesiorũ diœcesim rexit, perdurauitque pietatis verbum docens, vsque ad imperium Traiani. Hæc, aliáque continet Martyrium S. Timothei, humili stylo conscriptum.

ὑπέσι.

Timotheus Apostolus à Magno illo Paulo primariæ sedis Ephesiorum Episcopus declaratur & inauguratur. Est apud Ephesios abominabile & execrandum festum, quod *Catagogium* nuncupant, & hoc celebratur modo: Indecoris se laruis induunt, ac ne agnoscantur, personis facies obtegunt, multáque idola circumferentes, & quædam carmina cantantes, inuadunt viros & honestas feminas more latronum, multámque committunt cædem in publicis locis ciuitatis, & prompte nefaria cōmittunt, & sceleribus illis illegitimis gloriantur tanquam legitimis.

CCLV. MARTYRIVM MAGNI MARTYRIS DEMETRII [*sub Maximiano.*]

LEGI Martyrium Magni illius Martyris Demetrij, eodem modo editum. Hic Christi Martyr Demetrius, præco & doctor pietatis, Apostolorum peregrinationes, & certamina imitabatur, & Thessalonicensem vrbem lumine doctrinæ suæ ab erroris tenebris abductam, ad Christum adducit: Vita doctrinæ respondens splendescebat. Maximianus autem Dei hostis tunc regnabat, & Thessalonicæ commorabatur. Ibat vero Tyrannus ad spectaculum gladiatorum, & Martyr vinctus ad illud stadium quod propè erat, ab impiis ministris tanquam Christianus vita ac doctrina, adducitur. Ille ad spectaculum festinans, sanctum virum iussit prope stadium, cui publicum balneum vicinum erat, in fornice custodiri. Erat autem gladiatorum alter, maximus Tyranni amicus, qui omnium optimè videbatur pugnare, nomine Lyæus. Qui autem cum illo eo die depugnaturus venerat, plebeius erat, iuuenis ætate, nomine Nestor. Tyrannus cogitabat illius ætati, quanquam omnium cædem spiraret, parcere: & pecuniam, cuius amore ipsum existimabat cum tanto antagonista singulari certamine pugnare velle, daturum se illi promisit. Vt itaque à pugna desisteret lethali futura, monuit.

* Νέρβα δὲ τοῦ ῥωμαϊκοῦ κράτους τὸ σκῆπτρον ἀναδεδεγμένου· ὁ Θεολόγος Ἰωάννης τῆς ὑπερορίου φυγῆς ἀφεθεὶς, κατάγεται πρὸς τὴν Ἔφεσον, ἧς καὶ πρότερον ὑπὸ Δομετιανοῦ πεφυγάδευτο. καὶ γὰρ ἐν ταύτῃ διέτριβε, ναυαγήσας μὲν περὶ τὸν αἰγιαλὸν, ἐκβρασθεὶς δὲ τῆς θαλάσσης ἐμπνέων ἔτι, ἡνίκα Νέρων ὁ ἐμμανὴς τὸν κατὰ τῶν Χριστιανῶν ἔμπνει διωγμόν. * ὥστε καὶ τοὺς τόμους, οἳ ἀνέγραφον διαφόροις γλώσσαις τὰ σωτήρια τοῦ δεσπότου πάθη τε καὶ θαύματα καὶ διδάγματα, τούτους παρὰ τῶν κομιζόντων δεξάμενος διέταξέ τε καὶ * συνδιήρθρωσε· καὶ ἐπὶ ἑκάστῳ τῶν τριῶν εὐαγγελιστῶν, τὸ ὄνομα ἐνηρμόσατο. ἀλλὰ γὰρ, ὅπερ εἶπον, ψηφίσματι * Νέρβα τῆς ὑπερορίας ἀνακληθεὶς, τῇ ἐφεσίων ὑπέστη μητροπόλει, καὶ αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ, ἑπτὰ συμπαρόντων ἐπισκόπων, τῆς ἐφεσίων ἀντιλαμβάνεται μητροπόλεως· καὶ διήρκεσε τὸν τῆς εὐσεβείας κηρύσσων λόγον ἄχρι τῆς βασιλείας Τραϊανοῦ. ταῦτα δὴ, καὶ τοιαῦθ' ἕτερα, διηγεῖται τὸ μαρτύριον ἁπλουστέρᾳ φράσει τοῦ ἁγίου Τιμοθέου.

Ὅτι ὁ ἀπόστολος Τιμόθεος ὑπὸ τοῦ μεγάλου Παύλου καὶ χειροτονεῖται τῆς ἐφεσίων μητροπόλεως ἐπίσκοπος, καὶ ἐνθρονίζεται.

Ὅτι ἡ παρὰ τοῖς ἐφεσίοις δαιμονιώδης καὶ βδελυκτὴ ἑορτὴ, ἡ λεγομένη καταγώγιον, τόνδε τὸν τρόπον ἐτελεῖτο. προσχήματα μὲν ἑαυτοῖς ἀπρεπῆ περιετίθεσαν· πρὸς δὲ τὸ μὴ ἐπιγινώσκεσθαι, προσωπείοις κατακαλύπτοντες τὰ ἑαυτῶν πρόσωπα, πολλά τε καὶ εἴδωλα ἐπιφερόμενοι, καί τινα ᾄδοντες ᾄσματα· ἐπῄεσάν τε ἀνδράσι καὶ σεμναῖς γυναιξὶ κατὰ λῃστρικὴν ἔφοδον, καὶ φόνους εἰργάζοντο κατὰ τοὺς ἐπισήμους τόπους τῆς πόλεως, καὶ ἔπραττον προθύμως τὰ ἄθεσμα, ὡς ἐνθέσμοις ἔργοις τοῖς ἀθεμίτοις καλλωπιζόμενοι.

ΜΑΡΤΥΡΙΟΝ ΤΟΥ ΜΕΓΑΛΟμάρτυρος Δημητρίου.

σνέ. Martyrium Demetrij sub Maximiano.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἐκ τοῦ μαρτυρίου τοῦ ἁγίου μεγαλομάρτυρος Δημητρίου, εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον ἐκδεδομένον. Οὗτος ὁ τοῦ χριστοῦ μάρτυς Δημήτριος, κῆρυξ ὢν καὶ διδάσκαλος τῆς εὐσεβείας, τοὺς ἀποστολικοὺς δρόμους καὶ τοὺς ἀγῶνας ἐμιμεῖτο· καὶ τὴν θεσσαλονικέων πόλιν τῷ φωτὶ τῶν αὐτοῦ κηρυγμάτων ἐκ τοῦ τῆς πλάνης σκότους ἀπάγων χριστῷ προσῆγεν. ἦν δ' αὐτοῦ καὶ ὁ βίος συνεξαστράπτων τοῖς δόγμασι. Μαξιμιανὸς δὲ τότε ἐβασίλευεν ὁ θεομάχος, καὶ τῇ τῆς θεσσαλονίκης πόλει ἐπεχωρίαζεν. ἐπορεύετο δὲ ἐπὶ θέαν μονομάχων· καὶ ὁ μάρτυς αὐτοῦ δεδεμένος, πλησίον που γινομένῳ τοῦ σταδίου, ὑπὸ τῶν τῆς ἀσεβείας ὑπηρετῶν, ὡς τῶν χριστιανῶν καὶ φρονῶν καὶ κηρύττων, προσάγεται. ὁ δὲ πρὸς τὴν θέαν σπεύδων, τὸν ἅγιον κελεύει παρὰ τὸ στάδιον, * ᾧ λουτρὸν δημόσιον ἐγειτόνευεν, ἐν τῇ τούτου φρουρεῖσθαι καμάρᾳ. ἦν δὲ τῶν μονομάχων ὁ μάλιστα τῷ τυράννῳ καὶ φιλούμενος, καὶ δοκῶν κατὰ πάντων ἀριστεύειν, Λυαῖος ὄνομα. ὁ δὲ μέλλων κατ' ἐκείνην τὴν ἡμέραν ἀνταγωνίζεσθαι αὐτῷ, εἷς μὲν ἦν τοῦ δήμου, νέος δὲ τὴν ἡλικίαν, καὶ τὴν κλῆσιν Νέστωρ. ὁ δὲ τύραννος ἔδοξεν αὐτοῦ τῆς ἡλικίας, καί τοι μιαιφονίαν κατὰ πάντων πνέων, φείδεσθαι. καὶ χρήματα μὲν ὧν ἐρᾶν τε πρὸς τὴν τοῦ τηλικούτου ἀνταγωνιστοῦ μονομαχίαν ἐπιρρίπτειν ἑαυτὸν ἐνόμιζε, δώσειν ὑπισχνεῖτο· ἀποστῆναι δὲ τοῦ ἀγῶνος, ὡς ὀλεθρίου αὐτῷ ἐσομένου, παρῄνει.

* Νηρβᾶ. Ioannes Euangelista.

* al. ἔτι.

* διήρθρωσε.

* Νηρβᾶ.

Maximianus.

* γάρ.

Lyæus.

Nestor.

ὁ δὲ

* al. ἐρᾶν τοῦ δεῖ δ.

ὁ δὲ Νέστωρ οὐκ ἔφη χρημάτων, δόξης γὰρ *ἐρᾷν τῆς δι᾽ *ὧν ἀναιρεθεὶν Λυαῖος τῷ ἀνελόντι φυομένης. καὶ τοῦτο εἰπὼν, συμπλέκεται τῷ παρὰ πάντων ὑμνουμένῳ ἀριστεῖ, θᾶττον δὲ καταβάλλει καὶ ἀναιρεῖ. καὶ τυγχάνει μὲν τῶν ἀποκειμένων τοῖς κρατοῦσι βραβείων οὐδενὸς, πληροῖ δὲ τὸν τύραννον ἀφορήτου λύπης καὶ ὀργῆς. καὶ ἀνίσταται [καὶ] τῆς καθέδρας, θυμομαχῶν ὁ δυσσεβὴς, καὶ οἴκαδε ἐπανήει. ἐπεὶ δὲ αὐτῷ τινες λόγους ἔφερον περὶ τοῦ μάρτυρος Δημητρίου· ἅτε δὴ μεθύων τῷ θυμῷ καὶ τῇ ἀσεβείᾳ, καὶ ἅμα νομίσας, ὡς οἰωνὸς αὐτῷ γέγονεν οὐκ ἀγαθὸς ἡ κατὰ τὸ στάδιον ἀπιόντι τοῦ ἁγίου συνάντησις: λόγχαις ἐν οἷς καθεῖρκτο τόποις κελεύει τοῦτον ἀναιρεθῆναι. τὸ δὲ σῶμα τοῦ μάρτυρος οἱ τότε τῶν εὐσεβούντων λάθρα, καὶ νυκτὸς, καθ᾽ ὅσον αὐτοῖς ὁ τῶν δυσσεβούντων φόβος συνεχώρει, ἐν αὐτοῖς τοῖς ἐρειπίοις, ἐν οἷς τὴν σφαγὴν ὑπέστη, τὴν γῆν ἀνορύξαντες θάπτουσι. καὶ χρόνον οὕτως ἔμεινεν ἐφ᾽ ἱκανὸν, ἐν ὕβρει μὴ ὑβριζόμενος· τῶν γὰρ θαυμάτων ἡ χάρις, καὶ τῶν ἰάσεων ἡ εὐφημία, τὴν ὕβριν ἀπήλαυνε. Λεόντιος δέ τις, ἀνὴρ θεοφιλέστατος *χρόνον ὕστερον τῆς ἐπαρχότητος, *ὃ διεῖπε τὸ ἰλλυρικὸν, τὸν θρόνον λαχὼν, περικαθάρας τὸ χωρίον, ἐν ᾧ τὸ τοῦ μάρτυρος ἀπέκειτο λείψανον, καὶ εὐρύνας· ἀνεγείρει τὸν περιώνυμον οἶκον τῷ μάρτυρι, κοινὸν ἱλαστήριον καὶ προσφύγιον οὐ τῇ θεσσαλονικέων μόνῃ πόλει, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς πέριξ.

* χρόνον. * al. ᾗ.

Excepit Nestor, non pecuniam amare se, sed gloriam, quam qui Lyæum interemisset, consequeretur. His dictis, in arenam descendens confestim eum, qui omnium iudicio primas ferebat, prostratum necauit, sed nihil consecutus est eorum quæ victoribus proposita erant: intolerabili vero dolore & ira Tyrannũ compleuit, & surgens è cathedra, ira incensus illinc impius domum discedit. Cum vero illi quidã à Demetrio martyre nunciarent sermones: quasi furore atque impietate ebrius, simulque ratus, omen infaustum oblatum, cum sanctus ei ad stadium properanti occurrisset, hastis eo quo concludebatur loco, iubet interfici. Pij vero corpus Martyris, clam de nocte, quando illis impiorum terror permittebat, in ruderibus in quibus interfectus erat, effossa terra sepeliunt. Et sic aliquandiu iniuria permansit immunis: miraculorum enim gratia, & curationum fama iniuriam depulit. Quidam vero Leontius vir pius (postea præfecturam, qua Illyricum administrauit, adeptus) locũ expians, in quo sancti Martyris reliquiæ conquieuerant, & amplians, excitauit templum eo loco Martyri commune propitiatorium & perfugium non Thessalonicæ solum, sed & omnibus finitimis.

MARTYR. Demetrii.

Templum Demetrij Martyris nomine.

ΠΟΛΙΤΕΙΑ ΤΩΝ ΑΓΙΩΝ ΠΑΤΕΡΩΝ Μητροφάνους καὶ Ἀλεξάνδρου, ἐν ᾗ καὶ ὁ βίος Κωνσταντίνου τοῦ μεγάλου βασιλέως.

σνϛʹ.

Excerpta ex Metrophanis & Alexandri actis, in quibus & de vita Constantini Imp.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἐκ τοῦ λόγου, ὃς ἐπιγέγραπται πολιτεία τῶν ἁγίων πατέρων ἡμῶν, Μητροφάνους, καὶ Ἀλεξάνδρου· ἐν ᾧ καὶ ὁ βίος Κωνσταντίνου τοῦ βασιλέως· τὴν αὐτὴν διὰ τῆς ἐκδόσεως παρεχόμενος χρείαν.

Ἐννεακαιδεκάτῳ ἔτει τῆς Διοκλητιανοῦ βασιλείας, τῷ δὲ τῆς σωτῆρος ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ παρουσίας ε καὶ τ, ἔτους, πάλιν ὁ καθ᾽ ἡμῶν ἐκρατύνθη διωγμός· ἐν ᾧ χρόνῳ Κωνσταντῖνος ἔφηβος ἦν, ὁ παῖς Κωνσταντίου. τὸν Κωνσταντῖνον δὲ, οὐκ οἶδ᾽ ὅθεν ὁ συγγραφεὺς μαθὼν, καὶ τὰ ἱερὰ γράμματα παρὰ τοῦ πατρὸς μαθεῖν, ἀλλὰ καὶ Καίσαρα παρ᾽ αὐτοῦ χειροτονηθῆναι, ἀναγράφει· καταστῆναι δὲ καὶ εἰς θέαν Κωνσταντίνου ἐν τοῖς ἐφήβοις τελοῦντος ἐν παλαιστίνῃ, ἡνίκα συνῆν Διοκλητιανῷ κατὰ τῆς Αἰγύπτου στρατεύοντι. ἐπανάστασις δέ τις αἰτία τοῦ πολέμου. Οὗ φησὶ, τὸν Μαξιμιανὸν ἐπιβουλεύοντα τὸν Κωνσταντῖνον αἰσθεῖν, μὴ λαθεῖν· διὸ καὶ πρὸς τὸν πατέρα φυγεῖν, καὶ πλέον τοῦτον καταλαβὼν, χειροτονεῖται παρ᾽ αὐτοῦ τῆς βασιλείας διάδοχος. τότε φασὶν εἰπεῖν τὸν εὐσεβῆ Κωνστάντιον· Νῦν ὁ θάνατός μοι τῆς ζωῆς ἡδύτερος, μέγιστον ἐντάφιον [λαβόντι] τὴν ἡγεμονίαν, υἱέ μου. τὸ γὰρ καταλιπεῖν ἐπὶ γῆς βασιλέα, τὰ χριστιανῶν δάκρυα ἀπομόξαι δυνάμενον, καὶ στῆσαι τὸν ἄδικον φόνον, ὃν Μαξιμιανὸς οὐ λήγει κατὰ τῶν χριστιανῶν παλαμώμενος· ἤδη μοι τῆς μακαρίας δίδωσι λήξεως. Τρίτον δ᾽ ἤδη τότε ἦν ἔτος τοῦ καθ᾽ ἡμῶν διωγμοῦ, ἐν ᾧ καὶ Κωνστάντιος πρὸς τὴν ἄφθαρτον βασιλείαν τὴν ἐπίκηρον ἠμείψε· καὶ τὸν υἱὸν ἀνακηρύξας βασιλέα, κήρυκα τῆς εὐσεβείας καὶ τῶν χριστιανῶν πρόμαχον καταλέλοιπεν.

POLITIA SANCTORVM PATRVM, METROPHANIS, ET ALEXANDRI, in qua de vita Constantini Imp.

CCLVI.

Legi librum, qui inscribitur Politia SS. Patrum nostrorum Metrophanis, & Alexandri, in quo etiam vita Constantini Imp. non minorem, editione præbens vtilitatem.

Constantinus Imp.

Decimo nono anno Imperij Diocletiani, anno Christi 305. rursum in Christianos grauis sæuiit persecutio, quo tempore Constantinus Constantij filius ex ephebis nondum excesserat. Constantinum vero nescio vnde scriptor hauriens, scribit sacris Christianorum à parente imbutum, & Cæsarem ab eo renunciatum: se autem vidisse Constantinum inter ephebos, merentem in Palæstina sub Diocletiano cum Ægyptiis bellum gerente. Seditio autem, atque defectio belli causa exstitit. Refert Constantinum, quod vitæ suæ insidiari Maximianum cognouisset, ideo ad parentem fugisse, & à moribundo imperij successorem declaratum. Tunc Constantium pium aiunt dixisse: *Nunc mors mihi vita iucundior, cum tuum, fili mi, imperium maximi instar sepulchri sit futurum. Quod enim relinquam in terra Imperatorem, qui Christianorum lacrymas valeat detergere, & sistere iniquas cædes, quas Maximianus contra Christianos machinari non desinit, iam felicem mihi dat quietem.* Tertius tunc agebatur annus persecutionis in Christianos excitatæ, quo Constantius cum æterno regno caducum commutauit, filiumque declarans Imp. præconem pietatis, Christianorúmque propugnatorem reliquit.

Diocletiani persecutio.

ACTA MEtrophanis & Alex. &c.

Seuero, inquit, morbo extincto, Licinius Constantini sororius imperauit, deinde Maximianus reliquam Orientis partem tenuit. Maxentius vero Romano in Occidente imperio præfuit fratris Maximiani filius. Etenim alter quidem erat Maximiani prioris, alter Diocletiani.

Constantinus pius Imperator, homicidia, cædes, virginum stupra, & raptus alienarum mulierum, & violentiam, quibus nefarius ille Maxentius delectabatur, cognoscens, & per Legatos Romæ à Senatu vindicem se, atque assertorem appellari: hortatur tyrannum per litteras, vt abstineat ab impiis operibus. Persuadere cum non posset verbis, bello tentauit, pugnáque congressus, primo non procul abfuit quin succumberet. Cum autem in cœlo ei Crucis forma appareret, materię experte lumine figurata, & litteris eiusdem modi, victoria promissa esset, ita enim inscriptum erat: IN HOC VINCE: prælio congressus, & belli, & tyranni imperium victor cepit. Ante prælium hanc quæ apparuit Crucem in lignis figurauit, & aureis lapidibus adornans, dedit qui ante equitaret ferendam, & Maxentius prædecessit. Nam iis laqueis, quibus Constantinum capere decreuerat, captus est. Fecerat enim pontem alium iuxta Pontem Milium non procul à Roma, astu quodam, quo ponte Constantinum irruentem perdere cogitabat. Versis in fugam iis qui Roma venerant, maximaque orta trepidatione, Maxentius doli auctor cum suis, rupto fallaci ponte, præcipitauit in flumen, & extinctus est. Itaque Maxentius periit, & imperij pars illius ad Constantinum rediit, & subditi non modo ab immedicabili malo respirarunt, sed & læti festum diem egerunt. Licinius autē gentilis in pios sæuiit, primo quidem occultè metu affinis, deinde aperto marte. Inueteratum enim malum plerumque & fotum intus perpetuo latere nequit, & pridem meditatum foras tandē erumpit. Quare infanda persecutio in Christianos mouit pium Imp. contra impium affinem ad iustum odium, & ex odio natum bellū. Multis variisque pugnis commissis terra marique, Licinius inferior est. Sed Imperatoris benignitate fretus, seipsum dedidit, & frustra non fuisse compertum est. Dimittitur enim liber multis obnoxius pœnis, & Thessalonicæ illi, vt cum omni securitate ibi degeret, assignatur. Ipse vero humanitatem armis, amens cladi restaurandæ permutans, seditionem concitauit, quæ illum iusta vindicta vita priuauit.

Eusebius in Cōstantini vita lib. 1. Labarum Constantino, & victoria. Vide D. Baronij Ecclesi. Annales.

Maxentij mors.

Moritur sanctus Martyr Petrus, & Achillas sanctum virum in dignitate Alexandriæ consecutus est, & illum Alexander. Cum Ecclesia persecutionibus liberata esset, Martyrumque certaminibus illustrata, malus turbo, & mundi quædam tempestas Arius, lætitiam Ecclesiæ in dolorem iterum vertit. Creaturis enim filium Dei, Deumque velut in ordinem redigēs alligauit, cuius manus opus omnis est creatura. Cum vero Alexander Alexandriæ Episcopus,

Petrus Martyr, & Achillas.

Arij hæresis.

Alexander Alexandriæ Ep.

Ὅτι, φησὶ, Σεβήρου νόσῳ τελευτήσαντος, Λικίννιος ὁ ἐπ' ἀδελφῇ γαμβρὸς Κωνσταντίνου βασιλεύει· τῆς δὲ λοιπῆς τῆς * ἕως μοίρας Μαξιμιανὸς ἐπῆρχε. * Μαξέντιος δὲ τῆς κατὰ ῥώμην ἦρχεν, ἀδελφιδοῦς ὢν Μαξιμιανοῦ· καὶ γὰρ ὁ μὲν ἦν Μαξιμιανοῦ τοῦ προτέρου, ὁ δὲ Διοκλητιανοῦ.

* ἑῴας. * al. Μαξέντιος

Ὅτι Κωνσταντῖνος ὁ εὐσεβὴς βασιλεὺς, τοὺς μιαιφόνους φόνους, καὶ τὰς διαφθορὰς τῶν παρθένων, καὶ τὰς ἁρπαγὰς τῶν ἀλλοτρίων γυναικῶν, καὶ τὰς βίας, αἷς ὁ ἐξάγιστος ἐνετρύφα Μαξέντιος, ἀκοῇ μαθὼν, καὶ τῶν ἐν ῥώμῃ διαπρεσβευσαμένων σφίσιν αὐτοῖς σωτῆρα καὶ λυτρωτὴν γενέσθαι· παραινεῖ μὲν διὰ γραμμάτων τὸν τύραννον ἀποσχέσθαι τῶν ἀθεμίτων ἔργων· οὐ πείθων δὲ λόγοις, ἅπτεται πολέμου. καὶ συμπλακεὶς μάχῃ, τὰ πρῶτα μὲν ἐγγὺς γίνεται τοῦ λαβεῖν τὸ ἧττον· φανέντος δὲ αὐτῷ κατὰ τὸν οὐρανὸν τοῦ τύπου τοῦ σταυροῦ, φωτὶ ἀΰλῳ ἐγκεχαραγμένου, καὶ γράμμασι τῆς αὐτῆς ὕλης εὐαγγελιζομένου τὴν νίκην· ἔλεγε γὰρ τὸ γράμμα, ΕΝ ΤΟΥΤΩι ΝΙΚΑ: συμβαλὼν τοῖς πολεμίοις, καὶ τοῦ πολέμου καὶ τοῦ τυράννου σκυλεύει τὸ κράτος. πρὸ δὲ τῆς συμπλοκῆς, τὴν θείαν ὄψιν εἰς τροπαίου σχῆμα μορφώσας, καὶ χρυσοκολλήτοις λίθοις ἁρμόσας, ἐδίδου φέρειν τοῖς προηγουμένοις. καὶ γίνεται μὲν Μαξέντιος αὐτοῦ θήραμα. οἷς γὰρ ἐνήδρευε Κωνσταντῖνον θηρεύειν, αὐτὸς ἐθηράθη. ἐπήγνυ μὲν γὰρ περὶ τῆς ῥώμης περὶ τὴν * μουλίαν γέφυραν, ἄλλου γέφυραν ἄλλην δι' ἧς ἤλπιζε τὸν Κωνσταντῖνον * ἐπελαύνοντα, διαφθαρῆναι· τῆς τροπῆς δὲ τῶν ἀπὸ ῥώμης ἐξ εἰσβολῆς καὶ σὺν ταράχῳ πολλῷ γεγενημένης· αὐτὸς ὁ τοῦ δόλου τεχνίτης, σὺν τοῖς ἑπομένοις, διαρραγείσης αὐτοῖς τῆς σεσοφισμένης γεφύρας, κατέδυ τε εἰς τὸν ποταμὸν, καὶ ἐξέπιε τὸν θάνατον. ἀλλ' οὕτω μὲν καὶ Μαξέντιος διεφθάρη, καὶ εἰς Κωνσταντῖνον ἡ ἐκείνου μερὶς περιΐσταται· καὶ τὸ ὑπήκοον οὐ μόνον ἀνέπνευσε τῶν ἀνηκέστων κακῶν, ἀλλὰ καὶ ἐν * εὐδίᾳ πάσῃ ἑώρταζε. Λικίννιος δὲ τὴν ἑλληνικὴν δόξαν συγκροτῶν, ἐξεμαίνετο κατὰ τῶν εὐσεβῶν· τὰ πρῶτα μὲν λάθρα, [φόβῳ] τοῦ κηδεστοῦ· ὕστερον δὲ καὶ κατὰ τὸ ἐμφανές. χρονίζον γὰρ καὶ * ὑποτρεφόμενον ἔνδον τὸ δεινὸν, ὡς τὰ πολλὰ συγκεκλεισμένον μένειν οὐ δύναται· ἀλλὰ διὰ τῶν ἐκτὸς θριαμβεύεται καὶ τὸ πάλαι μελετώμενον. ὁ τοίνυν κατὰ τῶν χριστιανῶν ἀδιήγητος διωγμὸς κινεῖ τὸν εὐσεβῆ βασιλέα κατὰ τοῦ δυσσεβεστάτου γαμβροῦ εἰς μῖσος δίκαιον, καὶ τὸ μῖσος τὸν πόλεμον ἔτικτε. πολλῆς δὲ καὶ παντοδαπῆς συγκροτηθείσης μάχης, κατά τε γῆν καὶ κατὰ θάλασσαν, ἡττᾶται Λικίννιος· καὶ τῇ τοῦ βασιλέως φιλανθρωπίᾳ πεποιθὼς, ἑαυτὸν ἐκδίδωσι· καὶ μάτην θαῤῥεῖν οὐκ ἠλέγχετο. ἀφίεται μὲν γὰρ, πολλῶν ὑπεύθυνος ὢν τιμωριῶν, ἀτιμώρητος· καὶ ἡ Θεσσαλονίκη αὐτῷ σὺν ἀδείᾳ ζῆν ἁπάσῃ διατριβὴν ἀφορίζεται· ὁ δὲ τὸ φιλάνθρωπον εἰς τὸ τῆς ἥττης ἀναμαχέσασθαι ἀπονοίας ποιησάμενος ὅπλον, τὴν ἐπανάστασιν ἐγχειρίζεται, ἥτις αὐτὸν καὶ τοῦ βίου τῷ δικαίῳ ξίφει διέτεμεν.

* Βουλβίας. * al. ἐπελαύνοντα. * al. εὐθυμίᾳ. * ὑποτρεφόμενον.

Ὅτι τελευτᾷ μὲν ὁ ἱερομάρτυς Πέτρος· καὶ Ἀχιλλᾶς τὸν Ἀλεξανδρείας θρόνον καὶ τὸν ἅγιον διαδέχεται· τοῦτον δὲ, Ἀλέξανδρος. τῆς ἐκκλησίας δὲ τῶν διωγμῶν ἤδη λοιπὸν ἠλευθερωμένης, καὶ τοῖς τῶν μαρτύρων ἄθλοις σεμνυνομένης· τὸ ἀνέλπιστον κακὸν, καὶ τῆς οἰκουμένης ὁ ταραχὸς Ἄρειος, τὴν εὐφροσύνην τῆς ἐκκλησίας εἰς κατήφειαν πάλιν συνέστελλεν. ἐν κτίσμασι γὰρ κατῆγε τὸν τοῦ θεοῦ υἱὸν καὶ θεὸν, οὗ χειρὸς ἔργον ἡ σύμπασα κτίσις. ἐπεὶ δὲ ὁ Ἀλεξανδρείας Ἀλέξανδρος καὶ πα-

Arius. Alexander, episcopus Alexandriæ.

καὶ νουθετῶν καὶ παρακαλῶν ἀπεῖπεν· (ἐνίκα γὰρ τῶν ζιζανίων τὸ βάθος τὸν σπόρον τοῦ λόγου) ἐκτέμνει τοῦτον καθαιρετικῇ μαχαίρᾳ τῆς ἐκκλησίας.

Ὅτι Εὐσέβιος ὁ τὴν Βηρυτὸν μὲν ὑπεριδὼν, τὴν δὲ Νικομηδέων ἐκκλησίαν ἐποφθαλμίσας· ἐπεὶ μὴ δίκην ἔδωκε τῆς ἁρπαγῆς: ἐπαρθεὶς, Ἄρειόν τε καὶ τοὺς τῆς αἱρέσεως συνεργάτας διὰ προνοίας τῆς πρώτης ἦγεν. ὧν ἐπίσκοποι μὲν ποτε γεγονότες Σεκοῦνδος ὑπῆρχε καὶ Θεωνᾶς· ἐν δὲ διακόνοις καὶ πρεσβυτέροις, Ἄρειός τε ἡ τῆς αἱρέσεως ἀρχὴ, καὶ * Ἀχιλλᾶς ὁ ἄλλος Ἄρειος, καί τινες ἕτεροι τῆς * αὐτῆς καὶ τιμῆς καὶ φρατρίας, ἀριθμὸν ἀπαρτίζοντες τὸν ἐννέα· οὓς καὶ καθεῖλε σύνοδος ἐγγὺς ρ´ ἐπισκόπων, οἱ ἐξ Αἰγύπτου καὶ Λιβύης συνεληλύθεσαν· ὑπαγαγόντες καὶ τῷ ἀναθέματι. ὧν τὴν ἀκοὴν Κωνσταντῖνος οὐκ ἀναλγήτως ἐνεγκὼν, ἀποστέλλει πρὸς τὴν Ἀλεξάνδρειαν Ὅσιον μὲν τοὔνομα, ὅσιον δὲ τὸν βίον. πόλις δ' αὐτὸν ἦγχε μία τῶν σπανίων, ἡ Κουδρούβη· ἐγχειρίζει δ' αὐτῷ καὶ γράμματα πρός τε τὸν ἀρχιερέα θεοῦ Ἀλέξανδρον, καὶ πρὸς Ἄρειον τὸν τῆς ἀσεβείας γεγραμμένον φυτουργόν. ὧν τὰ μὲν ᾔτει φιλανθρωπευθῆναι πρὸς Ἄρειον, τὰ δὲ προσέταττεν ἀποστῆναί τε τῆς λύσσης, καὶ τὸ φρόνημα τῆς ἐκκλησίας ἀσπάζεσθαι· παρῄνει δὲ καὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἔριδος καὶ ἀντιλογίας ἀναχωρεῖν, ὡς πολλῶν κακῶν αἰτίας ταύτης ἐν πολλοῖς γινομένης. ἐπεὶ δὲ τὸ τοῦ Ἀρείου νόσημα οὔτε τῇ τοῦ περιβοήτου Ὁσίου παρουσίᾳ καὶ διδασκαλίᾳ, οὔτε τῇ τοῦ βασιλέως νουθεσίᾳ, προσεδέξατο τὴν θεραπείαν· σύνοδον ἀρχιερέων ἐν τῇ κατὰ Βιθυνίαν Νικαίᾳ ὁ βασιλεὺς συγκροτεῖ. ἧς, τῶν ἐπισκόπων συνεδριαζόντων, αὐτὸς εἰς τὸ μέσον στὰς, οὐκ ἄλλως ἠνέσχετο καθεσθῆναι, ἢ τοῦ ἱεροῦ χοροῦ ἐπινεύσαντος αὐτῷ. καὶ τῆς μὲν Ἀρείου αἱρέσεως Εὐσέβιός τε ὁ Νικομηδείας, καὶ * Θεογνίος ὁ Νικαίας, καὶ * Μάρης ὑπερήσπιζον ὁ * Χαλκηδόνιος· τῆς δὲ εὐσεβείας Ἀλέξανδρος, ὁ Κωνσταντινουπόλεως πρεσβύτερος, καὶ τὸ πρόσωπον τοῦ ταύτης ἀρχιερέως ἐπέχων. Μητροφάνης γὰρ ὁ ὅσιος, διά τε βαθὺ γῆρας καὶ νόσον, οὐ παρῆν. μεθ' ὧν Ἀθανάσιός τε, ὁ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκκλησίας ἀρχιδιάκονος, καὶ ὁ αὐτῆς ἀρχιερεὺς Ἀλέξανδρος. παρῆσαν δὲ τῇ συνόδῳ καί τινες ἱερατικὴν μὲν χάριν οὐκ ἔχοντες, ἀλλ' οὐδὲ τὰ χριστιανῶν τετελεσμένοι. ἐπεὶ δὲ διαλεκτικῇ δυνάμει μέγα ὄνομα φέροντες, ὡς ἐν τῷ ἀπλάστῳ καὶ ἀκαταskεύῳ τῆς τοῦ θεοῦ σοφίας λόγῳ τινὲς τῶν ἱερῶν γερόντων καὶ τῇ ἐνοικούσῃ θείᾳ χάριτι ἐξώγρησάν τε, καὶ τῆς πλάνης ἐκκαθάραντες, τῆς τε ἑλληνικῆς καὶ τῆς Ἀρείου, περὶ ἧς ἠγωνίζοντο μάλιστα· τῆς Χριστοῦ ποίμνης γνησίως πεποιήκασι. ἐν τῇ συνόδῳ δὲ παρῆν καὶ Παφνούτιος ὁ θαυμάσιος, Αἰγύπτιος μὲν τὸ γένος, ὁμολογητὴς δὲ τοὺς ἄθλους· ὃ καὶ Μαξιμιανὸς ὁ μισόχριστος τόν τε δεξιὸν ἐξώρυξεν ὀφθαλμὸν, καὶ τὴν λαιὰν ἐνευροκόπησεν ἀγκύλην, καὶ μεταλλείαις ἐκακούχησεν· ἀνὴρ ὑπερφυῶν ἔργων πολλῶν καὶ δυνάμεων δημιουργός· ὃν καὶ ὁ φιλοθεώτατος βασιλεὺς, διά πάσης τε ἦγε τιμῆς, καὶ κόρον οὐκ ἐλάμβανε καταφιλῶν τὸν διωρυγμένον αὐτοῦ ὀφθαλμόν. ἀλλὰ καὶ Σπυρίδων ὁ σεβάσμιος * παρῆν, περὶ οὗ βραχέα τινὰ ἐκ μυρίων ὁ λόγος ἐρεῖ. ἐποίμαινεν αὐτός ποτε τὰ πρόβατα αὐτοῦ, καὶ ἐν τῷ τῆς ἐπισκοπῆς τελῶν ἀξιώματι·

* al. Ἀχιλλᾶς καὶ ἄλλοι.
* al. αὐτῷ.
Hosius Cordubae Episcopus.
* Θεόγνιος.
* Μάρις.
* χαλκηδόνιος.
Paphnutius.
Spiridon.
* al. συνεβ.

& monendo hortandoque nihil proficeret (nam zizaniorum vis & copia, Verbi semen oppresserat) ancipiti Ecclesiæ gladio hunc resecat.

ACTA Metrophanis & Alex. &c.

Eusebius Berytum despiciens, & Nicomediæ Ecclesiæ inhians, cum impunè eam occupasset, elatus, Arium eiusque sectatores defendendos imprimis suscepit, quorum è numero Episcopi erant olim facti Secundus, & Theonas. Inter diaconos & sacerdotes, Arius hæreseos initium Achillásque alter Arius, & nonnulli alij eiusdem dignitatis, & societatis, numero nouem, quos Concilium centum prope Patrum Episcoporum, qui ex Ægypto, & Africa conuenerant, anathemati subiiciens damnauit. Quibus Constantinus auditis iniquè ferens, mittit Alexandriam Hosium, nomine & re sanctum, quem Hispaniæ ciuitas Corduba Episcopum habebat. Tradit autem ei epistolas ad archiepiscopum Alexandrum, & Arium hæreseos fontem, quarum altera cum Ario humaniter agi petebat; altera vero vt rabie deposita, cum Ecclesia consentiat. Hortatur autem vt contentione & controuersiis cum aliis abstineat, siquidem multis multorum malorum causa fuit. Cum autem Arius hæreticus, nec præsentia clari illius Hosij, nec doctrina, neque Imperatoris admonitione errorem suum desereret, Concilium Episcoporum Nicææ in Bithynia Imperator conuocat. In quo Episcopis considentibus, ipse in medio stans, non alia conditione sedere voluit, quam si illi totus cœtus annueret. Hæreticam impietatem Arij Eusebius Nicomediæ, Theogonius Nicææ, Mares Chalcedonensis Episcopus defendebant: Pietatem Alexander Constantinopolitanus presbyter vicem Archiepiscopi tenens; (S. enim Metrophanes, propter affectam ætatem senilem, morbumque non adfuit) cum quibus Athanasius Alexandriæ ecclesiæ Archidiaconus, & huius vrbis Archiepiscopus Alexander. Aderant quoque in Concilio & aliqui sacris nódum, ac ne baptismate quidem initiati: nimirum disserendi arte celebres, quos senes quidam non ingenti apparatu, minimeque fucato Dei verbo, sed inhianie diuina gratia, ab errore ac gentilismo, Arijque hæresi, pro qua tum maximè illi depugnabant, ad Christi ouile traduxerunt. In hoc Concilio aderat & S. Paphnutius admirandus, natione Ægyptius; certaminibus vero confessor (cui Maximianus Christi hostis dextrum oculum eruit, & sinistræ cubitorum neruos præcidit, & ad metalli fodinas damnauit) homo multorum supernaturalium operum, & miraculorum patrator: quem etiam pijssimus Imperator omni honore affecit, & osculando effossi locum ocul. dextri satiari non poterat. Quin etiam venerabilis Spyridon aderat, de quo è millibus vnum aliquid narrabimus. Pauit aliquando oues suas, tametsi Episcopi dignitate præditus esset.

Ariani.
Hosius Cordubensis Episcop. de quo idem D. Baronius, & B. Isidorus de Script. Eccl.
Nicæna Synodus primum.
S. Paphnutius.
S. Spiridon.
Socr. Eccl. hist. lib. 1 cap. 8

ACTA Metrophanis & Alex. &c.

Latrones autem inuaserunt ouium gregem, & inaspectabilibus, atq; inuisis vinculis ligabantur, & accipiens ligatos, quos ille precibus ligarat, pari sapientia soluit vinculis: arietem insuper dedit in mercedem nocturnæ ærumnæ ac cruciatus. Virginem autem filiam habuit domi, & ipsa à quodam auri depositum cum accepisset, mortua est. Qui deposuerat (peregrè etenim profectus fuerat) reuersus aurum repetiit & quæsiuit. Quæsiuit etiam domi Spyridon, & non inuenerunt. Quare accessit ad sepulchrum virginis filiæ, & ait: filia Irene (ita enim vocabatur) vbi depositum? illa respondit è sepulchro, & locum significauit, & inueniendi modum. & facile inueniens depositum reddidit. Sed his tanquam ex vngue Leonem ostendimus. Hi igitur trecentorum & qui excurrunt conuentus, condemnant impietatis Arium, eiusque asseclas, & Filium Patri ὁμοούσιον consubstantialem asseruerunt, vnanimem pronunciantes sententiam. Septemdecim numero Arij sententiæ accedere visi sunt, sed facto exilij Imperiali decreto, sed in impietate tantum perdurarunt: aliis reuocare se errorem simulantibus, & sanæ doctrinæ, tametsi non syncerè, sed fictè ac subdolè, consentientibus: quorum princeps Eusebius. Hinc omnes Ecclesiæ à multis tumultibus & factionibus liberatæ respirarunt, & Hosius quidem Cordubæ Episcopus cum sociis, quæ in Concilio gesta erant ferens, Occidentalibus pacem ac quietem attulit; Athanasius zelo ardens Ægyptiis & Afris: Alexander vero, quamquam senex (septuagenarius enim erat) Thracibus simul, & Illyricis communionis pacisque Ecclesiarum nuncium, vt præscriptum erat, tulit, socium itineris habens beatissimum Paulum, tunc lectoris & subscriptoris Constantinopolitanæ Ecclesiæ fungentem officio: qui tempore Concilij duodecimum ætatis annum agens, cum Alexandro vixit. Sed his paulo post. Primum venit in conspectum sanctissimi Metrophanis, & læto nuncio, præsentiáque recreans, sed non recreans quod discessurus esset, cum fausta apprecatione ad commissum illi officium dimittitur. Venientes autem in Thraciam & Macedoniam, & Thessaliam, Achaiam totam, Hellada, continentésque terras, ne insulas quidem neglexerunt, sed nauigando omnem zizaniam radicitus euellentes, bonum semen Euangelicæ doctrinæ, & Synodalium decretorum disseminarunt.

Alexander.

Paulus lector.

Concilio triennio, sexque mensibus finito (cœperat enim mense Aprili decimo quinto die, finitum vero est triennio iterum in Aprilem deuoluto, & vsque Septembrem excurrente (sic enim doctus Alexander acta describens Synodi annotauit) finito, inquam, sacro Concilio, Imperator stans in medio SS. Patrum, petiit sibi vnam rem gratam fieri: qui libentes concesserunt. Beneficium autem illud erat, vt in vrbem secum proficisceretur, in qua Archiepiscopum viderent, quem patrem suam Imperator appellabat, & vt vrbi Byzantio,

λῃσταὶ δ' ἐπήεσαν τῇ ποίμνῃ, καὶ δεσμοῖς ἀοράτοις ἐπεπέδηντο. ὃ καταλαβὼν δεδεμένους, οὓς αὐτὸς εὐχαῖς ἐδέσμησε· λύει μὲν τῶν δεσμῶν σοφίᾳ τῇ ἴσῃ, ἐπιδίδωσι δὲ καὶ κριὸν, μισθὸν αὐτοῖς ἐσόμενον εἰπὼν τῆς νυκτερινῆς ταλαιπωρίας. παρθένον δὲ θυγατέρα συνοικοῦσαν εἶχε· καὶ αὕτη τινὸς *παρακαταθήκην λαβοῦσα, μετήλλαξε τὸν βίον· καὶ ὁ παραθέμενος τὸ χρυσίον (ἐστάλη γὰρ εἰς ἀποδημίαν) ἐπανελθὼν ἐζήτει τὸ χρυσίον. συνεξηρεύνα οὖν καὶ ὁ Σπυρίδων, καὶ οὐχ εὑρίσκετο. διὸ ἐφίσταται τῷ τῆς θυγατρὸς τάφῳ· καὶ, ὦ τέκνον Εἰρήνη, φησί (τοῦτο γὰρ ὄνομα τῇ παρθένῳ) ποῦ ἡ παρακαταθήκη ἀπόκειται; ἡ δὲ τοῦ τόπου καὶ τὸ χωρίον ἀναδιδάσκουσα, καὶ τῆς εὑρέσεως τὸν τρόπον· καὶ [illegible], ῥᾳδίως τὴν παρακαταθήκην ἀποκαθίστησι τῷ παραθεμένῳ. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὡς ἐξ ὀνύχων δηλοῦμεν τὸν λέοντα. οὗτοι οὖν οἱ *τριακόσιοι, καὶ τὸ ἄλλο τῶν τοῦ θεοῦ ἀρχιερέων σύνταγμα, καταδικάζουσιν αὐτῇ δυσσεβείᾳ τόν τε Ἄρειον, καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ, καὶ ὁμοούσιον τῷ πατρὶ τὸν υἱὸν ἀνεκήρυξαν. ὁμοφώνους τὰς ψήφους θέμενοι. τινὲς δ' εἰς *ἑπτακαίδεκα τὸν ἀριθμὸν συμπληρούμενοι, εἰς τὴν Ἀρείου λύσσαν ἀποκλίνειν ἔδοξαν. ἀλλὰ τούτων ὑπερορίας βασιλικῇ ψήφῳ κυρωθείσης ἓξ μόνοι τῇ δυσσεβείᾳ διέμειναν· τῶν ἄλλων παλινῳδίαν ἐνδειξαμένων, καὶ τῷ τῆς εὐσεβείας φρονήματι, εἰ καὶ μὴ ἐξ εἰλικρινείας, ἀλλ' ὑφάλῳ γνώμῃ συνδεδραμηκότων. ὧν ἦν κορυφαῖος ὁ Νικομηδείας Εὐσέβιος· ἐντεῦθεν αἱ ἁπανταχοῦ ἐκκλησίαι τῶν πολλῶν θορύβων καὶ στάσεων πρὸς εἰρήνην ἀνέπνευσαν. καὶ Ὅσιος μὲν ὁ *Κορδύβης, ἅμα τῶν οἱ συνεπομένων, τὰς συνοδικὰς φέρων πράξεις, τοῖς ἑσπερίοις τὴν εἰρήνην ἐβράβευε· τοῖς δὲ κατ' Αἴγυπτον καὶ Λιβύην, ὁ θερμὸς Ἀθανάσιος. Ἀλέξανδρος δὲ καίτοι πρὸς γῆρας ἐλαύνων (ἑβδομηκοντούτης γὰρ ἦν) τοῖς κατὰ τὴν Θρᾴκην ὅμως καὶ τὸ Ἰλλυρικὸν τὸ τῆς ὁμονοίας καὶ εἰρήνης τῶν ἐκκλησιῶν, πόνους ὑφίστατο διακομίζειν εὐαγγέλιον, συνέκδημον ἔχων τὸν πανόλβιον Παῦλον, ἀναγνώστου τηνικαῦτα, καὶ ὑπογραφέως τῆς κατὰ Κωνσταντινούπολιν ἐκκλησίας, πληροῦντα βαθμόν· ὃς καὶ κατὰ τὴν σύνοδον δωδέκατον ἔτος ἐκ γενέσεως ἄγων, τῷ Ἀλεξάνδρῳ συνδιέτριβεν. ἀλλὰ ταῦτα μετ' ὀλίγον. πρότερον δὲ εἰς θέαν ἧκε τοῦ πανοσίου Μητροφάνους· καὶ τοῖς μὲν εὐαγγελίοις καὶ τῇ παρουσίᾳ εὐφράνας, οὐκ εὐφράνας δὲ οἷς ἀποδημεῖν ἔμελλε· μετ' εὐχῶν πρὸς τὴν *πιστευθεῖσαν αὐτῷ διακονίαν ἐστέλλετο. διελθόντες δὲ Θρᾴκην τε καὶ Μακεδονίαν, καὶ Θετταλίαν, καὶ Ἀχαΐαν πᾶσαν, καὶ Ἑλλάδα, καὶ τὰς ἠπείρους· οὐδὲ τῶν νήσων ὠλιγώρησαν· ἀλλ' ἐπιπλεύσαντες, ἅπαν ἀνίατον ἐκριζοῦν αὐτῶν ζιζάνιον, τὸ εὐγενὲς δὲ σπόρον τῶν εὐαγγελικῶν δογμάτων καὶ συνοδικῶν κηρυγμάτων διέσπειρον.

* al. καταθήκην

* al. τριακόσιοι

* al. ιζ'.

* al. Κορδύβης.

* al. καταπιστευθεῖσαν.

Ὅτι τῆς συνόδου τέλος διὰ τριῶν ἥμισυ λαβούσης ἐτῶν (καὶ γὰρ ἤρξατο μηνὸς ἀπριλλίου πεντεκαιδεκάτην ἀγόντος. ἐπεραιώθη δὲ, τῆς τριετίας πάλιν τὸν ἀπρίλλιον καταλαβούσης, καὶ μέχρι σεπτεμβρίου διαδραμούσης· οὕτω γὰρ ὁ σοφὸς Ἀλέξανδρος τὰ πεπραγμένα γράφων *τὰ τῆς συνόδου ἐπεσημήνατο) τελεσθείσης οὖν τῆς *ἁγίας συνόδου, στὰς ὁ βασιλεὺς μέσος τοῦ χοροῦ τῶν ἀρχιερέων, ᾔτει χάριν αὐτῷ μίαν παρ' αὐτῶν δοθῆναι. οἱ δὲ προθύμως κατένευον. ἡ δὲ χάρις, συνελθεῖν αὐτῷ ἐν τῇ πόλει, ἐφ' ᾧ θεάσασθαί τε τὸν ἀρχιερέα, ὃν πατέρα ὁ βασιλεὺς ἑαυτοῦ ἀνωμολόγει· καὶ ἄσε τῇ πόλει

ἣν

* al. τότε τὰ

* θείας.

ἣν αὐτὸς ᾠκοδόμησε, διὰ τῆς αὐτοῦ παρουσίας καὶ εὐχῆς τὸ τοῦ κτίσαντος ὄνομα ἐγκαινισθῆναι. ἐπισυστάσης δὲ τῆς * ἀρχιερέων πρὸς τὸν διορατικώτατον Μητροφάνην, ἡμέρας κυριακῆς ἐνισταμένης, καὶ τοῦ βασιλέως συμπαρόντος· ἄλλοι τέ τινες προῆλθον λόγοι, καὶ ὁρῶ σε (φησὶν ὑπολαβὼν ὁ βασιλεὺς) ὦ πάτερ ἐμοὶ τιμιώτατε, καὶ γήρᾳ καὶ νόσῳ κάμνοντα, καὶ δέομαί σου αἰτῆσαί τε καὶ ἀναδεῖξαι ἡμῖν τὸν μετά σε τοῦ ποιμνίου ἡγησόμενον. ὁ δὲ πρὸς τὸν βασιλέα εὐθυμοτάτῳ προσώπῳ, πέπεισμαι, φησὶν, ἐν κυρίῳ, ὅτι νῦν τὸ πανάγιον πνεῦμα διὰ γλώσσης, ὦ τέκνον, εἶπε τῆς σῆς. φροντίζοντι γάρ μοι περὶ τούτου, ἐφανέρωσεν ὁ κύριος πρὸ τῶν ἑπτὰ τούτων ἡμερῶν, καὶ ὅτι μετὰ δεκάτην ἡμέραν μεταλλάξω τὸν βίον, καὶ ὃς τὸ ἱερὸν ἀξίωμα ἀναδέξοιτο, καὶ ἔστιν οὗτος ὁ συμπρεσβύτερός μου Ἀλέξανδρος ἄξιος, ὡς ἀληθῶς, τῆς ἐκλογῆς ὑπάρχων, καὶ τῆς τοῦ ἁγίου προρρήσεως πνεύματος. ἔτι δὲ καὶ τοῦτον ὡς τὸ παιδίον Παῦλος ὁ ἀναγνώστης διαδέξεται. ἀποβλέψας δὲ καὶ πρὸς τὸν Ἀλεξανδρείας θεῖον Ἀλέξανδρον· καὶ σύ, φησὶν, ὦ ἀδελφὲ, καλὸν σεαυτοῦ διάδοχον καταλείψεις. καὶ τῆς χειρὸς Ἀθανασίου τοῦ ἀρχιδιακόνου λαβόμενος· ἴδε, ὁ γενναῖος ἔφη στρατιώτης τοῦ Χριστοῦ, οὗτός σε διαδέξεται· ὃς οὐ μόνον νῦν Ἀλεξάνδρῳ κατὰ τῆς δυσσεβείας Ἀρείου τῷ ἐμῷ συνηγωνίσατο ἀδελφῷ. ἀλλ' ἔτι σὺν αὐτῷ μεγάλοις ἄθλοις καὶ πολλοῖς ἀγωνιεῖται. οὐ μόνοι δὲ δεύτεροι αὐτὸν ἐκδέξονται ἀγῶνες, ἀλλὰ καὶ τρίτους σὺν τῷ γενναίῳ ὑποστήσεται Παύλῳ, ταῦτα εἰπὼν, καὶ ὥσπερ ἀναζωπυρήσας τῷ πνεύματι, κάτεισι σὺν τοῖς ἐπισκόποις εἰς τὴν ἐκκλησίαν. καὶ μετὰ τὴν τοῦ εὐαγγελίου ἀνάγνωσιν, ὀλίγα προσομιλήσας τῷ πλήθει, καὶ συνταξάμενος· ἀνακηρύττει καὶ μὴ παρόντα τὸν πρεσβύτερον Ἀλέξανδρον, ἀρχιερέα καὶ τοῦ θρόνου διάδοχον. καὶ ὁ λαὸς μιᾷ φωνῇ σὺν αὐτῷ βασιλεῖ ἐπὶ πλείους ὥρας ἐβόα τὸ ἄξιος. εἶτα τὸ ὠμοφόριον τῇ ἁγίᾳ ἐναποτίθησι τραπέζῃ, ἐντειλάμενος αὐτὸ φυλάττεσθαι τῷ διαδόχῳ, ἥξειν δὲ αὐτὸν προειπὼν οὐκ εἰς μακρὰν, μετὰ δὲ ἑβδόμην ἡμέραν τῆς αὐτοῦ πρὸς Χριστὸν ἀναλύσεως. γίνεται οὖν, ὡς προείρηται, καὶ ἐνετείλατο ἅπαντα. ἐτῶν δὲ ἀναπαύεται ἑπτακαίδεκα καὶ ἑκατὸν, Ἰουνίου μηνὸς τετάρτην ἄγοντος.

Ὅτι Κωνσταντία ἡ τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως Κωνσταντίνου ἀδελφὴ, γυνὴ δὲ τῷ δυσσεβεῖ χρηματίσασα Λικιννίῳ, μέλλουσα τελευτᾶν, τῷ ἀδελφῷ, μίαν, φησὶ, καὶ τελευταίαν αἰτῶ σε χάριν, τῆς ὑπερορίας Ἄρειον ἀνακληθῆναι, συκοφαντίαν ἄδικον ὑποστάντα· σύμφρων γάρ ἐστι τῆς συνόδου. ἦν γάρ τις παρ' αὐτῇ, τῶν τῆς Ἀρείου σπουδαστῶν αἱρέσεως, πρεσβύτερος· ὃς ἑαυτὸν πρότερον τοῖς τῆς Κωνσταντίας εὐνούχοις οἰκειώσας, δι' αὐτῶν καὶ πρὸς αὐτὴν εἴσοδον καὶ λόγοις ἐπιθέτοις καὶ παραγωγοῖς, καὶ πολλὴν προσφαίνουσι τὸν θῶπα, ὡς Ἄρειος φθόνῳ ἐβλήθη· τὸ γὰρ ὀρθὸν τῆς ἐκκλησίας δόγμα πρεσβεύει. οἷς κἀκείνη, πρὸς τὸν βασιλέα τοιαῦτα εἰποῦσα, δυσωπεῖ· καὶ αὐτίκα γράφει τῆς ὑπερορίας τὸν Ἄρειον ἀνεθῆναι. παρατίθεται δὲ τῷ ἀδελφῷ καὶ τὸν οὐδὲν ἧττον τῆς αἱρέσεως ἢ τῆς κολακείας πρεσβύτερον· καὶ τοῖς ἐπικλόποις ἤθεσι καὶ λόγοις οὐκ εἰς μακρὰν παρρησίαν πρὸς τὸν εὐσεβῆ λαμβάνει βασιλέα· καὶ κινεῖ περὶ Ἀρείου λόγους, ὀρθόδοξον ποιοῦντας αὐτόν. καὶ ὁ βασιλεύς· εἰ Ἄρειος, φησὶ, τὰ τῆς συνόδου φρονεῖ, ὄψομαί τε αὐτὸν εὐμενῶς, καὶ σὺν τιμῇ τῇ τῶν Ἀλεξανδρέων ἐγκαταστήσω ἐκκλησίᾳ.

* al. ἱερέων

Constantia Constantini F.

quam ipse fundasset, sua præsentia & precibus conditoris nouum nomen inderent. Inuisentibus autem Episcopis clarissimum Metrophanem, die dominica, & Imperator præsens inter alia dixit: Video te, pater maximè venerande, & senectute, & morbo defessum, & creari atque designari nobis post te gregis pastorem postulo. Ille ad Imperatorem alacri vultu conuersus: annuo, inquit, in Domino, quia nunc Spiritus sanctus, ô fili, per linguam tuam loquitur. Mihi enim hac de re sollicito indicauit Dominus ante septem hos ipsos dies, moriturum me intra decem dies, & dignitatem sacrã suscepturum sacerdotij dignitate parem Alexandrum, & dignum, vt verè loquar, electione, & sancti Spiritus denunciatione. Ad hæc verò hunc veluti filius Paulus lector excipiet. Respiciens autem ad Alexandrum Alexandriæ Episcopum: Et tu, inquit, frater egregium successorem tui relinques, & manu Athanasij Archidiaconi apprehensa: En, inquit, strenuus Christi miles, hic te sequetur, qui non solùm cum fratre meo Alexandro contra Arij hæresim decertauit, sed & cum illo magna certamina, & multa subibit: non solùm autem secunda excipient certamina, sed & tertium cum strenuo Paulo sustinebit. Hæc dixit, & tanquam alios Spiritu suo recreans, venit cũ Episcopis in templum: ac post Euangelij lectionem nonnulla ad populum locutus, & dissserens, Alexandrum sacerdotem absentem archiepiscopalis sedis successorem renunciat. Populus vno ore cum ipso Imperatore horis aliquot exclamauit: Dignus est. Deinde sacræ mensæ altaris humerale imponit, præcipiens hoc successori seruari: venturum autem illum post non diu prædixit, post septimum videlicet diem eius resoluti corporis in Domino. Acciderunt igitur, vt prædixerat & præceperat, omnia. Moritur centesimo & decimo septimo ætatis anno, quarto Iunij.

Constantia soror Imp. Constantini pij, vxor quæ erat impij Licinij, moritura fratri dixit: Vnum, & vltimum à te peto beneficium, vt ab exilio reuoces Arium falsò accusatum: consentit enim cum Synodo. Erat enim apud illam sacerdos quidam Arianus, qui seipsum primò Constantiæ eunuchis insinuauit, per quos & ad illam accessum habuit, verbisque blandis, atque assentationibus persuasit, Arium inuidia eiectum esse: rectam enim Ecclesiæ doctrinam tueri. Quibus ipsa ad Imperatorem illa referens, permouit, statimque scribit, vt Arius ab exilio reuocetur. Allegabat verò vna ad fratrem sacerdotem, qui adulationis vitio non minus quam hæreseos laborauit, & irrepente ingenio, ac verbis blandiloquis, post non diu liberè cum Imperatore agere cœpit: ac de Ario sermonem iniecit, quibus illum rectè sentire demonstret. Tum Imperator: Si Arius, inquit, cum Synodo consentit, videbo illum libenter, magnoque honore habito, cum Alexandrinæ restituam Ecclesiæ.

ACTA Metrophanis & Alex. &c.

Alexander.

S. Athanasius.

ACTA METROPHANIS & ALEX. XCI

His dictis illum per literas accersendum curat. Arius cum execrando Eusebio Constantinopolim venit, & suscipit illos Imperator benignè, & quid sentiant interrogans audit dicentes, non aliud se sentire quam quæ trecenti & octodecim sancti Patres decreuerint: quin & iusiurandum miseri falsæ confessioni addiderunt. Imperator scriptam ab illis iubet dari fidei professionem. Illi autem promptè mendacia scripserunt. Credere enim se, & suos scripto testantur, lingua negant. Mutauit autem decretum Cæsar, quod pietatem confessi essent, & statim Alexandriam illum, & qui cum eo erant, honorificè mittit. Alexander verò Alexandrinus Archiepiscopus, conspirante cum eo Athanasio, apostatam non admittit, & iterum Arius hæresim detexit, Ægyptumque turbauit. Imperator vero ad se Arium accersit, & interrogat, an maneret in sententia, quam coram illo confessus esset. Ipse vero iterum expeditè iisdem se inhærere testatus est, & iureiurando confirmauit. Omnia autem ficta erant, magisque ipsa theatri scena ex composito facta. Aiunt enim occultè cum scripsisse librum, & sub axilla ferentem (qui liber impudenter impietatem eius continebat) iurasse se sic credere: chartam verò piæ doctrinæ, cui iam subscripserat, protulisse. Paulò post Imperator caducam hanc vitam cum immortali commutauit, cum annos triginta & vnum imperasset, sexaginta quinque ipsos vixisset.

Moriens autem sacerdoti hæretico testamentum committit, mandans id tradi Constantino filio, quem testamenti tabulis paternæ sortis & imperij successorem, Imperatorémque designabat. Sacerdos neque Deo, nec hominibus seruans fidem, dat occultè testamentum Constantio, & simul proditor patris, & testamenti, & hæreditatis filij apparuit. Adiuuabat & in ea proditione & Eusebius impius Episcopus, & alij nonnulli, & impietatis, & semiuiri sodales. Tradit ille sacerdos Constantió commendatum sibi testamentum, & infidelitatis suæ erga homines petit mercedem à Constantio, proditionem nimirum synceræ fidei præmio postulans, & Eusebium Nicomediæ Episcopum socium adiungit, & hoc agunt, vt Arius non Alexandriæ, sed Constantinopoli causam dicat, facile rati fore vincere, Athanasio non præsente, & simul Imperatoris auctoritatem sibi vnientes. Multa cum Alexandro Constantinopolitano Patriarcha disserentes de pactis, quæ pietatis doctrinam corruptura erant. Cum non persuaderent, mandatum Imperatoris proferunt, vel susciperet Arium cum sua hæresi, vel sede exturbaretur. Si vtrumque detrectet, sciat se in exilium depellendum. Persuaserunt autem Constantio, vt accersito Alexandro, nisi iisdem pareret mandatis, etiam seruitutem minaretur, & malorum memoria, non pietatis studio, odio Arium habiturum. Qui Christi virtuti, & inculpatæ vitæ, & conscientiæ confidens,

ταῦτα ἔλεγε· καὶ πρὸς ἑαυτὸν μεταπέμπεται γράφων. καὶ ὁ Ἄρειος, ἅμα τῷ συγκαθηρημένῳ Εὐζωΐῳ, πρὸς τὴν πόλιν Κωνσταντίνου παραγίνεται· καὶ δέχεται αὐτοὺς φιλανθρώπως ὁ βασιλεύς. καὶ τὸ φρόνημα ἐπερωτῶν, ἀκούει λεγόντων· μὴ ἄλλο τι φρονεῖν παρὰ τὴν ἔκθεσιν τῶν * τιη´ ἁγίων πατέρων. ἀλλὰ καὶ ὅρκον οἱ δείλαιοι τῇ πεπλασμένῃ ἐπιτιθέασιν ὁμολογίᾳ. ὁ δὲ βασιλεὺς ἔγγραφον αὐτοὺς ἐπιδεῖξαι τὸ φρόνημα κελεύει. οἱ δὲ προθύμως * ἐγγράφουσι τὰ ψευδῆ· πιστεύειν γὰρ αὐτούς τε, καὶ τοὺς σὺν αὐτοῖς, τῷ γράμματι ἔλεγον, ὅσα καὶ τῇ γλώττῃ ἐπλάττοντο. ἐξίσατο τοίνυν ὁ βασιλεύς, εἰς διωμολόγουν τὴν εὐσέβειαν· καὶ παραχρῆμα πρὸς τὴν Ἀλεξάνδρειαν αὐτόν τε καὶ τοὺς σὺν αὐτῷ μετὰ τιμῆς ἐκπέμπει. Ὁ δὲ τῆς Ἀλεξανδρείας ἀρχιερεὺς Ἀλέξανδρος, συμπνέοντος αὐτῷ Ἀθανασίου, τὸν ἀποστάτην οὐ δέχεται. καὶ αὖθις Ἄρειος τὴν αἵρεσιν ἀνεκάλυπτε, καὶ τὰ τῆς Αἰγύπτου ἐταράττετο, καὶ ὁ βασιλεὺς μετάπεμπτον ποιεῖται τὸν Ἄρειον· καὶ ἀναπυνθάνεται, εἰ διαμένοι οἷς * αὐτῷ συνωμολόγησε κατὰ πρόσωπον. ὁ δὲ πάλιν ἑτοίμως τοῖς αὐτοῖς ἐμμένειν συγκατετίθετο, καὶ [τὸν] ὅρκον τοῖς λόγοις ἐπέβαλλεν. ἦν δὲ σκηνὴ ταῦτα πάντα, καὶ σκηνῆς δραματικώτερα. φασὶ δὲ ὡς ἐν μυστηρίῳ γράψας Ἄρειος βιβλίον, καὶ ὑπὸ μάλης φέρων (τὸ δὲ βιβλίον ἀναιδῶς ἐλάλει τὴν δυσσέβειαν) ὤμνυεν οὕτω φρονεῖν, τὸν τῆς εὐσεβείας εἰς τὸ ἐμφανὲς προτείνων χάρτην, ὡς καὶ ὑπογεγράφει. μετὰ δὲ βραχὺν χρόνον ὁ βασιλεὺς τὸν ἐπίκηρον εἰς τὸν ἀκήρατον μεταλλάττει βίον, ἕνα μὲν ἐνιαυτὸν καὶ τριάκοντα βασιλεύσας, πέντε δὲ καὶ ἑξήκοντα τὸν ὅλον διαπερανάμενος βίον. τελευτῶν δέ, τῷ τῆς αἱρέσεως πρεσβυτέρῳ τὴν διαθήκην παρατίθησιν, ἐντειλάμενος ἐγχειρίσαι * Κωνσταντίνῳ ταύτην τῷ παιδί· ὃν καὶ ἡ διαθήκη τῆς πατρῴας μοίρας καὶ ἀρχῆς διάδοχον καὶ βασιλέα ἔγραφεν. ὁ δὲ [καὶ] πρὸς θεὸν καὶ πρὸς ἀνθρώπους τὸ πιστὸν οὐκ ἔχων πρεσβύτερος, ἐπιδίδωσιν ἐν κρυφῇ τὴν διαθήκην Κωνσταντίῳ, προδότης φανεὶς ἅμα πατρός τε καὶ διαθήκης, καὶ παιδὸς κληρονομίας. συνέπραττον δὲ τῇ προδοσίᾳ Εὐσέβιός τε ὁ δυσσεβὴς πρωτοστάτης, καὶ ἄλλοι τινές, καὶ τῆς δυσσεβείας καὶ τῆς ἀνδρογύνου φύσεως συνθιασῶται. ἀλλὰ γὰρ προδίδωσι μὲν τὰ πιστευθέντα Κωνσταντίῳ· τῆς δὲ πρὸς ἀνθρώπους αὐτοῦ ἀπιστίας αἰτεῖ μισθαποδοσίαν Κωνστάντιον τῆς ὀρθῆς αὐτοῦ πίστεως προδοσίαν, καὶ συνεταιρίζεται τὸν Νικομηδείας Εὐσέβιον· καὶ διαμηχανῶνται τὸν Ἄρειον, μὴ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ, ἀλλ' ἐν Κωνσταντίνου πόλει ἀκουσθῆναι· ῥᾷστα οἰόμενοι περιέσεσθαι, Ἀθανασίου μὴ παρόντος, καὶ ἅμα τὴν τοῦ βασιλέως αὐθεντίαν μεθ' ἑαυτῶν φέροντες. πολλὰ δὲ τῷ Κωνσταντινουπόλεως Ἀλεξάνδρῳ διαλεχθέντες περὶ συμβάσεως τὰ τῆς εὐσεβείας διαστρέφειν δεῖ ματαίας· ὡς οὐκ ἔπειθον, προτείνουσι δῆθεν βασιλικὸν πρόσταγμα· ἢ μετὰ τοῦ φρονήματος δέχεσθαι Ἄρειον, ἢ τοῦ θρόνου ὑποχωρεῖν. εἰ δὲ μηδέτερον ἕλοιτο· γινώσκειν αὐτὸν εἰς ὑπερορίαν ἐκπεμπόμενον. ἐπειθον δὲ καὶ Κωνστάντιον, τὸ ἀνδράποδον, * τοῖς ὁμοίοις λόγοις μεταπεμψάμενον τὸν ἱερὸν Ἀλέξανδρον. ἀπειλαῖς τε ὑποβαλεῖν· καὶ μνησικακίας, ἀλλ' οὐκ εὐσεβείας λόγῳ, τὴν πρὸς Ἄρειον στοργὴν ἀπεχθέσθαι. ὁ δὲ τῇ τοῦ Χριστοῦ δυνάμει, καὶ τῷ ἀνεπιλήπτῳ καὶ τοῦ βίου καὶ τῆς συνειδήσεως θαρρῶν,

ἀμεί-

* γραφομένων ... ἀντὶ τὸ ...

* al. γράφουσι.

* al. αὐτῷ.

* al. Κωνσταντίῳ.

* al. ἐν τοῖς.

ἀμείβεται τῷ βασιλεῖ· τὴν μὲν αἰτιαθέντων τὴν ἀλήθειαν ὁ ἐκεῖθεν χρόνος δηλώσει, ἐγὼ δὲ τὸν ἐπὶ τοσαύτῃ δυσσεβείᾳ ἁλόντα, καὶ παρὰ τοσούτων ἀρχιερέων κατακριθέντα, οὐχ οἷός τέ εἰμι τῶν φρικτῶν μυστηρίων λαβεῖν κοινωνόν. ὁ δὲ Κωνστάντιος, ὅρα, φησίν, ὦ ἐπίσκοπε (καὶ γὰρ σύνοδος ἐπισκόπων ἠθροίζετο) μὴ καὶ ἄκων * δέξῃ αὐτόν. ἐφ' οἷς ὁ ἀρχιερεὺς ἀναστὰς, ἐξῆλθε· καὶ πρὸς τὴν τοῦ Θεοῦ παραγενόμενος ἐκκλησίαν, στεναγμοῖς καὶ δακρύοις ἱκέτευε πρὸς τὸν Θεὸν, μὴ διὰ τὴν παρείσδυσιν Αρειοῦ ἀνασχέσθαι διασκεδασθῆναι τὴν ποίμνην αὐτοῦ. καὶ ἡ εὐχὴ παννύχιος ὑπὸ * τὸ θυσιαστήριον κειμένου τοῦ ἀρχιερέως ἐπετελεῖτο· ὁ δὲ Εὐσέβιος, οἷα τῆς ἀσεβείας θερμὸς ἐραστὴς, παραγίνεται μετὰ τῆς αἱρετικῆς φάλαγγος πρὸς τὸν Αρειον· καὶ προσιέναι καλεῖ πρὸς τὴν σύνοδον, ἥτις * αὐτὸν καὶ ἄκοντος Ἀλεξάνδρου ἀποδώσει τὸ παρὰ δίκην ἀφῃρημένον τῆς ἱερωσύνης ἀξίωμα. ἐπεῖχεν οὖν θόρυβος καὶ ταραχὴ ἐπὶ τοῖς κινουμένοις πᾶσαν τὴν πόλιν· τῶν μὲν ὑπὲρ Αρείου σπουδαζόντων, τῶν δὲ τῆς Εὐσεβείας τὴν προδοσίαν οὐκ ἀνεχομένων. ἠθροίζετο δ' οὖν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὁ σύλλογος. καὶ τοῖς * ὁμοδόξοις συμπροϊὼν ὁ Αρειος, ἀποβὰς τοῦ ἵππου, ἔν τινι ἀφεδρῶνι δημοσίῳ, ὃς ὄπισθεν κατεσκεύαστο τοῦ Κωνσταντίνου φόρου, εἴσεισι· καὶ ἐν τῷ ἀποπατεῖν, τοῖς σκυβάλοις μὲν τὰ ἔντερα, τοῖς ἐντέροις δὲ τὴν ψυχὴν ὁ δείλαιος συναπέβαλλεν. ἐπεὶ δὲ ἐβράδυνε, καὶ τὸ πραχθὲν ἐκάλυπτεν ἄγνοια· ἐπιστῆναι λόγος τὸν Εὐσέβιον· καὶ ἐξονειδίζειν μὲν τῆς βραδυτῆτος, ἐξονειδίζειν δὲ τῆς εἰς αὐτοὺς ὕβρεως· ἐν ἀνδραπόδων γὰρ μοίρᾳ τὸ ἄλογον αὐτοὺς ἐκπέμπειν βραδέως. ὁ δὲ τῷ ἀφώνῳ μᾶλλον αὐτοὺς ἢ τῷ βραδεῖ καταισχύνων, τέως διελάνθανεν. ἀλλ' ὁ Εὐσέβιος μεταβαλλόμενος, ἀναστῆναι παρεκάλει θαρροῦντα· προσδόκιμον γὰρ εἶναι ἐπὶ ἀθωώσει πάσῃ τῇ συνόδῳ. ὁ δὲ τὴν ἐσχάτην ἐσίγα σιγήν. καὶ μόλις ὁ κακοδαίμων Εὐσέβιος συνῆκεν, ὅτι τέθνηκεν ὁ σπουδαζόμενος. διαλύεται τοίνυν ἡ σύνοδος. καὶ οἱ τὸν Ἀλέξανδρον ὑπερορίᾳ καταδικάζοντες, ῥίψαντες τὰς * ἀνοσίους ψήφους, τὸν δὲ αἱρέσεως αὐτῶν ἀρχηγέτην ζῶντα εἰς ᾅδην βλέποντες καταβεβηκότα, πένθει μεγάλῳ συνείχοντο. ἐπ' ὀλίγον δὲ τῇ θεηλάτῳ πληγῇ αἰσχυνθέντες, πάλιν εἰς φατρίας συνίσταντο, καὶ τὴν τοῦ Αρείου θεομηνίαν, εἰς τὸν κοινὸν ἐφιλονείκουν ἀναφέρειν θάνατον. καίτοι καὶ ὁ καιρὸς αὐτοῖς κατ' ἐκεῖνο καιροῦ συνενεχθεὶς, ὅτε τῆς ἐκκλησίας ἐπιβαίνειν αὐτὸν ἐσπούδαζον, εἰς τὸν κοινὸν καὶ θεήλατον μεταβάλλεται θάνατον· ὅμως Κωνστάντιον τὸ αὐθέκαστον ἔπειθον, ὡς τὸ τῆς φύσεως χρέος ἀπετέλεσεν, ἀλλ' οὐ θείας ὀργῆς δίκην ἀπέτισεν Αρειος. ἀλλ' ὁ μὲν ἄθλιος ἐκεῖνος, ταῖς Ἀλεξάνδρου προσευχαῖς, ἀλιτρῶς οὕτω τὸν βίον κατέστρεψεν. ὁ δὲ θεῖος Ἀλέξανδρος ὁσίως τε καὶ ἁγίως μετ' ὀλίγον ἀντὶ τῆς ἐπιγείου τὰς οὐρανίους σκηνὰς ἐκληρώσατο· τρία μὲν καὶ εἴκοσι ἐν τῇ ἐπισκοπῇ διατελέσας ἔτη, βιοὺς δὲ ὀκτὼ καὶ ἐνενήκοντα.

* al. δέξῃ.
* θυσιαστήριον.
* αὐτῷ.
* al. ἀφ' ὁδίξῳ.
* ἀνοσίου.

Imperatori respondit, veritatem eorum qui accusantur tempus deinceps ostendet. Ego verò tantæ impietatis conuictum, & à tot Episcopis iudicatum, non possum in communionem venerandorum mysteriorum admittere. Constantius verò: Vide, inquit, Episcope, (conuocatur enim concilium Episcoporum) ne vel inuitus illum admittere cogaris. Hinc assurgens Archiepiscopus, egressus est, & ad Dei Ecclesiam se conferens, gemitibus, lacrymisque inuocabat Deum, ne pateretur ingressu Arij gregem suum vastari: & preces Episcopi prostrati ante altare tota nocte peractæ. Eusebius vt erat feruidus impietatis sectator, accedit cum turba hæreticorum ad Arium, & iubet in concilium prodire, quo sibi, inuito etiam Alexandro, redderet ablatam iniustè sacerdotij dignitatem. Igitur tumultus oritur, & seditio his motibus per totam vrbem: his quidem ab Ario stantibus, illis quidem veritatis proditionem non ferentibus, fit conuentus in Ecclesia, & cum suis asseclis præcedens Arius, & descendens ex equo, secessum publicum ingreditur, qui erat ad forum Constantini, & exonerando ventrem cum excrementis intestina, cum intestinis & animam miser exhalauit. Quo moram trahente, & quid factum esset cùm ignoraretur, aiunt accessisse Eusebium, & reprehendisse tantum moram, & increpuisse hanc in suos iniuriam, seruilique conditioni hanc moram attribuisse. Ille autem silentio magis eos offendit, qui in tarditate quamdiu ignorabatur. Sed Eusebius accedens, surgere bono animo iubet: expectari enim a tota Synodo, vt absoluatur. Sed ille in æternum silet. Et tandem infelix ille Eusebius mortuum esse intellexit: sic Synodus dissoluitur: & qui Alexandrum exilio condemnaturi erant, abrogantes, abiectis impiis suffragiis, hæreticorum ducem viuum ad inferos detrudi videntes, magnum inde capiunt dolorem: Post diuinitus immissa plaga pudore confusi, sed non diu, rursum conciliabulum indicunt, Deique iram in Arium ad communem hominum sortem referre conantur. At si tempus spectes, quo Ecclesiam Dei inuadere tentabat, non tam fatali morte, quàm Dei vltione extinctum interpretaberis. Illi tamen Constãtio persuadent Arium naturæ debitum persoluisse, neque diuinæ vltionis pœnam subiisse. Sic miser Alexandri precibus tam fœdè vitam finiit: beatus contra Alexander piè & sanctè paulo post pro terrestri, cœleste domicilium adeptus est. Tres quidem & viginti in Episcopatu exegit annos, ætatis verò nonaginta octo.

ACTA Metrophanis & Alex. &c.

Arij hæretici infelix exitus.

B. Alexandri mors.

Hæc historia, vnde ista excerpsimus, non omnino elaborata, ac docta elocutione & sententiis, neque prorsus vilis, aut neglecta. Si qua contra atque alij narret, hoc alterius instituti & iudicij est, non excerpentis & contrahentis.

[Ὅτι ἡ συγγραφὴ, ἐξ ἧς ἡ παροῦσα προῆλθεν ἐκλογὴ, οὔτε παντελῶς εἰς τὸ ἀκριβωμένον καὶ σοφὸν τῆς * φράσεως καὶ τῆς διανοίας ἐμμεμόρφωται, οὔτε πρὸς τὸ χυδαῖον καὶ ἠμελημένον διαπέπτωκεν. εἰ δέ τι παρὰ τοὺς ἄλλους ἱστορεῖ, τοῦτο διαίτης καὶ κρίσεως ἄλλης, ἀλλ' οὐκ ἐκλογῆς οὐδὲ συντομίας.]

* φράσεως.

EXCERPTA e Pauli Episc. Const. mart.

Vita Pauli Episcopi Constantinopolitani Confessoris.

CCLVII. Legi librum qui inscribitur: Vita, seu certamen S. Patris Pauli Episcopi Constantinopolitani Confessoris, ad eundem modum excerptum.

Constantius Romani imperij ad Orientem regebat sceptra, proditione hæretici sacerdotis, & consensu eunuchorum irrepens. Ariani autem iterum pios persequuntur, & Athanasium statim Occidens suscipit. Diuinus verò Alexander morti vicinus, nullum Constantinopolitanæ Ecclesiæ sibi successorem designat. Duos inter alios delegit, suam contra hæresim populo hanc sententiam exponens, vt eligerent, si vellent, doctum & pium Paulum, quem ipse sacerdotem ordinauerat: si verò formæ & exterioris ornamenti habita ratione cuperent, Macedonium, olim ordinatum Diaconum, & iam senescentem acciperent. Hæc referens post moritur, Episcopatum tres & viginti annos cùm gessisset, annos natus nonaginta octo. Orta autem contentio est in duobus illis eligendis. Ariani ad Macedonium inclinabant, at fideles Paulum malebant. Vicit piorum sententia, & ordinatur Paulus Episcopus in Ecclesia S. Irenes nominata, quam temporis successu, vt à noua distingueretur, veterem appellare placuit. Constantius verò non multo post Antiochia Constantinopolim veniens, iram in Paulum concepit, quòd non illius suffragio electus esset, & Arianorum indicto concilio, Paulum abdicare coëgit. Eusebium, iam tertiò sedem mutantem, ex Nicomedia, Constantinopolis creat Episcopum. Quibus impiè patratis, Antiochiam reuertit. Eusebius autem omnem mouebat lapidem, vt Symbolo eximeretur illud ὁμοούσιον CONSVBSTANTIALE. Erat tunc Antiocheni templi dedicatio, quod Constantinus pius exædificarat: Constantius verò consecrandum curauit, & prætextu dedicationis nonaginta conuocantur Episcopi. Maximus Hierosolymitanorum præsul vir pius non aderat: sed neque Romanus Pontifex Iulius, nec per se, nec per alium legatum. Congregatur Synodus, præsente Constantio. Contendunt Eusebiani vt primò Athanasius deponatur. Initio accusant quasi contra Canonem egerit, quem ipsi tunc ediderant. Rediens enim aiunt ab exilio, non omnium iudicio, sed suo arbitratu Episcopatum assumpsit. Secundò quod eius ingressu, seditione concitata, multi periissent. Tertiò ob ea quæ Tyri acta essent. Vnde & condemnantes strenuum athletam, illi Gregorium, eiusdem sectæ, sufficiunt. Et hæc ausi, ausi sunt & fidem permutare, nihil eorum reprehendentes vel verbo, quæ in Nicæa Synodo tractata essent, improbo & fraudulento animo semina iacientes,

Synodus Antiochena.

Calumnia Arianorum in B. Athanasium.

ΒΙΟΣ ΠΑΥΛΟΥ ΤΟΥ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΕΩΣ ἐπισκόπου τοῦ ὁμολογητοῦ.

στζ. Excerpta e vita Pauli episcopi Constant. mart.

Ἀνεγνώσθη ἐκ τοῦ ἐπιγραφομένου λόγου βιβλίον ἡ ἄθλησις τοῦ ὁσίου πατρὸς ἡμῶν Παύλου, τοῦ Κωνσταντινουπόλεως ἐπισκόπου, τοῦ ὁμολογητοῦ, ἐφ' ὁμοίᾳ συστελλόμενον ἐκδόσει.

Κωνστάντιος τὴν ῥωμαϊκὴν ἀρχήν, ἤτοι τὰ τῆς ἀνατολῆς *ἐχειρίζετο σκῆπτρα, προδοσίᾳ τοῦ τῆς αἱρέσεως πρεσβυτέρου, καὶ συνδρομῇ τῶν εὐνούχων, ὑποδέχεται· καὶ οἱ ἐξ Ἀρείου διωγμὸν (κατὰ τῶν εὐσεβούντων) πάλιν κινοῦσι, καὶ Ἀθανάσιον αὖθις δέχεται ἡ ἑσπερία. ὁ δὲ θεῖος Ἀλέξανδρος, τῷ τοῦ βίου πλησιάσας τέλει, οὐδένα μὲν τῆς Κωνσταντινουπόλεως διάδοχον αὐτὸς χειροτονεῖ· λογάδας δὲ τῶν ἄλλων δύο ποιεῖται, γνώμην τοιαύτην εἰς αἵρεσιν τῷ πλήθει διδούς· ὡς εἰ μὲν βούλοιντο διδασκαλικόν τε ἅμα καὶ ταῖς ἀρεταῖς ἀστράπτοντα Παῦλον αἱρήσονται, ὃν αὐτὸς ἐχειροτόνησε πρεσβύτερον· εἰ δ' ἐν τῷ σχήματι σεμνόν, καὶ κόσμιον τῇ ἔξωθεν περιβολῇ, Μακεδόνιον, πάλαι χειροτονηθέντα διάκονον, καὶ πρὸς γῆρας ἀποκλίνοντα. ταῦτα εἰσηγησάμενος, εἰς τὴν ἀμείνω λῆξιν μεταβαίνει· ἀρχιερατεύσας μὲν τρία καὶ εἴκοσι ἔτη, βιοὺς δὲ τὸν πάντα βίον ὀκτὼ καὶ ἐνενήκοντα. γίνεται δὲ φιλονεικία περὶ τὴν αἵρεσιν τῶν προειρημένων ἀνδρῶν. οἱ μὲν γὰρ ἐξ Ἀρείου, πρὸς Μακεδόνιον ἔβλεπον· τὸ δὲ ὀρθόδοξον, τὸν Παῦλον προυτίθεσαν. κρατεῖ δ' οὖν ἡ τῶν ὀρθοδόξων ψῆφος, καὶ χειροτονεῖται ὁ Παῦλος ἐπίσκοπος ἐν τῇ τῆς ἁγίας εἰρήνης ἐπωνύμῳ ἐκκλησίᾳ· ἣν ὁ χρόνος ἀντιδιαστέλλων τῆς νέας ἔδωκε καλεῖσθαι παλαιάν. Κωνστάντιος δὲ *οὐ μετὰ πολὺ ἐκ τῆς Ἀντιοχέων πόλεως ἐν τῇ Κωνσταντινουπόλει γεγονώς, δι' ὀργῆς εἶχε τὸν χειροτονηθέντα· ὅτι μὴ (σὺν) γνώμῃ τῇ αὐτοῦ περιῆλθεν ἡ χειροτονία. καὶ ἀρειανῶν ἀθροίσας συνέδριον, τὸν μὲν Παῦλον σχολάζειν κατεψηφίσατο· Εὐσέβιον δὲ τρίτον θρόνον ἀμείβοντα ἐκ Νικομηδείας, τῆς βασιλίδος ἐπίσκοπον ἀναδείκνυσιν. ἀλλ' ὁ μὲν δυσσεβῶς ταῦτα πράξας, ὑπεστρέφη πρὸς Ἀντιόχειαν. Εὐσέβιος δὲ πάντα λίθον ἐκίνει, ὡς ἂν περιέλοι τοῦ ἱεροῦ συμβόλου τὸ ὁμοούσιον. ἄγεται δὴ τὰ ἐγκαίνια τῆς ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκκλησίας, ἣν Κωνσταντῖνος μὲν ὁ εὐσεβὴς ἐκ βάθρων ἤγειρεν, ὁ δὲ Κωνστάντιος καθιερωθῆναι γνώμην ἔθετο. καὶ τῇ τῶν ἐγκαινίων προφάσει, ἐπίσκοποι συλλέγονται ἐνενήκοντα. Μάξιμος δέ, ὁ τῶν ἱεροσολύμων ἔφορος, ἀνὴρ εὐσεβής, οὐ παρῆν· ἀλλ' οὐδ' ὁ Ῥώμης Ἰούλιος, οὔτ' *αὐτοπρόσωπος, διά τινος τῶν ὑποτελῶν. συγκροτεῖται μὲν ἡ σύνοδος παρόντος καὶ Κωνσταντίου. οἱ δὲ περὶ Εὐσέβιον σπουδὴν ἄγουσι, πρὸ τῶν ἄλλων ἀποσκευάσασθαι Ἀθανάσιον. ἐπάγουσιν οὖν πρώτην αὐτῷ αἰτίαν, *τὸ παρὰ κανόνα πρᾶξαι· κανόνα λέγοντες, ὃν αὐτοὶ τηνικαῦτα ἐξέθεντο. ἐπανελθεῖν γάρ, ἔφασκον, τῆς ὑπερορίας, οὐ γε τῇ τοῦ κοινοῦ γνώμῃ, ἀλλ' αὐτὸς ἑαυτῷ τὴν ἀρχιερωσύνην ἐπεψήφισε. δεύτερον, ὅτι κατὰ τὴν εἴσοδον αὐτοῦ στάσεως συρραγείσης, πολλοὶ ἀπέθανον· καὶ τρίτον, τὰ ἐν Τύρῳ πεπραγμένα. ἐξ ὧν καὶ καταψηφισάμενοι *τοῦ τῆς εὐσεβείας ἀθλητοῦ, Γρηγόριον ἀντικαθιστῶσι τὸν ὁμόφρονα. καὶ τολμήσαντες ταῦτα, ἐπιτολμῶσι καὶ τὸν μεταπλασμὸν τῆς πίστεως· οὐδὲν μὲν κατὰ φωνὴν τῶν ἐν Νικαίᾳ μεμψάμενοι, τῷ δὲ ὑφάλῳ καὶ κακομηχάνῳ τῆς διανοίας σπέρματα ὑποκαταβάλλοντες

πρὸς

* al. ἐγχειρίζ. F. ἐνεχειρίζετο.

* μετ' οὐ πολύ.

* ἀντιπροσώπως.

* al. τί.

* al. τὸν τῆς εὐσεβείας ἀθλητὴν.

πρὸς τὴν τοῦ ὁμοουσίου καθαίρεσιν. Καὶ ἡ μὲν κατὰ Ἀντιόχειαν σύνοδος, ταῦτά τε καὶ τοιαῦθ' ἕτερα τολμήσασα, καί τινα κανονίσασα, διαλέλυται. Εὐσέβιος δὲ πρὸς τὸν Ῥώμης Ἰούλιον διαπρεσβεύεται, τὴν κατὰ Ἀθανασίου ψῆφον κυρωθῆναι τεχναζόμενος. ἀλλ' οὐδέν, ὧν ἤλπιζεν, ἤνυσε. Παῦλος δὲ ὁ ἀρχιερεὺς τὴν Ῥώμην καταλαβών· καὶ ἕτεροι δὲ οὐκ ὀλίγοι ἐπίσκοποι κατὰ συσκευὴν ἐκδιωχθέντες Εὐσεβίου, ἀλλὰ καὶ Ἀθανάσιος, ὁμοῦ διῆγον ἐν τῇ Ῥώμῃ. ὁ δὲ ἱερὸς Ἰούλιος συκοφαντίαν εἶναι μαθὼν τὰ περὶ τῶν ἀρχιερέων πεπραγμένα· γράμμασιν αὐτοὺς ὀχυρώσας, ἐπὶ τὴν ἀνατολὴν ἀποστέλλει, τὸν οἰκεῖον ἑκάστῳ θρόνον ἀποδιδούς, καὶ σὺν δίκῃ αἰτιώμενος τοὺς καθελόντας. καὶ τὰς μὲν οἰκείας ἐκκλησίας ἀναλαμβάνουσιν. ἀλλὰ καὶ τὰς ἐπιστολὰς οἷς ἐγράφησαν διαπέμπονται· καὶ Εὐσεβίου μὲν ἀποφθαρέντος, Παῦλος εἰς τὸν οἰκεῖον θρόνον ἀποκαθίσταται· οἱ δ' ἀρειανίζοντες ἐν τῇ νῦν λεγομένῃ ἐπὶ Παῦλον ἐκκλησίᾳ χειροτονοῦσι τὸν Μακεδόνιον· ὃς τὸν υἱὸν μὲν τῷ πατρὶ ἀνόμοιον ἐβλασφήμει, παραγραφόμενος τὸ ὁμοούσιον· τὸ δὲ πανάγιον πνεῦμα παντελῶς ἀλλότριον τῆς θεότητος. Ἀθανασίου δὲ τὴν ἰδίαν ἀναλαβόντος ἐκκλησίαν, οἱ ἐν Ἀντιοχείᾳ πάλιν συνεδρεύοντες (καὶ γὰρ συνήεσαν ἀντεγκαλεῖν ἐπιχειροῦντες Ἰουλίῳ τῷ Ῥώμης) τὸν δυσσεβῆ Γρηγόριον διὰ τάχους, ὃν αὐτοὶ παρανόμως ἐχειροτόνησαν, εἰς τὴν Ἀντιόχου ἀποστέλλουσι. καὶ κατῆγεν αὐτὸν ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας στρατηγός, ἑπτακισχιλίους στρατὸν ἐπαγόμενος· ὁ μαθὼν Ἀθανάσιος, εἰς τὴν Ῥώμην πάλιν ἀπέπλευσεν. ὁ δὲ τῶν Ἀλεξανδρέων λαὸς οὐκ ἐνεγκὼν τὸ ἔκθεσμον, τὴν καλουμένην Διονυσίου ἐκκλησίαν, οὐκ ὀρθῶς ποιοῦντες, (τί γάρ, εἰ μεμήνασιν ἄνθρωποι, κατὰ τοῦ μηδὲν ἠδικηκότος δεῖ τὴν ἄμυναν φέρεσθαι;) ἐνέπρησαν. μανθάνει δὲ ὁ Κωνστάντιος, ἐν Ἀντιοχείᾳ διάγων· ὡς Παῦλος ὁ τῆς ἀληθείας κῆρυξ, εἰς τὸν ἴδιον *ἀποκατέστη θρόνον· καὶ Ἑρμογένει τῷ στρατηλάτῃ ἐντέλλεται, ἐπὶ τὰ τῆς Θρᾴκης ἐκπεμπομένῳ μέρη, ἐξωθῆσαι τὸν ὅσιον τῆς ἐκκλησίας. καὶ ὁ μὲν τὴν Κωνσταντίνου *φθάσας πόλιν, ἐσπούδαζεν, ἃ προσετέτακτο, πράττειν τὸ ἔκθεσμον. τὸ δὲ πλῆθος οὐκ ἠνείχετο· ἀλλὰ καὶ τὴν οἰκίαν αὐτοῦ κατακαίουσι, καὶ αὐτὸν σύροντες διαφθείρουσι. μαθὼν δὲ τοῦτο Κωνστάντιος, αὐτὸς καταλαμβάνει τὴν πόλιν. καὶ τὸν μὲν ὅσιον Παῦλον ταύτης ἀπελαύνει· ζημιοῖ δὲ καὶ τὴν πόλιν, τὸ σιτηρέσιον ἀφελὼν αὐτῆς, τὸ ἥμισυ τῆς δωρεᾶς, ἣν ὁ φιλάνθρωπος Κωνσταντῖνος αὐτῇ ἐδωρήσατο. ἦν δὲ τὸ ὅλον τῆς δωρεᾶς, ἡμερήσιοι ἄρτοι μυριάδες ὀκτώ. ὠργίζετο δὲ καὶ κατὰ Μακεδονίου, οὐ μόνον ὅτι παρὰ γνώμην αὐτοῦ κεχειροτόνητο· ἀλλὰ καὶ διὰ τοὺς φόνους, ὧν αὐτὸς στασιάζων γέγονεν αἴτιος. ὅμως οὖν ἐάσας αὐτὸν ἐν ᾗ ἐκκλησίᾳ τὴν χειροτονίαν ὑπέδυ, εἰς τὴν Ἀντιόχου ἐξώρμησεν. ὁ μέντοι θεσπέσιος Παῦλος πάλιν τὸ δεύτερον καταλαμβάνει τὴν Ῥώμην, καὶ Ἀθανασίῳ συνών· ἀναφέρει γοῦν ἃ πεπόνθει, τῷ Ῥώμης, καὶ αὖθις τοῖς παρ' *αὐτοῦ, ἔτι δὲ καὶ τοῖς *Κωνσταντίου τοῦ βασιλέως καθοχυρωθεὶς γράμμασι, παραυτίκα τε ἐπάνεισι, καὶ τῷ οἰκείῳ θρόνῳ, μετὰ πολλῆς αὐτὸν θυμηδίας τῆς πόλεως ὑποδεξαμένης, ἐγκαθιδρύεται. καὶ πάλιν περιοργὴς ὁ Κωνστάντιος, καὶ πάλιν πρόσταγμα εἰς ὑπερορίαν ἄγειν τὸν ἀοίδιμον. καὶ γὰρ τοῦτο δεξάμενος ὁ ὕπαρχος Φίλιππος ἐξορίζει μὲν τὸν ὅσιον, ἀντικαθίστησι δὲ τῇ τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίᾳ τὸν πνευματομάχον Μακεδόνιον.

Macedonius. ὁ πνευματομάχος.

*al. ἀπεκατεστάθη.

*al. φθάσας πόλιν ἐσπούδαζεν.

*αὐτοῦ.

*Κωνσταντος.

EXCERPTA è Pauli Episc. Const. mart.

vt ὁμοούσιον tollatur. Antiochena Synodus hæc & alia similia ausa, & nonnulla decernens, dissoluitur. Eusebius ad Rom. Pontificem Iulium legatos mittit, hoc moliens, vt quæ aduersus Athanasium decreta essent, rata haberet, sed spe sua frustratus est. Paulus verò Archiepiscopus Romam profectus, & alij nonnulli Episcopi, vna cum Athanasio Eusebij dolo expulsi, simul Romæ agebant. Iulius vero audito omnia quæ de Episcopis acta essent, calumnias esse, epistolis illos confirmans in Orientem remittit, propriam vnicuique tradens sedem, eósque qui damnassent, meritò accusans. Omnes hinc Ecclesias suas recipiunt, sed & epistolæ iis quibus scriptæ erant, destinantur. Eusebio mortuo, Paulus suæ sedi restituitur. Ariani pro hac Ecclesia pro Paulo Macedonium creant, qui Filium Patre minorem esse blasphemabat, damnans & *ὁμοούσιον* *Consubstantiale*, & Spiritum sanctum omnino à diuinitate remouebat. Athanasio quoque suam recipiente Ecclesiam, Antiochiæ iterum conuenientes (conuenerant enim Iulium Rom. vicissim criminari volentes) impium Gregorium statim, quem ipsi præter fas & æquum ordinauerant, *Antiochiam mittunt, & Alexandriæ Præfectus illum septem millibus militum adduxit. Quo cognito, Athanasius Romam iterum adnauigauit. Alexandrini non ferentes hanc iniuriam, B. Dionysij templum, non rectè tamen (quid enim, si insaniant homines, contra culpæ expertem sumenda pœna est?) incenderunt. Constantius Antiochiæ degens intellecto Paulum veritatis præconem propriæ sedi restitutum esse, Hermogeni duci in Thraciam misso mandat, vt Ecclesia sanctum virum expelleret: & ille quidem Constantinopolim veniens conatus est, quod mandatum erat, nefandum imperium exequi. Populus vero non patiebatur, quin & domum illius incendit, & pedibus tractum interfecit. Quo cognito, Constantius vrbem ingreditur, sanctúmque Paulum expellit. Mulctat vrbem frumento, auferens illis doni dimidium, quod Constantinus clemens illis dederat. Erat verò summa muneris, panes diarij octogies mille. Iratus est & Macedonio, non solùm quòd se inuito ordinatus esset, sed etiam ob cædes, quarum ipse seditiosus auctor exstiterat. Tamen relinquens illum in Ecclesia, in qua ordinatus erat, Antiochiam reuertit. Diuinus Paulus quidem iterum Romam proficiscitur, & Athanasium conuenit. Refert igitur Romano Pontifici, quæ passus esset, & rursum eius, & Constantis Imp. munitus litteris, statim reuertit, & sedi suæ cum magna vrbis cum recipientis voluptate restituitur. Constantius rursum indignatus, iterum exsulare perpetuò iubet. Etenim Philippus Præfectus hoc admittens, sanctum virum in exsilium ablegauit, & Macedonium S. Spiritus impugnatorem in Ecclesia reponit.

Macedonius hæreticus.

*Alexandriam leg.

EXCERPTA è Pauli Epis. Constantinop. mart.

Exsilio autem pulsus est non apertè, sed occultè. Nam Hermogenis* interitus prudentius rem gerere Philippum docuerat. Honorificè enim Dei Episcopum Paulum ad balneum vocat, quod Zeuxippi appellatur, tanquam de rebus publicè profuturis, & arcanis consulturi essent. Inde ad Imperatoris palatium mittit, & exinde Thessalonicam in eius maiorúmque patriam. Hinc ad Orientis partes redire vnquam vetuit, nec ad vicinas vrbes. Impius Macedonius armata vi adiutus, & vnà cum Præfecto vectus, Dei Ecclesiam inuadit. Multa editur strages, & tria millia ac quinquaginta occiduntur, & Catholicorum cædibus ter execrandus inauguratur. Eodem tempore Constantius magnum templum, cui nomen *Dei Sophia*, exædificarat. Et diuinus Paulus paulò post in Italiam tertium contendit, & Athanasium commilitonem sibi adiungens, Constanti Imp. Occidentis omnia, quæ passi essent, narrant. Hic atrocia quæ sustinuissent attentius cùm audisset, fratri scribit, tres vt ad se Orientis Episcopi venirent, qui rationem redderent eorum, quæ aduersus Athanasium & Paulum ausi fuissent, & scriptam fidei professionem vnà adferrent. Mittuntur verò Episcopi quatuor, Narcissus Cilix, Theodorus Thrax, Maris Calchedonius, * Maras Syrus. Hi non ausi fuerunt conferre sermones cum Athanasio & Paulo, fidem verò quam erant Antiochiæ professi occultantes, aliámque componentes, quæ apertam reprehensionem effugeret, sed tamen τὸ ὁμοούσιον *Consubstantiale* non confiterentur, regi tradunt, & nihil amplius neque agentes, neque passi, recesserunt. Triennio euoluto, rursum Orientis Episcopi conueniunt, aliámque fidem decernunt, & Italicis mittunt. Ministri Synodi erant tunc Eudoxius Germaniæ Episcopus, Martyrius, Macedonius Mopluestiæ. Declaratio eorum fidei eadem erat cum priore, additis tamen nonnullis absurdis in fine, longius extendebatur. Conuentus Patrum Romæ hanc non suscepit, dicens sufficere sibi Symbolum fidei, quod Nicææ decretum esset. Sic cùm omnia tumultu occuparentur, & indiscussa contentione, conuocatur generalis Synodus, sententia duorum Imperatorum vndecimo anno à morte Constantini. Conuenerunt igitur Sardicem ex Occidente supra trecentos, Episcopi: ex Oriente solùm sex & septuaginta, & Orientales cum Occidentalibus conuenire noluerunt, idque hac de causa, quòd Paulus & Athanasius veritatis defensores cum illis congregati essent. Cùm verò neque pij Athanasianos reiicerent, neque illi inimicitias contra fidei propugnatores deponerent, à se inuicem disiuncti sunt. Orientales omnes Philippos Macedoniæ vrbem accedentes, publicè rursum congregantur., & ibi apertè ὁμοούσιον *Consubstantiale* execrantur. Sardicenses verò absentes illos condemnant, accusatores Athanasij,

* Marcus Syrus est in Metaphraste.

Synodus Sardicensis.

τὸ δὲ ἐπὶ τῆς ὑπερορίας, οὐκ ἐκ τοῦ ἐμφανοῦς, ἀλλ' ἐξ ἐνέδρας περιῆλθεν. ὁ γὰρ τοῦ * Ὀρέστου φθόρος σωφρονέστερον κακουργῆσαι τὸν Φίλιππον ἀπειργάσατο. καὶ καλεῖ μὲν σὺν τιμῇ τὸν τοῦ Θεοῦ ἀρχιερέα εἰς τὸ λουτρὸν, ᾧ ἐπώνυμον ὁ Ζεύξιππος, ὡς ἐπὶ κοινωφελέσι δῆθεν καὶ μυστικοῖς βουλεύμασι· κἀκεῖθεν εἰς τὰς βασιλείους ἐκπέμπει αὐλὰς, καὶ δι' αὐτῶν ἐν τῇ Θεσσαλονίκῃ, ἣν καὶ οἱ αὐτοῦ πρόγονοι πατρίδα εἶχον. καὶ τοῖς μὲν τῆς ἀνατολῆς ἐπιβαίνειν μέρεσιν ἐκεκώλυτο, ταῖς δὲ πλησιαζούσαις πόλεσιν οὐκέτι. καὶ ὁ δυσσεβὴς Μακεδόνιος, στρατιωτικῆς χειρὸς ὑπηρετούσης, καὶ συνεποχούμενος τῷ ὑπάρχῳ, εἰς τὴν τοῦ Θεοῦ ἐκκλησίαν παρεισδύεται. καὶ φόνος γίνεται πολὺς, τῆς διαφθορᾶς εἰς πεντήκοντα καὶ τρισχιλίους παραταθείσης, καὶ ταῖς τῶν χριστιανῶν σφαγαῖς ὁ τρισαλιτήριος ἐνθρονίζεται· καθ' ὃν δὴ καιρὸν καὶ ὁ Κωνστάντιος τὴν μεγάλην ἐκκλησίαν, ἐπώνυμον δ' αὐτῇ ἡ τοῦ Θεοῦ σοφία, νεουργεῖ. καὶ Παῦλος τὸ τρίτον ὁ θεσπέσιος μετ' ὀλίγον εἰς τὴν Ἰταλίαν παραγίνεται· καὶ Ἀθανάσιον τὸν συνάθλον λαβὼν, ἀναδιδάσκουσιν ἃ * πεπόνθασι Κώνσταντα τὸν τῆς ἑσπέρας βασιλεύοντα. ὁ δὲ τὰ ἔκθεσμα ὧν ὑπέστησαν ἀκριβέστερον ἐκμαθὼν, γράφει τἀδελφῷ, τρεῖς παρ' αὐτὸν ἀπὸ τῆς ἀνατολῆς ἐπισκόπους, οἳ λόγον δώσουσι τῶν τε περὶ Ἀθανάσιον καὶ Παῦλον τολμημάτων, καὶ τὴν τῆς πίστεως ἔγγραφον ἔκθεσιν παραγγείλας. ἐκπέμπονται δὴ τέσσαρες, Νάρκισσος ὁ Κίλιξ, Θεόδωρος ὁ Θρᾷξ, Μάρις ὁ * Χαλκηδόνιος, καὶ Μαρᾶς ὁ Σύρος. οὗτοι τοῖς περὶ Ἀθανάσιον καὶ Παῦλον εἰς λόγους ἐλθεῖν οὐκ ἐθάρρησαν· τὴν δ' ὑπ' αὐτῶν ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ ἐκτεθεῖσαν πίστιν ἀποκρύψαντες, ἑτέραν δὲ συνθέντες, τὸ μὲν ἐμφανὲς τῆς βλασφημίας φεύγουσαν, τὸ δ' ὁμοούσιον οὐ προσδεχομένην, ἐπιδιδόασι τῷ βασιλεῖ, καὶ * πλέον οὐδὲν οὔτε δράσαντες οὔτε παθόντες, ἀνεχώρησαν. τριετίας δὲ διαδραμούσης, πάλιν οἱ τῆς ἀνατολῆς συναθροίζονται, καὶ πίστιν ἄλλην συντάττουσι, καὶ τοῖς ἐν Ἰταλίᾳ ἐκπέμπουσι. διάκονοι δ' ἦσαν τοῦ συντάγματος Εὐδόξιος ὁ τηνικαῦτα * Γερμανίας ἐπίσκοπος, καὶ Μαρτύριος, ὅ τε Μοψουεστίας Μακεδόνιος. ἡ δὲ τῆς πίστεως αὐτῶν ἔκθεσις ἡ αὐτὴ μὲν ἦν τὰ ἄλλα τῇ προεκτεθείσῃ, προσθήκαις δέ τισι ταῖς κατὰ τὸ τέλος ἀλλοκότοις εἰς τὸ μακρότερον ἐξετείνετο. ὁ δὲ κατὰ τὴν Ῥώμην τῶν ἀρχιερέων σύλλογος ταύτην οὐ * προσεδέξατο, ἀρκεῖσθαι φάμενοι τῷ συμβόλῳ τῆς πίστεως, ὃ ἡ ἐν Νικαίᾳ ὑπηγόρευσε σύνοδος. Οὕτω δὲ πάντα ταραχῆς κατεχούσης, καὶ ἀδιακρίτου ἔριδος, κηρύσσεται σύνοδος οἰκουμενική, γνώμῃ τῶν δύο βασιλέων, μετὰ ἑνδέκατον ἔτος τῆς τοῦ εὐσεβεστάτου Κωνσταντίνου τελευτῆς. συνῆλθον οὖν ἐν Σαρδικῇ, ἐκ μὲν ἑσπέρας, ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους ἐπισκόπους· ἐκ δὲ τῆς ἀνατολῆς, ἓξ μόνοι καὶ ἑβδομήκοντα. καὶ οἱ τῆς ἑῴας τοῖς ἐκ δύσεως εἰς ὁμιλίαν συνελθεῖν οὐκ * ἐπένευον· καὶ τὸ αἴτιον, ὅτι Παῦλος αὐτοῖς καὶ Ἀθανάσιος, οἱ τῆς εὐσεβείας ἀθληταὶ, συνεδρίαζον. ὡς δ' οὔτε οἱ τῆς εὐσεβείας τοὺς περὶ Ἀθανάσιον ἀπεσκοράκιζον, οὔτε οἱ τῆς πρὸς τοὺς ἀθλητὰς ἔχθρας * ὑπέληγον· διαχωρίζονται ἀπ' ἀλλήλων. καὶ τὴν ἐν Μακεδονίᾳ Φιλίππων οἱ ἐξ ἀνατολῆς καταλαβόντες, συναθροίζονται· τηνικαῦτα εἰς τὸ ἐμφανὲς ἀναθεματίζουσι τὸ ὁμοούσιον. οἱ δὲ ἐν Σαρδικῇ τούτους μὲν ἐρήμῃ δίκῃ καταδικάζουσι· τοὺς δὲ κατηγόρους Ἀθανασίου, ὡς συ-

* al. Ἑρμογένους φόνος.

* πεπόνθεισαν.

* al. χαλκηδόνιος.

* πλέον.

* γερμανικείας

* al. προσεδέξαντο.

* al. ἐπένευσαν

* ἀνέληγον.

EXCERPTA è Pauli Episc. Const. mart.

ὡς συκοφάντας, καταλύοντες τήν τε ἐν Νικαίᾳ κυρωθεῖσαν πίστιν ἐπικρατύνουσι, καὶ τὸ ἀνόμοιον ἀναθεματίζουσιν. ὧν τὴν γνῶσιν ὁ τῶν ἑσπερίων βασιλεὺς Κώνστας λαβὼν, ἀναδιδάσκει τε διὰ γραμμάτων τὸν ἀδελφὸν Κωνστάντιον, καὶ παραινεῖ εὐμενῶς διακεῖσθαι πρὸς Παῦλον καὶ Ἀθανάσιον, καὶ μηδαμῶς αὐτοῖς ἐμποδὼν ἵστασθαι πρὸς τὴν τῶν οἰκείων ἀποκατάστασιν θρόνων· προστιθεὶς, ὡς εἰ μὴ (καὶ) ἑκὼν τοῖς δικαίοις κατανεύσοι, αὐτὸς δὴ παραγενόμενος, καὶ ἄκοντος τὸ δίκαιον τοῖς ἠδικημένοις ἀποδοίη. δείσας οὖν τὴν τοῦ ἀδελφοῦ ἀπειλὴν ὁ Κωνστάντιος, τὸν μὲν ὅσιον Παῦλον τῇ ἰδίᾳ ἐπισκοπῇ οὐκ ἐπέσχεν ἐνιδρύεσθαι. τὸν δὲ συνάθλον Ἀθανάσιον διαφόροις ἐπιστολαῖς καλεῖ παρ᾽ αὐτόν· καὶ εὐμενῶς ἐλθόντα προσδέχεται, καὶ τῷ οἰκείῳ θρόνῳ ἀποκαθίστησιν. οὕτω μὲν ὁ πολὺς τάραχος ἐγαλήνια, καὶ ἡ ἐκκλησία τοὺς τῆς εὐσεβείας ἔχαιρεν ἔχουσα προμάχους. *Magnentius.* Μαγνεντίου δὲ τυραννίδι ἐπιθεμένου, καὶ Κώνσταντα τὸν τῆς ἑσπέρας βασιλεύοντα ἀνελόντος, πάλιν ἡ τῆς Ἀρείου λύσσης καταιγὶς τὰς τῆς οἰκουμένης ἐκκλησίας ἐτάραττε. καὶ φεύγει μὲν πάλιν Ἀθανάσιος, ἁρπάζει δὲ τὸν αὐτοῦ θρόνον Γρηγόριος· καὶ ἐξορίζεται Παῦλος ἐν Κουκουσῷ τῆς Ἀρμενίας, ὁ τῆς εὐσεβείας πρόμαχος, καὶ τῷ δι᾽ ἀγχόνης, τῶν δυσσεβῶν νύκτωρ ἐπεισπεσόντων, τελειοῦται μαρτυρίῳ· καὶ ἀντεισάγεται τῇ Κωνσταντινουπόλει ὁ δυσσεβὴς Μακεδόνιος. καὶ ἐξωθοῦνται μὲν καὶ τῶν ἄλλων ἐκκλησιῶν οἱ ποιμένες, ἐπεισπηδῶσι δὲ οἱ λύκοι· καὶ τὴν κατὰ τῶν Χριστιανῶν Ἑλλήνων ὠμότητα ἡ Μακεδονίου μανία ἐφιλονείκει ἀποκρύψασθαι. καὶ πᾶσα μὲν ἡ ἀνατολὴ τοῖς δεινοῖς διεφθείρετο, ἡ πόλις δὲ Κωνσταντίνου κατὰ τὸ ἐξαίρετον, ὅτε καὶ Ἀγέλιος ὁ τῶν Ναυατιανῶν ἐπίσκοπος, οἷα δὴ καὶ αὐτὸς τὸ ὁμοούσιον πρεσβεύων, ἐξορίζεται. *Agelius.* καὶ ἦν ἀδιήγητον τὸ κακόν· ὅπερ οὐ μέχρις ἀρχιερέων ἐπέσχετο, ἀλλὰ καὶ γυναῖκες καὶ παῖδες, ὅσοι τῆς Μακεδονίου κοινωνίας ἀπεξένοντο, *ἐτέμνοντο μαστοὶ γυναικῶν, ὢ τῆς μανίας, κιβωτῶν καλύμμασιν ἐμβαλλόμενοί τε καὶ συμπιεζόμενοι, ἀπεπρίζοντο, οἱ δὲ σιδήρῳ· τοὺς δὲ καὶ ὠοῖς πεπυρακτωμένοις, ταινίαις αὐτὰ τοῖς μορίοις ἐνελίττοντες, ἐξέκαιον· ἦκε γὰρ τοῖς δυσσεβέσιν ἐπὶ νοῦν, καὶ ἃ τοὺς ἀθέους Ἕλληνας κατὰ τῆς φύσεως ἐπινοεῖν αἰδὼς ἀνθρώπινος ἀνεχαίτιζεν. ἐκτείνει δὲ τὴν λύσσαν Μακεδόνιος καὶ ἐπὶ τὴν τῶν *Παφλαγόνων χώραν· πολλοὺς γὰρ ἠκηκόει καὶ τῶν ὀρθοδόξων καὶ τῶν ἀπὸ Ναυάτου ἐν αὐτῇ διατρίβειν· καὶ τέσσαρας φάλαγγας στρατιωτῶν ἐνόπλων *παρασκευάζει σταλῆναι κατ᾽ αὐτῶν, καὶ τοῖς ἄλλοις βιάζεσθαι πρὸς τὴν ἀσέβειαν. οἱ δὲ κατὰ τὸ Μαντιναῖον οἰκοῦντες, εἰς πλῆθος συστάντες, καὶ ζήλῳ τῆς εὐσεβείας δρέπανα, καὶ ἀξίνας, καὶ τὰ παρατυχὸν ὅπλα ποιησάμενοι, ἀντιπαρατάττονται τοῖς στρατιώταις. καὶ συμβολῆς γινομένης, πολλοὶ μὲν *διεφθείροντο τῶν Παφλαγόνων, τῶν δὲ στρατιωτῶν πλὴν ὀλίγων ἅπαντες. αὕτη τοίνυν ἡ μιαιφόνος καὶ ἀναίσχυντος πρᾶξις οὐ παρὰ τῶν ἠδικημένων μόνον, ἀλλὰ καὶ παρὰ τῶν οἰκείας δοκούντων εἶναι, Μακεδονίῳ μῖσος ἀνῆψε δίκαιον. ἀλλὰ καὶ αὐτὸν τὸν βασιλέα διέστησε πρὸς ἀπέχθειαν. οὐ τοῦτο δὲ μόνον, ἀλλ᾽ ὅτι καὶ τὸ σῶμα Κωνσταντίνου, τοῦ βασιλέως εὐσεβεστάτου (ἐδόκει γὰρ ὁ ναὸς, ἐν ᾧ κατέκειτο, ἐγγὺς εἶναι τοῦ καταπεσεῖν)· λαβὼν, οὐδὲ γνώμης αὐτοῦ εἰς τὸν τοῦ ἁγίου Ἀκακίου ναὸν μετακομισ-

*al. ἀπενέμοντο.
*al. παφλαγόνων.
*al. στρατεύει.
*al. παμφλάγων.

quasi calumniatores deponentes fidem, Nicaena Synodo confirmatam stabiliunt, contrariamque anathemati subdunt. Quibus auditis Occidentis Imperator Constans edocet per litteras fratrem suum Constantium, & monet, vt amicè Paulum & Athanasium tractet, neque impediat, quo minus suis sedibus restituantur, addens, nisi volens iusta petenti annuat, se venturum, & illo inuito ius & aequum iniuria affectis redditurum. Metuens igitur minas fratris Constantius, diuinum Paulum non prohibuit in proprio Episcopatu residere, eiusque commilitonem Athanasium multis literis ad sese vocat, & venientem libenter suscipit, ac suae dignitati restituit. Sic magnus tumultus sedatus est, & Ecclesia suos pietatis propugnatores adepta laetata est. Cum autem Magnentius tyrannide occuparet omnia, & Constantem Occidentis Imperatorem interemisset, iterum Arianae impietatis procella omnes Ecclesias perturbauit, & Athanasius rursum fugit eiusque sedem Gregorius rapit, & ablegatur Paulus Cucusum Armeniae, pietatis propugnator, & inuadentibus noctu impiis laqueo martyrem efficiunt. Macedonius Constantinopolitanae Ecclesiae praesul constituitur, & expelluntur etiam aliarum Ecclesiarum pastores, inuadunt lupi, atque Ethnicorum in Christianos immanitatem Macedonij furor obscurare nititur, totusque Oriens graui calamitate inuoluitur, & maximè Constantinopolis. Quando etiam * Agelius Nouatianorum Episcopus, quod ὁμοούσιον confiteretur, in exsilium pellitur, & malum erat incredibile, quod non solùm ad Episcopos extenderetur, sed & ad mulieres & pueros, quicunque Macedonij communionem non admitterent, se effudit. Vbera mulierum (ô impietatem) operculis cistarum includentes, & comprimentes, exscindebant, alia ferro, alia autem ouis ignitis, quorum fragmenta fasciis inuoluebant, exusserunt. Venit enim impiis in mentem, etiam quae impios gentiles contra naturam excogitari pudor humanus prohibuit. Extendit & crudelitatem in Paphlagoniam: multos enim audierat cum orthodoxos tum Nouatianos illic agere: & quatuor cohortes militum armatorum parat, vt aduersus illos mitterentur, & ad impietatem suscipiendam vi cogerent. Mantinaei congregati, & zelo pietatis falces, secures, & obuia quaeque pro armis arripientes, militibus se obiiciunt, & pugna commissa multi è Paphlagonibus occiduntur:, ac milites penè omnes. Haec strages, & illud impudens factum non solùm apud eos qui violati essent, sed etiam qui eiusdem sectae essent, Macedonio iure optimo odium conciliauit: quin & ipsum Imperatorem ad inimicitias commouit. Neque ob eam solùm caussam, verum etiam quod corpus Imperatoris Constantini piissimi (videbatur enim templum, in quo iacebat, ruinam minari) accipiens, sine illius consilio in templum S. Acacij transtulisset.

Magnentius tyrannus.
Paulus martyr.
Arianorum haereticorum saeuitia.
* *Angelius habet Metaph.*

EXCERPTA è Pauli Episc. Const. mart.

Cúmque omnibus hæc translatio non placeret, verùm multis impium videretur mortuorum corpora effodere, maximéque Imperatoris pietate illustris, magna editur strages, & multorum atque adeò grauium malorum, quæ ausus fuerat Macedonius, parua pœna multatus est, dignitatis nimirum priuatione. Inualescebat tamen Ariana impietas, quamdiu Constantius imperauit: amplius verò temporibus impij Valentis, donec illum diuina vltio puniuit. Theodosium autem Hispanum iustum suffragium Gratiani, Occidentis imperium administrantis, ad sedem Imperatoriam prouexit Orientis, & orthodoxæ fidei per illum confirmatio inualuit. Sic quidem Ariana hæresis Ecclesias XL annos vexans, pietate Theodosij exterminatur, & suus orthodoxæ fidei honos redditus. Conuocat igitur concilium pius Imperator, meditans & Macedonianos conciliare orthodoxis, & qui Consubstantialitatem confiterentur. Quamobrem capita hæreticorum conuocat, & conuenerunt è Catholicis, Alexandria quidem Timotheus, Hierosolymis verò Cyrillus, Antiochia Meletius, Gregorius Nazianzenus, Thessalonica Achillius, Nyssa Gregorius, & alij plurimi, quorum numerus ad centum quinquaginta excreuit. Hæreticæ verò turbæ præerat Eleusius Cyzicenus, Marcianus Lampsacenus, Euethius Ephesius, aliique nonnulli, quorum numerum sex & triginta complebant. Hortabantur Imperator ipse, & alij orthodoxi hæreticos, vt illa factione relicta ad vnionem conuenirent, & ὁμοούσιον Consubstantiale, amplecterentur, quemadmodum & antea, nemine hortante, missis ad Liberium legatis, polliciti erant confessuros se τὸ ὁμοούσιον in memoriam interim redigentes, vltrò ipsos communionem cum orthodoxis admisisse. Hæretici verò iustæ reprehensionis, & bonæ admonitionis nulla habita ratione, suam impietatem non reliquerunt. Ideóque concilio ejiciuntur, & vrbe: conciliúmque creat Nectarium, senatorij quidem sanguinis, Episcopum, moribus facillimis, ob quos maximè colebatur. Hæc autem Synodus fidem in Nicæna publicatam confirmat. Probat omnia Imperator, & perferri curat magna cum reuerentia reliquias S. Pauli confessoris: & Episcopi quotquot aderant vnà cum Nectario, longè extra Chalcedonem obuiam procedunt, multóque cantu, & comitatu suscipiunt, & per mediam vrbem corpus ferentes, collocarunt in Ecclesia S. Irenes nominis antiqui, quam Constantius Imp. in latitudinem & magnitudinem è parua excitauit, cui & Paulus aliquamdiu præfuerat, & totam noctem cantibus transigentes, manè iterum tota ciuitas æquali honore & gloria, in Ecclesiam, quæ nunc ab illo cognominata est, omnibus Episcopis, & Clero & ipso præsente Imperatore, sacro tumulo imponunt.

Theodosius pius Imp.

Concilium Constantinopolitanum contra Macedonianos.

Nectarius.

καὶ ἐπειδὴ πᾶσιν ἡ μετάθεσις οὐ συνεδόκει, ἀλλὰ πολλοῖς ἀνόσιον ἐνομίζετο, τὰ τῶν ἀποιχομένων ἀνορύττεσθαι σώματα· καὶ τότε βασιλέως εὐσεβείᾳ διαλάμψαντος, φόνος *ἐρύη πολύς· καὶ τῶν πολλῶν καὶ ἀνηκέστων κακῶν, ὧν ἐτόλμα Μακεδόνιος, μικράν τινα δίκην ἀπέτισε τὴν καθαίρεσιν τοῦ ἀξιώματος. ἐκράτει δ' οὖν ὅμως τὰ Ἀρείου δι' ὅλης τε τῆς Κωνσταντίου βασιλείας, καὶ ἔτι μᾶλλον κατὰ τοὺς (τοῦ) Οὐάλεντος τοῦ δυσσεβοῦς χρόνους· ἕως αὖ ἐκεῖνον μὲν ἡ θεία μετῆλθε δίκη. Θεοδόσιον δὲ τὸν *ἐξ Ἰσπανίας ψήφῳ δικαίᾳ Γρατιανοῦ τοῦ τὰ ἑσπέρια διέποντος, εἰς τὸν βασίλειον τῆς ἀνατολῆς θρόνον ἀνεβίβασε, καὶ τῇ ὀρθοδοξίᾳ δι' αὐτοῦ τὸ κράτος ἐβραβεύσεν. ἀλλ' ὑπὸ μὲν ἡ Ἀρείου αἵρεσις τὰς ἐκκλησίας ἐπὶ τεσσαράκοντα ἔτη καταπονηθεῖσα, τῇ Θεοδοσίου εὐσεβείᾳ ἐξωστράκισται, καὶ τὸ ὀρθόδοξον τοῖς οἰκείοις ἐνεκαλλωπίζετο δικαιώμασι. συγκροτεῖ γοῦν ὁ αὐτὸς θεοφιλέστατος βασιλεὺς σύνοδον, μελέτην ἔχων καὶ τοὺς ἀπὸ Μακεδονίου προσέτασιν(?) συναφθῆναι τοῖς ὀρθοδοξοῦσι καὶ πρεσβεύουσι τὸ ὁμοούσιον· διὸ καλεῖ καὶ τοὺς προεστῶτας αὐτῶν τῆς αἱρέσεως. καὶ συνῆλθον τῶν ὀρθοδοξούντων, ἀπὸ μὲν Ἀλεξανδρείας, Τιμόθεος· ἐξ Ἱεροσολύμων δέ, Κύριλλος· Μελέτιος δ' ἐξ Ἀντιοχείας· Γρηγόριός τε παρῆν ὁ Θεολόγος, καὶ Ἀχίλλιος ὁ Θεσσαλονίκης· καὶ ὁ Νύσσης Γρηγόριος· καὶ ἄλλοι πολλοί· πεντήκοντα καὶ ἑκατὸν ἦσαν αὐτῶν ὁ πᾶς σύλλογος· τοῦ δ' αἱρετικοῦ στίφους ἡγεῖτο μὲν ὁ Κυζίκου Ἐλεύσιος, καὶ Μαρκιανὸς ὁ Λαμψάκου· καὶ ὁ Ἐφέσου Εὐήθιος, καὶ ἄλλοι τινές, εἰς τὸν ἓξ καὶ *τριάκοντα συγκεφαλαιούμενοι ἀριθμόν. παρῄνουν δὴ βασιλεύς τε αὐτός, καὶ ὅσον ὀρθόδοξον, τοὺς τῆς αἱρετικῆς μοίρας συνελθεῖν εἰς ὁμοφροσύνην, καὶ ἀσπάσασθαι τὸ ὁμοούσιον· ὡς καὶ χωρὶς παραινέσεως διαπρεσβευσαμένους *αὐτῆς οἴκοθεν πρὸς Λιβέριον πρότερον, καὶ ἀνομολογεῖν ὑποσχομένους τὸ ὁμοούσιον· ὑπομιμνήσκοντες, ὡς καὶ τὴν τῶν ὀρθοδόξων κοινωνίαν αὐτεπάγγελτοι προσεδέχοντο. τὸ δὲ αἱρετικόν, τῶν δικαίων ἐλέγχων καὶ φιλανθρώπων παραινέσεων οὐδένα ποιήσαντες λόγον, τῆς οἰκείας δυσσεβείας οὐ μεθίεντο. ἐξεβάλλοντο οὖν διὰ τοῦτο καὶ τοῦ συνεδρίου, καὶ τῆς πόλεως· καὶ ἡ σύνοδος χειροτονεῖ τὸν Νεκτάριον, συγκλητικοῦ μὲν αἵματος ὄντα, τὴν τε προεδρίαν δὲ χειρίζοντα ἀρχήν, τὸν τρόπον δὲ ἐπιεικέστατον, δι' ὃν καὶ μάλιστα ἐθαυμάζετο. βεβαιοῖ δ' ἡ ἁγία σύνοδος αὕτη καὶ τὴν ἐν Νικαίᾳ διετυπώσατο πίστεως ἔκθεσιν· καὶ σύμψηφος πᾶσιν ὁ βασιλεὺς γίνεται, καὶ ἀνακομίζει μετὰ πολλοῦ τοῦ σεβάσματος καὶ Παύλου τοῦ ὁμολογητοῦ τὸ λείψανον. καὶ ἀπαντῶσι τῶν ἐπισκόπων (σὺν) αὐτῷ Νεκταρίῳ πρὸ πολλοῦ τῆς Χαλκηδόνος ὅσοι παρῆσαν· καὶ μετὰ πολλῆς ὑμνολογίας, καὶ τῆς ἄλλης δορυφορίας, ὑποδέχονται. καὶ διὰ μέσης τῆς πόλεως τὸ σῶμα κομίζοντες, εἰς τὴν ἐκκλησίαν τῆς ἁγίας Εἰρήνης (τῆς ἀρχαίας καλουμένης, ἣν Κωνστάντιος ὁ βασιλεὺς εἰς πλάτος καὶ μέγεθος ἐκ βραχυτέρας ἀνήγειρε, ἧς καὶ προήδρευε πρὸς ὀλίγον) ἀπέθεντο. καὶ παννύχιον ὑμνῳδίαν τελεσάμενοι, ὄρθρου πάλιν ἡ πόλις πᾶσα μετὰ τῆς ἴσης καὶ ὁμοίας τιμῆς καὶ δόξης εἰς τὴν νῦν ἐπώνυμον αὐτοῦ ἐκκλησίαν, πάντων τε τῶν ἀρχιερέων καὶ τοῦ κλήρου, καὶ αὐτοῦ συμπαρόντος τοῦ βασιλέως, τῷ ἁγιοδόχῳ τάφῳ κατατίθενται.)

* al. ἐρρύη

Valens.

Theodosius Imp. * al. ἐκ σπανίας.

* τριακοντα.

* αὐτῶν.

Nectarius.

[Ὅτι

[Ὅτι καὶ ἡ παροῦσα συγγραφὴ, ἐξ ἧς ἡ προκειμένη προῆλθεν ἐκλογὴ, τῆς αὐτῆς ἐστι κατὰ τὴν φράσιν τέχνης καὶ δυνάμεως, βραχύ τι πρὸς τὸ ἄμεινον ἀναφέρουσα.]

ΕΚΛΟΓΑΙ ΕΚ ΤΟΥ ΒΙΟΥ τοῦ Ἀθανασίου.

συν.

Bios, seu Athanasij vita.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἐκ τοῦ λόγου, ὃς ἐπιγράφεται βίος, ἤτοι ἄθλησις, τοῦ [ἐν ἁγίοις πατρὸς ἡμῶν ἐπισκόπου Ἀλεξανδρείας, τοῦ] μεγάλου Ἀθανασίου· τὸν ἴσον διατυπούμενος τρόπον.

Ὁ τῆς ἑορτῆς καιρὸς τοῦ ἀρχιερέως θεοῦ καὶ μάρτυρος ἐνειστήκει Πέτρου· καὶ ἡ Ἀλεξάνδρεια πᾶσα τὴν μνήμην ἐγέραιρε· καὶ ὁ τούτου διάδοχος ὁ ἱερὸς Ἀλέξανδρος, μετὰ τὰς θείας τελετὰς, καὶ τραπέζῃ τοὺς ἐν τῷ κλήρῳ λογάδας ἐδεξιοῦτο. ἐν ᾧ δὲ ταῦτα ηὐτρεπίζετο, ὁρᾷ τινὸς ἐξ ἀπόπτου παρὰ τὰς ὄχθας τῆς θαλάττης παῖδας ἀπλάστῳ γνώμῃ παίζοντας· καὶ τὸ παίγνιον, μίμησις ἦν ἱερατικῶν καὶ φρικτῶν μυστηρίων, οὐκ εἰς ὕβριν αὐτὰ περιέπουσα, τῷ πόθῳ δὲ τοῦ θεάματος τολμῶσα καὶ τὰ ἀτόλμητα. ἀλλὰ γὰρ τὸν μὲν Ἀθανάσιον, ἐπίσκοπον ἐποίει ἡ μίμησις· τὸ δὲ λοιπὸν [πλῆθος] εἴς τε κατηχουμένους καὶ βαπτιζομένους, καὶ δὴ καὶ εἰς πρεσβυτέρους καὶ διακόνους ἐσχημάτιζεν. ἐκπλαγεὶς οὖν τοῖς τελουμένοις ὁ Ἀλέξανδρος, ἄγει πρὸς ἑαυτὸν τοὺς παῖδας. καὶ γνοὺς, οὐ χλεύην ταῦτα γινόμενα, ἀλλ', ὡς ἄν τις ἐκ τῶν ἐκβεβηκότων φαίη, ἐπινοίᾳ τινὶ καὶ ψυχῆς ἁπλότητι εἰς ἔργα προδιαγεγραμμένης τοῦ κρείττονος. ὅσοι μὲν αὐτῶν ἐβαπτίσαντο, τούτοις ἐπιχείσας, διὰ τῆς ἐν Χριστῷ σφραγῖδος, ἐτελείωσεν· Ἀθανάσιον δὲ γονεῦσι παρατίθησιν, ἐντολὰς διδοὺς, παιδεύειν μὲν τοῖς μαθήμασιν, ἡβῶντα δὲ ἀποδοῦναι αὐτῷ, μᾶλλον δὲ τῇ ἐκκλησίᾳ, ὡς ἄλλον τινὰ Σαμουὴλ παρ' αὐτῶν θεῷ προσαγόμενον. πράττουσιν οὖν οἱ γονεῖς, ὡς αὐτοῖς τὸ ἀρχιερατικὸν ἐκέλευε πρόσταγμα· καὶ τοῦ καιροῦ καλοῦντος, τὸν παῖδα προσφέρουσιν. ὁ δὲ δέχεται, καὶ ὁμωρόφιον εἶχε, καὶ κοινωνὸν βουλῆς, καὶ τῆς εὐσεβείας συλλήπτορα. τῆς δὲ Ἀρείου λύσσης μικροῦ τὴν οἰκουμένην λυμαινομένης· πολλοὺς ἀγῶνας, ἀρχομένης μὲν σὺν Ἀλεξάνδρῳ τῷ θεσπεσίῳ, ὕστερον δὲ καὶ καθ' ἑαυτὸν ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας διήθλησε. καὶ γὰρ Ἄρειον μετὰ τὴν καθαίρεσιν, καὶ τὸ ἀνάθεμα, * ὑποκρίνειν μὲν τὰ τῆς εὐσεβείας, κρατύνειν δὲ τῇ πρὸς ὀλίγον ὑποκρίσει μηχανώμενον τὰ τῆς ἀσεβείας, ἐφώρασέ τε ὁ σοφὸς Ἀθανάσιος, καὶ ἀποσταλέντα * τὸν Ἀλέξανδρον τὸν Ἀλεξανδρείας παρὰ τοῦ εὐσεβοῦς βασιλέως Κωνσταντίνου (οἶδε γὰρ πολλάκις μεμηχανημένος δόλος καὶ τοὺς συνετοὺς ἐκκλέπτειν) μὴ παραδέξασθαι συνηγωνίσατο. εἶτα [δὲ] τοῦ ἐν ἁγίοις τελευτήσαντος Ἀλεξάνδρου, αὐτὸς κατασταθεὶς διάδοχος, πρὸς πολλῷ μείζους ἀγῶνας * ἐκαπεδύετο· διὸ καὶ ἅπαν τὸ αἱρετικὸν σύνταγμα, σκοπὸν αὐτὸν τῆς οἰκείας προτίθησι γλωσσαλγίας τε καὶ συκοφαντίας. συμφράττονται δὴ μάλιστα κατ' αὐτοῦ οἱ περὶ Εὐσέβιον τὸν Νικομηδείας, καὶ μισθοῦνταί τινας τῆς Μελετίου αἱρέσεως, καὶ δι' αὐτῶν κατηγορίας συρράπτουσιν. ἡ μὲν πρώτη, λινῆν ἐσθῆτα τοὺς Αἰγυπτίους τελεῖν τῇ Ἀλεξανδρέων ἐκ τῆς Ἀθανασίου πλεονεξίας, συνέπλαττον. ἡ δευτέρα δὲ, ὡς τοῖς βασιλέως ἐνεδρεύει πράγμασι. Φιλουμένῳ γάρ τινι, ἐπιθέσθαι τυραννίδι φήμην λαβόντι, χρυσίου πλήρες ἐξαποστεῖλαι γλωσσόκομον, ὑποτιθέ-

* al. ὑποκρινόμενον.

* al. παρὰ Ἀλεξάνδρου.

* al. ἀπεδύετο.

Vita, vnde hæc excerpsimus, eiusdem est in elocutione artificij, & in mouendo facultatis, paulo tamen est melior.

PAVLVS Confessor.

EXCERPTA

CCLVIII.

Ex Athanasij vita.

LEGI librum, qui inscribitur: Vita & certamen [sancti Patris nostri Episcopi Alexandriæ] Magni Athanasij, eodem modo conscriptum.

Aderat tempus festi sancti Petri Episcopi & Martyris, totaque Alexandria memoriam colebat, huiusque successor Alexander, post sancta sacrificia, mensâ primores Cleri susceperat. Quo tempore vidit ex edito loco in littore pueros syncero animo ludentes, lusuque pueri li sacra & veneranda mysteria imitantes, non illa irridentes, sed spectandi gratia, ausi sunt quæ audere eos non oportuit. Hoc in lusu creatur Athanasius à pueris Episcopus: reliqui partim catechumenorum, & baptizandorum, partim sacerdotum & Diaconorum speciem repræsentabant. His finitis perculsus Alexander, pueros ad se vocat, auditque non illos sacra irrisisse, sed vt ex euentu colligas, fecisse diuino quodam instinctu, animiq; simplicitate ad bonum illos iam tum erigente. Qui enim baptizati fuerant, Alexander munctos Christi signaculo confirmauit. Athanasium autem parentibus tradit, mandans illis, vt disciplinis eum imbuerent, & iam adultum sibi traderent, vel potius Ecclesiæ, tanquam alterum Samuelem ab illis Deo oblatum. Faciunt itaque parentes, vt Archiepiscopus illis mandauerat, & tempore iam euoluto, puerum illi tradunt. Ille recipit, & contubernalem illum habuit, participem consilij, & pietatis adiutorem. Ariana autem rabies cùm orbem inuaderet, multa certamina initio vnà cum diuino Alexandro, postea verò & in se pietatis causa suscepit contentiones. Etenim Arium, post damnationem & excommunicationem fictè quidem Catholicum se mentientem, & hac larua suam hæresim confirmantem, comperit sapiens ille Athanasius, & ad Alexandrum Alexandriæ Episcopum à Constantino Imperatore pio missum (nouit enim ficta fraus etiam prudentes sæpe decipere) recipere noluit. Deinde mortuo sancto Alexandro, ipse successor ordinatus, paulò post multa certamina subiit. Quare hæretici in illum solùm linguas vibrabant, & cum calumniabantur. Moliuntur & struunt insidias in illum maximè Episcopus Nicomediæ Eusebius, & asseclæ, & conducunt quosdam Meletij, & per illos accusationes multas consuunt. Primò, lineam vestem Ægyptios suppeditare Alexandrinæ Ecclesiæ ex auaritia Athanasij confinxerunt. Secundo Imperatori insidias moliri. Philumeno enim cuidam imperium affectanti collectam pecuniam suppeditasse dicunt.

Hæc Metaphrastes exscripsit.

ATHANASII VITA.

Tertio Ischyram, & euersam mensam, & poculum mysticum confractum, & Mareotem, & Macarium presbyterum, & instar latronum ingressum, & quod toto orbe fabulam notoriam concitasset, obiiciunt. Hæc & similia Imperatorem edocent asseclæ Eusebij, quibus ad iram contra Athanasium concitant, accusantes, quod virum Imperatoris mandatis parentem, rectaque sentientem non admisisset. Eodem tempore ad Encænia Hierosolymorum omnes ferè Episcopi conuenerant, & Constantinus pius Imperator scripsit Synodum rursus congregandam ad ea discutienda, quæ de sancto Athanasio dicebantur, & ad Arium in fide stabiliendum. Quod si inuidia Arium ab Ecclesia disiunxerat, vt studerent vtrosque conciliare: si verò vsus esset ficta quadam fraude Arius, Alexandriam veniret, & ibi iudicium de eo, & examen accuratum fieret. Diuertentes igitur à via, prius Tyri congregatos Episcopos ea quæ contra Athanasium erant, obiter disputare, & quæ contra Arium, iussit. Tricesimus autem hic erat annus regni Constantini. Aderant verò Tyri ex diuersis ciuitatibus Episcopi sexaginta, Dionysio consulari conuocante illos, cum quo & Præfectus oræ illius, & quidam magistratus ad Synodum conuenerunt. Adfuit & Athanasius, quin & Macarius presbyter Alexandriæ ferreis catenis vinctus copiis militum adducebatur. Primum itaq; accusatores de veste linea calumniati sunt, sed illam calumniam non solùm Tyri motam, sed & prius Nicomediæ ab Imperatore intellectam, Apis & Macarius presbyter ciuitatis Alexandriæ, qui tum illuc casu aduenerant, facile refutarunt. Hinc quidem accusatores Imperator per litteras perstrinxit: Athanasium verò ad se venire iussit. Litteræ ad Synodum Tyri congregatam venerunt: quibus lectis Eusebiani cum dolorem contraxerunt, quem Athanasio antea intulerant. Quod Imperator illos grauiter accusasset, deinde quod calumnia de linea veste, Imperatoris aures antea occupasset. Hæc calumnia cùm minus procederet, Ischyram, & Macarium producunt. Magnus verò Athanasius asseclas Eusebij, vt hostes, legitima exceptione reiecit. In primis autem demonstrari volebat, an Ischyras verè esset sacerdos, in quem sacris operantem irruisse fingunt Macarium, vimque intulisse missum ab Athanasio, sacram mensam euertisse, calicem fregisse, & sacra Biblia combussisse. Sed hic illa duo communi legi opponit. Iudices autem iudicare detrectarunt, & calumniis confirmandis tẽpus traxerunt. Quamobrem eorum quæ iustè dicta erant, rationem nullam habuerunt. Accedunt ad accusationem Macarij & Ischyræ, & promptitudo calumniantium erat intolerabilis: inopia verò in demonstrando ac probando, alacritatem illorum fraudem esse, ac maleficium impietatis atque inuidiæ ostendebat. Mora autem ac dolo, repulsæ dedecus tegentes, mittunt in Mareotem factionis eiusdem homines,

Synodus Tyri.

καὶ ἡ τρίτη *Ἰσχύραν, καὶ τὴν ἀνατραπεῖσαν τράπεζαν, καὶ τὸ κατεαγὸς μυστικὸν ποτήριον, καὶ τὸν Μαρεώτην, καὶ Μακάριον τὸν πρεσβύτερον, καὶ τὴν λῃστρικὴν αὐτοῦ ἔφοδον, καὶ τὸ ἀνὰ πᾶσαν τὴν οἰκουμένην θεατρισθὲν δρᾶμα σκηνοποιεῖ. Ταῦτα καὶ τοιαῦθ' ἕτερα οἱ περὶ Εὐσέβιον δραματουργήσαντες, εἰς ἀκοὰς ἐγχέουσι τὰς βασιλικάς· καὶ κινοῦσιν εἰς ὀργήν, αἰτιασάμενοι, ὅτι καὶ προστάγμασι πεποιθότα, καίτοι τὰ ὀρθὰ φρονοῦντα, οὐκ ἠνέσχετο δέξασθαι. Κατ' ἐκεῖνο δὲ καιροῦ καὶ ἐπὶ τὰ τῶν Ἱεροσολύμων ἐγκαίνια σχεδὸν πάντες συνῆσαν οἱ ἐπίσκοποι· καὶ γράφει Κωνσταντῖνος, ὁ εὐσεβὴς βασιλεύς, πάλιν συλλεγῆναι σύνοδον, ἐπιψηφιουμένην ἃ διεβάλλετο Ἀθανάσιος, καὶ ἃ συνίστη τὸν Ἄρειον. Καὶ εἰ μὲν φθόνος ὀρθοδοξοῦντα τὸν Ἄρειον τῆς ἐκκλησίας διέστησεν, εἰς εἰρήνην συμβιβάσαι τὴν διάστασιν· εἰ δ' αὐτὸς ἀπάτῃ κέχρηται, εἰς Ἀλεξάνδρειάν τε διαπεμφθῆναι, κἀκεῖ σὺν ἀκριβείᾳ ὑπ' ἐξέτασιν *ἄγεσθαι. Τὴν δὲ διάσκεψιν τὴν περὶ Ἀθανάσιον καὶ Ἄρειον πορευομένους ἐπὶ τὰ Ἱεροσόλυμα, ὁδοῦ πάρεργον ἐν Τύρῳ ποιήσασθαι. Τριακοστὸν δὲ τότε ἠνύετο ἔτος τῆς Κωνσταντίνου βασιλείας· ἑξήκοντα δὲ ἐπίσκοποι τὴν ἐν Τύρῳ σύνοδον ἐπλήρουν, Διονυσίου τοῦ ὑπατικοῦ συνάγοντος αὐτούς, μεθ' οὗ καὶ ὁ τῆς ἐπαρχίας ἄρχων, καί τινες τῶν ἐν τέλει τῇ συνόδῳ συνήδρευον, παρῆν δὲ καὶ Ἀθανάσιος· ἀλλὰ καὶ Μακάριος ὁ πρεσβύτερος, στρατιωτικῆς χειρὸς ἀπὸ Ἀλεξανδρείας, σιδηροδέσμιον αὐτὸν *ἀγούσης. Πρώτην οὖν κατηγορίαν οἱ συκοφάνται τὴν περὶ τῆς λινῆς ἐσθῆτος προβάλλονται. Ἀλλὰ ταύτην τὴν διαβολήν, οὐκ ἐν Τύρῳ μόνον κινηθεῖσαν, ἀλλὰ καὶ πρότερον ἐν Νικομηδείᾳ ταῖς τοῦ βασιλέως ἐνηχηθεῖσαν ἀκοαῖς, Ἄπις τε καὶ Μακάριος οἱ τῆς Ἀλεξανδρείας πρεσβύτεροι, ἐκεῖσε παρατυχόντες, ῥᾳδίως διήλεγξαν. Διὸ τῶν μὲν συκοφαντῶν ὁ βασιλεὺς καθήψατο γράμμασιν· Ἀθανάσιον δὲ πρὸς ἑαυτὸν ἐλθεῖν προσέταξε. Καὶ τὰ γράμματα ἧκε πρὸς τὴν ἐν Τύρῳ σύνοδον, καὶ εἰς κατήφειαν τὴν περὶ τὸν Εὐσέβιον φατρίαν συνέστελλεν, ἤδη πολλὴν ῥέουσαν κατὰ Ἀθανασίου· ὅτι τε αὐτοὺς ὁ βασιλεὺς ᾐτιάσατο, καὶ ὅτι ἡ κατὰ τὴν λινὴν ἐσθῆτα συκοφαντία προέφθασε δέξασθαι τὸν ἔλεγχον. Τῆς δὲ διαβολῆς ταύτης ἐκπεσόντες, τὰ περὶ Ἰσχύραν καὶ Μακάριον τὸν πρεσβύτερον προτείνουσιν. Ὁ δὲ σοφὸς Ἀθανάσιος *παρεγράφετο μὲν κατὰ νόμους προτέρων τοὺς προφανεῖς ἐχθρούς, Εὐσέβιον, Θέογνιν, καὶ τοὺς ὁμόφρονας· ἠξίου δὲ πρὸ πάντων Ἰσχύραν *ἀποδειχθῆναι πρεσβύτερον, οὗ λειτουργοῦντος ἐπιστῆναι ἔπλαττεν ἡ κατηγορία τὸν Μακάριον κατὰ λῃστρικὴν ἔφοδον, ἐξ ἀποστολῆς Ἀθανασίου· καὶ ἀνατρέψαι τὴν ἱερὰν τράπεζαν, καὶ τὸ μυστικὸν κατεάξαι ποτήριον, καὶ τὰ τῆς θείας γραφῆς ἡμῶν βιβλία πυρὶ παραδοῦναι. Ἀλλ' ὁ μὲν τὰ δύο ταῦτα νόμῳ κοινῷ ἀντιπαρετίθει καὶ *ἀντιπροεβάλλετο· οἱ δὲ κριταὶ οὐχὶ κρίνειν, εἰς δὲ τὸ κρατύνειν τὴν συκοφαντίαν, ὅλον ἔτεινον τὸν λογισμόν. Διὸ λόγον μὲν τῶν δικαίως λεγομένων οὐδένα εἶχον. Εἰσάγεται δὲ ἡ περὶ τὸν Μακάριον καὶ Ἰσχύραν κατηγορία· καὶ τὸ μὲν πρόθυμον ἦν τῶν συκοφαντῶν ἀφόρητον, τὸ δὲ τῆς ἀποδείξεως ἄπορον, τὴν προθυμίαν ἐδείκνυ δυσσεβείας καὶ φθόνου κακούργημα. Ὑπερθέσει δὲ καὶ τέχνῃ τὴν τῆς ἀποτυχίας αἰσχύνην *σκιάζοντες, πρὸς τὸν Μαρεώτην τῆς αὐτῶν συμμορίας ἀποστέλλουσιν

ἐκεῖσε

* Ἰσχύρας ὄνομα [illegible]

* al. ἄγεσθαι.

* ἐπαγούσης.

* παρεγράφετο H. St.

* ἀποδειχθῆναι H. St.

* al. ἀντιπροεβάλλετο.

* al. συσκιάζοντες.

ἐκεῖσε τὴν ἐξέτασιν, ἐν ᾧ ἡ πρᾶξις προῆλθε, δέον γενέσθαι προφασιζόμενοι. ὡς δ᾽ εἶδεν ὁ Ἀθανάσιος οὓς * παρεξεγράψατο κριτὰς στελλομένους (Θεογνίον τε, καὶ Μάριν, καὶ Θεόδωρον, καὶ Μακεδόνιον, Οὐρσάκιον) διεμαρτύρατο πᾶσι τὸ περιφανέστατον τοῦ ἀδικήματος· καὶ ὅτι Μακάριος μὲν, ὁ πρῶτος τὴν * γραφὴν ὑφιστάμενος, ἐν σιδήροις ἦν· Ἰσχύρας δὲ ὁ κατήγορος τοῖς ἐκθέσμοις κριταῖς συνετέτακτο. ὡς δ᾽ οὐ προσεῖχεν ἡ σύνοδος ἧς ᾐτιᾶτο καὶ διεμαρτύρετο· διαλαθὼν πρὸς βασιλέα, ἅτε δὴ καὶ μετακληθεὶς, ἀνεχώρησεν. οἱ δὲ τοῦ Μαρεώτου κριταὶ, ἐκ * μονομερείας, ὡς αὐτοῖς τὸ ψεῦδος καὶ ὁ φθόνος ἐπέταττεν, ὑπομνήματα συνταξάμενοι, πρὸς τὴν σύνοδον ἐπανῄεσαν. αὕτη δὲ, πρὶν ἢ παραγενέσθαι τούτους, ἐρήμην Ἀθανασίου κατεδίκησε. παραγεγονότων δὲ τήν τε καθαίρεσιν ἐπεκύρωσαν, καὶ λοιδορίαις ἐπηύξησαν. καὶ παραυτίκα πρὸς τὴν καθιέρωσιν τῆς ἐν Ἱεροσολύμοις ἐκκλησίας οἱ τὸ ἱερουργικὸν ἐξ ὧν ἔπραξαν ἀνοσιουργήσαντες, σπουδῇ παραγίνονται· καὶ τὸν Ἄρειον ἐπιστάντα, οἱ μὲν περὶ Εὐσέβιον ἀσμένως προσδέχονται, οἱ δὲ τῆς ὀρθῆς ἀπεστράφησαν πίστεως· ὁρίσαντες ἐν Ἀλεξανδρείᾳ τὸν λόγον ὑπέχειν ὧν ἐν αἰτίᾳ καθίσταται· ἐν ᾗ καὶ παραγενόμενος, ἑάλω. ἐν τούτοις δὲ τῶν πραττομένων κινουμένων, φθάνει γράμματα τοῦ βασιλέως· καὶ Ἀθανάσιον πρὸς αὐτὸν ἀπαγγέλλοντα ἥκειν, καὶ αὐτοὺς ἐπὶ τὴν βασιλίδα παραγενέσθαι· καὶ εἰς ἀγωνίαν ἐμβάλλει τὴν σύνοδον. διὸ οἱ πλείους μὲν αὐτῶν εἰς τὰ οἰκεῖα ἐπανῄεσαν· οἱ δὲ περὶ Εὐσέβιον καὶ Θεογνίον τέως αὐτόθι χρονίζειν ἐγίνωσκον, τῇ παρολκῇ τοῦ καιροῦ τὴν ἀγωνίαν λύειν μηχανώμενοι. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ καὶ τὸ * ἕτερον τῶν ἐγκλημάτων, ὃ τῷ Φιλουμένῳ χρυσίον ἔλεγον Ἀθανάσιον * διαπέμψαι, κατὰ πρόσωπον διαλύεται, τοῦ βασιλέως ἐν προαστείῳ τῆς Νικομηδείας * ψαμαθίῳ καλουμένῳ διατρίβοντος. καὶ ἀποστέλλεται εἰς Ἀλεξάνδρειαν μετὰ τιμῆς Ἀθανάσιος, γραμμάτων βασιλικῶν τὴν ἀθῴωσιν αὐτοῦ πρὸς τοὺς ἐκεῖσε ἀνακηρυττόντων. παρῆν δὲ καὶ Ἄρειος, ἀποσταλεὶς (ὥς μοι προείρηται) ὑπὸ τῶν ἐν Ἱεροσολύμοις· καὶ τὸν ἔπαρχον ἡ Αἴγυπτος δέχεται πάλιν· καὶ γράφει ταῦτα τῷ βασιλεῖ Ἀθανάσιος, καὶ μεταπέμπεται ὁ βασιλεὺς αὖθις τὸν Ἄρειον· ὁ δὲ τοῖς περὶ Εὐσέβιον κατὰ τὴν ὁδὸν ἐν Καισαρείᾳ συμβάλλει, καὶ ἄλλα πάλιν κατὰ Ἀθανασίου συκοφαντήματα ῥάπτεται. ὡς δ᾽ ὀψὲ καὶ μόλις οἱ περὶ Εὐσέβιον τῇ βασιλίδι παρεγίνοντο· τὰ μὲν ἄλλα τῶν ἐγκλημάτων ἔλεγον, ὑπ᾽ ἐξέτασιν μὴ ἀγαγεῖν· τὰ δὲ περὶ Ἰσχύραν καὶ ἐξετάσαι, καὶ σαφῶς εἰδέναι ὑπ᾽ Ἀθανασίου τετολμημένα. ὡσαύτως δὲ * ὡς τὴν σιτοπομπίαν, ἣν ἐξ ἔθους δι᾽ Ἀλεξανδρείας τῇ Κωνσταντινουπόλει φερομένην, * κωλύσειεν· ἐν οἷς καὶ φωραθεὶς ἔνοχος Ἀθανάσιος, λαθραίως ἀναχωρήσας, τὴν δίκην ἔφυγε. συναρπαγεὶς οὖν τοῖς πλάσμασιν ὁ βασιλεὺς, εἰς τὰς * Γαλλίας οἰκεῖν ἐν Τριβεριάδι ὑπερόριον ἐκπέμπει τὸν πολύαθλον Ἀθανάσιον. θορύβου δὲ καὶ ζάλης τὴν Αἴγυπτον ἐκκυμαινόντων, καὶ λοιμοῦ δίκην τῆς αἱρέσεως τὰ τῶν ἐκκλησιῶν λυμαινομένης· ὁ βασιλεὺς Κωνσταντῖνος κατά τι προάστειον τῆς Νικομηδείας, ἓν καὶ τριακοστὸν ἐν τῇ βασιλείᾳ διανύσας ἔτος, μεθίσταται τῶν ἐνταῦθα, ἄγων ἀπὸ γενέσεως πέμπτον καὶ ἑξηκοστόν.

* al. παρεγράψατο.
* συγγραφὴν. M. M.
* al. μονομερείαι & μονομερείας.
* ἕτερον M. M.
* al. διαπέμπεται.
* al. ψαμαθίᾳ.
* al. ὑπὲρ τῶν.
* al. κωλύσει.
* al. γαλλίοις & τριβερίᾳ.

simulantes eo in loco examen eorum, quæ ibi gesta essent, fieri oportere. Cùm autem Athanasius videret eos mitti, quos reiecerat iudices, Theogonium, Marin, Theodorum, Macedonium, Vrsacium, proclamauit, & contestatus est omnibus, maximè manifestam esse iniuriam: Macarium quoque presbyterum in vinculis haberi, qui prior accusationem instituisset, accusatorem verò Ischyram illegitimis adiungi iudicibus. Cùm videret nullam sui rationem à Patribus in Synodo haberi, clam ipsis decessit, & ad Imperatorem quasi accersitus accessit. Qui verò missi erant in Mareotem ex vna solùm parte (quemadmodum illis mendacium, atque inuidia imperabat) facto accusationis libello, ad Synodum reuersi sunt, quæ Synodus antea iam absentiæ caussa S. Athanasium condemnarat. Cùm autem rediissent, condemnationem confirmarunt multis calumniis additis, & festinantes Tyro Hierosolymam ad festum consecrationis Ecclesiæ, nefariis nimirum, ac pollutis manibus iuerunt, qui statim eo venerunt, & Eusebiani Arium Præfecti loco recipiũt. Fideles autem auersati sunt definientes, vt Alexandriæ Arius eorum, de quibus accusaretur, rationem redderet, quam vbi accessit, captus est. Dum hæc ita geruntur, redditæ sunt Imperatoris litteræ, vt Athanasius ad ipsum veniret, iubentes, & Ariani quoque quamprimum Constantinopolim venirent. Hæ litteræ mœstitiam Synodo pepererunt. Quamobrem plurimi domum regressi sunt, Eusebius verò, & Theogonius interim ibi moram trahere decreuerunt, temporis mora soluere mœrorem cogitantes. Interea temporis alterum crimen, de auro ad Philomenum misso, S. Athanasius diluit coram Imperatore, in Psamathia in suburbio Nicomediæ agente, & cum honore mittitur Alexandriam, cum Imperatoris litteris, innocentiam eius populo declarãtibus. Aderat etiam Darius missus, vt diximus, ab Hierosolymitanis, & iterum turbatur Ægyptus, quod Athanasius Imperatori significauit; qui Arium mox euocandum curat. Eusebius & Arius in via Cæsareæ conueniunt, & alias rursum in sanctum virum calumnias confingunt. Vt autem serò tandem, & ægrè Eusebiani Constantinopolim venerunt, cætera crimina dicebant in examen non venisse: de Ischyra verò examinasse, & apertè cognouisse quæcunque Athanasius ausus esset. Similiter quod rei frumentariæ procurationem inhibuisset, quæ de more Alexandria Constantinopolim importabatur, cuius furti Athanasius reus occultè fugisset. Itaque persuasus Cæsar, & ad iram commotus, exsilio mulctat Athanasium, in Galliam ad Treuiros abire iussum. Turbis igitur & seditione non vulgari orta in vniuersa Ægypto, & hæresi instar pestis omnes Ecclesias inficiente, Constantinus finem viuendi fecit in quodam suburbio Nicomediæ, triginta vno annis in regno consumptis, totum vitæ eius tempus sexaginta quinque annis completum.

Athanasius apud Treuiros exsulat.

ATHANASII VITA.

Reliquit autem testamentum cuidam sacerdoti Ariano, præcipiens illud Constantino cognomini reddi. Hoc enim testamento paternum pro Occidente, Orientis imperium pro hæreditate obueniebat. Sed fraudulentus ille, multis interrogantibus, an Imperator testamentum fecisset, factum esse negauit, habens doli mali adiutores eunuchos. Paulò post venit ad eum Constantius, cui presbyter occultè patris testamentum exhibet, vnam gratiam hanc postulans, vt cum Ario sentiret. Eusebiani per hunc presbyterum aditum ad Constantium adepti, Eusebiúmque Præpositum, & per illum reliquos eunuchos: quin & reginam ad Arianam hæresim conuertunt, & Arij res rursum confirmantur. Hac autem tempestate Maximus Ecclesiæ Hierosolymitanæ præerat, & Alexander Constantinopolitanæ: Athanasius verò exsulabat. Arius autem veniens Constantinopolim, DEI Ecclesiam corrumpere satagebat, sed dignum factis suis finem consecutus est. Precibus enim sancti Alexandri Episcopi Constantinopolitani, in secessu regiæ vrbis viscera sua deiecta confestim emittit. Statim igitur Ariani paulò antea quieti, post omnia conturbant, opportunam se nactos occasionem rati tempore exsilij Athanasij. Sed DEI prouidentia præuertit eos, Athanasium ab exsilio reuocans regiis litteris: quibus illum Constans Occidentis Imperator Alexandriæ, commeatu dato, restituit, & quotquot Orthodoxi erant libenter pastorem susceperunt. Hæretici contra seditiones mouent, quæ caussam exhibuerunt Eusebij asseclis, calumniandi eum apud Imperatorem Constantium, & calumniis adeò Imperatorem ad iram prouocarunt, vt eum iterum exsilio damnaret. Hi mortui cuiusdam manu resecta ad calumniam sancto viro faciendam abusi sunt. Arsenio enim cuidam dicebant ab Athanasio amputatam esse, qua ad veneficium vteretur. Atqui exsilij decretum nondum fertur, sed concilium Tyri, mandante Constantio, agitur. Igitur Archelaum Domesticum, eadémque sentientem mittit Tyrum cum Præside * Phœniciæ, vt concilio cum Eusebianis intersint, & quæ aduersus Athanasium dicerentur, expendant. Tempus itaque Tyri extraxerunt, moræ colorem impij prætexentes, quasi Alexandria accusatores exspectarent, quorum in conspectu crimen commissum esset, & Arsenium probè nossent. Sic autem dispensante diuina prouidentia res gesta est. Erat enim Arsenius ille lector Alexandrinæ Ecclesiæ, qui cùm ob flagitium aliquod pœnas dare deberet, à beato Athanasio liberatus, fuga salutem sibi quæsierat. Cúmque exsul non appareret, hinc calumniandi audaciam impij rapiunt. Sed commiseratione ductus Arsenius, quod qui se liberarat, pateretur (accusationis fama vbique vagante, dum cunctatur Synodus) Tyrum aduolauit,

Arij vindicta. Sanctus Alexander Episc. Constant.

* Nuntius est Metaphrastæ.

καταλείπει δὲ τὴν διαθήκην πρεσβυτέρῳ τινὶ, τὴν Ἀρείου λύσσαν νοσοῦντι, προστάξας τῷ ὁμωνύμῳ ταύτην ἐγχειρίσαι Κωνσταντίνῳ. * δι' αὐτῆς γὰρ αὐτῷ καὶ ἡ τῆς πατρὸς βασιλείας ἀρχὴ εἰς κλῆρον. αὐτὴ τῆς * ἑσπερίας ἀφωρίζετο. ἀλλ' ὁ δείλαιος, πολλῶν πυνθανομένων, εἰ βασιλέως διαθήκη προσελήλυθε; μὴ γνῶναι διετείνετο· συνεργοὺς ἔχων τοῦ ψεύδους τοὺς αἰσχρουργοὺς εὐνούχους. μετ' ὀλίγον δὲ, πρὸ τῶν ἄλλων παραγεγονότι Κωνσταντίῳ τὴν τοῦ βασιλέως ἐγχειρίζει διαθήκην λάθρα· καὶ χάριν αὐτὴν τῆς προδοσίας αἰτεῖ τῆς πατρικῆς αὐτοῦ καὶ ὀρθῆς πίστεως τὴν προδοσίαν. οἱ δὲ περὶ Εὐσέβιον παρείσδυσιν διὰ τοῦ πρεσβυτέρου πρὸς Κωνστάντιον λαβόντες, Εὐσέβιόν τε τὸν πραιπόσιτον, καὶ δι' αὐτοῦ τοὺς ἄλλους εὐνούχους, καὶ δὴ καὶ τὴν βασιλίδα τῆς αἱρέσεως παρασκευάζουσιν ἐραστάς· καὶ τὰ Ἀρείου πάλιν ἐκρατύνετο. τῶν δ' ἀρχιερατικῶν θρόνων κατ' ἐκεῖνο καιροῦ Μάξιμος μὲν τῶν Ἱεροσολύμων εἶχε τὴν ἐφορείαν, Ἀλέξανδρος δὲ τῆς βασιλίδος· Ἀθανάσιος δ' ἦν ὑπερόριος. Ἄρειος δὲ παραγεγονὼς ἐν Κωνσταντινουπόλει, τὴν τοῦ θεοῦ διαφθείρειν ἐφρυάττετο ἐκκλησίαν. ἀλλ' ἡ φιλάνθρωπος οὐκ ἐμακροθύμησε δίκη· ταῖς δὲ τοῦ ἱεροῦ Ἀλεξάνδρου παροξυνθεῖσα προσευχαῖς, αὐτῇ αἱρέσει ἐκκόπτει τὸν Ἄρειον, καὶ, τῶν σπλάγχνων αὐτοῦ ἀθρόον διαπεσόντων κάτωθεν, τῆς ζωῆς ἀπαλλάττεται. μικρὸν δὲ τῶν ἐξ Ἀρείου ἐφησυχασάντων, αὖθις ἅπαντα κινοῦσι. τὸ ὑπερόριον Ἀθανασίου μέγα ὅπλον αὐτοῖς, εἰς τὸ καταπράξασθαι ἃ διενοοῦντο, νομίζοντες. ἀλλ' ἡ θεία πρόνοια τὴν αὐτῶν σπουδὴν προφθάνουσα, Ἀθανάσιον ἐπανάγει τῆς ὑπερορίας, γράμμασιν ὠχυρωμένον βασιλικοῖς. οἷς αὐτὸν ὁ τῆς δύσεως ἔχων τὸ σκῆπτρον Κώνστας ἐφοδιάζων, εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἐξαπέστειλε. καὶ ἥδιστα μὲν τὸν ποιμένα, ὅσοι τῆς ὀρθοδοξίας ἦσαν, ἐδέχοντο· τὸ δ' αἱρετίζον στάσεις ἀνεκίνει, καὶ * τοῖς περὶ Εὐσέβιον ἀφορμὰς παρεῖχον ἐνδιαβάλλειν πάλιν τὸν Ἀθανάσιον πρὸς Κωνστάντιον. καὶ τοσοῦτον ταῖς διαβολαῖς εἰς ὀργὴν τὸν εὐρίπιστον ἀνερρίπισαν, ὡς αὐτίκα πάλιν ὑπερορίαν κατὰ τοῦ ἁγίου ψηφίσασθαι. οὗτοι καὶ νεκροῦ τινος χεῖρα εἰς ὅπλον συκοφαντίας κατὰ τοῦ ὁσίου ἐκκόψαντες, καθωπλίσαντο. Ἀρσενίου δὲ ταύτην ἐφήμιζον εἶναι ὑπὸ Ἀθανασίου μὲν ἐκκεκόφθαι, εἶναι δὲ αὐτῷ ταύτην μαγικῆς τέχνης ὄργανον. καὶ ἡ μὲν τῆς ὑπερορίας ψῆφος οὐ λύεται. συνέδριον δ' ἐν Τύρῳ, βασιλέως προστάττοντος, συναθροίζεται· καὶ προχειρίζεται τὸ βασιλικὸν βούλημα ἄνδρα συνετὸν καὶ ὁμόφρονα, Ἀρχέλαον ὄνομα, καὶ σὺν αὐτῷ τὸν Φοινίκης ἄρχοντα· συνεδριάσαι τε τοῖς περὶ Εὐσέβιον, καὶ συνδιασκέψασθαι, ἃ κατὰ τοῦ Ἀθανασίου συνεσκεύαστο. ἐχρόνιζον οὖν οἱ ἐν Τύρῳ, ὡς μὲν οἱ δυσσεβεῖς ἐπλάττοντο, τοὺς ἀπὸ Ἀλεξανδρείας κατηγόρους ἀναμένοντες· οἳ καὶ τοῦ μύσους αὐτόπται, καὶ τὸν Ἀρσένιον καλῶς ἐπιγινώσκειν, διήγγελλον. ὡς δὲ τὸ ἐκβεβηκὸς ἔδειξε, κατὰ θείαν πρόνοιαν. ἦν μὲν γὰρ ὁ Ἀρσένιος τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐκκλησίας ἀναγνώστης, καί ποτε δίκην αἰσχρᾶς αἰτίας μέλλων ὑπέχειν ἐξαρπάζεται μὲν ὑπὸ Ἀθανασίου, δρασμῷ δὲ τὴν σωτηρίαν καρποῦται, καὶ τὸ ἀφανὲς τοῦ φυγάδος θαρρεῖν τῷ πλάσματι * τοὺς δυσσεβεῖς ὑπετίθετο. ἀλλ' οἶκτον λαβὼν τοῦ σωτῆρος ὁ Ἀρσένιος· ἐν γὰρ τῷ βραδύνειν τὸ συνέδριον, ἡ τῆς συκοφαντίας φήμη πανταχοῦ διέδραμε· πρὸς τὴν * Τύρον παραγίνεται,

* διὰ ταύτης.
* al. ἱερείας.
* al. τοῖς.
* τῆς δυσσεβείας.
* al. Τύρῳ.

κρείσσον

κρεῖττον λογιζόμενος, εἰ δέοι, αὐτὸν τεθνάναι, ἢ δι' αὐτὸν τὴν οἰκουμένην περὶ τηλικούτου ἀνδρὸς σκανδαλίζεσθαι. ἐμφανίζεται δὴ κατὰ μυστικὴν ὁμιλίαν τῷ τε σεβασμίῳ Ἀθανασίῳ, καὶ δίχα τῆς βουλῆς λανθάνειν πάντας πρὸ τῆς δίκης· ἵνα μή τι κακὸν αὐτὸς παρὰ τῶν συκοφαντῶν πάθοι, ἢ τὸν ἔλεγχον ἀτυχῶν τοῦ *δράματος συνιδόντες, εἰς ὑπέρθεσιν τὸ ἔγκλημα διαλύσωσιν· ἀθροίζουσιν οὖν τὸ συνέδριον· καὶ πρώτη συκοφαντία, γύναιον αὐτοῦ ἐπαφιᾶσι μοιχείαν ἀνακαλούμενον. ἐβόα δὲ τὸ ἀναιδὲς ἐκεῖνο καὶ μεμισθωμένον γύναιον, νύκτωρ ἄκουσα φθορὰν ὑποστῆναι ἐπιπεσόντος αὐτῇ Ἀθανασίου. συνῆν δὲ τῆς παρθενίας ἐραστὴς καὶ Τιμόθεος, ὁ αὐτοῦ πρεσβύτερος, καὶ βουλὴν σοφὴν, μᾶλλον δὲ θείας ἐπιπνοίας βούλευμα· δι' ἧς τὸ κακομήχανον τῶν δυσσεβῶν ῥᾳδίως ἔμελλεν ἀπαιτεῖσθαι τὸν ἔλεγχον· ἐπεὶ γὰρ εἰς πρόσωπον ἤχθησαν τοῦ γυναίου· ὁ μὲν κατηγορούμενος, ἡσυχῇ θεὸν ἐδυσώπει· Τιμόθεος δ' ἀναιδευομένης τῆς μαινάδος, καὶ τὸν Ἀθανάσιον (ὡς ἐδιδάχθη) φθορέα καλούσης· ὁ πρεσβύτερος, ὡς δῆθεν Ἀθανάσιος, εἰπέ μοι, ὦ γύναι, φησίν, ἐγὼ παρὰ σοὶ ἔμεινα; ἢ σύ με ἐν οἴκῳ τῷ σῷ ὑπεδέξω; ἢ νύκτωρ σε ἐβιασάμην; ἡ δὲ, οἷα γύναιον ἐκ δημοσίων τέγους, ἀναιδεῖ προσώπῳ καὶ ἀτενέσιν ὀφθαλμοῖς πρὸς τὸν Τιμόθεον ἀποβλέψασα, σὺ εἶ ὁ τὴν βίαν μοι ἐπενεγκὼν καὶ τὴν φθορὰν νύκτωρ, ἀνεβόα· καὶ πρὸς τὰς χεῖρας ἐπιστραφεῖσα, τοὺς φρικτοτάτους ὅρκους ταῖς διαβολαῖς συνῆπτεν· ὡς οὗτος, τὸν Τιμόθεον πάλιν δακτυλοδεικτοῦσα καὶ ἕλκουσα, οὗτός ἐστιν, καὶ οὐκ ἄλλος ὁ ἐμὸς φθορεύς. οἱ δὲ κριταὶ σὺν τοῖς δορυφόροις, τῆς μαχλάδος μὲν κατεγέλων· Ἀθανάσιον δὲ, τῆς συνέσεως ἐθαύμαζον, ὅτι σιγῶν τὸ κατ' αὐτοῦ ἔγκλημα εἰς τοὺς κατηγόρους ἐπιρρίψας, ἀναιδεστάτους συκοφάντας ἀπέδειξεν. αὐτοὶ δὲ ἑαυτῶν κρείττους εἰς τὸ φροντίσαι τοῦ δικαίου γεγόνασιν. οἱ δὲ κατήγοροι, δέον στένειν, καὶ χάριν εἰδέναι, εἴ πως αὐτοὺς μὴ ἀπαιτοίη τὴν τῆς συκοφαντίας δίκην· *οἱ δὲ καὶ πρὸς τὴν Ἀρσενίου δεξιὰν τὴν γλῶσσαν ὥπλιζον, καὶ φόνον ἅμα καὶ γοητείαν τῷ τῆς εὐσεβείας ἀγωνιστῇ περιάπτουσιν· ἀλλ' ἐκεῖνος ἐν τῷ ἀταράχῳ καὶ τῆς φωνῆς καὶ τῆς γνώμης, καὶ τίς γάρ ἐστι φησὶν ἐξ ὑμῶν, ὁ γινώσκων τὸν Ἀρσένιον, ἢ τὴν αὐτοῦ δεξιάν; θαυμάζων δ' οὐκ ὀλίγον, οὐκ εἶχε τὸ συνέδριον σὺν τοῖς κατηγόροις, ὡς σαφῶς εἰδεῖεν τὸν Ἀρσένιον. καὶ ἐπεὶ βεβαίως καὶ ἀκριβῶς, ὁ Ἀθανάσιος εἶπε, γινώσκειν ἤ τις συνωμολόγησεν τὸν Ἀρσένιον, ὁ δὲ πάρεστιν· εἰσίτω. εἰσελθόντος δὲ, πάλιν ἐπηρώτα, εἰ τὸν εἰσελθόντα ἴσασιν, ὡς εἴη Ἀρσένιος; τῶν δὲ οὐκ ἐχόντων ἀρνήσασθαι, ἕλκει τε αὐτὸν μᾶλλον τοῦ βήματος ἐγγύτερον. καὶ *πρότερον τὴν δεξιὰν ἀνατεῖναι κελεύσας χεῖρα, εἶτα καὶ τὴν ἀριστεράν, ἀνέκραγεν· ἰδοὺ Ἀρσένιος, ἄνδρες πολῖται· ἰδοὺ καὶ αἱ δύο τούτου χεῖρες, ὦ θαυμάσιοι δικασταί. εἰπάτωσαν οὖν οἱ κατήγοροι, τίνος ἐστὶν ἡ χεὶρ, καὶ τίνος αὐτὴν ἐξέκοψαν; ἐφ' ᾧ γὰρ ταύτῃ ἐχρήσαντο, οὐκέτι λοιπὸν οὐδενὶ ἀμφισβήτησις· ἐχειροκόπησαν γὰρ ἄνθρωπον, ὡς ἂν ἡμᾶς θανατώσωσιν. ἀλλ' ὁ μὲν οὕτω τὰ τῶν ἀντιπάλων πάντα διέλυε μηχανήματα. οἱ δὲ κριταὶ τυφλοὶ καὶ κωφοὶ ἐκ τοῦ ζητεῖν ἀρέσκειν Κωνσταντίῳ γεγονότες, καὶ ἐξ ὧν ἀπέκλινον τοῖς αἱρετίζουσιν· ἀπολιπόντες τὸ βῆμα, καὶ σιγῇ διδόναι τὰ ἐληλεγμένα ἐπειράζοντο. ὑποχωρησάντων δὲ τούτων

* πλάσματος οἱ δραματουργοί.

Timotheus presbyter Athanasium fingit.

* al. ἰδίᾳ.

* al. πρότερον.

ratus sibi potius moriendum esse, si necesse sit, quam vt Athanasij causa Ecclesiam prodat. Itaque secreto se exhibet S. Athanasio, cui is consilium dedit, ne ante sententiam spectandū se exhibeat, ne quid mali ab inimicis patiatur, aut solliciti cogitarent de dilatione, & soluerent hanc accusationem. Conuocato itaque concilio, primum accusationem illi de adulterio intenderunt, adducta muliere quadam impudica, quæ impudens, & mercede conducta, ingenti clamore iactaret, se noctu ab Athanasio per vim constupratam. Erat autem cum illo Timotheus presbyter, & cōsilium sapiens planè ac diuinum capiunt, quo statim accusatorum calumnia concidit. Cum in conspectum mulieris venissent, Athanasius quidem tacitè DEVM precatur: Timotheus verò (impudente muliere Athanasium illum illum, vt edocta erat, corruptorem suum vocante) presbyter, quasi Athanasius esset: Dic mihi, inquit, mulier, egone apud te diuersatus sum, vel tu me domum tuam admisisti, vel noctu te violaui? Ipsa vero, vt meretrix vulgaris, impudenti vultu, & fixis oculis Timotheum aspiciens: Tu es, qui noctu me inuitam compressisti, & ad iudices iurata vociferabatur, Timotheum digito ostendens, ac trahens: Hic est, non alius, qui me corrupit. Cognita insani scorti temulentia, Iudices cum satellitibus ridebant, & prudentiam sancti Athanasij mirabantur, quod tacendo accusationem in aduersarios retorquens impudentem esse calumniam demonstrasset. Ipsi verò seipsis meliores non sunt redditi, vt ius, & æquum seruarent. Accusatores verò, quos beneficij loco ducere oportebat, quod calumniæ pœnam effugerent, mox ad dextram Arsenij se conuertunt, & cædem simul & præstigias illi obiiciunt. Tum Athanasius interrita voce ac mente ad eos: Quis vestrum nouit Arsenium, aut hanc esse ipsius dextram scit? Respondentibus autem plurimis ex accusatoribus, se probè nosse Arsenium. Tum Athanasius: Quandoquidem, ait, constanter ac firmiter confessi sunt, se nosse Arsenium, adest ille, ingrediatur. Vt autem Arsenius aduenit, interrogat iterum, an adductum nossent? an esset Arsenius? Cum illi negare non possent, traxit illum propiùs in iudicium, & primum dexteram tendere iubens manum, deinde & sinistram, clamauit: Ecce Arsenius, ô ciues: ecce etiam manus hominis: ô mirandos iudices! Dicant igitur aduersarij, cuius sit illa manus, & vnde illam resecuerint? quo enim fine hac vsi sunt, nemini amplius dubium esse potest. Homini enim manum amputarunt, vt nos occiderent. Sic ille iterum dolos eorum euertit. Sed iudices cæci & muti, cùm quia Constantio placere studebant, tum quia hæreticis addicti erant, deserentes iudicium, confutatam calumniam tegere nitebantur. Decedentibus illis:

ATHANASII VITA.

ATHANASII VITA.

calumniæ non amplius ab aduersariis intenduntur, sed impudenter cædem tertium iam victori intentant. Hi quidem verbis, illi verò manibus eum pulsabant: alij comminabantur ei mortem ab Imperatore illatum iri. Itaque Archelaus Athanasium, quem iam impij dilaceraturi erant, vix domo egressus tametsi concilij respectum non haberet, naturali tamen quadam verecundia tenebatur, satellitibus periculo eripit, occultamque fugam apparat, ac suadet. Rursus igitur aduersarij eius Concilium cogentes, nefanda, atque conficta crimina ei, vt capiatur, obiiciunt. Quæ mendacia diuersis libellis descripta Constantio mittunt, ac toto penè terrarum orbe spargunt. Itaque sancto Athanasio omnis locus perfugium præbuit, quia valde quærebatur, adeò vt scienti, & non indicanti Athanasium capitale foret: præmia verò proponerentur iis, qui aut viuum adducerent, aut caput afferrent. Qua re cognita, adamantinæ homo patientiæ in fouea aquam non habente, totos sex annos latens continuit. Pridie verò eius diei qua prodendus erat ille locus, reuelatione quadam diuina in alium locum profugit, & in Occidentem venit, imperante ibi Constante, suo & fratris sui Constantini imperio. Etenim illum exercitus affectato imperio interfecerat. Tum Athanasius profectus Romam ad Iulium Pont. commemoratis ipsi omnibus; quæ ab Arianis passus esset, in conspectu Constantis Imperatoris, & Synodum Antiochiæ ad euersionem Orthodoxæ fidei coactam esse, & Georgium sibi successorem illos contra legem dedisse, & pro illo etiam Gregorium. Eusebius quidem iis peractis quæ volebat, legationem ad venerandum Iulium Pont. Rom. legauit, hoc agens, vt Athanasium vna damnaret. Iulius vero, acceptis ab Eusebio litteris, tantum abest vt damnandum, etiam absoluendum comperit, iniuria affectum litteris confirmatum Alexandriam mittit, & postliminio restituit, non parum reprehendens eos, qui iniustè cum loco deturbassent. Ariani Constantium magis magisque deprauantes, Gregorium, quem illi ordinauerant, Alexandriam armata vi deducendum curant (quibus præerat copiis Syrianus) quæ quinque millium erant. Igitur S. Athanasius exercitum fugit, & milites, qui in eius necem conspirarant: & iterum Romam se contulit. Gregorius autem impius Ecclesiam occupauit. Alexandrini id factum non ferentes, Ecclesiam S. Dionysij incenderunt. Igitur S. Paulus Constantinopoleos Episcopus vna cum Athanasio exsulans Romæ erat, & palmæ socius fuit. Constans autem scribit fratri Constantio, vrgente simul ipsum Iulio Pontif. vt proprios Episcopatus reciperent affecti iniuria. sed vt nihil effectum est, postulant igitur Athanasius, & Paulus, vt Oecumenica Synodo decernantur, quæ ad fidem Orthodoxam, & eos pertinerent: [quod iis violatis simul fides etiam casura esset.]

κινοῦσιν οὐκέτι συκοφαντοῦντες, ἀλλ' ἀναιδῶς μιαιφονίας κατὰ τοῦ νικηφόρου ἀναρρήγνυνται. καὶ οἱ μὲν λόγοις· οἱ δὲ καὶ χερσὶ τὸν νικητὴν περιϋβρίζον· οἱ δὲ καὶ τὸν ἐκ τοῦ βασιλέως ἐπισείοντες θάνατον. ὁ δὲ Ἀρχέλαος μέλλοντα διασπᾶσθαι τὸν ὅσιον ὑπὸ τῶν δυσσεβῶν, μόλις τῆς οἰκίας καταβάς (εἰ γὰρ καὶ πρὸς τὸ κρεῖττον οὐχ ἑώρα, ἀλλ' ὅμως εἶχέ τινα τῆς φύσεως αἰδῶ) μετὰ τῶν δορυφόρων ἐξαρπάζει, καὶ δρασμὸν κρύφιον αὐτῷ παρασκευάζει, καὶ ὑποτίθεται. τὸ δὲ δυσσεβὲς συνέδριον συνελάσαντες αὖθις γράφουσί τε τὸν ἀναίτιον αἰτίαις ἀτόποις, ἃς αὐτοὶ συνέπλασαν ἀλῶναι· καὶ διαφόροις βιβλιδίοις ἐγκαταθέμενοι τὰ τοῦ ψεύδους, πρός τε Κωνσταντίῳ καὶ πάσῃ διαπέμπονται τῇ οἰκουμένῃ. καὶ γίνεται τῷ πολυάθλῳ πᾶσα χώρα φυγὴ σφόδρα ζητουμένῳ. [καὶ] ἡ ζήτησις τοῖς μὲν συνειδόσι, καὶ μὴ καταμηνύουσι, ζωῆς ἀφαίρεσιν ἐπέβαλε τὴν ζημίαν· τοῖς δὲ κομίζουσιν ἢ ζῶντα, ἢ τὴν αὐτοῦ κεφαλὴν, δωρεαὶ προὐτίθεντο μεγάλαι. ἃ συνιδὼν ὁ τῆς ὑπομονῆς ἀδάμας, ἐν λάκκῳ ὕδωρ μὴ ἔχοντι ἐπὶ ἓξ ἔτεσι λαθὼν, ἐκαρτέρει. ὡς δὲ καὶ τὸ χωρίον ἐκεῖνο προδίδοσθαι ἔμελλε· θείας ὄψεως τὴν προδοσίαν τῷ θεράποντι πρὸ μιᾶς ἡμέρας μηνυσάσης: κἀκεῖθεν ἀποδιδράσκει, καὶ πρὸς τὴν δύσιν ἀπαίρει τοῦ Κώνσταντος ἤδη τὴν ἀρχὴν ἔχοντος, οὐ τὴν ἑαυτοῦ μόνον, ἀλλὰ καὶ τὴν τοῦ ἀδελφοῦ Κωνσταντίνου. καὶ γὰρ αὐτὸν τὸ στρατιωτικὸν τυραννίδι ἐπιθέμενοι ἀνεῖλον. διδάσκει τοίνυν ἐν ῥώμῃ διὰ συνδρομῆς Ἰουλίου τοῦ ῥώμης τὸν βασιλέα Κώνσταντα τὰς συσκευὰς, ἃς ὑπὸ τῶν ἀρειανῶν ὑπέστη· καὶ τὴν σύνοδον τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐπὶ διαστροφῇ τῆς πίστεως συγκροτηθεῖσαν· καὶ ὡς Γεώργιον εἰς τὸν αὐτοῦ θρόνον ἐκθέσμως χειροτονήσαντες, ἐγκαθίδρυσαν· καὶ οὐκ ἐκεῖνον μόνον, ἀλλὰ καὶ πρὸ ἐκείνου Γρηγόριον. Εὐσέβιος μὲν τοίνυν διαπραξάμενος ἃ ἐσπούδαζε, διαπρεσβεύεται πρὸς τὸν ὅσιον Ἰούλιον, κοινωνὸν λαβεῖν τῆς Ἀθανασίου καθαιρέσεως μηχανώμενος. ὁ δὲ, ἐξ ὧν ἐκεῖνος ἔγραφεν, οὐ κατάκρισιν, ἀθώωσιν δὲ μᾶλλον Ἀθανασίου συνιδὼν, γράμμασι τὸν ἠδικημένον ἐπιρρώσας, εἰς Ἀλεξάνδρειαν ἀποστέλλει· ἐν οἷς καὶ τοὺς αὐτὸν καθελόντας δικαίᾳ καὶ οὐ μικρᾷ μέμψει μετῆλθε. ἀλλ' οἱ τῆς Ἀρείου λύσσης ὑποφθείραντες ἐπὶ πλέον τὸν Κωνστάντιον, ὃν αὐτοὶ κεχειροτονήκασι Γρηγόριον ἐπὶ τὴν Ἀλεξάνδρειαν στρατιωτικῇ χειρὶ ἐκπεμφθῆναι παρασκευάζουσι (Συριανὸς ἦν στρατηγὸς τῆς τοιαύτης παρατάξεως) καὶ ὁ στρατὸς εἰς πέντε χιλιάδας ἀπηρτίζετο. διαφεύγει δ' οὖν ὁ ἱερὸς Ἀθανάσιος τόν τε στρατηγὸν, καὶ τοὺς στρατιώτας, πνέοντας κατ' αὐτοῦ τὸν φόνον, καὶ τὸ δεύτερον ἐπὶ τὴν ῥώμην ἀναχωρεῖ. ὁ δὲ δυσσεβὴς Γρηγόριος τῶν Ἀλεξανδρέων ἐκράτησε· καὶ ἡ πόλις τὸ συμβὰν οὐκ ἐν πρᾴῳ ἀνεχομένη θυμῷ, τὴν καλουμένην Διονυσίου ἐκκλησίαν ἐνέπρησαν. συνῆσαν οὖν ἀλλήλοις φυγάδες ἐπὶ ῥώμης ὅ τε μέγας Ἀθανάσιος, καὶ Παῦλος, τοῖς ἴσοις ἀριστείοις κοσμούμενοι. γράφει δὲ Κώνστας τῷ ἀδελφῷ Κωνσταντίῳ, συμπαρορμῶντος αὐτὸν καὶ τοῦ ἀρχιερέως Ἰουλίου, ὥστε τὰς ἰδίας ἐπισκοπὰς ἀναλαβεῖν τοὺς ἠδικημένους. ὡς δ' οὐδὲν ἤνυεν· ἀξιοῦσιν αὐτὸν οἱ περὶ Ἀθανάσιον οἰκουμενικῇ συνόδῳ τά τε περὶ αὐτοὺς καὶ τῆς συντηρουμένης πίστεως ἐπικριθῆναι καὶ κη-

[illegible]

[illegible]

καὶ κηρύσσει) γνώμῃ τῶν δύο βασιλέων κατὰ Σαρδικὴν οἰκουμενικὴ σύνοδος· ἑνδέκατον δὲ ἦν ἔτος ἀπὸ τῆς τελευτῆς Κωνσταντίνου τοῦ πατρὸς τῶν βασιλέων. ἐκ μὲν δὴ τῆς ἑσπερίας, ὑπὲρ τοὺς τριακοσίους συνῆλθον ἐπίσκοποι· ἐκ δὲ τῆς ἀνατολῆς, ἓξ μόνοι καὶ ἑβδομήκοντα, ἐν οἷς καὶ ὁ τοῦ Μαρεώτου Ἰσχύρας ἠριθμεῖτο ὡς ἐπίσκοπος. ὡς οὖν ἐν τῇ Σαρδικῇ συνῆσαν ἅπαντες· οἱ τῆς ἀνατολῆς εἰς ὄψιν τῶν ἑσπερίων ἐλθεῖν ἀπηρνοῦντο, εἰ μὴ πρότερον τοὺς περὶ Ἀθανάσιον καὶ Παῦλον τοῦ συλλόγου ἀπελάσωσι. Πρωτογένης δὲ ὁ Σαρδικῆς ἐπίσκοπος, καὶ Ὅσιος ὁ Κουδρούβης, καὶ οἱ λοιποὶ * ἐπίσκοποι, οὐδ' εἰς ἀκοὴν τὴν ἔκθεσμον αὐτῶν ἀξίωσιν παρεδέξαντο, ἄνδρας οὓς συνῆλθον κρῖναι, ἀκρίτως κατακρῖναι, καὶ ἀπελάσαι. ἐξ ὧν, οἱ μὲν τῆς ἀνατολῆς σχισθέντες τῶν ἐν Σαρδικῇ, ἐν τῇ Φιλίππου πόλει συναθροίζονται· καὶ τὸ ὁμοούσιον οὐκέτι γνώμῃ ὑφάλῳ, ἀλλ' ἐμφανεστάτῃ καὶ γλώσσῃ θρασυτάτῃ ἀναθεματίζουσι, καὶ τὸ ἀνόμοιον δογματίζουσι, καὶ τὰ δυσσεβῆ ψηφίσματα πανταχοῦ διαπέμπονται. οἱ δὲ ἐν Σαρδικῇ, πρῶτον μὲν τὴν τῶν ἀποσχισάντων ἐρήμην κατεψηφίσαντο· εἶτα, τοὺς Ἀθανασίου κατηγόρους συκοφαντίας ἁλόντας, καθαιροῦσι τοῦ ἀξιώματος· καὶ τρίτον, τῆς ἐν Νικαίᾳ συνόδου τὸν ὅρον κρατύνουσι, καὶ * ἀνακηρύττουσι τὸ ὁμοούσιον ἐπὶ πᾶσι, τὸ ἀνόμοιον δὲ ἀποκηρύττουσι· καὶ γράμματα πρὸς πάσας τὰς οἰκουμένης ἐκκλησίας διαπέμπονται. γνοὺς δὲ ὁ τῶν ἑσπερίων βασιλεὺς τὰ κατὰ τὴν Σαρδικὴν συνενεχθέντα· διδάσκει μὲν παραυτίκα τὸν ἀδελφὸν, ἀποδοθῆναι δὲ Παύλῳ, καὶ Ἀθανασίῳ, καὶ τοῖς περὶ αὐτοὺς, τοὺς οἰκείους θρόνους· ἅμα μὲν παραινῶν, ἅμα δὲ καὶ * παρακελευόμενος. καὶ Ἀθανάσιος μὲν ὑπεστέλλετο τὰς τῶν Ἀρειανῶν ἐπιβουλὰς, καὶ τῇ Ῥώμῃ προσεδρεύων· ὁ δὲ τῆς δύσεως βασιλεὺς πάλιν γράφει τῷ ἀδελφῷ, ὡς εἰ μὲν (προθύμως) προσδέξοιτο τὸν ἄνδρα, καὶ τὸν ἀρχιερατικὸν ἀποδιδῶσι θρόνον, ἑτοίμως ἔχειν ἐκπέμπειν τὸν Ἀθανάσιον· εἰ δὲ μὴ βούλοιτο, αὐτὸς δι' ἑαυτοῦ τῷ δικαίῳ γενήσοιτο τιμωρός. καθίσταται δὴ ὁ Κωνστάντιος εἰς δέος· καὶ διὰ γραμμάτων οὐχ ἅπαξ, ἀλλὰ καὶ δὶς καὶ τρὶς, πολλῶν ἐπαγωγῶν τε καὶ θελκτηρίων, καλεῖ πρὸς ἑαυτὸν τὸν πολύαθλον Ἀθανάσιον· καὶ μετὰ πολλῆς δορυφορίας ἀποστέλλει τοῦτον ὁ τῆς ἑσπέρας βασιλεύς, καὶ Ἰούλιος τοῖς ἀρχιερατικοῖς γράμμασιν αὐτὸν διαφόροις ἐνοδιάζοντος. Κωνστάντιος δὲ παραγενόμενον εἰς τὸν οἰκεῖον θρόνον ἀποκαθίστησιν, ὑπειπὼν πρότερον ὀνειδισμὸν καθυποβαλών. ἀποδρὰς γὰρ, ἔλεγε, μεγάλην ἐμοῦ λοιδορίαν * κατέχεας, καί τοι γε περὶ σὲ φιλανθρωπότατος μελετώμενος ἦν· ἀλλά γε νῦν μίαν μοι δίδου χάριν. ὁ δὲ τὴν κατὰ δύναμιν ἑτοίμως ἔσεσθαι διωμολόγει χαρίζεσθαι. καὶ ὁ Κωνστάντιος μίαν ἐκκλησίαν τῶν ἐν Ἀλεξανδρείᾳ ἐπιζητεῖ τοῖς Ἀρειανοῖς δοθῆναι συνακτήριον. ὁ δὲ οὐκ ἀπεῖπεν. συνάπτει δὲ τῇ καταθέσει, εἰ καὶ Κωνστάντιος ἐν Κωνσταντίνου πόλει μίαν τοῖς ὁμοδόξοις ἣν οὐκ εἶχον, ἐγχειρίσει. Κωνστάντιος δὲ προθύμως τε καὶ σὺν ἡδονῇ ὑπεστείλατο. ἠγνόει δὲ ἄρα λυπῶν τὰ μέγιστα τοὺς ὁμόφρονας. πλὴν καταπλαγεὶς τῆς τοῦ Ἀθανασίου συνέσεώς τε καὶ ἀγχινοίας, ὡς προείρηται, μετὰ πάσης δόξης καὶ τιμῆς ἐκπέμπει, γράφων καὶ πρὸς τὸν Αὐγουστάλιο.

* ἐπίσκοποι M. M.

* ἀνακηρύττουσι τὸ ἀνόμοιον, ἐπὶ πᾶσι. δὲ τὸ ὁμοούσιον ἀποκηρύττουσι H. St.

* ἐξέχεας.

Inducitur ergo iterum Synodus Sardicæ consensu vtriusque Imperatoris, vndecimo anno à morte Constantini, horum patris. Itaque è partibus Occidentis supra trecentos conuenerunt Episcopi, ex Oriente vero tantum septuaginta sex, in quibus & ipse Ischyras Mariotis, quasi Episcopus numerabantur. Igitur dum conuenissent Sardicæ, Orientales in conspectum venire Occidentalium recusabat, nisi prius Paulum & Athanasium Concilio eiecissent. Protogenes autem Sardicensis Episcopus, & Hosius Cordubensis, aliique Episcopi postulatis non annuerunt: nimirum viros, quos iudicaturi venerant, indicta causa damnari ac repelli. Secessione itaque facta, Orientalium Episcoporum ab Occidentis Episcopis, Philippis congregantur, neque amplius tecta sententia, sed apertè & audacter ὁμοούσιον condemnantes, inæqualitatem decernunt, & impiam hæresim vbique disseminant. Sed in Sardicensi qui erant, primum quidem priuatam illam Synodum condemnarunt. Deinde accusatores S. Athanasij calumniæ reos dignitate priuarunt: & tertium iam Nicænæ Synodi decretum confirmant, & promulgant omnibus ὁμοούσιον inæquale vero in Trinitate condemnant, atque repudiant, conscriptasque & ipsi epistolas vbique diuulgant. Cum autem intellexisset Occidentis Imperator, quæ in Sardicensi Concilio acta fuerant, statim fratrem certiorem reddidit, & Paulo, & Athanasio, & suis, proprias reddi sedes partim monebat, partim mandabat. Athanasio autem iterum sustinente insidias Arianorum, & Romam veniente, Occidentis Imperator rursum scribit fratri, si virum libenti animo susciperet, & in sede sua collocaret, se promptè eum missurum; sin minus, se vindicem fore. Metuens itaque Constantius, vocat Athanasium, propriis litteris non semel, sed iterum, atque etiam tertio scribens, mittensque qui allicerent, & adducerent. Confestim autem Imperator Constans adiunctis multis satellitibus dimittit magnum Athanasium, & Iulius Pont. multis cum litteris munitit. Venientem igitur S. Athanasium accipit Constantius Imperator, & suæ cum Ecclesiæ restituit, comitate exprobrationi adiuncta. Nam in contumeliam meam, inquit, eiusmodi fuga vsus es, cum ego paratus essem humaniùs te complecti. Verum mihi vna re gratificare. Ille autem ad eum: Libenter, inquit, præstabo, Imperator, quantum possum, quod rogas. Constantius autem: Vnam Ecclesiam ex iis quæ Alexandriæ sunt, Arianis concedas. Ille vero dixit: Faciam, Imperator, vt iubes, si & tu mihi vicissim Constantinopoli præbueris Ecclesiam, qua carent, ad conuentum Orthodoxorum. Constantius autem promptè promisit, ignarus Arianos, qui secum sentirent, summo dolore sese affectum. Itaque Imperator viri prudentiam admiratus, ac solertia, eum, magno honore habito, dimittit: scribens etiam Nestorio, Augustali,

ATHANASII VITA.

ATHANASII VITA.

inter cætera vt magno honore eum deduceret, & omnia quæ ipse Constantius, & Ariani contra illum statuissent, irrita haberet: quin & clerum eius eandem iubet obtinere dignitatem, libertatémque res sacras publice administrandi. Athanasius itaque cum peruenisset Hierosolymam, Maximo Episcopo & Confessori, nota facit acta Sardicensis Concilij, quodque Constantius Imp. erga se bene animatus sit. Deinde congregat Synodum Episcoporum, quæ B. Athanasio & communionem, & dignitatem Episcopalem decernit, & scribit ipsa Synodus Alexandrinis, & omnibus in Ægypto, & Libya Episcopis, quæ de Athanasio decreta essent, & gesta. Athanasius autem Alexandriam cum venisset, conuentus Episcoporum in Ægypto egit, quæ Synodus consentiebat iis, quæ in Sardicensi & Hierosolymitana Synodo decreta essent. Sed Magnentio tyrannidem affectante, & Constante interempto, Ariani iterum dolose contra Athanasium concitarunt Constantium, ac rursus impia decreta, rursus fuga, rursus inquisitio, & Sancti indagatio. Georgius vero Alexandrinæ Ecclesiæ inuasor, item Acacius, & Patrophilus sectatores Arij, S. Maximum Hierosolymitanum expulerunt, & Cyrillum substituerunt. Georgius vero tot mala Alexandriæ intulit, vt ea quæ in Christianos fecerunt Ethnici, humana putes. Nouæ excogitantur pœnæ, igni virgines nudæ apponebantur, & mors multos alios, & vita & pœna eripuit. Exulabant in Ægypto triginta duo Episcopi, & sacerdotes. Constantius cum videret se iam fratris imperium nactum, Episcopos Occidentales conatur inducere, vt Athanasium condemnarent, & Arianam sectam susciperent, & propterea Concilium conuocabat. Mediolani in Italiæ ciuitate, etiam multos in suam sententiam traduxit. Dionysius autem, & Eusebius, Rhodanus, Paulinus, Lucifer, piam sententiam cum deserere nollent, neque damnari Athanasium sustinerent (Videbant enim interitum fidei cum Athanasij interitu esse coniunctum) Ariminum in exilium ablegantur. S. autem Athanasius cum iterum comperisset Arianos in se quærendo amplius grassari, atque crudelius, clam omnibus in vrbe ad virginem quandam fugit, nulla suspicione illic latitans. Erat enim iuuencula & formosissima, vt cohabitare illi virum aliquem, aut Episcopum nemo suspicaretur, quæ annorum viginti erat. Igitur ei virginitatis custos, & magister Athanasius armatos commemorat ad cædem Arianos, extra vrbem in omnibus se locis quæsitum. & Dei monitis salutem ei procurantis, se ad illam venisse. Illa gaudens hominẽ suscepit, & apud illam sex annos delituit, donec mors Constantij Athanasium liberauit.

τά τε ἄλλα διὰ σεβασμιότητος ἦγεν αὐτόν, καὶ πάντα, ὅσα κατ' αὐτοῦ αὐτός τε καὶ οἱ σὺν αὐτῷ κατεψηφίσαντο, τὸ ἄκυρον καὶ ἀνενέργητον ἔχειν· ἀλλά γε δὴ καὶ τὸν ὑπ' αὐτοῦ κλῆρον τὴν προτέραν τιμὴν καὶ πάσης δημοσίου ὑπηρεσίας ἀναλαβεῖν τὴν ἐλευθερίαν. καταλαβὼν οὖν ὁ Ἀθανάσιος τὰ Ἱεροσόλυμα, καὶ Μαξίμῳ τῷ ἀρχιερεῖ τοῦ θεοῦ καὶ ὁμολογητῇ συνῆλθεν εἰς ὄψιν τε καὶ ὁμιλίαν· τά τε ἐν Σαρδικῇ διαπεπραγμένα, καὶ ὡς πρὸς αὐτὸν Κωνστάντιος διατέθη ἀναδιδαξάμενος· σύνοδον ἀθροίσαι τὸν ὁμολογητὴν παρασκευάζεται. καὶ ἡ σύνοδος τῷ θαυμασίῳ Ἀθανασίῳ καὶ τὴν κοινωνίαν, καὶ τὸ ἀρχιερατικὸν ἀξίωμα *ἐπιψηφίζεται· καὶ γράφει τοῖς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ πάσῃ τῇ τε Αἰγύπτῳ καὶ Λιβύῃ, ἃ περὶ Ἀθανασίου ἔγνω τε καὶ διεπράξατο. ὁ δὲ γενναῖος οὗτος ἀθλητὴς τῇ Ἀλεξανδρείᾳ ἐπιστάς, καθίζει καὶ αὐτὸς ἀρχιερέων ἐξ Αἰγύπτου τε καὶ Λιβύης σύλλογον· καὶ *αὐτὴ τὰς ὁμοίας καὶ ἀπαραλλάκτους ψήφους τῶν ἐν Σαρδικῇ καὶ Ἱεροσολύμοις συνόδοις ψηφίζεται. ἀλλὰ γὰρ Μαγνεντίου τυραννίδι ἐπιθεμένου, καὶ τὸν βασιλεύοντα τῆς δύσεως διαφθείραντος· οἱ ἐξ Ἀρείου πάλιν τὸν κονιορτὸν Κωνστάντιον κατὰ τοῦ πολυάθλου ἀναρριπίζουσι· καὶ πάλιν τὰ τῆς ἀσεβείας ψηφίσματα, καὶ πάλιν φυγή, καὶ πάλιν ἔρευνα, καὶ πάλιν ἀναζητήσεις. καὶ δὴ καὶ Γεώργιος ὁ τῆς *Ἀλεξανδρέων πόλεως ἁρπάσας τὸν θρόνον, ἅμα τοῖς περὶ Ἀκάκιον καὶ Πατρόφιλον, οἱ τῆς Ἀρείου φατρίας ἐξωθήσαντες Ἱεροσολύμων τὸν ὁμολογητὴν Μάξιμον, ἀντεισάγουσι Κύριλλον. ὁ δυσσεβὴς Γεώργιος, τοσούτων τοὺς Ἀλεξανδρέων ἐνέπλησε κακῶν, ὡς τὰ τοῖς Ἕλλησι κατὰ Χριστιανῶν τολμηθέντα φιλανθρωπίας νομίζεσθαι. αἰκισμοί τε γὰρ σωμάτων καιναῖς ἐπινοίαις ἀφορήτους φέροντες τὰς ἀλγηδόνας κατέξαινον, καὶ πῦρ γυμναῖς ταῖς παρθένοις *προσεφέρετο· καὶ θάνατος πολλοὺς ἄλλους καὶ τοῦ ζῆν καὶ τῆς τιμωρίας (ἅμα) ἐξήρπαζε. γεγόνασι καὶ ὑπερόριοι τῶν κατὰ τὴν Αἴγυπτον ἱερέων τε καὶ ἀρχιερέων δύο καὶ τριάκοντα. ὁ δὲ Κωνστάντιος περιλαβὼν καὶ τὴν τἀδελφοῦ ἀρχήν, καὶ τοὺς ἑσπερίους ἐπισκόπους μεθέλκειν εἴς τε τὴν Ἀθανασίου κατάκρισιν, καὶ εἰς τὴν ἰδίαν ἐκβιάζειν αἵρεσιν· διὸ καὶ σύνοδον διὰ ταῦτα κατὰ Μεδιόλανον πόλιν τῆς Ἰταλίας ἀθροίζει. καὶ τινὰς μὲν πρὸς τὸ οἰκεῖον διαστρέφει βούλημα· Διονύσιος δὲ καὶ Εὐσέβιος, καὶ Ῥοδανός, Παυλῖνός τε καὶ Λουκίφερ, τὸ οἰκεῖον καὶ τῆς εὐσεβείας μὴ καθυβρίσαντες φρόνημα, καὶ ὑπὲρ Ἀθανασίου καταγνῶναι ἀναγκαζόμενοι (ᾔδεσαν γὰρ τὴν Ἀθανασίου κατάκρισιν τὴν τῆς πίστεως προοιμιάζεσθαι καθαίρεσιν) *ἐν Ἀριμήνῳ ὑπερορίζονται. γνοὺς δὲ ὁ τοῦ θεοῦ θεράπων Ἀθανάσιος, ὡς πάλιν κατ' αὐτοῦ πικρότερόν τε καὶ φονικώτερον τὸ αἱρετικὸν παροξύνεται ξίφος· λαθὼν ἅπαντας τοὺς ἐν τῇ πόλει, παρθένῳ τινὶ καταφεύγει, τῷ ἀνυπόπτῳ τῆς κόρης κλέπτων τὴν εὕρεσιν. ἦν γὰρ ἡ νεᾶνις καὶ τὴν ὄψιν ὡραία, καὶ συνοικεῖν αὐτῇ μηδὲ τὸν τυχόντα ἄνδρα, μή τί γε ἀρχιερέα, πολλὴν καὶ βεβαίαν τὴν πληροφορίαν (πᾶσι) παρέχουσα. ἔτος δὲ τῆς ἡλικίας εἰκοστὸν *ἤνυε τὸ αὐτῇ ἀπὸ γενέσεως. ἀνατίθησιν οὖν αὐτῇ ὁ τῆς παρθενίας καὶ διδάσκαλος καὶ φύλαξ τὰ καθ' ἑαυτόν, ὅτι πρὸς μιαιφονίαν αὐτοῦ ἐξοπλίζοιτο τὸ αἱρετικόν. καὶ ὡς πάντα τὰ ἔξω τῆς πόλεως περικαταλήψονται ἐρευνῶντες· καὶ ὡς ἐκ θείας ὄψεως τὴν σωτηρίαν αὐτοῦ πρυτανευούσης πρὸς αὐτὴν ἥκοι. ἡ δὲ μετὰ χαρᾶς ἀνεκλαλήτου καὶ ὑποδέχεται, καὶ ἐπὶ ἓξ ἔτη κατακρύπτει. καὶ ἡ Κωνσταντίου τελευτή, λύσις γίνεται τῆς ἀποκρυφῆς.

*ἐπιφημίζεται

* al. αὐτή.

* al. Κωνσταντιέων.

* al. προσεφύετο, θάνατος.

* Ἴσ. ἐν Ἀρμενίᾳ.

* [illegible] H. St.

[illegible] ἓξ ἔτεσι.

ἐν πᾶσι

ἐν πᾶσι δὲ προθύμως καὶ σεβασμίως ἡ παρθένος ἐξυπηρέτει τὸν ὅσιον, πάντας τοὺς ἐν τῇ πόλει μικρούς τε καὶ μεγάλους, καὶ τοὺς φιλοῦντας καὶ τοὺς * διώκοντας, διαλαθοῦσα. προστάττει δ' οὖν ὁ Κωνστάντιος τοὺς μὴ βουλομένους τῶν κατὰ τὴν Ἰταλίαν ἀρχιερέων τῇ Ἀρείου * καθυπογράφειν, ἐξωθεῖσθαι τῶν ἐκκλησιῶν, (καὶ) ἀντ' ἐκείνων τοὺς δυσσεβεῖς ἐγκαθίστασθαι. ὑπερορίζετο καὶ Λιβέριος τότε, ὁ μετὰ Ἰούλιον τὸν θρόνον Ῥώμης ἰθύνων· καὶ ἀντιχειροτονεῖται * φίλιξ, ὃς παραχρῆμα μὲν ποινῇ θεηλάτῳ τῇ τῶν ὀφθαλμῶν πηρώσει ὑποβάλλεται, ὕστερον δὲ καὶ λοιμικῇ νόσῳ καταληφθεὶς διαφθείρεται. τὰ αὐτὰ δὲ καὶ Μελέτιος ὁ Ἀντιοχείας ὑφίσταται· καὶ ἀντικαθίστα ἡ αἵρεσις τὸν Εὐζώϊον, ἐν Κωνσταντινουπόλει δὲ τὸν Εὐδόξιον, ἄνδρας δυσσεβεῖς καὶ τὸν βίον ἐπαξίους τῆς αἱρέσεως. κατ' ἐκεῖνο καιροῦ τὸν Ἰουλιανὸν ὁ Κωνστάντιος ἀναγορεύει Καίσαρα, καὶ πρὸς τὰς * Γαλλίας ἐκπέμπει. ἐγκαινίζει δὲ καὶ τὴν ἐν Κωνσταντινουπόλει παρ' αὐτοῦ δημιουργηθεῖσαν ἐκκλησίαν, ἐπώνυμον αὐτῇ ἡ τοῦ θεοῦ σοφία. καὶ ὁ δυσσεβὴς Εὐδόξιος, κατὰ τὰ ἐγκαίνια ἐνθρονισθεὶς, πρώτην ἐκείνην τὴν τολμηρὰν καὶ ἀφρονεστάτην ἀφῆκε φωνὴν, ὁ πατὴρ ἀσεβὴς, ὁ υἱὸς εὐσεβής. θορύβου δὲ δικαίως τὸ πλῆθος περιλαβόντος, καὶ τὸ κακὸν ἐπινοεῖ κατευνάζειν· καὶ, μηδὲν ὑμᾶς, φησὶ, ταραττέτω· ὁ μὲν γὰρ (πατὴρ) ἀσεβὴς, ὅτι οὐδένα σέβει· ὁ δὲ υἱὸς εὐσεβὴς, ὅτι σέβει τὸν πατέρα. ταῦτα δὲ τοῦ δυσσεβοῦς εἰπεῖν ἐπιχειροῦντος, ὁ θόρυβος εἰς χλεύην καὶ μυκτηρισμὸν ἐκλυθεὶς, τοὺς πολλοὺς τῶν συνειλεγμένων διεσκέδασε τῆς ἐκκλησίας. ὁ μέντοι γε Ἰουλιανὸς κατὰ τὰς * Γαλλίας διατρίβων, καὶ νίκας ἀναδησάμενος κατὰ βαρβάρων, ὑπὸ τῶν στρατιωτῶν ἀνακηρύττεται βασιλεύς. καὶ Κωνστάντιος, μαθὼν τὴν ἀνάρρησιν, βαπτίζεται μὲν τῇ θεομάχῳ χειρὶ Εὐζωΐου, ἐξοπλίζεται δὲ κατὰ τοῦ ἐπαναστάντος. γενόμενος δὲ ἐν * Μόψου κρήνῃ (πολίχνιον δὲ τοῦτο τῆς Κιλικίας) ὑπὸ φροντίδων, ἃς αὐτῷ ὁ πόλεμος συνεῖχεν, ἀποπληξίᾳ ληφθεὶς τελευτᾷ· ἔτος μὲν ἄγων ἀπὸ γενέσεως τέταρτον καὶ τεσσαρακοστὸν, βασιλεύσας δὲ μετὰ τὴν τοῦ πατρὸς τελευτὴν ἔτη πέντε καὶ εἴκοσι. Γεώργιος δὲ ὁ ἐν * Ἀλεξανδρείᾳ, ναὸν * ἑλληνικὸν δὴ καταρριπτόμενον, (ἐν ᾧ τὸ παλαιὸν οἱ Ἕλληνες τελετὰς ἐτέλουν τῷ Μίθρᾳ, θύοντες τοὺς ἄνδρας καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας, τοῖς σπλάγχνοις αὐτῶν μαντευόμενοι) τοῦτον ἀνακαθαίρειν ἐπεμελεῖτο ἐπὶ * τῷ ἀνοικοδομῆσαι εὐκτήριον. ἀνακαθαιρομένου δὲ, εὑρίσκεται πολλὰ κρανία τῶν ἀνῃρημένων. καὶ τῶν χριστιανῶν οἱ ζηλωταὶ ἐκπομπεύοντες τὰ τῶν Ἑλλήνων μυστήρια εἰς γέλωτα τοῦ δήμου καὶ χλεύην, τὰ κρανία προφαίνουσι. τὸ δὲ ἑλληνικὸν τὴν ὕβριν οὐκ ἐνεγκόντες, ὀργῆς αὐτοῖς ἀθρόον στρατηγούσης, ὁρμῶσι κατὰ τῶν χριστιανῶν. καὶ τοὺς μὲν ξίφεσι, τοὺς δὲ ῥοπάλοις, τινὰς δὲ λίθοις, ἄλλους δὲ τοῖς παρατυχοῦσιν ἀπέκτειναν, ἐνίους δ' αὐτῶν καὶ ἀνεσταύρωσαν· τὸν δὲ Γεώργιον τῆς ἐκκλησίας ἐξελκύσαντες, καμήλῳ τε προσδήσαντες, καὶ διασπαραχθέντα σὺν αὐτῇ πυρὶ παρέδοσαν. Ἰουλιανὸς γὰρ μέντοι τὸ τῆς βασιλείας κράτος λαβὼν, τὰ μὲν ἑλληνικὰ ἐσπούδαζεν· ἃ δὲ Κωνστάντιος κατὰ τῶν τοῦ θεοῦ ἀρχιερέων ἐπεπαρῴνητο, στέργειν οὐ προῃρεῖτο, διὸ τοὺς ἐν ὑπερορίαις πάντας φωναῖς φιλανθρώποις ἀνεκαλέσατο. ἐξ οὗ καὶ Ἀθανάσιος θαρρήσας ἔξεισι μὲν τῆς οἰκίας, (ἐν) ᾗ κατεκρύπτετο τῆς παρθένου· κατὰ νύκτα δὲ ἔνδον ὤφθη τῆς ἐκκλησίας. καὶ ὁ Ἀλεξανδρέων δῆμος ἀσμένως αὐτὸν, καὶ ὡς ἐκ νεκρῶν ζῶντα κατὰ ἑορτῆς φαιδρότητα ὑπεδέξαντο.

Margin notes: διώκοντας. — * καθυπογράφειν [illegible] — * al. φῆλιξ. — * al. Γαλλίαν. — * al. Γαλλίας. — * al. Μόψου. — * [illegible] — * al. τό. — Iulianus apostata.

ATHANASII VITA.

Toto enim tempore prompte & religiose sancto viro illa ministrauit, quod parui & magni, amici inimicique iuxta ignorabant. Quare Constantius eos qui nollent per Italiam Arianæ sectæ subscribere, Ecclesia eiiciendos, & alios eorum loco subrogandos esse censet. Exsulauit tunc etiam Liberius, qui post Iulium Ecclesiam Pontifex tenuit, & pro illo creatur Felix, qui statim oculorum priuatione diuinitus immissa torquetur, postea pestilenti morbo consumptus periit. Eadem Meletius Antiochiæ Præsul patitur, & eius loco Euzoium hæretici sufficiunt, Constantinopoli Eudoxium, viros impios, & ob flagitiosam vitã hæresi dignissimos. Eodem tempore Constantius Imp. Iulianum Cæsarem creat, & in Gallias mittit. Eodem tempore & Ecclesiæ nuper ædificatæ, cui nomen *sophia*, dedicationem innouauit. Impius Eudoxius cum thronum Constantinopoli suscepisset, in ipsa dedicatione primam illam audacem, atque impudentem emisit vocem, *Pater impius: Filius pius*. Tumultu igitur magno, & seditione super hac re orta, malo maius restinguere conatur: Ne turbet, inquit, vos dictum meum. Pater enim ἀσεβὴς est, quia neminem colit: Filius autem εὐσεβὴς quia colit patrem. Dicente hæc impio Eudoxio, tumultus quidem sedatus est, risus vero multus pro tumultu subsecutus est, adeo vt multi eorum ridentes ex Ecclesia decederent. Verum in Galliis Iulianus agens, partis multis de Barbaris victoriis coronatus, a militibus Augustus creatur. Quod cum rescisceret Constantius, baptizatus ab Euzoio Dei aduersario, ad bellum contra illum, qui exurgebat, accinxit. At cum esset in Ciliciæ oppidulo Mopsocrene nomine, præ sollicitudine ob bellum apoplexia correptus exspirat, viginti quinque anni, post mortem patris superstes, natus annos quadraginta quinq;. Georgius Alexandriæ templu desertũ (in quo gentes olim Mithræ sacrificia facientes viros, fœminas, & pueros mactabant, extis inspectis diuinantes) expiare volebat, vt oratorium constitueret. Expiato autem loco inuentum.ur multorum capita occisorum. Christiani igitur hisce inuentis, ostentãtes Gentium mysteria veluti in pompa, nudas populo calumnias exhibebant in ludibrium. Græci pagani non ferentes opprobrium, ira accenduntur, & quidquid ad manum erat pro telis rapientes, impetum faciunt in Christianos. Hosque gladiis, illos lapidibus, alios clauis, alios obuiis quibuscunque interfecerunt, quosdam etiam in crucem egerunt. Georgium vero Ecclesia eductum, & camelo alligatũ, & discerptũ, cum illo combusserunt. Iulianus autem imperio potitus, adhuc gentilis studuit omnia Constantij facta abrogare, ac relegatos omnes reuocauit. Athanasius concepta spe exit è domo virginis, vbi latuerat, & nocte inuentus est in Ecclesia, quem Alexandrini festum agentes libẽter acceperũt, veluti ex mortuis reuiuiscẽtẽ.

Margin notes: Iulianus Cæsar appellatus. — Baronius Cardin. Tom. III. Annal. Eccles. pag. 671. — Mithra.

ATHANASII VITA.

Iulianus apostata.

Quicunque Ariani in vrbe reliqui erant, pro Georgio Lucium creant. At Iulianus, qui idolis delectabatur, sacrificia Constantinopoli Fortunæ offerebat publicè. Quo tempore etiam Mares Chalcedonis Episcopus manu ductus (laborabat enim præ senectute oculorum hebetudine) Imperatorem apostatam iurgio lacessiuit. Ille vero vicissim conuicia regerebat, cæcum & improbum eum vocans, nec posse ei Galilæum Deum mederi exprobrabat. Mares vero liberè Regi respondit: Gratias ago, inquit, Deo, qui occæcauit me, ne tuum impudens os, ac tenebricosum viderem. Tunc sanè & Iouinianus, & Valentinianus, qui post hunc etiam imperarunt, solutas zonas proiecerunt Tyranno ante pedes, dicentes: Accipe zonas, habe tibi honores tuos: exposita tibi etiam sunt corpora nostra, si punire vis. Imperator ergo cum sociis deliberauit, vt Athanasium eiiceret, ratus Christhianos aliter ad impietatem minimè traduci posse, nisi Alexandria ille pelleretur. Quare iterum oriuntur accusatores, iterum dux, & milites: rursum Athanasius quæritur, & fugit. Furtim itaque ex vrbe fugiens conscendit nauem, in Thebaidem venit. Satrapa illum à tergo secutus est: quod cum ille intelligeret, diuina voluntate vertit nauigium, & obuiam insequenti nauigat. Illis vero, qui Sancto aderant inhibentibus, quin etiam plorantibus, ne in apertum discrimen se suosque coniiceret, ait S. Athanasius: Confidite, nolite timere, Deus enim vna nobiscum pugnat. Itaque conuerso cursu retro feruntur Alexandriam versus. Occurrunt persecutores, & rogant num Athanasium fugientem viderint. Illi autem responderunt se vidisse, nec procul abesse: si maturarent assecuturos, sic illos errantes dimiserunt. Ipsi vero celeriter Alexandriam nauem appulerunt. Paruóque tempore latitans Athanasius, Iuliano in Persia diuinitus interempto, cum libertate verbum Dei prædicabat, & salutarem fidem enuntiauit. Iulianus enim in Perside sublatus est, aliis quidem Persæ cuidam transfugæ mortem imputantibus, aliis vero alicui è militibus. Sed verisimilius est, à pluribusque creditum diuinitus illum interfectum esse. Itaque viginti tantum menses in imperij fastigio fuit Iulianus: vixit autem annos vnum & triginta. A morte igitur Iuliani, consensu totius exercitus Iouianus regnum capessit, cuius paulo ante meminimus. Sed ille octo menses tantum imperio potitus in Bithynia obiit: cui Valentinianus succedit, pietatis propugnator, & regni socium fratrem Valentem (quod vtinam minime factum) accipit. Sed Valentinianus triginta tantum dies Constantinopoli subsistens, Valenti Orientem concessit, ipse ad Occidentem se recepit. Cúmque in Occidentem venisset, frater eius vterinus quidem, sed fide hostis, implacabile bellum Orthodoxæ Ecclesiæ mouit.

Mares Episcopus. D. Baronius Tomo IV. Ann. Eccles. ad annum Chr. 362.

Iuliani apostatæ cædes.

Valens Imp. impius.

ὅσον δὲ ἀρειανίζον ἐν τῇ πόλει ὑπελείπετο, εἰς τὸν Γεωργίου τόπον Λούκιον προχειρίζεται. Ἰουλιανὸς δὲ πανταχοῦ μὲν ἔσεβε τὰ ἑλλήνων, ἔθυε δὲ καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν δημοσίᾳ πρὸ τῆς τύχης ἀγάλματι. ἡνίκα καὶ Μάρης ὁ * Χαλκηδόνος χειραγωγούμενος (ἦν γὰρ ὑπὸ τοῦ γήρως ὑπόχυσιν ἔχων ἐν τοῖς ὀφθαλμοῖς) πολλὰ τὸν ἀποστάτην ἐκάκιζεν. ὁ δὲ τυφλὸν καὶ πονηρὸν ἀντελοιδορεῖτο, καὶ ὡς ὁ γαλιλαῖος αὐτοῦ θεὸς οὐκ ἐθεράπευσεν αὐτὸν, κατωνείδιζεν. ὁ δὲ Μάρης· τοῦτό γε πρὸς τῆς μεγίστης εὐχαριστίας κινεῖ τοῦ θεοῦ, ὅτι με τυφλὸν (ἔθετο) ἵνα τὸ σὸν ἀναιδὲς οὕτω δι' ἀσεβείας ἀμαυρωθὲν μὴ θεάσωμαι πρόσωπον. τότε δὴ τότε καὶ Ἰοβιανὸς καὶ Οὐαλεντινιανὸς, οἱ μετὰ ταῦτα κατὰ διαδοχὴν βασιλεύσαντες, λύσαντες αὐτῶν τὰς ζώνας, τοῦ τυράννου προσέῤῥιψαν, ἔχε, λέγοντες, καὶ τὰς ζώνας καὶ τὰς τιμάς. εἰ βούλει δὲ καὶ κολάζειν, προθύμως σοι (τοῦ Ἰουλιανοῦ * παραστάντες ἔφασαν) παρέχομεν καὶ τὰ σώματα. ὁ μὲν τοι ἀποστάτης σὺν τοῖς ὁμόφροσι * βουλεύει * βουλεύεται Ἀθανάσιον ἐκποδὼν ποιῆσαι, * ἐννοούμενος ὡς, εἴπερ ἡ Ἀλεξάνδρου πόλις ἐκείνου ἀπαλλαγείη, ῥαδίως τοὺς ἐν αὐτῇ χριστιανοὺς εἰς τὸ οἰκεῖον μεθελκύσει δυσσέβημα. διὸ πάλιν συκοφάνται, καὶ πάλιν στρατηγὸς, καὶ πάλιν στρατός· καὶ πάλιν Ἀθανάσιος ἐκζητούμενος, καὶ πάλιν φυγή. καὶ τῆς ἐκκλησίας (λάθρα) διαδρὰς, ὁλκάδος ἐπιβαίνει, καὶ ἐπὶ τὴν Θηβαΐδα ἰθύνεται. καὶ ὁ σατράπης ὄπισθεν κατεδίωκε· καὶ μαθὼν τοῦτο ὁ διωκόμενος, καὶ δόξας αὐτὸν θείᾳ παρακελεύσει ἀντιστρέψαι τὸ πλοῖον, καὶ τὴν ἐναντίαν * πλωΐζεσθαι. τῶν δὲ συνόντων κωλυόντων οὐ λόγοις μόνον, ἀλλὰ καὶ δάκρυσι, μηδ' εἰς ὄλεθρον οὕτω προφανῆ ἑαυτόν τε κἀκείνους ἐκδοῦναι, θαῤῥεῖν τε μὴ δεδιέναι, καὶ ἀνεδίδασκεν, ὡς τὸ θεῖον αὐτοῖς εἴη σύμμαχον. οἱ δὲ ὑποστρέψαντες σὺν πρὸς τὴν Ἀλεξάνδρειαν ἀναγομένοις, συναντῶσιν οἱ διώκοντες, καὶ ἐπερωτῶσιν, εἴ πῃ ἴδοιεν Ἀθανάσιον φεύγοντα; οἱ δὲ ἠμείβοντο καὶ ἰδεῖν αὐτὸν, καὶ ὡς εἰ ἐπιταχύνοιεν τοῦτον καταλήψεσθαι. καὶ τούτους μὲν πλανωμένους ἀπέπεμπον, αὐτοὶ δὲ θᾶττον εἰς τὴν Ἀλεξάνδρου κατήχθησαν. καὶ βραχὺν χρόνον ἀποκρυβεὶς ὁ θεσπέσιος, Ἰουλιανοῦ τοῦ ἀποστάτου τὴν δίκην ἐν πέρσαις ἀπαιτηθέντος, ἐπαῤῥησιάσατό τε, καὶ τὸν τῆς σωτηρίας πίστιν ἐδογμάτιζέ τε καὶ ἀνεκήρυττεν· ἀλλὰ γὰρ Ἰουλιανὸς μὲν, ἐν περσίδι ἀνῃρέθη, τῶν μὲν, εἴς πέρσην τινὰ τῶν αὐτομόλων τὴν ἀναίρεσιν ἀναφερόντων· τῶν δὲ, εἴς τινα τῶν ὑποτελῶν στρατιωτῶν. ὁ δὲ πολὺς καὶ τῆς ἀληθείας ἐγγύτερος λόγος, θεήλατον αὐτὸν ὑποστῆναι τὴν σφαγὴν, ἐκδιδάσκει. καταστρέφει γοῦν τὸν βίον, ὃν καὶ τριακοστὸν διαβιοὺς ἔτος· ἐν δὲ τῇ βασιλείᾳ μῆνας εἴκοσι. καὶ διαδέχεται τὴν ῥωμαϊκὴν βασιλείαν, ψήφῳ τοῦ παντὸς στρατεύματος, Ἰοβιανός· οὗ καὶ τὴν μνήμην ὁ λόγος ἤδη ἐμπροσθεν. ἀλλ' οὗτος, ὀκτὼ μῆνας μόνους ἐν τῇ βασιλείᾳ διαρκέσας, κατὰ βιθυνίας ἀπολείπει τὰ ἀνθρώπινα. μετ' ἐκεῖνον δὲ, Οὐαλεντινιανὸς, ἀνὴρ, ὥσπερ ὁ πρὸ αὐτοῦ, τῆς εὐσεβείας ὑπέρμαχος· καὶ λαμβάνει κοινωνὸν (ὡς εἴθε μὴ ὤφελε) τῶν ῥωμαϊκῶν σκήπτρων Οὐάλεντα τὸν ἀδελφόν. καὶ μῆνα ἡμερῶν ἐν Κωνσταντινουπόλει διατρίψας, ἀφορίζει μὲν Οὐάλεντι τὴν ἀνατολὴν· αὐτῷ δὲ λείπει τῆς δύσεως τὴν ἀρχήν. ἐπεὶ δὲ οὗτος εἰς δύσιν ἀπῆρεν, ὁ ἀδελφὸς μὲν ταῖς μητρικαῖς ὠδῖσιν, οὐκ ἀδελφὸς δὲ, ἀλλὰ καὶ ἀντίπαλος τὴν πίστιν, πόλεμον ἄσπονδον κατὰ τῆς ἐκκλησίας ἤγουν τῆς ὀρθοδοξίας κινεῖ.

καὶ πρό-

* χαλκηδόνιος

* κατασκεύσαντες M. M.

* βουλεύονται * ἐπιβούλευε

* al. σαλεῦσαι

Iouianus.

Valentinianus imp.

Valens.

ATHANASII VITA.

Meletius in exsilium pellitur. καὶ πρῶτον μὲν τὸν θαυμαστὸν Μελέτιον ὑπὸ Ἰουλιανοῦ ἀνακληθέντα, καὶ τὸν οἰκεῖον ἀπειληφότα θρόνον, ὑπερορίζει, μετὰ καὶ πολλῶν ἄλλων ἀρχιερέων τε καὶ τῶν ἐν κλήρῳ λογάδων· ἔπειτα δὲ καὶ τὴν Αἴγυπτον * ἐκταράσσει. καὶ στάσεις, καὶ θόρυβοι χαλεπώτεροι τῶν φθασάντων δίεισι τὴν Ἀλεξανδρέων πόλιν. δεδιὼς δὲ ὁ θεόληπτος, μὴ ἄρα τῆς ἐν τῷ πλήθει στάσεως αὐτὸν τὴν αἰτίαν λάβοι, τέσσαρας ὅλους μῆνας ἑαυτὸν ἐν πατρῴων τάφῳ κατακρύπτει. ὁ δὲ τοὺς κατὰ τὴν Αἴγυπτον φόνοις παλαμώμενος, Τατιανὸς ἦν, ὁ ταύτης ὕπαρχος, ὃν ἡ θεία δίκη καὶ τῆς μιαιφονίας καὶ τῆς δυσσεβείας θᾶττον μετῆλθε· τοῦ τε γὰρ ἀξιώματος, καὶ τῶν πολλῶν ἐκπίπτει χρημάτων, καὶ τῆς τροφῆς αὐτῷ ἐπαίτης ἦν. ἀλλὰ καὶ τοὺς ὀφθαλμοὺς ἀποβαλών, τὸν βίον ἀλγεινῶς τε καὶ αἰσχρῶς καταστρέφει. ἐν τούτοις δέ, κυμαινομένων τῶν ὅλων, * σεισμὸς ἐπισκήπτει τῶν πώποτε γεγενημένων ὁ μέγιστος, καὶ πολλὰς ἐδαφίζει τῶν πόλεων. αὐτὰρ δὴ καὶ τῆς Κρήτης τὰς δέκα πόλεις κατερείπωσι· καὶ ἡ θάλασσα τῶν ἰδίων ὅρων ὑπερχυθεῖσα, πολλὴν μὲν τῆς ἠπείρου ἀποτεμομένη θαλάσσας νέας ἔδειξε, πολλὴν δὲ τὴν ὑποβρύχιον ἀρότρῳ ὑπέθηκεν. ἀλλ' οὐδὲν τούτων ἐσωφρόνισε τὸν Οὐάλεντα. ἐπεὶ δὲ ὁ Ἀλεξανδρέων δῆμος, πόθῳ καὶ πίστει τοῦ ποιμένος, ἐστασίαζέ τε, καὶ πάντα πράξειν ἠπείλει· καὶ τά τε σκάφη τῶν πλοίων, καὶ αὐτοὺς τοὺς δημοσίους σιτοβολῶνας, εἰ μὴ τὸν διδάσκαλον ἀπολήψοιντο, πυρὶ παραδοῦναι διετείνοντο. γνοὺς ταῦτα ὁ δυσσεβὴς Οὐάλης, διὰ γραμμάτων δίδωσιν Ἀθανασίῳ πάσας ἀδεῶς τὰς ἐκκλησίας ἰθύνειν. ἐξορμᾶν δὲ μέλλων εἰς Ἀντιόχειαν, ἐπεὶ Εὐδόξιος ὁ μισόχριστος δώδεκα καὶ ἐννέα ἔτη κατὰ τῶν εὐσεβῶν ἄσπονδον πόλεμον ἀναλαβὼν, ἀπεφθάρη· τῆς ὁδοιπορίας κατὰ τὴν Νικομήδειαν ἐπεσχέθη. καὶ οἱ μὲν ἐξ Ἀρείου Δημόφιλον χειροτονοῦσιν· οἱ δὲ τὸ ὁμοούσιον πρεσβεύοντες Εὐάγριόν τινα, τοῦ μακαρίου Εὐσταθίου τὴν τελεσιουργίαν χειρισαμένου, ὃς πρὸ Μελετίου τὴν Ἀντιοχέων ἐκκλησίαν * ποιμαίνειν ὑπὸ τῶν ἀρειανῶν συνεσκευάσθη, καὶ τῆς ὑπερορίας ψηφίσματι τοῦ εὐσεβοῦς * Ἰοβιανοῦ ἀνακληθεὶς ἐν Κωνσταντινουπόλει διέτριβεν. ὁ δὲ δυσσεβὴς Οὐάλης, μαθὼν τὰ πραχθέντα, οἷς μὲν οἱ ἐξ Ἀρείου ἔπραξαν, συνήσθη τε καὶ ἠγάπησε· τῶν κηρύκων τῆς εὐσεβείας Εὐστάθιον μὲν τὸν χειροτονήσαντα διὰ στρατιωτικῆς χειρὸς ἐν Βιζύῃ πόλει τῆς Θρᾴκης περιορίζει· Εὐάγριον δὲ τὸν χειροτονηθέντα ἄλλῃ συνέζευξεν ὑπερορίᾳ, καὶ ταῦτα πράξας ὁ δυσσεβής, ἐπὶ τὴν Ἀντιόχου ἀφικνεῖται, τὰ αὐτὰ κατὰ τῶν εὐσεβούντων καὶ πράττων καὶ διανοούμενος, μᾶλλον δὲ πολλῷ χείρονα. καὶ γὰρ διαφόροις θανάτοις τοὺς εὐσεβοῦντας ὑπῆγε· μάλιστα δὲ τῷ φόνῳ αὐτῶν τὸ προσχωρέστατον ποταμὸς ὁ Ὀρόντης. τῆς συγχύσεως οὖν καὶ ταραχῆς ταύτης τὴν οἰκουμένην ἀναπειρούσης, κατὰ τοὺς πολλοὺς καὶ μακροὺς ὑπὲρ τῆς εὐσεβείας ἄθλους καὶ καμάτους, εἰς τὸν κοινὸν δεσπότην, ὃν ἐφίλει, καὶ ὑπὲρ οὗ ἔπασχε, χαίρων ὁ ἀθλητής, ἵνα τύχῃ τῶν ἐπάθλων, ἀποδήμησεν, ἔτη διαρκέσας ἐν τῇ ἀρχιερατικῇ τελετῇ, μᾶλλον δ' ἐν τοῖς ὑπὲρ αὐτῆς ἀγωνίσμασι, τεσσαράκοντα.

[Ὅτι ἡ σύγγραφη ἐξῆς ἡ προκειμένη προσῆλθεν ἐκλογὴ μᾶλλον ἐπὶ τὸ ἠμελημένον ἢ τὸ διηκριβωμένον ἔχει τὴν ῥοπήν· μάλιστα δ' ἐν τῇ τῶν νοημάτων οἰκονομίᾳ πολλοῖς κεφαλαίοις καὶ καινότερα παρὰ τοὺς ἄλλους ἱστορεῖ.]

Margin: * al. καταράσσει. — *Tatianus.* — * al. σκήπτει. — *Eudoxius.* — * al. ποιμαίνειν. * al. Ἰωάννου.

Ac primum quidem sanctum Melitum a Iuliano reuocatum, & propriæ sedi restitutum & alios multos Episcopos, & cleri præcipuos exsilio multat. Deinde totam etiam Ægyptum turbat, tumultus, persecutioque maior, quam antea vnquam, Alexandriam inuadit. Metuens itaque Athanasius, ne in se seditio transferretur, totos quatuor menses in patrium monumentum seipsum abdidit. Tatianus tunc Ægypti Præses cædium, quibus multis Ægyptios afflixerat, statim pœnas diuina vindicta dedit. Simul enim dignitate, & pecuniis priuatus stipem petiit, & cæcus ignominiose mortuus est. Tantis igitur malis vbique grassantibus, terræmotus superueniens vniuersalis, multas vrbes euertit, & *decem in Creta: mare etiam terminos excessit. Quædam enim loca adeo inundauit, vt quæ continua ante fuerant, nauigarentur. Aliis autem locis tantum recessit, vt in sicco reperti sint nauigantes. Sed his omnibus non resipuit Valens. Quoniam autem propter absentiam S. Athanasij totus populus Alexandriæ eius desiderio tumultuabatur; dicebatque non tantum se onerarias naues, verum etiam publica ædificia igne consumpturum, nisi Athanasium reciperet, cum rescisceret impius Valens, per litteras significauit, vt intrepide Ecclesias regeret Athanasius. Antiochiam autem profecturus Imperator, cum impius Eudoxius, qui * nouendecim annos contra pios implacabile gesserat bellum, mortuus esset, in via ad Nicomediam detinetur: tum vero Ariani in mortui locum Demophilum subrogant. Orthodoxi vero Euagrium quendam, cui manus B. Eustathius ordinando imponit, qui olim ante Meletium Alexandrinæ præfuisset Ecclesiæ, & ab Arianis eiectus, ab exsilio autem reuocatus, à Ioniano pio Constantinopoli tunc morabatur. Quibus cognitis, Valens facta Arianorum cum gaudio probauit: præcones autem pietatis, Eustathium quidem qui ordinauerat, armata manu Bizyen Thraciæ vrbem in exsilium pellit, Euagrium vero ordinatum aliò ablegat. His ita confectis, Valens impius Antiochiam venit, eadem in pios faciens, & excogitans, & his multo deteriora. Diuersa enim morte Christianos afficit, & multos in fluuium Orontem mergit. Seditione itaque hanc oram occupante, post multa, & diuturna pro pietate certamina, & labores, ad communem dominum, quem dilexerat; & pro quo passus erat gaudens athleta, vt coronas consequatur, Athanasius commigrauit, consumptis * quadraginta annis in sacerdotio, vel potius in labore pro fide Orthodoxa.

Liber, vnde hæc excerpsimus, negligentiam potius quam diligentiam redolet, maximè vero distributione fersjuum multis capitibus recentia, præ aliis narrat,

Margin: *Prodigia.* — * *Centum habet Metaphrastes.* — * *Nos ἢ ἐννέα scribo, non δώδεκα ἢ ἐννέα quo modo & Metaphrastes legit.* — *B. Athanasii mors.* — * *Sex & quadraginta, Simeon Metaphrastes.*

ANTIPH. ORAT.

ORATIONES DECEM GRÆCIÆ ORATORUM,

Antiphontis. *Aeschinæ.*
Isocratis. *Demosthenis.*
Andocidæ. *Hyperidæ.*
Lysiæ. *Dinarchi.*
Isæi. *Lycurgi.*

CCLIX.

ANTIPHONTIS ORATIONES.

Decem Oratorum hæc Elogia, Plutarchi nomine magnam partem, Opusculis, ut vocant, Moralibus circumferuntur. at hic longe, quam ab illo, auctiora. Certe utraque collectanea verius, quam integra scriptio, apparet. quæ Photius si Plutarchi esse putasset, cum non longe hinc è Parallelis excerpta dederit, haud dubie non prætermisisset. Lõprius tamen ne quid dissimulẽ, in censum Plutarchi recepit, etsi quædam in Demosthene hic quam in eius Vita, diuerse narrantur.

LECTÆ sunt Antiphontis variæ Orationes: quæ accusationem, persuasionem, & in inueniendo grauitatem continent. In quæstionibus dubiis artificiosus, & ex obscuris ratiocinans, & ad leges, & affectus orationes conuertens, decoro maximè studet. Cæcilius quidem Siculus ait non vti hunc Oratorem figuris sententiarum, sed directè ab illo non fictè animi cogitata efferri. Conuersionem vero callidam & mutationem, neque illum quærere, nec vti, sed per ipsos sensus, & naturalem eorum consequentiam, quo velit auditorem trahere. Antiqui enim Oratores sufficere sibi arbitrabantur, inuenire Enthymemata, & phrasi eximia pronunciare. Toti enim circa dictionem occupabantur, & eius ornatum. Primum quidem, qua ratione esset significatiua, & venusta: deinde modulata eorum compositio. In hoc enim se ab idiotis differre ac præstare credebant. Deinde cum dixisset sine Figuris sententiarum esse Antiphontis orationem, tanquam corrigens seipsum: Non hoc, inquit, dico, quasi nulla in Antiphonte figura sententiarum inueniatur (etenim interrogatio & responsio, & alia similia apparent in eius orationibus) sed quia non de industria, neque continenter vsus est illis, sed quo natura ipsa sine aliqua methodo duxit. Quod videre est in orationibus passim obuiis imperitorum. Ideo & cum aliquis sine figuris dixerit esse orationes, non omnino putet illas Figuris carere, (hoc enim fieri nequit) sed quia artificium perpetuúsque ductus ac vehementia figurarum in ipsis non apparent. Dicuntur illius orationes sexaginta, quarum Cæcilius viginti quinque falsò illi adscribi ait, vt restent tantum triginta quinque. Hic patri suo Sophilo operam in studiis dedit. Cæcilius vero huius Oratoris magistrum facit historicum Thucydidem. Dissensisse vero illum à Socrate non contentionis, sed inuestigandæ veritatis gratia. Primum autem condidisse dicit orationes iudiciales. Præcedentium enim nemo hoc genere orationis vsus esse deprehenditur: neque reperias iudicialem orationem scriptam ante tempora Antiphontis. Primum quoque artem Rhetoricæ referunt tradidisse, sollers cum esset, & inde Nestoris cognomen sortitum. Plato in Pisandro illum vt auarum incessit. Fama est illum etiam Tragœdias composuisse, priuatim quidem, & cum Dionysio Tyranno cohabitantem. Studentem vero prius poesi, artem aiunt illum reperisse qua tristitia depelleretur, & iuxta forum Corinthi

ΛΟΓΟΙ ΤΩΝ ΔΕΚΑ ΡΗΤΟΡΩΝ τῆς Ἑλλάδος.

Ἀντιφῶντος. Αἰσχίνου.
Ἰσοκράτους. Δημοσθένους.
Ἀνδοκίδου. Ὑπερίδου.
Λυσίου. Δεινάρχου.
Ἰσαίου. Λυκούργου.

ΑΝΤΙΦΩΝΤΟΣ ΛΟΓΟΙ.

σνθ'.

Antiphontis orationes.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ἀντιφῶντος λόγοι διάφοροι. εἰσὶ δ' αὐτοῦ οἱ λόγοι τὸ ἀκριβὲς καὶ πιθανὸν καὶ περὶ τὴν εὕρεσιν δεινὸν οἰκειούμενοι. ἔστι δὲ ὁ ἀνὴρ καὶ ἐν ταῖς ἀπορίαις τεχνικὸς, καὶ τὰς ἐπιχειρήσεις ἐξ ἀδήλου ποιούμενος· καὶ ἐπὶ τοὺς νόμους καὶ τὰ πάθη τρέπων τοὺς λόγους, τοῦ εὐπρεποῦς μάλιστα στοχαζόμενος. ὁ μέν τοι σικελιώτης Κεκίλιος μὴ κεχρῆσθαί, φησι, τὸν ῥήτορα τοῖς κατὰ διάνοιαν σχήμασιν, ἀλλὰ κατ' εὐθὺ αὐτοῦ καὶ ἀπλάστους τὰς νοήσεις ἐκφέρεσθαι. τροπὴν δὲ ἐκ τοῦ πανούργου καὶ ἐνάλλαξιν οὔτε ζητῆσαι τὸν ἄνδρα οὔτε χρήσασθαι· ἀλλὰ δι' αὐτῶν δὴ τῶν νοημάτων, καὶ τῆς φυσικῆς αὐτῶν ἀκολουθίας, ἄγειν τὸν ἀκροατὴν πρὸς τὸ βούλημα. οἱ γὰρ πάλαι ῥήτορες ἱκανὸν αὐτοῖς ἐνόμιζον εὑρεῖν τε τὰ ἐνθυμήματα, καὶ τῇ φράσει περιττῶς ἀπαγγεῖλαι. ἐσπούδαζον γὰρ τὸ ὅλον περί τε τὴν λέξιν, καὶ τὸν ταύτης κόσμον· πρῶτον μὲν ὅπως εἴη σημαντικὴ καὶ εὐπρεπὴς, εἶτα καὶ ἐναρμόνιος ἡ τούτων σύνθεσις· ἐν τούτῳ γὰρ αὐτοῖς καὶ τὴν πρὸς τοὺς ἰδιώτας διαφορὰν ἐπὶ τὸ κρεῖττον περιγίνεσθαι. εἶτα εἰπὼν, ὡς ἀσχημάτιστος εἴη κατὰ διάνοιαν ὁ τοῦ Ἀντιφῶντος λόγος, ὥσπερ ἐπιδιορθούμενος ἑαυτὸν· οὐ τοῦτο, λέγω φησὶν, ὡς οὐδὲν εὑρίσκεται διανοίας παρὰ Ἀντιφῶντι σχῆμα· (καὶ γὰρ ἐρώτησίς τις καὶ παράληψις, καὶ ἕτερα τοιαῦτα, ἔνεστιν αὐτοῦ τοῖς λόγοις:) ἀλλὰ τί φημι. Ὅτι μὴ κατ' ἐπιτήδευσιν, μήτε συνεχῶς ἐχρήσατο τούτοις· ἀλλ' ἔνθα ἂν ἡ φύσις αὐτὴ μεθοδείας τινὸς χωρὶς ἀπήγαγεν· ὃ δὴ καὶ περὶ τοὺς τυχόντας τῶν ἰδιωτῶν ἔστιν ὁρᾶν. διὰ τοῦτο, καὶ ὅταν τις ἀσχηματίστους (εἶναι) λέγῃ ἢ λόγους, οὐ καθάπαξ *οἴεται τῶν σχημάτων αὐτοὺς ἀπεστερημένους εἶναι· τοῦτο γὰρ ἀδύνατον: ἀλλ' ὅτι τὸ ἐμμέθοδον καὶ συνεχὲς καὶ ἐρρωμένον τῶν σχημάτων οὐκ ἔστιν ὁρώμενον ἐν αὐτοῖς. φέρονται δὲ αὐτοῦ λόγοι ἑξήκοντα, ὧν ὁ Κεκίλιος εἴκοσι καὶ πέντε φησὶν αὐτοῦ καταψεύδεσθαι· ὡς εἶναι τοὺς διαφυγόντας τὸ νόθον, πέντε καὶ τριάκοντα. οὗτος τῷ οἰκείῳ πατρὶ Σοφίλῳ σοφιστεύοντι μαθητεῦσαι λέγεται. Κεκίλιος δὲ Θουκυδίδην τὸν συγγραφέως μαθητὴν γεγονέναι φησὶ τὸν ῥήτορα· διενεχθῆναι δέ φασιν αὐτὸν καὶ Σωκράτῃ τῷ φιλοσόφῳ, οὐ πρὸς φιλονεικίαν, ἀλλὰ πρὸς ἔλεγχον ὁρῶντα. συντάξαι δὲ αὐτὸν καὶ πρῶτον, φασι, τοὺς ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἀγωνιστικοὺς λόγους. τῶν γὰρ πρὸ αὐτοῦ, οὐδεὶς φαίνεται καθεὶς ἑαυτὸν εἰς τοῦτον τὸν ἀγῶνα· οὐδ' ἔστι λαβεῖν δικανικὸν λόγον τῶν Ἀντιφῶντι πρότερον γεγραμμένων. πρῶτον δὲ αὐτὸν καὶ ῥητορικὰς συντάξασθαί φασι τέχνας, ἀγχίνουν γενόμενον. διὰ τοῦτο λαβεῖν ἐπώνυμον καὶ τὸν Νέστορα. κωμῳδεῖ δὲ αὐτὸν εἰς φιλαργυρίαν Πλάτων ἐν Πεισάνδρῳ. λόγος δὲ αὐτὸν καὶ τραγῳδίας συνθεῖναι, ἰδίᾳ τε, καὶ Διονυσίῳ συνδιατρίβοντα τῷ τυράννῳ. σχολάζοντα δὲ πρότερον τῇ ποιήσει, τέχνην φασὶν αὐτὸν ἐξευρεῖν ἀλυπίας· καὶ κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐν Κορίνθῳ οἰκημά-

περὶ τῶν παλαιῶν ῥητόρων.

* *οἴεται τῶν, H. St.*

Sophilum.

Thucydides.

Socrates.

οἰκημάτιόν τι οἰκοδομησάμενος ἐπιγράψαι, δύνασθαι αὐτὸν τοὺς λυπουμένους διὰ λόγων θεραπεύειν. καὶ δὴ καὶ πυνθανόμενος τὰς αἰτίας τῆς λύπης, τοὺς ἀνιωμένους παρεμυθεῖτο. τοῦτο δὲ τὸ ἐπιτήδευμα, ἧττον εἶναι νομίσας τῆς ἑαυτοῦ μεγαλονοίας, ἐπὶ ῥητορικὴν ἐτράπη. συνεγράψατο δὲ καὶ μετὰ Ἱπποκράτους τοῦ ἰατροῦ λόγον, καὶ εἷλεν αὐτὸν ἐξ ἐρήμου. ὁ δὲ χρόνος ἦν, καθ' ὃν ἤκμαζεν, ἐν ᾧ διεπολεμεῖτο τὰ Περσικά, ὀλίγῳ πρεσβύτερος Γοργίου τοῦ σοφιστοῦ γεγονώς. παρέτεινε δὲ τὸν βίον ἕως τῆς ὑπὸ τῶν * υ γεγενημένης καταλύσεως τῆς δημοκρατίας, ἧς καὶ αὐτὸν αἰτίαν μετεσχηκέναι * φασὶ διαφυγεῖν· διὸ καὶ μετὰ τὴν κατάλυσιν τῶν τετρακοσίων εἰσαγγελθεὶς ἑάλω, καὶ τοῖς τῶν προδοτῶν ἐπιτιμίοις ὑποβληθεὶς, ἄταφος ἐρρίφη· καὶ γέγονεν ἄτιμος, οὐκ αὐτὸς μόνον, ἀλλὰ καὶ οἱ ἐξ αὐτοῦ φύντες. Λυσίας δὲ τοὐναντίον ἱστορεῖ. φησὶ γὰρ μᾶλλον αὐτὸν ὑπὸ τῶν τετρακοσίων ἀναιρεθῆναι. οἱ δέ φασιν, αὐτὸν πρεσβευτὴν πρὸς Διονύσιον τὸν τύραννον παραγεγονότα, καὶ ζητήσεώς τινος παρεμπεσούσης, τίς ἄριστός ἐστι χαλκός; αὐτὸν ἄριστον εἶναι φάναι, ἐξ οὗ εἶπεν Ἁρμοδίῳ πεποίηνται καὶ Ἀριστογείτονι. ἀκούσαντα δὲ τὸν Διονύσιον, καὶ εἰς ἑαυτὸν ὑπονοήσαντα τὸν λόγον ἀπερρίφθαι, καὶ προτροπὴν εἶναι τῆς αὐτοῦ καταλύσεως, τὸν ἐπὶ θανάτῳ τὸν ῥήτορα καταδικάσαι. οἱ δὲ διότι φασὶ τὰς τραγῳδίας αὐτοῦ διασύρων ἐπαρρησιάζετο.

* τετρακοσίων.

* al. φασί.

domunculæ cuidam à se constructæ sic inscripsisse, Se oratione sua dolorem posse pellere. Etenim interrogando mœroris causas tristes consolabatur. Hoc studium minus esse putans, quam ingenij sui præstantiam deceret, ad oratoriam iterum se conuertit. Scripsit etiam orationem contra Hippocratem Medicum, & illum indicta causa damnauit. Floruit autem ea tempestate qua bellum gestum cum Persis paulo ante Gorgiam Sophistam natus. Extendit vero vitam vsque in id tempus, quo popularis status est à * cccc. Tyrannis sublatus, cuius mutationis & ipsum causam vna fuisse aiunt. Quamobrem & soluta horum tyrannide, in ius vocatus damnatur, & proditorū pœna insepultus proiectus est, & infamia notatus non modo ipse, sed eius etiam omnes posteri. Lysias vero contra narrat, illum potius à quadringentis Tyrannis interfectum esse. Alij ferunt illum legatum ad Dionysium tyrannum profectum, & quæstione quadam proposita, quodnam esset optimum æs, illud optimum esse dixisse, ex quo statuæ Hermodio, & Aristogitoni factæ essent. Audientem vero Dionysiū, & in se hæc dici suspicantem, & necis suæ incitamentum esse, capitis Oratorem condemnasse. Alij vero propterea occisum commemorant, quod Dionysii illius Tragœdias liberius perstrinxisset.

ANTIPH. ORAT.

* Quadraginta habet Plutarch. vt ibi numeri nota peccatum appareat, & υ, pro μ, reponendum,

ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΛΟΓΟΙ.

σξ'.

Isocratis Orationes.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ἰσοκράτους λόγοι διάφοροι. φέρονται δὲ αὐτοῦ τὸν ἀριθμὸν ἑξήκοντα. ὧν ἐκρίθησαν γνήσιοι κατὰ μὲν Διονύσιον, ἐπὶ τοῖς πέντε καὶ εἴκοσι· κατὰ δὲ Καικίλιον, ὀκτὼ καὶ εἴκοσι. γεγράφεται δὲ αὐτὸν τέχνην ῥητορικὴν λέγουσιν, ἣν καὶ ἡμεῖς ἴσμεν τοῦ ἀνδρὸς ἐπιγραφομένην τῷ ὀνόματι. οἱ δὲ συνασκήσει μᾶλλον, ἢ τέχνῃ χρήσασθαι κατὰ τοὺς λόγους τὸν ἄνδρα φασί. γέγονε δὲ κατὰ τὴν ὀγδοηκοστὴν καὶ ἕκτην ὀλυμπιάδα· νεώτερος μὲν Λυσίου ἐπὶ δυσὶν ἔτεσι καὶ εἴκοσι, Πλάτωνος δὲ πρεσβύτερος δέκα, δεόντων γ'. ὢν δὲ παῖς Θεοδώρου * Ἑρμαίως ἑνὸς τῶν μετρίων πολιτῶν. ἐν παισὶ μὲν συνῆν Προδίκῳ τε τῷ Κείῳ, καὶ Γοργίᾳ τῷ Λεοντίνῳ, καὶ Τισίᾳ τῷ Συρακουσίῳ, καὶ τῷ ῥήτορι Θηραμένει. εἰς ἄνδρας δὲ τελέσας, πραγμάτων μὲν οὐχ ᾑρεῖτο τῶν πολιτικῶν (ὅτι τε τὴν φωνὴν ἰσχνὸς ἦν, καὶ τὸ τόλμης ἐλλιπές· τὰ πατρῷα μέν τοι ἀποβεβληκὼς, ἐν τῷ πρὸς Λακεδαιμονίους πολέμῳ), ἕνα μόνον τὸν περὶ ἀντιδόσεως λόγον εἰπὼν, ἀπέστη τῆς τοιαύτης προαιρέσεως. ἰδίαν δὲ διατριβὴν ὑποστησάμενος, ἐπὶ τὸ φιλοσοφεῖν καὶ γράφειν ὥρμητο· καὶ ὅ, τε Πανηγυρικὸς αὐτοῦ λόγος συνετάχθη, καί τινες ἄλλοι τῶν συμβουλευτικῶν, ἡγουμένῳ ταῖς παραινέσεσι τοὺς Ἕλληνας ἐκδιδάξαι τὰ συμφέροντα. ἀποτυχὼν δὲ τῆς γνώμης, τούτου μὲν ἀπέστη τοῦ ἐπιτηδεύματος, σχολῆς δὲ σοφιστικῆς ἡγεῖτο. ὡς μέν τινές φασι, τὰ πρῶτα ἐπὶ Χίου μαθητὰς ἔχων ἐννέα· ἡνίκα καὶ τὸν μισθὸν ἰδὼν τὸν ἀριθμούμενον, φάναι δακρύσαντα, ὡς νῦν ἐμαυτὸν ἔγνων τούτοις πεπραγμένον. ἠκροάσαντο δὲ αὐτοῦ ἄλλοι τε πολλοὶ, ὡς καὶ εἰς ἑκατὸν συντελέσαι, καὶ δὴ καὶ Τιμόθεος ὁ Κόνωνος. μεθ' οὗ καὶ πολλὰς ἐπιὼν πόλεις, τὰς πρὸς Ἀθηναίους ἐπιστολὰς συνετίθει, ἃς τὸν Τιμόθεον ἐπεγράφοντο·

* al. ἀρχαρίου.

ISOCRATIS ORATIONES. CCLX.

LEGIMVS varias orationes Isocratis. Dicuntur numero sexaginta, quarum quinque & viginti Dionysio legitimæ sunt, Cæcilio viginti octo. Scripsisse autem illum artem Rhetoricæ tradunt, quam & eius nomine inscriptam scimus. Alij vero tradunt hunc in orationibus magis exercitatione quā arte vsum esse. Natus est circa Olympiadem octogesimā sextam. Iunior Lysia annis viginti & duobus, Platone septem annis antiquior. Erat autem filius Theodori sacerdotis inter mediocres ciues. Etiam num puer audiuit Prodicum Chium, & Gorgiam Leontinum, & Tisiam Syracusanum, & Theramenem Rhetorem. Iam vir Reip. curam non admisit: quia gracili voce erat, ac timidus: paternásque respiciens calamitates bello Laconico acceptas, vnam solam * de Retributione orationem habuit, & à dicendo deinceps abstinuit. Instituto que ludo, philosophari, & scribere est aggressus, ac Pagenyricum, & quasdam in genere deliberatiuo scripsit orationes, ratus ita Græcos ad ea quæ officio honestatique sunt consentanea, posse incitari. Quod institutum cum minime feliciter succederet, distitit postea alias orationes scribere. Ludum autem tenuit primo in Chio, cum, vt nonnulli tradunt nouē haberet auditores: ex quo cum videret numeratā mercedem, collacrimans ait: Vt meipsum his præbui vendendum. Auditores postea habuit centum, multos quidem alios, sed imprimis Timotheum Cononis filium, quocum multas adiit ciuitates, cum illas scriberet epistolas, quæ sunt à Timotheo missæ ad Athenienses:

* αἱ ἀντιδόσεως.

ISOCRATIS ORAT.

inde talentum dono accepit. Dedit se quoque illi ad audiendum Xenophon Grylli F. Theopompus Chius, & Ephorus Cumæus, quos ad scribendam historiam incitauit, ad captum cuiusque apte argumenta historiæ distribuens: adhæc & Asclepiades, qui Tragœdias scripsit, & Theodectes Phaselites, qui etiam postea Tragœdias composuit. Quin etiam Leodamas Atheniensis, & Lacritus, qui auctor legum Atheniensibus ferendarum fuit. Ferunt autem nonnulli & Hyperidem & Isæum auditores fuisse, & Demosthenem ad eum studiosè accessisse, dixisseque se mille drachmas, quo pretio ille docebat, præbere non posse, daturum vero ducentas, vt quintam artis partem disceret. Isocratem autem respondisse: Artem non in frusta dissecamus, sed si discere voles, totam bene dicendi artem tibi vendam. Itaq; orationem de Retributione, Panegyricum, & alias in Suasorio genere, vt diximus, quædam composuit. Panegyricum aiunt decem annis alij, alij quinque annis elaborasse, quamquam à Gorgiæ Leontini, & Lysiæ Enthymematis, & Epicherematis parum mutata est oratio Panegyrica Isocratis. Credat iure aliquis tam longo tempore orationem hanc edolasse Oratorem, dum inhæret compositioni, propter ornatum orationis, & abundantiam, & propter sedulam electionem in verbis, & mutuam partium concinnitatem, imo accuratam incisorum ac membrorum constructionem, tantum temporis exigere arbitrabitur. Maximè vero rerum inuentio & dispositio, hanc occupationem præbuit. Capita enim & Epicheremata, quibus oratio directa perficitur, si quis diligenter & singulas partes attenderit, inueniet eam nonnisi longo tempore absolui potuisse. Quare & multas multis iudiciales orationes præbuit, propter mutuas inter se dissensiones, cum alii exercitationi & curæ Orationum incumberent, alij specie tenus recitabant. Licebat autem videre alios ad iudiciales causas aptos esse, alios autem dicendo his* inferiores esse. Panathenaicum anno ante obitum, vel vt nonnulli ferunt, quarto conscripsit: illas ad Philippum paulo antequam est mortuus. Vixit, vt nonnullis placet, annos cētum: vt aliis, octo & nonaginta. Mortuus autem est nunciata illi clade Chæronensi, quum quatriduū cibo abstinuisset, vt qui nollet iam quarto Græciam seruitute oppressam videre. Satis vberes magnasque diuitias tenuit, non solū quod a familiaribus & ipsis notis exigeret pecuniam, verum etiam quod a Nicocle rege Cypri, qui ipse erat Euagoræ filius, viginti talenta pro scripta ad illum oratione recepit. Quæ res cum illi magnam conflaret inuidiam, ter ad trierarchicum munus designatus, bis quidē filij opera, imbecillitatis excusatione deprecatus est: tertio vero cū suscepisset, cōsumpsit nō pauca. Et cū interrogaretur, cur ipse, qui doceret alios, sibi docēdo non esset satis? respōdit * coticulas quidē ipsas secare nō posse, eas tamē ferro secādi vim ac facultatē dare.

ὅθεν ἐκείνου ταλάντῳ αὐτὸν ἐδωρήσατο. γεγόνασι δὲ αὐτοῦ ἀκροαταὶ καὶ Ξενοφῶν ὁ Γρύλλου, καὶ Θεόπομπος ὁ Χῖος, καὶ Ἔφορος ὁ Κυμαῖος· οἷς καὶ ταῖς ἱστορικαῖς συγγραφαῖς προὐτρέψατο χειραδοὺς, πρὸς τὴν ἑκάστου φύσιν ἀναλόγως καὶ τὰς ὑποθέσεις τῆς ἱστορίας αὐτοῖς διανειμάμενος. ἔτι τε καὶ Ἀσκληπιάδης, ὃς τὰ τραγῳδούμενα συνέγραψατο· Θεοδέκτης δὲ ὁ Φασηλίτης καὶ αὐτὸς ὕστερον τραγῳδίας συνταξάμενος· ἀλλὰ καὶ Λαοδάμας ὁ Ἀθηναῖος, καὶ Λάκριτος ὁ νομοθετήσας Ἀθηναίοις· ὡς δέ φασιν ἄλλοι, καὶ Ὑπερείδης, καὶ Ἰσαῖος. Δημοσθένης δὲ προσῆλθε μὲν αὐτῷ μετὰ σπουδῆς, καὶ χιλίας μέν, ἃς εἰσεπράττετο, οὐκ ἔχειν * παρέχειν, διακοσίας δὲ [μόνας] ἐφ' ᾧ τὸ πέμπτον μέρος ἐκμαθεῖν, δώσειν. πρὸς δὲ ταῦτα τὸν Ἰσοκράτην ἀποκρίνασθαι· ὡς οὐ τεμαχίζομεν τὴν πραγματείαν· ἀλλ', εἰ βούλοιο, ὁλόκληρόν σοι ἀποδωσόμεθα τὴν τέχνην. τὸν μὲν οὖν περὶ τῆς ἀντιδόσεως, καὶ τὸν πανηγυρικόν, καί τινας τῶν συμβουλευτικῶν, εἴρηταί μοι, ὅπως τε καὶ ὅτι συνέταξεν. συντέθηκε μέν τοι τὸν πανηγυρικόν, οἱ μὲν ἔτεσί φασι δέκα· οἱ δὲ ἐπὶ τούτοις ἔτεσι πέντε. καίτοιγε Γοργίου τοῦ Λεοντίνου καὶ Λυσίου τῶν ἐνθυμημάτων καὶ ἐπιχειρημάτων, μικροῦ μεταβολὴ καθέστηκε καὶ μετάθεσις ὁ πανηγυρικὸς Ἰσοκράτους λόγος. διατρῖψαι δ' ἄν τις οἰηθείη μακρὸν οὕτω χρόνον τῷ πανηγυρικῷ, προσεδρεύοντα τὸν ῥήτορα τῇ συνθήκῃ, διά τε τὸ τῆς λέξεως κατεσκευασμένον, καὶ ποικίλον, καὶ διὰ τὴν εἰς ἀκρίβειαν τῶν ὀνομάτων ἐκλογήν, καὶ δὴ καὶ τὴν πρὸς ἄλληλα τούτων συνθήκης. ἀλλὰ καὶ ἡ τῶν κώλων καὶ περιόδων ἐπὶ τοσοῦτον ἀκρίβεια ἱκανὴ καταναλῶσαι χρόνον. μάλιστα δὲ αὐτῷ ἡ τῶν πραγμάτων εὕρεσις καὶ διοίκησις [κ.] τὴν τοσαύτην ἀσχολίαν ἐνεποίησε. τὰ γὰρ κεφάλαια, καὶ τὰ ἐπιχειρήματα, οἷς ὁ λόγος οἰκονομούμενος ἀπαρτίζεται, εἴ τις ἐπιμελῶς καὶ καθ' ἕκαστον μέρος ἐπισκέψαιτο, εὑρήσει συντελεσθῆναι πολλοῦ δεόμενα χρόνου. διὸ καὶ πολλὰς πολλοῖς παρέσχε τῶν κριτικῶν διατριβάς μὲν καθ' ἑαυτούς, διαφωνίας δὲ πρὸς ἀλλήλους· τῶν μὲν ἐμβαθυνομένων τῇ μελέτῃ καὶ διασκέψει τοῦ λόγου, τῶν δὲ κατὰ τὸ ἐπιπόλαιον τὴν ἀνάγνωσιν ποιουμένων. ἔστι δ' εἰπεῖν, καὶ διότι τοῖς μὲν ἴσως οὕτως, ὡς ἔχουσι πρὸς τὰς κρίσεις· τοὺς δὲ ὁ ἐλαττούμενος ἐπιγινώσκει λόγος. τὸν δὲ λεγόμενον Παναθηναϊκόν, πρὸ ἐνιαυτοῦ τῆς τελευτῆς αὐτοῦ ἔγραψεν, ἢ (ὥς τινές φασι) πρὸ τεσσάρων. καὶ τοὺς πρὸς Φίλιππον δὲ ὀλίγῳ πρότερον τοῦ θανάτου. ἐβίω δέ, ὡς μέν τινές φασιν, ἔτη ἑκατόν· ὡς δ' ἕτεροι, δυοῖν δέοντα μόνον, ἐτελεύτησε δέ, ἀπαγγελθέντος αὐτῷ τοῦ περὶ Χαιρώνειαν πάθους, ἐξαγαγὼν ἑαυτὸν τοῦ βίου τέτρασιν ἡμέραις ἀσιτήσας· ἅτε δὴ μὴ ὑπομείνας ἰδεῖν τετράκις δουλωμένην τὴν Ἑλλάδα. εὔπορος δὲ ἀργύριον ἱκανόν, οὐ τὰς γνωρίμους εἰσπράττων μόνων, ἀλλὰ καὶ παρὰ Νικοκλέους, ὃς ἐβασίλευε * τῶν Κυπρίων (Εὐαγόρου δὲ ἦν οὗτος ὁ υἱός) ὑπὲρ τοῦ πρὸς αὐτὸν γραφέντος συμβουλευτικοῦ λόγου τάλαντα λαβὼν εἴκοσιν. ἐφ' οἷς φθόνον ἐφελκύσας, τριηραρχεῖν προεβλήθη. καὶ δὶς μὲν ἀσθένειαν σκηψάμενος, διὰ τοῦ παιδὸς παρῃτήσατο· τὸ δὲ τρίτον ἀνασάς, ἀνήλωσεν οὐκ ὀλίγα. εἶπε πρὸς τὸν διαπυνθανόμενον διὰ τί μὴ δυνατὸς ὢν δημηγορεῖν, ἄλλους ποιεῖ δημηγόρους; ὅτι καὶ αἱ ἀκόναι, ἔφη, * αὗται μὲν τέμνειν οὐ δύνανται, τὸν δὲ σίδηρον τμητικὸν ποιοῦσι.

καὶ πρὸς

Panegyricus Isocratis.

* ἐλαττωθήσ.

* Horatius expressit in arte Poet. – Fungar vice cotis, acutum Reddere quæ ferrum valet, exsors ipsa secandi.

* ἀδυνατεῖν. ἐφ

* al. τῶν.

* al. ἀκόναι.

καὶ πρὸς τὸν εἰπόντα δὲ πατέρα, ὡς οὐδὲν ἄλλο ἢ ἀνδράποδον συνέπεμψε τῷ οἰκείῳ παιδί· τοιγαροῦν ἄπιθι, ἔφη· δύο γὰρ ἀνθ' ἑνὸς ἕξεις ἀνδράποδα. ἐπὶ δὲ τῷ Σωκράτους θανάτῳ λίαν ἐλυπήθη· καὶ μελανειμονῶν προῆλθε τῇ ὑστεραίᾳ. δύο δὲ ἐν ἅπαντι τῷ βίῳ συνίστανται αὐτῷ ἀγῶνες· πρότερος μὲν εἰς ἀντίδοσιν *προκαλεσαμένου αὐτὸν Μεγακλείδου. πρὸς ὃν οὐκ ἀπήντησε διὰ νόσον· τὸν δὲ θετὸν υἱὸν ἀνθ' αὐτοῦ προβαλλόμενος Ἀφαρέα, ἐνίκησε· δεύτερος δὲ, Λυσιμάχου προκαλεσαμένου αὐτὸν περὶ τριηραρχίας εἰς ἀντίδοσιν· ἐν ᾧ καὶ ἡττηθεὶς, τὴν τριηραρχίαν ὑπέστη. τῶν δὲ λόγων αὐτοῦ τὸ εὐκρινὲς καὶ σαφὲς καὶ μεμελετημένον, πᾶσι δῆλον· καὶ ὡς ἐπανθεῖ αὐτοῖς οὐ μόνον ἔμφυτον, ἀλλὰ καὶ κομμωτικὸν κάλλος. οὐ μὲν τοίγε πολυσχήμων ὁ ἀνήρ, οὐδὲ ταῖς κατὰ τὸ σχῆμα τροπαῖς ποικιλλόμενος· διὸ καὶ δι' ἔνδειαν τῆς ἐν τούτοις μεταβολῆς, οὐδὲ ἐναγώνιος. Ἰσοκρατικὴ δὲ καὶ τῶν ἐν τοῖς λόγοις ὑποστάσεων ἡ συνέχεια. τάχα δὲ ἄν τις αὐτὸν αἰτιάσαιτο κλοπῆς, ὅτι ἐξ ὧν ἐν τῷ πανηγυρικῷ λόγῳ αὐτοῦ πολλὰ τῶν κατὰ τοὺς ἐπιταφίους λόγους εἰρημένων Ἀρχίνῳ τε καὶ Θουκυδίδῃ καὶ Λυσίᾳ ὑπεβάλετο. ἀλλ' οὐδὲν κωλύει, τῶν παραπλησίων ἀνακυπτόντων πραγμάτων, ταῖς ὁμοίαις ἐξεργασίαις *χρῆσθαι καὶ τοῖς ἐνθυμήμασιν· οὐχ ὑποβαλλόμενον τὰ ἀλλότρια, ἀλλὰ τῆς τῶν πραγμάτων ἀναβλαστανούσης εὐπόρως τοιαῦτα, οἷα καὶ τοῖς προλαβοῦσι προβαλλομένη ἐπιδείκνυται. ἐτάφη δὲ τελευτήσας λαμπρῶς ἅμα πατρὶ καὶ μητρὶ καὶ ἀδελφῇ καὶ τῇ ἄλλῃ συγγενείᾳ. ἀνάκειται δὲ αὐτοῦ καὶ ἐν Ἐλευσῖνι εἰκὼν χαλκῆ, ἐπιγραφὴν ἔχουσα·

* al. προσκεκλησμένου.

* al. κεχρῆσθαι.

ΤΙΜΟΘΕΟΣ ΦΙΛΙΑΣ ΤΕ ΧΑΡΙΝ, ΞΥΝΕΣΙΝ ΤΕ ΠΡΟΤΙΜΩΝ, ΙΣΟΚΡΑΤΟΥΣ ΕΙΚΩ ΤΗΝΔ' ΑΝΕΘΗΚΕ ΘΕΩΙ ΚΛΕΟΧΑΡΟΥΣ ΕΡΓΟΝ.

Καὶ ἑτέραν δὲ εἰκόνα ἔστησεν αὐτοῦ πρὸς τῷ Ὀλυμπίῳ ἐπὶ κίονος χαλκῆν ὁ θετὸς παῖς Ἀφαρεὺς, οὗ γεγονὼς Λαγίσκης ἑταίρας τινὸς, ἣν ἔχουσαν τρεῖς παῖδας ὕστερον Ἰσοκράτης ἠγάγετο, ὧν εἷς ἦν καὶ ὁ Ἀφαρεὺς ὁ τὴν εἰκόνα στησάμενος, καὶ ἐπιγράψας·

Ἰσοκράτους Ἀφαρεὺς πατρὸς εἰκόνα τήνδ' ἀνέθηκε
Ζηνί, θεούς τε σέβων, καὶ γονέων ἀρετήν.

ISOCRATIS ORAT.

Cum pater quidam diceret, se solum seruum cum filio misisse: Ergo discede, inquit: nam pro vno duos habiturus es seruos. Socratis mortem immoderate ferre visus est, vt atratus ipse sequenti die in publicum prodiret. Bis tota vita in certamen est vocatus: primum quidé, cum ad retributionem illum Megaclides conuocauit, cui respondenti facultatem morbus præcidit, sed misso filio Aphareo superior fuit in causa: secundo vero, cum ad retributionem triremium causa suscepta est à Lysimacho vocatus: à quo cum victus esset, Trierarchiæ onus subiit. Puritatem, perspicuitatem, & curá orationum eius omnes norunt, & illas non venustatem modo innatam, sed quæ etiam in fucilis versetur, condecorare. Quanquam figuris non abundaret, nec etiam varitate earum ornetur. Ideoque propter raram figurarum mutationem in oratione, non est contentioni aptus. Continuatio vero in orationibus argumentorum propria illius. Forte vero quis illum furti redarguat, quod multa in oratione Panegyrica ex epitaphiis sermonibus Archini, Thucydidis, & Lysiæ sit mutuatus: verum nihil prohibet iisdem vti argumentis, cum eædem res incidant, nec supponere aliena, cum res argumenta talia producant, qualia & priores habuerunt, ostenditur. Mortuus honorifice sepultus est cum patre, matre, sorore, alisque amicis. Est & illius in Eleusine ænea statua erecta, cui ita inscribitur.

TIMOTHEVS HONORIS, AMICITIÆ, ATQVE HOSPITALITATIS DEABVS, IMAGINEM ISOCRATIS DEDICAVIT.

Quod opus Cleocharem auctorem agnoscebat. Aliam illi statuam æneam adoptatus filius Aphareus statuit ad Olympium in columna, qui natus est ex amica Lagisca, quam trium liberorum matrem Isocrates duxit, quorum vnus erat Aphareus, qui illi statuam posuit, & inscripsit.

APHAREVS PATRIS ISOCRATIS HANC STATVAM HONORI IOVIS PARENTVMQVE VIRTVTI POSVIT.

ΑΝΔΟΚΙΔΟΥ ΛΟΓΟΙ.

σξα'. And. eius orationes.

ἈΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ἀνδοκίδου λόγοι τέτταρες, οὓς τέως εἴδομεν· ὁ περὶ τῶν μυστηρίων, ὁ περὶ τῆς ἑαυτοῦ καθόδου, ὁ περὶ τῆς πρὸς Λακεδαιμονίους εἰρήνης, καὶ τέταρτος, ὁ κατὰ Ἀλκιβιάδου. ἔστι δὲ ἐν τούτοις ὁ ἀνὴρ, ἁπλοῦς τε καὶ ἀκατάσκευος, ἀτελείας τε φίλος, καὶ τῷ ἀσχηματίστῳ σχηματιζόμενος. συνακμάσαι δὲ Σωκράτει τῷ φιλοσόφῳ λέγεται, καὶ ἀρχὴν αὐτοῦ τῆς γενέσεως γενέσθαι ὀγδόην καὶ ἑβδομηκοστὴν ὀλυμπιάδα. πατρὸς δὲ ἐχρημάτιζε Λεωγόρου, ἐξ εὐγενῶν γεγονότων καταγόμενος. Ἑλλάνικος δέ φησι καὶ τῆς πόρρω τοῦ γένους ἀρχῆς ἥκειν εἰς αὐτὸν ἐξ Ἑρμοῦ. αἰτίαν δὲ λαβὼν τὸ ἀσεβεῖν ἐπὶ τῇ τῶν Ἑρμῶν περικοπῇ, καὶ τῇ τῶν μυστηρίων τῆς Δήμητρος ὕβρει, ἀπέφυγε κριθεὶς ἐπὶ τῷ μηνύσειν τοὺς ἀδικοῦντας. σπουδὴν δὲ πᾶσαν εἰσενεγκάμενος, εὗρέ τινας εἰς τὰ ἱερὰ ἁμαρτήσαντας, οἷς καὶ τὸν ἑαυτοῦ πατέρα συγκατεμήνυσεν.

ANDOCIDÆ ORATIONES.

CCLXI.

LEGIMVS quatuor orationes Andocidæ, quas quidem hactenus vidimus: vnam De mysteriis, De reditu suo secundam, tertiam De pace cum Atheniensibus, quartam in Alcibiadem. In his sine ornatu & admodum tenuis, simplicita sectatur, & quia ornatum non adhibet, ornatus. Floruisse autem tempore Socratis dicitur, & natus circa Olympiadem septuagesimam octauam, patre natus Leogora, qui bono natus loco erat. Scribit Hellanicus altius cum genus suum vsque ad Mercurium retulisse. Postea vero impietatis accusatum, quod etiam ipse Mercuriales statuas concidisset, ac mysteria Cereris violasset. His de rebus cum esset factú iudiciú, elapsus est, cum se sceleris auctores iudicaturú promitteret. Itaq; omni cura studioque intentus, eos reperit, qui in sacra iniuriosi fuissent, in quibus patré etiá indicauit.

ISOCRATIS ORAT.

Cumque cæteros omnes conuicisset, perfecit vt extremo supplicio afficerentur: patrem vero licet iam vinctum liberauit, cum illum multas vtilitates ciuitati allaturum polliceretur, nec fefellit opinio. Multos enim Leogoras conuicit, qui pecunias publicas in priuatum vsum conuerterent, & aliis quibusdam flagitiis essent obnoxij. Cum vero Andocides ob eas res, quas in Rep. gessisset, magnam gloriam esset consecutus, nauium & ipse gubernator, & administrator factus est, ac Cypri regibus, multisque aliis illustribus hospitio fuit coniunctus, cum Aristidis filiam, vnam ex ciuibus consobrinam suam, clam domesticis & familiaribus eduxit, & ad Cypri regem dono misit. Cuius rei causa cum videret se in ius mox vocatum iri, rursus illam è Cypro est furatus, cumque deprehensus, Rex in vincula coniicit. Cum vero aufugisset, venit in ciuitatem quo tempore quadringenti viri Remp. administrabant: a quibus cum esset vinctus, aufugit, ac rursus euerso illo paucorum dominatu in exilium pulsus est. Hoc exilij tempore Elidem incoluit, & cum Thrasybuli familiares in ciuitatem rediret, ipse quoque est reuersus. Missus vero pro Pace ad Lacedæmonios cum improbe videretur in hoc studio versatus, fugit. Porro ab illo denominatur etiam Mercurij statua. Ea enim quamuis à tribu Aegeide posita ac dedicata sit, ab Andocide tamen nomen habet, quod ille statuæ proxime habitaret.

ἀλλὰ [γε] ἐπὶ μὲν ἄλλους πάντας ἐλέγχοις φωράσας, ἀπολέσθαι κατεσκευάσατο. τὸν δὲ πατέρα, καί τοι δεδεμένον ἤδη, ἐξείλετο ὑποσχόμενος, ἐν πολλοῖς αὐτὸν *λυσιτελεῖν γενέσθαι τῇ πόλει· καὶ οὐκ ἐψεύσατο. ὁ γὰρ Λεωγόρας πολλοὺς διήλεγξε χρήματα δημόσια νοσφισαμένους, καὶ ἕτερα τοιαῦτα παραγομένους. εὐδοκιμῶν δὲ ἐπὶ τοῖς πολιτεύμασιν ὁ Ἀνδοκίδης, ἐπετήδευσε ναυκληρίαν· καὶ τοῖς τε Κυπρίων βασιλεῦσι ξένος ἐγένετο, καὶ πολλοῖς ἄλλοις δοκίμοις· ἡνίκα καὶ θυγατέρα μὲν Ἀριστείδου, ἀνεψιὰν δὲ αὐτοῦ, τὴν οἰκείων ὑπεκκλέψας δῶρον ἔπεμψε τῷ Κυπρίων βασιλεῖ. μέλλων δὲ εἰς δικαστήριον ἐπὶ τῇ κακουργίᾳ εἰσάγεσθαι· πάλιν αὐτὴν ἀπὸ Κύπρου ἔκλεψε. καὶ ἁλοὺς ὑπὸ τοῦ Κυπρίων βασιλέως, δεσμοῖς παρεδόθη· κἀκεῖθεν δὲ διαδρὰς, ἐπεδήμησε τῇ πόλει κατ' ἐκεῖνο καιροῦ ἡνίκα τοῖς τετρακοσίοις τὰ πολιτικὰ μετεχειρίζετο πράγματα. δεθεὶς δὲ καὶ ὑπὸ τούτων, πάλιν διέφυγεν. ἡνίκα δὲ ἡ ὀλιγαρχία κατελύθη, ἐφυγαδεύθη τῆς πόλεως· καὶ ἐν Ἤλιδι τὸν τῆς φυγῆς χρόνον διατρίψας, τῶν περὶ Θρασύβουλον κατεληλυθότων, καὶ αὐτὸς συγκατελήλυθεν. αἱρεθεὶς δὲ περὶ τῆς εἰρήνης εἰς Λακεδαίμονα πρεσβεύειν, καὶ ἀδικεῖν δόξας, ἔφυγε. τούτου δέ ἐστιν ἐπώνυμος καὶ Ἑρμῆς, ἀνάθημα μὲν *φυλῆς Αἰγηΐδος, ἐπικληθεὶς δὲ Ἀνδοκίδου· διότι πλησίον αὐτοῦ Ἀνδοκίδης ᾤκει.

* λυσιτελῆ H. St.

* φυλακῶν M. N.

CCLXII.

LYSIÆ ORATIONES.

LEGI varias Lysiæ orationes, quæ dicuntur esse numero trecentæ & viginti quinque, quarum legitimæ sunt, ducentæ & triginta tres. In quibus bis tantum solum dicendo victus dicitur, cum tamen sæpius cum aduersariis contenderit. Est in orationibus suis breuissimus, & ad persuadendum perappositus, & si quis alius grauiter dicendi peritus, tametsi non appareat. Etenim quanquam facilis videtur esse, nihilominus tamen imitatu est difficilis. Multas orationes priuatis hominibus dedisse dicitur. Scripsit item in genere orationis, conciones, epistolas, laudationes, epitaphia, amatoria, & Socratis defensionem. In plerisque orationibus est moralis, & quidem ad intelligentiam cum bonum sortitur argumentum, & quod ad meliora contendat. Vnde non tenuiter dicendum, quid rei gestum, sed & ratio addenda, ob quam singula sint gesta; verbi gratia, si difficilia dixerit; causari necessitatem erga amicos, aut alios moderatos: sin vero meliora, voluntatem prætendere. Hæc vero maxime probabilis est, si causam addas. Causas vero non oportet vtilitatis gratia assumere. Prudentis.n. hoc magis est viri quam frugi ac probi. Difficilis hic est seruandi modus, in quo & Lysias sæpe videtur peccasse. Maxime celebres habētur cū aliæ orationes eius, tum de tutela contra Diogitonem, probabilem namque & puram narrationem facit, sed non recta ad amplificationes, & aggerationes, vt multi faciunt, conuertitur. Etenim non sunt hæc propria primæ rei explicationis, sed locum habent in sequentibus.

ΛΥΣΙΟΥ ΛΟΓΟΙ.

σξβ'.

Lysiæ orationes

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Λυσίου λόγοι διάφοροι· φέρονται δὲ αὐτοῦ εἰκοσιπέντε καὶ τετρακόσιοι, ὧν τοῖς γνησίοις τρεῖς καὶ τριάκοντα καὶ διακόσιοι ἐγκρίνουσιν. ἐν οἷς δὶς μόνον τὸ ἔλαττον ἐνεγκεῖν τῇ λέξει, πρὸς τοὺς ἀνταγωνιστὰς πολλάκις ἀγωνισάμενος, λέγεται. ἔστι δὲ τοῖς λόγοις βραχύτατός τε καὶ πιθανώτατος, καὶ τῷ δοκεῖν μὴ δεινῶς λέγειν, εἴπερ τις ἄλλος, δεινότατος. ἀλλὰ γὰρ καὶ εὔκολος εἶναι δοκῶν, οὐδὲν ἔλαττον δυσμίμητος ἐπιδείκνυται. τοὺς μέν τοι γε τῶν λόγων πλείους ἰδιώταις ἐκδεδωκέναι λέγεται. συγκεφαλαιοῦσι δὲ τοὺς λόγους αὐτοῦ δημηγορίαι, ἐπιστολαὶ, ἐγκώμια, ἐπιτάφιοι, ἐρωτικοὶ, καὶ Σωκράτους ἀπολογία. ἔστι μὲν ἐν οὐκ ὀλίγοις αὐτοῦ λόγοις ἠθικός· γίνεται δὲ κατὰ τὴν διάνοιαν ὁ ἠθικὸς, ὅταν χρηστὴν ἔχῃ προαίρεσιν, καὶ πρὸς τὰ βελτίω ῥέπουσαν. ὅθεν οὐ χρὴ ψιλῶς τὰ πραχθέντα λέγειν, ἀλλὰ καὶ τὴν γνώμην συνάπτειν, μεθ' ἧς ἐπράττετο ἕκαστον. οἷον, ἂν μὲν χαλεπὰ *εἴη, καὶ πρὸς φίλους ἢ ἄλλως μετρίους, τὴν ἀνάγκην αἰτιᾶσθαι· ἂν δὲ ἀμείνω, τὴν προαίρεσιν. αὕτη δὲ μάλιστα πιθανὴ γίνεται, εἰ τὰς αἰτίας προσλάβοι. τὰς μέν τοι γε αἰτίας οὐ χρὴ τοῦ λυσιτελοῦς ἕνεκα παραλαμβάνειν. φρονίμου γὰρ μᾶλλον, ἢ χρηστοῦ καὶ εὐγνώμονος, τὰ τοιαῦτα. χαλεπὸς δὲ ὁ τρόπος φυλάξαι· διὸ καὶ Λυσίας ἐν αὐτῷ φαίνεται πολλάκις διαμαρτάνων. θαυμάζονται μέν τοι γε αὐτοῦ ἄλλοι λόγοι, καὶ δὴ καὶ ὁ πρὸς Διογείτονα ἐπιτροπῆς· πιθανὴν τε γὰρ καὶ καθαρὰν τὴν διήγησιν ποιεῖται, ἀλλ' οὐκ ὀρθῶς ἐπὶ τὰς αὐξήσεις καὶ τὰς δεινώσεις, ὅπερ πολλοὶ πάσχουσιν, ὑπάγεται. καὶ γὰρ οὐδὲ ἔστιν οἰκεῖα τὰ τοιαῦτα τῆς πρώτης διδασκαλίας τοῦ πράγματος, ἀλλ' ἐν τοῖς μετὰ ταῦτα χώραν ἔχει καταλέγεσθαι. καὶ πολ-

* ᾖ H. St. ἂν ᾖ M. M.

καὶ πολλὴν δὲ καθαρότητα καὶ σαφήνειαν ἔν τε τοῖς πράγμασι καὶ ταῖς λέξεσιν ἀπ' αὐτῆς τῆς τοῦ λόγου προβάλλεται ἀρχῆς, ὥσπερ καὶ τὸ σχῆμα τὸ καθ' ὑπόνοιαν ἁρμόζον ἀφηγεῖσθαι, καὶ τὸ * μηδὲν τῶν ἔξωθεν συνεφέλκεσθαι. τὸ δὲ τῆς ἁρμονίας αὐτοῦ κάλλος οὐ παντός ἐστιν αἰσθάνεσθαι· καὶ γὰρ δοκεῖ μὲν ἁπλῶς καὶ ὡς ἔτυχε συγκεῖσθαι, εἰς ὑπερβολὴν δὲ κόσμου κατεσκεύασται. καὶ ἁπλῶς ὁ λόγος ἄξιος θαυμάσαι κατά τε τὰ σχήματα, καὶ τὰ νοήματα, καὶ τὰ ὀνόματα, καὶ τὴν ἐναρμόνιον τούτων συνθήκην, καὶ τὴν εὕρεσιν καὶ τάξιν τῶν ἐνθυμημάτων τε καὶ ἐπιχειρημάτων. ἀμφιβάλλεται μὲν ὁ παρ' ἐνίοις περὶ τοῦ σηκοῦ λόγος· ὁ σηκὸς δὲ, νεὼ εἶδός ἐστιν ἱερᾶς ἐλαίας. ἀλλ' ὅτι μὲν γνήσιος Λυσίου, ἔκ τε τῶν κεφαλαίων δῆλον, καὶ ἐκ τῶν περὶ αὐτοῦ ἐπιχειρημάτων, ἐξ αὐτοῦ γε τοῦ προοιμίου, τῆς τε διηγήσεως καὶ τοῦ ἐπιλόγου· πάνυ γὰρ δαιμονίως, καὶ κατὰ τὴν εἰθισμένην τῷ ἀνδρὶ ἐν τῇ ἁπλότητι δεινότητα, ἐστὶν ἐξειργασμένα ταῦτα, καὶ τὸ κατ' ἐνθύμημα, ἀλλὰ μὴ κατ' ἐπιχείρημα, * προάγειν τὰς ἀποδείξεις, τοῦ Λυσίου μάλιστα τὸ ἰδίωμα ἐπαγγέλλει. ἀλλὰ καὶ τὸ μὴ * καθὲν διατρίβοντα μηκύνειν τὸν λόγον, τῆς τοῦ Λυσίου ἐστὶν ἀκριβείας· καὶ τὸ συνταγὲς τῶν λόγων, καὶ τὸ διὰ βραχύτητος πολλὴν παρέχειν ἡδονήν· ὃ μετά γε Δημοσθένην οὗτος μόνος τῶν ἄλλων ῥητόρων φαίνεται κατορθώσας· καὶ τὸ κάλλος δὲ τῆς διατυπώσεως· ἐν ᾧ μήτε Πλάτωνος, μήτε Δημοσθένους, μήτε Αἰσχίνου τὸ ἔλαττόν ἐστιν ἀπενηνεγμένος. ἰδίωμα δὲ Λυσίου, καὶ τὸ τὰς ἀντιθέσεις προάγειν, μηδαμῶς μὲν ἐμφαινούσας τὸ ἐπιβεβουλευμένον, τὸ δὲ ὑπ' αὐτῶν τῶν πραγμάτων ἐπεσπασμένον δεικνύειν. τεκμήριον δὲ τῆς λυσιακῆς δυνάμεως, καὶ τὸ ἐν πάσῃ τῇ περιόδῳ τῶν κώλων εὐάρμοστον καὶ μετὰ καθαρότητος εὐανθές. Παῦλος δέ γε, ὁ ἐκ Μυσίας, τόν τε περὶ τοῦ σηκοῦ λόγον, οὐδὲν τῶν εἰρημένων συνιείς, τῆς τε γνησιότητος τῶν λυσιακῶν ἐκβάλλει λόγων· καὶ πολλοὺς καὶ καλοὺς ἄλλους εἰς νόθους ἀπορριψάμενος, πολλῆς καὶ μεγάλης τοὺς ἀνθρώπους ὠφελείας ἀπεστέρησεν, οὐχ εὑρισκομένων ἔτι τῶν ὑπὸ διαβολὴν πεσόντων· ἅπαξ γὰρ ἀποκριθέντες, παρεωράθησαν ἐπικρατεστέρας τῆς διαβολῆς, ὥσπερ καὶ ἐπ' ἄλλων πολλῶν, ἢ τῆς ἀληθείας γεγενημένης. ἔστι δὲ ὁ Λυσίας δεινὸς μὲν παθήνασθαι, ἐπιτήδειος δὲ τοὺς πρὸς αὔξησιν διαθεῖναι λόγους. τινὲς μὲν οὖν τῶν περί τινας ῥητορικοὺς διατριβόντων λόγους, οὐκ ὀρθῶς ὑπελήφθησαν εἰπεῖν περὶ Λυσίου ὡς ἀποδεῖξαι μὲν τὰ ἐγκλήματα παρ' ὅντινα οὖν τῶν παλαιῶν ἀνδρῶν, τὸ προκείμενον ἔχει· αὐξῆσαι δὲ ταῦτα πολλῶν ἐνδεής. καὶ γὰρ ἐλέγχονται σαφῶς ὑπὸ τῶν αὐτοῦ λόγων, πολὺ τοῦ ἐπ' αὐτὸ διασφαλλόμενοι κρίσεως· καὶ μάλιστά γε τούτοις ὁ κατὰ Μνησιπτολέμου διελέγχει. θαυμαστῶς γὰρ τῆς * κατηγορίας πρὸς μέγεθος ἐπηύξησε. Καικίλιος * δὲ ἐμφανεῖ εὑρετικὸν μὲν τὸν ἄνδρα, εἴπερ ἄλλον τινὰ, συνομολογῶν· οἰκονομῆσαι δὲ τὰ εὑρεθέντα οὐχ οὕτως ἱκανόν. καὶ γὰρ κἂν τούτῳ τῷ μέρει τῆς ἀρετῆς τοῦ λόγου οὐδενὸς ὁρᾶται φαυλότερος. εἶδε δὲ * μειράκιον Δημοσθένην ὄντα. παῖς δὲ γέγονεν ὁ Λυσίας Κεφάλου τοῦ Λυσανίου τοῦ Κεφάλου, γένος μὲν Συρακούσιος, μεταναστὰς δὲ γεγονὼς εἰς Ἀθήνας, πόθῳ * τε τῆς πόλεως, καὶ τῆς Περικλέους τοῦ Ξανθίππου φήμης. ἐν ᾗ τὰ μὲν πρῶτα συνεπαιδεύετο τοῖς ἐπιφανεστάτοις τῶν Ἀθηναίων· ὕστερον δὲ, τὴν εἰς Σύβαριν ἀποικίαν στελλούσης τῆς πόλεως,

* μηδέν τι συνεφέλκεσθαι. αι. δε.

* πρὸς τελ.

* al. καθ' ἓν.

* πρὸς τὸ μέγεθ.

* al. μὲν

* al. Δημοσθ. μειράκ. ὄντα εἶδε.

Magnam autem puritatem & perſpicuitatem in rebus & verbis, etiam in principio orationis oſtendit, vt in narrando ſine ambagibus, & nihil externum aliunde adſciſcendo. Venuſtatem autem compoſitionis non quiuis facile animaduertit. Nã ſimpliciter & caſu vt res dat ſe, dicere videtur, aſſurgit tamen ornatu in immenſum, eſtque oratio eius & propter ſchemata digna admiratione, & propter ſenſum, & verba, & concinnam horum compoſitionem, & inuentionem, & ordinem enthymematum, & epicherematum. In dubium autem à nonnullis vocatur oratio περὶ τοῦ σηκοῦ quæ eſt ſpecies ſacræ oleæ. Sed verum eius eſſe auctorem Lyſiam è capitibus apparet, & ex argumentis, è proœmio, narratione & epilogo. Feliciſſime enim, & conſueta huic grauitate in ſimplicitate ſunt illa compoſita. & ſecundum enthymemata, & non epicherematis ſingula demonſtrare, Lyſiæ tenorem maxime indicat, quin etiam orationem, non vni immorando producere, ſolertiæ Lyſiæ eſt; vt & ſoliditas orationum; denique magnam breuitate voluptatem adferre (in quo poſt Demoſthenem ſolus inter cæteros Oratores excelluiſſe videtur) & pulchritudo deſcriptionis, quo in genere neque Platoni, nec Æſchini, nec Demoſtheni cedit. Proprium autem Lyſiæ eſt antitheta proferre, quæ non oſtendant captioſum quid, ſed à rebus ducta demonſtrent. Signum Lyſianæ facultatis eſt, & in omni periodo membrorum concinnitas, & cum puritate floridum. Paulus Myſus orationem candem περὶ τοῦ σηκοῦ cum dicta non intelligeret, à genuinis Lyſiæ orationibus exterminat, & multas pulchraſque alias orationes tanquã alienas reiiciens, magnam vtilitatem hominibus eripuit: non inuentis amplius his quæ ab eo in reprehenſionem ceciderunt. Semel enim ſecluſæ, neglectæ ſunt, quod reprehenſio fortior eſſet, quemadmodum in aliis multis, veritate detecta. Dexter autem & acer fuit Lyſias ad commouendos affectus, & orationis amplificandæ egregiè peritus. Nonnulli igitur Rhetores non rectè de Lyſia dixerunt, oſtendere crimina præ cæteris, qui anteceſſerunt, poſſe, amplificandis vero iis multo inferiorem eſſe. Etenim aperte refelluntur eius orationibus, quibus iudicium eorum falſum eſſe conuincitur, & maxime oratione contra Mneſiptolemon. Mirum enim in modum accuſationem auget. Errat & Cæcilius, qui cum hunc inter alios inuentione præſtare aſſerat, inuenta tamen diſponere perinde poſſe negat, licet hac virtutis dicendi parte nemini cedere videatur. Vidit Demoſthenem adoleſcentem Lyſias, patremque habuit Cephalum Lyſaniam Cephali filium. Is natione Syracuſanus fuit. Athenas cum migraſſet, partim vrbis deſiderio captus, partim Periclis Xãthippi F. fama excitatus, ibi primo quidem cum clariſſimis Athenienſibus erudiebatur: poſtquam vero ciuitas coloniam Sybarim miſit,

LYSIÆ CRAT. abiit vnà cum fratre Polemarcho natu maximo, vt hæreditatis paternæ particeps fieret. Cum iam quindecimum annum ageret, apud Tisiam, & Niciam Syracusanos instituitur, cumque domum comparasset, atque hæreditatem esset consecutus, vixit in summa abundantia vsque ad Clearchi Præturam, sequenti anno accusatus, quod partes Atheniensium sequeretur, cum aliis tribus, est patria expulsus. Athenas vero cum venisset, cum iam quadringenti viri Remp. in suam ditionem redegissent, in ea egit. Cum vero triginta viri Remp. recepissent, mansit annos septem: priuatus vero facultatibus, ac fratre Polemarcho amisso, ipse ægrè effugiens imminentem interitum, egit Megaris. Tribulibus vero illius reditum vrgentibus, vtilissimus omnium fuit, data mille drachmarum pecunia, & clypeis ducentis, missusque cum Hermone subsidiarios milites mercede conduxit trecentos & duos, persuasitque Thrasybulo Eliensi hospiti, vt duo talenta daret. His de causis cum scripsisset Thrasybulus ius ciuitatis illi post reditum dandum esse, populus Atheniensis donum ratum habuit. Archinus vero eum accusat violatarum legum, quod nondum facto Senatusconsulto, donum accepisset. Postquam vero decretum abrogatum est, iure ciuitatis, & reliquum tempus perinde ac si ciuis fuisset, transegit, obiitque ibidem annos natus tres & octoginta, alij septem subtrahunt.

ᾤχετο δὲ αὐτὸς σὺν τῷ πρεσβυτάτῳ τῶν ἀδελφῶν Πολεμάρχῳ, ἐφ' ᾧ τοῦ πατρῴου μετασχεῖν κλήρου. ἔτος δὲ* πέντε καὶ δέκατον ἦγε. καὶ διέτριβεν, ἀκροώμενος Τισίᾳ τε καὶ Νικίᾳ τῶν Συρακουσίων. οἰκίαν δὲ κατασκευασάμενος, καὶ κλήρου τυχὼν ἐπολιτεύετο τῶν πολιτῶν οὐκ ἐνδεέστερον, ἕως Κλεάρχου τοῦ Ἀθήνησιν ἄρχοντος. τῷ δὲ ἑξῆς ἐνιαυτῷ ἀττικίζειν αἰτιαθεὶς, μεθ' ἑτέρων τριῶν ἐξέπεσε τῆς πατρίδος. Ἀθήνησι δὲ παραγενόμενος, τῶν τετρακοσίων τὴν πόλιν ἐχόντων, διέμεινεν αὐτόθι. τῶν τριάκοντα δὲ τὴν πόλιν κατασχόντων ἑπτὰ μὲν ἔτη διέμεινεν. ἀφαιρεθεὶς δὲ τὴν οὐσίαν, καὶ τὸν ἀδελφὸν Πολέμαρχον ἀποβαλὼν, αὐτὸς μόλις διαδρὰς τὸν ἐπικρεμάμενον ὄλεθρον, διῆγεν ἐν Μεγάροις. τῶν δὲ ἀπὸ φυλῆς ἐπιθεμένων τῇ καθόδῳ, χρησιμώτατος ἁπάντων γέγονε τῇ πράξει. χρήματά τε γὰρ αὐτὸς * δραχμὰς δισχιλίας πορίσας, καὶ ἀσπίδας διακοσίας, σταλεὶς δὲ σὺν Ἕρμωνι, ἐπικούρους τε ἐμισθώσατο τριακοσίους, καὶ Θρασυδαῖον τὸν Ἠλεῖον ἔπεισε, ξένον ὄντα, αὐτῷ δύο τάλαντα παρασχεῖν. ἐφ' οἷς γράφει μὲν μετὰ τὴν κάθοδον ὁ Θρασύβουλος πολιτείαν αὐτῷ, ὁ δὲ δῆμος ἐκύρωσε τὴν δωρεάν. Ἀρχῖνος δὲ διὰ τὸ ἀπροβούλευτον εἰσαχθῆναι τὸ ψήφισμα, γράφεται γραφὴν παρανόμων τὴν δωρεάν. καὶ ἐπεὶ κατεγνώσθη τὸ ψήφισμα, τὴν μὲν πολιτείαν ὁ Λυσίας ἀπελαύνεται, τὸν λοιπὸν * δὲ χρόνον κατεβίω ἰσοτελὴς ὤν· καὶ τελευτᾷ αὐτόθι, τρία καὶ ὀγδοήκοντα ἔτη γεγονώς. οἱ δὲ, ἀφαιροῦσιν αὐτοῦ ἑπτά.

* ιξ H. St.

* [illegible] δραχμὰ δισχιλίας H. St.

* δὲ βίο.

CCLXIII. ### Isæi Orationes.

Legimus varias orationes Isæi: quarum numerus, vt semel dicam, sexaginta quatuor: quarum germanæ solum quinquaginta. Lysiam autem potissimum imitatus est, cuius & discipulus fuit. Imitatum vero illum fuisse arguit nominum concinnitas, & rerum grauitas. Sic enim orationes illius Lysiam imitantur, vt nisi quis diligenter attendat, vtriusque styli differentiam vix dignoscat, schemata si excipias. Etenim primus Isæus schemata adhibuit, & animum ad ciuilem artem conuertit, quod maximè Demosthenes, illius discipulus, imitatus est. Genere erat Chalcidensis. Athenas vero missus Lysiæ præceptori, vt diximus, operam dedit. Floruit vero post Peloponesiacum bellum, & vsque ad Philippi imperium peruenit. Hic relicto ludo suo, Demosthenem decem millium drachmarum pretio instituit, ob idq; maxime excelluit. Ipsi etiam Demostheni de tutoribus scripsisse ferunt orationes.

ΙΣΑΙΟΥ ΛΟΓΟΙ.

σξγ'. Isæi orationes LXIV.

Ἀνεγνώσθησαν Ἰσαίου διάφοροι λόγοι· οὗτοι δὲ, ἁπλῶς εἰπεῖν, εἰς τέσσαρας καὶ ἑξήκοντα συναριθμοῦνται. τούτων δὲ οἱ τὸ γνήσιον μαρτυρηθέντες, πεντήκοντα καταλείπονται μόνοι. * Λυσίου δὲ γέγονε μιμητὴς οὗ καὶ μαθητὴς ἐχρημάτισε. τὴν μίμησιν δὲ αὐτοῦ προσάπτει, ἥ τε τῶν ὀνομάτων ἡ ἁρμονία, καὶ ἡ ἐν τοῖς πράγμασι δεινότης. οὕτω γὰρ αὐτοῦ οἱ λόγοι πρὸς ἐκείνους τὴν ὁμοιότητα φέρουσιν· ὡς, εἰ μή τις πολλὴν αὐτῶν ποιήσαιτο τὴν διάσκεψιν καὶ μελέτην, οὐκ ἂν ἑκατέρου λόγων τοῦ χαρακτῆρος τὴν διαφορὰν διαγνοίη, πλὴν κατά γε τοὺς σχηματισμούς. καὶ γὰρ πρῶτος Ἰσαῖος σχηματίζειν ἤρξατο, καὶ τρέπειν ἐπὶ τὸ πολιτικὸν τὴν διάνοιαν· ὃ μάλιστα καὶ Δημοσθένης, μαθητὴς αὐτοῦ γεγονὼς, ἐμιμήσατο. Χαλκιδεὺς γέγονε τὸ γένος ὁ Ἰσαῖος· εἰς Ἀθήνας δὲ μετελθὼν ἐσχόλασεν (ὡς προείρηται) Λυσίᾳ· ἤκμασε δὲ μετὰ τὸν Πελοποννησιακὸν πόλεμον, καὶ μέχρι τῆς Φιλίππου διήρκεσεν ἀρχῆς. * ἀποστὰς δέ ποτε τῆς σχολῆς, ἐπὶ δραχμαῖς μυρίαις καθηγήσατο Δημοσθένους· διὸ καὶ μάλιστα γέγονεν ἐπιφανής. φασὶ δὲ αὐτὸν καὶ τοὺς ἐπιτροπικοὺς λόγους Δημοσθένει * συντάξαι.

* al. Λυσίου

* ἱστὰς

* f. [illegible]ξαι M M

CCLXIV. ### Æschinis Orationes.

Lectæ sunt orationes Æschinis: quarum tres numero sunt, & epistolæ nouem. Nam Deliaca non est Æschinis. In orationibus suis suauis, purus, distinctus, & Enthymematum perspicuitate excellens.

ΑΙΣΧΙΝΟΥ ΛΟΓΟΙ.

σξδ'. Æschinis orationes & epist.

Ἀνεγνώσθησαν Αἰσχίνου λόγοι· ὧν τὸ πλῆθος ὁ τρεῖς ἀριθμὸς περιορίζει, καὶ ἐπιστολαὶ ἐννέα. ὁ δὲ Δηλιακὸς ἐπιγραφόμενος, οὐκ ἔστιν Αἰσχίνου. ἔστι δὲ τοῖς λόγοις αὐτοῦ γλυκύς τε, καὶ καθαρὸς, καὶ εὐκρινὴς, καὶ τῇ τῶν ἐνθυμημάτων σαφηνείᾳ σεμνυνόμενος.

ὁ μὲν

ὁ μὲν δὴ κατὰ Τιμάρχου λόγος ἑταιρήσεως τὸν Τίμαρχον γράφεται, καὶ ὁ Τίμαρχος καταπλαγεὶς, καὶ λιπὼν τὸν ἀγῶνα, ἑαυτὸν ἀνήρτησεν. ἐπήγγειλε δὲ καὶ τὴν ἐν Ταμύναις νίκην πρῶτος Ἀθηναίοις τὸ δεύτερον· διὸ καὶ ἐστεφανώθη. φασὶ δὲ τὰ μὲν πρῶτα εἰπεῖν αὐτὸν ἐν τῷ δήμῳ κατὰ Φιλίππου. εὐδοκιμήσαντα δὲ τῷ λόγῳ, πρεσβευτὴν πρὸς Ἀρκάδας χειροτονηθῆναι· εἰς οὓς παραγεγονὼς, συνεστήσατο τοὺς μυρίους ἐπὶ Φίλιππον. οὗτος ὁ Αἰσχίνης παῖς γέγονεν Ἀτρομήτου, φυγόντος μὲν ἐπὶ τῶν τριάκοντα, συγκαταγαγόντος δὲ τὸν δῆμον. τούτου δὴ καὶ Γλαυκοθέας γίνεται υἱὸς· Κοθωκίδης μὲν τὸν δῆμον· οὔτε δὲ τῶν ἐπὶ γένει περιφανῶν, οὔτε δὲ τῶν ἐπὶ χρήμασι λαμπρῶν. ἐν δὲ τῷ νέῳ τῆς ἡλικίας τὸ σῶμα φέρων ἐρρωμένον, τὰ γυμνάσια ἐπονεῖτο. λαμπρόφωνος δὲ *πεφυκὼς, τραγῳδίας ὑπεκρίνετο μετὰ ταῦτα· ὡς δὲ λέγει Δημοσθένης, ὑπογραμματεύων καὶ τριταγωνιστῶν Ἀριστοδήμῳ ἐν τοῖς κατὰ δήμους Διονυσίοις. καὶ παῖς μὲν ὢν ἐδίδασκε σὺν τῷ πατρὶ γράμματα· εἰς τὸ μειράκιον δὲ προελθὼν, ἐστρατεύετο. ἠκροάσατο δὲ, οἱ μέν φασιν, Ἰσοκράτους καὶ Πλάτωνος· Καικίλιος δὲ, Λεωδάμαντος, λέγει. πολιτευόμενος μέντοι γε οὐκ ἀφανῶς ἐκ τῆς ἐναντίας μερίδος, συνεπρέσβευε τοῖς περὶ Δημοσθένην ἄλλας τε πρεσβείας πολλὰς, καὶ πρὸς Φίλιππον ὑπὲρ τῆς εἰρήνης· ἐφ᾽ ᾗ καὶ παρὰ Δημοσθένους κατηγορήθη. ἔτι δὲ ὡς πόλεμον ἐξῆψε πυλαγόρας αἱρεθεὶς, πρὸς Ἀμφισσεῖς Ἀμφικτύοσι, καὶ τὸν λιμένα ἐργαζομένοις· ἐξ ἧς πράξεως συνέβη Φιλίππῳ προσφυγεῖν Ἀμφικτύονας, τὸν δὲ ὑπὸ τοῦ Αἰσχίνου συνεργούμενον ἐπιθέσθαι τοῖς πράγμασι, καὶ τὴν Φωκίδα λαβεῖν. συνειπόντος μέντοι γε αὐτῷ Εὐβούλου τοῦ Σπινθάρου, Προβαλυσίου δημαγωγοῦντος, ψήφοις μόναις τριάκοντα ἀπέφυγε. χρόνῳ δὲ ὕστερον, Φιλίππου μὲν τετελευτηκότος, Ἀλεξάνδρου δὲ διαβαίνοντος εἰς τὴν Ἀσίαν, ἐπὶ ταῖς Δημοσθένους τιμαῖς Κτησιφῶντα παρανόμων ἐγράψατο. καὶ μὴ μεταλαβὼν δὲ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων εἰς Ῥόδον ἔφυγε, δραχμὰς χιλίας οὐ βουληθεὶς ὑπὲρ τῆς ἥττης καταβαλεῖν. ἐν δὲ τῇ Ῥόδῳ σχολὴν κατασκευασάμενος, ἐδίδασκεν, ἐν ᾧ τοῖς Ῥοδίοις τὸν κατὰ Κτησιφῶντος ἐπεδείξατο λόγον. θαυμαζόντων δὲ, εἰ τοιαῦτα δημηγορήσας ἡττήθη· οὐκ ἂν, εἶπεν, θαῦμα κατεῖχεν ὑμᾶς, ὦ Ῥόδιοι, εἰ Δημοσθένους ἀντιδημηγοροῦντος ἠκούσατε. ἐκεῖθεν δὲ πλεύσας εἰς Σάμον, καὶ διατρίψας ἐπὶ τῆς νήσου, ὀλίγον ὕστερον ἐτελεύτησεν.

*γεγωνὸς. M. M.

Oratio vero in Timarchum habita, *quod meretriciam factitares*, accusat. Timarchus vero territus, iudiciumque defugiens se suspendit. Nunciauit primus secundam victoriam in Tamynis Atheniensibus, quamobrem corona donatus est. Ferunt autem primum ipsum ad populum contra Philippum oraste, cúmque oratione gratiam comparasset, legatum ad Arcadas missum esse, ad quos cum venisset, decem millia contra Philippum armasse.

Æschines hic patre natus est Atrometo, qui initio cum sub triginta Tyrannis exsularet, ipse postea populum ad libertatem reuocauit: Glaucothea matre, tribu vero Cothocides, neque genere, neque opibus celebris. Adolescens cum esset ac robustus viribus, ad Gymnasia studium laborémque contulit. Postea cum vocis firmitate ac robore valeret, se Tragœdiis agendis exercuit: &, vt Demosthenes scribit, scribæ vicarius, ac *tertias agens partes in Bacchanalib. Aristodemi arbitratu semper fuit: & iuuenis etiam num litteras vnà cum parente docuit: prouectior autem militauit. Nonnulli etiam Socratem & Platonem audisse ferunt. Cæcilius verò† Leodamantis discipulum facit. Versatus in Rep. est non ingloriùs: quod Demostheni, eiusque suffragatoribus aduersaretur, cum quo Legationes obiit cum multas alias, tum de Pace ad Philippum, in qua accusatus à Demosthene est: quodque ipse Pylagoras existens auctor belli introducendi fuisset, cum ab Amphictyonibus ad Amphissæos legatus est creatus, ipsique Amphictyones portum struxissent, quo facto ad Philippum confugerunt, & Philippus, auctore Æschine, res ipsas est aggressus, & Phocidem cepit. Eius sententiæ patrocinante Eubulo Spinthari F. & Prouallusio, qui tum summam apud populum potestatem obtinebat, subleuatus, triginta suffragiis euasit. Postea vero, cum Philippo mortuo, Alexander transiret in Asiã, Ctesiphontem in ius vocauit, quod decernendis Demostheni honoribus ipse contra leges fecisset. Quo in certamine cum quintam suffragiorum partem non obtinuisset, Rhodum confugit, cum à multa mille drachmarum persoluenda, ad quam fuerat damnatus, animo ac voluntate abhorreret. Ludúque Rhodi aperto docuit, vbi cum Rhodiis orationem a se habitam contra Ctesiphontem ostendisset, cumque omnes mirarentur, potuisse illum his pro se dictis in iudicio superari. *Minime sane*, inquit, *miraturi fuissetis, Rhodij, si contra ea dicentem Demosthenem audissetis.* Inde autem Samum nauigans, atque in insula habitans, non in multo post mortuus est.

*Cic. Diuinat. in Verrem, vt multo rebus Græcis feruidem saepe illum qui est secundarum.
*Sic & Plutar. in X. Orator. Alcodamantis Eleata, Suidas in Æschine.

ΔΗΜΟΣΘΕΝΟΥΣ ΛΟΓΟΙ.

Demosthenis Orationes. CCLXV.

σξέ. Demosthenes orationes.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Δημοσθένους λόγοι μικροῦ σύμπαντες· φέρονται δὲ αὐτοῦ οἱ γνήσιοι, πέντε καὶ ἑξήκοντα, *ὧν οἱ δημόσιοι μᾶλλον εἰς τὸ ἄριστον κατεσκευάσθαι τοῖς πλείοσι κρίνονται. τινὲς μὲν οὖν τὸν περὶ Ἁλοννήσου λόγον (ὃς καὶ κατὰ Φιλίππου ἐπιγράφεται) δεύτερος· καὶ γὰρ πρὸς τὴν ἐπιστολὴν ὁ ῥήτωρ ἀνταγωνίζεται *τοῦ Φιλίππου) τοῦτον οὔ φασιν εἶναι γνήσιον Δημοσθένους· καὶ τεκμηριοῦνται τὴν δόξαν αὐτῶν ἐπιχειροῦσι τοῖς ῥήμασί τε καὶ ὀνόμασι, καὶ τῇ τῆς συνθέσεως ἁρμονίᾳ. πολὺ γὰρ ταῦτα λείπεσθαι τοῦ δημοσθενικοῦ τύπου.

*αι. ἃς.
*al. τὰ.

LEGI omnes pene Orationes Demosthenis. Dicuntur illius germanæ sexaginta quinque: quarum elegantiores quæ ad populum, quam quæ ad Senatum habitæ, à pluribus indicantur. Nonnulli orationem de Halonesо (quæ contra Philippum secunda inscribitur,) quia cum ea pugnat oratione, quam contra Philippi epistolam dixit, illius propriam esse negant, & confirmare opinionem suam conantur nominibus & verbis, & compositionis modulatione: multum enim a Demosthenis stylo abhorrere.

Patrobelus ea fraus, vitarum Demosthenis atque Aristotelis cum his comparet locet.

Oratio de Halonneso

διότι μετὰ τοὺς ἐπιλόγους, πολλούς τε ὄντας, καὶ σχεδὸν τὸ πλεῖστον μέρος ἐπέχοντας, πολλὰς πρὸ αὐτῶν ἀντιθέσεις εἰπών, πάλιν ἐπὶ ἀντιθέσεις ἐτράπετο· ὅπερ ἀνοικονόμητόν τε ἐστὶ καὶ διερριμμένον. καὶ τὸν ὑπὲρ Σατύρου δὲ λόγον τῆς ἐπιτροπῆς πρὸς Χαρίδημον, οἱ μὲν πρὸς τὴν κρίσιν * ἔχοντες τὸ ἀσφαλὲς, Δημοσθένους λέγουσιν εἶναι· ὁ δὲ Καλλίμαχος, οὐδ' ἱκανὸς ὢν κρίνειν, Δεινάρχου νομίζει. τινὲς δὲ αὐτὸν ὑπεβάλοντο Λυσίᾳ· καίτοι καὶ τὸν χρόνον ἔχοντες αὐτοῖς διαμαχόμενον, καὶ τὸν τύπον ἅπαντα τῆς ἐργασίας, καὶ τὰ πράγματα, καὶ τὴν ἑρμηνείαν. μαρτυρεῖ δὲ τοῦ, Δημοσθενικὸν εἶναι τὸν λόγον, καὶ ὁ πλαγιασμὸς, καὶ ἡ συνέχεια τῶν περιόδων, καὶ ἡ εὐτονία· ἐξ αὐτοῦ γὰρ τοῦ προοιμίου τούτοις ὁ λόγος διαποικίλλεται. καὶ μὴν καὶ ἡ περὶ τῶν ὀνομάτων ἐκλογὴ εἰς τὸ ἄριστον * ἀσκεῖσθαι, καὶ ἡ σύνθεσις εὖ ἔχειν φιλοτιμεῖται. μαρτυρεῖ δὲ καὶ τὰ σχήματα· ἔστι γὰρ συνεστραμμένα μετὰ γοργότητος, καὶ ποικιλίαν τοῦ λόγου παρεχόμενα. καὶ γὰρ ἐρωτήσεις προβάλλεται, καὶ ὑποστροφὰς, καὶ τὸ ἀσύνδετον. οἷς μάλιστα Δημοσθένης χαίρει χρώμενος. ἀλλὰ καὶ ἡ σύνθεσις ἐπιμελὴς, καὶ τῆς ἐναργείας τοῦ κόσμου οὐ διαφθείρουσα, αἵ τε περίοδοι τοῦ ἀπαρτισμοῦ συναγόμεναι καὶ τὸ πρέπον πανταχοῦ διασώζουσι. τὸ μὲν οὖν μηδενὸς φείδεσθαι συνθέσεως, ἀλλὰ πάντα διειλῆφθαι περιόδοις, ἔστι μὲν Ἰσοκράτους καὶ Λυσίου πρὸς Δημοσθένην κοινόν· ἡ δὲ κατὰ τὰς περιόδους ἐν τοῖς μεγέθεσι ποικιλία συμπληροῦσα τὰ κῶλα λαμβανομένη, τὴν πρὸς ἐκείνους διαφορὰν ἀπεργάζεται. τοῦ μὲν Ἰσοκράτους ὡς τὰ πολλὰ μηκύνοντος τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ, τοῦ δὲ Λυσίου συντέμνοντος· ἐξ ἑκατέρου δὲ τούτων τῷ Δημοσθένει τὸ πρέπον διασώζεται. ὁ δὲ περὶ τῆς εἰρήνης λόγος, καὶ ἄλλοις μὲν, μάλιστα δὲ Λιβανίῳ τῷ σοφιστῇ παρασκευασθῆναι μὲν, οὐ μὴν εἰρῆσθαι δοκεῖ. κατηγορῶν γὰρ ὁ ῥήτωρ Αἰσχίνου, οὐδὲν ἔλαττον (τὸ) αὐτὸν καὶ ἐπὶ * τούτῳ αἰτιᾶται, ὅτι συνεβούλευσεν Ἀθηναίοις Ἀμφικτύονα εἶναι ψηφίσασθαι Φίλιππον. ἐν ᾧ οὖν ἐκεῖνον πικρῶς διέβαλε, πῶς ἂν αὐτὸς ἐθάρρησε γενέσθαι σύμβουλος; καὶ γὰρ ὁ περὶ τῆς εἰρήνης λόγος δῆλον ὅτι τὸν Φίλιππον Ἀμφικτύονα εἶναι συμβουλεύει. καὶ τὸν κατὰ Νεαίρας δὲ λόγον ὑπτιότητός τινες αἰτιώμενοι, τῶν Δημοσθενικῶν ἀποκρίνουσι λόγων· ὥσπερ καὶ τὸν περὶ ἔρωτος αὐτοῦ γεγραμμένον, καὶ τὸν ἐπιτάφιον. φασὶ δὲ τὸν Δημοσθένην τέσσαρα καὶ εἴκοσι γεγονότα ἔτη τὸν περὶ τῆς ἀτελείας τὸν πρὸς Λεπτίνην συντεθεῖσθαι λόγον. οὗ τὸ προοίμιον Λογγῖνος μὲν ὁ κριτικὸς ἀγωνιστικὸν νομίζει (ἐπὶ Κλαυδίου δὲ οὗτος ἤκμαζε. καὶ τὰ πολλὰ συνηγωνίζετο Ζηνοβίᾳ τῇ τῶν Ὀσροηνῶν βασιλίδι, τὴν ἀρχὴν κατασχούσῃ * Ὀδενάθου τοῦ ἀνδρὸς αὐτῆς τετελευτηκότος, ἣν καὶ μεταβαλεῖν εἰς τὰ Ἰουδαίων ἔθη ἀπὸ τῆς Ἑλληνικῆς δεισιδαιμονίας, παλαιὸς αἱρεῖ λόγος) ἀλλὰ γὰρ ὁ μὲν Λογγῖνος οὕτω περὶ τοῦ προκειμένου προοιμίου τὴν ψῆφον ἐξήνεγκεν· ἕτεροι δὲ οὐκ ὀρθῶς ἔφασαν τὸ προοίμιον ἠθικὸν εἶναι. καὶ πολλοῖς οὗτος ὁ λόγος παρέσχεν ἀγῶνα, κρίνεσθαι προτεθεὶς, ὥσπερ καὶ Ἀσπασίῳ τῷ ῥήτορι, ἅτε μὴ δι' ἀφελείας τῆς λέξεως θεωρίας εἰς ἀκρίβειαν. ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ κατὰ Μειδίου. καὶ γὰρ καὶ οὗτος οὐκ ὀλίγοις γέγονεν ἐν σπουδῇ, καὶ τῆς πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητήσεως ἀφορμὰς παρέσχε. καὶ οἱ μὲν τοῦ παθητικοῦ χαρακτῆρος εἶναί φασιν αὐτὸν, μετά τινος ἐπεξεργασμένον· οἱ δὲ τοῦ πραγματικοῦ· καὶ ἁπλῶς τῶν τε ῥημάτων αὐτοῦ τὸ σφοδρὸν

* al. ὡς ἀσφ. * al. ἔχοντα. * ἀσκεῖται. * al. τοῦτο. Longinus. ἀπὸ δὲ Ναδ.

Quia post Epilogos, qui multi sunt, & maximam occupant orationis partem, cùm antea obiectiones multas refutarit, hic rursum easdem refellit, quod contra artificium est, ac leges dicendi. Et orationem pro Satyri tutela contra Charidemum, recti censores Demosthenis esse dicunt. Callimachus, censor non bonus, Dinarchi esse putat, nonnulli Lysiæ: pugnat tamen temporum ratio, totiusque adeò orationis stylus, & res, & elocutio, Demosthenis verò esse arguunt obliqua enuntiatio, continuatióque periodorum, ac vehementia. Ab ipso enim principio his oratio exornatur, adhibetúrque bonus verborum delectus, & concinna compositio enitet. Testantur id etiam figuræ: sunt enim cum acrimonia coniunctæ, & varietatem orationi adferunt. Etenim addit interrogationes, redditiones, asyndeta, quæ maximè Demostheni familiaria, sed & accurata constructio, quæ suo ornatu efficaciam tamen non tollit, ipsæque periodi vndique perfectè, decorum vbique seruant. Nullam enim compositionem prætermittere, sed periodis omnia complecti, Demostheni est cum Isocrate, ac Lysia commune. At periodorum varietas in magnitudine membra adimplens, diuersitatem inter illos parit, cùm Isocrates plerumque ambitum producat: Lysias verò contrahat, in vtroque decorum seruet Demosthenes. Oratio autem quæ de Pace est, composita quidem, sed non habita existimatur ab aliis, & maximè à Libanio sophista. Orator enim Æschinem accusans, nihilominus se etiam accusat, quod suasisset Atheniensibus Amphictyonem esse Philippum decreto renuntiandum, qua illum acerbè reprehendit, quod eius rei auctor, suasórque extitisset. Nam suasisse illum vt Amphictyon Philippus crearetur, clarum est. Orationem verò contra Neæram, vt languidiorem ac remissiorem, Demosthenis nonnulli è familia eiiciunt, vt & amatoriam, & funebrem laudationem. Aiunt & Demosthenem quatuor & viginti annos natum orationem de Immunitate contra Leptinem conscripsisse, cuius proœmium agonisticon esse putat Longinus criticus: qui Claudio imperante floruit, caussasque plurimas egit, Zenobia Osroenorum regina imperium tenente, mortuo iam Odenatho marito, quem prisci tradunt scriptores ab impietate gentium ad Iudæorum mores traductum. Verùm Longinus sic quidem de hoc proœmio iudicauit, cæteri enim moralæ esse non rectè pronuntiant. Pluribus autem hæc oratio in iudicando contentionis materiam præbuit, (in his Aspasio rhetori, qui exordium satis accuratum esse negat,) vt & oratio contra Midiam. nam & de hac non pauci certarunt, multisque altercandi ansam præbuit. Alij enim formam illi * affectionis plenam & grauitatis: nonnulli † negotialem characterem attribuit, & omnino verborum grauitas hic est,

DEMOST.
Oratio contra Charidemum; Callimachus criticus.
Oratio de Pace: quæ Hauco nusso feria Philippum est.
Oratio contra Neæra & alia.
Oratio contra Leptinem.
Huius Longini Eunapius meminit & Eunapius Sardianus, & extat lib. eius περὶ ὕψους. De sublimi dicendi genere.
Aspasius rhetor. Oratio contra Midiam.
* παθητικόν. † πραγματικόν.

DEMOSTH. & compositionis modulatio, & rursum argumentis & enthymematis affectu plenis, patheticam quoque pronunciationem accommodat, pragmaticis vicissim quæ ipsis conueniunt, adaptat. Seruat & affectus leniores, non in hoc modo oratione, sed & in aliis. Verùm difficilimum est oratori, in contentiosa dicendi genere leniores perpetuò retinere in aduersarium affectiones, ei præsertim, cui vehementius atque acrius ingenium obuenit: quale Demostheni atque Aristidi obtigit. Hinc fit, vt efferantur sæpenumero, natura longe argumentum superante. Neque enim ars voluntatem dirigere valet, nisi & subsidium ingenij accesserit. Annos natus octo & triginta Atheniensi populo persuasit, Olynthiis auxilium contra Philippum mitterent.

Olynthiacæ tres.

Ex Plutarchi X. Oratorum libello.

DEMOSTHENES Demosthenis, & Cleobulæ F. tribu Pæaniensis, relictus à patre cùm esset annos natus septem, & soror quinque, totum illud tempus quo patre orbatus fuit, apud matrem egit, cùm se Isocrati ad audiendum daret, vt quidam aiunt: vt autem plurimi, Isæo Chalcidensi, qui & ipse Isocratis erat discipulus, studio æmulandi Thucydidis & Platonis philosophi incensus: alij enim aliter de oratoris institutione ac doctoribus narrant. Cùm verò ad ætatem maturam peruenisset, ac pauciora, quam esset æquum, à tutoribus accepisset, qui tres erant, nimirum Aphobus, Theripides & Demophon, qui aliis Demeas est, à singulis talenta decem multæ caussa postulauit, ipsósque vicit. Ipsam verò condemnationem parui fecit, aliis quidem pecunia, aliis verò etiam * obsequio liberatis. Choragus factus Midiam Anagyrasium, qui illum præbitoris officio fungentem percusserat, in ius vocauit, acceptisque tribus drachmarum millibus, ab accusatione destitit. Nec desunt qui dicant, eum multa naturæ vitia exercitatione vicisse, & adhuc iuuenem in speluncam descendere solitum, in eáque eloquentiam exercere, abrasa dimidia capitis parte, quo sibi excundi facultatem eriperet. Deinde lecto cubare angusto, vt citius excitaretur, & ρῶ litteram, cùm naturâ pronuntiare non posset, labore didicisse. Et cùm humerum exercendo indecore moueret, obelisco, vel, vt nonnullis videtur, gladiolo è laquearibus suspenso coërcebat, vt timore ab ea deformitate cessaret, seque in dicenti gestu contineret. Ipse ad Phalericum se conferens iuxta fluctuum impetus exercebatur, vt assuetudine naturam corrigeret. Quin & speculum iustæ magnitudinis sibi comparauit, in quo se ipse contemplans gestus obseruabat, vt si quid in actione vitij esset, hoc animaduersum ad rectum dirigeret. Cúmque angusto esset spiritu, vt longiores ambitus vno ductu efferre non posset, Neoptolemo histrioni decem millia drachmarum dedit, quo illum spiritus extensionem doceret: & cum angustis esset ad vium meatibus (quibus attrahétibus per palatū

* χάριτος gratia.

καὶ κατὰ τὴν σύνθεσιν ἐναρμόνιον. καὶ ὡς τοῖς παθητικοῖς μὲν τῶν ἐπιχειρημάτων καὶ ἐνθυμημάτων, παθητικὴν καὶ τὴν ἀπαγγελίαν προσάπτει· τοῖς πραγματικοῖς δὲ, ὅσα τούτοις ἐναρμόττει. * ἔχεται μὲν οὖν καὶ τοῦ ἤθους, οὐκ ἐν τούτῳ μόνον τῷ λόγῳ, ἀλλὰ καὶ ἐν πολλοῖς ἄλλοις. ἀλλά γε χαλεπώτατόν ἐστι λόγων ἀγωνιστικῶν ἐργάτῃ διὰ τέλους φυλάξαι πρὸς τὸν ἀνταγωνιστὴν τὸ ἦθος· μάλιστα δὲ τοῖς ὅσοι φύσεως ἔτυχον πικροτέρας τε καὶ παθητικωτέρας· ἧς οὐχ ἥκιστα Δημοσθένης τε καὶ Ἀριστείδης μετέχει. διόπερ πολλάκις ἐξάγονται, καὶ τῆς προθέσεως ἐλαττουμένης ὑπὸ τῆς φύσεως. οὐδὲ γὰρ οὐδ᾽ ἐστὶν ἱκανὴ τέχνη κατορθῶσαι τὸ βούλημα, μὴ συνεργὸν ἔχουσα καὶ τὴν τῆς φύσεως ἰδιότητα. ἐτῶν μέν τοι γεγονὼς ὁ ῥήτωρ ὀκτὼ καὶ τριάκοντα, ἔπεισε δημηγορήσας τὸν δῆμον βοήθειαν Ὀλυνθίοις ἀποστεῖλαι, πρεσβευομένοις κατὰ Φιλίππου.

* al. ἐχρῆτο

Οὗτος ὁ Δημοσθένης, υἱὸς μὲν γέγονεν ἐκ Κλεοβούλης Δημοσθένους, τὸν δῆμον Παιανιεύς. καταλειφθεὶς δὲ ὑπὸ τοῦ πατρὸς ἐτῶν ἑπτὰ σὺν ἀδελφῇ μικροτέρᾳ δυοῖν ἔτεσι· τὸν μὲν χρόνον τῆς ὀρφανίας παρὰ τῇ μητρὶ διῆγε, Ἰσοκράτει σχολάζων τῷ ῥήτορι, ὡς δὲ οἱ πλείους λέγουσιν, Ἰσαίῳ τῷ Χαλκιδεῖ ἐν Ἀθήναις σοφιστεύοντι. ὁ δὲ Ἰσαῖος, Ἰσοκράτους γέγονε μαθητὴς, Θουκυδίδην ζηλῶν, καὶ Πλάτωνα τὸν φιλόσοφον. ἄλλοι δὲ ἄλλα περί τε παιδεύσεως Δημοσθένους, καὶ τῶν αὐτοῦ διδασκάλων, ἱστοροῦσιν. εἰς ἡλικίαν δὲ καταστὰς, καὶ ἐλάττω τὴν οὐσίαν παρὰ τῶν ἐπιτρόπων λαβὼν, ἐγράψατο αὐτοὺς ἐπιτροπῆς τρεῖς ὄντας, Ἄφοβον, Θηριππίδην καὶ Δημοφῶντα (οἱ δὲ αὐτὶ Δημοφῶντος, Δημέαν εἰσάγουσι) τίμημα δέκα ταλάντων ἑκάστῃ δίκῃ ἐπιγραψάμενος. τῆς μέντοι καταδίκης οὐδὲν εἰς αὐτοὺς εἰσεπράξατο· τοὺς μὲν (ἀφεὶς) ἀργυρίου, τοὺς δὲ καὶ χάριτος. αἱρεθεὶς δὲ χορηγὸς, Μειδίαν τε τὸν Ἀναγυράσιον πλήξαντα αὐτὸν, ἐν τῷ θεάτρῳ χορηγοῦντα γραψάμενος, εἰς κρίσιν κατέστησε. τρισχιλίας δὲ λαβὼν παρ᾽ αὐτοῦ, τῆς δίκης ἀπέλυσε. λέγουσι δὲ αὐτὸν πολλὰ τῆς φύσεως ἐλαττώματα μελέτῃ διορθώσασθαι. ὢν νέος μὲν οὖν, εἰς σπήλαιον ἑαυτὸν ἐναπέκλειεν, κἀκεῖ διῆγε φιλοσοφῶν, τῆς κεφαλῆς ξυράμενος τὸ ἥμισυ, ἵνα μὴ αὐτῷ ἐξῇ, τῆς ἀσχημοσύνης κωλυούσης, ποιεῖσθαι μηδὲ βουλομένῳ τὴν πρόοδον. ἔτι περ δὲ, ἐπὶ στενῆς αὐτόν φασι κλίνης κοιμᾶσθαι, ὡς ἔχειν διὰ ταχέων ἀνίστασθαι. τὸ δὲ στοιχεῖον, τὸ Ῥῶ τῇ γλώττῃ μὴ πεφυκότα λέγειν, πόνῳ προσλαβεῖν τὸ δύνασθαι. ἀλλὰ καὶ τὸν ὦμον * ἀπρεπῶς ἐν τῷ μελετᾶν κινοῦντα, ὀβελὸν ἐκ τῆς ὀροφῆς ἀπαρτήσαντα ἐν χρῷ τοῦ σώματος, ἢ (ὥς ἔνιοι) ξιφίδιον, ὡς ἂν φόβῳ τοῦ παθεῖν τὴν ἠρεμίαν ἄγοι, ἀπαλλαγῆναι τοῦ συμπτώματος. πρὸς δὲ τοὺς τοῦ δήμου θορύβους παραττόμενος, ἵνα μὴ τοῦτο πάσχοι, ἐπὶ τὸ Φαληρικὸν κατιὼν, πρὸς τοὺς τῶν κυμάτων ἤχους τὰς μελέτας ἐποιεῖτο, τῷ ἔθει τὴν φύσιν ἐπανορθούμενος. ἀλλὰ καὶ κάτοπτρον ἑαυτῷ κατεσκευάσατο, ἴσον αὐτῷ τῷ μεγέθει, εἰς ὃ τὰς σκέψεις ἀφορῶν ἐποιεῖτο, ἵνα εἴ τι εἴη παρημελημένον ἐν τῷ σχήματι λέγοντος, τοῦτο μανθάνων * ἐπανάγοι πρὸς τὸ εὔσχημον. ἐνδεῶς δὲ τοῦ πνεύματος ἔχοντος αὐτῷ, ὥστε μηδὲ δύνασθαι τὰς μακροτέρας τῶν περιόδων ἀπνευστὶ λέγειν, Νεοπτολέμῳ τῷ ὑποκριτῇ * μυρίας ἔδωκεν, ἵνα αὐτῷ συνασκήσῃ τὸν τόνον τοῦ πνεύματος. καὶ τῶν λεπτῶν δὲ * ῥημάτων, δι᾽ ὧν ἀναπνέοντες τὸν ἀέρα διὰ

Isocrates Demosthenis magister.

* al. αὐτοῦ μη-[illegible]

* [illegible]

* al. μυρία.

* al. τρημάτων.

διὰ τῆς ὑγρότητος ἀναψύχομεν, ὥσπερ αὔρᾳ τινὶ τὸν θώρακα * διαθερμαινόμενον, καὶ τὸ λιγνυῶδες ἐκεῖθεν ἐκφυσῶμεν, στενομέρου αὐτοῦ παρὰ τὴν χρείαν κατεσκευασμένου· ἐπεὶ καὶ τοῦτο μέγα μέρος ἐστὶ τῆς λαμπροφωνίας· εἰς τὸ εὐρύτερόν τι καὶ κατὰ φύσιν ἐπανήγαγεν· ἔλαιον μὲν ἐμβάλλων τῷ στόματι, ἀνατρέχων δὲ πρὸς τὰ τῶν χωρίων ἀνάντη· δι' ὧν τὸ ἔλαιον τῇ βίᾳ τῆς κινήσεως πρὸς τοὺς μυκτῆρας * ἀναρροιβδούμενον, τὴν παρὰ φύσιν τῶν πόρων συνίζησιν εἰς τὴν κατὰ φύσιν ἀποκατέστησε χρείαν. ἐπιδοὺς δὲ αὐτὸν εἰς τὸ πολιτεύεσθαι, ἐπεὶ τοὺς μὲν ἑώρα τῶν πολιτῶν φιλιππίζοντας, τοὺς δὲ πρὸς τὴν τῆς πόλεως ἐλευθερίαν δημηγοροῦντας, τῆς * ἀμείνονος μοίρας γίνεται· καὶ συνεπολιτεύετο Ὑπερείδῃ καὶ Ναυσικλεῖ καὶ * Πολυεύκτῳ, καὶ Διοτίμῳ. διὸ Θηβαίους μὲν Ἀθηναίοις συμμάχους καθίστησιν· ἀλλὰ καὶ Εὐβοεῖς, καὶ Κερκυραίους, καὶ Κορινθίους, καὶ Βοιωτούς, καὶ πολλοὺς ἄλλους. ἐπεὶ δέ ποτε δημηγορῶν ἐξέπεσε τοῦ θεάτρου, καὶ ἀθυμῶν οἴκαδε ἀπῄει· Εὔνομος μὲν αὐτῷ ὁ Θριάσιος, ἤδη * πρεσβύτης ὤν, κατὰ τὴν ὁδὸν συντυχὼν καὶ μαθὼν τῆς ἀθυμίας τὸ αἴτιον, θαρρεῖν τε προὐτρέψατο, καὶ ἀνεκτήσατο· καὶ τούτου πλέον Ἀνδρόνικος ὁ ὑποκριτής, τοὺς μὲν λόγους εὖ ἔχειν καὶ ὡς ἄριστα, φάμενος· ἐνδεῖν δὲ αὐτοῖς τὰ τῆς ὑποκρίσεως. ὁ δὲ παραδίδωσί τε * αὑτὸν τῷ Ἀνδρονίκῳ, καὶ τὴν τῆς ὑποκρίσεως τέχνην ἐκεῖθεν ἐξήσκησε. διόπερ ἐρομένου ποτέ τινος αὐτόν, τί πρῶτον ἐν ῥητορικῇ; εἶπεν ὑπόκρισις· καὶ τί δεύτερον; ὑπόκρισις· τί δὲ τρίτον; ὑπόκρισις. δηλῶν, μέγα μέρος εἶναι τὸ ἐν τῷ δήμῳ πεῖσαι τὴν ὑπόκρισιν. * ὤμνυε δέ, ὡς ὁ Φαληρεύς φησι,

μὰ γῆν, μὰ κρήνας, μὰ ποταμούς, μὰ νάματα.

καὶ δή ποτε ὀμόσας τοὺς ὅρκους τούτους, τῷ δήμῳ θόρυβον ἐπεποίησεν· ὥσπερ καὶ ἐπὶ * τῷ ὀμνύναι τὸν Ἀσκληπιόν, χρώμενος τῇ φωνῇ προπαροξυτόνως. ὅμως ἂν σχολάσας τῷ Μιλησίῳ Εὐβουλίδῃ, ὃς τῶν διαλεκτικῶν οὐδενὸς τὰ δεύτερα ἔφερεν· * ἐπηνωρθώσατο πάντα, ὅσα παρεῖχεν αἰτίαν ἁμαρτήματος.

φασὶ δὲ τὸν Μακεδόνα Φίλιππον, ἐπεὶ τὰς κατ' αὐτοῦ δημηγορίας τοῦ Δημοσθένους ἐδέξατο καὶ ἀνέγνω, μέγα θαυμάσαντα, εἰπεῖν· Ὡς καὶ αὐτὸς ἄν, εἴπερ ἤκουσα κατ' ἐμοῦ δημηγοροῦντος Δημοσθένους, ἐχειροτόνησα ἂν τὸν ἄνδρα πρὸς τὸν κατ' ἐμοῦ πόλεμον. ἐρομένου δὲ αὐτόν τινος τῶν συνήθων, τίνες ἂν εἶεν πιθανώτεροι καὶ δυνατώτεροι λόγοι, Δημοσθένους ἢ Ἰσοκράτους; ἔφη, ὡς οἱ μὲν Δημοσθένους τοῖς στρατιώταις ἐοίκασι, * πολεμικὴ γὰρ αὐτῶν καὶ σφοδρὰ ἡ δύναμις· οἱ δὲ Ἰσοκράτους τοῖς ἀθληταῖς· θεατρικὴν γὰρ αὐτοὺς παρέχειν τέρψιν. ἐπεὶ δὲ ἡ καταδίκη φυγὴν τῆς πατρίδος ἐπέβαλε τῷ Αἰσχίνῃ, ἔφιππος καταδιώξας αὐτόν, τά τε ἄλλα παρεμυθήσατο, καὶ τάλαντον ἀργυρίου δίδωσι, τἀναντία προσδοκῶντι Αἰσχίνῃ. καὶ γὰρ θεασάμενος αὐτὸν ὁ Αἰσχίνης ἐπελαύνοντα, καὶ συλλαβεῖν αὐτὸν ἐπὶ κακῷ νομίσας, προσπεσών τε καὶ συγκαλυψάμενος ἐδεῖτο σωτηρίας· ὁ δέ, καθάπερ εἴρηται, οὐ ῥήτορι μᾶλλον, ἀλλ' ἀνδρὶ πρέπον φιλοσόφῳ ἔργον εἰς αὐτὸν ἐπεδείξατο. φέρειν δὲ γενναίως ὑποτιθεμένου αὐτῷ τὴν φυγὴν Δημοσθένους· καὶ πῶς ἂν δυναίμην,

* al. διαθερμαινόμενον. * ἀναρροιβδούμενοι. * ἴσ. ἀμείνονος. * α. Πολυεύκτου * al. πρεσβύτερος. * al. λαοτίν. * al. ἔμμιν. * al. τό. * al. ἐπανωρθώσατο. * al. πολεμικὴ.

aërem veluti aura quadam pectus calefactum refrigeramus, atque inde halitus fumosos educimus, & in eo maximè claræ vocis sonus consistit) oliuam ori inferens, & per accliuia decurrens latiores reddidit, ac naturæ aptiores: quo motu oliua ad nares illisa & absorpta, tenuiores illos angustioréque meatus naturæ functioni idoneos redderet.

Cùm verò sese ad Rempubl. contulisset, & in duas partes ciues diuisi essent, vt alij pro Philippo starent, alij populi, bonorumque omnium vtilitati studerent, eam partem delegit, quæ Philippo aduersaretur, eandem rationem administrandæ Reipub. secutus, quam & Hyperides, & Nausicles, & Polyeuctus, & Diotimus. Ex quo etiam ciuitati socios fecit Thebanos, Euboënses, Corcyræos, Corinthios, Bœotios, multos præterea alios. Cùm verò aliquando concionando indecore in theatro explosus esset, tristis domum abiit: cui cum forte Eunomus Thriasius iam senex, factus esset obuius, cognita mœroris caussa, bono esse animo iussit, ac recreauit, imprimisque Andronicus histrio, cùm ita diceret, orationes illius pulchras & splendidas esse. Cuius rei gratia permotus Demosthenes, seipsum Andronico tradidit, ibique actionis artem didicit. Hinc etiam interrogatus, quid primum in dicendo esset, respondit Actionem: quid secundum & tertium, similiter Actionem respondit, ostendens magnam esse partem eloquentiæ ad populo persuadendum, actionem. Iurabat autem, vt Phalereus ait, per terram, per fontes, per fluuios, per latices, quo pacto cùm iurasset, apud populum tumultum consciuit. Iurauit quoque pro Asclepiòn, antepenultima acuta Asclépion. Cùm verò otium ac studium audiendo Eubulidem Milesium, qui in Dialecticis secundus erat nemini, consumeret, omnia in quibus ipse deficere & claudicare videretur, emendauit. Cùm autem essent, qui habitas à Demosthene contra Philippum conciones ad eum ipsum deferrent, dixisse admirabundum narrant: Equidem si orantem audiuissem, non alium qui contra me bellum gereret, ducem delegissem. Cùm autem quidam illum interrogaret, vtrius orationes essent fortiores, & ad persuadendum aptiores, Demosthenis, vel Isocratis, ipsius orationes militibus propter bellicam virtutem, Isocratis verò athletis similes esse dicebat, quod hæ quandam talem delectationem adferrent, qualem in theatris percipere homines solent. Cùm post condemnationem (actionis de Corona contra Ctesiphontem) Æschines fugeret, illum equo Demosthenes est prosecutus, & aliis rebus consolatus, argenti talentum, alia omnia exspectanti inopinato donauit. Etenim insequentem intuitus Æschines, ratúsque ad iniuriam calamitatémque rapi, genibus accidit, & capite obuoluto salutem deprecabatur. Hic verò, vt iam diximus, officium non tam oratore, quam philosopho dignum præstitit. Hortante autem Demosthene, vt exsilium æquo animo ferret, subiecit ille: Qui possem,

DEMOSTH.

inquit, cum eam relinquo vrbem, in qua eos inueni hostes, qui benignitate amicos alibi longè superét. Hic etiam Demosthenes annonæ præfectus furtique accusatus, absolutus est. Cùm verò Elateam Philippus occuparet, ipse cum iis, qui pugnauerant in Chæronea, militauit, in quo prœlio ordinem fuga deseruisse visus est. Cum autem fugientis chlamydem rubus retinuisset, tum Demosthenes conuersus imprecabatur, ζώγρει, serua: viuum, inquit, cape. Notatum hoc in clypeo habuit, & signatum: BONA FORTVNA. orationémque habuit in funere eorum, qui in bello cecidissent, quæ si fortunæ tunc statum, conditionémque spectes, fortè non indigna Demosthene videatur, at si cum aliarum virtutibus orationum composita, non parum deterior. Postea verò cùm ad vrbis refectionem studio curáque intentus esset, murorum curator factus de sua pecunia ad eá re impendit minas centum: ad spectacula autem decem minarum millia contulit, triremémque conscendit, & vndique ad socios nauigans pecunias coëgit, quas ob res persæpe ipse aurea corona est donatus, primum quidem à * Demotele, Aristonico, & Hyperide: postremum verò à Cresiphonte. Cúmque decretum hoc tanquam contra leges factum, Diodotus atque Æschines accusassent, ipse pro se defensione vsus vicit. Postea verò cum Alexander in Asiam exercitum duceret, Harpalusque Athenas cum facultatibus pecuniisque fugeret, hunc quidem primò recipi orator prohibuit: deinde postquam nauigio est ingressus, acceptis mille Daricis acquieuit. Cumque Athenienses hominem Antipatro dedere vellent, repugnauit, scripsitque vt ea, quam secum attulerat Harpalus, pecunia in summa arce deponeretur, v.que Harpalus eius ipsius pecuniæ numerum ac summam diceret; neque populo pecuniæ summam indicauit. Cum autem dixisset Harpalus septingenta talenta à se allata, & in arce collocata, octo tantùm & trecenta, aut paulò amplius reperta sunt. Postea cùm Harpalus è carcere aufugisset, atque in Cretam, vel, vt alij volunt, in Tænarum agri Laconici oppidum venisset, accusatus Demosthenes acceptorum donorum est, vocatúsque in iudicium ab Hyperide, Pythæa, Menesæchmo, Himeræo, Procle: quorum opera effectum est, vt Areopagitarum sententia condemnatus exsulatum abiret, cum multæ in quintuplam soluendæ non esset futurus satis. Accusabant autem quòd triginta talenta accepisset, vel, vt nonnulli dicunt, non exspectato iudicio illum fugisse, iam iudicibus sententiam ferre parantibus. Postea verò cum Athenienses Polyeuctum legatum ad Arcadas misissent, vt eos à Macedonum societate abducerent, neque Polyeuctus persuadere potuisset, prodiens Demosthenes, & vnà dicendi partes assumens, persuasit. Cuius rei caussa cum eum admirandum quendam hominem omnes dicerent, paucis elapsis diebus decretum de illo reuocando est factum, ex eoque missa est triremis quæ illum adueheret, decreuerúntque Athenienses, vt triginta illa talenta, quibus mulctatus fuerat Demosthenes, ex ærario ad struendam aram Ioui in Piræeo conferrentur, atque ita liberaretur. Et rursum Rempublicam administrauit.

Funebris laudatio.

* Demoteles est in Plutarcho.

Polyeuctus.

Αἰσχίνης ἔφη, τοιαύτης ἀποστερούμενος πόλεως, ἐν ᾗ καὶ τοὺς δοκοῦντας ἐχθροὺς εἶναι τῶν ἀλλαχόθι φίλων χρηστότητι καὶ καλοκαγαθίᾳ εὑρεῖν ἔστι διαφέροντας. σιτώνης μὲν τοίνυν καταστὰς ὁ Δημοσθένης, καὶ κλοπῆς αἰτιαθεὶς, ἀπελύθη. Φιλίππου μὲν τοι τὴν Ἐλάτειαν καταλαμβανομένου, τοῖς ἐν Χαιρωνείᾳ καὶ αὐτὸς συνεστρατεύσατο *μαχεσαμένοις. ἐν ᾗ καὶ λιπὼν ἐφάνη τὴν τάξιν. ἐπεὶ δὲ φεύγοντος αὐτοῦ, τὸ φυτὸν ὁ βάτος ἐπελάβετο τῆς χλαμύδος, *ἐπιστραφέντα λοιδορεῖται *εἰπεῖν ζώγρει. ἡ δὲ ἀσπὶς αὐτοῦ ἐπίσημον ἔφερε τὴν Τύχην. τοὺς πεπτωκότας δὲ ἐν τῇ μάχῃ ἐκόσμησεν ἐπιταφίῳ· ὃ μὲν συμβάσης τύχης ἴσως οὐδὲν ἐνδέστερον, ὃ δ' ἄλλης αὐτοῦ περὶ λόγους δυνάμεως οὐκ ὀλίγῳ ἐνδέστερον. εἶτα τὰ τῆς πόλεως ἐπεσκεύασε τείχη. ἐπιμελητὴς δὲ τούτων καταστὰς, ἀπὸ τῆς ἰδίας οὐσίας *κατεβάλλετο τὸ ἀνάλωμα ἀργυρίου μνᾶς ἑκατόν. καὶ θεωρικὰ δὲ μυρίας ἐπέδωκεν. ἀλλὰ καὶ τριήρους ἐπιβὰς, τοὺς συμμάχους ἀργυρολογῶν περιέπλευσεν· ἐφ' οἷς καὶ χρυσῷ πολλάκις ἐστεφανώθη στεφάνῳ, τὰ πρῶτα μὲν ὑπὸ Δημοτέλους, καὶ Ἀριστονίκου, καὶ Ὑπερείδου, τελευταῖον δὲ ὑπὸ Κτησιφῶντος. γραφέντος δὲ τοῦ ἐσχάτου ψηφίσματος παρανόμων ὑπὸ Διοδότου καὶ Αἰσχίνου· εἰς ἀπολογίαν καταστὰς, ἐνίκησε. χρόνῳ δὲ ὕστερον ἐπὶ τὴν *Ἀσίαν Ἀλεξάνδρου διαβεβηκότος, καὶ φυγόντος Ἀθήναζε μετὰ χρημάτων Ἁρπάλου· τὰ μὲν πρῶτα διηγόρευσεν, οὐκ ἐᾶν τὸν ἄνδρα παραδέχεσθαι. ἐπεὶ δὲ εἰσέπλευσε, δαρεικοὺς χιλίους (ὥς φασι) λαβὼν, πρὸς τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ λέγοντας μετετάξατο. καὶ βουλομένων Ἀθηναίων Ἀντιπάτρῳ προσδοῦναι τὸν ἄνθρωπον· ἀντεῖπεν, τά τε Ἁρπάλου χρήματα εἰς ἀκρόπολιν ἔγραψεν ἀποθέσθαι, μηδὲ τῷ δήμῳ τὸν ἀριθμὸν αὐτῶν ἀποσημηνάμενος. λέγοντος δὲ Ἁρπάλου ἑπτακόσια συγκατακομίσαι τάλαντα, τὰ ἀνενεχθέντα εἰς τὴν ἀκρόπολιν ὀκτὼ καὶ τριακόσια ἢ ὀλίγῳ πλείονα εὑρέθη. φυγόντος δὲ ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου Ἁρπάλου· οἱ μὲν εἰς Κρήτην φασὶν, οἱ δὲ εἰς Ταίναρον τῆς Λακωνικῆς· δωροδοκίας αἰτίαν παρέσχεν ὁ Δημοσθένης. ἐπὶ ταύτῃ δὲ καταστὰς εἰς κρίσιν ὑπὸ Ὑπερείδου, Πυθαίου, Μενεσαίχμου, Ἱμεραίου, καὶ Πατροκλέους· οἳ καὶ τὴν ἐξ Ἀρείου πάγου βουλὴν κατεσκεύασαν αὐτοῦ καταγνῶναι. ἑάλω καὶ ἁλοὺς ἔφυγε, μὴ δυνάμενος ἀποτίσαι πενταπλάσια. ἡ ποινὴ δὲ ἦν τῆς δωροδοκίας τάλαντα τριάκοντα. ἔστι δὲ καὶ ἄλλος λόγος, ὃς οὐδὲ τὴν κρίσιν αὐτὸν ὑπομεῖναι λέγει· ἀλλὰ *φυγεῖν, τῶν μελλόντων κρίνειν αὐτὸν *παρασκευαζομένων. χρόνῳ δὲ ὕστερον ὀλίγῳ Πολύευκτον ἐπιπεμψάντων Ἀθηναίων πρὸς τὸ κοινὸν πρεσβεύσοντα τῶν Ἀρκάδων, ἐφ' ᾧ αὐτοὺς ἀποστῆναι τῆς τῶν Μακεδόνων συμμαχίας, μηδὲν δὲ ἀνύοντος τοῦ Πολυεύκτου· ἐπιφανεὶς Δημοσθένης, καὶ συνειπὼν, ἔπεισε. διὸ καὶ θαυμασθέντα τῇ πράξει παρὰ τῶν Ἀθηναίων καθόδου τυχεῖν αὐτὸν, ψηφίσματός τι γραφέντος, καὶ τριήρους ἀποσταλείσης. ἐψηφίσαντο δὲ καὶ ἀντὶ τῶν τριάκοντα ταλάντων, ἃ ὤφειλε, τὸν τοῦ Διὸς βωμὸν, τὸν ἐν Πειραιεῖ, ἐπισκευάσασθαι· καὶ οὕτω πάλιν κατὰ τὸ πρότερον πολιτευόμενος.

* al. μαχεσαμένοις.

* Ir. ἐπιστραφεὶς [illegible]

* κατεβάλετο.

* Βασιλέως.

* al. φυγεῖν τῶν [illegible]

ἐπεὶ

DEMOSTH.

ἐπεὶ δὲ Ἀντίπατρος Φάρσαλον μὲν αἱρεῖ, ἠπείλει δὲ πολιορκήσειν τοὺς Ἀθηναίους, εἰ μὴ παραδοῖεν αὐτῷ τοὺς ῥήτορας· καταλιπὼν ὁ ῥήτωρ τὴν μηδὲ ἑαυτὸν δυναμένην σῶσαι πόλιν, ἔφυγε· καὶ πρῶτον μὲν Αἰγίνης ἐπέστη· εἶτα κἀκεῖ τὴν ὀργὴν * Φιλίππου δεδιὼς, εἰς Καλαύρειαν μετέστη. ψῆφον δὲ θεμένων Ἀθηναίων, ἐκδοῦναι τοὺς ῥήτορας· ἱκέτης ἐν τῷ τοῦ Ποσειδῶνος προσεκάθιζεν ἱερῷ. Ἀρχίου δὲ τοῦ ἐπίκλην φυγαδοθήρα προσελθόντος αὐτῷ, καὶ πείθειν ἐπιχειροῦντος, ἀνίστασθαί τε τοῦ ἱεροῦ καὶ χρηστὰς ἐλπίδας ἔχειν ἐπ' Ἀντιπάτρῳ: ἀλλ', ὦ βέλτιστε, εἶπεν, οὔτε τραγῳδῶν ἔπεισάς με, οὔτε νῦν συμβουλεύων πείσεις. ἐπιχειροῦντος δὲ αὐτὸν βιάζεσθαι, οἱ τῆς πόλεως αὐτὸν ἐπέσχον. καὶ ὁ Δημοσθένης μάλα γενναίως καὶ φαιδρῶς ἔφη· οὐ σωτηρίας δεόμενος κατέφυγον εἰς Καλαύρειαν, ἀλλ' ἐλέγξαι Μακεδόνας βουλόμενος, ὡς καὶ τὰ τῶν θεῶν εἰσὶ βιάσασθαι παλαμναῖοι. καὶ γραμματεῖον αἰτήσας, γράψαι λέγεται τὸ ἐπὶ τῆς εἰκόνος αὐτοῦ ἐλεγεῖον, ὅπερ ὕστερον ὑπὸ τῶν Ἀθηναίων ἐνεκολάφθη.

Εἴπερ ἴσην γνώμῃ ῥώμην, Δημόσθενες, εἶχες,
οὔποτ' ἂν Ἑλλήνων ἦρξεν Ἄρης Μακεδών.

Ἀλλὰ τοῦτο μὲν Δημήτριος ὁ Μάγνης λέγει· εἰσὶ δὲ οἵ φασι, τὸ γραμματεῖον εὑρεθῆναι γράφον ἕτερον [μὲν] οὐδὲν πλὴν ὅτι Δημοσθένης Ἀντιπάτρῳ χαίρειν. ἀποθανεῖν δὲ τὸν ῥήτορά φασιν, οἱ μὲν φάρμακον ἐκπιόντα· οἱ δὲ, γευσάμενον τοῦ ἐν τῷ καλάμῳ φαρμάκου· καὶ γὰρ παρεσκεύαστο δι' οὗ τὴν ἐπιστολὴν ἔγραφεν. ἄλλοι δὲ κρίκον αὐτὸν τῷ βραχίονι περιάπτουσιν, ἐν ᾧ τὸ φάρμακον ἐναπέκειτο. καὶ συσχόντα * δὲ αὐτὸν τὸ πνεῦμα, ἄλλος λόγος ἀποθανεῖν λέγει. ὥσπερ ἄλλος, διὰ τοῦ φαρμάκου ὃ τῇ σφενδόνῃ τοῦ δακτυλίου ἐναπεθησαύριστο. ἐβίω δὲ, ὡς μὲν οἱ τὰ πλείω λέγουσιν, ἔτη ἑβδομήκοντα· ὡς δὲ οἱ τὰ ἐλάττω, ἑπτὰ καὶ ἑξήκοντα. ἐπολιτεύσατο δὲ δύο καὶ εἴκοσιν ἔτη. κατέλιπε δὲ δύο παῖδας ἐκ μιᾶς γυναικὸς τῶν ἐπιφανῶν. ἔστι δὲ αὐτοῦ εἰκὼν ἐν τῷ πρυτανείῳ περιεζωσμένη ξίφος· οὕτω γὰρ αὐτὸς σχηματισάμενος δημηγορῆσαι λέγεται κατὰ Ἀντιπάτρου, ὅτε τοὺς ῥήτορας λαβεῖν ἐξ Ἀθηνῶν ἐβιάζετο. χρόνῳ μέν τοι ὕστερον, σίτησιν ἡ πόλις ἐν τῷ πρυτανείῳ τοῖς τοῦ ῥήτορος συγγενέσιν ἱδρύσατο· καὶ ἄλλαις τιμαῖς ἐτίμησαν τελευτήσαντα· καὶ τὴν εἰκόνα ἀνέθεσαν ἐν τῇ ἀγορᾷ. φέρονται δὲ αὐτοῦ ἀποφθέγματα πλεῖστα, καὶ γνωμολογίαι, ἅπερ αὐτὸς μὲν ἑκάστοτε πρὸς τὴν ἀνακύπτουσαν χρείαν ἁρμοττόμενος ἔλεγεν, οἱ δὲ ἀκούοντες, μνήμῃ τε καὶ γραφῇ διεσώσαντο. ἤδη ποτὲ κωλυόμενος ὑπ' Ἀθηναίων ἐν ἐκκλησίᾳ λέγειν βραχύ τι προσδιαλεχθῆναι αὐτοῖς ἔφη βούλεσθαι. τῶν δὲ δεξαμένων· Νεανίας τις ἔφησεν, ὥρᾳ θέρους ἐξ ἄστεος ὄνον ἐμισθώσατο Μεγάραδε. τῆς δὲ φλογὸς κατὰ τὸ μέσον τῆς ἡμέρας ἐπιπλέον ἀναπτομένης, ἑκάτεροι αὐτῶν ἐπαποδύεν ὑπὸ τὴν τοῦ ὄνου γενέσθαι σκιάν· ὁ μὲν λέγων μεμισθωκέναι τὸν ὄνον, ἀλλ' οὐκ ἐν σκιᾷ· ὁ δὲ μεμισθωμένος, ἕως ἂν αὐτὸν κύριον τοῦ σώματος ἀποφαίνῃ τὸ μίσθωμα, καὶ τὴν ἄλλην ἔχειν ἐξουσίαν τῶν συμβαινόντων διὰ τοῦ σώματος. καὶ ταῦτα εἰπὼν, ἀπῄει, ὀργώσας αὐτῶν τὰς ἀκοὰς πρὸς τὴν τῶν λοιπῶν διήγησιν ἀπολιπὼν

* Ἰσ. Ἀντιπάτρου H. St.

* al. δ' ἑαυτοῦ.

Cumque Pharsalum cepisset Antipater, minareturque nisi Athenienses oratores dederent, se vrbem obsessurum: Demosthenes, relicta ciuitate, sibi salutem fuga quæsiit, ac primum quidem in Æginam confugit. Sed cum vereretur Antipatri iram, se in Calauriam transtulit. Cum autem Athenienses oratores, ipsumque Demosthenem dedere statuissent, in Neptuni templo supplex consedit. Cumque ad eum Archias, qui Phygadotheres (quasi exsulum venator) cognomento dicebatur, accederet, eique suaderet, vt exiret, beneque de Antipatro speraret. Tunc Demosthenes: Neque cum tragœdias, inquit, ageres, mihi persuasisti, neque hoc nunc suadens, persuadebis. Et cum Archias vim inferre conaretur, prohibuerant illi, qui ad vrbis custodiam erant constituti. Tum Demosthenes strenuè & fortiter: Non salutis, inquit, egens in Calauriam confugi, sed vt impietatis & violentiæ in Deos, Macedones conuincerem. Et codicillum postulans inscripsisse fertur, statuæ inscribendum distichon, quod postea ab Atheniensibus inscriptum:

SI PARIA ELOQVIO DEMOSTHENES
ARMA TVLISSES,
NON CADERET MACEDVM GRÆCIA VICTA MANV.

vt refert Demetrius Magnus: aut, vt nonnullis videtur, repertum est hoc scriptum: *Demosthenes Antipatro salutem dicit.*

Genus vero mortis quo obiit, varij tradunt: alij epoto veneno obiisse: alij calamum veneno infectum momordisse, quo epistolam scribere cœperat, eoque gustato, mortuum esse: alij in circulo concauo quem circum brachium ferebat, venenum seruasse. Sunt verò qui cum compresso spiritu, mortem sibi consciuisse dicant: alij venenum, quod in annuli pala condiderat, hausisse. Vixit annos, vt multi dicunt, septuaginta: vt alij, sexaginta septem. Rempublicam duos & viginti annos gessit. Liberos ex vxore nobili reliquit duos. Est autem ipsius imago in Prytaneo, gladio cincta: eo enim habitu orationem habuisse fertur, cum Antipater oratores ab Atheniensibus dedi sibi postulauit. Post paulò Athenienses in Prytaneo victum propinquis Demosthenis præbuerunt, aliisque honoribus mortuū exornarunt, eique statuam in foro statuerunt. Feruntur plurima illius Apophthegmata, ac sententiæ, quæ identidem apposite proferebat: audientes verò memoriæ ac scriptis mandarunt. Cum aliquando in concione ab Atheniensibus dicere esset prohibitus, dixit pauca habere se quæ illis dicere optaret. Itaque facto ab Atheniensibus silentio: Adolescens, inquit, æstate asinum conducit, quo ex vrbe Megaram proficisceretur. Cum autem dies medius esset, ac Sol vehementer efferuesceret, locator & conductor sub vmbra asini quiescere cupiebant. Vrgebat alter alterum: locator quidem cum diceret, se asinum non vmbram locasse: conductor verò cum se circa asinum omnem potestatem habere confirmaret, & hęc cum dixisset, abiit orator, aures eorum ad reliqua cupidè audienda exacuens

De asini vmbra sub die & prouerbium.

DEMOSTH. Hunc autem cùm Athenienses retinerent, orarentque vt fabulam ad finem perduceret: Itáne, de asini, inquit Demosthenes, vmbra audire vultis, me verò de rebus necessariis dicentem audire recusatis. Batalum nominatum alij dicunt, quòd iuuenis ac lasciuiens vestibus muliebribus abusus esset: alij diminutè ipsum sic cognominatum à nutricis nomine conuitiantur: alij verò, quos inter & Libanius sophista, quòd iuuenis imbecillo esset corpore, & valetudinarius. Quare neque in palæstram venire, vt omnes Atheniensium pueros, solitum. Ideoque virili ætate ab inimicis propter effeminatum animum irrisus est, & Batalus nominatus. Fertur Batalus quidem tibicen fuisse, qui primò calceis muliebribus in scena vsus est, & membris fractis, omnino artem mollem, & eneruatam reddidit, vnde & dissolutos & effeminatos Batalos nominant.

Batalus.

CCLXVI.

Hyperidis *Orationes.*

LEGI varias orationes Hyperidæ: quarum germanæ quinquaginta duæ sunt, & viginti quinque in dubium vocantur. Sunt autem in vniuersum sexaginta septem. In componendis orationibus egregius, vt dubitent nonnulli vtrum Demosthenes eum vincat, an Hyperides Demosthenem. Sunt qui Hyperidem anteponant, & hoc epigramma, quod nonnulli Demosthenis statuæ subscribunt, huic, solo nomine mutato, attribuunt. Scribunt enim:

Hic si quantum animo tantum valuisset & armis,
Argolicas Macedo non domuisset opes.

Ex Plutarcho. Hyperides patre natus erat Glaucippo, Dionysij filio, tribu Colitensis. Filium habuit eodem quo & pater illius erat nomine Glaucippus, rhetorem illum, & orationes scriptitantem. Is cùm Platonis philosophi auditor vnà cum Isocrate fuisset, Rempublicam Athenis gessit, quo tempore Alexander rerum Græciæ potitus est: eique de ducibus & triremibus, quas ab Atheniensibus petiit, contradixit. Idem non dimittendi exercitus, qui in Tænaro erat, auctor fuit. Honores Demostheni decreuit: accusatusque à Diodoto violatarum legum, mox absoluitur. Amicis vsus est, Demosthene, Lysicle, & Lycurgo; quam tamen amicitiam perpetuò non seruauit, sed posteaquam Lysicles, & Lycurgus è vita excessissent, iudiciúmque subiret Demosthenes, quòd ab Harpalo pecunia corruptus videretur, designatus ab omnibus ipsum Demosthenē accusauit. Ceterum ab Aristogitone legum male latarū actio contra hūc est intenta, quòd decretum fecisset, vt alienigenæ post pugnam ad Chæroneam, ciues fierent, atq; seruis libertas daretur, & sacra, & liberi, & vxores in Pyræeum deferrentur, quo ille iudicio absolutus est. Cum autem accusaretur, quòd in decreto à se facto multas leges neglexisset: Nisi, inquit, Macedonum arma mihi tenebras offudissent, non ego decretum illud scripsissem, sed pugna ad Chæroneam commissa coëgit.

ἐπιχόντων δὲ αὐτὸν Ἀθηναίων, καὶ πέρας ἐπιθεῖναι τῷ λόγῳ δεομένων· ὑπολαβὼν, εἶτα, ἔφη, ὑπὲρ μὲν ὄνου σκιᾶς βούλεσθε ἀκούειν, ὑπὲρ δὲ σπουδαίων πραγμάτων, καὶ συμφερόντων τῇ πόλει, οὐ βούλεσθε. * Βάταλον δὲ ὀνομασθῆναι οἱ μὲν αὐτόν φασι, διότι νέος ὢν καὶ κωμάζων γυναικείοις ἐσθήμασιν ἀπεκέχρητο· οἱ δὲ ὑποκοριστικῶς αὐτὸν ἐπικληθῆναι τοῦτο ἀπὸ τοῦ ὀνόματος τῆς τροφοῦ λέγουσι λοιδορούμενοι. ἕτεροι δέ φασιν (οἷς καὶ Λιβάνιος ὁ σοφιστὴς ἠκολούθησεν) ὡς νέος ὢν, ἀσθενῶς διέκειτο τῷ σώματι, καὶ νοσώδης ἦν. διὸ μηδὲ φοιτᾶν εἰς παλαίστραν, ὡς πάντες οἱ τῶν Ἀθηναίων παῖδες εἰώθεσαν· διὰ τοῦτο καὶ ἀνδρωθεὶς εἰς μαλακίαν ὑπὸ τῶν ἐχθρῶν ἐσκώπτετο, καὶ * βάταλος ἐπωνομάζετο. ἱστόρηται γάρ τις ἐφέσιος * Βάταλος αὐλητὴς γενέσθαι, ὃς πρῶτος ὑποδήμασι γυναικείοις ἐπὶ τῆς σκηνῆς ἐχρήσατο, καὶ μέλεσι κατεαγόσι, καὶ ὅλως τὴν τέχνην ἐμαλάκιζεν: ἀφ' οὗ τοὺς ἐκλύτους καὶ ἀνάνδρους, Βατάλους ἐπονομάζουσιν.

* Βάτταλον.

* al. Βάτταλος

ΥΠΕΡΕΙΔΟΥ ΛΟΓΟΙ.

σξς'. Hyperidis orationes.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ὑπερείδου λόγοι διάφοροι. τούτων οἱ μὲν εἰς τὸ τοῦ ῥήτορος ἀναφερόμενοι γνήσιοι, δύο καὶ πεντήκοντα εἰσίν· οἱ δὲ παραγαγόντες ἀμφισβήτησιν, πέντε καὶ εἴκοσι. τὸ γὰρ ὅλον αὐτῶν πλήρωμα εἰς ἑπτὰ συντείνει καὶ ἑβδομήκοντα. ἄριστος δὲ γέγονεν ἐν ταῖς τῶν λόγων ἐργασίαις. ὡς τισὶ μὲν ἀμφισβήτησιν παρέχειν, πότερον ὁ Δημοσθένης κατὰ τοὺς λόγους ἐκείνου περιέχει ἢ Δημοσθένους ὁ Ὑπερείδης. εἰσὶ δὲ οἳ καὶ τὴν νικῶσαν ἔθεντο ψῆφον Ὑπερείδῃ. ἀλλὰ καὶ τὸ ἐπίγραμμα, ὅ τινες ἐγγράφουσι τῇ τοῦ Δημοσθένους στήλῃ, εἰς ἐκεῖνον μεταφέρουσι, τὸ ὄνομα μόνον ἀμειψάμενοι. γράφουσι γάρ·

Εἴπερ ἴσην γνώμῃ ῥώμην Ὑπερείδης εἶχεν,
οὔποτ' ἂν Ἑλλήνων ἦρξεν Ἄρης μακεδών.

Ἦν δὲ ὁ Ὑπερείδης, παῖς μὲν γέγονε Γλαυκίππου τοῦ Διονυσίου, * κολυττεὺς δὲ τὸν δῆμον· ἔσχε δὲ καὶ ὁμώνυμον υἱὸν τῷ πατρὶ Γλαύκιππον ῥήτορα, ὃς καὶ λόγους συνεγράψατο. Πλάτωνος δὲ τοῦ φιλοσόφου ἠκροάσατο, καὶ δὴ καὶ Ἰσοκράτους. ἐπολιτεύσατο δὲ Ἀθήνησιν, ὅτε Ἀλέξανδρος ὁ μακεδὼν τῶν ἑλληνικῶν ἥπτετο πραγμάτων· καὶ δείκνυται ἀντειπὼν αὐτῷ τῇ αἰτήσει, ᾗ τις τοὺς στρατηγοὺς τῶν Ἀθηναίων, καὶ τὰς τριήρεις, ἀπῄτει. συνεβούλευσε δὲ τοῖς Ἀθηναίοις, καὶ τὸ ἐπὶ Ταινάρῳ ξενικὸν διαλῦσαι. ἔγραψε δὲ καὶ Δημοσθένει τιμάς· καὶ γραφεὶς ὑπὸ τοῦ * Διοδότου παρανόμων τοῦ ψηφίσματος, ἀπέφυγε. φίλος δὲ τοῖς περὶ Δημοσθένην καὶ Λυσικλέα καὶ Λυκοῦργον γεγονὼς, οὐ μέχρι τέλους τὴν φιλίαν συνετήρησεν· ἀλλ' ἐπεὶ Λυσικλέα μὲν καὶ Λυκοῦργον ὁ βίος ἀπέλιπε, Δημοσθένης δὲ εἰς κρίσιν ἤγετο, ὡς παρὰ Ἁρπάλου * δωροδοκήσας: ἐξ ἁπάντων αὐτὸς κατήγορος προεχειρίσθη τοῦ ῥήτορος. κριθεὶς δὲ παρανόμων ὑπὸ τοῦ Ἀριστογείτονος, διότι μετὰ τὴν Χαιρώνειαν τοὺς μετοίκους πολίτας ἔγραψε ποιήσασθαι, ἐλευθέρους δὲ τοὺς δούλους, ἱερὰ δὲ καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας εἰς τὸν Πειραιᾶ παραθέσθαι· κἀνταῦθα κρείττων τῆς δίκης ἐγένετο. αἰτιωμένων δὲ αὐτὸν οὐκ ὀλίγων, ὡς πολλοὺς τῶν νόμων ἐν τῷ ψηφίσματι παριδόντα: * ἐπεσκότει γάρ μοι τὰ μακεδόνων, εἶπεν, ὅπλα· καὶ οὐκ ἐγὼ μᾶλλον τὸ ψήφισμα, ἀλλ' ἡ ἐν χαιρωνείᾳ μάχη ἔγραψε.

* al. [illegible]

* al. Διωνδου

* al. δωροδοκῆσαι.

* al. ἐπεσκότει

πρε-

* al. δημαγωγός

πρότερον δὲ μή πω * δημηγόρος αἱρεθεὶς Ἀθηναίοις, μισθοῦ δίκας ἔλεγε. δόξας δὲ τῶν περσικῶν μετεσχηκέναι χρημάτων Ἐφιάλτῃ, εἶτα τριήραρχος αἱρεθείς, ὅτε Φίλιππος ἐπολιόρκει Βυζάντιον, καὶ βοηθήσας προθύμως Βυζαντίοις· ὕστερον χορηγῆσαι κατὰ τὸν ἐνιαυτὸν τοῦτον, τῶν ἄλλων ἁπάσης λειτουργίας ἀφειμένων. ἐψηφίσατο δὲ οὗτος πολιτευόμενος καὶ τιμὰς Ἰόλᾳ, ὃς Ἀλεξάνδρῳ τὸ δηλητήριον ἐκεράσατο φάρμακον. ἐκοινώνησε δὲ καὶ τοῦ * λαβαϊκοῦ πολέμου τῷ Δημοσθένει, καὶ ἐπὶ τοῖς ἐν τῇ μάχῃ πεσοῦσιν ἐπιτάφιον εἶπεν, πολλῶν ἐπὶ τούτῳ θαῦμα καὶ ἔπαινον καρπωσάμενος. Φιλίππου δὲ πλεῖν ἐπ᾽ Εὐβοίας παρεσκευασμένου, καὶ τῶν Ἀθηναίων εὐλαβῶς διακειμένων· τριήρεις ἠθροίσθησαν τεσσαράκοντα ἐξ ἐπιδόσεως. καὶ πρὸ τῶν ἄλλων αὐτὸς ὑπέρ τε αὐτοῦ καὶ τοῦ παιδὸς δύο τριήρεις ἐπέδωκε. συστάντος δὲ τοῦ πρὸς Δηλίους ἀμφισβητήματος, ποτέρους δεῖ προΐστασθαι τοῦ ἱεροῦ, ᾑρέθη μὲν Αἰσχίνης συνειπεῖν. ἡ δὲ ἐξ Ἀρείου πάγου βουλὴ Ὑπερείδην προεστήσατο· καὶ ἔστιν ὁ λόγος τὴν ἐπιγραφὴν Δηλιακὸς ἐπιγεγραμμένος. ἡκόντων δὲ καὶ παρὰ Ἀντιπάτρου * πρέσβεων, καὶ δι᾽ ἐπαίνου τὸν Ἀντίπατρον ποιουμένων, καὶ πολλὴν ἐπιμαρτυρουμένων χρηστότητα: οἶδα μέν, εἶπεν, ὡς χρηστὸς ὁ Ἀντίπατρος, ἀλλ᾽ ἡμεῖς γε οὐ δεόμεθα χρηστοῦ δεσπότου. γραψάμενος μὲν τοίνυν τὴν Φωκίωνος δωρεάν, ἣν εἶπε * Μειδίας Μειδίου Ἀναγυράσιος, κατὰ τοῦτον τὸν ἀγῶνα τὸ ἔλαττον ἤνεγκε. συμβάντος δὲ τοῦ περὶ Κράννωνα πάθους, ἐξαιτηθεὶς ὑπὸ Ἀντιπάτρου, ἐπεὶ ἔμελλεν αὐτὸν ὁ δῆμος ἐκδιδόναι, τῆς Ἀθηναίων πόλεως εἰς * Αἴγιναν ἀποδιδράσκει. καὶ συγγενόμενος Δημοσθένει, καὶ ἀπολογησάμενος ὑπὲρ ὧν πρὸς αὐτὸν διηνέχθη· ἀπαλλαγεὶς ἐκεῖθεν ὑπ᾽ Ἀρχίου τοῦ ἐπονομασθέντος φυγαδοθήρα, ἐν αὐτῷ τῷ τοῦ Ποσειδῶνος ἱερῷ συνελήφθη. καὶ τοῦ ἀγάλματος ἐχόμενος, ἐντεῦθεν πρὸς Ἀντίπατρον ἀχθεὶς ἐν Κορίνθῳ διατρίβοντα, καὶ βασανιζόμενος ἐφ᾽ ᾧ τὰ ἀπόρρητα τῆς πόλεως ἐξειπεῖν· ἐπὶ τοσοῦτον διεστήσατο μηδὲν κατὰ τῆς πατρίδος * ἐξειπεῖν, ὥστε καὶ τὴν γλῶσσαν διαφαγών, ἵνα μὴ ἄκων τι παραφθέγξηται, μετήλλαξε τὸν βίον. εἰσὶ δὲ οἵ φασιν αὐτὸν εἰς Μακεδονίαν ἀχθέντα, τήν τε τῆς γλώττης ἐκτομὴν ὑποστῆναι, καὶ μετὰ θάνατον ἄταφον ῥιφῆναι. πλὴν οἵ γε προσήκοντες αὐτῷ, παρὰ τὸ δόγμα τῶν Μακεδόνων, καύσαντες τὰ ὀστᾶ εἰς Ἀθήνας μετεκόμισαν.

* λαμιακοῦ
*, πρεσβευτῶν.
* al. Μειδίας. Μειδίου.
* al. αἰγίνην.
* al. εἰπεῖν

HYPERIDES

Primum, nondum orator ab Atheniensibus electus, mercede accusauit. Persicæ visus est pecuniæ cum Ephialte participasse: deinde commissa illi cura triremium, quando Philippus Byzanthium obsidebat, & prompte Byzantinis suppetias cùm portasset, choragi officium suscepit eo anno, omnibus aliis a publico munere abdicatis. Decreti quoque ab eo sunt honores Iolæ, qui Alexandro Magno venenum lethiferum miscuerat, fuitque socius ac particeps belli Lamiaci cum Demosthene, funebremque pro iis qui in eo bello cecidissent orationem, magna cum omnium admiratione habuit. Cùm verò Philippus in Eubœam nauigare contenderet, Atheniensésque sibi ab eo metuerent, ex publicis largitionibus triremes confecit quadraginta, primúsque pro se ac filio duas triremes dedit. Cúmque Delij cum Atheniensibus contenderent, vtros templo Apollinis Delphici præesse necesse esset, delectúsque esset Æschines, qui ea de re diceret, decreuit Areopagitarum consilium, vt ad id muneris Hyperides vocaretur, estque ipsius Hyperidis Deliaca inscripta oratio. Cumque ab Antipatro legati venissent, ipsumque Antipatrum, vt optimum, laudarent, his se opponens, Hyperides: Scimus, inquit, istum esse optimum, sed tamen nobis nihil optimo domino est opus. At cum Phocionis largitionem accusasset, quam Midias Anagyrasius retulerat, causa cecidit. Post illam ad Cranonem cladem acceptam postulatus est ab Antipatro, cumque eum populus dedere vellet, Athenis fugit Æginam. Cumque Demostheni occurrisset, propter illam quæ ex causæ dictione contra illum orta fuerat contentionem, illinc discessurus, vi (licet simulacrum amplexaretur) comprehensus in templo Neptuni ab Archia est, qui Phygadotheras nomine dicebatur, hinc ad Antipatrum, qui tum Corinthi agebat ductus. Cumque torqueretur, vt proferret arcana ciuitatis, adeo se virum præbuit, ne quid contra patriam diceret, vt linguam corrodens, ne quid inuito sibi excideret, mortem oppetierit. Referunt nonnulli hunc linguam sibi præcidisse, cùm in Macedoniam duceretur, cumque à morte insepultum proiectum, nisi quòd amici illius, inuitis Macedonibus, ossa eius cremantes Athenas retulerint.

ΔΕΙΝΑΡΧΟΥ ΛΟΓΟΙ.

σξζ. Dinarchi orationes.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Δεινάρχου λόγοι διάφοροι. φέρονται δὲ αὐτοῦ τέσσαρες καὶ ἑξήκοντα, οὓς οἱ πλεῖστοι τῶν κριτικῶν γνησίους τίθενται. εἰσὶ δὲ οἵ τινας ἐξ αὐτῶν εἰς Ἀριστογείτονα Ὑπερείδῃ συνακμάσαντα μεταφέρουσιν. οἱ δὲ λόγοι αὐτοῦ τότε μὲν τοῦ Ὑπερείδου ἰδιώμασιν ἔσθ᾽ ὅτε διαμορφοῦνται, μᾶλλον δὲ πρὸς Δημοσθένην ἀποκεκλικότες φαίνονται. ἐν οἷς τὸ παθητικὸν αὐτοῦ καὶ σφοδρόν, καὶ τῶν σχημάτων τὸν τύπον, καὶ τὴν ποικιλίαν, σπουδὴν ἔχων ἐκμιμήσασθαι. οὗτος, υἱὸς μὲν ἦν Σωκράτους, ἢ Σωστράτου, Ἀθηναῖος τὴν πατρίδα· ὡς δ᾽ ἄλλοις ἐρρήθη, Κορίνθιος. ἀφικόμενος δὲ εἰς Ἀθήνας, ἔτι νέος ὢν

DINARCHI orationes. CCLXVII.

LECTÆ sunt variæ orationes Dinarchi, quæ sunt numero sexaginta quatuor, quas omnes plurimi Critici germanas esse dicunt. Sunt qui nonnullas Aristogitoni, qui tempore Hyperidis floruit, attribuunt. Orationes autem eius interdum Hyperidis stylum redolent: magis verò ad Demosthenem inclinare videntur, quibus incitationem ipsius & vehementiam, & schematum formas & varietatem imitari conatur. Socratis, aut Sostrati erat filius, indigena vt nonnullis videtur, vt quibusdam, Corinthius. Cùm verò admodum adolescens Athenas venisset,

DINARCH. quo tempore in Asiam duxit exercitum Alexander, Theophrastum audiuit, versatusque cum Demetrio Phalereo est. Maximè verò se reipublicæ tradidit post Antipatri mortem, ex oratoribus aliis quidem morte è medio sublatis: aliis vero fuga ereptis. Hic quum Cassandro Macedonum duci amicitia esset coniunctus, maximam vim argenti coacervauit, venditis orationibus, quas orantibus conscripsit. Porrò se quibusque clarissimis oratoribus opposuit, non quod publicè causas ageret, (neque enim poterat) sed cùm orationes iudicio aduersus illos disceptantibus scriberet. Cumque Athenas Harpalus fugisset, plures scriptæ sunt ab eo contra eos, qui accusati pecuniarum ab hostibus acceptarum essent. Post verò illud tempus, accusatus quod ad Cassandrum colloquendi gratia venisset, ex facultatibus conflata ingenti pecunia fugit in Chalcidem. In exilio verò cùm mansisset annis quindecim, multis opibus comparatis, rediit opera ac studio Theophrasti, qui illi, cæterisque, qui vna exsulabant, reditum in patriam aperuit. Cum autem diuerteret apud Proxenum eius socium, iamque senex, & oculorum acie debilis argentum amisisset, diem Proxeno dixit, ac tum primum in iudicio dixit, eáque exstat oratio. Nouem oratorum orationes, quas legimus, his continentur.

Θεοφράστου ἠκροάσατο. Ἀλέξανδρος δὲ τηνικαῦτα ἐπὶ τὴν Ἀσίαν διέβαινεν. ὁμιλητὴς δὲ καθέστηκε Δημητρίου τοῦ Φαληρέως. μετὰ δὲ τὴν Ἀντιπάτρου τελευτήν, ἐπεὶ τῶν ῥητόρων οἱ μὲν ἔφυγον, οἱ δὲ ἀνῃρέθησαν, αὐτὸς ἐδείχθη πολιτευόμενος. εἰς φιλίαν δὲ Κασάνδρῳ τῷ Μακεδόνων ἡγεμόνι συνάψας, καὶ χρήματα τῶν λόγων εἰσπραττόμενος, οὓς τοῖς δεομένοις συνετάττεν, ἐπὶ πλεῖστον εὐδαιμονίας ἀφίκετο. ἀντετάττετο δὲ πρὸς τοὺς ῥήτορας, οὐκ εἰς τὸν δῆμον αὐτὸς παριών (οὐ γὰρ οἷός τε ἦν) τοῖς ἐναντιουμένοις δὲ τινὰς λόγους παρεχόμενος. διὸ καὶ Ἁρπάλου διαφυγόντος ἐξ Ἀθηνῶν, πλείστους λόγους τοῖς κατηγόροις ἐξέδωκε κατὰ τῶν δωροδοκῆσαι λαβόντων αἰτίαν. χρόνῳ δὲ ὕστερον * ἐμπεσὼν εἰς αἰτίαν ὡς Κασάνδρῳ κοινολογεῖται καὶ τῆς πόλεως, τὰ πλεῖστα τῆς περιουσίας εἰς ἀργύριον μεταβαλών, ἔφυγεν εἰς Χαλκίδα. ἐπὶ δὲ τῆς φυγῆς διαμείνας ἐγγὺς ἔτη δεκαπέντε, καὶ πολλὴν οὐσίαν περιβαλλόμενος, πράξαντος αὐτοῦ τὴν κάθοδον τοῦ περὶ Θεόφραστον, συγκατῆλθεν ἅμα τοῖς ἄλλοις φυγάσι. παρὰ δὲ Προξένῳ τῷ αὐτοῦ καταλύσας ἑταίρῳ, καὶ τὸ χρυσίον ἀπολωλεκώς, ἤδη γηραιὸς ὢν, καὶ τὰς ὁράσεις ἀσθενής, λαγχάνει τῷ Προξένῳ δίκην· καὶ τότε πρῶτον ὤφθη λέγων ἐν δικαστηρίῳ. φέρεται δὲ αὐτοῦ καὶ ὁ κατὰ Προξένου λόγος. τῶν μὲν οὖν ἐννέα ῥητόρων οἱ λόγοι, ὧν ἐποιησάμεθα τὴν ἀνάγνωσιν, ἐν τούτοις περιγράφεται ἡ μνήμη.

* al. ἐκπεσὼν.

CCLXVIII.

LYCVRGI Orationes.

ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ ΛΟΓΟΙ.

Ex Plutarcho.

NOn fuit otium legendi orationes Lycurgi, qui non pauciores, quàm cæteri oratores, orationes scripsit. Scriptas verò ex eius historia solùm quindecim didicimus. Patrem habuit Lycophronem, Lycurgi filium, quem triginta tyranni interfecerunt, tribu Eteobutades fuit. Primum quidem, vt historia testatur, Philosophiæ studio se dedit, in quo magistro est vsus Platone philosopho. Deinde factus Isocratis familiaris, versabatur in republica præclare, tum dicendo tum faciendo: & iam illius fidei pecuniarum administratio erat commissa. Quæstor verò est creatus, & per tria lustra quæsturam gessit * quatuordecim millium talentorum. Ad bellicos apparatus delectus, rempublicam fractam multis rebus meliorem & firmiorem reddendo instaurauit, triremésque populo trecentas instruxit, multáque opera interfecta relicta ad finem perduxit: naualia item & rerum necessariarum armamentarium: ipse quoque fundamentorum iaciendorum in stadio Panathenaico auctor fuit. Penes hunc fuit ciuitatis custodia, & sceleratos comprehendendi potestas: quos omnes ita eiecit, vt sophistarum nonnulli dicerent, Lycurgum non atramento, sed sanguine calamum contra improbos intingentem conscribere. Tantum sui desiderium, amoremque Atheniensibus reliquit, vt cum esset ab Alexandro cum cæteris oratoribus postulatus, populus nequaquam hunc dedendum existimarit. Legationes multas obiit: cum * Demosthene vero ad Peloponnesios. Magna fuit Athenis gloria, sempérque æquitatis laude valuit,

Hodie sunt octo myriades & quadraginta millia scutatorum Budæo, vt singula talenta sexcentis coronatis æstimentur.

* Polyeuctum hoc tertium addit legatum in Peloponnesum Plutarchus.

ζήτει. Lycurgi orationes.

ΛΥΚΟΥΡΓΟΥ δέ, οὐδενὸς τῶν ἄλλων, ὅσα γε τελεῖν εἰς ῥήτορας καὶ δημαγωγούς, τὸ ἔλαττον φερομένου, οὔπω παρέσχεν ἡμῖν ὁ χρόνος λόγους ἀναγνῶναι. φέρεσθαι δὲ αὐτοῦ ἐξ ἱστορίας πεντεκαίδεκα μεμαθήκαμεν. ἦν δὲ υἱὸς μὲν Λυκόφρονος τοῦ Λυκούργου, ὃν οἱ τῶν τριάκοντα τυραννὶς ἀνεῖλε, τὸν δῆμον Ἐτεοβουτάδης. ἠκροάσατο δὲ τὰ μὲν πρῶτα (ὡς ἡ ἱστορία λέγει) Πλάτωνος τοῦ φιλοσόφου, ἔπειτα δὲ καὶ τοῦ ῥήτορος Ἰσοκράτους. ἐπολιτεύσατο δὲ καὶ λέγων καὶ πράττων ἐπιφανῶς. καὶ τὰ τῆς πόλεως χρήματα διοικεῖν καταστάθεις ἐπὶ τρεῖς πενταετηρίδας κατὰ τὸ ἄριστον ταῦτα καὶ φιλοπονώτατον, ταλάντων μυρίων ὄντα καὶ τετρακισχιλίων, διῳκήσατο. χειροτονηθεὶς δὲ ἐπὶ τὴν τοῦ πολέμου παρασκευήν, ἄλλα τε πολλὰ τῆς πόλεως κατερρηκότα ἐπανέλαβε, καὶ τριήρεις τῷ δήμῳ τετρακοσίας παρεσκεύασε. πολλὰ δὲ καὶ τῶν ἔργων ἡμιτελῆ παραλαβὼν, εἰς τέλος * συνήνεγκε· νεώς τε οἴκους ἐδείματο, καὶ τὴν σκευοθήκην ἐπεσκευάσατο, καὶ τῷ Παναθηναϊκῷ σταδίῳ τὴν κρηπῖδα ὑπεβάλετο. ἐπεστάθη δὲ καὶ τοῦ ἄστεος τὴν ἐπιμέλειαν, καὶ μὴν καὶ τῶν κακούργων τὴν ἄθροισίν τε καὶ σύλληψιν. καὶ οὕτως * ἐκάθηρε τῶν κακούργων τὴν πόλιν, ἐξελάσας ἅπαντας, ὡς καὶ παρ' ἐνίοις τῶν * σοφῶν λέγεσθαι, ὅτι μὴ μέλανι Λυκοῦργος, ἀλλὰ τῷ θανάτῳ χρίων τὸν κάλαμον, τὰ κατὰ τῶν πονηρῶν ψηφίσματα * ἔγραψε. τοσοῦτον δὲ πόθον αὐτοῦ καὶ αἰδῶ τοῖς Ἀθηναίοις ἐνεποίησε πολιτευόμενος, ὡς αἰτησαμένου αὐτὸν Ἀλεξάνδρου τοῦ βασιλέως, ὥσπερ καὶ τοὺς ἄλλους, ὁ δῆμος οὐ προήκατο. ἐπρέσβευσε δὲ καὶ πρὸς διαφόρους πόλεις, καὶ μετὰ Δημοσθένους εἰς Πελοπόννησον. καὶ διετέλεσε τὸν τοῦ βίου χρόνον εὐδοκιμῶν, καὶ δίκαιος ὢν παρ' Ἀθηναίοις νομιζόμενος.

* al. παρήνεγκε.
* al. ἐκάθαιρε.
* σοφιστῶν.
* ἔγραφε.

διὸ

διὸ καὶ τὸ λόγον τινὰ προσενεγκεῖν ἐν τοῖς δικαστηρίοις ὑπὲρ τούτου, μεγάλη τῷ συναγορευθέντι βοήθεια ἐγίνετο. ἐποιήσατο δὲ καὶ νόμων εἰσφορὰς διαφόρους· ὧν ἐστι πέμπτος, ὃς οὐκ ἐᾷ τὰς γυναῖκας Ἐλευσῖνάδε ἐπὶ ζεύγους ὀχουμένας ἀφικνεῖσθαι, ὡς ἂν δημοτικαὶ μὴ ὦσιν ὑπὸ τῶν πλουσίων ἐλαττούμεναι. Ξενοκράτει δέ ποτε φιλοσόφῳ τὰς χεῖρας ἐπιβαλόντος τελώνου, καὶ πρὸς τὸ μετοίκιον αὐτὸν ἄγοντος, συναντήσας, τὸν μὲν φιλόσοφον ἀπέλυσε, τὴν δὲ κεφαλὴν τοῦ τελώνου ῥάβδῳ πλήξας, ἅτε δὴ καὶ τοῦ πρέποντος ἀποθρασυνομένου, δεσμωτήριον οἰκεῖν παραδέδωκε. καὶ πολλῶν ἐπαίνων ἐπὶ ταύτῃ τῇ πράξει τετύχηκε. διὸ καὶ μεθ' ἡμέρας τινὰς τοῖς παισὶ τοῦ Λυκούργου Ξενοκράτης συντυχών, ταχύ γε, ἔφη, τῷ πατρὶ ὑμῶν, ὦ παῖδες, ἀποδέδωκα τὴν χάριν· ἐπαινεῖται γὰρ ὑπὸ τῶν πλειόνων, ὅτι μοι γέγονε βοηθὸς προπηλακιζομένῳ. ἓν δὲ ἱμάτιον περιεβάλλετο θέρους τε καὶ χειμῶνος, καίτοι τῶν τῆς πόλεως εὐπόρων οὐδενὸς ἐλαττούμενος. ἀλλὰ καὶ ἀνυπόδετος τὰ πολλὰ διῆγεν, εἰ μὴ τὸ πρέπον αὐτὸν ἐβιάζετο πρὸς τὴν τῶν ὑποδημάτων κατελθεῖν χρείαν. οὐκ εὖ δὲ πεφυκὼς πρὸς τὰ αὐτοσχέδια, νυκτὸς καὶ ἡμέρας ἐμελέτα· τὸ ἐνδέον τῇ φύσει ἀναπληρῶν τοῖς πόνοις. καὶ τὸ κλινίδιον δὲ αὐτῷ, ἐφ' ᾧ ἐκάθευδε, κῳδίῳ μόνῳ καὶ προσκεφαλαίῳ ἐστρώννυτο, ὡς ἂν ῥᾳδίως ἀνιστάμενος τοῦ ὕπνου, μελετῴη. καὶ παρρησιαστὴς δὲ διὰ τὴν εὐγένειαν ὑπῆρχε. διὸ καὶ Ἀθηναίων ποτὲ δημηγοροῦντος αὐτοῦ μὴ ἀνεχομένων, εἰς ὑπήκοον ἀνέκραγε πάντων· ὦ Κερκυραία μάστιξ, ὡς πολλῶν ταλάντων εἶ ἀξία. μέλλων δὲ τελευτᾶν, εἰς τὸ μητρῷον καὶ τὸ βουλευτήριον προστάξας ἐκομίσθη, εὐθύνας δοῦναι τῶν πολιτευμάτων βουλόμενος. οὐδενὸς δὲ κατηγορήσαντος πλὴν Μενεσαίχμου, τῶν * διαβολῶν ὑπέρτερος φανείς, εἰς τὴν οἰκίαν ἀπεκομίσθη, καὶ ἐτελεύτησεν. οὐκ ἐν τούτῳ δὲ μόνον τῷ ἀγῶνι τὸ νικῶσαν ἔσχεν· ἀλλὰ καὶ πολλάκις κατηγορηθείς, καὶ τὰς αἰτίας εὖ μάλα διαλυσάμενος, ἐκράτησε τῶν * ἀνταγωνιστῶν. πολλάκις δὲ καὶ στεφάνων ἠξιώθη παρὰ τοῦ δήμου. κατέλιπε δὲ καὶ παῖδας ἐκ Καλλιστοῦς * Ἄβρωνα, Λυκοῦργον, Λυκόφρονα· οὓς καὶ τελευτήσαντος Λυκούργου, οἱ ἀγνώμονες Ἀθηναῖοι τοῖς * ἕνδεκα παρέδωκαν, Μενεσαίχμου μὲν κατηγορήσαντος, γραψαμένου δὲ Θρασυκλέους. ὕστερον μέντοι τούτους ἠφίασαν, Δημοσθένους ἐπιστείλαντος ἀπὸ τῆς φυγῆς τοῖς Ἀθηναίοις, ὡς πολλὴν αὐτῶν κατεσκέδασαν διαβολήν, τηλικούτου παῖδας ἀνδρὸς δεσμωτήριον οἰκεῖν παραδεδωκότες, ἀνθ' ὧν ὁ πατὴρ ἐπολιτεύσατο, ὃν καὶ αὐτοὶ ζῶντα δι' αἰδοῦς γε ἦγον, καὶ ἐθαύμαζον.

* al. τὴν διαβολήν.
* al. ἀγωνιστῶν.
* al. Ἄκρωνα.
* ἐν δεσμωτηρίῳ παρέδωκαν.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ διαφόρων ἱερῶν ἀνδρῶν λόγοι κα', διαφόροις ὑποθέσεσι μετερχόμενοι, ὧν ἡ παροῦσα ἐκλογή, τὸ τῶν ῥημάτων καλλονῆς καὶ ὡραιότητος ἔρωτα λαβοῦσα, πρὸς ἐκείνας ὡς ἐπὶ πᾶν καὶ τὸν πλεῖστον σκοπὸν τῆς ἐκδόσεως ἀναφερόμενον ἔχει· εἰ καὶ ἕτερά τινα ταύταις συνεισάγεται.

σξθʹ. Hesebij presbyteri Hierosolym. Encomium in S. Thomam.

ΗΣΥΧΙΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ ἐκ τοῦ εἰς τὸν ἅγιον Θωμᾶν ἐγκωμίου.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗΣΑΝ Ἡσυχίου πρεσβυτέρου Ἱεροσολύμων, ἐκ τοῦ εἰς τὸν ἅγιον Θωμᾶν ἐγκωμίου.

LYCVRGI oratoris vita.

vt in iudiciis Lycurgi sermonem protulisse, patrocinio adderet auctoritatem. Tulit verò leges, quarum quinta est, ne mulier Eleusinem vehiculo iter faceret, ne tenuiores ditioribus essent inferiores. Cùm autem vectigalium exactor quidam manus in Xenocratem Philosophum iniecisset, cúmque in custodiam abduceret, huic datus obuiam Lycurgus baculum in caput impegit, ipsumque Xenocratem liberauit: illum autem turpis atque infamis facinoris auctorem, in carcerem compingi iussit. Hanc ob caussam cùm esset collaudatus Lycurgus, paucisque elapsis diebus Lycurgi filij Xenocrati obuij fuissent, Citò, inquit, ô filij, patri vestro gratiam reddidi. A multis enim laudatur, quod me contumelia & iniuria affectum vindicarit. Tametsi verò abundaret diuitiis, vt nemo in vrbe magis, vestem tamen vnicam gestabat & æstate, & hyeme: quin & non calceatus plerumque incedebat, nisi cùm honestas calceis vti cogebat. Dies noctésque rerum meditatione defixus erat, quòd cum natura ad dicendum ex tempore non satis aptum genuisset, vt quod naturæ deerat, labore pensaret: & quo facilius excitaretur, & cogitatione vti posset, lectulum habebat suppositum, in quo † pellis tantùm erat villosa, & ceruical. Erat in eo summa in loquendo libertas propter generositatem. Cùm Atheniensibus aliquando ipsum concionantem non ferrent ad eos exclamauit: O flagrum Corcyræum, quam multis talentis es dignum? Cùm verò instare mors videretur, se in * matris Deûm delubrum, ad Senatum deferri iussit, cupiens rerum à se in Republica gestarum rationem reddere: vbi cùm illum vt omni calumnia superiorem accusare præter Menesæchmum auderet nemo, domum est relatus & mortuus. Neque in hac modo contentione victor, sed & sæpenumero accusatus criminibus facile refutatis, aduersarios superauit. Sæpe etiam coronas à populo accepit. Filios autem ex Calliste Abronem, Lycurgum, & Lycophronem reliquit, quos, mortuo Lycurgo, ingrati Athenienses Vndecemuiris tradiderunt; accusante Menesæchmo, Thrasycle accusationem scribente. Sed cùm Demosthenes in exsilio agens, per litteras Atheniensibus significaret, malè illos audire ob tanti viri filios vinculis traditos, quod pater Rempub. administrarit, quem etiam viuum reuerenter admirati essent, & coluissent: insontes declararunt.

* κώδιον.
* μητρῷον.

LEGI diuersorum sanctorum virorum libros viginti & vnum, diuersorum omnino argumentorum: vnde hæc epitome, pulchritudinem venustatémque verborum comprehendens, eò hisce omnibus Exceptis respicit, quanquam alia nonnulla cum his coniungantur.

EX HESYCHII PRESBYTERI Hierosolymitani Encomio in beatum Thomam,

[*Dominica in Albis fortè pronuntiato.* Ioan. 20.] CCLXIX.

LEGIMVS nonnulla Hesychij presbyteri Hierosolymitani ex encomio S. Thomæ:

HESYCHIVS S. Andreæ laus.

Sacra illa tuba Andreas, primus Apostolorum fœtus, prima Ecclesiæ columna, ante Petrum petra, fundamenti fundamentum, initij primitiæ, vocans antequam vocaretur, adducens antequam adduceretur, nos ad conuentum hunc solemniter agendum incitauit. Euangelium cui nondum credebat prædicauit, & fratri prius quàm disceret, vitam reuelauit. Tantas illi diuitias illa interrogatio attulit: Vbi habitas? (Ioan. 1. 39.) Quanquam magnum aliquid responsio habuit, vt Andreas menti altè infigens, viderit. Veni, inquit, & vide. Quomodo factus es Propheta? vnde adeò diuinus: quid Petri auribus obstrepis? quid consequi illum conaris, quem nequis comprehendere? Qui vbique est, quomodo inueniri potest? Etenim sciuit Andreas quid diceret: Inuenimus quem perdidit Adam, cui Eua damnum attulit, quem peccati nebula ab oculis nostris abscondit, quem inobedientia à nobis alienauit, quem quæsiuit Dauid: *In die tribulationis meæ Deum exquisiui.* (Psal. 76. 2.) Et Sophonias clamat: *Quærite Deum omnes *mansueti terræ.* (Soph. 2. v. 3. * ταπεινοὶ γῆς. humiles terræ.) Percussit nos DEVS, quando Adamum ad mortem molestámque vitam condemnauit: *Sanauit nos, percussit, & curauit nos.* (Osea 6. 1.) Quando crucifixus pro populo, languore & resurrectione omnes sanauit. (Esaia 53. 6.) Nudus in cruce CHRISTVS pependit, insons, veste non indigens. Innocens fuit, & multam manifesto dependit: In eo fœdum nihil fuit: ipse enim nostram fœditatem in ornatum conuertit. Inuenerunt vnguenta ferentes mulieres, quod per Euam amiserant. Inuenit lucrum quæ pœnæ causam dederat: *Veniet nobis, vt ros matutinus & serotinus terræ.* (Ose. 6. 3.) Aspice igitur Dominum, post resurrectionem manè mulieribus, vesperi Apostolis apparentem. Mane quidem mulieribus, Auete, vesperi in ciuitate Sion pacem discipulis denuntiauit. Illis quidem vt mœrorem detergeret: his verò vt solueret inimicitias, quas serpens inuexit: *Tu vocaberis Cephas*: (Ioan. 1. S. Petri laus.) ante confessionem merces, antequam in vinea laboraris denarium accepisti. Antequam aram tetigeris: sacrificium Deus suscepit: antequam prædicares, coronam accepisti. Mendicos & indoctos Christus elegit. Ipsa sapientia patronos non quærit, sed ministros. Nemo dat quidquam illi, ab ipsa autem omnes omnia accipimus. (Ioa. 1.)

σάλπιγξ ἡμᾶς ἱερατικὴ πρὸς πανήγυριν ἤθροισεν Ἀνδρέας, ὁ τοῦ χοροῦ τῶν ἀποστόλων πρωτότοκος, ὁ πρωτοπαγὴς τῆς ἐκκλησίας στῦλος, ὁ πρὸ Πέτρου Πέτρος, ὁ τοῦ θεμελίου θεμέλιος, * ὁ τῆς ἀρχῆς ἀπαρχή, (* al. ὁ τῆς ἀρχῆς.) ὁ πρὶν κληθῆναι καλῶν, ὁ πρὶν προσαχθῆναι προσάγων. εὐαγγέλιον κηρύττει ὁ μή πω πεπιστευκώς· πρὶν μαθεῖν, τῷ ἀδελφῷ ἀποκαλύπτει τὴν ζωήν. (Ioan. 1. v. 39.) τοσοῦτον αὐτῷ πλοῦτον ἡ τοῦ, ποῦ μένεις * ἀπόκρισις ἐχαρίσατο. (* ἐρώτησις.) καίτοι τί μέγα εἶχεν ἡ ἀπόκρισις, ὅσον Ἀνδρέας ἐμβαθύνων τῷ νῷ ἐθεώρησεν· ἔρχου γάρ, φησι, καὶ ἴδε. (Ioan. 1. v. 47.) πῶς [γὰρ] γέγονας προφήτης; πόθεν θεοφόρος ἀθρόον; τί θορυβεῖς τοῦ Πέτρου τὰς ἀκοάς; τί καταλαβεῖν σπεύδεις, ὃν οὐ δύναται φθάσαι; ὁ πανταχοῦ παρών, πῶς εὑρεθῆναι δύναται; ἀλλὰ γὰρ οἶδεν ὁ Ἀνδρέας ὃ λέγει, εὑρήκαμεν ὃν ἀπώλεσεν ὁ Ἀδάμ, ὃν ἐζημιώθη ἡ Εὕα, ὃν ἡ νεφέλη τῆς ἁμαρτίας ἀπὸ τῶν ὀφθαλμῶν τῶν ἡμετέρων ἔκρυψεν, ὃν ἐχώρισεν ἡμῶν ἡ παρακοή, ὃν ἐζήτει Δαυίδ· ἐν ἡμέρᾳ θλίψεώς μου τὸν θεὸν ἐξεζήτησα. (Psal. 76. v. 2.) καὶ ζητήσατε [τὸν] κύριον, Σοφονίας βοᾷ, πάντες ταπεινοὶ γῆς, (Sophon. 2. v. 3.) πέπαικεν ἡμᾶς ὁ θεός, ἡνίκα τὸν Ἀδὰμ κατεδίκασε θάνατον καὶ βίον ἐπίπονον: ἰάσατο δέ, καὶ πατάξας ἐμότωσεν· (Osea 6. v. 2.) ὅτε σταυρωθεὶς ὑπὲρ τοῦ γένους, τῷ μώλωπι αὐτοῦ, κατὰ τὸν Ἠσαΐαν, καὶ τῇ ἀναστάσει πάντας ἰάσατο. (Esa. 53. v. 5.) γυμνὸς ἐπὶ τοῦ σταυροῦ ὁ Χριστὸς ἀνήρτητο· ἁμαρτίαν γὰρ οὐκ ἔχων, * ἱμάτιον οὐκ ἐχρῄζεν. (* Al. ἱματίου.) ἄμωμος ἦν καὶ λανθάνειν οὐκ ὤφειλεν. οὐδὲν ἦν ἄσχημον αὐτοῦ, αὐτὸς γὰρ ἡμῶν τὰ ἀσχήμονα εὐσχήμονα δείκνυσιν. εὗρον αἱ μυροφόροι, ὅπερ διὰ τῆς Εὔας ἀπώλεσαν· εὗρε τὸ κέρδος ἡ παρασχοῦσα τῆς ζημίας τὴν ὑπόθεσιν. ἥξει ἡμῖν ὡς ὑετὸς πρόϊμος καὶ ὄψιμος τῇ γῇ. (Osea 6. v. 3.) ὅρα τοίνυν τὸν κύριον μετὰ τὴν ἀνάστασιν πρόϊμον ταῖς γυναιξὶν, ὄψιμον τοῖς ἀποστόλοις φαινόμενον. πρωῒ μὲν γὰρ ταῖς γυναιξὶ, χαίρετε· ὀψὲ δὲ ἐν τῇ Σιὼν εἰρήνην τοῖς μαθηταῖς προσεφώνησε: ταῖς μὲν, ἵνα λύσῃ τὴν ἀπόφασιν τῆς λύπης· τοῖς δὲ, ἵνα καταλύσῃ τὴν ἔχθραν, ἣν ὁ δράκων ἐκαινούργησε. * σὺ κληθήσῃ Κηφᾶς· (Ioan. 1.) πρὸ τῆς ὁμολογίας ὁ μισθός· πρὶν ἐργάσῃ τὸν ἀμπελῶνα, τὸ δηνάριον ἔλαβες· πρὶν ἂν ἅψῃ τὸν βωμὸν, τὴν θυσίαν προσδέδεξαι· πρὶν κηρύξεις ἐστεφανώθης. πτωχοὺς καὶ ἀγραμμάτους ὁ Χριστὸς ἐξελέξατο· ἡ σοφία γὰρ οὐ χρῄζει συνηγόρων, ἀλλ' ὑπηρετῶν· οὐδεὶς γὰρ οὐδὲν αὐτῇ παρέχει, παρ' αὐτῆς δὲ πάντες καὶ πάντα λαμβάνομεν.

CCLXX Ex IOANNIS CHRYSOSTOMI *Oratione in Diuum Paulum.*

LECTA ex Ioannis Chrysostomi oratione in D. Paulum. Venit Antiochiam Paulus, (Act. 11.) & tantam fidelium copiam plantauit, vt primum Christianorum nomen Antiochiæ efflorucrit. Diuinus ille noster orator, ex inscriptione aræ occasionem capiens dicendi, (Act. 17.) suamque è dæmonis litteris veritatem confirmans, doctrinam producit. Posuistis hanc aram sic inscribendo: IGNOTO DEO, quem ego veniens annuntio vobis. (Actor 17.) O rem nouam! Ara Diaboli, CHRISTI causa patrocinata est. Inscriptio erroris veritati testimonium præbuit,

ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΕΚ ΤΟΥ εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον.

(σι'. Ioan. Chrys. Oratione in D. Paulum.)

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τοῦ εἰς τὸν ἅγιον Παῦλον. Ἦλθεν εἰς τὴν Ἀντιοχέων πόλιν ὁ Παῦλος, καὶ τοσοῦτον πλῆθος πιστῶν ἐγεώργησεν [ὡς] προσηγορίαν πρὸς τὴν τῶν χριστιανῶν πρῶτον ἐν αὐτῇ αἰσθῆναι. (Actor. 11.) ταύτην τοίνυν ἐκ τῆς ἐπιγραφῆς τοῦ βωμοῦ τὴν ἀφορμὴν λαβὼν ὁ πνευματικὸς ἡμῶν ῥήτωρ, τὴν οἰκείαν παρεισάγει διδασκαλίαν, ἐκ τῶν διαβόλου γραμμάτων πιστούμενος τὴν ἀλήθειαν. βωμὸν ἀνεστήσατε διὰ τῆς ἐπιγραφῆς, ὡς ἐστι θεὸς ἕτερος ἀγνοούμενος· τοῦτον ἥκω κηρύττων ἐγώ. ὢ παραδόξων πραγμάτων. ὁ βωμὸς τοῦ διαβόλου συνηγορεῖ * πεποίηκε τοῦ Χριστοῦ· τὸ τῆς πλάνης ἐπίγραμμα ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἐφθέγγετο ἡ στήλη· (Actor. 17. * πεποίηκε.)

ἡ στήλη τῆς ἀπάτης ἐστηλίτευσε τὴν ἀπάτην. ἐπειδὴ τὰ τῶν προφητῶν Ἀθηναίοις ἦν δυσπαράδεκτα, ὁ βωμὸς καὶ τὰ γράμματα τῶν δαιμόνων τὴν σοφίαν Παύλου ἐκήρυξε τῆς εὐσεβείας. ἐστέναξε θρηνῶν, ὁ διάβολος, ὁρῶν αὐτοῦ τὰ σοφίσματα ὑπὲρ Χριστοῦ ῥητορεύοντα. ἐστένυξε βλέπων τὸν ἑαυτοῦ ἀριστέα Παῦλον κατ' αὐτοῦ στρατηγοῦντα, καὶ τοῖς οἰκείοις ὅπλοις αὐτὸν καταβάλλοντα.

frandis fraudem * detegendo publicauit. Cùm Prophetarum oracula Athenienses non caperent, ara & inscriptio dæmonum Pauli sapientia verum DEI cultum annuntiauit. Doluit sanè dæmon, videns argutias suas in CHRISTI laudem conuersas. Ingemuit aspiciens Paulum ducem quondam suum contra se certantem, propriisque armis prosternentem. CHRYSOST. * Στὴν ἐσπι...

ΤΟΥ ΑΣΤΕΡΙΟΥ, ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ Ἀμασείας προτρεπτικὸς εἰς τὴν μετάνοιαν.

σοα'. Aster. Amasea Episc. sermo de pœnitentia.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ μακαρίου Ἀστερίου, ἐπισκόπου Ἀμασείας, ἐκ τοῦ προτρεπτικοῦ εἰς τὴν μετάνοιαν.

Ὁ τοίνυν Λουκᾶς, ὁ πλέον τῶν ψυχῶν ἢ τῶν σωμάτων ἰατρός, αὐτὸν ἡμῶν τὸν Θεὸν καὶ σωτῆρα ἀναγράφει, συγγνωμονικῶς τοῖς κατεγνωσμένοις συναναστρεφόμενον· οὐχ ἵνα τι προσλάβῃ τῆς ἐκείνων κακίας, ἀλλ' ἵνα μεταδῷ τῆς οἰκείας δικαιοσύνης. καὶ γὰρ καὶ ὁ ἥλιος, ὅσον ἀπὸ τοῦ κτίσματος τοῦ κτίσαντος παρεστήσατο τὴν προνοίαν, οὐ τὰς ἡπλωμένας μόνον ἐπιλάμπει χώρας, ἀλλὰ καὶ ὅσαι κοιλότεραι καὶ τῆς ἀντρώδους ἔλαχον θέσεως. ὁ τῆς θεραπείας ἀπελπίσας, δοῦλος γίνεται καθάπαξ τῆς νόσου. εἴ τινες κατὰ παθῶν νικηφόροι ἀνεδείχθησαν, καὶ ὡς ἀληθῶς ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων τὰ ἴχνη ἔθεντο· οὐδὲ * τούτους χρὴ πρὸς τὴν οἰκείαν ἀνδρείαν καὶ τῶν ἄλλων κανονίζειν τὸν βίον· ἀλλὰ τῆς μὲν ἰδίας εὐδοκιμήσεως τῷ δεδωκότι διὰ τὴν χάριν ὁμολογεῖν· τοῖς δὲ ἀσθενεστέροις οὐκ ἐπεμβαίνειν, ἀλλὰ φιλάδελφον ὀρέγειν δεξιάν. ζηλώσατε τοῦ Χριστοῦ τὴν ἀγάπην. μέλλων γὰρ ἀνθρώποις ἐπιφαίνεσθαι δι' ἀνθρώπου, προέπεμψε τὸν Ἰωάννην μετανοίας κήρυκα. Πέτρον ἐρώτησον, ὅπως μετανοήσας ἐκαθάρθη, καὶ οὐκ ἀπέδυσεν εἰς τὸν Σίμωνα, ἀλλὰ διέμεινεν ὁ ἀπόστολος. ἐγὼ δὲ νομίζω, ὅτι καὶ Ἰούδας ὁ προδότης, εἰ μὴ ταχέως αὐτὸς ἑαυτοῦ ἐγένετο δήμιος, προσπεσὼν δὲ τὸν ἔλεον ᾔτησεν, οὐκ ἂν τῶν οἰκτιρμῶν τῶν πᾶσιν ὑπερχομένων τῆς οἰκουμένης ἠστόχησε. τεκμήριον δὲ οἱ μετανοήσαντες ἐκ τῶν σταυρωσάντων, καὶ τῆς σωτηρίας διὰ τῆς μετανοίας ἀπολαύσαντες. ἔδησέ ποτε καὶ Παῦλος χριστιανούς, ἀλλὰ δεθεὶς ὕστερον ἄλυτος ὑπὲρ Χριστοῦ, ἔλυσε τὰ ἐγκλήματα. ἐλίθασε Στέφανον· ἀλλὰ λιθασθεὶς, ἐξήλειψε τὸ πλημμέλημα. ταῦτα καὶ Μωσῆς εἰδὼς (ἄνθρωπος γὰρ ἦν, καὶ τὴν φύσιν ἐγνώριζε) τὸν μόσχον ὑπὲρ τοῦ ἱερέως ἱερουργεῖσθαι διέταξεν, ἡμαρτηκότος πάντως καὶ καθαρσίων δεομένου. ὅπερ δὲ ἦν τότε ὁ ἐν σαρκὶ μόσχος, τοῦτο νῦν ἐστιν ἡ ἀσώματος μεταμέλεια, καὶ ἡ ἀναίμακτος δέησις. ἐπὶ τοσοῦτον δὲ προσῆκε τὸν ἱερέα τὴν φιλανθρωπίαν ἀσκεῖν, ὥστε κἂν ὁ δεσπότης ἐκκόπτειν κελεύσῃ τινά, ὡς φυτὸν ἄχρηστον, αὐτὸν ὡς φυτοκόμον αἰτεῖν δεῖ τὴν φειδὼ καὶ ὑπέρθεσιν. τοῦτον γὰρ ἡμῖν παρίστησι τὸν νοῦν τῆς ἀκάρπου συκῆς, ὁ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ λόγος. σκόπησον τὴν ἁμαρτωλὸν γυναῖκα, οὐ τὸ πλῆθος τῶν ἑστιωμένων ἐνουθέτησεν, οὐ τὸν καιρὸν τῆς εὐωχίας ὡς ἄκαιρον (τῆς) ἐξομολογήσεως ἐφυλάξατο· ἀλλὰ σφοδρὸν ἔχουσα τὸ πένθος, οὐδὲ τὸ βραχύτατον ἠφίει τὸν τῶν ἁμαρτιῶν ἰατρόν. οὐ μὴν οὐδὲ κατ' ὄψιν ἐρχομένη ἱκέτευεν· ἀλλὰ τὸ ἀνάξιον αὐτῆς διὰ τοῦ σχήματος ἑρμηνεύουσα,

* al. τέθειν.

Act. 2. v. 37. Ibid. 3. v. 3. & 21. v. 4. Ephes. 6. 20. Act. 9. 1. & 14. v. 19.

Exo. 29. v. 2.

Luc. 13. v. 7.

Luc. 7. 37.

ASTERII AMASEÆ EPISCOPI

Sermo de Pœnitentia. CCLXXI.

LEGI adhortationem ad pœnitentiam S. Asterij Episcopi Amaseæ.

Lucas magis animarum quàm corporum medicus, Deum nostrum, & Saluatorem clementer * cum hominibus pœnitentibus versatum scribit, non vt eorum malitiam assumat, sed propriam iustitiam illis largiatur. Etenim Sol, quasi iam ab ortu creatoris prouidentiam ostenderit, non patentes modò campos illustrat, sed etiam concauas, & cauernosas. Qui de remedio desperat, totum se morbo mancipat, si qui malas passiones vicerint, & verè super serpentes scorpionésq; ambulant, illos non oportet secundùm suam fortitudinem vitam aliorum æstimare & dirigere, sed suæ virtutis largitori DEO gratias agere, imbecillioribus non insultare, sed humanitei dextram porrigere. Æmulemini charitatem CHRISTI, qui iam ad homines homo venturus, Ioannem præmisit, vt pœnitentiam prædicaret. Interroga Petrum quo pacto pœnitendo mundatus sit, neque in Simonem iterum se induit, sed in apostolatu permansit. Equidem arbitror, Iudam proditorem, nisi sui carnifex fuisset, si ad genua accidens misericordiam deprecatus esset, veniam quæ omni petenti conceditur, consecuturum fuisse. Testes sunt ij qui etiam è crucifigentibus ad pœnitentiam recepti, & pœnitendo salutem adepti sunt. Ligauit quondam Christianos Paulus, sed postea ipse pro CHRISTO ligatus crimina dissoluit. Lapidauit Stephanum, sed lapidatus peccatum expiauit. Hæc noscens Moses (homo enim fuit, naturamque noscebat,) vitulum pro sacerdote peccante, & qui mundatione opus haberet, offerri iussit. Vitulus qui tum carnalis erat, iam est pœnitentia sine corpore, & oratio sine sanguine. In tantum oportebat, Sacerdotem clementiæ studere, vt etsi Dominus quandam succidi iusserit, tanquam arborem infœcundam, hanc tanquam frugiferam debeamus reseruare, & poscere. Hunc enim sensum de sterili ficu nobis Euangelium dixit. Attende mulierem peccatricem, cui non conuiuarum numerus pudorem incussit, quæ tempus confitendi licet importunum, in conuiuio non reliquit: sed ingenti commota dolore, ne vno quidem temporis momento medicũ peccatorũ dimisit, nec in conspectum veniens supplicauit, sed indignam se, quam aspiceret, iudicãs,

Luc. 5.

1. Cor. 13.

Ioan. 1.

Matth. 26. Ioan. 13.

Act. 2. 37. Ibid. 8. 13. & 22. 4. Ephes. 6. 20. Act. 8. 1. & 14. 19.

1. Cor. 11. 25. Exod. 29. 1. Psal. 50. 18.

Luc. 13. 7.

Luc. 7. 37.

ASTERIVS. & stans retro pedes apprehendit, & solutis comis, ea omnia, quibus animam lugere fecerat, promulgans, lachrymis pedes Saluatoris irrigans, veniam cum ingenti commiseratione postulauit.

Eiusdem Asterij in Steph. protomart. Sermo.

STetit solus à populo interficiente circumdatus, nemo nec amicus nec domesticus, cognatúsue eo tempore aderat. Consolari enim solet eum, qui in periculo est, astantem videre quendam è notis. Orauit etiam pro lapidentibus se. Lapidantes inuiti beneficium illi fecerunt, & oratio quo contendit? Non orauit vt peccata inimicorum impunita essent, hoc enim Dei ordinationi aduersatur, quæ iustâ homicidis pœnam illis irrogat. Sed quid obsecro dicit: *Domine ne illis statuas hoc peccatum*, hoc est, da vt resipiscendo compungantur, incita eorum mentem ad pœnitentiam eorum quæ nunc committunt. Et erat veluti minister custodiens vestimenta populi carnificis interficientis Paulus. Propter alia & propter Sabellium Afrum, ante conuellens damnum Ecclesiarum, ostendit seipsum Deus in propria ac perfecta gloria. Ostendit autem Filium in perfecta persona. Stat ad dextrâ illius, vt distinctione personarum hypostases ostenderet, & S. Spiritus simul ordinatur. Etenim supra dixit: *Et non poterunt resistere sapientiæ & spiritui qui loquebatur.* Vide igitur & S. Spiritus personam hic apertè demonstrari. Si Spiritus prius descriptus est, deinde Pater, & Filius, ordinis mutatio nihil fidei nocet. Sic enim loquitur S. Scriptura, aliquando enim Filium solum nominat, aliquando Spiritum cum Filio, alias incipit à Patre, desinit in Spiritum, & contra incipit à Spiritu, descendit per Filiû ad Patrê, itaque solet maximè sanctus Paulus.

Act. 7. 60. — Ibidem 58. — Sabellius Afer. — Act. 6. 10.

Eiusdem Asterij in illa verba: Homo quidam ab Hierusalem in Hiericho.

QVidnam Christus ad legis peritum se tentantem dixit: *Quid scriptum est in lege?* In memoriam redigens caritatem ad Deum & proximum, tantum-non dicens: Vt si tibi Deus videar, charitatem mihi debes: si non credas, & me putas purum hominem tui similem, & sic ex legis præscripto amare debes. Illos vocamus fratres, qui eodem editi semine, & eodem vtero geniti. Qui vero eundem habemus Creatorem, & eandem matrem terram, è qua conditi sumus, & eandem animæ dignitatem, vnum pietatis & vitæ vinculum, & eandem futuræ vitæ spem, quomodo inuicem non magis diligimus, quam fratres aut sorores? Videns hominem, teipsum in eo vides. Quare oportet eum, qui eius calamitates, famem, sitim, nuditatem, aliamque necessitatem & morbos, & alias afflictiones, aspicit tanquam proprios dolores, & damna clementer respicere. Multos nouimus, qui verbis se pericula adituros dicerent, sed cum probandum est, beneuolentiam mentiti sunt.

Luc. 10. 26.

τὸ κατὰ νῶτα χεῖρας καταλαβοῦσα, καὶ τῶν ποδῶν λαβομένη, καὶ λύσασα τὰς κόμας, καὶ * δημοσιεύσασα πᾶσιν οἷς ἐπεπράχει τὸ πενθῆσαι ψυχήν, καὶ τοὺς πόδας τοῦ σωτῆρος τοῖς δάκρυσιν ἐπιρραίνουσα· μετὰ πολλῆς τῆς συμπαθείας ᾔτει τὸν ἔλεον.

* δημοσιεύουσα.

Τοῦ αὐτοῦ μακαρίου Ἀστερίου, ἐπισκόπου Ἀμασείας, ἐκ τοῦ εἰς τὸν πρωτομάρτυρα Στέφανον.

ΕἹστήκει δὲ μόνος τῷ δήμῳ τῶν φονώντων κεκυκλωμένος. οὐδεὶς δὲ κατ' ἐκείνην τὴν ὥραν ἐγγύς, οὐ φίλος, οὐκ οἰκεῖος, οὐ συγγενής· φέρει γάρ τινα παραμυθίαν τοῖς κινδυνεύουσι, τὸ βλέπειν παρόντα τινὰ τῶν γνωρίμων. προστίθησι τῇ δεήσει καὶ τὴν ὑπὲρ τῶν λιθαζόντων εὐχήν· εὐεργέτουν γὰρ καὶ λιθάζοντες ἄκοντες· καὶ ἡ εὐχὴ τίνα φέρει σκοπόν; οὐκ ἀνεύθυνον αἰτεῖται τῶν ἐχθρῶν τὸ ἁμάρτημα γενέσθαι· τοῦτο γὰρ φανερῶς τῇ τοῦ θεοῦ διατάξει αἰτεῖται, ἣ τοῖς ἀνδροφόνοις τὴν δικαίαν κρίσιν ὥρισεν· ἀλλὰ τί φησι, μὴ στήσῃς αὐτοῖς τὴν ἁμαρτίαν, τουτέστι, δὸς φόβον κατανύξεως· ἄγαγε πρὸς μετάνοιαν τῶν νῦν τετολμημένων. καὶ ἦν ὑπηρέτης ὁ φυλάττων Παῦλος τὰ ἱμάτια τῶν ἀναιρούντων δήμου δημίων. διά τε οὖν ἄλλα, καὶ διὰ τὸν Λίβυν Σαβέλλιον, προανακόπτων αὐτοῦ τῶν ἐκκλησιῶν τὴν βλάβην, δείκνυσι μὲν ἑαυτὸν ἐν ἰδίᾳ καὶ αὐτοτελεῖ δόξῃ· δείκνυσι δὲ καὶ τὸν υἱὸν ἐν ἀπηρτισμένῳ προσώπῳ. ἵστησι δὲ ἐκ δεξιῶν αὐτοῦ, ἵνα τῇ διακρίσει τῶν προσώπων ἑρμηνεύσῃ τὰς ὑποστάσεις. καὶ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον συντέτακται· καὶ γὰρ προεῖπεν, καὶ οὐκ ἴσχυον ἀντιστῆναι τῇ σοφίᾳ, καὶ τῷ πνεύματι, ᾧ ἐλάλει. ἰδοὺ τοίνυν, καὶ τὸ τοῦ πνεύματος ἡμῖν πρόσωπον ἀκριβῶς ὁ λόγος ὑπέστησεν. εἰ δὲ τὸ πνεῦμα πρότερον γέγραπται, ἔπειτα δὲ ὁ πατὴρ καὶ ὁ υἱός· οὐδὲν τῆς τάξεως ἡ * ἐναλλαγὴ τῇ πίστει λυμαίνεται. συνήθης γὰρ τοῦτο τῇ γραφῇ· ποτὲ μὲν ὀνομάζει μόνον τὸν υἱόν, ποτὲ δὲ τὸ πνεῦμα σὺν τῷ υἱῷ· ἄλλοτε δὲ ἄρχεται μὲν τοῦ πατρός, καταλήγει δὲ εἰς τὸ πνεῦμα. καὶ τὸ ἀνάπαλιν, ἀρχὴν μὲν ποιεῖται τὸ πνεῦμα, ὁδεύει δὲ διὰ τοῦ υἱοῦ ἐπὶ τὸν πατέρα. καὶ τὸ ἰδίωμα τοῦτο μάλιστα τῷ θείῳ συντηρεῖται Παύλῳ.

Act. 7. 60. — Ibid. 6. 58 — Sabellius. — * ἐναλλαγὴ ἢ ἀπαλλαγή.

Τοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ· ἄνθρωπός τις κατέβαινεν ἀπὸ Ἱερουσαλὴμ εἰς Ἱεριχώ.

Eiusdem Asterij, de eo qui in latrones incidit sermo. Luca 10. v. 30.

ΤΙ τοίνυν ὁ Χριστὸς πρὸς τὸν πειράζοντα νομικόν φησιν; ἐν τῷ νόμῳ τί γέγραπται; ὑπομιμνήσκων αὐτὸν τῆς πρὸς θεὸν καὶ τῆς πρὸς τοὺς πλησίον ἀγάπης. μονονουχὶ λέγων· Ὡς εἰ μὲν θεὸς ἐγώ σοι δοκῶ, ὀφείλεις μοι τὴν ἀγάπην· εἰ δὲ ἀπιστεῖς, καὶ ὅμοιόν σοι νομίζεις ἐμὲ ψιλὸν ἄνθρωπον· καὶ οὕτω τὸ ἀγαπᾶν χρεωστεῖς κατὰ τὸν νόμον. ἀδελφοὺς καλοῦμεν ἐκείνους, οἳ ἐξ ἑνὸς ἔφυσαν σπέρματος, καὶ μιᾶς γαστρός. οἱ δὲ τὸν αὐτὸν ἔχοντες ποιητήν, καὶ μίαν μητέρα τὴν γῆν, ἀφ' ἧς διεπλάσθημεν, καὶ ψυχῆς ἀξίωμα παραπλήσιον· εὐσεβείας δὲ καὶ πολιτείας ἕνα δεσμόν, καὶ τὴν ἐλπίδα τοῦ μέλλοντος τὴν αὐτήν· πῶς οὐ πάσης ἀδελφότητος καὶ συγγενείας ἐσμὲν ἀλλήλων ἐγγύτεροι; καὶ ὅταν ἄνθρωπον ἴδῃς, σαυτὸν ὁρᾷς ἐν ἐκείνῳ. δεῖ οὖν καὶ τὰ ἐκείνου θεωροῦντα πάθη, λιμόν, δίψαν, γυμνότητα, τὴν ἄλλην ἔνδειαν, καὶ τὰς νόσους, καὶ τοὺς ἄλλους πειρασμοὺς ὡς οἰκεῖα πάθη καὶ συμφορὰς οἰκτείρειν. πολλοὺς ἔγνωμεν ἐπὶ μὲν τῷ λόγῳ ὁμολογήσαντας προκινδυνεύειν, ἐπὶ δὲ τῆς πείρας ψευσαμένους τὴν εὔνοιαν.

ὁ μὲν

ὁ μὲν σωτὴρ ἡμῶν οὕτως ἠγάπησε τὸ ἴδιον ποίημα, οὐχ ὡς ἑαυτὸν, ἀλλ' ὑπὲρ ἑαυτόν· ἡμῖν δὲ ἔλαττον ἐγκελεύεται, ἀγαπᾶν τὸν πλησίον, ὡς ἑαυτόν· τὴν ὑπερβολὴν ἀφῆκεν, ἵνα μὴ βαρείαν ποιήσῃ καὶ δυσήνυτον τὴν ἐντολήν· ἵνα διὰ τῶν ἔργων σαφέστερον ἐπιδείξῃ τὸν τῆς ἀγάπης ὁ δεσπότης νόμον. πρᾶγμα (γέμον) μὲν ἐλέου, συμβὰν δὲ πάντως κατὰ τὸν χρόνον ἐκεῖνον ὑπ' ὄψιν ἄγει τῷ λόγῳ, ἐκπαιδεύων τὸν * νομικόν· ὅτι πλησίον ἡμῶν ἐκεῖνός ἐστιν, ὃς αὖ τὴν ἐμπαθῆ ταύτην περικείμενος σάρκα χρῄζει βοηθείας καὶ οἰκτιρμῶν. τὸ δὲ πάθος· ὁδοιπόρος ἐξ ἱερουσαλὴμ κατέβαινεν εἰς ἱεριχώ· καὶ λῃστῶν ἐπιθεμένων, ἀφῃρέθη μὲν ἃ ἔφερεν, ἐγυμνώθη (δὲ) καὶ τῶν ἱματίων. καὶ τραύμασι τοῖς ἀπὸ τῶν λῃστῶν θανάτῳ προσομιλῶν, ἥπλωτο κατὰ τὴν λεωφόρον ψυχορραγῶν. πρᾶγμα λίαν οἰκτρὸν ὀφθαλμοῖς ἔχουσιν ἔλεον, ἢ εἰδόσιν ἔλεον. ὁ κύριος τοῖς ἑβραίοις διαλεγόμενος, καὶ διδάσκων ὡς ἄφρονας καὶ μάτην ἀναστρεφομένους ἐν ταύτῃ τοῦ κλαυθμῶνος κοιλάδι. οὕτω πῶς φησιν· ὑμεῖς ἐκ τῶν κάτω ἐστὲ, ἐγὼ ἐκ τῶν ἄνω εἰμί· ἐκ τῶν ὀνομάτων μόνον τοῦ ἄνω καὶ κάτω, τοῦ καλοῦ καὶ τοῦ χείρονος ποιούμενος τὴν διάκρισιν. καὶ νῦν δὲ καταβαίνοντα εἰπὼν, κατὰ τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ἔφη. ἦν δὲ αὖ οὗτος ὁ Ἀδὰμ, ἀποκυλιόμενος τῆς μακαρίας ἐκείνης καὶ ὑψηλῆς διαγωγῆς εἰς τὸ βάραθρον καὶ χαμαίζηλον βίον. τίς ὁ ἱερεύς; τίς ὁ λευΐτης; εἶεν δὲ αὖ κατὰ θεωρίαν Μωσῆς καὶ Ἰωάννης, ἄμφω τοῖς (παραπετάσμασι) τῆς παραβολῆς ἔνδον κρυπτόμενοι, καὶ τὴν τῶν πολλῶν ὄψιν λανθάνοντες. οὗτοι γὰρ καταλαβόντες τὸν ἄνθρωπον, τουτέστι, τὸ γένος ὅλον γυμνὸν εὐσεβείας, καὶ ἀρετῆς, καὶ τοῖς ἐναντίοις τετραυματισμένον· ἐθεάσαντο μὲν, οὐ μὴν ἐπήρκεσαν θεραπεῦσαι. ἀλλ' ὁ σαμαρείτης καταλαβὼν, ἐν ὀνόματι καθυβρισμένῳ θησαυρὸν ἀγαθῶν φέρων παρέσχε τὴν ἴασιν. ὅς ἐστιν ἡμῶν ὁ σωτὴρ, τῇ δυσφήμῳ προσηγορίᾳ τοῦ σαμαρείτου καλυπτόμενος, καὶ τὰς τῆς σωτηρίας τῶν κειμένων πηγὰς ἀναβλύζων. σαμαρείτην δὲ τὸν σωτῆρα ὁ λόγος ὀνομάζει, αἰσχύνων κἀνταῦθα τὴν τῶν οὕτως αὐτὸν καλεσάντων παράνοιαν ἰουδαίων· ὅτι τὸν ὑπὲρ τοὺς λευΐτας καὶ ἱερέας σπλαγχνιζόμενον, καὶ θεραπεύοντα τὸν τετραυματισμένον, σαμαρείτην ἐξύβριζον. τί δὲ τυγχάνει τὸ κτῆνος, ἐφ' οὗ τὸν ψυχορραγοῦντα καταθέμενος, εἰς τὸ πανδοχεῖον ἤγαγεν ὁ σωτήρ; δῆλον εἰ ὅτι ὄχημα τοῦ θεοῦ λόγου, καὶ (ὡς ἄν τις εἴπῃ) ὑποζύγιον, * τὸ ὁμόφυλον ἡμῖν, ὃ περιήμπισχε, τυγχάνει σῶμα· ἐφ' οὗ καὶ δι' οὗ πάντας ἀνέχων καὶ διαβαστάζων ἄγει πρὸς τὴν ἀπαλλαγὴν τῆς νόσου, καὶ τὴν ἐκκλησίαν. καὶ γὰρ τῶν τραυμάτων αὕτη ἐστὶν ἡ τελεία θεραπεία καὶ ἀπαλλαγή.

* ὡς ἐπλησίον. ὃς αὖ.

* al. ἠμπίσχετο

Ioan. 8. v. 23.

Ioan. 8. v. 48.

Τοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸ Ἄνθρωποι δύο ἀνέβαινον εἰς τὸ ἱερὸν προσεύξασθαι.

Asterius idem de Pharisæo & publicano, Luc. 18. v. 10.

TOν περὶ τῆς προσευχῆς λόγον ἐν δυσὶ παραβολαῖς κατέκλεισε· τὸ μὲν, ἐκτενῶς προσεύχεσθαι, διὰ τοῦ κριτοῦ καὶ τῆς χήρας διδάξας ἡμᾶς· τὸ δὲ, μετ' εὐλαβοῦς γνώμης, διὰ τοῦ φαρισαίου καὶ τοῦ τελώνου. Ὅτι ἄριστόν ἐστι, τὸ συνεχῶς ἐννοεῖν, ποιήματα μὲν ἡμᾶς καὶ ζῶα ἐπίκηρα· δημιουργὸν δὲ, τὸν θεὸν, καὶ ἄριστον τῆς ἡμετέρας ζωῆς οἰκονόμον. τοῦτο δὲ πρὸ πάντων ἡ προσευχὴ κατορθοῖ. οὐκ ἂν γάρ τις προσδέξαιτο τὰ συμφέροντα, μὴ πληροφορίας πρότερον λαβών.

ASTERIVS.

Saluator adeo creaturam suam dilexit, non vt seipsum; sed plus quam seipsum: nobis vero non tanta dilectio imponitur, diligere scilicet proximum vt seipsum, non supra seipsum, ne præceptum graue impletu daret, & vt per opera manifestius caritatis legem ostenderet. Rem plenam misericordiæ, quæ eo tempore contigit sub oculos ponit. Legis doctorem docens proximum cuiusque esse, qui eandem gestans carnem miseriis obnoxiam auxilio & ope mutua indiget. Res sic gesta est: *Homo quidam descendebat ex Hierusalem in Iericho, & incidit in latrones, qui etiam despoliauerunt eum, & plagis impositis abierunt, semiu.uo relicto.* Res hæc commiseranda oculis misericordiam habentibus, & saltem scientibus. Christus Iudæis loquens & docens, tanquam dementes, & frustra in hac lacrymarum valle versantes, sic alibi ait, *Vos de deorsum estis, ego de supernis sum*, ex nominibus modo *sursum*, & *deorsum*, bonos & malos distinguit, & nunc *descendentem* dicens eodem sensu dixit. Fuit ille Adam, lapsus è beata illa, & superna vitæ consuetudine in barathrum, & humi depressam, atque afflictam vitam. Quis est Sacerdos, quis Leuita? Hi sunt speculando Moses & Ioannes, ambo in Parabola obscurè denotati, & quos plerique ignorant. Illi enim suscipientes hominem hoc est, genus humanum, pietate, virtuteque nudum, & ab hostibus vulneratum, inspexerunt quidem, sed sanare non potuerunt. Samaritanus vero veniens, licet ignominiosum præferret nomen, bonorum tamen thesaurum circumferens, medicinam adhibuit, qui Saluator noster est, in ignominiosa appellatione Samaritani latitans, prostratoque salutis fontem aperiens. Euangelium enim Christum Samaritanum nominat, contundens amentiam Iudæorum, qui illum sic appellabant, quia magis quam Leuitas & Sacerdotes, misericordem & vulneratum sanantem Samaritanum irriserunt. Quid sibi vult *iumentum*, cui vulneratum imponendo in diuersorium, qui opem ferebat duxit? Nimirum verbi Dei vehiculum, &, vt ita dicam, iumentum subiugæ est eius corpus, simile nostro quod gestauit: in quo, & per quod accipiens ac gestans, ducit ad sanitatem, & Ecclesiam. Etenim hic est perfecta vulnerum sanatio, & medela.

Proximus.

Luc. 10. 26.

Ioan. 8. 23.

Sacerdos, & Leuita.

Samaritanus.

Iumentum.

Ecclesia.

Eiusdem in illud: *Duo homines ascenderunt in templum, vt orarent.*

Luc. 18. 10.

SErmonem de oratione duabus Parabolis complectitur. Partim quidem constanter orare docens nos per iudicem & viduam, partim vero cum reuerentia orare iubet per Pharisæum & Publicanum.

Precatio ad Deum.

Optimum est continuo cogitare creaturas non esse, & animalia infirma, creatorem vero Deum, & optimum vitæ nostræ curatorem: hoc vero ante omnia oratio rectè præstat. Nemo enim petat res, quæ prosint, nisi prius certam accipiat fidem,

ASTERIVS. Deum preces exaudire, & implere posse quod petitur. Precatio autem vitæ nostræ auxilium est, colloquium cum Deo, obliuio terrenorum, via ad cœlum, & rectas tendere in cœlum manus, formam est exhibere Christi cruci affixi. *Crucis figura.* Si verè oret, & orans placeat Deo, non modo in figura Crucem repræsentat, sed etiam affectu. Vt enim in cruce clauis affixus, si & orans necat omnem carnis concupiscentiam, memoria expellens, omnium diuitiarum, gloriæ, parentumque affectum, Nulla res adeo ab illo amatur & concupiscitur, quam inuenire tempus, aut otium quo se ipse colligere possit. Sed ad hæc duo potissimum collineat tanquam in scopum, vt pœnam illam effugiat, vitaque cito decedat, & præterea nihil mente agitet: quàm oratione ad Crucifixum proficisci. *4. Reg. 20. 11.* Oratio Ezechiam ab Orci faucibus liberauit, & Solem prius (vt alia illius opera taceam) monstrauit seruum esse, & seruorum vsui seruire. *Luc. 18. 11.* Licet etiam aliquid facere bonum, & non bene facientem laborem perdere. Vt Pharisæus oratione se extollens, & si quis alius, eleemosynam suam manifestat, & in similibus non tam grauiter Pharisæus peccasset, si publicanum non damnasset. Nunc vero & vno verbo omnes publicanos abientes, & hunc præsenté condemnat. Quare Pharisæus è gloria in ignominiæ batatrhum decidit, publicanus à vita sua infami ad felicem beatumque statum conscendit; ille à Deo magno interuallo recessit, hic in requietis locum delatus est.

Luc. 19. 1.

Eiusdem in Zacchæum Sermo.

Iosue 6. 21. Hiericho metropolis est Chananæorum, quam olim Iesus Nauæ filius bellãdo cædendoque intercepit. Nunc autem verus Iesus *Luc. 18.* sanare adueniendo dignatus est. Cęcus quidem illuminatus est, populus vero credidit, omnis lingua Iesum celebrauit, & omnis oculus cæcum vidit videntem, medicum illum vltro oblatum miraculi & salutis, nõ verbis, sed operibus Apostolos veritatem edocentem. Omnis quidem iniuria mala est, odioque digna, sed *Publicanus.* publicanus omnes excedit. Non enim vllum legitimum peccandi prætextum habet. In aliis quidem inuenitur mali quædam necessitas, & origo, vnde iniquitas procedit. Publicanus fera est pestis, quæ prætextum non habet, viis regiis incumbens. Hoc morbo Zacchæus ægrotauit, priusquam ad Iesum accederet, qui morbus cæcitate cæci Hierichuntis deterior erat: quia hic corpore, ille animo ægrotauit. Ne des aliis aliena, sed defraudato propria restitue. Nõ enim Deus eleemosynam recipit, quæ furto rapta est. Publicanus bonus rerum suarum iudex & dispensator. *Luc. 19.* *Et si quid aliquem defraudaui, reddo quadruplum*, inquit, non aliis (hoc enim mercedem non meretur, & Deo gratum non est) sed iis ipsis quos fraudaui. *Ibidem 19.* *Hodie salus huic domui facta est, eo quod & ipse filius sit Abraha.* Quomodo igitur ex Abraham ille qui ex Hiericho est Chananæa vrbe?

Ὅτι θεός ἐστιν ὁ τῆς ἱκετηρίας ἐπήκοος, καὶ δυνατὸς παρασχεῖν ἃ αἰτεῖται. εὐχὴ (δὲ) τῆς ζωῆς ἡμῶν βοήθεια, ὁμιλία πρὸς θεόν, λήθη τῶν γηΐνων, εἴσοδος πρὸς οὐρανόν. καὶ τὸ ὄρθιον δὲ τῆς προσευχῆς, ἐκτεταμένας * προβαλλόμενος τὰς χεῖρας, τὸ τοῦ σταυροῦ πάθος ἐν τῷ σχήματι ἐξεικονίζει. εἰ δὲ ὡς ἀληθῶς προσεύχοιτο, καὶ θεάρεστος ὁ προσευχόμενος, οὐκ ἐν τῷ σχήματι * μόνον τὸν σταυρὸν διατυποῖ, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν διάθεσιν. ὡς γὰρ ὁ τῷ σταυρῷ προσηλωθείς, οὕτω νεκροποιεῖ πάσας μὲν ἐπιθυμίας σαρκός, τῇ μνήμῃ ἀποτιναξάμενος, παντὸς δὲ πλούτου καὶ δόξης καὶ γένους προσπάθειαν. οὐδὲν δὲ οὕτω πρᾶγμα ἐπιθυμητὸν αὐτῷ καὶ ἐπέραστον, ὡς εὑρίσκειν καιρὸν ἢ σχολὴν ἐμπεσεῖν τῇ γνώμῃ. ἀλλὰ πρὸς δύο ταῦτα συντέτακται πᾶς ὁ σκοπὸς αὐτοῦ· φυγεῖν τὴν κόλασιν, καὶ θᾶττον ἀπελθεῖν τοῦ βίου. καὶ οὐδὲν ἕτερον παρὰ ταῦτα ἐπὶ τῆς διανοίας εὑρίσκεται, ἢ ἀναστρέφεται τὸν ἐσταυρωμένον τῇ προσευχῇ. εὐχὴ καὶ τὸν Ἐζεκίαν τῶν πυλῶν τοῦ ᾅδου ἀνέσπασε· καὶ τὸν ἥλιον πρότερον (ἵνα τὰ ἄλλα αὐτῆς ἔργα ἐάσω) ἔδειξεν, ὅτι δοῦλός ἐστι, καὶ δοῦλος χρείαις ὁμοδούλων ὑπηρετούμενος· ἔστι καὶ πράττειν τι τῇ φύσει καλόν· καὶ μὴ ποιοῦντα καλῶς, ἀφανίζειν τοὺς πόνους. ὡς ὁ φαρισαῖος ἐν ταῖς προσευχαῖς μεγαλορρημονῶν, καὶ εἴ τις ἄλλος τὴν ἐλεημοσύνην ἐπιδεικνύμενος. καὶ ἐπὶ τῶν ὁμοίων, μετριώτερον ἂν ὁ φαρισαῖος ἡμάρτανεν, εἰ τὸν τελώνην ἀφῆκε τῆς παρρησίας ἐλεύθερον· νῦν δὲ ἑνὶ λόγῳ καὶ τῶν ἀπόντων κατεξανίσταται, καὶ τοῦ παρεστῶτος ἐπιξαίνει τὰ τραύματα· διὸ ὁ μὲν φαρισαῖος ἀπὸ δόξης εἰς τὸ τῆς ἀτιμίας κατέπεσε βάραθρον· ὁ δὲ τελώνης ἀπὸ τῆς ἐπονειδίστου ζωῆς εἰς τὴν μακαρίαν ἐπανῆλθε κατάστασιν· καὶ ὁ μὲν πολλῷ τῷ μέσῳ τοῦ πρὸς θεὸν ἐγγύτητος ἀνεχώρησεν, ὁ δὲ πρὸς τὸν τῆς παρρησίας χῶρον ἀνείλκυσται.

* l. προβαλλόμενος.

* μόνον M. M.

4. Reg. 20. 11.

Luca 18. v. 11.

Τοῦ αὐτοῦ. εἰς τὸν Ζακχαῖον.

Asterius idem de Zacchæo.

Ἱερειχὼ πόλις, ἣν τῶν χαναναίων μητρόπολις· ἣν ποτε μὲν Ἰησοῦς ὁ τοῦ Ναυῆ πολεμῶν καὶ ὀλοθρεύων κατέλαβε, νῦν δὲ ὁ ἀληθινὸς Ἰησοῦς θεραπεῦσαι παραγενόμενος κατηξίωσε. καὶ ὁ μὲν τυφλὸς ἐφωτίσθη. ὁ δὲ δῆμος ἐπιστώθη, πᾶσα δὲ γλῶσσα τὸν Ἰησοῦν ἐλάλει, καὶ τὸν τυφλὸν ὀφθαλμὸς ἅπας εἶχεν ἀναβλέψαντα τοῦ θαύματος καὶ τῆς σωτηρίας διδάσκαλον αὐτεπάγγελτον· οὐ λόγοις, ἀλλ᾽ ἔργοις, ἐκπαιδεύοντα τοὺς μαθητὰς τὴν ἀλήθειαν. πᾶσα μὲν ἀδικία κακὸν καὶ μίσους ἄξιον, ὁ δὲ τελώνης ἀνυπέρβλητον· οὐδὲ γὰρ οὐδὲ πρόφασιν ἔχει τῆς ἁμαρτίας δεδομένην. ἐπὶ μὲν γὰρ τῶν ἄλλων εὑρίσκεταί τις ἀνάγκη τοῦ κακοῦ, καὶ ῥίζα, ἐξ ὧν φύεται τὸ ἀδίκημα· ὁ δὲ τελώνης, θηρίον ἐστιν, ἀπροφάσιστος λοιμός, ταῖς λεωφόροις ἐπικαθήμενος. ἐνόσει ταύτην ὁ Ζακχαῖος τὴν νόσον, πρὶν ἐγγὺς ἔλθῃ τοῦ Ἰησοῦ, μακρῷ τῆς ἀρρωστίας τοῦ ἱεριχουντίου τυφλοῦ ὑπάρχουσαν χείρονα· ὁ γὰρ ὁ μὲν, σώματος, ὁ δὲ, ψυχῆς αὐτῆς ἐνόσει τὴν πήρωσιν. Μὴ δῷς ἄλλοις τὰ ἀλλότρια. ἀλλὰ τοῖς ἠδικημένοις τὰ οἰκεῖα ἀποκατάστησον· οὐ γὰρ προσδέχεται θεὸς ἐλεημοσύνην ἐξ ἁρπαγῆς. καλὸς ὁ τελώνης τῶν καθ᾽ ἑαυτὸν κριτὴς καὶ οἰκονόμος. καὶ εἴ τινός τι ἐσυκοφάντησα, ἀποδίδωμι τετραπλοῦν, φησίν· οὐκ ἄλλοις (ἄμισθον γὰρ τοῦτο, καὶ ἀπρόσδεκτον τῷ θεῷ) ἀλλ᾽ αὐτοῖς τοῖς συκοφαντηθεῖσι. σήμερον σωτηρία τῷ οἴκῳ τούτῳ (ἐγένετο) καθότι καὶ αὐτὸς υἱὸς Ἀβραάμ ἐστι. πῶς οὖν ἐκ τοῦ Ἀβραὰμ ὁ ἐξ Ἱεριχὼ τῆς Χαναανίτιδος; τί κοινὸν

Luca 19. v. 1.

Iosua 6. v. 1.

Luca 18. v. 35.

Luca 19. v. 8

Ibid. v. 9.

τί κοινὸν Ἀβραὰμ εἰς γένος καὶ Χαναναίοις; ἢ δῆλον, ὡς εἰ καὶ μὴ τῇ σαρκὶ υἱὸς ἦν Ἀβραάμ, ἀλλὰ τοῖς ἤθεσι καὶ τοῖς ἔργοις ἅμα τῷ πλησιάσαι τῷ Χριστῷ, τῶν ἐκ σπλάγχνων προελθόντων τοῦ πατριάρχου, Act. 13. v. 10. Ioan. 8. v. 44. μακρῷ γνησιώτερος παῖς καὶ γέγονε καὶ ἐπεγνώσθη. ὥσπερ καὶ ὁ ἀπόστολος υἱὸν ἐκάλεσε τὸν Ἐλύμαν τοῦ διαβόλου· καὶ ὁ κύριος, ὑμεῖς ἐκ τοῦ πατρὸς τοῦ διαβόλου ἐστέ, τοὺς Ἰουδαίους εἴρηκεν. καὶ ὁ Ζακχαῖος οὖν, Gen. 12. v. 1 ἐπειδὴ τὸν Ἀβραὰμ ἐμιμήσατο πίστιν (ὡς γὰρ ἐκεῖνος κληθεὶς, ἀφῆκε τὴν πατρίδα· οὕτω καὶ οὗτος τὸ τελωνεῖον καὶ τὸν ἐκεῖθεν κατέλιπε πλοῦτον.) διὸ καὶ Χριστὸς ἡ ἀλήθεια, εἰκότως αὐτὸν υἱὸν Ἀβραὰμ ἀνεκήρυξε.

Τοῦ αὐτοῦ, εἰς τοὺς δύο υἱοὺς τοὺς παρὰ τῷ Λουκᾷ.

Idem Asterius in parabolam de filio prodigo. Luca 15. 11.

Πατέρα μὲν ἡ παραβολὴ τὸν θεὸν καὶ ποιητὴν τοῦδε τοῦ παντὸς ὀνομάζει, τὸν δὲ πρεσβύτερον υἱὸν καὶ νεώτερον, ἀνθρώπους δύο· τὸν μὲν, παραμείναντα τῇ δοθείσῃ χάριτι, καὶ τῷ ἐπιβάλλοντι αὐτῷ τῆς κληρονομίας, καὶ οὐδαμοῦ τῆς ἐκκλησίας, οὐδὲ τῆς τῶν ἀχράντων μυστηρίων κοινωνίας, διὰ τὴν τοῦ βίου ἀσωτίαν ἀφηνιάσαντα· τὸν δὲ, κατὰ πάντων τῶν εἰρημένων νεωτερίσαντα, καὶ διὰ τοῦτο καὶ τοῦ ἀληθινοῦ χωρισθέντα πατρὸς, καὶ ἀναλώσαντα καὶ διαφθείραντα τὰς παρ' αὐτοῦ δοθείσας δωρεὰς ὡς εἰώθασι πράττειν οἱ ἄσωτοι. ἔστιν * οὖν τὸ ἐπιβάλλον μέρος τῆς οὐσίας, ὃ παρὰ τοῦ πατρὸς ὁ νεώτερος υἱὸς ἐπιζητεῖ, τὸ βάπτισμα, καὶ ἡ μετοχὴ τοῦ ἀχράντου σώματος· καὶ γὰρ * πολλοὶ καὶ τῶν νεωτέρων καὶ ζητοῦσι ταῦτα, καὶ λαμβάνουσιν. ἀλλ' οἱ πρεσβυτικὸν ἔχοντες φρόνημα, οὗτοι καὶ τὸ δῶρον ἐν ἀκριβείᾳ φυλάττουσιν. ἴσον μὲν οὖν ἐστι τὸ ἐπιβάλλον ἑκάστῳ· ἡ δὲ τῶν λαμβανόντων κατὰ τὴν σπουδὴν ἑκάστου διαφορά, ἐκεῖνο καὶ μεῖζον καὶ ἔλαττον αὐτὸ ποιεῖ· ἢ καὶ ὅλως ἀφανίζει * καὶ ἐκδαπανᾷ, ὥσπερ ὁ ἄσωτος. τὸ μὲν ἐπιβάλλον τοῦτ' ἂν αἰνίττοιτο ἡ παραβολή· τὸ δὲ μακρὰν ἀποδημίαν στείλασθαι, τὸ μακρυνθῆναι καὶ τῶν δωρεῶν καὶ τῶν ἐντολῶν τοῦ θεοῦ. ἐσπατάλησε καὶ ὁ Ἀδὰμ τὴν οὐσίαν, καὶ πάσης τῆς πατρικῆς εὐπορίας ἐξέπεσε, καὶ ἐξωρίσθη χώρας ἀφθονίας * βρύοντος ἀγαθῶν. χαλεπὸν μὲν υἱῷ νεωτέρῳ χωρισθῆναι πατρός. δαπάνην καὶ ἄσωτον, καὶ ἀκολασίαν, καὶ ὁμιλίας ἤθη φθειρούσας, ὁ τοῦ πατρὸς ἐλαύνει καὶ ἀποδιώκει ὀφθαλμός. ὅταν δὲ ἐφ' ἑαυτῆς γένηται νεότης, καὶ μήτε φόβος παρῇ, μήτε αἰδώς, δύο φύλακες ἰσχυροὶ ἀκμαζούσης νεότητος· τότε δὴ τότε οἴχεται πάντα, καὶ ἀνατρέπεται. ἔστι δὲ καὶ ὁ πολίτης τῆς μακρὰν ἀπῳκισμένης θεοῦ χώρας ἐκείνης, ὁ διάβολος. καὶ γὰρ τῶν ἁμαρτιῶν ἡ πόλις πρόσφορον πολίτην ἔχει καὶ πολιστὴν τὸν διάβολον, πανταχόθεν συνάγοντα πάντας τοὺς ἀσώτους, καὶ συμπολίτας ποιούμενος, καὶ εἰς ἀτίμους καὶ συώδεις παρορμῶν πράξεις. καὶ γὰρ καὶ χοιροβίων ἐστὶν ἀγελάρχης, ἀλλ' οὐχὶ ποιμὴν λογικῶν προβά- Ioan. 10. v. 11. των. ὥσπερ ὁ δεσπότης ὁ θεὶς ὑπὲρ τῶν προβάτων τὴν ψυχὴν αὐτοῦ. ἀποστέλλει γοῦν ὁ ἀρχισυβώτης τὸν ἄθλιον νεανίσκον βόσκειν χοίρους. καὶ ἦν ὁ ποτὲ εὐδαίμων ὀνειδιζόμενος τὴν χοίρων ἐσθίων κεράτια. τοιοῦτον γὰρ καὶ ἡ ἁμαρτία· πρὸς ὀλίγον μὲν ἡδεῖα, οὐδὲν δὲ τρόφιμον οὐδὲ χρήσιμον φέρουσα. εἰς ἑαυτὸν δὲ ἐλθὼν (καὶ γὰρ οὐκ ἦν ἑαυτοῦ, ἔκδοτος * γεγονὼς, καὶ προσαγόμενος τοῖς πάθεσι, καὶ τῶν ἐμφύτων φρενῶν ἐξεστηκὼς)

Marginalia: * al. ᾗ. — * al. ἡ κοινωνία. — * al. ἐκδαπανᾷ. — * γέμοντος. — * φερόμενος. H. 30.

Quid commune habent Abrahami genus, & Chananæorum? certe manifestum est, quod si non secundum carnem filius Abrahæ fuerit, sed moribus & operibus, simulatque ad Christum se contulit, multo magis legitimum filium & factum esse, & cognitum, quam qui ex Abrahæ visceribus prodierunt. Sic Apostolus Elymam vocauit filium diaboli;& Iesus ad Iudæos: *Vos ex patre vestro diabolo estis*. Zachæus igitur cum fidem Abrahæ imitatus esset, (quemadmodum enim ille iussus reliquit patriam, sic iste telonium, & ibi partas diuitias abdicauit) idcirco Christus, qui est ipsa veritas, merito illum filium Abrahæ vocauit.

ASTERIVS. — Actor. 13. 10. Ioan. 8. 44. — Genes. 12. 1.

Idem in parabolam de filio prodigo.

Luc. 15. 11.

Parabola Patrem Deum & factorem omnium vocat, filios maiorem natu, & minorem, homines duos. Illum quidem datam gratiam & hæreditatem conseruantem, & nequaquam ecclesiam, nec communionem venerandorum Sacramentorum propter vitæ luxuriam respuentem, hunc vero iuuenili quodã more hæc omnia contemnentem, ideoque à vero Patre digressum, & data munera dissipantem, vt luxuriosi consueuerunt. Portio substantiæ, quæ hic describitur, quam a patre petit iunior, est Baptismus & participatio venerandi corporis Dominici. Etenim multi iuuenes hæc petunt, & accipiunt, sed qui mentem habent senilem, donum hoc omni diligentia custodiunt. Ex æquo enim omnes partem accipiunt, sed accipientium pro cuiusque studio discrimen diuersitatem quoque donorum maiorum vel minorum efficit: vel omnino dissipat & consumit, vt prodigus. Hanc quidem portionem Parabola indicat. *In longinquam vero regionem proficisci*, est à Dei donis & præceptis longe discedere. Dissipauit & Adam substantiam, & omnem felicitatem paternam amisit, & expulsus regione bonis abundante. Acerbum fuit iuniori à patre discedere. Dilapidationem enim prodigam, & luxuriam, & colloquia mores corrumpentia, parentis oculus pellit atque eiicit. Cum autem iuuenis sui fit iuris, nec vllus adest timor nec pudor (qui duo fortes sunt lasciuientis iuuentutis custodes) Tunc tandem omnia pessum eunt, & sursum deorsum vertuntur. Istius vero regionis a Deo semotæ atque sepositæ, incola est diabolus. Etenim peccatorum ciuitas ciuem habet & gubernatorem diabolum, vndique cogentem prodigos, & in vnam ciuitatem compingentem, & incitans illos ad actiones turpes, ac suibus dignas. Etenim agit gregem porcorum ritu viuentem, at vero non est pastor hominum ratione vtentium, quemadmodum Dominus, *qui animam suam posuit pro ouibus suis*. Magister igitur porcorum mittit miserum iuuenem ad pascendum porcos, & felix non erat vel porcorum victu, comedens * siliquas. Tale enim peccatum est: ad modicum dulce, nullum tamen alimentum, aut vtilitatē ferens. Ad se igitur rediens ac resipiscens (Nam sui compos nō fuerat, perturbationibus lectus factus, ac mancipiũ, mentéque alienata)

Ciuitas Diaboli qua & a B. Augustino libris de Ciuitate Dei viginti describitur. — Ioan. 10. 11. — * κεράτιον. *Sic quas Latinè algarrobas Hispani vocant.*

ASTERIVS. mercenarium post conuersionem & pœnitentiam, prodigus seipsum nominat, & omnes infamiæ appellationes sibi imponit: vt nos Euangelium doceat, sic oportere peccantes humiliari, & corde ac verbo conteri. Non oportere pœnitentem, & Deum placare studentem, fixis cœlum oculis aspicere Parabola docet, sed pudore animi mœstitiam, & dolorem significare. Vide quomodo Dei bonitatem describat. Venientem enim prodigum non modo non auersatur, nec despicit, sed obuiam procedit, & currens, vt celerius errantem recipiat, & collum amplectitur, & stringit, lacrymánsque suscipit, & reconciliationis dans symbolum, & priorum obliuionis factorum pignus. *Stola pœnitentiæ quæ.* Prima itaque stola est non ipsum Baptisma, (non enim quis secundū baptisma potest accipere) sed gratia Dei quam in baptismo singuli accipiunt. Nam pro lauacro regenerationis, regeneratio datur à Deo per pœnitentiam, quæ maculas nostras lacrymis eluens, rursum mundos & puros reddit. *Annulus quid significet.* Datur prodigo post stolam & annulus, signum intelligibilis confirmationis spiritus. Vt enim in regeneratione per baptismum & stola & * Confirmatio *(* σφραγίς.)* doni Spiritus S. datur, sic & in regeneratione per pœnitentiam. *Calcei.* Adducuntur & calcei, vt possit caput serpentis calcare. Tu enim, inquit, * seruabis *(* τηρήσει.)* caput eius, ille tuum calcaneum. Ad vtrumque enim calceamenta vtilia sunt, cū ad conculcandum serpentis caput, tum vt pes læsionis iniuriam effugiat. Ne contristet patris te bonitas, si filium errantem suscipiat, qui misericors est non rigidè iudicat, sed benignè accipit. Et hæc quod pater sit facit, quasi ad misericordiam vi quadam traheretur.

Eiusdem in seruum centurionis, quem Dominus sanauit.

Luc. 7. 2.

Dominus seruis. HAc concione argumentum à seruo capiens, in hortandis seruis ac dominis desudat. Illos monés vt promptè synceréque dominis seruiant: hos vt clementer humaneque seruos tanquam sodales & fratres tractent. Eadem enim ambo terra, eadem artificis dextra conditi sunt, eadem vtrique opera naturæ, eademque patiuntur, & constitutionis eadem forma & figura in vtrisque apparent. Quare si aliud quid præciperet lex diuina, & innatus erga proximos amor, fraterno paternoque amore complecti illos oporteret. *Medici.* Etiam medicos ad clementiam hortatur.

Vidi, inquit, Scytham nuper adolescentiam ingressum celerius Græcam linguam addiscentem. Deinde cùm Dominus liberalibus illum studiis informaret, tantùm ille profecit, & omnes artes addidicit, vt & Græcis & Romanis inclaresceret: nam & iurisprudentiam professus est. Dominus verò qui emerat Syrus erat, ciuis Antiochenus, qui & liberos Grammaticam docebat. *Aster præceptor Scytha.* Quin etiam pius hic scriptor Asterius se huius Scythæ empti discipulum fuisse profitetur,

μισθωτὸν· ᾗ μετὰ τὴν ἐπιστροφὴν καὶ μετάνοιαν, ὁ ἄσωτος ἑαυτὸν ὀνομάζει, καὶ πάντα τὰ τῆς ἀτιμίας ὀνόματα: ἵνα ἡμῖν ὑπογράφῃ ὁ λόγος, ὅπως χρὴ μετανοοῦντας ταπεινοῦσθαι, καὶ τῆς καρδίας διὰ τῶν ῥημάτων συντρίβεσθαι. Ὅτι μὴ δεῖ τὸν μετανοοῦντα, καὶ ἐξιλεούμενον τὸν Θεὸν, οὐδὲ ἀτενὲς βλέπειν εἰς τὸν οὐρανὸν, ἡ παραβολὴ διδάσκει· ἀλλὰ τῷ ἐρυθριῶντι βλέμματι τὸ τῆς ψυχῆς κατηφὲς καὶ ἀπαρρησίαστον μηνύειν. Ὅρα δὲ πῶς τὴν τοῦ Θεοῦ διαγράφει ἀγαθότητα. ἐρχόμενον γὰρ τὸν ἄσωτον οὐ μόνον οὐκ ἀποστρέφεται, οὐδὲ παρορᾷ· ἀλλὰ καὶ προσυπαντᾷ, καὶ τρέχει, ἵνα θᾶττον ἀπολάβῃ τὸν πλανηθέντα. καὶ περιχεῖται τῷ τραχήλῳ, καὶ περιπλέκεται, καὶ ἐπιρρεῖ δάκρυον, καὶ ἀσπάζεται· τῆς καταλλαγῆς διδοὺς τὸ σύμβολον, καὶ τῆς ἀμνηστίας τῶν προλαβόντων τὸ ἐνέχυρον. στολὴ δ' ἂν ἡ πρώτη εἴη, οὐκ αὐτὸ τὸ βάπτισμα, οὐ γὰρ οἷόν τε τυχεῖν δευτέρου βαπτίσματος· ἀλλ' ἡ πρώτη στολὴ καὶ χάρις, ἣν ἀπ' ἀρχῆς ἕκαστος τῶν πιστῶν ἐνδύεται διὰ τοῦ βαπτίσματος. αὕτη γὰρ τῆς διὰ τοῦ λουτροῦ παλιγγενεσίας ἡ διὰ μετανοίας ἡμῖν παρὰ Θεοῦ ἐχαρίσθη ἀναγέννησις· ἥτις τὰ μολύσματα ἡμῶν τοῖς δάκρυσι πλύνουσα, πάλιν καθαρὰς ἀποφαίνει. δίδοται δὲ τῷ ἀσώτῳ μετὰ τὴν στολὴν καὶ δακτύλιος, σύμβολον τῆς νοητῆς σφραγῖδος τοῦ Πνεύματος. ὡς γὰρ ἐν τῇ διὰ τοῦ βαπτίσματος παλιγγενεσίᾳ καὶ στολὴ καὶ σφραγὶς δωρεᾶς Πνεύματος ἁγίου· οὕτω καὶ ἐν τῇ διὰ τῆς μετανοίας ἀναγεννήσει. προσφέρεται δὲ καὶ ὑποδήματα, ἵνα θαρρεῖν ἔχοι τὴν τοῦ ὄφεως καταπατεῖν κεφαλήν· σὺ γάρ φησι τηρήσεις αὐτοῦ κεφαλὴν, κἀκεῖνος τηρήσει σου πτέρναν. *(Gen. 3. v. 15.)* πρὸς ἑκάτερον οὖν χρήσιμον τὰ ὑποδήματα, καὶ εἰς τὸ καταπατεῖν τὴν τοῦ ὄφεως κεφαλὴν, καὶ εἰς τὸ ἐκεῖθεν βλάβην τὴν πτέρναν * διαφυγεῖν. *(* al. διασώζει.)* μὴ λυπείτω σε ἡ τοῦ πατρὸς ἀγαθότης, εἰ προσδέχεται τοῦ δυσπραγήσαντος παιδός· ὁ ἐλεῶν οὐ δικάζει μετὰ ἀκριβείας, ἀλλὰ φιλανθρώπως χαρίζεται· καὶ ταῦτα, ὅταν ὑπάρχῃ πατὴρ, * ὥσπερεί τινι βίᾳ πρὸς τὸν οἶκτον ἑλκόμενος. *(* al. ὥσπερ τινί.)*

Τοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸν δοῦλον τοῦ ἑκατοντάρχου, ὃν ὁ Κύριος ἐθεράπευσεν.

Idem Asterius, de Centurionis seruo. Luca 7. v. 2.

ΟΤι ἐν τῷ παρόντι λόγῳ ὑπόθεσιν τὸν δοῦλον λαβὼν, εἰς παραίνεσιν δούλων καὶ δεσποτῶν τὸ πλεῖστον τῆς σπουδῆς ἀποτείνεται· τοὺς μὲν νουθετῶν, εὐπειθῶς καὶ ἀδόλως ὑπηρετεῖν τοῖς δεσπόταις· τοὺς δὲ φιλανθρώπως, καὶ ἡμέρως καὶ ὡς ὁμοφύλοις καὶ ἀδελφοῖς προσιέναι. ὁ αὐτὸς γὰρ πηλὸς ἀμφοῖν, καὶ ἡ αὐτὴ τοῦ πλάστου χεὶρ, καὶ τὰ αὐτὰ ἔργα φυσικά τε καὶ πάθη, καὶ τὸ τῆς κατασκευῆς σχῆμα καὶ ἡ μορφὴ θεωρεῖται. δι' ἃ προσῆκεν, εἰ μή τις ἄλλος ἦν μηδὲ νόμος θεῖος, μηδ' ἔμφυτος πρὸς τὸ * συγγενὲς ἔλεος καὶ ἀγάπη, ἔχειν ἀδελφικῶς αὐτοῖς καὶ πατρικῶς προσφέρεσθαι. καὶ τοῖς ἰατροῖς δὲ παραίνεσιν φιλανθρωπίας ποιεῖται.

Ὅτι Σκύθην, φησὶ, θᾶττον τὴν ἑλληνίδα μαθόντα εἶδον, εἰς μειρακίων ἡλικίαν * ἄρτι παρελθόντα· εἶτα τοῦ ὠνησαμένου δεσπότου μαθήμασιν * ἐλευθερίοις αὐτὸν ἐκδεδωκότος, τοσοῦτον ἐπιδοῦναι τούτοις, καὶ γενέσθαι κατὰ πολλὰ τῶν μαθημάτων περιδέξιον, ὡς καὶ σὺν Ἕλλησι καὶ παρὰ Ῥωμαίοις λαμπρὸς γενέσθαι καὶ περιβόητον. ἐπειδὴ καὶ νόμων ᾖσθη διδάσκαλος. ὁ δ' ὠνησάμενος, Σύρος ἦν, Ἀντιοχείας πολίτης, καὶ γραμματικῆς παίδων διδάσκαλος. γενέσθαι δὲ καὶ μαθητὴν ἑαυτὸν, φησὶν ὁ φιλάρετος οὗτος Ἀστέριος, τοῦ ἀργυρωνήτου τούτου σκύθου·

τῆ

ASTERIVS.

* ποῦ δὲ διατρίβοντος, ἢ τίνος μαθήματος; οὐ λέγει. σὺ καὶ τὸν Μωσέα τὸν φυγάδα, ἄρχοντα λαῶν καὶ δήμων ἐποίησας, οὐκέτι κατὰ τὸν Νῶε ἐπ᾽ ὀχήματος περαιούμενον πελαγωθέντα τὸν κόσμον· ἀλλὰ δεσποτικῶς ἤδη τὴν θάλασσαν τέμνοντα καὶ πεζεύοντα [τὸν] βυθόν. σὸς παῖς καὶ ὁ Ἡλίου μαθητὴς Ἐλισσαῖος, ὁ καὶ ζῶντα ἀποδοὺς τὸν παῖδα τῇ Σωμανίτιδι, καὶ μετὰ θάνατον τοῖς λειψάνοις τὸν παρατεθέντα νεκρὸν ζωώσας. ἔτι γὰρ ἡ τῆς πίστεως χάρις, ὥσπερ ἀρώματος πνοὴ, παραμείνασα, ἐδόξαζε τὸν πιστοῦ καὶ τὸν τάφον.

Τοῦ αὐτοῦ, εἰς τὴν παρείσβασιν τῶν νηστειῶν.

Eiusdem Asterij de ieiunio homilia.

ΟΥδεὶς εὐωχίαις σχολάζων, ἀρετῆς μαθητής. μία μέθη καὶ τὸν πατέρα τῆς εὐπρεποῦς σκέπης, καὶ τὸν υἱὸν ἐλευθερίας ἐγύμνωσεν. ἐβλάβη διὰ γαστέρα καὶ ὁ πρεσβύτερος παῖς τοῦ Ἰσαάκ. περιλιχανῶν γὰρ διὰ καταστροῦσαν* πεῖναν τοῦ φακοῦ ἀπέδοτο μὲν τὰ πρωτοτόκια τῷ ἀδελφῷ, ἐκεῖθεν δὲ λοιπὸν καὶ τὴν πατρικὴν εὐλογίαν ἐκλέπη. μὴ νόθευε τὴν νηστείαν, ἵνα μὴ πάθῃς τὰ τῶν καπήλων. εἰ γὰρ ἐκεῖνοι τῷ οἴνῳ παραμιγνύντες ὕδωρ, κολάζονται· πῶς οἱ τῷ αὐστηρῷ τῆς νηστείας τὰς σεσοφισμένας ἀπολαύσεις ἐπεισάγοντες τὸ ἀτιμώρητον ἕξουσι; φεύγωμεν τὴν φιληδονίαν· ἀμήχανον γὰρ, τὸν αὐτὸν εἶναι φιλήδονον καὶ φιλόθεον. ὁ βασιλεὺς ποτὲ τῶν Ἀσσυρίων ἐκεῖνος, ὁ πάντα τῇ γαστρὶ ζῶν, καὶ τῷ τρυφῶντι βίῳ, ὡς φάτνῃ βοῦς, προσδεδεμένος. ἦν δὲ τοῖς τρισὶν ἱεροῖς παισὶ καὶ ὁ οἶνος φευκτὸς, διὰ τὴν σπονδήν· καὶ κρέας ἅπαν, διὰ τὰς θυσίας. καὶ ἦν αὐτοῖς καὶ τοῦ ὑπὲρ τοὺς τρυφῶντας κάλλους ὁ θεὸς ἐπιμελητὴς, καὶ ἡ νηστεία κομμώτρια. δὸς τὴν ἀκοὴν τῇ μαθήσει τῶν κεκρυμμένων, καὶ ἀμνημόνησον* τροφῆς· ὡς ὁ δῆμος ὁ τοῦ Ἰησοῦ ἑπόμενος λόγῳ καὶ ἔργῳ παιδεύοντι, καταλιπὼν τὴν συναγωγὴν τῶν πονηρευομένων, προσελθὲ τῇ ἐκκλησίᾳ. εἰ δ᾽ ἔτι τοῖς ἰουδαϊκοῖς προσδέδεσαι· τί σοι βούλεται ἡ νηστεία, ἢ τοὺς νειλώους κροκοδείλους μιμεῖσθαι; οὕς φασι ταῖς κεφαλαῖς ἐπιθρηνεῖν τῶν ἀνθρώπων, ὧν ἔφαγον· καὶ δακρύειν ἐπὶ τοῖς λειψάνοις τῶν φόνων· οὐ μετάνοιαν τῶν γεγενημένων λαμβάνοντας, ἀλλὰ τὸ ἄσαρκον τῆς κεφαλῆς (ἐμοὶ δοκεῖν) ὀδυρομένους, ὡς εἰς βρῶσιν οὐκ ἐπιτήδειον. νηστεία μὲν πυκνώσεως ἐστὶ, καὶ κοσμίας καταστολῆς ἐπιδεικνῦσα παιδαγωγός· χορεία δὲ τὸ διακεχυμένον ἑρμηνεύει τῆς ψυχῆς. καὶ ἑκάστου πράγματος ἐξαίρετά ἐστι καὶ τὰ σχήματα, ἐκ τῆς αἰσθητῆς ἐπιφανείας τὸ ἀόρατον τῆς ψυχῆς δηλοῦντα* διάθεσιν. ἐπειδὴ γὰρ ὁ νόμον λαμβάνων εἰς κανόνα βίου, καὶ εὔτακτον πολιτείαν ὀφείλει δεδοικέναι, καὶ τὴν ἐκ τῆς παραβάσεως τιμωρίαν. διὰ τοῦτο ὁ θεὸς τὰ τῆς ζωῆς ἡμῶν παραγγέλματα* ἐγγράφως τοῖς ἀνθρώποις ἐκπέμπων, εὐθὺς προσέθηκε καὶ τὴν φωνὴν τῆς σάλπιγγος, σύμβολον τῆς ἐκ νεκρῶν ἀναστάσεως· ἵνα οἱ μαθηταὶ τῶν *προσταγμάτων διὰ τῆς ἀναστάσεως τὴν κρίσιν προβλέποντες φυλάξωσιν ἀπαράβατα τῆς θείας νομοθεσίας τὰ δόγματα.

* al. κῦψαν.

Daniel 1. v. 15.

* ἀμνημόνευσε H. St.

Crocodilorum natura.

* κατὰ ...

* ἔγγραφα. H. St.

* προσταγμάτων. H. St.

vbi, aut quibus in studiis non exprimit. Tu etiam, Deus, Mosem exsulem, populi ducem constituens facis, non iam Noë arca vectum per mundum aquis obrutum, sed imperiosè iam mare transeuntem, & per vadum pedibus ambulantem. Tuus filius discipulus Eliæ Helizæus, qui puerum Sunamitidis à mortuis excitauit, & post mortem reliquiis appositum mortuum viuificans. Adhæc verò fidei gratia, tanquam aromatis spiritus durans, fidelis sepulchrum sensit.

Exod. 14.

4. Reg. 13.

Eiusdem de ieiunio, Homilia.

NEMO, qui conuiuia sectatur, virtutis est discipulus. Vna ebrietas & patrem honesta veste, & filium libertate priuauit. Propter ventris cupiditatem Esau filius Isaac damnum accepit. Inhians propter famem pulti, fratri primogenita vendidit, & inde patris benedictionem non habuit. ne frangas ieiunium, ne quod cauponibus tibi accidat. Si enim quia vino aquam misceant, puniuntur, quomodo austeritati ieiunij falsas miscentes voluptates ciborum pœnam effugient? fugiamus voluptatem. Fieri enim non potest eundem & Deum, & voluptatem amare. Assyriorum olim rex, qui ventri viuebat, & voluptariæ vitæ, sicut bos præsepi, alligatus. Tres pueri vinum fugiebant libandi gratia, & carnes propter sacrificia: magis erat illis cordi Deus & pulchrum ieiunium, quàm delitiæ. Da aures arcanorum doctrinæ, & obliuiscere delitiarum, vt populus sequens Christum verbo & opere docentem, qui relicta improborum synagoga, in templum venit. Si adhuc Iudaicis alligatus sis, quid tibi prodest ieiunium? an Nili crocodilos imitari vis? quos aiunt capita hominum, quos vorârunt, deflere, & mortuorum reliquias deplorare, non facti pœnitentia adductos, sed dolentes, vt mihi videtur, ipsum caput carne carere, quam deuorent. Ieiunium pædagogus est obesi ventris, ac decoris habitudinis magister. Chorea, animi lætitiam declarat, & vniuscuiusq; rei excellentes sunt figuræ, quæ ex apparenti specie interiorem animæ habitum ostendunt. Cùm enim legem ad normam vitæ capiens, & ordinatam constitutionem, debeat timere & pœnam ex præuaricatione, ideò Deus vitæ nostræ præcepta hominibus scripta tradens, statim tubæ vocem addidit, in signum futuræ resurrectionis, vt qui præcepta edíscerent, per resurrectionem iudicium prospicientes, mandata non transgredienda custodirent.

Gen. 9. 6.

Gen. 25. & 27.

Dan. 1. 15.

Nili crocodili

Eiusdem in cæcum à natiuitate.

Ioan. 9.

HÆc oculi enarratio, & species, quæ diuinæ clementiæ formam ostendit, magnam vicinitatem cum pulchritudine habet, quia nô alius, & alius, sed idem creator vtriusque explicationis est. Pius hoc loco manifestè est æqualem prædicans Patri & coæternum Filium.

Asterius pius.

Τοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸν ἐκ κοιλίας τυφλόν.

Eiusdem Asterij, sermo de cæco à natiuitate. Ioan. 9.

Η ἐνταῦθα τοῦ ὀφθαλμοῦ ἔκφρασις, καὶ ἡ τοῦ εἴδους, ἣ τῆς ἀξίας εὐφημίας εἰκονίζει τὴν μορφὴν, πολλὴν εἰς κάλλος τὴν συγγένειαν φέρει, ὡς μὴ ἕτερον καὶ ἕτερον, ἀλλ᾽ αὐτὸν εἶναι δημιουργὸν ἑκατέρας ἐκφράσεως. εὐσεβεῖ δὲ φανερῶς ἐνταῦθα, ἰσότιμον τῷ πατρὶ καὶ προαιώνιον τὸν υἱὸν θεολογῶν.

ASTERIVS. Quamobrem Arianus non sit, qui explicationem figuræ verborum elegantiæ subiiciat. Cum Saluator veritatem Iudæis enuntians, (Ioan. 8. 59. & 10. 39.) pietatem non persuasit, præsens occultatus erat, & apparens non videbatur: vt his miraculis traheret Iudæos vt concederent illum Deum esse cùm non videretur, & non alium, sed eum qui cum Mose apparens locutus est. (Exod. 3. 3. 4.) Videbatur enim tunc ignis & rubus, & non loquebantur, veruntamen vox audiebatur, & verbum monebat, & futura securè denuntiabat: & oportet homines mente præditos ex hac rerum cognitione faciem cognoscere. Saluator verò videns cæcum stetit, & ad sanandum paratus fuit arte diuinâ supra hominum captum. Medicina enim & sermo, de eadem ipsa to considerationem morborum illis proponit, qui morbi, postquam natura fœtum formauerit, in lucemque produxerit, casu aliquo euenire solent, sed qui corpori adnascuntur naui, eorum medicinam non ostendit, neque omnium qui post contingunt. Neque enim mutilati corporis membra sanat, nec aliud quid simile curandum suscipit. Quare discipuli commiseratione moti, & videntes hominem pulcherrima luce non perfruentem, causam rogarunt, nec prudenter interrogarunt. (Ioan. 9.) Neque enim pro patribus nullius culpæ reus filius condemnatus est, nec suorum peccatorum, priusquam in lucem prodeat, pœnas dedit. Cæcitas, ait CHRISTVS, non propter peccata accidit, sed præparatio est alterius dispensationis alio tendentis, vtque creator vniuersorum post primam creationem inueniat & iam occasionem creandi, atque singulis vniuersa confirmet. Partem hominis, & partem pulcherrimam non fecit alius, nisi qui primi initij generis creationem demonstrauit. (Oculi forma.) In oculo exigui membri, & paruis circumscriptione, omnipotentem variámque Dei sapientiam licet videre, in qua tantum artis ostenditur. Primum quidem venustas quædam illi indita, & mollissimus est, & sine carne: & vt ita dicam, in delicato membro soliditas est, & in molli ordo variis coloribus distinguitur. Media enim pars nigra est, & illa non tota vnius speciei, sed variis circulis colligata est. Medium ipsum & centrum profundum est, ambitus extrinsecus desinit in colorem flauum ex parte. Hunc extra albedo splendida & lucida ambit, non solam habens albedinem, sed in vitrea quadam, radiantique forma factam. Rubedo ad pupillam iacet, vt nigredini venustatem adderet. Adhæc adeò pellucidus est & læuus in spissitudine, vt rerum vicinarum formas suscipiat, & tanquam speculum quoddam egregium characteres repræsentet: & circuli medium ideò κόρη, hoc est pupilla vocatur, quia semper formam exaduerso videnti humanam ostendit. Homines enim mutuò se inspicientes, mutua sibi specula fiunt.

ὥστε οὐκ ἂν εἴποι Ἀρειανὸς, ὁ τὴν ἔκφρασιν τῆς εἰκόνος εὐφυῆ λόγων ὑποβαλών. ἐπειδὴ λόγῳ καταγγέλλων τοῖς ἰουδαίοις τὴν ἀλήθειαν ὁ σωτὴρ, οὐκ ἔπειθεν εὐσεβεῖν. παρεστὼς ἀπεκρύβη, καὶ φαινόμενος οὐκ ἐβλέπετο· ἵνα ἐκ τῆς τοιαύτης αὐτοὺς θαυματουργίας ἑλκύσῃ πρὸς συγκατάθεσιν τοῦ, ὅτι καὶ θεὸς ἐτύγχανεν ὁ μὴ βλεπόμενος· καὶ οὐκ ἄλλος· ἀλλ᾽ ὁ πρὸς Μωσῆν λαλῶν, καὶ φαινόμενος. ἑωρᾶτο γὰρ καὶ τότε πῦρ, καὶ βάτος, ἀμφότερα ἄφωνα· ἀλλ᾽ ὅμως καὶ φωνὴ ἠκούετο, καὶ λόγος ἐπαιδεύετο, καὶ ἀσφαλῶς τὸ μέλλον προηγορεύετο· καὶ χρὴ τοὺς νοῦν ἔχοντας ἐκ τῆς συγγενείας τῶν πραγμάτων γνωρίσαι τὸ πρόσωπον. θεασάμενος δὲ τὸν τυφλὸν ὁ σωτὴρ ἔστη· καὶ πρὸς τὴν θεραπείαν ἕτοιμος ἦν, θεραπείας ἀνθρωπίνης σοφίας καὶ τέχνης κρείττονα. ἰατρικὴ μὲν γὰρ καὶ ὁ κατ᾽ αὐτὴν λόγος ἐκείνοις τῶν νοσημάτων ἐπιβάλλει τὴν θεωρίαν, ὅσα (τῆς φύσεως ἀπαρτισάσης τὸ ζῶον, καὶ εἰς φῶς * προσαγαγούσης) χρόνοις ὕστερον κατά τινας περιστάσεις ἐπισυμβαίνει. τῆς δὲ συναποτεχθείσης τῷ σώματι λώβης οὐκ ἐπαγγέλλεται θεραπείαν, ἀλλ᾽ οὐδὲ πάντων παθῶν τῶν εἰς ὕστερον συμβαινόντων· οὔτε γὰρ ἠκρωτηριασμένοις μέλη αἰτεσώσατο, οὔτ᾽ ἄλλο τι παραπλήσιον θεραπεύειν ἀναδέχεται. διόπερ οἱ μαθηταὶ τὸ πάθος κατελεήσαντες, καὶ βλέποντες ἄνθρωπον τῆς καλλίστης ἡδονῆς τοῦ φωτὸς μὴ γευσάμενον· τὴν αἰτίαν ἐπυνθάνοντο· ἀλλ᾽ οὐκ ἐπιστημόνως προσήγαγον τὴν ἐρώτησιν. οὔτε γὰρ ἂν ὑπὲρ τῶν πατέρων, οὐδενὸς ὢν ὑπεύθυνος, ὁ παῖς κατεγνώσθη· οὔτε μὴν ἰδίων πλημμελημάτων ὁ μή πω προελθὼν εἰς τὸν βίον ἀπέτισε δίκας. τὸ πάθος, φησὶν ὁ Χριστὸς, τοῦ τυφλοῦ οὐχ ἁμαρτημάτων ἐστὶν ἀντίδοσις, ἀλλ᾽ ἑτοιμασία μελλούσης οἰκονομίας ἄλλα τι διαπρεπούσης, καὶ ὅπως ὁ κτίστης τῶν ὅλων μετὰ τὴν πρώτην ποίησιν εὕρῃ καὶ νῦν δημιουργεῖν ἀφορμάς. ἐκ δὲ τῶν μερικῶν, καὶ τὰ καθόλου πιστώσηται. ἀνθρώπου μέρος, καὶ μέρος τὸ κάλλιστον, οὐκ ἂν ἐποίησεν ἄλλος, εἰ μή γε ὁ τῆς πρώτης ἀρχῆς τοῦ γένους τὴν δημιουργίαν ἐπιδεδειγμένος. ἐν δὴ τῷ ὀφθαλμῷ * μικροῦ μορίου καὶ μικρᾶς περιγραφῆς τὴν παντοδύναμον καὶ ποικίλην τοῦ θεοῦ σοφίαν ἐστὶ * κατόψεσθαι, τοσαύτην ἐπιδειξαμένου τὴν φιλοτιμίαν τῆς τέχνης. πρῶτον μὲν γὰρ αὐτῷ χάρις τις ἐπικέχυται, καὶ ἔστιν ἁπαλώτατός τε καὶ ἄσαρκος· ὡς ἄν εἴποι τις, ἐν τῷ ἐυφυεῖ τὸ στερεὸν ἔχων, καὶ ἐν τῷ μαλακῷ τὸ διατεταγμένον· καὶ ποικίλαις διῃνθισμένος ταῖς χροιαῖς. τὸ γοῦν μέσον αὐτοῦ τῆς περιγραφῆς ἔχει τοῦ μέλανος, καὶ ταύτην οὐ δι᾽ ὅλου μονοειδῆ, ἀλλὰ ποικίλοις τισὶ κύκλοις συνδεδεμένην. τοῦ κέντρου μὲν αὐτοῦ καὶ μέσου τὸ βαθύτερον ἔχοντος, τῆς δὲ ἐξωτέρας περιφερείας πρός τινα * κατὰ μέρος ξανθοτέραν ἀπολήγουσης βαφήν. ταύτην ἔξωθεν τὸ λευκὸν περιβέβληται στιλπνὸν, καὶ διαυγὲς· οὐκ ἄκρατον ἔχον τὴν λευκότητα, ἀλλ᾽ ἐν κρυσταλλοειδεῖ τινι καὶ * αὐγαζούσῃ πεποιημένον τῇ μορφῇ. τὸ ἐρυθρὸν κεῖται περὶ τὴν κόρην, ἵνα τῷ μέλανι παράσχῃ τὴν χάριν. ἐπὶ τούτοις οὕτως ἐστὶ διαυγὴς καὶ λεῖος ἐν τῇ πυκνότητι, ὥστε καὶ τὰς τῶν ἐγγιζόντων εἰδωλοποιεῖν μορφὰς, καὶ οἱονεὶ κάτοπτρον ἀκριβὲς ἐκτυποῦσθαι τοὺς χαρακτῆρας· καὶ τὸ μέσον τοῦ κύκλου διὰ τοῦτο προσαγορεύεται κόρη, ὡς ἀεὶ τὴν μορφὴν τῷ κατ᾽ ἀντικρὺ βλέποντι παραδεικνῦσα ἀνθρωπίνην. εἰς ἀλλήλους γοῦν οἱ ἄνθρωποι βλέποντες, ἀλλήλων γίνονται κάτοπτρα.

θαύματος

Exod. 3. v. 3. 4
* al. προσαγούσης
Ioan. 9. v. 2.
* al. μικρᾶς
* al. τὸ δεῖν θαυμάζειν.
* ξανθοτέρας κατὰ μέρος l. st.
* al. διαυγαζούσῃ.

ASTERIVS.

θαύματος γοῦν ἄξιος ἐν τοῖς κτίσμασιν ὁ ὀφθαλμός. οὗτος καὶ θεόν μοι διερμηνεύει. πᾶσαν καταμανθάνων τὴν κτίσιν· καὶ δι᾽ αὐτῆς, τὸν τεχνίτην ἐπιδεικνύς· καὶ ἐκ τῶν ὁρωμένων ἑρμηνεύων τῇ ψυχῇ τὰ ἀόρατα. διὰ τοῦτον, ἄλλα τε τῆς κτίσεως ἔμαθον, καὶ χρωμάτων ποικίλην βαφήν, σκότους τε κατήφειαν, καὶ φωτὸς λαμπηδόνα. ὡς εἴ γε ὀφθαλμὸς μὴ ὑπῆρχεν, ἀμάρτυρος ἂν ἡ κτίσις *ἐγήρασεν, οὐδενὸς καθορῶντος τὴν ἐν αὐτῇ σωζομένην θεοῦ σοφίαν καὶ δύναμιν. διὰ ταύτην τοίνυν τὴν θαυμαστὴν τῶν ὄψεων κατασκευήν, ὀφθαλμοὶ καὶ νῦν ἐκ πηρώσεως αὐτοσχέδιοι· ἵνα τὰς μικροπρεπεῖς ἐννοίας, τὰς ἐκ τῆς σαρκὸς ἐγγινομένας ἡμῖν, περὶ τοῦ μονογενοῦς, ἀπωθώμεθα· καὶ τῇ μεγαλουργίᾳ τῶν γινομένων τῆς ψυχῆς πᾶσαν ἐκβάλλοντες ταπεινὴν ὑπόληψιν καὶ χαμαίζηλον, γνωρίσωμεν. ὅτι τὸ μακάριον φῶς καὶ κάλλος τῆς θεότητος ὀστράκινον σκεῦος ἐδέξατο, διακονοῦν ἡμῖν κατὰ τοὺς λύχνους τὴν λαμπηδόνα. αὐτουργεῖ δὲ τὴν θεραπείαν ὁ κύριος νῦν οὐ λόγῳ μόνον ὥσπερ ἀλλαχοῦ πολλαχοῦ· ἀλλὰ καὶ στόματι, καὶ χειρί, καὶ ἄλλῃ προνοίᾳ· ἵνα διὰ πολλῶν πραγμάτων τὴν πίστιν τοῖς ἀπίστοις ἐνεργάσηται. πτύει δέ, καὶ πηλὸν ποιεῖ τῇ μὲν γῇ συγχρώμενος, ἵν᾽ ὅθεν τὸ ὅλον κατ᾽ ἀρχὰς ἐπλάσθη ζῷον, καὶ τὸ μέρος δείξῃ πλαττόμενον· σιάλῳ δὲ παριστῶν, ὡς τῇ δυνάμει τοῦ στόματος αὐτοῦ ὁ λόγος πάντα κατώρθωσε. τῷ λόγῳ γὰρ κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν, καὶ ἑξῆς. εἰ δὲ καὶ τοῦτο συνιδεῖν ἐθέλοις, ἵν᾽ εὐλαβεστέρους παρασκευάσῃ τοὺς μέλλοντας μικρὸν ὕστερον τοῖς πτύσμασιν ὑβρίζειν αὐτόν, εἰ καὶ τὸ τῶν μαινομένων θράσος μεῖζον ἦν καὶ προνοίας πάσης καὶ διορθώσεως. ὁ δὲ Σιλωάμ, τὴν δι᾽ ὕδατος ἡμῶν σωτηρίας προοιμιάζεται, ἣν *πᾶσιν ὁ ἀπεσταλμένος Σιλωὰμ ἐχαρίσατο· τότε γὰρ ὡς ἀληθῶς βλέπομεν, ὅταν τῷ μυστικῷ καθαρθῶμεν ὕδατι. οὐδὲν τοὺς ἀγνώμονας καὶ ἀχαρίστους ἰουδαίους ἦγεν εἰς συναίσθησιν· οὐ λόγος, οὐ πρᾶξις, οὐ θαυματουργήματα. ἀλλὰ καὶ αὐτὰ ταῦτα, τὰ πρὸς σωτηρίαν παρακαλοῦντα αὐτούς, πᾶσιν ἐπεχείρουν τρόποις ἀφανίζειν, εἰ καὶ πρὸς τοὐναντίον αὐτοῖς *περιετρέπετο ἡ κακουργία. ὅσῳ γὰρ ἠπίστουν καὶ περιεργοτοῦντες ἀνακρίνειν ἐσπούδαζον· τοσούτῳ πλέον ἐβεβαιοῦτο ἡ ἀλήθεια. πρώτη αὐτοῖς πολυπραγμοσύνη, εἰ αὐτὸς οὗτός ἐστιν ὁ τυφλός· δευτέρα, εἰ ἐκ γενετῆς ἦν τυφλός· καὶ ὁ ἰαθεὶς τὸν *σωτῆρα ἐβόα, καὶ τῇ ὁμολογίᾳ τὴν χάριν ἀπεδίδου τῆς ἰάσεως. ἀπίστων πατέρων ὅμοιοι παῖδες. καὶ γὰρ καὶ οἱ τεκόντες ἐκ πολέμων ἐσώζοντο παρ᾽ ἐλπίδας, καὶ τῷ διδόντι τὴν σωτηρίαν ἠπίστουν. ἐτρέφοντο τροφαῖς ὑπερβαινούσαις τὴν φύσιν, καὶ τῶν λιμωττόντων πλέον ἦσαν ἀχάριστοι. *οὕτως κληρονόμοι καὶ ὑμεῖς τῆς τῶν πατέρων ἀγνωμοσύνης, οὐ ῥάβδου καρυΐνης ἐπιστασίας, ἀλλὰ σιδηρᾶς χρῄζοντες.

*al. ἐγήρασαν. — Psal. 32. v. 6. — Mat. 26. v. 67. — *al. πᾶσιν. — *περιετρέπετο H. St. — *σωτῆρα H. St. — *al. οὕτως.

Quare oculus in creaturis admiratione sanè dignus est. Hic & Deum mihi interpretatur, omnem cognoscens creaturam, & per ipsam creatorem ostendit, & è visibilibus animæ inuisibilia explicat. Per hunc cùm alia multa intellexi: tum colorum varietatem, & tenebrarum caliginem: tum denique lucis splendorem. Quod si * oculus non esset, sine teste creatura senesceret, nemine vidente Dei sapientiam, & virtutem in illa seruatam. Propter hoc igitur admirandum oculorum opificium, etiam nunc, pro re nata, visus est restitutus, vt cogitationes parum decentes de vnigenito, quas nobis caro ingenerauit, repellamus: & magnitudine eorum quæ facta sunt, animi abiectam omnem ac vilem opinionem deponentes, cognoscamus fictile ac luteum vas beatum lumen, ac diuinitatis splendorem suscepisse, vnde lux nobis, tanquam è lucernis, administretur. Dominus verò nunc medicinam facit non solùm verbo, vt aliàs passim, sed & ore, manu, aliaque prouidentia, vt per plurimas res fidem infidelibus inderet. Spuit, & lutum facit, terra simul vsus; vt vnde totum animal ab initio condidit, inde & partes eius singulas factas esse ostendat: saliua demonstrant, virtute oris eius per verbum omnia esse facta: *Verbo enim Domini cœli firmati sunt*, &c. Si verò & hoc scire libet, vt detestari assuefacit eos, qui illum paulò post sputis fœdabunt; etsi furiosorum audacia maior fuit omni prouidentia, & correctione. Siloë salutem nostram per aquas inchoat, quam Siloë emissus omnibus largitur. Tunc enim verè videmus, quando mystica mundamur aqua. Nihil ingratos Iudæos ad intelligendum traxit, non verbum, non opera, non miracula, sed etiam hæc ipsa quæ ad salutem eos vocabant, omnibus modis obscurare nitebantur, etsi in contrarium illos malitia impelleret. Quantum enim non credidere, & interrogando inuertere omnia conati sunt, tanto magis veritas inualuit prima ipsorum curiositas, an hic esset ille cæcus: secunda an à natiuitate cæcus fuisset? Ac sanatus cæcus Saluatorem aperte voce prædicat, & remunerationis loco confessionem dedit. Incredulorum patrum similes filij. Etenim parentes etiam è bello præter spem seruabantur, & danti salutem non credebant: nutriebantur cibis naturam superantibus, & magis ingrati erant quàm esurientes. Sic hæredes & vos patrum ingratitudinis, quibus est opus correptione, non virgæ nuceæ, sed ferreæ.

* ἐγήρασεν ἄν, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ. Sic emenda. — Matth. 8. 13. Ioan. 5. 4. — Psal. 32. 6. — Ioan. 9. 6.

Eiusdem Asterij de Iairo, & muliere sanguinis profluuio laborante.

Τοῦ αὐτοῦ, εἰς τὸν Ἰάειρον, καὶ τὴν αἱμοῤῥοοῦσαν.

Δυσάγωγον τὸ τῶν ἀνθρώπων γένος εἰς ἀρετήν, *ὡς ἔοικε, καὶ μικρὰ φροντίζον τῆς *ἐκ λόγων διδασκαλίας. διὰ τοῦτο καὶ ὁ σωτὴρ συγκαταβὰς τοῖς ἀνθρώποις μέχρι τῆς θνητῆς καὶ ἐπικήρου σαρκός, ὡς εἶδε τοὺς ἰουδαίους πρὸς τοὺς λόγους κωφεύοντας, μετετάξατο πρὸς τὰ πράγματα, καὶ θεραπείας συνάπτει θεραπείᾳ καὶ θαῦμα θαύματι.

*al. φροντίζει. — *al. ἐκ λόγων.

EIVSDEM *In Iairum, & mulierem sanguinis profluuio laborantem.*

DIFFICVLTER homines ad virtutem trahuntur, vt apparet, & parum curant ea quæ verbo docentur. Ideò Saluator ad homines fragili & mortali carne condescendens, quia vidit Iudæos surdos, res mutauit, factum facto addit, & miraculum miraculo,

ASTERIVS.

& diuinitatem quam non credebant, beneficiorum experimento confirmare contendit. Verùm res malè homini cessit. Filia, eaque vnica, domus fundamentũ, familiæ hæres, quæ ante nuptias efferenda erat in tumulum, & ante torum in sepulchrũ: mulier quædam grauiter infirma venarum inordinatione, & omnem vitæ substantiã exhauriens, quæ tabe corpus, & propter medicos opes consumpsit, vnam in re dubia spem vidit, ad Christi pedes procidere. Dominus mulierem non cogitata proloquentem intellexit, & tacendo tacentem sanauit, cùm fimbriam tetigisset: & hæc quidem donum surripuisse videbatur sibi: at ille gratiã surreptam tolerat. & primò se sanasse non dicebat, tandem verò euulgat, non quærens gloriam (absit: vbi enim præit miraculo vana gloriatio?) Sed mulieris fidei fructum omnibus declarans, & præsentium alios quidem ad Dei cognitionem conuertens, aliorum verò vesaniam, opere verbóque publicè notans: Vidi, inquit, eam quæ à tergo me tetigit: non enim mihi solus oculus qui superciliis subest, & palpebris tegitur, sed etiam alius est, qui terram simul & mare intuetur, omnémque adeò creaturam. Mulier præ pudore tacitè accessit, & non ignorata à Christo. Nouit enim Dominus mentem vniuscuiusque nostrum, etiam tacentis, vt nos libros, legentes nouimus. Quare & Mosis lingua tacente, cordis voluntatem audiuit. Si gratiam qui dedit, tacuisset, fortasse illi quæ accepit, nil profuisset, donum ad casum fortuitum referenti. Hoc vidit miraculum infinita multitudo. Spiritus verò sanctus ante multos annos per Malachiam vaticinatus est: *Orietur*, inquit, *vobis timentibus nomen meum Sol iustitiæ, & sanitas in alis eius.* Solem iustitiæ Dominum vocans: alas verò fimbriam vestimenti. Discamus huius sanatæ mulieris gratitudinem. Cùm enim esset è ciuitate Peneade (est autem hoc opidulum Palæstinæ) ænea statua sanantem honorauit. Hoc donum beneficio non indignum putans. & statua illa per multos annos durauit ad redargutionem eorum, qui Euangelistis mendaciũ ascribere audebant: & statua ad nostra vsque tempora seruata fuisset, vt vtrumque ostenderet, & Dei miraculum, & mulieris gratum animum, nisi Maximinus ille, qui ante Constantinum. Rom. Imperator fuit, impius idolorum cultor, & Christo in statua inuidens, æneam statuam sustulisset, etsi rei factæ memoriam auferre non potuit. Ecce igitur statua quidem non apparet, Euangelium verò miraculum illud vbique prædicat, & hæmorrhousa ab Oriente vsque ad Occidentem celebratur: & laborauit in vanum, qui materiã sensu comprehensibilem sustulit. Statua enim erecta & apparens, tacebat inanime miraculi monumentum, sed fama opus cum verbo allumens, quotidie vrbes, & vicos percutit, beneficium Domini deprædicans.

Matth. 9. 20.

Exod. 14. 15.

Malach. 4. 2.

Statua Syrophœnissæ, seu Hæmorrhousæ.

καὶ τὴν ἀπιστουμένην θεότητα τῇ πείρᾳ τῶν εὐεργεσιῶν ἐπεχείρει βεβαίαν ποιεῖσθαι. εἰς δεινὸν δὲ ἀνθρώπῳ περιέστη τὸ πρᾶγμα. θυγάτηρ καὶ μόνη, τῆς οἰκίας ἔρεισμα, τοῦ γένους διαδοχὴ, μέλλουσα φέρεσθαι πρὸ τῶν θαλάμων εἰς ἐκφορὰν, πρὸ τῆς παστάδος εἰς τάφον· γυνή τις ἀσθενοῦσα χαλεπῶς, διὰ φλεβῶν ἀταξίαν, καὶ πᾶσαν τὴν ζωτικὴν ὕλην κενώσασα, καὶ δαπανηθεῖσα λοιπὸν ἐκ μέσου τηκεδόνος τὸ σῶμα, τοῖς ἰατροῖς δὲ τὴν εὐπορίαν· μίαν εἶδεν ἐν ἀπόροις ἐλπίδα, προσπεσεῖν τῷ κυρίῳ. ὁ δὲ κύριος τῶν ἀφώνων ἤκουσε τῆς γυναικὸς λογισμῶν, καὶ σιωπῶν σιωπῶσαν ἰάσατο. ἐπειδὴ τοῦ κρασπέδου προσήψατο. καὶ ἡ μὲν ἐνόμιζε κεκλοφέναι τὴν δωρεάν· ὁ δὲ ἐκλάπη τὴν χάριν. καὶ τέως μὲν οὐκ ἐκλαλεῖ τὴν θεραπείαν. ὕστερον δὲ δημοσιεύει οὐ φιλοδοξῶν (ἄπαγε, ποῦ γὰρ θαυματουργίας περίεστι φιλοδοξίας) ἀλλὰ καὶ τῆς γυναικὸς τῆς πίστεως πᾶσιν ἐπιδεικνὺς εὐκαρπίαν καὶ τῶν παρόντων· τοὺς μὲν εἰς θεογνωσίαν ἐπιστρέφων, τῶν δὲ τὴν ἀπόνοιαν καὶ διὰ τῶν ἔργων καὶ διὰ τῶν λόγων στηλιτεύων. εἶδον, φησι, τὴν ὄπισθεν ἁψαμένην· οὐ γάρ μοι μόνος ὁ ταῖς ὀφρύσιν ὀφθαλμὸς ὑποκαθήμενος, καὶ ταῖς βλεφάροις σκεπόμενος· ἀλλὰ καὶ ἕτερος, ὁ γῆν ὁμοῦ καὶ θάλασσαν ἐποπτεύων, καὶ κτίσιν τὴν σύμπασαν. σιγῇ δὲ προσέρχεται ἡ γυνὴ, δι' εὐλάβειαν καὶ οὐ λανθάνει. ἀναγινώσκει γὰρ ὁ θεὸς, καὶ σιγώντων ἡμῶν, τὸν ἑκάστου νοῦν· ὡς ἡμεῖς βιβλίον *παρερχόμενοι. διὸ καὶ τῆς Μωσέως σιωπώσης γλώσσης, τὸ τῆς καρδίας ἠκούετο βούλημα. εἰ τὴν χάριν ὁ δοὺς ἐσιώπησε· τάχα ἂν οὐδ' αὐτὴ τὴν χάριν ἡ λαβοῦσα ὠφελήθη, εἰς συντυχίαν τὸ δῶρον αἰχμαλωτίζουσα. τοῦτο τὸ θαῦμα εἶδον μὲν ἄπειρον πλῆθος· τὸ πνεῦμα δὲ τὸ ἅγιον πρὸ πολλῶν γενεῶν διὰ Μαλαχίου προεθέσπισεν. ἀνατελεῖ γὰρ ὑμῖν, φησι, τοῖς φοβουμένοις τὸ ὄνομά μου ἥλιος δικαιοσύνης, καὶ ἴασις ἐν ταῖς πτέρυξιν αὐτοῦ. ἥλιον μὲν δικαιοσύνης, τὸν κύριον καλῶν· πτέρυγας δὲ, τὰ τοῦ ἱματίου κράσπεδα. καταμάθωμεν τῆς ἰαθείσης γυναικὸς τὸ εὐχάριστον. τῆς γὰρ Πανεάδος οὖσα πολιτείας (πολίχνη δὲ αὕτη τῆς Παλαιστίνης) ἀγάλματι χαλκῷ τὸν εὐεργέτην ἐτίμησε· τοῦτο γέρας οὐκ ἀνάξιον οἰηθεῖσα τῆς χάριτος. καὶ χρόνος πολὺς ἐτήρει τὸ ξόανον, εἰς ἔλεγχον ἀκριβῆ τῶν τὸ ψεῦδος τολμώντων ἐπιφημίζειν τοῖς εὐαγγελισταῖς. καὶ οὐδὲν ἐκώλυε σώζεσθαι τὸν ἀνδριάντα μέχρι νῦν, καὶ δεικνύειν ἀμφότερα, καὶ τὸ τοῦ θεοῦ θαυμάσιον, καὶ τὸ τῆς παθούσης τὸ χαριστήριον· εἰ μὴ Μαξιμῖνος ἐκεῖνος, ὁ πρὸ τοῦ Κωνσταντίνου τῆς ῥωμαίων ἄρξας βασιλείας, ἀνὴρ εἰδωλολάτρης καὶ δυσσεβὴς *ἦν· καὶ ζηλοτυπῶν ἐν τῷ ἀγάλματι τὸν Χριστὸν, ἀνείλετο τῆς πολίχνης τὸν χαλκόν. εἰ καὶ μὴ τὴν μνήμην τῶν γενομένων· ἰδοὺ γὰρ ὁ μὲν ἀνδριὰς οὐ φαίνεται, τὸ δὲ εὐαγγέλιον τὸ θαῦμα πανταχοῦ βοᾷ καὶ κηρύσσει, καὶ ἡ αἱμορροοῦσα ἀπ' ἀνίσχοντος ἡλίου, μέχρι καὶ δυομένου λαλεῖται· καὶ συνέβη μάταιος πόνος τῷ δυσσεβεῖ ἡ τῆς αἰσθητῆς ὕλης κλοπή. ὁ μὲν γὰρ χαλκὸς καὶ ἑστὼς καὶ φαινόμενος ἐσιώπα, ἄψυχον τῶν θαυμασίων ὑπόμνημα· ἡ δὲ φήμη μετὰ τοῦ λόγου παραλαβοῦσα τὸ ἔργον, καθημέραν διατρέχει πόλεις καὶ κώμας, τὸν εὐεργέτην κηρύττουσα.

Matth. 9. 20.

* ἀναγινώσκομεν Exod. 14. 15.

Malach. 4. 2.

[illegible]

* al. ἦν.

LEONTIVS. CCLXII.

ΛΕΟΝΤΙΟΥ ΕΠΙΣΚΟΠΟΥ ἀραβισσοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὴν κτίσιν λόγου, καὶ εἰς τὸν Λάζαρον.

σξβ'. Leontij, Episc. Arabiss. sermo de Creatione, & Lazaro rediuiuo.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ μακαρίου Λεοντίου, ἐπισκόπου ἀραβισσοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὴν κτίσιν λόγου, καὶ εἰς τὸν Λάζαρον.

Τὸ παρὰ καιρὸν σιωπᾶν, τὸ περὶ τοὺς λόγους μιμεῖται θρασύ· καὶ ὃν ἔχει ψόγον ὁ τοῖς χείλεσιν ἄστεγος, τοῦτον ὑποφέρεται καὶ ὁ δι' ὄκνου σιγῶν. στρατηγοῦ ἐστιν ἀρίστου, διὰ τῶν ἡττηθέντων ἐγείρειν τὸ κατὰ τῶν ἀντιπάλων τρόπαιον· καὶ οἷς ἐκέχρητο βέλεσιν ὁ πολέμιος, τούτοις ἀναιρεῖν* ἐκεῖνον. ἵνα οὖν μὴ τὸ σιγᾶν ἁμαρτία λογισθῇ, καὶ κινδυνεύσῃ τῆς ἑορτῆς τὸ κάλλος ἐν σαπρίᾳ σιωπῆς· κἂν τολμηρὸν χείλεσιν ἀκαθάρτοις δεσποτικὰ περιϊέναι μυστήρια· πρὸς τὸ παρὸν βλέπων, καταθαρρήσω τὸν ὕμνον, τὸ λοιπὸν εἰς ἀξίαν καταπιστεύων τῷ θαύματι· ὁ γὰρ τὴν τοῦ θανόντος ἀναδεχόμενος δυσωδίαν, ἵνα τῆς οἰκείας φιλανθρωπίας ἐπιδείξηται τὸ εὐῶδες, καὶ τὸ ἐμὸν στόμα τῷ τάφῳ συνεξανοίξει Λαζάρου· περικαθαίρων* τοῦ βίου τὴν κηλῖδα, ὡς ἐκείνου τὴν νέκρωσιν. ἐζωογόνει τὰ ὕδατα ἡ φωνή· ἔτικτεν ἡ ξηρά, καὶ συνουσίας ἄνευ ὁ τοκετὸς ἐπληθύνετο. τί λέγεις, αἱρετικέ; βλέπεις ἀντὶ καταβολῆς σπέρματος, τὸ τοῦ λόγου γινόμενον πρόσταγμα· καὶ πῶς ἀμφίβολον λέγεις τῆς παρθενικῆς γεννήσεως τὸ μυστήριον; τὰ γὰρ νῦν σπέρματος ἄνευ οὐ τίκτεται, τούτοις ἡ φωνὴ τότε *συνεξῆγε τοῦ καλοῦντος πρὸς γέννησιν· καὶ συλλήψεως τρόπον, ὁ τῆς κελεύσεως ἐμιμεῖτο νόμος· καὶ διὰ μιᾶς φωνῆς ἐσαρκοῦτο τὰ πάντα. καὶ ὁ τότε σαρκώσας τὴν κτίσιν, καὶ σπόρον ἄσπορον χορηγήσας τοῖς πᾶσιν· αὐτὸς ἀπὸ λογικῆς σαρκωθεὶς γῆς, προῆλθεν ἄσπορος, τὴν διὰ σαρκὸς φυτευθεῖσαν τοῦ θανάτου ῥίζαν τῇ δρεπάνῃ τῆς παρθενικῆς ἐκκόπτων γεννήσεως. ἐν παραδείσῳ θέμενος ὁ πλάσας τὸν ἄνθρωπον, ἐργάζεσθαι καὶ φυλάττειν προσέταξεν· ἵνα μὴ τῇ ῥᾳθυμίᾳ δεδωκὼς τῆς ἐξουσίας τὸ ἕτοιμον, ἀφύλακτος γένηται πρὸς ἐπιβουλὴν τοῦ ἐχθροῦ, φθόνου πρόσοδον τοῦ θεοῦ ποιούμενος τὰ χαρίσματα. ταῦτα ἰδὼν ὁ τοῖς ἡμετέροις ἀεὶ βασκαίνων καλοῖς, ἀπροφάσιστον καθ' ἡμῶν ἔχθραν ἀνελάμβανε. φιλεῖ γὰρ τῶν βασκάνων ἡ φύσις πολεμεῖν ἀναιτίως, ἐξ ἑαυτῆς σπερματίζουσα τῆς κακίας τὴν ὕλην· καὶ τὴν κατὰ πρόφασιν μάχην ὡς ἐφύβριστον* παραιτεῖται, ἀσθενείας* ταῦτα λογιζομένη ὑπάρχειν ἔλεγχον. ῥιφεὶς δὲ τῶν ἄνω ὁ ἐχθρὸς, *ἐπολέμει τοὺς κάτω· βασιλείαν ἐκδικῶν μετὰ πτῶσιν, ἣν ἔχειν ἑστὼς οὐκ ἠδύνατο. καὶ κατὰ τῆς Εὔας ἐστρατεύετο, βέλεσιν αὐτὴν καταξέων ἀπάτης· καὶ *ἔπληττεν ἀνωδύνως, *ὡς ξίφει χρώμενος τῇ ἐκείνης προθέσει, κἀκείνην λαμβάνων τῆς οἰκείας ἀναιρέσεως ὑπουργόν. ὅθεν, ἐπειδὴ τὴν σφαγὴν ἀναίμακτον ἐποίει, οὐδὲ φονεὺς ἐνομίζετο· ἀλλ' ὡς ἀγαθὸς σύμβουλος ἐπιστεύετο τῇ ἁπλότητι τῆς μαχαίρας μαλακύνων τὰ τραύματα, καὶ γλυκεῖαν δεικνὺς τῆς ἀλγηδόνος τὴν αἴσθησιν. ἡ* δὲ διὰ χειρὸς ἀπειθοῦς ἀποστασίας γράφουσα νόμον, ἔδρεψε καρπὸν ὡραϊζόμενον παραβάσει, καὶ τῇ ἀκμῇ ἐπαιρόμενον τοῦ θανάτου. τῆς Εὔας προπετῶς γευσαμένης τοῦ ξύλου, αὐτὸς τὴν ἐκείνης ὀρεγόμενος ὄλεθρον, ἄπεπτον εἶχε τῆς κακίας τὴν βρῶσιν· καὶ λιμῷ τῆς τηκομένης τρεφόμενος,

* αὐτὸν H. St.
* τὴν τοῦ βίου H. St.
* al. συνέτρεφε.
* al. περιττὸν.
* al. τοῦ ἐλέγχου.
* al. ἄνω ὁ ἐχθρός.
* τ. λαμπ. H. St.
* al. ἔπαισεν.
* al. προ.
* διὰ H. St.

LEONTII EPISCOPI ARABISSI Sermo de Creatione, & Lazaro rediuiuo.

LEGI beati Leontij Episcopi Arabissi sermonem de Creatione, & Lazaro rediuiuo.

Silentium non opportunum, audaciæ orationis simile est, & quod habet vituperium os futile, hoc etiam meretur per negligentiam tacens. Optimi Imperatoris est, per victos excitare de hostibus trophæum, & quibus telis hostis vsus est, iisdem illum interficere. Ne igitur tacens peccare dicatur, & festi diei celebritas taciturnitate putrida periclitetur, etsi audacis facti sit labiis impuris Domini Sacramenta attingere, respiciens præsentia, hymnum audacter canam, reliqua dignitati permittam miraculi. Mortui enim ferens fœtorem, vt propriæ humanitatis bonum odorem ostenderet, & nostrum os cum sepulchro Lazari aperiet, mundas vitæ maculam, vt illius mortem. Vox aquas viuificat, peperit terra, & sine congressu fœtu impleta est. Quid dicis, ô hæretice? Vides pro immissione seminis, Verbi mandatum factum, & quomodo dubium dicis virgineæ conceptionis mysterium? Quæ enim iam sine semine non concipiuntur, cum his aliquando concurrit vox vocantis ad generationem, & conceptionis modum præcepti lex imitata est, & vna voce omnia incarnata sunt: & qui tunc creaturam carne induit, & semen sine semine omnibus contulit, ille à carnea terra carne indutus, sine semine descendit, maris radicemque quam caro plantauit, falce virgineæ generationis præcidens. Creator ponens hominem in paradiso, colere terram, & seruare iussit, ne ignauiæ se dedens ad libertatem nimis procliuis, hostium insidiis pateret, inuidiæ accessu Dei beneficium commutans. Hæc videns, qui nostris assiduè bonis inuidet, inimicitiarum occasionem hinc sumpsit. Inuidorum enim natura est pugnare cum aliquo nulla de caussa, ex se malitiæ semen seminans: & pugnam tanquam contumeliosam fugit, quæ certa de caussa accidit, rata hæc esse imbecillitatis argumentum. Inimicus è cœlo lapsus, contra homines in terra bellum gerit: post casum regnum persequens, quod adhuc stans tenere non valuit, & contra Euam arma mouit, fraudulentis illam telis vulnerans, & sine dolore prostrauit, tanquam gladio eius verbis vtens, & sui exitij administram illam capiens. Vnde cùm cædem incruentam perfecisset, neque homicida putabatur, sed vt bonus consiliarius credebatur, simplicitate gladij vulnera molliora reddens, & dulcem doloris sensum exhibens. Ipsa vero manu contumaci defectionis scribens legem, acquisiuit præuaricando sibi pulchrum fructum, & flore mortis maturum. Eua autem cum temerè de ligno gustasset, ipse huius mortem petens, incoctum peccati cibum habuit, & fame liquescentis nutritus,

Ioan. 11. 39.

LEONTIVS. & illius induens nuditatem, purpuram esse regalem ficus folia existimarunt. Deus ex alto peccatum inspexit, & conniuere noluit, iniuriam primæ creaturæ suam esse ratus, & iudicans venit, quamquam rei ad iudicium venire non auderent, fugientes, & priori delicto aliud adiungentes. Cogitarunt Dei præsentiam loco esse circumscriptam. *Adam vbi es?* Non sunt hæc verba irati, sed misericordis: non vox repudiantis, sed miserentis. Mutatam imperij formam video, dignitatis alium ordinem. *Vbi es? Vocem tuam audiui ambulantis, & abscondi me*: & cur timerem satis erat vel pedum tuorum strepitus. Tanti enim iudicis omnia clamant membra, & quum rem cum tali reo habeas non habeo causæ dicendæ libertatem. Suscipe timorem qui peccatum meum purget, & qui sit patronus tuæ iustitiæ. Vincere te ostendi fugiens sententiam tuam; crimina fuga detexi, ostendens errorem defendi non posse. Mulier quam dedisti mihi sociam, dedit mihi de ligno, & comedi. Habuit clementem iudicem, & inuenit causam commiseratione dignam. Ad imbecillitatem Euæ confugit, audiens iudicem inquirere rem. O patientem iudicem! Permisit omnem causam referri ad serpentem, vt leuius statueret deceptis crimen: *Maledictus tu inter omnia animalia, & bestias terræ*: vt qui aduersus omnem creaturam scelus patrasti: cœlum iniuria affecisti, inuidiæ veneno fœdatus: Angelos tua defectione contristasti, minuere studens beatorum numerum, ignarus sublato peiori succedere melius. Augens augebo dolores tuos, & deinceps, ô Domini commiserationem! indignatio humanitatem supergrediens, legis dolores terminat & gemitus, vt his inualescens mortem ex delectatione exuat, multitudinem humani generis comminatus. Additionem successionis promittit dolens, matrem mundi elegit iratus, cadentem trahens in progressum. *In doloribus paries filios*: per ventrem docet, per quem in mundum venit, vetitum capiens fructum, ipsa puniatur partus doloribus, & magnæ cupiditatis damnum contrahens, & multitudinem generis opponens serpenti, & permultos prosternens lætantem per vnum. Parias cum dolore castè, cum læta peperisti sine damno, *& ad virum tuum conuersio tua.* Subditam Euam Adamo fecit. Libertas enim inutilis iis qui per se sapere nesciunt. Ipse dominabitur tui, habe virum Dominum, & non serpentem. Deinde ad meliorem vitam conuersa, vnde sumpta venisti in mundum. *Et Adam dixit &c.* Noua clementia quæ priorem superat. Animus paterni plenus amoris, minæ plenæ consolationis. Oportuit quidem te, inquit, mihi obedientem mulieris consilium non attendisse, nec legem, quam mea manu scripsi, digitis Euæ delere: cùm verò separatione mulieris, & peccato non separeris, accipe legem, quæ tuis peccatis conueniat: maledicta terra. Adam peccauit, terra pœnam luit,

Genes. 3. 9.

Psal. 50. 5.

Genes. 3. 16.

καὶ τὴν ἐκείνης ἐνδυόμενος γύμνωσιν, πορφυρίδα βασιλικὴν τὰ τῆς συκῆς ἐλογίζετο φύλλα. εἶδεν ἄνωθεν τὴν ἀδικίαν ὁ θεὸς, καὶ παριδεῖν οὐκ ἠνέσχετο τὴν ὕβριν τοῦ πρώτου πλάσματος, ἑαυτοῦ λογιζόμενος. καὶ κάτεισι δικάσων, κἂν πρὸς τὴν δίκην οὐκ ἐθάρρουν ἐλθεῖν οἱ ὑπεύθυνοι, φυγάδες γινόμενοι, καὶ τοῖς φθάσασι προστεθέντες καὶ ἄλλο πλημμέλημα· τοπικὴν ἐλογίζοντο τοῦ θεοῦ τὴν ἐπίσκεψιν. Ἀδὰμ ποῦ εἶ; οὐκ ὀργιζομένου, ἀλλ' ἐλεοῦντος ἡ φωνή· οὐκ ἀποστρεφομένου, ἀλλ' ἐλεοῦντος ἡ κλῆσις. παρηλλαγμένον βλέπω τῆς βασιλείας τὸ σχῆμα, ἐνηλλαγμένην τῆς ἀξίας τὴν τάξιν. ποῦ εἶ; τῆς φωνῆς σου ἤκουσα περιπατοῦντος, καὶ ἐκρύβην. ἤρκεσέ μοι πρὸς δειλίαν, τῶν ποδῶν ἡ φωνή· τοιούτου γὰρ δικαστοῦ, ὅλα φωνὴν ἔχει τὰ μέλη. ὅταν πρὸς ὑπεύθυνον ἔχῃ τοιοῦτον, οὐκ ἔχω παρρησίαν φωνῆς. δέξαι τὸν φόβον, καὶ τὸ ἐμὸν δικαιοῦντα πλημμέλημα, καὶ τῆς σῆς γινόμενον δικαιοκρισίας συνήγορον. νικῶσαν ἔδειξα διαδράσας τὴν ψῆφον· ἀπεγύμνωσα τῇ φυγῇ τὰ ἐγκλήματα, ἀσυνηγόρητα δείξας τὰ πταίσματα. ἡ γυνὴ, ἣν ἔδωκάς μοι, αὐτή μοι ἔδωκε, καὶ ἔφαγον. ἔσχε φιλάνθρωπον δικαστὴν, καὶ εὗρε πρόφασιν συμπαθῆ. ἐπὶ τὸ ἀσθενὲς καταφεύγει τῆς Εὔας, ὑπακούων τοῦ δικαστοῦ τὴν ἐπίζητησιν. ὢ μακροθύμου δικαστοῦ. ἀφῆκεν ὅλον εἰς τὸν ὄφιν συναχθῆναι τὸ αἴτιον, ἵνα κουφότερον καταστήσῃ τοῖς ἐπιβουλευθεῖσι τὸ ἔγκλημα. ἐπικατάρατος σὺ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν, καὶ ἀπὸ πάντων τῶν θηρίων τῆς γῆς· ὡς κατὰ πάσης ἐνζέσας τὴν ἀδικίαν τῆς κτίσεως. οὐρανοὺς ἐνύβρισας, τῷ ἰῷ ῥυπώσας τοῦ φθόνου. ἀγγέλους ἐλύπησας τῇ ἀποστασίᾳ, νομίζων ἐλαττοῦν τῶν εὐδαιμόνων τὸ πλῆθος· οὐκ εἰδὼς, ὅτι τῷ χωρισμῷ τοῦ χείρονος πλεονάζει τὸ κρεῖττον. πληθύνων πληθυνῶ τὰς λύπας σου, καὶ ἑξῆς. βαβαὶ τῆς δεσποτικῆς συμπαθείας. ἀγανάκτησις φιλανθρωπίας ὑπερβαίνουσα νόμον λύπας ὁρίζει, καὶ στεναγμούς· ἵνα ταύταις ἐγκαρτεροῦσα τὸν ἐκ τῆς τέρψεως ἀποδύσηται θάνατον· πλατύνειν τὰ γένους ἀπειλῶν, διαγγελίζεται. προσθήκην διαδοχῆς ὑπισχνεῖται λυπούμενος· μητέρα κόσμου χειροτονεῖ ὀργιζόμενος, εἰς προκοπὴν ἄγων τὴν πταίσασαν. ἐν λύπαις τέξῃ τέκνα. διὰ γαστρὸς παιδεύεται, δι' ἧς προῆλθεν εἰς ὄλισθον. ἡ τὸν κεκωλυμένον ὑποδεξαμένη καρπὸν, αὐτὴ μαστιζέσθω τοῖς τοῦ τόκου πόνοις· καὶ τὴν πρόσθεν τῆς ἐπιθυμίας τὴν βλάβην συστέλλουσα, καὶ τὴν πλατύτητα τοῦ γένους ἀντιπαθεῖσα τῷ ὄφει, καὶ διὰ πολλῶν καταβαλοῦσα τὸν δι' ἑνὸς καυχησάμενον. λυπουμένη τίκτε σωφρόνως, ἐπειδὴ χαίρουσα τέτοκας ἀσυμφόρως. καὶ πρὸς τὸν ἄνδρα σου, ἡ ἀποστροφή σου. ὑπεξούσιον τὴν Εὔαν ποιεῖ τῷ ἀνδρί· τὸ γὰρ ἄναρχον ἀνωφελὲς τοῖς ἐξ ἑαυτῶν σωφρονεῖν οὐκ εἰδόσι. καὶ αὐτός σου κυριεύσει. δέχου τὸν ἄνδρα κύριον, καὶ μὴ τὸν ὄφιν δεσπότην· ἐκεῖθεν ὁδηγουμένη πρὸς κρείττονα βίον, ὅθεν ληφθεῖσα περιῆλθες εἰς γένεσιν. καὶ τῷ Ἀδὰμ εἶπε· καὶ ἑξῆς. ἄλλη φιλανθρωπίας ἀπόδειξις, τῆς προτέρας νικῶσα τὸν ἔπαινον. θυμὸς πατρικῆς γέμων στοργῆς· ἀπειλὴ μιμουμένη παράκλησιν. ἔδει μέν σε (φησὶν) ἐμοὶ πειθαρχοῦντα μὴ δέξασθαι γυναικὸς συμβουλὴν· μηδὲ τὸν ἀπὸ τῆς ἐμῆς χειρὸς γραφέντα νόμον, δακτύλοις ἀπαλεῖψαι τῆς Εὔας: ἐπεὶ δὲ χωρισθεὶς γυναίου ἄχωριστον ἔχεις τοῦ κακοῦ τὴν ἐρημίαν· δέχου νόμον τοῖς σοῖς ἁρμόζοντα πταίσμασιν, ἐπικατάρατος ἡ γῆ. ὁ Ἀδὰμ ἥμαρτε, καὶ ἡ γῆ τὴν δίκην εἰς περιτίθεται.

ἐπεὶ

ἐκεῖθεν ἀρχὴν δέχεται ἡ παιδεία, ὅθεν ἐβλάστησε τῆς ἀπάτης τὸ αἴτιον. ἐπειδὴ τοῖς φυτοῖς ἐσφαλμένος τῶν ἐμῶν ἀπεσκίρτησας ἐντολῶν, ἀκάνθαις ἔσῃ συνεχόμενος καὶ τριβόλοις. σοφῶν ἐστιν ἰατρῶν, τῆς νόσου τὴν ὕλην εἰς φάρμακον μετασκευάζειν ὑγείας· καὶ τὰ νομιζόμενα βλάπτειν, ἐπωφελῆ δεικνύειν τοῖς κάμνουσι. *Interpola.* πολυσχιδὴς ἡ τοῦ ὄφεως γλῶσσα, ἀκάνθας καὶ τριβόλους μιμουμένη· ἀπὸ μιᾶς φυῆς εἰς τρία διαιρουμένη κέντρα. ταύτην ἔλαβεν εἰς συμμαχίαν ὁ βάσκανος, ὡς πρὸς αὐτὴν μαχόμενος τὴν τριάδα, καὶ διὰ μιᾶς τοῦ Ἀδὰμ εἰκόνος, ὅλον τῆς θεότητος ἐνυβρίζων τὸ πλήρωμα. ὅθεν, ἐπειδὴ ταύτῃ πεισθεὶς, ἀντίθεος θεῷ· διὰ τῶν ὁμοίων δέχεται τὴν παιδείαν. ἵνα ταύτῃ λυπούμενος, χαλεπαίνῃ τῷ ὄφει, ἀκατάπαυστον ἔχων τὴν πρὸς ἐκεῖνον φιλίαν. εἶδε νοσοῦσαν τὴν κτίσιν ἀνίατα, ἑνὶ κεκρατημένην ἀσεβείας συνθήματι· καὶ τρόπον οὐκ εἶναι διορθώσεως ἕτερον, εἰ μὴ φθάσας ὁ φύσεως καὶ γνώμης θεραπεύων τὴν ἰατρείαν προσάγοι τοῖς κάμνουσι· τότε θεραπεύειν εἰδὼς, ὅταν ὅλην λάβοι τὴν ὑγείας ἡ νόσος. διὸ ἔλεγεν· Κύριε κλῖνον οὐρανούς, καὶ κατάβηθι· καὶ πολλὰ τοιαῦτα.

Ἐμιμήσατο Ἰωάννην ὁ Λάζαρος. ἐκεῖνος ἐν τῇ κοιλίᾳ τῆς τεκούσης ἐσκίρτα, τῆς πλάνης ἀγαλλόμενος τὴν κατάλυσιν· καὶ οὗτος ὡς ἐν μήτρᾳ τῷ τάφῳ τῶν πλανηθέντων ἐχόρευε τὴν ἀνάκλησιν. καὶ διπλῆν εἶχε τάξιν τὸ θαῦμα· καὶ τὴν δεσποτικὴν μεγαλύνουσαν χεῖρα, καὶ τὴν τῶν Ἑβραίων ἀμβλύνουσαν γλῶσσαν. ὁ νεκρὸς ἐπειθάρχει, καὶ οἱ ζῶντες ἠπείθουν· ἐβλασφήμουν τὸν ἄδην ὡς προδεδωκότα τὸν Λάζαρον· ἐλοιδόρουν τὸν Χριστὸν, ὡς καινοτομοῦντα τὴν ἔγερσιν. θεολογίαν εἶχεν ὁ τῶν παίδων ὕμνος, προφητείαν ἐλάλει· ἵνα καὶ τὸν αὐτὸν ὁμολογῇ τὸν ἄνω καὶ τὸν κάτω, καὶ χωρισμὸν οὐκ εἶχεν ὁ τόπος· βαΐα φοινίκων ἐκράτουν, οὐ φοίνικας· οὔπω γὰρ τὴν ἀκαρπίαν παρεληλυθότες τοῦ νόμου, τὴν τῆς χάριτος *ἀπεγεύσαντο γλυκασμάτων. ἐπειδὴ ὁ Χριστὸς οὔπω τὴν πικρὰν τοῦ ὄφεως ἀναρριζώσας φυτείαν, τὴν τῆς ἀφθαρσίας ἐγεώργησε γλυκασμόν.

* al. ἐπεγεύσ.

ΘΕΟΔΩΡΗΤΟΥ ΕΚ ΤΩΝ Ε' λόγων εἰς τὸν ἐν ἁγίοις Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον.

σογ'. *Theodoreti in S. Chrysost. lib. V.*

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ *ἐκ τῶν τοῦ μακαρίου Θεοδωρήτου λόγων, οὓς εἰς τὸν ἐν ἁγίοις Ἰωάννην τὸν Χρυσόστομον συνετάξατο· ὧν ἡμεῖς πέντε μόνους ἴδομεν· ἐξ ὧν καὶ τινας ἐκλογὰς τὰς ὑποτεταγμένας παρεγραψάμεθα.

α'. Ὅτι τῶν πέντε λόγων ὁ πρῶτος, ἄλλον περὶ αὐτοῦ δοκεῖ δέχεσθαι, ἢ μέρος αὐτοῦ εἶναι· πλὴν διαλαμβάνει, ὅθεν τε μετακληθεὶς εἰς Κωνσταντινούπολιν ἧκε, καὶ ὅπως αὐτῆς ἀρχιερεὺς κατέστη, καὶ ὡς τὴν ἱερωσύνην καὶ ἀρχιερωσύνην εἰς τὸν ἀρχαῖον κόσμον ἐπανάγειν ἐπειρᾶτο σπουδῇ πάσῃ· καὶ ὅσα πρὸς *Γαΐναν τοῦτο μὲν ὁ γενναῖος ἐπιστομίζων Ἰωάννης, τοῦτο δὲ ὑπὲρ τῶν κοινῶν τῆς πολιτείας διαπρεσβευόμενος πραγμάτων, διεπράξατο· καὶ ὡς φθόνος αὐτῷ τὴν *ὑπερορίαν ἐψηφίσατο· καὶ τινα τῶν μέχρι τέλους ἱστορῶν τῷ θεσπεσίῳ ἀνδρὶ διηνυσμένων· τὰ πολλὰ, μᾶλλον δὲ τὰ πλεῖστα, παρατρέχει.

* al. Γαϊνᾶν. * [illegible] H. St.

β'. Ὁ δὲ ἐφεξῆς λόγος ἐπαίνους τινὰς ὀλιγοστίχους, καὶ αὐτὸς ὀλιγόστιχος ὢν, διαπεραίνει, ἀρχόμενος ὧδε· Πάλιν ἡμῖν Ἰωάννου τὸ μνημόσυνον.

γ'. Ὁ δὲ μετὰ τοῦτον, ἐγκωμίων μὲν καὶ αὐτὸς ὑπερέρχεται νόμους·

LEONTIVS. inde incœpit doctrina, vnde causa fraudis ortum duxit. Cum plantis deceptus mea præcepta neglexisti, tribulos & spinas habeat. Sapientium medicorum est, morbi materiam in sanitatis remedium mutare, & quæ nocere putabantur, vtilia esse laborantibus ostendere. Bifida lingua serpentum, spinas, & tribulos imitata, ex vno ortu in tres diuisa stimulos. Hanc ad opem sumpsit inuidus, tanquam contra Trinitatem pugnaturus, & per vnam Adami imaginem, totam Deitatem calumnians. Vnde ille parens rebellis est Deo, per similes res accipit doctrinam, vt ab hac reprehensus, serpenti meritò indignetur, inimicitias cum illo perpetuo gerens. Vidit creaturam ad remedij desperationem ægrotare, vno impietatis fœdere victam, & alium modum non esse sanandi, nisi is, qui cùm naturas prouidisset, ac voluntates, medicinam adhibuisset ægrotis, tunc demum sciret sanare, cùm sanitatis capax omnino esset. Ideò dixit: *Domine inclina cælos tuos, & descende*, & similia. *Psal. 143. 5.*

Imitatus est Ioannem Lazarus. * Ille in ventre matris exultauit, errorem dissolutum iri exultans: hic in sepulchri vtero eorum qui errassent, reuersionem demonstrauit. Et miraculum duplicem habuit seriem, & potentiam Domini extollentem, & Iudæorum linguam contundentem. Mortuus obedit, & viui non item. Inferis maledixerunt, quia Lazarum reddebant. Conuitiabantur Christo, nouam à mortuis suscitationem inducenti. Pueri hymnos Deo decantabât, prophetiam loquebantur, eundem & vnum esse in cœlo, & in terra, & locis non separari, ramos palmarum tenebant, non palmas. Nondum enim legis sterilitatem prætergressi, gratiæ dulcedinem gustarunt. Cùm Christus amaram serpentis euellens plantam, incorruptionis plantauit dulcedinem. *Luc. 1. 41. 44.* *Ioan. 12.*

THEODORETI In S. Chrysostomum libri V. CCLXXIII.

LEGI è libris S. Theodoreti, quos in S. Ioannem Chrysostomum scripsit, quorum nos tantùm quinque libros vidimus, vnde hæc excerpsimus.

LIBER I. Primus liber, alium pro illo videtur admittere, vel partem illius esse, nisi quod addat, quomodo post vocatus Constantinopolim venerit, vtque Archiepiscopus sit constitutus, & quomodo sacerdotium, & summum sacerdotium ad antiquam normam omnino reuocare niteretur: & quæ contra Cainam egregius ille Ioannes dixerit: hoc vero pro communi reipublicæ negotio peregit, & ob inuidiam in exsilium pulsus est, & aliqua eorum vsque ad finem prosequens, quæ vir sanctus perfecit.

II. Secundus liber aliquas paruas laudes, quanquam & ipse paucioribus breuis sit, adiungit, sic incipiens: Iterum nobis Ioannis memoria.

III. Tertius etiam laudandi modum excedit.

THEODORETVS. *Panegyrica, & funebris laudatio prosam.*

Distinguitur ab aliis libris pulchritudine verborum & nominum. Et sic incipit: *Argumentum, viri disertissimi, tuba indigens, in puerili lingua video periclitari, & decus pugilis, mille artificiis descriptum, nunc imbecillo mihi artifici ad describendum impositum.* Hoc est procemium. Alius illum rapiens in auxilium trahit, alius iudicatus patronum vocat, alius famelicus cibum orat, nudus vestem, alius illum exuit, alius dolens consolationem petit, alius ligatus solui postulat, alius trahit illum ad morborum inspectionem, peregrinus hospitium efflagitat, alius sese sistens debitum deplorat, alius arbitrum & pacificatorem domesticarum turbarum accersit, nec seruus ad alium fugit, amaram Domini indignationem exponens. Vidua clamat: Miserere, alia viduitatem deplorat. Multæ ac variæ patri, re nata in singulos, pro singulis mutationes: rapitur quis, & patronus pater: fames vexat, & nutritor ex patrono fit: aliquis ægrotat, & in medicum pater mutatur: dolore aliquis concidit, & nosocomij curator solatium adfert. Si hospites curandi, omnia factus, benignum se exhibet. Et quid singula attinet, quæ per omnem eius vitam gesta sunt, commemorare? cùm de solo sacerdotio referre nequeam, tanta homines operum salutarium varietas supradicta non reliquit. O egregium post mortem ducem! O tristem etiam hostibus post sepulturam militem! O lyram omni harmonia præditam, morte iam solutam! O theatrum tanto tibicine orbatum! O salutarem hominum sagenam, in cœlum raptam! O arborem in cœlum iam, & terram extensam, & huic quidem corpus, illi verò animam tradentem! In sepulchro Ecclesiæ os conclusum est. Quantus ocellus pietatis hominum raptus est! Non mortuus es, sancte Pater, sed vt Sol occidisti: non te, vt mortuum dolemus, sed vt nobis absconditum: non te vt mortuum quærimus, sed vt in cœlos eleuatum. Sic ferè tertius liber.

IV. Laudantis partes agit quartus, nimirum quod oporteat parentes colere, laudem trahens, vnde & hæc deprompta. Ioannes horum pastorum vnus, intellectus sine malitia, mens oculata, Euangelicæ experientiæ liber, cera commutabilior, pelagus gratiarum, contra dolos hostium infractus, Ecclesiæ munimentum. Nullus illum hypocriseos serpens latuit. Vnde tibi vis ostendamus Ioannem celebrem? ab hospitalitate? Ecquis Ioanne magis hospitalis? à grauitate in honore? Ecquæ illum potestas prostrauit? A studio in Ecclesiam? Cuiusnam est illa concinna modulatio Psalmorum in hanc vsque diem publicè instituta? Sed hæc quarto libro.

V. Sequens liber easdem nectit laudum corollas: clarius verò cogitationum suarum iubar exponit. Videntur illi omnes libri quinque post reuersionem ab exsilio compositi. Hæc quoque eius libri fragmenta sunt.

διαφέρει δὲ τῶν περὶ αὐτὸ τῇ καλλονῇ τῶν τε ῥημάτων καὶ τῶν νοημάτων. προοιμιάζεται δὲ οὕτω· Πολυστόμου τὴν παροῦσαν ὑπόθεσιν σάλπιγγος δεομένην, ἐν παιδικῇ που ὁρῶ κινδυνεύουσαν γλώττῃ· καὶ κάλλος ἀθλητοῦ, μυρίαις συγγεγραμμένον τέχναις, ἀσθενεῖ νῦν, εἰς γραφὴν ἐμοὶ τεχνίτῃ προκείμενον. τὸ μὲν προοίμιον τοιοῦτον. ἄλλος αὐτὸν ἕλκει βοηθὸν, ἁρπαζόμενος· ἄλλος καλεῖ δικαζόμενος σύνδικον· ἄλλος πεινῶν, ὑπὲρ τροφῆς ἱκετεύει· γυμνὸς, ὑπὲρ ἐνδύματος· ἄλλος αὐτὸν ἀποδύει· ἄλλος πενθῶν, εἰς παράκλησιν δεῖται· δεσμώτης ἕτερος ἀπολυθῆναι βοᾷ· ἕλκει τις αὐτὸν ἄλλος πρὸς νόσων ἐπίσκεψιν· ξένος αὐτοῦ καταγώγιον· ἕτερος παραστὰς, χρέος ἐδύρετο· ἄλλος ἐπόπτην καὶ διαλλακτὴν τῶν κατ' οἶκον μεταπέμπεται στάσεων. οὐδὲ δοῦλος πρὸς ἄλλον καταφεύγει, δεσπότου πικρὰν ὀλοφυρόμενος ἀγανάκτησιν· χήρα βοᾷ τὸ, ἐλέησον· ἄλλη τὴν ὀρφανίαν ὀδύρεται. μυρίαι τῷ πατρὶ καθ' ἑκάστην πρὸς ἑκάστους ὑπὲρ ἑκάστου τροπαί. ἁρπάζεταί τις, καὶ συνήγορος ὁ πατήρ· λιμὸς ἐνοχλεῖ, καὶ τροφεὺς ἐκ συνηγόρου γίνεται· νοσεῖ τις, καὶ εἰς ἰατρὸν ὁ τροφεὺς μεταβάλλεται· πένθει τις περιπέπτωκε, καὶ ὁ νοσοκόμος δείκνυται παραμύθιον· ξένων ἱκέσθη φροντὶς, καὶ ξενοδόχος ὁ πάντα γεγονὼς ἀναδείκνυται. καὶ τί χρὴ καθ' ἕκαστον λέγειν, ὅσα χρόνου μέρη τὸν ἐκείνου βίον διεμέτρησεν; ἵνα μὴ τὴν ἀρχιερωσύνην μόνην λέγω· τοσαύτη τοὺς ἀνθρώπους ἔργων σωτηρίων ποικιλία περιοῦσα οὐ διέλιπεν. ὢ στρατηγοῦ καὶ μετὰ τελευτὴν ἀριστέως. ὢ λυπηροῦ τοῖς ἐχθροῖς καὶ μετὰ τάφον ὁπλίτου. ὢ πασαρμονίας λύρας, τελευτῇ λελυμένης. ὢ θεάτρου τηλικοῦτον ῥυθμιστὴν ἐζημιωμένου. ὢ σωτηρίου τοῖς ἀνθρώποις εἰς οὐρανὸν ἀναρπασθείσης σαγήνης. ὢ δένδρου πρὸς οὐρανὸν καὶ γῆν μερισθέντος· καὶ τῇ μὲν τὸ σῶμα, τῷ δὲ τὴν ψυχὴν παρασχόντος. ἐν τάφῳ τὸ τῆς ἐκκλησίας συγκέκλεισται στόμα· οἷος εὐσεβείας ἀνθρώπων ὀφθαλμὸς ἀνηρπάσθη; οὐ τέθνηκας, ὦ μακάριε πάτερ, ἀλλ' ὡς ἥλιος ἔδυς· οὐχ ὡς ἀποθανόντος ἀλγοῦμεν, ἀλλ' ὡς ἡμῖν κεκρυμμένου· οὐχ ὡς τεθνεῶτα ζητοῦμεν, ἀλλ' ὡς εἰς οὐρανοὺς μεταστάντα. ἀλλὰ τοιαῦτα μὲν καὶ ὁ τρίτος (ἢ τέταρτος) λόγος.

Ἐγκωμιαστικοῦ δὲ τύπου καὶ ὁ τέταρτος διασώζει, ἐκ τοῦ δεῖν τιμᾶν πατέρας, τῶν ἐπαίνων ἀπαρχόμενος· οὗ ἐστι καὶ ταῦτα. τούτων τῶν ποιμένων εἷς καὶ ὁ Ἰωάννης, ἡ ἄκακος σύνεσις, ὁ πολυόμματος νοῦς, τῆς εὐαγγελικῆς ἐμπειρίας ἡ βίβλος, ὁ κηροῦ πρὸς διαλλαγὰς εὐπλαστότερος, τὸ πρὸς χαρίσματα πέλαγος, ὁ πρὸς δόλους πολεμίων ἀκέραιος, τῆς ἐκκλησίας ὁ περίβολος. οὐδεὶς ὑποκρίσεως αὐτὸν διελάνθανεν ὄφις. πόθεν σοι βούλει δείξομεν τὸν Ἰωάννην πολύτιμον· ἐκ φιλοξενίας; καὶ τίς Ἰωάννου φιλοξενώτερος; ἐκ τῆς ἐν προστασίαις σεμνότητος; καὶ τίς αὐτὸν δυναστεία κατῄδεσεν; ἐκ τῆς περὶ τὴν ἐκκλησίαν σπουδῆς; καὶ τίνος ἡ τῆς ψαλμῳδίας τῶν δημοτικῶν ταγμάτων μέχρι νῦν εὐρυθμία; ἀλλὰ τοιαῦτα μὲν καὶ οὗτος ὁ λόγος. δ.

Ὁ δ' ἐφεξῆς τοὺς αὐτοὺς μὲν τῶν ἐγκωμίων πλέκει στεφάνους, λαμπροτέραν δέ πως τὴν τῶν νοημάτων ἰσχὺν ἀπαγγέλλει. ἐοίκασι δὲ οὗτοι πάντες οἱ πέντε λόγοι μετὰ τὴν ἀπὸ τῆς ὑπερορίας ἐπανακομιδὴν συντετάχθαι. τοῦ δὲ νῦν λόγου μέρος εἰσὶν αἱ περικοπαὶ τῶν ὑποκειμένων ῥημάτων. ε.

Χρῆσον

THEODORETUS.

Χρῆσον ἡμῖν, ὦ πάτερ, τὴν λύραν τὴν σὴν, τὸ σὸν εἰς τὴν σὴν εὐφημίαν δάνεισον πλῆκτρον. εἰ γὰρ καὶ αἱ χεῖρες ἐλύθησαν τῷ νόμῳ τῆς φύσεως, ἀλλ' ἡ λύρα διὰ πάσης τῆς οἰκουμένης ἠχεῖ τοῦ *δώρου (* al. λύρ.) τῆς χάριτος. ἐκείνης ἡμῖν τῆς ἀθανάτου γλώττης μεταδός· μόνη γὰρ ἡ σὴ γλῶττα τῶν σῶν κατορθωμάτων ἀξία. διὰ ταῦτα Ἰωάννης Ἰωάννην ἀπείληφεν ὁ πεπαρρησιασμένος τὸν ζηλωτήν· ὁ μετὰ θάνατον ἐλέγχων, τὸν κηρύττοντα μετὰ θάνατον· ὁ τῆς ἐρήμου πολίτης, τὸν πάσης πόλεως σωφρονιστήν. ἔχεις καὶ ἄλλην πρὸς τοὺς ἀποστόλους συγγένειαν. πρῶτος παρὰ τοῖς ἁμαξοβίοις σκύθαις θυσιαστήρια ἔπηξας· καὶ μόλις τῶν ἵππων ἀποπηδήσας ὁ βάρβαρος, ἔμαθε γόνυ κάμπτειν, καὶ εἰς ἔδαφος ἐξαπλοῦσθαι. καὶ ὁ τοῖς τῶν αἰχμαλώτων δάκρυσι μὴ καμπτόμενος, ἔμαθεν ὑπὲρ ἁμαρτημάτων δακρύειν. καὶ μὴν καὶ τὸν τοξότην πέρσην αὐτοτοξεύσας τῷ κηρύγματι· καὶ σιδηροφόροις προσκυνοῦσιν ἐκεῖνοι τὸν σταυρωθέντα. ἐνίκησεν ἡ σὴ γλῶττα χαλδαίων καὶ μάγων μαγγανεύματα· καὶ ἡ κεχερσωμένη περσῶν ἐκκλησίαις οἴκους ἐβλάστησεν. οὐκέτι τῆς εὐσεβοῦς θρησκείας τὰ βαβυλῶνος ἀλλότρια. ταῦτά σε τοῖς ἀποστόλοις *συνεζεύξεν· ἔτι παρ' ἡμῖν τὰ σπέρματα τῆς σῆς γλώττης αὐξεῖ· κἂν Ἰωάννην τις ὀνομάσῃ, πολὺς ὁ ἦχος ἐκκρούεται. ἡ γὰρ ἐκκλησιαστικὴ λύρα τὸ ἀρχαῖον πλῆκτρον ἐπιγινώσκει· καὶ ἀντὶ δακτύλων ἀρκοῦσιν αἱ τοῦ σοῦ ὀνόματος συλλαβαί. ἔβλεπεν ἡ βασιλὶς πόλις τὰ ἐκ συρῶν ὑφάσματα, καὶ διέπτυεν· ἐθεώρει τοὺς ἐξ ἰνδῶν λίθους, καὶ κατεφρόνει. οὐδὲ τῆς τύρου τὸ ἁλουργὲς αὐτὴν ἔτερπεν ἄνθος. ποθεῖ δὲ ὑπόθεσιν γλῶτταν, ἀθάνατα διδασκαλίας προχέουσαν νάματα. εἶδέ σε καὶ Ἔφεσος ἡ ἀρχαία, καὶ νέον Ἰωάννην προσεῖπεν. εἶδε, καὶ εὐαγγελικῆς *ὑπεμνήσθη βροντῆς. ἐντεῦθεν, ἀγαπητοὶ, τὸ ῥεῦμα τοῦ λόγου τραχύνεται· ἀλλὰ μὴ φύγωμεν τὴν τραχύτητα τῆς εἰρήνης λοιπὸν ὁδοποιούσης τῷ ῥεύματι. εἰ γάρ τι πρὸς τοὺς σοὺς ναύτας, ὦ πάτερ, ἀγανακτεῖς· εἴ τι πρὸς τοὺς συμπεπλευκότας λυπῇ: ἐννόησον, ὅτι χειμὼν καὶ κλύδων καὶ θάλασσα βρασσομένη ἠνάγκασεν αὐτοὺς καὶ ἄκοντας τὸν Ἰωνᾶν προσεῖψαι τοῖς κύμασιν. οὐκ ἐκείνων μῖσος, ἀλλὰ σὸν γυμνάσιον τὸ συμβάν· οὐκ ἐκείνων πόλεμος, ἀλλὰ σὸς ἀγὼν τὰ γενόμενα· οὐκ ἐκεῖνοι τῆς ἀδελφικῆς ἀπῳκίσθησαν ψήφου, ἀλλ' ἔδει καί σε τὸν δίαυλον τῶν μαρτύρων δραμεῖν. ἀπόρρητός τις οἰκονομία *σκάμματά σοι καὶ διαύλους ηὐτρέπισε. πάντως ἐρρέθη καὶ περὶ σοῦ πρὸς τὸν κοινὸν ἀντίπαλον τῆς ἀνθρωπότητος· προσέσχες τῇ διανοίᾳ σου κατὰ τοῦ θεράποντός μου Ἰωάννου; καὶ ἑξῆς. ἐχρῆν ἐπεῖναι τῷ λαμπρῷ βίῳ καὶ ἡ λαμπρὰ τελευτή. ἐπάλαιε μὲν τῷ Ἰὼβ ὁ διάβολος, ἰδόντες δὲ προσκρούειν οἱ φίλοι· διὰ τοῦτο ὕστερον ὁ θεὸς ἐξιλεᾶται τοὺς φίλους, καὶ τοῖς φίλοις φίλον τὸν Ἰὼβ ἀποδίδωσι. τοῦτο καὶ νῦν ὥσπερ αἰσθάνομαι γεγονὸς, ὦ πάτερ· καὶ τὰς δεξιὰς τῶν πατέρων ἀλλήλαις συνισταμένας φαντάζομαι. ἀπέλαβεν Ἰὼβ πολυπλασιασθέντα τὰ κτήματα· ἀπέλαβες καὶ σὺ μετὰ προσθήκης τὴν παρὰ πάντων τιμήν. τοῦτον τὸν ἔσχατον λόγον ἡ ἐπιγραφὴ ἐν τῷ ἀποστολείῳ εἰρῆσθαι λέγει· τὸ δὲ προοίμιον αἰνίττεται, ὡς ἄλλων προειπόντων, ὁ συγγραφεὺς μετ' ἐκείνους δημηγορεῖ. ἔχει γὰρ οὕτως· Ἐπειδὴ κἀμὲ πρὸς τὸ λέγειν ὁ κύκλος ἀνέστησεν,

Margin notes to the Greek: *Psal. 136. v. 5.* — * al. συνέταξεν. 4. St. — * ἐπωνόμασε *Marc. 3. v. 17.* — *Iona 1. v. 12.* — * al. σκάμματα ἐν ᾗ δίαυλον. — *Iob. 2. v. 8.* — *Iob 42.*

Da nobis, ô Pater, mutuam lyram tuam & tuum ad tuam laudem concede plectrum. Etsi enim manus naturæ solutæ lege sunt, sed lyra per omnem terram sonat dono gratiæ. Da nobis illam immortalem linguam. Sola enim tua lingua par est ad enarrandas res tuas. Propterea Ioannes Ioannem antecessit, liberè loquens æmulantem. Qui morte reprehendit, prædicantem post mortem, deserti incola totius orbis sapientem. Habes aliam cum Apostolis cognationem, primus apud Scythas, quid quod in curribus viuant, Hamaxobij dicti aras erexisti, & barbarus vix ab equis dissiliens, didicit genu flectere, & ad pauimentum incuruari, & qui captiuorum lachrymis non mouetur, didicit pro peccatis flere. Quin etiam iaculatorem Persam vulnerans prædicatione, & ferrei didicerunt crucifixum adorare. Vicit tua lingua Chaldæorum & Magorum imposturas, & Persarum inculta natio templa germinauit. non amplius Babylon pietatem auersata est. Hæc te similem Apostolis fecerunt, adhuc apud nos semina linguæ vigent. Quando Ioannem aliquis nominat, magnus sonus exauditur. Ecclesiastica lyra antiquum plectrum cognoscit, & pro digitis sufficiunt syllabæ nominis tui. Constantinopolis vidit Syrorum vela, & contempsit. Vidit lapillos Indicos, & irrisit, nec Tyri illam color purpureus delectauit. Luteam concupiuit linguam, quæ immortales doctrinæ liquores distillauit. Vidit te antiqua Ephesus, & Ioannem nouum appellauit, vidit, & Euangelici recordatus est tonitrus. Hinc, ô dilecti, fluxus orationis cum impetu currit. Sed ne asperitatem fugiamus, pace tandem fluctui viam sternente. Si quid enim de tuis nautis, pater, conquereris, si quid contra tuos connauigantes contristat, intellige hyemis tempestatem, procellam, & mare efferuescens coëgisse illos vel inuitos Ionam mari immergere. Non eorum odium, sed tua exercitatio: non eorum arma, sed tua certamina ea quæ facta sunt, non illi à fraterna sententia expulsi sunt, sed oportuit & te stadium Martyrum currere. Arcana quædam prouidentia, *scammata tibi, & certaminis locum præparauit. Omnino dictum est de te contra hominum communem hostem: *Nunquid considerasti seruum meum Ioannem, &c.* Debuit claræ vitæ clara etiam mors addi. Oppugnauit Diabolus Iob, aduersari amici nolebant, Ideò postea Deus opem tulit amicis Iob, & amicis amicum Iob reddidit. Hoc etiam nunc, vt video, factum in te, o Pater, & dextras Patrum cùm inuicem copulatas animo cogito. Recepit Iob plura quàm prius habuit, recepisti & tu cum auctario gloriam ab omnibus maiorem. Hanc extremam orationis partem inscriptio in Apostolico templo habitam significat. Procemium verò indicat, auctorem post alia hęc scripsisse. Sic enim ait: *Postquam & ego dicere ordine debui,*

Margin notes to the Latin: *Ioan. Baptistam imitatus est Ioannes Chrysostom.* — *1. Pet. 5.* — *Marc. 3. 17.* — * *Scammatis vocem pro arena meta & palæstra. dedit Tertullianus, & B. Hieronymus. Vide Paulum Leopardum lib. 1. Miscellan. c. 12. & in Græci exemplaris scholia.* — *Iob. 1. 8.*

THEODORETVS. *cùm ego cum cæteris assurgere ad dicendum cogor, cum oporteat & me patriæ benè precari, & multi debitum inexorabile petentes: apud nos verò nihil simile paternæ virtutis: da nobis, ô Ioannes, mutuam lyram.*

IOANNIS CHRYSOSTOMI

CCLXXIV. *In X L. Martyres Oratio.*

LEGI Ioannem Chrysostomum in laudem X L martyrum. Celebrantur martyres non vt ipsi laudem accipiant, verùm vt nos per eorum laudem ad imitationem incendamur. Molestias passi sunt pij & impij, sed illi ad exercitationem iustitiæ, hi ad peccati castigationem. Ideò iustorum mala S. Scriptura *Tribulationes* vocat, malorum contra *Castigationes*. (Matth. 13. 16.) *Vestri beati oculi, quia vident*, id est, quia intelligunt. Si enim in videndo felicitas, etiam Iudæi, qui Saluatorem viderunt, beati fuissent. Sed *videre* in S. Scriptura est capi de intelligenti animi oculo, & profunditatem veritatis intelligere. (1. Reg. 9.) Ideo Prophetas olim *videntes* vocarunt. Beata prædicat Saluator instrumenta virtutis, etsi corporis sint, oculos benè videntes, & aures cum discretione audientes. Oportet enim audientem intellexisse, & intelligentem audisse, vt scriptum est: (Psal. 44. 11.) *Audi filia, & vide, & inclina aurem tuam*, pro his, obtempera, intellige. Quemadmodum hausturus aquam ad fistulam acclinatur, sic auditus iusti ad diuinæ legis fluenta se inclinat: (Psa. 48. 5.) *Inclinabo enim in parabolam aurem meam.* Quare *inclinabo?* Cùm omnis vrna aquam capiens, capit se inclinando, ideò & omnis auris suscipiens fluxus verbi Dei, ad hoc se inclinare dicitur. (Martyrum cruciatus.) Prædico beata martyrum latera, quæ pietatis robur inexpugnabile ostenderunt, pietatem non amisisse. Etenim vt plurimum percussi sunt totis costis, quandoquidem per costam peccatum intrauit. (Genes. 3.) Peccatum enim non est fœmina: ipsa etenim etiam Dei creatura est, sed quia per eam præuaricatio viam inuenit. Poluuntur igitur martyres in costis, vnde peccatum irrepsit. Ideò Saluator in latere hastam suscepit, (Ioan. 19. 34.) *& exiuit sanguis & aqua*, quo mundus ablutus est, & antiquum vulnus depulsum. Quemadmodum enim iustorum membra sigillatim laudibus celebrantur, sic & impiorum membra infamia notantur, & singillatim infelicia deprædicantur: (Psa. 35. 12.) *Non veniat mihi pes superbiæ, & manus peccatoris non moueat me.* Pes superbiæ via est factus superbiæ, manus verò est actio, vt, neque factum peccati, neque semita accidat mihi, neque profectus in deterius. Ideò Moses aurem dextram Sacerdotis (Leuit. 8. 22.) sanguine arietis vngit, & pollicem manus eius dextræ, similiter & pedis. *Aurem* quidem quasi suscepturam Verbum Domini. *Manum* quasi opera ostendat: pedem verò, quia progressionis & perfectionis in virtute signum est. Duo fons Euangelij cooperatur, mundat, potum præbet: potum quidem sitientibus præbet: mūdat verò animas sordidas:

ἐπειδὴ τὸ σύνθημα πρὸς τὴν κοινὴν χορείαν ἐγείρει, ἐπειδὴ δεῖ κἀμὲ πρὸς εὐφημίαν πατρικὴν ἀναχρούσασθαι μέλος. καὶ πολλοὶ μὲν οἱ τὸ ὄφλημα τὸ ἀπαραίτητον * ἀπαιτοῦντες· παρ' ἡμῖν δὲ οὐδὲν τῆς πατρικῆς ἐφάμιλλον ἀρετῆς: χρῆσον ἡμῖν, ὦ πάτερ Ιωάννη, τὴν λύραν τὴν σήν.

* παραιτοῦντες. H. St.

ΙΩΑΝΝΟΥ ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟ-
μου ἐκ τοῦ ἐγκωμίου εἰς τοὺς ἁγίους μ' μάρτυρας.

σοδ'.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ιωάννου τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τοῦ ἐγκωμίου τοῦ εἰς τοὺς ἁγίους τεσσαράκοντα μάρτυρας. (Ioan. Chrysost. in X L. martyres.)

Εγκωμιάζονται μάρτυρες, οὐχ ἵνα αὐτοὶ τὸν ἔπαινον λάβωσιν, ἀλλ' ἵνα ἡμεῖς διὰ τῶν ἐπαίνων διαναστώμεθα πρὸς τὴν μίμησιν. ἐθλίβησαν καὶ δίκαιοι, καὶ ἄδικοι· ἀλλ' οἱ μὲν εἰς γυμνάσιον δικαιοσύνης, οἱ δὲ εἰς ἔλεγχον ἁμαρτίας. διὰ τοῦτο τὰ μὲν τῶν δικαίων πάθη θλίψεις ἡ γραφὴ καλεῖ· τὰ δὲ τῶν ἁμαρτωλῶν, μάστιγας. μακάριοι οἱ ὀφθαλμοὶ ὑμῶν ὅτι βλέπουσιν· ἀντὶ τοῦ, ὅτι καταμανθάνουσιν. εἰ γὰρ ἀπὸ τοῦ ὁρᾶν ἦν ὁ μακαρισμὸς, καὶ οἱ ἰουδαῖοι τὸν σωτῆρα ὀφθαλμοῖς ἰδόντες ἐμακαρίζοντο ἄν. καὶ γὰρ τὸ βλέπειν παρὰ τῇ γραφῇ τὸ τῷ νοερῷ τῆς ψυχῆς ὄμματι καταλαμβάνεσθαι δηλοῖ, καὶ τὰ βάθη καθορᾶν τῆς ἀληθείας. διὰ τοῦτο καὶ ἐν τοῖς ἀρχαίοις τοὺς προφήτας βλέποντας ἐκάλουν. μακαρίζει τοίνυν ὁ σωτὴρ τὰ ὄργανα τῆς ἀρετῆς, κἂν τοῦ σώματός ἦ, ὀφθαλμοὺς καλῶς βλέποντας, καὶ ὦτα διακριτικῶς ἀκούοντα. δεῖ γὰρ ἀκούσαντα νοῆσαι, καὶ νοήσαντα ὑπακοῦσαι· κατὰ τὸ γεγραμμένον, Ακουσον θύγατερ, καὶ ἴδε, καὶ κλῖνον τὸ οὖς σου· ἀντὶ τοῦ, ὑπάκουσον, νόησον. ὥσπερ δεξαμενὴ σωλῆνι προσκέκλιται ῥέοντι, οὕτως ἡ ἀκοὴ τοῦ δικαίου προσκέκλιται τοῖς θείου νόμου νάμασι. κλινῶ γὰρ εἰς παραβολὴν τὸ οὖς μου. διὰ τί κλινῶ; ἐπειδὴ πᾶσα ὑδρία δεχομένη ὕδωρ, κεκλιμένῳ τῷ σχήματι δέχεται· διὰ τοῦτο καὶ πᾶσα ἀκοὴ, δεχομένη τοῦ θείου λόγου τὰ ῥεύματα, προσκεκλίσθαι τούτοις λέγεται. μακαρίζω τὰς τῶν μαρτύρων πλευρὰς, αἳ τὴν τῆς εὐσεβείας πλευρὰν ἀπερίτρεπτον ξεόμεναι ἔδειξαν, τὴν εὐσέβειαν μὴ ἀπομήξασαι· καὶ γὰρ ἐπλήττοντο ὡς ἐπίπαν τὰς πλευρὰς, ἐπειδὴ ἀπὸ πλευρᾶς ἡ ἁμαρτία ἐβλάστησεν. ἁμαρτία δὲ οὐχ ἡ γυνή· θεοῦ γὰρ πλάσμα καὶ αὕτη· ἀλλ' ὅτι δι' ἐκείνης ὁδὸν εὗρεν ἡ παράβασις. ξέονται οὖν οἱ μάρτυρες τὰς πλευρὰς, ἐξ ὧν ἐπήγασεν ἡ ἁμαρτία. καὶ ὁ σωτὴρ δὲ διὰ τοῦτο κατὰ τὰς πλευρὰς ἐδέξατο λόγχην· καὶ ἐξῆλθεν ὕδωρ καὶ αἷμα, τοῦ κόσμου καθάρσιον, καὶ τῆς παλαιᾶς ἐκείνης πληγῆς ἀλεξιτήριον. ὥσπερ δὲ μέλη δικαίων ἐγκωμιάζονται κατὰ μέρος· οὕτω καὶ μέλη ἀσεβῶν στηλιτεύονται, καὶ ταλανίζονται κατὰ μέρος. μὴ ἐλθέτω μοι πὺς ὑπερηφανίας, καὶ χεὶρ ἁμαρτωλοῦ μὴ σαλεύσῃ με. πὺς ὑπερηφανίας, ἡ ὁδὸς τῆς ὑπερηφανίας· χεὶρ δὲ ἡ πρᾶξις. οἷον, μήτε πρᾶξις ἁμαρτίας μήτε τρίβος προσέλθῃ μοι, μηδὲ προκοπή. διὸ καὶ Μωσῆς οὖς δεξιὸν τοῦ ἱερέως αἵματι τοῦ ἀμνοῦ χρίει, καὶ τὸ ἄκρον τῆς δεξιᾶς χειρὸς καὶ τοῦ δεξιοῦ ποδός· τὸ μὲν, ὡς δοχεῖον τοῦ θείου λόγου μᾶλλον ἔσεσθαι· τὴν δὲ, ὡς πράξεως δηλωτικήν· τὸν πόδα δὲ, ὡς προκοπῆς τῆς ἐπὶ * ἀρετῇ καὶ τελειώσεως σύμβολον. δύο ἐργάζεται ἡ πηγὴ τοῦ εὐαγγελίου, καθαίρει καὶ ποτίζει. ποτίζει μὲν τὰς διψώσας, καθαίρει δὲ τὰς ῥυπώσας (ψυχάς.)

* ἀρετὴν. H. St.

ὁμοθδς

ὁ μισθὸς ὑμῶν πολὺς ἐν τοῖς οὐρανοῖς· ἐν τοῖς εὐαγγελίοις ἅπαξ εἴρηται, ὡς ἐνταῦθα. Η πολὺς φωνὴ, καὶ * ἐν τῇ παλαιᾷ ἅπαξ πρὸς τὸν Αβραάμ, μετὰ τὸ κοπῆναι τῶν βασιλέων, καὶ τὴν ἀνάρρυσιν τῶν αἰχμαλώτων, καὶ μετὰ τὸ μὴ καταδέξασθαι μισθὸν λαβεῖν τῶν πόνων καὶ τῆς κατὰ τῶν αἰχμαλωτισάντων νίκης. τότε γάρ φησι πρὸς αὐτὸν ὁ θεός, Μὴ φοβοῦ, Αβραάμ, ὁ μισθός σου πολὺς ἔσται σφόδρα. κατὰ λέξιν δὲ ἅπαξ καὶ ἅπαξ (ὁ μισθός σου) τὸ πολὺς εἴρηται· κατὰ δὲ τὸ σημαινόμενον, καὶ πολλάκις. καὶ γὰρ ὁ Δαυίδ φησιν· ἀνταπόδοσις πολλὴ αὐτῇ, ὁ μισθὸς πολὺς. καὶ ἀλλαχοῦ. ὅταν δὲ θεὸς εἴπῃ, πολὺς ὁ μισθός· ἐνοήσας τὸ ἐπαγγελλόμενον, ἐνόει καὶ τὸ ἄφατον λόγον τοῦ πολύ. ἄλλο γάρ ἐστιν εἰπεῖν ἀγροίκῳ πολὺν, καὶ ἄλλο πολίτῃ μεῖζον δὲ ἀμφοῖν τοῦ στρατηγοῦ τὸ πολύ. τὸ δὲ παρὰ τοῦ βασιλέως πολὺ, μυριοπλάσιον τῶν παρὰ ἄλλοις· τὸ δὲ παρὰ θεοῦ πολὺ ποσαπλάσιον ἂν συμπάντων εἴη, οὐδὲ ἔστι ῥητόν. πολὺς οὖν ὁ μισθὸς τῶν μαρτύρων, τῶν ἀδίκως διωκομένων, τῶν συκοφαντουμένων ἕνεκα θεοῦ, τῶν θλιβομένων, καὶ τὴν ἀνθρωπίνης δόξης ὥσπερ ὁ Αβραὰμ καταπατούντων. καὶ γὰρ ἐκεῖνος τὴν ἵππον πᾶσαν διδόντων τῶν τῆς Γομόῤῥας καὶ τῶν Σοδόμων βασιλέων, καὶ τούτοις τιμώντων αὐτὸν ὧν αὐτοῖς ἀνεσώσατο τῶν γυναικῶν καὶ παίδων τὴν αἰχμαλωσίαν· παρῃτήσατο τὴν παρ' αὐτῶν δόξαν, μὴ θελήσας τῶν ἰδίων καμάτων παρὰ ἀνθρώπων λαβεῖν τοὺς μισθούς. διὸ καὶ ἠξιώθη παρὰ θεοῦ ἀκοῦσαι, ὅτι ὁ μισθός σου πολύς.

Merces vestra copiosa est in cælis: in Euangelio semel dictum, vt hic & vos copiosa, & in antiquo Testamento Abrahamo semel dicta est, postquam reges occidisset, captiuosque liberasset, & cùm mercedem accipere laborum, victoriæque, quam de capientibus retulerat, noluisset. Tum enim ait illi Deus: *Noli timere, Abraham, quia merces tua magna nimis*: ad verbum semel, & semel [merces tua] copiosa dictum est, sed in significatione sæpius. Etenim dicit Dauid, *retributio multa*, pro merces copiosa, & alibi, cùm dicit Deus, *copiosa merces*, intelligit quod dictum est, intelligit & ineffabile verbum, *copiosa*. Aliud est enim dicere rustico *copiosam*, aliud vrbano, vtroque adhuc maius duci exercitus copiosum. Quod autem à Rege proficiscitur, multis partibus adhuc maius est, quam quod ab aliis datur: quod verò à Deo datur, adhuc omnibus est longè copiosius, nec explicari potest. Copiosa igitur merces martyrum, qui nullo iure ad necem rapiuntur, quique ob Deum accusantur, qui angustiantur, quique humanam gloriam, vt Abraham, calcant. Nam ille regibus Gomorrhæ & Sodomorum omnem equitatum dantibus, & illis honorantibus, vt ipsis seruaret captiuos pueros, atque vxores, respuit eorum honorem, non cupiens sui laboris mercedem ab hominibus accipere. Ideò dignus fuit audire à Deo, *Merces tua fuit copiosa*.

JOANNES CHRYSOST. Matth. 5. 12. — Genes. 15. 1. — Psal. 18. 12. — Gen. 14. 23.

* al. ἐπαινῶ.

* Σφαιρωτὴρ φησὶ τὸ παρὰ τοῖς πολλοῖς λεγόμενον λωρίον. σφαιρωτῆρα γὰρ λέγεσθαι διὰ τὸ πολλάκις κυκλοτερὲς ἀπεργάζεσθαι τὸ δέρμα τὸν ποιοῦντα, καὶ οὕτω τέμνειν. τινὲς δέ φασι τὴν κλῆσιν λαβεῖν ἀπὸ τοῦ σφυρὰ τηρεῖν.

* σφαιρωτήρ.

Ait σφαιρωτὴρ dicit, quam vulgus ligulam seu corrigiam appellat: σφαιρωτῆρα autem nominari, quod artifex corium rotundum elaboret, & sic secet. Nonnulli dicunt nomen ei inditum esse, quia pedis talum seruat.

Κρινοῦσιν οἱ δώδεκα τὰς δώδεκα φυλὰς τοῦ Ισραήλ· κρινεῖ καὶ Παῦλος τὴν οἰκουμένην, ὁ κῆρυξ τῆς οἰκουμένης. οὐ Παῦλος δὲ μόνος, ἀλλὰ καὶ οἱ τὰ ἐκείνου φρονοῦντες. ἄκουε γὰρ αὐτοῦ λέγοντος· Οὐκ οἴδατε, ὅτι οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον κρινοῦσι; καὶ εἰ ἐν ὑμῖν κρίνεται ὁ κόσμος, ἀνάξιοί ἐστε κριτηρίων ἐλαχίστων.

Iudicabunt hi duodecim tribus Israel: iudicabit & Paulus, orbis præco, orbem, & illi, qui eadem cum Paulo sentiunt. Audi enim quid ille dicat: *An nescitis, quia sancti de hoc mundo iudicabunt?* & si in vobis iudicabitur mundus, indigni estis, qui de minimis iudicetis.

Matth. 19. 28. — 1. Cor. 6. 2.

Αλλο ἐθνῶν ἐκδίκησις, καὶ ἄλλο λαῶν ἔλεγξις. ἡ μὲν γὰρ ἐκδίκησις ἐν τοῖς ἀπιστήσασι παντελῶς· λαοὺς δὲ τοὺς μὴ θελήσαντας εἰς ἐπίγνωσιν ἐλθεῖν, ὧν καὶ οἱ ἐλεγμοί· ἀφ' ὧν ἐκδίκησιν οὐκ εἰσφέρεται. ἡ γὰρ εἴσπραξις, τῶν ἐχθρῶν· ἀλλ' ἔλεγχος δεσπότης τὰ ἁμαρτήματα ἐπαχθείσης.

Alia est * ἐκδίκησις vltio gentilium: alia verò populorum ἔλεγξις. Ἐκδίκησις enim in iis qui omnino non crediderunt: populus autem nolens in eorum agnitionem venire, de quibus arguuntur, ἐκδίκησιν non subibit. Exactio enim hostium est: redargutio verò peccata reprehendentis Domini est.

Luc. 18. 7 & 8. — 2. Pet. 2. 16.

Οταν ἐξέλθῃ ψυχὴ δικαίου ἐντεῦθεν, παραπέμπεται διὰ χειρῶν ἀγγέλων, καὶ παριστῶσιν αὐτὴν ἐν τῇ βασιλίδι πόλει, ἥτις ἐστὶν ἡ ἄνω Ιερουσαλήμ.

Anima iusti cùm hinc excesserit, Angelorum manibus portatur, qui illam in regiam vrbem referunt, quæ est cœlestis Hierusalem.

Εἰς τὴν ἀποτομὴν Ιωάννου τοῦ Βαπτιστοῦ.

Επιγράφεται μὲν τοῦ Χρυσοστόμου, οὐκ ἐμοὶ δοκεῖ δέ. τοῖς τε γὰρ ἐνθυμήμασι, καὶ τοῖς τῆς γραφῆς, πολὺ τὸ ἐνδεὲς τῶν ἄλλων αὐτοῦ λόγων ἀποφέρεται. πλὴν τινὰ καὶ ἐξ αὐτοῦ παρεξέβλήθη. ἔστι δὲ αὐτοῦ καὶ ἡ λέξις χυδαία, καὶ τῆς ἐκείνου παραλλάττουσα.

Ω πράγματος ἀλλοκότου. Ιωάννης τὴν δεδεμένην αὐτοῦ ψυχὴν τῇ σειρᾷ τῆς ἁμαρτίας διὰ τοῦ ἐλέγχου λῦσαι ἐβούλετο, κἀκεῖνος τὸν λύοντα ἔδησεν.

In decollationem S. Ioannis Baptistæ.

HÆc oratio S. Chrysostomi nominé inscribitur, non tamen mihi eius videtur. Argumentis enim modoque scribendi multum a reliquis eius orationibus distinguitur, nisi quod quædam ex iis huc reiciantur. Est autem dictio satis vilis, & ab eius stylo aliena.

O rem nouam! Ioannes animam Herodis ligatam vinculo peccati, redarguendo soluere voluit: ille verò soluentem ligauit.

Matth. 14. Marc. 6. Luc. 3. 20.

IOANNES CHRYSOST.

Eiusdem oratio inscribitur in idem argumentum, & est omnino priori similis.

MANDATVM fuit Iudæis, vxorem fratris sine prole defuncti ducere, prohibitis nuptiis cum gentibus, quæ solitæ erant ad idola currere: tale igitur matrimonium concedebatur, vt tolerabilius quam idololatria. Tripudiauit filia Herodiadis: dignus festo honor, delectatio celebritate. *Iurauit illi quidquid petiisset*: & illud turpitudinem auget, iuramentum * indefinitum, & hoc propter saltationem. Regalem auctoritatem puellæ pedibus stultus subiecit: permisit regiam dignitatem conculcari, sub qua se iuramento constrinxit, qui cupiditate cæca captus erat: inuitus postea puellæ nutui obsecundauit, quin potius Euæ iterum vir esca capitur. Audacia petitionis sanè magna, petere Iusti caput in disco, & dolore gaudium commutare, mensam sepulchrum facere. Decebatne, ô miser, dare in mercedem tripudianti cædem nefariam, & mortem in ebrietatis delectationem adferre? Iuramentum te obstringit: sed cædes prohibet. Promissionem reposcit: sed æqualem tripudio. Non est cum vita mundus comparandus. Nouum est Herodis iudicium, mensa, ebrietas, & tripudium iudicarunt. O iustitiam iniqua audentem! Sanctè se iurare fingit, & occidere non erubescit. Vtinam rectè peierasset, & non inique sanctè iurasset. O conuiuium iusti admiscens mortem! O conuiuium legis obseruantissimi aspersum sanguine!

Deut. 25. 5.
Marc. 6. 24.
* ἀπεριόριστον.

Eiusdem in idem.

VIDETVR hæc oratio cognata esse Chrysostomi orationibus, non tamen est, nec conuenientem cum illis sensum præfert: quemadmodum & illæ duæ ab se inuicem diuersæ non sunt, sed proprio exordio incipit.

Ioannem prædicabo, & illius sapientiam vobis omnibus notam faciam. Ioannem, qui diuisit cum Patre prædicationem vnigeniti. Etenim ille: *Hic est Filius meus dilectus*, desuper è cœlo testatus est, hic verò infra in terra: *Ecce agnus DEI, qui tollit peccata mundi*: & Pater per columbam dilectum suum ostendit, ille digito ostendit mundi redemptorem. Oportuit voce genita verbum Patris solui. Dum enim Zacharias non crederet, Elizabethæ sterilitatem iri solutum, mutus factus est, ne incredulum os loqueretur, postquam soluta est sterilitas, & vox prodiit: soluta est etiam Zachariæ lingua, & locutus est. O vocem æternam, & post mortem etiam orbem terrarum replentem.

Matth. 3. 17.
Ioan. 1. 29.
Luc. 1. 20.

HESYCHIVS HIEROSOLYMITANVS Presbyter.

CCLXXV.

In Iacobum fratrem Domini, & Dauidem Christi patrem.

LEGI Hesychium presbyterum Hierosolymorum, in Iacobum fratrem Domini, & in Dauidem Christi dictum patrem.

Τοῦ αὐτοῦ ἐπιγράφεται λόγος εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν, καὶ ἔστι κατὰ πάντα ὁμοίως ἔχων τῷ πρὸ αὐτοῦ.

ΙΟυδαίοις ἐπιτέτακται γυναῖκα μετὰ θάνατον ἄπαιδα τοῦ ἀδελφοῦ ἄγεσθαι, τὰ πρὸς τὰ ἔθνη κωλύων ἐπιγαμίας, ἔθος ἐχούσας τοῖς εἰδώλοις προστρέχειν. ὡς κουφότερον οὖν τῆς εἰδωλολατρείας ὁ τοιοῦτος γάμος τοῖς ἰουδαίοις συγκεχώρητο. Ὠρχήσατο ἡ θυγάτηρ τῆς Ἡρωδιάδος. ἀξία τῆς ἑορτῆς ἡ τιμὴ, ἡ τέρψις τῆς πανηγύρεως. μετὰ ὅρκου ὡμολόγησεν αὐτῇ, ὅ,τι ἂν αἰτήσηται· καὶ τοῦτο προσθήκη τῶν αἰσχρῶν βαρυτέρα, ὅρκος ἀόριστος, καὶ οὗτος δι' ὄρχησιν. τὴν βασιλικὴν αὐθεντίαν τοῖς ποσὶ τῆς κόρης ὁ μάταιος ὑπέταξεν· ἔδωκε τὴν τῆς βασιλίδος ἀξίαν πατηθῆναι· ὑφ' ἧς (γὰρ) ὅρκῳ γέγονε δέσμιος ὁ τῆς ἐπιθυμίας αἰχμάλωτος. ἄκων λοιπὸν τῷ τῆς κόρης δεδούλωται νεύματι· μᾶλλον δὲ τῷ τῆς Εὔας πάλιν ὁ ἄνθρωπος ὑποπίπτει δελεάσματι. δεινὸν τὸ τῆς αἰτήσεως τόλμημα, κεφαλὴν δικαίου λαβεῖν ἐπὶ πίνακι, καὶ τέρψιν ἀνταλλάξασθαι * πάθος, καὶ τάφον κατασῆσαι τὴν τράπεζαν. ἔχθιστον, ἄθλιε, δοῦναι φόνον μισθὸν ἔδει τῇ ὀρχήσει, καὶ θάνατον μέθη τέρψιν χαρίσασθαι; ὅρκος σε κατέχει: ἀλλ' ὁ φόνος κωλύει. ὑπόσχεσιν ἀπαιτεῖ: ἀλλ' ἴσην ὀρχήσει. * ψυχῆς ἀντάξιος οὐδ' ὁ κόσμος. ξένον τοῦ Ἡρώδου τὸ δικαστήριον· τράπεζα, καὶ μέθη, καὶ ὄρχησις ἐδίκαζεν. ὢ δικαιοσύνης τολμώσης παράνομα. εὐορκεῖν ὑποκρίνεται, καὶ φονεύειν οὐκ αἰσχύνεται. εἴθε καλῶς ἐπιώρκησας, καὶ μὴ παρανόμως εὐώρκησας. ὢ συμπόσιον δικαίου * κιρνῶν θάνατον. ὢ συμπόσιον, νομοφύλακος οἰνοχοούμενον αἵματι.

* al. πένθος.
* οὐχ ἡ ἀντάξιος H. St.
* al. κρίνον. H. St.

Τοῦ αὐτοῦ εἰς τὴν αὐτὴν ὑπόθεσιν.

ΕΟικε δ' οὗτος ὁ λόγος συγγενὴς εἶναι τῶν τοῦ Χρυσοστόμου λόγων· οὐκ ἔστι δὲ, οὐδὲ συνῳδὴ τὴν νοῦν ἐκείνοις ἐνδεικνύμενος· ὥσπερ οἱ δύο ἐκεῖνοι τὴν πρὸς ἀλλήλους σχέσιν καὶ ἀλληλουχίαν διασώζουσιν, ἀλλ' ἀπ' ἀρχῆς ἰδίας προέρχεται.

Ἰωάννην ἀναφημίσω, καὶ τὴν ἐκείνου σοφίαν πᾶσιν ὑμῖν γνώριμον καταστήσω. Ἰωάννην, τὸν μερισάμενον μετὰ τοῦ πατρὸς τὸ τοῦ μονογενοῦς κήρυγμα. καὶ γὰρ ὁ μὲν, οὗτός ἐστιν ἐμαρτύρει ἄνωθεν ὁ υἱός μου ὁ ἀγαπητός· ὁ δὲ, κάτωθεν, ἴδε ὁ ἀμνὸς τοῦ θεοῦ, ὁ αἴρων τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου. καὶ ὁ μὲν πατὴρ διὰ τῆς περιστερᾶς τὸν ἀγαπητὸν ὑπεδείκνυεν· ὁ δὲ, τῇ χειρὶ τὸν τῆς οἰκουμένης λυτρωτὴν ἐσεφάνιζεν. ἐχρῆν, φωνῆς γεννηθείσης, τὸν λόγον λυθῆναι τοῦ πατρός. ἐπειδὴ γὰρ οὐκ ἐπίστευσεν ὁ Ζαχαρίας, ὅτι λύεται τῆς Ἐλισάβετ ἡ στείρωσις· ἐδέθη τὸ ὄργανον τῆς γλώσσης, ἵνα μὴ προέλθη λόγος ἐξ ἀπίστου στόματος. ἐπεὶ δ' ἐλύετο ἡ στεῖρα, καὶ προῆλθεν ἡ φωνή· ἐλύθη καὶ ἡ τοῦ Ζαχαρίου γλῶσσα, καὶ προήρχετο ὁ λόγος. ὢ φωνῆς ἀενάου καὶ μετὰ θάνατον τὴν οἰκουμένην περιηχούσης.

ΗΣΙΧΙΟΥ ΠΡΕΣΒΥΤΕΡΟΥ ΙΕροσολύμων εἰς Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου, καὶ Δαυὶδ θεοπάτορα.

σοε'.

Hesychius, Hierosolymorum presbyter, in Iacobum, & Dauidem patrem.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ Ἡσυχίου, πρεσβυτέρου Ἱεροσολύμων, εἰς Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου, καὶ Δαυὶδ τὸν θεοπάτορα.

Εἰ μὴ

Εἰ μὴ ἐταπείνωσεν ἑαυτὸν, γενόμενος ὁ σωτὴρ ἡμῶν ὑπήκοος μέχρι θανάτου· οὐκ ἂν οἰκέται συγγενεῖς ἐχρημάτιζον, οὐκ ἂν ὁ πηλὸς πατὴρ τοῦ κεραμέως ἐλέγετο. ἐν τῇ Σιὼν τὴν Βηθλεὲμ ὡς παροῦσαν ἀσπάζομαι. ἐν τῇ θυγατρὶ τὴν μητέρα βλέπω. ἕν σοι δᾳδοῦχος ἀστὴρ εἷς ἀνήφθη· ἐν ταύτῃ δὲ πολλοί· ἐκεῖνος τοὺς μάγους ὡδήγησεν, αὕτη Πάρθους καὶ Μήδους καὶ Ἐλαμίτας καὶ τοὺς ἐξ ἐθνῶν πάντων τῷ φωτὶ τῆς ἀστραπῆς ἐδᾳδούχησε. σὺ γάλα ἕλκεις ἐκ μαστῶν παρθενικῶν, αὕτη πνεῦμα ἐκ κόλπων κατάγει πατρικῶν· σὺ τὸν ἄρτον ἐζύμωσας, ἀλλ' ἡ Σιὼν δεῖπνον ἀνέδειξε· σὺ τὸν μόσχον ἐπὶ τῆς φάτνης ἔθρεψας, ἀλλ' ἡ Σιὼν εἰς τὸν βωμὸν ἀνήγαγε· σὺ τὸν Ἰησοῦν ἐν τοῖς σπαργάνοις ἔκρυψας, αὕτη δὲ *τὴν πλευρὰν τῷ Θωμᾷ βουληθέντι ψηλαφῆσαι ἐγύμνωσε· σὺ παρθένον ἔχεις τίκτουσαν κεκλεισμένων τῶν ὀργάνων τῆς φύσεως· αὕτη παστάδα κεκλεισμένων τῶν θυρῶν ἔνδον τὸν νυμφίον δεχομένην καὶ ἔχουσαν. πῶς ἐγκωμιάσω τὸν τοῦ Χριστοῦ δοῦλον καὶ ἀδελφὸν, τὸν τῆς νέας Ἱερουσαλὴμ ἀρχιστράτηγον, τὸν τῶν ἱερέων ἡγεμόνα, τῶν ἀποστόλων τὸν ἔξαρχον, τὸν ἐν κεφαλαῖς κορυφὴν, τὸν ἐν λύχνοις ὑπερλάμποντα, τὸν ἐν ἄστροις ὑπερφαίνοντα; Πέτρος δημηγορεῖ, ἀλλ' Ἰάκωβος νομοθετεῖ, καὶ ὀλίγαι λέξεις τὸ τοῦ ζητήματος συνέστειλαν μέγεθος. ἐγὼ κρίνω μὴ παρενοχλεῖν τοῖς ἀπὸ τῶν ἐθνῶν, καὶ ἑξῆς· ἐγὼ κρίνω οὗ τὴν κρίσιν ἀθετεῖν οὐ θέμις, οὔτε φαυλίζειν τὸ ψήφισμα. ἐν ἐμοὶ γὰρ ὁ πάντων κριτὴς καὶ νεκρῶν καὶ ζώντων φθέγγεται· ἐμὸν τὸ ὄργανον· ἀλλ' ὁ τεχνίτης ὑπὲρ ἐμέ, ἐγὼ τὴν γλῶσσαν παρέχω· ἀλλ' ὁ δημιουργὸς λόγος τὸν λόγον χορηγεῖ. μὴ τῷ καλάμῳ, τῷ δὲ γράφοντι πρόσεχε. τὴν *ἀκοὴν ὑπακοὴ διαδεχέσθω.

* τοῦ Θωμᾶ τὴν πλευράν.

* ἐπακοὴν. H. St.

Μοδέστου Ἀρχιεπισκόπου Ἱεροσολύμων, εἰς τὰς μυροφόρους.

Τὸν ἕβδομον ἀριθμὸν καὶ ἐπὶ τῆς ἀρετῆς καὶ ἐπὶ τῆς κακίας εὑρίσκομεν τὴν γραφὴν παραλαμβάνουσαν. εἰκότως οὖν τὴν Μαρίαν ἐξελέξατο τὴν Μαγδαληνὴν ὁ σωτὴρ, ἀφ' ἧς ἐκβεβλήκει δαιμόνια ἑπτά· ἵνα τὸν ἄρχοντα τῆς κακίας δι' αὐτῆς ἀπελάσῃ τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Ὅτι, φησὶν, αἱ ἱστορίαι τὴν Μαγδαληνὴν ταύτην διὰ βίου παρθένον διδάσκουσι. καὶ μαρτύριον δὲ αὐτῆς φέρεται, ἐν ᾧ λέγεται διὰ τὴν ἄκραν αὐτῆς παρθενίαν καὶ καθαρότητα, ὡς ὕαλον αὐτὴν καθαρὸν τοῖς βασανισταῖς φαίνεσθαι. Ὅτι φησὶ μετὰ τὴν κοίμησιν τῆς δεσποίνης ἡμῶν θεοτόκου προσελθοῦσα εἰς Ἔφεσον πρὸς τὸν ἠγαπημένον μαθητὴν, ἐκεῖσε τὸν δρόμον τὸν ἀποστολικὸν διὰ τοῦ μαρτυρίου ἡ μυροφόρος Μαρία *ἐτελείωσε, μὴ θελήσασα μέχρι τῆς τελευτῆς χωρισθῆναι τοῦ παρθένου καὶ εὐαγγελιστοῦ Ἰωάννου. Ὥσπερ φησὶν ἡ ἀπαρχὴ τῶν ἀποστόλων Πέτρος ὠνομάσθη διὰ τὴν ἀσάλευτον πίστιν, ἣν εἶχεν ἐπὶ Χριστὸν τὴν πέτραν· οὕτω καὶ αὕτη ἀρχηγὸς τῶν μαθητριῶν γενομένη, διὰ τὴν καθαρότητα αὐτῆς, καὶ τὸν πόθον ὃν εἶχεν εἰς αὐτὸν, Μαρία ὁμωνύμως τῇ μητρὶ παρὰ τοῦ σωτῆρος προσηγορεύθη. Ὥσπερ τῷ δεσπότῃ τῶν μαθητῶν ἠκολούθει ὁ χορὸς· οὕτω τῇ δεσποίνῃ καὶ μητρὶ τοῦ κυρίου, τῶν μαθητευομένων γυναικῶν ὁ χορός. ἐθαύμαζον γάρ φησι ποτὲ οἱ μαθηταὶ, ὅτι μετὰ γυναικὸς ἐλάλει. δῆλον ὡς οὐκ οὔσης τοιαύτης συνηθείας τῷ κυρίῳ. ἀλλὰ τὸν εὐαγγελικὸν δρόμον τῆς μητρὸς τοῦ δεσπότου συνεξανυούσης τῷ υἱῷ καὶ δημιουργῷ,

* ἐτελέωσε. M. M.

HESYCHIVS HIER. PRES. Vna ep. 2.

Nisi Saluator *humiliasset semetipsum, factus pro nobis obediens vsque ad mortem*, non domestici cognati dicerentur, non lutum Pater figuli diceretur. In Sion Bethleem vt præsentem saluto, in filia matrem video. In te tædifera stella vna eluxit, in hac multæ. Illa Magos duxit: hæc Parthos, & Medos, & Elamitas, & omnes gentes luminis fulgore illustrauit. Tu lac trahis ex vberibus virgineis, hæc Spiritum ex sinu trahit paterno. Tu panem fermentasti, sed Sion cœnam ostendit. Tu vitulum in præsepio nutriuisti, sed Sion ad aram duxit. Tu IESVM fasciis inuoluisti, hæc latus Thomæ attrectare volenti nudauit. Tu virginem habes parientem, clausis naturæ organis: hæc thalamum clausis ostiis intus sponsum & accipientem & habentem. Quomodo prædicabo seruũ Christi, & fratrem, nouæ Hierusalem summum ducem, sacerdotum principem, Apostolorum caput, in capitibus verticem, in lampadibus superesplendentem, & inter astra maximè illustrem. Petrus prædicat, Iacobus decernit, & paucæ voces magnitudinem quæstionis comprehenderunt. *Ego iudico non inquietari eos qui ex gentibus conuertuntur ad Deum, &c.* Ego iudico eum, cuius iudicium abrogare non licet, neque deprauare decreta. In me enim omnium iudex viuorum & mortuorum loquitur meo organo, sed artifex supra est. Ego linguam præbeo, sed vocis opifex vocem suppeditat. Attende non calamo, sed scribenti: auditui obedientia succedat.

Sion & Bethleem.

Bethleem. domum panis significat.

Hierosolymorũ primus Episcopus fuit.

Act. 15. 4.

MODESTI ARCHIEPISCOPI HIEROSOLYMITANI

In vnguenta ferentes mulieres.

SEPTIMVM numerum, & de virtute & de peccato in Scriptura acceptum inuenimus. Meritò igitur elegit Mariam Magdalenã Saluator, è qua septẽ dæmonia eiecit, vt principem peccati per illam ab hominibus expelleret. Historiæ tradunt Magdalenam hanc virginẽ fuisse, & martyrium huius memoratur: vbi dicitur, propter summam illius virginitatem, & puritatem, illam tanquam vitrum purum tortoribus visam esse. Post obdormitionem sanctissimæ dominæ nostræ Deiparæ profecta est Ephesum ad dilectum discipulum: vbi cursum Apostolicum per martyrium vnguentifera Maria perfecit, nolens ad extremum vsque spiritum a beato Ioanne Euangelista, & virgine separari. Quemadmodum, inquit, *princeps Apostolorum ab immobili fide quam habuit in petram Christum, Petrus appellatus est: sic & illa princeps discipularum ob puritatem & amorem, quo Christum complexa est, ab ipso nominata est, cui idem fuit nomen, quod Dei matri. Quemadmodum Dominum discipulorum chorus secutus est, sic Dominam & matrem Domini chorus discipularum. Mirati enim aliquando discipuli erant, quod cum fœmina loqueretur: hinc patet Dominum cum mulieribus consortium non habuisse. Sed matre Domini Euangelicum cursum vnà cum Filio & creatore complente,

Septenarius numerus.

Luc. 8. 2.

B. Maria Magdalena.

* Primitiæ.

Ioan. 4. 27.

MODESTVS. & ipsæ illam secutæ, communi Domino & discipulis de facultatibus suis in rebus necessariis ministrabant.

LEGI eiusdem orationem quæ inscribitur, Encomium in obdormitionem Deiparæ virginis. Longa quidem est oratio, sed nihil necessarium, nec præcedenti quid familiare cognatumque adferens.

EIVSDEM *In Occursum.*

Luc. 2. 36. ANNA cum viro septem annos, sabbathum colens, precibus & ieiuniis adhærens, octuaginta quatuor annos cùm exegisset, carnè è quatuor elementis compositam vincens, & mentem mundans ad S. Spiritus receptionem, & generalibus (vulgò cardinalibus dictis) se ipsam virtutibus exornans, octogesimum annum postquam excessit, in templo inuenit futuri temporis Saluatorem, vlnis gestatum. Meritò lex vt causam peccantis voluptatis, filias Euæ iussit afferre pro purificatione par turturum, vel duos pullos columbarum ad sacrificandum. Leuit. 12. 8. Lege scilicet significante, eum qui ad DEVM accedat, debere & animum & corpus ab omni peccato liberum habere. CHRISTVS legem implet, non debitor est legis, Matth. 5. 17. *in ruinam & resurrectionem multorum positus est.* Luc. 2. 34. In ruinam peccati, in resurrectionem iustitiæ, & in signum, cui Iudæi, qui Christum occiderunt, contradixerunt: Matt. 27. 40. Luc. 2. 35. *Si tu es Filius Dei, descende de cruce, & credemus tibi.* Et: *Tuam ipsius animam pertransibit gladius, vt reuelentur ex multis cordibus cogitationes.* Quia mater es, quæ verè patiebatur dolorem matris pro Filio, & Deo, pro nobis carne passo.

SANCTI NILI *Oratio prima in Pascha.*

CCLXXVI.

LEGI primam orationem S. Nili in Pascha, cuius hoc initium:

Resurrectionis verbis resurrectionis diem honorabimus. * ψυχῆς lego. * Animæ est quædam, altera hominum resurrectio, ad virtutem excitans, & si illam ab hominibus sustuleris, mortuum ad actiones virtutum corpus reddideris. Igitur quasi pro communi calamitate ad bellum pro resurrectione accingamur, omnem creaturam nobis armatam adiungentes. Pugnat enim nobiscum cœlum contra incredulos. Quem enim è resurrectione Dominum suscepit, videt resurrectionis gloria priuari. Terra quoque ad bellum nobiscum parata. Vidit enim resurrectionem blasphemari, per quam sæpius ipsi mortui sunt prærepti. Ideò & Paulus creaturæ amorem tribuit resurrectionis: Rom. 8. 19. *Nam exspectatio, inquit, creaturæ, reuelationem filiorum Dei exspectat.* Quemadmodum enim ciuitas regij aduentus recipiens præcursores, ad eius præsentiam tota se præparat: sic resurrectione tanquam regina aliqua, creaturæ prænuntiata, tota ad illius præsentiam se comparauit. Et ne mireris creaturas ipsam resurrectionem desiderare.

καὶ αὗται συνακολουθοῦσαι αὐτῇ τῷ κοινῷ δεσπότῃ ἐκ τῶν ὑπαρχόντων ἐν τοῖς ἀναγκαίοις καὶ τοῖς μαθηταῖς διηκόνουν.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ αὐτοῦ ἐπιγραφὴν ἔχων, ἐγκώμιον εἰς τὴν κοίμησιν τῆς παναγίας θεοτόκου· πολύστιχος μὲν ὁ λόγος, οὐδὲν δὲ ἀναγκαῖον, οὐδὲ τῷ προγεγραμμένῳ λόγου οἰκεῖόν τι καὶ συγγενὲς ἐπιδεδειγμένος.

Μοδέστου, ἀρχιεπισκόπου ἱεροσολύμων, ἐκ τοῦ εἰς τὴν ὑπαπαντήν.

ΚΑὶ ἡ τὴν ἑβδομήκοντα χρόνον σαββατίσασα μετ' ἀνδρὸς Ἄννα, προσευχαῖς καὶ νηστείαις προσκαρτεροῦσα, ὀγδοήκοντα καὶ τεσσάρων ἐτῶν ὑπάρχουσα, τὴν ἐκ τῶν τεσσάρων στοιχείων νικήσασα σάρκα, καὶ τὸν νοῦν καθάρασα πρὸς ὑποδοχὴν πνεύματος ἁγίου· καὶ ταῖς γενικαῖς ἑαυτὴν ἀρεταῖς κατακοσμήσασα, τὴν τῆς ὀγδοηκοντάδος παρέδραμε καιρὸν, καὶ εὗρεν ἐν τῷ ναῷ τὸν σωτῆρα τοῦ μέλλοντος αἰῶνος ἐν ἀγκάλαις βασταζόμενον. Εἰκότως εἰς αἰτίας τῆς * ἐναμαρτήτου ἡδονῆς τὰς θυγατέρας τῆς Εὔας προσφέρειν ὁ νόμος προσέταξεν ὑπὲρ τοῦ καθαρισμοῦ ζεῦγος τρυγόνων, ἢ δύο νεοσσοὺς περιστερῶν εἰς θυσίαν, δηλοῦντος τοῦ νόμου, ὅτι δεῖ τὸν προσερχόμενον θεῷ καθαρεύειν καὶ ψυχῇ καὶ σώματι, καὶ ἀκακίας ἔχεσθαι. * ἀναμάρτητον

Ὁ Χριστὸς πληρωτής ἐστιν, οὐκ ὀφειλέτης νόμου. εἰς πτῶσιν δὲ καὶ ἀνάστασιν κεῖται πολλῶν· πτῶσιν μὲν τῆς ἁμαρτίας, ἀνέγερσιν δὲ τῆς δικαιοσύνης. καὶ εἰς σημεῖον ἀντιλεγόμενον τοῖς χριστοκτόνοις ἰουδαίοις, τοῖς λέγουσιν· Εἰ υἱὸς εἶ τοῦ θεοῦ, κατάβηθι ἀπὸ τοῦ σταυροῦ, καὶ πιστεύσομέν σοι. καὶ σοῦ δὲ αὐτῆς τὴν ψυχὴν διελεύσεται ῥομφαία, ὅπως ἂν ἀποκαλυφθῶσιν ἐκ πολλῶν καρδιῶν διαλογισμοί. ὅτι μήτηρ εἶ κατὰ ἀλήθειαν πάσχουσα τὰ μητρὸς ὑπὲρ [τοῦ] τέκνου καὶ θεοῦ, τοῦ παθόντος ὑπὲρ ἡμῶν σαρκί.

ΤΟΥ ΜΑΚΑΡΙΟΥ ΝΕΙΛΟΥ ΕΙΣ τὸ Πάσχα λόγος πρῶτος.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ μακαρίου Νείλου ἐκ τῶν εἰς τὸ Πάσχα λόγων πρῶτος· οὗ ἡ ἀρχή· σοϛ'. Nili oratio I. in Pascha.

Ἀναστάσεως λόγοις, τὴν τῆς ἀναστάσεως ἡμέραν τιμήσωμεν. ψυχῆς τίς ἐστι δευτέρα τοῖς ἀνθρώποις ἡ ἀνάστασις, πρὸς τὰς τῆς ἀρετῆς διεγείρουσα πράξεις. κἂν ταύτην τῶν ἀνθρώπων ἀνέλῃς, νεκρὸν πρὸς πράξεις ἀρετῆς ἀπειργάσω τὸ σῶμα. ὡς οὖν ὑπὲρ βλάβης κοινῆς πρὸς τὸν ὑπὲρ τῆς ἀναστάσεως ὁπλισώμεθα πόλεμον, ὅλην λαβόντες ἡμῖν συμπολιζομένην τὴν κτίσιν. ἐπιστρατεύει γὰρ οὐρανὸς μεθ' ἡμῶν τοῖς ἀπίστοις. ὃν γὰρ ἐξ ἀναστάσεως δεσπότην ἐδέξατο, τῇ τῆς ἀναστάσεως βλέπει συναθετούμενον δόξῃ. κοινωνήσει συνθύμως ὑμῖν τοῦ πολέμου καὶ ἡ γῆ. συκοφαντουμένην γὰρ τὴν ἀνάστασιν οἶδεν, ἀφ' ὧν πολλάκις νεκροὺς * ἀφῃρεῖσθαι ὑπ' αὐτῆς. * ἐν' αὐτῆς ἀφῃρεῖσθαι H. St. διὰ τοῦτο καὶ Παῦλος τὸν τῆς ἀναστάσεως τῇ κτίσει περιτίθησιν ἔρωτα. ἡ γὰρ ἀποκαραδοκία τῆς κτίσεως, φησὶ, τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ θεοῦ ἀπεκδέχεται. καθάπερ γὰρ πόλις βασιλικῆς ἐπιδημίας δεξαμένη προδρόμους, πρὸς τὴν ἐκείνης ὅλη παρουσίαν ἐπείγεται: οὕτω καὶ τῆς ἀναστάσεως ὥσπερ τινὸς βασιλίδος τῇ κτίσει προκηρυχθείσης, ὅλη πρὸς τὴν ἐκείνης παρουσίαν συντέτακται. καὶ μὴ θαυμάσῃς τὸν τῆς ἀναστάσεως ἐγκείμενον τῇ κτίσει διδασκόμενος πόθον·

ζοφὸς

τροφὸς γάρ τις τῶν ἀνθρώπων ὑπάρχουσα, σπεύδει τὴν ἐπαγγελθεῖσαν ἰδεῖν βασιλείαν· καὶ τὸ βραδὺ τῶν μελλόντων οὐκ ἐκλύει τῇ τροφῷ τὰς ἐλπίδας. ἔχει γὰρ ἀεὶ σιωπῶντα αὐτῇ τὰ τῆς ἀναστάσεως σπέρματα, ὧν τοὺς κόκκους ἀναδείκνυσι ζῶντας, τῆς τῶν νεκρῶν σωμάτων ἐγέρσεως ἐν μικροῖς ἡμῖν βεβαιοῦντας τὰς ἐλπίδας. θάπτονται μὲν γὰρ ἐν αὐτῇ, ὡς ὁρῶμεν, τῶν σπερμάτων οἱ κόκκοι, τῶν αὐλάκων ἀντὶ τάφων γινομένων τοῖς σπαρεῖσιν· ἡ δὲ λαβοῦσα τὰ σπέρματα, μιμεῖται τὰ μνήματα καὶ σήπει τὸν κόκκον ὡς ὁ τάφος τὸ σῶμα· καὶ δεξαμένη ζῶντα, καταφθείρει νεκρότητι· μέσην τε σαφῶς τὴν τοῦ κόκκου διασήψασα καρδίαν, ἄχρηστον καὶ μύρμηξιν εἰς τροφὴν ἀπεργάζεται· ὥσπερ δέ τινα σύλληψιν τὴν φθορὰν κτησαμένη, κυοφορεῖ νεκρωθέντα τῇ σήψει τῶν σπερμάτων τὰ ἔμβρυα· καὶ γίνεται μήτηρ ζωῆς τοῖς κόκκοις ἡ νέκρωσις, καὶ θάνατος τόκου πατὴρ ἀναδείκνυται. καινὸς οὗτος τῇ γῇ τῶν ὠδίνων ὁ νόμος· ἂν μὴ γένηται νεκρὸν τὸ βρέφος, οὐ πλάττεται· ἂν ζῇ, οὐ μορφοῦται. ταύτῃ ἄρα καὶ μύρμηκες τετμημένους τοὺς κόκκους εἰς γῆν ἀποτίθενται, τῇ τομῇ τὴν ἀπὸ τῆς νεκρώσεως βλάστησιν κωλύοντες· ἔδει γὰρ καὶ μυρμήκων φύσιν μαρτυρῆσαι τῇ γῇ μετὰ φθορὰν γεννώσῃ τὰ σπέρματα. καὶ σκόπει μοι τῆς ὠδῖνος τὸ θαῦμα· λαβοῦσα μόνον τὸν κόκκον, φθορᾷ παραδίδωσι, φθαρέντα δὲ πολλοστὸν ἀναθάλλει πρὸς ποικίλα τὸν κόκκον σχηματίζουσα μέλη. τὴν καλάμην τοῖς στάχυσιν ἀντ' ὀστέων ἐντίθησι, καὶ λεπτὸν ἔξωθεν οἷον ἀντὶ δέρματος περιυφαίνει χιτῶνα· δεσμοῖς κάτω τὴν ῥίζαν ὡς νεύροις τισὶ καὶ φλεψὶ περισφίγγει, ἀντ' ὀνύχων τοῖς κόκκοις ἐμπηγνῦσα τὰς μαχομένας τοῖς πτηνοῖς τῶν ἀσταχύων ἀκίδας. πῶς ἅπασι τούτοις ἐξ ἑνὸς κόκκου φθαρέντος ἡ γέννησις; τοῦτο τῆς ἀναστάσεως θαυμαστότερον. τότε μὲν γὰρ οὓς ἔλαβεν ἡ κτίσις νεκρούς, ἀναδίδωσι. νῦν δὲ πολλοὺς ἀνθ' ἑνὸς νεκρωθέντος εἰς ἀναγέννησιν κόκκους * προβάλλεται! ὢ τῆς Ἑλλήνων ἀνιάτου φρενοβλαβείας. βλέπουσι τὴν γῆν γεωργοῖς διδοῦσαν ἃ μὴ παρέλαβε· τῷ κτίσαντι δὲ ταύτην ἀποδώσειν οὓς αὐτῇ παρακατέθετο, οὐκ ἐλπίζουσι. διὰ τοῦτο καὶ Παῦλος τῷ τῶν σπερμάτων παραδείγματι χρῆται· καίτοι γε λαμπρότερον ἔχων παράδειγμα, τὴν ἐκ μήτρας τῶν ἀνθρώπων πρόοδον. πλάττεται μὲν γὰρ ὡς ἐν τάφῳ τῇ μήτρᾳ οὐχ ὑπάρχον τὸ βρέφος· τοῖς παρὰ τῆς φύσεως δὲ ἐνειλημένον σπαργάνοις, προσέοικε νεκρῷ δεδεμένῳ κειρίαις. κέκλεισται μὲν γὰρ τὸ βλέμμα νεκρῶν ἀκριβέστερον, ἄφθεγκτον ἐν τῇ νηδύϊ τὸ στόμα, χεῖρες καὶ πόδες, ὡς σορῷ τῇ γαστρὶ συνεκτέτανται. τίμιος ἀκριβῶς τοῖς ἐμβρύοις ἡ μήτρα τάφος οὐδὲ τῆς τῶν μνημάτων δυσωδίας ἐλεύθερος. τηλικοῦτον δὲ τὸ βρέφος ἐμμορφούμενον μνήματι, τῷ τοῦ μορφοῦντος ἕπεται καλούμενον νεύματι. τί δὴ τοιοῦτον ὁ μακάριος Παῦλος κεκτημένος παράδειγμα, σιγᾷ μὲν τὴν ἐν τῷ τάφῳ τῆς μήτρας εἰς ζωὴν πλαστουργίαν, σπερμάτων δὲ τύποις βεβαιοῖ τὴν ἀνάστασιν; ἤδει ζῶσαν τῇ νηδύϊ τὴν τὰ βρέφη σπορὰν διαπλάττουσαν, ἐζήτει δὲ νεκρῶν τινῶν ὁρατῶς ἀναζώντων εἰκόνα· καὶ διὰ τοῦτο ἀπέβλεψε πρὸς τὰ σπέρματα. οἱ γὰρ κόκκοι μετὰ τὴν ἐκ σήψεως νέκρωσιν καὶ φθορὰν ἀναζῶσι, καὶ γίνονται τῆς τῶν νεκρῶν ἀναβιώσεως ἐναργέστατον σύμβολον.

* al. περιβάλλεται.

1. Cor. 15. v. 36.

Est enim hominibus instar nutricis, quæ festinat promissum regnum videre, & futurorum tarditas non dissoluit spem nutricis. Habet enim in se semper semina resurrectionis, quorum grana ostendit viuentes, mortuorum resurrectionis in paruis spem nobis confirmantia. Sepeliuntur in illa, vt videmus seminum grana, cùm sulci sint satis pro sepulchris. Ipsa verò, seminibus acceptis, imitatur monumenta, & putrefacit granum, vt ipsum sepulchrum corpus, & accipiens viuum, mortuum reddit, & medium grani planè putrefaciens corculum, etiam ipsis formicis inutile ad comedendum facit. Corruptionem autem tanquam conceptionem quandam possidens, mortuam seminum fœturam putrefactione gestat, & fit mater vitæ, granis corruptio, & mors partus pater designatur. Noua illa doloris terræ parturientis lex est, nisi fiat mortuus fœtus, non fingitur: si vixerit, non formatur. Hinc igitur & formicæ dissecta grana in terram defodiunt, sectione germen è corruptione impedientes. Oportuit enim & formicarum naturam testificari, terram post corruptionem producere semina: & vide pariendi tali modo miram naturam. Accipiens solum granum, corrumpit, corruptum verò multipliciter pullulare facit, granum in varias partes formans. Calamum spicis dat pro ossibus, & tenuem pro pelle exterius adaptat tuniculam, radicem inferius vinculis quibusdam tanquam neruis, & venis cingit, pro vnguibus granis addit aristas spicarum, quæ cõtra volucres certent. Quomodo hæc omnia ex vno grano corrupto oriuntur? Hoc verò est multò mirabilius resurrectione. Nam tunc quidem mortuos quos natura accepit, reddit: nunc verò multa pro vno mortuo ad regenerationẽ grana profert. O dementiam gentium incurabilem! Vident terram tradentem agricolæ, quæ non accepit: Creatori verò reddituram, quos illi prius mortuos credidit, sperare nolunt. Ideò & Paulus seminum exemplo vtitur. Quanquam clarius habeat exemplũ de infantibus è vulua matris prodeuntibus. Formatur enim tanquam in sepulchro, in vtero nondum exsistens infans, naturæ fasciis inuolutus, & similis est mortuo, fasciis sepulchralibus circunstricto. Nam mortuorum quidem vultus arctius conclusus est, os in vtero mutum, manus & pedes in ventre tanquam in tumulo extenduntur. Matrix egregium fœtibus sepulchrum est, & sepulchrum quidem fœtoribus non carens. Tali fœtus formatus in sepulchro, formantis nutum vocatus sequitur. Quid igitur tali B. Paulus exemplo vti cùm potuisset, tacet formationem ad vitam in sepulchro vuluæ? seminum verò similitudine resurrectionem confirmat. Sciuit viuum in vtero semen formare fœtum, quæsiuit verò mortuorum quorundam reuiuiscentium aspectabilem similitudinem; & ideò ad semina respexit. Grana enim post mortem & corruptionem ex putrefactione reuiuiscunt, & apertè mortuorum resurrectionem declarant.

NILVS.

Seminum cum resurrectione similitudo.

1. Cor. 15. 36.

Partus in vtero, [illegible]

NILVS.

Animi & corporis comparatio, legenda est contra Gregorij Palamæ Episc. Thessal. Tom. 9. Biblioth. SS. Patrum.

Iniuriam facis animæ prætextu patrocinij, & in pugna aduersus corpus contra ipsam animam armaris. Factorum enim remunerationes cum anima non communicans, & carni debitam pœnam animæ, tanquam sola peccasset, irrogas, Si enim anima sola remunerationem bonorum operum, laborumque habeat, patet etiam eorum quibus homo peccauit, pœnam solam esse daturam. Sed vide ne corpus & animam aduersus sese inuicem in iudicium voces. Meritò enim corpus cum anima expostularet, si honores rectè factorum sibi adimeret: animáque vicissim cum corpore, si debitas illi pœnas se solum videret sustinere oportere. Quin potius vtrumq; contra iudicem incitas: corpus quidem, quia retributione, quam meretur, priuatur: animam verò, quod eorum quorum non est conscia, pœnæ ab ea exigantur. Copulasti me; ô Domine, corpori incorpoream, & soli mihi res terrenas non commisisti, & à me sola pœnam exigis, & do pœnas eorum, quibus corpus peccauit, ebrietatis, fornicationis, gulæ. Vbi enim sunt hæc animæ propria, vt inuidia forte, vel hæresis? Quemadmodum enim hæc non sunt corporis, sic neque illa animæ, etsi alterum sine altero ad vtraque ineptum. Corpus verò cum alia pro se dicat iusta, tum, ego pro te mortem oppetij, non anima. Non enim meum est laborare ob leges tuas ieiuniis, & vigiliis. Per membra mea virginitas. Quomodo igitur non iniquum, cùm mea sint certamina, animam sine me coronam accipere. Quæ est sententia eorum iudicij? *Communis merces, & communis pœna, quia etiam vtrisque communia opera fuerunt.* Quanquam in aliquibus contentione vnum superat alterum: & sibi inuicem coniuncta fuisse ab initio ad communes labores obeundos, confitendum, & sciendum, & fore, vt communes coronas, parta victoria accipiant, & in quibus peccarunt, communes pœnas luant.

ἀδικεῖς τὴν ψυχὴν συνηγορίας προσχήματι, καὶ τῇ πρὸς τὸ σῶμα μάχῃ κατ᾽ ἐκείνης ὁπλίζῃ. τὰς γὰρ τῶν πεπραγμένων ἀμοιβὰς μὴ μερίζων τῇ ψυχῇ, καὶ τὴν τῆς σαρκὸς ὡς μόνη πλημμελούσῃ τιμωρίαν *εἰσάγεις. εἰ γὰρ ψυχῆς μόνης αἱ τῶν πόνων καὶ ἀνδραγαθημάτων ἀμοιβαί· δῆλον ὅτι καὶ ὧν ἥμαρτεν ὁ ἄνθρωπος αἱ τιμωρίαι. ἀλλ᾽ ὅρα, μὴ σώματι καὶ ψυχῇ καθίζῃς κατ᾽ ἀλλήλων κριτήριον. σῶμα μὲν γὰρ εἰκότως *καταβοήσεται ψυχῆς, τῶν κατορθωμάτων αὐτοῦ τὰς τιμὰς ἁρπαζούσης· ψυχὴ δ᾽ αὖ σώματος, τὰς ὀφειλομένας πληγὰς ἐκείνῳ μόνη εἰσπραττομένη. μᾶλλον δ᾽ ἑκάτερον αὐτῶν παροξυνεῖς κατὰ τοῦ κριτοῦ: τὸ μὲν, οἷς δέον ἔχειν ἀμοιβὰς ὧν ἱστέρηται· τὴν δὲ, ὧν οὐχ ὑπαίτιος, δέον μηδὲ εὐθύνεσθαι οἷς εἰσπράττεται. σώματί με συνῆψας, ὦ δέσποτα, τὴν ἀσώματον, καὶ μόνῃ τὰς ἐπὶ τῆς γῆς οὐκ ἐπιστεύσας πράξεις, καὶ παρὰ μόνης ἀπαιτεῖς τὰς εὐθύνας· καὶ δίδωμι δίκας ὧν αἱ πράξεις τοῦ σώματος, μέθης, πορνείας, γαστριμαργίας. ποῦ γὰρ ταῦτα ψυχῆς, ὥσπερ φθόνος, τυχὸν, ἢ δόξης ἀσέβεια. ὥσπερ γὰρ οὐ σώματος ταῦτα, οὕτως οὐδ᾽ ἐκεῖνα ψυχῆς· εἰ καὶ χωρὶς θατέρου θάτερον ἀργὸν πρὸς ἑκάτερα. τὸ σῶμα δ᾽ ἂν ἄλλα τε φαίη δίκαια, καὶ ὡς ἐγὼ τὸν ὑπέρ σου τεθνήκειν, ἀλλ᾽ οὐχ ἡ ψυχὴ δέχεται. οὐδὲ γὰρ πέφυκεν ἐμὸν, τὸ πονεῖν διὰ τοὺς σοὺς νόμους νηστείαις, ἀγρυπνίαις· διὰ τῶν ἐμῶν μελῶν ἡ παρθενία. πῶς οὖν οὐκ ἄδικον, ἐμῶν τῶν ἄθλων ὄντων, τὴν ψυχὴν χωρὶς ἐμοῦ λαμβάνειν τὰ ἔπαθλα. τίς λύσις αὐτῶν τῆς δίκης; κοινὸς ὁ μισθὸς, κοιναὶ αἱ ποιναί· ὅτι κοιναὶ αὐτῶν αἱ πράξεις. κἂν ἐπ᾽ ἐνίων τὸ ἕτερον τοῦ συγκειμένου πλεονεκτῇ τοῦ ἑτέρου, καὶ τὸ συζευχθεῖσαν ἀπ᾽ ἀρχῆς εἰς κοινοὺς πόνους δυάδα δεῖ ὁμολογεῖν, καὶ εἰδέναι, κοινῶν καὶ τῶν στεφάνων ἀπολαύσειν ἐφ᾽ οἷς νενίκηκε, καὶ εἰς κοινὰς ἀπάγεσθαι τιμωρίας ὧν ἐπλημμέλησεν.

Eiusdem altera oratio in Pascha.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὸ πάσχα δευτέρου λόγου.

Resurrectio. — *Eiusdem Nili oratio altera in Pascha.*

RESVRRECTIO est caput prouidentiæ Domini: capitis verò anima memor, & gratias agens benefactori, inimici laqueis capi non potest. Ascende ad antiquorum historias, & videbis resurrectionis adumbrationem. Brutorum enim natura animata creata est, anima cum corpore simul condita. Adam autem sine anima è luto fictili formatus est, deinde anima inspiratione formata est, quin, vt verius loquar, superinducta est. Et mortuorum resurrectionis creator primordium statim fecit. Non enim è solida protoplastum fecit materia, sed terræ puluerem in formam adduxit, tollens ab initio hominum infidelitatem, quia etsi puluis sit mortuus & immobilis, facile anima resurgere facit, & nullum ferens vestigium viuificationis, nec accipiens, participem reddit vitalis coniunctionis. Non enim corruptibile corpus fecit, sed tempore quodam solutioni tradit, vitiositatem vasis ex peccato purgans ac sanans, & putrefactum peccati mortalitate inueniens, mortis fornace dissoluit,

Genes. 2. 7.

ΑΝάστασις, τῆς τοῦ κυρίου προνοίας τὸ κεφάλαιον· τοῦ κεφαλαίου δὲ ψυχὴ μεμνημένουσα, καὶ τῇ περὶ τὸν εὐεργέτην εὐχαριστίᾳ συζῶσα, ταῖς τοῦ ἐχθροῦ δυσάλωτος γίνεται πάγαις. ἀνάβηθι πρὸς τὴν τῶν ἀνθρώπων ἀρχαιολογίαν, καὶ τὴν τῆς ἀναστάσεως σκιαγραφίαν εὑρήσεις. ἡ μὲν γὰρ τῶν ἀλόγων φύσις ἔμψυχος δεδημιούργηται, τῷ σώματι τῆς ψυχῆς συγκατασκευασθείσης. ἄψυχος δὲ ὁ Ἀδὰμ πηλοῦ διαπλασθεὶς μεμόρφωται. εἶτα ἡ ψυχὴ τῷ ἐμφυσήματι μεμόρφωται, μᾶλλον δὲ ἀληθῶς εἰπεῖν, ἐπεισάγεται. καὶ τὴν ἐκ νεκρῶν εὐθέως ὁ πλάσας προοιμιάζεται ἔγερσιν. οὐδ᾽ ἐκ στερεᾶς τὸ πρωτόπλαστον συντίθησιν ὕλης, ἀλλὰ τῆς γῆς τὸ χοῶδες χαλκεύει πρὸς μόρφωσιν, πείθων ἐκ προοιμίων τὸν ἄπιστον· ὅτι, κἂν χοῦς ἢ νεκρὸς καὶ ἀκίνητος, ῥᾷον ἡ ψυχὴ πρὸς ἀνάστασιν ἄγει· καὶ τὸ μηδ᾽ ἴχνη μήτε λαβὸν μήτε φέρον ζωώσεως, κοινωνὸν ποιεῖται ζωηφόρου συμβιώσεως. οὐ γὰρ φθορᾶς τὸ σῶμα διέπλασε παρανάλωμα, ἀλλὰ χρόνῳ τινὶ λύσει παραδίδωσι, τὴν ἐκ τῆς ἁμαρτίας τοῦ σκεύους καθαίρων τε καὶ ἐξιώμενος κακίαν. καὶ τῇ παρὰ τῆς ἁμαρτίας εὑρὼν σεσαθρωμένον θνητότητι, τῷ τοῦ θανάτου διαλύει χωνευτηρίῳ.

καὶ λύσας

καὶ λύσας, πρὸς νεόπλαστον σκεῦος τὸ σαθρωθὲν ἀναπλάττει. καὶ μὴ θαυμάσῃς, ὡς λογισμῶν ἀνώτερον, τὴν τῶν νεκρῶν ἀναχάλκευσιν. τοσαύτη γὰρ πρὸς ἀγαλματοποιΐαν ἡ τέχνη τοῦ πλάστου, ὡς καὶ φύσιν ὕδατος εἰς ἀνδριάντας ἐν γαστρὶ διαπλάττειν. τοῦτό μοι παραδοξότερον τοῦ περὶ τὴν ἀνάστασιν θαύματος. ἐκεῖ μὲν γὰρ ἐκ χοὸς νεκρὸς πηλουργεῖται, καὶ τὸ σκεῦος ὁ κεραμεὺς ἐκ τῆς γῆς ἀναπλάττει, σύμφωνά πως ταῖς παρ' ἡμῖν ἐνδεικνύμενος τέχναις: ἐνταῦθα δὲ γυμνή τις σταγὼν τῶν πλαττομένων γίνεται πηλὸς, καὶ λογικὸν ἐκ σταγόνος συντίθεται ζώδιον. ὢ τέχνης ἐξ ὕδατος γλυφούσης ἀγάλματα. καὶ οὐ τοῦτο μόνον παρέχεται τὸ παράδοξον, ὅτι γλύφει τὸ ὕδωρ εἰς ἔμψυχον ξόανον· ἀλλ' ὅτι καὶ κυματουμένην τὴν γονὴν ἔνδον τεκταίνει. αἱμάτων γὰρ πάντοθεν περιβράσσοντες χείμαρροι, περιρρεπὲς ποιοῦσι τὸ σπαρὲν καὶ δυσστάθμητον· καὶ [τῇ] τοσαύτῃ ναυαγούμενον τρικυμίᾳ καὶ ζάλῃ, πρὸς ἔμψυχον ὅμως ἀπαρτίζεται ἀνδριάντα. ὢ γραφέως ἐπὶ σαλευομένης σινδόνος ἀσφαλῶς ζωγραφοῦντος. τὸ γὰρ αἷμα, οἷον σινδών τις ὑπόκειται τῇ μορφουμένῃ γονῇ. τοῦτο καὶ Σολομῶν ἐκπληττόμενος, ἔλεγεν· ἐν κοιλίᾳ μητρὸς ἐγλύφην σὰρξ, δεκαμηνιαίῳ χρόνῳ παγεὶς ἐν αἵματι. πρόκειται μὲν ὥσπερ ζωγραφεῖόν τι τὸ θῆλυ· τῶν χρωμάτων δὲ τὴν ὕλην, τὸ ἄρρεν ἐπιβάλλει. *λανθάνει δέ τις ἐν τῇ μήτρᾳ ζωγράφος, ἐξ ἑνὸς χρώματος πολυσύνθετον καταποικίλλων εἰκόνα. πῶς ἐξ ἰλυώδους γονῆς ὀφθαλμοῖς ἐνέπλασε κόρην; πῶς ἐκ ῥοώδους οὐσίας ὀστῶν συνέπηξε φύσιν; πῶς ἐκ λελυμένης σπορᾶς νεύρων ἐστερέωσε τόνον; πῶς αἱμάτων σωλῆνας διέγλυψε τὰς φλέβας; πῶς τὰς τῶν ὀστέων ἐγκεφάλῳ περιήρμοσε θήκας; πῶς ἐν ἀφεγγεῖ τὸ βρέφος γεννώμενον ζωγραφείῳ ἀσφαλεῖς τοῖς τῶν μελῶν ἀπείληφε θέσεις; ἀλλ' ὥσπερ ἀκτῖνός τινος τὴν νηδὺν ἐναυγαζούσης, τὴν οἰκείαν ἑκάστῳ τῶν μελῶν ὁ γραφεὺς ἀποδίδωσι χώραν; ὁ γὰρ ἀναβαλλόμενος φῶς ὡς ἱμάτιον, κρυφαῖος γίνεται τῶν ἐμβρύων ζωγράφος. ὃν καὶ Δαυὶδ δημοσιεύων, ἐβόα· Οὐκ ἐκρύβη τὸ ὀστοῦν μου ἀπὸ σοῦ, ὃ ἐποίησας ἐν *κρυφῇ. ταύτην τὴν ἐκ σταγόνος λογιζόμενος πλαστικὴν πρὸς τὴν ἐκ γῆς ἀγαλματοποιΐαν οὐ διαφέρομαι. ὅταν γὰρ ἴδω τεχνίτην ἐξ ὕδατος πηγνύμενον ξόανα, ὀξύτερον αὐτὸν καὶ ἐκ γῆς ἀναπλάττειν ἀνδριάντας πιστεύω. ὥσπερ γάρ εἴ τις ἐφ' ὕδατος γράφει γράμματα, καὶ γραμμὰς ἐγχαράττει, πολὺ τὰς εἰς κηρὸν ἐπιχαριέστερον ἐγχαράττει: οὕτως ὁ τῇ ῥοώδει γονῇ καταγράφων καὶ διαγλύφων τὰ μέλη, ῥᾷον εἰς χοῦν τοὺς τῶν μελῶν ἐγχαράξει τε καὶ διαμορφώσει χαρακτῆρας. καὶ ὁ πρὸ τῆς ἀρετῆς οὕτω τοῦ σώματος φροντίσας ἐν νηδύϊ, μετὰ τὴν ἐργασίαν τῆς ἀρετῆς πῶς ἂν εἰς γῆν διαρρυὲν ἄτιμον *καταλείψῃ; ἄνελε τὸ σῶμα, καὶ τὴν κτίσιν ἐνέκροσας. οὐκ ἔσται πλοῖον, χειρῶν οὐκ *ὄντων· οὐ πλωτὸν πέλαγος, σώματος οἰχομένου· τὰ μυρία γένη τῶν ζώων μάτην, οὔτε τροφῆς ἐξ αὐτῶν οὔτε θεραπείας ἄλλης τῷ σώματι χορηγουμένης. τέχναι δὲ ποῦ σώματος οὐκ ὄντος; ὧραι δὲ καὶ καιρῶν εὔτακτοι μεταβολαὶ, καὶ οὐρανίας κινήσεως ἄρρητος σοφία, τίνα ἂν παράσχοι χρείαν, τῆς σωματικῆς φύσεως οὐ παρούσης; καὶ πόσα ἄν τις ἕτερα θεωρήσοι; πόθεν οὖν εὕρω τὸ σῶμα τῶν μελλόντων δωρεῶν ἀνάξιον, οὗ τοσαύτην ὁρῶ διὰ πάντων δεδωρημένην τιμήν;

* ἐγχεῖται

* al. μορφῇ.

* καταλείψει, ἢ ζῇ.

* ὄντων

& vbi soluit, vas putrefactum de nouo format, nec admireris, quasi altiorem captu mortuorum reformationem. Tanta enim ars est fictoris in fingendo, vt etiam aquæ naturam in simulacra in ventre formet, hoc mihi magis mirandum videtur, quàm ipsa resurrectio. Ibi enim è puluere mortuus formatur, & figulus vas è terra format, nostris artibus similia repræsentans: hic verò nuda quædam gutta factorum est lutum, & è gutta fit animal ratione præditum. O artem ex aqua simulacra formans. Et non hoc solùm mirum est, aquam sculpi in animatum simulacrum, sed intus formari fluctuans semen. Sanguis enim vndique bulliens, semen huc atque illuc nutans & ægrè stabile facit, & illis decumanis agitatum fluctibus, animata tamen statua perficitur. O pictorem in fluctuanti linteo securè pingentem. Sanguis enim tanquam linteum subiacet formato fœtui. Hoc Salomon etiam cum stupore admirans, *In ventre*, inquit, *matris figuratus sum caro, decem mensium tempore coagulatus sum in sanguine.* Fœmina enim tanquam pictoris officina proposita est, colorum verò materiam vir addit. Est verò quis pictor in vtero, ex vno colore è multis compositam pingens imaginem. Sed quomodo è fœculento semine oculis addidit elegáter pupillam, quomodo è substantia fluxa ossa condidit; quomodo ex soluto semine neruos compegit? quomodo sanguinis canales venas desculpsit; quomodo cerebri in capite custodiam ossibus aptauit; quomodo fœtus in obscura depictus officina, aptum membrorum situm accepit? Sed tanquam radio vterum illustrante, cuique parti proprium membrorum locum pictor distribuit: *Amictus enim lumine sicut vestimento*, est occultus fœtuum pictor. Quem Dauid celebrat dicendo: *Non abscondisti os meum à te, quod fecisti in occulto.* Hanc è gutta cogitans fictilem artem, respectu figmenti è terra non ambigo. Quoties enim video artificem ex aqua condentem statuam, melius illum statuas è terra credo facere. Quemadmodum enim si quis in aqua pingit literas, & lineas ducit, idem melius in cera eas efformabit; sic fluxo semine pingens & sculpens membra, facilius in terram membrorum figuras pinget, & formabit. & qui ante vllum virtutis meritum sic corporis in vtero curam gessit; post opus virtutis quomodo terram dissolutam sine honore relinquet? Interime corpus, & creaturam occideris: non erit nauis sine manibus, neque nauigabile erit mare, corpore mortuo. Mille animalium genera frustra erũt, neque nutrimentum ex illis esset, neque aliud alimenti ministerium. Artes verò vbi erunt, corpore non exsistente? Horæ verò & temporum ordinatæ mutationes, & ineffabilis cœlestis motus sapientia, quam vtilitatem præberent, si corpora non essent? Et quot alia quis considerarit? Vnde igitur inueniam corpus futuris donis indignum, cui tantùm ab omnibus concessum honorem video!

XLI. VI.

Sap. 7. 2.

Psal. 103. 2.

Psal. 138. 15.

Corporis vtilitas.

NILVS. Vtrum existimatis Deum corpus quod pisces comederunt inuenire non posse? & quomodo qui infinitas cogitationes animi agitatas, immixtas & inconfusas, habet cognitas, naturam corporum mixtam non poterit discernere? Tacitis nimirum diuinitatem inferiorem nostris artibus. Nos enim è terræ arena vitrum, aurum (exempli gratia) æs, argentum, igni dátes, scrupulos separamus, & deterimus, tametsi nihil horum in lapidis natura apparuerit, & vinum aquæ immixtum iterum in propriam naturam discernentes, vtrumque restituimus. Sed Dei potestas & sapientia infinitis modis humanam artem & intellectum excedens, & vniuersorum naturam in se comprehendens & continens, & variam corporis compositionem, & mistionem in naturæ promptuario puram conseruat. Non enim extra naturam in creatura, corporis natura est; etsi per mille mortes fluat soluta. Ideò in propriam facile formam *reuertitur, & de honore participat, cuius illam participem fieri oportuit, cùm etiam vna certauerit.

Eiusdem Homilia prima de Christi ascensione.

IN cœlum & terram creaturæ natura diuisa est: non permittit me diuisionem videre gratia, quæ hodie creaturam connectit. Quisnam deinceps dixerit, cœlum & terram diuisa esse, quum supra & infra natura mea regnet? Sed infra quidem corruptione adhuc premimur. Quando verò in cœlum oculos conuertimus, corruptionem natura *deponit. Videt enim suprà eorum qui infrà mortui resurrectionis radicem (Christum.) ô lucrum è damno proueniens! Deorsum missi tollimur in altum, expulsi in cœlum reducimur. Intra paradisum vulnerati, extra illum remedium inuenimus. Vbi tibi pirata, maleficium est? Crux quam gubernatori fixisti, vertitur naturæ naufragæ in clauum nauis, & ad cœlestem nos portum fluctuantes ducit, ac sistit. Quemadmodum Apostolorum oculi è terra ad cœlum sublati erant, carne paulatim sursum translata, sic & cœlestes spiritus incorporei de cœlo in cœlos aspiciebant ore hiante, corporis natura supra ipsos ascendente, donec in sinum Patris suscepta est. O secura hominum spes, in cœli regem eiusdem naturæ possidens, qui iterum cádem cum carne omnibus apparebit.

*al. ἀποτίθεται, al. ὑπερτίθεται.

Crux Christi naufragis tabula.

Eiusdem Homilia secunda de eodem festo.

O Religionem omnibus regibus magis regiam! Quæ enim armis reges acquisiuerunt, illa sine armis ostendit se euertere. Quæ mactantes vexabant, hæc mactata applausu excepit, & Eedibus contra mactantes trophæa statuit. Ecclesiæ palmites succisi erant, & fructus fidei magis progressus est, & florem immarcessibilem proferebat. E radice enim palmites enati sunt, quæ verè dixit: *Ego vici mundum, ego sum vitis, vos verò palmites.* Stephanus tanquam ramus ab Ecclesia excisus est, & alius palmes Martyrum pullulauit.

Religionis ac fidei propagatio.

Ioan. 16. 33. Ibid. 15. 1. Martyrum sanguis Christianorum semen est. Tert. in Apologet. extremo.

ἀλλ' ἄρα ὑμεῖς ἰχθυοβορηθὲν ὑποπτεύετε σῶμα τὸ θεὸν ζητοῦντα μὴ εὑρήσειν, καὶ πῶς ὁ μυρίους ἐν ψυχῇ λογισμοὺς στρεφομένους τῇ τῆς γνώσεως ἔχων ἀμιγεῖς καὶ ἀσυγχύτους τομεῖ, τὴν τῶν σωμάτων μιγεῖσαν οὐκ ἀναλήψεται διακρίνας φύσιν; ἀσθενέστερον τὸ θεῖον τῆς παρ' ἡμῖν ἀναπλάττετε τέχνης. καὶ γὰρ ἡμεῖς ἐκ γεώδους ψάμμου καὶ ὕελον καὶ χρυσὸν (εἰ τύχοι) καὶ χαλκὸν καὶ ἄργυρον πυρὶ δόντες, τὰ λιθίδια διακρινόμενά τε καὶ ἀποθλιβόμενα, μηδὲν αὐτῶν εὐθεωρούμενον ἐν τῇ τοῦ λίθου φύσει· καὶ οἶνον ὕδατι κραθέντα πάλιν διακρίνοντες εἰς τὴν ἰδίαν φύσιν, ἀποκαθιστῶμεν ἑκάτερον. ἀλλὰ γὰρ ἡ τοῦ θεοῦ δύναμις καὶ σοφία ἀνεπινοήτοις μείζοις τὸν ἀνθρωπίνας καὶ τέχνης καὶ συνέσεως ὑπερέχουσα, καὶ τὴν τῶν ὅλων οὐσίαν ἐν ἑαυτῇ συλλαβοῦσα καὶ περιέχουσα, καὶ τὴν πολύτροπον τῶν σωμάτων σύγκρασιν καὶ μῖξιν ἐν τοῖς τῆς φύσεως ἀκεραίαν συντηρεῖ ταμιείοις. οὐ γὰρ ἔξω τῆς ἐν τῇ κτίσει φύσεως ἡ τοῦ σώματος φύσις, κἂν διὰ μυρίων ῥέῃ λυομένη θανάτων. διὸ πρὸς τὴν οἰκείαν εὐκόλως ἐπανάγεται μορφήν, καὶ κοινωνεῖ τῆς τιμῆς. ὧν *αὐτῇ μεταχεῖν ἔδει συνδιενεγκούσῃ καὶ τοὺς ἄθλους.

*al. αὐτὸ ἐν αὐτοῖς.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὴν ἀνάληψιν πρώτου λόγου.

Τὸ Προοίμιον.

N. 1. homilia de Christi ascensu.

EΙς οὐρανὸν μὲν καὶ γῆν ἡ τῆς κτίσεως διαμεμέρισται φύσις· οὐκ ἐᾷ δέ με τὴν διαίρεσιν βλέπειν ἡ συνάψασα σήμερον τὴν κτίσιν χάρις. τίς γὰρ ἂν εἴποι λοιπὸν, οὐρανὸν καὶ γῆν διῃρῆσθαι, καὶ κάτω τῆς φύσεως τῆς ἐμῆς, καὶ ἄνω τῆς ἐμῆς βασιλευούσης; ἀλλὰ κάτω μὲν, ἔτι τῇ φθορᾷ τυραννούμεθα· ὅταν δὲ εἰς οὐρανὸν ἀναβλέπωμεν, τὴν φθορὰν ἡ φύσις *ἀποτίθεται. βλέπει γὰρ ἄνω τὴν τῶν κάτω νεκρῶν ἀναστάσιμον ῥίζαν. ὢ κέρδους ζημίας προελθόντος. κατενεχθέντες, ἠρθημεν εἰς ὕψος· ἐκπεσόντες, εἰς *οὐρανὸν ἀνελκυσθήσομεν· ἔσω τοῦ παραδείσου πληγέντες ἔξω τὴν θεραπείαν εὑρήκαμεν. ποῦ σοι, καταποντιστά, τὸ κακούργημα; ὃν ἔπηξας τῷ κυβερνήτῃ σταυρὸν, γέγονε τῇ ναυαγούσῃ φύσει πηδάλιον· καὶ πρὸς οὐρανίους οἰακίζει λιμένας *κυμαινομένους ἡμᾶς καὶ ἀποκαθίστησιν. ὥσπερ αἱ τῶν μαθητῶν ἐκ τῆς γῆς πρὸς οὐρανὸν ἀνηρτήθησαν ὄψεις, τῆς σαρκὸς κατὰ μικρὸν ὑψουμένης· οὕτω καὶ τῶν ἐν οὐρανοῖς ἀσωμάτων ὁ δῆμος ἐξ οὐρανοῦ πρὸς οὐρανὸν ἐκεχήνει, τῆς τοῦ σώματος φύσεως ἐπέκεινα καὶ αὐτῶν ἀνιούσης· ἕως ἐν *κόλποις τοῦ πατρὸς ὑπεδέχθη. ἀσφαλεῖς αἱ τῶν ἀνθρώπων ἐλπίδες, ἐν οὐρανῷ βασιλέα συγγενῆ κεκτημένας, ὃς καὶ πάλιν μετὰ τῆς αὐτῆς σαρκὸς πᾶσιν ὀφθήσεται.

*al. ὑφειμένη.

*κυβερνωμένους. H. St.

*al. κόλπῳ.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὴν αὐτὴν ἑορτὴν δευτέρου λόγου.

Alia hom. II. de Christi ascensu.

ΩΒασιλέων πάντων βασιλικωτέρας θρησκείας. ἃ γὰρ ὅπλοις βασιλεῖς συνεκρότουν, αὕτη χωρὶς ὅπλων ἐδείκνυτο καταλύουσα· ἃ σφάττοντες ἐκώλυον, αὕτη σφαττομένη συνεκρότει. καὶ ταῖς σφαγαῖς κατὰ τῶν σφαττόντων ἀνίστη τὰ τρόπαια. τὰ τῆς ἐκκλησίας κατεκόπτετο κλήματα, καὶ ὁ τῆς πίστεως *μᾶλλον ἀπεδίδου καρπὸς, καὶ τὸ ἄνθος ἀμάραντον ἔφερε. *ῥίζης γὰρ ἐκπεφύκει τὰ κλήματα, τῆς ἀψευδῶς εἰπούσης· Ἐγὼ τὸν κόσμον νενίκηκα· ἐγώ εἰμι ἡ ἄμπελος, ὑμεῖς τὰ κλήματα. Στέφανος ἐκλαδεύετο, καὶ ἄλλο κλῆμα μαρτύρων ἐβλάστανεν.

*ἐπεδίδου μᾶλλον. H. St. *αἱ ῥίζαι.

Ἰάκωβος

NILVS.

Ἰάκωβος ἀποτέμνεται καὶ Πέτρος· ἄλλος πάλιν μάρτυς ἀνεφύετο. οὗτος ἐξεκόπτετο, καὶ πάλιν ἄλλο κλῆμα πολύκαρπον ἡ ῥίζα προὔβάλλετο. ἐτετρύγητο Παῦλος· καὶ βότρυς ἄλλος μαρτυρείου περκάζων, ὁ Θωμᾶς, ἀνεφαίνετο. καὶ πανταχόθεν ἡ ῥίζα τρυγωμένη τῶν τρυγώντων ἔφερε τὴν φορὰν ἀπληστοτέραν καὶ μονιμωτέραν τὴν βλάστησιν. καὶ οἱ μὲν κόπτοντες, κατὰ μικρὸν ἐξηραίνοντο μαραινόμενοι. ἡ δὲ τοῖς καρποῖς διὰ παντὸς βρίθουσα, τὰ πέρατα τῆς γῆς περιέλαβε τοῖς βλαστήμασιν.

Iacobus & Petrus amputati sunt: alius rursum martyre enascitur: quo exciso, aliũ rursus vberẽ palmitẽ radix protulit. Vindemia decerptus est Paulus, & alius racemus martyrio maturescens Thomas apparuit, & vndique radix vindemiata fructum tulit vberiorem, & germen durabilius, quàm qui vindemiarunt. Etenim qui excindebant paulatim arescentes extincti sunt. Ecclesia verò fructibus omni tempore onusta, fines terræ suis plantis comprehendit.

Nili Hom. III. de Confessione fest.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὴν αὐτὴν ἑορτὴν γ' λόγου.

Τὸ Προοίμιον.

Eiusdem Homilia tertia in idem festum.

PROOEMIVM.

Ὁ θεῖος τῆς ἀγαθότητος ὄμβρος ἀρξάμενος τοῖς ἀνθρώποις ἐκχεῖσθαι, πρὸς ἀμήχανον σήμερον δωρεῶν ὑπερήρθη πλημμύραν, καὶ τὰ μεγάλα κατέκρυψε μείζοσιν. ἦν μὲν γὰρ καὶ τὰ πρὸ τῆς παρούσης εὐεργεσίας λαμπρὰ, καὶ τῆς ἄκρας φιλοτιμίας ἀπόδειξις· Ἀδὰμ ἐκ παρθενικῶν αἱμάτων χειρουργούμενος, σωμάτων αἱ νόσοι φυγαδευόμεναι, καὶ ψυχῶν ἐλαυνόμενα τὰ δαιμόνια· λῃσταὶ τὸν ἀρχιληστὴν νικῶντες, καὶ θριαμβεύοντες· θάνατος λαμβάνων διάδοχον τὴν ἀνάστασιν. ἀλλ' ἕως μὲν νῦν ταῦτα γέμει καὶ φιλοτιμίας καὶ λαμπρότητος. τὸ δὲ νῦν ἑορταζόμενον δῶρον οὐκ ἀνέχεται συγκρίσεως ἐξέτασιν ἐπιδέξασθαι. καὶ νικᾷ μὲν ἑαυτὴν ἡ περὶ ἡμᾶς τοῦ πλάστου φιλοτιμία, συγκαλλωπίζεται δὲ τῇ νίκῃ· καὶ ἃ τὴν πρὸς ἐκείνην ἧτταν ὑπέστη, οὐδὲν ἔλαττον, ἢ εἴπερ τούτων ἕκαστον τὸ τῆς νίκης ἀνεδήσατο στέφανον. ἡ γηγενὴς φύσις τὴν γῆν ἀφεῖσα, μᾶλλον δὲ φέρουσα, εἰς οὐρανὴς μετοικίζεται. καὶ τὸ, ποιήσωμεν ἄνθρωπον κατ' εἰκόνα ἡμετέραν καὶ καθ' ὁμοίωσιν, τῆς ἀναπλάσεως μᾶλλον ἔργον, ἢ τῆς πλάσεως ἐπιδείκνυται. ἀρχέτυπον τῆς ἀθανασίας ἡ σήμερον ἀναληφθεῖσα μορφή· σκιαγραφία δὲ καὶ προτύπωσις τούτου, ἡ πρὸς τὴν θείαν εἰκόνα τῆς ἐμῆς δημιουργίας καταβολή· ἔμελλεν ὄνος λαλεῖν· ἵνα μηδεὶς ἀπιστῇ. προελάλησεν ὄφις· παρθένος τίκτει· ἵνα μὴ σοι ξένον δόξῃ, τίκτει προεφθάσασα στεῖρα. ἔμελλεν Ἀδὰμ θανάτου τίκτεσθαι κρείττων· ἵνα μὴ κάμῃς ἐπιζητῶν πιστεῦσαι. ὁ πρῶτος Ἀδὰμ τὰς ἐπ' ἀθανασίᾳ δέχεται ψήφους. καὶ τὸν Ἐνὼχ ἔχεις, ναὶ δὴ καὶ τὸν Ἠλίαν, τὸ τῆς ἀθανασίας σκιαγραφοῦντας μυστήριον. κατέχει γὰρ τούτους ὁ πλάστης ἐν σώματι, ψυχαγωγῶν τὴν ἐξόριστον φύσιν, ὡς καὶ μετὰ τὴν ὑπερόριον φυγὴν πάλιν εἰς τὴν ἀθάνατον ἐπαναγάγοι πολιτείαν. ἡ διαπταίσαντος πατρὸς ἐπεισελθοῦσα θνητότης, ἀναμαρτήτου παιδὸς εἰς διάλυσιν ἐδεῖτο τῆς τιμωρίας, ὃν ἀναμένειν ἡ φύσις διὰ τοῦ Ἐνὼχ καὶ Ἠλίου διδασκομένη προεθίζετο. Ὅτι οὖν βουληθέντος, οὐκ ἀποθνήσκει θνητὸς, Ἐνώχ με καὶ Ἠλίας διδάσκουσι· καὶ γίνονται δι' αὐτῶν ἀθανασίας ἐλπὶς, τοῖς ὑπὸ θανάτου προσομιλήσασιν. νεκροῖς δέ τινα ἂν παράσχοιεν οἱ μήπω θανόντες προσδοκίαν ἀναβιώσεως; ἀλλ' ἐάν τις ἐκ νεκρῶν ἀναστὰς ἐν οὐρανῷ βασιλεύῃ, οὗτος τοῖς ἐμοῖς παντὶ γένει τὸ τῆς ἀθανασίας ἀναμφίβολον δῶρον παρέχεται. διὰ τοῦτο πλάττει τῇ φύσει θεὸς ἀθανασίας ἐκ τῆς φύσεως πρόσωπον. καὶ δείκνυσιν ὑπὲρ φύσιν ἐκ τῆς φύσεως προστάτην τῆς φύσεως. ὁ θανάτου γευσάμενος ἐν οὐρανοῖς ἐκ νεκρῶν ἐνθρονίζεται· ὡς ἂν κάτωθεν ἡ φύσις πρὸς τὸν ἐν οὐρανοῖς ἀτενίζουσα,

DIVINÆ bonitatis imber incipiens hominibus effundi, hodie supra modum auctus est, & magna olim [exhibita] beneficia maioribus hodie obscurauit. Nam erant quidem ante hoc beneficium illustria, & summi amoris signa: Adam è virgineo sanguine nouus factus, corporum morbi fugati, & ex animabus dæmonia eiecta. Latrones prícipem latronum vincunt, & de eo triumphant: Resurrectio morti succedit. Sed hactenus hæc plena sunt honoris & splendoris, sed donum quod nunc celebramus, non admittit comparationem. Et amor creatoris erga nos vincit seipsum, & vna cum victoria ornatur: & quæ illam vicit, nihilominus quàm si horum singula victoriæ coronam reportarent. Terrigena natura terram relinquens, quin potius ferens, in cœlum transfertur. Et hoc quod dictum est: *Faciamus hominem ad imaginem & similitudinem nostram*, magis reformationis, quam formationis esse videtur. Exemplar immortalitatis est forma hodie assumpta, adumbratio huius & typus est initium creationis nostræ ad imaginem Dei. Loqui debet asinus, ne quis sit incredulus: ante locutus est serpens. Virgo parit. Ne tibi nouum videatur, parit quæ antea sterilis fuit, pariendus erat Adamus morte superior, ne quærendo vt credas defatigeris. Primus Adam accipit sententiam de immortalitate. & Enoch habes, & Eliam, qui immortalitatis mysterium adumbrant. Creator enim hos adhuc tenet in corpore, naturam exsulantem consolans, qui etiam post exilium iterum immortalitati sit illam restiturus. Lapsi parentis quæ irrepsit mortalitas, non peccantis filij in solutionem indiget supplicio, quem exspectare natura per Enoch, & Eliam antea consueuit. Te volente non moritur mortalis, vt Enoch, & Elias me docent, & per illos resurrectionem speramus, quia nondum mortui sunt. Mortuis verò, quam quæso præbeant exspectationem resurrectionis ij qui nondum mortui sunt? Sed si quis à mortuis excitatus in cœlo regnat, ille omnibus hominibus certum immortalitatis beneficium dat. Ideò naturæ format Deus immortalitatis è natura faciem, & ostendit supra naturam è natura naturæ ducem. Qui mortem gustauit, in cœlo à mortuis collocatur, vt è terris natura ad eũ qui in cœlis est respiciens,

Genes. 1. 20.

Num. 22. 28.

Genes. 3. 1.

Luc. 1. 36.

Genes. 5. 24.

4. Reg. 2. 11.

NILVS. nihil de immortalitate addubitet, videns regem in æternum in cœlis è se natum regnare. Quis potentias Domini enarrabit? Regnat cum diuinitate natura, quæ prius in paradiso nec diuinam vocem audire sustinuit, sed præ timore fugit, & sese occultauit. O Dei erga me bonitatem! Non meminit transgressionis, non recordatur pacti, quod cum serpente malum pepigimus, ingratitudinem hominum non reputat, lapsum naturæ non erubescit, sed in barathro mortis iacentem, in ipsis impietatis adytis cóplectitur inenarrabilibus amoris diuitiis, & illam ex inferorum penetralibus retrahens, vna cum diuinitate sua creator creaturam eleuans, paterno sinui imposuit. Ideò Paulus clamat: *Conresuscitauit, & consedere nos fecit in cœlestibus.* Ephes. 2. 6.

μηδὲν * ἐνδοιάζῃ τῇ ἀθανασίᾳ, τὸν δὲ αὐτῆς ἀΐδιον ἐν οὐρανοῖς βλέπουσα βασιλεύοντα. τίς λαλήσει τὰς δυναστείας κυρίου; συμβασιλεύει θεότητι φύσις, ἡ πρὶν ἐν παραδείσῳ μηδὲ τῆς θείας φωνῆς τὴν ἀκοὴν στέγουσα, ἀλλὰ τῷ φόβῳ διαδιδράσκουσα καὶ κρυπτομένη. ὢ τῆς περὶ ἐμὲ χρηστότητος. οὐ μνημονεύει τῆς παραβάσεως, οὐ μνησικακεῖ τοῦ πρὸς τὸν ὄφιν συνθήματος, τὴν ἀγνωμοσύνην οὐ λογίζεται. τὴν πτῶσιν οὐκ ἐπῃσχύνθη τῆς φύσεως· ἀλλ' ἐν αὐτοῖς τοῖς τοῦ θανάτου κειμένην βαράθροις, ἐν αὐτοῖς τοῖς τῆς ἀσεβείας ἀδύτοις περιδράττεται ταύτης ἀρρήτῳ φιλανθρωπίας πλούτῳ. καὶ τῶν μυχῶν ταύτην ἀνασπάσας τοῦ ᾅδου, συνανυψώσας αὐτὴν τῇ θεότητι ὁ πλαστουργὸς τὸ πλαστούργημα, τοῖς πατρικοῖς κόλποις ἐνίδρυσε. διὰ τοῦτο καὶ Παῦλος ἐβόα· συνήγειρε καὶ συνεκάθισεν ἡμᾶς ἐν τοῖς ἐπουρανίοις.

* [illegible] M. M.

CCLXXVII.

EXCERPTA EX HOMILIA I. IOANNIS CHRYSOSTOMI

De Spiritu Sancto.

LEGI primam Homiliam Chrysostomi de Spiritu sancto, cuius hoc initium: Heri nobis, ô amatores Christi, pseudochristi à semetipsis loquebantur, non ex lege, non ex Prophetis, sed à proprio suo animo ac impetu. Saluator autem non recessit à lege, non reliquit Prophetas, sed dixit nunc quidem: *Benè prophetauit Isaias:* nunc verò: *Non est in lege vestra scriptum?* & talia infinita. Cum igitur qui venerunt ante Christum, & illius nomen falsò sibi imposuerunt, non è sacra Scriptura, sed ex propria vecordia errorem proferrent, dicit Christus: *Ego a me ipso non loquor*, vt illi. Nam à seipso loqui, est extra sacras litteras loqui, quia verò à seipso loqui, pseudochristorú & pseudoprophetarum est, dicit Deus per Prophetam Ezechielem: *Non misi illos, a seipsis locuti sunt, & de corde suo dicunt.* Quia igitur pseudoprophetæ à seipsis loquuti sunt, illam suspicionem amoliri volens: (blasphemabat enim ingrata Iudæorum natio, & mundum in errorem trahebat) ideò dixit: Ego à me ipso non loquor, sed à lege ac Prophetis: *Omnia quæcunque audiui à Patre meo*, in lege, in Prophetis, (in persona carnis hæc dicit, & ad impiam suspicionem tollendam) *Vos verò quæcunque audiStis à Patre vestro diabolo:* filij enim paternam hæreditatem suscipiunt, & ideò eorum hæredes fiunt, vt idem hic esse videatur, & eodem recidere ex seipso loqui, & loqui ex patre suo diabolo. Quemadmodum Christus veniens legem & Prophetas impleuit, sic & Spiritus sanctus Euangelium impleuit. Christus veniens confirmauit ea quæ sunt à Patre in lege & Prophetis dicta. Ideò & Paulus dixit: * *Finis legis Christus.* Spiritus sanctus veniens, Euangelium impleuit. Quæcunque sunt in Christi doctrina, Spiritus implet, quæcunque in lege, Christus. Non quòd Pater sit imperfectus, sed quod sit interpres, & perfector eorum quæ sunt Patris.

Matth. 15. 7.
Ioan. 8. 17.
Ioan. 14. 10.
Ezech. 13. 6.
Ioan. 15. 15.
Ioan. 8. 44.
* al. νόμος plenitudo, πλήρωμα.

ΤΟΥ ΧΡΥΣΟΣΤΟΜΟΥ ΕΚ ΤΗΣ περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος α' ὁμιλίας.

σοζ'. Excerpta ex homilia I. Ioan. Chrysostomi de Sp. sancto.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τῆς περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος πρώτης ὁμιλίας, ἧς ἡ ἀρχή· Χθὲς ἡμῖν, ὦ φιλόχριστοι, οἱ ψευδόχριστοι ἀφ' ἑαυτῶν ἐλάλουν, οὐκ ἐκ νόμου, οὐκ ἐκ προφητῶν· ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἰδίας γνώμης καὶ ὁρμῆς. ὁ δὲ σωτὴρ οὐκ ἀπέστη νόμου, οὐκ ἐγκατέλειπε προφήτας· ἀλλ' ἔλεγε ποτὲ μέν, καλῶς εἶπεν Ἡσαΐας· ποτὲ δέ, οὐ γέγραπται ἐν τῷ νόμῳ ὑμῶν· καὶ μυρία τοιαῦτα. ἐπεὶ οὖν οἱ ἐλθόντες πρὸ Χριστοῦ, καὶ τὸ ἐκείνου περιθέντες ἑαυτοῖς κακούργως ὄνομα, οὐκ ἀπὸ τῶν ἱερῶν γραφῶν, ἀλλ' ἐκ τῆς ἰδίας ἀπονοίας τὰ τῆς πλάνης προὔβαλλον. λέγει ὁ σωτήρ· Ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ, ὥσπερ ἐκεῖνοι· τὸ γὰρ ἀφ' ἑαυτοῦ λαλεῖν, τὸ ἔξω τῶν ἱερῶν γραφῶν ἐστι λαλεῖν. ὅτι δὲ τὸ ἀφ' ἑαυτοῦ λαλεῖν, ψευδοχρίστων ἐστὶ καὶ ψευδοπροφητῶν, λέγει διὰ τοῦ προφήτου Ἰεζεκιὴλ ὁ θεός· Οὐκ ἀπέστειλα αὐτούς, ἀφ' ἑαυτῶν ἐλάλησαν, ἐκ τῆς καρδίας αὐτῶν φθέγγονται. ἐπεὶ οὖν οἱ ψευδοπροφῆται ἀφ' ἑαυτῶν ἐκήρυττον· ταύτην ἀποδυόμενος τὴν ὑπόνοιαν (καὶ γὰρ ἐδυσφήμει τὸ ἀχάριστον τῶν ἰουδαίων ἔθνος πλάνον, καὶ πλανᾷν τὸν κόσμον) διὰ τοῦτο ἔλεγεν· Ἐγὼ ἀπ' ἐμαυτοῦ οὐ λαλῶ· ἀλλ' ἀπὸ νόμου, ἀπὸ τῶν προφητῶν· ὅσα ἤκουσα παρὰ τοῦ πατρὸς ἐν νόμῳ, ἐν προφήταις (ἐκ προσώπου δὲ τῆς σαρκὸς ταῦτα λέγει, καὶ εἰς διάλυσιν τῆς δυσσεβοῦς ὑπονοίας:) ὑμεῖς δέ, ὅσα ἠκούσατε παρὰ τοῦ πατρὸς ὑμῶν τοῦ διαβόλου. τὰ γὰρ τοῦ πατρὸς κλῆρος γίνεται τοῖς παισί· καὶ διὰ τοῦτο τὰ ἐκείνου γίνεται τῶν κληρονόμων. ὡς ἴσον ἐνταῦθα καθορᾶσθαι, καὶ εἰς ταὐτὸν συνιέναι, τὸ ἐξ ἑαυτῶν λαλεῖν, τὸ ἐκ τοῦ πατρὸς αὐτῶν τοῦ διαβόλου λαλεῖν· Ὥσπερ ὁ Χριστὸς ἐλθὼν ἐγένετο πλήρωμα νόμου καὶ προφητῶν· οὕτω καὶ τὸ πνεῦμα πλήρωμα τοῦ εὐαγγελίου. Χριστὸς ἐλθὼν ἐβεβαίωσε τὰ παρὰ τοῦ πατρὸς ἐν τῷ νόμῳ εἰρημένα καὶ προφήταις. διὸ καὶ λέγει Παῦλος· * πλήρωμα νόμου Χριστός. τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐπελθόν, ἐπλήρωσε τὰ τοῦ εὐαγγελίου· ὅσα ἐστὶν ἐν τῇ τοῦ Χριστοῦ διδασκαλίᾳ, τὸ πνεῦμα πληροῖ· ὅσα ἐν τῇ τοῦ νόμου, ὁ Χριστός. οὐχ ὡς ἀτελοῦς ὄντος τοῦ πατρός· ἀλλ' ὡς ἑρμηνευτὴς τῶν τοῦ πατρὸς καὶ τελειωτής

* νόμου. Rom. 10. v. 4.

ὄντος

οὕτω δὲ τὸ πνεῦμα διασαφεῖ καὶ διαρθροῖ τὰ τοῦ υἱοῦ· καὶ γάρ φησι, πολλὰ ἔχω ὑμῖν λαλεῖν, ἀλλ' οὐ δύνασθε βαστάζειν ἄρτι. ὅταν δὲ ἔλθῃ τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὁδηγήσει ὑμᾶς εἰς πᾶσαν τὴν ἀλήθειαν, καὶ ἑξῆς. Ὅτι ἀφ' ἑαυτοῦ οὐ λαλεῖ· οὐ γὰρ ἀντιφθέγγεται τῷ υἱῷ, ἀλλ' ἀναπληροῖ τὰ τοῦ υἱοῦ, καθ' ὃν τρόπον ὁ υἱὸς τὰ τοῦ πατρός. Ὅτι ἐν τούτῳ τῷ λόγῳ εὑρήσεις πρὸς τῷ τέλει, δεικνύντα τὸν Χρυσόστομον, ὅτι ἡ ἀποστολὴ οὔτε τὸν υἱὸν οὔτε τὸ πνεῦμα ἐλάττω ποιεῖ τοῦ πατρός. Ὅτι καὶ αὐτὸς ὁ πατὴρ ἀποστέλλεται παρὰ τοῦ πνεύματος, καὶ παρὰ τοῦ υἱοῦ, λέγει αὐταῖς λέξεσιν· Ἐάν σοι δείξω τὸν ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς ἀποστελλόμενον παρὰ τοῦ πνεύματος, καὶ παρὰ τοῦ υἱοῦ· τί ποιεῖς; ἢ ἀρνῆσαι τὸν Χριστὸν, καὶ *ἀπάλειψον τὰς γραφάς· ἢ δοῦλος ὢν τῶν γραφῶν, ὑπόταξαι ταῖς γραφαῖς. καὶ ποῦ (φησιν) εἴρηται τοῦτο; ἄκουε τοῦ θεοῦ διὰ τοῦ προφήτου λέγοντος Ἡσαΐου· Ἄκουέ μου Ἰσραὴλ, ὃν ἐγὼ καλῶ· καὶ ὅλην τὴν περικοπὴν ἐκτεθεὶς τοῦ χωρίου, μέχρι τοῦ, Καὶ νῦν κύριος ἀπέστειλέ με καὶ τὸ πνεῦμα αὐτοῦ, διισχυρίζεται, τὸν πατέρα ταῦτα εἰπεῖν· ἐκ τῶν προτεταγμένων βεβαιῶν τὸν λόγον, καὶ καθιστῶν δῆλον, ὡς ὁ πατὴρ εἴη νῦν ὁ λέγων, καὶ ἀποστελλόμενος παρά τε τοῦ πνεύματος καὶ τοῦ υἱοῦ.

* ἀναίρεσον. M. M.

Sic Spiritus sanctus explicat & illustrat opera Filij. Etenim ait: *Adhuc multa habeo vobis dicere, sed non potestis portare modo: cum autem venerit Spiritus sanctus, docebit vos omnem veritatem &c.* à se ipso non loquitur, non enim contradicit Filio, sed opera Filij implet, vt Filius patris. In hac homilia in fine inuenies Chrysostomum dicere, missionem neque Filium neque Spiritum minorem facere Patre. Quòd & ipse Pater mittatur à Spiritu, & à Filio, dicit his verbis: Si tibi ostendero factorem cœli & terræ missum esse à Spiritu & Filio, quid facies? vel nega Christum, & dele Scripturas, vel seruus Scripturæ, submitte te Scripturis. Et vbi dicitur, inquit, hoc? Audi Deum per Prophetam dicentem Isaiam: *Audi me Israël quem ego voco*; & cùm integrum locum cousque protulisset: *Et nunc Deus misit me & Spiritus eius.* confirmat Patrem hæc dicere. ex prædictis confirmans hanc orationem & statuens: clarum est Patrem nunc loqui, & mitti se à Spiritu & Filio.

IO. CHRYSO. Ioan. 16. 12. Esaie 48. 12. Ibid. 16.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ ὅτι Χριστὸς ἀνατολή· καὶ εἰς τὸ, ἀνέβη καὶ κατέβη· καὶ ὅτι τὸ πνεῦμα τὸ ἅγιον παντοκράτωρ ἐστίν.

Ὅτι ὁ θεὸς λόγος, φησὶν Ἰωάννης, τὸν βραχίονα εἰς τὴν οἰκονομίαν ἐκλαμβάνων τοῦ σωτῆρος καὶ τὴν αὐτοῦ θεότητα. πολλὰ, φησι, σημεῖα ποιήσαντος τοῦ Ἰησοῦ, οὐκ ἐπίστευσαν εἰς αὐτὸν οἱ Ἰουδαῖοι· ἵνα πληρωθῇ τὸ ῥηθὲν ὑπὸ Ἡσαΐου· κύριε, τίς ἐπίστευσε τῇ ἀκοῇ ἡμῶν; καὶ ὁ βραχίων κυρίου τίνι ἀπεκαλύφθη; αὐτὸς τοίνυν καὶ δικαιοσύνη· ἐγγίζει γὰρ ἡ δικαιοσύνη μου παραγενέσθαι. αὐτὸς καὶ σωτὴρ, αὐτὸς καὶ βραχίων. διὰ τοῦτο καὶ ὁ Παῦλος περιλαβὼν ἅπαντα, εἰς ἓν ἀναφέρει, λέγων· Ὃς ἐγενήθη ἡμῖν ἀπὸ θεοῦ σοφία, καὶ ἁγιασμὸς, καὶ ἀπολύτρωσις. οὗτος ἡμῖν ἀνέτειλεν ἀνατολὴν δικαίαν· ἰδοὺ γάρ φησιν ἀνατελῶ τῷ οἴκῳ Δαυὶδ ἀνατολὴν δικαίαν. καὶ βασιλεὺς δίκαιος. μία μὲν οὖν ἡ ἀνατολή· πολλαὶ δὲ αὐτῆς αἱ ἀκτῖνες· φιλανθρωπίας, ἰάσεως, εἰρήνης, δικαιοσύνης· ἀκτῖνες καὶ μυρίων ἄλλων. διὸ καὶ ὁ Δαυὶδ προθεσπίζων ᾖδεν· ἀνατελεῖ ἐν ταῖς ἡμέραις αὐτοῦ δικαιοσύνη καὶ πλῆθος εἰρήνης, ἕως οὗ ἀνταναιρεθῇ ἡ σελήνη. αὕτη τοίνυν ἡ ἀνατολὴ ἐξ ὕψους ἀνέτειλε, καὶ ἀπὸ τῆς γῆς· ἐξ ὕψους μὲν, κατὰ τὴν θεότητα· ἀπὸ γῆς δὲ κατὰ τὴν οἰκονομίαν.

DEVS Verbum, ait Ioannes, brachium de dispensatione Saluatoris, & eiusdem deitate interpretans. Multa, inquit, signa faciente in populo IESV, non crediderunt in eum Iudæi, vt impleretur quod dixit Esaias: *Domine quis credidit auditui nostro, & brachium Dei cui reuelatum est.* Ipse igitur etiam iustitia: appropinquat enim iustitia mea accedere, ipse Saluator, ipse brachium: ideò & Paulus omnia comprehendens, ad vnum refert, dicens: *Qui factus est nobis sapientia à Deo, & iustitia & sanctificatio, & redemptio, ille nobis protulit exortum iustitia. Ecce enim, inquit, proferam exortum iustitiæ domui David.* Ipse & rex iustus. Vnus igitur exortus [siue oriens] multi eius fuerunt radij, humanitatis, curationis, pacis, iustitiæ, radij infinitorum aliorum. Ideò & Dauid præuidens cecinit: *Orietur in diebus eius iustitia & abundantia pacis, donec auferatur Luna.* Hic igitur oriens ex alto ortus est, & è terra: ex alto quidem, secundùm deitatem: ex terra verò, secundum dispensationem.

Eiusdem ex oratione; Christum esse orientem, & in illud: Descendit & ascendit: & quòd Spiritus Sanctus sit omnipotens.

Luc. 1. 78. Ephes. 4. 9. Isaia 53. 1. 1. Cor. 1. 30. Psalm. 71. 7. Luc. 1.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ εἰς τὴν ἐνανθρώπησιν τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ· καὶ, ὅτι ἑκάστῳ κλίματι ἐφεστήκασιν ἄγγελοι.

Praecepta ex confessione Ioan. Chrysost. homil. sua in Natalem I. Cornelio, &c.

Eiusdem in Domini incarnationem Iesu Christi, & quod singulis regionibus Angelus præsit.

SERVIVIT creatura homini, Sol & Luna, stella, mare, terra, & quæcunque in eis sunt, non verò vt digno (etenim præuaricator & reus fuit) sed Deo iubente ei seruire: ne per omnia imago iniuria afficeretur; licet homo præuaricatus fuerit. Omni igitur creatura rebellante, Deus creaturæ mandat non repugnare, sed præbere quidem Solem radios suos,

Pauli locus. Roman. 8. expenditur.

Ἐδούλευσεν ἡ κτίσις τῷ ἀνθρώπῳ [οὐχ ὡς ἀξίῳ] ἥλιος καὶ σελήνη, ἄστρα, καὶ θάλασσα, καὶ γῆ, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς· οὐχ ὡς ἀξίῳ δὲ (καὶ γὰρ παραβάτης ἦν, καὶ ὑπόδικος) ἀλλὰ τοῦ θεοῦ δουλεύειν προστάξαντος: ὡς ἂν μὴ ἐξυβρισθῇ διὰ πάντων ἡ εἰκὼν, εἰ καὶ παρέβη. πάσης τοίνυν τῆς κτίσεως στασιαζούσης· ὁ θεὸς κελεύει τῇ κτίσει, μὴ ἀφηνιάζειν· ἀλλὰ παρέχειν μὲν τὸν ἥλιον τὰς ἑαυτοῦ ἀκτῖνας,

IOANNES CHRYSOST.

mare pisces & negotiationem, & singulas creaturas, vtilitatem suam & commodum hominibus. Hunc sensum Apostolus explicans dicit: *Nam exspectatio creaturæ reuelationem filiorum Dei exspectat. Vanitati enim creatura subiecta est, non volens, sed propter eum qui subiecit eam in spe, & ipsa creatura liberabitur à seruitute corruptionis in libertatem gloriæ filiorum Dei.* Hæc eò pertinent, sciuit Deus hominem lapsurum, & creaturam peccatoris imperium detrectaturam, idcircò refrænauit eam, & etiam nolentem, iussitque parere, vt antea, dum legi parendo, regale ac summum imperium seruabat. Pudebat enim creaturam obnoxio peccatis domino se subiici, & seruire ei, quem seruum peccati esse videret, sed creator iussit transgressorem non abnegare, sed ostendere communis Domini immensam gratiam, & firmum beneficium. Promittens etiam creaturæ, renouato & liberato corrupto & captiuo homine, etiam ipsam renouatum iri, quasi diceret: Cecidit imago, & per lapsum interiit, & per inobedientiam corruptio est. Patere seruire corruptione corrupto, vt quando ipsum renouaro, meam imaginem, corruptum hominem, cum illo & te creaturam renouem, & eadem qua ille afflictam miseria, cum gloria resuscitem. Quid est hoc, hominis dominum fugere creaturam? Dicit enim: *Vanitati subiecta est creatura, non volens*: cui vanitati? A quo enim tempore homo à Deo deflexit, vanitas vocatur. Audi canentem Dauidem: *Veruntamen vniuersa vanitas, omnis homo viuens.* Omnis homo vanus est Deum relinquens, & vanitatem sequens.

Rom. 8. 20.

Rom. 8. 20.

Psal. 38. 8.

Angeli custodes vniuersi.

Constituit Deus Angelos secundùm climata orbis vniuersi custodes, vt quod & Moses dicit, [a] singuli singulas gentes seruent. Constituit verò, vt inanimatas creaturas frænent, Solem, & Lunam, & mare, & terram, & quæcunque in iis sunt, ad seruiendum hominum vsui. Rursum Angeli angebantur seruientes indignis, & pœnæ obnoxiis hominibus: præsertim videndo illos maximum honorem idolis, vni Deo debitum, exhibere. Protulit terra vinum, & aræ libationes accipiebant, alios fructus idolis consecrabant. Ideò Angeli sunt indignati, videntes ea quæ non sunt, coli loco eius qui est. Hinc & alia quæstio, quæ ad Prophetam relata est: *Venit ad illum*, inquit, *Angelus Gabriel, & dicit ei: Daniel serue Dei, ex die primo quo posuisti cor tuum ad intelligendum, vt te affligeres in conspectu Dei tui, exaudita sunt verba tua, & missus sum vt hæc tibi nuntiarem. Princeps autem regni Persarum restitit mihi, nisi Michaël princeps gentis vestræ venisset in adiutorium meum.* Dubitauerit enim aliquis, si Persiæ Angelus præsidens à Deo ordinatus sit. Si verò & Gabriel à Deo missus est, vt populum Israël è captiuitate educeret: quomodo ei Persarum princeps restiterit? Ea quæstio sic solui potest. Mūdus idololatria plenus fuit,

[a] Vt LXX. habent Deut. 32. 8. Vulg. sic: Constituit terminos populorum, iuxta numerum filiorum Israel.

Dan. 10. 14.

τὴν δὲ θάλασσαν ἰχθῦς καὶ τὰς ἐμπορείας, καὶ ἕκαστον τῶν κτισμάτων τὴν ἐξ ἑαυτῶν χρείαν καὶ ὠφέλειαν τοῖς ἀνθρώποις. ταύτην ἀπομνημονεύων ὁ ἀπόστολος τὴν ἔννοιαν, φάσκει· Ἡ γὰρ ἀποκαραδοκία τῆς κτίσεως τὴν ἀποκάλυψιν τῶν υἱῶν τοῦ θεοῦ ἀπεκδέχεται. τῇ γὰρ ματαιότητι ἡ κτίσις ὑπετάγη, οὐχ ἑκοῦσα, ἀλλὰ διὰ τὸν ὑποτάξαντα ἐπ' ἐλπίδι. Ὅτι καὶ αὐτὴ ἡ κτίσις ἐλευθερωθήσεται ἀπὸ τῆς δουλείας τῆς φθορᾶς εἰς τὴν ἐλευθερίαν τῆς δόξης τῶν τέκνων τοῦ θεοῦ. οἷον τι λέγει. ὡς εἶδεν ὁ θεὸς τὸν ἄνθρωπον ἐκπεσόντα, καὶ τὴν κτίσιν ἀπαναίνουσαν πρὸς ὑπηρεσίαν τοῦ ἡμαρτηκότος. ἐχαλίνωσεν αὐτὴν καὶ μὴ θέλουσαν, καὶ ἐκέλευσεν ὑπηρετεῖν ὡς πρότερον, ἡνίκα τὸ βασιλικὸν ἑαυτοῦ καὶ ἀρχικὸν τὴν ἐντολὴν φυλάττων συνδιέσωζεν. ᾐσχύνετο γὰρ ἡ κτίσις τὸν αἰχμάλωτον τῇ παραβάσει κύριον ἐπιγεγράφθαι, καὶ ἐξυπηρετεῖν αὐτῷ, τῆς ἁμαρτίας αὐτὸν ὁρῶσα δοῦλον γενόμενον· ἀλλ' ἐκέλευσεν ὁ κτίσας μὴ ἐξαρνεῖσθαι τὸν παραβάτην, ἀλλ' ἐπιδείκνυσθαι τοῦ κοινοῦ δεσπότου τὴν ἄφθονον χάριν, καὶ τὸ τῆς εὐεργεσίας ἀμετάθετον· ἐπαγγελλόμενος καὶ τῇ κτίσει, ὅτι περ, ἀνακαινιζομένου καὶ ἐλευθερουμένου τοῦ φθαρέντος καὶ αἰχμαλωτισθέντος ἀνθρώπου, ἀνακαινισθήσεται καὶ αὐτή· ὡς ἂν εἰ ἔλεγεν· Ἔπεσεν ἡ εἰκὼν, καὶ ὠλίσθησε διὰ τὴν παράβασιν, καὶ φθείρεται διὰ τὴν παρακοήν· ἀνάσχου δουλεῦσαι τῇ τοῦ φθαρέντος φθορᾷ, ἵνα, ὅταν αὐτὸν ἀνακαινίζω, τὴν ἐμὴν εἰκόνα τὸν φθαρέντα ἄνθρωπον, σὺν αὐτῷ καὶ σὲ τὴν κτίσιν ἀνακαινίσω, καὶ συνάθροισον αὐτῷ τῇ ταλαιπωρίᾳ, συναναστήσω τῇ δόξῃ. τί δέ ἐστι τὸ, τὴν κτίσιν φεύγειν τὴν τοῦ ἀνθρώπου δεσποτείαν; λέγει γάρ· τῇ ματαιότητι ἡ κτίσις οὐχ ἑκοῦσα ὑπετάγη. ποίᾳ ματαιότητι; ἀφ' οὗ ἂν ἐκτραπῇ ὁ ἄνθρωπος τοῦ θεοῦ, ματαιότης καλεῖται. ἄκουσον ψάλλοντος τοῦ Δαυίδ· πλὴν τὰ σύμπαντα ματαιότης, πᾶς ἄνθρωπος ζῶν, πᾶς ἄνθρωπος, μάταιός ἐστιν, ὁ τὸν θεὸν καταλιμπάνων, καὶ τὰ μάταια μεταδιώκων.

Ἔστησεν ὁ θεὸς ἀγγέλους κατὰ [*] τὰ κλίματα τῆς οἰκουμένης ἵνα ἕκαστον ἐπισκοπεύειν, ὡς καὶ [*] Μωσῆς λέγει, ἑνὸς ἑκάστου ἔθνους· ἔστησε δὲ, ἵνα τὴν ἄψυχον κτίσιν χαλινώσωσιν, ἥλιον, καὶ σελήνην, καὶ θάλασσαν, καὶ γῆν, καὶ τὰ ἐν αὐτοῖς, ὑπηρετεῖν τῇ τοῦ ἀνθρώπου ἀπολαύσει. πάλιν οἱ ἄγγελοι ἠσχύνοντο, ὑπηρετούμενοι ἀναξίοις καὶ δίκης ἐνόχοις ἀνθρώποις· μάλιστα, ὁρῶντες αὐτοὺς τὴν δεσποτικὴν ἀξίαν τοῖς εἰδώλοις ἀνάπτοντας, καὶ ἀνιερεύοντας. ἔφερεν ἡ γῆ τὸν οἶνον καὶ οἱ βωμοὶ τὰς σπονδὰς ἐδέχοντο, τοὺς ἄλλους καρποὺς καὶ τοῖς εἰδώλοις ἀνετίθεντο. διὰ τοῦτο ἐδυσφόρουν οἱ ἄγγελοι, τὰ μὴ ὄντα ὁρῶντες ἀντὶ τοῦ ὄντος τιμώμενα. ἐντεῦθεν [*] καὶ τὸ ἕτερον ζήτημα, τὸ εἰς τὸν προφήτην ἀναφερόμενον· Ἦλθε πρὸς αὐτὸν, φησὶν, ὁ ἄγγελος Γαβριὴλ, καὶ λέγει αὐτῷ· Δανιὴλ ὁ δοῦλος τοῦ θεοῦ, ἀφ' ἧς ἡμέρας προέθου κακῶσαι τὴν ψυχήν σου ἐναντίον κυρίου, εἰσηκούσθη ἡ δέησίς σου, καὶ ἀπεστάλην ἀπαγγεῖλαί σοι τὰ ῥήματα ταῦτα. ἀλλ' ὁ ἄρχων τῆς βασιλείας περσῶν ἀντέστη μοι, εἰ μὴ Μιχαὴλ ὁ ἄρχων τοῦ ἔθνους ὑμῶν ἦλθεν εἰς βοήθειαν. ἀπορήσειε γὰρ ἄν τις, εἰ ὁ τῆς περσίδος ἐπισκοπεύων ἄγγελος, παρὰ θεοῦ ἐπιτροπεύειν τέτακται· ὡσαύτως δὲ καὶ ὁ Γαβριὴλ ἀνακομίσαι τὸν Ἰσραὴλ τῆς αἰχμαλωσίας παρὰ θεοῦ ἀπέσταλται: πῶς αὐτῷ τῶν περσῶν ὁ ἄρχων ἀνθίστατο; λυθείη δ' ἂν τὸ διαπορούμενον ὧδε· Ὁ κόσμος εἰδωλολατρείας ἐπεπλήρωτο·

[*] κλίμακας. H. St.

[*] ἐν Δανιὴλ.

[*] λέγεται καὶ τὸ. H. St.

ὁ δὲ

Dan. 5. v. 10. οἱ δὲ ἄγγελοι, οἱ ἐφεστῶτες τῶν ἐθνῶν, ἠγανάκτουν καὶ ἐθλίβοντο. αἰχμάλωτος δὲ Δανιὴλ, εἰς Βαβυλῶνα μετὰ τῶν ὁμοφύλων ἀπαχθεὶς, τὴν θεογνωσίαν ἐκήρυττεν· ὡσαύτως καὶ οἱ τρεῖς παῖδες, οἷς τὸ πῦρ εἰς ἐλαφρὰς αὔρας τὴν καυστικὴν δύναμιν ἀμείψαν ἀνέψυχε. διὸ καὶ πολλοὺς τῆς εἰδωλικῆς μεταστήσαντες πλάνης θεοσεβεῖν παρεσκεύασαν (ἐπ' αὐτῆς.) ὁ οὖν τῆς ἀρχῆς τῶν Περσῶν ἐφεστηκὼς ἄγγελος ἔχαιρεν, ὁρῶν ἐν τοῖς αὐτοῦ μέρεσι τὸν θεὸν ἀντὶ τῶν εἰδώλων λατρευόμενον· τὸν Ναβουχοδονόσορ ἑώρα, ἀντὶ τοῦ καταναγκάζειν θύειν εἰδώλοις, καὶ ἐσχάταις τοὺς μὴ πειθομένους ὑποβάλλειν τιμωρίαις, λαμπρῶς θεολογοῦντα, καὶ λέγοντα· Σιδράχ, Μισάχ, καὶ Ἀβδεναγὼ οἱ δοῦλοι τοῦ θεοῦ τοῦ ὑψίστου· καὶ πολλὰ τοιαῦτα. ἐπεὶ οὖν ὁ μακάριος Δανιὴλ ἐδεῖτο τοῦ θεοῦ, πληρωθέντων τῶν ἑβδομήκοντα ἐτῶν, τῶν ἐπὶ τῇ αἰχμαλωσίᾳ *διορισθέντων, ἀναγαγεῖν τῆς αἰχμαλωσίας τὸν Ἰσραήλ· ἀπεστάλη δὲ Γαβριὴλ, μηνύσων αὐτῷ τὴν ἀνάῤῥυσιν· ἀνθίσταται τῷ Γαβριὴλ ὁ τῆς Περσικῆς ἀρχῆς ἐπιστάτης λυπούμενος, ὅτι πάλιν ἡ γῆ ἧς ἐπεστάτει, τῶν διδασκάλων τῆς εὐσεβείας ἐκεῖθεν ἀνακομισθέντων, εἰς τὴν προτέραν ἐπαναστρέψει ἀσέβειαν καὶ πλάνην. ἀνθίστατο δὲ, οὐ μαχόμενος ἀλλὰ δικαιολογούμενος· τίς ἡ σπουδὴ, λέγων, τῆς ἀνόδου; τὴν οἰκείαν οἰκῶν πατρίδα ὁ Ἰσραὴλ, καὶ εὐπαθῶν, εἰς εἰδωλολατρείαν πολλάκις ἐξώλισθε· νῦν δὲ καθαρῶς εὐσεβεῖ, τὴν ἀλλοτρίαν παροικῶν. καὶ οὐκ εὐσεβεῖ μόνον, ἀλλὰ καὶ ὑπεραθλεῖ τῆς εὐσεβείας, πολλοὺς τῶν πεπλανημένων πρὸς τὸν ἀληθινὸν ἐπιστρέφουσι θεόν. ὅτε οὖν καὶ τοῖς τὴν χάριν δεχομένοις οὐδὲν κατὰ ψυχὴν λυσιτελέστερον ἐπακολουθεῖ, καὶ τοὺς εὐσεβεῖν *δι' αὐτοὺς ἀρξαμένους τὸ ἔσχατον κακὸν ἡ δυσσέβεια πάλιν ὑποχειρίους ποιεῖ· πόσον ἦν ἄμεινον, καὶ τὸν Ἰσραὴλ τῆς αἰχμαλωσίας μὴ *ἀνάγειν· καὶ τοὺς ἄρτι πρὸς τὸ φῶς ἀναβλέψαντας τῆς θεογνωσίας, ἐν τῇ αὐτῇ συντηρεῖν εὐσεβείᾳ; Ἀπεστάλην, φησὶ, τὸν λαὸν ἀποκαταστῆσαι τῇ πατρίδι. ποίᾳ πατρίδι; ἣν οἰκοῦντες ἐμίαινον, κνίσαις δαίμοσι θύοντες, καὶ εἰδωλομανίαις; οὐ ταῦτα κατηγορεῖ, λέγων Ἱερεμίας· κατὰ ἀριθμὸν τῶν πόλεών σου ἦσαν οἱ θεοί σου, Ἰούδα· καὶ κατὰ τὰ ἄμφοδα Ἱερουσαλὴμ ἔθυες τῇ Βάαλ; μυρίοις τότε παρὰ θεοῦ περιεκλύζοντο ἀγαθοῖς, καὶ τῆς κακίας καὶ ἀσεβείας οὐκ ἀνεχώρουν. μυρία νῦν ὑπομένουσι κακὰ, καὶ τοῦ θεοῦ οὐκ ἀφίστανται. τί ποτ' οὖν ἔσται τὸ τῆς ἐπανόδου κέρδος; ἦν τοίνυν ἡ ἀντίστασις, οὐ κακοῦ πρὸς ἀγαθὸν (οὐ γὰρ εἶπεν, ἐμάχετο· ἀλλ' ἀνθίστατο. καὶ γὰρ ἐστὶ πολλάκις ἀντίστασις δικαίου πρὸς ἀγαθόν· ὡς ἀνθίσταται πολλάκις νόμῳ φιλανθρωπία, καὶ φιλανθρωπίᾳ νόμος. ὁ νόμος τὸν ἁμαρτήσαντα κολάζει· φιλανθρωπία πολλάκις βασιλέως τὸν ἁμαρτήσαντα ἐλεεῖ, καὶ ἐξαρπάζει τῆς τιμωρίας:) ὥστε οὖν ἡ μάχη οὐκ ἐναντίου πρὸς ἐναντίον, ἀλλὰ συγγενοῦς πρὸς συγγενῆ. οὔτε γὰρ τὸ δίκαιον ἔξω ἀγαθότητος, οὔτε τὸ ἀγαθὸν ἔξω δικαιοσύνης *εὑρίσκεται. Ὅτι τῆς κτίσεως (φησὶν) ὡς προείρηται δυσχεραινούσης, καὶ ἀγανακτούσης, ἐφ' *ᾧ καὶ ἄκουσα τῷ παραβάτῃ παρεῖχε τὴν χρείαν, καὶ ἐξυπηρέτει· καὶ ἀγγέλων ἀχθομένων ἐπὶ τῇ τῶν εὐεργετουμένων ἀγνωμοσύνῃ· καὶ ὅλου κακουμένου τοῦ κόσμου διὰ τὰς παρανομίας· (καὶ γὰρ εἶδε, φησὶν, ὁ θεὸς τὴν γῆν, καὶ ἦν κατεφθαρμένη, ὅτι κατέφθειρε πᾶσα σὰρξ τὴν ὁδὸν *αὐτῆς.

* ὁρισθέντων. H. St.

* al. διὰ τῶν

* ἀναγαγεῖν.

* ὃ.

* libri edit. αὐτοῦ ἐπὶ τῆς γῆς.

Angeli gentibus præfecti indignabantur & affligebantur. Daniel verò captiuus cum suis contribulibus Babylonem ductus, Dei cognitionem prædicauit: similiter & tres pueri, quibus ignis tanquam suauis aura refrigerationi fuit. Ideò & multos ab idololatria ad pietatem traduxerunt. Angelus igitur Persarum lætatus est, videns in sua regione pro idolis Deum coli. Nabuchodonosorem non iam ad idolis immolandum cogere, neque vltimis suppliciis non parentes subiicere vidit: sed clare Deum prædicantem & dicentem: *Sidrach, Misach, & Abdenago serui sunt* DEI *altissimi*, taliaque multa. Cum igitur beatus Daniel peteret à Deo, impletis septuaginta annis captiuitati præscriptis, vt è captiuitate Israël educeretur: missus est Gabriel, qui Danieli liberationem significaret, restitit Gabrieli dolens Angelus Persarum, quia iterum terra cui præerat, doctoribus pietatis hinc ablatis, ad pristinam impietatem & errorem reuersura esset. Restitit igitur non pugnando, sed iusta dicendo. Quæ reditus, inquit, festinatio? propriam habitans patriam Israël, rebus secundis, sæpius ad idololatriam conuersus est: Nunc verò piè viuit, regionem alienam inhabitans, & non modò piè viuit, sed etiam pro pietate pugnat, multosque errantes ad verum Deum conuertit. Quando igitur & gratiam suscipientibus nihil secundum animam est vtilius futurum, & qui pietatem per illos colere inceperant, in summum malum, qualis impietas est, iterum sunt lapsuri, quantò melius erit Israël è captiuitate non reducere, & ad pietatem reuersos, in ipsa pietate conseruare? Missus, inquis, sum ad restituendum populum in patriam: in quam patriam? quam inhabitantes fœdauerunt, dæmonibus sacrificantes, & idolis. Non hæc accusat Ieremias: *Secundum numerum ciuitatum tuarum erant Dij tui Iuda, &* * *secundum numerum viarum tuarum Ierusalem posuisti aras confusionis ad libandum Baal.* Infinitis tunc à Deo afficiebantur bonis, & à malitia impietatéque non recesserunt. Multa nunc sustinent mala, & à Deo non recedunt. Quod igitur reditus erit emolumentum? Erat igitur Angeli contentio, non mali aduersus bonum: (non enim dixit Scriptura, pugnauit, sed restitit. Et enim sæpe resistit iustu bono, vt sæpe legi clementia, & vicissim clementiæ lex. Lex peccantem castigat, clementia verò regis erga peccantem commiseratione sæpenumero mouetur, & à pœnis liberat. Hic igitur pugna non aduersarij contra aduersarium, sed cognati contra cognatum, neque enim iustitia extra bonitatem, neque bonitas absque iustitia inuenitur. Creatura, inquit, vt dictum est, molestè ferente & indignante, quod inuita transgressori præbuit vsum, & seruiuit, & Angelis dolentibus ob hominum ingratitudinem, & toto mundo malis afflicto propter inobedientiã (*Vidit enim, inquit, Deus terram esse corruptam, omnis quippe caro corruperat viam suam,*

Ierem. 2. 28. & 11. 13.

* Græci hic est: in biuiis Ierusalem sacrificabas Baal.

Genes. 6. 12.

IO. CHRYSO. non erat creatura talis, qualem initio eam Deus crearat. Non erat stellis cœlum, vt antea splendens sine vlla macula. Non dabat terra vt prius, fructus puros, nec mare, nec aliqua alia creatura. Prævaricator enim in eam ingressus, contaminauit ac fœdauit omnia, blasphemiis Deo inuisis, turpibusque vocibus, & cædibus, mare piratis & latronibus, fontes & fluuios idolis & nymphis statuisque complendo, omnes res conditas in Deos homines formabant. Nihil autem sic creaturam maculat & adulterat, quam si in Deum confletur. Ideò Saluator mundi venit in illam per carnem, & eandem ab infinitis illis maculis mundatam renouauit, & à longe difficilioribus morbis & affectionibus, quam corporea corruptione liberauit, renouat per primum aduentum creaturam, vt discas eundem esse, qui eam in principio creauit. Non enim alterius est creare, & alterius corruptam instaurare, sed eiusdem vtrumque est sapientiæ & artis. Renouat creaturam priori aduentu, vt credas, secundo etiam aduentu eam instauratum iri, & te ante illam renouatum in incorruptibilitatem, perturbationum vacuitatem, & ineffabilem pulchritudinem. Si enim quando volens in infirmitate carnis erat in sudoribus, in doloribus, quando seductor & Samaritanus vocabatur, creaturam ab his tantisque & maximè diuturnis morbis, & maculis mundauit, quando veniet iudex viuorum & mortuorum, quando Angelorum infinitis myriadibus stipatus, quando omnium dominator & dominus quãdo omnia horrore concutientur & trement, quomodo mutatio corruptionis in incorruptibile, non videatur quam facillimè consecuta, Deo digna?

Venit Saluator prædicentibus Prophetis, ne quis putet, quomodo homo a primo proposito & auxilio aberrans, aliud arripuerit, eodem agendum esse Deo. ne igitur quis hoc putet, longo ab hinc tempore Prophetæ illius aduentum prædixerunt, vt ostenderent, Deum non meditando inuenire commodum, sed à principio omnia præuidisse. Nam nos quidem homines meditamur, ac si priori conatu frustremur, ad alium accedimus. Deus vero non sic, sed dedit Legem, Prophetas, & post illa Euangelium, non tempore, quod esset vtile, discens, verum ab initio videns, non aliter potuisse creaturam, & in ea hominem fieri, nec manu-duci, neque incorruptionis dignitatem recipere, nisi eo modo, quo ineffabilis prouidentia & humanitas dispensauit.

Si, inquit, *Deus præuidit Adam peccaturum, quare eum produxit? Et multa sunt, & pulchra huius dubij solutiones.* Dicit itaque Chrysostomus: Non hoc solum aio, quod præsciuit, sed etiam quod lapsum hominem per dispensationem reparaturus esset. Et non primo quidé sciuit lapsum, nisi etiam præsciuisset resurrectionem. Sciebat eum lapsurum, sed resurrectioné tanquam remedium præparauit, & permisit hominem vsque ad periculum mortis peruenire,

οὐκ ἦν ἡ κτίσις, οἵαν ὑπέστησεν αὐτὴν ὁ Θεὸς ἀπ' ἀρχῆς· οὐκ ἦν τοῖς ἄστροις ὁ οὐρανὸς, ὡς τὸ πρὶν, ἄνευ τινὸς μιάσματος καταλαμπόμενος· οὐκ ἦν ἡ γῆ τοὺς καρποὺς ἀμολύντους, ὡς τὸ πρὶν, ἀναδιδοῦσα· οὐ θάλασσα, οὐκ ἄλλο τι τῶν ἐν τῇ κτίσει. ὁ γὰρ παραβάτης εἰσελθὼν ἐν αὐτῇ, κατεμίανε καὶ ἀπεπάλαισεν ἅπαντα, ταῖς βλασφημίαις ταῖς θεομισέσι, καὶ αἰσχραῖς φωναῖς, καὶ μιαιφονίαις· τοῖς πειραταῖς καὶ λῃσταῖς τὴν θάλατταν· τὰς πηγὰς καὶ ποταμοὺς τῇ εἰδωλολατρείᾳ, νύμφαις καὶ δαίμοσιν ἀνάπτοντες αὐτά. πᾶσα τοῖς ἀνθρώποις ἡ *κτίσις εἰς θεοὺς ἀνεπλάττετο· οὐδὲν δὲ κτίσιν οὕτω μιαίνει καὶ κιβδηλεύει, ὡς τὸ θεοποιεῖσθαι αὐτήν. διὰ ταῦτα εἰσῆλθεν ὁ σωτὴρ τοῦ κόσμου διὰ σαρκὸς ἐν αὐτῇ. καὶ ταύτην τῶν μυρίων τούτων ἀπαλλάξας μιασμάτων, ἀνεκαίνισε· πολὺ χαλεπωτέρων ἢ σωματικῆς διαφθορᾶς ἐλευθερώσας αὐτὴν κακώσεων καὶ παθῶν· ἀνακαινίζει διὰ τῆς προτέρας παρουσίας τὴν κτίσιν· ἵνα μάθῃς, ὅτι αὐτός ἐστιν, ὁ καὶ ἀπ' ἀρχῆς αὐτὴν δημιουργήσας. οὐ γὰρ ἄλλου μὲν κτίζειν, ἄλλου δὲ διαφθαρεῖσαν ἀνακαινίζειν· ἀλλὰ τῆς αὐτῆς ἑκάτερον σοφίας καὶ τέχνης. ἀνακαινίζει τὴν κτίσιν κατὰ τὴν προτέραν ἐπιδημίαν· ἵνα μηδεμία σοι χώρα καταλειφθῇ ἀπιστίας, ὡς κατὰ τὴν δευτέραν παρουσίαν οὐ καινισθήσεται· καὶ σὺ πρὸ αὐτῆς εἰς ἀφθαρσίαν, εἰς ἀπάθειαν, εἰς ἄφραστον καλλονήν. εἰ γὰρ, ὅτε ἦν ἑκὼν ἐν ἀσθενείᾳ σαρκὸς, ἐν ἱδρῶσιν, ἐν πάθεσιν ὁ Χριστὸς, ὅτε πλάνος καὶ Σαμαρείτης ἐσυκοφαντεῖτο, τὴν κτίσιν ἐκάθαρε τῶν τοσούτων καὶ τηλικούτων καὶ πολυχρονιωτάτων παθῶν καὶ μιασμάτων· ὅταν ὡς κριτὴς ζώντων παραγένηται καὶ νεκρῶν, ὅταν μυριάσιν ἀγγέλων δορυφορούμενος τάγμασιν, ὅταν πάντων δεσπόζων καὶ κύριος, ὅταν πάντα φρίσσῃ καὶ τρέμῃ: πῶς ἡ ἐκ φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν μεταβολὴ οὐ (κατὰ) τὸ ῥᾷστον ἔχουσα καθορᾶται καὶ τὸ ἀκόλουθον καὶ θεοπρεπές;

Ὅτι παραγίνεται ὁ σωτὴρ προκηρυττόντων τῶν προφητῶν, ἵνα μή τις νομίσῃ, ὅτι καθ' ὃν τρόπον ἄνθρωπος τῆς προτέρας διαμαρτὼν ἐπιβολῆς καὶ βοηθείας ἐπὶ δευτέραν ἔρχεται, οὕτω καὶ ὁ Θεός. ἵνα οὖν μή τις ὑπονοήσῃ τοῦτο, ἄνωθεν προέλεγον οἱ προφῆται τὴν παρουσίαν αὐτοῦ· ἵνα δείξωσιν, ὅτι Θεὸς οὐ σκεπτόμενος εὑρίσκει τὸ συμφέρον, ἀλλ' ἀπ' ἀρχῆς προεῖδεν ἅπαντα. ἡμεῖς μὲν γὰρ οἱ ἄνθρωποι σκεπτόμεθα· καὶ ἐὰν ἀποτυγχάνωμεν τῆς προτέρας πείρας, ἐφ' ἑτέραν μεταβαίνομεν. ὁ δὲ Θεὸς οὐχ οὕτως· ἀλλ' ἔδωκε νόμον, προφήτας, καὶ μετὰ ταῦτα τὸ εὐαγγέλιον· οὐ χρόνῳ τὸ συμφέρον μεταμαθὼν· ἀπ' ἀρχῆς δὲ εἰδὼς, ὡς οὐχ οἷόν τε ἄλλως ἦν τὴν κτίσιν καὶ τὸν ἐν αὐτῇ ἄνθρωπον οὔτε γενέσθαι, οὔτε παιδαγωγηθῆναι, οὔτε τὸ τῆς ἀφθαρσίας ἀξίωμα ἀναλαβεῖν, εἰ μὴ καθ' ὃν τρόπον ἡ ἄφατος πρόνοια καὶ φιλανθρωπία ᾠκονόμησεν.

Ὅτι φασὶν, εἰ προῄδει ἁμαρτήσειν τὸν Ἀδὰμ ὁ Θεὸς, τί καὶ παρήγαγεν αὐτόν; καὶ πολλαὶ μέν εἰσι καὶ *καλαὶ τοῦδε τοῦ ἀπορήματος ἐπιλύσεις. λέγει δὲ οὖν καὶ ὁ θεσπέσιος Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος, ὅτι οὐ τοῦτο μόνον φημὶ, ὅτι προῄδει· ἀλλ' ὅτι καὶ πεσόντα ἀναστήσει αὐτὸν διὰ τῆς οἰκονομίας. καὶ οὐ προέγνω πρότερον τὴν πτῶσιν, εἰ μὴ προεπενόησε τὴν ἀνάστασιν. ᾔδει ὅτι πεσεῖται, ἀλλὰ προκατέθετο τῆς ἀναστάσεως φάρμακον· καὶ συνεχώρησεν εἰς πεῖραν ἐλθεῖν θανάτου τὸν ἄνθρωπον.

* ζῶσι M. M.

Matth. 27. v. 63. Ioan. 8. 48

1. Petr. 4. v. 5.

Iudæ v. 14.

Luc. 21. v. 25.

Heb. 1. v. 1.

* [illegible]

ἵνα

ἵνα μάθοι, τίνος μὲν ἀπολαύει δι' ἑαυτὸν, τίνος δὲ τῇ τοῦ πλάστου χάριτι. ᾔδει πεσούμενον τὸν Ἀδάμ· ἀλλ' ἔβλεπεν ἐξ αὐτοῦ προελευσόμενον τὸν Ἄβελ, τὸν Ἐνὼς, τὸν Ἐνὼχ, τὸν Νῶε, τὸν Ἠλίαν, τοὺς προφήτας, τοὺς θαυμαστοὺς ἀποστόλους, τὸ ἄγαλμα τῆς φύσεως, τὰς θεοκινήτους τῶν μαρτύρων καὶ στάζοντας τῆς εὐσεβείας νέφη. ἔβλεπε ταῦτα καὶ ποῦ τὸ καλόν; ποῦ δὲ δίκαιον; ποῦ δὲ θεοπρεπές; [ἵνα] διότι ἔμελλεν εἷς ἄνθρωπος ἁμαρτάνειν, τοῦτον μὴ ἀγαγεῖν ἐκ μὴ ὄντων; καὶ τοσούτων ἀνδρῶν, ὧν οὐδὲ καθ' ἕνα ἄξιος ὁ κόσμος, φορὰν ἀνακόψαι, καὶ θερίσαι πρόρριζον τὴν τοσαύτην τοῦ γένους βλάστησιν καὶ καλλονήν· καὶ κατ' αὐτῆς ἐπαφεῖναι τὴν ἐκτομὴν καὶ ὀργήν· καὶ ταῦτα τοῦ τὴν ἁμαρτίαν ὕστερον ἑλομένου, οὔτε ἁμαρτόντος οὔτε ἁμαρτεῖν *μεμελετηκότος *ἅτε μήπω μηδὲ ὑφεστῶτος; εἰ γὰρ σωφρόνων ἐστὶν ἀνδρῶν, τὸ μελετήσαντα μὲν ἁμαρτῆσαι, μὴ ἁμαρτήσαντα δὲ, μὴ εἰσπράττειν δίκας ἁμαρτημάτων· ἢ πού γε ἂν εἴη θεοῦ, τὸν μηδὲ μελετήσαντα ἐξαμαρτῆσαι, τὰς τῶν ἡμαρτηκότων ἀπαιτεῖν δίκας, καὶ ταῦτα χαλεποῦ μὲν ὄντος τοῦ ἁμαρτήματος; πῶς γὰρ οὐ χαλεπὸν, ἀθέτησις δεσποτικῆς ἐντολῆς; οὐκ ἀνιάτου δὲ ἐσομένου, τῇ ἀφάτῳ φιλανθρωπίᾳ τοῦ πλάστου, καὶ τοῦ πρωτοπλάστου, εἰς τὴν ἀρχαίαν ἐπανάγεσθαι μέλλοντος ἀξίαν. ὥστε εἰ μὴ παρήχθη, διότι ἔμελλεν ἁμαρτάνειν ὁ ἄνθρωπος, ἐδείκνυτο ἂν τὸ θεῖον τὸν μήπω ἁμαρτήσαντα κολάζον, καὶ τῆς ὕστερον ἀναπλάσεως καὶ σωτηρίας ἀποστεροῦν· καὶ τοσούτων ἀνδρῶν καλῶν τε καὶ ἀγαθῶν ἔρημον τὴν κτίσιν ἀποφαῖνον.

* al. μεμελετηκότα.
* al. ὑφεστ.

Ὅτι, τοῦ θείου Παύλου εἰπόντος, πρωτότοκος πάσης κτίσεως, οἱ αἱρετικοί φησι μὴ νοήσαντες, περὶ ποίας κτίσεως λέγει, εἰς κτίσμα τὸν υἱὸν οἱ ἀνόητοι καταβιβάζουσι. διττὴ δὲ ἡ κτίσις· ἡ μὲν γάρ ἐστιν, ἡ γεγενημένη· ἡ δὲ, ἡ ἀνακαινιζομένη. αὐτὸς γὰρ πάλιν Παῦλος βοᾷ· Εἴ τις ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις. ἵνα δὲ *λαμπρότερον ἐνδείξῃ, ὅτι τῆς ἀνακαινισθείσης κτίσεως λέγει πρωτότοκον τὸν Χριστὸν, ἐπάγει, πρωτότοκος ἐκ νεκρῶν, ἵνα γένηται ἐν πᾶσι πρωτεύων. πρωτεύων τῶν ἀνακαινιζομένων, τῶν εἰς ἀφθαρσίαν καλουμένων, τῶν ἐκ νεκρῶν *ἐγειρομένων, [καὶ *ἐγερθησομένων.] πρωτεύων οὐ κατὰ τὴν θεότητα (ἄπαγε. ὕβρις γὰρ θεοῦ, τὸ καλεῖσθαι πρῶτον τῶν κτισμάτων, ὃς ἀρρήτῳ λόγῳ καὶ ἀνεπινοήτῳ ὑπεροχῇ πάσης ὑπερῆρται καὶ ὑπερίδρυται φύσεως:) ἀλλὰ πρωτεύει κατά γε τὴν ἀνθρωπότητα, ἀρχηγὸς ἡμῖν γεγονὼς τῆς ἀναστάσεως, καὶ τῆς ἐκ φθορᾶς εἰς ἀφθαρσίαν μεταστοιχειώσεως. εἰ γὰρ καὶ Ἠλίας τὸν υἱὸν τῆς χήρας ἤγειρε, καὶ Ἐλισσαῖος τὸν τῆς Σωμανίτιδος, καὶ αὐτὸς ὁ σωτὴρ τεταρταῖον τὸν Λάζαρον ἐξανέστησεν· ἀλλ' οὐδεὶς αὐτῶν εἰς ἀφθαρσίαν καὶ ἀθανασίαν ἐξανέστη, πάλιν γὰρ αὐτῶν ὁ θάνατος ἐκυρίευσε. Χριστὸς δὲ ἀναστὰς ἐκ νεκρῶν, οὐκέτι ἀποθνήσκει· θάνατος αὐτοῦ οὐκέτι κυριεύει· ἀλλ' οὐδὲ ἐκείνων, οὓς κατὰ τὴν δευτέραν αὐτοῦ παρουσίαν ἀναστήσει. ὢ κακῆς καὶ ἄφρονος ὑμῶν γνώμης. ἦλθεν ὁ Χριστὸς πρὸς ἡμᾶς, ἔδωκεν ἡμῖν τὸ αὐτοῦ πνεῦμα, καὶ ἀνέλαβε τὸ ἡμέτερον σῶμα, καὶ τὸ συνάλλαγμα παρῆλθε, καὶ λαβὼν ἡμῶν τὸ φύραμα ἀνύψωσεν αὐτὸ, καὶ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρός. καὶ ἡ ἀγνωμοσύνη τὴν εὐεργεσίαν ὑβρίζει. ἔλαβε παρ' ἡμῶν τὸ πλάσμα, καὶ ἐκάθισεν ἐν δεξιᾷ τοῦ πατρός

* λαμπρότερον. R. 66.
* al. ἐγηγερμένων.

ut disceret, quid sua culpa consequatur, & quid per Creatoris gratiam. Sciuit fore ut Adam caderet, sed vidit ex illo proditurum Abel, Enos, Enoch, Noe, Eliam, Prophetas, admirandos Apostolos, nobilitatem naturæ, vidit Martyrum nubes, diuinitus motas, pietatem destillare. Vidit hæc: & vbi erat honestas, vbi iustitia, vbi dignum opus Deo? Propterea quod vnus erat peccaturus, ideone ex nihilo illum producere non debuit? & tot hominum, quorum nec vno dignus erat mundus, fructum amputare, & demetere radicitus tantum germen generis humani & florem, & contra illud subornare iram ac falcem, præsertim cum post peccaturus, tum neque peccarit, neque peccare cogitarit, quippe nondum existens. Si enim prudentum virorum est non ab eo pœnas exigere, qui peccare quidem cogitarit, nondum tamen peccarit, quomodo Dei esset ab eo, qui ne meditatus quidem sit peccare, pœnas peccatorum exigere, præsertim cùm graue quidem tunc esset peccatum (quomodo enim non graue relinquere Domini præceptum) non vero incurabile ineffabili conditoris clementiæ, primum hominem ad pristinam reuocaturi dignitatẽ. Itaque si non productus fuisset primus parens quod peccaturus erat, efficeretur Deum punire nondum peccantem, & posteriore vocatione & salute priuare: & creaturam tot tantisque viris orbam ostendere. — 10. CHRYSO. — Martyres.

Cum dicat B. Paulus: *Primogenitus omnis Creaturæ*, hæretici, inquit, non intelligentes de qua creatura loquatur, ad creaturam filium ipsi insipientes referunt. Duplex enim est creatura, vna quidem facta, altera renouata. Paulus namque iterum clamat: *Si qua in Christo noua Creatura*, vtque manifeste ostendat se dicere Christum esse primogenitum creaturæ renouatæ, addit *primogenitus ex mortuis*, vt sit in omnibus primus. Primus renouatorum, ad incorruptionem vocatorum, ex mortuis resuscitatorum, & suscitandorum. Primus non secundum deitatem (Apage: contumelia enim est in Deum, vocari illum primum creaturarum, qui ineffabili verbo, & incomprehensibili excellentia super omnes creaturas ascendit sedetque.) sed primus est secundum humanitatem, princeps factus resurrectionis nostræ, & mutationis ex corruptione in incorruptionem. Si enim Elias filium viduæ excitauit, & Elisæus filium Sumanitidis, & Saluator quatriduum Lazarum excitauit; sed nemo eorum ad incorruptionem, & immortalitatem excitatus est, Iterum enim eos mors postea oppressit. Christus verò surgens è mortuis, non amplius moritur, nec mors amplius illi dominatur, sed neque illis quos in secundo suo aduentu excitabit. O malam & dementem vestram opinionem! Venit Christus ad nos, dedit nobis spiritum suum sanctum, & assumpsit corpus nostrum, & contractus præcessit, & induens nostram humanitatem exaltauit illam, & constituit illam in dextera Patris: & ingratitudo beneficium contumelia afficit. Accepit à nobis figmentum, & constituit illud in dextera patris.

Colos. 1. 15.
Duplex creatura.
2. Cor. 5. 17.
Colos. 1. 18.
3 Reg. 17. 22.
4. Reg. 4. 34.
Ioan. 11. 43.
Rom. 6.
Ephes. 1. 20.
1. Cor. 2. 14.

IO. CHRYSO. Accepimus ab illo spiritum, & iniuriam facimus, in creaturarum & seruorum ordinem illum redigentes.

Oratio quid differat. Petitio quidem dicitur, quando Deum aliquis rogat, rei cuiusdam gratia; precatio vero quando Deum laudat; gratiarum actio, quando quis pro acceptis beneficiis gratias agit Deo, * Intercessio vero, quando quis contra iniquos accedit ad Deum, vocans illum ad vltionem. Intercedere vero non est, inquit, supplicare, sed interrogare, & responsum accipere. Dicit Deus ad Eliam: Quid tu hic, Elia? respondet Propheta interrogatus: *Zelo Zelatus sum pro Domino exercituum, quia dereliquerunt pactum Domini filij Israël, &c.* non est hic petitio, sed interrogatio & responsio, & intercessio [vel, interpellatio] fit ex vtroque. Et vnde id manifestum? Paulum dicentem audi: *An nescitis in Elia quid dicit scriptura, quemadmodum interpellat Deum aduersum Israel.* Igitur ἐντυχία non est δέησις: Sed hæc Chrysostomus. Oportet vero adhuc subtilius differentias dictorum nominum perpendere, & considerare, vt non solum satis idonea sint quæ plebi dicantur; sed & eorum, qui eas voces volent acrius excutere, reprehensionem & iniuriam effugiant.

* ἐντυχία.

3. Reg. 19. 10.

Rom. 11. 3.

Ex oratione, quod antiqui Testamenti vnus sit Legislator, & in vestes Sacerdotum Exodi 28. & de Pœnitentia.

Rom. 1. 16. 17. AIt Paulus: *Non enim erubesco Euangelium, Iustitia enim Dei in eo reuelatur.* Quomodo igitur Iustitia Dei in illo reuelatur? Quomodo? cum prima lex Iudæis solis data sit, licet alij homines eiusdem existerent naturæ & originis, Euangelium vero omnibus æqualiter gentibus, merito in illo Iustitia Dei reuelatur, & iustitiæ Euangelium vocatur. In veteri igitur testamento non erat vocatio iusta, non enim similiter omnes vocabat & illuminabat, sed solos Iudæos. Non erat igitur iusta, sed dispensatio præparans viam iustitiæ, non dico hanc iustam, illam verò iniustam, sed illam viam huius & præparationem. Putabant Iudæi sibi solis etiam Euangelium datum iri, quemadmodum Legem, sed exspectatio præter spem euenit, ideò & Dauid dicit: *Suscepimus Domine misericordias in medio * populi tui.* Deinde: *Secundum nomen tuum Deus sic & laus tua.* Non solum in medio populi tui, sed etiam in fines terræ; & vt ostendat quod misereri finium terræ iustitiæ sit, addit: *Iustitia plena est dextera tua.*

Psal. 47. 10. * λαοῦ vulgat.

Ps. 29. & 96. 1. *Dominus regnauit*, inquit, Quomodo *Dominus regnauit*: an quasi nouam capiens dignitatem regni? Nam si dixisset, *Dominus regnat*, æternam Domini potestatem ostendisset. dicens verò: *regnauit*: dispensationem per carnem dicit, per quam natura nostra iugo diaboli, peccati, mortis excusso, creatorem cognouit, vt verum regem, largitorem incorruptionis, resurrectionis. Nuncium igitur lætum adfert Dauid iis, qui à peccato, morte, diabolo olim regebatur,

ἐλαβόμεθα ἐξ αὐτοῦ τὸ πνεῦμα, καὶ ὑβρίζομεν, ἐν * κτίσμασι καὶ δούλοις αὐτὸ καταλέγοντες.

* ἀτίμωσιν. Ἐν τε. Δέησις, φησί, ... καὶ ... παρρησία ἐντυχία.

Ὅτι, φησί, δέησις μὲν λέγεται, ὅταν τις τὸν θεὸν ἀξιοῖ εἰς πρᾶγμα· προσευχὴ δέ, ὅταν ὑμνῇ τὸν θεόν· εὐχαριστία δὲ ὅταν τις ὑπὲρ ὧν ἔπαθε, χάριν ἀνθομολογῇ τῷ θεῷ· ἐντυχία δέ, ὅταν τις κατὰ τῶν ἀδικούντων ἐντυγχάνῃ τῷ θεῷ, προσκαλούμενος αὐτὸν εἰς ἐκδίκησιν. Ὅτι δὲ τὸ ἐντυγχάνειν οὐκ ἔστι, φησίν, ἱκετεύειν, ἀλλ' ἐρωτᾶν καὶ ἀπόκρισιν δέχεσθαι· λέγει ὁ θεὸς πρὸς τὸν Ἠλίαν· τί σὺ ἐνταῦθα Ἠλία; ἀποκρίνεται ἐρωτηθεὶς ὁ προφήτης· ζηλῶν ἐζήλωκα κυρίῳ παντοκράτορι, ὅτι ἐγκατέλιπόν σε οἱ υἱοὶ Ἰσραήλ, καὶ ἑξῆς. Καὶ οὐκ ἔστιν ἐνταῦθα δέησις, ἀλλ' ἐρώτησις καὶ ἀπόκρισις· καὶ γίνονται ἐξ ἀμφοῖν ἔντευξις. καὶ πόθεν δῆλον; Παύλου λέγοντος ἄκουσον· Οὐκ οἴδατε ἐν Ἠλίᾳ τί λέγει ἡ γραφή; ὡς ἐντυγχάνει τῷ θεῷ κατὰ τοῦ Ἰσραήλ. οὐκοῦν ἡ ἐντυχία οὐκ ἔστι δέησις. ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὁ Χρυσόστομος. δεῖ δὲ οὖν ἔτι λεπτομερέστερον τὰς διαφορὰς τῶν εἰρημένων ὀνομάτων διασκέψασθαι, καὶ ἐπιθεωρῆσαι· ὥστε μὴ τῷ πλήθει μόνον ἱκανὰ εἶναι λέγεσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῖς δριμύτερον διακωδωνίζειν ταῦτα βουλομένοις, ἀνάλωτα καὶ ἀνεπηρέαστα διαμένειν.

Ἐκ τοῦ λόγου, ὅτι παλαιᾶς διαθήκης εἷς ὁ νομοθέτης· καὶ εἰς τὸ ἔνδυμα τοῦ ἱερέως· καὶ περὶ μετανοίας.

ΟΤι φησὶν ὁ Παῦλος· Οὐ γὰρ ἐπαισχύνομαι τὸ εὐαγγέλιον, δικαιοσύνη γὰρ θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται. πῶς οὖν δικαιοσύνη θεοῦ ἐν αὐτῷ ἀποκαλύπτεται; πῶς; ἐπειδὴ ὁ πρῶτος νόμος Ἰουδαίοις μόνοις ἐδέδοτο, καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τῆς αὐτῆς ὑπαρχόντων δημιουργίας καὶ φύσεως· τὸ δὲ εὐαγγέλιον πᾶσιν ὁμοτίμως τοῖς ὁμοφύλοις· εἰκότως ἐν αὐτῷ δικαιοσύνη θεοῦ ἀποκαλύπτεται, καὶ καλεῖται δικαιοσύνης εὐαγγέλιον. ἐν τοίνυν τῇ παλαιᾷ διαθήκῃ οὐκ ἦν ἡ κλῆσις δικαία. οὐ γὰρ ὁμοίως πάντας ἐκάλει καὶ ἐφώτιζε, τοὺς Ἰουδαίους δὲ μόνους. οὐκ ἦν οὖν δικαία. ἀλλ' οἰκονομική, προοδοποιοῦσα ὁδὸν τῇ δικαιοσύνῃ· οὐ λέγω ταύτην δικαίαν, κἀκείνην ἄδικον· ἀλλ' ἐκείνην ὁδὸν ταύτης, καὶ προκατασκευὴν ταύτης. ὑπελάμβανον οἱ Ἰουδαῖοι, ὅτι καὶ τὸ εὐαγγέλιον αὐτοῖς δοθήσεται μόνοις, ὥσπερ καὶ ὁ νόμος· ἐξέβη δὲ παρ' ἐλπίδας ἡ προσδοκία. διὸ καὶ Δαυὶδ λέγει· Ὑπελάβομεν, ὁ θεός, τὸ ἔλεός σου ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ σου. εἶτα. Κατὰ τὸ ὄνομά σου, ὁ θεός, οὕτω καὶ ἡ αἴνεσίς σου· οὐκ ἐν μέσῳ τοῦ λαοῦ σου μόνον, ἀλλ' ἐπὶ τὰ πέρατα τῆς γῆς. καὶ ἵνα δείξῃ, ὅτι τὸ ἐλεῆσαι τὰ πέρατα τῆς γῆς, δικαιοσύνης ἐστίν, ἐπάγει· Δικαιοσύνης πλήρης ἡ δεξιά σου.

Ὁ κύριος [φησὶν] ἐβασίλευσε. πῶς ὁ κύριος ἐβασίλευσεν, ἆρ' ὡς πρόσφατον λαβὼν τὸ τῆς βασιλείας ἀξίωμα; εἰ μὲν γὰρ εἶπεν· ὁ κύριος βασιλεύει· τὴν ἀΐδιον αὐτοῦ ἐσήμαινεν ἐξουσίαν· εἰπὼν δέ, ἐβασίλευσε· τὴν διὰ σαρκὸς αὐτοῦ οἰκονομίαν λέγει, δι' ἧς ἡ φύσις ἡμῶν τὴν ἐπικράτειαν τοῦ διαβόλου, τῆς ἁμαρτίας, τοῦ θανάτου ἀποσεισαμένη, ἐπέγνω τὸν πλάστην, τὸν ὡς ἀληθῶς βασιλέα, τὸν χορηγὸν τῆς ἀφθαρσίας, τῆς ἀναστάσεως. εὐαγγελίζεται τοίνυν ὁ Δαυὶδ τοῖς ὑπὸ τῆς ἁμαρτίας, ὑπὸ τοῦ θανάτου, ὑπὸ τοῦ διαβόλου πάλαι βασιλευομένοις, ὅτι

ὅτι ὁ ζυγὸς ἐκεῖνος συντέτριπται, τὸ κράτος λέλυται, καὶ βασιλεύει πάντων ὁ κύριος. ὡς καὶ αὐτὸς μετὰ τὴν ἀνάστασιν ἔφη· Ἐδόθη μοι πᾶσα ἐξουσία ἐν οὐρανῷ καὶ ἐπὶ γῆς. πρὶν δὲ, ἐβασίλευεν ἡμῶν ὁ θάνατος καὶ ἡ ἁμαρτία. Ἐβασίλευσε γὰρ ὁ θάνατος ἀπὸ Ἀδὰμ μέχρι Μωϋσέως, καὶ ἑξῆς. καὶ ὁ σωτὴρ περὶ τοῦ διαβόλου· Καὶ εἰ ὁ σατανᾶς τὸν σατανᾶν ἐκβάλλει, ἐμερίσθη ἡ βασιλεία αὐτοῦ. ὥστε ἐβασίλευσε πρὸ τῆς ἐπιδημίας τοῦ Χριστοῦ τοῦ γένους ἡμῶν ὁ σατανᾶς. ἀλλὰ καὶ ἡ ἁμαρτία. λέγει γὰρ πάλιν Παῦλος· Ὥσπερ γὰρ ἐβασίλευσεν ἡ ἁμαρτία ἐν τῷ θνητῷ ἡμῶν σώματι· οὕτω καὶ ἡ χάρις βασιλεύσει διὰ Χριστοῦ. Ὁ κύριος ἐβασίλευσε· (πέπαυται τῆς ἁμαρτίας τὸ κράτος, τοῦ θανάτου, τοῦ διαβόλου:) οὐκοῦν ἀγαλλιάσθω ἡ γῆ· ἡ φύσις ἡ γηγενὴς, ἡ ποτὲ πλανωμένη, νῦν δὲ δοξαζομένη· ἡ ποτὲ ἐν τάφοις, νῦν [δὲ] ἐν θρόνοις.

Psal. 96. v. 1.

Ὅτι φησὶν οἰκονομίας ἦν τὰ πλεῖστα τῶν ἐν τῇ παλαιᾷ, ἀλλ' οὐκ ἀρεσκείας θεοῦ καὶ προηγουμένης εὐδοκίας· καὶ τύποι τῶν μελλόντων, καὶ σκιαί. ἀλλ' οὐκ αὐτὰ τὰ πράγματα. καὶ ἔστιν ἰδεῖν ἐπ' αὐτῶν ἄλλα μὲν τὰ σχήματα, ἄλλα δὲ τὰ νοήματα· οἷον οὐ πάντως θεὸς ἀναπαύεται ὑακίνθῳ, καὶ πορφύρᾳ, καὶ κόκκῳ, καὶ βύσσῳ (θεὸς γὰρ ψυχῶν ἀπαιτεῖ καθαρότητα, οὐ σωμάτων ἄνθη καὶ λαμπρότητας·) ἀλλ' ἐν ταῖς σωματικαῖς φαιδρότησι τὴν εἰκόνα τῶν ἀρετῶν διαγράφει. εἰ γὰρ ταῖς στολαῖς ἐκείναις ὡς ἀληθῶς ἀνεπαύετο· πῶς τὸν Μωϋσῆν πρὸ τοῦ Ἀαρὼν οὐκ ἐνέδυσεν· ἀλλ' ἣν ἐκεῖνος οὐκ ἐνεδύσατο, ταύτην τοὺς ἱερέας ἠμφίασε; καὶ Μωϋσῆς μὲν οὐκ ἐλούσθη ὕδατι, καὶ ἔλουε. διὰ τί; ἵνα μάθῃς, ὅτι οὐκ ἦν ταῦτα προηγούμενα τῷ θεῷ. ὅτι τῷ τελείῳ πρὸς κόσμον ἀρκεῖ ἡ ἀρετή· καὶ ὅτι ταῦτα τύπος ἦν τῆς ἀρετῆς, [ἀλλ'] οὐκ ἀρετή.

περὶ τῆς τιάρας τοῦ ἀρχιερέως.

Ὅτι ἐπὶ τῆς κεφαλῆς, φησιν, ἔφερεν ὁ ἀρχιερεὺς τιάραν· διότι τὸν προχειριζόμενον ἁπάντων κεφαλὴν, [καὶ] κατὰ κεφαλῆς ἔχειν τὴν ἐξουσίαν ἔδει, καὶ εἰδέναι, ὅτι κεφαλὴ τῶν ἄλλων προβαλλόμενος, καὶ αὐτὸς ὑπὸ κεφαλήν ἐστι τὸν κοινὸν ἁπάντων δεσπότην καὶ ἐξουσιαστήν· ἀπολελυμένη καὶ αὐθεντία καὶ αὐτόνομος, ἀφόρητός ἐστι καὶ χαλεπή. διὰ τοῦτο καὶ ἐν τῇ χάριτι οἱ ἀρχιερατεύειν τελούμενοι, τὸ εὐαγγέλιον ἐπὶ κεφαλῆς δέχονται· ἵνα μάθῃ ὁ χειροτονούμενος, ὅτι τὴν ἀληθινὴν τοῦ εὐαγγελίου τιάραν λαμβάνει· καὶ ὅτι εἰ καὶ τῶν ἄλλων ἱερουργεῖται κεφαλὴ, ἀλλ' οὖν καὶ αὐτὸς ὑπὸ τούτους τελεῖ τοὺς νόμους· καὶ τῶν ἄλλων κρατῶν, τοῖς νόμοις κρατεῖται. ἀλλ' ἡ μὲν τιάρα τὴν ἐξουσίαν ἐτύπου, ἣν τε αὐτὸς εἶχε τοῦ λαοῦ, καὶ ὑφ' ἣν αὐτὸς ἀνεφέρετο τοῦ θεοῦ.

ὅτι Εὐαγγέλιον τίθεται ἐν τῇ κεφαλῇ τῶν χειροτονουμένων.

περὶ τοῦ χρυσοῦ πετάλου.

Τὸ δὲ πέταλον τὸ χρυσοῦν, ἐν ᾧ τὸ ὄνομα ἐκεκόλαπτο τοῦ θεοῦ, ἐπέκειτο μὲν τῷ στήθει, φυλακῆς δ' ἐπεῖχε τύπον τῶν ἐν καρδίᾳ κινημάτων· καὶ ὡς δεῖ ταῦτα [καὶ] καταρρυθμίζειν τῇ πρὸς τὸ θεῖον νεύσει καὶ ἀναφορᾷ.

IO. CHRYSO

quod iugum illud contritum, imperium solutum sit, & omnibus Dominus dominetur, vt ipse quoque post resurrectionem dixit: *Data est mihi omnis potestas in cælo & in terra*, prius vero dominata est nobis mors, & peccatum. Regnauit enim mors ab Adam vsque ad Moysen & cætera. & Dominus de diabolo: *Si Satanas satanam eiciat, diuisum est regnum eius*. Itaque regnauit ante aduentum Christi super genus humanum diabolus, imo & peccatum. Dicit enim iterum Paulus: *Quemadmodum regnauit peccatum in mortali nostro corpore, sic & gratia regnabit per Christum. Dominus regnauit*, (finita est victoria diaboli, peccati, & mortis) exultet igitur terra. natura terrigena, olim errans, nunc vero gloriosa, olim in sepulcris, nunc in thronis.

Matt. 28.

Rom. 5. 14.
Matth. 12. 26.

Rom. 5. 21.

Dispensationis erant plurima in veteri testamento, non autem satis Deo placebant, rerum futurarum figuræ, & vmbræ, sed non res ipsæ, & est videre in illis alias quidem figuras, alias vero notiones. Veluti non omnino placent Deo hyacinthus, purpura, & coccus, & byssus (Deus enim requirit animarum puritatem, non corporis florem aut nitorem) Sed corporeâ elegantiâ imaginem virtutum depingit. Si enim vere stolis illis acquiescebat, quomodo Mosen ante Aaron nó induit, sed qua ipse non vestiebatur, illá sacerdotibus attribuit: Et Moses quidem aqua ablutus non est, sed lauit. Quamobrem? vt discas, non hæc Deo potiora esse, & perfecto ad sui ornatum sufficere virtutem, & hæc fuisse typum Virtutis, non ipsam virtutem.

Sacerdotio veste.
Exodi 28.

In capite, inquit, ferebat Pontifex tiaram, quia caput omnibus designatum oportuit capite habere potestatem, & scire, quod creatus caput aliorum, & ipse sub capite sit communi omnium Domino & principe. Absoluta enim auctoritas, nec cuiusquam subiecta imperio, intolerabilis est & difficilis. Ideo in Lege gratiæ, qui Pontifices maximi sunt, Euangelium in capite recipiunt, vt electus intelligat, quod veram Euangelij tiaram accipiat, & tametsi aliorum caput constituatur, legibus tamen iisdem subiiciatur, & aliis imperanti Lex imperet. Sed tiara potestatem designabat, quam ipse in populum habebat, & qua ille Deo tenebatur.

Tiara.

Aurea vero bractea, in qua Dei nomen exaratum erat, in pectore erat, custodiam designans cogitationum cordis, & quod oporteat has aptare ad Dei nutum & referre.

Lamina aurea.

In humeris erant Smaragdi duo, quorũ alter hinc sex tribus, totidem alter cõtinebat. Erant autem typus aspectus sacerdotalis: habet enim Smaragdus & viriditatem egregiam, & claram puritatem, instar speculi radians. Etenim oportet sacerdotem & pia exercitatione sobriũ esse, & vitam subditis suam tanquam speculum virtutum ostendere. Erat vero in humeris, quod actionum signum est, smaragdus. Actionis enim potentia ab humeris dependet.

Smaragdus.

περὶ τῶν ἐπὶ τῶν ὤμων δύο λίθων σμαράγδων.
Exod. 28. 9.

Ἐπὶ δὲ τῶν ὤμων σμαράγδου λίθοι δύο, ἔχοντες τὰς ἓξ φυλὰς ἐντεῦθεν, καὶ τὰς ἓξ ἐντεῦθεν· οὗτοι δὲ σύμβολον ἦσαν τῆς ὄψεως τῆς ἀρχιερατικῆς. ἔχει γὰρ ἡ τοῦ σμαράγδου ψῆφος καὶ χλωρότητα εὐπρεπῆ, καὶ καθαρότητα διαυγῆ, κατόπτρου δύναμιν ὑποφαίνουσα. καὶ γὰρ δεῖ τὸν ἱερέα καὶ ἀσκήσει νήφειν, καὶ τὸν βίον τοῖς ὑπ' αὐτὸν ὥσπερ κάτοπτρον παρέχειν. ἐπὶ τῶν ὤμων δὲ ἡ σμάραγδος· ἐπειδὴ πράξεώς ἐστι σημεῖον. ἡ γὰρ πρακτικὴ δύναμις τῶν ὤμων ἤρτηται.

IO. CHRYSO.

Ideo & Deus ad Hierusalem loquitur: *Dirige cor tuum in viam rectam, in qua ambulasti, filia vaga, quia creauit Dominus nouum super terram.* Etenim manus & humeros ad actionem scriptura accommodat, vt quando de Dauide loquitur, *& in intellectu manuum suarum deduxit eos.* Inerant verò * Logio in pectore duodecim etiā lapides impositi, qui duodecim tribus significabant. Et vide, supra quidē, & in humeris vna erat natura lapidū smaragdus, infra vero & in pectore duodecim. Quo significatur, Antea quidem ab vna omnes prodisse natura: progressu vero temporis, diuersis opinionibus diuisos esse, & hoc quidē tribuit opinioni, illud vero naturæ. Infra vero in fimbria sacerdotis, quæ dicitur ora, aurea mala, & punica, & campanulæ dependebant. Et quomodo, hæc, prima ratione Deo vt diximus, placerent? Sed in vestitu & habitu sacerdotis virtutes effinxit, infra flores & fructus, virtutum opera, cuiusmodi sunt Eleemosyna, Iustitia, & humanitas, & chorus reliquarum ipsis affinium.

Non mutabis verba Dei viui. In Patrem & Filium, & Spiritum sanctum baptizatus es, quid tollis nomina viua, & introducis nomina cogitationum tuarum, dicens; ingenitum, genitum, semper existens, & non semper existens. Deusne hæc inania verba toleret? Vnum verbum vt mutaret, Propheta olim de vita periclitatus est: Et vide emphatim exigui verbi. Verba Prophetarum vocarunt quidam per ignorantiam Domini * onus. Dicit Dominus per Esaiam: *Si igitur interrogauerit te populus iste, vel Propheta aut Sacerdos dicens, quod est onus Domini: dices ad eos, quia vos Domini onus estis. Proiiciam quippe vos, & relinquam, ne dicatis onus.* Vnum verbum ne mutetur, minatur Deus, & tu totam doctrinam commutans, putas te manus Domini effugiturum.

Eiusdem in illud: *Sufficit tibi gratia mea, virtus enim in infirmitate perficitur.*

VEnit à Patre Christus ad homines legatus [mactatus legatus est] & tunc pacem fecit. Sed legati venientes, & dona ferunt, & dona accipiunt. Quod igitur donum tulit, & quod accepit: nouum donum, quia & nouus Legatus. Tulit nobis donum corpus & sanguinem suum: & quid à nobis accepit: ibidem. Et quid pro illa nobis dat. Gratiam. Credidimus nos, ille gratiam dedit, soluta est [ira &] odium. Cum venit legatus ad aliquam gentem, non dignatur cum aliquo paupere aut plebeio loqui, sed statim ad Regem accedit. Hic vero legatus cum venit, statim cum meretrice, latrone, telonario, & Magis locutus est. Vides legati benignitatem? Non enim ad vnum & alterum venit, sed ad communem naturam, & venit carne nostra indutus, ne pura diuinitate accedens bestiam terreat.

Ex eadem Homilia in dictum Apostoli: *Siqua ergo in Christo noua creatura: Vetera transierunt, ecce facta sunt omnia noua.*

IVdæi & gentes dicunt: quid gloriatur Paulus dicens: *Vetera transierunt, ecce facta*

Hier. 31. 22. Sed Græca editio aliter quam vt hic vn[?] ... [illegible]. Ps. 77. v. vlt.

* λογείῳ.

Exod. 28.

Deut. 4. 2.

* λῆμμα. Ierem. 23. 33.

2. Cor. 12. 9.

Legatorum munus.

2. Cor. 5. 17.

διὸ καὶ ὁ θεὸς πρὸς τὴν ἱερουσαλὴμ λέγει· Θὲς τὴν καρδίαν σου ἐπὶ τὴν ὤμων σου, θύγατερ ἡτιμωμένη, ὅτι κύριος κτίζει σε εἰς σωτηρίαν. καὶ γὰρ τὰς χεῖρας, καὶ τοὺς ὤμους, εἰς πράξεις ἡ γραφὴ λαμβάνει. ὡς ὅταν λέγει περὶ τοῦ Δαυίδ· καὶ ἐν τῇ συνέσει τῶν χειρῶν αὐτοῦ ὡδήγησεν αὐτούς. ἐπέκειντο δὲ τῷ λογείῳ ἐπὶ τοῦ στήθους καὶ οἱ δώδεκα λίθοι ἐνηρμοσμένοι, τὰς δώδεκα φυλὰς ὑποδηλοῦντες. καὶ ὅρα, ἄνω μὲν καὶ ἐπὶ τῶν ὤμων μία ἦν φύσις τῶν λίθων ὁ σμάραγδος· κάτω δὲ, καὶ ἐπὶ τοῦ στήθους, οἱ δώδεκα. αἰνιττόμενος τοῦτο λέγει· ὅτι ἄνωθεν μὲν ἐκ μιᾶς ἅπαντες προήλθομεν φύσεως. προϊόντος δὲ τοῦ χρόνου, διαφόροις γνώμαις ἐμερίσθημεν· καὶ τὸ μὲν δίδωσι τῇ γνώμῃ, τὸ δὲ τῇ φύσει. ὑπὸ δὲ τὸ κράσπεδον τοῦ ἱερέως, τὸ λεγόμενον λῶμα, ἄνθη ῥόαι, καὶ ῥοΐσκοι χρυσοῖ, καὶ κώδωνες ἀπῃώρηντο. καὶ πῶς ἂν εἴη θεῷ ταῦτα κατὰ πρῶτον λόγον ἀρέσκοντα; ἀλλ' ἐν τῷ σχήματι τοῦ ἱερέως ἐφῆκεν ἐξεικονίζεσθαι τὰς ἀρετάς. κάτω ἄνθη καὶ καρποὶ, τὰ τῶν ἀρετῶν κατορθώματα, ἅ τινά ἐστιν ἐλεημοσύνη καὶ δικαιοσύνη καὶ φιλανθρωπία, καὶ τῶν ἄλλων ὁ σύστοιχος αὐταῖς χορός.

* περὶ τοῦ ἐν τῷ λογείῳ ἐπὶ λίθων.

περὶ τῶν ἐν τῷ κρασπέδῳ ἀνθῶν, ῥοΐσκων, καὶ κωδώνων.

Ὅτι, φησὶ, μὴ μεταβάλε ῥήματα θεοῦ ζῶντος· εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον πνεῦμα ἐβαπτίσθης, τί ἀναιρεῖς τὰ ὀνόματα τὰ ζῶντα, καὶ εἰσάγεις * ὀνόματα λογισμῶν, ἀγέννητον λέγων, καὶ ἀγέννητον, καὶ γεννητὸν, ὂν ἀεὶ καὶ μὴ ὂν ἀεί. τούτων ἀνέχεται θεὸς τῶν ματαίων ῥημάτων; ἓν ῥῆμα ἵνα μεταβάλῃ, προφήτης ποτὲ ἐκινδύνευσεν ἀπολέσθαι. καὶ βλέπε ῥήματος μικροῦ ἀκριβολογίαν. τὰ ῥήματα τῶν προφητῶν τινες ἐκάλουν ὑπὸ ἀπειρίας λῆμμα κυρίου. λέγει ὁ θεὸς διὰ * Ἡσαΐου· ἐὰν ἐρωτήσῃ σε ὁ λαὸς, ἢ ὁ ἱερεὺς, ἢ ὁ προφήτης, καὶ εἴπῃ σοι, τί τὸ λῆμμα; εἰπὲ αὐτοῖς, ὅτι τὸ λῆμμα κυρίου ὑμεῖς ἐστέ. λήψομαι γὰρ ὑμᾶς λῆμμα, καὶ ῥάξω ὑμᾶς, ἵνα μὴ λέγητε λῆμμα· ἓν ῥῆμα ἵνα μὴ μεταποιηθῇ, ἀπειλεῖ ὁ θεός· καὶ σὺ ὁλόκληρον δογμάτων ἀκρίβειαν διαστρέφων, νομίζεις διαφυγεῖν τὰς τοῦ θεοῦ χεῖρας;

* al. ὀνόματα λογισμῶν γεννήματα.

* Ἱερεμίου. c. 23. v. 33.

Ἐκ τοῦ, εἰς τὸ· Ἀρκεῖ σοι ἡ χάρις μου· ἡ γὰρ δύναμίς μου ἐν ἀσθενείᾳ τελειοῦται.

ΟΤι ἦλθε παρὰ τοῦ πατρός (φησιν) ὁ Χριστὸς πρὸς τοὺς ἀνθρώπους πρεσβευτὴς [ἐσφάγη ὁ πρεσβευτὴς] καὶ τότε γέγονεν ἡ εἰρήνη. ἀλλ' οἱ πρέσβεις ἐρχόμενοι, καὶ δῶρα φέρουσι, καὶ δῶρα λαμβάνουσι. ποῖον οὖν ἦλθε φέρων δῶρον, καὶ ποῖον ἀντέλαβε; παράδοξον τὸ δῶρον, ὡς καὶ ὁ πρεσβευτὴς παράδοξος. τὸ αἷμα αὐτοῦ φέρων ἦλθε δῶρον, τὸ σῶμα αὐτοῦ φέρων ἦλθε δῶρον. καὶ τί παρ' ἡμῶν ἔλαβε δῶρον; πίστιν. καὶ τί ἀντ' αὐτοῦ μοι παρέχει: χάριν. ἐπίστευσα ἐγὼ, ἐχαρίσατο ἐκεῖνος· ἐλύθη ἡ ἔχθρα. ὁ πρεσβευτὴς ὅταν ἔλθῃ πρὸς ἔθνος, οὐκ ἀξιοῖ τινι τῶν ἀγοραίων ἢ πενήτων διαλεχθῆναι· ἀλλ' εὐθὺς τῷ βασιλεῖ προσέρχεται· οὗτος δὲ ὁ πρεσβευτὴς ἦλθε, καὶ εὐθέως πόρνῃ καὶ λῃστῇ, [καὶ] τελώνῃ, καὶ μάγοις διελέχθη. εἶδες πρεσβευτοῦ φιλανθρωπίαν; οὐ γὰρ πρὸς ἕνα καὶ δεύτερον ἦλθεν, ἀλλὰ πρὸς τὴν κοινὴν φύσιν καὶ ἦλθε, τὸ ἡμέτερον περιβεβλημένος ἱμάτιον, ἵνα μὴ γυμνῇ τῇ θεότητι παραγενόμενος φοβήσῃ τὸ θηρίον.

Excerpta ex homilia in dictum, Sufficit tibi gratia mea.

Ἐκ τῆς αὐτῆς, εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ ἀποστόλου· Εἴ τις ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε καινὰ τὰ πάντα.

ΟΤι φασὶν οἱ ἑλληνισταὶ καὶ τὸ ἰουδαΐζον· τί κομπάζει Παῦλος, λέγων· τὰ ἀρχαῖα παρῆλθεν, ἰδοὺ γέγονε

Ex eadem homilia, in dictum, Si qua ergo in Christo noua creatura. 2. Cor. 5. v. 17.

γονε καινὰ τὰ πάντα. εἴ τις ἐν Χριστῷ καινὴ κτίσις· ἐγὼ γάρ φησι καινὸν οὐδὲν βλέπω. οὐ γὰρ ἔχεις ὀφθαλμοὺς, ἵνα ἴδῃς ταῦτα. δεῦρο, καὶ ποιήσω σοι ὀφθαλμούς. καὶ ὁρᾷς, καὶ σὺ ποιεῖς ὀφθαλμοὺς; ναί. καὶ δημιουργὸς εἶ; καὶ πάνυ. σὺ ἀπονενόησαι; οὐχί. οὐκοῦν ποιήσεις ὀφθαλμοὺς τοῦ σώματος; οὐκ· ἀλλὰ τὸ μεῖζον, τῆς διανοίας. καὶ ποιεῖς μοι ὀφθαλμούς; μάλιστα. οὐ γὰρ ἔχω; οὐχί. σὺ δὲ ἔχεις; ναί. πῶς, εἰπέ μοι; ὅταν ἀπέλθῃς εἰς ναὸν, καὶ ἴδῃς ἐκεῖ ξόανον γυμνὸν, λίθον ἄφωνον, καὶ εἴπῃς, οὗτος ὁ θεός ἐστιν· ἆρα ὀφθαλμοὺς ἔχεις; μὴ γὰρ ὄφελός τι τῶν ἔξωθεν ὀφθαλμῶν, τῶν ἔνδοθεν πεπηρωμένων; ὁρᾷς, ὅτι χρείαν ἔχεις, ἵνα ποιήσω σοι ὀφθαλμοὺς, ὥστε τὸν λίθον σε ἰδεῖν λίθον, καὶ τὸ ξύλον, ξύλον. ὀφθαλμοὺς ἔχεις, ὅταν ἴδῃς ξύλον, καὶ προσκυνήσῃς; * ὅτ' ἂν λαβὼν ἐγὼ αὐτὸ καύσω, ἆρα ἔχεις ὀφθαλμοὺς, τὸ καιόμενον θεὸν ὀνομάζων; ὅταν τὰ πάθη θεοποιῇς, ὀφθαλμοὺς ἔχεις, μεθύει ὁ ἄνθρωπος, καὶ περιφέρεται, καὶ καταγελᾶται, καὶ γίνεται ἀντὶ ἀνθρώπου ἄλογος. σὺ δὲ λέγεις· ἡ μέθη, θεὸς ὁ Διόνυσος· ἡ κλοπὴ, θεὸς ὁ Ἑρμῆς. ὁρᾷς, ὅτι χρεία σοι ὀφθαλμῶν; ὁ νόμος τὰ πάθη κολάζει· καὶ σὺ ταῦτα θεοποιῶν οὐκ αἰσθάνῃ. εἰ βούλει δὲ, πρόσεχε, ὅπως γέγονε πάντα καινά. κτίσις ἐν τῇ γραφῇ λέγεται οὐ μόνον ἡ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγωγή· ἀλλὰ καὶ ἡ ἐκ τοῦ ὄντος ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταβολή. ἔκτισεν ὁ θεὸς τὸν οὐρανόν· τουτ' ἔστιν ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰργάσατο. κτίζει καὶ ὅταν τὸν πονηρὸν ἄνθρωπον, καλὸν ἀπεργάσηται· ἐνταῦθα τὸ κτίζειν, πραγμάτων ἐστὶν ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταβολή. καὶ ἄκουσον τοῦ Δαυὶδ λέγοντος. ἐπειδὴ γὰρ ἦν αὐτὸς καὶ ἡ καρδία αὐτοῦ ἐκτισμένη, ἐρρυπώθη δὲ τῇ μοιχείᾳ καὶ τῷ φόνῳ, καὶ πρὸς φθορὰν κατεφέρετο· παρακαλεῖ τὸν θεὸν, καὶ λέγει· Καρδίαν καθαρὰν κτίσον ἐν ἐμοὶ ὁ θεός. οὐχ, ὅτι πρότερον οὐκ εἶχε καρδίαν, οὐδὲ περὶ τῆς οὐσίας τῆς καρδίας λέγει· ἀλλὰ περὶ τῆς κοσμιότητος αὐτῆς ἀρίστης πολιτείας. ἰδοὺ τοίνυν κτίσις λέγεται, οὐ μόνον ἡ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγωγὴ, ἀλλὰ καὶ ἡ τῆς οὐσίας διαφθαρείσης εἰς τὸ βέλτιον μεταβολή. οὕτω κτίζεται σώφρων ἡ πόρνη· οὕτως ἐλεήμων, ὁ ἅρπαξ· οὕτω μεταβάλλεται εἰς πρόβατον ὁ λύκος· καὶ ὁ ἱέραξ, εἰς περιστεράν. δύο κτίσεις· διὰ τοῦτο καὶ τὸ λουτρὸν, κτίσμα λέγεται, τὸ λουτρὸν λέγω τῆς παλιγγενεσίας. * ἀποδυσάμενοι γάρ φησι τὸν παλαιὸν ἄνθρωπον * ἐνδυσάμενοι δὲ τὸν νέον, τὸν * ἀνακαινούμενον κατ' εἰκόνα τοῦ κτίσαντος αὐτόν. ὁρᾷς οὖν ὅτι ἐστὶ καινὴ κτίσις. τί γάρ μοι ὄφελος, ἐὰν γένηται οὐρανὸς καινὸς, καὶ γῆ καινή· ἐγὼ δὲ ταῖς ἁμαρτίαις πεπαλαίωμαι; ὁ οὐρανὸς οἶκός ἐστιν· ἐγὼ δὲ διαιτώμενος ἐν αὐτῷ, καὶ νοσῶν. ἐὰν ἰατρὸς εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ ἀρρωστοῦντος εἰσέλθοι καὶ τὴν μὲν οὐδεμίαν πρόνοιαν λάβοι, λευκαίνῃ δὲ τοὺς τοίχους καὶ χρυσογραφῇ τὸν ὄροφον: οὐκ ἂν εἴποις αὐτῷ· ἄνθρωπε, ἀνάστησον τὸν νοσοῦντα, τί τὴν οἰκίαν καλλωπίζεις. βοήθησον τῷ κειμένῳ. καὶ ὁ Χριστὸς εἰσῆλθεν εἰς τὸν κόσμον τοῦτον, ἐν ᾧ κατακειμένην εὗρε τὴν φύσιν μου [καὶ] νοσοῦσαν· καὶ πρὸς τὴν θεραπείαν αὐτῆς ἅπαντα δέχεται τὸν ἀγῶνα, καὶ ἀνακαινίζει καὶ ἀνορθοῖ τὴν φύσιν. τί οὖν τὸν ἰατρὸν μέμφῃ, ὅτι μὴ ταῦτα ποιεῖ· τὸν Χριστὸν δὲ πάλιν ὑπὸ μῶμον ποιεῖς, ὅτι ταῦτα ποιεῖ; οὕτω παρῆλθε τὰ ἀρχαῖα· οὕτω γέγονε τὰ πάντα, καινά· οὕτω καινὴ κτίσις. καὶ μυρία ἄν τις τοιαῦτα ἐπισωρεύσειε.

* al. οὔτι ὄντα

* al. καὶ λαβὼν.

* ἀπεκδυσάμενοι. Colos. 3. v. 9.
* ἐνδυσάμενοι τὸν ib. 10.
* ἀνακαινούμενον εἰς ἐπίγνωσιν κατ' libri editi.

sunt omnia noua. Si qua in Christo noua creatura. Ego vero, inquit, nihil nouum video. Non enim habes oculos, vt videas hæc. accede huc, & faciam tibi oculos? Et vides, & tu facis oculos? Ita. Et creator es? omnino. Tunc demens es? nequaquam. Igitur facies oculos corporis? nequaquã, sed maius aliquid, Oculos mentis. & facis mihi oculos? Ita. Non enim habeo? nequaquam. Tu verò habes? Ita. Quomodo dic mihi. Cum veneris in templum, nudamque ibi statuam videris, lapidem mutum edixeris, ille Deus est, an oculos habes? Non enim vtilitas aliqua oculorum externorum, si interni caligant. Vides opus esse, vt faciam tibi oculos, vt videas lapidem esse lapidem, & lignum esse lignum, Oculósne habes quando vides lignum, & adoras? Atqui ego si accipiens comburam, num habes oculos, id Deum: quod exustum est, vocans? Quando affectus & * perturbationes Deos esse dicis, oculósne habes: Ebrius est homo, & circumagitur, & irridetur, & ex homine fit bestia. Tu vero dicis, ebrietas Deus Bacchus est. Furtum Deus Mercurius. Vidésne indigere te oculis? Lex affectus punit, & hos te Deos facere non vides? Si autem vis attende, quomodo facta sint omnia noua. Dicitur in Scriptura, creatio non solum è nihilo in aliquid productio, sed etiã ex aliquo in melius immutatio. Creauit Deus cœlũ, hoc est, è nihilo fecit. Creat & quando malum hominem bonum reddit. Hic vero creatio est rerum mutatio in melius. Et audi Dauidem dicentem. Cum enim erat ipse, & cor eius creatum, sordibus vero adulterij & cædis maculatum est, & ad corruptionem ferebatur, prouocat Deum dicens: *Cor mundum crea in me Deus.* Non quod prius cor non habuerit, nec de cordis substantia loquitur, sed de meliori eius conditione. Ecce igitur creatio dicitur, non solum eorum, quæ è nihilo producta sunt, sed etiam corruptæ naturæ in melius mutatio. Sic creatur munda ipsa adultera; sic misericors qui antea raptor; sic mutatur in ouem lupus, in columbam vultur. duplex creatio. Ideo & lauacrum creatio dicitur, lauacrum, inquam, regenerationis. *Exuentes enim, inquit, veterem hominem, & induentes nouum eum qui renocatur secundum imaginem eius, qui creauit illum.* Vides igitur nouam esse creaturam. Quid enim mihi prodest, si fiat cœlum nouum, & terra noua, ego verò in peccatis meis inueterascam: Cœlum domus est, egò verò habito in ea ægrotus. Si quando medicus in domum ægroti veniret, & nulla morbi ratione habitâ; inalbaret parietes, & auro laquearia incrustaret? nonne diceres illi, bone vir cura ægrotum; quid domum exornas? adiuua decumbentem. Christus venit in hunc mundum; in quo decumbentem naturam meam inuenit; & ægrotantem, & ad eam sanandam omne subit certamen, & renouat instauratque naturam. Quid igitur medicum tu reprehendis, quia non illa facit, Christum vero reprehendis, quod hæc faciat: Sic transierunt antiqua, sic facta sunt noua omnia, sic noua creatura, & alia multa similia quis coaceruet.

IOANNES. CHRYSOST.

* *Virgil. IX. Æneid. vers. 18. ----Dine hunc ardorem mentibus addũt Euriale? an sua cuique Deus fit dira cupido? & in Hippolyto Seneca Tragicus.*

Creatio duplex externa & spiritalis.

Psal. 50. 11.

Luc. 7. 37. Luc. 19. 5. Act. 9. 11.

Colos. 3. 9.

IO. CHRYSC.

Ex Homilia post Calendas, &c. & contra ebrios.

Matth. 14. 13.

CHristus magnam multitudinem in deserto conuiuio excipiens, non illos ad tentorium & somnum misit, sed ad diuina verba audienda vocauit. Sic & nos faciamus, & tantum nos edere assuescamus, quantum ad vitam tuendam sufficit, non quantum noceat & grauet. Non enim idcirco nati sumus & viuimus, vt edamus & bibamus, sed ideo edimus vt viuamus. Non vita propter cibum, sed cibus propter vitam ab initio factus est. Nos vero quasi ideo in mundum venerimus, sic omnia in eam rem consumimus.

1. Thess. 4. 13.

In dictum Apostoli: *Nolumus vos ignorare de dormientibus, vt non contristemini, sicut & cæteri, &c.*

Mors & dormitio. Rom. 6. 3. 1. Cor. 11. 30. 1. Cor. 15. 6. 18. 20. 51. 1. Thess. 4. 14. 15.

QVare Paulus, cum de Christo loquitur, mortem ipsius vocat *mortem*, cum vero de nostra morte verba facit, *dormitionem* illam, & non *mortem* appellat. Nam in eadem oratione ter mentionem mortis hominum faciens, nunquam *mortem* dicit, sed *dormitionem* decessum nominat. Non enim temere his vsus verbis Apostolus est, sed magnum & sapiens quiddam præparat. In Christo igitur *mortem* vocat, vt passio credatur, in nobis verò *dormitionem*, vt dolorem consoletur. Vbi enim præcessit Resurrectio, confidens vocat mortem: vbi verò in spe adhuc manet, dormitionem appellat: & hac appellatione nos consolans in bonam [vitæ] spem erigit. Dormiens enim omninò resurget, cùm mors nihil sit aliud, quàm diuturnus somnus,

Ex Homilia Chrysostomi de Pœnitentia.

Exod. 16. Peccatum & pœnitentia.

COmederunt Iudæi manna, & cepas Ægyptias quærebant. Adeò turpis res est consuetudo, quin pessima. Licet per decem dies præclarè te geras, licet per viginti, per triginta, non acquiesco, non gratiam habeo, non te complector: modo ne defatigaris, sed suffundaris pudore, téque accuses. Iterum de charitate disseruimus; audisti, abiisti, rapuisti, non operibus sermonem ostendisti: ne iterum ingredi Ecclesiam erubescas, erubesce peccare, non erubesce pœnitere. Duo hæc sunt, Peccatum & Pœnitentia: vulnus quidem peccatum, remedium pœnitentia: in vulnere putredo; in pœnitentia putredinis mundatio: in peccato probrum & derisio, in pœnitentia laus, & libertas dicendi, ac è seruitute liberatio. Sed Satanas ordinem immutat, dátque iis qui illi obediunt, in peccato licentiam, in pœnitentia pudorem. Tu vero ne credas illi, sed vtrique actioni suum tribuere stude.

Visio quam vidit Esaias contra Iudæam & Ierusalem.

Esaia 1. 2.

DIc visionem quam vidisti. Ipse autẽ dicit: *Audite cœli & auribus percipe terra, quoniam Dominus locutus est.* Alia promisisti, alia loqueris. Incipiẽs, dixisti, *visio super Iudæam &*

Ἐκ τοῦ, μετὰ τὰς Καλάνδας, καὶ ἑξῆς· καὶ κατὰ μεθυόντων.

Ὁ τοίνυν Χριστὸς τὰ ἄπειρα πλήθη ἑστιάσας ἐπὶ τῆς ἐρήμου, οὐκ ἐπὶ σκηνὴν καὶ ὕπνον αὐτοὺς ἔπεμψεν, ἀλλ᾽ ἐπὶ θείων ἀκρόασιν ἐκάλεσε λογίων. οὕτω καὶ ἡμεῖς ποιῶμεν, καὶ τοσοῦτο ἐθίσωμεν ἑαυτοὺς ἐσθίειν, ὅσον πρὸς τὸ ζῆν μόνον, οὐχ ὅσον διαταράττεσθαι καὶ βαρύνεσθαι. οὐ γὰρ διὰ τοῦτο ἐγενόμεθα καὶ ζῶμεν, ἵνα φάγωμεν καὶ πίωμεν. ἀλλὰ διὰ τοῦτο ἐσθίομεν, ἵνα ζῶμεν. οὐ τὸ ζῆν διὰ τὸ φαγεῖν· ἀλλὰ διὰ τὸ ζῆν, τὸ φαγεῖν γέγονεν ἐξ ἀρχῆς. ἡμεῖς δὲ ὡς διὰ τοῦτο ἐλθόντες εἰς τὸν κόσμον, οὕτως ἅπαντα εἰς τοῦτο καταναλίσκομεν.

Ἐκ τοῦ εἰς τὸ ῥητὸν τοῦ ἀποστόλου· περὶ δὲ τῶν κεκοιμημένων, οὐ θέλω ὑμᾶς ἀγνοεῖν, ἀδελφοί· ἵνα μὴ λυπῆσθε, ὡς καὶ οἱ λοιποί, καὶ τὰ ἑξῆς.

Τί δήποτε, ὅταν μὲν περὶ τοῦ Χριστοῦ διαλέγηται Παῦλος, θάνατον καλεῖ τὸν ἐκείνου θάνατον· ὅταν δὲ περὶ τῆς ἡμετέρας τελευτῆς, κοίμησιν αὐτὴν καὶ οὐ θάνατον ὀνομάζει; καὶ γὰρ ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ τρίτον μνησθεὶς τῆς τελευτῆς τῶν ἀνθρώπων, οὐδαμοῦ θάνατον λέγει· ἀλλὰ κοίμησιν, τὴν ἀναχώρησιν ὀνομάζει. οὐ γὰρ παρέργως ταύτῃ κέχρηται τῇ λέξεως παρατηρήσει, ἀλλὰ σοφόν τι καὶ μέγα κατασκευάζει. ἐπὶ μὲν οὖν τοῦ Χριστοῦ θάνατον καλεῖ, ἵνα τὸ πάθος πιστώσηται· ἐπὶ δὲ ἡμῶν, κοίμησιν· ἵνα τὴν ὀδύνην παραμυθήσηται. ἔνθα μὲν γὰρ προεχώρησεν ἡ ἀνάστασις, θαῤῥῶν καλεῖ θάνατον· ἔνθα δὲ ἐν ἐλπίσιν ἔτι μένει, κοίμησιν καλεῖ· καὶ διὰ ταύτης παραμυθούμενος, ἡμᾶς τῆς προσηγορίας, καὶ χρηστὰς ἐλπίδας ὑποτείνων ἡμῖν. ὁ γὰρ κοιμώμενος, ἀναστήσεται πάντως· ἐπεὶ καὶ θάνατος οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν ἢ μακροχρόνιος ὕπνος.

Τοῦ αὐτοῦ Χρυσοστόμου ἐκ τοῦ περὶ μετανοίας.

Ex homilia Io. Chrysostomi, de Pœnitentia. Exod. 16.

Μάννα ἤσθιον οἱ Ἰουδαῖοι, καὶ τὰ ἐν Αἰγύπτῳ κρόμμυα ἐπεζήτουν. οὕτως αἰσχρὸν ἡ συνήθεια πρᾶγμα, καὶ κάκιστον. κἂν εἰς δέκα ἡμέρας κατορθώσῃς, κἂν εἰς εἴκοσι, κἂν εἰς τριάκοντα· οὐκ ἀγαπῶ, οὐ χάριν ἔχω, οὐ περιπτύσσομαί σε· μόνον μὴ ἀποκάμῃς, ἀλλ᾽ αἰσχύνου καὶ καταγίνωσκε. πάλιν διελέχθην περὶ ἀγάπης· ἤκουσας, ἀπῆλθες, καὶ ἥρπασας. οὐκ ἐπεδείξω διὰ τῶν ἔργων τὸν λόγον. μὴ αἰσχυνθῇς πάλιν εἰσελθεῖν εἰς τὴν ἐκκλησίαν. αἰσχύνου ἁμαρτάνων, μὴ αἰσχύνου μετανοῶν. δύο ταῦτά ἐστιν, ἁμαρτία καὶ μετάνοια· τραῦμα μέν, ἡ ἁμαρτία· φάρμακον δὲ ἡ μετάνοια. ἐν τῷ τραύματι, σηπεδών· ἐν τῷ φαρμάκῳ, τῆς σηπεδόνος καθαρισμός. ἐν τῇ ἁμαρτίᾳ ὄνειδος, γέλως· ἐν τῇ μετανοίᾳ, ἔπαινος, παῤῥησία, ἐλευθερία. ἀλλ᾽ ἀντιστρέφει τὴν τάξιν ὁ σατανᾶς, καὶ δίδωσι τοῖς πειθομένοις αὐτῷ ἐν μὲν τῇ ἁμαρτίᾳ τὴν παῤῥησίαν, ἐν δὲ τῇ μετανοίᾳ τὴν αἰσχύνην. σὺ δὲ μὴ πεισθῇς αὐτῷ· ἀλλ᾽ ἑκατέρᾳ πράξει τὸ οἰκεῖον ἀπονέμειν σπούδασον.

Ὅρασις, ἣν εἶδεν Ἡσαΐας κατὰ Ἰουδαίας καὶ κατὰ Ἱερουσαλήμ.

Εἰπὲ τὴν ὅρασιν, ἣν εἶδες. ὁ δὲ λέγει· Ἄκουε οὐρανέ, καὶ ἐνωτίζου γῆ· ὅτι Κύριος ἐλάλησεν. ἄλλα ἐπαγγέλλῃ, καὶ ἄλλα λέγεις. ἀρχόμενος εἶπες, ὅρασις κατὰ Ἰουδαίας καὶ κατὰ Ἱερουσαλήμ·

ἱερουσαλήμ· καὶ ἀφεὶς τὴν διήγησιν, οὐρανῷ καὶ γῇ διαλέγῃ. ἀφεὶς τοὺς ἀνθρώπους, καὶ τοῖς ἀλόγοις στοιχείοις προσδιαλέγῃ. ναί φησιν, ἐπειδὴ τῶν ἀλόγων ἀλογώτεροι γεγόνασιν οἱ λογικοί. καὶ οὐ διὰ τοῦτο μόνον, ἀλλὰ καὶ διότι μέλλων ὁ Μωσῆς εἰσάγειν αὐτοὺς εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, καὶ προορῶν τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι· οὕτω πως φησίν· Ἄκουε οὐρανὲ, καὶ λαλήσω· προσεχέτω ἡ γῆ ῥήματα ἐκ στόματός μου. διαμαρτύρομαι ὑμῖν φησιν ἰουδαῖοι τὸν οὐρανὸν καὶ τὴν γῆν ὁ Μωυσῆς· ὅτι ἐὰν εἰσέλθητε εἰς τὴν γῆν τῆς ἐπαγγελίας, καὶ ἐγκαταλίπητε κύριον τὸν θεὸν· διασκεδασθήσεσθε εἰς πάντα τὰ ἔθνη. ἦλθε λοιπὸν Ἡσαΐας, ἔμελλεν ἡ ἀπειλὴ πέρας λαμβάνειν. οὐκ ἠδύνατο καλεῖν Μωσέα, τὸν ἤδη τεθνηκότα, οὐδὲ τούς ποτε ἀκηκοότας· λοιπὸν τὰ στοιχεῖα καλεῖ, ἅπερ διαμαρτυρόμενος αὐτοῖς ἐκάλει καὶ ὁ Μωϋσῆς. καί τοι γε ἐκεῖνος ἠδύνατο καὶ τὸν Ἀαρὼν καλεῖν εἰς μαρτυρίαν, καὶ πολλοὺς ἄλλους· ἀλλὰ διὰ τοῦτο (φαίνεται) οὐκ ἐκάλεσα τούτους, ἐπειδὴ περ ἔμελλον ἐκεῖνοι τελευτᾶν, καὶ μὴ παρεῖναι μάρτυρες. ἐπεὶ δὴ αὖ εἰς παρανομίαν ἐξέκλινεν ὁ Ἰσραὴλ, διὸ τὰ μένοντα στοιχεῖα εἰκότως εἰς μαρτυρίαν καλῶ. οὕτω καὶ Ἡσαΐας ποιεῖ· οὐ διὰ τὰ εἰρημένα μόνον, ἀλλὰ καὶ ἐπειδὴ διαλεχθεὶς τοῖς ἰουδαίοις, εὗρεν αὐτοὺς μὴ ἀκούοντας αὐτοῦ, ἐπὶ τὰ στοιχεῖα στρέφεται, καὶ μάρτυρας παραλαμβάνει αὐτά. Ἄκουε οὐρανὲ, σὺ γὰρ τὸ μάννα ἐνήνοχας· ἐνωτίζου γῆ, σὺ γὰρ τὴν ὀρτυγομήτραν ἔδωκας. ἄκουε οὐρανὲ, τὰ γὰρ ὑπὲρ φύσιν αὐτοῖς ἐχορήγησας· ἄνω καθ' ὃν τρόπον ἐστερεώθης ἔμεινες, καὶ μίμησιν οὐχ ὑπερεῖδες ἄλλων. ἐνωτίζου γῆ· σὺ γὰρ κάτω εἶς, καὶ τράπεζαν αὐτοῖς παρέθηκας αὐτοσχέδιον. διὰ τοῦτο καὶ ἕτερος προφήτης ὁρῶν τὸν βασιλέα μαινόμενον, τὸ εἴδωλον λατρευόμενον, τὸν θεὸν ὑβριζόμενον, τοὺς ἄλλους ἐπιτρέχοντας· πρὸς οὐδένα τούτων ποιεῖται (τὸν) λόγον, ἀλλ' ἀποστραφεὶς· Ἄκουσον (φησὶν) θυσιαστήριον, ἄκουσόν μου. τί οὖν λίθῳ προσδιαλέγῃ; ναί φησιν, ἐπειδὴ λίθου ἀναισθητότερος ὁ βασιλεύς. ἄκουσον θυσιαστήριον, τάδε λέγει κύριος. καὶ εὐθέως ἐσχίσθη τὸ θυσιαστήριον, καὶ ἐρράγη, καὶ ἐξέχεε τὴν θυσίαν. ὁ δὲ ἄνθρωπος οὐκ ἤκουσεν, ἀλλ' ἐκτείνει τὴν χεῖρα ὁ βασιλεὺς τὸν προφήτην ἁρπάσαι βουλόμενος. ὁ δὲ θεὸς τί ποιεῖ; ἐξήρανεν αὐτοῦ τὴν χεῖρα· οὐ ξηραίνει δὲ αὐτοῦ ἐξ ἀρχῆς τὴν χεῖρα, ἵνα τῷ τοῦ λίθου πάθει σωφρονέστερος γένηται. *ἐβούλετο γὰρ αὐτὸν ἄνευ τῆς εἰς αὐτὸν κολάσεως σωφρονισθῆναι· ἀλλ' ἐπειδή, φησιν, ὁ λίθος ἐσχίσθη, καὶ σὺ οὐ διωρθώθης, ἐπὶ σὲ τὴν δικαίαν ὀργὴν ἐπιστρέφω.

* alii βούλεται

Ἐκ τοῦ εἰς τὸν ἄσωτον, καὶ εἰς μετάνοιαν, καὶ εἰς τὸ ξύλον γνωστὸν καλοῦ καὶ πονηροῦ, καὶ εἰς τὸν λῃστήν.

Ὅτι τὸ τάγμα τῶν δικαίων οὐ βούλεται εἰς ἑαυτὸ ἁρπάσαι τὴν ἐξουσίαν τῶν κτισμάτων, ἀλλ' ὑπὸ τὴν τοῦ πατρὸς πρόνοιαν θέλει κεῖσθαι τὰ τῆς οἰκονομίας. διὸ καὶ ἡ παραβολὴ τὸν νεώτερον εἰσάγει, λαβόντα τὴν πατρικὴν οὐσίαν, εἰς χώραν ἀποδημοῦσαν μακράν. τὸ δὲ μῆκος, οὐ σταδίοις διατείνεται· ἀλλὰ τρόποις *ἐξετοπίζετο. καὶ γὰρ ὁ ἁμαρτάνων, μακρὰν γίνεται θεοῦ οὐ τόπῳ, ἀλλὰ τρόπῳ. λαβὼν δὲ τὴν οὐσίαν τὴν πατρικὴν, ἀπώλεσεν αὐτὴν, ἀσώτως ζῶν. ἔλαβεν ἥλιον εἰς ἀπόλαυσιν, καὶ τὸ δῶρον ὡς θεὸν προσεκύνησεν. ἔλαβε πηγὰς εἰς τρυφὴν, καὶ τὸ δῶρον ἐθεοποίησεν. ἠγνόησε τὸν χαρισάμενον, καὶ τὸ χάρισμα ὑπερεδόξασεν.

* al. ἐκτραχίζετο

Ierusalem: & omissa narratione, cum terra & cœlo loqueris. Homines relinquis, & cum brutis elementis loqueris. Ita, inquit; cum homines ipsis brutis magis sint facti irrationabiles, & non ideo solum, sed etiam quia Moses ducturus illo in promissionis terram, & præuidens futura, sic ait: *Audi cælum & loquar, attende terra verba oris mei.* Testor vobis, inquit Moses, Iudæi, cœlum & terram, quia cum veneritis in terram promissionis, & reliqueritis Deum vestrum, in omnes gentes dispergemini. Venit igitur Isaias, minæ erant cessaturæ. Non potuit vocare Mosem, iam mortuum, nec qui aliquando audiuerunt: elementa tandem vocat, quæ etiam in testimonium ipsis Moses vocarat, & quanquam ille potuit Aaronem etiam vocare in testimonium, & alios multos, sed ideo (diceret) illos non vocaui, quandoquidem illi erant morituri, neque testari poterant. Cum vero Israel præuaricatus sit, ideo adhuc durantia elementa merito in testimonium voco. Sic & Isaias facit, non modo propter ea quæ diximus, sed etiam postquam cum Iudæis locutus, vidit illos sibi non attendere, ad elementa se conuertit, & testes sibi assumit. *Audi cælum*. Tu enim manna pluisti. *Inclina aurem tuam terra.* Tu enim coturnices dedisti. Audi cœlū, nam illis ea quæ supra naturam destilti. sursum mansisti, quomodo te Deus firmauit, & imitationē areæ non despexisti. Attende terra, tu enim infra eras, & mensam illis subito apposuisti. Ideo & alius Propheta videns regem insanientem, idolum colentem, Deumque contumeliis afficientem, alios timentes: nullum horum alloquitur, sed conuersus ait: *Audi altare, audi me*, cur lapidi loqueris: certè inquit: cum minus quam lapis rex sentiat, *Audi altare, hæc dicit Dominus*, & statim diuisum est altare, & fractum, & effudit hostiam. Homo autem non audiuit. sed Rex manum suam extendit, cupiēs Prophetam comprehendere. Deus verò quid fecit? manum eius arefecit, non autem arefecit manum à principio, vt ille ruptura lapidis fieret prudentior. Cupiuit enim eum sine castigatione sapere. cum, inquit, dissilius sit lapis, & tu non emendaris te, iustam in te iram conuerto.

IO. CHRYSO.

Deut. 32. 1.

Exod. 16. 13. 14.

3. Reg. 13. 2.

Ex oratione in prodigum, in pœnitentiam, in lignum scientiæ boni & mali, & in latronem.

Agmen iustorum non vult in se rapere potestatem creaturarū, sed quæ sūt dispensationis, Patris prouidentiæ subiecta esse. Ideo etiā parabola iuniorem introducit, accepta paterna hæreditate, proficiscentem in regionem longinquam. Sed longitudo stadiis non determinatur, sed moribus circumscribitur. Etenim peccator non tam loco remotus est, quam moribus. Accepta itaque bona paterna, perdidit prodige viuēdo. Accepit Solem ad perfruitionem, & donum vt Deum adorauit. Accepit fontes ad delicias, & donum Deum fecit. Ignorauit donantem, & donū supra modum coluit.

Luc. 15. 12.

IOANNES CHRYSOST. Eadem creatura, sed non omnibus eodem modo conspicua. Paterna substantia ille quidem recte vsus est, hic vero abusus. Ordo autem hic & ibi, tametsi diuersus, pius pulchritudinem videt cœli, & inde Creatorem laudat: *Videbo*

Psal. 8. 4. *enim cœlos opera digitorum tuorum*: Vidit impius, & ad creatorem sensum non conuertit: sed persistens in pulchritudine cœli, creaturam esse Deum imaginatus est. Pius non iniuriam facit creaturæ, sed Domino adorationem tribuit. Honorat creaturam, sed vt conseruam, non auferens autem cultum creatori, præstat creaturæ: laudat artificium, sed artificis gloriam illi non attribuit, impius vero bene quidem vidit, sed male adorauit, & omnem ordinem inuertit.

Diabolus cur dictus. *Sæpe Scriptura Diabolum vocat draconem & serpentem tortuosum*

Luc. 10. 19. IDeo & Saluator dicit: *Ecce dedi vobis potestatem ambulandi super serpentes, & scorpiones*. Et ne reptilia intelligas, subiecit, *&, super omnem virtutem inimici*. Diabolus draco & serpens est, non tanquam mali radix, vt Manichæi

Manichæorum error. dicunt, sed vt princeps dæmonum, & auctor illis factus defectionis.

Ex adhortatione ad pœnitentiam.

Luc. 12. 18. DE illo qui dixit: *Destruam horrea mea, & maiora faciam*, sententiam à Deo latam, in memoriam homines, reuocantes ipsi vobis, aperite thesauros vestros, & date eleemosynas facite vobis thesauros indeficientes in cœlo, vt Dominus iubet, qui futiles diuitias è fœnore & iniustitia colligitis, *facite vobis amicos*

Luc. 16. 9. *de mammona*, vt Dominus imperat, *vt cum vos dereliquerint, recipiant vos in æterna tabernacula.*

* Integram hanc de terræ motu concionem cum... git nuper P. Fronto Ducæus Soc. Iesu, Burdigalæ, Anno 1604. *Ex oratione * in terræmotum, & Lazarum, & diuitem.*

NOn cesso dicere, etsi non audiar. Medicus sum, medicamenta appono, præceptor sum, monere iussus sum. Et nemo se emendat: Quid hoc rei est: sed ego nihilo minus mercedem accipio, & hoc incredibiliter dixi. Fieri enim non potest in tanta hominum multitudine vt nemo se emendet. Audio, inquit, in dies, & non facio: audi, etsi non facias. Ex auditione enim factum oritur, etsi non facias, pudefies ob peccatum: etsi non facias, mutas sententiam, etsi non facias, condemnas teipsum, quod non facias. Accusare enim se, principium est emendationis. Quando dicis, hei mihi audiui, & non facio. illud, *hei mihi*, initium est mutationis in melius.

Luc. 16. 24. *In illud dictum: Mitte Lazarum, &c.*

ET vbi nunc sunt pincernæ tui, parasiti, & adulatores? vbi nunc arrogantia, & phan-

... 118. tasiæ: Folia fuerunt, & hiems abstulit, omniáque perierunt. Somnium erat, & ortus est dies, & somniū dissipatū. Ideo vero non Noë, vel Iacob, vel Isaac, sed Abraham diues vidit.

ἡ αὐτὴ κτίσις, ἀλλ' οὐ πᾶσιν ὁμοίως ὁρωμένη. πατρικὴ ἡ οὐσία· ἀλλ' ὁ μὲν καλῶς αὐτῇ, ὁ δὲ κακῶς ἀπεχρήσατο. ταὐτὸ τοῦτο, κἀκεῖνο· εἰ καὶ διάφορον. ὁ εὐσεβὴς τὸ κάλλος ὁρᾷ τοῦ οὐρανοῦ, καὶ ἀπὸ τοῦ κάλλους τὸν δημιουργὸν αἰνεῖ. ὄψομαι γάρ φησι τοὺς οὐρανούς, ἔργα τῶν δακτύλων σου. εἶδεν ὁ ἀσεβής· καὶ πρὸς μὲν τὸν κτίσαντα τὴν διάνοιαν οὐκ ἀνεβίβασεν, ἐναπομείνας δὲ τῷ κάλλει τοῦ οὐρανοῦ, θεὸν ἐφαντάσατο τὸ δημιούργημα. ὁ εὐσεβὴς οὐχ ὑβρίζει τὴν κτίσιν, ἀλλὰ τῷ δεσπότῃ τὴν προσκύνησιν ταμιεύεται. τιμᾷ τὴν κτίσιν, ἀλλ' ὡς ὁμόδουλον· οὐκ ἀφαιρεῖται τὸ σέβας τοῦ κτίσαντος, περιάπτει τῷ κτίσματι. ἐπαινεῖ τὸ φιλοτέχνημα, ἀλλ' οὐχὶ τὴν τοῦ τεχνίτου δόξαν εἰς ἐκεῖνο περιΐστησιν. ὁ δὲ δυσσεβὴς * κακῶς μὲν εἶδε, κακῶς δὲ προσεκύνησε, καὶ πᾶσαν τὴν τάξιν ἀνέτρεψεν. * καλῶς.

Ὅτι δράκοντα πολλάκις ἡ γραφὴ καλεῖ τὸν διάβολον, καὶ ὄφιν σκολιόν. Apoc. 12. v. 9. Esai. 27. v. 1.

ΔΙὸ καὶ ὁ σωτήρ φησιν· ἰδοὺ δέδωκα ὑμῖν ἐξουσίαν, πατεῖν ἐπάνω ὄφεων καὶ σκορπίων. καὶ ἵνα μὴ τὰ ἕρποντα ὑπολάβῃς, ἐπήγαγε· καὶ ἐπὶ πᾶσαν τὴν δύναμιν τοῦ ἐχθροῦ. δράκων καὶ ὄφις, ὁ διάβολος· οὐχ ὡς ῥίζα κακίας, ὥς φασιν οἱ Μανιχαῖοι· ἀλλ' ὡς κατάρχων τῶν * δαιμόνων, καὶ ἀρχηγὸς αὐτοῖς τῆς ἐκπτώσεως γεγονώς. Luca 10. v. 19. * δαιμονίων.

Ἐκ τοῦ παραινετικοῦ λόγου τοῦ περὶ μετανοίας.

ΤΟῦ εἰπόντος· Καθελῶ μου τὰς ἀποθήκας, καὶ μείζονας οἰκοδομήσω. τὴν τοῦ ἐκ θεοῦ ἐπενεχθεῖσαν ἀπόφασιν εἰς μνήμην οἱ ἄνθρωποι λαβόντες, ἀνοίξατε τοὺς θησαυροὺς ὑμῶν, καὶ δότε ἐλεημοσύνην. ποιήσατε ἑαυτοῖς θησαυρὸν ἀνεκλείπτον ἐν τῷ οὐρανῷ, καθὼς προστάσσει ὁ κύριος· οἱ τὸν ἐμπαίκτην πλοῦτον ἐκ τόκου καὶ ἐξ ἀδικίας συλλέξαντες, ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ, καθὼς ὁ δεσπότης παρακελεύεται, ἵνα ὅτ' ἂν ἐκλίπητε, δέξονται ὑμᾶς εἰς τὰς αἰωνίους σκηνάς.

Ἐκ τοῦ εἰς τὸν σεισμόν, καὶ εἰς τὸν Λάζαρον, καὶ εἰς τὸν πλούσιον.

ΟΥ * παύομαι λέγων ἐγώ, κἂν μηδεὶς ἀκούων ᾖ. ἰατρός εἰμι, τὰ φάρμακα ἐπιτίθημι· διδάσκαλός εἰμι, παραινεῖν ἐκελεύσθην. οὐδεὶς διορθοῦται· καὶ τί τοῦτο; ἀλλ' ἐγὼ τὸν μισθὸν ἔχω, καὶ τοῦτο καθ' ὑπερβολὴν εἶπον. * ἀδύνατον γὰρ ἐν τοσούτῳ πλήθει μὴ διορθωθῆναί τινα. ἀκούω, φησί, καθ' ἡμέραν, καὶ οὐ ποιῶ. ἄκουε, κἂν μὴ ποιῇς· ἐκ γὰρ τοῦ ἀκούειν, καὶ τὸ πράττειν παραγίνεται. κἂν μὴ ποιῇς, αἰσχύνῃ ἐπὶ τῇ ἁμαρτίᾳ· κἂν μὴ ποιῇς, μεταβάλλει τὴν γνώμην· κἂν μὴ ποιῇς, καταδικάζεις ἑαυτὸν ὅτι οὐ ποιεῖς. τὸ δὲ κατηγορεῖν ἑαυτοῦ, ἀρχὴ διορθώσεως· ὅταν εἴπῃς, Οἴμοι, ἤκουσα, καὶ οὐ ποιῶ. τὸ οἴμοι, προοίμιόν ἐστι τῆς ἐπὶ τὸ βέλτιον μεταβολῆς. * οὐ παύομαι. * ἀμήχανον.

Εἰς τὸ πέμψον Λάζαρον, καὶ τὰ ἑξῆς.

ΚΑὶ ποῦ νῦν οἱ οἰνοχόοι σου, οἱ τάπητες, οἱ παράσιτοι, οἱ κόλακες; ποῦ ὁ τῦφος, ποῦ ἡ φαντασία; φύλλα ἦν, καὶ χειμὼν κατέλαβε, καὶ πάντα ἀπώλετο. ὄναρ ἦν, καὶ ἡμέρα γέγονε, καὶ τὸ ὄναρ διελύθη. διὰ τοῦτο δὲ οὐ τὸν Νῶε, ἢ τὸν Ἰακώβ, ἢ τὸν Ἰσαάκ, ἀλλὰ τὸν Ἀβραὰμ ὁ πλούσιος ὁρᾷ· διατί;

Gen. 18. v. 2.

διότι ὁ μὲν φιλόξενος ἦν ὁ Ἀβραάμ· καὶ τῆς ἀπανθρωπίας τούτου μείζων γίνεται κατηγορία ἢ ἐκείνου φιλοξενία.

Ἐκ τοῦ, μὴ οὕτω σφοδρῶς θρηνεῖν τοὺς τελευτῶντας.

Θάνατος, μεριμνῶν λύσις. εἰ μὴ θάνατος ἦν, ἑαυτοὺς ἂν κατησθίομεν· εἰ μὴ κόλασιν ἐξεδεχόμεθα, οὐδαμῶς τῶν κακῶν ἐπαυσάμεθα. εἶδες δεσπότου φιλανθρωπίαν; τὸ ἐκ παραβάσεως ἐπιτίμιον, ἀφορμὴν σωτηρίας ἀπειργάσατο. εἰ μὲν οὖν δίκαιός ἐστιν ὁ ἀποθανών· χαῖρε, διότι θαῤῥῶν πρὸς τὸν δεσπότην πορεύεται· εἰ δὲ ἁμαρτωλὸς, μὴ λυποῦ· ἐκέρδησεν, ἐφ' οἷς τὴν προσθήκην τῶν ἁμαρτημάτων ἀφῄρηται.

Ὅτι ἐν τῇ πρὸς τὸν ἐπίσκοπον Κυριακὸν ἐπιστολῇ, ἣν ἀπὸ τῆς δευτέρας ἐξέπεμψεν ἐξορίας, καθάπτεται μὲν τοῦ Ἀρσακίου, λῆρον αὐτὸν καὶ μοιχὸν καλῶν· ἐπαινεῖ δὲ τοὺς ἀποστρεφομένους τὴν αὐτοῦ κοινωνίαν, ὡς διὰ θεὸν καὶ τὰ εἰς τὴν ἀρχιερέα αὐτῶν ἀδίκημα, τὴν ἀποστροφὴν αὐτῶν ποιουμένους. καί τοι γε ἐν ἄλλοις φαίνεται παραινῶν μὴ ἀφίστασθαι ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας. εἰς τοῦτο δὲ ὕστερον (ὡς ἔοικε) μετέστη, ἐπειδὴ καὶ οἱ τοῦτον ἀδίκως * ἐκβάλλοντες, οὐχ οἷς ἔπραξεν ἔστερξαν, ἀλλὰ καὶ καταδρομὰς καὶ ἐπιβουλὰς κατὰ τῶν * αὐτοῖς προσανακειμένων καὶ ἐξορίας ἐπαλαμήσαντο.

* ἐκβαλόντες.
* αὐτοῦ.

ΘΕΟΦΡΑΣΤΟΥ ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΜΕταβαλλόντων τὰς χρόας.

σου.
Theophrasti fragmentum de animalibus quae colorem mutant.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ (ἐκ τῶν) Θεοφράστου μεταβαλλόντων τὰς χρόας. Ὅτι τὰς χρόας μεταβαλλόμενα, καὶ ἐξομοιούμενα φυτοῖς καὶ τόποις καὶ λίθοις, οἷς ἂν πλησιάσωσι, πολύπους ἐστὶ, καὶ χαμαιλέων, καὶ τὸ θηρίον ὁ τάρανδος, ὃ ἐν Σκύθαις φασὶν ἢ Σαρμάταις γίνεσθαι. μεταβάλλει δ' ὁ χαμαιλέων εἰς πάντα τὰ χρώματα· πλὴν τὸ εἰς τὸ λευκὸν καὶ τὸ ἐρυθρὸν οὐ δέχεται μεταβολήν. καὶ οὐ πρὸς τὰ παρακείμενα μόνον χρώματα μεταβάλλει, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς καθ' ἑαυτὸν, ἐάν τις μόνον ἅψηται αὐτοῦ, τὸ χρῶμα μεταβάλλει. ὁ δὲ τάρανδος, τὸ μὲν μέγεθός ἐστι, κατὰ βοῦν, τὸ πρόσωπον δὲ ὅμοιος ἐλάφῳ· πλὴν πλατύτερος, ὡσανεὶ ἐκ δύο συγκείμενος ἐλαφείων προσώπων. * διχηλὸν δέ ἐστι καὶ κερασφόρον. ἔχει δὲ τὸ κέρας ἀποφυάδας, ὥσπερ τὸ ἐλάφου· καὶ * τριχωτόν ἐστι δι' ὅλου. περὶ γὰρ τὸ ὀστοῦν, δέρματός ἐστιν * ἐπίτασις, ὅθεν ἡ ἔκφυσις. τὸ (δὲ) δέρμα τὸ πάχος δακτυλιαῖόν ἐστιν, ἰσχυρὸν δὲ σφόδρα. διὸ καὶ τοὺς θώρακας * ἐξαυαίνοντες αὐτὸ * ποιοῦνται. σπάνιον δὲ τὸ ζῷον καὶ ὀλιγάκις φαινόμενον. θαυμαστὴ δ' ἡ μεταβολὴ, καὶ ἰσχὺς ἀπιστίας. τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοις ἐν τῷ δέρματι γίνεται ἡ μεταβολὴ, ἀλλοιουμένης τοῦ ἐντὸς ὑγροῦ τινος, εἴτε αἱματώδους ἢ καί τινος ἄλλης τοιαύτης οὔσης. ὥστε φανερὰν εἶναι τὴν συμπάθειαν. ἡ δὲ τριχῶν μεταβολὴ, ξηρῶν τε ὄντων καὶ ἀπηρτημένων, καὶ ἀθρόον οὐ πεφυκότων ἀλλοιοῦσθαι, παράδοξος ἀληθῶς καὶ ἀπίθανος, μάλιστα πρὸς πολλὰ ποικιλλομένη. ὁ δὲ * χαμαιλέων δοκεῖ τῷ πνεύματι ποιεῖν τὰς μεταβολάς· πνευματικὸν γὰρ φύσει. σημεῖον δὲ, τὸ τοῦ πνεύμονος μέγεθος, σχεδὸν γὰρ δι' ὅλου τοῦ σώματος τέταται. ἅμα δὲ καὶ ἐξαιρόμενος αὐτὸς καὶ φυσώμενος δῆλός ἐστιν.

* διχηλόν.
* τριχώτατον. δασύτατον.
* ἀναζέοντες.
* ποιοῦνται.
* χαμαιλέων.

IO. CHRYSO

Quare quia Abraham benignus in peregrinos fuerat, & illius inhumanitatis maior est accusatio, huius hospitalitas.

Ex Homilia: Non adeo vehementer deflendos esse mortuos.

Mors, aerumnarum solutio. Nisi mors esset, nos ipsos ederemus: nisi puniremur, nequaquam à malis cessaremus. Vides Domini benignitatem? poenam ex praeuaricatione in salutis ansam conuertit. Si igitur iustus est qui mortuus est, gaude, quia cum fiducia ad dominum profectus est. Sin peccator, ne doleas: lucratus est, quod accumulatione peccatorum priuatus sit.

Epistola ad Cyriacum.

In epistola ad Cyriacum Episcopum, quam scripsit post secundum exsilium, pungit Arsacium, vocans illum delirum, & adulterum. Laudatque eos, qui illius familiaritatẽ auersantur, vt qui propter Deum, & impietatem in Archiepiscopum suum ab illo declinent. quamuis in aliis videatur hortari, ne ab Ecclesia recedant. id autem postea, vt apparet, voluit, cum ij, qui hunc iniustè eiecerant facto non acquieuerint, sed moliti etiam fuerint impetum, insidias, & exsilium iis, qui ipsi addicti essent.

THEOPHRASTI

Fragmentum de animalibus, quae colorem mutant. CCLXXVIII.

Inter opera Theophrasti nuper edita Francof. apud Wechelum.

LEGI ex Theophrasti libro de animalibus, quae colorem mutant. Quibus verò mutatur color, & plantis, locis, lapidibus, quibus se applicant, similis redditur, polypus sunt, & chamaeleon, & fera tarander, quae apud Scythas vel Sarmatas nasci fertur. Mutatur igitur chamaeleon in omnes colores, praeterquam in album, & rubrum, & non solùm ad subiectos colores, sed etiam ipse in se, si quis solum ipsum tetigerit, colorem mutat. Tarander quidem magnitudine bouis est, similis figura ceruo, nisi quod latior, tanquam è duorum ceruorum figuris compositus, bifida est ei vngula, & cornu. Habet verò hoc ramos vt ceruorum cornua, & omnino pilosum est. Ossa tegit extensa cutis, vnde pili existunt. Pellis digitum densa est, admodum dura, ideò & eam aptantes, pro thorace militari vtuntur. Rarò hoc animal videtur: mira eius est mutatio, & penè incredibilis. Alia quidem animalia in pelle mutantur, mutato interno humore vel sanguineo, vel alio, vt manifesta sit sympathia, hoc est, naturae consensus. Pilorum verò mutatio, cùm aridi sint ac pendentes, & frequenter mutari non soleant, omnino admiranda & incredibilis est, maximè cùm variè illa fiat. Polypus autem videtur anhelitu colores mutare: est enim naturâ flatuosus. Argumentum verò respirationis pulmonis magnitudo est: penè enim per totum corpus diffunditur. Simul verò & eleuatur manifestè, & inflatur.

Chamaeleon.
Tarander.
Πολύπους.

THEOPHR.

Ex eiusdem de resolutione neruorum.

Paralysis.

DICIT resolutionem neruorum è frigiditate, vt omnes sentiunt, oriri: & alij quidem à spiritu, (est enim morbus pulmonarius) alij defectu & priuatione spiritus. Hunc enim esse, qui calorem & motum omnino faciat. Cùm autem motus non est, frigiditas est sanguinis, vel, vt paucis perstringam, humoris. Ideò in pedibus oritur torpedo, vel in partibus superioribus, quando à sede expulsi fuerint, vel alio modo: tunc enim diducit compressione spiritum, & motu proprio priuatur, sistit & refrigerat sanguinem.

Eiusdem de animi deliquio.

ANIMI deliquium priuatio est caloris, vel frigiditatis circa pulmonem, id etiã contingit ab ipso calore. Maior enim ignis tollit minorem, id experientia testatur. Nam ab æstu præfocante & alio calore, & maximè condensato, cùm hæc nos opprimunt, animo deficimus, & deliquium patimur. Extinguitur verò quod in* nobis frigiditatem non recipit. Fortassis verò respirationem omnino suffocatio impedit, vnde & πνῖγος nominatur. Suffocatur enim, vel suffocato similis est is, qui respirare non potest. Testatur id defectus animi in balneis, ac fotionibus. Manifestum enim est deliquia illa calore, & propter calorem fieri, extinguente externo calore internum. Fit verò animi defectus, deficientibus his, in quibus calor nascitur, vt sanguine, vel simpliciter naturali humore. Quemadmodum in sanguinis fluxu, & vterum gestantibus videmus animi defectiones: sed propter labores etiam fiunt deliquia.

*ὡς ἡμῖν lege.

Nimium etiam adfert animi deliquium: nam & minus tabefacit, & respirationem impedit, & refrigerationi aditum intercludit.

Propterea plerumque qui † lauantur, animi deliquium non patiuntur, frequentius verò quiescentes, quia humorem factum à liquefactione eorum qui lauantur, calidum esse contingit: eorum verò qui lauarunt, frigidum. Frigidus verò cùm sit humor, incidens in locos principes, gignit animi deliquium, nisi spiritus remissio ante dissoluat. Ideò continere iubent in deliquiis spiritum. Prohibet enim continens exire calorem: remissus verò ingerit.

† λουόμενοι.

Aspergens aqua animo delinquentes, concludens poros, & condensans meatus, & cogens intus calorem (resistit enim) adiuuat.

Gaudium ac mœror etiam animi deliquium generant. Per vtrumque enim humorum copia nascitur. Gaudium quidem liquefaciendo ac dilatando: mœror verò coarctando. Cùm autem ad pulmonis sedem humor peruenerit, hinc animi deliquium patimur.

Eiusdem de vertigine.

VERTIGINES sunt, quando alienus spiritus in caput venit, vel redundans humor, vel ab aliquo nutrimento, vt à vino, vel ab aliquo alio succo. Ad hæc, cum quis mouerit caput in orbem. Locus enim circum cerebrum humidus cum sit, si susceperit aliquid alienum,

Ἐκ τοῦ αὐτοῦ, περὶ παραλύσεως. *De neruorum resolutione.*

Ὅτι ὑπὸ καταψύξεως φησίν, ὡς κοινῷ λόγῳ φασί, τὴν παράλυσιν γίνεσθαι· καὶ ταύτην οἱ μὲν ὑπὸ πνεύματος (πνευματικὸν γὰρ τὸ πάθος) οἱ δὲ ἐκλείψει καὶ στερήσει τοῦ πνεύματος. τοῦτο γὰρ εἶναι, τὸ τὴν θερμότητα καὶ τὴν κίνησιν ὅλως ποιοῦν. ἀκινησίας δὲ γινομένης, κατάψυξις γίνεται τοῦ αἵματος, ἢ, ἁπλῶς εἰπεῖν, τῆς ὑγρότητος. διὰ τοῦτο γὰρ καὶ ἡ νάρκη γίνεται ἐν τοῖς ποσίν, ἢ καὶ ἐν τοῖς ἄνω μέρεσιν, ὅταν ἀποπιεσθῶσιν ἀπὸ καθέδρας, ἢ ἄλλου τινὸς τρόπου. τότε γὰρ διαλαμβάνει τῇ πιέσει τὸ πνεῦμα, καὶ οὐ δυναμένην τὴν οἰκείαν κίνησιν κινεῖσθαι, ἵστησι καὶ ἀποψύχει τὸ αἷμα.

Τοῦ αὐτοῦ, περὶ λειποψυχίας. *De animi defectione.*

Ὅτι ἡ λειποψυχία, στέρησις ἢ κατάψυξις τοῦ θερμοῦ περὶ τὸν ἀναπνευστικὸν τόπον. τοῦτο δὲ συμβαίνει ἢ καὶ ὑπ' αὐτοῦ τοῦ θερμοῦ· τὸ γὰρ πλέον πῦρ ἀναιρεῖ τὸ ἔλαττον. μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἡ πεῖρα. ὑπὸ γὰρ πνίγους ἢ *ἄλλης θέρμης, καὶ μάλιστα πολλῆς, ἀθρόον τούτων προσπεσόντων ἡμῖν, ἐκλυόμεθα καὶ λειποθυμοῦμεν· καταμαραίνεται γὰρ τὸ ἐν ὑμῖν κατάψυξιν οὐ λαμβάνον. τάχα δὲ καὶ τὴν ἀναπνοὴν ὅλως τὸ πνῖγος κωλύει· ὅθεν καὶ πνῖγος ὠνομάσθη. ἀποπνίγεται γάρ, ἢ καὶ πνιγομένῳ ὅμοιός ἐστιν, ὁ μὴ δυνάμενος ἀναπνεῖν. μαρτυρεῖ δὲ καὶ ἡ (διὰ) τῶν λουτρῶν καὶ τῶν πυριάσεων ἔκλυσις. δῆλον γὰρ ὡς αἱ τοιαῦται ἐκλύσεις τῷ θερμῷ καὶ διὰ τὸ θερμὸν γίνονται, μαραινομένου τοῦ ἔξωθεν θερμοῦ τὸ ἐν ἡμῖν σύμφυτον. γίνεται δὲ λειποψυχία, καὶ τῶν ἐν οἷς πέφυκεν ἡ θερμότης ἐκλιπόντων, οἷον αἵματος, ἢ τῆς φυσικῆς ἁπλῶς ὑγρότητος· ὥσπερ ἐν ταῖς αἱμορραγίαις καὶ ἐν ταῖς τῆς γαστρὸς φοραῖς ὁρῶμεν λειποψυχοῦντας. καὶ διὰ πόνους δὲ γίνονται ἐκλύσεις.

*ἄλλως.

Ὅτι τὸ πλέον λειποψυχίαν ποιεῖ, καὶ ὡς μαραῖνον τὸ ἔλαττον, καὶ ὡς κωλύον τὴν ἀναπνοήν, καὶ ἔτι ὡς μὴ παραχωροῦν τῇ καταψύξει εἴσοδον. Ὅτι διὰ τοῦτο ὡς ἐπὶ πολὺ λουόμενοι μὲν οὐ λειποψυχοῦσι· παυσάμενοι δέ, μᾶλλον· διότι τὴν ὑγρότητα τὴν γινομένην ἀπὸ τῆς συντήξεως, λουομένων μέν, θερμὴν εἶναι συμβαίνει· λυσαμένων δέ, ψύχεσθαι. ψυχρὰ δὲ οὖσα, καὶ ἐμπίπτουσα κυρίοις τόποις, ποιεῖ λειποψυχίαν, εἰ μὴ ἄρα καὶ ἡ ἄνεσις *αὕτη τοῦ πνεύματος *περιεκλύει. διότι κατέχειν κελεύουσιν ἐν ταῖς λειποψυχίαις τὸ πνεῦμα. κωλύει γὰρ ὁ κατέχων, ἐξιέναι τὸ θερμόν. ὁ δὲ ἀνεὶς, ἐνδίδωσιν.

*al. αὐτή. *[illegible]

Ὅτι ὁ ῥαίνων ὕδατι τοὺς λειποψυχοῦντας, συμφράττων καὶ πυκνῶν τοὺς πόρους, καὶ συναθροίζων ἐντὸς τὸ θερμὸν (ἀντιπεριΐσταται γάρ) ὠφελεῖ.

Ὅτι ἡδοναὶ καὶ λῦπαι ποιοῦσι λειποψυχίαν. καὶ γὰρ ἀμφότεραι πλῆθος ὑγρότητος ἐπάγουσιν· ἡ μὲν ἡδονὴ τῷ συντήκειν καὶ διαχέειν. ἡ λύπη δὲ τῷ πηγνύειν. ὅταν οὖν ἡ ὑγρότης ῥυῇ πρὸς τὸν πνευματικὸν τόπον, ποιεῖ λειποψυχεῖν.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ ἰλίγγων λόγου. *De vertigine.*

Ὅτι οἱ ἴλιγγοι γίνονται, ὅταν πνεῦμα ἀλλότριον εἰς τὴν κεφαλὴν ἔλθῃ, ἢ ὑγρότης περιττωματικὴ ἢ ἀπό τινος τροφῆς, ὡς ἀπὸ τοῦ οἴνου, ἢ ἀπό τινος ἄλλου χυμοῦ· ἔτι δὲ καὶ ὅταν τις κινῇ τὴν κεφαλὴν κύκλῳ. ὁ γὰρ τόπος ὁ περὶ τὸν ἐγκέφαλον ὑγρὸς ὤν, ὅταν δέξηταί τι *πλέον ἀλλότριον.

*πνεῦμα ἄλλο τι

(*τὸ

* τὸ δὲ (τὸ δὲ) βιάζεται διαδυόμενον, (καὶ) πρὸς τὰς φλέβας ὠθεῖ κύκλῳ τὸ προϋπάρχον ὑγρὸν οὔσης (δὲ) οἷον δίνης τῆς φορᾶς, καὶ τοῦ ὑγροῦ μὴ συνεχοῦς, ἀλλ' ἐν τῇ κινήσει τοῦ μὲν * προσλαμβανομένου, τοῦ δὲ ὑστεροῦντος, διὰ τὸ μὴ ἰσορροπεῖν, ὁμοίως τὸν ἴλιγγον ποιεῖ καὶ καταβάλλει πολλάκις.

* al. περιλαμβ.

plus æquo transeundo vim infert, & ad venas agitat priorem humorem in gyrum. Cùm autem agitatio fit instar turbinis, & humor non sit admodum densus, sed in continuo motu, altero accipiente, altero deficiente ob inæqualitatem ponderis, similiter vertiginem parit, & sæpe prosternit. THEOPHR.

Διὰ τί τὰ ὠμὰ ᾠὰ οὐ περιδινεῖται;

Quare cruda oua circumuerti non possint.

* δινεῖται.

ὥσπερ τὰ ἑφθά.

Ὅτι τὰ ὠμὰ ᾠὰ διὰ τοῦτο οὐ * περιδινεῖται· διότι τὰ μὲν ὑπὸ ὑγρότητος, ἀνωμάλου καὶ οὐκ ἰσορρόπου οὔσης, σφάλλεται· τὰ δὲ, διὰ τὸ μὴ ἔχειν τὸ σφάλλον, ὑφιστάμενον· ἑνὸς ὄντος καὶ συνεχοῦς τοῦ ἐντός. ἐκ δὲ τῆς αὐτῆς θεωρίας ἐπιλύεται καὶ τὸ, διὰ τί κύκλῳ περιπατοῦντες ἰλιγγιῶσι; καὶ ὅτι μᾶλλον, ἐὰν ἐν ἐλάττονι κύκλῳ· καὶ ἔτι, ἐὰν θᾶττον θέωσι· καὶ ὅτι, εἰ μετὰ πολλῶν, μᾶλλον, ἢ μόνοι. καὶ διὰ τί ἐπ' ἀριστερὰ θέοντες μᾶλλον, ἢ ἐπὶ δεξιά; πάντων γὰρ τούτων καὶ τῶν ὁμοίων προείρηται ἡ αἰτία. εἰ γὰρ ὁ ἴλιγγος γίνεται, ἐάν τις ἐν τῷ αὐτῷ στρέφῃ τὴν κεφαλήν· δῆλον ὡς εἴ τις ἐγγὺς τούτου στρέφοιτο, τάχιστα καὶ μάλιστα τῶν ἄλλων ἰλιγγιῴη. ἐγγυτάτω δὲ, ὁ ἐν ἐλάττονι κύκλῳ στρέφων τὴν κεφαλήν. καὶ ὅσον ἂν θᾶττον, μᾶλλον. διόπερ καὶ οἱ θέοντες, τῶν περιπατούντων μᾶλλον ἰλιγγιῶσι· καὶ οἱ ταχέως, τῶν βραδέως. θέουσι γὰρ ἐγκεκλικότες πρὸς τὸ κέντρον· (μᾶλλον ἰλιγγιῶσιν.) οἱ δ' ἐπ' ἀριστερὰ θέοντες, τῶν ἐπὶ δεξιὰ μᾶλλον· διότι ὀξυτέραν γωνίαν ποιοῦσι πρὸς τὸν κύκλον. ἐμβριθέστερα γὰρ ὄντα τὰ δεξιὰ, προσβιάζεται μᾶλλον εἰς τὸ ἐντὸς, διὰ τὴν ἀσθένειαν τῶν ἀριστερῶν. καὶ εἰ μετὰ πολλῶν θέουσι, μᾶλλον ἢ μόνοι· διότι πρὸς τῇ κύκλῳ περιφορᾷ, καὶ ἡ ὄψις προσβάλλουσα τοῖς θέουσι μὴ συνεχὴς οὖσα, ποιεῖ τινα κίνησιν ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ καὶ ταραχήν. διότι ἰλιγγιῶσι μᾶλλον, διὰ τὸ διπλῆν τὸν ἐγκέφαλον ὑφίστασθαι κίνησιν· τήν τε ἀπὸ τῆς περὶ δινήσεως, καὶ ἣν ἡ ὄψις παθοῦσα, τῷ ἐγκεφάλῳ παρέπεμψεν. Ὅτι δὲ διὰ τὴν τῆς ὄψεως κίνησιν ἰλιγγιῶσι πολλάκις, φανερὸν ἐκ πολλῶν. οἵ τε γὰρ πλέοντες, θᾶττον καὶ μᾶλλον ἰλιγγιῶσιν· ἐπειδὰν τοῖς κύμασιν ἐμβλέψωσιν· καὶ οἱ τὰς αἰώρας καὶ τοὺς τροχοὺς θεωροῦντες, ταχὺ σκοτοῦνται. ἰλιγγιῶσι δὲ καὶ οἱ πρὸς τὰ ὑψηλὰ καὶ μεγάλα καὶ ἀπότομα ἀποβλέποντες, διὰ τὸ συμβαίνειν μακρὰν * τεινομένην σείεσθαι καὶ κραδαίνεσθαι τὴν ὄψιν. σειομένη δὲ καὶ κραδαινομένη, ταράττει καὶ κινεῖ τὰ ἐντός. τοῖς δ' ἄνω βλέπουσιν οὐ συμβαίνει τὸ πάθος, διὰ τὸ μὴ ἀποτείνειν μακρὰν, ἀλλ' * ἀποτέμνεσθαι τῷ φωτί. γίνονται ἴλιγγοι, καὶ ὅταν βλέπωσι συνεχῶς καὶ ἐνατενίζωσιν. * ὃ καὶ διαπορεῖται· τί δή * ποτε, κύκλῳ κινουμένης τῆς ὄψεως, καὶ ἠρεμούσης, τὸ αὐτὸ πάθος συμβαίνει; τὸ δ' αἴτιον τῆς μὲν κύκλῳ φορᾶς, εἴρηται· διὰ τί δὲ ἐν τῇ ἐπιστάσει καὶ τῷ ἀτενισμῷ τὸ αὐτὸ πάθος συμβαίνει, διότι τὰ ἐν τῇ κινήσει σωζόμενα ἡ στάσις διΐστησι. στάσης οὖν τῆς ὄψεως, καὶ τὰ ἄλλα συνεχῆ τὰ ἐν τῷ ἐγκεφάλῳ ἵσταται. ἱστάμενα δὲ, καὶ * συνδιΐσταται καὶ χωρίζεται τὰ βαρέα, καὶ καταβαρύνει, καὶ ποιεῖ τὸν ἴλιγγον. καὶ ἡ κύκλῳ φορὰ δὲ διΐστησι τὰ βαρέα καὶ τὰ κοῦφα. ποιεῖ δὲ καὶ τὸ κύπτειν, ἰλίγγους. καὶ γὰρ ἐν τῷ κύπτειν, χωρίζεται τὰ βαρέα καὶ τὰ ἐλαφρά· τὰ μὲν ἄνω· τὰ δὲ κάτω. δεῖ δὲ ἅμα εἶναι,

* ἀποτεινομένην.
* ὑποτέμνεσθαι.
* al. διὸ καὶ.
* ποτε.
* al. διΐσταται.

Quare cruda oua non circumuerti possint.

Oua cruda circumuerti ideò non possunt: partim quia ab humore inæquali, & non eiusdem ponderis prosternuntur: partim verò, quia non habent substratum quod deiiciatur, cùm vnum sit & continuum intus. Ex hac consideratione soluitur hoc, quare in circo agitari vertiginem capitis patiuntur, & magis si in paruo circo. & adhuc si celeriter currant, & quod, si cùm aliis, magis quàm soli. Et quare in sinistram currentes potius quàm in dextram? Omnium enim horum & similium caussa dicta est. Si enim vertigo fit, si quis eodem verterit caput, manifestum est quod si quis iuxta hunc similiter vertatur, celerrimè & maximè ante alios vertiginem patiatur. Proximè verò qui in minore circulo caput vertit, & quo celerius, eò magis. Ideò & currentes magis quàm ambulantes vertiginem patiuntur, & qui celerius magis quàm qui tardius: (currunt enim inclinantes ad centrum.) Qui verò in sinistram currunt, potius quàm ij qui in dextram, quòd acutiorem angulum faciant ad circulum. Grauiora enim cùm sint dextra, magis ad interiorem partem vi tendunt, propter imbecillitatem partium sinistrarum, & si cum multis currunt, magis quàm qui soli: propterea quod ad circumferentiam circuli aspectus accedens currentibus non continuus, facit aliquem motum & turbationem in cerebro. Ideò vertiginem magis patiuntur, eò quòd dupliciter moueatur cerebrũ, partim agitatione in gyrũ, partim aspectu in cerebrum delato. Quod autem propter oculorum motum sæpe vertiginem multi patiantur, ex multis patet. Nauigantes enim celerius & magis vertiginem patiuntur, cùm fluctus intuentur, & agitationes & trochos videntes, statim tenebras patiuntur. Vertiginem quoque patiuntur ij, qui profunda admodum & prærupta aspiciunt, quod contingat oculos longius extensos moueri & agitari. Oculi verò moti & agitati turbant & mouent interiora, qui verò superna aspiciunt, hoc non contingit, quia non longè aspiciunt, sed lumine impediuntur. Fiunt vertigines, quando continuò rem vnam aspiciunt. Illud autem dubium est, cur interdum oculo in orbem agitato, & quiescente idem vsu veniat? Caussa verò motus illius in circulo, dicta est. Cur vero in attentione & in continuo aspectu iste dolor contingat? quod quæ in motu salua erant, statio ac quies agitat. Stantibus igitur oculis, & alia continenter in cerebro stant. Stantia vero diuiduntur; & separantur grauia, & grauantur & faciunt vertiginem. Et cursus in gyrum separat grauia à leuibus. Facit vero oculorum demissio etiam vertigines. Nam demissione oculorum separantur grauia à leuibus. Hæc quidem sursum, illa vero deorsum feruntur. Oportet vero simul esse,

Oua.

Vertigo.

THEOPHR. vt dictum est. Vertiginem quoque adfert abundantia & indigentia. Indigentia consumptionem, abundantia superfluitatem facit, vt pleni sint pori. Hęc enim vbi ascendit, mox descendit, & diuidit circuitus: hinc vertigo.

Ebrietates & veneficium, & alia similia, vertigines faciunt. Humor enim aliundè incidens, turbationes creat.

Stantes magis quàm sedentes vertiginem patiuntur. Nam quiescentium humor in capite magis consistit. Quando verò idem mouentur, humor dissipatur, & in vnam partem incidens vertiginem facit.

Eiusdem de lassitudine.

DESCENDENTIUM, loco decliui, femora maximè lassantur, ascendentium contra tibiæ: quia in ascensu labor est eleuandi corporis onus. cui igitur onus incumbit, & à quo tollitur, eius maximus est labor. At in descendendo labor fit, quia corpus decidit, & contra naturam portatur. Quapropter in quod magis incidit pondus, huic maximus quoque est labor. Verùm vt tibiæ descendendo magis laborant, sic femora in ascendendo. Quod autem grauia deorsum ferantur, difficilius est ascendere, quàm descendere.

Molestius est brachio per vacuum iacere lapidem, vel aliud quid graue, quia magis conuellit. Non enim incumbit alicui, quemadmodum qui iacit, ponderi quod in manu est.

Æquales viæ magis defatigant, quàm inæquales, quod nimius motus faciat lassitudinem: nimius autem, continuus, & vnus: inæquales verò propter mutationes quietem adferunt: in æqualibus verò, similitudo figuræ facit continuum motum.

Defessi semen ægrius continent, quia calida & humida sunt corpora propter consumptionem. Tale verò quid est seminalis vis.

Qui supini iacent, solutionis vitium habent caussam, iis cooperatur situs ille ad nocturnam seminis emissionem. Corpora humida magis laboriosa sunt quam dura, quia imbecilliora: etsi alio modo dura sint * audaciora.

* Ζηλωτότερα. * al. repente.

Eiusdem de animantibus, quæ cum copia visuntur.*

ANIMANTIUM quæ cum copia visuntur, nō eadem est omnium causa: sed alia horum generantur subitò, vt muscæ, quæ in exercitibus, & hominum frequentia, & hisce finitis, plures præterea fiunt. Fimus enim & aliarum rerum putredo, harum ortus caussa. Alia verò prius quidem exsistunt, sed apparent post pluuias, vt cochleæ, & paruæ ranæ. Non enim pluuiâ decidunt, vt nonnulli putant, sed tunc prodeunt, cum antea in terra fuerint, quod aqua in eorum foramina influat. Est & aliud ranarum genus præter eas quæ in lacubus & paludibus sunt. Multitudinem autem harum & aliarum [animantium] gignit ipsarum prosperitas.

Musc.a. Vide Lucianl de musca labellum, & Girald. de Diis gentium.

Ranæ

Potius post finem conuentuum & exercituum quam dum adhuc durant, muscæ oriuntur. Contingit enim, iis præsentibus, propter quotidianos visus & motus.

καθάπερ ἐλέχθη. ποιεῖ δὲ τὸ πάθος, καὶ πλησμονὴ καὶ ἔνδεια· ἡ μὲν ἔνδεια, συντήξιν· ἡ δὲ πλησμονὴ περίττωσιν ποιοῦσα· ὥστε πλήρεις γίνεσθαι τοὺς πόρους. αὔξουσα γὰρ παρ' αὐτὰ καὶ καταβαίνει, καὶ διΐστησι τὰς περιόδους· ὅπερ ἐστὶν ἴλιγγος.

Ὅτι καὶ αἱ μέθαι, καὶ αἱ φαρμακεῖαι, καὶ τὰ παραπλήσια, ποιοῦσιν ἰλίγγους. ἡ γὰρ ὑγρότης ἡ * ἀλλοτρίως ἐμπίπτουσα, ποιεῖ τὴν ταραχήν.

* al. ἀπροσδοκήτως.

Ὅτι ἀνιστάμενοι μᾶλλον ἢ καθίζοντες, ἰλιγγιῶσι. διότι ἠρεμούντων μὲν συνίσταται τὸ ὑγρὸν ἐν τῇ κεφαλῇ πλεῖον. ὅταν δὲ κινῶνται, διΐσταται, καὶ εἰς ἓν μέρος ἐμπίπτον ποιεῖ τὸν ἴλιγγον.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ κόπων.

De lassitudine

ΟΤι καταβαίνοντες μὲν τόπον κατάντη, τοὺς μηροὺς μάλιστα πονοῦσιν· ἀναβαίνοντες δὲ, τὰς κνήμας· διότι κατὰ μὲν τὴν ἀνάβασιν, ὁ πόνος τὸ αἴρειν φορτίον τὸ σῶμα γίνεται· ᾧ οὖν ἐπίκειται τὸ βάρος, καὶ ᾧ αἴρεται, τούτῳ μάλιστα ὁ πόνος. ἐν δὲ τῷ καταβαίνειν, ὁ πόνος ἐν τῷ ἐμπίπτειν γίνεται τὸ σῶμα, καὶ * παρωθεῖν παρὰ φύσιν· ὥστε οὖν ᾧ μάλιστα ἐμπίπτει καὶ σαλεύει, τούτῳ μάλιστα καὶ τὸν πόνον ἐμποιεῖ. ὡς οὖν ἡ κνήμη μᾶλλον ἐν τῷ καταβαίνειν κακοπαθεῖ. οὕτως ὁ μηρὸς ἐν τῷ ἀναβαίνειν. διότι δὲ τὰ βαρὴ κάτω φέρεται, χαλεπώτερον τὸ ἀναβαίνειν τοῦ καταβαίνειν.

* φέρεσθαι. H. St.

Ὅτι κοπιαρώτερον τῷ βραχίονι διὰ κενῆς ῥίπτειν ἢ λίθον, ἢ ἄλλο τι βάρος· διότι σπασματωδέστερον. οὐ γὰρ ἀπερείδεται, καθάπερ ὁ βάλλων, πρὸς τὸν ἐν τῇ χειρὶ ὄγκον.

Ὅτι οἱ ὁμαλοὶ περίπατοι, τῶν ἀνωμάλων κοπιαρώτεροι· διότι ἡ πολλὴ κίνησις ποιεῖ κόπον. πολλὴ δ' ἡ συνεχὴς καὶ μία. αἱ δ' ἀνώμαλοι, κατὰ τὰς μεταβολὰς ποιοῦσιν ἀνάπαυσιν· ἐν δὲ ταῖς ὁμαλοῖς, ἡ ὁμοιότης τοῦ σχήματος ἀπεργάζεται συνεχῆ τὴν κίνησιν.

Ὅτι ἐξονειρωτικοὶ οἱ κοπιῶντες· διότι θερμὰ καὶ κάθυγρα τὰ σώματα γίνεται, διὰ τὴν σύντηξιν. ἡ δὲ τοιαύτη διάθεσις, σπερματική.

Ὅτι καὶ ὕπτιοι κατακείμενοι διὰ τὴν ἔκλυσιν. συνεργεῖ δὲ τὸ σχῆμα τοῦτο καὶ πρὸς τοὺς ἐξονειρωγμούς.

Ὅτι τὰ ὑγρὰ σώματα, κοπιαρώτερα τῶν σκληρῶν· διότι ἀσθενέστερα· εἰ καὶ ἄλλον τρόπον τὰ σκληρὰ * θρασύτερα.

* Ζηλωτότερα, H. St.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ τῶν ἀθρόως φαινομένων ζώων.

De animantibus quæ cum copia visuntur.

ΟΤι τῶν ἀθρόον φαινομένων ζώων οὐχ ἡ αὐτὴ πάντων αἰτία· ἀλλὰ τῶν μὲν καὶ ἡ γένεσις εὐθὺς φανερὰ, ὥσπερ τῶν μυιῶν αἱ ἐν τοῖς στρατοπέδοις καὶ ἐν ταῖς πανηγύρεσι, καὶ μετὰ τὸ παρελθεῖν αὐτὰ, ἔτι μᾶλλον γίνονται. τούτων γὰρ ἥ τε κόπρος αἰτία, καὶ ἡ τῶν ἄλλων σῆψις. ἀλλὰ δὲ προϋπάρχει μὲν * καὶ ἐκφαίνεται διὰ τοὺς ὑετοὺς, ὥσπερ οἵ τε κοχλίαι καὶ οἱ μικροὶ βάτραχοι. οὐ γὰρ ὕονται, ὥς τινες φήθησαν, ἀλλὰ προφαίνονται μόνον, κατὰ γῆς ὄντα πρότερον, διὰ τὸ εἰσρεῖν τὸ ὕδωρ εἰς τὰς θαλάμας αὐτῶν. ἄλλο δὲ γένος ἐστὶ τοῦτο βατράχων παρὰ τὸ ἐν ταῖς λίμναις καὶ τοῖς τέλμασι. τὸ δὲ πλῆθος καὶ τούτων καὶ τῶν ἄλλων, ὅταν εὐθυνήσωσιν.

* φαίνονται δ'

Ὅτι μᾶλλον μετὰ τὰς διαλύσεις καὶ τῶν πανηγύρεων καὶ τῶν στρατοπέδων, ἢ ἔτι συνισταμένων, αἱ μυῖαι γίνονται. συμβαίνει γὰρ, παρόντων μὲν, διὰ τὰς καθημερινὰς χρείας καὶ κινήσεις,

φθείρεσθαι

φθείρεσθαι τὰς γενέσεις αὐτῶν, κινήσεως ἀεὶ καὶ μεταβολῆς γινομένης, ὡς ἐν τοῖς ἄλλοις, καὶ ἐν αὐτοῖς τοῖς καθάρμασιν ἐκβαλλομένοις αὐτῶν. ὅταν δὲ διαλυθῶσιν, ἡσυχίας γινομένης, ταχὺ συντελεῖται· διὰ τὸ μὴ ὑπ' οὐδενὸς κωλύεσθαι, μέχρις ἂν ἀποξηρανθῇ τὸ ἐν τοῖς καθάρμασιν ὑγρόν. ἡ μὲν οὖν τῶν μυῶν γένεσις ταχεῖαν καὶ πολλήν, ὡς εἴρηται, τὴν γένεσιν λαμβάνει. οἱ δὲ ἀττέλεβοι καὶ αἱ ἀκρίδες πανταχοῦ μέν εἰσιν, ὡς εἰπεῖν· πληθύνονται δὲ ταῦτα τῷ τε τόπους οἰκείους λαμβάνειν, καὶ τῷ μὴ διαφθείρεσθαι αὐτῶν τὰ ᾠά. ὃ συμβαίνει διὰ τὴν ἀργίαν τῆς χώρας. ἐν γὰρ τῇ γεωργουμένῃ ἀπόλλυνται. διὸ καὶ ἐκ τῆς ἐρήμου καὶ ἀργούσης καταφέρονται πρὸς τὴν οἰκουμένην καὶ ἐργάσιμον. ἐγχρονίζουσι δέ, ἢ διὰ τὸ περιέχεσθαι τὸ χωρίον ὄρεσιν ὑψηλοῖς, καὶ ὑπεραίρειν ταῦτα μὴ δύνασθαι· ἢ διὰ τὸ ἐπιτήδειον τῆς χώρας. τοιαύτη δὲ ἥτε μαλακὴ καὶ νοτίδα ἔχουσα καὶ δροσοβόλος. χαλεπαὶ μὲν οὖν καὶ αἱ ἀκρίδες, χαλεπώτεροι δὲ οἱ ἀττέλεβοι· καὶ τούτων μάλιστα, οὓς καλοῦσι βαρούχους. ἡ δὲ γένεσις αὐτῶν, ἐξ ἀλλήλων. τινὲς δὲ οἴονται, οὐκ ἀκριβεῖ σημείῳ, τῷ χρώματι παραπλήσιά τινας αὐτῶν ἔχειν τοῖς ἐν τῇ χώρᾳ. ὅτι καὶ αὐτόματος· δῆλον γὰρ ὅτι τὸ τοιοῦτον ἀπὸ τῆς τροφῆς, ἀλλ' οὐκ ἀπὸ τῆς γενέσεως προσλαμβάνουσιν. ἡ δὲ φθορὰ τούτων, ἡ μέν ἐστιν οἷον φυσική τις καὶ λοιμώδης· ὑπὸ κύνα γὰρ οἰστρᾷ, καὶ ἐγγίνεταί τι σκωλήκιον ἐν τῇ κεφαλῇ, καὶ φθείρεται. ἡ δέ, ἐν τῇ μετακινήσει, καὶ τῇ πτήσει. ὅταν γὰρ ἀρθῶσιν, ὑπὸ τῶν ἀνέμων καταφέρονται εἰς τὴν θάλασσαν, καὶ φθείρονται. φθείρονται δὲ καὶ διὰ χειμῶνα καὶ ψῦχος καὶ αὐτὰ καὶ τὰ ᾠὰ αὐτῶν. φθείρονται δὲ καὶ ἐκ μηχανῆς ἀνθρώπων. τάφρους γὰρ ποιοῦντες συνελαύνουσιν αὐτὰ εἰς αὐτάς, καὶ καταχωννύντες διαφθείρουσιν.

Ὅτι τῶν ὄφεων δύο τινὰ τῆς γενέσεως αἴτιά ἐστιν· ἢ γὰρ ἀὴρ ἔπομβρος, ἢ πόλεμοι καὶ χύσεις αἱμάτων, ὃ σχεδὸν καὶ τῶν ἄλλων θηρίων τῆς γενέσεως αἴτιον. ἐξ οὗ ποτε καὶ περὶ Θετταλίαν πλῆθος ὄφεων ἱστοροῦσι γενέσθαι.

Ὅτι καὶ οἱ μύες ἐν ταῖς ἀφορίαις ἀθρόοι γίνονται, καὶ ἐν τοῖς αὐχμοῖς μᾶλλον ἢ ἐν ταῖς ἐπομβρίαις· πολέμιον γὰρ αὐτοῖς τὰ ὕδατα. πολύγονον δὲ τὸ ζῶον· ἀπόλλυται δὲ τῇ μὲν ἐμφανεῖ καὶ ἔξωθεν φθορᾷ διὰ πλῆθος ὑδάτων. τοῦτο γὰρ καὶ ἔξω χειμάζει, καὶ εἰς τὰς μυωπίας παρεισρεῖ. φθείρουσι δὲ αὐτοὺς καὶ αἱ ἄγριαι γαλαῖ. γίνεται δέ τις αὐτῶν καὶ ἀφανὴς καὶ ἀθρόα φθορὰ καθάπερ τις ἐστὶ συμβαίνουσα λοιμώδης· τίκτεται γὰρ καὶ * τούτων ἐν τῇ κεφαλῇ σκώληξ, καὶ φθείρονται· ὃ καὶ οἱ ἔμπειροι ἐπισκοποῦντες, ἐπὰν ἴδωσι, τὴν φθορὰν αὐτῶν προγνῶσι καὶ προαγγέλλουσιν.

* τούτου.

Ὅτι οἱ μύες ἱστοροῦνται καὶ σίδηρον κατεσθίειν καὶ χρυσίον· διὸ καὶ ἀνατέμνοντες αὐτοὺς οἱ ἐν τοῖς χρυσείοις, τὸν χρυσὸν ἀιμῶνται.

Ὅτι ἐν Αἰγύπτῳ δίποδας φασὶ μύας γίνεσθαι καὶ μεγάλους. ἔχουσι δὲ οὗτοι καὶ τοὺς ἐμπροσθίους πόδας, ἀλλ' οὐ βαδίζουσιν ἐπ' αὐτοῖς. χρῶνται δὲ αὐτοῖς, οἷα χερσίν. ὅταν δὲ φεύγωσι, πηδῶσι.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ τῶν λεγομένων ζώων φθονεῖν.

De animantibus quæ inuidia laborare falsò dicuntur.

Ὅτι ὁ γαλεώτης, φασί, φθονῶν τῆς ὠφελείας τοῖς ἀνθρώποις, καταπίνει τὸ δέρμα ὅταν ἐκδύηται· ἔστι γὰρ βοήθημα ἐπιληψίας. καὶ ὁ ἔλαφος τὸ δεξιὸν κατορύττει κέρας, πρός τε τὰ τῆς φρύνης φάρμακα, καὶ πρὸς ἄλλα πολλὰ χρήσιμον. Καὶ ἡ ἵππος ἀπεσθίει τῶν πώλων τὸ ἱππομανές· καὶ γὰρ καὶ τὸ

THEOPHR.

corrumpi generationes earum, motu semper & mutatione facta, quo modo & in aliis occidit, sic & in his cum sordibus eiectis. Quando vero soluta fuerint castra, & conuentus, quiete facta, statim generantur, quia nemo prohibet, donec in ipsis sterquiliniis humor exaruit, muscæ, vt diximus, celeriter, & cum copia gignuntur: bruci vero & locustæ vbique sunt, vt sic dicam. Abundant vero quia propria loca occupant, & eorum oua non corrumpuntur. Accidit hoc quia non colitur regio. Si enim ager colatur, extinguuntur, inde ex deserta & inculta regione feruntur ad frequenter habitatam & cultam. Durant vero diu, vel quia locus altis montibus cingitur, & hos superare non valent, vel propter commoditatem regionis: Talis est, mollis, tráquilla, & humida, & roscida. Molestæ porro sunt locustæ, at molestiores bruci: & horum maximè, quos vocant baructos, sed eorum ortus ex sese inuicem mutuus. Aliqui vero putant, non euidenti signo, colore similes aliquos eorum esse regionalibus, sponte sua nasci: manifestum enim quod tale quid à nutrimento, sed non à generatione accipiãt. Corruptio vero horum alia quidem naturalis est, & pestilens: sub canicula enim œstro agitatur, & oritur illi vermiculus in capite, & corrumpitur: alia vero ex motu, & volatu. Nam sublati [bruci] a ventis in mare feruntur & corrumpuntur. Corrumpuntur vero etiam propter hiemem & frigus, ipsi, & oua eorum: extinguuntur vero & hominum machinatione. Fossas enim effodientes hos in eas deiiciunt, & terra obruentes interficiunt.

Bruci & locustæ.

Serpentes duabus de caussis oriuntur: vel è cœlo pluuio, vel in bello, & fusione sanguinis, vnde penè alia quoque venenata animalia prodeunt. Vnde quondam & in Thessalia magnam aiunt natam esse copiam serpentum.

Serpentes.

Mures in aruis plurimi fiunt, & magis in siccis, quam in humidis: inimicæ enim illis sunt aquæ. Fecundum autem animal est. Manifestus eis ex aqua interitus. Illis enim & foris molesta, & in eorum cauernas influit. Occidunt etiam illos mustellæ agrestes. Occiduntur etiam occulto & frequente pestilentiæ malo. Nascitur enim in capite ipsorum vermis, quem periti obseruantes, re cognita præsagiunt, ac prænuntiant interitum eorumdem.

Mures.

Dicuntur mures ferrum & aurum arrodere: Ideo aurifabri illis dissectis aurum inde tollunt.

Vide Q. Curt. de Tyro lib. 4. Mures ferrum arrodentes.

In Ægypto bipedes, & magnos nasci perhibent mures. Habent enim & anteriores pedes, iis vero non incedunt, sed vtuntur pro manibus: quando vero fugiunt saltant.

De animantibus, quæ inuidia laborare dicuntur.

STELLIO, vt aiunt, inuidens hominis vtilitati, deglutit exutam pellem. Est enim auxilium habenti comitialem morbum.

Stellio. * Vide Interscalatio de Stellione, vt Alcuinum.

Ceruus dextrum cornu defodit, contra * bufonis venena aliáque multa perutile. Equa deuorat hippomanes ex pullis, ad

Ceruus. * φρύνης. Vide Prouerbia. Equa vide Plutarch.

THEOPHR. *Phoca.* quædam vtile. Phoca iam capiéda euomit coagulum, quod etiam comitiali morbo vtile est.

Echinus. Terrestris Echinus pellem vrina inquinat, & corrumpit. *Lynx.* Lynx defodit vrinam, quæ ad sigilla & alias res prodest. Cæterum animalia hoc per inuidiam non facere, sed homines è propria sua opinione hoc crimen illis affinxisse, patet. Vnde enim brutis animantibus tanta scientia, quam homines multo labore vix discunt? Phoca quidem timore forsan turbata, coagulum emittit, & stellio pellem deglutit à natura, quemadmodum canes & sues, & penè omnia quadrupedia. Comedunt enim à partu partus inuolucra, seu membranas. Echinus timore, vel alio quodam naturali affectu vrinam mittit, sed non vt corrumpat pellem. Multa alia sunt à brutis, quorum rationem reddere non possumus: vt quamobrem gallina cùm pepererit, paleas circumiicit. Quare canes eleuato crure vrinam mittant? Quare capra, cùm eryngium comedit stet, & alias stare faciat? Quódque de lynce & ceruo narratum est, eodem modo diiudicandum.

Plutarch. lib. 7. Sympos. quæ. 2. & lib. de tarda Dei vindicta.

πρὸς ἔνια χρήσιμον. Καὶ ἡ φώκη, ὅταν μέλλῃ ἁλίσκεσθαι, ἐξεμεῖ τὴν πιτύαν, χρησιμεύουσαν καὶ ταύτην τοῖς ἐπιληπτικοῖς. Καὶ ὁ χερσαῖος ἐχῖνος ἐνουρεῖ τῷ δέρματι, καὶ διαφθείρει. Καὶ ἡ λυγξ κατακρύπτει τὸ οὖρον, ὅτι πρὸς τὰς σφραγῖδας καὶ πρὸς ἄλλας χρείας ἐπιτήδειον. ἀλλ' ὅτι μὲν οὐ διὰ φθόνον ταῦτα ποιεῖ τὰ ζῶα, ἀλλ' οἱ ἄνθρωποι ἐκ τῆς ἰδίας ὑπολήψεως ταύτην αὐτοῖς περιῆψαν τὴν αἰτίαν· παντὶ δῆλον. πόθεν γὰρ τοῖς ἀλόγοις ἡ τοσαύτη σοφία, ἣν καὶ οἱ λογικοὶ μετὰ συνεχοῦς μελέτης μανθάνουσιν; ἀλλ' ἡ μὲν φώκη, διὰ τὸν φόβον ἴσως ταρασσομένη, ἐμεῖ τὴν πιτύαν. καὶ ὁ γαλεώτης καταπίνει τὸ δέρμα, φυσικόν τι ποιῶν πάθος, καθάπερ οἱ κύνες καὶ αἱ ὕες, σχεδὸν καὶ τὰ τετράποδα πάντα· κατεσθίει γὰρ τὰ *χόρια μετὰ τοὺς τόκους. Καὶ ὁ ἐχῖνος δὲ διὰ φόβον ἢ δι' ἄλλο τι πάθος φυσικὸν ἐνουρεῖ, ἀλλ' οὐχ ἵνα φθείρῃ τὸ δέρμα. πολλὰ δὲ καὶ ἄλλα πράττεται τοῖς ἀλόγοις, ὧν οὐκ ἔχομεν λόγον ἀποδοῦναι. οἷον, διὰ τί ἡ ὄρνις ὅταν τέκῃ, περιρρίπτει τὰ κάρφη; διὰ τί οἱ κύνες ἐπαίροντες τὸ σκέλη, προσουροῦσι; διὰ τί ἡ αἴξ, ὅταν λάβῃ τὸ ἠρύγγιον εἰς τὸ στόμα, μένει, καὶ τὰς ἄλλας ἵστασθαι ποιεῖ. καὶ τὸ τῆς λυγγὸς οὖν, καὶ τὸ τῆς ἐλάφου, ὁ αὐτὸς κατάλογος περιέξει. *ol. χεῖα.*

De sudoribus.

SVDOR salsus est, quia alienum excernitur ab adhærente carne, exhausta & leuitate & dulcedine. Tale enim excrementum existens circa vesicam, vrina: in carne verò sudor vocatur. Excernitur verò sudor per motum, vel laborem, vel per caloris & spiritus virtutem. Sudor cùm sit salsus, accipit acrimoniam, vel acerbitatem, vel malum vel bonum odorem, propter multas & varias rationes.

Iuuenes difficilius sudant quàm viri, & maximè pueri, quanquam natura calidi sint & humidi, vnde oritur sudor, quia densissima est puerorum cutis, & tanquam conclusa. Adhæc verò calor superans concoquit dum crescunt. Si quid verò sit excrementi, hoc egeritur per aluum. Vt plurimum enim puerorum aluus facilis est: senes verò raræ quidem cutis, sed siccæ. Oportet verò sudori tanquam materiam subesse humidam: præsertim cùm per quod halitus facile transit, quodque est ratum, sufficientem excretionem faciat: & quia fit continenter, & multus humor non inest. Ideo quorum ventres humidi sunt, & excrementum fluxit in vesicam, non multum sudant, eo quod omnem humorem illuc mittunt.

Qui cibos non cócoquunt & non dormiunt, multum sudant, eo quod concoctio distribuat humorem, & somnus concoquat.

Qui se exercent, & benè valent, magis sudant quàm qui non laborant.

Qui coctum & qui crudum habent cibum, multum sudant, quod quanquam absurdum videatur, non tamen est. Qui enim se exercent, quod soluta habeant corpora, & potos exercitatos, & quod sint sudoribus assueti, multum sudant. Aliorum vero pori clausi sunt, quia non se exercent. Qui vero cibum crudum edunt ob humorum multitudinem sudant plurimum: qui vero cocto vescuntur, per concoctionem alterius succi, facile sudant.

Τοῦ αὐτοῦ, περὶ ἱδρώτων. *De Sudoribus.*

ΟΤι ἁλμυρὸς γίνεται ὁ ἱδρὼς, διότι τὸ ἀλλότριον ἐκκρίνεται τῇ προσφύσει τῆς σαρκὸς, ἐξαναλωμένου τοῦ γλυκυτάτου καὶ κουφοτάτου. τὸ γὰρ τοιοῦτον περίττωμα ἐν μὲν τῇ κατὰ τὴν κύστιν ὑποστάσει, οὖρον· ἐν δὲ τῇ σαρκὶ, ἱδρὼς καλεῖται. ἐκκρίνεται δὲ ὁ ἱδρὼς, διὰ κίνησιν ἢ πόνον, ἢ διὰ τὴν τοῦ θερμοῦ καὶ τοῦ πνεύματος δύναμιν. Ὅτι ὁ ἱδρὼς ἁλμυρὸς ὢν προσλαμβάνει ὀξύτητα, ἢ πικρότητα, ἢ δυσωδίαν, ἢ εὐωδίαν, διὰ πολλὰς καὶ διαφόρους αἰτίας.

Ὅτι παῖδες τῶν ἀνδρῶν μᾶλλον δυσίδρωτες, καὶ μάλιστα τὰ παιδία, καίτοι τὴν φύσιν ὄντα θερμὰ καὶ ὑγρὰ, ἐξ ὧν ἡ τῶν ἱδρώτων γένεσις· διότι πυκνόταται τῶν παίδων οἱ χρῶτες, καὶ ὥσπερ συγκεκλεισμένοι. ἔτι δὲ ἡ θερμότης ἐπικρατοῦσα πέττει διὰ τὴν αὔξησιν. ἐὰν δέ τι καὶ γίνηται περίττωμα, τοῦτο ἐκκρίνεται κατὰ κοιλίαν. εὔροοι γὰρ ὡς ἐπίπαν ἡ τῶν παιδίων. οἱ δὲ γέροντες, μανόχροες μὲν, ἀλλὰ ξηροί. δεῖ δὲ τῷ ἱδρῶτι καθάπερ ὕλην ὑπάρχειν τὸ ὑγρόν. ἄλλως τε δὲ καὶ αὐτὸ τὸ εὔπνουν καὶ μανὸν ἱκανὴν τὴν ἔκκρισιν ποιεῖ, καὶ τῷ συνεχῶς γίνεσθαι, καὶ τῷ μὴ πολλὰ ἐνυπάρχειν τὰ ὑγρά. διὰ *τοῦτο καὶ ὧν αἱ κοιλίαι ὑγραὶ, καὶ εἰς κύστιν ἡ ἐπιρροὴ τοῦ περιττώματος, οὐκ εὐίδρωτες· διότι πᾶν τὸ ὑγρὸν ἐνταῦθα ὥρμησεν. *ταῦτα ἴσ. δε.*

Ὅτι οἱ μὴ πέψαντες τὰ σιτία, καὶ οἱ ἀγρυπνήσαντες, εὐίδρωτες· διότι ἡ πέψις μερίζει τὴν ὑγρότητα, καὶ ὁ ὕπνος πέττει.

Ὅτι οἱ γυμναζόμενοι καὶ εὖ ἔχοντες, εὐίδρωτες μᾶλλον τῶν ἀγυμνάστων.

Ὅτι καὶ οἱ πεπεμμένην καὶ οἱ ἄπεπτον ἔχοντες τὴν τροφὴν, εὐίδρωτες· καίτοι δόξει ἄτοπον εἶναι· οὐκ ἔστι δέ. οἱ μὲν γὰρ γεγυμνασμένοι τῷ μανὰ τὰ σώματα ἔχειν, καὶ γεγυμνασμένους τοὺς πόρους, καὶ τῷ συνήθεις εἶναι πρὸς τοὺς ἱδρῶτας, εὐίδρωτες· τῶν δὲ μεμύκασιν οἱ πόροι, διὰ τὸ μὴ χρῆσθαι. οἱ δὲ μὴ πεπεμμένην ἔχοντες τὴν τροφὴν, τῷ πλήθει τῆς ὑγρότητος εὐίδρωτες. οἱ δὲ πεπεμμένην, τῷ τὴν ὑγρότητα διακεκρίσθαι τῇ πέψει τοῦ ἄλλου χυλοῦ, ῥᾳδίαν ἔχουσι τὴν ἐξόρμησιν.

Ὅτι

Ὅτι οὐ πονοῦντες, ἀλλ᾽ ὅταν παύωνται, μᾶλλον ἱδροῦσιν· οὐδὲ συντείνοντες οὐδὲ κατέχοντες τὸ πνεῦμα, ἀλλ᾽ ὅταν ἀνῶσι. διότι πονούντων μὲν ὑπὸ τοῦ πνεύματος αἱ φλέβες ἐμφυσώμεναι, συμμύειν ποιοῦσι τοὺς πόρους· ὥστε δι᾽ εὐρυτέρων μᾶλλον ἐξέρχεται τὸ ὑγρόν. καὶ ἡ κάθεξις δὲ τοῦ πνεύματος πληροῖ τὰς φλέβας, ὥστε κωλύειν διιέναι.

Ὅτι μετὰ τοὺς πόνους καὶ τοὺς δρόμους οἱ ἐν σκιᾷ μᾶλλον καθεζόμενοι ἱδροῦσιν, ἤπερ οἱ ἐν τῷ ἡλίῳ· διότι ὁ ἥλιος ἀναξηραίνει καὶ πυκνοῖ τοὺς πόρους.

Ὅτι τοὺς πόδας οἱ τῷ ὕδατι ἐμβάλλοντες, οὐχ ἱδροῦσι. διότι τὸ ὕδωρ κωλύει τὴν τῆξιν. ὁ δὲ ἱδρὼς, τῆξίς ἐστι τῶν κακῶς προσῳκοδομημένων τῆς σαρκὸς, ὅταν ἐκκρίνηται διὰ τὸ θερμόν.

Ὅτι τὸ γυμνάσιον, ἐὰν γίνοιτο συνεχῶς, ἀναξηραίνει, καθάπερ ὁ ἥλιος. διὸ ἧττον ἱδροῦσιν.

Ὅτι τὸ μέτωπον πρῶτον καὶ μάλιστα ἱδροῦσι, διὰ τὸ ὑποκάτω τὸν ἐγκέφαλον εἶναι ὑγρὸν ὄντα. καὶ ἡ κεφαλὴ δὲ μάλιστα ἱδροῖ, διὰ τὸ μανόν. σημεῖον δὲ αἱ τρίχες· καὶ διότι τοῦ πνεύματος ἡ κάθεξις διατείνεταί πως εἰς τὴν κεφαλήν.

Ὅτι οἱ ἀγωνιῶντες, τοὺς πόδας ἱδροῦσι, τὸ δὲ πρόσωπον οὔ. διότι ἡ ἀγωνία, οὐ μετάστασις θερμότητος, ἀλλ᾽ αὔξησις, καθάπερ ὁ θυμός. διὸ τὸ μὲν πρόσωπον ἐξερυθροῦ γίνονται, διὰ τὸ μᾶλλον ἐκθερμαίνεσθαι (ξηραίνει γὰρ ἡ θερμότης ἐπιπολάζουσα) τὸ δ᾽ ἐν τοῖς ποσὶ συντήκει, διὰ τὸ *ἔλαττον εἶναι ὥστε ξηρᾶναι· *πλείω δὲ τῆς ἐμφύτου προϋπαρχούσης.

* ἐλάττων H. St.
* πλείων

Ὅτι ἐν τοῖς ὕπνοις μᾶλλον οἱ ἱδρῶτες, ἢ κατὰ τὴν ἐγρήγορσιν· διότι καὶ τὰ ὑγρὰ καὶ τὰ θερμὰ μᾶλλον διὰ τὴν ἀντιπερίστασιν· ἐξ ἀμφοῖν δὲ τούτων, ὁ ἱδρώς.

Τοῦ αὐτοῦ, ἐκ τοῦ περὶ μελιττῶν.

De apibus.

Ὅτι αἱ τοῦ μέλιτος γενέσεις τριτταί· ἡ ἀπὸ τῶν ἀνθῶν, καὶ ἐν οἷς ἄλλοις ἐστὶν ἡ γλυκύτης. ἄλλη δὲ ἐκ τοῦ ἀέρος, ὅταν *ἀναχυθὲν ὑγρὸν ἀπὸ τοῦ ἡλίου συνεψηθὲν πέσῃ· γίνεται δὲ τοῦτο μάλιστα ὑπὸ πυραμητόν. ἄλλη δὲ ἐν τοῖς καλάμοις. πίπτει δὲ τὸ ἐκ τοῦ ἀέρος μέλι καὶ ἐπὶ τὴν γῆν, καὶ ἐπὶ τὰ προστυχόντα τῶν φυτῶν. εὑρίσκεται δὲ μάλιστα ἐπὶ τοῖς φύλλοις τῆς δρυὸς, καὶ ἐπὶ τῆς φιλύρας· διότι πυκνότητα ἔχει ταῦτα, καὶ ἔνικμά ἐστι. δεῖ δὲ μήτε τελείως εἶναι ξηρὰ, ἵνα μὴ εἰς αὑτὸ ἕλκῃ· μήτε μανὰ, ἵνα μὴ διιῇ. ταῦτα δὲ καὶ ἔνικμα, καὶ πυκνότητα ἔχει· τὸ δὲ τῆς φιλύρας, καὶ γλυκύτητα. ἔχει δέ πως ἡ μέλισσα οἰκείωσίν τινα πρὸς τὴν δρῦν.

* ἀναλυθέν.

ΕΚ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΙΟΥ ΒΗΣΑΝΤΙΝΟΟΥ ἐπιγραφομένης πραγματείας Χρηστομαθειῶν.

σοθ'.
Helladij Besantinoi Chrestomathia.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ ἐκ τοῦ Ἑλλαδίου Βησαντινόου ἐπιγραφομένης πραγματείας χρηστομαθειῶν α΄ β΄ γ΄ δ΄.

Ὅτι φλυαρεῖ καὶ τὸν Μωσῆν ἄλφα καλεῖσθαι, διότι ἀλφοῖς τὸ σῶμα κατάστικτος ἦν· καὶ καλεῖ τοῦ ψεύδους τὸν Φίλωνα μάρτυρα.

Ὅτι Διονύσιός φησι μὴ λέγειν τοὺς ἀττικιστὰς αἰτησάμενοι, ἀλλ᾽ ἀντ᾽ αὐτοῦ τὸ ἐπερόμενοι· καί τοι καὶ ᾐτεῖσθαι, καὶ ᾐτήσατο, καὶ αἰτούμενος, καὶ τὰ ἄλλα λέγοντας. Ὅτι καλὸς καὶ ἀγαθὸς οἱ ἀττικοὶ λέγοντες, ἀγαθὸς καὶ καλὸς οὐ λέγουσι· καί τοι λέγοντες ἀγαθῇ τύχῃ, λέγουσι καὶ τύχῃ ἀγαθῇ.

Non laborantes, sed cùm iam quiescunt magis sudant, neque intendentes, neque continentes spiritum, sed quando remittunt, propterea quod laborantium a spiritu venæ inflatæ, claudere poros faciant. Quare per latiores poros magis prodit humor: spiritus autem retentio complet venas: vt prohibeatur exire. THEOPHR.

Post labores & cursus, qui in vmbra sedent magis sudant quam qui in Sole sunt: quod Sol exsiccet & condenset meatus.

Qui pedes in aquam immittunt, non sudant, quia aqua prohibet liquefactionem. Sudor verò liquefactio est eorum, quæ malè carni adhærent, quando per calorem excernitur.

Quia exercitatio continua exsiccat quemadmodum Sol, ideò minus sudant.

Fronte primùm & maximè sudatur, quia subest cerebro quod humidum est: caput quoque maximè sudat, quia rarum, idque maximè crines indicant, quodque spiritus retentio in caput redundat.

Qui animo anxij sunt, pedibus sudant, in facie nequaquam: quia mœror non est diminutio caloris, sed incrementum, quemadmodum ira, ideò in facie rubescunt, quia magis incalescunt (siccat enim supereminens calor) At ille in pedibus liquefacit, quia minor est, quàm vt possit exsiccare: maior vero, quam qui antè fuit, & insitus est.

In somnis magis quàm in vigilia sudores excitantur, propterea quòd humores & calores ob contrariorum pugnantiam maiores sint, ex ambobus autem fit sudor.

*Eiusdem de * Apibus.*

* In Græco fort. legendum ἀπὸ μέλιτος, de melle.

MEL tribus modis nascitur, vel è floribus, & ex aliis, quibus inest dulcedo, vel ex aëre, quando humor liquefactus à Sole, & concoctus cadit: idque maximè mellis tempore accidit, vel ex † arundinibus. Cadit autem mel ex aëre in terram, & in obuias plantas, & maximè in foliis quercus & in tilia inuenitur, quia densitatem illa habent, & humida sunt. Oportet verò nec omnino esse arida, ne in se trahant, nec omnino arida, ne perfluant. Hæc verò humida sunt & densa, & tilia etiam dulcedinem habet. Familiaritatem autem quodammodo cum quercu habet apis.

* Calamis.
* Virgilius. Et duræ quercus sudabunt roscida mella.

HELLADII BESANTINOI *Chrestomathia.* CCLXXIX.

LEct ex Helladio Besantinoo librum Chrestomathiæ primum, secundum, tertium, quartum

Nugatur Mosem ἄλφα vacari, quod corpus habuerit ἀλφοῖς, id est, vitiligine distinctum, & ad mendacium Philonem testem adhibet.

Dionysius dicit, Atticos non dicere † αἰτησάμενοι, sed eius loco ἐπερόμενοι, etsi αἰτεῖσθαι, & ᾐτήσατο & αἰτούμενος & alia id genus in vsu sint.

* Alias Dionysius.
* Vide Porphyrium in [illegible] pag. 22.

Καλὸς & ἀγαθὸς Attici dicunt, sed non ἀγαθὸς καὶ καλός: quanquam ἀγαθῇ τύχῃ dicant, & τύχῃ ἀγαθῇ.

HELLADIVS.

Dicunt auctores *ὑπὸ μάλης*, *sub maxilla*: *μάλην* vero absolutè non vsurpant: *κιθαρίζειν* dicunt & *κιθαριστήν*, sed dicunt *λυρίζειν*, non item *λυριστήν*.

Dicit, lapidem, qui ferrum trahat, non *μαγνῆτιν*, *magnetem*, sed *ἡρακλείαν λίθον* vocari, multi verò alij dicunt & *μαγνῆτιν* & *ἡρακλείαν* vocari; reddentes variæ appellationis causas. Dicit Galenus electrum ad se trahere putamina fabarum.

Mariti fratrem mulieres *δαέρα* vocant: sororem vero non item *δαέραν*, sed *γάλων*, vnde & Homerus ait:

Iliad. γ v. 122.

Εἰδομένη γαλόῳ Ἀντηνορίδαο δάμαρτι.

& *θεῖον* vocant patris fratrem, non sic verò *θείαν* sororem, sed *τηθίδα*. Et *πάππον* dicunt patrem patris, *μάμμην* non item matris matrem, sed *τηθήν*. Antiqui vero matres suas *μάμμας* vocare solent.

Prouerbia siue adagia.

Didymus decem libros prouerbiorum composuit, & prouerbiorum scriptoribus hæc nuncupauit.

Quæ nunc vocantur *κουρίδες*, Attici vocant *κομμωτρίας*, quanquam Menander etiam *κουρίδα* dixerit.

Versus ille prouerbialis: *Ὅρκους ἐγὼ γυναικὸς εἰς ὕδωρ γράφω*, *Iuramenta mulieris* * *in aqua scribo*, Est Sophoclis, quod Philonides per Parodiam exprimens dixit: *Ὅρκους δὲ μοιχῶν εἰς τέφραν γράφω*, *Iuramenta Mœchorum cineri inscribo*. Qui mulieres irrident, sic dicunt: *Ὅρκους ἐγὼ γυναικῶν εἰς οἶνον γράφω*, *Iuramenta mulierum eiulatibus inscribo*.

* Catullus: --mulier cupido quod dicit amanti In vento & rapida scribere oportet aqua. Et Tibullus. --periuria ridet amantum Iupiter, & ventos irrita ferre iubet. Xenarchus apud Athenæum. Inscribo vino si qua iurat fœmina. Prouerb. In aqua scribere.

Inter viginti quatuor litteras *μῦ*, *νῦ*, & *ὖ* duobus temporibus æquiualent & circumflectuntur: & aliæ monosyllabæ, & diphthongo syllaba terminantur & circumflectuntur, verbi gratia *φεῖ*, *χεῖ*, *ψεῖ*. *ὦ* apertè circumflectitur: inter disyllabas verò quædam habent primam longam, quæ natura sua circumflectitur, vt *βῆτα*, *ζῆτα*, *ἦτα*: quæ verò non circumflectuntur, in penultima acuuntur, vt *ἄλφα*, *κάππα*, *δέλτα*.

Ancillæ nomen Pelusium erat, per quam Pyrrhus Molossus veneno matrem interfecit.

Ἀνθρακεύς vocatur qui vulgo carbonarius.

Ex humili qui eu[…] ferent, vide Valerium Max. lib. 3. cap.

Dionysius filius fuit agasonis, qui Siciliæ annis duodequadraginta præfuit. * Agathocles figuli filius multos etiam annos Siciliæ præfuit. Hermeas castratus & seruus cum esset, Aternæ (quæ Thraciæ ciuitas est) rex fuit. Porus Indorum rex filius tonsoris. Bradillis carbonarius cùm fuisset, Illyricum duxit exercitum. Orthagoras coquus Sicyoniæ dominatus est.

* Ausonius Fl. ... fama est ... Agathoclea regem.

Verbum *μόγις*, *vix*, aptissimè per γ scribi ait, positum pro iis quæ fiunt cum labore. Iones & Æoles ineptè per λ scribunt *μόλις*, & pronuntiant.

Ὦ τάν, (pro *ὦ ἐτάν*, *heus bone vir*) diuisum esse dicit, *ὦ* quidem solum, *τὰν* reiecto ε. Integrum est enim *ἐτάν*, & coalitione cum ω fit *ὦ τάν*. *ἐτὸς* enim amicus verus est: nam *ἐτεὸν* verum significat.

Νεκρός dicitur de priuatis anima, quasi *νηκηρός*, & per syncopen *νεκρός*. Aiunt *νη* & *νε* priuatiuas particulas. Ideo & * *νεβρός* (hinnulus) qui cibum alimentumque accipere nondum potest.

* νεβρὸς ... pro νεαρός.

Ὅτι ὑπὸ μάλης λέγουσι συντιθέντες, αὐτὴν δὲ καθ' ἑαυτὴν μάλην οὐ λέγουσι. καὶ κιθαρίζειν λέγοντες, λέγουσι καὶ κιθαριστήν· λυρίζειν δὲ λέγοντες, λυριστὴν οὐ λέγουσιν.

Ὅτι ἔστι μέν φησιν οὐχὶ μαγνῆτιν, ἀλλ' ἡρακλείαν καλεῖσθαι τὴν λίθον, ἥτις ἕλκει τὰ σιδήρεα· πολλοὶ δὲ ἄλλοι τὴν αὐτὴν καλεῖσθαι καὶ μαγνῆτιν καὶ ἡράκλειαν λέγουσιν, ἀποδιδόντες καὶ τὰς αἰτίας τῆς διαφόρου ὀνομασίας. λέγει δὲ καὶ ὡς ὁ Γαληνὸς τὸ ἤλεκτρόν φησιν ἕλκειν τὰ κηρύβια.

Ὅτι τὸν μὲν ἀνδρὸς τὸν ἀδελφὸν αἱ γυναῖκες δαέρα καλοῦσι· τὴν δὲ ἀδελφὴν οὐκέτι δαέραν, ἀλλὰ γάλων, καθὼς καὶ Ὅμηρός φησι·

Εἰδομένη γαλόῳ Ἀντηνορίδαο δάμαρτι.

καὶ θεῖον μὲν ὀνομάζουσι τὸν τοῦ πατρὸς ἀδελφόν· οὐκέτι δὲ θείαν τὸ θῆλυ, ἀλλὰ τηθίδα. καὶ πάππον μέν φασι τὸν πατέρα τοῦ πατρός· μάμμην δ' οὐκέτι τὴν τοῦ πατρὸς μητέρα, ἀλλὰ τηθήν. μάμμας δὲ οἱ παλαιοὶ τὰς αὐτῶν μητέρας καλεῖν εἰώθεισαν.

Ὅτι Δίδυμος περὶ παροιμιῶν δεκατρία βιβλία συντέταχε, [καὶ] πρὸς τοὺς περὶ παροιμιῶν συντεταχότας ἐπιγράψας αὐτά.

Ὅτι τὰς νῦν λεγομένας κουρίδας οἱ ἀττικοὶ κομμωτρίας ἐκάλουν. εὕρηται δὲ παρὰ Μενάνδρῳ καὶ τό, κουρίδα.

Ὅτι ὁ στίχος ὁ καὶ παροιμιαζόμενος, Ὅρκους ἐγὼ γυναικὸς εἰς ὕδωρ γράφω, ἔστι μὲν * Σοφοκλέους, τοῦτον δὲ παρῳδήσας ὁ Φιλωνίδης, ἔφη· Ὅρκους δὲ μοιχῶν εἰς τέφραν γράφω. οἱ δὲ τὰς γυναῖκας σκώπτοντες, φασίν· Ὅρκους ἐγὼ γυναικῶν εἰς οἶνον γράφω.

* Φιλοκλέους.

Ὅτι τῶν κδʹ στοιχείων τὸ μῦ, καὶ τὸ νῦ, καὶ τὸ ὖ, ἐκτεταμένον ἔχουσι τὸ δίχρονον, καὶ περισπῶνται, καὶ τὰ ἄλλα δέ, τὰ εἰς μονοσύλλαβα καὶ δίφθογγον ἔχει τὴν συλλαβήν, καὶ περισπᾶται· οἷον φεῖ ψεῖ χεῖ. τὸ δὲ ὦ, δῆλον ὅτι περισπᾶται. τῶν δὲ δισυλλάβων, ὅσα μὲν ἔχει τὴν παραλήγουσαν μακράν, φύσει περισπᾶται, οἷον βῆτα, ζῆτα, ἦτα· ὅσα δὲ μή, παροξύνεται, ἄλφα, κάππα, δέλτα.

ἐκ τῶν κδʹ στοιχείων.

Ὅτι ὄνομα θεραπαίνης Πηλούσιον ἦν· δι' ἧς ὁ μολοσσὸς Πύρρος ἀνεῖλε φαρμάκῳ τὴν μητέρα.

Ὅτι ἀνθρακεύς, ὁ ἐν τῇ συνηθείᾳ καλούμενος καρβωνάριος.

Ὅτι ὀνηλάτου μὲν υἱὸς Διονύσιος ἦν, ὁ τῆς Σικελίας ἄρξας ἔτη μʹ, δυοῖν ἀποδέοντα. Ἀγαθοκλῆς δὲ κεραμέως, καὶ αὐτὸς συχνὸν χρόνον Σικελίας ἄρξας. τῆς δ' Ἀταρνέως (πόλις δ' αὕτη Θρᾳκίας) ἐκτομίας ὤν, καὶ δοῦλος, ἦρξεν Ἑρμείας. Πῶρος δ' ὁ βασιλεὺς Ἰνδῶν, κουρέως ἦν υἱός. Βάρδυλλις δέ τις Ἰλλυριῶν ἐστρατήγησεν, ἀνθρακεὺς γεγονώς. καὶ Ὀρθαγόρας Σικυῶνος ἐτυράννησεν ὁ μάγειρος.

Humili genere nati.

Ὅτι τὸ μόγις ἀναλογώτερον διὰ τοῦ γ, φησὶ γράφεται, ἐπὶ τῶν μετὰ πόνου γινομένων τασσόμενον· οἱ δὲ Ἴωνες καὶ Αἰολεῖς παραλόγως διὰ τοῦ λ, μόλις λέγοντες, ἐκφέρουσι καὶ γράφουσι.

Ὅτι τὸ ὦ τάν, μέρη φησὶν εἶναι· τὸ μὲν ὦ καθ' αὑτό, τὸ δὲ τάν, κατὰ ἀποβολὴν τοῦ ε· τὸ γὰρ πλῆρες, ἐτάν ἐστι, καὶ συναλειφθέντος τοῦ ω, γέγονεν ὦ τάν. ἐτὸς γὰρ ὁ ἀληθὴς φίλος. καὶ γὰρ ἐτεὸν τὸ ἀληθές.

ἀντὶ τοῦ ὦ τᾶν.

Ὅτι νεκρὸς λέγεται, κατὰ στέρησιν τοῦ κηρός, νήκηρός τις ὤν, καὶ κατὰ συγκοπὴν νεκρός. τὸ γὰρ νη στερητικὸν καὶ νε φασί· διὸ καὶ νεβρός, ὁ μήπω δυνάμενος νομῆς καὶ βορᾶς μετέχειν,

ἄδην παρά.

γαλακτι

νέκταρ. γάλακτι δὲ μόνῳ τρεφόμενος. Καὶ νέκταρ, ὃ μὴ ἔστι δυνατὸν τοῖς θνητοῖς, τουτέστι τοῖς κτεινομένοις μεταχεῖν. ἔστι γὰρ κτὰρ ῥηματικὸν ὄνομα, ἀπὸ τοῦ ῥήματος παρηγμένον τοῦ κτῶ τοῦ δηλοῦντος τὸ κτείνω.

Ὅτι τὸ ὦ, οἱ ἄρθρον κλητικὸν ὑπειληφότες, πλανῶνται· τὰ γὰρ ἄρθρα οὐ χρήζουσι κλητικῆς. καὶ γὰρ αὐτὰ μὲν τῶν μὴ παρόντων τινὰ ἀναφορὰν δηλοῖ· τὸ δὲ ὦ κατ' ἐνέργειαν μόνον τῆς δείξεως τῇ κλητικῇ προσῆλθεν. ὅτι δὲ ἁμαρτάνουσιν, οἱ νομίζοντες αὐτὸ κλητικὴν, καὶ χρόνος καὶ ὁ τόνος δηλοῖ καὶ τὸ πνεῦμα. καὶ γὰρ ψιλοῦται, τῶν ἄλλων ἄρθρων, ὅσα πνεῦμα δέχεται, δασυνομένων· καὶ τὰ μὲν ὀξύνεται, τὸ δὲ περισπᾶται· καὶ τὰ μὲν βραχύνεται, τὸ δὲ μακρόν ἐστι φύσει. ὅτι δὲ οὐκ ἔστι τῆς ὀρθείας τὸ ὦ κλητικὸν, κἀντεῦθεν ἐστὶ καταφανές· ἡ κλητικὴ τῇ ἰδίᾳ εὐθείᾳ ἰσοχρονεῖ, ἢ τὸν ἐλάττω προσδέχεται χρόνον· οἷον Ἀγαμέμνων καὶ ὦ Ἀγάμεμνον. ἐνταῦθα δὲ τοὐναντίον. οὐκ ἔστιν οὖν ἄρθρον, ἀλλ' ἐπίρρημα. συντάττεται δὲ ὅμως τῇ κλητικῇ, ἐπίρρημα ὄν· ὥσπερ καὶ ἄλλα τῶν ἐπιρρημάτων γενικῇ συντάττεται, ὡς παρὰ τῷ ποιητῇ, ἐν τῇ ω τῆς Ὀδυσσείας. καὶ αἰτιατικῇ, τὸ νὴ καὶ τὸ μά· καὶ γὰρ ὀμνύοντες αἰτιατικῇ συνάπτουσι τὰ ἐπιρρήματα ταῦτα.

Sed solo lacte nutritur. νέκταρ quod mortales edere non possunt. κτεινόμενοι enim qui occisi sunt. Est autem κτάρ verbale à verbo κτῶ, quod significat κτείνω, occido.

Qui ὦ articulum vocandi putant, falluntur. Articuli enim Vocatiuo non opus habent. Etenim articuli absentium relationem quandam significant, ὦ verò ad energiam demonstrationum solum vocatiuo adiungitur. Errare autem eos ait, qui putant illud vocatiuum esse, & tempus, & accentus, & spiritus indicant. Etenim leuigatur, cùm omnes articuli, qui spiritum recipiunt, aspiratione notentur, & illi acuuntur, hoc circumflectitur, illi corripiuntur, hoc naturâ longum est. Quòd ὦ non sit vocatiuus à recto, hinc etiam manifestum est. Vocatiuus recto suo æquiualet tempore, vel tempus minus suscipit, vt Ἀγαμέμνων, & ὦ Ἀγάμεμνον. Hîc verò contrarium. Non est igitur articulus, sed aduerbium: Coniungitur tamen cum vocatiuo, cum sit Aduerbium. Quemadmodum & alia Aduerbia cum genitiuo iunguntur, vt apud Poëtam in Odys. ω. Et cum Accusatiuo νὴ & μὰ iungitur. Etenim iurantes Accusatiuo iungunt.

κνέφας. Ὅτι τὸ κνέφας οἱ μέν φασιν ἀπὸ τῆς κενότητος γενέσθαι· κενὸν γάρ ἐστι φάους· οἱ δὲ κατὰ πλεονασμὸν τοῦ κ. νέφος γὰρ ἐστὶ καὶ νέφας τὸ ἀποτελὲς, διὰ τοῦ στερητικοῦ τὸ ἐστερημένον τοῦ φωτὸς ὑποσημαῖνον· ὥσπερ καὶ τὸ κτύπος γέγονε, κατὰ πλεονασμὸν τοῦ κ. τύπος γάρ ἐστιν ὁ κτύπος, ῥηματικὸν ὄνομα, παρὰ τὸ τύπτω. καὶ τὸ κνώσσειν ... πλεονάζον ἔχει τὸ κ. καὶ τὸ ναῦος· αὖος γάρ ἐστιν· οἷον, ὁ κατὰ νοῦν ἐλαφρός.

Κνέφας alij putant esse à κενὸν φάους. est enim κενὸν φάους lumine vacuum: alij vero per pleonasmum κ. νέφας enim esse, & νέφας perfectum per ν priuatiuum, priuatum luce significans. Quemadmodum & κτύπος per pleonasmum κ. τύπος est enim κτύπος, nomen verbale à verbo τύπτω. & κνώσσειν per pleonasmum habet κ. & ναῦος, αὖος, enim est qui mente leuis est.

Musa unde sit appellata. Ὅτι τὴν Μοῦσαν οἱ μὲν ἐτυμολογοῦσιν ἀπὸ τοῦ μαιεῦσαί τινα εἶναι· ἡ γὰρ μουσικὴ παίδευσις, οὐδὲν μυστηρίων διαφέρει. οἱ δὲ παρὰ τὸ μάσαι· τὸ γὰρ ζητεῖν Δωριεῖς λέγουσι μῶ. καὶ μῶται τὸ τρίτον πρόσωπον παρ' Ἐπιχάρμῳ, καὶ μῶνται παρ' Εὐφορίωνι, καὶ μώμενος ἡ μετοχὴ παρὰ Σοφοκλεῖ. εὐλογώτερον οὖν, τὴν Μοῦσαν ἐντεῦθεν εἰρῆσθαι, παντὸς νομιζομένην εὑρέτιν μαθήματος· μαίεσθαι δὲ καὶ Ὅμηρος οἶδε, τὸ ζητεῖν. μαῖαν φαμὲν, τὴν ζητοῦσαν ἰατρὸν, τὸ κρυπτόμενον.

Musam alij deriuant à μαιεῦσαί τινα, id est, inuestigatricem: doctrina enim Musarum nihil a mysteriis discrepat. Alij à μάσαι deriuant. Quærere enim Dores dicunt μῶ. Et tertia persona μῶται extat apud Epicharmum, μῶνται apud Euphorionem & μώμενος participium apud Sophoclem. Aptius igitur est Musam sic dici, tanquam inuentricem omnium disciplinarum existimatam. Μαίεσθαι Homerus quoque pro quærere dixit, & μαῖαν illam dicimus, quæ consulit Medicum de abscondito. — Plato in Cratylo aliter.

Ὅτι ἡ μάκαρ φησὶ μονήρης ἐστὶ λέξις, καὶ ἐν τοῖς θηλυκοῖς, τὸ δάμαρ. τὸ δὲ μάκαρ, ἐκ τοῦ μακάριος ἀποκέκοπται, ὥσπερ καὶ τὸ ὑμέναιος γέγονεν ἀποκοπὲν ὑμήν.

Μάκαρ, inquit, sola vox hac terminatione inuenitur, & in fœminis δάμαρ.

Μάκαρ per apocopen à μακάριος, sicuti ὑμὴν pro ὑμέναιος per apocopen.

Ὅτι τὸ μακκοᾶν, ἀρχαϊκῶς ἐστὶ τὸ μὴ ἀκούειν ἢ τὸ μὴ κοεῖν, ὅπερ τὸ νοεῖν ἐδήλου. Καλλίμαχος δὲ ἐν Ἑκάβῃ, ἐκόησε φησὶν, ἀντὶ τοῦ ἐνόησεν.

Μακκοᾶν antiquum est, ut ἀκούειν, vel μὴ κοεῖν, quod κοεῖν significat intelligere. Callimachus in Hecuba ἐκόησε pro ἐνόησε dixit.

Ὅτι τὸ μακαρεῖος τινὲς ἐτυμολογοῦσιν ἐκ τοῦ ... * ἴσ. μὴ κακή. ... οἷον ἐκ τοῦ * μακηρεῖον ὑποκεῖσθαι τὸν ἀθάνατον· ἢ ἐκ τοῦ ἀκήριος, κατὰ πλεονασμὸν τοῦ μ μακάριος.

Μακάριος alij deriuant ex μακήριος, verbi gratia ex μακήριος, quod fato non subiacet, immortalis, vel ex ἀκήριος pleonasmo literæ μ μακάριος.

Ὅτι τὸ ἄλδεσθαι κατὰ πλεονασμὸν τοῦ μ ἐστὶν εὑρεῖν μάλδεσθαι, καὶ τὸ μία δὲ, ἐκ τοῦ ἴα γεγονὸς, κατὰ πλεονασμὸν ἔχει τὸ μ. Ὅτι περὶ τῆς ἀηδόνος μυθολογεῖται, ὡς Ζήτης ὁ Βορέου [παῖς] ἔλαβεν Ἀηδόνα τὴν Δουλιχίου Πανδαρέου τὴν θυγατέρα, Ἄκτυλος δὲ αὐτοῖς υἱὸς γίνεται. ἡ οὖν Ἀηδὼν ὑπονοήσασα, τὸν ἄνδρα νύμφης ἁμαδρυάδος ἐρᾶν τινος· ζηλοτυπήσασα,

Ἄλδεσθαι addito μ inuenitur μάλδεσθαι fama. & μία ex ἴα factum addito μ.

De Philomela hæc narrat: Zeten filium Borex accepisse Philomelam, filiam Dulichij Pandarei, illis filium natum esse nomine Actylum. Philomela autem suspicata virum Nympham quādam Hamadryadē adamare, zelotypa

Philomela fabula. Vide Ovid. in Metamorph. & supra Photium.

HELLADIVS.

cùm filius Actylus illi videretur conscius ac adiutor furtiui concubitus, à venatione redeuntem illum interfecit. Venus autem tantam miserata calamitatem, in volucrem lusciniam matrem mutauit. Pœnitens autem quæ antea fœmina, nunc vero auis, luget filium, non reperto mali fine.

Iliad. δ. Homeri ...

Τίττα, quod apud Homerum est, quod dixit Diomedes ad Sthenelum, scripturæ vitium est. Quid enim significet τίττα ignotum hactenus fuit: Sed alij quidem vocem honoris esse amici ad amicum dicunt: nonnulli verò, *gentule heus tu*, vel *ò bone vir*, significare aiunt: alij rursum, *te appello*: plures verò Grammatici iunioris esse vocem ad seniorem dicunt, quanquam ostendere nequeant, Diomedem Sthenelo iuniorem fuisse. Neque etiam vsquam alibi Homerus hac voce vsus, vt ex sensu aliunde noto, ambiguitas verbi tolli posset: quod in ἴλλον, quod *hinnulum* significat, fecit. Ibi enim dicit, πόδεσσι ἴλλον εἶλε ποικίλον κύων, *canis pedibus variegatum hinnulum comprehendit*, obscuritatem verbi detegit quod subnectitur, mortuum hinnulum. Similiter & λάε ex etymologia apertam vocem ostendit, cùm ἀλαὸς sit, *non videns lucem*. Vel quia λάειν idem est ac *frui*, quod vehementiorem ostendit affectionem. & alia multa sunt apud Homerum peregrina, quæ Homeri posteris vsu facta sunt perspicua, & dubia omnia submota sunt. Non eadem tamen ratio in τίττα. Neque enim τίττα scribendum est, sed τέττα, vltima syllaba ablata, à τετάλα. Etenim inuenire est τέτλα, multos dixisse, vt Aratum, vbi ait, ὦ χαίρετε πρῶτα τέτλα. Ideo & nonnulli versum Homeri non per τίττα, sed per τέτλα protulerunt, legentes & significantes, errorem accidisse, quòd aliqui secundum τ pro λ accipiant, dante illis breuiore in linea λ imaginationem litteræ τ, cuius vni apici recto alter incumbit transuersus.

Odyss. τ. κύων ἔχε ποικίλον ἴλλον.

Aratus. Vide indicem Homer. & Eustath.

Mater regis Corinthi vxor Amphionis, altero læso pede claudicans, Labda vocata est.

Rectius χοιὰ dicitur: sed per ellipsin χοά. & herba, potius ποία quàm πόα dicta est.

Ἀττα ait leui spiritu scribi: alij secundùm significata accuratius distinguentes, spiritibus etiam variare volunt.

Ἐλαύνω *fruor* irregulare est: ante finem enim verbum consonantem habens, & in penultima habens syllabam in αυ terminatam, nunquam grauatur. Duorum enim alterum est, vel purum Barytonum, vel consonantem habens, circúmflectitur, vt αὐαίνω vnde ἴαυον: alterius exemplum ἀμαυρῶ, & similia. χαύνω non bene grauatur. Formant autem nonnulli ἐλαύνω ab ἐλῶ. Nonnulli vero vt à βῶ fit βαίνω, sic aiunt etiam ab ἐλῶ, ἐλαίνω factum, & transmutatione diphthongi ἐλαύνω. Sed solum est ἐλαύνω, & ideò nec regularem coniugationem habet, heteroclitum namque est perfectum, ab ἐλάζω enim ἐλήλακα formatur.

Coniunctio τε sola est enclitica, forte quia voce eadem cum expletiuis vtuntur. Æoles verò,

ἐπεὶ αὐτῇ ἐδόκει ὁ υἱὸς Ἄκτυλος τῆς κλοπῆς τῆς μίξεως συνειδέναι τε καὶ συνεργῆσαι: αἱρεῖ ἀπὸ θήρας ἐρχόμενον τὸν παῖδα. ᾤκτειρε δὲ αὐτὴν ἡ Ἀφροδίτη τοῦ πάθους, καὶ εἰς ὄρνεον μεταβάλλει τὴν ἀηδόνα. μεταγνοῦσα δὲ ἡ πάλαι μὲν γυνὴ, νῦν δὲ ὄρνις, θρηνεῖ τὸν παῖδα, λύσιν οὐχ εὑρίσκουσα τοῦ πλημμελήματος.

τέττα.

Ὅτι τὸ τίττα, ὃ παρ' Ὁμήρῳ κεῖται, εἰρημένον ὡς ὑπὸ τοῦ Διομήδους πρὸς Σθένελον, γραφικῆς ἐστι πλάνης. τί ποτε γὰρ δηλοῖ τὸ τίττα, μέχρι νῦν οὐ συνωμολόγηται· ἀλλ' οἱ μὲν σεβαστικὴν αὐτὸ φωνὴν εἶναι, φίλου πρὸς ἑταῖρον, φασίν· οἱ δὲ, καλὲ ὦ οὗτος· ἄλλοι δὲ πάλιν, σὲ λέγω· οἱ πλείους δὲ τῶν γραμματικῶν, νεωτέρου φασὶν εἶναι προσφώνησιν εἰς πρεσβύτερον. καίτοι γε οὐδὲ ἔχουσι δεῖξαι, Διομήδην Σθενέλου νεώτερον. οὐ μὴν ἀλλ' οὐδὲ φαίνεται Ὅμηρος ἀλλαχοῦ χρησάμενος τῇ φωνῇ, ἵν' ἐκ τῆς ἀλλαχόθι φανερᾶς διανοίας, καὶ τὸ ἐνταῦθα τῆς λέξεως ἀνακαθαρθείη ἀμφίβολον· ὥσπερ ἐπὶ τοῦ (ἴλλον) ἐποίησε. Καὶ γὰρ εἶπεν ἐκεῖ πρότερον. πόδεσσι ἴλλον εἶλε ποικίλον κύων· τὸ ἄδηλον τῆς λέξεως διεσάφησεν ἐπαγαγὼν, νεκρὸν τὸν ἴλλον δισμάσας. ὡσαύτως τὸ, λάε, ἐκ τῆς ἐτυμολογίας σαφῆ παρίστησι τὴν φωνήν· ἐπεὶ ἀλαὸς ἐστιν, ὁ μὴ βλέπων τὸ φῶς. ἢ ὅτι τὸ λάειν, τὸ ἀπολαυστικῶς ἔχειν, ἐστίν· ὅπερ δείκνυσιν ἐμφατικώτερον διάθεσιν. καὶ ἄλλα δὲ ἐστι ξενίζοντα ἐν τοῖς Ὁμήρου, μεθ' Ὅμηρον δὲ τοῖς νεωτέροις σαφῆ τῇ χρήσει γεγονότα, καὶ τὴν λύσιν τῆς ἀπορίας ἐπιδεξάμενα. τὸ δὲ τίττα οὐδὲν τοιοῦτον τῆς ἀγνωσίας τοῦ καὶ μὴ διημαρτῆσθαι ἐξείλετο. οὐ τοίνυν τίττα δεῖ γράφειν, ἀλλὰ *τετλα. τῆς ἐπὶ τέλει συλλαβῆς ἀποκοπείσης τοῦ τετάλα. οὐ γάρ ἐστιν εὑρεῖν τὸ τέτλα λεγόμενον παρὰ διαφόροις· ὡς καὶ Ἄρατος φησιν ὦ χαίρετε πρῶτα τέτλα· διὸ καὶ τὸν παρ' Ὁμήρῳ στίχον τινὲς, οὐ τίττα, ἀλλὰ τέτλα προφέρονται· ἀναγινώσκοντες καὶ ἐπισημειωσάμενοι, ὡς ἡ ἀπάτη γέγονεν ἐκ τοῦ, τινὰς τὸ δεύτερον τ, ἀντὶ τοῦ λ. λαβεῖν, τῆς βραχυτέρας γραμμῆς τοῦ λ φαντασίαν αὐτοῖς τῆς ὀρθῆς κεραίας τοῦ τ παρεχομένης· τῆς δὲ μείζονος, τῆς ἐπικειμένης ἐγκαρσίας.

* al. τέτλα.

Ὅτι, φησὶ, τοῦ βασιλέως Κορίνθου ἡ μήτηρ, γυνὴ δὲ Ἀμφίονος, χωλοβατοῦσα καὶ σκάζουσα τῷ ἑτέρῳ ποδὶ, λάβδα ἐκαλεῖτο.

Λάβδα.

Ὅτι ἀναλογώτερον ἡ χοιὰ, κατὰ πάθος δὲ ἐλλειπτικὸν ἡ χοά. καὶ ἡ βοτάνη, ποία μᾶλλον, ἢ πόα λεγομένη.

Ὅτι τὸ ἄττα φησὶ ψιλοῦσθαι· οἱ δὲ ἄλλοι ἀκριβέστερον εἰς τὰ σημαινόμενα διαιροῦντες, οἰκειότερον καὶ περὶ τῶν πνευμάτων διείλοντο.

Ὅτι τὸ ἐλαύνω παράλογόν ἐστι. φησὶ· πρὸ τέλους γὰρ ῥῆμα σύμφωνον ἔχον, καὶ παραλήγουσαν τὴν αυ δίφθογγον οὔποτε βαρύνεται. δυοῖν γὰρ θάτερον, ἢ καθαρεῦον βαρύτονόν ἐστιν, ἢ σύμφωνον ἔχον, περισπᾶται. τοῦ μὲν αὐαίνω, ἐξ οὗ καὶ τὸ ἴαυον· τοῦ δευτέρου δὲ, ἀμαυρῶ, καὶ τὰ ὅμοια. τὸ δὲ χαυνῶ, παραλόγως βαρύνεται. τεχνολογοῦσι δὲ τὸ ἐλαύνω, οἱ μὲν ἀπὸ τοῦ ἐλῶ ἐλαύνω· τινὲς δὲ ὥσπερ ἀπὸ τοῦ βῶ βαίνω, οὕτω φασὶ καὶ ἀπὸ τοῦ ἐλῶ γέγονεν ἐλαίνω, καὶ μεταθέσει τοῦ διφθόγγου, ἐλαύνω. πλὴν μονῆρές ἐστι τὸ ἐλαύνω, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ κλίσιν βεβαίαν ἔχει. ἑτερόκλιτος οὖν ἐστιν ὁ παρακείμενος. ἀπὸ γὰρ τοῦ ἐλάζω γίνεται τὸ ἐλήλακα. Ὅτι ὁ (τε) συμπλεκτικὸς ἐγκλίνεται μόνος. ἴσως, διότι τοῖς παραπληρωματικοῖς κατὰ φωνὴν συμπέπτωκε. οἱ δὲ Αἰολεῖς

ἐλαύνω.

... τῶν ἐκ.

αὖ μὲν ὡς συμπλεκτικὸν αὐτὸ παραλάβωσιν, ὁμοίως ἡμῖν ἐκφωνοῦσι τὸν τε· αὖ δὲ παραπληρωματικῶς, εἰς ὀξύτονον τὴν συλλαβὴν, καὶ τὸ λέγουσιν, ἀντὶ τοῦ τε.

γλωσσοκομεῖον. Ὅτι τὸ γλωσσοκομεῖον κυρίως μὲν ἐστὶ τὸ ἀγγεῖον ὃ τὰς αὐλητικὰς ὑποδέχεται γλώσσας· οἱ δὲ νῦν καταχρώμενοι, καὶ ἐπὶ τὴν ἑτέρα τινα δεχομένων τιθέασι τὴν λέξιν. καὶ τοῦτο μὲν ἀνεκτόν. οἱ δὲ προσδιαφθείρουσι καὶ τὸν τόνον καὶ τὸν χρόνον. δέον γὰρ προπερισπᾶν τὴν παραλήγουσαν μακρὰν, οὗτοι καὶ συστέλλουσι καὶ προπαροξύνουσιν.

θριδακίνη. θρίδαξ. Ὅτι μάζης μὲν εἶδος οἱ παλαιοὶ θριδακίνην καλοῦσι, τὴν δὲ βοτάνην θρίδακα. οἱ δὲ ἰατροὶ, θρίδακα μὲν τὸ ἥμερον λάχανον. θριδακίνην δὲ, τὸ ἄγριον καλοῦσιν.

ὅτι ἄκλιτα τὰ τῶν στοιχείων ὀνόματα. Ὅτι ὥσπερ τὰ νῦ φαμὲν, καὶ τὰ μῦ, πληθυντικῶς ἐκφωνεῖν ἐθέλοντες τὰ στοιχεῖα· οὕτω καὶ τὰ σίγμα δεῖ λέγειν, ἀλλ' οὐχὶ τὰ σίγματα. καὶ γὰρ ἄκλιτα τῶν στοιχείων τὰ ὀνόματα. διὸ καὶ τὸ παρὰ τῷ Ξενοφῶντι ἐν τοῖς ἑλληνικοῖς εἰρημένον, οὐχ ὑφ' ἓν τὰ σίγματα τῶν ἀσπίδων ἀναγνωστέον, ἀλλὰ διασυλλάβως μὲν τὰ σίγμα, καὶ ἀπ' ἄλλης ἀρχῆς τὰ τῶν ἀσπίδων, κατὰ διάστασιν.

ἀρχέτυπον. Ὅτι τὸ ἀρχέτυπόν φασιν οὐδενὶ τῶν ἀρχαίων συγγραφέων, οὐδὲ ῥητόρων, οὐδὲ τῶν μούσαις κατόχων εἴρηται, ὡς Διονύσιος ὁ Ἁλικαρνασσεὺς ἱστορεῖ.

κρήγυον. Ὅτι κρήγυον τὸ ἀληθὲς εἴρηται, παρὰ τὸ κάρα γύειν τι ὄν· οἱ γὰρ ἀληθῶς τι πράττειν μέλλοντες, ἐγγυῶνται τοῦτο, τῇ κεφαλῇ κατανεύοντες. οἱ δὲ κρήγυον οὐ τὸ ἀληθὲς, ἀλλὰ τὸ ἀγαθὸν σημαίνειν φασὶ, κηρήγυον ἐτυμολογοῦντες. οἷον, ὑδεῖνον τὸ κῆρ, τουτέστι τὴν ψυχήν· ὑδεῖν γὰρ πέφυκε τὴν ψυχὴν τὸ ἀγαθόν.

Ὅτι ὀργιζομένους ἐστὶ τὸ τὰ αὐτὰ πολλάκις λέγειν· καὶ γὰρ τὸ τῆς ὀργῆς πάθος ἄγονον. διὸ καὶ Ἀγαμέμνων ὀργιζόμενος τῷ Κάλχαντι, ἐν τοῖς αὐτοῖς ῥήμασι τὴν βλασφημίαν προφέρει· Μάντι, λέγων, κακῶν· καὶ,

αἰεί σοι φίλα τὰ κακὰ μαντεύεσθαι· καὶ ἐσθλὸν οὐδέ τί πω εἶπας·

ἐπιτάξ. Ὅτι τὸ ἐπιτὰξ παρὰ Καλλιμάχῳ καὶ Ἀράτῳ κείμενον, ἀπὸ τοῦ ὁριστικοῦ μέλλοντος γέγονε, κατὰ ἀποβολὴν τῆς ἐπὶ τέλει μακρᾶς συλλαβῆς· ὥσπερ καὶ τὸ χρεὶς τοῦ χρείσω, καὶ τὸ πέλας, τοῦ πελάσω· καὶ τὸ μὶξ, ἀπὸ τοῦ μίξω. ὅθεν καὶ τὸ ἐπιμὶξ παρ' Ὁμήρῳ. καὶ τὸ δὰξ, ἀπὸ τοῦ δάξω· καὶ γὰρ οἱ Ἴωνες ἀπὸ τοῦ δάκνω τὸ δάξω ἐκφέρουσιν. ἐκ δὲ τοῦ δὰξ, τὸ ὀδάξ. καὶ ἀπὸ τοῦ πτύξω δὲ, πτὺξ. καὶ ἀποβολῇ τοῦ τ πύξ. οὕτως οὖν καὶ ἀπὸ τοῦ ὀδίσω ὀδὶς καὶ ἀμβοδὶς· ἀμύξω, ἀμὺξ, παρὰ Νικάνδρῳ· καὶ πλήξω, πλὴξ καὶ ἀμφιπλήξ· καὶ ἀγκάσω, ἀγκάς· καὶ τύψω, τὺψ καὶ προτύψ. ὡσαύτως καὶ ὀκλάσω, ὀκλὰς καὶ ὀκλάξ. πρίσω, πρὶς, πρὶξ καὶ ἀπρίξ. οὕτως οὖν καὶ ἐκ τοῦ ἐπιτάξω ἐπιτὰξ, ὃ κατ' ἐπίταγμα καὶ κέλευσιν πράττεται.

si quidem vt copulatiuam assumpserint, similiter vt nos τε efferunt. Si verò expletiuè, in vertunt syllabam, & τὲ dicunt pro τε.

HELLADIVS.

Γλωσσοκομεῖον propriè est vas, quod linguas tibiarum recipit: hodie verò abutentes ad receptacula aliarum rerum accommodant, & hoc quidem tolerabile: alij verò inuertunt & sonum & tempus. Oportet enim penultimam longam circumflecti, illi corripiunt, & acutum in antepenultima ponunt.

Vide Phrynichum pag. 17.

Speciem mazæ antiqui θριδακίνην vocant: herbam verò θρίδακα. Medici θρίδακα lactucam, siue olus hortense θριδακίνην verò siluestre vocant.

Quemadmodum dicimus τὰ νῦ, & τὰ μῦ, cùm litteras in plurali efferre volumus: sic & τὰ σίγμα dicendum est, non τὰ σίγματα. Etenim non declinantur nomina litterarum, ideoque quod à Xenophonte in ἑλληνικοῖς dictum est τὰ σίγματα τῶν ἀσπίδων, non coniunctim legendum est, sed duabus syllabis τὰ σίγμα, & ab alio principio τὰ τῶν ἀσπίδων diuisum.

Litterarum nomina.

Xenophon emendatus.

Aiunt Ἀρχέτυπον à nullo antiquo scriptore, nec oratore, nec poëta dictum esse, vt scribit * Dionysius Halicarnasseus.

* Tot. tamen vsum video in Rhetoribus.

Κρήγυον verum significare dicitur, quasi κάρα γύειν. Qui enim verè aliquid facturi sunt, illud promittunt capite annuentes. Alij verò κρήγυον, non verum, sed bonum significare aiunt, quasi κηρήγυον deriuantes, vt demulcens cor, id est animum: bonum enim demulcere animum solet.

Irati est eadem sæpe dicere: infœcundus est enim iræ affectus. Ideo & Agamemnon iratus Calchanti, iisdem sæpe verbis conuitiatur. Vates dicens improbe,

Iliad. a.

Mala soles semper prædicere. Et, *nihil vnquam boni prædixisti.*

Ἐπιτὰξ apud Callimachum & Aratum, à futuro fit, reiecta syllaba longa finali, quemadmodum & χρεὶς à χρείσω, & πέλας à πελάσω, μὶξ à μίξω, vnde & ἐπιμὶξ, apud Homerum, & δὰξ à futuro δάξω. Iones enim à δάκνω δάξω formant, ex δὰξ venit ὀδὰξ, à πτύξω πτὺξ, & reiecto etiam τ πὺξ. Sic & ab ὀδίσω ὀδὶς, & ἀμβοδὶς, ἀμύξω ἀμὺξ apud Nicandrum, & à πλήξω πλὴξ & ἀμφιπλὴξ: ab ἀγκάσω ἀγκὰς, τύψω τὺψ & προτύψ. Similiter & ab ὀκλάσω ὀκλὰς, & ὀκλάξ. πρίσω πρὶς, πρὶξ & ἀπρίξ. Sic ergo & ex ἐπιτάξω, ἐπιτὰξ quod imperio & iussione fit.

Vide Platonem.

Κύρβεις Attici in masculino efferunt, Callimachus in neutro. & idem præter rationem φοιτίζειν pro φυτάζειν dixit, cùm inquit, profectò boni sæpe sunt iuueniliter affecti, detergere verò significat. Superbit autem & gloriatur est βρενθύεται. Fit vero à βρένθιον, quod vnguentum est. Iactabundi enim & superbi, vnguento vti solent.

Vide Gellium, & Val.

Vnguentorum species sunt Bacarius, Narcitanus, Stacte, Plangonion, quod inuenit mulier Elea nomine, Plangon, Metaleum, quod Metalus Syracusius reperit.

Vnguenta.

Ὅτι τὸ κύρβεις οἱ μὲν Ἀττικοὶ, ἀρρενικῶς ἐκφωνοῦσι· Καλλίμαχος δὲ οὐδετέρως. καὶ τὸ φυτάζειν δὲ Καλλίμαχος παραλόγως εἶπε φοιτίζειν, φάμενος, ἦ τοι δ' ἀγαθοὶ πολλάκις ἐφοίτιζον καὶ τὰ ἑξῆς. ῥύψαι δὲ σημαίνει. βρενθύεται δὲ, τὸ ἀλαζονεύεται. γέγονε δὲ ἀπὸ τοῦ βρένθιον, ὃ ἐστι μύρον· οἱ γὰρ ἀλαζονευόμενοι, μύρῳ χρῆσθαι εἰώθασιν.

* al. ἐλάα

Ὅτι μύρων εἴδη, φησὶ, βακχάρεος, ναρκίσσινος, στακτὴ, πλαγγόνιον· ὅπερ εὗρε γυνὴ * Ἠλεία καλουμένη Πλαγγών. μεταλλεῖον, ὅπερ εὗρε Μέταλλος Συρακούσιος.

HELLADIVS

Euphorion Chalcidensis poëta.

Apud Euphorionem origine Chalcidensem, incolam verò Atheniensem, non imitandas voces licet reperire. Nam Iasonem ναύαγον dixit, quod non tam significat naufragum, quàm nauem regentem. & serpentē aurea mala Hesperidum ferentem, Κηπουρὸν nominauit. Malè autem æmulatus est primum Dionysium Siciliæ tyrannum, qui licentia adulatorum, & deliciis corruptus, cœpit* tragœdias scribere, in quibus has voces congessit, ἀκόνιον vocans βαλάντιον. κάδον verò ἰλλιάδριον. σκέπαρνον ἱέρον, χλαῖναι ἱερόλλω, vt quæ fuerit pernicies lanarum, & talia multa ridicula.

** Cicero Tuscul. Poetam nominat Dionysium maiorem. Athenæus lib. 2. Δειπνοσοφ. versum eius exponit ex Adonide. Plutar. hunc quoque de Alexandri virtute hunc ex Tragœdia Dionysij versu notauit. ὁ γὰρ τυραννὶς ἀδικίας μήτηρ ἔφυ. qui & Antiphontem oratorem, vt quidam referūt, quod Tragœdias eius reprehenderet, interfectum, & Philoxenum eadem de causa ad latomias damnatum, atque Æschyli Tragicē tabellas eximere solitum tradit Lucianus.*

Mortarij pistillum, a δοίδυξ ab Atticis vocatur. ἀλετρίβανος verò communiter & Atticè dicitur. Dionysius verò tyrannus, de quo ante dictum est, δοίδυκα vocat θυέστην. merito igitur maluit b ad latumias damnari Philoxenus, quam talia audire.

a Vide Glossarium.

b De hoc Dionysij carcere Cicero 7. Verr. & ibi interpret.

Comici plerumque seruis nomina à natali solo indunt, vt Syrum, Carionem, Midam, Getam. & similia: partim ex adiunctis, vt à colore quidem Pyrrian, & Xanthian: à moribus Parmenonem, Pistum, Dromonem: item à die, quo emptus est seruus: vnde & Numenias vocant.

Tres dicuntur phthiriasi, id est morbo pediculari, mortui esse: perpaucorū enim hic morbus. Fit autem cùm totum corpus in pediculos resoluitur, sed ex heroibus, qui hoc morbo extincti sunt, est Acastus Peliæ F. Secundus Pherecides Syrus, qui Genealogiam conscripsit, quem & aiunt ab ortu hoc malum habuisse.* Tertius Romanorum sæpe consul Sylla iam senex, vt etiam Felix propter fortunā dictus sit.

** Plutarchus in Sylla, & Casaubon. in Laërt.*

Ἐς melius secundùm analogiam quam præpositio εἰς dicitur, & ἐκ quàm ἐξ. Omnis enim præpositio vltima breui est. Sed alia contra ratio ἐκ peregrinationis accusat. Nulla enim vox apud Atticos in κ desinit.

Κυδαθάλκης calamitosum per λ scribunt, sed non per δ. Apud Argos enim regio Cythnion vocata, cuius viros olim Amphytrion interfecit, exceptis admodum paucis.

Mercenarius ab aliis θὴς vocatur, vel à θεῖναι, quod significat manibus operari & facere. Antiquis enim dicendi formula erat τιθέναι pro ἐργάζεσθαι *aliquid agere*, vt & laboriosissimus herós ideo vocatus est Θησεὺς, Theseus, vel mutatione τ in θ, penuria enim vitæ & indigentia multos ad opera seruilia cogit.

Multa contra analogiam committuntur errata, vt pro σίκυος; dicunt errantes, σίκυς *cucumis*, & pro ἀνδράχλη per λ (sic enim dicunt Attici) dicunt ἀνδράχνη.

Εἴσω rectius est quam ἔσω. & ὅμιλλαν proferunt vulgus vero per α.

Euphorion, inquit, refert quædam somnia alicubi non videri.

De Atlantibus vide Geographos.

Mulā, qua ferimur, cùm iugū non ferat, Attici ἀστράβην vocant: inde dicitur & ἀστραβηλάτης.

Ὅτι παρὰ Εὐφορίωνι τῷ φύσει μὲν χαλκιδεῖ, θέσει δὲ ἀθηναίῳ, κακοζήλους ἐστὶν εὑρεῖν λέξεις. καὶ γὰρ τὸν Ἰάσονα ναύαγον εἶπεν· ὅπερ οὐ νεναυαγηκότα μᾶλλον, τὸν δὲ ναῦν ἄγοντα, δηλοῖ· καὶ τὸν τὰ χρυσᾶ μῆλα τῶν ἑσπερίδων φρουροῦντα ὄφιν, κηπουρὸν ὠνόμασε. παρεζήλωσε δὲ τὸ πρῶτον Διονύσιον τὸν σικελίας τύραννον· ὃς ὑπὸ τῆς ἐξουσίας καὶ τῶν κολάκων καὶ τῆς τρυφῆς διαφθειρόμενος, ἐπιχείρησε καὶ τραγῳδίας γράφειν. ἐν αἷς καὶ τοιαῦτα συνεφόρησε ῥήματα· τὸ μὲν ἀκόνιον, καλῶν βαλάντιον· τὸν δὲ κάδον, ἰλλιάδριον. σκέπαρνον δὲ, τὸ ἱέρον· τὰς δὲ χλαίνας, ἱερόλλω, οἷον, ὄλεθρον οὖσαν τῶν ἐρίων· καὶ πολλὰ τοιαῦτα κατεγέλαστα.

Ὅτι ὁ τῆς θυΐας τρίβων, δοίδυξ μὲν παρὰ τοῖς ἀττικοῖς ὀνομάζεται, ἀλετρίβανος δὲ παρὰ τῇ συνηθείᾳ· καὶ οὐδὲν ἧττον παρὰ ἀθηναίοις· Διονύσιος δὲ ὁ προειρημένος τύραννος, θυέστην τὸν δοίδυκα ἐκάλει. εἰκότως ἄρα τῆς τῶν τοιούτων ἀκροάσεως τὰς λατομίας μᾶλλον ᾑρεῖτο Φιλόξενος.

Ὅτι οἱ κωμικοὶ τοὺς οἰκέτας τὸ μὲν πλέον ἀπὸ τῶν ἐθνῶν ἐκάλουν· οἷον, σύρον, καρίωνα, μίδαν, γέταν, καὶ ὅμοια. ἐκάλουν δὲ καὶ τὰ ἐξ ἐπιθέτων ὡς ἀπὸ τοῦ χρώματος μὲν, πυῤῥίαν καὶ ξανθίαν· ἀπὸ τοῦ τρόπου δὲ παρμένωνα, καὶ πιστὸν, καὶ δρόμωνα. ἐκάλουν δὲ καὶ ἀπὸ τῆς ἡμέρας, ἐν ᾗ ὠνήσαντο τὸν οἰκέτην ἐξ οὗ καὶ τοὺς νουμηνίας ὠνόμαζον.

Seruis nomina unde apud Comicos.

Ὅτι τρεῖς ἱστοροῦνται φθειριάσει τεθνάναι (ἔστι δὲ τὸ νόσημα μὲν, τῶν σπανίων· γίνεται δὲ ὅταν εἰς φθεῖρας ἀναλυθῇ ἅπαν τὸ σῶμα) ἀλλὰ τῶν ἐκ τῆς νόσου ταύτης τεθνεώτων, τῶν μὲν ἡρώων, Ακαστός ἐστιν ὁ Πελίου· δεύτερος, ὁ σύρος Φερεκύδης, ὁ τὴν γενεαλογίαν συγγράψας, ὃν καὶ λέγουσι γενικῶς τὴν συμφορὰν ἐνεγκεῖν· τρίτος, ὁ ῥωμαίων πολλάκις ὑπατεύσας Σύλλας, ἤδη σφόδρα γηραιὸς ὢν, ὡς καὶ Επαφρόδιτος, διὰ τὴν τύχην ἐπονομάζετο.

Phthiriasis.

Ὅτι ἀναλογώτερον ἀντὶ μὲν τῆς ΕΙΣ προθέσεως, τὸ ΕΣ λέγειν· ἀντὶ δὲ τῆς ἐξ, τὸ ἐκ. πᾶσα γὰρ πρόθεσις βραχυκατάληκτος θέλει. ἀλλ' ἕτερος πάλιν λόγος τὸ ΕΚ ξενίας διώκει. οὐδεμία γὰρ παρὰ ἀττικοῖς λέξις εἰς Κ καταλήγει.

ἐς, ἐκ.

Ὅτι τὸ κυδαθάλκης διὰ τοῦ λ γράφουσιν, ἀλλ' οὐ διὰ τοῦ δ. ἄργους γὰρ ἦν χωρίον τι καλήμενον κύθνιον, οὗ τοὺς ἄνδρας ποτὲ Αμφιτρύων ἀπέκτεινε πάντας· πλὴν ὀλίγων πάνυ.

Ὅτι ὁ παρ' ἄλλοις μισθοῦ δουλεύων, θὴς καλεῖται, ἢ παρὰ τὸ θεῖναι, ὃ δηλοῖ τὸ χερσὶν ἐργάζεσθαι καὶ ποιεῖν· καὶ γὰρ τοῖς παλαιοῖς λέγειν ἔθος, τὸ τεθηκεν ἐπὶ τοῦ τι δρᾶν· ὡς καὶ δραστικώτατος ἥρως, διὰ τοῦτο κέκληται Θησεὺς: ἢ κατὰ μετάθεσιν τοῦ τ εἰς τὸ θ. τὸ γὰρ πένεσθαι καὶ πτωχεύειν τοῦ βίου, οἷον στέρεσθαι, ἀναγκάζει πολλοὺς τὰ δούλων πράττειν.

θὴς.

Θησεύς.

Ὅτι παρὰ γράμμα φησὶ μυρία ἐστὶν ἁμαρτήματα· ὥσπερ ἀντὶ τοῦ, ὁ σίκυος, ἁμαρτάνοντες λέγουσιν ὁ σίκυς· καὶ ἀντὶ τοῦ ἀνδράχλη, διὰ τοῦ λ (οὕτω γάρ φασιν οἱ ἀττικοὶ) λέγουσιν ἀνδράχνη.

σίκυος. ἀνδράχλη.

Καὶ τὸ εἴσω δὲ, ἀναλογώτερον τοῦ ἔσω. Καὶ τὴν ὅμιλλαν προφέρουσιν· ἡ δὲ συνήθεια, διὰ τοῦ α.

Ὅτι ὁ Εὐφορίων, φησὶν, ἱστορεῖ τινα ἐνύπνια μηδέπω ἑωρακέναι. Ὅτι τὴν ἡμίονον, ἐφ' ἧς ὀχούμεθα, φησιν, ἄζυγον οὖσαν, ἀθηναῖοι καλοῦσιν ἀστράβην· ὅθεν λέγεται καὶ ὁ ἀστραβηλάτης.

ἡμίονος.

λέγεται

HELLADIVS

λέγεται μέν τοι ἀστράβη, καὶ τὸ κατασκεύασμα. ὡς Δημοσθένης ἐν τῷ κατὰ Μειδίου λόγῳ· ἐπ' ἀστράβης ὀχούμενος ἀργυρᾶς.

Ἄρτος.

Ὅτι ἄρτος, ἐκ τοῦ αἴρειν εἴρηται, φησίν· ὃ δηλοῖ τὸ προσφέρεσθαι. καὶ γὰρ καθ' ἑκάστην τοῦτον προσφερόμεθα. καὶ ἄρμα δὲ ἡ τροφὴ παρὰ Ἱπποκράτει καὶ πολλοῖς ἄλλοις.

Ἄρμα.

Ὅτι τὸ τάριχος ὡς ἐπὶ τὸ πολὺ μὲν λέγουσιν οὐδετέρως οἱ ἀττικοί, ἐπ' ἔλαττον δὲ καὶ ἀρσενικῶς· οἱ δὲ γραμματικοὶ τεχνολογοῦντες, ἀναλογώτερόν φασι τὸν τάριχον λέγεσθαι.

ὁ τάριχος.

Ὅτι τὸ ἄριστος, κυρίως μὲν ἐπὶ τῶν κατὰ πόλεμον εὐδοκιμούντων ἂν ῥηθείη· διότι καὶ ἀριστείας τούτους καλοῦμεν, καὶ τὸν Ἄρην, ἔφορον τῶν πολεμικῶν ἔργων νομίζουσι. ἐν καταχρήσει δὲ, καὶ ἐπὶ τῶν ἄλλο τι κατορθούντων λέγεται.

ἄριστος. ἀριστεῖα. Ἄρης.

Ὅτι τὸ μάκτραν καλεῖν, ἐν αἷς τὰς μάζας μάττουσιν, ἀττικὸν καὶ οὐχ (ὡς ἔνιοι δοκοῦσιν) ἰδιωτικόν. ἀλλὰ καὶ τῆς βελόνης ἡ ῥαφὶς παλαιότερον· καὶ ἡ ξύστρα, τῆς στλεγγίδος· καὶ τοῦ ὀχετοῦ, ἡ ὑδρορρόη. καὶ ὁ ἀλέτων δὲ τοῦ μύλου· τὸν γὰρ ἄνω τοῦ μύλου λίθον οὕτως ὀνομάζουσιν· ὄνον δὲ, τὸν κάτω μυλίαν. καὶ ἡ μαγὶς δὲ, ἀντὶ τῆς τραπέζης, αἰγύπτιον δόξει, καὶ παντελῶς ἔκθεσμον. Ἐπίχαρμος δὲ ὁ δωριεὺς, καὶ Κερκιδᾶς ὁ μελοποιὸς, ἐπὶ τῆς αὐτῆς διανοίας ἐχρήσαντο τῇ λέξει, καὶ μὴν καὶ ὁ ἀττικὸς Σοφοκλῆς.

Μάκτρα. ῥαφίς. ξύστρα. ὑδρορρόη. ἀλέτων. μαγίς.

Ὅτι, φησὶν οὗτος, Ἀριστοτέλης ὁ τοῦ περιπάτου προστάτης, ὑπὸ Πλάτωνος *πῶλος ἐπωνομάζετο, ἐναντιοῦσθαι δοκῶν τῷ διδασκάλῳ· καὶ γὰρ ὁ ἵππος τὸν ἑαυτοῦ φιλεῖ πατέρα δάκνειν.

* πωλάριον. Laert.

Ὅτι παροιμίαν εἶναί φησι τὸν δεξιὸν ὑποδεῖσθαι πόδα, τὸν δὲ ἀριστερὸν νίζειν· φησὶ γὰρ ὁ Πολέμων, ὡς μαρτυρεῖ Δίδυμος, δεξιὸν, εἰς ὑπόδημα· ἀριστερὸν, εἰς ποδανιπτῆρα.

Ὅτι δήμιον μὲν φησι καλεῖσθαι τὸν ἐπὶ θανάτῳ καταδικασθέντων φονέα· δημόκοινον δὲ, τὸν βασανιστήν.

Ὅτι ἱππεῖς μὲν καὶ νομεῖς δεῖ γράφειν καὶ λέγειν ἐπὶ τῆς εὐθείας τῶν πληθυντικῶν· οὐκέτι δὲ καὶ τῆς αἰτιατικῆς, ἀλλ' ἱππέας καὶ νομέας. εἰ δὲ καὶ Ξενοφῶν εἴρηκε τοὺς νομεῖς· οὐδὲν θαυμαστὸν, ἀνὴρ ἐν στρατείαις σχολάζων καὶ ξένων συνουσίαις, εἴ τινα παρακόπτει τῆς πατρίου φωνῆς· διὸ νομοθέτην αὐτὸν οὐκ ἄν τις ἀττικισμοῦ παραλάβοι.

Xenophon.

Ὅτι πρῶτα μὲν τὰ παναθήναια συνέστη· εἶτα τὰ ἐλευσίνια ἐπὶ Πελίᾳ τεθνηκότι προὔθηκαν ἆθλα θετταλοί· εἶτα τὰ ἴσθμια, ἐπὶ Μελικέρτῃ· ἔπειτα ὁ τῶν ὀλυμπίων ἀγὼν ἀρχὴν λαμβάνει ὑφ' Ἡρακλέους. εἶτα τὰ νέμεα ἐπ' Ἀρχεμόρῳ τεθνηκότι· εἶτα μετὰ τὸ τὴν Κίρραν πεσεῖν, τὰ πύθια.

Ὅτι τὸ ποτνιᾶσθαι κυριώτερον ἐπὶ γυναικὸς τάττεται, φησίν· ὅταν κακόν τι πάσχῃ, καὶ θήλειαν ἱκετεύῃ θεὸν. ποτνιώμενον δὲ ἄνδρα ἄν τις εἴπῃ, ἁμαρτάνει.

ποτνιᾶσθαι.

Ὅτι τὸ μόνος ἐπιτασιν φασι μὴ λαμβάνειν οἱ γραμματικοί· διὸ τὸ μονώτατος σόλοικον ἡγοῦνται. Ἀριστοφάνης δὲ ὅμως κέχρηται τῇ φωνῇ.

μόνος. μονώτατος.

Dicitur etiam ἀστράβη pro sella equestri vt Demosthenes in oratione aduersus Midiam: ἐπ' ἀστράβης ὀχούμενος ἀργυρᾶς: *Argenteo insidens ephippio.*

Ἄρτος, inquit, dicitur ex αἴρειν, quod significat admouere vel capere. Etenim singulis hunc diebus capimus. & ἄρμα *nutrimentum* ab Hippocrate & aliis dicitur.

Τάριχος *salsamentum* in neutro genere plerumque dicunt Athenienses: minus vero frequenter in masculino. Grammatici verò in vocibus occupati, dicunt in masculino magis analogiæ respondere.

Ἄριστος propriè de iis, qui in bello aliquid præclarè gesserunt. Ideò & ἀριστεῖα eos vocamus, & Ἄρην, *Martem*, rei bellicæ ephorum putant, abusiuè verò etiam pro quauis in re excellentibus dicitur.

Μάκτραν vocant vas in quo polenta aut massa subigitur. Atticum est, & non, vt nonnulli dicunt tritum. ῥαφὶς acus est antiquius quam βελόνη, & ξύστρα *strigilis*, quam στλεγγίς, ὑδρορρόη *alueolus* quam ὀχετός, & ἀλέτων mola quam μύλος. Lapidem enim superiorem molæ sic vocant, ὄνον vero molam inferiorem. Et μαγὶς pro *mensa*, Ægyptium videtur, & omnino illegitimum Epicharmus vero Doricus, & Cercidas poëta hoc sensu vsi sunt eadem voce, & etiam Sophocles, qui Atticus est.

Epicharmus.

Aristoteles Peripateticæ princeps scholæ, à Platone * pullus nominatus est, quod præceptori contradiceret. equo enim volupe est etiam patrem mordere.

Laërt. & Ælianus. * πωλάριον.

Prouerbium esse dicit, dextrum calceare pedem, & sinistrum lauare. Dicit enim Polemo, teste Didymo, dextrum in calceum, sinistrum in polubrum.

Prouerbium.

Ait vocari δήμιον *carnificem*, qui eos occidit qui ad mortem condemnati sunt, δημόκοινον vero *tortorem*.

Ἱππεῖς & νομεῖς in nominatiuo plurali dicendum & scribendum, non vero in accusatiuo, sed ἱππέας *equites*, νομέας *pastores*, tametsi Xenophon dixerit, τοὺς νομεῖς, ne mireris si homo bellis assuetus, nec vrbanus, aliquam è patriis vocibus adulterat: ideo non est quod quis illum Atticæ linguæ iudicem sumat.

Xenophon. Dictum tamen de illo Xenophonte ore Musas locutas videri, Cic.

Primo quidem instituta fuerunt Panathenea: deinde Eleusinia mortuo Peliæ certamina Thessali instituerunt: post Isthmia in honorem Melicertæ: inde ab Hercule Olympia: dehinc Nemæa, mortuo Archemo: postremo post casum Cirrhæ, Pythia instituta sunt.

Ludi Græcorum quo ord. Archia Epigrammate primum Anthologia.

Ποτνιᾶσθαι propriè de fœmina dicitur, quando aliquod malum patitur, & supplicat Deæ. Si quis de viro ποτνιᾶσθαι dicat, peccat.

Μόνος secundum Grammaticos non comparatur, ideo μονώτατος, solœcissimum putant, etsi * Aristophanes vtatur.

* vtitur illo & Theocritus, & LXX. interpr. Laid.

Templum Veneris in Thessalia ἀνοσίας vocatur. quia Laidem meretricem illuc venientem mulieres supra modum zelotypia prosecutæ sunt, & ligneis scabellis eam occiderunt.

Mos fuit Atheniensibus duos habere expiatores; vnum pro viris, alterum pro fœminis: qui ad expiationem ducerentur,

Laïs.

Ὅτι τὸ ἐν Θετταλίᾳ ἱερὸν Ἀφροδίτης, ὀνομάζεται ἀνοσίας· διότι τὴν ἑταίραν τὴν Λαΐδα, παραγενομένην αὐτόθι, ζηλοτυπήσασαι ἐκτόπως αἱ γυναῖκες, καὶ ξυλίναις αὐτὴν ἀπώλεσαν χελώναις. Ὅτι ἔθος ἦν ἐν ἀθήναις, φαρμακοὺς ἄγειν δύο· τὸν μὲν ὑπὲρ ἀνδρῶν· τὸν δὲ ὑπὲρ γυναικῶν, πρὸς τὸν καθαρμὸν ἀγομένους.

* ἔχει M. M.

HELLADIUS.

Virorum expiator nigras caricas circum collum habuit, alter vero albas. & συμβάκχοι nominati sunt. Hæc vero expiatio fiebat ad pestilentes morbos depellendos: & ab Androgeo Cretensi initium sumpsit: quo inique Athenis interfecto, Athenienses peste laborarunt: & inualuit hic ritus lustrandi vrbem perpetuo expiationibus.

Ὀργὰς quidem communiter omnis dicitur terra quæ est apta ad fructus procreandos. ὀργάδα autem propriè Athenienses vocant terram, quæ est inter Atticam & Megaridem duabus sacratam Deabus. Quemadmodum & *Idam* communiter quidem vnumquemque montem, vnde inferiora cernuntur, propriè vero Cretæ & Troiæ montes. Et ῥίον omnem montis *verticem* dicimus, propriè vero Molycrion. Isthmum etiam communiter, omne quod duplici vtrimque mari clauditur, propriè vero locum quem Isthmũ Corinthij vocant. Similiter & Chersonesus communiter omne quod maxima parte mare clauditur, & ab vna parte continens est, propriè vero locus Thraciæ. Et αἰγιαλὸν quidem & ἀκτὴν communiter omnia littora vocamus, propriè vero Atticam ἀκτὴν nominant. Similiter & αἰγιαλὸν simpliciter dicunt locum circa Helicen maritimum, quum sit Achaiæ, vnde Achæos αἰγιαλεῖς quidam appellare solent. ἤπειρος omnis terra, Epirus vero propriè & Thesprotias.

Anticyram, vbi album helleborum nascitur, nullo alibi crescente deteriorem vrbem Phocensem esse dicit.

LIB. IIII.

In sequentibus quarti libri, apophthegmata nonnulla refert, & argumenta quædam Atheniensium humanitatis, misericordiæ, prudentiæ, & decori curæ, aliusque sanctitatis: vnde etiam hæc sunt. Fugiens accipitrem struthio in ariopago, vni Ariopagitæ in sinum decidit; ille perfugam, cum seruare debuisset, interfecit. Senatus iudicauit hunc vt qui impie fecerit. Dedit igitur pœnas non struthionis gratia, sed ob crudelitatem. * Humanitatis item & commiserationis exemplum Demosthenem inducit, accusatum ob pecuniam quam ab Harpalo acceperat, quem iam fugam adornantem, Athenienses retinuerunt, & trepidantem circumsteterunt. Vnusquisque aliquid sub axilla tenens illi pro viatico dedit, hic aurum, ille argentum, & clementer illum dimiserunt, bonóque esse animo iusserunt, & calamitatem fortiter ferre. Ille suspirans quomodo, inquit, ferre potero talem deserens vrbem, in qua multi tales sunt hostes, quales alibi amicos quis non reperiat. Hoc apophthegma Æschinem dixisse quidam ferunt, quando fugientem arripiens Demosthenes, & amicum se ostendens, hortatus est ad calamitatem fortiter ferendam. Et Calliclem in eadem causa pecuniarum Harpali suspectum, cum adduci iuberent Areopagitæ, ad domum accedentes qui missi fuerant, vbi vestibulum coronatum viderunt, & cognito nuptias illum iam celebrare, desinentes quærere abierunt. Non enim æquum esse duxerunt ad mulierem ingredi quæ nupsisset.

Margin notes: ·Idæ mon. — Isthmi. — Anticyra. — Pierij Hieroglyphica. Quintil. de puero cornicum oculos configente, & hic pag. sequen. — * Humanitatis in Demosthene. Harpalus. Plutarch. in Demosthene, & in X. Græcia oratoribus. Nos in vitis, parallelis ad Olympiadem CXIII. an. 3. & CXIII. an. 2. — Callicles.

καὶ ὁ μὲν τῶν ἀνδρῶν, μελαίνας ἰσχάδας περὶ τὸν τράχηλον εἶχε· λευκὰς δ', ἅτερος. * συμβάκχοι δέ φησιν ὠνομάζοντο. τὸ δὲ καθάρσιον τοῦτο, λοιμικῶν νόσων ἀποτροπιασμὸς ἦν· λαβὸν τὴν ἀρχὴν ἀπὸ Ανδρόγεω τοῦ κρητός. οὗ τεθνηκότος ἐν ταῖς ἀθήναις παρανόμως· τὴν λοιμικὴν ἐνόσησαν οἱ ἀθηναῖοι νόσον, καὶ ἐκράτει τὸ ἔθος ἀεὶ καθαίρειν τὴν πόλιν τοῖς φαρμάκοις

Ὅτι ὀργὰς μὲν κοινῶς φησι πᾶσα ἡ γῆ, ὅση ἐπιτηδεία πρὸς καρπῶν γονάς· ὀργάδα δὲ ἰδίως ἐκάλουν οἱ ἀθηναῖοι, τὴν ταῖν θεαῖν ἀνειμένην τῆς ἀττικῆς μεταξὺ καὶ τῆς μεγαρίδος. ὥσπερ καὶ Ἴδην μὲν κοινῶς ἕκαστον ὄρος, ἐξ οὗ ῥάδιόν ἐστιν ἰδεῖν τὰ κάτω· ἰδίως δὲ κρήτης τε καὶ τρωίας ὄρη. καὶ ῥίον μέν φησι λεγόμενον, ἅπαν ὄρους ἀκρωτήριον· ἰδίως δὲ τὸ Μολύκριον. καὶ ἰσθμὸς μὲν κοινῶς, ἅπαν τὸ ὑπὸ δυοῖν πελαγῶν περιεχόμενον· ἰδίως δὲ τὸ χωρίον, ὅπερ ἰσθμὸν κορίνθιοι λέγουσιν. ὡσαύτως καὶ χερρόνησος, κοινῶς μὲν πᾶν τὸ ὑπὸ θαλάσσης ἐπὶ πλεῖστον περιεχόμενον· καθ' ἓν δὲ μέρος, τῇ γῇ συναπτόμενον· καὶ ἴδιον δὲ ὄνομα θρακίου τόπου. Καὶ αἰγιαλὸν μὲν, καὶ ἀκτὴν ἁπλῶς, τὰ παραθαλάττια πάντα λεγόμενα· ἰδικώτερον δὲ τὴν ἀττικὴν, ἀκτὴν λέγουσιν. ὡσαύτως καὶ αἰγιαλὸν ἐξηρημένως φασὶ τὸ περὶ τὴν ἑλικὴν παράλιον μέρος· ἔστι δὲ τῆς ἀχαΐας, ἀφ' οὗ καὶ τοὺς ἀχαιοὺς, αἰγιαλεῖς τινες εἰώθασι καλεῖν. καὶ μὴν καὶ ἤπειρος μὲν, πᾶσα ἡ γῆ· ἤπειρος δὲ ἰδίως, καὶ ἡ θεσπρωτίας.

Ὅτι τὴν ἀντίκυραν, ἐν ᾗ φασὶ γίνεσθαι τὸν λευκὸν ἐλλέβορον, οὐδενὸς χεῖρον * τῶν ἀλλαχόθι γινομένων, φωκικὴν εἶναι πόλιν λέγει.

Ὅτι ἐν τοῖς ἐφεξῆς τοῦ τετάρτου λόγου ἀποφθέγματά τινα λέγει καὶ σύμβολα τῆς ἀθηναίων φιλανθρωπίας τε καὶ συμπαθείας, καὶ τῆς προνοίας καὶ ἐπιμελείας τοῦ πρέποντος, καὶ τῆς ἄλλης ὁσιότητος· ὧν ἐστι καὶ ταῦτα. ἱέρακα φεύγων στρουθὸς ἐν ἀρείῳ πάγῳ, τῶν ἀρεοπαγιτῶν ἑνὸς κατέπεσεν εἰς τὸν κόλπον· ὁ δὲ τὸν πρόσφυγα, δέον σώζειν, ἀνεῖλε. τὸ δὲ συνέδριον ἀπεκήρυξεν ὡς οὐχ ὅσια δράσαντα τοῦτον. ἔδωκε τοίνυν οὐχὶ στρουθοῦ χάριν δίκην, τοῦ δ' ὠμότητος τῶν τρόπων. φιλανθρωπίας τε καὶ συμπαθείας παράδειγμα τὸν Δημοσθένην φησὶν, ἐπὶ τοῖς ἁρπαλείοις χρήμασιν αἰτίαν λαβόντα· καὶ φεύγειν μέλλοντα, συνέχον μὲν οἱ Αθηναῖοι. καὶ περιστάντες, εἶχον ὀρρωδοῦντα. ἕκαστος δ' ὑπὸ μάλης ἔχων τι, εἰς ἐφόδιον ἐπεδίδου. ὁ μὲν, ἀργύριον ὁ δὲ, χρυσίον· καὶ προὔπεμπον αὐτὸν εὐμενῶς, καὶ θαρρεῖν ἐκέλευον, καὶ φέρειν τὴν συμφορὰν γενναίως· ὁ δὲ ἀναστενάξας, πῶς, ἔφη, φέρειν δυνήσομαι, τοιαύτην ἀπολιμπάνων πόλιν, ἐν ᾗ τοιοῦτοι τυγχάνουσιν ἐχθροὶ, οἵους οὐκ ἄν τις ἀλλαχόθι φίλους εὑρήσει. οἱ δὲ τοῦτο τὸ ἀπόφθεγμα Αἰσχίνην λέγουσιν εἰπεῖν, ἡνίκα φεύγοντα καταλαβὼν Δημοσθένης, καὶ φιλοφρονησάμενος, παρεγγυᾷ φέρειν τὸ συμβεβηκὸς γενναίως. Καὶ Καλλικλέα δὲ ἐπὶ τῇ αὐτῇ τῶν ἁρπαλίων χρημάτων, αἰτίᾳ ὑπονοίαις προσέχοντα, ἐπείπερ ἄγειν ἐκέλευσαν οἱ ἀρεοπαγῖται· τὴν οἰκίαν καταλαβόντες οἱ ἀπεσταλμένοι, τὰ πρόθυρα ἰδόντες ἐστεφανωμένα, καὶ γνόντες ὡς εἴη τεθεικὼς ἤδη γάμους: ἀφέντες τὴν ζήτησιν, ἀνεχώρησαν. οὐ γὰρ ᾠήθησαν εὖ ἔχειν ἐπεισελθεῖν γυναικὶ νεογάμῳ.

Margin notes: * al. συμβάκχοι. — ὀργάς. — Ἴδη. — ῥίον. ἰσθμός. — αἰγιαλός. ἀκτή. — Ἀχαιοί. — ἤπειρος. — Ἀντίκυρα. *al. ἀλλαχόθι.

καὶ τοῦ

καὶ τοῦ πρὸς Φίλιππον δὲ τοῖς ἀθηναίοις ἐπισυνεστῶτος πολέμου, ἐπεὶ γράμματα αὐτοῦ πρὸς διαφόρους συνελήφθησαν· τὰ μὲν ἄλλα ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ἀνεγινώσκετο, ἐπιγραφὴν δέ τινος γράμματος ἔχοντος, Ὀλυμπιάδι Φίλιππος· ὁ δῆμος ἅμα ἐβόησε, Μήτε λύειν, μήτε ἀναγινώσκειν. πρὸς γὰρ γαμετὴν γυναῖκα τὴν διὰ * γραμμάτων ὁμιλίαν ἀπόρρητον ἀνδρὸς οὐκ ἐνόμισαν δημοσιεύειν διαπρεπὲς εἶναι. καίτοι συνέφερεν αὐτοῖς, μηδὲν λανθάνειν. ἀλλ' ὡς ἀθηναῖοι τὸ πρὸς εὔκλειαν φέρον, τοῦ λυσιτελοῦντος οὐκ ἐτίθεντο δεύτερον. τὸ δὲ πολλῆς εὐλαβείας τεκμήριον, ὅτι στάσεως ἐν ἄργει γενομένης σφοδρᾶς, ἣν σκυταλισμὸν ἐκάλεσαν, διότι παίοντες ἀλλήλους ἀνεῖλον χιλίους πεντακοσίους· τοῦτο ἀπαγγελθὲν εἰς τὰς ἀθήνας, ἕνεκα δὲ ἀκοῆς μόνης ἐψηφίσαντο, καταπλαγέντες τὸ ξένον, ὅλην καθᾶραι τὴν πόλιν παραυτίκα. Καὶ Πραξιτέλης δέ τις ὄνομα, κριὸν ἐξέδειρε ζῶντα· ἀλλὰ καὶ τοῦτον ὀργισθέντες ἀπετυμπάνισαν, οὐχ ὑπὲρ τοῦ προβάτου τιμωρίαν λαβεῖν ἐθέλοντες, ἀλλὰ καὶ τὸν ἄνδρα μισήσαντες, ὡς τυραννικὸν ἔχοντα φρόνημα, καὶ καινὸν τρόπον εἰς τὸ παραπόμπιμον ἐπινοοῦντα κολάσεως.

* γραμμάτων, M. M.

* σκυταλισμός

Ὅτι τὸ μὴ λέγειν δύσφημα πᾶσι τοῖς παλαιοῖς μὲν φροντὶς ἦν, μάλιστα δὲ τοῖς ἀθηναίοις. διὸ καὶ τὸ δεσμωτήριον, οἴκημα ἐκάλουν· καὶ τὸν δήμιον, κοινόν· τὰς δὲ ἐριννύας, εὐμενίδας ἢ σεμνὰς θεάς· τὸ δὲ μῦσος, ἄγος· τὸ δὲ ὄξος, μέλι· καὶ τὴν χολὴν, γλυκεῖαν· τὸν δὲ βόρβορον, ὀχετόν. οἱ δὲ γραμματικοὶ τὰ τοιαῦτα κατ' ἀντίφρασιν ὀνομάζουσιν· οἶδα δέ τινας φησὶ τῶν φιλολόγων, καὶ τὸν πίθηκον ὀνομάζοντας Καλλίαν.

Ὅτι τὸ νὺξ μὲν ἀπὸ τοῦ νύσσω γέγονε, κατ' ἀποκοπήν· νυττόμεθα γὰρ ἐν τῷ σκότει προσπταίοντες, καὶ οὐχ ὁρῶντες· ἐξ ὧν νυγμοί τε καὶ πληγαί. πέντε δέ εἰσι μονοσύλλαβα εἰς υξ λήγοντα θηλυκά· τρὺξ, στὺξ, νὺξ, πτὺξ καὶ πνὺξ. τούτων διὰ μὲν τοῦ γ κλίνεται τὸ τρὺξ καὶ τὸ στὺξ· διὰ δὲ τοῦ χ, τὸ πτὺξ καὶ τὸ νύξ. πτὺξ γὰρ πτυχὸς, καὶ νὺξ νυχός· ἐξ οὗ καὶ πάννυχος καὶ παννυχὶς, καὶ παννύχιον· καὶ κατ' ἀντιστοιχίαν, νυκὸς, καὶ ἐπενθέσει τοῦ τ νυκτός. φιλεῖ γὰρ πλεονάζειν ἐν ταῖς γενικαῖς τὸ τ, ὥσπερ ἐπὶ τοῦ ἄνακτος καὶ γάλακτος. τὸ δὲ πνὺξ μόνον διὰ τοῦ κ κλίνεται.

Ὅτι ἐν ταῖς ἀθήναις καὶ ταῦτα τέσσαρα δικαστήρια φονικὰ εἶναι λέγει· α΄, τὸ ἐν ἀρείῳ πάγῳ, ὃ δικάζει τοὺς ἐκ προνοίας τὸν φόνον διαπραξαμένους. β΄, τὸ ἐπὶ παλλαδίῳ, ὅπερ ἐτάζει τοὺς ἀκουσίους. γ΄, τὸ (δὲ) ἐπὶ Δελφινίῳ, ὃ συνίσταται ἐπὶ τῶν λεγόντων δικαίως τὴν ἀναίρεσιν πεποιηκέναι. καὶ τέταρτον, τὸ ἐν φρεαττοῖ, ὃ δικάζει τὸν φεύγοντα μέν τινα φόνον ῥητὸν, αἰτίαν γε πρότερον ἔχοντα φόνου· ὃς καὶ κρινόμενος ἐπὶ νηὸς, ἔξωθεν τοῦ πειραιῶς ἀπολογούμενος ἀγκυρουχοῦσι, διότι ὁ νόμος αὐτὸν οὐκ ἐδίδου τῆς γῆς ἐπιβῆναι. Ἀρεοπαγῖται μὲν οὖν ἐκαλοῦντο, οἱ τὸν ἑκούσιον φόνον κρίνοντες· οἱ δὲ ἐν τοῖς ἄλλοις δικαστηρίοις, κοινῶς ἐφέται.

Ὅτι μυθολογεῖ ἄνδρα τινὰ, ὀνομαζόμενον Ὤην, ἐκ τῆς ἐρυθρᾶς θαλάσσης ἀναδῦναι, τἄλλα μὲν τῶν μελῶν, ἰχθύος ἔχοντα, κεφαλὴν δὲ καὶ πόδας καὶ χεῖρας ἀνδρὸς· καὶ καταδεῖξαι τήν τε ἀστρονομίαν, καὶ τὰ γράμματα. οἱ δὲ αὐτὸν ἐκ τοῦ πρωτογόνου προελθεῖν λέγουσιν Ὤου, καὶ μαρτυρεῖν τοὔνομα· ἄνθρωπον δὲ ὄντα τὰ πάντα, ἰχθὺν δόξαι, διότι περ ἠμφίεστο κηταίου δοράν.

HELLADIVS.

Cum contra Philippum Athenienses bellum gererent, & multas epistolas eius ad varios intercepissent, alias quidem in conuentu legerunt, cum vero quædam sic inscripta esset: Philippus Olympiadi, populus simul acclamauit, ne aperirent neque legerent, quod putarent secreta viri cum vxore communicanda non esse in vulgus, etsi profuisset illis scire. Adeo Athenienses vtile honesto non anteponebant. Magnæ vero pietatis signum, quod tumultu & seditioni Argi concitata, quam Scytalismum vocarunt, quod se inuicem ferientes mille quingentos interfecerint, hoc Athenis nuntiatum est, qua re solum audita, & peregrino facinore perculsi, decreuerunt ciuitatem statim vniuersam expiandam. Et Paxiteles quidam nomine arietem viuum excoriauit, & hoc factum execrantes illum * fustibus cædentes punierunt, non arietis vindictam capere volentes, sed virum exosi, quod tyrannicam mentem haberet, & nouam rationem cruciatus excogitasset.

Vide σκυταλισμὸν in Thesauro. Agellium XVII cap. 9.

Praxiteles. Vide simile in controuersia vltima Senecæ, & apud Quintilianum de puero cum cæco oculos conferente. Vide Athenæum.

* ἀπετυμπάνισαν.

Antiqui solliciti fuerunt, ne male ominosa dicerent, maximè vero Athenienses, ideo & *δεσμωτήριον* carcerem *οἴκημα* vocabant, & *δήμιον* carnificem *κοινὸν* appellabant, *ἐριννύας* Eumenides, vel venerandas deas, *μῦσος* sceleratum vocabant *ἄγος*: *ὄξος* vinum acescens *μέλι* nominabant: *χολὴν*, *γλυκεῖαν*: *βόρβορον* lutum, *ὀχετὸν*, sed Grammatici illa per antiphrasim nominant. Noui etiam quosdam Philosophos, qui Simiam Calliam vocarunt.

Νὺξ nox à *νύσσω*, id est, *stimulo*, factum est per apocopen. Stimulamur enim in tenebris offendentes & non videntes: vnde & vulnera, & læsuræ. Quinque sunt monosyllaba in *υξ* desinentia fœminina: *τρὺξ*, *fex*, *στὺξ* palus inferorum, *νὺξ* nox, *πτὺξ* plicatura, & *πνὺξ* concio Athenis seu tribunal. Per *γ* declinantur *τρὺξ*, & *στὺξ*, per *χ*. *πτὺξ*, & *νὺξ*: *πτὺξ πτυχὸς*, & *νὺξ νυχὸς*, vnde & *πάννυχος* & *παννυχὶς* & *παννύχιον*, & per litterarum mutationem *νυκὸς*, & additione *τ* in medio *νυκτὸς*: *τ* enim in casu genitiuo abundare solet, vt in *ἄνακτος* & *γάλακτος*: *πνὺξ* vero solum per *κ* declinatur.

Athenis quatuor iudicia de cæde esse dicit, Primum in Areopago, quod iudicat eos, qui deliberato animo cædem fecerunt. Secundum in Palladio, quod in illos inquirit, qui inuiti cædem patrarunt. Tertium in Delphinio in eos qui se* iure occidisse assererent. Quartum Phreaticum, quod iudicat vadimonia deserentem, prius cædis accusatum. Qui in naui iudicatus extra Pyræum desensus, anchoram demittit, quod lex illi non permittat in terram descendere. Areopagitæ igitur vocabantur qui voluntariam cædem iudicabant: qui autem in aliis iudiciis communiter *ἐφέται* dicti.

Iudicia Athen. vide Car. Sigonium de Rep. Atheniensium. lib. 3. cap. 1. 2. 3.

* Vt Orestes Clytemnestram matrem. Cicero in Miloniana, & alibi in Rhetoricis.

Areopagitæ.

Narrat virum quendam nomine Oën in rubro mari visum, habentem cætera membra piscis, caput & pedes & manus hominis, & ostendisse Astronomiam, & literas. Quidam dicunt illum natum esse è primo parente *Ὤου*, & testari nomen, hominem autem omnino esse, piscem vero videri, quod piscis pelle indueretur.

HELLADIUS

αὖτις Ionicum est, αὖθις vero Atticum: sic etiam μέχρι & ἄχρι sine σ Attica sunt, cum σ Ionica.

Attici more aliquo patrio non vtuntur diphthongo οι, dicentes ἐς κόρακας ad coruos, vel ἐς μακαρίας in Beatorum sedem: sed sine diphthongo præpositionem ἐς pronuntiant: in aliis vero omnibus & cum diphthongo & sine diphthongo præpositionem εἰς vsurpant.

φωρίκω lege. Attici boni ominis gratia κλέπτην furem φιλητὴν dicunt, quasi exosum, vel φιλητὴς fur, quia accipere amat aliena.

* Dionysius Halicarn. Dionysio [?] sic vocat. *αἰσυμνήτης dicitur, qui colit officium. (etenim officium αἶσαν appellant antiqui) aut qui manet ἐν τῇ αἴσῃ, hoc est in officio. Hoc autem nomen verbale irregulariter Barytonum est. Quidam vero non ἀπὸ τοῦ μένειν, sed à νέμειν αἰσυμνήτην fieri dicunt.

Ἔαρ ver, ab ἰαίνω ductum est; iucundissima enim est veris temperies.

Μέλιττα apis, vel à μέλειν dicitur: est enim rei familiaris studiosa, vel quasi μηλίζα, dicitur, tanquam insidens fructibus. μῆλον enim malum pro omnibus fructibus ponitur. Apum vero examen propriè ἑσμὸς dicitur, quod simul eant, & non separentur. Ideo & rectè Poëta [Homerus] ἀδινὰς eas vocat, quod ἁδινὰ dense & confertim volitent. Est enim animal hoc congregabile.

Ὄνειρον somnium deriuant tanquam τὸ ὂν εἴρειν, hoc est, id quod dicit. Quare pro veris somniis hæc vox ponenda est: in falsis vero & aliis potius ἐνύπνια, insomnia.

Plutarch. in Publicola, & M. Ant. Muretus lib. 1. Variar. cap. 17. Hinc fores dictæ. Ideo, inquit, apud Comicos exeuntes pulsant * fores, quia non, vt apud nos nunc, ostia olim aperiebantur interius, sed aduerso modo. Foras enim trudentes exibant, manu pulsantes prius, vt audirent si qui ad fores essent, & cauerent, ne inscij læderentur, foribus repente in viam protrusis. Loxiam [Apollinem] enim adorabant, quem pro foribus singuli ponebant. Præterea aram ibi rotundam collocabant, & myrteis coronabant, cui prætereuntes adstabant, aram autem illam ἀγυιᾶς λοξίας viam obliquam vocarunt, hoc Dei nomen aræ tribuentes. At κνισᾶν ἀγυιάς, apud Hesiodum significat Deis sacrificare.

Scriptor qui hæc collegit, natione Ægyptius fuit ciuitate Antinoi, vel vt de se ipse scribit, Besantinoi, Iambico autem carmine hæc conscripsit. Vixit temporibus Licinij & Maximiani, ethnicus, quantum è scriptis colligas, religione. Eodem carminis genere scripsit & alios

Suidas. libros: quorum vnus inscribitur *Athenæ*, alius *Ægyptius*, item *Adhortarius*, item Fama, alius Victoria, item Ciuitas Antinoi; vnde constat titulis cuiusque argumentum operis indicari.

In eodem codice simili carminis genere continebantur patriæ Hermiæ Hermopolitani, & alia nonnulla. Sereni quoque Grammatici varia dramata vario carminis genere, & Andronici Hermopolitani ad comitem Phœbammonem communem vrbis conditorē. Et hic dramatū auctor variis versibus libros composuit.

Ὅτι τὸ μὲν αὖτις, ἰωνικόν· τὸ δὲ αὖθις, ἀττικόν· * αὖτις. * αὖθις.
ὡσαύτως δὲ καὶ τὸ μέχρι καὶ ἄχρι χωρὶς μὲν τοῦ σ, ἀττικόν· μετὰ δὲ τοῦ σ ἰωνικόν.

Ὅτι οἱ ἀττικοὶ, κατά τι πάτριον ἔθος, οὐ χρῶνται τῇ οἱ διφθόγγῳ ἐν τῷ λέγειν ἐς κόρακας, ἢ ἐς μακαρίας· ἀλλ' αὐτὴν τοῦ διχρόνου ἐκφωνοῦσι τὴν πρόθεσιν: ἐπὶ δὲ τῶν ἄλλων ἁπάντων, καὶ μετὰ τοῦ διχρόνου καὶ χωρὶς τοῦ διχρόνου τὴν πρόθεσιν λέγουσιν.

Ὅτι κατ' εὐφημισμὸν οἱ ἀττικοὶ τὸν κλέπτην φιλητὴν λέγουσιν· οἱονεὶ μισητόν· ἢ καὶ φιλητὴς ὁ κλέπτης, διότι φιλεῖ λαμβάνειν τὰ ἀλλότρια. φωρίκω.

Ὅτι τὸ αἰσυμνήτης ἐστὶν ὁ τὸ καθῆκον ὑμνῶν καὶ σέβων· καὶ γὰρ τὸ καθῆκον, αἶσαν φασιν· ἢ ὁ μένων ἐν τῇ αἴσῃ· τουτέστι, τῷ καθήκοντι· τοῦτο δὲ ῥηματικὸν ὂν, παραλόγως βαρύνεται. τινὲς δὲ οὐκ ἀπὸ τοῦ μένειν ἐν τῇ αἴσῃ, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ νέμειν τὸ αἰσυμνήτην φασὶ γεγονέναι. αἰσυμνήτης.

Ὅτι τὸ ἔαρ, παρὰ τὸ ἰαίνειν εἴρηται· ἡδίστη γὰρ τότε τοῦ ἀέρος κρᾶσις.

Ὅτι ἡ μέλιττα ἢ ἀπὸ τοῦ μέλειν * εἴρηται· οἰκονομικὸν γὰρ τὸ ζῶον. ἢ μηλίζα αὐτὴν λεκτέον, ὡς ἐφιζάνουσαν πᾶσι τοῖς καρποῖς. τὸ γὰρ μῆλον, κατὰ πάντων λαμβάνεται τῶν καρπίμων. τὸ δὲ τῶν μελισσῶν σμῆνος, ἑσμὸς κυρίως λέγοιτο, παρὰ τὸ τὴν ἔσιν ὁμοῦ ποιεῖσθαι, καὶ μὴ διεστῶσας ἀπ' ἀλλήλων. διὸ καλῶς ὁ ποιητὴς ἀδινὰς αὐτὰς ἔφη, ὅ ἐστι καὶ ἀθρόας πετομένας· ἀγελαστικὸν γάρ ἐστι τὸ γένος. * al. λέγεται. σμῆνος.

Ὅτι τὸν ὄνειρον ἐτυμολογοῦσι, φησι, διότι τὸ ὂν εἴρει, τουτέστι, λέγει· ὥστε ἐπὶ τῶν ἀληθῶν ὀνείρων τακτέον τὴν φωνήν. τὰ γὰρ ἄλλως ἔχοντα, μᾶλλον ἐνύπνια. ὄνειρος. ἀλόγιστον.

Ὅτι φησὶ τούτου χάριν κόπτουσι παρὰ τοῖς κωμικοῖς οἱ ἐξιόντες τὰς θύρας, διότι οὐχ, ὡς παρ' ἡμῖν νυνὶ, τὸ παλαιὸν ἀνοίγνυνται αἱ θύραι, ἀλλ' ἐναντίῳ τρόπῳ. ἔξωθεν γὰρ αὐτὰς ἀναρριπτοῦντες, ἔνδοθεν ἐξῄεσαν. πρότερον δὲ τῇ χειρὶ ψόφον ἐποίουν κρούοντες, ἐπὶ τῷ γνῶναι τοὺς ἐπὶ τῶν θυρῶν, καὶ εὐλαβεῖσθαι μὴ πληγεὶς ἰσως λάθῃ, τῶν θυρῶν ἀθουμένων ἄνω. τὸν Λοξίαν γὰρ προσεκύνουν, ὃν πρὸ τῶν θυρῶν ἕκαστος ἱδρύοντο. καὶ πάλιν βωμὸν παρ' αὐτῷ στρογγύλον ποιοῦντες, καὶ μυρρίναις στέφοντες, ἵσταντο οἱ παριόντες· τὸν δὲ βωμὸν ἐκεῖνον, ἀγυιὰς λοξίας ἐκάλουν, τὴν τοῦ παρ' αὐτοῖς θεοῦ προσηγορίαν νέμοντες τῷ βωμῷ. τὸ δὲ κνισᾶν ἀγυιὰς παρὰ Ἡσιόδῳ, τοῖς θεοῖς θύειν λέγει. κνισᾶν ἀγυιάς.

Ὅτι οὗτος ὁ συγγραφεὺς, ὁ ταῦτα συνταξάμενος, γένος μὲν αἰγύπτιος ἦν, πόλεως δὲ τῆς Ἀντινόου, ἢ (ὡς αὐτὸς ἐπιγράφει,) Βησαντινόου, ἰαμβικῷ δὲ μέτρῳ διεξῆλθε τὰ προκείμενα. γέγονε δὲ κατὰ τοὺς χρόνους Λικιννίου καὶ Μαξιμιανοῦ, ἕλλην ἐξ ὧν γράφει τὴν θρησκείαν. ἔγραψε δὲ τῷ αὐτῷ μέτρῳ καὶ ἑτέρους λόγους· ὧν ὁ μὲν ἐπιγράφεται ἀθῆναι. ὁ δὲ, Αἰγύπτιος· ὁ δὲ, προτρεπτικός· ὁ δὲ, φήμη· ὁ δὲ, νίκη· ὁ δὲ, πόλις Ἀντινόου. δῆλον δὲ ὅτι ἑκάστη ἐπιγραφὴ, ὑπόθεσίς ἐστι τοῦ ἐπιγεγραμμένου λόγου. Ἐν δὲ τῷ αὐτῷ τεύχει τῷ αὐτῷ περιείχετο μέτρῳ καὶ Ἑρμείου ἑρμοπολίτου πάτρια τῆς ἑρμουπόλεως, καὶ ἕτερά τινα. καὶ μὴν καὶ Σερήνου γραμματικοῦ ἐν διαφόροις μέτροις δράματα διάφορα. καὶ Ἀνδρονίκου πολιτευομένου, καὶ αὐτοῦ ἑρμοπολίτου, πρὸς τὸν κόμητα Φοιβάμμωνα τὸν κοινοπολιστήν. καὶ οὗτος δὲ δραμάτων ἐστὶ ποιητὴς, διαφόροις μέτροις τοὺς λόγους ἐντείνων.

Hermias Hermopolitanus. Serenus Grammaticus. Andronicus Hermopolitanus.

Horapollo. Ὅτι δὲ καὶ Ὡραπόλλων ὁ γραμματικὸς περὶ τῆς πατρίου Ἀλεξανδρείας. συντίθησι δὲ καὶ αὐτὸς δράματα τοῦ ὁμοίου τύπου. *Cyrus Antipolitanus.* ἀλλὰ καὶ Κύρου ἀντιπολίτου εἰς Μαυρίκιον δοῦκα καὶ τὸν ἡγεμόνα παρόντα τῇ ἀκροάσει. ἐν ἰαμβικῷ δὲ μέτρῳ καὶ οὗτος τὸν αὐτοῦ συντίθησι πόνον. εἰσὶ δὲ αὐτοῦ ἐπιστολαὶ διάφοροι, πρὸς διαφόρους, γραφαῖς ποικιλλόμεναι διαφόροις, καὶ ἕτεροί τινες ἐγκωμιαστικοὶ λόγοι.

ΕΥΛΟΓΙΟΥ ΑΡΧΙΕΠΙΣΚΟΠΟΥ Ἀλεξανδρείας σύνταγμα κατὰ ναυατιανῶν.

σπ'. Eulogius, Archiepiscopus Alexandriæ, contra Nouatianos.

ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ τὸ ἐν ἁγίοις Εὐλογίου, Ἀρχιεπισκόπου Ἀλεξανδρείας, βιβλίον, τὸ κατὰ ναυατιανῶν, διὰ πέντε λόγων ἀπαρτιζομένου, ὅσα εἰς ἑρμηνείαν γραφικῶν ῥητῶν ἥκοι.

Ἐκ τοῦ πρώτου λόγου.

ΟΤι, ματαίως, φησὶν, οἱ ναυατιανοὶ, εἰ καὶ καθαροὶ ἦσαν καὶ ἐξηρημένοι τὸν βίον, ὅπερ οὐκ εἰσὶ, τὸ μετὰ τῶν ἄλλων συνάγεσθαι, καὶ τὰς εὐχὰς καὶ ψαλμῳδίας ποιεῖσθαι, παραιτοῦνται. Ἄβελ γὰρ τῷ Κάϊν, πλεῖστον ἐν πᾶσι διενεγκὼν, συνεθυσίαζεν· καὶ τοῦ μὲν ὁ Θεὸς τὴν θυσίαν ἐδέξατο, τῇ δὲ ἀπεστράφη τοῦ. καὶ οὐδὲν γέγονεν ἐμπόδιον ὁ βέβηλος τῷ θεοσεβεῖ, εἰς τὸ μὴ προσδεχθῆναι αὐτοῦ τὰ δῶρα. καὶ Νῶε, φησὶ, τὰ καθαρὰ τῶν ζώων καὶ τὰ ἀκάθαρτα ἅμα προσετάττετο ἐν τῇ κιβωτῷ παραδέχεσθαι. καὶ τὸν Φαρισαῖον τῷ τελώνῃ ἅμα προσεύχεσθαι, ἡ δεσποτικὴ παραβολὴ δείκνυσι. καὶ τὸν τροφὴν τῷ προφήτῃ Ἡλίᾳ κόραξ τὸ ἀκάθαρτον διηκόνει ζῶον. καὶ τὸ ἔτι πλέον, οὐ γεγόνασιν ἐμπόδιον οἱ τῶν δαιμόνων ἱερεῖς παρόντες αὐτοῦ τῇ θυσίᾳ· οὐδ᾽ αὐτὸς ἐμολύνετο ἐφεστηκὼς αὐτοῖς θυομένοις, ὅτε καὶ τὸν πίονα βοῦν ἐκείνοις θύειν καὶ πρότερον ἀφῆκε. καὶ Λὼτ δὲ Σοδομίταις συνοικῶν, οὐκ ἀπώλεσεν αὐτῶν τῷ ὀλέθρῳ· ὅτι, κἂν τὴν πόλιν συνῴκει, τοῖς ἔργοις διειστήκει. σώζει δὲ μᾶλλον δι᾽ ἑαυτοῦ καὶ τὴν Σηγὼρ πόλιν, ἐν αὐτῇ καταφυγὼν, μίαν τῶν περὶ Σόδομα οὖσαν. οἶδε γὰρ ὁ δίκαιος σώζειν τοὺς ἀσεβεῖς, οὐκ ἐκείνοις συναπόλλυσθαι. καὶ ὁ ἀπόστολός φησιν, ὁμοθυμαδὸν ἐπεύχεσθαι πάντας, καὶ ἐνὶ στόματι δοξάζειν τὸν Θεόν. καὶ πολλὰ ἄλλα. ὥστε δυσσεβοῦσι, φησὶ, ναυατιανοὶ, οὐκ αἰσχόμενοι τοῖς ἄλλοις *συνέχεσθαι ἀνθρώποις.

** συνεύχεσθαι. M. M.*

Ὅτι καὶ αὐτὸς τὰ ἐπὶ τῆς δεσποτικῆς παραβολῆς εἰρημένα τὸν ἀπὸ Ἱεριχὼ κατιόντα καὶ τραυματισθέντα ὑποβάλλει, καὶ ὁμοίως τῷ Χρυσοστόμῳ ἀναπτύσσει: πανδοχεῖον μὲν, τὴν ἐκκλησίαν ἐκλαμβάνων· δύο δὲ δηνάρια, τὴν παλαιὰν καὶ καινὴν διαθήκην, πανδοχέα δὲ, τὸν τῆς ἐκκλησίας προεστῶτα, ἐμπεπτωκότα δὲ εἰς τοὺς λῃστὰς, τὸν ἡμαρτηκότα.

Ὅτι ἐπὶ τὸ· μακάριοι ὧν ἀφέθησαν αἱ *ἀνομίαι, καὶ τὰ ἑξῆς· τὸ μὲν ἀφέθησαν, φησὶν, ἐπὶ τοῦ βαπτίσματος· τὸ δὲ, ἐπεκαλύφθησαν, ἐπὶ τῆς μετανοίας τάττεται. καὶ τό· μακάριος ἀνὴρ ᾧ οὐ μὴ λογίσηται κύριος ἁμαρτίαν, ἐξήγησιν τοῦ ἐπεκαλύφθησαν φησίν. ἡ γὰρ ὀρθὴ μετάνοια ἐπικαλύπτει τὰς ἁμαρτίας, καὶ οὐ λογίζεται ταύτας ὁ κύριος.

** al. ἁμαρτίαι.*

Ὅτι ὁ μακάριος Παῦλος λέγων Ἰησοῦς Χριστὸς ἦλθεν εἰς τὸν κόσμον ἁμαρτωλοὺς σῶσαι· διὰ τοῦτο οὐκ εἶπεν, ὧν πρῶτος ἐγενόμην ἐγὼ ἀλλ᾽ εἰμὶ ἐγώ: ἵνα μὴ νομίσῃς λέγειν αὐτὸν, τῶν πρὸ τῆς κλήσεως· ἀλλὰ περὶ τοῦ μετὰ τὴν κλῆσιν βίου, ἐν ᾧ ταῦτα ἔλεγε. τοῦτο δὲ ἔλεγε, φησιν, ἅμα μὲν ταπεινῶν ἑαυτόν· ἅμα δὲ ὑπογραμμὸν ἡμῖν τοῦ ταπεινοῦ φρονήματος εἰσηγούμενος.

Ad hæc verò Horapollinis Grammatici * de patriis rebus Alexandrinorum. Composuit & ille dramata simili stylo. Sed & Cyri Antipolitani in Mauritium ducem, & Imperatorem, qui recitationi interfuit. Iambis & ille laborem suum comprehendit.

HELLADIVS Horapollo Grammaticus, cuius extant Hieroglyphica. Meminit & Suidas. Cyrus. An hoc Cyrus prodromus cuius quadam à Stobæo afferuntur, quadam cũ Nicephoro Callisti versibus edita.

Sunt eius variæ epistolæ ad varios pigmentis adumbratæ, & aliæ nonnullæ orationes laudatorij generis.

** alii πατρίων. Vide sup. in Appiano Alexandrino.*

EVLOGIVS ARCHIEPISCOPVS *Alexandriæ contra Nouatianos.*

CCLXXX.

LEGI è B. Eulogio Archiepiscopo Alexandriæ librum contra Nouatianos, quinque libris distinctum, quæ ad S. Scripturę interpretationem pertinent.

Ex lib. I.

FRustra, inquit, Nouatiani, etiamsi mundi sint, vitáque absoluti, quod non sunt, cum aliis conuenire, & preces Psalmodiasque facere detrectant. Abel enim cum Caino, plurimũ in omnibus superans, sacrificauit, & illius sacrificium Deus accepit, huius vero respuit. *Genes. 4.* Neque impediuit impius, quo minus iusti dona Deo grata essent. Noë, inquit, omnia animalia munda & immunda simul in arcam recipere iussus fuit. *Ibidem cap. 5.* Et Pharisæum cum publicano orasse ostendit Dominica Parabola: *Luc. 18.* & coruus immundum animal cibum Prophetæ Heliæ tulit. *3. Reg. 17.* Et hoc amplius, non impedierunt illum sacerdotes dæmonum in sacrificiis quibus intererant: *3. Reg. 18, 13* neque ipse pollutus est adstans illis sacrificantibus, quando ille & pinguem ouem illis sacrificare etiam prius permisit. Lot Sodomitis cohabitans, cum iisdem non est extinctus, *Genes. 19.* quia, etsi simul in eadem vrbe habitaret, operibus tamen longe ab illis dissidebat. Seruauit verò ipse vrbem Segor, in quam se receperat, *Ibidem v. 22.* vnam ex his quæ circum Sodoma erant. Nouit enim iustus seruare impios ita vt cum illis minime pereat. Et Apostolus dicit: *Vnanimes omnes orare, & vno ore honorificare Deum*, *Rom. 15. 6.* & id genus alia. Quare impij sunt Nouatiani, qui cum aliis conuenire nolunt.

Etiam ea quæ in Domini parabola de homine Iericho descendente vulnerato leguntur apponit, *Luc. 10. 30.* & similiter vt Chrysostomus explicat: hospitium Ecclesiam esse dicens, duo vero denaria antiquum nouúmque Testamentum, hospitem vero Ecclesiæ præsides: Eum vero qui in latrones inciderit, peccatorem.

De his: *Beati quorum remissa sunt iniquitates*, *Psal. 31. 1.* &c. *remissa sunt*, inquit, de Baptismo, *tecta vero peccata*, de Pœnitentia dicitur. Et ibi: *Beatus vir, cui non imputabit Dominus peccatum*, *Ibid. v. 2.* explicationem esse ait verbi, *tecta sunt*. Recta enim Pœnitentia tegit peccata, & Deus hæc non amplius reputat. Diuus Paulus ait, *Iesus Christus venit in mundum peccatores saluare*, *1. Tim. 1. 15* propterea non dixit, *quorum primus fui ego*, sed *sum ego*, ne putes illũ de vita ante vocationẽ, sed post vocationẽ agere, quo tẽpore hęc dicit. hoc vero inquit, dixit Apostolus, tũ se ipsũ humilians, tũ vt humilis animi exemplar nobis relinqueret.

EVLOGIVS. Luc. 18. 13. In Euangelio publicanus cum Pharisæo orans in templo, ideo percussit pectus, quia, inquit, receptaculum id peccatorum est. Ex cor-
Matth. 15. 19. de enim veniunt, vt ait Christus, cogitationes malæ, & cætera. Vnde percutit fontem malorum, conscientia victus, vt fluenta peccatorum exsiccet.

Diabolus, inquit, ex διαβάλλειν, eo quod crea-
Gen. 3. 5. torem creaturis criminatus est. Dicit enim ad illos: *Scit enim Deus quod oculi vestri aperientur, & eritis sicut Dij. Ideo prohibuit, ne de ligno comederetis.*

2. Cor. 4. 4. In hoc Apostoli dicto: *Deus sæculi huius*, ille quoque ad diabolum refert.

Matth. 12. 31. *Omne peccatum, & blasphemia remittetur hominibus*, &c. Simplicius ille accipit, & secundum litteram. Ait enim: alia quidem peccata peccatoribus resipiscentibus remitti: Qui vero in Deitatem contumelia vtantur, iis neque in hoc sæculo, neque in futuro remitti, ac ne à Christo quidem ipso Deo nostro, quanquam apertè ab his diuersum sentiat (Cornelium enim propugnans defendit, à quo Nouatus auulsus est,) quia negantes Christum, in quo videlicet diuinitas iniuria affecta est, pœnitentes suscepit. Tamen hoc dictum, fortassis contra Nouatum pugnans, sic accepit.

Ex lib. II.

Matth. 16. 19. IDeo, inquit, nec Ioanni, nec alteri cuiquã discipulo dixit Saluator: *Tibi dabo claues regni cælorum*, &c. sed soli Petro, qui Deum negaturus erat, & peccatum lachrymis, & pœnitẽtia expiaturus, vt suo ipsius exemplo erga peccatores humanior esset. alij enim non tentati forsan seuerius cum peccatoribus egissent. Hoc ait Eulogius verisimilius magis quam verius. etsi enim Petro dictum est, veruntamen in persona coryphæi & cæteris Apostolis talis potestas data est. Quandoquidẽ & sequentibus illos sacerdotibus, eandem datam esse soluendi ligandique potestatem credimus. Acceptâ
Matth. 18. 22. Petrus potestate ligandi soluendique, interrogat quoties debeat dimittere: *Quoties*, inquit, *si peccarit in me frater meus, dimittam illi*, vsque septies dicit, Caini condemnationem soluere volens dimittendo toties peccantibus. Saluator vero non hanc solum soluens, sed etiã La-
Genes. 4. mech illatam, respondet: non dico tibi septies, sed septuagies septies. Narrationem porro de Lamech sic exponit: Septimus erat à Cain, & vltimus stirpis. Huic enim diluuium anteuertens, deleuit Caini genus: & tantum superauit Lamechum, vt multò plura fuerint peccata quam Cain, secundum illud *se-*
Genes. 4. d. *ptuagies septies* Quemadmodum ipse Lamech vxoribus peccata annuncians ostendit, interitum stirpis totius narrans. In tantum enim virorum creuerunt peccata, quibus cum floruit etiã Lamech, vt Deum ad vniuersum ipsorum genus diluuio perdendum excitarint.

Ὅτι ὁ ἐν τῷ εὐαγγελίῳ σὺν τῷ φαρισαίῳ προσευχόμενος ἐν τῷ ἱερῷ τελώνης, διὰ τοῦτο ἔτυπτε τὸ στῆθος, διότι δοχεῖον τοῦτο τῶν ἁμαρτημάτων ἐκέκτητο, φησίν. ἐκ γὰρ τῆς καρδίας ἐξέρχονται, φησὶν ὁ σωτήρ, διαλογισμοὶ πονηροί, καὶ τὰ ἑξῆς. ὅθεν τύπτει τὴν πηγὴν τῶν κακῶν, τῇ συνειδήσει πληττόμενος, ἵνα ξηράνῃ τῶν ἁμαρτημάτων τὰ ῥεύματα.

Ὅτι διάβολος, φησίν, ἐκ τοῦ διαβάλλειν τὸν πλάστην τοῖς πλάσμασιν εἴρηται. * διάβολον. ἔφη γὰρ πρὸς αὐτούς· ὡς εἰδὼς ὁ θεός, ὅτι διανοιχθήσονται ὑμῶν οἱ ὀφθαλμοί, καὶ ἔσεσθε ὡς θεοί· διὰ τοῦτο τῆς τοῦ ξύλου ἐκώλυσε βρώσεως.

Ὅτι ἐν τῷ ἀποστολικῷ ῥητῷ, τῷ· ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος τούτου, καὶ οὗτος τὸν διάβολον ἐκλαμβάνει.

Ὅτι τό, πᾶσα ἁμαρτία καὶ βλασφημία ἀφεθήσεται τοῖς ἀνθρώποις, καὶ τὰ ἑξῆς, ἁπλούστερον οὗτος ἐκλαμβάνεται, καὶ κατὰ τὸ γράμμα. φησὶ γάρ, τὰ μὲν ἄλλα τῶν ἁμαρτημάτων, μετανοούντων τῶν ἡμαρτηκότων, ἀφίεσθαι· τοῖς δὲ εἰς τὴν θεότητα ἐξυβρικόσιν, οὔτε ἐν τῷ νῦν αἰῶνι, οὔτε ἐν τῷ μέλλοντι ἀφίεσθαι, οὐδὲ παρ' αὐτοῦ Χριστοῦ τοῦ θεοῦ ἡμῶν· καίτοι τούτων ἐναντία φανερῶς φρονεῖ. Κορνηλίῳ γὰρ ὑπεραγωνίζεται, * al. ὑπερέχων οὗ Ναυάτος * ἀπερρώγη· ὅτι τοὺς ἀρνησαμένους τὸν Χριστόν, ἐν ᾧ δηλονότι ἡ θεότης συνεξύβριστο, μετανοοῦντας ἐδέξατο. ὅμως οὖν οὕτω τὸ ῥητὸν τάχα πρὸς Ναυάτον ἀγωνιζόμενος ἐδέξατο.

Ἐκ τοῦ β΄. λόγου.

Ὅτι διὰ τοῦτο, φησίν, οὔτε πρὸς Ἰωάννην, οὔτε πρὸς ἕτερόν τινα τῶν μαθητῶν ἔφη ὁ σωτήρ τό· καὶ δώσω σοι τὰς κλεῖς τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, καὶ τὰ ἑξῆς. ἀλλ' ἢ πρὸς Πέτρον· ὃς ἔμελλε τῷ τῆς ἀρνήσεως περιπίπτειν ὀλισθήματι, καὶ διὰ δακρύων καὶ μετανοίας ἀπονίπτειν τὸ ἁμάρτημα, ἵνα τῷ καθ' ἑαυτὸν ὑποδείγματι πρὸς τοὺς ἐξαμαρτάνοντας φιλανθρωπότερος διατίθοιτο. οἱ γὰρ ἄλλοι ἀπείρατοι μεμενηκότες, τάχα ἂν ἀποτομώτερον αὐτοῖς διεκέχρηντο. τοῦτο μὲν φησὶν ὁ Εὐλόγιος, πιθανώτερον μᾶλλον, ἢ ἀληθέστερον λέγων. εἰ γὰρ καὶ πρὸς Πέτρον * εἴρηται· ἀλλ' οὖν ἐν προσώπῳ τοῦ κορυφαίου, καὶ τοῖς λοιποῖς τῶν μαθητῶν ἡ τοιαύτη ἐξουσία ἐδίδοτο· * al. ὑπῆρχε. ὅπου γε καὶ τοὺς ἀπ' ἐκείνων τὸ ἀρχιερατικὸν κατὰ διαδοχὴν περιβεβλημένους ἀξίωμα, τὴν αὐτὴν προσεῖναι τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν ἐξουσίαν πιστεύομεν. εἶτα, ὡς οὖν λαβών, φησίν, ὁ Πέτρος τὴν ἐξουσίαν τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν, ἐρωτᾷ καὶ τὸ μέτρον τῆς ἀφέσεως· ποσάκις, λέγων, ἐὰν ἁμαρτήσῃ εἰς ἐμὲ ὁ ἀδελφός μου, καὶ ἀφήσω αὐτῷ; ἕως ἑπτάκις εἰπών, τὴν ἐπὶ τοῦ Κάϊν κατάκρισιν λῦσαι σπουδάζων ἐν τῷ ἀφιέναι τοσαυτάκις τοῖς ἁμαρτάνουσιν. ὁ δὲ σωτὴρ οὐ ταύτην μόνον λύων, ἀλλὰ καὶ τὴν ἐπὶ τοῦ Λάμεχ ἐξενηνεγμένην, ἐπήνεγκεν. Οὐ λέγω σοι ἕως ἑπτάκις, ἀλλ' ἕως ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. τὸ δὲ διήγημα τὸ περὶ τοῦ Λάμεχ, τοιοῦτον φησίν. ἕβδομος ἦν ἀπὸ Κάϊν, καὶ τελευταῖος τῶν ἀπογόνων. τοῦτον γὰρ ὁ κατακλυσμὸς φθάσας, ἐξήλειψε τὸ τοῦ Κάϊν γένος· καὶ τοσοῦτον ὑπερέβαλε τὸ τοῦ Λάμεχ, φησίν, ὡς εἶναι τῶν τοῦ Κάϊν ἁμαρτημάτων πολλαπλάσια, κατὰ τὸ ἑβδομηκοντάκις ἑπτά. ὡς καὶ αὐτὸς Λάμεχ ταῖς γυναιξὶν ἀπαγγέλλων τὰ ἁμαρτήματα, ἐδήλωσεν, αὔτανδρον ὄλεθρον κατὰ τῆς γενεᾶς αὐτοῦ διηγούμενος. ἐπὶ τοσοῦτον γὰρ τῶν τότε ἀνδρῶν ηὐξήθη τὰ ἁμαρτήματα, οἷς καὶ ὁ Λάμεχ συνήκμασεν, ὡς εἰς πανωλεθρίαν αὐτοὺς τὴν φιλανθρωπίαν τοῦ θεοῦ παροξῦναι, κατακλυσμοῦ τὴν δίκην αὐτοῖς ἐπιτιθεῖσαν.

καὶ σάρκα

καὶ σάρκα διὰ τὴν τότε γενεὰν ἐκάλεσεν ὁ Θεός· Οὐ μὴ μείνῃ τὸ πνεῦμά μου ἐν αὐτοῖς, λέγων, διὰ τὸ εἶναι αὐτοὺς σάρκας. ἐπεὶ ὅλοι τῆς σαρκὸς καὶ τῶν ἐμπαθῶν λογισμῶν γεγονότες, καὶ πάσης ἄλλης ἁμαρτίας, ὄντως ὅπερ ἐδέξαντο πνεῦμα καθ' ὁμοίωσιν Θεοῦ, εἰς σάρκα μετέβαλλον. οὕτω μὲν, ἐξ ὧν φησιν ὁ ἀρχιερεὺς Εὐλόγιος, τὸν Λάμεχ ἀπολωλέναι φησίν· οἱ δὲ πλεῖστοι τῶν πατέρων διὰ τῆς ἐπαγγελίας καὶ μετανοίας συγγνώμην εὑρεῖν τοῦ ἁμαρτηθέντος αὐτὸν ἀπαγγέλλουσιν.

Ὅτι, φησίν, ἐπειδὰν Πέτρου τοῦ κορυφαίου τὴν ἄρνησιν καὶ μετάνοιαν εἰς ἔλεγχον τῆς Ναυατιανῆς ἀπονοίας προβαλλώμεθα· ἀνταποκρίνεσθαι πειρῶνται, ὅτι ὁ Πέτρος τὸ ἀτελὲς τότε βάπτισμα ἦν βεβαπτισμένος· τὸ Ἰωάννου μόνον ἐβεβάπτιστο· τὸ δὲ ἅγιον πνεῦμα οὔπω ἦν δεδεγμένος. μετὰ γὰρ τὴν ἀνάστασιν τοῦτο, πεντήκοντα ἡμερῶν διαγεγονότων, ἐδέξατο. ἀλλ' ἔστιν εἰπεῖν πρὸς αὐτούς· ὅτι καὶ τὸ Ἰωάννου τότε τέλειον ἦν· ὕστερον δ' ἀπέβη τοῖς χρωμένοις ἀτελές, μεθ' ὃ τὸν τρόπον τοῦ βαπτίσματος ὁ σωτὴρ παραδοὺς τοῖς μαθηταῖς, ἔλεγε· πορευθέντες, μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη βαπτίζοντες αὐτοὺς εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς, καὶ τοῦ υἱοῦ, καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος. ὅτε οὖν τὸ μυστικὸν τοῦτο βάπτισμα παρεδόθη, τότε τὸ Ἰωάννου βάπτισμα ἤργησε· καὶ οἱ βαπτίζοντες αὐτὸ λοιπὸν, ἀτελῶς ἐβάπτιζον, τὴν δεσποτικὴν παραφρονοῦντες παράδοσιν. πρὶν δὲ, τέλειον ἦν. ὅτι δὲ τέλειον ἦν, δῆλόν, φασι, καὶ ἐξ ὧν οὐδαμοῦ φαίνεται τοὺς μαθητὰς τὸ παρὰ Ἰωάννου δεδεγμένους βάπτισμα, ἀναβαπτίσας. Ἰησοῦς γάρ φησιν οὐδένα ἐβάπτιζεν, ἀλλ' οἱ μαθηταί. ἐξ ὧν πάλιν δῆλον ὅτι τέλειον ὑπῆρχε. καὶ ὁ σωτὴρ δὲ βαπτισθῆναι αὐτὸ οὐκ ἀπαξιώσας, ὅτι τέλειον ἦν ἔδειξεν. οὐκ αὐτὸς ὡς δῆλόν ἐστι, *καθάρσεως δεόμενος, ἀλλὰ καθάρσιον τῶν ὑδάτων γινόμενος, καὶ ἁγιασμὸς, καὶ τελείωσις, τοῖς τότε βαπτιζομένοις. εἴσοδον δὲ οἱ τότε βαπτιζόμενοι τῆς εἰς Χριστὸν γνώσεως τὸ βάπτισμα παρεδέχοντο. ἐπεὶ γὰρ τοῦτο εἰς τὸν ἐρχόμενον ἐβαπτίζοντο, ἐζήτουν λοιπὸν, τίς ὁ ἐρχόμενος; καὶ ζητοῦντες, εὕρισκόν τε καὶ ἐμαθητεύοντο· καὶ προσιόντες τῷ σωτῆρι, οὐχ ἕτερον βάπτισμα προσελάμβανον, μόνον δὲ τὰς ἐντολὰς προσεδέχοντο. ἕως μὲν οὖν οὐδέπω ἐδοξάσθη διὰ τοῦ σταυροῦ ὁ Ἰησοῦς, τέλειον ἦν τὸ Ἰωάννου βάπτισμα. μετὰ ταῦτα δὲ, οὐκέτι. διὸ καὶ τὸν Ἀπολλὼ βαπτισθέντα ὑπὸ Ἰωάννου κατὰ τὸν ἁρμόζοντα καιρὸν, οὐδεὶς ἀνεβάπτισεν· ἀλλὰ Πρίσκιλλα καὶ Ἀκύλας κατὰ τὴν Ἔφεσον παραγεγονότα ἐξ Ἀλεξανδρείας τῆς πατρίδος, προσελάβοντο μὲν αὐτὸν, καὶ ἀκριβέστερον ἐδίδαξαν τὰ περὶ τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ Χριστοῦ· βαπτίσαι δὲ οὐκ ἐτόλμησαν. τοὺς μέντοιγε ὑπ' αὐτῷ βαπτισθέντας, ἐπεὶ μετὰ τὴν τοῦ κυρίου εἰς οὐρανοὺς ἄνοδον τῷ Ἰωάννου βαπτίσματι ἐβαπτίσθησαν· ὅτι οὐκέτι ἦν ἐρχόμενος ὁ Χριστὸς, ἀλλ' ἐληλυθὼς ἤδη καὶ πᾶσαν πεπληρωκὼς οἰκονομίαν, καὶ βάπτισμα δεδωκὼς οἰκεῖον· εἰκότως τούτους εὑρὼν ὁ Παῦλος, καὶ ὅτι οὐδὲ εἰ πνεῦμα ἅγιόν ἐστιν ᾔδεσαν, τῷ δεσποτικῷ βαπτίσματι παρεσκεύασεν ἀναβαπτισθῆναι. πολλαχόθεν δὲ, φησὶν, ἔστι λαβεῖν, ὡς τέλειον ἦν τὸ Ἰωάννου βάπτισμα πρὸ τῆς παραδόσεως τοῦ δεσποτικοῦ. καὶ γὰρ, φησὶν, ὁ σωτὴρ τῷ Ἰωάννου βαπτίσματι Πέτρον καὶ τοὺς ἄλλους μαθητὰς βεβαπτισμένους,

* καθάρσιον, M.M.

EVLOGIVS.

Et carnem tunc vocauit Deus generationem hominum: *Non maneat*, inquit, *Spiritus meus in illis, quia caro sunt.* Quia toti carni & prauis cogitationibus, & aliis peccatis dediti, verè quem acceperant spiritum ad similitudinem Dei, tunc in carnem côuertebant. Sic quidem, vt dicit Eulogius Archiepiscopus, Lamech damnatus fuerit, plures vero patres per promissionem & pœnitentiam, veniam peccati illum aiunt reperisse. (Gen. 6. 3.)

Cum Petri principis Apostolorum negationem & pœnitentiam, ad redarguendam insaniã Nouatianorum proferimus, respondere conãtur, quod Petrus nó perfectè baptizatus fuerit, baptismate videlicet * Ioannis: Spiritum vero sanctum nódum acceperit. Nam hunc post resurrectionem quinquaginta elapsis diebus accepit. Sed contra illos asserere oportet, Ioannis etiam tunc perfectum fuisse baptisma, at postea vtentibus imperfectum fuisse, postquam Saluator modum baptizandi suis tradens discipulis dixit: *Euntes docete omnes gentes, baptizantes eos in nomine Patris, & Filij, & Spiritus S.* (Matth. 28. 19.) Quando igitur mysticum hoc baptisma traditum fuit, tunc Ioannis Baptisma cessauit, & qui sic postea baptizarunt, imperfectè baptizarunt, Domini traditionem contemnentes. Prius vero perfectum fuit, idque ostenditur, quia illos, quos Ioannes baptizauit, iterum baptizatos fuisse nullibi legitur. Iesus enim, inquit, neminem baptizauit, sed eius discipuli. (Ioan. 4. 2.) Vnde rursum apparet perfectum fuisse. Dehinc quia Saluator eo baptismo baptizari non est dedignatus, (Matth. 3. 13.) ostendit perfectum fuisse Ioannis baptisma, ipse, vt constat, purificatione non indigens, sed factus purificatio aquarum & sanctificatio, & perfectio iis qui tunc baptizabantur. Accessum verò ad Christi notitiam illi qui tunc baptizati erant, baptisma acceperunt. Cum enim baptizarentur in nomine eius qui venit, quæsierunt deinceps, quis esset ille, qui venit, & quærentes inuenerunt, & instituti sunt, & accedentes ad Christum, non aliud baptisma acceperunt, sed solum præcepta receperunt; quamdiu vero Christus per Crucem nondum glorificatus fuit, perfectum erat Ioannis baptisma, postea non amplius. Ideo & Apollo baptizatum à Ioanne, cum baptismus eius adhuc valeret, nemo rebaptizauit: Sed Priscilla & Aquila, cum adesset Ephesi ex patria Alexandria, assumpserunt quidem eum, & Christi doctrinam accuratius docuerunt, sed baptizare non ausi sunt. Ab illo autem baptizatos, quia post Domini ascensum in cœlos Ioannis baptismate baptizati erant, non enim amplius erat venturus Christus, sed iam venerat, & omnem dispensationem impleuerat, & proprium baptisma dederat: merito hos inueniens Paulus, & quia neque an Spiritus sanctus esset sciuerant, Dominico baptismate rebaptizari curauit. Ex multis autem, inquit, licet colligere, Ioannis baptisma perfectum fuisse, antequam Dominus suum traderet. Nam Christus Petrum, inquit, & alios discipulos Ioannis baptismo baptizatos,

* Ioannis baptisma quale. Vide P. Maldonatum aliosque Theologos.

EVLOGIVS. tempore passionis tremendis sacramentis dignatus est, non communicaturus illis immaculatum corpus & sanguinem, nisi perfectum Ioannis baptisma largitus fuisset. Sed & quum Petrus recusauit lauari pedes, audit Saluatorem dicentem: *Qui lotus est, non indiget, vt iterum lauetur, sed est mundus totus, & vos mundi estis.* Vnde, Qui Ioannis baptismate suo tempore baptizatus erat, secundo baptismate non indiguisse ostenditur: & facultatem habuisse illo baptizatos reddere mundos. Et vero sic Eulogius, cum plurimi patres ostendant Ioannis baptisma omnino fuisse imperfectum.

Ioan. 13. 10.

Act. 19. Quod dictum est in Actis de iis qui Baptismum Ioannis accepissent: *His auditis, baptizati sunt in nomine Domini Iesu*, hoc est, inquit, quia baptizati sunt iuxta traditionem, doctrinamque Domini IESV. Quare & alibi cum dicit: *In Christo vel in morte Christi baptizati sunt*, eundem sensum debemus intelligere significari: hoc est, in nomine *Patris & Filij, & Spiritus sancti* baptizati sunt. Sic enim docuit & tradidit Iesus Christus Dominus noster, vt baptisma fieret.

Rom. 6. 3.

Apostolus, inquit, maiorem quandam commiserationem ostendens erga Israëlitas, qui nondum crediderunt, ait: *Optabam enim ego ipse anathema esse*, &c. hoc est, cupiui, inquit, ego condemnari, solum vt conuerterentur filij Israël ad Dominum.

Rom. 9. 3.

Paulus, inquit, timens Galatarum casum, ait: *Timeo, ne forte sine causa laborauerim in vobis.* Deinde subdit: *Estote sicut ego, & ego sicut vos.* O summam Apostoli commiserationem: quæ tantum se demittit, quantum peccatores occiderant, vt demissione lapsos ad proprium statum reduceret.

Gal. 4. 11.

Filioli, inquit, Apostolus lapsos vocat, *quos se iterum parere* dicit, *donec formetur in illis Christus.* Tales & Ioannes *filiolos* vocat: *Scribo vobis*, inquit, *filioli, quoniam remittuntur vobis peccata propter nomen eius.* Postquam vero conuersione [virtutibus] perfecti essent, non amplius eos *filiolos* vocat, sed *patres*, & *fratres*. Addit enim: *Scribo vobis, patres, quia cognouistis eum, qui ab initio est, scribo vobis adolescentes, quia vicistis malignum.*

Gal. 4. 19.
1. Ioan. 2. 12.

Heb. 6. 4. Profecerunt, inquit, Nouatiani dictum Apostoli hoc: *Eos qui semel sunt illuminati, gustauerunt etiam donum cæleste, & participes facti sunt Spiritus Sancti, gustauerunt nihilominus bonum Dei verbum, & prolapsi sunt, rursus renouari ad pœnitentiã.* & quod ad Hebræos scribit credentes, patet ex ipsis verbis epistolæ: imo vero plurimi ex Iudæis fidelibus, & ad Christum accesserunt, & Legẽ Iudaicã seruarũt, ideoque diuersis vsi sũt baptismatis. Ad illos igitur se conuertens Paulus, & a cæteris, excepto vno baptismo, eos dehortatus, hoc dixit. Nequaquam vero pœnitentiam, quod absit, quam sæpe alias prædicauit, vt auferret. Quod ergo iam dixit, tale est: impossibile est eos qui illuminati sunt,

κατὰ τὸν καιρὸν τοῦ πάθους ἠξίωσε τῶν φρικτῶν μυστηρίων· οὐκ ἂν μεταδοὺς τοῦ ἀχράντου σώματος αὐτοῖς καὶ τοῦ αἵματος, εἰ μὴ τέλειον αὐτοῖς τὸ Ἰωάννου ἐκεχάριστο βάπτισμα. ἀλλὰ καὶ ὅτι Πέτρος παραιτοῦντο τοὺς πόδας νίψασθαι, ἀκούει παρὰ τοῦ σωτῆρος· ὁ λελουμένος, οὐ χρείαν ἔχει * πάλιν λούσασθαι, ἀλλ' ἔστι καθαρὸς ὅλος· καὶ ὑμεῖς καθαροί ἐστε. δι' ὧν καὶ, ὅτι ὁ τῷ τοῦ Ἰωάννου ἐν καιρῷ βαπτισθεὶς βαπτίσματι οὐ δεῖται δευτέρου βαπτίσματος, ἐπιδείκνυται· καὶ ὅτι δύναμιν εἶχε τοὺς βεβαπτισμένους αὐτῷ ἀποφαίνειν καθαρούς. ἀλλ' οὕτω μὲν ὁ Εὐλόγιος, τῶν πλείστων πατέρων ἀτελὲς δι' ὅλου τὸ Ἰωάννου βάπτισμα δεικνύντων.

* Libri editi [illegible]

Ὅτι τὸ ἐν ταῖς πράξεσιν εἰρημένον περὶ τῶν ἐχόντων τὸ Ἰωάννου βάπτισμα· Ὅτι ἀκούσαντες δὲ ἐβαπτίσθησαν εἰς τὸ ὄνομα τοῦ κυρίου Ἰησοῦ· τοῦτό ἐστι, φησίν· ὅτι ἐβαπτίσθησαν κατὰ τὴν παράδοσιν καὶ διδασκαλίαν τοῦ Κυρίου Ἰησοῦ. ὥστε καὶ ἀλλαχοῦ, ὅταν λέγῃ· ὅτι εἰς Χριστὸν ἢ εἰς θάνατον τοῦ Χριστοῦ ἐβαπτίσθησαν· τὴν αὐτὴν ἔννοιαν ὀφείλομεν ἐννοεῖν δηλοῦσθαι· τουτέστιν, ὅτι εἰς τὸ ὄνομα τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος ἐβαπτίσθησαν. οὕτω γὰρ ἐδίδαξε καὶ παρέδωκε βαπτίζειν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστός.

Ὅτι, φησίν, ὁ ἀπόστολος πλέον τι τῆς συμπαθείας ἐνδεικνύμενος περὶ τοὺς μηδέπω πεπιστευκότας Ἰσραηλίτας, φησίν· ηὐχόμην γὰρ αὐτὸς ἐγὼ ἀνάθεμα εἶναι, καὶ τὰ ἑξῆς. ἀντὶ τοῦ ἤθελον, φησίν, ἐγὼ ἐν κατακρίσει γενέσθαι· μόνον ἵνα ἐπιστρέψωσιν οἱ υἱοὶ Ἰσραὴλ ἐπὶ τὸν Κύριον.

Ὅτι Παῦλος, φησί, δεδιὼς τὴν Γαλατῶν ἔκπτωσιν, φοβοῦμαι, μή πως εἰκῇ κεκοπίακα εἰς ὑμᾶς, φησίν· εἶτα ἐπάγει, Γίνεσθε ὡς ἐγώ, ὅτι κἀγὼ ὡς ὑμεῖς. ὢ συμπάθεια ἀποστόλου. τοσοῦτον συγκαταβαίνουσα, ὅσον οἱ ἡμαρτηκότες καταπεπτώκασιν· ἵνα τῇ συγκαταβάσει τοὺς πεσόντας εἰς τὸ οἰκεῖον μέτρον ἐπαναγάγῃ.

Ὅτι τεκνία, φησίν, ὁ ἀπόστολος τοὺς παραπεσόντας λέγει, οὓς καὶ ὠδίνειν πάλιν φησίν, ἄχρις οὗ μορφωθῇ Χριστὸς ἐν αὐτοῖς. τοὺς τοιούτους καὶ ὁ Ἰωάννης τεκνία καλεῖ, γράφω ὑμῖν λέγων, τεκνία, ὅτι ἀφέωνται ὑμῖν αἱ ἁμαρτίαι, διὰ τὸ ὄνομα αὐτοῦ. ὅταν δὲ λοιπὸν διὰ τῆς ἐπιστροφῆς τελειωθῶσιν, οὐκέτι τούτους καλεῖ τεκνία, ἀλλὰ πατέρας καὶ ἀδελφούς. ἐπιφέρει γάρ· ἔγραψα ὑμῖν πατέρες, ὅτι ἐγνώκατε τὸν ἀπ' ἀρχῆς· ἔγραψα ὑμῖν νεανίσκοι, ὅτι νενικήκατε τὸν πονηρόν.

Ὅτι παρερμηνεύουσι, φησίν, οἱ ἀπὸ Ναυάτου τὸ ἀποστολικὸν ῥητὸν, τὸ φάσκον· τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας, γευσαμένους τε τῆς δωρεᾶς τῆς ἐπουρανίου, καὶ μετόχους γεγονότας πνεύματος ἁγίου, καὶ καλὸν γευσαμένους ῥημάτων θεοῦ, καὶ παραπεσόντας, πάλιν ἀνακαινίζειν εἰς μετάνοιαν. καὶ ὅτι μὲν πρὸς Ἑβραίους γέγραφε πεπιστευκότας, δῆλον ἐξ αὐτῶν τῶν τῆς ἐπιστολῆς ῥητῶν. πολλοὶ οὖν γε πλεῖστοι τῶν τότε πεπιστευκότων Ἰουδαίων, καὶ τῷ Χριστῷ προσῆλθον, καὶ τὰς νομικὰς καὶ Ἰουδαϊκὰς παρατηρήσεις τὰς πλείστας ἐφύλαττον. διὸ καὶ διαφόροις ἐχρῶντο βαπτίσμασι. πρὸς γοῦν ἐκείνους ἀποτεινόμενος, φησίν, ὁ θεσπέσιος Παῦλος, καὶ τῶν ἄλλων παρὰ τὸ ἓν βάπτισμα τούτους ἀπάγων, εἴρηκε τὸ ῥητὸν, οὐχ ἵνα (μὴ γένοιτο) τὴν μετάνοιαν, ὁ πολλαχοῦ ταύτην καὶ πολλάκις κηρύξας, ἀναιρῶν. ὃ γοῦν λέγει διὰ τοῦ ῥητοῦ, τοιοῦτόν ἐστιν. ἀδύνατον, φησί, τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας,

πάλιν

πάλιν δεύτερον βάπτισμα προσδοκᾶν. ἅπαξ γὰρ ὁ Χριστὸς ἐπὶ συντελείᾳ τῶν αἰώνων ἔπαθεν· ὅθεν καὶ εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ βαπτιζόμεθα. συνεταφημεν οὖν αὐτῷ βαπτισμῷ καὶ συνηγέρθημεν. ὁ γοῦν ζητῶν φυλάττειν τὰ νομικὰ βαπτίσματα, ἀνασταυροῖ τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ, καὶ παραδειγματίζει τὸν ἅπαξ σταυρωθέντα. εἰ δ' ἦν πλείω βαπτίσματα, ἔδει καὶ τὸν Χριστὸν πολλάκις παθεῖν. νυνὶ δὲ ἅπαξ πεπονθώς, οὐκ εἰς χειροποίητα ἅγια εἰσῆλθεν, ἀλλ' εἰς αὐτὸν τὸν οὐρανόν, νῦν ἐμφανισθῆναι τῷ προσώπῳ τοῦ θεοῦ ὑπὲρ ἡμῶν. ἀδύνατον οὖν, τοὺς ἅπαξ εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ φωτισθέντας, ἐκ δευτέρου εἰ καὶ πλεονάκις βαπτίζεσθαι, καὶ ἀνασταυροῦν πειρᾶσθαι τὸν υἱὸν τοῦ θεοῦ. ἐγκαλεῖ γοῦν τοῖς Ἰουδαίοις τοῦτο τολμῶσι, καὶ ἐπὶ τὰ νομικὰ ἐπανιοῦσι βαπτίσματα, ἃ οὐ δύναται ψυχὴν καθαρίσαι. διὸ καί φησιν· ὀφείλοντες εἶναι διδάσκαλοι διὰ τὸν χρόνον, πάλιν χρείαν ἔχετε τοῦ διδάσκειν ὑμᾶς τινα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ θεοῦ, καὶ τὰ ἑξῆς. στοιχεῖα δὲ τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ θεοῦ, ἡ εἰς αὐτὸν ἐπίγνωσις. οἷον, τοὺς προσιόντας τῷ Χριστῷ, δεῖ πρῶτον ἀποστῆναι τῶν ἁμαρτημάτων, οἷς ἐνείχοντο· τουτέστιν, ἀναχωρεῖν τῶν νεκρῶν ἔργων. δεύτερον, τὴν ἀπολύτρωσιν τῶν προτέρων ἁμαρτημάτων διὰ τοῦ βαπτίσματος δέξασθαι· καὶ δεξαμένους ἐν πίστει τοῦτο, διδαχὴν μανθάνειν. τοῦτο μὲν, τίνα ἦν τὰ Ἰουδαϊκά. τί δὲ τὸ σωτήριον· εἶτα κατὰ προκοπὴν ἰόντας, ἀξιοῦσθαι τῆς τοῦ παναγίου πνεύματος ἐπιφοιτήσεως, ἥτις διὰ τῆς ἐπιθέσεως τῶν χειρῶν τῶν ἀποστόλων ἐγίνετο· διδάσκεσθαί τε τὴν τῶν νεκρῶν ἀνάστασιν, καὶ τὸ μέλλον κριτήριον. αὕτη τοίνυν ἡ διδασκαλία, ἀπαρχὴ τῆς τῶν πιστευόντων μαθήσεως γίνεται. ἣν οἱ ἐξ Ἰουδαίων δεξάμενοι, καὶ τῷ πολλῷ χρόνῳ διδάσκαλοι ἑτέρων ὀφείλοντες εἶναι, καὶ τελειοῦν ἄλλους· αὐτοὶ μαθήσεως πάλιν δέονται. ἀλλ' ὅμως, φησίν, εἰ καὶ αὐτοὶ γεγόνατε, ὥστε πάλιν δεῖσθαι μαθεῖν, τίνα τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς τῶν λογίων τοῦ Χριστοῦ· ἀλλ' ἡμεῖς οὐ τὴν ἀρχὴν πάλιν τῆς πίστεως ὑμᾶς ἐκδιδάξομεν. φησὶ γάρ· διὸ τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ Χριστοῦ λόγον ἀφέντες, ἐπὶ τὴν τελειότητα φερώμεθα. οὐ χρὴ γὰρ ἡμᾶς πάλιν εἰς τὰ στοιχεῖα τῆς ἀρχῆς ἀνάγειν ὑμᾶς· ἵνα μὴ δόξωμεν πάλιν ἕτερον θεμέλιον καταβάλλεσθαι· οὐ γάρ, φησι, μὴ πάλιν θεμέλιον καταβαλλόμενοι [μετανοίας] ἀπὸ νεκρῶν ἔργων, καὶ πίστεως ἐπὶ θεόν, βαπτισμῶν διδαχῆς, ἐπιθέσεώς τε χειρῶν, ἀναστάσεώς τε νεκρῶν, καὶ κρίματος αἰωνίου. τοῦτο τοιγαροῦν δηλοῖ τό· διὸ ἀφέντες τὸν τῆς ἀρχῆς τοῦ θεοῦ λόγον, καὶ τὰ ἑξῆς. τὸ δέ, καὶ τοῦτο ποιήσομεν, ἐὰν ἐπιτρέπῃ ὁ κύριος. εἰς τὸν αὐτὸν συντείνει νοῦν. τὸ μηκέτι, φησίν, ἀπάρχεσθαι τῆς στοιχειώδους διδασκαλίας ὑμῖν, ἥνπερ κατ' ἀρχὰς οἱ τῷ βαπτίσματι προσιόντες ἐδιδάσκοντο· ἀλλ' ἐπὶ τὴν τελειότητα ἀναγώμεθα. εἰ γὰρ καὶ ὠλισθήσατε. ἀλλ' οὐ δύνασθε θεμέλιον πίστεως πάλιν δέχεσθαι, οὐδὲ βάπτισμα δεύτερον, οὐδὲ χειρῶν ἐπιθέσεις. οὕτως οὖν ἀφίησι τὴν τοιαύτην στοιχειώδη διδασκαλίαν ὁ Παῦλος, καὶ ἐπὶ τὴν τελειότητα ἔρχεται, τὴν ἱερωσύνην τοῦ σωτῆρος διηγούμενος, καὶ ταύτην κατὰ μέρος διέξεισι, καὶ ὅπως κατὰ τὴν τάξιν Μελχισεδὲκ τυγχάνει ὁ κύριος, ἀρχιερεύς. τὸ τοίνυν βούλημα τοῦ ἀποστολικοῦ ῥητοῦ, ὡς πολλάκις εἴρηται, οὐδὲν (κἂν αὐτὸ προφέρωσι) τοῖς Ναυατιανοῖς συμφωνεῖ·

EVLOGIVS.

iterum secundum baptisma exspectare. Semel enim Christus in consummatione sæculorum passus est, vnde & in morte eius baptizamur. *Consepulti enim sumus illi in baptismo, & simul resurreximus.* Qui enim quærit seruare baptismata legis, iterum Filium Dei crucifigit, & ostentui habet semel crucifixum. Si vero essent plures baptismi, oportuisset Christum etiam sæpius pati: nunc vero semel passus, non manu factum sanctuarium intrauit, sed in ipsum cœlum, nunc vt appareret coram Deo pro nobis. Impossibile est igitur eos, qui semel illuminati sunt in morte eius, secundo, vel sæpius baptizari, & conari iterum crucifigere Filium Dei. Accusat igitur Iudæos, qui hoc audeant, & ad legis baptismata reuertuntur, quæ animam mundare non valent, ideoque dicit: *Cum deberetis magistri esse propter tempus, rursum indigetis, vt vos doceamini, quæ sint elementa exordij sermonum Dei &c. Elementa autem exordij sermonis Dei* est Dei cognitio: vt, oportet accedentes ad Christum primum peccatis renunciare, quibus constringebantur, hoc est ieiungi ab operibus mortuis. Secundo redemptionem priorum peccatorum per baptismum accipere, & hoc in Fide recipientes doctrinam discere. Quid nimirum Iudaicum fuerit, quid vero salutare? Deinde, progressione facta, dignos reddi aduentu sancti Spiritus, quid per impositionem manuum Apostolorum fiebat, docerique mortuorum resurrectionem, ac futurum iudicium. Hæc igitur doctrina initium disciplinæ credentium est. quam cum à Iudæis oriundi receperint, & receptam alios docere debuerint, & illos perfectos reddere, ipsi contra iterum disciplina indigent. Veruntamen, inquit, etsi tales estis, vt rursum discere debeatis, quænam sint elementa exordij sermonis Dei, nos non rudimenta fidei iterum vos docebimus. Ait enim: *Quapropter intermittentes inchoationis Christi sermonem, ad perfectionem feramur.* Non oportet iterum vos reducere ad elementa initij, ne videamur aliud fundamentum iacere. Ait enim: *Non rursum iacientes fundamentum pœnitentiæ ab operibus mortuis, & fidei ad Deum, baptismatum doctrinæ, impositionis quoque manuum, resurrectionis mortuorum & iudicii æterni.* Hoc igitur significat illud: *Quapropter intermittentes inchoationis Christi sermonem*, &c. & illud: *Et hoc faciemus, si quidem permiserit Deus.* Eiusdem sensus est, non amplius incipiendum à doctrina elementali vobis, quam initio baptizati didicerũt, sed ad perfectionem feramur. Etsi enim lapsi estis, non potestis fundamentũ fidei iterũ recipere, nec Baptisma secundum, neque manuum impositiones. Sic igitur omisit elementalé illam doctrinã Paulus, & ad perfectionem venit, Saluatoris sacerdotium narrans. Et hoc singulatim prosequitur, & quomodo secundum ordinem Melchisedech Dominus sit sacerdos. Sententia igitur dicti Apostoli, vt sæpe diximus (etsi illud pro se adducant) pro Nouatianis non facit,

Rom. 6. 4.

Heb. 5. 12.

Heb. 6. 1.

Ibid. 4. 3.

Heb. 7.

EVLOGIVS. sed ostendit eum, qui semel illuminatus sit, non indigere secundo baptismo. *Qui enim lotus est*, vt Dominus ait, *non indiget nisi vt pedes lauet*, hoc est, non iterum baptismate indiget postquam peccauit, sed vt lachrymis pedes lauentur, hoc est carnis gressus.

Ioan. 13. 10.

Domini, inquit, præceptum: *In quamcumque ciuitatem intraueritis, & susceperint vos, manducate quæ apponentur vobis*, [nihil diiudicantes] conuenit cum illo Apostoli: *Si quis vocat vos infidelium, & vultis ire, omne quod vobis apponitur, manducate, nihil interrogantes.*

Matth. 10. 11. Luc. 10. 8. 1. Cor. 10. 27.

Nouatiani explicationi prius allati dicti repugnantes, de iis intelligi asserunt, qui secundum baptisma requirunt, non autem de secundo baptismate. Impossibile enim esse ait per pœnitentiam renouari eos, qui semel illuminati sint, & postea lapsi, non autem per Baptisma. Baptismus autem à pœnitentia multum differt. Baptismus enim donum & gratia est, & felix peccatorum remissio, Pœnitentia vero miseratione, lachrymis, & ab ore suum opus peragit. Sic quidem illi dicunt, & nusquam Baptisma vocari pœnitentiam inueniri. quod vero dicunt, licet multum inter se Baptismus & pœnitentia differant, ostenditur tamen ante Baptisma, & post Baptisma pœnitentiæ nomen vsurpari. Si quis enim priori vitæ rationi non renunciat, & vitam quæ credenti conueniat, ante oculos posuerit, sicque ad Baptisma accesserit, frustra accedit, de prioribus improbè factis non pœnitendo, & conuersionis vitæ in melius nullam rationem habendo. Sic igitur, etsi varia est pœnitentia, tamen ante Baptismum habet locum considerationis, & post Baptismum. Pœnitentiam igitur, quæ Baptisma præcedit, impossibile est, inquit, iterare, quia Baptisma nemo potest secundo accipere. Sic & Ioannes baptizans, quando Christi discipulos baptizabat, dicit: *Ego quidem vos baptizo in aqua* ad pœnitentiam: & iterum, *Facite vobis fructus dignos pœnitentia.* Videlicet pœnitentiæ per baptismum, & coryphæus, inquit, Apostolis loquens de iis, quæ in Christum contra legem admisissent: quando compuncti doctrina dixerunt: *Quid*, inquit, *faciemus, viri fratres? Pœnitentiam*, inquit, *agite, & baptizetur vnusquisque vestrum in nomine Patris, & Filij, & Spiritus sancti*, & cætera. Quare pœnitentiæ vox nihil eorum quæ voluerunt, tribuit Nouatianis.

Matth. 3. 11. Luc. 3. 8. Act. 2. 38.

Quod dictum est à Simone Mago coryphæo Petro: *Precamini vos pro me apud Deum, vt nihil veniat super me horum quæ dixistis*: Non erat, inquit, pœnitentiæ, nec ex affectu. Nam precati essent, & veniam dedissent. Vidit vero magis Petrus, Spiritu sancto reuelante, mentem illius subsannationem esse & fraudem.

Act. 8. 24.

An ignoratis quia quicunque baptizati sumus in Christo IESV, *in morte ipsius baptizati sumus?* In Christo IESV baptizari significat, secundum præceptum, & traditionem IESV Christo baptizari: hoc est in Patre, & Filio,

Rom. 6. 3.

ἀλλὰ δηλοῖ, ὅτι τὸν ἅπαξ φωτισθέντα, μὴ προσεργάζεσθαι δεύτερον βάπτισμα. ὁ λελουμένος γάρ, ὡς καὶ ὁ κύριός φησιν, οὐκ ἔχει χρείαν λούσασθαι, ἀλλ' ἢ τοὺς πόδας, τουτέστιν, οὐ πάλιν βάπτισμα χρείαν ἔχει μετὰ τὸ ἁμαρτῆσαι, δέξασθαι· ἀλλ' ἢ διὰ δακρύων ἀποκαθαρθῆναι τοὺς πόδας, ἤτοι τὰ σαρκικὰ διαβήματα.

Ὅτι, φησίν, ἡ κυριακὴ ἐντολὴ ἡ λέγουσα· Εἰς ἣν δ' ἂν πόλιν εἰσέρχησθε, καὶ δέχωνται ὑμᾶς, πάντα τὰ παρατιθέμενα ὑμῖν ἐσθίετε, [μηδὲν ἀνακρίνοντες·] αὕτη σύνδρομός ἐστι τῷ ἀποστολικῷ ῥητῷ, ἐν ᾧ φησιν· εἰ δέ τις καλεῖ ὑμᾶς τῶν ἀπίστων, καὶ βούλεσθε πορεύεσθαι, πᾶν τὸ παρατιθέμενον ὑμῖν ἐσθίετε, μηδὲν ἀνακρίνοντες.

Ὅτι, φησίν, *ἀντιπίπτοντες οἱ ἀπὸ Ναυάτου τῇ ἀναπτύξει τοῦ προειρημένου ῥητοῦ περὶ τῶν δεύτερον ἐπιζητούντων βαπτισμόν, φασὶν οὐ περὶ δευτέρου βαπτίσματος τοῦτο εἰρῆσθαι· εἰς μετάνοιαν γάρ φησιν ἐκείνους ἀνακαινίζεσθαι τοὺς ἅπαξ φωτισθέντας καὶ παραπεσόντας ἀδύνατον εἶναι, οὐχὶ εἰς βάπτισμα. βάπτισμα δὲ καὶ μετάνοια πάντη διεστηκε. τὸ μὲν γὰρ δωρεὰ καὶ χάρις ἐστί, καὶ ἄφεσις ἀπαλείπουσα τῶν ἡμαρτημένων· ἡ δὲ μετάνοια, ἐλέῳ καὶ δάκρυσι καὶ στόματι τὸ οἰκεῖον ἔργον περαίνει. οὕτω μὲν ἐκεῖνοί φασι, καὶ ὅτι οὐδαμοῦ τὸ βάπτισμα καλούμενον εὕρομεν μετάνοιαν. ὁ δέ φησιν, ὡς εἰ καὶ πολλὴ διαφορὰ μεταξὺ βαπτίσματος μετανοίας, ἀλλ' οὖν δείκνυται, ὅτι καὶ πρὸ βαπτίσματος, καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα, τὸ τῆς μετανοίας ὄνομα παραλαμβάνεται. εἰ γάρ τις μὴ ἀποτάξεται τῷ προτέρῳ βίῳ, καὶ πολιτείαν ἁρμόζουσαν τῷ πιστῷ πρὸ ὀφθαλμῶν θείη, καὶ οὕτω τῷ βαπτίσματι προσέλθοι· μάτην προσέρχεται, ἀμεταμελήτως ἔχων ἐπὶ τοῖς προτέροις αὐτοῦ πεπονηρευμένοις, καὶ πρὸς ἐπιστροφὴν ἀμείνονος βίου οὐδένα ποιούμενος λόγον. οὕτως οὖν εἰ καὶ διάφορος ἡ μετάνοια, ἀλλ' οὖν καὶ πρὸ τοῦ βαπτίσματος ἔχει χώραν ἐννοεῖσθαι, καὶ μετὰ τὸ βάπτισμα. τὴν γοῦν μετάνοιαν τὴν πρὸ τοῦ βαπτίσματος, ἀδύνατον ἐκ δευτέρου, φησί, κατεργάσασθαι· ὅτι μηδὲ τὸ βάπτισμα δυνατόν ἐστι δεύτερόν τινα δέξασθαι. οὕτω καὶ Ἰωάννης βαπτίζων, ὅτε καὶ τοὺς τοῦ κυρίου μαθητὰς ἐβάπτισε, λέγει· ἐγὼ μὲν ὑμᾶς βαπτίζω ἐν ὕδατι, εἰς μετάνοιαν. καὶ πάλιν τοῖς ὄχλοις· ποιήσατε ὑμῖν καρποὺς ἀξίους τῆς μετανοίας· δηλονότι τῆς κατ' αὐτό φησι τὸ βάπτισμα μετανοίας. καὶ ὁ κορυφαῖος, φησί, τοῖς ἀποστόλοις διαλεγόμενος περὶ τῶν εἰς χριστὸν αὐτοῖς παρανομηθέντων, ὅτε κατανυγέντες τῇ διδασκαλίᾳ εἶπον· τί ποιήσομεν ἄνδρες ἀδελφοί; ἔφη αὐτοῖς· μετανοήσατε, καὶ βαπτισθήτω ἕκαστος ὑμῶν ἐν τῷ ὀνόματι [τοῦ κυρίου] Ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ τὰ ἑξῆς· καὶ μυρία ἄλλα. ὥστε ἡ τῆς μετανοίας λέξις οὐδέν, ὧν ἐβούλοντο, δίδωσι τοῖς ναυατιανοῖς.

* al. ἀνατύπτ.

βάπτισμα.

μετάνοια.

Ὅτι τὸ παρὰ τοῦ Σίμωνος μάγου εἰρημένον τῷ κορυφαίῳ Πέτρῳ· δεήθητε οὖν ὑμεῖς ὑπὲρ ἐμοῦ, ὅπως μηδὲν ἐπέλθῃ μοι ὧν εἰρήκατε· οὐκ ἦν μετανοίας, φησίν, οὐδὲ ἐκ διαθέσεως. ἢ γὰρ ἂν καὶ ἐδεήθησαν, καὶ συγγνώμης μετέδωκαν. εἰδὼς δὲ μᾶλλον ἐξ ἁγίου πνεύματος τὰ τῆς αὐτοῦ διανοίας ὁ Πέτρος, ὡς χλεύης καὶ ἀπάτης τα ἐκείνου παρέδραμε ῥήματα. Ὅτι τὸ, ἢ ἀγνοεῖτε, ὅτι ὅσοι ἐβαπτίσθημεν εἰς χριστὸν Ἰησοῦν, εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ ἐβαπτίσθημεν; τὸ μὲν εἰς χριστὸν Ἰησοῦν βαπτισθῆναι, σημαίνοι ἂν τὸ κατὰ τὴν ἐντολὴν καὶ παράδοσιν τοῦ χριστοῦ Ἰησοῦ βαπτισθῆναι· τουτέστιν, εἰς πατέρα καὶ υἱὸν καὶ ἅγιον

καὶ ἅγιον πνεῦμα· τὸ δὲ εἰς τὸν θάνατον αὐτοῦ, τυποῦντες ἐν τῷ βαπτίσματι τὸν θάνατον αὐτοῦ.

Ὅτι προβαλλόμενοι παρὰ τοῖς ναυατιανοῖς τό· ἑκουσίως γὰρ ἡμῶν ἁμαρτανόντων, μετὰ τὸ λαβεῖν τὴν ἐπίγνωσιν (μετανοίας καὶ) ἀληθείας, οὐκ ἔτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία, φοβερὰ δέ τις ἐκδοχὴ κρίσεως, καὶ τὰ ἑξῆς. τοῦτο οὖν τὸ ῥητὸν εἰς ἀναίρεσιν τῆς μετανοίας προβαλλόμενον ἐπιλύεται, καί φησιν· ὅτι ἐνταῦθα οὐχ ἁπλῶς θυσίαν ἀποστερεῖ, ἀλλὰ νομικὴν θυσίαν· καὶ οὐχ ἁπλῶς ἀπαγορεύει, ἀλλὰ καὶ κρίσιν ἐσχάτην ἀπειλεῖ τοῖς μετὰ τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, καὶ τὴν τῆς μυστικῆς θυσίας τὴν ἀπόλαυσιν, εἰς ἐκείνην τὴν νομικήν, τὴν διὰ μόσχων καὶ ταύρων τελουμένην, ἐπανιοῦσι. τοῦτο λέγειν φησὶ τὸν ἀπόστολον, ἀφιστᾶν σπουδάζοντα τοὺς ἰουδαίους, ἤδη χριστῷ προσεληλυθότας, ἀπὸ τῆς νομικῆς παρατηρήσεως. ὥσπερ οὖν τὰ νομικὰ βαπτίσματα κωλύει τούτους ἐπιτελεῖν, οὕτω καὶ τὰς ἐναίμους θυσίας. καὶ γὰρ τὸ ἑβραίων γένος ἁμαρτάνοντες, πρότερον μὲν ἡγνίζοντο· εἶτα βαπτίσμασιν ἀπελούοντο· καὶ λοιπὸν ἤδη τὰς ὑπὲρ τῶν ἁμαρτημάτων θυσίας προσέφερον. ὧν αὐτοὺς ἀπάγων ὁ ἀπόστολος, καὶ τὴν ἀπειλὴν φοβερὰν ἐπήνεγκε. καὶ γὰρ ἔδει τῆς ἀληθινῆς θυσίας ἅπαξ ἐπὶ συντελείᾳ τοῦ αἰῶνος ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσενεχθείσης, ἤτοι τοῦ ἀμνοῦ τοῦ θεοῦ τοῦ αἴροντος τὴν ἁμαρτίαν τοῦ κόσμου σφαγιασθέντος, μηκέτι ὑπολελεῖφθαι, ἀλλ' ὅλως πεπαῦσθαι τὰς πολλὰς καὶ τυπικὰς θυσίας ὑπὲρ ἁμαρτιῶν προσφερομένας. ἀδύνατον γὰρ, ὡς *αὐτὸς ὁ ἀπόστολός φησι, πάλιν αἷμα ταύρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας, ἅπαξ τοῦ *ἀμνοῦ τοῦ θεοῦ προσενεχθέντος· μιᾷ γὰρ προσφορᾷ τετελείωκε, φησιν, εἰς τὸ διηνεκὲς τοὺς ἁγιαζομένους. ὃν οὖν τρόπον εἴρηκεν ἀδύνατον, αἷμα ταύρων καὶ τράγων ἀφαιρεῖν ἁμαρτίας· τὸν αὐτὸν καὶ τὸ ἐπαγόμενον ἐστίν· ὅτι, ἑκουσίως ἡμῶν ἁμαρτανόντων μετὰ τὴν ἐπίγνωσιν τῆς ἀληθείας, οὐκέτι περὶ ἁμαρτιῶν ἀπολείπεται θυσία, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ γὰρ καὶ ἡ παρ' ἡμῶν ἐπιτελουμένη τοῦ σώματος τοῦ κυρίου φρικτὴ τελετὴ, οὐ θυσιῶν ἐστι (καὶ) διαφόρων προσαγωγὴ, ἀλλὰ τῆς ἅπαξ προσενεχθείσης θυσίας ἀνάμνησις. τοῦτο γάρ φησι ποιεῖτε εἰς τὴν ἐμὴν ἀνάμνησιν. καὶ ὁσάκις γὰρ τοῦτο ποιοῦμεν, τὸν θάνατον τοῦ κυρίου καταγγέλλομεν. ταῦτα μὲν ὁ τῆς Ἀλεξανδρείας Εὐλόγιος εἰς ἀνατροπὴν τῆς ναυατιανῆς δόξης ἀντέθηκεν.

* ὁ ἀπόστ. M M
* al. ἀμνοῦ.

Ἐκ τοῦ τρίτου λόγου.

Ὅτι ἀπαγορεύει, φησὶν, ὁ κύριος ἐν τῷ παρόντι βίῳ διαχωρίζεσθαι τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἀπὸ τῶν δικαίων· καὶ τοῦτο δηλοῖ, φησιν, ἐκ τῆς παραβολῆς, ἥτις λέγει· ὡμοιώθη ἡ βασιλεία τῶν οὐρανῶν ἀνθρώπῳ σπείροντι καλὸν σπέρμα, καὶ τὰ ἑξῆς· ἕως τοῦ, θέλεις (οὖν) ἀπελθόντες συλλέξωμεν αὐτά; ὁ δὲ φησιν, οὔ. μήποτε συλλέγοντες τὰ ζιζάνια, ἐκριζώσητε ἅμα αὐτοῖς τὸν σῖτον. ἄφετε συναυξάνεσθαι *αὐτὰ ἕως τοῦ θερισμοῦ, καὶ τὰ ἑξῆς· αὕτη οὖν ἡ παραβολὴ, φησιν, ἀπαγορεύει πρὸ τῆς τοῦ αἰῶνος συντελείας διαχωρίζειν τοὺς ἁμαρτωλοὺς ἀπὸ τῶν δικαίων, κἂν οἱ τὰ Ναυάτου νοσοῦντες τοῦτο λέγωσιν, ὡς *καθαροὺς ἑαυτοὺς κρίνοντες τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. εἰς τὸ αὐτὸ δὲ ἀφορᾷ καὶ τὸ παρὰ τοῦ βαπτιστοῦ εἰρημένον· Οὗ τὸ πτύον ἐν τῇ χειρὶ αὐτοῦ, καὶ διακαθαριεῖ τὴν ἅλωνα αὐτοῦ καὶ τὰ ἑξῆς· καὶ μυρία ἄλλα. Ὅτι τὸ, ποιήσατε ἑαυτοῖς φίλους ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, τουτέστι φίλους φησὶ ποιήσατε τοὺς ἐν τῷ κόσμῳ τούτῳ πενομένους, πλουσίους δὲ κατὰ θεόν.

* [illegible] lat. deest.

& Spiritu sancto. illud autem: *In morte ipsius*, typo demonstrantes in baptismate mortem eius. EVLOGIVS

Quod proferunt Nouatiani: *Voluntarie enim peccantibus nobis post acceptam notitiam veritatis, iam non relinquitur pro peccatis hostia, terribilis autem quaedam exspectatio iudicij, &c.* Hoc igitur dictum ad tollendam poenitentiam prolatum dissoluitur, cum ait, hic non simpliciter sacrificium amouet, sed legis sacrificium: & non simpliciter interdicit, sed & iudicium vltimum iis comminatur, qui post agnitionem veritatis, & mystici sacrificij fruitionem, ad illud legale per vitulos & tauros sacrificium reuertuntur. Haec dicendo, ait, Apostolum auocare conatum Iudaeos, qui iam Christo se adiunxerant, ab obseruatione legis. Quemadmodum ergo vetat eos Baptismata legis exequi, sic & cruenta sacrificia. Etenim Iudaei in peccatum lapsi, primum quidem purificabantur, deinde aqua abluebantur: denique offerebant victimas pro peccatis, à quibus auocans illos Apostolus, terribiles minas adfert. Etenim oportebat vera victima semel in consummatione saeculorum pro peccatis oblata, videlicet agno Dei tollente peccatum mundi occiso, non amplius reliqua esse, sed omnino cessare multa illa & typica sacrificia pro peccatorum expiatione. Fieri enim non potest, quemadmodum idem Apostolus ait, vt iterum sanguis taurorum & hircorum tollat peccata, cum semel agnus Dei oblatus sit. Vna enim oblatione, inquit, consummauit, in omnem perpetuitatem eos qui sanctificantur. quem igitur ad modum impossibile dixit, sanguinem hircorum & taurorum auferre peccata mundi, ad eundem modum & sequentia dicit: *Voluntarie peccantibus nobis post notitiam veritatis, iam non relinquitur pro peccatis hostia &c.* Etenim tremendum sacrificium corporis Dei, quod à nobis perficitur, non varia sacrificia producit, sed commemoratio est hostiae semel oblatae: *Hoc*, inquit, *facite in meam commemorationem*, & : *Quotiescunque enim hoc facimus, mortem Domini annunciamus.* Haec omnia Eulogius Alexandrinus, ad refellendum Nouatianorum dogma dixit.

Heb. 10. 26.

Heb. 10. 26.

Luc. 22. 19.
1. Cor. 11. 26.

E LIBRO TERTIO.

VErat, inquit, Dominus in hac vita separari peccatores à iustis, & hoc patet ex parabola, quae dicit: *Simile est regnum caelorum homini seminanti bonum semen*, & reliqua, vsque ad illa, *Vis imus, & colligamus illa.* & ait: *non ne forte colligentes Zizania eradicetis cum eis simul & triticum: sinite vtraque crescere vsque ad messem, &c.* Haec igitur parabola, inquit, vetat ante consummationem saeculi separari peccatores à iustis, etsi Nouati morbo affecti hoc dicant, seipsos tanquam puros aliis meliores iudicantes. Huc etiam pertinet, quod Baptista dixit: *Cuius ventilabrum in manu sua, & permundabit aream suam, &c.*

Matth. 13. 24.

Matth. 3. 12.

Facite vobis amicos de mammona iniquitatis, significat, facite vobis amicos, qui in mundo egent, & apud Deum diuites sunt,

Luc. 16. 9.

EVLOGIVS. *Prouerb. 3. 9.* sed melius est illos comparare amicos de propriis laboribus: *Honora enim Deum de tua substantia* & iustis laboribus. Si vero nihil superest ex iustis laboribus, tunc quæ ex iniquitate collegimus, iis eos amicos faciamus: *mammona* enim *iniquitatis* habendi cupiditatem vocat. Tales autem opes per pauperes accipit Deus, si modò caueamus, ne in posterum peccemus. Pulcrum enim, etsi per auaritiæ pecuniam, amicos possidere, vt cum vitam reliquerimus, non aliam habentes vitæ iustitiam propter beneficia à nobis in illos collata, in sua nos tabernacula eleemosynis affecti suscipiant. Si vero non ex mammona iniquitatis, id est, auaritiæ, benefacere voluerimus, quomodo quis credat, si accessitient è propriis laboribus nobis pecuniæ: fore vt illis indigentes commiserando subleuaremus? Si enim his quæ sine molestia laboréque iusto facile, & auara manu nobis accesserunt, adeo facile pararis, & alienis seuera, nulli pauperi benigne facimus, quomodo, de iis quæ & propria videntur esse, & laborum fructus sunt, alicui pauperum communicare quid credemur?

Amos 3. 12. Pastoris boni officium. Dicit Propheta: *Quomodo si eruat pastor de ore Leonis duo crura, aut extremum auriculæ*: his innuitur, non oportere prorsus illum despicere, qui in diaboli os inciderit, sed sigillum quod homo in baptismate acceperit, eripiendum diabolo, ne ob extremum ouis ratione præditæ interitum puniamur. Quædam enim bruta animalia in aure, quædam in crure signantur. Propterea necesse est pastorem vel aurem, vel crus in numerando præbere, & exhibere Domino. Pastor vero ratione præditarum ouium, quandoquidem oues, quarum est pastor, signum per Baptismum, & confessionem fidei in animo acceperunt, & ibi Domini signum gestant, merito illud eripere diabolo, omni ratione conari debet, vt si aliis actionibus ouis esca fiat dæmonis, saltem sigillum fidei, quod in animo per Baptismum insculptum habemus, possit illinc ereptum tempore visitationis exhibere Deo: magnum argumentum præferens, non sua negligentia, & interitu oues amissas esse.

Ioan. 21. 15. Interrogans Dominus Petrum: *Simon Iona diligis me plus his*, ipse qui nouit omnia, non interrogauit ad cognoscendum, sed cum pastorem illum constituturus esset, vt ostenderet quantam curam ouilis gerat, hoc fecit. idem enim qui se dominum ingenti amore prosequutum, in pastorem coaptauit, magnam sine dubio erga oues amorem præbuit: ideo, & * tertio interrogauit, magnam erga ratione præditas oues curā ostendens. Deinde & gradum quendam ouium facit, primo iubens agnos pascere, deinde ouiculas: quæ enim oues fuerunt per aliqua peccata imminutæ à virtutis perfectione, ad ouiculas reuerterunt: & demum tertio perfectas oues producit. Agnis ergo assimilantur, qui adhuc lacte & elementis doctrinæ indigent: ouiculis vero, qui per aliqua peccata à perfectione deficiunt:

** Alia redditur ratio a Greg. Naz. Orat. in Epitaphio.*

ἀλλ᾽ ἄμεινον μὲν αὐτοὺς κτᾶσθαι φίλους ἐξ ἰδίων κόπων· τίμα γὰρ τὸν κύριον ἀπὸ σῶν δικαίων πόνων. εἰ δὲ μὴ περιεστι τὰ ἐκ δικαίων πόνων· κἂν γοῦν ἃ ἐξ ἀδικίας συνελέξαμεν, δι᾽ ἐκείνων αὐτοὺς (φίλους) ποιησώμεθα. μαμωνᾶν γὰρ ἀδικίας, τὴν πλεονεξίαν καλεῖ. δέχεται δὲ καὶ ταῦτα διὰ τῶν πενομένων ὁ θεὸς, εἰ μόνον τοῦ λοιποῦ τὸ ἁμαρτάνειν διαφυλαξαίμεθα. καλὸν γὰρ, κἂν διὰ τῶν τῆς πλεονεξίας χρημάτων, φίλους κτᾶσθαι. ἵνα ὅταν ἐκλίπωμεν, μηδὲν ἕτερον ἔχοντες ζωτικὸν δικαίωμα, δι᾽ ὧν αὐτοὺς εὖ ἐποιήσαμεν, εἰς τὰς ἑαυτῶν ἡμᾶς σκηνὰς οἱ ἐλεήμονες ὑποδέξωνται. εἰ δὲ μηδ᾽ ἐκ τοῦ μαμωνᾶ τῆς ἀδικίας, ἤτοι τῆς πλεονεξίας, εὖ ποιεῖν ἐθελήσομεν· πῶς ἄν τις πεισθείημεν, ὅτι εἰ περιέστησαν ἐξ οἰκείων κόπων ἡμῖν χρήματα, τούτοις ἂν τοὺς ἐνδεεῖς ἠλεήσαμεν; εἰ γὰρ ἃ χωρὶς μόχθου τινὸς καὶ πόνων δικαίων, ἐκ τῆς ῥᾳστώνης δὲ καὶ πλεονεκτικῆς χειρὸς, ἡμῖν προσεγένετο, τούτων οὕτω ῥᾳδίως κτηθέντων καὶ ἀλλοτρίων ὄντων κυρίως οὐδενὶ τῶν ἐνδεῶν μεταδιδῶμεν· ἃ καὶ οἰκεῖα δοκεῖ εἶναι καὶ πόνων καρποὶ, πῶς ἄν τινι τούτων μεταδοῦναι πεισθείημεν;

Ὅτι ὁ προφήτης, φησὶ, λέγων· ὃν τρόπον ὁ ποιμὴν ἐκσπάσῃ ἐκ τοῦ στόματος τοῦ λέοντος * σκέλος, ἢ λοβὸν ὠτίου· αἰνίττεται διὰ τούτων· ὡς οὐ χρὴ παντελῶς ὑπεροραν οὐδὲ τὸν ἐμπεσόντα εἰς αὐτὸ τὸ στόμα τοῦ διαβόλου. ἀλλὰ τὴν σφραγῖδα, ἣν ὁ ἄνθρωπος ἐν τῷ βαπτίσματι ἐδέξατο, ἐκσπᾶν προσήκει ἀπὸ τοῦ διαβόλου· ἵνα μὴ τὴν παντελῆ ἀπώλειαν τοῦ λογικοῦ προβάτου ζημιωθῶμεν. τῶν γὰρ ἀλόγων ἔνια μὲν ἐπὶ τοῦ ὠτὸς, ἄλλα δὲ ἐπὶ τοῦ σκέλους σφραγίζονται. διὸ ἀνάγκην ἔχει ὁ ποιμὴν ἢ τὸ οὖς, ἢ τὸ σκέλος, ἐν τῇ ἀπαριθμήσει παρέχειν, καὶ παραστῆσαι τῷ δεσπότῃ. ὁ δὲ τῶν λογικῶν προβάτων ποιμὴν, ἐπεὶ τὰ πρόβατα, ὧν ἐστι ποιμὴν, τὴν σφραγῖδα διὰ τοῦ βαπτίσματος καὶ τῆς ὁμολογίας τῆς πίστεως ἐπὶ τῆς ψυχῆς ἐδέξατο, κἀκεῖ τὸ σημεῖον τὸ δεσποτικὸν φέρει· εἰκότως ταύτην ἀποσπᾶν τοῦ διαβόλου, πολλὴν σπουδὴν ὀφείλει ποιεῖσθαι· ἵνα, εἰ καὶ ταῖς ἄλλαις πράξεσι κατάβρωμα γένηται τὸ πρόβατον τοῦ πονηροῦ, ἀλλ᾽ οὖν κἂν γοῦν τὴν σφραγῖδα τῆς πίστεως, ἣν ἐνεσημάνθημεν διὰ τοῦ βαπτίσματος τῇ ψυχῇ, δυνηθῇ ἐκεῖθεν ἀποσπάσας ἐν καιρῷ ἐπισκοπῆς ἐπιδεῖξαι τῷ δεσπότῃ· μέγα σύμβολον ἐπιφέρων, τοῦ μὴ ἐκ τῆς ἰδίας ῥᾳθυμίας καὶ ἀπωλείας παραπολωλέναι τὰ πρόβατα.

Ὅτι ἐρωτῶν ὁ κύριος τὸν Πέτρον· Σίμων Ἰωνᾶ, ἀγαπᾷς με πλεῖον τούτων; οὐκ αὐτὸς, ὁ πάντα εἰδὼς, θέλων μαθεῖν ἐπηρώτα· ἀλλ᾽ ἐπεὶ ἔμελλεν αὐτῷ τὸ ποίμνιον καταπιστεύειν, ἵνα δείξῃ ὅσην ἔχει πρόνοιαν τοῦ ποιμνίου, τοῦτο ποιεῖ. ὁ γὰρ τὸν φίλτρῳ πολλῷ πρὸς τὸν δεσπότην ἀνατεθέμενον ἐφιστῶν τῷ ποιμνίῳ, τὸ ὅτι περὶ τὰ πρόβατα διάθεσιν παρέσχηκεν ἀναμφιβόλως. διὰ τοῦτο αὐτὸν τὴν αἰτίαν καὶ τρίτον *Ioan. 21. 15.*

ἐρωτᾷ· τὴν πολλὴν περὶ τὰ λογικὰ πρόβατα ἐπιμέλειαν ἐνδεικνύμενος· ἅμα δὲ καὶ βαθμόν τινα τῶν ποιμαινομένων δεικνὺς, ἀρνία πρότερον ποιμαίνειν ἐγκελευόμενος· εἶτα προβάτια· ἃ πρόβατα ὄντα, διά τινα πταίσματα ὑπεσμικρύνθησαν τῆς ἀρετῆς καὶ τῆς τελειότητος, εἰς προβάτια αὖθις περιέστησαν· καὶ λοιπὸν τὸ τρίτον, τὰ τέλεια ἐπιφέρει πρόβατα. ἀρνίοις γοῦν εἰκάζονται, οἱ ἔτι γάλακτος καὶ στοιχειώδους διδασκαλίας δεόμενοι· προβατίοις δὲ, οἱ διά τινα παραπτώματα κατασμικρυνθέντες τῆς τελειότητος·

προβατίοις

προβάτοις δέ, οἱ εἰς τὸ τέλειον ἀναβεβηκότες καὶ τῆς πίστεως καὶ τῶν πράξεων. καὶ σκόπει ὅπως προτάττει τὰ ἀτελῆ τῶν τελείων; προηγούμενος γὰρ τῷ δεσπότῃ σκοπὸς, ἡ τῶν ἁμαρτωλῶν σωτηρία· οὐ γὰρ ἦλθον, φησὶ, καλέσαι δικαίους· ἀλλὰ ἁμαρτωλοὺς εἰς μετάνοιαν.

Ἐκ τοῦ δ' λόγου.

Ὅτι μέγα μέν φησιν ἄνθρωπος, καθὸ εἰκὼν θεοῦ, καὶ χερσὶ θείαις ἐπλάσθη· τίμιον δὲ ἀνὴρ ἐλεήμων διὰ τὴν δεσποτικὴν ἐντολὴν γίνεται· τὴν τιμὴν ἑαυτῷ, δι' ὧν πράττει, κατασκευαζόμενος.

Philip. 3. 13. Ὅτι ὁ μακάριός, φησι, Παῦλος λέγων· Ἐγὼ οὐ λογίζομαι ἐμαυτὸν κατειληφέναι· ἓν δὲ, τῶν μὲν ὀπίσω ἐπιλανθανόμενος, τοῖς δὲ ἔμπροσθεν ἐπεκτεινόμενος, καὶ τὰ ἑξῆς. εἶτα ἐπάγων. (Ibid. v. 16.) πλὴν εἰς ὃ ἐφθάσαμεν, (ἐν) τῷ αὐτῷ κανόνι στοιχεῖν. κανόνα λέγει τὸν κατὰ θεὸν δρόμον, τὸν προαποδεδομένον. ποῖον τοῦτον; τὸ λήθην μὲν ποιεῖσθαι τῶν προκατωρθωμένων, ἐνακμάζειν δὲ καὶ ἐπεκτείνεσθαι τοῖς ἔμπροσθεν, ὡς ἄρτι τῶν ἀγαθῶν πράξεων ἀπαρξαμένους, πάντοτε τὸ σήμερον καὶ ἐννοοῦντας καὶ λέγοντας ἑαυτοῖς, ἄχρις οὗ τὸ τέλος τῆς ζωῆς ἡμῖν ἐπιστῇ. δεῖ γὰρ μέχρι τότε τὸν κατὰ θεὸν τρέχειν ἡμᾶς δρόμον, καὶ πρὸς τὸν ἀντίπαλον ἀνταγωνίζεσθαι.

Ὅτι εἰπών, φησιν, ὁ ἀπόστολος· Κρεῖσσον γαμῆσαι, ἢ πυροῦσθαι· πύρωσιν τὴν εἰς ἀσέλγειαν ἄγουσαν εἶπε. βέλτιον λέγων ἐννόμῳ γάμῳ τὸ ἀσθενὲς ψυχαγωγῆσαι τῆς φύσεως, ἢ τοῦτον ἐκκλίνοντα, διὰ τῆς πυρώσεως ἀναφλεγῆναι πρὸς ἀσέλγειαν.

Ὅτι τὸ, μηδεὶς πειραζόμενος λεγέτω, ὅτι ἀπὸ θεοῦ πειράζομαι, καὶ τὰ ἑξῆς· ἰδίως οὗτος ἐπὶ τοῦ κατὰ τὴν πορνείαν ἐκλαμβάνει πειρασμοῦ· ἕκαστος γάρ φησι διὰ τῆς θέας τὴν ἐπιθυμίαν δεξάμενος, ἑαυτῷ τὸν πειρασμὸν προξενεῖ· οὐκ ἔξωθεν μόνον ἔχων προσπαλαίοντα, ἀλλὰ καὶ ἔνδοθεν ὑφ' ἑαυτοῦ ἀναπτόμενον. ἐγκειμένης γὰρ τῆς ἐπιθυμίας πρὸς τὴν ὄψιν τῆς θεαθείσης καὶ εἰδωλοποιούσης αὐτὴν ἐν τῇ ψυχῇ, ὁ πειρασμὸς αὔξει καὶ αἴρεται, ὃν αὐτοὶ ἑαυτοῖς διὰ τῆς θέας ἀνήψαμεν. λοιπὸν δὴ τοῦτο τὸ ἔμβρυον τῶν καὶ ἐμπαθῶν λογισμῶν τῷ χρόνῳ τρέφουσα καὶ διαπλάττουσα ἡ δεξαμένη καρδία, κυοφορεῖ τε καὶ ἀπογεννᾷ τὴν ἁμαρτίαν, ἧς ἐστιν ὁ θάνατος ἀποτέλεσμα.

Ὅτι τὸ, Εἰ ὁ ὀφθαλμός σου ὁ δεξιὸς σκανδαλίζει σε, καὶ τὰ ἑξῆς· ἀναπτύσσων, ὀφθαλμοὺς φησὶν ἐνταῦθα τὸν σωτῆρα τοὺς τῆς καρδίας αἰνίττεσθαι λογισμούς· οὓς ἐκκόπτεσθαι κελεύει, ὅταν εἰς ἁμαρτίαν ἀπάγῃ· ἐκκόπτεσθαι δὲ διὰ τοῦ ἐπιλογισμοῦ καταστελλόμενον, καὶ ἀπορριπτόμενον τῆς ψυχῆς. χεῖρα δὲ, τὴν πρᾶξιν δηλοῦν· ἣν ἐπειδὰν εἰς ἁμαρτίαν τρέπηται, ἐκκόπτειν αὐτίκα χρὴ τῇ τῆς ἀρετῆς ὀξείᾳ καὶ ταχείᾳ ἐπαγωγῇ. καὶ ὁ ποὺς δὲ, τῶν ἐν τῷ βίῳ διαβημάτων καὶ τῆς πολιτείας τὴν κίνησιν ὑποδηλοῖ· ὃν, ὥσπερ καὶ τὴν χεῖρα, καὶ τὸν ὀφθαλμὸν, ἐκκόπτειν προσήκει, ἀγαθῇ κινήσει τὴν πονηρὰν διακόπτοντα. οὕτω μὲν οὗτος παρὰ τοὺς ἄλλους ἀναπτύσσειν ἔγνω τὸ ῥητόν· ἴσως συντελούσης αὐτῷ τῆς τοιαύτης ἀναπτύξεως εἰς τὴν κατὰ τῶν Ναυατιανῶν μάχην, οἳ ῥᾳδίως ἀφ' ἑαυτῶν τοὺς καὶ μικρόν τι παρασφαλέντας, καὶ ἀπὸ τῆς ἐκκλησίας, ἐκκόπτεσθαι βούλονται. δεῖ οὖν φησιν ἀφαιρουμένους τὸν τὰ ἐναντία βλέποντα ὀφθαλμὸν, καὶ τὴν μεριζομένην πρᾶξιν καὶ κίνησιν εἰς τὸ πονηρὸν, μονοτρόπως ὁρῶντας καὶ πράττοντας τὸ ἀγαθὸν, καὶ πρὸς αὐτὸ κινουμένους μόνον, οἷον μονόχειράς τε καὶ μονόποδας καὶ μονοφθάλμους εἰς τὴν τῶν οὐρανῶν ἐπείγεσθαι εἰσελθεῖν βασιλείαν.

ouibus vero, qui ad culmen vſque fidei & operum peruenerunt. Et attende quemodo præponat imperfecta perfectis. Propoſitus enim domino ſcopus peccatorum ſalus: *Non enim veni*, inquit, *vocare iuſtos, ſed peccatores ad pœnitentiam.* EVLOGIVS. Matth. 9. 13.

EX LIBRO QVARTO.

Magnum quid, inquit, eſt homo quod imago Dei ſit, & manibus Dei conditus. Vt miſericors honorandus ſit præceptis Dei, honorem ſibi operibus ſuis comparans. Diuus Paulus ait: *Ego me non arbitror comprehendiſſe. Vnum autem: quæ quidem retro ſunt obliuiſcens, ad ea vero quæ ſunt priora extendens meipſum.* Philip. 3. 13.
Et deinde ait: *Verumtamen ad quod peruenimus, in eadem permanere regula.* Regulam intelligit Ibid. v. 16.
curſus ſecundum Deum, quæ ante tradita eſt. Quę illa eſt: Obliuiſci priorum benefactorum, florere vero & extendi vſque in priora, vt quaſi modo bona inchoantes opera, quotidie intelligentes illud HODIE, & dicentes ſibi ad extremum vſque vitæ ſpiritum. Oportet enim ad id vſque tempus currere curſum Dei, & cum aduerſariis pugnare.

Apoſtolus ait: *Melius eſt nubere quam vri*, 1. Cor. 7. 9.
dicens ardorem, qui ad libidinem ducit. Melius enim eſſe legitimo matrimonio naturæ infirmitatem iuuare, quam ardore inflammari ad libidinem, & matrimonium fugere. *Nemo* Iacob. 1. 13.
cum tentatur dicat, quod à Deo tentetur &c. Propriè ille accipit de tentatione libidinoſa. Vnuſquiſque enim, inquit, viſu concupiſcentiam accipiens, ſibi ipſi tentationem parit, non modo extrinſecus habens aduerſus ſe luctantem, ſed & intrinſecus per ſe incenſum. Incumbente enim concupiſcentia ob aſpectum eius quam vidit, & ſe in animo efformante, tentatio creſcit, & augetur, quā oculis ipſi contēplando incendimus. Tandem hunc fœtum imperfectū turpium cogitationum tempore nutriens, & formans, cor ſuſcipiens, gerit tanquam in vtero, & parit peccatum, cuius effectus eſt mors.

Illud: *Si oculus dexter ſcandalizet te, &c.* ex- Matth. 5. 29.
plicans, ait Saluatorem *oculo* intelligere cordis cogitationes, quem exſcindi iubet, quando ad peccatum trahit. Exſcindi verò per cogitationem repreſſum, & animo eiectum: manus vero actionem ſignificat: quæ poſtquam ad peccan- Ibid v. 30.
dum conuertitur, abſcindere eam ſtatim oportet, virtutis acuta & celeri inductione. Et pes greſſuum in vita, & conuerſationis motum ſignificat, quem ſicut & manum & oculum exſcindere par eſt, motu bono malū amputando. Sic quidem ille præter alios explicans intellexit ſupra dictum. Fortaſſe conducente tali explicatione ad pugnam contra Nouatianos, qui facile à ſe, & ab Eccleſia reſecant eos, qui vel minimum peccarunt. Igitur oportet, inquit, reſecto oculo contraria cernente, & actione, ac motu in malum diuiſis, ſingulariter videre, ac facere bonum, & ad ipſum ſolum moueri, & tanquam mancos, vnipedes, & vnoculos in regni cœlorum introitum properare.

EVLOGIVS.

* μυρμηκολέων ὤλετο.

Iob. 4. 11.
1. Pet. 5. 8.

Quod apud Iob dictum est: * *Tigris periit, eo quòd non haberet prædam*, diabolum intelligit, *qui tanquam leo circuit quærens quem deuoret.* Superatus verò non amplius vt leo, sed vt formica pudore motus decidit, & perit, prædam in hominibus non inueniens. Præda verò & fortitudo diaboli est peccatum, quod in homine vbi non est, ille perit.

Diabolus ipse, inquit, hominem & ad peccandum prouocat, & iterum ipse contra eum qui sibi obedit, vltor est: Dei & inimicus, & vindex in Scriptura vocatus. Inimicus quidem, quia aduersas leges diuinæ legi oppones, persuadet hominibus, vt peiora pro melioribus eligant: Vltor vero, quia cogitur ipse peccatores rursum punire.

1. Cor. 5. 5.

Tradite enim, inquit, *huiusmodi Satanæ in interitum carnis, vt spiritus saluus fiat in die Domini.* Vide igitur caritatem Dei, & malitiam diaboli. Deus quidem peccatorem mundare volens, tradit, vt Apostolus ait, tortori Diabolo. Ille vero stat, vt leo, cupiens deuorare, quem ipse ad peccatum traxit. Et non nouit quod corpus sibi traditum sit non in perditionem, sed castigationem, vt spiritus seruetur: in animam enim nullam sortitur potestatem, quod & in forti Iob ostenditur.

Iob. 2. 12.

Etenim in illo aliarum rerum potestatem nactus, prohibetur tangere animam, hoc est, mentem non eripere. Et nota, in iusto Iob, & in peccatore Corinthio, non accepisse dæmonem in animam potestatem, sed ab illa potius expelli. Traditus enim illi Corinthius est, *vt spiritus saluus fit.*

1. Cor. 5. 5.

Incidens enim peccator tentatione in interitum carnis, & corporis doloribus pressus, cùm cognoscit è qua radice huiusmodi dolores exsistant, cogitur etiam nolens odisse peccatum, & conuerti, & cum corpore etiam animam seruare. Quomodo autem Satanas potestatem accepit in peccatorem? resecto illo ab omnibus, & ab Ecclesiæ Sacramentorúmque communione. Idcircò scribit, vt pro merito punitus, & plagis affectus, & conuersus, iam iterum in gratiam recipiatur, à qua antea arcebatur, quod consecutus, non amplius in potestate est Satanæ, quam in eius corpus habebat.

Qui sponte ad pœnitentiam conuertuntur, eos Dominus amplectens suscipit: qui verò non sponte pœnitentiam agunt, castigans reuocat, & hunc sensum Apostolus explicans dicit:

1. Cor. 11. 31.

Quod si nosmetipsos iudicaremus, non vtique iudicaremur. Dum iudicamur autem, a Deo corripimur, vt non cum hoc mundo damnemur. Illud autem, *Vt non cum hoc mundo*, non *creatura* dicit: pulchrum enim est Dei opus. Sed mundum hic intelligit, improbitatem mundi, & scandala diaboli. Ideò & Dominus dicit: *Væ mundo à scandalis eius.*

Matt. 18. 7.

Heb. 12. 15.

Hoc: *Contemplantes ne quis desit gratiæ Dei; ne qua radix amaritudinis sursum germinans impediat &c.* De cogitationibus ait ab Apostolo dici, hoc est, ne qua sit in nobis cogitatio

Ὅτι τὸ παρὰ τῷ Ἰὼβ εἰρημένον· Μυρμηκολέων ὤλετο, παρὰ τὸ μὴ ἔχειν βορὰν· τὸν διάβολον φησὶν αἰνιγματίζειν. ὡς λέων μὲν περιέρχεται ὠρυόμενος, καὶ τίνα καταπίῃ ζητῶν· ἡττηθεὶς δὲ, οὐκέτι ὡς λέων, ἀλλ' εἰς μύρμηκα συσταλεὶς, ἐντρεπόμενος ἀφίσταται, καὶ διόλλυται, βορὰν ἐν ἀνθρώποις μὴ εὑρίσκων. βορὰ δὲ καὶ ἰσχὺς τοῦ διαβόλου, ἡ ἐν ἀνθρώποις εὑρισκομένη ἁμαρτία· ἧς ἀπούσης ἐκεῖνος ὄλλυται.

Ὅτι, φησὶν, αὐτὸς ὁ διάβολος τὸν ἄνθρωπον καὶ ἐπὶ τὰ ἁμαρτήματα προσκαλεῖται, καὶ πάλιν αὐτὸς κατὰ τοῦ πεισθέντος αὐτῷ ἔκδικος γίνεται τοῦ θεοῦ· (καὶ) ἐχθρὸς καὶ ἐκδικητὴς παρὰ τῆς γραφῆς ὀνομαζόμενος. ἐχθρὸς μὲν, καθότι ταῖς θείαις ἐντολαῖς ἀντινομοθετῶν, πείθει τοὺς ἀνθρώπους ἀντὶ τῶν κρειττόνων τὰ χείρονα αἱρεῖσθαι· ἐκδικητὴς δὲ, καθότι πάλιν αὐτὸς ἀναγκάζεται τὸν ἁμαρτήσαντα κολάζειν. παράδοτε γάρ φησι τὸν τοιοῦτον τῷ σατανᾷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκὸς, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ ἐν τῇ ἡμέρᾳ τοῦ κυρίου. καὶ ὅρα λοιπὸν φιλανθρωπίαν θεοῦ, καὶ κακίαν τοῦ διαβόλου. ὁ μὲν θεὸς τὸν ἁμαρτήσαντα θέλων καθᾶραι, παραδίδωσι διὰ τῆς ἀποστολικῆς φωνῆς ὡς δημίῳ τῷ διαβόλῳ· ὁ δὲ ἕστηκε βουλόμενος ὡς λέων καταπιεῖν, ὃν αὐτὸς ἔπεισεν ἐξαμαρτεῖν. καὶ οὐκ ἔγνω, ὅτι τὸ σῶμα παρεδόθη αὐτῷ, οὐκ εἰς παντωλεθρίαν, ἀλλ' εἰς σωφρονισμόν· ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ. τῆς γὰρ ψυχῆς οὐδεμίαν ἐγχειρίζεται ἐξουσίαν, ὡς δείκνυται καὶ ἐπὶ τοῦ γενναίου Ἰώβ. καὶ γὰρ καὶ ἐπ' ἐκείνου λαβὼν τὴν ἄλλων τὴν ἐξουσίαν, ἐπιτάττεται μὴ τολμῆσαι ἅψασθαι τῆς ψυχῆς, τουτέστι, φρενῶν ἔκστασιν μὴ ἐπενεγκεῖν. καὶ σημείωσαι, ὅτι καὶ ἐπὶ τοῦ δικαίου Ἰὼβ, καὶ ἐπὶ τοῦ ἡμαρτηκότος ἐν Κορίνθῳ, οὐ δέχεται τὴν τῆς ψυχῆς ἐξουσίαν ὁ πονηρός· μᾶλλον μὲν οὖν ἀπορρίζεται αὐτῆς. παραδίδοται γὰρ αὐτῷ καὶ ὁ ἐν Κορίνθῳ· ἵνα, φησὶ, τὸ πνεῦμα σωθῇ. ἐμπεσὼν γὰρ ὁ ἡμαρτηκὼς τῷ πειρασμῷ εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκὸς, καὶ ταῖς ἀλγηδόσι τοῦ σώματος καταθλιβόμενος, ἐπιγνοὺς τὸ ἐκ ποίας ῥίζης αὐτῷ βλαστάνει τὰ ἀλγεινά· καὶ ἀναγκάζεται καὶ μὴ θέλων μισῆσαι τὴν ἁμαρτίαν, καὶ πρὸς τὴν ἐπιστροφὴν δραμεῖν, συνδιασώσασθαί τε τῷ σώματι τὴν ψυχήν. πῶς δὲ ἔλαβεν ὁ σατανᾶς τὴν ἐξουσίαν κατὰ τοῦ ἡμαρτηκότος; ἀφορισθέντος αὐτοῦ ἀπὸ πάντων, ἀπό τε τῆς ἐκκλησίας καὶ τῆς τῶν ἱερῶν μυστηρίων κοινωνίας. διὸ ἀξίως ἐπιτιμηθέντι, καὶ πληγέντι, καὶ ἐπιστραφέντι, πάλιν χαρισθῆναι αὐτῷ, ὧν ἐκεκώλυτο, γράφει. ὧν ἀξιωθεὶς, οὐκέτι οὐδὲ τὴν ἐξουσίαν εἶχεν ὁ σατανᾶς, ἣν περιείληφε κατὰ τοῦ σώματος αὐτοῦ.

Ὅτι φησὶ τοὺς μὲν ἀφ' ἑαυτῶν ἐπιστρέφοντας εἰς μετάνοιαν, ἐναγκαλιζόμενος ὁ κύριος ἐπιδέχεται· τοὺς δὲ μὴ οἴκοθεν μετανοοῦντας, σωφρονίζων ἀνακαλεῖται. καὶ ταύτην δὲ ἀναπτύσσων τὴν ἔννοιαν ὁ ἀπόστολος, λέγει· Εἰ γὰρ ἑαυτοὺς διεκρίνομεν, οὐκ ἂν ἐκρινόμεθα· κρινόμενοι δὲ, ὑπὸ τοῦ κυρίου παιδευόμεθα, ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ κατακριθῶμεν. τὸ δὲ ἵνα μὴ σὺν τῷ κόσμῳ, οὐ τῷ ποιήματι λέγει· καλὸν γὰρ τὸ τοῦ θεοῦ ποίημα, ἀλλὰ κόσμον νῦν τὴν ἐν τῷ κόσμῳ λέγει πονηρίαν, τὰ σκάνδαλα τοῦ πονηροῦ. διὸ καὶ ὁ κύριός φησιν· Οὐαὶ τῷ κόσμῳ ἀπὸ τῶν σκανδάλων αὐτοῦ.

Ὅτι τὸ ἐπισκοποῦντες, μή τις ὑστερῶν (ἀπὸ) τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ, μή τις ῥίζα * κακίας ἐνοχλῇ, καὶ τὰ ἑξῆς· περὶ τῶν λογισμῶν εἰρῆσθαι τῷ ἀποστόλῳ, φησὶ, τουτέστι, μή τις ᾖ λογισμὸς ἐν ἡμῖν πονηρὸς καὶ-

* πικρίας ἄνω φύουσα, ἐνοχλῇ

προσκαίμενος ἔτι τῷ διαβόλῳ, καὶ ὑστερούμενος τῆς χάριτος τοῦ θεοῦ. ὅταν γάρ τις λογισμὸς, ὥσπερ τις ῥίζα πονηρίας ἐγκαλυπτόμενος ἐν ἡμῖν ᾖ, κἂν τὰς πλείους διὰ ἐπιστροφῆς ἐξεῤῥιζώσαμεν, ἀλλ' οὖν ἐκεῖνος ὁ ὑπολειφθεὶς, κατὰ μέρος αὐξανόμενος, καὶ εἰς ἐπίδοσιν προελθὼν, ἐπικρατέστερος γίνεται, καὶ μιαίνει τοὺς ἄλλους τοὺς τὸ ἀγαθὸν μετιόντας λογισμούς. ἐκκόπτειν οὖν παραινεῖ πάσης ἁμαρτίας ῥίζαν, ἵνα δίχα πόνων ὁ ἄνθρωπος τὰς ἐντολὰς κυρίου ἀνενοχλήτως καρποφορῇ.

Ὅτι καὶ διὰ τῶν κυνῶν, φησὶν, ἡ παραβολὴ ἀπηνέστερον ἐλέγχει τὸν πλούσιον ἐκεῖνον, οὗ πρὸ τοῦ πυλῶνος ὁ Λάζαρος ἔῤῥιπτο. οἱ μὲν γὰρ κύνες οἰκτείροντες αὐτοῦ τὴν πολλὴν ταλαιπωρίαν, ὅπερ ἠδύναντο ποιεῖν ὑπέστησαν, περιλείχοντες καὶ οἷον ἀποσμήχοντες αὐτοῦ τὸ ἕλκος ταῖς γλώσσαις. ὁ δὲ καὶ τῶν κυνῶν περὶ τὸ ὁμόφυλον ἀπηνέστερος, καὶ δι' αὐτῶν ἠλέγχετο τῶν κυνῶν. διὰ τοῦτο κἀκεῖνον τὸ πῦρ ἀνελεημόνως *ὑπέρχεται.

* μετέρχεται.

Ὅτι τὴν παραβολὴν τὴν περὶ τὸν γάμον καὶ τοὺς καλοῦντας, καὶ τοὺς καλουμένους καὶ μὴ ὑπακούοντας, καὶ τὰ ἄλλα τὰ περὶ αὐτὴν, οὕτως ἀναπτύσσει· γάμον μὲν, τὴν βασιλείαν τοῦ θεοῦ· καλοῦντας δὲ τινας, τοὺς προφήτας· καλουμένους δὲ, πρῶτον τὸν Ἰσραήλ· οἳ οὐκ ἠθέλησαν εἰσελθεῖν. ὅθεν ἀποστείλας ὁ βασιλεὺς τὰ στρατεύματα αὐτοῦ, ἤτοι τὴν Ῥωμαϊκὴν ἀρχὴν, πάντας τοὺς μὴ ὑπακούσαντας ἐπὶ τὸ πιστεῦσαι τῷ κηρυττομένῳ Χριστῷ καὶ σωτῆρι ἡμῶν ἀπέσφαξε, καὶ τὴν πόλιν, ἤτοι τὰ Ἱεροσόλυμα, ἐνέπρησε πυρί. καὶ λοιπὸν πέμπει δούλους ἑτέρους, ἤτοι τοὺς ἀποστόλους. καὶ ἐξελθόντες εἰς τὰς ὁδοὺς καὶ φραγμοὺς, τουτέστι, τοὺς ἀτελεῖς καὶ τῆς πόλεως τοῦ θεοῦ ἀναξίους, ἤτοι τοὺς ἔτι *διεῤῥιμμένους τῇ καὶ ποικίλῃ πλάνῃ θεοῦ ἀπεσχοινισμένους, οὕστινας καλοῦσι. καὶ οἰκεῖοι ἢ οἱ δοκοῦντες οἰκεῖοι, τῇ κλήσει ὑπακούουσι. καὶ μαθητεύουσιν ἀποστέλλει πονηρούς τε καὶ ἀγαθούς. ἐν δὲ τῇ συντελείᾳ· τότε γὰρ ὁ γάμος *πληροῦται τῶν ἀνακειμένων, τότε καὶ τοὺς κεκλημένους ὁ βασιλεὺς *φιλοφρονεῖ, καὶ οὐδένα ἐξωθεῖ, πλὴν τοὺς οὐκ ἐνδεδυμένους ἔνδυμα γάμου, ἤτοι, ὅπου τὸ τῆς ἀφθαρσίας ἔνδυμα οὐκ ἐνεδύσαντο διὰ τοῦ βαπτίσματος, καὶ οὐδὲ εἶχον ἔνδυμα· καὶ ἢ καθαρὸν αὐτὸ ἀμφιέννυνται, ἢ καὶ ῥυπώσαντες, ἐλεημοσύναις καὶ τῆς μετανοίας ἀπεπλύναντο· καὶ εἰς τὸν νυμφῶνα *εἰσάγει φιλοφρόνως τοῦ νυμφίου μετόχους ἀποφαίνει.

* διεῤῥιμμένους. M. M.

* al. ἀναπληροῦται.

* ἴσ. φιλοφρονεῖται ... φιλοφρονεῖ ...

adhærens adhuc diabolo, quæ nos Dei gratia priuet. Quando enim aliqua cogitatio tanquam radix quædam malitiæ in nobis pullulat, etsi plures per conuersionem eradicauimus, tamen illa occultè relicta, ex parte crescens & prodiens, inualescit, & * inquinat alias cogitationes ad bonum inclinantes. Exscindere igitur hortatur omnis peccati radicem, vt omnino homo Dei præcepta sine molestia cum fructu exequatur.

EVLOGIVS.

* μιαίνει legendum puto.

Per canes, inquit, parabola crudeliorem illum diuitem coarguit, cuius ante fores Lazarus iacebat. Canes enim commiseratione magnæ illius calamitatis, quantum facere potuerunt præstiterunt, lambentes vlcera linguis suis. Ille verò canibus erga fratrem suum truculentior, etiam per ipsos canes reprehensus est. Ideò illum ignis sine misericordia ambit.

Luc. 16. 21.

Parabolam de iis, qui ad nuptias vocant, & vocati sunt, & venire noluerunt, aliaque id genus, sic explicat; nuptias quidem regnum DEI, vocantes verò Prophetas, vocatos autem, primum Iudæos, qui venire noluerunt, vnde mittens rex exercitum suum, videlicet Romanorum Imperatorem, omnes, qui non obedierunt ad credendum Christo prædicato, & Saluatori nostro, occidit, & vrbem Hierosolymam incendit. Postremo misit alios seruos, scilicet Apostolos, & exeuntes in vias, & sepes, hoc est, viles & Dei ciuitate indignos, videlicet qui proiecti, & variis erroribus à Deo separati sunt, illos vocant: & domestici aut qui videntur domestici, vocationem audierunt. Et docuerunt Apostoli malos & bonos. In consummatione autem: Tunc enim nuptiæ impletæ sunt discumbentibus, tumque vocatos Rex amicè suscipit, & neminem eiicit, nisi qui vestem nuptialem nō haberent, scilicet qui incorruptionis vestem non induerunt per baptismum, & nec habuerunt vestem, vel puram illam induerunt, vel impuram pœnitentia & eleemosynis abluerunt, & ad nuptias introduxit, & amoris sponsi participes ostendit.

Matth. 22.

E LIBRO QVINTO.

MVTA fiant labia dolosa, quæ loquuntur aduersus iustum, vt canit Dauid. Hoc facere ait Nouatianos Alexandriæ, contra Martyres Christi blaterantes. Comparituri autem, inquit, in vltimo iudicij die, non habebunt sui defensionem, nec aperire os, nec mouere labra poterunt, qui hoc tempore contra CHRISTI Martyres linguam exacuerunt.

Psal. 30. 19.

Quod dictum est ab Apostolo de Alexandro ærario fabro: *Alexander ærarius multa mala mihi ostendit: reddet illi Dominus in illo die.* alij quidem Patres imprecationem esse negant, sed tantum denuntiationem eorum quæ passurus

2. Tim. 4. 14.

Ἐκ τοῦ ε΄ λόγου.

Ὅτι ἄλαλα γενηθήτω τὰ χείλη τὰ δόλια, τὰ λαλοῦντα κατὰ τοῦ δικαίου, ᾄδει ὁ Δαυίδ· [τοῦτον] προσφέρειν φησὶ καὶ τοὺς ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ Ναυατιανοὺς, κατὰ τῶν μαρτύρων τοῦ Χριστοῦ κατολογοῦντας· παρεστῶτες γὰρ φησιν, ὅτι κατὰ τὴν μέλλουσαν ἡμέραν, οὐκ ἀνέξουσιν ἀπολογίαν, οὐδὲ διᾶραι στόμα, καὶ κινῆσαι χείλη δυνήσονται· ὅτι ἐν τῷ παρόντι κατὰ τῶν Χριστοῦ μαρτύρων τὴν γλῶσσαν ἠκόνησαν. Ὅτι τὸ περὶ Ἀλεξάνδρου τοῦ χαλκέως εἰρημένον παρὰ τοῦ ἀποστόλου* Ἀλέξανδρος ὁ χαλκεὺς πολλά μοι κακὰ ἐνεδείξατο· ἀποδώσει αὐτῷ* κύριος· ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ· οἱ μὲν ἄλλοι τῶν πατέρων οὐκ ἀρὰν εἶναί φασι τὸν λόγον, ἀλλὰ μόνον ἀπόφασιν ὧν ἤμελλεν

* αὐτῷ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ. al.

EVLOGIVS. esset à Deo Alexander: Hic verò Eulogius planè maledictionem ei esse illatam affirmat, Alexandro, qui pœnitentiam non egerit, & ab improbitate sua non conuersus fuerit.

Psa. 33. 20. De sanctorum reliquiis.

Dauid de iustificatis tribulatione loquens ait: *Custodit Dominus omnia ossa eorum, vnum ex his non confringetur.* ostendit ossa illa vitam dare posse, & accedentibus medicinam præbere. Hæc enim ipsa ossa, quæ à Christo nunc conseruantur, sibi inuicem vnita animæ coniungentur, & mercedem simul certaminum accipient. Et multa alia possem sumere ad demonstrandum inesse virtutem aliquam ossibus sanctorum. Indicat autem mortuus quidam, quem in hostium irruptione ferentes, cùm decenter non possent propter vim vrgentem suo sepulchro condere, ibi eum sepelierunt, vbi * sancti viri ossa iacebant. Nam cum mortuus sancti viri reliquiis admoueretur, dicto citius è sepulchro assurrexit, & cùm domum se contulisset, deprehensum postea est capsam illam sancti viri corpus continere.

* Elisei Prophetæ. 4. Reg. 13. 21.

Dimitti ait peccata aliis per baptismum, eos in cæteris beatos prædicans: quibusdam verò superesse vt per confessionem & pœnitentiam dimittantur. Sunt vero alij Patres, qui aliter hoc dictum explicant.

Non videtur mihi rectè dicere, quòd Apostolus ponat tres ordines hominum. Vnum quidem martyrum, & iustorum, quos ait non iudicandos, sed iudices fore, his verbis: *An nescitis quod sancti de mundo iudicabunt.* Secundus autem ordo eorum qui non iudicabuntur, vt impiorum, & qui non seruierunt Deo. Resurgent enim illi, nec ad iudicium deducentur. Ait enim Dauid: *Ideo non resurgent impij in iudicio* cum iudicandis. Tertius ordo est eorum, qui Deum quidem coluerunt, peccatis autem multis obnoxij fuerunt, pro quibus vt respondeant iudicio sistentur, quorum inuicem participes fuimus. Sic quidem Eulogius: Sed neque exactè oratio conuincit, iudices constitutos cum Christo esse; neque, non omnes ante tribunal comparituros. Semper enim impij seipsos condemnant, veruntamen iudicium sustinebunt, ad reddendam rationem. Apostolus enim non collocat sanctos cum Christo iudices, sed redargutionem mundi, & condemnationem eorum, qui sanctorum more non vixerunt, ostendit futuram. Quemadmodum dicitur in Euangeliis, Niniuitas & reginam austri, quæ tunc fuit, iudicaturos generationem, quæ Christo non credidit.

Matth. 12. 41. & 42.

Dauid tres nominat ordines his verbis: *Ideo non resurgent impij in iudicio.* Vide vltimum ordinem, *neque peccatores in consilio iustorum.* Vide eum qui sequitur, *quia nouit Dominus viam iustorum.* Vide, inquit, optimum ordinem, & horum singulos habere proprium, & attributum sibi pro meritis locum.

Psal. 1. 5.

Ἀλέξανδρος πέπονθεν ὑπὸ κυρίου. οὗτος δὲ, κατάρας αὐτῷ ἐπαχθῆναί φησι, καὶ ἐπηνέχθαι Ἀλεξάνδρῳ διὰ τὸ ἀμεταμέλητον καὶ ἀνεπίστροφον τῆς αὐτοῦ μοχθηρίας.

Ὅτι ὁ Δαυὶδ φησὶ περὶ τῶν διὰ θλίψεως δικαιωθέντων, λέγων· φυλάσσει κύριος πάντα τὰ ὀστᾶ αὐτῶν, ἓν ἐξ αὐτῶν οὐ συντριβήσεται· δείκνυσιν, ὅτι * ζωτικὰς ἔχουσι, καὶ παρέχειν ἐστὶν ἱκανὰ τοῖς προσιοῦσιν ἰάματα. διὰ γὰρ ταῦτα τὰ νῦν ὑπὸ τοῦ κυρίου φυλασσόμενα ὀστᾶ, ἑνωθέντα ἀλλήλοις, ἀπολαμβάνει αὐτῶν τὴν οἰκείαν ψυχὴν, καὶ κοινωνεῖ τῶν ἐπάθλων, ἃ ἐν τοῖς ἄθλοις ἀπέλαβον. Καὶ πολλὰ μὲν ἔστι καὶ ἄλλα λαβεῖν εἰς ἀπόδειξιν, ἐνεῖναι δύναμίν τινα τοῖς τῶν ἁγίων ὀστέοις. δηλοῖ δὲ καὶ ὁ νεκρὸς, ὃν οἱ κομίζοντες κατά τινα ἐχθρῶν ἐπιδρομὴν, μὴ δυνηθέντες τῷ δέοντι τάφῳ παραδοῦναι, τῆς περιστάσεως αὐτοὺς ἐκβιαζομένης, τῷ τάφῳ ἔνθα τὰ ὀστᾶ τοῦ ἀνθρώπου ἐτέθαπτο τοῦ θείου * συγκατέθαψαν. καὶ γὰρ ὁ νεκρὸς πελάσας τοῖς τοῦ προφήτου λειψάνοις, θᾶττον λόγου τοῦ τάφου ἀνίσταται· καὶ δρόμῳ τὸν οἶκον καταλαβὼν ἐξετάζεται ἔμψυχος στήλη καὶ ἀπόδειξις τοῖς τῶν ἁγίων προστιθέμενος. καὶ πολλὰ ἄλλα.

* ἐν ζωτικὴν δύναμιν.

* al. ἐγκατέθαψαι.

Ὅτι τοῖς μὲν ἀφεθῆναί φησι τὰς ἁμαρτίας διὰ τοῦ βαπτίσματος· τῶν μὲν ἄλλων μακαρίζων τοὺς τοιούτους· τοῖς δὲ περιλείπεσθαι καὶ ἀφεθῆναι δι' ἐξομολογήσεως καὶ μετανοίας. εἰσὶ δὲ ἄλλοι τῶν πατέρων, οἳ ἄλλως τὴν τοῦ ῥητοῦ ποιοῦνται ἀνάπτυξιν.

Ὅτι φησὶν οὔ μοι δοκεῖ ἀκριβῶς λέγειν, ὅτι τρία τάγματα τῶν ἀνθρώπων ὁ ἀπόστολος μηνύει· ἓν μὲν τῶν μαρτύρων καὶ δικαίων, οὓς οὐ κρινομένους ἀλλὰ κριτὰς αὐτοὺς ἀποφαίνει κατὰ τὸ εἰρημένον φησίν· οὐκ οἴδατε ὅτι οἱ ἅγιοι τὸν κόσμον κρινοῦσι; δεύτερον δὲ, μὴ κρινομένων τῶν ἀσεβῶν τυγχάνει, τῶν μὴ λελατρευκότων θεῷ· ἀναστήσονται μὲν γὰρ καὶ οὗτοι, εἰς κρίσιν δὲ οὐκ ἀχθήσονται, ἀλλ' εἰς κατάκρισιν· καὶ γάρ φησιν ὁ Δαυίδ· διὰ τοῦτο οὐκ ἀναστήσονται ἀσεβεῖς ἐν κρίσει μετὰ κρινομένων. τρίτον δὲ εἶναι τάγμα, ὃ θεοσεβεῖν ᾑρετίσαντο· τοῖς ἁμαρτήμασι δὲ πολλοῖς ἐνέχονται· ὧν καὶ ἡ κρίσις ἔσται πρὸς ἀπολογίαν ἐκκαλυμμένη, ὧν ἔστιν οἳ ἑτέροις ἐκοινώνησαμεν. οὕτω μὲν ὁ Εὐλόγιος. ἀλλ' οὔτε τὸ κριτὰς συγκαθεσθῆναι τῷ Χριστῷ, ἀκριβὴς λόγος δίδωσιν· οὔτε τὸ μὴ πάντας παραστῆναι τῷ βήματι. ἀεὶ γὰρ καὶ οἱ ἀσεβεῖς αὐτοκατάκριτοι. ἀλλ' ὅμως λόγον ἀπαιτούμενοι, τὴν κρίσιν λαβοῦσι. καὶ τὸ ἀποστολικὸν δὲ ῥητὸν οὐ συγκαθίζει Χριστῷ κριτὰς τοὺς ἁγίους· ἀλλὰ ἔλεγχον τοῦ κόσμου καὶ κατάκρισιν τῶν ὅσοι μὴ κατ' ἐκείνους ἐπολιτεύσαντο, παρέσεσθαι ἐσόμενον. ὥσπερ λέγεται καὶ ἐν τοῖς εὐαγγελίοις· Νινευίτας καὶ βασίλισσαν νότου τὴν τότε κατακρίνειν ἀπίστως ἔχουσαν τῷ Χριστῷ γενεάν.

Ὅτι ὁ Δαυὶδ τὰ τρία προσαγορεύει τάγματα διὰ τούτων τῶν ῥημάτων· Διὰ τοῦτο οὐκ ἀναστήσονται ἀσεβεῖς ἐν κρίσει· ἰδοὺ τὸ ἔσχατον τάγμα· οὐδὲ ἁμαρτωλοὶ ἐν βουλῇ δικαίων. [ἰδοὺ τὸ] ἐχόμενον· ὅτι γινώσκει κύριος ὁδὸν δικαίων, ἰδοὺ φησὶ, καὶ τὸ ἄριστον τάγμα· καὶ τούτων ἕκαστον ἰδίαν ἔχειν ἀπονενεμημένην αὐτῷ δι' ὧν ἔπραξε χώραν.

Ἐκ τοῦ ϛ' λόγου.

Ὅτι ἐν τῷ ἕκτῳ λόγῳ ἐλέγχει τὸ φερόμενον Ναυάτου ψευδομαρτύριον, ὃ καὶ εἰς Ναυάτον μὲν, λέγει ἕνα ὄντα τῶν ὑπὸ Μακεδόνιον ἐπίσκοπον ῥώμης τεταγμένων * ὀκτὼ πρεσβυτέρων μόνον τὸ μαρτύριον τῆς εἰς χριστὸν ὁμολογίας διενεγκεῖν. τοὺς δὲ ἑπτὰ ἅμα Μακεδονίῳ * ἐπιθῦσαι τοῖς εἰδώλοις, μεμαρτυρηκέναι δὲ σὺν αὐτῷ μόνους ἐκ πάντων σχεδὸν τῶν τῆς δύσεως χριστιανῶν Μάρκελλον καὶ Ἀλέξανδρον ἐπισκόπους ἀκυληΐας, καὶ Ἀγαμέμνονα ἐπίσκοπον τιβεριάδος. οὓς ἅμα Ναυάτῳ μετὰ τὸ μαρτύριον ἰδίᾳ συνοικοῦντας καὶ συνάγοντας μὴ ἀνέχεσθαι τοῖς ἐπιτεθυκόσι συνιερᾶσθαι. ἐπιθεῖναί τε τούτους αὐτῷ τοὺς ἐπισκόπους τὰς χεῖρας, τὴν τῆς ῥώμης ἀρχιερατικὴν ἀξίαν * τελεσιουργοῦντας. γενέσθαι δὲ τὸ μαρτύριον, Δεκίου μὲν καὶ Οὐαλλερίου ῥωμαίων βασιλεύοντος, Περεννίου δὲ δουκηναρίου τὴν κατὰ τῶν χριστιανῶν ἀπόνοιαν καὶ τιμωρίαν ἐγκεχειρισμένου. καὶ μαρτύριον ἐκεῖνο τὸ γράμμα τὴν ἐπιγραφὴν ἔχει· οὔτε δὲ μάστιγας οὔτε ποινὴν ἢ βάσανον τὸν Ναυάτον διενεγκεῖν ἀναγράφει. καίτοι τὸν πάντοτε ὠμότατον κατὰ χριστιανῶν γεγονότα Περέννιον ἀναγράφων, εἰς διαλέξεις περὶ μαρτυρίου ἀλλοκότους Ναυάτου τὴν μαρτυρίαν περικλείσας, οὕτως αὐτὸν ἐξάγει τοῦ ζῆν, ὀνείρων ἄνθεσιν ἐστεφανωμένον. τοῦτο δὴ τὸ κακόπλαστόν τι καὶ ἀδιάστατον γραμματίδιον ἐν τῷ ἕκτῳ αὐτοῦ διελέγχει λόγῳ. λέγει δὲ αὐτὸς τὸν Ναυάτον, ἀρχιερατεύοντος Κορνηλίου ῥώμης, τὸν πρῶτον βαθμὸν τῶν διακόνων ἔχειν * λαβόντα παρὰ Κορνηλίου. εἶναι δὲ τότε θεσμὸν τῇ ἐκκλησίᾳ ῥωμαίων, τὸν ἀρχιδιάκονον, τελευτῶντος τοῦ ἐπισκόπου, εἰς τὸν τῆς ἐπισκοπῆς ἀντικαθίστασθαι θρόνον· τὸν δὲ Κορνήλιον θείᾳ ἐμπνεύσει τὸ φίλαρχον καὶ νεωτεροποιὸν ἀνάξιον τοῦ τηλικούτου ἀξιώματος διορᾶν, εἰς πρεσβυτέρους χειροτονήσαντα μεταταξαι, τὴν πάροδον αὐτῷ τὴν εἰς τὸν ἀρχιερατικὸν θρόνον ῥώμης παντελῶς ἀποκλείσαντα. τὸν δὲ καιροφυλακήσαντα τὴν νομοθεσίαν διατελεῖν, Κορνήλιον ἄλλα τε τῶν ἡμαρτηκότων εἰλικρινῶς μετανοοῦντας, καὶ τοὺς ὅσοι προσεκύνησαν εἰδώλοις, σπλάγχνοις πατρικοῖς ὀδυρόμενος προσδεχόμενον τοῦτο ἐκεῖνος πρόφασιν θέμενος, ἐρράγη τε τῆς ἐκκλησίας, καὶ Κορνηλίου * κατηυθαδιάσατο. καθαροὺς μὲν τοὺς ὅσοι αὐτῷ ἐπλήρουν τὸ κατὰ τῆς ἐκκλησίας ὀνομάσας σύνταγμα· Κορνηλιανοὺς δὲ, τοὺς τὴν αὐτοῦ βδελυξαμένους φιλαρχίαν, καὶ κατὰ τῶν μετανοούντων ἀπόνοιαν. Κορνήλιον μὲν οὖν, τὸν τῆς ῥώμης ἐπίσκοπον μετὰ ταῦτα, καὶ καλλινίκῳ μαρτυρίου τέλει τὸν βίον ἀναλῦσαι, ὁ ἀρχιερεὺς Ἀλεξανδρείας Εὐλόγιος ἀναγράφει. Ἔστι δὲ τὴν φράσιν ὁ ἀνὴρ οὐ τῶν ἐπὶ παιδείᾳ διαπρεπόντων ἡ συγγραφὴ ὄνομα ἔχειν· ὅς γε οὐδ᾽ αὐτὸ τὸ σόλοικα καὶ ὑποβάρβαρα γράφειν ἐνίοτε * περιαιρεῖται. ἐν μέντοι τοῖς γραφικοῖς νοήμασι πολλαχοῦ οὐδὲ τῶν ἀρίστων ἀπολείπεται· τὸ πιθανὸν δὲ καὶ ἡδὺ, ὡς τοιαύτῃ φράσει, οὐκ ἀδύνατος ἐστὶν ἐνεργάσασθαι.

Ἃ μὲν οὖν φιλολογουμένοις ἡμῖν καθ᾽ ἑαυτοὺς εἰς ἀνάμνησιν ἐλθεῖν συνηνέχθη, χωρὶς

* al. [illegible]

* διακόνων παρὰ M. N.

* κατηυθαδιάσατο. M. M.

* νεωτερίζειν. M. M.

E LIBRO SEXTO.

Libro sexto ostendit Nouati falsum, quod circumfertur, martyrium. quod, vel contra ipsum nouatum, docet vnicum duntaxat, ex octo Presbyteris qui sub Macedonio Episcopo ordinati erant, martyrium confessionis in Christum pertulisse: septem vero vnà cum Macedonio sacrificasse idolis. At cum ipso martyrium subiisse penè solos è Christianis Occidentis Marcellum & Alexandrum, Episcopos Aquileiæ, & Agamemnonem Tiberiadis Episcopum: qui cum Nouato post Martyrium priuatim habitantes, & conuersantes, noluerint vnà cum istis sacrificatoribus sacrificare. Imposuisse autem illi manus Episcopos, vt Pontificatu Romæ perfungeretur. Factum est hoc Martyrium Decio, & Valerio Imperatoribus Rom. Perennio Ducenario suppliciis Christianos afficere iusso. Et Martyrium hoc inscriptum est, Nec flagella, nec tormenta, nec eculeum Nouatum tulisse scribit. Quamuis Perennium crudelissimum in Christianos fuisse scribat, ad disputationes de Martyrio nouas, Nouati Martyrium adducens. Sic illum eximit ex hac vita, somniorum floribus coronatum. Hoc vero falso confictum paucarum pagellarum scriptum, libro sexto refutat. Dicit autem Nouatum Cornelio Pontificatum Romæ tenente, primum gradum Diaconi à Cornelio accepisse. Fuisse verò tunc institutum in Ecclesia, Archidiaconum, mortuo Episcopo, in Episcopatu illi, facta manuum impositione, surrogari. Cornelium vero diuina inspiratione cum eum videret nouis rebus studentem, & * imperium affectantem, indignum tali dignitate, inter presbyteros ordinasse, & viam illi ad Pontificatum Romæ omnino præclusisse. Nouatus vero captans occasionem instituti exequendi, cùm videret Cornelium eos qui verè pœniterent, cum ob alia peccata, tum ob idolorum cultum, paternis visceribus condolendo in gratiam recipere: hac ille occasione vsus, desciuit ab Ecclesia reiectus, & Cornelio pertinaciter restitit. Puros autem nominauit eos, qui secum agmen contra Ecclesiam facerent: Cornelianos verò, qui eius ambitionem & dementiam contra pœnitentes detestarentur. Postea verò Cornelium Romanum Episcopum egregio martyrio vitam finiisse Alexandrinus Archiepiscopus Eulogius refert. Non potest autem ille nomen inter eos habere, qui eruditione & historia excellunt, quòd interdum solœcismos & barbarismos admittat. In S. Scripturæ sanè intelligentia ne optimis quidem passim cedit. Tali autem Phrasis genere dicere ad persuadendum & delectare, non prorsus non potest.

Quæ igitur studiosè nobis priuatim commentantibus memoria suppeditauit, præter ea,

Cornelius Pont. maximus.

* φίλαρχον forte.

EVLOGIVS. quorum studium & exercitatio artes & scientias gignunt, vnde notitia quouis modo nobis & de libris iudicium creuit, hactenus veluti typo breuiter complexi sumus. Producitur autem hoc opus ad trecentos & quindecim au-ctores: prohibiti tamen sumus ad trecentos peruenire. Tu verò, dilectissime omnium quibus-cum fœtus meos communico, si me legationem meditantem humanæ vitæ terminus occuparit, habes quod petiuisti ex voto amicitiæ iuxta ac solatij pignus, & primitias atque finem, vt defungar voluntati tuæ obsecutus mentis operatione. Si verò exinde nos DEI opt. max. voluntas atque benignitas incolumes in mutuum conspectum atque cóplexum stiterit, fortassis aliarum editionum non minorum hæc principium fuerint, quæ simili forma tibi emolumentum adferent.

FINIS OPERIS.

Deo summè misericordi gloria in sæcula sæculorum, Amen.

ὧν ἡ σπουδὴ καὶ μελέτη τέχνας φιλεῖ καὶ ἐπιστήμας ἐργάζεσθαι, ἀφ' οὗ πέρ τις αἴσθησις ἡμῖν ἁμηγέπη καὶ κρίσις λόγων ἀνεφύη, μέχρι τοῦ παρόντος τῶν ἀνεγνωσμένων, ὡς ἐν τύπῳ, συνεκδόσεως· εἰς τοσοῦτον, οἶμαι, συνάγεται πλῆθος τριακοσιοστῷ καὶ πέντε καὶ δεκάτῳ μέρει. παρῆλθεν ἄχρι τῶν τριακοσίων κωλυόμενον. Σὺ δ', ὦ τῶν ἐμοὶ κεκοινωνηκότων μηξικῶν ὠδίνων ἐρασμιώτατε, εἰ μὲν ταύτην τὴν πρεσβείαν διανοουμένου τὸ κοινὸν καὶ ἀνθρώπινον καταλάβοι τέλος· ἔχεις τὴν αἴτησιν τῆς ἐλπίδος οὐ διαμαρτήσασαν, φιλίας τε ἅμα καὶ παραμυθίας ὑπόθεσιν καὶ ἀνάμνησιν· καὶ δὴ καὶ ἀπαρχὴν καὶ τελευτὴν ἀφοσιουμένην τὴν σὴν κατὰ λογικὴν θεωρίαν αἰτήσεων τὴν ἐκπλήρωσιν. εἰ δ' ἐκεῖθεν ἡμᾶς ἀνασωσάμενον τὸ θεῖόν τε καὶ φιλάνθρωπον νεῦμα εἰς τὴν ἀλλήλων θέαν καὶ προτέραν ἀπόλαυσιν ἀποκαταστήσει, τάχα ἂν ἑτέρων ἐκδόσεων οὐκ ἐλαττόνων ἀρχὴ ταῦτα εἴη, παραπλησίῳ τύπῳ παρεχομένων σοι τὴν ὠφέλειαν.

Τέλος· καὶ τῷ Θεῷ τῷ πανοικτίρμονι δόξα εἰς αἰῶνας αἰώνων, Ἀμήν.

NOTÆ

NOTÆ DAVIDIS HOESCHELII AVGVSTANI AD BIBLIOTHECAM PHOTII, P. C.

QVINQVENNIVM iam est, & quod excurrit, quum viri, hic Augustæ, summi auctoritate, de Bibliotheca Photij, alicunde certo pretio redimenda laborare cœpi; quod vel è pauculis, quæ inde expressa extarent, luce illam esse dignissimam facillimè coniici posset. Eodem fermè tempore, vir clarissimus Andreas Schottus Anuerpianus suo ære, nulla alia de causa, idem Opus Photianum è Codd. Gulielmi Card. Sirleti, cuius Bibliotheca nunc est Ascanij Card. Columnæ, transcribendum, & cum Vaticano, qui è Veneto Card. Bessarionis fuit manu recenti exscriptus, conferendum curauit. Is igitur Schottus, visa noui characteris Augustani elegantia, munus illud litterarium & vere πολυτίμητον, sua sponte, pro amore innato Reip. literariæ iuuandæ, nobis obtulit, vt iuris tandem publici volumen totum fieret, ac iisdem August. typis excuderetur, nec in partes discerptum exiret. De quo, vt & de liberalitate eius, qui sumptus Typographo necessarios suppeditaturus esset; nobiliss. Ioan. Georg. Heruartus, Sereniss. Bauar. Ducum Consiliarius, certior factus, alterius Codicis calamo exarati vsum è Ducali Bibliotheca mihi statim, qua est humanitate, impetrauit. Horum exemplis Max. Margunius impulsus, suasu etiam, vt intellexi, illustris Ioan. Vincentij Pinelli, suum ipsius autographum misit. Denique Paulus Henrici Stephani τοῦ μακαρίτου F. illud myriobiblum, vt aliquibus appellare placuit, magnam partem manu parentis scriptum, ad antiquius notæ optimæ exemplar itidem comparatum, lectissimi affinis sui Isaaci Casauboni hortatu mecum communicauit. Cæterùm quod initio non nisi duo Antigrapha essent ad manum, quæ in plerisq; sibi responderent; quanquam in Bauarico vestigia lectionis interdum aliunde adnotatæ animaduerti: ne quidquam ad Opus hoc maximè ornandum & limandum deesset, quicquid chartarum excudebatur, illustr. & eruditiss. viris Iosepho Scaligero & Isaaco Casaubono misi, vt ingenij acumine iudiciique solertia, quemadmodum in aliis auctoribus, ita hic quoque desperatis locis medicinam afferrent. In quo vterque voti me compotem fecit. Imprimis autem nobiliss. & ampliss. MARCVS VELSERVS, Reipub. Augustanæ Duumvir, βιβλιοθήκη τις ὢν ἔμψυχος, καὶ ἀεὶ περιπατοῦν μουσεῖον, quanquam grauioribus occupatus curis, tamen de quibuscunque ipsum consului, scrupulum mihi omnem, nullo negocio, exemit, neque de iis conferre mecum grauatus fuit. Quod gratificandi studium & in Iusto Lipsio, sæculi nostri Phœnice, sum expertus. Horum subsidia, quæ quibus accepta sint referenda, vt Lector norit: A.S. Andreæ Schotti, C.V. Vaticanum, C.B. Bauaricum, M. M. Max. Margunij, H. St. Henrici Stephani codicem, cui adiecta binarij nota, veterem cum quo is est collatus, significat: vt & literæ maiusculæ solitariæ eorum nomina, quorum modò à me facta est mentio. Reliquum est ad ipsas Notas vt accedam. In his præstiti non quod volui, sed quod horæ subseciuæ, neque hæ semper liberæ, per hanc hyemem tulerunt: culpam deprecans, sicubi cuiuscunque exspectationi minus satisfecero.

P 1. *verſ.* 1. Ἀπογραφὴ] Opus hoc multiplicis eruditionis aliqui βιβλιοθήκην, aliqui ſplendidius μυριοβίβλον, ob argumenti varietatem, inſcripſerunt: nos, autorem ſecuti, *Excerpta & Cenſuras librorum, quos Photius legerit.*

Pag 4. *verſ.* 21. Διονυσίου] τῦ Ἀρεοπαγίτου, Ἐπισκόπε Ἀθηνῶν· membranæ Maximi martyris, in Bibliotheca Auguſtana. *verſ.* 26. 30. αὐξηθέντων παραδοσεων [σολοικοφανὲς, cuiuſmodi infra pag. 752. *verſ.* à fine. τῇ πόλει, ἐν ᾧ· & pag. 753. *verſ.* 3. περὶ τὴν πόλιν, ἐν ᾧ. cui non diſſimile illud Syneſij Epiſtola 57. ὡς ἐμοὶ τὸν πληγῶν, αἷς μετῆλθε τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ὁ θεὸς, Ἀνδρονικός ἐστι μακρῷ πάντων βαρύτερος. Ibi Scholiaſtes m. ſ. Biblioth. Aug. σημείωσαι, inquit, τὴν σύνταξιν. δέον γὰρ οὕτως εἰπεῖν· ὡς ἐμοὶ τῶν πληγῶν ἁπασῶν, αἷς μετῆλθε τὰς ἁμαρτίας ἡμῶν ὁ θεὸς, Ἀνδρόνικός ἐστι μακρῷ βαρύτερος· ὁ δὲ πάντων εἶπε, πρὸς πρᾶγματα. εὕρηται δὲ τοῦτο καὶ παρ' Ὁμήρῳ· [Iliad. τ'. *verſ.* 320.]

---αὐτὰρ ἐμὸν κῆρ,
ἄκμηνον πόσιος καὶ ἐδητύος ἔνδον ἐόντων,
σῇ ποθῇ. ---φησὶ δὲ καὶ ὁ Πλάτων ἐν Θεαιτήτῳ· [Tomo I. pag. 153. b] ἡ δ' ἐν τῇ ψυχῇ ἕξις οὐχ ὑπὸ μαθήσεως μὲν καὶ μελέτης, κινήσεων ὄντων, κτᾶταί τε μαθήματα, καὶ σώζεται, καὶ γίγνεται βελτίων, hactenus m. ſ. Scholion. à quo non alienum, quod in eodem Platonis Theæteto legitur, δυοῖν ὄντοιν ἰδίαιν δόξης [ita enim Aldus, Baſilienſes II. editiones, & Cod. Auguſt. calamo exaratus, quod mendi ſuſpectum in ἰδίοιν mutarunt] pagina 187. c. & ἀμφοτέρα τούτω τὼ δόξα, pag. 195. b. edit. Henric. Stephan. Sic Atticè ἀμφω τὼ πόλεε· & ὅ, τι αὖ ἀμφοῖν τοῖς πόλεοιν δοκῇ, dixit Thucyd. lib. V. & ἐν τῷ [m. ſ. Auguſt. τοῖν] δυοῖν πόλεοιν, idem lib. VIII. *verſ.* 3. à fin. Ἀδριανὸ] Cod. V. N. Marq. Freheri, Ἀδριανοῦ εἰσαγωγὴ εἰς τὰς θείας γραφάς. Eius initium, Τοῦ ἑβραϊκοῦ χαρακτῆρος ἐστὶν εἴδη τρία: ὧν τὸ μὲν ἐπὶ τῆς διανοίας εὕροι τις ἄν· τὸ δὲ ἐπὶ τῆς λέξεως. τὸ δὲ ἐπὶ τῆς συνθέσεως. *verſ.* vltim. εἰσαγομένους] τοῖς ἀρχαίοις, Macar. τοῖς ἄρτι ἀρχομένοις παιδεύεσθαι, Philo, τοῖς ἀρτιμαθέσι Sacrarum literar. tironibus) Iſidor. Peluſ. Infrà pagina 512. *verſ.* 36. οἱ τῶν μοναχῶν εἰσαγόμενοι. Vide & pag. 600. verſ. 17.

Pag. 5. verſ. 5. Ἀμερίτας] Procopius lib. 1. de bello Perſic. ὁμηρίται. Scholion C. V. γρ'. ὁμηρίτας· οἱ γὰρ ἐξ ἀρχόμενοι [ἀρχῶν M. M.] βασιλεῖς δὲ ὁμήρων ἐπισκοποῦντα [ἐπισκοποῦντο M. M.] τὴν τούτων ὑποταγὴν. Vide infra pag. 10. verſ. 44. *verſ.* 18. ἀνάρ-ρυσιν] pro hac dictione, quanquam alio quàm hic ſignificatu, perperam legitur ἀνάρρυσις apud Suidam, & ἀνάκρυσις apud doctiſs. illius interpretem, in *Apaturia.* Lectio marginis ἀνάῤῥησις pro ἀναῤῥήσεις, id eſt, renunciatio, hic locum non habet, quare expungatur. *verſ.* 20. Χιντλίνων] γράφ. & Χινδηνῶν, Henric. Stephan. 2. M. M. *verſ.* eod. Μααδηνῶν] hi apud Procopium Latine redditum *Maddeni*, vt & αὐξουμῖται *Auxomita* dicuntur, vitiosè vtrunque. cuiuſmodi paſſim in hoc hiſtorico σφάλματα occurrunt, nec pauciores loci truncati. quod tum apparebit maximè, quum lucem is Græcè tandem aſpexerit: idque meâ forſan opera, σὺν θεῷ δ' εἰπεῖν, aliis manum ipſi admouere cunctantibus. *verſ.* 28. l. ἐλισθαι. *verſ.* 29. Αὔξωμις] vide quæ in Computum Aethiopicum ſcripſit illuſtris Ioſ. Scal. lib. VII. de Emend. temp. v. 32 ἀναπληκατίεσι. v. 40. Ἀμβρῳ καὶ Ἰεζίδῳ] Arabicè Omar & Iezid, I. S. v. 38. παλαιστινῶν] παλαιστινῶν: Henric. Stephan. M. M. illud vſitatius, quo etiã modo παλαιστίνη dicitur ἡ γῆ τῶν φυλιστιείμ, ἡ καὶ ἰουδαία καλουμένη, Epiphan. verſ. 44. ἀρβύλας] Theocr. Eidyll. ζ'. verſ. 26. ἀρβυλίδας] vbi Schol. ἀρβύλη, εἶδος ὑποδήματος, ἀπὸ τοῦ ἁρμόζειν. verſ. 44. φαινόλιν] ita A. S. & Henric. Stephan. φαινόλαν, M. M. φαινόλιον [quod ſignificationem marſupij habet apud Dion. Chryſ.] C. B. cum nota mendi. Suidæ τὸ φακιόλιον, inter alia, idem quod φάκελος ſeu φάκελλος (nam bifariam ſcribunt) id eſt faſciculus. λύγων ἢ φρυγάνων φάκελον dixit Plut. in vita Fabij M. φάκελλον, Ammon. in lib. Ariſtot. περὶ ἑρμην. φρυγάνων φακέλλους & φακέλους, Dionyſ. Halicar. l. 8. & 10. Ant. Roman. ὅλας ξηρᾶς φακέλους Fl. Ioſeph. (ὀξυτόνως) lib. V. Archæol. verſ. 53. ὅτι ὁ [illegible]] videndus Procopius, I. S.

Pag. 8. verſ. 1. Ἀδουλιν] Ἀδούλην C. B. M. M Henric. Stephan. verſ. 27. θῆλυς τε καὶ θῆλυς τὰ ὅπλα καὶ Henric Stephan. 2. verſ. 32. βραχυτάτου τὸ μέγεθος] hos Græci pygmæos & nanos indigitant: Lucian. ταυτὶ, ὦ Ἑρμότιμε, ἐλίκους ἡμᾶς ἀποφαίνεις, οὐδὲ κατὰ τοὺς πυγμαίους ἐκείνους [Iliad γ'. verſ. 6.] ἀλλὰ χαμαὶ παντάπασιν ἐρχομένους τῆς γῆς. Procopius l. 4. de bello Goth. (quod & ipſum Interpres prætériit) τὴν δὲ κούρτησιν οἱ πάλαι ἄνθρωποι κύρτον ἐκάλουν. ἐπειδὴ, ὥσπερ ἄνθρωποι, νάνοι [γρ'. πιτζάδαι] γίνονται οἵ τε [F. τέως] δὴ πάντες ἀγέλαι εἰσὶ, τῶν προβάτων ὀλίγῳ μείζονες. hinc παιδας τὴν φύ-

[σεως

στιν, & κατά δὲς σῶμα apud eundem Lucian. D. Ioan. Chrysostomo ἀνδρίτημα τῆς φύσεως, Comm. in 1. epist. ad Tim. cap. 1. Vide intra pag. 145. vers. 7. à fin. vers. 42. ὀσρέων] χξ'. καὶ ὀσρέων. v. 43. ἀποῤῥιπτούμενον M. M. Henric. Stephan. v. 45. ὑπέπτησαν] ὑπέπτησαν, Henric. Steph. v. 54. ἄεισα) C. V. μάλισα. v. 56. Μόψου ἑσίας) al. Μοψουεσίας. Illud Cedrenus, Θεόδωρος, τῆς Μόψου ἑσίας, πόλεως ἐν τῇ Κιλικίᾳ, λέγων· vbi & errores Theodori perstringit.

Pag. 9. vers. 13. ἐπελίγχει] ἀπελέγχει, A. S. M. M. Henric. Stephan. v. 34. & sequent. l. μόνον. v. 37. in C. B. M. M. & Henric. Stephan. τὸ μόνον abest, vt & versu proximo τὸ γὰρ in tribus Codd.

Pag. 12. v. 2. lege ὄφιν, πεντεκαιδεκάτου. v. 9. ἐν βιβλίοις κ'.] non nisi X. extant. v. 13. ἀπόδειξις] ἀπόδοσις M. M. quæ lectio fortassis ex compendio est nata: nam in duobus mss. ἀποδ'. v. 23. εἰς παρά] ὥσπερ τὴν C. B. M. M. v. 39. Αντωνίῳ] l. Αντωνίνῳ cum A. S. viro Cl. v. 3. à fin. legit idem A. S. συντεθειμένων.

Pag. 13. vers. 4. Δαρυλαίου] Δορυλαίου, M. M. C. B. Henric. Stephan. veluti etiam nomen vrbis, τὸ Δορύλαιον per ο μικρὸν scribitur. v. eod. Θεοδώρητος] Θεοδώρητος, M. M. & A. S. eadem varietas infrà, de qua διπλογραφία consule Notas Fr. Sylburgij τοῖς μαργαρίταις in Theodoreti Therapeutica.

Pag. 14. vers. 10. ἐξανζάζεσθαι] Synopsi Basil. lib. 28. Tit. 4. cap. 5. ἐπὶ παρθένου δὲ γάμον οὐ ζανταζέζεται ὁ ποιήσας: cuius verbi origo ex Lexicis petatur. vers. 12. l. συγγράμματα αὐτοῦ τὰ περί. vers. 19. περιέχονται] συμπεριέχονται, Henric. Stephan. 2. A. S. vers. 24. Κῦρος] Κύρος Henric. Stephan. 2. C. B. v. 8. à fin. in marg. l. *Resurrectione liber*.

Pag. 16. vers. 3. παραδέδωσι] παρέδοσι Henric. Stephan. M. M. C. B. vers. 3. αὐτοὶ] ὄντοι Henric. Stephan. 2. vers. eodem, Χαλκηδόνι] C. B. & M. M. Καρχηδόνι, quæ permutatio & infrà. vers. 20. τοῦ τῆς βασιλίδος ἐπισκόπου Ιωάννου] hunc Ioannem, Archiepiscopum Constantinopol. & τὸν ἀπὸ χολασικῶν, appellat Photius inf. pag. 164. v. 7. à fin. v. 23. τῶν διακρινομένων) *hæsitantium* de quorum hæresi, (vt & Tritheitarum) vide præter alios, Leontij Byzantini lib. de Sectarum historia. Est & περὶ τῶν χισμάτων τῶν καλουμένων Διακρινομένων Tractatus Græcus m. s. in Biblioth. Augustana.

P. 17. v. 1. verba parenthesi inclusa, in Cod. M. M. ad marginem leguntur tanquam Scholion, in cæteris, excepto A. S. libro, absunt. De mortuorum autem resurrectione quid Synesius senserit, docet Epist. 105. his verbis, τὴν καθωμιλημένην ἀνάστασιν ἱερόν τι καὶ ἀπόῤῥητον ἥγημαι, καὶ πολλοῦ δέω ταῖς τοῦ πλήθους ὑπολήψεσιν ὁμολογῆσαι. v. 2. ἀπὸ δὲ) ἐκ τοῦ M. M. ἀρίδηλως) ἐ μάλα M. M. v. 17. l. τὰ ἐν τοῖς κατὰ τοὺς τυράννους χρόνοις) τὰ κατὰ τοὺς τυράννων χρόνους, A. S. H. St. 2. v. 39. ὑπάρχων) Euagrius à Rob. Steph. editus ἱπάρχων, sensu eodem· quare asteriscus & marginis glossema deleantur. v. eod. πόλεως ἐπιφανοῦς] ita C. B. & M. M. si rectè, potest vel *Berrhoea*) Βέῤῥοια, Act. 17. 9.] intelligi, de qua Epiphan. Βέῤῥοια τῆς κοίλης Συρίας· &, ἡ Βεῤῥοιαίων πόλις περὶ τὴν κοίλην Συρίαν: vel *Antiochia*, de qua Steph. Byzātinus, Γάδαρα, πόλις κοίλης Συρίας, ἥτις καὶ Αντιόχεια ἐ Σελεύκεια ἐκλήθη· & idem Epiph. l. de Pond. δίεργε) ὃν τὴν Αντιόχειαν πόλιν, ὑπερβαίνει, Συρίαν τὴν κοίλην, ἐ τὴν φοινίκην Philo, ὁμοροῦσι Αἴγυπτος, Φοινίκη, Συρία ἥ τε ἄλλη ἐ ἡ κοίλη προσαγορευομένη] vel deniq; *Epiphania*. Nam Codices hic variant, & pro ἐπιφανοῦς (id est, ἐπισήμου insignis, illustris) H. St. habet ἐπιφανοῦς, errore manifesto: A. S. & H. St. 2. ἐπιφανέως: editus à Rob. St. Euagrius ἐπιφανέως· quod vt nomen patriū accepit Interpres, redditq; *Epiphanensis*: idem apud Nicephorum Callistum lego. Est autem ἐπιφάνεια, vrbs Casiotidis: regionis, quam & ipsam Ptolemæus Cœlesyriæ subiicit l. V. Alia ἐπιφανεία, ἡ κιλίκων, cuius Episcopus fuit Amphion. Herm. Sozom. lib. 1. Eccles. hist. cap. 10. v. 8. à fin. Σαλαμάνη] A. S. λαμάνη, H. St. 2. Σλαμανῆ editio Rob. Steph. Σαλαμινίῳ & Σαλαμινίῳ. vers. eod. Σωζομένου] Σωζομένου, H. St. 2. A. S. v. 6. l. ὑπατείας.

Pag. 20. v. 10. l. ἀφοσιουμένων. v. 23. ἡδονὴν] ἡδονὴ C. V. eod. v. τῆς ἐκεῖθεν ἀπολογίας ἀκούειν, A. S. H. Steph. 2. v. 24. τιβεριάδος] M. M. & C. B. τιβέριος· A. S. & H. Stephan. τιβερίας: nostram lectionem confirmat Stephanus de Vrb. cuius hæc sunt verba, ἐκ ταύτης [τῆς τιβεριάδος] ἦν Ιοῦστος, ὁ τὸν Ιουδαϊκὸν πόλεμον, τὸν κατὰ Οὐεσπασιανοῦ, ἱστορήσας. ὁ πολίτης τιβεριεύς. De hoc Iusto, eiusque historia, consule vitam Fl. Iosephi. v. 3. à fin. l. κοσμογενείας.

Pagina 21. v. 1. φησὶ] C. B. Henr. Steph. M. M. φασί. v. 2. ἀνάλογον, I. S. vers. 26. ἐπεσκόπησαν] ἐπεσκόπησαν, C. V. vers. 33. ἐξείλεκται] A. S. ἐξελήλεκται· C. B. ἐξελήλεκται, M. M. H. Stephan. ἐξελήλεγκται. v. 8. à fin. Χειμαιοῦ] Χειμαιοῦ, C. V. H. St. 2.

Pag. 24. v. 4. σπαιεικὸς] vide Bas. M. Hexaem. λόγῳ γ'. & D. Ambr. v. eod. ὡσεὶ καμάραν] Esa. 40. v. 22. ὁ στήσας ὡς καμάραν, τὸν

ἱερατὸν καὶ διαπτύνας ὡς παλαιὸν καταπιεῖν. De quo D. Chryſ. inſ. ὅτι μὲν καμάρας εἰκότα διασώζει, ἴσμεν: τις δὲ ὁ ἐργασάμενος, ἀγνοοῦμεν. Cuius perelegans & illud eſt ſimile, Orat. 3. contra Iudæos Græcè nec dum edita; Ὥσπερ γὰρ οἰκοδόμος θεμελίους θεὶς, τοίχους ἀναστήσας, ὄροφον καμαρώσας, τὴν καμάραν ἐκείνην εἰς ἕνα μόνον συνδήσας λίθον· εἰ ἐκεῖνον ἀφέλῃ, τὸν πάντα τῆς οἰκοδομῆς διέλυσε σύνδεσμον: οὕτω καὶ ὁ Θεὸς καθάπερ τινὰ σύνδεσμον λαρνείας τὴν πόλιν [ἱερουσαλὴμ] ποιήσας, εἶτα ταύτην ἀναρρίψας, καὶ τὴν λοιπὴν τῆς πολιτείας οἰκοδομὴν κατέλυσεν ἅπασαν. Obiter hic obſeruetur καμαρόω, vnde καμαρωτὴ στέγη apud Athen. l.V. v.9. διεξέβαλε δὲ] ſuſpicatur doctiſſimus A. S. hîc deeſſe aliquid. v.20. τῆς πολιτείας αὐτὴν] ita M.M. H.St. C.B. omiſſo τοῦ δίον. v.31. Εὐσεβίου] Ald. Εὐσεβίου καισαρείας τοῦ Παμφίλου ἀντιῤῥητικὸς πρὸς τὸν Ἱεροκλέους, Ἀπολλώνιον τὸν τυανέα τῷ σωτῆρι Χριστῷ παραβάλλοντος. v.32. Ἀπολλωνίου τοῦ τυανέως] Chryſo. eadem illa hom. 3. contra Iudæos, ποῦ (φησὶ λέγει) Ἀπολλώνιος ὁ ἐκ τυάνων πεποιηκέναι, ἀλλ' ἵνα μάθῃς, ὅτι ψεῦδος πάντα ἐκεῖνα ἦν, καὶ φαντασία, καὶ ἀληθὲς οὐδὲν ἐσβέσθη, καὶ τέλος ἔλαβε.

P.23. v.12. ἐμφαντικῷ] C.V. ἐμφαντικῷ, illud M. M. H.St. C.B. lectio autem marginis, in Cod. A.S. v.15. ἀκριβολογίας] C.V. ἀκριβείας. v. eod. τὸ ποικίλως notatur tanquam ſuſpectum in Cod. A.S. & ſeq. ibid. ſic corriguntur, ὁ λόγος ὡς ἐν κόρῳ εἰς τὸ ἀσαφές. v.23. l. ὑπερβάλλειν, pro quo H.St. & M.M. & C. B. ὑπερβαλεῖν. v.30. Ἀέτιον] τὸν σύρον, qui primus omnium, *vnigenitum Filium eſſentiâ Deo & Patri diſſimilem* (ἀνόμοιον εἶναι κατὰ τὴν οὐσίαν τὸν μονογενῆ υἱὸν τοῦ Θεοῦ καὶ Πατρὶ) apertè dicere ac docere auſus eſt. Huius, quam etiam conſummauit, impietatis ſucceſſor fuit Eunomius ille Galata, *Baſil. M.* λόγῳ ά. ἀντιῤῥητικῷ, contra Eunomium. v. 20. κακουργίας] H.St. 2. πανουργίας. v.23. συγγραφέως] συγγραφέως A. S. v.37. δὲ τὸν Ἀντιοχικὸν ὑφήρπασε θρόνον] *Zonaras* Tom. III. Annal. Εὐφήμιος, ὅσιος ἀνὴρ καὶ ὀρθόδοξότατος, τὸ τοῦ μογγοῦ Πέτρου ὄνομα, τὸν θρόνον τῆς μεγάλης Ἀντιοχείας [al. Ἀλεξανδρείας, vide pag. ſequent. v.13.] ἁρπάσαντος κακῶς, τῶν διπτύχων ἀπήλειψεν ὡς αἱρετικοῦ. At Cedrenus Πέτρον τὸν Κναφέα τυραννικῶς τοῦ θρόνου Ἀντιοχείας ἐπιβῆναι, autor eſt.

Pag 28. verſ.15. τὸν πατέρα τοῦ βιβλίου] id eſt, autorem libri. Ead. metaph. autor ſectæ γεννήτωρ αἱρέσεως dicitur inf. pag. 40. verſ. 4. & πατὴρ τοῦ λόγου autor Orationis pag. 61. verſ. 4. pag. 101. verſ. 38. Vide plura id genus infrà pag. 164. 209. 296. Hoc alios etiam locutos modo Iſaacus Caſaubonus, vir admirandæ eruditionis, docet Animaduerſionum in Athenæum lib.1. cap. 1. *verſ.* 23. Βασιλείου κίλικος] Niceph. hiſtor. Eccleſ. l. 1. cap. 1. *verſ.* 30. ἐπίκλην] malim legere ἐπίκλησις. Plut. τῇ δὲ ἑταίρᾳ Λαμέρνα, φαβολαν ἐπίκλησιν εἶναι λέγουσι. Philo, τὸ αὐτομαθὲς γένος ἐπίκλησιν Ἰσαάκ. vel τὸ ἐπίκλην Μόσχον. Idem Philo, ὁ ἀσκητὴς, ἐπίκλην Ἰακώβ. Laert. Διόδωρος, καὶ αὐτὸς Κρόνος ἐπίκλην. Lucian. Δίφιλος, ὁ Λαβύρινθος ἐπίκλην. *verſ.* eod. Μόσχος] Cedrenus, ἀντ' αὐτοῦ δὲ [Τιμοθέου τοῦ Αἰλούρου] Πέτρος ὁ Μόγγος εἰσάγεται, ἀνὴρ κακοῦργος, καὶ τῆς ἀληθείας ἐχθρός. *verſ.* eod. Χαλκηδόνι] A. S. Καλχηδόνι. *verſ.* 38. μῆνας ἕξ] Cedren. μῆνας δ'. *verſ* 43. ὡς εἴησαν] ὡς cum optandi modo, rectè vt pag. ſequent. v.40. & aliis inf. neque ſemel apud Lucian. v. 8. à fin. συναγαγεῖν] συνάγον, A S. H.St.2.

P.29. *verſ.* 7. Φιλοστράτου] extat typis Aldi Venetiis, Anno M.D. *verſ.* 16. Βραχμᾶνας] Lucian. Ἰνδῶν οἱ καλούμενοι Βραχμᾶνες, ἄνδρες ἀκριβῶς φιλοσοφίᾳ σχολάζοντες· Clem. Al. Str. III. Βραχμᾶναι. Pallad. Βραγμᾶνες: hodie Bramini & Bramani. *verſ.* 18. γυμνοὺς] Lucian. Philo & Laërt. γυμνοσοφιστάς. *verſ.* 27. φιλόσοφοι] φιλοσοφίας C.B. M.M. H. St. *verſ.* 37. l. τῶν ἐπ'. *verſ.* eod. ἀξιούμενον, πεισθῆναι λαβεῖν. H.St.2. *verſ.* 38. l. χείματι, φησὶν αὐτὸν τὸν ἐν ἐφέσῳ λοιμόν. *verſ.* 9. à fin. ἐπιστηκότα I. S.

Pag.32. *verſ.* 42. προσβάλλοντας] M.M. βάλλοντας. *verſ.* 46. ἄλλο μὲν] M.M. ἄλλον μὲν. *verſ.* 47. ὅτι τὸ, καὶ] H. St. καὶ τὸ.

Pag.33. *verſ.* 4. ὡς] οἷς, C.B. H.St. M.M. *verſ.* 17. ἱερατικὸς ἢ] Editio Romana, ἱερατικὸς ἤτοι πολύμορφος. Dialogus IV. non extat, quòd ſciam; ſed alia, de quibus poſtea. *verſ.* 26. ἀθυρόμενος] A.S. ἀνευθυνούμενος. H.St. 2. ἐνδεχόμενος. *verſ.* 28. τὰ κατὰ Ἰουδαίους πάθη] vulgò, περὶ ἁλώσεως λόγοι, inſcribuntur. *verſ.* 43. προσοῦσαι. *verſ.* 45. βουῶ τι] Conſule cap. 31. libri VI. περὶ ἁλώσ. *verſ.* 49. ἀντισχεῖν] C.B. H.St. M.M. ἀντισχῆναι. *v.* 50. περιπεφραγμ.] συντεταγμένον, H.St. M.M. C.B. *v.* 7. à fin. Ἀνανίου] Exemplaria Ioſephi typis impreſſa, Ἀνάνου. *v.* eod. ἔτι ς'.] Liber editus ἔτη ζ'. ἐ μῆνας ε'. *v.* 5. αὐτὸ τοῦτο] H.St. M.M. αὐτοῦ τοῦτο. *verſ.* 2. καὶ ἑαυτοῦ τὴν] A.S. H.St. 2. καὶ αὐτὸς τὴν.

Pag. 36. *verſ.* 3. σικαρίους] vox Romana, quam Ioſephus ſic interpretatur, οἱ σικάριοι καλούμενοι, λῃσταί εἰσι, χρώμενοι ξιφιδίοις παραπλησίοις μὲν τὸ μέγεθος τοῖς τῶν περσῶν ἀκινάκαις, ἐπικαμπέσι δὲ καὶ παραπλησίοις ταῖς

ὑπὸ

ὑπὸ ῥωμαίων σίκαις κεκλημένας, ἀφ' ὧν καὶ τὴν προσηγορίαν οἱ λῃστεύοντες ἔλαβον, πολλοὺς ἀναιροῦντες. Hos Basilius M. voce itidem Romana διώκτορας vocat, ea epistolâ, cuius initium, Ἔδειξε καὶ ἐφ' ἡμῶν ὁ κύριος. nisi quod in editis locus est corruptus; nam pro πάντα λῃστῶν καὶ διωκτόρων πεπληρῶσθαι, legendum ὅτι πάντα λῃστῶν καὶ διωκτόρων πεπλήρωται τὰ τῆς ὁδοῦ, fide Codd. Aug. M.S. v.6. λιμός τε] Basil. M. τὸ τοῦ λιμοῦ πάθος κατηνάγκασε πολλοὺς πολλάκις καὶ πρὸς ὄρεξιν κινῆσαι τῆς φύσεως. ἅψασθαι μὲν ἀνθρωπίνων, τῶν ὁμοφύλων σωμάτων· μητέρα δὲ παῖδα, ὃν ἐκ τῆς γαστρὸς προήγαγε, πάλιν τῇ γαστρὶ κακῶς ὑποδέξασθαι. καὶ τοῦτο τὸ δρᾶμα ἰουδαϊκὴ ἐτραγῳδήσεν ἱστορία, ἣν Ἰώσηπος [λόγῳ ς'. περὶ ἁλώσεως, κεφαλ. κα.] ἡμῖν ὁ σπουδαῖος συνεγράψατο. Hoc nimirum est comminationis illius diuinæ tragicum exemplum, Deuter. 28. v. 53. Καὶ φαγῇ τὰ ἔκγονα τῆς κοιλίας σου, κρέα υἱῶν σου. Æquè tragicum, quod 4. Regum 6. v. 28. memoratur; quod Propheta fuit lamentatus, Thren. 4. vers. 10. v. 10. τῆς δεσποτικῆς προῤῥήσεως] Lucæ 19. vers. 41. v. 14. περὶ τοῦ παντὸς] In Operum Fl. Iosephi præfatione, περὶ τῆς τοῦ παντὸς αἰτίας ἢ οὐσίας, id est, De causa siue essentia Vniuersi. Eius fragmentum vt ex Italia missum est pridem mihi à M. M. ita edo; pseudepigraphum, necne (non iniuria enim dubites) iudicent eruditi. Equidem homini Christiano adscripserim.

ΙΩΣΗΠΟΥ ΕΚ ΤΟΥ ΠΡΟΣ ἕλληνας λόγου τοῦ ἐπιγεγραμμένου κατὰ Πλάτωνος περὶ τῆς τοῦ παντὸς αἰτίας.

ΚΑΙ οὗτος μὲν ὁ περὶ δαιμόνων τόπος. περὶ δὲ ᾅδου, ἐν ᾧ συνέχονται ψυχαὶ δικαίων τε καὶ ἀδίκων, ἀναγκαῖον εἰπεῖν. ὁ ᾅδης, τόπος ἐστὶν ἐν τῇ κτίσει ἀκατασκεύαστος, χωρίον ὑπόγειον, ἐν ᾧ φῶς κόσμου οὐκ ἐπιλάμπει. φωτὸς τοίνυν ἐν τούτῳ τῷ χωρίῳ μὴ καταλάμποντος, ἀνάγκη σκότος διηνεκῶς τυγχάνειν. τοῦτο τὸ χωρίον ὡς φρούριον ἀπενεμήθη ψυχαῖς· ἐφ' ᾧ κατεστάθησαν ἄγγελοι φρουροί, πρὸς τὰς ἑκάστων πράξεις διανέμοντες τὰς τῶν τρόπων προσκαίρους κολάσεις. ἐν τούτῳ δὲ τῷ χωρίῳ τόπος ἀφώρισταί τις, λίμνη πυρὸς ἀσβέστου. ἐν ᾧ μὲν οὐδέπω τινὰ καταῤῥεῖσθαι [F. καταῤῥίφθαι] ὑπειλήφαμεν· ἐσκεύασται δὲ εἰς τὴν προωρισμένην ἡμέραν ὑπὸ θεοῦ, ἐν ᾗ δικαίας κρίσεως ἀπόφασις μία πᾶσιν ἀξίως προσενεχθείη. καὶ οἱ μὲν ἄδικοι, καὶ θεῷ ἀπειθήσαντες, τά τε μάταια ἔργα χειρῶν ἀνθρώπων κατεσκευασμένα εἴδωλα ὡς θεὸν τιμήσαντες, ταύτης τῆς αἰδίου κολάσεως, ὡς αἴτιοι μιασμάτων γενόμενοι, προσκριθῶσι: οἱ δὲ δίκαιοι τῆς ἀφθάρτου καὶ ἀνεκλείπτου βασιλείας τύχωσιν. οἳ ἐν τῷ ᾅδῃ νῦν μὲν συνέχονται; ἀλλ' οὐ τῷ αὐτῷ τόπῳ, ᾧ καὶ οἱ ἄδικοι. μία γὰρ εἰς τοῦτο τὸ χωρίον κάθοδος, οὗ τῇ πύλῃ ἐφεστῶτα ἀρχάγγελον ἅμα στρατιᾷ πεπιστεύκαμεν. ἣν πύλην διελθόντες οἱ καταγόμενοι ὑπὸ τῶν ἐπὶ τὰς ψυχὰς τεταγμένων ἀγγέλων, οὐ μιᾷ ὁδῷ πορεύονται· ἀλλ' οἱ μὲν δίκαιοι, εἰς δεξιὰ φωταγωγούμενοι, καὶ ὑπὸ τῶν ἐφεστώτων κατὰ τόπον ἀγγέλων ὑμνούμενοι, ἄγονται εἰς χωρίον φωτεινόν· ἐν ᾧ οἱ ἀπ' ἀρχῆς δίκαιοι πολιτεύονται, οὐχ ὑπ' ἀνάγκης κρατούμενοι, ἀλλὰ τῆς τῶν ὁρωμένων ἀγαθῶν θέας ἀεὶ ἀπολαύοντες, καὶ τῇ τῶν ἑκάστοτε καινῶν προσδοκίᾳ ἡδόμενοι, κἀκεῖνα τούτων βελτίω ἡγούμενοι. οἷς ὁ τόπος οὐ καματηφόρος γίνεται· οὐ καύσων, οὐ κρύος, οὐ τρίβολος ἐν αὐτῷ, ἀλλ' ἡ τῶν πατέρων δικαίων τε ὁρωμένη ὄψις πάντοτε μειδιᾷ, ἀναμενόντων τὴν μετὰ τοῦτο τὸ χωρίον ἀνάπαυσιν καὶ αἰωνίαν ἀναβίωσιν ἐν οὐρανῷ. τούτῳ δὲ ὄνομα κικλήσκομεν κόλπον Ἀβραάμ. οἱ δὲ ἄδικοι [εἰς] ἀριστερὰ ἕλκονται ὑπὸ ἀγγέλων κολαστῶν, οὐκέτι ἑκουσίως πορευόμενοι, ἀλλὰ μετὰ βίας ὡς δέσμιοι ἑλκόμενοι. οἷς οἱ ἐφεστῶτες ἄγγελοι διαπέμπονται ὀνειδίζοντες, καὶ φοβερῷ ὄμματι ἐπαπειλοῦντες, εἰς τὰ κατώτερα ὠθοῦντες· *οὓς ἀγομένους ἕλκουσιν οἱ ἐφεστῶτες ἕως πλησίον τῆς γεέννης. οἱ ἐγγὺς ὄντες τοῦ μὲν βρασμοῦ ἀδιαλείπτως ὑπακούουσι, καὶ τοῦ τῆς θέρμης ἀτμοῦ οὐκ ἀμοιροῦσιν· αὐτῆς δὲ τῆς ἐγγίονος ὄψεως τὴν φοβερὰν καὶ ὑπερβαλλόντως θέαν τοῦ πυρὸς ὁρῶντες, καταπεπλήγασι, τῇ προσδοκίᾳ τῆς μελλούσης κρίσεως, ἤδη δυνάμει κολαζόμενοι. ἀλλὰ καὶ οὗ τὸν τῶν πατέρων χορὸν καὶ τοὺς δικαίους ὁρῶσι, καὶ ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κολαζόμενοι. Χάος γὰρ βαθὺ καὶ μέγα ἀνὰ μέσον ἐστήρικται, ὥστε μὴ δίκαιον συμπαθήσαντα προσδέξασθαι, μήτε ἄδικον τολμήσαντα διελθεῖν. οὗτος ὁ περὶ ᾅδου λόγος· ἐν ᾧ ψυχαὶ πάντων κατέχονται, ἄχρι καιροῦ, ὃν ὁ θεὸς ὥρισεν· ἀνάστασιν τότε πάντων ποιησόμενος, οὐ ψυχὰς μετενσωματῶν, ἀλλ' αὐτὰ τὰ σώματα ἀνιστῶν. ἃ λελυμένα ὁρῶντες ἀπιστεῖτε ἕλληνες, μάθετε μὴ ἀπιστεῖν. τὴν γὰρ ψυχὴν γενητὴν καὶ ἀθάνατον ὑπὸ θεοῦ γεγονέναι πιστεύσαντες, κατὰ τὸν Πλάτωνος λόγον, χρόνῳ μὴ ἀπιστήσητε, ὡς καὶ τὸ σῶμα ἐκ τῶν αὐτῶν στοιχείων σύνθετον γενόμενον δυνατὸς ὁ θεὸς ἀναβιώσας ἀθάνατον ποιεῖν. οὐ τὸ μὲν δυνατός, τὸ δὲ ἀδύνατος, ῥηθήσεται περὶ θεοῦ. ἡμεῖς οὖν καὶ σῶμα ἀνίστασθαι πεπιστεύκαμεν· εἰ γὰρ φθείρεται, ἀλλ' οὐκ ἀπόλλυται. τούτου γὰρ τὰ λείψανα ὑποδεχομένη ἡ γῆ, τηρεῖ· καὶ δίκην σπόρου γινόμενα, καὶ τῷ γῆς λιπαρωτέρῳ συμπλεκόμενα, ἀνθεῖ· καὶ τὸ μὲν σπαρὲν κόκκος γυμνὸς σπείρεται, κελεύσματι [m.s. κελεύσμα τῇ] δὲ τοῦ δημιουργήσαντος θεοῦ θάλλων, ἀμφιεσμένος καὶ ἐν-

δόξιμος ἐγείρεται, ὃ πρότερον, εἰ μὴ ἀποθανὸν λυθῇ καὶ συμμιγῇ. ὥστε τὴν ἀνάστασιν τοῦ σώματος οὐ μάτην πεπιστεύκαμεν. ἀλλ' εἰ καὶ λύεται πρὸς καιρὸν, διὰ τὴν ἀπ' ἀρχῆς γενομένην παρακοήν, ὡς εἰς χωνευτήριον, εἰς γῆν καθίσταται, πάλιν ἀναπλασθησόμενον· οὐ τοιοῦτον ἀνιστάμενον, ἀλλὰ καθαρὸν καὶ μηκέτι φθειρόμενον. καὶ ἑκάστῳ σώματι ἡ ἰδία ψυχὴ ἀποδοθήσεται, καὶ τοῦτο ἐπενδυσαμένη οὐκ ἀνιαθήσεται, ἀλλὰ συγχαρήσεται καθαρὰ καθαρῷ παραμείνασα· ᾧ ἐν τῷ κόσμῳ νῦν δικαίως συνοδεύσασα, καὶ μὴ ἐπίβουλον ἐν πᾶσιν ἔχουσα, μετὰ πάσης ἀγαλλιάσεως ἀπολήψεται. οἱ δὲ ἄδικοι οὐκ ἀλλοιωθέντα τὰ σώματα, οὐδὲ πάθους ἢ νόσου μεταστάντα, οὐδὲ ἐνδοξασθέντα ἀπολήψονται: ἀλλ' ἐν οἷς νοσήμασιν ἐτελεύτων, καὶ ὁποῖοι ἐν ἀπιστίᾳ γεγόνασι, τοιοῦτοι πιστῶς κριθήσονται. πάντες γὰρ, δίκαιοί τε καὶ ἄδικοι ἐνώπιον τοῦ Θεοῦ Λόγου ἀχθήσονται. τούτῳ γὰρ ὁ πατὴρ τὴν κρίσιν πᾶσαν δέδωκε, καὶ αὐτὸς βουλὴν πατρὸς ἐπιτελῶν, κριτὴς παραγίνεται, ὃν Χριστὸν προσαγορεύομεν. οὐδὲ γὰρ Μίνως καὶ Ῥαδάμανθος κρινοῦσιν, ὡς καθ' ὑμᾶς Ἕλληνες· ἀλλ' ὃν ὁ Θεὸς καὶ πατὴρ ἐδόξασε, περὶ οὗ ἐν ἑτέροις λεπτομερέστερον διεληλύθαμεν πρὸς τοὺς ἐπιζητοῦντας τὴν ἀλήθειαν. οὗτος τὴν πατρὸς εἰς πάντας δικαιοκρισίαν ποιούμενος, ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα παρεσκεύασε τὸ δίκαιον. οὗ κρίσει παραστάντες πάντες ἄνθρωποί τε καὶ ἄγγελοι καὶ δαίμονες μίαν ἀποφθέγξονται φωνὴν, οὕτως λέγοντες· δικαία σου ἡ κρίσις. ἧς φωνῆς τὸ ἀνταπόδομα ἐπ' ἀμφοτέροις ἐπάγει τὸ δίκαιον· τοῖς μὲν εὖ πράξασι δικαίως τὴν ἀΐδιον ἀπόλαυσιν παρέχοντος, τοῖς δὲ τῶν φαύλων ἐρασταῖς τὴν αἰώνιον κόλασιν ἀπονέμοντος. καὶ τούτοις μὲν τὸ πῦρ ἄσβεστον διαμένει καὶ ἀτελεύτητον. σκώληξ δέ τις ἔμπυρος, μὴ τελευτῶν, μηδὲ σῶμα διαφθείρων, ἀπαύστῳ δ' ὀδύνῃ ἐκ σώματος ἐκβράσσων παραμένει. τούτους οὐχ ὕπνος ἀναπαύσει, οὐ νὺξ παρηγορήσει, οὐ θάνατος τῆς κολάσεως ἀπολύσει, οὐ παράκλησις συγγενῶν μεσιτευσάντων ὀνήσει. οὐ γάρ ἔτι δίκαιοι ὑπ' αὐτῶν ὁρῶνται, οὐδὲ μνήμης γίνονται ἄξιοι· μόνοι δὲ οἱ δίκαιοι δικαίων μεμνήσονται ἔργων, δι' ὧν ἐπὶ τὴν οὐράνιον βασιλείαν κατήντησαν· ἐν ᾗ οὐχ ὕπνος, οὐ λύπη, οὐ φθορὰ, οὐ φροντὶς, οὐδὲ νὺξ, οὐδὲ ἡμέρα χρόνῳ μετρουμένη, οὐχ ἥλιος ἀνάγκῃ κύκλον οὐρανοῦ δρόμῳ ἐλαυνόμενος, ὅρους μέτρα ἢ κέντρα πρὸς ὥρας ἀνθρώπων βίου διαμετρούμενος εὐθετίζουσιν· οὐ σελήνη φθίνουσα ἢ αὔξουσα, ἢ τροπὰς καιρῶν ἐπάγουσα, οὐχ ὑγραίνουσα γῆν· οὐδὲ ἥλιος ἐπικαίων, οὐκ ἄρκτος στρεφομένη, οὐκ ὠρίων γεννώμενος, οὐκ ἄστρων πλάνη ἐναρίθμητος, οὐ δύσβατος γῆ, οὐδὲ δυσεύρετος παραδείσου αὐλὴ, οὐδὲ δεινὸς θαλάσσης βρύχημα κωλῦον ἐπιβαίνειν· εὔβατος δὲ καὶ αὐτὴ τοῖς δικαίοις γενήσεται, οὔτε τοῦ ὑγροῦ στερουμένη· οὐκ οὐρανὸς ἀοίκητος ἀνθρώποις, οὐδὲ τούτου τῆς ἀναβάσεως ἡ ὁδὸς ἀνεύρετος· οὐ γῆ ἀνέργαστος, οὐδὲ ἀνθρώποις ἐπίπονος, αὐτομάτη δὲ φύουσα καρποὺς πρὸς εὐκοσμίαν· οὐ θηρίων γένεσις πάλιν, οὐδὲ τῶν λοιπῶν ζώων ἐκβρασσομένη οὐσία. οὐδὲ γὰρ ἀνθρώποις πάλιν γονή· ἀλλ' ὁ τῶν δικαίων ἀριθμὸς διαμένει ἀνέκλειπτος ἅμα δικαίοις ἀγγέλοις καὶ πνεύμασι. τούτοις οἱ πεισθέντες τοῖς λόγοις ἄνθρωποι, ἔσεσθε καὶ τῶν δικαίων κοινωνοί, καὶ τῶν μελλόντων ἐνδέξεσθε ἀγαθῶν, ἃ οὔτε ὀφθαλμὸς εἶδεν, οὔτε οὖς ἤκουσεν, οὔτε ἐπὶ καρδίαν ἀνθρώπου ἀνέβη, ὅσα ὁ Θεὸς ἡτοίμασε τοῖς ἀγαπῶσιν αὐτόν· αὐτῷ ἡ δόξα καὶ τὸ κράτος εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων, ἀμήν.

P. 36, v. 32, κατεσκεύασεν] H. St. 2, παρεσκεύασεν. v. 46, εὗρον δὲ ἐν παραγραφαῖς] τὸ παραγραφὴ eandem ferè hîc significationem habet, quam apud Lucian. ὁ τὰ νόθα ἐπισημηνάμενος τῶν ἐπῶν, ἐν τῇ παραγραφῇ τῶν ὀβελῶν, quibus verbis Aristarchus notatur. v. 6, à fin l. Εἰρηναίου.

P. 37, v. 12, Ἀλεξανδρείας] A. S. & H. St. 2, Ἀλεξανδρέως. v. 23, l. διεμνημόνευσεν. v. 24 Διαιτητής] Ἰωάννου τοῦ γραμματικοῦ, τοῦ ἐπιθέτως λεγομένου, Φιλοπόνου, δ΄. λόγος Διαιτητὴς citatur lib. M.S. Reip. Aug. eo, quod παρ' ἐκείνων inscribitur. v. 34, λόγοι δ΄.] Sic A. S. & H. St. 2. sed C. B. M. M. & H. St. λόγος. v. 44, ὀρθοδόξων] H. St. 2, ὀρθοδοξούντων. v. 8, à fin. ἐπισκόπων κέ.] A. S. & H. St. 2, ἐπισκόπων τὸν ἀριθμὸν πέντε καὶ εἴκοσι. v. 3. à fin. Βύζα] C. B. H. St. M. M. Βίζυ.

P. 40, v. 8, ἀπόκοποι] Epiphan. καὶ ἀποβλήθησαν τῆς ἐκκλησίας· εἰσὶ δὲ πάντες ἀπόκοποι. v. 15, συμπαραφυόμενοι] C. V. συγκατασκευόμενοι. v. 21, Λιπαῖος] C. B. M. M. Λιπποῖος, H. St. 2, Λιταῖος. v. 29, l. Κωνσταντινουπόλεως. v. 33, Θεόδοτος] C. B. & H. St. Θεόδοτος. v. 34. Βεβιανὸν] C. B. M. M. H. St. Βεβιανὸν seq. versu M.S. consentiunt, excepto C. B. in quo Καβιανὸς & Καβιανιανῷ legitur. v. 41, Θεόφιλος.] H. St. 2, Θεοφιλεστάτου κ. ἁγιωτάτου ἐπισκόπου Σισιννίου. v. 50, l. συγκινδυνεύειν. v. 52, Ἀντιοχείας] H. St. 2, Ἀντιοχέως, Ioannes Antiochenus, id est, Chrysostomus.

Pag 41, v. 11. Θρμίζων] ita H. St. 2. A. St. Ορμίζων at M. M. C. B. H. St. Θρμίξων. v. 15. l. ἐν Ἱεροσολύμοις, μετὰ. v. 17, κόρην πρὸς ἐμὲ καλήν] H. St. 2. κόρην καλὴν πρὸς ἐμέ· C. B. & M. M. κόρην καλὴν, καὶ δεῖξαι. vers. 24, ἀρξαμένους, M. M. H. St. vers. 31, γεγενημένων] C. V. γενομένων. v. 32. τοῦ πρεσβυτέρου] H. St. 2. τοῦ πρεσβυτερίου. vers. 38. Ἀλφεώς] A. S. Ἀλφαίος. vers. 39, ῥινοκορούρων] A. S. & H. St. 2, ῥινοκουρούρων, quæ lectionis varietas est etiam Esaiæ 27. v. 12. Editio Romana ibi habet ῥινοκορούρων: M.S. Bibl. Aug. ῥινοκουρούρων· Complut. Ald.

Ald. Plantin. & Alcman. ῥινοκούρουρα, concisè: al. denique ῥινοκολούρα. Nam & pro ῥινοκούρουρα (quo vtitur scriptor belli Iudaici, lib. 1. cap. 11.) apud Strabonem libr. 16. p. 510. ῥινοκόρουρα, legitur, nuper Isaaci Casauboni vigiliis ac studio recensitum. at p. 522. ῥινοκόλουρα: ἀπὸ τῶν εἰσῳκισμένων [ἐκεῖ τὸ παλαιὸν ἀνθρώπων,] τὰς ῥῖνας [ἠκρωτηριασμένων, οὕτω καλουμένη. Qui locus in editis libris mutilus ex ἰθινικῶν auctore sic restitui debet. v. 45. Ἀλεξανδρείας] H. St. 2. Ἀλεξανδρίως. v. 52. Κελεσίου] C. B. 2. H. St. & M. M. Κελεσίω. v. 53. φαύστου] Φλ. αὐστοῦ legendum coniicit I. S. id est, Αὐγούστου. v. 58 καὶ Δοπαιὸς] H. St. 2. διά τινος πενταετοῦς τῆς προσθήκης βυζακινῆς.

P. 44. v. 16. parentheseως verba non nisi A. S. & M. M. habet, & hic quidem in margine tanquam Scholion. v. 17. l. Μελίτινης, I. S. M. M. v. 18. & 19.] M. M. ἐπιθύμων. v. 21. l. πρέσβεις. v. 39. περιεχομένων ἐν τοῖς] A. S. ἐν οἷς & ad marg. ἴσως οἷς. v. 44. l. τῇ κελευσθείσῃ v. 2. & 1. à fi. ὁμοίως] H. St. 2. & A. S.

P. 45. v. 14. ἄφρων] λιβύων. v. 18. l. μωρᾷ, καὶ. v. vlt. l. ἐξείληφασι, συμφώνως. v. 25. l. Ἀθείλιον. v. cod. Καρταγένης] M. M. Χαρτζηδόνος. vt p. preced. v. 31. H. St. 2. & A. S. v. 12. à fin. l. ἀνεθεματίσθη.

P. 48. v. 6. l. πάντων περὶ ἐπίμα I. S. πάντων ὑπερτίμα H. St. 2. lectio autem marginis habetur in C. B. H. Steph. M. M. v. 7. προστάγματα προφήτων] H. St. 2. πλάστων. v. 10. ἀποθεασμένῳ] C. B. M. M. H. St. v. 14. Αἰγεάτης] lectio marginis in solo C. B. v. 19. & 20. καὶ τῶν αἱρέσεων] λόγοι δὲ, ὧν ἡ ἐπιγραφὴ Αἱρετικῆς κακομυθίας ἐπιτομή, impress. Romæ, Ann. 1547. v. 22. προβαλλομένην] προβαλλόμενος, I. S. προβαλλομένων] C. B. H. St. M. M. v. 26. ἐν δὲ τῷ πέμπτῳ] hic liber quintus θείων δογμάτων ἐπιτομὴ inscribitur. v. cod. l. λόγω· οὗτοι δὲ ὄντες [τὸ βιβλίον] τυγχάνουσι τῶν. v. 22. τὴν δὲ ἐπιτομὴν legitur in C. B. H. St. M. M. ἐπιστολὴν in A. S. Codd. illud rectius, sed omisso δέ. v. 24. ἀσύγχυτον] H. St. C. B. M. M. ἀσύγκειτον, H. Stephan. 2. A. S. v. 32. Αὔλου Οσιλίου] Mendosum: lege Τύλλου Οστιλίου Notum ex Liuio. Dionys. Halicar. Zonara, Cedreno. v. cod. Αὔλου ἑτέρου τοῦ καὶ Μαρκίου) τὴν ἀγκύλην πεπίεστο, ὅθεν καὶ Ἄγκος ἐπώνυμον ἔσχηκεν, Zonaras. v. 34. Ταρκυνίου) πρίσκου. v. cod. Ερυκίου] H. St. C. B. M. M. Σερουίου A. S. quod serua eum peperisset, Dionys. Halic. lib. IV. v. 38. l. ἐσφάγη. v. 39. βεβασιλευκὼς εὖ, εἰ μὴ καὶ putat I. C. legendum. v. 40. ζήσας] deest annorum numerus; vixisse supra LXXX. annos, scribit Dion. Hal. lib. 2. extremo. v. 41. l. πέπαρτος.

P. 49. v. 6. λυδικὴν] solus A. S. λιβυκὴν, in editis additur ἡ Χαρχηδονική. v. 12. πόλεμοι] H. St. 2. πολέμιοι. v. 16. l. ἐμφυλίων πρῶτος] H. St. 2. πρῶτη, & δεύτερα. v. 21. Σύλλαν] Σύλλαν H. St. M. M. C. B. v. 27. Αντωνῖνον καὶ ὅτι καὶ Ἄξιον] monstrum hoc in trib. Codd. lectio marginis ex A. S. quam & H. St. 2. habet; sed hic Οκταουΐον pro Οκταυΐον. v. 9. συμπίπτοι H. St. 2. συμπίπτει v. 13. λόγων ὄντι H. St. 2, λόγῳ ὄντι v. 45. ἤκμασε] ἤκμαζε H. St. 2, v. 11. σταδίων γ'] H. St & A. S. σταδίων υ' v. 5. à fin. ὑπὸ Ρουτούλων] C. B. M. M. H. St. Υπόρου τοῦ λοι æquè monstrosè, atque illud superius. θνήσκει καὶ πόλεμον. Ρουτοῦλοί τε γὰρ ἐκ τῶν πόλεων στρατεύουσιν ἅπαντες πρὸς αὐτὸν καὶ σὺν αὐτοῖς βασιλεὺς τυρρηνῶν Μεσέντιος, &c. Dionys. Hal. lib. 1. v. 1 à fin. l. ἐξουσίᾳ. Ευρυλέων] Dionys. H. Ευρυλέων παρέλαβε τὴν Λατίνων ἡγεμονίαν, ὁ μετονομασθεὶς Ασκάνιος. M. M. Αρυλέων.

P. 52. v. 4. l. οἴκισιν. v. 6 l. Σιλούΐος, & sic eq. ἀπὸ τῆς ὕλης sic appellatus, ὥσπερ ἂν εἴ τις ἑλλάδι γλώσσῃ λέξειεν ὑλαῖον, idem Dionys. H. v. 7. locus videtur mutilus, & post Λατῖνον Σιλουΐον [si quidem Dionysium Hal. volumus sequi] addendum, τοῦ δὲ Ἄλβας· τοῦ δὲ Κάπετον, τοῦ δὲ Κάπυν· Κάπυος δὲ Κάλπετον γενέσθαι, Κάλπετου δὲ Τιβερῖνον &c. v. 10. Ρώμυλον] sic & Liuius Aπλάδην, Dionys. *Aremulum*, Paul. Orosius, lib. 1. c. 20. v. cod. in mag. l. Αγρίππαν. v. 11. Αβεντῖνον] Dionys. Αὐεντῖνον, & v. 14. idem Νομίτωρ, Plutarch. Νομήτωρ. v. 17. Εγεσον] M. M. Αγεσον, Dion. Hal. Αἴγεστον v. 18. ἱέρειαν] scil. Εστίας. v. 2. à fin. l. cum I. S. οὗτοι Φερεκλέα τὸν ὑπὸ Αντιόχου τοῦ βασιλέως [θεὸν αὐτὸν ἐπίκλην ὠνόμαζον] στρατηγὸν αὐτῆς τῆς χώρας καταστάντα.

P. 53 v. 1. ἀλλ' οὐχὶ] sic legitur in omnib. M. S. sed pro αὐτῆς H. St. 2, αὐτῶν. v. 36 l. Γαβάλων. v. 3. à fin. C. V. αὐτοπροσκλήτως.

P. 56 v. 5. l. μόνος πρὸς μόνας] C. B. H. St. 2. M. M. μονοπρόσμονα. v. 20. l. Στρατιῶτα cum C. B H. St. M. M. v. 23. τὰς κοινωνικὰς τῆς οἰκουμένης] Haud scio, sintne intelligendi κοσμικοί, Gr. Naz. φιλόκοσμοι, Chrys. [sic p. seq. v. 47. κοινωνικοὺς τῆς ἐκκλησίας dicit] an ij potius, quos βακανίστας appellant, μὴ παραμένοντες τῷ πράγματι αὐτοῦ; Suid. De quibus Ptolemaidis Cyrenaicæ Episcopus Synesius, epistola LXVII. ad Theophilum, προσῆσαν τινες βακάνηβοι παρ' ἡμῖν [ἀνέξῃ γάρ μου μικρὸν ὑποβαρβαρίσαντος, ἵνα διὰ συνηθείας τῇ πολιτείᾳ φωνῆς τὴν ἐνίων κακίαν ἐμφατικώτερον παραστήσαιμι] οὗτοι κατὰ μὲν ἀποδεδειγμένην ἔχειν οὐ βούλονται, οὐχὶ τὴν οὖσαν ἀπολελοίπασιν, οὐ κατὰ συμφορὰν, ἀλλ' αὐθαίρετοι μεταστάσαι γινόμενοι. Eadem prope suspicio est Margunij, viri verè Maximi, qui epistola perquàm humaniter ad me scripta ζητεῖς παρ' ἡμῶν [inquit] τίνες ἂν εἶεν οἱ παρὰ τῷ Φωτίῳ κοινωνικοὶ τῆς οἰκουμένης προσαγορευόμενοι; ἐγὼ δὲ οὐκ ἂν τι περὶ τούτου τοῦ ζητήματος διϊσχυρισαίμην.

ἐκείνοις μὲν τοι οὕτω καλεῖσθαι ὑπὸ τοῦ τὸν μοναχῶν, οἱ μὴ μέμφοντες ἐπὶ χώρας, μηδὲ καθ᾽ αἷς ὑπέχοιτο ἐπαγγελίας ἐν τῷ τοῦ χήματος ἀναλήψει, τοῖς μοναστηρίοις ἐμμένοντες, ὧδε κἀκεῖσε μὲν περιπλανώμενοι. τὸ πρὸς πλησίον περιπλανῶντας. v. 23. l. ἐγκλεισθέντας καὶ πλανᾶσθαι.] id est, καθειρχθέντας & ἀποθανόντας ἐν τοῖς δεσμωτηρίοις. v. seq. σκηνώματα] id est, σώματα, vt 2. Petr. 1. v. 13. 14. τὸ σκήνωμα, cap. 9. v. 15. quam ἐπίγειον ἡμῶν οἰκίαν τοῦ σκήνους dicit Apostolus 2. Cor. 5. 1. v. 29. Βερίνον] C.B. reliqui omnes Βειέτιον. v. 32. ἀπολύει] ἀποκλείει legitur ad marg. Cod. A.S. v. eod. ἔμβασιν] ἐκβασιν M.M. v. 39. χόνδρον] κολαφίζειν, ἐστι τὸ διὰ τῶν χειρῶν πλήττειν, συγκαμπτομένων τῶν δακτύλων, καὶ (ἵνα ἀφήσωμεν εἰπεῖν) διὰ τὸ γρόθυ κονδυλίζειν, Theophylact. v. 43. πάσιλον] ex sesamo, & melle confectum, H.St. ad marg. v. 13. à fin. l. ὅτι εἰ τὰς. v. seq. M.S. παρασυλᾶται.

P. 57. v. 2. M.M. Ακυλλίνου. v. 4. καὶ κατὰ τὸ Χρ. H.St. 2. v. 6. Σαραπίωνος] A.S. alij Σεραπ. v. 11. παραδειχθεὶς [A.S. solus. v. 18. Εὐσέβιον. v. 17. Αμμώνιον, Εὐθύμιον] Sozom. l. 8. c. 12. v. 20. μονοσιτίας ἐπιτηδεύων] idem Socr. l. 6. cap. 4. v. 23. ἴχνος ὅτι] H.St. 2. & A. S. coniungunt hunc paragraphum cum proximo, leguntque καὶ ὅτι, mutatis deinceps numeris: in aliis Codd. contra: vide postea τὸ δὲ ἐστιν iteratur. v. 26. ἐκ πάλιν] Socrat. Eccles. hist. l. 6, c. 21. Χιλιάκις μετανοήσας, εἰσέλθε: vide Basil. M. περὶ μετανοίας. & Epiphan. contra Nouat. v. 14. à fin. ἐπισκεψάμενο. v. 43. Πειρμιάσις] Πειρμιασὴς γὰρ ὁ ἀπεβίσατος ἐκεῖνος πατὴρ ἐκαλεῖτο καὶ ἐνομίζετο, Zonar. Tomo III. p. 34. v. 6. à fin. l. ἐγκλήματα.

P. 60. v. 24. τὰ ἐννέα μουσῶν] κατὰ τὸ Ηρόδοτος μόνας ἐννέα ταύτας· τοῖς δ᾽ ἀφ᾽ ἐκάστῃ αὐτῇ ἐπιλεξάντι τὰς βίβλον ἔδωκε μίαν. v. 35. l. ἔγραψε τι. v. 46. Σικελ. Διόδωρος Lib. XI. pag. 261. v. 12. à fin. Ηρόδοτον, v. 11. à fin. ὡς εἰπὸ παῖς] Marcellin. Ω Ολωρε, ὀργᾷ ἡ φύσις τοῦ υἱοῦ σου πρὸς τὰ μαθήματα.

P. 61. v. 3. Κικίλιος [H.St. 2. Κεκίλιος, ibique ad marg. ἴσ. Καικίλιος, quæ etiam A. Schotti est suspicio: Cæcilij autem mentio fit in vita Demosthenis à Plutarcho scripta. v. eod. οὐκ ἐγκείνει δὲ (negat Plutarchus quoque τὸν ἐπιγεγραμμένον Δηλιακὸν Æschinis esse. v. 3. Αἰγίνῃ ἄλλον) huius vitam Laërtius descripsit. v. 11. ὃ καὶ Κτησιφῶντος ἔγραψε Δημοσθένης] falsum perspicuè. ex historia facilis emendatio, I. C. hinc illud Scholion. ad margin. Codd. A. S. καλῶς ἔγε. v. 13. l. δείξη. v. 15. πρὸς μὲν Αλέξανδρον] vide vitam Æschinis apud Plut. v. 22. οἱ ἠκούσατε τοῦ θηρίου] Plin. lib. 2. ep. 3. ad Nepotem. autor vitæ eiusdem Æschinis incertus, θηρίον αὐτὸν ἐκάλει (inquit) διὰ τὸ ἴδιον τῆς τρόπου, & αἰσχρῶν. At Plinius alter, historiarum lib. 7. cap. 30. *Aeschines Atheniensis, summus orator, cum accusationem, qua fuerat vsus, Rhodi legisset, legit & defensionem Demosthenis, ob quam in illud depulsus fuerat exilium. Mirantibúsque: tum magis fuisse miraturos dixit, si ipsum audiuissent. in calamitate testis ingẽs factus inimici.* v. 27. Αξουίτην] γραμματισοῦ Lucian. Γλαυκώδιας] τῆς πλευριας Suid. v. 29. Φιλοχαεῖν] Φιλοχάρης dicitur Demosth. v. 29. μεγαλόφωνος) quod ei vitium Demosthenes, Orat. de falsa legatione exprobrat, ἀλλὰ παλλως ἐπαρεῖ τὴν φωνὴν καὶ περιφανεστάτως ἐστι. v. eodem, ἐγραμματεῦσε) γραμματεὺς ἦν, Suid. v. 15. διακοῦσαι δὲ αὐτὸν Πλάτωνος) negat Plutarch. v. 33. l. Αντιλκίδη. v. 34. δεῖγμα τὸ) C.B. M.M. & H.St. δεῖγμα διὰ τὸ Αἰσχίνου λόγον.

P. 64. v. 3. l. εἰς τὰς ἀείσους ἐκεῖνο; κανόνα μετά γε τοὺς ibid. Φρυνίχος) infra, pag. 325. v. 1. à fin. v. 12. καὶ Σικελίας) hoc videtur redundare, quum in A. Schotti Codice solummodo legatur, vnde glossema etiam illud ἴσ. ἰσαυρίας. v. 21. Μαξιμῖνος) al. Valerius Herculius Maximianus, vide Euseb. v. 22. ὁρμηση) C.B. M.M. & H.St. ὁρμήσαι. v. 39. προσυχείρησε) A.S. προσεχείρησε. v. 40. Αικίνιον) H.St. & M.M. Λικίνιον. v. 41. ἐπιωσθέντο) ἐπωθεῖτο C.V. v. 46. μεταστησάμενος) H.St. 2. μεταστησάμενος. v. 47. l. ἐπιστρατείαν. v. 48. l. cum tribus M.S. τῆς ὁμότητα, φιλανθρωπίας προσχήματι καὶ. v. 6. à fin. καρτερεῖς) H.St. 2. καρτερεῖς. v. 4. à fin, κατέλιπεν.

P. 65. v. 4. l. Μαξιμῖνον I. C. v. 27. Βαρδίλου) Bardilus, H. St. M.M. & Codex Bibliothecæ Bauar. in qua *&* *Procopius* calamo exaratus habetur. v. 29. συνών) A.S. συνιών. v. 39. Οὐαραραίης) Agathias, l. 4. Socrat. Eccles. hist. l. 7. c. 8. Βαραραίης sic Οὐῆρος & Βῆρος, Græcis dicitur Verus, sed mendosum Βαραβαίης, c. 18. l. eiusdẽ apud Socratẽ. v. 45. Εφθαλίτας) C.B. A.S. H.St. M.M. Εὐθαλίτας, C. V. Ephthalitas reperio etiam apud Nicephorum Callist. l. 18. c. 30. At Νεφθαλίτας apud eundem lib. 16. c. 36. Ioseph. l. 5. c. 1. (à tribu Nephthalim) archæol. Agathiam lib. 4. & Cedrenum, pag. 292. qui & ipse λευκοὺς Οὔννους appellat. vide infra p. 80. v. 33. v. 11. à fin. ὀρθοδόξων) H. St. 2. ὀρθοδόξων. v. eod. Εὐθαλίτας) M.M. sed in C.B. H.St & A.S. lectio hic vtraque. v. 9. à fin. Εφθαλιτῶν] Εὐθαλιτῶν H.St. v. 6. à fine. ἐπιστρατεύειν] ἐπιστρατεύσαι, H.St. v. 3. à fin. διώρυξι] H. St. 2. διωρύξεσι. ἡ διώρυξ, τῆς διώρυχος & διώρυχος, Thucyd. Diod. Sic. Philo, Ioseph.

P. 68. v. 7. l. ποταπὸς. v. 2. καὶ ἄλλως τι] Gregor. Naz. carm. εἰς τὸν ἑαυτ. v. 330. αὐτὴ δὲ ποιμὴν μὲν γαμοῦ ἀγγελιεῖται, μέγαν δ᾽ αὐτὸν χεισίν

χειρόν. Inde ἀχθος μέγαρον apud eundem, & νύμφη μὲν ἀγαείσατα. v.8. pro ὅπως δὲ A. Schottus legit ὅπως τε itaque H St.2, v.9. l. ἐστεῖθη. v.13. Βλάστην] H.St.2. Βλαστ. v.16. αἰσωγμ.] λυσωγμένω. H.St.2. v.33 ςρατόλωμα] H. St. 2. στρατόλμα. v.35. Ολυμβείω] Ολυβείου idem. v.40. βασιλεῦς] βασιλεύσας, idem. v.10. à fin. Κιλίκων] Κιλικος idem. v.1. à fin. l. ὀξιῦρεν, ἢ.

Pag. 69. versu 4 Ουύνων] Ουύνον H.St. M.M. C.B. v.7. & 12. ἤδη] οἱ τόποι, ἐν οἷς ἀνεσρέφοντο. Suid. v.23. Δαρρᾶς & Αγχῶ] H.St. 2. Δάρας ἰχυεάν, [C.V. ὀχυεάν] πρώτον. v.25. ἰσχυπάτω] H. St.2. ἰσχοτάτω lego. ἀγχοτάτω. v.35. l. ἀλλάγη. v.10. à fin. Γυρζοχῆρει] C.V. Γυρζήνε. v.3. à fin. Σίλαν] Σίτλαν verius. v.2 à fin. Δαρας] H. St. 2. Δάρας.

P.72. v.4. μηεάνλω] sic infra pag. 80. vers. 44 p 81. v.1. H.St 2. μιρραίλω, quod est Suidæ nomen proprium. v.10. ὀξηρπωῦτε] lectio hæc non nisi in vno Cod. v.35. τζάνοι] Agath. l.5. Τζάνοι. v.eod. Σανοι] H St 2. Σανοι. M. M. & Interpres Procopij Σῦνοι, Eustath. in Dionys. Σάνοι. alibi legitur οἱ πάλαι Ισαυεοι, L. C. v.22. μαχην δυσγκαῖν] ἀντὶ τῆς ὑπουλήσειν. Synes. epist. 132. διαφθείρειν τῆς πολιορκίας. Ρωμαίοις] C.B. H.St. ἐς ῥωμαίοις, sed ille, apposita vitij nota. A.S. ἐν ῥωμαίοις, itidem cum litura: l. cum M.M. ἐς ῥωμαίους. v.31. οἱ τῇδε] C.V. & H. St.2. v.36. τοῖς πλησιοχώεοις] C.V. & H.St. 2. τοὺς πλησιοχώροις, quod non displicet: Plutarch. τὴν πεδίον καταθέχων. Athenæ. καταθέχοντες τὸν ἀγρόν, διαρπάζοντες τὴν οἰκίαν. Zosim. πολιορίαν καταθέχοντες, καὶ ἀναστέφων Μυσίαν. Quid quod etiam Xiphilinus καταδραμὼν αὐτοὺς πολλὰ dixit, eâ verbi significatione quâ generius ferè casus illi subiicitur, veluti apud eundem, τὴν συνόριαν τοῖς Αρράσαις καταθέχων. v.45. l. δὲς ἐς γόνυ. v. 48. ταύτης] Henric. Stephan. 2. ταύτη. v.8. à fin. l. χρήματα πζομένο. v.eod. C.V. ἐπεὶ μὲν πεντήκοντα. v 11. à fin. τοῦ οἰκείου] C V. τὴ οἰκεῖα συνεπαγομένη λαῷ. v. 9. à fin. ὅτι] Henric. Steph. ὅτι. v.6. l cum Henr.St.2. & C.V. ἐπεὶ δὲ ἰμπαίως ἐνόμιζον, & signa parentheseos tolle: ratio enim interpungendi satis iam liquet. v.vlt à fin.l. Αζωρίσας. v. eod. εἰς χαβάδην] H. Stephan.2. πεὸς.

P 73. v 6. l. συλλάξοντα. v.5. Βεεδέλοις] al. Βαρδηλοις & Βαρδηλαι. v.17 H. St. 2. Αλζίκας καὶ Δάγαεαν. v.19. κατασμηθὲν] C. V. κατεσμηθὲν H. Steph. 2. κατεσμισμένοι. v. 23. Ζάμη H.St.2. M.M. v.25. Ζάμω A.S. M.M. H.St.2. v. 26. τοῖς μεταγῶσι] τῷ μεταγόντων, C.V. H.St.2. v.28. Χαναράγγη] Χαναράγγης est rex Aranges: nam Χαν vel Χαμ est rex, l. C. v.eod. lege cum H.Stephan. 2. Αδεργουδουβάδε hyphen, vt apud Procopij interpretem. v.41. l. Βοραΐδης. v.43. παμπολίτας

v.46. C. V. καὶ παιδὸς παιδῶν. v. 11. à fin. l. Ιωάννου τὸν βουλον. v.8. à fin. ἀπηλιῶς] H.Steph.2. ἀπηλιῶς. v. 4. à fin. & p.76. v.3. ὁ Τίτλης] Οὐΐτλης, M. M. H. St. 2. C. B. pro quo & Οὐΐττιγις, geminato τ, in m.s. Procopio non semel.

P.76. v.5. σύεσιν] H.Stephan.2. σεύεσιν & mox συρίας. v.38. περὶ] H.St.2, πεὸς ῥωμαίων. v.46. ἡ. v.9. à fin. πόλιν] C.V. πάλιν. v.8. à fin. l. κατηνάρια. v.5. à fin. Αὔγαρος τε] Euseb. l.1. Eccles. hist. c.12. & 13. Αγβαρος, & lib.2, c.1, alij Abgarus.

P.77, v.3, Δάρας] C.V. & Henr. Steph.2. Δάρας. v.17, l. χειδοντι. v. 19. l. ἅπτε δὴ αὐτῆς. v.20. Γυβάζιν C.V. & Henric. Steph.2. v.31. M.M. Νισιβιδος. v. 21. H. St.2, τὰ ἐκείνης, quod est frequens apud Procopium. v.44. μεταπέμπεται] in C.V. λείπει h. l. adscriptum, est & in vtroque H.St. lacuna relicta. v. 5, à fin. ἀρχὴ] ἡ ὁ πεεσβύς. H. St.2, v.4, à fin. Ιοβιανὸς] Ιοβιανὸς, Henric. Stephan.2. v.1, à fin. ἀρχῆς αὐτοῦ] H.St.2, ἀρχῆς αὐτοῦ.

P.80, v.12, Μασαγέται] Μασσαγέται, Diodor. Sic. Xiphil. Max. Tyrius, & ἡ Μασσαγέτης, Lucian. v.21, ἀνὴρ πέρσης] vide infra scholion ad p.93, v.31, v.23, Σηρῶν] de quibus Lucian. in Macrobiis: de ipsis autem vermibus σῆρες dictis, Clemens Alex. libr. 2, Pæd. Basil. M. homil.8. in Hexaëm. ἀπὸ τῶν σηρῶν ζωοφία D. Io.Chrysost. Vnde σηρικὰ ἱμάτια apud eundem, Naz. σηρῶν ἀειεὰ ὑφάσματα & σηρῶν ἐγκλήματα. v.36, ἰφθαλίῃ] διφθαλίῃ M M. illud verius, cum nominis origini modo significatæ respondeat. v.47, Σαερίνη] Henr. St.2, Συρίνα & mox Συρίναν. v.4, à fin. Γοργόνης] ita C.B. 2, cæteri omnes Γοργῶνος. v.3. à fin. Τιρλὶς] Τίριλις C.V. Henr.Stephan.2. M. M.

P.81, v.1, 5, 6, Μηεάνης] variat & hîc cod. v.2. Βαραμαάνης] M. M. Βαραμάνης. v.6. πολεμήσας. v.10. H.St.2. Νισιβηνῶν. v.16, l. Θεοδώρῳ Θεοφυλάκτῳ] σοφιστῇ, ᾧ ἐπώνυμον Σιμοκάτης. Suid. in marg. l. *Simocata*. v.39, l. λόγων δὲς. v.47, ἐκεῖνα] H.St.2, ταῦτα ἐκεῖνα. v.1. à fin. Χαγάνον] apud P. Diaconum hist. l. 17, *Chaianum*, *& Helpidium*, mendosè impressum esse; hinc manifesto constat, veluti etiam ex Zonara & Cedreno.

P.84, v.6, ἄβαροι] Henr. St.2, βάρβαροι. v.12, Βοσολοβεα] Βοσολοβεᾶ, C.V. H St.2. v.17, ἐν τῷ φόρῳ] in foro, Suid. Isidor. ep.337, lib.I. v.23. τὴν ἀποστολικὴν ῥῆσιν] εἰ θέλεις μὴ φοβεῖσθαι τὴν ἐξουσίαν, τὸ ἀγαθὸν ποίει (Rom.13, 3,) καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ Εαν κακὸς ὅτι τοῦ τὸ κακὸν πεάσσοντι. οὐ γὰρ εἰκῇ τὴν μάχαιραν φορεῖ (ibid. v.4.) ταῦτα, οἶμαι, φησιν ἀποστολικὴν ῥῆσιν, Scholion ad marg. lib. M.M. & Henric. Stephan.2, v.30, l. σησμὸς ὁ φλόμενος. H.St.2. v.24. Ιωάννης ὁ παξιάρχης [ὁ νηστευτής, Zonar. Cedren. v.37, ἀελεσεία] al. ἀριστεία. v.43, l. Ιζαλα, mon-

tem zalam. vocat Ammian. Marcel. l. 18. v. vlt. H.St.2. Καρδαριγαν, vt & p. seq. v. 5. 13. Καρδαειγαν, Cedren. v. 46. M.M. Αρζαμόν. v. 47. την άχειροποίητον εἰκόνα] vide P. Diaconum lib. XVII. miscellæ historicæ. v. 9. à fin. Δαράς. H.St.2. v. 6. à fin. κατεπήξατο, H.St.2. v. eod. κωαρτοπαρθῶν] M.M. κουαρτοπαρθῶν. v. 3. à fin. H.St.2. ῥωμαίων καὶ τὸ ἀρζανηνῆς. v. 1. à fin. καρδαρίγα] Cardarigas non est proprium nomen, sed dignitas maxima apud Persas, inquit Paulus Diaconus lib. eod.

P. 85. v. 4. τὸ τῶν χλωμάρων] *Clomannorum castellum obsidet*, quod P. Diaconus dixit, id Cedrenus, τὸ χλόμαρον φρούριον πολιορκεῖ). vnde suspicari possis, & hic τὸ τῶν χλομάρων (sc. φρούριον) legendum, cum præsertim vestigia lectionis huius sint in C.V. ex quo ad A.S. marginem τῶν χλωμάρων annotatum est: (& *Chlomarum* apud Diaconum v. 10. H.St.2. ἐπιδιώξαι). v. 17. ὁ Κάστος] *Castus*, P. Diac. v. 25. ζωγρίας] id est ζώντας. Num. 21. v. 35. Deuter. 2. v. 34. Hesych. Sed ζωγρία ἑλεῖν Zosim. v. 36. Μυστακωνα] H.St.2. & C.V. nec non P. Diaconus sic autem dictus παρὰ τὸν μύστακα, vt ex Suida coniicio, fortè quòd nimium illum nutrierit:

χ' οἱ μύστακες πολλοὶ ἐπὶ ἀρ', ἀναλέοι δὲ κικίννοι, Theocrit.

De mystace, locus extat insignis apud Clement. Alex. l. 3. Pæd. c. 11. & 2. Reg. 19. v. 24. v. 44. l. ἀριστεῖα Σάπρεῳ:. v. 51. ὅτι Πρίσκος παρὰ τὸ ἄλλων τοὺς στρατηγοὺς, τὸν ἀπὸ τοῦ ἵππου, καὶ παλαιὸν ἔθος] P. Diaconus, *At Priscus secundum morem non descendit ab equo, nec consuetis salutationibus vsus est.* De hac consuetudine, libet subiicere quæ I. Lipsius, æui nostri lumen, ad me scripsit: atque integram adeò viri summi epistolam, humanitatis plenissimam:

IVSTVS LIPSIVS
Dauid Hœschelio S. D.

ORtelio nostro mittēte, litteras tuas accepi: quibus auctorem & suasorem fuisse scribis Segetum illac transeuntem. Non fefellit te, mi Hœschel, eius sponsio. qua certe libens talib. viris & amore & scriptione respondeo. Photij Patriarchæ Cōstātinopolitani Bibliothecam, Velseri typis, tuâ operâ excudi, id vero gratum nobis est, publicè vtile, & vobis honestum erit. Sanè typos illos in Horapolline vidi ad inuidiam vsque elegantes. Pergite vterque, quod iam diu facitis, benè mereri de studiis, scribendo, excitando, iuuando. Quod ad morem veterem de quo quæris, credo equidem nō nimis veterem esse. sed ab inferiorum Principum æuo. Liberâ republicâ tale nihil obseruatum: imo cōtra lego aliquoties in equo perequitasse ordines, ipsos Imperatores, & adhortatos esse. Etsi in propriè dictâ Allocutione solent tribunal conscendere, & in pelib. assari, quod non ignoras. Sed moris huius sua ratio, & exemplum ab vltimâ antiquitate. qua & Consules, rostra conscendentes & populum allocuturi fasces ei submittebant, fatentes maiestatem populi suâ augustiorem esse. Simile in hac re fuisse arbitror, & submissionem hanc Duces vniuerso exercitus habuisse. Super hac re non aliud nunc occurit. si quid alibi iuuare potero, tua & Velseri nostri caussa (quem virum vnicè equidem æstimo & amo) libens sum facturus. Vale. Louanij V. Id. X. bres CIƆ. IƆ XCVII.

v. 55. ἐλιφρίφα] C.V. ἐλιφρίδα, H.St.2. ἐλιφρίδα, vox peregrina, περὶ εἰκόνος χρυσῆς accipienda, vt triū Codd. margo nos docuit, haud scio an. θεοειδῆς, quæ & P. Diacono est ἀχειροποίητος. vide p. præced. v. 2. & P. Diaconum libris XVII. XVIII.

P. 88. v. 4. H.St.2. μήτρυσοψίπολιν. v. 9. H.St. 2. Γιλιγιρδῶν. v. 18. H. St. 2. Ααβιζαβρδῶν. v. 26. l. πολλοῦ. v. 34. H St. 2. Σαμβατίω. v. 37. C.V. Σαμβάτιον. v. 44. C.V. κατασκόποις. v. 46. H.St.2. ὃ γὰρ κονοεπιπλάττει. v. 3. à fin. H. St. 2. περιχώρησις.

P. 89. v. 3. ῥοπάλοις] fustibus, P. Diaconus lib. sæpe iam dicto XVII. qui ex hoc autore non nusquam corrigi potest; quanquam breui, cum inte[r]pretatione, integrum Græcè impressum iri speramus. v. 31. προσδόκουσιν, id est, διὰ τιμῆς ἄγουσιν. v. 33. H. St. 2 Ζαδισπερῆς. v. 43. H St. 2. Δαράς, & mox Δολβζᾶ, at C.V. Δολυζᾶ. v. 49. l. Θεουπόλι, τὸ π. v. 1 à fin. Ιερίμ] C.B. Ιερισμ', H. St. 2. Σέρλα, M.M. Ερλμ A.S. Ιρὶμ. v eod. C.B. & M.M. καὶ περὶ τῆς θεομήτορος ἐπὶ τὸν τῆς ὁράσεως. Hic rursum in C.B. & M.M. ad marginem περὶ εἰκόνος χρυσῆς exaratum est.

P. 92. v. 5. H St. 2. ἀπήντησεν ἐνδημία τε τοῦ αὐτοκρ. v. 14. H. St. 2. Ζαλαιζαβ, C.V. Ζαλαβζαβ. v. 11. C.V. ἐν ὑπάτῳ τῷ. v. 18. ἐγχυνήθη. v. 21. αυτοκρατ] iussu Imperatoris, P. Diacon. v. 39. H St. 2 & C.V. δηζίμην. v. 40. ἐπολιόρκησεν] H S. 2. ἐπυρπόλησεν, cuius lectionis vestigia sunt etiam in C.V. ἐπυρπόλησεν. v. 41. H St. 2. Τζουρυλιών. vers. 46. C V. & H. St. 2. Ταπίμαρ. v. 10. à fin. locus suppleatur ex H. St. 2. κατασκευάζονται τοὺς δοῦλους τοῦ χαγάνου ἀπὸ τῆς τῶν σκλαβινῶν λείας, καὶ Πέτρος ἀναχωρεῖ ὁ στρατηγός. v. 4. à fin. σκλαβινῶν] sic appellantur à Procopio, Suida, Zonara, ab hoc & σκλαβινικὰ ἔθνη Σκλαβῖνοι à Cedreno, supra pag. 88. v. 16. σκλαβοι. v. 2. à fin. H St. 2. ἀσιωμ.

Pag. 93. vers. 8. A. S. χρυσενδυματος. v. 10. ἐπιβῆσαι. v. 16. lectio marginis è C.V. & H St.

& H. St. 2. v.18. l. Αγαρ) C.V. & H.St. 2. Ογαρ. v.23. H.St.2. & M.M. Ταύγας. v.eod. lectio marginis in solo. C.V. v.25. H.St.2. χουνιτῶν. v.29. τῶν σκωλήκων) de quibus supra p.80. v.28. v.35. μετάξης] H.St. 2. μετάξεως: illud rectius, Procopius lib.4. (p.43. m. ss. Bauar.) de bello Gotthorum; ὑπὸ τοῦτον δὲ χρόνον τῶν τινες μοναχῶν ἐξ Ἰνδῶν ἥκοντες, γνόντες τε, ὡς Ἰουστινιανῷ βασιλεῖ διὰ σπουδῆς εἴη, μηκέτι πρὸς Περσῶν μέταξαν ὠνεῖσθαι ῥωμαίους, ἐς βασιλέα γενόμενοι, οὕτω δὴ τὰ ἀμφὶ τῇ μετάξῃ διοικήσεσθαι ὡμολόγουν, ὡς μηκέτι ῥωμαῖοι ἐκ Περσῶν τῶν σφίσι πολεμίων, ἢ ἄλλου του ἔθνους, το ἐμπόλημα τοῦτο ποιήσονται. Χρόνου γὰρ κατατρῖψαι μῆκος ἐν χώρᾳ, ἥπερ Ἰνδῶν ἔθνη τὰ πολλά εἰσιν, ἥπερ Σηρίνδα ὀνομάζεται· ταύτῃ τε ἐς τὸ ἀκριβὲς ἐκμεμαθηκέναι ὁποίᾳ τε μηχανῇ γίνεσθαι τὴν μέταξαν ἐν γῇ τῇ ῥωμαίων δυνατὰ εἴη. ἐνδελεχέστατα δὲ διερευνῶντι τῷ βασιλεῖ, καὶ ἀναπυνθανομένῳ, εἰ ὁ λόγος ὑγιὴς εἴη; ἔφασκον οἱ μοναχοὶ, σκώληκάς τινας τῆς μετάξης δημιουργοὺς εἶναι, τῆς φύσεως αὐτοῖς διδασκάλου τε οὔσης (καὶ) διηνεκῶς ἀναγκαζούσης ἐργάζεσθαι. ἀλλὰ τοὺς μὲν σκώληκας ἐνθένδε ζῶντας διακομίζειν, ἀμήχανα εἶναι· τὴν δὲ αὐτῶν γονὴν, εὔπορόν τε καὶ ῥᾴδιον ὅλως· εἶναι δὲ τῶνδε τῶν γονῶν ἀνὰ ἑκάστου ἀνάριθμα· ταῦτα δὲ τὰ ᾠὰ χρόνῳ πολλῷ τῆς γονῆς ὕστερον κόπρῳ καλύψαντες ἄνθρωποι, ταύτῃ τε διαρκῶς θερμήναντες χρόνῳ, ζῷα ποιοῦσι. ταῦτα εἰπόντας, ὁ βασιλεὺς μεγάλοις πρὸς τοὺς ἄνδρας ἀγαθοῖς δωρήσεσθαι ὁμολογήσας, τῷ ἔργῳ πείθει ἐπιρρῶσαι τὸν λόγον. οἱ δὲ γενόμενοι ἐν Ἰνδίᾳ αὖθις, τά τε ᾠὰ μετήνεγκαν ἐς Βυζάντιον, ἐς σκώληκάς τε αὐτὰ τρόπῳ (ὥσπερ ἐρρέθη) μεταπεφυκέναι διαπραξάμενοι, τρέφουσί τε συκαμίνου φύλλοις, καὶ ἀπ' αὐτοῦ γίνεσθαι μέταξαν τὸ λοιπὸν κατεστήσαντο ἐν ῥωμαίων τῇ γῇ. τότε μὲν οὖν τά, τε κατὰ τὸν πόλεμον πράγματα ῥωμαίοις τε καὶ πέρσαις, καὶ τὰ ἀμφὶ μετάξῃ, ταύτῃ πῃ ἔσχεν. v.34. χουβδαν) M.M. Γουβδάν. v.38. H.St.2. τῆς Σιδηνδον@ C.V. Σιδηνδῶν@. v.39. l. πόλιν. v.46. H.St.2. Ηερσιανός τις ὀνόματι. v.47. fortè legendum λιμῷ. v.51. ἀρώμασιν] δωρήμασιν, l. S. v.5. à fin. H. St. 2. & C.V. Δειζίπερα] v.2. à fin. C.V. Δοαζίπερα. ver. eod. ναὸν] C.V. ναόν. v.1. à fin.l. θεία δὲ δίκη recto casu: Lucianus, ἐγὼ τὰς φονέας τῆ πατρὸς μετῆλθον.

P.96. v.3.l. ἐνδημεῖ. v.8. A.S. & M.M. Αγαμάτων@ v.14. περὶ τῆ τῆ Νείλου ἀναβάσεως] περὶ τῆς τῆ Νείλου ἀναπληρώσεως δόξαι διάφοροι sunt ab H. Stephano pridem Græcè cum Aristotelis & Theophrasti opusculis ἀνεπιγράφως editæ. Quæ autem περὶ τῆ Νείλου Theophylactus hic Simocates lib. VII. extremo de vita Mauricij Impp. scripsit: ea mecum *Andreas Schottus*, vir ad literarum studia prouehenda natus, communicauit. In his, Αναρχίδης ὁ κνίδι@ μόνος τῆ κεραυνίδου τ' ἀληθείας κατεστοχάσθαι, scribitur. v.15. Αναρχίδου] Lectio marginis, ex coniectura eiusdem A.S. v.30. διὰ Γεωργίου ἀλύτους τηρεῖν σπονδάς, H.St.2. vers. 47. M.M. Σαβίνων. v.10. à fin. ἀπαιροῦντες H.St. 2. probè.

P.97. v.3. M.M. εἰσήρησε, F. εἰσῤῥύη. v.5. ὅπως τε φάλαγξ. H.St.2. v.10. A.S. τῆς δημαρχικῆς. C.B. M.M. H.St. τοῖς δημοτικοῖς, quod probat I.S. v.27. νεω. v.29. H. St. 2. Ανδρέα. v.32. M.M. Λαρδην] v.39. C.B. M.M. H.St. Εβδομίτης. v.6. à fin. C.B. H.St. M.M. Αυλίω. v.4. à fin. τὸ ἀνάγνωσις in H St.2. expungitur. v.3. à fin. l. ῥοθίῳ. v.1. à fin. l. κοινωνησάντων τῆς.

P. 100. v.3. lectio marginis est melior. v.12. H. St. 2. κατὰ τ' Αλεξ. v.13. πρωτογόρδιον) Scholion ad marg. M.M. τὰς φήμας ὅπως γίνονται παρὰ τῶν δαιμόνων. v.24. H. St. 2. Κωνσταντίνας. v.31. l. Φωκᾶ δὲ. v.42. ἱστορικόν) Hoc mihi videre non contigit: Chronologia verò Nicephori, Patriarchæ Constantinopolitani, ἐν συντόμῳ, in Bibliotheca Augustana Græcè seruatus. v. 6. à fin. H St. 2, εἰ μὴ τῷ τῆ λίαν συντετμημένῳ. v.1. à fin. idem H. St. 2. Ανεγνώσθη μοι. v.eod. & 3. p. 101. l. Μιχαὴλ.

P.101. v.3. τάς τε] H.St.2. καὶ τάς. v.10 αὐτοσχεδία. v.17. & 11. à fin. C.B. H St. M.M. Κεφαλίων@. v.37. H St. 2. πρῶτον αὐτοῦ τῆς. v.12. à fin. H.St.2. συγγραφέων δὲ λβ'. v.41. pro κς' habet idem H St.2. κά. v. 4. à fin. Ιλλούστρι@) Non dubium quin Latinè reddendum *Illustris* non *Illustrius*. Ita semper Græci nomina Latina in IS. efferunt; vt Φιδήλι@ (pro quo Φιδέλι@ legitur apud Procop. lib. I. de Gotth.) *Fidelis*, Νωβίλι@, *Nobilis*, Λατερένσι@ *Laterensis*, Αὐγουστάλι@, *Augustalis* (infra p.260. v.8.) Πέτρ@ Ιλλούστρι@ *Petrus Illustris* (infra p. 505.) & similia, I.C. v. 4. à fin. Σοφίας) M.S. omnes Φιλοσοφίας. illud Suidas. v.3. à fin. H.St. 2. μετὰ τῆ ἱστορίας. v.2. à fin. Βήλου] C.B. M.M. H St. Βήρου: illud A.S. & H.St.2. quod malo.

P.104. v. 9. τμήματα) διατμήματα, Suid. v.21. l. ἤρθη, ὀλυμπιάδος ἑβδόμης καὶ ἑβδομηκοστῆς, καὶ διακοσ. v.27. l. Μάγνω μόνῳ. v.30. H St.2. Ανεγνώσθη μοι. v.9. à fin. l. ἔθν@ cum H.St. & I.C. v.1. à fin. πολυμαθίας, C.B. M.M. H St.

P. 105. v.1. Αγυρίου est genuina lectio. v.11. l. βιβλίοις. v.23. 6. Αλμαπόλεως, H St. hyphen. Assentior A.S. Αλβης legenti. v. 25. Ελαγάβαλον) M.M. Ελαγάβαλλον, Herodian. Ελαιαγάβαλον, Eutropius Ηλιογάβαλον. v.33. vox quadrato inclusa redundat: pro β' enim, quæ est nota numeri, scriba imperitus legit βιβλίον, quod sphalma in 4. m. s. Codd. v.37. verba illa, Μακεῖν@

αὐτοῦ τὴν ἀρχὴν ὁ αὐτοκράτωρ ἐγχειρίζει, H. St. 2. parentheſi includit. v. 41. ἐκεῖ τὸ λοιπὸν lege cum I. S. v. 45. Ασκαρία] καθαρὰ M.M. margo. v. 11. à fin. H.St. 2. ἀφανιζομένας. v. 2. à fin. Ανεγνώσθη] Illa Cteſiæ excisa ſunt è Codd. H.St. m.ſ. arbitror, quod iis ſint vſi, quum ſeorſim eadem imprimerentur.

P.108. v.19. Ασυΐαν] M.M. Ασυΐων. v.31. l. ἢ ἄμωμον omiſſo articulo. verſ. 8. à fin. περσῶν εἴδωλα] Scholion m. ſ. ὅρα τῶν εἰδώλων ἐμφάνισιν.

Pag.109. v.15. M.M. Πετησακᾶν. v.18. Πετισάκα, idem. verſ.8. à fin. l. τανυοξάρκην. v. cod. l. ἐπέστησε in marg.

Pag.12. v.11. M.M. Ιξαλβάτης. v.17. l. βασιλεῖ, καὶ πρὸς. v.22. ζωγρίαν λαβὼν] vide ſcholion ad p. 85. v.19. v. 27. μάγος] al. μέγας. v. 40. M. M. ἐπεὶ οὐδὲν αὐτὸν εἶπεν ἐμέλετα. v.7. à fin. l. Βαγαπάτης καὶ Ιξαβάτης, at. C.V. Ιζαβάτης.

P.113. v.6. l. Σπενδαδάτην. v.40. τῆς ἵππου] Herodot. Thalia, & Themiſt. Orat. 12. ἐπανήκεις δὲ αὐτοκράτωρ, οὐχ ἵππου χρεμετίσαντος, ὥσπερ Δαρεῖος· οὐδὲ κυνὶ [ſic legendum in editis, id eſt, περικεφαλαίᾳ, non κυνί] ἀνέσεως, ὥσπερ Ψαμμίτιχος.

P. 116. v.1. M. M. Σκυθάρχης, & in marg. Σχυθαρβης. v.7. à fin. l. ὁ.

P.117. v.4. κατεκόπη. v. 6. l. διονυσίων. v. 10. M.M. Θάραξ. v.13. Ηγίαν] M.M. Οζίαν. v.20. l. μυριάδας. v.32. M.M. ἐμπίπρησι. v.35. C.B. & M.M. στρόφιον. v.2. à fin. M.M. Αρτάβαζος.

P.120. v.5. Δαρείαιν. M.M. v.15. M.M. Δαρειαίῳ. v.24. idem Αμυστις. v.29. l. Βακτρίων. v.43. Χαριδημίδου M.M. A. ſeq. l. ὃς τῶν.

Pag.121. v.23. A.S. ſic legit, ἐπεὶ γ΄. σαυρῶς πεντήκοντα τῶν δὲ ἑλλήνων, ὅσοις. v. cod. ἀνεσταύρωσε M.M.

P.124. v.10. & 21. M.M. Αμίστριος. v. 42. ἢ, τὸ πατὴρ. v.3. à fin l. ἢ ἐν αὐτῇ.

P.125. v.6. l. Υρκανίων. ver.10. M.M. Φαρνακίαν. v. 42. l. ἀπόλλυται. βασιλεύσας αὐτῶν H. St. editio variat à m.ſ. quæ ſic habet, ἀπόλλυται, βασιλεύσας μῆνας ἕξ, ἡμέρας πεντεκαίδεκα. βασιλεύει οὖν μόνος Ωχος ὁ καὶ Δαρειαῖος. εὐνοῦχοι δὲ τρεῖς. &c. v.8. à fin. Πρυτάπιδος. v. 5. à fin. Οξένδρας.

P.128 v.15. M.M. φαρνακίας. v.32. l. καταμηνύει.

P.129. v.1. M. M. πολλὰ τὸν πατέρα καὶ τὴν μητέρα. v.8. βασιλεύει δὲ καὶ Αρσάκης. v. ſeq. l. ὁ Οὐδίαστης. v. 29. Συέννεσις C. V. M. M. v.3. à fin. ἀνεσταυρώθη. M.M. C.B. v.2. à fin. αὕτη] C V. ταύτη.

P.133. verſ. 2. ὡς τὴν δοκοῦσαν βαλεῖν κάρα Κύρου M. M. v.6. idem Μιτραδάτην. v. 14. l. διασμωμένῳ. v.21. ἔλυσε) C.B. & M M. ἐλαβε. v.43. l. ἰώρα τὸ.

P.133. v.18. βάκτρων] A. S. M.M. μάκτρων, illud C.B. & H. St. v.9. à fin. καὶ μάλιστα ἐν ταῖς ὑπογραφομέναις ἰνδικαῖς] Κτησίας ὁ Στησιόχου [ἢ Κτησιάρχου Suid.] ὁ κνίδιος συνέγραψε περὶ τῆς Ινδῶν χώρας, καὶ τῶν παρ' αὐτοῖς, ἃ μήτε αὐτὸς εἶδε, μήτε ἄλλου εἰπόντος ἤκουσε. Lucian. lib. 1. veræ hiſtoriæ. & lib.2. μεγίστας ἁπασῶν τιμωρίας ὑπέμενον οἱ ψευσάμενοί τι παρὰ τὸν βίον, καὶ οἱ μὴ τἀληθῆ συγγεγραφότες ἐν οἷς καὶ Κτησίας ὁ κνίδιος ἦν, καὶ Ηρόδοτος, καὶ ἄλλοι πολλοί. Hos coniungit etiam in Philopſeude. Demetrius Phalereus de eodem Cteſia, καὶ ὅλως δὲ, inquit, ὁ ποιητὴς οὗτος (ποιητὴν γὰρ αὐτὸν καλοίη τις εἰκότως) ἐναργείας δημιουργός ἐστιν ἐν τῇ γραφῇ συμπάσῃ. v. vlt. ἰωνικῆς] M.M. ἰδιωτικῆς.

P.143. v.3. ἰνδικά] in alio libro m.ſ. Bauarico Διηγήματα Κτησίου κνιδίου περὶ τῶν ἐν τῇ οἰκουμένῃ θαυμάτων. v. ſeq. ἐν ἑνὶ βιβλίῳ] C.V. ἐν βιβλίῳ. v.5. l. ἰνδοῦ. v. ſeq. πλατύτατον. C.V. H.St. v.12. παντάρβας] vide Philoſt. lib. 3. de Apollonio. καὶ Ηλιόδωρος ἔπω φησὶ περὶ τῆς παντάρβης παράδειξα, M. M. v. 18. Βιττάκου] Hæc ψιττάκη eſt Plinio, qui lib.10. c.42. docet quæ aues imitari poſſint ſermonem humanum, vt & Suid. in vocabulo pſittacus. Naz. præcept. ad Virg. v. 624.

Καὶ κόρακες κλέπτουσιν ὁμῶς ὄπα, ὡς δ' ἑταῖρος.
Ψιττακὸς ἀγκυλόχειλος ἴσα πλεκτοῖο δέμοιο
Ανδρόμεον φώνησε, καὶ ἔπταφεν ἀνδρὸς ἀκουὴν.

vide infrà pag. 193. v. 23. v.20. πορφύρεον δὲ] B.lib. ὑποπορφύρεον. Cauſam varietatis colorum tam in pſittacis, quàm aliis nonnullis auibus, adfert Diodor. Sic l.2. v.22. C.B. A.S. & H.St. κιννάβαρι. v. 23. ἰνδιστί) Bauaricus liber, ex eodem Cteſia excerptus, οἵαν γλῶτταν ἐκδιδαχθῇ. v. 28. ἡ δὲ κρήνη] φιλόστρατος ἐν τρίτῳ εἰς τὸν Απολλωνίου [lib.3.] βίον ψεῦδος αὐτὸ φησι, M.M. v.49. ἄνδρες] C B. A.S. M.M. ἄνδρες. ibid. B. lib. μόλις περιλάβοιεν. v.3. à fin. περὶ τῆς μαρτιχόρας] καὶ τοῦτο ψεῦδος ὁ φιλόστρατός φησι, M.M.

P.144. v.4. μείζων ὑπάρχουσα, A.S.C.B. M.M. at Henr. Steph. μείζω ὑπάρχουσα, l. B. μεῖζον πήχεως. v.15. B.lib. Μαρτιχόρας. v.29, l. ἄνεμοι δὲ πολλοὶ, καὶ πρηστῆρες πολλοί. καὶ v. 11. à fin. μάλα ἡδύς.] B.liber addit, ἀλλὰ καὶ τοῦ Φάσιδος ποταμοῦ τὸ ὕδωρ, ἐν ἀγγείῳ διαμεῖναν νυχθήμερον, οἶνος ἥδιστος γίνεται. v.8. à fin. φορυτὸν δὲ σβέννυται] in B. lib. ſequitur, ὁμοίως καὶ ἐν Αἴτνῃ καὶ Προύσῃ διηνεκῶς ἀνάπτεται πῦρ. v. 19. ἔλαιον] ὡς τὸ ἡμέτερον, B. lib. v. cod. ἐν πλουσίοις] B. lib. καὶ διὰ πλουσιείων τοῦτο ἀπαρύονται, καὶ χρῶνται. v.21. σισάμινον] C.V. σισαμίνῳ. v.24. B.lib. ἐντεῦθι καὶ ἀργύρειον πολὺ, καὶ μέταλλα ἀργύρεα. verſ. 28. ἀλλ' ὄρη] B. lib. ἀλλ' ἐν μεγάλοις ὀρεινοῖς καὶ τραχέσιν. ἐκεῖ εἰσι καὶ οἱ γρῦπες. v.41. μέλι] ὡς τὸ καθ' ἡμᾶς

ἡμᾶς, B. lib. v.43. πηγή ἐστι καὶ ἐπ(ὶ δεξιά)] B. lib. πηγὴ ἧς τὸ ὕδωρ ἐν αἰγείῳ βλέπεται, πήγνυ(ται) ὡς. vers.45. τρεῖς ὀβολοὺς] B.lib. τρεῖς κοτύλας. v.2. à fin. ἡ δὲ ζωὴ αὐτῶν] in B. libro, initium harum Narrationum admirandarū est hoc, λέγον(ται) οἱ Σῆρες, καὶ οἱ ἄνω ἰνδοὶ μέγιστοι σφόδρα (εἶναι) τὰ σώματα, ὡς εὑρίσκεσθαι ἄνδρας ιγ´ πηχῶν τὸ μῆκος· βιοῦντες δὲ καὶ ὑπὲρ τὰ σ ἔτη. [Lucian. Σῆρας μὲν ἱστοροῦσι μέχρι τριακοσίων ζῆν ἐτῶν] εἰσὶ δὲ καὶ ἐν μέρει τινὶ ποταμοῦ, λεγομένου γαίτου, ἄνθρωποι θηριώδεις, καὶ τὸ δέρμα παραπλήσιον ἱπποποτάμοις, ὡς μὴ διακόπτεσθαι βέλεσιν. ἐν δὲ τῇ αὐτῇ ἰνδικῇ, εἰς τὸν μυχὸν τῆς πελαγίας νήσου, φασὶ τοὺς ἐνοικοῦντας κἀκεῖ ὑεὰς ἔχειν μεγίστας, ὁποίας διαγράφουσι τῶν σατύρων.

Pag.149. v.24. αὕτη ἡ ῥίζα] μία γὰρ ἐκ τῶν ῥιζῶν τούτων, ὅσον δάκτυλος λαμβανομένη, εἰ ἂν &c. B. l. vers.28. ἀγρίας] καὶ βόας, καὶ τὰ λοιπά, B. lib. vers.41. l. ἀμυγδαλῆ. v.5. à fin. C.V. καὶ μίγνυ(ται). v. penult. l. ὠρυγῇ. Ὠρυγὴ Plutarcho etiam idem quod ὑλακὴ Luciano; vt ὠρύεσθαι, idem quod ὑλακτεῖν, Luciano, Xiphilino, Theocr. Idyll.2. v.vlt. ἄλλοι] Philo p. 217.

P.152. v.2. κυνοκέφαλοι] ψεῦδος αὐτό φησιν ὁ Φιλόστρατος. M. M. ἡ ἐσθὴς αὐτῶν χρίειν ὠμά, B lib. Cynocephalos inter animalia numerat Diod. Sicul. lib.3. culta in Ægypto, Lucianus. v.14. τὰς φοινικίδας] τὰς φοινικᾶς A.S.M M.C.B v.29. in margine, ὅτι H.St. tollatur: proxima enim seq. p. idem repetitur. Ibidem Lector animaduertet, numeros paginarum intermedios librarij culpa esse prætermissos.

P.153. v.2. l. μαχεσθήσονται. v.22. μέγεθος] τῷ ὄντι κατάλ(λ)ηλ(ος) τὸ ῥίνισμα λίθο(υ) ἐν ποτῷ καὶ ἔστι φυλακτήριον θανασίμων φαρμάκων, B. l. v.23. παλαιστὰς] ἡ παλαιστὴς S.Emp.LXX. interpretibus, Philoni, Laertio, & aliis dicitur τὸ παλαιστιαῖον μέγεθος.

P.156. v.8. ἀνδριάντες] ὅτι φησὶ περὶ τύπου καὶ ὁ Φιλόστρατος, M.M. v.12 ἔλαιον] ὡς τοῦτο, B. lib. v. 22. ἐλαίῳ] ὅτι φησὶ περὶ τῷ ἐλαίῳ τούτου καὶ ὁ Φιλόστρατος, γαμικὸν αὐτὸ χρίσμα καλῶν, M M. v.36 λίαν(ται)] πρὸς καθαρσιν, καὶ παντοίων νοσημάτων ἀποτροπήν, B lib.

Pag.157. vers.9. διαγάγαι.] sequitur in libro illo Bauarico, Ἐστι δ' ἐν αἰθιοπία ζῶον λεγόμενον Κροκότ(τα)ς [Diod Sicul.lib.3] κατὰ τοὺς δὲ κυνολυκος, ἔστι δὲ τῇ δυνάμει θαυμαστόν· τοῦτο δέ φασιν ἀνθρωπίνην μιμεῖσθαι φωνήν, καὶ διὰ νυκτὸς καλεῖν ἐξ ὀνόματος τοὺς ἀνθρώπους, καὶ προσιόντας κατεσθίειν. ἔχει δὲ τὸ θηρίον ἀλκὴν λέοντος, ταχύτητα ἵππου, ῥώμην ταύρου, σιδήρῳ δ' οὐχ ἁλίσκον. ἐν Εὐβοίᾳ δὲ τῇ χαλκιδικῇ τὰ πρόβατα τὰ ἐκεῖσε τόπου οὐκ ἔχειν χολήν, ἀλλὰ τὰ κρέα αὐτῶν πάνυ εἶναι πικρά, ὡς μηδὲ τοὺς κύνας ἐσθίειν αὐτά. φασὶ γὰρ, ἐπέκεινα τῶν μαυρουσίων πυλῶν ὕεσθαι μὲν τῷ θέρει ὁ ἐκεῖσε τόπος, χειμῶνος δὲ φλέγεσθαι. ἐν τῇ κυλωτίου γῇ (?)

κρήνην εἶναί φησιν ἐλαίου, καὶ ὕδατος ῥεῦμα ἔχουσαν· καὶ διὰ τοῦτο οἱ ἔποικοι τὴν χρείαν ἀναπληροῦσιν εἰς τροφὰς παντοίας. ἐν τῇ λεγομένῃ Μεταδριδὶ ἐστι κρήνη οὐκ ὀλίγον διεστηκυῖα τῆς θαλάσσης, καὶ ποιεῖ ἄμπωτιν διὰ μέσης νυκτὸς πάνυ σφοδρὰν, καὶ ἀπορρίπτει ἰχθύας πολλοὺς ἐν τῇ χώρᾳ, ὥστε μὴ δύνασθαι οἱ ἐκεῖσε οἰκοῦντες συλλέγειν αὐτοὺς, ἀλλ' ἐᾶν τὰ πλεῖστα καὶ ὄζειν ἐπὶ τῷ ξηρᾷ. ταῦτα δὲ γράφων ὁ Κτησίας, &c. v. 18. Ἡλιοδώρου αἰθιοπικά] M. S. αἰθιοπικόν: sed illud editio nouissima H.Commelini, & Socrates lib.V. Eccles. hist. c.22. pag. 250. cuius locum in editis libris vitiosum ita corrige. Ἡλιόδωρος τρίκκης τῆς ἐκεῖ γενόμενος. οὗ λέγεται πόνημα τὰ ἐρωτικὰ βιβλία, ἃ νέος ὢν συνέταξε καὶ Αἰθιοπικὰ προσηγόρευσεν. Quanti autem fecerit Heliodorus hunc ingenij lusum, videre est in Nicephori lib. 12. c.34. Αἰθιοπικῆς διηγήσεως meminit Lucian. lib. de Saltatione. vers. 27. l. τὸ προκείμενον. περίοδοι σύμμικτοι. καὶ εἰς τὸ βραχύτερον [οἷα δὴ] συσταλλόμεναι. v. 14. l. ἐκεῖνον. v. 18. ὑπῆρχε] M. M. ὑπῆρχε. v.23. l. Κνήμωνος: pro quo H. St.2. & C.V. Κνήμων καὶ Θεαγένης. v.25. H. St. 2. ἰσφαγμένη καὶ κειμένη. v.28. l. τῇ σφαγῇ. v. 28. verba lineæ illius redundant. vers. 29. ἀποσία] H.St.2. ἀποπορεία. v. 32. idem Καλασίριος, recte vtrumque: nam id genus Nomina bifariam flectunt; Πάρις, Πάριδος & Πάριος, apud Pind. Quin & fœminina, μῆνις, μήνιδος & μήνιος apud Apolinariū: μάστις, μάστιδος & μάστιος. v. 41. l. διὰ Θίσβην. v.45. H.St.2. Καλασίριος, vitiose pro Καλασίριος. v.48. l. μαργαρείας. v.2. à fin. l. ἣν αὐτὸν ἀφῆκεν ὁ νεώτερος.

P.161. v.4. al. Πιθόσιρις. v.eod. leg. ἀπολώλει Θύαμις. v.7. δρόμου. v.12. Πετόσιρις, H. St. M.M.C.B. v.15. συστάντος] H.St.2. συσταλέντος. v.16. περὶ πατρὸς idem. v. 18. l. Χαρικλείας. vers. 30. παντάρβης] ἀπορῶ, πῶς ἐνταῦθα μὲν λίθον τὴν παντάρβην φησίν· ὅπου δὲ ἐν τοῖς τῶν Κτησίου ἰνδικοῖς supra pag.143. v.12.] σφραγῖδα; μέμνη(ται) τῆς λίθου καὶ Φιλόστρατος [lib.3.] ἐν τῷ εἰς τὸν βίον Ἀπολλωνίου, M. M.

P.164. vers.6. Henr. St 2. ἡυρίσκει. vers.12. καὶ Θεαγένης καὶ Χαρικλεία idem H St.2. vers.17. Ἀμυνθηνὸς] C. B. & H. St. ἀμυνθινός. M.M. ἀμυντινὸς· H. St. 2. Εὐεστίδος, Itaque in vita eius. v. 22. Θεμιστίῳ] τῷ καὶ ἀδελφιδοῦ ἐπικληθέντος. v. 36. εἰς πάντα τὰ Ἀριστοτελικά] Extant in quædam Aristotelis scripta παραφράσεις, καὶ λόγοι ιδ'. typis Aldi Venet. M. D. XXXIV. & Henric. Stephan. M. D. LXII. vers. 45. Λεσβώναξ] huius non nisi vna est impressa oratio politica, περὶ τοῦ πολέμου τῶν Κορινθίων, & altera προτρεπτική. Lesbonactem Mitylenæum philosophum (quem alium ab Oratore puto) sub Augusto Suid. vixisse, Lucianus ἄνδρα καλὸν καὶ ἀγαθὸν, eique Ti-

mocratem præceptorem fuisse, scribunt. v.10. à fin. Ἰωάννῃ] vide supra p. 16. vers. 21. v. ult. H. St. Εὐσεβείας.

P.167. v.5. C.V. & H. St. 2. καθεζέει. v. 12. 16. 19. nota synonymiam πατὴρ, ὁ πᾶς, & ὁ χρυσομάχος, pro autore, de quo antè ad p.28. v.15. vers.30. φλαβίου] C.V. Φλαυΐου. vers. 47. Henric. Stephan. 2. ἀρχιερατεύειν νενομισμένοι ἀπὸ Ἀαρῶνος ἀρξάμενοι, κ. v.49. al. Ἰαχίμ. v.51. verba illa, οἱ δὲ τῶν Ἀσαμωναίου παίδων ἱστοροῦσι, licet in A. Schotti Codice hic legantur, sunt tamen ad marginem reiicienda, ὡς διάφορος ἀνάγνωσις: habetur enim illa lectio in H.St.2. pro iis quæ proxime sequuntur, ὁ δὲ τῶν Ἀσαμωναίων ἱστορῶν. vers.2. à fin. * τῆς βασιλείας] τῆς βασιλικῆς, H. St. 2. Asteriscus chalcographi culpa transpositus est.

P 168. vers.3. al. Υρκανοῦ. vers.11. Σάσιος] H St.2. Σόασις, Fl. Ioseph. l.14. c.27. Archæolog. Σόσιος. v. 34. ὡς προειρήκαμεν εἴρηται] supra 33. v. 41. v.36. καὶ ἐκ βασ.] H. St. 2. ἐκ βασιλείου δὲ φυλῆς. vers. 37. l. παίδων, cf. v. 40. Ματθίου] Suid. Μάτθιου, mendosè. v.45. φαρισαῖοι] οἱ ἑρμηνευόμενοι ἀφοριζόμενοι, Suid. v. 46. Σαδδουκαῖοι] ἀπὸ δικαιοσύνης τῆς ἐπικλήσεως ὁρμώμενοι: σεδὲκ γὰρ ἑρμηνεύεται δικαιοσύνη. ἦν δὲ καὶ Σαδδοὺκ [Σαδδὸκ Cl. Alex. Str. I.] τις τοὔνομα ἐκ τῶν παλαιῶν τῶν ἱερέων, Epiphan. vers. eod. ἐσσηνοὶ] ἐσσαῖοι Suid. (διαλέκτῳ ἑλληνικῇ παρώνυμοι ὁσιότητος, ἐπειδὴ κἂν τοῖς μάλιστα θεῷ θεραπευταὶ γεγόνασι. Philo: (ἐσσαῖοι, Epiphan. p.57. vers. vltim. M.M. πρώτη.

Pag.169. vers.2. C.V. & H.St. ὑπεξιούσης. vers.5. Henric. Stephan. ζωγρεία, M.M. ζωγρία quod magis placet. Nam l.1. Polybij, ζωγρείᾳ δ' ἐνεῖδον τοὺς πλείονας τῶν: sphalma graphicum, æquè, ac in Lexicis ὁ ζωγρείας pro ζωγρείας, quod cum alibi, tum 2. Machab.12. v.35. legitur ἀντὶ τοῦ ἐζωγρημένος ἢ ζωγρηθεὶς. Sed de hoc supra. vers.6. à fin. vers.168. στοιχῇ] ipso Iosepho teste, in Vitæ suæ historia pag. 626. vers. 47. eiusd. pag. ἀνθρώπῳ τινὶ] Βαγώ τοὔνομα, Ioseph. vers. 7. τι τότε] al. τότε τι. v.10. M.M. ῥωμαίοις. v. 23. τοῦ χρυσοῦ] μόνος ἀνεβίβασεν τὸ χρυσοῦν τι καὶ θεῖον ἐκαλεῖτο νόμισμα ὄνομα, Suid. vers. 24. ἀπελαθέντος] Socrat. Eccles. hist. l.6. c.18. vers.28. σαρδιανὸς] Suid. ὁ ἐκ φρυγίας ῥήτωρ. v.8. à fin. σεισμοὺς] H St. 2. μεθόδοις.

Pag. 172. vers. 24. ἐν τῇ] Henr. St.2. ἐπὶ. v. 27. idem Αρμάτιος: annotatur tamen, videri fuisse Αρματιος. vers. 33. πάλιν] H. Stephan. 2. πάλιν φασὶν καὶ τὴν τῆς Μαρκιανοῦ ἱστοριᾶν. ver.35. τὴν ὄντως] Henr. Stephan. 2. τὴν διὰ τοῦ συγκλήτου. vers. 34. pro πενθικῆς al. πενθικῆς habent, & vers.36. στρατηγοῦ. vers.37. Henr. Steph. 2. ἐπιδαμοῦντος vers.41. τὴν τότε ῥωμ.] Henric. Stephan. 2.

τὸ τῆ ῥωμαϊκῆ. vers. 9. à fin. l. συγγραφεῖς. v.2. à fin. σφίσιν] Βυζάντιος, Suid. vers.4. à fin. Henr. Steph. 2. ἰατρικός. v.3. à fin. idem, ἀποβλέπων): ὥσπερ τὸ ἐξ ὄβιον ἐκ ἔλθ.

Pag. 173. v.15. l. θηλείας. vers. 19. C.V. & Henric. Stephan. 2. τὰς κατ' αὐτῆς κατηγορίας, accusandi casu, quod alibi vix reperias: vide pag.169. vers. 4. à fin. v. 23. l. ἐκδιδύσκομαι. vers. 33. l. παίδων. vers. 40. lege ἱστορήσαι. ibid. Henric. Stephan. 2. Ταραντινοὺς. vers. 48. ἐπυρώθη] ἀντὶ τοῦ ἐμηχανᾶτο. Passiuè vsurpat Basil. M. epistola [cuius initium, Γράμματα ἐδεξάμην] ad Meletium episcopum: περὶ δὲ τῶν πυρωθομένων [in editis malè impressum πυρουμένων] ἢ καὶ ἤδη συντελουμένων καθ' ἡμῶν ἐν Ἀντιοχείᾳ. Theodoret. l.1. cap. 14. Eccles. hist. τὰ δ' ὑπ' ἐκείνου πυρωθέντα, & Philo, p.374. ζητεῖται ἡ ὑπ' ἐκείνῳ πυρωθεῖσα ἐπιβουλή. Lucianus actiuo vtitur, κακὸν ἐμοὶ μέγα πυρώσας. vers. 4. à fin. H. St. 2. λέων λαβὼν ὁ βασ.

Pag. 176. v.16. Αὐγούστουλον] Ἐπὶ Ζήνωνος ἐν Βυζαντίῳ βασιλεύοντος, Αὐγουστος εἴη τὸ ἑσπέριον κράτος, ὃν καὶ Αὐγουστουλον ὑποκοριζόμενοι ἐκάλουν ῥωμαῖοι, ὅτι δὴ μειράκιον ὢν ἔτι τὴν βασιλείαν παρέλαβεν, ἣν ὁ Ορέστης ὁ πατὴρ διῴκει, ξυνετώτατος ὤν. Procop. m.s. lib. 1. de Gotthis. vers. 20. l. Βρεῖνα. vers. 24. Αρμάτιος, H. St. 2. vers. 32. ἐπὶ Καίσαρος] Henric. Stephan. 2. ἐκ τοῦ Καίσαρος. vers.5. al. Ιλλους. vers.38. l. γυναικὶ. vers. 41. παῖς ἦν] Henric. Stephan. & C.B. παῖς ἦν, A.S. παιδίον. illud editum, M.M. quod & apud Gregorium Nyssen. in vita Mosis legitur: sic παιδιόθεν apud Diod. Sicul. παιδιόθεν apud Philonem [pro quo & παιδόθεν apud Iosephum scriptum reperio] παιδόθεν & παιδιόθεν apud Thucyd. vers.2. à fin. H.St.2. ὡς ἐξεδόθη ἐπὶ ... Ἰλλῳ.

P.177. v.13. l. Ισαυρίας. v.27. Κωνσταντῖνος l. ex historia, A.S. v.38. l. ἀνεψιὸς καὶ. v. 46. ἐχειροτόνησεν. v.49 C.V. & H.Steph. 2. item margo M. M. καθεστὼς ἐπίσκοπος, quod & I.S. coniecit inserendum esse. v.9. à fin. Στεῖναν H. St. M.M. C.B.

P.180. v.17. l. ἱστορήσατο] vt supra p.173. v. 40. idem ferè quod προσποιήσασθαι. Naz Carm. Nicobuli ad F. v. 267.

Μὴ σύ γ' ἱστορεῖσθαι κακὸν καὶ φαῦλον ἑταῖρον.

Hinc compos. infra p.105. v.12. συνιστορήσατο. Aliud est ἱστορήσατο in sacris literis. v. 19. H.St.2. ἀλληλοφαγία, Philoni ἀλληλοκτονία, Pindaro ἀλληλοφονία, sed alteram lectionem huic prætulerim. vers. 23. Καισαρεῖα] C.V. Καισάρεια H.St.2. & M M. καὶ Σαρεῖα. Henr. Stephan. 2. & I.S. ἡ Σαρεῖα. vers 27. Βυκελλάριος] Βυκελλάριοι, οἱ ἐλ-

οἱ ἰλλυβαλάτας ὀνομάζονται· καὶ ἡ τῶν βουκελλαρίων χώρα, γαλογραικία Suid. sed nominis ratio versu 44. huius pag. redditur. v. 39. al. ὀπτιμάτοι. v. 42. l. φοιδεράτοις.) Lucian. φοιδεράτοι] τὴν ἀλήθειαν κατ' αὐτῶν. Plut. τὸ φαυλότατον καὶ τὸ νοσοῦν μάλιστα τοῦ δήμου φοιδεράτοις ὀνομαζόμενος ἐπὶ τοὺς ἀρίστους.

P. 181. vers. 5. H. St. 2. τῶν Γαλλιῶν ὁρίας. vers. 7. idem τῆς Γαλατίας. vers. seq. idem Ἰταλίας τε καὶ γαλατίας. vers. 12. à fin. τῆς βρεττανίας] H. Steph. 2. I. S & I. C. τῆς βρεττανίας. vers. vltim. al. Κωνσταντίου παιδός.

Pag. 184. vers. 26. H. St. 2. εἰς δύο λέξεις αὐτοῦ. vers. 32. l. Γάϊνος. vers. 33. l. Βυργουνδιόνων] Procop. Βυργουνζιόνων. vers. 41. Henr. St. 2. στρατιώτην. I. C. στρατιωτῶν, nisi mutata distinctione iungas cum seqq. quod tamen vix potest. Ἀσάρου autem mox pro Σάρου, ita enim sæpius vocatur hic dux. vers. 44. H. Stephan. 2. σύνταξις. vers. 45. l. Ὀλυμπίου. ὅτι v. 51. l. αὐτῶν τοῖς.

Pag. 185. vers. 5. C. V. & H. St. 2. ἀπαντήσαντι. v. 9. Henric. Stephan. 2. Κωνσταντίου. vers. 35. Henr. Steph. 2. Κωνστάντιος διασυνακτος. vers. 10. à fin. εἶδος ἄξιον τυραννίδος] ex Euripide Porphyrius in Isagoge. v. vltimo, H. St. 2. ῥωμαίων.

Pag. 188. v. 5. ἀτιμήτων] inæstimabilium. Sap. c. 7. vers. 10. Οὐδὲ ὡμοίωσα αὐτῇ λίθον ἀτίμητον. Quo significatu accipiendum Carm. Naz. εἰς ἐπισκόπους, v. 63.

Μισθὸν ἀτιμήτιο χαλὸν καὶ τυτθὸν ἔχοντες.

vers. 8. Henric. Stephan. 2. Ρουστικίου M. M. Ρουστικίου. vers. 15. H. Stephan. 2. ἔγραψε γὰρ καὶ ἐν μιᾷ ἡμέρᾳ τετάχθαι. vers. 29. Henric. Stephan. 2. Δούβιος & vers. 11. Δύβιον. v. 4. à fin. τελεστῆς] al. πληθυστῆς. vers. vltimo, l. Βαρβαρικῷ.

Pag. 189. v. 5. H. Steph. 2. τοῦ τῆς Γότθων ἔθνους πᾶσαν. vers. 12. l. in marg. τετελεσμένος. v. 22. κατὰ τὸ ἐπὶ τὸ δημόσιον βαλανεῖον] Naz. in vita Basilij M. p. 80. & Ioan. Goropius lib. Orig. IV. v. 29. Henr. St. 2. Στᾶ, σὺ, ἡ λύπη. vers. 39. Ἀκοιμήτας] Sic M. S. omnes. Codex Goropij ἀκοιμήτας pro quo vt mendoso ἀκοντίτας ille substituit, quasi παρὰ τὸ ἄκοντα πάλον (quem dicit Ioseph. lib. 3. c. 8. Archæologiæ) id nominis sortiti essent diatribarum præsides: quod longius petitum videtur. Ἀκοιμί) Hesychio & Phauorino οἱ μείζονες. v. 45. Ὅτι τὰ κατὰ τὰς Ισαυρίας I. C. vers. 3. à fin. ἀπολύεται.] H. St. 2. ἀπολύεται. vers. vlt. κακοπλημμυρῶν] C. V. κακοπλημμύρων H. St. 2. κακοπλημμύρων.

Pag. 192. vers. 1. idem H. St. 2. κακῶν. v. 23. l. ποιμένων αὐτοῖς. ve s. eod. H. St. 2. ὧν ἀπολογιῶν. vers. 25. Ἡρόδοτος] Herodot. Thalia. v. 30. l. in marg. προσαποπλασμένα. v. 5. à fin. H. St. 2. πανελλαδισμός. v. pen. idem ἀποδιδόντων τα. v. vlt. αὐτοῦ μὴ χειροτονηθέντος, I. C.

Pag. 193. v. 4. l. Ὀλυμπίου. v. 5. τὸ τοῦ Κωνσταντίου Henr. Steph. 2. vers. 13. l. πλαδαρικῇ. v. 20. περὶ ἀστέρος τινὸς] τὸ ἴδιον γενέσθαι φημι καὶ αὐτὸς ἰδεῖν ναυτιλλομένοις ἐν καιρῷ κλύδωνος. M. M. ad marg. vers. 21. l. παρὰ τῶν ναυτῶν cum C. B. M. M. H. Steph. & I. C. vers. 29. Henr. Steph. 2. Σολώλω. v. 34. C. V. & Henric. Stephan. 2. διαχρίσας. v. 42. ἡ σμάραγδος] σμαράγδου τῆς ἰνδικῆς & τῆς μιλησίας fit mentio apud Cl. Alex. I. S. σμαραγδίτης λίθος dicitur Estheræ cap. 1. vers. 7. σμάραγδινος, Apoc. 4. Hic σμαραγδίζειν. Basil. M. Diod. S. σμαράγδινον τεῖχος Lucian.

Pag. 196. vers. 5. l. εἰς χρήματα. vers. 16. H. St. 2. σπουδῇ Στεφάνου τῆς καὶ Ἐλπιδίας. v. 27. C. B. M. M. & H. Steph. Βονιφάτιος. v. 34. H. St. 2. πρὸς τὴν ἀνατολήν. v. 38. προῤῥήσεως προσαχθεὶν, H. St. 2.

P. 197. v. 2. C. B. & M. M. καὶ τῆς δικαιοσύνης ἀπολαύσεις, H. St. 2. καὶ πολλὰ τῆς δικαιοσύνης διχαρίσας. v. 17. καὶ παραδρομὴν] H. St. 2. ἐπιδρομήν. v. 21. idem κωνσταντίων. v. 22. Αλυπίου] idem Ολυμπίου. v. 24. idē χρυσίου pro χρυσοῦ. v. 33. l. παραγένεαν. v. 34. H. St. 2 ἡμέρας. v. 47. τὸ τοῦ νωβελλισίμου ἀξίωμα] Zonaras Tomo Annalium III. οἱ δ' αὖθις μετ' οὐ πολὺ ψήφισμα ἔθεντο, τὸ τοῦ νωβελλισίμου ἀξίαν τοῦ ἰουστινιανοῦ ἐπιψηφιζόμενον, καὶ τὴν βασιλίαν ἠπειλησαν ψηφιθεῖν. Cedren. p. 619. νωβελλίσιμον τιμήσας, εἶχε μεθ' ἑαυτοῦ, Nobilissimi honore decorauit, & secum habuit.

P. 200. v. 13. H. St. 2. Ζαράδης, & mox ζωρικῷ. v. 25. idem προσκαταφυγεῖν. v. 43. Αρίδαιον] Plut. vita Alex. M. Ἀρριδαῖον, & Φιλίννης. v. 3. à fin. l. Εὐμένης.

P. 201. v. 14. H. St. 2. παραμεινάντων. v. 21. H. St. 2. Στασιάτων ὁ σόλιος. v. 22. l. ἴω. v. 24. H. St. 2. Πελαίτη & ὁ Ρώσιος pro Ορέστιος. v. 29. l. ἄχι. v. 40. εἴκοσι] Ad nostram ætatem non nisi XI. peruenerunt. v. 12. à fin. C. V. ἐνεστῶτος. v. vlt. l. αἱ ἀνακεχωρηκός.

P. 204. v. 35. al. τῆς, ὡς ἂν εἴποι τις, ἀσφαλτισμόν. v. 39. H. St. 2. κατὰ τὴν τῶν μανιχαίων. v. 43. M. M. & H. St. Αδδου. v. 45. l. cum H. St. 2. ἐπιχειρήμασι. v. 10 à fin. H. St. 2. ἔπειτα οὕτως μὲν τὸ τῆς μανιχαίων ζῶν δι' αἰγγέλιον αἰσχύνειν.

P. 205. v. 30. αἱ πρὸς Ολυμπιάδα] extant m. s. in Bibliotheca Augustana. v. 42. C. B. M. M. & H. St. ἐπισκοπὴν οἰκείας. v. pen. Γελασίου τοῦ Κυζικηνοῦ σύνταγμα τῶν κατὰ τὴν ἐν Νικαίᾳ ἁγίαν σύνοδον πραχθέντων, editū Lutet. apud Fed. Moreliū, A. M. D. L. C. Rob. Belforeo Scoto interprete. v. vl. l. τὴν Κυζικηνὸς.

P. 208. v. 4, l. & τὸ πρεσβυτέρου, vel cū H. St. 2, & τότε πρεσβ. v. eod. εἰς πρεσβύτερον τὴν H. St. 2, & v. 8, ἐξεπίπτετο ἔτι. v. 19. H. St. 2, ὥστε παραδιηγεῖσθαι. v. 24, idē τὴν τέλφον. v. 26, al. ἐπαναγαγεῖν. v. 29, ἐν ἀφειδρῶσι] Epiph. p. 308, & 314

ἐν ἀλσώδῃ (sic n. vtrobique legendum) πόπῳ. Theodoretus, εἶτα τ̃ γαστρὸς πρὸς ἐκκρίσιν ἐπειγούσης [fortè ἐπειγούσης,] εἰς τὰ δημόσια εἰσελήλυθε λαγανα. l. 4. Epitomes cōtra hæreticos, & Ecclesiast. hist. lib. 1, cap. 13, 14, & Socrat. Scholast. l. 1, c. 38, vbi ἑτέρων pro ἑστέρων perperam est impressum. v. 38, l. γυλιτάσασαι. v. 39. Ἀθανασίῳ] cuius Theodoretus testimonio vtitur l. 1, c. 14, Ecclesiast. hist. ex epist. S. Athanasij ad Serapionem [non, vt vulgati libri, ad Apionem] quæ in editione proxima H. Commelini T. 1, p. 522, legitur; & alius de Arij morte locus, Disp. I. contra Arium, p. 130, d. v. 11, à fin. χρυσίον] H. St. χρυσίον. v. 8, à fin. H. St. 2, καὶ ἐπιπόνων χειρουργίας τ̃ κατὰ παλαιστίνην βιβλίοις. v. vlt. In Cod. B. ad marginem πρὸς manu recente adscriptum: fortè quòd is numerus desideraretur, vnde in libro H. St. & M. M. hæc paulo post leguntur, ἴσον ὅτι πρὸς ὃ καί) ἐν τῷ βιβλίῳ, ἀλλ' ἐν τῷ πίνακι, ὅτι ἐν τῷ ὄρει.

P. 209. v. 1. H. St. 2, ἀπάρχονται & v. 8, ταύτας ἰσίλαιοδς. v. 8, à fin. H. St. 2, ἐπιχέειν, ἀπολαύειν, omisso particip. διεχόμενα.

P. 212, v. 9, τ̃ ἐπιστολαῖς] Epistolarum Libanij volumen m. s. è libris A. Schotti est penes me, aliud in Bibliotheca viri clarissimi Petri Pantini Tiletani. v. 10, πανταδαπὰ συγγράμματα] Codex declamationum in membranis habetur Augustæ. v. 13, Ἀρριανοῦ] Græcè, cum interpretatione B. Vulcanij, excud. H. St. A. M D LXXV. v. 36. l. S. πάθημα τῷ ποτῷ legit, omisso τῷ articulo. v. vlt. ὑδάτων] C. V. & H. St. 2, ὑδρασίτην.

P. 213, v. 20, ἰνδικὴ] Ἀρριανοῦ ἰνδικὰ inscribuntur in edit. H. St. v. 22, αὑτοῦ ἅμμον εἰς πῦρ εἰσελθεῖν] Arrian. lib. VII. Plutarch. in vita Alex. M. Athenæus l. 10, Eustath. ad v. LII. α. Iliad. v. præced. Κάλανον] H. St. 2, Καλανὸν Sphinx ei nomen fuit, inquit Plutarchus, sed quod congressos secum Indicà voce *Kale* (id est, salue) compellasset: à Græcis *Calanus* est dictus. Iosephus lib. I. contra Apionem & Euseb. lib. IX. Euang. præpar. *Philosophos* Indis *Calanos* dici, ex Aristotele probant, cuius verba è Clearchi lib. I. περὶ ὕπνου ipsa adferunt. De Calano, apud Philonem locus est corruptus, p. 602, & pro τινὸς ἕνεκεν ἄξιόν με legendum cum m. s. Aug. τινὸς ἕνεκεν ἄξιον με τοῖς Ἕλλησιν ἐπιδείξαις, Ἀλέξανδρε. v. 26, confusa sunt hæc περὶ γάμων. I. S. v. 26, Ἀρσινόη] Βαρσίνη. Arrian. l. VII. v. 28, Ρωξάνη] ἡ Ὀξυάρτου τ̃ Βακτρίου παῖς. v. 30, l. Ἀμαστρίνην, vel cum editis Ἀμαστρίνην sequitur apud Arrianū, Παρύσατιν δὲ τ̃ Ἀξοτάτη τ̃ Μηδίας σατράπου παῖδα ἐδίδου. v. 32, H. St. 2, Ἀρτακάμαν, sicq; liber editus: qui idem pro Ἀρτώνην habet Ἀσταιτην. v. eod. Arriani vulgata exemplaria, Νεάρχῳ δὲ τ̃ Σπιταμένους τῦ Βακτρίου παῖδα. ἐδίδου τοις δὲ καὶ τοῖς ἄλλοις, &c.

Pag. 216, vers. 9. Henric. Steph. 2, τὴν Ἀρβιδαῖον δὲ. v. 17, Πίθων] M. M. Πείθων H. St. 2. Πύθων. v. 32. l. ἐπιξενίας. v. 41. l. παφλαγονίας. Ibid. Henric. Steph. 2. ὁμόρος ἐστι ἐπὶ πόλιν ἑλλάδα ἐκαλεῖτο. vers. 50. ἐς τὸ] al. ἔστι etiam hoc loco, illud A. S. & C. B. 2.

Pag. 217. v. 19. H. St. 2. ὅπως δὲ ἀθηνῶν οἱ ἀμφὶ A. S. ὅπως οἱ τ̃ Ἀθηνῶν ἀμφὶ. v. 21. H. St. 2. Ἀεισόνεικος. vers. 22. l. Ιμεραῖος. v. 36. l. Κορινθιος. vers. 44. H. St. 2. κινδυνίας τ̃ ἐς (vel ἐπὶ.) vers. 6. à fin. l. in marg. Ὀφελλᾶ. vers. 4. Κυρηναίων.

Pag. 220. vers. 13. l. ὃν ἐ Ἀλέξανδρος. v. 14. l. ἐπὶ, γενεᾷ δὲ Ἀμμώνου. v. 17. ὡς ἐπὶ Ἀμμώνιον] hoc cur scribat: vide Suid. in dictione *Caranus*. vers. 24. H. Stephan. 2. ἐπὶ μέγα κακοῦ. v. 25. Κρατερὸν, idem. v. 37. H. Steph. 2. εἰς τὸ τ̃ ἑαυτοῦ γνώμην ἔργον ἐξενεγκεῖν. v. 42. C. V. δημοσιώθεντος. v. 44. παραιτοῦ) δη. v. pen. C. V. προσχωρήσασιν.

Pag. 221. v. 30. l. τῷ δὲ περὶ. vers. 32. ἐπὶ τῇ τῦ Κρατεροῦ αἱρέσει, τῷ Μακεδ.

Pag. 224. v. 6. H. Stephan. 2. δόξαν. v. 7. l. πρὸς ἀνομβρίαν cum I. S. & H. St. 2. v. 14. Περδίκκας. M. M. v. 18. H. St. 2. κακίους. v. 24. παραπαμισάδας] H. St. 2. & C. V. παραμισάδας. v. 24. iidem παραμισάδας. v. 26 παρὰ τὸν ἰνδὸν H. Steph. 2. M. M. v. 38. C. V. & H. St. 2. ἐλλιπόντα. v. vltim. μυρίοι H. St. A. S.

P. 225. v. 3. καρτερῶς, H. St. 2. v. 10. l. σάρδεων. v. 15. H. St. 2. ἀπροσδόκητος τοῖς ὑπ' αὐτοῦ. v. 26. l. ἐσάλπιγξ. v. 39. l. ὡς ῥᾷον. v. 42. ὡς παραιωρούμενος ἐπὶ μακεδ. H. St. 2. v. 48. idem & C. V. ἀσπασιασον. vers. 9. à fin l. ἐπιγράφθησαν.

P. 234. v. 11. H. St. 2. βιθυνιακὰ. v. penult. H. St. 2. ἐν αὐτῇ τῇ.

P. 236. v. 14. H. St. 2. ἄρχεται μὲν ὧν (ὥσπερ εἴρηται)) ἀπὸ τῶν μυθικῶν, κάτεισι δὲ. v. 21. Ιαμβλίχου] de Iamblicho, ad marg. Codd. H. St. 2. & M. M. hæc sunt adnotata: Οὗτος ὁ Ιάμβλιχος, σύρος ἦν γένος παρὸ ἐπὶ καὶ μητρόθεν· σύρος δὲ οὐχὶ τῶν ἐπῳκηκότων τὴν συρίαν ἑλλήνων, ἀλλὰ τῶν αὐτοχθόνων. γλῶσσαν δὲ σύραν εἰδὼς, καὶ τοῖς ἐκείνων ἔθεσι ζῶν, ἕως αὐτὸν τροφεὺς (ὥς αὐτός φησι) βαβυλώνιος λαβὼν, βαβυλῶνα τε γλῶσσαι καὶ ἤθη καὶ λόγους μεταδιδάσκει. ὧν ἕνα τῶν λόγων εἶναί φησι. καὶ ὃν νῦν διαγράφει. αἰχμαλωτισθῆναι δὲ τὸν βαβυλώνιον, καθ' ὃν καιρὸν Τραϊανὸς εἰσέβαλεν εἰς βαβυλῶνα, καὶ πραθῆναι [M. M] πρᾳθῆναι] σύρον [F. σύρῳ] ὑπὸ τῶν λαφυροπώλων. εἶναι δὲ τοῦτον σοφὸν τὴν βαρβαρον σοφίαν, ὡς καὶ τῶν βασιλέως χαμμοτικῶν

μαντείων [ἐν] τῇ πατρίδι διάγοντα ἵνα γαμβρὸς. ὁ μὲν οὖν Ἰάμβλιχος Σύρος ἦν, τὴν καὶ πάτριον γλῶσσαν εἰδὼς, ἐπιμαθὼν καὶ τὴν Βαβυλωνίαν, μετὰ ταῦτα καὶ τὴν ἑλλάδα φησὶν ἀσκῆσαι, καὶ χρῆσιν λαβεῖν, ὡς ἀγαθὸς ῥήτωρ γένοιτο [M. M. καταγένοιτο] hactenus m. s. Scholion. v.23. Henric. Stephan. 2. ἱμπομπεύων. verſ. 24. Φοῖνιξ Ἡλιόδωρος] Heliodorus, Phœnix dicitur etiam ſupra p.164, verſ. 17, Φοινίκης γὰρ πόλις Ἔμεσα, ὃ καὶ Ἐμεσὸς καταλέγεται ἐν ταῖς γεωγραφικοῖς πίναξιν, id eſt, Emeſt enim, patria Heliodori, vrbs eſt Phœniciæ, quæ in tabulis Geographicis etiam Emiſus dicitur. verſ.30. verba quadrato incluſa, fortè ſunt Scholion è pag. 205. verſ.37. neque enim niſi vno in Cod. leguntur. verſ. 41. H.St. 2. Σίνωνις nec aliter poſtea, verſ.eod. Ροδάνης] Suidas, qui *Rhodinem* appellat, hinc eſt emendandus, ibique Ροδάνης pro Ροδῖν@ legendum.

Pag. 237, verſ. 12. προσικαθηται] H. St. 2. προσικαθισατω. v.19. ζῆς τ αὐχένα μυχοῖς, idem. v.24. πφαρμακοδόμα. C.V. H.St. & M.M. verſ.eod. κρύσαυσαι, H. St. 2. v.27. κατιππόρρυπτης, πίπτουσι idem.

Pag. 240. v.8. φιλγουσι πάλιν ἐκεῖθεν, καὶ H St.2. v. 38. ἀπὸ εἰς idem. verſ.5. à fin C B. Henric. Steph. & A.S. καὶ κείοις ἐπ' αὐτοῖς' Βόρορος ἢ Βάχορος ὁ χείνων ὢν, κειτῷ· ita legendum coniecit etiam I. C. ſed poſteriore loco Βρυχος, propter Chalcographi lapſum. M.M. Βάρορος ὁ χείτων. verſ.4. lectio marginis tollatur.

P.241. v.22. Εὐρυκλέα] vide Suid. in vocab. ἰσγασιμυθος. v. 32. pro Οὐλεγν lego cum I.C. Οὐῆρον, Verum Impp. verſ. 35. l. πλούτουσι. verſ. 8. à fin. Henric. Steph. 2. ἀλλήλων.

Pag. 244. v. 10. à fin. C.V. & H St. 2. τὰς ἐκθέσεις. v.4. à fin. πρὸς ζῶντων] C.V. & H. St. 2. πρὸς τάξεις.

P 245. verſ.27. Henric. Stephan. 2. ἐκείλυον. v. 43. Μεσοποταμία τι σωιγ. H St. 2. v. 46. lectio marginis ex C.V. v. penul. l. Εὐθεῖα.

P.248. v.41. H.St. 2. σώζει τι ταύτην v. 6. à fin. ὀργὴν αὐτοπληρῶσαι] C.V. & H St. 2. ὀργὴν ἐπ' αὐτῆς πληρῶσαι. verſ.4. à fin. iidem Codd. ἐν τῷ τῶν δημίων πρὸς βολας. v. 12. ἀνασαυρῶσαι] C.V. ἀνασῆναι. verſ. penult. ἢ καὶ Σόραχος vel Σόραιχος, nam illa eſt lectionis varietas præced. etiam pag.

Pag. 249. v. 11. H St. 2. ἰδίας εἵλκυσεν' & mox σπατὴν' verſ. 28. l. Βαβυλωνίων. verſ. 35. ἐν .ις καὶ ς' καὶ λόγος] autore Suida ἐν βιβλίοις λθ', τοῖς καλουμένοις Βαβυλωνικοῖς. v.7. à fin. l. Σκυθοπολίτης. v. 3. à fin. δραματικον] vide infra p. 281. v. 17.

P.251. v.4 H. St. 2. διδασκάλῳ ἀνεγνωσθὲ ταπεινοφροσυνίων.

P.253. v.1. Βασιλείῳ συνλῶ τῷ μεγάλῳ] id negant viri docti, vt Notis ad lib.Io.Chryſoſt. περὶ ἱερωσύνης, nuper hic Auguſtæ impreſſis, à me indicatum eſt. v.3. à fin. H St 2. εἰς διδασκάλου, vt p. præced. verſ. 17. v.42. ὑπὸ τοῦ σταυροῦ] τῷ σταυρῷ. H St. 2. v.9. à fin. τοὺς περὶ ἀκαταλήπτου]Hi calamo exarati habentur in membranis Biblioth. Auguſt. v.26. συνζευκτοῖς] De his Naz Carmine ad Virg. parænetico. v. 96. & Gnomis diſtichis, carmine Elegiaco. v.113.

Pag.256. v.3. à fin. H.St.2. Σαραπίων καὶ Στέφανος.

P.257. v.3. Θεόδωρος. v.51. A. Schottus legit Ἀντωνίῳ & v.45. Ἀντώνι@:quum v.53. idem nomen ponatur. v.3. à fin. l. τοῖς θερμοῖς ἐγκαῖας.

P.260. v.7. προσφαλόγου] P. Pantinus legit προσφαλόγως. v.25. H.St.2. ἐποίησεν.

P.261. v.36. l. ἐκείνω εἶχεν. P.264. v. 14. H. St. 2. μήδ' ἔπερ ἔπι τὸν. C.V. μήδ' ἔπερ ἔπι αὐτῷ τ. v.13. τῷ ἀμοιβαίων ἀλλήλοις προφητειῶν] Chryſoſtomum Epiphanio mortem in mari, & hunc viciſſim illi Epiſcopatus amiſſionem prædixiſſe, memorat Sozom. Eccleſ. hiſt. lib. VIII. cap. XV. v. 17. κατὰ γυναικῶν] τ προσβόηντον ἐκείνην ὁμιλίαν, ἧς ἡ ἀρχὴ, Πάλιν Ἡρωδιὰς μαίνε), quam hic Auguſtæ cum aliis eiuſdem D. Chryſoſtomi homiliis excudit Michael Mangerus Anno M.D.LXXXVII. v.29. al. ἐποίμου. verſ.37. διὰ τὸν ἀνδριάντα] Socrat. lib. VI. cap. XVIII. Eccleſ. hiſt. & Sozom. lib. VIII. cap. XX. verſ. 41. H. St. 2. ἐρμαῖον. verſ. 11. à fin. C.V. & H. Steph. 2. συνόδου τ μ. καθ. ἐ.τ.ἰ. ἐκδικήσαντα. v.6. à fin. H. St. 2. ἀπήσαν.

Pag. 265. v.5. τὸ πῦρ] ἐκ τοῦ θυσιαστηρίου ἐξῆλθεν Cedren. v.14. Βασιλίσκυ] Sozom. l 8. c. vlt, verſ.18. πολλαῖς]H.St.2. ποικίλαις. v.29. C.V. Ἱππεκτίτι@. v.34. Ἀρσάκι@] Ἀττικὸς ὁ πατριάρχης, Zonar. Tomo III. v.8 à fin. l. cum I. S. ἐτυχέ ποι τις@. verſ. penult. C.V. & H. St. 2. Εκατόμισος.

P.268. v.3. H St. 2. Ἀτυαίας & Ἀδραμυτίης verſ. 8. Εκατόμισος, idem. verſ. 13. πηλίους idem. v. 14. Μυρλώας, idem. verſ. 3. H. St. 2. Τιγραίνης. v.33. συγκλυδᾶς] ita M.S. omnes quod alibi non facilè reperias : ſed illa margine adſcripta apud Clem. Alex. & alios.

P.269. v.4. à fin. Ζωσίμου] Græcè & Latinè (vt & Herodianus, de quo pag. ſeq.) extat. v.17. H.St. 2. ἀλλὰ Σάρος.

P.272. v. pen. al. βρεττανικῆς. v.24 H. St. 2. Ἀλεξιανόν.

P.273. v. 31. l. ἓ τό γε ἐπ' αὐτοῦ. v.47. H.St. 2. τ καρχηδόνα καταλαβὼν.

P.275. v.10. H.St. 2. ἀπλῶς ἰσοσταῦν ἐν πάσαις. v.41. l. πνιδιμαῖ@ διαφορά. v.4. à fin.

l. θεωρητικῶν. v.3, à fin. οἱ μὲν Essenæi, οἱ δὲ θερ.] Imo sunt iidem: quia enim hoc est aliud quam si dicerē ὁ μὲν Μαριάμ, ὁ δὲ Χριστός. Philo, ἐσσαῖοι, θεραπευταὶ καὶ θεραπευτίδες [m.s. θεραπευτίδες] τιμίως εἰλῶν]. vide quæ supra ad pag. 168. v.46. annotauimus.

P.277, v.22. Γαΐῳ] Cod. Aug. ἱστορία περὶ τῶν κατὰ Γαΐου, καὶ τὴν αἰτίαν δι' ἣν πρὸς ἅπαν τὸ ἰουδαίων ἔθνος ἀπηχθεῖτο αὐτοῖς.

P.277. v.22, Φλάκκος] Cod. Aug. τὰ κατὰ φλάκκον. ἤτοι περὶ προνοίας. Huius principium est hoc, Δεύτερος μετὰ Σηιανὸν Φλάκκος Ακουίλλιος [m. s. Ιουλιος] διαδέχεται τὴν κατὰ τῶν ἰουδαίων ἐπιβουλὴν, συμπᾶν μὲν ἀδικῆσαι τὸ ἔθνος, ὥσπερ ἐκεῖνος, [αὐτικρυς] οὐ δυνηθείς. vers. eod. in marg. l. *Contra Caium & Flaccum.* vers. 26. ὑποτιθέμενος, id est, παρεμβάλλων, I.S. v. 39. Πέτρῳ τ. κ. α. ἐντυχεῖν] Euseb. lib.2, c. 16. Eccles. hist.

P.280. v.42, H.St.2. δυκνίων.

P.281. v.3. καὶ Ιουδαίοις τοῦ σκυθοπολίτου] de quo supra 249. vers.39. vers.11. à fin. l. cum I. C. αὐτοῦ σωτῆρος.

P.284. v.7. ὅτι αἱ] H. St. 2. περὶ τοῦ. αἱ. v. 19. ὅπως] H. St. 2. πῶς. vers. 34. C.V. & Henr. St. 2. ἀρχαιολογικοῖς αὐτοῦ. vers. 38, τὸ σαρκὸς δὲ idem.

P.285, vers.9, ἀγνοῖ τῶν] ἀγνοούντων. Leontius de Sectis. v.16. l. εἰσπεσόντι]. τὰ γάρ τοι τοῦ Θεμισίου ἐπιχειρήματα, πολλὰ μέν.

Pag. 288. v.13, λόγον εἶπερ] προτρεπτικὸν πρὸς ἕλληνας, libri editi. v.29. H.St.2. ὑπογραφεῖσθαι. v. 32. οὐδὲ τοῦ διερρ.μμένως idem. v.44. l. τὸ, Τίς ὁ σωζόμενος πλούσιος] Ex hoc libro memorabilem adfert historiam de adolescente latronum duce, à Ioanne Euangelista in viam salutis reducto, Euseb. lib.3, cap.23, Eccles. histor. quæ etiam legitur in vita eiusdem D. Ioannis, à Simeone Metaphraste scripta, & cum Arethâ in Apocalypsin Veronæ A. M.D. XXXII. edita. v.11. a fin. Ἀλλ' ἤδη οἱ παλαίτατοι] Sic inchoatur liber VIII. Stromatum impressus. vers. 8. à fin ἐπαγγέλλεται δὲ καὶ ἄλλα] γαμικὸν λόγον. περὶ ἐγκρατείας, περὶ ἀναστάσεως, &c.

Pag. 289. vers. 6. Διατάξεις τῶν ἀποστόλων διὰ Κλήμεντος] Venetiis excusæ Anno M. D. LXIII. De illis Zonaras, ad canonem Apostol. LX. πολλὰ βιβλία παρὰ τῶν ἀσεβῶν ἐνοθεύθησαν εἰς βλάβην τῶν ἁπλουστέρων, ὥσπερ καὶ αἱ διὰ τοῦ ἁγίου Κλήμεντος γραφεῖσαι τοῖς ἐπισκόποις ἀποστολικαὶ διαταγαί, αἳ διὰ τοῦτο καὶ συνοδικῶς ἀπεβλήθησαν. vers. 23. Henr. Steph. 2. συγγράψας. vers. 29. l. γεγενημένην. vers. 35, μυρίων ἀξιομνημονεύτων γέμει] ἀλλ' ἐπίλοιπος δοκεῖ ... ὁ μεταφραστὴς τοῦτο καὶ ... τοῦ θεοῦ ἀναλογίᾳ ἀπέδωκε M.M. ad marg. vers. 43. l. τῶν τοῦ Πέτρου περιόδων. vers. 8. à fin. ἀποδοχῆς ἠξιώθη] Euseb. lib. 3, cap. 16, Eccles. histor. vers. 25. ἐπιστολὴν Ῥωμαίοις] Ignat. epist. I. eiusque Interpres consulatur: Euseb. lib. 5. cap. 6.

Pag. 292, vers. 45. πατροπαραδότων πατρικῶν] De his Theodoret. lib. 3, contra hæres. Epiphan. pag. 182, Sozom. l.7. c.18. Eccles. histor. v.9, à fin. C.V. & H.St. 2 συνόδους. vers. 4. à fin. Henr. Steph. 2. ἐφάνη ἀπὸ ἐφάνη.

Pag. 293. vers. 3. ἀνακυκλουμένην I.S. vers. 4. ὡς τίς ποτε ἦν idem. vers. 7, ψηφοφορίας, idem. vers. 26, C.V. & Henric. Stephan. 2, ὑποθέσεως περὶ τῶν βιβλ. v.33, πῶς τε κοινοὶ ἐνιαυτοὶ I.S. v.38. C.V. σεληνιακῆς μηνὸς καὶ ἡλιακοῦ· μηνός τε. At H. St. 2. σεληνιακῆς, ἢ ἡλιακοῦ.

Pag. 296, vers. 13, κεφαλαιώσας H. St. 2. vers. 23, l. φωράσαι. vers. 26, l. κεφάλαια ἰ. vers. 34. σώματα C. V. H. St. 2. v. penult. ἀνέλυσε] migrauit [quanquam Sapient. 2, 1, ὁ ἀναλύσας, *qui remigrarit*: & c.16, v.14, οὐδὲ ἀναλύει ψυχὴν παραληφθεῖσαν (vt ibi legendum, alibi monui) *neque remigrat*: & c. interpretari malim.] Gregor. Nyss. de Meletio episcopo, μακάριος μὲν ὁ πατὴρ ἡμῶν τῆς τε ἀποστολικῆς συνουσίας, καὶ τῆς πρὸς Χριστὸν ἀναλύσεως, pater ille noster est beatus & contubernij cum Apostolis, & migrationis ad Christum, nomine. vide pag.300, v.2, & Philip.1, 23, 2, Timoth. 4, 6.

Pag. 297, v.5, δραμόντι] τῆς κεφαλῆς ἀποτμηθέντι, Euseb. l.6, cap.1, Eccles. histor. v.8, τῆς δὲ μητρὸς] Euseb. l. eod. cap.3, v.11, l. ἱεραρχῶν. v. 15, ἕως Γάλλου] Suid. v.22, ἀδυνάμενον] Epiph. p.224, v.27, C.V. Παρθένιος. v.34, l. μᾶλλον ἀπαίρειν.

P.300, v.2, l. ἱδρυνθῆναι. v. 10, θείας. v. 27, B.V. & H St.2. πλὴν ὅτι οὐσίας. v.43, l. ματαιολογεῖ, ὡς οὐδὲν ἦσαν, ὡς εἶπερ ἦσαν, ὡς εἶπερ τὰ γεγενημένα, οὐδὲ, &c.

In Codice B. & M. M. locus integer sic legitur, περί τε τῶν ποιηθέντων Χερουβὶμ τῷ Μωσεῖ καὶ ὡς οὐδὲν ἦσαν εἶπερ τὰ γεγενημένα, οὐδὲ τύπον ἄλλον ἔφερε μορφῆς, ἀλλὰ μόνον πτερύγων κατολογεῖ φέρειν αὐτὰ σχῆμα. καὶ περὶ τῆς τοῦ Ιακὼβ στήλης. ἐν οἷς τὴν μὲν ποίησιν αὐτῶν ὁμολογεῖ, οἰκονομίας δὲ λόγῳ συγχωρηθῆναι, ματαιολογεῖ. H. St. 2, περί τε τῶν ποιηθέντων Χερουβὶμ, καὶ περὶ τῆς τοῦ Ιακὼβ στήλης. ἐν οἷς τὴν μὲν ποίησιν αὐτῶν ὁμολογεῖ, οἰκονομίας δὲ λόγῳ συγχωρηθῆναι, ματαιολογεῖ ὡς οὐδὲν ἦσαν, ὡς εἶπερ ἦσαν, ὡς εἶπερ τα γεγενημένα· οὐδὲ τύπον ἄλλον ἔφερε μορφῆς, ἀλλὰ μόνον πτερύγων κατολογεῖ φέρειν αὐτὰ σχῆμα. Οὗτος ὁ Πιέριος πρεσβύτερος ἦν τῆς κατὰ Ἀλεξάνδρειαν ἐκκλησίας, Θεωνᾶ τηνικαῦτα ταύτης ἀρχιερατεύοντος, ἡνίκα Κάρος καὶ Διοκλητιανὸς τὰ

ὀνομαζεῖν

ῥωμαίων σκῆπτρα ἔφερεν. ἐπὶ τούτου δὲ αὐτὸν ἐλάσαι λέγουσι φιλοπονίας καὶ ἀφυΐας, καὶ δι' ἐν πλήθεσιν ὁμιλίας τέρψιν παρέχειν σὺν ἀφελείᾳ, ὥστε καὶ υἱὸν ἐπονομασθῆναι Ωριγένην. λῶ γὰρ τότε ἐν τοῖς ἀξιολογωτάτοις Ωριγένης. διαλεκτικὴν δὲ καὶ ῥητορικὴν αὐτὸν φασιν ἀσκηθῆναι καὶ ἐξεργασίας δὲ καὶ ἔχουσιν πίστιας ἱεράσιν γενέσθαι καὶ οἱ μὲν αὐτὸν καὶ μάρτυρα τὸν βίον τελέσαι, οἱ δὲ μετὰ τὸν διωγμὸν, τὸν ὑπόλοιπον τοῦ ζῆν χρόνον ἐν ῥώμῃ διαγεγονέναι. A. S. M.M. H.St.2. v. 10. à fin. l. βιβλίον I. S. Iræni autem Græci pars magna folius libri I. apud Epiphan. p.79. &c.

P.301. v.3. Ταπαιοῦ, ὃς τὰ περὶ τῶν μαθητὰς Ἰησοῦ] Epiphan. κατὰ Ταπαιῶν, p.171. v. 5. C.V. H. St.2. ἐξεκυλίσθη. v.9.C.V.& H St.2. παρέχει τῆς τῆς αἱρ. ἀσεβ. δογματιζομένων. v.13. ἐλέγχη,C.B. M.M. H.St. v.16. τερθρείαις M.M. quod malim. verf.24. διάδοχος κατέστη] Euſeb. l.5. c.5. v 25. γράφει] Euſeb. l.5. cap.26. v.31. Ἱππολύτου] ἐπιδημήσαντ@ ἐν Ῥώμῃ ἐπὶ Ανικήτου, Euſeb. ibid. v.34. Νοητοῦ] σμυρναῖος τὸ γένος, Theodoret. l. 3. contra hæreſ. κατὰ Νοητιανῶν Epiphan. p.208. v. 41. l. οὐκ ἔτι τῆς. v.46. ἐγκαρτερήσας αὐτῷ] ταχυγράφους αὐτοῦ παρασχὼν ἑπτὰ, πλείους δὲ καλλιγράφους, Suidas de Ambroſio, quem à ſecta Valentini & Marcionis Origenes conuertit.

P.305. v.1. Κελσῖνον, Suid. Κελσιανός, Euſeb. v.2. συναίρεσθαι] id eſt, συνεργεῖν, λόγῳ ἐπιβοηθεῖν H Vuolſ. v.4. H. St. 2, διήθηκε. v.22. ὡς παραληθέστατα] quod in dubium vocat Naz. his verbis, εἰ δέ τω πιστὸς ὁ λόγος, καὶ ἄλλος ἐστι τρόπος γεννήσεως, αὐτὸ πυρὸς ἑαυτοῦ δαπανώμενον καὶ πετόμενον, homil. de Sp. S. ibi Phœnicem eſſe intelligendum, ex eiuſdem Naz. Carm. præceptionum ad Virg. conſtat. v. eod. τοῦ κατὰ τὸν φοίνικα τὸ ὄρνεον] Phœnicem autem, contra quàm alij (veluti Euſeb. l.4. de vita Conſtantini Impp. extremo, Suidas, & ij, quorum teſtimonia Notis ad Hieroglyphica Horapollinis inſerui) vnigenâ Maximus martyr eſſe negat, libro ad Petrum Illuſtrem contra Seueri dogmata, hoc vtens argumento, Εἰ γὰρ ἐστιν ὄρνις ὁ φοῖνιξ, καὶ ζῶον πάντως ἐστίν· εἰ δὲ ζῶον, περὶ παντὸς μὲν ὁ πάντη μοναδικὸς καθὸ ζῶον, οὐ γὰρ μόνον ζῶον. ἔστι γὰρ δὲ εἴπερ ζῶον, καὶ σῶμα ἔμψυχον αἰσθητικόν· εἰ δὲ σῶμα ἔμψυχον αἰσθητικὸν ἐστιν ὁ φοῖνιξ, καὶ ὑπὸ φύσιν ἔστι δηλονότι καὶ φθορὰν. αὐτοὺς ἐρωτώμενον τοὺς σοφοὺς τῶν ὄντων θεατὰς, εἰ δυνατὸν ἐστι, τι τῶν ὑπὸ γένεσιν καὶ φθορὰν ἐμψύχων καὶ αἰσθητικῶν σωμάτων μοναδικῆς ὑπάρχειν κατὰ ὑπόστασιν φύσεως· ὧν ἡ ἐξ ἀλλήλων κατ' εἶδος διαδοχὴ, πρόδηλος χαρακτὴρ τοῦ εἶναι καὶ ἔσεσθαι ἐστί. καθάπερ καὶ ἡ θεία μαρτυρεῖ γραφὴ, ἢ τὸ βέβαιον δὲ ἑαυτῆς τοῦ λόγου παρεχομένη τῷ δικαίῳ Νῶε, Εἴσελθε σὺ καὶ πᾶς ὁ οἶκός σου καὶ ἀπὸ πάντων τῶν κτηνῶν &c. (Geneſ.7.) ὡς εἴπερ ὡς ἄλλων ζῶον ὁ φοῖνιξ ἐστὶν ἐναρίθμι@: μοναδικῆς καθ' ὑπόστασιν φύσεως οὐκ ἔσται, κατὰ τὴν θείαν ἀπόφασιν. è Codd. mſs. Auguſtano.

P.308. v.11. l. ἄλλοις, ἐμφαίν. v. 14. ἐν Νικομηδείᾳ] ἐπὶ προάστειον τῆς νικομηδέων ἀφικνεῖται πόλεως, Euſeb. lib.IV. de Conſtantino Imp. p.155. Cabaſilas verò, καὶ ταῦτα μὲν ὁ τοῦ Παμφίλου Εὐσέβι@, inquit: ἡ δὲ ἐκκλησία τοῦ Χριστοῦ, μὴ πιστὰ τὰ αὐτοῦ ἡγουμένη, ὡς ἐχθροῦ καὶ ὑπόπτου, πιστεύει τῇ ἀληθείᾳ, καί φησιν ὡς ὑπὸ Σιλβέστρου πάπα ῥώμης καὶ κατηχηθῆναι, καὶ βεβαπτίσθαι: καθὼς καὶ ἐν τοῖς πρακτικοῖς τῆς ζ' ἁγίας καὶ οἰκουμενικῆς συνόδου τυγχάνει ἀναγραπτα, M.M. ad marg. v.21. l. ἡ ὀρθῶς. v.43. ἔνδικον Ἀρείου κατασοφίαν] de qua ſupra p. 208. v.32.38. v.43. l. Ἄρειον, I.S. v.45. H.St.2. προσχθέντων, ἐπεὶ αὐτὴν, ἱστορίαν. v. 6. à fin. ἐκδωρηθῇ, idem.

P.309. v.9. C.V. M.M. H. St.2. διάφοροι, καὶ θεῶν διάλογον καὶ ἕτεροι [περὶ H. St. 2] διαφόρων. v.ſeq. C.V. & Henr. Steph.2. τὰ τῶν ἐλλήνων. v.10. à fin. Λικι@, H. St.2. Λοῦκις.

P.312. v.1. λέγει] H.St.2. I.S. & M.M: γάμῳ. v.10. l. συνύφαινε. v.10. à fin. Παλλαδίου] μαθηταίου, Suid.

P. 313. v.41. ὁ τοῦ Κρόνου μῦθος] Κρόν@ μὲν γὰρ, ἐφ' οὗ τὸν εὐδαίμονα βίον γεγονέναι λέγουσι, τὸν πατέρα ἀνδροτόμησε, καὶ τὰ τέκνα κατέπιε, S. Emp. v.46. H St. 2. ὅτι τοῦ καιροῦ δημοσιεύει, οὐδὲ τότε. v. 9. à fin. Θεόδωρος] ὁ αἰγιοχέως. v.8. à fin. αἰῶσιν] ſuprà p.89.

P.316. v.7. περιτυχόντων] C.V. & Henr. St. 2. περιτραγωδῶν. v. penult. l. παρατάξεως. ver. vlt. ὥσπερ ἀπὸ πηγῆς.

P.317. v.9. H.St.2. ἄριστος μὲν ἐν. v.18. ὑπάρχων, ἐνδυὸς H. St. 2. I.S. v.29. ἐπιστολαί] τμῆμ in membranis Bibliothecæ Auguſtanæ. Quas Io. Iacobus Beurerus, Græcarum literarum & hiſtoriæ Profeſſor Friburgi Briſgoeæ, doctiſs. ex Auguſt. Codd. tranſcriptas, cum interpretatione, iam edidiſſet, niſi Typographi morarentur. v.33. ἐγκωμιαστικὴ, ἐπιστολιμαίω χαρακτῆρος, Henr. Steph.2. & I. C. ſed hic pro ἄλλως legit ἄλλον. v. 36. l. ἀσκητικά. verſ.10. à fin. Ελλαδίου] Huius fit mentio in fronte Suidæ.

P.320. v. 27. l. ἀποσημειώσασθαι. v.32. Πολίωνος] Spacium in H.St.2. vnius dictionis, poſt Πολίων@, cui fortè inſerendum Ἀλεξανδρέως, vel φιλοσόφου. Suid. in *Diodoro Valerio*. v. 42. ῥητῶν] C. V. H.St.2. δικῶν.

P.321. v.25. H. St.2. πλατύτερόν τι ἐπεὶ ἀρθρωτέστερον verſ. 47. C. V. & H. St. 2. εἰσελευσόμεν@.

P.324. v.6. à fin. H St.2. καὶ φίλον.

P.325. v. 24. ἄξιον] I.S. αἴτιον. v.31. τὸν κριτικὸν] H.St.2. & C.V. κριτικόν. v.6. τοῖς συγγραφεῦσι. I. S. v.5. à fin. εἰς τοὺς ἱερατικούς, H. St.2. v. vltimo l. Θουκυδίδην

P.328. v.1. Κεστίαν] C.B. M.M. Κεστίαν. H. St.2. Κεστίαν τι τῆ Καλλαίσχου. v.3. H St. 2. τῶ μὲν τοι κωμῳδῶν probè. v.5. Ἰσχυλιναιῶ. v.9. ὑδ' αὐτὸς ὁ μῶμος] ἀπόμβρος ὁ τῶν πολλῶν μόνον, ἀλλὰ καὶ ἀρίστων, Naz. p.84. οὐδεὶς αὖ, ἀλλ' ὑδ' ὁ μῶμος μωμήσασθαι δύναιτο, Lucian. v.20. κορυφαῖος] Suid. v.24. Φρυνίχος] Phrynichi Eclogam Atticorum Nominum & verborum, quam A. S. hîc nobis reliquit, nunquam antea nisi ἐν ἐπιτομῇ Græcè editam, nunc à P. Ioh. Nunnesio Valentino erutam, & Latinè conuersam, Notisque eruditis illustratam, spes est hîc Augustæ impressum iri. v.31. ὁ ἀδώπεος πρὸς Νικοκλέα] libri editi Νικοκλῆς. v.39. τοῦ βιβλίου] monstrum lectionis, pro βίου, quo & legendum conieci modo, & emendatum postea reperi in H.St.2. v.40. ὁ πλαταϊκὸς δὲ, συμβουλευτικός ἐστι] δικανικός, secundum H. Vuolfium Isocratis interpretem. v.35. Βυσίριδος] τῶ Αἰγυπτίω, Lucian. de quo multa Diod. Sicul. v.6. à fin. ἐννήκ. τεσσαρ. ἐτῶν] Cic lib. de Senect. sed annos natus XCVI, Panegyricum scripsit Luciano autore. v.5. à fin. ἔτεσιν] Isocr. τούτω [sc. τοῦ νοσήματι] διπλάσιον ἔτεσι μαχόμενος, vbi H. vuolf. ἔτι ἐτῶν legit.

P.327. v.1. μέγιστος] inter Dicanicas, inter alias ὁ παναθηναϊκός. v.eod. περὶ αὐτοῦ. H.St. 2. v.3. καὶ σύμμαχος, idem. v.4. τῶν ἄλλων] potissimum Panegyrici, & Orationis de Pace. v.7. Αἰγινητικός, H.vuolf. v.9. πρὸς Εὐθύνουν ὑπὲρ Νικίου] Hæc oratio vulgo ἀμάρτυρος inscribitur. Desideratur hîc nomen Orationis vigesimæ primæ, quæ est περὶ ζεύγους, de Bigis, in libris editis: vt vicissim inter epistolas ἀνέκδοτος est illa πρὸς Ἀρχίδαμον, quam ex Italia secum A. Schottus, solertissimus antiquitatis indagator, attulit; quam, in eloquentiæ Isocraticè studiosorum gratiam, Photio inseruimus. v. 27. περὶ τοῦ αὐτοῦ ἀπεκτί τί. H.St.2. v. 31. μέγιστον αὐτοῦ idem & C.V. v. 37. τὸ ἐν λόγοις αὐτοῦ ἄριστον] Carysost. lib. de Sacerdotio, Isocrati λαμπρότητα, Demostheni ὄγκον, Thucydidi σεμνότητα, Platoni ὕψος attribuit.

P.337. v 7. καισαρέως δή, I.S. v.13. τὰς γραφὰς συνταξάς] In Augustana Bibliotheca extant ἐξηγητικαὶ σχολαὶ (de quibus infrà p. 528. v.38.) Προκοπίου, χριστιανοῦ σοφιστοῦ, γαζαίου in Octateuchum, libros Regum & Paralip. Ille Cæsariensis, apud Suidam, etiam ἰλλούστριος appellatur. v. 13. τουτου πολλοί] οὐ γὰρ λαοῖς ἱστορικοῖς. οὐ γὰρ τοῦ Χοσρόου, ἀλλὰ τὸ διδασκάλου τούτου Προκοπίου τὰ ἐκεῖνα πονήματα. καὶ δῆλον ἐκ τῆς λέξεως, εἰς ὁ παραρχῆς διαφοῦ. M.M. ad marg.

P.337. v.31. C.V. ὠφελεῖ. v.34. ὁ ἀπολλόδωρος.] de quo infra p.406.

P.340. v.5. H.St.2. ἀπάθειαν μάλιστα ἔοικεν ἀρετήν. v. seq. κωμῳδῶν διαφόρους πράξεις, idem & A.S. v. 20. ἀρχὴν διηγήσασθαι] I. S. ἀρχὴν διηγήσασθαι. v. 30. l. Ὅμηρος δὲ αὐτῷ, καί. v.35. ὅθεν αἱ καλούμεναι σιβύλλαι] Clemens Alex. Str. I. Harum χρησμοὶ elegantissimis typis recens impressi Parisiis, A. MDXCIX. Quorum procemio, v. 14. pro ἐσπίσασι malim legere ὁσιοῖσι, quo vsus est Apolinarius Psal.37. v.6. vers. 10. à fin. H St. 2. Αἰλίου Δίωνος περὶ Ἀλεξανδρείας. forsan igitur & hîc legendum Διονυσίου pro Δίωνος vt in nupera illa Geographicorum Opusculorum editione, in vita Scylacis, vbi eadem in mss. menda.

P.344. v.2. περὶ τι φύσεως καὶ πόνου.] Hoc opusculum in Lampria (cuius quippe librorum Plutarchi catalogus fine mutilus est) non recensetur, sed τὸ περὶ συνηθείας: cui ea ipsa est vis, quæ hîc τοῖς πόνοις adscribitur. Ita enim Basilius M. εἰς φύσιν ὡς τὰ πολλὰ τὸ ἔθος μεθίσταται). Naz. χρόνῳ δὲ λόγῳ βεβαιωθὲν ἅπαν καλὸν φύσις καθίσταται. Arist. τὸ εἰθισμένον ὥσπερ πεφυκὸς ἤδη γίνεται. v. 4. τὴν φύσιν οὐκ εὖ πεφυκυῖαν ἀρθῶσαι] οἷον, Στίλπων ὁ μεγαρεύς, φιλόσοφος, Cic. de Fato: καὶ ὁ Σωκράτης, Cic. ibid. & 4. Tuscul. quod nec Zopyrus coniecturâ potuit assequi, καίπερ ὢν ὀξυδερκέστατος φυσιογνώμων, Max. Tyr. λόγῳ ιε. v. 15. ἐν λόγοις] H.St.2. λόγου καὶ ἔργα. v. 16. καὶ ὄγδοος, idem. v. 22. περὶ ποταμῶν] καὶ ὀρῶν, extat quidem: sed alterius Plutarchi, non illius Chæronensis, volunt esse, propter styli dissimilitudinem. v. 23. τῶ Κράτητος βίου, Δαϊφάντου τε καὶ Πινδάρου] Horum Lamprias in sua tabula meminit. v.34. H St.2. Κεφαλλίωνος. v. 49. Επαμεινώνδου] huius vita non extat. v.32. ἀθανατοδοκητῶν] Suid. ἀθανατοδοκητὴς, ἀπὸ αἱρέσεως τινός. ab opinione immortalitatis, siue quod nullam corruptionem esse sentiret, H. Vuolf. v.33. l. δὲ δύνας. v.43. H.St. 2. κυκλῶν, ὥσπερ ὁ Ιουλιανὸς ἰσόλα.

P.345. v.6. δι' ἧς ἐλέγχει αὐτόν, idem. v.15. ἐνδιάβλ. F. διαβάλλεται [vt hac ipsa pag. v. 24. legitur] sed & ἐνδιαβ. rectum, vt p.770. v 22. infrà: qua voce Gregorius, aliique (Num.22. v.22. Psalm.108. v.28. Theophylact. Oecumen. & Lucian.) vtuntur. I. C. v.45. φθορὰ μὲν τὸ πρᾶγμα νεότητος) Basil. in Psal. 114. vbi & argumentum περὶ τῆς φθορᾶς τῶ κόσμου. Theodoretus λόγῳ α' περὶ προνοίας, sacræ etiam Scripturæ autoritate probat, παθητόν τε καὶ φθαρτὸν εἶναι ἔχειν τὸν οὐρανόν. vers. 48. φησὶν ὁ ἀπόστολος) 2. Cor. 4.16. v. 23. H. St. 2. ἀπαθὴς καὶ ἀεί. v. 30. δὲ ὁ φθαρτολάτρας, idem. v. vltimo. l. δίοι, καὶ ἀκροατεία.

P.352. v.8. Ἱμερίου σοφιστοῦ μελέται) vide infrà p.720.

P.356. v.20. τῶ ὑπὲρ Θύλλου ἀπίστων) Synes. epist.

epist. 148. Οἱ δ' ἐξάπτονται τὰς γνώμας, ὥσπερ ἡμεῖς, ὅταν ὑπὲρ τὴν .... Θάλης ἀκουομένη, ἥτις ποτὲ ἐστιν ἡ Θούλη, διδοῦσα τοῖς διαβᾶσιν αὐτὴν ... ἀσίγλητα ... v.38. l. Μύωπα] C.B. Μυώπα. v.penult. H. St.2. Μιρτώ] F. Μυρτοῖ, I. S.

P.357. v.9. H. St.2. ... v.12. ἀξίωντα idem. v.15. τὸ ... τοὺς ὀφθαλμοὺς αὐτοῦ H.St.2. v.18. οἱ ἑώρων μὲν ἐν νυκτὶ] Sueton. in vita Tiberij, *Facie honesta: in qua tamen crebri & subtiles* (m.s. in cœnobio S.Vdalrici *subiti*) *tumores, cum prægrandibus oculis: & qui, quod mirum esset, noctu etiam & in tenebris viderent, sed ad breue: & cum primum à somno patuissent, demum rursum hebescebant.* v.seq. H. St.2. ὑπὸ ἡμέρᾳ ... v.46. Ερυκι] H.St.2. Ερυκη, illud rectius, vide Strabonem, & Scholiasten Theoc. Idyll. ιε'. v.8. ἴδοις, M.M. H.St.2. v.7. Ζαμόλξιδι ... Γέτας ...] Herodot. Melpomene. Naz. Carm. ad Nemesium, v.274.

Καὶ Γετικὸς Ζάμολξις οἷς δίκας δι' ὁμίλου.

P.360. v.35. H.St.2. τοῦτο μόλις τὴν μυρίων χαλῶν τέλος ... v. penult. ὁ συνωπηφίσειος notatur in Cod. A. Schotti, vt mendosum, sed absque causa, quare scholion marginis verumque tollatur.

P. 361. v.36. H.St. Εὐαγγελ...

P.364. v.15. Δερκυλλὶς Μνάσων ... ἰδίᾳ H. St 2. v.19. ... idem. v.27. ... H. St.2.

P.365. v.11. ...] H St. ... v.15. ... I.S. ... H.St.2. ... v.16. l. φυσικὸν. vers. eod. τὸ μὲν τι κατ' ἀρχὰς μέρος λογικὸν, τὸ δὲ ... καὶ πλεῖστον ἠθικόν, H St. 2. τὸ πλεῖστον & cæteri Codd. habent. Hi *Eclogarum* libri duo, *Physicus & Ethicus*, Io. Stobæi, Antuerpiæ sunt impressi Gulielmo Cantero interprete, A.M. D.LXXV. quorũ in illo quæ desiderantur, non pauca, V.C. A. Schottus ex vet. libro Ant. Augustini Archiep. Tarrac. exscripsit. Cui vtinam vacasset τὰ ἐκδοθέντα cum eod. illo ms. conferre, quum ea, exemplaris vitio, alicubi mendis scateant; de quibus tollendis haud dubiè Lectorem monere potuisset, quæ H. Vuolfius nonnulla ex ingenio correxit, verbi causa, pag.1. pro ... H.Vu. legit ...: p. 2. ... pro ...: p.5. ... pro ...: p.109. δοξάζουσι ... τὰς δυνάμεις ... πλείονας, ἃς ἐν τῷ ἡγεμονικῷ ἐνυπάρχουσαν φαντασίαν ... συγκαταθέσεως, pro ..., ἐν ὑπάρχουσι, αἱ ... : p. 124. ἀλλά σου. pro ταυτῦ: p.128. ..., pro ... & ... pro ... pro ...: p. 132: ... pro ...: p. 206. φαντασίαν ... pro ... & ... pro ... & ... pro ...

χεῖ & ἴσως ἐν pro ἐστιν & βραχείας pro βραχεία γῆς; &c. quæ ideò attuli, cum hic libri fiat mentio, & in Græcæ linguæ studiosorum is sit manibus; vt & alterum eiusdem Stobæi Opus apophthegmatum & gnomarum, quod ipsum quoque nonnusquam est corruptum. veluti Sermone I. in Archytæ locis, pro ἀλόγως ... ὁρίσδων, cum eodem H.Vuolf. lege ὁ λόγος ... ὁρίσδων & μηχανὰ pro μηχανά & ... ἀγαθῶν ... pro ... Sermone CXX. in versu Eurip. ... pro ... Sermone CXXII. in Æliani dicto, Κείμενα, pro ...

P.372. v.27. Αντιπάτρου ...] C.V. & H.St.2. ... v.28. Αἰγιαλέου, Αντιφαίους, Απολλοδώρου, H.St.2. v.29. Αἴσωρος ..., H. St.2. v.30. Αρποκρατίων, M.M. I.C. v.31. Αρισομβρότου, H.St.2. v.33. Γλαύκων, H. St.2. M.M. v.35. Διοδώρου. Δημητρίου. Διονύσου, H.St.2. v.36. Διδύμου, Δίων, Δίου, idem. v.40. Εὐρύτου, H.St.2. v.41. pro Θεαρίδους idem Θεαρίς. v.7. à fin. H.St.2. Λύκου, Λύκων. v.6. à fin. Μεταίχμιον. v. penult. Νίκτη] H.St.2. Νικίου, & Οκκίλλου. v. vltimo. Παλαιολ...

P.373. v.9. al. ... v.14. φιλοσόφων, οἳ ... τὴν συλλογὴν ἐποιήσαντο, οὗτοι. ποιηταὶ δὲ C.V. & H.St.2. v.29. Θελίεροφ, H.St.2. v.eod. l. ... v.31. Κλεινίας] C.V. & H. St.2. Κλέων, pro quo antea videtur fuisse Κλεινίας. v.eod. Κλεινίας] H.St.2. Κρίτας. v.32. Κερκιδᾶς, C.V.& H.St.2. v.40. Πολυείδης, accentu in penult. H.St.2. v.47. ..., & Φιλήτας, idem. v.49. Φωκυλίδης, M.M. v.50. Φίλων, idem. v.4. à fin. Ζώπυρος, Ηρόδοτος, Ηγησιάδης. C.V. & H.St. 2. v. vltimo. Οδέριος [Henr. St.2.] Πολύαινος, Πεδίνος, Περίανδρος.

P.376. v.2. Τρόφιλος, Τυνδαρίδης, H. St. 2. v.9. C.B. H.St. & M.M. Στίλπωνος. Plutarch. Στιλπωνος. v.10. Φάλαρις, C.B. A.S. & H.St. v.eod. Χαρίας] H.St.2. Χαρείας, v. 11. l. Αντιφῶντος. v.13. Βρύσων] C.V. & H.St. 2. Βρύσων. v.18. Θεόκριτος, Θυμβρίδης H.St. 2. v.21. Μόσων, C.B. H.Steph. M.M. v.seq. Παυσανίου, H. St. 2. v 29. ... αὐτοῦ τὰ συντάγματα τῶν ἀνδρῶν; ... H.St.2. v.33. εἰς κεφαλ.] H.St.2. εἰ καὶ κεφαλ. v.pen. ... H.St. v.7. à fin. λόγοι] ex A.S. Bibliotheca impressi ab H.Commelino: sed non nullas ex his homiliis D. Ioan. Chrysostomo adscribunt.

P.377. v.4. ... σου, Henr. St. 2. v.19. ... idem. v.26. ... μᾶλλον] vide quæ ad p.253. v.5. supra annotauimus. v.39. ...] H. St. 2. ... v. 42. ...] P. Pantinus V. Cl. quæ καταλογάδην hic Basilius de B. Thecla scripsit, iam iam

Aaaa 3

editurus est. verſ. 44. M.M. & H St. 2. φέρονται

P.380. v. 4. H. St. 2. ἀντίγραφον τά. ver.9. γένεσιν idem. v. 4. à fin. κ. περὶ τ᾽ τῦ idem.

P.381. v.5. χυμοδικικῶν, M.M. H.St 2. v.8. ὑπὸ δὲ τε τὸ H. St. 2. ἐν φ τόποι. verſ.33. λαβῶν C.B. M.M. H.St. I.S. v 8. à fin. H. St. 2. αἰτήσει. v. eod. l. περαίνεδς m. ſs. I.C. v. vlt. Henric.Stephan. 2. ἀλώννεν.

P.384. v.14. πᾶσαι αἱ θεηγόροι ψυχαὶ] Suid. αἱ ψυχαὶ τ᾽ βιοθανατησάντων, ἐ καὶ τ᾽ τῶν πολλῶν δόξαν γίνον) δαίμονες, ἀλλὰ τῶν ἁμαρτανόντων: ου τῆς οὐσίας αὐτῶν μεταβαλλομένης, ἀλλὰ τῆς προαιρέσεως τὴν ἐκείνων μιμουμένης κακίαν, quæ verba ſunt ex Orat. 2. Chryſoſt. εἰς τ᾽ Λάζαρον deſumpta, vbi pro βιοθανατήντων in Cod. Aug. m.ſ. βιαίῳ θανάτῳ τελευτώντων legitur, ſenſu eodem; & τῶν ἐν ἁμαρτίαις ζώντων, pro ἁμαρτανόντων. v. 21. ἐπιμελεῖδς, H. St. 2. v. 34. ἡμέρας γὰρ ὀκτὼ idem. & Χειρὸς pro δεσπότης. v. 50. πελεύχε μθρ τὸ Henr.Stephan.2.

P.385. v.16. ὁμιλίαι εἰς τὴν Γένεσιν] extant Latinè, ſed Græcè in mēbranis Bibl. Aug. verſ.penult. εἰς τὰς πράξεις ὁμιλίαι] Harum codex vetuſtiſs. eſt in ead. Bibl. Aug. ſumma exaratus diligentia. v. eod. πεντήκοντα πέντε μθρ H. Stephan. 2.

P.389. v 5. C.B. & H St. 2. πολλὰς ἢ φυλὴν καὶ ὄνομα καὶ δόξαν ἔχοντας. v 7. πάντα, ὅσα λόγου καὶ μνήμης. H St. v.23. δὴ καὶ γυναικὸς H. St. 2. v.40. καὶ τοῦτο ἡμᾶς, H. St. 2, I. C. v.44. ἀνδήματα idem. v.9. à fin. λυδίας μθρ σατράπην ἢ ταύαρχον ἢ Εχετόμου I. C. ſed conſulenda hiſtoria. Pro ἐξαιτοῦντι legitur etiam in H.St.2. συζῶντι.

P.392. v.1. l. in marg. Αἰγύπτου. v.9. ἡμιάρχου] H.St.2. ἀρχὴν, quæ lectionis diuerſitas eſt etiam ſupra, niſi malis pro Scholio accipere. v.13. Ανοείς. idem. v 20 μόνῳ ἰσία. H.St. M.M. v. 42. l. Ισοκράτει τι τοῦ ἀθηναίῳ, C.B. M.M. H.St. I.C.

P.395. v.3. H.St.2. τῶν καθ' ἑαυτὸν οὐδὲ τῆς δόξης τάξεως ἀξιωμένον. v. 38. mauult I.C. ἀποσυμφωνημένον. v.34. τὸ ἐν τῇ πρὸς H St. 2. v.11. à fin. ὁ Μοψυεσίας δὲ δὲ ὡς ὑπό τινων ἐπιβολῆν ἐμάθομεν] hæc verba in M. S. omnibus alieno poſita loco, verſu quinto poſt ἀπορίας inſerantur, quod vt I.S. & I.C. viderunt, ita margo M.M. idem docuit. vide ſuprà p.8. v.5. à fin.

P.397. v.28. H St.2. ὑποδιωνοῦ. v. 43. H St.2. & C.V. μθρ τινων ἐμφανίζεδς.

P 400. v.28. ἀλλὰ τοῦ H. St. 2. v. vltimo Henric. Stephan.2, καλακίας.

P.401. v.14. ἀλλὰ καὶ τὰ ἄπιμον, idem. v. 42. ἡλιώδεως πίνονται idem. v.45. Πεδάνιον] Ita mſs. at Πεδάκιον libri impreſſi, & Codex m.ſs. Dioſcoridis Aug. v.5. à fin. ὑπὸ τῆς κεφαλ. Henric. Stephan. 2.

P.404. v.6. H St. & A. S. παῖδες. v.17. καὶ βιάζεδ ἢ] διδάσκαλος δὲ τῶν τῆς παιδείας. ταῦτα γὰρ ὅντα τ᾽ φερόμενα καὶ περπατῶν), ὡς ἐκεῖνο ἐξισασθ αὐτοῖς διομιλήσαις πλὴν ἐν ἐνίοις καὶ διαφέρονται τὴν ἐφεξῆς διηλλαγμένων, M. M. ad marg. v.4. à fin. οἷον ἢ H St. 2.

P.405. v. 11. οἰκείαν] H St. 2. ἰδίαν. v.12. Ανδρέως, παντοῦ δέ δύναται κἀκεῖθεν ἔχον τὸ φρόνημα idem. v. 16. ἄκρον κακίας] ἐσχάτην κακίας, idem. v.30. ἢ καὶ idem. v.35. δυνάσται] δυνάστης H St.2. ſed ex correctione. v.7. à fin. πρέπειν) H.St.2. v.3. à fin. κἀν τοῖς idem.

P.408. v.8. pro αὐτοὶ H.St.2. αὐτοὶ ex correct. v.11. l. ἑαυτὸν, τῆς αὐτῆς δὲ φίλος αἰχμαλωσίας, περὶ τι τὴν λέξιν καὶ τ᾽ ποιῶ, καὶ τ᾽ σύνταξιν τῶν γεγραμμένων: εἰς. verſ 24. μθρ γὰρ τὰ H St.2. v. 31. Δαμασκίου] de hoc ſuprà, p. 312. v.13. v.32. τὸν Ισιδώρου βίον] ex Iſidori vitâ excerpta vide infrà pag.1028. v. 41. ἀπεσμθρη θεωρίας αὐτὸ τι Δαμασκίου τ᾽ Ισιδώρου τὴν H St.2. v.9. à fin. l. ἀξίωσις, καὶ ἄλλων πολλῶν συναιτίων γεγενημένων τ᾽ ἐπιβοπῆς, αἰτία. v.7. à fin. l. ἐπιμαρτύρει), τ᾽ σπουδῆς. ὁ μθρ H.St. M.M. I.S.

P.409. v. 2. ταῖς τε τῶν H. St. 2. v.4. ἐπιμελετῶν idem, & ἐφ' ἑκάστῳ. v.5. δε ὑμοζομένων ἐνδιάστρον ἔχων I.S. v.7. ἐξηρημένω, I.S. ab ἐξαίρω quod præceſſit verſu 1. v. 10. ἐξῄρει, I.S. ab eodem illo verbo. v.11. à fin. ἀναφανόντων H.St.2. v.5. à fin. τύπον & τοῦ λόγῳ H St.2.

P.412. v.15, Μαρῖνον τ᾽ διάδοχον Πρόκλου] De Marino & Proclo conſule Suidam. Vide etiam infra p.1036. v.35. κατά τι Ναυατ. H St.2. v. 44, ἀρχιδιάκονον] πρεσβύτερον Suid. Vide v.9, à fin. v. eod. Ναυάτου] Euſeb. Νοουάτον, Epiphan. Ναβάτον. v.11, à fin. Κορνήλιος φυγῆ, καὶ I.S. v.vltimo. καθαροὺς] Euſeb. l.6. cap.43. Epiphan. p.214. qui, Donati ſectatores idem cum Nouatianis ſentire, ſcribit.

P.413. v.33. Τιβέριος, I.S. τοῖς ἐπιτεθυκόσι] iis, qui in perſecutione Diis immolaſſent, Suid. & Cedren. p. 212. τοῖς ἐξελθοῦσι καὶ τ᾽ τοῦ διωγμοῦ καιρόν, Euſeb.

P.416. v.1. ἢ τῆς τέχνης. v.12. I.S. Αδηνείω, I.C. Αδηνείω & pro χάμαι iidem & H. St. χάμαι. Sunt autem duo heroici,

Αδηνείω καὶ τῇδε θεοῦ θέμιδος χάμαι βίβλοι.

Εὐδοκίη, βασίλεια Λεοντιὰς ἐπαντίρψα.

v.14. Λεοντίας] θυγάτηρ Λεοντίου τοῦ φιλοσόφου, Ἀθήνηθεν ὁρμωμένη· Ἀθηναΐς δὲ ὀνομάζετο, Zonaras, qui centones etiam Homericos, opus Patricij cuiuſdam imperfectum & indigeſtum, illam Eudociam & abſoluiſſe & digeſſiſſe, autor eſt; quos cum Interpretatione Aem. Porti, viri vtriuſque linguæ peritiſſimi, prælo hîc deſtinabimus.

mus. v. 33. τις ἱερεὺς] Greg. Nazianzenus ipsum Cyprianum Iustinæ amore captum, & magicis vsum artibus, narrat: cui obiectioni respondet I. Billius in Scholiis è Niceta excerptis. v. 34. ἀπαλλάξας, Ἀγλαΐδας ὄνομα, παρασύρχ.] H. St. quod in aliis Codd. h. l. deest: nam nomen iuuenis indicatur seq. pag. v. 33. Ἀγλαΐδας, pro quo Ἀγλαῒς in illo Nicetæ commentario legitur. v. 36. δυσερῶντι] mallim δυσέρωτι, quo Lucianus sæpiuscule vtitur, item Theocr. v. 37. al. πάσας τι μεθόδους.

P. 417. v. 7. ἄλλο σοφὸν H. St. 2. v. 17. ὑπήκοον, idem. v. 34. τόν τε πλοῦτον H. St. v. 39. Διοκλητιανοῦ] Δεκίου βασιλεύοντος, Naz. Cedren. sed à Decio ad Diocletianum missos, scribitur p. seq. v. 49. al. ξένε).

Pag. 420. v. 2. l. συνειδέσι τι H. St. 2. v. 5. θεῖος, σμικρύνειν, omissa copula, idem. v. 7. δαπάνη. vers. 27. H. St. 2 Ἀνεγνώσθη Διονυσίου Αἰγέως δικτυακῶν ἔφερε τὴν ἐπιγραφήν. ἦν δὲ ἅμα τὸ βιβλιδάριον κεφαλαίοις ἀπαρτιζόμενον ρ΄. & cætera, quæ habes infrà pag. 540.

P. 421. v. 1. διάστασις] infra διάστασις.

P. 424. v. 23. H St. 2. Βριγῶν. v. 24. παρὰ τὸ βρέμιον, idem. v. 25. al. ὑφ' ὃ. v. 28. χρυσοῖς ἐχρῆτο τοῖς εἰς τροφὴν] Max. Tyr. λόγῳ λά. Lucian. in votis. Philostrat. lib. I. εἰκόνων. vers. 31. Βρίγων] Herodot l. 7. Βρύγων, Strabo l. VII. Cic. Oratore. vers. 36. μακρῷ ᾠδῷ] Lucian. lib. περὶ τοῦ μὴ ῥᾳδίως πιστεύειν διαβολῇ. v. 40. ὡς παῖς [al. ὃς παῖς. Μιλησίοι ἔχων] H. St. 2. Μιλησίου, ἔχουσα. Suid. Βύβλις, ὄνομα κύριον ἀδελφῆς Καύνου· ἀμφότεροι δυστυχήσαντες· vide apud eundem Καῦνος ἔρως. ἔχων ἐξ αὐτῆς] Locus contaminatiss. F. εἶχεν καὶ αὐτὴ ἀδελ. Καυν. I. S. ver. 42. H. St. 2. ἴωνες καὶ οἱ ἀπ'. vers. 45. l. ἐγείρεται ἀμήχανος.

Pag. 425. v. 15. H. St. 2 βασιλεύειν μὲν Ἀλκ. vers. 20. διὰ ταῦτα μὲν ὡς συγγενῶν idem. v. 49. C.B. Ἡσιόδος H. St. & M.M. ἠσιόδος.

P. 428. v. 3. τέττιξ ἐπιπτὰς τῇ κιθάρᾳ] Strabo lib. VI. Clemens Alex. initio Protreptici. quod noster Photius eleganter ad amicitiæ vinculum accommodauit epistola XCIV. quæ hic sequitur.

ΙΩΑΝΝΗ ΠΑΤΡΙΚΙΩ ΚΑΙ στρατηγῷ ἑλλάδος.

Εὔνομος ᾄδων ἐστεφανοῦτο, φασὶν, ὁ Λοκρὸς· καὶ ἦδε γὰρ θέλγων καὶ κηλούμενος τοὺς ἀκροατάς. μιᾶς δέ ποτε ῥαγείσης αὐτῷ χορδῶν, τέττιξ ἐπὶ τὸν πῆχυν καθίσας τὸν ἐνδέοντα ἀνεπλήρου τῆς ῥαγείσης χορδῆς, καὶ ἦν Εὐνόμῳ πάλιν ᾄδειν, ὡς τὸ πρότερον, ἐμμελῶς. εἰ δέ γε ἡμῖν αὐτὶ τέττιγος καὶ ξένης ᾠδῆς, ἡ τῆς φιλίας, οὐκ οἶδ' ὅθεν περιρραγείσης, ἀποκατα-

στήσας πάλιν ἐν τοῖς τὴν ἁρμονίαν: ἴσως αὖ τις τὴν προτέραν ἡμῶν ὁλοκληρείαν ὁ βίος ἐπανελθὼν, καὶ συμφωνίας ἀρίστην ἀναλαβὼν, ἀπεταί τι μέλος εὐδαιμονίας, ἀντὶ τῆς νῦν τραγῳδίας, ἡδύ τε καὶ τερπνόν· καὶ τοῖς ἔπειτα τῶν ἀνθρώπων, οὐχ Εὔνομος κιθαρῳδὸς καὶ τέττιξ μουσουργὸς, μύθου πλάσμα παλαιοῦ, ἀλλ' ἀρχιερεὺς θεοῦ, καὶ φίλος ἔνθεος καὶ καλὸς, εἰς παράδειγμα καὶ παροιμίαν ἐξαρκέσει ἀληθινήν.

v. 17. μαντεῖον ἐχρᾶτο] al. ἔχρα τὸ μαντεῖον. vers. 24. l. μὲν ἔτι μᾶλλον I.C. vers. 28. θρεπτικά idem. v. 32. Θάμυριν] Suid. in Philammon. vers. 33. κιθαρῳδίας] Lucian. in ἁλιεῦς, & Encomio domus. vers. 34. δὲ καὶ τοῖς Henr. St. 2. v. 37. ἐξεκόπη τοὺς ὀφθαλμούς] Iliad. β. Diodor. Sicul. lib. 3. vers. 41. H. St. 2. ζώου. v. 43. H. St. 2 καὶ ὡς ὁρμώμενος. v. 6. à fin. Ἀττέσης] H. St. 2. Αἰζόαστης. Herodot. Ἀτόαστης.

P. 429. v. 2. πέρσαις] Philo pag. 532. Clem. Alex. lib. 1. Pæd. c. 7. & Strom. III. Chrysost. lib. περὶ παρθενίας. Theodoret. quæst. 24. in Leuit. Tatianus lib. aduersus Græcos. v. 3. μητράσι] ad oram Codd. M.M. & H St. 2. adnotatum, ὅτι οὐ τὰς μητέρας γαμοῦσιν, ἀλλὰ ταῖς μητρυιαῖς μίγνυνται οἱ πέρσαι ἕως τοῦ νῦν, ἀπέχουσι δὲ τῶν γεγεννησαμένων ὡς λίγα) παρὰ τῶν εἰδότων τὰ κατ' αὐτούς. v. 9. al. ἐπαθλῶν. versu 43. legend. μετὰ καὶ ἄλλων cum Henr. Steph. 2.

P. 432. v. 5. τὰ περὶ συνεστῶν. v. 20. καὶ δὲ C.B. M.M. Henr. St. I.S. v. 24. ὅτι Δίκαιος, H. St. 2. v. 10 à fin. τὸ ὄψει ἀνακομίζει)] Isocr. Encomio Helenæ.

P. 433. v. 8. παντὸς πάθους παρενθήκη Λῖνος] & Αἴλινος, Athenæ lib. 14. vnde ad marg. Cod. H. St. Αἴλινά μοι στοναχεῖτε νάπαι, ex Idyllio III. Bionis adscriptum. vers. 7. à fin. τοῦ καὶ Παίειδος, I.S. v. penult. H. St. 2, ὡς δὲ μυηθεὶς ὁ Κ.

P. 436. v. 14. ἐξωνειδίζει idem. v. 29. H. St. 2. ἀπηγόρευσαν· Ἀμυνίας δέ. v. 12. ἑαυτοῦ γίνε) ἄξιος ἐραστὴς] Clem. Alex. 3. Pæd. 2. Naz. Carm. ad Vitalium, v. 52. & carm. κατὰ γυναικῶν καλλωπιζ. vers. 155. v. 38. Ἀμυνίου idem. vers. 39. H. St. 2. καὶ ἐξ ἐκείνου θεραπεύειν μᾶλλον τιμᾶν καὶ γεραίρειν τὸν ἔρωτα, καὶ πρός. v. 43. ἐχρήσθη idem. v. 45. Μίνως ὁ Διὸς idem. v. 49. H St. 2. πηκάων· M.M. Σικαῶν· v. eod. αἰαιροῦ)] ad Athenæi lib. I. vide quæ Is. Casaubonus ex Zenobio adfert. v. 5. à fin. l. βοττιαίων & v. vltimo.

Pag. 437. vers. 1. Βοττιαῖοι. v. 4. Κάρνος, inde Κάρνειος ὁ Ἀπόλλων apud Suid. & Κάρνεια, Ἀπόλλωνος ἑορτὴ παρὰ Λακεδαιμονίοις. v. 8. φαίνασμα] H. St. 2, φάσμα. v. 18. Κόδρον] Melanthi F. Lycurg. orat. aduersus Leocratem, & Velleius Paterculus lib. I. v. 25. al. κτίζει πόλιν καλ.

P.440. v.2. τ̃ Τέννου πέλεκυν] paroemia, Suid. vers.5. καὶ συνεστράτευσαν ἀχαιοῖς, H. Steph.2. v.31. Πέρκωπον] fabula ex Thucydide, Pausania, Homeri & Aristophanis interpretibus, nota. v.48. αὐτὰς Henr. St. 2; v.9 à fin. τ̃ τοῦ Φοίνικος idem.

Pag 441. v.6. Henric. Steph.2. αὐτὰς μὲν ὁ πατὴρ. v.9. Σμικρὸν idem. v.26. C.B. & M. M. Βεόζηον, ὅτι ὁ ἥλιος αὐτῆς διὰ τοῦ βεόζου. v.50. ἀναβαίνει τοῦ τείχους H. Steph. 2.

P.444. v.11. ἀπηλείω, ὅμως ὁ μὲν H. St.2. vers.13. κατελθὼν δὲ καὶ τὸ μάλα idem. v. 21. H. Steph.2. τ̃ ἑταίρων, sed ex correctione. v.41. H.St. al. ἐδυνήσατο, quod Scholion. v.47. Αμυκλαῖον Henric. Steph.2. v.51. τὸ τῶν μυκλαίων γένος idem. v.7. à fin. ἅμα τ̃ περικείμενον χρηστὸν idem, & C.V.

P.445. v.11. ἀνιεῖσι πρὸς τὰς ναῦς idem. v.17. κοάνος γὰρ καὶ ἀσπὶς οὕτω τοῖς Ἕλλησι ἴγνωσο idem. ver.30. pro ἀπηει idem ἀπαίρει. v.40. & 47. Henr. Steph.2. παραθήκην. vers. 10. à fin. τὸ σόφισμα] ὅσα τὴν ἐπίνοιαν τοῦ ζητεῖται. καὶ ὁ τὰ σικελικὰ ἱστορῶν γράφει τοιοῦτόν τι φησί, ἐν τῇ ἁλώσει τῇ περὶ σικελίαν κάστρων, ὅτι ἐν τῷ καλάμῳ τα ἢ βαλων θλάσματα τόπον ἐν τῷ ποτ.. κατηγῶν καὶ ἀφῃρέθη ταῦτα πολλὰ ὄντα, M. M. ad oram.

P.448. v.1. ἐκ τῆς ἀπατουρίας] vide Suid. in ἀπατουρία, vbi eadem narratio, & in Μέλανθον & Ξανθος. v.21. A.S. Ανδρομέδα, H.St. Ανδρομάχα mendosè.

P.449 v.5. εἰσωκίσατο] H. St. 2. ἐσοικίσατο. vers.12. in marg. l. οἱ δὲ μετ' Ιάσονος. v.33. ἵππος φησὶ νομὸν] Aristot. lib.2. Rhet. contra Phalaridem à Stesichoro hanc ait fabulam fuisse recitatam. v.37. Henr. St.2. κυναγέτην, quod est Pindaricum. vers.46. ἔχοι, idem. v.7. à fin. Αναπίας δὲ καὶ Αμφίνομος] Seneca lib.3. de Benef. c.37. Silius lib. XLV.

P.452. v.17. H.Steph 2. ὑπομάδιον. v.37. λαθομένον τῆς περὶ αὐτῆς ἐντολῶν] Virgil.4. Georg. v.41. διαπασαμ.] In elegia Phanoclis, quæ & Philetæ nomine inscripta reperitur.

Τὸν μὲν Βιστονίδες κακομήχανοι ἀμφιχυθεῖσαι
Ἔκτανον ...
Οὕνεκα πρῶτος ἔδειξεν ἐνὶ Θρήκεσσιν ἔρωτας, &c.

vers.47. H.St.2. εἰς οἴκημα ἓν συνεισχ. v.49. εἰπεῖν. v.4. à fin. τ̃ κιθάραν τ̃ Ορφέως] Lucian. lib. aduersus Indoctum. v.eod. Ορφέως. ac I.S. omisso τὴν.

P.453. v.13. in marg. l. *Aeneas Anchisæ & Veneris F.* v.36. ἅμα τῇ C.V. & H.St.2. & pro ἐσφρῶν idem ἐπεῖπεν. v.38. al. κατηγμαξεῦται, rectè vtrunque. vers.40. Διλφὸς ὄνομα ἐ Πυλις] de his supra pag.444. v.49. v.seq. pro κ, ἐκάτ. Henric. Steph.2. ἐκάτερος οὐ παρεκαλ.

P.456. v.4. M.S. ἤλυσαν. v.19. πιστῶν τὰ τεχθέντα διαφθεῖρει H St.2. sed alia id manu additum. v.7. à fin. ὡς ἐν Αναφῃ &c. Απόλλωνος αἰγλήτης] Strabo lib. X.

P.457. v.3. Ανάφην ἀπὸ τῆς συντυχίας] Philo, τ̃ δὲ Δῆλον ἐ Αναφὴν ὠνόμασαν· διὰ ἀμφοτέρων ὀνομάτων πειθόμενοι τὸ λεγόμενον, ἐπειδὴ ἀναφανεῖσα δήλη ἐγένετο, ἀδηλουμένη καὶ ἀφανὴς οὖσα ἐπάλαι. Insignis apud eundem locus ex Pindaro, lib. περὶ ἀφθαρσίας κόσμου. v.18. Πυθόλαον] hunc locum restitui ex Plutarchi Erotico: nam H. St.2. A.S. & M.M. Codd. Θόλαον. At C.B. H. St. Θόλαον habent. v.31. νεώτατος H.St.2. v.48. βιβλιοθήκη] edita Romæ, A. M.D.L.V. Bened. Ægio Spoletino interprete.

P.460. v.1. M S. πίρημα. v.penult. Hen. Stephan. 2. λόγον ποιουμένοις. v.2. M.M. πάλαι γενεαῖ. v.5. H St.2, εἰς ἐμὲ δ' αἰθέρι. v.29. H. Steph. 2. παρὰ μέρος. vers. 46, μὴν καὶ τις idem. v. 49, αἰτίους. vers. 51, τῇ περὶ τὰς idem.

Pag. 461. v. 11, l. in marg. ἀποφθεγματιστής. v.16, διολογῆται τι. v.27. m.s. μουσῶν, ἡ ἑρατὼ. v.sequente, Henric.Stephan.2. ἁρμονία ἡδύν, οἷον ὑπομονὴ καὶ τλημοσύνη. v.29, πολυπιδάκου idem.

P.464. v.7. Αγγελῶσι, νᾶσιν H. St. 2. mox Κεραΐδα, idem. vers.24. Γερουσίοις] idem qui Luciano ὁ κερδῷος, Plutarcho ὁ ἐμπολαῖος καὶ ἐμμισθος Ερούνιος (quo etiam modo legendum arbitror apud Themist. pro ἐριούνιος, Orat. XIII.) Suidæ μεγαλωφελὴς, Hesych. πολυωφελὴς· alio nomine ὁ ἐριούνης, Hom. μεγάλην ὄνησιν τοῖς ἀνθρώποις παρέχων, ὁ κοινὸς Ερμῆς. alius est ὁ λόγιος, διάκτωρ Hesiodo. vers.eod. Σῶκος, & hoc Mercurij epitheton. Lucian. in Ioue Tragœdo, & Phurnut. v.38. Henric. Steph.2. προσσχέσθαι. v.50. ἀμβροτόν τι αὐτὴν ὑψηλόν. H.St.2.

P. 465, v.2, H. St.2. ἀνδρογυνία. v. 12, σεπτεὶ] idem etymon apud Philonem, de cultu Sabbati. v.17, ὡς ἐστι παντως σεπταί H.St.2. v.20, ἀκρίσιμος idem. C.B. v.23. ἁμαλθείας m.s. & hoc loco & supra. v.25, πελεῦ φλύαρος, C.V. & H.St.2. v.31, μητέρα τι καὶ H St.2, v.39, περιρρεῖ) H.St. M.M. v.43. ευσπίδα, H. St. 2. & Αγυία. v.46. δυάς] οἱονεὶ διχὰς προσηγορεύθη, παρὰ τὸ δίχα δ' ἐ συγκεχωρηκέναι πάντα τὰ γένη τῶν ἀριθμῶν, &c. Philo. v.3. à fin. τὰ τοιαῦτα H.St.2.

Pag.468. v.9. idem, & I.C. μακροσκέπεος ὁ, τι τῆς μονάδος. v. 19. pro οὐ ματίων, lege ἢ, μὰ τὴν cum H. St. 2. sed ἢ ex correctione. vers.46, pro γὰρ H.St.2. δὲ. v.7. à fin. σύστοιχον] C.V. & H St.2, στοιχεῖον πως, sed altera lectio confirmatur pag. seq. vers. 10. v.eod.

vers.eod. παραδοξολογ. H.St.2. vers.47. legendum videtur γεωγραφίας τῆς οἰκ. non rectè enim prouinciarum Asiæ & Europæ periegesin γεωμετρίαν appellauerit Protagoras I.C.

P.469. v.18. μὲν εἰς ταῦτον ἐνίοτε. H.St.2. vers.21. φοροστενίζραφε I.S. v.23. φερειν ἐπὶ μὲν H.St.2. vers.25. ἀναστροφῆς πρὸς καὶ H.St. vers.31. δ' ἐστιν. v.34. Non πλακοῦντων, sed φοινικοβαλάνων τι εἶδος Νικολάειος vocatos scribit Athenæus, quod rubri essent instar vultus Nicolai Damasceni. Ios. Scal. vers.33. φίλος αὐτοῦ] ἑταῖρος, Athen. lib 14. vers.34. ἐξιουμένου] ἐξιωμένου, C.V. & H.St.2. vers.36. πολυστίχῳ βιβλίῳ] sic passim vocat libros prolixos Photius. Athenæus ibid. τῶν ὑπὸ τοῦ φιλτάτου δ' αὐτὸ Νικόλαος, καὶ ἱστορίαν συνέγραψε πολλῶν. vide Petr. Victorium lib.25. variar. lection. c.13. v.eod.l. cum I.S. ὅσα παλαιᾶς μνήμης ἀναγνωσμάτων ἐχόμενα. vers.37. ἐν ταὐτῷ δὲ] Eodem manu scripto Codice diuersorum monimenta nonnunquam comprehenduntur, vnde Photius vt alibi, sic hoc etiam loco plurium librorum, sub vno Tmemate siue titulo mentionem facit. V.40. συνθηκῶν] H St.2. μυθικῶν. v.3. à fin. τὸ πλεῖστον] τὸ πρὸς idem & C.V.

P.472, v.14. ἀστροειδῆ τις] deest hic aliquid, in hanc sententiam, ἀστροειδῆ κείμενα περὶ διαφόρους ἱστορικούς, τῆς δὲ τοῦ ἐν τῷ βιβλίων αὐλὴν λέγει νόσον δεδηγμ. If.Cas. v.45. Καυκυτός τοι μουσ I.S. v.47. l. Αδώνιν.

P.473. vers.6. ὡς περὶ Ποσειδῶνος, I.C. v.13. Αφροδίτῃ I.S. v.18. C.V. & H.St.2. ἐν τῇ παρθ. v.22. τοὺς Μιλήσι. v.24. μνημόσυνα] H.St.2. & I.S. μνήμονα Μυόνιον. vers.28. μνήμονα φροντίδος ἵππους] cogitandum de hoc loco, non enim menda caret, I.C. V 36. ὑπὸ Αγκυρίας] Steph. de Vrb. v.49. τὸ τοῦ ἥρωος ἀλκῆς, H.St.2.

Pag.476. v.6.l. Μυωδέος. vers.21. ἐν Κρήτῃ Lucian. dialogo de Ioue Tragœdo, de sacrificiis, in Philopatr. & Philopseude. vers.22. C.V. & H.St.2. ὅσαιρ τῷ Κεραυ. vers. 31. pro καὶ πάλιν Περσ. H.Steph.2. καὶ πολλά περ σεπτὰ ἴστι περὶ Περσ. V 43. H.St.2. ἀντὶ ἐν κατηφείᾳ δοκεῖ πιεῖν: qua significatione verbum πειρᾶν sæpe occurrit in Luciani dialogis, αὐτὸ τοῦ περιβαλεῖν γυναικὶ περὶ ἀφροδίσιος. vers.46. H.St.2. πόσις. vers.8. à fin. H St 2. Πολυδάμαντος. vers.7. à fin. χλωρὰς ἀηδὼν] Homero Odyss. τ'. Simonidi χλωραύχην.

Pag.477, vers.1. ἐν δὲ ἐν H St.2. vers.14. διὰ σταδίων εἴκοσι] fuisse qui peruideret. CXXXV. M. passuum, scriptum tradidit Cicero. Plin. l.7. cap.21. vers.17. βλέπ. τῶν ἰλλ. Henric.Stephan.2. vers.27. Λυσίας, Henric. Steph. 2. vers.33. συνίσμα-πίστεως, Henric.Stephan.2. I.S. vers.43. magis perspicuè, ὅς καὶ ταύτου πᾶν αἷμα ἀπεῖλε I.S. vers.10. à fin. H.St.2. Φίλιππος ἵππους παῖς. vers.7. à fine, l. ἐμάνη. vers. vltimo, C.V. & H.Steph.2. Τρωῦ. v.eod. H.St.2. Αλέξανδρον.

Pag.488. v.43. H.Steph.2. ὑπὸ ἐν Λακεδ. v.vltimo, Τελεσιοῦ, idem.

Pag.481. vers.4. ὑπόθεσιν, ἣν καὶ idem. vers.8. al. ζημιωθῇ. vers.17. l. ἀμυνόμενον. v.18. H.St.2, ὡς Ελένη ἔχουσα ἀπῆρε. περὶ δὲ πρεσβείας] de hoc suprà pag. 452. & Plato in Phædro, Dio Chrysost. Orat. XI. & Suid. vers.19. παρ' Ομήρῳ] Odyss. ι'. v.23. μῶλος δ' ἄρ μάχη] Archilochus apud Plut. in vita Thesei, ---νῦν δ' ἀεὶ μῶλον Αρης συνάγῃ. vers.25. καὶ τῶν μυρτίλλ. H. Stephan.2. vers.29. τῶν δελφῶν idem. v.43. θάνατος δέ τι] Odyss. λ'. vers.51. l. ὅτι τὸ Καὶ Περικλέους I.S. I.C.

Pag. 484. vers.14. Henric.Steph. 2. παρατίθενται δὲ ἱστορεῖσθαι. vers.16. Ιλος, φησὶν idem. vers.18. Βαλιος. vers.21. θύλας] I.S. μύλας. I.C. σύλας. v.25. al. Νεμαίου. v.27. Henr. Steph.2. περικλήσεις. vers.31. H.St 2. Νυσία. vers.34. al. αἰθάλης. vers. eodem. Henr. Steph. 2. ἐξιόντα διὰ θυρῶν. vers. 36. Τουδβιοῦ, idem. vers. 40. αἰγιοχόμενος I.S. vers.42. Νυσίας idem & C.V. vers. 47. Επιπόλην. vers. 4. à fin. ταχεῖα] Henric. Steph. 2. χεῖ.

Pag.485. vers 5. l. cum I.C. τὰς δὲ Κολυμβώντας Αλκμαίων, Haruin & Suidas meminit. vers.6. H.Steph. 2. Τυρρηνοῦ. v.7. τὰς δὲ ὑβριστοδίκας I.S. I.C. Pollux. v.23. Fortè ἐπὶ τοῦ ἐπιπ. μ. vel ἐπιτρ. μ. τοῦ Μενελάου I.C. vers.25. Μενέδημος θεὶς αὐτὶ τὸ idem. v.34. H. St. 2. Ασκεπίῳ. v.44 H. St. 2. αἰδοίοις v. 47. pro ἄπαυ, quod mendum in M S. omnibus, lege cum I.C. ἀπ' αὐτοῦ ἐκάλεσε τὸ ἄλφα: hoc verò putidum esse de nomine literæ primæ, nemo nescit. vide Suid. in Abraam. & v.16. de Mosis nominibus annotata ad lib Philonis περὶ τῶν μετονομαζομένων Francofurti apud Ioan. Vvechelum Anno M. D LXXXVII. impressum. v.vlt. Ε ψιλὸν] intelligit τὸ ε non τὸ Ε, Sic συμφέρει) supra 448. v.41. I.S.

P.488. v.6. καὶ ἡ Κυψέλη H.St.2, v.17. ἀνδρῶν ἱερά, A.S. ἀνδρῶνα, H.St. M.M. & C.B. ἀνδρὼν ἱερὰ C.V. & Henric. Steph. 2. v. 23. περὶ idem ὡς Αχιλλέα.

P.489. v.4. C.V. & Henr. St.2. Πηλεύς. v.6. Αὐτονόης καὶ Διὸς καὶ Λαμίας. Αχιλλέα. v.9. H St.2. Αφροδίτη ὑμήσουσα [lege ὑμνήσουσα] ἐμβάλλει Παιάν In eod. Cod. ad marg. Bion, ἱερὰ Παιὰν ἄγω τὸν χείλεος, &c. v.22. Θερμοπύλας. Idem. v.29. ἐκδέδεται. Τερμεροῖς M.M. & H.Steph.2. v.35. C.V. & H.St. 2. ἐρίζει. v.48. C.B. Henr. St. 2, & M.M.

ἐκ τῷ αὐτῷ: sed C.V. & Henr.St.2, & I.S. ἐν τῷ. v.49. H.St.2. ὡς Τιχ. v.52. C.V. Ηρακλῆς. v.5. à fin. δῶρα] H.St.2, δωρεά. v.eod. C.V. Απόλλως.

P.492. v.3. Λούκιου. Henr. St.2. v.10. τοῦ τ idem. v.26. H St.2. φησίν. v.30 πεπηγέναι. H.St.2. est & in C.B. mendi nota. v. 38. δὲ καὶ ῥόπην] M.M. ῥόπην. C.B. ῥοδόπην, C.V.& Henr.Stephan.2. v.48. χαίρει, C.V. & H. St.2. sed hic ex correctione. vers. penult. ἀπολυσάμενος ἄλλα, καὶ I.S.

P.493. v.21. αὐτοῦ τοῦ ἤθους H. Stephan. 2. vers.31. αὐτὸ τό. vers.37. καὶ τὰ μή τινας τὴν λυσιν ἐπιτελοῦντας. H. Steph.2. v.44. συνεπὶ σου ἐπισκοπεῖν, idem. ver.48. τὸ ἀφελὲς, idem. vers.14. Μαξίμῳ μοναχῷ] Huius pleraque omnia calamo exarata, cum Scholiis alicubi, opera habentur in membranis Biblioth. August. vers.23. Henric. Stephan. 2, ἐνθησαυρισμένον, εἴη. v.30. περὶ τὰ συνελθεῖς τοῖς κτήσεσι] Psal.49. vers.13. 2. v.32. ἔξεστι πλεῖν ὅσον δὲ ἐκπιέζων διέμεινε, τοσοῦτο τῇ ἀπολαύσει τῶν γνωσθέντων αἰῶνι τῶν. H.St.2, v.35. τοσοῦτον τῆς ἐπιβλαβοῦς. vers.10. à fin. φυσικῆς οἶον Henric. Steph.2.

Pag.497. v. 5. τῇ κτίσει λατρεύων παρὰ τὸν κτίσ.] Rom.1. vers.25. vers. 8. τεξιλ. τὸ ἐπιμαχούς τὸ καλά. Henr. Steph.2. vers.44. ἐπιδὴ λόγους, idem. vers.39. κατάδηλῶς, H. Steph. 2, vers.45. ... τὸ, τοὺς idem. vers.8, à fin. κτίσμασι, H. St.2, ποιήμασι itaque Rom.1. vers.20.

Pag.500. v.36. Henric.Stephan.2. τῇ μιᾷ συνίζευχθαι γυναικί. v. 42. λεγόμεθα idem.

P.501. v.5. ὅτι οὐ κατὰ τὸ αὐτόματον. idem. v.14. Henric.Stephan. 2. δεντν. v.40. χοιροπώλης] vide animaduers. in Athen. lib.X. c.XXI. Is. Casauboni.

Pag.504. v.6. à fin. H.St. 2. Εὐχεστάτ. v.6. τῶν ἀκεφάλων] Suid. Ακέφαλος, αἱρεσίς τις, ἧς ἦν Σεβῆρος ἔξαρχος. vide intrà excerpta ex Eugenij Pp.lib.pag.756.

P.505. v.40. H St.2, πλὴν ὡς ἐστ. v.9. à fin. αἰσπύγιμ. καὶ πρὸς idem.

P.508 v.13. Henric. Steph.2. μίαν αὐθεντικὴν φύσιν. v.20 καὶ περὶ τ. v.21. ἀσεβῶς idem. v.26, φύσιν, δ. κεφάλαια, Ο τι κατὰ πρὸς λ. Henr.St.2. v.27. ἡ πρὸς τὴν σάρκα idem.v.29. ἀλλ' ἡ μὲν I. C. αὐτὴν μέν. v.36. ταυτὰ καθ' ὑπόστασιν. vers. penult. H.Stephan. 2. διαφορᾶς δὲ ποσότητος.

P.509. v.22. ἰσχνόφωνον ἑαυτὸν ἀποκαλῶν καὶ βραδύγλωσσον] Moysis exemplo, Exod 4. v.10. αὐτὸ δὲ γράμμ. H. St. 2, v.38. τέταρτον, εἰς τὸ, Ως μέν.

P.512. vers.10. l. ἐνηχήσων. δὲ τὰ πρόσωπα [vel cum H. Steph. 2, τα πρόσωπα δὲ] τῷ διαλόγου. H. κ. M. vers.19. ἐπιβάλων τῷ Κων. H. Stephan. 2. vers.38. ις'. εἰσαγωγικὸς οὐ ὁμοίως ὁ ιγ'. vers. 35. πεπονθοι Ηλὶ Henric.Stephan.2.

P.513. v.11. ὁ γς' καὶ μ' πρὸς idem. vers.27. τὸ τι λέξεσι, H St.2, v.39. τὸ πρὸς τοὺς ἄλλους συζ. idem. v.54.l. πρὸς τοὺς μοναδικοὺς λόγος] ita C.B. H.St A.S.M.M. sed C.V. μοναδικούς: potest scribi. πρὸς τοὺς ἐν κοινοβίῳ λόγος, ex pag. praeced. versu 14. secundum Isaaci Casauboni coniecturam, sed illud μοναδικοὺς hac ipsa pag. legitur etiam v.40.

P.516. v.16. κοινόβια δὲ αὐτοῦ] Extat in Bibliotheca Augustana: vt & Diadochi, Nili, Ioannis Carpathij opuscula (de quibus paulo post) similiter vno volumine membranaceo contenta. v.cod. μοναχικον] H. St.2. μοναδικόν. v. 25. μονασικον idem. v.32. τῆς ἀλήθ. πολιτ. ἐστιν αἱ απλ. τε καὶ ἐξαπλ. ἐστι δὲ H. St. 2.

P.517. v.1. τὸ μὲν μὴ παρεγχλεῖσθαι] μνημονεύεται καὶ τῶν πάλαι ἀναχωρητῶν τινὸς λόγος, ὅτι καθάπερ τὰ ὑπὲρ κεφαλῆς πετόμενα ὀρνίθια οὐδεὶς δύναιτ' ἂν κωλῦσαι τὸ μετεώρου φορᾶς, δύναιτο μὲν τοι μηδαμῶς ἐᾶσαι ἰφιζάνειν ἑαυτοῦ ἐκεῖνα: οὕτω δὲ τὰς πνευματικὰς προσβολὰς οὐδένα μὲν οἷόν τε εἶναι ποιῆσαι μὴ ἐφορμῆσαι αὐτοῦ· ἵνα δὲ μὴ ληφθῇ τις μηδὲ ἀνατραπῇ τῇ ἐφόδῳ, τοῦτο εἶναι ἤδη τὸ τῶν πιστῶν τὸ ἔργον, διὰ τῆς προσευχῆς ἀμυνομένων τοὺς πολεμικοὺς βιασμοὺς, καὶ τὰς θνοίξεις ἐπιθέσεις ἀπελαυνόντων, καὶ φῶς θεμένων (ὥσπερ λέγε) αὐτοῖς τε δὲ τοῖς ἄλλοις. Ioach.Ca.vide infr.p.913.9.

P.518. v.19. H.St 2. Ανεγνώσθη βίβλος, ἀνδρῶν ἁγίων πολιτείας, καὶ κατόρθ. v.25. ὥσπερ δὲ τό. v.10. à fin. περὶ δὲ ὕπαρ.

P.520. v.3. ἀπαρτίζεται idem. v.23. παραδόξων. ad marg. Cod. Margunij appellatur παπεικόν. v.cod. ἰπτομάζουσι, idem. v.vlt. τό φησι & τὸ τοῦτο deest in H. St 2.

P.521. v.33. C.B. ἀμυνάσθαι. v.40. H.St.2. ἀμοιβαῖα.

P.524. v.8. βιβλίοις τοῖς ἐπομένοις] semel in membranis, & in charta bis Augustæ habentur. v.10. H.St.2. τοῖς ὡς ἐν. v.36. τῆς προσευχῆς] Extat Latinè, vt & centum illa Diadochi capita. lapsus interpretis ex August.Cod.corrigi possunt.

P.525. v.5. Ανεγνώσθη] Totum hoc Tmema in Cod.B. desideratur. v.17. διεμοῖς] Matth.24. Quid quod Marci 14. v.32. de die illo ac hora neq; ipsi etiam Filio constare, legitur: ἄγνοιαν δὲ τὸ μελλούσης ἡμέρας ὁ Χριστὸς ἀναδέχε), τὸ μεῖζον ὥσπερ τῶν ἄλλων, οὕτω δὴ δὲ τὸ ἀνθρωπίνης γνώσεως ἐξυβρίζειν οὐκ ἀνεχόμενος. ὡς μὲν γὰρ δημιουργὸς ἁπάντων καὶ θεὸς, ἅπαντα τῷ πατρὶ συνήδει: ὡς ἄνθρωπος δὲ, οὐδὲ τὴν ἀνθρώποις πρέπουσαν ἄγνοιαν οὐ μὲν οὖν ἠθέτει, Photius epistol. m.s. 229. vide infra pag. 884. 10. vers. eod. μηδὲ τοῖς μαθηταῖς] ὅτι αὐτοῖς οὐκ ἦν τίως συμφέρον μαθεῖν, Photius ibidem. vers. 23. M. M. & Henric. Stephan.

ἀπόβασις. v. 4, à fin. l. καὶ μηδὲν. vers. pen. deest in H.St. 2. τὸ χαίρειν, & τὸ ποιεῖν. Ibid. pro ἢ ἄλλως, in cod. τινὶ ἄλλῳ, & mox παρασύρουσας.

P. 528, v. 1, ἀλλάξῃ. v. 11. θεσπισθὲν] al. μαρτυρεῖν. v. 13, εἰς τὰ ἄπορα] τῆς θείας γραφῆς κατ' ἐκλογὴν libri editi Parisiis Anno M.D.LVIII. Eorum pag. 195, vers. 4, desideratur quæstio, Διὰ τί κριταὶ τὸ βιβλίον ὀνόμασται: & ad calcem ea, quæ ex Cod. m.s. Bauarico non piguit huc transcribere.

SCHOLIIS THEODORETI εἰς τοὺς κριτὰς adiicienda.

Πῶς ὁ Σαμψὼν ἐκδαπανώμενος, καὶ παρανόμως ζῶν, πνευματικῆς ἀπήλαυσε χάριτος;

ΚΑΙ ἐντεῦθεν δῆλον, ὡς καὶ ἀναξίοις ὁ δεσπότης, ἑτέρας χάριν οἰκονομίας, τὴν θείαν μεταδίδωσι δωρεάν. τοῦτο καὶ ἐν τοῖς ἱεροῖς εὐαγγελίοις δεδήλωκε. πολλοὶ γὰρ ἐροῦσί μοι, φησίν, ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ, κύριε, οὐκ ἐν τῷ σῷ ὀνόματι προεφητεύσαμεν, καὶ τῷ σῷ ὀνόματι δυνάμεις πολλὰς ἐποιήσαμεν: καὶ ἐρῶ αὐτοῖς, ἀποχωρεῖτε ἀπ' ἐμοῦ πάντες οἱ ἐργαζόμενοι τὴν ἀνομίαν, οὐκ οἶδα ὑμᾶς, πόθεν ἐστέ. τοῦτο καὶ ἐνταῦθα πεποίηκεν ὁ δεσπότης θεός. τῶν γὰρ ἀλλοφύλων ἐθελήσας καταλῦσαι τὸ κράτος διὰ τῆς πνευματικῆς χάριτος, ῥώμην αὐτῷ καὶ δύναμιν ἐδωρήσατο· διὰ τοι τοῦτο καὶ συνεχώρησεν ἀλλόφυλον αὐτὸν γῆμαι γυναῖκα. τοῦτο δὲ καὶ ἱστορία διδάσκει· καὶ ὁ πατὴρ αὐτοῦ καὶ ἡ μήτηρ αὐτοῦ οὐκ ἔγνωσαν, ὅτι παρὰ κυρίου ἐστίν, ὅτι ἀνταπόδομα αὐτὸς ζητεῖ ἀπὸ τῶν ἀλλοφύλων. τὸ δέ, παρὰ κυρίου ἐστίν, οὐ τὴν ἐνέργειαν τὴν θείαν, ἀλλὰ τὴν συγχώρησιν τὴν θείαν δηλοῖ.

Τί δήποτε καὶ ναζιραῖος ὢν, καὶ ὑπὸ τὸν νόμον τελῶν, ἔφαγε τὰ ἐν τῷ στόματι τοῦ λέοντος κατασκευασθέντα κηρία;

ΔΗλοῖ καὶ τοῦτο τῶν τοιούτων νόμων οὐ πᾶσαν ἀναγκαίαν τὴν χάριν. οὐδεὶς γὰρ τῶν τοὺς τοιούτους παραβεβηκότων νόμους εἰσπεπράχθη δίκας. εἰ δέ τις ὑπολήψεται τοῦτο παρεσχῆσθαι τοῦτον Σαμψὼν ὡς οὐκ ἀκριβῆ τοῦ νόμου φύλακα γεγενημένον· σκοπησάτω πάλιν, ὡς διψήσαντι νᾶμα δέδωκεν ὁ θεός, τὸ κοῖλον τὸ τοῦ ὄνου σιαγόνος ἀναβλῦσαι κελεύσας. αὕτη δὲ κατὰ τὸν νόμον διπλῆς μετεῖχεν ἀκαθαρσίας. καὶ γὰρ ὁ ὄνος ἀκάθαρτος, καὶ τὸ φονικὸν γενόμενον ὄργανον, καὶ τὸ χιλίους κατακοντίσαι τῶν ἀλλοφύλων, ἄλλην εἶχεν ἀκαθαρσίαν. ἀλλ' ὅμως ὁ τοῦ νόμου νομοθέτης, ἐντεῦθεν αὐτῷ, ἀλλ' οὐκ ἄλλοθεν παρέσχε τὴν τοῦ ὕδατος χάριν. ἀλλὰ τοῦτον τὸν ἀχείρωτον, τὸν ἀήττητον, ὃν πολλαὶ τῶν ἀλλοφύλων ἔφριξαν μυριάδες, ἑταιρικὸν ἐξηνδραπόδισε γύναιον. τοσοῦτον χαλεπώτερος τῶν ἐν πολέμοις παρατάξεων τῆς ἐπιθυμίας ὁ πόλεμος. τὸν γὰρ ὑπὸ γυναικὸς ἡλωκότα, καὶ διὰ τὰς ὑπὲρ φύσιν ἀνδραγαθίας πολυθρύλλητον γεγενημένον, δορυάλωτον ἀπέφηνεν ἡδονή· αὕτη καὶ τῆς θείας αὐτὸν ἐγύμνωσε χάριτος. ἐξηγέρθη γάρ, φησι, Σαμψὼν ἐκ τοῦ ὕπνου αὐτοῦ καὶ εἶπεν· ἐξελεύσομαι, καὶ ποιήσω καθὼς ἀεί, καὶ ἀποτινάξομαι· καὶ αὐτὸς οὐκ ἔγνω, ὅτι ἀπέστη κύριος ἀπ' αὐτοῦ. οὐ παντελῶς δὲ αὐτὸν καταλέλοιπεν ὁ φιλοικτίρμων θεός· ἀλλ' ἰδὼν ἐπικερτομούμενον ᾤκτειρε, καὶ δεξαμένου ὑπήκουσε, καὶ τοσαύτην ἰσχὺν ἐχορήγησεν, ὡς κλονῆσαι μὲν τοὺς φέροντας κίονας τὸν τῶν εἰδώλων σηκόν, συγκατενεγκεῖν δὲ τούτοις τὸν ὄροφον· καὶ τρισχιλίους συνέχωσε, καὶ γυναικῶν πολυπλάσιον ἀριθμόν.

Τί δήποτε ζήλῳ κινηθεὶς ὁ ἰσραήλ, καὶ τῆς συγγενείας τὴν ἀσέβειαν προτιμήσας ἡττήθη;

ΟΤΙ ταῖς ὁμοίαις παρανομίαις ἐκέχρηντο, καὶ τὰς μὲν τῶν ἄλλων ἀκολασίας ἑώρων, παρεώρων δὲ τὰς οἰκείας. τοῦτο καὶ ὁ θεῖος ἀπόστολος ἔφη· ἐν ᾧ γάρ φησι κρίνεις τὸν ἕτερον, σεαυτὸν κατακρίνεις· τὰ γὰρ αὐτὰ πράττεις ὁ κρίνων. καὶ πάλιν· λογίζῃ δὲ τοῦτο, ὦ ἄνθρωπε, ὁ κρίνων τοὺς τὰ τοιαῦτα πράσσοντας καὶ ποιῶν αὐτά, ὅτι σὺ ἐκφεύξῃ τὸ κρίμα τοῦ θεοῦ; ἢ τοῦ πλούτου τῆς χρηστότητος αὐτοῦ, καὶ τῆς ἀνοχῆς, καὶ τῆς μακροθυμίας καταφρονεῖς, ἀγνοῶν, ὅτι τὸ χρηστὸν τοῦ θεοῦ εἰς μετάνοιάν σε ἄγει. κατὰ δὲ τὴν σκληρότητά σου καὶ ἀμετανόητον καρδίαν, θησαυρίζεις σεαυτῷ ὀργὴν ἐν ἡμέρᾳ ὀργῆς καὶ ἀποκαλύψεως καὶ δικαιοκρισίας τοῦ θεοῦ, ὃς ἀποδώσει ἑκάστῳ κατὰ τὰ ἔργα αὐτοῦ, τοῦτο καὶ οὗτοι πεπόνθασι. δικαίως γὰρ χρησάμενοι κατὰ τῶν ἐν Γαβαὰ παρανενομηκότων θυμῷ, τὰς τετρακοσίας ἐξώπλισαν χιλιάδας. παιδεῦσαι δὲ αὐτοὺς βουληθεὶς ὁ θεός, ὡς τὰ ὅμοια δρῶντας, καὶ ἐν ἄλλοις μὲν τὸ κακὸν θεωροῦντας, ἐν ἑαυτοῖς δὲ τοῦτο ποιεῖν οὐκ ἐθέλοντας: καὶ ἅπαξ καὶ δὶς συνεχώρησεν ἡττηθῆναι. ἐπειδὴ δὲ εἶδε καὶ τὴν παιδείαν δεξαμένους, καὶ τῷ θυμῷ κεχρημένους, καὶ ὀλοφυρομένους καὶ τοὺς τεθνεωμένους, καὶ πολλὰ προχέοντας δάκρυα, συνήργησε τῇ προθυμίᾳ, καὶ τὴν παράνομον φυλὴν ἄρδην ἀπώλεσε, πλὴν ὀλίγων ἄγαν εὐαριθμήτων. καὶ γὰρ καὶ τῶν ἀκολάστων χείρους οἱ ἐκείνων προκινδυνεύσαντες. ἐξαιτούντων γὰρ τῶν ὁμοφύλων τοὺς τὴν παρανομίαν τετολμηκότας, οὐ μόνον οὐκ ἐξέδωσαν· ἀλλὰ καὶ προθύμως αὐτῶν ὑπερήσπισαν. οὗ δὴ χάριν κοινὸν ὑπέμειναν ὄλεθρον. οἶμαι δὲ τοῦτον τὸν πόλεμον πρὸ τῶν ἄλλων γεγενῆσθαι πολέμων, οὐ μετὰ πολὺν χρόνον τῆς τελευτῆς ἰησοῦ.

ΡΟΥΘ.

Τί δήποτε τὸ κατὰ τὴν Ῥοὺθ συνεγράφη διήγημα;

ΠΡῶτον διὰ τὸν δεσπότην Χριστόν· ἐξ αὐτῆς γὰρ κατὰ σάρκα ἐβλάστησε. διὸ δὴ καὶ ὁ θεσπέσιος Ματθαῖος τὴν γενεαλογίαν συγγράφων τὰς μὲν ἐπ' ἀρετῇ πολυθρυλλήτους

γυναῖκας κατέλιπε, τὴν στεῤῥὰν, καὶ τὴν ῥεβέκκαν, καὶ τὰς ἄλλας. τὰς δὲ θάμαρ καὶ τῆς ῥαὰβ ἐμνημόνευσε καὶ τῆς ῥούθ. καὶ μὲν τοι καὶ τῆς τοῦ Οὐρίου: διδάσκων, ὡς πάντων ἀνθρώπων χάριν ὁ τοῦ θεοῦ μονογενὴς ἐνανθρώπησε, καὶ ἰουδαίων καὶ τῶν ἄλλων ἐθνῶν: καὶ ἁμαρτωλῶν καὶ δικαίων. ἡ μὲν θάμαρ καὶ ἡ ῥαὰβ καὶ ἡ ῥούθ ἀλλόφυλοι. Χαναναῖαι γὰρ ἡ θάμαρ καὶ ἡ ῥαάβ. ἡ δὲ ῥούθ, μωαβῖτις· ἡ δέ γε βηρσαβεὲ παρανόμως συνήφθη τῷ βασιλεῖ. πόρνη καὶ ἡ ῥαὰβ, ἀλλὰ διὰ πίστεως τῆς σωτηρίας τετύχηκε· καὶ ἡ θάμαρ δὲ ταύτῃ λαμπρύνεται· οὐ γὰρ ἀκολασίας ἕνεκα τῷ κηδεστῇ κεκοινώνηκεν, ἀλλ' ὁρῶσα μὴ βουλόμενον αὐτῇ συνάψαι τὸν παῖδα, διέκλεψε τὴν γεωργίαν, ἵνα βλαστήσῃ τὴν εὐλογίαν. αὐτίκα γοῦν μετὰ τοῦτον τὸν ἄῤῥενα, ἄλλον οὐκ ἐδέξατο ἄῤῥενα, ἀλλὰ τὴν ἀγαμίαν ἠγάπησεν. ἴδοι δ' ἄν τις καὶ τὴν ῥούθ διὰ τὴν εὐσέβειαν τοὺς γεγεννηκότας καταλιποῦσαν, ἀκολουθήσασαν δὲ τῇ πενθερᾷ. εἶπε γάρ (φησιν) ἡ ῥούθ, μή μοι γένοιτο τοῦ καταλιπεῖν σε, ἢ τοῦ ἀποστρέψαι ὄπισθέν σου· ὅτι οὗ ἐὰν πορευθῇς σὺ, αὐλισθήσομαι, ὅτι ὁ λαός σου λαός μου· καὶ οὗ ἐὰν ἧς, ἀποθανοῦμαι καὶ ἐκεῖ ταφήσομαι, καὶ τὰ ἑξῆς. ἴδοι μὲν οὖν καὶ διὰ τῆς δεσπότην ἀνάγραπτον γενέσθαι τῆς ῥούθ τὸ διήγημα. ἱκανὴ δὲ ὅμως καὶ αὕτη καθ' αὑτὴν ἡ ἱστορία πᾶσαν προσενεγκεῖν ὠφέλειαν τοῖς τὰ τοιαῦτα κερδαίνειν ἐπισταμένοις. διδάσκει ἡμᾶς καὶ τῆς Νοεμμὶν τὰς χαλεπὰς συμφορὰς, καὶ τὴν ἐπαινετὴν καρτερίαν, καὶ τῶν νυμφῶν τὴν σωφροσύνην, καὶ τὴν περὶ τὴν πενθερὰν φιλοστοργίαν, καὶ διαφερόντως τῆς Ρούθ. ἣ γεγηρακυῖαν γυναῖκα καὶ πενομένην τῶν γεγεννηκότων προὐτίμησε, διά τε τὴν τῆς γνώμης εὐσέβειαν, καὶ τὴν τοῦ ὁμοζύγου μνήμην. ἐδίδαξε δὲ ἡμᾶς καὶ τοῦ Βοὸζ τὴν ἀρετήν. οὐ γὰρ μόνον φιλοτίμως τῇ Ρούθ τοῦ καρποῦ μεταδέδωκεν· ἀλλὰ καὶ λόγοις ἐψυχαγώγησε. μὴ πορευθῇς γὰρ ἔφη θύγατερ ἐν ἀγρῷ συλλέξαι· ὧδε κολλήθητι μετὰ τῶν κορασίων μου. κελεύσας δὲ αὐτῇ συνεσθίειν καὶ συμπίνειν τοῖς θερίζουσιν· ἐπήγαγε. ἀπαγγελίᾳ ἀπηγγέλη μοι ὅσα πεποίηκας μετὰ τῆς πενθερᾶς σου, μετὰ τὸ ἀποθανεῖν τὸν ἄνδρα σου, καὶ πῶς κατέλιπες τὸν πατέρα σου καὶ τὴν μητέρα σου. ἀποτίσαι σοι [al. τοι] κύριος τὴν ἐργασίαν σου, καὶ γένοιτο ὁ μισθός σου πλήρης παρὰ κυρίου τοῦ θεοῦ ἰσραὴλ, πρὸς ὃν ἦλθες πεποιθέναι ὑπὸ τὰς πτέρυγας αὐτοῦ. καὶ τετύχηκε τέλους ἡ εὐλογία. ἔλαβε γὰρ πλήρη τὸν μισθὸν παρὰ κυρίου, πρόγονος γενομένη τῆς τῶν ἐθνῶν εὐλογίας. οὐ μόνον δὲ αὐτῇ τροφῆς μετέδωκεν, ἀλλὰ καὶ αὐτουργὸς τῆς θεραπείας ἐγένετο, οὐκ ἄλλῳ διακονῆσαι προστάξας, ἀλλ' αὐτὸς κατασκευάσας, τὰ ἄλφιτα καὶ τοὺς ἄρτους μάλα φιλοτίμως προσενήνοχεν. κορεσθεῖσα γὰρ ἀπήνεγκε τὸ περισσεῦσαν τῇ πενθερᾷ. εὐφραινομένας δὲ καὶ ἡ κηδέστρια τὸν ἅπαντα ἐνεργέτην ταῖς εὐλογίαις ἠμείψατο· ἔφη γάρ· εἴη ὁ ἐπιγνούς σε εὐλογημένος, ὅτι ἐχόρτασε ψυχὴν κενὴν, καθὼς καὶ ἐποίησεν. οὐ γὰρ εἰς τὴν τῆς πενίας ἀπέβλεψεν. ἀλλ' εἰς τὴν νομοθεσίαν

ὡς διηγόρευσε πᾶσαν ποιεῖσθαι τῶν χηρῶν ἐπιμέλειαν.

v.17. ἐπιφανέστερα ταῦτα] quæ illa desiderantur. vnde in H. St. 2. vetere & Cod. B. relictum est vnius paginæ spacium. v.15. εἰς τὰ τῶν βασιλειῶν καὶ εἰς τὰ παραλειπόμενα] Illa nec dum vidi: sed in Augustana Bibliotheca seruatur eiusdem Theodoreti enarratio Psalmorum, tum in membranis, tum in charta. vers. 21. l. ἀποσεσυρμένον. vers.32. Περικοπίου] de hoc superius est dictum, extare calamo exaratum hîc Augustæ. vers.37. ἐξαγωνίως] id est, ἔξω τοῦ ἀγῶνος. Lucianus, ἀνάγκασον δέ με τὰ περὶ τούτων φιλοσοφοῦντος καὶ μὴ ἀπειρόκαλον, μηδ' ἐξαγώνιον, μηδ' ἀλλότριον ἢ ἄκαιρον ἡγήσασθαι τὸν περὶ τῶν τοιούτων λόγον. Idem de Gymnas. ἦν μὲν τοι μὴ ἐξαγώνια, μηδὲ πόῤῥω τοῦ σκοποῦ τὰ λεγόμενα ᾖ. Cod. A S & M. M. ἐξαγωνίως, quod hîc locum non habet. v.39. H.St.2. ἀναγράφει. v.9. à fin. εἰς τὸν προφήτην Ἡσαΐαν] Editus Parisiis cum interpretatione Ioannis Curterij, A. M.D.LXXX. v.6. à fin. H.St.2. δῆλον ὡς καὶ.

P.529. v.25. H.St.2. ἐγεγόνει ταύτης, τὸ. v.23. Δίων] Venetiis excus. à Federico Turrisano. In quo volumine Orationum lectu dignissimo sphalmata ab H. Vvolf. animaduersa sic corrige. pag.6. v.6. l. θεοῖς, vers.7. νενόμικε, vers.9. ἀγαπῶν: facie alt. v. 16. l. συνήθως. pag.7. facie alt. vers.2. l. τὸ πόλεμον. vers.3. οὕτως, vic. vers.vlt. ποιῶν. p. 8. v.4. ταῖς ἀτυχίαις ὁ παρὰ τινός. v.7. τὸ ὁποῖος dele p.10. v.2. l. ἂν ἡνίοχος, v.8. ἔφασαν. v.10. τὸ ὕδωρ v.21. μου οὐκ v.23. ἐν ἀγύρτῃ p.11. v.9. τόνδε τὸ v.15. θείας· v.21. ἐπιπνοίας. facie alt. v.4. οἱ δ' Εὐρυθεία pro οὐδ' ἀριθέα. v.9. l. γῆς, καὶ τῶν. p.12. fac. alt. v.15. αὐτοῦ τι τοῦ καθ. v.17. συστροφὴν σκοτ. καὶ ἀχλυώδης. p.14. v.3. ὀκλάζων pro ἀκμάζων. v.5. ξυφλεῖν. ver.10. μεγαλόφρον vers.19. κρεκοῦτων. fac. alt. v.16. αἱρεῖ vers.20. βλάψει v.21. αἰχμέρω· v.24. βοηθός; pag.15. v.penult. διατρίβοις μόνον τῶν p. 17. v.1. πρὸς δὲ, v.21. καρυάτειν, vers.23. ἐπεὶ fac. alt. vers.6. ἀμφιπόλεως, ἀντὶ τῆς, v. 15. τὸν τε Διομήδη, v.21. ἐν ἁλύσεις. pag.18. vers.13. ἐν οἷς. v.14. τιμήσουσι Διός· vers.20. ἔτι, v.24. φιλάνθρωπον. facie alt. v.16. l. συμφωνοῦσιν p.19. v.11. μέγα τι καὶ θαυμ. v.16. καλοῖς. v.23. ἀναξίως, vers. 24. λαμπρότητα τῆς ἐσθῆτος καὶ, vers. 25. ἱστάμενον facie alt. vers.10. σκόλοις p.20. facie alt. v.5. ἱπποκλινοῦς v.8. πολυχρόνιον καὶ πολύχρους. v.29. τῶν ἀσπασμῶν, v.12. προσόδῳ. v.18. ἐπήσκηνται· v.19. δικλίδας, οὐκ pag.21. vers.21. γεγονομένην. p. 23. vers.6. τάχα κἄν σε, vers.12. διακλῖναι, p.26. vers.10. χρυσωμάτων v.penult. μακάριον. facie alt. v.21. ἔθνη, p.27. v.16. l. φρονήσεως, facie alt. v.16. ἀνθηρ. vers.17. κολάκων οἱ φανερῶς. vers.19. ἀλλ' & ἀγαπᾷ. p. 28. facie alt. v.8. ὑπεζεν.

p.29. v.15, ὤχε v.17, πλεῖστα v.21, ἱερῶν καὶ διαστήσας p.33, v.22, περιπτοσιν. p.35, v.2, ζοποντινα λαυθανόντων v.14, παρεπτάμενος. p.36, v.9, αὐτος pag.41, v.9, δόξης ἱερατης p.42, fac. alt. v.10. ἴδης, ὥσπερ p.44, v.24, ἀλαζονισορισῇ: καταξίνης περιάγων ἑαυτὸν p.46. v.12, ὀνομασθήσῃ p.48, verſ. 13, χρόνον. facie alt. verſ. 4, αἰσιθῃ p.51, verſ. 7, δίδωσί τις. p.56, v.5, ἀπαγε fac.alt. v.6, ἀποτελούντων p.58, fac. alt. v.4, κατεζεύξαν v.7, καταδιώξαντα v.15, καζωκαμηνέρ. v.21, διαπεφαλγέναι. pag.59, fac. alt. v.21, ἢ νότῳ καθαρῷ p.64, facie alt. v.7, περιφλυῶντας p.72, v.25, ὀλιγανδρίαν. facie al. v.23, ἐν ἐρημίᾳ p.73, v.2, οἷον]), pro οἷον τε. pag.75, v.19, δυνόν μοι pro δυνάμενοι. v.21, εἰμὶ δὲ facie alt. v.1, γυναικὶ v.10, αὐ ἔλαβον. v.11, περιβαλ. p.76, v.6, ὑπερασπίσας. v.22, δύναμαι p.79. v.13. οὐδ' ἄλλα δεινῆς. facie al. v.20, τὰ τῶν v.21, περὶ καὶ περαιρ. p.81, verſ.13, αἰσχροτέρων p.91, v.8, δοκοῦσι μὲν ἴσοι pag.92. v. antepenult. ἀθλητῶν pro ἀθύτων. pag.93. v.5, πολεῖν, v.20, καταλαβεῖν p.94, v.19, τὸ λοιδόρ. κινύα αὐτὸν p.105, v.18. πενίας τι ἐκ διαφ. p.111, fac.alt. v penult. προσκεῖναι p.114, v.18, προσηκόντων αὐτοῦ p.123, v.24. οὐδὲ νικῶντας p.126. facie alt. v.16, πίπτει p.134, v.21, τύτῳ p.136, v.20. γιγνομένη κατὰ φύσιν pag.144. verſ.5, ἐν ἐνδείᾳ. v.20, οἱ βραφεῖς. v.vlt αὐτὰ p.146, facie alt. v.9, ἐπιβάλλειν. v.22, σαφῆ τὸν ἔλεγχον. v.25. δοῦλας, ἤτι τὸν p.153, v.11, ὡς οὐ δύναται. p.157, facie alt. verſ.16, ἱσαμένα περὶ τὸ. p.160, v.18, κακηγορίας. p.165, v.14, κηλούμενοι. p.173, verſ.4, ζαγκοῦ πατέμαιτος καὶ ἀξιωμ. pag.176, verſ.13, δηλοῖ εἰσι v.17, ᾠδήν τινα ἅπαντα. facie alt. verſ.3, εἰμὶ δὲ verſ.6, ἴδη pro ἤδη p.189, facie alt. ver.6. ἀποδέχονται οἱ μὲν ἴσοι. p.191, v.6, fortè σύγκλυδας, p.198. v.5. λίαν ἀρχῶ p.199, verſ.14, ἀλυπ. verſ.19, ὕτως pro ὅμως. p.210, v.14, στερηθέντας. v.19, καταδιεστέρω p.212, v.12, αἰδημονέστατα. p.216, v.20, πύξονται τῶν. p.218, v.14, διαχαρίστως. p.221, ver. antepen. ἤτοι εἶτα διακείσεσθαι. v.vlt. βεβαιότερα. p.229. facie alt. v.pen. συνῳκίσθη p.234, v.14, ποιεῖν. ὁ, ποιῶ. p.237. v.vlt. γραφεῖς. p.246. verſ.5, οὐκ ἴασιν, αἱ δὲ οὐ θέλουσι. p.247, facie alt. v.4, ἐκ δαιμονίου. v.7, αἰδοίων p.248, v.8 l. πειθοῦς. v.6, ἀπόλλυσι τὸ δὲ. v.18, τῶν τὸ ὕστερον. p.249, v.1, ἰδίων. facie alt. v.4, καὶ γῆς εἰ λέγοιμι. verſ. vlt. ἥττας ἀσελγοῦς p.252, verſ.13, εὔκυκλον pro ἄλληλον p.261, facie alt. v.14, εἴπωσιν ἰδὼν ἰς. p.284, v.14, γ' ἐρῶσι pro χαίρουσι. p.292, v.8, γάλακτος ὁ δὲ v.8, ξυνίασι, pag.298, fac.alt. v.3, ξύμπαν τὸ p.300, v.15, διακοσμίαν τῆς διοικήσεως p.301, v 7. ἀμαλλοδετῆς [pro ἀμαλλοδετῆρσι] πλεξάμενοι p.302, verſ.1, ἴλεων. verſ.10, μέγιστοι. verſ.15, ἀγωγήν. verſ.16, γεγονυῖαν v.19, ὑπὸ τῶν ἀνθρώπων ὁρᾶσθαι. v.25, ἄτοπος. v.vlt. παίδων εἰσθέσθαι. facie alt. v.1, τὸ πρῶτον v.14, θεῖν δρόμους p.304, v.1, ἀφαιρεῖν pag.429, facie alt. v.5, φιλίαν ὑπισχνουμένους. pag.430. facie alt. v.5. περιστασιν. pag.447, v.2, καὶ τοὺς συγγεν. verſ.18, τῶν ὀρθῶν τε πάνυ παλαιά v.20, τῶν πάνυ παλαιῶν τε καὶ facie alt. v.17, δεδαίμονες. v.21, ἀλλὰ τῆς ἀνοίας, verſ. penult. ἑτέροις p.448. verſ. antepenult. οἰκήσουσι. facie alt. v.22, αὐτοὺς, ἐννοῶν. v.24, ἐν οἰκείᾳ παρὰ φίλῳ. v.25, ὑπὲρ οὐ. pag.449. v.2, ἡδὺς. v.3. ξύμπαντες. v.16, ἡμιόνου v.17, διερρηγμένης. facie alt. v.1. δᾶδας ἰᾶσι. v.4. καὶ ἐκλείλοιπε. v.9, τῶν Σόλωνος ἔθνους νόμων p.450. v.10, λεπτὴ v.14, σπονδή, facie alt. v.19, πάντας. p.451, v.2, δεσμῶν, ἵνα δὴ οὐκ ἄξιον εἴη μὴ παρεῖναι τὸ ἔνδον. Reliqua (nam ſingula perſequi, non eſt huius loci (poterunt alibi commodius annotari.

V.33. H.St.2. μὲν οὖν ἰῶ. v.38, βάδισμα. καὶ τὰ λοιπὰ τῶν idem. v.pen. τὰς δίαιτ. καὶ ὄγκ. ἐνεργαζομένους, idem.

P.332, v.15, μὴ οὐχὶ αὐτῇ idem. v.25, H.St. διαγγέλλοι. verſ. ſeq. οἰκετῶν παραινεῖ H St. 2, v.27, αὐτοῦ μὲν ἕκαστον πολλ. idem, omiſſo αὐτοῦ v.ſeq. v.4. à fin. H.St.2, τούτων δὲ ἀρχ. verſ.vlt. τὸ σημεῖον.

P.533, v.1, αἰσχύλας. ἀττικῆς ἰσχύος ἡ ἀρετὴ διαφ. idem. v.7, al. καὶ αὐτῶν αἰδῶ πόθων. v.19, αὐτὸς] C V. αὐτὸν H.St.1, αὐτῶν. v.31, H.St.2, περί τι τὸ. v.42, καὶ οὐκ, idem. v.8. à fin. τὸ πρὸς τὰς.

P.536, v.5, H.St.2. καὶ περὶ τὸ οἰκίαν. v.22, δὲ καὶ ὑπὲρ ὧν idem. v.33. H.St.2. ἰατρὸς δὲ τοῖς τῆς. v.38, al. μεταχειρίσεως. v.10. à fin. Νέστος ἢ Δνιάνειρα Henr. St.2. v.7. à fin. καὶ χρυσοῖς, idem.

P.537, v.1, H.St.2 διέξεισι. v.2, ἔστι ὁ γ' καὶ ι'. ὁ δὲ δ'. H.St.2. v.4, φιλοσοφίας ὁ κατηχηματισμένος ἤδη καὶ τὸ βίον φιλόσοφος ὤστε idem. v.40. H. St.2. ἄλλων συμφορῶν ὀλίγον ſed ex correctione. v.50, συμμετασχεῖν idem.

P.540, v.5, Καισαρείῃ βίβλος] Extat Latinè: pars Græcè m.ſ. in Bibl. Aug. v.6, H S.2. κεφαλαίοις· περιέχει δὲ ἐγκλ. v.9. μάθησιν τὸ τι idem. v.10. ἐλαχίστων, idem. v.15, φέρε]), καί. v.17, H.St.2. ὑποβολῆς, v.21, Διονυσίου Αἰγαίου] Non iniuria Iſa. Caſ. miratur, quare hæc ſint hic poſita, quæ totidem propemodum verbis iam ante dicta pag 420, ſed ita reperitur in M.S. v.25. Henr.Steph.2. ἀπαρτιζόμ. ὁ ὤν ſed ſuprà, ρ'. v.31, ἐξαρκεῖσθαι, idem. v.41. ἀπὸ μόνων τῶν διδύμ.

P.544, v.10, Henr.St.2, Τιβέριον. v.25, H.St.2. τούτων ἢ οὐκ ἐφικτά. verſ.eodem, οὐκ ἐπιεικτά. v.10. à fin. pro οὐδὲ μάχου. H.St.2. & C.V. οἱ δὲ μαχόμενοι. v.4. à fin. H.St.2. οἱ μὲν γὰρ ἀγνοεῖ]).

P.545, v.10, l. ἐν κεφαλαίῳ εἰρημένα. v.20, H.S.2. οὐδ' ὅλως εἶναί φησι. v.31. ἔτι δὲ προσηλύμ.

H.St.2. v.37. al. κὴ τούτους. v.42, τέλος ἐπιχειρῶν ἐστὶ, I.C.

P.548. vers.2. ὁ τοῦ Λίμβρ.] Negat I.C. se intelligere, nisi ὁ Λίμβ⊙. Ηρ. scribatur: de quo Laërtius, aliique. vers.5. τὰ κατ' ἀσίαν] Lucianus in Macrobiis, citat librum nonum de rebus Asiaticis. vers.7. ἀλλὰ ἐς ἑ βιβλία τὴν ἐρυθρὰν] excerpta hinc vide infrà 717. vers.11. ὅτι τὰ τῆς ἡλικίας ἀποκλίνοι] vide infrà pag.1249, v.2, v.37, H.St.2. διαπείρει. v.pen. βιβλίον Ιεροκλέους] Hoc opusculum, seu partem potius illius Latinè Parisiis edidit Fed. Morellus, Anno M.D.XCIII.

Pag.549. vers.36. Επικουρείας.

P.552. vers.33. πρεσβιωτὴ] ἡ πρεσβιωτὴ, legitur alibi etiam, αὐτὴ τοῦ, βεβιωκέναι πρὶν ἢ μετενσωματοῦσθαι. aliud est ἡ πρεσβιότης apud Clem. Alex. nimirum ὁ πρότερος βί⊙, vita ante dicta: τὰ προβεβιωμένα τινὶ Synes. epist. 110. v. eod. μετενσωμάτωσις] hæc & μετεμψύχωσις, & μεταγγισμὸς ab Epiphanio, μετένδυσις etiam τῆς ψυχῆς, à Cl. Alex. dicitur. v.43 H St.2. κομιζομένας αὐτοῦ. v.45. l. ὁ δ' ἐπὶ τοιῷ.

Pag.553, v.36. C.V. & H.St.2. καθηγητὴν αὐτοῦ τῶν ζητίπων αἰαγράφει δογμ. v.7. à fin. διοπετῆ] Herodian.lib.1. Sic Μένιππ⊙ Luciano διοπετὴς πάρεσιν ἐξ οὐρανοῦ.

Pag.556. v.16. al. rectius ἐκκειμένων. v.36. διέφησθαι I.C. vers.9. à fin. ἐν λόγοις...] deest numerus in M.S.

Pag.557, v.43. τοῦ τε σαφῶς, H.St.2, v.47. διὰ τῶν ἄλλων idem. v.49. αὐτῆς πραγμ.

P.360. v.16. αὐτῷ τῶν γυμνασ. v.27. ἀκόπων] Lucian. μάλιστα δ' εὐδοκίμουν παρ' αὐτοῦ αἱ κυτμίδες, ἀκόπω τὸ ὄνομα τὸ πλασμένον, ἐκ λίπους ἀρχαίου συντεθειμένον. v.31. τὰς ἐμπλάστρους] τὸ ἔμπλαστρον, ἔμπλαστρον, & ἡ ἔμπλαστρ⊙. Ignat. epist.8. οὐ πᾶν τραῦμα τῇ αὐτῇ ἐμπλάστρῳ θεραπεύεται. v.37. ὅσα τε ταῖς. v.39. κομιδῆς παιδίου] aliàs κομιδῇ παιδίον, admodum puer, vt κομιδῇ νήπιον dixit Philo, κομιδῇ νέ⊙, Synes. κομιδῇ μειράκιον Lucian. v.41. l. ποιεῖ) γυμνάσια. v.8. à fin. H.St.2, παραξεστής.

Pag.561. v.13. l. παννυχιῶν. v.21. ἐοθιήτων, I.S. v.39. I.S. πρὸς ἐκχύματα I.C. πρὸς ἑλκώματα. vers.41. πρὸς ἐφήλεις, iidem, cuius emendationis vestigia etiam in H. Stephan. 2.

P 564, v.46. & hìc in m.s. 2. H.St. spacium est relictum.

P.565, v.18, ἐκκαίδεκα] Octo priores sunt Venetiis Anno M.D.XXXIV. Græcè impressi. v.51. H.St.2. ἐκλογῆς τε ἐς. v.8. à fin. pro οἰνομέλιτ⊙, idem οἰνογάρου.

P.568. vers.13. σιμοῦ, I.S. vers.33. πνύσεις] H.St.2. & I.C. πτύξεις. vers.47. H.St.2. ὅσα ἀλλὰ πρὸς.

P.569, v.8. idem, & I.S. ἀποθεραπείας quin & C.B. & M.M. v.vlt. ἀρρυτίδωτον] μὴ ἔχον ῥυτίδας, ἢ τὰ ζαρώματα, αἵ εἰσι γραμμαὶ γήρως σημαντικαί, Lexic. m.s. August. huic contrarium ἐρρυτιδωμένον, quod homilia Greg. Nys. in VI. Psalmum, ad locum in m.s. vitiatum adnotaram illum, παλαιός τις κὴ ἐρρυτιωμένος ἐγενόμην. interea, δυσχερτιῶν legendum, ex Luciano didici, qui eadem illa copulat in Necyomantia, τοὺς μὲν παλαιούς τινας κὴ δυσχερτιῶντας, κὴ (ὥς φησιν Ομηρος) ἀμενηνούς· τοὺς δὲ νεαλεῖς ἔτι συνεστηκότας.

P.572, v.8. pro συμπερᾶν. H.St.2. συμπαραλαμβάνεται. vers.44. ἐπὶ τοῦ ἐπὶ πρὸ ὑπόθη H St.2.

P.576. v.8. H. Steph.2. ἁρμόζουσι. v.28. μελικηρίδων] quam hìc significationem habeat, satis notum est, à Lexicographis etiam annotatam: sed alia vtitur Apolinarius, Ps.18. v.21. & Ps.118. v.192. vbi μελικηρὸς idem, quod Siracidæ c.24. v.21. κηρίον μέλιτος, Scholiasta Theocriti κηρῷ μέλι. v.vlt. al. σμίγματα.

P.577. v.4. al. Θειβάσιν.

P.580. v.16. βοῶν τε κὴ ὄνων] Iustinus martyr, Gregorius Naz. & Theodoretus similiter bouem, populi Iudaici, asinum gentium typum fuisse, docent. v.21, l. Αββακούμ: apud hunc enim reperitur locus c.3. v.23. τὴν σαγήνην] Matth.13. v.47. v.31. σατῆρα] Matth.17, v.27, v.35. λόγια τοῦ κυρίου] Ps.11, v.7. v.44. ἐπὶ ὄνον] Matth.21. v.7. v.46. αὐθεκαστίας ὑπόμενον] Io.21. v.9. v.50, τῶν γλωσσ. τῷ χέειν] Act.2. v.3. v.6. à fin. φωνὴν βοῶσαν] Esai.40.3. v.vlt. ἐξαποστελεῖ τὸν λόγον] Ps.147. v.7.

P.581. v.13, δι' οὗ] Ioan.1. v.3. v.18. ἐξ αὐτοῦ] Rom.11. v.36. v.37. δεξιὰ τοῦ πατρὸς ὁ υἱὸς, κὴ βραχίων] Ps.43, v.5. v.38. λόγος] Ioan.1, vers.1. Ps.32, v.6. τῷ λόγῳ κυρίου οἱ οὐρανοὶ ἐστερεώθησαν. vers.eod. σοφία κὴ δύναμις] 1.Cor.1. v.24. δύναμις autem intelligatur, οὐκ ἀνυπόστατ⊙, ἀλλ' ἐνυπόστατ⊙, κὴ παντοδύναμος, κὴ ὑποστάσεων δημιουργὸς, κὴ ἰσοσθενὴς ἐκείνῳ, οὗ δύναμίς ἐστιν, Isidor. Pelus. lib.2. epist.143.

P. 584. vers.8. Henric. Stephan. 2. τῶν τε τοὺς. v. 10. χεῖνει ὁδύνα] Io.5, v.22. vers. seq. ὁ πατὴρ ἀγαπᾷ] Io.3. v.35. v.14. ὑπογραμμὸν] 1.Petr.2, 21. v.19. ὧν ἤρξατο] Act. 1. v.31, οὐδεὶς γὰρ ἀπὸ ῥύπου καθαρὸς] Iob. 14, 4. vers.33. θριαμβεῦσαί τε καὶ παραδειγματίσαι] Coloss.2, vers.15, vbi simplex verbum in vulgatis editionibus. vers.38, ἐρρέθη] Matth.5. v.21, 22. v.42, ὁ ἀρχάγγελος] Iudæ 1, v.9. v.43. διαφερόμεν⊙] διελεγόμεν⊙ libri editi. vers.50, Μωσεῖ μὲν] Exod.14, v.21. v.eod. Ηλίᾳ κὴ Ελισσαίῳ] 4.Reg.2. v.8.14. v.51, C.B. & Henric. St. 2. κὴ τότε τὸ ἐν Is.Cas. ἀπὸ τόγε ἐν. v.6. à fin.

διαπο-

διασωπικοῦ ἢ τὸ ἀξ] Matth. 14. v.25.

Pag.585. v. 19. H.St.2, ἔννοιαν καὶ τοῦ. v. 21. ἀρνήσασθαι] 2.Tim.2.13. vers. 24, μηδὲ τροπὴν ὑποστῆναι] Iacob.1. v. 17. Malach.3.6. v.26. ὃ φασὶν μὴ δύνασθαι τὸ θεῖον] Isidor. Pelus. lib.2. epist.117.

P.588. v.12. τὸ ς. in trib. m.s. quod vel nota est numeri δευτέρου, vel compendium τοῦ βιβλίου, vt supra, sed tum pro κεφαλαίου legerim κεφάλαια: nam XVI. capitis mentio fit p.593. v.11. v.18. ἵνα γνωρισθῇ Ephes. 3.10. v.27. Οὕτω γὰρ] Ioan.3.16. v.33. H.St.2. ἀναλαβεῖν δούλου. v.43. ἀλλ' ὅπερ ἐπ' idem. v.47. χρηματίσας. εἰκότως οὖν καὶ idem. v.3. à fin. μεθόδου προκαταβληθείσης, H.St.2.

P.589. v.10. l. ἐπ' ἐσχάτων τῶν ἡμερῶν] Heb. 1. v.16. αἰθυνοφορῶς] δέον τι μὴ ἀπ' ἀρχῆς ὁ αἰθυν... πος καλός τε καὶ ἀγαθὸς προσήχθη, ad marg. H St.2. & M.M. v.33. δεῖν H.St.2. v. 22, εἰ καὶ ἄγγελος] Galat.1.v.7. v. 9. à fin. ἀρχάγγελος] supra 301. v.10. Iudæ 1. v.9. v.4. à fin. ἐπάνω ὄφεων] Lucæ 10, v.19.

P.592. v.1. θεοί] Psal.81. v 6. Isid.Pelus. l.3.epist.31. v.eod. υἱοὶ ὑψίστου] ibid. & Matt. 5, v.9. v.2, ἰσοθέους] Naz p.171. οὐ γὰρ ἰσότητα θεοῦ ὢν μὴ καὶ θεὸς νομισθῶσιν. p.230. σκότος δέον τὴν ὕπαρξιν καὶ γνώμην ... λεγόμενος. v.4. H.St.2. ὑπερφυῶς θεῖναι. v.7. γίνεσθαι idem. v.5. pro τὸν αἰῶνα idem τῶν αἰώνων: pro quo si αἰωνίων legas, iungendo cum καλῶν, locus erit perspicuus. v.10. εἰ ὑπομένομεν.]2.Tim. 2.12. v.12. ὅμοιοι αὐτοῦ] 1.Ioan.3, v.2. v.16, αἰτησάμεθα. κυρίας γὰρ H St.2. v.19. συγγενείας καὶ Henr.Steph.2. v.23. δυνατοὶ γὰρ] cap 4, v.7. v.30. H.St.2. ἀπαραίτητος. v.32. ἀγγέλους κρινοῦμεν] 1.Cor.6.3. v.33. pro οἷον, H.St.2, οἱ. v.42, ζόφω] σειραῖς ζόφου 2.Pet.2, 4.

P.593. v. 27. Γρηγορίου] Homil.in Natal. Christi. v.9. à fin. ἰσάλλησεν] Hebr.1. v.eod. sic interpunge, υἱοῦ. καὶ. ἵνα γνωρισθῇ, &c. Ephes.3, v.10. v.7. à fin. αὐτοῦ γὰρ] Ephes. 2, 10. v.4, à fin. γνωρίσας ἡμῖν] Ephes.1.9. v.penult. ἐν αὐτῷ] εἰς οἰκονομίαν τοῦ πληρώματος τῶν καιρῶν, ἀνακεφαλαιώσασθαι libri editi.

P.596, v.11, τῷ λόγῳ κυρίου] Psalm, 32. v. 16, πρῶτον ἐννοεῖ] Naz. Homil. in Nat. Christi. v.22, ὡς προκαταρκτικὸν] Basil.M. lib.de Sp.S. c.16. ἐν δὲ τῇ τούτων κτίσει ἐννόησόν μοι τὴν προκαταρκτικὴν αἰτίαν τῶν γινομένων, τὸν πατέρα· δημιουργικὴν, τὸν υἱόν· τελειωτικὴν, τὸ πνεῦμα. idem scribit Gregor.Nyss. Hom. in S.Baptisma. v.30, ἐνεφύσησεν] Genes.2, v.7. πνοὴν ζωῆς. v.37 l. τοὺς ἄρτους τοὺς ἐν τῷ κανῷ] Exod.29, v.32, C.B. A.S. M.M. κανῷ. v.49. Λυκίας. cap.22. v.17, v.6. à fin. τὸ τέλειον) 1.Cor.10. v.6. v.4. à fin. οὐ δύνασθε. 1, Cor. 10, v.21. v. vltimo, τῇ νυκτὶ 1.Cor.11, v.23.

P.597. v.11, τῷ Ἰώβ. cap.10, v.9. v.21, τῆς τῶν ἀγγέλων ἐστὶ σύμβολον. Naz. pag.157. ἀγγελικὸν ἡ λαμπροφορεία καὶ ἡ φαιδρότης, ὅταν τυπῶνται συμβολικῶς, σύμβολον οἶμαι. v.38, ὁ οὐρανὸς χαλκοῦς. Deut.28, 23. v.pen. Henr.St. 2, ἐν τῷ φαιν.

P.600, v.5, ἀγγέλους δὲ μηδαμῶς, Act.23, 8. v.12, Εὐφράνθητι] Deuter. 32, v.43. v. 14, in marg. l. τιμῶν, καὶ θεὸς. v.21, εἰσί] H.St.2. ἐστὶ. vers.46, τῇ παιδίσκῃ] Genes.21, v.17, vers.10, à fin. δημιουργούντων] H.St.2. ὑπηρετούντων. vers.8, à fin. λειτουργικὰ] Hebr.1, vers.14.

P.601, v.24, H.St.2, καὶ νομοθετῶν δέ. v.36, προσέκοψαν, idem. v.8, à fin, H.St.2. ὅσοις.

P.604, v.41, ἐκ μέρους] 1.Cor.13, 9.

P.605, v.5, l. ἐξετάζει. v.17, τὸ πλεῖον] H.St.2. τὸ πλέον. v.50. H.St.2, καὶ αὐτὴν τὴν ἀγίαν.

P.608, v.9, νῦν ἄρσεν) Lucæ 2, v.23. v.11. τέξῃ υἱὸν] Iudic.13, v.5. v. 19, τὴν λαβίδα) Esa.6, v.6. vide Isidori Pelusiotæ l.I. epist. 42. v.30. πῦρ καταναλίσκον.) Deut.4, 24, v.30. τὰ λόγια) Psalm.17, v.33.

P.609, v.3. ἄγγελοι προσελθ.) Matth.4. 11. v.36, Πρόκλω Cedrenus pag.281. v.15, ἡμέρᾳ] Psal.18, 2. v.48, ἐν κεφαλίδι) Heb.10, v.7, & Ps.39, v.11, Suidæ idem quod εἴλημα, quod in cylindri morem antiquitus libros complicarint.

P.612, v.6, ἀπολείπεται σαββατ.) Hebr.4, 9. v.12, τὸ τέλειον) 1, Cor.13.10. v. 19, μονάδος μὲν κινηθείσης) Naz. Orat. II. de Pace, p.121, quem locum S.Maximus explicandum inter alios sibi delegit, vt videre est in Cod.Aug.calamo exarato p.76, v. 23, συνημμένοι) H.St.vitiose συνομμένοι. libri editi, συνημμένη ἡ θεότης. al. εἰδωλολατρείας. v. 49, ἀπὸ προσώπου κυρίου ἐσαλεύθη ἡ γῆ) Ps.113, 7. v.50, ἐπεὶ γὰρ τὰ εἴδωλα) Psal.eod. v.12, v.52, Εἰσάγετε) Psal.95, 7. v.6, à fin. σαλευθήτω) ibid. v.9. v.4, à fin. ὁ κύριος ἐβασ.) Ps.96, 1. v.2, à fin. ἑώρακα) ibid. v.4.

P.613, v.1, ὅταν ἀναβῇ) Esai.2, v.19, 21. v.2, Παῦλος) Hebr.12, v.26. v. 4, Ἀγγαίου) c.2, v.7. v.6, H.St.2. τὰ λοιπά. v.7, Γρηγόριος) Naz.Orat.de Sp.S. p.224. v.37. Henr. St. 2. σειώνας. v.7, à fin. Υἱός μου) Psalm.2.7.

P.616. v.8, δεξιὰ κυρίου) Psalm.117, v.16. v.seq. τῷ λόγῳ) Psalm. 32, 6. v.14, τῷ πνεύματι) ibid. v.32, ὑψηλίασαν) Psalm.142, v.4. v.4, à fin. H.St.2 τῶν τοῦ ἀνθρ. v. vltimo, δάκτυλος) Lucæ 11, 20.

P.620, v.6. κρημνοῖς ἐξῶσαι) κατακρημνίσαι, Lucæ 4, 29. v 7, λαβεῖν) al. βαλεῖν. v. 22, ἐπίστη. mss. v.24, al. ἰδόντες, v.32, verba quadrato inclusa ex C.V. & M.M. v.6, à fin. H.St. 2. δὲ τρόπον v.5, à fin, διδόναι idem. v.3. à fin. τὰ ῥήματα) Ioan.14, 10.

P.621. v.11. τί ἐστιν) Matth.9, 11. v.35, γὰρ καὶ ὁ θεοφ. Ιγνάτιος) epist.5, v.29, εἰ ἔγνωσαν) 1, Cor.2, 8.

P.624, verſ.2. τὸν ἀῤῥαβῶνα] 2.Cor.1,22. v.7, πολλαχοῦ] F.legend. ἀλλαχοῦ. v.8. κληρονομίας] Epheſ.1,14. v.20, ἐν γὰρ τῇ] Matth.22,30. v.31, πνεῦμα ὁ θεὸς] Ioan.4,24. verſ.34, πρὸς δὲ βλασφημοῦντι] Marc.3,29. v.46, ἐν ἐσόπτρῳ] 1.Cor.13,12.

P.625. v.6. F.legend. πνεῦμα (θεόληπτον μύησιν δ' ἔχειν) ἐνίοτε τοῦ πατρὸς προστάττει. v.7, διαιρέσεις] 1.Cor.12,4. v.11. πρὸς Γαλάτας) cap.1. v.18, H.St.2. μὲν οὖν ὁ. v.28, C.V. & B. καὶ αὐτὰ τὰ ῥήματα, omiſſa Præpoſ. περὶ. v.31, διπλῆν καὶ τὴν χρείαν] Baſil.M. ἐπὶ τοῦ νόμου ἦν μὲν καὶ τὸ αἰσθητὸν, ἀλλὰ τύπον ἐποίει τοῦ νοητοῦ. Naz. Μωσῆς δὲ καὶ ἄνεισι, καὶ τῆς νεφέλης εἴσω χωρεῖ, καὶ νομοθετεῖται, καὶ δέχεται πλάκας, τοῖς μὲν πολλοῖς τὰς τοῦ γράμματος, τοῖς δὲ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς, τὰς τοῦ πνεύματος. Similia Epiphanius contra Ptolemaitas] p.99, vbi v.23, ἀφεκτέων, pro ἀφθέκτων legend.] Clemens Alex. Strom. III. Philo lib. περὶ ἀποικίας. v.45, χρυσίτιδι γῇ] Theodoret. lib.IV. de Prouidentia.

P.628, v.25. l. συγκαλύπτεσθαι. v.44, Γάλα] 1.Cor.3,2. v.6, à fin. τὰ ἅγια] Matth.7, 6.

P.629, v.8. τὸ πόνῳ κτηθὲν] Τὴν ἐν ταῖς γραφαῖς ἀσάφειαν ἐπ' ὠφελείᾳ [al. ὠφέλειαν] τοῦ γένους ὁ θεὸς ἐπιτέθεικε, διεγείρων αὐτοῦ τὴν ἐνέργειαν· πρῶτον μὲν, ἵνα τούτοις ἐνασχολούμενος, τῶν χειρόνων ἀφέλκηται. ἔπειτα δὲ, ὅτι τὰ πόνῳ κτηθέντα, μᾶλλόν πως ἀγαπᾶται· καὶ τὰ διὰ μακροῦ προσγινόμενα, μονιμώτερον παραμένει. ὧν δὲ ῥᾳδία ἡ κτῆσις, οὐ περισπούδαστος ἡ ἀπόλαυσις. εὐκαταφρόνητος γὰρ ἡ τῶν προχείρων παρουσία, καὶ οὐδεμιᾶς φυλακῆς ἀξιουμένη τοῖς ἔχουσι, *Theodoretus*: cuius verba ad marginem Codd. Sfortiani, & Marguniani leguntur. Iſidor. lib.2. epiſt.136, ὡς γὰρ οἱ πόνοι παρέρχονται, ἐπακολουθοῦσιν ὕστερον καὶ αἱ θυμηδίαι. Idem lib.3, epiſt.322. τὸ μετὰ πόνων καὶ ἱδρώτων κτηθὲν, κἂν μικρὸν τυγχάνῃ, ποθεινότερόν ἐστι: τὸ δὲ αὐτομάτως περιαπεσὸν, εὐκαταφρόνητον, κἂν ὑπάρχει μέγα. v.22, ἐν ἱδρῶτι] Geneſ.3,19. v.33. ἢ τὰ] H.St.2. εἴ τι. v.36, κατὰ τὴν γνῶσιν idem. v.44, παραβλαβεῖν C.B. M.M. & I.C. v.45. ἃ μὴ ζητοῦσι] H.St. 2. ἃ ἂν ζητῇ. Plutarch. ex Sophocle,

---- πᾶν τὸ ζητούμενον,
ἁλωτόν· ἐκφεύγει δὲ τἀμελούμενον.

Id eſt, Quicquid inueſtigatur, capitur: effugit, quod negligitur.

verſ. 50. l. ὃς δ' οὐ χωρεῖται, M.S. & I.C. ſed mendum illud, vt alibi alia, typographicum.

P.632. v.1. H.St.2. τῶν χειρόνων μένει. v.40, H. St. 2. αἱ θυμοφορεῖ, ὥσπερ οὐδὲν &c.: ibi Scholion ad marginem, quod in Cod. M.M. quoque, οἶμαι ταῦτα ἢ τὰ ὅμοια τούτοις κατὰ τὴν ἔννοιαν εἶναι τὰ λείποντα, ἐπὶ [al. περὶ] τοῦ πατρὸς, οὕτως· ἤγουν ἀλλὰ ἐλλείπειν τὸ περ, ἵνα τὸ ὡς ἀεὶ τοῦ ὅτι λαμβάνοιτο. verſ.6, à fin. φαίη δ' ἄν τις] τοῦ Φωτίου αὕτη ἡ λύσις, M.M. Henric. Stephan. 2.

P.633. v.15. H St.2. περινοίας αὐτόθεν παραλυρεῖν. v.17, idem. πληθύνεσθαι. v.5. à fin. ἡμέτερος εἶ] Ioſuæ 5. 13.

P.636. v.11. κατὰ μὲν οὖν τὸ H. St. 2. v.19. συνῆψεν ἑαυτῷ idem. v.30, εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν] 1. Pet.1,12. v.35, ὡς ἄγγελοι] Lucæ 20,36. v.4, à fin. τὸν μὲν πρεσβύτερον] Lucæ 15. vide homil. Chryſoſt. εἰς τὸν ἄσωτον.

P.637, v.11. χαίρειν] Lucæ 15, v.10. v.23, ὁ τῶν μαθ. κορυφαῖος.] ſi D.Petr. intelligit, eſt μνημονικὸν ἁμάρτημα: extat enim locus ep. ad Rom. cap.14,9. verſ.35. τοῖς ἐν φυλακῇ] 1.Petr.3.19. v.39. διχοτομηθέντες τοῦ πνεύματος] Lucæ 12,46. Matth.24,51. S.Maximum & Nicetam eodem accipere ſenſu loca illa Euangeliſtarum, alibi à me indicatum eſt. v.48, l. καταχθονίων τάγμα. οὕτω. v. vltimo. Παῦλος] 1.Cor.3.

P.640. v.5. H.Stephan. 2. κάλησε.

P.641. v.8. à fin. H. St.2, ἀρίστους, λογάδας.

P.644. v.27. Henric. St 2. τουτέστιν, ἅπαν τὸ ἀνθρ. v.eod. ἁμαρτωλοὺς] Matth.9, v.13.

P.645. v.32. al. κατάδηλον.

P.648. v.8, Εἰρήνην τὴν ἐμὴν] Ioan.14.27. v.11. φησὶ Philip.4.7. verſ.13, δικαιωθέντες] Rom.5,1. v.23. οὐκ ἦλθον] Matth. 10.34. v. 25. ἔσεσθε μισούμενοι] Marc.13. v.45, Ὠσηὲ] c.2. v.19. v.38, χοῦς] Pſal.103,14, verſ. 7, à fin. Iob.10,9.

P.649. v.1. μέσον θανάτου καὶ ἀθανασίας] Naz. in Natal. Chriſti, μέσον μεγέθους καὶ ταπεινότητος, vide Theophil. libr.2, contra Autolycum. v.5. Δαβὶδ] Pſalm. 102, 20. v.37, Οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ] Rom.7,18. v.3, à fin. βασανίσαι] Matth.8,29. v. vltimo. φρίσσουσι] Iacob.2,19.

P.652, v.1, τὸν μὲν Χριστὸν οἶδα] Actor.19, 15, v.8. ἐνεκαίνισεν] Hebr.10, 20.

P.656. v.52. H.St.2. ναὶ δὴ καὶ κάθαρσιν.

P.661. v.4. H.St.2. Διοδώρου. v.32. Διόδωρος] imò Θεόδωρος I.C. niſi etiam ante Διοδώρου verior ſit lectio. v.40. περὶ εἱμαρμένης] Ο τῶν οὐρανίων, φασὶν, ἐπεσκεμμένος τὴν κίνησιν, τόν τε ζῳοφόρον κύκλον, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ δυοκαίδεκα τμήματα, τῇ περιγραφῇ τῶν ἐνθεωρουμένων ζῳδίων δι' ἴσου ἀπ' ἀλλήλων διεστηκότα· ἑκάστου τε τῶν ἄστρων τὴν δύναμιν καταvοήσας, τίνα μὲν ἀφ' ἑαυτῶν ἕκαστον ἐκ φύσεως ἰσχὺν ἔχει, τί δὲ ἡ σύνοδος αὐτῶν ἐκ τῆς ποιᾶς πρὸς ἄλληλα κράσεως ἀπεργάζεται; τῆς κατὰ δύναμιν ἑκάστου αὐτῶν ἰδιότητος μιχθείσης τε τοῖς προσεγγισμοῖς πρὸς ἑτέραν, καὶ ἀπορρεούσης διὰ τῆς ἀποστάσεως. τί τε πάλιν ἡ τοῦ κατωτέρου ὑπόβασις ἐργάζεται; καὶ τί ἡ τοῦ ὑπερκειμένου κατὰ τὴν πάροδον ἔκλειψις, καὶ πάλιν ἀποκατάστασις; ὁ, τε ποικίλος συνιόντων τε καὶ ἀφισταμένων σχηματισμὸς, ἐν τριγώνοις ἢ σκαληνοῖς καταγραφόμενος σχήμασιν· ἢ καὶ ἄλλο τι τῶν κατὰ

γεωμετρίαν

γεωμετρίας διηρημένον σχημάτων ἀποτελῶν: ὁ ταῦτα, φασι, καὶ τὰ τοιαῦτα κατανοήσας. εἶτα) τ̃ εἱμαρμένης τὸ σημαινόμενον, ὅτι τὸ εἱρμῷ τινὶ ἀπαραβάτω κατὰ τ̃ ποιὰν συμπλοκὴν τῶν αἰτίων ἀναγκαίως ἀποτελούμενον, τῷ ὀνόματι τ̃ εἱμαρμένης διερμήνευσε), *Gregor. Nyssen.* è marg. Cod. Max. Marg. v.42. al. ἀγένητον.

P.664. v.18. φθορὰν] al. φορὰν.

P.668. vers.1. H. St. 2. οἴκοις ἄλλως ἄλλοις. v.vlt. H. St. 2. τυχεῖν.

P.669. v.10. à fin. al. ἀλλήλοις χαίροντα τ̃ ζωῆ.

P.681. v.8. καταπίπτουσα παρ' ἡλικιῶν. I.S. At solus Henr. St. codex hic à cæteris discrepat, in quo sic legitur; καταπίπτουσα γὰρ ἡλικιῶν μυρίας διαφορὰς μυρίαις γενέσεσι διοικουμένας ἀναιρεῖ, φθορά. v.14. al. πάλιν ἡ τ̃. v.22. συζυγιῶν] supr. γεγαμηκότων. v.34. μάγνης] μαγνῆτις, & μαγνῆσσα Naz. Carm. & ὁ μαγνήτης, Dioscor. v.37. δίκταμος] H St. δίκταμνος, itaque Epiphan. qui partum illâ iuuari scribit initio disputationis contra Anoëtos. v.45. εἰς πολλὰ χρήματα] ἀπάση χρεία πλέον τ̃ λοιποῦ συναφομένη), Plut. v.48. καὶ ἄλλο τι τοιοῦτον, H.St.2. v.50. σελάχεις] Basil. M. homil. VIII. in Hexaëm. & pag.158. in Ascet. σελάχιαι Zosimo lib I. v.9. à fin. ἄλλοις] οἷον τ̃ νυκτερίδα. v.7. à fin. H St ἡ ἑτέρα θανάσιμος.

P.684. v.15. περὶ ἑπτὰ οἱ I.S. v.49. H St. οὐκ αὐτὸ τοῦτο πάλιν.

Pag.685. v 37. τοῖς πτεροῖς ἀλλὰ τὸν κύκνον] Dio. Chrysost. orat. XXXIII. Pisides in Cosmurgia, v.1170. Nazianzeni loca, eadem de re, Notis ad hieroglyph. Horapollinis inserui. v.39. al. ἄρα. v.3. à fin. ἴσ. παρ' ὄψεις ἰούλοις, prima lanugine, I.S. v. pen. ἴσ. εἰς πέντε καὶ ξ'. idem.

P.688. v.3. à fine. ἴσ. δρόμος ἐστὶ πρὸς ἀπαράβατον τ̃ ἀνάγκης I.S. ibid. H. St. ἀνάγκη & ἀπαράβατον cum nota mendi.

P.689. v.6. προάγουσα, C.V. H. St. I.S. v.9. à fin. locus in Cod. Henr. Steph. sic distinguitur, ἕκαστος γὰρ τύπον, ἰδίας ἐνεργείας τὰ ταύτης ἀνακόλουθον οὐδὲ ὧν φασιν, ἐπιδείκνυται ἀποτελέσματα. Scholion, ὅρα ὅπως ἀπὸ τ̃ τ̃ ἰνδικῶν διαγωγῆς ἐλέγχει τ̃ εἱμαρμένην.

P 692. vers.12, τοῦτο γὰρ ἡμετέροις] σημείωσαι περὶ πόσων ἱστορεῖ ταῦτα συνεγράφησαν. v. 17. I.S. legit εἰς δὲ τὸ τῆς ἀδ. μετηνέχθησαν βίον, ἡ ν. π. μαθητευόμενοι. ἀ. π. ν. καὶ ἀρ. οἰκουμ. τὰ καὶ v.26. πέρσαι] πρὸ μακεδόνων, τὰ περσῶν ἐν ἀτυχίᾳ ἦν, &c. Philo. lib ὅτι ἄφθαρτον τὸ θεῖον extremo & lib. περὶ Ιωσηφ. vers.eod. πρὸς μακεδ. H. St. ὡς. v.37. καὶ ὡς τὰ. H. St. v.6. à fin. Οὐαλεντινιανὸς I.S. v.5. à fin. & p. seq. v.7. ἐν ἡμῖν] In nostra potestate est, Epicteto ἐφ' ἡμῖν, quo etiam modo hic legit I.S. v.26. θεὸς ἀγεννήτου I.S.

P.693. v,42, καταψεύδονται idem. vers.44. κατ' αὐτῆς H. Steph. & I.S. v.49. al. κατ' αὐτάς I.S. καθ' ἑαυτῆς. v.9. à fin. ἀπὸ γενέσεως αὐτοῖς] aut τὸ αὐτοῖς abundat, aut deest τὰ συμβησόμενα, aut simile sed potius videtur abundare τὸ αὐτοῖς I.S. v.8. à fin. ἀπὸ ταύτης ἀπειλοῦμ. M. M. al. ἀπὸ ταύτης αὐτῆς ἀπειλοῦμ.

Pag.696. vers.9. ἀπαρτίζει (ὅτι γὰρ τ. α. ι. μ. κ. τ. κ. π. ἀπαρτίζεις) ὦ πῶς I.S. v.11. H.St. ὁ πῶς οὐκ ἂν εἴη ὅλως ἡμῶν συγχέον καὶ ἀνάξιον τ̃ βίον. v.13, ὀξυνόντων ἀναισθήτους I.S. v.6. à fin. τὸ παραμελλ.... in Cod. Henric. Steph. notatur vt suspectum.

P.697. v.29. ἀλλ' οὐκ ἀναγκαστικὸν] Philo, τοῖς κατ' οὐρανὸν ἀστέροις ὁ θεὸς δυνάμεις μὲν ἔδωκεν, ἡ μὴν αὐτοκρατεῖς. v.37. πρὸς δὲ) H.Stephan. ὡς δὲ. v.44. τ̃ ὡς μὲν τὴν idem. v.45. ὡς τὸν.

P.700. v.35. κατισχύουσι Henr. St. I.S.

P.701. v.14. εἰς σημεῖα] Genes.1,14. v.16. τὰ ἐπὶ Ἰησοῦ τ̃ Ναυῆ] Iosuæ 10,13 ver.17. τὰ ἐπὶ τ̃ Ἐζεκίου] 4. Reg.20,9. v.18. τὰ ἐπὶ τ̃ δεσποτικοῦ πάθους] Matth.27,45. v.20. l. τῆς ἀπὸ Βαρδισάνους. Idem puto fuisse mendum superius, éstque in Cod. Vatic. & Bauar. Βαρδισάνης δέ τις σύρος, διαλεκτικώτατος καὶ σοφὸς ἦν, ὥστε θαυμάζεσθαι αὐτὸν πρὸς τ̃ Αντωνίνου τ̃ κατὰ εἱμαρμένης λόγον, Cedrenus: qui alterius, in Phrygia hæretici, Bardisanis, ibidem meminit. Theodoretus, l.1. de hæret. Βαρδισάνης κατὰ εἱμαρμένης λόγους, & alia eius scripta, quæ ex Syrorum lingua in Græcam fuerint conuersa, se legisse scribit. v.26. Ησαΐας] cap.47. v.9.12. v.28, Ιερεμίας) cap.10.2. vers.43. lectio marginis I.S. magis placet. v.penult. πρὸς δ' ἔρεισιν θησαυρού, διὰ τ̃ θησαυρον I.S.

P.704. v.17. μὴ ἵνα τῶν πολλῶν] Idem scribunt Basil. M. & Greg. Nyssen. homiliis in Nat. Christi. v.18. Μεμνον....] editum seorsim ab H. Stephano A. M. D. LVII. Recusum Anno M. D. XCIV. partim cum eiusdem H. St. partim cum Laur. Rhodomani Interpretatione.

P.705. v.42. ἰδηλήσατο] notatur in Cod. A.S. tanquam vitiosum, aut fortassis ideò, quod πεπτηκότερον videatur. vtitur illo sæpiusculè Theocritus, itémque Apolinarius Psalm.20. v.19. v.penult. χρόνον ἀπεῖλαιὸ πλάττα I.S. vel ἐπλάττοντο H. St.

P.708. v.3. τὸ ὑπηρετούμενον] id est, οἱ ὑπηρέται), vt λῃστήριον, οἱ λῃσταί, θεραπεία, οἱ θεράποντες Lucian. v.50. θυμελικῆς] θυμελικοί, οἱ ἐν ὑποκρισεῖ τ̃ τέχνῃ ἐπιδεικνύμενοι, Suid.

P.709. vers.17. τῶν ὅλων ἐπισαπωσας, I.S. v.32. τὸ ἑαυτὸν videtur I.S. redundare. v.28, Οξάθρου] Strabo Οξυάθρυ. Arrian. & Diod. S. Οξυκάρτι. v.6. à fin. καὶ τὸ τυραννου ἀπαξιώσας I.S. v.vlt. διαπειρώμενος H St.2.

P.712, vers.30. πόλιν Αμαστριν] Strabo lib.

XII. v.32, C.B. H.St. & I.S. κατὰ γε τῶν. ibid. C.B. M.M. H.St. Λυσιμάχῳ συστρατεύειν. I.S. συστρατευόμενος. v.46 διά γε τὸ συνάψαι I.S. διὰ τὸ συνάψ. Henric. Stephan.

P.713. v.20. Ηρακλείδην] Eum Ηρακλείδην vocat pag seq. I.S. v.37. τον Κεραυνὸν] Plutarchus vnum ex Clearchi filiis Ceraunum à patre nuncupatum scribit, Κλέαρχος Ηρακλείας τύραννος γενόμενος, σκηπτοφορεῖ καὶ τῶν υἱῶν ἕνα Κεραυνὸν ὠνόμασε. v.34. αὐτοῦ] H.St. αὐτοῦ.

P.716. v.26. l. Ηρακλῆς κόῤῥων H.Steph. I.S. Eadem dictio fuit in vita Pyrrhi apud Plutarchum etiã corrupta, Αἰ μὲν (inquit ibi Lacon, ἐσσί τύ γε θεὸς, οὐδὲν μὴ πάθωμεν, οὐ γὰρ ἀδικοῦμεν· εἰ δ' ἄνθρωπος, ἔσσεται καὶ σοῦ κόῤῥων ἄλλος. pro quo in libris antehac editis legebatur πλέων αρ τῶν. ita idem Plut. in Apophthegmat. Laconicis, Εἰ μὲν θεός ἐστιν, οὐ φοβέμεθα τοῦτον, οὐδὲν γὰρ ἀδικοῦμεν· εἰ δ' ἄνθρωπος, οὐχ ἡμῶν γε κρείσσων· Notus est & ille versiculus apud eundem Plut. tribus in locis, Αμμες δέ γ' ἐσσόμεσθα πολλῷ κάῤῥονες. Hesychius τῷ κόῤῥος etiam significationem τοῦ ἰσχυροῦ inter alias tribuit (vnde lib. 1. Esdræ cap. 5. vers. 47. Βερόμαῦτο ἐ ποτὰ καῤῥὰ pro Aldino κόῤῥα legerem, nisi editio Romana ibi καὶ χαῤῥα haberet) inde χαῤῥόθεν apud Damascium in vita Isidori, idem quod ἀπὸ τοῦ κρείττονος, Suida interprete. v. seq. ἰσχυρότερος] κόῤῥων δωρισὶ ὁ κρείττων, Suid. v.38. εἰ μηδένα ὢν I.S. v. vlt. αὐτὸν εἰς τὴν Αἴγυπτον.

P.717. vers. 2. ἰβηρικῶν C.V. & Henr. St. quam lectionem I.S. probat. v.15. ὀκτήρης v.18. Henric. Steph. ἑκατόνστοιχον. I.S. ἑκατόνστοιχοι, vel ἑκατοντοιχοι.

P.720. v.34. C.V. & H.St. ἄπρακτοι, quod I.S. magis probatur. v. vltimo. H.St. 2. & C.B. Λεωνναῖος C.V. & M.M. Λεοννώειος. Strabo lib. X. Λεοννος.

P.721, v.15. Τωγμοὺς] Strabo l. IV. & XII. Appianus Syriaca historia edit & m.s. Aug. & Stephanus de Vrb. τρόκμους: hic etiam Τολιστοβοΐους appellatos scribit. v.16. Τολοστοβογίας] Strabo lib. IV. Τολιστοβογίους, lib. XII. Τολιστοβώγιοις, & Τολιστοβωγίως, Appianus Τολιστοβίοις ibid. v. eod. τεκτόσαγες] Strabo lib XII. τεκτόσαγες (vt m.s. omnes Photij, quibus sumus nos vsi) & τεκτόσαγες eadem pag. Appianus τεκτοσάγαι, Stephanus vtrunque. de quibus populis eorúmque varia nomenclatione vt nobilissim. Marcus Velserus hæc obseruauit, sic Δισόχως isti vnde nomen sortiti sint docet eã historia, quam doctissimi quique Reipub. literariæ diutiùs deberi nolint. vers. 32. ἀπαρτῶν] τῶν κατὰ τὰς Θήβας ἀναδοθέντων ἐκ τῶν δεκακοντίων ῥεῖθρων, ὧν καὶ Εὐριπίδης μέμνηται, Scholiast. Pind. ad Oden. VII. Isthm. De iisdem Dio Chrysostom. orat. XXIII. Philo lib. περὶ ἀφθαρσίας κόσμου, Lucian. Philopseude & lib. περὶ ὀρχήσεως, Photius denique supra. v.32. Κάλαντον. lectio marginis ex Cod. H.St. v.6. à fin. τόμεως] Eius rectus casus est τόμις, quæ & Τόμος dicitur, à conditore Tomo. Cuius nummus æreus Byzantio allatus extat apud eundem M. Velserum, parte aduersa ipsius Tomi imagine & inscriptione TOMOC KTICTHC, auersa Hercule stante & literis TOMEITΩN insignis. Quod in Ouidiani etiam exilij memoriam visum annotare. Steph. de Vrb. ὁ πολίτης, Τομίτης· καὶ Τομῖτις, τὸ θηλυκὸν ὤφειλε δὲ, ὡς ἀκραιφνίτης, διὰ διφθόγγου γράφεσθαι. scil. Τομείτης. v. vltimo. καὶ ἄπρακτος I.S. v.29. C.V. & M.M. ἐπαίζεται.

P.724. v.8. πρὸς τοῖς m.s. & I.S. v.15. vox θυσίας abundat I.S. v.24. τὴν Ηράκλειαν] H.St. 2. Γαλάτιαν. v.31. C.B. H.St. & M.M. Αριοβαρζάνην. v.49. ἀρτάβας] ἀρτάβη, μέτρον μηδικὸν σιτικὸν, ἄττικος μέδιμνος, Hesych. Esai. 5. 10 Daniel. 14, 2. vers 8. à fin. H.St. 2. ἐμβολὴν & γῆς.

P.725. v.12. Henr. Steph. 2. Σκηπτίωνι, per η, quo modo in Appiani Cod. m.s. August. apud Suid. & alios. P.15, l. ἰσνίκ. v.19. κατ' αὐτοῦ I.S. v.20. vox πρὸς abundat I.S. v.28. φιλοτεχνοῦ μὲν H.St. 2. φιλοτεχνούμενοι quod in φιλοφρονουμένης mutari posse, H.St. existimauit. v.29. Αἰμυλίω H.St. v.43. & 47. Σκηπίων, C.V. & B.

P.728. v.9. τοῦ πολέμου] Articulus τοῦ abundat I.S. v.44. πλιγεὺς C.V. H.St. πλιγηνὸς C.B. A.S. M.M. H.St. 2. πελιγνὸς, Strabo l.V. v.45. Μαρσικίνους, sic ex Strabone correxi. M.S. omnes Μαῤῥουκίνους Ptolom. Μαρρουκίνους. v. eod. ἔθνη] Attende hominis Græculi ἀγεωγραφησίαν, I.S. v.46. al. δυσπόρητον. v.4. à fin. Αρκαδαρτω H.Steph.

P.729. vers. 13. τὸ γὰρ ἐν τῇ Ρώμῃ συγκλήτῳ τὸ ἐκ Νικομήδους Νύσην I.S

P.732. v.4. Αμφίπολιν] ἔστιν ἡ χρυσόπολις, ἡ κατὰ τὴν Γεντίνην διακειμένη. Scholion ad marg. Cod H.St. & M.M. v.10. H.St. Λευκίππιον I.S. Λύκιον. v.18. πυρᾷ] πυρᾷ H.St. & I.S. v.34. ἐν τῇ παρόδῳ] Præpositio videtur abundare I.S. v.38. al. φρονοῦντα. v. eod. τῇ συγκλήτῳ] hæc abundant I.S. v.39. τὸ πρὸς αὐτὸν] Articulus τὸν abundat; I.S. notatur & in Cod. H.St.

P.733. v.15. ὕβριν ἀποτίσαι I.S v.24. καὶ Βιθυνῶν δὲ] Copula καὶ abundat; I.S. v.48. al. Μυρίνας. v. vltimo. εἰς ὄκνον ἡ μάχη] illa ἡ μάχη abundant I.S.

P.736. v.11, τοῦ Μιθριδάτου aut Μιθριδάτου I.S. v.44. al. Χαλκηδόνα. v.16. l. δύο χιλιάδας) nam & in tribus m.s. β,) ἐπὶ τοῖς μυρίοις I.S. vel δισχιλίους cum H.St.

P.737. v.5. μυριάδος] C.B.2. ἴσ. μυριάς. verſ.10. ἕρμαιον] ἀπροσδόκητον κέρδος, id. Plato Phædone, ἕρμαιον αὖ ἦν τοῖς νῦν ἀποθανοῦσι. Philo, ὄντως ἕρμαιον ἦν ἡ ἡ. v.11. C.V. ὑπέβαλεν. v.47. αὕτη δὲ Κιτζρι- de ſupra 727. v.37. & infra 745. v.11. v à fin. ἀποπλίνοντα] hinc ſuſpicatur H. St. g. huius v.11. legi poſſe προσκλιθ... v peit. idem H.St. legit γίγονε.

P.740. v.35. αὐτὸν] ἴσ. αὐτοῦ H. St. v.al- cum H St. καὶ ἐν ταύτῃ vel κἂν ταύτῃ. v.19. te πολύζοπι particulam ἐπὶ ponenda idem H.St. exiſtimat.

P.741. v.48. καθήμενον] Plut. in vita Lucul- li, ὀλίγων δὲ ἡμερῶν ὁδὸν εἰς Αρμενίαν ἐμ- βεβηκότων. pag.165. Aldinæ edit. per ei.nec aliter Strabo lib. XII. quem vide. v. ex αὐτὸς] ἴσ. αὐτοῦ &c. ὁρμὴ γέγονε. ἐν ἥλω. v à fin. αὐτὸς δὲ ἐπὶ Καβ.] ἴσ. αὐτὸς δὲ εὐθὺ Κα H. St.

P.745. v. 11. Χελώνη] Diod. Sicul. lib. πιζεβόλοι γὰρ, ἡ χελώνη [κ, interit. Suid.] χ σρίδες, ἡ κελοὶ πρὸς κιάξοπην μεμηχανημένοι τοιχῶν &c. v.15. ὁ κελὸς] Κελοῦ deſcripti apud Procopium libr.4. de bello Gotth. eſt hæc; κελον γὰρ αὐτοχι ὀνομάζουσιν οἱ σαβείροι, οὐχ ὥσπερ εἰώθει, ἀλλὰ καινουργήσαντι ἰσχυρῷ τῷ ξύλου· ἡ γὰρ δοκὸς ἐς τὴν μηχανὴν ταύτην, οὐκ ὀρθὰς, οὐκ ἐγκαρσίας, ἐμβεβλημένη ἀλλὰ ῥάβδους παχείας τινας ἐς ἀλλήλας ξυνδέοντες, καὶ αὐτὰς αἰτὶ τῶν δοκῶν πανταχόθι ἐναρμοσάμενοι βύρσαις τε τὴν μηχανὴν καλύψαντες ὅλην, τὸ τοῦ κελοῦ διασωσαί τι σχῆμα μίαν δοκὸν μονὴν, ἥπερ ἔμελλεν κατὰ μέσην τὴν μηχανὴν ἀλύσεσιν ἀναρτήσαντες χαλαρᾶς ποιν. ἧπερ τὸ ἄκρον ὀξὺ γεγενημένον, καὶ σιδήρῳ περικαλυφθὲν ὥσπερ βέλους ἀκὶς, μάλλον συχνὰ κατὰ τοῦ περιβόλου ἐμβαλλειν· οὕτω δὲ κούφην τὴν μηχανὴν ἀπειργάσαντο, ὥστε οὐκ ἔτι αὐτὴν πρὸς ἀνδρῶν τῶν ἔνδον ὄντων ἐφέλκεσθαι ἢ διωθεῖσθαι ἀναγκαῖον ἐγίνετο· ἀλλ᾽ ἄνδρες μ', οἱ ἐν τὴν δοκὸν ἀνασυρειν τε καὶ κατὰ τοῦ περιβόλου ἐμβάλλεσθαι ἔμελλον, ἔνδον τῆς μηχανῆς ὄντες, καὶ ὑπὸ τῶν βυρσῶν καλυπτόμενοι, ἐφερον τὸν κελὸν ἐπὶ τῶν ὤμων ἐλθεῖν πόνῳ· ex Cod. mſ. Bauar. v.30. ἐπιπεσ- ὄντι] in Cod. H St. nota lectionis ſuſpe- ctæ apponitur. ἄπρακτος ἐπανῆλθεν, rebus infectis rediit, Herodian. v.39. C.B. & M. M. ἀθύμως quod non poteſt habere lo- cum, niſi addatur verbum ἔχειν. v.41. C.B. 2. ἴσ. κατὰ τάχος.

P.748, v 8. vel ὥστε legendum, vel ὡς μέ- γα ἐδόκει. H.Steph. v.20. ἀπαλλάξας, I.S. v.35. καίνῳ I.S. v.44. ἐκλυωσιν per iota. Nam ἐκλυωσιν & ὑποχείσεται idem I S.

P.749, v.12.l. ἀφηρημένοι I.S. vel ἀφηρη- μένοι. v.3. διαπτασμένον] Notetur genus ſer- monis, Participium maſc. ſubſtantiuo neu- trius generis ſubiectum, quo reſpicitur ad ſexum qui ſubintelligitur, ve ſupra 589. v. 48. τὸ ἡμέτερον γένος, πιπίοντες. δαιμόνιον γέ- νος αὐτος [ſc. ὁ δαίμων] p.649. v.24. Tale eſt illud poëtæ, Κλῦθι τέκος λίασσα. ver. 21. Τίον] Τίιον Straboni lib. XII. v.22, αὐτὸν τὰς πόλεις H St. I.S. v.29. τὸ ἐπὶ τὸ I.S. v.10. a fi. τὰ πελάγη] τὰ κοινὰ πελάγη φησὶ, Schol. ad marg. H. Steph. & M.M.

P.752. v.37. λαζῶν] De his populis Pro- copius lib.4. de Gotth. cùm alia, tum hæc ſcribit, τῶν λαζῶν οἱ πλεῖστοι ἀνήκεστα πρὸς τῶν ῥωμαίων στρατιωτῶν δεινὰ πάσχοντες, καὶ διαφε- ρόντως τοῖς ἄρχουσι τοῦ στρατοῦ ἀχθόμενοι, ἐμή- διζον ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον· οὐ τὰ περσῶν ἀσπαζόμε- νοι, ἀλλ᾽ αὐτοὺς ἀπαλλαξείοντες τῆς ῥωμαίων ἀρχῆς, καὶ τῶν δυχερῶν, τὰ τέως μὴ παρόντα αἱ- ρούμενοι. v.6. a fin. al. Αεροβαρζάνην.

P.753. v. 40. αὐτοῦ, ὡς καὶ μᾶλλον ἀ.εἰ.τ.π. ῥ. τῇ δυναμένῃ I.S. v.41. al. Φεράτην.

P.760. v.6. ἐν τῷ τόμῳ Λεοντίου] nomen epiſtolæ, quæ extat Græcè & Latinè. vide infra p.773. v.33. 885. v.1. & Leontij lib. de Sectis. v.7. à fin. τὸν ἀπὸ Ναζαρὲθ] τὸν Να- ζωραῖον, Actor. 2, 22. Nota ſententiam hic exprimi, non ipſa verba D. Petri adferri. v.3. à fin. παραγγέλλει] Act. 17, 31. v. vltimo, φωνὴν] Hebr. 5.7.

P.761. v.7. ὑπὸ γε τῆς H.St. verſ.32. Αλι- χοριασθ H St. v. penultimo. Ακέφαλοι λέ- γονται, διότι τῷ πατριάρχῃ αὐτῶν μὴ ἀκολουθή- σαντες, καθ᾽ ἑαυτοὺς ἐκοινώνησαν. Leontius de Sectis.

P.764, v.7. τῶν συκοφαντουμένων περιβεβ- λημένων γὰρ H.St. verſ.25. ἐκεῖνος ταῦτα πο- τε H.St. v.28 l. ἴχν H.St. I.S. v.33. l. ὁ φρονοῦ- σ᾽ ὅσῳ τὰ H. St. C. B. M.M. v.47, ἑκατέρα μορφὴ H. Steph.

Pag 765, v.13. ἐν τοῖς παρ᾽ ἡμῶν Præpoſitio παρὰ abundat: ſic v.36. ἐν τοῖς ἑαυτοῦ, καὶ ὅλως ἐν τοῖς ἡμῶν. I.S.

P.768. v.5. à fin. βάλλει] Henr. St.

P.769. v.13. διαπρέξατο, H.St. v.47. C.V. & H. St. πρὸς ὀλίγον. v.9. à fin. αὐτοῖς ἡ ἑτε- ροσ C.B. H.St. M.M. v 7. à fin. Henr. St. ἐμφα- ὅτι δόξει. v.6. à fin. καὶ ὡς κατὰ μηδεμίας] Mirè impeditus ordo verborum, qui ita expe- diendus, ac ſi dixiſſet, καὶ εἰς τὸ συμπεφυρμέ- νην ἀσέβειαν ποιεῖ) τὸ ἔλεγχον, ὡς κατὰ μηδεμίας τῶν ἔξω τὸ προῆλθον αὐτοῖς αἱ τῶν ἀκηράτων αὐ- τοῖς δυσσεβημάτων σπονδαί I.S.

P.772, v.2. τῆς οἰκονομίας ὁ ὀρθὸς I.S. v.30. ἐπὶ τῷ διλωκὶς, I.S. v.13. ῥύμη, καὶ μέγα τι Henric. Steph. v.30. συγκαταβαίνῃ ταῦτα ὁ τῆς H.St. v.50. τὸ παλαιότερον Εὐσέβιον H.St.

P.773, v.17. Κομης] Suid. κόμης, ὁ τοῦ λαοῦ ἄρχων, Comes populi princeps. Epiphan. 60. ὃς καὶ παρ᾽ αὐτὸν τὸν βασιλέως ἀξιώματος κο- μήτων ἔτυχε. Syneſ. epiſt.144. περὶ τοῦ κόμητος ἐγχειρήσεις δι᾽ Ουρσικίνου· λέγω δὲ τοῦ τυχόντος τῆς ἐν τῇ πατρίδι στρατιωτῶν. & epiſt.146. τὸν ἐκ πενταπόλεως κόμητα, itémque aliis

epistolis: vbi miror, Interpretem tāquam Nomen proprium accepisse, & Cometam vertisse. v.30. Εμισης] ἔμισα, πόλις φοινίκης Λιβανησίας, Steph. de Vrb. Illa dicitur Εμισα in vita Galactionis; cuius initio hæc leguntur, Τῆς πρὸς τῷ Λιβάνῳ ὄρει φοινίκης πολλαὶ μὲν πόλεις καὶ ἕτεραι τόποι περὶ καὶ περισάρκτοι: ταύτης δὲ καὶ τῶν ἄλλων πασῶν διαφέρουσα, καὶ τοῖς ἀρχαίοις κειμένη μέρεσιν Εμεσα. Cod. m. f. Aug. v.39. τας μὲν] σημείωσαι ταῦτα, ὁ γὰρ παραδέχεται τὰ νῦν, εἰ καί ποτε (ὥς ὁ ἅγιος ἐπὶ τῆς φησι) παραδεχθήσεται λεγόμενα, Schol. ad marg, Cod. M.M. v.32. ἐν τῇ ἐπιστολῇ] vide Scholion ad p.700. v.4.

P.776. v.2. al. ὁμολογίαι. v.9. οὐκ ἔχω νῦν] πῶς οὖν τοῦτο εἴρηται; ἀπιστία τις ἦν γὰρ ἐν τῷ βιβλίῳ συνόδου ὑποβάλλεται τὸν τὸ ὁ σαυρωθεὶς προσιδεῖν, ἐν κεφαλαίω αὐτῆς τά. Schol. ad marg. Codd. M.M. & Henr. Steph.

P.777, v.12. vel post ἐπινοεῖν tollenda erit distinctio, vel cum I.C. legendum ἐκ θαυμαῖς ὑμῶν δυνάμει διδόντων ἐπινοεῖν ἡμῶν ὑποτίθεται. v. 29. Ισ. ἡ πρὸς χρόνω ἀπολύσει, I.S. v.5. à fin. διαμαρτυρίας, Henr. Stephan. I.S. v.3. à fin. al. στέλλει & ?.

Pag 780. v.14. εἰ εἰς μίαν H.St. 2. v.16. ἀποδιέχθησαν I.S.

Pag. 781. vers. 8. διαβεβαιω τὰ τῶν βιβλίων τῶν I.S v.44. C.B. & H St. ἐνανθρωπήσαντα (quæ lectio pag. præced. vers. 34. in tribus Codd.) vt Basil. M. homil. in XLV Psalmum. alibi tamen apud eundem, Greg. Naz. Epiphan. Chrysost. & alios, ἐνανθρωπήσαντα: item infra 813, v 1.821.29.31 atque inde ἡ ἐνανθρώπησις apud eosdem, Ignat. epist. 5. Gregor. Nyssen. & Cyrillum infra pag. 789. v.35. 801, 7. à fin. 808, 14. quæ & ἡ σάρκωσις (infra 821.36.) eidem Cyrillo, & ἐνσάρκωσις Athanasio, & ἡ ἔνσαρκος οἰκονομία (ἡ παρουσία) Epiphanio dicitur. v.42, θεοτόκον] Naz. epist. 1. ad Cledonium presbyterum, & Orat. I. de Filio. Epiphan. p. 501. Gregor. Nyss. lib. περὶ παρθενίας. Nonn. paraphras. Euang. Ioan. cap. 2. & 19. θεοτόκος.

P.784, v.13. C.B. & H. St. βασιλείας.

P.785, v 8. ἡ τῶν Σαβέλλου] τὸν τῶν ἀμφοτέρων (τοῦ τε Σαβέλλου καὶ τοῦ Βαρδησάνου) πλάνην Εφοῦν ὁ Σύρος ὁ πανδόκιμος φιλαλήθης ἀπελέγξει Theodor. lib. 1. contra Hæret. v.44. φύσιν, εἰ & ποιεῖν H. St.

P.789. v. 47. τὸ τε τοῦ Henr. St. v. penult. λαλεῖ C.B. M.M. & H St.

P.792. v.16. κατ᾽ Απολιναρίου] contra hūc Apolinariū extat epistola Gregorij Nyssēni ad Theophilum Alexandriæ episcopum, cum aliis eiusdem Greg opusculis edita typis Francisci Raphelengij, Anno MDXCIII. in illa pag. 16. v.11. leg. δυνάμεθα ἑαυτοὺς τοῖς αἰσχύν. p.109. v.15. l. ἀπαγγεῖλαι p.170. v.16. l. τὴν ἐν Χειρὶ τῷ πλάσματι. operarum sphalmata, tam in istic quaslibi à me editis, meæ siue negligentiæ, siue imperitiæ adscribi nolim, qui ne hic idem præsens impetrare possum à typotis, vt ea fide singula exprimant, quæ is à me præscribuntur. v.7. à fin. H. St. ἐνταῦθα γὰρ τὸ, φύσει, τὸ τῇ οὐσίᾳ παραλαμβάνει. & M.M.

P.793. v.18. οἱ λόγοι ἀπ᾽ ἀρχῆς] I. Ioan. 1. v.26. C. & H. St. χωρίζει τι &. v. 4. l. ἡ πολυμερῶς ὅλον γινόμενον, & ἐν ὑπάρχειν, καὶ H. St. ve42. θεομάχος, C.B. H. St. v.3. à fin. ἐν σαρκὶ H. St.

P.796. v.4. τίς ἐστιν] Esai 63. I. Martyr. pag. 4. Naz. homil. in Pascha. v.7. ἰδέαι δὲ τὸ βασάρκινον λέγουσιν] Nugæ longè differt כבר & כבד I.S. v.9. ὡς ἐπὶ πατητοῦ ληνοῦ] E. ibid. id est, vt Naz. p.259. τῶν ἀναίμων πατουμένων, ὡς ληνοβάτων. v.9. à fin. ἀγγελιχόν] Hebr. 7. 3. v.7. à fin. τὸν φωτεινὸν τίς] Esai. 53. v. 8.

P.797. vers. 26. φοβήθητε] Matth. 10. 28. ἱεροῖς τάγμασι] Rectè, non vt in marge ἱερῶ. Ita enim veteres Ecclesiastici vocant angelos, vt Arabes quoque Christiani, I.S. ἱεραῖς δυνάμεις, S. Maximus.

P.800, v. penult. ἐν ἱερωσύνης σχήματι] φυσικῶς Theodoret. quæst. XL. in Genes.

P.801. v.31. l. ἐκεῖνον χριστὸν. v.38. si μαρτυρίας legamus, generius casus Αθανασίου, ferri potest. v.44. malim μάρτυρας. v.6. à fin. fortè hic etiam ἐνανθρωπήσεως λόγου legendum, vt v. præc. v. vlt. M.M. H.St. C. καταχεῖ, rectè. sic infra 436, 22. 447. 2. Chrysost. γέλωτα καταχέουσα τῶν περὶ ταῦτα μανιωδεστάτων. Lucian. γέλωτα πολὺν ἐξέχυσαν ἐπὶ τούτοις.

P.804, v.1. H.St. ἀλλ᾽ εἰ γε ἡ κοινὴ ἔννοια & ἡ ἰδίου] Rom. 10. v. 15. προσκυνοῦντες] Ioan. 4. 24. v.27. ὑπῆλθε] hactenus Codex H. St. nam quæ in hoc Themate sequuntur, ibi desiderantur. v.46. παιδίον, Esa. 9. 6. v.6. à fin. ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν] Ioan. 1. 14. v.3. à fin. Αὐτὸ ἐσκήνωσεν ἐν πόλει] vulgatæ editiones κατῴκησεν. v. eod. ἐσκήνωσεν ἐν Σοδόμοις] Genes. 13.

P.805. vers. 29. l. ἴσως ὅτι. Aliter aut verbum ἴσως redundaret, aut illa οὐκ αἰσθάνον] I.S.

P.808. v.4. Σὺ εἶ] Matth. 16. v.16. ver.29. eodem modo supra 801. v.42. 50. & hac ipsa pag. v.49. ἐκ τῶν θεοπνεύστων dixit; sed illud, ἐν ταῖς θεοπνεύστοις, habes infra pag 809. 35. & 3. à fin. p.817, vers. 53. 820. 34. 824. 45. quod hic etiam malim. v.31. ἐκ τοῦ κατηχητικοῦ [extat m. s. in Bibl Aug.

P.809, v.14. εἰ γὰρ] Rom. 5. 15. v.3. à fin. ταράττεται] Ioan. 12, 27, 13, 21. v. penult. ἐξουσίαν ἔχω] Ioan. 10, 18.

P 812.

Pag.812. v.51. προσάγον I.S. v.52 αὐτοῦ I.S.

P.813. v.11, vel cum C.V. legenem ὡς γὰρ, vel seq. v. cum I.S. διῃρημένον. 23, καὶ ἔσται] Esa.11,10. v.27, τὸ δὲ, τὸ προσὸν I.S. v.34. εἰ γὰρ μὴ ἑαυτοῖς. v.44. C.B. & I.M. λέγει γάρ· ἀλλὰ ἐ vbi verba illius epolæ desiderantur. vers.45, l. ὅτι δὲ ἀπορεῖ I.S.

P.816. vers.10. εἰς διαβολὴν αὐτῷ secet φύσεων I.S. vers.13, ἀπροσώπους αὐτὰς est, φύσεις I.S. v.17. ἐ ὁ κατ᾽) καὶ ὡς κατ᾽ .. καὶ κατ᾽ omisso articulo, Cod. A.S. v.20. ὑποκειμένας] melius ὑποκειμένας I.C. nec 2er m.s. quod mendum qui irrepserit, mari desino, quum idem alibi hoc in Orc acciderit. v.27, πρὸς τὸν βίον ξενωμένος καὶ τὰς Εὐέπτα, sed longè melius, πρὸς τὰ ξενωμένας. & infra confirmatur. v.30 γὰρ βία τῆς γνώμης ἐκείνου I.S. v.29. Cod. S. συγγνώμη ad marg. ἴσ. σὺν γνώμη. v.penit. δὲ θέλοντας] Hæc indubitatè ad 36. lineam pertinent, ita continuanda, συναφθῇ φρονήματι τοὺς δὲ θέλοντας ἰ. οὗ. ἰ. ἡ. ἰ. ἡ οὗ. οἱ. μεταθεῖ δὲ τῆ πλαίης. Deest verbum & participium, & fortasse aliæ quædam particulæ...S.

Pag.817, v.48, ἀρρήτῳ λόγῳ C.V.B.

P.820. v.3. τὸ εἰς ἀλλήλ.] Articulus abundat, I.S. v.44, καὶ συνδίων τῷ φύσει τῷ ἰατήρι προσόντων ι. τ. δ. id est, συνδίων τὴν δύναμιν τῶν ἰδιωμάτων προσόντων τῇ ἑκατέρᾳ τῶν φύσεων, I.S. v.5. à fin. ἀειπαρθένῳ Epiphan. p.224. ἀεὶ μαθητεύουσα κορείῳ Nonn. paraphr. cap.2. Ioan.

P.821, v.9. à fin. δύο λαμβανέτ] ὀρνίθια Leuit.5.7. Macarius homil.47. v.7 ὁ σωτὴρ Matth.17. 27.

P.824. v.5. οὐδ᾽ ὡς θεῷ I.S. v.41. clariùs dixisset, Χριστὸν εἰς ἄνθρωπον ἰδικῶς. I.S. v.46 ἀγνοίας] Naz. p.217. γινώσκει μὲν, ὡς θεὸς ἀγνοεῖν δέ φησιν, ὡς ἄνθρωπος. D. Ambros. Ego verò nihil ignorasse Filium dico: sec nostrum assumpsit affectū, vt nostra ignoratione ignorare se diceret. v.48. τὸ μὴ εἰδέναι τὰ μέλλοντα] idem ex Damasceno adfert Elias Cretensis commentario in 2 Orat. Naz. de Filio. vide & Epiphan. p. 3.7. v.3. à fin. ἐξαλεῖ γὰρ τὸ ἐπιτολὴν αὐτῶ τόμον καλέσωσι. I.S.

Pag. 825. vers.2. τόνου] M.M. sed C.V. & B. itémque I.S. & I.C. τόμους. vide supra Scholion ad pag.760. v.39. ῥήτορων vt in C.V. vel potius ῥήσεων, I.S. v.36. αἰχμαλωτίζ.] 2.Cor.10.5. v.50. l. παρεχώρει μὲν γὰρ τὸ στόμα. lectio marginis, & verbum quadrato inclusum ex C.V.

P.829. verf.2. M.M. προλαβὸν. C.V. & B. πρὸς λαβεῖν. vers.7. πρὸς τύπον ἀδελφοῖς ἀλληλουθεῖ· συμβουνῦ ἀπλωαιχιώτητι. I.S. vers. 24, vncis inclusa in Cod. A. S. redundant. vers.29, δεῖται καταστολῆς I.S.

P.832. v. 11, τοῦ τὴν ἐν χίονι στάσιν ἀθλήσαντος] id est, τοῦ στηλίτου, τοῦ πρώτου καταδείξαντος τὴν ζωὴν ἄσκησιν, Cedren. vide intrà p.880. v.4. vers.14, βασιλέα, ὑφ᾽ ἑκατέρου ἰδίᾳ I.S. vers.20. πρεσβεύουσι, I.S. ver.30. λόγοις] λόγος apud Græcos non Orationem tantum significat, sed in genere quamuis commentationem & scriptum. v.31, ὡς ἐδέξατο I.S. vers.39, μηδ᾽ ὡς Εὐτύχης, I.S. vers.40. ὅτι ἡ EN ΔΥΟ φωνή. Vnus Christus est δύο. nimirum θεάνθρωπος. vox φωνή, quod Dialecticis complexum. Duo enim verba vnum ῥητὸν I.S. v. vlt. & hic quoque legendum EN ΔΥΟ, I.S.

P.833. v.9, Cod. A.S. ὑποσταθεῖσα mendosè. v.6, à fin. δόγματα] μυστικὰ, Greg. Nyss. μυστικώτερα, Ignat. epistol.2. ζωὴν τελεία Nazian. βρῶμα D.Paulo 1, Corinth. 3, 2.

Pag. 833. vers.10. τὸ ἀγνοίας] Elias Cret. comment. in 1. Orat. Naz. de Filio.

Pag.840. v.11. αἰτλήσατε] Esai.12,3. v.31. C.V. & B. θεοσεβέστατε. v.51. εἷς γὰρ κύριος Ephes.4. 5.

Pagin.841. vers.9. γυναικὸς] Galat. 4, vers.4.

Pag.845. vers.36, τὸν θαυματουργὸν] idem qui paulo ante ὁ νεοκαισαρεὺς quod annoto, quum sciam non nullos id ignorare. Is à Suida Theodorus etiam dicitur. Eius metaphrasis in Ecclesiastem (ei namque tam D.Hieronymus, quàm Suidas adscribunt, extat inter opera Gregor. Nazianzeni: eiusdem vita, Greg. Nyss. autore, bis habetur in Biblioth. August. m.s. vers.38, l. καταφρονεῖν, quam mendam etiam in superioribus obseruauimus. I.C.

Pag. 848, vers. 16, Κύριλλος μίαν δοξάζει φύσιν I.S. vers.45. l. διακενῶν I.C. M.M.

Pag.849. vers.12. Γρηγόριος] Nazianz. Orat. 1. de Filio. vers.35. Πολέμων] Secutus est (D.Hieronymo autore) Polemonem dicendi charactere Gregorius Nazianz. viuóque se, Episcopum in loco suo ordinans, ruri vitam Monachi exercuit.

Pag.852, vers.19. C.B. A.S. M.M. μηνύοντων (de quo vide Scholion ad pagin. 1. ex Synesij m.s. Cod.) μηνυσῶν, C.V. vers.42. ἀνεχόμενα, I.S.

Pag.853. v.3. Ἰησ. χρ. χθὲς] Heb.13, 8. v.6, καὶ πάλιν ὁ κοινὸς] 1.Timoth.2.5. v.19. θεὸν ἐπὶ πάντων] Rom.9.5. v.22. κατὰ σάρκα] ibid.

& Roman.1,3. v.5. à fin. τὸ ἀσυνέτων M.M. I.S. v.54. τ̃ πνδμαζόμάχον) Μακεδόνιον, Naz. passim.

P.86 . v.5. à fin. ὡς ἐφ' ἡμῖν ἐστι τ̃ ἰδιώματων I.S. v.3. à fin. idem mallet καθισταμένοις. vers. vlt. αἱ ἰδιότητες ἀκίνητοι) Elias Cret. antistes Comment. in Orat. Naz. de Sp.S.

P.864. v.11. οὐδὲ κυρίως ὄν] vide Notas ad Philonis opuscula, ex August. Biblioth. Francofurti à Io. Vvechelo impressa, An. M. D. LXXXVI. vers.19. ἡ πλαστικὴ σοφία) periphrasis Filij. v.10, ἡ δημιουργικὴ δύναμις) τὸ ἅγιον πνεῦμα.

P.865. v.26. ἰσότητα διατέμνοντας] vt Arius. εἰς μοναδικὴν πενίαν συγκλείοντας] vt Sabellius. Naz. Orat.3. de Pace, & alibi. Basil. M. epist. ad Neocæsar. v.44. ἐν ἰδίοις ὑπάρχειν ἰδιότησι] Naz. homil. περὶ θεολογίας (quæ in libro manu exarato etiam περὶ δόγματος καὶ καταστάσεως ἐπισκόπων inscribitur) & περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματος.

Pag. 868. v.27. C.V. αἰώνιον] Sic Eunomium appellarunt, quod Filium patri dissimilem, déque nihilo ortum esse traderet. αἰώνιον τὸν υἱὸν τοῦ πατρὸς ὑπάρχειν, καὶ ἐαυτὸν εἶναι τῇ θεότητι πρὸς τὸν πατέρα, Epiphan.

P.869. v.4. à fin. l. συμφιλιάζομαι.

P.872. vers.32. τῷ θεολόγῳ] Ioanni, c.1. vers.14.

P.873, vers.6. αὐτὴ δηλοῦσα, I.S. v.4. à fin. πῶς δεῖ νοεῖν] ταῦτα γλαφυρὰ καὶ ἀξιοζήτητα, M.M. ad marg. v.3. à fin. εἶπεν] 2. Reg.24, v.1. μίσθωσε vt paulò inferiùs.

Pag. 876. v.1. ἐν οἷς ὁ θεὸς τοῦ αἰῶνος] 2. Cor.4, 4. v.3. οὐ δύναται] Lucæ 16, 13. v.4. ἐν τῇ α. παραλειπ.] 1. Paralip.21.1. vers.20. ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθε] Exod.12, 22. v.32. ἐπιβῆναι] Num.22, v.20. ver.33. ὁρμηθῆναι] Num 22, v.22. v.7, à fin. ἐν ταῖς καρδίαις] Ephes. 3. 17. διὰ τ̃ πίστεως. v.6. à fin. ὅσοι εἰς Χριστὸν] Galat.3, 27.

P.877, vers.4. ἐρριζωμένοι] Coloss.2, 7. v.24. ἴσ. μερίδιον οὐκ ἄτιμον. Sic *Tertullian.* Domitianus portio Neronis. &, Xerophagia, portio ieiunij I.S. vers.33, Τιμόθεον] De hoc Timotheo consule Sectarum historiam Leontij Byzantini. v. vlt. C.B. & A.S. εἰς ἓν καὶ χιλίους συγκεφαλαιωθέντος, μηδενός.

Pag. 880, vers 4. Συμεὼν] de quo supra. p.832 11. v.10. προσβάλλει] μὴ τ̃ αὐτὴν ἐπιχαρίαν I.S.

P.881. v.11. κατὰ Ἀγγελιτῶν] De his, idem Leontius, p.475. v.38. διαβιβάσας αὐτὸν ἐκ γαστέρος] Naz. Orat.2, de Filio. v.45. αἱθεροφανῆς φωνῆς] Ita M. S. l. αἰθεροφανῆς φύσεως. Scriptum videtur (inquit I.S.) φωσφ. ex quo conflatum φωνῆς. vers.9. à fin. τοῦ εἰς] Genes.3, 9. v.8. à fin. τοῦ ἐπὶ Ἄβελ] Genes 4. v.cod. καὶ Κραυγὴ Σοδόμων] Gen.18, 20. v.a fi. λεγεῶν] Marc.5, 9. v.pen. τί θέλετε] Acth.20, 32. v. vlt. l. ἀλλά γε μὴν I.S.

P.8 v.11. κατ' οἰκονομίαν] supra vide Scholi ad p.525, v.16. v.16. σὺ ἐγείρας τὴν ἀρχαίαν μου] Ps.68, 7. v.17. θεέ μου] libri editi θεὸς, ὁ θεός μου. Ps.21, 1. v.5. à fin. εἰς ἐμὲ) Luc.18, 15. Isidor. Pelus. lib.3. ep.94.

P. v.33. pro αὐτίδων in C B. & M.M. legis αὐτοῖς. v.35. σὺ δὲ ἀπελεύσῃ) Gen.15. v.15. lectio marginis ex libris impressis. v.4. libri vulgati ἐκλείπων & γέρᾳ Gen.25, 8. v. συνήχθησαν] Gen.37, 34. v.9. à fi. φησὶν] Gen.49, 29. Και ὁδ' ᾧ αὐτὴν] Vulg. edit. καὶ ἰδ. Deut.32, 51.

P.8, v.2. ἐγώ εἰμι] Exod.3, 6. Mat. 22, 32.

P.9, v.15, φωτικῆς] φωνικῆς I.S. illud sup. Timate 201, p.270, neque aliter Codd. Diochi calamo exarati. v.19, Διονύσιος] ὁ ἀρεοπαγίτης de quo suprà pag.1.

.892, v.3. ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Στεφ.] hactenus in Cod. A. S. Tomus pnus: duorum autem meminit in Bibliothecæ Gesnerianæ epitome I. Simlerus quoque. v.38. Ως ὁ βαπτιστὴς Ιωάννης Οὐβείου μὲν συνελήφθη] De huius conceptionis tempore agit D. Chrysost. hom. in Natal. Christi, quæ breui emendatior & auctior, quam anteà, recudetur cũ editissimi viri P. Pantini interpretatione. v.41. ἡ θεοτόκος] Chrysost. ibid. v.38, φιλλίᾳ δὲ οἱ ἑβραῖοι Νισὰν] Ioseph. l.3. Archæol. c.9, 10, μὲν Ξανθικὸν κατὰ Μακεδόνας, ἑβραίων δὲ κατὰ ἑβραίους, ὃς καὶ τοῦ ἔτους ἐστὶν ἀρχή. ...hcar. homil. 5. ὅτι μὲν πρῶτος Ξανθικὸς, ὁ ...λούμενος Απρίλλιος. v.41. Ιανουαρίῳ ἕ] ...piph. lib.2, contra Anoëtos, p.196. v.45. ἐξ ὀκτὼ καλανδῶν] Nicephorus lib. 1. Eccl. hist. c.12, & alij tam Græci quàm Latini.

P.893. v.1. ἀνθρωπόμορφον] aduersus Anthropomorphitas disputat S. Athan. dialogo 1. contra Anomœum Arianistam. Theodoret. q.20, in Genes. v.16. οἱ δερμάτινοι χιτῶνες] De his, Naz. in Natal. Christi. Epiph. p.236, 255. Theophylact. in cap.12. Lucæ. Theodoret. q.39, in Genes. S. Maximus iis verbis, quæ Dialogo 3. Cæsarij, fratris Greg. Naz. inserta sunt infra & 909, .5. v.30. ὁ παράδεισος] De hoc Basil. M. p. 43. v.51. οὐδεὶς ἀπολύει] Damascen. dialogo contra Manichæos.

P.896. v 21, τῶν θυρῶν εἰσῆλθε κεκλεισμένων] Ioan.20, idem Athanasius [nisi dialogos illos V. S. Maximo, τῷ Ομολογητῇ, adscribendos censeas, cuius in Operibus, vt alibi, sic in membranis Biblioth. August. leguntur] dialog. 4. Epiphan. p.27, 256, 338 431, 507. v.5. à fin. ὅτι πρὸ τ̃] vide Bas. M. hom.1. in Hexaëm. Theodor. q 3. in Gen.

P.897.

P.897. v.3. ταῖς γυναιξὶν ὁμιλήσαντες] Ex Hebrææ linguæ imperitia ortus hic error: per υἱοὺς enim τοῦ θεοῦ Genes.6. v.2. quidam intellexerunt ἀγγέλους: rectiùs Suidas (in dictione μιαιγαμίαι) Sethi, Enochi & Enosi filios: qui victi libidine, ad filias Caini sint ingressi, vnde Gigantes. v.8. ὅτι ψυχαὶ τῶν ἀμάρτ.] de hoc supra. v.16. σφαιρικός] vide supra Scholion ad p.24 v.4. v.27. ὅτι αἱ ψυχαὶ] S.Maximus id, rationibus è S.Scriptura petitis, negat cou illo fragmento Cæsarianis inserto, & Greg. Nyss. antistes libro de Anima & resurrectione.

P.900. v.39. ἐγαλακτοτροφήθη] Luc.11.27. Ign. ep.5.

P.901. v.8. à fin. περὶ Θεοφίλου [Isidor. Pelus. lib.1. epist.152. Synes. epist.66. v.7. à in. Ιω. τοῦ χρυσοστόμου] Isidor. eiusdem libri epist. 156. v. vltim. Ιγνάτιος] epist. ad Trallianos. v.eod. Κλήμης] Strom. 2. & 3. cuius verba citat Euseb. lib.3. Eccl.hist. cap.29. v.eod. Θεοδώρητος] lib.3. contra hæret.

P.904. v.12. Γρηγόριος ἐν ἐπιστολαῖς] Gregorij Naz. epistola ad Theodorum Tyanensem Philocaliæ Origenis libro præfixa in Cod. mss. Aug. legitur hæc;

ΘΕΟΔΩΡΩ ΤΩΙ ΤΑ ΤΥΑΝ.
ἐπισκοπουντι.

Εορτὴ, καὶ γράμματα· καὶ, τὸ κρεῖττον, οἱ προσθανεῖς τὸν καιρὸν τῇ προθυμίᾳ, οἱ προεορτάζειν ἡμῖν χαριζόμενος. τὰ μὲν οὖν περὶ τῆς σῆς εὐλαβείας τοιαῦτα. ἡμεῖς δὲ ὧν ἔχομεν τὸ μεῖζον, ἀντιδίδομεν τὰς εὐχάς. ἵνα δὲ τι καὶ ὑπόμνημα παρ' ἡμῶν ἔχῃς, τὸ δ' αὐτὸ καὶ τοῦ ἁγίου Βασιλείου: πυκτίον ἀπεστάλκαμέν σοι τῆς Ωριγένους φιλοσοφίας, ἐκλογὰς ἔχον χρησίμων τοῖς φιλολόγοις. τοῦτο καὶ δέξασθαι καταξίωσον, καὶ ἀπόδειξιν ἡμῖν δοῦναι τῆς ὠφελείας καὶ σπουδῇ καὶ πνεύματι βοηθούμενος. ἔρρωσο.

P.905. v.10. ἀπαρέγκλιτος, I.S.

P.908. v.8. Ιερεμίου] Thren.3. 33. Epiph. l.2, contra Adamantinos, p.245. v.33. οὐδὲ Ωριγένης] C.V. H.St. v.9. à fin. τοῦτο γάρ. v.6. à fin. l. ἢ A.S. H.St. v.vltim. σαρκῶν ἐραστής] πῶς ταῦτα, οὐ δέχομαι τὴν τοιαύτην ὁμιλίαν γενέσθαι, Scholion ad oram M.M. vide quæ ad pag. 8 7. v.3. adnotauimus.

P.909. v.44. ἵνα μὴ ἀθάνατον μείνῃ τὸ κακὸν] ἵνα ἡ τῆς ἁμαρτίας ἐγκοπῇ, Theodoret. vide infra p.916. v.19.

Pag. 912. v.28. H. St. αὐτὴ εἰς. vers.35. δημιουργὸν] τῇ τοῦ καλοῦ φυσῇ, Naz. homil. in Nat.Chr. v.49, τοῦ κακοῦ siue (vt Bas.M.) παντοίας κακίας ἐμοὶ προξένου. v.51. οἴδαμεν γὰρ] Rom.7. 14. v.6. à fin. ἐγὼ δὲ] D. Paul. ibid.

Pag. 913. v.3. C.V. & H.St. εἰσοικισθῆσαν, A.S. εἰσοικίσθη, M.M. εἰσοικίσαν, C.B. εἰσοικίσθη, I.S. εἰσοικισθὲν ἐν τῇ, vt pag. seq. v.25. εἰσοικισθεῖσαν εἰς. vers.5. Οὐ γινώσκω] Rom.7. 15. v.8. οὐ γὰρ ἐφ' ὑμῖν] vide Scholion ad pag. 266. 33.

Pag. 913. v.26. ἀπὸ τῶν] ἐκ τῶν κρυφίων Psal. 18.13. vers. 31. λογισμοὺς] 2. Cor.10.5. v. 43. γίνεσθε, καθὼς] 1. Cor.11.1. v.6. à fin. ἀνιδρωτὶ [quod & apud Platonem, περὶ τὸ ἰδίω τὸ ἱδρῶτ] C.V.& H.St.al. αὐ ἱδρῶτι & in marg. ἴσ. ἀνιδρωτί. ver.5. à fin. ad marg. H.St. ponitur ζτ', quo aliquid deesse, ostenditur. v.3. à fin, πανοπλίαν] Ephes.6. 13.

P.916. v.3. λογισμοὺς τι] 2. Cor.10. 5. v.5. ὅτι οὐκ] Ephes.6.12. v.6. οὐ γὰρ] Rom. 7. 15. v.19. διὸ καὶ] vide supra, 909. v.44. v.22. Οἶδα γὰρ] Rom.7. 18. v. 26. βλαστήματα νέα. v.28, ἐξ ἐπιπνοίας I.S. vers. 33. τῷ μὲν νόμῳ θεσπία] συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τοῦ θεοῦ κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον, Rom. 7. 22. vers. 45, ἀντιστρατεύεσθαι] Rom. 7, 23, vers. 47, σκιρρώσαντα] ita m.s. omnes, (quod in Cod. H.St. notatur tanquam suspectum) id est, ἀποσκληρώσαντα [ab ἀποσκληρος, quo Basil. M. vtitur homil. in 37. Psalmum:] nam & Hesychius σκιρρῶσαι per ἀποσκληρῦναι (velut ibi legendum) explicat: vnde ἡ ἐσκιρρωμένη φαντασία apud Iustin. Martyrem. *Phauorinus*, σκιρρωθῆναι φαμὲν, ἐπὶ τοῦ ῥύπου τοῦ σφόδρα ἐμμόνου καὶ δυσεκπλύτου, quæ verbi notio imprimis huc quadrat. Quare illud σκιρρώσαντα nihil fuit opus adnotari. Sed apud Philonem lib. περὶ φιλανθρωπίας, p.483. pro σκιρρωῦται malim cum m.s. August. σκιρροῦται) legere. v.3. à fin. εὐχαριστῶ ρυσθῆναι] Rom.7. 24. vers. vltim. προφήτης] Psalm.18, 13. v.23, Αγλαοφῶν, C.V. & H.St. etiam hoc loco. v.30, διὰ τὸ ἐνοικοῦν] ita & vetus Interpres, Rom.8, 11, alij διὰ τοῦ ἐνοικοῦντος αὐτοῦ πνεύματος, Macarius homil.5, bis, & homil.20.

P.920, v.17, H. St. χωροῦμεν. v.21, Οἴδαμεν γὰρ) 2. Corinth.5, 1.

Pag. 921, v. 1, τὸν τὸν κόσμον ἐν τῷ πονηρῷ κεῖσθαι) 1. Ioan. 5. 19, v.sequente τοῦ ὠκυμόρου) τοῦ ταχυπότμου Pind. Xiphilino ἰὸς ὠκύμορος: venenum, mortem accelerans. v. 24, οἴκησιν ἀναψυχὴν I.S. v.7, τὸ γὰρ οἰκητήριον) 2. Cor. 5. 2. vers. 11. διὰ πίστεως γὰρ) 2, Corinth 5, 7, v.13, καὶ οὐ σαφῶς) Negatiua οὐ redundat I.S. v. 15, ὅτι σὰρξ καὶ αἷμα) 1, Cor.15, 50, I.S. v.43, καθὼς ἐφορέσαμεν) 1. Cor.15, 49. v.45, Γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ) Genes. 3, 19, v.50, legitur etiam ζῆν. vers.vlt. καταποθῇ) 2, Corinth.5, 4. ἵνα καταποθῇ τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς.

P.924, v.4, ὅτι καὶ οἱ νεκροὶ) 1, Thess.4, 16. v.16, H.St.2. πυράγνος, H. St. & I.C. πῦρ, ἄγνος φυτόν: huius plantæ fit mentio Leuit.23, 40. Iobi 40, 17, vers.33. Ιωάννης)

Apocal. 20, 13. verſ. 6, à fin. ἀνὴρ μὲν γὰρ) 1. Cor. 11. 7.

P. 925. v. 4. ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν) Daniel 9, 23. v. 28. ὁ Μωσῆς δὲ καὶ Ἡλίας) Matth. 17. 3. v. 40. τοῦ εἴδους) Scholion. οὐ παρὰ τοῦτο. καὶ γὰρ εἰ καὶ μὴ ἐπὶ τοῦ εἴδους, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ συνθέτου σώματος τινος), ἀλλ' ἧττον τὸ αὐτὸ ἔσεται· ἢ οὐ τὸ αὐτό. τὸ μὲν γὰρ ἔχει λύπην, ὅτι πάλιν θνήξει, ὅπερ οὐκ ἔστι κυρίως ἀνάστασις· τὸ δὲ οὔ. εἴπερ τὸ εἶδος οὐ θνήξει πάλιν, ὅτι μηδόλως θνήσκει. M.M. ver. 42. πρωτότοκος] Coloſſ. 1. 18. Apocal. 1. 5. v. vltim. τὸ Σαραφθηνῆς] 3. Reg. 17. 22. v. eod. Σωμανίτιδος] 4. Reg. 4. Naz. homil. in Pentecoſten, Σωμανίτιδος, & in ſ. Σουναμίτιδος, quod Hebræo eſt vicinius.

P. 928. v. 33. ἐπινοίᾳ] οἷον, τὸ ζῶον ἀπὸ τοῦ χρώματος. τὸ γὰρ λευκὸν οὐ λιμῷ) [ἐνεργείᾳ] χωρισθῆναι τοῦ κινεῖν· τὸ ἀδύνατον οὐκ εἰωθε χωρίζεσθαι τοῦ φιλοσόφου· οὐ γὰρ ἐν βασιλείᾳ ὁ φιλόσοφός ποτε, Scholiaſt. ad 2. lib. Top. Boëthi mſſ.

P. 929. v. 1. τὸ παρὰ τῷ προφήτῃ Ἰεζεκιὴλ] Ezech. cap. 37. v. 8. H. St. ἐξυπνασκόντων. v. 10. idem ἄλλων ἐθνῶν. v. 20. Ἰώσηπ@] l. 7. de bello Iudaico, c. 18. v. 26, ἐνέπρησαν] hinc corrigendus & Ioſephus & interpres eius, apud quem ἐτήρησαν legitur, id eſt, *ſeruarunt*, pro *incenderunt*, v. 46. Σαμουὴλ] 1. Reg. 28, 11. Schol. δαιμόνιον ἦν τὸ παρὰ τῇ ἐγγαστριμύθῳ ἀναχθὲν, ἀλλ' οὐχ ὁ Σαμουὴλ, M.M. vide Iuſt. Mart. dialog. πρὸς Τρύφωνα, pag. 260. 26. & Reſponſ. ad Orthodox. q. 52. pag 328. edit. H. Commel. *Tertullian.* lib. de Anima, c. 57.

Pag. 932, verſ. 7. ἵνα αἱ ἀσώματοι [vox ἵνα] pro qua ἦν habet H. St.] vitio non caret. I. S. verſ. 14. ἑώρακε] τεθέαται, 1. Ioan. 4. 12. H. St. I. S. verſ. 22. αὐταὶ φύσει αἱ ψυχαὶ ... H St. verſ. 25. διὰ τοῦτο] εἰς τοῦτο γὰρ Χριστὸς καὶ ἀπέθανε, Rom. 14. 9. verſ. 27. ἐπὶ τῶν ψυχῶν καὶ ἐπὶ τῶν σωμάτων] Iſidor. Peluſ. lib. 1. epiſt. 222. verſ 44. τοῦ ξενῶνος] non legitur in Cod. H St. verſ. ſeq. idem, & C.B. 2, ἐκλαμβανόντων M.M. ἐκλαμβάνοντες. Locus vitioſiſſimus I.S. v. 9. à fin. διὰ τὸ μὴ ... κατὰ φύσιν] Iſidor. Peluſ. lib. 1. epiſt. 304. v. 8. à fin. Henric. Steph. verſ. vltim. l. περιβαλεῖν Henric. Stephan. I. S. verſ. eod. μυστήρια] Scholion, καὶ τὰ τῆς πίστεως λέγει μὴ βαλεῖν τούτοις, ἅπερ ἂν εἴη καὶ μυστικὰ· ἀλλὰ τὰ μυστικώτερα, ταῦτα γὰρ τοῖς ἐν τῇ πίστει τελείοις ἁρμόζουσιν. οἱ δὲ μὴ οὕτως οἰκονομοῦντες τὸ τοῦ κηρύγματος εὐαγγέλιον, οἱ καὶ πολλοὶ τυγχάνουσιν οἰκονόμοι, ἀλλ' οὐχὶ καὶ φρόνιμοι ῥηθεῖεν ἂν παρὰ τῷ δικαίῳ κριτῇ. διὸ καὶ τὸ κατ' οἰκεῖον τῶν ἠρημώδεται κατὰ πρώτην ἐκδοχὴν ἡ παραβολή. ἔχει δὲ ἄριστα καὶ ἡ μετ' αὐτὴν ἐπίσκεψις, καὶ ἀξίως τῆς διανοίας τοῦ γεγραφότος.

Pag. 933. v. 10. l. ὑπηρεσίαν H St. v. 11. pro ἡ εἰς πίστιν, lege ἡ εἰς Χριστὸν πίστις cum H St. v. 19. l. ποιητής ἐστιν.

P. 936, v. 3. ἐπέκεινα ὄντα κόσμον, H St. 2. v. 20. al. ἀπελῆς ἂν ᾖ. v. 9. à fin. ὦ παλιν. C.V. & H. Stat ὦ βάλε M.M. ὦ βαλε C.V. H. St. 2. id eſt, ἰδοὺ. aliis ἀβαλε. quod tamen frequentius τῷ διχομένων. quam τῷ περιβαλλομένων, I. S.

P. 937. v. 2. τῆς καταχρήσεως] C B. M.M. & H St μεταχρήσεως. I. S. διαχρήσεως. v. 9. C.V. ῥυθμόν. H. St. διρυθμον. v. 26. τὸ μὲν βρίθω] Gaza nomen hoc ait ἄκλιτον, quum βρίτα extet apud Heſych. βρίτη apud Clem. Alex. multitudinis numero. Sic à σπέος, σπέεσι, & à κνέφας, κνέφαι tertium fortaſſe caſum Apolinarius Pſal. 16, v. 18. & Pſal. 17. v. 24. v. 48. ἂν] vt h. l. ἂν in vno Codice, in altero ἐστι. ita p. 940. v. 28. pro ἐστιν in alio Cod. ἂν legitur, & p. 941. v. 14. v. 5. l. ἐκκεκλικέναι, cum mſſ. & I.C. vult enim iſte dici ἐκκλισίαν, quaſi ἐκκλινοίαν, à fuga voluptatum. v. 9. à fin. Ὅτι φησὶν ὁ ἄγγελος] πῶς τοῦτο φησ, ἄγει τοῦ θεοῦ, εἴπερ καὶ σὴ ἡ ζωή σοι δόξα, Schol M.M. v 7, à fin. l. μαλλινοῦ C.V. H. St. I.S. v. vlt. κατακοσμοῦσαν] Al. μετακοσμοῦσαν.

P. 940. v. 4 Κύριος ἔκτισέ με] Prouerb. 8. 22. Clem. Alex. Protrept. quem Scripturæ locum de Filij æternitate accipit Ignat. ep. 4. Naz. Orat. de Filio. Epiphan. lib. 2, contra Arianos p. 320. Damaſcen. lib. 4. c. 5, de orthodoxa Fide. Philo, lib. περὶ μέθης, paulo aliter citat, Ὁ θεὸς ἐκτήσατό με πρωτίστην τῶν ἑαυτοῦ ἔργων. Aquila ἐκτήσατο] με ... v. 30. ἀπὸ τοῦ αἰῶνος] Pſal. 89. 2. 4. v. 36. ἑξακισχιλιοστὸν] Quamuis multæ hallucinationes in his ſunt, quarum rationem, propter abſurditatem, non habuimus: hanc tamen iocularem præterire non potuimus. Vnus dies, inquit, ſunt mille anni coram Deo. Sunt autem à creatione ad nos, ſex millia annorum. Ergo ſex dies à creatione ad nos fluxerunt. In hebdomade, inquit, id eſt in ſeptima die, ſiue ſeptimo millenario deficiet mundus. Ergo, inquit, à creatione ad συντέλειαν κόσμου ſunt dies tredecim. Atqui debebat dicere, ſunt dies ſeptem. Nam pro ſeptimo millenario, qui debet accedere ſex prioribus millenariis præteritis, ipſe adiungit ſeptem millenarios. quæ profecto mira eſt hallucinatio, quæ nata eſt ex verbo ἑβδομάς, quod, vt eſt, pro ſeptem capit, & perperam item pro ſeptimo die vſurpauit. I.S. v. 46. Ἀμμον θελασσῶν] Siracid. 1. v. 4. à fin. ὁ μὲν γὰρ θεὸς οὐκ ἔστιν ὅτι οὐκ ἔστιν αἴτιος τῶν κακῶν ὁ θεός, docet Baſil. M. homil. integra. Chryſoſt. Orat. περὶ προνοίας. Philo lib. περὶ φυγάδων.

P. 941. v. 6. à fi. ad m. Codd M.M. & H St. 2. legitur,

legitur, ἐκ γὰρ τέτων κ, ὅτι τῆς σωματικῆς ποιότητος, δείξεις εἴπερ ἡ τῆς ποιοτήτων συνοδος τὸ σῶμα ἀποτελεῖ.

P.914. v.14, εἰ γάρ] H. St. 2. ἡ γὰρ. v.od. ἐξ ἡ πόλεως ἐκ ἐξ ἡ ναῶν I.S. vers. 36, πηγὰ τοπηγὴν ὑσίας] Οὔτε γάρ ποτε κακὸν ὅλως ῥίζα γεγονε κακίας, ὅτε ἀνυπόστατον κακὸν ἐστι, *Epiphan.* contra Basilid. & Manich. *Na.* in Nat. Chr. eiúsque paraphrastes, *Damsc.* lib.2, Orthod. Fid. c.46, qui eandem τ κακίας rationem ait esse, quæ sit τῆ σκότε: de quo idem lib 1. cap. 22, *Theodoret.* 17, in Genes. *Basil.* M. homil. 2, & 6, in Exaem. v.50. l. in marg. κακεῖν & κυκὸς.

P.948. v.5. H St. τα μάλιστα κτ τοῦτο τὸ ἔργον. v.34. Scholion, εἰ κτ ἡ ὕλην, ἀλλὰ κτ τῆς ποιοτήτων ἡ αἴσθησις ἐστὶ: ἰχνος οἱ ... γαν. M.M. vers.36, 37, 39. & p.949. v.4, τὸ ἐστιν in marginem reiiciatur: Id enim al Codd. pro ἀεὶ, vt superiùs pro αὖ, legitur.

P.949, v.7, Scholion ad marg. M.M. χρησιμον τὸ ἐπιχείρημα ὃ πρὸς τὸ δεῖξαι τὸ πεπονθὸν, τὸ κ, ἔχειν τῆς αὐτῆς ἀτόμων ζῶα πν, τὰ μὲν ἄτομα τῶν εἰδῶν τὸν λόγον ἔχον). ἐν ἀνάγκη ἢ τέτων τὰ εἴδη. v.45, δς κ, H. St. 2. I.S. vers. 5, à fin. ἀπὸ τῆς γραφῶν] Matth.19 11. 1.Cor.7,28, Ignat. epist.6.

P.952, vers.1. ἀτελεσφόρητα] ἀτέλεστα, Prouerb. 3,16. vers. 11, τέκνα] *Iephte*, Iudic.11, 29. vers. 21, γυνὴ] περὶ τὴν γονὴν, Isidor. Pelus. lib. 3. epist. 242, Symmachus verò αἰδεῖς, quo Hebraismus magis exprimitur. v.47, λέγουσιν ὄργανα ἐκδοῦσαι I.S. v.25. Βαβυλῶν γάρ, ταραχὴ ἢ σύγχυσις] Gen.11.9. ὅτι ἐκεῖ συνεχεε κύριος τὰ χείλη πάσης τ γῆς. Philo περὶ συγχύσεως διαλέκτων. v.4. a fin. τὴν ἰτέαν] Leuit.23. 40, & Esai. 44. v. pen. ἐς αἱ εἰς ἀρδην ἀποστείρωσιν] Plin. l.16. c 26. *semen salicis mulieri sterilitatis medicamentum esse, constat.* vers. vlt. ὠλεσικάρπους] frugiperdas, Plin. ibid. vt ὠλεσίκαρπος h. l. sit ἡ ὀλλῦσα τὴν γονὴν, ἢ γουν τ καρπὸν τῆς κοιλίας. Naz. Carm. κτ γυναικῶν καλλωπιζομένων, vers. 53. metaphoricè vtitur --ἡ ἢ τῇ χάριος, ὠλεσίκαρπος. Vide Homeri Interpretem Odyss. κ' & Theophrast. lib.3, de Plantis.

P.953. v.1, μὴ ἐπιλαθέσθαι νύμφην τὸν κόσμον] Ierem.2,32, v.5. σηθει] τὸ σῆθος Philoni, pag. 570. ἐν δὲ τιμημα τῇ θυμῷ. vnde illud Sophocleum.

Ἀνδρῶν γὰρ ἐσθλῶν σέρνον ἐμαλάσσετ').

Sed φρένες aliquando idem, quod διάφραγμα (quia hoc inflammatione affecto mens læditur) veluti Pind. Nem. Ode 7.

---χολωθεὶς
ὁ καρτερὸς Αἴας, ἔπαξεν διὰ φρενῶν
λευρὸν ξίφος.

v.8, Λαβέ μοι δάμαλιν] Genes.15,9. vers. 9. l. ζευγίζουσαν, κ, αἶγα ζευγίζουσαν, κ κριὸν C. V. H St. v.27, κ, ὑμεῖς] Lucæ 12,36. vers.30. ἀνακλινεῖ] Ibid. v.37. v.34. ἕξεις ἡμῶν τ ἡλικίας] Totidem Mundi huius secula quidam statuunt: primum ἡγεμονικόν, alterum θυμικόν, tertium ἐπιθυμητικόν. vide Suidam in dictione ψυχή, & intrà 569, 10. v.48, τ ἐσφῦ ἀναζωσαμένους] 1.Petr.1.13. v.50. σίκερα] Σίκερα, πᾶν τὸ δυνάμενον μέθην ἐμποιῆσαι πόμα, ὅπερ ἑβραίοις ὀνομάζειν συνηθες, Basil M. v.8. à fin. ἐγώ εἰμι] Ioan. 15, 5. v.5. à fin. Ἐκ γὰρ ἀμπέλε] Deut.32, v.32.

P.956, v.2, πάντη] H.St. ταύτῃ. v.11. διφόρεσαν C.B. H St. A S. δικαιοσύνης μᾶλλον) hæc sunt intricatissima I.S. v.19. H. Steph. ὀράσιως, γεύσεως, ὀσφρήσεως, quod postremum in cæteris m. s. desideratur. v. 33. τὸ γὰρ ἔλαιον τῇ δικαιοσύνῃ) τῇ ἐλεημοσύνῃ, τῇ ἐπιεία, Ioan. Chrysost. homil. εἰς τὰς ἰ. παρθένους. v.34. χρονισμόν) Matth.25,5. v.42. εἰς τ ἀπάντησιν) 1, Thessal.4,17. v.50. ἐκλεκτὴ τῇ Henric. Steph.

P.957. v.4, ἀφθάρτῳ. v.8, l. θύσας δι' αὐτὴν μόσχον τ σιτευτὸν) Lucæ 15. 23. ὃν ἡ δάμαλις Μαρία ἐγέννησεν, Chrysost. hom. εἰς τ ἄσωτον. v.35. ὑψηλήσαθαι, I S. v.37. ἡ τ πνεύματος ἑβδομάδος) de hac, Naz. homil. in nouam Dominicam, & in Pentecosten. Greg. Nyss. in Psal.6. Basil. M. lib de Sp.S. c.27.

Pag. 960, v.8. H St. ὑπωρόφιον, quo poetæ ferè vtuntur, Pind. Theocrit. Nonnus. v. eod. δίαιτη τῇ τῆς ἀνθρώπων) συνανθρωπικον, Bas. M συνανθρωπίζον. Aristot. v.9. ψαλμὸς) 44. v.11.13. v.17. C.B. περὶ παρθενία) Autor Etymologici, ὅτι περὶ θεὸς ἰδεῖν. vers. eod. C.V. & Henr. Steph. ὑπαλλαγην. v. 22. lectio marginis, αἱρετὸν, est glossema. vers. eod. διὰ τὸ αἱρεῖν) αὕτη μὲν γὰρ ἡ μόνον περὶ τ αἵρεσιν ὠνομάσθη, ἀλλὰ καὶ περὶ τὸ αἱρεῖν· (περὶ τὴν αἴσιν, in s. August.) αἱρεται γὰρ καὶ μετεωρίζεται, διὰ τὸ ἀεὶ τῆς ὀλυμπίων ἐρᾷν: κακία δὲ, ἀπὸ τῆ κάτω κακχωρηκέναι κ, καταπίπτειν τὰς χρωμένους αὐτῇ βιάζεσθαι, Philo. vers.26. Υἱός μου) Psalm. 2,7. vers.5. à fin. Henr. St. ἐπεὶ τὸ ἀτελεῖν.

Pag. 961. v.23 l. σκιὰ) Hebr.10. v.24. εἰ ἢ) H.St. ἡ ἢ εἰκὼν, τὸ ἀιδιον, αὐτῆς. v.26. ἐν τῷ Λευιτικῷ) cap. 23. 42. ἐν σκηναῖς κατοικήσετε ἑπτὰ ἡμέρας. hæc inde ἡ τῆς σκηνῶν ἑορτὴ dicitur, 2. Machab.10. aliàs ἡ ἑορτὴ τῆς σκηνοπηγίας, Deut.16. & 31.10. v.31, Iudic. 9 8 Suid. in *Abimelecho.* v.40, l. ἕως τις I.S. v.7. à fin. πατάξεις) φύλλοις συκῆς Gen.3.7. v.5. à fi. οἴνῳ χλευασθέντα) Gen.9.21. v.pen. Imperfecta oratio. videtur ita explenda; τῇ ἐπὶ τῇ συντελείᾳ τ κόσμου τοῖς ἀποστόλοις δοθείσῃ ἐξουσίᾳ.

P.964. v.8. ἐπὶ τὸ κρεῖττον (Matth.24, 32. v.9. τ ἱλαρότητα τ ἐκ τῦ οἴνε) Psalm.103,15,

verſ.13. διὰ τὸν καρπὸν τῆς ἐλαίας τὴν ἐπαγγελίαν] τὸ ἔλαιον καὶ τὸ ἐλαι⁊ παρώνυμα, id eſt, illud huius typum, tacit Clemens Alex. quoque, lib.2, Pæd cap.8 verſ..7, ῥάμνος καὶ ἄγνος] Etymologus idem aſſerit, apud quem & ſequentia leguntur de Iezabele, hinc redintegranda verſ. 20 τῇ παρθενίᾳ ταύτῃ, H.St. v.22. ἄγνος δὲ παρὰ τὸ διὰ παντὸς ἁγνεύειν] Dioſcorides lib.1. περὶ ὕλης ἰατρικῆς, cap.130, Galenus (Tomo 2, lib. περὶ τῶν ἁπλῶν φαρμάκων δυνάμεως, 6.) ἐπιχειρεῖ δὲ καὶ τὰς πρὸς ἀφροδίσια ὁρμὰς ὅ, τε πεφρυγμένος καὶ ὁ ἄφρυκτος καρπός· καὶ τὰ φύλλα καὶ τὰ ἄνθη τοῦ θάμνου ταὐτὸ τοῦτο δύναται δρᾶν. ὥστε οὐ μόνον ἐσθιόμενα καὶ πινόμενα πρὸς ἁγνείαν {Ald. ἄγνοιαν vitiosè} πεπίστευται συντελεῖν, ἀλλὰ καὶ ὑποστρωννύμενα. [διὰ] αὐτὰ ἄρα καὶ τοῖς Θεσμοφορίοις αἱ γυναῖκες Ἀθήνησιν ὑποστρωννύουσιν ἑαυταῖς ὅλον τὸν θάμνον. ἐντεῦθεν δὲ καὶ τοὔνομα αὐτῷ. vide Etymologum in Ἄγνος in Μόσχοι τε λύγοισι, & in ῥάμνος. verſ. 25, ὑπὸ ῥάμνῳ] 3.Reg.19 4, ibi edit.Plātin. ῥαθὰμ Chryſoſtom.homil.in decoll.Ioan. Bapt. ῥαμὲθ Cod.Auguſt. m.ſ vt quidam impreſſi, ῥαθιὰμ, alius m.ſ. Aug. ἀρκευθὶ ῥαθμέν· vbi fortè ἀρκεύθου legendum: εἶδος φυτοῦ ἀκανθῶδες Lexico m.ſ. ὄνομα δένδρου ἀκάρπου Scholiaſt. Theocriti. verſ.26, ὅτι τῶν φλεζόντων] hæc verba, tanquam præcedentium αἰτιολογία, in Etymologico adferuntur. v.28, ξύλον, ὑπὸ τῆς ἀρχιπαρθένου Χριστοῦ πεφυτευμένον τοῖς τῆς ἁγνείας ἀσπαζομένοις, Etymol. verſ.45, πεφυτευμένον ἀ. καὶ ἀ. ἐ. τ. τ. ψ. μολώπας] Pſalm.37, 5.

P.965. verſ.8. l. κοσμογονίας. ἀρχέτω γὰρ τῶν ἰχθύων] Geneſ.1, 26. v.11. περὶ τῆς χρατῆς] Daniel.10. v.13. ἀρχομένης (ἅπαγε) διηνυσ. I.S. v. 22. αἰθεροπόμενον] ὅταν τυπῶνται σωματικῶς, Naz. εἰς Ἥρωνα.

Pag.9:8. verſ.5. ἐν ἓξ καὶ μ' ἔτεσι] Gloſſema Chriſtianorum: hoc non dicit Ioſephus. I.S. verſ.18, κορβωνᾶς] Ioſeph lib.15. cap.14. κεραστρὶς: quibus & ſimilibus annotandis non puto fieri operæ pretium, quū autor extet: quare tam hoc loco, quàm alibi, excerpta quæcunque, Lectoris ſtudio cum editis relinquam conferenda. v. 32, l. Ἡρώδης προξένησε I.S. verſ. 33. ἅμα τοῖς idem. verſ.6, à fin. ἑλκώσεις ἐντέρων] lib.17. Archæol. cap.7. v.. à fin. ὀρθόπνοια τε ἄσθμα] πνεύματός τε ὀρθία ἔντασις ibid. quæ lib.1. περὶ ἁλώσεως cap. 21, eidem ὀρθόπνοια καὶ δύσπνοια. verſ.3. à fin, ἔτη σύμπαντα] ἑβδομήκοντα. quod forſan librarij culpa eſt omiſſum: in Vaticano etiam Cod. ſpacium vnius dictionis inter σύμπαντα & βασιλεύσας relinquitur. verſ. pen. ἑπτὰ καὶ λ.] Lib. 17. cap. 10.

Pag.969. v.4. à fin. οἰνοχόον] Τρικανὸ: l.14. cap. 19.

P.972, v.4, Τιβεριάδι] C.V. Μεσαίν. libri editi Μεσσαίν. verſ.18, l. ἐγεγαμηκὼς) συλλαμβανομένου καὶ, I.S. v 8. l. ὑπὸ ἱεροσολυμιτῶν, I.S. v.20. ὁ παῖς λαμβάνει] Lib.14, cap.23. v.21, Βαζαφάρνης, Ioſephus ibidem.

P.973. v..0. ἀπείλει ἄνδρα] Ioſeph. libr. 15. cap.9. διεχειρίσατο τὸν ἄνδρα. τότε δὲ πλείω μὲν ἢ πεντήκοντα γεγονὼς ἐτύγχανεν ἔτη. v. 31. Βιεννὰν οἰκεῖν τῆς γαλιλαίας] Βιένναν, πόλιν τῆς Γαλατίας, Ioſeph.lib.17, cap.15. monuit I.S. quoque, τῆς Γαλατίας vel τῆς Γαλλίας legendum eſſe. verſ.36, ἀδελφοῦ Ἡρώδου] Ioſeph. lib.18. c.7. Φιλίππου, ex hiſtoria Euangelica, I.S. v.42. Ιωσηπός φησιν] ibidem.

Pag 976. verſ.1. πρὸς Ιαιὸν] πρὸς Σεβαστὸν μετὰ τὴν Τιβερίου ἀρχὴν, idem Ioſeph. lib. eod. cap. 9. verſ. 6. εἰς τὴν Λουγδούνου. Nam dicebant τὰ Λούγδουνα, vt τὰ Βυρδίγαλα & ita ſupra apud hunc ipſum auctorem I. S. v eod. ἀϊδίῳ φυγῇ] Ioſeph. ibid. αὐτόν τε φυγῇ ἀϊδίῳ ἐζημίωσεν, ἀποδείξας οἰκητήριον αὐτῷ Λούγδουνον πόλιν τῆς Γαλλίας. verſ.13. τὸ Ιάκωβον in M.S. non legitur. v.18. μετὰ τοῦ ὑπερβολὴν I.S. οὐκ ἐπετίμησε] οὐκ ἐπέπληξε τούτοις ὁ βασιλεὺς, οὐδὲ τὴν κολακείαν ἀσεβοῦσαν ἀπετρίψατο, Ioſeph. v.29. τοῦ βυθῶνος] Idem l.19, cap.vlt. verſ.38. Δρυσίλα] Δρούσιλλα, Ioſeph. v.46. εἰς ῥώμην ἀπαίρει] ἐπὶ ῥώμης ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, idem. verſ.49, Φάδον] Cuſpium Fadum, ibid. verſ.53. δωρεῖται] Ioſeph. lib. 20. cap.5. verſ.7. à fin. Βαταναίᾳ] C.V. & B. Καταναίᾳ. verſ.6. à fin. Λυσανίου] Ibidem apud Interpretem *Lyſiæ* legitur, culpa librarij. pro *Lyſania*. v.4. à fin. προτιμηθεῖσι] προτιμηθῆναι θελήσαντι. v.pen. Φήλικι] Actor.24. v.24.

Pag. 977, v.1. Ioſeph. & Actor.25, 14. Βερνίκη. v.6. τὰς περὶ αὐτὸν δίκας δὺς I.S. v.7. ἐδημηγόρησεν] Actor. 26. verſ.18. Θρασοῦς λεῳ] τὸν ζηλωτὴν Ioſeph.lib.20, cap.8. verſ.24. τοῦ κυρίου] Ἰησοῦ τοῦ λεγομένου Χριστοῦ Ioſeph. ibid. v. 28. τὸν Δάμνεον] Δαμναίου, Ioſeph. verſ.30. Οτι Ανανίαν] lib.20. cap.8. idem. v. 36. ὀγδοήκοντα ἕν ἔτη] Ioſeph. ἓξ καὶ ὀγδοήκοντα ſcil ἀρχιερεῖς πάντες τὸν ἀριθμόν. v.41. ἀριστοκρατικῇ, idem. v.51. pro ἅμα τῶν ἐκ τῆς ἀρχιερείας haud dubiè legendum ἅμα ἱεροσύνῃ τῇ ἀρχιερείας. ſic enim Ioſephus, & τὴν ἀρχιερεία Ιωσεδέκην αἰχμάλωτον ἔλαβε. v.52, τξς'] hinc fortè corrigendus Ioſephus, qui υξς habet. v.6. à fin. εἰς αὐτὸν] Ἰησοῦς ὁ Ιωσεδὲκ, idem. verſ.3. à fin. υἱοῦ] τετρακόσια διετηρίας. v. pen. ὁ Μενέλαος ἐκαλεῖτο idem loquendi modus apud Ioſeph. v.vlt. καὶ ἀσυγχωρήσαντες] κ. τὸ παῖδα τῆς διαδοχῆς ἀπελάσαντες καθιστᾶσιν Ιάκιμον, Ioſ.

P.980. v.5. l. διεγνωσμένης τῷ θεῷ ναὸν παραπλήσιον τῷ Ioſ. v.11, Ιακώβου] Ιακάθου Ioſep. verſ.33. τὸ βίον, Αλεξάνδρα τε idem. ver.34. A.S. κατάκρεως vt Thucyd. li.4 Procopius, alij.

alij pro καὶ κεάτος, quo vsus est Iosep. Diuisim, C.B. M.M. vt Theocrit. Idyll.5. v.89. Δυσμβύων ὅσα χείρας ἐλωθήσατο κατ' ἀκρας. vide Suid.

vers.39. Βαρζαφαίνης, Ioseph. v. 40. παρθυλωῆς, Idem, fortassis rectiùs: am & Philo Parthos παρθυλωοῦς dicit, abi παρθυαίας: & ipsam Parthiam, παρθύλ. v.46. ὑκάπ τὰς ἐκ τῦ Ioseph. ver.51. ὃ κὴ τάδελφῆ idem. v.3. à fi. Τίτος ἐπυρπόλησεν, Ioseph.

P.981. vers.4. χρηστομαθίας] Vt epitoma Strabonis est χρηστομαθία ἐκ τῦ Στράβων@, id est, loci laudabiles ex Straboni Geographicis collecti: sic quatuor h libri Procli inscribuntur χρηστομαθία Γραμματικῆς Πρόκλυ, hoc est selecta aurea à Proclo ex Grammaticis. Nam quod Grammaticorum fuerit illa disputatio de generibus Poëmatum, vnus Diomedes testi erit ἀξιόπιστος, qui tertium librum suarum Institutionum Grammaticar. magna ex parte in eo consumpsit. His accessit opera Photij, qui ex illis Grammaticorum lectiis à Proclo, hæc ipsa quoque sepsuit. Fuerat autem Proclus studiosissimus τῶν Επιτομῶν, vt eius auditor, & in professione Platonicæ scholæ successor, Marinus Neapolitanus in eius vita obseruauit. Nec mirum: didicerat enim à puero studiosissimè Mathematicas apud *Heronem*, quæ contentæ suo puluere erudito τὰ σεμνά redoliant. & Hero ipse, vt ex eius monumentis apparet, breuitatis fuit amantissims. Hinc illa Procli στοιχείωσις [in Bibl. Au.] admirabilis Theologiæ Platonicæ, quâ nil breuius, nil in eo genere perfectis. Simillima huic & illa eiusdem, quæ vulgo circumfertur, & à Themistio primo de Anima videtur citari συνόψις τῶν περὶ κινήσεως εἰρημένων Αριστοτέλει, μαθηματικώτερα tamen: qua nil aptius ad librum VI. Physicorum Aristotelis: & alia eiusdem de Motu Theoremata planè percipiend. & memoriter retinenda. Quin & ad omnes scientias certo cognoscendas, & fideliter memoria conseruandas, nulla epitomæ ratio accuratior nec sensibus Aristotelis intimis congruentior. Sed hęc copiosius in commentariis de vsu Logicæ. *Pe. Ioannes Nunnesius.* Alias eiusdem Nunnesij Notas, vt & Andreæ Schotti δευτέρας φροντίδας, in hanc Procli Chrestomathiam seorsim exprimendas curabimus. ver.5. εἰς δέ.] Non nisi ex duobus libris hoc fragmentum A.S. ait concinnatum esse. v.30. A.S.I. Φημονόη, Pausaniam in Phocicis secutus. Clem. Al. Str.I. φασὶ τὸ ἥρῷον τὸ ἑξάμετρον Φανοθέαν τὴν γυναῖκα Ικαρίου. ὁ δὲ Θέμιν, μίαν τῶν Τιτανίδων, ἀδρεῖν. Plutarch. lib. περὶ τῦ μὴ χρᾶν ἔμμετρα νῦν τὴν Πυθίαν, hunc primum ait fuisse auditum versum Heroicum, Συμφέρετε πτερὰ οἰωνοὶ, κηρόν τε μέλισσαι. ver.37. ὁ Ομηρος ποιητής] ὁ ποιητὴς Ομηρος, μυρίων ὄντων ποιητῶν, κατ' ἐξοχὴν λέγεται) κὴ τὸ μέλαν, ὃ γράφομεν, καίτοι παντὸς [m.s. πάντως] ὃ μὴ λευκόν ἐστι, μέλανος ὄντος [μέλαν ὄντος, m.s.] κὴ ἄρχων ἀθήνησιν ὁ ἐπώνυμος, κὴ τῶν ἐννέα ἀρχόντων ἄεισος ἀφ' ὧ οἱ χρόνοι καταριθμῶν), Philo lib. de Abraam. εἰωθότων ὅτως τῶν ἀνθρώπων ἐνίοτε τὰ προῦχοντα τ ἐν τοῖς γένεσι τοῖς τ γένους προσαγορεύειν ὀνόμασι. καθάπερ, ὅταν εἴπωσιν ὑπὸ μὲν τῦ ποιητῦ λελέχθαι τόδε τὸ ἔπος, ὑπὸ ἢ τ ποιήσεως τόδε. πάντες γὰρ ἀκούομεν Ομηρον μὲν λέγεσθαι ποιητὴν, Σαπφὼ ἢ ποιήτριαν. ὗτοι ἢ κὴ ἄθεα λέγουσιν ἐξαιρέτως τ λίοντα, ἃ ἄλλα τοιαῦτα κατ' ἐξοχὴν ὀνομάζουσι, *Galenus* libro ὅτι τὰ τ ψυχῆς ἤθη τ τῦ σώματ@ κράσεσιν ἕπεται). v.43. ἐπικὸς κύκλος] de hoc consule Is. Casau. Animaduers. in Athen. lib.7.c.3. v.vlt. Στασῖνον] Is. Casaub. ibid.

P.984. v.13. Καλλίνοον vel Καλλίνου, Terentianus Maurus I.S. vers.40. προσῴδιοι] Philo lib. de vita Theoretica extremo, πότε μὲν τὰ προσόδια [m.s. προσῴδια] πότε ἢ στάσιμα, στροφάς τε τὰς ἐν χρείᾳ κὴ ἀντιστρόφους ποιούμενοι. Plutarch. vita Æmilij Pauli, μέλος ἢ προσόδιον κὴ παιανικὸν, ἀλλ' ᾠδὴ μαχομένας ἐπιδεικνύντες αὐτὸς ῥωμαῖοι προσηγαλλόμενοι. quibus in locis rectius per o scribi existimo, ab ὁδὸς, quam per ω, ab ᾠδή: quum præsertim etiam Grammatici παρὰ τὸ προσιέναι deriuent. v. 50. ὑποσολικά] Is. Casaub. Animad. in Athen. lib.14. cap.7. vers.7. à fin. ὕδειν I.S.

P.988. v.3. πυῤῥίχην] Lucian. vnde πυῤῥιχίζειν & ὁ πυῤῥιχιστὴς apud eundem.

P. 989. v.12. τὰς μὲν κόμας καθιεμένος. I.S. v.42. μετὰ ἀθαλῶν, idem. v.45. ἀρξαι δὲ Θησέα] Plut. in vita Theséi.

P.992. v.6. ἐπιμελείας] Subaudiendum ἔχει, aut aliud huiusmodi verbum, *Frider. Sylburgius*: cuius in hæc Procli excerpta Notæ cum Apollonij Alexandrini Syntaxi sunt Francofurdi apud Vvechelos editæ Anno M.D XC.

P.993. v.37. γῆ μὲν κάνεον] Plut. lib. περὶ φυγῆς. v.3. à fin. πνεῦμα γὰρ θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τῦ ὕδατ@.] Alij Spiritum sanctum, alij τὸ ἀέρος τ φύσιν, id est, elementum aëris intelligunt: vt videre est ex homil.2. Basilij M. & Theodoreti quæst.8. in Genesin.

P.996. v.12. σὺν ὑγιαρῷ] Epiphan.l.2. contra Paul. Samosat. vide August. lib.11.c.9. & 19. v.32. Απολλωνίου βίος] Dictum iam supra, typis Aldinis impressum esse. v.48. τοῦ τῦ I.S. ibid. ad oram Cod. M.M. legitur, σημείωσαι τὸ σολοικοφανές. πολλὰ ἢ τοιαῦτα διήρηται ἐν τ τῦ Φιλοστράτου γραφαῖς. χαίρει γὰρ τοῖς τοιούτοις, εἴπερ τις ἕτερος τῶν σοφιστῶν.

P.997. verſ.11. τοῦ Καυκάσου] τοῦτο τὸ ὄρος, ὁ Καύκασος, ἐς ὅσονδε ὕψος αἴρεται, ὥστε δὴ αὐτοῦ τὴν μὲν ὑποβολὴν ἔτι ὄμβροις ἔτι νιφετοῖς ἐπιψαύειν ποτὲ· τὴν γὰρ νεφῶν αὐτὰς ἁπασῶν καθυπερτέρας ξυμβαίνει εἶναι. τὰ δὲ μέσα, μέχρι τῆς ἐσχάτων χρόνων ἐμπλεα διέμενεῖς ἐστί. καὶ ἀπ' αὐτοῦ οἱ πρόσοδοι ὑψηλοὶ ἐς ἄγαν τυγχάνουσιν ὄντες, ὕδωρ τι καθαρώτερον τῶν ἐν τοῖς ὄρεσι τοῖς ἄλλοις σκοπεῖν. τῶν δὲ τοῦ καυκασίου ὄρους πρόποδων οἱ μὲν πρὸς τε βορρᾶν ἄνεμον καὶ ἥλιον δύοντα τετραμμένοι, ἐς τε Ἰλλυριοὺς καὶ Θρᾷκας διήκουσι. οἱ δὲ πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον καὶ ἄνεμον νότον ἐς τὰς διεξόδους ἐξικνοῦνται αὐτάς, αἵ τε τῇδε φύσκομένα Οὐννικὰ ἔθνη ἐς γῆν τὴν τῶν Περσῶν καὶ Ῥωμαίων ἄγουσιν· ὧν περ ἀτέρα μὲν Τζὺρ ἐπικέκληται· ἡ δὲ δὴ ἑτέρα, πύλη ἐκ παλαιοῦ Κασπία ἐκλήθη, Procop. lib.4. de Gotth. verſ.39. νύσιος γὰρ] ἀπὸ νύμης τῆς ἀραβίας νυσαῖον τὸν Διόνυσον ὠνομάσθαι autor eſt Diod.S. lib.I. & lib.III. ἀπὸ τοῦ πατρὸς ἐκ τοῦ τόπου Διόνυσον προσαγορευθῆναι. & initio libri IV. τυχεῖν τῆς προσηγορίας ταύτης ἀπὸ Διὸς καὶ νύσης. verſ. pen. l. οἱ περὶ Ἀπολλώνιον I.S.

P.1000. v.15. C.B.& A.S. Πάρη] Max Tyr. λόγῳ λη'. verſ. vlt. ἀπόντα τι ὀμβρητῆς] Sic certa virtus eſt Eryngij, de quo Plutarch. τὸ ἠρύγγιον, ſiue (vt idem in Sympoſiacis appellat) τὸ ἠρύγγιον μιᾶς αἰγὸς εἰς τὸ στόμα λαβούσης, ἅπαν ἵστασθαι τὸ αἰπόλιον, ἄχρις ἂν ἐξέλῃ προσελθὼν ὁ αἰπόλος.

P.1001. verſ.8. Philoſtratus lib.3. cap.1. ἐν μυχοῖς τοῦ ὄρους, ἐπὶ αὐτοῦ κεῖσθαι. v.11. ἐπιτίθεται] πιθήκω λέων, νοσῶν] Horapollo lib.2. Hieroglyph. cap.76.

P.1004. v.4 l. πυρσή τε ἐκ σφιγκωτὸς, criſta ſcilicet, quam λοφίαν vocat, I.S. v.30. ἐπιβάλλων τῇ χειρί, I.S. v.35, ἀπαυγάζουσι χαίτην idem.

P.1005. v.11. à fin. κύφοι] ἐπίκεισιν, ὡς λέγομεν καρπούς καὶ ἀκροβολίνους, margo M M.

P.1008. v.10. l. ἐς πηγάδας C.B. A S. I.S. v.15. διφθέρας δὲ τούτας I S. v.17. ἰχθύων ἰδιωτῶν idem. verſ.21. ἐπιχεῖσας I.S. verſ.26. χαλεπῶς Στείλα τὰ ἑαυτῆς τῆς νήσου τετραμμένα πρὸς τὸ πέλαγος. Ετι μὲν idem. verſ.30. θάλατταν αὐτῶν idem. v 34. ἀλάβαστρος [ὁ ἀλάβαστος Plut. in vitâ Timoleontis, & epentheſi literæ ρ ἀλάβαστρος, 4 Reg.21, 13. ὁ ἀλάβαστρος, Clem. Alex. lib.2. Pæd. cap.2. τὸ ἀλάβαστρον, Theocr. Idyll. XV. verſ.114. συρίου μύρου δ' ἐκ τινῶν. Schol. v.6. à fin. ἄβυσσα] aliis ἄβυλα dicitur I.S.

Pag.1009. v.20. ἀνίσοι μέσοι, Idem. ver.26. μονάρραφοι] De his Plut. in vita Sertorij, Diod. Siculus lib.3. Plin. lib.6. cap.32.

Pag.1012. verſ.18. l. μεσὸν ἐστὶ ἐκ θεῶν. Τῆς Ατλαντικαι I.S. v.penult. l. ξυνιὼν ὅ πρὸς τῇ ἰνδῶν ἀμφω προσίυται συντιθέμενοι I.S.

P.1016. v.8. ἐφ' ἁμαξῶν πεπολισμένοι, I.S. v.11. Νασάμωνες] Νασάμωνες, Dio Chryſ. Orat.72. Νασαμῶνες, Diod.S. lib.3. Strabo lib.2, & 17.

P.1017. v.12. ἔφη] ἀναγράφει C.V. ver.eod. ἐκεῖνον M.M. verſ.33. Καὶ Πυθαγόρας] Hæc linea cum ſequentibus multum tenebrarum habet: quare ipſe Philoſtratus conſulatur initio libri primi. verſ.35. ὑπήχησαν, obſtrepuerunt, I.S. qui multa hic non benè cohærere, mihi teſtis eſt. v.39. ἰσομετέχων ἃ τι τοῦ περὶ αὐτὴν κύκλου. καὶ γὰρ τὰς προσφερεῖς Idem. verſ.44. τὰς πτέρυγας (ὥσπερ εἰώθασιν) ἐγείρας, ἀθρόον ᾖσαν] ὅ καὶ γὰρ τι πεφυκὸς ἀνθρώπων ταῖς ῥισὶν σύμφυτον, ὥσπερ τοὺς κύκνους φασὶ ταῖς πτεροῖς, Dio Chryſoſt. vide ſupra 355, 30, & infrà pag. 605, 1. v.48. ἰφεσγετο. σκωπόλαι] ne mireris Lector, hæc ita confusè impreſſa eſſe: neque enim aliter M S. neque hæc niſi fragmenta ferè, id eſt, elegantiæ ſeu floſculi ſunt ex tota Oratione decerpti. velut ſequens locus, integer apud Philoſtratum ſic legitur, ζυφῆς τι γὰρ μέλλοι ἄλλο) σκωπόλαι & quæ ſequuntur.

Pag.1020. v.51. τὰς ἰχθύας πικτιδας, φθινοῦσας] Herodot. Thaliâ. Baſil. M. homil. 9, in Hexaëm. & hom. contra Fœneratores contráque Inuidiam. Iſid. Peluſ. lib.1, epiſt. C.V. v.53. multa hic trunca, quæ ex Philoſtrato ſarcienda.

P.1021. v.14. ἄλλα, ἃ ἰάσιως I S. v.15. τὰς ἐν ἄλλοις χρόνοις] idem ſupra 1004. ver.46. ἀσπάλιος per ī in penult. Plut. vita Theſei & Oppianus lib.5. ἁλιευτικῶν. v.vlt. v.49. ξυμβόλων I.S.

P.1024, v.10. à fin. ἀμηχανεῖ I S v.vlt. ἐπισταμαι εἰδέναι φησὶν ὁ Ἀπόλλων] Baſil.M. hom. contra Sabellianos, ψαμμόσιον ἀλλοτρίων, [apud Herodotum lib.1.]

Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν καὶ μέτρα θαλάσσης.

Pind. Olymp. Ode XIII —ὡς μὰν σαφὲς
οὐκ ἂν εἰδείην λέγειν
ποντιᾶν ψάφων ἀριθμόν.

verſ. eod. ὁπόσα ἀριθμῆσαι] ὅπως ἀριθμήσαι I.S.

P.1025. v.36. κυβισταν ἐπ' ὀρθὰ ξίφη] κυβιστᾶν, Chryſoſt. epiſt.18 ad Olympiadem. εἰς μαχαίρας, Ælian. epiſt.16. Iſidor. Peluſ. lib.3. epiſt.65.

P.1028. v 28. ἰσιδώρου βίος] Hanc Iſidori vitam ſcripſiſſe Damaſcium partim liquet ex iis, quæ ſupra leguntur pag.408. v.32, partim ex Suida, partim denique ex infrà poſitis, p.1045. v.5. à fin. 1072. 20. v.41. ἐκ φίλων, ἀντὶ τοῦ φίλον] hæc abundant. pertinent ad p.1033. v.17. I.S. videri Scholion, ad marg. Cod. H. Steph. annotatum eſt.

P.1029. v.3. ἰσοπρεσβεύων I.S.

Pagin. 1032, versu 8, τὴν κακίαν ἐπιτωθάζεις] Basil. M. homil. in Psalmm LXI. πολλοί εἰσιν, οἱ τὰς πονηρὰς πράξεις ποιούμενοι, καὶ χαίροντα μὲν τὸν δοξαστήν ἔχοντες, τὸν δὲ αἰσχρολόγον, πολιτικόν· τὸν πικρὸν καὶ ὀργίλον τῷ ἀπαρρησιαστικὸν ὀνομάζουσι· τὸν φειδωλὸν καὶ ἀκοινώνητον, ὡς οἰκονομικὸν ἐπαινοῦσι· ἄσωτον, ὡς ἐλευθέριον· τὸν πόρνον καὶ ἀσελγῆ, ἀπολαυστικόν τινα καὶ εὔθυμον· καὶ ἁπαξαπλῶς πᾶσαν κακίαν ἐκ τῆς παρακειμένης ἀρετῆς ὑποκορίζονται. v. 10. lege [δοκεῖ μοι ταῦτα ἐξ ὑμῶν ἀφαιρεῖσθαι] Scholion ad marg. H. S. ἐν τῷ μετώπῳ ἦν τοῦ παλαιοτάτου βιβλίου, ὃ μεταγράφοντες καὶ τοῦτο ἐντὸς τέθεικεν. Id est verba hæc (vncis inclusa) fuerunt in frote paginæ in libro vetere, at scriba in contextum reposuit. v.27. lege καὶ τὸ μὲν πρῶτον μάλιστα κατὰ λόγον ἦν αὖ τις. v. 31. post οἰκτρὸν quæ desiderantur, suppleri ex Suid. possunt; τὸ δὲ κατὰ θυμὸν &c in dictione ψυχή, vbi locus hic ἀμφοτέρως adfertur, uanquam & infra p.1064. v.25. v.31. ὁ δὲ πρὸς τῇ ἀληθείᾳ. Et hæc leguntur, in vocabul. ἀφέλεια, apud Suidam. v.38. διαθέτης] i est, διοικητὴς, ἐπιμελητὴς idem in loci uius mentione. v. 49. προλαβὼν] παραλαβὼν vel προκαταλαβὼν, I.S. v.7. à fin. l. φαινομένην ἀπειρίας, idem. v.6. à fin. Οὐ δοκεῖν δὲ] verba Æschyli de Amphiarao.

P.1033. v.1. ἐνθ' ἀρετὴ δ[ια]φανὴς] ἀνδρῶν I.St. I.S. v.16. ἐκ δὲ αὖ ξένων] hæc planè suntquæ pag.1028.loco alieno leguntur, ἐκ ξένων, & glossema, ἀντὶ τοῦ ξένον, id est, συγχεῖται I.S. v.12. ἀρχόμενα & v.20. ἀγχίνοιαν] vide Sid. v.26. al. ὑπογραφεῖ. v.10. à fin. ὡς ἔφη Πίνδαρος] Pind.Pyth.Ode 3.

P.1036. v.31. θεῶν ἀγχιθέου] Lucian in Demosth. τῶν ψυχῶν ὅσαι ζῆλος ἰσχύς, καὶ θεῶν ἀγχίθεοι, φησὶν ὁ τραγικὸς [Euripid.] vide suprà 1032. v.29.35 Μαρῖνος] suprà 412. v.43. ἱερατικὰ τὰ τοῦ διδασκάλου] ὑπομνήματα εἰς τὸν διάλογον, Suid. in Marino, quæ veba glossema esse arbitror. v.47, H St. ὀρφικῶν, & alteram lectionem in margine: sed I.S. τῇ ἀληθείᾳ κατὰ μίαν ἰδὲν μὲν ὁρωμένην πορείας συναλείφομένοις. v.49. τυφλοῦ τὴν ὄψιν ἀγομένου idem. v.8. à fin. al. περιεσπασμένα. v.7. à fin. λόγον. ὁ εἰδώς, ὁ λέγω ὡς μηδὲ HSt. vers.vlt. βεβιωκότας idem. v. penult. ὕδως ὕπερ ἦν] Suid. in ἀπεραμων.

P.1037. v.11. τὸ παλαιὸν παροιμίας] Arisot. lib.1. Rhet. c. de voluptate, ἧλιξ ἥλικα τέρπει. Aristænet ἥλικα γὰρ δεῖ, καὶ ὁ παλαιὸς λόγος, τέρπειν τὸν ἥλικα. v.13. εἴποις δ' ἂν] videtur Scholion, vsque ad ὅτι φυλακεῖα. v.8. Henr.St. & Suid. φυλάκια. v.24. τὸν [illegible] H St. ἀξίωσει. v. 48. τὸ ἱερατικὸν θεῖον, idem. v.vlt. H.St. ἀπαλλάττεσθαι φοβεῖσθαι διδυμαῖς.

P.1040. v.3. καθειμένην I.S. ita etiam Suid. & H St. v.24 H.St. Ἀττάλας. A.S. & H St. 2. Ἀπάλλας. M. M. Ἀπάλλας. v.25. ἐρρύη H. St. v.29. τὸ δὲ παραλογώτατον, ὅτι, φασιν, ἐπειδή. v.38 H. St. ὅτι ταῦτα τὰ μὲν. I.S. ὅτι τὰ μὲν ἄλλα. v. 40. οὐκ ἐπὶ μακρὸν, idem. v.46. οὐδὲ ἀειρομένας H.St. v.penult. κατήνυσαι I.S.

P.1041. v.2. ἀλλὰ καὶ τῶν ἀεὶ I.S. vers.eod. Ἀτίλας H.St. v.4. Βαλίμερις] solus M.M. hic Βαλίμερις. v.25. ἀλλὰ τὸ θεωρεῖν Henr. St. v.44. Ὅτι τὸ διὰ τὸ νεφῶν] I.S. H.St. Scholion ibi in Cod. M.M. ἀεὶ τὸ διὰ τῶν νεφῶν μαντικῆς, ὅτι διὰ γυναικὸς Ἀνθούσης καλουμένης εὕρηται, καὶ ὅπως, καὶ ὅτι ἐπὶ τῶν ἡμερῶν τοῦ βασιλέως Λεοντ[ίου] τοῦ Μακελ.

P.1044. v.3. ὅτι τὸ Σωθιν] Horapollo l. 1. cap.3. Plutarch. lib. de Iside. v.8. Τινὲς ἐλθεῖν] Nouus paragraphus. v.9. ἱερῶμα] ἀνάθημα ἢ ἄγαλμα, ὡς Θουκυδίδης λέγει, Schol. in Codd. H.St. & M. M. v.15. ἀνακύπτει] H.Steph. ἀνακαλύπτει ibid. αἰνιγμα] δὲ καλούμενον μύστιν, διὰ τὸ σχῆμα πτερῶν ἔχειν, ὡς ὁ ἁλικαρνασσεὺς Διονύσιός φησι, Scholion H.St. & M.M v. 18. οὐκ ἐπιεικῆς] vide Suid. in Ἑρμείας. vers. 5. à fin. ἀνεκάλει] αὖ ἐκάλει H.St. v.4. à fin. idem ὑποκορισμὸν περὶ διηρθρωμένην τὸ & H.St 2. ὑποκορισμὸν, καὶ διηρθρωμένην περὶ τὸ.

P.1045. v.18. πλήρες φιλοσόφου H. St. v.25. De Superiano & Lachare, Suidam consule. v.40. Ὅτι φησὶν ὁ συγγραφ. α. τ. Α. ἴδοι H.St. v.49. ἐς τὸ Κυεῖνυ] H.St. Δαεῖνυ & Δαεῖνυ, sed illud Κυεῖνυ in 2. Cod. v. vlt. ἱεροκηρυκίδας] vide suprà p. 993. v. eod. H. St. σανδάλια, H.St.2. σάνδαλα.

P.1048. v.3. ἐλόφου] Suid. v.6. Γιζειχεσι H St. v.48. ἐν τοῖς ἱερογλυφικοῖς] Horapollo lib. I. cap. LVI. quem etiam consule de Crocodilo, Æluro, &c.

P.1049. v.8. Ὅτι ὁ ἐν[ιαυτὸς] H. St. v. 15. Ὀσφραδίας ἐπὶ τῷ σώματι, idem. sed in marg. alt. lectionem. v.19. ἦν δὲ αὐτοῦ καὶ ὁ H. St. v. 30. τὸ Ῥώμης βασιλεία ἐλλιπεστέρα H St. v.32. περισταλειμένην idem. v. 41. τέχνην γραμματικὸς ὁ Παμπρέπιος] Suid. v.eod. οὐκ εἶναι] Nouus & hic paragraphus. v.45. τὸ διδόναι, ᾧ μάλιστα δεῖ τό H.St.

P.1052. v.1. οὐκ ἦν ἐν τῷ διαμείζουσιν I. S. & m.s. v.6. H St. ἰσχύς, δὲ ἰσχύς μὲν τὸ γένος Ἀλεξ. v.12. ἄλλοι, πολλὰ παράδοξα H.St. v.24. ἀσεβεῖ] H. St. ἄβιοι. v.39. H.Stephan. μαλάχης ἰδίαν] μαλάχην H. St. 2.

P.1053. v.30. ὁ Ἄττης] ὁ Ἄττεως: & Ἄττης, ιδος, Lucian. Diod.S. v.47, H.St. ἀπορράγη πρὸς τὸ βάθος ἤδη πολὺ τῶν ὑδάτων καὶ

P.1056. v. 4. μιλτόχρουν ἐνεζωσμένην, πορφυροῖς idem. v.8. αὐτὸν, ἀλλὰ πρὸς τὸ H. St. vers. 24. πρὸς ὄρει κατῳκισμένης τῷ Αργαρίζῳ καλουμένῳ] appellat Argarizum, vel potiusHargarizum, montem Garizin in literis sacris (Γαριζείν, Deut.11. 29. Iudic.9.7. Γαριζίν, 2. Machab.6.2.) dictum. Prima

syllaba vocula est Hebraica חד quæ mõtem significat. Ita sæpe Græci duas Hebræorum dictiones in vnam conflant: vt in *Euphrates*, & aliis multis. I.C. v.31. H.St. τῆς Ἀβρ. θρησκείας. vers.43. ὁ ἄριστος ἡγεμὼν] Tres istæ lineæ vt certum est huc aliunde inductas esse, ita vnde luxatæ sint, haud temere dixerim. I.S. v.47. καὶ τὸ τοῦ στόματος] Deest principium huius historiæ. & multa talia ἀκέφαλα καὶ ἀπλᾶ sunt in his excerptis περὶ Ισιδώρου. idem. v.3. à fin. καταγωνίζεσθαι] Lucian. Lexiphane, ἄλλως καταγωνισάμενοι.

P.1057. v.16. τὰς τῶν βουλῶν Hen.St. v.19. διαδόχων idem. v.33. Ἀσκληπιόδοτος. ὃς δ' ἤδη ἐμελέτησεν ἐπιμελοῦς ἀκριβείας. Repete ἐπ' ἄκρον. Deinde πηγὴ ἀναδιδοῦσα. Sed amplius deliberandum, nam hæc omnia valde suspecta, I.S. v.34. πηγὴ ἀναδιδοῦσα] In C.B. & H. St. est hîc initium nouæ periodi. & in Cod. A.S. ὁ Ισίδωρος intra duo puncta. ver.40. l. Ὑπατίας] ad hanc Isidori coniugem, Theonis Ægyptij F. extat epistola Synesij. De eiusdem fato, Suidas. v. 41. γεωμετρικῆς οὔση] I.S. H.St. v.pe. H.St. πολυμαθέστατος. v.5. à fin. H.St. δεινὸς δὲ ὤν. vers.4. à fin. περὶ αὐτοῦ ... idem. v.vlt. περιπένησι] Manifestus hiatus, sed eiusmodi scopæ dissolutæ in tota pagina sparsæ sunt I. S.

P.1060. v.38. H.St. ἐπὶ ταφῆς ὄντι τῆς θυμιαρίδος] ἐπιτάφιον θυμιαρίδι φέρων. sed omnia suspecta, ἐλικτὰ καὶ οὐδὲν ὑγιές, I.S. v.42. H.St. τῶν μέσων. v.à. à fin. ὑλικείας] Henric Steph. ἀπορείας, sed illud in altero. v.vlt. ἐπὶ τὸ πίσμαθηι. I.S. v.eod. H.St. βασιλέων. Ακήσεως.

P.1061. v.10. ... idem. v.12. ἐπιφυομένοις I.S.

P.1064. v.15. H.St. ἀπελύσατο. v.19. ἠφίει idem. v.23. H.St. χρῆμα. v.24. εἰ γὰρ τινα δαίμονα] περὶ τοῦ ζῶντα δαιμονίαν ἔχουσα κἀγὼ ἐν Ἑλλάδι περὶ τὴν ἐγχωρίαν ἐν ζῷοις τοῦ πρεσβυτέρου μέρεσιν ἐμφαινομένην, περὶ οὗ καὶ ἔπειτά τινα παράδοξότερα ἔλεγον, σιωπῆς ἄξια μᾶλλον ἢ ἀφηγήσεως, Scholion M. M. v.27. τὸ δὲ Βαίτυλον, ἄλλον ἄλλῳ] C.B. M.M. & H St. 2. τὸ δὲ Βαιτύλων ἄλλον. v.39. H.Steph. ... πλὴν δυσσεβῶν ἀλλ' ὡς καὶ. v.41. l. ... Οὔτε (al. οὔ τι) ἤ τις ὢν τὴν H.St. ver.6. à fin. H.St. ἀλλὰ τούτων μὲν τὸ ἰδιώτιδος ἄγαν ὀλίγα. v.5. à fin. l. προαιρέσεως. ὀλίγα est enim pars alterius fragmenti, quod apud Suidam in vita legitur Æsclepiodoti extrema, ταῦτα ἀναγεγράφθω μοι, χαρίεντα ὀλίγα αὐτὸ πολλῶν ἀποδιδόντι. v.3. à fin. l. οἰκείως. [Κρεῖσσμενον, Φ. Ω. Ρ. Π. Ε. Η.] eis vncis inclusa in vet. Cod. maiusculis literis. De quibus M. M. hæc ad me. Εἴμοι παρὰ τὸν ἡ πᾶσα τοῦ βίου τοῦ Ισιδώρου περιοχὴ, τάχ' ἂν ἦν ἀποδοῦσα τοῦ σκοποῦ ἐπὶ τῇ τῶν γέγραφας ὀνομάτων σημασίᾳ. τὴν ὧν ἀλλὰ τάδε γοῦν παρ' ἡμῖν δίχροιόν πως ἂν καὶ εἴη γε τοῦ μεταξύ. φωσφόριον σῆμα δηλοῦν τὸ ἱερὸν εἶναι, οἱ παρ' ἡμῖν ἱεροφορηθέντες ἱεροδόξονοι ἐπιστέων) , ὅπερ ἄλλως στρατείων λέγε). Ωσείειον δὲ, ὅπερ τοῖς ὤμοις ἐπικρεμάσαι ἑκατέρα τῶν ὤμων μέχρι ποδῶν, καὶ τοῦτο στολὴ ἱερά, ὃ καὶ οὕτως ὀφείλει γράφεσθαι. τὸ δὲ ρ̃ σημαίνει ἱερὸν, ἢ ἱερὸν δεῖν ἀναγινώσκεσθαι. v. vlt. Ἡγίας Hegiæ tribuit Suidas illud Comici, *Omnes sibi melius malle esse quam alteri.* ἕκαστῳ δὲ εἴη τὸ ἔφεσιν τοῦ ἀγαθοῦ πρὸς ἑαυτὸν μᾶλλον ἢ πρὸς ἕτερον.

P.1065. v.vlt. Ὅτι ζώντων ὄντων] vide p.1032. 26. & ibi Scholion.

P.1068. v.12. οὐσίᾳ] C V. A.S. & Suid. supra 1060. v.4. à fin. C.B. A.S M.M. εὐσέβεια. v.5. à fi. αἰδοῖ τε ἅμα καὶ δείμῳ ἰδεῖν H.St. illud ἰδεῖν legitur & in Cod. M.M. v. pen. πόνον] C. πόνον. vide Suidam in Salustio & in πόνος.

P.1069. v.2. l. λαμβάνει] I.S. v.26. H St. 2. M.M & C.B. ὑπερεφάνη. v.7. verba illa ἀντὶ τοῦ ἐμβλέπειν. ἀκριβῶς ἐπισκοπεῖν (sic H.St. pro ἀποσκ.) vncis includantur I.S. locum iterum ita explicat, ὅσαπερ μὲν μυριάκις παρὰ, ὡς φάναι τὸ ἔπος, ἅπαξ δὲ καὶ ὕπαρ ἐφάνη τὸ φάσμα περιορώμενον τῆς ἀνθρώπων ἐναντίως τῆς τῶν πολλῶν χρήσεως. οὐδεὶς ἐστὶν οὐ τὸ θεῖον ἐκπεφασμένον &c. Hæc sunt verba Historici. Ad illud ΠΕΡΙΟΡΩΜΕΝΟΝ, appositum glossema, ἀντὶ τοῦ ἐμβλέπον, ἀκριβῶς διασκοποῦν. Ad illa, ΕΝΑΝΤΙΩΣ Τ.Τ.Π.Χ. appositum glossema, ἀκώλυτον διέμενεν ὑ. τ. ε.κ.τ.γ.κ. vbi non solum glossemata in textum irrepserunt, sed etiam deprauata sunt. Sed ne sic quidem huic loco consultum est. Nam sequentia sunt ἀποσπασμάτια &, vt dixi, laceri corporis disiecta membra. v.9. H.St. καὶ τῆς ἀνθρώπων. v.15 συσκιῶν] F. συνδιασῶν), sed non temerè mutauerim. I.C. nam & hic aliud excerptum. v 19. ἐξέδωκεν ἱκνουμένῳ H.St. vide p.seq. v.17. v.13 l. ἀπέρρηξε, οὐδ' εἰς ἀφεσιν. συγκληθεὶς ἄπαιδα idem. v. 24. ἄπαιδα βίου] Suid in Hilario. v.36. m.f ἐπίτηκα, vt sup. 1056.1. Herodot. θυγατέρα ἐπίτηκα ἐοῦσα Lucian. βαρύνει) γὰρ ἡ ἀθλία τῆς γαστρὸς, καὶ γίνει ὡς ἐπίτηξ εἶναι. Phrynich. ἐπίτηκε γυνὴ εἶπεν ἀδοκίμως Ἀντιφάνης ὁ κωμικὸς, δέον εἰπεῖν ἐπίτηξ. v.41. ἀνακωχὰς] Procop. lib.4. τὰς γοῦν ἑκάτεροι ἀνακωχὰς, καὶ ξυναγαγόντες αὐτὰς ἐς ὀλίγον, διαιρέσεις τοῖς στρατιώταις ἐποιοῦντο. Vtitur hoc Xiphil. in Traiano. v.42, l. ὁμιακτικὴ. aliud est ὁμακοεῖον Pythagoræ apud Clem. Al. Str. I. v.49. H. St. ... ἐν αὐτῷ τῶν Φίρμου] Firmus ... scripsit, autore Plinio. v.5. à fin. ἐπὶ χρόνον] C.B. A.S. H.St.

P.1072. v.1. ὡς διέδειξεν. Οὐ H. St. v.2. τὸ σῶμα C.V. H.St. v.34. H.St. ὀρθότατα I S. ὠθούμενον.

ὡ ϑεωῦτο. v.23. ἀλλ' ἐπὼν οὐκ ἐπεδιπισύνην. acroteleuticon Pentametri. I.S. v.25. τὴν ϛρατηγίαν ἀρχὴν, I.S. H.St. v.28. ἀνέριπτε] Schol. ἐξεῖ τὰς ἐπιβουλὰς τῶν βασιλέων, καὶ τὰς ἀποσχίας. v.32. ϛρατηλάτης] Ζλώων, ad marg. C.B. M.M. H.St. v.39. Ερμδμεείχυ. C.V. Ερμδμεείκυ C.B. Αρμεείχυ M.M. Αρμεείχυ. v.48. ἡ γρυμαία, Themist. inde ὁ γρυμαιοπώλης Lucian. v.49. Οταν. & v.8. à fin. Πεφύκασι sunt fragmenta καλλιεπείας quam dicit. I. φρασιολογίας. v.7. à fin. τῇ μισοφάγμονι ζωῇ τὴν ἀρετὴν ἐπιφημίζειν] Scholion M.M. τοῦτο ἀληθές ἐστιν, εἰ γε καλῶς κατεθωθῇ. ἀλλ' ἐστι δυσκατόρθωτον, ὡς ἐγὼ πεπίεσμαι. καὶ μᾶλλον ἔνθα οὐχ ἡ ἀρετὴ, ἀλλ' ἡ κακία καιρεῖται καὶ ἐπιδίδωσιν. v.vlt. οἱ ἐν γωνίᾳ] οὐ πάντες, ἀλλ' οἱ πλείους διαβαλλόντων τῇ κακίας τῶν ἔργων ἄριστον τὴν ἀρετὴν διασώζουσι, Schol. in cod. Cod. M.M.

P.1073. v.38. ἐν παιδιᾷ καλίσαντα] hæc verba in Cod. H.St. desunt, pro quibus Is. legit καὶ πόαις ἀνακαλίσασα, recreatum herbis & medicamentis. Εσμυρον [illegible] octo. v.37. ἀποτίμησει] Schol. σύ γέ σοι τὴν σωφροσύνην ζώντης κἂν μυθικῆς. M.M. v.43. H. Steph. Σαδούκω. v.44. ἀπεδείξατο idem. v.3. à fin. χαλδαῖ@] Henr. St. inferne χαλδαῖ@.

P.1076. v.15. Ιμερίῳ] Extant seorsim edita cum H. St. Notatiunculis, quem ere passim secuti sumus. v.17. Υπερείδου. H.St. Υπερίδου, reliqui Codd. & Plutarch.

P.1077. v. 18. ϛηλίτην περὶ τοῦ θεῷ γενέσιον ὑφορῶμαι Αἰσχίνῳ. Horū glossema sunt ea, quæ interiecta, αὐτὴ τῇ ἐν ϛήλῃ θεαῖς, ὧν ἐπόλμ. I.S. v.24. ἀλλ' ὅμως] Quæ in his luculentis eclogis leguntur, distinguenda & à capite incipiēda erant secundum membra sua ϛηλίτην, est principium excerpi: ἀλλ' ὅμως, aliud excerptum: φθείρουσι μὲν aliud. Item noua initia illis danda erant, hoc est singula lineas suas incipere debebant. Eodem modo faciendum fuit in superioribus de Isidoro, & aliis, vbi magna illa confusio his distinctionibus discutetur. Sic infra v.41. κοπολογεῖ) principium: & v.44. ἄνθρωπος, aliud: & 46. δι' ἧς ἥρῳ, aliud: & 49. ἀλλὰ τὸ μὲν Θηβῶν, aliud: & sic in omnibus Excerptis huius Himerij & aliorum. I.S. v.10. à fin. ὑπερεφόβει τὰς ἐλ. I.S. v.3. à fin. οὔτε τῇ αἰσχύνῃ, εἰ πονηρὸς διελέγχετο idem.

Pag.1080. v. 2. ὁ λύσω τὰς νόμους ἔφλω ὦ. I.S. v.4. οὐδὲ τοῦ φωνέων ὡ θεοτηκελάδοντ@ ἄλλα ἀνέδομαι. Idem & H.St. v.21. τὴν βῶλον καὶ τὸν κύαθον γῆν ἐν ὕδωρ Herodot. I.S.

P.1081, v.6. φθάνουσι τὰς προσδοκίας, οὕτω Σάρδεις εἷλεν. Nam τὸ ἡγήσασθαι abundat I.S. v.34. ἧς ἐνυβρίζει, H.St. v.35. ὁ τοῦ βασιλεῖ idem. v.41. βραδέως αὐτὴ τὸ τῇ τερπνόν. Idem. sed Cod. H. St. βραδέως ἀρὴ τὸ τερπνὸν τὸν Αἰσχίνου (καὶ) φυλάττεσθε.

P.1085. v.22. ὁ πάντα I.S. v.25. οὐδὲ H.St. & I.S. v.eod. ζῶντας γε κ.τ.δ. προσέθηκε I.S.

P. 1088. v.13. πλοῦτῳ καὶ χρήμασιν οὐκ ἔστιν ἀρετὴ, ῥώμη τε σώματ@ ἀρετή. ὑπὲρ I.S. v. 28. Αναξαγόρας] Plut. in vita Periclis. v.31. Δημόκριτ@] Philo lib. de vita Theoret. idem de vtroque memorat. v.cod. ἐκὼν δ' ἐνὸς σῶμα] Gellius lib.X. cap.XVII. v.41. πειρωμένως ἐφολκ. I.S.

P.1089. v.3. κολάζειν ἐθέλειν I.S. vers.24. Ηδίκησ] Hic incipit aliud excerptum ex argumento patris, qui interfecit filium deprehensum cum matre tanquam mœchum, quæ omnia nihil ad prioris excerpti argumentum, quo Epicurus impietatis postulabatur. I.S. v.27. τοῦ λαθεῖν θεραπεύσ idem. v.3. à fin. ἔξεστί μοι. Hæc ex margine in textum irrepserunt. Sunt glossema horum, ΕΞΕΣΤΙ ΜΟΙ, φησί. I.S. v.vlt. ἀσύδοτον. τὸ ἔχειν idem.

P.1092. v.17. ὁ πίσεως κ) ; Εναγὴς μοιχεία διὰ σοφισμάτων τετόλμη), καὶ παῖς δυσυχὴς καὶ μητρὸς ἀθλίας ἐξ ἐναγοῦς κρατήσεις I.S.

P.1100. v.46. ὁ γὰρ πρὶν αἰτιωμένῳ] περὶ τοῦ ὅτι χρὴ τοὺς ἐχθροὺς τιμωρεῖν ἐν καιρῷ ταπεινώσεως, ἵνα μὴ ἀνενέγκωσι, καὶ ἀμύνων) M.M.

Pag 1104. v.20. Idem Scaliger ἄνδρες γάρ φασιν &c. Est enim παροιμιῶδες, & sine dubio ita concepta fuit parœmia:

Ανδρες γάρ εἰσιν αἱ πόλεις, οὐκ οἰκίαι.
Senarius.

P.1105. v.21. l. ὅπλα τῶν κινδυνευόντων οὐ προεβάλλετο. Nam manifesto deerat negatio. I.S.

P.1109. v.3. ἐπὶ πᾶσαν ἰόντα γῆν I.S. v.6. l. ἀλλὰ καὶ ταῦτα σιγῇ παρέλθωμεν, καὶ τῆς εἰρήνης. Omnino καὶ pro καὶ bis positum totam sententiam obscurabat. I.S. v.10. τὸ μὲν γὰρ καὶ τύχης ἔργον πολλάκις. nempe τρόπαιον, Idem. v.vlt. σφίγξας.

P. 1113. v.4. ὑπὲρ σου παιδείας I.S. v.5. κοσμήσας. & πέμπε τοι πνέοντας, aut tale quid. Alioqui mendosiss. est lectio. Sanè quid pro illis πολιτεύοντας reponam, non succurrit. I.S.

P.1116. v.28. ὅτι δὴ μόν@ τῷ Ποσειδῶν@ πόθον πεπίσθ.) I.S.

Pag.1120. v.37. ἡ διεζήτησα] ἡ διένοησα, Est varia lectio, quæ in textum irrepsit, quæ inepta est. Notum multa eiusmodi in textum irrepsisse apud autores vtriusque linguæ I.S. v.vlt. Αλέξανδρ@] aliud Excerptum. v.eod. τότε γὰρ τῆς μεγαλοπρεπείας] aliud Excerptum, vt in sequentibus quot cola, tot Excerpta I.S.

P.1124. v.16. l. μοῦσαι καὶ σκάφη ἤδη ἐπλησθ] Nam illud φυγὴν irrepsit ex sequentibus. Meminisse autem debemus, ferè omnia membra esse diuersa Excerpta, vt

P.624, verſ.2. τὸν ἀῤῥαβῶνα] 2.Cor.1,22. v.7, πολλαχοῦ] F. legend. ἀλλαχοῦ. v.8. κληρονομίας] Epheſ.1,14. v.20, ἐν γὰρ τῇ] Matth. 22,30. v.31, πνεῦμα ὁ θεὸς] Ioan.4,24. verſ. 34, τῷ δὲ βλασφημοῦντι] Marc.3,29. v.46, ἐν ἐσόπτρῳ] 1.Cor.13,12.

P.625. v.6. F. legend. πνεῦμα (θεόληπτον μύησιν δ' ἔχον) ἐνίοτε τοῦ πατρὸς προστάττει. v.7, διαιρέσεις] 1.Cor.12,4. v.11. πρὸς Γαλάτας) cap.1. v.18, H.St.2. μὲν οὖν ὁ. v.28, C.V. & B. καὶ αὐτὰ τὰ ῥήματα, omiſſa Præpoſ. πρός. v.31, διπλῆν καὶ τὴν χρείαν] Baſil.M. ἐπὶ τοῦ νόμου ἦν μὲν καὶ τὸ αἰσθητὸν, ἀλλὰ τύπον ἐποίει τοῦ νοητοῦ. Naz. Μωσῆς δὲ καὶ αὐτὸς, καὶ τῆς νεφέλης εἴσω χωρεῖ, καὶ νομοθετεῖται), καὶ δέχεται πλάκας, τοῖς μὲν πολλοῖς τὰς τοῦ γράμματος, τοῖς δὲ ὑπὲρ τοὺς πολλοὺς, τὰς τοῦ πνεύματος. Similia Epiphanius contra Ptolemaitas] p.99, vbi v.23, ἀφικτέων, pro ἀφθέκτων legend.] Clemens Alex. Strom. III. Philo lib. περὶ ἀποικίας. v.45, χρυσίον δὲ γῇ] Theodoret. lib.IV. de Prouidentia.

P.628, v.25, l. συγκαλύπτεται. v.44, Γάλα] 1.Cor.3,2. v.6, à fin. τὰ ἅγια] Matth.7,6.

P.629, v.8. τὸ πόνῳ κτηθὲν] Τὴν ἐν ταῖς γραφαῖς ἀσάφειαν ἐπ' ὠφελείᾳ [al. ὠφέλειαν] τοῦ ... ὁ θεὸς ἐπετήδευσε, διεγείρων αὐτοῦ τὴν ἐπιθυμίαν· πρῶτον μὲν, ἵνα τούτοις ἐνασχολούμενος, τῶν χειρόνων ἀφέλκηται. ἔπειτα δὲ, ὅτι τὰ πόνῳ κτηθέντα, μᾶλλόν πως ἀγαπᾶται· καὶ τὰ διὰ μακροῦ πρὸς ἡμᾶς μεμαθημένα, μονιμώτερον παραμένει. ὧν δὲ ῥᾳδία ἡ κτῆσις, οὐ περισπούδαστος ἡ ἀπόλαυσις. δυσκαταφρόνητος γὰρ ἡ τῶν προχείρων παρουσία, καὶ οὐδεμιᾶς φυλακῆς ἀξιουμένη τοῖς ἔχουσι, *Theodoretus*: cuius verba ad marginem Codd. Sfortiani & Margunii leguntur. Iſidor. lib.2. epiſt.136, ὧν γὰρ οἱ πόνοι παρῆλθον, ἐπακολουθοῦσιν ὕστερον αἱ εὐθυμίαι. Idem lib.3, epiſt.322. τὸ μετὰ πόνων καὶ ἱδρώτων κτηθὲν, κἂν μικρὸν τυγχάνῃ, ποθεινότερόν ἐστι: τὸ δ' αὐτομάτως προσπεσὸν, εὐκαταφρόνητον, κἂν ὑπάρχῃ μέγα. v.22, ἐν ἱδρῶτι] Geneſ.3,19. v.33. ἤ τι] H.St.2. εἴ τι. v.36, κατὰ τὴν γνῶσιν idem. v.44. παραβλαβεῖν C.B. M.M. & I.C. v.45. ἃ μὴ ζητοῦσι] H.St. 2. ἃ ἂν ζητῶσι. Plutarch. ex Sophocle,

---- πᾶν τὸ ζητούμενον,
ἁλωτόν· ἐκφεύγει δὲ τἀμελούμενον.

Id eſt. Quicquid inueſtigatur, capitur: effugit, quod negligitur.

verſ. 50. l. ὃς δ' οὐχ αἱρεῖται, M.S. & I.C. ſed mendum illud, vt alibi alia, typographicum.

P.632. v.1. H.St.2. τῶν χριστῶν μένει. v.40, H.St.2. αἰσθητὰ φορεῖ ὥσπερ οὐδὲν &c.: ibi Scholion ad marginem, quod in Cod. M.M. quoque, οἶμαι ταῦτα ἢ τὰ ὅμοια τούτοις κατὰ τὴν ἔννοιαν εἶναι τὰ λείποντα, ἐπὶ [al. περὶ] τοῦ πατρὸς, οὕτως· ἔχουσιν ἀλλὰ ἐλλείπουσι τὸ περ, ἵνα τὸ ὡς ἀντὶ τοῦ ὅτι λαμβάνοιτο. verſ 6, à fin. φαίη δ' ἄν τις] τοῦ Φωτίου αὕτη ἡ λύσις, M.M. Henric. Stephan. 2.

P.633. v.15. H St.2. προνοίας αὐτόθεν παραληρεῖν. v.17, idem. πληθυνάζ. v.5. à fin. ἡμέτερος εἶ] Ioſuæ 5.13.

P.636. v.31. κατὰ μὲν οὖν τὸ H. St.2. v.19. συνῆψεν ἑαυτῷ idem. v.30, εἰς ἃ ἐπιθυμοῦσιν] 1.Pet.1,12. v.35, ὡς ἄγγελοι] Lucæ 20,36. v.4, à fin. ὁ μὲν πρεσβύτερος] Lucæ 15. vide homil. Chryſoſt. εἰς τὸν ἄσωτον.

P.637, v.11. χαίρειν] Lucæ 15, v.10. v.23, ὁ τῶν μαθ. κορυφαῖος] ſi D.Petr. intelligit, eſt μνημονικὸν ἁμάρτημα: extat enim locus ep. ad Rom. cap.14,9. verſ.35. τοῖς ἐν φυλακῇ] 1.Petr.3.19. v.39. διχοτομηθέντες τοῦ πνεύματος] Lucæ 12,46. Matth.24,51. S.Maximum & Nicetam eodem accipere ſenſu loca illa Euangeliſtarum, alibi à me indicatum eſt. v.48, l. καταχθονίων τάγμα. οὕτω. v. vltimo. Παῦλος] 1.Cor.3.

P.640. v.5. H.Stephan. 2. καλόν.

P.641. v.8. à fin. H. St.2, ἀρίστους, λογάδας.

P.644. v.27. Henric. St.2. τυπῶσιν, ἅπαν τὸ ἀνθρ. v. eod. ἁμαρτωλοὺς] Matth.9, v.13.

P.645. v.32. al. καταδύον.

P.648. v.8, Εἰρήνην τὴν ἐμὴν] Ioan.14.27. v.11. φησὶ Philip.4.7. verſ.13, δικαιωθέντες] Rom.5,1. v.23. οὐκ ἦλθον] Matth. 10.34. v.25. ἔσεσθε μισούμενοι] Marc.13. v.45, Ὠσηὲ] c.2. v.19. v.38, χοῦς] Pſal.103,14. verſ. 7, à fin. Iob.10,9.

P.649. v.1. μέσον θανάτου καὶ ἀθανασίας] Naz. in Natal. Chriſti, μέσον μεγέθους καὶ ταπεινότητος, vide Theophil. libr.2, contra Autolycum. v.5. Δαβὶδ] Pſalm. 102, 20. v.37, Οἶδα γὰρ ὅτι οὐκ] Rom.7,18. v.3, à fin. βασανίσαι] Matth.8,29. v. vltimo. φρίσσουσι] Iacob.2,19.

P.652, v.1, τὸν μὲν Χριστ. οἶδα] Actor.19,15. v.8. ἐνεκαίνισεν] Hebr.10,20.

P.656. v.52. H.St.2. καὶ δὴ καὶ καθαρόν.

P.661. v.4. H St.2. Διοδώρου. v.32. Διόδωρος] imò Θεόδωρος I.C. niſi etiam antè Διοδώρου verior ſit lectio. v.40. περὶ εἱμαρμένης] Ὁ τῶν ἀστέρων, φασὶν, ἐπισημαινόμενος τὴν κίνησιν, τόν τε ζωοφόρον κύκλον, καὶ τὰ ἐν αὐτῷ δυοκαίδεκα τμήματα, τῇ περιγραφῇ τῶν ἐνθεωρουμένων ζωδίων δι' ἴσου ἀπ' ἀλλήλων διεστηκότα· ἑκάστου τε τῶν ἀστέρων τὴν δύναμιν καταμαθὼν, τίνα μὲν ἀφ' ἑαυτῶν ἕκαστον ἐκ φύσεως ἰσχὺν ἔχει, τί δὲ ἡ σύνοδος αὐτῶν ἐκ τῶν ποιῶν πρὸς ἄλληλα κράσεων ἀπεργάζεται; τίς κατὰ δύναμιν ἑκάστου αὐτῶν ἰδιότητος μιχθείσης τε τοῖς προσεγγισμοῖς πρὸς ἑτέραν, καὶ ἀποχωρισθείσης διὰ τῆς ἀποστάσεως. τί τε πάλιν ἡ τοῦ καταντίρου ὑπόβασις ἐργάζεται; καὶ τί ἡ τοῦ ὑψουμένου κατὰ τὴν πάροδον ἔκλειψις, καὶ πάλιν ἀποκατάστασις; ὅ, τε ποικίλος συνιόντων τε καὶ ἀφισταμένων σχηματισμὸς, ἐν τριγώνοις ἢ σκαληνοῖς καταγραφόμενος σχήμασιν· ἢ καὶ ἄλλο τι τῶν κατὰ

γνωμαζίαν

γεωμετρίαν διαζευγνύναι χρημάτων ἀποπλάνων: ὁ ταῦτά, φασι, καὶ τὰ τοιαῦτα κατανοήσας εἶπε) τῆς εἱμαρμένης τὸ σημαινόμενον, ὅτι τὸ εἰωθὸς πρὶν ἀπαράβατον κατὰ τὴν ποιὰν συμπλοκὴν τῶν κινουμένων ἀπαραίτως ἀποπληρούμενον, τὸ ὄνομα τῆς εἱμαρμένης διεμίανε), *Gregor. Nyssen.* è marg. Cod.Max.Marg, v.42.al. ἀγνοοῦντων.

P.664. v.18. φθορὰν] al. φοράν.

P.668. verſ.1. H. St. 2. ἄλλοις ἄλλως ἄλλοις. v.vlt. H. St. 2. τοῦχειν.

P.669. v.10. à fin. al. ἀλλήλοις χαίροντα τῇ ζωῇ.

P.681. v.8. καταστήσουσα παρ᾽ ἠλικιῶν. I.S. At ſolus Henr.St. codex hic à cæteris diſcrepat, in quo ſic legitur; καταπτήσουσα γὰρ ἡλικιῶν μυρίας διαφορὰς μυρίαις φύσεσι διοικουμένας ἀναιρεῖ, φθορᾷ. v.14. al. πάλιν ἡ τῆς. v.21. συζυγιῶν] ſupr. γεγαμηκότων. v. 34. μάγνης] μαγνῆτις, & μαγνῆσσα Naz. Carm. & ὁ μαγνίτης, Dioſcor. v.37. δίκταμος] H St. δίκταμνος, itaque Epiphan. qui partum illâ iuuari ſcribit initio diſputationis contra Anoëtos. v.45. εἰς πολλὰ χρήματα] ἀπάσῃ χροιᾷ πλείω τῆς λιθινοῦ συναφομένου), Plut. v.48. καὶ ἄλλο τι τοιοῦτον, H.St.2. v.50. σελήνης] Baſil. M. homil. VIII. in Hexaëm. & pag. 158. in Aſcet. σεληνιακὴ Zoſimo lib I. v.9. à fin. ἄλλοις] οἷον τῆς νυκτερίσι. v.7. à fin. H St. ἡ ἑτέρα δυνάμεως.

P.684. v.15. τῆς ἰσίας I.S. v.49. H.St. οὐκ αὐτὸ τοῦτο πάλιν.

Pag.685. v 57. τοῖς πτεροῖς ἄρξειν τὸν κύκνον] Dio. Chryſoſt. orat. XXXIII. Piſides in Coſmurgia, v.170. Nazianzeni loca, eadem de re, Notis ad hieroglyph. Horapollinis inſerui. v.39.al. ἄρα. v.3. à fin. ἴσ. ταρσοῖς ἰούλοις, prima lanugine, I.S. v.pen. ἴσ. εἰς τοῦτο καὶ ἔ. idem.

P.688. v.3. à fine. ἴσ. δρόμος ὁ πρὸς ἀπαράβατον τῆς ἀνάγκης I.S. ibid. H. St. ἀνάγκη & ἀπαράβατον cum nota mendi.

P.689. v.6. περιάγουσα, C.V.H.St.I.S. v.9. à fin. locus in Cod. Henr. Steph. ſic diſtinguitur, ἕκαστος γὰρ τύπος, ἰδίας ἐνεργείας τὰ ταύτης ἀιακόπτων ὃς ἂν φασι, ἀποδείκνυται ἀποτελέσματα. Scholion, ὅρα ὅπως ἀπὸ τῆς τῶν ἰουδαίων εἰσαγωγῆς ἐλέγχει τὴν εἱμαρμένην.

P 692. verſ.12. τοῦδε γεγηράκατε] σημαίνουσι περὶ πόσων ἐτῶν ταῦτα συνεχώρησαν. v 17. I.S. legit εἰς δὲ τὸ τῆς ἀρ. μετηρύθμισε βίον, ἀπ. π. μεθιστάμενον ... καὶ πρ. οἰκειοῦ τὰ καὶ v.26. πρόσω] πρὸ τοῦ παθεῖν, τὰ τρόπον ἐν ἀτυχίᾳ ἦν, &c. Philo. lib ὅτι ἄτρεπτον τὸ θεῖον extremo & lib. περὶ Ἰωσήφ. verſ.eod. πρὸς μακρόν. H.St. ὡς. v.37. καὶ ὡς τὰ. H.St. v.6. à fin. Οὐαλεντινιανὸς I.S. v.5. à fin. & p.ſeq. v.7. ἐν ἡμῖν] In noſtra poteſtate eſt, Epicteto ἐφ᾽ ἡμῖν, quo etiam modo hic legit I.S. v.26. θεὸς ἀγνοηθῇ I.S.

P.693. v,42. καταψηφισθῆναι idem. verſ.44. κατ᾽ αὐτῆς H.Steph. & I.S. v.49. al. κατ᾽ αὐτάς· I.S. καθ᾽ ἑαυτῆς. v.9. à fin. ἀπὸ φύσεως αὐτοῖς] aut τὸ αὐτοῖς abundat, aut deeſt τὰ συμβαινόμενα, aut ſimile ſed potius videtur abundare τὸ αὐτοῖς I.S. v.8. à fin. ἀπὸ ταύτης ἀπειλούμ. M. M. al. ἀπὸ ταύτης αὐτῆς ἀπειλουμ.

Pag.696. verſ. 9. ἀπεργάζει (ὑπὸ γὰρ τ.α.ι. μ.κ.τ. κ.π. ἀπεργάζεις) ὡς πῶς I.S. v.11. H.St. ὃ πῶς οὐκ ἂν εἴη ὅλως ἡμῖν συγχρόνους καὶ ἀναζῆν τὸν βίον. v.13. ὀξυωπῶν ἀναδύσεως I.S. v.6. à fin. τὸ παραλλάττει in Cod. Henric. Steph. notatur vt ſuſpectum.

P.697. v.29. ἀλλ᾽ οὐκ ἀναγκαστικὸν] Philo, τοῖς κατ᾽ οὐρανὸν ἐκγόνοις ὁ θεὸς δυνάμεις μὲν ἔδωκεν, ἡ μὴν αὐτοκρατεῖς. v.37. πρὸς δὲ) H.Stephan. ὡς δὲ. v.44. τὸ ὡς μὲν τὴν idem. v.45. ὡς τὴν.

P.700. v.35. κατηχοῦσι Henr St. I.S.

P.701. v.14. εἰς σημεῖα] Geneſ.1,14. v.16. τὰ ἐπὶ Ἰησοῦ τοῦ Ναυῆ] Ioſuæ 10,13 ver.17. τὰ ἐπὶ τοῦ Ἐζεκίου] 4.Reg.20,9. v.18. τὰ ἐπὶ τοῦ δεσποτικοῦ πάθους] Matth.27,45. v.20.l. τοὺς ἀπὸ Βαρδησάνους. Idem puto fuiſſe mendum ſuperius, éſtque in Cod. Vatic. & Bauar. Βαρδησάνης δέ τις Σύρος, διαλεκτικώτατος καὶ σοφὸς ἦν, ὥστε θαυμάζεσθαι αὐτὸν πρὸς τὸν Ἀντωνῖνον τὸν κατὰ εἱμαρμένης λόγον, Cedrenus: qui alterius, in Phrygia hæretici, Bardiſanis, ibidem meminit. Theodoretus, l.1. de hæret. Βαρδησάνους κατὰ εἱμαρμένης λόγοις, & alia eius ſcripta, quæ ex Syrorum lingua in Græcam fuerint conuerſa, ſe legiſſe ſcribit. v.26. Ἡσαΐας] cap. 47. v.9.12. v.28, Ἱερεμίας) cap.10.2. verſ.43. lectio marginis I.S. magis placet. v.penult. πρὸς δὲ ῥεῖν ἐπουράνιου, διὰ τὸ ἐπουράνιον I.S.

P.704. v.17. μὴ ἵνα τὸν πολλῶν] Idem ſcribunt Baſil.M.& Greg.Nyſſen. homiliis in Nat.Chriſti. v.18. Μέμνον] editum ſeorſim ab H.Stephano A. M. D. LVII. Recuſum Anno M. D. XCIV. partim cum eiuſdem H.St. partim cum Laur. Rhodomani Interpretatione.

P 705. v.42. ἰδηλήσατο] notatur in Cod. A.S. tanquam vitioſum, aut fortaſſis ideò, quod ποιητικώτερον videatur. vtitur illo ſæpiuſculè Theocritus, itémque Apolinarius Pſalm.20. v.19. v.penult. χρόνον ἡ πολλῷ πλάδοντα I.S. vel ἐπιλαδῶντα H.St.

P.708. v.3. τὸ ὑπηρετούμενον] id eſt, οἱ ὑπηρέται, vt λῃστήριον, οἱ λῃσταί, θεραπεία, οἱ θεράποντες Lucian. v.50. θυμελικὰς] θυμελικοί, οἱ ἐν τῷ θεάτρῳ τὸν γέλωτα ἐπιδεικνύμενοι, Suid.

P.709. verſ.17. τὴν ὅλην ἐπισκοποῦντος, I.S. v.32. τὸ ἑαυτὸν videtur I.S. redundare. v.28, Οξάθρου] Strabo Οξυάθρυ. Arrian. & Diod. S. Οξυκρότη. v.6. à fin. καὶ τὸ τυράννου ἀπαξιώσας I.S. v.vlt. διαπειρώμενος H St.2.

P.712, verſ.30. πόλιν Ἀμασριν] Strabo lib.

XII. v.32, C.B. H.St. & I.S. κατὰ γε τὸν. ibid. C.B. M.M. H.St. Λυσιμάχῳ στρατεύσαι. I.S. συστρατευόμενος. v.46 διὰ γε τὸ συνάπτειν I.S. διὰ τὸ συνάφ. Henric. Stephan.

P.713. v.20. Ηρακλ.[ιδου] Eum Ηρακλείδην vocat pag seq. I.S. v.27. τον Κε[ραυνον] Plutarchus vnum ex Clearchi filiis Ceraunum à patre nuncupatum scribit, Κλέαρχος Ηρακλείας τύραννος γενόμενος, σκῆπτρον ἐφόρει καὶ τῶν υἱῶν ἕνα Κεραυνὸν ὠνόμασε. v.34. αὐτοῖς] H.St. αὐτοῖς.

P.716. v.:6.I. Ηρακλῆς κόῤῥων H.Steph. I.S. Eadem dictio fuit in vita Pyrrhi apud Plutarchum etiā corrupta, Αἱ μὲν (inquit ibi Lacon, ἐστί τὺ γε θεὸς, οὐδὲν μη πάθωμεν, οὐ γὰρ ἀδικοῦμεν· αἱ δ᾽ ἄνθρωπος, ἔσεται καὶ σεῦ κόῤῥων ἄλλος. pro quo in libris antehac editis legebatur πλὴν χαρτῶν. ita idem Plut. in Apophthegmat. Laconicis, Εἰ μὲν θεός ἐστιν, οὐ φοβούμεθα τοῦτον, οὐδὲν γὰρ ἀδικοῦμεν· εἰ δὲ ἄνθρωπος, οὐχ ἡμῶν γε κρείσσων Notus est & ille versiculus apud eundem Plut. tribus in locis, Αμμες δέ γ᾽ ἐσσόμεθα πολλῷ καῤῥονες. Hesychius τὸ κοῤῥὸς etiam significationem τοῦ ἰσχυροῦ inter alias tribuit (vnde lib.1. Esdræ cap.5. vers.47. Βεσμαΐα ἢ ποτὲ καῤῥα pro Aldino κόῤῥα legerem, nisi editio Romana ibi καὶ χαῤῥα haberet) inde χαῤῥόθεν apud Damascium in vita Isidori, idem quod ἀπὸ τοῦ κρείττονος, Suida interprete. v seq. ἰσχυρότερος] κάῤῥων δωριεῖς ὁ κρείττων, Suid. v.58. εἰ μὴ ἦλθεν ἄν I.S. v.vlt. αὐτὸν εἰς τὴν Αἴγυπτον.

P.717. vers.2. ἰθύντειν C.V. & Henr.St. quam lectionem I.S. probat. v.15. ὀκτήρης v.18. Henric. Steph. ἑκατόντοιχοι. I.S. ἑκατοντόστοιχοι, vel ἑκατοντόστοιχοι.

P.720. v.34. C.V. & H.St. ἀσεβεῖν, quod I.S. magis probatur. v.vltimo. H.St. 2. & C.B. Λεοντίσκος C.V. & M.M. Λεοντίσκος. Strabo lib. X. Λεοντίσκος.

P.721, v.15. Ζωγυκὲς] Strabo l. IV. & XII. Appianus Syriaca historia edit & m.f. Aug. & Stephanus de Vrb. τεῖστοσαγας: hic etiam Ζοκικύκας, appellatos scribit. v.16. Τολιστοβογίως] Strabo lib. IV. Τολιστοβογίους, lib. XII. Τολιστοβωγους, & Τολιστοβωγίους, Appianus Τολιστοβοίους ibid. v. eod. τεκτοσαγας] Strabo lib. XII. τεκτόσαγας (vt mss. omnes Photij. quibus sumus nos vsi) & τεκτόσαγας eadem pag. Appianus τεκτοσάγας, Stephanus vtrunque. de quibus populis eorúmque varia nomenclatione vt nobilissim. Marcus Velserus hæc obseruauit, sic διότι χως illi vnde nomen sortiti sint docet eâ historia, quam doctissimi quique Reipub. literariæ diutiùs deberi nolint. vers.32. ἀπαρτῶν] τῶν κατὰ τὰς Θήβας αἰαδεθέντων ἐκ τῆς δεκαπεντίαν ἀθέντων, ὧν καὶ Εὐεσπίδης μέμνηται, Scholiast. Pind. ad Oden. VII. Isthm. De iisdem Dio Chrysostom. orat. XXIII. Philo lib. περὶ ἀφθαρσίας κόσμου, Lucian. Philopseude & lib. περὶ ἱστορίας, Photius denique supra. v.32. Καλατίς. lectio marginis ex Cod. H.St. v.6. a fin. τόμεως] Eius rectus casus est τόμις, quæ & Τομεὺς dicitur, à conditore Tomo. Cuius nummus æreus Byzantio allatus extat apud eundem M.Velserum, parte aduersa ipsius Tomi imagine & inscriptione TOMOC KTICTHC, auersa Hercule stante & literis TOMEITΩN insignis Quod in Ouidiani etiam exilij memoriam visum annotare. Steph. de Vrb. ὁ πολίτης, Τομίτης καὶ Τομίτης, τὸ θηλυκὸν ὡσαύτως, ὡς ἀκαρνείτης, διὰ διφθόγγου γράφεται. scil Τομείτης. v.vltimo. καὶ ἀσελγὴς I.S. v.29. C.V. & M.M. ἐπάζεται.

P.724. v.8. πρὸς τοῖς m.f. & I.S. v.15. vox θαύσεις abundat I.S. v.24. τὴν Ηράκλειαν] H.St.2. Γαλάτιαν. v.31. C.B. H.St. & M.M. Αρειοβαρζάνην. v.49. ἀρτάβας] ἀρτάβη, μέτρον μήδικον σιτικὸν ἀττικῶς μεδιμνος, Hesych. Esai.5.10 Daniel.14,3. vers 8. à fin. H St.2. ἐμβολὴν & γῆν.

P.725. v.12. Hent. Steph. 2. Σινωπεῦσι, per ω, quo modo in Appiani Cod. m f. August. apud Suid. & alios. P.15, l. ἰσιὼν. v.19. κατ᾽ αὐτὸν I.S. v.20. vox πρὸς abundat I.S. v.28. φιλοτερόντα μὲν H.St.2. φιλοτεροντουμένοι quod in φιλοφρονουμένης mutari posse, H.St. existimauit. v.29. Αἰμυλίω H.St. v.43. & 47. Σινωπέων, C V. & B.

P.728. v.9. τοῦ πολέμου] Articulus τοῦ abundat I S. v. 44. πληγεὺς C.V. H.St. πληγεὺς C.B. A.S. M.M. H.St. 2. πληγεὺς, Strabo I.V. v. 45. Μαρουκίνης, sic ex Strabone correxi. M.S. omnes Μαρρουκίνους Ptolom. Μαρουκίνους. v. eod. ἔθνη] Attende hominis Græculi ἀγεωγραφησίαν, I S. v. 46. al. δυοῖν τρήρεσι. v. 4. à fin. Αρμαεντω H.Steph.

P.729. vers.13. τὸ γὰρ ἐν τῇ Ῥώμῃ συγκλήτῳ τὴν Νικομήδους Νύσαν I.S

P.732. v.4. Αμφίπολιν] ἔστιν ἡ χρυσόπολις, ἡ κατὰ τὴν βιθυνίαν διακειμένη, Scholion ad marg. Cod. H.St. & M.M. v.10. H.St. Λυκίσκον I.S. Λύκιον. v.18. παρὰ] πρὸς H.St. & I.S. v.14. ἐν τῇ τάξει] Præpositio videtur abundare I.S. v.38. al. φερουῦσα. v. eod. τῇ συγκλήτῳ] hæc abundant I.S. v.39. τὸ πρὸς αὐτὸν] Articulus τὸν abundat; I.S. notatur & in Cod. H.St.

P.733. v 15. ὄφελον λοιπὸν I S. v.24. καὶ Βιθυνῶν δὲ] Copula καὶ abundat; I.S. v.48.al. Μυρείνας. v.vltimo. εἰς ὄχλον ἡ μάχη] illa ἡ μάχη abundant I S.

P.736. v.12. τοῦ Μιθραίου aut Μιθραίου I S. v.44. al. Χαλκηδόνα. v.16. l. διοχιλιάδος) nam & in tribus m.f. β,) ἐπὶ τοῖς μυρίοις I S. vel δισχιλίους cum H St.

P.787.

P.737. v.5. μυριάδες] C.B.2. ἴσ. μυριάδας. vers.10. ἕρμαιον] ἀπροσδόκητον κέρδος, Suid. Plato Phædone, ἕρμαιον ἂν εἴη τοῖς κακοῖς ἀποθανοῦσι. Philo, ὥστε τοῖς ἕρμαιον εἴη ἡ φυγή. v.11. C.V. ὑπέβαλεν. v.47. αὐτὴ δὲ Κιέρης] vide supra 727. v.37. & infra 745. v.11. v.6. à fin. ἀποκλίνοντα] hinc suspicatur H. St. pag. huius v.11. legi posse προσκλίνοντα. v penult. idem H.St. legit χείρονα.

P.740. v.35. αὐτὸν] ἴσ. αὐτῷ H St. v.47. l. cum H St. καὶ ἐν ταύτῃ vel κἂν ταύτῃ. v.19 ante πολυφόρῳ particulam ἐπὶ ponendam idem H.St. existimat.

P.741. v.48. καθήκοντα] Plut. in vita Luculli, ὀλίγον δὲ ἀμελησάντων ὁδοὺς εἰς Ἀρμενίαν ἐκ Καβείρων. pag.165. Aldinæ edit. per εἰ. neque aliter Strabo lib. XII. quem vide. v. eod. αὐτὸς] ἴσ. αὐτῷ &c. ὁρμὴν χεῖρονι. & ἥλω. v.4. à fin. αὐτὸς δὲ ἐπὶ Καβ.] ἴσ. αὐτὸς δὲ ἐλθὼν Καβ. H. St.

P.745. v.11. χελώνη] Diod. Sicul. lib. II. περιβόλοις γὰρ, ἢ χελώναις [κ, inserit. Suid.] χωστρίδας, ἢ κριοῖς πρὸς αἰσχροῦ [?] μεμηχανημένοις τειχῶν &c. v.15. ὁ κριὸς] Κριοῦ descriptio apud Procopium libr.4. de bello Gotth. est hæc; κριὸν γὰρ αὐτὸ καλοῦσιν οἱ πολέμιοι, οὐχ ὥσπερ εἰώθει, ἀλλὰ καινουργήσαντες τινα τρόπον ξύλων· οὐ γὰρ δοκοὺς ἐς τὴν μηχανὴν ταύτην, οὐκ ὀρθὰς, οὐκ ἐγκαρσίας, ἐμβεβλήκασιν, ἀλλὰ ῥάβδους παχείας τινὰς ἐς ἀλλήλας ξυνδήσαντες, καὶ αὐτὰς ἀντὶ τῶν δοκῶν πανταχόθι ἐναρμοσάμενοι βύρσαις τε τὴν μηχανὴν καλύψαντες ὅλην, τὸ τοῦ κριοῦ διεσώσαντο σχῆμα μίαν δοκὸν μόνην, ἥπερ εἰώθασι κατὰ μέσην τὴν μηχανὴν ἀλύσεσιν ἀιωρήσαντες χαλαρῶς ποιεῖν, ἥπερ τὸ ἄκρον ὀξὺ γεγενημένον, καὶ σιδήρῳ πολὺ καλυφθὲν ὥσπερ βέλους ἀκὶς, ἔμελλε συχνὰ κατὰ τοῦ περιβόλου ἐμβάλλεσθαι· ὅπως δὲ κούφην τὴν μηχανὴν ἀπεργάσωνται, ὥστε οὐκ ἔτι αὐτὴν πρὸς ἀνδρῶν τῶν ἐντὸς ὄντων ἐφέλκεσθαι ἢ ὠθεῖσθαι ἀναγκαῖον εἶναι· ἀλλ' ἄνδρες μ', οἳ δὲ τὴν δοκὸν αἰωρεῖν τε καὶ κατὰ τοῦ περιβόλου ἐμβάλλεσθαι ἔμελλον, ἔνδον τῆς μηχανῆς ὄντες, καὶ ὑπὸ τῆς βυρσῶν καλυπτόμενοι, τὸ φέρειν τὸ κριὸν ἐπὶ τῶν ὤμων οὐδενὶ πόνῳ ex Cod. ms. Bauar. v.30. ἱμπρησθέντος] in Cod. H.St. nota lectionis suspectæ apponitur. ἄπρακτος ἐπανῆλθεν, rebus infectis rediit, Herodian. v.39. C.B. & M. M. ἀθύμως quod non potest habere locum, nisi addatur verbum ἔχειν. v.41. C.B. 2. ἴσ. κατὰ τάχος.

P.748, v.8. vel ὥστε legendum, vel εἰς μέγα οἰδοῦσα. H.Steph. v.20. ὑπαλλάξαντες, I.S. v.35. χαίνοντα I.S. v.44. ἐσπλωιοῦσα per iota. Nam ἐσπλωιοὶ & ὑποπλέουσι idem I.S.

P.749, v.12. l. ἀφηρημένον I.S. vel ἀφηρημένοι. v.3. ἀποπασμένον] Notetur genus sermonis, Participium masc. substantiuo neutrius generis subiectum, quo respicitur ad sexum qui subintelligitur, vt suprà 589. v. 48. τὸ ἡμέτερον γένος, πιστεύοντες. δαιμόνιον γίνεται, αὐτὸς [sc. ὁ δαίμων] p.649. v.24. Tale est illud poetæ, Κλῦθι τέκος λαδέουσα. ver. 21: Τίον] Τήϊον Straboni lib. XII. v.22, αὐτὸν τὰς πόλεις H St. I.S. v.29. τῆς ἐπὶ δὲ I.S. v.10. à fi. τὰ πελάγη] τὰ κοῖλα πελάγη φησὶ, Schol. ad marg. H. Steph. & M.M.

P.752. v.37. Λαζῶν] De his populis Procopius lib.4. de Gotth. cùm alia, tum hæc scribit, τῶν Λαζῶν οἱ πλεῖστοι ἀνήκεστα πρὸς τῶν ῥωμαίων στρατιωτῶν δεινὰ πάσχοντες, καὶ διαφερόντως τοῖς ἄρχουσι τοῦ στρατοῦ ἀχθόμενοι, ἐμηδίζον ἐκ τοῦ ἐπὶ πλεῖστον· οὐ τὰ περσῶν ἀσπαζόμενοι, ἀλλ' αὐτοὺς ἀπαλλαξείοντες τῆς ῥωμαίων ἀρχῆς, καὶ τῶν δυσχερῶν, τὰ τέως μὴ παρόντα αἱρούμενοι. v.6. à fin. al. Ἀριοβαρζάνην.

P.753. v. 40. αὐτῷ, ὡς καὶ μᾶλλον α.ει.τ.π. ῥ.π δυναμένῳ I.S. v.41. al. Φραάτην.

P.760. v.6. ἐν τῷ τιμίῳ Λεοντίῳ] nomen epistolæ, quæ extat Græcè & Latinè, vide infra p.773. v.33, 885. v.1. & Leontij lib. de Sectis. v.7. à fin. τὸν ἀπὸ Ναζαρὲθ] τὸν Ναζωραῖον, Actor.2,22. Nota sententiam hic exprimi, non ipsa verba D. Petri adferri. v.3. à fin. παραγγέλλει] Act.17,31. v. vltimo, φησὶν] Hebr.5.7.

P.761. v.7. ὑπὸ γὰρ τῆς H.St. vers.32. Ἀλλοτριασθέν H.St. v. penultimo. Ἀκέφαλοι ἐλέγοντο, διότι τῷ πατριάρχῃ αὐτῶν μὴ ἀκολουθήσαντες, καθ' ἑαυτοὺς ἐκοινώνουν. Leontius de Sectis.

P.764, v.7. τῶν συκοφαντουμένων πρώτων φυλάττειν γὰρ H.St. vers.25. ἐπιτίθησι ταῦτα ποτε H.St. v.28 l. ἔχη H.St. I.S. v.33. l. ὁ φησιν ἐν ὅσῳ τὰ H. St. C. B. M.M. v.47, ἑκατέρᾳ μορφῇ H. Steph.

Pag.765, v.13. ἐν τοῖς παρ' ὑμῶν Præpositio παρὰ abundat: sic v.36. ἐν τοῖς ἑαυτοῦ, καὶ ὅλως ἐν τοῖς ὑμῶν. I.S.

P.768. v.5. à fin. βάλλει] Henr. St.

P.769. v.13. διωρθώσατε, H.St. v.47. C.V. & H. St. πρὸς ὀλίγον. v.9. à fin. αὐτοῖς ἡ εἰσωσις C.B. H.St. M.M. v 7, à fin. Henr. St. ἐμπεδοῦσι. v.6. à fin. καὶ ὡς κατὰ μηδεμίαν] Mirè impeditus ordo verborum, qui ita expediendus, ac si dixisset, καὶ εἰς τὸ συμπεφυρμένην ἀσέβειαν ποιεῖν τὸ ἔλεγχον, ὡς κατὰ μηδεμίαν τῶν ἡμῶν πρόσωθεν αὐτοῖς αἱ τῶν ἀκηκοότων αὐτοῖς δυσσεβημάτων ἀπορίαι I.S.

P.772, v.2. τῆς οἰκονομίας ὁ ὀρθὸς I.S. v.30. ἐπὶ τῷ δήλωσις, I.S. v.13. ῥώμη, καὶ μέγα τι Henric. Steph. v.30. συγκαταβαίης ταῦτα ὁ τοὺς H.St. v.50. τῆς παλαιοτέρου Εὐσεβίου H.St.

P.773. v.17. Κόμης] Suid. κόμης, ὁ τοῦ λαοῦ ἄρχων, Comes populi princeps. Epiphan. 60. δὲ καὶ παρ' αὐτῷ τοῦ βασιλέως ἀξιώματος κομήτων ἐτύγχανε. Synes. epist.144. περὶ τοῦ κόμητος ἐγκλήματος δὲ Ουρβικίου· λέγω δὲ τοῦ τυχόντος ἀρχῆς τῶν ἐν τῇ πατρίδι στρατιωτῶν. & epist.146. τὸν ἐκ πενταπόλεως κόμητα, itémque aliis

epistolis: vbi miror, interpretem tãquam Nomen proprium accepisse, & Cometam vertisse. v.30. Εμισης] ἔμισα, πόλις φοινίκης Λιβανησίας, Steph. de Vrb. Illa dicitur Εμεσα in vita Galactionis; cuius initio hæc leguntur, Τῆς πρὸς τῷ Λιβάνῳ ὄρει φοινίκης πολλαὶ μὲν πόλεις καὶ ἕτεραι τόποι περὶ καὶ πρoσάρκτιοι: ταύτης δὲ καὶ ἡ τῶν ἄλλων πασῶν διαφέρουσα, καὶ τοῖς ἀρκτῴοις κειμένη μέρεσιν Εμεσα. Cod. m. s. Aug. v.39. τοὺς μὲν] σημείωσαι ταῦτα, οὐ γὰρ ἀδιαδίζεται τὰ νῦν, εἰ καί ποτε (ὡς ὁ ἅγιος οὗτος φησι) παρεθεωρεῖτο λεγόμενα, Schol. ad marg, Cod. M.M. v.32. ἐν τῇ ἐπιστολῇ] vide Scholion ad p.760. v.4.

P.776. v. 2. al. ὑμνολογίαν. v.9. οὐκ ἔχω νῦν] πῶς ταῦτα εἴρηται ἀγνοῶ· τάχα γὰρ ἐν τῷ φύλλῳ συνόδου ἀποβάλλεται τὸν τὸ ὁ σταυρωθεὶς προστιθέντα, ἐν κεφαλαίῳ ἀυτῆς πᾶ. Schol. ad marg. Codd. M.M. & Henr. Steph.

P.777, v.12. vel post ἐπινοεῖν tollenda erit distinctio, vel cum I.C. legendum οὐδαμῶς ἡμῶν διάδυ διδόντων ἐπινοεῖν ἡμῖν μὲν οὐδὲ ὑποπτεύεται. v. 29. ἴσ. οὐ πρὸς χρόνου διάλωσιν, I.S. v.5. à fin. διαμαρτυρίαν, Henr. Stephan. I.S. v.3. à fin. al. σέλλει ἐκ τῶν.

Pag 780. v.14. εἰ εἰς μίαν H.St. 2. v.16. ἀπηλείχθησαν I. S.

Pag.781. vers.8. λεχθέντα τὰ τῶν βλαχυκτῶν I.S v.44. C.B. & H St. ἐνανθρωπήσαντα (quæ lectio pag. præced. vers.34. in tribus Codd.) vt Basil. M. homil. in XLV. Psalmum. alibi tamen apud eundem, Greg. Naz. Epiphan. Chrysost. & alios, ἐνανθρωπήσαντα: item infra 813, v. 1.821.29.31. atque inde ἡ ἐνανθρώπησις apud eosdem, Ignat. epist.5. Gregor. Nyssen. & Cyrillum infra pag.789. v.35. 801, 7. à fin. 808. 14. quæ & ἡ σάρκωσις (infra 821.36.) eidem Cyrillo, & ἐνσάρκωσις Athanasio, & ἡ ἔνσαρκος οἰκονομία (ἢ παρουσία) Epiphanio dicitur. v.42, θεοτόκον] Naz. epist. 1. ad Cledonium presbyterum, & Orat. I. de Filio. Epiphan. p. 501. Gregor. Nyss. lib. περὶ παρθενίας. Nonn. paraphras. Euang. Ioan. cap.2. & 19. θεητόκος.

P.784, v.13. C.B. & H.St. βιογίας.

P.785, v 8. ἡ τοῦ Συνέσου] τὴν τῶν ἀμφοτέρων (τοῦ τε Συνέσου καὶ τοῦ Βαρδησάνου) πλάνην Εφραὶμ ὁ Σύρος ὁ πανεύφημος γενναίως διήλεγξε Theodor. lib. 1. contra Hæret. v.44, φύσιν, εἰ ἐκ τοσίν H. St.

P.789. v. 47. τὸ τι τοῦ Henr. St. v. penult. λαλεῖ C.B. M.M. & H St.

P.792, v.16. τοῦ Απολιναρίου] contra hũc Apolinariũ extat epistola Gregorij Nyssæni ad Theophilum Alexandriæ episcopum, cum aliis eiusdem Greg opusculis edita typis Francisci Raphelengij, Anno M DXCIII. in illa pag.16. v.11. leg. δυνάμεθα ἑαυτοὺς τοῖς αἱρέσιμ. p.169. v.15. l. ἀπαιτηθήσεται) p. 170. v.16. l. τὸ σὺν ἐν Χεισὰ πλάσματα. quæ operarum sphalmata, tam in istic quam alibi à me editis, meæ siue negligentiæ siue imperitiæ adscribi nolim, qui ne hîc quidem præsens impetrare possum à typothetis, vt eâ fide singula exprimant, qua illis à me præscribuntur. v.7. à fin. H. St. κἂν ταῦτα γὰρ τὸ, φύσει, τὸ τῇ οὐσίᾳ παρέλαβε C.B. & M.M.

P.793. v.18. ὃ ἦν ἀπ' ἀρχῆς] 1. Ioan. 1. v.26. C.V. & H.St. γνωρίζει τι ἐκ. v.4. l. δὲ πνευματικὸν ὅλον γενόμενον, ἐκ ἐν ὑπάρχον, καὶ H.St. vers.42. θεομάχος, C.B. H.St. v.3. à fin. ἐν σαρκὶ H. St.

P.796. v.4. τίς ἐστιν] Esai 63. I. Martyr. pag. 48. Naz. homil. in Pascha. v.7. ἑβραῖοι δὲ τὸ βόσορ σάρκινον λέγουσιν] Nugæ longè differunt בשר & בצר I.S. v.9. ὡς ἀπὸ πατητοῦ λῃνοῦ] Esai. ibid. id est, vt Naz. p.259. τῷ ἀναίμου καὶ ἀσωμάτου, ὡς ληνοβάτου. v.9. à fin. ἀγγελιαφόρος] Hebr.7.3. v.7. à fin. τὴν γενεὰν τίς] Esai .53. v.8.

P.797. vers.26. φοβήθητι] Matth. 10. 28. v.32. νοερὰ τάγματα] Rectè, non vt in margine ἱερά. Ita enim veteres Ecclesiastici vocant angelos, vt Arabes quoque Christiani, I.S. νοερὰς δυνάμεις, S. Maximus.

P.800, v. penult. ἐν εἰρωνείας σχήματι] ἱερωνικῶς Theodoret. quæst. XL. in Genes.

P.801. v.31. l. ἐκεῖνον καθεῖλε. v.38. si μαρτυρίας legamus, generius casus Αθανασίου, &c. ferri potest. v.44. malim μάρτυρας. v.6. à fin. fortè hic etiam ἐνανθρωπήσεως λόγου legendum, vt v. præc. v. vlt. M.M. H.St. I.C. καταχεῖ, rectè. sic infra 436, 22. 447. 32. Chrysost. γέλωτα καταχέουσα τῶν περὶ ταῦτα ἐσπουδακότων. Lucian. γέλως πολὺς ἐξεχύθη ἐπὶ τούτοις.

P.804, v.1. H.St. αὐτή γε ἡ κοινὴ ἔννοια ἐκ τῆ Παύλου] Rom. 10. v.15. προσκυνοῦσι ταῖς] Ioan.4.24. v.27. ὑπῆλθε] hactenus Codex H. St. nam quæ in hoc Tmemate sequuntur, ibi desiderantur. v.46. παιδίον, Esa. 9. 6. v.6. à fin. ἐσκήνωσεν ἐν ἡμῖν] Ioan. 1. 14. v.3. à fin. Λὼτ ἐσκήνωσεν ἐν πόλει] vulgatæ editiones κατῴκησε. v. eod. ἐσκήνωσεν ἐν Σοδόμοις] Genes. 13.

P.805. vers. 29. l. ἴσωσαι ὅτι. Aliter aut verbum ἴσωσαι redundaret, aut illa οὐκ ἀδιάφορον) I.S.

P.808. v.4. Σὺ εἶ] Matth. 6. v.16. ver.29, eodem modo supra 801. v.42. 50. & hac ipsa pag. v.49, ἐκ τῶν θησαυρῶν dixit; sed illud, ἐν τοῖς θησαυροῖς, habes infra pag 809. 35. & 3. à fin. p.817, vers.53. 820. 34. 824. 45. quod hîc etiam malim. v.31. ἐκ τοῦ κατηχητικοῦ [extat m. s. in Bibl Aug.

P.809, v.14. εἰ γὰρ] Rom.5.15. v.3 à fin. ταράττεται] Ioan. 12, 27, 13, 21. v. penult. ἐξουσίαν ἔχειν] Ioan. 10, 18.

P.812.

Pag.812. v.51. φρεσάγον] I.S. v.52. φρισσει I.S.

P.813. v.11, vel cum C.V. legendum εἰς γὰρ τὸ, vel seq.v. cum I.S. διαιρούμενον. v.23, καὶ ἔσται] Esa.11,10. v.27, τὸ δὲ, τὸ προσωπον I.S. v.34. εἰ γὰρ μὴ ἑαυτοῖς. v.44. C.B. & M.M. λέγει γάρ· ἀλλὰ ἐ vbi verba illius epistolæ desiderantur. vers.45, l. ὅτι δὲ ἀπαγγελω I.S.

P.816. vers.10. εἰς διαβολὴν αὐτῶν scilicet φύσεων I.S. vers.13, ἀπροσώπους αὐτὰς id est, φύσεις I.S. v.17. ἐ ὁ κατ᾽) καὶ ὡς κατ᾽ I.S. καὶ κατ᾽ omisso articulo, Cod. A.S. v.20. προχειτας] melius ὑποκειτας I.C. nec aliter m.s. quod mendum qui irrepserit, mirari desino, quum idem alibi hoc in Opere acciderit. v.27, πρὸς τὸν βίον ζητουμένους, καὶ τὰς Εὐεῖπν, sed longè melius, πρὸς τὸν βίον ζητουμένους. & infra confirmatur. v.30. ἢ γὰρ βία τῆς γνώμης ἐκείνων I.S. v.29. Cod. A.S. συγγνώμη ad marg. ἴσ. συν γνωμη. v.pen. τοὺς δὲ θέλοντας] Hæc indubitatè ad 36, lineam pertinent, ita continuanda, συναπτόμενοι φρονήματι τοὺς δὲ θέλοντας ι. ἐξ. ι. ἢ. ι. ἢ ὀξεῖ. εἰ. μεταθέσεως τῆς πλάνης. Deest verbum aut participium, & fortasse aliæ quædam particulæ. S.

Pag.817, v.48, ἀρρήτῳ λόγῳ C.V.B.

P.820. v.3. τὸ εἰς ἀλλὰ.] Articulus ὁ abundat, I.S. v.44, καὶ συνδίων τῶν φύσεων τῶν ἑκατέρᾳ προσόντων ι. τ. δ. id est, συνδίων τὴν δύναμιν τῶν ἰδιωμάτων προσόντων τῇ ἑκατέρᾳ τῶν φύσεων, I.S. v.5. à fin. ἀεὶ παρθένῳ] Epiphan. p.224. ἀεὶ μαθόντων παρεῖλον Nonn. paraphr. cap.2. Ioan.

P.821, v.9. à fin. δύο λαμβάνει] ὀρνίθια Leuit.5.7. Macarius homil.47. v.7 ὁ στατὴρ Matth.17. 27.

P.824. v.5. οὐδ᾽ ὡς θεὸς I.S. v.41. clariùs dixisset. Χριστὸν εἰς ἄνθρωπον ἰδικῶς. I.S. v.46 ἄγνοιαν] Naz. p.217. γινώσκει μὲν, ὡς θεὸς ἀγνοεῖν δὲ φησιν, ὡς ἄνθρωπος. D. Ambros Ego verò nihil ignorasse Filium dico: sed nostrum assumpsit affectũ, vt nostra ignoratione ignorare se diceret. v.48. τὸ μὴ εἰδέναι τὰ μέλλοντα] idem ex Damasceno adfert Elias Cretensis commentario in 2 Orat. Naz. de Filio. vide & Epiphan. p 3.7. v. 2. à fin. ἰσχαλεῖ γὰρ τὸ ἐπιπολὴν αὐτῶ τόμον χαλίσαντι. I.S.

Pag. 825. vers.2. πόνοις] M.M. sed C. V. & B. itémque I.S. & I.C. τόμοις. vide supra Scholion ad pag.760. v.29. ζητούντων vt in C.V. vel potius φύσεων, I.S. v.36. αἰχμαλωτίζ.] 2.Cor.10.5. v.50 l. περιχώρει μὲν γὰρ τὸ σῶμα. lectio marginis, & verbum quadrato inclusum ex C.V.

P.829, vers.2. M.M. προσλαβὸν. C.V. & B. πρὸς λαβεῖν. vers.7. τινὸς τύπον ἰδιμῶς ἤλιωκέναι οὐμβρειοῦ ἀπλωαιχμῶτατε, I.S. vers. 24, vncis inclusa in Cod. A. S. redundant. vers.29, δεῖται καταπαῦσις I.S.

P.832. v. 11, τῷ τὴν ἐν χίοσι σιάσιν ἀθλήσαντι] id est, τῷ στηλίτῃ, τῷ πρώτου καταδείξαντι τὸν τρόπον ἀσκήσεως. Cedren. vide infrà p.880. v.4. vers.14, βασιλεία, ὑφ᾽ ἑκατέρων ὄντων ἰδίᾳ I.S. vers.20. προσβάλλουσι, I.S. ver.30. λόγοις] λόγοι apud Græcos non Orationem tantum significat, sed in genere quamuis commentationem & scriptum. v.31, ὡς ἰδίξατο I.S. vers.39, μήδ᾽ ὡς Εὐτύχης, I.S. vers.40. ὅτι ἓν ΕΝ ΔΤΟ φωνὴ. Vnus Christus est δύο. nimirum θεάνθρωπος. vox φωνὴ, quod Dialecticis complexum. Duo enim verba vnum ῥητόν I.S. v. vlt. & hic quoque legendum ΕΝ ΔΤΟ, I.S.

P.833. v.9. Cod. A.S. ἰσοπαθοῦσα mendosè. v.6, à fin. δόγματα] μυστικὸς, Greg. Nyss. μυσταγωγὸς, Ignat. epistol.2. ζωὴ τελεία Nazian. βεβαίως D.Paulo 1, Corinth. 3, 2.

Pag. 833. vers.10. τὴν ἄγνοιαν] Elias Cret. comment.in 1.Orat.Naz.de Filio.

Pag.840. v.11. αὐτλήσουσι] Esai.12,3. v.31. C.V. & B. θεοσεβεστάτῳ. v.51. εἷς γὰρ κύριος Ephes.4. 5.

Pagin.841. vers.9. γυναικὸς] Galat. 4, vers.4.

Pag.845. vers.36, τὸν θαυματουργὸν] idem qui paulo antè ὁ νεοκαισαρείας· quod annoto, quum sciam non nullos id ignorare. Is à Suida Theodorus etiam dicitur. Eius metaphrasis in Ecclesiasten (ei namque tam D.Hieronymus, quàm Suidas adscribunt) extat inter opera Gregor. Nazianzeni: eiusdem vita, Greg.Nyss. autore, bis habetur in Biblioth. August. m.s. vers.38, l. καταφορεῖ, quam mendam etiam in superioribus obseruauimus. I.C.

Pag. 848, vers. 16, Κύριλλος μίαν δοξάζει φυσιν I. S. vers.45. l. διδασκαλιῶν I.C. M.M.

Pag.849. vers 12. Γρηγόριος] Nazianz. Orat. 1. de Filio. vers.35. Πολέμων] Secutus est (D.Hieronymo autore) Polemonem dicendi charactere Gregorius Nazianz. viuóque se, Episcopum in loco suo ordinans, ruri vitam Monachi exercuit.

Pag.852, vers.19. C.B. A.S. M.M. μυρόντων (de quo vide Scholion ad pagin. 1. ex Synesij m.s. Cod.) μυριοστῶν, C.V. vers.42. ἀνεχόμενα, I.S.

Pag.853. v.4. Ιησ. χριστὸς] Heb.13, 8. v.6, καὶ πάλιν ὁ κύριος] 1.Timoth.2.5. v.19. θεὸν ἐπὶ πάντων] Rom.9.5. v.22. κατὰ σάρκα] ibid,

& Roman.1.3. v.5. à fin. τὸ ἀσωύετον M.M. I.S. v.54. τ πνδυματομάχοι) Μακεδόνιοι, Naz. passim.

P.86 . v.5. à fin. οἷς ἰσ' ἡμῖν ἐπιμ τ ἰδιωμάτων I.S. v.4. à fin. idem mallet ... vers.vlt. αἱ ἰδιότητες αἰτιωτ) Elias Cret.antistes Comment.in Orat.Naz.de Sp.S.

P.864. v.11. ἰδὲ κυρίως ὄν] vide Notas ad Philonis opuscula, ex August. Biblioth. Francofurti à Io.Vvechelo impressa, An. M. D. LXXXVI'. vers.19. ἡ πλειοποιὸς σοφία) periphrasis Filij. v.20, ἡ ἁγιαστικὴ δύναμις) τὸ ἅγιον πνεῦμα.

P.865. v.26. ἑνότητα διατέμνοντας] vt Arius. εἰς μοναδικὴν πνευματικὴν συγχέοντας] vt Sabellius. Naz. Orat.9. de Pace, & alibi. Basil. M. epist. ad Neocæsar. v.44. ἐν τρισὶν ὑπάρχειν ἰδιότησι] Naz.homil. περὶ θεολογίας (quæ in libro manu exarato etiam περὶ δόγματ@ καὶ καταστάσεως ἐπισκόπων inscribitur) & περὶ τοῦ ἁγίου πνεύματ@.

Pag 868. v.27. C.V. ἀνόμοιοι] Sic Eunomium appellarunt, quod Filium patri dissimilem, déque nihilo ortum esse traderet. ἀνόμοιον τὸν υἱὸν τοῦ πατρὸς ὑπάρχειν, καὶ ἐξ οὐκ ὄντων ἐν τῇ θεότητι πρὸς τὸν πατέρα, Epiphan.

P.869. v.4. à fin. l. συμφθίζομαι.

P.872. vers.32. τοῦ θεολόγου] Ioanni, c.1. vers.14.

P.873, vers.6. ἐν τῇ δηλώσει, I.S. v.4. à fin. πῶς δεῖ νοεῖν] ταῦτα γλαφυρῶς καὶ ἀξιοζήτητα, M.M. ad marg. v.3. à fin. ἔπεισι] 2,Reg.24, v.1. πείσας vt paulò inferiùs.

Pag. 876. v.2. ἐν οἷς ὁ θεὸς τοῦ αἰῶν@] 2. Cor.4, 4. v.3. ἡ δύναμις] Lucæ 16, 13. v.4. ἐν τῇ α. παραλειπ] 1.Paralip.21.1. vers.20. ὑμεῖς δὲ οὐκ ἐξελεύσεσθε] Exod.12, 22. v.32. ἐπιβῆναι] Num.22, v.20. ver.33. ὁρμηθῆναι] Num 22, v.22. v.7, à fin. ἐν ταῖς καρδίαις] Ephes. 3. 17. διὰ τ πίστεως. v. 6. à fin. ὅσοι εἰς Χριστὸν] Galat.3, 27.

P.877, vers.4. ἐρριζωμένοι] Coloss.2, 7. v.24. ἴσ. μειδίον οὐκ ἄμυνον. Sic *Tertullian.* Domitianus portio Neronis. &, Xerophagia, portio ieiunij I.S. vers.33, Τιμόθεον]De hoc Timotheo consule Sectarum historiam Leontij Byzantini. v. vlt. C.B. & A.S. εἰς χιλίους συγκεφαλαιωθέντ@, μονάδος.

Pag. 880, vers 4. Συμεὼν] de quo supra. p.832 11. v.10. περιβάλλει) μετὰ τ αὐτὸν ἐπιγραφὴν I.S.

P.881. v.11. κατ' Ἀγρωντῖν] De his, idem Leontius, p.475. v.38. αἰτίαν αὐτὸν ἐκ κατάρας] Naz.Orat.2. de Filio. v.45. αἰθεροτέρας φωνῆς] Ita M. S. I. αἰθεροτέρας φύσεως. Scriptum videtur (inquit I.S.) φωνῆς ex quo conflatum φωνῆς. vers.9. à fin. τοῦ εἰς] Genes.3. 9. v.8, à fin. τοῦ ἐπὶ Ἀβελ] Genes.4.9. v.eod. καὶ Κραυγὴ Σοδόμων] Gen.18, 20. v.3. à fi. λεγεὼν] Marc.5, 9. v.pen. τί θέλετε] Matth.20, 32. v.vlt.l. ἀλλά γε μὴν I.S.

P.884. v.11. κατ' οἰκονομίαν] supra vide Scholion ad p.525, v.16. v.16. σὺ ἔγνως τὴν ἀφροσύνην μου] Ps.68, 7. v.17, θεέ μου] libri editi Ο θεὸς ὁ θεός μου. Ps.21, 1. v.5. à fin. εἰς ἐμὲ) Deut.18, 15. Isidor.Pelus. lib.3. ep.94.

P.885. v.33. pro ἀποδίδων in C B. & M.M. legitur αὐτοῖς. v.35. οὐ δὲ ἀπελθόντι) Gen.15. v.15. Lectio marginis ex libris impressis. v.46, libri vulgati ἐκλείπων & γήρᾳ Gen.25, 8. v.51. συνήχθησαν] Gen.37, 34. v.9. à fi. φησιν] Gen.49, 29. Καὶ ὄψει αὐτην] Vulg. edit. καὶ ἰδὲ, Deut.32, 51.

P.888, v.2. ἐγώ εἰμι] Exod.3, 6. Mat. 22, 32.

P.889, v.15, φωνικῆς] φοινικῆς I.S. illud sup. Tinemate 201, p.270, neque aliter Codd. Diadochi calamo exarati. v.19, Διονύσι@] ὁ ἀρεοπαγίτης de quo suprà pag.1.

P.892, v.3. ΑΝΕΓΝΩΣΘΗ βιβλίον Σπραίν] hactenus in Cod. A. S. Tomus primus: duorum autem meminit in Bibliothecæ Gesnerianæ epitome I. Simlerus quoque. v.38. Ὡς ὁ βαπτιστὴς Ἰωάννης Ὀκτωβρίῳ μὲν συνελήφθη] De huius conceptionis tempore agit D. Chrysost. homil.in Natal. Christi, quæ breui emendatior & auctior, quam anteà, recudetur cũ eruditissimi viri P. Pantini interpretatione. v.41. ἡ θεοτόκος] Chrysost.ibid. v.38, ἀπριλλίῳ, ὃν οἱ Ἑβραῖοι Νισὰν] Ioseph.l.3. Archæol c.9, 10, μὲν Ξανθικὸν κατὰ Μακεδόνας, Νισὰν δὲ κατ' Ἑβραίους, ὅς καὶ τοῦ ἔτους ἐστὶν ἀρχή. Macar. homil. 5. ἐστι μὲν πρῶτος Ξανθικός, ὁ λεγόμεν@ Ἀπρίλλι@. v.41. Ἰανουαρίῳ ς'] Epiph. lib.2, contra Anoëtos, p.196. v.45. πρὸ ὀκτὼ καλανδῶν] Nicephorus lib. 1. Eccles. hist. c.12, & alij tam Græci quàm Latini.

P.893, v.1. ἀνθρωπόμορφον] aduersus Anthropomorphitas disputat S.Athan. dialogo 1. contra Anomœum Arianistam: Theodoret. q.20, in Genes. v.16. οἱ δερμάτινοι χιτῶνες] De his, Naz.in Natal. Christi. Epiph. p.236, 255. Theophylact. in cap.12. Lucæ. Theodoret. q.39, in Genes. S.Maximus iis verbis, quæ Dialogo 3. Cæsarij, fratris Greg. Naz. inserta sunt infra & 909, v.5. v.30. ὁ παράδεισος] De hoc Basil. M. p. 643. v.51. ἰδίως ἀπολύει)] Damascen. dialogo contra Manichæos.

P.896. v 21, τῶν θυρῶν εἰσῆλθε κεκλεισμένων] Ioan.20, idem Athanasius [nisi dialogos illos V.S. Maximo, τοῦ Ὁμολογητῆ, adscribendos censeas, cuius in Operibus, vt alibi, sic in membranis Biblioth. August. leguntur] dialog. 4. Epiphan. p.27, 256, 338 431, 507. v.5. à fin. ὅτι πρὸ τ]vide Bas.M. hom.1. in Hexaëm. Theodor. q 3. in Gen.

P.897.

P.899. v.3. τοῖς γυναιξὶν ὁμιλήσαντες] Ex Hebrææ linguæ imperitia ortus hic error: per υἱὲς enim τῦ Θεῦ Genes.6. v.2. quidam intellexerunt ἀγγέλους: rectiùs Suidas (in dictione μιαιφαμίαι) Sethi, Enochi & Enosi filios: qui victi libidine, ad filias Caini sint ingressi, vnde Gigantes. v.8. ὅπαὶ ψυχαὶ τῶ ἀλόγων] de hoc supra. v.16. σφαιρικὸς] vide supra Scholion ad p.24 v.4. v.27. ὅπ αἱ ψυχαὶ] S.Maximus id, rationibus è S.Scriptura petitis, negat eod. illo fragmento Cæsarianis inserto. & Greg. Nyss. antistes libro de Anima & resurrectione.

P.900. v.39. ἐγαλακτοτροφήθη] Luc.11 27. Ign. ep.5.

P.901. v.8. à fin. περὶ Θεοφίλου [Isidor. Pelus. lib.1. epist.152. Synes. epist.66. v.7. à fin. Ιω. τῦ χρυσοστόμου] Isidor. eiusdem libri epist. 156. v. vltim. Ιγνάτι@] epist. ad Trallianos. v. eod. Κλήμης] Strom.2. & 3. cuius veba citat Euseb. lib.3. Eccl. hist. cap.29. v. eod. Θεοδωρήτ@] lib.3. contra hæret.

P.904. v.12. Γρηγόρι@ ἐν ἐπιστολαῖς] Gegorij Naz. epistola ad Theodorum Tyanensem Philocaliæ Origenis libro præfixa in Cod. mss. Aug. legitur hæc;

ΘΕΟΔΩΡΩ ΤΩ ΤΑ ΤΥΑΝ. ἐπισκοπῦντι.

Ἑορτὴ, καὶ γράμματα· καὶ, τὸ κρεῖττον, ὅτι περὶ σοθέντες τὸν καιρὸν τῇ προθυμίᾳ, ὃ προσεορτάζειν ἡμῖν χαριζόμεν@. τὰ μὲν οὖν περὶ τῆς ἀληθείας τοιαῦτα. ἡμεῖς δὲ ἂν ἔχομεν τὸ μείζον, ἀντιδίδομεν τὰς εὐχάς. ἵνα δὲ καὶ ὑπόμνημα παρ' ἡμῶν ἔχῃς, τὸ δ' αὐτὸ καὶ τῶ ἁγίου Βασιλείου: πυκτίον ἀπεστάλκαμέν σοι τῶ Ὠριγένους φιλοσοφίας, ἐκλογὰς ἔχον χρησίμων τοῖς φιλολόγοις. τοῦτο καὶ δέξαι καὶ χαρίζεισαι, καὶ ἀπόδειξιν ἡμῖν δοῦναι τῆς ὠφελείας καὶ αὐτοῦ ἢ καὶ πνεύματι βοηθούμεν@. ἔρρωσο.

P.905. v.10. ἀπαρίγκλιτ@, I.S.

P.908. v.8. Ιερεμίου] Thren.3. 33. Epiph. l.2, contra Adamantinos, p.245. v.33. ὑπὸ Ὠριγένους] C.V. H.St. v.9. à fin. τῦτο γάρ. v. 6. à fin. l. ἢ A.S. H St. v. vltim. σαρκῶν ἐραστῆς] πῶς ταῦτα, ὑ δίχωμεν τῶ τοιαύτην ὁμιλίαν γίνεσθαι, Scholion ad oram M.M. vide quæ ad pag. 8 7. v.3. adnotauimus.

P.909 v.44. ἵνα μὴ ἀθάνατον μείνῃ τὸ κακὸν] ἵνα ᾖ τῆς ἀμαρτίας ἐγκοπή, Theodoret. vide infra p.916. v.19.

Pag. 912. v.28. H. St. αὐτῇ εἰς. vers. 35. δημιουργὸν] τῇ τῶ καλοῦ φυσῇ, Naz. homil. in Nat. Chr. v.49, τῆς κακῶς siue (vt Bas.M.) παντοίας κακίας ἐμοὶ προξένου@. v.51. οἴδαμεν γὰρ] Rom.7. 14. v.6. à fin. ἐγὼ δὲ] D. Paul. ibid.

Pag. 913. v.3. C.V. & H.St. εἰσοικίσαι, A.S. εἰσοικίσθη, M.M. εἰσοικίσαι, C.B. εἰσοικίσθη. I.S. εἰσοικισθὲν ἐν τῇ, vt pag. seq. v.25, εἰσοικισθεῖσαν εἰς. vers.5. Οὐ γινώσκω] Rom.7. 15. v.8. ὑ γὰρ ἐφ' ἡμῖν] vide Scholion ad pag. 266. 33.

Pag. 913. v.26. ἀπὸ τῶν] ἐκ τῶν κρυφίων Psal. 18. 13. vers. 31. λογισμοὺς] 2.Cor.10.5. v. 43. γίνεσθε, καθὼς] 1. Cor.11. 1. v.6. a fin. αἰσθητὶ [quod & apud Platonem, περὶ τὸ ἰδίων τὸ ἱδρώω] C.V. & H.St. al. αἱ ἱδρῶτι & in marg. ἴσ. αἰσθητῶ. ver.5. à fin. ad marg. H.St. ponitur ζτ', quo aliquid deesse, ostenditur, v.3. à fin, παροιμίαι] Ephes.6. 13.

P.916. v.3. λογισμοὺς τῦ] 2.Cor.10.5. v.5. ὅτι μὴ] Ephes.6.12. v.6. ὑ γὰρ] Rom.7.15. v.19. διὸ καὶ] vide supra, 909. v.44. v.22. Οἶδα γὰρ] Rom.7.18. v.26. βλασφήματα νέα. v.28, ἐξ ἐπινοίας I.S. vers. 33. τῇ μὲν νομοθεσίᾳ] συνήδομαι γὰρ τῷ νόμῳ τῦ Θεῦ κατὰ τὸν ἔσω ἄνθρωπον, Rom.7.22. vers. 45, ἀντιστρατεύεσθαι] Rom.7, 23, vers. 47, σκιρρώσαντα] ita m.s. omnes, (quod in Cod. H St. notatur tanquam suspectum) id est, ἀποσκληρύναντα [ab ἀπόσκληρος, quo Basil. M. vtitur homil. in 37. Psalmum:] nam & Hesychius σκιρρώσαι per ἀποσκληρῦσαι (velut ibi legendum) explicat: vnde ἡ ἐσκιρρωμένη φαντασία apud Iustin. Martyrem. *Phavorinus*, σκιρρωθῆναι φαμὲν, ἐπὶ τῦ ῥύπου τῦ στρόφ@ ἐμμένοντ@ καὶ δυσεκπλύτου, quæ verbi notio imprimis huc quadrat. Quare illud σκιρρώσαντα nihil fuit opus adnotari. Sed apud Philonem lib. περὶ φιλανθρωπίας, p.483. pro σιεωῦται malim cum m. s. August. σκιρροῦται legere. v.3. à fin. εὔχεται ῥυσθῆναι] Rom.7. 24. vers. vltim. προφήτης] Psalm.18, 13. v.23, Αγλαοφῶν, C.V. & H.St. etiam hoc loco. v.30, διὰ τὸ ἐνοικοῦν] ita & vetus Interpres, Rom.8, 11, alij διὰ τῦ ἐνοικοῦντος αὐτῦ πνεύματ@, Macarius homil.5, bis, & homil.20.

P.920, v.17, H St. χειρόμενα. v.21, Οἴδαμεν γὰρ) 2. Corinth. 5, 1.

Pag.921, v. 1, τῷ τὸν κόσμον ἐν τῷ πονηρῷ κεῖσθαι) 1. Ioan.5, 19, v. sequente τῆς ὠκυμόρυ) τῆς ταχυπότμου Pind. Xiphilino ὡς ὠκύμορος: venenum, mortem accelerans. v. 24, οἴκησιν ἀναψυχὴν I.S. v.7, τὸ γὰρ οἰκητήριον) 2. Cor.5. 2. vers. 11. διὰ πίστεως γὰρ) 2, Corinth 5, 7, v.13, καὶ ὑ σαφῶς) Negatiua ὑ redundat I.S. v.15, ὅτι σὰρξ ἐ αἷμα) 1, Cor.15, 50, I.S. v.43, καθὼς ἐφορέσαμεν) 1. Cor.15, 49. v.45, Γῆ εἶ, καὶ εἰς γῆν ἀπελεύσῃ) Genes. 3, 19, v.50, legitur etiam ζῆν. vers. vlt. καταποθῇ) 2, Corinth.5, 4. ἵνα καταποθῇ τὸ θνητὸν ὑπὸ τῆς ζωῆς.

P.924, v.4, ὅτι ἐ οἱ νεκροὶ) 1, Thess.4, 16. v.16, H.St.2. πυράγρ@, H. St. & I.C. πῦρ, ἄγρ@ φυτόν: huius plantæ fit mentio Leuit.23, 40. Iobi 40, 17, vers. 31. ἰασώνης)

Apocal. 20, 13. verſ. 6, à fin. αὐτὴρ μὲν γὰρ) 1. Cor. 11. 7.

P. 925. v. 4. ἀνὴρ ἐπιθυμιῶν) Daniel 9, 23. v. 28. ὁ Μωσῆς δὲ καὶ Ἡλίας) Matth. 17. 3. v. 40. τοῦ εἴδους) Scholion. καὶ παρὰ τί τοῦτο. καὶ γὰρ εἰ καὶ μὴ ἐπὶ τοῦ εἴδους, ἀλλ' ἐπὶ τοῦ συνθέτου σώματος τοῦτο), οὐδὲν ἧττον τὸ αὐτὸ ἕπεται· ἢ καὶ τὸ αὐτό. τὸ μὲν γὰρ ἔχει λύσιν, ὅτι πάλιν θνήξει, ὅτιπερ οὐκ ἐστὶ κυρίως ἀνάστασις· τὸ δὲ οὐ. εἴπερ τὸ εἶδος οὐ θνήξει πάλιν, ὅτι μηδόλως θνήσκει. M. M. ver. 42. πρωτότοκος] Coloſſ. 1. 18. Apocal. 1. 5. v. vltim. τῆς Σαραφθίνης] 3. Reg. 17. 22. v. eod. Σωμανίτιδος] 4. Reg. 4. Naz. homil. in Pentecoſten, Σημανίτιδος, & in ſ. Σουναμίτιδος. quod Hebræo eſt vicinius.

P. 928. v. 33. ἐπινοίᾳ] οἷον, τὸ ζῶον ἀπὸ τοῦ χρώματος. τὸ γὰρ λευκὸν οὐ δύναται) [ἐνεργείᾳ] χειρωθῆναι τῇ κύστει: τὸ ἀβάστακτον οὐκ εἰώθει χειρίζεσθαι τῷ φιλοσόφῳ· καὶ γὰρ ἐν βασανιστηρίῳ ὁ φιλόσοφος ποτε, Scholiaſt. ad 2. lib. Top. Boëthi mſſ.

P. 929. v. 1. τὸ παρὰ τοῦ προφήτου Ἰεζεκιὴλ] Ezech. cap. 37. v. 8. H. St. ἐξεπιπολάσαντες. v. 10. idem ἄλλων ἐθνῶν. v. 20. Ἰώσηπος] l. 7, de bello Iudaico, c. 18. v. 26, ἐνέπρησαν] hinc corrigendus & Ioſephus & interpres eius, apud quem ἐτήρησαν legitur, id eſt, *ſeruarunt*, pro *incenderunt*, v. 46. Σαμουὴλ] 1. Reg. 28, 12. Schol. δαιμόνιον ἦν τὸ παρὰ τῆς ἐγγαστριμύθου ἀναχθέν, ἀλλ' οὐχ ὁ Σαμουήλ, M. M. vide Iuſt. Mart. dialog. πρὸς Τρύφωνα, pag. 260. 26. & Reſponſ. ad Orthodox. q. 52. pag 328. edit. H. Commel. *Tertullian.* lib. de Anima, c. 57.

Pag. 932, verſ. 7. ἵνα αἱ ἀσώματοι [vox ἵνα] pro qua ἦν habet H. St.] vitio non caret. I. S. verſ. 14. ἐσχάτως] πεδήσας, 1. Ioan. 4. 12. H. St. I. S. verſ. 22. αὐτοῦ φύσις αἱ ψυχαὶ παντος H St. verſ. 25. διὰ τοῦτο] εἰς τοῦτο γὰρ Χριστὸς καὶ ἀπέθανε, Rom. 14. 9. verſ. 27. ἐπὶ τῶν ψυχῶν καὶ ἐπὶ τῶν σωμάτων] Iſidor. Peluſ. lib. 1. epiſt. 222. verſ 44. τοῦ ξένου] non legitur in Cod. H St. verſ. ſeq. idem, & C. B. 2, ἐκλαμβάνοντος M. M. ἐκλαμβάνοντες. Locus vitioſiſſimus I. S. v. 9. à fin. διὰ τὸ μὴ δύνασθαι αὐτὰ οἴσειν] Iſidor. Peluſ. lib. 1. epiſt. 304. v. 8. à fin. Henric. Steph. verſ. vltim l. παραβαλο- Henric. Stephan. I. S. verſ. eod. μυστήρια] Scholion, κἂν τὰ τῆς πίστεως λέγῃ μὴ βαλεῖν τοῖς, ἅπερ ἂν εἶεν καὶ μυστικά: ἀλλὰ τὰ μυστικώτερα, ταῦτα γὰρ τοῖς ἐν τῇ πίστει τελείοις ἁρμόζουσιν. οἱ δὲ μὴ οὕτως οἰκονομοῦντες τὸ τοῦ κηρύγματος μυστήριον, οἱ καὶ πιστοὶ τυγχάνοιεν οἰκονόμοι, ἀλλ' οὐχὶ καὶ φρόνιμοι ῥηθεῖεν ἂν παρὰ τοῦ δικαίου κριτοῦ. διὸ καὶ κατ' οἰκεῖον νῦν ὑπηλλάξαται κατὰ πρώτην ἐκδοχὴν ἡ παραβολή. ἔχει δὲ ἄριστα καὶ ἡ μετ' αὐτὴν ἐπίσκεψις, καὶ ἀξίως τῆς διανοίας τοῦ γεγραφότος.

Pag. 933. v. 10. l. μὴ ἀγαπητῷ H St. v. 11. pro ἡ εἰς πίστιν, lege ἡ εἰς Χριστὸν πίστις cum H St. v. 39. l. κοινωνός ἐστιν.

P. 936, v. 3. ἐπερχόμενα κόσμου, H St. 2. v. 20. al. ἀπελθὼν ἂν καὶ. v. 9. à fin. οὐ πάλιν C. V. & H. St. at οὐ βάλει M. M. οὐ βάλλει C. V. H. St. 2. id eſt, ἄπαγε. aliis ἀβαλε. quod tamen frequentius τῷ διχομένῳ. quam τῷ προβαλλομένῳ. I. S.

P. 937. v. 2. τῆς καταχείσεως] C B. M. M. & H St. μεταχείσεως. I. S. διαχείσεως. v. 9. C. V. ἐρυθημα. H. St. ἔρυθημα. v. 26. τὸ μὲν βρέτας] Gaza nomen hoc ait ἄκλιτον, quum βρέτου extet apud Heſych. βρέτη apud Clem. Alex. multitudinis numero. Sic à σκίπας, σκίπαι, & à κνίφας, κνίφαι tertium formauit caſum Apolinarius Pſal. 16, v. 18. & Pſal. 17. v. 24. v. 48. ἂν] vt h. l. ἂν in vno Codice, in altero ἐστι. ita p. 940. v. 28. pro ἐστι in alio Cod. ἂν legitur, & p. 941. v. 14. v. 50, l. ἐκκλησιάσαι, cum mſſ. & I. C. vult enim iſte dici ἐκκλησίαν, quaſi ἐκκλησίαν, à fuga voluptatum. v. 9. à fin. Ὅτι φησὶν ὁ ἄγιος] πῶς τοῦτο φῆς, ἅγιε τοῦ θεοῦ, εἴπερ καὶ σὺ ἡ ζωὴ τῆς δόξα, Schol. M. M. v 7, à fin. l. μαλλον μὲν C. V. H. St. I. S. v. vlt. κατακοσμοῦσιν] A. S. μετακοσμοῦσιν.

P. 940. v. 4 Κύριος ἔκτισέ με] Prouerb. 8. 22. Clem. Alex. Protrept. quem Scripturę locum de Filij æternitate accipit Ignat. ep. 4. Naz. Orat. de Filio. Epiphan. lib. 2, contra Arianos p. 320. Damaſcen. lib. 4. c. 95, de orthodoxa Fide. Philo, lib. περὶ μέθης, paulo aliter citat, Ὁ θεὸς ἐκτήσατο [Aquila ἐκτήσατο] με πρωτίστην τῶν ἑαυτοῦ ἔργων. v. 30. ἀπὸ τοῦ αἰῶνος] Pſal. 89. 2. 4. v. 36. ἑξακισχιλιοστὸν] Quamuis multæ hallucinationes in his ſunt, quarum rationem, propter abſurditatem, non habuimus: hanc tamen iocularem præterire non potuimus. Vnus dies, inquit, ſunt mille anni coram Deo. Sunt autem à creatione ad nos, ſex millia annorum. Ergo ſex dies à creatione ad nos fluxerunt. In hebdomade, inquit, id eſt in ſeptima die, ſiue ſeptimo millenario deficiet mundus. Ergo, inquit, à creatione ad συντέλειαν κόσμου ſunt dies tredecim. Atqui debebat dicere, ſunt dies ſeptem. Nam pro ſeptimo millenario, qui debet accedere ſex prioribus millenariis præteritis, ipſe adiungit ſeptem millenarios. quæ profecto mira eſt hallucinatio, quæ nata eſt ex verbo ἑβδομάς, quod, vt eſt, pro ſeptem capit, & perperam item pro ſeptimo die vſurpauit. I. S. v. 46. Ἀμμον θαλασσῶν] Siracid. 1. v. 4. à fin. ὁ μὲν γὰρ θεὸς οὐκ ἔστι ὅτι οὐκ ἦν αἰῶνος τῶν καιρῶν ὁ θεός, docet Baſil. M. homil. integra. Chryſoſt. Orat. περὶ προνοίας. Philo lib. περὶ φυγάδων.

P. 941. v. 6. à fi. ad m. Codd. M. M. & H St. 2. legitur,

legitur, ἐκ γὰρ τούτων καὶ ὅτι τῶν σωμάτων ποιότης, δείξεις· εἴπερ ἡ τῶν ποιοτήτων σύνοδος τὸ σῶμα ἀποτελεῖ.

P.914. v.14, εἰ γάρ] H. St. 2. ἡ γάρ. v.eod. ἐξ οὐ πολιτῶν & ἐξ οὐ ναῶν I.S. vers. 36, τὰ κακὰ ποιεῖν οὐσίας] Οὔτε γὰρ ποτε κακόν ἦν, οὔτε ῥίζα γέγονε κακίας, οὔτε ἀνυπόστατον κακόν ἐστι, *Epiphan.* contra Basilid. & Manich. *Naz.* in Nat. Chr. eiúsque paraphrastes, *Damasc.* lib.2, Orthod. Fid. c.46, qui eandem τῆς κακίας rationem ait esse, quæ sit τοῦ σκότους: de quo idem lib 1. cap. 22. *Theodoret.* q.7, in Genes. *Basil.* M. homil. 2, & 1, in Hexaem. v.50. I.in marg. κακὸν ἐν κακοῖς.

P.948. v.5. H. St. τὰ μέγιστα κατὰ τοῦτο τὸ μέρος. v.34. Scholion, εἰ κατὰ τὴν ὕλην, ἀλλὰ κατὰ τὴν ποιότητα ἡ αἴσθησίς ἐστι: ἰσχυρὸν οἱ λόγοι. M.M. vers.36, 37, 39. & p.949. v.4, 7, τὸ ἴσαι in marginem reiiciatur: id enim in al Codd. pro ἄρα, vt superiùs pro αὐ, legitur.

P.949, v.7, Scholion ad marg. M.M. χείριστον τὸ ἐπιχείρημα ἐς πρὸς τὸ δεῖξαι τὸ πέρας ἔχοντος, τὸ καὶ ἔχον τῶν αὐτῶν ἀτόμων ἐστὶν, ἀ τὰ μὲν ἄτομα τῶν εἰδῶν τὸν λόγον εἶχον). οὐκ ἀνάγκη ἡ τούτων τὰ εἴδη. v.45, δς καὶ H.St. 2 I.S. vers. 5, à fin. ἀπὸ τῶν χαρῶν] Matth.19, 11. 1,Cor.7,28, Ignat. epist.6.

P.952, vers.1. ἀπολεσφορητα] ἀπόλεσα, Prouerb. 3, 16. vers. 11, τέκνα] *Iephte*, Iudic.11. 29. vers. 21, γυνὴ] ἀπὸ τοῦ γονῆς, Isidor. Pelus. lib. 3. epist. 242, Symmachus verò αἰδεῖς, quo Hebraismus magis exprimitur. v.47, λέγουσιν ὄργανα ἀλοῦσαι I.S. v.25, Βαβυλῶν γάρ, τάραχος ἡ σύγχυσις] Gen.11.9. ὅτι ἐκεῖ συνέχεε κύριος τὰ χείλη πάσης τῆς γῆς. Philo περὶ συγχύσεως διαλέκτων. v.4. à fin. τὴν ἰτέαν] Leuit.23. 40, & Esai. 44. v. pen. ἴσ' αὖ εἰς ἄρδην ἀποστρέφουσι] Plin. l.16. c.26. *semen salicis mulieri sterilitatis medicamentum esse, constat.* vers. vlt. ὠλεσικάρπους] frugiperdas, Plin. ibid. vt ὠλεσίκαρπος h.l. sit ἡ ἀπολλύουσα τὴν γονὴν, ἤγουν τὸν καρπὸν τῆς κοιλίας. Naz.Carm. κατὰ γυναικῶν καλλωπιζομένων, vers.53. metaphoricè vtitur --ἡ δ' τὴν χάριν, ὠλεσίκαρπος. Vide Homeri Interpretem Odyss. κ' & Theophrast. lib.3, de Plantis.

P.953. v.1, μὴ ἐπιλαθέσθαι νύμφην τὸν κόσμον] Ierem. 2,32, v.5. στῆθη] τὸ στῆθος Philoni, pag.570. ἐνδιαίτημα τοῦ θυμοῦ. vnde illud Sophocleum.

Ἀνδρῶν γὰρ ἐσθλῶν στέρνον ἡ μαλάσσεται).

Sed φρένες aliquando idem, quod διάφραγμα (quia hoc inflammatione affecto mens læditur) veluti Pind. Nem. Ode 7.

--- χολωθεὶς
ὁ καρτερὸς Αἴας, ἔπαξεν διὰ φρενῶν
λευρὸν ξίφος.

v.8, Λαβέ μοι δάμαλιν] Genes.15,9. vers. 9. I. ξυστίζουσαν, καὶ αἶγα ξυστίζουσαν, καὶ κριὸν C. V. H St. v.27, καὶ ὑμεῖς] Lucæ 12, 26. vers.30, ἀνακλινεῖ] Ibid. v.37. v.34. τρεῖς ἡμῶν τῆς ἡλικίας] Totidem Mundi huius secula quidam statuunt: primum ἡγεμονικόν, alterum θυμικόν, tertium ἐπιθυμητικόν. vide Suidam in dictione ψυχή, & intrà 569, 10. v.48, τὴν ὀσφὺν ἀναζωσάμενος] 1.Petr.1.13. v.50. σίκερα] Σίκερα, πᾶν τὸ δυνάμενον μέθην ἐμποιῆσαι πόμα, ὅπερ Ἑβραῖοι ὀνομάζειν συνηθεῖς, Basil M. v.8. à fin. ἐγώ εἰμι] Ioan. 15, 5. v.5. à fin. Ἐκ γὰρ ἀμπέλου] Deut.32, v.32.

P.956, v.2, πάντη] H.St. ταύτη. v.11. διαφέρουσαν C.B. H St. A S. δικαιοσύνης μᾶλλον) hæc sunt intricatissima I.S. v.19. H.Steph. ὁράσεως, γεύσεως, ὀσφρήσεως, quod postremum in cæteris m. s. desideratur. v.33. τὸ γὰρ ἔλαιον τῇ δικαιοσύνῃ) τῇ ἐλεημοσύνῃ, τῇ ἐπιείᾳ, Ioan. Chrysost. homil. εἰς τὰς ι. παρθένους. v.34. χορισμόν) Matth.25,5. v.42. εἰς τὴν ἀπάντησιν) 1, Thessal.4,17. v.50. ἐκλεκτὴ τῇ Henric. Steph.

P.957. v.4, ἀφθάρτῳ. v.8, l. θύσας δὲ αὐτὸν μόσχον τὸν σιτευτόν) Lucæ 15. 23. ὃν ἡ δάμαλις Μαρία ἐγέννησεν, Chrysost. hom. εἰς τὸ ἄσωτον. v.35. ὑφηγήσασθαι I S. v.37. ἡ τὸ πνεῦμα τινὸς ἑβδομάδος) de hac, Naz. homil. in nouam Dominicam, & in Pentecosten. Greg. Nyss. in Psal.6. Basil. M. lib de Sp.S. c.27.

Pag. 960, v.8. H St. ὑπέρτερον, quo poetæ ferè vtuntur, Pind. Theocrit. Nonnus. v. eod. διαίτη τῇ τῶν ἀνθρώπων) συνανθρωπικόν, Bas. M συνανθρωπίζον. Aristot, v.9, ψαλμῷ) 44. v.11.13. v.17, C.B. παρὰ θεία παρθενία) Autor Etymologici, ὅτι παρὰ θεοῦ ἐδόθη. vers. eod. C.V. & Henr. Steph. ὑπαλλαγήν. v.22. lectio marginis, αἱρετὴ, est glossema. vers. eod. διὰ τὸ αἱρεῖν) αἱρετὴ μὲν γὰρ οὐ μόνον παρὰ τὴν αἵρεσιν ὠνόμασται, ἀλλὰ καὶ παρὰ τὸ αἱρεῖν· (παρὰ τὴν αἵρεσιν, m. s. August.) ἀρετὴ γὰρ καὶ μετεωρίζεται, διὰ τὸ ἀεὶ τῶν ὀλυμπίων ἐρᾶν: κακία δὲ, ἀπὸ τοῦ κάτω κεχωρηκέναι καὶ καταπίπτειν τὰς χρωμένους αὐτῇ βιάζεσθαι, Philo. vers.26. Υἱός μου) Psalm. 2, 7. vers. 5. à fin. Henr. St. ἐπεὶ τὸ ἀνελεῖν.

Pag. 961. v.23 l. σκιά) Hebr.10. v.24. εἰ δ') H.St. ἡ δ' εἰκών, τὸ εὐαγγέλιον, αὐτῆς. v.26. ἐν τῷ Λευιτικῷ) cap. 23. 42. ἐν σκηναῖς κατοικήσετε ἑπτὰ ἡμέρας. hæc inde ἡ τῶν σκηνῶν ἑορτὴ dicitur, 2. Machab.10. aliàs ἡ ἑορτὴ τῆς σκηνοπηγίας, Deut.16. & 31.10. v.31, Iudic. 9 8 Suid. in *Abimelecho.* v.40, I. ἴας τοῦ I. S. v.7. à fin. συνεπτύξασι φύλλοις) φύλλοις συκῆς Gen.3.7. v.5. à fi. οἴνῳ χλοανθέντα) Gen.9.21. v.pen. Imperfecta oratio. videtur ita explenda; τῇ ἐπὶ τῇ σωτηρίᾳ τοῦ κόσμου τοῖς ἀποστόλοις δοθείσῃ ἐξουσίᾳ.

P.964. v.8. ἐπὶ τὸ κρεῖττον (Matth.24, 32. v.9. τὴν ἱλαρότητα τὴν ἐκ τοῦ οἴνου) Psalm.103, 15.

vers.13. διὰ τὸν καρπὸν τῆ ἐλαίω εἶναι ἀπολοσγίαν] πολαιὸν κ, τὸ ἐλ... παρωνυμα, id est, illud huius typum, facit Clemens Alex. quoque, lib.2, Pæd cap.8 vers.17, ῥάμν... κ, ἄγν...] Etymologus idem asserit, apud quem & sequentia leguntur de Iezabele, hinc redintegranda vers. 20 τῇ παρθενίᾳ ταυτῃ, H.St v.22 ἄγν... ἢ παρὰ τὸ διὰ παντὸς ἀγνεύειν] Dioscorides lib.1. περὶ ὕλης ἰατρικῆς, cap.130, Galenus (Tomo 2, lib. περὶ τῆς ἁπλῶν φαρμάκων δυνάμεως, 6.) ἰσχὺς δὲ κ, τὰς πρὸς ἀφροδίσια ὁρμὰς ὁ, τε πεφρυγμένος κ, ὁ ἄφρυκτος καρπος· κ, τὰ φύλλα κ, τὰ ἄνθη τῆ θάμνε ταῦτο τῦτο δύναται δρᾶν. ὥστε ἐ μόνον ἐσθιόμενα κ, πινόμενα πρὸς ἀγνείαν [Ald. ἀγνοίας vitiosè] πεπίστευ) συντελεῖν, ἀλλὰ κ, ὑποστρωννύμενα. [διὸ] ταῦτα ἄρα καὶ ταῖς Θεσμοφορίοις αἱ γυναῖκες Ἀθήνησιν ὑποστρωννύουσιν ἑαυταῖς ὅλον τὸν θάμνον. ἐντεῦθεν ἢ κ, τ᾽ ὄνομα αὐτῷ. vide Etymologum in Ἀγν... in Μόσχων λύγων, & in ῥάμνος. vers. 25, ὑπὸ ῥαμνος] 3.Reg.19 4, ibi edit. Plátin. ῥαθὰν Chrysostom. homil. in decoll. Ioan. Bapt. ῥαμαθ Cod. August. m. s. vt quidam impressi, ῥαθμὲν, alius m. s. Aug. ἀραθμὲν ῥαθμὲν· vbi fortè ἀραύθεν legendum: εἶδος φυτῦ ἀκανθώδες Lexico m. s. ὄνομα δένδρου ἀκάρπου Scholiast. Theocriti. vers. 26, ὅτι τῆς φυλάττειν] hæc verba, tanquam præcedentium αἰτιολογία, in Etymologico adferuntur. v.28, ξύλον, ὑπὸ τ ἀρχ παρθενε Χειστοῦ πεφυτευμένον ταῖς τ ἀγνείαν ἀσπαζομένοις, Etymol. vers.45, περιπόζειν ἀ. κ, ἀ. ι. Ἰ. τ. ψ. μολωπας] Psalm.37, 5.

P.965. vers.8. l. κοσμογονείας. ἀρχειν γὰρ τ ἰχθύων] Genes.1, 26. v.11. παρὰ τ γραφῆς] Daniel.10. v.13. ἀρχομένης (ἅπαγε) δυναμ. I.S. v. 22 αἰθεροπόμορφον] ὅταν τυπῶν) σωματικῶς, Naz. εἰς Ἡρωνα.

Pag.968. vers.5. ἐν ἧ καὶ μ᾽ ἔπον] Glossema Christianorum: hoc non dicit Iosephus. I.S. vers.18, κεραταῖς] Ioseph lib.15. cap.14. κερατηράς: quibus & similibus annotandis non puto fieri operæ pretium, quū autor extet: quare tam hoc loco, quàm alibi, excerpta quæcunque, Lectoris studio cum editis relinquam conterenda. v. 32. l. Ἡρώδη προξένησε I.S. vers.33. ἅμα τῷ idem. vers.6. à fin. ἔλκωσις ἐντέρων] lib.17. Archæol. cap.7. v.7. à fin. ὄσθιόν τε ἄσθμα] πνεύματος τε ὀρθια ἔντασις ibid. quæ lib.1. περὶ ἁλώσεως cap. 21. eidem ἐρθόπνοια καὶ δύσπνοια. vers.3. à fin. ἔτη σύμπαντα] ἑβδομήκοντα. quod forsan librarij culpa est omissum: in Vaticano etiam Cod. spacium vnius dictionis inter σύμπαντα & βασιλεύσας relinquitur. vers. pen. ἐπὶ α κ, λ.] Lib. 17. cap. 10.

Pag.969. v.4. à fin. οἰκοχόων] Τρχανᾶ: l.14. cap. 19.

P.972, v.4. Τρίμαία] C.V. Μειαία. libri editi Μειαία. vers.18. l. ἐγγαμένῳ) συλλαμβανομένης κ, I.S. v 8. l. ὑπὸ ἱεροσολυμιτῶν, I.S. v.20. ὁ πᾶς λαμβάνει] Lib.14. cap.23. v.21. Βαρζαφάρνης, Iosephus ibidem.

P.973. v.10. ἀπειλεῖ αἴδρα] Ioseph. libr. 15. cap.9. διεχείσατο τὸν ἄνδρα. τοῦτο ἢ πλείω μὲν ἢ π γεγονὼς ἔτυχεν ἔτη. v. 31. Βιαννας οἰκῶν τ Γαλιλαίας] Βιενναν, πόλιν τ Γαλατίας, Ioseph. lib.17, cap.15. monuit I.S. quoque, τ Γαλατίας vel τ Γαλλίας legendum esse. vers.36, ἀδελφῷ Ἡρώδη] Ioseph. lib.18. c.7. Φιλίππῳ, ex historia Euangelica, I.S. v.42. Ἰωσηπός φησι] ibidem.

Pag 976. vers.1. πρὸς Ιασὸν] πρὸς Σηΐανον ... τ Τιβερίου ἀρχῆς, idem Ioseph. lib. eod. cap. 9. vers. 6. εἰς τὴν Λυγδούνων. Nam dicebant τὰ Λύγδουνα, vt τὰ Βυρδίγαλα & ita supra apud hunc ipsum auctorem l. S. v. eod. ἀϊδίῳ φυγῇ] Ioseph. ibid. αὐτόν τε φυγῇ ἀϊδίῳ ἐζημίωσεν, ἀποδείξας οἰκητήριον αὐτῷ Λύγδουνον πόλιν τ Γαλλίας. vers.13. τὸ Ἰερικὸν in M.S. non legitur. v.18. μετὰ τῦ πρόβολον I. S. ἐκ ἐπιτίμησε] ἐκ ἐπιπλῆξε ... ὁ βασιλεὺς, ἰδὼν τ κολακείαν ἀσεβοῦσαν ... Ioseph. v.29. τῦ βυβᾶνος] Idem l.19, cap.vlt. vers.38. Δρυσίλα] Δρυσίλλα, Ioseph. v.46. εἰς ῥώμην ἀπαίρει] ἐπὶ ῥώμης ... ἐν τῷ χρόνῳ τούτῳ, idem. vers.49, Φάδος] Cuspium Fadum, ibid. vers.53. δωρεῖται] Ioseph. lib. 20. cap.5. vers.7. à fin. Βαταναία] C.V. & B. Καταναία. vers.6. à fin. Λυσανίου] Ibidem apud Interpretem *Lysia* legitur, culpa librarij, pro *Lysania*. v.4. à fin. ...ειτμηθεὶς] ...τιμηθεὶς θελήσαντι. v.pen. Φήλικι] Actor.24. v.24.

Pag. 977, v.1. Ioseph. & Actor.25, 14. Βερνίκη. v.6. τὰς περὶ αὐτὸν δίκας δὺς I.S. v.9. ἐδημηγόρησεν] Actor. 26. vers. 18. θρασὺς ...] τοῖς τρόποις Ioseph. lib.20, cap.8. vers.24. τῦ κυρίου] Ἰησοῦ τῦ λεγομένου Χειστοῦ Ioseph. ibid. v. 28. τὸν Δάμασον] Δαμαίου, Ioseph. vers.30. Ὅτι Ἀνανίας] lib.20. cap.8. idem. v. 36. ὀγδοήκοντα ἕξ ἔτη] Ioseph. ἕξ κ, ὀγδοήκοντα scil ἀρχιερεῖς πάντες τὸν ἀριθμόν. v.41. ἀριστοκρατικὴ, idem. v.51. pro Ἀμαία ἐκ τῦ ἀρχιερέως haud dubiè legendum ἅμα Ἰαστίδι τῦ ἀρχιερέως. sic enim Iosephus, ἐ τὸν ἀρχιερέα Ἰωσάδακην αἰχμάλωτον ἔλαβε. v.52, τξς´] hinc fortè corrigendus Iosephus, qui υξς habet. v.6. à fin. εἰς οὐδὲ τῆς] Ἰησοῦς ὁ Ἰωσεδὲκ, idem. vers.3. à fin. υἱὸς] πεφανόστα δυναστεία. v. pen. ὁ Μεναλ... ... idem loquendi modus apud Ioseph. v.vlt. κ, ἀντικαθιστῶσι] ε. τ παῖδα τ διαδοχῆς ἀπελάσαντες τὸ Ἀντιόχου Ἰάκιμον, Ios.

P.980. v.5. l. δημαρχικῆς τῷ θεῷ ἱαὸν παραπλήσιον τῷ Ios. v.11. Ἰωάννην) Ἰωνάθην Iosep. vers.33. τ βίον, Ἀλεξάνδρα τῇ idem. ver.34. A.S. κατάκερας vt Thucyd. li.4 Procopius, alij.

alij pro κοὶ κεράτις, quo vsus est Ioseph. Diuisim, C.B. M.M. vt Theocrit. Idyll. 16. v. 89.

Δυσμόμιοι ὅσσα χεῖρας ἐλωβήσαντο κατ᾽ ἄκρας. vide Suid.

vers. 39. Βαρζαφαίνης, Ioseph. v. 40. τῷ παρθυλαίῳ, Idem, fortassis rectiùs: nam & Philo Parthos παρθυαίους dicit, alibi παρθυαίους: & ipsam Parthiam, παρθυαία. v. 46. νικήσαντας ἐκ τῶ Ioseph. ver. 51. ὃ κὶ τί ἀδελφῷ idem. v. 3. à fi. Τίτος ἐπωνυμίαν, Ioseph.

P. 981. vers. 4. χρηστομαθίας] Vt epitoma Strabonis est χρηστομαθία ἐκ τῶ Στράβωνος, id est, loci laudabiles ex Strabonis Geographicis collecti: sic quatuor hi libri Procli inscribuntur χρηστομαθία Γραμματικῆς Πρόκλου, hoc est selecta aurea à Proclo ex Grammaticis. Nam quod Grammaticorum fuerit illa disputatio de generibus Poëmatum, vnus Diomedes testis erit ἀξιόπιστος, qui tertium librum suarum Institutionum Grammaticar. magna ex parte in eo consumpsit. His accessit opera Photij, qui ex illis Grammaticorum electis à Proclo, hæc ipsa quoque sepsuit. Fuerat autem Proclus studiosissimus τῶν Επιτομῶν, vt eius auditor, & in professione Platonicæ scholæ successor, Marinus Neapolitanus in eius vita obseruauit. Nec mirum: didicerat enim à puero studiosissimè Mathematicas apud *Heronem*, quæ contentæ suo puluere erudito τὰ ἄλλα ἐπιτομὰς student. & Hero ipse, vt ex eius monumentis apparet, breuitatis fuit amantissimus. Hinc illa Procli στοιχείωσις [in Bibl. Aug.] admirabilis Theologiæ Platonicæ, quâ nil breuius, nil in eo genere perfectius. Simillima huic & illa eiusdem, quæ vulgo circumfertur, & à Themistio primo de Anima videtur citari συνοψις τῶν περὶ κινήσεως εἰρημένων Ἀριστοτέλει, μαθηματικωτέρα tamen: qua nil aptius ad librum VI. Physicorum Aristotelis: & alia eiusdem de Motu Theoremata plane percipienda, & memoriter retinenda. Quin & ad omnes scientias certo cognoscendas, & firmiter memoria conseruandas, nulla epitomæ ratio accuratior nec sensibus Aristotelis intimis congruentior. Sed hęc copiosius in commentariis de vsu Logicæ. *Pe. Ioannes Nunnesius*. Alias eiusdem Nunnesij Notas, vt & Andreæ Schotti διάφορας γραφάς, in hanc Procli Chrestomathiam seorsim exprimendas curabimus. ver. 5. εἰς δ᾽.] Non nisi ex duobus libris hæc fragmentum A. S. ait concinnatum esse. v. 30. A. S. I. Φημονόη, Pausaniam in Phocicis secutus. Clem. Al. Str. I. φασὶ τὸ πρῶτον τὸ ἑξάμετρον Φανοθέαν τὴν γυναῖκα Ικαρίου· ὁ δὲ Θέμιν, μίαν τῶν Τιτανίδων, εὑρεῖν. Plutarch. lib. περὶ τοῦ μὴ χρᾶν ἔμμετρα νῦν τὴν Πυθίαν, hunc primum ait fuisse auditum versum Heroicum, Συμφέρετε πτερὰ οἰωνοί, κηρόν τε μέλισσαι. ver. 37. ὁ Ομηρος ποιητὴς] ὁ ποιητὴς Ομηρος, μυρίων ὄντων ποιητῶν, κατ᾽ ἐξοχὴν λέγει. κὶ τὸ μέλαν, ὃ γράφομεν, καίτοι πάντες [m. s. πάντως] ὁ μὴ λευκὸν ἐστι, μέλαν ὄν. [μέλαν ὄντως, m. s.] κὶ ἄρχων ἀθήνῃσιν ὁ ἐπώνυμος, κὶ τῶν ἐννέα ἀρχόντων ἄριστος, ἀφ᾽ οὗ οἱ χρόνοι καταριθμοῦνται), Philo lib. de Abraam. εἰώθασιν οὕτως τῶν ἀνθρώπων ἔνιοι τὰ προὔχοντα τῶν ἐν ταῖς φύσεσι ταῖς τῶν φύσεις προσαγορεύειν ὀνόματι. καθάπερ, ὅταν εἴπωσιν ὑπὸ μὲν τῶ ποιητῶ λελέχθαι τόδε τὸ ἔπος, ὑπὸ δὲ τῆς ποιητρίας τόδε. πάντες γὰρ ἀκούομεν Ομηρον μὲν λέγεσθαι ποιητήν, Σαπφὼ δὲ ποιήτριαν. οὕτω δὲ κὶ θῆρα λέγουσιν ἐξαιρέτως τὸν λέοντα, ἃ ἄλλα τοιαῦτα κατ᾽ ἐξοχὴν ὀνομάζουσι, *Galenus* libro ὅτι τὰ τῆς ψυχῆς ἤθη τῷ τοῦ σώματος κράσεσιν ἕπεται). v. 43. ὑπὲρ κύκλου] de hoc consule Is. Casau. Animaduers. in Athen. lib. 7. c. 3. v. vlt. Στασῖνον] Is. Casaub. ibid.

P. 984. v. 13. Καλλῖνον vel Καλλίνοον, Terentianus Maurus I. S. vers. 40. προσῳδίον] Philo lib. de vita Theoretica extremo, ἔπειτα μὲν τὰ προσόδια [m. s. προσῴδια] τότε δὲ στάσιμα, στροφάς τε τὰς ἐν χρεία κὶ ἀντιστρόφους ποιούμενοι. Plutarch. vita Æmilij Pauli, μέλος ὁ προσόδιον κὶ πομπικὸν, ἀλλ᾽ οἷον μαχομένους ἐπήδουσιν αὐτοὺς ῥωμαῖοι προσογκαλούμενοι. quibus in locis rectius per o scribi existimo, ab ὁδὸς, quam per ω, ab ᾠδή: quum præsertim etiam Grammatici παρὰ τὸ προσιέναι deriuent. v. 50. ἀποστολικά] Is. Casaub. Animad. in Athen. lib. 14. cap. 7. vers. 7. à fin. ὑδρῶν I. S.

P. 988. v. 3. πυῤῥίχην] Lucian. vnde πυῤῥιχίζειν & ὁ πυῤῥιχιστὴς apud eundem.

P. 989. v. 12. τὰς μὲν κόμας καθειμένος. I. S. v. 42. μετὰ θάλλων, idem. v. 45. ἄρξαι ἀπὸ Θησέα] Plut. in vita Thesei.

P. 992. v. 6. ἐπιμελείας] Subaudiendum ἔχει, aut aliud huiusmodi verbum, *Frider. Sylburgius*: cuius in hæc Procli excerpta Notæ cum Apollonij Alexandrini Syntaxi sunt Francofurdi apud Vvechelos editæ Anno M. D XC.

P. 993. v. 37. γῆ μὲν κάτω] Plut. lib. περὶ φυγῆς. v. 3. à fin. πνεῦμα γὰρ θεοῦ ἐπεφέρετο ἐπάνω τοῦ ὕδατος] Alij Spiritum sanctum, alij τὸ ἀέρος τὸν χῶρον, id est, elementum aëris intelligunt: vt videre est ex homil. 2. Basilij M. & Theodoreti quæst. 8. in Genesin.

P. 996. v. 12. σὺν ἱερεῦσι] Epiphan. l. 2. contra Paul. Samosat. vide August. lib. 11. c. 9. & 19. v. 32. Απολλωνίου βίος] Dictum iam supra, typis Aldinis impressum esse. v. 48. παρὰ τῷ I. S. ibid. ad oram Cod. M. M. legitur, σημείωσαι τὸ σολοικοφανές· πολλὰ δὲ τοιαῦτα εὑρήσεις ἐν τῇ τοῦ Φιλοστράτου γραφῇ. χαίρει γὰρ τοῖς τοιούτοις, εἴπερ τις ἕτερος τῶν σοφιστῶν.

P.997. verſ.11. τοῦ Καυκάσου] τοῦτο τὸ ὄρος, ὁ Καύκασος, ἐς ἔσοπτον ὕψος ἀνέχει, ... τὴν μὲν ἀποβολὴν ... ὑπερτέρας ξυμβαίνει εἶναι. τὰ δὲ μέσα, μέχρι τῆς ἐσχάτης χώρας ἔμπλεα διαμενεῖ ἐστί. καὶ ... οἱ ... φυλοὶ ... τυγχάνουσιν ὄντες, ... ἐν τοῖς ὄρεσι ... ἄλλοις σκοπέλων. τῆς δὲ τοῦ καυκασίου ὄρους ... οἱ μὲν πρὸς τε βορρᾶν ἀνέχουσι καὶ ἥλιον δύοντα ... ἐς τε Ἰλλυριοὺς καὶ Θρᾷκας διήκουσιν. οἱ δὲ πρὸς ἀνίσχοντα ἥλιον καὶ ἄνεμον νότον ἐς τὰς διεξόδους ἐξικνοῦνται αὐτάς, ... Οὗτοι καὶ ἔθνη ἐς γῆν ... τῶν ... ἄρχουσιν ... Τζὴρ ἐπικέκληται ... πόλις ... Κασπία ... , Procop. lib.4. de Gotth. verſ.39. νύσιος γὰρ] ἀπὸ τῆς ... ἀραβίας ... τὸν Διόνυσον ὀνομάσθαι autor eſt Diod.S. lib.I. & lib.III. ἀπὸ τοῦ πατρὸς καὶ τοῦ τόπου Διόνυσον προσαγορευθῆναι. & initio libri IV. τυχεῖν τῆς προσηγορίας ταύτης ἀπὸ Διὸς καὶ νύσης. verſ. pen. l. οἱ περὶ Ἀπολλώνιον I. S.

P.1000. v.15. C.B. & A.S. [Πάρα]Max Tyr. λόγῳ λα'. verſ. vlt. ἀπόνως τε ὀμβρηθῆ] Sic certa virtus eſt Eryngij, de quo Plutarch. τὸ ἠρύγγιον, ſiue (vt idem in Sympoſiacis appellat) τὸ ἠρύγγιον μιᾶς αἰγὸς εἰς τὸ στόμα λαβούσης, ἄχρις ἵσταται τὸ αἰπόλιον, ἄχρις ἂν ἐξέλῃ προσελθὼν ὁ αἰπόλος.

P.1001. verſ.8. Philoſtratus lib.3. cap.1. ἐν μυχοῖς τοῦ ὄρους, ... v.11. ἐπιτίθεται πθήκοις λέων, νόσων] Horapollo lib.2. Hieroglyph. cap.76.

P.1004. v.4 l. πυρσή τε καὶ τριοσωτός, criſta ſcilicet, quam λοφίαν vocat, I. S. v.30. ἐπιβάλλων τῇ χειρί, I.S. v. 35, ἀπαυγάζουσι χρώματα idem.

P.1005. v.11. à fin. κύνδοι] ἐπιεἰσιν, ὡς λέγεται ... καὶ ἀρκοβιζίνας, margo M M.

P.1008. v.10. l. ἐς πηγάδας C.B. A S. I.S. v.15. διφθέρας δὲ τέτως I S. v.17. ἰχθύων ἰδέαι idem. verſ. 21. ἐπὶ χεῖρας I.S. verſ.26. παλαιὸς ... τὰ ... τῆς νήσου πραυμένα πρὸς τὸ πέλαγος. ... idem. verſ.30. θάλαττας αὐτὴν idem. v 34. ἀλάβαστρος [ὁ ἀλάβαστος Plut. in vitâ Timoleontis, & epentheſi literæ ρ ἀλάβαστρος, 4 Reg.21, 13. ὁ ἀλάβαστρος, Clem. Alex. lib.2. Pæd. cap.2. τὸ ἀλάβαστρον, Theocr. Idyll. XV. verſ. 114. σκεῦος μύρου δεκτικόν. Schol. v.6. à fin. ἄβιννα] aliis ἄβυλα dicitur I.S.

Pag.1009. v. 20, ἀσίνοι μέσοι, idem. ver.26. μοναρφιναίους] De his Plut. in vita Sertorij, Diod. Siculus lib.4. Plin. lib. 6. cap....

Pag.1012. verſ.18. l. μεσὸν ἐστὶ, καὶ ὄρων. Τῆς Ἀττικῆς ... I.S. v.penult. l. ξυμμεμιγμένον πρὸς τὴν ἰνδῶν ἀμφω ποιοῦνται συντιθέασι I.S.

P.1016. v.8. ἐφ' ἁμαξῶν πεπολισμένοι, I.S. v.11. Νασάμωνες] Νασάμωνες, Dio Chryſ. Orat.71. Νασαμῶνες, Diod.S. lib.3. Strabo lib.2, & 17.

P.1017. v.12. ἔφη] ἀναγράφει C.V. ver.eod. ἐκεῖνον M.M. verſ.33. Καὶ Πυθαγόρας] Hæc linea cum ſequentibus multum tenebrarum habet: quare ipſe Philoſtratus conſulatur initio libri primi. verſ.35. ὑπήχησαν, obſtrepuerunt, I.S. qui multa hic non benè cohærere, mihi teſtis eſt. v.39. ἰσομετέχων δέ τι τοῦ περὶ αὐτὴν κύκλου. καὶ γὰρ τοὺς περιερρηκὼς Idem. verſ.44. τὰς πτέρυγας (ὥσπερ εἰώθασιν) ἀείρντες, ᾆσμα ᾄδουσι] ἤ καὶ γὰρ ... τι ... ἀνθρώποις ... ῥιπὴν ... ὥσπερ τὰς κύκνους φασὶ τοῖς πτεροῖς, Dio Chryſoſt. vide ſupra 355,30, & infrà pag. 605, &. v. 48. ἰσότητα. σκοπέλοις] ne mireris Lector, hæc ita confuſè impreſſa eſſe: neque enim aliter M S. neque hæc niſi fragmenta ferè, id eſt, elegantiæ ſeu floſculi ſunt ex tota Oratione decerpti. veluti ſequens locus, integer apud Philoſtratum ſic legitur, ξυρῆς τε γὰρ μέλλοι ἅπτεσθαι σκοπέλοις & quæ ſequuntur.

Pag.1020. v.51. τὰς ἰχθύας πικραῖς, φθινάσης] Herodot. Thalia. Baſil. M. homil. 9, in Hexaëm. & hom. contra Fœneratores contraque Inuidiam. Iſid. Peluſ. lib.1, epiſt. C.V. v.53. multa hic trunca, quæ ex Philoſtrato ſarcienda.

P.1021. v.14. ἄλλα, ὁ ἰδίοις I S. v.15. τὰς ἐν ὁδοῖς χρύσους] idem ſupra 1004. ver.46. ἀσπάλιος per ι in penult. Plut. vita Theſei & Oppianus lib. 5. ἁλιευτικῶν, v. vlt. v.49. ξυμβόλων I.S.

P.1024, v.10. à fin. ἀμηχανοῦν I S v.vlt. ψάμμον εἰδέναι φησὶν ὁ Ἀπόλλων] Baſil. M. homil. contra Sabellianos, δαιμόνιον ἀλαζονείας, [apud Herodotum lib.1.]

Οἶδα δ' ἐγὼ ψάμμου τ' ἀριθμὸν καὶ μέτρα θαλάσσης.

Pind. Olymp. Ode XIII —ὡς μὰν σαφὲς οὐκ ἂν εἰδείην λέγειν ... ποντιᾶν ψάφων ἀριθμόν.

verſ. eod. ὁπόσα ἀριθμῆσαι] ὅπως ἀριθμήσαι I.S.

P.1025. v.36. κυβιστᾶν ἐπ' ὀρθὰ ξίφη] κυβιστῶν, Chryſoſt. epiſt.18 ad Olympiadem. εἰς μαχαίρας, Ælian. epiſt.16. Iſidor. Peluſ. lib.3. epiſt.65.

P.1028. v.28. Ἰσιδώρου βίος]Hanc Iſidori vitam ſcripſiſſe Damaſcium partim liquet ex iis, quæ ſupra leguntur pag. 408. v.32, partim ex Suida, partim denique ex infrà poſitis, p.1045. v.5. à fin. 1072. 20. v.41. ... ἀντὶ τοῦ ξίφος] hæc abundant. pertinent ad p.1033. v.17. I.S. videri Scholion, ad marg. Cod. H. Steph. annotatum eſt.

P.1029. v.3. ἰσοπρεσβεύων I.S.

Pagin. 1032, versu 8, τὴν κακίαν ὑποκρί-ζεσθαι] Basil. M. homil. in Psalmum LXI. πολλοί εἰσιν, οἱ τὰς πονηρὰς πράξεις ὑποδεχόμενοι, καὶ χαίρουσι μὲν τὸν δύσκολον λέγοντες, τὸν δὲ αἰσχρολόγον, πολιτικόν· τὸν πικρὸν καὶ ὀργίλον, τὰ φιλοτάραχα ... ὀνομάζουσι· τὸν φειδωλὸν καὶ ἀκοινώνητον, ὡς οἰκονομικὸν ἐπαινοῦσι· τὸν ἄσωτον, ὡς ἐλευθέριον· τὸν πόρνον καὶ ἀσελγῆ, ἀπολαυστικόν τινα καὶ ... καὶ ἁπαξαπλῶς πᾶσαν κακίαν ἐκ τῆς παρακειμένης ἀρετῆς ὑποκορίζονται. v. 10. lege [δοκεῖ μοι ταῦτα ἀξιώματα καθεστάναι] Scholion ad marg. H. St. ἐν τῷ μετώπῳ ἦν τῆς προτοτύπου βίβλου, ὁ δὲ μεταγραφεὺς καὶ ταῦτα ἐντὸς τέθεικεν. id est, verba hac (vncis inclusa) fuerunt in fronte paginæ in libro vetere, at scriba in contextum reposuit. v.27. lege καὶ τὸ μὲν προσεῖναι μάλιστα κατὰ λόγον ἦν αὖ τις. v. 31. post πάντα quæ desiderantur, suppleri ex Suida possunt; τὸ δὲ κατὰ θυμὸν &c in dictione ψυχή, vbi locus hic ἀμφοτέρως adfertur, quanquam & infra p.1064. v.25. v.31. ὁ δὲ πρὸς τῇ ἀληθείᾳ. Et hæc leguntur, in vocabulo ἀτέλεια, apud Suidam. v.38. διαθέτης] id est, διοικητὴς, ἐπιμελητὴς idem in loci huius mentione. v.49. προλαβὼν] παραλαβὼν vel προσλαβὼν, I.S. v.7. à fin. l. φαινομένῳ ἅπαντες, idem. v.6. à fin. Οὐ δοκεῖν δὲ] verba Æschyli de Amphiarao.

P.1033. v.1. ἐνθ᾽ ἀρετὴ διαπρεπὴς] αἰδρῶν. I.St. I.S. v.16. ἐκ δὲ αὖ ξένων] hæc planè sunt quæ pag.1028. loco alieno leguntur, ἐκ ξένων, & glossema, αἰτὶ τοῦ ξένων, id est, στοιχείων, I.S. v.12. ἀγχίνουν & v.20. ἀγχίνοιαν] vide Suid. v.26. al. ὑποχρεωθεὶς. v.10. à fin. ὡς ἔφη Πίνδαρος] Pind. Pyth. Ode 3.

P.1036. v.31. θεῶν ἀγχιπατόρων] Lucian in Demosth. τὴν ψυχὴν ὅσαι ζῆλος ἴσχυε, ἐκ θεῶν ἀγχίπατρον, φησὶν ὁ τραγικὸς [Euripid.] vide suprà 1032. v.29.35 Μαρῖνος] suprà 412. v.43. ἱερατικά] τὰ τοῦ διδασκάλου] ὑπομνήματι εἰς τὸν Φίληβον, Suid. in Marino, quæ veba glossema esse arbitror. v.47. H St. ὁρμηνιν, & alteram lectionem in margine: sed I.S. τῇ ἀληθείᾳ κατὰ μίαν ὁδὸν μὴ ὁρμωμένην πορεύεσθαι συμπλανωμένους. v.49. τυφλοῦ τὴν ὄψιν ἀγνοίᾳ idem. v.8. à fin. al. προστασσόμενα. v.7. à fin. λόγον. ὁ εἰδὼς, ὁ λέγω ὡς μικρὸν H St. vers. vlt. βιβλιοῦθαι idem. v. penult. ὥσπερ ἦν] Suid. in ἀπεφαινον.

P.1037. v.11. τὴν παλαιὰν παροιμίαν] Arisot. lib.1. Rhet. c. de voluptate, ἧλιξ ἥλικα τέρπει. Aristænet ἧλιξ γὰρ δὴ, καὶ ὁ παλαιὸς λόγος, τέρπει τὸν ἥλικα. v.13. εἴποις δ᾽ ἂν] videtur Scholion, vsque ad ὅτι φυλακεῖα. v.8. Henr.St. & Suid. συλακεῖα. v.24. ... H St. ἀξίωμα. v. 48. τὸν ἱερατικὸν θεὸν, idem v. v. H.St. ἀπαλλάττεσθαι προσέτι σε διημῶς.

P.1040 v 3. καθεῖμένην I.S. ita etiam Suid. & H St. v.24. H St. Αντίλλας. A.S. & H St.2. Απίλλας. M. M. Απάλλας. v.25. ἐρρύη H. St. v.29. τὸ δὲ παραλογώτατον, ὅτι, φασιν, ἐπειδὴ. v.38 H.St. ὅτι ταῦτα τὰ μὲν. I.S. ὅτι τὰ μὲν ἄλλα. v. 40. οὐκ ἐπὶ μακρὸν, idem. v. 46. ὑπεστιμένας H.St. v. penult. καπίνουσαι I.S.

P.1041. v.2. ἀλλὰ καὶ τὴν περὶ I.S. vers. eod. Αντίλλαν H.St. v.4. Βαλίμαεις] solus M.M. hic Βαλίμεεις. v.25. ἀλλὰ τὸ θεωρεῖν Henr. St. v.44. Ὅτι τὸ διὰ τῶν ἱερῶν] I.S. H.St. Scholion ibi in Cod. M.M. περὶ τῆς διὰ τῶν νεκρῶν μαντικῆς, ὅτι διὰ γυναικὸς Ανθούσης καλουμένης εὑρέθη, καὶ ὅπως; καὶ ὅτι ἐπὶ τῆς ἡμέρας τοῦ βασιλέως Λέοντος τοῦ Μακελ.

P.1044. v.3. ὅτι τὸν Σῶθιν] Horapollo l. 1. cap.3. Plutarch. lib. de Iside. v.8. Τινὲς ἱλαρὸν] Nouus paragraphus. v.9. ἱέρωμα] ἀνάθημα ἢ ἄγαλμα, ὡς Θουκυδίδης λέγει. Schol. in Codd. H.St. & M. M. v.15. ἀνακυπτει] H.Steph. ἀνακαλύπτει ibid. αἴνιγμα] ὃ καλούμενον μύστιν, διὰ τὸ σχῆμα τὸ περὶ τὸ ἔχειν, ὡς ὁ Ἁλικαρνασσεὺς Διονύσιος φησι, Scholion H.St. & M.M v.18. οὐδὲ ἐπιεικὴς] vide Suid. in Ερμείας. vers. 5. à fin. ἀνεκάλει] αὖ ἐκάλει H.St. v.4. à fin. idem ὑποκορισμὸν περὶ διηρθρωμένην τὸ & H.St 2. ὑποκορισμὸν, καὶ διηρθρωμένην περὶ τὸ.

P.1045. v. 18. πλήρης φιλοσόφου H. St. v.25. De Superiano & Lachare, Suidam consule. v.40. Ὅτι φησὶν ὁ συγγραφ. α.τ. A. ἰδὲ H.St. v.49. ἐς τὸ Κυρίνου] H.St. Δαρίνου & Δαρείνου, sed illud Κυρίνου in 2. Cod. v. vlt. ἰφιγενείδας] vide suprà p. 993. v. eod. H. St. σανδάλιον. H.St.2. σάνδαλα.

P.1048. v.3. δίλοφον] Suid. v.6. Γιζίεις H St. v.48. ἐν τοῖς ἱερογλυφικοῖς] Horapollo lib. I. cap. LVI. quem etiam consule de Crocodilo, Æluro, &c.

P.1049. v.8. Ὅτι ὁ ἐσθλὸς H. St. v. 15. Οσειρίδας ἐπὶ τῷ σώματι, idem. sed in marg. alt. lectionem. v.19. ἦν δὲ αὐτὸς καὶ ὁ H. St. v. 30. τὴν Ρώμης βασιλείαν ἑλληνόφρονα H St. v.32. προστατευομένη idem. v. 41. τέχνην γραμματικὸς ὁ Παμπρέπιος] Suid. v. eod. οὐκ εἶμι] Nouus & hic paragraphus. v.45. τὴν δὲ Δίαν, ὡς μέγιστον ὄντα τὸν H.St.

P.1052. v.1. οὐκ ἦν ἐν τῷ διαμειβομένῳ I S. & m.S. v.6. H St. ἰσχύς, ὡς ἴσχυε μὲν τὸ γένος Αλεξ. v.12. ἄλλοι, πολλὰ παράδοξα H.St. v.24. ἀσεβεῖ] H. St. ἄβιοι. v.39. H.Stephan. μαλάχης ἰδίων] μαλάχην H. St. 2.

P.1053. v.30. ὁ Αττης] ὁ Αττης: & Αττης, ιδος, Lucian. Diod.S. v.47, H.St. ἀπορράγη πρὸς τὸ βάθος ἤδη πολὺ τῶν ὑδάτων ἐκ

P.1056. v. 4. μιλιοβόλου ἀπεζωσμένον, πορευομένης idem. v.8. αὐτὸν, ἀλλὰ πρὸς τὸν H. St. vers. 24. πρὸς ὄρει κατῳκισμένης τῷ Αργαρίζῳ καλουμένῳ] appellat Argarizum, vel potius Hargarizum, montem Garizin in literis sacris (Γαριζεὶν, Deut.11. 29. Iudic.9.7. Γαριζὶν, 2. Machab.6.2.) dictum. Prima

syllaba vocula est Hebraica רד quæ mōtem significat. Ita sæpe Græci duas Hebræorum dictiones in vnam conflant: vt in *Euphrates*, & aliis multis. I.C. v.31. H.St. τῆς Ἀβρ. θρησκείας. vers. 43. ὁ ἄριστος ἡγεμών] Tres istæ lineæ vt certum est huc aliunde inductas esse, ita vnde luxatæ sint, haud temerè dixerim. I.S. v.47. καὶ τῷ σώματι] Deest principium huius historiæ. & multa talia ἀκέφαλα καὶ ἀτελῆ sunt in his excerptis περὶ Ισιδώρου. idem. v.3. à fin. καταγελασθεὶς] Lucian Lexiphane, ἀλλήλους καταγελωτοποιούμενοι.

P.1057. v.16. τὴν βουλὴν Hen.St. v.19. διάδοχον idem. v.33. Ἀσκληπιόδοτος. ὃς δ' ἤδη ἐμεμήκυνεν ἐπιμελοῦς ἀκριβείας. Repete ἐπ' ἄκρον. Deinde πηγὴ ἀναδιδοῦσα. Sed amplius deliberandum, nam hæc omnia valde suspecta, I.S. v.34. πηγὴ ἀναδιδοῦσα] In C.B. & H.St. est hic initium nouæ periodi. & in Cod. A.S. ὁ Ισίδωρος intra duo puncta. ver.40. l. Ὑπατίας] ad hanc Isidori coniugem, Theonis Ægyptij F. extat epistola Synesij. De eiusdem fato, Suidas. v.41. γεωμετρικῆς πάρεστι] I.S. H.St. v.pe. H.St. πολυμαθέστατος. v.5. à fin. H.St. ἀνὴρ δὲ ὤν. vers.4. à fin. περὶ αὐτῆς ... idem. v.vlt περιπέτειας] Manifestus hiatus, sed eiusmodi scopæ dissolutæ in tota pagina sparsæ sunt I.S.

P.1060. v.38. H.St. ἐπὶ ταφῆς ὄντι τῆς θυμιατρίδος] ἐπιτάφιον θυμιατρίδι ... sed omnia suspecta, ἰλικτὰ καὶ ... I.S. v.42, H.St. τὸν μεσον. v.2. à fin. ὑλικίας] Henric Steph. ἀπηνείας, sed illud in altero. v vlt. ἐπὶ τι τεταγμένη. I.S. v.eod. H.St. βασιλέων. Ἀκήσας.

P.1061. v.10. ... idem. v.12. ἐπιφυομένοις I.S.

P.1064. v.15. H.St. ἀναλύσας. v.19. ἤδει idem. v.23. H.St. χρῆμα. v.24 ἔστι γάρ τινα δαίμονα] περὶ τῶν ζῶντα δαιμονίων ἤκουσα κἀγὼ ἐν Ἑλλάδι περὶ τὴν ἐγχώριον ... τι περιασσοῦ μέρισιν ἐμφαινομένων, περὶ ὧν δὲ ἔπεσά τινα παράδοξα πλεῖστα ἔλεγον, σιωπῆς ἄξια μᾶλλον ἢ ἀφηγήσεως, Scholion M.M. v.27. τὸ γ Βαίτυλον, ἄλλον ἄλλῳ] C.B. M.M. & H St. 2. τὸ δὲ Βαιτύλων ἄλλον. v.39. H.Steph ... πολλῶν δυσσεβῶν ἄλλως, κτλ. v.41. l. δικαι. ... (al. ἥ τι) ἥ τις ἂν τῷ H.St. ver.6. à fin. H.St. ἀλλὰ τότε μὲν τῆς ἰδιώτιδος ... v.5. à fin. l. ... ὀλίγα est enim pars alterius fragmenti, quod apud Suidam in vita legitur Æsclepiodoti extrema, ταῦτα ἀναγεγράφθω μοι, χρείσσω ὀλίγα ἀπὸ πολλῶν ἀποσώσαντι. v.3. à fin l. ... [Κοσμίων, Φ. Ω. Ρ. Π. Ε. Η.] εἰς vncis inclusa. in vet Cod. maiusculis literis. De quibus M. M. hæc ad me. Εἴ μοι παρὼν ἡ πᾶσα τοῦ βίου τοῦ Ισιδώρου περιοχὴ, τάχ' ἂν καὶ ἀποτυχοίση τοῦ σκοποῦ ἐπὶ τῇ τῶν γεγράφθαι ὀνομάτων σημασία. πλὴν ἀλλὰ τάδε γοῦν παρ' ἡμῖν διχοτομία αἱ καὶ εἶεν ... περὶ μαξύ. φωστήριον οἶμαι δηλοῦν τὸ ... ὃ οἱ παρ' ἡμῖν ... τὰς ... , ὅπερ ἄλλως ... λέγ. Ωρμ... , ὅπερ τοῖς αὐτοῖς ἐπιχρηματίζει ... τῷ ... , καὶ τοῦτο ... δ' οἶμαι ... v. vlt. Ηγι] Hegiæ tribuit Suidas illud Comici, *Omnes sibi melius malle esse quam alteri.* ἕκαστος τῶν ἔστι τῷ ... τοῦ ἀγαθοῦ πρὸς ἑαυτὸν μᾶλλον ἢ πρὸς ἕτερον.

P.1065. v.vlt. Οτι ...] vide p.1032. 26. & ibi Scholion.

P.1068. v.12. ὑλικία] C V. A.S & Suid. supra 1060. v.4. à fin. C.B A.S M.M. ... v.6. à fi. αἰδοῖ τι ἅμα καὶ δεινῷ ἰδεῖν H.St. illud ... legitur & in Cod. M.M. v. pen. τόνον] I.C. πόνον. vide Suidam in Salustio & in πόνος.

P 1069. v.2. l. λαμβάνει] I.S. v.26. H St.2. M.M & C.B. ὑφεῖναι. v.7. verba illa αὐτὸ τὸ ἐμελλεν, ἀκριβῶς ἐπισκοποῦ (sic H.St. pro ...) vncis includantur! S. locum integrum ita explicat, οἷα μὲν μυριάκις παρῆ, ὡς φάναι τι ἴσως, ἅπαξ δὲ καὶ ὕπαρ ἐφάνη τὸ ... περιορώμενον τῆς ἀνθρώπου ... τῆς τῶν πολλῶν χρήσεως. οὐδεὶς ... τὸ θεῖον ... &c. Hæc sunt verba Historici. Ad illud ΠΕΡΙΟΡΩΜΕΝΟΝ, appositum glossema, ... , ἀκριβῶς διεχόντων. Ad illud ΕΝΑΝΤΙΩΣ Τ.Τ.Π.Χ. appositum glossema, ἀκόλουθον ... vbi non solum glossemata in textum irrepserunt, sed etiam deprauata sunt. Sed ne sic quidem huic loco consultum est. Nam sequentia sunt ἀποσπασμάτια, &, vt dixi, laceri corporis oiiecta membra. v.9. H.St. κατὰ τὸ ἀνθρώπινον. v.15 ...] F. ... , sed non temerè mutauerim. I.C. nam & hic aliud exceptum. v 19. ... H.St. vide p.seq. v.17. v.23 l. ... εἰς ... ἀπαιδα idem. v. 24. ἀπαιδα ...] Suid in Hilario. v.30. m.f ... vt supra 1060.1. Herodot θυγατέρα ἐπίτεκε ... Lucian ... Phrynich. ... Ἀντιφάνης ὁ κωμικός, ... v.41. ...] Procop.lib.4. ... , καὶ ξυναγαγόντες ... Vtitur hoc Xiphil. in Traiano. v.42, l. ὁμμακ. ... aliud est ὁμακοεῖον Pythagoræ apud Clem. Al. Str.l. v.49. H. St. ...] Firmus ... scripsit, autore Plinio. v.5. à fin. ...] C.B. A.S. H.St.

P.1072. v.1. ὡς ... Ου H.St. v.2. ... τὸ σῶμα C.V. H.St. v.34. H St. ... I.S. ...

ἀθανάτου. v.23. ἀλλ' ἴσιων οὐκ ἐπὶ τοῖς πρόσθεν. acroteleuticon Pentametri. I.S. v.25. τὴν στρατηγίδα ἀρχὴν, I.S. H.St. v.28. ἀπῄεσαν] Schol. παρὰ τὰς ἐπιβουλὰς τῶν βασιλέων, καὶ τὰς ἀποστάσεις. v.32. στρατηλάτης] Ζήνων, ad marg. C.B. M.M. H.St. v.39. Ερμόφιλον. C.V. Ερμόφιλον C.B. Αρμόφιλον M.M. Αρμόφιλον. v.48. ἡ χρησμαία, Themist. inde ὁ χρησμολόγος Lucian. v.49. Οταν. & v.8. à fin. Πεζύκασι sunt fragmenta καλλιεπείας quam dicit i. φρασιολογίας. v.7. à fin. τῇ μικροπρεπῶς ζωῇ τῆς ἀρετὴν ἐπιτομίζειν] Scholion M.M. τοῦτο ἀληθὲς ἔχειν, εἰ γε καλῶς κατωρθώθη. ἀλλ' ἐστι δυσκατόρθωτον, καὶ ἐγὼ πεπίσμαι. καὶ μᾶλλον ἐνδῦναι οὐχ ἡ ἀρετὴ, ἀλλ' ἡ κακία ἐπαγγέλλεται καὶ ἐπιδίδωσιν. v.vlt. εἰ ἐν γωνίᾳ] ὁ πάντες, ἀλλ' οἱ πλείους διαβαλλόντων τῆς κακίας ἔτι τῶν ἔργων ἀξιώσιν τῆς ἀρετῆς διασώζουσι, Schol. in eod. Cod. M.M.

P.1073. v.38. ἢ τιμαία καλίσασα] hæc verba in Cod. H.St. desunt, pro quibus I.S. legit καὶ πόαις ἀνακαλέσασα, recreatum herbis & medicamentis. Εσμυσον πτωμ octo. v.37. ἀποτίμησι] Schol. δὲ γέ σοι τὸ συμφέρειν αὐτὸς ἡ ἀλήθεια. M.M. v.43. H. Steph Σαδδύκαιο. v.44. ἀπεδείξατο idem. v.3. à fin. χαλδαῖο] Henr. St. internè χαλδαῖο.

P.1076. v.15. I ...] Extant seorsim editæ cum H. St. Notatiunculis, quem ferè passim secuti sumus. v.17. Υπερείδου. H. St. Υπερείδου, reliqui Codd. & Plutarch.

P.1077. v.18. σηλίτου ἀρά τοῦ ἐπὶ γενέσθαι ὑφορῶμαι Αἰσχίνην. Horū glossema sunt ea, quæ interiecta, αὐτὴ τῆς ἐν σηλη ... ἐν ἱστῷ. I.S. v.24. ἀλλ' ὅμως] Quæ in his iaculentis eclogis leguntur, distinguenda & à capite incipiēda erant secundum membra sua σηλίτου, est principium excerpti: ἀλλ' ὅμως, aliud excerptum: φθείρονται μὲν aliud. Item noua initia illis danda erant, hoc est singula lineas suas incipere debebant. Eodem modo faciendum fuit in superioribus de Isidoro, & aliis, vbi magna illa confusio his distinctionibus discuteretur. Sic infra v.41. κοινολογία] principium: & v.44. αὐθέντης, aliud: & 46. δι' ὡς ἤρξε, aliud: & 49. ἀλλὰ τὸ μὲν Θηβαίων, aliud: & sic in omnibus Excerptis huius Himerij & aliorum. I.S. v.10. à fin. ὑποσοβεῖ τοὺς ἀλ. I.S. v.3. à fin. ὅτι τοῦ αἰχμώνε, οἱ πονηρὸς ἐξελέγχεται idem.

Pag.1080. v.2. ἀλύσει τοὺς νόμους ἔλεγον. I.S. v.4. αἰεὶ τοῦ θάνατον ... ἀλλὰ ... idem & H.St. v.21. τὸ βῶλον καὶ τὸ κύαθον γῆν ἢ ὕδωρ Herodot. I.S.

P.1081, v.6. ἀθήνησι τὰς πρεσβείας, ὑπὸ Σάρδεις ἐλθεῖν. Nam τὸ ἠγήσασθαι abundat I.S. v.34. ὡς ἐνέβαλεν H.St. v.35. ὁ τοῦ βασιλέως idem. v.41. βραδέως αὐτὴ τοῦ τρόπου. Idem. sed Cod. H. St. βραδέως αὐτὴ τῆς τρόπου

τὸν Αἰσχίνου (καὶ) φυλάττεσθαι.

P.1085. v.22. ὁ πάντα I.S. v.25. ἤδη H.St. & I.S. v.eod. ζῶντας γε ε.τ.δ. ... I.S.

P. 1088. v.13. πλοῦτος καὶ χρήμασιν οὐκ ἔστιν ἀρετὴν. ῥώμη τοῦ σώματος ἀρετή. ὑπὲρ I.S. v. 28. Αναξαγόρας] Plut. in vita Periclis. v.31. Δημόκριτος] Philo lib. de vita Theoret. idem de vtroque memorat. v.eod. ἐκὼν δ' ἐνόσει σῶμα] Gellius lib. X. cap. XVII. v.41. πρὸς εἱργμοῦ ὡς ἰσολ. I.S.

P.1089. v.3. κολάζειν ἐθέλειν I.S. vers.24. Ηλίκα] Hic incipit aliud excerptum ex argumento patris, qui interfecit filium deprehensum cum matre tanquam mœchum, quæ omnia nihil ad prioris excerpti argumentum, quo Epicurus impietatis postulabatur. I.S. v.27. τοῦ λαθεῖν θεραπεύς idem. v.3. à fin. ἔξεστι μοι. Hæc ex margine in textum irrepserunt. Sunt glossema horum, ΕΞΕΣΤΙ ΜΟΙ, φησί. I.S. v.vlt. αἰσθῶνον. τὸ ἔχειν idem.

P.1092. v.17. ὁ πάρεσχ] ; Εναγὴς μοιχεία διὰ σοφισμάτων τετόλμη], καὶ παῖς δυστυχὴς καὶ μῖσος ἀθλίας ἐξ ἐναγοῦς χειρῶν I.S.

P.1100. v.46. ὁ γὰρ πρὶν αἰσχύνειν] δεῖ τὸ ὅτι χρὴ τοὺς ἐχθροὺς τιμωρεῖν ἐν καιρῷ ταπεινώσας, ἵνα μὴ ἀνιστῆσιν, καὶ ἀμύνων] M.M.

Pag 1104. v.20. Idem Scaliger αἱ δ' οὐ γάρ φασιν &c. Est enim παροιμιῶδες, & sine dubio ita concepta fuit parœmia:

Ανδρες γάρ εἰσιν αἱ πόλεις, οὐκ οἰκίαι.

Senarius.

P.1105. v.21. I. ἐπεὶ τῶν ἀποδυσάντων οὐ προβάλλειν. Nam manifesto deerat negatio. I.S.

P.1109. v.3. ἐπὶ πᾶσαν ἰόντα γῆν I.S. v.6. I. ἀλλὰ καὶ ταῦτα σιγῇ παρέλθωμεν, καὶ τῆς εἰρήνης. Omnino καὶ pro καὶ bis positum totam sententiam obscurabat. I.S. v.10. τὸ μὲν γὰρ καὶ τύχης ἔργον πολλάκις. nempe περσικὸν, Idem. v.vlt. σφίγξας.

P. 1113. v.4. ὑπὲρ σου παιδεύει I.S. v.5. κοσμήσας. & πέμπε τοι πνέοντας, aut tale quid. Alioqui mendosiss. est lectio. Sanè quid pro illis αὐδεῖ πολιτεύοντας reponam, non succurrit. I.S.

P.1116. v.28. ὅτι δὴ μόνος τῆς Ποσειδῶνος πόθον πνεῖσθαι] I.S.

Pag.1120. v.57. ἡ ἐξεζήτησα] ἡ ἐξήτησα, Est varia lectio, quæ in textum irrepsit, quæ inepta est. Notum multa eiusmodi in textum irrepsisse apud autores vtriusque linguæ I.S. v.vlt. Αλέξανδρος] aliud Excerptum. v.eod. τότε γὰρ μισομυθείας] aliud Excerptum, vt in sequentibus quot cola, tot Excerpta I.S.

P.1124. v.16. I. μοῦσαι καὶ σκάφη ἤδη ἐλθεῖν] Nam illud φυγὴν irrepsit ex sequentibus. Meminisse autem debemus, ferè omnia membra esse diuersa Excerpta, vt

in superioribus attigimus. Quare frustra continuationem orationis hic requiras. Idem. v.49. ἐπεσον ἀγάλματι .S.

P.1128. v 6. à fin. πήχεις] μικρά τινα παιδία, πήχεις οἱ Αἰγύπτιοι καλοῦσι, Lucian.

Pag.1132.v.3 Ἀφροδίτη] quæ inde Κύπρις Theocr. Κυπρία & Κυπρογενής, Pindaro, Κυπρογένεια Aristophani dicitur.

P.1137. v.15. τὸ εὔκολον] τὸ μιμητικὸν, ὃ πρὸς πάντα σχηματίζεσθαι & μεταβάλλειν δυνάμενον. Lucian. lib. de Saltatione. τὸ συνεῖναι τοῖς ἀνθρώποις οὐ θείας, ἀλλὰ πολιτικῆς, Synes. epist. 137.

P.1144, v.8. à fin. Ὅτι πολλοὶ μὲν & ἄλλοι ἱστόρησαν, ὅτι ἀπὸ χρόνου γυναικεῖν] De mutatione sexus narrantur aliquot exempla cũ à Medicis, tum à Plinio historiarum libr. 7. c.4. à Ioanne Iouiano Pontano lib. X. de Rebus cœlestibus, c.5.

P.1145. v.23. Notetur verbum in Lexicis hactenus desideratum προικίζειν, id est, dotare, Laert. προῖκα ἐπιδοῦναι. Philo p. 539. προικίζεται τῷ παιδὶ ὁ φθορεὺς ἄλλῳ, ζημιούμενος χρήμασιν. Epiphan. p.456. Μὴ προικισμένη ὑπὸ τοῦ Λόγου. atque inde ὁ προικισμὸς ibidem. Horum prototypum est ἡ προὶξ, dos: hinc θυγατέρας προικίδιας apud Philonem lib. περὶ δικαιοσύνης. ἄπροικον γῆμαι, ἀπάγειν, λαβεῖν Lucian. Athen Laert. v.29. τοῦ πυρετοῦ] H.St. τὸν πυρετὸν, sed illud in marg. v.34. H.St. προσπεσεῖν. v.44 ἑρμαφρόδιτον] ἀρρενόθηλυν, Naz. αἰδεογυνον, Lucian. γύναιδρον, Philo. v.3. à fin. τὴν ἀλήθειαν διαταφῆσαι. & θυμῷ πολεμικῷ τῷ ἐνθουσιασμῷ τὸ τῆς φύσεως ἄρρεν ἐδήλωσε λύσασα I S.

P.1148. v.7 αὐτῷ] H.St. ἐμοὶ, sed illud ad marg. v 8. συνέσεως τις idem. v.12. δόξαι καιρῷ δεῖ idem. v.16. δόπ. v.29. Καλῶ idem. v.32. ὅρα δὲ τὸ καλούμενον συνεληλυθότα H St. & alteram lectionem in marg. ὅρα δὲ τὸ καλούμενον κτίσμα, τὸ τῇ συνελθούσῃ I.S. v. 31. H.St. ἀλίφυον. v 7. à fin. idem Καλλο. v.vlt. H.St. τύποι H St.2. τόπον.

P.1149. v.16. ὅσιν τοῦ γεγενημένου] Schol. in Cod. H St.2. & M.M. Τοῦτον τι τὸ πρᾶγμα ἱστορεῖ. κἂν τις καθ' ἡμᾶς χρόνοις, ὃ καὶ περὶ ἄμφω τὰ γένη ἐγνώσθη μεθαρμοζόμενον, πάλιν τι καὶ πρὸ τῶν τὰ φυσικά. πλεῖον δ', ὡς ἔλεγε, κατακρατεῖ πάντα ὁ τοῦ ποιεῖν ἔρως. εἰ δέ που καὶ ἐπαγει, οὐ κατὰ τὸ ἑκούσιον, ἀλλ' ἀναγκαζόμενον. v. 23. τῷ μὲν γὰρ θηλείᾳ H St. v.45 ὡς ἄνδρας τῶν Ἀἰγύπτιοι προσαγαγοῦσι] Fabulam de Iudæis propter lepram, siue tabem, quæ corpora fœdaret Ægypto pulsis vt veram commemorat quoque Cornel. Tacitus lib. historiarum v. vlt. πνσιοις] ἰσιμενους, H.St.

P.1146. v.5. καταβῆναι idem v.8. Asteriscus autẽ ἀναίτιος τις postatur, & in marg. I. ἀναγκασθῆναι, est enim ea lectio Codicis A.S. in quo coaluerunt, vt apparet, duę dictiones in vnam pro ἀναγκαίως vel (vt H. St.2.) ἀναγκάσαι προσεπιβιάσασθαι. Cæteroquin ἀναμασᾶσθαι notæ significationis verbum, idem quod Clem. Alex. ἀναμηρυκάσθαι. v.15. φορεῖς τῆς ὀχλοῦ. προεξάμενος] Synes. epist. LXXIX. Ζῶσι ὁ προεξάς περί τι τις δίκας φορεῖς. id est, εἰς προεξὰς vel εἰσπραξάμενος, v.11. à fin. & hic asteriscus est chalcographi culpa transpositus. Henr. St. φερινοὶ δὲ καὶ ἄνδρες πολὺ διαφέρειν. v. 6. à fin. τιμώμενον] θαυμαζόμενον idem.

P.1153, v.4. τῷ συνταγῇ ἔθνος idem. v.39. ἀρμοδίας] H. St. ἐγκωμίας, sed illud ad marginem, vt ferè alibi alia. v.43, H.St. ἀεὶ παρ' ἰουδαίοις ἰδεῖν τι. v.4. à fin. Κάτλον] Plutarch. in vita Marij.

P.1156. v.6. à fin. Ἀπολυθῆναι τοῦ ζῆν] Vitâ exsolui. v.3. à fin. τάρταρον] διὰ τοῦ λεγόμενον τάφον Schol. H. St. M.M. v.penult. H.St. ἐπαιτῶν M.M. ad oram ἐπιταπλίτω.

P.1157, v.12. ἔρρωσο δ' οὖν idem.

P.1160. v.pen. ῥωμαίων οἱ τῆς δικαιοσύνης] τοῦ δὲ νοῦ γίνε)· καὶ ἱστοροῦσι τὰς πράξεις τῆς βασιλείας οἱ κατὰ γένος τούτους προσήκοντες, εἰς ἔπαινον αὐτῶν καὶ ζωὴν τῆς δεσπότου, Schol. M.M.

P.1161, v.27 Μασανάσσης] Masinissa Scripti omnes. & H St. editio, Μασσανῆς, quod vt suspectum reieci in marginem. Illud reperies apud Plutarch. in vita Catonis Maioris, & alibi: pro quo in Polybij excerptis, Ecloga CXVIII Μασσανάσσης legitur, apud Lucian. in Macrobiis Μασσανάσσης. vers.40. υἱὸν εἶχε τετραετῆ] idem ex Polybio narrat Plutarchus libro, εἰ πρεσβυτέρῳ πολιτευτέον; v.eod. υἱὸν] ὄνομα Σθεμβὰν, ὃν μετὰ ταῦτα Μικίψης εἰσποιήσατο. Suid.

P.1184, v.23. ἰδίαν χώραν] ad marg. Cod. Henr. Steph. annotatur, πόσιν. v.26. ὅτι μετὰ τὴν Καρχηδονίων κατάλυσιν] Hanc belli seruilis historiam Latinè à se redditam, ad calcem Diodori Siculi Henric. Stephan. impressit. De eodem vide Strabonem l VI. P. Orosium lib. V. cap. c.

P.1169. v.41. ἅμα πελάσαι] Notetur τὸ ἅμα cum Genitiuo. quod cum alibi etiam in hoc Opere occurrat: ne dubita, quin & suprà p.977. v.11 à fin. ἅμα ἰωάννου τῷ ἀρχιερεῖ autor scripserit.

P.1172, v.21. H. Stephan. 2. Τίτος. v.15. à fin. ἐβάλλετο χάρακα, I S.

P.1 93 v.16. πέραν θαλάττης idem. v.42, σκυλίων] ἐν ἀγχιρίων H.St. v.3. à fin. nota parentheseos tollatur post ὑφελοῦσα collocanda, I S H St.

P. 1176, v.46. αὐλομαστοῦντα] γυναικείαις θέαις αὐλοῦντα. *modos tibia facientem in spectaculis thymelicarum mulierum.* Nam profecto αὐλομαστοῦντα tam ridiculum, quam quæ Latinè reddere conatus est H.Steph.

Quis

Quis sanus dixerit ὠλομανῶ δίας: quis hoc intelligit? Hominem de fæce vulgi notat, hariolum, & tibicinem non tragœdorum, aut Comœdorum, sed Thymelicarum saltatricum. I.S. v.eod. βασιλεύσας, τὰς μὲν πόλεις H.St. v.pen. H.St. βαδίσων.

P.1177. v.10. ἐπὶ προσφημισθ@ I.S.

P.1180. v.3. ἐπιδήμιος τὰς περὶ ἀθηνίωνα, ὁδοιπορεῦντας Henr. Steph.

P.1184. v.31. l. ῥωμαίων ἰδεῖν I.S.

P.1185. v.16. l. Ἀκιλίω Μαρτίω. quum dicat hos consules creatos Olympiade CLXXI. ergo accidit anno V.C. DCLV. Atqui Fasti præferunt annum DCLXII. septem annis discrepatur. Deest aliquid, puta ὀλυμπιάδι δ' ἔχει ἡ β' πρὸς τοῖς ἑκατὸν ἑβδομήκοντα. I.S.

P.1188. v.24. πολλὰς ἐπέχουσαν, I.S. v.23. H.St. Κλέπτι@, sed alteram lectionem in margine.

P.1198, v.39. H St.2. παύσ. v.41. H.St. ἴσ. τὸν Καίσαρα ἀπολογιῶν. ver.7. à fin. Οὐ τὸ τῆς ἰλλουστρίων] Illustrissimi dignitas, vel Illustrissimatus est posteriorum temporũ. itaque ridiculum, putare hoc à Diodoro vnquam proditum fuisse. Itaque sine dubio hæc, & quæ sequuntur, sunt sequioris & posterioris Scriptoris. I.S.

P.1192. Excerpta è Vitis Plutarchi desiderantur in Cod. H.St. vt & Aristidea: quare neque nos his immorabimur, quum autores illis extent integrè editi, vnde mutila nullo negocio restitui, errata corrigi possunt.

P.1196. v.5. ἐφ' ἵππον Ald.

P.1197. v.23. in marg. l. Βουκεφάλαν, ic Plut. in vita Alex. M. & lib. πότερα τῶν ζώων φρονιμώτερα. Max. Tyr. λόγῳ κς'.

P.1201. v.8. τὸ ἠλύσιον πεδίον] De quo Lucian. περὶ πένθους. Naz. in vita Basilij M. λέγεις ὁ Μίνως ἀκείν@ κ) ὁ Ραδάμανθυς ἐς ἀσφοδελῶν λειμώνων κ) ἠλυσίων πεδίων ἠξίωσαν οἱ Ἕλληνες. ἐν φαντάσματι τῶ καθ' ἡμᾶς παραδείσω γινόμενοι, ἐκ τῶν μωσαϊκῶν, οἶμαι, βιβλίων ἐκ ἐπιτήρων εἰ κ) περὶ τῶν ἀλλοίων τι διελάχθησαν, ἐν ἄλλοις ὀνόμασι τοῦτο παραδηλώσαντες.

Pag 1209. v.29. ὡς μελιττίας μὲν βοτς] inde βόμβυκες dicuntur. v.eod. σφῆκας δὲ ἵππων] Horapollo libr.2. cap.44. v.30. κάνθαρα] Plin.lib.11.c.20.

P.1212. v.1. κόσμικς γὰρ] γέγονε κ) ὃ τοῦτο ἐφ' ἡμῶν, πορφίκεον καταπεσόντων, πετρωμένων ἀγγελλόντων, ὅτι κ) οἱ ὑμέτεροι σοφοὶ ἔλεγον, ἐκ τῶν φαυλῶν κατακυπτοῦς τὰ αὐτὰ τὰ ζῶα, κ) οὕτω περιεχεύμενα πίπτειν εἰς γῆν, Schol. M.M. v.16. Αριστείδου παναθηναϊκὸς] Hic partim ab Aldo, partim cum aliis Aristidis Orationibus est impressus Florentiæ typis Philippi Iuntæ, A. M D XVII.

P.1313. v.19. Πυθαγόρου βί@] vitam Pythagoræ, præter Laërtium, Iamblichũ, & Suidam editos, scripsit Malchus quidam. cuius ὑπομνήματα illustris Ioan. Vincentius Pinellus amplissimo Velsero nostro misit: vt & Theophrasti Opuscula, quæ extant, & librum Aristoteli adscriptum *de Spiritu* innumeris locis singula (excepto Malchi libello) à Daniele Furlano Cretense emendata, Latinè reddita, & commentario illustrata, lucem (vt confidimus) aliquando visura. v.9. Τὸν δὲ Πυθαγόρου] Hæc totidem verbis leguntur in Scholiis Græcis ad Idyllium Theocriti XIV. v.31. ἔξωθεν ζηλωτάς] Scholiastes Theocriti ἔξω ζητεῖσαι mendosè: illud etiam Suidas. v.9. à fin. ὁ δὲ δίκα, σύνθεσις τῶν τεσσάρων, κ) τὸ ἑξῆς ἀριθμούντων ἡμῶν] Δεκὰς γὰρ δυνάμει ἐστὶν ἡ τετρὰς, ἀπὸ τῆς μονάδος εἰρμοῦ κ) προόδου συντιθεμένη, S. Maximus lib. Mystagogiæ Eccles. p.26. edit. August. ver.5. à fi. τῇ ὁμιλίᾳ τῇ πρὸς τοὺς θεοὺς] Plutarch. lib. de Superstitione, ὁ Πυθαγόρου λόγος, ὅτι βέλτιστοι γινόμεθα πρὸς τοὺς θεοὺς βαδίζοντες. v. seq. προσιόντα] al. προσιόντας.

P.1315. v.31. ἡ δὲ ἀκοὴ] hæc, Plutarcho autore, λογικωτέρα μᾶλλον ἢ παθητικωτέρα. D.Chrysostom. epilogo in Acta apostolorum, qui in m. s. Augustano desideratur, ad verba illa, ἐπεὶ νωθροὶ γεγόνατε ταῖς ἀκοαῖς, Ἔστι γὰρ (inquit) ἐστὶν ἀσθένεια καὶ ἀκοῆς. καθάπερ γὰρ στόμαχ@ οὐκ ἂν δέξαιτο ὑγιεινὰ σιτία κ) δυσκατέργαστα ἀσθενὴς ὤν: οὕτω καὶ ψυχὴ ὀγκωθεῖσα, φλεγμαίνουσα, ἄγρι@ γινομένη κ) ἔκλυτ@, οὐκ ἂν δυνηθείη δέξασθαι τὸν πνευματικὸν λόγον. ἄκουε τῶν μαθητῶν λεγόντων, Σκληρός ἐστιν ὁ λόγος οὗτος, τίς δύναται αὐτοῦ ἀκούειν; ἐὰν δὲ ἰσχυρὰ ἡ καὶ ὑγιεινὴ: πάντα ῥᾷστα, πάντα εὔκολα, ex Cod. m.s. M.M. v.32. ἡ δὲ ὄσφρησις] γεῦσις ὡς ὄσφρησις προσκαθημένη, τὰ πρὸς ἐδωδὴν καὶ πόσιν σχεδὸν ἅπαντα προσδιάγουσ' ἀφ' ὧν κ) προσγευσῖδα αὐτὴν ἐκάλεσαν, εἰς τὴν ἐπιρροὴν ἀπιδόντες, ἀδυσόλως ἴσως Philo.

Pag.1317. v.44. οὐχ ὅτι ἐκ τῶν τεσσάρων συγγείων I.S.

P.1319. v.23. ἕξις ποιητικὴ μετὰ λόγου] ἀληθοῦς, Aristotel. Ethic. Nicomach. libr.6. cap.4. v.6. à fin. Οὐ τὴν ἐκ παρὰ βαρβάρων μάθημα] Eadem adscribitur laus Romanis Athenæi lib.VI. extremo.

P.1321. v.26. Ἀγαθαρχίδου] Edita hæc excerpta Græcè & Latinè ab H.St. Anno M D LVII. & M D LXXXIV.

P.1352, 1356. περὶ τῶν ῥιζοφάγων, ὑλοφάγων, σπερμοφάγων, σπουδοφάγων, αἰθιόπων τῶν σιμῶν, ἀκριδοφάγων &c: eadem ferè habet Diodor. Siculus lib.3.

P.1361. v.49. καμηλοπάρδαλις] εἶδον τὸ τοιοῦτον ζῶον κἀγώ, παρὰ τῷ πρεσβεύοντος ἐν Ἀλεξανδρείᾳ σταλὲν τῷ βασιλεῖ ἡμῶν. ζωγράφη δέ,

ἐκάλει τοῦτο ὁ ἀγαγὼν βάρβαρος, Schol. M. M.

P.1380. v.31. Ἱεροκλέους περὶ προνοίας] vide supra p.548. v.2. à fin.

P.1388. v.8. ταῖς παντοίαις τούτων μεταβολαῖς] Schol. αἰσχυνέσθωσαν ἐκ τούτων οἱ ἀφιλιάζοντες πρὸς τὰ συμπίπτοντα δυσχερῆ, καὶ μὴ ἐπιστάμενοι, M.M.

P.1392. v.26. παιδικὰ γὰρ ἦν] Schol. σημείωσαι τὴν ἀγαγὴν τῶν παιδεραστοῦ. καὶ ἤρκει τὸ εἰπεῖν ἐρωτικόν, τὸ γὰρ τοιοῦτον ὄνομα ἐν μόνης ἀκοῆς ἐστὶν ἀηδές, καὶ πῶς ἀποδείκνυσι τοὺς παιδεραστὰς θεωρητικούς. M.M. v.8. à fin. Ὅτι νόμοι] σημείωσαι τοῦτο τὸ κεφάλαιον, ὡς πάνυ χρήσιμον ὅλον.

P.1397. v.26. Γρηγορεῖν] τοῦ διαλόγου C.V. H.St. ὃς διὰ τὰ ὑπ' αὐτοῦ γινόμενα θεῖα ποιήματα Διάλογος ἐκλήθη, *Cedrenus*. v.32. κλειὸς καυρὴν] Cod. Aug. Dialog. m. ss. κλειὸς καύρη, quod æquè obscurum. *Clinum Scauri* esse intelligendum, vidit ocellus patriæ meæ. M.V. v.39. ἠκέ τις] Schol. ὅρα τῶν ἐλεημοσύνην. v.2. à fin. ὡς ἔθος παρεῖσιν] Schol. τοῦτο εἰ καὶ ἔθος, ἀλλὰ καὶ τότε μέχρι πρὸς ἴσως. νῦν δὲ ἀπέπτη, καὶ οὐδ' ὅλως οὐδ' ἐξ ὀνόματος ἔγνωσται, M.M.

P.1409. quæ de Paphnutio & Spiridione memorantur, eadem leguntur apud Suidam, & in Ecclesiastica historia; in hac etiam, quæ de Constantino, D. Athanasio, &c. paulo post sequuntur.

P.1420. v.9. l. Κωνστάντιον τ. P. ἀ. διέποντα, ἢ τὰ τῆς ἀ. ἐγχειρίζει τὸ σκ. προεδρεία τ. τ. ἀγ. πρ. καὶ συνδρομὴ I.S.

P.1437. v.38. δίον στέργειν, idem.

P.1448. v.39. καταλήψεως I.S.

P.1452. περὶ τῶν δέκα ῥητόρων consule Plutarchum, qui eorundem vitas descripsit, vbi nonnulla cum Photianis eadem cognosces: velut in hac Antiphontis vita, quod Sophyli F. Thucydidis historici auditor fuerit, & id genus alia.

P.1453. v.3. à fin. δακρύσαντα] ὅρα ὅτι πάλαι μὲν ὁ σοφὸς διδάσκων ἐμμίσθως ἐδάκρυσεν, ὡς πεπραμένος: οἱ δὲ νῦν μωροὶ κατ' ἐμὲ ἐπὶ μισθῷ τὰ μιμητὰ τοῦ θεοῦ διαπραττόμενοι γάννυνται, ὡς δημιουργοῦντες ἐξ ἐνδείας καὶ φρονήσεως, Schol.

P.1456. v.17. τὴν πραγματείαν. ὥσπερ δὲ τοὺς καλοὺς ἰχθῦς ὅλους πωλοῦμεν, οὕτω κἀγώ σοι, εἰ βούλοιο μαθητεύειν, ὁλόκλ. ἀποδώσ. Plutarch.

P.1467. v.37. potuisset hoc etiam modo exprimi distichon illud;

Τιμόθεος φιλίας τι χάριν* συνέσιν τι προτιμῶν,
Ἰσοκράτους εἰκὼ τήνδ' ἀνέθηκε θεᾷ.

* Κλεοχάρεος ἔργον. pro illis stellâ notatis legitur apud Plutarch. ξενίαν & Λεωχάρεος.

P.1471. v.40. εἰς ἀπήλιον] Quintil. lib.10. c.3. v.8. à fin. ἐπὶ τὸ φαληρικὸν] Quintilian. ibid. & Cic. 5. de Finibus.

Pag.1473. v.28. τί πρῶτον] Quintilian. lib.11. cap.3. Cic. 1. de Orat. Valer. Max. l.8. cap.7.

P.1484. v.41. ταλάντων] apud Plutarchū, vbi idem recitatur, pro αὐτὸς ἐποιεῖτο τὴν διοίκησιν, H. Vuolf. legit αὐτὸς ἐποιεῖτο εἰσήγησιν, initio ferè vitæ Lycurgi oratoris.

P.1485. v.7. l. φιλοσόφῳ τὰς χεῖρας ἐπιβαλόντος τελώνου, καὶ πρὸς τὸ μετοίκιον αὐτὸν ἄγοντος, συναντήσας.

P.1500. v.16. σολὴ δ' αὖ] Schol. Ἐγὼ δ' αὖ εἴποιμι σολὴν πρῶτην, τὴν παρὰ θεὸν παρρησίαν, διὰ τὸ τοῦ συνειδότος ἀκατάγνωστον: ὡς τὸ ἅγιον βάπτισμα καὶ ἡ μετάνοια τοῖς τε φωτιζομένοις καὶ ἀληθῶς μεταμελομένοις χαρίζεται θεὸν υἱοῖς καὶ πατέρα ἐπικαλουμένοις τὸν κύριον. M.M.

P.1509. v.7. τὸ παρὰ καιρὸν σιωπᾶν] Inter gnomas εἰς Σιωπὴν legitur vulgo Senarius,

Οὐ δεῖ σιωπᾶν, ἢ λαλεῖν ὅπου χρεών·
Vbi pro negandi particula οὐ, legendum est σύ.
Σὺ δεῖ, σιωπᾶν· καὶ λαλεῖν, ὅπου χρεών.
Sic Euripides apud Plutarch.
Σιγᾶν θ', ὅπου δεῖ, καὶ λαλεῖν, ἵν' ἀσφαλές.

P.1513. v.7. à fin. περὶ Γαϊνᾶν] Theodoret Ecclef. hist. lib.V. cap.32.

P.1517. v.47. σκάμματα] τὸ σκάμμα, locus certaminis, campus athleticus. Epiphan. p.216. ὁ ἀγὼν ἐπιλέλυται, καὶ ἐκενώθη τὸ σκάμμα, καὶ οἱ στέφανοι ἐδόθησαν, καὶ ἀγωνισάμενοι αἴρεται γησαν· καὶ οἱ μὴ φθάσαντες ἐξέβησαν, καὶ οἱ μὴ ἀγωνισάμενοι οὐκέτι ἀπηρτίσθησαν, οἱ ἐν τῷ σκάμματι ἡττηθέντες ἐξεβλήθησαν, καὶ τὰ πάντα σαφῶς πεπλήρωται μετὰ τὴν ἐντεῦθεν ἐκδημίαν. D. Ambros. lib.1. de Officiis, cap.16. *Quid alibi poscis, quod alibi debetur? quid præpropere coronam exigis, antequam vincas? quid detergere puluerem, quid requiescere cupis? quid epulari gestis, antequam stadium soluatur? Adhuc populus spectat, adhuc athletæ in scimmate* (al. stemmate, perperam.) *sunt: & tu iam ocium petis? Sed fortè dicas, cur impij lætantur? (cur epulantur?) cur luxuriantur? cur etiam ipsi non mecum laborant? Quoniam qui non subscripserunt* [qui non scripti erunt, m.ss. S. Vdalrici] *ad coronam, non tenentur ad laborem certaminis.*

Pag.1520. v.11. εἰς τοὺς ἁγίους τεσσαράκοντα μάρτυρας] In eosdem extant homiliæ Gregorij Nysseni, & Basilij M. τόπος δὲ τῆς παρατάξεως αὐτοῖς (inquit ille) τὸ τῶν μαιφόρων διαστήσειον ἦν, ἐν ἐκείνῳ συστάντες ἠγωνίζοντο, οἱ μὲν ἀπειλαῖς ἀκροβολιζόμενοι, οἱ δὲ ἐπὶ τῆς ὑπομονῆς ἀμυνόμενοι. Ex m. s. August

P.1552. v.4. προσευχὴ] S.Maxim. προσευχὴ, αἴτησις ὤν θεος πρέποντας ἑαυτοῦ δωρεῖσθαι πέφυκεν ἀνθρώποις. Εὐχὴ δ' ὑπόσχεσις, ἤγουν ἐπαγγελία τῶν γνησίως λατρευόντων θεῷ προσκομιζόμενοι αἱ ἄνθρωποι. M.S. Augustan.

P.1560. v.25. l. σοφοι τι ἐ μέγα l.S.

P.1565. v.27. Θεόφραστου] edidit H.St. A. M. D. LVII. v.32. πολύποες, χαμαιλέων, πάρανδος] Philo lib. περὶ μέθης.

Pag.1568. v.15. Scholion, Οὐχ ἥπως ἀλλ' ἐπεὶ λειποψυχία γίνε[ται], τῆ περικαρδίῳ θερμοῦ πλέον ἢ προσῆκεν συστελλομένου. τοῦτο δὲ τοῖς μὲν ἡδομένοις, ὡς πλεῖον ἢ δεῖ διαχυθῆναι, γίνε[ται], καὶ ὡς ἂν εἴποι τις τοῦ ἐν βάθει θερμοῦ τῆς καρδίας ἀναχυθέντος καὶ ἐξαπλωθέντος περὶ τὴν ἐπιφάνειαν συνδιαλυθέντος: τοῖς δ' αὖ λυπουμένοις, ὡς μᾶλλον συσταλεῖσι καὶ πληθυνθέντι καὶ αὐτοῖ συστριγχθεῖσιν· ὡς ἐν πνιγεῦσι συμβαίνει σβέννυσθαι γὰρ καὶ κατ' ἀμέτρω τὸ πῦρ γινώσκομεν τῶν ἔνεκα γίνεσθαι [ἴσ. γίνε[ται]]. καὶ ὑπὸ τῇ τῶν ὑγρῶν ῥοῇ καὶ τῷ πλήθει. καὶ γὰρ εἰ ἀμέτρως τοῦτο συμβαίη τῷ σώματι, το ἐργὸν ἡ μανὸν γίνεσθαι: οὐ λειποψυχίαν μόνον, ἀλλὰ καὶ θάνατοι ἐπακολουθήσειεν ἄν. M.M.

Pag.1577. v.6. à fin. τὸν μουσῶν ἄλφα καλεῖσθαι] vide suprà pag.48. v.11. à fin. v.5 à fin. καλεῖ τοῦ ψεύδους τὸν Φίλωνα μάρτυρα] apud quem neque in tribus de Mosis vita libris, neque alibi horum quicquam legitur.

Pag.1580. v.20. l. Ορκεις δὲ μοιχῶν ἐς τέφραν ἐγὼ γράφω. v.30. Ορκους ἐγὼ γυναικὸς εἰς οἶνον γράφω, vt apud Athen. sic rectè memini. l.S.

P.1581. v.36 μοιοῦσαι] l. μυοῦσαι Diod. S. lib.3. μύσας δ' ὀνομάζεσθαι inquit ὑπὸ τοῦ μυεῖν τὰς ἀνθρώπους, &c. Plutarchus autem μούσας dici ait, quasi, ὁμοῦ οὔσας. v.37. μοῦσαν] ita m. s. ἴσ. μοῦσαι. v.40. παρ' Εὐφορίωνι l.S. v.44. ἦξον, idem. v.43. Ομηρος Et Pind. Nem. Ode 3. v.50. Καλλίμαχος δ' ἐν Εκάλῃ l.S. τὸ μακκοᾶν, quo Lucianus in Lexiphane vtitur, possit etiam ἐκ τοῦ μὴ κοᾶν formari. Simmias Rhod. τοὶ δ' αἰνολοᾶ κοᾶν. vers. vlt. & 1. p. seq. Ιτύλος. ---absumpti fata gemens Ityli, *Catull.* l.S.

P.1584. v.3 l. πανηγύρεως. & infra, πίτλα & πίτλασθαι, sed nugatur. l.S. v.34. ἐν χοείταις περὶ τὴν. πίτλα l.S.

P.1585. v.5. οἱ γλωσσόκομοι, loculi *Glossa.* τὸ γλωσσόκομον, 2. Paralipom. 24. Ioseph. pag.151. Naz. 141. γλωττοκόμιον, Hesych. διεσθαρμένως δὲ λέγε[ται] ὑπὸ τῶν πολλῶν, ἐχρῆν γὰρ γλωττοκομεῖον λέγειν, ὥσπερ ἀμέλει καὶ οἱ ἀρχαῖοι. *Phauorin.*

P.1589. v.14. τὸν Αρῃν] παρὰ γὰρ τὸ ἀρήγειν, ὅπερ βοηθεῖν ἐστι, κατὰ γλῶτταν Αρης ὀνομάζεσθαι μοι δοκεῖ, καθαιρετικὸς πολέμων, δημιουργὸς εἰρήνης. *Philo.*

P.1592. v.8. à fin. Αἰσχύλῳ] vide suprà pag.1476. v.1.

P.1597. v.1. Ωραπόλλων] οὐκ ἀπίθανα δὲ τῶν ζητούντων ἐστὶν ὁ Ωραπόλλων, ἀνὴρ λογικός: ὅς ἢ συνθέσεις ἐκ τοῦ Ωρος καὶ Απόλλων, ἃ καὶ ἀμφω ἐπιθετικά εἰσι Φοίβου. Eustath. δ'. Odyss.

ADDENDA ET SVIS locis inserenda.

Pag.24. vers.1. πόλεως δὲ Επιφανεῦς] Euagrium fuisse domo Epiphanensem, nullus dubitat. Vrbs fuit Syriæ Cœlæ, Epiphania nomine, cuius multa apud Geographos, & historicos mentio. huius ἐθνικὸν est Επιφανεὺς, vt scimus cum ex analogia, tum ex Stephano. rectè igitur in editione Euagrij scriptum Επιφανέως, rectéque interpretes *Epiphanensis.* hoc ipsum indicare voluit Photius cum scriberet πόλεως δὲ Επιφανεῦς τῆς κατὰ Κοίλην Σ. πόλις Επιφ. est Epiphania siue Epiphanea. Sic ἡ μεγάλη πόλις τῆς Αρκαδίας, pro Megalopolis. ἡ τοῦ Αντιόχου est Antiochia. sic de aliis. Non tamen displiceat, si quis putet legendum esse π. δὲ Επιφανείας. *Is. Casaubonus.*

P.200. v.13. pro Ζασεάδης existimat nobilis & cl. *Theodor. Canterus* rectius legi posse Ζαραάδης. &

P.464. v.10. à fin. Καρδάγαν.

P.465. v.8. ἴσ. μυσσῶν θήλειαι, idem.

Cum multa Photium V. Ill. Iosepho Scaligero debere initio Notarum testati fuerimus, hic etiam nomen eius, quanquam præ modestia inuiti, repetimus. Ingrati animi existimantes, per quem profeceris dissimulare.

IOSEPHVS SCALIGER Dauidi Hœſchelio S.

DOLEO priores literas meas ab hoſtium equitatu interceptas ad te non perueniſſe. Eæ cum literis meis & Merulæ ad cl. V. M. Velſerum miſſæ fuerant Coloniam, qua via maximè infeſta ab excurſionibus militum, & eorum prætenturis. Quid ad te ſcripſerim, equidem non facile meminerim. Sed, quod poſterioribus meis tibi ſignificabam, conieceram in vnum indiculum errores editionis Photianæ, & paucos illos quidem, & propiores mendis typographicis, quàm vt vllum locum juſtarum animaduerſionum obtinere poſſint. Itaque neque illæ mendæ tanti eſſe videbantur, vt de illis te monerem, qui hæc melius perſpicere poſſis, quam ego; neque tantæ, vt paulo doctiorem Lectorem remorari poſſint. Quo magis inutiliter collocari operam putabam, niſi veritus eſſem, ne tibi hæc denegare eſſet aut laborem tua gratia declinare, aut amicitiæ noſtræ rationem non habere. Quæ potui igitur meminiſſe, retuli, vt in hoc ſchedio habes. Quæ bona, pro tuo iudicio ſeliges: mala, quæ tua eſt æquanimitas, aut excuſabis aut præteribis. Non enim illa morari debent ſeria tua. neque profecto opus me in iſtis memorari, qui in melioribus optarim nomen meum ſileri. Vale, mi Hœſcheli, & nos ama. Lugduni Batauorum. Kal. Auguſti CIↃ.IↃ. XCIX.

ΤΕΛΟΣ, ΚΑΙ ΘΕΩ ΔΟΞΑ.

ROTHOMAGI,
Ex Typographiâ LAVRENTII MAVRRY.
M. DC. LII.

INDEX RERVM VERBORVMQVE MEMORABILIVM BIBLIOTHECÆ PHOTIANÆ.

NVMERVS EST PAGINARVM LATINI CONTEXTVS, p. principium eius paginæ: m. medium: f. finem designat. Schol. Scholion marginis vel suo quidque loco positum significat.

A.

Annus

C.

Cynamolgi

Epiſtola

Sabbas

Quater-

Ecce

Isidiorum

Timotheus

FINIS.